การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ

การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 7 ประจำปี 2568 (MDTE 2025)

หัวข้อ “นวัตกรรมการบริหารและสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน”

ในวันศุกร์ที่ 23 พฤษภาคม 2568

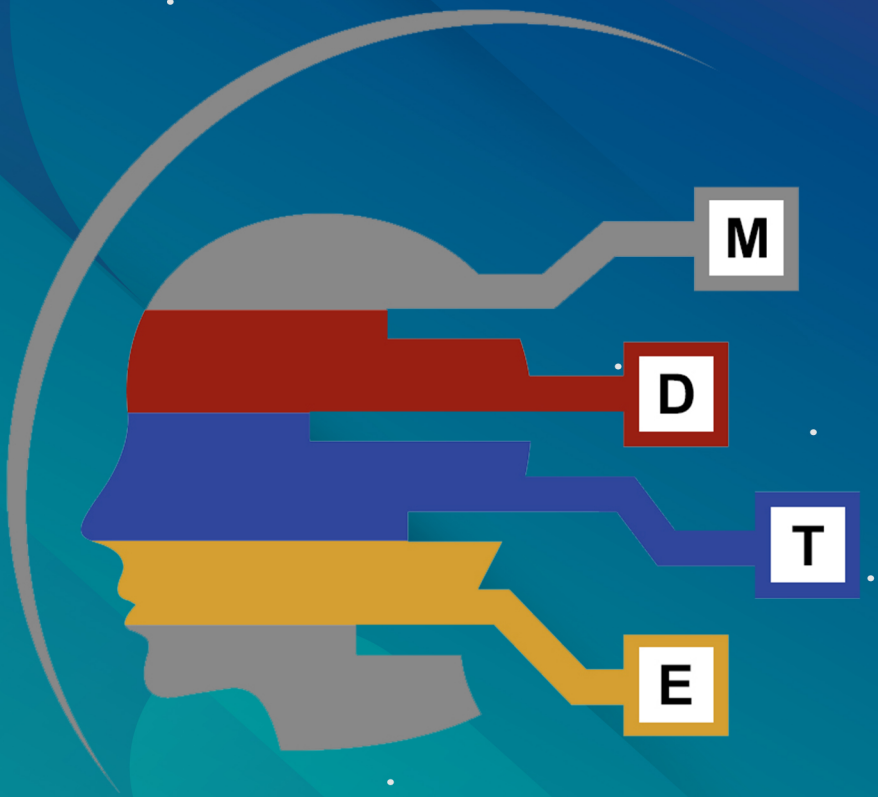

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ
มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

ชื่อหนังสือ การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 7 ประจำปี 2568 (MDTE 2025)

หัวข้อการประชุม นวัตกรรมการบริหารและสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

หน่วยงานจัดการประชุม วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

หน่วยงานเจ้าภาพร่วม
กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม
สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ
สภาวิศวกร
วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร
คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย
คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ
คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน
สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์

ISBN (E-Book) 978-616-8337-90-5

จัดพิมพ์โดย วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
96 หมู่ 3 ถ.พุทธมณฑลสาย 5 อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
Tel. 02-4416067
E-mail: mdte@rmutr.ac.th
Website: https://rcimcon.rcimacademy.com/

1. ชื่อการประชุม/สัมมนาวิชาการ

การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 7 ประจำปี 2568 (MDTE 2025)

2. หลักการและเหตุผล

การจัดโครงการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 7 ประจำปี 2568 (MDTE 2025) หัวข้อ “นวัตกรรมการบริหารและสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน” ซึ่งเป็นความร่วมมือกับสำนักงานการวิจัยแห่งชาติ กระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม สภาวิศวกร และเครือข่าย 7 ฝ่าย 8 หน่วยงาน ประกอบด้วย วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาเขตนครศรีธรรมราช คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ โดยมีความประสงค์เพื่อเป็นเวทีเสนอผลงานวิชาการให้แก่อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา บุคคลทั่วไป และผู้เข้าร่วมฟังทั้งภายในและภายนอก เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณชน ให้เป็นที่รู้จักเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลงานวิจัย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างสรรค์งานวิจัยร่วมกัน อันเป็นเวทีวิชาการระดับชาติที่รวบรวมผลงานด้านการวิจัยอันทรงคุณค่า เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์จากงานวิจัยในวงกว้างเป็นการบูรณาการองค์ความรู้ทางวิชาการ วิจัย และการบริการวิชาการ รวมถึงผู้เข้าร่วมโครงการจะได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในด้านนวัตกรรมการบริหารและสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน ก่อให้เกิดการนำไปใช้ประโยชน์อันเป็นที่ประจักษ์ต่อสังคม โดยรวบรวมองค์ความรู้จากการแลกเปลี่ยนทัศนะ ประสบการณ์ สร้างเครือข่ายความเข้มแข็งทางวิชาการ และงานวิจัย เพื่อเป็นฐานในการคิดอย่างสร้างสรรค์ในการพัฒนาประเทศให้เจริญก้าวหน้าต่อไป

3. วัตถุประสงค์

1. เพื่อเป็นเวทีเสนอผลงานวิชาการให้แก่อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา บุคคลทั่วไป และผู้เข้าร่วมฟังทั้งภายในและภายนอก
2. เพื่อเป็นช่องทางในการเผยแพร่ผลงานวิชาการสู่สาธารณชน ให้เป็นที่รู้จักเพื่อนำไปใช้เป็นเครื่องมือในการพัฒนาผลงานวิจัย อันจะส่งผลต่อการพัฒนาประเทศ
3. เพื่อสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการสร้างสรรค์งานวิจัยร่วมกัน
4. เพื่อให้อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา บุคคลทั่วไป และผู้เข้าร่วมฟังทั้งภายในและภายนอก ได้รับความรู้ ความเข้าใจ ในด้านนวัตกรรมการบริหารและสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

4. กลุ่มเป้าหมาย

อาจารย์ นักวิจัย นักวิชาการ นิสิต/นักศึกษา บุคคลทั่วไป และผู้เข้าร่วมฟังทั้งภายในและภายนอก

5. ระยะเวลา และสถานที่ในการดำเนินการ

ในวันศุกร์ที่ 23 พฤษภาคม 2568 (1 วัน) ดำเนินการโดยใช้โปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ (โปรแกรม Zoom Meeting)

6. หน่วยงานที่รับผิดชอบ

ส่วนงานศูนย์วิจัย ฐานข้อมูล และประกันคุณภาพ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

คณะกรรมการการจัดงาน

คณะกรรมการอำนวยการ

1.	รศ.ดร.ธาตรี จันทรโคลิกา	ที่ปรึกษา
2.	ผู้อำนวยการวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	ประธานกรรมการ
3.	คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ	กรรมการ
4.	คณบดีคณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
5.	คณบดีคณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ	กรรมการ
6.	คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร	กรรมการ
7.	คณบดีคณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย	กรรมการ
8.	คณบดีคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน	กรรมการ
9.	ผู้อำนวยการสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์	กรรมการ
10.	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริหารและแผนงาน วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	กรรมการ
11.	รองผู้อำนวยการฝ่ายบริการวิชาการและเครือข่ายสัมพันธ์ วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	กรรมการ
12.	รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการและวิจัยนวัตกรรม วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ	กรรมการและเลขานุการ

คณะกรรมการดำเนินงาน

1.	ผศ.ดร.กอบกูล	จันทรโคลิกา	ประธานกรรมการ
2.	ผศ.ดร.นลินา	ไชยะ	กรรมการ
3.	ผศ.ดร.สาลินันท์	บุญมี	กรรมการ
4.	ผศ.ดร.สุรชัย	เอมอักษร	กรรมการ
5.	ผศ.ดร.บุญธิดา	ชุนงาม	กรรมการ
6.	ผศ.ดร.ศิริรัตน์	พ่วงแสงสุข	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.ธนพงษ์	จำปาหอม	กรรมการ
8.	ผศ.สุธี	ลี้จงเพิ่มพูน	กรรมการ
9.	ผศ.เอกชัย	รัตนบรรลือ	กรรมการ
10.	ผศ.ศศินันท์	ศาสตร์สาระ	กรรมการ
11.	ดร.ธัญนันท์	วรเศรษฐพงษ์	กรรมการ

12.	ดร.คุณากร	ไวยวุฒิ	กรรมการ
13.	ดร.สมศักดิ์	บุตรสาคร	กรรมการ
14.	ดร.พรพรรณ	ดอนพนัส	กรรมการ
15.	ดร.ณัชชา	ลิมปศิริสุวรรณ	กรรมการ
16.	ดร.แววดา	พิมพ์พันธ์ดี	กรรมการ
17.	ดร.จุฑามาศ	วงศ์กันทรากร	กรรมการ
18.	ดร.พรชัย	ขันทะวงค์	กรรมการ
19.	ดร.นิติรัฐ	มาลีวัตร	กรรมการ
20.	ดร.ปริญญา	สีม่วง	กรรมการ
21.	อาจารย์อโณทัย	ทิพเนตร	กรรมการ
22.	อาจารย์สุธิกาญจน์	แก้วคงบุญ	กรรมการ
23.	อาจารย์อรชุมา	หนูน้อย	กรรมการ
24.	อาจารย์พจนีย์	เชื้อบัณฑิต	กรรมการ
25.	นางสาวเสาวลักษณ์	ชาวบ้านกร่าง	กรรมการ
26.	นางภชนิตา	หมายชัย	กรรมการ
27.	ดร.หฤทัย	สมศักดิ์	กรรมการและเลขานุการ
28.	นายทศพล	บัวไร่ขิง	กรรมการและผู้ช่วยเลขานุการ

คณะกรรมการอ่านบทความและคณะกรรมการประจำห้องสัมมนา

บริหารธุรกิจ

1.	ผศ.ดร.กอบกูล	จันทรโคลิกา	ประธานกรรมการ
2.	ผศ.ดร.กิตติพงษ์	โสภณธรรมภาณ	กรรมการ
3.	ผศ.ดร.ศศพร	มุ่งวิชา	กรรมการ
4.	ผศ.ดร.อมรศิริ	ดิสสร	กรรมการ
5.	ผศ.ดร.นพนภา	จุลโลบล	กรรมการ
6.	ผศ.ดร.กิตติศักดิ์	แสงทอง	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.ธนาภิญญ์	อัตตฤทธิ์	กรรมการ
8.	ผศ.ดร.ฉัตรชัย	อินทสังข์	กรรมการ
9.	ผศ.ดร.วาสุกาญจน์	งามโฉม	กรรมการ
10.	ผศ.ดร.ศรีสมร	ผ่องพุฒิ	กรรมการ
11.	ผศ.ดร.ดารารัตน์	สุขแก้ว	กรรมการ
12.	ผศ.ดร.มาลัย	กุศลส่งทวี	กรรมการ

13.	ผศ.ดร.ศิริรัตน์	พ่วงแสงสุข	กรรมการ
14.	ผศ.ดร.ปวีณา	ชัยวนารมย์	กรรมการ
15.	ผศ.ดร.สุวิทย์	ไวยทิพย์	กรรมการ
16.	ผศ.ดร.ประสาน	นันทะเสน	กรรมการ
17.	ผศ.ดร.กนกพร	ภาคีฉาย	กรรมการ
18.	ผศ.ดร.ปิยชาติ	ธาตรีนรานนท์	กรรมการ
19.	ผศ.พิมพ์นิภา	รัตนจันทร์	กรรมการ
20.	ผศ.ศศินันท์	ศาสตร์สาระ	กรรมการ
21.	ผศ.ดร.นิลุบล	วิโรจน์ฐิติยวงศ์	กรรมการ
22.	ผศ.ดร.ธนพงษ์	จำปาหอม	กรรมการ
23.	ผศ.ดร.พงษ์นรินทร์	ปิดจัตุรัส	กรรมการ
24.	ผศ.ดร.พร้อมพร	ภูวดิน	กรรมการ
25.	ผศ.สุนิษา	ธงจันทร์	กรรมการ
26.	ดร.พรพิมล	อิฐรัตน์	กรรมการ
27.	ดร.นวลปรางค์	แจบไธสง	กรรมการ
28.	ดร.ศิริชัย	โชติสิริเมธานนท์	กรรมการ
29.	ดร.สุดา	ทิพย์ประเสริฐ	กรรมการ
30.	ดร.สุมาลี	เอกพล	กรรมการ
31.	ดร.เพ็ญพร	ปุกหุต	กรรมการ
32.	ดร.ฐิติมนต์	ธนกิติเอื้ออังกูร	กรรมการ
33.	ดร.จุฑารัตน์	จั่นจินดา	กรรมการ
34.	ดร.ธนเดช	กังสวัสดิ์	กรรมการ
35.	ดร.สุวิทย์	สมสุภาพรุ่งยศ	กรรมการ
36.	ดร.ปริญญา	สีม่วง	กรรมการ
37.	ดร.วรรณุดาว์	เพ็ชรไพโรจน์	กรรมการ
38.	ดร.อุษณา	แจ้งคล้อย	กรรมการ
39.	ดร.ภาคภูมิ	หมีเงิน	กรรมการ
40.	ดร.ประชาสันต์	แว่นไธสง	กรรมการ
41.	ดร.วิรัตร	บุตรวาปี	กรรมการ
42.	ดร.อนิรุธ	พิพัฒน์ประภา	กรรมการ
43.	ดร.ณัชชา	ลิมปศิริสุวรรณ	กรรมการ
44.	ดร.ปิยรัตน์	งามสนิท	กรรมการ

45.	ดร.ธัญนันท์	วรเศรษฐพงษ์	กรรมการ
46.	ดร.ถนอมศักดิ์	สุวรรณน้อย	กรรมการ
47.	ดร.ศุภวัฒน์	สุขะปรเมษฐ	กรรมการ
48.	ดร.สุทธิพงษ์	สุวรรณสาธิต	กรรมการ
49.	ดร.ศิริพงษ์	สีใสไพร	กรรมการ
50.	ดร.เกียรติศักดิ์	สมัครสมาน	กรรมการ
51.	ดร.คุณากร	ไวยวุฒิ	กรรมการ
52.	ดร.นิติรัฐ	มาลีวัตร	กรรมการ
53.	ดร.สมศักดิ์	บุตรสาคร	กรรมการ
54.	ดร.ปรมินทร์	โฆษิตกุลพร	กรรมการ
55.	ดร.ปริญญา	มากลิ่น	กรรมการ
56.	ดร.ชัยเสฏฐ์	พรหมศรี	กรรมการ
57.	ดร.ขวัญฤทัย	บุญยะเสนา	กรรมการ
58.	ดร.อารีย์	มยังพงษ์	กรรมการ
59.	ดร.ณฐาพัชร์	วรพงศ์พัชร์	กรรมการ
60.	ดร.ศรีสุดา	อินทมาศ	กรรมการ
61.	ดร.สินีนาถ	เริ่มลาวรรณ	กรรมการ
62.	ดร.บุปผชาติ	แต่งเกลี้ยง	กรรมการ
63.	ดร.สุพัตรา	คำแหง	กรรมการ
64.	ดร.สิทธิชัย	นวลเศรษฐ	กรรมการ
65.	ดร.พัชรี	พระสงฆ์	กรรมการ
66.	ดร.สุภาพร	เพ่งพิศ	กรรมการ
67.	ดร.ธัญญานุช	โมราศิลป์	กรรมการ
68.	ดร.ชัชวาล	แสงทองล้วน	กรรมการ
69.	ดร.ก้าวไกล	วุฒิเสน	กรรมการ
70.	ดร.ชัชชติภัช	เดชจิรมณี	กรรมการ
71.	ดร.พรชัย	ขันทะวงค์	กรรมการ
72.	ดร.ชเนศ	รัตนอุบล	กรรมการ
73.	ดร.รมยพร	กิติเวียง	กรรมการ
74.	ดร.โชษิตา	เปสตันยี	กรรมการ
75.	ดร.วรอนงค์	โถทองคำ	กรรมการ
76.	ดร.ฐาปนี	เรืองศรีโรจน์	กรรมการ

77.	อาจารย์วัลลภ	อรุณธรรมนาค	กรรมการ
78.	ดร.จุฑามาศ	วงศ์กันทรากร	กรรมการและเลขานุการ

รัฐประศาสนศาสตร์

1.	รศ.ดร.เพ็ญศรี	ฉิรินัง	ประธานกรรมการ
2.	รศ.ดร.สุขุมวิทย์	ไสยโสภณ	กรรมการ
3.	รศ.ดร.วิพร	เกตุแก้ว	กรรมการ
4.	รศ.ดร.วัลลภ	รัฐฉัตรานนท์	กรรมการ
5.	รศ.ดร.วิพัฒน์	หมั่นการ	กรรมการ
6.	ผศ.พ.อ.ดร.วรสิทธิ์	เจริญพุฒ	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.สุเชาวน์	มีหนองหว้า	กรรมการ
8.	ผศ.ดร.รัชยา	ภักดีจิตต์	กรรมการ
9.	ผศ.ดร.ศิริวัฒน์	เปลี่ยนบางยาง	กรรมการ
10.	ดร.ฐานริณทร์	หาญเกียรติวงศ์	กรรมการ
11.	ดร.สุดารัตน์	สุดสมบูรณ์	กรรมการ
12.	ดร.ทศพล	อัครพงษ์ไพบูลย์	กรรมการ
13.	ดร.เนตรชนก	สูนาสวน	กรรมการ
14.	ดร.สุพัตรา	ยอดสุรางค์	กรรมการ
15.	ดร.ธนัญชกร	ปกิตตาวิจิตร	กรรมการ
16.	ดร.อำนวย	บุญรัตนไมตรี	กรรมการและเลขานุการ

การศึกษา

1.	รศ.ดร.ทิพย์วิมล	วังแก้วหิรัญ	ประธานกรรมการ
2.	รศ.ดร.พิภพ	วชังเงิน	กรรมการ
3.	รศ.ดร.จิรศักดิ์	สุรังคพิพรรธน์	กรรมการ
4.	รศ.ดร.โกสุม	สายใจ	กรรมการ
5.	รศ.ดร.สุวิทย์	ภาณุจารี	กรรมการ
6.	ผศ.ดร.ชญารัตน์	บุญพุฒิกร	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.จันทิมา	หิรัญอ่อน	กรรมการ
8.	ผศ.ดร.ขจรศักดิ์	ศิริมัย	กรรมการ
9.	ผศ.ดร.ภูมิภควัธจ์	ภูมพงศ์คชศร	กรรมการ
10.	ผศ.ดร.วรรณรี	ปานศิริ	กรรมการ

11.	ผศ.ดร.ชัยวัฒน์	ประสงค์สร้าง	กรรมการ
12.	ผศ.ดร.เฉลิมพล	มีชัย	กรรมการ
13.	ผศ.ดร.วชิรา	อยู่ศุข	กรรมการ
14.	ผศ.ดร.สมใจ	สืบเสาะ	กรรมการ
15.	ผศ.ดร.อัจฉรา	อินโต	กรรมการ
16.	พลเรือตรีหญิง ดร.วิภาดา	พูลศักดิ์วรสาร	กรรมการ
17.	ดร.ภูชิศ	สถิตย์พงษ์	กรรมการ
18.	ดร.ทัศนีย์	ช่อเทียนทิพย์	กรรมการ
19.	ดร.วีระกุล	อรัณยะนาค	กรรมการ
20.	ดร.รักชนกชรินร์	พูลสุวรรณนธี	กรรมการ
21.	ดร.ทนง	ทองภูเบศร์	กรรมการ
22.	ดร.พงษ์สุวรรณ	ศรีสุวรรณ	กรรมการ
23.	ดร.ละมุล	รอดขวัญ	กรรมการ
24.	ดร.มังกรแก้ว	ดรุณศิลป์	กรรมการ
25.	ดร.คุณากร	พันธุระศรี	กรรมการ
26.	ดร.หฤทัย	สมศักดิ์	กรรมการ
27.	ดร.นวลใย	นิลบรรพ์	กรรมการ
28.	ดร.วิรัตน์	มณีพฤกษ์	กรรมการ
29.	ดร.พงษ์กฤตย์	นามปพนอังกูร	กรรมการ
30.	ดร.พรรณี	เทพสูตร	กรรมการ
31.	ดร.ประทีป	มากมิตร	กรรมการ
32.	ดร.มานิตย์	สีสง่า	กรรมการ
33.	ดร.สมชัย	สินแท้	กรรมการ
34.	ดร.สามารถ	รุ่งเรือง	กรรมการ
35.	ดร.ธวัชชัย	อุ่ยพานิช	กรรมการ
36.	ดร.จุฑามาส	เอี่ยมจินดา	กรรมการ
37.	ดร.ชัยณรงค์	สิริพรปรีดา	กรรมการ
38.	ดร.ปุญชรัสมิ์	โตสัมพันธ์	กรรมการ
39.	ดร.รัฐจักรพล	สามทองก่ำ	กรรมการ
40.	ดร.ขวัญชนก	อายุยืน	กรรมการ
41.	ผศ.ดร.วีระวัฒน์	พัฒนกุลชัย	กรรมการและเลขานุการ

วิศวกรรมศาสตร์ และเทคโนโลยีสารสนเทศ

1.	ผศ.ดร.บุญธิดา	ชุนงาม	ประธานกรรมการ
2.	รศ.ดร.สำเริง	รักซ้อน	กรรมการ
3.	รศ.จรูญ	เจริญเนตรกุล	กรรมการ
4.	ผศ.ดร.ณัฐศักดิ์	พรพุฒิศิริ	กรรมการ
5.	ผศ.ดร.ณัฏฐ์	ตั้งปรีชาพาณิชย์	กรรมการ
6.	ผศ.ดร.ขวัญชัย	จันทนา	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.จักรสิน	น้อยไร่ภูมิ	กรรมการ
8.	ผศ.ดร.สุรกิจ	ปรางสร	กรรมการ
9.	ผศ.ดร.จิณกมล	ลุยจันทร์	กรรมการ
10.	ผศ.ดร.โสรัจ	พฤฒิโกมล	กรรมการ
11.	ผศ.ดร.อุไรวรรณ	พงสา	กรรมการ
12.	ผศ.ดร.ธีรินทร์	คงพันธุ์	กรรมการ
13.	ผศ.ดร.ประสพโชค	โห้ทองคำ	กรรมการ
14.	ผศ.ดร.ธีระพงษ์	บุญรักษา	กรรมการ
15.	ผศ.ดร.ณัฐพงศ์	แก้วบุญมา	กรรมการ
16.	ผศ.ดร.พงศกร	คชาพงศ์กุล	กรรมการ
17.	ผศ.ดร.ณิชาณัช	เกศมุกดา	กรรมการ
18.	ผศ.ดร.รัฐศักดิ์	พรหมมาศ	กรรมการ
19.	ผศ.ดร.รณกร	เทพวงษ์	กรรมการ
20.	ผศ.ดร.อรรถพล	มาลัย	กรรมการ
21.	ผศ.ดร.นิติกรณ์	ศิลป์ศิริวานิชย์	กรรมการ
22.	ผศ.ดร.นพศักดิ์	ตันติสัตยานนท์	กรรมการ
23.	ผศ.ดร.สันติ	ไทยยืนวงษ์	กรรมการ
24.	ผศ.ดร.ดวงกมล	เรือนงาม	กรรมการ
25.	ผศ.ดร.มณีรัตน์	เข็มขาว	กรรมการ
26.	ผศ.ดร.ชัยศิริ	สนิทพลกลาง	กรรมการ
27.	ผศ.ดร.นิรันดร์	วัชโรดม	กรรมการ
28.	ผศ.ดร.นิวัฒน์	สุขสาม	กรรมการ
29.	ผศ.มงคล	ณ ลำพูน	กรรมการ
30.	ผศ.ดร.นุชรัตน์	นุชประยูร	กรรมการ
31.	ผศ.สุธี	ลี้จงเพิ่มพูน	กรรมการ
32.	ผศ.ไชยยันต์	ทองสองยอด	กรรมการ
33.	ผศ.กิตติศักดิ์	ถึงสุข	กรรมการ

34.	ผศ.เฉลิมพล	คล้ายนิล	กรรมการ
35.	ผศ.เฉลิมพล	ไชยแก้ว	กรรมการ
36.	ผศ.ปิยะวรรณ	สูนาสวน	กรรมการ
37.	ผศ.อรจิตร	แจ่มแสง	กรรมการ
38.	ดร.ภาสุรีย์	ล้ำสกุล	กรรมการ
39.	ดร.ชวนพบ	เอี่ยวสานุรักษ์	กรรมการ
40.	ดร.อภิภู	สิทธิภูมิมงคล	กรรมการ
41.	ดร.ณัฐพล	ธนเชวงสกุล	กรรมการ
42.	ดร.วิศิษฏ์ศักดิ์	ทับยัง	กรรมการ
43.	ดร.หฤทัย	มาศโค้ง	กรรมการ
44.	ดร.บวรกิตติ์	เนคมานุรักษ์	กรรมการ
45.	ดร.ชานนท์	บุญมีพิพิธ	กรรมการ
46.	ดร.พัชราภรณ์	ผู้อินทร์เที่ยง	กรรมการ
47.	ดร.ปรางค์ทิพย์	แก้วเพ็งกรอ	กรรมการ
48.	ดร.ติณณภพ	แพงผม	กรรมการ
49.	ดร.กัลยาณี	ทองเลี่ยมนาค	กรรมการ
50.	ดร.อภิชัย	จันทร์อุดม	กรรมการ
51.	ดร.เบญจามิน	ชนะคช	กรรมการ
52.	ดร.จิระศักดิ์	พุกดำ	กรรมการ
53.	ดร.วัชรินทร์	วรินทักษะ	กรรมการ
54.	ดร.ปกรณ์	ทู้ไพเราะ	กรรมการ
55.	ดร.ชัยพิชิต	คำพิมพ์	กรรมการ
56.	ดร.ก้องภพ	วัชรเสวี	กรรมการ
57.	ผศ.เอกชัย	รัตนบรรลือ	กรรมการและเลขานุการ

สาธารณสุข

1.	ผศ.ดร.วรพล	แวงนอก	ประธานกรรมการ
2.	รศ.ดร.นวัสนันท์	วงศ์ประสิทธิ์	กรรมการ
3.	รศ.ดร.พัชนา	ใจดี	กรรมการ
4.	ผศ.ดร.ศิวิไลซ์	วนรัตน์วิจิตร	กรรมการ
5.	ผศ.ดร.ประภาพร	เมืองแก้ว	กรรมการ
6.	ผศ.ดร.รุ่ง	วงศ์วัฒน์	กรรมการ
7.	ผศ.ดร.ญาดา	เรียมริมมะดัน	กรรมการ
8.	ผศ.ดร.แววดาว	พิมพ์พันธ์ดี	กรรมการและเลขานุการ

การท่องเที่ยว

1.	รศ.วิวรณ์	วงศ์อรุณ	ประธานกรรมการ
2.	ดร.ธนิชชา	ชัยชัชวาลประทีป	กรรมการ
3.	ดร.ปวีณา	ขำพัด	กรรมการ
4.	ดร.ธนภัทร	สีสดใส	กรรมการ
5.	ดร.อัจฉราวรรณ	เพ็ญวันศุกร์	กรรมการ
6.	ดร.สุนิสา	มามาก	กรรมการ
7.	ดร.นิภารัตน์	สายประเสริฐ	กรรมการและเลขานุการ

การจัดการและสหวิทยาการ

1.	ผศ.ดร.ฐิติมา	โห้ลำยอง	ประธานกรรมการ
2.	ผศ.ดร.ชัยฤทธิ์	ทองรอด	กรรมการ
3.	ผศ.ดร.เชาวฤทธิ์	เชาว์แสงรัตน์	กรรมการ
4.	ผศ.ดร.กาญจนา	พันธุ์เอี่ยม	กรรมการ
5.	ดร.สุนันทา	เสถียรมาศ	กรรมการ
6.	ดร.ภคมน	โภคะธีรกุล	กรรมการ
7.	ดร.อาทิตยา	พิพัฒน์พงศ์อำไพ	กรรมการ
8.	ดร.จิราภรณ์	ชนัญชนะ	กรรมการ
9.	ดร.กัณณ์ศศิชา	เนาว์เย็นผล	กรรมการและเลขานุการ

คณะทำงาน/กองบรรณาธิการขอสงวนสิทธิ์ในการรับผิดชอบในกรณีมีการคัดลอก ลอกเลียนโดยมิได้มีการอ้างอิงที่ถูกต้อง (Plagiarism) หรือขัดกับจริยธรรมทางวิชาการและการวิจัย (Academic and Research Ethic) การใช้ภาษาที่ไม่ถูกต้อง เช่น สะกดผิด ใช้คำผิดความหมาย รวมทั้งการพิมพ์ตกบกพร่อง และในกรณีใด ๆ ที่มีข้อผิดพลาดในเนื้อหา รวมถึงกระบวนการการผลิตผลงานและจริยธรรมทางการวิจัยในมนุษย์ ถือว่าเป็นความรับผิดชอบของเจ้าของผลงาน

ข้อความและบทความในรายงานสืบเนื่องการประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 7 ประจำปี 2568 เป็นแนวคิดของผู้เขียน ไม่ใช่ความคิดเห็นและความรับผิดชอบของคณะทำงาน/คณะกรรมการการประชุมวิชาการระดับชาติ

สารบัญ

หน้า

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณณัฐนันท์ นกแก้ว และคุณพิภพ วชังเงิน 1

การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณธนพร เชยชิต และคุณพิภพ วชังเงิน 12

การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณสิรภพ กอบชัยกรรม และคุณพิภพ วชังเงิน 23

การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม
คุณลักษิกา เอกพัน และคุณพิภพ วชังเงิน 36

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณสหัชชัย ฉุยฉาย และคุณพิภพ วชังเงิน 50

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณเบญจรงค์ อ่วมสำอางค์ และคุณพิภพ วชังเงิน 65

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณกฤษณา กลั่นพิกุล และคุณพิภพ วชังเงิน 75

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
คุณธิติวุฒิ แขวงโสภา และคุณพิภพ วชังเงิน 87

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชน ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์
คุณพรรณทิพย์ ภูดีหิน และคุณพิภพ วชังเงิน 100

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณสาธิยา ประทุมเทือง และคุณพิภพ วชังเงิน 113

ศึกษาความสัมพันธ์บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณพรรณกมล สวัสดิภิรมย์ และคุณพิภพ วชังเงิน 125

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณอดิเทพ สุวรรณรัตน์ และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 136
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณธนิต พงษ์รอด และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 149
ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
คุณประภาภรณ์ องอาจ และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 162
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
คุณเจนจิรา วิสัชนาม และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 176
การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณนฤพล เดชเพชร และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 190
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณศุภกานต์ กตัญรัตน์ และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 203
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
คุณกิ่งกนก นกฉลาด และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 217
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
คุณอธิพร อุ่นมณี และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 230
วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
คุณอริยชัย แก้วน้ำ และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 241
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณอนุสรณ์ หนูแก้ว และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 255
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณแพรวพรรณ พวงเพ็ชร และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 268
ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
คุณณัฐกุล เทพนาค และคุณวรรณรี ปานศิริ..... 279

สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
คุณศิริวรรณ ทับทวี และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 291
ทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณพิชยะ เกียรติมาลา และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 304
การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
คุณอนงค์นาฏ ช่วยเต็ม และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 318
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
คุณปิยธิดา มีเมตตา และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 331
การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร
คุณสมชาย ศรีภูมั่น และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 346
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณณัฐณิชา สินสะ และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 358
คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร
คุณธนายุทธ แสงประดิษฐ์ และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 370
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
คุณกรวรรณ ศรีสุขเอม และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 382
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณดิเรก ไชยทองงาม และคุณจำรัส แจ่มจันทร์ 392
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
คุณสันศนีย์ ธารสุวรรณ์ และคุณละมุล รอดขวัญ 404
การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร
คุณจุรีพร ทวนทอง และคุณละมุล รอดขวัญ 415
การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณวิภาดา หนูน้อย และคุณละมุล รอดขวัญ 428
บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณอรอนงค์ อาจอ่อนศรี และคุณละมุล รอดขวัญ 441

การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณมลิตา อัจกลับ และคุณละมุล รอดขวัญ 453
การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณนวกร จันทรรัตน์ และคุณละมุล รอดขวัญ 465
การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณรัสรินทร์ ธีรพัฒนศิลป์ และคุณละมุล รอดขวัญ 478
บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณปานทิพย์ ดีเด่น และคุณละมุล รอดขวัญ 491
การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1
คุณเชิดชัย เกิดผล และคุณละมุล รอดขวัญ 503
การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณจิณพเพชกานดา ทับภูธร และคุณละมุล รอดขวัญ 514
ความสุขในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณอำภา คงกระพันธ์ และคุณละมุล รอดขวัญ 525
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
คุณวรวีร์ ศรีสุขใส และคุณละมุล รอดขวัญ 534
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
คุณวัชระ สนุกใจ และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์ 548
ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณรุ่งนภา บานแย้ม และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์ 562
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
คุณสุปาณี ภู่ธงแก้ว และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์ 576
ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1
คุณธรรมรัตน์ โทบุรี และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์ 589

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
คุณภคณัณ ศิลปวิสุทธิ์ และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์..... 602
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณอรุณศรี มุขพริ้ม และคุณทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์..... 615
การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณวาสนา ภู่พวง และคุณรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี..... 628
บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง
คุณชยพล เหมือนสุวรรณ์ และคุณรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี..... 642
การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณวริศรา แก้วอินทร์ และคุณรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี 654
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก
คุณณิชารัศม์ อัคราภิญโญวัฒน์ และคุณวิรัตน์ มณีพฤษ์..... 664
การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี
คุณเพียงใจ เทพสูตร และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์..... 677
การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณกฤษดา หาญเม่ง และคุณวิรัตน์ มณีพฤษ์..... 690
บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณสกุณา เรืองทิพย์ และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์..... 701
ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
คุณพิศมัย หยุดแก้ว และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์..... 714
การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณณรงค์วิทย์ พึ่งพงษ์ และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์..... 727
การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง
คุณรุ่งฤดี ณ ระนอง และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์..... 739

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2
คุณปนิดา หอมชื่น และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์ 752
บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณวิไลลักษณ์ ชำนาญผลิต และคุณวิรัตน์ มณีพฤกษ์ 765
การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
คุณภานุวัฒน์ สว่างศรี และคุณสมใจ สืบเสาะ 776
การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี
คุณเบญจมาศ วัดวิลัย และคุณสมใจ สืบเสาะ 788
การพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1
คุณฤทธิเกียรติ ฟองเจริญ และคุณสมใจ สืบเสาะ 800
ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
คุณจงรัก ภัคประจวบพร และคุณสมใจ สืบเสาะ 812
การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณทัดจันทร์ เดชะปัญญา และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 825
ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
คุณชัยสิทธิ์ ถาวร และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 839
การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณสุภชัย สุดทวี และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 855
การบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณฐานันดร์ ไทยถานันดร์ และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 869
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณจิดาภา ยิ้มแย้ม และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 881
ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
คุณทิฆัมพร ช้างนะ และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูล 896
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณพรวดี แป้นศรีนวล และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 909

บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
คุณพนิดา เดชสำราญ และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 923
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
คุณภราดร จอมทรักษ์ และคุณพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร 936
ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
คุณทรงกฤต กาลรักษ์ และคุณอุษา งามมีศรี 950
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม
คุณศิตาพร สายนาค และคุณขจรศักดิ์ ศิริมัย 965
การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1
คุณสุภาพร สังสุข และคุณขจรศักดิ์ ศิริมัย 977
การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
คุณจักรกฤษณ์ แก้วกันดา และคุณขจรศักดิ์ ศิริมัย 990
การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
คุณกาญจนาภรณ์ กองนิมิตร และคุณขจรศักดิ์ ศิริมัย 1003
การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
คุณกันตณัช มหาสังข์ และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1016
ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4
คุณปาริจิตร ไพเราะ และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1029
ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
คุณกนกวรรณ หทัยปิติสุข และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1043
การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
คุณภัศรา เพ็งมะณี และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1056
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
คุณดลฤดี เจียมจิโรจน์ และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1069

นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1
คุณกฤษดา นราดิลก และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1082
ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2
คุณปริญญา พิมพ์ประชา และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1094
ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่
คุณนุรอัยนี ดำดี และคุณสุวิทย์ ภาณุจารี 1107
การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
คุณสุภาวดี หลีอินทร์ และคุณวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 1119
การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
คุณสุจิตรา พึ่งฮั้ว และคุณวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 1132
การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
คุณพรทิพย์ อินรอดวงศ์ และคุณวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 1146
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา
คุณปุณเชษฐ์ จินางศุกะ และคุณวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 1160
คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
คุณตุลย์ สุวรรณโฆษิต และคุณวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย 1172
การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
คุณดำรงค์ศักดิ์ โสภณ และคุณทนง ทองภูเบศร์ 1185
ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2
คุณกุสุมาพร น้อยชื่นพันธุ์ และคุณทนง ทองภูเบศร์ 1198
ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม
คุณปรียาภัสสร์ มาลาน้อย และคุณทนง ทองภูเบศร์ 1211
การนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร
คุณนิภาพร กมลเลิศ และคุณทนง ทองภูเบศร์ 1226
ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
คุณพูลศักดิ์ ศรีธรรมรัชต์ และคุณชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง 1237

ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
คุณประคอง บัวขาว และคุณชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง..... 1250
การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร
คุณกชพร เหมเนียม และคุณชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง..... 1265
การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
คุณจุฑาทิพย์ ช้างเผือก และคุณชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง..... 1276
ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
คุณวนัชพร กุลเสน และคุณจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์..... 1289
ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
คุณเมธา มลิทอง และคุณจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์..... 1301
ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผูบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
คุณจักรพงศ์ จุ้ยจำลอง และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน..... 1313
การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
คุณโชติพงศ์ ดุจจานุทัศน์ และคุณจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์..... 1325
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
คุณประชา อุดมญาติ และคุณจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์..... 1337
การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี
คุณนันทยา ใจตรง และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1351
ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
คุณวาสนา จันทร์พวง และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1364
บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
คุณอิทธิญา บุตโรทัย และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1378
บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
คุณปราชญ์กมล แพทยาไทย และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1391

บทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท
คุณฐิดาพร ม่วงชื่น และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1401
การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1
คุณศกลวรรณ์ เลิศไชย และคุณเฉลิมพล มีชัย..... 1413
ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร
คุณสราญรัศม์ พันธ์แตง และคุณพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ..... 1424
ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
คุณศริญญา ดีอยู่ และคุณพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ..... 1439
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
คุณพัชรินทร์ อุดมศรี และคุณพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ..... 1451
คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
คุณอตินันท์ อิสี และคุณพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ..... 1462
การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่มีผลต่อความไว้วางใจ ในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
คุณกิตติพิชญ์ ทวีภัทรพิทักษ์ และคุณสาวิตรี สันติพิริยพร..... 1473
พฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ
คุณโฆษิต รัตนบุรินทร์ และคุณพณิตา คชกูล..... 1487
การพัฒนาทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่
คุณธัญนภัทร์ สีรัตน์เจริญ คุณทรงสมรรถ อักษรประเสริฐ คุณดวงตา อินทรนาค และคุณแมน เชื้อบางแก้ว..... 1500
การพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R's
คุณกิจจา บานชื่น คุณเกษรินทร์ จินพล และคุณพันวัสสา หาแก้ว..... 1513
การใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Game เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช
คุณดวงตา อินทรนาค คุณแมน เชื้อบางแก้ว คุณกฤษฎิชนม์ ชุมชอบ และคุณชลธิศ หนูจันทร์แก้ว..... 1525
การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน
คุณปิยะบุตร พิมพ์ศรี คุณวศกร ไตรพัฒน์ และคุณภูชิศ สถิตย์พงษ์..... 1536

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
คุณทิพย์สุดา ทองมาก คุณศศินา ประทุมคำ คุณอนัญญา จันทร์สม และคุณรพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์. 1548
การพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน
คุณอารยา สุขเขียว คุณวศกร ไตรพัฒน์ และคุณภูชิศ สถิตพงษ์..... 1558
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ
คุณธัญสุดา หรั่งนรินทร์ คุณนนธิชา วิชาพูล คุณนลินนา คนชุม คุณอาทิชา มะหันตะ
คุณศศิมาพร กิวรัมย์ และคุณรพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์..... 1568
ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์
คุณมณีรัตน์ สุขดี คุณศิราณี จุโฑปะมา และคุณสมศักดิ์ จีวัฒนา 1576
การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก
คุณวิโชค สิทธิมงคล คุณลินดา นาคโปย และคุณพรทิพย์ อ้นเกษม..... 1590
การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน
คุณนครินทร์ นาเอก คุณศุภิสรา สุขเกษม และคุณบุญธิดา ชุนงาม..... 1604
การพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน
คุณกิจอดุลย์ บุญมี คุณอภิชญา จิ๋วบุญ และคุณบุญธิดา ชุนงาม..... 1617
กระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย
คุณบุลภรณ์ เทวอนสิริกุล คุณปรีระดา ปริปุรณะ คุณศุภรดา วงษ์แก้ว และคุณวลีรัตน์ ฉิมน้อย .. 1631
การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ
คุณระพิน ชูชื่น คุณศุภรดา วงษ์แก้ว และคุณไพฑูรย์ มีกุศล 1642
การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพฤติกรรมความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณดวงฤทัย แสงสว่าง และคุณศิริพงษ์ สีใสไพร..... 1655
การประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง
คุณชนิดา ดังสะท้าน และคุณศิริพงษ์ สีใสไพร..... 1669
พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณศิรภัสสร อิทธิ์ประเสริฐ และคุณศิริพงษ์ สีใสไพร..... 1682
การวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน
คุณญาณภัทร์ รักสาย และคุณศิริพงษ์ สีใสไพร 1695

การศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณชลนิภา ปรางงาม และคุณศิริพงษ์ สีใสไพร 1708
การวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าต่อบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณเอกธิปป์ ตนประเสริฐ และคุณก้าวไกล วุฒิเสน 1722
อิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง
คุณปรัญญา แย้มเปลี่ยน และคุณก้าวไกล วุฒิเสน 1737
โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง
คุณณชาภัสส์ สุขบุญรัตน์ และคุณก้าวไกล วุฒิเสน 1751
โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณชุติมา ชีขาว และคุณก้าวไกล วุฒิเสน 1764
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี
คุณจิตรลดา ยศพลพิเนต และคุณก้าวไกล วุฒิเสน 1776
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง
คุณสิริมาศ ปิ่นเจริญพรทวี และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1790
ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณวริศรา เพชรประดับ และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1804
อิทธิพลของความพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง
คุณน้ำทิพย์ คัณฑธรรมโม และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1817
ความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของลูกค้า ร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณวาสนา คำคล้าย และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1828
ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในอนาคตและพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม
คุณไตรภูมิ ชำนาญ และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1841
ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว
คุณคัทลียา เผือกสม และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์ 1854

การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการชั่งหัวมัน) ต่อพฤติกรรมความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว
คุณพัณณิตา วงษ์จู และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์..... 1868
การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด) ต่อพฤติกรรม ความพึงพอใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม
คุณจิณณ์ฐิตา ศรีพิพัฒน์ วงศ์เณร และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์..... 1882
ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียนในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณปาลิตา ไทยสงค์ และคุณธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์..... 1897
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณเสาวนีย์ อังกูรสุทธิพันธ์ และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1907
ผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล
คุณธราพงษ์ เกษสมบูรณ์ และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1918
ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนแบรนด์และความภักดีต่อแบรน์ในธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
คุณศิริพันธ์ วงค์คำลือ และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1932
การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักในแบรนด์และการสนับสนุนแบรนด์: บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่มีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ
คุณอัฉรา ไตรวงค์ย้อย และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1947
บทบาทของปัจจัยด้านบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณคุลิกา หรือโอภาศ และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1961
ความตระหนักรู้ประสิทธิผลของการบริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล
คุณชุณห์วุฒิ ภัคสุขพิมล และคุณนพนภา จุลโลบล..... 1975
ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง
คุณอรอุมา โชติสุวรรณกุล และคุณวาสุกาญจน์ งามโฉม..... 1989
ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ
คุณอรพิน จันทรวาณิชย์กุล และคุณวาสุกาญจน์ งามโฉม..... 2003
ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ
คุณนุจนา กันแก้ว และคุณวาสุกาญจน์ งามโฉม..... 2016

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
คุณมาริสา เอกฉันท์ และคุณวาสุกาญจน์ งามโฉม..... 2028
บทบาทของสิ่งจูงใจทางการเงิน การรับรู้คุณค่า ต่อความเต็มใจรับเงิน ในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณธนภูมิ มงคลยง และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2044
ผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี
คุณเบญจมพร หน่อท้าว และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2057
อิทธิพลของทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าการดูแลสุขภาพที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
คุณพิมพิศา รอดบาง และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2071
ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลตนเอง ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
คุณทัศดนัย เหลือมั่น และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2084
การศึกษาอิทธิพลของทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย พฤติกรรมการดูแลตนเอง และการรับรู้ประโยชน์จากการบริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม
คุณนภาภรณ์ สังข์ทอง และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2099
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพและความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำแร่เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณนภัสสรณ์ บุญเลี้ยง และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2115
การส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณวีระพงษ์ นกเล็ก และคุณดารารัตน์ สุขแก้ว..... 2129
ความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก
คุณณัฐปารย์ แก้วคง และคุณศรีสมร ผ่องพุฒิ..... 2140
การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม: บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า
คุณพรรณทิพย์ บัวสาย และคุณศรีสมร ผ่องพุฒิ..... 2153
การวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมแบรนด์ X ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณอดิศร เจตบุตร และคุณศรีสมร ผ่องพุฒิ..... 2168
พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานีบริการน้ำมันในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณณัฐวุฒิ แพทย์ประสม และคุณศรีสมร ผ่องพุฒิ..... 2181

ความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณดนยา ธรรมาเจริญราช และคุณศรีสมร ผ่องพุฒิ..... 2196
การวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณเสาวลักษณ์ จุ้ยงาม และคุณมาลัย กุศลส่งทวี..... 2211
ผลกระทบของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณศิริกัลยา พันสุรินทร์ และคุณมาลัย กุศลส่งทวี..... 2224
บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ
คุณธัญญาทิพย์ ยอดสุรางค์ และคุณมาลัย กุศลส่งทวี..... 2239
ผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร
คุณศิริพร เพ็ชรเกลี้ยง และคุณมาลัย กุศลส่งทวี..... 2254
ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร
คุณประภาพร ฤทธิมาศ และคุณกัณณ์ศศิชา เนาว์เย็นผล..... 2268
การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณวรวุฒิ พันธะไหล และคุณจิราภรณ์ ชนัญชนะ..... 2282
อิทธิพลความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณศศิธร จันทิมี และคุณอาทิตยา พิพัฒน์พงศ์อำไพ..... 2295
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี
คุณกฤตนน อรุณเสถียร คุณอาชวิทธิ์ เจิงกลิ่นจันทน์ และคุณสุภกร ตันวราวุฒิชัย..... 2312
การตัดสินใจของผู้ปกครองในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล
คุณกฤตนน อรุณเสถียร คุณอาชวิทธิ์ เจิงกลิ่นจันทน์ และคุณสุภกร ตันวราวุฒิชัย..... 2325
ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณจารวี เสริมศิริ และคุณสาวิตรี สันติพิริยพร..... 2336
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย
คุณกัญญาณัฐ มากสูงเนิน และคุณสาวิตรี สันติพิริยพร..... 2348
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
คุณวรกมล หนูขวัญ และคุณสาวิตรี สันติพิริยพร..... 2362

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา
คุณณัฐพล ปรีเปรม และคุณสาวิตรี สันติพิริยพร..... 2376
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค
คุณจิดาภา สุพังโค คุณนัทธ์หทัย อือนอก และคุณนฤมล สุ่นสวัสดิ์..... 2390
ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสิน เขตขอนแก่น 2
คุณชฎาพร โนนพยอม และคุณรินรดา แสงบัว..... 2403
ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19
คุณจิณห์นิภา เล้าตระกูล และคุณธฤตพน อู่สวัสดิ์..... 2416
ผลกระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา
คุณชาญณรงค์ ชัยพัฒน์..... 2427
แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อเคหะ กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)
คุณวาสินี ลัดดากุล และคุณประสิทธิ์ มะหะหมัด..... 2439
แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)
คุณรุ่งนภา จักนักคำ และคุณประสิทธิ์ มะหะหมัด..... 2452
การวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร
คุณเมธาวี โล่ห์คำ และคุณนงนภัส แก้วพลอย..... 2465
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
คุณณัฐวัตร คำคง คุณสรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต และคุณประวิทย์ พุ่มพา..... 2478
ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่
คุณชญานิศ ฉัตรรักษา และคุณนงนภัส แก้วพลอย..... 2492
ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
คุณรุ้งเพชร สังข์ทอง และคุณกิตติพงษ์ สาครเสถียร..... 2504
แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี
คุณกนกพร วรรณสูญ คุณสมพงษ์ อัศวริยธิปัติ และคุณธนสร กิรัมย์..... 2513
ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่
คุณสรสิชา สุคโต และคุณลีลาวดี พัฒนรัชต์..... 2527
อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายและการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
คุณนิดฏิญา คัลลาฮัน และคุณเศรษฐวัสภ์ พรมสิทธิ์..... 2540
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น
คุณณัฐณิชา อติวัฒนชัย คุณอมรรัตน์ กุนอก คุณพัชรินทร์ สิมมา และคุณปนัดดา จันทะกล..... 2553

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณสุภาวดี มะณีวงค์ และคุณพิมพ์ปวีณ์ พลมณี 2566
ความเหลื่อมล้ำดิจิทัลและการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนเปราะบาง: การวิเคราะห์บทบาทของรายได้ ทุนมนุษย์ และเทคโนโลยี
คุณธิติมา พลับพลึง และคุณปิยพงศ์ พลับพลึง 2581
ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา
คุณภูมิพัฒน์ นวจินดากาญจน์ คุณโชษิตา เปสตันยี คุณปุริม หนุนนัด และคุณดุษฎี เทียมเทศ บุญมาสูงทรง 2594
ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูดใจ ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
คุณสุพัตรา โพนเมืองหล้า และคุณนิตนา ฐานิตธนกร 2607
สื่อสังคมออนไลน์ การปรับโปรโมชัน ความสามารถในการกำหนดราคา และความสามารถในการสร้างเครือข่ายที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณรุจิษยา สุภาวงศ์ และคุณนิตนา ฐานิตธนกร 2621
ปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงิน และคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
คุณคมกลมศิษฐ์ พีระคีรี และคุณนิตนา ฐานิตธนกร 2636
การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร
คุณฐิติมา นาคประสิทธิ์ และคุณนิตนา ฐานิตธนกร 2651
อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี
คุณหมิงเจ๋อ หลี่ และคุณนิตนา ฐานิตธนกร 2667
การวิเคราะห์ต้นทุนกำไรของการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาร้านกาแฟ Bakerneering
คุณณัฐญา เป้าบ้านเซ่า คุณประพิธาริ์ ธนารักษ์ และคุณธวัช สุริวงษ์ 2682
การวางแผนผังคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษาบริษัทธุรกิจร้านค้าปลีก
คุณสุภพิชญาร์ พูลเกตุ และคุณปิยะวัฒน์ ชนินทร์ตระกูล 2696

การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตร (Non-farm Income Diversification) ของครัวเรือนเกษตรกรไทย
คุณเอมอร อภิณหสมิต และคุณชญานี ชวะโนทย์ 2706

การพัฒนาโมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย
คุณสุนิษา ธงจันทร์ คุณนิลุบล วิโรจน์ฐิติยวงศ์ และคุณพรสวัสดิ์ สิงห์ยาม 2718

การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา
คุณพัสตราภรณ์ สอนไธสง คุณนิลุบล วิโรจน์ฐิติยวงศ์ และคุณชาตยา นิลพลับ 2731

ความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช
คุณสุภาวดี สุขช่วย คุณภาวดี ศรีเป้า คุณจินต์จุฑา สายชู คุณมุนินทร์ มังสา คุณมัณฑนา แดงเพ็ชร คุณณพิชญา เฉิดโฉม และคุณบุปผชาติ แต่งเกลี้ยง 2742

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช
คุณเกวลิน เสียรวงศ์ คุณจุฑารัตน์ ทองร่วง คุณธิดารัตน์ รุยันต์ คุณพิไลวรรณ ช่วยจันทร์ คุณบุปผชาติ แต่งเกลี้ยง คุณปิยะ เพชรสงค์ คุณณพิชญา เฉิดโฉม และคุณนิเฟาซาน ระเด่นอาหมัด .. 2753

ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม
คุณเอกชัย รัตนบรรลือ คุณเฉลิมศักดิ์ งามละมัย คุณบุษบา ทัสเซนน่า และคุณพงศกร แก้วสาแสน ... 2764

การศึกษาความสอดคล้องของการเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทย
คุณตรงตะวัน บุนนาค คุณปรีดา จันทวงษ์ และคุณติกะ บุนนาค 2776

การศึกษาทดสอบประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน
คุณมิตต์ กุลอนุสถาพร คุณติกะ บุนนาค และคุณปรีดา จันทวงษ์ 2784

การพยากรณ์คำสั่งซื้อและการวางแผนการสั่งซื้อสำหรับบริษัทประเภทซื้อมาขายไป
คุณพีระพัฒน์ ศรีใจป้อ คุณพาพิศ วงศ์ชัยสุวัฒน์ และคุณวรวุฒิ หวังวัชรกุล 2794

ศึกษาและเปรียบเทียบมลพิษที่ปลดปล่อยจากรถจักรยานยนต์แก๊สโซลีนแบบ 4 จังหวะโดยใช้น้ำมันเบนซินที่มีสารบิวทานอลแต่ละไอโซเมอร์เป็นส่วนผสม
คุณชัชพิมุข ฉิมคล้าย คุณชัยยศ ดำรงกิจโกศล และคุณปรีดา จันทวงษ์ 2809

การศึกษาและเปรียบเทียบการปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงานเครื่องทำน้ำเย็นแบบสกรูของระบบทำความเย็นในห้างสรรพสินค้า
คุณเกรียงไกร โตคุ้มท้วม คุณดุสิต งามรุ่งโรจน์ และคุณปรีดา จันทวงษ์ 2820

การประเมินและการปรับปรุงค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพของระบบพลังงานแสงอาทิตย์ตามสภาพอากาศ
คุณสันติภาพ สุขสวัสดิ์ คุณดุสิต งามรุ่งโรจน์ และคุณปรีดา จันทวงษ์ 2828

การศึกษาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเขตพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา
คุณภาณุวัฒน์ พิมพ์วัน คุณชัยยศ ดำรงกิจโกศล และคุณปรีดา จันทวงษ์ 2838

ศึกษาการอนุรักษ์พลังงานอาคารสำนักงานกรณีศึกษาอาคารสำนักงาน
คุณภณทัต ใจกล้า คุณชัยยศ ดำรงกิจโกศล และคุณปรีดา จันทวงษ์..... 2851
การออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง
คุณภัทรภร ครองยุทธ คุณไอลดา ตรีรัตน์ตระกูล และคุณอินทิราภรณ์ มูลศาสตร์..... 2861
การพัฒนาเก้าอี้อัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ สำหรับเด็กออทิสติก
คุณชวิศ วรสันต์..... 2873
การศึกษาและสร้างแบบจำลองโครงสร้างของรถสายพานเคลื่อนเร็วโดยใช้วิธีการทางไฟไนต์เอลิเมนต์เพื่อประเมินความแข็งแรงของโครงสร้าง
คุณฐิติพร จันทร และคุณเอกรินทร์ พงพินิจธนา..... 2886
การศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ระยะทางมุมฉาก ระยะทางตามทางเดินจริง และระยะขจัดในการแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก
คุณณพิตร วัฒนวีรพงษ์ คุณชีวินทร์ ลิ้มศิริ และคุณสุรีพร มีหอม..... 2898
การศึกษารูปแบบโครงสร้าง Truss ด้วย Rhinoceros Grasshopper กับ Revit Dynamo
คุณสรศักดิ์ พ่วงเพชร คุณนิธิภัทร์ นาคง และคุณศรันยู พรมศร..... 2912
การศึกษาสภาพปัญหา สวัสดิการ การคุ้มครอง และการฝึกอบรมแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง จังหวัดนครปฐม
คุณพิมพ์ชนก เพชรฝ่องศรี คุณจุฑามณี ตาคำ คุณภัทรชนม์ กรรัตน์ และคุณกัญฐิกา จันทนา..... 2924
การศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตตามข้อกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522
คุณธนากร พุ่มจันทร์ คุณนภัสวรรณ แก้วนิลทอง คุณทักดนัย จำปีทอง และคุณจักรพงศ์ ไชยานุพัทธกุล..... 2933
การวิเคราะห์ความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว
คุณสลักพงศ์ แก้วมรกต คุณธีรเดช สนองทวีพร คุณวรานนท์ คงสง คุณชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย และคุณสินิทธิ์ บุญสิทธิ์..... 2944
ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ กรณีศึกษาของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง
คุณเนติ บุญเสริม คุณธีรเดช สนองทวีพร คุณวรานนท์ คงสง คุณชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย และคุณประวิทย์ ชูเกลี้ยง..... 2958
การรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารใน เรื่อง การยื่นขอรับใบอนุญาต
คุณพรนภา เพ็งเสงี่ยม คุณธีรเดช สนองทวีพร คุณวรานนท์ คงสง และคุณชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย..... 2972
การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน
คุณนิตินาถ หิรัญ คุณก่อโชค จันทวรางกูร คุณชาญณรงค์ ไวยพจน์ และคุณปารเมศ กำแหงฤทธิรงค์. 2986
การบริหารโครงการก่อสร้างงานระบบประกอบอาคาร เพื่อลดต้นทุน กรณีศึกษา โครงการก่อสร้างศูนย์นิทรรศการและการประชุม
คุณนิพัทธรา จันทรศิริ คุณจุฑา พิชิตลำเค็ญ และคุณวรวุฒิ หวังวัชรกุล..... 2997

การประเมินผลโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุโดยใช้ไฟสัญญาณจราจร กรณีศึกษาสามแยกบางศรีเมือง จังหวัดนนทบุรี
คุณญาณวุฒิ ศรีสุข และคุณวัชรินทร์ วิทยกุล..... 3008
การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีมีการพัฒนาระบบทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
คุณอินทรศาสตร์ เสียงลือชา และคุณสุพรชัย อุทัยนฤมล..... 3019
การประหยัดพลังงานไฟฟ้าของอาคาร ตามมาตรการลดความร้อนผ่านกรอบอาคาร กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก
คุณภีมศรันย์ อุบลแก้วศิริ และคุณอาทิตย์ โสตรโยม..... 3032
ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น : วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย
คุณสมบัติย์ มงคลชัยชนะ คุณเกษร กลีบบัว คุณอรรณพ ทัศนอุดม คุณภควัต หุ่นฉัตร์ และคุณวิทยา พรหมพฤกษ์..... 3046
การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัท กรณีศึกษาการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง
คุณนลินี เพ็ชรสว่าง และคุณวีระกาจ ดอกจันทร์..... 3059
การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยโดยแบบจำลอง Regression และ ARIMA
คุณฉัตรพล พิมพา คุณบัณฑิตา ภู่ทรัพย์มี โปณะทอง และคุณศิวพร แน่นหนา..... 3073
การเพิ่มศักยภาพการทำไม้ยูคาลิปตัสในประเทศไทย
คุณจักรพันธ์ คำหารพล คุณนพรัตน์ คัคคุริวาระ และคุณศุภศิษย์ ศรีอักขรินทร์..... 3082
การจำลองการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำเสียจากอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก
คุณชญชล วรวงศ์ศร และคุณธรรยบูรณ์ แหลมทอง..... 3096
การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ และแนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโรงงานผลิตกุ้งแห้ง จังหวัดสงขลา
คุณเกวริน หมัดอุสัน คุณณัฐนันท์ เพชรยอดศรี คุณนูรูนนัจวา หมินหมะ คุณฟัจญรี หลังเส็น คุณศศิวิมล เมืองเล่ง คุณปิยวรรณ มานะ และคุณกนกวรรณ บัวศรี..... 3107
การยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี
คุณฐานีย์ สุขาวิญญา คุณจิรัฐินาฏ ถังเงิน และคุณธวัชชัย อินทร์บุญช่วย..... 3116
เส้นทางสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนของมหาวิทยาลัย กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
คุณวิรัลพัชร ศรีเสมาเมือง และคุณอรทัย ชวาลภาฤทธิ์..... 3130
แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของมหาวิทยาลัยมหิดล
คุณฐานะมาศ สิงห์คง..... 3142
การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ
คุณพจนีย์ จันทรศุภวงศ์ และคุณขวัญฤทัย กุลกิจเจริญ..... 3156

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ด้วยการบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API และการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้งาน
คุณพจนีย์ จันทรศุภวงศ์ 3170
ระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติด้วยการประมวลผลภาพดิจิทัลร่วมกับแถบสี LCC เพื่อการจัดการไนโตรเจน
คุณสุพจน์ สุขโพธารมณ์ 3185
การศึกษาความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร Building Information Modeling
คุณเขมภัฒน์ แก้วเกิด คุณสิโรจน์ สรรพสาร คุณวรวุฒิ ศรีปัดตา และคุณขวัญชัย จันทนา 3195
การประยุกต์ใช้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในการประเมินคำตอบแบบปลายเปิดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย
คุณเพ็ญประภา มังกรวงษ์ คุณพิสุดา พรหมสุทธิรักษ์ คุณอรประภัทร สุวรรณธาราทิพย์ และคุณวิชุกร คันธินทระ 3207
การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ
คุณจิตลดา บำรุงพงษ์ 3219
การวิเคราะห์ความแตกต่างการถอดปริมาณวัสดุงานระบบปรับอากาศ และการเปรียบเทียบราคาด้วยวิธีคิดแบบทั่วไปกับการใช้โปรแกรม Autodesk Revit กรณีศึกษา : อาคารห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่
คุณนฤมิต พรมวงศ์ซ้าย คุณศุภกร อยู่สืบเชื้อ และคุณศรันยู พรมศร 3231
การศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้ และเศษวัสดุในงานปรับปรุงพื้นที่อาคาร
คุณธนดนย์ คิมประเสริฐ คุณภัคพล อินทรมณี คุณนรากร ปั้นสมบุญ และคุณขวัญชัย จันทนา ... 3242
การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในยุคการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี
คุณภาคภูมิ หมีเงิน คุณนงลักษ์ อันทะเดช คุณศศิกานต์ ไพลกลาง คุณปิยรัตน์ งามสนิท และคุณวิทยา มนตรี 3253
การพัฒนาการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในงานสหกิจศึกษา มทร.รัตนโกสินทร์
คุณกัณฐิกา จันทนา คุณธิติมา แช่มมั่นคง คุณวิมลพรรณ เพชรดีศรีสมบัติ และคุณสิรินธร์ ณ วาโย 3265
การพัฒนาอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดโดยประยุกต์ใช้เทคนิค Kansei Engineering กรณีศึกษากลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกสับปะรด อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง
คุณอภิญญา พรหมยา คุณฐนิชา สุวรรณรัตน์ คุณธนกฤต ชูสวัสดิ์ คุณภัทรมน บำรุงวงศ์ คุณสุกฤษฎิ์ ชูกำเนิด คุณมนต์ทนา คงแก้ว และคุณอนันต์ ศรีมุกข์ 3277
การจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัยบนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัยมหาวิทยาลัยมหิดล
คุณรัชชุดา ชัยสุทธานนท์ 3291
ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ
คุณณัฐกิจ แซ่ซิน คุณสรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต และคุณทัศนีย์ สวนฉิมพลี 3303

การพัฒนาเกมสยองขวัญ “ลีฟ”
คุณณัฐปภัสร์ เพียรธัญกรณ์ คุณณภัทร ทรงสุข และคุณสมใจ จิตคำนึงสุข..... 3313
การจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองด้วยโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน
คุณไชยพงศ์ จันธราภัญญาบุญ และคุณธรรมกร แซ่ตั้ง..... 3324
การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™
คุณอัคคภพ จันทรศรีวงศ์ คุณนพรัตน์ คัคคุริวาระ และคุณพิชิต ลำไย..... 3337
การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชั่นสำหรับการให้บริการเภสัชสนเทศ
คุณชริยา นนทกาญจน์..... 3351
ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่
คุณรัตนาภรณ์ แสงทอง และคุณธงรบ อักษร..... 3364
การพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน บริษัท ดิ เอคซ-เพอะทีส จำกัด
คุณปนัดดา สินปักษา และคุณทวีศักดิ์ คงตุก..... 3374
ไลน์แชทบอทสำหรับการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์
คุณพิรเศรษฐ์ ไพบูลย์..... 3385
จุดเปลี่ยนของความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานแก่ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม
คุณนิภาพร ศรีจันทร์ และคุณศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง..... 3394
ประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ
คุณสุวรรณา บัวแก้ว และคุณศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง..... 3404
แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักสุขภาพดิจิทัล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข
คุณธนกฤต เปียกบุตร และคุณศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง..... 3416
การสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบหลายภาคส่วนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย
คุณสุภัทรา เฉลิมเกียรติ และคุณเพ็ญศรี ฉิรินัง..... 3425
การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี
คุณสุธิตา มิตทะเนตร และคุณเพ็ญศรี ฉิรินัง..... 3435
การนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู
คุณวัชรินทร์ เชื้อกลางใหญ่ และคุณฐิติมา โห้ลำยอง..... 3446
นวัตกรรมการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณปนัดดา งามขำ และคุณฐิติมา โห้ลำยอง..... 3455
นวัตกรรมการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณปฏิภาณ ลีลาวัฒน์ และคุณฐิติมา โห้ลำยอง..... 3467

นวัตกรรมการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน สำนักงานประกันสังคม กรุงเทพมหานครพื้นที่ 7
คุณพีรภรณ์ บัวทอง และคุณฐิติมา โห้ลำยอง 3478
การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณพรกนก เดชารัตน์ และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3488
ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7
คุณปิยะภรณ์ ช่างวาดเขียน และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3499
การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณณัฐกิตติ์ แก้วเกษม และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3509
ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณอรนุช ขุนรัง และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3519
การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี
คุณอังกูร เรือนใหม่ และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3529
การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
คุณยลลิตา แสงจันทร์ และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3541
การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี
คุณอาทิตยา บังสันเทียะ และคุณวรสิทธิ์ เจริญพุฒ 3551
คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณนาตยา ปราศทุกข์ และคุณรัชยา ภักดีจิตต์ 3563
การพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณเจษฎา หุ่นงาม และคุณรัชยา ภักดีจิตต์ 3574
การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณคนึงนิตย์ รอดเรือง และคุณรัชยา ภักดีจิตต์ 3584
การประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
คุณปรีชยา สุวรรณบุบผา และคุณรัชยา ภักดีจิตต์ 3596
ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน
คุณจินตพัฒน์ โสภาเจริญ และคุณศุภพัชร์พิมล สิมลี 3609

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
คุณศศิมา ว่องไว คุณญษมณ ละทัยนิล และคุณพงษ์พัฒน์ ว่องไว 3622
แนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก
คุณกัญญภัส จิตรแข็ง และคุณดวงพร อุไรวรรณ 3636
ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษา
คุณพิมมาดา ม่วงสีตอง คุณรินรำไพ พุทธิพันธ์ คุณไพรินทร์ ทองกลม และคุณญษมณ ละทัยนิล ... 3647
พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก
คุณอังค์วราภัชฑ์ ขำนาค 3661
การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี
คุณสุทธิศักดิ์ แสวงศักดิ์ คุณรสสุคนธ์ ปัญส่งเสริม และคุณจิรายุ ผาสุข 3673

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Collaborative Digital Academic Management by Teachers in Schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐนันท์ นกแก้ว[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Nattanan Nokkeaw[1] and Phiphob Wachangngen[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: nick327125@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2566 จำนวน 278 คน เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Google from) วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพื้นฐาน และสถิติเชิงสรุปอ้างอิง ได้แก่ Independent Sample T-Test และ One-way ANOVA ผลการวิจัย (1) ระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า เพศหญิงมีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุและประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ครู ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed (1) to study the level of participatory academic administration of teachers in digital age educational institutions under the Office of the Primary Educational

Service Area 2, Phetchaburi and (2) to compare the level of participatory academic administration of teachers in digital age educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, classified by gender, age and work experience. The sample group used in this research was 278 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, in the academic year 2023. Data were collected using an online questionnaire (Google Forms). Data were analyzed using basic statistics and summary statistics, including Independent Sample T-Test and One-way ANOVA. Research results: (1) The level of participatory academic administration of teachers in digital age educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, is at a high level overall. 2) The comparative results of the level of participatory academic administration of teachers in digital age educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, classified by gender, age and work experience found that females have a higher level of participatory academic administration than males, with a statistical significance level of .05, while age and work experience There was no statistically significant difference in the level of participatory academic administration at the .05 level.

Keywords: Participatory academic administration, teachers, digital age

บทนำ

การบริหารแบบมีส่วนร่วม (Collaborative Management) ของครูในโรงเรียนเป็นแนวคิดที่ได้รับความนิยมมากขึ้นเรื่อย ๆ ในระดับโลก โดยมุ่งเน้นการกระจายอำนาจการตัดสินใจ (Decentralization) และการให้อำนาจแก่ครู (Teacher Empowerment) ในการมีส่วนร่วมกำหนดทิศทางและพัฒนาโรงเรียน ซึ่งแนวคิดนี้ตั้งอยู่บนพื้นฐานความเชื่อที่ว่าครูเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับนักเรียนมากที่สุด ย่อมเข้าใจความต้องการและบริบทของห้องเรียนได้ดี ดังนั้น การเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการบริหารจัดการจะนำไปสู่การตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น (OECD, 2018)

มีหลายประเทศที่ประสบความสำเร็จในการนำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมนี้ไปปฏิบัติ เช่น ฟินแลนด์ สิงคโปร์ และแคนาดา ประเทศดังกล่าวให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำแบบกระจาย (Distributed Leadership) ซึ่งหมายถึง การกระจายบทบาทผู้นำไปยังบุคลากรหลายระดับในโรงเรียน ไม่จำกัดเฉพาะแค่ผู้บริหารเท่านั้น (Harris, Jones & Adams, 2016) ส่งผลให้ครูในประเทศดังกล่าวมีส่วนร่วมอย่างแข็งขันในการกำหนดนโยบายของโรงเรียน การพัฒนาหลักสูตร การประเมินผล และการพัฒนาวิชาชีพ ตัวอย่างเช่น ในประเทศฟินแลนด์ ครูมีอิสระอย่างมากในการออกแบบการเรียนการสอนและเลือกวิธีการประเมินที่เหมาะสมกับนักเรียน (Sahlberg, 2015) ส่วนประเทศแคนาดา หลายโรงเรียนมีการจัดตั้งสภาครู

(Teacher Councils) เพื่อเป็นตัวแทนของครูในการร่วมตัดสินใจกับผู้บริหาร (Leithwood, Harris & Hopkins, 2020)

สำหรับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทของโรงเรียนไทยนั้น เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการเปิดโอกาสให้ครู บุคลากร และผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ได้เข้ามามีบทบาทในการตัดสินใจและดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน ซึ่งแนวคิดนี้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารจัดการศึกษาไปสู่สถานศึกษาและเขตพื้นที่การศึกษา โดยได้กำหนดให้มีการปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาไว้ใน หมวด 5 และการจัดการศึกษาไว้ในมาตรา 39 โดยให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง และเปิดโอกาสให้บุคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่าและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษาหรือเปิดโอกาสให้ผู้มีสวนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ได้เข้ามามีบทบาทในการจัดการศึกษาและบริหารการศึกษา แนวทางในการจัดการศึกษาและ การบริหารดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิรูปการเมืองและการปกครองซึ่งได้กระจายอำนาจไปให้ท้องถิ่น (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

รูปแบบการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนไทยนั้นมีหลากหลาย ตั้งแต่การร่วมกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของโรงเรียน การร่วมวางแผนพัฒนาการจัดการเรียนการสอนการร่วมพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การร่วมตัดสินใจในการบริหารงานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และงานบริหารทั่วไป (ดุสิตา เลาหพันธุ์, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และปัญญา ธีระวิทยเลิศ, 2566) นอกจากนี้ ครูยังสามารถมีส่วนร่วมผ่านการเป็นคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน การเป็นคณะกรรมการในกลุ่มงานต่าง ๆ การเข้าร่วมประชุมแสดงความคิดเห็น และการทำประชาพิจารณ์ในเรื่องต่าง ๆ (อำไพ นงค์วัยเยาว์, ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และอนุชา กอนพ่วง, 2560)

อย่างไรก็ตาม การนำแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมไปปฏิบัติในโรงเรียนของประเทศไทยยังคงเผชิญกับความท้าทายหลายประการ เช่น วัฒนธรรมการบริหารแบบรวมศูนย์อำนาจที่ยังคงฝังรากลึก ภาระงานที่มากของครู การขาดทักษะในการทำงานเป็นทีม และการขาดความตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาจะไม่สามารถบรรลุเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาได้ หากไม่ได้รับความร่วมมือจากครูผู้สอนในการดำเนินงานในด้านวิชาการที่จำต้องร่วมมือกันสะท้อนปัญหาที่พบจากการสอน ร่วมเสนอแนวทางในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาศักยภาพนักเรียน เนื่องจากครูผู้สอนคือผู้ที่ใกล้ชิดนักเรียนมากที่สุด (สุรภพ นาคนชม, 2564; เหมภัส เหลาแหลม, 2564) ดังนั้น การส่งเสริมให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูอย่างแท้จริง จำเป็นต้องอาศัยการปรับเปลี่ยนทัศนคติของผู้บริหาร การสร้างวัฒนธรรมองค์การที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วม การพัฒนาภาวะผู้นำแบบกระจายอำนาจ (Distributed Leadership) และการให้อำนาจแก่ครูในการตัดสินใจ (Teacher Empowerment) ควบคู่ไปกับการพัฒนาศักยภาพของครูให้มีความพร้อมในการทำงานร่วมกัน (Ismail & Ibrahim, 2019)

ปัจจุบัน เป็นโลกแห่งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของเทคโนโลยีเรียกได้ว่า ยุคดิจิทัลมีติดต่อสื่อสารอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมโยงทุกภาคส่วนเข้าด้วยกันทำให้สามารถติดต่อถึงกันได้โดยไม่มีข้อจำกัดทั้งในเรื่องระยะทาง ระยะเวลา บุคคล ซึ่งการใช้ระบบเทคโนโลยีดิจิทัล มีผลกระทบต่อการบริหารงานของสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ เป็นอย่างมาก (พุทธมาตย์ ยาคง, ศักดินาภรณ์ นันที และสุชาติ บางวิเศษ, 2567; วันวดี กู้เมือง, 2560) อย่างไรก็ตามการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสู่ยุคดิจิทัลไม่ได้เป็นเรื่องง่าย เพราะการเปลี่ยนแปลงอาจจะเป็นสิ่งที่น่ากลัวของครูในสถานศึกษา ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะการเคยชินกับรูปแบบการทำงานในแบบเดิม การปิดกั้นตนเองในการแสวงหาหนทางที่จะเรียนรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ใหม่ ๆ รวมทั้งกลัวว่าจะมีภาระงานมากขึ้น หรืออาจจะกล่าวโดยรวมได้ว่าครูอาจไม่พร้อมรับต่อการเปลี่ยนแปลงที่กำลังจะเกิดขึ้น (ดุลชิตร์ มงคล, 2566)

การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของในยุคดิจิทัล สามารถแบ่งการศึกษาออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู (พิชชาพร ชัยบุญมา, 2562; สุรภพ นาคนชม, 2564; เหมภัส เหลาแหลม, 2564) และ 2) แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล (พุทธมาตย์ ยาคง, ศักดินาภรณ์ นันที และสุชาติ บางวิเศษ, 2567; อาทิตย์ พิมพ์โคตรและศิริรัตน์ ทองมีศรี, 2567) แต่ยังไม่ปรากฏการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัลของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งมีพันธกิจหลักในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลเหมาะสมกับบริบท (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2, 2567) จึงเป็นประเด็นที่นำมาสู่การทำงานวิจัยในครั้งนี้

จากความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยสารสนเทศที่ค้นพบจะเป็นข้อมูลให้กับผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารโรงเรียนด้านวิชาการ เปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีบทบาทในการวางแผน พิจารณาแก้ไขปัญหาในการบริหารงาน การแสดงความคิดเห็นในที่ประชุม ปรึกษาหารือในลักษณะทำงานร่วมกัน ส่งผลให้ครูมีความพึงพอใจ และให้ความร่วมมือในการทำงาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารแบบมีส่วนร่วมและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

ความหมายของการบริหารแบบมีส่วนร่วม

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของคำว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ดังนี้

เหมภัส เหลาแหลม (2564) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การเน้นให้บุคลากรทุกคนทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินกิจกรรม การติดตามตรวจสอบ และการประเมินผลร่วมกันเป็นไปอย่างมีอิสรภาพ เสมอภาคนำผลที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขพัฒนางานเพื่อพัฒนาหรือใช้ความคิดสร้างสรรค์และความเชี่ยวชาญของแต่ละคนในการแก้ปัญหา ทำให้เกิดความไว้วางใจในสังคมการทำงานเป็นทีม ส่งผลให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

สุรภพ นาคนชม (2564) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ สมาชิกในองค์การมีโอกาสทำงานร่วมกันเป็นทีม หรือเป็นกลุ่ม ก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวังกระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้ เป็นหลักการของการบริหารที่เป็นผลต่อการดำเนินการเชิงวิเคราะห์ ซึ่งนำไปสู่การตัดสินใจได้ลดช่องว่างของระบบการสื่อสารในองค์กรและขจัดปัญหาความขัดแย้งได้ ช่วยให้ผู้มีส่วนร่วมเกิดความรู้สึกความเป็นเจ้าของ และจะทำให้ผู้มีส่วนร่วมหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียนั้นยินยอมปฏิบัติและรวมถึงตกลงยอมรับ ได้อย่างสมัครใจ เต็มใจและสบายใจ

ดุลชิตร์ มงคล (2566) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การบริหารโดยใช้วิธีการจูงใจให้บุคคลผู้ปฏิบัติงานหรือบุคคลผู้เกี่ยวข้องได้มีโอกาสมีส่วนร่วมในการคิด ร่วมตัดสินใจ ด้วยความสมัครใจ การบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบด้วยการไว้วางใจกัน ความยึดมั่นผูกพัน การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน รวมถึงความเป็นอิสระต่อความรับผิดชอบในงาน

จากที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยสามารถสรุปความหมายของคำว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคนในองค์กรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ร่วมวางแผน ร่วมดำเนินงาน ร่วมติดตามและร่วมประเมินผล เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกัน และบรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด

องค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล

นักวิชาการได้ศึกษาองค์ประกอบเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล รายละเอียด ดังนี้

นัฏจรีภรณ์ ไขรัศมี และสุทธิพงศ์ หกสุวรรณ (2566) ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2 โดยมีแนวทางในการดำเนินงาน ได้แก่ ด้านการวางแผนงานด้านวิชาการ ด้านการพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา ด้านการวัดผล ประเมินผลและดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และด้านการนิเทศการศึกษา

อาทิตย์ พิมพ์โคตร และศิริรัตน์ ทองมีศรี (2566) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี กล่าวว่า สภาพการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 1) ด้านการจัดการเรียนรู้ 2) ด้านการวัดผลประเมินผลการจัดการศึกษา 3) ด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา 4) ด้านวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และ 5) ด้านพัฒนาสื่อนวัตกรรมเทคโนโลยี และแหล่งเรียนรู้

Ahmad et al. (2022) ได้ศึกษาบทบาททางวิชาการและการบริหารของปัญญาประดิษฐ์ในการศึกษา กล่าวว่าบทบาทของปัญญาประดิษฐ์ มีประโยชน์ทั้งในด้านวิชาการและการบริหาร ไม่เพียงแต่ช่วยการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังช่วยครูในงานบริหารต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับห้องเรียน เช่น การให้คะแนนและประเมินผลนักเรียน การค้นหาระดับสติปัญญา และความสนใจของนักเรียน นอกจากนี้ ปัญญาประดิษฐ์ยังช่วยครูในการจัดการหลักสูตร การจัดการห้องเรียน และการจัดการการเข้าร่วมเรียน อีกทั้งช่วยให้ครูจดบันทึก การบรรยาย บรรยายวิดีโอ และช่วยให้นักเรียนเรียนรู้ผ่านความเป็นจริงเสมือน ด้านการบริหารงาน เช่น การรับเข้าเรียน งบประมาณ การจัดการสิ่งอำนวยความสะดวก การจัดการทรัพยากร การจัดการการสอบ และการบันทึกข้อมูล

ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้ององค์ประกอบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล ผู้วิจัยคัดเลือกกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนั้น องค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 3) การวัดผล ประเมินผล และ 4) การนิเทศการศึกษา

กรอบแนวคิด

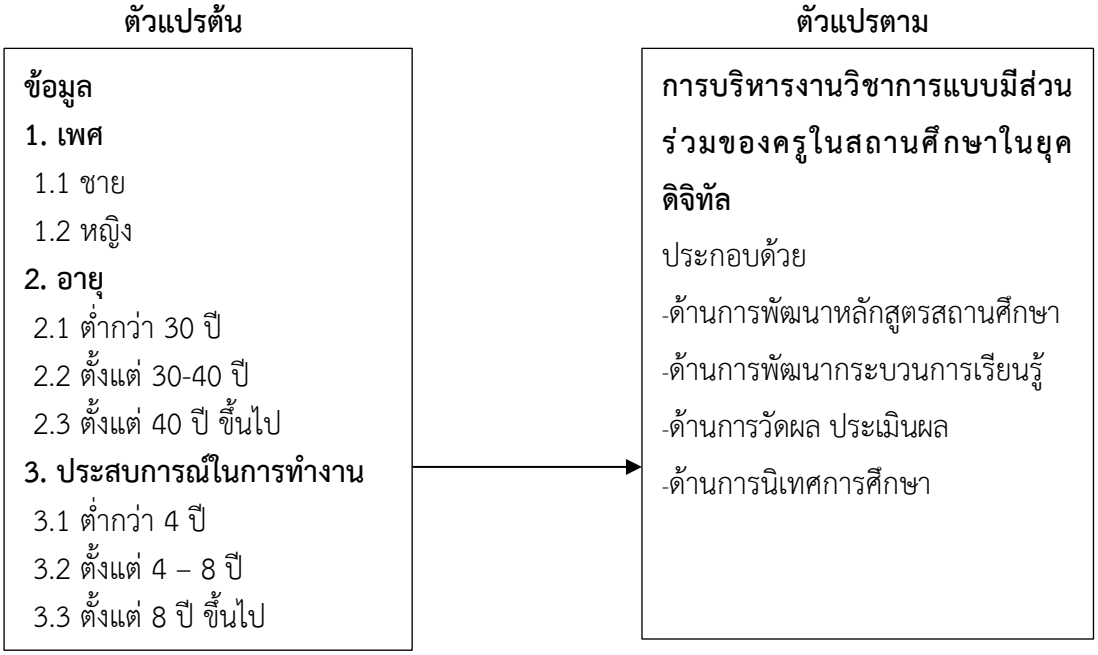

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 122 โรงเรียน 1,040 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 278 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) หลังจากนั้นคัดเลือกครูผู้สอนของแต่ละขนาดสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม เรื่อง การบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล ซึ่งผู้วิจัยได้ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยการวิเคราะห์หาค่าดัชนีความสอดของระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ จากนั้นนำไปทดลอง (Try Out) ใช้กับครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อหาค่าหาความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูงใช้เก็บข้อมูลจริงได้ ผู้วิจัยจึงนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google from ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน จากนั้นดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศใช้สถิติใน การวิเคราะห์ คือ Independent Sample T-Test ส่วนอายุและประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยใช้สถิติ คือ One-way ANOVA

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนากระบวนการ ด้านที่ 3 ด้านการวัดผล ประเมินผล ด้านที่ 4 ด้านการนิเทศการศึกษา และด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยจำแนกตามเพศ อายุและประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า เพศหญิงมีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศชาย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนอายุและประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

1. ระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรภพ นาคนชม (2564) ที่ได้ศึกษาการพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม การวิจัยในครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษาสภาพปัจจุบัน สภาพที่พึงประสงค์และความต้องการจำเป็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม และเพื่อเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากและปานกลาง โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากการบริหารแบบมีส่วนร่วมในบริบทของสถานศึกษาจังหวัดเพชรบุรีเน้นการเปิดโอกาสให้ครูเข้ามามีบทบาทและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการโรงเรียน เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการติดตามประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการค้นหาสาเหตุและความต้องการ

2. ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัลโดยภาพรวมระหว่างเพศชายกับเพศหญิง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศหญิงมีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมสูงกว่าเพศชาย เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้และด้านการวัดผล ประเมินผล เพศหญิงมีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนสูงกว่าเพศชาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mondal (2016) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาตอนปลาย 12 แห่งในเขตจัลไปกุรี (Jalpaiguri) ของรัฐ เบงกอลตะวันตก ประเทศอินเดีย ขอบเขตเนื้อหาการมีส่วนร่วมในการบริหารโรงเรียนที่ศึกษา ได้แก่ ด้านการวางแผน ด้านการจัดการภายในองค์กร ด้านการสื่อสาร ด้านการควบคุมการดำเนินงาน และด้านการประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ ที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากเพศหญิงมีแนวโน้มที่จะใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาและการพัฒนาตนเองมากกว่าเพศชาย ซึ่งสะท้อนถึงความสนใจและทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลของเพศหญิง ทำให้สามารถพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลได้ (Thomas & Martinez, 2023) ในขณะที่ผลการเปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน มีระดับการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาทิตย์ พิมพ์โคตร และศิริรัตน์ ทองมีศร (2566) ได้ศึกษาแนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดชลบุรี การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารงานวิชาการ โดยจำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลจำแนกตามอายุและประสบการณ์ในการทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากในยุคดิจิทัลครูทุกช่วงวัยสามารถเข้าถึงข้อมูล ความรู้ และแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านทางอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นบทความ วิดีโอ คอร์สออนไลน์ หรือแพลตฟอร์มการเรียนรู้ ทำให้ครูสามารถพัฒนาตนเองและเพิ่มพูนความรู้ความสามารถได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่จำกัดอายุ และการที่สถานศึกษาที่มีนโยบายส่งเสริมการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม จัดให้มีการอบรมพัฒนาครู และสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ ซึ่งช่วยให้ครูทุกคนไม่ว่าจะมีประสบการณ์มากน้อยเพียงใดได้มีโอกาสในการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการอย่างเต็มศักยภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรอำนวยให้ครูมีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการปรับปรุงการใช้หลักสูตร การจัดตารางสอนรวม และการเทียบโอนผลการเรียนจากสถานศึกษา

2. ควรส่งเสริมให้ครูมีส่วนร่วมในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดระบบนิเทศภายในสถานศึกษากับสถานศึกษาอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัลในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารและพัฒนาคุณภาพการศึกษา

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมของครูในสถานศึกษายุคดิจิทัล เพื่อนำสารสนเทศที่ได้มาส่งเสริมการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

ดุลชิตร์ มงคล. (มกราคม - มิถุนายน 2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์*, *4*(1), 88-96.

ดุสิตา เลาหพันธุ์, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และ ปัญญา ธีระวิทยเลิศ. (กันยายน-ตุลาคม 2566). รูปแบบการบริหารงานวิชาการแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ยุคใหม่สำหรับโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาจันทบุรี ตราด. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3*(5), 811-834.

นัฎจรีภรณ์ ไขรัศมี และ สุทธิพงศ์ หกสุวรรณ. (กันยายน-ธันวาคม 2566). การพัฒนาแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 3*(3), 51-63.

พิชชาพร ชัยบุญมา. (2562). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก* [วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://library.stou.ac.th/open-access-database/.

พุทธมาตย์ ยาคง, ศักดินาภรณ์ นันที และ สุชาติ บางวิเศษ. (มกราคม - เมษายน 2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในยุคดิจิทัลสู่ความเป็นเลิศสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเลย หนองบัวลำภู. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ, 4*(10). 47-61.

วันวดี กู้เมือง. (2560, 21 กุมภาพันธ์). *ระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสำคัญต่อการศึกษาอย่างไร.* https://www.gotoknow.org/posts/427621

สุรภพ นาคนชม. (2564). *การพัฒนาแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู สำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามหาสารคาม* [วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://library.msu.ac.th/?page_id=1437

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2567). *พันธกิจ (Mission) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.* https://www.pbi2.go.th/web/?page_id=236.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2542). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542.* กรุงเทพฯ: การศาสนา.

เหมภัส เหลาแหลม. (2564). *การมีส่วนร่วมของครูในการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2* [วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, วิทยาลัยครูสุริยเทพ]. https://www2.rsu.ac.th/faculty/Education

อาทิตย์ พิมพ์โคตร และศิริรัตน์ ทองมีศรี. (กันยายน - ธันวาคม 2567). แนวทางการบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัลให้มีประสิทธิภาพของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดชลบุรี. *Journal of Modern Learning Development, 8*(3), 250-269.

อำไพ นงค์วัยเยาว์, ชนม์ชกรณ์ วรอินทร์ และ อนุชา กอนพ่วง (มกราคม - มีนาคม2560). รูปแบบการบริหารโรงเรียนแบบมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารมหาวิทยาลัย นเรศวร, 10*(1), 132-143.

Ahmad, S. F., Alam, M. M., Rahmat, M. K., Mubarik, M. S., & Hyder, S. I. (2022, January). Academic and administrative role of artificial intelligence in education. *Sustainability, 14*(3), 1101.

Harris, A., Jones, M., & Adams, D. (2016, March). Shared leadership and teacher collaboration: A study of international schools. *Educational Management Administration & Leadership, 44*(4), 595-610.

Ismail, N. A., & Ibrahim, Z. (2019, October). Distributed leadership and teacher commitment: Evidencefrom Malaysian secondary schools. *Journal of Educational Administration, 57*(6), 704-722.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). "Determining Sample Size for Research Activities". *Educational and Psychological Measurement. 30*(3), 607 - 610.

Leithwood, K., Harris, A., & Hopkins, D. (2020, July). Seven strong claims about successful school leadership revisited. *School Leadership & Management, 40*(1), 5-22.

Mondal, P. (2016). Participation of Higher Secondary School Teachers in School Administration. *Global Journal of Human - Social Science: G Linguistics & Education. 16*(6), 1-26. https://globaljournals.org/GJHSS_Volume16/1-Participation-of-Higher.pdf.

OECD. (2018). *The impact of participative decision-making on school effectiveness in a global context.* OECD Publishing.

Sahlberg, P. (2015, September). Teacher participation in school governance: A comparative study of high-performing education systems. *Journal of Educational Change, 16*(4), 471-489.

Thomas, E., & Martinez, R. (2023, September). *Access to technology and gender equality in education.* British Journal of Educational Technology, *54*(1), 125-138.

การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Management of Measurement and Valuational Institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province

ธนพร เชยชิต[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Thanaporn Choeychit[1] and Phipop Worchangngern[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล[1,2]

E-mail: thanapornkoi258@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 172 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน และผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานวัดผลและประเมินผล สถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The following objectives of this research are (1) to study management of measurement and valuational institutions under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan

Province (2) to compare the management of measurement and valuational institutions under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province Classified by work experience and the size of the school, conducted research by collecting data from school administrators and teachers under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province for the academic year 2024, 172 people by handing out questionnaires, analyzing data with frequency statistics, percentages, averages, standard deviations and one-way analysis of the results include (1) the management of measurement and valuational institutions under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province, as a high level and (2) the results of comparing the management of measurement and valuational institutions under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province, classified by work experience and the school size of educational institutions. It is said that school administrators and teachers with different. There are opinions about the administrations of measurement and evaluation in educational institutions in overall. There are no.

Keywords: Management of measurement and valuational institutions Under the office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province

บทนำ

ในปัจจุบันโลกได้มีการพัฒนาและเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วเป็นสังคมยุคโลกาภิวัตน์ ซึ่งการศึกษาในยุคใหม่จะต้องพัฒนาคนให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลง โดยเน้นทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 และความต้องการของตลาดแรงงาน ซึ่งวัตถุประสงค์ที่สำคัญของการจัดการศึกษา คือ การทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมตามจุดประสงค์ของหลักสูตร สามารถนำความรู้ไปใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างเหมาะสม เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ (ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์, 2555)

PISA คือ โปรแกรมประเมินสมรรถนะนักเรียนมาตรฐานสากล (Programme for International Student Assessment) ริเริ่มโดยองค์การเพื่อความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (Organisation for Economic Co-operation and Development หรือ OECD) มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคุณภาพของระบบการศึกษาของประเทศต่าง ๆ ในการเตรียมความพร้อมให้เยาวชนมีศักยภาพหรือความสามารถพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลง โดย PISA เน้นการประเมินสมรรถนะของนักเรียนเกี่ยวกับการใช้ความรู้และทักษะในชีวิตจริงมากกว่าการเรียนรู้ตามหลักสูตรในโรงเรียน ปัจจุบันนี้มีประเทศจากทั่วโลกเข้าร่วม PISA มากกว่า 80 ประเทศ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566)

ผลการประเมิน PISA 2022 ในระดับนานาชาติ พบว่า นักเรียนจากสิงคโปร์มีคะแนนเฉลี่ยทั้งด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และการอ่านสูงกว่าทุกประเทศ/เขตเศรษฐกิจที่เข้าร่วมการประเมินในครั้งนี้ สำหรับ

ประเทศที่มีคะแนนสูงสุดห้าอันดับแรกในด้านคณิตศาสตร์ซึ่งเป็นด้านที่เน้นในรอบการประเมินนี้เป็นประเทศ/เขตเศรษฐกิจในเอเชียทั้งหมด ได้แก่ สิงคโปร์ มาเก๊า จีนไทเป ฮ่องกง และญี่ปุ่น ส่วนประเทศสมาชิก OECD มีคะแนนเฉลี่ยด้านคณิตศาสตร์ 472 คะแนน ด้านวิทยาศาสตร์ 485 คะแนน และด้านการอ่าน 476 คะแนน ซึ่งเมื่อเทียบกับ PISA 2018 พบว่า ค่าเฉลี่ยของประเทศสมาชิก OECD ด้านคณิตศาสตร์และการอ่านลดลง ส่วนด้านวิทยาศาสตร์ถือว่าไม่มีการเปลี่ยนแปลงทางสถิติ ซึ่งเป็นผลกระทบจากที่ทุกประเทศต้องเผชิญกับความท้าทายของการจัดการเรียนรู้ในช่วงที่มีวิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 สำหรับระบบการศึกษาไทยยังมีช่องว่างของคะแนนระหว่างนักเรียนกลุ่มสูงกับนักเรียนกลุ่มต่ำที่กว้างมาก แม้ในด้านคณิตศาสตร์จะมีช่องว่างที่แคบลง แต่เป็นผลมาจากนักเรียนกลุ่มสูงมีการลดลงของคะแนนที่มากกว่านักเรียนกลุ่มต่ำ ดังนั้น จึงควรมีมาตรการในการยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ในด้านคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์และการอ่าน โดยการพัฒนาครูให้มีสมรรถนะในการจัดการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างให้นักเรียนมีทักษะที่จำเป็นในการนำความรู้ไปใช้ในชีวิตจริง ส่งเสริม และสนับสนุนทรัพยากรและสื่อการเรียนรู้ที่มีคุณภาพให้กับสถานศึกษาอย่างเหมาะสมและเป็นธรรม เพื่อลดช่องว่างของความเหลื่อมล้ำในการจัดการเรียนรู้ รวมทั้งพัฒนาสถานศึกษาทั่วประเทศให้มีคุณภาพและครอบคลุมทุกสังกัด (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2566)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544 ก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมากในเรื่องของกระบวนการเรียนรู้ วิธีการเรียนรู้ รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในเรื่องของการวัดและประเมินผู้เรียน เพื่อไปสู่กระบวนทัศน์ใหม่ของการศึกษาเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข การวัดและประเมินผลผู้เรียนเป็นขั้นตอนหนึ่งที่มีความสำคัญต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอน ในการตรวจสอบว่ากระบวนการจัดการเรียนการสอนบรรลุเป้าหมายที่พึงประสงค์ตามแนวทางการปฏิรูปการศึกษา และสถานศึกษาต้องมีกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ เพื่อให้การดำเนินการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เป็นไปอย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ ให้ผลการประเมินที่ตรงตามความรู้ความสามารถที่แท้จริงของผู้เรียนถูกต้องตามหลักการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ รวมทั้งสามารถรองรับการประเมินภายใน และการประเมินภายนอกตามระบบประกันคุณภาพการศึกษาได้ ดังนั้นการวัดและการประเมินผลการเรียนรู้ในปัจจุบัน จึงเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญด้วยวิธีการวัดและการประเมินผลที่หลากหลายและพิจารณาสาระต่าง ๆ ด้วยความครอบคลุม มีจำนวนครั้งในการประเมินมากขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

การจัดการเรียนรู้ตามหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพพุทธศักราช 2567 และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567 ผู้บริหาร ครูผู้สอนต้องคำนึงถึงการจัดการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ แผนการศึกษาแห่งชาติ เป็นไปตามกรอบคุณวุฒิแห่งชาติ กรอบคุณวุฒิอ้างอิงอาเซียน หรือกรอบคุณวุฒิอื่นในระดับสากล มาตรฐานการศึกษาของชาติ และกรอบคุณวุฒิอาชีวศึกษาแห่งชาติ โดยเน้นการเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติ เพื่อพัฒนาสมรรถนะกำลังคนระดับฝีมือ รวมทั้งคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณวิชาชีพ และกิจนิสัยที่เหมาะสมในการทำงานให้สอดคล้องกับความ

ต้องการกำลังคนของตลาดแรงงาน ชุมชน สังคม และการพัฒนาประเทศ รวมทั้งประกอบอาชีพอิสระได้ และเป็นหลักสูตรที่เปิดโอกาสให้เลือกเรียนได้หลายรูปแบบตามศักยภาพและโอกาสของผู้เรียน เน้นสมรรถนะเฉพาะด้านด้วยการปฏิบัติจริง โดยยึดโยงกับมาตรฐานอาชีพและสอดคล้องกับบริบทเชิงพื้นที่ ประเทศ และสังคมโลก เพื่อสร้างความสามารถในการแข่งขัน (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

การจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพมีประสิทธิภาพ ผู้รับผิดชอบต้องมีความเข้าใจในเรื่องกระบวนการจัดการศึกษาที่เป็นระบบ เพื่อแก้ไขพัฒนาหรือส่งเสริมสนับสนุนได้ (ศักดิ์สิน ช่องดารากุล, 2554) ในด้านการดำเนินการวัดและประเมินผลการศึกษาเช่นกัน การปฏิบัติงานวัดและประเมินผลการศึกษาที่ไม่เป็นระบบ จะส่งผลกระทบต่อความเชื่อมั่นในคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา นอกจากนี้ การดำเนินงานการวัดและการประเมินผลการศึกษาเป็นงานที่ต้องอยู่บนพื้นฐานหลักวิชาการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

จากสภาพการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษาที่กล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่ามีการบริหารการศึกษาด้านใดบ้างที่ส่งผลต่อการบริหารงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา

จิณณ์ณิตา ทับทิม (2565) ได้ให้ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง การวัดผลและประเมินผลเป็นการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัดพฤติกรรมของบุคคลตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อนำผลมาพิจารณาตัดสินหรือประเมินค่า แล้วนำเสนอเป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้สอนที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน

กาญจนา เกียรติประวัติ (ม.ป.ป.) ได้ให้ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง การกำหนดหน่วยให้แก่ปริมาณที่มีอยู่ โดยใช้เครื่องมือวัดทางการศึกษาที่ใช้กันอยู่อาจเป็นการสังเกตของครู ตารางตรวจสอบพฤติกรรมหรือข้อสอบ และได้ให้ความหมายของการประเมินผล หมายถึง การนำผลที่วัดได้มา

หาคุณค่า การประเมินผลควรจะรวมถึงการวิเคราะห์จุดมุ่งหมายที่ตั้งไว้ วิธีการที่ได้ใช้ไปเพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมาย ตลอดจนพิจารณาถึงปริมาณของคุณสมบัติที่วัดได้

ศราวุฒิ ศรีนนท์ (2563) ได้ให้ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการกำหนดตัวเลขให้แก่พฤติกรรมของบุคคลที่ได้แสดงออก ในการทดสอบตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือเกณฑ์มาตรฐาน เพื่อที่จะได้รวบรวมผลทั้งหมดไปพิจารณาตัดสินใจ และได้ให้ความหมายของการประเมินผลการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการวัดพฤติกรรมของบุคคลหรือผู้เรียน เพื่อนำผลมาพิจารณาตัดสินหรือประเมินค่าตามเกณฑ์ที่กำหนดหรือเกณฑ์มาตรฐานแล้วนำเสนอเป็นข้อมูลย้อนกลับให้แก่ผู้สอนที่จะสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาผู้สอนและผู้เรียน ตลอดจนการพัฒนาการจัดกิจกรรม การเรียนการสอนต่อไป

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานที่เกี่ยวกับงานวัดผลและการประเมินผลการศึกษาในสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้บริหาร คณะครูร่วมดำเนินการเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ประกอบด้วย การเตรียมการด้านปัจจัยงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา การวางแผนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา การดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา การวิเคราะห์ผลและการรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา การนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา

การบริหารงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา

การบริหารงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5 ด้าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5 ด้าน หมายถึง 1) การเตรียมการด้านปัจจัยงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารจัดหาระเบียบคู่มืองานวัดผลและประเมินผลการศึกษา จัดทำและเผยแพร่ระเบียบและคู่มืองานวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษา เพื่อการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง ทั้งนี้จัดทำแนวปฏิบัติเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการงานวัดผลและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม โดยแต่งตั้งบุคลากรปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา เพื่อจัดโครงสร้างการบริหารงานวัดผลและประเมินผลตามบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน 2) การวางแผนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา เพื่อพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งเป็นการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเครื่องมือและวิธีการงานวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้อง โดยประชุมวิเคราะห์ผลลัพธ์การเรียนรู้ เพื่อกำหนดวิธีการและรูปแบบของเครื่องมือให้ได้มาตรฐาน และมีระบบจัดเก็บเครื่องมือที่สามารถนำไปใช้ได้สะดวก อีกทั้งศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบกับมาตรฐานการดำเนินงานตามที่สถานศึกษากำหนด 3) การดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารประชุมวางแผนเพื่อวิเคราะห์หาจุดเด่นและจุดด้อยของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา กำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และกำหนดวิธีการดำเนินงานและวางแผนเกี่ยวกับการประเมินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา

อย่างชัดเจน โดยจัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง อีกทั้งจัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาเครื่องมือ และวิธีการงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง 4) การวิเคราะห์ผลและการรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา หมายถึง ผู้บริหารจัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการจัดทำและดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาตามปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษา และแผนงานอย่างต่อเนื่อง จัดทำเอกสารหลักฐานในงานวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาและแผนงานอย่างเป็นระบบ นอกจากนี้มีการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีระบบการนิเทศ กำกับ ดูแล และติดตามงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5) การนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา หมายถึง ผู้บริหารนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษามาวิเคราะห์ เพื่อทราบระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล แต่ละห้อง ทั้งนี้ นำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษามาวิเคราะห์ เพื่อทราบระดับผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละระดับชั้น และจัดทำรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาต่อสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบในครั้งต่อไป อีกทั้งจัดทำรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษากับผู้ปกครองและผู้เกี่ยวข้องอย่างเหมาะสมและต่อเนื่อง จากนั้นนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้

กรอบแนวคิด

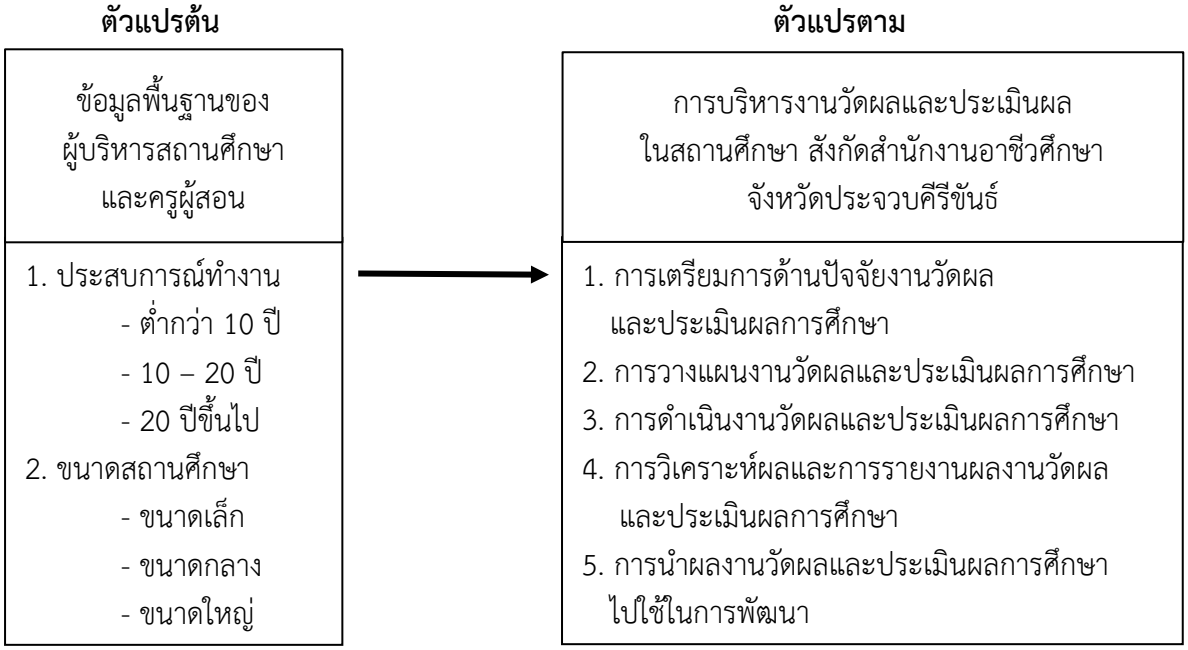

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีการศึกษา 2567 จากสถานศึกษา 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน วิทยาลัยการอาชีพปราณบุรี และวิทยาลัยเทคโนโลยีประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 301 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีการศึกษา 2567 จำนวน 172 คน ซึ่งได้มาโดยวิธีการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) และทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) เทียบสัดส่วนตามขนาดสถานศึกษาจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วยประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย การบริหารงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา 5 ด้าน จำนวน 25 ข้อมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท มี 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ และหาค่าร้อยละแล้วนำเสนอในรูปตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

ผลการศึกษา

1. การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$=4.45) รองลงมาด้านการวิเคราะห์ผลและการรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$=4.41) และด้านการวางแผนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$=4.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อของแต่ละด้าน พบว่า

1.1 การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการเตรียมการด้านปัจจัยงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.38) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า จัดโครงสร้างการบริหารงานวัดผลและประเมินผลตามบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=4.51) รองลงมาแต่งตั้งบุคลากรปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.51) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารจัดหาระเบียบและคู่มืองานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ($\bar{X}$=4.25)

1.2 การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวางแผนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.25) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า พัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=4.32) รองลงมาผู้บริหารจัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.28) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ ความเข้าใจในการจัดทำเครื่องมือและวิธีการงานวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้อง ($\bar{X}$=4.17)

1.3 การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.29) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า กำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=4.35) รองลงมาจัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.33) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ กำหนดวิธีการดำเนินงานและวางแผนเกี่ยวกับการประเมินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างชัดเจน ($\bar{X}$=4.20)

1.4 การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการวิเคราะห์ผลและการรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.41) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า บริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$=4.44) รองลงมามีระบบการนิเทศกำกับ ดูแล และติดตามงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.44) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดทำเอกสารหลักฐานในงานวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาและแผนงานอย่างเป็นระบบ ($\bar{X}$=4.30)

1.5 การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.45) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อทราบระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล แต่ละห้อง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

($\bar{X}$=4.50) รองลงมานำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$=4.46) ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ จัดทำรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาต่อสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบในครั้งต่อไป ($\bar{X}$=4.41)

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา สรุปได้ ดังนี้

2.1 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประเด็นสำคัญที่ผู้วิจัยนำมาอภิปรายผลดังต่อไปนี้

1. การบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารให้ความสำคัญในการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา เพราะเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น โดยในด้านการเตรียมการด้านปัจจัยงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารจัดโครงสร้างการบริหารงานวัดผลและประเมินผลตามบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจน ทั้งนี้แต่งตั้งบุคลากรปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา และจัดหาระเบียบและคู่มืองานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ด้านการวางแผนงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่งานวัดผลและประเมินผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้จัดอบรมเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา และพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความเข้าใจในการจัดทำเครื่องมือและวิธีการงานวัดผลและประเมินผลอย่างถูกต้อง ด้านการดำเนินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารกำหนดจุดมุ่งหมายและเป้าหมายของงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาอย่างชัดเจน ทั้งนี้จัดทำแผนงานหรือโครงการเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถในงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างต่อเนื่อง และกำหนดวิธีการดำเนินงานและวางแผนเกี่ยวกับการประเมินงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาอย่างชัดเจน ด้านการวิเคราะห์ผลและการรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษา ผู้บริหารบริหารงานแบบมีส่วนร่วมโดยให้บุคลากรทางการศึกษาทุกฝ่ายให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานเป็นอย่างดี ทั้งนี้มีระบบการนิเทศ กำกับ ดูแล และติดตาม

งานวัดผลและประเมินผลการศึกษา และจัดทำเอกสารหลักฐานในงานวัดผลและประเมินผลผู้เรียนตามปฏิทินการปฏิบัติงานประจำปีของสถานศึกษาและแผนงานอย่างเป็นระบบ ด้านการนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้ในการพัฒนา ผู้บริหารนำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษามาวิเคราะห์เพื่อทราบระดับผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนและคุณลักษณะของนักเรียนแต่ละบุคคล ทั้งนี้นำผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาผู้เรียนและพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และจัดทำรายงานผลงานวัดผลและประเมินผลการศึกษาต่อสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนางานอย่างเป็นระบบในครั้งต่อไป สอดคล้องกับงานวิจัยของอนุวัฒน์ สุวรรณมาตย์ (2560) ที่ได้ศึกษารูปแบบการบริหารงานวัดและประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่าโดยภาพรวมมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก และความเหมาะสมความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับวรรณ์ดี แสงประทีปทอง (2565) ได้ศึกษารูปแบบการวัดและประเมินการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ.2561 พบว่าโดยภาพรวมมีคุณภาพตามมาตรฐานการประเมินด้านประโยชน์ ด้านความเหมาะสม ด้านความเป็นไปได้และด้านความถูกต้องในระดับมากทุกมาตรฐาน สอดคล้องกับทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์ (2555) ได้ศึกษาการบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษากับการปฏิบัติงานตามภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 พบว่าการบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษาของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับศราวุฒิ ศรีนนท์ (2563) ได้ศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว พบว่าจำแนกตามสถานภาพ ตำแหน่ง และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรนำข้อมูลการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

1.2 ควรนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัย ไปใช้พัฒนาการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบและวิธีการพัฒนาสภาพการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 ควรศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการบริหารงานวัดผลและประเมินผลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำไปใช้กับสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดอื่นต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

กาญจนา เกียรติประวัติ. (ม.ป.ป.) *วิธีสอนทั่วไปและทักษะการสอน.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิณณ์ณิตา ทับทิม. (2565). *แนวทางการพัฒนาการวัดและประเมินผลนักเรียนสำหรับครูคณิตศาสตร์ระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดอุตรดิตถ์สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์* [การค้นคว้าอิสระเสนอบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5729/3/JinnitaTabtim.pdf

ทัศนีย์ ศรีสวัสดิ์. (2555). *การบริหารการวัดและประเมินผลการศึกษากับการปฏิบัติงานตามภารกิจการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://www.thapra.lib.su.ac.th/objects/thesis/fulltext/snamcn/Tassanee_Srisawas/fulltext.pdf.

วรรณ์ดี แสงประทีปทอง. (2565). *รูปแบบการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ในสถานศึกษาที่ส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดผลลัพธ์ที่พึงประสงค์ของการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, 15*(1), 202-216.

ศราวุฒิ ศรีนนท์. (2563). *สภาพและแนวทางการบริหารงานวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC). file:///C:/Users/lenovo/Downloads/Sarawut%20Srinon%20(3).pdf.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2566, 6 ธันวาคม). *การแถลงข่าวผลการประเมิน PISA 2022.* PISA Thailand. https://pisathailand.ipst.ac.th/news-21/.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2567, 21 มีนาคม). *หลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพ และหลักสูตรประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง พุทธศักราช 2567.* สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษาและวิชาชีพ.

อนุวัฒน์ สุวรรณมาตย์. (กันยายน - ธันวาคม 2560). รูปแบบการบริหารงานวัดและประเมินผลในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยบูรพา, 28*(3), 179-192.

การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Implementation of the Educational Institution's Action Plan belong to Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

สิรภพ กอบชัยกรรม[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Sirapop Kobchaikam[1] and Pipob Vachungngern[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: lbi4ojkiyd@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ (2) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วย T-Test การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบรายคู่ ผลการวิจัยพบว่า (1) การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามสถานภาพ ไม่แตกต่างกัน และการเปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการ สถานภาพ ขนาดของสถานศึกษา

Abstract

This research had two objectives: (1) to study the implementation of the action plan of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan; and (2) to study the comparative implementation of the action plan of

educational institutions classified by status and size of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan. This research was a quantitative research. The sample consisted of 288 educational institution administrators and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan. The research instrument was a questionnaire on the implementation of the action plan of educational institutions. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-Test for hypothesis testing, one-way analysis of variance, and paired t-test. The research results showed that (1) the implementation of the action plan of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan was at a moderate level overall. (2) A comparison of the implementation of the action plan of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan classified by status There is no difference and a comparison of the implementation of the action plan of the educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 2, classified according to the size of the educational institution, there is a difference.

Keywords: Implementation of the educational institution's action plan , status , size of the educational institution

บทนำ

แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาเป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นทางการที่มีการจัดทำเป็นเอกสาร ซึ่งระบุถึงกลยุทธ์ การดำเนินการ และกิจกรรมที่จะดำเนินการและบรรลุผลสำเร็จภายในช่วงเวลาที่กำหนด นอกจากนี้ยังรวมถึงการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย ตลอดจนแนวทางการดำเนินการสำหรับสถานการณ์วิกฤต แม้ว่าแผนปฏิบัติการประจำปีจะจัดทำขึ้นสำหรับแต่ละปีการศึกษา แต่สามารถปรับเปลี่ยนได้เป็นระยะเพื่อปรับการดำเนินการให้เหมาะสมกับสถานการณ์ตรงหน้า ในตอนท้ายของแต่ละช่วงผู้รับผิดชอบจะต้องประเมินผลลัพธ์และพัฒนาแผนปฏิบัติการประจำปีสำหรับปีการศึกษาต่อไป เพื่อส่งเสริมและปรับปรุงกระบวนการอย่างต่อเนื่อง แผนปฏิบัติการของสถานศึกษามีเป้าหมายหลักคือการกำหนดเส้นทางที่ต้องปฏิบัติตามเพื่อให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษา แผนปฏิบัติการของสถานศึกษาอาจมีการวางกลยุทธ์ด้านต่าง ๆ เช่น การดึงดูดนักเรียนใหม่ แผนปฏิบัติการของสถานศึกษายังมีแนวทางการสอนเพื่อปรับปรุงคุณภาพการศึกษาอีกด้วย โดยสถานศึกษาต่าง ๆ จะได้รับประโยชน์อย่างมากจากการรู้ว่าแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาคืออะไรและจะสร้างแผนปฏิบัติการนั้นให้มีความเหมาะสมได้อย่างไร (Ligia Pereira, 2567)

ในประเทศออสเตรเลีย กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำแผนปฏิบัติการแห่งชาติ โดยแผนปฏิบัติการฉบับนี้ได้รับการพัฒนาขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาในด้านต่าง ๆ ของการศึกษาในประเทศออสเตรเลีย อาทิ การดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนาระบบการศึกษา แนวทางการจัดการศึกษาโดยใช้เทคโนโลยี การพัฒนาทักษะของผู้เรียน โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการของประเทศออสเตรเลียจะติดตามการนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ (Australian government department of education, 2566)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ ได้จัดทำแผนปฏิบัติราชการสี่ปี (พ.ศ. 2555-2558) ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เพื่อให้หน่วยงานนำไปเป็นกรอบแนวทางในการดำเนินงานให้เกิดผลผลิต ผลลัพธ์ ตามที่กำหนดเป้าหมายไว้ในแผน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2555)

แผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานเป็นส่วนหนึ่งของการตอบสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งเป็นการปฏิบัติงานที่สอดคล้องตามโครงการ แผนงาน ที่ได้รับการอนุมัติให้ดำเนินการตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยให้ดำเนินการตามงบประมาณ ระยะเวลาการดำเนินการ

ในการนำแผนออกปฏิบัตินั้น เป็นการดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการโดยมีขั้นตอน การปฏิบัติซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องทำความเข้าใจแผนปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดในแผนอย่างครบถ้วน พร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนที่กำหนดในแผนและสรุปจัดทำรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบตามกระบวนการและขั้นตอนในการนำแผนไปปฏิบัติเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจแผน ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค ด้านการปรับแผน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน และด้านการสรุปและรายงานผล (สมิต สัชฌุกร, 2558)

จากสภาพดังกล่าวผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพและขนาดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปี

ดนุวัศ ไชยวงค์ (2559) ได้กล่าวว่า แผนปฏิบัติการประจำปี หมายถึง แผนระดับปฏิบัติการที่จัดทำขึ้นเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานประจำปี ให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ เป็นแผนปฏิบัติการที่ได้รับอนุมัติค่าใช้จ่ายในการดา เนินการ หรือได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้แล้วตามแผนพัฒนาประจำปี โดยระบุขั้นตอนการปฏิบัติงานและระยะเวลากำกับ มีแผนงาน / โครงการอย่างชัดเจน

เนตร์พัณณา ยาวิราช (2560) กล่าวว่า แผนปฏิบัติการ หมายถึง การวางแผนสำหรับการลงมือปฏิบัติในการทำงานเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามแนวทางที่กำหนด

สรุปได้ว่า สรุปได้ว่า แผนปฏิบัติการประจำปี คือ แผนระดับปฏิบัติการที่จัดทำขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานประจำปี ให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตลุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งเป็นแผนปฏิบัติการที่ได้รับอนุมัติค่าใช้จ่ายในการดำเนินการหรือได้รับอนุมัติให้ดำเนินการได้และเป็นกรอบในการจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปี เพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติงานจริง

แนวคิดเกี่ยวกับการนำแผนไปปฏิบัติ

สมิต สัชฌุกร (2558) กล่าวว่า การนำแผนไปปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินการอย่างเป็นกระบวนการโดยมีขั้นตอนในการปฏิบัติซึ่งผู้รับผิดชอบจะต้องทำความเข้าใจแผนปฏิบัติตามสิ่งที่กำหนดในแผนอย่างครบถ้วนพร้อมทั้งติดตามประเมินผลการดำเนินงานในแต่ละขั้นตอนที่กำหนดในแผนงานและสรุปผลจัดทำรายงานให้ผู้บังคับบัญชาทราบ

ดนุวัศ ไชยสงค์ (2559) ได้สรุปไว้ว่า การนำแผนไปปฏิบัติ หมายถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาในการนำแผนไปปฏิบัติ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายที่กำหนดไว้ใน 7 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจแผน ด้านการมอบหมายการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค ด้านการปรับแผน ด้านการประเมินผลการปฏิบัติตามแผน และด้านการสรุปและรายงานผล

สรุปได้ว่า การนำแผนไปปฏิบัติ หมายถึง การปฏิบัติงานตามที่ได้กำหนดไว้ในแผนงานหรือโครงการเพื่อให้งานที่กำหนดไว้ในแผนบรรลุเป้าหมาย ผู้บริหารควรมีกลวิธีในขั้นการนำแผนไปปฏิบัติ การดำเนินการในด้านการเตรียมบุคคล งบประมาณ วิธีการ วัสดุอุปกรณ์ ก่อนดำเนินการมีการชี้แจงให้ผู้รับผิดชอบและผู้ปฏิบัติงานดำเนินการมีการให้คำ แนะนาปรึกษาหารือ มีการควบคุมการปฏิบัติงานและการรายงานตลอดจนการปรับปรุงแก้ไข เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน ด้านการประเมินสรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน

กรอบแนวคิด

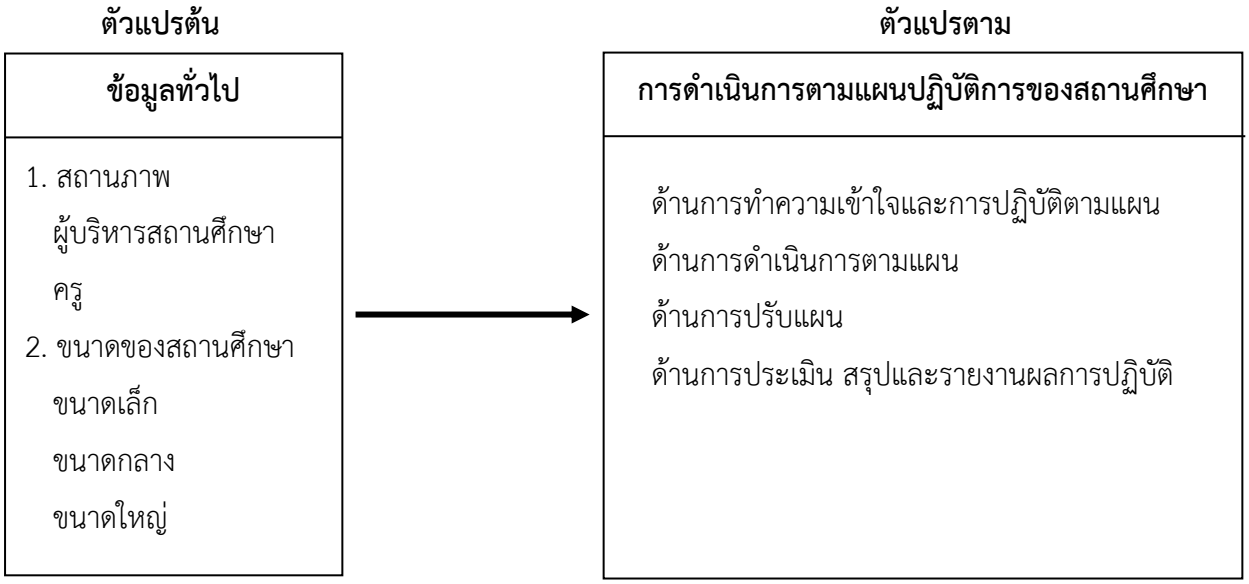

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ประกอบด้วยผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 80 คน และครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 จำนวน 949 คน

กลุ่มตัวอย่าง

ขนาดของกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มประชากรโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการคำนวณตามหลักการของทาโร่ ยามาเน่ ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่าง 288 คน จากนั้นทำการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของสถานศึกษา และกำหนดผู้ให้ข้อมูลโดยการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่คืน พบว่าต้องใช้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง 288 คน โดยจำแนกตามสถานภาพเป็นผู้บริหารสถานศึกษาจำนวน 22 คน และครูจำนวน 266 คน

เครื่องมือ

ผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ โดยแบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย สถานภาพ และขนาดของสถานศึกษาที่ทำงานอยู่ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ประกอบไปด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจและมอบหมายการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการ

ตามแผน ด้านการปรับแผนโดยการพิจารณาปัญหาและอุปสรรค ด้านการประเมินสรุปและรายงานผลการปฏิบัติ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท มีระดับความคิดเห็น 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์การให้ค่าระดับคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับ อยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับ อยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับ อยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับ อยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การดำเนินการในปัจจุบันอยู่ในระดับ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้ แบ่งเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของเครื่องมือโดยนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นไปตรวจสอบ ความเหมาะสมของภาษาและเนื้อหา (Content Validity) รวมทั้งลำดับและโครงสร้างของแบบสอบถามกับผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน และได้มีการปรับปรุงคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ในการวิจัย และขั้นตอนที่ 2 การทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือ ได้นำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่าง (Pre-test) จำนวน 30 ชุด และได้ใช้ทฤษฎีการหาสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974) ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์หาความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม ซึ่งผลจากการวิเคราะห์ค่าความน่าเชื่อถือโดยรวม (Reliability Coefficients) มีค่า Alpha = .955 ซึ่งคิดเป็นร้อยละ 95.50 ของการทดสอบความน่าเชื่อถือของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แต่ละประเด็นและรายด้าน จำแนกตามสถานภาพ โดยการใช้ T-Test

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้าน จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

1. ผลศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยผู้วิจัยได้แบ่งการศึกษาเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน

สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ ภาพรวมระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก พิจารรารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลศึกษาการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น		ระดับ	อันดับ
	$\overline{x}$	SD		
1. ด้านการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผน	4.23	0.24	มาก	1
2. ด้านการดำเนินการตามแผน	3.94	0.42	ปานกลาง	2
3. ด้านการปรับแผน	3.57	0.28	ปานกลาง	3
4. ด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ	3.32	0.47	ปานกลาง	4
รวม	**3.74**	**0.395**	**ปานกลาง**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{x}$ =3.74, SD= 0.39) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ด้านการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผน ($\overline{x}$= 4.23, SD= 0.24) และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการตามแผน ($\overline{x}$=3.94, SD= 0.42) ด้านการปรับแผน ($\overline{x}$=3.57, SD= 0.28) และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ ($\overline{x}$=3.32, SD= 0.47)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยจำแนกตามสถานภาพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยจำแนกตามสถานภาพ

การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2	สถานภาพ						t	Sig.
	ผู้บริหารสถานศึกษา(N=22)			ครูผู้สอน (N=266)				
	$\overline{x}$	SD	แปลผล	$\overline{x}$	SD	แปลผล		
1. ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน	4.20	0.23	มาก	4.23	0.25	มาก	-0.639	.864

การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2	สถานภาพ						t	Sig.
	ผู้บริหารสถานศึกษา(N=22)			ครูผู้สอน (N=266)				
	$\bar{x}$	SD	แปลผล	$\bar{x}$	SD	แปลผล		
2. ด้านการดำเนินการตามแผน	3.94	0.40	ปานกลาง	3.94	0.42	ปานกลาง	1.32	.664
3. ด้านการปรับแผน	3.36	0.48	ปานกลาง	3.58	0.25	ปานกลาง	-2.158	.001*
4. ด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน	3.11	0.64	ปานกลาง	3.33	0.45	ปานกลาง	-1.569	.007*
รวม	**3.65**	**0.38**	**ปานกลาง**	**3.77**	**0.27**	**ปานกลาง**	**-1.899**	**0.66**

* ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีสถานภาพแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผนและด้านการดำเนินการตามแผนไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการปรับแผนและด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปภาพรวมได้ว่าการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยจำแนกตามสถานภาพในภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 1 แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นด้านการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับ และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผนแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ตารางที่ 3 แสดงผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา

การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2	**ขนาดสถานศึกษา**	$\overline{x}$	SD	**ขนาดใหญ่**	**ขนาดกลาง**	**ขนาดเล็ก**
1. ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน	ขนาดใหญ่	4.33	0.20	-	0.12*	0.13*
	ขนาดกลาง	4.21	0.26	-	-	0.01*
	ขนาดเล็ก	4.20	0.22	-	-	-
2. ด้านการดำเนินการตามแผน	ขนาดใหญ่	4.85	0.16	-	0.99*	1.3*
	ขนาดกลาง	3.86	0.09	-	-	0.31*
	ขนาดเล็ก	3.55	0.17	-	-	-
3. ด้านการปรับแผน	ขนาดใหญ่	4.12	0.13	-	0.62*	0.75*
	ขนาดกลาง	3.50	0.13	-	-	0.13*
	ขนาดเล็ก	3.37	0.16	-	-	-
4. ด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน	ขนาดใหญ่	4.10	0.49	-	0.85*	1.12*
	ขนาดกลาง	3.25	0.29	-	-	0.27*
	ขนาดเล็ก	2.98	0.26	-	-	-
รวม	**ขนาดใหญ่**	**4.35**	**0.18**	**-**	**0.65***	**0.82***
	ขนาดกลาง	**3.70**	**0.09**	**-**	**-**	**0.17***
	ขนาดเล็ก	**3.53**	**0.14**	**-**	**-**	**-**

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และขนาดสถานศึกษาขนาดกลางมีระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการ

ปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

สรุปภาพรวมได้ว่าการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานข้อที่ 2 แสดงว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษาแตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ด้านการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผน และอยู่ในระดับปานกลางจำนวน 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารและครูมีการร่วมกันวางแผน การวิเคราะห์สภาพบริบทสถานศึกษา รวมถึงการชี้แจงบทบาทหน้าที่ของผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจนส่งผลให้ด้านการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผนมีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับมาก ส่วนด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ อาจมีการดำเนินการแต่ไม่ต่อเนื่องหรือดำเนินการได้ล่าช้า เนื่องจากบริบทของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดกลางซึ่งมีจำนวน 47 แห่ง และขนาดเล็กซึ่งมีจำนวน 39 แห่ง คิดเป็นร้อยละ52.80 และ ร้อยละ 43.80 ของสถานศึกษาทั้งหมดในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทำให้ขาดแคลนบุคลากรในการดำเนินการตามขั้นตอนต่าง ๆ อาทิ การกำกับติดตาม การสรุปและประเมินผลการดำเนินงาน สอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาภัทร บุญน่วม (2560) ที่ได้ศึกษาการประเมินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41 พบว่า ส่วนของสภาพแวดล้อมยังเป็นข้อจำกัดของโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก นั่นคือ สภาพแวดล้อมที่ค่อนข้างจำกัดขึ้น อยู่กับเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม วิถีชีวิตของผู้ปกครอง นักเรียน ผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เนื่องจากโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็กตั้งอยู่ในชุมชน ตำบลรอบนอกที่เอื้ออำนวยให้กับโรงเรียนได้น้อย ส่งผลให้การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีและการดำเนินการเป็นไปได้ยากขึ้น

2. การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามสถานภาพไม่แตกต่างกัน การเปรียบเทียบพบว่า ด้านการทำความเข้าใจและปฏิบัติตามแผน และด้านการดำเนินการตามแผน ไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านการปรับแผนและด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติ แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารได้ใช้หลักการ

บริหารงานแบบมีส่วนร่วมซึ่งเป็นการบริหารงานที่ดีอีกวิธีหนึ่ง เนื่องจากเป็นการบริหารที่เน้นใช้กระบวนการกลุ่มในการกำหนดเป้าหมายและร่วมกันดำเนินงานต่าง ๆ ให้บรรลุวัตประสงค์ สอดคล้องกับสุดเฉลียว ยืนยั่ง (2563) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 มีปัญหาและแนวทางการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากผู้บริหารอาจใช้หลักการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม มีการระดมมันสมองและเปิดกว้างทางด้านความคิด ซึ่งก่อให้เกิดความเข้าใจร่วมกันในการปฏิบัติงานที่มุ่งหวัง ทำให้กระบวนการตัดสินใจสามารถรองรับพฤติกรรมของบุคคลในองค์กรได้กว้างขวางและเกิดการยอมรับได้ร่วมกัน ทำให้ไม่มีความแตกต่างกันด้านการตัดสินใจ

3. การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน การเปรียบเทียบพบว่า สถานศึกษาขนาดใหญ่มีระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก และขนาดสถานศึกษาขนาดกลางมีระดับการดำเนินการตามแผนปฏิบัติการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ด้านการดำเนินการตามแผน ด้านการปรับแผน และด้านการประเมิน สรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดเล็ก อาจเป็นเพราะสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีจำนวนบุคลากรที่จำกัด ทำให้ไม่มีเวลาในการทำงานพิเศษอื่น ๆ อีกทั้งยังได้รับงบประมาณที่น้อยกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ ทำให้ยังขาดอุปกรณ์และเทคโนโลยีที่ช่วยสนับสนุนการทำงานให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับสุดเฉลียว ยืนยั่ง (2563) ที่ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีปัญหาในการนำแผนปฏิบัติการไปปฏิบัติในสถานศึกษาแตกต่างกันกับผู้บริหารและครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ โดยผู้บริหารและครูจากโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง มีปัญหามากกว่าผู้บริหารและครูจากโรงเรียนขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ด้านการทำความเข้าใจและการปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารและครูควรทำความเข้าใจแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา กลยุทธ์ ซึ่งเป็นที่มาของแผนปฏิบัติการประจำปี รวมถึงองค์ประกอบและสาระสำคัญของแผนปฏิบัติการประจำปี โดยบุคลากรในสถานศึกษาควรมีส่วนร่วมในการวางแผน และมีการประชุมชี้แจงเพื่อให้เกิดความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่อย่างชัดเจน

2. ด้านการดำเนินการตามแผน ผู้บริหารและครูควรปฏิบัติตามปฏิทินการดำเนินงานตามที่ระบุไว้ในแผนปฏิบัติการ โดยในระหว่างการดำเนินการนั้นควรมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะ เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามขั้นตอนที่ได้วางแผนไว้ และผู้รับผิดชอบปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่การดำเนินการตามแผนปฏิบัติการที่เป็นไปด้วยความเรียบร้อยและบรรลุวัตถุประสงค์

3. ด้านการปรับแผน ผู้บริหารและครูควรมีการประเมินปัญหาและอุปสรรคระหว่างดำเนินการตามแผนและมีการปรับแผนตามผลการประเมินของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม รวมไปถึงการแก้ไขปัญหาหรือข้อบกพร่องตามการปฏิบัติในสถานการณ์จริง มีการประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรทุกคนร่วมกันวิเคราะห์ปัญหาข้อบกพร่อง แล้วนำมาวินิจฉัยหาทางแก้ไข เพื่อให้ผู้รับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมได้รับความร่วมมือในการแก้ไขปัญหาจากบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อช่วยให้ผู้รับผิดชอบงานตัดสินใจแก้ปัญหาในการทำงานได้อย่างเหมาะสมถูกต้อง

4. ด้านการประเมินสรุปและรายงานผลการปฏิบัติตามแผน ผู้บริหารและครูควรมีการประเมินผลการปฏิบัติตามแผนปฏิบัติการประจำปี โดยมีการประเมินผลก่อนดำเนินการ ประเมินผลระหว่างดำเนินการ ประเมินผลเมื่อสิ้นสุดโครงการโดยเทียบกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายของโครงการ รวมทั้งมีการสรุปรายงานเป็นเล่มรายงาน และรายงานผลการปฏิบัติงานให้แก่ผู้บังคับบัญชารับทราบ เพื่อนำข้อมูลผลการประเมินไปใช้ในการเตรียมแผนปฏิบัติการในครั้งต่อ ๆ ไป

บรรณานุกรม

ดนุวัศ ไชยสงค์. (2559). *การศึกษาสภาพและปัญหาการนำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบูรณ์ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

นิภาภัทร บุญน่วม. (2560). *การประเมินการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41*. กำแพงเพชร: มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร.

เนตร์พัณณา ยาวิราช. (2560). *ภาวะผู้นำและผู้นำเชิงกลยุทธ์*. กรุงเทพมหานคร : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

สมิต สัชฌุกร. (2558, 25 เมษายน). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์บนพื้นฐานของระบบความสามารถหลัก*. KNC Training Center Co., Ltd. https://www.knctrainingcenter.com/index.php?lay=show&ac=article&Id=539690395&Ntype=8.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2555). *แผนปฏิบัติราชการ 4 ปี (2555-2558)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุดเฉลียว ยืนยั่ง. (2563). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการนำแผนปฏิบัติการประจำปีไปปฏิบัติในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

Australian government department of education. (2566). *National Teacher Workforce Action Plan*. https://www.education.gov.au/national-teacher-workforce-action-plan

Ligia Pereira. (2567). *School Action Plan: Learn What It Is and How to Create One*. https://www.sydle.com/blog/school-action-plan-63e27d91a128f13e2e9ac9e7

การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

Administration of Supplies in School Procurement under the Secondary Educational Service Area Office Samut Sakhon Samut Songkhram

ลักษิกา เอกพัน[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Luxsika Ekapan[1] and Pipub Vachang Ngern[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: luxsika@thawara.ac.th[1], Pipob.vac@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา จำนวน 299 คน ได้แก่ ครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่ศึกษา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาวิจัยพบว่า (1) ด้านการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจำหน่ายพัสดุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และจำแนกตามขนาดโรงเรียนพบว่า โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านการจัดหาพัสดุแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนด้านการบำรุง รักษาพัสดุ และด้านการจำหน่ายพัสดุ แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the administration of supplies in school procurement under the secondary educational service area office Samut Sakhon Samut

Songkhram, and (2) to compare the administration of supplies in school procurement under the secondary educational service area office Samut Sakhon Samut Songkhram, classified by position, work experience, and school size. This research employed a quantitative design. The samples were 299 School administrators and school personnel under the secondary educational service area office Samut Sakhon Samut Songkhram. Data were collected from questionnaires. The data were statistically analyzed by percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. Research results: (1) aspect on the administration of supplies in school procurement, found that overall and in each aspect, they were at a high level, and (2) aspect on the comparison of the administration of supplies in school procurement, classified by position, it was found that overall and in each aspect there was no different. Classified by work experience it was found that there was no overall different. When considering each aspect, it was found that parcel distribution was significantly different at a statistical level of 0.05. And classified by school size, it was found that overall, they were significantly different at a statistical level of 0.01. When considering each aspect, it was found that the aspect of procurement was significantly different at a statistical level of 0.05, while the aspect of maintenance of supplies and distribution of supplies was significantly different at a statistical level of 0.01.

Keywords: Administration of supplies in school procurement, secondary schools, secondary educational service area office Samut Sakhon Samut Songkhram

บทนำ

การบริหารงานพัสดุเป็นการดำเนินการให้ได้มาซึ่งวัสดุ ครุภัณฑ์ อุปกรณ์ เพื่อสนับสนุน การดำเนินงานของแผนงาน โครงการต่าง ๆ ของโรงเรียนที่ส่งผลให้การบริหารงานนั้นประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ จึงถือเป็นงานที่สำคัญอย่างมาก ซึ่งเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานพัสดุจึงจำเป็นที่จะต้องมีความพร้อมในด้านของความรู้ความเข้าใจเป็นอย่างมาก เพราะการดำเนินงานพัสดุต้องปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย คำสั่ง ประกาศ มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแนวปฏิบัติที่วางไว้อย่างเคร่งครัด ตามหลักการของพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 หมวด 13 มาตรา 8 การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐต้องก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ และต้องสอดคล้องกับหลักการ ดังต่อไปนี้ 1) หลักความคุ้มโดยการบริหารงานพัสดุที่ต้องจัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ต้องตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ในการใช้งาน มีราคาที่เหมาะสม และมีการวางแผน การบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน 2) หลักการโปร่งใส การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสในการแข่งขันอย่างเป็นธรรม และเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน 3) หลักการประสิทธิภาพและประสิทธิผล

โดยดำเนินการบริหารงานพัสดุการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐควรมีการวางแผนล่วงหน้าและกำหนดระยะเวลาที่เหมาะสม เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารงานพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่อง 4) หลักการตรวจสอบได้ โดยการดำเนินการ จัดซื้อจัดจ้างลากรบริหารพัสดุภาครัฐมีการดำเนินการอย่างเป็นระบบมีหลักฐานการดำเนินการในทุกขั้นตอนเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ (ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560) นอกจากหลักการสำคัญในการดำเนินการบริหารงานพัสดุที่กล่าวในเบื้องต้นส่งผลให้ปฏิบัติงานต้องมีความรับผิดชอบในการทำความเข้าใจระเบียบ ข้อบังคับ กฎหมาย คำสั่ง ประกาศ มติคณะรัฐมนตรี รวมทั้งแนวปฏิบัติ ความซื่อสัตย์ สุจริต มีความแม่นยำในระเบียบการบริหารงานพัสดุที่กำหนดไว้ และพร้อมปรับปรุงเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ในปัจจุบันมีวิธีดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement: e-GP) การจัดหาพัสดุด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Market: e-market) และวิธีการประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bidding: e-bidding) (กรมบัญชีกลาง, 2558)

การบริหารพัสดุตามระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560 ได้กำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และแนวทางปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ การบริหารพัสดุของหน่วยงานของรัฐให้ดำเนินการตามหมวด 9 การบริหารพัสดุ ประกอบด้วย ส่วนที่ 1 การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ส่วนที่ 2 การยืม ส่วนที่ 3 การบำรุงรักษา การตรวจสอบ ส่วนที่ 4 การจำหน่ายพัสดุ ซึ่งการดำเนินงานดังกล่าวยังพบปัญหาในการบริหารงานพัสดุหลากหลายรูปแบบ ดังที่ ชุติมา สรรพโส (2562) ได้กล่าวถึงปัญหาในการบริหารงานพัสดุเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น การจัดซื้อเกือบเป็นวิธีเดียวในการให้ได้มาซึ่งพัสดุของหน่วยงานต่าง ๆ ไม่มีหน่วยงานกลางในการจัดหาพัสดุ ไม่มีการสำรวจความสามารถของผู้ขายหรือตรวจสอบเทคนิคการผลิต ไม่รับผิดชอบในด้านการบำรุงรักษา เจ้าหน้าที่พัสดุขาดความรู้ความเข้าใจในปรัชญาการบริหารงานพัสดุ ทำให้การบริหารงาน พัสดุไม่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับธนวรรณ ทองคำสุก (2559) กล่าวว่า สภาพการปฏิบัติงานการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานปัจจุบันไม่มีบุคลากรตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุไว้สำหรับปฏิบัติงานโดยเฉพาะ สถานศึกษาทุกแห่งต้องแต่งตั้งครูผู้สอนมาทำหน้าที่เจ้าหน้าที่พัสดุอีกตำแหน่งหนึ่ง ทำให้เกิดปัญหาอุปสรรคในการบริหารงานพัสดุ เนื่องจากมีการโอนย้ายหรือเปลี่ยนแปลงตำแหน่งหน้าที่ตลอดเวลา ครูที่รับแต่งตั้งทำหน้าที่เกี่ยวกับงานพัสดุ ต้องเริ่มต้นศึกษาค้นคว้าและทำความเข้าใจกับงานที่ได้รับมอบหมายกันใหม่ ซึ่งเป็นภาระงานค่อนข้างหนักสำหรับครูที่ต้องสอนไปพร้อม ๆ กันด้วย จึงทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง เกิดการล่าช้า โดยได้รับการอนุมัติเงินประจำงวดตั้งแต่ต้นปีงบประมาณ แต่สถานศึกษาดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างได้เมื่อปลายปีงบประมาณ การควบคุมการเบิกจ่ายไม่รัดกุมไม่ถูกต้อง วัสดุขาด-เกิน บัญชีไม่มีการตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกพัสดุ อีกทั้ง ศราวุธ จันทร์วิเศษ (2563) กล่าวว่า กาบริหารงานพัสดุในโรงเรียนในด้านนโยบายควรมีการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานด้านพัสดุอย่างเคร่งครัดและมีคุณภาพ กำชับให้ผู้ปฏิบัติงาน เจ้าหน้าที่ยึดหลักการบริหารจัดการตามหลักธรรมาภิบาล โดยเน้นเรื่องความโปร่งใส ตรวจสอบได้ การมีส่วนร่วมและยุติธรรม และในเชิงปฏิบัติงานคือ การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย

การยืม การบำรุงรักษา การตรวจสอบ และการจำหน่ายพัสดุ จากปัญหาดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าการบริหารงานพัสดุมีหลากหลายปัจจัยที่ส่งผลให้การบริหารงานพัสดุนั้นเกิดปัญหาหรือมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการจัดทำแผนการจัดซื้อจัดจ้างประจำปี การแต่งตั้งเจ้าหน้าที่ที่มีความรู้ความสามารถในการทำงานพัสดุ รวมไปถึงระบบการควบคุมค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดหาและการจัดซื้อวัสดุอุปกรณ์ครุภัณฑ์ รวมทั้งการจัดจ้างและบริการเพื่อให้การปฏิบัติงานขององค์กรลุล่วงตามแผนงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เป็นหน่วยงานระดับกรมที่ตั้งอยู่ในส่วนภูมิภาค มีการบริหารจัดการด้านงบประมาณและระบบบริหารการเงินและการคลังด้วยเงินงบประมาณแผ่นดิน เมื่อถึงระยะเวลาสิ้นปีงบประมาณกลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ งานบริหารพัสดุต้องดำเนินการจัดทำรายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุเพื่อให้เกิดการปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบและข้อบังคับที่เกี่ยวข้องกับการจัดซื้อจัดจ้างอันเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพและประสิทธิผลของการดำเนินงาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามมีโรงเรียนในความรับผิดชอบจำนวน 20 โรงเรียน ได้ดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในปีงบประมาณ 2566 ทั้งหมด 68 โครงการ ซึ่งได้ดำเนินการตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารภาครัฐ พ.ศ.2560 และดำเนินการด้วยความโปร่งใสทันเวลา ทันต่อความต้องการของการใช้พัสดุ แต่ยังพบปัญหาเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงานด้านพัสดุยังขาดความรู้และความเข้าใจในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง ในการดำเนินการจัดซื้อจัดจ้าง การจ้างเหมา การซ่อมแซมการก่อสร้างอาคารเรียนขาดผู้มีความรู้ในการดำเนินงาน ระบบอินเทอร์เน็ตของโรงเรียนและระบบกรมบัญชีกลางเกิดปัญหา มีการโยกย้ายเปลี่ยนเจ้าหน้าที่ผู้ปฏิบัติงานบ่อยครั้ง บางโรงเรียนมีขนาดเล็ก ขาดครูและเจ้าหน้าที่ที่รับผิดชอบงานพัสดุโดยตรง ทำให้การดำเนินงานด้านพัสดุไม่ต่อเนื่องและไม่เป็นปัจจุบัน ซึ่งปัญหาเหล่านี้ทำให้การบริหารงานพัสดุของโรงเรียนขาดความมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้บริหารโรงเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการกำกับควบคุม การบริหารงานพัสดุในโรงเรียนให้เป็นไปตามระเบียบและแนวทางที่กำหนดไว้ของการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐ เพื่อป้องกันการเกิดความผิดพลาดในการดำเนินงานพัสดุ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวผู้วิจัยเห็นว่าแม้การบริหารงานพัสดุจะมีระเบียบปฏิบัติที่ชัดเจนอยู่แล้ว แต่ปัจจัยในการบริหารงานพัสดุหลายประการที่เป็นอุปสรรค ทำให้การบริหารงานพัสดุไม่มีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อให้ทราบสภาพการบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน และทราบความแตกต่างของการบริหารงานพัสดุที่มีประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อนำผลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนให้กับผู้บริหารโรงเรียนและนำไปปรับปรุงการปฏิบัติงานให้ถูกต้องตามระเบียบข้อบังคับต่าง ๆ ที่จะเป็นประโยชน์ในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและการบริหารงานพัสดุที่ดี คุ้มค่าประหยัด และมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเป็นหลักการพื้นฐานและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยค้นคว้าจากหนังสือ เอกสารวิชาการต่าง ๆ รวมทั้งผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นประกอบในการศึกษาดังนี้

1. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

สัมมา รธนิธย์ (2560) ได้ให้ความหมายการบริหารสถานศึกษาว่าหมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันของบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยอาศัยกระบวนการวางแผนการจัดองค์การ การสั่งการ การควบคุมและการดำเนินการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ โดยใช้ทรัพยากรและเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด

2. แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน

โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย (2567) กล่าวว่า หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการควบคุมและดูแลพัสดุที่อยู่ในความครอบครองให้มีการใช้ และการบริหารพัสดุที่เหมาะสม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐมากที่สุด ซึ่งรวมถึงการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การบำรุงรักษา การตรวจสอบ และการจำหน่ายพัสดุให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง

3. บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ประกอบด้วยท้องที่จังหวัดสมุทรสาครและจังหวัดสมุทรสงคราม ให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ตั้งอยู่ที่อำเภอเมืองสมุทรสาคร ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จึงตั้งอยู่ที่ 1200 ถนนเอกชัย ตำบลมหาชัย อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร 74000 โดยใช้พื้นที่ของโรงเรียนสมุทรสาครวิทยาลัย มีพิธีเปิดป้ายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามอย่างเป็นทางการ เมื่อวันที่ 29 มีนาคม 2564 มีสถานศึกษาในสังกัดจำนวน 20 แห่ง ประกอบด้วย สถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสาคร จำนวน 11 แห่ง และสถานศึกษาในจังหวัดสมุทรสงคราม จำนวน 9 แห่ง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567)

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และการสังเคราะห์ตัวแปรที่ศึกษา

ผู้วิจัยกำหนดประเด็นในการศึกษาจากการสังเคราะห์ตำรา เอกสารวิชาการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องตามกรอบแนวคิดงานการบริหารงานพัสดุและสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย

1) การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานพัสดุในโรงเรียน โดยมีการลงบัญชีหรือทะเบียนเพื่อควบคุมพัสดุ การเก็บรักษาพัสดุให้เป็นระเบียบเรียบร้อย ปลอดภัย และครบถ้วนถูกต้องตามบัญชีหรือทะเบียน เก็บหลักฐานการรับเข้าบัญชีหรือทะเบียนประกอบรายการพัสดุ เพื่อให้พัสดุครบถ้วนถูกต้องตามบัญชีหรือทะเบียน มีความรวดเร็วและทันต่อความต้องการใช้ในการปฏิบัติงาน มีหลักฐานใบตรวจรับพัสดุและใบเบิกพัสดุ ผู้จ่ายพัสดุมีการตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิกและมีการลงทะเบียนทุกครั้งที่เบิกพัสดุ หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นผู้สั่งจ่ายพัสดุทุกครั้งที่มีการเบิกพัสดุ การเบิกพัสดุจากหน่วยพัสดุให้หัวหน้างานที่ต้องใช้พัสดุเป็นผู้เบิกพัสดุ พร้อมทั้งการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่ายแต่ละครั้งมีการปฏิบัติตามระเบียบพัสดุอย่างเคร่งครัด

2) การจัดหาพัสดุ หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานพัสดุในโรงเรียน โดยมีการสำรวจเพื่อกำหนดความต้องการในการจัดหาพัสดุ กำหนดลำดับขั้นตอนในการจัดหาพัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ ฝึกอบรมให้ความรู้ด้านการจัดหาพัสดุแก่บุคลากรที่เกี่ยวข้อง ประสานงานการจัดหาพัสดุระหว่างผู้ใช้กับเจ้าหน้าที่พัสดุ สำรวจพัสดุคงเหลือก่อนจัดหาพัสดุทุกครั้ง จัดหาพัสดุแต่ละครั้งมีการปฏิบัติตามระเบียบพัสดุอย่างเคร่งครัด จัดหาพัสดุโดยใช้งบประมาณอย่างประหยัด ตรวจสอบราคามาตรฐานครุภัณฑ์ที่สำนักงบประมาณกำหนดก่อนดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์ พร้อมทั้งรายงานขอความเห็นชอบต่อผู้บริหารก่อนดำเนินการจัดหาพัสดุ

3) การบำรุงรักษาพัสดุ หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานพัสดุในโรงเรียน โดยมีการจัดทำแผนการซ่อมบำรุงและระยะเวลาในการซ่อมบำรุงที่เหมาะสม ดูแลพัสดุให้อยู่ในสภาพที่พร้อมใช้งานได้ตลอดเวลา เมื่อพัสดุเกิดความชำรุด มีการดำเนินการซ่อมแซมให้กลับมาอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานโดยเร็ว จัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาพัสดุครุภัณฑ์กับบุคลากรในโรงเรียน ตลอดจนผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการตรวจสอบพัสดุประจำปี มีการตรวจสอบพัสดุคงเหลือที่มีอยู่ตรงตามบัญชีหรือทะเบียน ตรวจสอบพัสดุประจำปีก่อนสิ้นปีงบประมาณของทุกปีและตรวจสอบนับพัสดุที่คงเหลืออยู่ตรวจสอบพัสดุใดชำรุดเสื่อมคุณภาพหรือสูญไปตามบัญชีหรือทะเบียน อีกทั้งคณะกรรมการตรวจสอบพัสดุประจำปีปฏิบัติหน้าที่อย่างเคร่งครัดและถูกต้อง และมีการรายงานการตรวจสอบพัสดุต่อผู้บริหารสถานศึกษา

4) การจำหน่ายพัสดุ หมายถึง การบริหารงานของผู้บริหารในการดำเนินงานเกี่ยวกับงานพัสดุในโรงเรียน โดยมีการสำรวจพัสดุที่ชำรุดเสื่อมสภาพและหมดความจำเป็นต้องใช้หรือสูญหายได้อย่างถูกต้อง การตัดยอดพัสดุครุภัณฑ์ที่จำหน่ายออกจากบัญชีเป็นปัจจุบัน การสนับสนุนและส่งเสริมผู้ปฏิบัติงานพัสดุได้เพิ่มพูนความรู้ความสามารถ เพื่อให้ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับการจำหน่ายพัสดุ แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการจำหน่ายพัสดุประจำปี การจำหน่ายพัสดุประจำปีได้ดำเนินการตรวจสอบตามระเบียบอย่างถูกต้อง การโอนพัสดุครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพหรือหมดความจำเป็นให้หน่วยงานอื่นที่ยื่นความประสงค์ขอใช้อย่างถูกต้อง การแลกเปลี่ยนพัสดุครุภัณฑ์กับหน่วยงานราชการอื่นถูกต้องตามหลักเกณฑ์ แต่งตั้งเจ้าหน้าที่และตรวจสอบการดำเนินการจำหน่ายพัสดุ การแปรสภาพพัสดุที่ชำรุดหรือเสื่อมสภาพ จนไม่สามารถใช้ได้ ตลอดจนผู้บริหารมีการกำกับดูแลการจำหน่ายพัสดุอย่างเคร่งครัด

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนของนักวิชาการและงานวิจัย ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

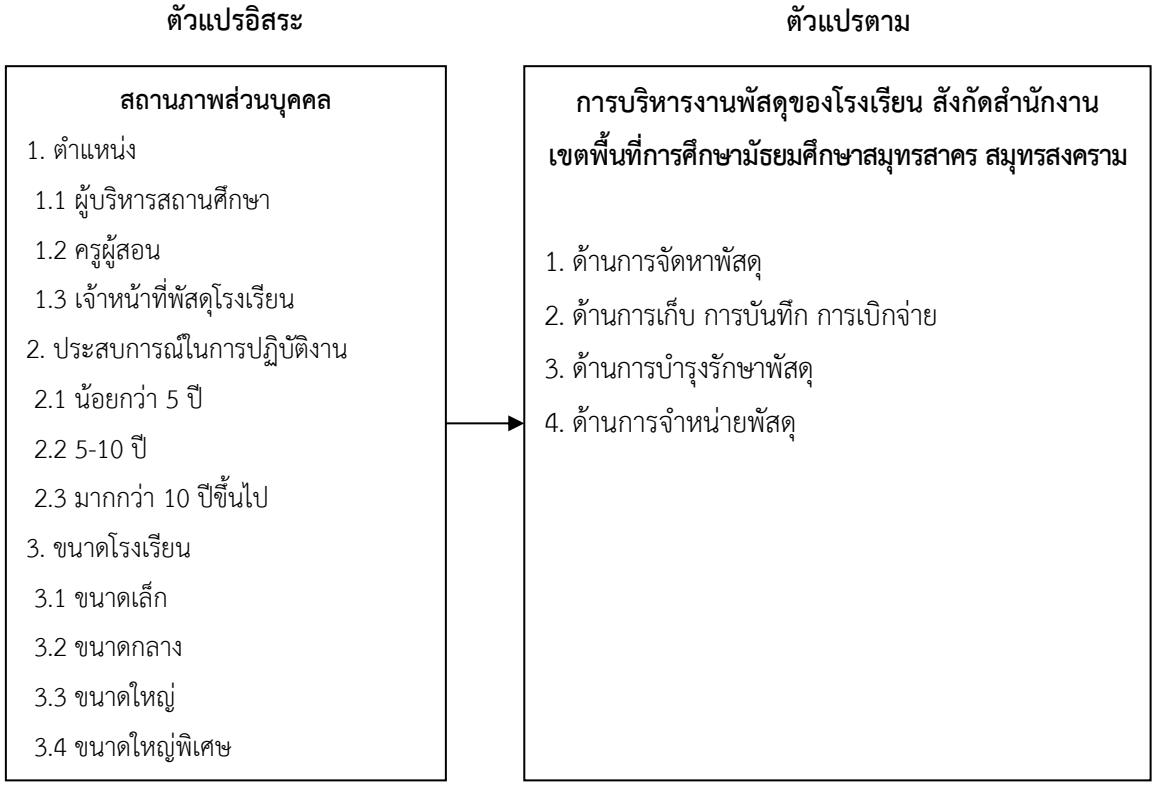

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำนวน 1,346 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม, 2567) (ข้อมูล ณ วันที่ 10 ธันวาคม 2566)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายและใช้การเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) ได้กลุ่มตัวอย่าง 299 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ลักษณะเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบเลือกคำตอบ (Check list)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน ประกอบด้วย ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ด้านการบำรุงรักษาพัสดุ และด้านการจำหน่ายพัสดุ จำนวน 39 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

2. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00

3) นำแบบสอบถาม ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม พบว่า ข้อคำถามทั้งฉบับมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α–Coefficient) เท่ากับ 0.982

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. เก็บรวบรวมข้อมูลตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยทำเรื่องขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความร่วมมือและความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อขอเก็บรวบรวมข้อมูล

2) นำแบบสอบถามและหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรในโรงเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม และกำหนด วัน เวลา ขอรับแบบสอบถามคืนภายใน 15 วัน

3) ทำการเก็บข้อมูลและรวบรวมแบบสอบถามด้วยตนเอง แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลในขั้นตอนต่อไป

2. การจัดทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำคำตอบแบบสอบถามที่ได้รับมาดำเนินการ ดังนี้

1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นแบบสอบถามชนิดเลือกตอบ นำมาแจกแจงความถี่เป็นรายข้อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลความหมายตามเกณฑ์ที่พัฒนาจากเกณฑ์ในการประเมินของเบส (Best, 1981)

3) วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน วิเคราะห์โดยค่าสถิติ F-test (One-Way ANOVA) หากพบมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่แบบวิธี Least -Significant Different (LSD)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้สถิติ ดังนี้

1. สถิติที่ใช้หาค่าความเที่ยงตรงของเครื่องมือ ด้านดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถาม (IOC: Index of Item Objective Congruence)

2. สถิติที่ใช้ในการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบาค

3. สถิติพื้นฐาน ประกอบด้วย 1) ค่าร้อยละ 2) ค่าเฉลี่ย 3) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. สถิติสมมติฐาน ได้แก่ 1) ค่าทดสอบเอฟ (F-test) วิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) และ 2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่แบบ LSD

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ($\bar{x}$= 4.17, SD = .48) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย ($\bar{x}$= 4.29, SD = .48) รองลงมาคือ ด้านการจัดหาพัสดุ ($\bar{x}$ = 4.18, SD = .49) และด้านการบำรุงรักษาพัสดุ ($\bar{x}$ = 4.11, SD = .56) ส่วนด้านการจำหน่ายพัสดุ ($\bar{x}$ = 4.09, SD = .57) มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า ตำแหน่ง โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน และขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการสรุปผลการศึกษาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยการให้บุคลากรของโรงเรียนจัดเก็บ บันทึก เบิกจ่าย ตรวจสอบความถูกต้องของใบเบิก และมีการลงทะเบียนทุกครั้งที่เบิกพัสดุ อีกทั้งมีการตรวจสอบราคามาตรฐานครุภัณฑ์ที่สำนักงบประมาณกำหนดก่อนดำเนินการจัดซื้อครุภัณฑ์ มีการรายงานการตรวจสอบพัสดุต่อผู้บริหารสถานศึกษา และกำกับดูแลการจำหน่ายพัสดุอย่างเคร่งครัด สอดคล้องกับสำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี (2561) ที่กล่าวว่า หน่วยงานของรัฐจะต้องมีการควบคุมและดูแลพัสดุที่อยู่ในความครอบครองให้มีการใช้ และการบริหารพัสดุที่เหมาะสม คุ้มค่า และเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานของรัฐมากที่สุด ซึ่งรวมถึงการเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การยืม การบำรุงรักษา การตรวจสอบ และการจำหน่ายพัสดุ ให้เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้องตามกระบวนการบริหารงานพัสดุ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัช มูลเมืองแสน (2563) ได้ศึกษาเรื่องสภาพปัญหาและแนวทาง การบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน เจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน และครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิษณุกรณ์ โคตมี (2564) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการบริหารงานพัสดุ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อยคือ ด้านการควบคุมพัสดุ ด้านการแจกจ่าย ด้านการจัดหาพัสดุ ด้านการจำหน่ายพัสดุ และด้านการบำรุงรักษา ตามลำดับ และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัดชัย วงค์คำจันทร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม จำแนกตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียน มีรายละเอียดดังต่อไปนี้

2.1 จากสมมติฐานข้อที่ 1 ผู้บริหารและบุคลากรที่มีตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการกำหนดหน้าที่หรือความรับผิดชอบในตำแหน่งหน้าที่งานพัสดุ ผู้บริหารสถานศึกษาได้คำนึงถึงความรู้ความสามารถของบุคลากรเป็นอย่างดี สามารถปฏิบัติหน้าที่และบริหารงานพัสดุได้อย่างถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปตามระเบียบที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากบุคลากรที่รับผิดชอบในตำแหน่งเจ้าหน้าที่พัสดุเป็นบุคคลที่ได้รับการฝึกอบรมเกี่ยวกับงานพัสดุตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 จึงมีความรู้ความสามารถเกี่ยวกับการจัดหาพัสดุ การเก็บ การบันทึก การเบิกจ่าย การบำรุงรักษาพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุเป็นอย่างดี สอดคล้องกับงานวิจัยของ เยาวรักษ์ ฉัตรวิไล (2560) ได้ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบประสิทธิภาพ

การบริหารงานพัสดุ จำแนกตามตำแหน่งพบว่า ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัดชัย วงค์คำจันทร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพที่พึงประสงค์ของประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรนุช นิชำนาญ, สุชาติ บางวิเศษ และอุทัย ปลีกล่ำ (2560) ได้ศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นสภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

2.2 จากสมมติฐานข้อที่ 2 ผู้บริหารและบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการบริหารงานพัสดุและการปฏิบัติต้องปฏิบัติตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560 ผู้ที่รับผิดชอบงานพัสดุของโรงเรียนเป็นบุคคลที่มีความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงานพัสดุ ได้รับการฝึกอบรม และพัฒนาความรู้ความสามารถเกี่ยวกับงานพัสดุอยู่เสมอ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตติยา บุญเปล่ง (2560) ได้ศึกษาเรื่องความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ริชาร์ดสัน (Richaedson, 1989) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ของการจัดการคุณค่าและหลักการพัฒนาของผู้บริหารงานธุรการของโรงเรียนในรัฐเท็กซัส ประเทศสหรัฐอเมริกา งานธุรการที่เกี่ยวกับงานพัสดุ พบว่าประสบการณ์ไม่มีอิทธิพลต่อบทบาทของผู้บริหาร และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัช มูลเมืองแสน (2563) ได้ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน เจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน และครู จำแนกตามประสบการณ์ปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

2.3 จากสมมติฐานข้อที่ 3 ผู้บริหารและบุคลากรที่มีขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกัน ต่างก็มีการปฏิบัติงานในระดับที่แตกต่างกัน โดยส่วนใหญ่โรงเรียนขนาดใหญ่จะได้รับทรัพยากรในการบริหารงานที่เพียงพอต่อการพัฒนาระบบบริหารงานพัสดุในโรงเรียน ในขณะที่โรงเรียนขนาดกลางและขนาดเล็กอาจมีข้อจำกัดปัจจัยที่จะนำมาสู่ความสำเร็จของการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพชรรัตน์ เอียดสุย (2565) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัดชัย วงค์คำจันทร์ (2566) ได้ศึกษาเรื่องความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวัช มูลเมืองแสน (2563) ได้ศึกษาเรื่องสภาพ ปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้าเจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน เจ้าหน้าที่พัสดุโรงเรียน และครู จำแนกตามขนาดโรงเรียนมีความคิดเห็นต่อสภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม ด้านการจำหน่ายพัสดุมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรควรร่วมกันประเมินการใช้พัสดุอย่างต่อเนื่อง แล้วนำเสนอผลปรับปรุง พัฒนาแนวทางในการบริหารงานพัสดุเพื่อจะได้ใช้พัสดุอย่างคุ้มค่า สำรวจพัสดุครุภัณฑ์ที่เสื่อมสภาพหรือหมดความจำเป็นให้หน่วยงานอื่นที่ยื่นความประสงค์ขอใช้อย่างถูกต้อง ตามหลักเกณฑ์

2) ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงครามด้านการบำรุงรักษาพัสดุ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าค่าเฉลี่ยรวม ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรสนับสนุนให้บุคลากรที่รับผิดชอบงานพัสดุของโรงเรียนได้เข้าอบรมเพื่อพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการบำรุงรักษาพัสดุครุภัณฑ์อย่างต่อเนื่อง ตลอดจนเมื่อพบพัสดุที่เกิดความชำรุด เสียหายพอที่จะดำเนินการซ่อมแซมได้ควรรีบดำเนินการซ่อมแซมให้กลับมาอยู่ในสภาพพร้อมใช้งานโดยเร็ว

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม เช่น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารงานพัสดุ

2. ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานที่ส่งเสริมปัจจัยการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมบัญชีกลาง. (2558). *คู่มือการจัดหาพัสดุด้วยวิธีตลาดอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Market: e-market) และด้วยวิธีประกวดราคาอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Bidding: e-bidding) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2558.* กรุงเทพมหานคร: ทีมงานพัสดุ กรมบัญชีกลาง.

ชุติมา สรรพโส. (2562). *สภาพและปัญหาการดำเนินงานพัสดุผ่านระบบสารสนเทศของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58421229109

ทัดชัย วงค์คำจันทร์. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทาง การพัฒนาประสิทธิผลการบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229128

ธนวรรณ ทองคำสุก (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับการบริหารงานพัสดุของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. http://etheses.aru.ac.th/PDF/1255911694_11.PDF

เพชรรัตน์ เอียดสุย. (2565). *การบริหารงานพัสดุของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เยาวรักษ์ ฉัตรวิไล. (2560). *ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุขององค์การบริหารส่วนจังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58426423107

ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ.2560. (23 สิงหาคม 2560). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนพิเศษ 210 ง. หน้า 65-70.

รัตติยา บุญเปล่ง. (2560). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานพัสดุของโรงเรียนในเครือข่ายการจัดการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. http://www.edu-journal.ru.ac.th/AbstractPdf/2560-2-13_1512546535_surin_046.pdf

โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย. (2567). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านพัสดุ ประจำปีงบประมาณ 2567.* ภูเก็ต: งานพัสดุและสินทรัพย์ กลุ่มบริหารงานงบประมาณ โรงเรียนภูเก็ตวิทยาลัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพังงา ภูเก็ต ระนอง.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (มกราคม-มิถุนายน 2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของทาโร ยามาเน่ และเครทซี-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 8*(1), 11-28.

วิษณุกรณ์ โคตมี. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของเทศบาลตำบลในเขตจังหวัดบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62426423104

ศราวุธ จันทร์วิเศษ. (2563). *การบริหารงานพัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สัมมา รธนิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารสถานศึกษา.* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: ข้าวฟ่าง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม. (2566). รายงานผลการจัดซื้อจัดจ้างหรือการจัดหาพัสดุประจำปี 2566. สมุทรสาคร : กลุ่มบริการงานการเงินและสินทรัพย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม.

_____. (2567). *แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ 2567.* สมุทรสาคร : สำนักงาน.

สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี. (2561). *คู่มือการปฏิบัติงานด้านพัสดุ.* กรุงเทพมหานคร: กลุ่มงานพัสดุและบริหารทรัพย์สิน กองคลัง สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี.

สุวัช มูลเมืองแสน. (2563). *สภาพปัญหาและแนวทางการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดเขตตรวจราชการที่ 11* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r= 61421229124

Best, J. W. (1981). *Research in Education.* New Jersey: Prentice - Hall.

Richardson, W. P. (1989). Managers, values and organization development. *Dissertation Abstracts International, 58*(11), 5217-A.

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Characteristics of school administrators in the Digital Age under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2

สหัชชัย ฉุยฉาย[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Sahuchai Chuichay[1] and Phipob Vachungngern [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: beam.wonz@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 288 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบค่า T (T -Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า (1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับปานกลาง (2) การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารในยุคดิจิทัล ยุคดิจิทัล

Abstract

This study aimed (1) to study the characteristics of educational administrators in the digital age in the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, and (2) to compare the characteristics of educational administrators in the digital age in the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, classified by gender, educational

qualification, and size of the educational institution. This research was quantitative. The samples included educational administrators and teachers in the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, in the academic year 2024, totaling 288 people. The research instrument was a questionnaire divided into 2 parts. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, T-test, and one-way analysis of variance. The study's results found that (1) the characteristics of educational administrators in the digital age in the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, were at a moderate level. (2) A comparison of the characteristics of educational administrators in the digital age in the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, classified by gender and educational qualification, were not different overall and in each aspect. When classified by the size of the educational institution, it was found that the overall picture was not significantly different at the .05 level, which was not consistent with the hypothesis set by the researcher.

Keywords: Characteristics of school administrators, administrators in the Digital Age, the Digital Age

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน โลกกำลังเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่องอันเนื่องมาจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีดิจิทัล การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลกระทบต่อทุกภาคส่วนของสังคม รวมถึงระบบการศึกษาทั่วโลก องค์การสหประชาชาติได้กำหนดเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) โดยเป้าหมายที่ 4 มุ่งเน้นการสร้างหลักประกันว่าทุกคนมีการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างครอบคลุมและเท่าเทียม และสนับสนุนโอกาสในการเรียนรู้ตลอดชีวิต ในบริบทนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีคุณลักษณะสำคัญในการนำพาองค์กรการศึกษาให้ก้าวทันการเปลี่ยนแปลงและตอบสนองต่อความท้าทายในยุคดิจิทัล

ในระดับภูมิภาคอาเซียน การพัฒนาทักษะดิจิทัลและการปรับตัวสู่การศึกษายุคใหม่เป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับการหยิบยกในการประชุมรัฐมนตรีศึกษาอาเซียนหลายครั้ง โดยมีการเน้นย้ำถึงความจำเป็นในการพัฒนาผู้นำทางการศึกษาให้มีวิสัยทัศน์และความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประเทศสมาชิกอาเซียนต่างตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานในศตวรรษที่ 21 และการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียนในการรับมือกับความท้าทายในอนาคต

สำหรับประเทศไทย รัฐบาลได้กำหนดนโยบายไทยแลนด์ 4.0 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาประเทศด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยการศึกษาเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายดังกล่าว กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศนโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาการศึกษาดิจิทัล (Digital Education) และการสร้างสมรรถนะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21

(กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ในบริบทนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีคุณลักษณะที่เอื้อต่อการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคดิจิทัล เพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จและสร้างคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและเศรษฐกิจดิจิทัล การจัดการศึกษาในยุคดิจิทัล สามารถทำได้ภายในระยะเวลารวดเร็ว สถานศึกษา ต้องรับมือกับการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนซึ่งเป็นพลเมืองดิจิทัลที่ส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ที่เติบโตมากับการใช้เทคโนโลยี ในขณะที่ครูและผู้บริหารสถานศึกษายังเป็นผู้อพยพทางเทคโนโลยีจึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษในยุคดิจิทัลนั้นต้องมีความเข้าใจการเปลี่ยนแปลง ดังกล่าว ต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น แตกต่างไปจากผู้บริหารสถานศึกษาในยุคก่อน ๆ มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีเป็นอย่างดี มีภาวะผู้นำที่สามารถจูงใจคนได้ ขายความคิดใหม่ ๆ ให้คนยอมรับ สามารถวางแผนงานอย่างมีระบบเป็นขั้นเป็นตอน สำหรับการพัฒนาต้องมีวิธีคิดใหม่ที่จะต้องนำเอาดิจิทัลเข้ามาใช้ให้เกิดประโยชน์ สร้างสรรค์และใช้ประโยชน์จากเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างเต็มศักยภาพ สามารถบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีคุณภาพในทุก ๆ ด้าน สามารถ รับมือและออกแบบการจัดการเรียนรู้ที่เหมาะสม ท้าทายและสร้างแรงบันดาลใจ ให้กับผู้เรียน ครู และบุคลากร ให้เกิดการพัฒนาต่อยอดความรู้จนสามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ ๆ หรือนวัตกรรม เกิดความยั่งยืนในการศึกษา สามารถพัฒนาประเทศชาติในอนาคตต่อไป (สุจรรยา ขาวสกุล, 2560) สอดคล้องกับ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562) ได้กล่าวว่า การเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาเองจะต้องมีคุณลักษณะ รวมทั้งภาวะผู้นำที่แตกต่างไปจากยุคอื่น ๆ เพื่อให้สามารถรับมือผู้เรียนในยุคดิจิทัล และการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมากมายและรวดเร็วได้เป็นอย่างดี

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวของประเทศไทย มีการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางดิจิทัลอย่างต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาในพื้นที่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีสถานศึกษาในสังกัด 89 แห่ง (87 โรงเรียน และ 2 สาขา) รับผิดชอบการจัดการศึกษาในพื้นที่ 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอด และอำเภอกุยบุรี ซึ่งมีพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความหลากหลายทั้งในด้านภูมิศาสตร์ เศรษฐกิจ และสังคม โดยครอบคลุมทั้งพื้นที่ชายฝั่งทะเลที่เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญอย่างหัวหิน และพื้นที่เกษตรกรรมในอำเภออื่น ๆ ความหลากหลายนี้ส่งผลให้การบริหารจัดการการศึกษาในพื้นที่มีความท้าทายเฉพาะตัว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละพื้นที่ อีกทั้ง ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ (Gardner, 2006) ได้เสนอแนวคิดคุณลักษณะ 5 ประการสำหรับอนาคต (five minds for the future) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับความสามารถและทักษะที่จะต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุข และการที่จะ ยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้นจะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง ซึ่งประกอบด้วย 1) ด้านคุณลักษณะความชำนาญการ 2) ด้านคุณลักษณะการสังเคราะห์ 3) ด้านคุณลักษณะความสร้างสรรค์ 4) ด้านคุณลักษณะการยอมรับ และ 5) ด้านคุณลักษณะจริยธรรม

ในช่วงที่ผ่านมา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้ดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและ สพฐ. ในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีความท้าทายในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการบริหารในยุคดิจิทัล ดังนี้ การขาดแคลนทักษะด้านเทคโนโลยี การปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยี และการบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับการบริหารจัดการและการเรียนการสอน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สนใจในการศึกษาวิจัยเรื่อง "คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2"

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาเพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

คุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Howard Gardner ศาสตราจารย์ทางด้านการศึกษาและจิตวิทยาแห่งมหาวิทยาลัยฮาร์วาร์ด เป็นผู้ที่มีผลงานการเขียนเกี่ยวกับต้นการศึกษามากมาย โดยผลงานการเขียนที่โด่งดังและมีผลต่อวงการศึกษาของสหรัฐอเมริกาและประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกก็คือ แนวคิดพหุปัญญา (multiple intelligences) ที่ได้กล่าวถึงในหนังสือ (Gardner, 2006) โดยแนวคิดทฤษฎีพหุปัญญาเป็นแนวคิดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงและปฏิรูปการศึกษาที่นันการพัฒนาความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญ โดยการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพตามความถนัดของ ผู้เรียนแต่ละบุคคล

Gardner (2006) ได้กล่าวถึงเหตุผลที่จำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาใหม่ ก็คือ การจัดการศึกษาในปัจจุบันไม่ได้ผลจริง ๆ และเงื่อนไขในโลกได้มีการเปลี่ยนแปลงไปแล้วแต่การศึกษาในระบบที่ใช้อยู่นั้นยังคงเป็นการเตรียมผู้เรียนให้พร้อมสำหรับโลกในอดีตมากกว่า ที่จะเตรียมความพร้อมสำหรับโลกในอนาคตที่เป็นไปได้ ผู้เรียนที่ประสบความสำเร็จจะต้องสามารถคิดได้อย่างสร้างสรรค์และอย่างอิสระ สามารถประยุกต์กลยุทธ์ของการเรียนรู้ไปใช้ในสถานการณ์ใหม่ได้ มีการเปิดรับแนวคิดใหม่ ๆ และมีการกำหนดจุดมุ่งหมายที่นำไปถึงความสำเร็จในชีวิต ดังนั้น Gardner จึงได้เสนอแนวคิดคุณลักษณะแห่งจิต 5 ประการสำหรับอนาคต (five minds for the future) ซึ่งเป็นเรื่องราวเกี่ยวกับคุณลักษณะที่จะต้องปลูกฝังให้กับมนุษย์เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตในวันข้างหน้าได้อย่างมีความสุข และการที่จะยืนหยัดอยู่ในโลกอนาคตได้อย่างมีความสุขทั้งในการดำเนินชีวิตและหน้าที่การงานนั้น จะต้องสามารถปรับตัวเองให้รู้เท่าทันการเปลี่ยนแปลง

โดยจะต้องมีคุณลักษณะที่มีความสำคัญและความจำเป็นในศตวรรษนี้ ซึ่งประกอบด้วย 1) ความชำนาญการ 2) การสังเคราะห์ 3) ความสร้างสรรค์ 4) การยอมรับ และ 5) จริยธรรม ดังรายละเอียดเรียบเรียงเพื่ออธิบายขยายความแนวคิดของ (Gardner, 2006) ในแต่ละด้านไว้ดังนี้ ต่อไปนี้

คุณลักษณะความชำนาญการ

คุณลักษณะความชำนาญการเป็นความชำนาญในการคิดเกี่ยวกับวิทยาการสาขาใดสาขาหนึ่งเป็นอย่างน้อย ซึ่งเป็นรูปแบบหนึ่งของการรู้คิดที่แยกออกไปตามลักษณะเฉพาะของสาขาวิชาหรืองานฝีมือ หรืออาชีพหนึ่ง ๆ ทั้งนี้งานวิจัยหลายชิ้นยืนยันว่า การจะเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งได้นั้นจะต้องใช้เวลากว่า 10 ปีความชำนาญการยังหมายรวมถึง การทำงานอย่างสม่ำเสมอ เพื่อพัฒนาทักษะและความเข้าใจ นั่นคือ ความมีวินัยในตนเองอย่างสูง หากปราศจากความเชี่ยวชาญในทางใดทางหนึ่งแล้ว ก็เสมือนว่าถูกกำหนดให้อยู่ในการควบคุมของคนอื่นจากความหมายของคุณลักษณะแห่งความชำนาญการที่การ์ดเนอร์ให้ไว้สรุปได้ว่า ความชำนาญการมีองค์ประกอบที่สำคัญ 2 ส่วน คือ การเรียนรู้อย่างเชียวชาญ ซึ่งเป็นความสามารถในการเรียนรู้อย่างชัดเจนในเนื้อหาสาระหลักการและองค์ความรู้ในแต่ละสาขาวิชา และสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้เหล่านั้นไปประยุกต์ใช้ในการทำงานและการดำรงชีวิต ส่วนองค์ประกอบที่สองก็คือ ความมีวินัยในตนเอง เนื่องจากความ มีวินัยในตนเองจะเป็นตัวกำกับและควบคุมการประพฤติปฏิบัติตัวของผู้บริหารสถานศึกษา การทำกิจกรรมต่าง ๆ ให้อยู่ในกรอบหรือในแนวทางที่เหมาะสม และนำไปสู่การฝึกฝนให้บุคคลผู้เรียนรู้อย่างไม่มีวันจบสิ้น

คุณลักษณะการสังเคราะห์

Gardner (2006) กล่าวว่า การสังเคราะห์เป็นความสามารถในการรับรู้ข้อมูลจากหลาย ๆ แหล่ง นำมาทำความเข้าใจและประเมินข้อมูลโดยปราศจากอคติ และผสมผสานให้กลายเป็นสารสนทศใหม่ที่มีความหมายต่อทั้งตัวผู้สังเคราะห์และผู้อื่นนอกจากจะมีคุณค่ามาตั้งแต่อดีตแล้ว ความสามารถในการสังเคราะห์นับวันยิ่งมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น เนื่องด้วยแนวโน้มที่คนในปัจจุบันต้องเผชิญ กับข้อมูลที่เพิ่มพูนทวีคุณขึ้นอยู่ทุกวัน ในการคิดสังเคราะห์จะต้องมีวิธีการในการคัดเลือก พิจารณาหรือตัดสินว่าข้อมูลไหนที่สำคัญและควรให้ความสนใจจะมีวิธีการประเมินข้อมูลเหล่านั้นอย่างไร รูปแบบที่จะใช้ในการสังเคราะห์และนำเสนอข้อมูลควรเป็นแบบไหน การคิด สังเคราะห์ประกอบด้วยหลักการ 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นการค้นคว้ารวบรวมข้อมูลที่เกี่ยข้องกับเรื่องที่จะคิดซึ่งอาจจะมีอยู่จำนวนมากมายและกระจัดกระจายอยู่ตามที่ต่าง ๆ โดยผู้สังเคราะห์จะต้องคัดเลือกหรือ ตัดสินใจว่าข้อมูลไหนที่มีความสำคัญและควรให้ความสนใจ เมื่อได้ข้อมูลเหล่านั้นแล้วก็จะเป็นส่วนที่สอง

ส่วนที่ 2 เป็นการดึงแนวคิดจากส่วนประกอบเหล่านั้นคัดเฉพาะส่วนที่เกี่ยวโยงกับเรื่องที่คิดและไม่เพียงการดึงแนวคิดจากแหล่งต่าง ๆ มากองรวมกันเท่านั้น แต่ยังต้องนำเอาแนวคิดเหล่านั้นมาหลอมรวมหรือถักทอความคิดให้อยู่ภายใต้ตัวแบบโครงร่างเดียวกันเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ที่ต้องการด้วย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีการสังเคราะห์ต้องมีความสามารถในการคัดกรอง ตัดสินใจได้ว่าข้อมูลไหนเป็นข้อมูลสำคัญ ข้อมูลไหนไม่สำคัญ โดยจะต้องตอบตนเองให้ได้ว่าทำไมจึงคิดว่าข้อมูลนั้นสำคัญและไม่สำคัญ เมื่อตัดสินใจแล้วว่าข้อมูลไหนควรให้ความสนใจและมีความสำคัญ ก็จะนำข้อมูลเหล่านั้นมารวมกัน

เพื่อจัดกระทำให้เป็นสารสนเทศ ที่ตนเองเข้าใจได้ง่ายจากนั้นก็จะต้องสามารถสื่อสารสารสนเทศเหล่านั้นให้กับผู้อื่นเข้าใจด้วย วิธีการที่เหมาะสม ซึ่งการที่จะทำให้เกิดกระบวนการดังกล่าวได้นั้นจะต้องมีการรู้สังเคราะห์

คุณลักษณะความสร้างสรรค์

ความสร้างสรรค์ต่างจากความชำนาญการและการสังเคราะห์ โดยเป็นการผลิตความคิดใหม่ ๆ พร้อมตั้งคำถามที่แตกต่างไปจากเดิม และกำเนิดเป็นวิธีการคิดที่สดใหม่ ซึ่งจะกลายเป็นคำตอบที่คาดไม่ถึง แต่อย่างไร ก็ตาม ในที่สุดแล้วสิ่งที่สร้างสรรค์เหล่านี้จะต้องได้รับการยอมรับจากผู้รอบรู้ด้วยเหตุที่การสร้างสรรค์ คือ สิ่งที่อยู่นอกเหนือกฎเกณฑ์ที่มีอยู่ จิตสร้างสรรค์จึงต้องล้ำหน้ากว่าคอมพิวเตอร์หรือหุ่นยนต์ที่ซับซ้อนที่สุดอย่างน้อยหนึ่งก้าว อย่างไรก็ตาม จิตรู้สังเคราะห์และจิตสร้างสรรค์มีความเกี่ยวข้องสัมพันธ์กันอยู่ ซึ่ง (Gardner, 2006) ได้กล่าวไว้ว่า เป้าหมายของการ สังเคราะห์ คือ การทำสิ่งที่มีอยู่แล้วให้เกิดประโยชน์และฉายแววรูปแบบที่เป็นไปได้ด้วยทิศทางใหม่ที่ไม่มีใครเคยคิดไว้ในปัจจุบันส่วนนักสังเคราะห์กลับแสวงหาความเป็นระเบียบ ความสมดุลการสิ้นสุด และประเด็นที่สำคัญก็คือ จุดเริ่มต้นของทั้งการสังเคราะห์และความสร้างสรรค์ต่างจะต้องมีพื้นฐานจากความรู้และความชำนาญในเนื้อหาวิชาก่อน นั่นหมายความว่าต้องมีความชำนาญการ (disciplined mind)

คุณลักษณะการยอมรับ

Gardner (2006) ได้กล่าวว่าตั้งแต่แรกเกิด ทารกรับรู้ได้ถึงมนุษย์คนอื่น ๆ แม้แต่ทารกตัวแดง ๆ ก็ยังแสดงออก ว่าสนใจใคร่รู้อะไรก็ตามที่มีหน้าตาหรือเสียงคล้ายมนุษย์ ความผูกพันระหว่างบุพการี (โดยเฉพาะผู้ที่เป็นแม่) กับบุตรมีแนวโน้มที่จะพัฒนาในช่วงเดือนแรก ๆ ธรรมชาติและความแน่นแฟ้นของความผูกพันนี้เป็นตัวกำหนดความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้อื่นตลอดชีวิต ผู้มีการยอมรับสามารถเปิดใจต้อนรับบุคคลและกลุ่มที่หลากหลายอยากพบพาน ทำความรู้จัก และชื่นชอบผู้คนจากแดนไกล บุคคลผู้มีความเป็นสากลนิยมอย่างแท้จริงจะเชื่อในคุณงามความดีของผู้อื่น มอบความไว้เนื้อเชื่อใจในเบื้องต้น พยายามเชื่อมสัมพันธ์และไม่ด่วนตัดสินใจใคร แน่นอนว่าท่าที่ให้เกียรติเช่นนี้ใช่ว่าจะเกิดขึ้นเองหรือเป็นไปโดยอัตโนมัติ บางคนอาจหมดความเคารพต่อกัน หรือถึงขั้นหมดความเชื่อถือหรือเกิดความชิงชังก็เป็นได้ แต่คนที่มีจิตที่รู้การยอมรับจะเชื่อไว้ก่อนว่าความหลากหลายเป็นสิ่งดีและโลกจะน่าอยู่ขึ้นหากเรารู้จักเคารพและยอมรับซึ่งกันและกัน

คุณลักษณะจริยธรรม

Gardner (2006) กล่าวว่า การรู้จักเคารพผู้อื่นเป็นสิ่งที่สั่งสมมานานตั้งแต่เด็ก จุดยืนทางจริยธรรมนั้นไม่ได้ขัดแย้งกับแนวคิดเรื่องความเคารพ ทว่าเป็นจุดยืนที่ซับซ้อนสำหรับบุคคลและกลุ่มต่าง ๆ มากกว่า ผู้มีจิตรู้จริยธรรมสามารถนึกถึงตนเองในเชิงนามธรรม และถามตัวเองได้ว่า ฉันอยากเป็นคนงานแบบไหน ฉันอยากเป็นพลเมืองแบบไหน นอกจากคำถามนี้แล้ว ผู้มีจิตรู้จริยธรรมยังนึกถึงตนเองในบริบทที่เป็นสากล เช่น โลกเราจะเป็นอย่างไร ถ้าเพื่อนร่วมอาชีพมีจุดยืนเดียวกับฉัน ถ้าพลเมืองทุกคนในดินแดนนี้หรือโลกใบนี้ทำหน้าที่ของตนอย่างสมบูรณ์เช่นเดียวกับที่ฉันทำ มโนทัศน์เช่นนี้เป็นผลจากการรับรู้สิทธิและความรับผิดชอบ

ในหน้าที่ของแต่ละคน ที่สำคัญคือ ผู้มีจริยธรรมต้องประพฤติตนให้สองคล้องกับสิ่งที่ตนยึดมั่น แม้ว่าพฤติกรรมดังว่าจะขัดแย้งกับผลประโยชน์ส่วนตนก็ตาม

กรอบแนวคิดการวิจัย

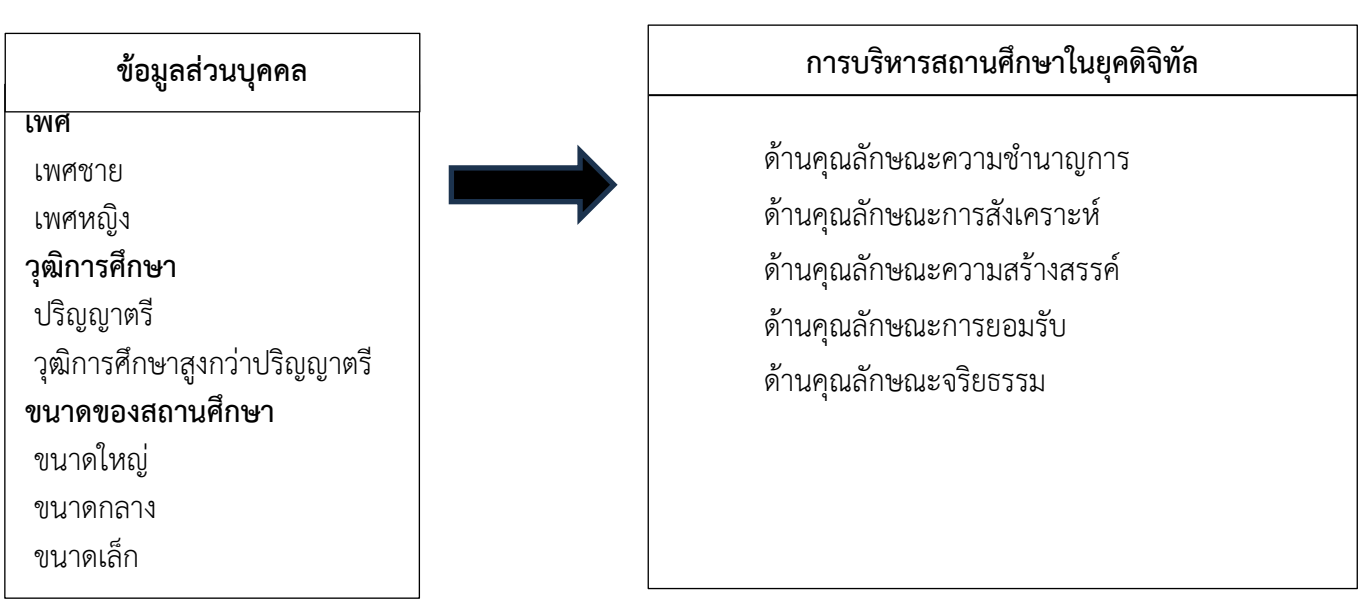

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,029 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางสำเร็จรูปของสูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ตามสัดส่วนผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยจำแนกตามขนาดโรงเรียน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการศึกษาระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านคุณลักษณะชำนาญการ 2) ด้านคุณลักษณะการสังเคราะห์ 3) ด้านคุณลักษณะความสร้างสรรค์ 4) ด้านคุณลักษณะการยอมรับ 5) ด้านคุณลักษณะจริยธรรม

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในการขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

2. ผู้วิจัยนำหนังสือจากผู้อำนวยการเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อขอความร่วมมือไปยังผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในการขอความร่วมมือเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

3. ดำเนินการเก็บข้อมูล ผ่านการใช้ Google Form ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่างผ่านทางระบบการสื่อสารข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์ ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 กำหนดส่งคืนภายใน 1 เดือน

4. เมื่อได้รับแบบสอบถามคืน ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของการตอบแบบสอบถาม เพื่อนำไปดำเนินการวิเคราะห์ทางสถิติและสรุปผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถาม ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน วิเคราะห์โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถาม ตอนที่ 2 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) และแปลความหมายตามเกณฑ์

3. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษาโดยการวิเคราะห์ทดสอบค่าที (t-test)

4. วิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2จำแนกตามตัวแปร ขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าเอฟ (F-test) และแบบวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA) หากพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Sheffe's Method)

ผลการศึกษา

การวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ผลการวิเคราะห์ข้อมูลนำเสนอตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

จากการศึกษาพบว่า ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 245 คน ร้อยละ 85.07 รองลงมาเป็นผู้ชาย จำนวน 43 คน ร้อยละ 14.93 ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 255 คน ร้อยละ 88.54 และวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 33 คน ร้อยละ 11.46 และ ส่วนใหญ่ขนาดสถานศึกษาอยู่ในขนาดกลาง จำนวน 165 โรงเรียน ร้อยละ 57.29 รองลงมา สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 121 โรงเรียน ร้อยละ 42.01 และสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 2 โรงเรียน ร้อยละ 0.69 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

จากการศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการวิเคราะห์ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.32, SD=1.32) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านได้แก่ ด้านคุณลักษณะชำนาญการ ($\bar{X}$=4.51, SD=0.60) และอยู่ในระดับปานกลาง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะจริยธรรม ($\bar{X}$=3.19, SD=1.65) ด้านคุณลักษณะการยอมรับ ($\bar{X}$=3.11, SD=1.58) ด้านคุณลักษณะการความสร้างสรรค์ ($\bar{X}$=2.99, SD=1.41) และด้านคุณลักษณะการสังเคราะห์ ($\bar{X}$=2.82, SD=1.49) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

3.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

3.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่าง

กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านคุณลักษณะความสร้างสรรค์แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

อภิปรายผล

1. ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ที่มีต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณลักษณะชำนาญการ ด้านคุณลักษณะการสังเคราะห์ ด้านคุณลักษณะความสร้างสรรค์ ด้านคุณลักษณะการยอมรับ และด้านคุณลักษณะจริยธรรม ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับปานกลางถึงมาก ซึ่งสอดคล้องกับการค้นคว้าอิสระของณัฐวดี ชูวัง (2561) ซึ่งค้นคว้าอิสระ เรื่อง คุณลักษณะและทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มโรงเรียนที่ 2 เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักดีว่าการสร้างความแตกต่างของศักยภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารจะต้องมี เพื่อรองกับการเปลี่ยนแปลงและให้สอดคล้องกับนโยบาย Thailand 4.0 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2574 จึงมีความจำเป็นที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีอยู่เดิม เพื่อเพิ่มพูนศักยภาพ ขีดความสามารถที่มีความโดดเด่นเหมาะสมต่อการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

2.1 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมและรายด้านพบไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (วิลาวัลย์ วัชโรทัย, 2563) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 ในภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูเพศชายและครูเพศหญิงในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความคิดเห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกัน จึงส่งผลให้ความคิดเห็นต่อคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5

2.2 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพรวมและรายด้านไม่

แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (วัชระ อยู่สวัสดิ์, 2566) ได้ศึกษาเรื่อง คุณลักษณะผู้นำวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีทัศนะต่อคุณลักษณะผู้นำวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่าง ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ผู้วิจัยตั้งไว้ อาจเป็นเพราะวุฒิการศึกษาหรือระดับการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและครูไม่ได้มีผลกระทบต่อทัศนคติของผู้บริหารสถานศึกษาต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ตรงกับความต้องการในตัวของผู้บังคับบัญชาของครูในปัจจุบัน ทั้งในด้าน การวางแผนและการมีวิสัยทัศน์ การคิดเป็นระบบ ทักษะทางเทคโนโลยีที่ตรงกับสถานการณ์ในปัจจุบัน การมีมนุษยสัมพันธ์และบุคลิกภาพของผู้บริหาร หรือแม้แต่การที่ผู้บริหารเป็นผู้ที่มีคุณธรรมจริยธรรมในการบริหารงานของสถานศึกษา

2.3 ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สูงกว่าผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ทัดดาว ถนัดกิจและคณะ, 2561) พบว่า ผลการเปรียบเทียบคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพตามการรับรู้ของครู ขนาดของสถานศึกษาที่สังกัด โดยรวมทุกด้านมีความคิดเห็นเกี่ยวกับผู้บริหารมืออาชีพไม่แตกต่างกันและเมื่อผู้วิจัยพิจารณารายด้าน พบว่า มีความเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.5 ในด้านคุณลักษณะความสร้างสรรค์

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในด้านคุณลักษณะการสังเคราะห์น้อยกว่าด้านอื่น ๆ เพราะเหตุนี้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ควรสร้างความความไว้วางใจ และความน่าเชื่อถือให้กับผู้ร่วมงานเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นเป็นสิ่งท้าทายและสามารถแก้ไขได้ โดยการจัดการและการบริหารอย่างเป็นระบบเป็นขั้นตอน

2. จากการวิจัย พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรวางแผน และจัดหางบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ บุคลากรให้เพียงพอ หรืออาจใช้เทคนิคในบริหารสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. ควรศึกษาการเปรียบเทียบกันของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อเปรียบเทียบและจำแนกความแตกต่างอื่น ๆ ของคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *นโยบายและจุดเน้นการจัดการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ พ.ศ. 2563*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ณัฐวดี ชูวัง และ อัจฉราวรรณ จันทร์เพ็ญศรี. (กรกฎาคม - ตุลาคม 2565). คุณลักษณะและทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มโรงเรียนที่ 2. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 10*(2), 58. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/UDRUAJ/article/download/259307/174992/985770

ทัดดาว ถนัดกิจ, บรรจง เจริญสุข และโสภณ เพ็ชรพวง. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2561). คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพ ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 14 ในจังหวัดพังงา. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 12*(2), 115. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/128978

วัชระ อยู่สวัสดิ์ และ คึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (มกราคม - มิถุนายน 2566). คุณลักษณะผู้นำวิถีใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 20*(38), 16 - 17. https://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/15608

วิลาวัลย์ วัชโรทัย (ธันวาคม 2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 15*(ฉบับพิเศษครบรอบ 15 ปี), 79 - 80. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/download/257372/171563

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567.* ประจวบคีรีขันธ์.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สุจรรยา ขาวสกุล. (2560). ผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล. ใน *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ (Conference Proceedings) ครุศาสตร์วิจัย ครั้งที่3: 2560* ครุศาสตร์วิจัย 2560 นวัตกรรมแห่งการเรียนรู้ (138-160). คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง.

Gardner, H. (2006). *five minds for the future*. Bosston: Harvard Business School.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

The Relationship between the Administrative Skills of School Administrators and Academic Administration Affiliated with the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 2

เบญจรงค์ อ่วมสำอางค์[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Benjarong Omsamarng[1] and Phiphob Wachangngen[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

E-mail: benzfamilymind@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ . 807 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research has three objectives: (1) to analyze the level of administrative skills of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi; (2) to analyze

the level of academic administration of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi; and (3) to analyze the relationship between the administrative skills of school administrators and academic administration of Phetchaburi Primary Educational Service Area 2. This research is a quantitative research. The sample consists of 280 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results were as follows: (1) The result of the analysis of the level of administrative skills of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, is at a high level overall. (2) The result of the analysis of the level of academic administration of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, is at a high level overall. (3) The result of data analysis, the coefficient of relationship between the administrative skills of school administrators and academic administration of Phetchaburi Primary Educational Service Area 2, is at a relatively high level. With a correlation coefficient (r) of 807, which is statistically significant at the .01 level.

Keywords: Administrative skills, academic administration, educational institution administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงด้านเทคโนโลยีและข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็วในยุคปัจจุบันนั้นส่งผลกระทบต่อองค์กร รวมทั้งสถานศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนให้เข้ากับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น ทำให้สถานศึกษาต้องมีการวางแผนการบริหารที่ดีและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การเสริมสร้างความมีประสิทธิผลของสถานศึกษา การเสริมสร้างความเป็นองค์การวิชาชีพ และการมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน การเสริมสร้างกลุ่มบริหารตนเอง การเสริมสร้างการติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การเสริมสร้างการเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง การเสริมสร้างวัฒนธรรม และบรรยากาศองค์กรในทางบวก การเสริมสร้างกระบวนการบริหารหลักสูตรและการสอนที่มีประสิทธิภาพ ต้องรู้จักเรียนรู้ สร้างสรรค์สิ่งใหม่ให้มีคุณภาพ มีการบริหารงานที่ทันสมัยและเหมาะสม ซึ่งการบริหารงานให้สำเร็จบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้นั้น ต้องอาศัยผู้บริหารที่มีทักษะการบริหารที่ดี มีความรู้ความสามารถ มีความเข้าใจในหลักการของการบริหาร สามารถขับเคลื่อนภาคส่วนให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลง และปรับเปลี่ยนสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จบรรลุตามวัตถุประสงค์ได้

การบริหาร เป็นกระบวนการของผู้บริหารในการดำเนินงานตามภารกิจหรือกิจกรรมที่ได้รับมอบหมายจากองค์กร โดยมีบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไปร่วมมือกันปฏิบัติงานอย่างมีระบบแบบแผนซึ่ง (วัชรีภรณ์ รัตนวงศ์, 2564) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการในการดำเนินงาน โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อให้ภารกิจบรรลุ

เป้าหมายตามวัตถุประสงค์อาศัยหลักการจัดการพิจารณาวินิจฉัย การวางแผนการสั่งการ การควบคุม การติตตาม และการประเมินผล เพื่อให้งานเกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการบริหารควรนำเอาทั้งศาสตร์และศิลป์ ตลอดจนทรัพยากรต่าง ๆ มาใช้ประกอบ ซึ่งเป็นภาระหน้าที่ของผู้นำที่ต้องจัดการทรัพยากรทั้งที่เป็นตัวคน หรือวัตถุให้สามารถประสานเข้าด้วยกัน เพื่อร่วมบริหารงานในองค์กรให้มีประสิทธิภาพได้ และขณะเดียวกันก็ต้องจัดการองค์รให้มีความสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อมภายนอกได้อย่างดีที่สุดด้วย

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษา เนื่องจากเป็นกลไกหลักที่ทำให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถพัฒนาคุณภาพของนักเรียนให้บรรลุเป้าหมายได้ ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีอำนาจในการกำหนดนโยบายและตัดสินใจภายใต้กรอบของทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นด้านบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ และการบริหารจัดการ ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการพัฒนา ผู้บริหารสถานศึกษาที่จัดการศึกษาจะต้องเป็นผู้ที่มีทักษะการบริหาร เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถเลือกเน้นความสนใจในสิ่งที่เป็นความสำคัญ และเป็นค่านิยมของสถานศึกษาได้ ผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นผู้ที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ที่จะต้องใช้ความรู้ความสามารถในการบริหารงาน โดยรู้จักการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดให้เกิดประโยชน์มากที่สุด ดั่งที่ (ศรัญญา น้อยพิมาย, 2562) ได้ให้ความหมายถึง ทักษะของผู้บริหารว่าเป็นกระบวนการความรู้และความสามารถในการดำเนิน กิจกรรมการบริหารงานตามภารกิจหรือกิจกรรม เพื่อให้การปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยแบ่งออกเป็น 5 ทักษะ ดังนี้ 1) ทักษะด้านเทคนิค 2) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ 3) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 4) ทักษะด้านความรู้ 5) ทักษะด้านการการสอน

การบริหารงานวิชาการเป็นการดำเนินกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาและปรับปรุงแก้ไขการเรียนการสอนของนักเรียนให้ได้ผลดี มีประสิทธิภาพมากที่สุด ประกอบด้วยงานหลายอย่าง เช่น การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา การนิเทศ รวมถึงการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา ดังนั้นการบริหารงานวิชาการจึงเป็นตัวบ่งชี้คุณภาพและความสำเร็จของสถานศึกษา ซึ่งความสำเร็จนั้นมักจะพิจารณาจากคุณภาพของผลผลิต คือ นักเรียน ด้วยเหตุนี้คุณภาพของผลผลิตจึงขึ้นอยู่กับประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านวิชาการของสถานศึกษา (จุฑารัตน์ วรรณศรียพงษ์, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทักษะการบริหารถือเป็นทักษะสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จำเป็นต้องอาศัยการบริหารที่มีประสิทธิภาพ เป็นกระบวนการใช้ความรู้และความสามารถในการดำเนินกิจกรรม การบริหารงานตามภารกิจหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้บริหารอย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษา โดยอาศัยทรัพยากรบุคคล และกระบวนการบริหารอย่างเป็นระบบ เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำเป็นต้องพัฒนาทักษะการบริหาร ในการใช้ความรู้ความสามารถดำเนินกิจกรรมการปฏิบัติงานในสถานศึกษา ตามภารกิจและตามกระบวนการบริหาร สามารถพัฒนาตนเองให้มีความชำนาญในการบริหารให้ถูกต้อง รวดเร็ว และก้าวทันยุคเทคโนโลยี เพื่อให้การ

ปฏิบัติงานในสถานศึกษาบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีประสิทธิผล สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และนโยบายไทยแลนด์ 4.0 เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน ผู้วิจัยจึงมีความต้องการที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาทักษะการบริหารและการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามเกณฑ์มาตรฐานต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

ศรัญญา น้อยพิมาย (2562) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา คือความสามารถของบุคคลในการปฏิบัติงานด้วยความชำนาญและเชี่ยวชาญ ทั้งในด้านร่างกาย สติปัญญา หรือสังคม โดยสามารถดำเนินการได้อย่างคล่องแคล่ว ว่องไว ถูกต้อง และเหมาะสม ซึ่งเป็นที่ยอมรับ นำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในองค์กร

สัตตบุษย์ โพธิรุพ (2564) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบไปด้วยความรู้ความสามารถ ความชำนาญ ความคล่องแคล่วของผู้บริหาร ในการนำเอาศักยภาพของตนเองที่มีอยู่รวมถึงการนำเอาทรัพยากรทางการบริหารมาดำเนินกิจกรรมด้วยกระบวนการที่เหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัชรีภรณ์ รัตนวงศ์ (2564) กล่าวว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึงความสามารถในการบริหารงานตามภารกิจหลักซึ่งมีความสำคัญมากอาศัยการทำงานร่วมกับบุคคลในองค์กร ผู้บริหารต้องคำนึงถึงความแตกต่างของบุคคลเมื่อมาทำงานร่วมกัน โดยต้องมีทักษะทางการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นด้านเทศนิดด้านวิธีการและด้านความคิดรวบยอด เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศรัญญา น้อยพิมาย (2562) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และ 2) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 2) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ตามการจัดลำดับความต้องการจำเป็น 3 อันดับดับแรก ได้แก่ (1) ทักษะด้านความคิดรวบยอด ผู้บริหารสถานศึกษามีวิธีการคิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ ได้อย่างถูกต้อง รวดเร็ว นำความรู้ประสบการณ์ที่มีมาประยุกต์ใช้ประกอบกับข้อมูลการตัดสินใจได้อย่างมีคุณภาพ มีการวิเคราะห์และวางแผนการจัดการ ศึกษาได้อย่างเหมาะสม (2) ทักษะด้านการสอนผู้บริหารสถานศึกษามีการพัฒนาครูให้สามารถทำผลงานทางวิชาการเพื่อความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยการวัดประเมินผล นิเทศ กำกับ ติดตาม การเรียนการสอนของครูในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ สามารถจัดการและบริหารหลักสูตรการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับภารกิจสังคม และชุมชน (3) ทักษะด้านเทคนิควิธีผู้บริหารสถานศึกษามีการระดมความคิด นำวิธีการทำงานแบบร่วมมือมาใช้เพื่อความก้าวหน้าในการทำงานมีเทคนิคในการนิทศ กำกับ ติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติที่หลากหลาย สามารถจัดหาเครื่องมือและทรัพยากรที่ใช้ในการบริหารได้อย่างเพียงพอกับความต้องการ

จุฑารัตน์ วรรณศรียพงษ์ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปี 2566 จำนวนรวมทั้งจิ้น 1,000 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน โดยสุ่มอย่างง่ายตามขนาดของสถานศึกษาด้วยวิธีการจับสลาก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมากรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรามและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงลงมา คือ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ ส่วนการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด 2)

ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนที่มีอายุ ระดับการศึกษา สากนภาพในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติติที่ .001 3) ผู้บริหารสถานศึกษาและคะครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันและทำงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ไม่แตกต่างกัน

วัชรีภรณ์ รัตนวงศ์ (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี 2) ศึกษาการบริหารวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานีกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี ปีการศึกษา 2563 จำนวน 346 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ คำเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันผลการวิจัยพบว่า 1) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารวิชาการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปการบริหาร จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ

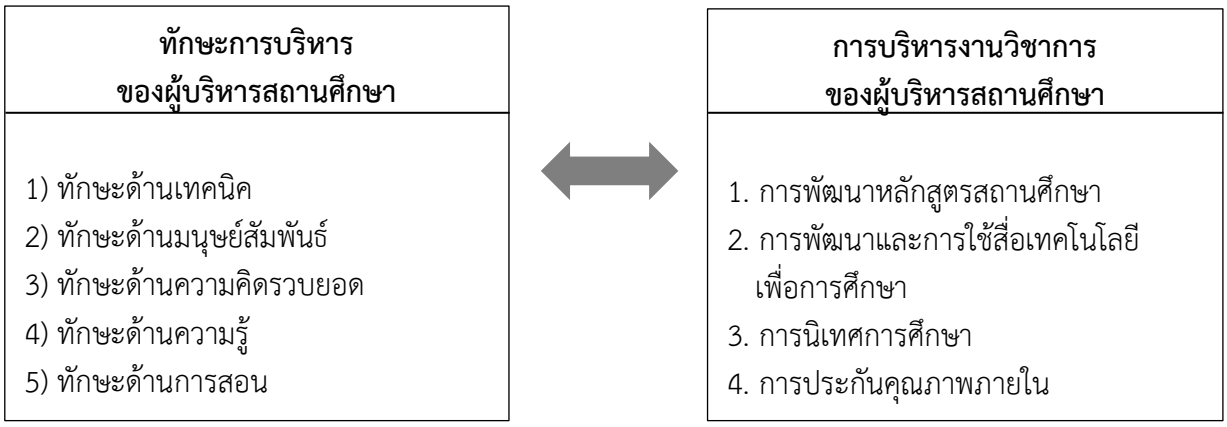

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกครูผู้สอนของแต่ละอำเภอตามที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน

3. แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นการประเมินค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert's Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย

1. ทักษะด้านเทคนิค
2. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์
3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด
4. ทักษะด้านความรู้
5. ทักษะด้านการสอน

ตอนที่ 3 การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เป็นการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้านดังนี้

1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา
2. การพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา
3. การนิเทศการศึกษา
4. การประกันคุณภาพภายใน

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.84-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.99 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มประชากรผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 1 กรกฎาคม ถึง 31 มีนาคม 2568 แจกแบบสอบถามแบบ Google Form เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 280 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 280 ชุด (ร้อยละ 100)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 147 คน คิดเป็นร้อยละ 52.5 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 133 คน คิดเป็นร้อยละ 47.5 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 87.1 รองลงมา ระดับปริญญาโท จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.9 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา คือ ประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 39.6 และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

2. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.26 , SD = 0.61) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.30 , SD = 0.67) ด้านที่ 4 ทักษะด้านความรู้ ($\bar{X}$ = 4.28 , SD = 0.61) ด้านที่ 3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ($\bar{X}$ = 4.26 , SD = 0.60) ด้านที่ 5 ทักษะด้านการสอน ($\bar{X}$ = 4.26 , SD = 0.61) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ทักษะด้านเทคนิค ($\bar{X}$ = 4.20, SD = 0.62)

3. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.36, SD = 0.61) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการประกันคุณภาพภายใน ($\bar{X}$ =4.41, SD = 0.62) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ($\bar{X}$ =4.40 , SD = 0.62) ด้านการพัฒนาและการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ($\bar{X}$ =4.39 , SD = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการนิเทศการศึกษา ($\bar{X}$ =4.26, SD = 0.58)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .807 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านที่ 3 ทักษะด้านความคิดรวบยอด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .888 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านที่ 2 ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .884 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ด้านที่ 4 ทักษะด้านความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .881 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ด้านที่ 5 ทักษะด้านการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .868 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ด้านที่ 1 ทักษะด้านเทคนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .815 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในการวิเคราะห์ผล พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ทักษะด้านความรู้ ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านการสอน และทักษะด้านเทคนิค ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของศรัญญา น้อยพิมาย (2562) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษา 1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 และ 2) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพที่พึงประสงค์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน

2. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การประกันคุณภาพภายใน การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาสื่อและการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และการนิเทศการศึกษา ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ วรรณศรียพงษ์ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 วิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 จำแนกตามตัวแปรเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ปี 2566 จำนวนรวมทั้งจิ้น 1,000 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 280 คน โดยสุ่มอย่างง่ายตามขนาดของสถานศึกษาด้วยวิธีการจับสลาก สถิติที่ใช้ในการวิจัย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมากรฐาน การทดสอบค่าที และการทดสอบค่าเอฟ ผลการวิจัย พบว่า 1) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 โดยภาพรามและรายด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การพัฒนาหลักสูตร

สถานศึกษาและการนำไปใช้มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงลงมาคือ การพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนตามลำดับ ส่วนการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .807 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ทักษะด้านความคิดรวบยอด มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .888 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสอง ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .884 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสาม ทักษะด้านความรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .881 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสี่ ทักษะด้านการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .868 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอันดับสุดท้ายทักษะด้านเทคนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับกับการบริหารงานวิชาการ ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .815 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรีภรณ์ รัตนวงศ์ (2564) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี จำนวน 346 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอยถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านเทคนิค มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้าใจถึงระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษา มีความชำนาญในการใช้เครื่องมืออุปกรณ์ และเทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่ว มีความสามารถในการจัดระบบข้อมูล

สารสนเทศ รวมถึงการวางแผนการพัฒนางาน มีการประสานงานกำกับติดตาม ควบคุมการปฏิบัติงาน มีเทคนิคต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการนิเทศการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีกระบวนการทำงานร่วมกับครูในสถานศึกษา โดยพัฒนาปรับปรุงวิธีการจัดการเรียนการสอน และงานวิชาการของครูและบุคลากรสายการสอนให้มีคุณภาพ เพื่อให้ทุกคนเกิดความเชื่อมั่นว่าได้ปฏิบัติถูกต้อง ก้าวหน้า และเกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียนและตัวครูเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลไปพัฒนาปรับปรุงการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และนำผลไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

จุฑารัตน์ วรรณศรียพงษ์. (2567). *การบริหารงานวิชาการ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วัชรีภรณ์ รัตนวงศ์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารวิชาการสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis.* New York: Harper and Row Publications.

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Academic Leadership in the 4.0 Era of School Administrators the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2

กฤษณา กลั่นพิกุล[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Kritsana Klanphikun[1] and Phiphob Wachangngen

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: k.klanphikun@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำยุค 4.0 งานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research has two objectives: (1) to analyze academic leadership in the 4.0 era of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi; and (2) to compare academic leadership in the 4.0 era of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, classified by educational qualification, work experience, and school size. This research is a quantitative research.

The sample consists of 280 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi. The research instrument was a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, statistics, and one-way analysis of variance. The research results found that (1) the level of academic leadership in the 4.0 era of school administrators in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Phetchaburi, was at a high level overall and in each aspect. (2) The comparative results of the level of academic leadership in the 4.0 era of school administrators in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, classified by educational qualification, work experience, and school size, were overall different at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Leadership in the 4.0 era, academic work, school administrators

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคนสร้างสังคมและสร้างชาติเป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพสามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วเนื่องจากการศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตประเทศต่าง ๆทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศทั่วโลกควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะความรู้ความสามารถและสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศภายใต้แรงกดดันภายนอกจากกระแสโลกาภิวัตน์และแรงกดดันภายในประเทศที่เป็นปัญหาวิกฤตที่ประเทศต้องเผชิญเพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรมและประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคตโดยการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษาและระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย

ผู้บริหารสถานศึกษาในฐานะผู้มีส่วนรับผิดชอบมีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาโดยตรงทุกระดับการที่จะปฏิบัติงานในหน้าที่ได้ดีมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยเฉพาะเกี่ยวกับขอบข่ายและภารกิจการบริหารและจัดการสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีบทบาทสำคัญในฐานะหัวหน้าหน่วยงานที่ใกล้ชิดกับครูและนักเรียนมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม มีทักษะในการบริหารซึ่งจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาจะได้รับความร่วมมือนั้นจะต้องแสดงบทบาทและพฤติกรรมที่

เหมาะสม คือมีภาวะผู้นำทางวิชาการในการรวมพลังครู เพื่อดำเนินงานจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของโรงเรียนโดยผู้บริหารต้องทำงานร่วมกับครู กระตุ้นครูให้แนะนำครูและประสานงานให้ครูร่วมมือกันด้วยเทคนิควิธีที่มีคุณภาพจึงจะส่งผลต่อ การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

ภาวะผู้นำทางวิชาการมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูและมีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของการปฏิบัติงานในสถานศึกษากล่าวคือสถานศึกษาที่มีคุณภาพนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็ง ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำคัญอย่างยิ่ง ผลสัมฤทธิ์ของการเรียนของนักเรียนและระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาสอดคล้องกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในสถานศึกษาและเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิผลของการปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาการศึกษาถึงภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นหนทางอันนำไปสู่การสร้างความมีประสิทธิภาพและเป็นเลิศในสถานศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการจึงนับว่ามีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการเน้นกิจกรรมการเรียนการสอนแก้ไขการจัดการเรียนการสอนเป็นความสามารถโน้มน้าวจูงใจหรือชี้นำบุคคลในโรงเรียนและผู้เกี่ยวข้องให้เข้าใจและตระหนักในจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนกลุ่มเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายนำความรู้ทักษะต่าง ๆมาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่กำกับติดตามให้บุคคลทำงานเป็นระบบแนะแนวประสานงานให้ความสะดวกสร้างความเชื่อมั่น ความนับถือ กำลังใจและความอบอุ่นในการร่วมงาน ดูแลให้ความช่วยเหลือให้ผู้ร่วมงานสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่จะต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการใช้โอกาสใช้ความเป็นผู้นำอย่างเต็มศักยภาพและหันมาทุ่มเทให้กับงานบริหารโรงเรียนเป็นหลักผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพส่งผลต่อบรรยากาศขององค์กรเพื่อให้สามารถปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรได้ ภาวะผู้นำทางวิชาการคือบทบาทสำคัญต่อครูใหญ่ที่จะเน้นกิจกรรมในด้านการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเพื่อดำเนินการให้นักเรียนมีความก้าวหน้าทางการเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นตำแหน่งที่จะต้องส่งเสริมให้เกิดความร่วมมืออย่างมากจากครูซึ่งจะช่วยเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนด้วย

ผู้วิจัยสรุปได้ว่าจะเห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการใช้ความเป็นผู้นำทางวิชาการหรือภาวะผู้นำทางวิชาการของตนในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนเพื่อยกระดับคุณภาพนักเรียนให้สูงขึ้นซึ่งเป็นเป้าหมายสูงสุดของการจัดการศึกษา ดังนั้นผู้ค้นคว้าอิสระจึงมีความสนใจที่จะศึกษาและเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นข้อมูลสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดได้นำไปประกอบการตัดสินใจในการพัฒนาได้อย่างสอดคล้องเหมาะสมกับสภาพ

ที่แท้จริงเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ได้รับการพัฒนาให้เป็นผู้บริหารที่มีความสอดคล้องกับความคาดหวังของสังคมและประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำยุค 4.0

สุวิมล มธุรส กิตติ รัตนราษี และอนันต์ อุปสอด (2562) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในระบบการศึกษาไทย 4.0 มีดังนี้ 1) นักสร้างสรรค์ 2) นักสื่อสาร 3) นักคิดวิเคราะห์และแก้ปัญหา 4) สร้างชุมชน 5) การมีวิสัยทัศน์ 6) การสร้างความร่วมมือและใช้เทคโนโลยี 7) สร้างพลังเชิงบวก 8) ความเชื่อมั่น 9) ความมุ่งมั่นและความพากเพียร 10) ความเต็มใจที่จะเรียนรู้ต่อการเปลี่ยนแปลง 11) มีความคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม 12) นักริเริ่มงาน 13) ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ 14) การเจียมเนื้อเจียมตัว และ15) ตัวแบบที่ดี

พระมหาวรพงศ์ กุสลชโย และธิติวุฒิ หมั่นมี (2561) กล่าวว่า ยุคไทยแลนด์ 4.0 ภาวะผู้นำเป็นส่วนหนึ่งของการบริหารจัดการมีหน้าที่วางแผนและจัดระเบียบให้งานดำเนินไปได้ด้วยความเรียบร้อย ดังนั้นในองค์การหนึ่งองค์การใดที่ต้องการประสบความสำเร็จก็ย่อมต้องการผู้บริหารที่มีลักษณะเป็นผู้นำยุค 4.0 มีดังนี้ 1) ต้องมีความฉลาด 2) ต้องมีวุฒิภาวะทางสังคมและใจกว้าง 3) ต้องมีแรงจูงใจภายใน 4) ต้องมีเจตคติที่ดีเกี่ยวกับมนุษยสัมพันธ์

Guzmán et al. (2020) กล่าวว่า ภาวะผู้นำในยุค 4.0ประกอบด้วย 1) มีความรวดเร็วทันต่อการเปลี่ยนแปลง 2) มุ่งการทำงานเป็นทีม 3) สร้างแนวทางการประสานความร่วมมือ 4) มีนวัตกรรมในการบริหาร 5) เปิดกว้างต่อการเรียนรู้และ 6) สามารถนำเทคโนโลยีมาปรับใช้ได้จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาจากแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่าน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปภาวะผู้นำทางวิชาการ

ยุค 4.0 จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ

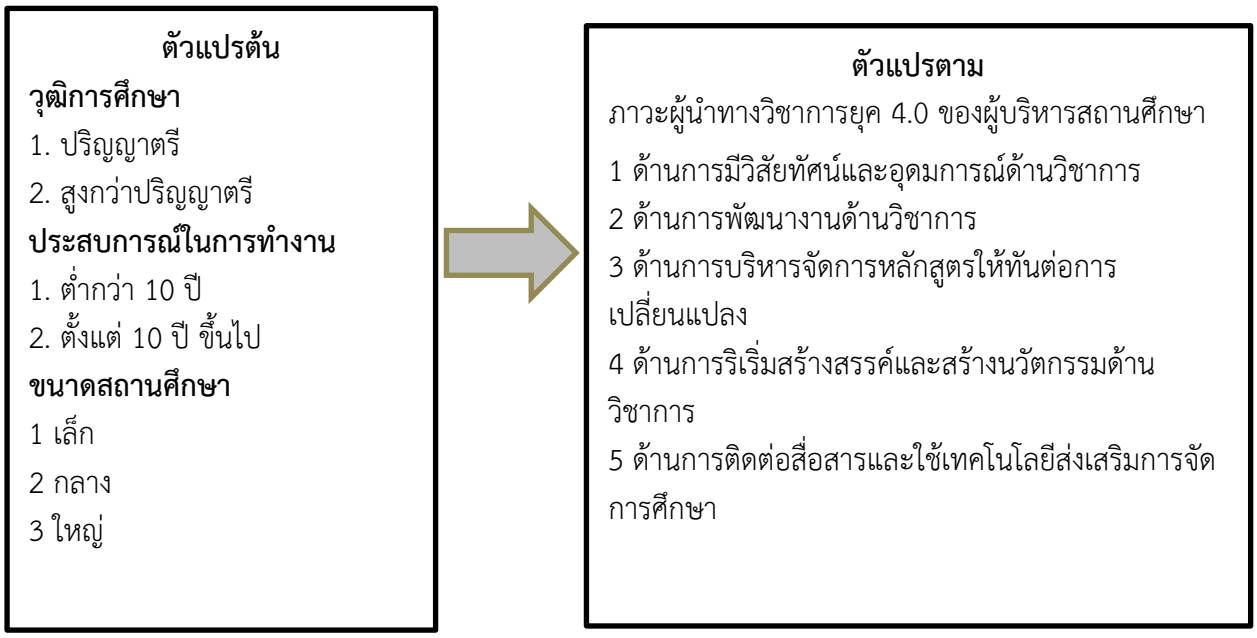

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครูที่ทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการครูในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง กำหนดความคลาดเคลื่อนที่.05 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของขนาดสถานศึกษา หลังจากนั้นคัดเลือกข้าราชการครูตามขนาดของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย(Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ(Check List)ประกอบด้วย จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 26 ข้อ ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.88

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง 30 ตุลาคม 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google Form เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 280 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 280 ชุด (ร้อยละ 100)

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียดก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ(Percentage)แล้วนำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำไป แปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติความแปรปรวนทางเดียวแบบใช้สถิติการวิเคราะห์ ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ด้านวิชาการ 2) ด้านการพัฒนางานด้านวิชาการ 3) ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง 4) ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการ 5) ด้านการติดต่อสื่อสารและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ด้านวิชาการ	3.84	0.75	มาก	5
2. ด้านการกำหนดกลยุทธ์	3.86	0.70	มาก	4
3. ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง	3.93	0.65	มาก	1
4. ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการ	3.93	0.64	มาก	2
5. ด้านการติดต่อสื่อสารและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา	3.88	0.70	มาก	3
รวม	**3.88**	**0.68**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =3.88, SD = 0.68) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.65) ด้านที่ 4 ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 3.93, SD = 0.64) ด้านที่ 5 ด้านการติดต่อสื่อสารและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา ($\bar{X}$ = 4.44, SD = 0.50) ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนางานด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 3.86, SD = 0.70) และด้านที่ 5 ด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 3.84, SD = 0.75) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0	จำแนกวุฒิการศึกษา		จำแนกประสบการณ์ทำงาน		จำแนกขนาดสถานศึกษา	
	t	Sig	t-test	Sig	F	Sig
ภาพรวม	-3.30	.001*	-3.930	0.000*	260.43	0.000*

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปภาพรวมได้ว่าความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการ ด้านการติดต่อสื่อสารและใช้เทคโนโลยีส่งเสริมการจัดการศึกษา ด้านการพัฒนางานด้านวิชาการและด้านการมีวิสัยทัศน์และอุดมการณ์ด้านวิชาการ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญในการบริหารจัดการหลักสูตรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุค 4.0 ริเริ่มสร้างสรรค์และสร้างนวัตกรรมด้านวิชาการเพื่อให้ทุกคนมีความคิดนอกกรอบ มีแนวคิดและเทคนิคใหม่ ๆ ตระหนักถึงความจำเป็นในการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อให้สามารถจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ สะดวกต่อการนำข้อมูลไปใช้ให้เกิดประโยชน์ การติดต่อสื่อสารกันเป็นไปอย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นพวรรณ บุญเจริญสุข (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำควรมีความสามารถในการเผชิญกับภาวะการเปลี่ยนแปลงได้ โดยผู้นำเป็นผู้สร้างวิสัยทัศน์ให้เป็นตัวกำกับทิศทางขององค์การในอนาคต จากนั้นจึงจัดวางคนพร้อมทั้งสื่อความหมายให้เข้าใจวิสัยทัศน์และสร้างแรงดลใจแก่คนเหล่านั้นให้สามารถเอาชนะอุปสรรคเพื่อไปสู่วิสัยทัศน์ได้และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญสิชา แสนภูมี (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษานำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากครูที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันมองผู้บริหารสถานศึกษาว่าให้การสนับสนุนและ

ส่งเสริมให้ครูได้เข้ารับการอบรมในการศึกษาหาความรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพและความสามารถของตนเองอยู่เสมออย่างเท่าเทียมกันไม่แบ่งแยกระหว่างวุฒิการศึกษาที่ต่างกันเพื่อให้งานเกิดประสิทธิภาพส่งผลให้การทำงานของครูได้ประสิทธิภาพทั้งการจัดการศึกษาการพัฒนาผู้เรียนและสถานศึกษามากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Dubrin (1998) กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ประการหนึ่งที่ควรมี คือ มีทักษะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล นอกจากนี้ผลการวิจัยดังกล่าว ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของอังจิมา คงโอ (2560) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและสอดคล้องกับงานวิจัยของระติวรรณ สุขศิริ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2561) กล่าวว่า การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานการศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลาเขต 1 โดยภาพรวมแตกต่างกัน

2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่ำกว่า 10 ปีกับประสบการณ์การทำงานตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยยังขาดความรู้ความเข้าใจภาวะผู้นำทางวิชาการและความเชี่ยวชาญในการบริหารการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญต่อการบริหารจัดการโรงเรียน โรงเรียนที่มีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับผลการเรียนของผู้เรียนเป็นสำคัญและปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนอยู่ที่ผู้บริหารต้องมีภาวะผู้นำทางวิชาการเนื่องจากผู้บริหารมีอิทธิพลต่อการสอนของครูเป็นผู้สนับสนุนจัดหาทรัพยากรและส่งเสริมสภาพการเรียนรู้แก่ครูและนักเรียนในด้านต่าง ๆ เพื่อให้งานทางวิชาการประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้การเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ โดยรวมแตกต่างกัน

3) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกขนาดของสถานศึกษา พบว่า ข้าราชการครูที่ทำงานในสถานศึกษาขนาดกลางกับสถานศึกษาขนาดเล็ก และสถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดเล็ก แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษาขนาดใหญ่ จะมีผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสบการณ์ในการบริหารมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดเล็กมักจะเป็นผู้บริหารที่ได้รับบรรจุหรือแต่งตั้งใหม่ และในการแต่งตั้งโยกย้ายผู้บริหารจะมีการพิจารณาโยกย้ายตามขนาดของสถานศึกษาและความสามารถของการปฏิบัติงานประกอบกับการโยกย้ายจากสถานศึกษาขนาดเล็กไปขนาดกลางและขนาดใหญ่

ตามลำดับ นอกจากนี้สถานศึกษาขนาดใหญ่ได้รับการจัดสรรงบประมาณจากส่วนกลางมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก จึงสามารถบริหารจัดการและพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ ได้อย่างทั่วถึงมากกว่าสถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็ก สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรมล สิทธิศักดิ์ (2557) กล่าวว่า ศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอแว้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอแว้ง ตามการรับรู้ของครูในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านกำหนดพันธกิจของโรงเรียนให้ชัดเจน ด้านการส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ทางบวกของโรงเรียน และด้านบริหารหลักสูตรและการสอนตามลำดับ 2) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มทุกด้าน โดยผู้บริหารโรงเรียนขนาดใหญ่มีภาวะผู้ทางวิชาการแตกต่างจากผู้บริหารโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดกลาง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำทางวิชาการยุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1) ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองโดยมีการประชุมเพื่อสร้างความเข้าใจกับบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง บริหารงานและกำกับติดตามผลการปฏิบัติงาน ออกแบบกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมตามวัย ส่งเสริมและถ่ายทอดความรู้ให้บุคลากรขององค์กร เกิดการเรียนรู้เพื่อช่วยให้ดำเนินงานขององค์กรไปได้อย่างต่อเนื่อง และพัฒนาศักยภาพใหม่ ๆ ให้แก่บุคลากรเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลง

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความเข้าใจในการบริหารงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ โดยมีตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงาน มีเครื่องมือในการตรวจสอบและมีการติดตามการดำเนินงานวิชาการลดภารกิจที่ไม่จำเป็นและมีผลกระทบต่องานวิชาการ จัดทำรายงานการปฏิบัติงานวิชาการที่ชัดเจนและเป็นปัจจุบัน

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาหลักสูตรที่ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเองอย่างเต็มความสามารถมีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการแก้ปัญหาในการพัฒนาผู้เรียนตามสภาพจริง มีการส่งเสริมให้ผู้เรียนได้มี อิสระและมีความสุขในการเรียนคำนึงถึงกระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นสำคัญ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการใช้สื่อ CAI ช่วย สอนให้เกิดการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ผู้เรียนรู้จักสืบค้นวิทยาการใหม่ ๆจากอินเตอร์เน็ต มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการเรียนรู้ มีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการจัดระบบและเผยแพร่ความรู้ มีการจัดระบบข้อมูลสารสนเทศภายในโรงเรียน ส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้

5) ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมสนับสนุนเชื่อมโยงกลุ่มบุคคลที่มีวัตถุประสงค์และมีความสนใจในทางวิชาการได้เรียนรู้ร่วมกันเพื่อให้เกิดการถ่ายทอดแลกเปลี่ยนองค์ความรู้ ประสบการณ์และทักษะร่วมกันทำให้องค์กรเกิดการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำยุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2) ควรศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษายุค 4.0 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

บรรณานุกรม

จิรมล สิทธิศักดิ์. (2557). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนในอำเภอแว้ง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/6552?mode=full

นพวรรณ บุญเจริญสุข. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา จังหวัดฉะเชิงเทรา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR คลังปัญญา. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/6758

พระมหาวรพงศ์ กุสลชโย และธิติวุฒิ หมั่นมี. (มกราคม-มิถุนายน 2561). ภาวะผู้นำในการบริหารองค์กรยุค 4.0. *วาสารสมาคศิษย์เก่า มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย*, *6*(1), 1-13.

ระติวรรณ สุขศิริ และจรัส อติวิทยาภรณ์. (2561). การส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1. ใน รัชฎา คชแสงสันต์ ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล สิริพร สมบูรณ์บูรณะ และสมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (บ.ก.) *งานวิจัยพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการพัฒนาท้องถิ่น. การประชุมวิชาการระดับชาติวลัยลักษณ์วิจัย* (น.1-9). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

สุวัฒน์ จุลสุวรรณ์. (พฤษภาคม 2563). การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7(5),* 183-197.

สุวิมล มธุรส, กิตติ รัตนราษี และอนันต์ อุปสอด. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2562). การศึกษาไทย 4.0 ในบริบทของผู้บริหาสถานศึกษา EDUCATION TO THAILAND 4.0 IN THE CONTEXT OF SCHOOL ADMINISTRATIONS. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 8*(2), 266-278.

อังจิมา คงโอ. (กันยายน-ธันวาคม 2560). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนกลุ่มเครือข่ายนาจะหลวย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 6(3)*, 223-232.

อัญสิชา แสนภูมี. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUe-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229204

Dubrin, A.J. (1998). *Leadership Research Findings, Practice, and Skills*. Boston, MA. : Houghton Mifflin.

Guzmán, V. E., Muschard, B., Gerolamo, M. C., & Rozenfeld, H. (2020). Characteristics and skills of leadership in the context of Industry 4.0. *Procedia Manufacturing, 43*, 543–550. https://doi.org/10.1016/j.promfg.2020.02.167

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

Strategic Leadership of School Administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom

ธิติวุฒิ แขวงโสภา[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Thitiwut Khwangsopa[1] and Phipob Vachungngern[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: Thitiwut0606@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัย เชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 319 คน ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับภาวะผู้นำเชิง กลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the strategic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom; and (2) to compare the strategic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom, classified by work experience, educational qualification, and school size. This research is a quantitative research. The sample consists of 319 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data

analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, statistics, and one-way analysis of variance. The research results found that (1) the level of strategic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom, is at a high level overall and in each aspect. (2) The comparative results of the level of strategic leadership of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Nakhon Pathom, classified by work experience, educational qualification, and school size are overall different at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Strategic leadership, educational institution administrators, Nakhon Pathom primary educational service area office 1

บทนำ

ในยุคปัจจุบันการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหาร การจัดการศึกษาไปยังสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรงทำให้การบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ มีประสิทธิภาพเป็นไปด้วยความรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาจะเกิดประสิทธิผลได้นั้น ผู้บริหารจะต้องมีภาวะความเป็นผู้นำเพื่อให้สามารถปรับตัวได้อย่างเหมาะสมทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคโลกาภิวัตน์ โดยต้องมีความรู้ความสามารถที่ทำให้เกิดประโยชน์ต่อการบริหารงานการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ กระทรวงศึกษาธิการจึงมีนโยบายในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาโดยการปฏิรูปการศึกษา (นวลจันทร์ จุนทนพ, 2559) ซึ่งสถานศึกษาเป็นองค์การหนึ่งที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารต้องเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิผล ภาวะผู้นำเป็นเครื่องมือที่ชี้ให้เห็นว่าผู้นำมีคุณสมบัติ มีความสามารถ และมีความเหมาะสมกับตำแหน่งเพียงใด ในการบริหารงานจำเป็นต้องแสดงภาวะผู้นำที่เหมาะสมต่อผู้ร่วมงานเพราะภาวะผู้นำมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปฏิบัติงานของผู้ร่วมงาน ฉะนั้น ผู้บริหารจะต้องแสดงภาวะผู้นำให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเกิดความศรัทธา ความเชื่อมั่นและความเลื่อมใส เพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์อย่างมีประสิทธิภาพ การมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความเข้าใจอำนาจ รู้จักใช้อำนาจอย่างเชี่ยวชาญและถูกต้อง การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายต้องอาศัยภาวะผู้นำในการโน้มน้าวบุคลากรในสถานศึกษาให้ทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งบุคคลที่ใช้ความสามารถนี้ก็คือ ผู้นำ ที่ต้องมีทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์เป็นอย่างดี ซึ่งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นภาวะผู้นำที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา ให้ประสบผลสำเร็จ สามารถนำพาสถานศึกษาให้ก้าวหน้าภายใต้ความร่วมมือร่วมใจของบุคลากรในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นกระบวนการกำหนดทิศทางการสร้างทางเลือกและนำไปสู่การปฏิบัติ โดยผู้นำตามทฤษฎีนี้เชื่อว่าการที่จะให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การนั้น จะต้องเป็นผลจากการที่คอยติดตามสถานการณ์เปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์การ การคาดการณ์ถึงอนาคตขององค์การในระยะยาว และการพัฒนายุทธศาสตร์เพื่อมุ่งไปสู่อนาคตที่พึงประสงค์ ผู้นำในองค์การควรที่จะมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ซึ่งจะประกอบด้วย การวางแผน การนำไปปฏิบัติ และการควบคุมหรือการประเมิน สถานศึกษาจะมีประสิทธิผลได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง เช่น การบริหารจัดการที่ดีความสามารถในการจัดการองค์การ การใช้ทรัพยากรที่หามาได้อย่างคุ้มค่า รวมทั้งภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ ซึ่งเป็นภาวะผู้นำที่มีความสามารถในการสร้างสรรค์วิสัยทัศน์ในอนาคตและสานฝันให้เป็นจริงเพื่อมุ่งสู่ประสิทธิผลขององค์การ โดยภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์เป็นรูปแบบหนึ่งที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การโดยเริ่มจากการเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จ โดยมุ่งเน้นความสัมพันธ์ระหว่างองค์การกับสภาพแวดล้อมขององค์การ บางครั้งจะต้องใช้การตัดสินใจอย่างเฉียบขาด บางสถานการณ์ต้องอาศัยการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ บางครั้งก็ต้องคำนึงถึงหลักมนุษยธรรมและแรงจูงใจ บางครั้งก็ต้องคำนึงถึงเป้าหมายหรือผลผลิตขององค์กรเป็นหลัก การบริหารจึงต้องอาศัยสถานการณ์เป็นตัวกำหนดในการตัดสินใจ (ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี, 2557)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบันจำเป็นต้องมีรูปแบบของความเป็นภาวะผู้นำที่นำความเจริญก้าวหน้ามาสู่องค์การซึ่งภาวะผู้นำขององค์การหลายแห่งที่ประสบความสำเร็จล้วนแต่มีความเป็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ทั้งสิ้น ความเป็นผู้นำเชิงกลยุทธ์ เริ่มจากการมีคุณสมบัติสำคัญคือ เป็นผู้มีวิสัยทัศน์กว้างไกลและนำวิสัยทัศน์มาสู่การปฏิบัติได้อย่างเป็นผลสำเร็จตามขั้นตอน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ที่ต้องปรับเปลี่ยนทิศทาง วิธีการคิดและการบริหารจัดการแบบใหม่ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง มีความพยายามในการวางแผนกลยุทธ์อย่างสมบูรณ์ที่ครอบคลุมภารกิจและขอบข่ายทั้งหมดของสถานศึกษา ทำให้มีการนำเอาเรื่องของกระบวนการบริหารงานโดยเฉพาะการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ เช่น การจัดโครงสร้างสถานศึกษา วัฒนธรรมภายในสถานศึกษา เทคโนโลยีสารสนเทศ ทรัพยากรบุคคล ตลอดจนการควบคุม และประเมินผลกลยุทธ์เข้ามาบูรณาการร่วมกัน เป็นรูปแบบการบริหารเชิงกลยุทธ์ โดยผู้นำระดับสูงขององค์การหรือผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งเป็นบุคคลที่ต้องมีหน้าที่รับผิดชอบโดยตรงต่อการบริหารเชิงกลยุทธ์ของสถานศึกษาในทุกขั้นตอน สถานศึกษาจะเกิดการบริหารเชิงกลยุทธ์ได้นั้น ตามแนวคิดของดูบริน (Dubrin, 2004 อ้างถึงใน นวลจันทร์ จุนทนพ, 2559) กล่าวว่า ผู้นำระดับสูงหรือผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องมีองค์ประกอบภาวผู้นำเชิงกลยุทธ์ 5 ด้าน คือ 1) ผู้นำที่มีความคิดความเข้าใจในระดับสูง 2) ความสามารถในการนำปัจจัยนำเข้ามากำหนดกลยุทธ์ 3) มีความคาดหวังและการสร้างโอกาสสำหรับอนาคต 4) วิธีคิดเชิงปฏิวัติ และ 5) การกำหนด

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน เนื่องจากในสภาพปัจจุบันเกิดการปฏิรูปการศึกษาหลายด้าน ทำให้ในการบริหารการศึกษาในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงนี้จำเป็นต้องมีส่วนร่วมหลายฝ่าย ทั้งผู้บริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ชุมชน

และหน่วยงานอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องเปรียบเสมือนกุญแจสำคัญของสถานศึกษาที่จะขับเคลื่อนทุกฝ่ายให้ดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามเป้าหมายของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงมีความสามารถในการมองไปในอนาคตและกำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมได้ รวมทั้งมีความสามารถกำหนดแผนกลยุทธ์ เพื่อให้องค์การมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน รวมถึงใช้กระบวนการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบนำสู่การปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่องและเป็นรูปธรรม ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลจึงสะท้อนได้จากคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่จะเกิดแก่ผู้เรียน จากที่กล่าวมาผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยจำแนกตาม ประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์

สุรัตน์ เปี่ยมศิริ (2563) ได้สรุปความหมายภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ไว้ว่า ผู้นำเชิงกลยุทธ์ต้องเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความสามารถในการจัดการเชิงกลยุทธ์ โดยเป็นผู้ดำเนินการตามขั้นตอนกระบวนการจัดการเชิงกลยุทธ์ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกองค์การ การกำหนดทิศทางองค์การประกอบด้วยวิสัยทัศน์ พันธกิจ และกลยุทธ์ต่าง ๆ การนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ การติดตามควบคุมและประเมินผล และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป

ฏิมากร บุ้นกี้ (2563) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงการใช้อำนาจ ศิลปะ การกระตุ้น การจูงใจ สมาชิกในองค์การให้มีพฤติกรรมไปในทิศทางที่ต้องการเกิดการตระหนักถึงภารกิจที่ได้รับ และทำให้เกิดการร่วมใจกันในการที่จะพัฒนาองค์การให้ดียิ่งขึ้น

วิรันทร์รัตน์ เสือจอย (2564) ได้สรุปความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำที่แสดงออกในการพัฒนาองค์การในเชิงกลยุทธ์ มีการคาดการณ์ และมีมุมมองระยะยาว เพื่อกำหนดทิศทางขององค์การได้อย่างชัดเจน สามารถประเมินและปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพสิ่งแวดล้อม รวมทั้งเป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากรปฏิบัติงานเพื่อให้องค์การสามารถพัฒนาอย่างมีทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังรูปประกอบ

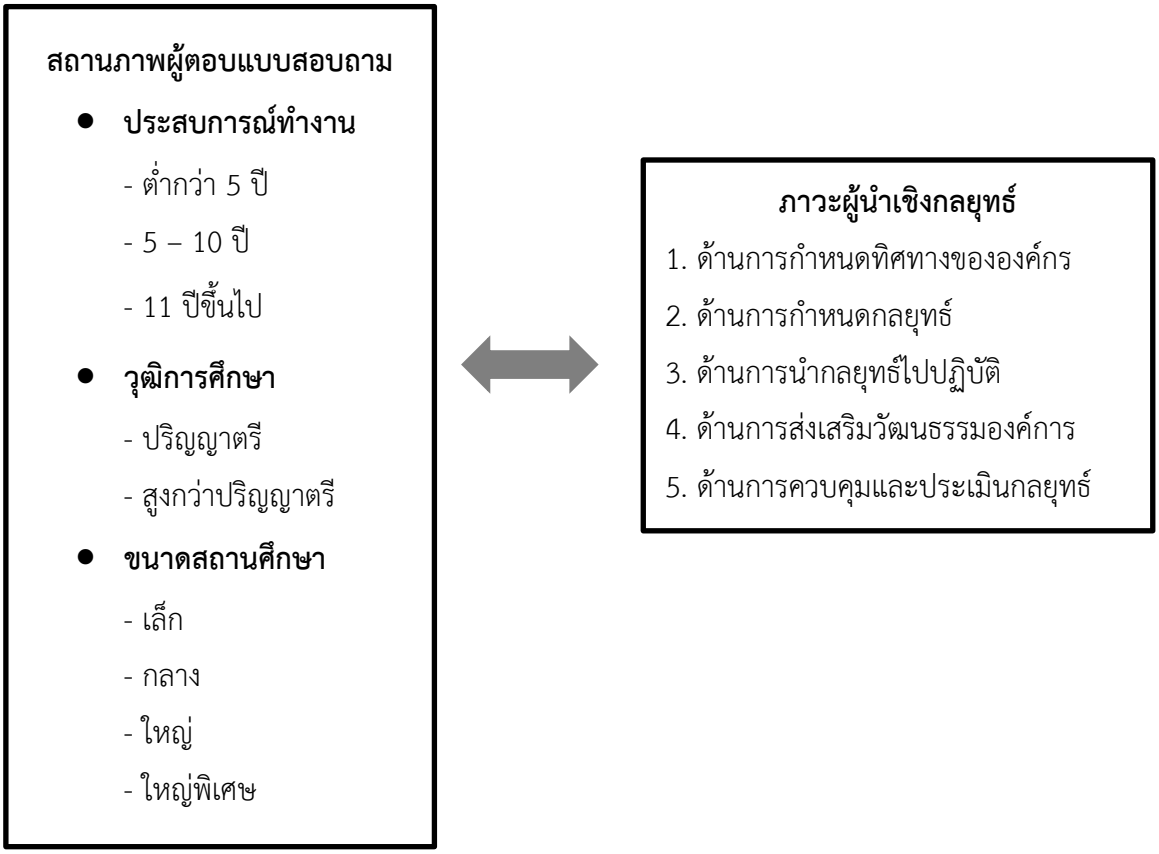

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ข้าราชการครู ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกัน

2. ข้าราชการครู ที่มีวุฒิการศึกษาศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทย์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกัน

3. ข้าราชการครู ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่ขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ข้าราชการครูในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 319 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของขนาดสถานศึกษา หลังจากนั้นคัดเลือกข้าราชการครูตามขนาดของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย ประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง 30 ตุลาคม 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google Form เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 319 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 319 ชุด (ร้อยละ 100)

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียดก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำไป แปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติความแปรปรวนทางเดียวแบบใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ 2. ด้านการกำหนดกลยุทธ์ 3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ 4. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ และ 5. ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{x}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ	4.00	0.71	มาก	5
2. ด้านการกำหนดกลยุทธ์	4.07	0.77	มาก	3
3. ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ	4.01	0.80	มาก	4
4. ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ	4.09	0.72	มาก	2
5. ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์	4.18	0.51	มาก	1
รวม	**4.07**	**0.70**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.07, SD=0.70) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ($\bar{x}$=4.18, SD=0.51) ด้านที่ 4 ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ($\bar{x}$ =4.09, SD=0.72) ด้านที่ 2 ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ($\bar{x}$=4.07, SD=0.77) ด้านที่ 3 ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ ($\bar{x}$=4.01, SD=0.80) และด้านที่ 1 ด้านการกำหนดทิศทางขององค์การ ($\bar{x}$=4.00, SD=0.71) ตามลำดับ

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์	จำแนกประสบการณ์ทำงาน		จำแนกวุฒิการศึกษา		จำแนกขนาดสถานศึกษา	
	F	Sig	t-test	Sig	F	Sig
ภาพรวม	17.421	.000*	-3.570	0.001*	6.338	0.000*

จากตารางที่ 2 พบว่าภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปภาพรวมได้ว่าความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการควบคุมและประเมินกลยุทธ์ ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์การ ด้านการกำหนดกลยุทธ์ ด้านการนำกลยุทธ์ไปปฏิบัติ และด้านการกำหนดทิศทางขององค์การตามลำดับ สอดคล้องกับ ฏิมากร บุ้นกี้ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการกำหนดวิสัยทัศน์อย่างชัดเจนให้สอดคล้องกับยุควิถีชีวิตใหม่ สามารถคาดการณ์สิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต สามารถเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้อย่างยั่งยืน มุ่งเน้นให้บุคลากรทำงานร่วมกันโดยใช้ความคิดเชิงระบบสามารถคิดเชิงบูรณาการที่เชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ จากระบบข้อมูลสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลของสถานศึกษาในการนำไปสู่เป้าหมายในอนาคต หากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์จะส่งผลต่อครูให้มีการพัฒนาตนเอง พัฒนาการจัดการเรียนการสอน จนทำให้ข้าราชการครูเกิดการเห็นคุณค่าในตนเอง เกิดความรักและความผูกพันต่อสถานศึกษา สิ่งเหล่านี้จะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของเยาวรินทร์ ยิ้มรอด (2559) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันตก พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดในภาคตะวันตก โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุทธิพงษ์ อันทรบุตร (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

คณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 ซึ่งจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดสถานศึกษา นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของอรพรรณ ประเสริฐทรัพย์ และชนมณี ศิลานุกิจ (2566) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีการมอบหมายงานให้ข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี 5-10 ปี และ 11 ปีขึ้นไป ที่แตกต่างกันตามความรู้ความสามารถของแต่ละบุคคล และตามระยะเวลาของการปฏิบัติงาน ซึ่งข้าราชการครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี จะมีโอกาสได้รับมอบหมายงานมากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปีและ 11 ปี ขึ้นไป เพราะมีความรู้ความสามารถที่จะริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ รวมทั้งมีความก้าวทันต่อเทคโนโลยีมากกว่าข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปีและ 11 ปีขึ้นไป จึงทำให้มีมุมมองต่อการบริหารงานของผู้บริหารในการนำภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์มาใช้ที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฏฐ์ แสงนุสิทธิ์ และกัลยมน อินทุสุต (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเทพบดินทร์ ปานอีเม้ง และสุรินทร์ ภูสิงห์ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

2) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัย

ของเฉลิมวุฒิ ไชยคำร้อง (2565) ได้ทำการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 6 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 6 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ จำแนกตามวุฒิการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีมีทัศนคติต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกัน จึงทำให้เข้าใจในลักษณะของการปฏิบัติงานและคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่แตกต่างจากข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยกัลยา อาทรกิจ (2561) ที่ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของธารทิพย์ เทพคำ (2564) ที่ได้ศึกษาเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็น ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

3) ผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ข้าราชการครูที่ปฏิบัติงาน ในสถานศึกษาที่ขนาดตางกัน มีความคิดเห็นตอระดับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของฏิมากร บุ้นกี้ (2563) ได้ทำการศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราดพบว่า บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการค้นคว้าอิสระเป็นเช่นนี้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาในแต่ละขนาดมีสภาพการปฏิบัติงานที่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นการจัดโครงสร้างการบริหารสถานศึกษา การแบ่งงานตามความรับผิดชอบโดยข้าราชการครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษจะปฏิบัติงานในส่วนที่ตนรับผิดชอบเท่านั้น โอกาสในการมีส่วนร่วมในทุกๆ งานจะน้อยกว่า ทำให้ทัศนคติหรือความคิดเห็นของข้าราชการครูในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และขนาดใหญ่พิเศษ จะมองเห็นภาพการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเพียงแค่ในสายงานที่ตนรับผิดชอบ ส่วนสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ผู้บริหารและข้าราชการครูทุกคนจะมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานทุกขั้นตอน ซึ่งทำให้เกิดความสนิทสนมกันในการดำเนินงาน และจะมีโอกาสได้พูดคุยแลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือร่วมกันแก้ไขปัญหาได้โดยตรง ทำให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดเล็กและขนาดกลางมีโอกาสใช้ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ในการบริหารงานมากกว่าผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาขนาดใหญ่ และใหญ่พิเศษ ดังนั้นครูในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีการรับรู้ต่อภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหาร

สถานศึกษาแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอภิชญา จะเรียมพันธ์ (2562) ที่ได้ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามขนาดของโรงเรียน แตกต่างกันทั้งในภาพรวมและรายด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุนิสา ตั้งตระกูล (2560) ที่ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาและเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาดังนี้

1) ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนากระบวนการคิดให้มีความสร้างสรรค์เพื่อที่จะนำความรู้ใหม่ ๆ มาพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด

2) ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการกำหนดแนวทางในการแก้ไขปัญหาของสถานศึกษาเพื่อท าให้การพัฒนาสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

3) ผู้บริหารสถานศึกษาควรปรับรูปแบบการทำงานเพื่อทำให้ครูสามารถทำงานได้อย่างตรงตามเป้าหมาย และควรบริหารจัดการข้อมูลข่าวสารต่าง ๆ ในการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นระบบ

4) ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาสถานศึกษาอย่างชัดเจน และควรนำผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์เพื่อนำมาปรับใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้มีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ควรมีการวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

1) ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

2) ควรทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

บรรณานุกรม

กัลยา อาทรกิจ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1.* ใน รัชฎา คชแสงสันต์, ชิตณรงค์ ศิริสถิตย์กุล, สิริพร สมบูรณ์บูรณะ และ สมรักษ์ ชัยสิงห์กานานนท์ (บ.ก.), *การประชุมวิชาการระดับชาติ "วลัยลักษณ์วิจัย"* (น. 1-7). คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยทักษิณ.

เฉลิมวุฒิ ไชยคำร้อง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่ม 6 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [การค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailis(TDC) .https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=191&RecId=1969&obj_id=16072&showmenu=no

ชัยเสฏฐ์ พรหมศรี. (2557). *ภาวะผู้นำร่วมสมัย*. กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

ฏิมากร บุ้นกี้. (2563). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=360&group=20

ณัฏฐ์ แสงนุสิทธิ์ และกัลยมน อินทุสุต. (เมษายน-มิถุนายน 2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตจตุจักร กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากรมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 5*(2), 165-172.

เทพบดินทร์ ปานอีเม้ง และสุรินทร์ ภูสิงห์. (เมษายน-มิถุนายน 2565). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชัยภูมิ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(39), 224-233.

ธารทิพย์ เทพคำ. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailis (TDC). https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=191&RecId=1886&obj_id=15989&showmenu=no

นวลจันทร์ จุนทนพ. (2559). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาลในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=215&group=20

วิรันทร์รัตน์ เสือจอย. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสิงห์บุรีอ่างทอง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3544

สุทธิพงษ์ อันทรบุตร. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาในจังหวัดร้อยเอ็ด*.[วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด]. Thailis (TDC). https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=32&RecId=402&obj_id=3057&showmenu=no

สุนิสา ตั้งตระกูล. (2560). *การศึกษาบทบาทภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. Thailis (TDC). https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=13&RecId=1020&obj_id=5991&showmenu=no

สุรัตน์ เปี่ยมศิริ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์และประสิทธิผลการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขตบางเขน* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก]. Thailis TDC). https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=68&RecId=4102&obj_id=7151&showmenu=no

อภิชญา จะเรียมพันธ์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2650

อรพรรณ ประเสริฐทรัพย์ และชนมณี ศิลานุกิจ. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2566). ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2. *วารสารวิจัยราชภัฏกรุงเก่า มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา, 10*(2), 12-23.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชน ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์

The Relationship Between the School Administrators' Competency and the Private Educational Institution Administration in the 21st Century, under the Office of Education, Prachuap Khiri Khan

พรรณทิพย์ ภูดีหิน[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Phanthip Phudeehin[1] and Phiphob Wachangngen[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: fxphantip@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน และบุคลากร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 292 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางของเครจซี่และมอร์แกน และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีค่าความเที่ยงตรงอยู่ระหว่าง 0.67–1.00 และมีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถนะของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: สมรรถนะผู้บริหาร การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 ความสัมพันธ์

Abstract

The purposes of this study were (1) to identify the level of performance in terms of administrators' competency, (2) to identify the level of performance of private educational institutions in the 21st century, and (3) to find the relationship between administrators'

competency and private educational institution administration in the 21st century under the Office of the Provincial Education, Prachuap Khiri Khan. The sample group used in this research was 292 educational institution administrators, teachers, and personnel under the Office of the Provincial Education, Prachuap Khiri Khan, obtained by proportionate stratified random sampling. The instrument for collecting data was a five-level-rating scale questionnaire. Analysis data by percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Product Moment Correlation Coefficient. The research results were found as follows; (1) the overall and each aspect of the competency of administrators under the Office of the Provincial Education, Prachuap Khiri Khan, was at the highest level. (2) Private educational institution administration in the 21st century under the Office of the Provincial Education, Prachuap Khiri Khan Overall and in each aspect, there is a high level of practice (3) The relationship between the competence of administrators and the administration of private educational institutions in the 21st century under the Office of the Provincial Education of Prachuap Khiri Khan, was found high positive and moderate at a significant.

Keywords: Executive competence, administration of private educational institutions in the 21st century, relationship

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือและกลไกสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เป็นกำลังคนที่มีคุณภาพของสังคมและประเทศชาติ ภายใต้กระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่มีความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารแบบก้าวกระโดด ส่งผลต่อระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศของภูมิภาคและของโลก การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของประเทศเพื่อการแข่งขันและยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัต ทั้งนี้รัฐบาลได้ประกาศให้การยกระดับขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ เป็นวาระแห่งชาติโดยเฉพาะอย่างยิ่งขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการศึกษานับเป็นกลไกสำคัญ ที่ส่งผลโดยตรงต่อการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในภาพรวม ซึ่งได้กำหนดเป็นเป้าหมาย ของการพัฒนาประเทศตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติเพื่อการเสริมสร้างความสามารถของประเทศไทยให้มี ความมั่นคง มั่งคั่งยั่งยืน เป็นประเทศพัฒนาแล้วรวมทั้งมีขีดความสามารถในการแข่งขันที่เพิ่มขึ้นในเวทีสากล (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2563) อีกทั้ง ได้ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) ทั้งนี้ในสังคมไทยแม้จะมีการศึกษาเกิดขึ้นมายาวนานตั้งแต่สมัย

โบราณจนถึงปัจจุบัน แต่เมื่อ ศึกษาวิเคราะห์อย่างลึกซึ้งเกี่ยวกับการศึกษาจะเห็นได้ว่ายังพบปัญหาหลายอย่างที่เกิดขึ้นจากผลผลิตของ การศึกษาที่ยังไม่สามารถพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ได้ ดังนั้นเพื่อให้ประชาชนประเทศไทยได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เพื่อเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีศักยภาพ เป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ จำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกฝ่ายที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาต้องร่วมมือกันอย่างจริงจัง เพื่อหาแนวทางหรือวิธีการในการแก้ปัญหาของ การศึกษาไทย ซึ่งบุคคลที่เป็นกลไกหลักสำคัญในการจัดการศึกษาในทุกสังคมก็คือ ครู อาจารย์หรือผู้สอน เพราะ เป็นผู้ที่พัฒนาผู้เรียนให้มีความเจริญงอกงามทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา กล่าวคือ ครูมีหน้าที่ สำคัญในการพัฒนาสติปัญหาให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและประสบการณ์ต่าง ๆ ที่จะสามารถนำไป ประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2561) กระทรวงศึกษาธิการได้เปิดโอกาสให้สถานศึกษาเอกชนเข้ามามีบทบาทในการช่วยแบ่งเบาภาระ ของรัฐในการจัดการศึกษาและให้บริการการศึกษา โดยต้องอยู่ในขอบเขตที่รัฐกำหนดไว้ รัฐบาลจึงได้ กำหนดนโยบายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเอกชนไว้ในแผนการศึกษาแห่งชาติไว้ดังนี้ 1) ส่งเสริม ให้เอกชนจัดการศึกษาทุกระดับเพิ่มขึ้นให้มีอิสระและคล่องตัวในการบริหารและการจัดการสามารถ พึ่งตนเองได้โดยรัฐให้การสนับสนุนด้านวิชาการ ทรัพยากรการอำนวยความสะดวกในการดำเนินงาน และ การรับรองมาตรฐาน 2) สนับสนุนให้เอกชนจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ และให้มากขึ้น โดยเฉพาะการศึกษาที่นอกเหนือจากการศึกษาที่เป็นความต้องการเฉพาะของกลุ่มคน 3) ส่งเสริมบทบาทเอกชน ในการร่วมจัดการศึกษาในทุกระดับให้มากยิ่งขึ้น เนื่องจากการทำงานของรัฐเพียงผู้เดียว ไม่สามารถ รับภาระในการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนได้อย่างทั่วถึงและเพียงพอ เพราะความจำกัดทางด้าน ทรัพยากร (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน,2563) การจัดกิจกรรมทางการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายทั้งนี้ผู้บริหารจะต้องมีการพัฒนาความรู้ ความสามารถและสิ่งสำคัญ คือ“สมรรถนะ” (Competency) การบริหารการศึกษาจึงต้องมีการกำหนดสมรรถนะหลักของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อกำหนดคุณสมบัติด้านวิชาชีพ (Professional Qualification) โดยคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินสมรรถนะหลักของผู้บริหาร (Core Competency) ประกอบด้วย 4 สมรรถนะหลัก ได้แก่ 1) การมุ่งผลสัมฤทธิ์ 2) การบริการที่ดี 3) การพัฒนาตนเอง และ 4) การทำงานเป็นทีม (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2549) เพื่อให้มีการนำแนวความคิดเรื่องสมรรถนะมาใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรมสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายของสถานศึกษา อาภรณ์ภู่ วิทยาพันธุ์ (2551) ผู้บริหารจึงมีความจำเป็นที่จะต้องใช้สมรรถนะในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จเป็นที่ประจักษ์ดังพระราชกฤษฎีการว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546) ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารยุคใหม่จะต้องสร้างให้เกิดขึ้นบนพื้นฐานความเชื่อที่ว่า “องค์การที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้จะเติบโตและพัฒนาต่อไปโดยไม่มีที่สิ้นสุด” (Senge,1990) สมรรถนะหลักของผู้บริหารจึงถือเป็นกลไกสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานสร้างความร่วมมือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น และการพัฒนาทางวิชาการจนสามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ (หนูกัณฑ์ ปาโส และยุวธิดา ชาปัญญา,2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและเป็นตัวแปรสำคัญในด้านการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลสูงสุดต่อคุณภาพของผลลัพธ์ที่เกิดจากการบริหาร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาใน ศตวรรษที่ 21 จึงต้องมีคุณลักษณะโดดเด่น เหมาะสม มีความรู้เชิงทฤษฎีทักษะ บทบาท หน้าที่คุณธรรมและประสบการณ์ทางการบริหาร การศึกษายุคใหม่ เพื่อนำพาสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จสามารถสนองตอบต่อการแข่งขันและทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลก ชัยยนต์ เพาพาน (2559) ซึ่งสอดคล้องกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมอันเป็นผลมาจากความรู้ความสามารถทักษะตลอดจนคุณธรรมจริยธรรมตามข้อบังคับของคุรุสภาว่า ด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2548 ระบุไว้ว่า ผู้ประกอบวิชาชีพผู้บริหาร สถานศึกษาจะต้องมีมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ จึงจะนำไปสู่การบริหาร จัดการสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวใจของการศึกษามิใช่ทำหน้าที่บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดง บทบาทของผู้นำสถานศึกษานั้นๆ ด้วย ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถจึงเป็นทั้งผู้บริหารและผู้นำควบคู่กันไป ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะความเป็นผู้นำสูง ย่อมทำให้สิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จลุล่วงด้วยดีจากลักษณะต่าง ๆ ที่ กล่าวมา ผู้บริหารการศึกษาในศตวรรษที่ 21 จะต้องมีภาวะผู้นำทางการศึกษาและมีความเป็นนักบริหารการศึกษา เพราะทั้งสองลักษณะมีความสัมพันธ์กันอย่างยิ่งในการบริหารการศึกษา ผู้บริหารการศึกษาจะพบกับปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ ที่ยากต่อการแก้ไข บางปัญหาขาดความชัดเจนหรือไม่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการบริหารจัดการศึกษา ดังนั้นผู้บริหารการศึกษาจึงต้องทำหน้าที่จัดการหรือเป็นผู้นำ เพื่อนำพาสถาบันการศึกษาไปสู่ความก้าวหน้าตาม ความต้องการของคณะกรรมการสถาบันการศึกษาและชุมชน การบริหารการศึกษาจึงจำเป็นต้องมีผู้นำเข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์กว้างไกล ชัดเจน มีกลยุทธ์ในการบริหารจัดการรู้จักการประสานงานเพื่อสนองความต้องการของชุมชนให้เป็นไปตามความคาดหมาย และสอดคล้องกับทรัพยากรด้วยการใช้พลังอำนาจและอิทธิพลอย่างยุติธรรม มีความรับผิดชอบมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพอันจะนำพาสถาบันการศึกษาไปสู่การพัฒนาต่อไป

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย สถานศึกษาที่ตั้งอยู่ในเขตพื้นที่ รวม 7 อำเภอ รวม 28 สถานศึกษา ซึ่งการจัดการศึกษาท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบปัญหาของกระบวนการบริหารจัดการศึกษาที่ยังไม่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจึงจำเป็นต้องมีการปรับเปลี่ยนแนวคิดและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของสังคม ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 นอกจากมุ่งพัฒนาเยาวชนให้สามารถสร้างองค์ความรู้ใหม่ต่อยอดจากความรู้เดิมของคนรุ่นก่อนแล้ว ยังต้องปรับเปลี่ยนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เศรษฐกิจ วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเมืองการปกครองและโครงสร้างประชากรในปัจจุบันและอนาคตยิ่งขึ้น

จากข้อมูลข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นข้อมูลสารสนเทศในการวางแผนพัฒนาทางการศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นบุคคลที่มีส่วนสำคัญในการการพัฒนาสถานศึกษา นำข้อมูลไปใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาตลอดจนเป็นการพัฒนาตนเองของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสมรรถนะของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21

การทบทวนวรรณกรรม

สมรรถนะเป็นสิ่งที่สำคัญที่จะนำไปสู่การพัฒนาองค์การแห่งการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จ ทำให้ทราบถึงทักษะคุณลักษณะที่ต้องการของบุคลากรในองค์กร ช่วยสนับสนุน วิสัยทัศน์ ภารกิจ และกลยุทธ์ขององค์กร สามารถพัฒนาบุคลากรได้ตรงความต้องการขององค์กรและการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารงานที่สำคัญ และเป็นงานหลักในการจัดการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งสมรรถนะนี้เป็นสิ่งที่มีความสำคัญในการปฏิบัติงาน สถานศึกษาใดมีผู้บริหาร และบุคคลากรที่มีสมรรถนะที่ดีก็จะทำให้การดำเนินงานขององค์กรนั้นประสบความสำเร็จอย่างมีคุณภาพจำเป็นที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องกระจายอำนาจในการบริหารงานวิชาการอย่างชัดเจน มีการวางแผนในการทำงานอย่างเป็นระบบ

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การจัดกระบวนการ หรือกิจกรรมการทาง การศึกษาเพื่อเป็นการให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้ที่มีความสำคัญในการดำเนินงานทำหน้าที่กำกับ ควบคุมดูแลบริหารและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงานเพื่อให้การดำเนินงาน ตามภารกิจของ สถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มความสามารถ เกิดประสิทธิผลสูงสุด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยศึกษาเอกสาร ตำรา ที่มีสาระสำคัญเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 ได้ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านภาวะผู้นำ และด้านการมีวิสัยทัศน์ และการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) จึงสรุปการบริหารงานโรงเรียน ได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง "ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการและแนวคิดเกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร ด้านภาวะผู้นำ และด้านการมีวิสัยทัศน์ สำหรับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาขอบข่ายและภารกิจของการบริหารงานในโรงเรียนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2562) จึงสรุปการบริหารงานโรงเรียน ได้ 4 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานบุคคล โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนภาพ

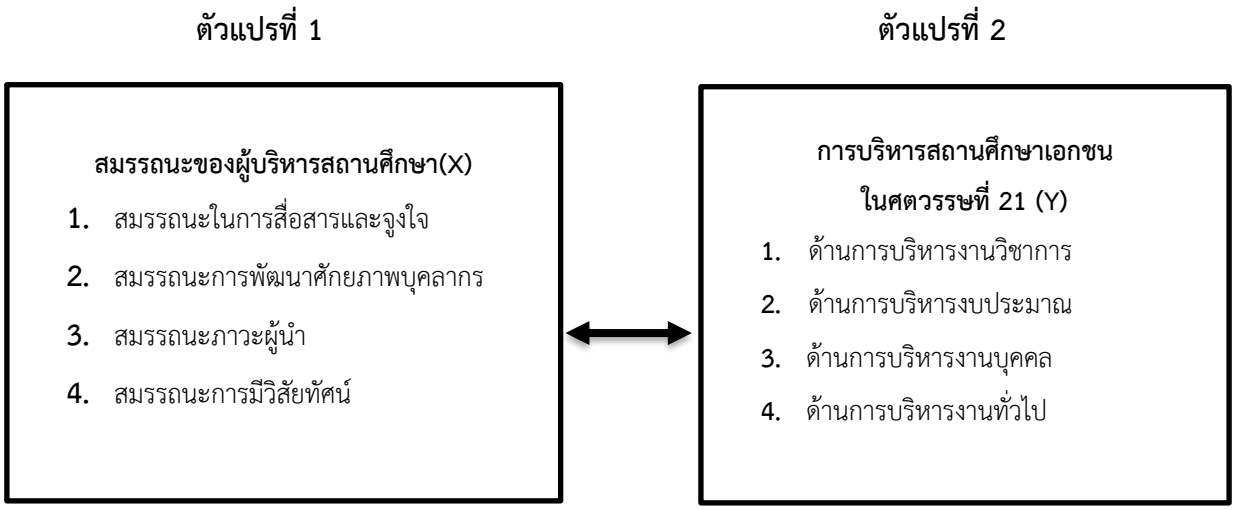

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนและบุคลากร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 มีจำนวนทั้งสิ้น 1,076 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโรยามาเน่ (Taro Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนกลับ (Without Replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ คือ ตำแหน่งในปัจจุบัน วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตอนที่ 3 แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า ชนิด 5 ระดับ จำนวน 20 ข้อ เกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์

การพัฒนาและหาคุณภาพเครื่องมือวิจัย

1) ศึกษาค้นคว้าเอกสาร ตำรา แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย

2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัยและตัวแปรทุกตัวตามกรอบแนวคิดและขอบเขตของการวิจัย

3) เสนอแบบสอบถามฉบับร่างต่ออาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมด้านของงานวิจัยที่ต้องการศึกษา

4) ปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อนำไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบพิจารณาความเหมาะสมในประเด็นของความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 5 ท่าน ได้ตรวจสอบคุณภาพในด้านความเที่ยงตรงของเนื้อหาด้วยวิธีการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์

5) นำแบบสอบถามมาปรับปรุงและแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิได้ค่า IOC ระหว่าง 0.50 – 1.00

6) นำแบบสอบถามที่ได้มาปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญและทดสอบใช้ (Try Out) กับผู้บริหาร ครูและบุคลากรมางการศึกษา สังกัดศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และนำมาหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีของ ครอนบาค (Cronbach) โดยได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.857

7) นำแบบสอบถามที่มีการปรับปรุงแก้ไขเรียบร้อยแล้ว มาดำเนินการจัดทำเครื่องมือฉบับสมบูรณ์และนำเครื่องมือไปใช้ในการทำวิจัย เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลต่าง ๆจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินงานรวบรวมข้อมูลโดยการส่งแบบสอบถามทางออนไลน์ Google From ส่งลิงค์แบบสอบถามให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และได้รับการตอบรับแบบสอบ กลับมาจำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การจัดกระทำข้อมูลและการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

1. นำแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่และร้อยละ

3. การวิเคราะห์สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

4. การวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ กาญจนบุรี วิเคราะห์ข้อมูล โดยหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน จำแนกเป็นรายข้อ รายด้าน และรวมทุกด้าน

5. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ด้วยการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

ผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ n=292		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการสื่อสารและจูงใจ	4.53	0.53	มากที่สุด
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	4.55	0.54	มากที่สุด
3. ด้านภาวะผู้นำ	4.51	0.55	มากที่สุด
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.50	0.57	มาก
รวมเฉลี่ย	**4.52**	**0.54**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 1 พบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร 2. ด้านการสื่อสารและจูงใจ 3. ด้านภาวะผู้นำ 4. ด้านการมีวิสัยทัศน์

2. การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21	ระดับการปฏิบัติ n=292		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.53	0.59	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.20	0.59	มาก
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.53	0.70	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.51	0.59	มากที่สุด
รวมเฉลี่ย	**4.44**	**0.61**	มาก

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน และการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก 1 ด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานทั่วไป และด้านการบริหารงานงบประมาณ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์

สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา		การบริหารสถานศึกษาเอกชนในศตวรรษที่ 21				
	X	Y1	Y2	Y3	Y4	Y
1. ด้านการสื่อสารและจูงใจ	**X1**	.936**	.385**	.801**	.714**	.855**
2. ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร	**X2**	.929**	.733**	.720**	.630**	.804**
3. ด้านภาวะผู้นำ	**X3**	.821**	.731**	.620**	.709**	.766**
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	**X4**	.861**	.746**	.753**	.791**	.841**
สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา	**X**	.935**	.794**	.741**	.764**	.862**

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านของสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.01 เรียงลำดับค่าความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อย คือ ด้านการสื่อสารและจูงใจ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ด้านการพัฒนาศักยภาพบุคลากร และด้านภาวะผู้นำ

อภิปรายผลการวิจัย

1. สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีสมรรถนะอยู่ในระดับการปฏิบัติมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีทั้งความรู้ ความสามารถ ทักษะ สมรรถนะ และคุณลักษณะอื่น ๆ ตามมาตรฐานวิชาชีพการบริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานที่โดดเด่นเฉพาะตัวของบุคคล ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยพัชร ทองเดช (2560) ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนในสหวิทยาเขตบูรพาสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปรียานุช ธะนะฉัน (2565) ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า สมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ดังนั้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานทั่วไป ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านการบริหารงานงบประมาณ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาดสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ เพื่อให้สถานศึกษาจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพการเรียนรู้ตามมาตรฐานการศึกษาของชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้นำด้านกระบวนการดำเนินงาน ปรับปรุง พัฒนากิจกรรมการเรียนการสอน ที่มีการร่วมมือของบุคลากรในโรงเรียน ในการจัดกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียนที่ก่อให้เกิดการเรียนรู้และการศึกษาของผู้เรียน โดยมีการประสานงานของทุกคนให้บรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพร อินผง (2555) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตยานาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรพิพรรธ ธรรมแท้ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2559) ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษาในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารวิชาการของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้ มีความรู้ มี

จรรยาบรรณตามมาตรฐานวิชาชีพการบริหารและใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ โดยงานที่ถือเป็นหัวใจสำคัญของคุณภาพสถานศึกษา จึงส่งผลให้ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 1 พบว่าสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเข้ารับการอบรม พัฒนาด้านการปฏิบัติตนตามจรรยาบรรณของวิชาชีพอย่างเหมาะสม เพื่อเป็นแบบอย่างที่ดีแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ชุมชนและสังคม

1.2 ผลจากการวิจัยวัตถุประสงค์ที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำกับ ติดตามการประเมินผลและการจัดทำรายงานการงบประมาณประจำปี

1.3 ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานศึกษาธิการประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .862 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีค่าความสัมพันธ์กันด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือ ด้านการสื่อสารและจูงใจมีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะการสื่อสารและจูงใจที่ดี **มีความชัดเจนของเป้าหมายและทิศทาง**ของสถานศึกษา สามารถกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและมีทิศทางในการพัฒนาสถานศึกษา มีความชัดเจนในการสื่อสารสื่อสาร ทำให้เกิดความเข้าใจที่ตรงกันในทีมงาน ส่งผลให้การบริหารงานมีความต่อเนื่อง

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเรื่อง รูปแบบการพัฒนาสมรรถนะวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษาสู่ความเป็นผู้บริหารมืออาชีพ สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2561). *การศึกษาและความเป็นครูไทย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือการดำเนินงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2562*. กรุงเทพมหานคร:พิมพ์ดี.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). ผู้บริหารโรงเรียนยุคใหม่ในศตวรรษที่ 21. *วารสาร คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, *1*(1), 304-306.

ปรียานุช ธะนะฉัน. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542. (19 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 116 ตอนที่ 74ก. หน้า 1.

รพิพรรธ ธรรมแท้ และวรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2559). *การบริหารวิชาการที่สงผลตอการจัดการ ศึ ก ษ า ใ น สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษ เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา (2546). *ว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ่านเมืองที่ดี พ.ศ.2546*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือการประเมินสมรรถนะครูสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2549). *ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและวินัยสำหรับข้อราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน. (2563). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา ปีการศึกษา 2563*. การศึกษาเอกชน: สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2563). *ความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา

หทัยพัชร ทองเดช. (2560). *การศึกษาสมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสหวิทยาเขตบูรพาสระบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

หนูกัณฑ์ ปาโส และยุวธิดา ชาปัญญา. (2562). *สมรรถนะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อองค์กรแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนเอกชนในจังหวัดร้อยเอ็ด* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด

อัมพร อินผง. (2555). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เขตยานาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อาภรณ์ ภู่วิทยาพันธุ์. (2551). *กลยุทธ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทเอช อาร์เซ็น เตอร์ จำกัด

Senge. (1990). The Fifth Discipline: *The Art and Practice of the Learning Organization*. New York: McGraw-Hill

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Transformational Leadership of Educational Institution Administrators in the 21st Centuryunder the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 2

สาธิยา ประทุมเทือง[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Satiya Pratumtuang[1] and Pipob Vachung ngern[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

E-mail: Pratumtuang@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 280 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน สถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานทดสอบค่า T (T-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษา พบว่า (1) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน เมื่อจำแนกตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้และจำแนกตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21

Abstract

The objectives of this study are (1) to study the transformational leadership of educational institution administrators in the 21st century under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 and (2) to compare the leadership of educational

institution administrators in the 21st century under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. This research is a quantitative research. The sample is 280 government teachers under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 of academic year 2024. The research instruments were two-part questionnaires. The statistics in this research were frequency, percentage, mean, standard deviation, test. T (T -Test) and one-way analysis of variance. The results of the study found that (1) The transformational leadership of educational institution administrators in the 21st century under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 is at a high level. (2) The comparison of transformational leadership of educational institution administrators in the 21st century under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office, Area 2 those who were classified by educational levels in overview and each aspect are not different. Classified by the variable of educational at the .05 level according to the research assumptions. However, the comparison classified by work experience variable was institution size, it was found that the overall image was significantly different found that overall and each aspect were not different.

Keywords: Transformational leadership, school administrators, 21st century

บทนำ

โลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลง เติบโต และเคลื่อนไหวอย่างรวดเร็วในทุกมิติ และเป็นไปในทิศทางที่อาจคาดไม่ถึง ซึ่งเกิดจากหลายเหตุผล โดยเฉพาะเนื่องจากความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นส่งผลกระทบทั้งต่อวิถีชีวิต เศรษฐกิจ สังคม การเมือง วัฒนธรรม และที่สำคัญ คือ ส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาในประเด็น ได้แก่ ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีทำให้บุคคล ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาและข้อมูลได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สิ่งที่ผู้เรียนต้องการมากขึ้น คือ การพัฒนาทักษะกระบวนการที่จะต้องใช้ในการจัดกระทำข้อมูลมหาศาลให้มีความหมาย และไปใช้ประโยชน์แก่ชีวิตของตนเองได้ เมื่อเทคโนโลยีก้าวหน้า การเดินทางติดต่อไปมาหาสู่กัน และการเชื่อมโยงผ่านโลกออนไลน์จึงเกิดขึ้นอย่างมากมาย หลากหลายช่องทาง ความท้าทายที่เป็นพลวัตของโลกศตวรรษที่ 21 ทั้งในส่วนที่เป็นแรงกดดันภายนอก ได้แก่ การเปลี่ยนแปลงของบริบทเศรษฐกิจและสังคมโลก อันเนื่องมาจากการปฏิวัติดิจิทัล (Digital Revolution) การเปลี่ยนแปลงสู่อุตสาหกรรม 4.0 (The Fourth Industrial Revolution) การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืนขององค์การสหประชาชาติ 2573 (Sustainable Development Goals:SDGs 2030) ที่ประเทศไทยได้ให้สัตยาบัน รวมทั้งผลกระทบของการเป็นประชาคมอาเซียน และความต้องการกำลังคนที่มีทักษะในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาประเทศสู่ความสมดุลและยั่งยืนจะต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคนในประเทศให้เข้มแข็งพร้อมรับกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในยุคศตวรรษที่ 21 การศึกษา

จึงจำเป็นต้องมีการเปลี่ยนแปลงไปด้วยตามการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในตัวผู้เรียน (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2562)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนหัวใจของสถานศึกษาที่มิใช่เพียงการทำหน้าที่บริหารราชการไปตามระเบียบของทางราชการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำอย่างแท้จริงด้วย ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำสูงย่อมสามารถทำในสิ่งที่ตนรับผิดชอบสำเร็จได้ดี (เตือนใจ คล้ายแก้ว, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ซึ่งผู้นำจะต้องเสริมสร้างให้เกิดขึ้นในตัวเอง ทักษะภาวะผู้นำจึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถหรือความชำนาญในการใช้ความรู้และกระบวนการจัดการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ จะต้องมีทักษะในการปฏิบัติงาน และมีความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะภาวะผู้นำก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ ซึ่งทักษะภาวะผู้นำต้องอยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจเกี่ยวกับภาระงานและบุคลากร ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องได้รับการสนับสนุนให้ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขันในบริบทของโลกยุคใหม่ กล่าวได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการเปลี่ยนแปลงให้เหมาะสมกับยุคโลกาภิวัฒน์ เพราะในปัจจุบันนี้เป็นยุคปฏิรูปการศึกษาที่เข้าสู่ยุคไทยแลนด์ 4.0 ผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นบุคคลที่สำคัญยิ่งที่จะเป็นแบบอย่าง เป็นผู้นำและผู้ประสานงานในการบริหารให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง

ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะของผู้นำที่มีอิทธิพลต่อสมาชิกขององค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลง โดยจุดเด่นของภาวะผู้นำ คือ ความสามารถที่จะจูงใจให้ผู้ตามปฏิบัติงานได้มากกว่าความตั้งใจเดิม จากสภาวการณ์เปลี่ยนแปลงจึงเห็นได้ว่าเป็นกระบวนการแบบองค์รวมหรือเป็นกลุ่ม ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะเกี่ยวข้องกับการดำเนินการของคุณลักษณะผู้นำในระดับต่าง ๆ ในหน่วยงานย่อยนั้น ดังนั้นผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะผู้บริหารสถานศึกษาที่มีบทบาทหลักในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สอดคล้องต่อความต้องการของสังคมโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา (อัฒนศักดิ์ สิทธิ, 2561) ฉะนั้นผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลที่สำคัญที่สุดในสถานศึกษาที่มีบทบาทต่อครูหรือผู้ใต้บังคับบัญชา ปัจจุบันผู้บริหารส่วนใหญ่ยังไม่ชัดเจนของภาวะความเป็นผู้นำในด้านการกระจายอำนาจในการบริหาร การถ่ายโอนอำนาจต่อหน้าที่ความรับผิดชอบยังไม่ทั่วถึงการสอนทักษะให้แก่ผู้ตามที่มีความจำเป็นต้องแก้ปัญหายังน้อยไปไม่มีแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานเปลี่ยนสภาพหรือเปลี่ยนแปลงนั้น ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทที่ชัดเจน เช่น ต้องสามารถเป็นแบบอย่างให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาได้ ต้องมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานต้องมีวิสัยทัศน์ในการช่วยเสริมสร้างให้เกิดแรงบันดาลใจ เพื่อกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานพัฒนาให้เป็นผู้นำที่มีคุณภาพมีทักษะและศักยภาพตามมาตรฐานสากล ต้องให้ความเป็นธรรมกับผู้ใต้บังคับบัญชา สิ่งเหล่านี้ล้วนเป็นการจัดการบริหารท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงต่อสภาวะที่มีกระแสแห่งการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ฉะนั้นผู้บริหารจะต้องพร้อมเปลี่ยนแปลงจากสิ่งที่เป็นอยู่เดิม และพร้อมที่

จะรับฟัง อีกทั้งร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อให้การบริหารของสถานศึกษาบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ (อาซีซ๊ะ ยีหะมะ, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียนสอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ.2561 - 2580) โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะทักษะด้านการคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ ความสามารถในการแก้ปัญหาที่ซับซ้อน ความคิดสร้างสรรค์ การทำงานร่วมกับผู้อื่น พัฒนาทักษะด้านภาษา ศิลปะ และความสามารถในการใช้เทคโนโลยีที่สอดคล้องกับความสามารถ ความถนัดและความสนใจ โดยเน้นเด็กและเยาวชนเป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ เน้นให้เกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเองตามความสนใจและความถนัดของผู้เรียน สำหรับการปฏิรูปกระบวนการเรียนรู้ที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 มีการพัฒนาหลักสูตรและกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีการสร้างโอกาสให้ผู้เรียนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพ ให้โรงเรียนมีความพร้อมในการบริหารจัดการ และการจัดการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2, 2567)

จากความสำคัญและที่มาข้างต้นจะเห็นได้ว่าภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีส่วนสำคัญที่ทำให้การบริหารสถานศึกษาเกิดการเปลี่ยนแปลงและเกิดการพัฒนาการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ว่าผู้บริหารสถานศึกษามีระดับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมากน้อยเพียงใด ซึ่งผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้จะสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนพัฒนาการศึกษาตามนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และผลการวิจัยจะเป็นข้อมูลให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปปรับปรุงพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์ มีการบริหารจัดการศึกษาของชาติอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียนและรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อมุ่งสู่มาตรฐานสากล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษาและประสบการณ์การทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

สัมมา รธนิธย์ (2560) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ผู้บริหารดำเนินกิจกรรมหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่มีความร่วมมือของผู้บริหารและที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา โดยมีการวางแผน การวินิจฉัยสั่งการ การควบคุมและการจัดการ เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพมีความรู้มีความสามารถและมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของสถานศึกษา

ภัทรธิดา เดโชเม็ง (2560) กล่าวว่า ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องกำหนดแบบแผน วิธีการและขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารจะต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ การบริหารงานนั้นจะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินการต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวแต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายคนที่มีส่วนทำให้งานนั้นประสบความสำเร็จ ผู้ช่วยงานแต่ละคนมีความแตกต่างกันทั้งในด้านสติปัญญา ความสามารถ ความถนัด และความต้องการที่ไม่เหมือนกันจึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

หลักการ แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง

กิติศักดิ์ ปัญโญ (2561) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้นำมีอิทธิพลต่อผู้ร่วมงานโดยเปลี่ยนแปลงความพยายามของผู้ร่วมงานให้มีความพยายามที่สูงกว่าที่คาดหวัง สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นปัญญา คำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล พัฒนาศักยภาพ ผู้ร่วมงานทำให้ตระหนักถึงภารกิจและวิสัยทัศน์ที่มีร่วมกันนำไปสู่การบรรลุประสิทธิผลที่สูงขึ้น

ชณันภัสร์ ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความสำเร็จขององค์การ ซึ่งแสดงถึงคุณภาพขององค์กรเป็นการเสริมสร้างศักยภาพของผู้นำให้เต็มความสามารถให้เกิดพลังอิทธิพลในการครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา ผู้ร่วมงานให้ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานทั้งยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้นำเกิดบารมี ได้รับความเชื่อมั่น ความเคารพนับถือมีกำลังใจในการร่วมทีมหรือกลุ่มดำเนินกิจกรรมให้บรรลุเป้าหมายที่ได้วางไว้

รัฐนันท์ สุนันทวนิช (2561) กล่าวว่า องค์ประกอบของภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมี 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ หมายถึง ผู้นำที่ประพฤติตนเป็นแบบอย่างหรือเป็นโมเดลเป็นที่ยกย่องเคารพนับถือ ศรัทธา ไว้วางใจ มีวิสัยทัศน์ร่วมกันกับผู้ตามควบคุมอารมณ์ได้ในสถานการณ์วิกฤติมีจริยธรรมและศีลธรรมสูง หลีกเลี่ยงที่จะใช้อำนาจเพื่อผลประโยชน์ส่วนตน แสดงให้เห็นถึงความฉลาดเฉลียวเชื่อมั่นในตัวเอง สร้างจินตภาพในอนาคตได้ดี ผู้ตามยอมรับ กล้าเสี่ยง ประเมินสถานภาพได้อย่างถูกต้องแม่นยำค้นหานวัตกรรมในการแก้ปัญหา ทำให้ผู้ตามเกิดความภาคภูมิใจเมื่อได้ร่วมงานกัน พยายามประพฤติปฏิบัติเหมือนกับผู้นำเลียนแบบในอุดมการณ์ของผู้นำและมีความรู้สึกเป็นหนึ่งเดียวกันเพื่อการบรรลุเป้าหมาย

ทางอุดมการณ์ที่ต้องการขององค์การ 2) การสร้างแรงบันดาลใจ หมายถึง พฤติกรรมของผู้นำใช้ทักษะมนุษยสัมพันธ์กระตุ้นจิตวิญญาณของทีมโดยคำพูด แสดงออก หรือใช้สัญลักษณ์ ในการปลุกใจ ให้กำลังใจและเข้าใจผู้ตาม เพื่อสร้างเจตคติที่ดีผู้ตามคิดในเชิงบวก เกิดความกระตือรือร้นความรู้สึกท้าทายกับการทำงาน ทุ่มเทความมุ่งมั่นพยายามในการทำงานมากขึ้นมองข้ามผลประโยชน์ของตน ให้ความมุ่งมั่นทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย วิสัยทัศน์และภารกิจของโรงเรียนที่มีร่วมกันตลอดจนผู้นำจะแสดงความผูกพันต่อเป้าหมายหรือการอุทิศตัวและความมุ่งมั่นว่าจะสามารถสำเร็จลุล่วงตามเป้าหมาย 3) การกระตุ้นทางปัญญา หมายถึง การที่ผู้นำกระตุ้น จูงใจให้ผู้ตามเกิดการเปลี่ยนแปลง เชื่อมั่นในการตระหนักถึงปัญญาที่เกิดขึ้น มีการใช้ความคิดอย่างเป็นระบบ มีเหตุผล จิตนาการ ความเชื่อ ประสบการณ์ ค่านิยม ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการแก้ปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ เพื่อให้ได้คำตอบในการแก้ปัญหาที่ดีที่สุด 4) การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล หมายถึง ผู้นำจะมีความสัมพันธ์ในการดูแลเอาใจใส่ผู้ตาม มีปฏิสัมพันธ์กับผู้ตามเป็นการส่วนตัว สร้างความสัมพันธ์อันดีกับผู้อื่น สร้างวัฒนธรรมองค์การที่เข้มแข็ง บริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นโค้ช ให้คำแนะนำ เป็นที่ปรึกษาสนใจความกังวลของผู้ตามแต่ละคน มีความเป็นกันเอง เอาใจเขาใส่ใจเรา สร้างบรรยากาศที่ดีให้โอกาสผู้ตามในการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เข้าใจ ยอมรับถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล สนับสนุน ส่งเสริม ช่วยเหลือให้ผู้ตามพัฒนาศักยภาพ ก้าวหน้า ผู้ตามได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและตอบสนองความต้องการของผู้ตาม ตลอดจนเปิดโอกาสให้ผู้ตามได้ใช้ความสามารถพิเศษอย่างเต็มที่รู้สึกความพึงพอใจในการทำงาน เพื่อการพัฒนาศักยภาพของผู้ตามหรือผู้ร่วมงานให้สูงขึ้น เกิดความรู้สึกที่มีคุณค่าและมีความสำคัญ

กรอบแนวคิด

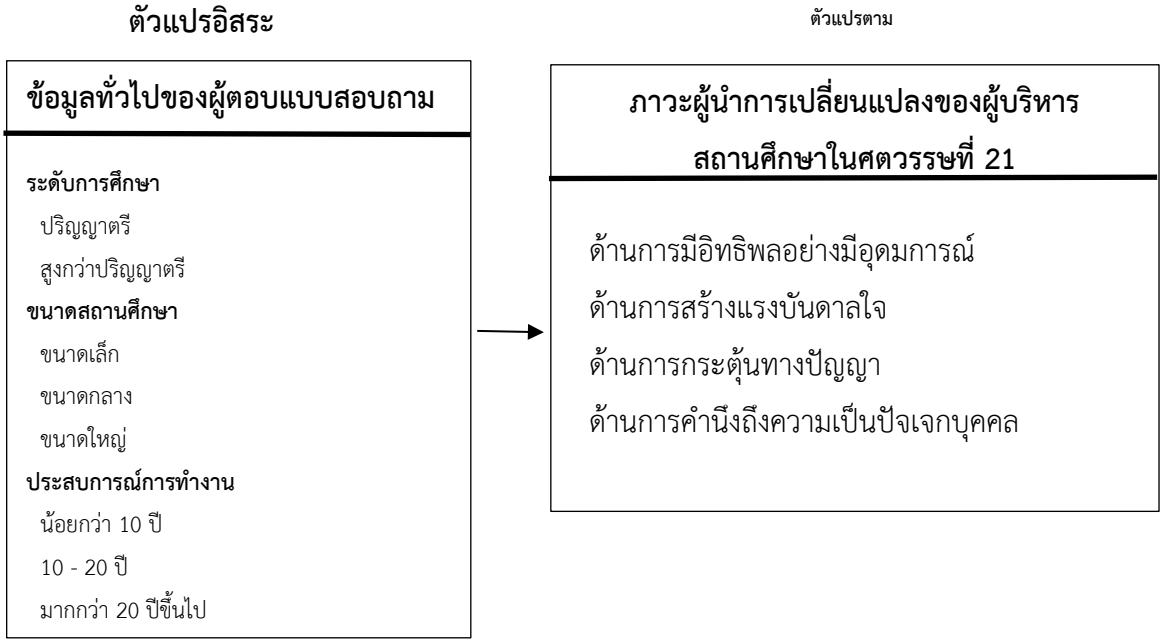

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 936 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan., 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2543) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามขนาดสถานศึกษา

ขนาดสถานศึกษา	จำนวนสถานศึกษา (โรง)	จำนวนประชากร (ข้าราชการครู)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ข้าราชการครู)
ขนาดเล็ก	74	320	96
ขนาดกลาง	45	531	159
ขนาดใหญ่	2	85	25
รวม	**121**	**936**	**280**

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม โดยการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert, 1993) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach,1990) ที่มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 และจากการหาค่าความเชื่อมันทั้งฉบับเท่ากับ .96

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน จำแนกตามระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา และประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี ปฏิบัติงานส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี

2. ผลการศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล และด้านการกระตุ้นทางปัญญา ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ทั้ง 4 ด้าน โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ข้าราชการครูมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ รองลงมา คือ ด้านการคำนึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการกระตุ้นทางปัญญา ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้มีประสบการณ์ทางการบริหารสถานศึกษามาแล้ว จึงสามารถพัฒนาความสามารถของตนเองรวมถึงภาวะผู้นำของตนเองให้มีการเปลี่ยนแปลงสอดคล้องกับบริบทและสภาพสังคมและนโยบายต่าง ๆ อยู่เสมอ อีกทั้งปัจจุบันระบบการคัดเลือกผู้ที่จะมาดำรงตำแหน่งนั้นเป็นบุคคลที่มีคุณสมบัติมีความรู้ ความสามารถ มีคุณวุฒิ มีประสบการณ์การทำงานมีคุณภาพและมีจรรยาบรรณที่จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องนำมาปรับใช้ในทางการบริหารให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรัตตินันท์ บุญกล้า (2561) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของนลินพร จินตเวชศาสตร์ (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร

สถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 พบว่า ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะข้าราชการครูที่จบการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือสูงกว่าปริญญาตรี ได้รับมอบหมายงานจากผู้บริหารสถานศึกษาให้ทำงานอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาไม่ได้แบ่งงานตามระดับการศึกษาของข้าราชการครู จึงทำให้ข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกันมีมุมมองต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ไปในทางเดียวกันซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรสรรค์ บุญณกรณ์ชัย (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการกระตุ้นทางปัญญา และด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านการสร้างแรงจูงใจแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ อาจเป็นเพราะขนาดสถานศึกษาที่แตกต่างกันทำให้ระบบในการปฏิบัติงานที่แตกต่างกันโดยเฉพาะสถานศึกษาขนาดเล็ก มีบุคลากร งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ในสถานศึกษาจำนวนน้อยทำให้ผู้บริหารไม่จำเป็นต้องมีเทคนิคหรือภาวะผู้นำในการบริหารมากนัก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุมาวดี วัฒนะนุกูล (2560) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 พบว่า ครูผู้สอนที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. ความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นการจัดการเรียนการสอนที่คำนึงถึงผู้เรียนเป็นสำคัญทำให้ครูทุกคนมีความเข้าใจถึงบทบาทของผู้บริหารเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอุษา บัวหลวง (2565) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4 ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความยุติธรรม ให้เกียรติผู้ร่วมงานและปฏิบัติอย่างเท่าเทียมกับทุกคน มีการวางแผนและกำหนดเป้าหมายในการทำงานอย่างชัดเจน สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน ดำเนินงานได้ตรงตามแผนและเป้าหมายที่วางไว้ตามเวลาที่กำหนด และสามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้อย่างเหมาะสม ใช้เหตุผล มีคุณธรรม จริยธรรม ซื่อสัตย์สุจริต เห็นประโยชน์ส่วนร่วมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

2. การสร้างแรงบันดาลใจ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานเกิดแนวคิดในการทำงานใหม่ ๆ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานมุ่งมั่น เชื่อมั่นในความสามารถของตนเอง สร้างความเชื่อมั่นและไว้วางใจให้ผู้ร่วมงานเห็นว่าปัญหาต่าง ๆ เป็นสิ่งท้าทายและสามารถแก้ไขได้ ปฏิบัติงานเชิงรุก สร้างบรรยากาศภายในองค์กรให้ตื่นตัว กระตือรือร้นมีความพร้อมในการปฏิบัติงาน

3. การกระตุ้นทางปัญญา ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการกำหนดวิสัยทัศน์พันธกิจและเป้าหมายขององค์กร เข้าร่วมกิจกรรมวิชาการทางการศึกษาในระดับต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมของหน่วยงานต้นสังกัดและกิจกรรมขององค์กรอื่น ๆ สนับสนุนให้ผู้ร่วมงานแสดงความสามารถโดยใช้ความรู้ความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ มีการมอบหมายให้ผู้ร่วมงานวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT Analysis) ขององค์กรร่วมกันรวมถึงส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานร่วมกันแก้ไขปัญหาด้วยวิธีการใหม่ ๆ อย่างเป็นระบบ

4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาควรรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงานและสามารถให้คำปรึกษาในแนวทางที่สร้างสรรค์แก่ผู้ร่วมงานได้อย่างเท่าเทียมกัน จัดกิจกรรมให้ผู้ร่วมงานมีความผ่อนคลาย ยืดหยุ่นการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์โดยยังคงหลักการทำงานที่เหมาะสมไว้ มอบหมายงาน หน้าที่ให้ตรงตามความรู้ ความสามารถหรือความถนัดของแต่ละบุคคล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในการบริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กิติศักดิ์ ปัญโญ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2561). ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา:จัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ. *วารสารวิชาการและวิจัยสังคมศาสตร์: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 13*(38), 135.

เตือนใจ คล้ายแก้ว. (2560). *แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ชณันภัสร์ ปิยะภัทรวิรัตน์. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/6648/1/.pdf

นลินพร จินตเวชศาสตร. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาน่าน เขต 1 [*สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)* (พิมพครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร:สุวีริยาสาสนธา.

ภัทรธิดา เดโชเม็ง. (2560). *ศึกษาสภาพและแนวทางพัฒนาการดำเนินงานการบริหารวิชาการในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2560/123945/Dechomeng%20Phattharathide.pdf

รัฐนันท์ สุนันทวนิช. (2561). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม.

รัตตินันท์ บุญกล้า. (2561). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/7409

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก]. https://mis.krirk.ac.th/librarytext/ED/2561/F_Sornsawan_Bunnakornchai.pdf

สัมมา รธนิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา*. พิมพครั้งที่4. กรุงเทพมหานคร:ข้าวฟ่าง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2567). แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567. เพชรบุรี: กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.

อัฒนศักดิ์ สิทธิ. (2560). *องค์ประกอบภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229111

อาซีซ๊ะ ยีหะมะ. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนศูนย์เครือข่าย ธารามิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://wb.yru.ac.th/handle/yru/5067

อุมาวดี วัฒนะนุกูล. (2560). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/5069

อุษา บัวหลวง. (2565). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4* [สารนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/server/api/core/bitstreams/6ee21617-460f-4fa3-a777-889530f7b518/content

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York, NY: Harper & Row.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Likert, R. (1993). *A Technique for the Measurement of Attitude*. Chicago: Read Mc Nally.

ศึกษาความสัมพันธ์บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Study the Relationship between the Role of Administrators and Internal Supervision in Educational Institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 2

พรรณกมล สวัสดิภิรมย์[1] และพิภพ วชังเงิน[2]

Pankamon Sawatdiphirom[1] and Pipob Vachungngern[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: ging.ps@outlook.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 259 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก (2) การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก (3) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: บทบาท ผู้บริหาร การนิเทศ สถานศึกษา

Abstract

This research had three objectives: (1) to analyze the role level of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan;

(2) to analyze the level of internal supervision in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan; and (3) to analyze the relationship between the role of school administrators and internal supervision in schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan. This research was a quantitative research. Data were collected using a questionnaire. The sample consisted of 259 school administrators and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan in the academic year 2024. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results of the research found that (1) the role of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, was at a high level. (2) Internal supervision in schools Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, it is at a high level (3). The role of school administrators has a positive relationship with internal supervision in schools under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. Overall, there is a high level of relationship with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Role, Executive, Supervision, Educational Institution

บทนำ

การจัดการศึกษาได้พัฒนาเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาต้องตอบสนองความต้องการของสังคม ตลาดแรงงาน ดังนั้น บุคลากรทางการศึกษาจึงต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนตนเอง เพิ่มพูนความรู้ให้ทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อผลสำเร็จของการนิเทศภายใน ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพสูงสุด กล่าวคือ เป็นทั้งนักบริหารและนักวิชาการ มีความรู้ความสามารถในเชิงบริหารจัดการ และมีคุณสมบัติของการเป็นนักวิชาการที่รอบรู้ควบคู่กันไปด้วย (ตรียาภรณ์ จันทวงศ์ และอดุล นาคะโร, 2561) ซึ่งบทบาทผู้บริหารในการนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นไปตามตามกฎกระทรวงที่กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39(2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติ

การศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป (ราม เรือนทองดี, 2564)

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศการศึกษาเป็นการช่วยเหลือทางด้านวิชาการและด้านบริการ เช่น การเยี่ยมชั้นเรียนการสาธิตการปฐมนิเทศครูใหม่ การนิเทศด้วยการให้คำปรึกษาไม่ว่าจะเป็นรายบุคคลหรือกลุ่ม การช่วยเหลือทางด้านปัญหาส่วนตัวการสร้างขวัญของคณะครูและการประเมินผลการปฏิบัติงานในสถานศึกษาสถานศึกษาจัดการอบรมหรือให้การนิเทศด้วยการสอนแก่ครูอย่างสม่ำเสมอแนะนำให้ครูรู้จักดัดแปลงเนื้อหาวิชาที่สอนให้เหมาะสมแก่สภาพท้องถิ่นช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในความสามารถของตนที่จะแก้ปัญหาและอุปสรรคในการเรียนการสอนเสนอแนะวิธีสอนที่เหมาะสมกับเนื้อหาวิชา รวมไปถึงการนิเทศการสอนผู้นิเทศควรเอาใจใส่ในการสำรวจตรวจสอบเพื่อดูแลแนะนำการจัดการเรียนการสอนของบุคลากรในสถานศึกษาให้มีความสามารถในการทำงานอย่างดีมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีความสำคัญและจำเป็นมากจึงไม่ควรมองข้ามการนิเทศเพราะการนิเทศที่ดีจะทำให้บุคลากรในสถานศึกษาพัฒนาไปในทิศทางที่ถูกต้องเหมาะ สมตามความมุ่งหมายที่แท้จริงของการนิเทศเพื่อให้บุคลากรมีประสิทธิภาพในการทำงาน การนิเทศจึงมีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพราะการนิเทศเป็นความพยายามที่จะปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดีขึ้นและบรรลุตามเกณฑ์ของมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา (กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน, เจตนิภัทร ชูช่วย, และวิชิต ชัยเดชะ, 2561) ซึ่งการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการในการนิเทศการศึกษา ที่มีแบบแผนของการนิเทศการศึกษาที่จัดลำดับไว้อย่างต่อเนื่อง เป็นระเบียบแบบแผน มีลำดับขั้นตอนในการดำเนินงานไว้ชัดเจน มีเหตุผลและสามารถดำเนินการได้ (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2552 อ้างใน ฉวีวรรณ คำสี, 2560) โดยมีกระบวนการหรือขั้นตอนการนิเทศการศึกษา 4 ขั้นตอน คือ 1) ขั้น A: Analysis เป็นการวิเคราะห์บริบทต่าง ๆ ทางสังคม นโยบายและข้อมูลพื้นฐานของสถานศึกษารวมทั้งความต้องการจำเป็นต้อง (Need Assessment) เพื่อจะได้กำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศการศึกษา 2) ขั้น P: Planning เป็นการวางแผนการนิเทศทั้งหมด ตั้งแต่จัดทำโครงการนิเทศจัดทำหรือออกแบบแผนการนิเทศ จัดทำเครื่องมือที่ใช้การนิเทศ และกำหนดปฏิทินการนิเทศที่แน่นอนชัดเจน เพื่อจะได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบ 3) ขั้น D: Doing เป็นการปฏิบัติการนิเทศซึ่งในขั้นนี้ผู้นิเทศนำเทคนิควิธีการนิเทศมาประยุกต์ใช้จริง เช่น เทคนิคการนิเทศแบบการสอนงานและเป็นที่ปรึกษา (Coaching and Mentoring), เทคนิคการนิเทศแบบกัลยาณมิตร, เทคนิคการนิเทศการสะท้อนกลับ (Reflecting), เทคนิคการนิเทศแบบสาธิต (Demonstration) เป็นต้น ที่สำคัญจะต้องนิเทศให้คำแนะนำในเชิงบวกให้ผู้รับการนิเทศรู้สึกดีเกิดความต้องการพัฒนาและเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ (Reinforcing) ไปด้วย 4) ขั้น E: Evaluation เป็นการประเมินกระบวนการนิเทศทุกมิติทั้งกระบวนการนิเทศ เครื่องมือที่ใช้ในนิเทศ ประเมินผู้รับการนิเทศและประเมินตัวผู้นิเทศเองแล้วจึงสรุปและรายงานผล (Report) ต่อผู้บังคับบัญชาต่อไป (สถาพร สมอุทัย, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยมีนโยบายของสำนักงาน

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ด้านประสิทธิภาพที่ได้ให้ความสำคัญในเรื่องของ เพิ่มประสิทธิภาพการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา และปรับกระบวนการนิเทศติดตามและประเมินผลการศึกษาขั้นพื้นฐาน ให้สอดรับกับชีวิตวิถีใหม่ (New Normal) และชีวิตวิถีปกติต่อไป (Next Normal) แต่จากการการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษายังขาดทักษะในการบริหารงาน ซึ่งอาจส่งผลให้การนิเทศภายในสถานศึกษามีการประสานงานที่มีความล่าช้า ทำให้การทำงานขาดความต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2565)

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แล้วนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนปรับปรุง และสนับสนุนบทบาทของผู้บริหารให้สามารถบริหารจัดการการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ให้มีประสิทธิผลประสบผลสำเร็จและเกิดการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ตลอดจนช่วยส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้ดีขึ้น และบรรลุตามเกณฑ์ของมาตรฐานการประกันคุณภาพการศึกษา

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สมมุติฐานการวิจัย

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านบทบาทในการบริหารงานวิชาการ ด้านบทบาทในการบริหารงานบุคคล ด้านบทบาทในการบริหารเงินและงบประมาณ ด้านบทบาทในการบริหารงานทั่วไป กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39(2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี” (รามเรือนทองดี, 2564)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

จิติมา วรรณศรี (2557) เสนอไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาสอดคล้องปัญหาและความต้องการตามบริบทของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการบริหาร PDCA มีรายระเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพและปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศ และ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาความสัมพันธ์บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการการบริหารและการจัดการศึกษาของ กฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39(2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) (ราม เรือนทองดี, 2564) มาเป็นกรอบตัวแปรต้น คือ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา และได้ประยุกต์แนวคิดกระบวนการในการนิเทศการศึกษา ของ จิติมา วรรณศรี (2557) มาเป็นตัวแปรตาม คือ การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

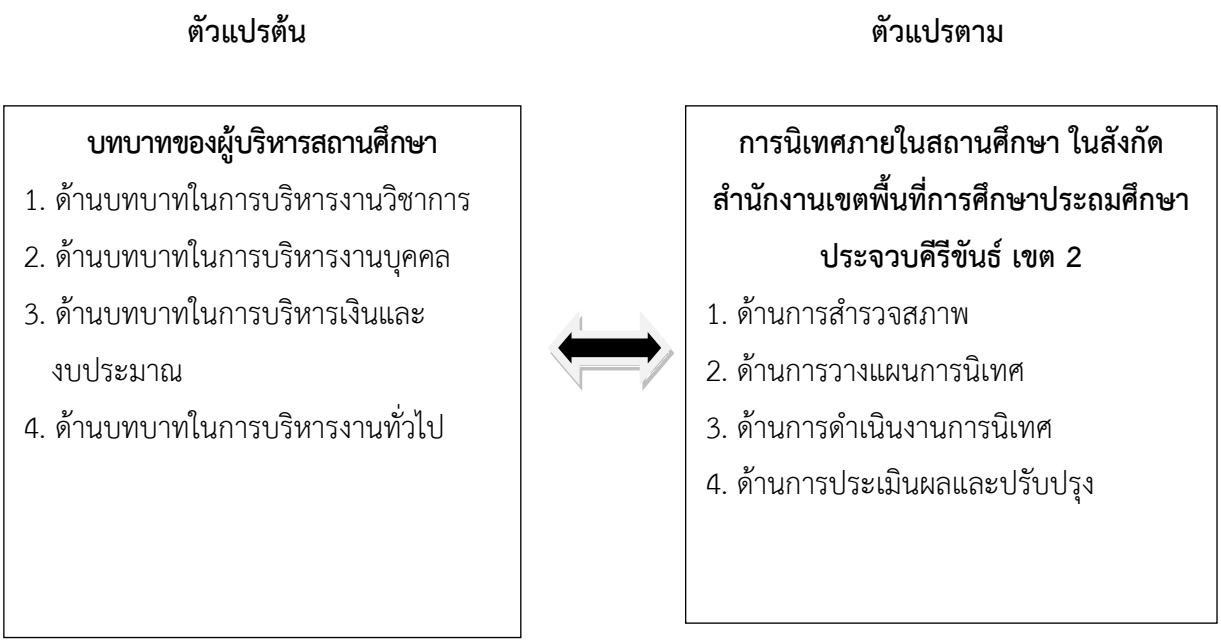

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำแนกผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 73 คน ครูผู้สอน จำนวน 936 คน รวมจำนวนทั้งสิ้น 1,009 คน

ตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 259 คน กำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรของ เครซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างใน ชลณัฏฐ์ จันทร์เขียว, 2566) ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดโรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่าง และสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากแบบไม่ใส่กลับ (Without Replacement)

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaires) แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย (1) เพศ (2) สถานภาพ (3) อายุ (4) วิทยฐานะ และ (5) ขนาดของโรงเรียน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย (1) ด้านบทบาทในการบริหารงานวิชาการ (2) ด้านบทบาทในการบริหารงานบุคคล (3) ด้านบทบาทในการบริหารเงินและงบประมาณ (4) ด้านบทบาทในการบริหารงานทั่วไป

มีเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดแบบของลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย (1) ด้านการสำรวจสภาพ (2) ด้านการวางแผนการนิเทศ (3) ด้านการดำเนินงานการนิเทศ และ (4) ด้านการประเมินผลและปรับปรุง มีเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดแบบของลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้แจกจ่ายแบบสอบถาม และรอรับแบบสอบถามจากผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายให้ครบตามจำนวน 259 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านบทบาทในการบริหารงานวิชาการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านบทบาทในการบริหารงานบุคคล ด้านบทบาทในการบริหารเงินและงบประมาณ และด้านบทบาทในการบริหารงานทั่วไป ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการสำรวจสภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการวางแผนการนิเทศ ด้านการประเมินผลและปรับปรุง และด้านการดำเนินงานการนิเทศ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “ศึกษาความสัมพันธ์บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารเงินและงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการการบริหารและการจัดการศึกษาของ กฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 เสนอไว้ว่า ตามกฎกระทรวงซึ่งกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 อาศัยอำนาจตามความในมาตรา 5 และมาตรา 39(2) แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (ที่แก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) โดยรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไว้ดังนี้ “ให้ปลัดกระทรวงศึกษาธิการหรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานพิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาในด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน้าที่ของตน แล้วแต่กรณี” (ราม เรือนทองดี, 2564)

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ มูฮามัดตอยูดีน เจ๊ะแว (2564) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี อยู่ในระดับมาก

2.ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมการนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ ผู้บริหารมี

การจัดกิจกรรมที่มีความมุ่งหมายว่าสามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจสภาพ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินงานการนิเทศ และการประเมินผลและปรับปรุง

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สอดคล้องกับแนวคิดกระบวนการในการนิเทศการศึกษาของ จิติมา วรรณศรี (2557) เสนอไว้ว่า เพื่อให้การดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาสอดคล้องปัญหาและความต้องการตามบริบทของสถานศึกษา โดยการประยุกต์ใช้กระบวนการวิจัยและกระบวนการบริหาร PDCA มีรายระเอียดดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 การสำรวจสภาพและปัญหา ขั้นตอนที่ 2 การวางแผนการนิเทศ ขั้นตอนที่ 3 การดำเนินการนิเทศ และ ขั้นตอนที่ 4 การประเมินผลและปรับปรุง

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุมณฑน์สันต์ จันทร์มาก และปรเมศร์ กลิ่นหอม (2567) ศึกษาเรื่องประสิทธิภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ผลการศึกษา พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการนิเทศภายในสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลสูงสุด ซึ่งครอบคลุมทั้งเรื่องการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารเงินและงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป ส่งผลให้การนิเทศภายในสถานศึกษา มีการจัดกิจกรรมที่มีสามารถช่วยให้การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษามีคุณภาพตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ ตามขั้นตอน 4 ขั้นตอน คือ การสำรวจสภาพ การวางแผนการนิเทศ การดำเนินงานการนิเทศ และการประเมินผลและปรับปรุง

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับผู้บริหารที่สำคัญต่อผลสำเร็จของการนิเทศภายใน ของ ตรียาภรณ์ จันทวงศ์ และอดุล นาคะโร (2561) ที่เสนอไว้ว่า การจัดการศึกษาได้พัฒนาเปลี่ยนแปลง ก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอน การนำสื่อเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และการจัดการศึกษาต้องตอบสนองความต้องการของสังคมตลาดแรงงาน ดังนั้น บุคลากรทางการศึกษาจึงต้องพัฒนาปรับเปลี่ยนตนเอง เพิ่มพูนความรู้ให้ทันต่อสภาวการณ์ปัจจุบัน การนิเทศการศึกษาจึงเป็นกระบวนการหนึ่งที่สำคัญที่จะช่วยให้ครู และบุคลากรทางการศึกษาสามารถปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตร ซึ่งการดำเนินงานนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานที่อยู่ในความรับผิดชอบโดยตรงของผู้บริหารโรงเรียน และผู้บริหารมีบทบาทสำคัญที่สุดต่อผลสำเร็จของการ

นิเทศภายใน ผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่สามารถแสดงบทบาทในการนิเทศภายในได้อย่างเหมาะสมมีประสิทธิภาพสูงสุด กล่าวคือ เป็นทั้งนักบริหารและนักวิชาการ มีความรู้ความสามารถในเชิงบริหารจัดการและมีคุณสมบัติของการเป็นนักวิชาการที่รอบรู้ควบคู่กันไปด้วย

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัย อริยะ เอมสมบุญ (2564) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์ คือ (r=.828) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ผู้บริหารในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในเรื่องแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ

2. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลให้การนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ให้ประสบผลสำเร็จและคลอบคลุมในทุกด้าน เช่น ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นต้น

บรรณานุกรม

กิตติศักดิ์ อังคะนาวิน, เจตนิภัทร ชูช่วย, และ วิชิต ชัยเดชะ. (2561). ถอดประสบการณ์ของผู้บริหารในการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารบัณฑิตศาส์นมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 16*(1), 284-296. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/mgsj/article/view/177247

จิติมา วรรณศรี. (2557). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา.* พิษณุโลก: รัตนสุวรรณการพิมพ์.

ฉวีวรรณ คำสี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการนิเทศการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะสำคัญของผู้เรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาอำเภอกบินทร์บุรี จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7* [งานนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ชลณัฏฐ์ จันทร์เขียว. (2566). *รูปแบบการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (PDCA) ของเทศบาลเมืองเพชรบุรี อำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ตรียาภรณ์ จันทวงศ์ และอดุล นาคะโร. (2561). ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน ของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต, 14*(1), 119-142. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pkrujo/article/view/242838

มูฮามัดตอยูดีน เจ๊ะแว. (2564). *ประสิทธิภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปัตตานี* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ราม เรือนทองดี. (2564). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศุมณฑน์สันต์ จันทร์มาก และปรเมศร์ กลิ่นหอม. (2567). ประสิทธิภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25*(2), 2040-2053. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jsrc/article/view/275159

สถาพร สมอุทัย. (2565). “การนิเทศการศึกษา” หนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ, 5*(3), 275-288. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jra/article/view/248267

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2565). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.25666-2570 เอกสารลำดับที่ 2566 กลุ่มนโยบายและแผน.* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

อริยะ เอมสมบุญ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา กับการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 39* [การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Factors Affecting Teachers' Morale and Motivation Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

อดิเทพ สุวรรณรัตน์[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Adithep Suwannarat[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: adithepsuwannarat@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับขวัญและกำลังใจของครู (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู (4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 282 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับขวัญและกำลังใจของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (4) ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงานส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ปัจจัย ขวัญและกำลังใจ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Abstract

This research aimed (1) to analyze the level of factors affecting the morale of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, (2) to analyze the level of teachers' morale (3) to analyze the relationship between the factors and teachers' morale and morale (4) to analyze the factors affecting teachers' morale. This study was a

quantitative research and data were collected using questionnaires. The sample group was 282 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, in the academic year 2024. The tools used for data collection included a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results of the research found that (1) the level of factors affecting the morale of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, was at a high overall level. (2) The overall level of teachers' morale was at the highest level. (3) The relationship between the factors affecting the morale and teachers' morale was related. At a statistically significant level of .01 and (4) factors of compensation and welfare, factors of relationship with supervisors, factors of relationship with coworkers, and factors of working conditions affect teachers' morale and motivation at a statistically significant level of .05

Keywords: Factor, morale and encouragement, prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างเป็นสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 เพื่อให้คนไทยมีคุณภาพชีวิตที่ดีสังคมไทยเป็นสังคมคุณธรรม จริยธรรม และประเทศสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลางไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้วรองรับการเปลี่ยนแปลงของโลกทั้งในปัจจุบันและอนาคต ซึ่งเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญและส่งผลกระทบต่อระบบการศึกษา ระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกทั้งแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ โดยรัฐบาลได้ดำเนินการปฏิรูปการศึกษาเพื่อปรับปรุงกระบวนการทางการศึกษาในทุก ๆ ด้าน ซึ่งเป็นกระบวนการของการศึกษาที่มุ่งให้ประชาชนได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงทั้งการศึกษาขั้นพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตตามมาตรฐานของสังคม ซึ่งเป็นสิทธิที่คนทุกคนพึงได้รับรวมถึงการได้รับการศึกษาที่ต่อเนื่องเพื่อนำความรู้ไปใช้ในการพัฒนาอาชีพ พัฒนาคุณภาพชีวิต และพัฒนาชุมชนและสังคม (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2559 อ้างถึงใน พระชรอ ยากองโค, 2561) ภายใต้การขับเคลื่อนของบุคลากรทางการศึกษาอาทิเช่น ผู้บริหารสถานศึกษา ครู เป็นต้น

ปัจจุบันคุณภาพการปฏิบัติงานของครูพบว่ายังไม่น่าพึงพอใจในหลาย ๆ ด้าน ซึ่งอาจเกิดจากการที่ครูและผู้บังคับบัญชามีทัศนคติที่ไม่ดีต่อกัน ความพึงพอใจในการทำงาน สภาพแวดล้อมในโรงเรียน ความขัดแย้งในโรงเรียน ภาวะความกดดันในการทำงาน บรรยากาศในการทำงานที่ตึงเครียด งานที่ซ้ำซากจำเจ ไม่ได้สอน

ตรงตามสาขาวิชาที่เรียน ปัญหาอาคารเรียนไม่เหมาะสม การไม่มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและปัญหาส่วนตัวของครูสิ่งเหล่านี้จะบั่นทอนจิตใจ ก่อให้เกิดผลเสียต่อการทำงานของครู จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สถานศึกษาจะต้องมีการบริหารงานบุคคลเพื่อให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมายกฎระเบียบเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ครูจะได้รับการพัฒนาให้มีความรู้ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ ตรงกันข้ามหากครูมีขวัญและกำลังใจต่ำ ถึงแม้ว่าครูจะเป็นคนที่มีความรู้ความสามารถเพียงใดก็ตามก็จะส่งผลให้คุณภาพการศึกษาของโรงเรียนนั้นต่ำลงไปด้วย (ธนากร รุจิมาลัย, 2559) ดังนั้นขวัญและกำลังใจจึงเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานของครูให้เพิ่ม

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมสวัสดิการและสวัสดิภาพครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นหน่วยงานที่ก่อตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสภาครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ.2546 เพื่อดำเนินการด้านส่งเสริมสวัสดิการ สวัสดิภาพ สิทธิประโยชน์เกื้อกูลอื่น และความมั่นคงของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษาและผู้ปฏิบัติงานด้านการศึกษา นอกจากนี้ยังมีวัตถุประสงค์ในด้านส่งเสริมและสนับสนุนการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนาการดำเนินงานด้านสวัสดิการ สวัสดิภาพของผู้ประกอบวิชาชีพทางการศึกษา ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทยค่อนข้างขาดขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน เห็นได้จากการสำรวจความคิดเห็นของครูทั่วประเทศพบว่า ปัญหาที่ครูในปัจจุบันหนักใจมากที่สุดคือ เงินเดือน สวัสดิการ ปัญหาหนี้สิน รายได้ไม่พอกับรายจ่าย รวมถึงไม่ได้รับโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ (สวนดุสิตโพล มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนดุสิต, 2553 อ้างถึงใน พสชนัน นิรมิตไชยนนท์ และกมลพร สอนศร, (2560)

ทุกองค์การที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศกำลังให้ความสนใจปัญหาทางด้านคุณภาพและประสิทธิภาพของการศึกษา สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีครูและบุคลากรทางการศึกษารวมทั้งหมดจำนวน 1,029 คน และจากการที่ได้สอบถามครูผู้ที่สอนภายในโรงเรียนสังกัด พบว่า ในแต่ละปีครูมีภาระงานเป็นจำนวนมาก นอกจากนี้ยังมีภาระหน้าที่อื่นที่ไม่เกี่ยวกับการสอนเป็นจำนวนมาก ทำให้ครูต้องแบ่งเวลาส่วนหนึ่งไปทำงานเหล่านั้น ส่งผลให้หน้าที่หลักคือการสอนนั้นถูกลดความสำคัญลงไป และทำให้ครูขาดขวัญและกำลังใจในการทำงานเป็นอย่างมาก จึงส่งผลให้ครูขาดความภูมิใจในหน้าที่และวิสัยทัศน์หลักขององค์กร ไม่ประสบความสำเร็จตามที่ตั้งไว้ รวมถึงส่งผลให้ผู้เรียนขาดคุณภาพ (กรรณิกา ปานสง่า, การสื่อสารส่วนบุคคล, 9 สิงหาคม 2567) ดังนั้น ขวัญและกำลังใจจึงเป็นพลังที่จะผลักดันให้ครูทำงานด้วยความกระตือรือร้นและด้วยความสมัครใจ หากครูในโรงเรียนมีขวัญและกำลังใจสูงย่อมทำให้เกิดประโยชน์ต่อการทำงานโดยขวัญและกำลังใจมีประโยชน์ทั้งต่อตนเองและหน่วยงาน สามารถเป็นเครื่องชี้บอกความรู้สึกและทัศนคติของบุคลากรในองค์การแก่ผู้บริหารให้ทราบและดำเนินการสำรวจเพื่อปรับปรุงหรือเปลี่ยนแปลงทัศนคติซึ่งจะทำให้ผู้บริหารระมัดระวังในการบริหารงานมากขึ้น รวมทั้งใส่ใจในบุคลากรมากยิ่งขึ้น เพราะหากบุคลากรขาดขวัญและกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติก็จะส่งผลต่อประสิทธิภาพของงาน (พระชรอ ยากองโค, 2561)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อจะทำให้ทราบข้อมูลและปัจจัยที่เกี่ยวข้องในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีระดับขวัญและกำลังใจอยู่ในระดับใดซึ่งนำมาสู่การหาแนวทาง ข้อเสนอแนะในการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจในการทำงานของครู จะนำไปสู่การร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความสำคัญของขวัญและกำลังใจ

ขวัญและกำลังใจเป็นสิ่งสำคัญอย่างมากในการปฏิบัติงาน เนื่องจากมีความสัมพันธ์ระหว่างหน้าที่ในการปฏิบัติงานของผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร ขวัญและกำลังใจเป็นตัวกระตุ้นให้บุคลากรภายในองค์กรให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่องาน

วิภา แซ่อึ่ง (2560) ได้กล่าวถึงความสำคัญของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานคือ ขวัญกำลังใจเป็นปัจจัยสำคัญในการปฏิบัติงานของครูซึ่งแต่ละหน่วยงานต่างก็ต้องการให้ผู้ปฏิบัติงานมีขวัญกำลังใจในการ

ปฏิบัติงานสูง เนื่องจากจะทำให้เกิดความร่วมมือในการทำงาน เกิดความสามัคคีความจงรักภักดีและความซื่อสัตย์ต่อองค์กร ซึ่งผลที่ตามมาคือความสำเร็จของงานและความมีประสิทธิภาพของงาน

สายสุนีย์ ตรีเหลา (2561) ได้กล่าวถึง ความสำคัญของขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน คือการบริหารงานที่ดีต้องดำเนินการให้ได้ทั้งผลงานและน้ำใจของเพื่อนร่วมงาน การที่บุคลากรในองค์กรมีขวัญกำลังใจที่ดีจะแสดงออกในการมีความศรัทธาและพอใจในการทำงาน ใช้ความพยายามทำหน้าที่ของตนให้ดีที่สุดเพื่อให้ได้ผลงานทั้งปริมาณและคุณภาพ ตลอดจนมีการร่วมมือประสานงานที่มีต่อกัน มีทัศนคติท่าทีความรู้สึกที่ดีในการทำงาน ซึ่งเป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรพยายามให้มีขึ้นในองค์กรอยู่ตลอดเวลา ในทางตรงกันข้ามผู้ร่วมงานที่ปราศจากขวัญกำลังใจจะแสดงออกในรูปความเฉื่อยชาความเฉยเมยความหวาดระแวงขาดความเชื่อมั่น ขาดงาน ไม่อยากรับผิดชอบงาน

วรารัตน์ งันลาโสม (2563) ความสำคัญของขวัญกำลังใจสรุปได้ว่า หากบุคลากรมีขวัญกำลังในในการปฏิบัติงานสูง ย่อมก่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดในงานที่ปฏิบัติใน ขณะเดียวกัน หากบุคคลมีขวัญในการปฏิบัติงานต่ำ ย่อมก่อให้เกิดผลเสีย และอาจจะส่งผลกระทบในเชิงลบ ทั้งในระยะสั้นและระยะยาวต่องานที่ปฏิบัติอย่างคาดไม่ถึงก็อาจเป็นได้

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาผลงานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยศึกษาและสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครูของจริยา แสงกรด (2561) สายสุนีย์ ตรีเหลา (2561) อริสรา จันทร์กลั่น (2563) ประภาพร ธรรมรจน์ (2564) Frederick Herzberg (1964 อ้างใน อรรคพร จอมคำสิงห์, 2559) Flippo (1961, อ้างใน ณัฐติกร สังข์ธูป, 2560) และKimball Wiles (1967 อ้างใน นินทร์ลดาว ปานยืน, 2560) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

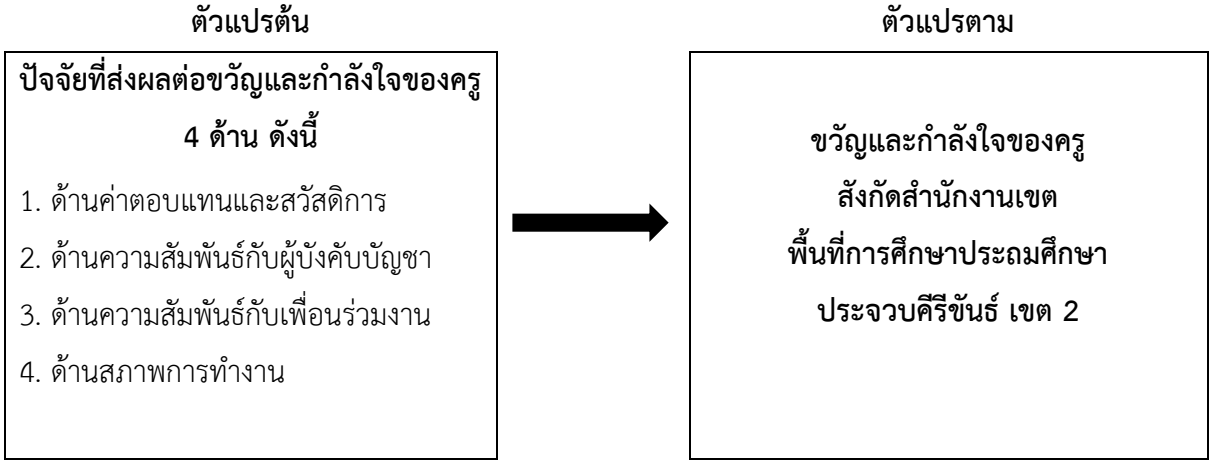

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่อยู่ในสถานศึกษาทั้งหมด 89 สถานศึกษา ประกอบด้วย ครูผู้สอน จำนวน 949 คน ข้อมูลพื้นฐานโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (ออนไลน์)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 282 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณ ทาโร ยามาเน่ โดยใช้สุ่มตัวอย่างอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 4 ตัวแปร ประกอบด้วย เพศ อายุ รายได้เฉลี่ย และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเกี่ยวกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation)

ตอนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยการวิเคราะห์การถดถอยของพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา อยู่ในระดับมาก

ระดับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ท่านมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อความสำเร็จขององค์กร อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ท่านมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปรับปรุงพัฒนางานในหน้าที่ที่ปฏิบัติอย่างให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา อยู่ในระดับมากที่สุด และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ท่านมีสภาวะจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์และทัศนคติที่ดีต่อสภาพแวดล้อมในการทำงานของท่าน อยู่ในระดับมาก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และมีนัยสำคัญที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่าง 0.387 – 0.590 โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน รองลงมา คือ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และต่ำที่สุด คือ ปัจจัยด้านสภาพการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสามารถนำมาพยากรณ์ขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์การพยากรณ์ร้อยละ 53.10

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ตัวแปรทำนาย	B	Beta(β)	t-value	p-value
ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ	0.218	0.259	5.322	0.000
ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา	0.147	0.200	3.454	0.000
ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน	0.260	0.318	5.568	0.000
ด้านสภาพการทำงาน	0.144	0.214	4.860	0.000

ตัวแปรทำนาย	B	Beta(β)	t-value	p-value
ค่าคงที่ (Constant)	1.142		5.811	1.000

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่.05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณโดยวิธี Enter พบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณเท่ากับ 0.729 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.531 และสามารถนำปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ไปพยากรณ์ขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้ร้อยละ 53.10 และพบว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครูมากที่สุด

การอภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะครูในโรงเรียนได้รับการพิจารณาการลาที่เหมาะสมเป็นธรรม มีสวัสดิการตามสิทธิที่ควรได้รับ มีการเลื่อนขั้นเงินเดือนในเปอร์เซ็นต์ที่เหมาะสมและยุติธรรมกับภารกิจและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย รวมทั้งได้รับเงินเดือนจากการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่และเพียงพอต่อการดำรงชีพในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธนากร รุจิมาลัย (2559) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ผลวิจัยพบว่า ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเทศบาลสังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส ด้านสวัสดิการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการดูแล ให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ ให้คำแนะนำ ช่วยแก้ไขปัญหาต่าง ๆ และติดตามการทำงานอย่างยุติธรรมรวมทั้งรับฟังความคิดเห็นของครูทุกท่านและให้คำชมเชยเมื่อทำงานสำเร็จ มีการสร้างบรรยากาศสร้างความสัมพันธ์ที่ดี ให้ความเคารพซึ่งกันและกัน และมีความเป็นมิตรกับครูทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปริญญา นันทา, ไพรวัลย์ โคตรรตะ และนเรศ ขันธะรี (2565) ได้ศึกษาการศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลวิจัยพบว่า สภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ด้านความสัมพันธ์ผู้บังคับบัญชา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พเยาว์ หมอเล็ก (2560) ได้ศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัด

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเมือง จังหวัดยะลา ผลวิจัยพบว่า ระดับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดยะลา ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะครูได้รับความร่วมมือในการปฏิบัติงานจากเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษาเป็นอย่างดี เมื่อเกิดปัญหาในการทำงาน เพื่อนร่วมงานในสถานศึกษาสามารถให้คำปรึกษากันได้ และเพื่อนร่วมงานในสถานศึกษามีความเป็นมิตร เข้าอกเข้าใจกัน และมีความสัมพันธ์อันดีต่อกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกมลฉัตร กลัดแก้ว (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง ผลวิจัยพบว่า ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานโดยรวม อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร ธรรมรจน์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลวิจัยพบว่า ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ด้านสภาพการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะสถานศึกษามีห้องปฏิบัติการที่มีบรรยากาศที่เหมาะสมต่อการปฏิบัติงาน มีขนาดพื้นที่ของห้องปฏิบัติการมีความเหมาะสมกับจำนวนของบุคลากร มีการจัดหาคู่มือเอกสารทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานไว้เพื่อความสะดวกในการศึกษาค้นคว้า มีวัสดุอุปกรณ์และเครื่องมือเครื่องใช้ในการปฏิบัติงานเพียงพอกับความต้องการ ห้องปฏิบัติงานเพียงพอต่อการใช้งาน และมีความพร้อมต่อการจัดการเรียนการสอน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาคภูมิ เชื้อสวย (2564) ได้ศึกษาขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1 ผลวิจัยพบว่า ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรีเขต 1 ด้านสภาพการทำงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของริฟอรรถ ยะโกะ (2564) ได้ศึกษาขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอจะแนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลวิจัยพบว่า ด้านความมีสัมพันธภาพโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของอริสรา จันทรกลั่น (2561) ศึกษาความคิดเห็นของครูต่อปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาด้านสภาพการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการศึกษาระดับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะครูมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อความสำเร็จขององค์กร มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปรับปรุงพัฒนางานในหน้าที่ที่ปฏิบัติอย่างให้ดียิ่งขึ้นตลอดเวลา และมีสภาวะจิตใจ ความรู้สึกนึกคิด อารมณ์ และทัศนคติที่ดีต่อสถานศึกษา สภาพแวดล้อม และหน้าที่ที่ได้ปฏิบัติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจารุวรรณ สุภาภรณ์ และเทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษา

บุคลากรโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลวิจัยพบว่า ระดับขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับตัวแปรตามพบว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทั้งนี้เพราะครูมีความเข้าใจและมีความเห็นว่า ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ล้วนส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร ธรรมรจน์ (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กับขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสหสัมพันธ์เท่ากับ .702 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจเป็นตัวพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพการทำงาน ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสามารถนำมาพยากรณ์ขวัญและกำลังใจของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้โดยสามารถนำมาพยากรณ์ขวัญและกำลังใจได้ร้อยละ 53.10 ทั้งนี้เนื่องจากปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครูทั้ง 4 ตัวแปร มีความสำคัญกับขวัญและกำลังใจของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร ธรรมรจน์ (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านนโยบายการบริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านเงินเดือน การเลื่อนขั้นเงินเดือน และสวัสดิการที่ได้รับ ปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1) ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น ผู้บังคับบัญชาควรประพฤติปฏิบัติตนกับผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนอย่างเท่าเทียมกัน และมอบหมายภาระหน้าที่ความรับผิดชอบให้เหมาะสมกับความรู้ความสามารถของบุคลากรแต่ละบุคคลเพื่อลดบรรยากาศความขัดแย้ง

หรือความไม่เข้าใจกัน รวมทั้งสามารถนำปัจจัยไปส่งเสริมขวัญและกำลังใจของครูให้มีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานมากที่สุด

2) ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยส่งผลต่อขวัญและกำลังใจของครู ได้แก่ ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และด้านสภาพการทำงาน ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่ครูและสร้างความรู้สึกถึงความมีส่วนร่วมในการบริหารของครูและสามารถบริหารจัดการบุคลากรได้ตรงตรงตามความสามารถและความถนัดของครูเพื่อให้งานมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กมลฉัตร กลัดแก้ว. (2564). *แนวทางการพัฒนาปัจจัยที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

จริยา แสงกรด. (2561). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์.

จารุวรรณ สุภาภรณ์ และ เทียนแก้ว เลี่ยมสุวรรณ. (กรกฎาคม 2564-มิถุนายน 2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน กรณีศึกษาบุคลากรโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18. *วารสารนโยบายและกิจการสาธารณะ มหาวิทยาลัยบูรพา, 1*(1), 55. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/PPPA/article/view/259678/175915

ณัฐติกร สังข์ธูป. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของผู้ใหญ่บ้านในจังหวัดชัยนาท* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ธนากร รุจิมาลัย. (2559). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลเมืองนราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/11824/1/Fulltext.pdf

นินทร์ลดาว ปานยืน. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครยะลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/5066

ประภาพร ธรรมรจน์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. http://etheses.aru.ac.th/PDF/1256412070_11.PDF

ปริญญา นันทา, ไพรวัลย์ โคตรรตะ และ นเรศ ขันธะรี. (มกราคม-เมษายน 2566). การศึกษาสภาพขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 17*(1), 137. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/257953/177919

พเยาว์ หมอเล็ก. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอเมือง จังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/5059

พระชรอ ยากองโค. (2561). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยโซนเศรษฐกิจ จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

พสชนัน นิรมิตไชยนนท์ และกมลพร สอนศรี. (มกราคม-เมษายน 2560). รูปแบบที่เหมาะสมในการจัดสวัสดิการและสวัสดิภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษาในประเทศไทย. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร, 1*(10), 3. https://www.shorturl.asia/CTyUl

ภาคภูมิ เชื้อสวย. (2564). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี]. https://www.shorturl.asia/zJN9T

ริฟอรรถ ยะโกะ. (2564). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอจะแนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://www.shorturl.asia/btako

วรารัตน์ งันลาโสม. (2563). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของพนักงานราชการและครูอัตราจ้างในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://www.shorturl.asia/U6s1v

วิภา แซ่อึ่ง. (2560). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในเครือข่ายโรงเรียนเอกชนสอนภาษาจีนกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สายสุนีย์ ตรีเหลา. (2561). *การสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม]. https://www.shorturl.asia/gtOK0

อรรคพร จอมคำสิงห์. (2559). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนท่าใหม่ “พูลสวัสดิ์ราษฎร์นุกูล” สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อริสรา จันทรกลั่น. (2561). *ความคิดเห็นของครูต่อปัจจัยที่มีผลต่อขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตจอมทอง กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

The Relationship Between Participatory Management and Student Affairs Administration of Administrators under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office

ธนิต พงษ์รอด[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Tanit Pongrod[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: biggtanit@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 271 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากและ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การบริหารแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานกิจการนักเรียน

Abstract

This research aims to: (1) analyze the level of participatory management among administrators under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office; (2) analyze the level of student affairs management among administrators under the same

office; and (3) analyze the relationship between participatory management and student affairs management among administrators under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. The research was conducted by collecting data from 271 teachers under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. The data collection tool used was a questionnaire. The statistical methods employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research findings revealed that: (1) the overall level of participatory management among administrators under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office was high; (2) the overall level of student affairs management among administrators under the same office was also high; and (3) there was a moderate positive correlation between participatory management and student affairs management among schools under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office, with statistical significance at the 0.01 level.

Keywords: Participation, administration, student affairs management

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานการบริหาร เพื่อความเจริญงอกงามของบุคคลและสังคมโดยการถ่ายทอดความรู้ อันเกิดจากการจัดสภาพแวดล้อมสังคมการเรียนรู้และปัจจัยเกื้อหนุนให้บุคคลเรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิตเป็นอำนาจหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องดูแลวางแผน รับผิดชอบให้สถานศึกษามีคุณภาพและมาตรฐานตามเกณฑ์ที่กำหนด เพราะการบริหารสถานศึกษาไม่มุ่งหวังเพียงผลกำไร แต่เป็นการส่งเสริมในทุก ๆ ด้านของสถานศึกษา (พระครูสังฆรักษ์ไชย รัตน์ชยรตโน, 2560) ซึ่งต้องมีปัจจัยหลายด้านในการดำเนินการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ และดำเนินการอย่างต่อเนื่อง มีบุคคลและหน่วยงานที่รับผิดชอบเข้าร่วมดำเนินการ มีรูปแบบ ขั้นตอน กติกาและวิธีดำเนินการ มีทรัพยากรสนับสนุนและมีกระบวนการประเมินผลการศึกษาเที่ยงตรง และเชื่อถือได้

งานกิจการนักเรียนถือได้ว่าเป็นภาระหน้าที่ที่สำคัญอย่างมากในการขัดเกลานักเรียนให้ มีคุณธรรม จริยธรรม พฤติกรรมที่ดีและมีคุณลักษณะที่เหมาะสม หากได้รับความร่วมมือที่ดีจากผู้ปกครอง ชุมชน หน่วยงาน และบุคลากรทุกคนในทุกภาคส่วนที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการพัฒนานักเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับงานกิจการนักเรียน อันถือเป็นงานที่สำคัญและเป็นฟันเฟืองสำคัญที่จะผลักดันให้การดำเนินงานของโรงเรียนบรรลุผลสำเร็จ โดยเฉพาะในการพัฒนาให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ซึ่งผู้วิจัยเป็นบุคลากรครูที่มีความใกล้ชิดกับนักเรียนตามหน้าที่รับผิดชอบโดยตรง และได้พบปัญหาต่าง ๆ เช่น นักเรียนเลียนแบบพฤติกรรมที่ขัดต่อคุณธรรมจากสื่อ การใช้คำพูดไม่สุภาพ หรือการทะเลาะกับเพื่อนร่วมชั้น ผู้ปกครองบางส่วนไม่ให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณธรรมและพฤติกรรมของนักเรียน รวมทั้งขาดการสนับสนุนจากชุมชน อย่าง

ต่อเนื่องทุกปีการศึกษา การค้นหาสาเหตุของปัญหาถือว่าเป็นสิ่งที่ถูกต้องสำหรับการแก้ไขปัญหาอย่างถูกวิธี สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถชัย กาหลง (2564) พบว่า กิจการนักเรียนเป็นอีกหนึ่งภาระงานที่สำคัญ สถานศึกษามีบทบาทหน้าที่จัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างชัดเจน และมีประสิทธิภาพ รู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเพราะเป็นกิจกรรมที่ช่วยดูแลเอาใจใส่นักเรียน ทั้งด้านร่างกาย และจิตใจ นับตั้งแต่นักเรียนเข้าสู่ระบบของโรงเรียน กระทั่งออกจากโรงเรียน อีกทั้งยังมีภาระหน้าที่ในการพัฒนาสติปัญญาให้กับนักเรียน ส่งเสริมพลานามัย นันทนาการ ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรม พัฒนาบุคลิกภาพ การสร้างประสบการณ์ในการทำงานและกิจกรรมต่าง ๆ ให้นักเรียนได้พัฒนาตัวเอง และเป็นคนดีของสังคมต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) มีเป้าหมายการพัฒนา เป้าหมายที่ 1 คือคนไทยได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพในทุกช่วงวัย มีสมรรถนะที่จำเป็นสำหรับโลกยุคใหม่ มีคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม มีคุณธรรม จริยธรรม และมีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกโฉมฉับพลันของโลก สามารถดำรงชีวิตร่วมกันในสังคมได้อย่างสงบสุข นักเรียนหรือผู้เรียนเปรียบได้เป็นหัวใจของโรงเรียน โรงเรียนจะก้าวไปหรือพัฒนาไปได้ ก็ขึ้นอยู่กับการบริหารงานกิจการนักเรียนให้ได้พร้อมซึ่งคุณภาพ คุณธรรมจริยธรรม อารมณ์ สังคม การบริหารกิจการนักเรียนในทุกสถานศึกษาจึงเป็น ตัวช่วยในการสร้างพลเมืองที่ดีมีคุณภาพของประเทศ ของโลกของสังคมต่อไป ซึ่งในการช่วยพัฒนานักเรียนเป็นการบริหารจัดการกิจกรรมที่แสดงออกถึงการบริหารภายในภายนอกตัวนักเรียน ภายในได้แก่ การบริหารของสภาพจิตใจ อารมณ์ วุฒิทางสภาพใจ แนวคิดที่มุ่งเน้นในเรื่องของคุณธรรมจริยธรรม การมีเหตุและผล ในพื้นฐานของความดีงาม

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารงานกิจการนักเรียนของสถานศึกษา ให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดประโยชน์ผลสูงสุด ให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการทำงานที่จูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ มุ่งที่จะสร้างผลประโยชน์ให้กับองค์กร ก่อให้เกิดความร่วมมือกันในทีมงานอย่างเข้มแข็ง มีประสิทธิภาพ

การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมมีส่วนสำคัญในการเปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาร่วมกันคิด วางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ รับผิดชอบ และร่วมกันแก้ไขปัญหา สร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสมาชิกในองค์การ ทำให้องค์กรขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอความสำคัญของการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม ดังต่อไปนี้ (ธิญาดา ภัคธนาภิญโญ, 2565) กล่าวว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ได้รับความนิยมในการบริหารงานโดยเฉพาะการบริหารการศึกษาได้ว่าจะมุ่งเน้นการทำงานเป็นทีม มีการจัดตั้งคณะกรรมการบริหารสถานศึกษา เปิดโอกาสให้บุคคลที่มีส่วนได้ส่วนเสียเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาร่วมกันคิด วางแผน ร่วมกันตัดสินใจ ร่วมกันตรวจสอบ รับผิดชอบ และร่วมกันแก้ไขปัญหา การที่นำการบริหารแบบมีส่วนร่วมมาใช้ในสถานศึกษายังส่งผลทำให้การบริหารสถานศึกษาดำเนินไปด้วยความราบรื่น (นัฐพล พันโน, 2566) การบริหารแบบมีส่วนร่วม คือ การเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับได้มีส่วนร่วมในการบริหารภายในองค์กร ร่วมแสดงความคิดเห็น การตัดสินใจ การวางแผนการปฏิบัติงาน การวัดและประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกันทำให้องค์กรขับเคลื่อนได้อย่างมีประสิทธิภาพและได้รับผลประโยชน์สูงสุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียน

การบริหารงานกิจการนักเรียน หมายถึง กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนโดยตรง เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนดำเนินการควบคู่ขนานไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนหรืองานอื่น ๆ โดยมีระบบการจัดด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาตัวนักเรียนช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการเข้าสังคมรวมกลุ่มกับเพื่อน เสนอความคิดเห็นและกล้าแสดงออก โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ โดยมีการลงมือทำจริง สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

การบริหารงานกิจการนักเรียน มีความสำคัญในการช่วยส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้คุณภาพเหมาะสมตามวัย เสริมสร้างศักยภาพในตนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ ดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข ดังนั้นผู้วิจัยจึงนำเสนอความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียน ดังต่อไปนี้ (สุรพัชร เกตุรัตน์, 2561) กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญในการช่วยให้นักเรียน สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมเพื่อเป็นคนดี และใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน และในสังคมอย่างมีความสุข และยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้คุณภาพเหมาะสมตามวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข (ยุทธนา เลิศคลัง, 2565) กิจการนักเรียนมีความสำคัญในการช่วยให้นักเรียนพัฒนาเยาวชนให้ เป็นพลเมืองดี มีวินัยในตนเอง มีคุณธรรมจริยธรรม ส่งเสริมการปกครองระบอบ

ประชาธิปไตย ให้เยาวชนมีโอกาสสำรวจตนเอง เข้าใจตนเอง เสริมสร้างศักยภาพในตนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเอง สู่โลกแห่งอาชีพ ช่วยให้เยาวชนเป็นคนสมบูรณ์ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยอาศัยกรอบแนวคิดการบริหารแบบมีส่วนร่วม จำนวน 5 ด้าน สอดคล้องกับ (ชนกพร มนัส, 2559) (กมลชนก ศรีวรรณา, 2561) (ปริญวัฒน์ ถมกระจ่าง, 2561) (ไชยา หานุภาพ, 2564) และ(วัชรากร ชวดกลางลา, 2565) และแนวคิดกระบวนการบริหารกิจการนักเรียนของ (สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562), 2562) ได้วางขอบข่ายการบริหารงานกิจการนักเรียนไว้ 6 ด้าน ดังรูปที่ 1

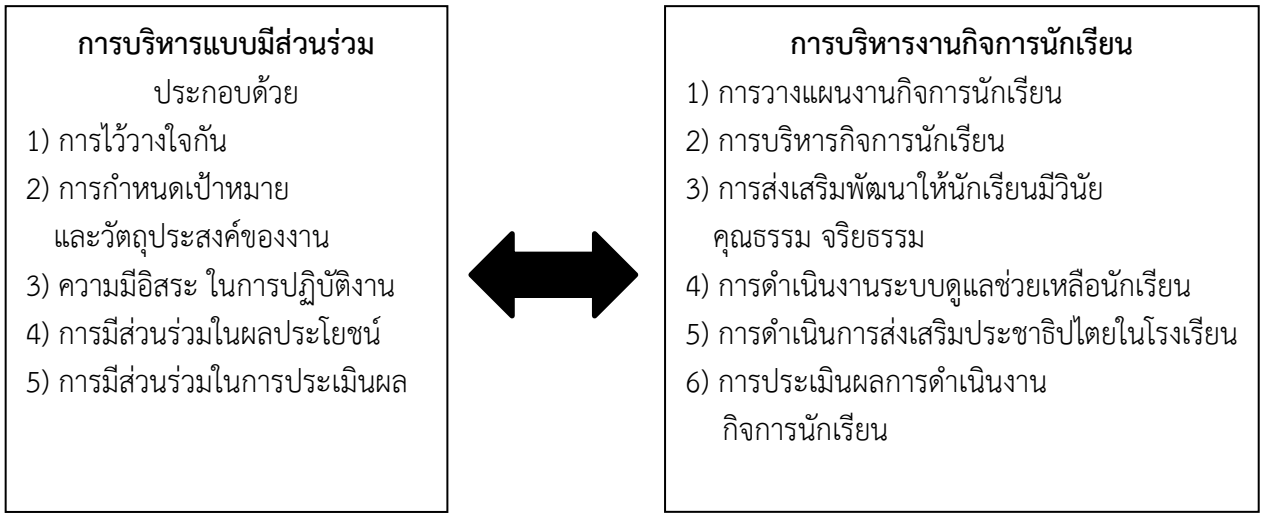

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 842 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 271 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย เพศ ตำแหน่งวิทยฐานะ อายุ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด และประสบการณ์การทำงานในโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการไว้วางใจกัน 2) ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน 3) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน 4) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน 2) การบริหารกิจการนักเรียน 3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม 4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน และ 6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3.2 วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียน ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.50 – 5.00	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
3.50 – 4.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก
1.50– 3.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
1.50 – 2.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
1.00 – 1.49	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 63.10 ส่วนใหญ่ไม่มีวิทยฐานะ ร้อยละ 50.2 ส่วนใหญ่ช่วงอายุ 25 - 35 ปี ร้อยละ 38.70 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 67.90 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ร้อยละ 35.80

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม และรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1) ด้านการไว้วางใจกัน	4.29	0.47	มาก	1
2) ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน	4.23	0.66	มาก	4
3) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	4.19	0.53	มาก	5
4) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	4.26	0.54	มาก	3
5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.29	0.52	มาก	1
รวม	**4.25**	**0.50**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.25, SD= 0.50) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการไว้วางใจกัน ($\bar{X}$= 4.29, SD = 0.47) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$= 4.29, SD = 0.52) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X}$= 4.26, SD = 0.54) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$= 4.19, SD = 0.53) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม และรายด้าน

การบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1) การวางแผนงานกิจการนักเรียน	4.37	0.43	มาก	5
2) การบริหารกิจการนักเรียน	4.36	0.47	มาก	6
3) การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม	4.48	0.51	มาก	1
4) การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	4.47	0.55	มาก	3
5) การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.48	0.50	มาก	1
6) การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน	4.38	0.52	มาก	4
รวม	**4.42**	**0.43**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.42, SD = 0.43) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 3 การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม ($\bar{X}$= 4.48, SD = 0.51) และด้านที่ 5 การดำเนินการส่งเสริมประชาธิปไตยในโรงเรียน ($\bar{X}$= 4.48, SD = 0.50) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านที่ 2 การบริหารกิจการนักเรียน ($\bar{X}$= 4.36, SD = 0.47) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การบริหารแบบมีส่วนร่วม	**การบริหารงานกิจการนักเรียน**		
	R	**sig**	**ระดับความสัมพันธ์**
1) ด้านการไว้วางใจกัน	.441**	0.00	ปานกลาง
2) ด้านการกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน	.470**	0.00	ปานกลาง
3) ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน	.524**	0.00	ปานกลาง
4) ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์	.518**	0.00	ปานกลาง
5) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	.572**	0.00	ปานกลาง
รวม	**.554****	**0.00**	**ปานกลาง**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .554 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ความสัมพันธ์กันสูงที่สุด คือด้านที่ 5 การมีส่วนร่วมในการประเมินผลมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกิจการนักเรียน ในระดับปานกลาง (R=0.572) รองลงมาคือด้านที่ 3 ความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกิจการนักเรียน ในระดับปานกลาง (R=0.524) อันดับที่สาม คือ ด้านที่ 4 การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกิจการนักเรียนในระดับปานกลาง (R=0.518) อันดับที่สี่ คือ ด้านที่ 2 การกำหนดเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของงาน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกิจการนักเรียน ในระดับปานกลาง (R=0.470) และคู่ที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านที่ 1 การไว้วางใจกัน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานกิจการนักเรียน ในระดับปานกลาง (R=0.441)

อภิปรายผล

ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นการบริหารที่ผู้บริหารมอบหมายงานให้กับบุคลากรตามความสามารถ การให้โอกาสในการตัดสินใจและวางแผนงานด้วยตนเอง มีส่วนร่วมรับรู้ขั้นตอนการนิเทศ ติดตาม วิธีการประเมินผลความก้าวหน้าของสถานศึกษา เพื่อแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในการดำเนินงาน นำผลการประเมินโครงการมาใช้ในการพิจารณาร่วมกันเพื่อจัดทำโครงการในการดำเนินงานครั้งต่อไป ส่งผลให้การทำงานมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพล พันโน (2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน โดยรวมอยู่ระดับมาก

ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหาร คณะครู ผู้ปกครองนักเรียน และทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานกิจการนักเรียนเห็นคุณค่าความสำคัญของการบริหารงานกิจการนักเรียนที่มุ่งเน้นในการพัฒนานักเรียนให้ตระหนักถึง ความสำคัญในการส่งเสริมประชาธิปไตย การส่งเสริมพัฒนาให้นักเรียนมีวินัย คุณธรรม จริยธรรม และร่วมกันดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียน การประเมินผลการดำเนินงานกิจการนักเรียน การบริหารกิจการนักเรียน และการวางแผนงานกิจการนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของอรรถชัย กาหลง (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานกิจการนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ความสัมพันธ์ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของผู้บริหารของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ใน

ระดับปานกลาง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี ผู้บริหารให้ความสำคัญและเห็นคุณค่าในการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมการบริหารกิจการนักเรียนให้มี ประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ซึ่งเป็นไปตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 ที่เน้นให้สังคมเข้ามามีส่วนร่วมกับสถานศึกษาในการจัดการศึกษาของชุมชน เพื่อให้เกิดบทบาทความร่วมมือด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรม การเรียนรู้ ด้านสื่อการสอนและด้านวัดผลประเมินผล เป็นช่องทางอันสำคัญที่เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ได้เข้ามามี ส่วนร่วมในการบริหารจัดการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) สอดคล้องกับแนวคิดของสุรพัชร เกตุรัตน์ (2561) ได้สรุปความสำคัญและประโยชน์ของการบริหารงานกิจการนักเรียนว่า กล่าวว่า การบริหารกิจการนักเรียนมีความสำคัญในการช่วยให้นักเรียน สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมเพื่อเป็นคนดี และใช้ชีวิตอยู่ในโรงเรียน และในสังคมอย่างมีความสุข และยังเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมและพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพเหมาะสมตามวัย และความแตกต่างระหว่างบุคคล มีทักษะการดำเนินชีวิต มีวุฒิภาวะทางอารมณ์ ศีลธรรม จริยธรรม พัฒนาตนเองสู่โลกแห่งอาชีพ รวมทั้งดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมอย่างปกติสุข นักเรียนที่มีปัญหาได้รับความช่วยเหลือและแก้ไขพฤติกรรมให้สามารถอยู่กับผู้อื่นได้เป็นอย่างดีซึ่งครูและบุคลากรในโรงเรียนควรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียน เข้าใจและยอมรับกฎเกณฑ์และระเบียบข้อบังคับ บุคลากรในโรงเรียนเข้าใจ รูปแบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย รู้จักใช้สิทธิและทำหน้าที่ของตนอย่างถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. จากการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วม ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านความมีอิสระในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรให้ผู้ปฏิบัติงานได้รับมอบหมายงานจากผู้บริหารสามารถดำเนินงานตามภารกิจได้อย่างอิสระ โดยไม่ถูกควบคุม มีอิสระในการตัดสินใจ กำหนดวิธีการทำงาน และจัดตารางการทำงานเอง ซึ่งส่งเสริมให้บุคลากรมีความทุ่มเทและรับผิดชอบต่อผลงานที่ทำ นอกจากนี้ การมีอิสระยังช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็นในกระบวนการทำงาน โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษาทำให้เกิดการพัฒนาศักยภาพและการแก้ไขข้อผิดพลาดอย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากการศึกษาการบริหารงานกิจการนักเรียน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้านการบริหารกิจการนักเรียน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ควรมีการกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบและพันธกิจที่ชัดเจน เพื่อสร้างระบบการทำงานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีแผนภูมิงานที่แสดงโครงสร้างการแบ่งหน้าที่ มีการประสานงานเชื่อมโยงกับเครือข่ายภายนอก เช่น ผู้ปกครองและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ส่งเสริมกิจกรรมนักเรียนช่วยให้นักเรียนมีส่วนร่วมเรียนรู้จากประสบการณ์จริง ตามความถนัด

และความสนใจของนักเรียน รวมทั้งมีการประเมินผลการจัดกิจกรรม ทำให้สามารถปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง

3. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง ดังนั้นผู้บริหารควรมีกระบวนการทำงานที่จูงใจให้ผู้ร่วมปฏิบัติงานได้มีส่วนร่วมในการทำงาน มีหน้าที่และความรับผิดชอบร่วมกันในลักษณะการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ ร่วมตัดสินใจ มุ่งที่จะสร้างผลประโยชน์ให้กับองค์กร ก่อให้ เกิดความร่วมมือกันในทีมงานอย่างเข้มแข็ง เพื่อร่วมกันสร้างกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับตัวนักเรียนโดยตรง เป็นกิจกรรมที่โรงเรียนจัดให้กับนักเรียนดำเนินการควบคู่ขนานไปกับกิจกรรมการเรียนการสอนหรืองานอื่น ๆ โดยมีระบบการจัดด้วยรูปแบบและวิธีการที่หลากหลายในการพัฒนาตัวนักเรียน ช่วยเสริมสร้างลักษณะนิสัยในการเข้าสังคมรวมกลุ่มกับเพื่อน เสนอความคิดเห็นและกล้าแสดงออก โดยให้นักเรียนได้เรียนรู้ประสบการณ์ โดยมีการลงมือทำจริง สามารถนำไปใช้ในการดำรงชีวิต

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. สร้างรูปแบบการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานกิจการนักเรียนของโรงเรียน เพื่อนำไปปรับใช้ในการบริหารงานในสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นต่อไป

บรรณานุกรม

กมลชนก ศรีวรรณา. (2561). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีม ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร] . SNRU E-THESIS. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229210

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. (พิมพ์ครั้งที่ 3). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

ชนกพร มนัส. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/ 123456789/3003

ไชยา หานุภาพ. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU E-THESIS. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229210

ธิญาดา ภัคธนาภิญโญ. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา*, *1*(1), 8-9.

นัฐพล พันโน. (2566). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU E-THESIS. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023102864421229213_fulltext.pdf

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปริญวัฒน์ ถมกระจ่าง. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของโรงเรียนบางละมุงสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Buuir. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7405

พระครูสังฆรักษ์ไชย รัตน์ชยรตโน. (2560). ความพึงพอใจของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการบริหารโรงเรียนสมเด็จพระญาณสังวร ในพระสังฆราชูประถัมภ์ ตำบลดงแคนใหญ่ อำเภอคำเขื่อนแก้ว จังหวัดยโสธร. *Chophayom Journal*, *28*(2), 233.

ยุทธนา เลิศคลัง. (2565). *การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนคุรุราษฎร์รังสฤษฎ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/ 123456789/4053/1/630620081.pdf.

วัชรากร ชวดกลางลา. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU E-THESIS. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421229102

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560 (ปรับปรุงพ.ศ. 2562)* (หน้า 33-42). กรุงเทพฯ: สำนักบริหารงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุรพัชร เกตุรัตน์. (2561). *การบริหารกิจการนักเรียนของโรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการราชบุรี* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2335/1/59252329.pdf

อรรถชัย กาหลง. (2564). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการบริหารงานกิจการนักเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐขนาดใหญ่ในจังหวัดเพชรบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม]. MATRIX. https://aritopac.npru.ac.th/Thesis/131795Atachai.pdf

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

The Relationship between Teamwork and Academic Administration of Educational Institutions in the Network of Educational Institutions under the Surat Thani Secondary Educational Service Area Office Chumphon

ประภาภรณ์ องอาจ[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Prapaporn Aongart[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: ong.prapaporn@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 289 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม การบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาในจังหวัดชุมพร

Abstract

This research aimed (1) To analyze the level of teamwork in educational institutions in Chumphon Province under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon, (2) To analyze the level of academic administration of educational institutions in Chumphon Province, educational institutions under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon and (3) To analyze the relationship between teamwork and academic administration of educational institutions in Chumphon Province under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon. The sample group used in this research was 289 teachers in Chumphon Province, under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon, academic year 2024. The instruments used for data collection consisted of a 5-level rating scale questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. The research results found that (1) The level of teamwork of educational institutions in Chumphon Province under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon, overall was at a extremely high scores. (2) The level of academic administration of educational institutions in Chumphon Province under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon, is overall at a extremely high scores. and (3) The relationship between teamwork and academic administration of educational institutions in Chumphon Province under the Office of the Secondary Education Service Area, Surat Thani, Chumphon, has a high level of relationship with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Teamwork, academic administration, educational institutions in Chumphon

บทนำ

การทำงานที่แต่ละแผนกหรือแต่ละทีมทำงานอย่างเป็นอิสระจากกันหรือเรียกง่าย ๆ ว่าทำงานแบบตัวใครตัวมัน แบ่งการทำงานว่า “นี่งานของฉัน นั้นงานของเธอ” เป็นการทำงานที่ตรงกันข้ามกับคำว่า Teamwork ที่เน้นการทำงานร่วมกัน (Thamma, 2023) ดังนั้นจึงมีแนวคิดการทำงานเป็นทีมเกิดขึ้นการทำงานเป็นทีมเป็นการทำงานที่ทุกคนในทีมมีเป้าหมายเดียวกันในการทำงาน มีการแบ่งหน้าที่ความรับผิดชอบกัน โดยทุกคนในทีมต้องมีการประสานงานกันในส่วนต่าง ๆ มีการเข้าใจซึ่งกันและกัน มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น แลกเปลี่ยนปัญหา เพื่อช่วยกันแก้ไขปัญหาเหล่านี้ อีกทั้งการทำงานเป็นทีมเป็นการรวมกลุ่มคนหลายคนเข้ามาด้วยกัน ทุกคนมีความสามารถ แต่ความสามารถของทุกคนมีจำกัด การนำ

ความสามารถของทุกคนมารวมกันจึงเกิดผลงานที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งเมื่อมีการทำงานร่วมกันจะเกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีแนวคิดใหม่ ๆ เกิดขึ้น ปัจจุบันในทุกองค์กรจะมีการทำงานเป็นทีมนำมาประยุกต์ใช้ ไม่ว่าจะทำงานตำแหน่งไหนก็ตาม ต้องมีความสามารถในการทำงานเป็นทีมร่วมกับคนอื่น ซึ่งในแต่ละองค์กรจะมีวัฒนธรรมการทำงานที่แตกต่างกัน แต่ก็ต้องมีการประสานงานในการทำงานร่วมกัน หรือร่วมกันทำงานเพื่อให้องค์กรประสบความสำเร็จ และจากปัจจุบันที่สังคมและสิ่งแวดล้อมมีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลา องค์กรหรือพนักงานก็ต้องมีการปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันกับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น ทั้งทางด้านการทำงานร่วมกัน ความรู้ความสามารถ ความคิดต่าง ๆ ซึ่งการที่มีทีมการทำงานที่ดีทำให้งานที่ออกมามีประสิทธิภาพและส่งผลดีต่อองค์กรในที่สุด ทีมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรสามารถเติบโตภายใต้สภาพแวดล้อมที่มีการแข่งขันสูงได้ แต่ก็ไม่ใช่ทุกองค์กรที่จะเติบโตจากการนำรูปแบบทีมที่มีประสิทธิภาพมาประยุกต์ใช้ อาจด้วยพื้นฐานของแต่ละองค์กรที่แตกต่างกัน ทั้งด้านค่านิยมหรือวัฒนธรรม

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง กระบวนการจัดการศึกษาที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยมีการพัฒนากรอบหลักสูตรระดับท้องถิ่น ส่งเสริมการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน การจัดกิจกรรมเสริมหลักสูตรที่เน้นคุณภาพผู้เรียนรอบด้านเชื่อมโยงวิถีชีวิตจริง จัดกระบวนการเรียนรู้ที่หลากหลายเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ครอบคลุมทุกกลุ่มเป้าหมาย มีการผลิต พัฒนาสื่อ เครื่องมือ อุปกรณ์ในการเรียนรู้ของผู้เรียนให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต2, 2565) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร บริหารจัดการศึกษาตามภารกิจในการส่งเสริม สนับสนุน กำกับ ติดตามการจัดการศึกษาในระดับมัธยมศึกษาให้เด็กไทยได้รับการศึกษาอย่างทั่วถึงมีคุณภาพแก่สถานศึกษาระดับมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร และจังหวัดสุราษฎร์ธานี จำนวน 66 โรงเรียน จากการศึกษาสถิติผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน ค่าเฉลี่ยร้อยละของผลการสอบระดับชาติ O-NET นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 ปีการศึกษา 2564 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีคะแนนต่ำกว่าค่าเฉลี่ยระดับประเทศ ทั้ง 2 วิชา คือ คณิตศาสตร์ 21.52 ค่าเฉลี่ยคะแนนต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 0.31 และวิทยาศาสตร์ 28.92 ค่าเฉลี่ยคะแนน ต่ำกว่าระดับประเทศอยู่ 0.12 คะแนน และผลการเปรียบเทียบคะแนนเฉลี่ยร้อยละของผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐานระดับเขตพื้นที่การศึกษาปีการศึกษา 2563 กับ ปีการศึกษา 2564 พบว่า ในปีการศึกษา 2564 รายวิชาภาษาไทยและสังคมศึกษามีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าปีการศึกษา 2563 ส่วนรายวิชาคณิตศาสตร์ วิทยาศาสตร์ และภาษาอังกฤษมีค่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2564 ต่ำกว่าค่าคะแนนเฉลี่ยในปีการศึกษา 2563 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร, 2566)

ด้วยเหตุผลที่กล่าวมาข้างต้นนี้ ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ทำให้ผู้บริหารได้ทราบระดับการทำงานด้านการบริหารวิชาการและระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

สุราษฎร์ธานี ชุมพร และสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นในองค์กร หรือพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สามข้อ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม

ความหมายของการทำงานเป็นทีม

การทำงานเป็นทีม หมายถึง การที่กลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีสัมพันธ์ใกล้ชิดกัน ในการติดต่อสื่อสารระหว่างการร่วมดำเนินกิจกรรมโดยใช้ทักษะประสบการณ์ร่วมกันในการทำงานอย่างเต็มความสามารถในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์กรให้บรรลุเป้าหมายไปในทิศทางเดียวกันอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้องทางด้านการศึกษาทำให้สถานศึกษาดำเนินงานได้อย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรที่กำหนดไว้ ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของผลผลิตทางการศึกษาให้เจริญก้าวหน้าอย่างมีประสิทธิภาพ

การทำงานเป็นทีม มีความสำคัญต่อการพัฒนาองค์กรต่าง ๆ เป็นอย่างยิ่งทำให้การทำงานใหญ่ที่มีความสลับซับซ้อนขององค์กรเกิดความสำเร็จลุล่วงไปด้วยดีและเสร็จทันกำหนดเวลา ทั้งนี้ด้วยความร่วมมือของบุคลากรที่มีความแตกต่างทั้งด้านความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ศักยภาพของแต่ละบุคคลที่ได้มาทำงานร่วมกันแล้วทำให้เกิดผลงานที่มีคุณภาพมีประสิทธิภาพมากกว่าการทำงานคนเดียว สมาชิกมีความรู้สึกภาคภูมิใจในผลงานที่เกิดขึ้น เกิดความผูกพันความจงรักภักดีต่อทีมงานก่อให้เกิดความสำเร็จสูงสุดต่องานและองค์กร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอความสำคัญของการทำงานเป็นทีม ดังต่อไปนี้ (สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล, 2558) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมเป็นการรวมกลุ่มของบุคคลเพื่อร่วมกันทำงานอย่างมีหลักการตามวัตถุประสงค์มีการวางแผนการทำงาน การกำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบ ใช้ทรัพยากรร่วมกัน ประสานความรู้ มีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด มีความสามัคคี มีเป้าหมายเดียวกัน มีความพึงพอใจซึ่งกันและกัน รวมทั้งการตัดสินใจเพื่อความสำเร็จของงาน (วรวุฒิ จันทร์สว่าง, 2564) การทำงานเป็นทีม หมายถึง กลุ่มคนที่มีการปฏิสัมพันธ์กันหลาย ๆ บุคคล มีส่วนในการรับผิดชอบงานร่วมกันตามวัตถุประสงค์ในงานร่วมกัน เพื่อให้เกิดความสำเร็จซึ่งแต่ละบุคคลต่างมีประสบการณ์ทำงานที่หลากหลายนำมาผสมผสาน

ในการดำเนินงานให้เกิดความสำเร็จ แต่โดยบุคคลที่มีความหลากหลายประสบการณ์ผู้นำหรือหัวหน้างานต้องมีแนวทางการป้องกันการเกิดปัญหาเพื่อลดความขัดแย้งในการทำงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

การบริหารงานวิชาการ หมายถึง งานหลักที่ครอบคลุมทุกงานในสถานศึกษาซึ่งมุ่งเน้นการกระจายอำนาจในสถานศึกษา สามารถดำเนินการได้คล่องตัวและรวดเร็วสอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและท้องถิ่นรวมไปถึงการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องโดยเริ่มตั้งแต่การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษา การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การเทียบโอนผลการเรียน การนิเทศการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การพัฒนาสื่อเทคโนโลยีทางการศึกษาสถานศึกษา ทุกอย่างจะประสบความสำเร็จบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดได้หากมีการบริหารงานวิชาการที่ดี

ความสำคัญของการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการนั้นเป็นภารกิจสำคัญของการจัดการศึกษาซึ่งทุกฝ่ายที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาต้องประสานและร่วมมือการพัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพและให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน จึงจะส่งผลให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาตรงตามจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอความสำคัญของการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (ยุพา พรมแย้ม, 2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ เป็นกระบวนการการบริหารงานเกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษาและงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน (นารี ปราณนาม, 2566) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในบริบทของสถานศึกษา เน้นถึงความสำคัญของการจัดการด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

กรอบแนวคิด

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

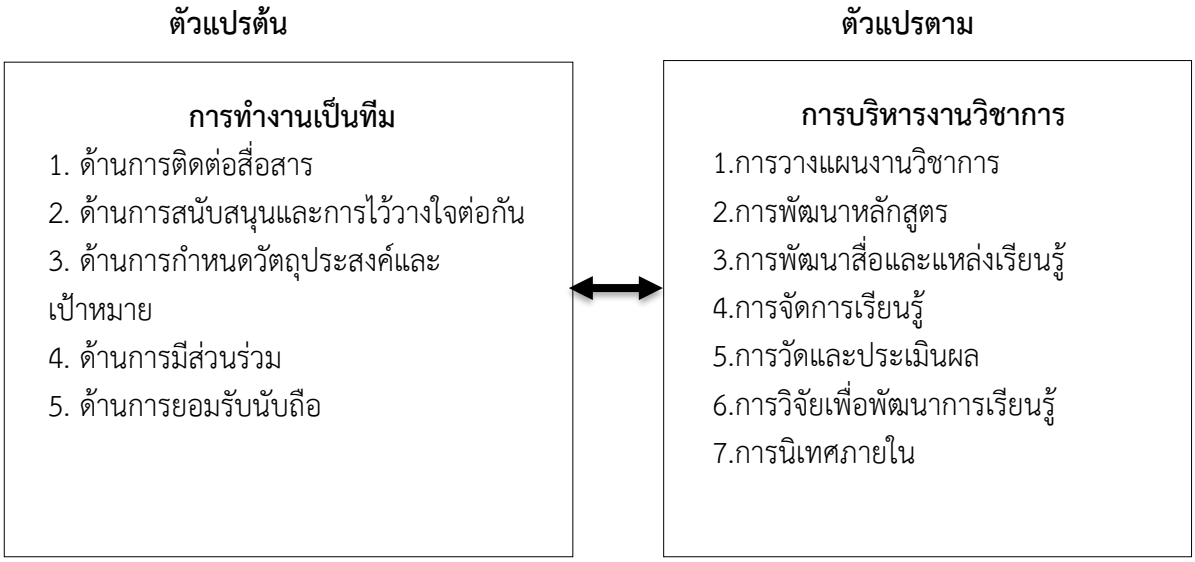

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 61 คน ครู จำนวน 970 คน รวมทั้งสิ้น 1,031 คน ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน (Taro Yamane) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 289 คน และกำหนดผู้ให้ข้อมูลแต่ละระดับโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Smapling) จำแนกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 17 คน และ ครูจำนวน 272 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามกับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนภายในสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพและข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะคำถามเป็นแบบเลือกตอบ (Checklist) ประกอบด้วย ตำแหน่ง เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วยคำถาม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน 3) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย 4) ด้านการมีส่วนร่วม และ5) ด้านการยอมรับนับถือ แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ประกอบด้วยคำถาม 7 ด้าน 1) ด้านการวางแผนงานวิชาการ 2) ด้านการพัฒนาหลักสูตร 3) ด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ 4) ด้านการจัดการเรียนรู้ 5) ด้านการวัดและประเมินผล 6) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และ7) ด้านการนิเทศภายใน มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นซึ่งคำนวณด้วยสูตรคำนวณสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ด้วยวิธีการของ Cronbach พบว่า อยู่ที่ระดับ 0.871

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการใช้ความถี่และค่าร้อยละนำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

วิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 – 5.00	การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาอยู่ในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในระดับน้อย
1.00 – 1.50	การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ใช้สถิติพื้นฐานค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ค่าเฉลี่ย	การแปลความหมาย
4.51 – 5.00	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด
3.51 – 4.50	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก
2.51 – 3.50	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในระดับปานกลาง
1.51 – 2.50	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในระดับน้อย
1.00 – 1.50	การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในระดับน้อยที่สุด

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product-Moment Correlation Coefficient) และแปลผลตามเกณฑ์การแปลความหมายของค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy})

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ดำรงตำแหน่งครู คิดเป็นร้อยละ 94.12 เป็นเพศหญิง ร้อยละ 67.82 ระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 60.55 ประสบการณ์การทำงาน 5-10 ปี ร้อยละ 51.56

2. ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมและรายด้าน

การทำงานเป็นทีม	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.54	0.52	มากที่สุด	1
2. ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจต่อกัน	4.52	0.54	มากที่สุด	2
3. ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	4.36	0.56	มาก	3
4. ด้านการมีส่วนร่วม	4.12	0.68	มาก	5
5. ด้านการยอมรับนับถือ	4.18	0.65	มาก	4
รวม	**4.34**	**0.53**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า การทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.34, SD = 0.53) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.54, SD = 0.52) รองลงมา ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ($\bar{X}$ = 4.36, SD = 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.12, SD = 0.68)

1. ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารงานวิชาการ	ระดับความคิดเห็น			
	$\bar{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการวางแผนงานวิชาการ	4.54	0.53	มากสุด	1
2. ด้านการพัฒนาหลักสูตร	4.53	0.55	มากสุด	2
3. ด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.37	0.56	มาก	3
4. ด้านการจัดการเรียนรู้	4.12	0.69	มาก	7
5. ด้านการวัดและประเมินผล	4.18	0.66	มาก	4
6. ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	4.14	0.56	มาก	6
7. ด้านการนิเทศภายใน	4.17	0.66	มาก	5
รวม	**4.29**	**0.44**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.29, SD = 0.44) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านการวางแผนงานวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.54, SD = 0.53) รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.37, SD = 0.56) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการจัดการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 4.12, SD = 0.69)

2. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ตารางที่ 3 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การทำงานเป็นทีม	การบริหารงานวิชาการ							
	1.ด้านการวางแผนงานวิชาการ	2.ด้านการพัฒนาหลักสูตร	3.ด้านการพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้	4.ด้านการจัดการเรียนรู้	5.ด้านการวัดและประเมินผล	6.ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้	7.ด้านการนิเทศภายใน	ภาพรวมการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา
1) ด้านการติดต่อสื่อสาร	.893**	.803**	.747**	.557**	.552**	.254**	.047	.738**
2) ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน	.771**	.920**	.736**	.516**	.502**	.229**	.037	.708**
3) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	.710**	.751**	.909**	.736**	.736**	.291**	.071**	.818**
4) ด้านการมีส่วนร่วม	.547**	.550**	.745**	.882**	.811**	.306**	.074**	.775**
5) ด้านการยอมรับนับถือ	.516**	.525**	.703**	.774**	.857**	.320**	.045	.740**
ภาพรวมการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา	.757**	.782**	.861**	.794**	.792**	.318**	.062**	.851**

**มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในครั้งนี้ พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .851 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดังนี้ ได้แก่ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .818 รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .775 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R) เท่ากับ .708 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษา เรื่อง เรียงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะความสำเร็จ ในการทำงานร่วมกันนั้นจำเป็นต้องอาศัยการติดต่อสื่อสารที่ดี การสนับสนุนและไว้วางใจระหว่างสมาชิกทีม รวมถึงการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและการมีส่วนร่วมที่สูงขึ้น ในขณะเดียวกัน การยอมรับนับถือและเคารพความคิดเห็นของผู้อื่นก็มีบทบาทในการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล, 2558) ได้ทำการศึกษาการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อธิกุล กุลนรัตน์, 2566) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในการวิเคราะห์ผลพบว่าระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความสำเร็จในหลาย ๆ ด้าน โดยเฉพาะด้านการวางแผนงานวิชาการและการพัฒนาหลักสูตรที่มีความสำคัญสูงสุด ในขณะที่ด้านอื่น ๆ เช่น การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ การวัดและประเมินผล การนิเทศภายใน การวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ และการจัดการเรียนรู้ แม้ว่าจะอยู่ในระดับมาก แต่ยังคงมีพื้นที่สำหรับการพัฒนาและปรับปรุงต่อไปเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาที่เปลี่ยนแปลงไปในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล, 2558) ได้ทำการศึกษาการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นัฐธิดา วงษ์รอต, 2560) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน

เป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ดังนี้ ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย รองลงมา คือ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านที่มีความสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านการสนับสนุนและการไว้วางใจซึ่งกันและกัน ทั้งนี้เพราะผู้บริหารและครูมีการร่วมมือกันในการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ และการสนับสนุนและไว้วางใจซึ่งกันและกันในทีม ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลดีต่อการบริหารงานวิชาการและช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทางวิชาการในสถานศึกษา การสนับสนุนการทำงานเป็นทีม และการเสริมสร้างปัจจัยเหล่านี้ในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามในการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุวจี หงส์เวียงจันทร์, 2558) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถามศึกษากาญจนบุรี เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นนทวัตร ทาหอม, 2564) ได้ทำการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานเป็นทีม และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครูได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นในองค์กร หรือพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่าระดับการทำงานเป็นทีมของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการมีส่วนร่วม ดังนั้นสถานศึกษาหรือผู้บริหารควรการปรับปรุงการทำงานเป็นทีมในด้านการมีส่วนร่วมโดยการสร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างและส่งเสริมการสื่อสารที่ดี การจัดกิจกรรมที่เสริมสร้างความร่วมมือและกำหนดเป้าหมายร่วมกัน รวมถึงการสนับสนุนและให้กำลังใจในการมีส่วนร่วม การปรับวิธีการประชุมและการประเมินผลช่วยให้สมาชิกมีโอกาสสะท้อนความคิดเห็นและปรับปรุงการทำงานร่วมกันได้ต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัย พบว่าระดับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านการจัดการเรียนรู้ การปรับปรุงการจัดการเรียนรู้สามารถพัฒนาครูให้มีทักษะในการออกแบบการสอนที่หลากหลายและเหมาะสมกับนักเรียน การเน้นผลสัมฤทธิ์และปรับหลักสูตรให้เหมาะสม การใช้เทคโนโลยีเสริมการเรียนรู้ การส่งเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งให้มีส่วนร่วมและการประเมินผลอย่างต่อเนื่องเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอ นให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

3. จากผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่าโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง ดังนั้นการเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษาในจังหวัดชุมพรให้ดีขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการบริหารวิชาการในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

นนทวัตร ทาหอม. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4215/1/RMUTT-175371.pdf

นัฐธิดา วงษ์รอต. (2560). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมกับการดำเนินงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. http://etheses.aru.ac.th/PDF/1256011888_11.PDF

นารี ปราถนาม. (2566). *การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. https://mbuisc.ac.th/mbuiscethesis/down/2566/6420440432009.pdf

ยุพา พรมแย้ม. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3835/1/RMUTT-167622.pdf

วรวุฒิ จันทร์สว่าง. (2564). *การศึกษาสมรรถนะการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดอุตรดิตถ์* [ค้นคว้าอิสระปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2021_07_02_11_24_20.pdf

สุวจี หงส์เวียงจันทร์. (2558). ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. เปรียบเทียบกับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. ใน นนทวัตร ทาหอม (บ.ก.), *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี ปีที่ 14* (น.9). ศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

สุวรรณา พงษ์ผ่องพูล. (2558). *การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2790/1/RMUTT-151670.pdf

อธิกุล กุลนรัตน์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/20240225644212292 11_fulltext.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 2. (2565). *การบริหารด้านวิชาการ*. https://www.cpn2.go.th/data-academic/

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร. (2566.). *การประกาศผลการสอบ O-NET.* https://spmsnicpn.go.th/th/main.php?page=home

Thamma. (2023). *Stop Busy Start BEECY*. https://beecy.co/blog/knowledge-2/working-in-silos-140

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

Factors Affecting the Success of the Student Care and Support System of Secondary Schools in Chumphon

เจนจิรา วิสัชนาม[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Jenjira Wisatchanam[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jenjira3599@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และ (4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 289 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษาพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร ชุมพร มีความสัมพันธ์กัน และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (4) ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้น ส่งผลต่อการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

คำสำคัญ: ปัจจัยความสำเร็จ ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนมัธยม

Abstract

This research aimed (1) analyze the level of factors influencing the success of the student support system, (2) analyze the level of success of the student support system,

(3) analyze the relationship between factors and the success of the student support system, and (4) analyze the factors affecting the success of the student support system in secondary schools in Chumphon Province under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Surat Thani - Chumphon. This research employs a quantitative approach, collecting data through questionnaires. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The findings revealed that. (1) The factors influencing the success of the student support system in secondary schools in Chumphon Province under the Secondary Educational Service Area Office, Surat Thani - Chumphon, were generally at a high level. (2) The success of the student support system in secondary schools in Chumphon Province was also at a high level. (3) There was a statistically significant relationship at the .01 level between the factors and the success of the student support system in secondary schools in Chumphon Province. (4) Factors such as teamwork, supervision, monitoring, evaluation, school administrators, and homeroom teachers significantly influenced the management of the student support system.

Keywords: Success factors, student support system, secondary schools

บทนำ

การสร้างคนให้มีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น ถือได้ว่าเป็นจุดมุ่งหมายหลักของการศึกษา โดยการจัดการเรียนรู้ให้เป็นผู้ที่มีความรู้ ความสามารถ เพื่อให้สามารถประกอบอาชีพ และดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างเหมาะสม ซึ่งการศึกษาต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ การจัดการศึกษาปัจจุบันจึงต้องส่งเสริม และพัฒนาคนให้เป็นคนดี คนเก่ง และมีความสุข มีวินัย เกิดความสำนึก รับผิดชอบต่อตนเอง สังคม และประเทศชาติ การจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในช่วงอายุ 12 – 18 ปี ต้องจัดการศึกษาให้มีความท้าทาย เพราะผู้เรียนวัยนี้มีอารมณ์แปรปรวนค่อนข้างมาก มีความสับสนในการวางตัวในสังคม ขาดทักษะและประสบการณ์ในการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า มีความกังวลเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงของร่างกาย และการปฏิบัติตนต่อเพื่อน จึงทำให้มีพฤติกรรมการแสดงออกที่ไม่เหมาะสม ได้แก่ การแต่งกายผิดระเบียบ การไม่มีสัมมาคารวะ การนั่งเหม่อลอย การเก็บ ตัวซึมเศร้า พูดจาก้าวร้าว โต้เถียงพูดจาเสียงดัง ผลการเรียนไม่ดี ไม่สนใจเรียน หนีเรียน มาโรงเรียนสาย มีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร พกพาอาวุธ และสารเสพติดมาโรงเรียน เป็นต้น กรมสุขภาพจิต ซึ่งสาเหตุดังกล่าวได้รับผลมาจากปัญหาของสังคมที่เห็นเป็นแบบอย่าง สภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม ไม่ว่าผู้ปกครอง ครู จะให้ความรัก

ความอบอุ่นความปรารถนาดีมากเพียงใดก็ตาม ก็ไม่อาจจะปกป้อง และคุ้มครองเด็ก และเยาวชนให้ปลอดภัยจากปัญหาของสังคมต่าง ๆ ได้ โรงเรียนเป็นหนึ่งสถาบันทางการศึกษา ที่มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้กับนักเรียนโดยมีครูทำหน้าที่ในการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ คอยอบรม สั่งสอน เพื่อพัฒนานักเรียน ครูต้องคอยให้ความรัก ความอบอุ่น ดูแล เอาใจใส่ นักเรียนอย่างสม่ำเสมอ พร้อมที่จะให้คำแนะนำ และแก้ไขปัญหาของนักเรียน ซึ่งการทำงานต้องทำอย่างเป็นระบบ มีกระบวนการทำงาน เทคนิค และวิธีการ พร้อมทั้งต้องใช้เครื่องมือต่าง ๆ จึงจะเกิดความสำเร็จ เกิดความรวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ ซึ่งผลดีทั้งทางตรงและทางอ้อม ไม่ว่าจะเป็นนักเรียน ครู และผู้ปกครอง รวมไปถึงสังคมที่เกี่ยวข้องด้วย การที่ครูจะประสบความสำเร็จในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้นั้น จำเป็นต้องรู้จัก และเห็นภาพรวมของนักเรียนอย่างรอบด้าน การพัฒนานักเรียนทุกคนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพ ทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถ มีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือในปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับตัวนักเรียน ก็ถือว่าเป็นสิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งของการพัฒนา ปัจจุบันเทคโนโลยี และการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญ และส่งผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของเด็กและเยาวชน จนส่งผลให้ผลกระทบทั้งทางร่างกายจิตใจ เพราะมีการแข่งขันสูงทางเศรษฐกิจ และสื่อต่าง ๆ ทำให้เด็กเกิดความสับสนในการรับ และเลือกใช้สื่อที่ถูกต้อง ขาดค่านิยม และจิตสำนึกที่ดีงาม ขาดการควบคุมตนเอง จนนำไปสู่การเลือกใช้สื่อในทางที่ผิด ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ปัญหาความรุนแรงในกลุ่มเด็กและเยาวชน ปัญหาการมีเพศสัมพันธ์ก่อนวัยอันควร รวมไปถึงปัญหาการบริโภคนิยมอันเนื่องมาจากเด็กต้องปรับตัวเองให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นจนก่อให้เกิดความคับข้องใจ ความวิตกกังวล และหากปล่อยไว้ก็จะเกิดปัญหาความรุนแรงต่อไป และนับวันจะมีความรุนแรงเพิ่มมากขึ้นเรื่อย ๆ จากปัญหาที่กล่าวมา สรุปเป็นสภาพปัญหาที่เกิดจากเยาวชนเป็นสำคัญได้ 2 ประการ คือ ประการที่ 1 ปัญหาที่เกิดขึ้นกับตัวเด็ก ได้แก่ สภาพความเสื่อมทรามทางจิตวิญญาณ ประการที่ 2 ปัญหาที่เด็กเป็นผู้สร้างขึ้นกับสังคม อันได้แก่ เด็กและเยาวชนมีพฤติกรรมสร้างความเดือดร้อนให้แก่สังคม ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนจึงเป็นแนวทางหนึ่งที่ดำเนินการในการช่วยแก้ไขปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น เนื่องจากระบบดูแลเป็นระบบที่ดำเนินการด้วยความชัดเจน มีการประสานงานร่วมมือกับทุก ๆ ฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งภายในโรงเรียน และนอกโรงเรียน อีกทั้งมีวิธีการ กิจกรรม และเครื่องมือต่าง ๆ ที่มีคุณภาพในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน อันจะส่งผลให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบกับความสำเร็จ โดยมีแนวคิดจากการดำเนินงานกล่าวคือ มนุษย์ทุกคนนั้นมีศักยภาพที่จะเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ตลอดชีวิต เพียงแต่ต้องใช้เวลาและวิธีการที่แตกต่างกันออกไป โดยการยึดผู้เรียนเป็นสำคัญในการพัฒนา เพื่อจะดูแลและช่วยเหลือนักเรียนทั้งทางด้านการป้องกัน การแก้ไขปัญหา หรือการส่งเสริมจุดเด่น จุดด้อยของนักเรียน โดยอาศัยการมีส่วนร่วมของทุก ๆ ฝ่าย

จากวิกฤตปัญหาเกี่ยวกับเด็กและเยาวชน โดยเฉพาะนักเรียนในโรงเรียนมัธยม ดังที่กล่าวมาข้างต้น โรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ยังไม่ได้มี

การศึกษาถึงปัจจัยที่ทำให้การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน เกิดความสำเร็จอย่างแท้จริง ซึ่งจะใช้เป็นข้อมูลในการปรับปรุงพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้วิจัยในฐานะผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อให้ทราบว่ามีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลสิ่งต่อความสำเร็จ ในการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม เพื่อที่จะนำไปเป็นข้อมูลสำคัญในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สุราษฎร์ธานี ชุมพร ให้ประสบความสำเร็จ บังเกิดผลที่ดีแก่ตัวนักเรียนรวมทั้งเด็กและเยาวชนในจังหวัดชุมพรต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้นกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีความสัมพันธ์กัน
2. ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ ติดตาม และประเมิน ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วม ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้นส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ปัจจัย หมายถึง สิ่งหรือองค์ประกอบที่มีอิทธิพลหรือส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลง ผลลัพธ์ หรือความสำเร็จในกระบวนการต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในด้านการศึกษา การบริหารจัดการ หรือการพัฒนาสังคมและเศรษฐกิจ โดยปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางของผลลัพธ์และการดำเนินการในแต่ละบริบท

นฤมล กอบแก้ว (2559) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ การทำงานเป็นทีม การนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ครูประจำชั้น และภาวะผู้นำฝ่ายบริการของผู้บริหาร

ดวงพร สุพลดี (2561) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2 โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านครูครูที่ปรึกษา 2) ปัจจัยด้านผู้ปกครอง 3) ปัจจัยด้านผู้บริหาร และปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม

ปุษยา ไชยจักร (2562) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขตโดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล 2) ปัจจัยภาวะผู้นำ 3) การทำงานเป็นทีม 4) ปัจจัยแรงจูงใจ 5) ปัจจัยการติดต่อสื่อสาร และ 6) ปัจจัยเทคโนโลยี

จำรัส พิมพา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) การบริหารจัดการที่ดีและการมีภาวะผู้นำของผู้บริหาร ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญและให้การสนับสนุนการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเต็มที่ 2) การอบรมพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้มีความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงาน มีทัศนคติที่ดีต่อนักเรียนและพร้อมที่จะพัฒนานักเรียนในทุกด้าน 3) การทำงานเป็นทีม จะต้องมีการประสานงานกันและมีการประชุมอย่างสม่ำเสมอ 4) การติดต่อสื่อสารระหว่างกัน ในการทำงานให้ประสบความสำเร็จการสื่อสารถือว่ามีความสำคัญเป็นอย่างมากในสถานการณ์ในปัจจุบัน เพราะจะทำให้การดำเนินการเป็นไปอย่างรวดเร็วตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย 5) ภาคีเครือข่าย เน้นความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่ายในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 6) การส่งเสริมและสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสมและ 7) ต้องมีการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงาน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล (2563) ได้กล่าวว่า ปัจจัยการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนนั้น โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา 2) การทำงานเป็นทีม 3) ครูประจำชั้น และ 4) การนิเทศ ติดตามและประเมินผล มีการปฏิบัติโดยรวมในระดับมาก 3 ถือว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นงานที่ช่วยส่งเสริม พัฒนาและกระตุ้นการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จ จัดให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์และประสานความร่วมมือในการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียนนำเสนอข้อมูล ความรู้และเครื่องมือตลอดจนเทคนิควิธีที่เป็นประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ติดตามผลการดำเนินการของครูและผู้เกี่ยวข้องในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

พงศ์เทพ กันยะมี (2564) ได้ศึกษา เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ 1) ปัจจัยด้านการประสานงาน 2) ปัจจัยด้านครูแนะแนว 3) ปัจจัยด้านการฝึกอบรม 4) ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา และ 5) ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา

รชา พูลพ่วง (2566) ได้ทำการศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยมีปัจจัย ดังต่อไปนี้ ปัจจัยด้านผู้ปกครองและชุมชน ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู ปัจจัยด้านการพัฒนาบุคคลากร และปัจจัยด้านการนิเทศติดตาม สามารถพยากรณ์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ที่ศึกษาครั้งนี้ ผู้ศึกษาความสำเร็จด้านผู้เรียนตามมาตรฐานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน กับความสำเร็จการดำเนินการขององค์กร ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน ดังนี้

1. ด้านประสิทธิผล หมายถึง ความสำเร็จที่การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ให้เป็นไปตามกิจกรรม แผนงาน โครงการที่กำหนด ผลที่เกิดกับนักเรียนจริง นักเรียนสามารถพัฒนาตนเองได้ตามศักยภาพ และสามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข รู้จักตนเอง และพึ่งตนเองได้ มีสุขภาพกายสุขภาพจิต และสุขลักษณะนิสัยที่ดี มีทักษะชีวิต สามารถหลีกเลี่ยงอันตราย และพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม เป็นสมาชิกที่ดีของครอบครัว ชุมชน และมีเจตคติที่ดีมีทักษะพื้นฐานในการประกอบอาชีพ

2. ด้านประสิทธิภาพ หมายถึง ความสำเร็จที่มีการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ครบถ้วน ทั้งการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขปัญหา รวมถึงการส่งต่อ ที่สอดคล้องกับสภาพปัญหา มีความรวดเร็ว ประหยัด บังเกิดผลกับผู้เรียนมากขึ้น และเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนด

3. ด้านคุณภาพ หมายถึง ความสำเร็จที่การจัดและผลการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเกิดคุณภาพเป็นที่พึงพอใจของผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย โดยนักเรียนได้รับความช่วยเหลืออย่างทั่วถึง และตรงตามสภาพปัญหา เกิดสัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนที่เป็นไปด้วยดี เกิดความอบอุ่น นักเรียนเรียนรู้ได้อย่างมีความสุข และได้รับการส่งเสริมพัฒนาตามศักยภาพอย่างรอบด้าน ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมพึงพอใจในการพัฒนาคุณภาพนักเรียนอย่างเข้มแข็ง จริงจังด้วยความเอื้ออาทร

4. การพัฒนาองค์การ หมายถึง ความสำเร็จที่โรงเรียนมีการพัฒนาการจัดอย่างต่อเนื่อง โดยมีการพัฒนานวัตกรรม และวิธีการใหม่ ๆ ในการจัดการ มีการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องและมีการพัฒนาการใช้สื่อ เครื่องมือ ในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาผลงานวิจัย แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยศึกษาและสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของนฤมล กอบแก้ว (2559) ดวงพร สุพลดี (2561) ปุษยา ไชยจักร (2562) ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล (2564) พงศ์เทพ กันยะมี (2564) จุฑารัตน์ มั่นรักคง (2567) และรชา พูลพ่วง (2566) โดยมีกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

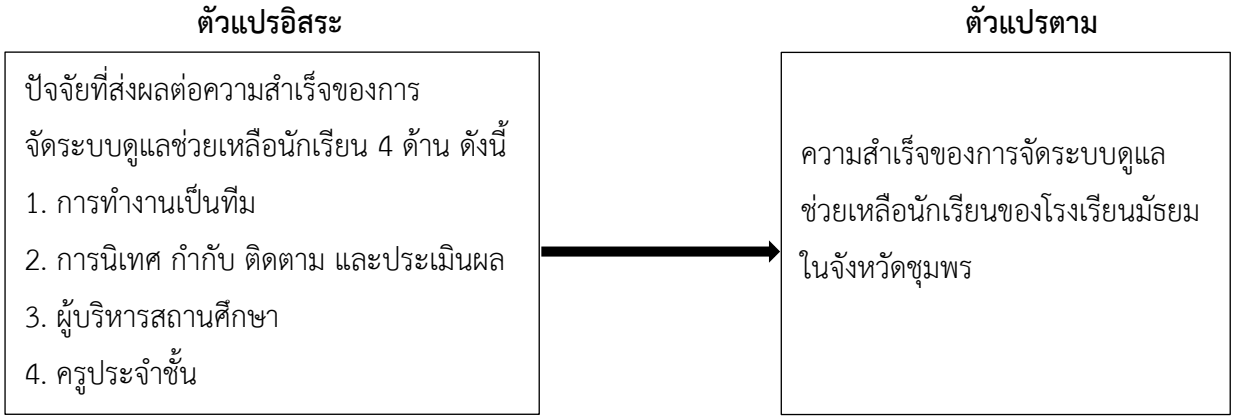

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 1,031 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำนวน 289 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน่ โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการวิเคราะห์ความถี่ และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้น มีลักษณะเป็นแบบ

มาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ โดยการวิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำค่าเฉลี่ยที่ได้แปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเกี่ยวกับ จำนวน 1 ด้าน ได้แก่ ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร (ประสิทธิภาพ) มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) มี 5 ระดับ วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำค่าเฉลี่ยได้แปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก และปัจจัยที่มีค่าต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล อยู่ในระดับมาก

ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก รองลงมา คือ นักเรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นจากการมีระบบดูแลช่วยเหลือในโรงเรียน อยู่ในระดับมาก และข้อมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ นักเรียนสามารถแก้ปัญหาส่วนตัวได้ดีขึ้นภายใต้ระบบดูแลช่วยเหลือนี้ อยู่ในระดับมาก

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ปัจจัยด้านด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านครูประจำชั้น มีความสัมพันธ์กันในทางบวก และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.508 - 0.689 โดยค่า

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงที่สุดคือ ด้านครูประจำชั้น รองลงมา คือ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และต่ำที่สุด คือ ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้น ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และสามารถนำมาพยากรณ์ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร ได้โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ร้อยละ 59.50

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

ปัจจัย	b	$S.E._b$	Beta	t	p-values
ค่าคงที่	0.313	0.203		1.537	0.125
ด้านการทำงานเป็นทีม (X_1)	0.131	0.055	0.130	2.399	0.017
ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล (X_2)	0.146	0.049	0.149	2.985	0.003
ด้านผู้บริหารสถานศึกษา (X_3)	0.197	0.067	0.187	2.947	0.003
ด้านครูประจำชั้น (X_4)	0.445	0.040	0.492	11.264	0.000
R = 0.771	R^2 = 0.595			F = 104.186	

* อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในครั้งนี้ ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ โดยวิธี Enter พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้น ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์เท่ากับ 0.595 และสามารถนำปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ไปพยากรณ์ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ได้ร้อยละ 59.50 และพบว่าด้านครูประจำ รองลงมาได้แก่ ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ

การอภิปรายผล

ด้านการทำงานเป็นทีม ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะสมาชิกในทีมในโรงเรียนมีความไว้วางใจซึ่งกันและกัน อันจะนำไปสู่ผลดีต่อการทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายร่วมกันที่ชัดเจนและแบ่งหน้าที่และบทบาทของสมาชิกอย่างชัดเจน สอดคล้องกับ ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล (2563) กล่าวว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม คือ การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมิได้สำเร็จด้วยการทำงานของบุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือเฉพาะภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาแต่เพียงอย่างเดียว แต่เป็นการดำเนินงานที่ต้องมีการประสานงานและการมีส่วนร่วมของบุคคลหลายฝ่าย และเป็นที่ยอมรับว่าผู้บริหารสถานศึกษาสถานศึกษาเป็นผู้นำและเป็นหัวหน้าของทีมงานที่จะต้องนำกลุ่มให้สามารถทำงานออกมาให้เป็นผลสำเร็จตามเป้าหมายและช่วยเหลือคณะทำงานให้มีกำลังใจพึงพอใจที่จะทำงานร่วมกันเป็นอันหนึ่งอันเดียวกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ มยุรี สารีบุตร (2560) ได้ศึกษาปัจจัยความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียนโรงเรียนประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจัยความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณภาพนักเรียนมีค่าเฉลี่ยระดับ มาก ปัจจัยความสำเร็จการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและคุณภาพนักเรียนมีความสัมพันธ์ในระดับมากอย่างมีนัยยะสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 แนวทางการพัฒนาปัจจัยและการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้สูงต่อคุณภาพนักเรียนในโรงเรียนประถมศึกษา ควรจัดให้มี 1) ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน และ2) การสนับสนุนจากหน่วยงาน เมื่อพิจารณาความสอดคล้องแล้ว พบว่าแม้ว่างานวิจัยที่ศึกษาจะมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเหมือนกัน

ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะผู้บริหารมีการสนับสนุนและส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้และพัฒนาทักษะใหม่ ๆ อยู่ในระดับมาก มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงและพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน สอดคล้องกับ วัชรา เล่าเรียนดี (2559) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันด้วยการช่วยเหลือ สนับสนุน ส่งเสริมระหว่างผู้ให้การนิเทศหรือผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ หรือระหว่างเพื่อนครู เพื่อที่จะพัฒนาหรือปรับปรุงคุณภาพการจัดการศึกษาและการจัดการเรียนรู้ของครูเพื่อให้ได้มาซึ่งประสิทธิผลในการเรียนรู้ของผู้เรียน

ด้านผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารมีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียน มีการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง และผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชนเพื่อสนับสนุนการดูแลนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับที่ ชฎารัตน์ พลเดช (2558) กล่าวว่า ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วยภาวะผู้นำการบริหารและการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การจัดสถานที่สิ่งอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงานและข้อมูลสารสนเทศและ การสร้างแรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประสบความสำเร็จ

ด้านครูประจำชั้น ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ครูประจำชั้นสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในชั้นเรียน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียน มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียนและผู้ปกครอง ซึ่งสอดคล้องกับที่ นพมาศ สุขอุดม (2560) ได้กล่าวว่า การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาจะต้องเป็นความร่วมมือกันในการดำเนินงานของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ทั้งหน่วยงานต้นสังกัด สถานศึกษา หน่วยงานและองค์กรที่เกี่ยวข้อง โดยมีบุคลากรหลักในการดำเนินงาน คือ ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา โดยมีภารกิจที่เป็นหัวใจของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

ผลการศึกษาระดับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ภาพรวมและรายข้อ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้ปกครองและชุมชนมีส่วนร่วมในการสนับสนุนระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเหมาะสม นักเรียนได้รับผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้นจากการมีระบบดูแลช่วยเหลือในโรงเรียน และนักเรียนสามารถแก้ปัญหาส่วนตัวได้ดีขึ้นภายใต้ระบบดูแล สอดคล้องกับงานวิจัยของ มนชิดา หนูแก้ว (2567) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช ผลการวิจัย ตามความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมประชุมระดมสมอง พบว่า ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ครูควรจัดทำบันทึกข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคลให้เป็นปัจจุบัน ด้านการคัดกรองนักเรียน โรงเรียนควรจัดทำแบบคัดกรองร่วมกันระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครอง ด้านการส่งเสริมนักเรียน โรงเรียนควรจัดกิจกรรมส่งเสริมนักเรียนในทุกด้านที่หลากหลาย ซึ่งนักเรียนสามารถเลือกได้ตามถนัด ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา โรงเรียนควรจัดประชุมคณะกรรมการดำเนินงาน คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้ที่เกี่ยวข้องให้บ่อยขึ้น เพื่อปรึกษาและหาแนวทางแก้ปัญหา ด้านการส่งต่อนักเรียน โรงเรียนควรจัดทำข้อมูลการส่งต่อนักเรียนไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกให้เป็นระบบและสามารถตรวจสอบข้อมูลได้รวดเร็ว เมื่อพิจารณาความสอดคล้องแล้ว พบว่าแม้ว่างานวิจัยที่ศึกษาจะมีบริบทที่แตกต่างกัน แต่ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเหมือนกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร เมื่อวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับตัวแปรตาม พบว่า ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านครูประจำชั้น มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาและครู มีความเข้าใจและมีความคิดเห็นว่า ปัจจัยไม่ว่าจะเป็นด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านครูประจำชั้น ล้วนส่งผลต่อการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ พงศ์เทพ กันยะมี (2564) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีทั้งหมด 5 ปัจจัย คือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา ปัจจัยด้านครูแนะแนว ปัจจัยด้านการประสานงาน และปัจจัยด้านการ

ฝึกอบรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดคือ ปัจจัยด้านครูที่ปรึกษา รองลงมาคือ ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านการฝึกอบรม ส่วนตัวแปรต้นกับตัวแปรตามพบว่า มีความสัมพันธ์กันทุกปัจจัยและส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ในจังหวัดชุมพร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารเป็นตัวพยากรณ์ ได้แก่ ปัจจัยด้านการทำงานเป็นทีม ปัจจัยด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ปัจจัยด้านผู้บริหารสถานศึกษา และปัจจัยด้านครูประจำชั้น ส่งผลต่อความสำเร็จของ การจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถนำมาพยากรณ์ความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยมในจังหวัดชุมพร ได้โดยสามารถนำพยากรณ์ตามความสำเร็จของการจัดการดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้ร้อยละ 59.50 ซึ่งสอดคล้องกับวิจัย ณัฐนียา ห้องกระจก (2562) ได้ศึกษาวิจัย"แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดพระนครศรีอยุธยาผลการวิจัยพบว่าแนวทางทีสร้างขึ้นในภาพรวมทุกองค์ประกอบและทุกรายการมีความเหมาะสมกับแนว ทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและมีความเป็นไปได้ในการปฏิบัติจริงสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ที่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 4 ตัวแปรที่เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านครูประจำชั้น สามารถนำปัจจัยทั้ง 4 ไปส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากที่สุด

2) ในการวิจัยครั้งนี้พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนมัธยม ได้แก่ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการนิเทศ กำกับ ติดตาม และประเมินผล ด้านผู้บริหารสถานศึกษา และด้านครูประจำชั้น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีวิสัยทัศน์ในระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนสำหรับการจัดระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสถานศึกษาและชุมชนเพื่อสนับสนุนการดูแลนักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

จุฑารัตน์ มั่นรักคง. (มกราคม-มิถุนายน 2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการศิลปศาสตร์และวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ*, *11*(1), 68-80. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JAS_CPRU/article/view/275387/183755

ชฎารัตน์ พลเดช. (2558). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=424678

ฐานวัฒน์ อัญภัทร์อริยกุล. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของ โรงเรียนมัธยมศึกษา ในสหวิทยาเขต 8 ศรีนครอัจจะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 8*(2), 79-92. https://journal.bkkthon.ac.th/upload/doc/spit/50/files/Vol8%20No2-7.pdf

ณัฐนียา ห้องกระจก. (2562). *แนวทางการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามวงจรคุณภาพ PDCA ของสถานศึกษาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=542070

ดวงพร สุพลดี. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนในอำเภอบรรพตพิสัย จังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=554073

นพมาศ สุขอุดม. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโรงเรียนวัดเขาเชิงเทียนเทพาราม สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57920621.pdf

นฤมล กอบแก้ว. (2559). *ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3151

ปุษยา ไชยจักร, ประพรทิพย์ คุณากรพิทักษ์ และ นวัตกร หอมสิน. (มกราคม-มิถุนายน 2562). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1. *วารสารวิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี, 8*(1), 31-39. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ubonreseva/article/view/174151/139991

พงศ์เทพ กันยะมี, วจี ปัญญาใส และ สุมิตรา โรจนนิติ. (สิงหาคม 2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารจัดการระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 2. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์, 6*(8), 297-371. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/249623/169413

มนชิดา หนูแก้ว, นพรัตน์ ชัยเรือง, และวีระยุทธ ชาตะกาญจน์. (ตุลาคม 2567). การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือช่วยเหลือนักเรียนเพื่อยกระดับคุณภาพผู้เรียนของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช. *Journal of Roi Kaensarn Academi มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 9*(10), 1202-1218.https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/273043/182372

มยุรี สารีบุตร. (กรกฎาคม–ธันวาคม 2560). ปัจจัยความสำเร็จของการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีผลต่อคุณภาพนักเรียน โรงเรียนประถมศึกษา. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย*, *9*(2), 289-303. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/suedureasearchjournal/article/view/114164

รชา พูลพ่วง, ชาญชัย วงศ์สิรสวัสดิ์ และอรสา จรูญธรรม. (มกราคม-เมษายน 2567). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, 9(1), 374-384. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMSD/article/view/268264

วัชรา เล่าเรียนดี. (2559). *การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction)* (พิมพ์ครั้งที่ 5). นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากร.

การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Teamwork That Affects General Administration of School under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan

นฤพล เดชเพชร[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Narupon Datphet [1] and Wannaree Pansiri [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: narupon.peat@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (4) เพื่อวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 267 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านระดับการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ระดับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ (4) ด้านการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการร่วมมือ ด้านการประสานงาน และ ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การทำงานเป็นทีม การบริหารงานทั่วไป สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Abstract

The objectives of this research were (1) to analyze the level of teamwork that affects the overall administration of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. (2) to analyze the level of general administration in educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. (3) to analyze the relationship between teamwork and overall administration of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. And (4) to analyze the impact of teamwork on the overall administration of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. The research was conducted by collecting data from 267 administrators and teachers in secondary schools in Prachuap Khiri Khan Province, under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office, using a simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The results of the research showed that (1) the level of teamwork affecting the overall administration of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office was found to be at the highest level. (2) the overall level of general administration in educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office was at the highest level. (3) the relationship between teamwork and overall administration of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office was found to have a statistically significant relationship at the .01 level. and (4) teamwork, which comprises four dimensions: communication, collaboration, coordination, and creativity, was found to have a statistically significant impact on overall administration at the .05 level.

Keywords: Teamwork, overall administration, Prachuap Khiri Khan secondary educational service area office

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนากำลังคนให้มีคุณภาพ ในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกศตวรรษที่ 21 ในส่วนของประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษา การพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทยให้มีทักษะ ความรู้

ความสามารถ และสมรรถนะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการพัฒนาประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การศึกษาจึงมีความสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติ การบริหารสถานศึกษาในด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนจึงมีความสำคัญ เพราะเกี่ยวข้องโดยตรงกับสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่สร้างผู้เรียนให้มีคุณภาพตรงตามเป้าหมายและเป็นที่ยอมรับของสังคมทั่วไป

แนวทางการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน เป็นส่วนราชการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา ให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการ มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ทั้งทางด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไป ดังนั้นงานบริหารทั่วไปเป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุนส่งเสริมการปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบายและมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

การทำงานเป็นทีมนั้น มีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน การที่จะทำให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์นั้น เกิดจากการทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีม ใช้ทักษะ ความรู้ความสามารถของทุกคน มาร่วมกันคิด ลงมือทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกันให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ขององค์กร (อธิกุล กุลนรัตน์,2566) ซึ่งจะเห็นได้ว่าการทำงานเป็นทีม เกิดจากความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย ซึ่งช่วยส่งเสริมการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานที่มีหน้าที่หลักในการรับผิดชอบและดูแลการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ มีพันธกิจด้านการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นการบริหารงานทั่วไป จึงเป็นภารกิจหลักที่จะต้องดำเนินการให้บรรลุเป้าหมายของการพัฒนาสถานศึกษา เมื่อพิจารณาผลการติดตาม ประเมินผล การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตัวชี้วัดที่ 1 ระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยและการบริหารสถานการณ์ที่เกิดขึ้นในรอบ 12 เดือนที่ผ่านมา ผลการประเมินภาพรวมของตัวชี้วัดมีค่าคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 ซึ่งมีระดับคุณภาพปรับปรุง ซึ่งเป็นผลการประเมินด้านขอบข่ายของการบริหารงานทั่วไป และจากข้อมูลผลการติดตามประเมินผล การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 พบว่าตามผลการประเมินมาตรฐานที่ 1 การบริหารจัดการองค์การสู่ความเป็นเลิศ ตัวชี้วัดที่ 3 การกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการบริหารและการจัดการศึกษา มีผลการประเมินต่ำสุด ซึ่งมีผลการประเมินต่ำที่สุดในมาตรฐานนี้ สะท้อนถึงการขาดการทำงานเป็นทีม ขาดการบริหารจัดการด้านการกระจายอำนาจและการส่งเสริมการมีส่วนร่วมที่ดี ดังนั้นการทำงานเป็นทีมที่ดี จึงมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษาเป็นกุญแจหรือหัวใจของการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

จากสภาพปัญหาและเหตุผลดังกล่าวปฏิเสธไม่ได้ว่าเป็นผลมาจากระบบบริหารจัดการคุณภาพของสถานศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะเป็นบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับหน่วยงานและผู้ที่เกี่ยวข้องในการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และสามารถนำไปเป็นข้อมูลประกอบการพัฒนาการการทำงานเป็นทีมการบริหารงานทั่วไป เป็นองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียนต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

4. เพื่อวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการทำงานเป็นทีม

จากแนวคิดความหมายของการทำงานเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วย นลินี สว่างทอง (2564); สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม (2563); และอิงครัต จันทร์วงศ (2566) พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสรุปได้ว่า กระบวนการทำงานในองค์การโดยมีสมาชิกตั้งแต่ 2 คน ขึ้นไป มาทำงานร่วมกัน มีวัตถุประสงค์ มีเป้าหมายในการทำงานเหมือนกัน มีการกำหนดบทบาทหน้าที่ในการรับผิดชอบร่วมกัน โดยมีประโยชน์ในการทำงานร่วมกัน เพื่อร่วมกันไปสู่จุดมุ่งหมายเดียวกันและสามารถนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จหรือความล้มเหลวร่วมกัน

องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม

จากแนวคิดองค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม ซึ่งประกอบด้วย กัญญพัชร โพธิ์ทองและวิไลลักษณ์ วิเศษวงศ์ษา (2565); ณพัฐอร เฮงสมบูรณ์ พจนีย์ มั่งคั่งและกัญภร เอี่ยมพญา (2565); สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม (2563) และอริศษรา อุ่มสิน (2560) พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสรุปได้ว่า เป็นการทำงานที่ช่วยผลักดันให้งานที่ทำนั้นบรรลุเป้าหมายตามที่ได้กำหนด โดยมีการจัดรูปแบบการดำเนินงานภายในทีมงานเพื่อให้ทราบถึงเป้าหมายในการทำงาน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาองค์การให้บรรลุเป้าหมาย ทิศทางเดียวกัน

อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งประกอบด้วย 1. การติดต่อสื่อสาร 2. การร่วมมือ 3. การประสานงาน 4. การมีความคิดสร้างสรรค์ 5. การปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง 6. ความสัมพันธ์ 7. การตั้งเป้าหมายและ 8. ด้านภาวะผู้นำ

ความหมายของการบริหารงานทั่วไป

จากแนวคิดความหมายของการบริหารงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย ยุทธนา ล้ำเลิศ (2565); อัจฉรา จงดี (2560) และอธิกุล กุลนรัตน์ (2566) พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสรุปได้ว่า เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการ บริหารงาน อื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ เป็นงานที่ ไม่ใช่ภารกิจหน้าที่หลัก แต่มีความสำคัญ ต่อการดำเนินงานของโรงเรียน งานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน และสนับสนุนให้ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล

ขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป

จากแนวคิดขอบข่ายการบริหารงานทั่วไป ซึ่งประกอบด้วย เต็มเดช ไชยสำโรง (2565); ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) และยุทธนา ล้ำเลิศ (2565) พบว่าเป็นไปในทิศทางเดียวกัน สามารถสรุปได้ว่า ขอบข่ายและภารกิจด้านการบริหารงานทั่วไปประกอบด้วย 21 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ 2) การประสานงานและพัฒนาเครือข่ายการศึกษา 3) การวางแผนการบริหารงานการศึกษา 4) งานวิจัยเพื่อพัฒนานโยบายและแผน 5) การจัดระบบการบริหารและพัฒนาองค์กร 6) การพัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงาน 7) งานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 8) การดำเนินงานธุรการ 9) การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 10) การจัดทำสำมะโนผู้เรียน 11) การรับนักเรียน 12) การเสนอความเห็นเกี่ยวกับเรื่องการจัดตั้ง ยุบ รวมหรือเลิกสถานศึกษา 13) การประสานการจัดการศึกษาในระบบ นอกระบบและตามอัธยาศัย 14) การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา 15) การทัศนศึกษา 16) งานกิจการนักเรียน 17) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา 18) การส่งเสริม สนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ชุมชน องค์กร หน่วยงานและสถาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา 19) งานประสานราชการกับส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น การรายงานผลการปฏิบัติงาน 20) การจัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน 21) แนวทางการจัดกิจกรรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมในการลงโทษนักเรียน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยอาศัยกรอบแนวคิดการบริหารงานทั่วไป จำนวน 4 ด้าน สอดคล้องกับ (เต็มเดช ไชยสำโรง, 2565).และ(ยุทธนา ล้ำเลิศ, 2565) และการทำงานเป็นทีม จำนวน 4 ด้าน สอดคล้องกับ (อริศษรา อุ่มสิน, 2560) และ (นลินี สว่างทอง, 2564) กำหนดเป็นตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังรูปที่ 1

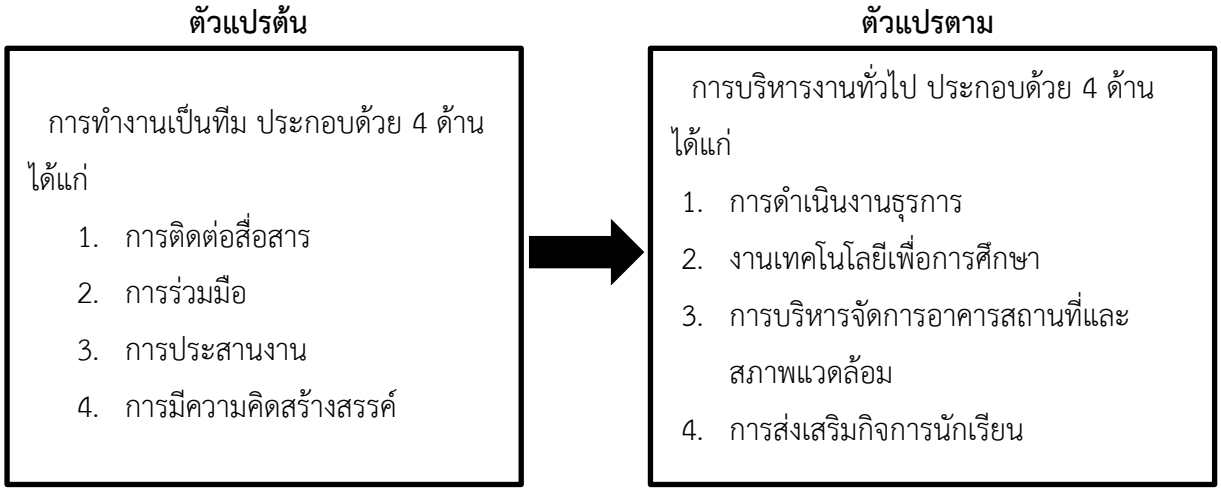

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 795 คน ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน 24 คน และครูผู้สอน 771 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 267 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง ตามวิธีของ (Yamane,1973) (อ้างอิงใน กัญญพัชร โพธิ์ทอง และวิไลลักษณ์ วิเศษวงศ์ษา, 2565)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการทำงานเป็นทีม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การร่วมมือ การประสานงาน และการมีความคิดสร้างสรรค์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1967) มี 5 ระดับ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ การดำเนินงานธุรการ งานเทคโนโลยี เพื่อการศึกษา การบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อมและการส่งเสริมกิจการนักเรียน มีลักษณะ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, 1967) มี 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1) วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2) วิเคราะห์ระดับการทำงานเป็นทีม ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

3) วิเคราะห์ระดับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4) วิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ด้วยค่าสถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) (ยุพิน ภารนันท์, 2557)

5) วิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ (multiple regression analysis โดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการร่วมมือ รองลงมาคือด้านการติดต่อสื่อสาร และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการประสานงาน ส่วนด้านการมีความคิดสร้างสรรค์อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 3 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการส่งเสริมกิจการนักเรียน รองลงมาคือ ด้านงานธุรการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการบริหารจัดการอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม ส่วนด้านงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผลแสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การทำงานเป็นทีม	ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_1)	ด้านการร่วมมือ (X_2)	ด้านการประสานงาน (X_3)	ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4)	การบริหารงานทั่วไป (Y)
ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_1)	1.00	0.759**	0.586**	0.562**	0.681**
ด้านการร่วมมือ (X_2)		1.00	0.474**	0.400**	0.577**
ด้านการประสานงาน (X_3)			1.00	0.611**	0.574**
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4)				1.00	0.640**
การบริหารงานทั่วไป (Y)					1.00

** นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า การทำงานเป็นทีม ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_1) ด้านการร่วมมือ (X_2) ด้านการประสานงาน (X_3) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4) มีความสัมพันธ์กันกับการบริหารงานทั่วไป (Y) ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานทั่วไป อยู่ในระดับค่อนข้างสูง คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร (r = .681) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (r = .640) ส่วนด้านที่มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง คือ ด้านการร่วมมือ (r = .577) และด้านการประสานงาน (r =. 574)

4. ผลวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผลปรากฏตามรายละเอียด ผลแสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อวิเคราะห์การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธี Enter

การทำงานเป็นทีม	b	$S.E._b$	Beta	t-values	p-values
ด้านการติดต่อสื่อสาร (X_1)	0.331	0.076	0.306	4.374	.000
ด้านการร่วมมือ (X_2)	0.138	0.055	0.156	2.516	.012
ด้านการประสานงาน (X_3)	0.115	0.054	0.116	2.127	.034
ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4)	0.317	0.051	0.335	6.245	.000
ค่าคงที่	0.371	0.221	-	1.680	0.094
R = 0.761	R^2=0.579			F =90.177	0.000

* นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 พบว่า การทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร (X_1) ด้านการร่วมมือ (X_2) ด้านการประสานงาน (X_3) และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4) ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.579 และพบว่าการทำงานเป็นทีม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ (Beta =0.335) ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์มากที่สุด รองลงมาได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร (Beta =0.306) ด้านการร่วมมือ (Beta =0.156) และด้านการประสานงาน (Beta =0.116) ตามลำดับ และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

$Y_i = 0.761 + 0.331(X_1) + 0.138(X_2) + 0.115(X_3) + 0.317(X_4)$

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

$Z_i = 0.306(Z_1) + 0.156(Z_2) + 0.116(Z_3) + 0.335(Z_4)$

อภิปรายผล

1. ระดับการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไป ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายในทิศทางเดียวกัน เกิดจากการทำงานร่วมกันในการใช้ทักษะ ความรู้ความสามารถของทุกคน ให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์การทำงาน การทำงานเป็นทีมจึงช่วยให้การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการทำงานโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ. สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ อินทฤกูรและสวัสดิ์ วงศ์ชัย (2566) ศึกษางานวิจัย เรื่อง การพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ผลงานวิจัยพบว่า รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือมีความเหมาะสมและความเป็นไปได้ โดยรวมเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงครัต จันทร์วงศ์ (2566) ศึกษางานวิจัย เรื่อง ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัด สงขลา อยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระดับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เนื่องมาจากการบริหารทั่วไปเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยประสานส่งเสริมและสนับสนุนการ บริหารงาน อื่น ๆ ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมีบทบาทหลักในการประสานส่งเสริม สนับสนุน และการอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการ

ให้บริการการศึกษาทุกรูปแบบ งานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงานและสนับสนุนให้ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผล สอดคล้องกับงานวิจัยของ เต็มเดช ไชยสำโรง (2565) ศึกษางานวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ เย็นมนัส (2558) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกงาน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ การทำงานเป็นทีมด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการร่วมมือ ด้านการประสานงาน และด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ มีความสัมพันธ์กับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายหลักของสถานศึกษา โดยการทำงานเป็นทีมช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ พัฒนาการบริหารงาน และสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา โดยทีมงานที่มีความร่วมมือและการสนับสนุนซึ่งกันและกันช่วยให้การบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายของการทำงานโรงเรียนได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชราภรณ์ เย็นมนัส (2558) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในทางบวกระดับสูง และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อธิกุล กุลนรัตน์ (2566) ได้ศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ผลการวิจัยพบว่า การทำงานเป็นทีมโดยรวมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}= 0.832**)

4. การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การทำงานเป็นทีมส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายเดียวกัน

เกิดจากการทำงานร่วมกันหรือการทำงานเป็นทีม โดยใช้ทักษะ ความรู้ความสามารถของทุกคน มาร่วมกันคิด ลงมือทำงานร่วมกัน มีเป้าหมายเดียวกันให้งานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงานและสนับสนุนให้เกิดความสำเร็จในการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน ซึ่งเกิดจากการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม (2563) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 ผลการวิจัยพบว่า แนวทางในการพัฒนาการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนที่ควรได้รับการพัฒนา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ ด้านการมีส่วนร่วม และด้านการไว้วางใจซึ่งกันและกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิงครัต จันทร์วงศ์ (2565) ได้ศึกษางานวิจัย เรื่อง ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ ข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการทำงานเป็นทีมส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัดสงขลา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. จากผลงานวิจัยพบว่า ด้านความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้มีทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยศึกษาสภาพปัญหา ลงพื้นที่ภาคสนาม สำรวจข้อมูล สร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนความรู้ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แนวคิดใหม่ ๆ และความต้องการเพื่อเป้าหมายความสำเร็จ

2. จากผลงานวิจัยพบว่า ด้านงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรพัฒนาการบริหารงานทั่วไป อาทิเช่น จัดให้มีระบบงานเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มีการวางแผนและดำเนินการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษามาใช้ในการบริหารและพัฒนาการศึกษาของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง และพัฒนานวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาแนวทางการบริหารงานทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล ฝ่ายบริหารงานวิชาการและฝ่ายบริหารงานทั่วไปร่วมกัน เพื่อนำไปพัฒนาคุณภาพผู้เรียนและพัฒนาสถานศึกษาอย่างรอบด้าน

2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆที่ส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ร่วมด้วย

บรรณานุกรม

กัญญพัชร โพธิ์ทอง และ วิไลลักษณ์ วิเศษวงศ์ษา. (2565). *ผลกระทบจากการทำงานเป็นทีมที่มีต่อประสิทธิภาพของทีมงานของพนักงานบริษัทผลิตและจัดจำหน่ายอุปกรณ์ตกแต่งบ้านแห่งหนึ่ง จังหวัดกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระศิลปศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสวนดุสิต]. หลักสูตรจิตวิทยาอุตสาหกรรมและองค์การ. https://psychology.dusit.ac.th/wpcontent/uploads/2023/06/7.pdf

ณพัฐอร เฮงสมบูรณ์ พจนีย์ มั่งคั่งและกัญภร เอี่ยมพญา (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานของสถานศึกษาสังกัดสำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 6. *วารสารสิรินธรปริทรรศน, 23(2)*, 186-187.

เต็มเดช ไชยสำโรง. (ตุลาคม-ธันวาคม 2566). การศึกษาการบริหารงานทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3.*วารสารการพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย, 1*(2), 102-103.

นลินี สว่างทอง. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม*[วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธนบุรี.

ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). *การกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาของเลขาธการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานไปยังคณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. ๒๕๕๐*. https://rattanaburi.ac.th/home/wp-content/uploads/2023/08/16-ประกาศ-สพฐ-การกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษา.pdf

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. (เล่มที่ 12).ตอนที่ 25 ก (19 สิงหาคม).

พัชราภรณ์ เย็นมนัส (2558). (เดือนกันยายน - เดือนธันวาคม พ.ศ. 2558). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 10(3)*, 59-62

ยุทธนา ล้ำเลิศ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. ฐานข้อมูลงานวิจัยวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์. http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail.php?id=2115

ยุทธศักดิ์ อินทฤกูร และ สวัสดิ์ วงศ์ชัย. (2566). การพัฒนารูปแบบการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนมัธยมศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 8*(11), 696-699.

ยุพิน ภารนันท์. (2557). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการเป็นองค์การแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สิทธิศักดิ์ เพ็ชรยิ้ม.(2563). การทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.] ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU – มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229135

อธิกุล กุลนรัตน์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับประสิทธิผลการบริหารทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU – มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229211

อริศษรา อุ่มสิน. (2560). *การศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU. e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-232-file01-2017-09-15-10-56-21.pdf

อัจฉรา จงดี (2560). *การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี

อิงครัต จันทร์วงศ์. (2566). *ปัจจัยการทำงานเป็นทีมที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ของข้าราชการกรมศุลกากร จังหวัดสงขลา* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. PSU Knowledge Bank. https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/18108

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: Wiley & Son.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Relationship between Behavioral Leadership of School Administrators and Work Motivation of Terchers under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan

ศุภกานต์ กตัญรัตน์[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Suppakarn Katanrat[1] and Wannaree Pansiri [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: suppakarn.kat@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีความสัมพันธ์กัน

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม แรงจูงใจ ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to: (1) analyze the level of behavioral leadership of school administrators under the Office of the Secondary Educational Service Area Office in Prachuap Khiri Khan (2) analyze the level of work motivation among teachers under the Office of the Secondary Educational Service Area Office in Prachuap Khiri Khan and (3) examine the relationship between the behavioral leadership of school administrators and the work

motivation of teachers under the Office of the Secondary Educational Service Area Office in Prachuap Khiri Khan. The sample group consisted of 264 people, including teachers under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. A questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results revealed that: (1) the overall level of behavioral leadership among school administrators was at the highest level; (2) the overall level of work motivation among teachers was high; and (3) there was a significant relationship between the behavioral leadership of school administrators and the work motivation of teachers.

Keywords: Behavioral leadership, motivation, school administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกประเทศในยุคกระแสโลกาภิวัตน์ ทำให้ประเทศต่าง ๆ ตระหนักถึงการสร้างความเข้มแข็งให้แก่ประเทศชาติ ด้วยเหตุนี้ระบบการจัดการศึกษาของไทย จึงจำเป็นจะต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น หลักการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตอยู่ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีความสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562, 2562) สำหรับการจัดการศึกษาให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นนั้น จำเป็นต้องเน้นการพัฒนาคุณภาพคน และพัฒนาระบบการบริหารจัดการสู่ระดับสากล กระทรวงศึกษาธิการจึงมุ่งหวังให้ผู้เรียนทุกช่วงวัยได้รับการพัฒนาในทุกมิติ ทั้งในด้านโอกาส ความเท่าเทียม ความเสมอภาค คุณภาพและสมรรถนะที่สำคัญ ตามบริบทของประเทศและสังคมโลก โดยเน้นให้ผู้เรียน "เรียนดี มีความสุข" ใช้หลักการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาจากทุกภาคส่วน ดังที่กล่าวไว้ว่า "จับมือไว้ แล้วไปด้วยกัน" เพื่อเป็นแนวทางให้ทุกหน่วยงานในสังกัดและในกำกับของกระทรวงศึกษาธิการนำไปใช้ในการขับเคลื่อนนโยบาย (บัลลังก์ โรหิตเสถียร, 2566)

หลายทศวรรษที่ผ่านมาจากเดิมผู้นำองค์กร นิยมใช้การบริหารจัดการโดยวิธีควบคุมอำนาจก็เปลี่ยนเป็นผู้นำที่มีการใช้วิธีการกระจายอำนาจจากด้านบนลงสู่ล่างแทนแนวคิดที่มุ่งเน้นการแข่งขัน จากเดิมที่ให้ความสำคัญกับโครงสร้างวัตถุนิยมเป็นหลักก็กลับมาเน้นความสำคัญของทรัพยากรบุคคล ตามแนวคิดที่ว่าทรัพยากรบุคคลเป็นสิ่งที่มีค่าที่สุดในองค์กรเพราะมีความเชื่อที่ว่ามนุษย์เป็นทรัพยากรบุคคลที่มีความคิดและสติปัญญา ซึ่งภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นการสะท้อนถึงความคิด ความรู้สึกและการตัดสินใจในบทบาทของผู้นำองค์กร เช่น การจัดการ การติดต่อสื่อสาร การสร้างแรงจูงใจ และการพัฒนาความร่วมมือในองค์กร เป็นต้น รวมถึงการใช้อิทธิพลหรือการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจเพื่อนำไปสู่เป้าหมายขององค์กร ทั้งหมดนี้เกิดขึ้นภายใต้ผลกระทบจากปัจจัยภายในและปัจจัย

ภายนอกที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและการดำเนินงานของผู้บริหาร จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้นำที่มีประสิทธิภาพสูงจะมีพฤติกรรมที่เน้นทั้งการทำงานและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลเพื่อให้ทีมทำงานได้ดีและมีความสุข ผู้นำ (Leader) และ“ภาวะผู้นำ(Leadership)” จึงเป็นปัจจัยสำคัญ เนื่องจากผู้นำมีบทบาทสำคัญในการนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในยุคโลกาภิวัตน์ทั้งในด้านการจัดการความรู้ การดำเนินงาน การตัดสินใจที่ถูกต้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ นอกจากนี้ ผู้นำยังต้องยึดมั่นในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ ความอดทนและความเพียรในการใช้ปัญญา คุณลักษณะเหล่านี้จึงถือเป็นรากฐานที่สำคัญสำหรับความสำเร็จขององค์กรในยุคปัจจุบัน (พัชรินทร์ วงสาร และศันสนีย์ จะสุวรรณ, 2564)

แรงจูงใจถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารจัดการไม่ต่างจากปัจจัยสำคัญอื่น เนื่องจากระดับแรงจูงใจของบุคคลนั่นจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ถึงแม้ว่าแรงจูงใจจะเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ แต่สามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของบุคคล ผู้ที่มีแรงจูงใจสูงมักแสดงความกระตือรือร้น มีความมุ่งมั่น เอาใจใส่และรับผิดชอบต่อหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ ในทางกลับกันบุคคลที่ขาดแรงจูงใจอาจแสดงพฤติกรรมที่ไม่ใส่ใจหรือขาดความรับผิดชอบในงานที่ทำ กระด้างกระเดื่องต่อการปกครองต่อผู้บังคับบัญชา มีความท้อแท้หมดกำลังใจและมีความรู้สึกไม่ชอบงานที่ทำ (พนมวัน ชุ่มใจ, 2559) ครูในฐานะของผู้ปฏิบัติและผู้จัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนจำเป็นต้องมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานประสบผลสำเร็จและเกิดประสิทธิภาพ แรงจูงใจในการทำงานของครูจึงนับว่าเป็นเครื่องมือหนึ่งที่สำคัญในการบริหารจัดการศึกษา *ดังนั้น การสร้างขวัญและกำลังใจจึงเป็นหน้าที่ที่ผู้บริหาร*สถานศึกษา*ควรให้ความสำคัญเพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาประสบความสำเร็จ*

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้นจำนวน 18 โรงเรียน ครูผู้สอน จำนวน 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) ซึ่งในแต่ละปีมีการสับเปลี่ยนผู้บริหารอยู่บ่อยครั้งและการบริหารสถานศึกษาแต่ละโรงเรียนจะมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนและชื่อเสียงขององค์กรเป็นหลัก ส่งผลให้เกิดการแข่งขันระหว่างโรงเรียน อย่างไรก็ตามการบริหารงานของผู้บริหารบางครั้งขาดความยืดหยุ่น ส่งผลให้ครูต้องเผชิญกับความกดดันอย่างมาก ครูยังต้องรับภาระงานที่มากเกินไป ขาดทรัพยากรและงบประมาณ อีกทั้งยังต้องช่วยเหลือนักเรียนด้วยเงินส่วนตัว ปัญหาเหล่านี้ทำให้ครูขาดแรงจูงใจ ส่งผลกระทบต่อการสอนที่ขาดความสร้างสรรค์และไม่น่าสนใจ นักเรียนจึงอาจไม่ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ปัญหาดังกล่าวส่งผลต่อความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2566)

จากสภาพปัญหาและสาเหตุที่กล่าวมาผู้วิจัยซึ่งปฏิบัติงานอยู่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จึงมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์กับผู้บริหารในการพัฒนาตนเองและนำไปปรับปรุงพัฒนาคุณภาพการปฏิบัติงานของครู เพื่อส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน นำไปสู่การสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดีและมีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียน

เพื่อให้ผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนสูงขึ้นตามจุดมุ่งหมายของสถานศึกษาที่ได้คาดหวังไว้และเพิ่มคุณภาพของผู้เรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของหลักสูตรและของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร ตำราในเรื่องต่อไปนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม

ภาวะผู้นำในบริบทของสถานศึกษาเป็นเรื่องสำคัญที่เกี่ยวข้องกับทั้งการบริหารจัดการองค์กร การพัฒนาบุคลากร และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมต่อการเรียนรู้และการพัฒนาให้เป็นไปตามนโยบาย โดยใช้กำลังกาย กำลังใจ กำลังความคิด กระตุ้น ชี้นำ ผลักดันให้บุคคลมีความเต็มใจในการปฏิบัติ ตลอดจนทำให้ผู้ร่วมงานมีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน (นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล, 2560) โดยความสำคัญของภาวะผู้นำนั้น จะต้องเป็นผู้ที่ค้นหาข้อมูลของแต่ละบุคคลในหน่วยงานได้อย่างลึกซึ้ง เพื่อประโยชน์ในการบริหารงานบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันผู้นำที่ดีจะต้องเป็นผู้รู้จักเข้าถึงธรรมชาติพื้นฐานของบุคลากรในหน่วยงานของตน เป็นนักสื่อสารที่ดีกับผู้ร่วมงานและสามารถเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขปัญหาเหล่านั้นได้ (ธุมากร เจดีย์คำ, 2559)

ทฤษฎีภาวะผู้นำตามตารางการจัดการของ Robert R. Blake และ Jane S. Mouton ในปี ค.ศ. 1964 ได้พัฒนาทฤษฎีภาวะผู้นำที่ชื่อตาข่ายการบริหารและต่อมาพัฒนาเป็นตาข่ายแห่งผู้นำ (Leadership Grid) เบลคและมูตัน กล่าวว่า ภาวะผู้นำที่ดีมีปัจจัย 2 อย่างประกอบ คือ คนและผลผลิต โดยมีผู้นำ 5 แบบ ที่มีความน่าสนใจ สามารถนำไปใช้อธิบายพฤติกรรมภาวะผู้นำ ได้ดังนี้

1. แบบมุ่งงาน ผู้นำมุ่งเน้นไปที่การผลักดันให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่ตั้งไว้เป็นหลัก โดยให้ความสำคัญกับผลผลิตหรือประสิทธิภาพในการทำงานมากกว่าความสัมพันธ์หรือความพึงพอใจของทีมงาน

2. แบบมุ่งคนสูง ผู้นำมุ่งเน้นไปที่การสร้างความพึงพอใจและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยไม่ค่อยให้ความสำคัญกับผลผลิตหรือประสิทธิภาพในการทำงาน การสร้างความสุขในการทำงานเป็นเป้าหมายหลักของผู้นำในรูปแบบนี้

3. แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ ผู้นำมีความสนใจในทั้งคนและงานน้อยมาก มักให้ความสำคัญต่ำกับการบรรลุผลลัพธ์และไม่ได้สนใจพัฒนาความสัมพันธ์กับทีมงานอย่างจริงจัง การมอบหมายงานมักเป็นการมอบให้กับผู้ใต้บังคับบัญชามากกว่าการแสดงบทบาทผู้นำที่ชัดเจน

4. แบบทางสายกลาง ผู้นำมุ่งหวังที่จะรักษาความสมดุลระหว่างการทำงานและการสร้างขวัญกำลังใจให้กับทีมงาน มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ผู้นำจะพยายามหลีกเลี่ยงการใช้การควบคุมที่เข้มงวดหรือการใช้กำลังในการ ใช้วิธีการประนีประนอมในการแก้ไขปัญหาภายในทีม

5. แบบทำงานเป็นทีม ผู้นำที่ให้ความสำคัญทั้งในด้านการบรรลุเป้าหมายของงานและขวัญกำลังใจของผู้ใต้บังคับบัญชา เชื่อว่าความต้องการขององค์กรและความต้องการของพนักงานสามารถดำเนินไปพร้อมกันได้โดยไม่จำเป็นต้องขัดแย้งกัน โดยทุกคนมีความรู้สึกยึดมั่นในหน้าที่ของตนและทำงานร่วมกันเป็นระบบทีม (Blake & Mouton, 1964, อ้างอิงใน ปริยานุช มูลมั่ง, 2565)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ

แรงจูงใจ หมายถึง พลังหรือแรงผลักดันที่อยู่ภายในตัวบุคคล ซึ่งส่งผลให้เกิดพฤติกรรมที่มุ่งไปสู่เป้าหมาย โดยแรงจูงใจในบริบทของการทำงานเป็นความมุ่งมั่น ความพยายาม และความตั้งใจที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จตามเป้าหมายขององค์กร แบ่งออกเป็น สองด้าน คือ ด้านจิตใจและด้านพฤติกรรม (เกียรติษฎา ภูมิเพ็ง, 2564) ซึ่งพฤติกรรมที่แตกต่างกันของแต่ละบุคคลนั้นเป็นผลจากแรงกระตุ้นที่มีความคาดหวังหรือความต้องการที่แตกต่างกัน และเมื่อความต้องการดังกล่าวได้รับการสนับสนุนก็จะส่งผลให้เกิดแรงจูงใจในการทำงาน (สิษธวัช จันทร์พล และชำนาญ ทองเย็น, 2565) โดยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานนั้นมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อองค์กร เนื่องจากเป็นปัจจัยพื้นฐานที่กำหนดพฤติกรรมและผลการปฏิบัติงานของบุคลากร คุณภาพของผลงานมีความสัมพันธ์โดยตรงกับระดับแรงจูงใจของผู้ปฏิบัติงาน องค์กรที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่พนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะได้รับประโยชน์จากการที่บุคลากรทุ่มเทความรู้ความสามารถอย่างเต็มที่ในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้เกิดความร่วมมือและการทำงานอย่างเต็มใจเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร

ทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factor Theory) ของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, Mauaner & Snyderman, 1959) ได้ศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการทำงานของบุคคล โดยศึกษาว่าความต้องการในงานของคนคืออะไร และพบว่าความสุขจากการทำงานขึ้นอยู่กับความพึงพอใจหรือไม่พึงพอใจในงาน ทั้งนี้ ความพึงพอใจและความไม่พึงพอใจเกิดจากปัจจัยสองกลุ่ม คือ ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน สามารถนำไปใช้อธิบายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานได้ ดังนี้

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivating Factors) หมายถึง ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นปัจจัยที่จูงใจให้คนอยากทำงานมากขึ้น เนื่องมาจากแรงจูงใจภายในที่เกิดจากการทำงานทำให้บุคคลชื่นชอบและรักงาน เป็นการสร้างความพึงพอใจให้เกิดการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ความสำเร็จในการทำงาน เป็นต้น

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) หมายถึง ปัจจัยที่ช่วยรักษาแรงจูงใจในการทำงาน หากปัจจัยเหล่านี้ขาดหายไปหรือไม่เหมาะสม จะทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน แต่ไม่ได้ช่วยกระตุ้นให้เกิด

ความพึงพอใจโดยตรง เช่น การได้รับการยอมรับนับถือ ความสำเร็จในการทำงาน เป็นต้น (Alderfer, 1969 อ้างถึงใน ณิชกานต์ รัตนบุรี, 2563)

กรอบแนวคิด

งานวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามแนวคิดทฤษฎีตามนักวิชาการต่าง ๆ ดังแสดงในรูป

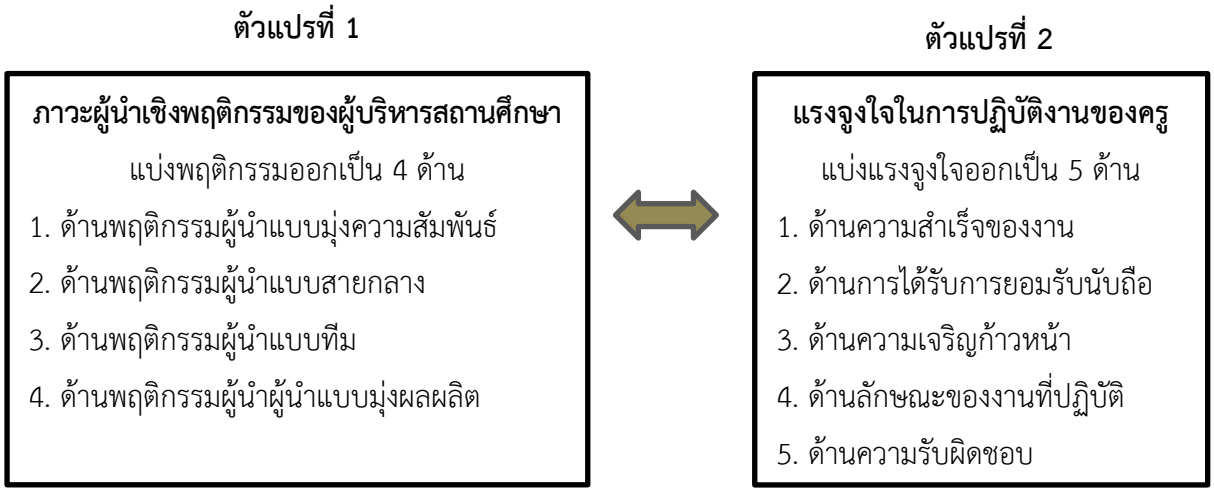

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) 2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 264 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970, p. 607- 610) ความคลาดเคลื่อนที่ .05 หลังจากนั้นสุ่มตัวอย่างโดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) ระดับการศึกษา 4) ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมผู้นำแบบ

มุ่งความสัมพันธ์ 2) พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง 3) พฤติกรรมผู้นำแบบทีม และ 4) พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านความสำเร็จของงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านความเจริญก้าวหน้า 4) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ 5) ด้านความรับผิดชอบ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 1) พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ 2) พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง 3) พฤติกรรมผู้นำแบบทีม และ4) ผู้นำแบบมุ่งผลผลิต โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย เป็นรายด้านและรายข้อ

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 1) ด้านความสำเร็จของงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านความเจริญก้าวหน้า 4) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ 5) ด้านความรับผิดชอบ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย เป็นรายด้านและรายข้อ

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำค่าที่ได้ ไปแปลความหมายค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยสรุปผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ในการวิเคราะห์ผล พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม

ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนด้านพฤติกรรมผู้นำผู้นำแบบมุ่งผลผลิต อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ในการวิเคราะห์ผล พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มี 1 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านความสำเร็จของงาน ที่เหลืออีก 4 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านความเจริญก้าวหน้า และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	**แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู**					
	1. ด้านความสำเร็จของงาน	**2. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ**	**3. ด้านความเจริญก้าวหน้า**	**4. ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ**	**5. ด้านความรับผิดชอบ**	**ภาพรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู**
1. พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์	.401**	.420**	.359**	.433**	.542**	.492**
2. พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง	.382**	.453**	.369**	.460**	.518**	.501**
3. พฤติกรรมผู้นำแบบทีม	.437**	.422**	.389**	.448**	.552**	.511**
4. พฤติกรรมผู้นำผู้นำแบบมุ่งผลผลิต	.474**	.687**	.657**	.846**	.751**	.793**
ภาพรวมภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม	.492**	.588**	.529**	.655**	.694**	.680**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ใน

ระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .680 โดยเรียงความเรียงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิตมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .793 อันดับสอง พฤติกรรมผู้นำแบบทีมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .511 อันดับสาม พฤติกรรมผู้นำแบบสายกลางมีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .501 และอันดับสุดท้าย พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .492

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง อยู่ในระดับมากที่สุด ตามลำดับ ส่วนด้านพฤติกรรมผู้นำผู้นำแบบมุ่งผลผลิต อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ พฤติกรรมผู้นำแบบทีมนั้น ผู้บริหารจะแสดงออกถึงความเปิดใจกว้าง รับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา เปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจเกี่ยวกับการทำงาน ผู้บริหารให้ความสำคัญกับแนวคิดของครูทุกคน นำความคิดเห็นเหล่านั้นมาผสานเข้าด้วยกัน สร้างความร่วมมือในทีมอย่างเป็นหนึ่งเดียว มีการจัดประชุมหรือปรึกษาหารือร่วมกัน เพื่อหาวิธีแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างทำงาน ตั้งเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างชัดเจน โดยให้ทุกฝ่ายได้มีส่วนร่วมในความสำเร็จและมีความภูมิใจในผลงานที่ร่วมกันสร้าง โดยการบริหารงานในสถานศึกษานั้นผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนให้การบริหารงานในสถานศึกษาสำเร็จตามวัตถุประสงค์ ซึ่งจะต้องอาศัยความร่วมมือกับทุกภาคส่วนโดยเฉพาะ ครู และบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องแสดงถึงความสามารถในการเป็นผู้นำของกลุ่มคนเพื่อนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้และสามารถจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา ตัวลือ (2564) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมอยู่

ในระดับมาก ได้แก่ ด้านผู้นำแบบทำงานเป็นทีม ด้านผู้นำแบบมุ่งคนสูง และด้านผู้นำแบบมุ่งผลผลิต และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พงศธรณ์ เชื้อชาติ (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบทีม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสายกลาง ตามลำดับ

2. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มี 1 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านความสำเร็จของงาน ที่เหลืออีก 4 ด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านความรับผิดชอบ ด้านที่ 3 ด้านความเจริญก้าวหน้า ด้านที่ 4 ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ ด้านที่ 2 ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะด้านความสำเร็จของงานนั้นเป็นการแสดงถึงการที่ครูได้รับแรงผลักดันให้ปฏิบัติงาน สามารถทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย สามารถแก้ไขปัญหาและป้องกันปัญหาให้บรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ครูมีความรู้สึกพึงพอใจในผลสำเร็จของงาน ทำให้มีกำลังใจในการทำงานอื่นต่อไป ซึ่งด้านความสำเร็จของงานนั้นเป็นแรงจูงใจที่สำคัญสำหรับครูในด้านการปฏิบัติงาน โดยครูที่มีแรงจูงใจด้านนี้มักมุ่งมั่นเพื่อบรรลุเป้าหมายที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนและความก้าวหน้าในสายวิชาชีพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นูรียะห์ หะแว, จรุณี เก้าเอี้ยน, และนิตยา เรืองแป้น (2564) ได้ศึกษาเรื่องพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2 พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน และ ด้านความก้าวหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จตุพร ใจหาญ และรัตนา กาญจนพันธ์ (2567) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน และด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรจิรา สว่างแจ้ง, สนั่น ประจงจิตร, และวิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์ (2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมและแรงจูงใจในการทำงานของครูในเขตยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความสำเร็จของงาน และ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ซึ่งแสดงให้เห็นว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูด้านความสำเร็จของงานทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานที่ได้รับผิดชอบได้สำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการทำงานและสามารถป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความรู้สึกพึงพอใจในผลสำเร็จของงานที่ทำ ส่งผลให้ครูมีความสุขและความพึงพอใจในการทำงาน ช่วยเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอนและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีประสิทธิภาพในโรงเรียน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ด้านที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต มีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในการดำเนินงาน มีการออกคำสั่งในการมอบหมายงาน มีการติดตามและให้รายงานผลการปฏิบัติงานเป็นระยะ ๆ มีการกระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจ มีความมุ่งมั่นในการทำงาน ผู้บริหารเชื่อมั่นในศักยภาพของครู และคอยสนับสนุนให้ครูทำงานให้บรรลุตามเป้าหมาย เน้นผลลัพธ์และความสำเร็จของงานเป็นหลัก เป็นพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการใช้อิทธิพลและอำนาจในการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ นำไปสู่ความสำเร็จขององค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ นารินทิพย์ สิงห์งอย (2563) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครพนม เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจมากที่สุด ได้แก่ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ซึ่งแสดงให้เห็นว่าภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความเกี่ยวข้องโดยตรงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งผลผลิต เน้นที่การบรรลุเป้าหมาย ผู้นำมีโครงสร้างการทำงานที่ชัดเจน มีการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีผลต่อการกระตุ้นแรงจูงใจของครูให้ครูมีความกระตือรือร้นในการทำงาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ พฤติกรรมผู้นำผู้นำแบบมุ่งผลผลิต ดังนั้น ผู้บริหารควรปรับตัวเพื่อสร้างสมดุลระหว่างการควบคุมและการสนับสนุน โดยลดการควบคุมแบบเคร่งครัดแล้วให้หันมาให้ความสำคัญกับการกำหนดเป้าหมายปลายทางที่ชัดเจนแทน มีการเปิดโอกาสให้ครูเลือกวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมกับบริบทของตน เพิ่มการสนับสนุนให้ครูมีอิสระในการคิดและตัดสินใจ ผู้บริหารเปลี่ยนมามีบทบาทเป็นผู้ให้คำแนะนำ ให้การสนับสนุน และมีการสะท้อนผลงานร่วมกันในลักษณะการเรียนรู้จากข้อผิดพลาดมากกว่าการตำหนิหรือควบคุม

2. จากผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การได้รับการยอมรับนับถือ ดังนั้น ผู้บริหารต้องอาศัยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนความร่วมมือ มีการยกย่อง

ความสำเร็จ มีการเปิดโอกาสให้ครูแสดงศักยภาพ เมื่อครูรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่าจากเพื่อนร่วมงาน จะช่วยเพิ่มความมั่นใจและแรงจูงใจในการทำงาน ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่ดีขึ้นในระยะยาวต่อไป

3. จากผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรดำเนินการเพื่อรักษาความสัมพันธ์ดังกล่าวไว้ รวมถึงเสริมสร้างให้เข้มแข็งยิ่งขึ้น โดยภาวะผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจของครูจำเป็นต้องอาศัยการบริหารที่เน้นทั้งความสำเร็จของงานและความสุขของบุคลากร มีการสร้างแรงจูงใจอย่างต่อเนื่อง และการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนมีศักยภาพในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยศึกษาในเชิงคุณภาพ เกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้เข้าใจมุมมองของครูเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารและแรงจูงใจในเชิงลึก

2. ควรทำวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยเชิงสาเหตุเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

เกียรติษฎา ภูมิเพ็ง. (2564). *การศึกษาความต้องการและแรงจูงใจในการทำงานวิจัยสถาบันของบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. ชลบุรี: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัย.

เจนจิรา ตัวลือ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections (UPDC). https://shorturl.asia/SuT6Y

ณิชกานต์ รัตนบุรี. (2562). *ความสัมพันธ์ของความเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอฉวาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2* [การศึกษาค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. https://shorturl.asia/4gLfR

ธุมากร เจดีย์คำ. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหาร สถานศึกษากับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. Rambhai Barni Rajabhat university (RBRU). https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=214&group=20

นพพล ศุภวิทยาเจริญกุล. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

นารินทิพย์ สิงห์งอย. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. Sakon Nakhon Rajabhat university (SNRU). https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020061561421229109_fulltext.pdf

นูรียะห์ หะแว, จรุณี เก้าเอี้ยน, และ นิตยา เรืองแป้น. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564). พฤติกรรมผู้นาของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2. *วารสารอัล-ฮิกมะฮฺมหาวิทยาลัยฟาฏอนี*, *11*(22), 101-112.

ปริยานุช มูลมั่ง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections (UPDC). https://updc.up.ac.th/items/fcdff683-992c-4d6d-8a79-87cdcd25837c

พนมวัน ชุ่มใจ. (2559). *ขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตพื้นที่อำเภอบางสะพานจังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

พัชรินทร์ วงสาร และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ. (2564). คุณลักษณะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของ ผู้บริหารสถานศึกษา. *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและ นานาชาติครั้งที่ 14 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021*. วันพุธที่ 18 สิงหาคม 2564. (น. 1079). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2566). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. https://shorturl.asia/PJTv4.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567). *แผนการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลประจำปีงบประมาณ 2567*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. https://shorturl.asia/c9rQA.

อรจิรา สว่างแจ้ง, สนั่น ประจงจิตร และ วิสุทธิ์ วิจิตรพัชราภรณ์. (มกราคม-มีนาคม 2565). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมและแรงจูงใจในการทำงานของครูในเขตยานนาวา สังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, *10*(38), 19-204.

บัลลังก์ โรหิตเสถียร. (2566, 14 กันยายน). *รมว.ศธ.แถลงนโยบายการศึกษา "เรียนดี มีความสุข"*. ศธ. 360 องศา พัฒนาการศึกษาไทยไปด้วยกัน. https://shorturl.asia/ZtNxS

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2562, 1 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 136 ตอนที่ 57 ก. หน้า 49-53.

สิษฐวัช จันทร์พล และ ชำนาญ ทองเย็น. (มกราคม-มีนาคม 2565). แรงจูงใจในการทำงานและความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานโรงงานอุตสาหกรรมผลิตชิ้นส่วนรถยนต์จังหวัดปราจีนบุรี. *วารสารสหวิทยาการสังคมศาสตร์และการสื่อสาร*, *5*(1), 91-102.

จตุพร ใจหาญ และรัตนา กาญจนพันธุ์. (มกราคม-มิถุนายน 2567). ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยทางการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ*, *19*(1), 101-111.

Blake, R. & Mouton, J. (1964). *The Managerial Grid: The Key to Leadership Excellence*. Houston, TX: Gulf Publishing Company.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). *The Motivation to Work* (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons, Inc.

Krejcie, R.V., & Morgan D.W. (1970). *Determining sample size for research activities*. *Education and Psychology Measurement, 30*(3), 607-608.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

The Role of School Administrators in a Changing World That Influences the Promotion of Classroom Research in Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

กิ่งกนก นกฉลาด[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Kingkanok Nokchalard[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: gingkingkanok@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน และ (4) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย (1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (3) บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันมีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง และ (4) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Abstract

This research has four objectives: (1) to analyze the role levels of school administrators in the changing world era under the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1. (2) To analyze the level of promotion of classroom research. (3) To analyze the relationship between the role of school administrators in the changing world and the promotion of classroom research. And (4) To analyze the role of school administrators in the changing world era that affects classroom research. This research is a quantitative research. The sample group is 250 people, including teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1. Data were collected using questionnaires. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. Research results (1) The role of school administrators in the changing world era that has an effect on promoting classroom research in the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1, is at the highest level overall. (2) Promotion of classroom research under the Office of the Primary Education Area, Phetchaburi Area 1, is at the highest level overall. (3) The role of school administrators in the era of changing world has a positive relationship with the promotion of classroom research under the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1, with a statistical significance level of .01, with all aspects having a moderate relationship with the promotion of classroom research. (4) The role of school administrators in the changing world has an effect on promoting classroom research in the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Role of educational institution administrators in the era of a changing world Promoting research in the classroom Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ในปัจจุบันเป็นยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการสื่อสารเป็นอย่างมาก อันเนื่องมาจากโลกได้ปรับเปลี่ยนเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 กล่าวคือเป็นยุคที่มีการสื่อสารที่ไร้พรมแดน ทุกการสื่อสารสามารถสื่อสารเชื่อมโยงกันได้อย่างรวดเร็ว (วิจารณ์ พานิช, 2556) ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในหลายด้านรวมถึงด้านการศึกษาด้วย นับจากอดีตจนถึงปัจจุบันการศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นตัวแปรสำคัญของการพัฒนาประเทศที่ยั่งยืนสังคมในอนาคตถูกกำหนดโดยทักษะและความรู้ที่ต้องการในปัจจุบัน ดังนั้น

การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญที่สุดในการสร้างและเตรียมความพร้อมให้กับเยาวชนของชาติเพื่อเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21

หลักการสร้างระบบการศึกษาแบบใหม่นั้นมุ่งเน้นการสร้างคุณภาพของคนเป็นสำคัญ เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้และนำไปสู่การสร้างชาติให้มั่นคง ซึ่งปัจจุบันการพัฒนาวงการศึกษาของไทยกำลังเข้าสู่ยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงครั้งใหญ่โดยมีความมุ่งหมายเพื่อให้คนไทยยุคใหม่เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกายจิตใจ สติปัญญาและมีคุณธรรมจริยธรรม สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขสิ่งที่เป็นความก้าวหน้าทางการศึกษาของไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้แก่ผู้เรียนและพัฒนาศักยภาพการจัดการเรียนรู้ของครู การวิจัยเปรียบเสมือนหัวใจในการพัฒนาการศึกษา ปัจจุบันนี้การวิจัยได้แพร่หลายไปในทุกวงการซึ่งแต่ละวงการเล็งเห็นความสำคัญ และสนใจการวิจัยมากขึ้น การวิจัยจึงมีประโยชน์อย่างยิ่งต่อมวลมนุษย์ (สุวิมล ว่องวานิช, 2548) เพราะเป็นเครื่องมือที่จะช่วยให้ครูได้รู้ความจริงเกี่ยวกับการเรียนรู้ หรือพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อหาทางแก้ปัญหา ส่งเสริม พัฒนาการเรียน และพฤติกรรมของผู้เรียน ทำให้ทราบผลการจัดการเรียนการสอน เพื่อหาแนวทางแก้ปัญหา พัฒนาการเรียนการสอน และกิจกรรมต่าง ๆ ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ แต่ในสภาพการณ์ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษายังใช้กระบวนการวิจัยในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้น้อยมาก เนื่องจากขาดความรู้ความเข้าใจและไม่ทราบว่าจะนำผลการวิจัยไปใช้ได้อย่างไร (ศิรินันท์ สิงทิศ, 2550)

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงความสำคัญของการวิจัยในชั้นเรียนของครู และเพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้มีการวิจัยในชั้นเรียนอย่างแท้จริงและมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตรงตามวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาดังที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ว่ามีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียน อีกทั้งเพื่อเป็นการนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร หรือหน่วยงานในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู และใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายแนวทางในการส่งเสริมการทำวิจัยเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพกับผู้เรียนซึ่งเป็นหัวใจสำคัญอันนำไปสู่ความสำเร็จในการจัดการศึกษายกระดับมาตรฐานการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษาให้สูงขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

4. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน

สมานจิต ภิรมย์รื่น และทักษิกา ชัชวรัตน์ (2560) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต้องมีความสามารถในการบริหาร ดำเนินการตามเป้าหมาย การวางแผนการเปลี่ยนแปลงเชิงกลยุทธ์ ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติได้ มีบทบาทในการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อให้เกิดสัมฤทธิ์ผลของงาน

ชัยยนต์ เพาพาน (2559) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิผลควรมีการสร้างวิสัยทัศน์เพื่อความสำเร็จทางวิชาการสำหรับนนักเรียน การนำวิสัยทัศน์สู่การปฏิบัติเพื่อให้เกิดความเข้าใจและมีส่วนร่วมของบุคลากรในการมุ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้บรรลุผลตามเป้าหมาย

รจนา สุรินทร์ (2558) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนไว้ดังนี้ ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลให้งานตาม ภารกิจประสบความสำเร็จ โดยผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทดังนี้ 1) เป็นผู้นำในการทำงานวิชาการ 2) เป็นผู้วางแผนกำหนดนหลักสูตร 3) เป็นผู้กำหนดวิสัยทัศน์การบริหารโรงเรียน และ 4) นิเทศและติดตามผลการประเมิน

บุญรือ สังข์สม และพัชรา เดชโฮม (2566) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารเป็นงานที่ต้องบริหารจัดการระบบการวางแผนในการออกแบบกลยุทธ์การบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา นโยบายการจัดการอย่างเป็นระบบให้มีประสิทธิภาพ

เจนวจี ศิริสมบัติ (2566) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ 1) ด้านการเป็นผู้นำวิชาการ 2) ด้านการเป็นผู้สนับสนุนการใช้สื่อเทคโนโลยี 3) ด้านการพัฒนาครูและบุคลากร และ 4) ด้านการติดตามและประเมินผล

ชัยยนต์ เพาพาน (2559) ได้นำเสนอเครื่องมือการประเมินเรื่อง Instructional Leadership : Self - Assessment and Reflection Continuum เป็นเครื่องมือประเมินความเป็นผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การกำหนดตัวชี้วัดด้านสมรรถนะและความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผลในศตวรรษที่ 21 มีบทบาท 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) ผู้นำโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 2) มีการนำรูปแบบทางดิจิตอลมาสนับสนุนการเรียนการสอนของครู 3) ให้โอกาสแก่ครูได้พิจารณาไตร่ตรอง กำหนดจุดมุ่งหมาย และการร่วมมือกัน และ 4) ต้องจัดสภาพแวดล้อมบนพื้นฐานยึดการเรียนรู้ของผู้เรียนเป็นศูนย์กลางการส่งเสริม ปฏิสัมพันธ์และความรู้สึกที่ดีต่อของชุมชน

การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน

ปรียนันท์ ทิพากร และธงชาติ วงษ์สวรรค์ (2560) กล่าวว่า การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน 5 ด้านดังนี้ 1) ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน 2) ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการให้ความสำคัญกับการวิจัยในชั้นเรียน

4) ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำการวิจัยในชั้นเรียน และ 5) ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน

พิชามญชุ์ ตากมัจฉา (2563) กล่าวว่า การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งออกเป็น 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบายและแผนการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน 2) ด้านการสร้างความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน 3) ด้านการจัดหาทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้เกี่ยวกับงานวิจัยในชั้นเรียน 4) ด้านการสร้างแรงจูงใจในการทำวิจัยในชั้นเรียน 5) ด้านการกำกับติดตามการดำเนินงานวิ จัยอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง และ 6) ด้านการเผยแพร่ผลงานวิจัย

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ (2564) กล่าวว่า การส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดยุทธศาสตร์ และนโยบาย 2) ด้านการจัดองค์กร/โครงสร้างองค์กร 3) ด้านภาวะผู้นำ การให้ความสำคัญ และตระหนักของผู้บริหารสถานศึกษา 4) ด้านการส่งเสริมวัฒนธรรมการเรียนรู้ของสถานศึกษา 5) ด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ร่วมกันของสถานศึกษา และ 6) ด้านความสามารถในการสนับสนุนทรัพยากรและสิ่งอำนวยความสะดวกของสถานศึกษา

ทับทิม พิทักษ์เขตขัณฑ์ (2560) กล่าวว่า แนวทางการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เป็นวิธีการในการพัฒนาศักยภาพครูในการทำวิจัยในชั้นเรียนซึ่งรวมถึงการให้ความช่วยเหลือด้านความรู้ ความเข้าใจ และทักษะเกี่ยวกับการทำกับการทำวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งให้การสนับสนุนช่วยเหลือในด้านอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกในการวิจัย และการยกย่องชมเชยให้รางวัลแก่ครู โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคคลหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

กรอบแนวคิด

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน และการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ทำให้ได้องค์ประกอบของตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย ตามแนวคิดของนักทฤษฎี นักวิจัย และนักการศึกษาดังนี้

ตัวแปรต้น ได้แก่ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน โดยมีตัวแปร 4 บทบาท ประกอบด้วย 1) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง 2) การสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ 3) การสนับสนุนการปฏิบัติงาน และ 4) การพัฒนาบุคลากร ตัวแปรตาม ได้แก่ การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

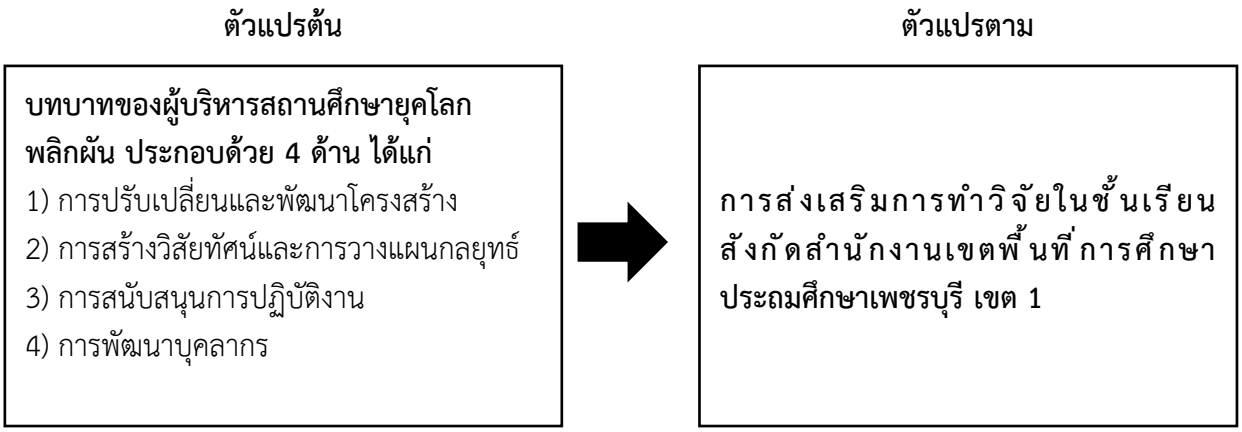

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ครูจำนวน 664 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 250 คน ด้วยวิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1967) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 โดยใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน ประกอบด้วย 1) การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง 2) การสร้างวิสัยทัศน์และการปรับปรุงกลยุทธ์ 3) การสนับสนุนการปฏิบัติงาน และ 4) การพัฒนาบุคลากร มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google Form จำนวน 250 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย (Best, 1981)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผัน กับ การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s product – moment correlation coefficient) และทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient) และใช้เกณฑ์ การแปลความหมายระดับของความสัมพันธ์ดังนี้ (นิรันดร์ สูโดด, 2561)

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน โดยค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง และด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์

2. ระดับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับมากที่สุดทั้ง 9 ข้อ และอยู่ในระดับมาก 1 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ครูได้รับสนับสนุนงบประมาณเพื่อทำการวิจัยในชั้นเรียน รองลงมา คือ ครูได้รับการสนับสนุนให้ศึกษาหาความรู้และประสบการณ์เกี่ยวกับการวิจัยในชั้นเรียนเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอน ข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ครูได้รับจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำวิจัย เช่น จัดให้มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้างานวิจัยในชั้นเรียน

3. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา	ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง (X_1)	ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ (X_2)	ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน (X_3)	ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4)	ด้านการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน (Y)
ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง (X_1)	1.00	0.410**	0.550**	0.447**	0.424**
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ (X_2)		1.00	0.357**	0.505**	0.411**
ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน (X_3)			1.00	0.441**	0.401**
ด้านการพัฒนาบุคลากร (X_4)				1.00	0.492**
ด้านการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน (Y)					1.00

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยทุกด้านมีความสัมพันธ์กับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอยู่ในระดับปานกลาง โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร บทบาทด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง บทบาทด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ บทบาทด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และบทบาทด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน

4. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ตารางที่ 2 แสดงค่าการถดถอยพหุคูณวิธีแบบ Enter ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	b	$S.E._b$	Beta	t-values	p-values
ค่าคงที่	1.470	0.290	-	5.064	0.000
1. ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง (x_1)	0.151	0.062	0.162	2.436	0.016
2. ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ (x_2)	0.144	0.058	0.155	2.469	0.014
3. ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน (x_3)	0.264	0.061	0.283	4.333	0.000
4. ด้านการพัฒนาบุคลากร (x_4)	0.118	0.059	0.131	2.010	0.046
R=0.570	R^2= 0.324			F=29.414	0.000
	S_e=0.173				

**นัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 4.8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง (x_1) ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ (x_2) ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน (x_3) ด้านการพัฒนาบุคลากร (x_4) ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ 0.324 และสามารถนำบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน ไปพยากรณ์การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้ร้อยละ 32.40 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ได้ดังนี้

สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ

Y_i= 1.470 + 0.151 x_1 + 0.144 x_2 + 0.264 x_3 + 0.118 x_4 สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน

Z_i = 0.162 Z_1+ 0.155 Z_2 + 0.283 Z_3 + 0.131 Z_4

อภิปรายผล

1. ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ การพัฒนาบุคลากร การสนับสนุนการปฏิบัติงาน การปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง และการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการส่งเสริมสนับสนุนให้เกิดการวิจัยในชั้นเรียนของทุกกลุ่มสาระ เพื่อพัฒนา

สถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ รวมทั้งส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรมีการทำงานร่วมกัน มีการวางแผนสร้างวิสัยทัศน์อย่างรอบคอบเหมาะสม มีการสื่อสารให้ตรงตามวัตถุประสงค์และปรับเปลี่ยนพัฒนาโครงสร้างการบริหารงานตามแผนการปฏิบัติงาน เพื่อให้บุคลากรภายในสถานศึกษาได้ปรับเปลี่ยนพัฒนาบุคลากรให้มีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของวสิษฐ์พล รอบจังหวัด (2562) ได้ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานเขตพนทการศกษามัธยมศึกษา เขต 8 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน และกระบวนการเรียนรู้ของนักเรียน การทำวิจัยในชั้นเรียนไม่เพียงแต่ช่วยให้ครูได้รับข้อมูลที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาปรับปรุงการเรียนการสอน แต่ยังช่วยเสริมสร้างทักษะวิจัยและการคิดเชิงวิจารณ์ที่สำคัญสำหรับการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนจึงมีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของพิชามญชุ์ ตากมัจฉา (2563) การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1 ตามความเห็นของครูโดยภาพรวมอยู่ในระดับดีมาก ผลการศึกษาเป็นเช่นนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูและคำนึงถึงแนวทางที่ต้องปฏิบัติในการบริหารจัดการการศึกษาให้สามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพ สนับสนุนครูให้นำการวิจัยในชั้นเรียนมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา

3. ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโครงสร้าง บทบาทด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ บทบาทด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และบทบาทด้านการพัฒนาบุคลากร มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติระดับ .01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้บริหารต้องมีเพื่อจะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ และการสนับสนุนจากผู้บริหารมีผลต่อการพัฒนาความสามารถและการดำเนินการวิจัยในห้องเรียน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการสอนของครูและนักเรียน การส่งเสริมการทำวิจัยช่วยพัฒนากระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและเสริมสร้างทักษะการสอนที่มีประสิทธิภาพให้กับครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสมศักดิ์ สันติวราภรณ์ (2557) ได้ศึกษาการส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน : บทบาทของผู้บริหารและผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษา พบว่าผู้บริหารที่สนับสนุนการทำวิจัยสามารถส่งเสริมให้ครูและนักเรียนมีโอกาสในการทำวิจัยในชั้นเรียนได้โดยการจัดสรรทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การสนับสนุนเวลาทำวิจัยและการฝึกอบรมทางวิจัย ส่งผลให้ครูสามารถนำผลการวิจัยไปพัฒนาการเรียนการสอนได้

4. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า บทบาทด้านการปรับเปลี่ยนและพัฒนา

โครงสร้าง ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ ด้านการสนับสนุนการปฏิบัติงาน และด้านการพัฒนาบุคลากร ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบทบาทของผู้บริหารมีผลอย่างมากในการกระตุ้นให้ครูทำวิจัย และการส่งเสริมการพัฒนาทักษะการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยรังสรรค์ บุญญะมงคล (2559) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน: การศึกษากรณีในสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารที่มีการสนับสนุนการทำวิจัยอย่างเต็มที่ เช่น การจัดสรรงบประมาณ การส่งเสริมการฝึกอบรม และการสร้างโอกาสให้ครูและนักเรียนทำวิจัย ส่งผลให้การวิจัยในชั้นเรียนมีผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญทางสถิติ .05 โดยการสนับสนุนนี้ช่วยกระตุ้นให้ครูและนักเรียนมีทักษะการวิจัยที่ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ควรพัฒนาบทบาทด้านการสร้างวิสัยทัศน์และการวางแผนกลยุทธ์ เนื่องจากมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด อาทิเช่น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและแรงบันดาลใจสามารถเป็นแนวทางที่สำคัญในการกำหนดทิศทางการพัฒนาของโรงเรียน มีการวางแผนกลยุทธ์ที่มีความยืดหยุ่นและยั่งยืน มีการประเมินผลการดำเนินการอย่างต่อเนื่อง และการใช้เทคโนโลยีในการวางแผน การพัฒนาเหล่านี้จะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จได้ในระยะยาว

2. ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ควรตระหนักในการส่งเสริมการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ให้ครูได้รับจัดสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำวิจัย เช่น จัดให้มีห้องสำหรับศึกษาค้นคว้างานวิจัยในชั้นเรียน ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนให้ครูเป็นเรื่องที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารควรให้การสนับสนุนทั้งในด้านทรัพยากร เวลา การฝึกอบรม การสร้างวัฒนธรรมวิจัย และการใช้เทคโนโลยีในการช่วยเหลือครูในการทำวิจัย นอกจากนี้ การสร้างแรงจูงใจและการยอมรับผลงานวิจัยจะช่วยกระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของตนเองผ่านการวิจัยอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษายุคโลกพลิกผันที่ส่งผลต่อการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2. ควรศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ร่วมด้วย

บรรณานุกรม

เจนวจี ศิริสมบัติ. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับทักษะการจัดการเรียนรู้ของครูในศตวรรษที่ 21 ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, *7*(2), 573–586. https://doi.org/10.14456/jeir.2023.38

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *12*(1), 1-9. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EDMKKU/issue/view/4699

ทับทิม พิทักษ์เขตขัณฑ์. (2560). *ความต้องการจำเป็นในการส่งเสริมครูทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษากลุ่มพญาวัง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 35*. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. https://ir.stou.ac.th/bitstream/ 123456789/6817/1/fulltext_161165.pdf

นิรันดร์ สูโดด. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชน (ประเภทสามัญศึกษา) สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บุญรือ สังข์สม และ พัชรา เดชโฮม. (2566). บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในสถานศึกษาของโรงเรียนนนทรีวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี*, *17*(1), 139-150. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/265126

ปรียนันท์ ทิพากร. (2560). การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. *วารสารฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์*

พิชามญชุ์ ตากมัจฉา และ วรชัย วิภูอุปรโคตร. (2563). แนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 26*(2), 93-100. https://www.journals.apheit.org/jounal/social-26-2/08.pdf

รจนา สุรินทร์. (2558). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาภูหลวง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รังสรรค์ บุญญะมงคล. (2559). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน: การศึกษากรณีในสถานศึกษา* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วสิษฐ์พล รอบจังหวัด. (2562). *บทบทของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8*. มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2726/1/59252326.pdf

วิจารณ์ พานิช. (2556). *การสร้างการเรียนรู้สู่ศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มูลนิธิ สยามกัมมาจล.

ศิรินันท์ สิงทิศ. (2550). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหนองคาย* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

สมศักดิ์ สันติวราภรณ์. (2557). *การส่งเสริมการวิจัยในโรงเรียน : บทบาทของผู้บริหารและผลกระทบต่อการพัฒนาการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

สมานจิต ภิรมย์รื่น และ ทักษิกา ชัชวรัตน์. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมให้ผู้เรียนมีทักษะการเรียนรู้ที่ต้องการในศตวรรษที่ 21. *Journal of Nursing and Health Research*, *18*(1), 3–10. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/bcnpy/article/view/83896

ปรียนันท์ ทิพากร และ ธงชาติ วงษ์สวรรค์. (2560). การส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และศิลปะ มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *10*(2), 769-784. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/104405

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2567). *ข้อมูลประชากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1*. https://www.petburi.go.th/

สุวิมล ว่องวาณิช. (2548). *กลยุทธ์ทางเลือกเพื่อพัฒนาวัฒนธรรมและสมรรถภาพการวิจัย และประเมินของครูมืออาชีพในฐานะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในการขับเคลื่อนสู่โรงเรียนฐานความรู้ : การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์*. กรุงเทพฯ: คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

โสภี วิวัฒน์ชาญกิจ. (2564). การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของบุคลากรทาง การศึกษาการบริหารงาน โรงเรียนกีฬานครนนท์วิทยา 6 นนทบุรี. *วารสารพุทธมัคค์ ศูนย์ศึกษาสำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, *6*(1), 190-201. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bdm/article/view/244420

Best, J. W. (1981). *Research in Education* (3rd ed.). Englewood cliffs, New Jersey : Prentice. Hall Inc.

Likert, R. (1967). *New Patterns of Management*. McGraw-Hill, New York.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper and Row, New York.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

The Relationship between 21St Century School Administrators' Skills and Teachers' Performance in Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

อธิพร อุ่นมณี[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Atiporn Aunmanee[1] and Wannaree Pansiri [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: atiporn1017@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (2) เพื่อศึกษาระดับผลการปฏิบัติงานของครู และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 250 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ด้านระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ด้านระดับผลการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา ผลการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Abstract

This research has 3 objectives: (1) to study the skill level of school administrators in the 21st century under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phetchaburi; (2) to study the level of teacher performance; and (3) to analyze the relationship between the skills of school administrators in the 21st century and the performance of teachers. This research is quantitative research. The sample consists of 250 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phetchaburi. Data were collected using a questionnaire. The statistics used for data analysis

were frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's product moment correlation coefficient. The results of the research (1) in terms of the skill level of school administrators in the 21st century, overall, were at a high level. (2) in terms of the level of teacher performance, overall, was at a high level. And (3) in terms of the skills of school administrators in the 21st century and the performance of teachers, there was a statistically significant relationship at the 0.01 level.

Keywords: Educational institution, administrator skills Teacher performance, Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

บทนำ

ปัจจุบันโลกในยุคศตวรรษที่ 21 มีความก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างมาก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีการดำเนินชีวิตของคนในยุคปัจจุบันกลายเป็นโจทย์สำคัญสำหรับในหลาย ๆ เรื่อง ทั้งนี้เนื่องจากทุกฝ่ายมองเห็นถึงความเปลี่ยนแปลงที่ชัดเจนมากขึ้นจากอดีตและความเปลี่ยนแปลงดังกล่าวจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการศึกษาที่ดี เพราะการก้าวย่างที่ช้าจะทำให้เราเสียโอกาสอีกมากมาย การจัดการศึกษาเป็นอีกประเด็นสำคัญซึ่งนอกจากจะต้องก้าวทันความเปลี่ยนแปลงแล้วยังจะต้องเป็นกลไกสำคัญ เพื่อการขับเคลื่อนภาคส่วนอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่ความเปลี่ยนแปลงด้วย ซึ่งการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 สถานศึกษาจะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งด้านความรู้และความสามารถในด้านต่าง ๆ ประกอบไปด้วยทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะสารสนเทศ สื่อ เทคโนโลยี ทักษะชีวิตและอาชีพ ซึ่งผู้บริหารต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงเพื่อพัฒนาตนเองและคิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงาน ให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร ให้ความสนใจต่อวัฒนธรรมองค์การที่มุ่งผลลัพธ์ใส่ใจในเรื่องของศาสตร์ทางการสอนที่เหมาะสมและต้องเข้ามารับบทบาทในการเร่งปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดการในการสอนของครู ปรับเปลี่ยนเนื้อหาตามหลักสูตรควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ให้กับครูผู้สอน ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาให้สูงขึ้น รวมทั้งปรับบทบาทในการสร้างเครือข่ายการเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา เพื่อให้ผู้เรียนมีความรู้ความสามารถและมีทักษะทัดเทียมเป็นที่ยอมรับของชาติอื่นและสามารถดำรงชีวิตได้อย่างมีความสุข (เรวัฒน์ พรหมสะโร, 2567)

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความรู้ความสามารถ ความชำนาญของผู้บริหารในการทำตามบทบาทหน้าที่มีการกำหนดวิสัยทัศน์ การคิดวิเคราะห์ คิดริเริ่มสร้างสรรค์ อีกทั้งยังมีการสร้างความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ๆ และสามารถใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลในการปฏิบัติงานในโรงเรียนให้อย่างเหมาะสมเป็นไปตามวัตถุประสงค์และมีประสิทธิภาพมากที่สุด ซึ่งที่ผู้บริหารจำเป็นต้องมีเพื่อให้การดำเนินการบริหารประสบผลสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เช่น ทักษะด้านความยืดหยุ่นและการปรับตัวทักษะด้านการริเริ่มสร้างสรรค์และการเป็นตัวของตัวเอง ทักษะด้านสังคมและทักษะข้ามวัฒนธรรม ทักษะด้านการ

เป็นผู้สร้างหรือผลิตและรับผิดชอบเชื่อถือได้ และทักษะด้านการรับผิดชอบเชื่อถือได้และด้านภาวะผู้นำและความรับผิดชอบ เป็นต้น (สัตตบุษย์ โพธิรุท, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งเป็นหน่วยงานที่ทำหน้าที่ส่งเสริมสนับสนุน กำกับติดตามการบริหาร จัดการศึกษาของโรงเรียนซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบริหารและการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดระดับประถมศึกษาและขยายโอกาสทางการศึกษา จึงให้ความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ความรู้ความสามารถของครู ผู้บริหาร บุคลากรทางการศึกษาและสร้างความเข้มแข็งให้เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาอย่างเร่งด่วนและจริงจัง นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้ว ครูก็เป็นอีกปัจจัยสำคัญที่จะทำให้การบริหารงานสถานศึกษาประสบความสำเร็จ การที่ครูจะทำงานให้เกิดประสิทธิผลได้นั้น ย่อมขึ้นอยู่กับคุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารด้วยเช่นกัน (วรัชยา ลาบบุญ, 2563)

การประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษามีการประเมินเพื่อตรวจสอบยืนยันสภาพจริงในการดำเนินงานของสถานศึกษาและประเมินคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดเพื่อให้ได้ข้อมูลซึ่งช่วยสะท้อนให้เห็นจุดเด่น-จุดด้อยของสถานศึกษาเงื่อนไขของความสำเร็จและสาเหตุของปัญหาเพื่อช่วยเสนอแนะแนวทางปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการศึกษาแก่สถานศึกษาและหน่วยงานต้นสังกัดเพื่อส่งเสริมให้สถานศึกษามีการพัฒนาคุณภาพและประกันคุณภาพภายในอย่างต่อเนื่องและเพื่อรายงานผลการประเมินคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้องและสาธารณชน (สำนักงานทดสอบทางการศึกษา, 2561) ซึ่งผลการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ระหว่างปี พ.ศ. 2563 - ปี พ.ศ. 2567 พบว่า มีโรงเรียนที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน จำนวน 62 โรงเรียน จากจำนวน 89 โรงเรียน ส่วนที่เหลือ 27 โรงเรียน เป็นโรงเรียนที่ไม่มีความพร้อมที่จะเข้ารับการประเมิน อันเนื่องจากผลการปฏิบัติของครู รวมถึงได้รับการประเมินแต่มีมาตรฐานที่มีคุณภาพระดับปรับปรุง ทำให้โรงเรียนที่ไม่ผ่านการรับรองมาตรฐาน ต้องขอรับการประเมินคุณภาพภายนอกซ้ำ จากข้อมูลข้างต้นทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ซึ่งสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนในการพัฒนาการบริหารของผู้บริหารเพื่อให้ผลการปฏิบัติงานของครูสูงยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Weigel (2012 อ้างถึงใน ชัยยนต์ เพาพาน, 2559) กล่าวว่า ทักษะความสามารถในการใช้ดิจิทัลจัดการดูแลอัตลักษณ์ความเป็นตัวตนในโลกไซเบอร์ (Career & Identity management) สร้างสรรค์ประโยชน์จากการใช้งานข้อมูล ดูแลและจัดการดูแลตนเองอย่างปลอดภัย รู้จักบริหารจัดการดูแลเอกลักษณ์แห่งตัวตน เช่น รหัสผ่าน ลายนิ้วมือ เลขบัตรประชาชน มีความรู้เรื่องพื้นฐานความมั่นคงปลอดภัย และป้องกันความเสี่ยง

Podolny (2015, อ้างถึงใน พรทิพย์ มงคลเสถียร, 2563) กล่าวว่า ทักษะการสื่อสารเป็นเรื่องที่ฝึกฝนและพัฒนาได้ ไม่ว่าจะเป็นการทำผ่านระบบการสื่อสาร (Internal Communication Tools) หรือการที่ฝึกฝนตัวทักษะโดยตรงในกลุ่มบุคคลเป้าหมาย เช่น ทักษะการสื่อสารในที่ประชุม ทักษะการสื่อสารเมื่อเกิดเหตุการณ์ไม่ปกติ/วิกฤติ หรือการสื่อสารกับลูกน้องที่หลากหลาย

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558) กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหา ถือเป็นทักษะที่จำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องใช้แทบกับทุกเรื่องไม่ว่าจะเป็นเรื่องงานหรือการดำเนินชีวิต เป็นทักษะที่ช่วยให้เราสามารถบอกได้ว่าปัญหาคืออะไร ควบคุมและกำหนดสถานการณ์ที่ต้องการจะเปลี่ยนแปลงได้ หากสามารถบอกได้ว่าปัญหาที่คุณเผชิญคืออะไรทักษะการแก้ปัญหาจะทำให้ระบุผลลัพธ์ที่ดีที่สุดที่คุณต้องการได้โดยวางแผนกระบวนการที่นำมาซึ่งผลลัพธ์นั้นประเมินกระบวนการออกมาว่าจะสำเร็จหรือล้มเหลว และหากล้มเหลวจะแก้ไขอย่างไร

ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562) ได้กล่าวว่า ความสำเร็จของการทำโครงการไม่ได้เกิดจากคนๆ เดียว แต่เกิดจากความพยายามของสมาชิกทุกคนในทีม เมื่อทำงานร่วมกับผู้อื่น อย่าลืมนึกถึงคนที่มีส่วนในความสำเร็จของทีม นอกจากนั้นอย่าเก็บความชื่นชมไว้กับตัวเอง อย่ากลัวที่จะชมเชยเพื่อนร่วมงานของคุณเมื่อทำงานได้ดี ไม่ว่าจะชมเชยส่วนตัวหรือต่อหน้าทั้งทีม การตระหนักในความสำคัญของผู้อื่นยังเป็นส่วนสำคัญของการมีส่วนร่วมของพนักงานและช่วยส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เป็นบวกมากขึ้น หากคุณทำงานร่วมกับผู้อื่นและให้เครดิตเมื่อถึงเวลา คุณจะเป็นผู้ที่คนอื่นรู้สึกว่าทำงานร่วมกับคุณแล้วมีความสุข ซึ่งจะช่วยสร้างวัฒนธรรมการทำงานร่วมกันในที่ทำงานให้แข็งแกร่งขึ้น

พรทิพย์ มงคลเสถียร (2563) ได้กล่าวถึงความคิดสร้างสรรค์ ว่ามีองค์ประกอบ 2 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นความสามารถทางสติปัญญา ได้แก่ ความคิดริเริ่ม ความคิดคล่องแคล่ว ความคิดยืดหยุ่น และความประณีตหรือความละเอียดลออ ส่วนที่ 2 เป็นความสามารถทางด้านจิตใจและความรู้สึก ได้แก่ ความอยากรู้อยากเห็น ความสลับซับซ้อน ความกล้าเสี่ยง และความคิดคำนึงหรือจินตนาการ

2. แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผลการปฏิบัติงานของครู

มาตรฐานการปฏิบัติงานของผู้ประกอบวิชาชีพครู ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐาน วิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 ต้องมี

1. การปฏิบัติหน้าที่ครู

1.1 มุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนด้วยจิตวิญญาณความเป็นครู

1.2 ประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี มีคุณธรรม จริยธรรม และมีความเป็นพลเมืองที่เข้มแข็ง

1.3 ส่งเสริมการเรียนรู้ เอาใจใส่ และยอมรับความแตกต่างของผู้เรียนแต่ละบุคคล

1.4 สร้างแรงบันดาลใจผู้เรียนให้เป็นผู้ใฝ่เรียนรู้ และผู้สร้างนวัตกรรม

1.5 พัฒนาตนเองให้มีความรอบรู้ ทันสมัย และทันต่อการเปลี่ยนแปลง

2. การจัดการเรียนรู้

2.1 พัฒนาหลักสูตรโรงเรียน การจัดการเรียนรู้ สื่อ การวัดและประเมินผล การ เรียนรู้

2.2 บูรณาการความรู้และศาสตร์การสอนในการวางแผนและจัดการเรียนรู้ที่สามารถพัฒนาผู้เรียนให้มีปัญญารู้คิด และมีความเป็นนวัตกร

2.3 ดูแล ช่วยเหลือ และพัฒนาผู้เรียนเป็นรายบุคคลตามศักยภาพ สามารถรายงานผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนได้อย่างเป็นระบบ

2.4 จัดกิจกรรมและสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ให้ผู้เรียนมีความสุขในการเรียนโดยตระหนักถึงสุขภาวะของผู้เรียน

2.5 วิจัย สร้างนวัตกรรม และประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลให้เกิดประโยชน์ต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน

2.6 ปฏิบัติงานร่วมกับผู้อื่นอย่างสร้างสรรค์และมีส่วนร่วมในกิจกรรมการพัฒนา วิชาชีพ

3. ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน

3.1 ร่วมมือกับผู้ปกครองในการพัฒนาและแก้ปัญหาผู้เรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์

3.2 สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพของผู้เรียน

3.3 ศึกษา เข้าถึงบริบทของชุมชน และสามารถอยู่ร่วมกันบนพื้นฐาน ความแตกต่างทางวัฒนธรรม

4. ส่งเสริม อนุรักษ์วัฒนธรรม และภูมิปัญญาท้องถิ่น

กรอบแนวคิด

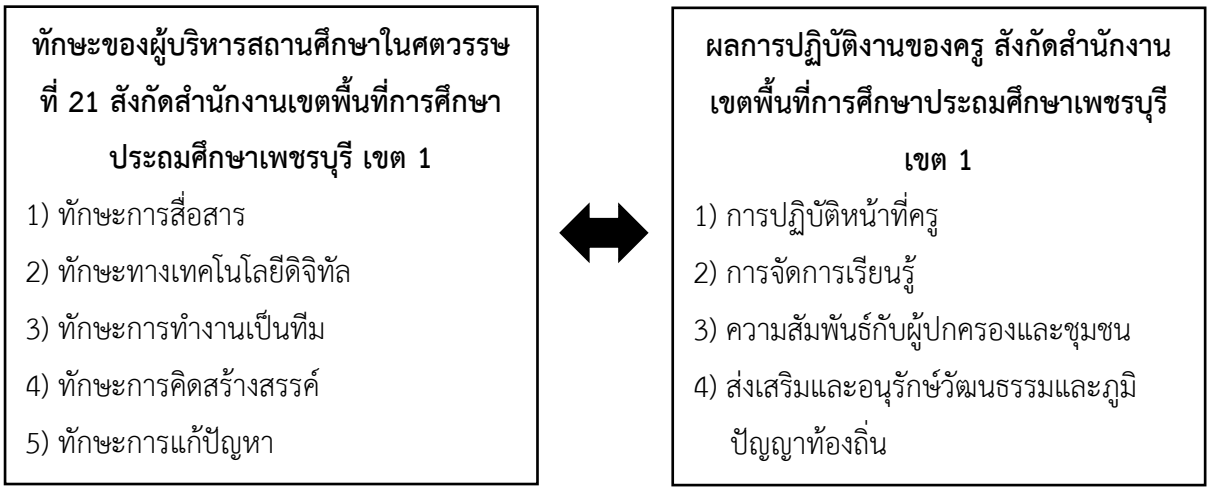

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ครูจำนวน 664 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 250 คน ด้วยวิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1967)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และ ขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

3.2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google From จำนวน 250 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3.3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 และ ผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

4.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 วิเคราะห์ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s product – moment correlation coefficient) (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2561)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจาก ความสามารถในการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางการศึกษา ผู้บริหารมีทักษะภาวะผู้นำ สร้างวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน และสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสามารถจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมและสนับสนุนการเรียนรู้ที่ครอบคลุมทุกกลุ่ม รวมถึงการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง เช่น การตัดสินใจและบริหารทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม ทั้งหมดนี้สะท้อนถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุวรรณา พาเหาะ (2566) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2

ผลการวิจัยพบว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สักการียา บินรัตแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สงขลา เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ผลประสาท (2566) ได้ทำการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

จากผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด อาจเนื่องมาจากความมุ่งมั่นในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาทักษะวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ครูสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงและสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียน อีกทั้งได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานต้นสังกัดที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน ความร่วมมือและการพัฒนาที่ต่อเนื่อง เพื่อให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ขวัญชนก เจตชาลา (2562) ได้สรุปไว้ว่าผลการปฏิบัติงานของครู เป็นผลลัพธ์หรือระดับความสำเร็จในการปฏิบัติงานของครูในหน้าที่ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการสอนและการพัฒนาผู้เรียน ครอบคลุมการถ่ายทอดความรู้ การพัฒนาทักษะของนักเรียน การจัดการชั้นเรียน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ตลอดจนการมีส่วนร่วมในการพัฒนาตนเองและวิชาชีพครู และสอดคล้องกับแนวคิดของ ฐิติกาญจน์ คงชัย (2560) ได้สรุปไว้ว่าผลการปฏิบัติงานของครู เป็นการประเมินหรือวัดระดับความสามารถและประสิทธิภาพของครูในการทำหน้าที่สอนและพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมที่เหมาะสม ผลการปฏิบัติงานของครูสามารถพิจารณาจากหลายปัจจัย การประเมินผลการปฏิบัติงานของครูมักถูกใช้เพื่อการปรับปรุงการสอนและการบริหารจัดการในโรงเรียน

จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับผลการปฏิบัติงานของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งมีความสัมพันธ์ไปในทิศทางเดียวกันในระดับค่อนข้างสูง อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดแนวทางการพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยการสนับสนุนการพัฒนาทักษะของครู เช่น การใช้เทคโนโลยีดิจิทัล การคิดเชิงสร้างสรรค์ และการทำงานเป็นทีม ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อผลการการปฏิบัติงานของครู นอกจากนี้ การสื่อสารและการให้คำปรึกษาของผู้บริหารยังช่วยสร้างแรงจูงใจและความมั่นใจให้ครูในการพัฒนาตนเองและจัดการเรียนการสอนอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ อัญชลี ณ นครพนม (2564) ได้กล่าวว่า ทักษะการบริหารมีความสำคัญเนื่องจากทักษะยุคใหม่เป็นคุณลักษณะที่สำคัญของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล ผู้บริหาร

ซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นและสำคัญต่อการบริหารจัดการ โดยในการบริหารงานของผู้บริหารจะประสบความสำเร็จนั้น ซึ่งประกอบด้วยทักษะที่หลากหลายขึ้นอยู่กับแนวคิดและประสบการณ์ของแต่ละคน ต้องมีความเหมาะสมสำหรับใช้ในสถานการณ์รวมถึงสถานภาพของตัวผู้บริหารเอง เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและคุณภาพคนไทยให้มีภูมิคุ้มกันต่อการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาประเทศในอนาคต และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปัทมพร พงษ์เพชร (2561) กล่าวว่า ทักษะผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งที่จะต้องพัฒนาตนเองให้มีศักยภาพเพื่อการบริหารงานที่เป็นเลิศมีความเป็นมืออาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกและมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ผลประสาท (2566) ได้ทำการศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผล ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับประสิทธิผลของโรงเรียนมีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1.1 จากผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในด้านการทำงานเป็นทีม มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะให้ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างทักษะการทำงานเป็นทีมโดยเปิดโอกาสรับฟังปัญหาและความต้องการของครูและบุคลากรอย่างจริงจัง พร้อมทั้งให้คำปรึกษาและคำแนะนำอย่างสร้างสรรค์และตรงประเด็น เพื่อสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในทีมงาน

1.2 จากผลการวิเคราะห์ผลการปฏิบัติงานของครู พบว่า ผลการปฏิบัติงานของครูในด้านความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้นผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะ ให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูมีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้ปกครองและชุมชน เพื่อให้เกิดการยอมรับซึ่งกันและกันมากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานของครู เช่น สภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา หรือวัฒนธรรมองค์กร เป็นต้น

2.2 ควรศึกษาควรศึกษาเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2561). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัดสามลดา.

ขวัญชนก เจตชาลา (2562). คุณลักษณะองค์การกับผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานวิชาชีพของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 1. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 7*(1), 166-182.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2559). แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12*(1), 306.

ฐิติกาญจน์ คงชัย (2560). ปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพการปฏิบัติงานของครูในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ในจังหวัดเพชรบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *Veridian E-Journal,Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 10*(2), 351-364.

ปัทมา ประทุมสุวรรณ. (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2558). *ปรัชญาการศึกษาเชิงสร้างสรรค์และผลิตภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พรทิพย์ พลประเสริฐ. (2559). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนครพนม.

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์.

เรวัฒน์ พรหมสะโร. (2567). *แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการศึกษา.* โรงเรียนค่านบางระจันวิทยา. http://kbws.ac.th/data_46832_4

วรัชยา ลาบบุญ. (2563). *คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สักการียา บินรัตแก้ว. (2563). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3. *วารสารสืบเนื่องการประชุม*

วิชาการระดับชาติวิทยาลัยนครราชสีมาครั้งที่ 7: เรื่องนวัตกรรมเพื่อสุขภาพและสังคมในยุคดิจิตอล (น. 671-682). วิทยาลัยนครราชสีมา.

สัตตบุษย์ โพธิรุท. (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร

สุพัตรา ผลประสาท. (2566). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 6*(5), 227.

สุวรรณา พาเหาะ (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7*(4), 1155–1170

สำนักทดสอบทางการศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาระกับปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานศูนย์การศึกษาพิเศษ.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2567). *ข้อมูลประชากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1*. https://www.petburi.go.th/

อัญชลี ณ นครพนม (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานโรงเรียนมัธยมศึกษาของรัฐในจังหวัดราชบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

Likert, R. (1967). *New Patterns of Management*. McGraw-Hill, New York

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper and Row, New York

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

Vision of School Administrators Affecting the Motivation and Performance of Teachers in Schools Coming under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi

อริยชัย แก้วน้ำ[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Ariyachai Kaewnam[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: ariyachai2529@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการได้แก่ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ (4) เพื่อวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 285 คนได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียรสัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กัน และ (4) วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

Abstract

This research has 4 objectives: (1) to analyze the level of the school administrators' vision of the Secondary Educational Service Area Office Phetchaburi, (2) to analyze the level of motivation in teachers' work performance, (3) to analyze the relationship between the school

administrators' vision and teachers' work motivation, and (4) to analyze how the school administrators' vision affects teachers' work motivation. This is a quantitative research. The sample group consists of 285 teachers from schools of the Secondary Educational Service Area Office of Phetchaburi. The data were collected by questionnaires. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and multiple regression analysis. The research findings show that (1) the overall level of the school administrators' vision that affects teachers' motivation is at a high level, (2) the overall level of motivation in teachers' work performance is also at a high level, (3) the vision of school administrators in terms of vision dissemination, vision creation, and adherence to vision is related to teachers' motivation, and (4) the school administrators' vision in terms of vision dissemination, vision creation, and adherence to vision has a statistically significant impact on teachers' motivation at the 0.05 level.

Keywords: School administrators' vision, teachers' work motivation, secondary educational service area office of Phetchaburi

บทนำ

การจัดการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของมนุษย์เพื่อให้มีความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย สติปัญญาความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรม ดังจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษาตามหลักสูตรแกนกลาง การศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ที่มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และค่านิยมที่พึงประสงค์ เห็นคุณค่าของตนเอง มีวินัยและปฏิบัติตนตามหลักธรรมของพระพุทธศาสนาหรือศาสนาที่ตนนับถือ ยึดหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมีความรู้ความสามารถใน การสื่อสาร การคิดการแก้ปัญหา การใช้เทคโนโลยี มีทักษะชีวิตมีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีมีความรักชาติ มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก ยึดมั่นในวิถีชีวิตและการปกครองตามระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข มีจิตสำนึกในการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาไทย(กระทรวงศึกษาธิการ. 2552) รวมทั้งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่3) พ.ศ.2553 ได้กำหนดจุดมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาว่า ต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกายจิตใจสติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข เพื่อบรรลุจุดหมายของการศึกษา ซึ่งจำเป็นต้องมีศักยภาพสมรรถภาพและคุณลักษณะที่เชื่อมต่อการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความรู้ความสามารถและคุณธรรมจริยธรรม เพื่อจัดดำเนินการให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายและจุดมุ่งหมายของการบริหาร (ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์, 2555) วิสัยทัศน์มีความสำคัญต่อผู้บริหารที่จะต้องมีในตัว บุคคลโดยต้องรู้จักสร้าง

วิสัยทัศน์และกำหนดวิสัยทัศน์ที่เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมขององค์การหรือสถานศึกษาในอนาคต สามารถมองคนเป็น ใช้คนเป็น รู้จักพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และวิสัยทัศน์ยังเป็นส่วนที่ช่วยกำหนดทิศทางในการปฏิบัติงานที่จะเกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลในการบริหารการศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย ผู้บริหารเป็นบุคคลที่นำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ให้สถานศึกษาของตนนั้นประสบความสำเร็จ การนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงจะต้องเริ่มต้นด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนก่อนเป็นอันดับแรก เพราะนั่นคือ การกำหนดทิศทาง เป็นการวางเป้าหมายในอนาคต เป็นคุณสมบัติที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหาร คือการเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์ในการมองภาพที่ต้องการให้เกิดขึ้นในอนาคตของสถานศึกษา เพื่อนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องมองเห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา และพร้อมที่จะเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์ของการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้บุคคลมีความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการจัดกระบวนการเรียนรู้เพื่อการศึกษาพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต ผู้บริหาร ที่มีวิสัยทัศน์นั้น จะต้องทำให้โรงเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีคุณภาพเป็นที่น่าพอใจแก่ผู้ปกครอง ชุมชนและสังคม ผู้บริหารโรงเรียนทุกแห่งจำเป็นจะต้องเปิดโอกาสให้หลายฝ่ายมีส่วนร่วม กำกับดูแล สนับสนุน ส่งเสริม พร้อมกับให้มีบทบาทในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษาซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พุทธศักราช 2553 (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2559)

การสร้างแรงผลักดันจากความต้องการและความคาดหวังต่าง ๆ เป็นตัวกระตุ้นทำให้บุคคลกระทำกิจหรือพฤติกรรมในตัวของบุคคลซึ่งถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าให้แสดงพฤติกรรมความสามารถหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้องการแรงจูงใจจะมีทั้งแรงจูงในภายในและแรงจูงในภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายใน จะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจ โดยตัวเองของเขาเองไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่นหวังรางวัลหรือผลตอบแทน (เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน, 2560) การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน เป็นความต้องการหรือแรงกระตุ้นที่อยู่ในครูปฏิบัติการสอน ทำให้เกิดแรงขับหรือแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่เป้าหมาย องค์ประกอบของแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน 3 ด้าน คือด้านความต้องการดำรงชีวิต ด้านความต้องการความสัมพันธ์ และด้านความต้องการเจริญก้าวหน้า (จารุนันท์ เจริญฤทธิ์, 2560) ครูเป็นบุคลากรที่มีความสำคัญในกระบวนการจัดการเรียนการสอน และมีบทบาทที่สำคัญในการสร้างเสริมประสบการณ์ และขัดเกลาให้เกิดความดีงามต่าง ๆให้แก่ผู้เรียน การปฏิบัติหน้าที่ของครูจำเป็นต้องมีการจูงใจซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญที่จะทำให้การปฏิบัติงานประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องมีความเข้าใจ มีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ครู เพื่อสร้างความร่วมมือในการทำงานอย่างเต็มศักยภาพ เกิดความพึงพอใจ เกิดความผูกพันต่อองค์การ มีการตื่นตัว เกิดความคาดหวัง ผลักดันให้แสดงพฤติกรรมใน การปฏิบัติงานอย่างมีทิศทางเดียวกัน เพื่อให้องค์การบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ การทำงานของมนุษย์จะต้องมีแรงขับเคลื่อนที่ทำให้มนุษย์จะทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งขึ้น โดยเฉพาะจะต้องมีเป้าหมายเพื่อให้สามารถกำหนดทิศทางของการกระทำนั้นได้ และจะต้องมีสภาพแวดล้อมที่จะเป็นตัวช่วยให้มนุษย์กับ

การกระทำของตนเองให้เหมาะสม เพื่อไปสู่เป้าหมายได้ง่ายขึ้น (พงศพัศ ทองคำ, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งมีบทบาทสำคัญในการทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในด้านวิชาการและพัฒนาคุณภาพของนักเรียน โดยเน้นที่วิสัยทัศน์ของผู้บริหารที่ต้องมองไปข้างหน้าและปรับเปลี่ยนแนวคิดในการบริหารเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในองค์กร การกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนช่วยให้มีเป้าหมายที่แน่ชัดในการพัฒนาและสร้างความมั่นใจให้กับครู นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องโดยต้องเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการกำหนดทิศทางการบริหารการศึกษา และผู้บริหารควรเข้าใจและมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ ทั้งภายในและภายนอกเพื่อกระตุ้นให้ครูทำงานอย่างเต็มที่เพื่อบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจ ความผูกพันและความมุ่งมั่นในการทำงานของครู ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ดำเนินงานให้เป็นไปตามที่กฎหมายกำหนด มีโรงเรียนจำนวน 22 โรงเรียน ซึ่งมีโรงเรียนที่เปิดทำการเรียนการสอนตั้งแต่ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 ถึง ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 22 โรงเรียน ผู้บริหาร ครูและบุคลากรจำนวน 986 คน ดังนั้นวิสัยทัศน์ของผู้บริหารจึงมีความสำคัญในการสร้างแนวคิดเพื่อนำไปสู่การสร้างนโยบาย กระบวนการการพัฒนาระบบการศึกษาในสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับการจัดการศึกษา สามารถสร้างกระบวนการที่เป็นรูปธรรมที่ชัดเจนและบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ครูเป็นบุคลากรที่เปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่จะทำให้โรงเรียนขับเคลื่อนไปได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารต้องรู้จักศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัย กลวิธี เทคนิค ที่จงใจให้บุคลากรในหน่วยงานของตนปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ ซึ่งพบว่า โรงเรียนที่อยู่ภายใต้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ยังไม่เกิดประสิทธิผลในการบริหารจัดการอาจเป็นเนื่องมาจากวิสัยทัศน์ และไม่เปิดโอกาสให้กับครูหรือบุคลากรภายใต้ได้มีโอกาสในการเสนอความคิดเห็นทำให้ขาดคลังข้อมูลหรือที่เรียกว่าคลังความรู้ของโรงเรียนไปและส่งผลกระทบให้บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงานไม่เกิดการขับเคลื่อน ทำให้โรงเรียนไม่บรรลุวัตถุประสงค์ขาดคุณภาพ

จากหลักการและเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เพื่อให้นำผลวิจัยที่ได้ไปใช้เป็นแนวทางและข้อเสนอแนะแก่ผู้บริหารสถานศึกษาในการหาแนวทางสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน เพื่อรักษาครูที่ดีและเก่งให้อยู่กับองค์กร ตลอดจนสามารถนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์กรทางการศึกษาอันเป็นประโยชน์กับทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

4. เพื่อวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

สมมติฐานการวิจัย

1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กันกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

รัตนา คนไว (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์เป็นภาวะผู้นำแนวใหม่ที่เหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน เพราะผู้บริหารต้องแสดงวิสัยทัศน์ให้สมาชิกรับทราบได้ชัดเจน เริ่มจากการสร้างวิสัยทัศน์ซึ่งเกิดจากความต้องการของผู้นำผ่านข้อมูลทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา แล้วนำมาวิเคราะห์ สังเคราะห์ เพื่อให้เกิดผลที่ดีที่สุดต่อสถานศึกษา

ทัศนียา ชื่นเจริญ (2561) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์นั้น ผู้นำต้องเป็นผู้มีวิสัยทัศน์ เพราะเป็นพลังที่สร้างความหมาย และวัตถุประสงค์ของการทำงานในองค์การ เพื่อเป็นตัวกำหนดทิศทางและเป้าหมาย มีการเผยแพร่วิสัยทัศน์โดยการโน้นน้าวจูงใจให้เกิดความศรัทธา และร่วมสานฝันขององค์การได้อย่างเต็มความสามารถ แสดงออกถึงการสร้างวิสัยทัศน์ โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลวิเคราะห์สภาพการณ์ทั้งภายในและภายนอกองค์การ สามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมาย เพื่อสร้างอนาคตของโรงเรียน สามารถเผยแพร่วิสัยทัศน์โดยการโน้มน้าว จูงใจ ให้บุคลากรยึดมั่นต่อวิสัยทัศน์ และสามารถปฏิบัติตามวิสัยทัศน์โดยให้บุคลากรได้มีส่วนร่วม และใช้ความสามารถอย่างเต็มศักยภาพ

จิราภรณ์ คงสุวรรณ์ (2565) ได้สรุปไว้ว่า แรงจูงใจ ว่าเป็นปัจจัยหรือสิ่งต่าง ๆ ที่มากระตุ้นหรือชักนำให้บุคคลแสดงพฤติกรรมเพื่อให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์หรือให้ได้มาซึ่งสิ่งที่ตนเองต้องการแรงจูงใจจะมีทั้งแรงจูงใจภายใน และแรงจูงใจภายนอกบุคคลที่มีแรงจูงในภายในจะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจโดยตัวของเขาเอง ไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องการรับการยอมรับจากผู้อื่นและมักจะหวังรางวัลหรือผลตอบแทน

เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน (2560) ได้สรุปไว้ว่า แรงจูงใจ หมายถึง แรงผลักดันจากความต้องการและความคาดหวังต่าง ๆ เป็นตัวกระตุ้นทำให้บุคคลกระทำกิจหรือ พฤติกรรมในตัวของบุคคลซึ่งถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าให้

แสดงพฤติกรรมความสามารถหรือทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งออกมา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ตามความต้อง แรงจูงในจะมีทั้งแรงจูงในภายในและแรงจูงในภายนอก บุคคลที่มีแรงจูงใจภายใน จะมีความสุขในการกระทำสิ่งต่าง ๆ เพราะมีความพึงพอใจ โดยตัวเองของเขาเองไม่ได้หวังรางวัลหรือคำชม ส่วนบุคคลที่มีแรงจูงใจภายนอกจะทำอะไรต้องได้รับการยอมรับจากผู้อื่น หวังรางวัลหรือผลตอบแทน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

รัตนา คนไว (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหารผลการวิจัยพบว่า 1)องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร มี 4 ด้าน ประกอบด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี 2)ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก3)ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยรวมอยู่ในระดับมาก4)ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 5)ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ 6)แนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลมีจำนวน 3 ด้าน คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี

จิราภรณ์ คงสุวรรณ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ผลการวิจัย พบว่า 1)บทบาทผู้บริหารในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับ 2)แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3)บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการเป็นผู้จัดสรรทรัพยากร การเป็นผู้นำองค์กร และการเป็นผู้แก้ปัญหา ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา

เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน (2560) ได้ทำวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลวิจัยพบว่า 1)การใช้อำนาจการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2)แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ 3)ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า โดยรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านอำนาจการให้รางวัล ด้านอำนาจการบังคับ ด้านอำนาจตามกฎหมาย และด้านอำนาจเชี่ยวชาญ มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ยกเว้นด้านอำนาจอ้างอิง มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ทัศนียา ชื่นเจริญ (2561)ได้ทำการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้านตามลำดับ 2) การเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก ทั้งภาพรวมและรายด้าน 3) ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย การเผยแพร่วิสัยทัศน์ (X_2) การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (X_3) และการสร้างวิสัยทัศน์ (X_1)เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาสังเคราะห์และสรุปจากแนวคิดนักวิชาการ ดังนี้

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์จาก ทักษิณ มวลมนตรี(2564); ภานุวัฒน์ เหมนวล (2563); ศิริพร โภคาอนนต์ (2565); วิยะดา หลวงน้อย (2559); อรกาญจน์ เฉลียงกลาง (2562); ทัศนียา ชื่นเจริญ (2561)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังเคราะห์จาก จุรีพรรณ กลิ่นสุมาลย์ (2560); วราภรณ์ บัวเมือง (2560); มานิดา โสมวัฒน์ (2560); จินตนา จูมสีสิงห์ (2560); จิราภรณ์ คงสุวรรณ์ (2565); เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน (2560); จารุนันท์ เจริญฤทธิ์ (2560)

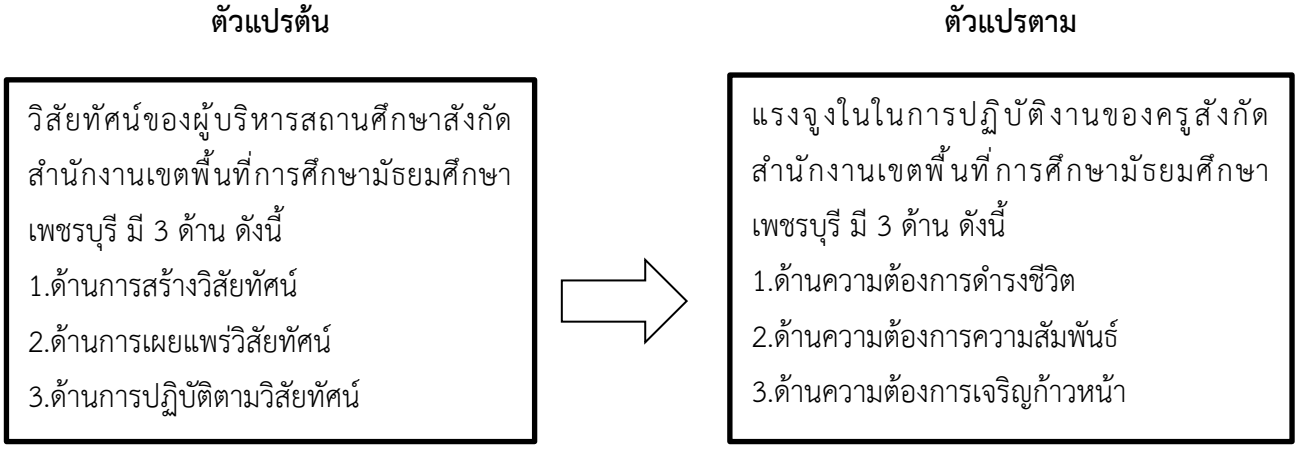

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 986 คน (แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2568 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 285 คน ซึ่งกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยคำนวณจากใช้สูตร ทาโรยา มาเน่ โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา 3 ด้าน ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิคเคิร์ท (Likert's rating scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู 3 ด้าน ด้านความต้องการดำรงชีวิต ด้านความต้องการความสัมพันธ์ ด้านความต้องการเจริญก้าวหน้า มีลักษณะแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับของลิคเคิร์ท (Likert's rating scales) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้ ได้แก่ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) โดยการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter Method

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

1. ผลการวิเคราะห์ระดับวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ รองลงมาด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์

2. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 3 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด ได้แก่ ด้านความต้องการความสัมพันธ์ รองลงมาด้านความต้องการเจริญก้าวหน้า และค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านความต้องการดำรงชีวิต

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์กับปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กันในระดับระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

4. ผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี แสดงดังตารางที่ 1

ตาราง 1 ผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา	B	Beta	t-value	p-value
ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์	.708	.366	6.140	.000
ด้านการสร้างวิสัยทัศน์	.667	.328	4.340	.000
ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์	.369	.172	2.559	.000
ค่าคงที่ (Constant)	15.606		9.205	.011
R= .807 R^2= .652 F=173.524 P= 0.000				

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 1 พบว่า ผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ประกอบด้วย ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบพหุคูณ (R) =0.807 โดยปัจจัยทั้ง 3 สามารถพยากรณ์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ได้ร้อยละ 65.2 (R^2= .652) โดยด้านการเผยแพร่วิสัยทัศนส่งผลต่อแรงจูงใจมากที่สุด (β = .366) รองลงมา คือ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ (β = .328) และลำดับสุดท้ายคือ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ (β = .172)

อภิปรายผลการวิจัย

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีส่วนใหญ่เป็นผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการบริหารงาน มีวัยวุฒิและคุณวุฒิที่มีความสามารถในการวางแผนเชิงกลยุทธ์เพื่อพัฒนาสถานศึกษาโดยมีการจูงใจ หรือกระตุ้นให้บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษามาเป็นกลไกในการขับเคลื่อนวิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ให้บรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้วางไว้ สอดคล้องกับผลการศึกษาของรัตนา คนไว (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหารผลการวิจัยพบว่า 1)องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร มี 4 ด้าน ประกอบด้วยการสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์และการเป็นแบบอย่างที่ดี และ 2)ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การได้รับการยกย่อง ยอมรับจากเพื่อนร่วมงานและผู้บังคับบัญชาในการปฏิบัติงาน โดยการใช้ความรู้ ความสามารถ และทักษะของตนที่มีอยู่ อย่างเต็มความสามารถ ทั้งการเข้ารับการอบรมสัมมนา ศึกษาดูงาน และการได้รับสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษา สามารถตอบสนองสิ่งจำเป็นพื้นฐานในการดำรงชีวิต ทั้งด้านความปลอดภัยและทรัพย์สิน ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนในการปฏิบัติงานที่เต็มไปด้วยความสุข ความสำเร็จ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ คงสุวรรณ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่องบทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ผลการวิจัย แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์หาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการสร้างวิสัยทัศน์ ด้านเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์กันกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดทิศทางของสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จ ตามเป้าหมายของแผนพัฒนาสถานศึกษา โดยผู้บริหารสถานศึกษามีการวางแผนและจัดทำรูปแบบของโครงการ เช่น กำหนดตัวชี้วัดความสำเร็จของแผน / กิจกรรม และมีการมอบหมายผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน รวมถึงการกำกับติดตามและประเมินผล นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีการเผยแพร่วิสัยทัศน์อย่างต่อเนื่องกับบุคคลที่เกี่ยวข้อง เช่น ครูและบุคคลากรทางการศึกษา กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้ส่วนเสีย ให้เกิดการ

ยอมรับและปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน (2560) ได้ทำวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 โดยรวมมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรกาญจน์ เฉียงกลาง (2562) ได้ทำวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3 ผลวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา กับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์กันทางบวก อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .01

4. ผลการวิเคราะห์วิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ ด้านการสร้างวิสัยทัศน์และด้านการปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัตนา คนไว (2565) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหารผลการวิจัยพบว่า1)องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การสร้างวิสัยทัศน์ การเผยแพร่วิสัยทัศน์ การปฏิบัติตามวิสัยทัศน์ และการเป็นแบบอย่างที่ดี และ 2)ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู และสามารถนำไปพยากรณ์ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูได้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ คงสุวรรณ (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่า ความต้องการดำรงชีวิตอยู่ ความต้องการเจริญก้าวหน้า และความต้องการความสัมพันธ์ ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ด้านการเผยแพร่วิสัยทัศน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการสื่อสารและเผยแพร่วิสัยทัศน์เป็นระบบและต่อเนื่องกับคณะครู กรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง และผู้ที่มีส่วนได้เสีย เพื่อให้เกิดการบรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

2. ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ด้านความต้องการดำรงชีวิต มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ควรสนับสนุนและสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรให้มีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น และเสริมแรงขับเคลื่อนในการปฏิบัติงานที่เต็มไปด้วยความสุข ความสำเร็จ เพื่อให้เกิดความมั่นคงในการปฏิบัติงานและฐานะทางเศรษฐกิจ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เพื่อนำผลการวิจัยมาเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศสำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษาเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาใช้ในการบริหารงานและประกอบการตัดสินใจ

2. ควรมีการศึกษาองค์ประกอบที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูเพื่อให้ทราบถึงองค์ประกอบอื่น ๆที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานองครูเพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

เกียรติศักดิ์ แสนอ้วน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับมัธยมศึกษาในอำเภอสอยดาว จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. DSpace Repository. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7038

จารุนันท์ เจริญฤทธิ์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูปฏิบัติการสอน โรงเรียนในศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาชายแดนสยาม อำเภอบ่อไร่ จังหวัดตราด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6749

จิราภรณ์ คงสุวรรณ์. (2565). บทบาทผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง]. *Journal of Sirindhornparithat, 24*(1), 454-464.

จินตนา จูมสีสิงห์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา

จุรีพรรณ กลิ่นสุมาลย์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานกับความผูกพันต่อองค์การของครูโรงเรียนในเขตอำเภอบางพลี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/6960

ดิลกะ ลัทธพิพัฒน์. (2555). *ผลกระทบของการสร้างความรับผิดชอบทางการศึกษาต่อสัมฤทธิผลของนักเรียนไทย.* กรุงเทพฯ: สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

ทักษิณ มวลมนตรี. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารโรงเรียนและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ (SNRU E-THESIS). https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021113062421229151_fulltext.pdf

ทัศนียา ชื่นเจริญ. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นชุมชนแห่งการเรียนรู้ของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม]. สำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. http://aritopac.npru.ac.th/Thesis/146375Thasaneeya.pdf

พงศพัศ ทองคำ. (2559). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนราชประชาสมาสัย ฝ่ายมัธยมรัชดาภิเษกในพระบรมราชูปถัมภ์ จังหวัดสมุทรปราการ* [วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยบูรพา.

ภาณุวัฒน์ เหมนวล. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานประกันคุณภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์]. NPRU-Online Journal and Research Databases. https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/948

มานิดา โสมณวัฒน์. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจการบริหารของผู้บริหารกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนในตำบลคลองกิ่ว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต .1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6998/1/Fulltext.pdf

รัตนา คนไว. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ออนไลน์ (SNRU E-THESIS). https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023051163421247108_fulltext.pdf

วราภรณ์ บัวเมือง. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR คลังปัญญามหาวิทยาลัยบูรพา. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/6879

วิยะดา หลวงน้อย. (2559). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการประกันคุณภาพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3143

ศิริพร โภคาอนนต์. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2559). *แนวทางการพัฒนาระบบการสะสมหน่วยการเรียนรู้ (Credit Bank System): ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพฯ: สำนักมาตรฐานการศึกษาและพัฒนาการเรียนรู้ สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ.

อรกาญจน์ เฉียงกลาง. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษากับสมรรถนะการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Factors Affecting Parents' Decision to Enroll their Children in Lower Secondary Level at Wat Tham Rong School (Phan Phadung), Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2

อนุสรณ์ หนูแก้ว[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Anusorn Nookaew[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล[1,2]

E-mail: anusorn.m1528@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) และ (4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) จำนวนทั้งหมด 209 คน เครื่องมือการวิจัยได้แก่ แบบสอบถาม สถิติไว้ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้า (3) ปัจจัยกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) มีความสัมพันธ์กัน และ (4) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ พบว่าด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนอยู่ในระดับมากที่สุด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ปัจจัยการตัดสินใจ ผู้ปกครอง การนำบุตรเข้าเรียน

Abstract

This research has 4 objectives: (1) to analyze the level of factors affecting parents' decision to enroll their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung), (2) to analyze the level of parents' decision-making in enrolling their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung), (3) to analyze the relationship between factors and parents' decision-making in enrolling their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung), and (4) to analyze factors affecting parents' decision-making in enrolling their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung). This is a quantitative research study. The sample group consisted of 209 parents of students at Wat Tham Rong School (Phan Phadung). The research instrument was a questionnaire. Statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and multiple regression analysis. The research findings showed that (1) the level of factors affecting parents' decision to enroll their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung) was at the highest level, (2) the level of parents' decision-making in enrolling their children was also high, (3) there was a correlation between factors and parents' decision-making in enrolling their children in lower secondary education at Wat Tham Rong School (Phan Phadung), and (4) among the factors affecting parents' decision-making, the safety and environmental conditions had the most significant impact on parents' decision to enroll their children, with statistical significance at 0.05 level.

Keywords: Decision-making factors, parents, enrolling children

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนามนุษย์ในยุคที่เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว สังคมปัจจุบันกลายเป็นสังคมแห่งความรู้ (Knowledge Society) ที่ผู้คนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้อย่างรวดเร็ว การเรียนรู้ของเด็กในยุคนี้จึงต้องปรับตัวให้ทันต่อสังคมที่เปลี่ยนแปลง ครูซึ่งเป็นผู้ประกอบวิชาชีพด้านการศึกษาต้องมีความรู้ ความเชี่ยวชาญ และทัศนคติที่ดีต่อการสอน พร้อมทั้งพัฒนาตนเองให้ทันยุคสมัย โดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนใหม่ ๆ ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องมุ่งพัฒนาคนไทยให้สมบูรณ์ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อให้สอดคล้องกับแนวทางดังกล่าว การจัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ซึ่งเป็นแผนระยะยาว 20 ปี ได้รับการออกแบบให้

ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมในยุคดิจิทัล ที่เข้าสู่ความท้าทายในศตวรรษที่ 21 แผนการศึกษานี้ให้ความสำคัญกับการสร้างฐานความรู้ที่เข้มแข็ง เพื่อเพิ่มศักยภาพของประเทศในการปรับตัว และเท่าทันกระแสโลก โดยเน้นความสำคัญของการสร้างคนให้เป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ทั้งนี้ สังคมไทยยังเผชิญกับปัญหาความขาดเอกภาพด้านนโยบาย ขาดอิสระในการบริหารจัดการสถานศึกษา และผลกระทบจากบริโภคนิยม การพัฒนาอย่างยั่งยืนจึงต้องยึดแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง ที่เน้นความสมดุลและการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผล เพื่อสร้างความอยู่ดีมีสุขให้กับคนไทย

โรงเรียนเป็นสถาบันทางการศึกษาที่มีบทบาทในสังคมไทยมาเป็นเวลานาน โดยทำหน้าที่ให้การศึกษาอบรม ขัดเกลา พัฒนาเยาวชนให้เป็นผู้มีความรู้มีความสามารถทางด้านวิชาการ สนับสนุนและส่งเสริมให้มีความเป็นพลเมืองดี และมีความรู้ความสามารถในการประกอบอาชีพสุจริต โรงเรียนมีหน้าที่ในการออกแบบมาตรฐานทางวิชาการ พัฒนาด้านการเรียนการสอน รวมไปถึงการพัฒนาคุณภาพของนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนได้มีคุณภาพและมีชื่อเสียงที่ดี เป็นที่รู้จัก เป็นที่เชื่อถือศรัทธาของผู้ปกครอง เพราะเด็กจะต้องใช้เวลาในช่วงชีวิตส่วนใหญ่ของการเจริญเติบโต และการสะสมวิชาความรู้ประสบการณ์ชีวิตจากโรงเรียน การจัดการศึกษาในโรงเรียนให้มีคุณภาพจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องให้ความสำคัญกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน การเข้าเรียนในโรงเรียนแต่ละแห่งผู้ปกครองนักเรียนจะมีการตัดสินใจเลือกโรงเรียนให้กับเด็ก โดยอาจขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายด้าน เช่น ด้านคุณภาพการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คุณภาพของครูและบุคลากรทางการศึกษา หลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย สภาพอาคารเรียนสิ่งอำนวยความสะดวก ระบบรักษาความปลอดภัยในโรงเรียน ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ผลงานหรือรางวัลที่โรงเรียนได้รับ จุดเด่นหรือข้อได้เปรียบของโรงเรียนเมื่อเทียบกับโรงเรียนอื่น ด้านการเดินทางและที่ตั้งความสะดวกในการเดินทางระยะทางจากบ้านของนักเรียน ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ค่าธรรมเนียมการศึกษา ค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

ดังนั้น การตัดสินใจให้เด็กเข้าเรียนในโรงเรียน ผู้ปกครองแต่ละท่านจึงมีเกณฑ์ในการเลือกที่แตกต่างกัน ซึ่งเกณฑ์ต่าง ๆ น่าจะเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจให้บุตรหลานของตนเข้าเรียน โรงเรียนจึงมีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการสร้าง และบ่มเพาะพลเมืองดีสู่สังคม เมื่อนักเรียนเข้ามาในโรงเรียน ก็เปรียบเสมือนนักเรียนได้เรียนรู้การปรับตัว และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมที่กว้างกว่าครอบครัวของตน สิ่งที่นักเรียนได้เรียนรู้ และซึมซับจากสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการดำเนินชีวิต ดังนั้น บทบาทของครูและโรงเรียนจึงมีส่วนสำคัญในการจัดบรรยากาศของโรงเรียน ห้องเรียน รวมทั้งรูปแบบการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมในการสร้างนักเรียน และเยาวชนให้เป็นพลเมืองที่ดี ผ่านกระบวนการที่เป็นประชาธิปไตย รับฟังและเคารพเสียงของทุกคนมากขึ้น มีการแลกเปลี่ยนพูดคุยกันบนพื้นฐานของความเคารพและมีเหตุมีผล หากโรงเรียน ห้องเรียน และครูสามารถปลูกฝังสิ่งที่เป็นพื้นฐานของการเป็นพลเมืองดีเหล่านี้ให้แก่นักเรียนได้อย่างสม่ำเสมอแล้วนั้นเด็กนักเรียนและเยาวชนทุกคนจะมีรากฐานของการเป็นพลเมืองที่ดีและสามารถปรับตัวที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคม (สมฤดี พละวุฑิโฒทัย, 2561)

ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์(ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครอง สามารถนำผลที่ได้ศึกษาไปเป็นแนวทางในการวางแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาให้เท่าทันกับโรงเรียนหลายโรงเรียนที่อยู่บริเวณใกล้เคียง การศึกษาครั้งนี้จะช่วยให้มีแนวทางในการพัฒนาแผนงานต่าง ๆ ในโรงเรียน ทำให้โรงเรียนเป็นโรงเรียนที่มีคุณภาพสูงขึ้น และมีมาตรฐาน โดยคำนึงถึงการบริหารจัดการระบบของโรงเรียนเป็นสำคัญ โรงเรียนจึงควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับโรงเรียน โดยข้อมูลที่ได้จากผู้ปกครองของนักเรียนเป็นสิ่งที่สำคัญ เพราะผู้ปกครองจะได้เข้ามามีส่วนร่วมในการมีบทบาทในสถานศึกษา ทำให้ผู้ปกครองเกิดความเชื่อมั่น และมอบความไว้วางใจที่จะนำบุตรเข้ามาเรียน รวมถึงผลการศึกษาในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ที่จะนำเอาผลการศึกษาไปช่วยส่งเสริมผู้เรียน ปรับปรุง และพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานอันจะนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลของการดำเนินงานการบริหารจัดการศึกษา ช่วยให้ดำเนินการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองนักเรียน และคนในชุมชนในอนาคตสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

สินีนาฏ เมืองนอน (2566) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจ ของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนจากหลาย ๆ ทางเลือกที่ได้พิจารณาหรือประเมินอย่างดีแล้วว่าเป็น ทางเลือกที่เหมาะสมและตรงกับวัตถุประสงค์มากที่สุด ในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาระดับปฐมวัย

จุไรรัตน์ ศิริมั่งมูลม นุชนาถ พันธุราษฎร์ และณัฐณา ขำศิริ (2562) กล่าวว่า การตัดสินใจ หมายถึง การตัดสินใจเลือกมหาวิทยาลัย โดยผ่านกระบวนการพิจารณาอย่าง ละเอียดรอบคอบเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งที่เหมาะสมกับตนเองมากที่สุด

ณัชชา สุวรรณวงศ์ (2560) กล่าวว่า หมายถึง การตัดสินใจเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรีของนักศึกษาส่วนใหญ่เลือกสถาบันที่มีชื่อเสียงและมีหลักสูตรการศึกษาที่ได้รับการยอมรับในวงกว้าง คุณภาพของสถาบันและโอกาสในการหางานทำหลังจบการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจ ความกังวลเกี่ยวกับค่าใช้จ่ายโดยสถาบันที่มีค่าธรรมเนียมการศึกษาต่ำหรือมีทุนการศึกษาให้เป็นที่ต้องการมากขึ้น ทัศนคติของครอบครัวโดยเฉพาะผู้ปกครอง มีบทบาทสำคัญในการแนะแนวและช่วยเหลือด้านการตัดสินใจ นักศึกษาที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัวมักมีความมั่นใจในการตัดสินใจมากขึ้น

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มัทนียา พัฒนะปราชญ (2563) ได้ศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนรรถยาพิศณุสรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า 1) ผู้ปกครองมีปัจจัยการตัดสินใจในการสงบุตรหลานเขาเรียน ในโรงเรียนนรรถยาพิศณุสรณ จังหวัด นครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากเมือจำแนกเป็นรายด้าน พบว่า ปัจจัยการตัดสินใจในการส่ง บุตรหลานเข้าเรียน อยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้านและระดับมาก 1 ด้าน โดยรวมด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียน และชุมชนมีคาเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมา คือ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านอาคารสถานที่ และสิ่งแวดลอม และด้านครูสอน และด้านการจัดการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด และ 2) ผู้ปกครองที่มี เพศ ระดับการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีปัจจัยการตัดสินใจในการส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในโรงเรียน นรรถยาพิศณุสรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมและรายด้านรวมไม่แตกต่างกัน

ฟ้าใส นามเทียรและนันทรัตน์ เจริญกุล (2562) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทั้ง 7 ปัจจัย มีความสำคัญอยู่ในระดับมากต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในเลือกโรงเรียน ให้กับบุตรหลาน โดยสามารถเรียงลำดับปัจจัยที่มีความสำคัญมากที่สุดถึงน้อยที่สุดได้ ดังนี้ 1) ปัจจัย ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 2) ปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม 3) ปัจจัย ด้านบุคลากร 4) ปัจจัยด้านค่าธรรมเนียมการเรียน 5) ปัจจัยด้านผลสัมฤทธิ์ในการเรียน 6) ปัจจัยด้าน สิ่งอานวยความสะดวกและการบริการ และ 7) ปัจจัยด้านชื่อเสียงโรงเรียน

เหม หมัดอาหวา (2559) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตร หลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับอนุบาล เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อจำแนกตัวแปร พบว่า ผู้ปกครองที่มีอายุ วุฒิการศึกษาและอาชีพต่างกัน มีระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนในภาพรวมผู้ปกครองที่มีเพศและรายได้ต่างกัน มีระดับการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

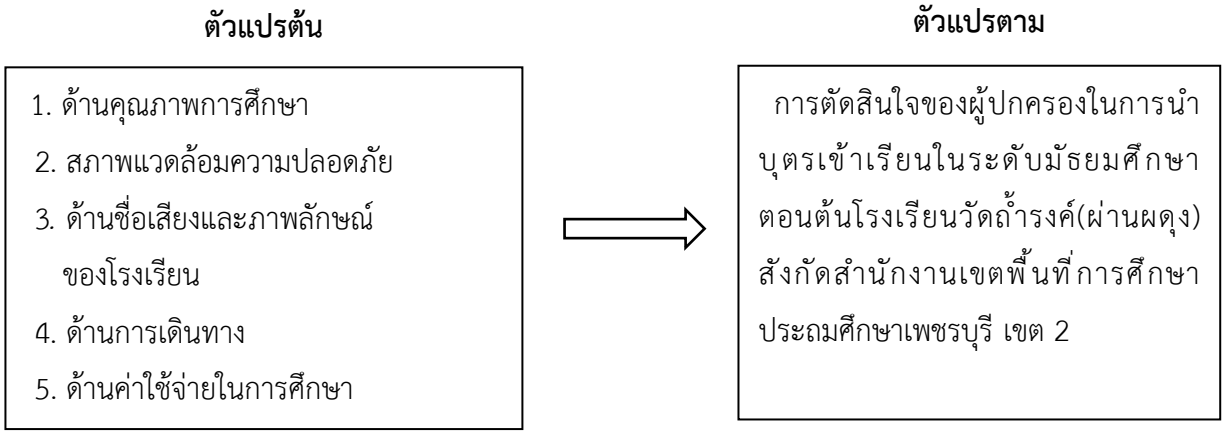

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ชั้นอนุบาล 2 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 209 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้ปกครองของนักเรียนที่กำลังศึกษาในโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ชั้นอนุบาล 2 ถึง ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 138 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane (1973) อ้างถึงใน ศิริชัย พงษ์วิชัย. 2552)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ปกครองนักเรียนในโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจรายการ (check list) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทั้งหมด 5 ด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ปัจจัยด้านการเดินทาง และปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์และนำเสนอข้อมูล เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลเรียบร้อยแล้ว ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับคืนทุกฉบับ และทำการวิเคราะห์ในแต่ละตอนที่สอดคล้องกับความมุ่งหมายในการศึกษาวิจัย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปในการวิเคราะห์ข้อมูลดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามโดยใช้ความถี่ ค่าร้อยละ และระดับการตัดสินใจของลิเคอร์ท (Likert อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบียงเบนมาตราฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) แล้วแปลความของค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด. 2556)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใช้วิเคราะห์โดยสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficien)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 วิเคราะห์โดยใช้การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Enter Method

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมและรายด้าน ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียน	$\overline{X}$	SD	ระดับปัจจัย	ลำดับ
ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา	4.36	0.19	มาก	5
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย	4.44	0.24	มาก	4
ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน	4.50	0.21	มาก	3
ปัจจัยด้านการเดินทางและที่ตั้ง	4.67	0.25	มากที่สุด	1
ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย	4.54	0.22	มากที่สุด	2
ภาพรวม	4.50	0.14	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 2 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการเดินทางและที่ตั้ง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย ตามลำดับและอีก 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ด้านคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2

ข้อมูลพื้นฐานของผู้ตอบแบบสอบถาม	$\bar{X}$	SD	ระดับ
การตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2	4.66	0.48	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 การตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.66, SD = 0.48)

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง)

ปัจจัย	ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา X_1	ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย X_2	ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน	ปัจจัยด้านการเดินทาง X_4	ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา X_5	การตัดสินใจ(Y)
ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา (X_1)	1	.310**	.343**	.301**	.167**	.335**
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย (X_2)		1	.359**	.308**	.416**	.497**
ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน (X_3)			1	.339*	.416**	.420**
ปัจจัยด้านการเดินทาง (X_4)				1	.482**	.389**
ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา (X_5)					1	.439**
การตัดสินใจ (Y)						1

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01**

จากตารางที่ 3 พบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา (X1) ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย (X2) ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน (X3) ปัจจัยด้านการเดินทาง (X4) ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา (X5) มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ (y) ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจมากที่สุดคือปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย (r = 0.497) รองลงมา ได้แก่ ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา (r = 0.439) ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน (r = 0.420) และปัจจัยด้านเดินทาง (r = 0.389) ส่วนปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา (r = 0.355) มีความสัมพันธ์การการตัดสินใจน้อยที่สุด

4.ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) โดยวิธี Enter Method

ปัจจัย	b	$S.E._b$	Beta	t	p-values
ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา(X_1)	.131	.065	.124	-1.493	.047
ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย (X_2)	.459	.099	.296	4.622	.000*
ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน(X_3)	.228	.99	.153	2.307	.022
ปัจจัยด้านการเดินทาง(X_4)	.159	.080	.131	1.988	.048
ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา(X_5)	.253	.111	.161	2.287	.023
ค่าคงที่	-.746	.500		-2.463	.137
R = .604[a]	R^2=.365			F=24.334	0.00*

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 4 พบว่า ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการเดินทาง และด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.365 และสามารถนำปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ไปพยากรณ์ประสิทธิ์ผลการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) ได้ร้อยละ 36.50 และพบว่าปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัด

ถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) มากที่สุด รองลงมาคือ ด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านปัจจัยด้านการเดินทาง และด้านด้านคุณภาพการศึกษา ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ เนื่องมาจาก ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ปัจจัยด้านการเดินทางและที่ตั้ง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่าย มีความสำคัญอย่างยิ่งในตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกโรงเรียนให้กับลูกหลาน เนื่องจากคุณภาพการศึกษาสร้างพื้นฐานทางวิชาการและพัฒนาทักษะที่จำเป็น ส่วนค่าใช้จ่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและความเหมาะสมกับศักยภาพทางการเงินของครอบครัว สอดคล้องกับ มัทนียา พัฒนะปราชญ (2563) ได้ศึกษา ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลาน เข้าเรียนในโรงเรียนนรรถยาพิศณุสรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ผู้ปกครองมีปัจจัยการตัดสินใจในการส่งบุตรหลานเขาเรียนในโรงเรียนนรรถยาพิศณุสรณ์ จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ระดับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เนื่องด้วยผู้ปกครองแสดงให้เห็นถึงความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของโรงเรียน ทั้งในด้านคุณภาพการศึกษา สภาพแวดล้อม และการดูแลนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เหม หมัดอาหวา (2559) ได้ศึกษา ระดับปัจจัยการตัดสินใจ ของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนเอกชนระดับอนุบาล เขตเทศบาลนครหาดใหญ่ พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านภาพลักษณ์ของโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ นางสาวธีร์จิรา เสรีนิวัฒน์ (2562) ได้ศึกษา ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกับการกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ปัจจัยด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ปัจจัยด้านการเดินทาง ปัจจัยด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจ ในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ 0.01 เป็นเพราะปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษาช่วยสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองว่าบุตรหลานจะได้รับการเรียนรู้ที่มีคุณค่า ด้านสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยส่งผลต่อความไว้วางใจและความสบายใจในระหว่างการศึกษา ชื่อเสียง

และภาพลักษณ์ที่ดีของโรงเรียนสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือด้านการเดินทาง ซึ่งสอดคล้องกับฟ้าใส นามเทียร และนันทรัตน์ เจริญกุล (2562) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนอนุบาลเอกชนขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร พบว่า ปัจจัยด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน ด้านอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม และด้านบุคลากร ซึ่งมีความสำพันธ์กับการตัดสินใจของผู้ปกครอง

4.ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) ด้านคุณภาพการศึกษา ด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ด้านชื่อเสียงและภาพลักษณ์ของโรงเรียน ด้านการเดินทาง และด้านค่าใช้จ่ายในการศึกษา สามารถนำปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ไปพยากรณ์ประสิทธิ์ผลการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) ได้ร้อยละ 36.50 ทั้งนี้ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทุกด้าน ทั้งในด้านการเรียนรู้ การดูแลความปลอดภัย และความคุ้มค่าของครอบครัวอย่างสมดุล ซึ่งสอดคล้องกับวรางคณา ตันไทย (2565) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนบ้านหนองยาว (ราษฎร์สามัคคีรังสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต *2* พบว่า ปัจจัยทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านครูผู้สอน ปัจจัยด้านการจัดการศึกษา ปัจจัยด้านชื่อเสียงโรงเรียน ปัจจัยด้านความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนและชุมชนและปัจจัยด้านอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อม ยังสอดคล้องกับรัชนีย์พูน ทรัพย์ทวีกิจ (2557) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร พบว่า ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านครูผู้สอน ด้านสภาพแวดล้อมสถานศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านคุณภาพการศึกษา มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น โรงเรียนต้องพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับผู้เรียน จัดกิจกรรมเสริมเพื่อพัฒนาทักษะรอบด้าน ส่งเสริมศักยภาพครูผู้สอน ควบคู่กับการสนับสนุนทรัพยากรที่เหมาะสมและการสร้างความร่วมมือกับชุมชน เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. จากผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมความปลอดภัย ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น โรงเรียนควรมีการจัดระบบรักษาความปลอดภัยที่มีประสิทธิภาพ การออกแบบพื้นที่ในโรงเรียนให้ปลอดภัยและเหมาะสมกับการเรียนรู้ และการส่งเสริมความตระหนักด้านความปลอดภัยในทุกกิจกรรม เพื่อสร้างความมั่นใจให้ผู้ปกครองและส่งเสริมบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยสำหรับนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาตัวแปรที่เป็นปัจจัยให้หลากหลายตัวแปรเกี่ยวกับการตัดสินใจของผู้ปกครองในการนำบุตรเข้าเรียนในระดับมัธยมศึกษาตอนต้นโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ อย่างรอบด้าน

2. ควรศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้ปกครองทั้งที่ก่อนนำบุตรหลานเข้าเรียนโรงเรียนวัดถ้ำรงค์ (ผ่านผดุง) เพื่อที่จะทราบความคิดเห็นของผู้ปกครองเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดต่อผู้เรียน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2560) *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

จุไรรัตน์ ศิริมั่งมูลม, นุชนาถ พันธุราษฎร์ และ ณัฐฌา ขำศิริ. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาในมหาวิทยาลัยขอนแก่น ประเภทโควตาภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ปีการศึกษา 2562.* Registrar. https://registrar.kku.ac.th/policy/download/Factor_research_kkuquota62.pdf

ณัชชา สุวรรณวงศ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าศึกษาต่อระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา (ระบบโควตา) ประจำปีการศึกษา 2560.* อีสาน: งานบริหารงานทั่วไป สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน

ธีร์จิรา เสรีนิวัฒน์ (2562) *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียน ในโรงเรียนอนุบาลเอกชน ในเขตเทศบาลนครขอนแก่น.* สถาบันอุดมศึกษาของรัฐในเทศบาลนครปากเกร็ด.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุสีริยาสาส์น.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542. (19 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 3-4.

ฟ้าใส นามเทียร และ นันทรัตน์ เจริญกุล. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง, การส่งบุตรหลานเข้าเรียน, โรงเรียนอนุบาลเอกชนขนาดเล็กในกรุงเทพมหานคร. วารสารอิเล็กทรอนิกส์ทางการศึกษา*, *9*(3), 327-338.

มัทนียา พัฒนะปราชญ. (มกราคม - เมษายน 2563). *ปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในโรงเรียนนรรถยาพศิณุสรณ์จังหวัดนครศรีธรรมราช. วารสารครุศาสตร์* มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, *17*(1), 1-10.

รัชนีย์พูน ทรัพย์ทวีกิจ (2557). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกสถานศึกษาระดับก่อนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางกะปิ กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วรางคณา ตันไทย (2565) *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรเข้าเรียนในโรงเรียนบ้านหนองยาว (ราษฎร์สามัคคีรังสรรค์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชมงคลรัตนโกสินทร์

สมฤดี พละวุฑิโฒทัย. (2561). *การพัฒนาการบริหารระบบการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเป็นพลเมืองดีวิถีประชาธิปไตย. วารสารการบริหารสถานศึกษา* มหาวิทยาลัยศิลปากร, *9*(1), 5.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2, เพชรบุรี.

สินีนาฏ เมืองนอน. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าศึกษาระดับปฐมวัย ในโรงเรียนเอกชนประเภทสามัญศึกษา จังหวัดนราธิวาส* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=173&RecId=512&obj_id=698

เหม หมัดอาหวา. (2559). *ระดับปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการส่งบุตรหลานเข้าเรียนในสถานศึกษาเอกชนระดับอนุบาลเขตเทศบาลนครหาดใหญ่* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. Hatyai University. https://www.hu.ac.th/conference/conference2016/proceedings/data/4-1pdf

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Participatory Management of Teachers Affecting the Effectiveness of Educational Institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

แพรวพรรณ พวงเพ็ชร[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Praewphan Puangphet[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: praewphan1506@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (4) เพื่อวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 337 คน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ พบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก (3) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวก และ (4) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม ครู ประสิทธิผล สถานศึกษา

Abstract

This research has four objectives: (1) to analyze the level of teacher participatory management of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2; (2) to analyze the level of effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2; (3) to analyze the relationship between teacher participatory management and effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2; and (4) to analyze teacher participatory management that affects the effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. This research is quantitative research. A questionnaire was used as a tool for data collection. The sample group was 337 teachers in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province. The statistics used for data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient analysis, and multiple regression analysis. It was found that (1) teachers' participatory management of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level, (2) the effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level, (3) teachers' participatory management and the effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 had a positive relationship, and (4) teachers' participatory management, including participation in decision-making, participation in receiving benefits, and participation in monitoring and evaluation, affected the effectiveness of educational institutions under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2.

Keywords: Participatory Management Teachers Effectiveness Educational Institutions

บทนำ

ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ3) พ.ศ. 2553 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ 4) พ.ศ. 2562 ระบุว่าการทำงานแบบมีส่วนร่วมด้วยระบบบริหารและการสนับสนุนทางการศึกษา เป็นการส่งเสริมให้บุคคล ครอบครัว ชุมชน องค์กรชุมชน องค์กรการปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน องค์กรวิชาชีพสถาบันศาสนา สถานประกอบการและสถาบันสังคมอื่นมีส่วนร่วมจดัการศึกษาตามมาตรา 9(6) ให้มีการกระจายอำนาจการบริหารการจัดการศึกษาด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านบริหารงานบุคคล และด้านงานบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการ

และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้น พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติที่สอดคล้องกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2580) มุ่งเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษยอย่างรอบด้าน และเน้นการจัดการศึกษาแบบมีส่วนร่วม การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมถือได้ว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญปัจจัยหนึ่งที่ผู้บริหาร สถานศึกษาควรใช้เป็นแนวทางในการบริหาร เนื่องจากการทำงานในชีวิตจริงงานบางงานไม่สามารถที่จะทำเพียงคนเดียวสำเร็จจะต้องได้รับความร่วมมือจากหลายฝ่าย หลายหน่วยงาน ซึ่งการมีส่วนร่วมในการทำงานไม่จำเป็นต้องเป็นผู้ที่ลงมือกระทำงานโดยตรงยังสามารถเป็นผู้ที่ให้ข้อเสนอแนะหรือข้อคิดเห็นในการดำเนินงาน เป็นต้น ซึ่งการศึกษาในระบบที่เป็นการศึกษาขั้นพื้นฐานในระดับประถมศึกษา เป็นการศึกษาที่มุ่งวางรากฐานเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทั้งในด้านคุณธรรมจริยธรรม ความรู้และความสามารถขั้นพื้นฐานโดยปกติใช้เวลาเรียน 6 ปี (ราม เรือนทองดี, 2564)

ประสิทธิผลของสถานศึกษานั้นเป็นตัวบ่งชี้ว่า การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใดนั้น จำเป็นต้องมีการศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียน ซึ่งเป็นการศึกษาถึงข้อมูลความสำเร็จของสถานศึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงประสิทธิผล ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับตัวบ่งชี้ที่สำคัญ ตามแนวคิดของ Mott (1972, cited in Hoy & Miskel, 2001 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) ได้พิจารณาจากองค์ประกอบ 4 ประการ ได้แก่ ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีเจตคติทางบวก ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และความสามารถในการแก้ไขปัญหาภายในสถานศึกษา (จตุรภัทร ประทุม และคณะ, 2559) ถึงแม้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผล แต่ก็ยังประสบปัญหาเกี่ยวกับประสิทธิผลของโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่ายังไม่เป็นที่น่าพึงพอใจ รวมถึงยังไม่สามารถสร้างทัศนคติในเชิงบวกให้กับนักเรียนได้อย่างครอบคลุม ครูมีการพัฒนาตนเองช้าเมื่อเปรียบเทียบกับสภาพปัจจุบัน ที่เศรษฐกิจและสังคมเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน และผู้บริหารยังไม่เปิดโอกาสให้ครูร่วมแก้ไขปัญหาในโรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3, 2562)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีมาตรการที่สำคัญ คือ มาตรการ (กลยุทธ์ที่ 6) ข้อที่ 2 สร้างและพัฒนาเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการศึกษาโดยสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาและสนับสนุนทรัพยากรเพื่อการศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2567) สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ประสบปัญหาเกี่ยวกับครูที่มีการพัฒนาตนเองช้า เนื่องด้วยภารกิจหน้าที่ในการปฏิบัติงานที่มากจนล้นมือ จึงทำให้ไม่มีเวลาในการพัฒนาตนเองให้ดีขึ้นเท่าที่ควร รวมถึงไม่มีเวลาในการเข้าไปมีส่วนร่วมในการบริหารงานของโรงเรียนได้อย่างเต็มที่ตามที่ต้องการ เพราะต้องเร่งรีบในการจัดการภารกิจที่ได้มอบหมายให้แล้วเสร็จภายในเวลาที่กำหนด

จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แล้วนำผลการวิจัยที่ได้มาเป็นข้อมูลพื้นฐานที่นำมาประยุกต์ใช้ในการวางแผนปรับปรุง และส่งเสริมสนับสนุนให้ครูผู้สอนในการบริหารสถานศึกษาเข้ามามีส่วนร่วมในการการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ให้มีประสิทธิผลประสบผลสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อได้ตามที่ต้องการกับทั้งผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
4. เพื่อวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สมมุติฐานการวิจัย

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวก
2. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

Mott ได้ผสมผสานแนวคิดทั้งแง่เป้าหมายและระบบทรัพยากรมาเป็นเกณฑ์ในการพิจารณาประสิทธิผลการเรียน Hoy and Ferguson (1985 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) ได้พัฒนาเครื่องมือวัดประสิทธิผลเรียก IPOE (Index of perceived organizational effectiveness) ซึ่งมีการพัฒนาเครื่องมือของ Mott ครอบคลุมประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ด้าน (Mott, 1972 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้าสภาพแวดล้อมไป และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างใน กิตติศักดิ์ สวนแก้ว, 2562) ได้กล่าวว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Decision Making) 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (Implementation) 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ Cohen & Uphoff (1977 อ้างใน กิตติศักดิ์ สวนแก้ว, 2562) มาเป็นกรอบตัวแปรต้น คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู และได้ประยุกต์ทฤษฎีประสิทธิผลของสถานศึกษาของ Mott (1972 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) มาเป็นตัวแปรตาม คือ ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

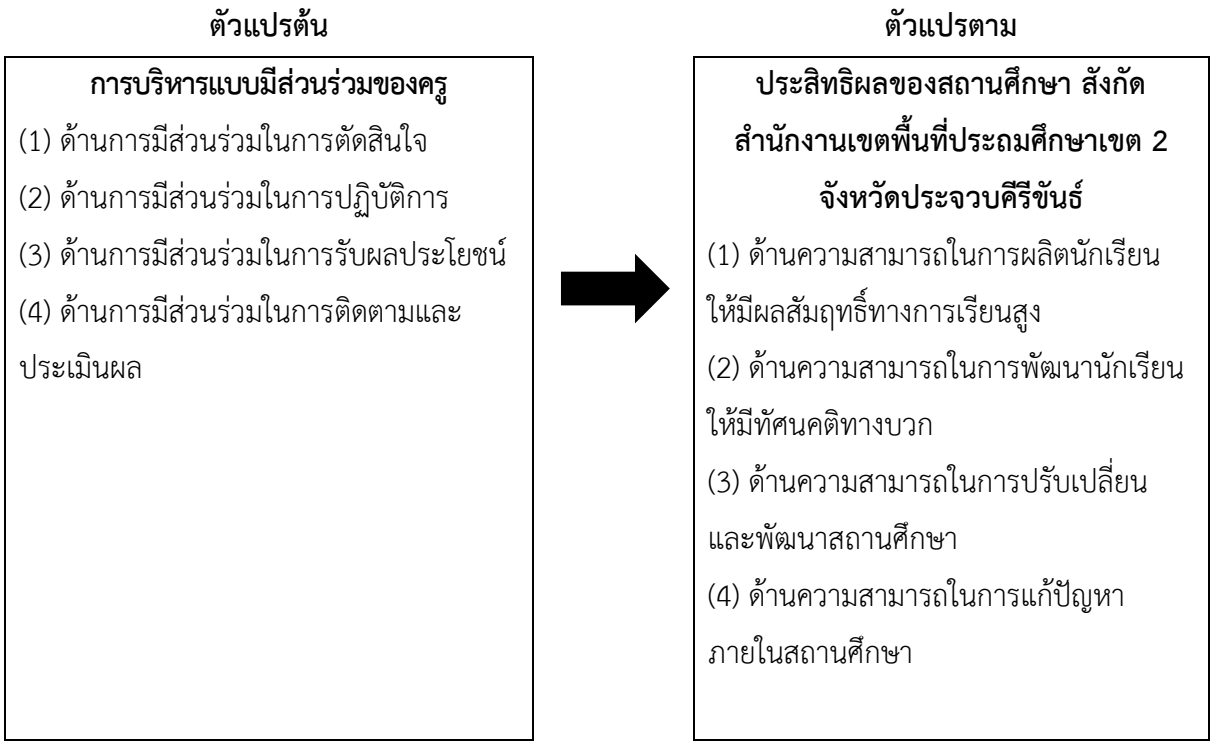

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จาก 119 โรงเรียน ใน 4 อำเภอประกอบด้วย หัวหิน ปราณบุรี สามร้อยยอด และกุยบุรี รวมทั้งสิ้นจำนวน 2,142 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2567) และขนาดตัวอย่าง จำนวน 337 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ในการวิจัยโดยแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน (5) ระยะเวลาในการทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Cohen & Uphoff (1977 อ้างใน กิตติศักดิ์ สวนแก้ว, 2562) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (2) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (3) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (4) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Mott (1972 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) แบ่งออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง (2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก (3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ (4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดแบบของลิเคิร์ท สเกล (Likert scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ 5 =เห็นด้วยมากที่สุด 4 = เห็นด้วยมาก 3 = เห็นด้วยปานกลาง 2 = เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ในการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น ผู้วิจัยเป็นผู้แจกจ่ายแบบสอบถาม และรอรับแบบสอบถามจากครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้วิธีการสุ่มตามความสะดวกให้ครบตามจำนวน 337 คน

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้มาคัดเลือกเฉพาะแบบสอบถามที่สมบูรณ์ และนำไปวิเคราะห์ ทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาณ (Inferential Statistics) ได้แก่

2.1 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน

2.2 วิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 231 คน มีอายุระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 172 คน จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน มีรายได้ต่อเดือน 20,001 - 25,000 บาท จำนวน 112 คน และมีระยะเวลาในการทำงานระหว่าง 11 - 15 ปี จำนวน 109 คน

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.56 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ มีค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล มีค่าเฉลี่ย 3.99 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบน 0.54

3. ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.02 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.53 ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ค่าเฉลี่ย 4.07 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.61 รองลงมาคือ ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก มีค่าเฉลี่ย 4.03 ส่วนเบี่ยงเบน 0.60 ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ย 4.02 ส่วนเบี่ยงเบน 0.61 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง มีค่าเฉลี่ย 3.97 ส่วนเบี่ยงเบน 0.61

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูและประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์เชิงบวก อยู่ในระดับสูง โดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 กล่าวคือ ถ้าครูผู้สอนมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษามากขึ้นก็จะทำให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มากขึ้นด้วย โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (r = .893) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (r = .880) ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล (r = .877) ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ (r = .855) ตามลำดับ

5. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 สามารถทำนายความผันแปรของประสิทธิผลจากการมีส่วนร่วมของประชาชนในการทำแผนพัฒนาท้องถิ่นได้ร้อยละ 63.90 (R^2=0.639) โดยตัวแปรที่มีค่าทำนายสูงสุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีค่าสัมประสิทธิ์ถดถอย (B) 0.357 มากที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2” ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู มีการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อค้นหาความต้องการ การหาโอกาสหรือช่องทางในการแก้ปัญหา โดยเรียงตามลำดับความสำคัญของโครงการที่จะต้องดำเนินการในการบริหารสถานศึกษา ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาเพื่อดำเนินงานตามโครงการและแผนงาน ด้วยการสละแรงกาย การสละเงิน การให้วัสดุอุปกรณ์ และการให้คำแนะนำในการบริหารสถานศึกษา

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษาพบว่า การมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษา ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สอดคล้องกับทฤษฎีของ โคเฮน และอัพฮอฟ (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างใน กิตติศักดิ์ สวนแก้ว, 2562) ได้กล่าวว่า กระบวนการของการมีส่วนร่วมของประชาชน ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน คือ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติการ 3) การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิวพงษ์ แสงนอก และศักดา สถาพรวจนา (2566) ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 อยู่ในระดับมาก

2. ระดับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผลการศึกษา พบว่า โดยรวมประสิทธิผลของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ซึ่งน่าจะเป็นเพราะ ครูผู้สอนมีความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมในสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงให้ดียิ่งขึ้น มีการอบรมสั่งสอนนักเรียนให้นักเรียนมีเจตคติที่ดีต่อการศึกษาเล่าเรียน มีความสามารถการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นภายในสถานศึกษาด้วยความสามัคคี มีความกระตือรือร้นจนบรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา สอดคล้องกับทฤษฎีของ Mott ที่ได้มีการพัฒนาเครื่องมือครอบคลุมประสิทธิผลของโรงเรียน 4 ด้าน (Mott, 1972 อ้างใน ทิพวรรณ สำเภาแก้ว, 2560) คือ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติทางบวก 3) ด้านความสามารถในการพัฒนาปรับเปลี่ยนสถานศึกษาให้เข้าสภาพแวดล้อมไป และ 4) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ราม เรือนทองดี (2564) ศึกษาเรื่องรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการศึกษาพบว่า ประสิทธิผลของการบริหารงานของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ผลการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ มิติ ส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สูงขึ้น

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับสาระสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของ ลิเคอร์ท (Likert, 1967 อ้างใน จงกลนี พึ่งตระกูล, 2559) เสนอไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้น เป็นเรื่องที่เกี่ยวข้องกับเป้าหมายและการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับงานจะกระทำโดยกลุ่มผู้บริหารจะมีความเชื่อมั่นนและไววางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ แต่ยังมีการติดต่อสื่อสารตามแนวนอน ระหว่างเพื่อนร่วมงานที่อยู่ระดับเดียวกัน ในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาผู้บริหารไม่เพียงแต่ให้ผลตอบแทนทางเศรษฐกิจเท่านั้น แต่พยายามทำให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีความรู้สึกว่าพวกเขามีความสำคัญ และความเกี่ยวพันระหว่างผู้บริหารกับผู้ใตบังคับบัญชาจะเป็นไปอย่างตรงไปตรงมาภายในบรรยากาศของความเป็นมิตรภาพองค์การที่เป็นทางการและองค์การไม่เป็นทางการจะเข้ากันได้เป็นอย่างดี

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัย ศิวพงษ์ แสงนอก และศักดา สถาพรวจนา (2566) ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่า มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง (r=.873) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

4. การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ผลการศึกษา พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของครู ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการติดตามและประเมินผล ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งน่าจะเป็นเพราะการที่ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้เข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาในมิติ ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิผลประสบผลสำเร็จและเป็นประโยชน์ต่อทั้งผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน และการพัฒนาประเทศต่อไปในอนาคต

เมื่อเทียบเคียงกับวรรณกรรมที่ศึกษา พบว่า สอดคล้องกับคำอธิบายเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของของ วราภรณ์ ตั้งบูรพาจิตร์ (2566) เสนอไว้ว่า การมีส่วนร่วมส่งผลดีต่อการขับเคลื่อนองค์กรหรือเครือข่ายหรือกิจกรรม เนื่องจากผู้ที่เข้ามามีส่วนร่วมย่อมเกิดความภาคภูมิใจที่ได้เป็นส่วนหนึ่งของการดำเนินการ การแสดงความคิดเห็น และการปฏิบัติเพื่อการพัฒนาองค์กร/เครือข่าย/กิจกรรมนั้นให้ประสบความสำเร็จ

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัย สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายชล คงแสนคำ และยืนยง ไทยใจดี (2563) ศึกษาเรื่องการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19 ผลการศึกษาพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา มีความสัมพันธ์ในทางบวก ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในภาพรวมและรายด้าน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงแนวทางการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยการลงพื้นที่สัมภาษณ์ครูในสถานศึกษา แล้วนำข้อมูลต่าง ๆ ที่ได้มาวิเคราะห์ เพื่อทำการศึกษาวิจัยในเชิงคุณภาพร่วมกับเชิงปริมาณ

2. ควรทำการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยอื่น ๆ ที่คาดว่าจะส่งผลให้ประสิทธิผลของสถานศึกษา เช่น ปัจจัยครูผู้สอน ปัจจัยภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาและปัจจัยนักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

กิตติศักดิ์ สวนแก้ว. (2562). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาหมู่บ้าน บ้านใหม่ หมู่ที่ 1 ตำบลปริก อำเภอสะเดา จังหวัดสงขลา* [ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

จงกลนี พึ่งตระกูล. (2559). *การนำเสนอแนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของศูนย์การศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย อำเภอบางปะหัน จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

จตุรภัทร ประทุม, ประยูร อิ่มสวาสดิ์ และ สมพงษ์ ปั้นหุ่น. (2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์, 27*(2), 119-130. https://journal.oas.psu.ac.th/index.php/asj/article/view/935/886

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

ราม เรือนทองดี. (2564). *รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของครูที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

วราภรณ์ ตั้งบูรพาจิตร์. (2566). *แนวทางส่งเสริมการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนพื้นที่บริเวณรอบเหมืองหิน ของตำบลหาดขาม อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนานาชาติแสตมฟอร์ด.

ศิวพงษ์ แสงนอก และศักดา สถาพรวจนา. (2566). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชพฤกษ์, 9*(1), 119-134. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/rpu/article/download/267844/177395/1043883

สายชล คงแสนคำ และ ยืนยง ไทยใจดี. (2563). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการมีส่วนร่วมในการบริหารของครูกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 19. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 6*(2), 64-73. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/scaj/article/view/236931/166040

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2567). *เกี่ยวกับเรา*. https://web.pkn2.go.th/about.php.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. (2562). *ข้อมูลสารสนเทศ ปีการศึกษา 2562*. http : //www.secondary3.go.th/main/news/7752. html.

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

Relationship between Communities with Schools Administrations under The Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi

ณัฐกุล เทพนาค[1] และวรรณรี ปานศิริ[2]

Natthakun Thepnarlk[1] and Wannaree Pansiri[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: dadrinktn1995@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเพื่อวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี (2) เพื่อเพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 296 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน การบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aims to: (1) analyze the level of relationship between communities under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi; (2) analyze the level of Schools Administrations under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi; (3) analyze the relationship between the relationship of communities and Schools Administrations under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi. The research was conducted by collecting data from 296 directors and teachers under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi. The data collection tool used was a questionnaire. The statistical methods

employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research finding revealed that: (1) the overall level of relationship between communities under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi was high; (2) the overall level of Schools Administrations under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi was high; and (3); there was a moderate positive correlation between the relationship of communities and Schools Administrations under the Secondary Educational Service Area Office Ratchaburi, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Relationships Communities Schools Administrations

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้มีศักยภาพสามารถแข่งขันกับประเทศอื่น ๆ ได้นั้นจะต้องอาศัย หลายปัจจัย ซึ่งมนุษย์ถือว่าเป็นปัจจัยหลักที่จะช่วยเป็นตัวขับเคลื่อนกลไกต่าง ๆ ให้ไปสู่เป้าหมาย ที่วางไว้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ.2566- 2570, 2560) ซึ่งเป็นการแปลงยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี สู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อเตรียม ความพร้อมและวางรากฐานในการยกระดับประเทศไทยให้เป็นประเทศที่พัฒนาแล้ว มีความมั่นคง มั่งคั่ง ยั่งยืน ด้วยการพัฒนาตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ซึ่งการพัฒนาประเทศในระยะของ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570, 2560) มีหลักการที่สำคัญ คือ 1) ยึด "หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง" เพื่อให้เกิดบูรณาการการพัฒนาในทุกมิติ 2) ยึด "คนเป็นศูนย์กลางการพัฒนา"มุ่งสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาวะที่ดี 3) ยึด "วิสัยทัศน์ภายใต้ยุทธศาสตร์ ชาติ ระยะ 20 ปี" มาเป็นกรอบของวิสัยทัศน์4) ยึด"เป้าหมายอนาคตประเทศไทยปี 2579" ที่เป็นเป้าหมายในยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ20 ปี อีกทั้งสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาได้จัดทำแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 เพื่อใช้เป็นแผนยุทธศาสตร์ระยะยาวสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาของประเทศ ได้นำไปใช้เป็นกรอบและแนวทางการพัฒนาการศึกษาและเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจน ตลอดชีวิต โดยจุดมุ่งหมายที่สำคัญของแผน คือ การมุ่งเน้นการประกันโอกาสและความเสมอภาค ทางการศึกษาและการศึกษาเพื่อการมีงานทำและสร้างงานได้ ภายใต้บริบทเศรษฐกิจและสังคมของประเทศและของโลกที่ขับเคลื่อนด้วยนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์ การบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการ และขั้นตอนต่าง ๆ ในการปฏิบัติงานไว้อย่างเป็นระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดี จะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆ ของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหาร ที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้การบริหารงานนั้น จะต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ทุกประการ เพราะว่าการดำเนินงานต่าง ๆ มิใช่เพียงกิจกรรมที่ผู้บริหารจะกระทำเพียงลำพังคนเดียวแต่ยังมีผู้ร่วมงานอีกหลายที่มีส่วน ทำให้งานนั้นประสบ

ความสำเร็จ ซึ่งการบริหารการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสบผลสำเร็จและสอดคล้องกับแนวทางการปฏิรูปการศึกษานั้น ปัจจัยสำคัญต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ในสถานศึกษาคือระบบการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพและการมีส่วนร่วม ซึ่งตรงตามมาตรา 22 ว่าด้วยการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียน มีความสำคัญที่สุด กระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มศักยภาพ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทที่สำคัญอย่างยิ่งในฐานะผู้นำหลัก ซึ่งมีภาระหน้าที่สำคัญ คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา มีความรับผิดชอบในการบริหารงานด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ได้กำหนดให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และ ด้านการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยเป็นความสามารถของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาที่ทำงานร่วมกัน จนสามารถทำให้นักเรียนใฝ่รู้ รักการอ่าน แสวงหาความรู้ ด้วยตนเอง บ้าน วัด ชุมชน เป็น 3 เสาหลักความสัมพันธ์ที่เข้มแข็งของโรงเรียนผู้บริหารที่เปรียบเหมือนแนวหน้าในการประสานทั้งสามฝ่ายเข้าด้วยกัน สอดคล้องกับ (ชูชาติ พ่วงสมจิตร์, 2563) ได้กล่าวไว้ว่า บ้าน วัด โรงเรียน หรือที่เรียกว่า “บวร” คือสามเสาหลักคู่สังคมไทยซึ่งเป็นทุนทางสังคม ที่เกื้อกูลประเทศไทยมายาวนาน การบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนที่ผ่านมาก็ยึดหลักการนี้มาโดยตลอด เพราะทั้งบ้านและวัดโดยรวมแล้วก็คือชุมชนที่อยู่ในแวดล้อมใกล้ชิดโรงเรียนโดยความจริงที่ยอมรับกันทั่วไปคือ “โรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่แยกจากกันไม่ได้”การร่วมมือกันระหว่างโรงเรียนกับชุมชนเป็นสิ่งที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ทั้ง 2 ฝ่ายคือสถานศึกษาได้พลังจากชุมชนมาช่วยในการจัดการศึกษาและชุมชนได้การศึกษาที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน ดังนั้นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงเป็นความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกันช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายช่วยลดและแก้ปัญหาความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วม ที่เป็นไปเพื่อประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่ายคือประโยชน์กับโรงเรียนและประโยชน์ต่อชุมชน ดังนั้นงานความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนจึงมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโรงเรียนกับชุมชน ซึ่งอยู่ในฐานะทั้งที่เป็นผู้ให้และผู้รับโดยโรงเรียนจะต้องเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือสังคมเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้สถานที่และอุปกรณ์ของโรงเรียนได้ เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกันกับโรงเรียน ยินดีให้การสนับสนุนในกิจการของโรงเรียนและโรงเรียนกับชุมชนต้องเกื้อกูลประโยชน์ร่วมกันเพื่อจัดและพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ

จากสภาพความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ซึ่งผลการวิจัยจะนำไปใช้เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางในการบริหารงานความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา ให้สามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์ผลสูงสุด ให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษา

ความสัมพันธ์อันดีร่วมกันของชุมชนและสถานศึกษาเพื่อช่วยกันสนับสนุนการศึกษา อีกทั้งยังเผยแพร่แหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นร่วมกันวางแผนแนวทางจัดการศึกษาให้ได้ประสิทธิผลตามความต้องการคนในชุมชน ตลอดจนการสร้างความสัมพันธ์ของชุมชนกับสถานศึกษาเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่งเพราะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ช่วยให้ทราบความเคลื่อนไหวหรือความ เปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นกับทั้งสองฝ่ายช่วยลดและแก้ปัญหา (นาวิน แกละสมุทร, 2562) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนจะต้องประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อประโยชน์ของการศึกษาชุมชนจึงมีบทบาทและความสำคัญในการดูแลส่งเสริมโรงเรียน เพื่อมุ่งหวังที่จะให้สมาชิกในชุมชนได้เข้าศึกษาและเป็นสมาชิกที่ดีมีคุณภาพของชุมชน (ปฏิภาณ ศาสตร์อำนวย, 2561) ได้กล่าวไว้ว่า การเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทุกคนจะต้องเข้ามามีส่วนร่วมรับผิดชอบในการจัดการศึกษาให้แก่เยาวชนไม่ใช่เป็นหน้าที่ของครูเพียงคนเดียว โรงเรียนจะต้องร่วมมือกับชุมชนให้ประชาชนได้รับรู้และเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนสนับสนุนกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนร่วมมือในการวางแผนการดำเนินงานของโรงเรียนร่วมคิดร่วมทำด้วยความบริสุทธิ์ ใจโปร่งใสและตรวจสอบได้ (ปัญญา วงศ์คุณทรัพย์, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า งานความสัมพันธ์ของชุมชนกับสถานศึกษามีความสำคัญต่อความสำเร็จของสถานศึกษากับชุมชนซึ่งอยู่ในฐานะทั่งที่เป็นผู้ให้และผู้รับ โดยสถานศึกษาจะต้องเป็นศูนย์กลางของชุมชนหรือสังคมเปิดโอกาสให้ชุมชนได้ใช้สถานที่และอุปกรณ์ของสถานศึกษาได้เพื่อให้ชุมชนมีความรู้สึกมีส่วนร่วมและความเป็นเจ้าของร่วมกันกับสถานศึกษา ยินดีให้การสนับสนุนในกิจการของโรงเรียนและโรงเรียนกับชุมชนต้องเกื้อกูลประโยชน์ร่วมกันเพื่อจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ ลดความขัดแย้งระหว่างกันและช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นไปเพื่อประโยชน์

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำงานต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา เพื่อสร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานและทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่เกิดการรับรู้ สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ นำไปสู่การดำเนินงานที่ดีมีประสิทธิภาพบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา (จิตรจรูญ ทรงวิทยา, 2562) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา คือ การดำเนินงานทุกอย่างในโรงเรียนให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายการศึกษาหรือจุดมุ่งหมายของหลักสูตร คือให้นักเรียนมีสุขภาพดี มีคุณธรรม

และเป็นพลเมืองที่ดี สามารถใช้ประโยชน์ของวิชาที่เรียน มีความสำคัญเกี่ยวกับเศรษฐกิจและมีส่วนร่วมในการพัฒนาสังคม ตามขอบข่ายของการบริหารสถานศึกษา (กัญจน์รัตน์ สินธุรัตน์, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องร่วมมือกันดำเนินการเพื่อพัฒนาครู นักเรียน บุคลากรในสถานศึกษาให้มีความรู้ ความสามารถ เจตคติ พฤติกรรม บุคลิกภาพ ค่านิยม และคุณธรรมอย่างเหมาะสมโดยจะต้องอาศัยความรู้ความสามารถ ทักษะ และประสบการณ์ของผู้บริหารในการวินิจฉัยสั่งการ ควบคุม การจัดการ และอำนวยความสะดวก เพื่อให้การบริหารงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุภัค ยมพุก และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2559) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาที่จะทำให้บุคลากรเกิดการรับรู้กระบวนการในการบริหารสถานศึกษา สร้างความพึงพอใจในการปฏิบัติงานทำให้เกิดความร่วมมือและความรับผิดชอบต่อหน้าที่ เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารงานทั่วไป (ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ, 2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการในการทำงาน โดยมีผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีวิธีคิดและสื่อสารที่เป็นระบบเพื่อให้ผู้ร่วมงานสามารถดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคลและด้านการบริหารงานทั่วไป ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

จากแนวคิดทฤษฎีความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาของนักศึกษาและนักวิชาการทางการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย นาวิน แกละสมุทร (2562); ขวัญใจ ฟุ้งโอ (2562); รณกร ไข่นาค, ประยูร แสงใส, และพระครูกิตติญาณวิสิฐ กิตฺติญาโน (2562) ปฏิภาณ ศาสตร์อำนวย, กาญจนา บุญภักดิ์, และบุญจันทร์ สีสันต์ (2561); ศราวุธ คามวัลย์ (2560); ชูชาติ พ่วงสมจิตต์ (2560); ประสงค์ ถึงแสง (2559); นพภัสสร เลิศยศอนันต์ (2561); อนวัช รังสรรค์ และพนมพร จันทรปัญญา (2561); สามารถสังเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา ออกมา 4 ด้านที่สำคัญ คือ 1) การให้ชุมชนมีส่วนร่วม 2) การสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน 3) การประชาสัมพันธ์ 4) การให้บริการชุมชน

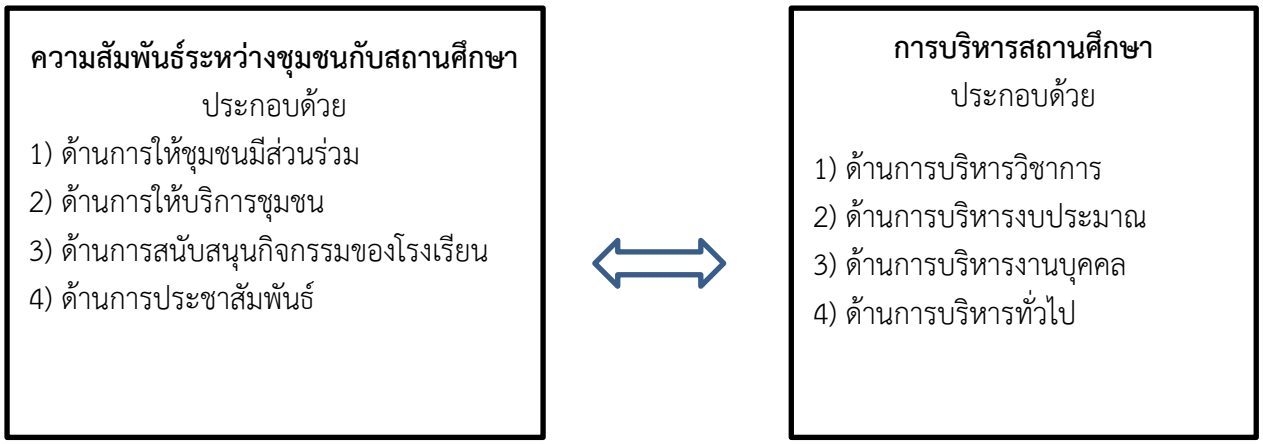

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 1,386 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 296 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตามตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้บริการชุมชน 2) ด้านการร่วมมือกัน 3) ด้านการประชาสัมพันธ์และ 4) ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม แบบสอบถามที่ใช่เครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารวิชาการ 2) ด้านการบริหารงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป แบบสอบถามที่ใช่เครื่องมือแบบมาตราส่วนประเมินค่า (rating scale) 5 ระดับ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์โดยการใช้ความถี่ และค่าร้อยละ นำเสนอในรูปตารางประกอบการบรรยาย

3.2 วิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

3.3 วิเคราะห์ระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และแปลผลความหมายตามเกณฑ์ ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ค่าเฉลี่ย		การแปรความหมาย
ค่าเฉลี่ย 4.50 – 5.00	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ย 3.50 – 4.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติชุมชุนอยู่ในระดับมาก
ค่าเฉลี่ย 2.50 – 3.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ย 1.50 – 2.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย
ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.49	หมายถึง	ระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 55.4 ส่วนใหญ่ช่วงอายุ 20 - 35 ปี ร้อยละ 44.6 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 87.9 และส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 15 ปี ร้อยละ 44.6

2. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน	$\overline{X}$	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม	4.82	0.18	มากที่สุด	2
2. ด้านการให้บริการชุมชน	4.79	0.25	มากที่สุด	4
3. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	4.85	0.15	มากที่สุด	1
4. ด้านประชาสัมพันธ์	4.81	0.22	มากที่สุด	3
รวม	**4.82**	**0.16**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.82, SD= 0.16) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.85, SD= 0.15) รองลงมา ได้แก่ ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.8, SD = 0.18) และ ด้านประชาสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.81, SD = 0.22) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการให้บริการชุมชน ($\overline{X}$= 4.79, SD= 0.25) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา แสดงดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของระดับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยภาพรวม และรายด้าน

การบริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	(SD)	ระดับ
1. ด้านการบริหารวิชาการ	4.78	0.26	มากที่สุด
2. ด้านการบริหารงบประมาณ	4.81	0.15	มากที่สุด

การบริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	(SD)	ระดับ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4.82	0.28	มากที่สุด
4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.84	0.20	มากที่สุด
ภาพรวม	4.81	0.17	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.81, SD = 0.17) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\bar{x}$ = 4.84, SD = 0.20) รองลงมา ได้แก่ ด้านการบริหารงานบุคคล ($\bar{x}$ = 4.82, SD= 0.28) และด้านการบริหารงบประมาณ ($\bar{x}$ = 4.81, SD = 0.15) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการบริหารวิชาการ ($\bar{x}$ = 4.78, SD = 0.26) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี แสดงดังตารางที่ 3 ดังนี้

ตารางที่ 3 ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน	การบริหารสถานศึกษา				
	1. ด้านการบริหารวิชาการ	2. ด้านการบริหารงบประมาณ	3. ด้านการบริหารงานบุคคล	4. ด้านการบริหารงานทั่วไป	ภาพรวมการบริหารสถานศึกษา
1. ด้านการให้ชุนชนมีส่วนร่วม	.227**	.314**	-.100**	.237**	.015
2. ด้านการให้บริการชุมชน	-.003	.545**	-.010**	.383**	.229**
3. ด้านการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน	-.001	-.011	.307**	-.375	.059
4. ด้านประชาสัมพันธ์	.020	.597**	.006	.128*	.182**
ภาพรวมความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน	-.028**	.498**	.043**	.168**	.168**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (r) เท่ากับ .168 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ด้านการให้บริการชุมชน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .229 อันดับสอง ด้านประชาสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับต่ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ.182 อันดับสาม ด้านการสนับสนุนกิจกรรมของโรงเรียน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับต่ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .059 และอันดับสุดท้าย ด้านการให้ชุมชนมีส่วนร่วม มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารสถานศึกษาในระดับต่ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ.015

สรุป

ความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้เพราะผู้บริหารสถานศึกษาอาจจะต้องเห็นถึงความสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาให้เพิ่มขึ้น ซึ่งจะช่วยให้เกิดความเข้าใจอันดีต่อกัน ทำให้ทราบถึงการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในชุมชนและสถานศึกษา อีกทั้งช่วยให้เกิดการมีส่วนร่วมที่เป็นประโยชน์แก่ทั้งสองฝ่าย ซึ่งนับว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัย(กัญจนพร ศรีมงคล, 2565) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กัน และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ(รณกร ไข่นาค,ประยูร แสงใส, และพระครูกิตติญาณวิสิฐ กิตฺติญาโน, 2560) ได้กล่าวไว้ว่า สถานศึกษาขั้นพื้นฐานนั้นเป็นสถานศึกษาที่มีความใกล้ชิดกับชุมชนมากที่สุดโดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานศึกษาที่อยู่ในชนบท ซึ่งการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างชุมชนกับสถานศึกษาจึงเป็นสิ่งสำคัญประการหนึ่งที่จะช่วยให้การดำเนินงานของสถานศึกษามีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน ด้านการให้บริการชุมชน คือ ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควร สำรวจความคิดเห็นจากชุมชนเกี่ยวกับความต้องการและข้อจำกัดในการรับบริการจากสถานศึกษา รวมถึงศึกษาปัญหาและอุปสรรคที่อาจเกิดขึ้นในการให้บริการ เช่น ทรัพยากรที่จำกัด การขาดการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ หรือความไม่สอดคล้องของบริการกับความต้องการของชุมชน และพัฒนากิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของชุมชน โดยการจัดกิจกรรมที่ตอบโจทย์ ความต้องการเฉพาะของชุมชน

เช่น การอบรมอาชีพ การดูแลสุขภาพ หรือการเสริมสร้างทักษะที่จำเป็น สร้างโครงการบริการสาธารณะ เช่น การจัดห้องสมุดเคลื่อนที่ การให้คำปรึกษาด้านการศึกษา หรือโครงการอาสาสมัครเพื่อชุมชน รวมทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนและเปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีบทบาทในการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

2. จากการศึกษาการบริหารสถานศึกษา ด้านการบริหารวิชาการ คือ ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาสาเหตุที่ทำให้การบริหารวิชาการมีผลลัพธ์ต่ำ เช่น การขาดทรัพยากร การจัดการหลักสูตรที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนหรือการขาดการพัฒนาครู ควรสำรวจความคิดเห็นจากครู บุคลากรและผู้เรียน เพื่อระบุปัญหาเฉพาะเจาะจงในด้านวิชาการ ร่วมกันปรับหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน เน้นการบูรณาการเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการจัดการเรียนการสอน ส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดสรรงบประมาณและทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อพัฒนาคุณภาพวิชาการ มีการติดตามและประเมินผล โดยสร้างระบบติดตามผลการบริหารวิชาการอย่างต่อเนื่อง เพื่อประเมินความก้าวหน้าและปรับปรุงในส่วนที่ยังบกพร่อง และใช้ข้อมูลจากการประเมินเพื่อวางแผนการพัฒนาในอนาคต

3. จาการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี มีความสัมพันธ์ทางบวก ในระดับต่ำมาก ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรวิเคราะห์ปัญหาและความต้องการของชุมชน มีการจัดประชุมหรือเวทีแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อระบุปัญหาและความคาดหวังของชุมชนที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษา มีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชน ผ่านการจัดกิจกรรมที่ชุมชนสามารถมีส่วนร่วมกับสถานศึกษา เช่น กิจกรรมบำเพ็ญประโยชน์ หรือโครงการพัฒนาท้องถิ่น อีกทั้งมีการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสาร ผ่านช่องทางการสื่อสารที่หลากหลาย เช่น สื่อสังคมออนไลน์ เว็บไซต์ ประกาศเสียงตามสาย หรือจดหมายข่าว เพื่อประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับกิจกรรมหรือความสำเร็จของสถานศึกษาและชุมชน รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานและประเมินความพึงพอใจของชุมชนต่อบทบาทของสถานศึกษา โดยใช้ผลการประเมินเพื่อปรับปรุงแผนการพัฒนาความสัมพันธ์ให้เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับการบริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
2. ควรมีการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบของความสัมพันธ์ระหว่างชุมชนกับโรงเรียน

บรรณานุกรม

กัญจน์รัตน์ สินธุรัตน์. (2559). *การบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 17 เพื่อเข้าสู่ประชาคมอาเซียน* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี], https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-267-file01-2019-02-13-09-01-37.pdf.

กัญจนพร ศรีมงคล. (2565). *การสร้างความสัมพันธ์ของโรงเรียนกับชุมชนกับการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-443-file01-2022-10-21-12-55-22.pdf.

ขวัญใจ ฟุ้มโอ. (2562). *รูปแบบการบริหารงานเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

จิตรจรูญ ทรงวิทยา. (2562). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 4*(1), 14-19.

ชูชาติ พ่วงสมจิตร์. (2563). การสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *วารสารมนุษศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะมหาวิทยาลัยศิลปากร. 10*(2), 13-43.

นพภัสสร เลิศยศอนันต์. (2561). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารมหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัยวิทยาเขต ร้อยเอ็ด, 7*(1), 24-34.

นาวิน แกละสมุทร. (2562). การส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนวัดใหญ่บ้านบ่อ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 4(3),* 569 - 580.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. (พิมพ์ครั้งที่ 10).กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ประสงค์ ถึงแสง. (2559). *กลยุทธ์การพัฒนาความสัมพันธ์ ระหว่างสถานศึกษากับชุมชน*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ

ปฏิภาณ ศาสตร์อำนวย, กาญจนา บุญภักดิ์, และบุญจันทร์ สีสันต์. (2561). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต2. *วารสารครุศาสตร์อุตสาหกรรม, 17*(1), 129-134.

ปัญญา วงศ์คุณทรัพย์. (2559). *การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชนของโรงเรียนวัดวังเป็ดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลกเขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยนครราชสีมา.

ยุกตนันท์ หวานฉ่ำ. (2565). *การบริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของโรงเรียนในอำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

รณกร ไข่นาค ประยูร แสงใส และพระ ครูกิตติญาณวิสิฐ กิตฺติญาโน. (2560). แนวทางการสร้างความสัมพันธ์ตามหลักพุทธบริหารการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับชุมชนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 6*(1), 133-144.

ศราวุธ คามวัลย์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชน. *วารสารช่อพะยอม, 28*(1), 79-86.

สุภัค ยมพุก และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2559). การบริหารสถานศึกษาและการรับรู้การสนับสนุนการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการสอนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่มที่ 4 ฉบับภาษาไทย. *วารสารกล้าเข้าสังคมสังคมศาสตร์และศิลปะ, 8*(2), 1476-1495.

อนวัช รังสรรค์ และพนมพร จันทรปัญญา. (2561). กระบวนการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างโรงเรียนกับชุมชนของโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอดอยเต่าจังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยฟาร์อีสเทอร์น, 12*(2), 115-13.

Krejcie, R. V. and Morgan, D. W.; 1970). Determining Sample Size for Research Activities, Educational and Psychological Meansurement, 30(3), 607-610.

สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Conditions and Problems of General Administration in Schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

ศิริวรรณ ทับทวี[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Siriwan Tabtawee[1] and Chumrus Jamjan [2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการบริหารการศึกษา)[1]

อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ[2]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Siriwan11121@hotmail.com[1], Chumrus@hotmail.com[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความแตกต่างหรือไม่ (2) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด และ (3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนใน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ มีกลุ่มตัวอย่างเป็นผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารงานทั่วไปและครูผู้สอน จำนวน 306 คน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสบการณ์ทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ระดับความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, S.D. = 0.31) (3) การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้เสนอแนวทางการพัฒนาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ 5 ด้าน คือ ด้านการบริหารและธุรการ ด้านทรัพยากรและอาคารสถานที่ ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ ด้านกิจการนักเรียนและด้านการประสานงานการจัดการศึกษาและการประชาสัมพันธ์

คำสำคัญ: การบริหารงานทั่วไป สภาพและปัญหา ความคิดเห็น

Abstract

This study aimed to achieve three objectives: (1) to examine whether there were differences in work experience and the conditions and problems of general administration in schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1; (2) to assess the opinions on the conditions and problems of general administration in schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1; and (3) to propose guidelines for improving and solving general administration issues in schools under the same office. The research employed a quantitative approach with a sample of 306 individuals, including administrators, heads of general administration departments, and teachers from schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1, selected using multi-stage sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The results revealed that: (1) there were no statistically significant differences at the 0.05 level between work experience and the conditions and problems of general administration in schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1; (2) the level of opinions on the conditions and problems of general administration in schools under the same office was rated high ($\bar{X}$ =3.89, SD = 0.31); and (3) the study proposed development and problem-solving guidelines in five areas: administration and office management, resources and facilities, information technology and network systems, student affairs, and coordination for education management and public relations.

Keywords: general administration, conditions and problems, opinions

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 กำหนดไว้ในมาตรา 6 ว่า “การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข” เพื่อให้การบริหารและการจัดการศึกษาเกิดคุณภาพและสิทธิภาพในการพัฒนาคนไทยให้บรรลุเป้าประสงค์ตามความต้องการของประเทศและทัดเทียมกับนานาชาติในการแข่งขัน ทุกๆ ด้านจึงได้กำหนดเป้าหมายในการบริหารจัดการไว้ในมาตรา 8 ว่า 1) เป็นการศึกษาตลอดชีวิต 2) ให้สังคมมีส่วนร่วมการจัดการศึกษา 3) การพัฒนาสาระและกระบวนการเรียนรู้ให้เป็นไปอย่างต่อเนื่อง รวมทั้งหาวิธีการสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การพัฒนาระหว่างชุมชน เนื่องจากโรงเรียนมีส่วน

สำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพของคน ซึ่งจะส่งผลต่อความเข้มแข็งของสังคมและประเทศชาติดังกล่าวแล้วสภาพสังคมในปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงด้านต่าง ๆ เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการจัดการศึกษาโดยตรงให้บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนด นอกจากจะใช้ความรู้ คุณธรรม ธรรมาภิบาลของผู้บริหารแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอาศัยยุทธศาสตร์การบริหารโรงเรียนและอาศัยผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ ซึ่งมีภาวะผู้นำ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการและมีคุณธรรม จริยธรรม ผู้บริหารโรงเรียนมืออาชีพที่บริหารสถานศึกษาจนประสบผลสำเร็จและเป็นไปตาม แนวทางที่พึงประสงค์จำเป็นต้องมียุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการโรงเรียนที่มีประสิทธิผล (เอกราช โฆษิตพิมานเวช , 2560)

สุดธิมา ทองบุญ (2559) กล่าวว่า งานบริหารทั่วไปเป็นงานโดยรวมของสถานศึกษาที่จะต้องดูแล แก้ไขและพัฒนา จนสามารถส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาได้โดยจะประกอบด้วยขอบข่ายงาน จำนวน 22 งาน นอกจากนี้ยังมีปัจจัยจากสภาพบริบทสถานศึกษา ส่งผลให้ต้องมีการวางแผนการดำเนินงานและมีการติดตามงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ขอบข่ายงานนั้นๆ สมบูรณ์ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลและด้วยสภาพบริบทของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาที่ทำให้มีความแตกต่างกันไป ถึงแม้ขอบข่ายงานบางอย่างจะเหมือนหรือคล้ายคลึงกันก็ตาม สภาพบริบทของสถานศึกษามีความคล้ายคลึงและมีความแตกต่างกันไปตามแต่ละพื้นที่ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน โดยเฉพาะการบริหารงานทั่วไป ที่มีขอบข่ายงานที่หลากหลายในการสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษา ทำให้การบริหารงานบริทั่วไปทั้งด้านโครงสร้างการบริหาร ขอบข่ายการดำเนินงาน เป้าหมายที่เกิดขึ้นที่มีความคล้ายคลึงและแตกต่างกันในรายละเอียด โดยที่มี ความสอดคล้องกับสภาพบริบทของสถานศึกษา ตลอดจนนโยบายมาตรฐานการศึกษาตามกระทรวงศึกษาธิการ ส่งผลให้สถานศึกษาบางแห่งมีคุณภาพเป็นที่ยอมรับ และมีมาตรฐานตามที่กำหนด โดยผ่านการประเมินต่าง ๆ จากหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใน การควบคุมและสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาทำให้ได้รับรางวัลในเรื่องต่าง ๆ ใน การจัดการสนับสนุนการจัดการศึกษาในสถานศึกษาและสามารถเป็นต้นแบบให้แก่ สถานศึกษา ในด้านการบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ มีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐาน

จากเหตุผลข้างต้นผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสนใจที่จะศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อผลการศึกษาวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาประสบการณ์การทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความแตกต่างหรือไม่

2) เพื่อศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความคิดเห็นอยู่ในระดับใด

3) เพื่อหาแนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนใน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

บทบาทหน้าที่ของผู้บริหาร

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้อำนวยการโรงเรียนมีหน้าที่บริหารจัดการโรงเรียน รวมถึงการวางแผนและดำเนินการตามนโยบายการศึกษา การจัดการหลักสูตร การควบคุมและพัฒนาคุณภาพการศึกษา การประเมินผลการทำงานของครู และการจัดการทรัพยากรต่าง ๆ ภายในโรงเรียนเพื่อให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

การบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล

ณัฐพงศ์ สมุทรคีรี (2563) กล่าวว่า การบริหารจัดการภายในโรงเรียน : การจัดการที่ดีช่วยให้โรงเรียนสามารถจัดสรรทรัพยากรและเวลาในการพัฒนาหลักสูตรและบุคลากรได้อย่างเหมาะสม การบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพช่วยลดการสูญเสียทรัพยากรและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนการสอน ชี้ให้เห็นว่า "การมีผู้นำโรงเรียนที่มีวิสัยทัศน์และการบริหารจัดการอย่างมีระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้"

ปรีดา จุลรัตน์ (2560) กล่าวว่า ความหมายประสิทธิผลไว้ว่า ความสามารถของโรงเรียนในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ในแง่ของการศึกษา การบริหาร การพัฒนาองค์กรและทรัพยากรบุคคลในโรงเรียน งานวิจัยส่วนใหญ่ใช้ตัวชี้วัดในการวัดประสิทธิภาพ เช่น ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การพัฒนาอาชีพของบุคลากร และการบริหารจัดการทรัพยากรในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

ศิริพร จันทร์ประเสริฐ (2562) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบรรยากาศโรงเรียนและประสิทธิผล โดยระบุว่า "บรรยากาศโรงเรียนที่สนับสนุนและเอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น การส่งเสริมการคิดเชิงวิพากษ์และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน เป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิผลของโรงเรียน"

การบริหารงานทั่วไป

อัจฉรา จงดี (2560) กล่าวว่า ความหมาย การบริหารทั่วไปเป็นการดำเนินงานของ สถานศึกษาในการให้บริการแก่หน่วยงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาให้สามารถดำเนินไปตามจุดหมายที่ต้องการงานบริหารทั่วไปในสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนส่วนที่คอยประสานงาน และสนับสนุนให้ สถานศึกษาสามารถดำเนินงานไปสู่เป้าหมายการสนับสนุนการจัดการเรียน การสอนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

อัจฉริยะ ป. (2564) กล่าวว่า การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษาประกอบด้วยหลายขอบข่ายที่สำคัญ คือ 1) งานธุรการ 2) งานอาคารสถานที่ 3) งานความสัมพันธ์กับชุมชน 4) งานระบบฐานข้อมูล 5) งานสารสนเทศ งานประชาสัมพันธ์ 7) งานส่งเสริมสนับสนุน 8) งานประกันโอกาสในการศึกษาการสร้างความเท่าเทียม การสนับสนุนและประกันโอกาสทางการศึกษาให้กับนักเรียนทุกกลุ่มการจัดทำโครงการพิเศษ

เพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีความต้องการพิเศษ 9) งานนโยบายแผนและการจัดทำงบประมาณ 10) งานพัฒนาการ 11) งานพัฒนาวิชาชีพ 12) งานสนับสนุนทาง 13) งานพัฒนาทักษะชีวิต 14) งานเทคโนโลยีสารสนเทศ 15) งานความปลอดภัยใน 16) งานประเมินและตรวจสอบคุณภาพ 17) งานพัฒนาองค์กร 18) งานบริหารการเงิน 19) งานกิจกรรมพิเศษ 20) งานการพัฒนานวัตกรรมการศึกษา

กรอบแนวคิด

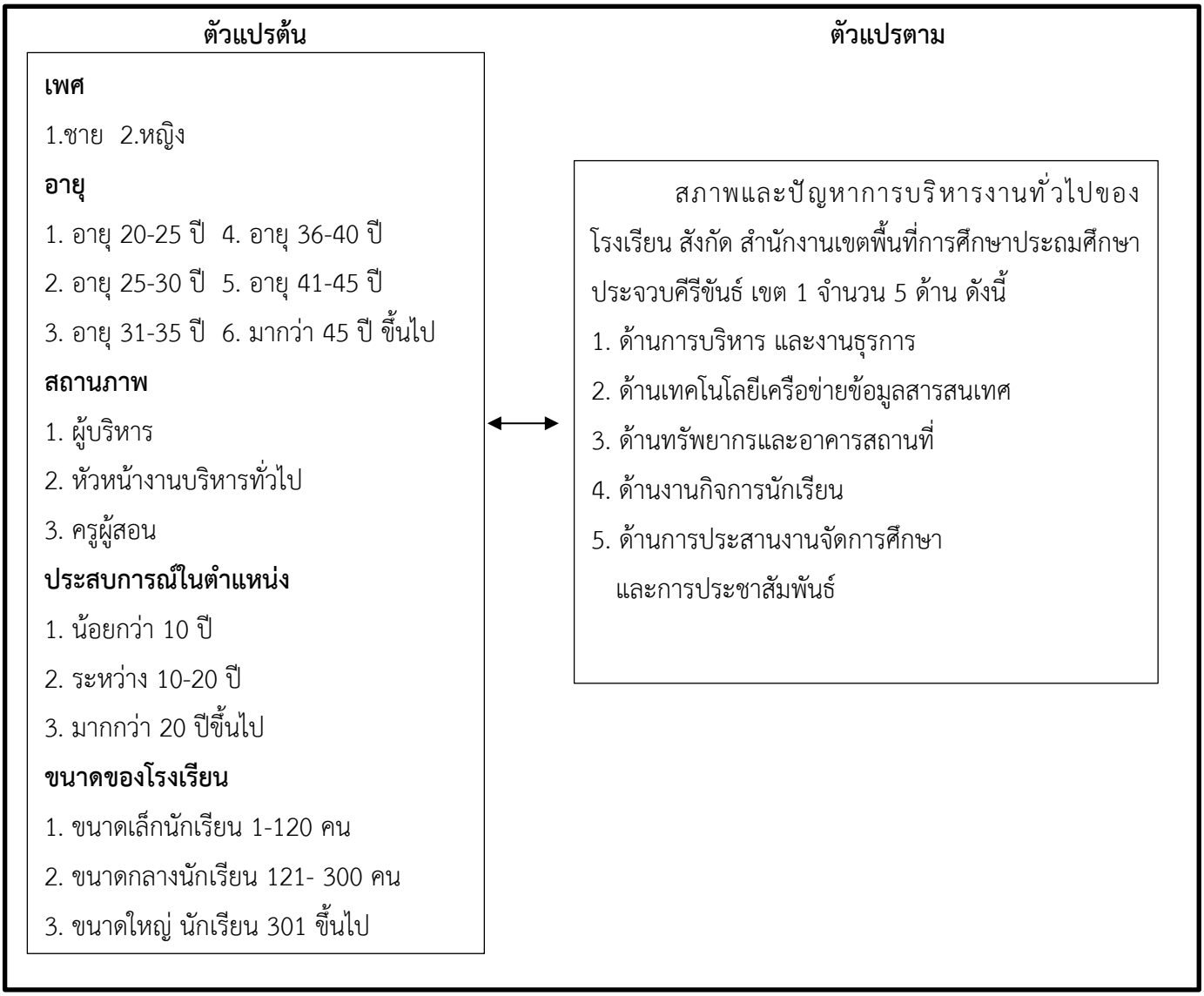

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด ในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ประกอบด้วย ผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป ครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 ผู้วิจัยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ ตารางกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง ของ Krejcie & Morgan ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 306 คน การได้มา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีวิธีการ ดังนี้

1. ผู้วิจัยใช้ประชากรจากสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยกำหนดขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) ได้แก่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มี 4 อำเภอ ได้แก่ 1) อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 36 โรงเรียน 2) อำเภอทับสะแก จำนวน 23 โรงเรียน 3) อำเภอบางสะพาน จำนวน 36 โรงเรียน 4) อำเภอบางสะพานน้อย จำนวน 23 โรงเรียน โรงเรียนขนาดเล็ก 56 โรง และโรงเรียนขนาดกลาง 44 โรง โรงเรียนขนาดใหญ่ 18 โรง ตามสัดส่วนของแต่ละโรงเรียน

2. ผู้วิจัยสุ่มอำเภอและโรงเรียนเพื่อกำหนดเป็นอำเภอและโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างโดยใช้เกณฑ์ร้อยละ 50 ของอำเภอและโรงเรียนแต่ละขนาด โดยใช้การสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้อำเภอและโรงเรียนที่ เป็นหน่วยการสุ่ม ดังนี้

2.1 โรงเรียนสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย อำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ อำเภอทับสะแก อำเภอบางสะพาน อำเภอบางสะพานน้อย ดังนี้

2.1.1 โรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 28 โรงเรียน

2.1.2 โรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 22 โรงเรียน

2.1.3 โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 9 โรงเรียน

2.3 เจาะจงผู้บริหารที่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

2.4 เจาะจงหัวหน้างานบริหารงานทั่วไปที่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียน จำนวน รวม 30 คน

2.5 กำหนดครูผู้สอนที่ได้รับเลือกเป็นโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง จำนวน รวม 246 คน

2.6 เพื่อให้ง่ายต่อการเก็บข้อมูลผู้วิจัยจึงกำหนดแยกโรงเรียนในแต่ละขนาดตามอำเภอทั้ง 4 อำเภอ โดยใช้เกณฑ์ การกำหนดจำนวนโรงเรียนที่เป็นหน่วย การสุ่มร้อยละ 50

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้

เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไป ตามความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้าบริหารงานทั่วไป ครูปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไปและครูผู้สอนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพประสบการณ์ในตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียนและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีลักษณะเป็นตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิดเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของ โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยคอมพิวเตอร์ โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป โดยใช้สถิติในการวิจัย ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 การหาค่าร้อยละ (Percentage) ของการสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

2. วิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 โดยแยกสมมติฐาน

2.1 สมมติฐานข้อที่ 1 ประสบการณ์ในการทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

2.2 สมมติฐานข้อ 2 สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ใช้สถิติหาค่าเฉลี่ย (X) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) วิเคราะห์เป็นรายข้อ และภาพรวม

2.3 สมมติฐานข้อ 3 แนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยใช้บทความพรรณนา

สถิติที่ใช้ในการวิจัย

1. สถิติพื้นฐาน
    1.1 ร้อยละ (Percentage)
    1.2 ค่าเฉลี่ย (Mean)
    1.3 ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)
2. สถิติที่ใช้ในการหาคุณภาพเครื่องมือ
    2.1 การหาความเที่ยงตรง (IOC)
    2.2 การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสบการณ์ทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ระดับความความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, SD = 0.31)

3. แนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สรุปผลได้ดังนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารและธุรการ แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีการศึกษาระเบียบเกี่ยวกับงานธุรการให้เกิดความเข้าในภาระงานธุรการอย่างรอบด้าน กำหนดให้มีบุคลากรรับผิดชอบดูแลงานธุรการอย่างชัดเจน จะต้องเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้น ใฝ่หาความความรู้อยู่เสมอ มีความรู้และรู้จักการใช้ภาษา มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดี เข้าใจถึงวัตถุประสงค์และเป้าหมายของงาน มีการประชุมสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาแล้วสรุปออกมาเป็นแนวทางในการดำเนินงานธุรการของสถานศึกษาโดยให้สอดคล้องสภาพบริบท และถูกต้องเป็นไปตามระเบียบ จัดให้มีการดำเนินงานธุรการ โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า โดยใช้ระบบเทคโนโลยีเข้ามาช่วยใช้ในการบริหารจัดการ สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าในการดำเนินงานธุรการ เช่น มีระบบอำนวยการความสะดวกการรับ-ส่งหนังสือ ผ่านระบบออนไลน์

ด้านที่ 2 ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศ แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการกำกับติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการแต่งตั้งคณะกรรมการหรือบุคคลให้การดูระบบข้อมูลสารสนเทศ กำหนดโครงสร้างหน้าที่อย่างชัดเจน มีระบบการดำเนินงานอย่างเป็นขั้นตอน มีการประสานงานร่วมกันของฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้ได้มาซึ่งข้อมูลก่อนที่จะนำเข้าสู่กระบวนการจัดทำเป็นข้อมูลสารสนเทศ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษามีการสนับสนุนทรัพยากรที่เอื้อต่อการดำเนินงานเพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ โดยคำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน มีกระบวนการติดตาม ตรวจสอบข้อมูลและวิธีการดำเนินงานในทุกระยะตามที่กำหนดอย่างต่อเนื่อง เพื่อไม่ให้เกิดข้อผิดพลาดของข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆ ซึ่งถือว่าข้อมูลสารสนเทศเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารงานในสถานศึกษา เนื่องจากจะต้องนำข้อมูลสารสนเทศมาเป็นพื้นฐานในการใช้บริหารงานสถานศึกษา รวมไปถึงการตัดสินใจในการบริหารงานได้อย่างทันถ่วงทีและแม่นยำ

ด้านที่ 3 ด้านทรัพยากรและอาคารสถานที่ แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการศึกษาดูแลควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัย และสะดวกสบาย กล่าวคือ ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาระเบียบเกี่ยวกับงานอาคารและพัสดุให้เข้าใจอย่างชัดเจน เพื่อให้สามารถดำเนินงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานอาคารให้เป็นไปอย่างเรียบร้อย จัดตั้งบุคลากรที่มีความรู้เข้าความใจในงานอาคารสถานที่ได้ดีให้ดูแล

หมั่นสำรวจและตรวจสอบอยู่สม่ำเสมอ หากพบปัญหาให้ดำเนินการแก้ไข ซ่อมแซม ปรับปรุง หากไม่สามารถซ่อมแซมได้ ให้ดำเนินการรื้อถอนและสร้างใหม่โดยให้เป็นไปตามระเบียบ มีการจัดทำคู่มือการดำเนินงานที่ได้จากการศึกษาระเบียบให้สามารถปฏิบัติได้ตรงตามความถูกต้อง มีแผนเผชิญเหตุและมาตรการความปลอดภัยทุกรูปแบบ มีสิ่งป้องกันเหตุอย่างเป็นรูปธรรม การให้ความรู้กับบุคลากรและนักเรียนในเรื่องของการป้องกันตนเองด้านต่าง ๆ เช่น ฝึกทักษะการใช้เครื่องดับเพลิง การป้องกันอันตรายจากไฟฟ้า จัดทำแผนงบประมาณสนับสนุนในการดูแล รักษา ปรับปรุง ซ่อมบำรุง มีบัญชีรายละเอียดของอาคารต่าง ๆ ในสถานศึกษาอย่างครบถ้วน สมบูรณ์ จัดให้มีระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้

ด้านที่ 4 ด้านกิจการนักเรียน แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน กล่าวคือ ผู้บริหารควรศึกษาระเบียบต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับนักเรียนให้ชัดเจน และนำมาดำเนินการออกวางแผนในการดำเนินงานที่จะควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน โดยการจัดทำระเบียบต่าง ๆ ของนักเรียนให้สอดคล้องกับระเบียบข้อกฎหมายที่สามารถดำเนินการได้ โดยได้รับความร่วมมือจากผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองในการกำหนดและพิจารณาระเบียบต่าง ๆ ร่วมกัน จากนั้นมีการจัดทำเป็นคู่มือเพื่อใช้ในการดำเนินการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน อาศัยหลักการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน 5 ขั้นตอนอย่างต่อเนื่อง

ด้านที่ 5 ด้านการประสานงานการจัดการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ แนวทางการพัฒนาและแก้ไขปัญหา ควรจัดให้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร กล่าวคือ ผู้บริหารควรกำหนดบุคลากรรับผิดชอบงานอย่างชัดเจน ต้องเป็นบุคคลที่มีทัศนะคติเชิงบวก มีทักษะในการใช้ภาษาจำเป็นต้องอาศัยมีความแม่นในข้อมูลที่เกิดจากการรวบรวม แล้วผ่านกระบวนการคิดวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล จนนำไปสู่การนำเสนอเผยแพร่ข้อมูล มีการสนับสนุนทั้งงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงานให้สอดคล้องกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้นที่มีความรวดเร็วเข้าถึงข้อมูลง่าย รู้จักการวิเคราะห์ข่าวสารที่เป็นประโยชน์อันจะสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น มีช่องทางในการสื่อสารที่หลากหลาย มีการกำกับ ติดตาม ประเมินการดำเนินงานทุกระยะ หากพบสิ่งที่ดีให้มีการส่งเสริม หากพบสิ่งที่ไม่พึงประสงค์ให้มีการปรับแก้ไข ทั้งนี้สื่อประชาสัมพันธ์จะต้องมีความสอดคล้องกับเนื้อหาสาระหรือปลายทางที่ต้องการสื่อสารด้วย เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในสื่อสารหรือความคลาดเคลื่อนใดๆ เนื่องจากจะส่งผลเสียต่อภาพลักษณ์ของสถานศึกษา

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวม

สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปในโรงเรียน	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
ด้านที่ 1 ด้านการบริหารและธุรการ	4.09	0.16	มาก
ด้านที่ 2 ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศ	3.94	0.42	มาก
ด้านที่ 3 ด้านทรัพยากร และอาคารสถานที่	4.05	0.29	มาก
ด้านที่ 4 ด้านกิจการนักเรียน	4.13	0.31	มาก
ด้านที่ 5 ด้านการประสานงานการจัดการศึกษาและการประชาสัมพันธ์	4.08	0.26	มาก
ภาพรวม	**3.89**	**0.31**	**มาก**

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.89, SD = 0.31) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านมีระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่ 4 ด้านกิจการนักเรียน ($\bar{X}$ = 4.13, SD = 0.31) ด้านที่ 1 การบริหารและธุรการ ($\bar{X}$ = 4.09, SD = 0.16) ด้านที่ 5 ด้านการประสานงานการจัดการศึกษาและการ ($\bar{X}$ = 4.08, SD = 0.26) ด้านที่ 3 ด้านทรัพยากร และอาคารสถานที่ ($\bar{X}$ = 4.05, SD = 0.29) และด้านที่ 2 ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศ ($\bar{X}$ = 3.94, SD = 0.42) ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ประสบการณ์ทำงานกับสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหาร หัวหน้าฝ่ายงาน และครูในโรงเรียนไม่ว่าจะทำงานมานานมากน้อยเพียงใด ต้องได้รับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความรู้ เต็มความสามารถ และสามารถศึกษาวิเคราะห์โครงสร้างภารกิจ ปริมาณ การดำเนินการและสภาพของสถานศึกษาอย่างชัดเจน และอาจมีปัจจัยอื่น ๆ ที่มีความซับซ้อนส่งผลต่อสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนมากกว่าประสบการณ์ทำงานของผู้บริหารและสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประมูล สุวรรณมาโจ (2563) ได้ศึกษาสภาพการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม ความคิดเห็นของผู้บริหาร หัวหน้างานบริหารงานทั่วไป ครูผู้ปฏิบัติงานบริหารงานทั่วไปและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ด้านปัญหาการบริหารทั่วไป พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

2. ระดับความความคิดเห็นของสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.89, SD = 0.31) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธนา ล้ำเลิศ (2565) ได้ทำการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมด้านการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อนุเดช บ้านสระ และพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2564) ได้ทำการศึกษาแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันในการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ได้แก่ 1) การพัฒนาระบบและเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผล ระบบเครือข่าย ข้อมูลสารสนเทศ 2) การดำเนินงานธุรการ มีการทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการและมีการดำเนินงานธุรการ โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า 3) การดูแลอาคารสถานที่และ สภาพแวดล้อม มีการศึกษา ดูแล ควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัยและสะดวกสบาย และมีระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ 4) งานกิจการนักเรียน มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน และ 5) การประชาสัมพันธ์งานการศึกษา มีการจัดทำ สื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร

3. แนวทางพัฒนาและแก้ปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ด้านที่ 2 ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศมีระดับความพึงพอใจน้อยที่สุด ($\overline{X}$ = 3.94, SD = 0.42) ดังนั้น แนวทางพัฒนาและแก้ไขปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำเป็นต้องดำเนินการด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศเป็นอันดับแรก ซึ่งจะมีแนวทางการพัฒนาและแก้ปัญหาดังนี้ ผู้บริหารส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน การเยี่ยมบ้านออนไลน์ และการประชุมผู้ปกครองออนไลน์ ส่งเสริมให้มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเก็บสถิตินักเรียนในแต่ละวัน มีการพัฒนาคลังสื่อดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้แบบเปิด เป็นคลังสื่อกลางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างครูผู้เรียน ผู้ปกครอง และสำนักงานเขต มีการบูรณาการเชื่อมโยงข้อมูลสารสนเทศที่สำคัญและจำเป็นโดยจัดทำ web site ในการบริการข้อมูลสารสนเทศต่าง ๆอย่างเป็นปัจจุบันและเข้าถึงได้ง่าย และมีการจัดห้องสำหรับสอนออนไลน์หาเครื่องมืออุปกรณ์ที่คอยสนับสนุนด้านการจัดการเรียนการสอน รวมถึงสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่เสถียรเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับครู สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปาหนัน เวฬุวัน (2564) กล่าวว่า สถานศึกษาควรมีการสำรวจสัญญาณเครือข่ายในการเชื่อมต่อข้อมูล ให้มีความเพียงพอต่อการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้งานของบุคลากรผู้ปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างมีเสถียรภาพ ต้องมีการเพิ่มความแรงของสัญญาณ Internet ให้มากขึ้น มีการแบ่งแยกสัดส่วนที่ชัดเจนสำหรับการให้ใช้ Internet ในที่การทำงาน และควรมีการสำรวจเครื่องมือ วัสดุ อุปกรณ์ ที่นำมาใช้ในการปฏิบัติงานให้มีความทันสมัย มีสภาพพร้อมใช้งาน

สามารถรองรับการนำเทคโนโลยีสารสนเทศในรูปแบบออนไลน์และการปฏิบัติงานต่าง ๆ มาใช้ในการบริหารจัดการข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นการสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานด้วยวิธีทางอิเล็กทรอนิกส์เพื่อประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยขอเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

ด้านที่ 1 ด้านการบริหารและธุรการ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้ทำคู่มือการปฏิบัติงานธุรการและจัดให้มีการดำเนินงานธุรการ โดยยึดหลักการถูกต้อง รวดเร็ว ประหยัดและคุ้มค่า มีค่าความต้องการความจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการสนับสนุน ส่งเสริมการดำเนินงานธุรการ โดยเริ่มจากการประชุมวางแผนจัดทำคู่มือการดำเนินงานธุรการเป็นแนวทางในการดำเนินงานของสถานศึกษา

ด้านที่ 2 ด้านเทคโนโลยีเครือข่ายข้อมูลสาระสนเทศ จากการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการกำกับติดตาม ประเมินผลระบบเครือข่ายข้อมูลสารสนเทศ มีค่าความต้องการความจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาต้องมีการจัดตั้งฝ่ายงาน โดยมีคณะกรรมการดำเนินการอาศัยความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยี มีความเข้าใจในเป้าหมายของการได้มาข้อมูลสารสนเทศ สามารถคิดวิเคราะห์ สังเคราะห์ในระบบได้

ด้านที่ 3 ด้านทรัพยากรและอาคารสถานที่ จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการศึกษา ดูแล ควบคุมอาคารให้พร้อมใช้งานปลอดภัย และสะดวกสบาย และจัดให้มีระบบแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาเอื้อต่อการจัดการเรียนรู้ มีค่าความต้องการความจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาจะต้องมีศึกษาระเบียบเกี่ยวกับอาคารสถานที่และการดำเนินงานวางแผนการใช้งานอาคารสถานที่ในสถานศึกษา โดยคำนึงความเพียงพอต่อจำนวนนักเรียนและบุคลากร มีบัญชีควบคุมอาคารสถานที่ คำนึงถึงการใช้ประโยชน์ได้สะดวกสบาย

ด้านที่ 4 ด้านกิจการนักเรียน จากผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารจัดให้มีการควบคุม ดูแล แก้ไขความประพฤติและวินัยของนักเรียน มีค่าความต้องการความจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น สถานศึกษามีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ กำหนดบุคลากรรับผิดชอบงานทั้งในระดับสถานศึกษา ระดับช่วงชั้น ระดับชั้นเรียนและระดับห้องเรียน เพื่อให้เกิดการดำเนินการในการดูแล ควบคุม แก้ไขความประพฤติและวินัยนักเรียนอย่างเป็นระบบ ให้การสนับสนุนงบประมาณและทรัพยากรในการดำเนินงาน ผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองมีส่วนร่วมในการวางแผน การดำเนินงาน และการสรุปงาน

ด้านที่ 5 ด้านการประสานงานการจัดการศึกษาและการประชาสัมพันธ์ จากผลการวิจัยพบว่าผู้บริหารจัดให้มีการจัดทำสื่อประชาสัมพันธ์ที่หลากหลายเพื่อแจ้งข้อมูลข่าวสาร มีค่าความต้องการความจำเป็นสูงที่สุด ดังนั้น สถานศึกษามีการจัดตั้งคณะกรรมการดำเนินงาน โดยอาศัยความรู้ความสามารถทางด้านการใช้เทคโนโลยีที่แตกต่างกันตามความถนัด ที่จะสามารถผลิตสื่อ เพื่อใช้ในการแจ้งข้อมูลข่าวสาร ต่าง ๆ ทั้งในและนอกสถานศึกษา โดยจะต้องคำนึงถึงความถูกต้อง ชัดเจน ไม่กระทบฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง หรือสร้างความเสียหายใดๆ

บรรณานุกรม

ณัฐพงศ์ สมุทรคีรี. (2563). การบริหารจัดการภายในโรงเรียน. *วารสารพัฒนาวิชาชีพแห่งประเทศไทย (สพบท.)*, *8*(2), 12–25.

ประมูล สุวรรณมาโจ. (2562). *สภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ปาหนัน เวฬุวัน. (2564). *การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการปฏิบัติงานของฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน กรุงเทพมหานคร ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (Covid-2019)* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปรีดา จุลรัตน์. (2560). *ประสิทธิผลองค์การและประสิทธิผลของโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พิมพ์ดี.

ยุทธนา ล้ำเลิศ. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานทั่วไปแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

ศิริพร จันทร์ประเสริฐ. (2562). *ภาวะผู้นำกับธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การปกครองส่วนท้องถิ่น*. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า.

สุดธิมา ทองบุญ. (2558). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *สพฐ.เปิดวิสัยทัศน์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปี 2567-2570.* ศธ.360 องศา. กระทรวงศึกษาธิการ.

อนุเดช บ้านสระ และ พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (2564). *แนวทางการบริหารงานทั่วไปของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยปทุมธานี.

อัจฉริยะ ป. (2564). *การบริหารงานทั่วไปในสถานศึกษา*. ม.ป.ท: กรุงเทพมหานคร.

อัจฉรา จงดี. (2560). *การศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาของคณะกรรมกาสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

เอกราช โฆษิตพิมานเวช. (2560). *รูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีประสิทธิผล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ.

ทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Management skills of planning and cooperation in the 21st century of educational institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province

พิชยะ เกียรติมาลา[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Pitchaya Kiattimala[1] and Chumrus Jamjan[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: p.kiattimala@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 205 คน ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 205 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศในภาพรวม พบว่า เพศ ระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ที่แตกต่างกันจะมีระดับความคิดเห็นทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมที่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน

คำสำคัญ: ทักษะการบริหารงาน ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ศตวรรษที่ 21

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the level of planning and cooperation management skills in the 21st century under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province; (2) to compare the planning and cooperation management skills in the 21st century under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province, classified by gender, education level, size of the educational institution, and work experience. This research is quantitative research. The sample consists of 205 administrators, teachers, and support personnel in educational institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province. The research instruments are questionnaires. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results show that (1) the results of the analysis of the level of planning and cooperation management skills in the 21st century of educational institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province are at the highest level overall. (2) Comparison of planning and cooperation management skills in the 21st century of educational institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province Categorized by gender in the overall picture, it was found that gender, education level, size of educational institution and different work experience will have different levels of opinions on the skills of planning and cooperation management in the 21st century of educational institutions under the Office of Vocational Education, Prachuap Khiri Khan Province in the overall picture at a statistical significance level of .05, in accordance with the hypothesis.

Keywords: Management skills, planning and cooperation department, 21st century

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา เป็นหน่วยงานหลักที่มีหน้าที่ความรับผิดชอบในการส่งเสริม สนับสนุนการจัดการอาชีวศึกษา โดยเน้นการปฏิรูปการศึกษาทั้งด้านการบริหารจัดการและกระบวนการจัดการเรียนการสอน ทั้งนี้เพื่อให้ผู้เรียนได้เรียนรู้จากการปฏิบัติงานจริง รวมทั้งการปฏิรูปการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และภาคอุตสาหกรรม ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่จะทำให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพ สำเร็จลุล่วงตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนด คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั่นเอง ตามระเบียบว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา, 2552) ได้กำหนดหน้าที่ในตำแหน่งต่าง ๆ ของสถานศึกษา กล่าวถึง ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือที่เป็นฝ่ายที่มีภารกิจด้านการวางแผนและความร่วมมือมีหน้าที่หลักในการดำรงรักษาไว้ ซึ่งวัตถุประสงค์

ของสถานศึกษากำหนดมาตรฐานการศึกษา อัตลักษณ์จุดยืนของสถานศึกษา วิสัยทัศน์และพันธกิจของสถานศึกษาผ่านแผนพัฒนาสถานศึกษา แผนปฏิบัติการประจำปี และแผนปฏิบัติราชการตามมาตรการปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการกระบวนการบริหารในขอบข่ายการบริหารฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ในการประกันคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมผลิตผลการค้าและประกอบธุรกิจ การวางแผนและงบประมาณ การบริการข้อมูลสารสนเทศการส่งเสริมงานวิจัยพัฒนานวัตกรรมและสิ่งประดิษฐ์ และการส่งเสริมความร่วมมือกับองค์กรภายนอกสถานศึกษาทั้งในและต่างประเทศ จากที่กล่าวมาข้างต้นทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษามีความสำคัญสูงในการดำเนินการนโยบายทางการศึกษาของสถานศึกษา จึงมีความจำเป็นที่จะต้องศึกษาทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกำหนดแนวทางการพัฒนาวิธีการบริหารที่มีประสิทธิภาพและเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา องค์กรและบุคลากรให้ได้ตามนโยบายการขับเคลื่อนการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยความสนใจที่จะศึกษาทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อที่จะทราบว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือเป็นเช่นไร และมีแนวทางใดบ้างที่จะสามารถทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และนำข้อมูลผลการวิจัยที่ได้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนาความสามารถการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้นเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะในด้านการจัดการสถานศึกษาและการบริหารตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่การบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ นักวิชาการหลายท่านได้ให้ทัศนะเกี่ยวกับทักษะสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยที่นักวิชาการมีความคิดเห็นเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ได้แก่ ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้าน

วิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ทักษะการสื่อสาร

นักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะการสื่อสารไว้ดังนี้

วิจารณ์ พานิช (2553) ได้ให้ความหมายของทักษะการสื่อสารไว้ว่า การสื่อสารความเข้าใจไม่ว่าจะเป็นการสื่อสารทางการพูด การเขียนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งช่องทางมัลติมีเดียในรูปแบบและบริบทที่หลากหลาย โดยเฉพาะการวิเคราะห์ การเข้าถึง การบูรณาการ การประเมิน และการจัดทำข้อมูลในรูปแบบและสื่อที่หลากหลาย

อนุชา โสมาบุตร (2561) ระบุว่า ทักษะการสื่อสาร ประกอบด้วย การปฏิสัมพันธ์ร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิผล โดยอาศัยจังหวะะเวลาที่เหมาะสมในการฟัง การพูดในโอกาสต่าง ๆ และพัฒนาศักยภาพตนเองให้เกิดการยอมรับในความเป็นผู้นำทางวิชาชีพ และการสร้างทีมงานที่มีคุณภาพ โดยยอมรับในความแตกต่างทางวัฒนธรรมและภารกิจงานของทีมงานที่หลากหลาย การเปิดโลกทัศน์และการปลุกจิตสำนึกเพื่อการยอมรับและมองเห็นคุณค่าในความแตกต่างเหล่านั้น

สรุปได้ว่า ทักษะการสื่อสาร หมายถึง การรับรู้ร่วมกันในกระบวนการทำความเข้าใจซึ่งกันและกันโดยใช้สัญลักษณ์และระบบสารกระบวนการนำข่าวสารจากแหล่งกำเนิดไปสู่จุดหมายปลายทาง กระบวนการถ่ายทอดความคิดจากแหล่งกำเนิดไปยังผู้รับ โดยตั้งใจจะให้ผู้รับเปลี่ยนพฤติกรรม

ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล

นักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลไว้ ดังนี้

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์ (2556) กล่าวว่า สารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 นับว่ามีอิทธิพลอย่างยิ่งต่อการปฏิรูปการศึกษาไทยในปัจจุบัน ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีทักษะที่จำเป็น คือ การรู้เท่าทันสารสนเทศ การรู้เท่าทันสื่อ และการรู้เท่าทันเทคโนโลยีสารสนเทศ

ชัยยนต์ เพาพาน (2558) กล่าวว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญและจำเป็นสำหรับการพัฒนาองค์กร ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องตระหนักและพยายามจัดให้มี พัฒนา และนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนทั้งครู บุคลากรทางการศึกษา นักเรียน และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในบริบทของโรงเรียนเพื่อให้เกิดความตระหนักมีความรู้ความเข้าใจ และทักษะการใช้คอมพิวเตอร์

สมหมาย อ่ำตอนกลอย (2560) กล่าวว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล สามารถนำมาใช้ในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทัน ความเปลี่ยนแปลงพัฒนาตนเอง คิดหายุทธศาสตร์ในการบริหารจัดการใหม่ ๆ ปรับเปลี่ยนรูปแบบการทำงานให้ความสำคัญกับความสัมพันธ์ของผู้ปฏิบัติงานในองค์กรและนอกองค์กร

สรุปได้ว่า ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล หมายถึง ทักษะความเข้าใจและความสามารถในการใช้เทคโนโลยี จัดเป็นทักษะพื้นฐานด้านดิจิทัลที่จำเป็นต่อการนำไปพัฒนาต่อยอดเพื่อเพิ่มขีดความสามารถงานดิจิทัลในด้านอื่น ๆ เป็นทักษะสำคัญที่ใช้ในการปฏิบัติงาน สื่อสาร และทำงานร่วมกับคนอื่น

ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์

นักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ไว้ ดังนี้

แคทซ์ (Katz, 2005) กล่าวถึง ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารในการปฏิบัติงาน และใช้ดุลยพินิจเกี่ยวกับการทำงานร่วมกับบุคคลอื่นและการเรียนรู้จักใช้คน ทักษะด้านนี้ประกอบด้วย ความเข้าใจถึงการสร้างแรงจูงใจคน และมีศิลปะฝึกตนเป็นผู้นำที่ดีเข้าใจ ในความแตกต่างระหว่างบุคคลทั้งทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา สามารถสร้างระบบความร่วมมือ ได้อย่างดี

มนฑาทิพย์ นามนุ (2561) กล่าวว่า ทักษะทางด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น มีความยืดหยุ่น เข้าใจความแตกต่างและความต้องการของแต่บุคคล มีวิธีการต่าง ๆ สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างเต็มความสามารถ มีความเข้าใจธรรมชาติพฤติกรรมของมนุษย์ สามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคคล และเสริมสร้างความร่วมมือซึ่งกันและกันภายในสถานศึกษาตลอดจนประสานงานและการให้คำแนะนำแก่ผู้ร่วมงาน

สรุปได้ว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ หมายถึง ความสามารถของ มนุษย์ในการอยู่ร่วมกันกับผู้อื่น การมีปฏิสัมพันธ์ต่อกัน ปฏิบัติต่อกันในทางที่ดี การยอมรับ การให้ความร่วมมือกันและความสามารถปรับตัวเข้าหากันตั้งแต่ความสัมพันธ์อย่างไม่เป็นทางการ

ทักษะการแก้ปัญหา

นักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะการแก้ปัญหาไว้ ดังนี้

สุวิมล ทองจำรัส (2561) อธิบายว่า ทักษะการแก้ปัญหา เป็นความสามารถในการวิเคราะห์จัดการปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างเป็นระบบและเลือกทางแก้ปัญหาที่เหมาะสมที่สุด

กองสุขศึกษา (2551) กล่าวว่า ทักษะการแก้ปัญหาเป็นความสามารถของบุคคลในการแก้ปัญหาที่เกิดจากความตึงเครียดทั้งทางด้านร่างกายและจิตใจ

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2551) กล่าววาทักษะในการแก้ปัญหาเป็นความสามารถในการรู้จักขอความช่วยเหลือจากผู้อื่นในยามจำเป็น รู้จักพัฒนาและประเมินทางเลือกในการแก้ปัญหา สามารถหาทางแก้ปัญหาและวางแผนแก้ปัญหาได้อย่างถูกต้อง

สรุปได้ว่า ทักษะการแก้ปัญหา หมายถึง ความสามารถในการให้คำปรึกษา แนะนำกับบุคลากร ในการทำงานเป็นทีม เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย การอำนวยความสะดวกในการทำงานเพื่อให้งานเป็นไปตามเป้าหมาย วิเคราะห์ข้อมูล เพื่อใช้เป็นแนวทางในการแก้ปัญหา เลือกแนวทางในการแก้ปัญหาเป็นที่ยอมรับทุกฝ่าย แก้ปัญหาได้อย่างเด็ดขาดและถูกต้องตามข้อมูลที่เป็นจริง

คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ

นักวิชาการได้กล่าวถึงคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณไว้ ดังนี้

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ, 2529) อธิบายไว้ว่า คุณธรรม หมายถึง คุณสมบัติฝ่ายดีเป็นที่ตั้งหรือเป็นประโยชน์แก่สันติภาพหรือสันติสุข คุณธรรมเป็นส่วนที่ต้องอบรมหรือให้เกิดขึ้นอย่างเหมาะสมกับที่ต้องการ

ดวงเดือน พันธุมนาวิน (2524) อธิบายว่า จริยธรรม หมายถึง ลักษณะทางสังคมหลายลักษณะของมนุษย์และมีขอบเขตรวมถึงพฤติกรรมทางสังคมลักษณะต่าง ๆ ด้วยลักษณะและพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรม จะมีคุณสมบัติ คือ เป็นลักษณะที่สังคมต้องการกับลักษณะสังคมไม่ต้องการ ให้มีอยู่ในตัวสมาชิกของสังคมนั้น ๆ พฤติกรรมที่สังคมนิยมชมชอบ ให้การสนับสนุน และผู้กระทำส่วนมากเกิดความพอใจว่าการกระทะนั้นเป็นสิ่งที่ถูกต้องเหมาะสม ส่วนอีกพฤติกรรมที่สังคมไม่นิยมหรือไม่ต้องการให้สมาชิกมีอยู่เป็นการกระทำที่สังคมลงโทษหรือพยายามจัดและผู้กระทำพฤติกรรมนั้นรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่ไม่ถูกต้องและสมควร

สุวิมล ทองจำรัส (2561) อธิบายว่า ทักษะคุณธรรมจริยธรรม เป็นการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีพัฒนาตนเองเพื่อให้เป็นผู้มีสติปัญญา ความรู้และความสามารถในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นอย่างถูกต้องและเหมาะสม

สรุปได้ว่า คุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ หมายถึง คุณธรรมเป็นหลักเกณฑ์ ฝ่ายดีที่เป็นสำนึกที่เกิดขึ้นในจิตใจมนุษย์ที่ได้รับการอบรมสั่งสอนแล้ว ส่วนจริยธรรมเป็นกฎของการประพฤติ ปฏิบัติที่ถูกต้องที่ควรเป็นที่ยอมรับ ส่วนจรรยาบรรณเป็นข้อกติกาเพื่อกำหนดให้สมาชิกในกลุ่มมีพฤติกรรมปกติในสภาวการณ์ต่าง ๆ

ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์

นักวิชาการได้กล่าวถึงทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ไว้ ดังนี้

มนฑาทิพย์ นามนุ (2561) ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการทางสมองในการแปลความหมายของข้อมูลได้อย่างน่าเชื่อถือ สามารถเชื่อมโยง ข้อมูลหรือสิ่งเร้าได้อย่างเป็นระบบจากส่วนย่อย ๆ ไปหาส่วนใหญ่ได้อย่างเป็นองค์รวม คิดแก้ปัญหาด้วยวิธีการใหม่ เป็นแบบอย่างและกระตุ้นให้บุคลากร ได้ริเริ่มความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์

พัฒนพงษ์ แสงพันธ์ (2566) ทักษะการคิดวิเคราะห์ และการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการคิดในรูปแบบใหม่ ๆ ความสามารถในการรับรู้ความคิดใหม่ ๆ ความคิดสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว วิเคราะห์สถานการณ์หาสาเหตุของปัญหา รวมทั้งสามารถตีความและแปลความหมายข้อมูลที่ซับซ้อนได้อย่างน่าเชื่อถือ เชื่อมโยงข้อมูลหรือสิ่งเร้าได้อย่างเป็นระบบจากส่วนย่อย ๆ ไปหาส่วนใหญ่ได้อย่างเป็นองค์รวมเป็นตัวอย่างในการคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถสร้างบรรยากาศที่เป็นแรงกระตุ้นให้บุคลากรได้ริเริ่มความคิดใหม่ ๆ มาใช้ในการปฏิบัติงานอย่างสร้างสรรค์

สรุปได้ว่า ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ หมายถึง กระบวนการที่ท้าทายให้บุคคลใช้ในการไตร่ตรอง เหตุผล การคิดอย่างมีหลักเพื่อรวบรวม แปลความหมายและประเมินข้อมูลข่าวสารเพื่อให้สามารถตัดสิน กระบวนการนี้เกี่ยวข้องกับการคิดที่ล่วงเลยไปมากกว่าการให้เหตุผลเพียงอันเดียวสำหรับนำมาใช้ในการตัดสินว่าทางเลือกใดเหมาะสมที่สุด

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้ศึกษาสนใจที่จะศึกษา เรื่อง ทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีแนวคิดที่เกี่ยวข้องคือ แนวคิดเกี่ยวกับทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะ

ด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการแก้ปัญหา ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ และทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ แสดงดังภาพด้านล่าง

กรอบแนวคิด

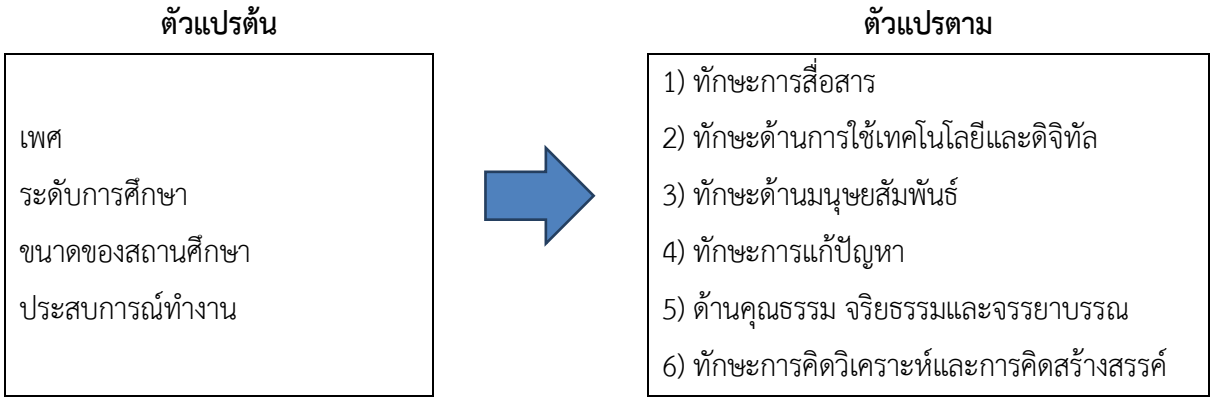

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ 138 คน วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล 130 คน วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน 82 คน วิทยาลัยการอาชีพปราณบุรี 50 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีประจวบคีรีขันธ์ 21 คน รวมทั้งสิ้น 421 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร ครู และบุคลากรสนับสนุนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 205 คน แบ่งจำนวนตามสัดส่วนแต่ละวิทยาลัยได้ดังนี้ วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ 67 คน วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล 64 คน วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน 40 คน วิทยาลัยการอาชีพปราณบุรี 24 คน วิทยาลัยเทคโนโลยีประจวบคีรีขันธ์ 10 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ทักษะการสื่อสาร ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะการแก้ปัญหา ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ จำนวน 35 ข้อ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.906

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google Form จำนวน 205 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่มขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างน้อยหนึ่งคู่ จะต้องเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธี LSD (Least Significant Difference)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา ทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 53.17 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี

จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 81.46 ขนาดของสถานศึกษา ส่วนใหญ่เป็นสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 131 คน คิดเป็นร้อยละ 63.90 ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 42.44

2. ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.44) เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$ = 4.59) ทักษะการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.55) ทักษะด้านการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ($\bar{X}$ = 4.55) ทักษะการแก้ปัญหา ($\bar{X}$ = 4.53) ด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ($\bar{X}$ = 4.24) ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ($\bar{X}$ = 4.24) ตามลำดับ

3. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3.1 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศในภาพรวม พบว่า เพศแตกต่างกันจะมีระดับความคิดเห็นทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมที่แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ประเด็นทักษะการแก้ปัญหา และด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณมีความแตกต่างกัน ส่วนประเด็นอื่น ๆ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.2 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมแตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารงาน ฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกับระดับปริญญาตรี แต่ไม่แตกต่างกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนระดับการศึกษาปริญญาตรี มีความคิดเห็นแตกต่างกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.3 การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างในขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมแตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก มีความคิดเห็นแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ แต่ไม่แตกต่างกับสถานศึกษาขนาดกลาง ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง มีความคิดเห็นแตกต่างกับสถานศึกษาขนาดใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3.4. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่มีต่อทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมแตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี ขึ้นไปมีความคิดเห็น ไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี มีความคิดเห็น แตกต่างกับประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยสูงสุดนั้น สอดคล้องกับแนวคิดของ Drake and Roe (1996) ได้เสนอว่า ทักษะที่จำเป็นในการบริหารสถานศึกษาควรมีทักษะด้านมนุษย์ เพราะเป็นความสามารถในการทำงานร่วมกับผู้อื่น และรู้จักใช้คนให้ปฏิบัติงานในโรงเรียน เข้าใจสภาพความแตกต่างของมนุษย์ สามารถสร้างระบบความร่วมมือระหว่างผู้ร่วมงานฝ่ายต่าง ๆ ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกณิษฐา ทองสมุทร (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในสังกัดด้านทักษะทางมนุษย์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ ไกรศร เจียมทอง (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 32 ผลการวิจัย พบว่า ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศในภาพรวม พบว่า เพศแตกต่างกันจะมีระดับความคิดเห็นในภาพรวมที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ฉัตรชลิกา หัสเขต (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่า พฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารหญิงและผู้บริหารชายตามทัศนคติของข้าราชการครูโดยรวมอยู่ในระดับสูง อย่างไรก็ตาม ข้าราชการครูมีความคิดเห็นว่าทั้งผู้บริหารชายและผู้นำหญิงมีจุดเด่นที่แตกต่างกัน จากความสอดคล้องข้างต้นจึงสามารถอธิบายถึงความแตกต่างของกลุ่มตัวอย่างที่มีเพศแตกต่างกันจะมีระดับความคิดเห็นทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวม และความคิดเห็นในแต่ละด้าน คือ ประเด็นทักษะการแก้ปัญหา และด้านคุณธรรม

จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีความแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามลักษณะของพฤติกรรมภาวะผู้นำแบบสนับสนุนและแบบมุ่งความสำเร็จของงานในการเป็นผู้นำทางการศึกษาของผู้บริหารทางการศึกษา

การเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นที่ ในภาพรวมแตกต่างกัน สอดคล้องกับกนกพร รัตนะอุดม และอำนวย ทองโปร่ง (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน ในส่วนผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็น แตกต่างกับระดับปริญญาตรี แต่ไม่แตกต่างกับระดับสูงกว่าปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ทำวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 ทั้งนี้เนื่องจากการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยพิจารณาจากกลุ่มตัวอย่างแล้ว ผู้บริหารสถานศึกษาที่ตอบแบบสอบถามจะมีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีจะมีความสัมพันธ์ในการลงมือปฏิบัติงานร่วมกับผู้ร่วมงาน ลูกน้อง หรือผู้ใต้บังคับบัญชาที่เป็นเจ้าหน้าที่บุคลากรทางการศึกษาจะมีระดับการศึกษา ต่ำกว่าระดับปริญญาตรีมากกว่าครู จึงมีความคิดเห็นไปเป็นในทิศทางเดียวกัน จะแสดงออกถึงการเข้าใจในหลักการ แนวคิด หรือทฤษฎีที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารสามารถนำมาปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานได้ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วนครูที่ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันออกไปกับผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากฝ่ายแผนงานและความร่วมมือเป็นฝ่ายงานที่รับผิดชอบในส่วนการจัดทำนโยบายและยุทธศาสตร์ การวิจัยและพัฒนานวัตกรรม การทำความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก มากกว่าการจัดการเรียนการสอน

ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงานในภาพรวม พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นในภาพรวมแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐาน ส่วนผลการเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี, 5-10 ปี และมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์ทำงาน 5-10 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างกับประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป สอดคล้องกับพัฒนพงษ์ แสงพันธ์ (2566) ที่ทำการวิจัย เรื่อง ผลการเปรียบเทียบทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน อภิปรายได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในศตวรรษที่ 21 แตกต่างกันตามประสบการณ์ทำงาน อาจเนื่องมาจากผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานมานานสามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็วและมีการบริหารงานได้อย่างมีความชำนาญมากกว่าผู้บริหารที่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านทักษะการสื่อสาร ด้านทักษะการบริหารจัดการองค์กร และด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ส่วนผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามการจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ขนาดของสถานศึกษา และประสบการณ์ทำงานในด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ ทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญ ทางสถิติ .05 เนื่องจากคุณธรรมและจริยธรรมเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดี ประพฤติชอบ คุณธรรมและจริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการประกอบการในวิชาชีพของบุคคลในทุกสาขาอาชีพ ส่วนทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์อันเป็นทักษะที่สำคัญจำเป็นของการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 เป็นทักษะที่ช่วยให้การบริหารงานและการจัดการสถานศึกษาดำเนินการด้วยกระบวนการคิดโดยใช้วิจารณญาณ อาศัยเหตุผล หลักฐาน หรือข้อสนับสนุน โดยไม่ใช้อารมณ์ ความเชื่อดั้งเดิม ประสบการณ์ และอคติ ในการคิดและการตัดสินใจ รวมทั้งสามารถเชื่อมโยง รวบรวม และวิเคราะห์ข้อมูลหรือสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างรอบด้าน เพื่อที่จะทำให้คำตอบหรือได้การตัดสินใจ ที่มีโอกาสที่จะถูกต้องและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ควรพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในฝ่ายแผนงานและความรวมมือในด้านคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ เนื่องจากคุณธรรม จริยธรรมและจรรยาบรรณ มีความสำคัญจำเป็นอย่างยิ่งในการบริหารจัดการ สร้างความไว้วางใจช่วยสร้างบรรยากาศที่ทุกฝ่ายซึ่งจะทำให้การทำงานเป็นไปอย่างมีระเบียบ และมีการสื่อสารที่ดี ส่งผลให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพและสามารถลดความเสี่ยงในการกระทำที่ผิดกฎหมาย และป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นจากการกระทำที่ขัดต่อข้อบังคับหรือจรรยาบรรณ

1.2 ควรพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างาน และบุคลากรทางการศึกษาที่อยู่ในฝ่ายแผนงานและความรวมมือในด้านทักษะการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ซึ่งจะช่วยให้การพัฒนาการคิดวิเคราะห์ช่วยให้สามารถประเมินสถานการณ์และข้อมูลที่มีได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพสูงขึ้น และนำไปสู่การสร้างนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ความต้องการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษารูปแบบทักษะการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.2 ควรศึกษาทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในฝ่ายบริหารทรัพยากร ฝ่ายวิชาการ และฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัจจัยและความสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา

บรรณานุกรม

กณิษฐา ทองสมุทร. (2561). *ทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

กนกพร รัตนะอุดม และอำนวย ทองโปร่ง. (2565). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสหวิทยาเขตเสรีไทย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *สิกขาวารสารศึกษาศาสตร์, 9*(1), 13-24.

ไกรศร เจียมทอง. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32. วารสารการบริหารการศึกษา, 14*(1), 22-30.

ฉัตรชลิกา หัสเขต. (2564). *การเปรียบเทียบพฤติกรรมภาวะผู้นำระหว่างผู้บริหารเพศหญิงและผู้บริหารเพศชายตามทัศนคติของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2558). *ปรัชญาการศึกษาไทยในยุคโลกาภิวัตน์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ดวงเดือน พันธุมนาวิน. (2524), *จิตวิทยาจริยธรรมและจิตวิทยาภาษา*. กรุงเทพฯ : ไทยวัฒนาพานิช.

พระเทพวิสุทธิเมธี (พุทธทาสภิกขุ). (2529). *คุณธรรมสำหรับครู : ในธรรมสำหรับครู*. กรุงเทพมหานคร : กรมการศาสนา.

พัฒนพงษ์ แสงพันธ์. (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์].มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มัณฑรา ธรรมบุศย์ (2551). *ทักษะชีวิต*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

วิมล ทองจำรัส (2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*, 10(3), 172-177.

วิจารณ์ พานิช. (2553). *การจัดการความรู้ ฉบับนักปฏิบัติ*. กรุงเทพฯ: สุขภาพใจ.

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง และ อธิป จิตตฤกษ์. (2556). *โลกาภิวัตน์กับการเมืองไทย*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ฟ้าเดียวกัน.

สมหมาย อ่ำตอนกลอย. (2560). *การจัดการเรียนการสอนในศตวรรษที่ 21*. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สุวิมล ทองจำรัส. (2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา*มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, *10*(3), 168.

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา พ.ศ. 2552*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

อนุชา โสมาบุตร. (2561). *แนวคิดการจัดการเรียนรู้สำหรับครูในศตวรรษที่ 21*. https://teacherweekly.wordpress.com.

Drake, T. L., & Roe, W. H. (1996). *The Principalship.* (4th ed.). New York: Macmillan.

Katz, R.L. (1995). *Skills of an Effective Administrator*. Harvard Business Review, 33-42.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper. & Row.

การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

The operations of Administrators in the Maintaining the Discipline of Secondary School Teachers in Chumphon Province under the Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon

อนงค์นาฎ ช่วยเต็ม[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Anongnat Chuaytem[1] and Chumrus Jamjan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Nan170312015@gmail.com[1], Chumrus@hotmail.com[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครู การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 332 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 51 คน และครู 281 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ตำแหน่งหน้าที่ และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พร้อมกับข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารควรจัดทำคู่มือแนวปฏิบัติตามระเบียบวินัยข้าราชการครู สร้างความเข้าใจให้ทั่วถึง และกำกับดูแลให้ปฏิบัติตามข้อบังคับและจรรยาบรรณอย่างเคร่งครัด หากพบการกระทำผิดวินัย ควรรีบตักเตือนหรือลงโทษตามความเหมาะสม พร้อมเปิดโอกาสให้ผู้กระทำผิดเล็กน้อยได้ปรับปรุงตนเอง

คำสำคัญ: การดำเนินงานของผู้บริหาร การรักษาวินัยครู ผู้บริหาร โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

These objectives of this research were (1) to identify the operations of administrators in the maintaining the discipline of secondary school teachers in Chumphon Province under the Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon and (2) to compare the operations of administrators in the maintaining the discipline of secondary school teachers in Chumphon Province based on gender, age, job position, work experience, and school size. The operations of administrators in the maintaining the discipline of teachers were adopted as a conceptual framework. This study was quantitative research. The data were obtained from 332 individuals comprising 51 administrators and 281 teachers of the secondary school teachers in Chumphon Province under the Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon during the 2024 academic year. The research instrument was a questionnaire. Data analysis used statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall and specific aspects of administrators' operations in maintaining the discipline of secondary school teachers in Chumphon Province are at a high level. (2) When categorized by gender, age, job position, and work experience revealed statistically significant differences at the 0.05 level. However, comparisons based on school size showed no statistically significant differences at the 0.05 level. Based on these findings, the article suggests that administrators should create a manual of disciplinary practices for teachers, ensure thorough understanding among staff, closely monitor subordinates' compliance with regulations, rules, and professional ethics, and take immediate action in cases of misconduct. Minor infractions should be addressed through warnings or corrective measures, allowing teachers the opportunity to improve themselves.

Keywords: The operations of administrators, the performance of teacher; administrators; Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon

บทนำ

ปัจจุบันโลกไร้พรมแดนและการสื่อสารที่ไร้ขีดจำกัดนำไปสู่การแข่งขันและการแสวงหาผลประโยชน์มากขึ้น ขาดการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้เกิดปัญหาทางสังคม รวมถึงความเสื่อมถอยของวัฒนธรรมและศีลธรรม (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545) ทั้งภาครัฐและเอกชนต่างมุ่งใช้ทรัพยากรบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และมีวินัยเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เนื่องจากวินัยช่วยให้บุคลากรอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข (ประวีณ ณ นคร, 2543)

สำหรับองค์กรทางการศึกษา ครูมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการเรียนรู้ของนักเรียน หากครูได้รับการส่งเสริมด้านวินัยจะส่งผลต่อผู้เรียนโดยตรง เนื่องจากครูเป็นต้นแบบพฤติกรรมผู้เรียนที่มีครูเป็นแบบอย่างที่ดีจะซึมซับระเบียบวินัย ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของระบบการศึกษา หากไม่สามารถปลูกฝังวินัยให้ครูได้ การจัดการศึกษาก็อาจไม่บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ, 2544)

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548) กำหนดแนวทางการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัด โดยกฎหมายฉบับนี้ได้จัดตั้งองค์กรกลางบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาในรูปของคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (ก.ค.ศ.) พร้อมทั้งปรับเปลี่ยนระบบบริหารงานบุคคลให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาในระดับสถานศึกษาของรัฐและระดับเขตพื้นที่การศึกษาอยู่ภายใต้การบริหารขององค์กรเดียวกัน (สำนักงาน ก.ค.ศ., 2553) ในหมวด 6 ของพระราชบัญญัตินี้ได้กำหนดให้ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาวินัยของผู้ใต้บังคับบัญชา ป้องกันมิให้กระทำผิด และดำเนินการทางวินัยเมื่อพบการกระทำผิด โดยต้องเป็นแบบอย่างที่ดี ส่งเสริมผ่านการฝึกอบรม การสร้างขวัญกำลังใจและการจูงใจ รวมถึงเฝ้าระวังและขจัดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การกระทำผิดวินัย หากพบกรณีที่มีมูลต้องกล่าวหาผู้บังคับบัญชาต้องดำเนินการทางวินัยทันที ในหมวด 7 ว่าด้วยการดำเนินการทางวินัย มาตรา 98 กำหนดให้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อให้เกิดความยุติธรรม โดยแจ้งข้อกล่าวหาและพยานหลักฐานให้ผู้ถูกกล่าวหาทราบ ทั้งนี้ หากเป็นความผิดวินัยร้ายแรง ต้องให้ผู้มีอำนาจตามมาตรา 53 เป็นผู้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวน มาตรา 99 ระบุว่า หากผลสอบสวนพบว่าไม่ผิด ให้สั่งยุติเรื่อง แต่หากผิด ให้ดำเนินการลงโทษตามมาตรา 100 ซึ่งการกระทำผิดวินัยร้ายแรงต้องถูกปลดออกหรือไล่ออก และหากมีเหตุลดหย่อนห้ามลดโทษต่ำกว่าปลดออก ส่วนความผิดวินัยไม่ร้ายแรง อาจถูกภาคทัณฑ์ ตัดเงินเดือน หรือลดเงินเดือนตามความเหมาะสม และในกรณีที่เป็นความผิดเล็กน้อยอาจงดโทษโดยทำทัณฑ์บนเป็นหนังสือหรือว่ากล่าวตักเตือน (สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา, 2548)

วินัยเป็นแบบแผนที่พึงประสงค์ของสังคมที่กำหนดให้บุคคลประพฤติปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง เพื่อความเป็นระเบียบเรียบร้อยและความเจริญรุ่งเรืองทั้งแก่ตนเองและสังคม โดยเฉพาะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งเป็นกลุ่มที่ประชาชนคาดหวังให้เป็นแบบอย่างที่ดีแก่นักเรียน และสร้างความน่าเชื่อถือให้แก่ผู้ปกครอง รวมถึงให้บริการประชาชนอย่างเหมาะสม ดังนั้น ข้าราชการครูจึงต้องรักษาวินัยตามที่กฎหมายบัญญัติอย่างเคร่งครัด และหากมีการกระทำผิดจะต้องถูกดำเนินการทางวินัยตามกระบวนการที่กำหนด (นิติชาณ บริสุทธิ์, 2567) วินัยของข้าราชการครูส่งผลต่อการศึกษา สังคม และประเทศชาติ โดยช่วยให้การจัดการศึกษาบรรลุเป้าหมาย สร้างนักเรียนให้มีวินัยและเป็นประชาชนที่มีคุณภาพ อันเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาสังคมและประเทศ นอกจากนี้ ยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีของอาชีพครู ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมวินัยของครู เนื่องจากเป็นผู้นำที่ควบคุม กำกับ และส่งเสริมให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบและนโยบายที่กำหนด ซึ่งพฤติกรรมและวินัยของครูในสถานศึกษาย่อมสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารของผู้บริหารโดยตรง (สันติ สว่างเมฆ, 2559)

ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการรักษาวินัยของข้าราชการครู โดยเสริมสร้างให้ครูปฏิบัติตามกฎระเบียบผ่านการฝึกอบรม การสร้างขวัญกำลังใจ และปลูกฝังเจตคติที่ดี ข้าราชการครูต้องรักษาวินัยอย่างเคร่งครัด เพื่อคงไว้ซึ่งความประพฤติที่ดี ทั้งนี้ วินัยเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้สังคมอยู่ร่วมกันอย่างสงบ เคารพสิทธิและหน้าที่ของกันและกัน ผู้บริหารจึงต้องติดตาม กำกับดูแล และดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้การทำงานของครูเป็นไปตามมาตรฐาน เสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กร และสร้างความไว้วางใจต่อสังคม ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยซึ่งเป็นข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา จึงมีความสนใจศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทางในการรักษาวินัยและป้องกันการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรักษาวินัยข้าราชการครู

วินัย หมายถึง ระเบียบ กฎเกณฑ์ และแบบแผนความประพฤติที่ข้าราชการต้องยึดถือปฏิบัติ (กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น, 2560) โดยสามารถกำหนดเป็นมาตรฐานพฤติกรรม ที่ชัดเจน เช่น วินัยพระสงฆ์ วินัยทหาร หรือวินัยข้าราชการพลเรือน ตลอดจนเป็นแนวทางที่มุ่งหวัง เช่น วินัยนักเรียนและวินัยทางการเงินของรัฐบาล (ประวีณ ณ นคร, 2558) นอกจากนี้ วินัยยังหมายถึง ความเป็นระเบียบในการทำกิจกรรมซึ่งเกิดจากคุณธรรมภายในและค่านิยมที่เป็นแรงจูงใจ โดยไม่ต้องมีการบังคับหรือสั่งการ แต่เป็นผลจากการใช้เหตุผลและการเรียนรู้เพื่อสร้างความเข้าใจในพฤติกรรมที่เกี่ยวข้อง (Williamson D.A., 1995)

สรุปได้ว่า วินัยมีความหมาย คือ ระเบียบและข้อปฏิบัติที่เป็นกฎเกณฑ์ของทางราชการที่กำหนดให้ครูประพฤติปฏิบัติตามวินัย ตามพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 หมวด 6 เรื่องวินัยและการรักษาวินัย

การดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครู

ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างวินัยและดำเนินการเมื่อมีการกล่าวหาหรือสงสัยว่ากระทำผิดวินัย โดยต้องรายงานให้ผู้มีอำนาจทราบและดำเนินการสอบสวนเบื้องต้น หากพบว่ามีมูล ให้ดำเนินการทางวินัยต่อไป (สำนักงาน ก.พ., 2557) กระบวนการดำเนินการทางวินัยเมื่อถูกกล่าวหามี 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การตั้งเรื่องกล่าวหา (2) การสืบสวนหรือสอบสวน (3) การพิจารณาความผิดและโทษ (4) การสั่งลงโทษหรืองดโทษ และ (5) การดำเนินการระหว่างการสอบสวน เช่น การสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการไว้ก่อน (กรมส่งเสริม

การปกครองท้องถิ่น, 2560; สำนักงาน ก.ค.ศ., 2562) นอกจากนี้ ผู้บังคับบัญชาต้องป้องกันการกระทำผิดวินัยโดยปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ของ ก.พ. และพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2553 รวมถึงการเฝ้าระวังและขจัดปัจจัยที่อาจนำไปสู่การกระทำผิด เช่น ความไม่รู้หรือความเสียขวัญ (สำนักงาน ก.พ., 2565)

สรุปได้ว่า การให้ความรู้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารโดยผู้บริหารต้องให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายและระเบียบที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ปฏิบัติตามได้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นแบบอย่างที่ดี ผู้บริหารยังต้องควบคุมและช่วยเหลือข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการมอบหมายงานเพื่อส่งเสริมความภาคภูมิใจและรักในองค์กร การดำเนินการทางวินัยมีจุดมุ่งหมายในการลงโทษที่ถูกต้องและเหมาะสมตามหลักกฎหมาย โดยใช้ดุลยพินิจกำหนดโทษให้ยุติธรรมและเป็นธรรมต่อตัวบุคลากร

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนามาจากแนวคิดของคู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา สามารถสรุปได้ ดังนี้

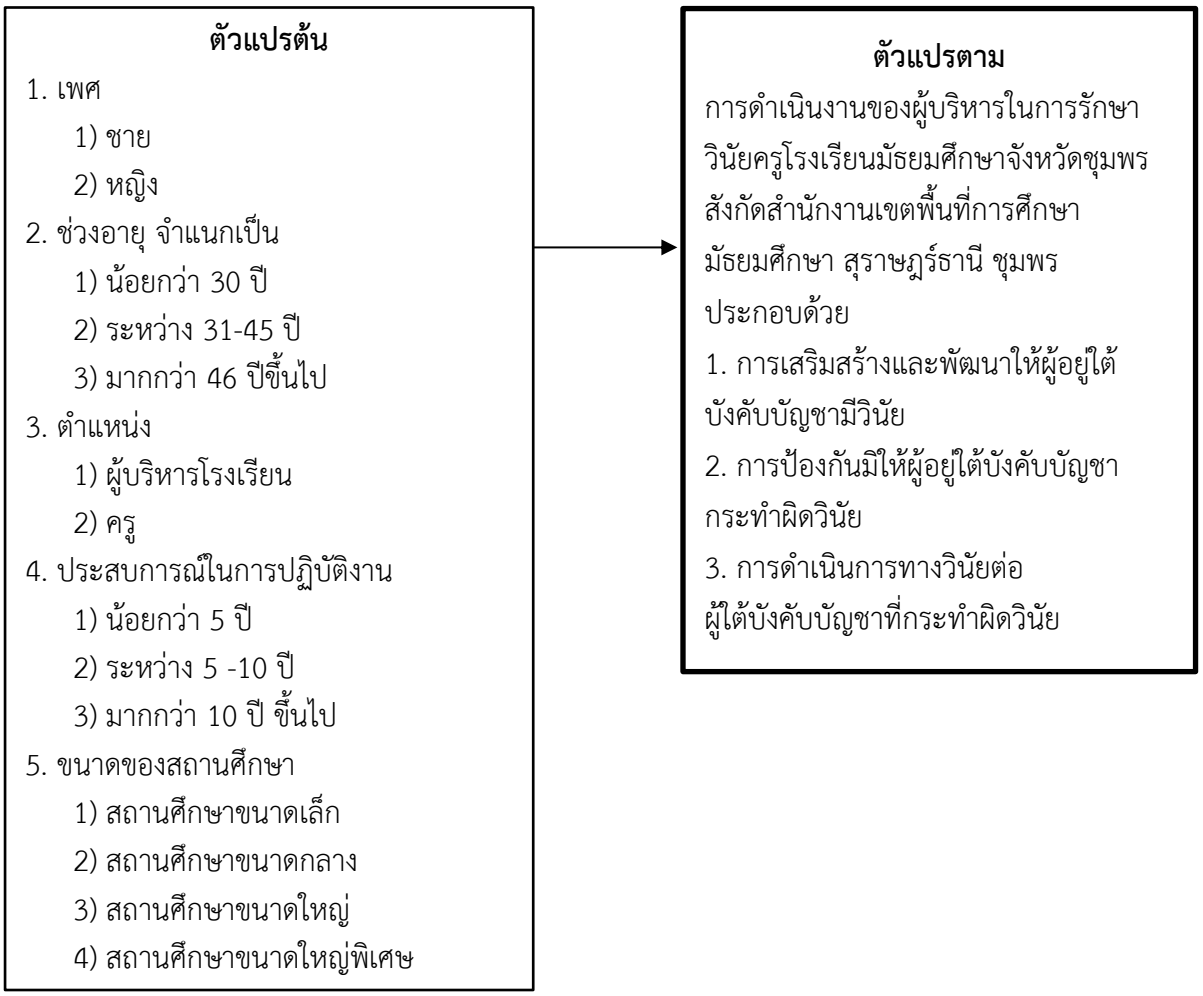

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียน มัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร จำนวน 22 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ปการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,089 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู โรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 332 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 51 คน และครู 281 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบกับอัตราส่วนของสถานศึกษา และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ได้แก่ 1) การเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย 2) การป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย 3) การดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครู เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) หาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับค่า IOC ที่ได้จากการคำนวณในแบบประเมินความสอดคล้องในครั้งนี้มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนในโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ .917

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. นำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google Form จำนวน 332 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกเพศ ช่วงอายุ ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างน้อยหนึ่งคู่ จะต้องเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธี LSD (Least Significant Different)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหาร มอบหมายภาระงานด้วยความเป็นธรรม ตามความรู้ ความสามารถของบุคคล รองลงมา ได้แก่ ตรวจสอบพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครูอยู่เสมอ ผู้บริหารให้คำปรึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยข้าราชการครู ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ข้าราชการครู ศึกษาภูมิหลังของข้าราชการครูก่อนที่จะมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ มีบทลงโทษข้าราชการครูที่กระทำผิดระเบียบวินัย และยกย่องเชิดชูเกียรติให้กับข้าราชการครูที่ประพฤติปฏิบัติตนได้ถูกต้องตามระเบียบวินัย

2. ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการครูทราบอยู่เสมอ เมื่อมีกฎระเบียบใหม่ ๆที่ทางราชการได้กำหนดขึ้น รองลงมา ได้แก่ จัดกิจกรรมปฐมนิเทศเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยของข้าราชการครูให้กับผู้ที่ได้รับบรรจุแต่งตั้ง หรือผู้ที่ย้ายมาปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา มีการสร้างเครือข่ายการพัฒนาครูในเรื่องการรักษาวินัยข้าราชการครู จัดหาวิทยากรที่ความรู้

ความเชี่ยวชาญในด้านการส่งเสริมวินัยข้าราชการครูมาให้ความรู้อยู่เสมอ จัดกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ในการพัฒนาตนให้มีระเบียบวินัยระหว่างผู้บริหารกับครู มีการส่งเสริม สนับสนุนให้ครูได้เข้ารับการพัฒนาตน เกี่ยวกับระเบียบวินัยข้าราชการครู มีการประชุมชี้แจงทำความเข้าใจในเรื่องระเบียบวินัยให้แก่ราชการครูให้ทราบอยู่เสมอ และจัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยข้าราชการครูในสถานศึกษา

3. ด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ เมื่อมีการร้องเรียนถึงการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครูต้องแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและวินิจฉัยตามอำนาจทันที รองลงมา ได้แก่ มีการแต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนหามูลความจริงก่อนการดำเนินการทางวินัย มีการดำเนินการทางวินัยแก่ข้าราชการครูที่กระทำความผิดด้วยความยุติธรรมและเสมอภาค เปิดโอกาสให้ครูที่กระทำผิดวินัยได้ชี้แจงเหตุผลในการกระทำผิดวินัยยึดกฎระเบียบในการดำเนินการทางวินัยข้าราชการครูอย่างเคร่งครัด เมื่อทราบถึงการกระทำผิดวินัยจะต้องรีบดำเนินการสอบสวนทันที ลงโทษทางวินัยแก่ข้าราชการครูไม่เกินอำนาจหน้าที่ของตนเอง ไม่มองข้ามเรื่องเล็กน้อยในการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครู และเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูที่กระทำผิดวินัยเล็กน้อยได้มีการแก้ไข ปรับปรุงตนเอง

ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามเพศ ตำแหน่งหน้าที่ ช่วงอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามเพศ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามช่วงอายุ

เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ - ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ช่วงอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย และด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยและภาพรวม จำนวน 2 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย จำนวน 1 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย จำนวน 1 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัยและภาพรวม จำนวน 2 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

5. ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็น ด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัยแตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย จำนวน 1 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. การดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการป้องกันมิให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชากระทำผิดวินัย ด้านการเสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย และด้านการดำเนินการทางวินัยต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดวินัย ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการประชาสัมพันธ์ให้ข้าราชการครูทราบอยู่เสมอเมื่อมีกฎระเบียบใหม่ ๆ ที่ทางราชการได้กำหนดขึ้น มีการตรวจสอบพฤติกรรมที่เสี่ยงต่อการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครูอยู่เสมอ ผู้บริหารให้คำปรึกษา นิเทศ กำกับ ติดตาม การปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยข้าราชการครู ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความถูกต้อง เป็นแบบอย่างที่ดีแก่ข้าราชการครู เมื่อมีการร้องเรียนถึงการกระทำผิดวินัยของข้าราชการครู ผู้บริหารได้แต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนและวินิจฉัยตามอำนาจทันที สอดคล้องกับแนวคิดการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครู ตามคู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาของสำนักงาน ก.พ. (2557) ความว่า ผู้บังคับบัญชามีหน้าที่เสริมสร้างและพัฒนาให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีวินัย ให้กระทำโดยการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี การฝึกอบรม การสร้างขวัญและกำลังใจ การจูงใจ หรือการอื่นใดที่จะเสริมสร้างและพัฒนาทัศนคติ จิตสำนึก และพฤติกรรมของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาให้เป็นไปในทางที่มีวินัยซึ่งจากผลการวิจัยข้างต้นสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร ชมพูวงศ์ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ตามความคิดเห็นของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นเดียวกับผลการวิจัยของประพัศร์ โพธิ์ทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 พบว่า การดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3 โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกันจะมีความคิดเห็นการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ สว่างเมฆ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีตำแหน่งหน้าที่ต่างกันจะมีความคิดเห็นการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

สงกรานต์ ตะโคดม (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง หน่วยงานต้นสังกัด โดยรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ตามลำดับ

4. การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามช่วงอายุ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีช่วงอายุต่างกันจะมีความคิดเห็นการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกิตติศักดิ์ เลื่อนจันทร์ (2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความคิดเห็นต่อการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจในจังหวัดนราธิวาส พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่างกัน มีระดับความคิดเห็นต่อการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจในจังหวัดนราธิวาส โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันจะมีความคิดเห็นการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสันติ สว่างเมฆ (2559) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความพึงพอใจต่อการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียน กลุ่มอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของเกศินี หมีทอง (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การเปรียบเทียบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกันจะมีความคิดเห็นการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอัมพร ชมพูวงศ์ (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพและแนวทางการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับสภาพการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดต่างกัน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรกำกับดูแลและจัดทำเอกสาร คู่มือเกี่ยวกับการปฏิบัติตนตามระเบียบวินัยข้าราชการครูในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารโรงเรียนควรดำเนินการให้ข้าราชการครูในโรงเรียนได้มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกฎระเบียบ ของราชการอย่างทั่วถึง

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรสอดส่องดูแลผู้ใต้บังคับบัญชาของตนให้ปฏิบัติตนในกรอบของระเบียบข้อบังคับ และจรรยาบรรณของข้าราชการครูอย่างเคร่งครัด และหากพบว่าข้าราชการครูกระทำการอันจะผิดวินัยต้องรีบดำเนินการตักเตือนหรือลงโทษ และเปิดโอกาสให้ข้าราชการครูที่กระทำผิดวินัยเล็กน้อยได้มีการแก้ไข ปรับปรุงตนเอง

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครู

2. ควรศึกษาสภาพการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูของสถานศึกษาในเขตอื่น ๆ เพื่อนำผลที่ได้มาเปรียบเทียบและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนารูปแบบการดำเนินงานของผู้บริหารในการรักษาวินัยครูต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น. (2560). *รายงานสรุปผลการประเมินประสิทธิภาพขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปี 2560.* กรุงเทพฯ: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น.

กิตติศักดิ์ เลื่อนจันทร์. (2562). *ความคิดเห็นต่อการรักษาวินัยของข้าราชการตำรวจในจังหวัดนรา*ธิวาส [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

เกศินี หมีทอง. (2565). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 7*(3), 81-92.

นิติชาณ บริสุทธิ์. (2567). *มาตรการทางกฎหมายเกี่ยวกับการดำเนินการทางวินัยของข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา : กรณีการดำเนินการทางวินัยอย่างร้ายแรง.* http://law.master.kbu.ac.th/Student Theses/ 2561/16.pdf.

ประพัศร์ โพธิ์ทอง. (2560). *การดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ประวีณ ณ นคร. (2543). *คู่มือการรักษาวินัยข้าราชการสำหรับผู้บังคับบัญชา*. กรุงเทพฯ : สวัสดิการสำนักงาน ก.พ.

(2558). *วินัย : หลักและวิธีการรักษาวินัย*. กรุงเทพฯ : กลุ่มโรงพิมพ์ สำนักงานเลขาธิการ ก.พ.

สงกรานต์ ตะโคดม. (2563). ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8*(32), 23-33.

สันติ สว่างเมฆ. (2559). *ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการดำเนินการรักษาวินัยข้าราชการครูของผู้บริหารโรงเรียนกลุ่มอำเภอพนมทวน จังหวัดกาญจนบุรี* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สำนักงาน ก.ค.ศ. (2553). *คู่มือแนวทางการดำเนินการทางวินัยสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.* สำนักงาน ก.ค.ศ. (2562). *การดำเนินการทางวินัย (ภม.).* ภารกิจเสริมสร้างและมาตรฐานวินัย https:// otepc.go.th/th/otepc10/km-otepc10/item/2688-2019-06-20-08-37-04.html.

สำนักงาน ก.พ. (2557). *คู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา.* กรุงเทพฯ: บริษัท 21 เซ็นจูรี่ จำกัด.(2565). *คู่มือผู้บังคับบัญชาในการรักษาวินัยของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชา.* https://www.ocsc.go.th/sites/default/files/document/ocsc-book-2557-_discipline-boss-to-lower-staff-rev01.pdf.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2545). *การดำเนินงานตามยุทธศาสตรปฏิรูปการศึกษา*. กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู กระทรวงศึกษาธิการ. (2544). *รายงานการศึกษาแนวทางการพัฒนาครูตามแนวพระราชดำริของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครู.

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2548). *พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

อัมพร ชมภูวงศ์. (2563*). สภาพและแนวทางการส่งเสริมการรักษาวินัยของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Williamson, D.A. (1995). How to Development Portfolio. Boston: Allyn & Bacon.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร

Roles of Administrators in Promoting Classroom Research for Teachers in the Secondary Schools Chumphon Province under the Secondary Educational Service Area Office Suratthani Chumphon

ปิยธิดา มีเมตตา[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Piyathida Meemeatta[1] and Chumrus Jamjan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Piyathidameat@gmail.com[1], Chumrus@hotmail.com[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร และ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา กรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ คือ การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 332 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 51 คน และครู 281 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการศึกษาประกอบด้วย (1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากและมากที่สุด และ (2) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เพศ ระดับการศึกษาและขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 พร้อมกับข้อเสนอแนะดังนี้ ผู้บริหารต้องบูรณาการวิจัยในชั้นเรียนในแผนปฏิบัติงาน ควบคุม ติดตาม สนับสนุนทรัพยากร ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ อบรมพัฒนา และแต่งตั้งครูแกนนำเพื่อถ่ายทอดความรู้แก่เพื่อนครู

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนมัธยมศึกษา

Abstract

These objectives of this research were: (1) to study the roles of administrators in promoting classroom research for teachers in the secondary schools Chumphon Province under the Secondary Education Service Area Office Suratthani Chumphon and (2) to compare the roles of administrators in promoting classroom research for teachers in the secondary schools Chumphon Province based on gender, job position, educational level, work experience, and school size. Promoting classroom research for teachers was adopted as a conceptual framework. This study was quantitative research. The data were obtained from 332 individuals comprising 51 administrators and 281 teachers of the secondary school teachers in Chumphon during the 2024 academic year. The research instrument was a questionnaire. Data analysis used statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, t-tests, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) The overall of roles of administrators in promoting classroom research for teachers in the secondary schools Chumphon Province were at a high level. Specifically, all five aspects were rated at high and highest levels. (2) Comparisons of the roles of administrators in promoting classroom research for teachers in the secondary schools Chumphon Province based on position, gender, educational level, and school size showed statistically significant differences at the .05 level. However, comparisons based on work experience revealed no statistically significant differences at the .05 level. Recommendations include integrating classroom research into school operational plans, monitoring and supporting necessary resources, promoting knowledge exchange, providing training and development opportunities, and appointing lead teachers to mentor and guide their peers in conducting classroom research.

Keywords: Roles of administrators, promoting classroom action research, secondary schools

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคน สังคม และประเทศ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้หลายประเทศมุ่งพัฒนาการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม สำหรับประเทศไทย การศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและสมรรถนะของประชากรให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน เพื่อขับเคลื่อนประเทศสู่การพัฒนา (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ครูมีบทบาทสำคัญในการออกแบบและจัดการเรียนรู้ การปรับบทบาทสู่การเป็นนักวิจัยและพัฒนาจำเป็นต้องอาศัยความเข้าใจด้านกระบวนการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยและพัฒนา (Research & Development) ซึ่งช่วยยกระดับคุณภาพงานและวิชาชีพ การส่งเสริมให้บุคลากรทางการศึกษาเรียนรู้ด้านนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการปฏิบัติงาน (ณัฐวดี วังสินธ์, 2555)

การพัฒนาประเทศต้องเริ่มจากการสร้างเยาวชนให้เติบโตเป็นผู้ใหญ่ที่มีคุณค่า ซึ่งเป็นกำลังสำคัญในการขับเคลื่อนชาติ ระบบการศึกษาที่มีคุณภาพและครูที่มีศักยภาพเป็นปัจจัยหลักของความสำเร็จ หากสถานศึกษามีครูที่ดี การพัฒนาประเทศจะก้าวหน้า แต่หากขาดครูที่มีคุณภาพ แม้จะมีหลักสูตรและอุปกรณ์ที่ดี การศึกษาก็อาจล่าช้า ครูจึงเป็นผู้กำหนดอนาคตของชาติ (กรมวิชาการ, 2550) สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนเพื่อสร้างกำลังคนของประเทศ แม้โลกจะเปลี่ยนแปลง แต่การศึกษาต้องคงไว้ซึ่งประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ โดยมุ่งพัฒนาคนให้สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา และคุณธรรม เพื่อการดำรงชีวิตที่มีคุณภาพ นอกจากนี้ การศึกษาไทยต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

นอกจากครูผู้สอนแล้ว ผู้บริหารโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนผ่านการนิเทศ ติดตาม และสนับสนุนครู รวมถึงแก้ไขอุปสรรคที่ขัดขวางการทำวิจัยของครู โรงเรียนควรเน้นการกระจายอำนาจการบริหารให้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษา ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 โดยผู้บริหารต้องมีความรอบรู้ วิสัยทัศน์ และคุณธรรมในการพัฒนาองค์กรให้มีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) บทบาทของผู้บริหารในการสนับสนุนการวิจัยในชั้นเรียนครอบคลุม 5 ด้าน ได้แก่ 1) ส่งเสริมความสำเร็จในการทำวิจัย 2) ยอมรับและให้คุณค่าครูที่ทำวิจัย 3) สนับสนุนและให้ความสำคัญกับการวิจัยของครู 4) รับผิดชอบต่อการพัฒนาครูด้านการวิจัย 5) ส่งเสริมความก้าวหน้าในอาชีพของครู เพื่อจูงใจให้ครูทำวิจัยอย่างมีประสิทธิภาพ (บัญชา อึ้งสกุล, 2539 อ้างถึงใน เอ็มอร ผลบุภพ, 2551) การส่งเสริมวิจัยในชั้นเรียนช่วยพัฒนาการสอน ยกระดับคุณภาพผู้เรียน และสร้างความก้าวหน้าทางวิชาชีพให้กับครู (อนุสา บุญเรือง, 2554)

การวิจัยทางการศึกษามีบทบาทสำคัญตั้งแต่การประกาศใช้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 24 (5) ซึ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องใช้การวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้และการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยการวิจัยเป็นเครื่องมือช่วยครูแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอน รวมถึงปรับปรุงพฤติกรรมของผู้เรียนเพื่อให้การเรียนรู้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ (สุวิมล ว่องวาณิช, 2547) การวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนเป็นกระบวนการที่ครูใช้ในการแก้ไขปัญหาและค้นหาคำตอบเกี่ยวกับการจัดการเรียนรู้ ครูสามารถดำเนินการวิจัยกับผู้เรียนเป็นรายบุคคล รายกลุ่ม หรือทั้งชั้นเรียน ผ่านการวางแผน พัฒนาสื่อหรือวิธีการสอน และวิเคราะห์ผลเพื่อนำไปปรับปรุงการเรียนรู้ (ยุทธนา ปฐมวรชาติ, 2544) กระบวนการวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะชัดเจน ดำเนินการได้รวดเร็ว และสามารถนำผลไปใช้ปรับปรุงการสอนได้ทันที ส่งผลให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด การวิจัยจึงเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาการศึกษา และเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเทคโนโลยี รวมถึงการแก้ปัญหาในงานวิชาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผู้บริหารสถานศึกษาควรประเมินศักยภาพของตนเองและองค์กรเพื่อพัฒนาโครงสร้างและวัฒนธรรมที่ส่งเสริมการกระจายอำนาจและการตัดสินใจร่วมกัน โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรและคณะกรรมการสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงใช้การปฏิรูปและการประเมินผลเป็นกระบวนการเรียนรู้ เพื่อเสริมสร้างทักษะและทัศนคติในการบริหารจัดการที่ตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษา และมุ่งเน้นการยกระดับคุณภาพ

การศึกษาและแก้ปัญหาของนักเรียน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2544) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้ ได้แก่ การสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีความพึงพอใจ โดยเน้นการส่งเสริมความสำเร็จของงานวิจัย การยอมรับและเคารพครูที่ทำวิจัย การรับผิดชอบต่อครู และการสนับสนุนความก้าวหน้าในสายอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) นอกจากนี้ ผู้บริหารควรนำกระบวนการวิจัยมาพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งเสริมให้ครูทุกคนเป็นนักวิจัยและผู้นำด้านการวิจัยในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม อุปสรรคที่ขัดขวางการพัฒนาการวิจัยของครู ได้แก่ การขาดความรู้และทักษะด้านวิจัย อายุราชการ ความคาดหวังต่อผลวิจัย งบประมาณจำกัด ขาดแคลนวัสดุอุปกรณ์ แหล่งวิชาการ และการสนับสนุนจากผู้บริหาร (อดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไธสง, 2560; เสดอาหมาด ศรียาน, 2556)

ปัจจัยที่เป็นสิ่งสำคัญที่อาจจะมีผลเป็นอย่างมากต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนประการหนึ่งของครูผู้ทำวิจัยคือการที่จะได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนจากผู้บังคับบัญชาหรือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการทำวิจัยในชั้นเรียนมีความสำคัญกับครูผู้สอน เพื่อนำไปใช้แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในห้องเรียนของผู้เรียนบางคน บางกลุ่มหรือทั้งหมด ซึ่งผลการวิจัยสามารถนำมาใช้ในการปรับปรุงการเรียนการสอน โดยมีกระบวนการวางแผน ปฏิบัติตามแผน สังเกตผลที่เกิดขึ้นและการสะท้อนความคิด ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ว่ามีบทบาทอย่างไรในการส่งเสริมให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนอีกทั้ง เพื่อเป็นการนำผลการศึกษามาเป็นข้อมูลสำหรับผู้บริหาร หรือหน่วยงานในการส่งเสริมสนับสนุนให้มีการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู อันจะนำไปสู่การพัฒนาการศึกษาครูอาจารย์ และนักเรียน ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญของประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและหลักการของการวิจัยในชั้นเรียน

การวิจัยในชั้นเรียนเป็นกระบวนการศึกษาค้นคว้าเพื่อให้ได้มาซึ่งความรู้และแนวทางแก้ไขปัญหาโดยมุ่งเน้นการปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน โดยบุญชม ศรีสะอาด (2556) อธิบายว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการใช้ปัญญาของมนุษย์เพื่อแสวงหาความรู้ ความจริง และแนวทางแก้ปัญหาทั้งในระดับบุคคลและกลุ่มส่วนสุวิมล ว่องวาณิช (2559) ให้ความหมายของการวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียนว่าเป็นกระบวนการที่ครูใช้เพื่อแก้ปัญหาการเรียนการสอนและพัฒนาการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ได้ทันที

พร้อมทั้งเปิดโอกาสให้ครูและเพื่อนร่วมงานอภิปรายและแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เพื่อพัฒนาทั้งครูและผู้เรียน และ Hopkins (1994) ระบุว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นการวิจัยที่ดำเนินการโดยครูระหว่างการสอน ซึ่งไม่ได้เน้นในระดับหลักการและทฤษฎี แต่เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ หรือที่เรียกในความหมายใกล้เคียงกันว่า การวิจัยในชั้นเรียน การวิจัยในห้องเรียน หรือการวิจัยของครู

สรุปได้ว่า การวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง กระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการที่ถูกต้องเหมาะสม และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อศึกษาสภาพปัญหาในการจัดการเรียนการสอน รวมถึง ศึกษาวิธีการแก้ปัญหา เพื่อนำมาปรับปรุง และพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ (2544) ระบุว่าผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบควรมีบทบาท 10 ประการ ได้แก่ การเป็นผู้นำทางวิชาการ กำหนดนโยบายเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ บริหารงานแบบมีส่วนร่วม อำนวยความสะดวกด้านแหล่งเรียนรู้ ประสานเครือข่ายสนับสนุนทรัพยากร ส่งเสริมการอบรมและศึกษาดูงาน สร้างขวัญกำลังใจ จัดให้มีการประเมินมาตรฐาน สนับสนุนการวิจัย สื่อสารเพื่อสร้างความร่วมมือ และพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งทั้งหมดช่วยให้สถานศึกษาพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่กระทรวงศึกษาธิการ (2545) กำหนดว่าผู้บริหารสถานศึกษาคือผู้นำที่ผลักดันการเปลี่ยนแปลงตามการปฏิรูปการศึกษา โดยต้องมีวิสัยทัศน์ คุณธรรม จริยธรรม ความคิดสร้างสรรค์ และเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการบริหาร เพื่อให้องค์กรขับเคลื่อนไปอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมหรือการกระทำของผู้บริหารที่ถูกคาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม สำหรับบุคคลที่อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ผู้บริหารจึงควรปฏิบัติและแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับตำแหน่งงาน หรืออำนาจหน้าที่ การงาน ที่ตนได้รับมอบหมายให้เหมาะสม ซึ่งประกอบด้วย บทบาทด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล บทบาทด้านสารสนเทศ และบทบาทด้านการตัดสินใจ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

พิชามญชุ์ ตากมัจฉา (2563) ระบุว่าการวิจัยในชั้นเรียนเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูมีแรงจูงใจและดำเนินการวิจัยได้สำเร็จผ่าน 6 ด้าน ได้แก่ การกำหนดนโยบาย การสร้างความรู้ความเข้าใจ การจัดหาทรัพยากร การสร้างแรงจูงใจ การกำกับติดตาม และการเผยแพร่ผลงานวิจัย ส่วนพงศกร ไชยดำ, ไพรวัลย์ โคตรรตะ, และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2563) เสริมว่าการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการวิจัย การสนับสนุนความสำเร็จ การยอมรับครูผู้วิจัย การรับผิดชอบต่อครู และการส่งเสริมความก้าวหน้าในวิชาชีพ และ Herzberg, Mauaner & Snyderman (1959) อธิบายว่าการส่งเสริมการวิจัยของผู้บริหารต้องอาศัยทั้งปัจจัยจูงใจ (motivational factors) และปัจจัยค้ำจุน (hygiene factors) เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและประสิทธิภาพของครู โดยมีตัวชี้วัดสำคัญ 5 ด้าน ได้แก่ การให้ความสำคัญต่อการวิจัย การสนับสนุนความสำเร็จ การยอมรับครูผู้วิจัย การส่งเสริมความรับผิดชอบ และการพัฒนาเส้นทางอาชีพของครู

สรุปได้ว่าบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความช่วยเหลือและสนับสนุนให้ ครูผู้สอนได้มีการปฏิบัติงาน ด้านการศึกษาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นตามสภาพจริงภายในห้องเรียนเพื่อพัฒนา และปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนด้วยกระบวนการวิจัยในชั้นเรียน โดยอาศัยทักษะการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปการบริหารจากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย ประกอบด้วย เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ (2565); ขนิษฐา สะโดอยู่ (2563); พิชามญชุ์ ตากมัจฉา (2563); พงศกร ไชยดำ, ไพรวัลย์ โคตรรตะ, และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2563); อมรรัตน์ ชนะเลิศ (2562); มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา (2563); ปัญญา คณะเมธ (2560); ปรีชา วุฒิเกษตรสกุล (2560) และ Herzberg, Mauaner & Snyderman (1959) สามารถสรุปได้ ดังนี้

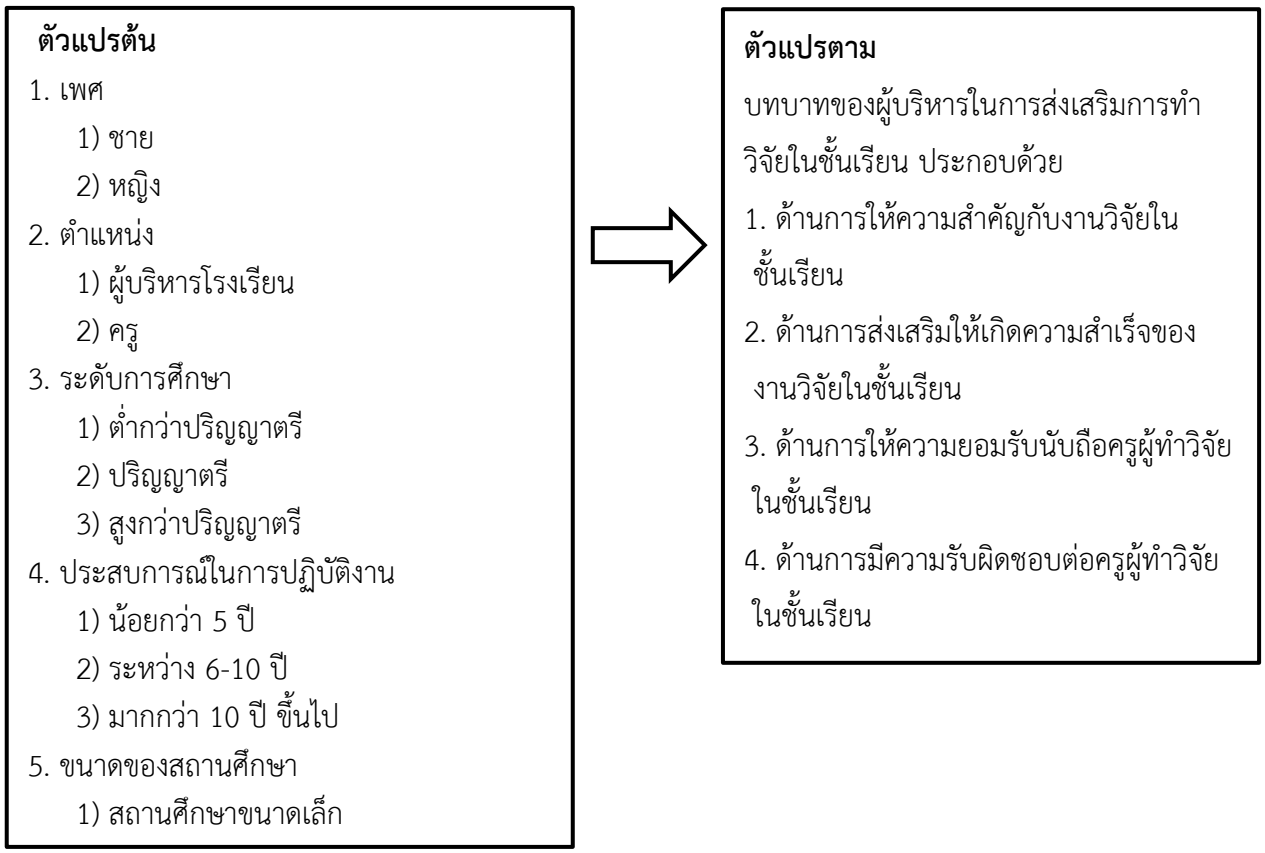

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร จำนวน 22 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในปการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 1,089 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 332 คน แบ่งเป็นผู้บริหาร 51 คน และครู 281 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซีและมอร์แกน (Krejcie and Morgan) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามขนาดของสถานศึกษา จากนั้นนำมาเทียบกับอัตราส่วนของสถานศึกษา และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่ใส่คืน จากขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ได้จากตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร ซึ่งมี 5 ด้าน ดังนี้ (1) การให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน (2) การส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน (3) การให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน (4) การมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และ (5) การส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนมีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ของโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) นำไปหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC) คัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับค่า IOC ที่ได้จากการคำนวณในแบบประเมินความสอดคล้องในครั้งนี้มีค่า IOC ระหว่าง 0.67 - 1.00

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว ไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ครูและบุคลากรทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ .933

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google From จำนวน 332 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่และหาค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอน โดยหาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการแปลผลค่าเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกับครูผู้สอน และประสบการณ์ของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้ เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยการทดสอบค่าที่แบบอิสระ (I-test for Independent Sample)

4. เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน และครูผู้สอนในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน โดยการทดสอบความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-way ANOVA) และหากพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffe's Method)

ผลการวิจัย

ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

1. ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน เข้าร่วมการประชุมสัมมนา ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาตนเอง และนำมาใช้ในการปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนการสอน

2. ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหาร ส่งเสริมและสนับสนุนให้ครูผู้ทำวิจัยได้ศึกษาหาความรู้วิธีการ และเทคนิคใหม่ ๆ เพื่อนำมาปรับใช้ในการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการประเมินผลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้ทำวิจัย

4. ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหาร ให้โอกาสครูผู้มีผลงานวิจัยเข้ารับการอบรม หรือศึกษาดูงานวิจัยในหน่วยงานต่าง ๆ ตามความเหมาะสม

5. ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารเชิญครูต้นแบบมาให้ความรู้แก่ครู และส่งเสริมให้มีครูผู้เชี่ยวชาญด้านงานวิจัยในชั้นเรียน

ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา

1. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามระดับการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน และด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

5. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยใช้ค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนไม่แตกต่างกัน อย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างเป็นรายคู่ด้วยวิธี LSD ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน จำนวน 2 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียนและภาพรวม จำนวน 3 คู่ แตกต่างกันอย่างมีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผล ดังนี้

1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุราษฎร์ธานี ชุมพร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจาก มากไปน้อย ได้แก่ ด้านการให้ความยอมรับนับถือครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมให้เกิดความสำเร็จของงานวิจัยในชั้นเรียน ด้านการมีความรับผิดชอบต่อครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน ด้านการส่งเสริมความก้าวหน้าในตำแหน่งการงานของครูผู้ทำวิจัยในชั้นเรียน และด้านการให้ความสำคัญกับงานวิจัยในชั้นเรียน ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนการศึกษาและพัฒนาวิธีการวิจัยใหม่ ๆ ผ่านการเข้าร่วมประชุมและสัมมนาด้านการวิจัย รวมถึงเชิญครูต้นแบบมาให้ความรู้แก่ครูอื่น ๆ และสนับสนุนการประเมินผลการทำวิจัยของครูอย่างต่อเนื่อง

ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Herzberg, Mauaner & Snyderman (1959) ที่ระบุว่า ผู้บริหารควรเสริมสร้างแรงจูงใจและสนับสนุนให้ครูทำวิจัยในชั้นเรียนให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผลการวิจัยนี้ยังสอดคล้องกับการศึกษาของปรีชา วุฒิเกษตรสกุล (2560) และ มนสิชา เหมือนปอง (2564) ที่พบว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนต่าง ๆ อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทนี้แตกต่างกันตามตำแหน่งหน้าที่ โดยมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอังคารพิสุทธิ์ สยามประโคน (2559) ที่ศึกษาบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2 ซึ่งพบว่าผู้บริหารและครูมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับบทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพชรพร รุ่งสว่าง (2560) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี โดยพบว่าครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในหลายด้าน เช่น การสร้างบรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการวิจัย และการส่งเสริมความก้าวหน้าของครูที่ทำวิจัยในชั้นเรียน ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับการศึกษาของวนิดา กันทะ (2565) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดน่าน พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ตามเพศของครู

4. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ (2565) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 ซึ่งพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นที่ไม่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับงานวิจัยของวิภารัตน์ เสนี (2561) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 ซึ่งพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

5. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนทั้งโดยภาพรวมและรายด้าน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศรีสุดา ประผะลา (2559) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนคาทอลิกสังฆมณฑลอุบลราชธานี พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของเกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษากลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1 พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

6. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูที่โรงเรียนมัธยมศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวิภารัตน์ เสนี (2561) ที่ศึกษาเรื่องการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ครูในสถานศึกษาขนาดต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในบทบาทการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เช่นเดียวกับผลการวิจัยของปัญญา คณะเมธ (2560) ที่ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตอำเภอเขาคิชกูฏ พบว่าผู้บริหารมีบทบาทในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนแตกต่างกันตามขนาดของโรงเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. ผู้บริหารจะต้องกำหนดการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียนให้อยู่ในแผนการปฏิบัติงานของสถานศึกษา ควบคุม ติดตาม ดูแลการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูให้เป็นไปตามเป้าหมายของแผนการทำวิจัยในชั้นเรียน

2. ผู้บริหารควรสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็นในการทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อส่งเสริมคุณภาพในการดำเนินงานวิจัยในชั้นเรียน สนับสนุนการสร้างนวัตกรรมที่นำมาพัฒนาการจัดการเรียนรู้ต่าง ๆ จากการทำวิจัยในชั้นเรียน

3. ผู้บริหารโรงเรียนควรจัดให้มีการแลกเปลี่ยน ถ่ายทอดความรู้ ประสบการณ์ในการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในสถานศึกษา

4. ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งครูผู้สอนเข้ารับการอบรมหาความรู้เกี่ยวกับการทำวิจัยในชั้นเรียนตามหน่วยงานต่าง ๆ หรือเชิญวิทยากรที่มีความรู้ในด้านวิจัยมาให้ความรู้แก่ครูผู้สอน

5. ผู้บริหารสถานศึกษาแต่งตั้งครูที่มีผลงานการทำวิจัยในชั้นเรียนดีเด่น เป็นครูแกนนำการทำวิจัยในชั้นเรียนให้การอบรมการทำวิจัยในชั้นเรียนแก่ครูในสถานศึกษาเดียวกันหรือสถานศึกษาอื่น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครู

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับแรงจูงใจของครูที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอน

บรรณานุกรม

กรมวิชาการ. (2550). *วิจัยเพื่อพัฒนาการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ : การศาสนา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *เอกสารประกอบหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2544. คู่มือการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.).

เกียรติศักดิ์ สาสุทธิ์. (2565*).* บทบาทของผู้บริหาสถานศึกษาใน การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในกลุ่มเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษา กลุ่มที่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1. *Journal of Kaensarn Academi, 7*(2), 220-236.

ขนิษฐา สะโดอยู่. (2563). แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้เรียนของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4 จังหวัดสระบุรี. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9*(33), 263-272.

ณัฐวดี วังสินธ์. (2555). การวิจัยและพัฒนาสู่การจัดการเรียนการสอน. *วิจัยและประเมินผลอุบลราชธานี, 1*(1), 133-142.

บัญชา อึ้งสกุล. (2539). *บทบาทผู้บริหารที่มีต่อการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียน. สารพัฒนาหลักสูตร, 15*(125), 61-73.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556*) .การวิจัยเบื้องต้น: ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น

ปรีชา วุฒิเกษตรสกุล. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนประถมศึกษาเขตอำเภอสอยดาว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัญญา คณะเมธ. (2560). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในโรงเรียนระดับประถมศึกษา เขตอำเภอเขาคิชฌกูฏ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 2 [*งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พงศกร ไชยดำ, ไพรวัลย์ โคตรรตะ, และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2563). การศึกษาสภาพการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8*(31), 283-291.

พชรพร รุ่งสว่าง. (2560). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษา คณะศึกษาศาสตร์, 2*(1), 1-9.

พิชามญชุ์ ตากมัจฉา. (2563). แนวทางการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย (สสอท.), 26*(2), 93-100.

มนสิชา เหมือนปอง. (2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี, 5*(1), 1-16.

มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา. (2563). *แนวปฏิบัติที่เรื่อง การวิจัยในชั้นเรียนในสถานการณ์ปกติและในสถานการณ์โรคระบาดไวรัสโคโรน่า (Covid 19).* คณะนิติศาสตร์. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

ยุทธนา ปฐมวรชาติ. (2544). การวิจัยในชั้นเรียน : แนวคิดการปฏิบัติสู่การพัฒนาผู้เรียนที่แท้จริง. *วารสารวิชาการ, 4*(10), 56-64

วนิดา กันทะ. (2565). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมงานวิจัยในชั้นเรียนของครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดสำนักงานปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดน่าน* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

วิภารัตน์ เสนี. (2561). การส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 9.* 1140-1152.

ศรีสุดา ประผะลา. (2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการ วิจัยในชั้นเรียนของโรงเรียนคาทอลิก สังฆมณฑลอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการวิทยาลัยแสงธรรม. 8*(1), 36-49.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2544). *ผู้บริหารสถานศึกษาต้นแบบ.* กรุงเทพฯ: วัฒนาพานิช.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค.

สุวิมล ว่องวาณิช. (2547). *การวิจัยปฏิบัติในชั้นเรียน.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์อักษรไทย.(2559). *การวิจัยปฏิบัติการในชั้นเรียน (Classroom action research)* (พิมพ์ครั้งที่ 14). กรุงเทพฯ : สานักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

เสดอาหมาด ศรียาน. (2556). *ปัญหาการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูผู้สอนในโรงเรียนเอกชน จังหวัดสตูล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อดุลย์ สนั่นเอื้อเม็งไธสง. (2560). การศึกษาสภาพปัญหาการวิจัยของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิทยาลัยนครราชสีมา, 11*(3): 156-166.

อนุสา บุญเรือง. (2554). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียนของครูเครือข่ายที่ 37 เขตลาดกระบัง สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อมรรัตน์ ชนะเลิศ (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการทำวิจัยในชั้นเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอ่างทอง. *วารสารศึกษาศาสตร์ มมร, 7*(2), 201-217.

อังคารพิสุทธิ์ สยามประโคน. (2559). *บทบาทการส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นครราชสีมา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

เอ็มอร ผลบุภพ. (2551). *ความต้องการให้ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมการวิจัยในชั้นเรียนของข้าราชการครูในสถานศึกษา อำเภอคลองหาด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสระแก้ว เขต1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Herzberg, F. B., Mauaner, B., & Snyderman, B. B. (1959). *The motivation to work , New York* : John Wlley and Sons.

Hopkins, D. (1994). *A teacher's guide to classroom research. (2nd ed).* Philadelphia : Open. University Press.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

The Participatory Management in Dual Vocational Education Management of Educational Institutions under the Office of Vocational Education, Chumphon Province

สมชาย ศรีภูมั่น[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Somchai Sriphuman[1] and Chumrus Jamjun[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tongbaanthad@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 196 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ครูผู้สอน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test) ผลการวิจัยพบว่า พบว่า (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ (2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ พบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี สถานภาพ

ABSTRACT

This research aimed at the following: (1) to study the participatory administration in the dual vocational education system of educational institutions under the Office of the Vocational

Education, Chumphon Province; (2) to compare opinions toward the participatory administration in the dual vocational education system of educational institutions under the Office of the Vocational Education, Chumphon Province, classified by status. This research was a quantitative research. The sample consisted of 196 people, including educational institution administrators, heads of dual vocational education, and teachers of educational institutions under the Office of the Vocational Education, Chumphon Province, academic year 2024. The research instruments were a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and F-test. The research results found that (1) The participatory administration in the dual vocational education system of educational institutions under the Office of the Vocational Education, Chumphon Province, was at a high level overall. When considering each aspect, it was at a high level in all aspects. The average values, from highest to lowest, were as follows: participation in problem perception, participation in evaluation, participation in decision-making, and participation in the planning stage. And in terms of operational participation (2) The results of the comparison of participatory management in the dual vocational education system of educational institutions under the Office of Vocational Education, Chumphon Province, when classified according to status, found that gender, age, work experience, education level, and different job positions had different opinions on participatory management in the dual vocational education system of educational institutions, with statistical significance at the 0.05 level.

Keywords: Participatory management, dual vocational education management, status

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551 มุ่งเน้นการจัดการศึกษาและอบรมวิชาชีพให้สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ เพื่อพัฒนากำลังคนด้านวิชาชีพในระดับฝีมือ เทคนิค และเทคโนโลยี รวมถึงยกระดับการศึกษาวิชาชีพให้ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน โดยใช้ทั้งทฤษฎีสากลและภูมิปัญญาไทยเพื่อพัฒนาความสามารถในการปฏิบัติและประกอบอาชีพได้จริงในหมวด 1 มาตรา 8 (3) ระบุถึงการศึกษาระบบทวิภาคี (Dual Vocational Education) ซึ่งเป็นความร่วมมือระหว่างสถานศึกษาและสถานประกอบการในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การวัดผล และการฝึกปฏิบัติ โดยให้ผู้เรียนได้ฝึกงานจริงในสถานประกอบการ เพื่อพัฒนาทักษะเป็นช่างฝีมือและช่างเทคนิคที่พร้อมสำหรับการทำงานหรือการประกอบธุรกิจของตนเอง อีกทั้งช่วยเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ มีวิทยาลัยในสังกัด 5 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคชุมพร วิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร

วิทยาลัยการอาชีพชุมพร วิทยาลัยการอาชีพหลังสวน และวิทยาลัยการอาชีพท่าแซะ ซึ่งจัดการศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ (ปวช.) และประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ปวส.) ตามระบบทวิภาคีในปีการศึกษา 2566 พบว่ามีจำนวนผู้เรียนน้อยกว่าความต้องการของสถานประกอบการ เนื่องจากผู้ปกครองและนักศึกษายังขาดความเข้าใจและการมีส่วนร่วมในระบบทวิภาคี แม้ว่าวิทยาลัยในสังกัดจะมีความพร้อมในการจัดหลักสูตร การเรียนการสอน การฝึกอาชีพ และการประเมินผล เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและดึงดูดความสนใจจากผู้ปกครองและผู้เรียน วิทยาลัยในสังกัดมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานระดับชาติ โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมในทุกด้าน เพื่อสร้างความรู้ ความเข้าใจและความสนใจในระบบทวิภาคีที่ผสมผสานการเรียนรู้กับการฝึกปฏิบัติงานอย่างมีรูปธรรม

จากแนวคิดดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อประโยชน์ในการขับเคลื่อนการบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีให้สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ในการยกระดับการจัดการศึกษาในระบบทวิภาคี ในการเพิ่มปริมาณผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งในการปรับภาพลักษณ์ในการจัดการศึกษาทวิภาคีให้ได้มาตรฐาน ตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานภาคอุตสาหกรรม อันเป็นการบรรลุความสำเร็จตามเป้าหมายของการจัดการอาชีวศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องสามารถสรุปได้ดังนี้

1. การบริหารการศึกษา หมายถึง การดำเนินงานจัดการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารการศึกษา ร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา เป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่ดำเนินการอย่างมีระบบระเบียบ กฎเกณฑ์ มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์การโดยใช้ทรัพยากรและเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ร่วมกัน

2. การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนากำลังคนให้มีความรู้มีทักษะอาชีพ ทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหางานอาชีพอย่างเต็มศักยภาพ ตามความต้องการของสถานประกอบการและความต้องการของนักเรียนนักศึกษา ด้วยการบูรณาการความร่วมมือระหว่างสถานศึกษากับสถานที่ทำงานและสังคมส่วนใหญ่ โดยมีครูและบุคลากรที่มีคุณวุฒิ คุณภาพและคุณสมบัติที่เหมาะสมได้บริหารจัดการในการ

เรียนรู้คู่กับการฝึกทำงานอาชีพจริง ทั้งในสถานศึกษาและในสถานประกอบการ ใช้การเรียนแบบสมรรถนะเป็นฐาน ทำให้ผู้เรียนมีความรู้ ทักษะงานอาชีพ และทักษะที่จำเป็นเพื่อการดำเนินชีวิตตามศักยภาพของแต่ละคน และเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วสามารถประกอบอาชีพได้ทันที

3. แนวคิดทฤษฎีการมีส่วนร่วม จากที่ได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศ สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีนั้น ต้องมาจากพื้นฐานการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ การมีส่วนร่วมในการประเมินผล การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา เพื่อเป็นการพัฒนาการอาชีวศึกษาร่วมกันกับสถานประกอบการในการจัดการศึกษาเพื่อเตรียมกำลังคนด้านวิชาชีพระดับฝีมืออาชีพ ให้ตรงกับความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน ให้สามารถผลิตกำลังคนที่มีคุณภาพ เพื่อตอบสนองความต้องการของสถานประกอบการและตลาดแรงงาน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

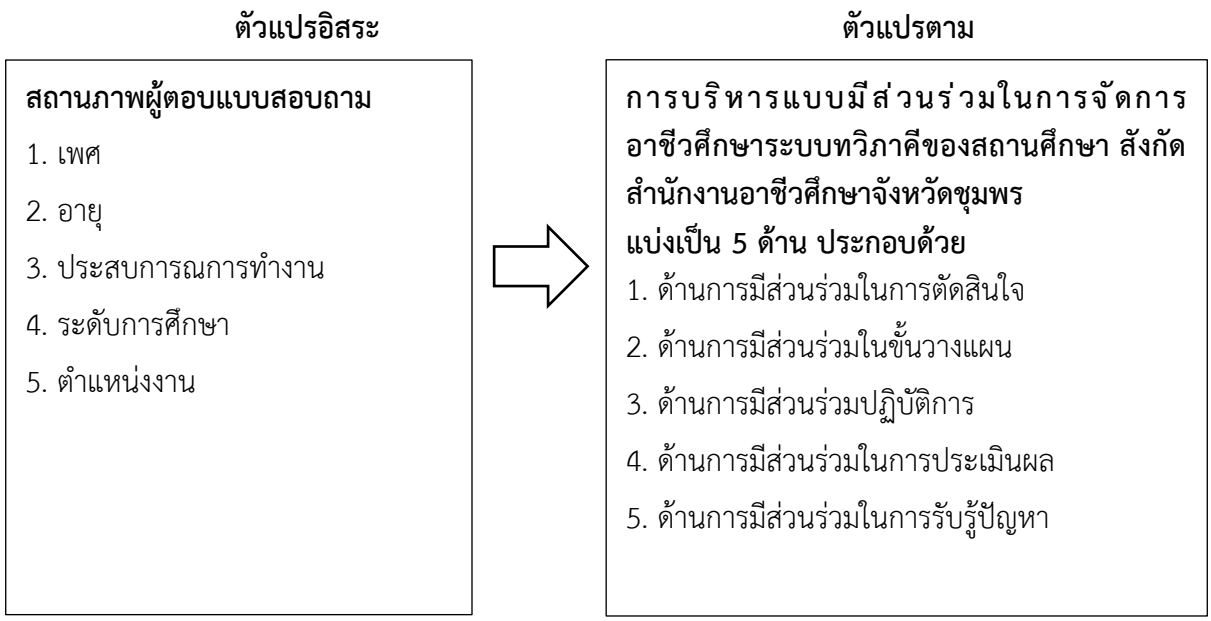

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และครูผู้สอน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ที่มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 382 คน (สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และครูผู้สอน สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ที่มีการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี

ปีการศึกษา 2567 จำนวน 196 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ 1) เพศ 2) อายุ 3) ประสบการณ์การทำงาน 4) ระดับการศึกษา และ 5) ตำแหน่งงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน 3) ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ 4) ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล 5) ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

2. ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3. นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำไปหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับนิยาม (Index of Item Objective Congruence: IOC)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทาง Google Form จำนวน 196 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผล ตามขั้นตอนต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage) สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมุติฐาน

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD)

วิเคราะห์การเปรียบเทียบระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร จำแนกตามสถานภาพ ใช้การวิเคราะห์ค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ค่าเอฟ (F-test)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ผลการศึกษา พบว่า

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยวิธีหาความถี่ค่าร้อยละ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	129	65.80
หญิง	67	34.20
รวม	196	100
อายุ		
ต่ำกว่า 30 ปี	57	29.10
31-40 ปี	55	28.10
41-50 ปี	23	11.70
51 ปีขึ้นไป	61	31.10
รวม	196	100
ประสบการณ์การทำงาน		
น้อยกว่า 5 ปี	56	28.60
5-10 ปี	62	31.60
11-15 ปี	16	8.20
ประสบการณ์การทำงาน		
15 ปีขึ้นไป	62	31.60
รวม	196	100

ข้อมูลทั่วไป	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ระดับการศึกษา		
ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า	123	62.80
สูงกว่าปริญญาตรี	73	37.20
รวม	196	100
ตำแหน่งงาน		
ผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ	5	2.60
หัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี	5	2.60
ครูผู้สอน	186	94.90
รวม	196	100

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นชาย 129 คน (65.80%) รองลงมาเป็นหญิง 67 คน (34.20%) อายุส่วนใหญ่อายุ 51 ปีขึ้นไป 61 คน (31.10%) รองลงมาอายุต่ำกว่า 30 ปี 57 คน (29.10%) และอายุ 31-40 ปี 55 คน (28.10%) ประสบการณ์การทำงานมากที่สุด 5-10 ปี และ 15 ปีขึ้นไป เท่ากัน 62 คน (31.60%) รองลงมาน้อยกว่า 5 ปี 56 คน (28.60%) ระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า 123 คน (62.80%) สูงกว่าปริญญาตรี 73 คน (37.20%) ตำแหน่งครูผู้สอนมากที่สุด 186 คน (94.90%) ตำแหน่งผู้อำนวยการ/รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเท่ากันที่ 5 คน (2.60%)

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น			
	($\bar{x}$)	SD	การแปลผล	ลำดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.20	0.42	มาก	3
2. ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน	4.19	0.38	มาก	4
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	4.17	0.42	มาก	5
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.22	0.44	มาก	2
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	4.24	0.43	มาก	1
รวม	**4.20**	**0.35**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.20, SD = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ ด้านที่ 5. การมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา ($\bar{X}$ = 4.24, SD = 0.43) รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.22, SD = 0.44) ลำดับถัดมา ด้านที่ 1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$ = 4.20, SD = 0.42) ลำดับถัดมา ด้านที่ 2. การมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน ($\bar{X}$ = 4.19, SD = 0.38และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดได้แก่ ด้านที่ 3. การมีส่วนร่วมปฏิบัติการ ($\bar{X}$ = 4.17, SD = 0.42) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามเพศ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา	**เพศชาย (n=129)**		**เพศหญิง (n=67)**		**t**	**sig (2-Tailed)**
	($\bar{X}$)	SD	($\bar{X}$)	SD		
1. ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ	4.18	0.48	4.25	0.26	-1.344	0.181
2. ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน	4.16	0.43	4.25	0.23	-1.791	0.075
3. ด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการ	4.12	0.48	4.26	0.28	-2.582	0.011
4. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล	4.15	0.45	4.34	0.38	-2.851	0.005
5. ด้านการมีส่วนร่วมในการรับรู้ปัญหา	4.16	0.47	4.37	0.30	-3.767	0.000
รวม	4.16	0.40	4.29	0.19	-3.232	0.001

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ T-test พบว่า ความแตกต่างของความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่าเพศที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผลการวิจัย

1. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้ดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วม

ในการรับรู้ปัญหา ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในขั้นวางแผน และด้านการมีส่วนร่วมปฏิบัติการตามลำดับ แสดงให้เห็นว่าสถานศึกษาในจังหวัดชุมพรให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีเป็นอย่างมาก ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของภาครัฐที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในการพัฒนาการศึกษา อาจเป็นผลมาจากการที่สถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ วางแผน และปฏิบัติงาน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพของการจัดการศึกษาที่ดียิ่งขึ้น โดยสอดคล้องกับมะลิ อักษร และกฤตภฺ์ กิตติฐานัส (2567) ผู้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับนฤมล อ่อนท้วม (2566) ผู้ทำการวิจัยเรื่อง การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ระดับความคิดเห็นของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เมื่อจำแนกตามสถานภาพ ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน โดยเปรียบเทียบจากเฉลี่ย ซึ่งผู้วิจัยขอนำเสนอในแต่ละตัวแปร ดังนี้

2.1 เพศ ผลการวิจัยพบว่า เพศที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะเพศชายและเพศหญิงอาจมีมุมมองที่แตกต่างกันในการมองเห็นประสิทธิภาพหรือความเหมาะสมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี อาจเป็นไปได้ว่าเพศหนึ่งอาจให้ความสำคัญกับองค์ประกอบบางอย่างมากกว่าอีกเพศหนึ่ง เช่น การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การสื่อสารหรือการให้ข้อมูล กล่าวว่าเพศชายและหญิงมีความแตกต่างกันทั้งรูปร่าง ความรู้สึกนึกคิดต่าง ๆ การมีเพศที่ต่างกันจะทำให้คนเรามีความสนใจในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกัน เพราะได้รับการอบรมเลี้ยงดูในบทบาทหน้าที่ที่แตกต่างกันไปในสังคม ดังนั้นอาจเป็นเหตุผลทำให้ เพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องสอดคล้องกับสุทธิรา เกษมราษฎร (2559) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนในกลุ่ม

บางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในโรงเรียนและขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.2 อายุ ผลการวิจัยพบว่า อายุที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะอายุมากกว่าอาจมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ทำให้มีความเข้าใจและเห็นคุณค่าของการบริหารแบบมีส่วนร่วมแตกต่างจากผู้ที่มีอายุยังน้อย พนักงานที่มีอายุมากมีประสบการณ์ในการทำงานจะมีความชำนาญในการปฏิบัติงาน มีความพึงพอใจในงานนั้น เพราะได้ทำงานตามที่ตนเองถนัด ส่วนพนักงานที่อายุน้อยประสบการณ์ในการทำงานต่ำจะทำงานได้ช้า มีความผิดพลาดสูง สอดคล้องกับการวิจัยของทับทิม แสงอินทร์ (2559) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี เมื่อจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ อายุ วุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

2.3 ประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกัน ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานมาก อาจมีความเข้าใจในระบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมลึกซึ้งกว่า และอาจมีประสบการณ์ตรงในการทำงานร่วมกันกับหน่วยงานอื่น ๆ มากกว่า ทำให้มีความคาดหวังและมุมมองต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่แตกต่างจากบุคลากรที่มีประสบการณ์น้อย ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของสุเมธ รินทลึก และวิชิต แสงสว่าง (2564) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา ผลการศึกษาเปรียบเทียบการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานพบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทราโดยภาพรวมแตกต่างกัน

2.4 ระดับการศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร แตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะบุคลากรที่ระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมักมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า ทำให้มีความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการและเห็นภาพรวมของการบริหารแบบมีส่วนร่วมได้ดีกว่า มีมุมมองที่กว้างขึ้นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม อาจมีความคาดหวังหรือแนวคิดที่แตกต่างกันส่งผลให้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานที่แตกต่างกันไป บุคคลที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลให้บุคคลมีความเห็นและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีการศึกษาในระดับต่ำจะมีความอดทนต่อ

แรงกดดันในการทำงานสูง บุคลากรที่มีการศึกษาสูงมักมีความต้องการทำงานเป็นอิสระสูง ไม่ต้องการถูกควบคุม และผู้ที่มีการศึกษาสูงมักจะควบคุมดูแลยาก เพราะมีความฉลาด รู้ระเบียบกฎหมายต่าง ๆ รู้สิทธิต่าง ๆ ที่ตนจะได้รับ ซึ่งสอดคล้องกับสุทธิรา เกษมราษฎร (2559) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนในกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมแตกต่างกัน

2.5 ตำแหน่งงาน พบว่า ตำแหน่งงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพรแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะตำแหน่งและบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีมุมมองต่อการบริหารที่แตกต่างกันไป เช่น ผู้บริหารอาจให้ความสำคัญกับภาพรวมของระบบทวิภาคีในภาพกว้าง ขณะที่หัวหน้างานทวิภาคีอาจให้ความสำคัญกับรายละเอียดของการดำเนินงาน และครูผู้สอนอาจให้ความสำคัญกับการนำไปปฏิบัติในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของนางสาวกุลริศา ตรีโชติ (2564) ซึ่งทำการวิจัยเรื่อง การบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดภูเก็ต ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งพบว่าผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอน มีความคิดเห็นแตกต่างจากผู้บริหารสถานประกอบการ และครูฝึกในสถานประกอบการ อย่างมีที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพรโดยรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน แต่ยังมีความแตกต่างในค่าเฉลี่ยระหว่างแต่ละด้าน ซึ่งสะท้อนถึงความไม่สม่ำเสมอในการมีส่วนร่วม โดยเฉพาะในด้านปฏิบัติการที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม

1.2 ความหลากหลายของบุคลากรในสถานศึกษาส่งผลให้เกิดความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม แต่ความแตกต่างนี้เป็นโอกาสในการพัฒนาองค์กร หากสามารถจัดการและสร้างความเข้าใจร่วมกันได้

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและสามารถนำไปพัฒนาต่อไป

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารนี้ เช่น นโยบายรัฐบาล สภาพเศรษฐกิจ ความต้องการตลาดแรงงาน ความแตกต่างระหว่างสถานศึกษา และปัจจัยของผู้เรียน เพื่อพัฒนากระบวนการเรียนการสอนให้ตรงตามความต้องการของผู้เรียน

บรรณานุกรม

กุลริศา ตรีโชติ. (2564). *การบริหารเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีของสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดภูเก็ต* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ทับทิม แสงอินทร์. (2559). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนสรวงสุทธาวิทยา จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *8*(1), 36-46.

นฤมล อ่อนท้วม. (2566). การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารในการปฏิบัติงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการศึกษา, 2*(3), 38-47.

มะลิ อักษร และ กฤตฎ์ กิตติฐานัส. (2567). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์ปัญญาพัฒน์, 6*(2), 373-384.

สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร. (2566). *สรุปข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร*. ชุมพร: สำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร.

สุเมธ รินทลึก และ วิชิต แสงสว่าง. (2564). การจัดการอาชีวศึกษาระบบทวิภาคีสู่ความเป็นเลิศในสถานศึกษาสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัยสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 10*(3), 39-53.

สุทธิรา เกษมราษฎร์. (2559). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู โรงเรียนกลุ่มบางละมุง 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยบูรพา.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis.* New York: New York: Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

The Relationship between Leadership of School Administrators in the 21st Century and the Motivation of Teachers in the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

ณัฐณิชา สินสะ[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Nutnicha Sinsa[1] and Chumrus Jamjun[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Pang13nutnicha@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .946 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed at (1) to analyze the level of leadership of school administrators in the 21st century under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province (2) to analyze the level of motivation of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province and (3) to analyze the relationship between the leadership of school administrators in the 21st century and the motivation of teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province. The research was conducted by collecting data from a sample of 288 school administrators and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed by using statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results consisted of (1) the result of the analysis of the level of leadership of school administrators in the 21st century under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan Province, overall, was at the highest level. (2) The result of the analysis of the level of motivation of teachers Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, the overall picture is at the highest level. (3) The results of data analysis, the coefficient of relationship between the leadership of school administrators in the 21st century and the motivation of teachers under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, is at a high level of relationship, with a correlation coefficient (r) equal to .946, which is statistically significant at the .01 level.

Keywords: Leadership of school administrators, 21st century, Teacher motivation

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 มีวัตถุประสงค์เพื่อให้คนไทยทุกช่วงวัยมีทักษะความรู้ความสามารถและพัฒนาตนเองได้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต มีระบบเศรษฐกิจที่มีโครงสร้างที่เข้มแข็ง มีเสถียรภาพ แข่งขันได้ ยั่งยืน มีความมั่นคงทางพลังงาน มีการกระจายความเจริญสู่ภูมิภาค มีโครงสร้างพื้นฐานที่มีคุณภาพ ได้มาตรฐานสากล รักษาทุน ธรรมชาติและคุณภาพสิ่งแวดล้อมสู่ความสมดุลของระบบนิเวศ สร้างความมั่นคงภายในประเทศ ป้องกันและลดผลกระทบจากภัยคุกคามข้ามชาติ รวมทั้งให้ประเทศไทยมีบทบาทสำคัญต่อความร่วมมือในการพัฒนาภายใต้กรอบข้อตกลงต่าง ๆ ในระดับอนุภูมิภาค ภูมิภาค และโลก มีการกระจายอำนาจสู่ท้องถิ่นมากขึ้น ทำให้ภาครัฐมีประสิทธิภาพสูงขึ้น สามารถให้บริการประชาชน

ได้อย่างมี ประสิทธิภาพทั่วถึง ตรวจสอบได้ ซึ่งได้กำหนดให้การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์เป็นยุทธศาสตร์หนึ่งในการขับเคลื่อนแผนให้บรรลุเป้าหมาย การพัฒนาการศึกษาของชาติ จึงเป็นภารกิจหลักในการพัฒนาคน อันเป็นรากฐานของการพัฒนาประเทศในทุกระบบ โดยมีกรอบทิศทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 – 2579) และ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 – 2564) เป็นกรอบในการดำเนินการ เพื่อให้การพัฒนาประเทศในทุกระบบมีความสอดคล้องกันและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาประเทศไทยให้ “มั่นคง มั่งคั่งและยั่งยืน” (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้วางกรอบแผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 โดยมีเป้าประสงค์ ไว้ว่า สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และ สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน การจัดการศึกษาต้องยึดนักเรียนและโรงเรียนเป็นฐาน (Student-Based Management and School-Based Management) เน่นการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ (Results-Based Management : RBM) ใชการบริหารแบบมีสวนร่วม (Participative Management) เปิดโอกาสใหผู้มีส่วนเกี่ยวของและผู้มีส่วนได้สวนเสียมีสวนร่วมในการบริหาร ตัดสินใจ และร่วมจัดการศึกษา มีความสอดคลองกับ ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ป (พ.ศ. 2561 - 2580) แผนแม่บทภายใตยุทธศาสตร์ชาติ (พ.ศ.2561 - 2580) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแหงชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ.2566 - 2570 แผนการศึกษาแหงชาติ (พ.ศ.2560 - 2579) ตามนโยบายรัฐบาล นโยบายกระทรวงศึกษาธิการ และนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และทุกภาคส่วนมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างมืออาชีพ มีกำลังใจในการปฏิบัติงาน ได้รับสวัสดิการและยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยมที่ดีงาม มีวินัย ซื่อสัตยสุจริต อยู่อย่างพอเพียง มีจิตสาธารณะ มีภูมิคุ้มกันในภัยทุกรูปแบบ มีสุขภาวะที่ดี ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุข (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ เขต 2 , 2567) สอดคล้องกับ (หนึ่งฤทัย เลี้ยงพันธุ์สกุล, 2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษามี ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารการศึกษา ในสถานศึกษา โดยจะต้องมีความเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่จะนำพาองค์กรให้มีการพัฒนาทั้งระบบ มีความรู้และคุณธรรมในการบริหาร สถานศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงในการจัดการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ

การบริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาตินั้นปัจจัยที่มีความสำคัญคือผู้บริหารสถานศึกษา หากผู้บริหารสถานศึกษา มีวิสัยทัศน์ มีคุณธรรมจริยธรรมจรรยาบรรณวิชาชีพย่อมทำให้การบริหารจัดการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ทำอย่างไรให้ครูบุคลากรทางการศึกษาและบุคคลที่มีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาทำงานให้บรรลุเป้าประสงค์สำเร็จได้นั้นคือผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรู้จักวิธีการสร้างแรงจูงใจให้ครูผู้ใต้บังคับบัญชาผู้ร่วมจัดการศึกษาในการพัฒนาจัดการศึกษาของโรงเรียนครูถือว่ามีความสำคัญมากสังคมที่มีคุณธรรมจริยธรรมมีค่านิยมอันพึงประสงค์และสามารถดำเนินชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุขอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหาร

สถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดกับข้าราชการครูและบุคคลากรทางการศึกษารวมไปถึงผู้ร่วมพัฒนาการศึกษาทำงานเชิงคุณภาพประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนให้เกิดการดำเนินงานบรรลุตามเป้าหมายนั้น ผู้บริหารต้องเป็นผู้กำหนดทิศทางการทำงาน มีความมุ่งมั่นที่จะไปสู่เป้าหมายทุ่มเทพลังกายและความคิดเต็มกำลังมีความเป็นผู้นำมีความคิดริเริ่มวิสัยทัศน์รอบรู้เป็นที่พึ่งทางวิชาการให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาได้ มีความสามารถในการจัดองค์การบุคลากรภายในสถานศึกษาให้มีศักยภาพและเหมาะสมสอดรับกับภาระงาน

แรงจูงใจเป็นสิ่งกระตุ้นพฤติกรรมการทำงานของครูผู้สอน หรือสิ่งโน้มน้าวให้ครูผู้สอนแสดงพฤติกรรมการทำงานในเชิงบวก ได้แก่ ความตั้งใจ ความเต็มใจ และ ความร่วมมือ ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่องค์กรตั้งไว้ สอดคล้องกับ (ณัฐดนัย ไทยถาวร, 2561) กล่าวว่า แรงจูงใจเป็นพื้นฐานสำคัญในการแสดงพฤติกรรมออกมาบางคนทุ่มเทในการปฏิบัติงาน ในขณะที่บางคนเฉื่อยชาในการปฏิบัติงาน ซึ่งปัจจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของมนุษย์ที่กระตุ้น ให้เกิดการทำงาน ทำให้เกิดแรงผลักดันทั้งจากภายในและภายนอกสิ่งที่ส่งผลมากที่สุดคือ ความต้องการดำรงชีพและปัจจัยสี่ซึ่งเป็นความต้องการพื้นฐานด้านร่างกายและความปลอดภัยอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ ซึ่งต้องการการยอมรับนับถือและความเจริญก้าวหน้า ได้รับการยกย่อง จากสังคม และการได้รับความสำเร็จความมั่นคงในชีวิต

จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษา เป้าประสงค์ (Goal) ตามแผนปฏิบัติการประจำปีของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จะเห็นได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู เป็นบทบาทที่มีความสำคัญอย่างยิ่งของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อจะนำไปสู่การบริหารจัดการเพื่อเป็นสถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐาน โดยเฉพาะแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อเป็นการวางแผนการสร้างนโยบายเพื่อการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะงานบริหารบุคลากรให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายที่จะส่งเสริม สนับสนุนปัจจัยหรือทรัพยากรด้านการบริหาร คือปัจจัยหลัก 4 ประการ ประกอบด้วย คน (Man) เงิน (Money) อุปกรณ์ (Material) และการบริหารจัดการ (Management) ปัจจัยดังกล่าวเป็นปัจจัยที่ทำให้การดำเนินงานในองค์การเป็นไปโดยบรรลุเป้าหมาย ซึ่งจะส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สามารถบริหารงานบุคคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับสภาวะสถานการณ์ในปัจจุบัน อันจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มี ประสิทธิภาพและประสิทธิผลด้านคุณภาพการศึกษามากที่สุด

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อนำผลการศึกษามาเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุงพัฒนา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 เพื่อให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างมืออาชีพ มีกำลังใจในการ ปฏิบัติงาน

ได้รับสวัสดิการและยกย่องเชิดชูเกียรติอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ผู้เรียนมีคุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ที่ดีงาม มีวินัย ซื่อสัตย์สุจริต มีจิตสาธารณะความเป็นพลเมืองที่ดี มีภูมิคุ้มกันในภัยทุกรูปแบบ มีสุขภาวะที่ดี ยึดมั่นในสถาบันหลักของชาติและการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์เป็นประมุขอย่างแท้จริง และส่งเสริมการทำงานของครู ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อโรงเรียนและนักเรียนมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

พุทธิดา ธิราชรัมย์ (2558) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ คือ พฤติกรรมของบุคคลที่เป็นผู้ถูกยอมรับในองค์กร มีอิทธิพล มีความสามารถในการจูงใจให้บุคคลหรือผู้ร่วมงานในองค์กรปฏิบัติตามความคิดเห็นและความต้องการของตนด้วยความเต็มใจ พร้อมให้ความช่วยเหลือร่วมมือร่วมใจเพื่อจะนำไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ ภาวะผู้นำ จึงมีผลต่อผู้ร่วมงานและองค์กรอันจะก่อให้เกิดประสิทธิภาพหรือความล้มเหลวซึ่งเป็นคุณสมบัติสำคัญที่ผู้บริหารพึงจะมี

ศศิรดา แพงไทย (2559) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีหลายบทบาทขึ้นอยู่กับภารกิจและกิจกรรมการบริหาร ซึ่งการบริหารให้ประสบความสำเร็จต้องอาศัยหลายปัจจัยเข้ามาเกี่ยวข้องกับการบริหารงานการศึกษา ในยุคปัจจุบันจะต้องสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง ของสังคมโลกเข้าด้วยกัน โดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ของทุกภูมิภาคของโลกเข้าด้วยกัน ผู้บริหารจะต้องแสดงบทบาทอย่างเต็มที่และใช้กลยุทธ์และเทคนิค การบริหารระดับสูง จึงจะสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ

สุกฤตยา ปงกันทา (2561) ได้กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้ที่ได้รับมอบหมาย หรือได้รับการแต่งตั้งและเป็นผู้มีความรู้ความสามารถ มีความเป็นผู้นำและมีอำนาจในการอำนวยการงานต่าง ๆ ของสถานศึกษาและปฏิบัติหน้าที่ กำกับ ควบคุมดูแลให้บริการและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ร่วมงาน เพื่อให้การดำเนินงานตามภารกิจของสถานศึกษาบรรลุตามแผนและนโยบายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ณัฐธิดา สุระเสนา, เพ็ญผกา ปัญจนะ และ ไชยา ภาวะบุตร (2564) ได้ศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง ขนาดโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่จำแนกตามจังหวัดโดยรวมไม่แตกต่างกัน 4) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูผู้สอนจำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่งและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แต่จำแนกตามขนาดโรงเรียนและจังหวัด โดยรวมไม่แตกต่างกัน 5) ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สุมัธนา สร้อยสน (2558) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบในงาน ลักษณะงานที่น่าสนใจ การได้รับการยอมรับยกย่องในผลงาน ความสำเร็จในการทำงานและความก้าวหน้าในการทำงานตามลำดับ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปภาวะผู้นำ จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ

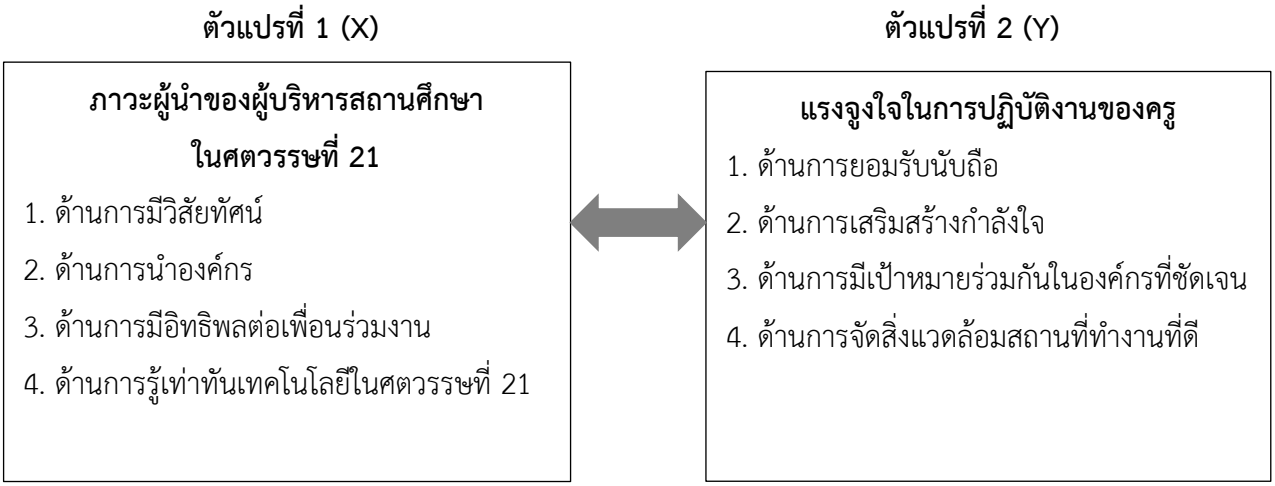

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 288 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนแต่ละอำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

3.2.1 แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 28 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 26 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 15 ตุลาคม ถึง 18 พฤศจิกายน 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google Form เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 288 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 288 ชุด (ร้อยละ 100)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 175 คน คิดเป็นร้อยละ 60.80 รองลงมา คือ เพศชาย จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 39.20 โดยมีระดับอายุมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 136 คน คิดเป็นร้อยละ 47.20 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 41-50 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 ต่อมา ช่วงอายุ 21- 30 ปี จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.40 และ อายุ 51 ปี ขึ้นไป จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 4.20 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 70.10 รองลงมาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.90 และประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 88.50 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.00 และ ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 3.50 ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.68, SD = 0.29) โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ($\bar{X}$ = 4.68, SD = 0.29) รองลงมาด้านที่ 3 ด้านการมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ($\bar{X}$ = 4.65, SD = 0.32) ด้านที่ 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ ($\bar{X}$ = 4.64, SD = 0.31) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านการนำองค์กร ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.31)

3. ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.66, SD = 0.29) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 4 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการจัดสิ่งแวดล้อมสถานที่ทำงานที่ดี ($\bar{X}$ = 4.68, SD = 0.32) รองลงมาได้แก่ ด้านการมีเป้าหมายร่วมกันในองค์กรที่ชัดเจน ($\bar{X}$ = 4.67, SD = 0.32) ด้านการเสริมสร้างกำลังใจ ($\bar{X}$ = 4.67, SD = 0.31) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 4.63, SD = 0.30)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .946 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านที่ 3 ด้านการมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .929 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านที่ 4 ด้านการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .890 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ด้านที่ 2 ด้านการนำองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .873 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ด้านที่ 1 ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .844 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 ด้านการมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านการนำองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยมาส ผาดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 และเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 338 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย

ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

3. ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .946 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ด้านการมีอิทธิพลต่อเพื่อนร่วมงาน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .929 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสอง ด้านการรู้เท่าทันเทคโนโลยีในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .890 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสาม ด้านการนำองค์กร มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .873 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอันดับสุดท้าย ด้านการมีวิสัยทัศน์ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .844 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับงานวิจัยของบุษยมาส ผาดี (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 และเปรียบเทียบกับระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ตัวอย่างที่ใช้ ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำนวน 338 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.91 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ การถดถอยอย่างง่าย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1 ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการนำองค์กร ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรได้รับการอบรมอย่างจริงจังและต่อเนื่องในการปฏิบัติตนเป็นผู้นำที่ดี

แก่องค์กร รวมถึงการเข้าอบรมสัมมนา และรับฟังความรู้ ความคิดเห็นจากผู้ที่มีประสบการณ์ในการทำงานกับเพื่อนร่วมงานและประสบการณ์ในการบริหารองค์กรให้มีประสิทธิภาพ

1.2 แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการยอมรับนับถือ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรทราบว่าครูมีความต้องการด้านสัมพันธภาพ เป็นความต้องการที่จะให้และได้รับไม่ตรีจากเพื่อนร่วมงาน รวมถึงความรักจากผู้บังคับบัญชา จากเพื่อนหรือบุคคลในองค์กร ความต้องการเป็นส่วนหนึ่ง ของหมู่คณะ ความต้องการได้รับการยอมรับ ต้องการได้รับการชื่นชมจากผู้อื่น ความภาคภูมิใจในตนเอง ต้องการได้รับการยกย่อง นับถือ และสถานะที่ดีจากสังคม

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อองค์กรมาก โดยเฉพาะด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะทำให้องค์กรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร และนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่อย่างมีความสุข มีไม่ตรีจิตที่ดีต่อกัน จึงเกิดแรงจูงใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสุขในการทำงาน งานที่ออกมาก็จะประสบความสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมาย

2 ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำในด้านอื่น ๆ ที่จะส่งผลต่อการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำผลมาประกอบการวางแผนการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานครู เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครู

บรรณานุกรม

ณัฐดนัย ไทยถาวร. (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนระดับประถมศึกษาจังหวัดสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace Rmutt. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3544

ณัฐธิดา สุระเสนา, เพ็ญผกา ปัญจนะ และ ไชยา ภาวะบุตร. (ตุลาคม - ธันวาคม 2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(37), 83-92

บุษยมาส ผาดี. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=366&group=20

พุทธิดา ธิราชรัมย์. (2558). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู โรงเรียนขยายโอกาส อำเภอบ้านบึง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ชลบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://webopac.lib.buu.ac.th/bibitem?bibid=b00227264.

ศศิรดา แพงไทย. (มกราคม - มิถุนายน 2559). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*. *6*(1), 7-11.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ 2567.* ประจวบคีรีขันธ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 - 2579*. กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สุกฤตยา ปงกันทา. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2561). กลยุทธ์การพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 และเขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*. *12*(2), 627-643.

สุมัธนา สร้อยสน. (2558). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในเขตอำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/57990359.pdf.

หนึ่งฤทัย เลี้ยงพันธุ์สกุล. (2562). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3.* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. Thailis (TDC). https://dcms.thailis.or.th/dcms/search_result.php

Cronbach, L. (1990). *Essentials of Psychological testing.* (5th ed). New York, Harper.

Yamane, Taro. 1973. *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

Desirable Executive Characteristics under the Jurisdiction of the Chumphon Provincial Vocational Education Office

ธนายุทธ แสงประดิษฐ์[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Thanayut Sangpradit [1] and Chumrus Jamjun[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการบริหารการศึกษา)[1]

อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ[2]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: thanayut6868@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของครู และผู้บริหาร สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร (2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารตามความเป็นจริง ตามทัศนะของครูและผู้บริหาร สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร และ (3) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน (ก) ด้านความรู้ความสามารถ (ข) ด้านความเป็นผู้นำ (ค) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (ง) ด้านบุคลิกภาพ (จ) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (ฉ) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (ช) ด้านความรับผิดชอบการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากร ได้แก่ บุคลากรที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับคณะครู ผู้บริหารของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีจำนวนประชากรเป้าหมายที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้รวมทั้งหมดจำนวน 180 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของครู และผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09), (S.D. = 0.89) (2) คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.09), (S.D. = 0.89) (3) ผลการพิจารณาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอน ในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร เป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.14), (S.D. = 0.96) รองลงมา ด้านความรู้ความสามารถ ($\bar{X}$ = 4.12), (S.D. = 0.77) และด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\bar{X}$ = 3.99), (S.D. = 0.99)

คำสำคัญ: คุณลักษณะผู้บริหาร การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานวิชาการ

Abstract

This research aimed to (1) examine the desirable attributes of educational administrators from the perspectives of teachers and administrators under the jurisdiction of vocational education institutions in Chumphon Province; (2) investigate the actual attributes of administrators from the perspectives of teachers and administrators under the jurisdiction of vocational education institutions in Chumphon Province; and (3) compare the attributes of school administrators as perceived by teachers at Chumphon Vocational College, categorized by gender and work experience. The attributes studied included: (1) knowledge and skills, (2) leadership, (3) ethics and morality, (4) personality, (5) vision, (6) human relations, and (7) responsibility.

This study employed both qualitative and quantitative research methodologies. The target population consisted of personnel directly associated with teachers and administrators at vocational education institutions under the Chumphon Vocational Education Office, totaling 180 participants. The statistical methods used included mean ($\bar{X}$) = and standard deviation (SD). The findings revealed the following (1) The desirable attributes of administrators, as perceived by teachers and administrators under the Chumphon Vocational Education Office, were rated at a high level overall ($\bar{X}$) = 4.09, SD = 0.89). (2) The actual attributes of administrators under the Chumphon Vocational Education Office were also rated at a high level overall ($\bar{X}$) = 4.09, SD = 0.89). (3) Analyzing the attributes of school administrators by category, as perceived by teachers at Chumphon Vocational College, found that leadership had the highest average score ($\bar{X}$) = 4.14, SD = 0.96), followed by knowledge and skills ($\bar{X}$) = 4.12, SD = 0.77). Responsibility had the lowest average score ($\bar{X}$) = 3.99, SD = 0.99).

Keywords: Executive characteristics, Personnel Management, Budget management, Academic Administration

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยมีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง ประชาชนทุกอาชีพต้องเผชิญหน้ากับการแข่งขันหลายรูปแบบ ก่อให้เกิดความขัดแย้ง จึงต้องมีกฎเกณฑ์ที่เป็นชายหรือเป็นหญิง เป็นผู้ทำหน้าที่ให้ความรู้แก่เยาวชน นักเรียน นิสิต นักศึกษาที่นำกฎเกณฑ์ไปใช้ให้ถูกต้องและเป็นการขจัดปัญหาความเดือดร้อนได้อีกทางหนึ่ง การอบรมสั่งสอนให้เยาวชนเป็นคนดีจะต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย

สติปัญญา ความรู้ความสามารถ อดทนเสียสละ เพื่อให้งาน ที่รับผิดชอบบรรลุเป้าหมาย แผนที่กำหนดทิศทาง แนวทาง กลยุทธ์การพัฒนาประเทศภายใต้การนำคุณธรรมมาเป็นขับเคลื่อนกิจกรรม พัฒนาบ้านเมืองในทุกขั้นตอน โดยระบุไว้แล้วในวิสัยทัศน์ประเทศไทยว่า “สังคมอยู่เย็นเป็นสุขร่วมกัน คนไทยมี คุณธรรมนำความรู้ รู้เท่าพันโลก ครอบครัวอบอุ่น ชุมชนเข้มแข็ง สังคมสันติสุข เศรษฐกิจมีคุณภาพ เสถียรภาพ และเป็นธรรม” นอกจากนี้ยังมีพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (มาตรที่ 6) กำหนดลักษณะคนไทยที่พึงประสงค์ไว้ จากการศึกษานี้ทำให้เห็นว่าการเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้สถานศึกษาไม่สามารถจัดการศึกษาในรูปแบบเดิมได้อีกต่อไป การศึกษาจำเป็นต้องถูกปรับให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ เพื่อให้เยาวชน มีความสามารถที่เพียงพอต่อการเข้าสู่ตลาดแรงงานสมัยใหม่ การจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันจึงไม่ใช่เพียงแค่การถ่ายทอดความรู้พื้นฐานเท่านั้น แต่ยังต้องเน้นพัฒนาทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดและเศรษฐกิจโลก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบการศึกษาให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงเหล่านี้โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจในเทรนด์เศรษฐกิจโลกและสามารถนำพาสถานศึกษาให้ผลิตบุคลากรที่ตอบโจทย์กับความต้องการของตลาดแรงงานที่เปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 จะให้ความสำคัญในการปฏิรูประบบการศึกษาให้สอดคล้องกันทั้งระบบ โดยยึดผู้เรียนเป็นสำคัญ ปรับหลักสูตร เนื้อหาสาระ กระบวนการจัดการเรียนรู้ในระบบและนอกระบบ ปฏิรูปการบริหารจัดการศึกษาของหน่วยงานรัฐ องค์กรปกครองท้องถิ่นและเอกชนให้กระจายอำนาจและเน้นการมีส่วนร่วมในการพัฒนาครู คณาจารย์ และบุคลากรทางการศึกษาเน้นการยกระดับวิชาชีพครู ปรับปรุงและพัฒนาครู การจัดการทรัพยากรในการจัดการศึกษาการเปลี่ยนแปลงระบบประกันคุณภาพการศึกษา การประกันคณภาพภายใน มีการรับรองและประเมินผลจากองค์กรภายนอก การนำเทคโนโลยี การผลิตสื่อการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและ หลากหลาย (พระเมธีปริยัติธาดา และคณะ, 2564)

การปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ ทำให้เกิดการตื่นตัวทางด้านการศึกษา เห็นความสำคัญของการพัฒนาคุณภาพการศึกษา (ศุภมาส วิสัชนาม, 2560) ปรับเปลี่ยนกระบวนการบริหารจัดการ ส่งเสริมให้บุคลากรมีการเรียนรู้เพื่อพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องสามารถจัดกิจกรรมการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ ทั้งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่เกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต้องปรับเปลี่ยนการจัดการศึกษาเพื่อให้เป็นรูปธรรม เริ่มตั้งแต่การเปลี่ยนแปลงระบบการสรรหาบุคลากรเข้าสู่ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา โดยมีการคัดเลือกเพื่อให้ได้ผู้บริหารสถานศึกษาแบบมืออาชีพ เพราะผู้บริหารเป็นผู้นำ ผู้ประสานงาน ผู้ที่เปลี่ยนแปลง ในกระบวนการจัดการศึกษาในการจัดการเรียนการสอน จัดแหล่งเรียนรู้ประสานงาน สานสัมพันธ์กับหน่วยงานภายในและหน่วยงานภายนอก การระดมทรัพยากร บริหารบุคคล จัดสรรรบประมาณ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารเปรียบเสมือนบุคคลสำคัญในการเปลี่ยนแปลงการจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน นำการศึกษาไปสู่ความต้องการ ความถนัดของแต่ละบุคคล เป็นบุคคลที่ทำหน้าที่กำหนดเป้าหมาย วิสัยทัศน์ ยุทธศาสตร์ไปสู่การปฏิบัติที่ชัดเจน มีคุณภาพ อำนวยความสะดะดวกประสานงานกับบุคลากร เพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดในการบริหารสถานศึกษา (สุพี โสมโสภา, 2560)

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษา ค้นคว้าเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ตามความคิดเห็นของครูวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร จังหวัดชุมพร ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันกับผู้บริหารสถานศึกษาอย่างใกล้ชิด และในฐานะผู้วิจัยเป็นครูในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร จึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่พึงประสงค์ ตามความคิดเห็นของคณะครูผู้สอน จำนวน 7 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านความรู้ความสามารถ (2) ด้านความเป็นผู้นำ (3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (4) ด้านบุคลิกภาพ (5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (7) ด้านความรับผิดชอบ เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงตนเอง และเป็นแนวทางในการปรับปรุงการบริหารสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้สถานศึกษาประสบความสำเร็จในการบริหารการจัดการศึกษา และเพื่อให้สอดคล้องกับ พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาแห่งชาติ เพื่อบริการให้นักเรียน นักศึกษา ผู้ปกครองมีความพึงพอใจในการบริหารงาน และบริหารจัดการให้บุคลากรในสถานศึกษามีขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเป็นแนวทางให้ผู้บริหารพิจารณาปรับปรุงแก้ไข พัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหาร เพื่อประโยชน์ต่อการพัฒนากำลังคน และการบริหารงานภายในวิทยาลัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ตามทัศนะของครู และผู้บริหาร สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารตามความเป็นจริง ตามทัศนะของครูและผู้บริหารสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

3. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในวิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร จำแนกตามเพศ และประสบการณ์การทำงาน (1) ด้านความรู้ความสามารถ (2) ด้านความเป็นผู้นำ (3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (4) ด้านบุคลิกภาพ (5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (7) ด้านความรับผิดชอบ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ได้สังเคราะห์แนวคิดมาจากเอกสารและงานวิจัยของ แสงพอนไซ สีวิไซ (2561), ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว (2561), สุพี โสมโสภา (2560), ศุภมาส วิสัชนาม (2560), นันทภัค สุขโข (2560) โดยสังเคราะห์ออกมาประกอบด้วย 7 ด้าน คือ (1) ด้านความรู้ความสามารถ (2) ด้านความเป็นผู้นำ (3) ด้านคุณธรรมจริยธรรม (4) ด้านบุคลิกภาพ (5) ด้านการมีวิสัยทัศน์ (6) ด้านมนุษยสัมพันธ์ (7) ด้านความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของงานวิจัยคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพรประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

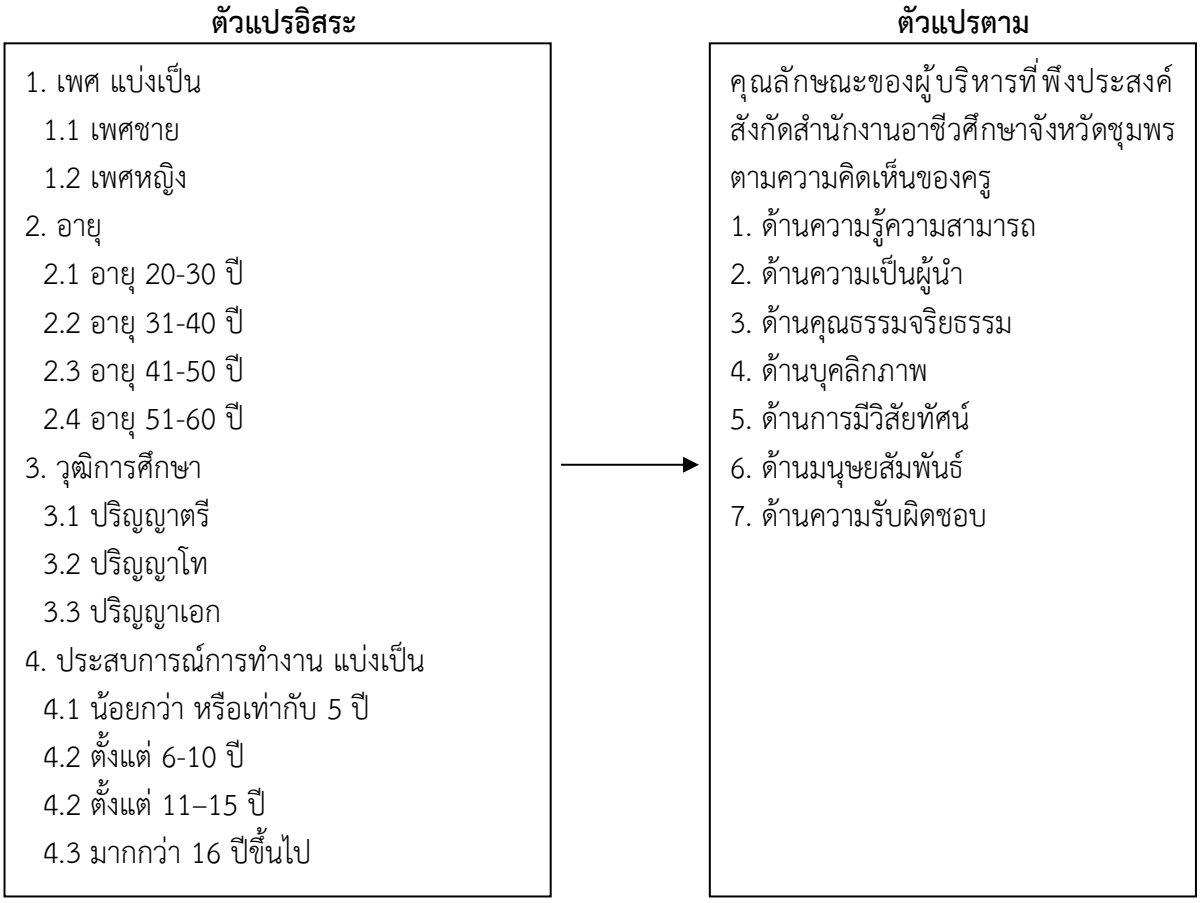

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด ในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

สำหรับการวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ได้ศึกษาข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครู และผู้บริหาร วิทยาลัยอาชีวศึกษาชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 180 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยทำการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีการจับสลาก

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา ได้แก่ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นครู และผู้บริหาร ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 312 คน โดยสุ่มสอบถามรวมทั้งหมด 180 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เรื่อง คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ประกอบด้วย แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) จำนวน 2 ตัวแปร

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านผู้บริหาร ปัจจัยด้านครู และปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของชุมชน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (ธนาวุธ ทองทิพย์, 2556) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 35 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้ค่าระดับคะแนน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานความปลอดภัยของสถานศึกษาด้านการป้องกัน ด้านการปลูกฝัง และด้านการปราบปราม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (ธนาวุธ ทองทิพย์, 2556) มี 5 ระดับ ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด จำนวน 9 ข้อ โดยมีเกณฑ์การให้ค่าระดับคะแนน

โดยในแบบสอบถามชุดที่ 1 และชุดที่ 3 ได้เสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านเพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (IOC) จากผลการพิจารณาพบว่าทุกข้อคำถามมีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไปทุกข้อคำถาม และในแบบสอบถามชุดที่ 2 ได้เสนอครูผู้สอน สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร การพิจารณาพบว่าการประเมินผลคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ดีมาก

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับงานวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานการอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำค่าเฉลี่ยที่ได้แปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานความปลอดภัยของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) นำค่าเฉลี่ยได้แปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

ผลการศึกษา

ผลการวิจัย คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร สรุปโดยเขียนเป็นประเด็นตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาได้ผลการวิจัยดังต่อไปนี้

ประเด็นที่ 1 ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 101 คน คิดเป็น ร้อยละ 56.11 มีระดับการศึกษา ระดับปริญญาตรี 135 คน คิดเป็นร้อยละ 75.00 และมีประสบการณ์ทำงาน 6-10 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 58.33

ประเด็นที่ 2 คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.09) , (SD = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความเป็นผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.14) , (SD = 0.96) รองลงมา ด้านความรู้ความสามารถ ($\overline{X}$ = 4.12) , (SD = 0.77) และด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 3.99) , (SD = 0.99)

ประเด็นที่ 3 วิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร โดยการนำผลการวิเคราะห์ข้อมูล แบบสอบถามคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงาน อาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดในแต่ละด้านมาสร้างเป็นแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง เพื่อเก็บข้อมูลการศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร มีประเด็นสำคัญสามารถนำมาอภิปรายผล ดังต่อไปนี้

1. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษา จังหวัดชุมพร เป็นผู้ที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมในการบริหารสถานศึกษา โดยผู้บริหารได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความรู้ ความสามารถ สร้างภาวะผู้นำในตนเอง ปฏิบัติงานโดยใช้หลักคุณธรรมจริยธรรม สร้างมนุษยสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา ชุมชน หน่วยงานภายนอก รับผิดชอบต่อหน้าที่การงาน นำประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษาพัฒนาสถานศึกษาเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับ (ณัฐนันท์ แถวนาชุม, 2561) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะรายบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการบริหารสถานศึกษา ภายใต้กฎระเบียบข้อปฏิบัติหรือข้อบังคับเฉพาะ โดยการนำความรู้ ความสามารถ ทักษะ ไปดำเนินการให้องค์กรดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุพี โสมโสภา, 2560) ได้ศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มโรงเรียนสรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มโรงเรียนสรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านความรู้ความสามารถ จากผลการวิจัยพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน

อาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีความรู้ ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา โดยอาศัยประสบการณ์ในการบริหารสถานศึกษา ปฏิภาณไหวพริบ ความชำนาญด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานทั่วไป มีการวางแผนกำหนดนโยบายในการปฏิบัติงาน การประชุมสัมมนา เพื่อพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างสม่ำเสมอ ซึ่งสอดคล้องกับ (แสงพอนไช สีวิไช, 2561)

3. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านความเป็นผู้นำ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ศึกษาสามารถนำสถานศึกษาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสื่อสารและประสานงานกับบุคลากรและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอน และสามารถสร้างแรงจูงใจและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับ (สิริรัตน์ อภิบาลศรี, 2560) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลชุมชนวิมลวิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด

4. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านคุณธรรม จริยธรรม จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีความซื่อสัตย์สุจริต ยึดระเบียบ แบบแผนวิธีปฏิบัติของแต่ละงานให้เกิดความชัดเจน ยุติธรรม และเป็นกลางในการปฏิบัติงาน เข้าใจในเนื้องานและบริบทของแต่ละงาน วางคนให้ตรงกับงาน ดูแลการทำงาน ความมุ่งมันอดทนของผู้ใต้บังคับบัญชา ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อใช้พิจารณาความดีความชอบให้เกิดความเป็นกลาง ยุติธรรม ชัดเจน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และปฏิบัติตนกับทุก ๆ คนในองค์กรในรูปแบบเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับ (แสงพอนไช สิวิไช, 2561) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะประจำตัวที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนที่ครูคาดหวังหรือต้องการให้เป็น ไม่ว่าจะเป็นการยึดมั่นในการเมือง คุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถและการมีแบบแผนในการปฏิบัติงาน

5. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านบุคลิกภาพ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีการวางตนได้เหมาะสม เป็นที่น่านับถือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีความกล้าหาญในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และมีความอดทน อดกลั้นต่อสภาวการณ์ต่าง ๆ สอดคล้องกับ (พัชริดา ทองมา, 2561) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุทธยา พบว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีกริยาวาจาที่สุภาพ มีการวางตนได้เหมาะสม เป็นที่น่านับถือ เอื้อเฟื้อต่อผู้ใต้บังคับบัญชา และมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีความกล้าหาญ ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ

6. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านการมีวิสัยทัศน์ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีการเรียนรู้คาดการณ์เหตุการในอนาคตนำมากำหนดทิศทางของสถานศึกษาได้ มีทักษะสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารและจัดการศึกษาได้เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งสอดคล้องกับ สุพี โสมโสภา (2560) ได้ศึกษา คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มโรงเรียนสรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาถ พบว่า ด้านการมีวิสัยทัศน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมีความตื่นตัว มีทักษะสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย นำมากำหนดกลยุทธ์ วิสัยทัศน์ในสถานศึกษา

7. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านการมีมนุษยสัมพันธ์ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร มีการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีการวางตัวเหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความสัมพันธ์ที่ดี วางตัวเหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชน มีความจริงใจกับผู้ใต้บังคับบัญชายกย่องให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับ (ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว, 2561)

8. คุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านความรับผิดชอบ จากผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำไว้ในอดีตทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี สามารถยอมรับผลที่ไม่ได้เกิดากการกระทำของตนแต่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้ กล้าเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกล้าหาญ จัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ และผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (Stogaiil, 1949) ได้กล่าวถึงความรับผิดชอบ คือ การพึ่งพาได้ ความริเริ่ม ความยืนหยัด ความเป็นนักต่อสู้ ความเชื่อมั่น ละความปรารถนาในความเป็นเลิศ ซึ่งไม่สอดคล้องกับ (ศุภมาส วิสัชนาม, 2560) ได้คิด คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจันทบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ด้านความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับปานกลาง อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการพัฒนาตนเองในด้านความรับผิดชอบต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในสถานศึกษา ทั้งที่เกิดจากตนอง และมีได้เกิดจากตนเองแต่อยู่ในความรับผิดชอบ

9. แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร มีทั้งหมด 7 ด้าน ด้านความรู้ความสามารถ ด้านความเป็นผู้นำ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านบุคลิกภาพ ด้านวิสัยทัศน์ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านความรับผิดชอบ ทั้งนี้เป็นเพราะคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารทั้ง 7 ด้าน ซึ่งคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นทักษะเฉพาะด้านของแต่ละบุคคลที่แสดงออกมาในลักษณะเชิงพฤติกรรมที่แสดงออกทางความคิด วิสัยทัศน์ บุคลิกภาพ ความรู้ ความ สามารถ ทักษะการบริหารงาน สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร

สถานศึกษาให้บรรลุวัตถุประสงค์ และเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ ณัฐนันท์ แถวนาชุม (2561) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติเฉพาะรายบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกในการบริหารสถานศึกษา ภายใต้กฎระเบียบ ข้อปฏิบัติหรือข้อบังคับเฉพาะกลุ่มที่มีอาชีพ ทางการศึกษา โดยนำความรู้ ความสามารถ ทักษะไปดำเนินการให้องค์กรดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์ ซึ่งสอดคล้องกับแนวความคิดของ Goldhammer, 1971 อ้างถึงใน สุนทร โคตรบรรเทา, 2560) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพไว้ 8 ประการ ดังนี้ (1) ไม่ได้ตั้งใจเป็นผู้บริหาร ตั้งแต่แรกเป็นผู้ที่ได้รับการส่งเสริมให้เป็นผู้บริหารจากหัวหน้า เมื่อเข้าสู่วงการด้วยความตั้งใจเป็นเพียงครูธรรมดาเท่านั้น (2) มีความศรัทธาต่อผู้เรียนอย่างจริงจัง ไม่มีอคติและวิจารณ์เด็กที่ไม่เรียนหนังสือ และเด็กที่มีปัญหาด้านความประพฤติ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องเน้นความรับผิดชอบต่อการ แก้ปัญหาของนักเรียน (3) มีความสามารถทำงานกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารมีความภูมิใจใน ตัวครูและต้องยอมรับว่าครูเป็นผู้เสียสละ ครูเป็นผู้มีความสามารถ มีความเชื่อมั่นและกระตือรือร้น รับฟังความคิดเห็นของครูผู้ปกครอง และนักเรียน มีทักษะในการคิดอย่างฉับพลัน เห็นใจเพื่อนร่วมงาน และได้รับความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้อง (4) เป็นผู้เด็ดขาดในการหาการยอมรับความต้องการของ สถานศึกษา ผู้บริหารมักเผชิญปัญหาที่เป็นอุปสรรค การขาดแคลนทรัพยากร ความยุ่งยาก ในข้อจำกัด ของระบบราชการ มักจะละเมิดสายบังคับบัญชา โดยลดปัญหาจากแหล่งต่าง ๆ ที่เห็นว่าเป็นประโยชน์และเป็นไปได้ (5) มีความกระตือรือร้นและยอมรับความรับผิดชอบของตน ผู้บริหาร กระตือรือร้น และยอมรับในความรับผิดชอบของตนเอง ยอมรับบทบาทของตนเองในปัจจุบัน ความไม่ชัดเจน และงานที่ทำมีความสำคัญน้อยกว่าเป้าหมายที่ตนเองรู้สึกว่ามีความสำคัญต้อง ไปให้ถึงเป้าหมาย (6) มีความมุ่งมั่นต่อศึกษา ผู้บริหารต้องมีความมุ่งมั่น สามารถแยกข้อแตกต่างระหว่าง เป้าหมายการศึกษาในระยะสั้นและระยะยาว ผู้บริหารจึงต้องมีปรัชญาเกี่ยวกับบทบาทของการศึกษา และความสัมพันธ์ของปรัชญาบทบาทนั้น (7) เป็นผู้รู้จักปรับตัว หากผู้บริหารพบว่ามีบางสิ่งบางอย่าง เป็นไปไม่ได้ ผู้บริหารสามารถเปลี่ยนแปลงได้ทันที และลงมือตามเส้นทางใหม่อย่างปลอดภัย (8) เป็นนักยุทธศาสตร์ที่สามารถ ผู้บริหารสามารถที่จะกำหนดวัตถุประสงค์และวางแผนวิธีการที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ กำหนดวิธีการดำเนินงานที่เหมาะสมที่สุดโนการเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ดังต่อไปนี้

1. ด้านความรู้ความสามรถ ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนา EQ พัฒนาความรู้ความสามารถของตนเอง เช่น เข้าร่วม อบรม ประชุม สัมมนา ควรนำความรู้ที่ได้มาพัฒนาตนเองให้มีความชำนานาญในการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความสามารถแก้ไขปัญหาอย่างเป็นระบบ

2. ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการบริหาร ศึกษาสามารถนำสถานศึกษาพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม สามารถสื่อสารและประสานงานกับบุคลากรและผู้ปกครองได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความสามารถในการวางแผนยุทธศาสตร์เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและสามารถสร้างแรงจูงใจและสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสำหรับการเรียนรู้

3. ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาควรยึดระเบียบ แบบแผนวิธีปฏิบัติของแต่ละงานให้เกิดความชัดเจน ยุติธรรม และเป็นกลางในการปฏิบัติงาน เข้าใจในเนื้องานและบริบทของแต่ละงาน วางคนให้ตรงกับงาน ดูแลการทำงาน ความมุ่งมันอดทนของผู้ใต้บังคับบัญชา ประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อใช้พิจารณาความดีความชอบให้เกิดความเป็นกลาง ยุติธรรม ชัดเจน รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และปฏิบัติตนกับทุก ๆ คนในองค์กรในรูปแบบเดียวกัน

4. ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาวางตนได้เหมาะสม เป็นที่น่านับถือ มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง สมบูรณ์ มีความกล้าหาญ ในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ มีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงานและมีความอดทน อดกลั้นต่อสภาวการณ์ต่าง ๆ

5. ด้านการมีวิสัยทัศน์ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเรียนรู้คาดการณ์เหตุการในอนาคตนำมากำหนดทิศทางของสถานศึกษาได้ มีทักษะสามารถใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย มีความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษา และผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารและจัดการศึกษาได้เหมาะกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง

6. ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและมีการวางตัวเหมาะสมกับผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความสัมพันธ์ที่ดี วางตัวเหมาะสมกับผู้เรียนและชุมชน มีความจริงใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา ยกย่องให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่เสมอ และสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา

7. ด้านความรับผิดชอบ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำไว้ในอดีตทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี สามารถยอมรับผลที่ไม่ได้เกิดากการกระทำของตนแต่อยู่ในความรับผิดชอบของตนเองได้ กล้าเผชิญกับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างกล้าหาญ จัดหาทรัพยากรเพื่อสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาอยู่เสมอ และ ผู้บริหารสถานศึกษาประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างยุติธรรม

บรรณานุกรม

พระเมธีปริยัติธาดา, พระมหาสิริวัฒนา สิริวัชรวรกุล, สิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต, และชมพูนุช ช้างเจริญ (มกราคม-เมษายน2564). การประกันคุณภาพการศึกษา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์*, *8*(1), 377-388.

ศุภมาส วิสัชนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุพี โสมโสภา. (2560). *การศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารที่พึงประสงค์ของครูกลุ่มโรงเรียนสรรคบุรี 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

แสงพอนไช สีวิไช. (2561). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทรรศนะของ ครูผู้สอนในโรงเรียนประถมสมบูรณ์ แขวงสะหวันนะเขต สาธารณรัฐประชาธิปไตย ประชาชนลาว* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชีวสาธน์ กิ่งแก้ว. (2561). *คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อขวัญในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

นันทภัค สุขโข. (2560). *คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในการเข้าสู่ประชาคมอาเซียน ตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธนาวุธ ทองทิพย์. (2556). *ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการกระจายอำนาจการบริหารการศึกษาของ โรงเรียนในอำเภอเขาพนม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุนทร โคตรบรรเทา. (2560). *การบริหารการศึกษา หลักการและทฤษฎี.* (ฉบับปรับปรุง) กรุงเทพฯ: ปัญญาชน.

สิริรัตน์ อภิบาลศรี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลชุมชนวิมลวิทยา สังกัด กองการศึกษาเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณัฐนันท์ แถวนาชุม. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะผู้บริหารกับการบริหารงาน ความร่วมมือของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการอาชีวศึกษาภาคตะวันออก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พัชริดา ทองมา. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหาร แบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.http://doi.org/10.1177/001316447003000308

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

The Role of School Administrators in Promote Active Learning Management Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

กรวรรณ ศรีสุขเอม[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Korawan Srisukaem[1] and Chumrud Jamjan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: korawan.sri29@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้น ที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษาการวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมมีการปฏิบัติในระดับมาก และ (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และขนาดของสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาท ผู้บริหารสถานศึกษา การจัดการเรียนรู้เชิงรุก

Abstract

These purposes of this study were (1) to analyze level the role of school administrators in promoting proactive learning management, the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 1, (2) study the level of teacher's participation in schools under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Office Area 1 classified by working experience and school size. This research is quantitative research. The sample was 302

teachers in schools under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Office, Area 1, The data collecting instruments were the 5-level estimation questionnaire, Statistical analyses were enumeration, frequency value, percentage value, mean, standard deviation and used to analyze the one-way variance. And do the test for the differences for each pair by the Scheffe's method. The findings indicated that 1) Teachers' Opinions on the Role of School Administrators in Promoting Proactive Learning Management Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 1, in general had a high level of practice. 2) The results of comparing teachers' opinions on the role of school administrators in promoting proactive learning management. Under the Office of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 1. Classified by working experience were significantly different at the .05 level. And classified by school size weren't different.

Keywords: The role, school administrators, promoting proactive learning management

บทนำ

การศึกษาที่ผ่านมากล่าวได้ว่าประสบความสำเร็จในด้านปริมาณ โดยมุ่งเน้นไปที่การก่อสร้างของการจัดหาอุปกรณ์และการขยายตัวของหน่วยงาน แต่ในด้านคุณภาพ พบว่า กำลังเป็นจุดวิกฤติของการศึกษาไทย ผลการศึกษาจากหลายหน่วยงานระบุใกล้เคียงกันว่า คุณภาพการศึกษาของไทยน่าเป็นห่วง ความรู้ความสามารถของเด็กไทย โดยเฉลี่ยอ่อนลง ทั้งในด้านกระบวนการคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์อย่างมีเหตุผล การริเริ่มสร้างสรรค์ การแก้ปัญญา ความรู้ทางวิชาการ ด้านวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ ภาษาไทย รวมทั้งคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในด้านใฝ่รู้ ความมีคุณธรรม จริยธรรม ระเบียบวินัย การทำงานเป็นหมู่คณะ นอกจากนี้ในด้านคุณภาพครูพบว่าครูผู้สอนระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานมีคุณภาพต่ำลงครูส่วนใหญ่ยังใช้การสอนแบบเดิม คือ การบรรยายไม่เป็นกระบวนการให้ผู้เรียนได้พัฒนาความคิด วิเคราะห์ สังเคราะห์ การแสวงหาความรู้ด้วยตนเอง และครูยังใช้สื่อการสอนไม่มากนัก ครูขาดทักษะในการคิด วิเคราะห์ ขาดความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้และยังเน้นการสอนโดยการบอกให้เด็กท่องจำ เน้นเนื้อหาวิชาความรู้มากกว่า การอบรมปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมแก่เด็กยังไม่สามารถสร้างบรรยากาศการเรียนรู้จากสิ่งต่าง ๆ ใกล้ตัวได้คณะเดียวกัน ครูยังได้รับการพัฒนาไม่เพียงพอ และไม่ต่อเนื่อง (ชุมพร จำปา, 2548)

ผู้บริหารสถานศึกษาจึงจำเป็นต้องปรับเปลี่ยน วิธีการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคม เทคโนโลยี และบทบาทการเรียนรู้การของผู้เรียน จากผู้สอนคือผู้ถ่ายทอดปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นผู้ชี้แนะวิธีการค้นคว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้สามารถแสวงหาความรู้และประยุกต์ใช้ทักษะต่าง ๆ สร้างความเข้าใจด้วยตนเอง จนเกิดเป็นการเรียนรู้อย่างมีความหมาย ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาให้ได้คุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของชาติในการที่

จะพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนให้ประสบความสำเร็จดังนั้นจึงจำเป็นต้องแสดงออกถึงความเป็นผู้นำในการที่จะโน้มน้าว ชี้ให้เห็นความสำคัญรวมทั้งการส่งเสริมให้ครูปรับวิธีเรียนเปลี่ยนวิธีสอนจากการสอนที่เน้นการบรรยายและท่องจำจากการที่ครูเป็นศูนย์กลาง ให้เป็นการสอนที่ผู้เรียนได้เป็นศูนย์กลางของการเรียนรู้ หรือใช้รูปแบบส่งเริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกอย่างแท้จริง เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เกิดทักษะการคิดวิเคราะห์การสังเคราะห์และการสร้างองค์ความรู้ด้วยตนเองได้ (อาทิตยา จันมะโน, 2564)

การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active learning) เป็นกระบวนการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีส่วนร่วมในชั้นเรียน สร้างปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูผู้สอนกับผู้เรียน มุ่งให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติ โดยมีครูเป็นผู้อำนวยความสะดวก (Facilitator) สร้างแรงบันดาลใจ ให้คำปรึกษา ดูแล แนะนำทำหน้าที่เป็นโค้ชและพี่เลี้ยง (Coach & Mentor) แสวงหาเทคนิควิธีการจัดการเรียนรู้ และแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลาย ให้ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมาย (Meaningful learning) ผู้เรียนสร้างองค์ความรู้ได้ มีความข้าใจในตนเองใช้สติปัญญาคิดวิเคราะห์ สร้างสรรค์ผลงานนวัตกรรมที่บ่งบอกถึงการมีสมรรถนะสำคัญในศตวรรษที่ 21 มีทักษะวิชาการ ทักษะชีวิต และทักษะวิชาชีพ บรรลุเป้าหมายการเรียนรู้ตามระดับช่วงวัย (หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้กำหนดจุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ปีงบประมาณ 2567 ให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ ขับเคลื่อนนวัตกรรม สร้างคนดี มีความสุข สู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างยั่งยืน โดยมีจุดเน้นในเรื่องของปลอดภัยรอบด้าน เสริมสร้างความปลอดภัยทุกมิติ ด้านมาตรฐานคุณภาพ มีการปลูกฝังความรักในสถาบันหลักของชาติและน้อมนำพระบรมราโชบายด้านการศึกษาสู่การปฏิบัติ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ประวัติศาสตร์หน้าที่พลเมือง ศีลธรรม และประชาธิปไตย ปรับกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัยและหลากหลาย ส่งเสริมการอ่าน ส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จัดการศึกษาแบบเรียนรวม จัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศ สร้างเสริมเติมเต็มคุณภาพด้านวิชาการ วิชาชีพ วิชาชีวิต พัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา ด้านโอกาสเท่าเทียม เพิ่มโอกาสและสร้างความเสมอภาคทางการศึกษา ส่งเสริมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ด้านบริหารเปี่ยมประสิทธิภาพ พัฒนาเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารจัดการและการจัดการเรียนรู้ ส่งเสริม สนับสนุนระบบประกันคุณภาพภายในที่เข้มแข็ง และสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ (กันยมาส ชูจีน, 2567) จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้นจะเห็นได้ว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาและส่งเสริมผู้เรียน ผู้วิจัยได้ตระหนักถึงบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบและความจำเป็นในการแก้ไขที่เกิดขึ้น จึงมีความสนใจที่จะศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อีกทั้งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการทำหน้าที่ตามบทบาทในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกในสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนให้มีคุณภาพและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานและขนาดสถานศึกษา

สมมติฐานของการวิจัย

1. ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน

2. ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจัดการเรียนการสอนเชิงรุก

วิจารณ์ พานิช (2556 อ้างอิงใน อาทิตยา จันมะโน, 2564) ได้กล่าวถึง การเรียนรู้ของนักเรียนไว้ว่า เป็นกระบวนการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากประสบการณ์ การเรียนรู้ทำให้เพิ่มสมรรถนะ (Performance) และเพิ่มความสามารถในการเรียนรู้ในอนาคต การเรียนรู้เป็นกระบวนการ ไม่ใช่ผลแต่ตรวจสอบได้ว่าเกิดการเรียนรู้ได้โดยดูที่ผลหรือสมรรถนะ การเรียนรู้เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงความรู้ ความเชื่อ พฤติกรรม หรือเจตคติ และมีผลระยะยาวต่อการคิดและพฤติกรรมของนักเรียน การเรียนรู้ไม่ใช่สิ่งที่ให้แก่นักเรียน แต่เป็นสิ่งที่นักเรียนลงมือทำให้แก่ตนเอง เป็นผลโดยตรงจากสิ่งที่นักเรียนตีความ และตอบสนองต่อประสบการณ์ของตนเองทั้งที่รู้ตัวและไม่รู้ตัว ทั้งในอดีตและในปัจจุบัน

หน่วยศึกษานิเทศก์ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2564) ได้กล่าวถึง การจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ไว้ว่า เป็นการเรียนที่เน้นให้ผู้เรียนมีปฏิสัมพันธ์กับการเรียนการสอน กระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการคิดขั้นสูง (Higher-Order Thinking) ด้วยการวิเคราะห์สังเคราะห์และประเมินค่า ไม่เพียงแต่เป็นผู้ฟัง ผู้เรียนต้องอ่าน เขียน ตั้งคำถาม และถาม อภิปรายร่วมกันผู้เรียนลงมือ ปฏิบัติจริง โดยต้องคำนึงถึงความรู้เดิมและความต้องการของผู้เรียนเป็นสำคัญ ทั้งนี้ผู้เรียนจะถูกเปลี่ยนบทบาทจากผู้รับความรู้ไปสู่การมีส่วนร่วมในการสร้างความรู้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

วิภาวี นามเดช (2552) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบเกี่ยวกับการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมในการวางแผน การดำเนินการประเมินผล ตรวจสอบ และแก้ไขปรับปรุง ของผู้ดำรงตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา

ตลอดจนผู้รักษาราชการแทนที่แต่งตั้งโดยสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้น สังกัด ที่มีตำแหน่งในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์

แดงกลิ่น ดอกแก้ว (2552) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาท หมายถึง อำนาจหน้าที่และความรับผิดชอบเกี่ยวกับการงานโดยตรงและงานพิเศษที่ควรจะต้องกระทำ หรือพฤติกรรมที่คาดหวังสำหรับผู้อยู่ในสถานภาพต่าง ๆ ว่าต้องปฏิบัติอย่างไร เป็นบทบาทที่คาดหวังโดยกลุ่มคนหรือสังคม

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ (2555) กล่าวว่า บทบาทที่สำคัญในการบริหารจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษามี 5 ประการ คือ เป็นผู้จัดระบบการจัดการเรียนรู้ เป็นผู้สนับสนุน ระบบการจัดการเรียนรู้เป็นผู้อำนวยความสะดวก เป็นผู้นิเทศ และเป็นผู้กำกับติดตาม ประเมินผล

สราวุฒิ คงสุข (2565) กล่าวว่า บทบาท หมายถึง พฤติกรรมที่บุคคลพึงมีและแสดงออกมาตามตำแหน่งหน้าที่ที่ตนดำรงอยู่สามารถสังเกตเห็นได้เป็นผู้ดูแลรักษาพัฒนาองค์กรให้ดำรงอยู่ด้วยความมั่นคงเจริญก้าวหน้า ใช้ความรู้ความสามารถ ความพยายามปฏิบัติหน้าที่ให้องค์กรประสบความสำเร็จตามเป้าหมายหรือตามความมุ่งหวังของสังคม

กรอบแนวคิด

การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพประกอบ 1

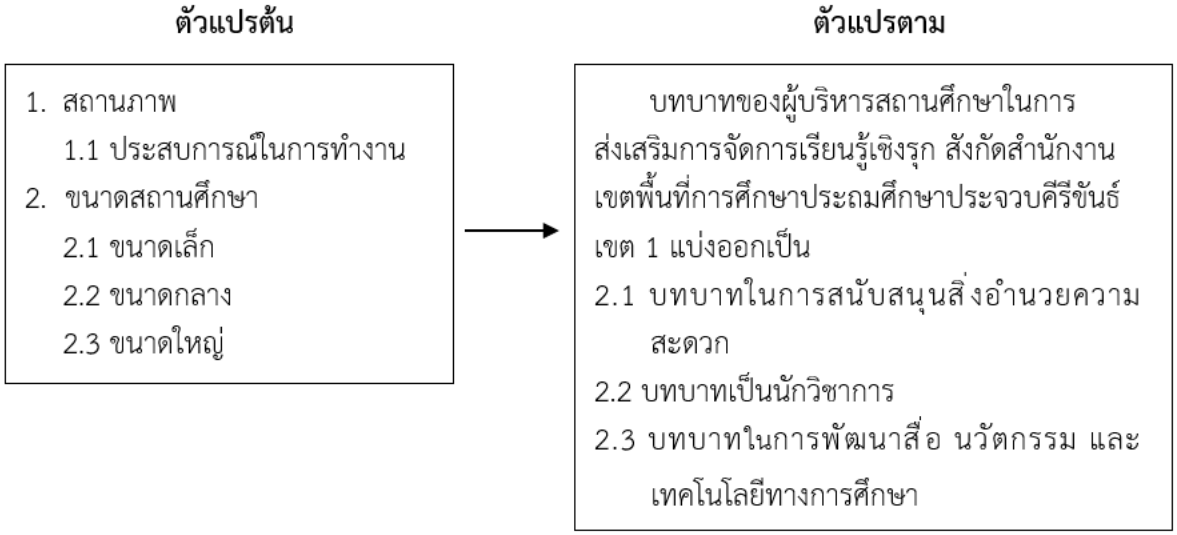

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 1,394 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ จากประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 1,394 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเคจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (simple random sampling) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 302 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครู ที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

นำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ โดยใช้คอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูป ประกอบด้วย

1. ข้อมูลเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบสอบถาม วิเคราะห์โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. เปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกรุกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตาม เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ค่า t-test แบบ Independent Samples และ แบบ One-Way ANOVA หากพบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทดสอบความแตกต่างรายคู่โดยวิธี Schefft's Method

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลตาม ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ดังรายละเอียดในตารางที่ 1

สมมติฐานที่ 1 ประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน โดยการทดสอบค่า (One-way ANOVA)

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

แหล่งข้อมูลเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงาน	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. บทบาทในด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	0.27	2	0.13	4.28	.015
	ภายในกลุ่ม	9.30	299	0.03		
	รวม	9.56	301			
2. บทบาทด้านบทบาทนักวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.093	2	.046	1.43	.241
	ภายในกลุ่ม	9.69	299	.032		
	รวม	9.78	301			
3. บทบาทด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	0.14	2	.069	1.98	.140
	ภายในกลุ่ม	10.42	299	.035		
	รวม	10.55	301			
ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.15	2	.077	4.50	.012
	ภายในกลุ่ม	5.10	299	.017		
	รวม	5.25	301			

จากตารางที่ 1 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมพบว่า แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นในด้านบทบาทในด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ส่วนบทบาทด้านบทบาทนักวิชาการ และบทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ไม่พบความแตกต่าง ดังนั้น จึงทำการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของระดับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก ที่แตกต่างกัน โดยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe') รายละเอียดในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยของครูที่มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นรายคู่โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก	ประสบการณ์ในการทำงาน	ระดับการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก		
		น้อยกว่า 5 ปี	6-10 ปี	10 ปีขึ้นไป
1. บทบาทในด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.06843*	-.05362
	6-10 ปี	-	-	.01481
	10 ปีขึ้นไป	-	-	-
2. บทบาทด้านบทบาทนักวิชาการ	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.03907	.03594
	6-10 ปี	-	-	.00314
	10 ปีขึ้นไป	-	-	-
3. บทบาทด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	น้อยกว่า 5 ปี	-	-.04188	-.05227
	6-10 ปี	-	-	-.01039
	10 ปีขึ้นไป	-	-	-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 2 เมื่อทดสอบความแตกต่างของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการ ส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นรายคู่ โดยจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบความแตกต่าง 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จากกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ในช่วงอายุน้อยกว่า 5 ปี กับกลุ่มที่มีประสบการณ์ในการทำงาน ในช่วงอายุ 6-10 ปี ได้แก่ บทบาทด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก

สมมติฐานที่ 2 ขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แตกต่างกัน โดยการทดสอบค่า (One-way ANOVA)

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน

แหล่งข้อมูลเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงาน	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. บทบาทในด้านการสนับสนุนสิ่งอำนวยความสะดวก	ระหว่างกลุ่ม	.043	2	.022	.679	.508
	ภายในกลุ่ม	9.521	299	.032		
	รวม	9.564	301			

แหล่งข้อมูลเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงาน	ความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
2. บทบาทด้านบทบาทนักวิชาการ	ระหว่างกลุ่ม	.015	2	.008	.236	.790
	ภายในกลุ่ม	9.769	299	.033		
	รวม	9.784	301			
3. บทบาทด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.180	2	.090	2.593	.076
	ภายในกลุ่ม	10.373	299	.035		
	รวม	10.553	301			
ค่าเฉลี่ยรวม	ระหว่างกลุ่ม	.012	2	.006	.345	.709
	ภายในกลุ่ม	5.238	299	.018		
	รวม	5.250	301			

จากตาราง 3 การวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติงานอยู่ในปัจจุบัน พบว่า ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก แต่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในรายด้าน ดังนั้นจึงเป็นบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องให้ความสำคัญในการส่งเสริมครู ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา ในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนการสอนยุคใหม่ที่ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ ควรศึกษาสภาพและปัญหาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 และควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

บรรณานุกรม

เข็มทอง ศิริแสงเลิศ. (2555). *การบริหารจัดการเรียนรู้ (ประมวลชุดวิชาการจัดและบริหารองค์การทางการศึกษา สาขาวิชาศึกษาศาสตร์)*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

ชุมพร จำปา. (2548). *การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอดอนตูม จังหวัดนครปฐม* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กันยมาส ชูจีน (2567). *จุดเน้นการพัฒนาคุณภาพการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีงบประมาณ 2568*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. https://www.pck1.go.th/#แดงกลิ่น ดอกแก้ว. (2552, 7 พฤษภาคม). *บทบาท*. GotoKnow. https://www.gotoknow.org/posts/259734/.

วิภาวี นามเดช. (2552). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ตามแนวปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สราวุฒิ คงสุข. (2565). *บทบาทของผู้บริหารกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของศูนย์ฝึกอบรมวิชาชีพประจำอำเภอสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดชายแดนภาคใต้* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2564). *แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาและส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก (Active Learning) ตามนโยบายลดเวลาเรียน เพิ่มเวลารู้*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

อาทิตยา จันมะโน. (2564). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Sage Journals, 30*(3), 607.

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Work Management following Good Governance of Education Institutes under Authority of Prachuap Khi Ri Khan Vocational Education

ดิเรก ไชยทองงาม[1] และจำรัส แจ่มจันทร์[2]

Direk Chaitongngam[1] and Chumrus Jamjun[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: rek.tphone@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิผลจากการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน คือ หลักความเสมอภาค หลักสำนึกรับผิดชอบ หลักคุณธรรมและจริยธรรม หลักนิติธรรม หลักมีส่วนร่วม หลักความโปร่งใส ตามลำดับ (2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านคือด้านการบริหารฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา อยู่ในระดับมาก 3 ด้าน ลำดับแรกคือการบริหารฝ่ายวิชาการ รองลงมาคือด้านการบริหารฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ และระดับมากลำดับสุดท้ายคือการบริหารฝ่ายบริหารทรัพยากร (3) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .845 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารฝ่ายงานสถานศึกษา ประสิทธิผลของสถานศึกษา

Abstract

This research has three objectives: (1) to study the level of teachers' satisfaction with school administration; A study of administrators under the Vocational Office, Prachuap

Khirikhan Province. (2) to study the level of effectiveness from the use of good governance principles by administrators according to the opinions of teachers under the Vocational Office, Prachuap Khirikhan Province. (3) To study the relationship between good governance management and the educational institution effectiveness under the Vocational Office, Prachuap Khirikhan Province. This research is a quantitative research. The sample group is 152 people, including administrators and teachers under the Vocational Office, Prachuap Khirikhan Province. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, and analysis by finding the Pearson's product - moment correlation coefficient. The research results found that (1) The overall of the good governance management of the educational institution was at a high level. When considering each aspect, it was at a high level in every aspect, namely the equality principle, the responsibility principle, morality and ethics principle, the rule of law, participation, and the transparency principle, respectively. (2) The overall of educational institution effectiveness at a high level. When considering each aspect, it was at the highest level in 1 aspect, which was the administration of student development affairs, at a high level in 3 aspects, the first in order was the administration of academic affairs, followed by the administration of plans and cooperation, and the last in order was the administration of resource management. (3) The overall of the good governance management was significantly related to the educational institutions effectiveness of the Vocational Office, Prachuap Khirikhan Province. The correlation coefficient (r) Equal .845 statistically significant at the .01 level.

Keywords: Good Governance Management, Educational Institution Administration, The School Effectiveness

บทนำ

การบริหารราชการจะต้องเป็นไปเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ ความมีประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าเชิงภารกิจแห่งรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน การลดภารกิจและยุบเลิกหน่วยงานที่ไม่จำเป็น การกระจายภารกิจและทรัพยากรให้แก่ท้องถิ่น กระจายอำนาจการตัดสินใจ การอำนวยความสะดวกและสนองตอบความต้องการของประชาชน การจัดสรรงบประมาณ และการบรรจุและแต่งตั้งบุคคลเข้าดำรงตำแหน่งหรือปฏิบัติหน้าที่ต้องคำนึงถึงหลักการตามวรรคหนึ่ง ในการปฏิบัติหน้าที่ของส่วนราชการต้องใช้วิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี (พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545)

การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี (Good Governance) หรือหลักธรรมาภิบาลเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชน ซึ่งครอบคลุมไปถึงฝ่ายวิชาการ ฝ่ายปฏิบัติการ ฝ่ายราชการ และฝ่ายธุรกิจ สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข มีความรู้รักสามัคคีและร่วมกันเป็นพลังก่อให้เกิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน และเป็นส่วนเสริมความเข้มแข็งหรือสร้างภูมิคุ้มกันแก่ประเทศเพื่อบรรเทาป้องกันหรือแก้ไขเยียวยาภาวะวิกฤติภยันตรายที่หากจะมีมาในอนาคต เพราะสังคมจะรู้สึกถึงความยุติธรรม ความโปร่งใส และความมีส่วนร่วม อันเป็นคุณลักษณะสำคัญของศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์และการปกครองแบบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข สอดคล้องกับความเป็นไทย รัฐธรรมนูญและกระแสโลกยุคปัจจุบัน ในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีควรจัดหรือส่งเสริมให้สังคมไทยอยู่บนพื้นฐานของหลักสำคัญอย่างน้อย 6 ประการ ดังนี้ (1) หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎ ข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม และสังคมยินยอมพร้อมใจ ปฏิบัติตามกฎหมาย กฎข้อบังคับเหล่านั้น โดยถือว่าเป็นการปกครองภายใต้กฎหมาย มิใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล (2) หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้องดีงาม โดยรณรงค์ให้เจ้าหน้าที่ของรัฐยึดถือหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคมและส่งเสริมสนับสนุนให้ประชาชนพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้คนไทยมีความซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบวินัย ประกอบอาชีพสุจริตจนเป็นนิสัยประจำชาติ (3) หลักความโปร่งใส ได้แก่ การสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของคนในชาติ โดยปรับปรุงกลไกการทำงานขององค์กรทุกวงการให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลข่าวสารที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย ประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวกและมีกระบวนการให้ประชาชนตรวจสอบความถูกต้องชัดเจนได้ (4) หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของประเทศไม่ว่าด้วยการแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะ การประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ (5) หลักความรับผิดชอบ ได้แก่ การตระหนักในสิทธิหน้าที่ความสำนึกในความรับผิดชอบต่อสังคม การใส่ใจปัญหาสาธารณะของบ้านเมือง และกระตือรือร้นในการแก้ปัญหา ตลอดจนการเคารพในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะยอมรับผลจากการกระทำของตน (6) หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวม โดยรณรงค์ให้คนไทยมีความประหยัดใช้ของอย่างคุ้มค่า สร้างสรรค์สินค้าและบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันได้ในเวทีโลกและรักษาพัฒนาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยั่งยืน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542)

การแบ่งขนาดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ออกเป็น 3 ขนาด คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก ซึ่งมีจำนวนนักเรียน นักศึกษา ไม่เกิน 1,000 คน สถานศึกษาขนาดกลางซึ่งมีจำนวนนักเรียน นักศึกษา ตั้งแต่ 1,001 คน - 2,000 คน และสถานศึกษาขนาดใหญ่ซึ่งมีจำนวนนักเรียน นักศึกษาตั้งแต่ 2,001 คนขึ้นไป ขอบเขตของการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษากำหนดไว้ มี 4 ฝ่าย คือ การบริหารงานฝ่ายวิชาการ การบริหารงานฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา

การบริหารงานฝ่ายบริหารทรัพยากรและการบริหารงานฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ (คณะกรรมการบริหารชมรมรองผู้อำนวยการสถานศึกษาอาชีวศึกษา, 2560)

สำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานที่ประสานงานภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา สังกัดกระทรวงศึกษาธิการ มีสถานศึกษาภายในสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 สถานศึกษา ประกอบด้วย วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน วิทยาลัยการอาชีพปราณบุรี และวิทยาลัยเทคโนโลยีประจวบคีรีขันธ์มีภารกิจเกี่ยวกับการจัดการและส่งเสริมการอาชีวศึกษา การฝึกอบรมวิชาชีพโดยคำนึงถึงคุณภาพและความเป็นเลิศทางวิชาชีพ บริหารงานโดยมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจเชื่อมโยงนโยบายสู่การปฏิบัติ กำกับดูแลสนับสนุน ส่งเสริมและประสานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ให้เป็นไปตามนโยบายและได้มาตรฐานการศึกษา ซึ่งสถานศึกษาภายในสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับหลักธรรมาภิบาลและประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษามีคุณภาพตามมาตรฐานบนพื้นฐานความเป็นไทย บริหารจัดการด้วยระบบเครือข่ายที่เข้มแข็งแต่จากรายงานผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติ ด้านอาชีวศึกษา (V-NET) จำแนกตามองค์ประกอบระดับชั้น ระดับพื้นที่และสถานศึกษาในพื้นที่จังหวัด 3 แห่ง พบว่าสถานศึกษาที่มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวมสูงกว่าคะแนนเฉลี่ยระดับประเทศ คือวิทยาลัยเทคโนโลยีประจวบคีรีขันธ์ วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ และวิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน เมื่อจำแนกตามองค์ประกอบพบว่า วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศทุกองค์ประกอบ วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศในองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ (1-6) และสมรรถนะภาษาอังกฤษ (7) ส่วนสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล (8) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ และวิทยาลัยเทคโนโลยี ประจวบคีรีขันธ์ มีคะแนนเฉลี่ยสูงกว่าระดับประเทศในองค์ประกอบสมรรถนะที่จำเป็นในการเข้าสู่อาชีพ (1-6) และสมรรถนะเทคโนโลยีดิจิทัล (8) ส่วนสมรรถนะภาษาอังกฤษ (7) มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับประเทศ (สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์, 2566)

จากการศึกษาปัญหาด้านการเข้าทดสอบการศึกษาระดับชาติด้านอาชีวศึกษา (V-NET) ของนักเรียนในสำนักงานอาชีวศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่มีผลคะแนนเฉลี่ยไม่ถึงร้อยละ 50 และอัตรานักเรียน นักศึกษาที่ออกกลางคัน เมื่อเปรียบเทียบนักเรียนแรกเข้ากับนักเรียนที่สำเร็จการศึกษา อาจเนื่องมาจากประสิทธิภาพการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษาลดลง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ว่าอยู่ในระดับใด และมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาด้านการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิผลที่ดีต่อสถานศึกษา ทั้งยังเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารการศึกษาของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อศึกษาระดับของประสิทธิผลจากการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาล

นฤมล สุยะราช (2558) กล่าวว่า Good Governance หรือธรรมรัฐ หรือการบริหารจัดการที่ดีหรือธรรมาภิบาลได้สองลักษณะคือ ความหมายแบบสากลอย่างกว้างๆ และความหมายอย่างแคบ ดังนี้ ความหมายแบบสากลอย่างกว้าง ๆ หมายถึงระบบและกระบวนการต่าง ๆ ที่วางกฎเกณฑ์ความสัมพันธ์ฝ่ายต่าง ๆ เพื่อให้สามารถอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุขและความหมายอย่างแคบคือ การสร้างเงื่อนไขหรือการกำหนดกฎกติกาต่าง ๆ ขึ้นมาเพื่อแก้ไขปัญหาอันเนื่องมาจากการปกครองที่ไม่มีประสิทธิภาพ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น โดยเปิดโอกาสให้ภาคส่วนต่าง ๆ เข้ามามีส่วนร่วมในการคิด ตัดสินใจ ปฏิบัติและติดตามผลของหน่วยการปกครองนั้นๆ มลธิรา มีรส (2558) กล่าวว่า ธรรมาภิบาลเป็นการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐภาคธุรกิจเอกชนและภาคประชาชนสามารถแสดงออกซึ่งผลประโยชน์ที่จะปกป้องสิทธิของตนเองตามกฎหมาย และแสดงความเห็นที่แตกต่างกันบนหลักการมีส่วนร่วมมีความโปร่งใสที่สามารถตรวจสอบได้มีความรับผิดชอบต่อผลที่กระทำ และมีคุณธรรมจริยธรรมที่ดีในการปฏิบัติงานภายใต้การปกครองระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขเพื่อให้บรรลุเป้าหมาย คือตอบสนองความต้องการของคนในสังคมมีระบบบริหารราชการที่ดีมีประสิทธิภาพก่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน และสามารถแก้ไขปัญหาความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ในอนาคต กมลพรรณ พึ่งด้วง (2560) กล่าวว่า หมายถึงวิธีการดำเนินการที่ดีในการจัดการองค์การอย่างมีคุณธรรม จริยธรรม ภายใต้การดำเนินงานด้วยความโปร่งใส รับผิดชอบ สามารถตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับประชาชน และการมุ่งจัดสรรทรัพยากรขององค์การอย่างคุ้มค่าเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดาเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพ เสมอภาค และเป็นธรรม ประชาชนมีส่วนร่วมในการดำเนินงานก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวม ตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจขององค์การ วิธีการดำเนินงาน ประกอบด้วย หลักประสิทธิภาพ หลักประสิทธิผล หลักการตอบสนอง หลักภาระรับผิดชอบและสามารถตรวจสอบได้ หลักความเปิดเผยและโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักความเสมอภาค หลักการกระจายอำนาจ หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้นฉันทามติ หลักคุณธรรมและจริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาความพึงพอใจและประสิทธิผลของสถานศึกษาต่อการบริหารการศึกษาของความผู้บริหารในสังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามขอบข่ายการบริหารสถานศึกษา 4 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารฝ่ายวิชาการ 2) ด้านการบริหารฝ่ายบริหารทรัพยากร 3) ด้านการบริหารฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา 4) ด้านการบริหารฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังรูปประกอบ

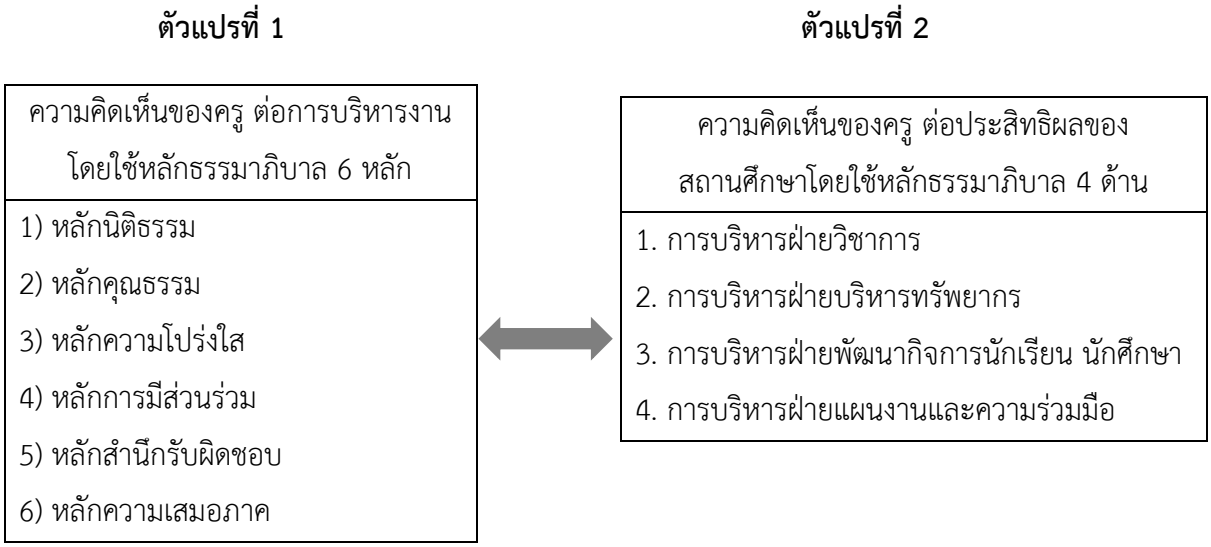

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 5 สถานศึกษา รวม 152 คน โดยการกำหนดกลุ่มของตัวอย่างโดยใช้ตารางของของเครซี่และมอร์แกน จากนั้นใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามขนาดของสถานศึกษาแล้วทำการสุ่มแบบอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากตามสัดส่วน

2. เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ประสบการณ์การทำงานในตำแหน่งปัจจุบัน ขนาดสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 31 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของฝ่ายงานสถานศึกษาที่ผู้บริหารใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงาน

อาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 40 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.992 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ 1) การเก็บรวบรวบข้อมูลผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 25 ตุลาคม ถึง 29 พฤศจิกายน 2567 แจกแบบสอบถาม Google From เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 152 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 152 ชุด (ร้อยละ 100) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson’s product - moment correlation coefficient) นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า (1) สถานภาพของผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 64.5 และเพศหญิงจำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีอายุ 25-30 ปีมีมากที่สุด จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 40.8 รองลงมา คืออายุ 31-35 ปี จำนวน 27 คนคิดเป็นร้อยละ 17.8 ลำดับสาม คืออายุ 41-45 ปี จำนวน 21 คนคิดเป็นร้อยละ 13.8 ลำดับสี่ คืออายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 10.5 ลำดับห้า คืออายุ 36-40 ปีจำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 9.2 และลำดับสุดท้ายคืออายุ 46-50 ปีมีน้อยที่สุด จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ระดับการศึกษาสูงสุด พบว่าปริญญาตรีมีมากที่สุด จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 75.7 รองลงมาปริญญาโทจำนวน 37 คนคิดเป็นร้อยละ 24.3 และลำดับสุดท้ายปริญญาเอกไม่มีผู้ตอบจบการศึกษาในระดับนี้ สำหรับตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบันผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งครูพิเศษสอนมีมากที่สุด จำนวน 51 คนคิดเป็นร้อยละ 33.6 รองลงมาคือตำแหน่งพนักงานราชการ (ครู) จำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 15.8 ลำดับสามคือตำแหน่งครูผู้ช่วยจำนวน 24 คนคิดเป็นร้อยละ 15.8 ลำดับสี่คือ ตำแหน่งครู จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 11.8 ลำดับห้าคือตำแหน่งครูชำนาญการจำนวน 17 คนคิดเป็นร้อยละ 11.2 ลำดับหกคือตำแหน่งครูชำนาญการพิเศษจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 5.9 ลำดับเจ็ดคือตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 8 คนคิดเป็นร้อยละ 5.3 และลำดับสุดท้ายคือตำแหน่งครูเชี่ยวชาญมีน้อยที่สุด

จำนวน 1 คนคิดเป็นร้อยละ 0.7 ส่วนประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน (เศษปีที่เกิน 6 เดือนนับเพิ่มอีก 1 ปี) น้อยกว่า 10 ปีมีมากที่สุดจำนวน 104 คนคิดเป็นร้อยละ 68.4 รองลงมาคือประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 11-15 ปีจำนวน 16 คนคิดเป็นร้อยละ 10.5 ลำดับสามคือประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 26 ปีขึ้นไปจำนวน 12 คนคิดเป็นร้อยละ 7.9 ลำดับสี่คือประสบการณ์ในตำแหน่งปัจจุบัน 16-20 ปีจำนวน 11 คนคิดเป็นร้อยละ 7.2 และลำดับสุดท้ายมีน้อยที่สุดคือ 21-25 ปีจำนวน 9 คนคิดเป็นร้อยละ 5.9 ส่วนขนาดของสถานศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่สถานศึกษาขนาดกลางมีมากที่สุดจำนวน 66 คนคิดเป็นร้อยละ 43.4 รองลงมาคือสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 58 คนคิดเป็นร้อยละ 38.2 และลำดับสุดท้ายมีน้อยที่สุดคือสถานศึกษาขนาดเล็กจำนวน 28 คนคิดเป็นร้อยละ 18.4 (2) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวม (X_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.3707, SD = 0.59560) เมื่อแยกพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 6 ด้าน เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือหลักความเสมอภาค ($\bar{X}$ = 4.4589, SD = 0.6039) หลักสำนึกรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.4184, SD = 0.58744) หลักคุณธรรมและจริยธรรม ($\bar{X}$ = 4.3596, SD = 0.65529) หลักนิติธรรม ($\bar{X}$ = 4.3440, SD = 0.59899) หลักการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.3261, SD = 0.71048) หลักความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.3171, SD = 0.72840) เมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.59899–0.72840 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน (3) ประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวม (Y_{tot}) อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.4658, SD = 0.51261) เมื่อแยกพิจารณารายด้านการบริหารของฝ่ายพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้านการบริหารของฝ่ายอยู่ในระดับมาก 3 ด้านการบริหารของฝ่าย เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ได้แก่ระดับมากที่สุด คือด้านการบริหารฝ่ายพัฒนากิจการนักเรียน นักศึกษา ($\bar{X}$ = 4.5230, SD = 0.50540) ส่วนประสิทธิผลของสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก 3 ด้านการบริหารของฝ่าย เรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ลำดับแรกคือการบริหารฝ่ายวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.4697, SD = 0.54091) รองลงมาคือด้านการบริหารฝ่ายแผนงานและความร่วมมือ ($\bar{X}$ = 4.4612, SD = 0.55637) และระดับมากลำดับสุดท้ายคือการบริหารฝ่ายบริหารทรัพยากร ($\bar{X}$ = 4.4092, SD = 0.58302) เมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งอยู่ระหว่าง 0.50540–0.58302 ลักษณะเช่นนี้แสดงว่าความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .845 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้ (1) หลักสำนึกรับผิดชอบมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .837 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (2) หลักความเสมอภาคมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของ

สถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .820 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (3) หลักการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .806 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (4) หลักคุณธรรมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .761 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (5) หลักนิติธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ในระดับสูงโดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .747 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 (6) หลักความโปร่งใสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .709 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากผลการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้ (1) การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภา เจียมพุก (2555) ได้ศึกษาเรื่องแรงจูงใจของครูกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของ ดุจดาว จิตใส (2554) ได้ศึกษาเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 ผลการวิจัยพบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดเทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .845 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่งหลักสำนึกรับผิดชอบ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .837 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสองหลักความเสมอภาค มีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .820 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสามหลักการมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .806 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับหนึ่งสี่หลักคุณธรรมและจริยธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .761 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับห้าหลักนิติธรรมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .747 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับหกหลักความโปร่งใสมีความสัมพันธ์ทางบวกกับประสิทธิผลของ

สถานศึกษาในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .709 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ กมลพรรณ พึ่งด้วง (2560) ได้ศึกษาเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้อำนวยการโรงเรียน ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 172 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.984 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์เชิงบวกกันสูง (rxy = 0.796)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา เรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นและเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยต่อไป ดังนี้ (1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) จากการศึกษาพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าหลักความโปร่งใส มีมัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุด ผู้บริหารควรเปิดเผยข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานขององค์กร เช่นการใช้งบประมาณในการดำเนินโครงการต่าง ๆ จัดการประชุมเพื่อตรวจสอบภายในและตรวจสอบการปฏิบัติงานขององค์กร เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ สร้างความตระหนักให้พนักงานทุกคนในองค์กรเห็นความสำคัญของความโปร่งใส 1.2) จากการศึกษาพบว่าประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าผลสัมฤทธิ์การบริหารฝ่ายบริหารทรัพยากรมีมัชฌิมเลขคณิตต่ำที่สุด ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญการแก้ไขปัญหาในฝ่ายบริหารทรัพยากร ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายและต้องมีการวางแผนและดำเนินงานอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ปัญหา กำหนดเป้าหมายและวางแผนการดำเนินงานที่เหมาะสม การปรับปรุงระบบงาน การพัฒนาทีมงานและการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้ฝ่ายบริหารทรัพยากร สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายขององค์กร 1.3) จากการศึกษาพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้นผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการบริหารตามหลักธรรมภิบาล ดำเนินงานด้วยความเสมอภาคโปร่งใสรับผิดชอบ ตรวจสอบได้ มุ่งประโยชน์สุขให้เกิดกับบุคลากรทุกฝ่ายและมุ่งจัดสรรทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างคุ้มค่าเป็นระบบตามกฎหมาย มีการดาเนินงานที่เป็นระเบียบ มีประสิทธิภาพและเป็นธรรม ผู้มีส่วนได้เสียเข้ามามีส่วนร่วมในการ

ดำเนินการตรวจสอบ ก่อให้เกิดการตอบสนองต่อความต้องการของส่วนรวมตลอดจนมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์ตามภารกิจ เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ก่อให้เกิดประสิทธิผลที่ดี 2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา 2.2) ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่สัมพันธ์กับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษา 2.3) ควรศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่จะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กมลพรรณ พึ่งด้วง. (2560). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสมุทรสาคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1493/1/58252301.pdf.

นฤมล สุยะราช. (2558). *ธรรมาภิบาลในการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกรณีศึกษาเทศบาลในอำเภอธัญบุรี จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.]. https://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2558/b191039.pdf.

ดุจดาว จิตใส. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2554). การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัด เทศบาล กลุ่มการศึกษาท้องถิ่นที่ 5. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, *2*(1), 124-132. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/58046.

มลธิรา มีรส. (2558). *รูปแบบการประยุกต์ใช้หลักธรรมาภิบาลในการบริหารงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดกรณีศึกษา จังหวัดปราจีนบุรี* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2558/b191039.pdf

พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการแผ่นดิน (ฉบับที่ 5) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจนุเบกษา*. เล่มที่ 119 ตอนที่ 99 ก. หน้า 1-2 https://www.eppo.go.th/images/law/PDF/law-2/act15-2545-5.pdf

คณะกรรมการบริหารชมรมรองผู้อำนวยการสถานศึกษาอาชีวศึกษา. (2560). *คู่มือการบริหารสถานศึกษา*. สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ. http://ctc.chontech.ac.th/files/19090812124249931_20111719192626.pdf

สุภา เจียมพุก. (มกราคม - มิถุนายน 2555). แรงจูงใจของครูกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต *1*. *วารสารการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร*, *2*(2), 217-224. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/57822/47849

สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2566). *ข้อมูลสารสนเทศและดัชนีทางการศึกษา ปีการศึกษา 2566*. สำนักงานศึกษาธิการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. https://pknpeo.moe.go.th/wp-content/uploads/2024/10/%E0%B9%80%E0%B8%A5%E0%B9%88%E0%B8%A1%E0%B8%82%E0%B9%89%E0%B8%AD%E0%B8%A1%E0%B8%B9%E0%B8%A5%E0%B8%AA%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B8%AA%E0%B8%99%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A82566-V2.pdf

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (2542). *ราชกิจนุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 63 ง. หน้า 26-27 https://dl.parliament.go.th/backoffice/viewer2300/web/viewer.php

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

The Role of School Administrators in Implementing Student Development Activities under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1

สันศนีย์ ธารสุวรรณ์[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Sansani Thansuwan[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

E-mail: sansane.thansuwan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของครู โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 295 คน ได้แก่ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงาน และวิทยฐานะ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาพรวม แตกต่างกัน และครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา การดำเนินงาน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the roles of school administrators in managing student development activities in schools under the jurisdiction of Chumphon

Primary Educational Service Area Office 1 and (2) to compare the roles of school administrators in managing student development activities based on teachers' opinions classified by work experience, academic rank, and school size. The sample consisted of 295 teachers from schools under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1. Data were collected using a questionnaire. Statistical methods employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). The results of the study revealed the following: (1) the overall and specific aspects of the roles of school administrators in managing student development activities were rated at a high level. (2) the comparison of school administrators' roles in managing student development activities, based on teachers' opinions, showed significant differences in overall perceptions among teachers with varying work experience and academic ranks. However, there were no significant differences in perceptions based on school size.

Keywords: Roles of school administrators, management, student development activities

บทนำ

การศึกษามีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน พัฒนาคนให้มีคุณภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดงาน ประเทศไทยมุ่งพัฒนาศักยภาพคนไทยเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตและก้าวข้ามกับดักรายได้ปานกลาง รองรับการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) ชี้ว่าประเทศไทยต้องแก้ปัญหาเชิงโครงสร้างเพื่อสร้างสังคมแห่งโอกาสและความเป็นธรรม โดยกระจายโอกาส ลดความเหลื่อมล้ำ ส่งเสริมการศึกษาและทักษะอาชีพ พร้อมพัฒนาหลักประกันทางสังคมที่บูรณาการอย่างเป็นระบบเพื่อความมั่นคงในชีวิตของทุกคน (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) แนวทางนี้สอดคล้องกับนโยบายกระทรวงศึกษาธิการในการพัฒนาผู้เรียนสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยคำนึงถึงชาติ ศาสนา วัฒนธรรม ความปลอดภัย และความเสมอภาคทางการศึกษา พร้อมเสริมสมรรถนะสำคัญสำหรับโลกยุคใหม่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565)

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 มุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคน ซึ่งเป็นกำลังของชาติให้เป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก มีความรู้และทักษะพื้นฐาน โดยมีการจัดกิจกรรมที่นอกเหนือจากการเรียนการสอนตามหลักสูตร คือ กิจกรรมแนะแนว กิจกรรมนักเรียน และกิจกรรมเพื่อสังคมและสาธารณประโยชน์ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ด้วยเหตุผลดังกล่าว กิจกรรมพัฒนาผู้เรียน จึงเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยให้ผู้เรียนได้นำองค์ความรู้ ทักษะจากการเรียนรู้และประสบการณ์มาปฏิบัติกิจกรรมพัฒนาตนเองเพื่อเป็นคนดี มีคุณธรรมจริยธรรม มีวินัย และจิตสำนึกสาธารณะ

ที่ดีงาม เป็นคนมีปัญญาในการใช้ทักษะชีวิต การคิด การสื่อสาร การแก้ปัญหา และการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน โดยคำนึงถึงเป้าหมายการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน อีกทั้งผู้บริหารยังมีหน้าที่ในการจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน รวมถึงการจัดหาโอกาสการฝึกอบรมและพัฒนาครูให้มีความรู้ความสามารถในการจัดกิจกรรมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และติดตามการดำเนินงานของกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง (สุรีพร แก้วโพธิ์, 2561)

สภาพปัจจุบันการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ยังพบปัญหาในส่วนของบทบาทผู้บริหารในด้านการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการส่งเสริมสนับสนุนครู และด้านการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล จึงส่งผลให้คุณภาพของการศึกษาของโรงเรียนยังไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1, 2565)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 หรือผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลต่อการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามความคิดเห็นของครู โดยจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การเป็นผู้นำทางการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การสั่งการ และการควบคุมดูแล เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) กล่าวว่า การกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน คือ การพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ โดยมีการกำหนดแนวทางที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา และสังคม ซึ่งแผนการจัดกิจกรรมนี้ครอบคลุมถึงการพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม ทักษะชีวิต และความรับผิดชอบต่อสังคม

ธีรวีร์ แพบัว (2564) กล่าวว่า การสื่อสาร คือ ผู้บริหารควรใช้การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจและความร่วมมือในโรงเรียน การสื่อสารที่ตรงไปตรงมาและชัดเจนมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะจะช่วยสร้างความมั่นใจและความเชื่อมั่นให้แก่ครูและนักเรียน การสื่อสารที่ดีช่วยให้ทุกฝ่ายรับรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และแนวทางการดำเนินงาน ทำให้การทำงานร่วมกันในโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) กล่าวว่า การทำความเข้าใจ คือ การสื่อสารและประสานงานกับบุคลากรในโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ร่วมกัน การทำความเข้าใจนี้เน้นที่การสร้างความร่วมมือและการแลกเปลี่ยนข้อมูลอย่างเปิดเผยระหว่างบุคลากรทุกระดับ เพื่อให้สามารถแก้ไขปัญหาและดำเนินงานได้อย่างราบรื่นและเป็นผลสำเร็จ ซึ่งจะช่วยให้โรงเรียนสามารถพัฒนาไปในทางที่ดีขึ้น

พุทธชาด แสนอุบล (2560) กล่าวว่า การสร้างความตระหนัก คือ กระบวนการที่ผู้บริหารดำเนินการเพื่อทำให้ครูและนักเรียนตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนเองในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะช่วยให้บุคลากรเข้าใจถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา

บริพัฒน์ สารผล (2565) กล่าวว่า การส่งเสริมและสนับสนุน คือ การสร้างโอกาสและสภาพแวดล้อมที่เอื้อให้ครู เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษา เช่น 1) สนับสนุนการจัดอบรมและสัมมนา 2) ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครู 3) ให้ทุนศึกษาต่อแก่ครูที่ต้องการเรียนต่อหรือพัฒนาทักษะในสาขาต่าง ๆ 4) ส่งเสริมให้ครูมีโอกาสรับผิดชอบโครงการหรือกิจกรรมใหม่ 5) มีการประเมินและให้ข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และ 6) ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการอบรมและการเรียนรู้

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) กล่าวว่า การสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ คือ ผู้บริหารมีบทบาทเป็นผู้นำที่สามารถสร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานการศึกษาในท้องถิ่น หน่วยงานภาครัฐ ภาคเอกชนหรือชุมชน เพื่อเสริมสร้างการทำงานร่วมกันในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา

จิระภา ธรรมนำศีล (2562) กล่าวว่า การนิเทศ ติดตาม คือ การสร้างโอกาสให้ครูได้ปรับปรุงวิธีการสอนและการบริหารจัดการห้องเรียนผ่านกระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ การนิเทศในแนวคิดนี้ไม่ใช่เพียงแค่การติดตามผลการทำงานของครูเท่านั้นแต่ยังเป็นการเปิดโอกาสให้ครูได้เรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ผู้บริหารควรมีบทบาทในการสนับสนุนและให้คำปรึกษาเชิงสร้างสรรค์แก่ครูเพื่อให้ครูสามารถปรับปรุงและปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทางการศึกษา

ชาครีย์ คะนอง (2559) กล่าวว่า การให้คำปรึกษา คือ การสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและครู ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูสามารถปรึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาตนเอง รวมถึงการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการสอนหรือการทำงาน เป็นผู้ฟังที่ดี ให้คำแนะนำที่ตรงตามความต้องการและปัญหาของครูแต่ละคน

วันสุไลมาน แวสุหลง (2564) กล่าวว่า การประเมินผล คือ การประเมินที่เป็นระบบและครอบคลุมเพื่อให้ได้ภาพรวมที่สมบูรณ์ของการทำงานภายในโรงเรียน โดยคำนึงถึงด้านการจัดการศึกษาตั้งแต่การสอนของครู ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน ไปจนถึงการบริหารจัดการและทรัพยากรต่าง ๆ ในโรงเรียน

ภาคภูมิ เชื้อสวย (2564) กล่าวว่า การสร้างขวัญกำลังใจ คือ ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนความรู้สึกปลอดภัยและมั่นคงในอาชีพของครู โดยเฉพาะการส่งเสริมให้ครูได้รับการยอมรับในผลงานของตน การชื่นชมและการให้รางวัลสำหรับการทำงานที่ดีถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างขวัญกำลังใจ

กรอบแนวคิด

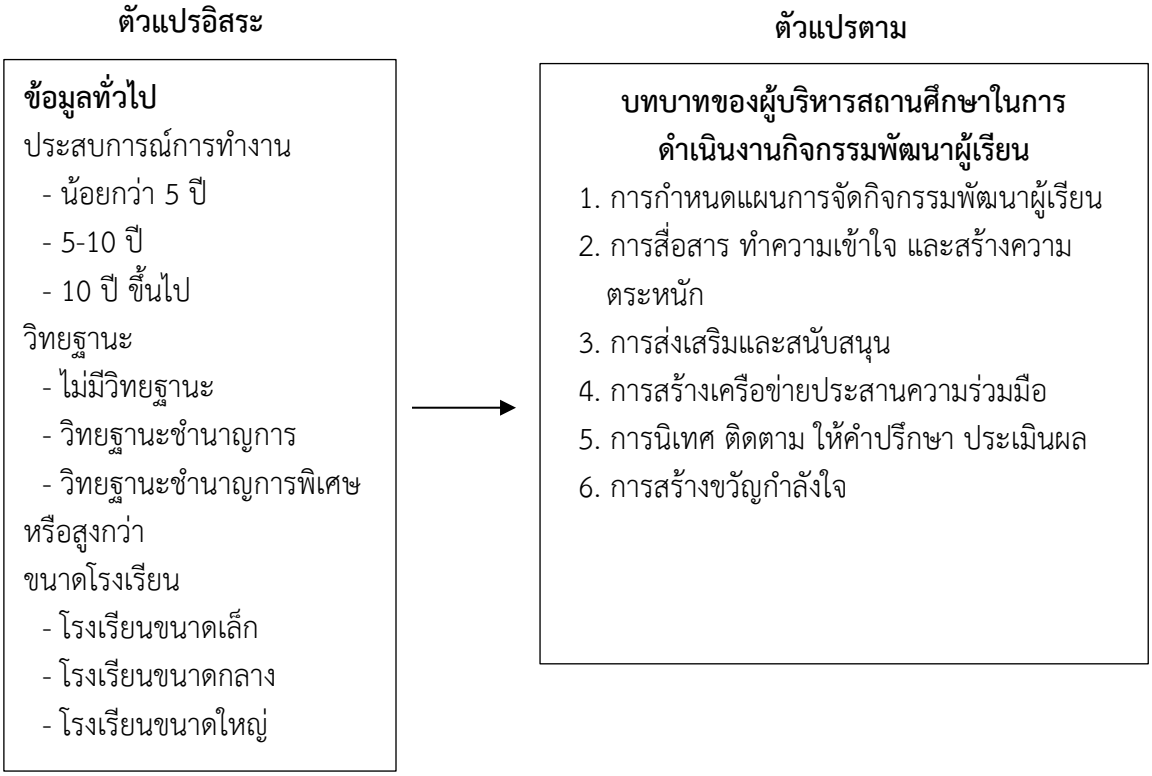

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ปี จำนวน จำนวน 1,295 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 295 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan., 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2545) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียนแบบไม่คืนกลับจนครบตามจำนวน รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนประชากร (ครู)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครู)
ใหญ่	4	32	7
กลาง	60	925	211
เล็ก	41	338	77
รวม	107	1,295	295

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม โดยการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert, 1967 (อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2555) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach,1990) ที่มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 และจากการหาค่าความเชื่อมันทั้งฉบับเท่ากับ .90

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 295 คน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ไม่มีวิทยฐานะ และส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง

2. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายได้ด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน รองลงมา คือ ด้านการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และด้านการนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน วิทยฐานะ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ทั้ง 6 ด้าน ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการส่งเสริม สนับสนุน รองลงมา คือ ด้านการกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ด้านการนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล ด้านการสร้างขวัญกำลังใจ และด้านการสื่อสาร ทำความเข้าใจ สร้างความตระหนัก ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของครูเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมคุ้มค่าและโปร่งใส นอกจากนี้ยังมีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของปิยนุช แหวนเพชร (2567) ที่ได้ศึกษา บทบาทผู้บริหารในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของพิชยา พานธงรักษ์ (2564) ที่ได้ศึกษาทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาท

ของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูมีความคิดเห็นว่าการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมาพร เชาวน์ไว (2562) ที่ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมแตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามตัวแปรวิทยฐานะ พบว่า ครูที่มีวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีวิทยฐานะสูงจะมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน แตกต่างจากครูที่มีวิทยฐานะต่ำกว่า เนื่องจากมีทักษะความรู้ความชำนาญที่มากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรินท์ลภัส คูณสวัสดิ์ (2562) ที่ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเทคโนโลยี ตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเทคโนโลยีตามหลักธรรมาภิบาล จำแนกตามวิทยฐานะ มีความแตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนไม่แตกต่างกัน ยกเว้น ด้านการสื่อสาร ทำความเข้าใจ สร้างความตระหนัก และด้านการสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้บุคลากรทุกฝ่ายเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางการปฏิบัติซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเบญจพร สุคนธร (2565) ที่ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ โดยรวมไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนครูในการพัฒนาความรู้ โดยจัดสรรงบประมาณสำหรับการส่งเสริมครูไปอบรมเพื่อหาความรู้เพิ่มเติม ให้โอกาสครูได้แสดงความสามารถ จัดให้มีการนำเสนองานในที่ประชุมหรือการแสดงนิทรรศการ เพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้

2. ผู้บริหารควรกำหนดแผนการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน และปฏิทินการดำเนินงานที่ชัดเจน กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้ที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการกำหนดแผนการจัดกิจกรรม

3. ผู้บริหารควรมีการนิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผล แก่ครู และสรุปผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นำผลที่ได้มาสรุปหาข้อบกพร่องและปัญหาในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงการประเมินให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดระยะเวลา วิธีการ ผู้รับผิดชอบและเครื่องมือให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างขวัญกำลังใจของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการสร้างเครือข่ายประสานความร่วมมือ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

_____. (2553). *แนวทางการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมชนสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

_____. (29 ธันวาคม 2565*). เรื่องนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ 2567*. ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จิระภา ธรรมนำศีล. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศการจัดประสบการณ์การเรียนรู้เพื่อเตรียมความพร้อมด้านภาษาของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/325/1/58010566001.pdf

ชาครีย์ คะนอง. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2559). การพัฒนารูปแบบการกำกับติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษาด้านทักษะการคิดขั้นสูงในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน: การประยุกต์แนวคิดการประเมินแบบแผนที่ผลลัพธ์. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *12*(2), 195-207.

ชุติมาพร เชาวน์ไว. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์]. https://grad.vru.ac.th/VRU_Thesis/thesis/file_pdf/full_7B54650104.pdf

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2555). *วิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กรุงเทพมหานคร: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี

ธีรวีร์ แพบัว. (มกราคม-เมษายน 2564). ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมาตรฐานสากล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 8*(1), 55-68

บริพัฒน์ สารผล. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/20230227634212471 26_fulltext.pdf

บุญชม ศรีสะอาด. (2545). *การวิจัยเบื้องต้น (ฉบับปรับปรุงใหม่)* (พิมพ์ครั้งที่7). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์นธา

เบญจพร สุคนธร. (มกราคม - มิถุนายน 2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนออนไลน์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 19*(36), 52-64

ปิยนุช แหวนเพชร. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2567). บทบาทผู้บริหารในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. *วารสารวิทยาการจัดการภาครัฐและเอกชน*, *2*(2), 11-23.

พิชยา พานธงรักษ์. (2564). *ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/items/a1269692-1ba4-4ce1-8df9-2ebd1d2c3dbd

พุทธชาด แสนอุบล. (2560). *สภาพปัญหาและแนวทางการปรับปรุงการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/ xmlui/handle/1234567890/6886

ภาคภูมิ เชื้อสวย. (2564). *ขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 1* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี. https://library.tru.ac.th/thesis/uploads/2024-09-27-11-01-42-420514884tt115170.pdf

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3537/1/RMUTT-161603.pdf

รินท์ลภัส คูณสวัสดิ์. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการจัดการเทคโนโลยีตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอปราณบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/10701/1/166594.pdf

วันสุไลมาน แวสุหลง. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชน จังหวัดปัตตานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/6633/1.pdf

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. SRU Intellectual Repository. http://www.ir.sru.ac.th/handle/123456789/823

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1. (2565). *รายงานการประเมินผลและปัญหาการดำเนินกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน.* ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).* กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สุรีพร แก้วโพธิ์. (2561). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษา สังกัดอาชีวศึกษาจังหวัดนครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi.http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3554/1/RMUTT-161618.pdf

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York, NY: Harper & Row.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

A Study on the Relationship between Academic Administrative Skills and Teacher Instructional Effectiveness in Chumphon Provincial Vocational Education Office

จุรีพร ทวนทอง[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Jureeporn Thounthong[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล[1,2]

E-mail: krujureephorn2523@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร (3) เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร โดยจำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานวิทยฐานะ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 174 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการฝ่ายวิชาการ และครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทุกด้านจากข้อมูลจริงทั้งฉบับเท่ากับ .80 ผลการวิจัย (1) ทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัย (2) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการวิจัย (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู พบว่า โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการสอนของครู ทักษะการบริหารงานวิชาการ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

Abstract

This research investigated the relationship between the academic administrative skills of school leaders and the teaching effectiveness of educators in vocational schools affiliated

with the Chumphon Provincial Office of Vocational Education. The study aimed to understand the extent to which the leadership abilities of administrators influence the quality of instruction provided by teachers.A sample of 174 participants, comprising directors, vice directors of academic affairs, and teachers, were surveyed to collect data on their perceptions of administrative skills and teaching effectiveness. The data was analyzed using statistical methods such as frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-test. The reliability of the research instrument was established with a Cronbach's alpha coefficient of .80 The findings revealed that the academic administrative skills of school leaders were exceptionally high across all dimensions. Similarly, the teaching effectiveness of teachers was found to be at a commendable level. A significant positive correlation was discovered between the administrative skills of leaders and the teaching effectiveness of educators, indicating that the quality of leadership plays a crucial role in enhancing instructional practices. This strong relationship was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: Teaching effectiveness, academic administration skills, vocational institutions in Chumphon province

บทนำ

หลักการบริหารงานวิชาการที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ครูผู้สอน และบุคลากรที่เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความรู้ ความเข้าใจในหน้าที่ของการบริหารงานวิชาการ เพื่อพัฒนาคุณภาพของการศึกษาอันเป็นเป้าหมายสูงสุดของสถานศึกษาต้อง คำนึงถึงการพัฒนาสู่ความเป็นเลิศทำให้ดีที่สุด นำไปสู่คุณภาพที่คาดหวัง ต้องคำนึงถึง วัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาโดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการทำให้ผลผลิตมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล การดำเนินการทางวิชาการโดยอาศัยการพัฒนา การวางแผนงาน วิชาการ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดผลและการประเมินผล การเทียบโอนผล การเรียน การนิเทศการศึกษา การส่งเสริมความรู้ด้านวิชาการแก่ชุมชน การพัฒนากระบวนการทางการเรียนรู้ การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การพัฒนาระบบ ประกันคุณภาพภายในวิทยาลัย การแนะแนวการศึกษา การประสานความร่วมมือในการ พัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาอื่น การส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคลากร ครอบครัว องค์กร หน่วยงาน สถานประกอบการและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา การจัดระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานด้านวิชาการของสถานศึกษา การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในวิทยาลัย การพัฒนาสื่อ นวัตกรรมและเทคโนโลยีทางการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ ซึ่งหลักการดังกล่าว ย่อมจะสามารถบรรลุความสำเร็จได้โดย อาศัยความเป็นเลิศทางวิชาการ การบริหารงานวิชาการจึงถือเป็นหัวใจสำคัญของการ บริหารสถานศึกษาทั้งมวล เพราะงาน

วิชาการ คือ การกิจกรรมหลักของวิทยาลัย ดังนั้น ความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการจึงเป็นเครื่องยืนยันถึงประสิทธิภาพและ ประสิทธิผลของการบริหารงานในทุก ๆ ด้าน ประสิทธิการบริหารงานวิชาการในวิทยาลัยที่สามารถทำให้บรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของการบริหารงานวิชาการทั้ง 6 งาน ที่สถานศึกษาตั้งเอาไว้เกิดจากประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาที่ใช้ความรู้ ความสามารถ ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการบริหารงาน เพื่อโน้มน้าวใจให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้เกิดผลตามที่ตั้งเป้าหมายไว้ จนเกิดความพึงพอใจและ ผลสำเร็จของการทำงานในโรงเรียนส่งผลต่อโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (ปิยธิดา ทาปลัด, 2561)

ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารส่วนใหญ่มีความสามารถในการนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จทางวิชาการผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำทางวิชาการที่ดี จะส่งผลให้การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมีประสิทธิภาพมากขึ้นการบริหารจัดการหลักสูตร การพัฒนาคุณภาพครู การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ และการกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของการบริหารงานวิชาการ (เนติ์ มโนปัญญา, 2565) ทั้งนี้ ผู้บริหารสถานศึกษา มีภาวะผู้นำทางวิชาการ ด้านการบริหารจัดการหลักสูตร การส่งเสริมพัฒนาครู การสร้างบรรยากาศทางวิชาการ ผู้บริหารตระหนัก และให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาเป็นอย่างมาก รวมถึงการวางแผนพัฒนากำลังคนในวงการศึกษาให้มีความหลากหลายและเท่าเทียมมากขึ้น (อิงอร บัวขจร, 2566)

ปัจจุบัน ผู้บริหารงานวิชาการยังขาดทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานแผนกวิชาอย่างเต็มประสิทธิภาพ ไม่ว่าจะเป็นการควบคุมดูแลการจัดการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดผลประเมินผล การบริหารงานวิทยบริการและห้องสมุด การบริหารงานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และการบริหารงานสื่อการเรียนการสอน ปัญหาเหล่านี้ส่งผลให้การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษาขาดประสิทธิภาพ และไม่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เพื่อให้การบริหารงานวิชาการมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จำเป็นต้องมีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารให้สอดคล้องกับบริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่ง โดยเน้นการพัฒนาทักษะในการวางแผน จัดการ แก้ไขปัญหา และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงาน รวมทั้งการส่งเสริมให้ผู้บริหารมีส่วนร่วมในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ของสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานและมีคุณภาพ

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร สามารถนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการงานวิชาการให้สัมพันธ์กับการจัดการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนให้ บรรลุผลต่อไป (ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา, 2552)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

3. เพื่อหาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

กับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู

กระทรวงศึกษาธิการ (2551) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การเป็นผู้นำทางการบริหารจัดการสถานศึกษา ซึ่งรวมถึงการวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การสั่งการ และการควบคุมดูแล เพื่อให้การดำเนินงานของสถานศึกษาบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารยังมีบทบาทในการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากรในสถานศึกษา รวมถึงการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (2552) กล่าวว่า การดำเนินงานวิชาการ หมายถึง การปฏิบัติงานเกี่ยวกับแผนกวิชา งานหลักสูตรการเรียน การสอน งานวัดผลและประเมินผล งานวิทยบริการและห้องสมุด งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี และงานสื่อการเรียนการสอน

อุษา แซเตียว (2559) กล่าวว่า ทักษะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีทักษะการบริหารงานวิชาการที่โดดเด่น โดยเฉพาะในด้านการจัดทำระเบียบและคัดเลือกหนังสือเรียน สะท้อนถึงความรอบคอบและมีระบบในการทำงาน นอกจากนี้ ยังมีอีก 15 ด้านที่แสดงให้เห็นถึงความเข้มแข็งในการบริหารงานวิชาการ การส่งเสริมงานวิชาการ การจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งบ่งบอกถึงความมุ่งมั่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

สุกัญญา โพธิ์ทอง (2562) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดกับประสิทธิภาพการสอนภาษาอังกฤษของครู จะส่งผลให้ประสิทธิภาพการสอนภาษาอังกฤษของครูดีขึ้นตามไปด้วย โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อใช้กรอบ CEFR เป็นกรอบคิดหลักในการจัดการเรียนการสอนภาษาอังกฤษ และการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา มีความสัมพันธ์กันอย่างมากที่สุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำกรอบมาตรฐานสากลมาใช้ และการพัฒนาหลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมให้การสอนภาษาอังกฤษมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ยุพา พรมแย้ม (2562) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ให้ความสำคัญกับงานวิชาการในการพัฒนาคุณภาพนักเรียน จึงให้การสนับสนุนการพัฒนาหลักสูตรอย่างต่อเนื่อง เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วม และมีการจัดระบบควบคุมคุณภาพที่เข้มแข็ง รวมถึงส่งเสริมการ

จัดการเรียนการสอนที่หลากหลายและเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อให้มั่นใจว่านักเรียนทุกคนจะได้รับการพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ

ญาณีภรณ์ ศรีชมภู (2566) กล่าวว่า ความสัมพันธ์ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ผู้บริหารเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงานวิชาการในโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการพัฒนาหลักสูตรและการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาการศึกษาครั้งนี้มีนัยสำคัญในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาพัฒนาทักษะในศตวรรษที่ 21 เพื่อนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

นารี ปราถนาม (2566) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 5 มีการบริหารงานวิชาการในระดับสูง โดยเฉพาะด้านการวัดผลและประเมินผล สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญที่ให้กับการพัฒนาผลการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน แสดงถึงความพยายามในการปรับปรุงวิธีการสอนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ด้านอื่น ๆ ระบบประกันคุณภาพภายใน การนิเทศ การพัฒนาหลักสูตร และการใช้เทคโนโลยีก็อยู่ในระดับที่น่าพอใจ

ณัฐวุฒิ พุทธวงค์ (2564) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1 มีความพร้อมด้านทักษะที่จำเป็นในการบริหารงานวิชาการในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะทางด้านเทคโนโลยีและการคิดวิเคราะห์ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารจัดการสถานศึกษา

กิติยาพร วรสา (2564) กล่าวว่า การพัฒนาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชา หัวหน้าแผนกวิชาควรมีการกระจายงาน มีการมอบหมายงานตามความสามารถตามความถนัดให้อำนาจตัดสินใจแก่บุคลากรในแผนกวิชา มีการเสริมแรงทางบวกเพื่อให้บุคลากรในแผนกวิชามีการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวิสัยทัศน์ของวิทยาลัย มีการส่งเสริมให้บุคลากรในแผนกวิชามีการพัฒนาตนเองด้วยการอบรม ศึกษาต่อ ศึกษาดูงานจากสถานศึกษาที่มีความเป็นเลิศมาประยุกต์ใช้ในแผนกวิชา

จริยา แตงอ่อน (2559) กล่าวว่า รูปแบบการนิเทศภายในที่ใช้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร มีประสิทธิภาพสูง ครูส่วนใหญ่เห็นว่ารูปแบบการนิเทศที่ได้รับนั้นมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการสอนของครูอย่างมาก นอกจากนี้ยังชี้ให้เห็นว่า ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนเหล่านี้ก็อยู่ในระดับสูง และที่สำคัญคือ รูปแบบการนิเทศภายในที่มีประสิทธิภาพนี้ยังส่งผลโดยตรงต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการสอนของครูอีกด้วย ซึ่งแสดงให้เห็นว่า การมีรูปแบบการนิเทศภายในที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตหนองจอก

สุริชา ฐานวิสัย (2567) กล่าวว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู ครูส่วนใหญ่มีพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียน นอกจากนี้ ด้านการเตรียมการสอน การใช้สื่อการสอน และการวัดและประเมินผล แสดงให้เห็นว่าครูให้ความสำคัญกับการเตรียมการสอน การเลือกใช้สื่อที่เหมาะสม และการประเมินผลนักเรียน ด้านการสอนอาจบอกถึงปัญหาในกระบวนการสอนจริง การจัดกิจกรรม การใช้เวลาในชั้นเรียน หรือการสร้างปฏิสัมพันธ์กับนักเรียนอาจจำเป็นต้องมีการพัฒนาเพิ่มเติม

กรอบแนวคิด

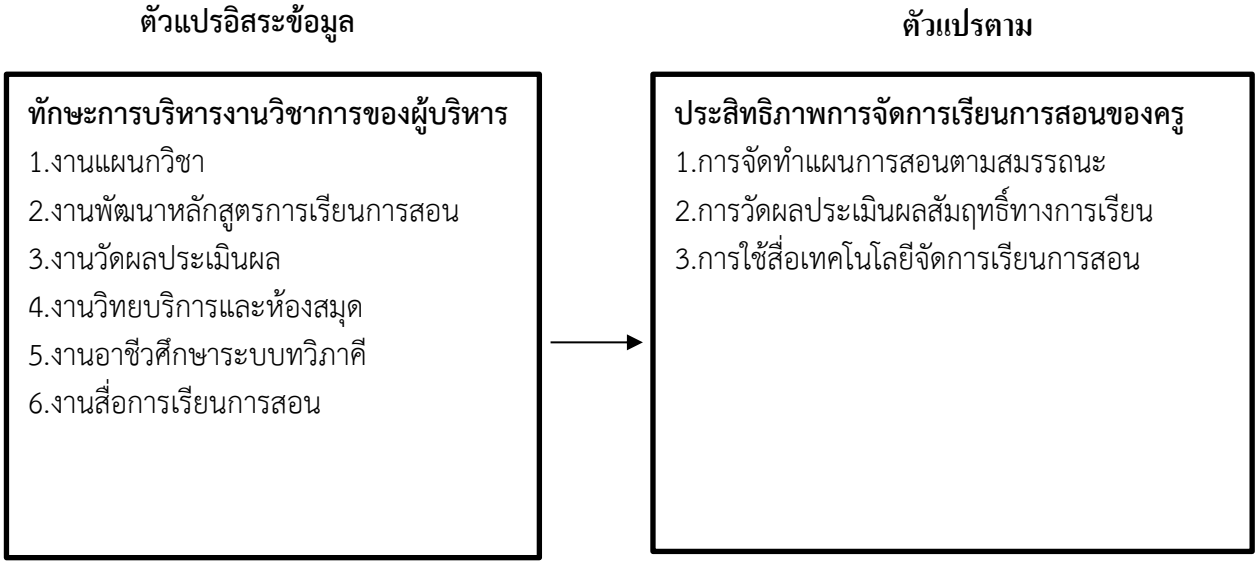

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยวิทยาลัย และครู สังกัดสำนักอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ปี 2567 จำนวน จำนวน 317 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยวิทยาลัย และครู สังกัดสำนักอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 174 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Robert V. Krejcie and Earyle W. Morgan., 1970 อ้างใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดของวิทยาลัย โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละวิทยาลัยแบบไม่คืนกลับจนครบตามจำนวน รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามขนาดของวิทยาลัย

ขนาดของวิทยาลัย	จำนวนวิทยาลัย (โรง)	จำนวนประชากรผู้อำนวยการวิทยาลัย	จำนวนประชากรรองผู้อำนวยวิทยาลัย	จำนวนประชากร (ครู)	จำนวนประชากร (ทั้งหมด)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ทั้งหมด)
ใหญ่	1	1	4	72	77	49
กลาง	1	1	4	79	84	54
เล็ก	5	5	11	140	156	71
รวม	**7**	**7**	**19**	**291**	**317**	**174**

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และตำแหน่ง

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert, 1967 (อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ผู้บริหารมีบทบาทในการดำเนินงานกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert, 1967 (อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ครู สังกัดสำนักอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach,1990) ที่มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .50 และจากการหาค่าความเชื่อมันทั้งฉบับเท่ากับ .80

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็น ผู้อำนวยการวิทยาลัย รองผู้อำนวยวิทยาลัย และครู สังกัดสำนักอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร จำนวน 174 คน จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานวิทยฐานะ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน ยังไม่มีวิทยฐานะ

2. ผลการศึกษาทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี รองลงมา คือ งานสื่อการเรียนการสอน และงานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานวิทยบริการและห้องสมุด

3. ผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า จำแนกตามตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานวิทยฐานะ โดยภาพรวมและรายด้านมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ งานอาชีวศึกษาระบบทวิภาคี งานสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานวิทยบริการและห้องสมุด และงานวัดผลประเมินผล ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานแผนกวิชา ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริม สนับสนุนการเรียนรู้ของครูเพื่อเพิ่มสมรรถนะในการทำงานและพัฒนากระบวนการเรียนรู้ มีการจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรได้อย่างเหมาะสมคุ้มค่าและโปร่งใส นอกจากนี้ยังมีการกระตุ้นและสร้างแรงจูงใจให้กับบุคลากรได้ใช้ความรู้ความสามารถ และมีศักยภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยนุช แหวนเพชร (2567) ที่ได้ศึกษา บทบาทผู้บริหารในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย ผลการวิจัยพบว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากร โรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชยา พานธงรักษ์ (2564) ที่ได้ศึกษา ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง ผลการวิจัย พบว่า ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของครูต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู ทั้ง 3 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการจัดการ

เรียนการสอนของครู ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการวัดผลและประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน รองลงมา คือ ด้านการใช้สื่อเทคโนโลยีจัดการเรียนการสอน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการจัดทำแผนการสอนตามสมรรถนะ ทั้งนี้เป็นเพราะ ครูมีความคิดเห็นว่าการพัฒนาผู้เรียนที่ประสบผลสำเร็จ และมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับประสบการณ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชุติมาพร เชาวน์ไว (2562) ที่ได้ศึกษา บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมแตกต่างกัน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร พบว่า ในการวิเคราะห์ผลความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ งานสื่อการเรียนการสอน รองลงมา คือ งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน งานวัดผลประเมินผล งานพัฒนาหลักสูตรการเรียนการสอน แผนกวิชา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ งานวิทยบริการและห้องสมุด โดยผู้บริหารและครูมีการร่วมมือกันในการทำงาน ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในด้านการกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ชัดเจน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การยอมรับและเคารพความคิดเห็นซึ่งกันและกัน การติดต่อสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ทั้งหมดนี้ล้วนส่งผลดีต่อการบริหารงานวิชาการ และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานทางวิชาการในสถานศึกษา การเสริมสร้างปัจจัยเหล่านี้ในองค์กรจึงเป็นสิ่งสำคัญที่ไม่ควรมองข้ามในการพัฒนางานวิชาการในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ อุทุมพร จันทร์สิงห์ (2561) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นนทวัตร ทาหอม (2565) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าความสัมพันธ์อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสามารถนำข้อมูลไปปรับปรุงและพัฒนาการทำงานเป็นทีม และการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาและครู ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลให้เกิดขึ้นในองค์กร หรือพัฒนาบุคลากรได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับความต้องการของบุคคลต่อไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรส่งเสริม สนับสนุนครูในการพัฒนาด้านงานวิทยบริการและห้องสมุดดังนั้นการปรับปรุงทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหาร ด้านงานวิทยบริการและห้องสมุด ต้องเป็นผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ในการพัฒนาห้องสมุดให้เป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ทันสมัยเพื่อแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และส่งเสริมให้ผู้เรียนอาชีวศึกษามีทักษะที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในอนาคต

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการสอนที่เน้นการพัฒนาทักษะสมรรถนะในผู้เรียน โดยต้องมีการพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในด้านความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับสมรรถนะและเทคนิคการสอนที่หลากหลาย การนำเทคโนโลยีมาใช้ก็เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ครูออกแบบแผนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ เน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในปัจจุบัน การคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา การให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนจะช่วยให้เกิดความตระหนักและสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารเสริมสร้างความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารในลักษณะนี้จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูในการพัฒนาสถานศึกษา และพัฒนาคุณภาพการศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพร ให้ดีขึ้น ควรมีการ นิเทศ ติดตาม ให้คำปรึกษา ประเมินผลแก่ครู และสรุปผลการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง นำผลที่ได้มาสรุปหาข้อบกพร่องและปัญหาในการดำเนินการจัดกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงการประเมินให้มีประสิทธิภาพ โดยการกำหนดระยะเวลา วิธีการ ผู้รับผิดชอบและเครื่องมือให้ชัดเจน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพรในเขตพื้นที่การศึกษาใกล้เคียง

2. ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารกับประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครู สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดชุมพรในเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กิติยาพร วรสา. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของหัวหน้าแผนกวิชาตามทัศนะของครูในอาชีวศึกษาจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/6313/1/63070116.pdf

จริยา แตงอ่อน. (2559). *ความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตหนองจอก กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3023

ชุติมาพร เชาวน์ไว. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารแหล่งเรียนรู้ภายในสถานศึกษาสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์]. https://grad.vru.ac.th/VRU_Thesis/thesis/file_pdf/full_7B54650104.pdf

ญาณีภรณ์ ศรีชมภู. (2566). *ทักษะในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารกับการบริหารวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4772/1/630620037.pdf

ณัฐวุฒิ พุทธวงค์. (2564). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการสถานศึกษาสังกัดสถาบันการอาชีวศึกษาภาคกลาง 1* [ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4357/1/RMUTT-176164.pdf

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2563). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS.*นนทบุรี บริษัท เอส. อาร์. พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

นนทวัตร ทาหอม. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการทำงานเป็นทีมกับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4215/1/RMUTT-175371.pdf

นารี ปราณนาม. (2566). *การบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. https://mbuisc.ac.th/mbuiscethesis/down/2566/6420440432009.pdf

เนติ์ มโนปัญญา. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2022102563421229137_fulltext.pdf

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาสนธา.

ปิยธิดา ทาปลัด. (2561). *ภาวะผู้ทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7395

ปิยนุช แหวนเพชร. (2567). บทบาทผู้บริหารในการสร้างขวัญและกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรโรงเรียนวิทยาศาสตร์จุฬาภรณราชวิทยาลัย. *วารสารวิทยาการจัดการ ภาครัฐและเอกชน, 2*(2), 11-23.

พิชยา พานธงรักษ์. (2564). *ทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอเกาะคา จังหวัดลำปาง* [ค้นคว้าอิสระปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/handle/123456789/968

ยุพา พรมแย้ม. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3835/1/RMUTT-167622.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2552). *ระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาว่าด้วยการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สุกัญญา โพธิ์ทอง. (2562*).* ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับประสิทธิภาพการสอนของครูภาษาอังกฤษในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม. *วารสารสังคมศาสตร์วิจัย, 10*(1), 219-232.

สุริชา ฐานวิสัย. (2567). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนสุรวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.* วาระประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 16 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. https://publication.npru.ac.th/jspui/handle/123456789/2261

อิงอร บัวขจร. (2566*). ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3.*[วิทยานิพนธ์ศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. https://mbuisc.ac.th/mbuiscethesis/down/2566/6420440432022.pdf

อุทุมพร จันทร์สิงห์. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3436

อุษา แซ่เตียว. (2559). *ทักษะของผู้บริหารกับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม.* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/994/1/56252351A7.pdf

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York : Harper Collins Publishers.

Krejcie, R.V., & Morgan, D.W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

The Administration of Internal Supervision by School Administrators Using the Coaching Process in Schools under the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan

วิภาดา หนูน้อย[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Wipada Nunoi[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: wipada@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ จำแนกตามตัวแปร วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านเปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ จำแนกตามตัวแปร วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา กระบวนการแบบชี้แนะ

Abstract

The purposes of this study were (1) to examine the internal supervision management of school administrators using a coaching-based process in schools under the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan, and (2) to compare the internal supervision management of school administrators employing the coaching-based process, categorized by variables such as academic positions, work experience, and school size. This study was conducted by Survey Research approach. Data were collected from 264 participants, including teachers from schools under the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan. The data were analyzed by questionnaires and analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. Results that (1) The internal supervision management of school administrators using a coaching-based process in schools under the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan, was at a high level overall and across all aspects. (2) When comparing the internal supervision management of school administrators using a coaching-based process by variables such as academic positions, work experience, and school size, significant differences were observed.

Keywords: Internal supervision, management School administrators, Coaching-based process

บทนำ

การศึกษาถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคม และสร้างชาติ เป็นกลไกหลักในการพัฒนาคนให้มีคุณภาพ สามารถดำรงชีวิตอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุขในกระแสการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในศตวรรษที่ 21 เป็นการพัฒนาการศึกษาเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของตนให้สามารถก้าวทันการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ ภูมิภาค และของโลก ควบคู่กับการธำรงรักษาอัตลักษณ์ของประเทศ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งมีความสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่สิบสาม ในหมุดหมายที่ 12 ไทยมีกำลังคนสมรรถนะสูง มุ่งเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง ตอบโจทย์การพัฒนาแห่งอนาคต (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2564) การปรับเปลี่ยนบทบาท “ครู” ให้เป็นครูยุคใหม่ พัฒนาระบบการเรียนรู้ตลอดชีวิต พัฒนาระบบการเรียนรู้ เชิงบูรณาการที่เน้นลงมือปฏิบัติ การสะท้อนความคิด ทบทวนไตร่ตรอง โดยเน้นการเรียนการสอนที่เสริมสร้างทักษะชีวิต และนำมาใช้ต่อยอดในการประกอบอาชีพได้จริง ปรับเปลี่ยนบทบาทเป็นครูยุคใหม่ จัดการเรียนการสอนเพื่อส่งเสริมผู้เรียนให้เกิดทักษะแห่งอนาคตในศตวรรษที่ 21 ครูต้องปรับปรุงตนเองให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564)

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาคน งาน ความสัมพันธ์ และขวัญกำลังใจ โดยต้องดำเนินการร่วมกับกระบวนการอื่นอย่างสอดคล้องกันในลักษณะ "เกลียวเชือก" เพื่อบรรลุเป้าหมายการพัฒนาการศึกษาที่ยั่งยืนถาวร (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562) การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมและพัฒนามาตรฐานการศึกษา โดยผู้นิเทศต้องมีความรู้ ทักษะ และประสบการณ์ พร้อมทั้งได้รับการสนับสนุนและขวัญกำลังใจจากทุกฝ่าย ขณะเดียวกัน ผู้รับการนิเทศก็ต้องการการดูแลและคำแนะนำเพื่อพัฒนาทักษะวิชาชีพให้มีคุณภาพ การนิเทศที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยเทคนิคและความชำนาญของผู้นิเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จและความน่าเชื่อถือในการปฏิบัติภารกิจ (วรรณพร สุขอนันต์, 2550, อ้างถึงใน วัชรพัทธ์ เหล่างาม, 2565)

การนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการพัฒนาครูให้จัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยผู้บริหารและครูร่วมมือกันค้นหาปัญหาและแนวทางแก้ไข การนิเทศภายในช่วยสร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง ติดตามผลได้ต่อเนื่อง และพัฒนาความรู้ความสามารถของครู ถือเป็นหน้าที่สำคัญของผู้บริหารในการส่งเสริมความร่วมมือและพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2547) การนิเทศแบบชี้แนะเป็นกระบวนการพัฒนาผลการปฏิบัติงานและศักยภาพของครู ผ่านการสื่อสารแบบสองทางระหว่างผู้บริหารและครู โดยอาจทำอย่างเป็นทางการหรือไม่เป็นทางการ การนิเทศลักษณะนี้สร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้สอนงาน (Coach) และผู้ถูกสอนงาน (Coachee) โดยทั้งสองฝ่ายต้องมีความพร้อมและตกลงยอมรับร่วมกัน เพื่อพัฒนาความรู้ ทักษะ และคุณลักษณะของครูในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้ประสบผลสำเร็จ เน้นการพัฒนาผลการปฏิบัติงานของครูเป็นหลัก (อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2009, อ้างถึงใน ธัญพิชชา อุ่นรัมย์, 2564) ดังนั้น แนวทางนิเทศแบบชี้แนะนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถในการสอนของครูโดยไม่เป็นการสั่งการโดยตรง แต่ใช้การสนทนาและการชี้แนะเพื่อส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้พัฒนาตนเองอย่างยั่งยืน จะสามารถพัฒนาการเรียนการสอนสำหรับสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการจัดการศึกษาส่งเสริมประสิทธิภาพระบบการประกันคุณภาพการศึกษา และพัฒนาระบบการนิเทศ ติดตาม และประเมินผล เพื่อส่งเสริม กระตุ้น ชี้แจง แนะนำ และสร้างขวัญกำลังใจ ให้สถานศึกษาบริหารจัดการศึกษา เพื่อมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามมาตรฐานการศึกษา และเพื่อให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จากการดำเนินงานการนิเทศติดตามผลการขับเคลื่อนการใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ของโรงเรียน พบปัญหาว่าผู้บริหารไม่เห็นถึงความสำคัญของการนิเทศ ขาดทักษะความรู้ ความเข้าใจในเทคนิคกระบวนนิเทศภายในสถานศึกษา ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครู และส่งผลให้การเรียนรู้ไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้พัฒนาและเป็นแนวทางการในการนิเทศภายใน ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ จำแนกตามตัวแปร วิทยฐานะ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายเกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายใน

รัศมี ภูกันดาน (2562) ได้กล่าวว่า การนิเทศกายใน หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันของผู้บริหารกับบุคลากรภายในโรงเรียนที่จะคอยส่งเสริมสนับสนุน ช่วยเหลือให้คำปรึกษาเสนอแนะและแนะนำแก่ครูผู้ที่ได้รับการนิเทศ เพื่อให้ครูบุคลากรภายในโรงเรียนได้มีการพัฒนาปรับปรุงแก้ไขการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและการปฏิบัติงาน ให้มีความเจริญงอกงามในวิชาชีพ ซึ่งจะเป็นการส่งผลต่อการเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษาของโรงเรียนตามที่กำหนด

ภีชาวิชญ์ ยางงาม (2564) ได้กล่าวว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนที่สร้างความร่วมมือในการช่วยเหลือการแนะนำให้คำปรึกษา ซึ่งช่วยให้ครูสามารถพัฒนาความรู้ความสามารถ และปรับปรุงพัฒนารูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน โดยผู้บริหารมีการใช้กระบวนการนิเทศการสอน มาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาครูด้านการสอน เป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ผู้ทำการนิเทศ ผู้ปฏิบัติงานที่ร่วมแสวงหาแนวทางในการแก้ไขปัญหา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานมีการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติงาน โดยการสร้างขวัญกำลังใจของผู้ปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ผู้เรียนได้รับประโยชน์สูงสุด จากการจัดการเรียนการสอนมีที่คุณภาพ

แนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายใน

Glickman (1981, อ้างถึงใน วัชรพัทธ์ เหล่างาม, 2565) ได้กล่าวถึง การให้ความเห็นเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาว่า เป็นแนวความคิดเกี่ยวกับการปรับปรุงพัฒนาการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนของครูผู้สอนในการออกแบบวางแผนรูปแบบของการสอน การเตรียมความพร้อม ในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ เช่นสื่อวัสดุอุปกรณ์ในการเรียนการสอน ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อช่วยเหลือครูให้สามารถพัฒนาตนเองในการสอน และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

มารุต ทรรศนากรกุล (2562) ได้ให้ความคิดเห็น การนิเทศการสอนว่าเป็นกระบวนการให้คำแนะนำหรือคำชี้แนะ เพื่อช่วยเหลือครูในการปรับปรุงและพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้มีคุณภาพและมี

ประสิทธิภาพดีขึ้น ซึ่งจะก่อให้เกิดประสิทธิผลทางด้านการเรียนรู้ของผู้เรียน โดยเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาของโรงเรียน

ความหมายที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบชี้แนะ

Mink, Owen and Mink (1993, อ้างถึงใน วชิรา เครือคำอาย และชวลิต ขอดศิริ, 2561) ได้กล่าวถึงการให้ความหมายของการนิเทศแบบชี้แนะ ว่าเป็นกระบวนการที่ผู้สอนหรือโค้ชทำหน้าที่ในการสร้างการโต้ตอบที่เป็นระบบ โดยมุ่งเน้นที่การพัฒนาผู้เรียนหรือผู้เข้ารับการนิเทศ ผ่านการใช้กลยุทธ์และเทคนิคต่าง ๆ เพื่อสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงและการพัฒนาทักษะ แนวคิดนี้เน้นการสร้างความสัมพันธ์ และให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพส่วนบุคคลและการพัฒนาองค์กรไปพร้อมกัน

วาสนา บุญมาก (2562) ได้กล่าวว่า การนิเทศแบบชี้แนะและการเป็นพี่เลี้ยง หมายถึง กระบวนการที่มุ่งให้ความช่วยเหลือ แนะนำ ส่งเสริม ปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนของครู เพื่อให้ออกแบบการจัดการเรียนรู้เชิงรุกโดยผู้นิเทศจะเป็นผู้คอยให้คำปรึกษา ให้ได้รับการพัฒนาความก้าวหน้าในวิชาชีพ อีกทั้งยังเป็นส่งเสริมการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นการจัดการเรียนรู้เชิงรุกให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

พวงอ้อย ไชยดี (2565) ได้กล่าวว่า การนิเทศแบบโค้ชชิ่ง หมายถึง แนวทางในการเรียนรู้ร่วมกันระหว่างผู้สอนแนะ ซึ่งอาจเป็นศึกษานิเทศก์ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศภายใน และผู้รับการนิเทศ เพื่อให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาโดยจะเน้นไปที่การพัฒนาผลการปฏิบัติงานและพัฒนาศักยภาพของครู ผู้นิเทศและครูได้ร่วมกันแก้ไขปัญหา ที่เกิดขึ้นในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ ซึ่งก่อให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้ชี้แนะและผู้ได้รับการชี้แนะ

แนวคิดที่เกี่ยวกับการนิเทศแบบชี้แนะ

บุษกร วิเศษสมบัติ (2564) การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ เป็นกระบวนการนิเทศที่ผู้บริหาร และผู้ที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการนิเทศภายในโรงเรียน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนรู้ให้แก่ครูผู้สอน ทำให้สามารถจัดการเรียนได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามมาตรฐาน ช่วยสร้างความรู้ความเข้าใจนำสู่การปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพเป็นไปตามเป้าหมาย การนิเทศแบบให้คำชี้แนะ เป็นการพัฒนาและแก้ไขปัญหาในการจัดการเรียนการสอน การประยุกต์ใช้ทักษะความรู้ และสร้างปฏิสัมพันธ์ เรียนรู้ร่วมกัน ให้ค้นพบวิธีการแก้ปัญหาด้วยตนเอง

Blanchard and Thacker (2004, อ้างถึงใน พวงอ้อย ไชยดี, 2564) ได้กล่าวถึงการนิเทศแบบชี้แนะเป็นกระบวนการแนะนำและการสอนงานแบบรายบุคคลเพื่อพัฒนาทั้งทางด้านความรู้ ทักษะและความสามารถในการทำงานปกติมักใช้กับผู้ที่มีความสามารถในบางด้านที่ยังไม่สมบูรณ์ และเป็นวิธีการในการกระตุ้นให้พัฒนาการทำงาน

กระบวนการบริหารงานนิเทศแบบชี้แนะ

Mink, Owen And Mink (1993, อ้างถึงใน วัชรพัทธ์ เหล่างาม, 2565) ได้กล่าวถึงการเสนอขั้นตอนการชี้แนะ มีดังนี้ 1. ระบุเป้าหมายในการเรียนรู้ สมรรถภาพที่ต้องการพัฒนานั้นเกี่ยวข้องกับความรู้ เจตคติ ทักษะหรือพฤติกรรม 2. การวิเคราะห์สมรรถภาพ ซึ่งจะช่วยให้ผู้รับการชี้แนะได้เรียนรู้วิธีการเรียนรู้ของตนเอง 3. การพัฒนา

กิจกรรมการเรียน เป็นการดำเนินการให้ผู้รับการโค้ชชิ่ง ได้ใช้สมรรถภาพที่จำเป็นในการทำงาน 4. การออกแบบตารางการชี้แนะ เป็นการช่วยให้จัดการชี้แนะภายในเวลาที่เหมาะสม 5. การดำเนินการแบบชี้แนะ โดยการดำเนินการตามแบบการชี้แนะสามารถแบ่งออกเป็น 5 ดังนี้ 1. การเตรียมการ 2. การนำเสนอสมรรถภาพที่จะเรียน 3. การให้ผู้รับการชี้แนะได้ฝึกปฏิบัติ 4. การให้ข้อมูลป้อนกลับ 5. การประเมินและติดตามผลทั้งหมด

ศิริพงศ์ นาก้อนทอง (2563) กล่าวโดยสรุป กระบวนการของการนิเทศแบบสอนแนะ ที่เป็นเครื่องมือพัฒนาความสามารถของบุคลากรทุกระดับ การสอนแนะเป็นเทคนิคหนึ่งในการพัฒนางานที่มีประสิทธิภาพ การสอนแนะเป็นการส่งเสริมให้บุคลากรสามารถทำงานและเรียนรู้งานไปด้วย นำไปสู่ทักษะความชำนาญในการทำงาน สรุปกระบวนการชี้แนะ ได้ดังนี้ 1. สร้างความร่วมมือระหว่างผู้ชี้แนะกับผู้รับการชี้แนะ 2. กำหนดเป้าหมายและแผนการดำเนินงาน 3. ดำเนินงานการ 4. การประเมินและการติดตามผล

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักตามแนวคิดของ Mink O.G. Owen K.Q. And Mink ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังรูปที่ 1

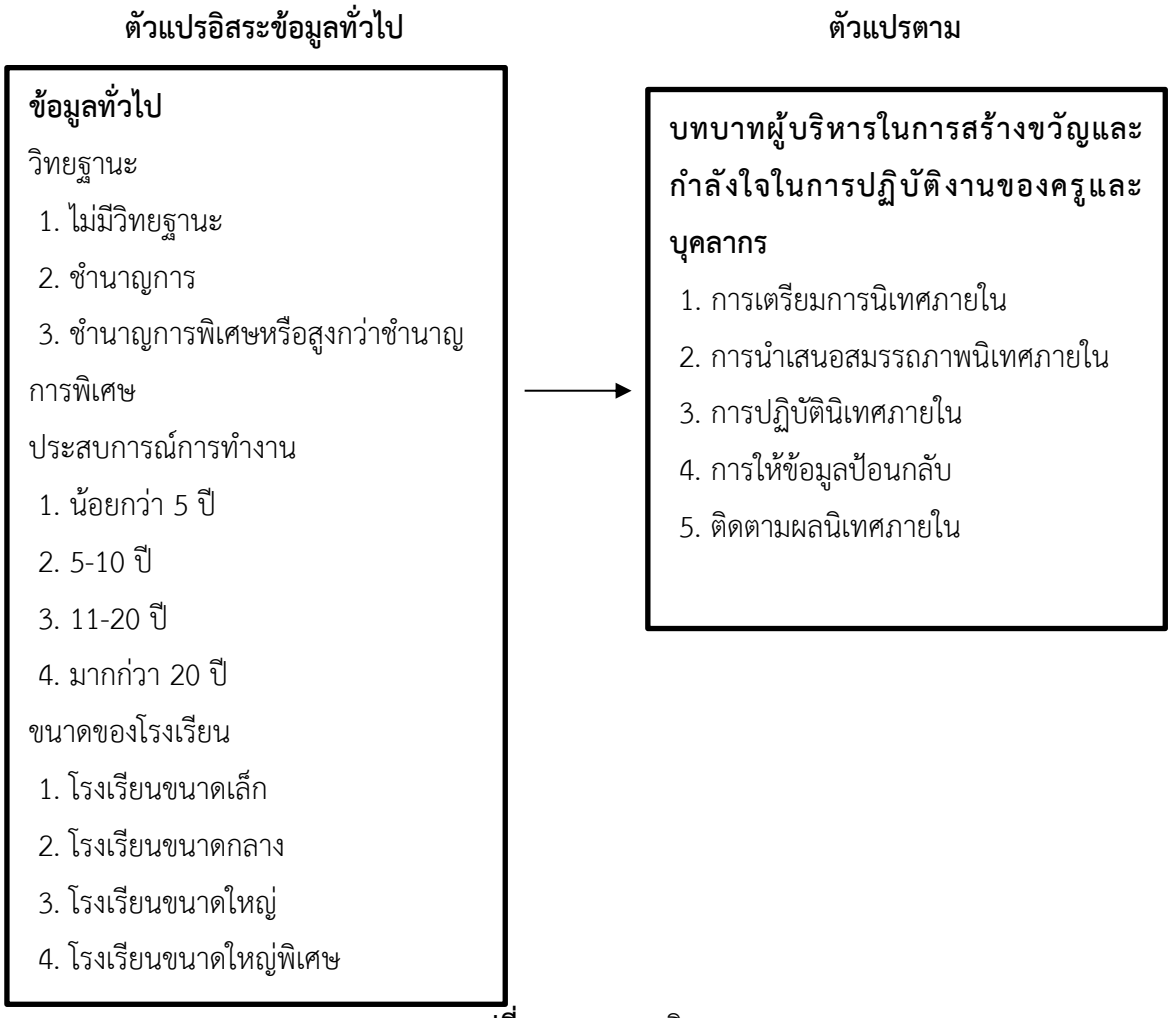

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 799 คน จาก 18 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ คือ ครู จำนวน 264 คน โดยกำหนดขนาดตัวอย่างด้วยตาราง ด้วยการเปิดตารางเครซี่และมอร์แกน ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% (Krejcie & Morgan, 1970, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2556) แล้วการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นฐาน แล้วเทียบสัดส่วนครูในโรงเรียนแต่ละขนาด จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากรายชื่อครู แบบไม่ใส่คืนกลับจนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย วิทยฐานะ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (1967, อ้างถึงใน วัชรพัทธ์ เหล่างาม, 2565)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์นำมาจัดเรียงลำดับแล้วลงรหัส เพื่อประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใน ตอนที่ 1 โดยการหาความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะของโรงเรียน โดยนำค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามแต่ละข้อไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายของค่าเฉลี่ย และใช้จุดกึ่งกลางระหว่างระดับเป็นจุดแบ่งการวิเคราะห์ตามแนวคิดของเบสท์ (วัชรพัทธ์ เหล่างาม, 2565)

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามตัวแปร วิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน สถิติที่ใช้คือค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ซึ่งถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการทดสอบ LSD (Least Significant Difference) เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.88 มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5 - 10 ปี จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 40.91 และส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า คือ ด้านการเตรียมการนิเทศภายใน ด้านการปฏิบัตินิเทศภายใน ด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ และด้านการนำเสนอสมรรถภาพนิเทศภายใน อยู่ในระดับมากสุดทุกด้าน ส่วนด้านที่มีค่าต่ำสุด คือ ด้านการติดตามผลนิเทศภายใน

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน การเปรียบเทียบการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ตามความคิดเห็นของครู จำแนก ตามตัวแปรวิทยฐานะ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน พบว่า แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย การบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ พบว่าอยู่ใน ระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนอย่างรอบคอบ ทั้งในเรื่องการกำหนดเป้าหมาย การจัดสรรทรัพยากร และการจัดทำแผนงานที่ชัดเจน การเตรียมการที่ดีช่วยแก้ไขข้อผิดพลาดในการดำเนินงาน และเพิ่มความมั่นใจในกระบวนการนิเทศ อีกทั้ง ผู้บริหารมีการดำเนินงานที่สอดคล้องกับแผนการนิเทศอย่างเป็นระบบ การจัดการที่มีขั้นตอนและกระบวนการชัดเจน ทำให้ครูในสถานศึกษามีความเข้าใจในบทบาทและหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ส่งผลให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ พบว่าอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพัทธ์ เหล่างาม (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสริญาภรณ์ โชคแสน (2561) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากทุกด้าน ส่วนรายด้านผู้วิจัยขออภิปรายผลดังนี้

ด้านการเตรียมการนิเทศภายใน โดยรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนทรัพยากร สื่อการสอนที่มีความสอดคล้องกับเนื้อหา และมีส่วนร่วมในการจัดสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสมในการส่งเสริมการจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ โดยที่ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการวางแผนเชิงปฏิบัติที่มีความเชื่อมโยงกับการนำไปใช้จริงในห้องเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงศ์ นาก้อนทอง (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงอ้อย ไชยดี (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า มีอยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการนำเสนอสมรรถภาพนิเทศภายใน โดยรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีแนวทางที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการปรับปรุงเป้าหมายการเรียนรู้ของผู้รับการนิเทศ ซึ่งทำให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ได้สำเร็จ เป็นสิ่งที่สะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารในการสร้างความเข้าใจในเป้าหมายที่สำคัญและช่วยให้ผู้รับการนิเทศเห็นเส้นทางสู่ความสำเร็จได้อย่างชัดเจน อีกทั้งผู้บริหารยังดำเนินกระบวนการฝึกฝนและพัฒนาโดยใช้การชี้แนะได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะช่วยส่งเสริมทักษะและความสามารถของผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนาได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพัทธ์ เหล่างาม (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส นาบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาโปรแกรมการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงศ์ นาก้อนทอง (2563) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก

ด้านการปฏิบัตินิเทศภายใน โดยรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความมุ่งมั่นในการนิเทศแบบชี้แนะอย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ ร่วมทั้งมีบทบาทในช่วยเสริมสร้างสนับสนุนและคอยกระตุ้นให้ครูพัฒนาความรู้เกี่ยวกับการสร้างสื่อการสอน เครื่องมือทางการเรียนรู้ต่าง ๆ อีกทั้งผู้บริหารเองยังให้ความสำคัญกับการเปิดพื้นที่สำหรับครูในการสอบถามหรือขอคำปรึกษา ซึ่งช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและครู และสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พวงอ้อย ไชยดี (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส นาบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาโปรแกรมการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนว

ทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านการให้ข้อมูลป้อนกลับ โดยรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความเป็นกัลยาณมิตรในการนิเทศ เป็นการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกที่สร้างความไว้วางใจและแรงจูงใจให้ครูผู้สอนเปิดใจรับคำแนะนำและปรับปรุงการสอน ร่วมทั้งผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) ที่เป็นการสร้างพื้นที่ให้ครูสามารถแลกเปลี่ยนปัญหาและแนวทางแก้ไขร่วมกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพัทธ์ เหล่างาม (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า พบว่า อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส นาบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาโปรแกรมการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา อุ่นรัมย์ (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก

ด้านการติดตามผลนิเทศภายใน โดยรวมพบว่าอยู่ใน ระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารมีความใส่ใจในการบริหารจัดการข้อมูล การจัดเก็บรายงานผลการนิเทศที่เป็นระบบ ซึ่งช่วยให้สามารถเรียกดูและใช้ข้อมูล เพื่อวิเคราะห์และปรับปรุงกระบวนการนิเทศได้อย่างสะดวก อีกทั้งยังให้ความสำคัญกับการสื่อสารและประสานงานระหว่างคณะนิเทศและครู ในการสร้างความเข้าใจร่วมกันและการสนับสนุนให้เกิดความร่วมมือในกระบวนการนิเทศ และสนับสนุนให้มีช่องทางแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับความก้าวหน้าและปัญหาในกระบวนการนิเทศให้ครูได้รับทราบ ส่งผลให้สามารถแก้ไขปัญหาได้อย่างรวดเร็ว เป็นการสนับสนุนครูให้มีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชรพัทธ์ เหล่างาม (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิทวัส นาบำรุง (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัย การพัฒนาโปรแกรมการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการวิจัยพบว่า อยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ จำแนก ตามตัวแปรวิทยฐานะ ตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน และตามตัวแปรขนาดของโรงเรียน พบว่ามีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานการบริหารงานนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้กระบวนการแบบชี้แนะ ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารส่งเสริมการพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้ที่ใช้ได้จริงในห้องเรียน โดยจัดประชุมเชิงปฏิบัติการและสนับสนุนให้ครูร่วมออกแบบแผนการสอนที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ควรจัดสรรงบประมาณเพียงพอ เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดหาสื่อการสอนที่ทันสมัยและตอบโจทย์การเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ หรือการพัฒนาสื่อการเรียนที่ส่งเสริมการมีส่วน และเพื่อให้การดำเนินการดังกล่าวมีประสิทธิภาพ รวมถึงพัฒนาทักษะการนิเทศและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ผ่านการอบรมที่เน้นความหลากหลายและการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาผู้บริหาร โดยมุ่งเน้นหลักสูตรอบรมที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาทักษะการนิเทศและการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในความหลากหลายของบุคลากรและออกแบบกระบวนการนิเทศที่ตอบโจทย์ความต้องการของครูอย่างรอบด้าน นอกจากนี้ ควรศึกษาวิธีเก็บข้อมูลจุดแข็ง จุดที่ต้องพัฒนา และความต้องการเฉพาะของครูอย่างเป็นระบบ เช่น การใช้แบบประเมิน การสังเกตในชั้นเรียน หรือการสนทนาเชิงลึก เพื่อพัฒนากระบวนการนิเทศที่มีประสิทธิภาพ และลดอคติที่อาจเกิดขึ้น

บรรณานุกรม

ธัญพิชชา อุ่นรัมย์. (2565). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพ สำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 33* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU).http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/857/1/62010586028.pdf

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). สุวีริยาสาส์น.

บุญสุพร เพ็งทา. (2565). *รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University (SU). http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4261/1/60252907.pdf

บุษกร วิเศษสมบัติ. (2564). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโรงเรียนโดยใช้กระบวนการนิเทศแบบให้คำชี้แนะเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี. *วารสารการวัดผลการศึกษา, 38*(103), 205-212.

พวงอ้อย ไชยดี. (2564). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะ (Coaching) สำหรับสถานศึกษาสังกัดเทศบาล ภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

มหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU). http://202.28.34.124/dspace/ bitstream/123456789/1030/1/59010586047.pdf

ภีชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). *ระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University (SU). http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3872/1/620620048.pdf

มารุต ทรรศนากรกุล. (2560). *ปัจจัยเชิงสาเหตุของการนิเทศที่มีอิทธิพลต่อสมรรถนะครูที่สอนในโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาโครงการโรงเรียนประชารัฐ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. CHULALONGKORN UNIVERSITY (CU). https://digital.car.chula.ac.th/cgi/viewcontent.cgi?article=2382&context=chulaetd

รัศมี ภูกันดาน. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ทีมเป็นฐานในโรงเรียนมัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU). http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/326/1/58010566005.pdf

วชิรา เครือคำอ้าย และชวลิต ขอดศิริ. (2562). *การพัฒนารูปแบบการนิเทศโดยใช้กระบวนการชี้แนะและระบบพี่เลี้ยง เพื่อส่งเสริมศักยภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. Chiang Mai Rajabhat University (CMRU). http://www.cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1440

วัชรพัทธ์ เหล่างาม. (2565). *การนิเทศแบบโค้ชชิ่งของโรงเรียนอ้อมน้อยโสภณชนูปถัมภ์ สำนักงานเขตพื้นที่มัธยมศึกษาสมุทรสาคร สมุทรสงคราม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University (SU). http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/1 2 3 4 5 6 7 8 9 / 4365/1/630620082.pdf

วาสนา บุญมาก. (2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศแบบบูรณาการเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 11*(22), 29-40.

วิทวัส นาบำรุง. (2564). *การพัฒนาโปรแกรมการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU). http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1574/1/58010586033.pdf

ศิริพงศ์ นาก้อนทอง. (2563). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU). http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/999/1/58010586037.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2566). *รายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ 2566.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. http://www.sesaopkn.go.th/sesaopk/?q=download&ty=12

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2547). *การนิเทศภายในเพื่อพัฒนาบุคลากรในโรงเรียน.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *การนิเทศการศึกษาเพื่อพัฒนาการสอนและคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวทางการนิเทศการจัดการเรียนรู้เชิงรุก.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *การพัฒนาการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2564). แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อิสริญาภรณ์ โชคแสน. (2561). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะสำหรับสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Mahasarakham University (MSU). https://jeal.snru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=660&FileArticle=660-ArticleTextFile-20191031162801.pdf

บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

The Role of Internal Supervision of School Administrators under Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office

อรอนงค์ อาจอ่อนศรี[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Onanong Artonsri[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: twinsdao.dd@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 264 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาท การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the role of internal supervision of school administrators under Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office (2) to compare the roles of internal supervision of school administrators classified by education level, work experience, and school size.This research is quantitative research. The sample includes teachers of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office. 264 people by simple random method. The instrument used in the research is a questionnaire. Analyzed data using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way

variance analysis. The results of the research showed that (1) a study on the role of internal supervision of school administrators under Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office found that the overall and each aspects were at a high level. (2) Comparison of the roles of internal supervision of school administrators classified by education level, work experience, and school size, found to be different.

Keywords: The role, internal supervision, school administrators

บทนำ

การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อมุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้ง ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข รวมเป็นพลังสร้างสรรค์การพัฒนาประเทศได้อย่างยั่งยืน การนิเทศภายในโรงเรียน มีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพ การศึกษาให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา จะต้องร่วมมือร่วมใจกันดำเนินการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาในฐานะหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบการจัดการศึกษาจะต้องให้ความสำคัญของการนิเทศภายในโรงเรียน โดยกำหนดไว้ในมาตรฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้สถานศึกษาได้ใช้เป็นแนวทางในการกำหนดมาตรฐานของสถานศึกษาที่ทำให้ เกิดผลในทางการปฏิบัติ ที่หลักการนิเทศภายในโรงเรียนว่าผู้บริหารโรงเรียน ต้องถือว่าการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นงานในความรับผิดชอบโดยตรง และจะสำเร็จได้ก็จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจาก 3 ฝ่าย คือ ฝ่ายบริหาร ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ หากขาดความร่วมมือจากฝ่ายใดฝ่ายหนึ่ง การนิเทศ ภายในโรงเรียนจะไม่สามารถประสบความสำเร็จได้ ผู้บริหารโรงเรียน เป็นผู้มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการบริหารและการนิเทศ เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายของการศึกษา การบริหารเป็นการทำหน้าที่ที่กำกับการปฏิบัติงาน (กรณาธิป ชิณวงษ์, 2566)

การนิเทศภายในสถานศึกษา เป็นการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา ซึ่งมีขอบข่ายงานที่สำคัญ เป็นการจัดระบบการนิเทศ เป็นการเตรียมการจัดระบบและเตรียมการดำเนินการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาอย่างเป็นขั้นตอน การดำเนินการนิเทศ เป็นรูปแบบหรือกิจกรรมการนิเทศที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานศึกษา เป็นการดำเนินการนิเทศตามระบบที่วางแผนร่วมกันอย่างรอบคอบ การประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการการนิเทศ เป็นการตรวจสอบถึงผลสำเร็จของการดำเนินการนิเทศกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้รับการนิเทศเข้าใจรายละเอียดและมีส่วนร่วมในการประเมิน มีการวิเคราะห์ จุดเด่น จุดอ่อน ตลอดจนรวบรวมผลการประเมินเพื่อปรับปรุงพัฒนาหาทางเลือกให้การดำเนินการนิเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นการติดตาม ประสานงานเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการการนิเทศ เป็นการนำจุดอ่อนของกระบวนการนิเทศที่พบจากการวิเคราะห์ และประเมินผลการนิเทศมาวางแผนและทำการปรับปรุงกระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นและนำไปใช้นิเทศครั้งต่อไป และการแลกเปลี่ยนเรียนรู้

และประสบการณ์การจัดระบบการนิเทศ เป็นการนำผลจากความสำเร็จของการดำเนินการตามกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานไปเผยแพร่ แลกเปลี่ยนประสบการณ์กับสถานศึกษาอื่น หรือเครือข่ายการนิเทศภายในเขตพื้นที่การศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) ซึ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต้องอาศัยแรงเสริม เป็นกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเข้ามาช่วยในการดำเนินงานเพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและพัฒนาระบบการเรียนการสอนให้เอื้อซึ่งกันและกันและขับเคลื่อนสู่เป้าหมายที่มีคุณภาพที่สุด แต่การจัดการศึกษาของประเทศไทยยังไม่ประสบผลสำเร็จและยังไม่บรรลุจุดมุ่งหมายของหลักสูตร อาจมีสาเหตุสำคัญหลายประการ ได้แก่ครูยังไม่เปลี่ยนพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอน สอนโดยยึดตำราเรียนไม่เน้นกระบวนการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนลงมือปฏิบัติจริง (วารุณีย์ วงศ์สีชา, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มุ่งเน้นที่การพัฒนาวิชาชีพครู การปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน และการยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน นอกจากนี้ยังมุ่งเน้นการสนับสนุนการใช้สื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาเพื่อให้การเรียนการสอนสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาและความต้องการของชุมชน โดยการนิเทศภายใน ผู้บริหารจะมีบทบาทสำคัญในการยกระดับทันสมัย สามารถปรับปรุงการสอนและคุณภาพการศึกษา โดยช่วยให้ครูมีทักษะและความรู้ที่สนับสนุนให้นักเรียนมีผลสัมฤทธิ์ที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู และชุมชน ซึ่งเป็นพื้นฐานในการพัฒนาโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงสุด ตามวิสัยทัศน์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคือ "ภายในปี พ.ศ.2570 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์จะเป็นองค์กรแห่งนวัตกรรมการศึกษา พัฒนาผู้เรียนคุณภาพสู่สังคม" โดยมีพันธกิจด้านผู้บริหารคือ พัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา มีคุณธรรม จริยธรรม ตามมาตรฐานวิชาชีพ และมีความเชี่ยวชาญในการจัดการเรียนรู้ที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนา ของประเทศ สอดคล้องกับเป้าประสงค์ของด้านผู้บริหารสถานศึกษา มีความเป็นมืออาชีพ คิดเชิงกลยุทธ์และนวัตกรรม มีภาวะผู้นำทางวิชาการมีสำนึกความรับผิดชอบ และการบริหารแบบส่วนร่วม เพื่อบรรลุเป้าหมายการบริหารจัดการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งปัญหาจากผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ให้ความสำคัญต่อการบริหารงานในองค์กร และมีการบริหารงานไม่ชัดเจน ไม่มีแผนการนิเทศ ติดตามงานในโรงเรียน ไม่มีรูปแบบการนิเทศ การนิเทศ ติดตามการจัดการเรียนการสอนของครูไม่ต่อเนื่อง ที่สำคัญคือการไม่ปฏิบัติตามบทบาทหน้าที่ตนเอง ทำให้การดำเนินงานของโรงเรียนไม่เป็นไปตามเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาและคุณภาพผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาบทบาทของตนเองและเป็นแนวทางในการนิเทศภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพและส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษา

มีและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ ดังนี้(จรินทร์ อุตสาหะ, พรสวัสดิ์ ศิรสาตนันท์, และสุธี วรประดิษฐ์, 2563) ให้ความหมายของการนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารทางวิชาการอย่างสร้างสรรค์ ที่อาศัยการปฏิบัติงาน ร่วมกันของคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยอาศัยหลักธรรมความเป็นกัลยาณมิตร แนะแนวทางที่ถูกต้อง ยอมรับนับถือ ทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ ส่งเสริม ให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนในการจัดการเรียนการสอนของครูมีประสิทธิภาพ เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนดไว้ (ญาณี ญาณะโส, 2562) ให้ความหมาย การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันช่วยเหลือกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในโรงเรียน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด (ปุริดา จั่นแก้ว, 2565) ให้ความหมาย การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง การกระทำที่ก่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนา โดยการให้คำแนะนำ การสนับสนุน และการช่วยเหลือ เพื่อให้งานออกมาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ให้เป็นไปตามมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพ (Good, 1973) ให้ความหมาย การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง ความพยายามของผู้ที่ทำหน้า ที่นิเทศที่จะช่วยในการให้คำแนะนำแก่ครู หรือผู้อื่นที่ทำหน้าที่เกี่ยวกับการศึกษาให้สามารถปรับปรุงการสอนของตนเองให้ดีขึ้น ช่วยให้เกิดความเจริญก้าวหน้าในอาชีพ และช่วยในการพัฒนาความสามารถของครูอีกด้วย(Harris, 1985) ให้ความหมาย การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง สิ่งที่บุคลากรทาง การศึกษาในสถานศึกษาได้กระทำลงไปกับบุคคลและวัสดุสิ่งของต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาไว้หรือปรับปรุง การปฏิบัติงานของโรงเรียนในแนวทางที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่กระตุ้นและส่งเสริมการเรียนของนักเรียน

จากความหมาย ความหมายที่ได้ศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการโดยมีการวางแผน ควบคุมการตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษาโดยมีเทคนิค ชี้แนะ กระตุ้น ยั่วยุ ส่งเสริม เพื่อช่วยเหลือให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียนให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุกด้านเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนด

บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการบริหารการศึกษาเพื่อชี้แนะให้ความช่วยเหลือและความร่วมมือกับครูและบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครูและเพิ่มคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายการศึกษา โดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายแนวคิดของบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ดังนี้(เสาวลักษณ์ บุญมาก และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร, 2564) ได้กล่าวถึง บทบาท ของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ว่าประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้การช่วยเหลือครูโดยตรง 2) การเสริมสร้าง ประสบการณ์ทางวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4) การพัฒนาหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน(สุรีรัตน์ เบญกูล และนันทิยา น้อยจันทร์, 2563) ได้กล่าวถึง แนวปฏิบัติที่ดีของการนิเทศภายใน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 ว่ามี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครู โดยตรง 2) การพัฒนาทางวิชาชีพ 3) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 4) การพัฒนาหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (บรรจงรงค์ วรเศรษฐสุขศิริ, 2562) ได้กล่าวว่าบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบของ ผู้นิเทศภายในสถานศึกษา ดังนี้ 1. บทบาทเป็นผู้ประสาน (Coordinator) เช่น ประสานครูแต่ละระดับให้ช่วยเหลือซึ่งกัน และกัน ประสานชุมชน ผู้ปกครอง 2. บทบาทเป็นที่ปรึกษา (Consultant) โดยเป็นที่ปรึกษาให้คำแนะนำแก่ครู และผู้รับ การนิเทศทั่วไป 3. บทบาทเป็นผู้นำกลุ่ม (Group leader) คือ รู้วิธีที่จะทำงานร่วมกับกลุ่มให้ประสบผลสำเร็จ 4. บทบาทเป็นผู้ประเมิน (Evaluator) ได้แก่ เป็นผู้ประเมินผลการสอนประเมินผล หลักสูตร5. บทบาทในฐานะเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านหลักสูตรด้านการเรียนการสอนด้านการวัด ประเมินผล 6. บทบาทเป็นนักวิจัย เป็นผู้ที่นำผลการวิจัยเสนอแนะให้ครูใช้ และดำเนินการวิจัย โดยเฉพาะการวิจัยปฏิบัติการ 7. บทบาทเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง โดยการช่วยเหลือให้ครูมีการเปลี่ยนแปลงและ ปรับปรุงพัฒนา 8. เป็นครูต้นแบบ คือ สามารถสาธิตการสอนที่มีประสิทธิภาพแก่ครู และแนะนำวิธี การสอนแก่ครูได้(สิริชัย มะเวชะ, 2562) ได้กล่าวถึง บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายใน สถานศึกษาตามแนวคิดของ Glickman ว่ามี 5 ด้าน ได้แก่ 1) การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง 2) การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม 3) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ 4) การพัฒนาหลักสูตร และ 5) การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

สรุปได้ว่า จากความหมายและแนวคิด เกี่ยวข้องกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สรุปความได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้น จะประกอบไปด้วยภาระหน้าที่มากมาย และครอบคลุมทุกด้านไม่ว่าจะเป็น บทบาทด้านการบริหารงาน บทบาททางด้านวิชาการ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านผู้นำ ด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านการสร้างขวัญของครู ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงออกมาเหมาะสมกับตำแหน่งหน้า ที่ในขณะนั้น ให้บรรลุผลสำเร็จตามที่สถานศึกษาตั้งความมุ่งหมายไว้กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในการให้ความช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา สนับสนุนแนะนำซึ่งกันและกัน ในการพัฒนาปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของครู เพื่อให้เกิดผลการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนที่สูงขึ้น

กรอบแนวคิด

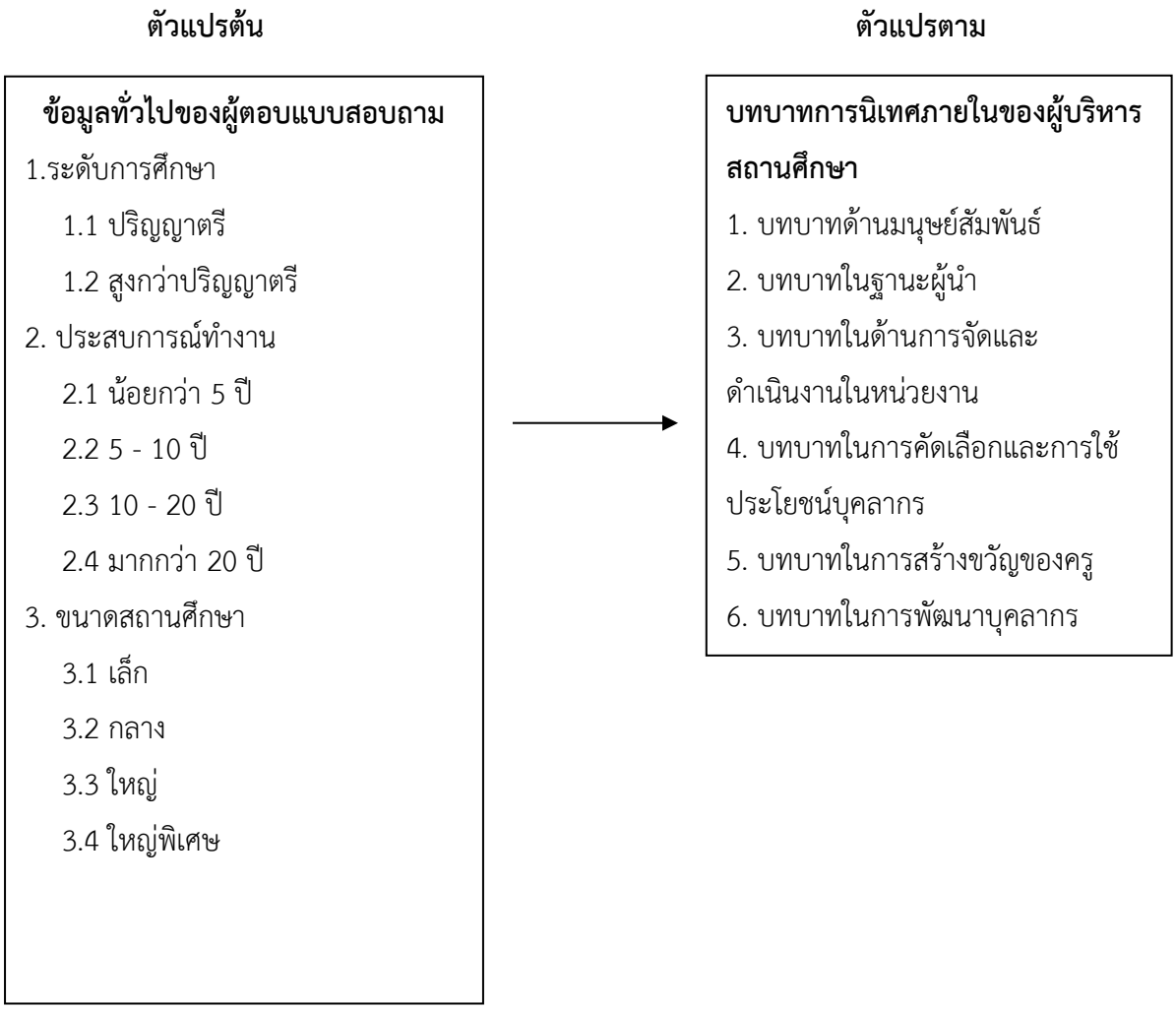

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 842 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูป ของเครซี่ และมอร์แกน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นฐาน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling with out replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านบทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านบทบาทด้านการเป็นผู้นำ ด้านบทบาทในด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านบทบาทในการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านบทบาทในการสร้างขวัญของครูและด้านบทบาทในการพัฒนาบุคลากร มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (Likert, 1967, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อประมวลผลและหาค่าทางสถิติ โดยใช้สถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ลักษณะบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้ค่าเฉลี่ย (($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (T-Test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test

4. การทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการทดสอบ Least Significant Difference (LSD) เพื่อเปรียบเทียบค่าสถิติทดสอบรายคู่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า มีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 48.1 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 51.9 ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 5–10 ปี จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 37.9 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่มีระดับมากที่สุด คือ ด้านบทบาทในด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านบทบาทในการพัฒนาบุคลากร ด้านบทบาทในการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านบทบาทในฐานะผู้นำ ด้านบทบาทในการสร้างขวัญของครู และด้านบทบาทด้านมนุษยสัมพันธ์ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจาก ผู้บริหารมีการจัดการด้านการนิเทศภายใน ตามมาตรฐานการนิเทศภายใน ที่มาตรฐานการศึกษาของชาติ ที่มุ่งเน้นคุณภาพของผู้เรียน ที่มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ มีทักษะด้านวิชาการ อาชีพ การเป็นผู้นำและการสร้างนวัตกรรม กระบวนการพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งการนิเทศภายในสถานศึกษา การนิเทศภายในสถานศึกษา จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนาปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการการศึกษาในสถานศึกษาเพื่อให้ผู้บริหารและครูผู้สอนมีความรู้ความเข้าใจด้านการบริหารจัดการ ด้านหลักสูตร การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ รวมทั้งการปฏิบัติงานอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น เพราะเป็นกิจกรรมที่ให้ผู้ปฏิบัติงานภายในสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานในขอบเขตที่ตนเองรับผิดชอบประสบผลสำเร็จเป็นไปตามมาตรฐานและสอดคล้องกับระเบียบวิธีการที่กำหนดไว้ การนิเทศภายในโรงเรียน จึงเป็นยุทธวิธีที่ผู้เกี่ยวข้องควรหาแนวทางดำเนินการปรับปรุงการจัดการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารในการนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญมาก ประกอบด้วย ด้านบทบาทมนุษย์สัมพันธ์ ด้านบทบาทในฐานะผู้นำ ด้านบทบาทในด้านการจัดและดำเนินงานในหน่วยงาน ด้านบทบาทในการคัดเลือกและการใช้ประโยชน์บุคลากร ด้านบทบาทในการสร้างขวัญของครู ด้านบทบาทในการพัฒนาบุคลากร เพื่อช่วยเหลือครูผู้สอนโดยตรงให้มีการปรับปรุงการสอนด้วยตัวครูอย่างสม่ำเสมอ การพัฒนาการทำงานกลุ่ม โดยการวางแผนแก้ปัญหา และกำหนดเป้าหมายของกลุ่มร่วมกัน การพัฒนาหลักสูตรโดยการปรับกิจกรรมการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับสภาพและความต้องการของผู้เรียน การวิจัยเชิงปฏิบัติการเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนในการพัฒนาการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัญชนา นิมะ, 2567) ที่ได้ศึกษาวิจัยการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้ จังหวัดนราธิวาส พบว่า การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปริญญา อำภวา และ กฤษกนก ดวงชาทม, 2566) ได้ศึกษาวิจัยแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1 พบว่า การนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิตยาพร แซ่ตั้ง, 2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยชุดนิเทศฝึกปฏิบัติการเพื่อส่งเสริมความสามารถในการพัฒนานวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครูปฐมวัย ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัส โคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาได้ดำเนินการนิเทศภายในโดยจัดทำชุดนิเทศฝึกปฏิบัติการสำหรับครูปฐมวัยทำให้ครูมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดประสบการณ์เรียนรู้ สำหรับเด็กปฐมวัย หลังใช้ชุดนิเทศฝึกปฏิบัติการ ครูมีความสามารถในการพัฒนา

นวัตกรรมการจัดประสบการณ์เรียนรู้ของครู ในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา (COVID-19) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก

2. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ในกระบวนการนิเทศการศึกษาที่มุ่งแก้ปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อรทัย ศรีทอง, 2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวลจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 พบว่าครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ของ (วรรณิศา อ่อนประสพ, 2562) ที่ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริพร อิ่มชื่น, 2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงานโดยรวม แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ตามตัวแปรขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงศ์, 2567) ที่ได้ทำการวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครู ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการนิเทศภายในโรงเรียน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (อุนนดา โชติไสว, 2565) ที่ได้ทำการวิจัยภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามขนาดโรงเรียนโดยรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรบริหารสถานศึกษา โดยนำผลการประเมินด้านการนิเทศภายในไปใช้ โดยยึดหลักความถูกต้อง มีความยุติธรรม เปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ ปลูกฝังแนวคิดเจตคติที่ดีให้กับบุคลากร มีการจัดการอบรมหรือให้ครูเข้าร่วมกิจกรรมเกี่ยวกับการส่งเสริมวิชาชีพครู เพื่อให้ครูได้ตระหนักถึงความสำคัญของวิชาชีพของตน

2. ผู้บริหารควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยในการดำเนินงานนิเทศภายใน ด้วยการส่งเสริมให้ครูและบุคลากรมีการแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน สร้างขวัญและกำลังใจของครูและบุคลากรในสถานศึกษาในการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นทีมและเกิดการการยอมรับซึ่งกันและกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการแปลกใหม่ในการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการพัฒนาการการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). แนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กรณาธิป ชิณวงษ์. (2566). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-515-file02-2024-03-14-10-59-43.pdf.

จรินทร์ อุตสาหะ, พรสวัสดิ์ ศิรสาตนันท์, และ สุธี วรประดิษฐ์. (มิถุนายน-พฤษภาคม 2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี*, *8*(2), 17–31. https://sohttps://opac.vru.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=859146506.tci-thaijo.org/index.php/U DR UAJ/article/view/244118

ญาณี ญาณะโส. (2562). การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:54496

นิตยาพร แซ่ตั้ง. (2564). *รายงานผลการใช้ชุดนิเทศฝึกปฏิบัติการ เพื่อส่งเสริมความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูผู้สอนระดับปฐมวัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1.

บรรจงรงค์ วรเศรษฐสุขศิริ. (2562). การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:54496

ปริญญา อำภวา และ กฤษกนก ดวงชาทม. (มิถุนายน-ธันวาคม 2566). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในอำเภอหนองบัวแดง จังหวัดชัยภูมิ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1. *วารสารวิจัยเพื่อการพัฒนาเชิงพื้นที่, 15*(3), 29–42. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/download/268877/179411/1071974.

ปูริดา จั่นแก้ว. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับการนิเทศภายในสถานศึกษา* สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/browse?order=ASC&rpp=20&sort_by=1&etal=-1&offset=4055&type=title&starts_with=U.

ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงค์. (2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8*(1), 327–346. https://doi.nrct.go.th//ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/jlgisrru.2024.20.

วรรณิศา อ่อนประสพ. (2562). การบริหารงานบุคคลที่ส่งผลต่อความผูกพันของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 6*(2), 85–96. https://ojs.mbu.ac.th/in dex. php /edj/article/view/845

วารุณีย์ วงศ์สีชา. (2557). การนิเทศภายในโรงเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์]. https://opac.vru.ac.th/BibDetail.aspx?bibno=8591465

ศิริพร อิ่มชื่น. (2566). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 7*(1), 310–322. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jeir/article/view/258419

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. (20 เมษายน 2567). *แผนปฏิบัติราชการ.* http://www.sesaopkn.go.th/sesaopk/?q=home

สิริชัย มะเวชะ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์). *วารสารการบริหารการศึกษา, 10*(2), 252. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/241094

สุรีรัตน์ เบญกูลและนันทิยา น้อยจันทร์. (มีนาคม-สิงหาคม 2563). แนวปฏิบัติที่ดีของการนิเทศภายในของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารการวิจัยการบริหารการพัฒนา, 10*(2), 109–120. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/JDAR/article/view/260313.

เสาวลักษณ์ บุญมากและตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร. (เมษายน-พฤศจิกายน 2564). บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2. *วารสารสุทธิปริทัศน์, 8*(1), 976-991 https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/263830.

อรทัย ศรีทอง. (สิงหาคม-ธันวาคม 2564). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สหวิทยาเขตนวลจันทร์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยครุศาสตร์สาระสนเทศ, 8*(2), 1–10. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA /article/view/255435

อัญชนา นิมะ. (2567). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการเรียนรู้จังหวัดนราธิวาส* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/7310/1.pdf

อุนนดา โชติไสว. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/20230202634 21229 145_fulltext. pdf

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ วี. อินเตอร์ พริ้นท์.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education* (3rd ed.). New York : McGraw-Hill.

Harris, B. M. (1985). *Supervisory Behavior in Education*. New Jersey : Prentice – Hall.

การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

School Budget Management under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan

มลิตา อัจกลับ[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Malita Adjaklub[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Malitacpn1@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านการศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ด้านการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร งานงบประมาณ โรงเรียน

Abstract

This research aims (1) to study the budget management of schools under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan, and (2) to compare the budget management of schools under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan by categorizing variables based on educational levels, work experience, and school size. The sample consisted of 264 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan. Data were collected using questionnaires, and the statistical methods employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The findings revealed that: (1) Regarding the study of budget

management in schools, the overall level was found to be the highest. (2) In terms of comparing budget management in schools categorized by educational level, work experience, and school size, teachers demonstrated differing opinions on school budget management.

Keywords: Management, budget work, school

บทนำ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้นำระบบงบประมาณมาใช้กับทุกสถานศึกษาในสังกัดทุกพื้นที่ จะต้องมีการจัดทำแผนกลยุทธ์ (Strategic Planning) ทั้งภายในและภายนอกหน่วยงาน (Stakeholder) มีส่วนร่วมในการจัดทำแผน มีการกำหนดภารกิจ และผลผลิต ผลลัพธ์ การปฏิบัติงานไว้อย่างชัดเจน ถือเป็นเงื่อนไขสัญญาในการได้รับและใช้จ่ายงบประมาณที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจะจัดสรรให้เป็นเงินก้อน (Block Grant) แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อจัดสรรให้แก่สถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีอำนาจในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ตามความเหมาะสม และความจำเป็นของแต่ละสถานศึกษา เพื่อให้สอดคล้องกับภารกิจ และเกิดผลผลิตที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้าตามแผนกลยุทธ์ โดยจะมีการติดตาม ตรวจสอบผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่องและเคร่งครัด ทั้งนี้มีการปรับปรุงระบบการจัดซื้อจัดจ้างให้มีขั้นตอนรัดกุมและโปร่งใส ปรับระบบการบัญชี และการเงินเป็นแบบพึงรับพึงจ่าย (Accrual Basis) ให้เชื่อมโยงกับการคำนวณความคุ้มค่าของงบประมาณที่ใช้ไปเทียบกับผลผลิตที่เกิดขึ้นเน้นการรายงานทางการเงิน และผลการดำเนินงาน เพื่อแสดงความโปร่งใส และมีประสิทธิภาพประสิทธิผล ในการใช้จ่ายงบประมาณกำหนดให้มีการบริหารสินทรัพย์ที่มีอยู่ให้คุ้มค่าเกิดประโยชน์สูงสุด และการตรวจสอบภายในจะปรับเปลี่ยนไปไม่เน้นการตรวจสอบให้ถูกต้องตามระเบียบเพียงอย่างเดียว แต่จะรวมถึงการตรวจผลสัมฤทธิ์ของการดำเนินงาน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550)

การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคคลากรที่เกี่ยวข้องถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญในการรับผิดชอบ ตั้งแต่ขั้นตอนการวางแผน การบริหารงบประมาณและ การรายงานผล โดยมุ่งเน้นผลสำเร็จของงาน และการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า เพื่อให้การดำเนินงานของหน่วยงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ภายใต้งบประมาณที่จำกัด โดยสถานศึกษาจำเป็นต้องดำเนินงานตามเงื่อนไขการจัดการทางการเงิน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2550) สถานศึกษาจะต้องมีการวางแผนกลยุทธ์และวางแผนงบประมาณรายจ่ายล่วงหน้าระยะปานกลาง การคำนวณต้นทุนผลผลิต ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดสรรงบประมาณที่เน้นผลผลิต และต้นทุนต่อหน่วยของผลผลิต การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้างโดยจัดระบบและขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างให้มีประสิทธิภาพ รัดกุมและโปร่งใส กล่าวคือ การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ จะต้องมีมาตรฐานการควบคุมงบประมาณ และการกำหนดความรับผิดชอบเรื่องการบัญชีและการเงิน การบริหารสินทรัพย์เพื่อให้ใช้สินทรัพย์ที่มีอยู่ให้คุ้มค่ามากที่สุด การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน เพื่อแสดงความโปร่งใส ประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการ ใช้งบประมาณ การควบคุม

และตรวจสอบภายใน เพื่อควบคุมการใช้งบประมาณและปรับปรุงการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ, 2564)

โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมพบว่า การบริหารงานงบประมาณยังขาดประสิทธิภาพ ผู้บริหารยังไม่เข้าใจระบบการบริหารงบประมาณอย่างเพียงพอ ขาดการวางแผนการใช้งบประมาณ การบริหารการเงินในสถานศึกษาไม่เป็นระบบ ขาดแผนที่ชัดเจนในการกำหนดทิศทางการบริหารงาน ขาดการคำนวณต้นทุนผลผลิตหรือต้นทุนกิจกรรม เพื่อวางแผนการใช้จ่ายเงินให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ผู้บริหารไม่ทราบถึงระเบียบ ข้อบังคับต่าง ๆ กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ การบริหารสินทรัพย์ ไม่ได้จัดทำแผนการบำรุงดูแลรักษาทรัพย์สินของทางราชการ การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และการตรวจสอบภายใน บุคลากรที่ปฏิบัติงานยังขาดความรู้ความเข้าใจที่ถูกต้อง ทำให้เกิดปัญหาขาดประสิทธิภาพในการใช้งบประมาณ ไม่ตรงตามระเบียบ และแผนการปฏิบัติงานประจำปี ดังนั้นผู้บริหารและครูถือเป็นบุคคลที่มีความสำคัญในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาโรงเรียนในการบริหารงานงบประมาณให้มีประสิทธิภาพต่อไป (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางการแก้ไขการบริหารงบประมาณของโรงเรียนแต่ละด้าน เป็นกรอบแนวทางในการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูมีความรู้ ความเข้าใจในการบริหารงบประมาณเพื่อนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนางานบริหารงบประมาณให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณ

กระทรวงศึกษาธิการ (2562) ได้กล่าวไว้ว่า กระบวนการจัดการทรัพยากรทางการเงินของหน่วยงานต่าง ๆ ภายใต้กระทรวง เพื่อให้การจัดสรรและการใช้จ่ายงบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด โดยเน้นที่การสนับสนุนการดำเนินงานตามนโยบายด้านการศึกษา ซึ่งกระบวนการนี้ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญดังนี้ 1) การวางแผนงบประมาณ เป็นการกำหนดทิศทางและแนวทางการจัดสรรงบประมาณที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศ รวมถึงการกำหนดเป้าหมายและ

ผลลัพธ์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นในแต่ละปีงบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ การแบ่งสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานต่าง ๆ ภายในกระทรวง โดยคำนึงถึงความสำคัญและความจำเป็นของแต่ละโครงการหรือกิจกรรม 3) การควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณ การตรวจสอบและควบคุมการใช้งบประมาณให้เป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้ และป้องกันการใช้งบประมาณอย่างไม่ถูกต้อง รวมถึงการติดตามผลการใช้จ่ายและการปรับปรุงแผนงานตามความเหมาะสม 4) การประเมินผลและการรายงานผลการใช้จ่ายงบประมาณ การประเมินผลการใช้งบประมาณว่าได้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้หรือไม่ และการรายงานผลให้แก่หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการบริหารงานงบประมาณในอนาคต

ชุติมา พวงทอง (2563) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณในสถานศึกษาเป็นการดำเนินงาน บริหารงบประมาณ ที่เกี่ยวกับการใช้จ่ายเงินที่ได้รับจัดสรรจากภาครัฐ และรายได้อื่น โดยมีการ บริหารการเงินอย่างมีระบบ มีการควบคุมการดำเนินงานทางด้านการเงินให้มีประสิทธิภาพตาม หลักเกณฑ์และมาตรฐานการเงิน เพื่อให้เกิดการจัดการทรัพยากรของสถานศึกษาอย่างประหยัด คุ้มค่า และเกิดประสิทธิผล โดยเน้นการบริหารจัดการที่ผลการดำเนินงานกับงบประมาณมีความสอดคล้อง กับหลักธรรมาภิบาล และเกิดประโยชน์มากที่สุด

ดรัณภพ เย็นวัฒนา (2562) กล่าวว่า งบประมาณเป็นเงินที่ทางราชการจัดสรรให้ สถานศึกษา เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาและจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน โดยอาศัยการวางแผน ทางการเงิน การจัดการและใช้จ่ายเงินงบประมาณให้ถูกต้องและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ สถานศึกษา โดยการบริหารงานงบประมาณเป็นการบริหารจัดการภายในสถานศึกษา ที่เกี่ยวข้องกับ การเงิน พัสดุ และการจัดการงบประมาณและพัสดุในโรงเรียน ซึ่งการบริหารงานงบประมาณที่ดีจะ ก่อให้เกิดประสิทธิผลในด้านการจัดการศึกษาของโรงเรียน จะเห็นได้จากหน่วยงานทางการศึกษาได้ ให้อำนาจสถานศึกษาในการบริหารจัดการ งบประมาณอย่างมีอิสระ เพื่อให้เกิดความคล่องตัวในการ ปฏิบัติงาน ซึ่งโรงเรียนจะต้องมี การวางแผนงบประมาณ ควบคุม ตรวจสอบ และมีการประเมินผล การใช้จ่ายงบประมาณ อีกทั้งสนับสนุนงบประมาณเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด ในการจัดการศึกษาให้กับผู้เรียน

จารุวรรณ มาแต้ม (2561) กล่าวว่า การบริหารงบประมาณในโรงเรียน เป็นการวางระบบ การบริหารการเงินของโรงเรียนซึ่งเป็นระบบที่ส่งเสริมและสนับสนุนให้โรงเรียนมีความอิสระและ คล่องตัว ในการบริหารการเงินตามแนวทางการบริหารจัดการที่ใช้โรงเรียนเป็นฐาน (School-based management: SBM) ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ยึดหลักการกระจายอำนาจ การมีส่วนร่วม ในทุก ระดับ การบริหารจัดการตนเอง และการมีส่วนร่วมในการตรวจสอบ โดยโรงเรียนจะต้องแสดงแผน รายได้และแผนการใช้จ่ายเงิน มีการควบคุม กำกับดูแลการดำเนินงานทางการเงินให้เป็นไปตามเกณฑ์ ที่กำหนด มีระบบข้อมูลที่เชื่อถือได้เป็นปัจจุบันและครอบคลุมการดำเนินการทางการเงินทุกด้าน

วีระพงษ์ ก้านกิ่ง (2560) ให้ความหมายของการบริหาร งบประมาณ หมายถึง กิจกรรมที่ผู้บริหารและหน่วยงาน ตลอดจนผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ ดำเนินการอย่างมีระบบในการใช้จ่ายเงินหรือก่อหนี้ผูกพันให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของ หน่วยงานอย่างถูกต้อง และมีประสิทธิภาพ สรุปการบริหารงบประมาณ หมายถึง การจัดทำแผนงบประมาณ ในการ คำนวณค่าใช้จ่ายและจัดสรรทรัพยากรตามโครงการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและ

วัตถุประสงค์ที่หน่วยงานได้กำหนดไว้ รวมถึงการบริหารกิจกรรมขององค์กรให้ถูกต้องตาม ระเบียบ และได้ประโยชน์สูงสุด

สุมาลี ทองกาญจน์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณเน้นการจัดการและใช้จ่ายงบประมาณในองค์กร โดยมีจุดเด่นในเรื่องของ การใช้เทคโนโลยีและการตรวจสอบการใช้จ่าย เพื่อให้เกิดการบริหารงบประมาณที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยระบุว่า การตรวจสอบและควบคุม การบริหารงบประมาณต้องการระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้จ่ายเป็นไปตามแผนที่กำหนดและตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหารงบประมาณไม่เพียงแค่การจัดสรรทรัพยากรเท่านั้น แต่ยังต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความคุ้มค่าและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากรที่จัดสรรไป

ชัย จิตรสมบูรณ์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณที่ดีเน้นที่การ วางแผนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งรวมถึงการวางแผนที่ชัดเจน การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการวางแผนที่ชัดเจนและมีความแม่นยำในการกำหนดงบประมาณตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการบรรลุ การเชื่อมโยงกับเป้าหมายองค์กร การจัดสรรงบประมาณควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อให้การใช้จ่ายทรัพยากรทางการเงินนั้นมีความคุ้มค่าและตรงตามความต้องการขององค์กร การประเมินผล การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถปรับแผนการใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า กรอบแนวคิดในการบริหารงานงบประมาณไว้ 7 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผนงบประมาณ 2) ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตหรือต้นทุนกิจกรรม 3) ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง 4) ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ 5) ด้านการบริหารสินทรัพย์ 6) ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน 7) ด้านการตรวจสอบภายใน

จากการศึกษาแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารงบประมาณ คือ การกำหนดทิศทางของแผนงาน การปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน งบประมาณเป็นสิ่งที่ทำให้งานเดินต่อไปจนสำเร็จและบรรลุตามวัตถุประสงค์ ด้วยมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน 1) ด้านการวางแผนงบประมาณ 2) ด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตหรือต้นทุนกิจกรรม 3) ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง 4) ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ 5) ด้านการบริหารสินทรัพย์ 6) ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และ 7) ด้านการตรวจสอบภายใน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2567) ได้กล่าวไว้ว่า โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ครอบคลุมพื้นที่ 8 อำเภอของจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีโรงเรียนในสังกัดทั้งหมด 18 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนประจวบวิทยาลัย โรงเรียนอ่าวน้อยวิทยาคม โรงเรียนหว้ากอวิทยาลัย โรงเรียนทับสะแกวิทยา โรงเรียนบางสะพานวิทยา โรงเรียนธงชัยวิทยา โรงเรียนชัยเกษมวิทยา โรงเรียน บางสะพานน้อยวิทยาคม โรงเรียนกุยบุรีวิทยา โรงเรียนยางชุมวิทยา โรงเรียนเมืองปราณบุรี โรงเรียนปากน้ำปราณวิทยา โรงเรียนเตรียมอุดมศึกษาพัฒนาการปราณบุรี โรงเรียนหัวหิน โรงเรียนหัวหินวิทยาคม โรงเรียนหนองพลับวิทยา โรงเรียนสามร้อยยอดวิทยาคม

กรอบแนวคิด

การศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

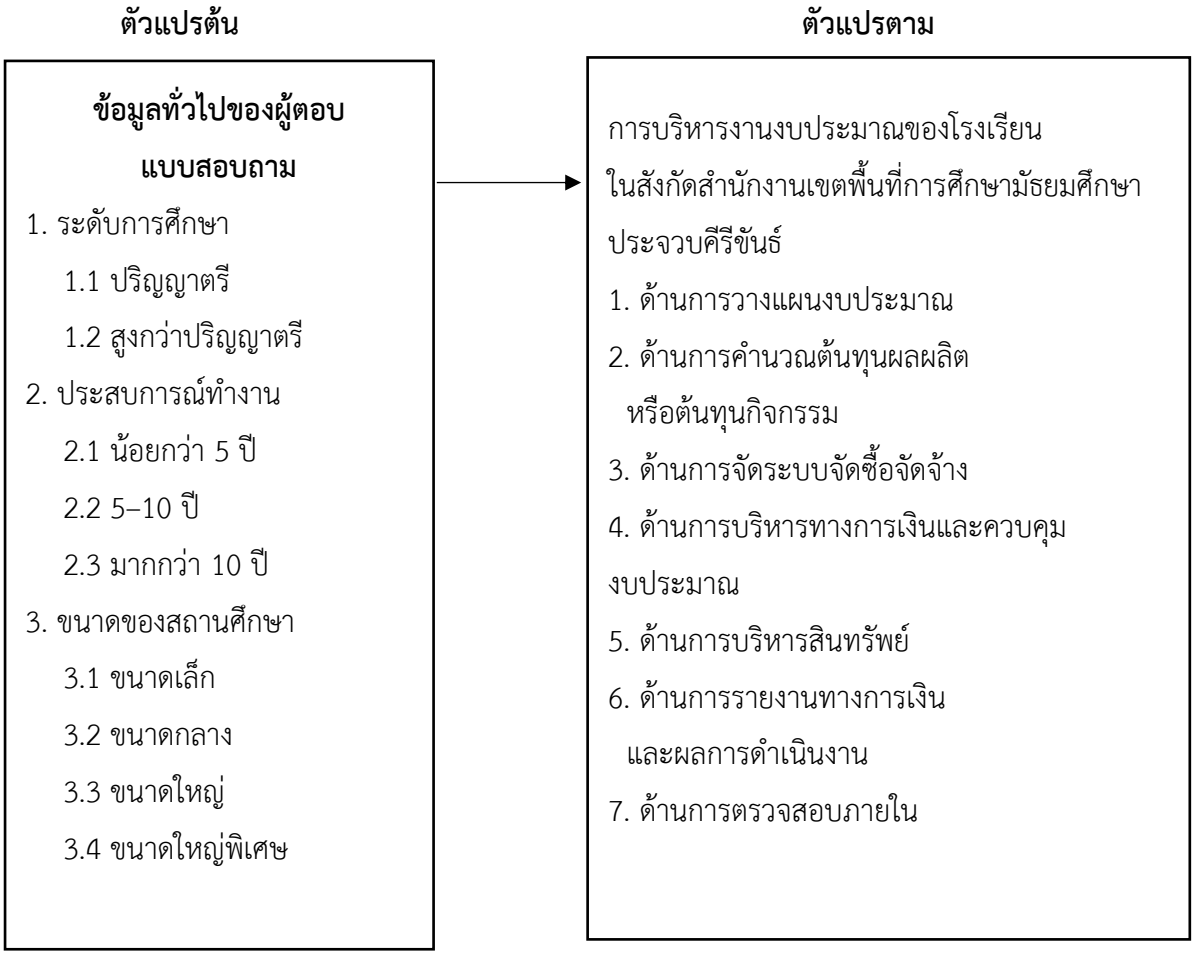

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 842 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 264 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นฐาน และเทียบสัดส่วนของครูในแต่ละโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling with out replacement) จนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert, 1967 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อประมวล และหาค่าทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)
2. การวิเคราะห์ศึกษาการ ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน
3. การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ตามความคิดเห็นของครู จำแนกตามตัวแปร ประสบการณ์ทำงาน ขนาดของโรงเรียน และระดับการศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ซึ่งถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการทดสอบ LSD เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 62.10 มีประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 43.20 และส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.80

2. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงตามอันดับจากมากไปหาน้อย ตามอันดับดังนี้ ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด รองลงมา คือ ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ ด้านการตรวจสอบภายใน ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ด้านการบริหารสินทรัพย์ และด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตหรือต้นทุนกิจกรรม ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกัน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณ แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.54 แสดงให้เห็นว่า โรงเรียนในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการจัดการทรัพยากรทางการเงินอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการวางแผน การจัดสรร การใช้จ่าย การติดตามผล และการประเมินผล นอกจากนี้ยังแสดงถึงความพร้อมของโรงเรียนในการดำเนินงานที่โปร่งใสและตรวจสอบได้และมองเห็นความโปร่งใสในกระบวนการทำงานและเพิ่มคุณภาพในการปฏิบัติงานและการบริหารของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของสุมาลี ทองกาญจน์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณเน้นการจัดการและใช้จ่ายงบประมาณในองค์กร โดยมีจุดเด่นในเรื่องของ การใช้เทคโนโลยีและการตรวจสอบการใช้จ่าย เพื่อให้เกิดการบริหารงบประมาณที่โปร่งใสและมีประสิทธิภาพ โดยระบุว่า การตรวจสอบและควบคุม การบริหารงบประมาณต้องการระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าการใช้จ่ายเป็นไปตามแผนที่กำหนดและตอบสนองวัตถุประสงค์ขององค์กร การบริหารงบประมาณไม่เพียงแค่การจัดสรรทรัพยากรเท่านั้น แต่ยังต้องมีการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อตรวจสอบความคุ้มค่าและประสิทธิผลของการใช้ทรัพยากรที่จัดสรรไป และสอดคล้องกับแนวคิดของ ชัย จิตรสมบูรณ์ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงบประมาณที่ดีเน้นที่การวางแผนที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร ซึ่งรวมถึงการวางแผนที่ชัดเจน การบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิภาพต้องเริ่มจากการวางแผนที่ชัดเจนและมีความแม่นยำในการกำหนดงบประมาณตามเป้าหมายที่องค์กรต้องการบรรลุ การเชื่อมโยงกับเป้าหมายองค์กร การจัดสรรงบประมาณควรสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และยุทธศาสตร์ขององค์กร เพื่อให้การใช้จ่ายทรัพยากรทางการเงินนั้นมีความคุ้มค่าและตรงตามความต้องการขององค์กร การประเมินผล การติดตามและประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้สามารถปรับแผนการใช้จ่ายได้อย่างเหมาะสมตามสถานการณ์ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพร มงคลสวัสดิ์ (2564) ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมการบริหารงบประมาณอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีการใช้เทคโนโลยีและระบบการตรวจสอบที่มีประสิทธิภาพและโปร่งใสเพื่อจัดการทรัพยากรได้อย่างเหมาะสม และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีรพงษ์ สำมา (2566) ศึกษาแนวทางการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์ กลุ่ม 1 สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในภาพรวม มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

2. การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ครูซึ่งมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีการบริหารงบประมาณของโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษา ส่งผลต่อบทบาทและโอกาสในการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์ (2563) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณในโรงเรียนที่แตกต่างกัน โดยครูที่มีการศึกษา

สูงกว่าให้ความสำคัญกับการบริหารงบประมาณที่มุ่งเน้นการพัฒนาและผลลัพธ์มากกว่า ขณะที่ครูที่มีการศึกษาต่ำกว่ามีความสำคัญกับการบริหารงบประมาณในด้านการปฏิบัติงานประจำวันมากกว่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี พรมมณี (2564) ที่ศึกษาความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าเห็นความสำคัญของการบริหารงบประมาณที่เน้นการประเมินผลและการวัดผลสำเร็จในงานมากกว่า ขณะที่ครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าให้ความสำคัญกับการใช้จ่ายงบประมาณในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อการสอนและการพัฒนาทักษะนักเรียนมากกว่า ภาพโดยรวมแตกต่างกัน

3. การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูซึ่งมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณของโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ทำงานของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลิยาภรณ์ ศรีประเทศ (2566) ที่ศึกษา การบริหารงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูมีความเห็นต่อการบริหารงบประมาณแตกต่างกัน ที่มีเพศ อายุ และประสบการณ์สอนแตกต่างกัน ส่วนขนาดของสถานศึกษาต่างกันครูมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี พรมจันทร์ (2564) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่าภาพรวมแตกต่างกัน

4. การบริหารงบประมาณของโรงเรียน ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณของโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษา ส่งผลต่อการบริหารงานงบประมาณ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราภรณ์ ธนากูลจีรวัฒน์ (2560) ศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัยพบว่า 1) ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา จำแนกตามเพศตำแหน่งหน้าที่ ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี พรมจันทร์ (2564) ได้ศึกษาสภาพ ปัญหา และแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า สภาพและปัญหาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียน จำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่าภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำผลของตัวแปรที่ศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมานำเสนอเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ตามลำดับดังนี้

1. ด้านการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้าง ครูควรนำผลการวิจัยในการการจัดระบบจัดซื้อจัดจ้างที่มีประสิทธิภาพ ช่วยเพิ่มความโปร่งใส ลดความล่าช้า และลดโอกาสการทุจริต โดยการนำเทคโนโลยี เช่น ระบบ e-GP มาช่วยในกระบวนการ พร้อมจัดทำคู่มือปฏิบัติงาน อบรมบุคลากร และตรวจสอบผลอย่างสม่ำเสมอ การดำเนินการดังกล่าวช่วยให้องค์กรใช้ทรัพยากรได้คุ้มค่า สร้างความน่าเชื่อถือ และส่งเสริมการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

2. ด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณ ครูควรนำผลการวิจัยในด้านการบริหารทางการเงินและควบคุมงบประมาณที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นการวางแผนการเงินอย่างเป็นระบบ การจัดทำงบประมาณที่สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร และการติดตามผลการใช้จ่ายอย่างโปร่งใส การนำเทคโนโลยีมาช่วยจัดทำรายงานทางการเงิน การอบรมบุคลากรด้านการบริหารงบประมาณ และการตรวจสอบภายในอย่างต่อเนื่อง จะช่วยลดความเสี่ยงทางการเงิน เสริมสร้างความโปร่งใส และเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งบประมาณให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กร

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตหรือต้นทุนกิจกรรมมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาเสนอแนะว่าควรให้หน่วยงานพัฒนาระบบการคำนวณต้นทุนที่ชัดเจนและเป็นมาตรฐาน จัดอบรมบุคลากรเพื่อเพิ่มความรู้ความเข้าใจในกระบวนการคำนวณต้นทุน และนำเทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์ที่เหมาะสมมาใช้เพื่อเพิ่มความถูกต้องและลดข้อผิดพลาดในการดำเนินงานต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ปีงบประมาณ 2564 ศธ.360องศา*. https://moe360.blog/2020/01/02/

จารุวรรณ มาแต้ม. (2561). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต* 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7653

จิตสุภา ลิขิตรุ่งโรจน์. (2563). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 6*(2), 25-40.

ชัย จิตรสมบูรณ์. (2565). การบริหารงบประมาณของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยการศึกษา, 12*(4), 34-37.

ชัยสิทธิ์ เฉลิมมีประเสริฐ. (2564). การประเมินผลการบริหารงานงบประมาณของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 8*(1), 28.

ชุติมา พวงทอง. (2563). *แนวทางการบริหารงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. etheses.aru. http://etheses.aru.ac.th/index.phppageNum_s1=2&totalRows_s1=1652

ดรัณภพ เย็นวัฒนา. (2562). *สภาพปัญหาแนวทางพัฒนาการบริหารงานงบประมาณในโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229213

ธนพร มงคลสวัสดิ์. (2564). การประเมินการใช้จ่ายงบประมาณของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา. *วารสารวิจัยและพัฒนา, 7*(9), 45-48.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ วี. อินเตอร์ พริ้นท์.

ลิยาภรณ์ ศรีประเทศ. (2566). การบริหารงบประมาณของโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานนทบุรี. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8*(3),890. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/270219

วราภรณ์ ธนากูลจีรวัฒน์. (2560). การศึกษาผลกระทบของการบริหารงบประมาณต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนในพื้นที่กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยการศึกษา, 4*(5), 313.

วีระพงษ์ ก้านกิ่ง. (2560). สภาพและปัญหาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29. *วารสารการศึกษาพื้นฐาน, 5*(2), 45-53. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JRISS/article/view/134140

วีระพงษ์ สำมา. (2566). การบริหารงานงบประมาณในระดับการศึกษาประถมศึกษา. *วารสารการศึกษาพื้นฐาน, 7*(3), 163.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567, 20 เมษายน). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567.* http://www.sesaopkn.go.th/sesaopk/?q=home/เอกสารเผยแพร่/แผนปฏิบัติการ/

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2550). แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและศาสนาตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุภาวดี พรมจันทร์. (2564). การวิเคราะห์การบริหารงบประมาณในโรงเรียนของสถานศึกษาขนาดเล็ก. *วารสารวิจัยทางการศึกษา, 6*(8), 45.

สุภาวดี พรมมณี. (2564). ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามยุทธศาสตร์ของผู้บริหารศูนย์การศึกษาพิเศษ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 7*(9), 159-170.

สุมาลี ทองกาญจน์. (2565). การบริหารงบประมาณในโรงเรียนของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษา. *วารสารการศึกษา, 10*(4), 49-52.

การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

School Safety Management under Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office

นวกร จันทรรัตน์[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Navakorn Chantararat[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: navakorn02@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 264 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านการเปรียบเทียบศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน (3) ด้านการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน พบว่าผู้บริหารควรมีการดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติความไม่ปลอดภัยของนักเรียนในปีที่ผ่านมา พร้อมจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการป้องกันอัคคีภัยและการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ความปลอดภัย โรงเรียน

Abstract

This research aimed (1) to study school safety management under the Office of the Secondary Education Service Area, Prachuap Khiri Khan; (2) to compare school safety

management classified by education level, work experience, and school size; and (3) to study recommendations on school safety management under the Office of the Secondary Education Service Area, Prachuap Khiri Khan. This research was a quantitative research. The sample consisted of 264 teachers under the Office of the Secondary Education Service Area, Prachuap Khiri Khan, by simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. The data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results found that (1) the study of school safety management under the Office of the Secondary Education Service Area, Prachuap Khiri Khan, was at a high level overall and in each aspect; and (2) the comparative study of school safety management classified by education level, work experience, and school size showed differences. (3) The study of recommendations on school safety management found that administrators should collect and analyze statistical data on student safety in the past year and develop a safety management structure in educational institutions. and continuously promote activities to develop skills in fire prevention and emergency response for students.

Keywords: Management, safety, school

บทนำ

ปัจจุบันทุกประเทศประสบปัญหาเศรษฐกิจปัญหาโรคระบาด ปัญหาสิ่งแวดล้อม เหตุการณ์ดังกล่าวส่งผลกระทบต่อทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม เทคโนโลยี อีกทั้งยังส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตและความปลอดภัยของมนุษย์ สถานการณ์ดังกล่าวไม่ได้ส่งผลกระทบเฉพาะต่อผู้ใหญ่เท่านั้น แต่ยังส่งผลกระทบต่อเด็ก และเยาวชนด้วย ทำให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสม จากการรับรู้ข้อมูล ข่าวสารที่ไม่ถูกต้อง เกิดความเสี่ยงต่อภัยต่าง ๆ ที่มีความรุนแรง และนำไปสู่ปัญหาต่าง ๆ ตามมาอย่างมากมาย ในส่วนของประเทศไทย ได้มีการจัดการแก้ไขปัญหาดังกล่าวโดยการกำหนดยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิอาชญากรรมและความรุนแรง ในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น จึงทำให้กระทรวงศึกษาธิการประกาศนโยบายและจุดเน้นประจำปี 2565 ข้อ 1 ว่าด้วย การจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัยข้อ 1.1 เร่งสร้างสถานศึกษาปลอดภัยเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นทางสังคมและป้องกันจากภัยคุกคามในชีวิตรูปแบบใหม่และภัยอื่น ๆ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงได้จัดตั้งศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (OBEC Safety Center) ศูนย์ความปลอดภัย สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและคณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษาขึ้น เพื่อส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจในสังคมให้ความ

คุ้มครอง สร้างความปลอดภัย ช่วยเหลือและเยียวยาให้กับนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2565)

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดให้สถานศึกษาปลอดภัย เพื่อป้องกันและดูแลความปลอดภัยให้กับบุคลากรทางการศึกษาและนักเรียน ในการสร้างข้อตกลงแนวทางปฏิบัติ ในการยอมรับฟังความคิดเห็นที่แตกต่างจากการแสดงออกด้านสิทธิและเสรีภาพของนักเรียนโดยการสร้างความเข้าใจในกลุ่มข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ที่มีหน้าที่หลักในการจัดการเรียนการสอนควบคู่กับการป้องกันและส่งเสริมให้นักเรียนได้แสดงออกอย่างเสรี อยู่บนพื้นฐานความเหมาะสมตามคุณลักษณะของนักเรียน โดยยึดความปลอดภัยของนักเรียนเป็นที่ตั้ง ทั้งด้าน ร่างกาย จิตใจ และสิทธิเสรีภาพทางสังคม ซึ่งจะทำให้ลดช่องว่างระหว่างนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความคิดเห็นที่ขัดแย้งและส่งผลสู่การจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2565)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยปฏิบัติการขับเคลื่อนโยบายสู่การปฏิบัติ โดยมีจำนวนโรงเรียนมัธยมศึกษาในสังกัด จำนวน 18 โรงเรียน จากการศึกษาวิเคราะห์สภาพปัญหาที่ส่งผลต่อการจัดการศึกษา พบว่าปัญหาที่ควรพัฒนาแก้ไขเร่งด่วนคือเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับนโยบายต้นสังกัด คือ นโยบายด้านความปลอดภัย เพราะเป็นพื้นฐานสู่การสร้างคุณภาพการศึกษาที่ดี และจากผลการสอบถามและเก็บข้อมูล สภาพปัจจุบันในการบริหารงานด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน18 โรงเรียน พบว่าสถานศึกษามีมาตรการความปลอดภัยในสถานศึกษาในระดับปานกลาง เนื่องจากไม่มีรูปแบบแนวทางในการบริหารจัดการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจนและเป็นรูปธรรม เช่น สถานศึกษาไม่มีการจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา ไม่มีการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและการประเมินปัจจัยเสี่ยงด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ไม่มีมาตรการในการออกแบบหรือกำหนดพื้นที่เสี่ยงที่ส่งผลต่อความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา ไม่มีการจัดทำแผนเผชิญเหตุหรือแผนความปลอดภัยของสถานศึกษาและขาดการซักซ้อมวิธีการมาตรการตามแผนเผชิญเหตุ รวมทั้งขาดการวางแผนในการจัดสภาพแวดล้อมบรรยากาศของสถานศึกษา ให้มีความปลอดภัยและการสร้างความรู้ความเข้าใจและการจัดกิจกรรมเสริมทักษะประสบการณ์ด้านความปลอดภัยให้แก่ นักเรียน ครู บุคลากรในสถานศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2565)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ซึ่งผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาบทบาทของตนเองและเป็นแนวทางในการบริหารจัดการความปลอดภัยให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อประโยชน์ในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัย

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช (2537) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษา หมายถึง การให้บริการและการขจัดอันตรายแก่เด็กที่สามารถเกิดขึ้นได้ทุกขณะตั้งแต่ขณะเดินทางมาโรงเรียนอยู่ในโรงเรียนและออกจากโรงเรียนไปสู่บ้าน

กฤษฎา ศรีสุชาติ (2559) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาที่ดำเนินงานตามมาตรการ แนวทาง หรือ กิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน ที่มุ่งเพื่อสร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียนรวมทั้งการปกป้องคุ้มครองเด็กนักเรียนจากภยันตรายต่าง ๆ ทั้งในด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ การป้องกันและแก้ไข ปัญหาอุบัติภัย และการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม โดยการดำเนินการดังกล่าวอาจอยู่ในรูปแบบของการจัดการศึกษาและหลักสูตรการเรียนการสอนด้านความปลอดภัย หรือการกำหนด มาตรการต่าง ๆ เป็นต้น

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) กล่าวว่า การสร้างความปลอดภัยให้แก่เด็กนักเรียนเป็นสิ่งสำคัญ เพราะความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจะประสบผลสำเร็จหรือไม่เพียงใด ขึ้นอยู่กับความสุขและการมีชีวิตที่ปลอดภัยทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม รู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่ส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่นรู้จักป้องกันตนเองในสภาวะคับขันและจัดการกับชีวิตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับการป้องกัน

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ได้กล่าวถึงการป้องกันว่า การป้องกัน (Prevention) คือ การดำเนินการหรือวางมาตรการเพื่อป้องกันเหตุการณ์หรือสถานการณ์ที่ไม่พึงประสงค์จากการเกิดขึ้น แนวคิดนี้มุ่งเน้นที่การป้องกันล่วงหน้าโดยไม่ให้ภัยคุกคามหรือความเสี่ยงต่าง ๆ เกิดขึ้น หรืออย่างน้อยก็ลดโอกาสในการเกิดเหตุการณ์เหล่านั้น แนวคิดนี้สามารถใช้ในหลายบริบท เช่น การป้องกันอาชญากรรม การป้องกันโรค หรือการป้องกันภัยพิบัติ

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์ (2556) ได้อธิบายแนวคิดการป้องกันภัยและความปลอดภัยในโรงเรียน โดยเน้นความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านกายภาพ จิตใจ และสังคม

เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียนการวางแผนและจัดการด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยเน้นความสำคัญของการเตรียมความพร้อมและการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น รวมถึงการฝึกซ้อมรับมือเหตุการณ์ฉุกเฉินในโรงเรียน ซึ่งเป็นการป้องกันภัยเชิงรุกและช่วยลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ครู และบุคลากรในโรงเรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการปลูกฝัง

พนมกร มั่งคั่ง (2565) ได้กล่าวถึง การปลูกฝังว่า คือ กระบวนการสร้างหรือพัฒนาให้เกิดความรู้ ทักษะ หรือคุณธรรมในบุคคล โดยมักใช้กับการพัฒนาในด้านการศึกษา การทำงาน หรือการใช้ชีวิตในสังคม โดยมีความสำคัญของการปลูกฝังในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรม ได้แก่ การปลูกฝังช่วยให้บุคคลมีคุณธรรมที่ดี สามารถแยกแยะสิ่งที่ถูกและผิด สร้างความรับผิดชอบ ช่วยให้บุคคลมีความรับผิดชอบต่อการกระทำของตน พัฒนาทักษะการใช้ชีวิต ทำให้บุคคลสามารถปรับตัวในสังคมได้ดีขึ้น ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน ช่วยให้บุคคลเรียนรู้การทำงานเป็นทีมและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ

ประจักษ์ พุ่มวิเศษ (2560) ได้กล่าวถึง การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นให้ผู้บริหาร ครู และนักเรียนมีความเข้าใจและตระหนักถึงความสำคัญของความปลอดภัยทั้งในด้านกายภาพและจิตใจ แนวคิดสำคัญคือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้และส่งเสริมพฤติกรรมที่ดี โดยการปลูกฝังความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยควรเป็นส่วนหนึ่งของหลักสูตรการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังควรมีการจัดกิจกรรมที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน เช่น การฝึกซ้อมป้องกันภัย การจัดอบรมด้านความปลอดภัย และการส่งเสริมการดูแลซึ่งกันและกันในโรงเรียนการปลูกฝังความปลอดภัยต้องทำอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โรงเรียนควรให้ความสำคัญกับการสร้างจิตสำนึกด้านความปลอดภัยตั้งแต่วัยเด็ก โดยใช้กิจกรรมและกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียนเพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ยั่งยืน

แนวคิดเกี่ยวกับการปราบปราม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2566) ได้กล่าวถึงการปราบปราม ว่าคือการดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายเมื่อเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยขึ้นในสถานศึกษาการปราบปรามประกอบด้วยขั้นตอนหลักการเผชิญเหตุและการเข้าถึงสถานการณ์การตอบสนองต่อเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยและการดำเนินการเพื่อแก้ไขสถานการณ์และป้องกันไม่ให้เกิดขึ้นอีกรวมทั้งการช่วยเหลือ เยียวยาและฟื้นฟูการให้การสนับสนุนและฟื้นฟูสภาพร่างกายและจิตใจของผู้ที่ได้รับผลกระทบการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายการปฏิบัติตามกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องอย่างถูกต้องและเป็นธรรม

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์ (2524) ได้กล่าวถึงการปราบปรามว่าเป็นการใช้กลไกและวิธีการต่าง ๆ เพื่อจัดการและควบคุมพฤติกรรมที่เป็นภัยหรือขัดขวางความสงบเรียบร้อยในสังคม การปราบปรามในที่นี้ไม่ได้หมายถึงแค่การลงโทษหรือการใช้กำลัง แต่รวมถึงการใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคมอย่างมีระบบและยั่งยืน โดยมีการใช้วิธีการที่ครอบคลุมทั้งด้านการป้องกัน, การบังคับใช้กฎหมาย, และการฟื้นฟูเพื่อให้สังคมสามารถรักษาความสงบเรียบร้อยได้ในระยะยาว

สุรชาติ บำรุงสุข (2563) ได้กล่าวถึงการปราบปรามว่า การปราบปรามเป็นกลยุทธ์ที่ใช้ในการควบคุมพฤติกรรมที่เป็นภัยต่อสังคมผ่านการบังคับใช้กฎหมายและการลงโทษที่มีผลกระทบต่อผู้กระทำผิด โดยในบางกรณีการปราบปรามยังรวมถึงการเสริมสร้างการรับรู้เพื่อป้องกันการเกิดพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมตั้งแต่ต้น

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ผู้วิจัยได้ยึดหลักตามแนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2565) ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังรูปที่ 1

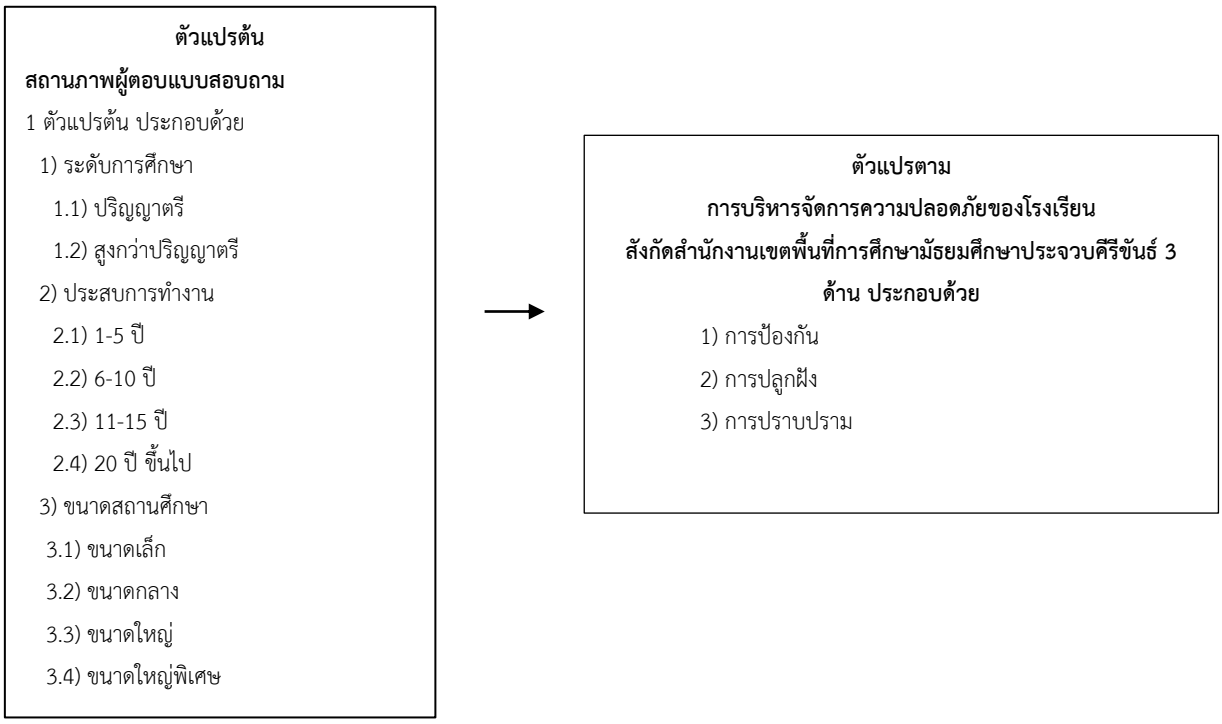

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูป ของเครซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นฐาน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling with out replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert, 1967 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์นำมาจัดเรียงลำดับแล้วลงรหัส เพื่อประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใน ตอนที่ 1 โดยใช้ความถี่ และค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน ใช้ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน โดยจำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (T-Test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 39.80 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 60.20 ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 29.20 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 31.10

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการป้องกัน ด้านการปราบปราม และด้านการปลูกฝัง ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน แตกต่างกัน

4. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารควรมีการดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติความไม่ปลอดภัยของนักเรียนในปีที่ผ่านมา พร้อมจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และควรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการป้องกันอัคคีภัยและการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน เนื่องจากโรงเรียนเป็นพื้นที่ที่ต้องปลอดภัยสำหรับนักเรียน ครู และทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง การป้องกัน การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัย และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการสร้างสภาพแวดล้อมที่มั่นคง ส่งเสริมคุณภาพชีวิตและการเรียนรู้อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพักตร์ เลยกลาง (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา โดยรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เนื่องมาจากการบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นนโยบายสำคัญของกระทรวงศึกษาธิการที่โรงเรียนจะต้องให้ความสำคัญเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา และผลการวิจัยในครั้งนี้ยังสอดสอดคล้องกับผลวิจัยของอดิศร ดีปานธรรม (2561) ได้ศึกษาการพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนรวมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพปจจุบันของการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนรวมในสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากทรัพยากรบุคคลของโรงเรียนขนาดใหญพิเศษ โรงเรียนขนาดใหญ โรงเรียนขนาดกลาง และโรงเรียนขนาดเล็ก มีจำนวนที่ต่างกันจึงทำให้การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาด้านความปลอดภัยต่างกัน และยังสอดคล้องกับวิจัยของกนกอร อุนสถานนท (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยภาพรวมมีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมากส่วนรายด้านผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

ด้านการป้องกัน โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนมีมาตรการและให้ความสำคัญกับนโยบายด้านการป้องกัน การสร้างเครือข่ายการมีส่วนร่วมระหว่างครู ผู้ปกครอง และชุมชนเพื่อส่งเสริมการป้องกันภัยในโรงเรียน รวมถึงการจัดอบรมและฝึกซ้อมเพื่อเตรียมความพร้อมให้กับบุคลากรในสถานศึกษาในการรับมือกับเหตุการณ์ฉุกเฉิน เช่น อัคคีภัย หรือเหตุการณ์รุนแรงอื่น ๆ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รชตภรณ ขัยประภา และสายฝน แสนใจพรม (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการจัดการความ

ปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน พบว่า การบริหารจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ดานที่มีการดำเนินงานมากที่สุด คือ ดานมาตรการปองกัน ทั้งนี้เปนเพราะโรงเรียนสันทรายหลวง ไดมีนโยบาย วางแผน วางมาตรการปองกันที่รอบดานสำหรับนักเรียนในตลอดปการศึกษา เนื่องจากบริบทของโรงเรียน ติดอยูบริเวณถนน ที่มีการจราจรทำใหนักเรียน เกิดอุบัติเหตุบอยครั้ง และนักเรียนเกิดอุบัติเหตุจากการละเลนภายในบริเวณโรงเรียน

ด้านการปลูกฝัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะโรงเรียนสงเสริมให้ครูบุคลากรมีการปลูกจิตฝังจิตสำนึกใหกับเยาวชน เพื่อใหตระหนักถึงความสำคัญและความสูญเสียที่จะเกิดขึ้นหาก ปองกันความเสี่ยงไมได ซึ่งเปนสิ่งสำคัญที่โรงเรียนควรใหความสำคัญและสงเสริมใหเกิดการดำเนินการทั้งในแงของงบประมาณและผูเชี่ยวชาญในการอบรมใหความรู จัดทำแผนและซักซอมตาง ๆ อยางเรงดวน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทัศนวรรณ พรมโคตรและกิจพิณิฐ อุสาโห (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลาง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์รองลงมา คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ มาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาพกายและจิตใจ อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนให้ความสำคัญกับการป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในโรงเรียน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรุนแรงในโรงเรียนเป็นปัญหาที่พบได้บ่อยและส่งผลกระทบต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ผู้บริหารโรงเรียนตระหนักดีว่า การป้องกันและแก้ไขปัญหาความรุนแรงในโรงเรียนเป็นสิ่งสำคัญที่จะช่วยให้นักเรียนปลอดภัยและได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ ผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางและมาตรการในการป้องกันการเกิดความรุนแรงในโรงเรียนที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ จัดทำโครงการหรือกิจกรรมเพิ่มเติมที่สงเสริมการสร้างทักษะประสบการณและสมรรถนะดานความปลอดภัยใหแกผูเรียนมากขึ้น เชน โครงการอบรมปองกันตัวเองจากบุคคลภายนอก โครงการเรียนรูเทาทันเหตุการณดานสุขภาพจิต โครงการฝกปฏิบัติการสรางเสริมสมรรถนะดานความปลอดภัย เปนตน

ด้านการปราบปราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนมีแนวทางและมาตรการในการป้องกันการเกิดอุบัติเหตุที่ชัดเจน เช่น การกำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา มีคณะกรรมการส่งเสริมความปลอดภัยในสถานศึกษา มีการจัดอบรมให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความปลอดภัยแก่ครู บุคลากรทางการศึกษา และนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ จารุวรรณ เหยิบไธสงค (2563) ไดทำการศึกษาเรื่องการจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดปทุมธานี ผลการศึกษาพบวา โดยรวมอยู่ในระดับมาก และพิจารณารายด้านพบว่ามีการปฏิบัติเกี่ยวกับการจัดการความปลอดภัย ไดแก มีการกำหนดนโยบายมาตรการใหชัดเจน มีความตอเนื่องมีการกำหนดระเบียบขอบังคับดานความปลอดภัยทั้งภายใน และภายนอกโรงเรียน โดยการมีสวนรวมระหวางโรงเรียน ครู ผูปกครอง และชุมชน และสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชีรา ใจหวังและจันทรัศม์

ภูติอริยวัฒน์ (2561) ไดทำการศึกษาเรื่อง การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการศึกษาพบวา มีการชี้แจงใหผูปกครองทราบนโยบายและมาตรการดานความปลอดภัยของนักเรียน มีการใหความรูเกี่ยวกับการรักษาความปลอดภัย การปองกันอุบัติเหตุภายในโรงเรียนแกนักเรียน มีการจัดทำแผนการฝกอบรมดานความปลอดภัยและจัดใหมีการฝกซอมหนีไฟ เปนประจำทุกป มีการดำเนินการเพื่อประเมินคุณภาพเขาสูมาตรฐานดานการจัดการความปลอดภัยของสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ครูซึ่งมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษาของครูมีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย เนื่องจากครูที่มีระดับการศึกษาสูงมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับมาตรการความปลอดภัยและการวางแผนป้องกันที่มีประสิทธิภาพ สามารถนำความรู้และประสบการณ์มาใช้ในการประเมินความเสี่ยง และถ่ายทอดแนวทางการดูแลความปลอดภัยให้กับบุคลากรคนอื่นได้อย่างมีระบบ และครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าขาดความรู้เชิงลึกเกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติที่ซับซ้อน และต้องการการสนับสนุนจากผู้บริหารหรือเพื่อนร่วมงานที่มีประสบการณ์มากกว่า

การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน ตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูซึ่งมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ประสบการณ์ทำงานของบุคลากรในสถานศึกษามีผลต่อการบริหารจัดการความปลอดภัย ทั้งในด้านการวางแผน การตัดสินใจ และการแก้ไขปัญหา บุคลากรที่มีประสบการณ์สูง มักเชี่ยวชาญในการคาดการณ์ความเสี่ยงและวางมาตรการป้องกันที่มีประสิทธิภาพ ขณะที่บุคลากรใหม่อาจต้องการการสนับสนุนจากผู้มีประสบการณ์ โดยเฉพาะในด้านการจัดการปัญหาที่ซับซ้อน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของไชยาหานุภาพ (2563) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยในการจัดการด้านความปลอดภัยในเรื่องนโยบายแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียนแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษาแต่ละขนาดมีรูปแบบการบริหารจัดการความปลอดภัยที่แตกต่างกันตามความเหมาะสมของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุพักตร เลยกลาง (2566) ที่ศึกษาการบริหารดานความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา พบว่า การบริหารดานความปลอดภัยในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยรวมและรายดานแตกตางกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ที่ศึกษาการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2

กรุงเทพมหานคร พบว่า การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีความแตกต่างกันตามขนาดของสถานศึกษา และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ สุชีรา ใจหวัง และจันทรัศม์ ภูติอริยวัฒน์ (2561) ศึกษาเรื่องการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการจัดการความปลอดภัย จำแนกตามขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เพราะการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่สถานศึกษาควรมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัยตามมาตรฐานสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกระทรวงศึกษาธิการ

3. ผลการศึกษาข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารจัดการความปลอดภัยของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหารควรมีการดำเนินการรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลสถิติความไม่ปลอดภัยของนักเรียนในปีที่ผ่านมา พร้อมจัดทำโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา และควรส่งเสริมกิจกรรมพัฒนาทักษะด้านการป้องกันอัคคีภัยและการรับมือสถานการณ์ฉุกเฉินให้กับนักเรียนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกนกอร อุ่นสถานนท์ (2563) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีการตรวจสอบสภาพอาคารให้พร้อมใช้งานอยู่เสมอ ควรจัดให้มีป้ายหรือสัญลักษณ์เตือนในบริเวณที่จะเป็นอันตราย ควรจัดทำคู่มือ การบำรุงรักษาเครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต่าง ๆ ควรสำรวจและจัดทำข้อมูลแหล่งมั่วสุมและแหล่งอบายมุขรอบ ๆ สถานศึกษา และควรจัดประชุมวางแผนการดำเนินการด้านสุขภาพอนามัยของบุคลากรและผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของรชตภรณ์ ขัยประภาและสายฝน แสนใจพรม (2566) ได้ศึกษาเรื่องแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนสันทรายหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2 พบว่าข้อเสนอแนะแนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยด้านมาตรการการป้องกัน คือ ควรให้มีการจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา ควรวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน ควรสร้างการมีส่วนรวมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานความปลอดภัยกับชุมชนและภาคีเครือข่าย ด้านมาตรการปลูกฝัง ควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะสมรรถนะด้านความปลอดภัยในการจัดการเรียนการสอนที่บูรณาการสร้างทักษะและสมรรถนะความปลอดภัย ด้านมาตรการการปราบปราม ควรจัดทำโครงสร้างการดำเนินการด้านกฎหมายภายในสถานศึกษาและระบบสงต่อให้ถูกต้อง

ข้อเสนอแนะ

ขอเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช

1. การกำหนดนโยบายด้านความปลอดภัยผู้บริหารสถานศึกษาต้องคำนึงถึงสถิติการเกิดภัยด้านต่าง ๆ ในปีที่ผ่านมา เพื่อแนวปฏิบัติให้เกิดความปลอดภัยในทุกๆด้านและบริหารจัดการป้องกันความเสี่ยงด้านความปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานศึกษา

2. ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน และสร้างภาคีเครือข่ายจากองค์กร ชุมชนและหน่วยงานด้านความปลอดภัยต่าง ๆ เพื่อร่วมมือกันในการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปรามเหตุความไม่ปลอดภัยที่อาจจะเกิดขึ้นในสถานศึกษา

ขอเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ในการบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษาให้ครอบคลุมในด้านการมีส่วนรวมของผู้ปกครอง ชุมชน ในการดำเนินงานดานความปลอดภัยในสถานศึกษา

2. ควรมีการวิจัยความปลอดภัยในสถานศึกษาของแตละดานในรูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพ

บรรณานุกรม

กนกอร อุ่นสถานนท์. (2563). การบริหารด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 กรุงเทพมหานคร. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10*(2), 1-14.

กฤษฎา ศรีสุชาติ. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10*(3), 259-272 https://so05.tci-thaijo.org/index.php/rmuj/article/view/101951/78933

คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2565). *สถานศึกษาปลอดภัย: แนวทางการดำเนินงานเพื่อสร้างความปลอดภัยในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จารุวรรณ์ เหยิบไธสงค์. (2563). *การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/search_result.php

ไชยา หานุภาพ. (2563). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ทัศวรรณ พรมโคตร และ กิจพิณิฐ อุสาโห. (2567). การดำเนินงานสถานศึกษาปลอดภัยของผู้บริหารโรงเรียนขนาดกลางสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 1. วารสารการบริหารการจัดการ และการพัฒนาที่ยั่งยืน, 2(2), 531-540.

ประจักษ์ พุ่มวิเศษ. (2560). การปลูกฝังวัฒนธรรมความปลอดภัยในสถานศึกษา. *วารสารการศึกษาสังคมศาสตร์, 11*(2), 45-47.

ปุระชัย เปี่ยมสมบูรณ์, (2524). *ร.ต.อ. สมรรถภาพของตำรวจในการควบคุมอาชญากรรม.* กรุงเทพมหานคร : มหาวิทยาลัยมหิดล.

พนมกร มั่งคั่ง. (2565). การพัฒนาศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวชุมชนเชิงอนุรักษ์: กรณีศึกษาชุมชนคลองศกอำเภอพนม จังหวัดสุราษฎร์ธานี. *วารสารการจัดการและนวัตกรรมการพัฒนา, 2*(1), 45-60.

มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช. (2537*). ความปลอดภัยในสถานศึกษา.* นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

รชตภรณ์ ขัยประภา และ สายฝน แสนใจพรม. (2565). การจัดการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลเอกชน. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา, 19*(2), 45-60.

รชตภรณ์ ขัยประภา และ สายฝน แสนใจพรม. (2566). แนวทางการบริหารจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษาโรงเรียนสันทรายหลวง อำเภอสันทราย จังหวัดเชียงใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตแพร่, 9*(1), 91–108.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2565). *สถานศึกษาปลอดภัย: แนวปฏิบัติและมาตรการเพื่อความปลอดภัยในโรงเรียน.* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *แนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *คู่มือการปฏิบัติงานสถานศึกษาปลอดภัย.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สุชาติ ประสิทธิ์รัฐสินธุ์. (2556). *คู่มือข้อปฏิบัติและมาตรการในการรักษาความปลอดภัยในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สุชีรา ใจหวัง และ จันทรัศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารบริหารการศึกษา มศว, 15*(28), 50-61.

สุพักตร์ เลยกลาง. (2566). การบริหารด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ , 3*(1), 465-474.

สุรชาติ บำรุงสุข. (2563). *การปราบปรามอาชญากรรมในสังคมไทย: การวิเคราะห์กลยุทธ์การบังคับใช้กฎหมาย.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์วิจัยสังคมศาสตร์.

อดิศร ดีปานธรม. (2561). *การพัฒนารูปแบบการจัดการด้านความปลอดภัยแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์]. Thesis.rru. http://thesis.rru.ac.th/frontend/search

การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

The Participation in the Development of the Annual Action Plan by Teachers under the Jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office

รัสรินทร์ ธีรพัฒนศิลป์[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Russarin Teeraphattanasin[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: palm.russarin@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 264 คน ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู พบว่าโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ด้านการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ครูมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี ครู

Abstract

This research aimed to achieve two objectives (1) to study the participation in the development of the annual action plan by teachers under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office and (2) to compare the participation in the development of the annual action plan by teachers based on educational levels, work experience, and school sizes. The sample consisted of 264 teachers under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office. Data were collected using

a questionnaire. The statistical methods employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The results showed that (1) a study on the the participation in the development of the annual action plan by teachers, the overall participation was at the highest level. (2) comparison of the participation in the development of the annual action plan by teachers based on educational levels, work experience, and school sizes, opinions on teachers' participation in the participation in the development of the annual action plan by teachers differed.

Keywords: Participation, the development of the annual action plan, teachers

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉ.2) พ.ศ. 2545 และ (ฉ.3) พ.ศ. 2553 ในหมวด 5 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารงาน และการจัดการศึกษาทั้งด้าน วิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคลและการบริหารทั่วไป ไปยังคณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่ทางการศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เปิดโอกาสให้บุคคลากรภายในโรงเรียน ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า และชุมชนมีส่วนร่วมในการบริหาร และการจัดการศึกษา หรือกล่าวได้ว่าเป็นการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายได้เข้ามามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษา แนวทางการบริหารหรือการจัดการศึกษาดังกล่าวสอดคล้องกับการปฏิรูปการเมืองการปกครอง ซึ่งได้กระจายอำนาจไปให้ท้องถิ่น โดยองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีสิทธิจัดการศึกษาระดับใดระดับหนึ่งหรือทุกระดับความพร้อม ความเหมาะสม และความต้องการภายในท้องถิ่น รวมทั้งให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษาโดยเป็นผู้จัด และมีส่วนร่วมในการศึกษา อีกทั้งให้เกิดการบริหารแบบมีส่วนร่วมและเกิดประสิทธิผลของโรงเรียน เพื่อส่งเสริมให้ผู้บริหารและครูในโรงเรียนได้ทำงานร่วมกันจนก่อให้เกิดความสำเร็จ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550)

การมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนปฏิบัติการประจำปีในสถานศึกษา จึงถือว่ามีบทบาทสำคัญที่จะส่งเสริมให้การบริหารงานเพื่อพัฒนาโรงเรียนให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ คือ เพิ่มประสิทธิภาพและประสิทธิผลทางการบริหาร การทำงานของบุคลากรในโรงเรียนให้ดีขึ้น เพิ่มขวัญกำลังใจและความพอใจในการปฏิบัติงานของบุคลากร อีกทั้งช่วยให้โรงเรียนตอบสนองต่อความต้องการของสภาพแวดล้อมได้ดีขึ้น ซึ่งประโยชน์ที่ได้รับจากการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนร่วมกับผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง คือ ช่วยป้องกันไม่ให้เกิดปัญหาในอนาคต ทำให้ผู้บริหารและผู้ปฏิบัติเกิดความมั่นใจ ส่งผลให้งานมีความเป็นไปได้ เกิดความคุ้มค่า ความสะดวก การบริหารงานมีความราบรื่น ป้องกันปัญหาด้านโครงสร้างและบริหาร ตลอดจนยังเป็นแรงกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความรับผิดชอบต่อหน้าที่ โดยงานวางแผนเป็นงานที่ต้องอาศัยความร่วมมือ การมีส่วนร่วมของครู บุคลากรทุกคนในโรงเรียน ซึ่งส่งผลโดยตรงสู่ประสิทธิภาพของงาน ดังนั้นโรงเรียนจึงควรมีกระบวนการ

ที่ช่วยกระตุ้นให้ ครู บุคลากรในโรงเรียนเห็นประโยชน์ และความสำคัญของการวางแผน รวมทั้งมีการพัฒนาความรู้ทักษะด้วนการวางแผนอย่างพอเพียง เพื่อร่วมมือกันวางแผนพัฒนาการศึกษาของโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป (รัตนา กาญจนพันธ์, 2554)

การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ยังขาดการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียน จึงทำให้แผนปฏิบัติการประจำปีมีโครงการและกิจกรรมที่ไม่สอดคล้องกับวิสัยทัศน์และพันธกิจของโรงเรียน การเข้ามามีส่วนร่วมของครูในการจัดทำแผนปฏิบัติการ จึงถือว่าเป็นปัจจัยที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในการสนับสนุนและผลักดันให้การดำเนินงานของสถานศึกษาเกิดประสิทธิผล ซึ่งผู้บริหารต้องให้ความสำคัญในการมีส่วนร่วมของครูในการจัดทำแผนปฏิบัติการให้มีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ผู้บริหารสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการบริหารจัดการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

สมบูรณ์ สุขศรีงาม (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและองค์กรที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มงานต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมจึงนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในทุกระดับ การร่วมมือกันระหว่างครูและผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ส่งผลให้การวางแผนมีความรอบคอบ และมีการพิจารณาทุกมิติอย่างรอบด้าน

กมล รอดคล้าย (2562) กล่าวว่า บริบทของการศึกษาและการพัฒนาสังคม การมีส่วนร่วมไม่เพียงแต่ช่วยให้ผู้คนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของการตัดสินใจและการพัฒนาที่เกิดขึ้น แต่ยังช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความร่วมมือในกลุ่มหรือชุมชน โดยการมีส่วนร่วมสามารถเกิดขึ้นได้ในหลากหลายรูปแบบ เช่น การเข้าร่วมประชุม การแสดงความคิดเห็น การทำงานร่วมกันในโครงการ และการกำหนดนโยบาย เป็นต้น ซึ่งต้อง

ครอบคลุมทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องในสถานศึกษา ทั้งครู นักเรียน และชุมชน เพื่อให้การบริหารจัดการมีความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ตลอดจนเกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมและแนวทางการดำเนินงานใหม่ ๆ ที่ตอบสนองต่อความต้องการอย่างแท้จริง โดยเปิดโอกาสให้ทุกกลุ่มในโรงเรียนมีส่วนร่วมในการเสนอแนวคิดและแสดงความคิดเห็นในทุกขั้นตอนของการวางแผน

รังสิมา หอมปลื้ม (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายเป็นการสร้างสังคมที่เข้มแข็ง มีคุณภาพและมีความสมานฉันท์ การมีส่วนร่วมของครูผู้สอนจึงเป็นหัวใจสำคัญในการจัดทำแผนปฏิบัติการ ที่ส่งเสริมให้ครูมีบทบาทหลักในการระบุปัญหา วางแนวทางในการจัดทำแผนปฏิบัติการ และร่วมกันแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเพื่อบรรลุเป้าหมาย เนื่องจากครูเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของนักเรียนมากที่สุด อีกทั้งการมีส่วนร่วมยังช่วยให้เกิดการเรียนรู้จากประสบการณ์และมุมมองที่หลากหลายตลอดจนเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตัวเองและความเป็นผู้นำ

สุธาดา อุณากรรณ (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจและความรับผิดชอบของทุกฝ่าย โดยส่งเสริมการสื่อสารที่ดี สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การระดมความคิดเพื่อสร้างเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจนก่อนเริ่มจัดทำแผน ซึ่งการมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาความคิดสร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรมในมุมมองที่หลากหลาย แต่มีจุดมุ่งหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพและผลลัพธ์ที่ดี

Cohen and Uphoff (1977, อ้างถึงใน ชนิตา ชัยศุภวัฒน์, 2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมจำแนกได้ 3 มิติ (Dimension) ดังนี้

มิติที่ 1 มีส่วนร่วมในเรื่องอะไร (What participation are we concerned with?) แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมเป็น 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in decision – making) 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Participation in implementation) 3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ (Participation in benefits) 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in evaluation)

มิติที่ 2 ใครที่เข้ามามีส่วนร่วม (Who participation are we concerned with?) กลุ่มที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมที่มีคุณลักษณะที่แตกต่างกันล้วนส่งผลต่อการมีส่วนร่วม เช่น อายุ เพศ สถานภาพของครอบครัว ระดับการศึกษา เป็นต้น

มิติที่ 3 การมีส่วนร่วมนั้นเกิดขึ้นอย่างไร (How is participation occurring with in the project?) โดยพื้นฐานการมีส่วนร่วมจะพิจารณาเกี่ยวกับแรงกระตุ้นที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วมที่มาจากเบื้องบนหรือเบื้องล่าง แรงจูงใจที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมมาจากแหล่งที่ใดบ้าง รูปแบบของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับรูปแบบขององค์การและการมีส่วนร่วมทั้งทางตรงและทางอ้อม รวมถึงขอบเขตของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับระยะเวลาที่เข้ามามีส่วนร่วมและขอบเขตของกิจกรรมต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดการมีส่วนร่วม และประสิทธิผลของการมีส่วนร่วม จะพิจารณาเกี่ยวกับการมอบอำนาจแก่บุคคลและการปฏิสัมพันธ์ในคุณลักษณะต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในแต่ละครั้ง

จากการศึกษาแนวคิดที่ได้กล่าวมาข้างต้น สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วม คือ การสร้างความโปร่งใส เพิ่มความรับผิดชอบ และเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของร่วมกันในองค์กร นอกจากนี้ยังเป็นการสร้างเครือข่ายความร่วมมือทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ช่วยให้การปฏิบัติงานเกิดประสิทธิภาพมากขึ้นและตอบสนองต่อความต้องการที่แท้จริงของผู้เรียนและชุมชน การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ครู บุคลากร ในองค์กรเข้าร่วมในการวางแผนงานและกำหนดทิศทางขององค์กรในแต่ละปี ซึ่งลักษณะของการมีส่วนร่วมนี้มีความสำคัญอย่างมากในเชิงปฏิบัติการ ที่จะส่งผลให้แผนปฏิบัติการประจำปีที่ออกมาสอดคล้องกับความต้องการและเป้าหมายของทุกฝ่าย มีความโปร่งใส และสามารถตรวจสอบได้

แนวคิดเกี่ยวกับแผนปฏิบัติการประจำปี

กระทรวงศึกษาธิการ (2550) กล่าวว่า แผนปฏิบัติราชการประจำปีหรือรายปี จะเป็นแผนหลักในการถ่ายทอดแผนระดับที่ 1 ซึ่งเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดเป็นพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักธรรมาภิบาลโดยในการแปลงยุทธศาสตร์ชาติไปสู่การปฏิบัติให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด และแผนระดับที่ 2 คือ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ และนโยบายและแผนว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ ไปสู่การปฏิบัติให้เกิดผลสัมฤทธิ์และบรรลุเป้าหมายการพัฒนาประเทศที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน เป็นรูปธรรม เนื่องจากเนื้อหาของแผนปฏิบัติราชการประจำปีหรือรายปีจะระบุสาระสำคัญเกี่ยวกับนโยบายการปฏิบัติราชการ เป้าหมาย ผลสัมฤทธิ์ของงาน ตัวชี้วัดที่สะท้อนเป้าหมาย ตลอดจนโครงการ/กิจกรรม รวมทั้งงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็นต้องใช้ไว้ ทำให้เห็นภาพการดำเนินงานตามภารกิจของหน่วยงานที่สามารถส่งผลต่อการบรรลุเป้าหมายยุทธศาสตร์ชาติได้อย่างชัดเจน นอกจากนั้นเมื่อสิ้นปีงบประมาณ หน่วยงานของรัฐต้องจัดทำรายงานผลสัมฤทธิ์ของแผนนำเข้าข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ(eMENSCR) เพื่อประโยชน์ในการติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าในการดำเนินการขับเคลื่อนตามเป้าหมายของยุทธศาสตร์ชาติตามหลักการบริหารงานคุณภาพ (Plan Do Check Act : PDCA) โดยกำหนดขั้นตอนการดำเนินงาน ดังนี้ 1) จัดประชุม เพื่อชี้แจงสร้างความเข้าใจและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับกรอบแนวคิดในการจัดทำสาระสำคัญของแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2) รวบรวมข้อมูล วิเคราะห์จัดทำแผนปฏิบัติราชการ 3) เสนอเพื่อพิจารณาให้ความเห็นชอบแผนปฏิบัติราชการ 4) จัดพิมพ์เอกสารแผนปฏิบัติราชการฯ เผยแพร่ผ่านเว็บไซต์ 5) นำข้อมูลแผนปฏิบัติราชการฯ บันทึกในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) 6) การติดตามผลการดำเนินงาน เพื่อนำข้อมูลผลการดำเนินงานตามแผนงาน/โครงการของแผนปฏิบัติราชการฯ รายงานในระบบ eMENSCR

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2567) กล่าวว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการเป็นการกำหนดกรอบทิศทางในการปฏิบัติงาน เพื่อจัดทำคำของบประมาณรายจ่ายประจำปีได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการนำเข้าข้อมูลในระบบติดตามและประเมินผลแห่งชาติ (eMENSCR) โดยมีวิธีการดำเนินงาน ดังนี้ 1) ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์บริบทยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ

แผนการปฏิรูปประเทศ นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยความมั่นคงแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน แผนการศึกษาแห่งชาติ ยุทธศาสตร์ การจัดสรรงบประมาณ นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ และบริบทอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง 2) วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลในการกำหนดทิศทางการจัดการศึกษา ประกอบด้วย สถิติทางการศึกษา ด้านเศรษฐกิจ การเมือง เทคโนโลยี โรคติดต่อ โรคอุบัติใหม่ สังคม วัฒนธรรม การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากร รวมทั้งโครงสร้างและการบริหารจัดการของหน่วยงาน เพื่อนำข้อมูลไปประกอบการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 3) วิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) โดยการวิเคราะห์จุดแข็งและจุดอ่อนจากสภาพแวดล้อมภายในถึงความสัมพันธ์ของกลยุทธ์ โครงสร้าง ระบบ รูปแบบ บุคลากร ทักษะและค่านิยมร่วม ตลอดจนวิเคราะห์โอกาส และอุปสรรคจากสภาพแวดล้อมภายนอก เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นผลการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก 4) จัดทำร่างเค้าโครงแผนปฏิบัติการ 5) ประชุมคณะกรรมการจัดทำแผนปฏิบัติการ 6) จัดทำรายละเอียดโครงการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาลนโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 7) เสนอขออนุมัติแผนปฏิบัติการ 8) เผยแพร่เอกสารแผนปฏิบัติการบนเว็บไซต์ และช่องทางออนไลน์อื่น ๆ

สาริณี พงศ์สุข (2563) กล่าวว่า แผนปฏิบัติการประจำปีเป็นเครื่องมือสำคัญในการติดตามและประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร โดยจะต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาวะแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง โดยเน้นถึงความสำคัญของการใช้ข้อมูลและสถิติในการวางแผน เพื่อให้แผนมีความเป็นรูปธรรมและสามารถปฏิบัติได้จริง เริ่มต้นด้วยการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมของสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยการวิเคราะห์จุดแข็ง (Strengths), จุดอ่อน (Weaknesses), โอกาส (Opportunities), และอุปสรรค (Threats) เพื่อนำข้อมูลไปเป็นฐานในการวางแผนปฏิบัติการ เมื่อได้ข้อมูลจากการวิเคราะห์สถานการณ์แล้วจะต้องมีการกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนและสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินการเป็นไปตามที่ต้องการ โดยเป้าหมายต้องสามารถวัดและประเมินผลและมีความเป็นไปได้ในเชิงปฏิบัติ ซึ่งการจัดทำแผนปฏิบัติการจะระบุรายละเอียดของกิจกรรมหรือโครงการที่ต้องทำอย่างชัดเจน เช่น ชื่อกิจกรรม ระยะเวลาเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ งบประมาณ และผู้รับผิดชอบ รวมถึงการวางแผนการใช้ทรัพยากรทั้งทางด้านบุคลากร งบประมาณ และอุปกรณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม โดยคำนึงถึงความสามารถในการสนับสนุนจากเป้าหมายที่ตั้งไว้ และขั้นตอนสำคัญสุดท้าย คือ การติดตามและประเมินผล ที่ช่วยให้สามารถตรวจสอบความคืบหน้าของโครงการและปรับปรุงแผนปฏิบัติการ เมื่อมีปัญหาเกิดขึ้น การประเมินผลจะช่วยให้เห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องพัฒนาเพิ่มเติม

วิไลรัตน์ นนทรี (2565) กล่าวว่า การจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีมุ่งเน้นการพัฒนาแผนให้มีความเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยอิงแนวทางการบริหารเชิงยุทธศาสตร์และการบริหารจัดการเชิงบูรณาการ ซึ่งมีหลักการสำคัญ ดังนี้ 1) การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ควรเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและ

ภายนอกขององค์กร 2) การตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ ต้องชัดเจน วัดผลได้ และเชื่อมโยงกับเป้าหมายยุทธศาสตร์ขององค์กร 3) การวางแผนปฏิบัติการ ต้องกำหนดขั้นตอนการดำเนินงานอย่างละเอียด โดยแยกงานออกเป็นโครงการย่อย กำหนดระยะเวลา ความรับผิดชอบ งบประมาณ และผลลัพธ์ที่คาดหวัง 4) การจัดสรรทรัพยากร ควรประเมินและจัดสรรทรัพยากรที่มีอย่างเหมาะสม เพื่อให้การปฏิบัติการเป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ 5) การติดตามและประเมินผล ควรมีระบบติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้มั่นใจว่าแผนปฏิบัติการได้ดำเนินการตามเป้าหมายที่วางไว้ และปรับปรุงแก้ไขเมื่อพบปัญหา 6) การบูรณาการและการมีส่วนร่วม ส่งเสริมให้ทุกฝ่ายในองค์กรมีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผน โดยเฉพาะการบูรณาการระหว่างแผนกหรือหน่วยงานต่าง ๆ ให้ทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาข้างต้นสรุปได้ว่า แผนปฏิบัติการประจำปี คือ แผนระยะสั้นที่มีระยะเวลาในการดำเนินงานภายในหนึ่งปี เป็นแผนที่ถ่ายทอดแผนกลยุทธ์ลงสู่ภาคปฏิบัติ โดยมีกรอบในการกำหนดแนวทางการปฏิบัติที่ชัดเจน จากการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค เพื่อให้เกิดการดำเนินงานจริงตามกลยุทธ์ ประกอบด้วย โครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่จะต้องดำเนินการในปี นั้น ๆ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามแผนกลยุทธ์ ตัวบ่งชี้ความสำเร็จของโครงการหรือกิจกรรม ค่าเป้าหมายของตัวบ่งชี้เหล่านั้น รวมทั้งมีการระบุผู้รับผิดชอบหลักหรือหัวหน้าโครงการงบประมาณในการดำเนินการ รายละเอียดและทรัพยากรที่ต้องใช้ในการดำเนินโครงการที่ชัดเจน

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักการศึกษาหลายท่านแล้วนำมาสังเคราะห์เป็นกรอบแนวคิด โดยยึดแนวคิดของโคเฮนและอัพฮอฟ 4 ด้าน (Cohen & Uphoff, 1977 อ้างถึงใน ชนิตา ชัยศุภวัฒน์, 2560) ดังภาพ

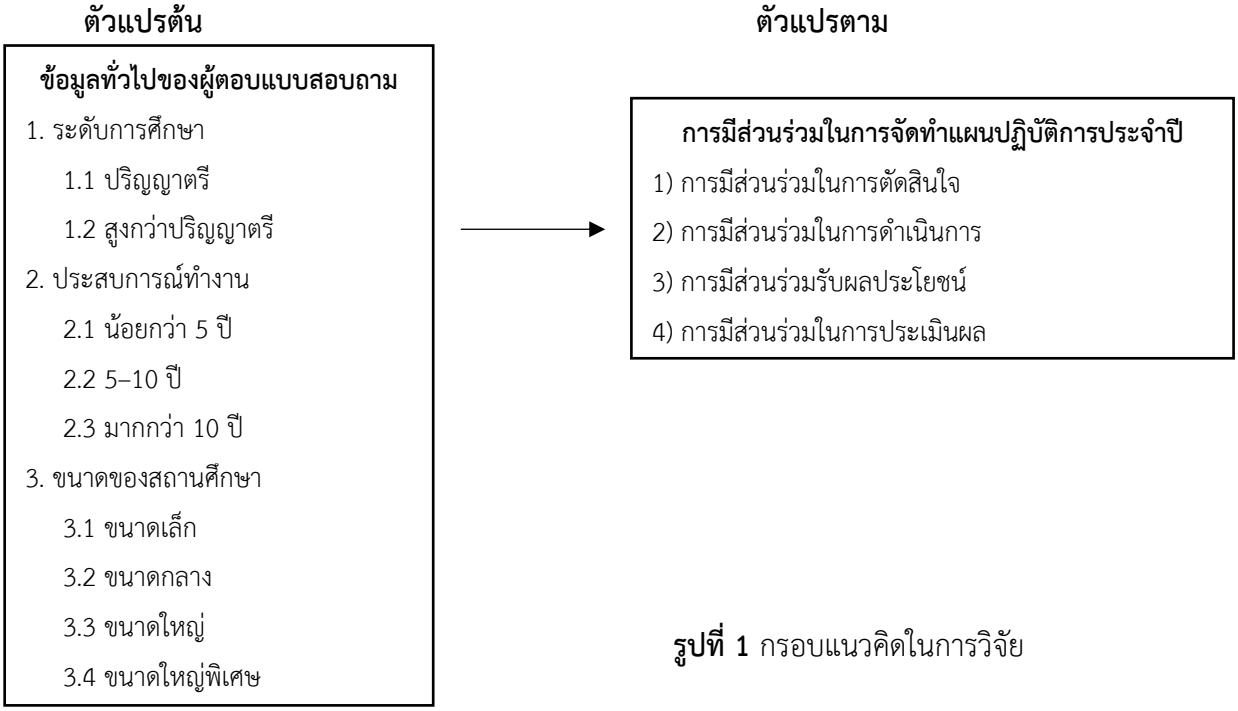

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 842 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู จำนวน 264 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นฐาน และเทียบสัดส่วนของครูในแต่ละโรงเรียน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling with out replacement) จนครบตามจำนวน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert (Likert, 1967 อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใชโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติเพื่อประมวล และหาคาทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ขอมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ศึกษาการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู จำแนกตามตัวแปร ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที ทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test และทดสอบความแตกต่างรายคู่ โดยวิธีการของเชฟเฟ่ (Scheffé’s Method)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับการศึกษาอยู่ในระดับปริญญาตรี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 73.86 ระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ

26.14 ประสบการณ์ทำงานส่วนใหญ่ มากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 60.23 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.82

2. ผลการวิเคราะห์การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าอยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แตกต่างกัน ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แตกต่างกัน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเปิดโอกาสให้ครูมีบทบาทในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของโรงเรียน ที่สะท้อนถึงการบริหารที่ยึดหลักการมีส่วนร่วม โดยมีผลมาจากหลายปัจจัย ทั้งการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้าง ความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและครู และความชัดเจนของบทบาทหน้าที่ที่ครูได้รับ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเป็นเจ้าของและความผูกพันกับองค์กร เป็นผู้มีบทบาทสำคัญในความสำเร็จของโรงเรียน ทำให้เกิดความกระตือรือร้นและรับผิดชอบต่อเป้าหมายของโรงเรียนมากยิ่งขึ้น ตลอดจนสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการมีส่วนร่วมกับความสำเร็จขององค์กร ส่งผลให้ครูไว้วางใจในผู้บริหารและมองเห็นความโปร่งใสในกระบวนการทำงานและเพิ่มคุณภาพในการปฏิบัติงานและการบริหารของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ สมบูรณ์ สุขศรีงาม (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาสังคมและองค์กร ที่ช่วยให้เกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลหรือกลุ่มงานต่าง ๆ ซึ่งนำไปสู่การสร้างความเข้าใจและความเชื่อมั่นในกระบวนการตัดสินใจ นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ และความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น การมีส่วนร่วมจึงนับว่าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการสร้างความเข้มแข็งให้เกิดขึ้นในทุกระดับ การร่วมมือกันระหว่างครูและผู้บริหารจึงเป็นสิ่งสำคัญในการปฏิบัติงาน เนื่องจากเป็นผู้ที่เข้าใจปัญหาและความต้องการของผู้เรียนอย่างแท้จริง ส่งผลให้การวางแผนมีความรอบคอบ และมีการพิจารณาทุกมิติอย่างรอบด้าน และสอดคล้องกับแนวคิดของ สุธาดา อุณากรรณ (2560) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างความเข้าใจและความรับผิดชอบของทุกฝ่าย โดยส่งเสริมการสื่อสารที่ดี สร้างบรรยากาศที่เปิดกว้างสำหรับการแสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ การระดมความคิดเพื่อสร้างเป้าหมายและแผนงานที่ชัดเจนก่อนเริ่มจัดทำแผน ซึ่งการมีส่วนร่วมจะช่วยพัฒนาความคิด

สร้างสรรค์และสามารถสร้างนวัตกรรมในมุมมองที่หลากหลาย แต่มีจุดมุ่งหมายที่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน นำไปสู่การตัดสินใจที่มีคุณภาพและผลลัพธ์ที่ดี และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชา กั้วพรหมและบรรจบ บุญจันทร์ (2565) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วัฒนชาติ มานะมุติ และคณะ (2564) ที่ศึกษาการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของโรงเรียนคุณธรรมตามความคิดเห็นของครูและผู้บริหารที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

2. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ครูซึ่งมีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะระดับการศึกษา ส่งผลต่อบทบาทและโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชชาพร ชัยบุญมา (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครู ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตาก ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบระดับการมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวม ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการ แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรเดช เกตุพงษ์พันธุ์ (2562) ที่ศึกษาการมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวม แตกต่างกัน

3. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ตามตัวแปรประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูซึ่งมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ทำงานของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อบทบาทและโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา หานุภาพ (2564) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นัฐพล พันโน (2566) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียน จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกัน

4. การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการ

ประจำปี แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษา ส่งผลต่อบทบาทและโอกาสในการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีของครู ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ไชยา หานุภาพ (2564) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิศรุต เพ็ชรสีม่วง (2564) ที่ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของข้าราชการครูต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้วิจัยได้นำผลของตัวแปรที่ศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดมานำเสนอเพื่อเป็นประโยชน์ต่อการนำไปใช้ตามลำดับดังนี้

1. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ครูควรจัดทำแผนการดำเนินงาน โดยคำนึงถึงผลลัพธ์ที่ยั่งยืน ด้วยการสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทและความสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนาการศึกษา การพัฒนานักเรียนให้มีความสามารถที่สอดคล้องกับความต้องการของชุมชนและสังคม ให้ทุกฝ่ายสามารถมีส่วนร่วมในกระบวนการอย่างโปร่งใส ตลอดจนส่งเสริมกิจกรรมที่สร้างความสัมพันธ์อันดี การสื่อสารเชิงบวกเพื่อส่งเสริมความเข้าใจและความร่วมมือ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเกิดประสิทธิภาพ

2. ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ครูควรนำผลการวิจัยในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลมาใช้ในการออกแบบเกณฑ์การประเมินที่เหมาะสมกับบริบทของนักเรียน วางแผนร่วมกับผู้บริหารและคณะครู โดยกำหนดระยะเวลา วิธีการ และเครื่องมือที่สอดคล้องกับเป้าหมายการเรียนรู้ แล้วนำผลการประเมินมาวิเคราะห์อย่างต่อเนื่องเพื่อตรวจสอบความก้าวหน้า และปรับปรุงกระบวนการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนให้คำแนะนำเชิงบวกที่ช่วยส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการพัฒนา

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. จากผลการศึกษาวิจัยพบว่าด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินการมีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงนำข้อมูลที่ได้มาเสนอแนะว่าควรมีการศึกษารูปแบบหรือวิธีการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการดำเนินการ เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารการมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

กมล รอดคล้าย. (2562). การบริหารการศึกษาและการมีส่วนร่วมของชุมชน. *วารสารการบริหารการศึกษา มศว, 32*(2), 45-59.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *แนวทางการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามกฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพมหานคร: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตร

ชนิตา ชัยศุภวัฒน์. (2560). ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารการศึกษาแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของงานวิชาการของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี]. Dhonburi Rajabhat University Intellectual Repository. http://cms.dru.ac.th/jspui/handle/123456789/1008

ไชยา หานุภาพ. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อประสิทธิผลงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 3 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229136

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2550). การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ วี. อินเตอร์ พรินท์.

นัฐพล พันโน. (2566). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229213

พิชชาพร ชัยบุญมา. (2562). การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองตาก จังหวัดตาก [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/10579

พิชา กั้วพรหม และ บรรจบ บุญจันทร์. (2565). การมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการของครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 5. *สิกขา วารสารศึกษาศาสตร์, 9*(1), 100-110.

รังสิมา หอมปลื้ม. (2560). บทบาทของครูในการจัดทำแผนปฏิบัติการสถานศึกษา. วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 19(3), 89-97.

รัตนา กาญจนพันธ์. (2554). การวางแผนการศึกษา. กรุงเทพมหานคร: มิตรภาพการพิมพ์ และสติวดิโอจำกัด.

วัฒนชาติ มานะมุติ, รดารัตน์ ยุมิมัย, ยุทธพล สะ และหมัด, และ สิรินธร สินจินดาวงศ์. (2564). การบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วมเพื่อขับเคลื่อนโรงเรียนคุณธรรม. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 3*(2), 16-17.

วิไลรัตน์ นนทรี. (2565). *การมีส่วนร่วมในการจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปี.* นครปฐม: สำนักพิมพ์สถาบันวิจัยการศึกษา.

วิศรุต เพ็ชรสีม่วง. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(*3), 124-138.

สมบูรณ์ สุขศรีงาม. (2560). *การบริหารแผนการศึกษาแบบมีส่วนร่วม.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สาริณี พงศ์สุข. (2563). การพัฒนาแผนปฏิบัติการสำหรับองค์กรในยุคดิจิทัล. นครปฐม: สำนักพิมพ์วิชาการพิมพ์.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567, 26 มกราคม). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567.* http://www.sesaopkn.go.th/sesaopk/?q=home/เอกสารเผยแพร่/แผนปฏิบัติการ

สุธาดา อุณากรรณ. (2560). การสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจในแผนปฏิบัติการสถานศึกษา. *วารสารการสื่อสารและสื่อบูรณาการ, 12*(4), 22-36.

สุรเดช เกตุพงษ์พันธุ์. (2562). *การมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตรัง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช]. DSpace at Nakhon Si Thammarat Rajabhat University.https://lib.nstru.ac.th/catalog/BibItem.aspx?BibID=b00110190

บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

The Role of Administrators in Promoting the Use of Technology for Teachers' Learning Management under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

ปานทิพย์ ดีเด่น[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Pantip Deedan[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล

E-mail: pantipdeedan@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 274 คน ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ด้านเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน และ (3) ด้านข้อเสนอแนะ ผู้บริหารควรจัดอบรมพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้ครูอย่างต่อเนื่อง จัดหาอุปกรณ์และจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสมเพื่อประโยชน์ต่อสถานศึกษา

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหาร การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี การจัดการเรียนรู้ของครู

Abstract

This study has three objectives: (1) to examine the role of administrators in promoting the use of technology for teachers' learning management under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, (2) to compare the administrators' roles in promoting technology

use based on educational qualifications, work experience, and school size, and (3) to explore recommendations for enhancing the administrators' role in fostering technology integration in learning management. This research is a survey study with a sample group of 274 teachers under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. Data were collected using a questionnaire, and the statistical analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). The findings revealed that: (1) the overall role of administrators in promoting the use of technology for teachers' learning management was at a moderate level, (2) there were significant differences in administrators' roles based on educational qualifications, work experience, and school size, and (3) it was recommended that administrators should continuously provide professional development for teachers on technology use, ensure the provision of necessary technological equipment, and allocate appropriate budgets.

Keywords: Role of administrators, promoting technology use, teachers' learning management

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีมีความก้าวหน้าอย่างรวดเร็วและมีบทบาทสำคัญในทุกภาคส่วนของสังคม การศึกษาก็เป็นอีกหนึ่งด้านที่ได้รับผลกระทบและต้องปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงนี้ การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนเท่านั้น แต่ยังเป็นการเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถใช้ชีวิตและทำงานในโลกยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (วิจารณ์ พานิช, 2555) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ให้ประสบความสำเร็จนั้น จำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือและการสนับสนุนจากทุกภาคส่วนในระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบาย วางแผน และสนับสนุนให้ครูสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุกัญญา แช่มช้อย, 2560) ในบริบทของประเทศไทย กระทรวงศึกษาธิการได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษา โดยได้กำหนดนโยบายและแผนการดำเนินงานที่ชัดเจนในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งรวมถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ การพัฒนาสื่อและแหล่งเรียนรู้ดิจิทัล ตลอดจนการพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) นอกจากนี้ แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังได้กำหนดยุทธศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการศึกษาสำหรับคนทุกช่วงวัย การพัฒนาคุณภาพระบบการศึกษา และการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการศึกษาในระดับนโยบายของประเทศ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญอย่างยิ่งในยุคที่การศึกษาต้องปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีและโลกในยุคดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในระดับประเทศ การใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียนได้อย่างมาก ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและสนับสนุนการใช้งานเทคโนโลยี โดยต้องมีความเข้าใจเกี่ยวกับเครื่องมือและวิธีการที่สามารถนำไปใช้ในการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังต้องสามารถจัดสรรงบประมาณและทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงและใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ ในระดับประเทศการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาเป็นนโยบายหลักที่รัฐบาลให้ความสำคัญอย่างมาก โดยมีการกำหนดมาตรฐานและแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษาในการนำไปปฏิบัติจริงให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี การพัฒนาโปรแกรมการฝึกอบรมและการสนับสนุนด้านเทคนิคให้กับครูเป็นสิ่งจำเป็นเพื่อให้ครูสามารถปรับตัวและนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ ในระดับสถาบันการศึกษา ได้เน้นย้ำถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการจัดให้มีสภาพแวดล้อมที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยี ซึ่งผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และความรู้ในด้านเทคโนโลยีสามารถผลักดันให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ดีในระบบการศึกษาได้ (จันทร์เพ็ญ ทรงวุฒิ, 2564) ในระดับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญในการสร้างและจัดการนโยบายที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยี การมีนโยบายและแผนการที่ชัดเจนช่วยให้การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเป็นไปในทิศทางที่ถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยต้องมีการติดตามและประเมินผลการใช้งานอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงและพัฒนาต่อไปได้ อีกทั้งยังศึกษาบทบาทของผู้บริหารและผลกระทบต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ด้วยเทคโนโลยีในสถานศึกษาพบว่า การสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้เทคโนโลยีมีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนการสอน และสามารถช่วยให้ครูมีความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอนได้ดีขึ้น ด้วยเหตุนี้ การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาไม่เพียงแต่เป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา แต่ยังเป็นหน้าที่ที่สำคัญของหน่วยงานระดับสูงอย่าง สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่ต้องให้ความสำคัญในการจัดทำแผนงาน นโยบาย และการสนับสนุนเพื่อให้การใช้เทคโนโลยีในระบบการศึกษามีประสิทธิภาพสูงสุด การสร้างวัฒนธรรมที่สนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่องจะทำให้การเรียนการสอนมีความทันสมัยและตอบสนองความต้องการของนักเรียนในยุคดิจิทัลได้อย่างดี (พัฒนาภรณ์ สุกใส, 2566) การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีอำนาจในการตัดสินใจและกำหนดทิศทางการพัฒนาของโรงเรียน (Fullan, 2016) บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีครอบคลุมหลายด้าน ได้แก่ การกำหนดวิสัยทัศน์และนโยบายด้านเทคโนโลยี การจัดสรรทรัพยากรและงบประมาณ การส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครู และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ (Schrum & Levin, 2015) การศึกษาเกี่ยวกับการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในด้านเทคโนโลยี พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีวิสัยทัศน์ด้านเทคโนโลยีและให้การสนับสนุนอย่างจริงจังส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจในการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนรู้มากขึ้น (ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์, 2560)

นอกจากนี้ ยังพบว่า ผู้บริหารที่มีความรู้และทักษะด้านเทคโนโลยีสามารถให้คำแนะนำและสนับสนุนครูในการใช้เทคโนโลยีได้อย่างมีประสิทธิภาพมากกว่าผู้บริหารที่ขาดความรู้ด้านนี้ (สุรพล บัวพิมพ์, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษาในประเทศไทยจำนวนมากยังขาดความรู้และทักษะในการบริหารจัดการด้านเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ซึ่งส่งผลให้การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของครูไม่ประสบความสำเร็จเท่าที่ควร ดังนั้น การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาแนวทางการสนับสนุนและส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ (วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง, 2562)

ในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี เพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากพื้นที่นี้มีความหลากหลายทั้งในด้านภูมิศาสตร์และสังคม ซึ่งส่งผลต่อการจัดการศึกษาและการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอนและจากรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา (SAR) ในปีการศึกษา 2566 พบว่า โรงเรียนในสังกัดมีความแตกต่างกันอย่างมากในด้านความพร้อมของโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีและการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยโรงเรียนขนาดเล็กในพื้นที่ห่างไกลมักประสบปัญหาด้านงบประมาณและบุคลากรที่มีความรู้ด้านเทคโนโลยี ในขณะที่โรงเรียนขนาดใหญ่ในเขตเมืองมีความพร้อมมากกว่า นอกจากนี้ ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2562 ยังพบว่า ครูส่วนใหญ่ยังขาดความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการจัดการเรียนการสอนแบบออนไลน์ซึ่งมีความจำเป็นมากขึ้นในสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคโควิด-19 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2563) สภาพการณ์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการสร้างความเท่าเทียมในการเข้าถึงเทคโนโลยีระหว่างโรงเรียนที่มีบริบทแตกต่างกัน การพัฒนาทักษะและความมั่นใจของครูในการใช้เทคโนโลยี และการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เอื้อต่อการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน (วิจารณ์ พานิช, 2562)

ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้กำหนดแนวทางสำคัญหลายประการในการขับเคลื่อนนโยบายด้านนี้ แนวทางแรกคือ การพัฒนาทักษะดิจิทัลของผู้เรียน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนรู้และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน รวมถึงการพัฒนาทักษะด้านการศึกษาทางไกลผ่านดาวเทียม (DLTV) และเทคโนโลยีสารสนเทศ (DLIT) ซึ่งช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพได้อย่างทั่วถึง แนวทางที่สองคือ การส่งเสริมให้ครูใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของครูให้สามารถจัดการเรียนรู้แบบเชิงรุก (Active Learning) และสร้างสรรค์นวัตกรรมในการสอนผ่านเทคโนโลยี นอกจากนี้ยังมีการอบรมเพื่อให้ครูมีความเชี่ยวชาญในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สามารถถ่ายทอดความรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แนวทางที่สามคือ การพัฒนาระบบบริหารจัดการด้านเทคโนโลยี โดยการจัดหาอุปกรณ์และเครือข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงในสถานศึกษา เพื่อให้การเรียนรู้ดิจิทัลสามารถดำเนินไปได้อย่างราบรื่น รวมถึงการพัฒนาระบบข้อมูลสารสนเทศเพื่อสนับสนุนการบริหารจัดการศึกษาภายในโรงเรียน นอกจากนี้ ยังมีการสนับสนุนโครงการที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยี

เพื่อการเรียนรู้ เช่น โครงการพัฒนาสื่อการสอนที่ใช้เทคโนโลยี โครงการพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้ด้านประวัติศาสตร์และศีลธรรมผ่านเทคโนโลยีดิจิทัล รวมถึงโครงการพัฒนาทักษะเทคโนโลยีสำหรับบุคลากรทางการศึกษา จากแนวทางเหล่านี้ จะเห็นได้ว่าการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ทั้งครูและนักเรียนสามารถพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับศตวรรษที่ 21 อีกทั้งยังช่วยเพิ่มโอกาสทางการศึกษาให้เท่าเทียมและทั่วถึงมากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนและเป็นแนวทางในบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาข้อเสนอแนะต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยศึกษาตามประเด็น ดังนี้ ด้านการจัดให้มีระบบสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และระบบป้องกันภัยทางอินเตอร์เน็ต ด้านการจัดให้ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการประสานและมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และ ด้านการบริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน

ชัยวัฒน์ วงศ์ภาณุ (2562) ได้ให้แนวคิดว่า การจัดให้มีระบบสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และระบบป้องกันภัยทางอินเตอร์เน็ต คือ การปกป้องข้อมูลและรักษาความปลอดภัยสำหรับผู้ใช้ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่ข้อมูลอาจถูกโจมตีจากภัยไซเบอร์ จึงควรมีการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีความปลอดภัยและโปร่งใสในการใช้งาน

อรนุช ศิริวงศ์ (2563) ได้ให้แนวคิดว่า การจัดให้ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การส่งเสริมการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นการใช้เทคโนโลยีในการสอนและการบริหารการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอน

ธนพร แก้วเพชร (2564) ได้ให้แนวคิดว่า การส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ การสนับสนุนให้ผู้สอนใช้เครื่องมือเทคโนโลยีในการจัดการเรียนการสอน ช่วยเพิ่มโอกาสในการเรียนรู้และการเข้าถึงข้อมูลที่ทันสมัย โดยเน้นการสร้างสื่อที่สามารถตอบโจทย์การเรียนการสอนในยุคดิจิทัล

วิทวัส วุฒิภูมิ (2561) ได้ให้แนวคิดว่า การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร คือ เครื่องมือที่ช่วยส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการเรียนการสอน โดยมุ่งเน้นการสร้างนวัตกรรมที่สามารถปรับใช้ได้ในหลากหลายสภาพแวดล้อมการเรียนการสอน

ชุติมา เศรษฐสิริ (2565) ได้ให้แนวคิดว่า การประสานและมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น คือ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยให้เกิดการแลกเปลี่ยนทรัพยากรและแนวทางในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

กนกวรรณ แสงจันทร์ (2562) ได้ให้แนวคิดว่า การบริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน คือ กระบวนการส่งเสริมการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในพื้นที่ โดยเน้นการใช้เทคโนโลยีในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการและการพัฒนาสังคม

จากแนวคิดข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ประกอบด้วย การจัดระบบสารสนเทศและป้องกันภัยทางอินเตอร์เน็ต การพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีของผู้สอน บุคลากร และผู้เรียน การสนับสนุนการพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ และการให้บริการทางวิชาการแก่ชุมชนเพื่อแลกเปลี่ยนทรัพยากรและความรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาและความสามารถในการแข่งขัน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยผู้วิจัยได้สังเคราะห์จากแนวคิดตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่องนโยบายและมาตรฐานการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารเพื่อการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2550) มาเป็นกรอบแนวคิด ดังรูป

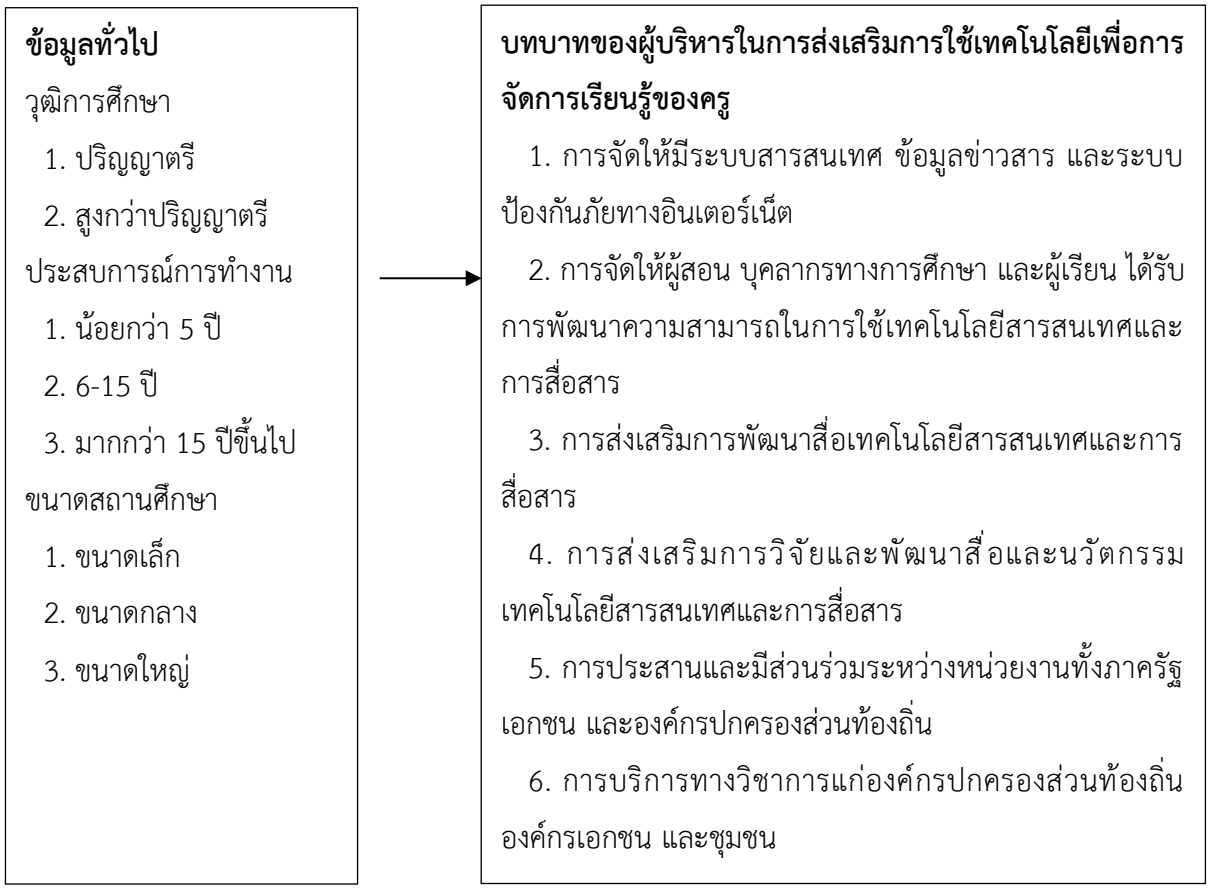

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 274 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน ที่มีระดับความเชื่อมั่น 95% Krejcie and Earyle W. Morgan. 1970, อ้างถึงใน บุญชม, ศรีสะอาด, 2543 หน้า 43 ได้มาโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดโรงเรียน เทียบสัดส่วนครูในโรงเรียนในแต่ละขนาด แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียนแบบไม่คืนกลับ จนครบตามจำนวนดังข้อมูลในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนประชากร (ครู)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครู)
ใหญ่	4	126	36
กลาง	47	602	174

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนประชากร (ครู)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครู)
เล็ก	38	221	64
รวม	89	949	274

เครื่องที่ใช้ในงานวิจัย เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู และตอนที่ 3 สอบถามข้อเสนอแนะต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) อยู่ระหว่าง .67–1 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ .90

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 274 คน จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 65.69 รองลงมา คือ มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 34.31 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 6-15 ปี จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 59.12 รองลงมา คือ มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 29.56 และส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 170 คน คิดเป็นร้อยละ 62.04 รองลงมา คือ อยู่ในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 68 คน คิดเป็น ร้อยละ 24.82

2. ผลการศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.34 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมาก 1 ข้อ และอยู่ในระดับปานกลาง 5 ข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร รองลงมา คือ ด้านการประสานและมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ด้านการส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสื่อและนวัตกรรมเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ด้านการจัดให้ผู้สอน บุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน ได้รับการพัฒนาความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร และด้านการบริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน และด้านการจัดให้มีระบบสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และระบบป้องกันภัยทางอินเตอร์เน็ต

3. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

4. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู พบว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา โดยควรจัดอบรมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม นอกจากนี้ ควรสร้างความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก ติดตามและประเมินผลการใช้เทคโนโลยีเพื่อปรับปรุงส่วนที่บกพร่อง รวมถึงสนับสนุนการวิจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและป้องกันภัยคุกคามออนไลน์เพื่อสร้างการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพและปลอดภัย และมีการแนะนำให้บุคลากรนำความรู้ความสามารถ มาใช้ในการพัฒนางาน เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสถานศึกษาต่อไป

อภิปรายผล

จากการวิจัย บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ทั้ง 6 ด้าน โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง เนื่องจากมุ่งเน้นการอบรมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเชิงปฏิบัติการ แต่การจัดหาเทคโนโลยีและทรัพยากรยังไม่เพียงพอ ขาดการเข้าถึงเครื่องมือที่เหมาะสมและมีข้อจำกัดในการติดตามผลการใช้งานเทคโนโลยี การส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีจึงเป็นสิ่งสำคัญในการแก้ไขข้อจำกัดเหล่านี้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี สมศรี (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัย พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง

2. การเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู สรุปผลได้ ดังนี้

2.1 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี สมศรี (2562) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา พบว่า ครูในโรงเรียน ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.2 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยาภรณ์ พูลน้อย (2565) ที่ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็น

สำคัญของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี พบว่า ครูในโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดจันทบุรี ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

2.3 บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัฒนาภรณ์ สุกใส (2566) ที่ศึกษาการจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก พบว่า ครูที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นแตกต่างกัน

3. ข้อเสนอแนะต่อบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู ผลการจากการวิเคราะห์ พบว่า ผู้บริหารควรมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา โดยควรจัดอบรมและพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีให้กับครูผู้สอนอย่างต่อเนื่อง พร้อมจัดหาอุปกรณ์ที่ทันสมัยและจัดสรรงบประมาณที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พุทธิพงษ์ ทองเขียว (2562) ได้ศึกษาบทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในด้านการจัดสรรทรัพยากรเทคโนโลยี การอบรมครู และการติดตามผลการใช้งานเทคโนโลยี ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและสร้างความมั่นใจในการใช้เทคโนโลยี ส่วนข้อเสนอแนะ คือ ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการจัดอบรมและพัฒนาครูอย่างสม่ำเสมอ พร้อมจัดหาอุปกรณ์เทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการ ผู้บริหารควรส่งเสริมการพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารโดยสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีโอกาสเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ นอกจากนี้ ควรจัดหาเครื่องมือ อุปกรณ์ที่ทันสมัยที่นำมาใช้ในการเรียนการสอน เพื่อให้การจัดการเรียนรู้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการประสานและมีส่วนร่วมระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐ เอกชน และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ผู้บริหารจะต้องติดต่อประสานงานกับหน่วยงานภายนอกอย่างต่อเนื่อง เพื่อช่วยในพัฒนาการศึกษาต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการจัดให้มีระบบสารสนเทศ ข้อมูลข่าวสาร และระบบป้องกันภัยทางอินเตอร์เน็ต เพื่อเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารจัดการศึกษา พัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีของครูและบุคลากรทางการศึกษา ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและทันสมัย ลดความเสี่ยงด้านความปลอดภัยไซเบอร์ และสนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษาให้สอดคล้องกับยุคดิจิทัล

2. ควรศึกษาการบริการทางวิชาการแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์กรเอกชน และชุมชน เพื่อพัฒนาองค์ความรู้และทักษะที่สอดคล้องกับความต้องการของแต่ละภาคส่วน ส่งเสริมการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมไปใช้ในการบริหารและพัฒนาชุมชน สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการพัฒนาท้องถิ่น

บรรณานุกรม

กนกวรรณ แสงจันทร์. (2562). การบริการทางวิชาการของมหาวิทยาลัยในฐานะภาคีการพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศแก่ชุมชน. *วารสารชุมชนและพัฒนา, 15*(3), 76-90.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบายและแผนการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

จันทร์เพ็ญ ทรงวุฒิ. (2564). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู.* กรุงเทพฯ: ศึกษาภัณฑ์.

ชัยยุทธ ศิริสุทธิ์. (2560). *การมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านเทคโนโลยี: การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ของครู*. กรุงเทพฯ: การศึกษาท้องถิ่น.

ชัยวัฒน์ วงศ์ภาณุ. (2562). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการเรียนการสอนและการป้องกันภัยทางอินเทอร์เน็ตในโรงเรียน. *วารสารเทคโนโลยีสารสนเทศศึกษา, 23*(2), 45-60.

ชุติมา เศรษฐสิริ. (2565). การประสานความร่วมมือระหว่างหน่วยงานเพื่อการพัฒนาการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษา. *วารสารการศึกษาและการพัฒนา, 18*(2), 87-101.

ธนพร แก้วเพชร. (2564). การพัฒนาสื่อการเรียนการสอนโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ. *วารสารการเรียนรู้และนวัตกรรม, 12*(3), 55-72.

บุญชม ศรีสะอาด.(2543). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาสนธา.

ปิยาภรณ์ พูลน้อย (2565). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-456-file02-2023-03-17-10-50-28.pdf

พัฒนาภรณ์ สุกใส. (2566). การจัดหาและพัฒนาสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศสำหรับการสอนในโรงเรียนขนาดเล็ก. *วารสารวิจัยและพัฒนา, 15*(2), 123-135.

พัฒนาภรณ์ สุกใส. (2566). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: การศึกษามาตรฐาน.

พุทธิพงษ์ ทองเขียว (2562). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. DPU Library Dhurakij Pundit University. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Puttipong.Ton.pdf

วรพจน์ วงศ์กิจรุ่งเรือง. (2562). *บทบาทของผู้บริหารในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครูในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: การศึกษาพัฒนา.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *การจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สำนักงานส่งเสริมสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณภาพเยาวชน.

วิจารณ์ พานิช. (2562). *ความสำคัญของบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมและสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

วิทวัส วุฒิภูมิ. (2561). การพัฒนานวัตกรรมการเรียนการสอนผ่านสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ. *วารสารเทคโนโลยีการศึกษา, 30*(4), 100-115.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2563). ผลการนิเทศติดตามการจัดการเรียนการสอนในปีการศึกษา 2562. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, หน้า 45-65.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2566). *ในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2*. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยุทธศาสตร์การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2560). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุภาวดี สมศรี. (2562). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู. *วารสารครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 17*(1), 1–10.

สุรพล บัวพิมพ์. (2561). *การศึกษาบทบาทของผู้บริหารในด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีเพื่อการจัดการเรียนรู้ของครู*. กรุงเทพฯ: วิทยาการศึกษา.

อรนุช ศิริวงศ์ (2563). การพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศของครูและบุคลากรทางการศึกษา. *วารสารการศึกษาศาสตร์, 34*(1), 120-135.

Fullan, M. (2016). *The new meaning of educational change* (5th ed.). Routledge.

Schrum, L., & Levin, B. B. (2015). *Leading 21st century schools: Harnessing technology for engagement and achievement* (2nd ed.). Corwin Press.

การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1

Educational Supervision of Special Schools for the Disabled under the Office of Special Education Administration, Group 1

เชิดชัย เกิดผล[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Cherdchai Kerdphol[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: c.chai.kerdphol@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 198 คน ได้แก่ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทของสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการในภาพรวม แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การนิเทศการศึกษา โรงเรียนเฉพาะความพิการ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Abstract

This research aimed (1) to study the educational supervision of schools for the disabled under the Office of Special Education Administration, Group 1, and (2) to compare the educational supervision of schools for the disabled classified by educational qualification, work experience, and type of educational institution. The sample consisted of 198 teachers, including teachers in schools for the disabled under the Office of Special Education Administration, Group 1. Data was collected by using a questionnaire. The statistics used for

analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results showed that (1) the educational supervision of schools for the disabled under the Office of Special Education Administration, Group 1, was at a high level overall and in each aspect. (2) The results of the comparison of the educational supervision of schools for the disabled classified by educational qualification, work experience, and type of educational institution found that teachers with different educational qualifications, work experience, and types of educational institution had different opinions on the educational supervision of schools for the disabled overall.

Keywords: Educational supervision, special schools for the disabled, office of special education administration

บทนำ

กระบวนการสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาคุณภาพการศึกษา คือ การนิเทศการศึกษา ซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับการพัฒนาหลักสูตรและการจัดกระบวนการเรียนรู้ การวัดและประเมินผลการศึกษา การประกัน คุณภาพการศึกษา การนิเทศ ติดตามและประเมินผลการจัดการศึกษา การส่งเสริมพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีการศึกษา การติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและนิเทศการศึกษาของเขตพื้นที่การศึกษา โดยเน้นการทำงานร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษา และร่วมสนับสนุนการปฏิบัติงานกับหน่วยงานภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการจัดการศึกษาหรือการจัดการเรียนรู้ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และปรับปรุง (ฉบับที่ 3) พ.ศ 2553 จึงมุ่งเน้นให้ผู้เรียนทุกคนมีความสามารถ เรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้โดยถือว่าผู้เรียนสำคัญที่สุด ครูต้องมีศักยภาพในการจัดการเรียนรู้ให้มีคุณภาพ ได้มาตรฐานตามมาตรฐานหลักสูตรและมาตรฐานการศึกษาชาติ ตลอดจนโรงเรียนต้องมีศักยภาพในการบริหารจัดการ เพื่อพัฒนาเข้าสู่ระบบการประกันคุณภาพการศึกษากรอบกับสังคมในยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (ปรีชา ภูลำพา, 2563)

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษมีภารกิจในการสนับสนุน ส่งเสริมการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการและเด็กด้อยโอกาสผ่านการให้บริการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อเด็กพิการและผู้ด้อยโอกาสทั้งระบบ เพื่อให้มีทักษะชีวิตที่ดีสำหรับตนเอง อยู่ในสังคมได้อย่างความสุข มีศักดิ์ศรี มีคุณภาพชีวิตที่ดี (ช่อทิพย์ มงคลธวัช, 2565) หากต้องการพัฒนาการจัดการศึกษาสำหรับเด็กพิการให้มีคุณภาพ กระบวนการนิเทศก็ถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา ปรับปรุง และเพิ่มประสิทธิภาพการศึกษาในสถานศึกษา ทั้งด้านการบริหารการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ซึ่งการนิเทศการศึกษาเป็นวิธีหนึ่งในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและแก้ปัญหาด้านการเรียนการสอนได้ถูกจุดและตรงประเด็น (ขชล ไชยเทพ,

2566) ดังนั้น การนิเทศการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จะสามารถช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของนักเรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ ทั้งยังส่งเสริมและสนับสนุนให้บุคลากรในโรงเรียนสามารถจัดการศึกษาให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของแต่ละบุคคลมากยิ่งขึ้น

การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 จากการสอบถามผู้บริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการถึงสภาพการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษา พบว่า ปัญหาสำคัญของการนิเทศการศึกษา คือ ผู้บริหารขาดการบริหารจัดการด้านการนิเทศการศึกษาที่ดี ผู้บริหารไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการนิเทศการศึกษาเท่าที่ควร ขาดการวางแผนการนิเทศการศึกษาอย่างเป็นระบบ ผู้บริหารบางคนมอบหมายให้บุคคลอื่นปฏิบัติหน้าที่แทนโดยไม่ได้นิเทศการศึกษาเอง ทำให้ขาดการสื่อสารเพื่อสร้างความเข้าใจร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้รับการนิเทศขาดการเตรียมการเข้ารับการนิเทศการศึกษา การกำหนดตารางเวลาการนิเทศการศึกษาคลาดเคลื่อน ไม่ชัดเจน ไม่เป็นไปตามแผนปฏิทินที่กำหนด และเมื่อจบกระบวนการนิเทศการศึกษาแล้ว ไม่มีการประชุมสรุปเพื่ออภิปรายผล แลกเปลี่ยนความคิดเห็น หรือให้ข้อเสนอแนะเพิ่มเติมเพื่อปรับปรุงพัฒนาในการนิเทศครั้งต่อไป สิ่งต่าง ๆ เหล่านี้ล้วนแล้วแต่เป็นปัญหาที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา คุณภาพการสอน และคุณภาพผู้เรียนทั้งสิ้น และส่งผลสืบเนื่องไปยังผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอีกด้วย ทำให้การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2567)

จากปัญหาการนิเทศการศึกษาที่เกิดขึ้นดังกล่าวมาข้างต้น จึงเป็นที่มาของเหตุผลที่ทำให้ผู้วิจัยต้องการศึกษาเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 เพื่อให้ผู้บริหารหรือหน่วยงานต้นสังกัดนำไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ รูปแบบ และกระบวนการการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เหมาะสม และนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากระบวนการนิเทศการศึกษาให้มีความเหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 โดยจำแนกตามตัวแปร วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษา

วันสุไลมาน แวสุหลง (2564) ให้ความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการในการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศกับผู้รับการนิเทศ ในการที่จะช่วยเหลือ ให้คำปรึกษา แนะนำกับครูผู้รับ

การนิเทศและบุคลากรทางการศึกษา ให้พัฒนาการเรียนการสอน การเพิ่มคุณภาพการเรียน ซึ่งจะส่งผลต่อคุณภาพของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายของการศึกษา และประสบผลสำเร็จได้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

ทัศพร อยู่ทวี (2564) สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึงกระบวนการที่ผู้บริหาร ครู อาจารย์ร่วมมือกันดูแลช่วยเหลือและให้คำปรึกษา ปรับปรุงการจัดการเรียนการสอนของครู พัฒนาการเรียนการสอนให้ตรงตามจุดมุ่งหมายและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น

ขชล ไชยเทพ (2566) สรุปความหมายของการนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและครูผู้สอนเพื่อการช่วยเหลือ ส่งเสริม และสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ของ

สรุปได้ว่า การนิเทศการศึกษา หมายถึง กระบวนการช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนให้มีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพ โดยใช้เทคนิควิธีและกิจกรรมการนิเทศอันเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศ ผู้สอน ผู้บริหาร และบุคลากรทางการศึกษา มีการประสานสัมพันธ์และเสริมสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้ได้มาซึ่งผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

กรอบแนวคิด

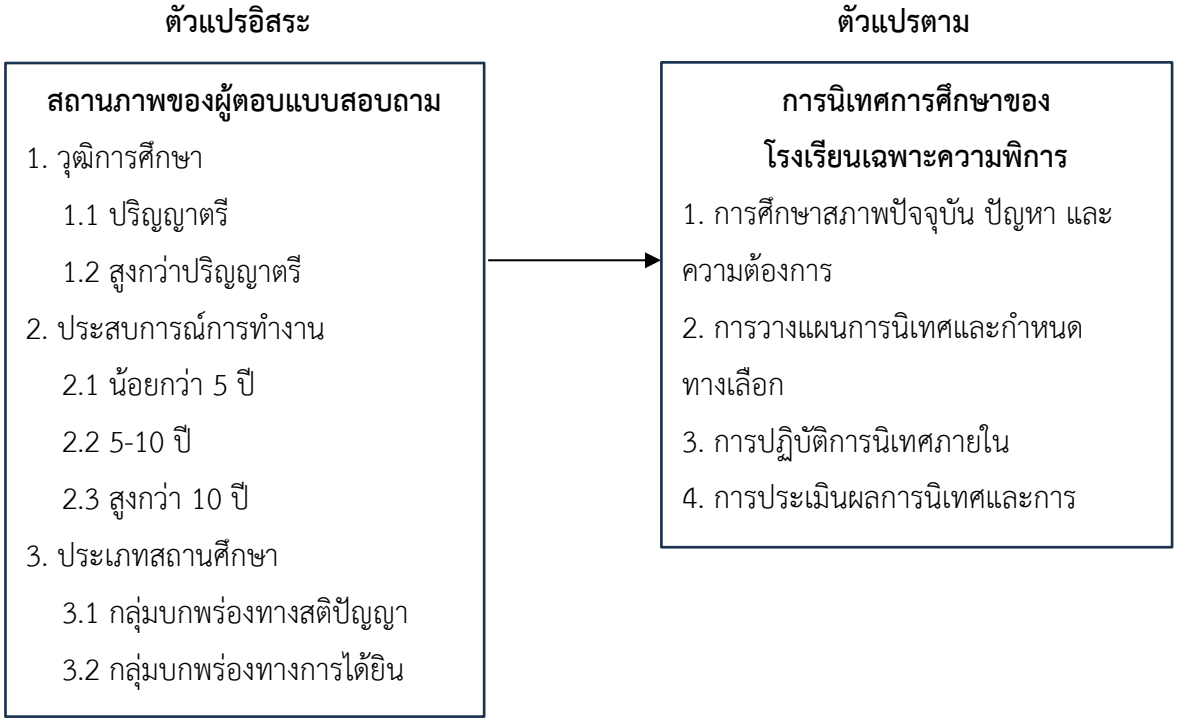

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร ได้แก่ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 408 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 198 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของ เครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน

ภีราวิชญ์ ยางงาม, 2565) โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามกลุ่มโรงเรียน หลังจากนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายด้วยวิธีการจับสลากตามรายชื่อแบบไม่ใส่คืนกลับ รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามกลุ่มโรงเรียน

กลุ่มโรงเรียน	สถานศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
กลุ่มโรงเรียนบกพร่องทางสติปัญญา	1. โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล	71	36
	2. โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล	75	36
	3. โรงเรียนออทิสติกสุพรรณบุรี	29	15
กลุ่มโรงเรียนบกพร่องทางการได้ยิน	4. โรงเรียนเศรษฐเสถียรในพระราชูปถัมภ์	37	13
	5. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดกาญจนบุรี	35	20
	6. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนครปฐม	46	19
	7. โรงเรียนโสตศึกษาจังหวัดนนทบุรี	47	25
	8. โรงเรียนโสตศึกษาทุ่งมหาเมฆ	43	19
	9. โรงเรียนโสตศึกษาเทพรัตน์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์	25	15
รวม		**408**	**198**

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert’s scale, 1961 อ้างถึงใน เมธินี สะไร, 2560) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง การดำเนินงานการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990 อ้างถึงใน ประนม มะธิปิไข, 2560) มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 และจากการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .94

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 198 คน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี และปฏิบัติงานอยู่ในประเภทสถานศึกษากลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน

2. ผลการศึกษาการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก รองลงมา คือ ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน และด้านการประเมินผลการนิเทศและการรายงานผล ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ

3. ผลการเปรียบเทียบการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 พบว่า จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และประเภทสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง การนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ กลุ่ม 1 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากการนิเทศการศึกษาเป็นนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานที่กำหนดให้สถานศึกษาทุกแห่งจำเป็นต้องมีการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนการสอน พัฒนาคุณภาพนักเรียน มีการเสริมสร้างขวัญและกำลังใจให้กับครูผู้สอน การนิเทศการศึกษาจำเป็น

ต้องการมีการวางแผนการดำเนินงานตลอดจนการปฏิบัติการนิเทศตามแผนงาน โครงการ ขั้นตอนเพื่อให้การนิเทศการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ จากการศึกษาวิจัยพบว่า การดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก ด้านการปฏิบัติการนิเทศภายใน และด้านการประเมินผลการนิเทศและการรายงานผล ในภาพรวมของแต่ละด้านอยู่ในระดับ มาก โดยด้านการวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา วัดน้อย (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัยกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการวางแผนการนิเทศ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการในการนิเทศ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริหารมีการวางแผนการดำเนินงานด้านการนิเทศการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ส่งผลให้ครูจึงมีทัศนะต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการในภาพรวมอยู่ในระดับมากได้

2. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามตัวแปรวุฒิการศึกษา พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้คือ ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการต่างกัน เนื่องจากครูที่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรีทางการศึกษา จะมีองค์ความรู้มวลรวมที่ได้รับแตกต่างกัน ครูที่มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะมีมุมมองด้านการนิเทศการศึกษาที่ลึกซึ้งและพิจารณาได้อย่างละเอียดถี่ถ้วนมากกว่า จึงอาจทำให้มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาแตกต่างกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน (2564) ที่ได้ศึกษาวิจัยสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในแตกต่าง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ กิ่งกาญจนา สุวรรณโชติ (2564) ที่ศึกษาวิจัยการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นในการปฏิบัติงานการนิเทศภายใน ไม่แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์การทำงานในช่วงระยะเวลา 5-10 ปี มักจะเป็นครูที่อยู่ในช่วงการทำงานที่ได้รับการนิเทศการศึกษาอย่างเข้มข้นและผ่านประสบการณ์การรับการนิเทศมาอย่างต่อเนื่อง ต่างจากครูที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี ที่ยังไม่มีโอกาสได้รับการนิเทศการศึกษามากเท่าที่ควร ส่วนครูที่มีประสบการณ์การทำงานสูงกว่า 10 ปี มักจะเป็นครูที่ทำงานมาอย่างยาวนาน และไม่ให้ความสำคัญกับการนิเทศการศึกษา ตลอดจนมีการปฏิบัติงานใน

ช่วงเวลาที่การนิเทศการศึกษายังไม่เข้มข้นเอาจริงเอาจัง จึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาที่แตกต่างกันได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาภรณ์ ก้อนสี (2564) ที่ศึกษาความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศภายในด้านการวางแผนการนิเทศแตกต่างกัน แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาวดี มงคลฤกษ์ฤทธิ์ (2565) ที่ได้ศึกษาวิจัย การนิเทศภายในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาทับทิมสยาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่า ผลการเปรียบเทียบการนิเทศภายในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาทับทิมสยามฯ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจากการนิเทศภายในมีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการศึกษา บุคลากรในสถานศึกษาจึงต้องเป็นผู้รู้ปัญหาและแนวทางในการพัฒนาและจำเป็นต้องร่วมกันวางแผน ปฏิบัติ และประเมินผลการนิเทศการศึกษา ไม่ว่าจะมีประสบการณ์ในการปฏิบัติน้อยหรือมากก็ตาม

4. ความคิดเห็นของครูต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการ ตามตัวแปรประเภทสถานศึกษา พบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่อยู่ในประเภทสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการในภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้เพราะลักษณะการจัดการศึกษาของทั้งสองประเภทสถานศึกษา ได้แก่ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา และกลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนจะมีลักษณะเฉพาะความพิการที่แตกต่างกัน ทำให้มีวิธีการจัดการเรียนการสอน ตลอดจนหลักสูตรสถานศึกษาที่แตกต่างกันโดยสิ้นเชิง โดยในกลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนส่วนใหญ่มีระดับการเรียนรู้เทียบเท่าคนปกติหรือใกล้เคียง สามารถใช้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานได้ เพียงแต่อาจจะมีการลดทอนความยากง่ายลงบ้างในบางวิชา เพื่อให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยลักษณะของความบกพร่องทางการได้ยินที่เห็นเด่นชัด มักจะเกี่ยวข้องกับการสื่อสารที่ยังต้องใช้ภาษามือ และครูก็ต้องใช้ภาษามือในการสอนเช่นเดียวกัน ซึ่งภาษามือนั้นจะมีข้อจำกัดด้านวงศัพท์และไม่สามารถเรียนรู้ในสิ่งที่ต้องใช้การฟังได้ทั้งหมด แต่ทั้งนี้ก็ไม่ได้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้มากนัก ยังมีผู้เรียนบางคน โดยเฉพาะกลุ่มบกพร่องทางการได้ยินประเภทหูตึงที่ยังคงหลงเหลือความสามารถในการได้ยินอยู่บ้าง ผู้เรียนกลุ่มนี้สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างปกติสุข แตกต่างโดยสิ้นเชิงกับผู้เรียนในประเภทสถานศึกษา กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา ที่จะมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มบกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนส่วนใหญ่ไม่สามารถเรียนรู้วิชาการได้ ครูผู้สอนจึงยังจำเป็นต้องใช้หลักการสอนที่เน้นทักษะชีวิต ทักษะสังคม ทักษะการช่วยเหลือตนเองเบื้องต้น แต่ก็อาจจะมีผู้เรียนบางคนที่เรียนรู้ได้ สามารถใช้ชีวิตในสังคมได้บ้างตามศักยภาพ เป็นไปตามที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา (2567) ได้มีการสรุปองค์ความรู้เกี่ยวกับแนวทางในการจัดการศึกษาสำหรับผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษแต่ละประเภทไว้ว่า บุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน ผู้เรียนมีความสามารถทางสติปัญญาเท่าผู้เรียนปกติทุกอย่าง เพียงแต่มีข้อจำกัดทางภาษา การจัดการศึกษาควรมีลักษณะของหลักสูตรและการสอนที่สามารถใช้ร่วมกับหลักสูตรของผู้เรียนปกติได้ แต่ให้มีการปรับในเรื่องของจุดประสงค์และการวัดผลประเมินผล ในขณะที่บุคคลที่มีความบกพร่องทางสติปัญญาจะมีพัฒนาการช้ากว่า

ผู้เรียนปกติทั่วไป และควรมีแนวทางในการจัดการศึกษาเฉพาะทาง ได้แก่ สอนโดยเน้นการท่องจำ เน้นการจำแนกส่วนต่าง ๆ เปิดโอกาสผู้เรียนได้จับต้องและสัมผัส หมั่นทบทวน และให้แรงเสริมอย่างสม่ำเสมอ และมีการใช้หลักสูตรเฉพาะที่มีความปรับลดเนื้อหาให้เหมาะสมเป็นรายบุคคล สอดคล้องกับความต้องการจำเป็นพิเศษ ดังนั้น จึงเป็นเหตุผลที่ว่าครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการในกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญายังคงประสบปัญหาด้านการจัดการศึกษามากกว่าเพราะผู้เรียนมีข้อจำกัดด้านการเรียนรู้มากกว่า และต้องใช้วิธีการสอนที่เฉพาะเจาะจง อีกทั้งหลักสูตรก็มีความเฉพาะมากกว่า ส่งผลให้เทคนิคการจัดการเรียนรู้มีความแตกต่างกัน จึงเป็นสาเหตุให้ครูมีความคิดเห็นต่อการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการแตกต่างกันได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารและบุคลากรควรร่วมกันวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาด้านการนิเทศการศึกษา เพื่อให้สามารถกำหนดทางเลือกในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

2. สถานศึกษาควรส่งเสริมให้บุคลากรร่วมกันกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่มีความชัดเจนเพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ผู้บริหารควรเปิดใจรับฟังความคิดเห็นของคณะครูและบุคลากร เพื่อให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และเปิดโอกาสให้บุคลากรที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายได้สะท้อนปัญหา อุปสรรค และมีส่วนร่วมในการพัฒนาการศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม

4. สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาเครื่องมือประเมินผลการนิเทศการศึกษาที่ชัดเจน มีรูปแบบที่สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาคุณภาพการนิเทศการศึกษา ตลอดจนพัฒนาคุณภาพการศึกษาของแต่ละสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการเพิ่มเติม เพื่อให้การดำเนินการนิเทศการศึกษาของโรงเรียนเฉพาะความพิการเกิดประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดี

2. ควรพัฒนารูปแบบการนิเทศการศึกษาที่มีความเฉพาะเจาะจง เหมาะกับการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการ เพื่อให้การดำเนินการนิเทศการศึกษามีความเหมาะสมกับครูผู้สอนและผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ

บรรณานุกรม

กิ่งกาญจนา สุวรรณโชติ. (2564). *การศึกษาการดำเนินงานการนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนชำนาญสามัคคีวิทยา จังหวัดระยอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18*

[สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ]. TDC. https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=200&RecId=3599&obj_id=7080&showmenu=no

ขชล ไชยเทพ. (2566). *ทักษะการนิเทศของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesisdetail?r=64421229205

จุฑาวดี มงคลฤกษ์ฤทธิ์. (2565). *การนิเทศภายในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาทับทิมสยาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ]. TDC. https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=200&RecId=3812&obj_id=7297&showmenu=no

ช่อทิพย์ มงคลธวัช. (พฤษภาคม - มิถุนายน 2565). การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสาร Journal of Modern Learning Development, 7*(5), 32-49.

ทัศพร อยู่ทวี. (2564). *การพัฒนาคู่มือการนิเทศภายในสถานศึกษา กลุ่มเครือข่ายพัฒนาการศึกษาเอกชน (กรุงเทพมหานคร) กลุ่ม 13* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง]. TDC. https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=101&RecId=8778&obj_id=64193&showmenu=no

ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน. (มกราคม - เมษายน 2564). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5*(1), 90-102.

ประนม มะธิปิไข. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. TDC. https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=95&RecId=29854&obj_id=185863&showmenu=no

ปรีชา ภูลำพา. (2563). *คู่มือการปฏิบัติงานการนิเทศการศึกษา.* พิษณุโลก: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1.

พรนภา วัดน้อย. (เมษายน 2565). กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1. *วารสารร้อยแก่นสาร, 7*(4). 45-59.

ภีราวิชญ์ ยางงาม. (มกราคม - มิถุนายน 2565). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13*(1), 18-38.

เมธินี สะไร. (2560). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มสหพัฒนา อำเภอรือเสาะ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. https://wb.yru.ac.th/handle/yru/5083

วันสุไลมาน แวสุหลง. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. https://wb.yru.ac.th/handle/yru/6633?mode=full

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา. (2567). *ระบบการศึกษาและการจัดการศึกษาพิเศษ.* https://research.otepc.go.th/files/บทที่%203_laa7n0h0.pdf

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. (2567). *สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.* https://special.obec.go.th/

อาภาภรณ์ ก้อนสี. (เมษายน 2564). ความพึงพอใจของครูที่มีต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนในสหวิทยาเขตรัชโยธิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2. *วารสารร้อยแก่นสาร, 6*(4), 138-149.

การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Teamwork Management of School Administrators in the Digital Age under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

จิณฬเพชกานดา ทับภูธร[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Jinlapetkanda Thapphuthorn[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล[1,2]

E-mail: pornprincess27@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านการเปรียบเทียบการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร การทำงานเป็นทีม ยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed to (1) study the teamwork management of school administrators in the digital age under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, and (2) compare the teamwork management of school administrators in the digital age classified by education level, work experience, and school size. The sample consisted of 288 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan. Data were collected using a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency,

percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The results of the research found that (1) in terms of the study of teamwork management of school administrators in the digital age under the Office of the Primary Educational Service Area 2, the overall and each aspect were at a high level. (2) in terms of the comparison of teamwork management of school administrators in the digital age classified by education level, work experience, and school size, it was found that there were differences.

Keywords: Roles of school administrators, management, student development activities

บทนำ

สภาวการณ์ปัจจุบันเมื่อโลกก้าวเข้าสู่ยุคดิจิทัล ทุกอย่างจะมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและเป็นไปอย่างก้าวกระโดด ยุคดิจิทัลจะเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็วตอบสนองคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจในยุคใหม่ ประสานรวมทั้งเทคโนโลยี การสื่อสาร และการจัดการสารสนเทศในการขับเคลื่อนพัฒนาการเรียนรู้ทำให้วิธีการใช้ชีวิตในสังคมง่ายขึ้น และการคิดวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารน้อยลง เหตุเพราะการแสดงความคิดเห็นต่าง ๆ ไปในทิศทางที่แตกต่างกันทางความคิด การปรับตัวเพื่อการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์จึงเป็นเรื่องที่ควรตระหนัก และพร้อมที่จะเปลี่ยนแปลงให้ทันต่อยุคสมัย เริ่มต้นจากปรับทัศนคติและสร้างภูมิคุ้มกันเพื่อเป็นการยกระดับคุณภาพชีวิตและสังคม (พัสวีพิชญ์ ศิลาสุวรรณ, 2562) โดยในยุคดิจิทัลนี้ กล่าวว่า มนุษย์จะได้สัมผัสประสบการณ์ที่น่าตื่นตาตื่นใจของความก้าวหน้าในเทคโนโลยีการศึกษาที่มีศักยภาพในการส่งเสริมกระบวนการสอน และการเรียนรู้ เช่นเดียวกับการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งกับชุมชนระหว่างกลุ่มของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ความก้าวหน้าเหล่านี้จะปลดล็อกศักยภาพทางความคิดสร้างสรรค์ของผู้เรียน ครู และผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดผลิตภาพ นวัตกรรม รูปแบบการจัดการเรียนรู้ ตลอดจนรูปแบบการดำเนินชีวิต และธุรกิจต่าง ๆ อย่างที่คาดไม่ถึงมาก่อน (สุกัญญา แช่มช้อย, 2562) สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 – 2570) กระทรวงศึกษาธิการ กล่าวว่า มีวัตถุประสงค์เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้า เศรษฐกิจสร้างมูลค่า อย่างยั่งยืน” การพัฒนาคนสำหรับโลกยุคใหม่ มุ่งพัฒนาให้คนไทยมีทักษะ และคุณลักษณะ ที่เหมาะสมกับโลกยุคใหม่ ทั้งทักษะในด้านความรู้ ทักษะทางพฤติกรรม และคุณลักษณะตามบรรทัดฐานที่ดีของสังคม และเร่งรัดการเตรียมพร้อมกำลังคนให้มีคุณภาพสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และเอื้อต่อการปรับโครงสร้างเศรษฐกิจไปสู่ภาคการผลิต และบริการเป้าหมายที่มีศักยภาพ และผลิตภาพสูงขึ้น รวมทั้งให้ความสำคัญกับการสร้างหลักประกัน และความคุ้มครองทางสังคมที่สามารถส่งเสริมความมั่นคงในชีวิต (สภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) (ปุณณิฐฐา มาเชค, 2565) กล่าวว่า ระบบดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทร่วมกับการใช้ชีวิตประจำวันของเรามากขึ้นทุกช่วงวัย ตั้งแต่วัยเด็ก วัยทำงาน และวัยผู้ใหญ่ ซึ่งเกือบทุกคนมีโทรศัพท์มือถือ หรือสมาร์ทโฟน และสมาร์ทดีไวซ์ รวมถึงการที่รัฐบาลได้เดินหน้าพัฒนาโครงข่ายอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงบรอดแบนด์ให้เข้าถึง และครอบคลุมทุกหมู่บ้านใน

ประเทศ เพื่อลดช่องว่างในการเข้าถึงแหล่งความรู้และให้สามารถใช้งานได้สะดวกยิ่งขึ้น ซึ่งก่อให้เกิดการพัฒนาในอีกหลายมิติทั้งในด้านการประกอบอาชีพ และการเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ เช่น การทำอิเล็กทรอนิกส์ ขายสินค้าของชุมชนไปยังตลาดทั้งใน และต่างประเทศ การเผยแพร่ความรู้ด้านเกษตรของแต่ละพื้นที่ เพื่อพัฒนาผลิตผล เป็นต้น ทั้งหมดนี้สามารถเข้าถึงแหล่งข้อมูล องค์ความรู้ต่าง ๆ ได้เพียงปลายนิ้ว และสามารถเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ความรู้ใหม่ ๆ มากมายนอกห้องเรียน ทำให้ผู้คนในยุคนี้แสวงหาความรู้ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี และดิจิทัลมีการพัฒนาไปอย่างรวดเร็ว ยิ่งทำให้ผู้คนเชื่อมต่อกับอินเทอร์เน็ตแทบตลอดเวลา โลกดิจิทัลจึงเป็นส่วนหนึ่งของการเรียนรู้ในปัจจุบัน ส่งผลกระทบให้แวดวงทางการศึกษาหลายประเทศทั่วโลก ปรับตัวก้าวข้ามรูปแบบการเรียนการสอนแบบเดิม ๆ ที่ใช้ครูเป็นศูนย์กลาง มาเป็นการเรียนรู้ในรูปแบบใหม่ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นฐาน การจัดการเรียนการสอนในยุคนี้ถือว่าเป็นยุคของ "โลกคือ ห้องเรียน" ซึ่งกำลังจะแปรสภาพจากอดีตที่ห้องเรียนเป็นเพียงแค่ห้องสี่เหลี่ยมเล็ก ๆ ที่มีครูทำหน้าที่เป็นผู้ถ่ายทอดวิชาความรู้ให้กับผู้เรียนเพียงอย่างเดียว ผู้เรียนก็มีหน้าที่รับความรู้จากครูผู้สอน หากแต่รูปแบบการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 แตกต่างออกไปอย่างสิ้นเชิง

อาจกล่าวได้ว่าการศึกษาในยุคดิจิทัลนี้ ผู้สอนต้องไม่เป็นผู้สอนเพียงอย่างเดียว หากแต่ผู้สอนต้องเรียนรู้พร้อมผู้เรียน ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงรูปแบบการสอน แผนการสอน วิธีสอน เทคนิคการสอน หรือนวัตกรรมการสอนใหม่ ๆ ที่จะพัฒนาการสอน การเรียนรู้ให้ทันตามยุคสมัยสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงผกผันอย่างรวดเร็ว ผู้สอนควรเน้นให้ผู้เรียนศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง โดยผู้สอนมีหน้าที่ช่วยแนะนำออกแบบการเรียนการสอนตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนโดยใช้โครงงานเป็นฐาน ผสมผสานกิจกรรมที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนแต่ละคนสามารถประเมินความก้าวหน้าของการเรียนรู้ของตนเองได้ นอกจากนี้ผู้สอน ควรสอดแทรกทักษะด้านการปรับตัวอยู่ใน สังคมได้โดยฉับพลันในเหตุการณ์ต่าง ๆ เพราะสิ่งเหล่านี้มิได้มีอยู่ในเนื้อหาสาระวิชาหรือตำราเพียงอย่างเดียว หากแต่เป็นทักษะชีวิตส่วนตัวที่ผู้เรียนองเรียนรู้เพิ่มเติมเพื่อเป็นประโยชน์ในการนำไปประยุกต์ใช้ในการดำรงชีวิตในศตวรรษที่ 21 ด้วยนั่นเอง (ฐานิตา ลิ่มวงศ์ และ ยุพาภรณ์ แสงฤทธิ์, 2562) การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จและมีประสิทธิภาพนั้น ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ ดังเช่น ความร่วมมือร่วมใจจากบุคลากรทุกฝ่ายในสถานศึกษา เช่น ผู้บริหาร ครู คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ศิษย์เก่า เป็นต้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2552) ดังเช่น Romig ได้กล่าวว่า องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีม ประกอบด้วย 5 ประการ ดังนี้ การติดต่อสื่อสาร ความร่วมมือ การประสานงาน ความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง (Romig, 1996) และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Parker ที่กล่าวว่า องค์ประกอบของการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพไว้ 12 ประการ คือ ความชัดเจนของวัตถุประสงค์ บรรยากาศในการทำงานอย่างไม่เป็นทางการ การมีส่วนร่วม การรับฟังซึ่งกันและกัน ความไม่เห็นด้วยทางบวก ความเห็นพ้องกัน การสื่อสารที่เปิดเผย บทบาทและการมอบหมายงานที่ชัดเจน ภาวะผู้นำร่วม ความสัมพันธ์กับภายนอก รูปแบบการทำงานเป็นทีมที่หลากหลาย และการประเมินผลตนเอง การบริหารการทำงานเป็นทีมในสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการศึกษาภายในโรงเรียน โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่เทคโนโลยี และเครื่องมือดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนา และการจัดการ

การศึกษา การใช้เทคโนโลยีดิจิทัลทำให้กระบวนการบริหาร และการทำงานเป็นทีมมีความซับซ้อน และท้าทายมากขึ้น เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีความเข้าใจ และความสามารถในการปรับตัวให้เหมาะสมกับการทำงานในยุคดิจิทัล ซึ่งส่งผลให้เกิดความต้องการในการศึกษา และวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารในการบริหารการทำงานเป็นทีมในบริบทดังกล่าว ความสำคัญของการศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมในยุคดิจิทัลคือการเข้าใจถึงวิธีการ และกลยุทธ์ที่เหมาะสมในการบริหารจัดการทีมงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีที่รวดเร็ว ซึ่งจะช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพัฒนา และปรับใช้เทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน และสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการทำงานเป็นทีมได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Parker, 1990. อ้างถึงใน สัมมนา สีหมุ่ย, 2553)

การวิจัยเรื่องนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการทีมงานให้มีความสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางดิจิทัล เช่น การใช้เครื่องมือการสื่อสารออนไลน์ ระบบการจัดการข้อมูล และเทคโนโลยีการประชุมทางไกล ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลต่อการทำงานเป็นทีม และการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 การทำงานเป็นทีมที่มีความร่วมมือและมีการใช้เทคโนโลยีอย่างเหมาะสม จะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และการพัฒนานักเรียนได้อย่างมีคุณภาพ การศึกษาความสำคัญของการบริหารทีมงานในยุคดิจิทัลจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างแนวทาง และกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายใหม่ ๆ และเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

สภาพปัจจุบันการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ยังพบปัญหา การขาดการมีส่วนร่วมของหน่วยงานในการจัดการศึกษา ขาดการบริหารการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ เช่น การทำงานที่ไม่ทั่วถึง ขาดการติดต่อสื่อสารที่ดี ความร่วมมือ การประสานงาน ความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ความเข้าใจซึ่งกันและกันระหว่างกลุ่ม และระหว่างครูกับผู้บริหาร ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม การพัฒนาการทำงานเป็นทีมจึงเป็นสิ่งจำเป็น โดยต้องส่งเสริมให้บุคลากรเข้าใจบทบาทของตน มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน พร้อมแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน และบรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566)

ด้วยเหตุผลดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อให้ผู้บริหารนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในการทำงานให้มีประสิทธิภาพ และหน่วยงานต้นสังกัดยังสามารถนำมาใช้ในการวางแผนพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา

อริศษรา อุ่มสิ่น. (2560) กล่าวว่า การทำงานเป็นทีมมีความสำคัญมากต่อความสำเร็จขององค์การที่ต้องอาศัยการทุ่มเทความรู้ ความสามารถอย่างเต็มที่ของผู้ปฏิบัติงาน และมีบทบาทสำคัญในการปฏิบัติภารกิจที่มีประสิทธิภาพในช่วงเวลาของการเปลี่ยนแปลงองค์การ จะต้องปรับตัวอย่างรวดเร็วในการแข่งขันเพื่อส่งผลให้องค์การเจริญก้าวหน้า

พัสวีพิชญ์ ศิลาสุวรรณ (2562) กล่าวว่า การติดต่อสื่อสาร หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีกระบวนการสื่อความหมายถ่ายทอดความรู้สึก ความต้องการ ความเข้าใจ และความจริง ส่งเสริมให้ครูมีความเข้าใจความแตกต่างระหว่างบุคคลสามารถติดต่อสื่อสารได้ชัดเจน เข้าใจง่าย ถูกต้องตรงกัน มีทักษะในการฟังอย่างลึกซึ้งเปิดโอกาสให้ซักถามตรวจสอบข้อสงสัยซึ่งกันและกันได้อย่างเปิดเผย ให้ครูเกิดความคิดคล้อยตามได้

กฤษฎา เจตน์จำนงค์ (2563) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานเป็นกระบวนการทำงานที่สมาชิกในทีมรับรู้บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานของกลุ่ม มีการระดมความคิด ช่วยกันแสดงความคิดเห็นที่เป็นประโยชน์ ช่วยกันวิเคราะห์วางแผนการทำงาน และเป็นส่วนหนึ่งของทีมภายใต้เป้าหมายเดียวกัน มีการสื่อสารทั้งการให้และรับข้อมูลอย่างเปิดเผย สร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน มุ่งมั่นไปในทิศทางที่สอดคล้องกันและเสริมสร้างการรับรู้ในการทำงานร่วมกัน

วชิรพงศ์ พูลเกษร (2565) กล่าวว่า ยุคดิจิทัล เป็นยุคที่มีการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในโครงสร้างพื้นฐานมากขึ้น เช่น อินเทอร์เน็ต สื่อสังคมออนไลน์ อีเมล์ แอปพลิเคชันมือถือ และเทคโนโลยีการติดต่อสื่อสารอื่น ๆ มาอำนวยความสะดวกในการทำงาน และชีวิตประจำวัน ทำให้การทำงานใช้เวลาน้อยลง เพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ข้อมูลข่าวสารกระจายไปอย่างรวดเร็ว มีการเชื่อมต่อของโลกเพิ่มมากขึ้น

ภคพร เลิกนอก (2563) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ควรนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศและวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและอำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่การบริหารงานวิชาการในยุคดิจิทัล การบริหารงานงบประมาณในยุคดิจิทัล การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล และการบริหารงานทั่วไปในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิด

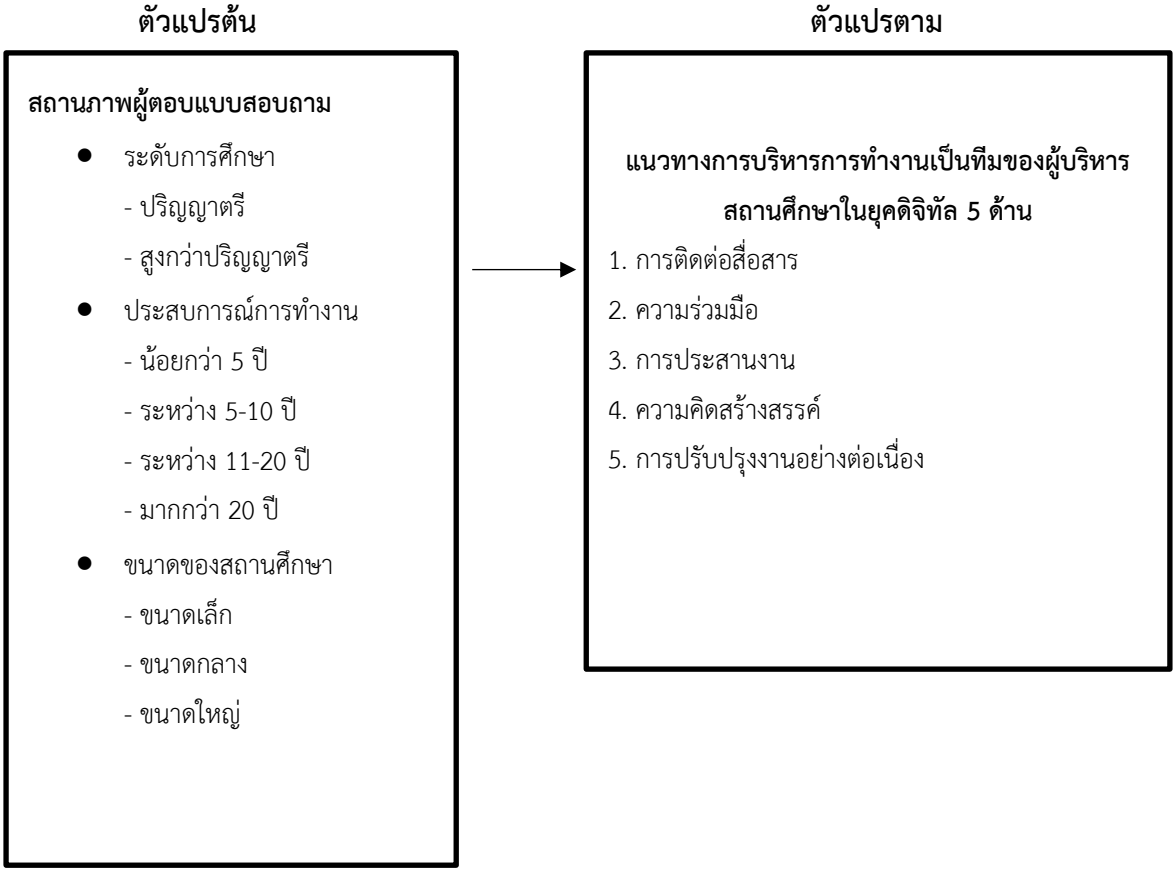

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) ประชากร ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 1,029 คน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 288 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2543) เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified random sampling) ตามขนาดโรงเรียน โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างในแต่ละชั้น แล้วใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย ด้วยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียนแบบไม่คืนกลับจนครบตามจำนวน รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างตามขนาดโรงเรียน

ขนาดโรงเรียน	จำนวนโรงเรียน (โรง)	จำนวนประชากร (ครู)	จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (ครู)
ใหญ่	4	134	38
กลาง	45	633	177

เล็ก	40	262	73
รวม	**89**	**1,029**	**288**

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถาม โดยการศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 45 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วย ด้านการติดต่อสื่อสาร ด้านความร่วมมือ ด้านการประสานงาน ด้านความคิดสร้างสรรค์ และด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Romig, 1996 (อ้างถึงใน พัสวีพิชญ์ ศิลาสุวรรณ, 2562)

5 หมายถึง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับ มากที่สุด

4 หมายถึง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับ มาก

3 หมายถึง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับ ปานกลาง

2 หมายถึง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับ น้อย

1 หมายถึง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ประเด็นความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Ended Question) ให้เขียนตอบ

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) (Cronbach,1990) ที่มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 และจากการหาค่าความเชื่อมันทั้งฉบับเท่ากับ .99

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งเป็นครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 288 คน จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ

ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การทำงาน ระหว่าง 5-10 ปี และส่วนใหญ่อยู่ในสถานศึกษาขนาดกลาง

2. ผลการศึกษาการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการประสานงาน และด้านความร่วมมือ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัย การบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ทั้ง 5 ด้าน ทั้งโดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ด้านการประสานงาน ด้านความร่วมมือ และด้านความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการติดต่อสื่อสาร ทั้งนี้ เนื่องจากการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและยกระดับประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรการศึกษา มีความสำคัญในการส่งเสริมการทำงานที่มีประสิทธิภาพผ่านการติดต่อสื่อสารที่ชัดเจน การประสานงานที่ดี การแบ่งปันข้อมูลและทรัพยากร รวมถึงการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ การปรับปรุงงานอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะช่วยให้ทีมสามารถบรรลุเป้าหมายและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างยั่งยืน ซึ่งการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งในการส่งเสริมประสิทธิภาพและคุณภาพของการศึกษา โดยนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันมีเป้าหมายเพื่อผลักดันการศึกษาให้สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัลเป็นไปอย่างมีคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤษฎา เจตน์จำนงค์ (2563) ได้ศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3 พบว่า ระดับการทำงานเป็นทีมของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอริค นที เลอนอบ (2562) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง บทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาปราจีนบุรี ผลการวิจัยพบว่า บทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เช่นกัน

2. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามตัวแปรระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ครูที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นที่ไม่เหมือนกันต่อบริหารการทำงานเป็นทีมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสุชา เพชรกาญจน์ (2564) ที่ศึกษาการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดสงขลา แตกต่างกัน

3. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามตัวแปรประสบการณ์การทำงาน พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์การทำงานของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญมณี เควันดี (2564) ที่ศึกษาเรื่องการบริหารการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 แตกต่างกัน

4. ความคิดเห็นของครูต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล ตามตัวแปร ขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะขนาดของสถานศึกษา ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อริศษรา อุ่มสิน (2560) ได้ศึกษาการทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.ผู้บริหารกับสมาชิกในทีมงาน ควรมีการทบทวนการปฏิบัติงานร่วมกันเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ มีการประชุม วางแผนการทำงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ

2. ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการทำงาน ให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการวางแผน การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

3. ผู้บริหารควรมีการประสานงานที่เหมาะสมและหลากหลายวิธี ทั้งภายในองค์กรและภายนอกองค์กร ได้แก่ ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ปกครอง และชุมชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการแปลกใหม่ในการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการบริหารการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กฤษฎา เจตน์จำนงค์. (2563). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

บุญชม ศรีสะอาด. (2543). *การวิจัยเบื้องตน (ฉบับปรับปรุงใหม่)* (พิมพครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ:สุวีริยาสาสนธา.

พัสวีพิชญ์ ศิลาสุวรรณ. (2562). *การทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. http://repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/4006

ภคพร เลิกนอก. (2563). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สำหรับผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาจุฬาขอนแก่น, 7*(2), 150-166.

วชิรพงศ์ พูลเกษร. (2565). *แนวทางการส่งเสริมคุณลักษณะของผู้บริหารในยุคดิจิทัลสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพิษณุโลก อุตรดิตถ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5667

วาสุชา เพชรกาญจน์. (2564). *การสร้างทีมงานที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาส จังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สัมมนา สีหมุ่ย. (2553). *การศึกษาประสิทธิภาพการทำงานเป็นทีมของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอโนนไทย จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี]. Suranaree University of Technology.http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/5070

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานของกลุ่มนโยบาย และแผน.* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2552). *การศึกษาแนวทางการผลิตคนด้านอาชีวศึกษาและเทคโนโลยีตามความต้องการของประเทศ กรณีศึกษาประเภทอุตสาหกรรม.* กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2565). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570).* กรุงเทพฯ: สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

อัญมณี เควันดี. (2564). *การบริหารการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ.

อริศษรา อุ่มสิ่น. (2560). *การทำงานเป็นทีมของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses ระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=232&group=20

เอริค นที เลอนอบ. (2562). *การศึกษาบทบาทการทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปราจีนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses ระบบฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์อิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=333&group=20&depid=3

ฐานิตา ลิ่มวงศ์ และ ยุพาภรณ์ แสงฤทธิ์. (กรกฎาคม–ธันวาคม 2562). ห้องเรียนกลับด้าน: การเรียนรู้แนวใหม่สำหรับศตวรรษที่21. *วารสาร Mahidol R2R e-Journal, 6*(2), 9-17.

Parker, G.M. (1990). *Team players and team work: the new competitive business strategy.* [Unpublished doctoral dissertation]. Jossey-Bass.

Romig.D. (1996). *Breakthrough Teamwork: Outstanding Result Using Structured Teamwork* [Unpublished doctoral dissertation]. Chicago: Irwin.

ความสุขในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Happiness at Work of Government Teachers under the Office of the Secondary Education Area, Prachuap Khiri

อำภา คงกระพันธ์[1] และละมุล รอดขวัญ[2]

Ampha Kongkapan[1] and Lamun Rodkhwan[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: saawstang@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่าง คือ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 264 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ผลการศึกษาความสุขในการทำงานของครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของครู จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน พบว่า ความสุขในการทำงานของข้าราชการครูที่มีประสบการณ์ทำงาน และวิทยฐานะต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการครู โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงานของข้าราชการ โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความสุขในการทำงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to study the work happiness of teachers under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office, and (2) to compare the work happiness of teachers based on work experience, academic standing, and school size. The sample consisted of 264 teachers under the Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office, selected using simple random sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-

test, and one-way ANOVA.The research findings revealed that: (1) The overall work happiness of teachers was at a high level. (2) In comparing the work happiness of teachers based on work experience, academic standing, and school size, it was found that teachers with different work experience and academic standing had no significant differences in their overall and specific aspects of work happiness. However, teachers working in schools of different sizes showed statistically significant differences in their overall and specific aspects of work happiness at the .05 level.

Keywords: Work happiness, work environment, career advancement

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาเรื่องความสุขในการทำงานเป็นประเด็นสำคัญในภาคการศึกษา เนื่องจากครูมีบทบาทสำคัญในการพัฒนานักเรียนและส่งเสริมคุณภาพการศึกษา แต่พบว่าข้าราชการครูหลายคนมีความเครียดและภาระงานมากเกินไป ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการทำงานและคุณภาพการสอน สถานศึกษาถือเป็นหน่วยทางการศึกษาที่สำคัญที่สุดเพราะเป็นการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานที่มุ่งพัฒนานักเรียนให้สามารถพัฒนาคุณภาพชีวิตกล้าคิดกล้าทำและกล้าแสดงออกและตามที่พ.ร.บ. การศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรงจึงเป็นหน้าที่ของโรงเรียนที่จะจัดการงานเหล่านี้ให้มีประสิทธิภาพโดยการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้โรงเรียนสามารถปฏิบัติงานได้คล่องตัวมีอิสระภายใต้กฎหมายระเบียบโดยคำนึงถึงความสุขเป็นความรู้สึกของอารมณ์ที่ดีของบุคคลที่มีความรู้สึกพึงพอใจในชีวิต มีความรู้สึกเป็นสุขสนุกสนานในการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตและในการทำงาน พนักงานจึงต่างมีความรู้สึกพึงพอใจเป็นสุข รู้สึกมีความสุขในการทำงานแตกต่างกันออกไป อาจอยู่ในระดับสูงบ้างหรือมีความสุขน้อยกว่าคนอื่นบ้างแต่สิ่งที่สำคัญที่สุดนั่นคือ คนจำนวนมากย่อมต้องการที่จะมีความสุขในการทำงาน (Lyubomirsky, 2001) ซึ่งความสุขในการทำงาน คือผลที่เกิดจากการเรียนรู้ซึ่งเป็นผลตอบสนองจากการกระทำการสร้างสรรค์ของตนเอง มีความรู้สึกปลาบปลื้มใจ และนำไปสู่การปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพทำให้บุคลากรมีความผูกพันและมีความพึงพอใจที่ได้ปฏิบัติงานร่วมกัน ทำให้บุคลากรเกิดสัมพันธภาพที่ดีในที่ทำงาน ปฏิบัติงานด้วยความรู้สึกอยากที่จะทำงานมีความผูกพันในงานและทำให้บุคลากรคงอยู่ในองค์กรต่อไป (Manion, 2003) ในสภาพปัจจุบันอาจกล่าวได้ว่าครูที่ปฏิบัติการสอนมีภาระหน้าที่หนักมากยิ่งขึ้น มีเวลาในการพักผ่อนน้อยลง ความสุขในการทำงานของครูกำลังถูกบั่นทอนลงอย่างต่อเนื่อง อันมีสาเหตุมาจากองค์กรมีการปรับตัวเพื่อเผชิญกับยุคโลกาภิวัตน์ และก้าวเข้าสู่ความรุ่งเรืองที่ทันสมัย รองรับการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมการสื่อสารและเทคโนโลยี ทั้งครูยังมีภาระอันหนักหน่วงที่ต้องทำการรับผิดชอบมากมาย ทำให้ประสบปัญหาในการทำงาน ครูอาจเกิดความท้อแท้

มีความสุขในการทำงานลดลง ทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติการสอนความสามารถของโรงเรียนในการจัดการศึกษาให้ผู้เรียนมีคุณภาพด้านการศึกษา และมีผลสัมฤทธิ์ตามเป้าหมายของโรงเรียนและตามความต้องการของสังคมด้วย

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นความสำคัญของความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จึงสนใจที่จะศึกษาเรื่องนี้เพื่อให้ครูมีความสุขในการทำงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สองข้อ (1) เพื่อศึกษาความสุขในการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของครู จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดของความสุขในการทำงาน

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้เสนอแนวคิดของความสุขในการทำงานไว้ ดังนี้

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ (2555) ได้กล่าวว่า ความสุขคนทำงาน หมายถึงประสบการณ์ และความรู้สึกของคนทำงาน ที่ต้องการให้ตนเป็นที่ยกย่องและยอมรับจากคนทั่วไป การได้ทำงานในที่ทำงานที่มั่นคง มีความก้าวหน้า การเข้าถึงโอกาสในการพัฒนาอย่างทั่วถึง การมีผู้บังคับบัญชาที่มีความเมตตาและกรุณา การมีเพื่อนร่วมงานที่จริงใจ การได้รับสวัสดิการที่พอเพียง และการได้รับความปลอดภัยจากการทำงาน ซึ่งถ้าคนทำงานได้รับสิ่งต่าง ๆ ดังกล่าวอย่างบ่อยครั้งและต่อเนื่อง คนทำงานก็จะทำงานอย่างมีความสุข

ทฤษฎีความสุขในการทำงาน

Suthisansanee (n.d). ได้ตั้งทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจ โดยมาสโลว์ได้อธิบายถึงความต้องการของมนุษย์ซึ่งมีลักษณะเป็นลำดับขั้นจากต่ำไปหาสูง (Hierarchy & Needs) และเป็นทฤษฎีที่ยอมรับกันแพร่หลาย สมมุติฐานดังกล่าวมีความเกี่ยวกับพฤติกรรมของมนุษย์ดังนี้ 1. มนุษย์มีความต้องการ ความต้องการมีอยู่เสมอและไม่มีที่สิ้นสุด แต่สิ่งที่มนุษย์ต้องการนั้นขึ้นอยู่กับว่าเขามีสิ่งนั้นอยู่แล้วหรือยังขนาดที่ความต้องการใดได้รับการตอบสนองแล้วความต้องการอื่นจะเข้ามาแทนที่กระบวนการนี้ไม่มีที่สิ้นสุดและจะเริ่มตั้งแต่เกิดจนกระทั่งตาย

แนวคิดเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานไว้ ดังนี้ (ณธัชพงศ์ พิสิษนุพงศ์, 2561) สภาพการทำงานคือสภาพที่มีความสะอาด มีระเบียบ มีความปลอดภัย เครื่องมือ เครื่องจักร จัดไว้อย่างเหมาะสมและเตรียมพร้อมที่จะใช้เสมอ มีอากาศถ่ายเทดี ไม่มีเสียงรบกวนและแสงสว่างพอเหมาะ ระยะเวลาทำงานแต่ละวันเหมาะสม มีสถานที่ให้ออกกำลังกาย มีโรงอาหารใกล้ๆ ศูนย์อนามัยมีสถานที่จอดรถ

แนวคิดเกี่ยวกับด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ดังนี้ (จอมพงศ์ มงคลวนิช, 2556) ได้กล่าวว่าความสัมพันธ์ระหว่างครูกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน ครูที่มีความสัมพันธ์ที่ดีจะมีการช่วยเหลือกันในด้านการจัดการเรียนการสอน และสามารถแบ่งปันประสบการณ์การทำงานร่วมกันได้ การทำงานร่วมกันจะสร้างความเข้มแข็งให้แก่ทีมครู ทำให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดีขึ้น นอกจากนี้ ยังช่วยให้เกิดการพัฒนาในด้านวิชาการที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เมื่อครูและผู้บริหารทำงานอย่างร่วมมือกัน

แนวคิดเกี่ยวกับด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ไว้ดังนี้ ฐิตาภา ทัพวงศ์ (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาอาชีพ เนื่องจากเพราะอาชีพในสถาบันอุดมศึกษา หรืออาจารย์นั้นมีบริบทความแตกต่างในการพัฒนา สายอาชีพจากอาชีพอื่น ๆ กระบวนการการพัฒนาในสายอาชีพมีความแตกต่างและเฉพาะเจาะจง ในบริบทของสถาบันอุดมศึกษาคือการพัฒนาตัวเองตลอดเวลาในเรื่องการค้นคว้าวิจัย การเรียน การสอนที่ต้องมีการเตรียมความพร้อมอยู่สม่ำเสมอให้ทันสมัยต่อสถานการณ์ การบริการวิชาการ และด้านอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง การพัฒนาอาจารย์ในสถาบันอุดมศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นสิ่งสำคัญที่ จะช่วยให้สถาบันอุดมศึกษามั่นคง และเป็นการสร้างบุคลากรในอนาคตให้มีความรู้ต่อไป ในการ 20 พัฒนาอาชีพได้นั้นขึ้นอยู่กับการเรียนรู้ อาชีพทางสังคม และช่วงวัยตามลำดับขั้นของพัฒนาการ ทางด้านอาชีพ วรางคนา ชูเชิดวัฒนา (2557) ได้กล่าวว่า ความก้าวหน้าในอาชีพกับความผูกพันต่อองค์กร ซึ่งงานวิจัยในอดีตพบว่า แรงจูงใจในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ การกำหนดเป้าหมาย การวางแผนความก้าวหน้าของอาชีพและการดำเนินการตามแผนที่วางไว้ ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร (ธงชัย สันติวงษ์, 2535) ได้กล่าวว่าความก้าวหน้าในทางวิชาชีพไว้ว่า หมายถึงกิจกรรมด้านการบริหารงานบุคคลที่มีขึ้นเพื่อช่วยให้แต่ละคนได้มีแผนสำหรับงานอาชีพของตนเองในอนาคตภายในองค์การ ทั้งนี้เพื่อช่วยให้องค์การสามารถบรรลุถึงวัตถุประสงค์และขณะเดียวกัน พนักงานก็มีโอกาสที่จะมีผลสำเร็จในการพัฒนาตนเองได้สูงสุด (จารุณี ธรนิตยกุล, 2541) ได้กล่าวว่าความก้าวหน้าในการทำงานเป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้คนมีความพอใจในการปฏิบัติงาน เช่น การได้เลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้สิ่งตอบแทนจากความสามารถในการทำงานของเขา และการไม่มีโอกาสก้าวหน้าในการทำงานย่อมก่อให้เกิดความไม่ชอบงานที่รับผิดชอบ

แนวคิดเกี่ยวกับด้านการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยต่าง ๆ มีนักวิชาการหลายท่านได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับด้านการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการไว้ ดังนี้ (สุจิตรา ธนานันท์, 2552) กล่าวว่าค่าตอบแทนคือค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่องค์กรจ่ายให้แก่ผู้ปฏิบัติงานค่าใช้จ่ายนั้นอาจจะอยู่ในรูปแบบของตัวเงินหรือไม่ใช่ตัวเงินก็ได้เพื่อเป็นค่าตอบแทนในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ความรับผิดชอบและเป็นการจูงใจให้พนักงานมีการปฏิบัติงานอย่างมี

ประสิทธิภาพ อีกทั้งเป็นการส่งเสริมขวัญและกำลังใจให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน และเป็นการสร้างฐานะความเป็นอยู่ของครอบครัวผู้ปฏิบัติงานให้ดีขึ้นตามลำดับ

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของบักเกอร์ ล็อคและ เฮอร์ซเบิร์ก

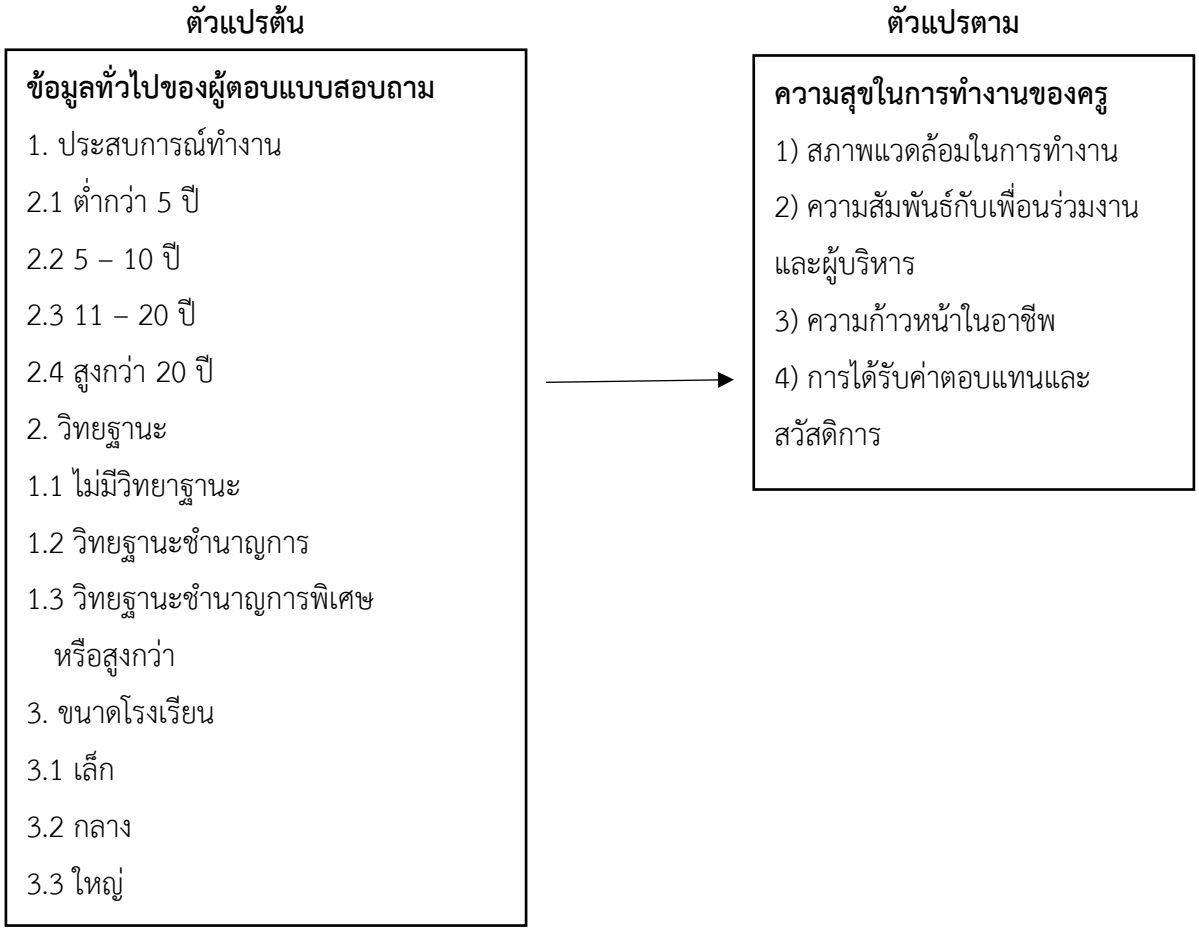

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูป ของเครซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นฐาน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling with out replacement) จำนวน 264 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ คือ ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับความสุขในการทำงานของข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวล และหาค่าทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ความสุขในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของครู ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วิทยฐานะ และขนาดโรงเรียน โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (T-Test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 ไม่มีวิทยฐานะ 96 คน คิดเป็นร้อยละ 36.40 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

2. ความสุขในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านด้านการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของข้าราชการครู ตามตัวแปร ประสบการณ์ทำงาน วิทยฐานะ และขนาดสถานศึกษา สรุปผลดังนี้ ครูที่มีประสบการณ์ทำงาน มีความคิดเห็นต่อความสุขในการ

ทำงาน ไม่แตกต่างกัน ครูที่มีวิทยฐานะ มีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงาน แตกต่างกัน

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความสุขในการทำงานของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

ความคิดเห็นของครูต่อ ความสุขในการทำงาน ทั้ง 4 ด้าน โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ครูมีความคิดเห็นต่อความสุขในการทำงาน ตามลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ด้านการได้รับค่าตอบแทนและสวัสดิการ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร ทั้งนี้เป็นเพราะ การปฏิบัติงานร่วมกันและความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น คือ ได้รับการปฏิบัติจากเพื่อนร่วมงานที่ดี ได้รับการยอมรับจากการทำงาน และมีบรรยากาศการทำงานที่เป็นมิตร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ปฏิมา ถนิมกาญจน์ และเพ็ญพร ปุกหุต (2565) ได้กล่าว บรรยากาศองค์การ และคุณภาพชีวิตในการทำงานมีอิทธิต่อประสิทธิภาพการทำงานที่สูงขึ้น และผลการดำเนินงานขององค์การก็สูงขึ้น ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมบรรยากาศการทำงาน ให้ความเป็นกันเอง เอื้ออาทร,ต่อกันทำให้เกิดขวัญกำลังต่อพนักงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงาน (คมกริช นันทะโรจพงศ์, 2564) พบว่าคุณภาพชีวิตที่ดีด้านความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร ทำให้พนักงานมีพฤติกรรมการให้ความช่วยเหลือ พฤติกรรมเป็นหนึ่งเดียว ผูกพันต่อองค์การและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธัญญา คอแก้ว, ทิพมาศ เศวตวรโชติ, และสันติ อุนจะนำ (2563) ความสุขในการทำงานส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะปัจจัยด้านความสัมพันธ์เชิงบวกและความก้าวหน้าในอาชีพที่มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อความสุขของครูในพื้นที่ดังกล่าว อยู่ในระดับมาก เช่นกัน ส่วนรายด้านผู้วิจัยขออภิปรายผล ดังนี้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรมีการจัดหาสื่อการสอน และข้อมูลที่จำเป็นในการเตรียมการสอนให้กับครูเพื่อสะดวกและพร้อมต่อการทำงาน

2. ผู้บริหารควรรับฟังความคิดเห็นของทุกฝ่ายและกระทำอย่างเปิดเผยไม่ให้ครูเกิดความกังวลต่อการทำงาน

3. ผู้บริหารควรให้โอกาสครูในการพัฒนาตนเองผ่านการอบรมหรือการฝึกฝนทักษะที่โรงเรียนจัดให้

4. ผู้บริหารควรจัดระบบการสื่อสารในการแจ้งข้อมูลเกี่ยวกับสิทธิประโยชน์และสวัสดิการต่าง ๆ ที่สามารถเข้าถึงได้รวดเร็วในการทำงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความสุขในการทำงานด้านการสร้างขวัญกำลังใจ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบ บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

2. การทำวิจัยที่เสนอแนวทางการเสริมสร้างความสุขในการทำงานให้กับสถานศึกษา

บรรณานุกรม

คมกริช นันทะโรจพงศ์. (2564). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการความเครียดของวัยรุ่นตอนกลาง* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จอมพงศ์ มงคลวนิช. (2556). *การบริหารองค์การและบุคลากรทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จารุณี ธรนิตยกุล. (2541). *ความสัมพันธ์ระหว่างการใช้อำนาจของหัวหน้ากับความพึงพอใจในงาน และความผูกพันต่อองค์การของผู้ใต้บังคับบัญชา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:118162

ฐิตาภา ทัพวงศ์. (2564). *การพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ: กรณีศึกษากระบวนการสู่ความสำเร็จในการเข้าสู่ตำแหน่งทางวิชาการของอาจารย์ใหม่* [ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1602/1/gs611130208.pdf

ณธัชพงศ์ พิสิษนุพงศ์. (2561). สภาพแวดล้อมในการทำงานที่มีความสัมพันธ์ต่อการสร้างความผูกพันองค์กรของข้าราชการและบุคลากรสำนักงานเขตสายไหม กรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์, 1*(1), 64–78.

ธงชัย สันติวงษ์. (2535). *องค์การและการบริหาร.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ไทยวัฒนาพานิช.

ธัญญา คอแก้ว, ทิพมาศ เศวตวรโชติ, และ สันติ อุนจะนำ. (2563). ความสุขในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการครูในอำเภอเชียรใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 3. *วารสารธรรมเพื่อชีวิต, 30*(3), 1–15.

ปฏิมา ถนิมกาญจน์, และเพ็ญพร ปุกหุต. (2565). *รูปแบบเชิงสาเหตุของคุณภาพชีวิตในการทำงาน พฤติกรรมเป็นสมาชิกที่ดี และประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในภาคอุตสาหกรรมการบริหาร* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2545). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 119 ตอนที่ 123 ก. หน้า 19-21.

วรางคนา ชูเชิดรัตนา. (2557). *แรงจูงใจในการพัฒนาความก้าวหน้าในสายอาชีพ การรับรู้ความยุติธรรมในองค์กรและความสามารถในการฟันฝ่าอุปสรรคที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของพนักงาน*

บริษัทเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร [สารนิพนธ์มหาบัณ, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/1320/3/varangkana.choo.pdf

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, กาญจนา ตั้งชลทิพย์, สุภรต์ จรัสสิทธิ์, เฉลิมพล สายประเสริฐ, พอตา บุนยตีรณะ, และวรรณภา อารีย์. (2555). *คู่มือการวัดความสุขด้วยตนเอง HAPPINOMETER* (พิมพ์ครั้งที่ 1). นครปฐม: สถาบันวิจัยประชากรและสังคม มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (20 เมษายน 2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. แผนปฏิบัติราชการ.

สุจิตรา ธนานันท์. (2552). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์. กรุงเทพฯ: คณะรัฐประศาสนศาสตร์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

Lyubomirsky, S. (2001). Why are some people happier than others? The role of cognitive and motivational processes in well-being. *American Psychologist, 56*(3), 239–249.

Manion, J. (2003). Joy at work: Creating a positive workplace. *Journal of Nursing Administration, 33*(12), 652–659.

Suthisansanee, T. (n.d). *ทฤษฎีมาสโลว์ ลำดับขั้นความต้องการ Maslow's hierarchy of needs ลูกค้าต้องการอะไร.* The Wisdom academy. https://thewisdom.co/content/maslows-hierarchy-of-needs/

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

The Relationship between Personnel Management and Teacher and Educational Personnels' Work Motivation of Schools under the Office of Secondary Educational Services Area, Phetchaburi

วรวีร์ ศรีสุขใส[1] ละมุล รอดขวัญ[2]

Worrawee Srisuksai[1] and Lamoon Rodkwan[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: worawee.sri@pccphet.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี (2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ข้าราชการครู และบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 288 คน ได้จากการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และใช้การหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ในการวิเคราะห์ผล พบว่าระดับการบริหารงานบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการวิเคราะห์ผล พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ผลทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล แรงจูงใจ แรงจูงใจการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

Abstract

The purposes of this research were (1) to study the personnel management in schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi. (2) to study the level of

teacher and educational personnel ' Work Motivation of schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi. And (3) to study the relationship between the personnel management and teacher and educational personnel ' Work Motivation of schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi. This research was a quantitative research. The samples were teachers and educational personnel of secondary educational services area, Phetchaburi, Academic Year 2022, there were 288. Stratified sampling based on school size was used to select participants. The research tool was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation, t-test and the Pearson Product-Moment Correlation Coefficient. The results showed that (1)The level of personnel management in schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi was at a high level. (2) The level of teacher and educational personnel ' Work Motivation of schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi was at a high level. (3) The overall of the relationship between the personnel management and teacher and educational personnel ' Work Motivation of schools under the office of secondary educational services area, Phetchaburi was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Personnel management, motivation, teacher and educational personnel ' work motivation

บทนำ

ในโลกยุคปัจจุบันมีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง มีการใช้เทคโนโลยีเพื่อเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ทำให้หน่วยงานทางการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อความได้เปรียบทางด้านการจัดการศึกษา และโอกาสที่จะประสบความสำเร็จได้ดีกว่าโดยการเสริมสร้างความรู้ความสามารถทางด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรม ความสามารถในการปรับตัวให้กับบุคลากร เพราะบุคลากรเป็นทรัพยากรที่มีค่ายิ่งของสังคมและประเทศชาติ การมีบุคลากรที่มีทักษะในการปฏิบัติงาน มีความรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ คิดอย่างมีเหตุผล มีระเบียบวินัย กล้าคิดกล้าตัดสินใจในการเปลี่ยนแปลงให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงสภาพการณ์ของสังคม เป็นปัจจัยที่สำคัญที่การพัฒนาปรับปรุงเปลี่ยนแปลงระบบการจัดการศึกษาทุกระดับให้สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ,

2550) และระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2545) ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและจัดการศึกษาใน 4 ด้าน คือ (1) ด้านวิชาการ (2) ด้านงบประมาณ (3) ด้านการบริหารงานบุคคล (4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาโดยตรง เพื่อเป็นแนวทางการดำเนินการอย่างเป็นระบบ

ภารกิจที่สำคัญอย่างหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การบริหารงานบุคคล เพื่อบุคคลในฝ่ายงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาให้เกิดการทำงานร่วมกัน ช่วยกันนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมาย ซึ่งบุคลากรเปรียบเสมือนฟันเฟืองขับเคลื่อนองค์กร ดังนั้น การบริหารงานบุคคลถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่ง คนถือว่าเป็นองค์ประกอบสำคัญ เพราะคนเป็นผู้กระทำให้เกิดปัจจัยอื่น ๆ โดยเฉพาะงาน คนเป็นผู้ทำให้เกิดความสำเร็จตามเป้าหมาย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัว มีอิสระภายใต้กฎหมาย ระเบียบ และเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งการบริหารงานบุคคลมีขอบข่ายและภารกิจ 5 ด้านคือ การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในด้านการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

แรงจูงใจมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร เพราะเป็นพลังผลักดันต่อการกระทำพฤติกรรมของบุคคล หากบุคคลใดมีแรงจูงใจในการทำงานสูงก็จะมีความมุ่งมั่น ขยัน ขันแข็ง และกระตือรือร้นในการทำงานให้สำเร็จ แต่หากบุคคลใดมีแรงจูงใจในการทำงานต่ำ ก็จะเกิดความเบื่อหน่ายในการทำงาน หลบเลี่ยงงาน หรือทำงานเพียงแค่ให้ผ่านไปวัน ๆ ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพขององค์การโดยรวม (นวรัตน์ อายุยืน, 2561) การใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อกำลังใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา ทำให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความตระหนักถึงความสำคัญของการใช้แรงจูงใจผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ (สรัสยา ผลสุกบริสุทธิ์, 2562) สำหรับแรงจูงใจ Maslow มาสโลว์ (Maslow, 1970, อ้างถึงใน สมบัติ อาริยาสาร, 2561) ได้ตั้งสมมติฐานเกี่ยวกับความต้องการของมนุษย์ไว้ว่า มนุษย์มีความต้องการอยู่เสมอ ความต้องการได้รับการตอบสนองแล้วจะมีความต้องการอย่างอื่นเข้ามาแทนที่ ความต้องการที่ได้รับการตองสนองแล้วจะไม่เป็นสิ่งจูงใจอีกต่อไป แต่ความต้องการที่ยังไม่ได้รับการตอบสนองนั้นจะเป็นสิ่งจูงใจแทน ความต้องการพื้นฐานของมนุษย์เป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ความต้องการด้านร่างกาย (Physiological needs) 2) ความต้องการความมั่นคงปลอดภัย (Safety needs) ความปลอดภัยด้านร่างกายและจิตใจกับความมั่นคงทางด้านเศรษฐกิจ 3) ความต้องการทางสังคม (Social or belonging needs) ให้เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น 4) ความต้องการเกียรติยศชื่อเสียงหรือฐานะทางสังคม (Esteem or status needs) และ 5) ความต้องการที่จะได้รับความสมหวังในชีวิต (Self actualization or self realization) เป็นขั้นสูงสุดของมนุษย์ และเฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg, 1959 อ้างถึงใน สมบัติ อาริยาศาล, 2561) ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบอร์ก ที่เน้นอธิบายและให้ความสำคัญกับปัจจัย 2 ประการ ได้แก่

“ตัวกระตุ้น” (Motivators) และ“การบำรุงรักษา” (Hygiene) สองปัจจัยดังกล่าวนี้มีอิทธิพลต่อความสำเร็จของงานเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งผู้บริหารองค์กร ควรพิจารณาเพื่อนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารคนและบริหารงาน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี รับผิดชอบดูแลการจัดการศึกษาโรงเรียนที่จัดการศึกษาระดับชั้นมัธยมศึกษา ที่เปิดสอนทั้งระดับมัธยมศึกษาตอนต้นและตอนปลาย ที่มีสถานศึกษาตั้งในจังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 22 โรงเรียน มีหน้าที่สนับสนุนการจัดการศึกษา นอกจากนี้ ยังมีหน้าที่สนับสนุนระบบโครงสร้างการศึกษาทั้ง 4 ด้านของสถานศึกษา และยังคอยดูแลช่วยเหลือครูและบุคลากรทางการศึกษาในด้านต่าง ๆ ทั้งการบริหารงานและการปฏิบัติงานในกลุ่มงาน การดูแลสิทธิและสวัสดิการ รวมทั้งส่งเสริมพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, 2566) ปัจจุบันครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีทางเลือกในการทำงานมากขึ้นกว่าเดิม เลยไม่ให้ความสำคัญมากนัก กับการทำงานในองค์กร คิดว่าถ้าองค์กรไม่สามารถตอบสนองความต้องการของตนเองได้ ก็ลาออกหรือย้ายออกไปอยู่ที่อื่นที่ดีกว่า หรือสบายใจกว่า โดยไม่สนใจว่าจะทำให้องค์กรเกิดปัญหาอะไร และบุคลากรจำนวนมากขาดแรงจูงใจในการทำงาน เนื่องจากไม่เห็นถึงผลลัพธ์ที่ชัดเจนระหว่างความพยายามของตนเองกับผลงานที่ออกมา ไม่เห็นถึงความสัมพันธ์ที่ชัดเจนระหว่างผลการปฏิบัติงานกับรางวัลที่องค์กรจะมอบให้ ไม่เห็นถึงผลที่ชัดเจนระหว่างรางวัลที่ได้รับกับรางวัลที่ตัวเองต้องการ (พิสิฐ ชนะการณ์, 2560) ดังนั้น การบริหารงานบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นสิ่งที่สำคัญยิ่ง เนื่องจากการจูงใจมีอิทธิผลต่อผลต่อการจัดการศึกษา จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้ผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี เห็นความสำคัญและตระหนักในการบริหารงานบุคคลเพื่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารงานบุคคล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ประกอบด้วย การบริหารงานบุคคล 5 ด้าน คือ

1) การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การลาออกจากราชการ

1. การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง

การวางแผนอัตรากำลัง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนอัตราและการกำหนดตำแหน่งของครูและบุคลากร ตามความต้องการสถานศึกษา เพื่อให้มีบุคลากรที่พียงพอต่อการปฏิบัติงานในสถานศึกษา มีขอบข่ายภารกิจ ดังนี้ การกำหนดนโยบายด้านอัตรากำลัง การประเมินความต้องการอัตรากำลัง การวิเคราะห์และวางแผนอัตรากำลัง การกำหนดตำแหน่งภาระงาน

2. การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง

การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง หมายถึง การดำเนินการเพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงานในสถานศึกษาตามที่วางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งไว้ เพื่อให้มีบุคลากรเพียงพอต่อการปฏิบัติงาน โดยมีผู้บริหาร คณะกรรมการสถานศึกษา มีส่วนร่วมในการสรรหาอัตรากำลังหรือเลื่อนตำแหน่ง ซึ่งมีภารกิจ ดังนี้ การสรรหาบรรจุครูและบุคลากรทางการศึกษา การจ้างลูกจ้างชั่วคราวและลูกจ้างประจำ การย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การรักษาราชการแทนและการรักษาราชการในตำแหน่ง

3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ

การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ หมายถึง การดำเนินการเพื่อส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้มีการพัฒนาตนเอง เพื่อให้มีความรู้ ความสามารถ ประสบการณ์ ทักษะในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงการยกย่องเชิดชูเกียรติเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจกับครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ มีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ตลอดจนทัศนะคติที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ

4. วินัยและการรักษาวินัย

วินัยและการรักษาวินัย หมายถึง การควบคุมและการรักษาระเบียบ กฎเกณฑ์ ข้อบังคับสำหรับความประพฤติทางกาย วาจา ของบุคลากรให้สงบเรียบร้อยดีงามเป็นแบบแผนอันหนึ่งอันเดียวกัน ตลอดจนการดำเนินการลงโทษกับผู้ฝ่าฝืนไม่ปฏิบัติตามกฎระเบียบข้อบังคับ ด้วยระบบขั้นตอนที่เป็นธรรม เสมอภาค มีความโปร่งใส ชัดเจนและเชื่อถือได้ ตลอดจนการส่งเสริมบุคลากรให้รักษาวินัยอย่างสม่ำเสมอ โดยผู้บังคับบัญชาปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา

5. การลาออกจากราชการ

การลาออกจากราชการ หมายถึง การที่บุคคลผู้นั้นพ้นจากตำแหน่งหน้าที่ ความรับผิดชอบการปฏิบัติงานของทางราชการ ซึ่งอาจเกิดจากสภาพที่ไม่อาจเป็นข้าราชการต่อไปได้ เช่น ขาดคุณสมบัติ ไม่ผ่านการทดลองงานหรือการประเมินงาน เกษียณอายุและตาย การออกเพราะมีเหตุเสียหายหรือตามความประสงค์ของตัวข้าราชการเอง หรือตามดุลยพินิจของผู้บังคับบัญชาเพื่อประโยชน์ของทางราชการ

ตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย

1. ด้านลักษณะของงาน

ลักษณะงาน หมายถึง การได้รับผิดชอบสอนในรายวิชา และการปฏิบัติงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายซึ่งตรงตามความรู้ความสามารถ เป็นงานที่ช่วยพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ รวมถึงทักษะต่าง ๆ ในการปฏิบัติงาน เป็นงานที่มีการวางแผน จัดระบบงาน มีขั้นตอน แนวทางในการปฏิบัติงานอย่างชัดเจน มีความท้าทายและส่งเสริมให้เกิดความคิดริเริ่มสร้างสรรค์มีความยากง่าย สามารถยืดหยุ่นได้ตามความเหมาะสม

2. ด้านความรับผิดชอบ

ความรับผิดชอบ หมายถึง ความรู้สึกรับผิดชอบต่อการปฏิบัติงานในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มที่ โดยรับผิดชอบงานที่ได้รับมอบหมายทั้งการจัดการเรียนการสอนและงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมายเป็นอย่างดี ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติงานพิเศษที่ได้รับมอบหมายและการจัดการเรียนการสอน มีความตั้งใจเอาใจใส่ในการจัดการเรียนการสอนและการปฏิบัติงานพิเศษอื่น ๆ ที่ได้รับมอบหมาย มีส่วนร่วมในการรับผิดชอบการปฏิบัติงานต่าง ๆ ของโรงเรียน

3. ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ

การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง ความรู้สึกคาดหวังต่อผลที่เกิดขึ้นจากการมีผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับจากผู้บริหาร และเพื่อนร่วมงาน การได้รับการยกย่อง ชมเชย และรางวัลจากการปฏิบัติงานทำให้รู้สึกต้องการทำงานได้ดียิ่งขึ้น การได้รับความไว้วางใจจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานให้รับผิดชอบงานที่มีความสำคัญ การได้รับการยอมรับในความรู้ความสามารถทั้งการปฏิบัติหน้าที่ในงานพิเศษและการจัดการเรียนการสอน จากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน นักเรียน ชุมชน และบุคคลภายนอกโรงเรียน เป็นที่ปรึกษาเกี่ยวกับงานให้กับเพื่อนร่วมงานเป็นประจำ และการได้รับโอกาสเสนอความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้ดีขึ้น

4. ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา

ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา หมายถึง การที่ผู้บริหารให้การสนับสนุน ช่วยเหลือและร่วมมือกันปฏิบัติงานจนสำเร็จ ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือ เมื่อมีปัญหาทั้งเรื่องงานและเรื่องส่วนตัวด้วยความเต็มใจ มีความเป็นกันเอง รับฟังความคิดเห็น และข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากรทุกคนเป็นอย่างดี ผู้บริหารให้ความสนิทสนมและเป็นกันเองกับครูทุกคน ผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นต่อกรณีความขัดแย้งในโรงเรียน

5. ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต

ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต หมายถึง ความรู้สึกพึงพอใจต่อสภาพตำแหน่งในการปฏิบัติงาน ได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อหรือดูงานในสถานที่ต่าง ๆ การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ มีโอกาสก้าวหน้าในหน้าที่การงานอย่างเท่า

เทียมกัน มีความรู้สึกพอใจกับการเลื่อนตำแหน่งและเงินเดือน มีโอกาสได้รับความก้าวหน้าในการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น และได้รับการพิจารณาการประเมินผลงาน ผลการปฏิบัติงาน อย่างยุติธรรมและมีมาตรฐาน

6. ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

ค่าตอบแทนและสวัสดิการ หมายถึง ผลประโยชน์ฝ่ายนายจ้างหรือฝ่ายจัดการ จัดให้แก่ข้าราชการครู ซึ่งจะต้องเหมาะสมกับปริมาณงานและหน้าที่ความรับผิดชอบ โดยเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพการได้รับการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนเงินเดือนมีความยุติธรรม โดยวิธีการพิจารณาความดีความชอบเพื่อเลื่อนเงินเดือนเป็นไปอย่างยุติธรรม การเลื่อนขั้นเงินเดือนในโรงเรียนเป็นที่พอใจของครูและบุคลากรในโรงเรียน การจัดสวัสดิการให้แก่บุคลากรตามความจำเป็นต่าง ๆ ในโรงเรียน

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดทฤษฎีแรงจูงใจ Maslow มาสโลว์ ทฤษฎีสองปัจจัยของ เฮอร์ซเบอร์ก Herzberg ประกอบด้วย ตัวแปรการบริหารงานบุคคล 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง 2) การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง 3) การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4) วินัยและการรักษาวินัย 5) การลาออกจากราชการและตัวแปรแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา 6 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านลักษณะของงาน 2) ด้านความรับผิดชอบ 3) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 4) ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา 5) ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และ 6) ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ ดังรูป

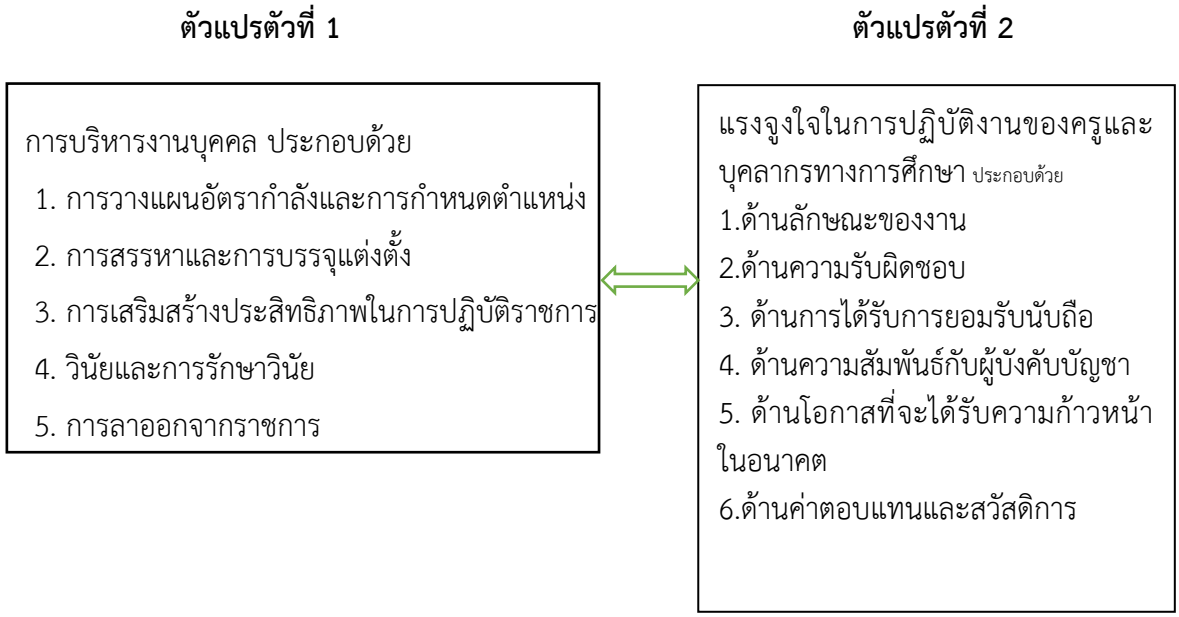

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำนวน 1,026 คน จาก 22 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการใช้ตารางทาโร ยามาเน่ จากประชากร จำนวน 1,026 คน ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามในเรื่อง เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีขอบข่าย 5 ด้าน คือ การวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการลาออกจากราชการ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, อ้างถึงในบุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มี 6 ปัจจัย คือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ การได้รับการยอมรับนับถือ ความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต และค่าตอบแทนและสวัสดิการ มีลักษณะเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scales) แบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert) ดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในครั้งนี้ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลและหาค่าทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้ค่าความถี่และค่าร้อยละ

ตอนที่ 2 วิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เป็นรายข้อ รายด้านและภาพรวม นำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมิน โดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์ ของบุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ตอนที่ 3 วิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard

Deviation) เป็นรายข้อ รายด้านและภาพรวม นำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การวิเคราะห์ผลการประเมินโดยวิธีการแปลผลตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ตอนที่ 4 วิเคราะห์ค่าความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน โดยนำค่าที่ได้มาแปลผลตามเกณฑ์ของกัลยา วานิชย์บัญชา และฐิตา วานิชย์บัญชา (กัลยา วานิชย์บัญชา, และฐิตา วานิชย์บัญชา, 2560)

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี สรุปผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีหรือเทียบเท่า และมีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี

2. ความคิดเห็นระดับการบริหารงานบุคคลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ในการวิเคราะห์ผล พบว่าระดับการบริหารงานบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในการวิเคราะห์ผล พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานภาพรวมอยู่ในระดับมาก

4. ผลทดสอบสมมติฐานความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี อภิปรายได้ ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า การบริหารงานบุคคล ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารมีการจัดการด้านการบริหารงานบุคคลตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ ที่กำหนดกรอบโครงสร้างการบริหารงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งมีความรู้ความเข้าใจในสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยพื้นฐานของการบริหารที่มีความสำคัญของกระบวนการบริหารหรือวิธีการบริหารองค์กรโดยทั่วไป เพราะความสำเร็จของงานนั้น ขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์ ที่จะพัฒนาคุณภาพของการศึกษาให้มีศักยภาพ มีประสิทธิภาพและเกิด ประสิทธิผลสูงสุดต่อสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิรินภาวรรณ ทุมคำ, 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฐนิช ศรีลาคำ, 2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ การสร้างแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถช่วยกระตุ้นทำให้ครู แสดงพฤติกรรมการปฏิบัติงานในเชิงบวกด้วยความตั้งใจและร่วมมือในการปฏิบัติงานที่ดีและมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณารายด้านมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านลักษณะของงาน ด้านการได้การยอมรับนับถือ ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และค่าตอบแทนและสวัสดิการ โดย ด้านลักษณะของงาน พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ การได้รับมอบหมายงานที่ให้สอนในรายวิชาที่ตรงตามความรู้ ความสามารถ และสาขาวิชาที่จบมา มีการส่งเสริมพัฒนาความรู้และเพิ่มพูนประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และให้มีส่วนร่วมในการวางแผนและจัดระบบงาน ที่มีขั้นตอนและมี แนวทางในการปฏิบัติงานชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรพิมล ฤทธิ์เลิศชัย, 2565) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน พบว่า ครูในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่างในด้านต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างทางด้านทัศนคติ มุมมอง ค่านิยม ความเชื่อ และเทคโนโลยี การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูโรงเรียนเอกชนมีผลต่อความสำเร็จของงานและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร การสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะของงานและความต้องการของครู เพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูโรงเรียนเอกชนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ด้านความรับผิดชอบ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติงานด้วยความสุจริต เสียสละ ทุ่มเทและอุทิศตนให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานของโรงเรียนด้วยความเต็มใจ และความมุ่งมั่นและรับผิดชอบต่องานที่ได้รับมอบหมายอย่างเต็มความสามารถจนเสร็จสิ้นภารกิจ และความสามารถในการตัดสินใจและมีอิสระในการปฏิบัติงานอย่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กรชนก ทัพโยธา, และนงลักษณ์ ใจฉลาด, 2567) ได้ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก ผลการวิจัยพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ด้านความรับผิดชอบในงาน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านการได้การยอมรับนับถือ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการยอมรับจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงานในการจัดการเรียนการสอน มีผลการปฏิบัติงานเป็นที่ยอมรับ จากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน และมีความรู้ความสามารถทั้งการปฏิบัติหน้าที่และงานพิเศษ รวมทั้งได้การยอมรับยกย่องและชื่นชมในการปฏิบัติงานจากบุคคลภายนอก และชุมชนสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปานตะวัน กาญจนพันธุ, พรเทพ เสถียรนพเก้า, และวันเพ็ญ นันทะศร, 2568) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาองค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน พบว่า องค์ประกอบการยอมรับนับถือ มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ได้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเสนอแนะแนวทางในการปฏิบัติงาน มีความเป็นกันเองและให้ความสนใจรับฟังความคิดเห็น และผู้บริหารมักกล่าวชมเชยท่านเสมอ ๆ เมื่อท่านได้ทำงานสำเร็จที่ได้รับมอบหมาย

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรรณี ศรีปราชญ์ และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์, 2564) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี แรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา พบว่า ความต้องการความผูกพัน ความต้องการอำนาจ และ ความต้องการความสำเร็จ พบว่า อยู่ในระดับมาก ด้านโอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ได้รับการสนับสนุนให้เข้ารับการฝึกอบรมและศึกษาต่อ หรือดูงานในสถานที่ต่าง ๆ ผู้บริหารส่งเสริมและสนับสนุนให้ทำผลงานทางวิชาการเพื่อขอเลื่อนวิทยฐานะให้สูงขึ้น และการสนับสนุนจากผู้บริหารสถานศึกษาให้มีโอกาสได้ศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ปานตะวัน กาญจนพันธุ, พรเทพ เสถียรนพเก้า, และวันเพ็ญ นันทะศร, 2568) ได้วิจัยเรื่องการศึกษาองค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ผลการวิจัย พบว่า องค์ประกอบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่ เป็นองค์ประกอบที่มีความเหมาะสมอยู่ระดับมากที่สุด ด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการเลื่อนขั้นเงินเดือนที่เป็นไปตามเวลาที่กำหนด ได้รับการสนับสนุนสวัสดิการด้านที่พักอาศัย ได้รับสวัสดิการต่าง ๆ จากโรงเรียนที่ท่านปฏิบัติงานอยู่ และการได้รับเงินเดือนที่มีความสัมพันธ์กับค่าครองชีพในปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรพิมล ฤทธิ์เลิศชัย, 2565) ได้วิจัยเรื่อง การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน พบว่า การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูโรงเรียนเอกชนมีผลต่อความสำเร็จของงานและความเจริญก้าวหน้าขององค์กร การสร้างแรงจูงใจในการ ปฏิบัติงานจึงจำเป็นต้องคำนึงถึงลักษณะและความต้องการของครูในรอบด้าน เพราะโรงเรียนมีบริบทแตกต่าง และครูในแต่ละช่วงวัยมีความแตกต่าง ในด้านต่าง ๆ เช่น ความแตกต่างทางด้านทัศนคติ มุมมอง ค่านิยม ความเชื่อ และเทคโนโลยีเพื่อกำหนดเป็นกลยุทธ์ที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้ครูโรงเรียนเอกชนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนสูง ทั้งนี้เพราะ ผู้บริหารมีการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพสามารถส่งผลโดยตรงต่อแรงจูงใจในการทำงานของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยการให้การสนับสนุนในด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัยและการรักษาวินัย และการลาออกจากราชการ สามารถสร้างแรงจูงใจให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาทำให้มีความมุ่งมั่นในการทำงานสูงขึ้น ซึ่งเป็นผลทำให้มีความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการวิจัยของ (กนกทิพย์ สุขอนันต์ และกนกกร ศิริสุข, 2566) ได้วิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 มี

ความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรรณี ศรีปราชญ์และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์, 2564) ได้วิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูใน สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดราชบุรี มีความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารโรงเรียนควรมีการสำรวจสาเหตุของการขอโอนย้ายของครูในแต่ละกลุ่มสาระการเรียนรู้และมีการดำเนินการเรื่องระบบดูแล ช่วยเหลือ และอำนวยความสะดวกเกี่ยวกับสิทธิผลประโยชน์เมื่อลาออกจากราชการ และการศึกษาสาเหตุของการลาออกของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2. ผู้บริหารควรมีการวางแผนอัตรากำลัง โดยการติดต่อประสานกับหน่วยงานอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนงบประมาณในการจ้างบุคลากรมาปฏิบัติหน้าที่การสอน เพื่อรองรับกับปัญหาบุคลากรไม่เพียงพอ จากการโอนย้าย เกษียณอายุราชการหรือการลาออกจากราชการ

3. ผู้บริหารควรมีการวางแผนการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง กำหนดคุณสมบัติการสรรหาบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษา เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ เหมาะสมกับตำแหน่งหน้าที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาหรือหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษามาวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษารูปแบบหรือวิธีการแปลกใหม่ในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำผลการศึกษามาปรับใช้ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่2) พ.ศ. 2545.* กรุงเทพมหานคร. โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2550). *คู่มือการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่เป็นนิติบุคคล.* กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *แนวทางการกระจายการบริหารและการจัดการศึกษาให้คณะกรรมการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา ตามกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์ และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

กนกทิพย์ สุขอนันต์. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

กรชนก ทัพโยธา และ นงลักษณ์ ใจฉลาด (2567). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดพิษณุโลก.* มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม, พิษณุโลก.

กัลยา วานิชย์บัญชา และ ฐิตา วานิชย์บัญชา. (2560). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 30). กรุงเทพฯ: สามลดา.

ณัฐนิช ศรีลาคำ. (2558). *การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด และ สุริทอง ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

นวรัตน์ อายุยืน. (2561). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พรรณี ศรีปราชญ์และพรศักดิ์ สุจริตรักษ์ (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดราชบุรี.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

พรพิมล ฤทธิ์เลิศชัย. (2565). การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนเอกชน. *วารสารวิชาการนวัตกรรมการบริหารการศึกษา, 1*(2), หน้า 1–10.

พิสิฐ ชนะการณ์. (2560) *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศิรินภาวรรณ ทุมคำ. (2559). *การศึกษาสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา พระนครศรีอยุธยา เขต 1*. [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สมบัติ อาริยาศาล. (2561). แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสถานศึกษา. *Journal of Roi Kaensarn Academic, 3*(2), หน้า 33-46.

สรัสยา ผลสุกบริสุทธิ์. (2562). *การใช้แรงจูงใจของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อความผูกพันต่อองค์การของครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี.* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

The Relationship between the Leadership of Administrators and the Implementation of Drug Prevention and Solution in Educational Institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1

วัชระ สนุกใจ[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์ [2]

Watchara Sanukchai[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Watchara2102@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา รูปแบบการวิจัยเป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำนวน 250 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่ และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ภาวะผู้นำทางวิชาการ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน (2) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการเฝ้าระวัง มาตรการด้านการบริหารจัดการ มาตรการด้านการรักษา มาตรการด้านการค้นหา (3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหา ยาเสพติดในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำของผู้บริหาร การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Abstracts

This research aimed (1) to analyze the leadership level of educational administrators, (2) to analyze the level of drug prevention and solution implementation in educational institutions, and (3) to analyze the relationship between the leadership of educational administrators and the implementation of drug prevention and solution implementation in educational institutions. The research design was qualitative research. The samples were 250 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phetchaburi. The sample size was determined by Taro Yamane's formula and the sampling error was set at .05 by the simple random sampling method. The research instrument was a questionnaire. Pearson's correlation coefficient was analyzed and the statistical significance was set at .01. The results of the research found that (1) The leadership of administrators under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phetchaburi, was at the highest level overall and in each aspect. The average values from highest to lowest were as follows: academic leadership, participatory leadership, relationship-oriented leadership, transformational leadership, and task-oriented leadership. (2) The implementation of drug prevention and solution implementation in educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Phetchaburi, was at the highest level overall and in each aspect. By ranking the average values from highest to lowest as follows: prevention measures, surveillance measures, management measures, treatment measures, search measures (3) The relationship between the leadership of administrators and the operations of prevention and solving drug problems in educational institutions under the jurisdiction of the Office of the Primary Educational Service Area, Phetchaburi Area 1, overall, was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Executive leadership, Drug prevention and solution operations in educational institutions, Phetchaburi primary educational service area office 1

บทนำ

รัฐธรรมนูญแหงราชอาณาจักรไทย พ.ศ. ๒๕๖๐ ได้กำหนดแนวทางการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตรชาติ โดยการปองกัน ปราบปราม และแกไขปัญหายาเสพติด เปนประเด็นปัญหาภายใตยุทธศาสตรชาติด่านความมั่นคงที่มีเปาหมายการพัฒนาที่สำคัญ คือ ประเทศชาติมั่นคง ประชาชนมีความสุข เน่นการบริหารจัดการสภาวะแวดล่อมของประเทศให่มีความมั่นคง ปลอดภัย เอกราช อธิปไตย และมีความสงบเรียบร่อยในทุกระดับ สามารถรับมือกับภัยคุกคามและภัยพิบัติได่ทุกรูปแบบและทุกระดับความรุนแรงควบคูไปกับ

การปองกันและแกไขปัญหาดานความมั่นคงที่มีอยูในปจจุบันและที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตใช้กลไกการแกไขปัญหาแบบบูรณาการรวมกับสวนราชการ ภาคเอกชน ประชาสังคม และองคกรที่มิใชภาครัฐ ให้สามารถขับเคลื่อนไปได้ตามทิศทางและเปาหมายที่กำหนด กระทรวงยุติธรรม.(2566). นโยบายและแผนระดับชาติว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566 – 2570 กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม รัฐบาลให้ความสำคัญกับปัญหายาเสพติด โดยให้การแก้ไขปัญหายาเสพติดเป็นนโยบายเร่งด่วนดำเนินการตั้งแต่ต้นทาง กลางทาง และปลายทาง ให้เป็นไปตามแผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ ประเด็นความมั่นคง โดยยึดแนวพระราชดำริปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงและยุทธศาสตร์แนวทางการดำเนินงาน “เข้าใจ เข้าถึง พัฒนา” ตามศาสตร์พระราชาเป็นกรอบการแก้ไขปัญหายาเสพติด กระทรวงยุติธรรม.(2564). แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปราม ยาเสพติด พ.ศ. 2564. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม โดยภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นพฤติกรรมของผู้บริหารที่แสดงถึงความรู้ ความสามารถในการบริหาร คือ มีวิสัยทัศน์ มีความรู้ความสามารถทางวิชาการมีการสร้างสรรค์และพัฒนาการทำงาน ใช้หลักเหตุผลในการบริหาร มีความสามารถในการประสานงาน มีการนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการปฏิบัติงานของครูและปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เพื่อการโน้มน้าวหรือจูงใจให้ทุกฝ่ายในโรงเรียนปฏิบัติงานในหน้าที่ตามความรับผิดชอบของตนอย่างเต็มที่ จนนำไปสู่ความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ด้วยความเต็มใจ (วาทิตยา ราชภักดี, 2561)

ภาวะผู้นำ (Leadership) คือกระบวนการที่บุคคลใดบุคคลหนึ่ง หรือมากกว่า พยายามใช้อิทธิพลของตนหรือกลุ่มตน กระตุ้น ชี้นำ ผลักดัน ให้บุคคลอื่น หรือกลุ่ม บุคคลอื่น มีความเต็มใจ และกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆ ตามต้องการ โดยมีความสำเร็จของกลุ่ม หรือองค์การเป็นเป้าหมายเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่ไม่หยุดนิ่งของกระบวนการ 3 อย่าง ที่มีความเกี่ยวเนื่องและมีอิทธิพลต่อกัน ได้แก่ ผู้นำ(Leaders) ผู้ตาม(Follows) และสถานการณ์ (Situations) อันนำไปสู่การบรรลุผลสำเร็จ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเป็นคุณลักษณะที่มีความสำคัญในการทำงานอันจะก่อให้เกิดผลสำเร็จขององค์การ ซึ่งภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอยู่เหนือระดับความจำเป็นพื้นฐานขององค์กรและสมาชิกขององค์กรและนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงและความมีศักยภาพ ดังนั้นอาจกล่าวได้ว่าภาวะผู้นำที่ผู้บริหารสามารถแสดงออกถึงบทบาทให้บุคลากรเห็นได้ชัดเจน เคารพศักดิ์ศรีความเป็นมนุษย์ แสดงความฉลาดในการจัดการให้เกิดความเรียบร้อย มีการสื่อสารที่เป็นธรรมชาติและมีประสิทธิภาพ มีมนุษย์สัมพันธ์ที่แสดงออกจากความรู้สึกภายในได้อย่างเป็นธรรมชาติ ผู้บริหารจึงต้องมีความรู้ในหลักการบริหารและหลักการปฏิบัติงานอย่างมีประสิทธิภาพ จึงขึ้นอยู่กับบทบาทภาวะความเป็นผู้นำของผู้บริหาร สถานศึกษาในการพัฒนาองค์กรให้มีความพร้อมในการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นได้ทุกเมื่อ หากผู้บริหารขาดภาวะผู้นำที่มีประสิทธิภาพแล้วย่อมส่งผลทำให้คุณภาพทางการศึกษาตกต่ำลง รวมถึงประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรทางการศึกษาที่อาจไม่มีประสิทธิภาพ (ไชยา ภาวะบุตร, 2560) ซึ่งสามารถสังเคราะห์ออกมาได้ทั้งหมด 5 ประการ คือ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน 4) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 5) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ผู้บริหารที่ดีจึงควรมี

ภาวะผู้นำดังกล่าวเพื่อการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการปัญหายาเสพติดอย่างมีประสิทธิภาพ การมุ่งเน้นในการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะที่จำเป็นจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและส่งเสริมการเรียนรู้ที่ดีให้กับนักเรียนตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการของกระทรวงศึกษาธิการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของแต่ละมาตรการ มีดังนี้ 1)มาตรการด้านการป้องกัน 2)มาตรการด้านการค้นหา 3)มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). คู่มือดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2564. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลหรือสารสนเทศสำหรับผู้บริหารได้นำไปใช้วางแผน และกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ให้มีคุณภาพได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

ทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำของผู้บริหาร

นฤมล สุวรรณรงค์ (2564) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่แสดงถึงความรู้ความสามารถในการบริหารโรงเรียนรวมถึงการแสดงออกในลักษณะการใช้อำนาจหน้าที่ในการจูงใจครูให้ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถโดยมีจุดหมายให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของสถานศึกษาร่วมกัน เช่น ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำทางวิชาการ

รุสลัน ดาโอะ (2566) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง ความสามารถในการบริหารจัดการศึกษาให้มี คุณภาพและได้มาตรฐาน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีและใช้ภาวะผู้นำในด้านต่าง ๆ โดยที่ทักษะพื้นฐาน ซึ่งผู้บริหารการศึกษาควรมีเพื่อประยุกต์ใช้ในการบริหาร

ประกอบด้วย ภาวะผู้นำด้านความสามารถในการบริหาร ภาวะผู้นำด้านความรู้ในการปฏิบัติงาน ภาวะผู้นำด้านความฉลาดทางอารมณ์ ภาวะผู้นำด้านทักษะการสื่อสาร และภาวะผู้นำด้านวิสัยทัศน์

Yukl (2013) ได้กล่าวว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารมีอิทธิพลต่อผู้อื่นในการเข้าใจและยอมรับสิ่งที่ต้องทำ รวมถึงวิธีการทำ และการส่งเสริมความพยายามทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหาร หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายของสถานศึกษา ใช้อิทธิพลในการชักจูง กระตุ้น สร้างแรงบันดาลใจและประสานงานให้เกิดความร่วมมือ เพื่อบรรลุผลลัพธ์ที่มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งภาวะผู้นำยังเกี่ยวข้องกับทักษะการตัดสินใจ การสื่อสาร และการจัดการที่มีประสิทธิภาพในสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งประกอบด้วย 5 ประการ ได้แก่ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน 4) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 5) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการ (2556, อ้างถึงใน ณัฐธิดา เดชมิตร, 2559) กล่าวว่า การดำเนินการแก้ไขปัญหายาเสพติดตามยุทธศาสตร์พลังแผ่นดินโดยใช้วิทยาการต่าง ๆเพื่อเอาชนะยาเสพติดที่เกิดขึ้นในสถานศึกษาโดยกำหนดนโยบายด้านการป้องกันแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไว้มีแนวทางปฏิบัติในการจัดกิจกรรมรณรงค์และประชาสัมพันธ์ให้นักเรียนนักศึกษาตระหนักถึงสถานการณ์ความรุนแรงของปัญหายาเสพติดกระตุ้นและปลูกจิตสำนึกในการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เหมาะสมกับเพศวัย เฝ้าระวังป้องกันกลุ่มนักเรียนนักศึกษาที่ยังไม่เคยใช้ยาเสพติดไม่ให้เข้าไปเกี่ยวข้องกับยาเสพติด สร้างบรรยากาศที่อบอุ่นภายในโรงเรียนโดยมอบหมายให้ครูที่ปรึกษาหรือครูประจำชั้นคอยสอดส่องดูแลพฤติกรรม และให้คำปรึกษาอย่างใกล้ชิด และดำเนินการตามระบบดูแลนักเรียน ปรับปรุงสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้สะอาด ควบคุมปัจจัยเสี่ยงบริเวณรอบสถานศึกษาและประสานงานกับชุมชนและหน่วยงานอื่นให้มีส่วนร่วมในการดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยมีการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา มีอำนาจหน้าที่ ดังนี้ 1) จัดทำแผนปฏิบัติการโครงการสถานศึกษาสีขาว ปลอดยาเสพติดและอบายมุข 2) นำนโยบายไปสู่การปฏิบัติด้วยการจัดทำคำสั่งมอบนโยบายจัดทำบันทึกข้อตกลง MOU จัดอบรมให้นักเรียน นักศึกษาแกนนำห้องเรียนสีขาว 3) จัดทำมาตรการเสริมแรงให้ครูประจำชั้น อาจารย์ที่ปรึกษา นักเรียน นักศึกษาแกนนำห้องเรียนสีขาว ระดับ ดีเด่น ตามการดำเนินงานการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์ทั้ง 5 มาตรการได้แก่ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการค้นหา 3) มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการการดำเนินงานโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ได้ดำเนินงานมาอย่างต่อเนื่องโดยใช้แนวคิดและหลักการของ “4 ประสาน 2 ค้ำ” ซึ่ง 4 ประสาน ไดแก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ผู้แทนครู/อาจารย์ ผู้แทนผู้ปกครอง ผู้แทนนักเรียน/นักศึกษา และส่วนของ 2 ค้ำ เดิมเป็นผู้แทนชุมชนแต่พื้นที่เสี่ยงเพิ่มมากขึ้นจึง

ได้กำหนดใหม่เพื่อให้มีบุคลากรสำคัญที่จะเข้ามาช่วยสถานศึกษาในการดำเนินงานสถานศึกษาสีขาว ได้แก่ ตำรวจ และพระสงฆ์ ซึ่งอยู่ในบริเวณท้องถิ่นและชุมชน

วัชรินทร์ อันทชัย (2550, อ้างถึงใน ศักดา มังคะรัตน์, 2563) กล่าวว่าการป้องกัน หมายถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ ให้ต่อเนื่องและสัมพันธ์ระหว่างกัน และยังได้กล่าวถึงหลักการที่สำคัญของการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด พอสรุปได้ว่าการให้ข้อมูลหรือความรู้เรื่องยาเสพติดจะต้องคำนึงถึงกลุ่มเป้าหมายและวิธีการที่จะให้โดยเฉพาะนักเรียน จะดำเนินการเป็น 2 ลักษณะ คือ 1. ลดจำนวนผู้ติดยาเสพติดให้น้อยลง เป็นการดำเนินงานป้องกันผู้ติดยาเสพติดอยู่แล้วหลังจากได้รับการรักษาฟื้นฟูสมรรถภาพไม่ให้หันหลังกลับไปเสพหรือติดยาเสพติด หรือแม้แต่การนำไปเผยแพร่ระบาดในกลุ่มผู้ไม่เสพ 2. เพิ่มจำนวนผู้ได้รับภูมิคุ้มกันจากยาเสพติด เป็นการดำเนินงานป้องกันในกลุ่มผู้ไม่เสพติดและผู้ที่เคยเสพติดมิให้กลับไปเสพติดอีกส่วนการจัดทีมงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาจะมีทีมงานป้องกันและแก้ไขยาเสพติด 1 ทีม ประกอบด้วยบุคลากรในสถานศึกษาไม่น้อยกว่า 5 คน ได้แก่ครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูสุขศึกษา หรือครูพละศึกษา ครูที่นักเรียนไว้วางใจและเชื่อฟัง และครูฝ่าย ปกครอง ทีมงานนี้จะได้รับการอบรมจากคณะวิทยากรในระดับจังหวัด ทีมงานเมื่อผ่านการอบรมแล้วควรมีภารกิจ ดังนี้ 1. เป็นแกนนำในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหาเสพติดในสถานศึกษาตามแนวทางการดำเนินงานที่ได้รับการอบรม 2. ขยายความคิดสร้างความเข้าใจถึงเหตุผลและความจำเป็นในการดำเนินงานป้องกันบำบัดรักษาและฟื้นฟูสมรรถภาพนักเรียนที่ติดยาเสพติดให้แก่ผู้บู้ริหาร เพื่อน ครู อาจารย์ ผู้ปกครอง นักเรียน 3. ศึกษาสภาพปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา 4. ค้นหานักเรียนที่มีปัญหายาเสพติด 5. ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนที่มีปัญหายาเสพติดให้หยุดหรือเลิกใช้ยาเสพติด 6. ติดตามผลการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมนักเรียนทั้งกลุ่มเสี่ยงและนักเรียนที่ติดยาเสพติด 7. สร้างนักเรียนแกนนำหรือนักเรียนพี่เลี้ยง

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา หมายถึงกระบวนการดำเนินงานตามนโยบายของรัฐบาลและรัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการมอบหมายให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรทางการศึกษา ดำเนินการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด เพื่อช่วยให้สถานศึกษามีมาตรการป้องกันและการป้องปรามผู้จำหน่าย/ผู้เสพ มาตรการความปลอดภัย เป็นการเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริหารสถานศึกษา ครู/อาจารย์ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดแหล่งอบายมุขรอบสถานศึกษาตามยุทธศาสตร์ 5 มาตรการ ดังนี้ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการค้นหา 3) มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เพื่อศึกษาการใช้ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาวิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปการบริหารจากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

จากแนวคิดทฤษฎีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาของนักศึกษาและนักวิชาการทางการบริหารการศึกษา ซึ่งประกอบด้วย ชณันภัสร์ ปิยะภัทรวิรัตน์ (2565); ธมนวรรณ จันทร์สวย (2564); นฤมล สุวรรณรงค์ (2564); รุสลัน ดาโอ๊ะ (2566); สุธิกานต์ บริเอก (2564); อโนชา ทนกล้า และปิยะนาถ บุญมีพิพิธ (2563) โดยผู้วิจัยสรุปประเด็นของกรอบแนวคิดเพื่อการวิจัยได้ 5 ประการ ดังนี้ 1) ภาวะผู้นำทางวิชาการ 2) ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง 3) ภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน 4) ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม 5) ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา

ด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยใช้มาตรการ 5 ด้าน กระทรวงศึกษาธิการ (2556, อ้างถึงใน ณัฐธิดา เดชมิตร, 2559) คือ 1) มาตรการด้านการป้องกัน 2) มาตรการด้านการค้นหา 3) มาตรการด้านการรักษา 4) มาตรการด้านการเฝ้าระวัง 5) มาตรการด้านการบริหารจัดการ สามารถสรุปเป็นกรอบแนวคิด ดังรูปที่ 1

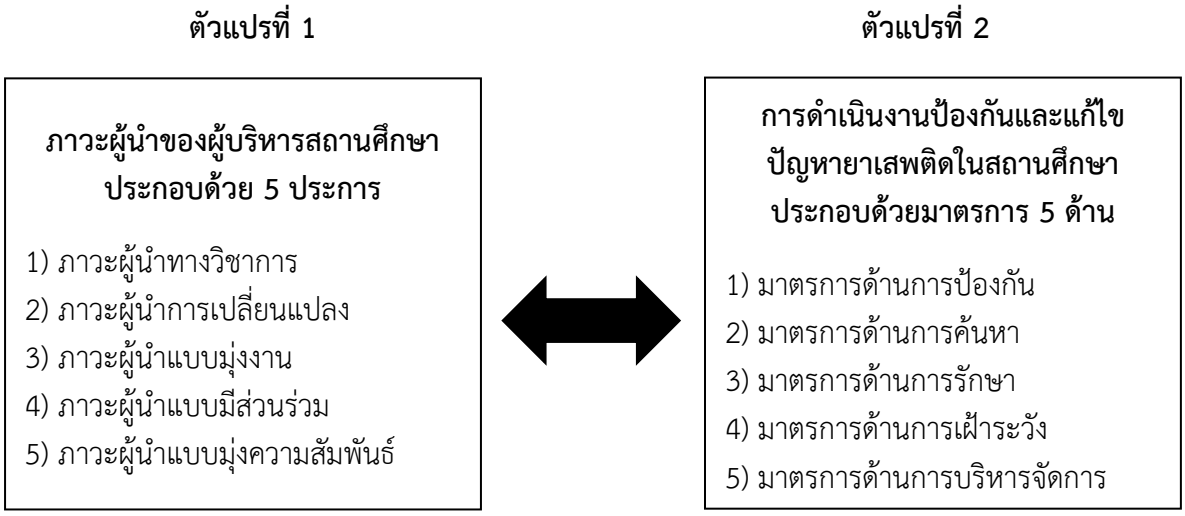

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 664 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 250 คน ด้วยวิธีคำนวณกลุ่มตัวอย่างตามสูตรของ ทาโร ยามาเน่

(Yamane, 1967) และกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างเท่ากับ .05 โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยศึกษาค้นคว้างานวิจัย เรื่องความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ได้แก่ แบบสอบถาม

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบเคียงกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบเคียงกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – moment Correlation Coefficent) โดยมีเกณฑ์แปลความหมายดังนี้ (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นในแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ พบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก สามารถยอมรับได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20 – 35 ปี และมีประสบการณ์ปฏิบัติงานส่วนใหญ่น้อยกว่า 10 ปี

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นระดับภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในการวิเคราะห์ผล พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ประการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ รองลงมา ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน

4. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในการวิเคราะห์ผล พบว่าการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการเฝ้าระวัง มาตรการด้านการบริหารจัดการ มาตรการด้านการรักษา และมาตรการด้านการค้นหา

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .912 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในการวิเคราะห์ผล พบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ประการอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ภาวะผู้นำทางวิชาการ รองลงมา ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน สอดคล้องกับนฤมล สุวรรณรงค์ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ ผลการวิจัยพบว่า

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารและประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามสถานภาพการดำรงตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อจำแนกตามขนาดโรงเรียนและประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมพบว่ามีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหาร จำนวน 4 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน โดยรวมและรายด้านได้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ (X2) ภาวะผู้นำทางวิชาการ (X5) และภาวะผู้นำแบบมี ส่วนร่วม (X3) และมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 คือ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (X4) ซึ่งสามารถเขียนสมการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ในรูปคะแนนดิบและคะแนนมาตรฐาน ได้ดังนี้

Y ’ = 1.50 + 0.33 X2 + 0.32 X5 + 0.30 X3 +0.23 X4

Z ’ = 0.42 ZX2 + 0.41 ZX5 + 0.29 ZX3 + 0.23 ZX4

5. แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผล การบริหารงานในโรงเรียนเสนอแนะไว้ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์ผู้บริหาร ควรสร้างแรงจูงใจที่ดีให้ครูได้ใช้ความรู้ความสามารถในการ ปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ 2) ด้านภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผน การติดตามประเมินผลการปฏิบัติงาน และชื่นชมความสำเร็จจากการปฏิบัติงาน 3) ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแสวงหาความรู้และเทคนิควิธีการใหม่ ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง และ 4) ด้านภาวะผู้นำทางวิชาการ ผู้บริหารควรส่งเสริมให้มีการนิเทศ กำกับติดตามและประเมินผลการจัดการเรียนการสอนเพื่อการพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในการวิเคราะห์ผล พบว่าการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ มาตรการด้านการป้องกัน มาตรการด้านการเฝ้าระวัง มาตรการด้านการบริหารจัดการ มาตรการด้านการรักษา และมาตรการด้านการค้นหาสอดคล้องกับณัฐวุฒิ บุตรธนู (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการบริหารจัดการ ด้านการด้านการเฝ้าระวัง และด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ส่วนสภาพที่พึงประสงค์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 โดยรวมอยู่ใน ระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงค่าเฉลี่ย จากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก คือ ด้านการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้ด้านการบริหารจัดการ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ด้านการให้คำปรึกษา ด้านการเฝ้าระวังและด้านการรณรงค์ป้องกันยาเสพติด 2. แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3 มีแนวทางการดำเนินงาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการให้คำปรึกษา มี 4 ข้อ

2) ด้านการให้การศึกษาและเผยแพร่ความรู้มีแนวทางการพัฒนามี 5 ข้อ 3) ด้านการรณรงค์ป้องกันยาเสพติดมีแนวทางการพัฒนา มี 6 ข้อ 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด มี 8 ข้อ 5) ด้านการเฝ้าระวังมีแนวทางการพัฒนา มี 7 ข้อ และ 6) ด้านการบริหารจัดการ มี 5 ข้อ

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .912 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ภาวะผู้นำแบบมีส่วนร่วมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .865 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสอง ภาวะผู้นำแบบมุ่งงานมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .863 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสาม ภาวะผู้นำแบบมุ่งความสัมพันธ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .859 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสี่ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .833 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอันดับสุดท้าย ภาวะผู้นำทางวิชาการมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .807 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือภาวะผู้นำแบบมุ่งงาน ดังนั้นผู้บริหารควรมีแสดงทัศนคติของตนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาภายในโรงเรียนทราบอย่างชัดเจนแบบตรงไปตรงมามีการกำหนดภาระงานให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาตามความรู้ความสามารถ กำกับ ติดตามการปฏิบัติงานของครูผู้สอนด้วยตนเอง มีความคาดหวังในผลสำเร็จของการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆของครูและบุคลากรทางการศึกษา สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษา จัดทำผลงานทางวิชาการมากขึ้น รวมถึงกำหนดระเบียบแบบแผนและวิธีปฏิบัติงานเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน มีการตัดสินใจสั่งการด้วยตนเองเพื่อความรวดเร็วและเน้นประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน กระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาแสวงหาวิธีการปรับปรุงการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง

2. จากผลการวิจัยพบว่าระดับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือมาตรการด้านการค้นหา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนรายบุคคล มีการคัดกรองจำแนกกลุ่มนักเรียน กลุ่มเสี่ยง กลุ่มปลอด กลุ่มเสพ กลุ่มติด กลุ่มค้า และมีการจัดทำข้อมูลนักเรียนโดยใช้แบบประเมินพฤติกรรมเด็ก (SDQ)เป็นรายบุคคล มีการออกเยี่ยมบ้านนักเรียนและรายงานการสำรวจสภาพการใช้สารเสพติด/ยาเสพติดในระบบสารสนเทศเพื่อดูแลและติดตามการใช้สารเสพติดในสถานศึกษา (CATAS)

3. จากผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำของตนเองอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการส่งผลต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาของโรงเรียนต่างสังกัด เช่นเอกชน อาชีวศึกษา ท้องถิ่น ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกนำมาบริหารจัดการสถานศึกษา

2. ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม.(2564). *แผนปฏิบัติการด้านการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พ.ศ. 2564.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม.

กระทรวงยุติธรรม.(2566). *นโยบายและแผนระดับชาติ ว่าด้วยการป้องกัน ปราบปราม และแก้ไขปัญหายาเสพติด พ.ศ. 2566 – 2570.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด กระทรวงยุติธรรม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือดำเนินการโครงการสถานศึกษาสีขาวปลอดยาเสพติดและอบายมุข ฉบับปรับปรุง พุทธศักราช 2564.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชณันภัสร์ ปิยะภัทรวิรัตน์. (2565). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษจังหวัดยะลา* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราช ภัฏยะลา]. DSpace Repository. https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6648

ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการ Academic Leadership ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560.* สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ณัฐธิดา เดชมิตร. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2559). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการปฏิเสธยาเสพติดของนักเรียน อาชีวศึกษาภาครัฐในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารกระบวนการยุติธรรม, 9*(2), 99-112.

ณัฐวุฒิ บุตรธนู. (2564). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace Repository.http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/1452/1/60010586020.pdf

ธมนวรรณ จันทร์สวย. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลพบุรี เขต 2* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ เทพสตรี]. SNRU e-Thesis. https://library.tru.ac.th/thesis/uploads/2023-10-24-14-44-59-2023-10-24-14-41-53-1057198273tt114146.pdf

นฤมล สุวรรณรงค์. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนพระปริยัติธรรม แผนกสามัญศึกษา กลุ่มที่ 8 สังกัดสำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis.https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229148

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพมหานคร : สุวีริยาสาส์น.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพมหานคร: สุวีริยาสาส์น.

รุสลัน ดาโอะ. (2566). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดนราธิวาส* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/7184/1/B0.pdf

วาทิตยา ราชภักดี. (2561). *ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน บุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421229204

ศักดา มังคะรัตน์. (2563). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. etheses. http://etheses.aru.ac.th/PDF/1256311999_11.PDF

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2567). *ข้อมูลประชากรของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1.* https://www.petburi.go.th/

สุธิกานต์ บริเอก. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229109

อโนชา ทนกล้า และ ปิยะนาถ บุญมีพิพิธ. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2563). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *วารสารวิชาการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ, 6*(2), 474-493.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). Harper and Row, New York

Yukl, G.A. (2013). *Leadership in Organizations* (8th ed.). Prentice-Hall, Upper Saddle River.

ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

The Relationship between Academic Leadership and the 4 Principles of Iddhipada of Educational Institution Administrators under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2

รุ่งนภา บานแย้ม[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์[2]

Rungnapa Banyaem[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: rnampueng@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) วิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 280 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ. 720 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำทางวิชาการ หลักอิทธิบาท 4 ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research had two objectives: (1) to analyze the level of academic administration regarding academic leadership of school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, (2) to analyze the level of academic administration regarding the Four Paths of Accomplishment Iddhipada 4 of school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, and (3) to analyze the relationship between academic leadership and the Four Paths of Accomplishment of school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research was conducted by collecting data from a sample group of 280 teachers under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using statistics including frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research findings consisted of: (1) The analysis of academic leadership levels of school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 showed that the overall level was highest, (2) The analysis of the application of the Four Paths of Accomplishment by school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 showed that the overall level was highest, and (3) The data analysis showed that the correlation coefficient between academic leadership and the application of the Four Paths of Accomplishment of schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2 had a relatively high relationship, with a correlation coefficient (r) of .720, which was statistically significant at the .01 level.

Keywords: Academic Leadership, Iddhipada 4, School Administrators

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2561-2580 ให้ความสำคัญกับงานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา มุ่งกระจายอำนาจในการบริหารจัดการไปให้สถานศึกษาให้มากที่สุดด้วยเจตนารมณ์ที่ให้สถานศึกษาดำเนินการได้อย่างอิสระคล่องตัว รวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน สถานศึกษา ชุมชน ท้องถิ่น และการมีส่วนร่วม จากผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่าย เพื่อมุ่งการพัฒนานักเรียนสู่มาตรฐานในระดับสากล มีคุณธรรม จริยธรรม และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษามีความมุ่งมั่นในการบริหารและการจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ โดยยึดหลักธรรมาภิบาล สามารถทำงานร่วมกับคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และภาคีเครือข่ายได้เป็นอย่างดีเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลง เน้นการพัฒนางานทั้ง 4 ด้านอย่างเป็นระบบ นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการ สร้าง

วัฒนธรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิตและส่งเสริมการเรียนรู้ในชุมชน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะในการจัดการศึกษาในสถานศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางสภาพ เศรษฐกิจ สังคม ความก้าวหน้าทางวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ผู้บริหารต้องมีความชำนาญทางด้านการเปลี่ยนแปลง รวมทั้งการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ การบริหารงานวิชาการ ถือเป็นปัจจัยหลักของสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการจัดการศึกษา ให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนดไว้นั้น สามารถพิจารณาได้จากผลงานด้านวิชาการ เป็นสิ่งที่สำคัญของสถานศึกษา และการจัดการศึกษาได้เปิดโอกาสให้บุคคลได้เรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต ทั้งในระบบ นอกระบบ เรียนรู้ตามอัธยาศัย เพื่อให้การศึกษาได้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล สำคัญที่สุดต้องส่งผลกับคุณภาพการสอนของครู การสนับสนุนด้านการบริหารวิชาการภายในโรงเรียน งานวิชาการเป็นภารกิจหลักของสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) สอดคล้องกับผู้บริหารสถานศึกษา ต้องเป็นผู้นำและผู้ประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่ต้องมี ความสามารถทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเรื่องการเรียนการสอนและการเรียนรู้รวมทั้งประสาน สัมพันธ์จัดสรรทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษา เปรียบเป็นบุคคลที่จะนำพาสถานศึกษาให้ก้าวไปในยุคแห่งการเปลี่ยนแปลงภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นพฤติกรรม ลักษณะการปฏิบัติงานและการบริหารจัดการในสถานศึกษาของ ผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีอิทธิผลต่อการเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียนโดยอาศัย กระบวนการเกี่ยวกับการการบริหารหลักสูตรและการสอน การพัฒนาครูการส่งเสริมบรรยากาศสิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมการเรียนรู้การนิเทศการศึกษาซึ่งภาวะผู้นำทางวิชาการพัฒนามาจากภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารโรงเรียนเป็นบุคคลที่อยู่ในตำแหน่งที่จะทำให้เกิดความร่วมมือของครูในการจัดการเรียน การสอน เพื่อเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน รูปแบบภาวะผู้นำส่วนใหญ่ให้ความสำคัญ กับผู้บริหาร โรงเรียนที่เอาใจใส่กับงานการเรียนการสอนของโรงเรียนเป็นหลัก หากจะพัฒนาโรงเรียนจำเป็นต้องมี ความเป็นภาวะผู้นำทางวิชาการ เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการ มีอิทธิพลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน และเป็นส่วนหนึ่งของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนสนับสนุน การบริหารจัดการงานวิชาการในสถานศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ ผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถบริหารงานวิชาการของโรงเรียนให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและมีประสิทธิผล โดยยึด หลักการแนวคิดการจัดทำหลักสูตรสถานศึกษา ให้เป็นไปตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษา ขั้นพื้นฐานและสอดคล้องกับสภาพปัญหาความต้องการของชุมชนและสังคมอย่างแท้จริง โดยมี ครูผู้บริหาร ผู้ปกครอง และชุมชน มีส่วนร่วมส่งเสริมสถานศึกษาให้จัดกระบวนการเรียนรู้โดยยึด ผู้เรียนเป็นสำคัญ (บาลกีส กาซา, 2560)

ภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีสมรรถนะและคุณลักษณะตามมาตรฐานการศึกษาที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำทางวิชาการที่เข้มแข็งของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน ควรเป็นผู้นำทางวิชาการที่มีความเฉียบคม เป็นผู้ที่สามารถประสานงานกับชุมชนได้อย่างดี (ธีระ รุญเจริญ, 2560) ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นในการบริหารงานจะนำพาโรงเรียนไปสู่เป้าหมาย ที่ตั้งไว้ในระดับองค์การมีการยอมรับกันว่าความสำเร็จของ

องค์การไม่ว่าจะเรียกเป็น การบริหารมุ่งผลสัมฤทธิ์ มีประสิทธิภาพหรือประสิทธิผลล้วนแล้วแต่ขึ้นอยู่กับภูมิปัญญา ความคิดอ่านและแนวปฏิบัติที่สร้างสรรค์ของผู้นำในองค์กรทั้งสิ้น (กมลลักษณ์ สิทธิรัตน์ ณ นครพนม, เพลินพิศ ธรรมรัตน์,และ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ, 2558) จะเห็นได้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นกลไกที่สำคัญในการบริหารงานวิชาการต้องใช้หลักธรรมอิทธิบาท 4 เป็นคุณธรรมนำไปสู่ความสำเร็จได้ที่มีองค์ประกอบ 4 ประการ คือ 1) ฉันทะ ความพอใจ คือ ความต้องการที่จะทำ ใฝ่ใจรักจะทำสิ่งนั้นอยู่เสมอและปรารถนาจะทำให้ผลดียิ่งๆ ขึ้นไป 2) วิริยะ ความเพียร คือ ขยันหมั่น ประกอบสิ่งนั้นด้วยความพยายามเข้มแข็ง อดทน เอาธุระไม่ท้อถอย 3) จิตตะ ความคิดมุ่งไป คือ ตั้งจิตรับรู้ในสิ่งที่ทำและทำในสิ่งนั้นด้วยความคิด เอาจิตฝักใฝ่ไม่ปล่อยให้ ฟุ้งซ่านเลื่อนลอยไป อุทิศตัวอุทิศใจให้สิ่งที่ทำ 4) วิมังสา ความไตร่ตรอง หรือ ทดลอง คือ หมั่นใช้ปัญญาพิจารณาใคร่ครวญตรวจหาเหตุผล (พระมหาชินกฤต จิรวโส, 2561)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ประกอบด้วยอำเภอท่ายาง อำเภอบ้านลาด อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอชะอำ พบว่าผลการทดสอบทางการศึกษาระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O - NET) ของนักเรียน ระดับชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 ปีการศึกษา 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษา ระดับสังกัด และระดับประเทศ รายวิชาที่มีคะแนนสูงสุด คือ รายวิชาภาษาไทย คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 50.82 รองลงมา คือ รายวิชาวิทยาศาสตร์และรายวิชาภาษาอังกฤษ คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 31.02 และ 27.47 ตามลำดับ ส่วนรายวิชาที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ รายวิชาคณิตศาสตร์คะแนนเฉลี่ยร้อยละ 21.73 เมื่อเปรียบเทียบระดับสังกัด พบว่าคะแนนเฉลี่ยระดับเขตพื้นที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่าระดับสังกัดและระดับประเทศทุกรายวิชา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2, 2567) โรงเรียนใดมีการบริหารงานวิชาการที่เข้มแข็ง โรงเรียนนั้นก็มักจะมีชื่อเสียง เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครองและสังคมอย่างกว้างขวาง แต่หากงานวิชาการของโรงเรียนไม่เข้มแข็ง โรงเรียนนั้นๆ ก็มักจะไม่เป็นที่ยอมรับของผู้ปกครอง เพราะผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของผู้เรียน เป็นเครื่องหมายยืนยันมาตรฐานการบริหารจัดการด้านวิชาการ แต่ในปัจจุบันคุณภาพการศึกษา เป็นการเพิ่มช่องว่างด้านคุณภาพ เช่น เมื่อพิจารณาคะแนนจากผลการทดสอบคะแนนจากผลการทดสอบ PISA (Program for International Student Assessment) ปี 2566 ดำเนินการโดย OECD (The Organisation for Economic Co-operation and Development) พบว่า นักเรียนไทยมีค่าเฉลี่ยคะแนนทุกด้านอยู่ในกลุ่มต่ำ สะท้อนให้เห็นว่าการประเมินสมรรถนะของนักเรียนในระดับสากล ประเทศไทย ชี้ว่าสถานการณ์การศึกษาของไทยเป็นปัญหาสะสมมานานและเริ่มส่งสัญญาณเข้าขั้นวิกฤตที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาและการเรียนรู้ มีข้อจำกัดที่สำคัญของการศึกษาไทยทั้งปัญหาเรื่องหลักสูตรและระบบการเรียนการสอนที่เน้นการท่องจำทำให้ขาดความคิดสร้างสรรค์ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) จากปัญหาดังกล่าว ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการพัฒนาภาวะผู้นำวิชาการ จำเป็นต้องประยุกต์ใช้หลักธรรมเพื่อให้การบริหารจัดการบรรลุผลสำเร็จ โดยหลักอิทธิบาท 4 เป็นหลักธรรมสำคัญที่ช่วยให้การบริหารงานสัมฤทธิ์ผลอย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย 4 ประการ ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา หากผู้บริหารนำหลักอิทธิบาท 4 มาผสมผสานกับภาวะผู้นำทางวิชาการทั้ง 4 ด้าน อันประกอบด้วย 1.การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย 2. การบริหารหลักสูตรและการสอน 3. การนิเทศการสอน

4. การสร้างบรรยากาศแห่งการเรียนรู้ ย่อมส่งผลให้การบริหารงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ทั้งในระดับองค์กรและระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิผล (บุญพา พรหมณะ , 2559)

การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการ โดยผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำหลักธรรมนี้มาปรับใช้ในการทำงานได้อย่างเป็นรูปธรรม ทั้งในด้าน ฉันทะ วิริยะ และวิมังสา สอดคล้องกับการนำหลักอิทธิบาท 4 มาประยุกต์ใช้ในการบริหารสถานศึกษาส่งผลให้ผู้บริหารมีความมุ่งมั่น เพียรพยายาม เอาใจใส่ และใช้ปัญญาในการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ นำไปสู่พัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบ การบูรณาการหลักธรรมดังกล่าวกับแนวคิดภาวะผู้นำทางวิชาการจึงเป็นการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา อันจะนำไปสู่การยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (พระมหาสุริยา มะสันเทียะ, 2563)

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปเป็นแนวทาง ปรับปรุงและพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ต่อการบริหารงานด้านวิชาการที่จะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ

บุญพา พรหมณะ (2559) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาในการชี้แนะ ส่งเสริม สนับสนุน และโน้มน้าวใจ เพื่อพัฒนางานวิชาการซึ่งครอบคลุมการกำหนดพันธกิจของสถาบัน การพัฒนาการจัดการเรียนการสอน การส่งเสริมบุคลากร ตลอดจนการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียน ทั้งนี้ โดยมีเป้าหมายเพื่อให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ และบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

ไชยา ภาวะบุตร (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่เกี่ยวข้อง โดยตรงกับกิจกรรมที่มีผลต่อความก้าวหน้าของนักเรียน มุ่งเน้นที่พฤติกรรมของครู

ซึ่งจะเพิ่มพูนการเรียนรู้ของนักเรียน การกำหนดวัตถุประสงค์ของโรงเรียน การจัดทำพันธกิจของโรงเรียน การจัดทำเป้าหมายโดยรวมของโรงเรียนการบริหาร จัดการเรียนการสอนการส่งเสริมบรรยากาศของโรงเรียน การจัดหาทรัพยากรที่จำเป็นเพื่อให้เกิด การเรียนรู้ การนิเทศ การประเมินครู การประสานงานโครงการ การพัฒนาบุคลากรรวมถึงการสร้างสัมพันธภาพที่ดีกับผู้บริหารโรงเรียน ตลอดจนเพื่อนครู นักเรียน และชุมชน

สาลิตา เรียนทัพ (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการ หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งเสริม และสนับสนุนให้กลุ่มปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ ตามเป้าหมาย ส่งผลให้การเรียนการสอนมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ยุพิน ขุนทอง (2560) ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกยามัธยมศึกษา เขต 25 ผลการวิจัยพบว่าการบริหารงานวิชาการ สู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 25 โดยภาพรวมและรายด้าน มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

นิชานันท์ ราวัน (2560) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ปทุมธานีการวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี 2) ศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสาม โคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี และ 3) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วน จังหวัดปทุมธานี ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูผู้สอนโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วน หอสมุดมหาวิทยาลัยหาดใหญ่ จังหวัดปทุมธานี ประจำปีการศึกษา 2559 จำนวน 198 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็น แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียน สามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) ระดับประสิทธิผล การบริหารโรงเรียนสามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ 3) ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับประสิทธิผลการบริหาร โรงเรียนสามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์สังเคราะห์และสรุปการบริหาร จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ

ภาวะผู้นำทางวิชาการ		หลักอิทธิบาท 4
1) ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน 2) ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการวัดประเมินผล	⟷	1) ฉันทะ 2) วิริยะ 3) จิตตะ 4) วิมังสา

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 280 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกครูผู้สอนของแต่ละอำเภอตามที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ(Check list) ประกอบด้วย ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 จำนวน 20 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับ การใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.95 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง 27 ตุลาคม 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google From เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 280 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 280 ชุด (ร้อยละ 100)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็น ครูผู้สอน จำนวน 280 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 200 คน คิดเป็นร้อยละ 71.4 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 28.6 โดยมีระดับมากที่สุด คือ ช่วงอายุ 20-35 ปี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 50.7 รองลงมาเป็นช่วงอายุ 36-50 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 40.0 และ อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 26คน คิดเป็นร้อยละ 9.3 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 77.1 รองลองมา สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 22.9 ประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 163 คน คิดเป็นร้อยละ 58.2 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงาน 5 -10ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 30.7 และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.1 ตามลำดับ

2. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.77 , S.D.= 0.25) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 4 ด้านการวัดประเมินผล ($\bar{X}$ = 4.81, S.D.=0.27) ด้านที่ 3 ด้านการนิเทศการสอน ($\bar{X}$ = 4.78, S.D. = 0.31) ด้านที่ 2 ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ($\bar{X}$ = 3.87, S.D. = 0.51) ด้านที่ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ($\bar{X}$ = 4.74, S.D. = 0.32) ตามลำดับ

3. การใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ =4.80, S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทั้ง 5 ข้ออยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านฉันทะ (=4.81, S.D. = 0.27) ด้านจิตตะ ($\bar{X}$ =4.81, S.D. = 0.30) ด้านวิริยะ ($\bar{X}$ =4.80 , S.D. = 0.29) และด้านวิมังสา ($\bar{X}$ =4.78 , S.D. = 0.32) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .720 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านที่ 1 ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .666 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านที่ 2 ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .607 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ด้านที่ 3 ด้านการนิเทศการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการการใช้หลักอิทธิบาท 4ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .573 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ด้านที่ 4 ด้านการวัดประเมินผล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาท ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .559 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายการศึกษาวิจัย

การวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวัดประเมินผล ด้านการนิเทศการสอน ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้

และด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ทุกด้าน ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูผู้สอนมีความตระหนักและให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำทางวิชาการเป็นจำนวนมาก ซึ่งเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญเป็นอย่างมาก เพราะงานวิชาการส่งผลด้านการเรียนการสอนของสถานศึกษา ประกอบกับครูมีความรู้และ ความเข้าใจในงานวิชาการในสถานศึกษาอย่างชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปรีชญา รูปต่ำ (2565) ได้ศึกษา ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานีเขต 4 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยกฤษฎ์ น้อยแก้ว (2566) ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีหลักกัลยาณมิตรธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1

2. การใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านฉันทะ ด้านจิตตะ ด้านวิริยะและด้านวิมังสา สอดคล้องกับ บวร ปุยะติ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ใน การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรมีความเอาใจ ฝักใฝ่ในการพัฒนาการเรียนการสอน และมีการจัดฝึกอบรมศึกษาดูงาน ติดตาม ตรวจสอบ สอดส่อง ดูแล งบประมาณด้วยความโปร่งใส ตลอดถึงการสร้างขวัญกำลังใจให้กับบุคลากรในสถานศึกษา เมื่อพิจารณาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับยุพิน ขุนทอง (2560) ได้ศึกษา การบริหารงานวิชาการสู่ความเป็นเลิศตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 25 พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูผู้สอนได้นำหลักอิทธิบาท 4 มาใช้ในการบริหารงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง โดยมีความรักและศรัทธาในงานที่ทำ (ฉันทะ) ทำให้เกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนาสถานศึกษา มีความเพียรพยายามไม่ย่อท้อต่ออุปสรรค (วิริยะ) ส่งผลให้งานประสบความสำเร็จ มีจิตใจที่จดจ่อและเอาใจใส่งานอย่างต่อเนื่อง (จิตตะ) ทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างราบรื่น และมีการไตร่ตรองวิเคราะห์ปัญหาอย่างมีเหตุผล (วิมังสา) นำไปสู่การแก้ปัญหาและพัฒนางานได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความเข้าใจในหลักธรรมและสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา

3. ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยด้านที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุดคือ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .666 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมาด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษา ในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .607 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 รองลงมา ด้านการวัดประเมินผล มีความสัมพันธ์

ทางบวกกับการใช้หลักอิทธิบาทในระดับสูง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .559 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านการนิเทศการสอน มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการการใช้หลักอิทธิบาท 4 ใน ระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .573 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เนื่องจากภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการพัฒนางานในทุกมิติ ทั้งในด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ด้านการจัดบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ ด้านการวัดประเมินผล และการนิเทศการสอน เป็นสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายการพัฒนาการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารเพื่อยกระดับคุณภาพการบริหารจัดการในสถานศึกษา การใช้หลักอิทธิบาท 4 ช่วยสร้างแนวทางการบริหารที่มีความมุ่งมั่น ความพยายาม ความใส่ใจ และการพิจารณาอย่างรอบคอบ ส่งผลให้สถานศึกษาสามารถพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ภาวะผู้นำทางวิชาการ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผลการวิจัยที่พบว่า มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอน ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาความรู้ด้านการบริหารหลักสูตรและการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดอบรม สร้างทีมวิชาการ และสนับสนุนทรัพยากรการเรียนการสอนที่เหมาะสม โรงเรียน รวมถึงส่งเสริมแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเองผ่านการยกย่องหรือมอบรางวัล เพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอน

1.2 การใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านวิมังสา ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งเน้นการพิจารณา วางแผนพัฒนางานวิชาการ รวมถึงการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการระดมความคิดเห็นและแก้ไขปัญหาเชิงวิชาการร่วมกัน

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการกับหลัก อิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นผู้บริหารสถานศึกษาสามารถประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้อย่างเหมาะสมช่วยส่งเสริมการบริหารงานด้านวิชาการและการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ หลักอิทธิบาท 4 ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีเป้าหมายที่ชัดเจน มีความมุ่งมั่นพยายาม มีสมาธิและความตั้งใจในงานและพิจารณาไตร่ตรองอย่างรอบคอบ

แสดงให้เห็นว่าการประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท 4 ร่วมกับภาวะผู้นำทางวิชาการส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและนำไปสู่ความสำเร็จสร้างผลลัพธ์ที่ดีของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำทางวิชาการ ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และประเมินผล เพื่อนำผลมาประกอบการวางแผนภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารงานงานวิชาการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

กมลลักษณ์ สิทธิรัตน์ ณ นครพนม, เพลินพิศ ธรรมรัตน์,และ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ. (2558). ปัจจัยพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12*(3), 27-36.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ.2563-2564.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

กฤษฎ์ น้อยแก้ว. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับการมีหลักกัลยาณมิตรธรรมของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses.https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-472-file01-2023-07-14-11-00-12.pdf

ไชยา ภาวะบุตร. (2560). *หลักทฤษฎีและการปฏิบัติการบริหารการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. Jeal snru. https://jeal.snru.ac.th/Files/Article/227-ArticleTextFile-20190718125408.pdf

ธีระ รุญเจริญ. (2560). *ความเป็นมืออาชีพในการจัดและบริหารการศึกษายุคปฏิรูปการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่9). กรุงเทพฯ: ข้าวฟ่าง.

นิชานันท์ ราวัน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. Thailis (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=4989

บวร ปุยะติ. (2561). *การบูรณาการหลักอิทธิบาท 4 ในการบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย มหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. Thailis (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=6614

บาลกีส กาซา. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกรงปินัง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. https://wb.yru.ac.th/bitstream/yru/5075/1

บุญพา พรหมณะ. (2559). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช]. Thai Jo. https://so06.tcithaijo.org/index.php/mcjou/article/view/271658

ปรีชญา รูปต่ำ (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาขอนแก่น เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. Thailis (TDC). https://mbuisc.ac.th/mbuiscethesis/down/2565/6320440432026.pdf

ปรียาภรณ์ เรืองเจริญ. (2560). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=524623

พระมหาชินกฤต จิรวโส . (2561). *การประยุกต์ใช้หลักอิทธิบาท ๔ ในการจัดการเรียนการสอนของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 โรงเรียนบ้านตูม ตำบลบ้านจันทน์ อำเภอบ้านดุง จังหวัดอุดรธานี.* [วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. Oldweb. http://oldweb.mcu.ac.th/userfiles/file/2562/MCU620202160.pdf

พระสุริยา มะสันเทียะ. (2563). กลยุทธ์ที่ส่งเสริมคุณค่าการท่องเที่ยวเชิงพุทธศาสนาในเกาะรัตนโกสินทร์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธนบุรี, 14*(1), 42-54.

สาลิตา เรียนทัพ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา กับประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในอำเภอ สรรคบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=533163&query

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2, เพชรบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.(2562). *นโยบายสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2562. กรุงเทพมหานคร :* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ.2561-2580 (ฉบับย่อ).* กรุงเทพมหานคร.

สุชิน ประสานพันธ์. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=598184&query

Cronbach, L. (1990). *Essentials of Psychological testing* (5th ed). New York, Harper.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis.* New York Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

The Administrative Behaviors of School Administrators and Building Relationships in the Performance of Teachers under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1

สุปาณี ภู่ธงแก้ว[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์[2]

Supanee Puthongkeaw[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: puksupanee1@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 307 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วย ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา โดยภาพรวม พบว่าความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ พฤติกรรมการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the level of administrative behavior of the school administrators in schools under Chumphon Primary Educational Service Area Office

1, (2) to analyze the level of work effectiveness of teachers in schools under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1, and (3) to analyze the relationship between administrative behavior in schools under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from the sample group comprising 307 administrators and teachers from schools under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 by using questionnaires. The data obtained were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. The results showed that (1) the administrative behavior of school administrators, according to the opinions of administrators and teachers under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at a high level overall, (2) the effectiveness of teacher performance under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 was found to be at the highest level overall, and (3) the relationship between the administrative behavior of school administrators and the effectiveness of teacher performance under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1, according to the opinions of administrators and teachers in the schools, was found to be at a highly positive correlation overall.

Keyword: Relationships**,** administrative behavior**,** school administrators**,** effectiveness of teacher performance

บทนำ

พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษานับว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาสำเร็จบรรลุผลตามเป้าประสงค์ของสถานศึกษาที่วางไว้ พฤติกรรม หมายถึง การกระทำของบุคคลไม่เฉพาะแสดงปรากฏออกมาภายนอกเท่านั้น แต่รวมถึงสิ่งที่อยู่ภายในจิตใจของบุคคลสังเกตเห็นไม่ได้โดยตรง เช่น ทัศนคติหรือเจตคติที่มีต่อสิ่งต่าง ๆ ความคิดเห็นความเชื่อ รสนิยมและสภาพจิตใจ ซึ่งถือได้ว่า เป็นลักษณะบุคลิกภาพของบุคคลที่กำหนดพฤติกรรม ซึ่งพฤติกรรมประกอบด้วย การเป็นผู้นำที่มีความคิดริเริ่ม เป็นนักปรับปรุง เป็นผู้ให้การยอมรับและให้ความช่วยเหลือ เป็นนักประสานงาน เป็นนักพูดที่ดีเข้าสังคมเก่ง เป็นนักเปลี่ยนแปลง และเป็นผู้กำหนดพื้นฐานพฤติกรรมเป็นตัวอย่างกับผู้อื่นอันเป็นหลักสำคัญในการครองตนโดยต้องรู้จักตน รู้จักคน รู้จักงาน รู้จักองค์กร แล้วนำกระบวนการบริหารมาปฏิบัติให้สำเร็จ (ภาวินี ตั่นเล่ง, 2565)

การบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นสิ่งสำคัญยิ่งต่อความสำเร็จในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพควรมีพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการบริหารจัดการสถานศึกษา นอกจากนั้นการบริหารยังต้องเน้น

ไปที่ความสามารถในการประสานความร่วมมือของครูในโรงเรียน โดยผู้บริหารต้องแสดงออกถึงพฤติกรรม 4 ด้าน ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร การเป็นผู้นำ การจูงใจ และการตัดสินใจ ซึ่งพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาจะมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการสอนของครูอันจะส่งผลโดนตรงต่อคุณภาพผู้เรียน (สายนที มั่นสลุง, 2563)

พฤติกรรมการบริหารการศึกษาของผู้บริหารถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีหน้าที่ในการกำหนดโครงสร้างทางการบริหารงาน การแบ่งโครงสร้างองค์กรในการดำเนินงานบทบาทอำนาจหน้าที่ของบุคลากรในระดับต่าง ๆ การกำหนดขอบเขตการรับผิดชอบต่องานของบุคลากร ขนาดขององค์กรรวมทั้งรูปแบบการบริหารของสถานศึกษาจะทำให้มองเห็นรูปแบบการบริหารงานทางการศึกษาทั้งในระดับนโยบายและระดับปฏิบัติการ (ชุติกาญจน์ ทองทับ, 2560) สอดคล้องกับ (บุญวัฒน์ คำชูราษฎร์, 2564) ที่กล่าวไว้ว่าผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับพฤติกรรม ปรับวิธีการบริหารงานเพื่อให้เกิดความก้าวหน้าและมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน การบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จก็ต่อเมื่อผู้บริหารสถานศึกษาได้ให้ความสำคัญกับคนและงานเท่า ๆ กัน การจูงใจในการทำงานให้ประสบความสำเร็จการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวหน้ามั่นคง ยั่งยืนเป็นองค์ประกอบสำคัญ ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสามารถเป็นที่พึ่งและเป็นแบบอย่างให้กับครูผู้สอนได้ด้วย ฉะนั้นในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องรู้จักใช้อำนาจให้เหมาะสมโดยมีความสุจริตยุติธรรม และตั้งอยู่บนรากฐานของคุณธรรมให้สอดคล้องกับความรู้ความสามารถความรับผิดชอบและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษา นอกจากผู้บริหารสถานศึกษาแล้วความสำเร็จของสถานศึกษายังต้องขึ้นอยู่กับครูผู้สอน เพราะครูผู้สอนคือผู้มีหน้าที่หลักในด้านการจัดการเรียนการสอนและส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนด้วยวิธีการต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีจะต้องแสดงพฤติกรรมการบริหารงานที่กระตุ้นให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้ได้ผลดีมีประสิทธิภาพ ดังนั้นพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่จะนำมาซึ่งผลสำเร็จของการบริหารงาน การบริหารโรงเรียนให้เกิดประสิทธิผลและเกิดแรงจูงใจในการทำงานมากที่สุด เนื่องจากบุคลากรในโรงเรียนมีความแตกต่างกันในด้านความคิด เจตคติ อุปนิสัย และคุณลักษณะส่วนตัว ผู้บริหารจึงควรสร้างความสัมพันธ์กับบุคลากรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน โดยใช้ความเป็นผู้นำของผู้บริหารเป็นเครื่องมือ เพื่อช่วยส่งเสริมในด้านการบริหารโรงเรียน และการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน รวมถึงการทำงานของครูผู้สอน ซึ่งจะช่วยให้ประสบผลสำเร็จตามแนวนโยบายของโรงเรียน (นิชานันท์ ราวัน, 2560) สอดคล้องกับ (ฐิติณัฐ ปรุงชัยภูมิ, 2561) ที่กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูเป็นความสามารถของครู เพื่อให้ได้รับความสำเร็จหรือเกิดประสิทธิผลตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ได้อย่างดีและส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจและเกิดประโยชน์สูงสุด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เป็นหน่วยงานการศึกษาที่สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ มีหน้าที่ดูแลรับผิดชอบสถานศึกษาทั้งหมด โดยมีโรงเรียนในสังกัด จำนวน 107 โรงเรียน ซึ่งจากการบริหารจัดการที่ผ่านมา พบว่า สถานศึกษาบางแห่งผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่อาจส่งผลกระทบในทางลบต่อการปฏิบัติงานของครู ตลอดจนทำให้ครูรู้สึก

ไม่มีความสุขในการทำงานจนต้องการย้าย และพบว่าสถานศึกษาบางแห่งผู้บริหารสถานศึกษามีพฤติกรรมที่ส่งผลให้ครูยอมรับและมีความสุขในการทำงานตลอดจนปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มความสามารถ โดยพฤติกรรมที่ส่งผลกระทบในทางลบต่อการปฏิบัติงานของครู มีหลายปัจจัยที่เกิดจากบุคลิกและวิธีการบริหารส่วนบุคคลของผู้บริหาร ซึ่งอาจสร้างบรรยากาศการทำงานที่ไม่ดีและบั่นทอนประสิทธิภาพการทำงานของครู อาทิ การใช้อารมณ์ในการตัดสินใจ โดยการใช้ความรู้สึกส่วนตัวในการตัดสินใจหรือมีอารมณ์ฉุนเฉียวอาจทำให้เกิดความไม่สบายใจในหมู่ครู ทำให้ครูรู้สึกไม่มั่นใจในการทำงานและมีความกังวลว่าจะโดนวิพากษ์วิจารณ์หรือการลงโทษโดยไม่เป็นธรรม การไม่มีความยืดหยุ่น ผู้บริหารมีความเข้มงวดเกินไปหรือไม่สามารถปรับตัวตามสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้ ทำให้ครูรู้สึกถูกบีบบังคับและขาดความเป็นอิสระในการทำงาน ซึ่งอาจนำไปสู่ความเครียดและลดทอนความคิดสร้างสรรค์ในการจัดการเรียนการสอน การละเลยความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล เป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความไม่ใส่ใจในการสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับครู ไม่รับฟังความเห็น ไม่สนใจปัญหาที่ครูพบหรือไม่แสดงความชื่นชมในความพยายามของครู อาจทำให้ครูรู้สึกไม่ได้รับการยอมรับและขาดความจูงใจในการปฏิบัติงาน การแสดงพฤติกรรมลำเอียง หรือการเลือกปฏิบัติ มีการสนับสนุนครูบางคนมากกว่าครูคนอื่นโดยไม่มีเหตุผลที่ชัดเจน อาจทำให้เกิดความไม่พอใจในหมู่ครู ลดความสามัคคีและการทำงานร่วมกัน การแสดงพฤติกรรมปิดกั้นความคิดเห็น โดยการที่ผู้บริหารไม่เปิดรับความคิดเห็นจากครูและมักจะตัดสินใจเองทั้งหมด อาจทำให้ครูรู้สึกไม่ได้มีส่วนร่วมและไม่อยากเสนอความเห็นใหม่ ๆ ซึ่งเป็นการปิดโอกาสในการพัฒนาและส่งเสริมการทำงานร่วมกัน

จากความสำคัญและปัญหาที่กล่าวมาข้างต้นจะสังเกตได้ว่า การพัฒนาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษามีส่วนในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ให้การปฏิบัติงานของครูมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของผู้บริหารกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา

สายนที มั่นสลุง (2563) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การประพฤติปฏิบัติของผู้บริหารในการแสดงออกถึงฐานะความเป็นผู้นำ โดยการใช้กระบวนการทำงานร่วมกับบุคคลอื่น ซึ่งจะแสดงพฤติกรรมออกมาให้เห็นถึงการให้ความสำคัญกับองค์การ การคำนึงถึงประโยชน์ส่วนร่วม และการติดต่อประสานงานเพื่อประโยชน์ขององค์การกับบุคคล โดยการพยายามจูงใจให้ผู้ร่วมงานเกิดความร่วมมือในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

บุญวัฒน์ คำชูราษฎร์ (2564) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารที่เกี่ยวกับการปฏิบัติงานและรวมถึงการทำหน้าที่ผู้บริหารที่แสดงให้ครูเห็นถึงสามารถในการบริหารงานในการใช้กระบวนการโดยให้ผู้ร่วมงานร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปสู่ความมีประสิทธิภาพในการบริหารงาน

ภาวินี ตั่นเล่ง (2565) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การกระทำของบุคคลที่เป็นผู้นำขององค์กรนั้น ๆ ในการปฏิบัติหน้าที่และแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ โดยใช้ทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กรในการบริหารจัดการให้เกิดผลสำเร็จ

อดุลย์ อุบาล (2566) ได้กล่าวไว้ว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เป็นพลังในการกระตุ้นให้ครูผู้สอนสามารถนำความรู้และความสามารถมาใช้ในการดำเนินงาน เพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

ฐิติณัฐ ปรุงชัยภูมิ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ความสามารถของการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ความสำเร็จของผลการปฏิบัติงานและบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วรัชยา ลาบบุญ (2563) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลของความสำเร็จในการดำเนินงานตามวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งในด้านปริมาณและด้านคุณภาพ

รัตนา คนไว (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จในการดำเนินงานให้สามารถเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ทั้งด้านผลผลิตและผลลัพธ์

ภาวินี ตั่นเล่ง (2565) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จหรือผลลัพธ์ที่เกิดจากความสามารถในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างครบถ้วนสมบูรณ์ โดยการใช้ประโยชน์จากทรัพยากร ทีมีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผ่านกระบวนการสังเคราะห์

ข้อมูล เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักการศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ

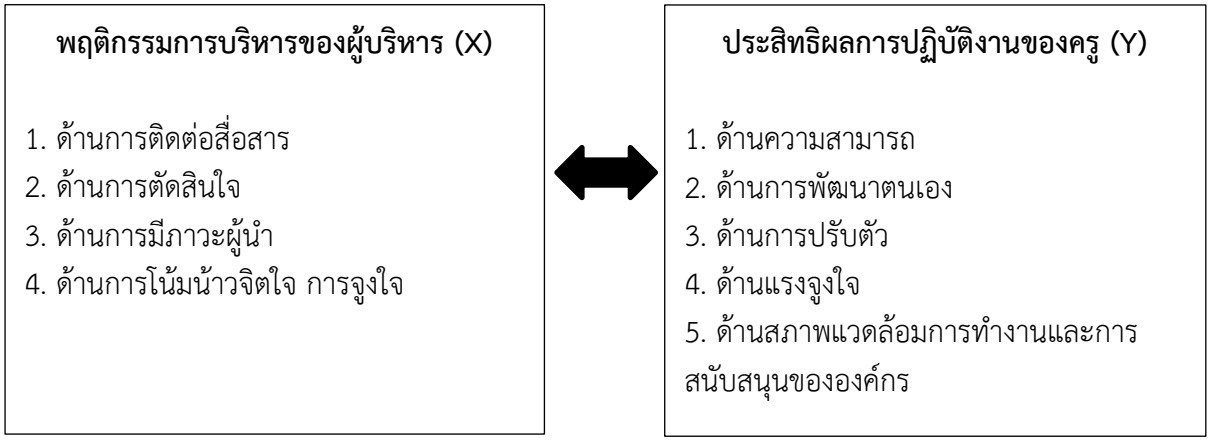

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 307 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยใช้วิธีสุ่มแบบชั้นภูมิจากขนาดสถานศึกษา และการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Samplig) โดยวิธีจับสลาก (Lottery Method)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ซึ่งเป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ของลิเคิร์ท (Likert) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน จำนวน 4 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการมีภาวะผู้นำ 4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ จำนวน 20 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความสามารถ 2) ด้านการพัฒนาตนเอง 3) ด้านการปรับตัว 4) ด้านแรงจูงใจ จำนวน 20 ข้อ แบบสอบถามมีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) มี 5 ระดับ โดยได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.904

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google From จำนวน 307 ฉบับ และขอรับแบบสอบถามที่เป็นเอกสารคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยใช้หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู โดยใช้หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ (ณธกร ภาโธมัย, 2564)

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหาสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู วิเคราะห์โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product–moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแปลความหมายตามแนวคิดของ (วิมาลย์ ลีทอง, 2563)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการติดต่อสื่อสาร 2) ด้านการตัดสินใจ 3) ด้านการมีภาวะผู้นำ 4) ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	ระดับการปฏิบัติ (n = 307)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	4.77	0.27	มากที่สุด	2
2. ด้านการตัดสินใจ	4.75	0.29	มากที่สุด	3
3. ด้านการมีภาวะผู้นำ	4.78	0.25	มากที่สุด	1
4. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ	4.75	0.30	มากที่สุด	3
รวม	**4.76**	**0.25**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.76 , S.D. = 0.25) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.78 , S.D. = 0.25) ลำดับที่ 2 ด้านการติดต่อสื่อสาร ($\bar{X}$= 4.77 , S.D. = 0.27) ลำดับที่ 3 ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ ($\bar{X}$= 4.75 , S.D. = 0.30) และด้านการตัดสินใจ ($\bar{X}$= 4.75 , S.D. = 0.29)

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นของครูต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ดังตารางที่ 4.7

ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู	ระดับการปฏิบัติ (n = 307)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
1. ด้านความสามารถ	4.77	0.26	มากที่สุด	1
2. ด้านการพัฒนาตนเอง	4.77	0.27	มากที่สุด	1
3. ด้านการปรับตัว	4.77	0.27	มากที่สุด	1
4. ด้านแรงจูงใจ	4.76	0.28	มากที่สุด	2
รวม	**4.77**	**0.24**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 พบว่า ผลการศึกษาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.77 , S.D. = 0.24) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านความสามารถ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.77 , S.D. = 0.26) ด้านที่ 2 ด้านการพัฒนาตนเอง มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.77 , S.D. = 0.27) และด้านที่ 3 ด้านการปรับตัว มีค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$= 4.77 , S.D. = 0.27) ลำดับที่ 2 ด้านแรงจูงใจ ($\bar{X}$= 4.76 , S.D. = 0.28)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	X	ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู				
		Y1	Y2	Y3	Y4	Y
1. ด้านการติดต่อสื่อสาร	X1	.690**	.668**	.699**	.704**	.566**
2. ด้านการตัดสินใจ	X2	.696**	.672**	.722**	.728**	.580**
3. ด้านการมีภาวะผู้นำ	X3	.779**	.734**	.734**	.766**	.577**
4. ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ	X4	.730**	.703**	.754**	.754**	.559**
พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา	X	.792**	.760**	.797**	.808**	.893**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .893 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปภาพรวมได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา (X) กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ของแต่ละคู่ จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านที่ 2 ด้านการตัดสินใจ (X2) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .580 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านที่ 3 ด้านการมีภาวะผู้นำ (X3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .577 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านที่ 1 ด้านการติดต่อสื่อสาร (X1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .566 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านที่ 4 ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ (X1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .559 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับที่ 2 ด้านการติดต่อสื่อสาร ลำดับที่ 3 ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ และด้านการตัดสินใจ เนื่องจาก ผู้บริหารมีการบริหารจัดการที่ครูให้การยอมรับในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการมีภาวะผู้นำ เหตุผลคือ การที่ผู้บริหารแสดงออกถึงความสามารถในการนำทีมงาน การกำหนดทิศทางที่ชัดเจน และการส่งเสริมให้บุคลากรในองค์กรมีเป้าหมายร่วมกัน มักส่งผลโดยตรงต่อความไว้วางใจและความเชื่อมั่นของครู การติดต่อสื่อสารที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมา แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารมีความสามารถในการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในเชิงข้อมูลข่าวสาร การสื่อสารสองทาง และการเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ความสามารถในด้านนี้ช่วยลดความเข้าใจผิด และสร้างบรรยากาศการทำงานที่มีความร่วมมือสูง ด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ และการตัดสินใจ มีค่าเฉลี่ยในลำดับที่สาม สะท้อนถึงบทบาทของผู้บริหารที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและความกระตือรือร้นให้กับครูได้ และการตัดสินใจที่อาจต้องเผชิญข้อจำกัดในด้านข้อมูลหรือปัจจัยอื่น ๆ โดยสรุป การที่ครูประเมินพฤติกรรมการบริหารในระดับที่ดีมากสะท้อนถึงความพยายามของผู้บริหารในการปรับตัวและตอบสนองต่อความต้องการของครูในหลากหลายด้าน

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านความสามารถ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการปรับตัว ลำดับที่ 2 ด้านแรงจูงใจ เนื่องจาก ความสามารถในการปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพของครูในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะด้านความสามารถ ด้านการพัฒนาตนเอง และด้านการปรับตัวที่ได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด แสดงให้เห็นว่าครูมีศักยภาพในการสอนและบริหารจัดการห้องเรียนได้อย่างดี มีความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบัน การปรับตัวที่ดีของครูยังสะท้อนถึงความยืดหยุ่นในการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง เช่น การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการสอน หรือการปรับตัวต่อความหลากหลายของนักเรียน ด้านแรงจูงใจที่มีค่าเฉลี่ยรองลงมาแสดงให้เห็นว่าครูได้รับแรงสนับสนุนที่เพียงพอในการทำงาน ไม่ว่าจะเป็นจากผู้บริหาร เพื่อนร่วมงาน หรือระบบสนับสนุนต่าง ๆ โดยสรุปผลการศึกษาที่ชี้ว่าครูมีประสิทธิผลในการปฏิบัติงานในระดับสูง สามารถสะท้อนถึงความสำเร็จของการบริหารจัดการในระบบการศึกษาในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม

ความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .893 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 บ่งชี้ถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการสนับสนุนและส่งเสริมการทำงานของครูในทุกด้าน การที่ความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงแสดงถึงการบริหารที่สอดคล้องกับความต้องการและความคาดหวังของครูอย่างมีประสิทธิภาพ ด้านการตัดสินใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .580 ชี้ให้เห็นว่าการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารมีผลต่อการปฏิบัติงานของครูในระดับที่น่าพอใจ เนื่องจากการตัดสินใจของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อการกำหนดแนวทางปฏิบัติ การแก้ปัญหา และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม ครูที่ได้รับการสนับสนุนด้วยการตัดสินใจที่ชัดเจนและถูกต้องจะมีความมั่นใจและสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มที่ ด้านการมีภาวะผู้นำที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .577 แสดงถึงความสำคัญของบทบาทผู้นำของผู้บริหารในการสร้างความเชื่อมั่นและแรงจูงใจในทีมงาน การที่ผู้บริหารสามารถนำทีมด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและความสามารถในการแก้ไขปัญหาเชิงรุก ช่วยส่งเสริมให้ครูมีเป้าหมายในการทำงานร่วมกันและเกิดการพัฒนาศักยภาพในเชิงบวก ด้านการติดต่อสื่อสารที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .566 สะท้อนถึงบทบาทของการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพของผู้บริหารซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเข้าใจผิดและสร้างความร่วมมือในองค์กร การที่ครูได้รับข้อมูลข่าวสารที่ชัดเจนและสามารถสื่อสารกับผู้บริหารได้อย่างเปิดเผยช่วยส่งเสริมความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีในการทำงาน ด้านการโน้มน้าวจิตใจและการจูงใจที่มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .559 บ่งชี้ถึงความสามารถของผู้บริหารในการสร้างแรงบันดาลใจและการส่งเสริมให้ครูมีความกระตือรือร้นในหน้าที่ แม้ผลลัพธ์ในด้านนี้จะอยู่ในระดับปานกลาง แต่ยังคงสะท้อนถึงความพยายามของผู้บริหารในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาและการมีส่วนร่วม กล่าวโดยสรุป ความสัมพันธ์ในทุกด้านชี้ให้เห็นว่าพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อการปฏิบัติงานของครูในเชิงบวก การพัฒนาในแต่ละด้านอย่างต่อเนื่องจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูและเสริมสร้างความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีภาวะผู้นำ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทำให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีคุณธรรม จริยธรรม มีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้ร่วมงาน มีความมั่นใจ เชื่อมั่นในตนเองกล้าเผชิญกับทุกสถานการณ์ มีการพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์อยู่เสมอ จึงส่งผลให้ครูในสถานศึกษามีแบบอย่างที่ดีทำให้ครูมีการมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเอง ส่งผลให้การทำงานของครูดีขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นจะเป็นผลดีอย่างยิ่งถ้ามีการนำข้อค้นพบของงานวิจัยนี้นำไปสู่ภาคปฏิบัติเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ไปสู่เป้าหมายที่กำหนดไว้

2) จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการตัดสินใจและด้านการโน้มน้าวจิตใจ การจูงใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทำให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดการรับรู้ถึงปัญหาที่เกิดขึ้น และยังไม่สามารถวิเคราะห์ปัญหาจากข้อมูลความจริงอย่างรอบคอบก่อนการตัดสินใจ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำระบบการบริหารโดยการให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมาใช้มากขึ้น โดยการสร้างความเข้าใจและความร่วมกับครูเพื่อเข้าใจเป้าหมายร่วมกันและนำไปสู่ความสำเร็จ

3) จากผลการศึกษาวิจัย พบว่า ประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู ด้านความสามารถ ด้านการพัฒนาตนเอง ด้านการปรับตัว มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทำให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในการเรียนให้เกิดขึ้นแก่ผู้เรียน ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้น ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้เต็มตามศักยภาพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ครูสามารถแสวงหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองให้เกิดทักษะและความชำนาญในวิชาชีพ สามารถยอมรับความเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นตามยุคสมัย ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปปรับประยุกต์ใช้ในองค์กรให้มีความเหมาะสมเพื่อพัฒนาประสิทธิผลการทำงานเป็นทีมเพื่อได้ผลผลิตที่มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารกับความพึงพอใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อนำ ผลการวิจัยมาเป็นฐานข้อมูลสารสนเทศสำหรับให้ผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ใช้ในการบริหารงานและประกอบการตัดสินใจ

2) ควรมีการศึกษาปัจจัยในด้านอื่นที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่มีความหลากหลายและเป็นประโยชน์ในการพัฒนาประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูต่อไป

บรรณานุกรม

ชุติกาญจณ์ ทองทับ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในอำเภอเมืองชลบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยบูรพา]. DSpace at Burabha University. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/1234567890/7061/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y

ฐิติณัฐ ปรุงชัยภูมิ. (2561). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

นิชานันท์ ราวัน. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับ ประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนสามโคกสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of

TechnologyThanyaburi.http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3288/1/RMUTT- 158589.pdf

บุญวัฒน์ คำชูราษฎร์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUe-theses.https://gsmis.snru.ac.th/ethesis/thesis_detail?r=62421229132

ภาวินี ตั้นเล่ง. (2565). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กระบี่* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

รัตนา คนไว. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ ปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRUe-theses. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/20230511634212471 08_fulltext.pdf

วรัชยา ลาบบุญ. (2563). *คุณลักษณะส่วนบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e- theses. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229110

สายนที มั่นสลุง. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาลพบุรี* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

อดุลย์ อุบาล. (2566). พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e- theses. https://e-thesis.snru.ac.th/file_thesis/2023102863421229111_fulltext.pdf

Yamane, T. (1973). *Statistics: An Introductory Analysis* (3rd ed), Harper and Row, New York.

ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1

The Characteristics of School Administrators in the 21st Century Affecting Conflict Management in School under Chumphon Primary Educational Service Area Office 1

ธรรมรัตน์ โทบุรี[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์[2]

Tammarat Toburee[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tammaratjaja@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 และ (3) เพื่อวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 307 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา โดยภาพรวมความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21 การบริหารในสถานศึกษา

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the level of characteristics of school administrators in the 21st century under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1, (2) to analyze the level of school administration under the Chumphon Primary

Educational Service Area Office 1, and (3) to analyze the level of relationship between characteristics of school administrators in the 21st century and school administration under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from the sample group comprising 307 administrators and teachers from schools under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 by using questionnaires. The data obtained were analyzed by frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's Correlation Coefficient. The results showed that (1) the characteristics of school administrators in the 21st century under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 were at the highest level, (2) School administration under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1 was at the highest level, and (3) The relationship between the characteristics of school administrators in the 21st century and school administration under the Chumphon Primary Educational Service Area Office 1, according to the opinions of administrators and teachers in schools, the relationship was a fairy high positive correlation overall.

Keyword: Relationships, the characteristics of school administrators, the 21st century, school administration

บทนำ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและสังคมกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จึงมีความท้าทายมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อให้สามารถบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่ชี้ให้เห็นถึงทักษะในการเป็นผู้บริหาร โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่หลากหลาย เช่น ด้านการมีวิสัยทัศน์ การมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์สิ่งต่าง ๆ ความซื่อสัตย์ มีคุณธรรมจริยธรรม การเป็นผู้นำด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยี การมีมนุษยสัมพันธ์การสร้างเครือข่ายชุมชนท้องถิ่น ความยืดหยุ่นสามารถปรับตัวและยอมรับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีความคิดเชิงกลยุทธ์ สร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์ สามารถสร้างพลังบวก มีความมุ่งมั่นพากเพียร มีความรู้ด้าน ICT สามารถเผชิญกับความท้าทายในโลกที่มีความซับซ้อนได้ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560) องค์กรวิชาชีพครูและบุคลากรทางการศึกษาหรือคุรุสภา กำหนดมาตรฐานด้านการปฏิบัติงานวิชาชีพผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางและมาตรฐานการปฏิบัติงานซึ่งมีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะและคุณภาพที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องปฏิบัติตาม เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการประกอบวิชาชีพ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านความรู้และประสบการณ์วิชาชีพ ผู้ที่จะประกอบวิชาชีพต้องมีความรู้และประสบการณ์

วิชาชีพเพียงพอ จึงจะสามารถขอรับใบอนุญาตประกอบวิชาชีพเพื่อใช้เป็นหลักฐานว่าเป็นบุคคลที่มีความรู้ความสามารถและมีประสบการณ์พร้อมที่จะประกอบวิชาชีพทางการศึกษาได้ 2) มาตรฐานการปฏิบัติงาน เป็นข้อกำหนดเกี่ยวกับการปฏิบัติงานในวิชาชีพ เพื่อให้เกิดความชำนาญ 3) มาตรฐานการปฏิบัติตน เป็นข้อกำหนดในการประพฤติตนของผู้ประกอบวิชาชีพ โดยมีจรรยาบรรณของวิชาชีพเป็นแนวทางและข้อพึงระวังในการปฏิบัติเพื่อดำรงไว้ซึ่งชื่อเสียง ฐานะ เกียรติและศักดิ์ศรีแห่งวิชาชีพ (คุรุสภา, 2556)

จากสถานการณ์โลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป ส่งผลให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากจากการบริหารแบบเดิมๆ ไปสู่การเน้นพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ และนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหาร การเปลี่ยนแปลงนี้ส่งผลให้ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีคุณลักษณะที่ทันสมัยและมีความโดดเด่นที่เหมาะสมกับสถานการณ์ของโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงไป คุณลักษณะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งที่ชี้ชัดถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกและตัวแปรที่สำคัญในการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพ สามารถสนองตอบการแข่งขัน และทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษานอกจากจะมีมาตรฐาน 3 ด้าน ตามข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพแล้ว ต้องมีความสามารถในการวางแผนและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนและการบริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง การปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการเปลี่ยนแปลงในเทคโนโลยี ไม่ใช่เพียงแค่การนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาใช้ แต่ยังต้องสามารถวิเคราะห์และวางแผนการบริหารจัดการเชิงกลยุทธ์ มีทักษะในการตัดสินใจอย่างรวดเร็วและรอบคอบ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาและนักเรียนในยุคดิจิทัล สนับสนุนครูและบุคลากรให้สามารถพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีภารกิจหลักในการส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน มีหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาและพัฒนาสาระของหลักสูตรการศึกษาให้สอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พัฒนางานด้านวิชาการและจัดให้มีระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาร่วมกับสถานศึกษา โดยมีประเด็นยุทธศาสตร์ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1, 2567) จากประเด็นยุทธศาสตร์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จะเห็นได้ว่าในยุคปัจจุบันที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทุกด้านของสังคม รวมถึงการศึกษา และการบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยการใช้เทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 อาจประสบปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานและการบริหารสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าปัจจุบันการติดต่อสื่อสารระหว่างหน่วยงาน สถานศึกษา ชุมชน ผู้ปกครอง ตลอดจนนักเรียนจะสื่อสารผ่านเทคโนโลยีเป็นหลัก ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่มีความคุ้นเคยหรือไม่ทันต่อเทคโนโลยีอาจไม่สามารถใช้เครื่องมือสื่อสาร สำหรับการประชุมออนไลน์หรือการประชุมทางไกลได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้การสื่อสารกับบุคลากรในโรงเรียนล่าช้า และเกิดความขัดข้องในการทำงานร่วมกัน ส่งผลให้การตัดสินใจและ

การบริหารโรงเรียนช้ากว่าที่ควรจะเป็น ผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีอาจขาดวิสัยทัศน์หรือความสามารถในการพัฒนาสถานศึกษา การนำเทคโนโลยีมาช่วยในการพัฒนาหลักสูตร การเก็บรวบรวม วิเคราะห์เชิงลึก และการจัดการข้อมูลเพื่อการตัดสินใจที่แม่นยำ หรือการเตรียมนักเรียนให้มีความพร้อมสำหรับการทำงานในยุคดิจิทัล ผู้บริหารที่ขาดความเข้าใจในเทคโนโลยีจึงพลาดโอกาสในการนำโรงเรียนไปสู่ความก้าวหน้าและนวัตกรรมที่ทันสมัย ส่งผลให้การบริหารขาดประสิทธิภาพและอาจทำให้ไม่สามารถตัดสินใจบนพื้นฐานของข้อมูลที่เป็นประโยชน์ได้

จากความเป็นมาและสภาพปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 เพื่อนำผลการศึกษาวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 รวมไปถึงหน่วยงานหรือองค์กรอื่นที่เกี่ยวข้องและมีความสนใจ สามารถนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้ให้เกิดประโยชน์อย่างสูงสุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษา

อรอนงค์ เทียบอุดม (2565) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียน หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารที่ดีและเหมาะสม เพื่อให้เกิดประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน

ปัญญา บัวบาน (2565) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารที่แสดงออกให้บุคคลอื่น ๆ รับรู้ได้อย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จ สะท้อนถึงประสิทธิภาพขององค์การ

อนุจิรา ปั่นโย (2565) ได้กล่าวถึง คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้บริหาร สถานศึกษาในยุคปัจจุบันจะต้องมีความรู้ ความสามารถในการบริหาร จัดการ มีวิสัยทัศน์ในการบริหารการศึกษาให้ทันสมัยกับการเปลี่ยนแปลง มีภาวะผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์เป็นที่ยอมรับของผู้ที่เกี่ยวข้องและมีความเป็น

ประชาธิปไตย เพื่อนำไปสู่การปฏิรูปการเรียนรู้เพื่อให้นักเรียนทุกคนมีความรู้ มีความสามารถ ตลอดจนบุคลิกลักษณะ และคุณสมบัติตามหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานอย่างแท้จริง

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา

อรอนงค์ เทียบอุดม (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารของกลุ่มบุคคลมีผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้คอยควบคุมสั่งการเพื่อให้เกิดการร่วมมือกันในการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษาแก่นักเรียนและผู้ที่สนใจ โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการ 4 ฝ่าย คือ ฝ่ายการบริหารงานวิชาการ ฝ่ายการบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไปเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

อนุจิรา ปั่นโย (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินงานมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา การบริหารงานในสถานศึกษาเป็นกระบวนการดำเนินงานของผู้บริหารเพื่อต้องการพัฒนา ให้บริการทางการศึกษาแก่สมาชิกในสังคม ให้เป็นไปตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตร ผู้บริหารสถานศึกษามีจุดมุ่งหมายเพื่อบริการในด้านการศึกษาแก่สมาชิกของสังคม เพื่อพัฒนาให้สมาชิกมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะที่พึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของหลักสูตร

อดุลย์ อุบาลี (2566) ได้กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารซึ่งมีผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ค่อยสั่งการเพื่อเกิดจากการร่วมมือกันในการบริหารจัดการและให้บริการทางการศึกษา โดยมีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการทั้ง 4 ฝ่าย คือ ด้านการบริหารงานวิชาการด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป เพื่อให้การบริหารสถานศึกษาบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ของโรงเรียน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ผ่านการสังเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง จากนั้นนำมาวิเคราะห์กำหนดเป็นกรอบแนวคิด ดังภาพประกอบ

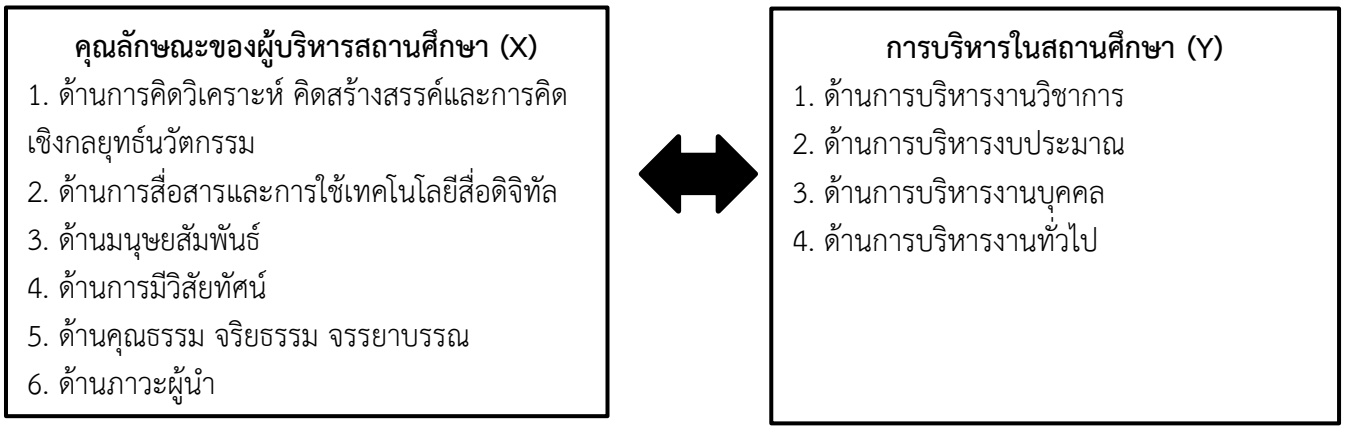

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 307 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 โดยดำเนินการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยวิธีการจับฉลากแบบไม่คืนกลับ (Without Replacement)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม (Questionnaire) มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) เป็นแบบตรวจสอบรายการ (check list) ของลิเคิร์ท (Likert) แบ่งเป็น 3 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ประกอบด้วย ตำแหน่งในปัจจุบัน เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดสถานศึกษา จำนวน 5 ข้อ ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 6 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม 2) ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ 6) ด้านภาวะผู้นำ จำนวน 30 ข้อ ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ประกอบด้วย 4 ด้าน ดังนี้ 1) การบริหารงานวิชาการ 2) การบริหารงานงบประมาณ 3) การบริหารงานทั่วไป 4) การบริหารงานบุคคล มีลักษณะเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) ตามแนวคิดของลิเคอร์ท (Likert's Rating Scale) มี 5 ระดับ ได้ค่าความเชื่อมั่นที่ระดับ 0.857

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. จัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บข้อมูลจากวิทยาลัยนวัตกรรมการศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อทำหนังสือขอความอนุเคราะห์การเก็บข้อมูลไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. แบบสอบถามที่ใช้ในการหาข้อมูลมี 2 ลักษณะ คือแบบเอกสารและแบบ QR Code ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่เป็นเอกสารและแบบ QR Code พร้อมสำเนาหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังผู้อำนวยการสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 และขอรับแบบสอบถามที่เป็นเอกสารคืนภายใน 1 เดือน

3. เก็บรวบรวมแบบสอบถามที่ได้รับมาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ เพื่อนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืน ตรวจความสมบูรณ์ และทำการลงรหัส (Coding) เพื่อเตรียมวิเคราะห์ข้อมูล ในการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือ การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น และการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งมีวิธีการวิเคราะห์ข้อมูลดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้น เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ด้านเพศ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งในปัจจุบัน และประสบการณ์ในการทำงาน โดยคำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่างที่ดำเนินการวิจัย

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตอบปัญหาวิจัยตามวัตถุประสงค์

2.1 วิเคราะห์ระดับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำค่าที่ได้มาเฉลี่ยและแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยตามแนวคิดของ (ณธกร ภาโธมัย, 2564)

2.2 วิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป และนำค่าเฉลี่ยมาแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ย

2.3 วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product–moment correlation coefficient) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป โดยแปลความหมายตามแนวคิดของ (วิมาลย์ ลีทอง, 2563)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม 2) ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล 3) ด้านมนุษยสัมพันธ์ 4) ด้านการมีวิสัยทัศน์ 5) ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ 6) ด้านภาวะผู้นำ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n = 307)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม	4.64	0.29	มากที่สุด	3
ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล	4.60	0.30	มากที่สุด	5
ด้านมนุษยสัมพันธ์	4.65	0.29	มากที่สุด	2
ด้านการมีวิสัยทัศน์	4.63	0.30	มากที่สุด	4
ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ	4.67	0.29	มากที่สุด	1
ด้านภาวะผู้นำ	4.63	0.30	มากที่สุด	4
รวม	**4.64**	**0.22**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 1 พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.64 , S.D. = 0.22) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\bar{X}$= 4.67 , S.D. = 0.29) ลำดับที่ 2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ($\bar{X}$= 4.65 , S.D. = 0.29) ลำดับที่ 3 ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม ($\bar{X}$= 4.64 , S.D. = 0.29) ลำดับที่ 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านภาวะผู้นำ ($\bar{X}$= 4.63 , S.D. = 0.30) และลำดับที่ 5 ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล ($\bar{X}$= 4.60 , S.D. = 0.30)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับความคิดเห็นการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

รายการ	ระดับการปฏิบัติ (n = 307)			
	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับที่
ด้านการบริหารงานวิชาการ	4.69	0.25	มากที่สุด	1
ด้านการบริหารงานงบประมาณ	4.62	0.29	มากที่สุด	4
ด้านการบริหารงานบุคคล	4.65	0.29	มากที่สุด	3
ด้านการบริหารงานทั่วไป	4.68	0.28	มากที่สุด	2
รวม	**4.66**	**0.21**	**มากที่สุด**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.66 , S.D. = 0.21) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1

ด้านการบริหารงานวิชาการ ($\overline{X}$= 4.69 , S.D. = 0.25) ลำดับที่ 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป ($\overline{X}$= 4.68 , S.D. = 0.28) ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$= 4.65 , S.D. = 0.29) ลำดับที่ 4 ด้านการบริหารงานงบประมาณ ($\overline{X}$= 4.62 , S.D. = 0.29)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต **1**

คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	X	**การบริหารในสถานศึกษา**				
		Y1	Y2	Y3	Y4	Y
1. ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม	X1	.583**	.385**	.356**	.405**	.566**
2. ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล	X2	.454**	.463**	.391**	.444**	.580**
3. ด้านมนุษยสัมพันธ์	X3	.511**	.423**	.445**	.370**	.577**
4. ด้านการมีวิสัยทัศน์	X4	.471**	.382**	.399**	.444**	.559**
5. ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ	X5	.542**	.320**	.456**	.362**	.551**
6. ด้านภาวะผู้นำ	X6	.398**	.513**	.429**	.486**	.608**
คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	X	.646**	.545**	.542**	.555**	.754**

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 โดยภาพรวมความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .754 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

สรุปภาพรวมได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X) กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (X) กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านภาวะผู้นำ (X6) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .608 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการสื่อสารและการใช้

เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล (X2) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .580 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านมนุษยสัมพันธ์ (X3) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .577 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม (X1) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .566 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านการมีวิสัยทัศน์ (X4) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .559 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ (X5) มีความสัมพันธ์กับการบริหารในสถานศึกษา (Y) ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .551 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการสรุปผลการวิจัยและอภิปรายผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 มีข้อเสนอแนะดังนี้

1) การวิจัยในครั้งนี้พบว่า คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านคุณธรรม จริยธรรม จรรยาบรรณ ลำดับที่ 2 ด้านมนุษยสัมพันธ์ ลำดับที่ 3 ด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม ลำดับที่ 4 ด้านการมีวิสัยทัศน์และด้านภาวะผู้นำ และลำดับที่ 5 ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล จะเห็นได้ว่าด้านคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ ได้รับการประเมินในระดับสูงสุด สะท้อนให้เห็นถึงความคาดหวังของบุคลากรในสถานศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารในฐานะต้นแบบทางจริยธรรมที่สามารถสร้างความไว้วางใจในองค์กรได้เป็นอย่างดี ด้านมนุษยสัมพันธ์ซึ่งมาเป็นลำดับสอง แสดงถึงความสำคัญของการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้บริหารและบุคลากร รวมถึงการส่งเสริมความร่วมมือในองค์กรเพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการทำงานอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ลำดับสามคือด้านการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรม ซึ่งเน้นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารในการประเมินสถานการณ์และวางแผนเชิงรุกเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในยุคปัจจุบันสำหรับด้านการมีวิสัยทัศน์และภาวะผู้นำที่อยู่ในลำดับสี่ แม้จะไม่ได้อยู่ในลำดับต้น แต่ยังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดทิศทางและสร้างแรงบันดาลใจให้บุคลากร ซึ่งความสำคัญของด้านนี้อาจถูกลดทอนลงเนื่องจากการมุ่งเน้นการดำเนินงานในระดับปฏิบัติการมากกว่าการมองภาพรวมในระยะยาว ลำดับสุดท้าย คือ ด้านการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีสื่อดิจิทัล อาจเกิดจากข้อจำกัดทางเทคโนโลยีหรือความถนัดของบุคลากร แต่ในขณะเดียวกันก็เป็นด้านที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อ

การปรับตัวในยุคดิจิทัล ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในหลายด้าน เช่น การพัฒนาผู้บริหารผ่านหลักสูตรฝึกอบรมที่เน้นการเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และทักษะมนุษยสัมพันธ์ พร้อมทั้งสนับสนุนการคิดเชิงนวัตกรรม อีกทั้งยังสามารถใช้เป็นเกณฑ์ในการประเมินผู้บริหารเพื่อระบุสิ่งที่ต้องการพัฒนา เช่น ทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล และผลการวิจัยยังช่วยปรับปรุงนโยบายด้านการศึกษาในเขตพื้นที่ โดยสนับสนุนโครงการที่ส่งเสริมคุณธรรมและการจัดหาเทคโนโลยีที่เหมาะสม ตลอดจนใช้เป็นตัวชี้วัดในการค้นหาผู้บริหารสถานศึกษาที่เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ให้เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสถานศึกษา และตอบสนองต่อความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิผล

2) ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านการบริหารงานวิชาการ ลำดับที่ 2 ด้านการบริหารงานทั่วไป ลำดับที่ 3 ด้านการบริหารงานบุคคล ลำดับที่ 4 ด้านการบริหารงานงบประมาณ สาเหตุที่ด้านการบริหารงานวิชาการ อยู่ในลำดับที่ 1 อาจเป็นเพราะการบริหารงานวิชาการเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน การที่ด้านนี้ได้รับการประเมินในระดับสูงที่สุด อาจเป็นผลจากการให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน การส่งเสริมพัฒนาครูผู้สอนและสนับสนุนการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการเรียนการสอน และเหตุผลที่ด้านการบริหารงานงบประมาณ อยู่ในลำดับที่ 4 เพราะข้อจำกัดของงบประมาณที่ได้รับจากภาครัฐมักเป็นอุปสรรคสำคัญ เช่น งบประมาณที่ไม่เพียงพอต่อความต้องการ หรือการจัดสรรงบประมาณที่ไม่ตรงกับเป้าหมายของสถานศึกษา การบริหารด้านนี้ยังต้องอาศัยความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย

3) การศึกษางานวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการบริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1 ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายด้านเพื่อเพิ่มประสิทธิผลและความสำเร็จของการบริหารงาน โดยผู้บริหารควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาตนเอง โดยเฉพาะในด้านที่เป็นหัวใจสำคัญ เช่น การเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และจรรยาบรรณ เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจในองค์กร นอกจากนี้ การพัฒนามนุษยสัมพันธ์ที่ดีจะช่วยให้เกิดความร่วมมือที่แข็งแกร่งระหว่างผู้บริหาร ครู บุคลากร และผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและส่งเสริมการพัฒนาสถานศึกษา ในด้านการบริหารงาน ผู้บริหารสามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดแผนงานและกลยุทธ์ โดยใช้การคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ และการคิดเชิงกลยุทธ์นวัตกรรมเป็นเครื่องมือสำคัญในการวางแผนพัฒนาสถานศึกษาให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและสังคมในยุคปัจจุบัน การมีวิสัยทัศน์ที่ชัดเจนและภาวะผู้นำที่มีพลังสามารถช่วยกำหนดทิศทางของสถานศึกษา และสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงานมีความมุ่งมั่นและเป้าหมายร่วมกัน ผลการวิจัยยังสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในสถานศึกษา การส่งเสริมทักษะการสื่อสารและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการจัดการเรียนการ

สอนและการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยให้สถานศึกษาปรับตัวเข้ากับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัลได้อย่างเหมาะสมสุดท้าย ผู้บริหารสามารถใช้ผลการวิจัยนี้ในการกำหนดนโยบายหรือโครงการพัฒนาสถานศึกษาในระยะยาว โดยผลักดันกิจกรรมที่สนับสนุนคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 และส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนา ทั้งนี้เพื่อให้สถานศึกษาก้าวหน้าและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้เรียนและชุมชนได้อย่างแท้จริง การนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในลักษณะนี้จะไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาตัวผู้บริหารสถานศึกษาเท่านั้น แต่ยังช่วยยกระดับคุณภาพการบริหารงานและสร้างผลลัพธ์ที่ดีต่อสถานศึกษาโดยรวม ทั้งในด้านความสำเร็จของการบริหารและความพึงพอใจของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรมีการศึกษาในด้านปัจจัยหรือด้านตัวแปรที่มีความเกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อได้ทราบถึงปัจจัยหรือตัวแปรที่มีความสัมพันธ์และสามารถส่งผลต่อคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2) ควรมีการศึกษาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในลักษณะอื่น ๆ หรือศึกษาถึงการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในรูปแบบต่าง

3) ควรศึกษาคุณลักษณะของผู้บริการสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากการรับรู้หรือมุมมองของบุคคลหลาย ๆ ฝ่าย เช่น คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน คุณครูผู้สอน ผู้ปกครอง นักเรียน เป็นต้น

บรรณานุกรม

คุรุสภา. (2556). *ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ.

ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการบริหารกระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

ณธกร ภาโธมัย. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏชัยภูมิ.

ปัญญา บัวบาน. (2565). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูกลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วิมาลย์ ลีทอง. (2563). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020080861421229119_fulltext.pdf

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1. (2567). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต* 1. ชุมพร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1

อดุลย์ อุบาล. (2566). *พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e- theses. https://e-thesis.snru.ac.th/file_thesis/2023102863421229111_fulltext.pdf

อนุจิรา ปั่นโย. (2565). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 1* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต. สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยพะเยา]. UP e- theses. https://updc.up.ac.th/server/api/core/bitstreams/83774500-177a-4e50-af9d-4f44d90c302d/content

อรอนงค์ เทียบอุดม. (2565). *คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการ บริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e- theses. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421229143

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis.* New York: Harper & Row.

ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

Management Factors Affecting the Effectiveness of the Administration of Schools for the Disabled, Intellectually Disabled Group, Office of Special Education Administration

ภคณัณ ศิลปวิสุทธิ์[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์[2]

Pakanun Silpavisoot[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: thunvaratsilpavisoot@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ และ (4) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 304 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับปัจจัยการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับมาก (3) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ พบว่ามีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง และ (4) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และปัจจัยด้านงบประมาณ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ปัจจัยการบริหาร ประสิทธิผลการบริหารงาน โรงเรียนเฉพาะความพิการ

Abstract

This research aims (1) to analyze the level of administrative factors in schools for the disabled, intellectually disabled, under the Office of Special Education Administration (2) to analyze the level of effectiveness of the administration of schools for the disabled, intellectually disabled, under the Office of Special Education Administration (3) to analyze the relationship between administrative factors and the effectiveness of the administration of schools for the disabled, intellectually disabled, under the Office of Special Education Administration (4) to analyze administrative factors affecting the effectiveness of the administration of schools for the disabled, intellectually disabled, under the Office of Special Education Administration (OAE). This research is quantitative research. The sample consists of 304 people, including administrators and teachers in schools for the disabled, intellectually disabled. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's Product Moment Correlation analysis, and multiple regression analysis. The research results found that (1) the level of administrative factors in schools for the disabled Overall and in each aspect, it is at a high level (2) the level of effectiveness of the administration of schools for the disabled is at a high level (3) the result of the analysis of the relationship between the administrative factors and the effectiveness of the administration of schools for the disabled found that the relationship was at a fairly high level and (4) the result of the analysis of the administrative factors that affected the effectiveness of the administration of schools for the disabled found that the leadership factor, the information technology factor, the organizational atmosphere and culture factor, and the budget factor affected the effectiveness of the administration of schools for the disabled in the intellectual disability group with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Administrative factors, administrative effectiveness, special schools for the disabled

บทนำ

การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอันดีนั้นเป็นกระบวนการหนึ่งซึ่งขึ้นอยู่ภายใต้ปัจจัยที่มีคุณภาพ การบริหารอย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาด้วยการนำทรัพยากรทางการบริหารมาประกอบกันตามกระบวนการบริหารอย่างมีศาสตร์และศิลป์ (ขวัญเพชร พลวงค์, 2564) สอดคล้องกับ จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564) ที่กล่าวว่า

การบริหารโรงเรียนนั้นถือได้ว่าเป็นกระบวนการสำคัญที่จะช่วยให้คนในสังคมมีความรู้อย่างมีคุณภาพ โดยที่การบริหารการศึกษาต้องดำเนินการให้เป็นไปตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพที่ได้กำหนดไว้ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ที่แก้ไขเพิ่มเติมในหมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษาโดยเฉพาะ มาตรา 50 ซึ่งเป็นการกำหนดให้สถานศึกษาและคณะกรรมการสถานศึกษามีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อการบริหารสถานศึกษาซึ่งจะเน้นประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษาตามมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา และประสิทธิผลการบริหารก็เป็นอีกหนึ่งศาสตร์ทางการบริหารที่เป็นสิ่งชี้บอกความสำเร็จของโรงเรียน เป็นการตัดสินขั้นสุดท้ายว่าการบริหารองค์การนั้นประสบความสำเร็จหรือไม่ เพียงใด และองค์การนั้นจะอยู่รอดปลอดภัย มีความมั่นคงหรือไม่ ย่อมขึ้นอยู่กับประสิทธิผลของโรงเรียนทั้งสิ้น (ณธกร ภาโนมัย, 2564)

การบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลนั้นขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญที่สุด นั่นคือ “ผู้บริหารโรงเรียน” ซึ่งถือได้ว่าเป็นบุคคลหลักของการขับเคลื่อนและพัฒนาองค์กร ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์ในการจัดการศึกษาและมองเห็นแนวทางในการแก้ปัญหา จะทำให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จในการเรียน ผู้บริหารที่ดีควรให้การสนับสนุน ส่งเสริมและพัฒนาครูในทุกด้าน ซึ่งจะส่งผลให้ครูมีความมั่นใจ มีความมั่นคงในอาชีพ และมีกำลังใจในการพัฒนาการเรียนการสอน อันจะนำมาซึ่งความสำเร็จในการจัดการศึกษาของโรงเรียน (นคร ปราบมนตรี, 2564) ซึ่งผู้บริหารโรงเรียนเฉพาะความพิการนั้นควรต้องมีการปฏิบัติตนตามบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพ ภายใต้หลักสำคัญของผู้บริหารทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ 5 ประการ ได้แก่ การเข้าใจพื้นฐานหลักการของกฎหมาย และส่วนที่เกี่ยวข้องของกฎหมายเรื่องการศึกษาสำหรับคนพิการ เข้าใจว่าการศึกษาพิเศษนั้นเป็นเรื่องแต่ละบุคคลอย่างแท้จริง เข้าใจและรู้วิธีการที่จะให้เด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษได้อยู่ในมาตรฐานการประเมินผลและกฎเกณฑ์ต่าง ๆ ที่จำเป็น และรู้วิธีการที่จะสร้างสรรค์เงื่อนไขต่าง ๆ ที่จะสนับสนุนการปฏิบัติงานการศึกษาพิเศษที่มีประสิทธิภาพ (มลิวัลย์ ธรรมแสง, 2553) โดยการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการต้องอาศัยความรับผิดชอบสูง การปฏิบัติหน้าที่ต้องใช้กำลังกายและกำลังใจค่อนข้างมากเพราะเป็นงานละเอียดอ่อนและใช้จิตวิทยาสูง การจะบริหารสถานศึกษาที่มุ่งผลสัมฤทธิ์ของงานได้นั้นต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างมาประกอบกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหาร คณะครู บุคลากร ผู้ปกครอง และชุมชน แม้แต่ตัวผู้ที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษเอง ก็ต้องให้ความร่วมมือร่วมใจในการพัฒนาสถานศึกษา กล่าวคือ ผู้บริหารต้องมีทักษะกระบวนการ และภาวะผู้นำ อันจะนำพาสถานศึกษาไปสู่เป้าหมายหรือเป้าประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นถือได้ว่าเป็นกุญแจแห่งความสำเร็จ และเป็นจุดเชื่อมของนโยบายกับการปฏิบัติที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุด ซึ่งผู้บริหารที่ดีนั้นต้องมีคุณลักษณะที่ดี มีความรู้ความสามารถ ตลอดจนมีสมรรถนะที่จะทำให้เกิดผลสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย (ณัฐณิชา เขียวอ่อน, 2565) ซึ่งนอกจากผู้บริหารจะต้องเป็นบุคคลที่มีวิสัยทัศน์และนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายภายใต้บทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพแล้ว ปัจจัยการบริหารงานโรงเรียน ก็เป็นอีกหนึ่งองค์ประกอบสำคัญในการบริหารงานโรงเรียนให้มีคุณภาพและพัฒนายิ่งขึ้น (เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล, 2560) มีรูปแบบการทำงานที่ส่งเสริมการดำเนินงานให้เป็นไป

อย่างราบรื่นบรรลุวัตถุประสงค์ ทำให้การบริหารงานมีคุณภาพและส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนอย่างสูงสุด (จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ, 2564)

จากปัจจัยที่ศึกษาข้างต้นจะเห็นได้อย่างหนึ่งว่า การบริหารสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลดีนั้น ต้องอาศัยปัจจัยหลาย ๆ อย่างมาประกอบกัน ผู้บริหารที่ทำงานดี เก่ง และมีประสบการณ์สูง แต่บางครั้งก็มิอาจบริหารโรงเรียนและบุคลากรได้ จนนำมาซึ่งปัญหาต่าง ๆ และยากที่จะประสบความสำเร็จ เพราะการบริหารที่ดีนั้นต้องอาศัยความร่วมมือร่วมใจจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ตลอดจนปัจจัยทางกายภาพ เช่น อาคารสถานที่ งบประมาณ หรือแม้กระทั่งระบบเทคโนโลยีสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพ อันจะส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานแทบทั้งสิ้น ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่เป็นครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ จึงต้องการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยการบริหารด้านใดที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ เพื่อประโยชน์ในการนำไปขยายผลต่อและร่วมเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนากระบวนการบริหารที่มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ
4. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560) ให้ความหมายของคำว่า การบริหารงานโรงเรียนหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

บุญชู ใจใส (2564) สรุปไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารกลุ่มบุคคล กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลให้เปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานใหม่ เป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ จัดเตรียมและจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จัดคนที่เหมาะกับงานแต่ละด้าน ดังนั้น

การบริหารงานโรงเรียนจึงเป็นกระบวนที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดประสิทธิผล

ขวัญเพชร พลวงค์ (2564) สรุปไว้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารทรัพยากรในโรงเรียน ได้แก่ คน งบประมาณ สื่อ เทคโนโลยี ระบบการบริหาร โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร

จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564) สรุปว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันวางแผน การจัดองค์การอย่างเป็นระบบภายใต้ภารกิจขอบข่ายงานโรงเรียน 4 ด้าน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน

รักษณาลี สุริหาร (2563) สรุปความหมายของประสิทธิผล หมายถึง ผลสำเร็จในการบริหารงานตามขอบข่ายและภารกิจให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนด

ภัคกร บุญพันธ์ (2563) สรุปความหมายไว้ว่า ประสิทธิผล หมายถึง ผลของการดำเนินงาน ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ ที่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยมิได้เป็นผลสำเร็จเพียงด้านใดด้านหนึ่ง แต่หมายถึงผลสำเร็จที่องค์กรสามารถบรรลุเป้าประสงค์ทั้งระบบ

ศุภชัย บุญนาง (2565) สรุปว่า ประสิทธิผลของโรงเรียน เป็นผลการดำเนินงานของผู้บริหารและครูในโรงเรียนที่ทำงานร่วมกันจนสามารถทำให้ผู้เรียนใฝ่รู้ใฝ่เรียน รักการอ่าน สามารถแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กรอบแนวคิด

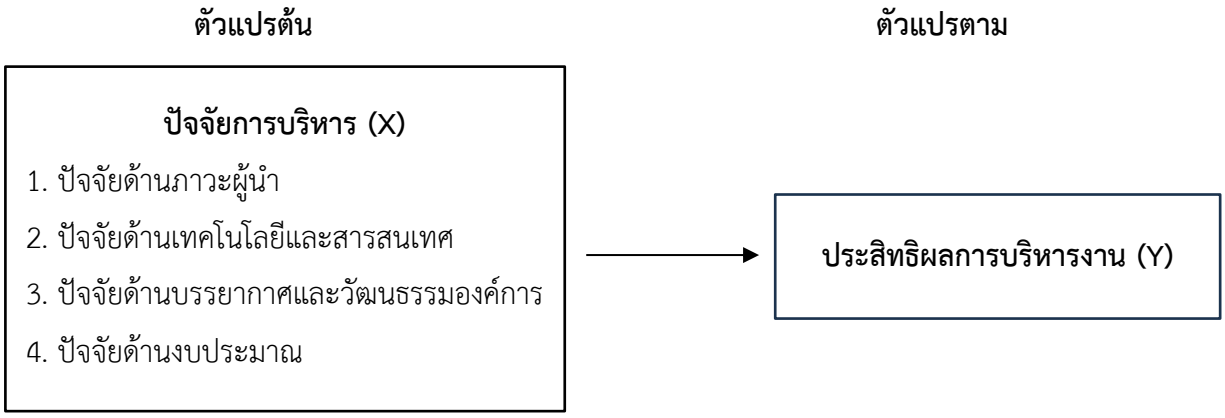

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 1,445 คน และกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหาร จำนวน 20 คน ได้มาจากการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง และครูผู้สอนในโรงเรียน

เฉพาะความพิการ จำนวน 284 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การคำนวณสูตรของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970 อ้างถึงใน วิมาลย์ ลีทอง, 2563) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย โดยการจับฉลากกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ใส่คืนจนครบตามจำนวนที่กำหนด รายละเอียดตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประชากรและกลุ่มตัวอย่างจากโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 23 โรงเรียน

ที่	โรงเรียน	จำนวนประชากร (คน)			จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (คน)		
		ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	รวม	ผู้บริหาร	ครูผู้สอน	รวม
1	โรงเรียนกาวิละอนุกูล	1	70	**71**	1	19	**20**
2	โรงเรียนกาฬสินธุ์ปัญญานุกูล	1	96	**97**	1	20	**21**
3	โรงเรียนฉะเชิงเทราปัญญานุกูล	1	97	**98**	1	17	**18**
4	โรงเรียนชุมพรปัญญานุกูล	1	46	**47**	1	10	**11**
5	โรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล	1	85	**86**	1	15	**16**
6	โรงเรียนนครราชสีมาปัญญานุกูล	1	80	**81**	1	14	**15**
7	โรงเรียนนครศรีธรรมราชปัญญานุกูล	1	70	**71**	1	15	**16**
8	โรงเรียนนครสวรรค์ปัญญานุกูล	1	66	**67**	1	13	**14**
9	โรงเรียนน่านปัญญานุกูล	1	74	**75**	1	20	**21**
10	โรงเรียนพิจิตรปัญญานุกูล	1	68	**69**	1	8	**9**
11	โรงเรียนพิษณุโลกปัญญานุกูล	1	88	**89**	1	15	**16**
12	โรงเรียนเพชรบุรีปัญญานุกูล	1	71	**72**	1	18	**19**
13	โรงเรียนแพร่ปัญญานุกูล	1	61	**62**	1	16	**17**
14	โรงเรียนภูเก็ตปัญญานุกูล	1	57	**58**	1	10	**11**
15	โรงเรียนระยองปัญญานุกูล	1	77	**78**	1	16	**17**
16	โรงเรียนลพบุรีปัญญานุกูล	1	86	**87**	1	20	**21**
17	โรงเรียนศึกษาพิเศษพะเยา	0	5	**5**	1	1	**2**
18	โรงเรียนสงขลาพัฒนาปัญญา	1	62	**63**	1	6	**7**
19	โรงเรียนสุพรรณบุรีปัญญานุกูล	1	75	**76**	1	14	**15**
20	โรงเรียนอุบลปัญญานุกูล	1	92	**93**	1	17	**18**
รวม		**19**	**1,426**	**1,445**	**20**	**284**	**304**

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย สถานภาพตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และอายุการทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ

แบบสอบถามตอนที่ 2 และ 3 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามวิธีของเรนซิสไลเคอร์ท (Rensis Likert Method, 1961 อ้างถึงใน พระมหาทรงพล พลธโร, 2566) โดยกำหนดน้ำหนักคะแนน ดังนี้

5 หมายถึง ปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง ปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง ปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง ปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง ปัจจัยการบริหารและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการอยู่ในระดับน้อยที่สุด

นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากร คือ ผู้บริหารและครูโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 30 คน ที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาของ ครอนบาค (Cronbach, 1990 อ้างถึงใน ประนม มะธิปิไข, 2560) มีค่าความเชื่อมั่นไม่ต่ำกว่า .70 และจากการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .93

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนในโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา จำนวน 304 คน จำแนกตามสถานภาพตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และอายุการทำงาน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน มีเพศหญิง มีวุฒิการศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี และมีอายุการทำงานระหว่าง 10-20 ปี

2. ผลการศึกษาระดับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ และด้านงบประมาณ ตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ

3. ผลการศึกษาระดับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก คือ ผลสำเร็จของการพัฒนาและส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาชีพ รองลงมาคือ ผลสำเร็จของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน และผลสำเร็จของการบริหารงานโดยมีการกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม ตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผลสำเร็จของการรักษาบุคคลไว้ ให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลของการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ และปัจจัยด้านงบประมาณ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์โดยรวมเป็นไปในทางบวก มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ผลการวิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และปัจจัยด้านงบประมาณ ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายประสิทธิผลการบริหารงานได้ร้อยละ 49.3 โดยด้านงบประมาณมีผลมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ ด้านเทคโนโลยี และอันดับท้ายสุดคือ ด้านภาวะผู้นำ

อภิปรายผล

จากการวิจัย เรื่อง ปัจจัยการบริหารงานและประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ผู้วิจัยได้อภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. ความคิดเห็นของครูต่อปัจจัยการบริหารในโรงเรียนเฉพาะความพิการกลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก เนื่องมาจากผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะมีศักยภาพในการจูงใจ โน้มน้าวบุคลากรให้สามารถปฏิบัติหน้าที่ตามที่ได้รับมอบหมายจนเกิด

ประโยชน์สูงสุดได้ อีกทั้งผู้บริหารที่ดีต้องมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ มีทักษะในการพูดโน้มน้าวใจให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ ผู้บริหารสามารถบริหารจัดการข้อมูลและมีระบบการจัดเก็บข้อมูลที่รัดกุมย่อมบังเกิดเป็นผลดีต่อทางราชการ ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการช่วยอำนวยความสะดวกต่อการจัดเก็บข้อมูลมากขึ้น ผู้บริหารที่เห็นความสำคัญและมีความรู้ความสามารถด้านการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการดำเนินงานและพัฒนาองค์การได้อย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรได้รับการพัฒนาอย่างเต็มขีดความสามารถท่ามกลางการเปลี่ยนแปลงของยุคสมัย การบริหารสถานศึกษาภายใต้ความก้าวหน้าของเทคโนโลยีและสามารถนำเทคโนโลยีมาใช้ในการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาจะช่วยให้องค์กรมีความเป็นสากลมากยิ่งขึ้น อีกทั้ง การที่สถานศึกษามีวัฒนธรรมองค์การที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ทั้งวัฒนธรรมเชิงบวกและวัฒนธรรมเชิงลบ ย่อมส่งผลต่อสภาพจิตใจ ลักษณะการดำเนินงานที่ปฏิบัติสืบต่อกันมา ตลอดจนบรรยากาศและวัฒนธรรมที่เกิดขึ้นภายในองค์กร จะสามารถหล่อหลอมพฤติกรรมร่วมของบุคลากรในองค์กรได้ และผู้บริหารที่สามารถวางแผนการใช้งบประมาณให้เพียงพอต่อการบริหารงานสถานศึกษา สามารถบริหารจัดการแผนงานและงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิภาพเพื่อให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่ดีต่อไปได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณ์นารา ตะลาโส (2565) พบว่าภาพรวมและรายด้านของปัจจัยการบริหารของโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพัตรา ดีท่าโพธิ์ (2565) ได้ศึกษาปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายและบึงกาฬ พบว่าปัจจัยการบริหารในภาพรวมอยู่ในระดับมากเช่นกัน

2. ความคิดเห็นของครูต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารมักจะใส่ใจในความสำเร็จของการส่งเสริมให้บุคลากรภายในสถานศึกษามีความก้าวหน้าทางวิชาชีพ เพื่อนำวิชาชีพนั้น ๆ กลับมาพัฒนาผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงขึ้น หากครูผู้สอนได้รับการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องและเหมาะสมย่อมส่งผลดีต่อคุณภาพผู้เรียนตามไปด้วย และสิ่งที่ผู้บริหารให้ความสำคัญเป็นลำดับถัดมา คือ ผลสำเร็จของการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ถึงแม้ว่าผู้เรียนในโรงเรียนเฉพาะความพิการจะเป็นผู้เรียนที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษก็ตาม แต่ผู้บริหารก็ยังเล็งเห็นความสำคัญของการจัดการศึกษาที่มุ่งพัฒนาผลสัมฤทธิ์ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนอย่างแท้จริง เพื่อให้ผู้เรียนจบการศึกษาไปเป็นคนดีของสังคม ไม่สร้างปัญหาหรือเป็นภาระของคนในครอบครัว สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐณิชา ภูดีสม (2565) ที่พบว่าประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เนื่องจากครูได้รับการยอมรับและยกย่องจากชุมชนและสังคม ได้รับการอบรม ประชุม สัมมนาเพื่อพัฒนาความรู้และทักษะต่าง ๆ รวมไปถึงความก้าวหน้าทางวิชาชีพ และมีความสุขในการทำงาน สอดคล้องกับ อรอุมา ไมยวงค์ (2564) ที่อภิปรายได้ว่า ประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม โดยรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เนื่องจากมีการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการบริหารที่เพียงพอ ได้รับความร่วมมือจากชุมชน ท้องถิ่นในการแสวงหาทรัพยากรเพื่อการบริหาร มีระบบประกันคุณภาพ และการประเมินในรูปแบบต่าง ๆ ทำให้โรงเรียนมีการพัฒนาในทุกด้าน

3. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ พบว่า ภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง โดยปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมขององค์การ และปัจจัยด้านงบประมาณ ต่างก็เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิผลที่ดี โดยปัจจัยด้านงบประมาณมีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ สูงที่สุด เนื่องจากงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญต่อการบริหารจัดการทุกอย่างในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์และมีประสิทธิภาพ การดำเนินงานใด ๆ หากขาดซึ่งงบประมาณ ย่อมทำให้การดำเนินงานเกิดความล่าช้า ติดขัด หรือไม่สามารถเป็นไปตามแผนงาน โครงการ กิจกรรม ที่กำหนดไว้ได้ จนเกิดผลกระทบโดยรวมต่อการดำเนินงานในทุกด้าน ปัจจัยด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีความสัมพันธ์กับการทำงานร่วมกันของบุคลากรภายในสถานศึกษา โดยที่ความสัมพันธ์อันดีระหว่างกัน วัฒนธรรมการทำงานที่ดี จะทำให้การทำงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลเป็นที่น่าพึงพอใจ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพการดำเนินงานภายใต้การเปลี่ยนแปลงของยุคสมัยในยุคดิจิทัล ที่เทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทในการช่วยอำนวยความสะดวกให้งานเกิดความรวดเร็ว และเข้าถึงข้อมูลได้ง่าย จะช่วยให้คุณภาพการจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีคุณภาพ และที่ขาดไม่ได้คือ ปัจจัยด้านภาวะผู้นำ ผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถรอบด้าน แก้ปัญหาเก่ง และกล้าคิด กล้าตัดสินใจ จะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายทางการศึกษาที่กำหนดไว้ในแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ พระมหาทรงพล พลธโร (2566) ที่วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล (2560) ที่ศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร เขต 23 พบว่า ปัจจัยทางการบริหารกับประสิทธิผลของโรงเรียน โดยรวมมีความสัมพันธ์ทางบวกเช่นเดียวกัน

4. อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยการบริหาร จำนวน 4 ด้าน พบว่า ปัจจัยทั้ง 4 ด้านสามารถพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่มบกพร่องทางสติปัญญา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษได้ โดยเรียงลำดับจากสูงที่สุดไปยังต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านงบประมาณ (X_4) ด้านบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ (X_3) ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (X_2) และด้านภาวะผู้นำ (X_1) ตามลำดับ เนื่องมาจากปัจจัยด้านงบประมาณ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานและบริหารจัดการสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน สถานศึกษาที่มีการบริหารจัดการงบประมาณดี ผู้บริหารที่มีการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณล่วงหน้าและเป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา จะทำให้สถานศึกษานั้น ๆ ประสบผลสำเร็จอย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญเพชร พลวงค์ (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิเคราะห์อำนาจพยากรณ์ของปัจจัยการบริหารโรงเรียน จำนวน 7 ด้าน มีจำนวน 5 ด้านที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลได้โดยมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 ได้แก่ ด้านวัฒนธรรมองค์การ ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ด้านภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง และด้านงบประมาณ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564) ที่พบว่าตัวแปรปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ จำนวน 6 ด้าน มีจำนวน 2 ด้าน ที่สามารถพยากรณ์ประสิทธิผลของโรงเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 คือ ด้านเทคโนโลยีทางการศึกษา และด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยมีอำนาจพยากรณ์ร้อยละ 42.50

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรมีการพัฒนาตนเองในการคิดสร้างสรรค์ เพื่อประโยชน์ในการบริหารจัดการสถานศึกษาด้วยวิธีการที่หลากหลายและเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ

2. ผู้บริหารควรประยุกต์ใช้เครื่องมือและอุปกรณ์ต่าง ๆ ในการเพิ่มประสิทธิภาพความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็ว ทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์ในการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศของสถานศึกษา

3. ผู้บริหารควรเสริมสร้างบรรยากาศและวัฒนธรรมองค์การ เพื่อให้เกิดสัมพันธภาพที่ดีระหว่างบุคลากรแต่ละฝ่าย

4. ผู้บริหารควรบริหารจัดการแผนงาน โครงการ กิจกรรม ให้เป็นไปตามแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเป้าหมายที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ผู้วิจัยควรศึกษาสภาพการดำเนินงานของโรงเรียนเฉพาะความพิการเพื่อให้เข้าใจกระบวนการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนเฉพาะความพิการเพิ่มมากขึ้น

2. ผู้วิจัยควรศึกษาปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานหน่วยงานในสังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษทั้งหมด เพื่อนำมาวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

ขวัญเพชร พลวงค์. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421229106

จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ. (2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229129

ณธกร ภาโนมัย. (พฤษภาคม - สิงหาคม 2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11*(2), 212-225.

ณัฏฐณิชา ภูดีสม. (2565). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59421247112

ณัฐณิชา เขียวอ่อน. (2565). *การศึกษาสมรรถนะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนเฉพาะความพิการ กลุ่ม 6 สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. UPDC. https://updc.up.ac.th/handle/123456789/229

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์]. THESISRRU. http://thesis.rru.ac.th/frontend/view/700

นคร ปราบมนตรี. (4 เมษายน 2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการบริหารจัดการศึกษาสำหรับนักเรียนกลุ่มเด็กพิเศษบุคคลที่มีความบกพร่องทางการได้ยิน สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารร้อยแก่นสาร, 6*(4), 123-137.

บุญชู ใจใส. (ตุลาคม - ธันวาคม 2564). ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อทักษะดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 10*(37), 1-10.

ประนม มะธิปิไข. (2560). *ปัญหาและแนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในของศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 12 จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ* [งานนิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. TDC. https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=95&RecId=29854&obj_id=185863&showmenu=no

พระมหาทรงพล พลธโร. (2566). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ เขต 3 สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=60421229106

ภัคกร บุญพันธ์. (2563). *ประสิทธิผลการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58421229217

มลิวัลย์ ธรรมแสง. (2553). *สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ 5 ประการ.* มูลนิธิอนุเคราะห์คนหูหนวกในพระบรมราชินูปถัมภ์. https://www.deafthai.org/wp-content/uploads/2018/05/สิ่งที่ผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรรู้เกี่ยวกับการศึกษาพิเศษ.pdf

เมรินทกาล พัฒนทรัพย์พิศาล. (2560). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=58421229102

รักษณาลี สุริหาร. (2563). *สภาพและประสิทธิผลการบริหารงบประมาณของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229139

ลักษณ์นารา ตะลาโส. (2565). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา]. TDC.https://sslvpn.rmutr.ac.th/go/tdc.thailis.or.th~ssl/tdc/dccheck.php?Int_code=4&RecId=3614&obj_id=22786&showmenu=no

วิมาลย์ ลีทอง. (2563). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229119

ศุภชัย บุญนาง. (2565). *การบริหารงานวิชาการกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4290

สุพัตรา ดีท่าโพธิ์. (ตุลาคม - ธันวาคม 2565). ปัจจัยทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายและบึงกาฬ. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 11*(41), 321-331.

อรอุมา ไมยวงค์. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229134

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

The Desirable Characteristics of School Administrators in the Secondary Education Service Area of Prachuap Khiri Khan

อรุณศรี มุขพริ้ม[1] และทัศนีย์ ช่อเทียนทิพย์[2]

Arunsri Mukprim[1] and Tassanee Chotientip[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: arunsri.wi.13@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 281 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้อำนวยการสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จัดแยกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านความรู้ความสามารถและด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จัดแยกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และจัดแยกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านมนุษยสัมพันธ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา คุณลักษณะ ที่พึงประสงค์

Abstract

This research aimed to: (1) examine the level of desirable characteristics of school administrators under the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan, and (2) compare these characteristics based on gender, educational qualifications, and work experience. This study employed a quantitative research methodology. The sample consisted of 281 teachers under the jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office, Prachuap Khiri Khan, selected using purposive sampling. A questionnaire was used as the research instrument. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that: (1) the overall and specific aspects of the desirable characteristics of school administrators were at a high level; and (2) comparison of these characteristics based on gender showed no statistically significant differences in general, except for knowledge and leadership, which exhibited statistically significant differences at the 0.05 level. Comparisons based on educational qualifications showed no statistically significant differences in all aspects. However, when categorized by work experience, no significant differences were found overall, except for human relations, which demonstrated a statistically significant difference at the 0.05 level.

Keywords: School directors, desirability, characteristics

บทนำ

ในปัจจุบันความเจริญก้าวหน้าทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง ทำให้ประเทศเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านการเมือง สังคม เศรษฐกิจและการศึกษาจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับการการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว ดังนั้นเพื่อที่จะปรับตัวให้เข้ากับการเปลี่ยนแปลงและเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน จึงต้องมีการปฏิรูปการณ์เมือง สังคม เศรษฐกิจและการศึกษา การปฏิรูปการศึกษาของไทยถือเป็นความพยายามที่มีมาอย่างต่อเนื่องหลายยุคหลายสมัย พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และฉบับที่ 4 พ.ศ. 2562 เป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปการศึกษาของไทย ทำให้การบริหารจัดการศึกษามีการปฏิรูปทั้งระบบ คือ ปฏิรูปโครงสร้างระบบการบริหารการศึกษา ปฏิรูปการบริหารบุคลากร ปฏิรูปการเรียนการสอนและปฏิรูประบบการศึกษาส่งผลให้การบริหารจัดการศึกษาของไทยมีการเปลี่ยนแปลงด้วย ความสำคัญของการปฏิรูปการศึกษาต้องมีระบบที่ชัดเจนเพื่อพัฒนาให้เกิดความเจริญก้าวหน้า ต่อบุคคล สังคม และประเทศชาติ คือการกระจายอำนาจทางการศึกษาจากส่วนกลางไปสู่ระดับสถานศึกษา เพื่อกระจายอำนาจทางการศึกษาสู่ท้องถิ่นโดยเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครูอาจารย์ นักเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน ได้มีส่วนร่วมในการจัด

การศึกษา ส่งผลให้ผู้บริหารมีอำนาจในการตัดสินใจทางการบริหาร ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการศึกษาประสบความสำเร็จ (ฮาฟิซ ขำนุรักษ์, 2558)

ผู้บริหารสถานศึกษา ถือได้เป็นผู้ที่มีบทบาทต่อความสำเร็จและประสิทธิภาพของงานและองค์กรเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องอาศัยภาวะผู้นำในการเลือกใช้อำนาจจากตำแหน่งหน้าที่ที่มี เพื่อบริหารจัดการศึกษาให้สถานศึกษาบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ ทั้งนี้ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารสถานศึกษาขนาดใด จะต้องมีคุณสมบัติที่เหมาะสม มีความเป็นผู้นำ สามารถบริหาร สั่งการ วางแผน และแก้ปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างรวดเร็วเพื่อให้งานต่าง ๆ เกิดประสิทธิภาพ คุณสมบัติที่สำคัญของผู้บริหารที่พึงประสงค์ ควรประกอบไปด้วยการมีความรู้ความเข้าใจหลักการและทฤษฎีทางการบริหาร และทักษะการบริหารที่จำเป็น มีความเป็นผู้นำ มีมนุษย์สัมพันธ์ สามารถประสานงาน แก้ปัญหา และการตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว นอกจากนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีควรมีคุณธรรมและจริยธรรมในการบริหาร ยึดมั่นและศรัทธาในศาสนา ผู้บริหารที่ดีควรมีบุคลิกภาพที่ดี เหมาะสมต่อการเป็นผู้บริหาร เพราะบุคลิกภาพถือว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อความน่าเชื่อถือและสามารถนำองค์กรไปสู่เป้าหมายได้ เพราะจะทำให้องค์กรเกิดความน่าเชื่อถือภายใต้การบริหารของผู้บริหารที่บุคลิกน่าเชื่อถือ

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษานั้นถือเป็นสิ่งที่สำคัญ เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นผู้ที่มีภาพลักษณ์และมีบทบาททางสังคมเป็นอย่างยิ่ง การบริหารจัดการสถานศึกษา ผู้บริหารควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ได้แก่ คุณลักษณะด้านบุคลิกภาพ คือ มีท่าทางท่วงทีที่ทะมัดทะแมง การแสดงกริยามารยาทได้อย่างเหมาะสม พูดจาด้วยถ้อยคำสุภาพ รู้จักการวางตนและแต่งกายให้เหมาะสมกับกาลเทศะ มีความกระตือรือร้นในการทำกิจกรรมต่าง ๆ มีความเป็นประชาธิปไตย มีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น สามารถทำงานร่วมกับทุกคนได้ ควบคุมอารมณ์เก่ง คุณลักษณะด้านความเป็นผู้นำ คือ มีความรู้ความสามารถรู้เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ รู้และเข้าใจกฎหมาย รู้ระเบียบข้อปฏิบัติต่าง ๆ คุณลักษณะด้านคุณธรรมและจริยธรรม คือ มีความคิดดี ประพฤติดี ปฏิบัติดี สามารถปฏิบัติตามแนวทางเพื่อบรรลุถึงสภาพชีวิตอันทรงคุณค่าที่พึงประสงค์และคุณลักษณะด้านความรู้ความสามารถในการบริหาร คือ มีประสิทธิภาพ เอื้อต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนและส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน โดยใช้แผนงานเป็นเครื่องมือในการบริหารสนับสนุนให้บุคลากรเกิดความมุ่งมั่นในการพัฒนางาน มีการประสานความร่วมมือกับทุกฝ่าย เพื่อพัฒนาสถานศึกษา และมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างเป็นระบบ (วันชัย สุตรีศาสตร์, 2564)

จากสรุปผลการปฏิบัติงานในแผนปฏิบัติราชการประจำปี 2565 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนหนึ่งประสบปัญหาในการบริหารการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานกำหนด อันเกิดจากการขาดความรู้ความเข้าใจหลักการบริหารจัดการบริหารการศึกษาและมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ไม่เป็นไปตามเกณฑ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากำหนด เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยการมีส่วนร่วม และคุณภาพของผู้เรียนตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชนมากที่สุด ทั้งนี้สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความเข้าใจหลักการบริหารการศึกษาในกระแสการเปลี่ยนแปลง แต่ยังพบว่าผู้บริหาร

การศึกษาบางส่วนยังไม่เข้าใจหลักการบริหารการศึกษาในกระแสการเปลี่ยนแปลง และนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพได้ โดยเฉพาะเกิดจากการขาดคุณลักษณะของผู้บริหารโรงเรียนในด้านบุคลิกภาพ การมีภาวะผู้นำ มีคุณธรรมจริยธรรม และมีความรู้ความสามารถในการบริหาร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2565)

จากเหตุการณ์ดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อนำผลที่ได้จากการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เป็นไปตามความต้องการของผู้ที่มีความสนใจศึกษา และนำผลของการวิจัยเป็นข้อมูลสารสนเทศ ในการพัฒนาตนเองในสายงานบริหารสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานโรงเรียน

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว (2560) ให้ความหมายของคำว่า การบริหารงานโรงเรียนหมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษาที่ก่อให้เกิดประสิทธิผล

บุญชู ใจใส (2564) สรุปไว้ว่า การบริหารงานโรงเรียนเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา โดยใช้กระบวนการบริหารกลุ่มบุคคล กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลให้เปลี่ยนวิธีคิด วิธีการทำงานใหม่ เป็นผู้นำทางความคิด การแก้ปัญหา การตัดสินใจ จัดเตรียมและจัดสรรการใช้ทรัพยากรต่าง ๆ จัดคนที่เหมาะกับงานแต่ละด้าน ดังนั้น การบริหารงานโรงเรียนจึงเป็นกระบวนที่ส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการจัดการศึกษา ซึ่งถ้าสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพย่อมก่อให้เกิดประสิทธิผล

ขวัญเพชร พลวงค์ (2564) สรุปไว้ว่า การบริหารโรงเรียน หมายถึง กระบวนการบริหารทรัพยากรในโรงเรียน ได้แก่ คน งบประมาณ สื่อ เทคโนโลยี ระบบการบริหาร โดยอาศัยความร่วมมือจากบุคลากร

จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ (2564) สรุปว่า การบริหารงานโรงเรียน หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารร่วมกับครูและบุคลากรทางการศึกษาร่วมกันวางแผน การจัดองค์การอย่างเป็นระบบภายใต้ภารกิจขอบข่ายงานโรงเรียน 4 ด้าน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

ชุติมา สุทธิวารี (2560) ได้กล่าวไว้ว่า คุณลักษณะของผู้บริหาร หมายถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารที่มีผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จ สะท้อนถึงประสิทธิภาพขององค์การ

พวงเพชร กลิ่นโสภณ (2560) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ หมายถึง ลักษณะด้านพฤติกรรมและคุณสมบัติด้านลักษณะที่ดี สังเกตได้ของผู้บริหารที่แสดงออกให้ผู้อื่นเห็นได้เป็นที่พึงพอใจ โดยบ่งบอกถึงการมีคุณธรรม จริยธรรมและค่านิยม

เกวลิน เขียวอร่าม (2561) ได้กล่าวว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง องค์ประกอบส่วนดีของบุคคลที่แสดงออกให้บุคคลอื่น ๆ รับรู้ได้อย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่นและคุณลักษณะที่ดีเหล่านี้ช่วยในการดำเนินงานของผู้บริหารโรงเรียนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายของการจัดการศึกษา

ศรัญญา โนนคู่เขตโขง (2563) ได้สรุปว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมที่แสดงออกถึงลักษณะส่วนตัวหรือพฤติกรรมที่แสดงออกมาของบุคคลแต่ละคน ในลักษณะต่าง ๆ ซึ่งจะส่งผลต่อการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานประสบผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาความหมายของนักวิชาการและนักวิจัยดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง คุณสมบัติที่ดีของผู้บริหารที่แสดงออกให้บุคคลอื่น ๆ รับรู้ได้อย่างชัดเจนจนเป็นที่ยอมรับ ซึ่งมีผลต่อการปฏิบัติงานให้สำเร็จ สะท้อนถึงประสิทธิภาพขององค์กร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผ่านกระบวนการสังเคราะห์ข้อมูล เนื้อหา แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของนักการศึกษา จากนั้นนำมาวิเคราะห์และกำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังภาพประกอบ

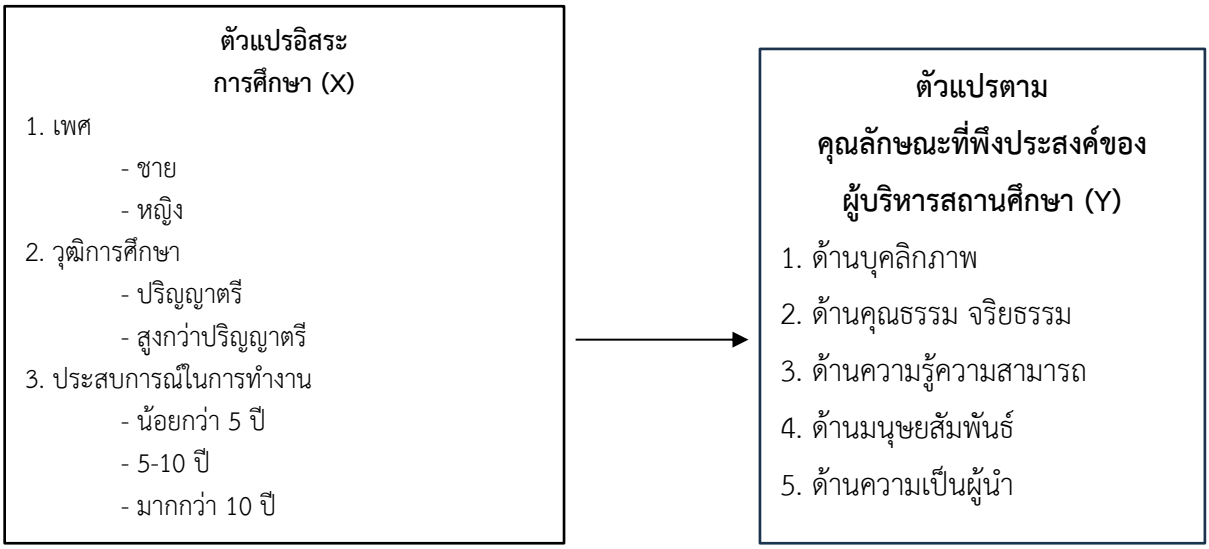

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. ครูที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

2. ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

3. ผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 950 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 281 คน ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย สถานภาพตำแหน่ง เพศ วุฒิการศึกษา และอายุการทำงาน ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารโรงเรียนเพื่อชี้แจงรายละเอียดการเก็บข้อมูล และขอความร่วมมือให้ส่ง QR code ให้กับครู เพื่อให้ครูสแกน QR code ดังกล่าว และเข้าไปตอบแบบสอบถามผ่านระบบ Google form กำหนดวันในการตอบแบบสอบถามให้แล้วเสร็จภายใน 15 วัน และต้องได้จำนวนแบบสอบถามกลับมา 281 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

2. ตรวจสอบความถูกต้องและความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับมาทั้งหมดอย่างละเอียดก่อนจะนำไปวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลพื้นฐานทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) แล้วนำเสนอในรูปตาราง

2. วิเคราะห์ระดับปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน และประสิทธิผลการบริหารงาน โดยค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไป แปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยการบริหารกับประสิทธิผลการบริหารงาน โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation) วิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป

4. วิเคราะห์ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบุคลิกภาพ 2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 3) ด้านความรู้ความสามารถ 4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ และ 5) ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านความรู้ความสามารถ ด้านบุคลิกภาพ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้ายได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม

1. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ครูชาย รายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากค่ามากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ครูหญิง รายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้น ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเพศชายมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามากกว่าเพศหญิง

2. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ระดับปริญญาตรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษย

สัมพันธ์ ระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ และโดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

3. คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ประสบการณ์ต่ำกว่า 5 ปี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประสบการณ์ 5-10 ปี โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านมนุษยสัมพันธ์ ประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับแรก ได้แก่ ด้านคุณธรรมจริยธรรม ด้านความรู้ความสามารถ และด้านความเป็นผู้นำ ตามลำดับ ส่วนอันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นด้านมนุษยสัมพันธ์ ซึ่งแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. ด้านบุคลิกภาพ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ที่มีสุขภาพจิตที่ดี และยังเป็นผู้ที่มีความกระตือรือร้นในการทำงาน เป็นผู้ที่มีสุขภาพแข็งแรงสามารถปฏิบัติงานได้ดี เป็นผู้ที่ใช้ภาษาได้ถูกต้องเหมาะสมกับกาละเทศะ และสามารถสื่อสารได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพชร กลั่นโสภณ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะสาร (2561) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านบุคลิกภาพ โดยภาพรวมและรายข้อในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลจิรา รักษนคร (2563) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี

พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านบุคลิกภาพ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

2. ด้านคุณธรรมจริยธรรม พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ที่ประเมินความดีความชอบตามระเบียบอย่างยุติธรรม เป็นผู้ที่ละเว้นจากอบายมุขทั้งปวง และเป็นผู้บริหารที่มีความเมตตากรุณาต่อผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพชร กลั่นโสภณ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะสาร (2561) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ โพธิ์เลีย (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านคุณธรรมจริยธรรม โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

3. ด้านความรู้ความสามารถ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจต่อบทบาทหน้าที่ของตน เป็นผู้ที่มีความหวังในผลสำเร็จของงาน และเป็นผู้ที่มีความรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ปัจจุบัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภาวดี พรหมทะสาร (2561) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม ด้านความรู้ความสามารถ โดยภาพรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ โพธิ์เลีย (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านความรู้ความสามารถ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

4. ด้านมนุษยสัมพันธ์ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจาก

ผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ที่มีความจริงใจต่อผู้ร่วมงาน เป็นผู้ที่รับฟังความคิดเห็นและปัญหาของผู้ร่วมงานอย่างใจเย็น และเป็นผู้ที่มีลักษณะนิสัยยกย่องให้เกียรติผู้ร่วมงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพชร กลั่นโสภณ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ โพธิ์เลีย (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมา สุทธิวารี (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของกิ่งแก้ว ห้วยจันทร์ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในเขตอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในเขตอำเภอศรีราชา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18 ด้านมนุษยสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก

5. ด้านความเป็นผู้นำ พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เป็นผู้ที่มีความสามารถในการจูงใจผู้ร่วมงานและผู้ใต้บังคับบัญชา ทั้งยังเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมการกำกับทุกสถานการณ์ และเป็นผู้อันมีความสัมพันธ์อันดีกับผู้ร่วมงาน ชุมชน และองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของพวงเพชร กลั่นโสภณ (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร ด้านความเป็นผู้นำ โดยรวมและรายข้ออยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรีรัตน์ โพธิ์เลีย (2560) ที่ได้ทำการศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรการบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่า คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี ด้านความเป็นผู้นำ โดยรวมและรายข้อมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

จากการวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อพัฒนาดังนี้

1) ด้านบุคลิกภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาควรเป็นผู้ที่แต่งกายสุภาพเรียบร้อย เหมาะสมตามโอกาส เป็นผู้ที่มีความกล้าและรับผิดชอบในการตัดสินใจ เป็นผู้ที่มีความเชื่อมั่นในตนเอง มีความสุขุมรอบคอบในการปฏิบัติงาน และเป็นผู้ที่มีกริยาสุภาพ อ่อนโยนกับทุกคน

2) ด้านคุณธรรมจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้มีนิสัยประหยัดและอดออม เป็นผู้ที่มีความซื่อสัตย์สุจริตในหน้าที่การงาน บริหารงานอย่างมีคุณธรรม เอื้อเฟื้อประโยชน์ส่วนรวม

3) ด้านความรู้ความสามารถ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงาน สามารถสร้างแรงบันดาลใจในการทำงานให้แก่ผู้ร่วมงาน บริหารทรัพยากรในการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีคุณภาพ มีความสามารถใช้เหตุผลในการตัดสินใจ และเป็นผู้ที่สามารถจัดบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน

4) ด้านมนุษยสัมพันธ์ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพเป็นกันเองกับผู้ร่วมงาน รู้จักผ่อนหนักผ่อนเบา พูดคุยพบปะกับผู้ร่วมงานเป็นประจำ เป็นผู้ที่มีบุคลิกภาพยิ้มแย้มแจ่มใสอยู่เสมอ และเป็นผู้ที่ใส่ใจในเรื่องของหน้าที่การงานของผู้ร่วมงาน

5) ด้านความเป็นผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการควบคุมอารมณ์ สามารถสร้างทีมงานได้ดี เป็นที่รักและนับถือของผู้ใต้บังคับบัญชา รู้จักติชมผู้ร่วมงานในโอกาสที่เหมาะสม และเป็นผู้ที่ส่งเสริมให้ผู้ร่วมงานมีความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อเป็นประโยชน์และแนวทางสำหรับผู้ที่มีความสนใจจะศึกษาวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการวิจัยในเรื่องดังต่อไปนี้

1) ควรมีการศึกษาและวิจัยสภาพปัญหาพร้อมแนวทางในการแก้ไขพฤติกรรมการบริหารทั้ง 5 ด้านให้ดีขึ้นมากยิ่งขึ้น เพื่อที่จะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2) ควรมีการศึกษาวิจัยคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูและผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษา เช่น นักเรียนและชุมชน เพื่อที่จะทราบถึงทัศนะและความต้องการของผู้ที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ ซึ่งจะช่วยในการนำไปเป็นแนวทางในการพัฒนาคุณภาพของผู้บริหารในแต่ละบริบทได้อย่างเหมาะสม

บรรณานุกรม

กิ่งแก้ว ห้วยจันทร์. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูในเขตอำเภอศรีราชาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=95&RecId=29755&obj_id=185765&showmenu=no

กุลจิรา รักษนคร. (2563). คุณลักษณะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. *Journal of Modern Learning Development, 5*(3), 328–344. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/241162/165120

เกวลิน เขียวอร่าม. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดนครปฐม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. ThaiJO. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/6497?mode=full

ขวัญเพชร พลวงค์. (2564). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของข้าราชการครูอำเภอบ่อทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=11&RecId=2861&obj_id=32080&showmenu=no&userid=0

จักรพงษ์ วงศ์สุวรรณ. (2564). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหาร ในทัศนะของครูโรงเรียนสุรศักดิ์มนตรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 2* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. Thailis (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=11&RecId=2721&obj_id=319 2&showmenu=no&userid=0

ชุติมา สุทธิวารี. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูโรงเรียนในอำเภอแก่งหางแมว สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6816

ทิพวรรณ สำเภาแก้ว. (2560). *ความคาดหวังของครูที่มีต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร เขตสายไหม* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์]. ThaiLIS Digital Collection. https://tdc.thailis.or.th/tdc/download.php

บุญชู ใจใส. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อทักษะดิจิทัลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021112962421229126_fulltext.pdf

พวงเพชร กลิ่นโสภณ. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 71 สำนักงานเขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7121

วันชัย สุตรีศาสตร์. (2564). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากาฬสินธุ์ เขต 2* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

ศรัญญา โนนคู่เขตโขง. (2563). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดอุบลราชธานี* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์], มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567). *ดัชนีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา.* ประจวบคีรีขันธ์: มัธยมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพตามทัศนะของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดกองการศึกษา เทศบาลเมืองมหาสารคาม* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์], มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

สุรีรัตน์ โพธิ์เลีย. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ตามทัศนะของครู โรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUUIR. https://dcms.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=95&RecId=28934&obj_id=193322&showmenu=no&userid=0

ฮาฟิซ ขำนุรักษ์. (2558). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครูผู้สอนโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามจังหวัดพัทลุง* [ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. ThaiLIS Digital Collection. http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/10103

Yamane, T. (1973). *Statistics An Introductory Analysis* (2rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Internal Quality Assurance Management of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Educational Service Area Office

วาสนา ภู่พวง[1] และรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี[2]

Wasana Phuphuang[1] and Rakchanokcharin Poonsuwannatee[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Wasana.pp@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 264 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) การศึกษาลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน และครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .001

คำสำคัญ: การบริหารสถานศึกษา การประกันคุณภาพภายใน การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) to study the characteristics of internal quality assurance management of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office and (2) to compare the internal quality assurance management of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office, classified by gender, work experience, and the school size. This research is quantitative research. The sample includes teachers at the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office. 264 people by simple random method. The instrument used in the research is a questionnaire. Analyzed data using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way variance analysis. The results of the research showed that (1) a study on the internal quality assurance management of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office found that the overall and each aspect were at a high level. (2) Comparison of internal quality assurance management of the Schools under Prachuap Khiri Khan Secondary Education Area Office, classified by gender and the school size, with no difference in overall and each aspect. Teachers with different work experience There were opinions on the management of internal quality assurance, which differed statistically significantly from the overall and each aspect at the level of .001.

Keywords: School administration, internal quality assurance, quality assurance operations in educational institutions

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 หมวด 6 ว่าด้วยมาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาของการศึกษาขั้นพื้นฐาน และการศึกษาระดับอุดมศึกษา ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบการประกันคุณภาพภายนอก และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา และให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยจะต้องมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณะชนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาและเพื่อการรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา จึงเป็นกลไกสำคัญที่ทำหน้าที่ส่งเสริมและผลักดัน ให้กระบวนการทำงาน

ของหน่วยงานต่าง ๆ ในทุกระดับของวงการศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้อง ดำเนินไปอย่างเป็นระบบ มุ่งไปในทิศทางเดียวกันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของการปฏิรูปการศึกษา อย่างมีประสิทธิภาพ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ มีการนิเทศ ติดตาม การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง พบว่าโรงเรียนส่วนใหญ่มีการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แต่โรงเรียนยังไม่สามารถขับเคลื่อนการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในให้เกิดประสิทธิภาพอย่างแท้จริง ตามระบบการประกันคุณภาพภายในทั้ง 6 ด้าน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) ประกอบด้วย 1. กำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2. จัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3. ดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4. ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5. ติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6. จัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง

จากสภาพปัญหาตลอดจนความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ว่ามีลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาอย่างไร และเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายใน จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและขนาดของสถานศึกษา ว่าแตกต่างกันอย่างไร เพื่อนำผลการวิจัยไปใช้วางแผนการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารสถานศึกษา

มีนักวิชาการและนักการศึกษาได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ ดังนี้ (ศิริวรรณ จั่นทับ, 2565) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาหรือโรงเรียนที่ผู้บริหารจะต้องมีวิสัยทัศน์กว้างไกล มีกลยุทธ์ในการดำเนินกิจกรรมหรือใช้กระบวนการต่าง ๆ โดยอาศัยความร่วมมือของผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาเพื่อให้สถานศึกษาประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมทั้งผู้เรียนมีความรู้ความสามารถมีคุณภาพและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาสำหรับการดำรงชีวิตในสังคม (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหาร

กิจการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนากิจการทั้ง 4 กลุ่มงานคือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล การบริหารงานทั่วไปและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ทุกประการ (อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์, 2562) กล่าวว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการต่าง ๆโดยความร่วมมือของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ในการทำหน้าที่อำนวยความสะดวกทั้งในด้านการจัดการศึกษาและการพัฒนาผู้เรียน โดยใช้ทรัพยากรทางการศึกษา ให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพในทุกด้านและบรรลุตามเป้าหมายขององค์กรที่ได้ตั้งไว้

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง การบริหารกิจการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อพัฒนากิจการทั้ง 4 กลุ่มงานคือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณการบริหารงานบุคคลการบริหารงานทั่วไปและงานอื่นที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้องค์กรมีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพบรรลุเป้าหมายตามวัตถุประสงค์ทุกประการ

การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

การประกันคุณภาพการศึกษาเป็นระบบที่ภาครัฐส่งเสริมให้เกิดขึ้นในหน่วยงานที่มีการจัดการศึกษาด้วยต้องการให้เป็นเครื่องมือในการรักษาคุณภาพให้ได้มาตรฐานการศึกษาของชาติโดยมีนักวิชาการหลายท่านได้ให้ความหมายของการประกันคุณภาพการศึกษาไว้ดังนี้ (ศิริวรรณ จั่นทับ, 2565) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามปกติของสถานศึกษาที่เป็นส่วนหนึ่งของการบริหารสถานศึกษาโดยสถานศึกษาจะต้องจัดขึ้นเพื่อพัฒนาผู้เรียนอย่างต่อเนื่องและเป็นการสร้างความมั่นใจให้กับผู้รับบริการว่าสถานศึกษามีการดำเนินการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) กล่าวว่า การประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่มีกระบวนการในการกำกับดูแลติดตามตรวจสอบและประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาเป็นไปตามมาตรฐานและตัวบ่งชี้ของคุณภาพการศึกษาตามที่สถานศึกษาหน่วยงานต้นสังกัดกำหนดเพื่อสร้างความมั่นใจเป็นหลักประกันให้กับผู้ปกครอง ชุมชนว่าสามารถให้ผลผลิตทางการศึกษาที่มีคุณภาพมีความรู้ความสามารถและคุณลักษณะต่าง ๆ ครบถ้วนตามมาตรฐานการศึกษาและเป็นหลักประกันได้ว่าผู้ที่จบการศึกษาจะมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สอดคล้องกับความต้องการของสังคม (จินตนา วงษ์นาค, 2564) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินงานของสถานศึกษา โดยอาศัยกระบวนการประเมินผลติดตามการตรวจสอบคุณภาพ ตามมาตรฐานของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพ โดยบุคลากรของสถานศึกษานั้นเอง หรือโดยหน่วยงานตันสังกัด (อนุพงศ์ ไชยบุตร, 2564) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การประเมินผลการดำเนินการของสถานศึกษาเพื่อตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยบุคลากรของสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่าการดำเนินการของสถานศึกษามีคุณภาพเป็นไปตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนด (มยุรี วรวรรณ, 2563) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา เป็นการสร้างความมั่นใจให้ผู้เกี่ยวข้องว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาให้มีคุณภาพได้ตามมาตรฐานที่สถานศึกษากำหนดโดยบุคลากร

ทุกฝ่ายในสถานศึกษาร่วมกันวางแผน กำหนดเป้าหมายและวิธีการ ลงมือทำตามแผนทุกขั้นตอน มีการบันทึกและติดตามตรวจสอบผลงาน หาจุดเด่น จุดที่ต้องปรับปรุงแผนงานนั้น ๆ (ชนิศา สีแสด, 2562) กล่าวว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการประเมินตนเอง โดยบุคลากรในสถานศึกษาหรือหน่วยงานต้นสังกัดที่มีหน้าที่กากับดูแล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของมาตรฐานการศึกษาที่วางเอาไว้ ทั้งนี้อาจมีการปรับเปลี่ยนมาตรฐานให้สูงขึ้นตามระยะเวลาทีเปลี่ยนไป โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม

สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการบริหารจัดการศึกษาที่มีกระบวนการในการกำกับดูแล ติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผลและพัฒนาการดำเนินงานของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการศึกษา เพื่อสร้างความมั่นใจให้กับนักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ว่าสถานศึกษาจะทำให้ผู้เรียนมีคุณภาพ และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานการศึกษา

การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา

กระทรวงศึกษาธิการได้ออกกฎกระทรวงว่าด้วยการประเมินและติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาซึ่งในกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561 ข้อ 3 ได้ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาและทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ รวมถึงให้มีการจัดประเมินและตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและจัดส่งรายงานการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี

การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาได้ว่า เป็นกระบวนการที่ใช้ในการควบคุมคุณภาพ ตรวจสอบคุณภาพ และประเมินคุณภาพของสถานศึกษาอย่างเป็นแบบแผนและเป็นระบบ โดยมีการวางแผน (Plan) การดำเนินงาน(Do) การตรวจสอบ (Check) และการปรับปรุงพัฒนา (Act) ซึ่งก่อให้เกิดความมั่นใจในการผลิตผู้เรียนและตอบสนองความต้องการทางการศึกษาทุกด้านที่มีคุณภาพตามมาตรฐานที่กำหนด การดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษามีทั้งหมด 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดไว้ คือ

1. การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์มาตรฐานตัวบ่งชี้ ตามมาตรฐานการศึกษาให้ครอบคลุมกับระดับการศึกษาที่สถานศึกษาจัดการศึกษา สะท้อนอัตลักษณ์และเอกลักษณ์ของสถานศึกษา มีการสื่อสาร สร้างความเข้าใจให้กับครู บุคลากรคณะกรรมการสถานศึกษา ตัวแทนผู้ปกครอง ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องอื่น ประกาศใช้มาตรฐานและกำหนดค่าเป้าหมายความสำเร็จแต่ละมาตรฐานตัวบ่งชี้อย่างชัดเจน โดยผ่านความเห็นชอบของคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของสถานศึกษา

2. การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา หมายถึง การวิเคราะห์สภาพปัญหาความต้องการจำเป็นของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบโดยใช้ข้อมูลตามสภาพจริง การกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนที่สะท้อนคุณภาพความสำเร็จอย่างชัดเจน โดยทุกฝ่าย

มีส่วนร่วมกำหนด วิธีดำเนินโครงการกิจกรรมที่สอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษา กำหนดการใช้งบประมาณและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ จัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาและมีการนำเสนอแผนปฏิบัติการประจำปีต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบ

3. การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยให้บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมมีการนำแผนปฏิบัติการประจำปีลงสู่การปฏิบัติโครงการกิจกรรมตามกรอบระยะเวลาที่กำหนดตามปฏิทินที่ชัดเจน โดยผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุน อำนวยความสะดวกด้านทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีการกำกับ ติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานของแผนงานโครงการ กิจกรรมต่าง ๆ เป็นไปตามระยะเวลาที่กำหนด

4. การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา หมายถึง การตรวจสอบคุณภาพการศึกษาในระดับสถานศึกษาโดยมีการแต่งตั้งผู้รับผิดชอบที่ชัดเจน มีการดำเนินการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง โดยใช้วิธีการและเครื่องมือที่หลากหลายและเหมาะสม ร่วมทั้งส่งเสริม สนับสนุน การประเมินคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและนำผลที่สะท้อนถึงความสำเร็จไปสู่การพัฒนาปรับปรุงตนเองและพร้อมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

5. การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพมาตรฐาน หมายถึง การติดตามการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษา และแผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ให้บรรลุตามเป้าหมาย ตัวชี้วัดความสำเร็จ ตามกระบวนการบริหารจัดการศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง มีผู้รับผิดชอบในการติดตามผลการดำเนินการตามปฏิทินการปฏิบัติงาน พร้อมกับสร้างเครื่องมือที่ชัดเจนในการส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องและพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้

6. การจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัด หมายถึง การ จัดทำรายงานประจำปีที่เป็นรายงานประเมินคุณภาพภายในของสถานศึกษา โดยมีการสะท้อน คุณภาพผู้เรียนและผลสำเร็จของการบริหารจัดการศึกษา ตามรูปแบบที่หน่วยงานต้นสังกัดกำหนดให้ มีการนำเสนอรายงานผลต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความเห็นชอบและให้มีการเผยแพร่ต่อสาธารณะชน หน่วยงานต้นสังกัดและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องเป็นประจำทุกปี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในปีต่อไปและเตรียมรับการประเมินคุณภาพภายนอก

กรอบแนวคิด

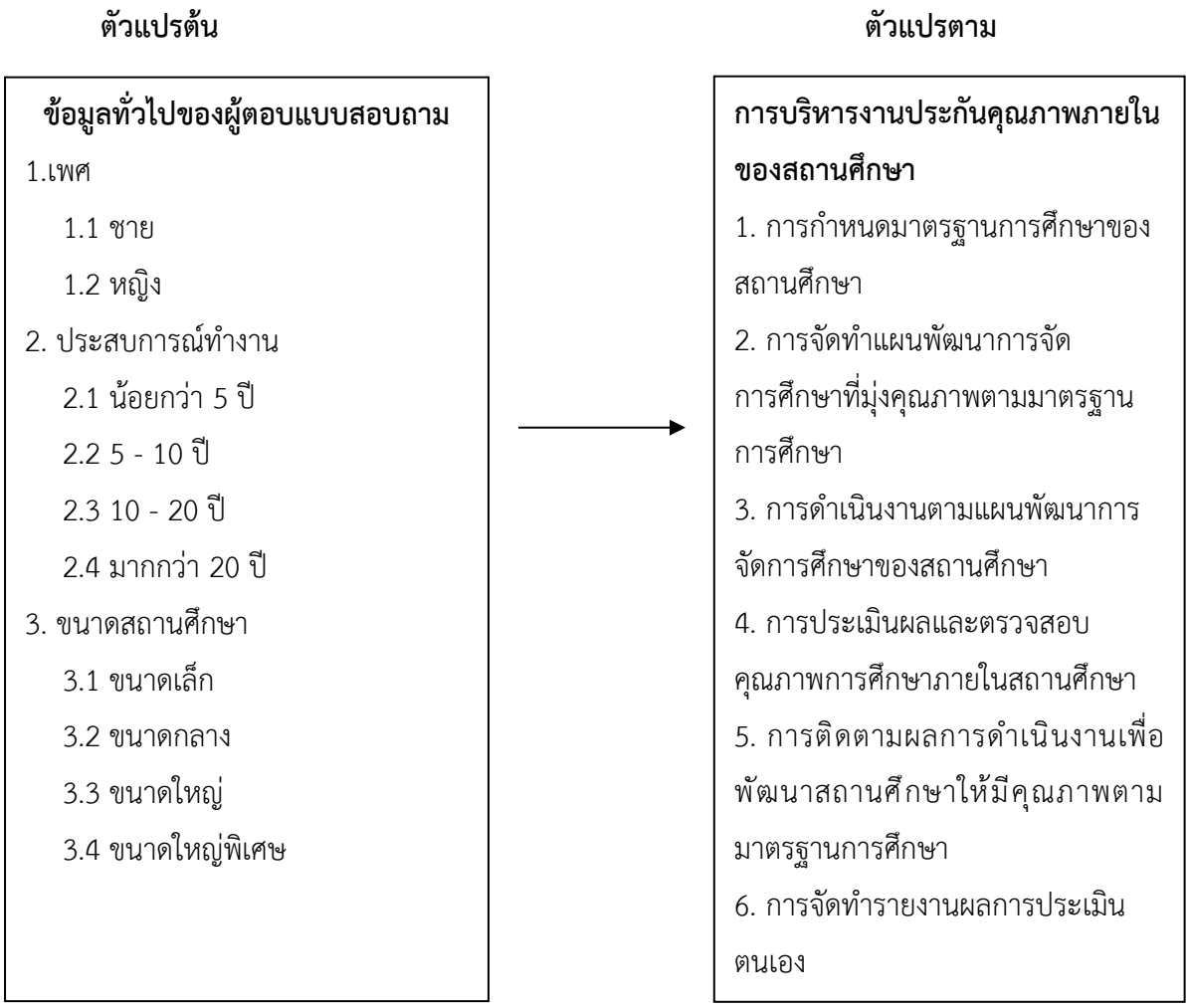

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งสิ้น 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัย ได้จากการเปิดตารางสำเร็จรูป ของเครซี่และมอร์แกน และทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นฐาน จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูแบบไม่มีการแทนที่หรือใส่คืน (sampling without replacement) จำนวน 264 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ชนิดเลือกตอบ (Check List) ประกอบด้วย เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปเพื่อประมวลและหาค่าทางสถิติโดยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. การวิเคราะห์ลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. การวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม เพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้สถิติทดสอบค่าที (T-Test) และทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 264 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 61.4 เป็นเพศชาย จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 มีประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่ 10 - 20 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 34.1 และผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

2. ผลการวิเคราะห์ลักษณะการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการ

ประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา และด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ตามลำดับ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ครูที่มีเพศต่างกัน และครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาที่มีขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ใน 6 ด้าน ได้แก่ 1) การกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา 2) การจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 3) การดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา 4) การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา 5) การติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา 6) การจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.38 แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษา ตามที่พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2552 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดหลักการสำคัญข้อหนึ่งของการประกันคุณภาพภายในคือ ให้มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษาและจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับและประเภทการศึกษา จึงอาจจะกล่าวได้ว่าสถานศึกษาทุกแห่งต่างตระหนักถึงความสำคัญของการประกันคุณภาพการศึกษาและได้นำขั้นตอนและกระบวนการสู่การปฏิบัติทำให้มีผลการดำเนินงานตามระบบประกันคุณภาพภายใน ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาระดับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (ลดาวัลย์ ตั้งมั่น, 2561) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี พบว่า ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมากเช่นเดียวกัน และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิรินทร ดงเรืองศรี, 2561) เรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามตัวแปร เพศ พบว่า ครูซึ่งมีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะคุณภาพของการศึกษา ไม่คำนึงถึงเพศ บทบาทหน้าที่ในการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเป็นไปตามกรอบของโครงสร้างการบริหารงานเพื่อให้บรรลุ วัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาเกิดจากความร่วมมือของบุคลากรทุกฝ่าย ทุกเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (อัจฉรา อินต๊ะวิน, 2563) ได้ศึกษาเรื่องการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน การเปรียบเทียบการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชน จำแนกตามเพศ โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วันทนา เนื้อน้อย, 2560) เรื่องการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ผลการเปรียบเทียบการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1 ที่มีเพศ ต่างกัน มีการดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

3. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามตัวแปร ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูซึ่งมีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะประสบการณ์ทำงานของแต่ละบุคคล ส่งผลต่อบทบาทและโอกาสในการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จารุกิตติ์ สุดสุข, 2565) ที่ศึกษาสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ พบว่า ผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิรินทร ดงเรืองศรี, 2561) เรื่องการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า มีการดำเนินงานการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทั้ง 8 ด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (แสงมณี วงศ์คูณ, 2559) ที่ศึกษาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28 พบว่า การเปรียบเทียบความคิดเห็นของข้าราชการครู ที่มีต่อสภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

เขต 28 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่าความคิดเห็นทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาตามตัวแปรขนาดสถานศึกษา พบว่า ครูซึ่งปฏิบัติหน้าที่ในขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็นสถานศึกษาขนาดเล็ก สถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่ต่างก็ได้รับนโยบายเกี่ยวกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเหมือนกัน จึงตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานของระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (มาหะมะบาคอรี มาซอ, 2564) ที่ศึกษาการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิมลรัชต์ กำเนิด, 2559) ที่ศึกษาการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 พบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ทั้งภาพรวม รายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิไลวรรณ ตะนะโส, 2557) ที่ศึกษาสภาพปัจจุบันในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเอกชนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1 พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อสภาพปัจจุบันในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเอกชน โดยรวม และรายด้านทุกด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง มีส่วนร่วมในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของมาตรฐานการศึกษา วิเคราะห์หลักสูตรสถานศึกษา จุดเน้น บริบท ความต้องการ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เอกลักษณ์ และอัตลักษณ์ของสถานศึกษา เพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา

2. ด้านการจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ สถานศึกษาควรจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษา โดยกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจและเป้าหมาย ที่มุ่งเน้นคุณภาพผู้เรียนและสะท้อนคุณภาพการศึกษา อย่างชัดเจนเป็นรูปธรรม โดยทุกฝ่ายมีส่วนร่วม

3. ด้านการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรจัดสิ่งอำนวยความสะดวก สนับสนุนทรัพยากร เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างมี พร้อมทั้งควบคุม กำกับ

ติดตาม นิเทศการดำเนินงานให้บรรลุตามแผนปฏิบัติการประจำปี/โครงการ/กิจกรรม ให้เหมาะสมกับระยะเวลาที่กำหนด

4. ด้านการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรแต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินงานด้านการติดตาม ตรวจสอบคุณภาพภายในตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษา ให้เหมาะสมกับบริบทของสถานศึกษา ควรจัดให้มีการประเมิน ตรวจสอบคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือและวิธีการประเมินที่หลากหลาย

5. ด้านการติดตามผลการดำเนินงานเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมแนวคิดเรื่องการประกันคุณภาพการศึกษาที่มุ่งการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่องให้เกิดขึ้นกับครูและบุคลากร และพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้จนเป็นวัฒนธรรมในการทำงานของสถานศึกษา

6. ด้านการจัดทำรายงานผลการประเมินตนเอง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำเสนอรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษาเผยแพร่ต่อสาธารณชน เพื่อตอบสนองความต้องการของชุมชน และนำข้อมูลในรายงานการประเมินตนเองของสถานศึกษา ไปพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียน ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองและผู้เรียนอย่างแท้จริง

2. ควรศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาในตัวแปรอื่น ๆ ของผู้มีส่วนเกี่ยวข้องกับการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา เช่น ผู้เรียน ผู้ปกครอง คณะกรรมการสถานศึกษา ฯลฯ

บรรณานุกรม

จารุกิตติ์ สุดสุข. (2565). *สภาพการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษายุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุบลราชธานี อำนาจเจริญ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=669250

จินตนา วงษ์นาค. (2564). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพภายใน ของโรงเรียนบ้านลำแดงใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=611339

ชนิศา สีแสด. (2562). *การมีส่วนร่วมในการดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษาขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต* 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร

มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=588837

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (19 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 14.

พิมลรัชต์ กำเนิด. (2559). *การดำเนินการประกันคุณภาพภายในตามมาตรฐานด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี] ฐานข้อมูล Thai DigitalCollection (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=519812

มยุรี วรวรรณ. (2563). *แนวทางการพัฒนาการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของ โรงเรียนมัธยมวัดหนองแขม* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSPACE FOR SILPAKORN UNIVERSOTY. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3305/1/61252333.pdf

มาหะมะบาคอรี มาซอ. (2564). *การบริหารงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdombank.https://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6074

ลดาวัลย์ ตั้งมั่น. (2561). *การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. คลังปัญญามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3497

วันทนา เนื้อน้อย. (2560). *การดำเนินงานระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา].YRUWisdombank.https:wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/5072

วิไลวรรณ ตะนะโส. (2557). *สภาพปัจจุบันในการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี]. อุบลราชธานี. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=372843

ศิรินทร ดงเรืองศรี. (2561). *การดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information (BUUIR).https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7424

ศิริวรรณ จั่นทับ. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการดาเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=648681

แสงมณี วงศ์คูณ. (2559). *การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราธานี]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=495182

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567, 20 เมษายน). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567. http*://www.sesaopkn.go.th/sesaopk/?q=home.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพการศึกษาตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: ห้างหุ้นส่วนจำกัด เอ็น.เอ.รัตนะเทรดดิ้ง.

อธิวัฒน์ พันธ์รัตน์. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=520498

อนุพงศ์ ไชยบุตร. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษาของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิ, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC).https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=588003

อัจฉรา อินต๊ะวิน. (2563). *การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดน่าน* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. ฐานข้อมูล Thai Digital Collection (TDC). https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=571140

บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

Safety Management in Educational Institutions: The Role of Administrators under the Ranong Primary Educational Service Area Office

ชยพล เหมือนสุวรรณ์[1] และรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี[2]

Chayaphon Mueansuwan[1] and Rakchanokcharin Poonsuwannatee[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต (นวัตกรรมการบริหารการศึกษา)[1],

อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ[2]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: chaya020cp@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยจำแนกตาม เพศ อายุ และประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพและการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียนหรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูที่รับผิดชอบงานฝ่ายบริหารงานทั่วไปในปีการศึกษา 2567 จำนวน 75 โรงเรียน เป็นจำนวน 150 คน โดยใช้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เครื่องมือในในการเก็บรวมรวมข้อมูลประกอบด้วย แบบสอบถามมาตราวัดประมาณค่า 5 ระดับ การวิเคราะห์เนื้อหาโดยการเขียนแบบพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการดูแลความปลอดภัยของผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการจัดการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถจัดการบุคลากรและทรัพยากรต่างๆ ให้เหมาะสมต่อการเสริมสร้างความปลอดภัย (2) ผู้บริหารที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริหารที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน ผู้บริหารที่ทำงานในสถานศึกษาที่มีผู้อำนวยการที่มีประสบการณ์การบริหารมากกว่า 5 ปี และน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันต่อ ผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยผู้บริหารที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร การบริหารสถานศึกษา ความปลอดภัยในสถานศึกษา

Abstract

This study aims to: (1) investigate the role of school administrators in managing safety in schools under the Ranong Primary Educational Service Area Office, and (2) compare the roles of school administrators in safety management based on gender, age, administrative experience, and school size. A mixed-methods approach, combining both qualitative and quantitative research, was employed. The sample consisted of 150 participants, including school directors, deputy directors, and teachers responsible for general administration in 75 schools during the 2024 academic year. Purposive sampling was used to select the participants. Data were collected using a five-point Likert scale questionnaire, and content analysis was conducted with descriptive writing. Statistical analysis included frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings revealed that: (1) the role of administrators in managing school safety was rated highly overall, indicating a strong focus on ensuring the safety of students and staff. Administrators were found to have systematically planned and organized operations, allowing for effective management of personnel and resources to promote safety. (2) Statistically significant differences were found based on gender ($p < 0.01$) in perceptions of the administrators' roles in safety management. However, no significant differences were found based on age, administrative experience (whether more or less than five years), or school size (small, medium, or large). These results emphasize the importance of systematic planning and efficient resource allocation by school administrators in enhancing safety within educational institutions.

Keywords: Role of administrators, educational institution management, safety in educational institutions

บทนำ

ยุทธศาสตร์ชาติ ด้านที่ 1 การจัดการศึกษาเพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์หลักในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ เป็นต้น แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560–2579) ซึ่งภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศประกอบกับนโยบาย Quick Win 7 เป็นวาระเร่งด่วน ข้อที่ 1 ความปลอดภัยของผู้เรียน กระทรวงศึกษาธิการมองเห็นภัยที่เกิดแก่นักเรียนครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกิดขึ้นซ้ำและส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจในหลายปีที่ผ่านมา เช่น ภัยจากการคุกคามทางเพศ ภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก (Bully) รวมถึงภัยที่เกิด

จากโรคอุบัติใหม่ ได้แก่ การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID - 19) เป็นผลให้เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และสวัสดิภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา

นโยบายสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มุ่งมั่นให้การจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของจังหวัดระนอง เป็น “เรียนรู้วิถีใหม่ มีวินัย ปลอดภัยสูง” มุ่งเน้นความปลอดภัยในสถานศึกษา ส่งเสริมโอกาสทางการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างเท่าเทียมและบริหารจัดการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นพัฒนาระบบและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา จากภัยพิบัติและภัยคุกคามทุกรูปแบบ รวมถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการมีสุขภาวะที่ดี สามารถปรับตัวต่อโรคอุบัติใหม่และอุบัติซ้ำส่งเสริมความปลอดภัยสร้างความมั่นใจให้สังคม

จากนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง สถานศึกษาจึงต้องดำเนินการเพื่อเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยแก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง เพื่อให้การป้องกัน ดูแลช่วยเหลือหรือเยียวยา และแก้ไขปัญหามีความเป็นเอกภาพ มีข้อมูลสารสนเทศที่เป็นระบบสามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืนด้วยการบริหารจัดการตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ให้เกิดความปลอดภัยให้มากที่สุดและไม่ให้เกิดเหตุการณ์นั้นซ้ำอีก เพื่อสร้างความมั่นใจ และความเชื่อมั่นให้แก่นักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ปกครอง และประชาชนทั่วไป ในการที่จะได้เรียนรู้อย่างมีคุณภาพ และเกิดความปลอดภัยอย่างมั่นคงและยั่งยืน เพื่อให้แนวทางการปฏิบัติสอดคล้องและเป็นระบบ(คู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง, 2566)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยจำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความปลอดภัยมีความหมายครอบคลุมมากกว่าการไม่เกิดอุบัติเหตุ แต่อุบัติเหตุเป็นสาเหตุ นำไปสู่การเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บในเด็ก (อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์, 2556) กล่าวว่า อุบัติเหตุ หมายถึง อันตรายที่เกิดขึ้นโดยเฉียบพลันและไม่ได้คาดคิดมาก่อน อันเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติหรือ 23 การกระทำของมนุษย์ อุบัติเหตุในสถานศึกษามักมาจากความประมาทขาดการดูแลเอาใจใส่ในเรื่อง อาคาร สถานที่ วัสดุ อุปกรณ์ และสภาวะแวดล้อมของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556)

กฤษฎา ศรีสุชาติ, จำเนียร พลหาญ, และสมชาย วงศเกษม (2559) กล่าวว่า แนวคิดการทำงานด้านเด็กเกิดขึ้นเป็นรูปธรรม ชัดเจนในรูปแบบของการจัดสวัสดิการสำหรับเด็กในช่วงของการปฏิวัติอุตสาหกรรม ศตวรรษที่ 18 โดยประเทศอังกฤษเป็นประเทศแรกที่พยายามคิดค้นการจัดสรรบริการต่าง ๆ ให้แก่ครอบครัวและเด็ก ทั้งนี้ สาเหตุมาจากการปฏิวัติอุตสาหกรรม ได้ก่อให้เกิดการอพยพจากถิ่นต่าง ๆ เข้าสู่แหล่งอุตสาหกรรมเพื่อหางานทำเป็นเหตุให้ความต้องการแรงงานเด็กเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากค่าแรงที่นายจ้าง จ่ายให้เด็กมีอัตราต่ำกว่าเมื่อเปรียบกับค่าจ้างในการจ้างแรงงานผู้ใหญ่ การสามารถในการควบคุม บังคับบัญชาเด็กซึ่งง่ายกว่าเด็กจะถูกใช้แรงงานอย่างหนัก เช่นเดียวกับ แรงงานผู้ใหญ่ในบางกรณีมี การทำรุณเด็ก เพื่อให้ทำงานได้ตามเป้าหมาย โดยละเลยการเอาใจใส่ดูแลในเรื่องความปลอดภัยของ เด็ก ในบางรายอาจเป็นอันตรายถึงชีวิต การที่เด็กถูกนำไปใช้แรงงานอย่างหนักและขาดสวัสดิภาพ ขาดการดูแลเอาใจใส่เท่าที่ควร รัฐบาลอังกฤษในสมัยนั้น จึงเห็นความสำคัญและออกพระราชบัญญัติ เพื่อป้องกันการรักษาและคุ้มครองเด็กในเรื่องเกี่ยวกับการใช้แรงงานขึ้นมาใช้บังคับใน ค.ศ. 1945 รัฐบาลอังกฤษได้จัดตั้งคณะกรรมการชุดหนึ่งเข้ามาทำการสำรวจเด็กประเภทอนาถา เร่ร่อน ไร้ที่พึ่ง เพื่อนำมาประกอบพิจารณาในการวางแผน เพื่อให้ความช่วยเหลือแก่เด็กกลุ่มนี้ ซึ่งถือว่าเป็น คณะกรรมการชุดแรกที่ตั้งขึ้นเพื่อรับผิดชอบต่องานสวัสดิการด้านเด็ก โดยการดำเนินงานประเทศ อังกฤษได้ใช้กฎหมาย “The Children Act 1948” เป็นหลักในการทำงานด้านเด็ก โดยบัญญัติให้องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่จัดสวัสดิการสำหรับเด็กทุกคนที่มีอายุต่ำกว่า 17 ปีทุกกลุ่ม ซึ่งได้แก่ เด็กปกติ เด็กที่ครอบครัวยากจน เด็กกำพร้าอนาถา เช่น การจัดบริการด้านการศึกษาโดย รัฐบาลอังกฤษได้กำหนดให้เด็กที่มีอายุระหว่าง 5-15 ปี ต้องเข้ารับการศึกษาในระบบโรงเรียนและให้ สิทธิเรียนฟรีทั้งค่าเล่าเรียนและอุปกรณ์การเรียนแก่เด็กในระดับมัธยมปลายประเภทเข้าไปเย็นกลับ สวัสดิการ สำหรับเด็กที่ครอบครัวยากจนหรือไม่สามารถเลี้ยงดูเด็กได้ เด็กกำพร้าอนาถาโดยจัดบริการ สถานสงเคราะห์ (institutional care) บริการฝากเลี้ยงตามบ้าน ซึ่งในเวลาต่อมาแนวการจัด สวัสดิการของประเทศอังกฤษได้ถูกนำมาใช้เป็นต้นแบบ แนวคิดของการจัดสวัสดิการในประเทศต่าง ๆ อย่างกว้างขวาง โดยมีการดัดแปลงรูปแบบให้มีความเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาของประเทศนั้นๆ ซึ่งรวมถึงประเทศไทยด้วย (ภารดี ธนโชติ, 2545)

ชัด แก้วมณี (2545) กล่าวว่า ความปลอดภัยของสถานศึกษา หมายถึงการดำเนินการที่จัดขึ้นเพื่อการป้องกันและหลีกเสี่ยงอันตรายที่อาจจะเกิดขึ้นกับเด็กได้ทุกขณะ ตั้งแต่ขณะเดินทางสู่โรงเรียน อยู่ในเรือนและกลับจากโรงเรียนสู่บ้านอย่างถูกต้องเหมาะสม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2552) กล่าวว่า การดำเนินการให้เกิดความปลอดภัยของสถานศึกษาจะต้องมีระบบการเฝ้าระวังความเสี่ยงต่อความปลอดภัย อันประกอบไปด้วยการเดินสำรวจจุดเสี่ยง การสังเกตและบันทึกพฤติกรรมเสี่ยง และการบันทึกการบาดเจ็บแล้วนำข้อมูลทั้งสามมาวิเคราะห์ความเสี่ยง วางแผนการดำเนินงาน และแก้ไขประเมินผลโดยแต่ละสถานศึกษาจะต้องกำหนดแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมกับบริบทและทรัพยากรของตนซึ่งสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้กำหนดมาตรการป้องกันและแก้ไข เพื่อเป็นแนวทางให้สถานศึกษาปฏิบัติตาม 6 ด้าน คือ มาตรการป้องกัน

และแก้ไขอุบัติเหตุ มาตรการป้องกันและแก้ไขอุบัติภัย มาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหาทางสังคม มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสุขภาพอนามัยของนักเรียน มาตรการป้องกันและแก้ไขด้านสัตว์มีพิษ และมาตรการป้องกันและแก้ไขด้านผลกระทบจากการสู้รบและความไม่สงบ

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) (2564) กล่าวว่า พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 หมวด 7 มาตรา 63 ระบุว่า โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษา และฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษาและผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียน นักศึกษา ตามหลักเกณฑ์วิธีการและเงื่อนไขที่ได้กำหนดในกฎกระทรวง ดังนั้นสถานศึกษาควรมีแนวทาง ระบบ และการดำเนินงานด้านความปลอดภัยในสถานศึกษา ซึ่งได้จำแนกขอบข่ายภัยสถานศึกษาเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) และ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness)

แนวคิดพื้นฐานเกี่ยวกับความปลอดภัยในสถานศึกษา

อธิบายถึงหลักการและความสำคัญของการสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยในสถานศึกษา เน้นถึงความจำเป็นในการป้องกันและลดความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นกับนักเรียน ครู และบุคลากรทุกคนในโรงเรียน

บทบาทของผู้บริหารในการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา

ผู้บริหารต้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดนโยบายและมาตรการที่เกี่ยวข้องกับความปลอดภัย ตลอดจนการสนับสนุนให้เกิดการปฏิบัติตามมาตรการเหล่านั้นอย่างเคร่งครัด เช่น การกำหนดกฎระเบียบ การจัดฝึกอบรมความปลอดภัย และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่ปลอดภัย

การประเมินและจัดการความเสี่ยง

ผู้บริหารต้องดำเนินการประเมินความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา รวมถึงการวางแผนจัดการความเสี่ยงอย่างเป็นระบบ โดยมีขั้นตอนการระบุความเสี่ยง วิเคราะห์ความเสี่ยง และกำหนดวิธีการลดความเสี่ยง

การส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากครู นักเรียน และผู้ปกครอง

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือและการสื่อสารที่ดีระหว่างผู้บริหาร ครู นักเรียน และผู้ปกครองเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้บุคคลเหล่านี้มีส่วนร่วมในการพัฒนามาตรการความปลอดภัย

การบริหารจัดการกรณีฉุกเฉิน

ผู้บริหารต้องมีแผนการจัดการกรณีฉุกเฉิน เช่น การเตรียมการฝึกซ้อมแผนหนีไฟ และการสร้างระบบแจ้งเตือนฉุกเฉินเพื่อให้สามารถรับมือกับสถานการณ์ไม่คาดคิดได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการ การศึกษาบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยใช้ขอบเขตความปลอดภัยของสถานศึกษา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ), 2564) 4 ด้าน ดังนี้

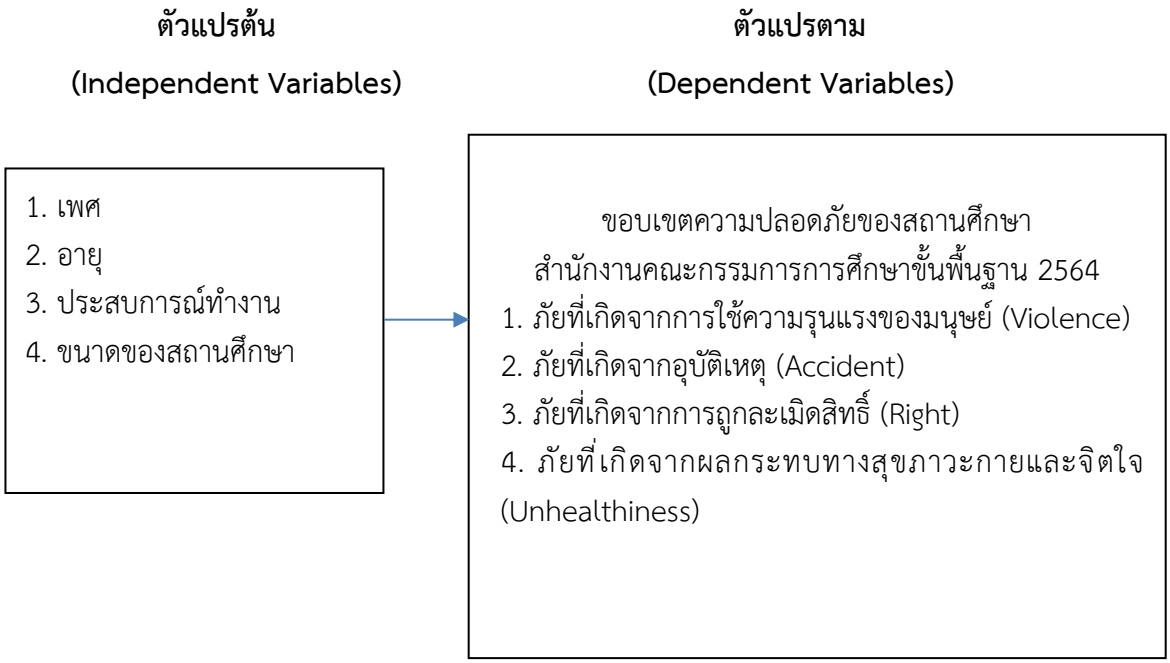

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ผู้ศึกษาได้ศึกษาเรื่อง บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พื้นที่วิจัย คือ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จังหวัดระนอง รวมทั้งหมด 957 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (สพป.ระนอง.), 2567)

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่รับผิดชอบงานฝ่ายบริหารงานทั่วไป จำนวน 150 คน โดยใช้ การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับระดับบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาตามระเบียบสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 2564 ประกอบด้วย 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) และ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะกายและจิตใจ (Unhealthiness) แบบสอบถามที่ใช้เป็นเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale 5 ระดับ)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย ต่อผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

2. ผู้วิจัยส่งหนังสือจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วย Google form กลุ่มตัวอย่างและขอรับแบบสอบถามกลับคืน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 150 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลเชิงปริมาณที่เก็บรวบรวมได้มาตรวจสอบความสมบูรณ์แล้ววิเคราะห์โดยใช้ โปรแกรมสำเร็จรูป โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1.นำแบบสอบถามที่ได้รับตอบคืน ตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์ในการตอบ

2.นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามทั้งหมดมาจัดระเบียบข้อมูล และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

3.วิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง โดยหาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย

4. เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จำแนกตามเพศ อายุ ประสบการณ์ และขนาดสถานศึกษา โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง สามารถนำมาอภิปรายได้ ดังนี้

1. เพื่อศึกษาบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จากผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา พบว่า

ตารางที่ 1 แสดงระดับบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยภาพรวม

ที่	รายการ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับสภาพ	อันดับ
1	ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence)	4.21	0.70	มาก	3
2	ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident)	4.18	0.69	มาก	4
3	ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right)	4.42	0.61	มาก	2
4	ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะกายและจิตใจ (Unhealthiness)	4.56	0.55	มากที่สุด	1
รวมเฉลี่ย		4.35	0.64	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า บทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$= 4.35, S.D. = 0.64) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะกายและจิตใจ (Unhealthiness) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.56, S.D. = 0.55) รองลงมา คือ ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.42, S.D. = 0.61) และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ซึ่งอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.18, S.D. = 0.69)

1.1 ระดับบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการให้ความสำคัญในการดูแลความปลอดภัยของผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารมีการจัดการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ทำให้สามารถจัดการบุคลากรและทรัพยากรต่าง ๆ ให้เหมาะสมต่อการเสริมสร้างความปลอดภัย ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (ศิรินภาวรรณ ทุมคำ, 2559) ที่พบว่าการวางแผนและการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนมีส่วนช่วยส่งเสริมการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ด้านภัยจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ผู้บริหารสามารถป้องกันการล่วงละเมิดทางเพศในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งอาจเป็นผลจากการมีมาตรการและแนวทางที่ชัดเจนในการป้องกันภัย รวมถึงการดำเนินการตามระเบียบที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (วิภาดา สารัมย์, 2562) ที่ชี้ให้เห็นว่าการวางแผนและกำหนดตำแหน่งงานอย่างเป็นระบบช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร

1.3 ด้านภัยจากอุบัติเหตุ (Accident) ผู้บริหารมีการฝึกซ้อมการอพยพในกรณีเกิดภัยธรรมชาติอย่างสม่ำเสมอและจัดให้มีมาตรการป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้นในสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม พบว่าการจัดทำแผนบริหารความเสี่ยงจากอุบัติเหตุยังอยู่ในระดับต่ำ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับปรุงกระบวนการวางแผน

เพื่อลดความเสี่ยงจากอุบัติเหตุให้มากยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของเทพบดินทร์ คะสา และคณะ (2563) ที่เน้นย้ำถึงการวางแผนและการจัดสรรอัตรากำลังที่เหมาะสม

1.4 ด้านภัยจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการป้องกันการละเลยและทอดทิ้งนักเรียน โดยการตั้งคณะกรรมการสอบสวนในกรณีที่มีการละเมิดสิทธิ์ของนักเรียน และส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใสและเป็นธรรม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุเทพ เท่งประกิจ, 2557) ที่พบว่าการส่งเสริมวัฒนธรรมการปฏิบัติราชการตามวินัยมีผลดีต่อความเป็นธรรมในองค์กร

1.5 ด้านภัยจากผลกระทบทางสุขภาวะกายและจิตใจ (Unhealthiness) ผู้บริหารให้ความสำคัญกับการแก้ไขปัญหาภาวะทุพโภชนาการและการเฝ้าระวังโรคทางจิตเวชในนักเรียน ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความตระหนักในการส่งเสริมสุขภาวะที่ดีให้แก่ผู้เรียนและบุคลากรในสถานศึกษา การสนับสนุนการศึกษาต่อของครูและบุคลากรยังเป็นส่วนช่วยส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพในการทำงานและการดูแลนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จากผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่ โดยภาพรวม จำแนกตาม เพศ อายุ ประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษาและขนาดสถานศึกษา พบว่า

2.1 การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามเพศ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ความแตกต่างนี้อาจเกิดจากมุมมองและประสบการณ์ที่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิงในการมองเห็นความสำคัญและแนวทางการบริหารความปลอดภัย โดยเฉพาะในด้านการปฏิบัติงานภาคสนามหรือการตอบสนองต่อสถานการณ์ที่ต้องอาศัยทักษะเฉพาะที่อาจได้รับการมองเห็นจากมุมมองที่ต่างกันตามเพศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชาดา คำพิทูรณ์, 2565) ที่พบว่าเพศมีอิทธิพลต่อการมองเห็นและแนวทางการบริหารของผู้บริหาร เนื่องจากความแตกต่างในประสบการณ์และวิธีการจัดการที่สอดคล้องกับลักษณะทางเพศของบุคลากร

2.2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามอายุ พบว่า ผู้บริหารและครูที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจแสดงให้เห็นว่าทุกช่วงอายุมีความเข้าใจและความตระหนักในเรื่องความปลอดภัยที่เท่าเทียมกัน เนื่องจากการอบรมและพัฒนาทักษะของผู้บริหารและครูในสถานศึกษาได้รับการสนับสนุนอย่างต่อเนื่อง ทำให้บุคลากรทุกวัยมีความรู้ความเข้าใจในเรื่องการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกันมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศิริพร ศรีขาวรส, กฤตยากร ลดาวัลย์, และวิมลพร สุวรรณแสนทวี, 2563) ที่พบว่าความแตกต่างด้านอายุไม่ได้ส่งผลต่อความเห็นในการบริหารความปลอดภัย เนื่องจากการอบรมและการพัฒนาความสามารถที่สอดคล้องกับการบริหารจัดการในสถานศึกษาทำให้บุคลากรมีแนวคิดและมุมมองที่ใกล้เคียงกัน

2.3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามประสบการณ์ด้านการบริหารของผู้อำนวยการสถานศึกษา พบว่าผู้ บริหารและครูที่ทำงานในสถานศึกษาที่มีผู้อำนวยการที่มีประสบการณ์การบริหารมากกว่า 5

ปี และน้อยกว่า 5 ปี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันต่อบทบาทของผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัย ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้บริหารไม่ว่าจะมีประสบการณ์น้อยหรือมากต่างก็ได้รับการอบรมด้านการบริหารความปลอดภัยและปฏิบัติตามแนวทางที่กำหนด ทำให้ความคิดเห็นไม่แตกต่างกันในภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุชีรา ใจหวัง, 2561) ที่ระบุว่าประสบการณ์ในการทำงานของผู้อำนวยการไม่ส่งผลต่อการปฏิบัติหน้าที่ในด้านการบริหารความปลอดภัย เนื่องจากมีนโยบายและการฝึกอบรมที่เป็นมาตรฐานในทุกระดับการบริหาร

2.4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามขนาดของโรงเรียน พบว่า ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่อบทบาทผู้บริหารในการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งอาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกขนาดมีกรอบการปฏิบัติงานและนโยบายที่เป็นมาตรฐานจากสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งนี้ ทุกโรงเรียนต้องดำเนินงานตามพระราชบัญญัติและระเบียบที่กำหนดเหมือนกัน ส่งผลให้การบริหารความปลอดภัยมีลักษณะคล้ายคลึงกันในทุกขนาดของโรงเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุเทพ เท่งประกิจ, 2557) ที่พบว่าการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกันไม่มีความแตกต่างกัน โดยพบว่าโรงเรียนขนาดเล็กและขนาดใหญ่ต่างมีนโยบายและกรอบการทำงานที่สอดคล้องกันภายใต้ข้อกำหนดของกระทรวงศึกษาธิการ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

ผู้ศึกษาจึงขอให้ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

1. ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสามารถของผู้บริหารในการจัดการภัยแต่ละประเภทในสถานศึกษา เพื่อหาวิธีการเสริมสร้างความสามารถในแต่ละด้าน

2. ควรศึกษาวิธีการที่ผู้บริหารสามารถเสริมสร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการมีส่วนร่วมของนักเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน

3. ควรศึกษาผลกระทบของการบริหารความปลอดภัยในสถานศึกษาที่มีต่อพฤติกรรมการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน

บรรณานุกรม

กฤษฎา ศรีสุชาติ, จำเนียร พลหาญ, และสมชาย วงศเกษม. (2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้และคู่มือโรงเรียนปลอดภัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม(มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 10*(3), 259-272. https://so05.tcithaijo.org/index.php/rmuj/article/view/101951/78933

ชัด แก้วมณี. (2545). *สภาพและปัญหาการจัดบริการความปลอดภัยในโรงเรียนอนุบาลสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน เขตการศึกษา 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/298

เทพบดินทร์ คะสา, ณรงค์ พิมสาร, และสิริกาญจน์ ธนวุฒิพรพินิต. (2563). รูปแบบการบริหารการจัดการศึกษาโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองบัวลำภู เขต 1, 2. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์* มหาวิทยาลัย*มหามกุฏราช*วิทยาลัย, *5*(1), 26–39.https://so06.tci-thaijo.org/index.php/BSJ/article/view/242370/164733

ภารดี ธนโชติ. (2545). *การศึกษารูปแบบการปฏิบัติงานสังคมสงเคราะห์กับเด็กเร่ร่อนของกองคุ้มครองสวัสดิภาพเด็ก กรมประชาสงเคราะห์* [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:115944

วิภาดา สารัมย์. (2562). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3716

ศิรินภาวรรณ ทุมคำ. (2559). *การศึกษาสภาพปัญหาและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. http://etheses.aru.ac.th/PDF/12559 11725_11.PDF

ศิริพร ศรีขาวรส, กฤตยากร ลดาวัลย์, และ วิมลพร สุวรรณแสนทวี. (2563). การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3. *วารสารมณีเชษฐาราม มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย, 3*(2), 36-50https://so07.tci-thaijo.org/index.php/JMCR/article/view/183/155

สุชีรา ใจหวัง และ จันทรัศม์ ภูติอริยวัฒน์. (2561). การศึกษาการจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษามัธยมศึกษา เขต1. *วารสารการบริหารการศึกษามศว มหาวิทยาลัยศรีนครินทร์วิโรฒ, 15*(18), 50-61https://ejournals.swu.ac.th/index.php/EAJ/article/view/10199

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *แนวทางการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา ตามกฎกระทรวงว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพ.* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารการศึกษา.* https://data.bopp-obec.info/emis/index.php

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. (2567). *หน่วยงานภายใน.* https://rnedu.go.th/2021/กลุ่มนโยบายและแผน/

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง. (2566). *คู่มือสถานศึกษาปลอดภัยของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง.* ระนอง: ผู้แต่ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *แนวปฏิบัติการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2564.* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง.

สุชาดา คำพิทูรณ์. (2565). *การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. https://mbuisc.ac.th/mbuiscethesis/down/2565/6320440432019.pdf

สุเทพ เท่งประกิจ. (2557). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา. http://202.29.32.238/medias/การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน%20สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา%20เขต%202%20-%20สุเทพ%20เท่งประกิจ.pdf

อดิศักดิ์ ผลิตผลการพิมพ์. (2556). *วิจัยเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก*. https://www.rama.mahidol.ac.th/atrama/issue011/researchfocus?utm_source=chatgpt.com

การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Administration of Learning Resources and Environment in Schools under the Office of Prachuapkhirikhan Primary Education Service Area 2

วริศรา แก้วอินทร์[1] และรักชนกชรินร์ พูลสุวรรณนธี[2]

Waridsara Kaewin[1] and Rakchanokcharin Poonsuwannatee[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: teachtik09@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาสภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 286 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือแบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบสภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งและระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ แหล่งเรียนรู้ สิ่งแวดล้อมในโรงเรียน

Abstract

This research has two objectives: (1) To study the current condition of the management of learning resources and the environment in schools. (2) To compare the conditions of learning resource management and environment in schools. This research is quantitative research. Sample 286 including school administrators and teachers. The tools used in the research were statistical questionnaires used to analyze the data, including frequency, percentage, mean,

standard deviation, statistics, and one-way variance analysis. The results showed that (1) the current condition of the management of learning resources and environment in schools under the Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office, District 2 was at a high level. Affiliated to the Prachuap Khiri Khan Primary Education Area Office, District 2, classified by the size of the educational institution, found that the overall picture is not different. It was found that the overall difference was significantly at the level of 0.05.

Keywords: Management, learning resources, environment

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยพื้นฐานในการพัฒนาคนให้มีความรู้ความสามารถเพื่อเป็นทักษะพื้นฐานในการดำรงชีวิต ตั้งแต่อดีตจนถึงปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงพัฒนาระบบการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าที่จะนำไปสู่การพัฒนาความพร้อมของคุณภาพชีวิตทั้งต่อตนเอง ครอบครัว ชุมชน สิ่งแวดล้อม โรงเรียน สังคมบ้านเมืองและประเทศชาติ การส่งเสริมให้ภาคส่วนต่าง ๆ สร้างและพัฒนาเมืองเรียนรู้ แหล่งเรียนรู้และพื้นที่สร้างสรรค์หลากหลาย ทั้งพื้นที่กายภาพ พื้นที่เสมือนจริง โดยกำหนดมาตรการจูงใจที่เหมาะสมเพื่อให้สถาบันการศึกษา หน่วยงานราชการส่วนท้องถิ่น องค์กรพัฒนาเอกชน ภาคประชาสังคม ภาคเอกชน โดยเฉพาะผู้ประกอบการสตาร์ทอัพสร้างพัฒนาแหล่งเรียนรู้พื้นที่สร้างสรรค์ที่มีคุณภาพ มีสาระที่ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนทุกกลุ่ม ครอบคลุมทุกพื้นที่ เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสร้างโอกาสในการเรียนรู้ และใช้ประโยชน์ในการพัฒนาและแสดงศักยภาพอย่างสร้างสรรค์ อันเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างค่านิยมและพฤติกรรมการเรียนรู้ตลอดชีวิต การยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในทุกระดับและยกระดับการเรียนรู้ โดยเน้นพัฒนาคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้งการบริหารจัดการโรงเรียน ปรับระบบการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาคุณภาพครูทั้งระบบ รวมทั้งการยกระดับคุณภาพการศึกษาสู่ความเป็นเลิศในสาขาที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านและพัฒนาระบบทวิภาคีหรือสหกิจศึกษาให้เอื้อต่อการเตรียมคนที่มีทักษะให้พร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

การจัดการศึกษาจึงมีความสำคัญอย่างมากในการพัฒนาบุคคลให้มีคุณภาพเป็นผู้ที่มีความรู้ มีความพร้อม ในการปรับตัวให้เท่าทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นดังกล่าว กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนไม่ได้จำกัดเฉพาะการเรียนในห้องเรียนและครูเป็นผู้ถ่ายทอดความรู้เท่านั้น ยังรวมถึงการเรียนรู้จากนอกห้องเรียน การเรียนรู้ ที่เกิดจากสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกันไปในแต่ละพื้นที่ ทั้งที่เกิดขึ้นเองโดยธรรมชาติหรือสิ่งแวดล้อมที่บุคคลสร้างขึ้น และแน่นอนว่าสิ่งแวดล้อมที่มนุษย์สร้างขึ้นก็เป็นปัจจัยหนึ่งเช่นกันที่มีความสำคัญในการกำหนดรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตของมนุษย์เพื่อสนองความต้องการของตนเอง เท่ากับว่ามนุษย์ได้สร้างเงื่อนไขในการทำลายตนเอง ดังจะเห็นได้ว่าในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายถิ่นฐานที่อยู่และการพัฒนาทางกายภาพได้ทำลายความสมดุลของสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ส่งผลให้เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติทั่วโลกขึ้นบ่อยครั้ง สำหรับประเทศไทยเผชิญปัญหาภัยธรรมชาติหลากหลายประเภทและบ่อยครั้งมนุษย์ประสบปัญหาและได้รับอันตรายจากผลกระทบจากความเสื่อมโทรมของสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง เช่น ปัญหามลพิษทางอากาศ ปัญหาอุทกภัย ปัญหาความแห้งแล้ง ที่เป็นผลมาจากการทำลายสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มจะรุนแรงขึ้นเป็นลำดับ การจัดสภาพแวดล้อมสังคมภูมิปัญญาท้องถิ่นแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนที่มีอยู่อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพเพื่อพัฒนาผู้เรียนให้เรียนรู้เต็มตามศักยภาพ ยิ่งในยุคสังคมไร้พรมแดน ผู้เรียนต้องมีการเรียนรู้ตลอดเวลาทั้งในและนอกห้องเรียนเพื่อให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วส่งผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อผู้เรียนทุกคน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมนั้นเป็นหน้าที่ของทุกๆฝ่ายที่ต้องร่วมมือกัน ซึ่งผู้ที่มีบทบาทอย่างมากในการดำเนินการ คือผู้บริหาร เนื่องจากผู้บริหารเป็นบุคคลสำคัญในการวางแผน ตรวจสอบ ติดตาม และแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ซึ่งสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังมีการวางแผนเพื่อพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในสถานศึกษาไม่ครอบคลุมทั้งระบบ ไม่เป็นไปตามแผนที่วางไว้ การบริหารงานยังขาดประสิทธิภาพการใช้แหล่งเรียนรู้ของครูและนักเรียนยังไม่มีความต่อเนื่องขาดการติดตามและการประเมินผล ซึ่งส่งผลต่อการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนด การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดี ปลอดภัย ปราศจากสิ่งรบกวนทางกายภาพ เคมี ชีวภาพ และเออร์กอนอมิคส์ ถือได้ว่าเป็นภารกิจที่โรงเรียนต้องรับผิดชอบ โดยเริ่มจากการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมให้เป็นระบบ วางแผนการใช้แหล่งเรียนรู้และการจัดการสิ่งแวดล้อมต้องจัดตั้งบุคลากรรับผิดชอบดูแล มีการควบคุมกำกับและติดตาม ประเมินผลการใช้แหล่งเรียนรู้และดูแลรักษาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งแสวงหาแหล่งเรียนรู้ใหม่ที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน จึงจะทำให้การจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้ผู้เรียนเกิดความกระตือรือร้นในการเรียนรู้จากการปฏิบัติจริง รู้จักคิด ศึกษาค้นคว้าเพิ่มเติมมีความเข้าใจบทเรียนดีขึ้น มีความสนุกสนาน มีความสุขในการเรียน โดยใช้แหล่งเรียนรู้และการจัดการสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน จะเห็นได้ว่าแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการเรียนรู้ของผู้บริหารสถานศึกษาอีกทางหนึ่งด้วย เนื่องจากกระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้โรงเรียนส่งเสริม พัฒนาแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้เอื้อต่อการเรียนรู้ของผู้เรียนให้มีอยู่อย่างพอเพียงและมีประสิทธิภาพเพราะโรงเรียนเป็นผู้รับผิดชอบในการจัดการศึกษา ผู้บริหารควรมีความพร้อมในด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมเพื่อสามารถนำมาใช้จัดการเรียนการสอนสำหรับผู้เรียนต่อไป (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2551)

โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีเขตพื้นที่บริการ 4อำเภอ ได้แก่ อำเภอหัวหิน อำเภอปราณบุรี อำเภอสามร้อยยอดและอำเภอกุยบุรีประกอบไปด้วย 89 โรงเรียนชุมชนมีลักษณะเป็นชุมชนชนบทกึ่งเมือง ประชากรส่วนใหญ่ประกอบอาชีพค้าขาย ทำงานโรงงาน ทำการประมง ทำไร่ ทำสวนและรับจ้างทั่วไป เด็กเล็กส่วนใหญ่อาศัยอยู่กับปู่ ย่า ตา ยาย ผู้ปกครองส่วนใหญ่ต้องไปทำงานต่างถิ่น การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนบางแห่งยังไม่เอื้อต่อการเรียนรู้เนื่องจากได้รับการจัดสรรงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการของสถานศึกษา ซึ่งเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้

สถานศึกษาต้องแบกรับภาระเหล่านี้ ทำให้การบริหารจัดการไม่ดีเท่าที่ควรและอยู่ในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมของแต่ละโรงเรียนย่อมมีความแตกต่างกัน แต่ก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันที่จะส่งเสริมให้ผู้เรียนพัฒนาการเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพจึงสมควรได้รับการปรับปรุงและพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในสถานศึกษาเป็นอย่างยิ่ง ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยคาดหวังว่าผู้บริหารสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องนำผลการวิจัยที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการปรับปรุง พัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่สังกัด ให้มีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผลสูงสุดต่อการบริหารจัดการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบสภาพการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตำแหน่ง ระดับการศึกษาและขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการ

เบญจพร วาทีกานท์ (2559) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึงงานบริหารการศึกษาที่ผู้บริหารโรงเรียนจะต้องดำเนินการวางแผนจัดการและควบคุม เพื่อพัฒนาศักยภาพของนักเรียนทั้งร่างกาย อารมณ์ สังคมและสติปัญญาให้มีความรู้ความสามารถเป็นบุคคลที่พร้อมเผชิญกับโลกแห่งความเป็นจริงอย่างมีคุณภาพตามเป้าหมายและนโยบายของประเทศ ชวบดินทร์ อิทธิพงศ์เดช (2560) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง การทำกิจกรรมร่วมกันระหว่างคนในองค์กร การวางแผนพัฒนา การควบคุมดูแล โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ร่วมกันเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายของงานที่กำหนดไว้ บุณรดา ชัยบุญเรือง (2560) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึงการบริหารงานภายในองค์กรโดยการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการจัดการกระบวนการบริหารงานให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีการทำงานร่วมกันระหว่างบุคคลภายในองค์กรอย่างมีระบบมีแบบแผน มีเป้าหมายร่วมกัน โดยใช้ทรัพยากรและปัจจัยในการบริหารงานให้เกิดความคุ้มค่าและเกิดประโยชน์ต่อองค์กรที่สุดภายใต้การนำของผู้บริหาร อุณารัตน์ เสมามิ่ง (2560) ได้ให้ความหมายว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปใช้ศาสตร์และศิลป์ร่วมมือกันดำเนินภารกิจต่าง ๆ เพื่อให้ภารกิจนั้นบรรลุวัตถุประสงค์อย่างใดอย่างหนึ่งหรือหลายอย่างที่บุคคลร่วมกันกำหนดพัฒนาการทำงานของบุคคลในองค์กรเพื่อให้เกิดการบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและ

ประสิทธิผล โดยมุ่งเน้นให้หน่วยงานหรือองค์กรนั้นทำงานอย่างเต็มความสามารถมีระบบและนำมาซึ่งความสำเร็จลุล่วงในการปฏิบัติงาน การยอมรับจากบุคคลภายในและนอกองค์กรสร้าง สรุปได้ว่า การบริหารจัดการจำเป็นต้องมีในทุกองค์กร และมีกิจกรรมที่ทำร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไป ทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารสถานศึกษากับบุคลากร เพื่อบรรลุเป้าหมาย บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้และเกิดประโยชน์สูงสุดกับสถานศึกษา ซึ่งเกี่ยวข้องกับ ครู นักเรียน การเรียนการสอนโดยการกำหนดแผนวิธีการ ดำเนินการร่วมกันปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบระเบียบ เพื่อในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่า ทั้งคน เวลาและทรัพย์สินอื่น ๆ ต้องคำนึงถึงโรงเรียนเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

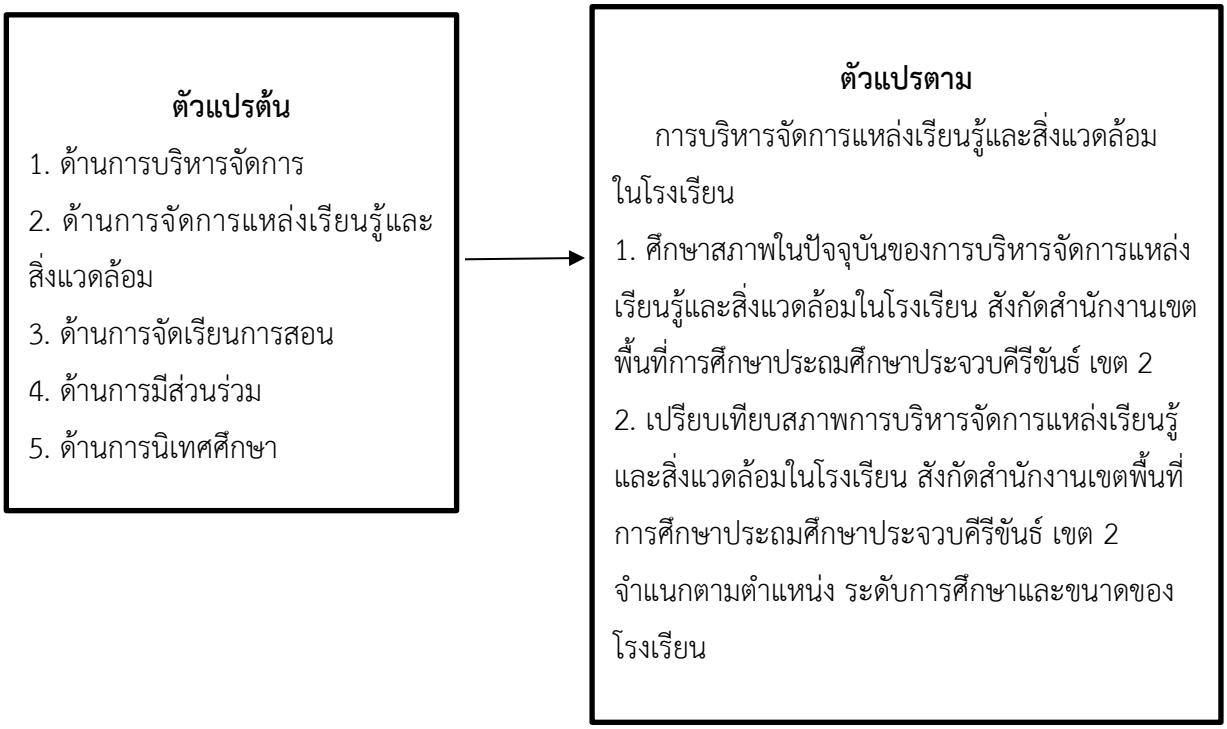

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,009 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 286 คน จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 จากนั้นดำเนินการสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้ ตอนที่ 1

แบบสอบถามเกี่ยวกับ ข้อมูลทั่วไป ของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย สถานภาพตำแหน่ง ระดับการศึกษา และขนาดของโรงเรียน ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพที่เป็นอยู่จริงและสภาพที่ควรจะเป็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม 3) ด้านการจัดการเรียนการสอน 4) ด้านการมีส่วนร่วม 5) ด้านการนิเทศศึกษา มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert) ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open Ended) เกี่ยวกับสภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 2 ข้อ ประกอบด้วย 1) สภาพปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน 2) แนวทางแก้ไขปัญหาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าเท่ากับ 1.00 จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.955 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้ 1) การเก็บรวบรวบข้อมูลผู้วิจัยประสานกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถาม ระหว่างวันที่ 25 ตุลาคม ถึง 29 พฤศจิกายน 2567 แจกแบบสอบถาม Google From เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 286 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 286 ชุด (ร้อยละ 100) 2) การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์โดยการทดสอบค่าที (Independent Samples t - test) กำหนดค่าสถิติที่ระดับนัยสำคัญ .05 และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นครูผู้สอน จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 90.90 เป็นผู้บริหารสถานศึกษา รองผู้อำนวยการสถานศึกษา รักษาราชการแทน จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 9.10 จบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 63.30 จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 36.70 ทำงานอยู่ในสถานศึกษาขนาดกลางมาก

ที่สุด จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 43.40 รองลงมาคือโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 ตามลำดับ (2) สภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน พบว่าด้านการจัดเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูง ($\bar{X}$ = 4.57) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.56) และด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.54) ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ($\bar{X}$ = 4.52) ส่วนสภาพที่ควรจะเป็นของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 ด้าน พบว่าด้านการจัดเรียนการสอนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 5.00) รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.98) และด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ($\bar{X}$ = 4.76) ตามลำดับ ส่วนด้านการบริหารจัดการมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ($\bar{X}$ = 4.60) ส่วนผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเกี่ยวกับสภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามตำแหน่ง พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 แต่เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม และด้านการจัดการเรียนการสอน ไม่แตกต่างกัน

ผลการศึกษาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้ศึกษาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัยที่กำหนด ดังนี้

1. สภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการจัดเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือด้านการมีส่วนร่วมและด้านการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เนื่องจากการจัดการเรียนการสอนในปัจจุบันมีการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้ให้ทันสมัย เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และตอบสนองความต้องการของนักเรียนแต่ละคน รวมถึงการประยุกต์ใช้ทรัพยากรและแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเหมาะสมในขณะเดียวกัน การมีส่วนร่วมของชุมชน ผู้ปกครองและบุคลากรในโรงเรียนถูกส่งเสริมอย่างต่อเนื่องผ่านการจัดกิจกรรมที่สร้างการมีส่วนร่วม ทั้งในด้านการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมภายในโรงเรียน รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรเพื่อเพิ่มคุณภาพการเรียนการสอน สภาพดังกล่าวสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรพงษ์ หิมะนันท์ (2550) ที่ระบุว่าการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนควรเน้นการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า มีระบบบริหารจัดการที่ชัดเจนและสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ ดวงพร ปวงมาลา (2557) ที่กล่าวว่าแหล่งเรียนรู้ที่ดีควรเป็นแหล่งข้อมูลข่าวสารและกิจกรรมที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างกว้างขวางช่วยให้ผู้เรียนเกิดความใฝ่รู้และพัฒนาศักยภาพของตนเองอย่างยั่งยืน โดยแนวทางการบริหารจัดการที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเรียนการสอน การมีส่วนร่วมและการพัฒนาแหล่ง

เรียนรู้จะช่วยเสริมสร้างคุณภาพการศึกษาในโรงเรียนให้มีมาตรฐานสูงขึ้นและสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชุมชนโดยรวม

2. สภาพในปัจจุบันของการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษาพบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันแต่เมื่อพิจารณาตามตำแหน่งและระดับการศึกษา พบว่าโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 ทั้งนี้เป็นผลมาจากลักษณะการบริหารจัดการที่เน้นความสำคัญของตำแหน่งและระดับการศึกษาของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อมุมมองแนวทางปฏิบัติและความสามารถในการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น ผู้บริหารในสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กมักจะต้องรับผิดชอบหลายหน้าที่ในเวลาเดียวกันในขณะที่สถานศึกษาขนาดใหญ่สามารถจัดสรรบทบาทหน้าที่ได้อย่างชัดเจนขึ้น นอกจากนี้ระดับการศึกษาของบุคลากรยังส่งผลต่อความสามารถในการวางแผนและพัฒนาแหล่งเรียนรู้ บุคลากรที่มีระดับการศึกษาสูงอาจมีความรู้และประสบการณ์ที่ช่วยในการสร้างสรรค์กระบวนการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนได้ดีกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ หิมะนันท์ (2550) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการบริหารงานแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมว่าควรอาศัยแนวทางการบริหารที่เหมาะสมกับขนาดของสถานศึกษาโดยการจัดสรรทรัพยากรและบทบาทหน้าที่อย่างชัดเจนเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงาน เบญจพร วาทีกานท์ (2559) ที่ระบุว่าการบริหารงานด้านการศึกษาเน้นการปรับกระบวนการบริหารให้เหมาะสมกับเป้าหมายและลักษณะเฉพาะขององค์กร ซึ่งรวมถึงการพัฒนาบุคลากรในทุกระดับให้มีความรู้ความสามารถในการจัดการสิ่งแวดล้อมเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับกับผลงานวิจัยของดวงพร ปวงมาลา (2557) ที่เสนอว่าแหล่งเรียนรู้ควรได้รับการพัฒนาโดยคำนึงถึงลักษณะเฉพาะของแต่ละโรงเรียน และควรสนับสนุนให้ผู้บริหารและครูมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์นวัตกรรมที่เหมาะสมกับบริบทของตน โดยการจัดการที่แตกต่างตามตำแหน่งและระดับการศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการออกแบบนโยบายและกระบวนการบริหารที่ตอบสนองต่อความต้องการและศักยภาพของบุคลากรในแต่ละกลุ่ม เพื่อให้สามารถบรรลุเป้าหมายด้านการพัฒนาคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. สภาพปัญหาและแนวทางแก้ไขปัญหาเกี่ยวกับการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สรุปได้ว่าการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนต้องอาศัยการวางแผนที่รอบคอบและการดำเนินงานที่สอดคล้องกับบริบทของปัญหา การสร้างระบบที่ชัดเจน การพัฒนาทรัพยากรและการสร้างความร่วมมือจากทุกภาคส่วนคือหัวใจสำคัญที่จะช่วยให้โรงเรียนสามารถก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน ทั้งนี้เนื่องจากปัญหาที่พบในปัจจุบัน ได้แก่ การขาดแหล่งเรียนรู้ที่ทันสมัย การจัดการสิ่งแวดล้อมที่ไม่ตอบสนองต่อการเรียนรู้ของนักเรียน และการขาดการมีส่วนร่วมจากชุมชนและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง นอกจากนี้ระบบการประเมินผลและติดตามผลยังไม่ชัดเจนทำให้การพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมดำเนินไปอย่างล่าช้า แนวทางแก้ไขจำเป็นต้องเน้นการสร้างระบบที่ชัดเจน เช่นการจัดทำแผนบริหารที่ครอบคลุมทุกด้าน การพัฒนาทรัพยากรทั้งบุคคลและสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมจากชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ โดยการจัด

กิจกรรมที่เชื่อมโยงความร่วมมือเช่น การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ในท้องถิ่นและการใช้ภูมิปัญญาชุมชน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุรพงษ์ หิมะนันท์ (2550) ที่กล่าวถึงการบริหารงานด้านแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมว่า การวางแผนที่ดีและการบริหารจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างเหมาะสมคือปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของดวงพร ปวงมาลา (2557) ที่ระบุว่าแหล่งเรียนรู้ที่ดีควรสร้างความใฝ่รู้ให้กับผู้เรียนและส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านกระบวนการที่สอดคล้องกับบริบทของชุมชนและสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2551) ที่แนะนำว่า การบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ควรครอบคลุมทุกมิติตั้งแต่การจัดหาทรัพยากร การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ไปจนถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ดังนั้นการพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ เพื่อให้การบริหารจัดการตอบสนองต่อความต้องการของโรงเรียนนักเรียนและชุมชนอย่างแท้จริงและนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามที่ผู้วิจัยได้เสนอแนะอภิปรายแล้วนั้น ปรากฏว่ามีประเด็นที่สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนางานและสามารถนำประเด็นของการศึกษาไปปรับปรุงการทำวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้ (1) ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ 1.1) ปรับปรุงระบบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จัดทำระบบการติดตามและประเมินผลที่ชัดเจน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและบุคลากรในโรงเรียน 1.2) ส่งเสริมการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ นำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เช่นการพัฒนาอุปกรณ์สื่อการเรียนการสอนให้ทันสมัยและการจัดกิจกรรมที่ดึงดูดความสนใจของนักเรียน 1.3) สร้างความร่วมมือกับชุมชนใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการสร้างความร่วมมือระหว่างโรงเรียน ชุมชนและภาคส่วนต่าง ๆ ในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ โดยเฉพาะการใช้ภูมิปัญญาท้องถิ่นและทรัพยากรชุมชน 1.4) พัฒนาบุคลากรด้านการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้จัดการอบรมและพัฒนาความรู้ให้แก่ผู้บริหาร ครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อเสริมสร้างศักยภาพในการจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อม 1.5) บูรณาการแหล่งเรียนรู้กับการเรียนการสอนนำผลการวิจัยมาใช้ในการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในชีวิตประจำวันของนักเรียน (2) ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป 2.1) วิจัยในประเด็นที่เน้นการเชื่อมโยงระหว่างแหล่งเรียนรู้กับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนในระดับชั้นหรือกลุ่มสาระการเรียนรู้เฉพาะ 2.2) ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ เพื่อหาแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมในแต่ละบริบท 2.3) วิจัยผลกระทบของการพัฒนาแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพฤติกรรมของนักเรียนในระยะยาว 2.4) ศึกษาการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้ เช่น การใช้แหล่งเรียนรู้ออนไลน์และการใช้สื่อดิจิทัลในกระบวนการเรียนการสอน 2.5) พัฒนางานวิจัยที่มุ่งเน้นการสร้างแบบจำลองหรือโมเดลการบริหารจัดการแหล่งเรียนรู้และสิ่งแวดล้อมที่สามารถปรับใช้ได้ในบริบทของโรงเรียนต่าง ๆ

บรรณานุกรม

ชวบดินทร์ อิทธิพงศ์เดช. (2560). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของบุคลากรสังกัดที่ว่าการอำเภอวัฒนานคร จังหวัดสระแก้ว* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=511314&query

ดวงพร ปวงมาลา. (2557). *การใช้แหล่งเรียนรู้ในชุมชนของครูในสถานศึกษาของศูนย์เครือข่ายสถานศึกษาอำเภอเถิน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเนชั่น.

บุณรดา ชัยบุญเรือง. (2560). *ถอดบทเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการการจัดการเรียนการสอนระดับปฐมวัยประยุกต์ตามแนววอลดอร์ฟกรณีศึกษาโรงเรียนเชียงรายปัญญานุกูล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=459535&query=%BA%D8%B3%

เบญจพร วาทีกานท์. (2559). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ กรุงเทพฯ.

สุรพงษ์ หิมะนันท์. (2550). แนวทางในการบริหารงานอาคารสถานที่และสิ่งแวดล้อมของโรงเรียนในเขตพื้นที่การศึกษาแม่ฮ่องสอน เขต 1 [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1724

อุณารัตน์ เสมามิ่ง. (2560). การบริหารจัดการสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง กรณีศึกษาโรงเรียนเซนต์ยอแซฟกาฬสินธุ์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่กาฬสินธุ์ เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=479736&query=%CD%D8%B3%D2%C3

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

The Relationship between Academic Administrations and Parental Participation in Educational Management of school under Phoppra municipal office in Tak.

ณิชารัศม์ อัคราภิญโญวัฒน์[1] และวิรัตน์ มณีพฤษ์[2]

Nicharas Akkaraphibyowat[1] and Wirat Maneephurek[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Mayya2nicharas2567@gmail.com

บทคัดย่อ

วิจัยครั้งนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 467 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 231 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นแบบประเมิน เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็นสองตอน ซึ่งทั้งสองตอนมีตอนละ 35 ข้อ และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับเท่ากับ 1.00 ตอนที่ 1 แบบประเมินการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบประเมินการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก (2) ด้านการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหาร งานวิชาการ การมีส่วนร่วม

Abstract

This research aims to: (1) analyze the level of academic administration in schools under the jurisdiction of the Pobpra Subdistrict Municipality, Tak Province; (2) analyze the level of parental involvement in the education management of schools under the jurisdiction of the Pobpra Subdistrict Municipality, Tak Province; and (3) study the relationship between academic

administration and parental involvement in education management. This study employs a quantitative research approach. The research population comprises school administrators, teachers, and parents from the Pobpra Subdistrict Municipal Kindergarten School in the academic year 2024, totaling 467 individuals. The sample group consists of 231 participants. The research instrument is a questionnaire in the form of a 5-point Likert scale, consisting of one set divided into two sections, with 35 items in each section. The reliability of the questionnaire was measured at 1.00. Section 1 focuses on the evaluation of academic administration in schools, while Section 2 evaluates parental involvement in the education management of schools. The research findings are as follows: (1) The overall level of academic administration in schools, as well as each specific aspect, was rated at a high level of agreement. (2) The overall level of parental involvement in education management, as well as each specific aspect, was rated at the highest level. (3) There is a significantly positive high-level relationship between academic administration and parental involvement in education management at the 0.05 statistical significance level.

Keywords: Administration, academic affairs, involvement

บทนำ

มนุษย์กับการศึกษาเป็นสิ่งที่คู่กันเนื่องจากการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญที่จะพัฒนามนุษย์ให้มีการพัฒนาศักยภาพจนเกิดความเจริญก้าวหน้า และการศึกษา ซึ่งผลของการศึกษาของมนุษย์ทำให้เกิดการค้นพบสิ่งใหม่ ๆ และสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ ดังนั้นการศึกษาจึงเป็นหัวใจสำคัญของมนุษย์ เนื่องจากแต่ก่อนมนุษย์ต้องดิ้นรนเพื่อให้มีชีวิตอยู่รอดจึงจำเป็นต้องอาศัยความรู้ต่าง ๆ โดยมีการเรียนรู้เพื่อสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมได้ จากนั้นจึงมีการถ่ายทอดความรู้จากรุ่นสู่รุ่นจนกลายเป็นการศึกษา (จักรพรรณ วงศ์พรพวัณ, 2558) ในยุคปัจจุบันโลกก้าวสู่ยุคโลกาภิวัตน์การเปลี่ยนแปลงที่ก่อให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านเศรษฐกิจ ด้านเทคโนโลยี การพัฒนามนุษย์ให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์นั้นจะต้องพัฒนาทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา อารมณ์ และสังคม ซึ่งทางกระทรวงศึกษาธิการได้คำนึงถึงคุณภาพของประชาชนโดยมุ่งหวังการยก ระดับการศึกษาให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ และเสมอภาคอย่างทั่วถึงโดยมีการกระจายอำนาจจากส่วนกลางไปยังเขตพื้นที่ สถานศึกษา และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้เกิดการบริหารได้อย่างคล่องตัว และสะดวกต่อการบริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน และประชาชน

การบริหารจัดการในสถานศึกษาเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาในการอำนวยการส่งเสริม สนับสนุน ประสานงาน นิเทศ ติดตาม ตรวจสอบ และพัฒนาปรับปรุงการดำเนินการต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา ให้มีประสิทธิภาพสอดคล้องกับนโยบายเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา และส่งเสริมการ

ทำงานเป็นนิติบุคคลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานของรัฐได้จัดทำขอบข่ายภารกิจการบริหาร และจัดการสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปโดยเฉพาะอย่างยิ่งการบริหารงานวิชาการเป็นการบริหารจัดการทางด้านวิชาการทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ได้แก่ การพัฒนาสาระหลักสูตรสถานศึกษา การพัฒนาหลักสูตรท้องถิ่น การวางแผนด้านงานวิชาการ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลประเมินผล การวิจัยเพื่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษา การส่งเสริมแหล่งการเรียนรู้แหล่งใหม่ การนิเทศการศึกษา การแนะแนว การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา การส่งเสริมชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ การประสานความร่วมมือ

การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ และมีประสิทธิภาพให้กับประชาชนทุกคนต้องอาศัยการมีส่วนร่วมกับทุกภาคส่วน เนื่องจากรัฐต้องใช้ทรัพยากรจำนวนมากในการจัดการศึกษาที่ต้องครอบคลุมความต้องการของทุกกลุ่มเป้าหมายโดยรูปแบบวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสนองความต้องการ และความจำเป็นของแต่ละบุคคล รัฐจึงให้ความสำคัญ และสนับสนุนการมีส่วนร่วมของบุคคลในครอบครัวชุมชนหน่วยงานภาครัฐ และเอกชน ซึ่งผู้ปกครองนั้นเป็นสถาบันครอบครัวที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนมากที่สุดจะได้รับการส่งเสริมให้เข้าร่วมจัดการศึกษาและสนับสนุนการจัดการศึกษาในรูปแบบต่าง ๆ เพื่อสร้างประโยชน์ให้แก่สังคมในอนาคตจะเห็นได้ว่าคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษานั้นส่วนหนึ่งมาจากความร่วมมือของผู้ปกครองที่คอยสนับสนุนสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมคุณภาพผู้เรียน และพัฒนาประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐาน จึงทำให้การประกันคุณภาพเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ และประสบผลสำเร็จในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานในการศึกษาของชาติ (ประทุมพร น้อยทู และกุลชลี จงเจริญ, 2561) ซึ่งดำเนินการของสถานศึกษาภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก มุ่งเน้นให้มีการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้ควบคู่กับคุณธรรมตามกรอบของนโยบายมีความพร้อมในการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานและมีประสิทธิภาพให้แก่ผู้เรียนมีการประสานความร่วมมือจากทุกฝ่ายโดยจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายกล่าว คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง และชุมชน โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ปกครองนั้นเป็นบุคคลสำคัญที่ใกล้ชิดกับผู้เรียน และเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนจึงทราบถึงความต้องการของชุมชน และการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สอดคล้องกับชุมชนได้เป็นอย่างดี

อย่างไรก็ตามแม้ว่ารัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนโดยเฉพาะผู้ปกครองที่ใกล้ชิดกับผู้เรียนได้เข้ามามีส่วนร่วม แต่ในทางปฏิบัติที่ผ่านมาพบว่าผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในสถานศึกษาน้อยมาก ซึ่งโดยมากพบว่าผู้ปกครองเข้ามามีบทบาทในด้านการระดมทรัพยากร เช่น การบริจาคเงิน และการบริจาควัสดุสิ่งของต่าง ๆ มากกว่าการร่วมคิดร่วม และร่วมตัดสินใจร่วมกับทางสถานศึกษา รวมไปถึงการกล่าวถึงปัญหาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาได้หลายประการได้แก่ ประการแรก คือ ผู้ปกครองส่วนใหญ่คิดว่าการจัดการศึกษาในสถานศึกษานั้นเป็นหน้าที่หลักของสถานศึกษา และครูจึงยกหน้าที่ในการให้ความรู้ และดูแลผู้เรียนให้กับสถานศึกษา และครู เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนเป็นคนที่มีความรู้น้อยมีเวลาน้อยทำให้ทางผู้บริหาร และครูไม่ได้ถามความคิดเห็นด้านต่าง ๆ จึงทำให้สถานศึกษาได้

ดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ เอง ประการที่สอง คือ สภาพสังคมส่วนมากของผู้เรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก เป็นสังคมที่มีชนเผ่า(ม้ง) ชาติพันธ์(กะเหรี่ยง) และต่างด้าว(พม่า) เป็นจำนวนมาก เนื่องจากพื้นที่ของอำเภอพบพระติดกับชายแดนไทย-พม่า และจังหวัดตากก็เป็นพื้นที่มีชาวเขาเผ่าต่าง ๆ อาศัยอยู่มากมายอีกทั้งสภาพครอบครัวยังเป็นครอบครัวเดี่ยวประกอบอาชีพใช้แรงงาน เกษตรกรรมทำให้ผู้ปกครองไม่มีเวลาที่จะดูแลผู้เรียนรวมไปถึงผู้ปกครองไม่สามารถสื่อสารกับคุณครูได้โดยตรง เนื่องจากภาษาที่ใช้สื่อสารไม่ตรงกันรวมไปถึงภาษาถิ่นต่าง ๆ และไม่สามารถเข้าถึงกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาที่จัดขึ้นได้เป็นส่วนใหญ่ทำให้ขาดการติดต่อ และรับรู้ข่าวสารจากสถานศึกษา ดังนั้นทางผู้ปกครองจึงเข้ามามีส่วนร่วมกับทางสถานศึกษาค่อนข้างน้อย และประการสุดท้าย คือ สถานศึกษาหวังเพียงให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนทางด้านการระดมทรัพยากรโดยที่สถานศึกษาไม่ได้ทำสิ่งใดในการพัฒนาชุมชนด้านอื่นนอกจากการให้การศึกษาแก่ผู้เรียนในชุมชนจะเห็นได้ว่าทางสถานศึกษาไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมากเท่าที่ควรในด้านการร่วมเรียนรู้ และร่วมแสดงความสามารถที่หลากหลาย

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่าแม้รัฐบาลจะมีนโยบายส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในสถานศึกษา แต่ในทางปฏิบัติพบว่าผู้ปกครองมีส่วนร่วมน้อย โดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นการสนับสนุนทรัพยากร เช่น การบริจาคเงินและสิ่งของมากกว่าการมีส่วนร่วมในการคิด และตัดสินใจร่วมกับสถานศึกษา สาเหตุสำคัญ ได้แก่ สาเหตุที่หนึ่ง ความเข้าใจบทบาทที่ผิดพลาดของผู้ปกครองมองว่าการจัดการศึกษาเป็นหน้าที่ของครู และสถานศึกษาเพียงฝ่ายเดียว เนื่องจากผู้ปกครองบางส่วนมีความรู้น้อย และสถานศึกษาไม่ได้เปิดรับความคิดเห็นจากผู้ปกครอง สาเหตุที่สอง สภาพสังคมและวัฒนธรรมในพื้นที่อำเภอพบพระ จังหวัดตาก ซึ่งมีประชากรส่วนมากเป็นชนเผ่าต่าง ๆ และแรงงานต่างด้าว ผู้ปกครองมักประสบปัญหาด้านภาษา และมีสภาพครอบครัวเป็นครอบครัวเดี่ยวและขาดแคลนเวลาในการดูแลนักเรียนเนื่องจากต้องประกอบอาชีพรับจ้าง และสาเหตุที่สาม การบริหารที่เน้นการระดมทรัพยากรสถานศึกษาเน้นให้ผู้ปกครองสนับสนุนทรัพยากร โดยขาดการส่งเสริมบทบาทอื่น ๆ เช่น การร่วมแสดงความเห็น หรือพัฒนาชุมชนในด้านอื่น ๆ สถานศึกษายังไม่ได้เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง และชุมชนเข้ามามีบทบาทหลากหลายอย่างเพียงพอ ซึ่งเป็นอุปสรรคต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างแท้จริง

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการ

ชลธิชา ศรีวัฒนา (2566) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การจัดการที่มุ่งเน้นการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความรู้และศักยภาพของผู้เรียนให้สามารถปรับตัวในสังคมที่เปลี่ยนแปลง

สุพัตรา วิสุทธิกุล (2566) ได้กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ คือ การจัดการที่ครอบคลุมทุกด้านของการจัดการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาหลักสูตร การส่งเสริมการเรียนรู้ และการวัดผล เพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

รัตนาภรณ์ จิตต์ปลื้ม (2566) ได้ศึกษาผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องมีส่วนเป็นพลังสำคัญในการจัดการศึกษา ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพ และการดำเนินการตามแผนพัฒนาการศึกษาให้เป็นไปตามเป้าหมายสูงสุดสำหรับนักเรียนเป็นเรื่องสำคัญอย่างยิ่งจึงจำเป็นต้องให้โอกาสแก่นักเรียนที่โรงเรียนได้ทำได้เต็มที่ให้ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการเรียนการสอน จากการศึกษา พบว่า เพศ วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาของผู้ปกครองที่แตกต่างกันในการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องแนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2 ผลการวิจัยปรากฏดังนี้ 1) ตัวชี้วัด และองค์ประกอบของการบริหารงานวิชาการมีความสอดคล้องโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การบริหารงานวิชาการในสภาพปัจจุบันภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และสภาพพึงประสงค์ในการบริหารงานวิชาการโดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนที่วิธีปฏิบัติที่ดี พบว่า มีการวิเคราะห์หลักสูตรให้สอดคล้องกับความต้องการของชุมชน โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญมีการนิเทศติดตาม พัฒนาครูด้านการวัดผลประเมินผลอยู่เสมอ วิเคราะห์เป็นรายบุคคลเพื่อให้ผลการเรียนไปในทางเดียวกัน

นำผลการวัดและประเมินผลมาพัฒนา และปรับปรุงส่งเสริมให้ครูทำวิจัย ผลิตสื่อและนวัตกรรมทางการศึกษาจัดงบให้เพียงพอต่อการพัฒนาแหล่งเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ และทันสมัยตามความต้องการของผู้เรียน 4) แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก การบริหารงานวิชาการมี 8 ด้าน ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) การนิเทศการศึกษา 6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้

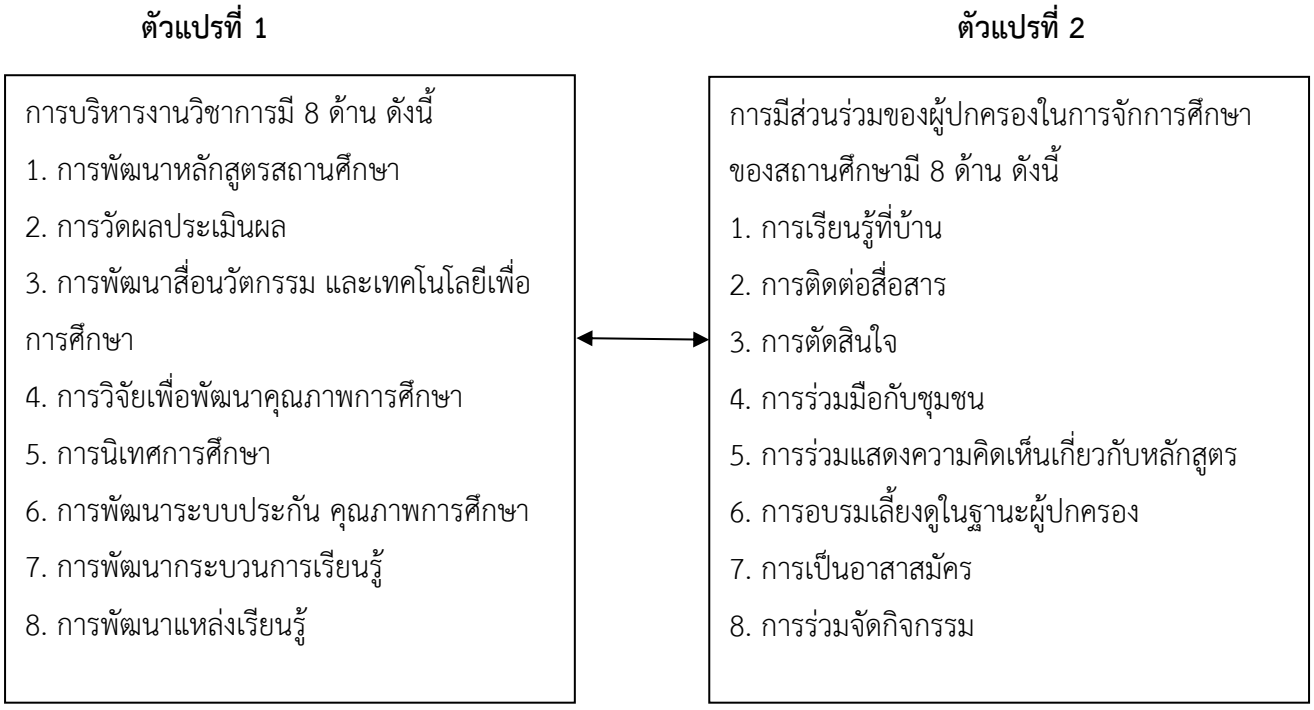

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 467 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 231 คน กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของ (Krejcie, and Morgan, 1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ แบบวัดความคิดเห็นการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษากับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระจำนวนหนึ่งฉบับ แบ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก จำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็น 8 ด้าน ประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบล พบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตากจำนวน 35 ข้อ แบ่งเป็น 8 ด้าน ประเมินค่า 5 ระดับ (Rating scale)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามลำดับขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับงานบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อวิเคราะห์สังเคราะห์ แล้วสรุปเป็นนิยาม และสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย

2. เลือกใช้เทคนิคในการวัดครั้งนี้เลือกเทคนิคการวัดเจตคติที่เป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

3. สร้างข้อคำถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา โรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จำนวน 35 ข้อ และข้อคำถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนอนุบาลเทศบาลตำบลพบพระ อำเภอพบพระ จังหวัดตาก สังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จำนวน 35 ข้อ ตามนิยามศัพท์ที่ได้จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นทั้งหมดมาปรับปรุงภาษาให้อ่านง่าย เข้าใจง่ายแล้วจัดเรียงข้อความตามรูปแบบของการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถามรายข้อนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษา และกรรมการที่ปรึกษาผู้เชี่ยวชาญด้านวิทยานิพนธ์ และค้นคว้าอิสระเพื่อให้ได้คำแนะนำ หรือแนวทางแก้ไข แล้วนำแบบทดสอบความตรงของคำถามหลายข้อไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิ/ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ลงความเห็น จากนั้นนำข้อมูลที่ได้หาค่าความตรงเชิงเนื้อหาของคำถามรายข้อด้วยวิธีการหาค่าดัชนี IOC (Index for item - Object Conruence) โดยนำคะแนนของผู้ทรงคุณวุฒิหรือผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน มาหาค่าเฉลี่ยรายข้อแล้วคัดเลือกข้อที่มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ .50 ขึ้นไป แล้วนำไปใช้สร้างแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาและการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา ได้ข้อคำถามที่ใช้แบบแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจำนวน 35 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.6 ถึง 1.00 และได้ข้อคำถามที่ใช้สอบผู้มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาจำนวน 35 ข้อ มีค่าดัชนี IOC ตั้งแต่ 0.8 ถึง 1.00

5. นำข้อคำถามที่คัดเลือกไว้ตามข้อ 4. มาสร้างเป็นแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา และการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการการศึกษา โดยจัดเรียงข้อคำถามตามลำดับของตัวแปรแล้วนำไปทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน นำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาค่าอำนาจจำแนกรายข้อโดยวิธีหาค่าค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันระหว่างคะแนนรายข้อกับคะแนนรวมทั้งฉบับ (item-Total Correlation) ได้ข้อคำถามที่ใช้สอบถามการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาจำนวน 35 ข้อ มีอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .42 ถึง .87 และได้ข้อคำถามที่ใช้แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการการศึกษาจำนวน 35 ข้อ มีค่าอำนาจจำแนก (r) ตั้งแต่ .40 ถึง .83

6. นำข้อคำถามที่หาอำนาจจำแนกแล้วมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นโดยวิธีการโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) (Cronbach,1990) ได้ค่าเท่ากับ 0.98

7. นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไปเพื่อนำผลมาวิเคราะห์ตามวัตถุประสงค์ และสมมุติฐานการวิจัยต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา ครู และผู้ปกครองเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 231 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามจำนวน 231 ฉบับ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล และสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และวิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการการบริหารงานวิชาการทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา 2) การวัดผลประเมินผล 3) การพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา 5) นิเทศการศึกษา 6) การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษา 7) การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ 8) การพัฒนาแหล่งเรียนรู้ และวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้ง 8 ด้าน ได้แก่ 1) การเรียนรู้ที่บ้าน 2) การติดต่อสื่อสาร 3) การตัดสินใจ 4) การร่วมมือกับชุมชน 5) การร่วมแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับหลักสูตร 6) การอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครอง 7) การเป็นอาสาสมัคร 8) การร่วมจัดกิจกรรม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก

ผลการววิเคราะห์ข้อมูลด้านการบริหารงานวิชาการ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.54 S.D. = 0.29)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.52, S.D. = 0.30)

การศึกษา พบว่า การบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษา โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกอยู่ในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยได้ดังนี้

ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา และการพัฒนาแหล่งเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันสูงมากกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้มีความสัมพันธ์กันสูงมากกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการนิเทศการศึกษามีความสัมพันธ์กันสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

การพัฒนาระบบประกันคุณภาพการศึกษามีความสัมพันธ์กันสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ด้านการวัดผลประเมินผลมีความสัมพันธ์กันสูงกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก มีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัยระดับการบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการสร้างความเข้มแข็งของการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยมีการเน้นกิจกรรมด้านการเรียนการสอน และการปฏิบัติงานในห้องเรียนของครู เนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในโรงเรียน โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอนซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษา และเป็นเครื่องชี้ความสำเร็จรวมถึงความสามารถของผู้บริหาร ซึ่งกลยุทธที่สำคัญอีกหนึ่งอย่าง คือ การที่ผู้บริหารสถานศึกษาได้เปิดโอกาสให้ครูผู้สอนพัฒนาตนเองและเรียนรู้อย่างไม่มีที่สิ้นสุด เพื่อนำความรู้ เทคนิควิธีการต่าง ๆ มาใช้ในการจัดการเรียนการสอน อีกทั้งผู้บริหารได้เปิดโอกาสให้บุคคลหรือกลุ่มบุคคลภายนอกได้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงานไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม การมีส่วนร่วมของภาครัฐ นักเรียน ชุมชน ครอบครัวโดยเป็นคณะทำงานการดำเนินงานในกิจกรรมนั้น ๆ ตามภารกิจที่กำหนดร่วมกัน ส่งผลให้โครงการที่ได้ดำเนินการประสบความสำเร็จรวมถึงการมีส่วนร่วมทั้งแบบชั่วคราว และแบบถาวร บุญเลิศ สุขสายชล (2560) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมเป็นการเปิดโอกาสให้บุคคลในชุมชน หรือองค์กรได้เข้าร่วมในกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผลเพื่อให้เกิดการพัฒนาร่วมกัน อีกทั้งบุญชัย พัฒนาวัฒนา (2563) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองหมายถึง การที่ผู้ปกครองให้ความร่วมมือกับครูและโรงเรียน ในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีแก่บุตรหลาน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา ครู มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมประกอบกับนโยบายของภาครัฐที่ผู้บริหารได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมซึ่งประกอบไปด้วย ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และอีกหนึ่งปัจจัยการพัฒนาครูก็เป็นส่วนหนึ่งในการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาโดยทางสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูมีความรู้ความสามารถเพิ่มขึ้นได้แก่ ส่งเสริมให้ครูใช้เทคนิคการสอนที่หลากหลายวิธี มีการวัดและประเมินผลงานวิชาการ วัดผลประเมินผลจากสภาพจริง และนำผลที่ได้ไปใช้เพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนของครู

2. ผลการวิจัยระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยอาจมีสาเหตุมาจากสถานศึกษาได้

จัดกิจกรรมให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมอย่างเป็นทางการไม่ว่าจะเป็นการสอดแทรกการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ จะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้าน และสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับบทความของ มัณฑนา สุดเจริญ (2565) ได้กล่าวว่า การเรียนรู้ที่บ้าน หมายถึง การเรียนรู้ที่เกิดขึ้นในบ้านซึ่งไม่ได้จำกัดอยู่แค่ในกรอบของหลักสูตรการศึกษาทางการ แต่รวมถึงการพัฒนาทักษะชีวิตอื่น ๆ เช่น ทักษะทางสังคม และอารมณ์ รวมไปถึงชัญญา ภู่ทอง (2560) ได้กล่าวว่า การร่วมมือกับชุมชนในการศึกษาเป็นกระบวนการที่ครู และชุมชนร่วมกันออกแบบกิจกรรมการเรียนการสอนเพื่อเสริมสร้างความรู้ที่สัมพันธ์กับชีวิตจริงของผู้เรียน โดยมีการร่วมมือจากทุกฝ่ายในชุมชนในการพัฒนาแหล่งเรียนรู้

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนั้นจะสามารถพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนได้ไม่ว่าจะเป็นในด้านการจัดการเรียนการสอน และการสนับสนุนด้านต่าง ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความสัมพันธ์อันดีระหว่างบ้านและสถานศึกษานอกจากนี้ชุมชนยังเป็นแหล่งเรียนรู้ที่สำคัญแห่งหนึ่งที่ครู ผู้ปกครอง และนักเรียนสามารถใช้เป็นแหล่งเพิ่มพูนความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงในชีวิตประจำวันได้โดยที่ความรู้และประสบการณ์ไม่ได้อยู่ในเพียงในห้องเรียนเท่านั้น แต่สามารถใช้ชุมชนเป็นแหล่งเรียนรู้ รวมไปถึงบุคคลที่มีความรู้ในชุมชนก็สามารถเป็นครูผู้สอนโดยไม่จำเป็นต้องมีแผนการสอนตามหลักสูตร แต่สามารถที่จะถ่ายทอดความรู้ และประสบการณ์ให้แก่ผู้เรียนได้โดยตรงอีกด้วย

3. ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ผลการวิจัยอาจมีสาเหตุมาจากบริหารงานวิชาการมีค่าเพิ่มขึ้น การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาก็จะมีค่าเพิ่มขึ้นไปด้วย ทั้งนี้อาจเป็น เพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก มีการบริหารโดยมุ่งเน้นการจัดการศึกษาที่ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถในการเรียนรู้ และพัฒนาตนเองได้ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องพัฒนาการจัดการเรียน การสอนให้ผู้เรียนมีโอกาสที่จะเรียนรู้อย่างเต็มศักยภาพ โดยให้ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์หลักสูตร และแผนการศึกษาของชาติ ดังนั้นผู้บริหารจะต้องใช้ความรู้ ความสามารถทักษะ และคุณลักษณะที่เป็นที่น่าเชื่อถือศรัทธาในการส่งเสริม สนับสนุนผลักดัน กระตุ้นและจัดการให้ครู และนักเรียนสามารถจัดกิจกรรมการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของฤๅชุตา เนตรจัด และคณะ (2560) ได้ศึกษา การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชน ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ วัตถุประสงค์ คณะกรรมการบริหารงาน ขอบขายงาน วิธีการ และกระบวนการบริหารงาน โดยผู้ทรงคุณวุฒิมีความเห็นว่ารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัยชุมชนมีความเหมาะสม และผู้บริหารวิทยาลัยชุมชนมีความเห็นว่าการนำรูปแบบฯ ไปใช้มีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมากและความเป็นประโยชน์อยู่ในระดับมากที่สุด จะเห็นได้ว่าผู้บริหารควรเป็นผู้นำด้านวิชาการ เพื่อเป็นประโยชน์การที่จะสร้างสรรค์ผลงานด้านวิชาการให้เจริญก้าวหน้ายิ่ง ๆ ขึ้นไปโดยได้ยึดหลักลักษณะของผู้บริหาร

สถานศึกษามืออาชีพไว้ในส่วนการเป็นผู้นำด้านวิชาการ ดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรเพื่อความเป็นเลิศ 2) การพัฒนารูปแบบกระบวนการเรียนรู้ 3) การพัฒนาครูตามแนวปฏิบัติการศึกษา 4) การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพ และ5) การประเมินผลเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญา เพ็ชรนอก (2558) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ฉะเชิงเทรา เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษามีความสัมพันธ์ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และการบริหารแบบมีส่วนร่วม และภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อ ประสิทธิผลของสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก โดยรวมมีความสัมพันธ์ในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จึงเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีคุณภาพที่ดีย่อมจะทำให้ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการในโรงเรียนดีขึ้นไปด้วย

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะเพื่อการนำไปใช้

1. การบริหารงานวิชาการโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก พบว่า ด้านการนิเทศการศึกษามีค่าเฉลี่ยน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรเห็นความสำคัญในการส่งเสริมให้ ครู หรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ความสำคัญในด้านการนิเทศการศึกษาเพิ่มมากขึ้น เพราะการนิเทศ (Supervision) แปลว่า การให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุง ดังนั้นการนิเทศการศึกษาก็น่าจะ หมายถึงการให้ความช่วยเหลือแนะนำ หรือปรับปรุงเกี่ยวกับการศึกษาโดยเฉพาะในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่ถือว่าดีเยี่ยม เนื่องจากกิจกรรมนี้สามารถติชมวิธีการสอนรวมไปถึงการนำนำวิธีการต่าง ๆ ให้แก่ครูผู้สอน เพื่อให้ครูผู้สอนสามารถนำไปปรับใช้ ปรับปรุง และพัฒนาตนเองในด้านการสอนให้ดีขึ้นไปโดยที่จะเกิดประโยชน์ต่อผู้เรียนเป็นอย่างมาก

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเทศบาลตำบลพบพระ จังหวัดตาก พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในด้านการอบรมเลี้ยงดูในฐานะผู้ปกครองน้อยกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้นผู้บริหารควรหาวิธีการ เทคนิค กลวิธีต่าง ๆ ที่สามารถเน้นย้ำผู้ปกครองให้ตระหนัก และใส่ใจนักเรียนในฐานะที่เป็นผู้ปกครองให้มากกว่านี้ เนื่องจากใน

ปัจจุบันผู้ปกครองมักจะละเลยการเลี้ยงดูบุตรหลานในด้านของการเรียนโดยผู้ปกครองจะเป็นผู้มีส่วนร่วมหลักในการพัฒนาการศึกษาของบุตรหลาน และสถานศึกษาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาบทบาทการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในศตวรรษที่ 21 เพื่อใช้เป็นองค์ความรู้ในการส่งเสริมการบริหารงานสถานศึกษาอันจะนำไปสู่การร่วมกันจัดการศึกษาตลอดชีวิตของผู้เรียน

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเพื่อนำผลการศึกษาไปปรับปรุงการบริหารการศึกษาให้สอดคล้องตามสภาพบริบทของแต่ละพื้นที่

3. ควรศึกษาการนำ Soft power เข้ามาปรับใช้บริหารงานในสถานศึกษา และนำเข้ามาใช้ในการบริหารงานวิชาการ รวมไปถึงงานด้านอื่น ๆ ที่สามารถเชื่อมโยงไปในชุมชน และเกิดประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียนได้โดยตรง และมากที่สุด

บรรณานุกรม

กัญญา เพ็ชรนอก. (2558). *การบริหารงานแบบมีส่วนร่วมและภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จักรพรรณ วงศ์พรพวัณ.(2558). *ปรัชญาการศึกษากับการเรียนรู้ของมนุษย์*. ขอนแก่น: สาขาวิชาปรัชญา มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.

ชลธิชา ศรีวัฒนา.(2566). *แนวทางการพัฒนาการบริหารสถานศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ชัญญา ภู่ทอง. (2560*). การร่วมมือกับชุมชนในการศึกษาเพื่อเสริมสร้างการเรียนรู้ที่เชื่อมโยงกับชีวิตจริง*. มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บุญชัย พัฒนาวัฒนา. (2563). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในกระบวนการจัดการศึกษา. เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

บุญเลิศ สุขสายชล. (2560). *การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาชุมชนและองค์กร.* สุราษฎร์ธานี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

ประทุมพร น้อยทู และ กุลชลี จงเจริญ. (2561). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการพัฒนาผู้เรียนของโรงเรียนมิตรมวลชนเชียงใหม่ อำเภอเชียงดาว จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารบัณฑิตวิจัย, 9*(2), 131-149.

เพ็ญพักตร์ มิ่งวงศ์ธรรม. (2561). *แนวทางพัฒนาการบริหารงานวิชาการที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนมเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

มัณฑนา สุดเจริญ. (2565). *แนวทางการส่งเสริมการเรียนรู้ที่บ้านเพื่อพัฒนาทักษะชีวิตของเด็กและเยาวชน*. ชลบุรี: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยบูรพา.

รัตนาภรณ์ จิตต์ปลื้ม. (2566). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา ศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาทับสะแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ฤๅชุตา เนตรจัด, วิทยา จันทร์ศิลา, และสำราญ มีแจ้ง. (2560). การพัฒนารูปแบบการบริหารงานบริการทางวิชาการแก่ชุมชนของวิทยาลัย. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, 21*(2), 259-270. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/87347/133232

สุพัตรา วิสุทธิกุล.(2566). *ระบบประกันคุณภาพการศึกษาสำคัญต่อการประเมินผลและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถาบัน.* เชียงใหม่: ศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607 – 610.

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี

Parental Involvement in the Operations of the Early Childhood Development Center under the Local Administrative Organization, Phetchaburi Province

เพียงใจ เทพสูตร[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Piangjai Thepusoot[1] and Wirat Maneephruek[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: pthephsutr@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ผู้ปกครองการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 4,174 กลุ่มตัวอย่างจำนวน 365 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ (ก) ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (ข) ด้านงานบุคลากร (ค) ด้านงานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย (ง) ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร (จ) ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน (ฉ) ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง (2) ด้านการเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกเพศ อายุ วุฒิการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This research has two objectives: (1) to analyze parental involvement in the operations of the Early Childhood Development Centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province, and (2) to compare parental involvement in the operations of these

centers, classified by personal data such as gender, age, and educational qualifications. This is a quantitative study. The population used in this research consists of parents involved in the operations of Early Childhood Development Centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province during the 2024 academic year, totaling 4,174 people. The sample size is 365 individuals. The data collection tool used in this research is a questionnaire. The statistical methods for data analysis include percentage, mean, standard deviation, and analysis of variance (ANOVA).The research results found that: (1) The level of parental involvement in the operations of Early Childhood Development Centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province across six areas—management of the centers, personnel, facilities, environment and safety, academic work and curriculum activities, participation and support, and the promotion of early childhood development networks—was at a moderate level overall. (2) The comparison of parental involvement by gender, age, and educational qualifications showed that, in general, there were significant statistical differences at the 0.05 level.

Keywords: Participation, Ear lyChildhood Development Centers, Local Administrative Organizations.

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี รวมถึงโครงสร้างประชากรในประเทศไทย ส่งผลต่อการพัฒนาเด็กในศตวรรษที่ 21 ตามแผนการศึกษาแห่งชาติและยุทธศาสตร์การปฏิรูปการศึกษา โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีทักษะสมวัย, EQ สูง, ความสามารถในการแก้ปัญหา, และมีคุณธรรม ผ่านการพัฒนาทักษะใน 7 ด้าน เช่น การเข้าถึงบริการพัฒนาเด็ก การพัฒนาครอบครัว และการพัฒนาคุณภาพบริการ ตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีหน้าที่ในการจัดการศึกษาและส่งเสริมการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเด็ก โดยการกระจายอำนาจให้ท้องถิ่นจัดการศึกษาในระดับต่าง ๆ รวมถึงการจัดการศึกษาปฐมวัย ผ่านการส่งเสริมศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีการกำหนดมาตรฐานการดำเนินงานเพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพตามเกณฑ์ของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือเป็นสถานศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ แต่ยังมีความแตกต่างจากการจัดการศึกษาภายในโรงเรียนอื่น ๆ โดยเฉพาะในด้านการบริหารงานและการพัฒนาคุณภาพ ซึ่ง องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ต้องรับผิดชอบเพื่อให้ได้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่มีคุณภาพและมาตรฐาน โดยมีการกำหนดมาตรฐาน 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการ 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านสิ่งแวดล้อม 4) ด้านวิชาการ 5) ด้านการมีส่วนร่วมจากชุมชน 6) ด้านเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาเด็กให้มีพัฒนาการสมวัย

โดยการร่วมมือระหว่างผู้ปกครองและศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะช่วยให้การจัดการศึกษาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ยังได้กำหนดบทบาทของผู้ปกครองในการสนับสนุนทรัพยากร, พัฒนาหลักสูตร, และร่วมมือกับครูในการพัฒนาทักษะของเด็ก

อย่างไรก็ตามการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในบางพื้นที่ เช่น จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ยังขาดการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง เนื่องจากช่องทางการมีส่วนร่วมยังจำกัด และผู้ปกครองส่วนใหญ่มีภาระงาน ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมกิจกรรมหรือประชุมได้ การขาดการประสานงานและการประชาสัมพันธ์ที่ดี ยังเป็นอุปสรรคสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

ดังนั้น ผู้วิจัยเห็นว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดเพชรบุรี เป็นแนวทางที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมีคุณภาพและมาตรฐานตามที่กำหนด โดยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองจะช่วยให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตอบสนองความต้องการของชุมชนและพัฒนาเด็กได้อย่างเต็มศักยภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม

รัตนาภรณ์ จิตต์ปลื้ม (2566) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วม หมายถึงผู้ปกครองการเข้าร่วมหรือร่วมมือกันของผู้ปกครอง บุคคล ชุมชนหรือหน่วยงานต่าง ๆเพื่อเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอแนะแนวทางการบริหารงานวิชาการ และการจัดการศึกษาของสถานศึกษาตั้งแต่เรื่องการตัดสินใจการดำเนินงานต่าง ๆ โดยมีการกำหนดการวางแผนอย่างมีระบบกำหนดนโยบายมีการติดตามผล และประเมินผลตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กิ่งเดือน เรียนรู้และวิวัฒน์ ตู้จำนงค์ (2565) ได้กล่าวถึงการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต ซึ่งสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยมุ่งหวังให้ผลการศึกษาไปใช้ในการปรับปรุงปัญหาของผู้ปกครองที่ไม่มีเวลาในการดูแลเด็ก และสร้างความเข้าใจเรื่องการจัดการศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปัญหาสังคมในด้านนี้ได้ การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะส่งเสริมระบบการศึกษาและพัฒนาเด็กปฐมวัยให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ส่งผลให้เด็กและเยาวชนซึ่งเป็นอนาคตของชาติ มีพัฒนาการที่พร้อมที่จะเป็นพลเมืองที่ดีของชาติ และเป็นแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย

ธันย์ สุภาแสน (2563) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษา หมายถึงการที่ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมจัดกิจกรรม หรือร่วมในการส่งเสริมกิจกรรมในรูปแบบต่าง ๆกับโรงเรียน เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ของนักเรียนและภารกิจของโรงเรียนดำเนินการไปตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ รวมทั้งมีส่วนในการติดตามประเมินผลและร่วมชื่นชมความสำเร็จร่วมกัน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครอง

รัตนาภรณ์ จิตต์ปลื้ม (2566) ได้กล่าวว่า ผู้ปกครองเป็นบุคคลที่มีความสำคัญอย่างยิ่งที่สถานศึกษาต้องส่งเสริมสนับสนุนและเปิดโอกาสให้เข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา นอกจากจะเป็นไปตามพระราชบัญญัติแล้วยังเป็นบุคคลที่สามารถช่วยเหลือและร่วมกันพัฒนาการจัดการศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพอีกด้วย

มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮีย์ และนัชชิมา บาเกาะ (2564) ได้กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อพัฒนาการและเรียนรู้ของเด็กหลายด้านทั้งในด้านสังคมวิทยา จิตวิทยา และการปฏิบัติ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 กำหนดให้รัฐมีหน้าที่ให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาครบ 12 ปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนถึงการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดูแลเด็กเล็กให้ได้รับการพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษา เพื่อเสริมสร้างร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้เหมาะสมกับวัย รวมถึงส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิต รัฐจะดำเนินการร่วมมือกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและภาคเอกชนในการจัดการศึกษาทุกระดับ เพื่อให้การศึกษามีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล โดยมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย และรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน และประเทศชาติ

มาตรา 250 องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีหน้าที่และอำนาจดูแลและจัดทำบริการสาธารณะและกิจกรรมสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นตามหลักการพัฒนาอย่างยั่งยืน รวมทั้งส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาให้แก่ประชาชนในท้องถิ่น (รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2560)

สรุปได้ว่า การจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามอำนาจหน้าที่ ในบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญ พ.ศ. 2560 คือ การดำเนินการจัดการศึกษาให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพ โดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย เพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย รวมทั้งส่งเสริมให้มีการเรียนรู้ตลอดชีวิตแก่ประชาชนในท้องถิ่น ตามอำนาจและหน้าที่ สิทธิ และการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2553 ได้กำหนดเกี่ยวกับสิทธิการบริหารจัดการศึกษาและการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไว้

การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

การดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ซึ่งอยู่ในการดูแลของกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วน

ท้องถิ่น เพื่อให้การดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นดำเนินการอย่างมีมาตรฐาน มีคุณภาพไปในทิศทางเดียวกัน โดยกำหนดมาตรฐานออกเป็น 6 ด้าน (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559. กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย) ซึ่งผู้ปกครองสามารถมีส่วนร่วมในการดำเนินการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในแต่ละด้านดังนี้ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในการดำเนินงานตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น 6 ด้าน คือ 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัยการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา จากการวิเคราะห์สังเคราะห์ผู้วิจัยได้กำหนดเป็นกรอบแนวคิดดังนี้

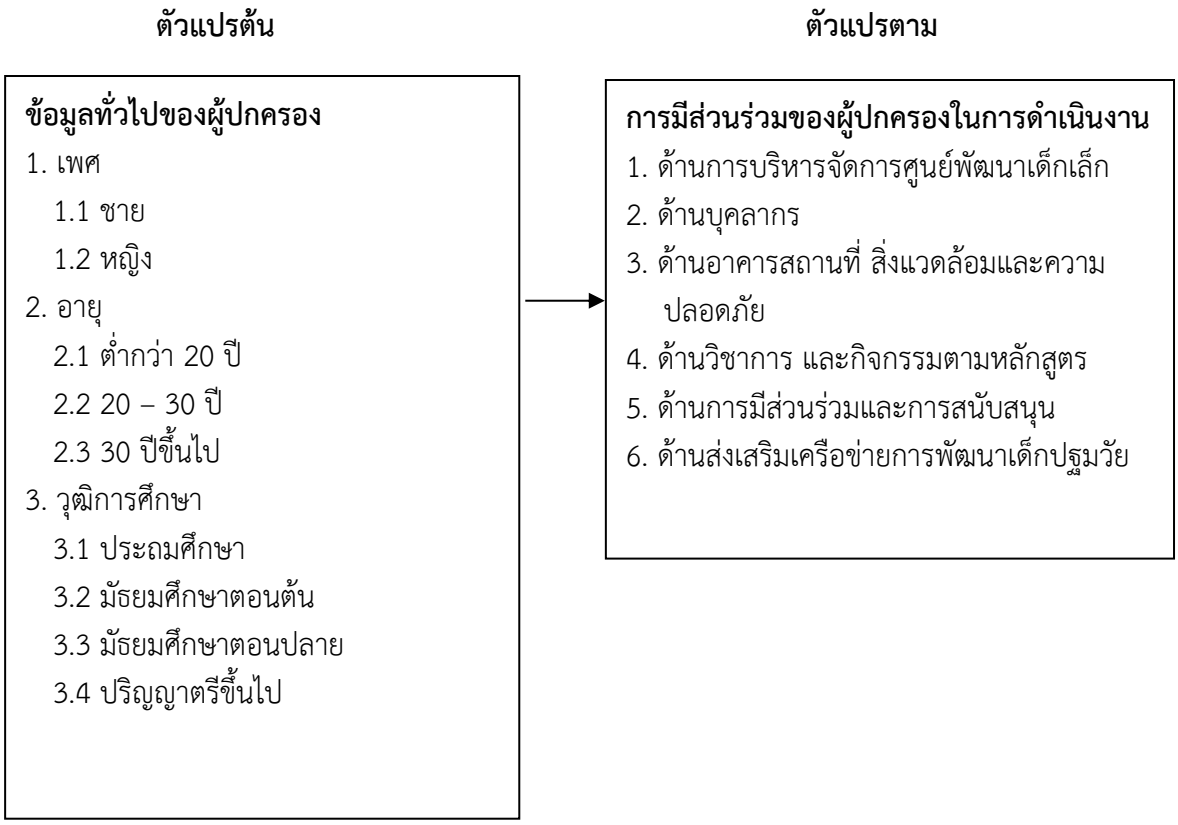

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวนทั้งหมด 4,174 คน จากศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทั้งหมด 149 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี, 2567) ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่นข้อมูลเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองผู้ปกครองในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำนวนทั้งหมด 365 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่.05 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามสภาพของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือในวิจัย การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถามการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) จำแนกตาม เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถาม การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วยคำถาม 6 ด้าน จำนวน 42 ข้อ คือ 1) ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านงานบุคลากร 3) ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และ 6) ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ซึ่งข้อคำถามเป็นแบบประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย น้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.60 - 1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วซึ่งมีจำนวนข้อคำถาม 42 ข้อ ไปทดลองใช้ (Try Out) ผู้ปกครองการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.977 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างตาม Google Form จำนวน 365 ฉบับ และขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

2. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม จำนวน 365 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) และ2 วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 6 ด้านประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านบุคลากร 3) ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านการมีส่วนร่วมและการสนับสนุน 6) ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยหาค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลคะแนนเป็นช่วงคะแนนเฉลี่ย และเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา โดยการทดลองค่า (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) กรณีที่พบว่ามีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี

1. ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็นร้อยละ 64.9 รองลงมาคือ เพศชาย จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 35.1 ส่วนใหญ่อายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 49.3 รองลงมา อายุ 20 – 30 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 46.0 น้อยที่สุด อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 4.7 และส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาในระดับปริญญาตรีขึ้นไป มากที่สุด จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 41.4 รองลงมาคือ มัธยมศึกษาตอนปลาย จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 33.2 และมัธยมศึกษาตอนต้น จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 17.0 น้อยที่สุดคือ ประถมศึกษา จำนวน 31 คิดเป็นร้อยละ 8.5 ตามลำดับ

2. การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$ = 2.67, S.D. = 0.94) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับปานกลางโดยมีเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านงานบุคลากร ($\overline{X}$ = 2.83, S.D. = 0.91) รองลงมาด้านที่ 3 ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ($\overline{X}$ = 2.74, S.D. = 0.97) ด้านที่ 1 ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ($\overline{X}$ = 2.73, S.D. = 0.94) ด้านที่ 4 ด้านงานวิชาการและกิจกรรม

ตามหลักสูตร ($\overline{X}$ = 2.96, S.D. = 0.99) ด้านที่ 5 ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน ($\overline{X}$ = 2.68, S.D. = 0.95) ตามลำดับ และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านที่ 6 ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ($\overline{X}$ = 2.34, S.D. = 1.21)

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามเพศ ในภาพรวม แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของ ผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านงานบุคลากร ด้านงานอาคาร สถานที่สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน และด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า อายุแตกต่างกันกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวม แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อายุแตกต่างกันมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านงานบุคลากร ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกันการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมพบว่า แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี วุฒิการศึกษาแตกต่างกันด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านงานบุคลากร ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน และด้านที่ ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธี LSD จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กับวุฒิปริญญาตรีขึ้นไป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อ

พิจารณารายด้าน พบว่า ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กับปริญญาตรีขึ้นไป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงานบุคลากร วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 3 คู่ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 3 คู่ มีความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กับปริญญาตรีขึ้นไป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุน วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น และมัธยมศึกษาตอนปลาย กับปริญญาตรีขึ้นไป การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย วุฒิการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ปริญญาตรีขึ้นไป มีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ความแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษา การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับ การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง และรายด้านอยู่ในระดับปานกลางทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ในแต่ละด้านของการมี ส่วนร่วมของผู้ปกครองทั้งด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน และด้านการส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า มีผู้ปกครองเพียงบางส่วนที่มีส่วนร่วมในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในขณะที่ผู้ปกครองบางส่วนยังไม่ได้เข้ามามีส่วนร่วม รวมทั้งผู้ปกครองบางคนยังไม่ได้รับรู้บทบาทของตนว่าตนเองสามารถเข้าไปมีส่วนร่วมในงานด้านต่าง ๆ ได้มากน้อยเพียงใด ซึ่งอาจเกิดจากการที่ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ยังมีการให้ข้อมูลเพื่อสร้างความเข้าใจให้กับผู้ปกครองของนักเรียนถึงบทบาทของการมีส่วนร่วมในงานด้านต่าง ๆ ยังไม่ชัดเจน หรือการให้ข้อมูลอาจยังไม่ทั่วถึงและเพียงพอ จึงส่งผลทำให้การเข้ามามีส่วนร่วมของผู้ปกครองอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสอดคล้องกับ ปราการ เกิดมีสุข (2564) การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การเปรียบเทียบความคิดเห็นการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา

1. ผู้ปกครองที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ที่มีเพศแตกต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงาน เมื่อจำแนกตามสถาพผู้ตอบแบบสอบถามมีความแตกต่าง ทั้งนี้เนื่องจากผู้ปกครองทั้งเพศชายและเพศหญิงต่างก็เป็นคนในชุมชนที่แตกต่างกัน มีภูมิหลังทางสภาพสังคมและเศรษฐกิจที่แตกต่างกัน และได้รับความรู้ความเข้าใจในบทบาทการมีส่วนร่วมการบริหารงานวิชาการแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุทธศักดิ์ หัสดี, ไชยา ภาวะบุตร, และวัฒนา สุวรรณไตรย์ (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23 พบว่า การมีส่วนร่วมจำแนกตามเพศโดยรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผู้ปกครองที่มีอายุต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้ปกครองที่มีอายุแตกต่างกัน ช่วงวัยที่แตกต่างทำให้มีปัจจัยทางความคิดที่แตกต่างกัน มีการใช้ความคิดและหลักการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาในระหว่างการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Cascio (1998) กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวัยวุฒิของบุคคลในสังคม บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นและการปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ อายุของบุคคลสามารถนำมาใช้อธิบายและทำนายพฤติกรรมการทำงานของมนุษย์อยู่เสมอ

3. ผู้ปกครองที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีขึ้นไปมีความคิดเห็นในการดำเนินงานศูนย์เด็กเล็กมากว่าระดับอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่จบการศึกษาสูงจะมีวุฒิภาวะในการดำเนินงานในด้านต่าง ๆ ได้ดีและผู้ที่มีความรู้มากกว่าจะสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะ ประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ กันรญาณี ศรีสุรักษ์ (2559) ได้ศึกษาการการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี พบว่าวุฒิการศึกษาโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะนำผลการวิจัยไปใช้

จากภาพรวมของผลการวิจัย พบว่า การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ผู้ปกครองมีส่วนร่วมในด้านส่งเสริมเครือข่ายพัฒนาเด็กปฐมวัย ต่ำที่สุดผู้บริหาร ครู และบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จึงควรกระตุ้นให้ผู้ปกครองได้เข้าใจถึงความสำคัญด้าน ส่งเสริมเครือข่ายและพัฒนาเด็กปฐมวัย ควรมีการประชุม พบปะระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กใน เครือข่ายเดียวกัน เพื่อแลกเปลี่ยนแนวความคิด และกระบวนการบริหารจัดการระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็กกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หรือระหว่าง บุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กด้วยกัน เพื่อให้ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่อยู่ในเครือข่าย เดียวกัน มีมาตรฐานเดียวกัน โดยพิจารณาข้อเสนอแนะ เป็นรายด้านดังนี้

1.1 ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก พบว่า การมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกาศปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจัดกิจกรรมของศูนย์ ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทของผู้ปกครองต่อมีส่วนร่วมเกี่ยวกับการประกาศปิดศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อจัดกิจกรรมของศูนย์ เพื่อที่ผู้ปกครองจะได้ทราบบทบาทของตนเอง และเข้ามามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น ซึ่งอาจจัดทำในรูปแบบของการประชุม หรือการทำแบบสำรวจความคิดเห็น เป็นต้น

1.2 ด้านบุคลากร พบว่า การมีส่วนร่วมในการเสนอ ข้อคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของภารโรง ดังนั้น ผู้บริหารองค์การบริหารส่วนตำบล ควรมีการ เปิดโอกาส และมีช่องทางให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของภารโรงที่ในศูนย์พัฒนา เด็กเล็กว่ามีประสิทธิภาพ หรือไม่ อย่างไร อาจจะเป็นรูปแบบของการประชุมผู้ปกครอง หรือให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงานของภารโรงของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงานของตัวบุคลากร และส่งผลไปยังเด็กที่เข้ารับบริการใน ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.3 ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย พบว่า การมีส่วนร่วม ในการให้ข้อเสนอแนะ เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ภายในตัวอาคาร ได้แก่ แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรส่งเสริมให้ผู้ปกครองนักเรียนได้มีส่วนร่วมในการให้ข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ภายในตัวอาคาร ได้แก่ แสงสว่าง การถ่ายเทอากาศ โดยการเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองเข้ามามีส่วนร่วม โดยการเชิญประชุมผู้ปกครอง เปิด โอกาสให้ผู้ครองได้แสดงความคิดเห็น และมีส่วนร่วมในการปรับปรุง ตกแต่งสิ่งแวดล้อมภายนอกตัว อาคารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

1.4 ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร พบว่า การมีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อ จัดทำหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากร ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรเปิดโอกาสให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสื่อ จัดทำหรือผลิตสื่อเพื่อใช้ในการจัดประสบการณ์เรียนรู้ เปิดโอกาสให้ผู้ปกครอง ได้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเตรียมไว้เพื่อจะเกิดประโยชน์สูงสุดกับเด็ก

1.5 ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน พบว่า การมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่บุคลากรครู และเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ดังนั้นผู้บริหาร ครู และ บุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็ก

เล็ก ควร มีการจัดกิจกรรมที่ให้ผู้ปกครองได้เข้ามามีส่วนร่วมทั้งในการในการถ่ายทอดภูมิปัญญาท้องถิ่นให้แก่บุคลากรครู และเด็กในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และในการประชุม ผู้ปกครอง

1.6 ด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย พบว่า การมีส่วนร่วมในการสนับสนุนงบประมาณในการดำเนินงานเพื่อส่งเสริมการพัฒนาเครือข่ายการพัฒนา เด็กปฐมวัย ดังนั้น ผู้บริหาร ครู และบุคลากรของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ควรมีการเชิญประชุม ผู้ปกครอง และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้ เป็นการสร้างความเข้าใจถึงความสำคัญของ การจัดตั้งเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ที่ส่งผลต่อการจัดประสบการณ์และส่งเสริมพัฒนาการ เรียนรู้แก่เด็กปฐมวัยอย่างครอบคลุม กว้างขวาง เพื่อเสริมสร้างและส่งเสริมการพัฒนาเด็กปฐมวัยให้ มีการบริหารจัดการศึกษาอย่างมีคุณภาพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการดำเนินงานของสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2.2 ควรศึกษารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของสถานศึกษาต่อไป

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.

กันรญาณี ศรีสุรักษ์. (2559). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนพลูตาหลวงวิทยาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กิ่งเดือน เรียนรู้ และวิวัฒน์ ตู้จำนงค์. (มกราคม–มิถุนายน 2565). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัยรังสิต อำเภอคลองหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *วารสารการศึกษามัธยมศึกษา*, 1(1), 36-45

ธันย์ สุภาแสน. (2563). *การมีส่วนของผู้ปกครองในการจัดกิจกรรมพัฒนาการเด็กปฐมวัย โรงเรียนอนุบาลเอกชน จังหวัดเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Thun.Sup.pdf

ปราการ เกิดมีสุข. (มกราคม-มีนาคม 2564). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองนักเรียนที่มีต่อการจัดการศึกษาของศูนย์พัฒนาเด็กก่อนวัยเรียน ชุมชนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์, 6*(1), 119-132.

มูฮัมหมัดอาฟีฟี อัซซอลีฮีย์ และนัชชิมา บาเกาะ. (กันยายน–ธันวาคม 2564). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองมุสลิมในการศึกษาเพื่อเสริมสร้างทักษะการคิดเชิงบริหารของเด็กปฐมวัยในจังหวัดปัตตานี. *วารสารสารสนเทศและการเรียนรู้*, *32*(3), 67-82.

ยุทธศักดิ์ หัสดี, ไชยา ภาวะบุตร, และ วัฒนา สุวรรณไตรย์. (มกราคม-มีนาคม 2562). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 23. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ*, 5(18), 196-205.

รัตนาภรณ์ จิตต์ปลื้ม. (2566). การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาทับสะแก สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. (2567). *ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น ข้อมูลเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567*. http://phetchaburilocal.go.th/public/

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.

Cascio, W. F. (1998). *Managing human resources*: Productivity, quality of work life, profits (2nd ed.). McGraw-Hill.

การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Result - Based Management of School Administrators in Kui Buri District under the Prachuap Khiri khan Primary Educational Service Area Office 2

กฤษดา หาญเม่ง[1] และวิรัตน์ มณีพฤษ์[2]

Krissada Hanmeng[1] and Wirat Maneephruek[2]

ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

E-mail: Krujoe1526@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ (2) เปรียบเทียบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ข้าราชการครู ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ความถี่ (Frequencies) ร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย(Means) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ทดสอบสมมติฐานด้วยค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) การศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหาสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 อยู่ในระดับมากที่สุด (2) เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน การศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 สำหรับ ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน การศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ ผู้บริหารสถานศึกษา สถานศึกษา

Abstract

The objectives of this research were (1) analyze the achievement-oriented management of school administrators in the district. Kui Buri under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 and (2) comparing administration The achievement-oriented model of school administrators in Gui buri District under the Office of Primary Educational Service Area Prachuap Khiri Khan District 2, according to the opinions of teachers, classified by gender, degree, work experience and size This research school is a quantitative research. The sample groups used in this study are teachers' officials in the district Kui Buri under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 Academic Year 152 people The tools used in the research are questionnaires. Statistics used in the research include frequency percentage Mean Standard Deviation Test the hypothesis with a value of (test) and One-way ANOVA Research shows that (1) A Study on the Achievement-Oriented Administration of Educational Facilities in Gui buri District under the Area Office Prachuap Khiri Khan Primary Education, District 2, is the highest level (2) gender, graduate school, and experience Working and the size of educational institutions vary. The study of achievement-oriented management of consumers of educational institutions in Gui buri District under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 is not different at the level Statistical significance. 05 For different educational institutions, education on achievement-oriented administration of executives Educational institutions in Gui buri District under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2 are different at Statistical significance level .05

Keywords: Results-oriented management, educational institution administrators, educational institution

บทนำ

การบริหารจัดการศึกษาจะบรรลุเป้าหมายได้นั้น จำเป็นต้องมีสถานศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งในการพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพนั้นจะต้องมีหลักการบริหารที่ดี เพื่อให้เกิดการพัฒนาและมีการปรับปรุง ในระบบการบริหารที่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และผลสัมฤทธิ์ โดยผู้บริหารจะต้องเป็นผู้นำผู้ริเริ่มและดำเนินงานกับแกนนำหรือเครือข่าย เพื่อช่วยผลักดัน ส่งเสริม สนับสนุน และเป็นผู้ประสานงานให้กับบุคลากรในสถานศึกษาและบุคลากรภายนอกที่มีส่วนเกี่ยวข้องที่สามารถร่วมกันทำงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ ดังนั้นแนวทางการบริหารสถานศึกษาวิถีใหม่ (New Public Management) ที่สามารถทำให้สถานศึกษามีความยั่งยืนและมี

ประสิทธิภาพ จะต้องมีการบริหารงานที่อาศัยความร่วมมือของบุคคลร่วมกันในหลาย ๆ ฝ่าย และมีกระบวนการติดตามประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งแนวคิดดังกล่าวนี้ เป็นแนวคิดและหลักการจัดการองค์การธุรกิจที่เรียกว่าการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สถานศึกษาบางแห่งไม่มีแผนการพัฒนาการจัดการศึกษาที่ชัดเจน เช่น แผนที่เน้นด้านการพัฒนาคน ครู สถานศึกษาแหล่งการเรียนรู้ยุคใหม่ และการบริหารจัดการยุคใหม่ ในส่วนด้านการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาไม่มีการประสานขอความร่วมมือกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อขอรับคำแนะนำ เพื่อหาจุดอ่อน จุดที่ควรพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากสถานศึกษายังไม่ได้รับการสนับสนุนด้านการประกันคุณภาพการศึกษาเท่าที่ควร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประภา สมาคม, 2558) การวิจัยเรื่องการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ที่ได้กล่าวไว้ว่าในการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ ทางหน่วยงานต้นสังกัด ควรมีการสนับสนุนการพัฒนาระบบการประกันคุณภาพภายในและสร้างความตระหนักถึงการพัฒนาคุณภาพ และมาตรฐานการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดจำเป็นต้องมีแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจน และมีการติดตามการจัดทำรายงานประจำปีและนำผลมาใช้ในการพัฒนาสถานศึกษาในปีถัดไป

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เป็นหน่วยงานที่อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่ดำเนินการให้เป็นไปตามอำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา มาตรา 38 แห่งพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และมาตรา 37 แห่งพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 โดยดำเนินการจัดการศึกษาและส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษาปฏิบัติงานด้วยตัวชี้วัดเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

จากเหตุผลดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ ด้านการกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน ด้านการวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ด้านการให้รางวัลตอบแทนเพื่อเป็นข้อมูลในการพัฒนา และบริหารจัดการสถานศึกษาสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในทุกระดับทุกองค์การ ได้นำไปพัฒนาปรับปรุงส่งเสริม และสนับสนุนการบริหารงานทุกงานให้มีประสิทธิภาพประสิทธิผลตรงตามเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูจำแนก ตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด ทฤษฎี เกี่ยวกับการบริหารการศึกษา

อลิสา มะริด และภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล (2567) ได้นิยามคำว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคลากรในองค์การ 4 ฝ่ายงาน ประกอบไปด้วย ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารงานทั่วไป โดยนำหลักการและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารมาปรับเปลี่ยนให้เข้ากับบริบทของสถานศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาและการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างเป็นระบบเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลอย่างสูงสุด

ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ได้นิยามคำว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการทำงานโดยมีผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติภารกิจอย่างเป็นระบบในสถานศึกษา ที่ดำเนินการ 4 ด้าน คือ ด้านการบริหารวิชาการ ด้านการบริหารงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป

ดวงแก้ว พรายแก้ว (2562) ได้นิยามคำว่าการบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินกิจกรรมที่ต่อเนื่องและประสานงานกัน โดยใช้ทรัพยากรองค์การเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยมีขั้นตอนสำคัญ 3 ขั้นตอน คือการวางแผนการลงมือปฏิบัติจริงการดำเนินงานและการประเมินผล

กรอบแนวคิดการวิจัย

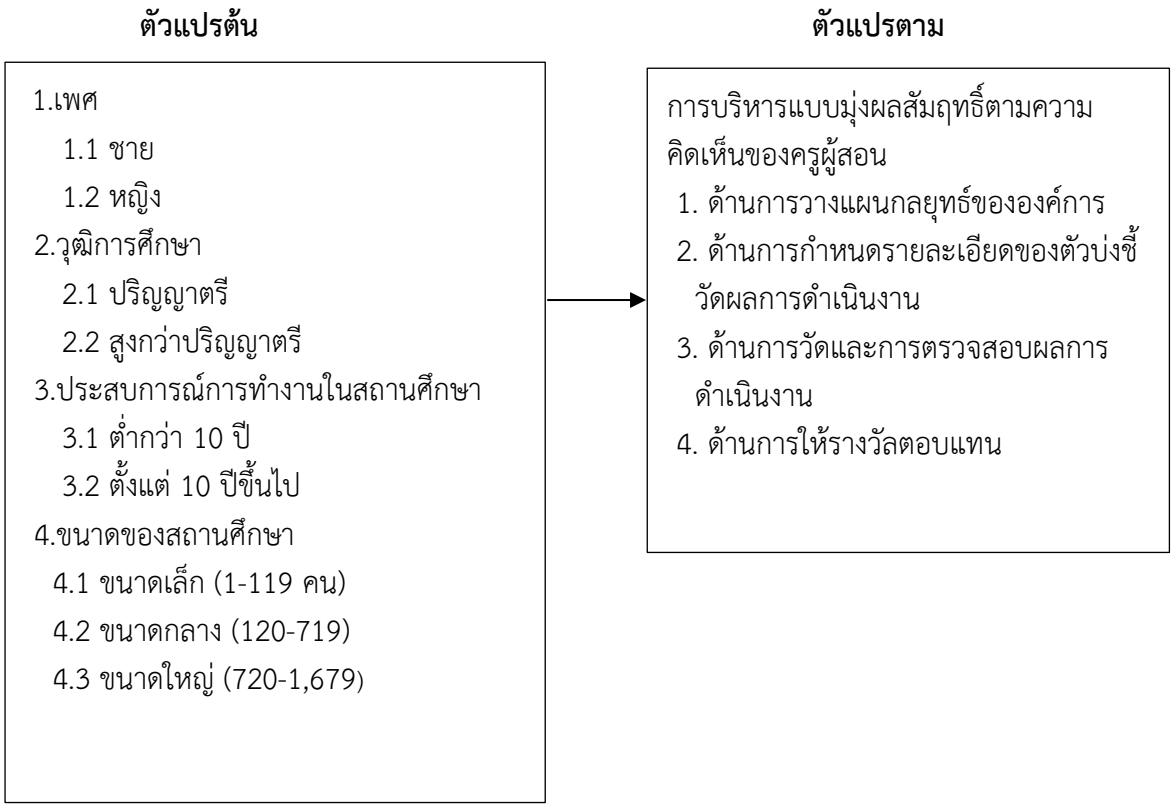

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: พัฒนาจาก (Williams, 1998)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ข้าราชการครูในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 251 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ข้าราชการครู ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 152 คน ซึ่งการกำหนดกลุ่มตัวอย่างได้จากตารางกำหนดขนาดประชากรของ เครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แบบสอบถามมีจำนวน 1 ฉบับแบ่งเป็น 2 ตอน รายละเอียดมีดังนี้

ตอนที่ 1 ความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามประกอบด้วย เพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนการประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแบบของลิเคอร์ท (Likert, Rensis, 1967)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามให้ผู้ตอบแสดงความความคิดเห็นอย่างอิสระเกี่ยวกับปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไป วิเคราะห์ข้อมูลโดย ความถี่ , ค่าร้อยละ, ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าคะแนนเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วนำไปค่าเฉลี่ยไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลความหมาย

ตอนที่ 3 ทดสอบสมมติฐานการวิจัยเพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา โดยใช้ t-test และ เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way - ANOVA)

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 ผลการศึกษาวิจัยการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 68.42 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 85.52 มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา 5-10 ปี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 29.00 มีวุฒิการศึกษา ระดับปริญญาตรี จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 68.30 มีประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาปัจจุบันต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 102 คน คิดเป็นร้อยละ 67.80 และสถานศึกษาขนาดกลาง นักเรียนตั้งแต่ (120-719 คน) จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 48.70

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมและ รายด้าน ด้านที่ 1) ด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์การ ด้านที่ 2) ด้านการกำหนดรายละเอียดของตัวบ่งชี้วัดผลการดำเนินงาน ด้านที่ 3) ด้านการวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน ด้านที่4) ด้านการให้รางวัลตอบแทน พบว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การจำแนกตามเพศ พบว่า เพศต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า เพศแตกต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทุกด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากครูผู้สอนในสถานศึกษาในอำเภอ กุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทั้งเพศชายและเพศหญิง เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษา มีการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์และให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ไม่ว่าครูผู้สอนนั้นจะเป็นเพศใดก็ตามแต่เมื่อมาทำงานในสถานศึกษาแห่งเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาแต่มีบรรยากาศสิ่งแวดล้อมบริบทภายในองค์กรใกล้เคียงกันและเกณฑ์ประเมินตัวชี้วัดเดียวกัน ก็อาจจะส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศักดิ์ดา แดงเถิน, 2555) พบว่า ครูผู้สอนมีเพศแตกต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้าน ได้แก่การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

การจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า วุฒิการศึกษาต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า วุฒิการศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ กุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทุกด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเพราะด้วยนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและความต้องการของครูผู้สอนในสถานศึกษาอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่ว่ามีการศึกษาในระดับใดก็ตามส่วนใหญ่ต่างก็มีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้การพัฒนาทักษะของตนเอง ในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยผ่านการประชุมการอบรมสัมมนา รวมไปถึงการศึกษาด้วยตนเอง ส่งผลให้ครูผู้สอนซึ่งมีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดาพร เครือวงค์, 2564) พบว่า ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่าง การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

การจำแนกตามประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา พบว่า ประสบการณ์การทำงาน ในสถานศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ประสบการณ์การทำงาน ในสถานศึกษาต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทุกด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมุติฐานที่ตั้งไว้ เนื่องจากเพราะ กระทรวงศึกษาธิการกำหนดให้ผู้ที่ได้เลื่อนตำแหน่งเป็นผู้บริหารต้องผ่านการสอบและการอบรมผู้บริหารสถานศึกษาตามหลักสูตรและวิธีการที่สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการครูกำหนด จึงส่งผลให้ผู้บริหาร มีความรู้ความสามารถ และนำความรู้ที่ได้ไปใช้บริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งครูผู้สอน ยังได้รับการเพิ่มพูนความรู้และพัฒนาทักษะในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยการประชุมอบรมสัมมนา การได้รับคำปรึกษา เพื่อเป็นการเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ในการทำงานให้แก่ครูผู้สอน ส่งผลให้ครูผู้สอนมีความรู้และประสบการณ์ในการปฏิบัติงานในหน้าที่ใกล้เคียงกัน จึงทำให้ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิตติ คุณสมบัติ, 2556) พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

การจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดกลาง สถานศึกษาขนาดเล็กและสถานศึกษาขนาดใหญ่ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกันที่ระดับ

นัยสำคัญทางสถิติ .05 สำหรับสถานศึกษาขนาดกลางและสถานศึกษาขนาดใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมุติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผลการวิจัย

การอภิปรายผลการวิจัยครั้งนี้มีประเด็นสำคัญเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ดังนี้

1. การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาได้ตระหนักถึงความสำคัญของการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ตามที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ได้กำหนดนโยบายทำให้ผู้บริหารและสถานศึกษาต้องมีการปรับและพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง มีการนำหลักการ และกระบวนการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ทั้ง 4 ด้าน คือ การวางแผนกลยุทธ์ขององค์กร การกำหนดรายละเอียดตัวชี้วัดผล การดำเนินงาน การวัดและการตรวจสอบผลการดำเนินงาน และการให้รางวัลตอบแทน ซึ่งเป็นกลไกสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการสถานศึกษาสามารถกำหนดการทำงานให้เป็นไปตามแผนยุทธศาสตร์ หรือแผนกลยุทธ์ที่วางไว้ เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และพันธกิจของสถานศึกษา มีการนำเทคนิควิธีการบริหารจัดการสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดการปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์และวิธีการบริหารงานสถานศึกษามีการปรับปรุงผลการดำเนินงานขององค์กรที่ให้ทุกคนและแกนนำอื่น ๆ มีส่วนร่วมเพื่อช่วยผลักดันส่งเสริมสนับสนุนและบูรณาการให้บุคลากรทั้งในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาร่วมกันทำงาน เพื่อให้องค์การบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ทำให้การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีการพัฒนาในทิศทางที่ดียิ่งขึ้นและอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (กิตติ คุณสมบัติ, 2556) เรื่องการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอ ท่าตะเกียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 พบว่าการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเกียบ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษา พบว่า เพศ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์การทำงานในสถานศึกษาแตกต่างกันความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะว่า ครูผู้สอนนั้นจะเป็นเพศใดก็ตามแต่เมื่อมาทำงานในสถานศึกษาแห่งเดียวกันหรือต่างสถานศึกษาแต่มีบรรยากาศ สิ่งแวดล้อม บริบทภายในองค์กรใกล้เคียงกัน และเกณฑ์ประเมินตัวชี้วัด

เดียวกันก็อาจจะส่งผลให้ครูผู้สอนที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศักดิ์ดา แดงเถิน, 2555) พบว่าครูผู้สอนมีเพศแตกต่างกันมีทัศนะต่อการบริหารงานโรงเรียนทั้ง 4 ด้านได้แก่ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ และการบริหารงานทั่วไป โดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูผู้สอนไม่ว่ามีการศึกษาในระดับใดก็ตามส่วนใหญ่ต่างก็มีความกระตือรือร้นในการเพิ่มพูนความรู้การพัฒนาทักษะของตนเองในรูปแบบต่าง ๆ อย่างต่อเนื่องและสม่ำเสมอ โดยผ่านการประชุมการอบรมสัมมนารวมไปถึงการศึกษาด้วยตนเอง ส่งผลให้ครูผู้สอนซึ่งมีวุฒิการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (นิดาพร เครือวงค์, 2564) ครูผู้สอนที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการดำเนินงานความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของ (กิตติ คุณสมบัติ, 2556) พบว่า ครูผู้สอนที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าครูผู้สอนที่อยู่ในสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันจำแนกตามขนาดโรงเรียน พบว่า การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศักดิ์ดา แดงเถิน, 2555) ประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานครจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 พิจารณาเป็นรายด้านพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติทุกด้าน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารสถานศึกษาควรเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อม ทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาเพื่อร่วมกันวางแผนกลยุทธ์ กำหนดเป้าหมาย พันธกิจ วัตถุประสงค์ของสถานศึกษาอย่างเป็นรูปธรรม ปรับปรุงแนวทางการบริหารด้านการวางแผนกลยุทธ์ขององค์การควรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบถึงข้อมูลเชิงลึกเพิ่มเติมในการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในพบว่าครูผู้สอนที่อยู่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอกุยบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. ควรศึกษาตัวแปรด้านอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการบริหารแบบมุ่งผลฤทธิ์ของผู้บริหารสถานศึกษานอกเหนือจากตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้

บรรณานุกรม

กิตติ คุณสมบัติ. (2556). *การบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอท่าตะเกียบสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ดวงแก้ว พรายแก้ว. (2562). *การประเมินการบริหารโครงการสะเต็มศึกษาระดับปฐมวัยของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

นิดาพร เครือวงค์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์กับประสิทธิผล ของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงรายเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ประภา สมาคม. (2558). การวิเคราะห์องคประกอบการพัฒนารูปแบบการบริหารแบบมุงผลสัมฤทธิ์สำหรับสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปญญา, 13*(1), 53-66.

ศักดิ์ดา แดงเถิน. (2555). *การบริหารงานโรงเรียนโดยใช้หลักการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครูในสำนักงานเขตภาษีเจริญ สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี.

อลิสา มะริด และ ภูมิพิพัฒน์ รักพรมงคล. (2567). แนวทางพัฒนาการบริหารโดยใช้โรงเรียนเป็นฐานในสถานการณ์การเปลี่ยนฉับพลัน (Disruption) ของสถานศึกษาขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กำแพงเพชร เขต 2. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 6*(2), 324-339.https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JAPDEAT/article/view/271201/184134

Krejcic, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities, *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607 - 610.

Likert, R. (1967). The Method of Constructing and Attitude Scale. New York: Wiley & Son.

Simon, Herbert A. (2010). *Administrative Behavior*. New York: The McMillen Company.

Williams, R. S. (1998). *Performance management: Perspectives on employee performance.* International Thomson Publishing Company.

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

The Roles of School Administrators in Promoting Morality and Ethics of Students in Schools under Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

สกุณา เรืองทิพย์[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Sakuna Ruangthip[1] and Wirat Maneephruek[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: sakuna2530am@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ผลการเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม นักเรียน

Abstract

This research has the following objectives : (1) to analyze the level of opinions of educational institution administrators and civil service teachers on the role of educational institution administrators in promoting morality; Ethics of students in educational institutions Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2 and (2) To compare the level of opinions of educational institution administrators and civil servant teachers on the role of educational institution administrators in promoting morality. Ethics of students in educational institutions Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, classified by gender and work experience. and educational qualification. This research is a quantitative research. The sample group consisted of 278 people, including school administrators. and civil servant teachers in educational institutions Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, data was collected using questionnaires. by stratified random sampling method. Stratified by district Calculate the number of samples in each district. and do simple randomization Statistics used in data analysis include percentage, mean, standard deviation, t-value, and one-way analysis of variance. The results of the research found that (1) the level of opinions of educational institution administrators and civil servant teachers on the role of educational institution administrators in promoting morality; Ethics of students in educational institutions Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2, overall it is at the highest level and (2) Regarding the results of comparing the level of opinions of school administrators and civil servant teachers on the role of school administrators in promoting morality. Ethics of students in educational institutions Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office, Area 2 Classified by gender, work experience and educational qualifications no different at the statistical significance level .05.

Keywords: Role of educational institution administrators, promoting morality and ethics, student

บทนำ

ประเทศชาติจะเจริญหรือเสื่อมลงนั้น ขึ้นอยู่กับการศึกษาของประชาชนแต่ละคนเป็นสำคัญ การจัดการศึกษาจึงต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรม และวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข พระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวรัชกาลปัจจุบัน การศึกษานั้นมีความสำคัญและจำเป็น มุ่งพัฒนาคนให้มีความรู้ ความสามารถ คิดอย่างมีระบบ วิเคราะห์อย่างมีเหตุผล ตัดสินใจแก้ปัญหาของตนเองได้ ลงมือทำกิจกรรมต่าง ๆ ตามความรู้ ความสามารถของตนเองได้ มีศักยภาพในการพัฒนาตนเองและพัฒนาประเทศ มีคุณธรรม จริยธรรม สามารถเลือกปรับตัวให้เหมาะสม สอดคล้องกับสภาพความเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมืองและเทคโนโลยีได้ ประเทศไทยเป็นประเทศที่กำลังพัฒนา การพัฒนาจะดำเนินไปอย่างมีคุณภาพมากน้อยเพียงใดนั้น ขึ้นอยู่กับคุณลักษณะของประชากรเป็นสำคัญ กล่าวคือ ประชากรต้องมีคุณภาพนั่นเอง การจัดการศึกษาและให้ความรู้แก่เยาวชนจึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาทางด้านคุณธรรม จริยธรรมควบคู่กันไปด้วย สังคมจึงจะอยู่ได้สงบสุข ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 กล่าวถึงนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการว่า ในการพัฒนาเยาวชนของชาติเข้าสู่โลกยุคศตวรรษที่ 21 ต้องมุ่งส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณธรรม รักความเป็นไทย มีทักษะการคิดวิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์ มีทักษะด้านเทคโนโลยี สามารถทำงานและอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมโลกได้อย่างสันติ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560) ปัญหาทางสังคมที่สำคัญประการหนึ่ง หากคนในสังคมขาดคุณธรรม จริยธรรม สังคมย่อมวุ่นวาย เต็มไปด้วยปัญหามากมาย การที่ประเทศชาติจะเจริญก้าวหน้าได้ ควรจะพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมให้เจริญก้าวหน้าไปพร้อมกับการพัฒนาด้านวัตถุ หากกระทรวงศึกษาธิการละเลยในเรื่องนี้ก็จะเกิดปัญหาสังคมตามมา แนวทางหนึ่งที่จะพัฒนาให้มีคุณภาพเพื่อลดปัญหาสังคม คือ การพัฒนาด้านคุณธรรม จริยธรรม การปลูกฝังและส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้กับเยาวชนจึงเป็นสิ่งจำเป็นและควรกระทำเป็นกระบวนการที่กระทำอย่างต่อเนื่อง ต้องฝึกฝนจิตใจให้มีความเจริญงอกงามทางด้านคุณธรรม จริยธรรม ร่างกายต้องเติบโตสมวัย อีกทั้งด้านสังคมเมื่อบุคคลได้รับการศึกษาจึงมีพฤติกรรมทางสังคมที่ดีงามได้ การศึกษาที่พึงประสงค์จึงต้องเป็นการศึกษาที่เสริมสร้างชีวิตและตัวคนให้ดีขึ้น โดยยึดหลักความสมดุลทั้งทางร่างกาย ความรู้ คุณธรรม การมีจิตสำนึกเพื่อนำมาใช้แก้ปัญหาและเสริมสร้างและสังคมให้ดีขึ้น การให้การศึกษานั้นจำเป็นต้องคำนึงถึงร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาควบคู่กันไป กระทรวงศึกษาธิการได้เห็นความสำคัญของการแก้ปัญหาความเห็นแก่ตัวของคนในชาติ โดยเริ่มตั้งแต่ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับสูงขึ้นไป เพราะเป็นรากฐานสำคัญของการศึกษาทางด้านคุณธรรม จริยธรรม โดยกำหนดไว้ในวิชาสังคมศึกษา ศาสนาและวัฒนธรรม อันมีองค์ประกอบ 8 ข้อ คือ 1) ความมีระเบียบวินัย 2) ความรับผิดชอบ 3) ความซื่อสัตย์ 4) ความเสียสละ 5) ความอดทน 6) ความกตัญญูกตเวที 7) ความยุติธรรม และ 8) ความประหยัด ที่จะให้ผู้เรียนได้ยึดถือปฏิบัติเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 เป็นแผนระยะยาว 20 ปี ให้ความสำคัญกับการสร้างกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ เพื่อใช้เป็นกลไกหลักในการพัฒนาศักยภาพและขีดความสามารถของคนไทย โดยกำหนดเป้าหมายการดำเนินการไว้ 5 ด้าน และยุทธศาสตร์การดำเนินการ 6 ยุทธศาสตร์ ดังมีแนวทางการขับเคลื่อนแต่ละยุทธศาสตร์ ซึ่งยุทธศาสตร์ที่ 3 เป็นยุทธศาสตร์ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาศักยภาพคนทุกช่วงวัย ตั้งแต่แรกเกิดจนถึงผู้สูงวัย โดยการจัดบริการการศึกษาและการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของคนทุกกลุ่มเป้าหมายและทุกช่วงวัย ด้วยหลักสูตรการศึกษาในทุกระดับที่มีมาตรฐาน ด้วยรูปแบบและช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย เหมาะสม สอดคล้องกับพัฒนาการของช่วงวัย สื่อการเรียนรู้ที่ไม่จำกัดรูปแบบ เวลาและสถานที่และเอื้อต่อการพัฒนาศักยภาพของคนทุกกลุ่มเป้าหมาย แหล่งการเรียนรู้ในสถานศึกษาและชุมชนที่มีคุณภาพ สนองความต้องการและความสนใจในการศึกษาเรียนรู้ และระบบการวัดและประเมินผลที่ยืดหยุ่น เหมาะสม พร้อมด้วยระบบการผลิตและพัฒนาครูที่มีคุณภาพและมาตรฐาน เพื่อสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่ยั่งยืน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้คนทุกช่วงวัยมีทักษะ ความรู้ ความสามารถ และสมรรถนะตามมาตรฐานการศึกษาและมาตรฐานวิชาชีพในโลกศตวรรษที่ 21 และพัฒนาคุณภาพชีวิตได้ตามศักยภาพ มีคุณธรรม จริยธรรม มีวินัย จิตสาธารณะและพฤติกรรมที่พึงประสงค์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) ดังนั้น การพัฒนาเยาวชนในแง่ของการพัฒนาเจตคติการสร้างคุณธรรม จริยธรรมซึ่งปรากฏอยู่ในความหมายของการศึกษา มาตรา 4 วรรคแรกว่า “การศึกษาหมายความว่า กระบวนการเรียนรู้เพื่อความเจริญงอกงามของบุคลากรและสังคม โดยการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การสืบสานทางวัฒนธรรม การสร้างองค์ความรู้จากการจัดสภาพแวดล้อม การเรียนรู้ทางสังคม ความคิดสร้างสรรค์ เพื่อส่งเสริมความก้าวหน้าทางวิชาการและองค์ประกอบที่ช่วยให้บุคคลเรียนรู้ตลอดชีวิต” ซึ่งเป็นการแสดงเจตนารมณ์ของความเจริญงอกงามในการพัฒนาเจตคติเพื่อสร้างคุณธรรม จริยธร รมทั้งในฐานะที่เป็นจุดมุ่งหมายที่ต้องการและกระบวนการจัดการศึกษาต้องใช้กระบวนการที่จะนำพา หรือพัฒนาผู้เรียนสู่การเป็นผู้มีคุณธรรมจริยธรรมไปพร้อม ๆ กับการเป็นผู้มีความรู้ ทำให้ผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาต้องจัดกระบวนการเรียนรู้ที่ปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่ผู้เรียน ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องรับรู้ และนำส่วนที่เกี่ยวข้องกับบทบาทหน้าที่ของตนเองไปปฏิบัติ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อการดำเนินงานภายในสถานศึกษา ตามคุณภาพที่คาดหวังของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 (สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี, 2567)

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 54 (1) บัญญัติว่า รัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย (4) บัญญัติว่า การศึกษาทั้งปวงต้องมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีวินัย ภูมิใจในชาติ สามารถเรียนรู้ได้ตามความถนัดของตนเอง และมีความรับผิดชอบต่อครอบครัว ชุมชน สังคม และประเทศชาติ (สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน, 2567) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553 มาตรา 23 การจัดการศึกษาทั้งการศึกษาในระบบ การศึกษานอกระบบ และการศึกษาตามอัธยาศัย ต้องเน้นความสำคัญทั้งความรู้ คุณธรรม กระบวนการเรียนรู้และบูรณาการตามความเหมาะสมของแต่ละระดับ

การศึกษา มาตรา 6 กล่าวว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข จุดมุ่งหมายในมาตรา 6 ได้กำหนดว่า (1) มุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ในด้านต่าง ๆ ของการศึกษา คือ ร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม (2) มุ่งให้คนไทยมีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567) คุณธรรมเป็นเรื่องที่สำคัญและต้องปลูกฝังให้กับคนในชาติ ดังนั้น การจัดการศึกษาตามแนวพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ต้องจัดการศึกษาอบรมให้เกิดความรู้คู่คุณธรรม เพื่อให้ได้ผู้เรียนที่พึงประสงค์ คือ ผู้เรียนที่เป็นคนดี คนเก่ง อยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ซึ่งในการบริหารจัดการองค์การนั้น ปัจจัยที่สำคัญอีกปัจจัยหนึ่งที่ถือเป็นหลักใหญ่ คือ การที่ผู้บริหารหรือผู้จัดการขององค์กรเป็นผู้มีคุณธรรม จะสร้างศรัทธา ซึ่งเป็นแรงจูงใจให้เกิดความสามัคคี ร่วมมือกันปฏิบัติงาน เพื่อมุ่งไปสู่เป้าหมายอย่างเดียวกันได้ ทำให้ผู้ร่วมงานทุกคนในองค์กรเกิดความเชื่อถือและมีความเชื่อมั่นต่อตัวผู้บริหาร คุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นเสมือนบทบัญญัติของความดีและความงามของจิตใจที่ส่งผลให้บุคคลประพฤติดี ประพฤติชอบ หลักคุณธรรม จริยธรรมจึงเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญต่อการดำเนินงานในหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นส่วนเสริมให้ผู้บริหารสามารถครองตน ครองคน ครองงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากผู้บริหารขาดคุณธรรม จริยธรรม องค์กรก็จะขาดประสิทธิภาพ (Gungor & Ozkara, 2017)

ในการจัดการศึกษาไทยมีเป้าหมายพัฒนาคุณธรรมและความรู้ควบคู่กันมาโดยตลอด โดยมีกรอบแนวคิดให้การศึกษาเป็นกลไกการพัฒนาคนให้เกิดคุณธรรมนำความรู้ (Office of the Education Council, 2017) แม้คุณธรรมจะเป็นเป้าหมายสำคัญในการจัดการศึกษา แต่ผลการพัฒนาที่ผ่านมากลับพบว่า เด็กและเยาวชนยังด้อยความรู้ ความสามารถในการกลั่นกรองที่ดี ส่งผลกระทบต่อระบบคุณค่าความเชื่อ และพฤติกรรม ขาดทักษะ การคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ ไม่สามารถคัดกรองและเลือกรับวัฒนธรรมที่ดี เน้นวัตถุนิยม ขาดจิตสำนึก สาธารณะ คุณธรรมจริยธรรมเสื่อมถอยนำไปสู่ปัญหาในสังคม (Office of the National Economic and Social Development Board, 2016) ทุกสังคมต้องการคนดี การสร้างคนดีจึงเป็นพันธกิจจำเป็นในการสร้างภูมิคุ้มกันไว้ต้านความเลวร้ายที่กำลังกัดกร่อนสังคม ในทำนองเดียวกันพันธกิจสำคัญของการศึกษา คือ การปลูกฝังคุณความดีให้เป็นภูมิคุ้มกันเยาวชน เตรียมผู้เยาว์ให้เป็นผู้ใหญ่ที่ดี (Pratumvieng, 2018)

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นความหวังของการเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านจริยธรรมแก่สังคม เพราะผู้บริหารสถานศึกษาถือเป็นหัวหน้า คือ เป็นทั้งหัวหน้าและหน้าตาของสถานศึกษาที่สังคมเฝ้ามองอยู่เสมอในฐานะเป็นสถาบันหลักในสังคม ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรเป็นแบบอย่างที่ดีทั้งในและนอกสถานศึกษา เมื่อผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ ความสามารถและมีจริยธรรมสูง ครูย่อมรักและศรัทธา ทุ่มเทกำลังกายและกำลังใจในการทำงานให้โรงเรียนประสบความสำเร็จ โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพ มีความรู้ ความสามารถ เป็นเด็กดี มีความสุข มีจริยธรรมและสามารถอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข จะเห็นได้ว่า นอกจากหลักวิชาการแล้วสิ่งที่จำเป็นที่จะต้องมีอยู่ในตัวของผู้บริหารสถานศึกษา คือ จริยธรรม เพื่อนำพาองค์กรสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้

(สุรัตน์ ไชยชมพู, 2557) การพัฒนารูปแบบการสอนคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดผลนั้นมีหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง มิได้มีเพียงปัจจัยด้านวิธีการสอนในชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังสอดคล้องกับการบริหารจัดการของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องด้วยการบริหารจัดการสถานศึกษาจะเกี่ยวข้องกับการกำหนดแนวยุทธศาสตร์ รวมถึงการจัดสรรทรัพยากรเพื่อการสนับสนุนการสอน ดังนั้นคุณธรรม จริยธรรมจึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุเป้าหมายของการศึกษาของชาติ ซึ่งในการบริหารสถานศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในด้านการกำหนดนโยบาย ด้านการประพฤติเป็นแบบอย่าง ด้านการอบรมสั่งสอนและด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน (อุไรวรรณ เดชาสิทธิ์, 2560)

ดังนั้น การจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจสติปัญญา มีความรู้คู่คุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การพัฒนาคุณภาพชีวิตควรดำเนินควบคู่กับการพัฒนาคุณภาพด้านจิตใจ เพราะจริยธรรมเป็นรากฐานแห่งความเจริญรุ่งเรืองมั่นคง ความสงบสุขของบุคคลและประเทศชาติ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นบุคคลที่มีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการส่งเสริมและปลูกฝังคุณธรรม จริยธรรมให้เกิดแก่นักเรียนในสถานศึกษา ด้วยเหตุนี้ จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทั้งนี้เพื่อจะได้นำผลของการวิจัยมาใช้เป็นข้อมูลสารสนเทศสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ครูและบุคลากรทางการศึกษา ตลอดจนผู้มีส่วนเกี่ยวข้องนำไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาด้านการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพและก่อให้เกิดประสิทธิผลอย่างเป็นระบบสู่นักเรียน ซึ่งเป็นอนาคตของชาติและเป็นกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การดำเนินการสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม

การส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนที่ได้ผลนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องกำหนดเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่แน่นอน ต้องกำกับ ติดตามการปฏิบัติกิจกรรมให้เป็นไปตามนโยบาย แผนงาน โครงการ และภารกิจอย่างเป็นกระบวนการที่ต่อเนื่อง โดยการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนในโรงเรียนได้กำหนดไว้

5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการจัดสภาพแวดลอม และ 5) ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน

กฤติเดช สมตน (2565) สรุปไว้ว่า ในการจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาจริยธรรมนักเรียนนั้น โรงเรียนควรเปิดโอกาสให้นักเรียนเข้าร่วมกิจกรรมตามความถนัดและความสนใจตามธรรมชาติอย่างแท้จริง โดยมีหลักในการจัด คือ ครูทุกคนและนักเรียนต้องเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานอย่างพร้อมเพรียง ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสนใจ มีการกำกับ ติดตามอย่างต่อเนื่องโดยอาศัยหลักที่ว่า นักเรียนสำคัญที่สุดและจัดกิจกรรมให้มีสาระความรู้และน่าสนใจ มีความเหมาะสมกับวัยและสภาพแวดล้อม และมีการปฏิบัติอย่างสม่ำเสมอ

ชัชชญา พีระธรณิศร์ (2564) ได้ศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการ พัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา เพชรบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันและปัญหาในภาพรวม แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการมีภาวะผู้นำอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน คือ (1) การเป็นแบบอย่างที่ดี (2) การปรับกระบวนทัศน์ ในการบริหารสถานศึกษาการกำหนดบทบาท อำนาจหน้าที่ของบุคคลในการรับผิดชอบงานด้านคุณธรรม จริยธรรม (3) จัดระบบการนิเทศ ติดตามประเมินผล (4) การวางแผน การทำความเข้าใจในนโยบาย การปฏิบัติงานด้านคุณธรรม จริยธรรมและการจัดการเรียนการสอนของครู 3) แนวทางการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรม ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านกายภาพ จัดสภาพโรงเรียนให้เป็นแหล่งเรียนรู้ด้านคุณธรรม จริยธรรม (2) ด้านการจัดหลักสูตร ปรับปรุงและพัฒนาการจัดหลักสูตรท้องถิ่นเกี่ยวกับการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม (3) ด้านการเรียนการสอน ในการสอนสอดแทรกคุณธรรม จริยธรรม (4) ด้านบรรยากาศและปฏิสัมพันธ์ การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารกับครู ครูกับนักเรียน โรงเรียนกับผู้ปกครอง โรงเรียนกับชุมชน 5) ด้านการประเมินผล โดยกำหนดรูปแบบการนิเทศภายในการจัดการเรียนการสอน โครงการและกิจกรรมต่าง ๆ

พิไลลักษณ์ แสงพรหม พระครูพิจิตร ศุภการ และมะลิวัลย์ โยธารักษ์ (2563) กล่าวว่า การดำเนินการสงเสริมคุณธรรม จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาคำนึงถึงแนวทางการส่งเสริมบทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน คือ ผู้บริหารควรพัฒนาด้านกายภาพ ส่งเสริมให้ครูมีการบูรณาการการสอนทุกกลุ่มสาระ รวมทั้งมีการจัดอบรมครูด้านคุณธ รรม จริยธรรมเพื่อนำความรู้มาสอดแทรกในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ทั้งนี้ผู้บริหารและครูเป็นแบบอย่างที่ดีในการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนมีการจัดกิจกรรมเสริมสร้างลักษณะนิสัยแก่นักเรียน โดยให้วัดและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วม รวมไปถึงผู้บริหารควรมีระบบการประเมินบุคลากรที่ปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีและมีความเป็นกัลยาณมิตรต่อศิษย์

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ (2561) สรุปไว้ว่า การวัดและประเมินการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพสามารถนำผลไปใช้ได้หลากหลาย เพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำของสถานศึกษาหรือองคการทางการศึกษา ควรมีบทบาทในการวัดและการประเมินการจัดการศึกษา ดังนี้

1. กำหนดนโยบายการวัดและการประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษาองค การทางศึกษาทุกระดับ เชน กำหนดมาตรฐานตัวชี้วัดการศึกษาปฐมวัย การจัดการการศึกษาขั้นพื้นฐานการจัดการศึกษาระดับอาชีวศึกษา การจัดการศึกษาระดับอุดมศึกษา เป็นตน

2. ร่วมวางแผนและออกแบบการประเมิน การกำหนดตัวบงชี้และเกณฑในการประเมินการสร้างเครื่องมือวัดที่มีคุณภาพ การเก็บรวบรวมขอมูลในการประเมิน การวิเคราะห์ข้อมูลและการเขียนรายงานการประเมิน

3. จัดทำคูมือเกี่ยวกับแนวคิด รูปแบบ และแนวการปฏิบัติในการวัดและการประเมินผลการจัดการศึกษา

4. พัฒนาบุคลากรของสถานศึกษา หรือองคการทางการศึกษาใหมีความรู ความเขาใจเกี่ยวกับการวัดและการประเมินผล โดยจัดใหครู บุคลากรได้ศึกษาเอกสาร งานวิจัยกับการวัดและประเมินการจัดการศึกษา เชน การประเมินหลักสูตร การประเมินโครงการ การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การประเมินคุณลักษณะผู้เรียน การจัดใหบุคลากรเขาการอบรม สัมมา หรือฝึกปฏิบัติตามความตองการของครูและบุคลากร รวมทั้งแลกเปลี่ยนประสบการณการจัดการเรียนรูทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา

5. สนับสนุนงบประมาณ ทรัพยากรอย่างพอเพียง สำหรับการพัฒนาครูและบุคลากรของสถานศึกษาหรือองคการศึกษา ในการวัดและการประเมินผลการจัดการศึกษาใหมีประสิทธิภาพ

6. สนับสนุนการจัดทำระบบสารสนเทศที่ดีที่ได้จากการวัดผลและประเมินการจัดการศึกษาของสถานศึกษาหรือองคการทางการศึกษา เพื่อนำขอมูลต่าง ๆ มาใชในการประเมินความก้าวหน้าหรือประเมินผลการดำเนินงานของสถานศึกษาหรือองคทางการศึกษา

7. สงเสริมสนับสนุนใหมีวัฒนธรรมการประเมินในสถานศึกษา หรือองคการทางการศึกษา โดยเนนหลักการมีสวนร่วมของผู้มีสวนเกี่ยวของใหทุกฝ่ายมีการประเมินผลการดำเนินงานเป็นระยะอย่างต่อเนื่อง และเสริมแรงทางบวกต่อฝ่ายหรือบุคคลที่สามารถดำเนินงานได้ตามมาตรฐานการดำเนินงานที่กำหนดไว

8. จัดใหมีระบบกำกับติดตามที่ดีในการวัดประเมินผลการจัดการศึกษาของสถานศึกษา หรือองคการทางการศึกษาเพื่อพัฒนาการจัดการศึกษาที่สงผลตอการพัฒนาผู้เรียน

9. สร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวัดและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพของสถานศึกษา หรือองคการทางการศึกษากับชุมชนและท้องถิ่น หน่วยงานภายนอก ทั้งภาครัฐและเอกชน เชน ศูนย์เครือข่าย เครื่องมือในการวัดและการประเมินผลผู้เรียน เป็นตน

สุวรรณเพ็ญ ปนบาง (2561 : 48) สรุปไว้ว่า การดำเนินงานเกี่ยวกับการสงเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผน หมายถึง การคิดหรือเตรียมการที่จะพัฒนาคุณธรรมจริยธรรมนักเรียน การวางแผนการดำเนินงานสงเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนมีวัตถุประสงคเพื่อกำหนดกรอบของการพัฒนาคุณธรรม จริยธรรมนักเรียนตั้งแต่เริ่มต นจนถึงสิ้นสุดการดำเนินงาน ซึ่งสามารถลำดับเป็นขั้นตอนการวางแผน คือ กำหนดคณะผู้รับผิดชอบ ซึ่งได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา ทำหน่าที่เป็นประธานและครูผู้สอน ทำหน่าที่เป็นคณะทำงานแผนการพัฒนาการสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยการเขียนเป็น

โครงการภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษามีองค์ประกอบที่ชัดเจนและสามารถจัดทำเป็นคู่มือการดำเนินงานสงเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน โดยแต่ละกิจกรรมนั้นได้กำหนดบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและครูไวอย่างชัดเจนและได้กำหนดปฏิทินการปฏิบัติการสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สามารถสรุปกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

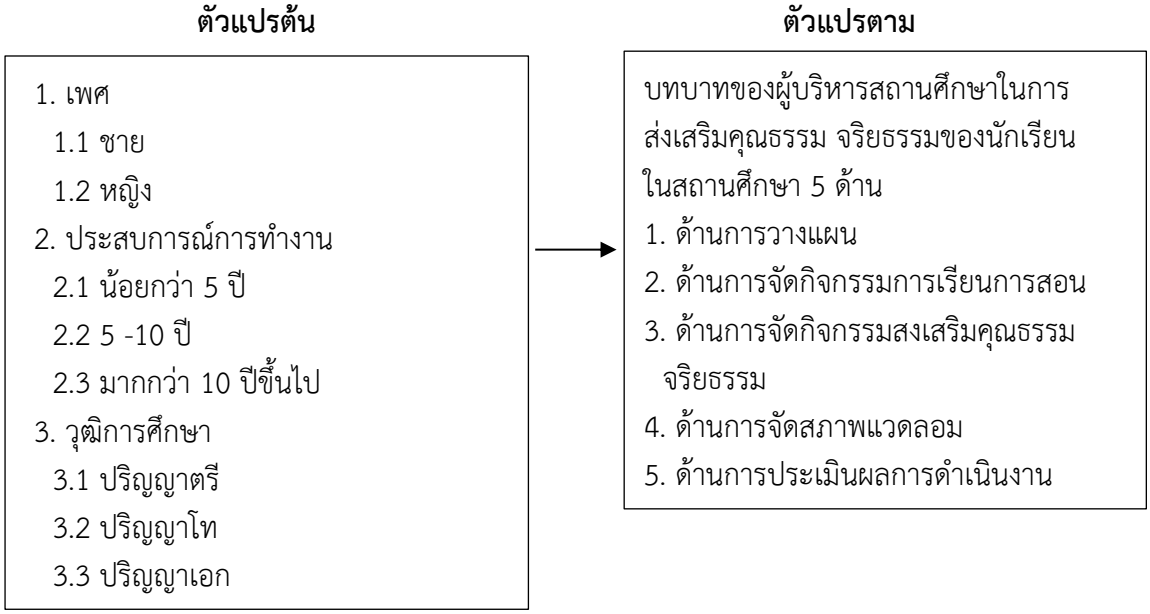

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เป็นการศึกษาค้นคว้า หาข้อเท็จจริงที่มีอยู่ เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย โดยผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence : IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.67-1.00 นำแบบสอบถามไปทดลองใช้

(Try-Out) กับผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน และนำมาตรวจสอบคุณภาพ โดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) และใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.98 จากนั้นขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 278 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซีและมอร์แกน (Krejcie & Morgan) (บุญชม ศรีสะอาด, 2560) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 และใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนของแต่ละอำเภอตามที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) ด้วยตนเองและทาง Google Form และนำแบบสอบถามที่ได้รับคืนจำนวน 278 ฉบับ มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม ด้วยการดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะเป็นข้อคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เช่น เพศ ประสบการณ์การทำงานและวุฒิการศึกษา และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วยจำนวน 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน 3) ด้านการจัดกิจกรรมสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม 4) ด้านการจัดสภาพแวดล้อม และ 5) ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ลักษณะเป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ

ผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาครั้งนี้ ได้ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และจัดแบ่งการนำเสนอผลการศึกษาตามลำดับ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 84.20 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 15.80 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 42.80 รองลงมา 5-10 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 32.00 และน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 และจำแนกตามวุฒิการศึกษา ส่วนใหญ่มีวุฒิการศึกษาปริญญาตรี จำนวน

174 คน คิดเป็นร้อยละ 62.60 รองลงมาปริญญาโท จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 37.10 และปริญญาเอก จำนวน 1 คน คิดเป็นร้อยละ 0.40 ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูต่อบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.58, S.D. = 0.46) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมาก ไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านการจัดกิจกรรมสงเสริมคุณธรรม จริยธรรม ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.48) รองลงมาได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการวางแผน ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.46) ด้านที่ 2 ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ($\overline{X}$ = 4.57, S.D. = 0.49) ด้านที่ 4 ด้านการจัดสภาพแวดล่อม ($\overline{X}$ = 4.56, S.D. = 0.49) ตามลำดับ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านที่ 5 ด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.55)

3. ผลการเปรียบเทียบระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม ของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา

ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติค่าที (T-test for independent samples) และผลการทดสอบค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นด้านการวางแผน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ด้านการจัดสภาพแวดล่อม และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

สรุปภาพรวมได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษา ในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่เป็นไปตามสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิเคราะห์ไปใช้

จากการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และวุฒิการศึกษาศึกษา ทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด เพื่อพัฒนางานส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมให้ดียิ่งขึ้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีบทบาทด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการสงเสริม สนับสนุนใหมีหนังสือเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรมในห้องสมุดและมุมหนังสือในห้องเรียนทุกห้อง ด้านการจัดสภาพแวดล้อม สถานศึกษาสงเสริมใหมีแหล่งเรียนรู้ที่สงเสริมคุณธรรม จริยธรรมภายในโรงเรียน เชน สวนความดี ต้นไม้พูดได้ หรือมีคำขวัญติดตามต้นไม้ เป็นต้น และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน โดยผู้บริหารมีการสร้างเครื่องมือวัดผลและประเมินผลด้านคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน ที่มีคุณภาพ และสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการวัดผลและประเมินผลการดำเนินงานส งเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนด้วยการสงเสริม สนับสนุนใหมีหนังสือเกี่ยวกับคุณธรรม จริยธรรม ในห้องสมุดและมุมหนังสือในห้องเรียนทุกห้อง เพื่อส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมของนักเรียนในสถานศึกษา ด้านการจัดสภาพแวดล้อม เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องจริยธรรมของนักเรียนให้เกิดประสิทธิผลมากที่สุด และด้านการประเมินผลการดำเนินงาน เพื่อนำแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับกลยุทธ์มาเป็นแนวทางขับเคลื่อนด้านการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมของนักเรียนต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 3 พ.ศ. 2553*. https://personweb.kku.ac.th/e-administration/BackEnd/Program/Manage/ViewDocFile2.php?DOC_ID=248.

กฤติเดช สมตน. (2565). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการดำเนินงานโรงเรียนคุณธรรม สพฐ. สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ชัชชญา พีระธรณิศร์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564). แนวทางการพัฒนาบทบาทผู้บริหารในการพัฒนานักเรียนด้านคุณธรรม จริยธรรมของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. *วารสารคณะศึกษาสาสตร์มหาวิทยาลัยรังสิต, 5*(2), 54-67.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น. กรุงเทพมหานคร: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.พิไลลักษณ์ แสงพรหม พระครูพิจิตรศุภการ และมะลิวัลย์ โยธารักษ์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563). บทบาทผู้บริหารสถานศึกษายุคไทยแลนด์ 4.0 ในการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรมนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 5*(2), 296.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2567). *แผนบริหารการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* http://www.pck2.go.th.

สำนักงานผู้ตรวจการแผ่นดิน. (2567). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560*. https://www.ombudsman.go.th/new/mode5/.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579.* https://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.Pdf.

สำนักเลขาธิการคณะรัฐมนตรี. (2567). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. https://www.ratchakitcha.soc.go.th/DATA/PDF/2553/A/045/1.PDF.

สุทธิวรรณ ตันติรจนาวงศ. (2561). การวัดและการประเมินผลการศึกษา. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (เมษายน-กันยายน 2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา, 8*(2), 5-7.

สุวรรณเพ็ญ ปนบาง. (2561). การดำเนินงานด้านการสงเสริมคุณธรรมจริยธรรมนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎรธานี เขต 1 [การคนควาอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี.

Gungor, S. K., & Ozkara, F. (2017). A qualitative research on administration ethics at school. *Journal of Education and Training Studies, 5*(11), 44-55.

Office of the Education Council.(2017).Strategic recommendations for education reform. Bangkok: Century Co. Ltd. (In Thai)

Office of the National Economic and Social Development Board. (2016). *Social outlook 1/2019.* Bangkok: Office of the National Economic and Social Development Board.

Pratumvieng, C. (2018). The development of the activities on virtue, morality and teachers'code of conduct for graduate students diploma in the teaching profession. *UMT Ploy Journal, 15*(2), 12 - 24.

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดี ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

The Relationship Between the Roles of Administrators and Effective Scout Management in Schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1

พิศมัย หยุดแก้ว[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Pissamai Yudkaew[1] and Wirat Maneephruek[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: pissmai7333@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 238 คน ได้แก่ ครูผู้สอนลูกเสือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ผู้บริหาร บทบาทของผู้บริหาร การจัดการลูกเสือที่ดี

Abstract

This research aims to achieve the following objectives: (1) to analyze the level of school administrators' roles in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1, (2) to analyze the level of good scout management in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1, and (3) to analyze the relationship between the roles

of administrators and good scout management in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1. The study collected data from a sample group of 238 scout teachers affiliated with the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1. The research instrument was a questionnaire, and the data were analyzed using statistical methods, including frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research findings are as follows: (1) The analysis of the level of school administrators' roles in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1 revealed an overall high level. (2) The analysis of the level of good scout management in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1 also showed an overall high level. (3) The analysis of the correlation coefficient between the roles of administrators and good scout management in schools under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1 indicated a high level of correlation, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Administrators, roles of administrators, effective scout management

บทนำ

ในปัจจุบันสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดวิสัยทัศน์เพื่อมุ่งพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นมนุษย์ ที่มีความสมบูรณ์ ทั้งทางด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม มีจิตสำนึกในการเป็นพลเมืองไทย และพลเมืองโลก ภายใต้การกำหนดจุดมุ่งหมายที่ต้องการให้เกิดกับผู้เรียนเมื่อผู้เรียนจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน คือมุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข มีศักยภาพในการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) อีกทั้งยังกำหนดให้มีสาระการเรียนรู้ 8 กลุ่ม และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน กิจกรรมพัฒนาผู้เรียนเป็นกิจกรรมที่จัดให้กับผู้เรียน ได้พัฒนาความสามารถของตนเองตามศักยภาพ โดยเพิ่มเติมจากกิจกรรมที่ได้จัดเรียนรู้ตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ทั้ง 8 กลุ่ม กิจกรรมลูกเสือเป็นหนึ่งในกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน เป็นขบวนการทางการศึกษาสำหรับเยาวชน มีวัตถุประสงค์ที่จะสร้างบุคลิกภาพ และพัฒนาการทางสังคมให้กับเยาวชน เพื่อเป็นพลเมืองที่ดีของประเทศ โดยใช้วิธีการของลูกเสือ ยึดมั่นในกฎและคำปฏิญาณ การเรียนรู้โดยการกระทำ เน้นการปฏิบัติกิจกรรม การใช้ระบบหมู่ และความก้าวหน้าของบุคคล โดยใช้หลักสูตรและวิชาพิเศษลูกเสือ การลูกเสือเป็นการอาสาสมัครทำงานให้การศึกษา เพื่อพัฒนาเยาวชนโดยไม่มีการแบ่งแยกเรื่องเชื้อชาติ ผิวพรรณ วรรณะ ลัทธิทางศาสนา และไม่อยู่ภายใต้อิทธิพล หรือเกี่ยวข้องทางการเมือง โดยจะยึดปฏิบัติตามอุดมการณ์ของผู้ให้กำเนิดลูกเสือโลกอย่างมั่นคง วงการศึกษาทั่วโลกถือว่าการลูกเสือ เป็นขบวนการที่ให้การศึกษาแก่เยาวชนนอกระบบโรงเรียนภายใต้พื้นฐาน ดังต่อไปนี้ 1) มีหน้าที่ต่อศาสนาที่ตนเคารพนับถือ 2) มีความจงรักภักดีต่อชาติบ้านเมือง 3) มีความรับผิดชอบ ในการพัฒนาตนเอง 4) เข้าร่วมในการพัฒนาสังคมด้วยการยกย่องและเคารพ

ในเกียรติของบุคคลอื่น 5) ช่วยเสริมสร้างสันติภาพความเข้าใจอันดี เพื่อความมั่นคงเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันทั่วโลก (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2562)

กิจกรรมลูกเสือเป็นกระบวนการที่ทั่วโลกยกย่องและให้การยอมรับว่าเป็นวิธีการฝึกคนให้รู้จักหลักการประชาธิปไตยและอยู่ร่วมกันอย่างเป็นสุข กิจกรรมลูกเสือมีมาเป็น 100 ปี แต่ยังไม่ได้รับการพัฒนาฟื้นฟูเท่าที่ควร ทั้งนี้มีสาเหตุมาจากหลายด้าน เช่น เยาวชนรุ่นใหม่ไม่ให้ความสนใจกิจกรรมลูกเสือ ผู้บริหารที่มีความสามารถทางด้านกิจการลูกเสือเกษียณอายุราชการ ปัญหาด้านนโยบายของต้นสังกัดไม่ชัดเจน ทำให้โรงเรียนดำเนินกิจกรรมลูกเสือได้ไม่ดีเท่าที่ควร เพราะต้องปฏิบัติตามนโยบายต่าง ๆ และผู้บริหารโรงเรียนแต่ละแห่งมีความชอบและไม่ชอบกิจกรรมลูกเสือแตกต่างกันไป เช่น บางโรงเรียนผู้บริหารและครูมีความชอบในกิจกรรมลูกเสือ โรงเรียนนั้นจะดำเนินงานกิจกรรมลูกเสือที่ และประเด็นปัญหาด้านกิจกรรมลูกเสือขาดแรงจูงใจเพราะไม่มีวิทยฐานะ เช่น ครูที่เข้ารับการอบรมด้านลูกเสือและผ่านการตรวจขั้นที่ 5 และได้รับคุณวุฒิทางลูกเสือ เช่น A.T.C. (วูดแบดจ์ 2 ท่อน) ครูท่านนั้นไม่ได้รับเงินด้านคุณวุฒิเพิ่ม ต่างจากการได้รับตำแหน่งวิทยฐานะที่จะได้รับเงินประจำตำแหน่ง (อำไพ โสดาดี, 2559)

จากแนวคิดที่กล่าวมาผู้วิจัยเห็นว่า การบริหารกิจการลูกเสือมีส่วนสำคัญต่อการอบรมบ่มนิสัยเยาวชนให้ถึงพร้อมซึ่งคุณธรรม อันเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาประเทศชาติ และกิจกรรมลูกเสือยังเป็นกระบวนการที่ทั่วโลกยกย่องและให้การยอมรับว่าเป็นวิธีการฝึกคนให้รู้จักหลักการประชาธิปไตยและอยู่ร่วมกันได้อย่างเป็นสุข แต่กิจกรรมลูกเสือยังไม่ได้รับการพัฒนาฟื้นฟูเท่าที่ควร อันมีสาเหตุจากหลายด้าน เช่น เยาวชนรุ่นใหม่ไม่มีความสนใจกิจกรรมลูกเสือ ผู้บริหารที่มีความสามารถด้านกิจการลูกเสือเกษียณอายุราชการ ผู้บริหารรุ่นใหม่ควรเร่งพัฒนาความรู้ ความสามารถทางด้านกิจการลูกเสือ จึงต้องมีการศึกษาการบริหารงานกิจการลูกเสือของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งมีความจำเป็นต้องพัฒนากิจการลูกเสือให้บรรลุตามวัตถุประสงค์ของคณะลูกเสือแห่งชาติ คือ ต้องการให้เยาวชนเป็นพลเมืองดี มีคุณธรรม จริยธรรมและอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการบริหารงานกิจการลูกเสือให้ถูกต้องตามหลักสูตร และหาแนวทางดำเนินงานส่งเสริมกิจการลูกเสืออย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร

ฮิทท์ ไอร์แลนด์ และฮอสคิสสัน (2007, อ้างถึงใน ริญญาภัทร์ สุภาศิริธนานนท์, 2563) ได้นำเสนอแนวคิด เกี่ยวกับการปฏิบัติและบทบาทผู้บริหารที่มีประสิทธิผลไว้ 5 ประการ ดังนี้ 1) บทบาทการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) บทบาทการบริหารทรัพยากรในองค์กร 3) บทบาทการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล 4) บทบาทการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5) บทบาทการจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการลูกเสือที่ดี

สุรศักดิ์ ทิวากร (2562) ได้กล่าวว่า การนำและการจัดการลูกเสือที่ดี หมายถึง ทักษะและกระบวนการการเป็นผู้นำและการจัดการลูกเสือที่ดี โดยใช้แนวคิดของสมาคมลูกเสือในประเทศสหราชอาณาจักร ซึ่งประกอบด้วย 6 ประการ ดังนี้ 1) การกำหนดทิศทาง 2) การทำงานร่วมกับบุคคล 3) การบรรลุผล 4) การเปิดรับการ 5) การใช้ทรัพยากร 6) การจัดการเวลาและทักษะส่วนบุคคล

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรรถพล ส่งอัมพร (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อทราบ 1) การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่าย คุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) ประชากรประกอบด้วย ผู้อำนวยการลูกเสือโรงเรียน รองอำนวยการลูกเสือโรงเรียน และครูผู้สอนลูกเสือ รวมทั้งสิ้นจำนวน 57 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม เกี่ยวกับ การบริหารงานกิจการลูกเสือ 4 ด้าน ตามสำนักการลูกเสือ ยุวกาชาด และกิจการนักเรียน สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความถี่ ร้อยละ มัชฌิมเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) แนวทางการพัฒนาการบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) ผู้บริหารต้องกำหนดโครงการให้ชัดเจน ควรส่งเสริมให้มีการฝึกทักษะตามหลักสูตร เน้นให้มีส่วนร่วม สนับสนุนทรัพยากร พร้อมทั้งมีการกำกับ ติดตาม การดำเนินงาน ผู้กำกับลูกเสือควรเข้าร่วมการอบรมพัฒนาตนเองเพื่อให้มีวุฒิทางลูกเสือ มีการร่วมวางแผนปรับเปลี่ยนรูปแบบการจัดกิจกรรมให้มีความทันสมัย

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ดังแสดงในรูปที่ 1

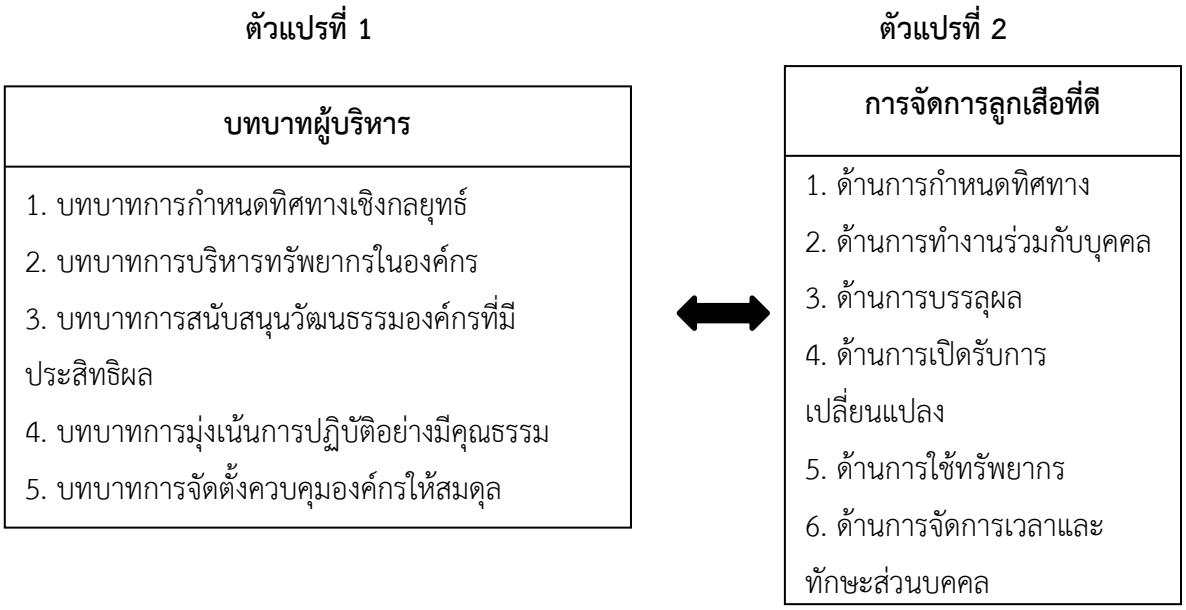

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอนลูกเสือโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 169 โรงเรียน ครูผู้สอนลูกเสือทั้งหมด 1,639 คน

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 119 โรงเรียน ผู้ให้ข้อมูลโรงเรียนละ 2 คน จำนวน 238 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ประกอบด้วย 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 5 บทบาท ได้แก่ 1) บทบาทการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ 2) บทบาทการบริหารทรัพยากรในองค์กร 3) บทบาทการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล 4) บทบาทการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม 5) บทบาทการจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการจัดการลูกเสือที่ดี ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 แบ่งเป็น 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการกำหนดทิศทาง 2) ด้านการทำงานร่วมกับบุคคล 3) ด้านการบรรลุผล 4) ด้านการเปิดรับการเปลี่ยนแปลง 5) ด้านการใช้ทรัพยากร 6) ด้านการจัดการเวลาและทักษะส่วนบุคคล มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert, 1967)

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียน เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง (Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำไปหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 ขึ้นไป พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับค่า IOC ที่ได้จากการคำนวณในแบบประเมินความสอดคล้องในครั้งนี้มีค่า IOC เท่ากับ 1 ได้ข้อคำถามจำนวน 55 ข้อ

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับครูผู้สอนลูกเสือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach, 1974) ได้ค่าเท่ากับ 0.98

3.5 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลจำนวน 238 คน

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอนดังนี้

4.1 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

4.2 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนน

4.3 นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับการจัดการลูกเสือที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนน

4.4 นำข้อมูลจากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน (Pearson's product – moment correlation coefficient) นำไปแปลผลตามเกณฑ์

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 สรุปผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ในการวิเคราะห์ผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง รองลงมาเป็นเพศชาย ส่วนใหญ่มีอายุ 20–35 ปี รองลงมามีอายุ 36–50 ปี และมีอายุ 51 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่วุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี รองลงมามีประสบการณ์ในการทำงาน 5–10 ปี และมีประสบการณ์ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป

2. ผลการวิเคราะห์ระดับบทบาทของผู้บริหาร โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายบทบาท พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 บทบาท โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ บทบาทการจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล รองลงมาคือ บทบาทการบริหารทรัพยากรในองค์กร บทบาทการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล บทบาทการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม และบทบาทการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า การจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการกำหนดทิศทาง รองลงมาคือ ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านการทำงานร่วมกับบุคคล ด้านการจัดการเวลาและทักษะส่วนบุคคล ด้านการเปิดรับการเปลี่ยนแปลง และ ด้านการบรรลุผล ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานภาพรวม

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการวิจัย พบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายบทบาทอยู่ในระดับมาก ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจาก การบริหารงานโรงเรียนในปัจจุบันผู้บริหารมีภารกิจที่หลากหลาย ครอบคลุมทุกด้าน ผู้บริหารจำเป็นต้องมีวุฒิภาวะสูง เพื่อให้สามารถบริหารโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ เป็นที่ยอมรับของชุมชนและสังคม สร้างความเชื่อมั่นให้ผู้ปกครองส่งบุตรหลานเข้ามาเรียนในสถานศึกษา ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการดำเนินงานทุกด้านของโรงเรียน บทบาทการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ในการดำเนินงานวิชาการให้เป็นไปทิศทางเดียวกัน บทบาทการบริหารทรัพยากรในองค์กรทั้งด้านงบประมาณสนับสนุนการดำเนินงานต่าง ๆอย่างมีประสิทธิภาพ บทบาทการสนับสนุนวัฒนธรรมองค์กรที่มีประสิทธิผล การสนับสนุนบุคลากรในการดำเนินงานตามภาระกิจให้ลุล่วง บทบาทการมุ่งเน้นการปฏิบัติอย่างมีคุณธรรม การบริหารงานทั่วไปอย่างเป็นระบบ มีความชัดเจน ถูกต้องและเป็นธรรม บทบาทการจัดตั้งควบคุมองค์กรให้สมดุล ดูแลในกระบวนการทำงานให้ได้มาตรฐาน นักเรียนและผู้ปกครองเกิดพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชนนท์ ยงทรัพย์อนันท์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือ ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ทั้งภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ผู้อำนวยความสะดวก ผู้คาดการณ์ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ผู้ประเมิน ผู้ให้คำปรึกษา 2) การจัดการลูกเสือในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีทั้งภาพรวมและรายด้านอยู่ระดับมาก 3) บทบาทผู้บริหารกับการจัดกิจการลูกเสือในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กาญจนบุรีโดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิจัย พบว่า ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงจากค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย คือ ด้านการกำหนดทิศทาง ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านการทำงานร่วมกับบุคคล ด้านการจัดการเวลาและทักษะส่วนบุคคล ด้านการเปิดรับการเปลี่ยนแปลง และด้านการบรรลุผล ตามลำดับ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ผู้วิจัยได้ตั้งไว้ในระดับปานกลาง อันเนื่องมาจากสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และสำนักงานลูกเสือเขตพื้นที่การศึกษาราชบุรีมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของกิจการลูกเสือในสถานศึกษา จึงได้มีนโยบายในการขับเคลื่อนพัฒนากิจการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริหารในยุคปัจจุบันเห็นความสำคัญและมีการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือภายในสถานศึกษาเพื่อให้กิจการลูกเสือสามารถดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุรศักดิ์ ทิวากร (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนำและการจัดการลูกเสือที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุศลกิจ

พิทยาคม ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การนำและการจัดการลูกเสือที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนกรับใหญ่วองกุศลกิจพิทยาคมโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 5 ด้านและอยู่ในระดับมาก จำนวน 1 ด้าน โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านการจัดการเวลาและทักษะบุคคล ด้านการใช้ทรัพยากร ด้านการเปิดรับการเปลี่ยนแปลง ด้านการกำหนดทิศทาง ด้านการบรรลุผล และด้านการทำงานร่วมกับบุคคล ตามลำดับ

ด้านการกำหนดทิศทาง ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีแนวทางในการพัฒนาด้านการกำหนดทิศทางในการดำเนินการจัดการลูกเสือที่ดี คือ ต้องมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย กำหนดแนวทางกิจกรรมลูกเสือให้สอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และสามารถนำไปปฏิบัติได้จริงตามหลักการและอุดมการณ์ของกิจการลูกเสือ ผู้รับผิดชอบมีส่วนร่วมในการจัดทำโครงสร้างการบริหารกิจการลูกเสือ มีการจัดทำข้อมูลสารสนเทศทางการลูกเสือให้เป็นปัจจุบันและทันสมัย เพื่อเสริมสร้างผู้เรียนให้มีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร จตุรภัทร และเฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อเป็นการส่งเสริมพลเมืองที่ดี ผลการวิจัยพบว่า 1) เพื่อศึกษาการจัดการลูกเสือไทยในอดีตและปัจจุบัน เกิดจากกระบวนการการลูกเสือไทย ของกลุ่มบุคคลทั่วไป ผู้อำนวยการลูกเสือ ผู้กำกับลูกเสือ และลูกเสือ สะท้อนให้เห็นภาพรวมของการลูกเสือที่ผ่านมาได้ว่า กระบวนลูกเสือไทยในอดีตและปัจจุบันมีความสอดคล้องกันในด้านการสอนให้ลูกเสือ มีความจงรักภักดีต่อชาติ ศาสนา และพระมหากษัตริย์ รู้จักวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ แก้ปัญหาได้เฉพาะหน้าเป็นอย่างดี 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อเป็นการส่งเสริมพลเมืองที่ดี ควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ พันธกิจ บทบาทหน้าที่ และมีเกณฑ์มาตรฐานอย่างชัดเจน การจัดกิจกรรมลูกเสือควรเน้นความซื่อสัตย์ และเรียนรู้ด้วยการปฏิบัติจริง มีการส่งเสริม พัฒนา สร้างคุณค่า วิธีปฏิบัติและสร้างความร่วมมือของเครือข่าย

ด้านการใช้ทรัพยากร ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 สามารถบริหารงบประมาณ จัดการรายได้ภายในโรงเรียน โดยระบุแหล่งรายได้หรือเงินช่วยเหลือต่าง ๆ อย่างชัดเจน และคำนึงการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพงษ์ ศิริวารินทร์, สมาน อัศวภูมิและ สุวิมล โพธิ์กลิ่น (2557) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการบริหารงานกองลูกเสือสามัญในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการดำเนินงานการบริหารกองลูกเสือสามัญในโรงเรียนขนาดเล็ก มีการบริหารงานกองลูกเสือสามัญในโรงเรียน 6 งาน ได้แก่ งานจัดตั้งกองลูกเสืองานหลักสูตรและการสอน งานพิธีทางลูกเสือ งานทะเบียน งานการเงิน และงานส่งเสริมกิจการลูกเสือ ไม่เป็นไปตามระเบียบสำนักงาน คณะกรรมการบริหารลูกเสือแห่งชาติ พุทธศักราช 2550 2) การสร้างแนวทางการบริหารกองลูกเสือสามัญในโรงเรียนขนาดเล็ก มีขอบเขตการบริหารงานกองลูกเสือสามัญในโรงเรียน 6 งาน

ด้านการทำงานร่วมกับบุคคล ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการทำงานแบบประสานความร่วมมือ พัฒนา

ความสัมพันธ์ในการทำงานที่ดี ดูแลให้มีการคัดเลือกผู้ที่เหมาะสม เพื่อให้มีบทบาทที่เหมาะสมในกลุ่ม การจัดสรรงานและการทบทวน สนับสนุนผู้ใหญ่ในกลุ่มเพื่อพัฒนาโดยการฝึกอบรมตามความต้องการ สร้างและรักษาความสัมพันธ์กับองค์กรอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องในพื้นที่ท้องถิ่นของกลุ่ม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภวัฒน์ เทียมศรีรัชนีกร (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัญหาการจัดกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี พบว่า นโยบายและแผนการจัดกิจกรรมลูกเสือยังไม่ชัดเจน ครูผู้สอนลูกเสือไม่มีวุฒิทางลูกเสือ และไม่ได้รับการอบรมวิชาผู้กำกับลูกเสือ ส่งผลให้ขาดความรู้ความเข้าใจในการขอจัดตั้งกองลูกเสือ งบประมาณ วัสดุอุปกรณ์ไม่เพียงพอ และผู้บริหารควรสานสัมพันธ์กับชุมชน เพื่อสามารถใช้ทรัพยากรในชุมขน เช่น แหล่งเรียนรู้ในชุมชน ในการจัดกิจกรรมลูกเสือ พฤติกรรมอันพึงประสงค์ของผู้เรียน พบว่า ผู้เรียนยังขาดระเบียบวินัย

ด้านการจัดการเวลาและทักษะส่วนบุคคล ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 สามารถใช้เวลาในการบริหารกิจการลูกเสือได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งผู้บริหารและครูผู้สอนแต่ละโรงเรียนมีทักษะและกระบวนการจัดการเรียนการสอนวิชาลูกเสืออย่างดี ส่งเสริมให้ครูผู้สอนได้รับการฝึกอบรมและการศึกษากฎระเบียบของการลูกเสืออย่างต่อเนื่อง และมีการปรับปรุงพัฒนากระบวนการสอนลูกเสือ เพื่อสร้างคุณค่าทางการเรียนรู้ให้กับนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัลน์พัฒน์ บัญชานิตยกาล (2563) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพการบริหารงานลูกเสือของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ใน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารงานลูกเสือที่มีวุฒิทางลูกเสือต่างกัน มีสภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียน 6 โดยรวมไม่ต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 3) การเปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารงานลูกเสือที่มีตำแหน่งทางลูกเสือต่างกัน มีสภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 4) เปรียบเทียบความคิดเห็นผู้บริหารงานลูกเสือที่มีประสบการณ์การทำงานทางลูกเสือต่างกัน มีสภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36 ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

ด้านการเปิดรับการเปลี่ยนแปลง ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีการสร้างทัศนคติที่ดีต่อกิจการลูกเสือในโรงเรียน มีความตระหนักต่อการมีส่วนร่วมในการเปลี่ยนแปลงของผู้ปฏิบัติงานทุกคน มีความสามารถในการกระตุ้นให้เกิดการปรับปรุงการเรียนการสอนกิจกรรมลูกเสือแนวทางใหม่ และดำเนินการตามแผนงานที่มีการปรับเปลี่ยนการทำงานร่วมกับครูผู้สอนทุกคน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิ อิสระกุล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) จังหวัดฉะเชิงเทรา

ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) จากการศึกษาแนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือเพื่อความเป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต(ศรีไพจิตร) ที่ทำให้ประสบความสำเร็จ ได้แก่การจัดกิจกรรมตามหลักสูตรของ ลูกเสือ มีการบริหารและวางแผนกิจกรรมลูกเสือที่ชัดเจน รวมไปถึงการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม กับผู้เรียนและเหมาะสมกับช่วงวัย 2) แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือในโรงเรียน ควรประยุกต์ใช้วงจรการบริหารงานคุณภาพในการบริหารจัดการและสร้างนวัตกรรม 3) แนวทางการดำเนินการกิจกรรมลูกเสือสรุปได้ว่า ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการพัฒนาหลักสูตร และส่งเสริมบุคลากรมีวุฒิทางลูกเสือเพิ่มมากขึ้น ส่งเสริมกิจกรรมอาสา

ด้านการบรรลุผล ผลการวิจัยพบว่าอยู่ในระดับมาก เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เป็นผู้มีความรู้เกี่ยวกับการจัดกิจกรรมลูกเสือที่ถูกต้อง อีกทั้งมีการจัดทำเอกสารหลักสูตร แผนและคู่มือการปฏิบัติงาน ตามกฎระเบียบ ข้อบังคับอย่างครบถ้วน ส่งเสริมสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนทุกคนที่จะสอนลูกเสือต้องผ่านการฝึกอบรม มีวุฒิทางลูกเสือ ได้รับการแต่งตั้งเป็นผู้บังคับบัญชาลูกเสือตามข้อบังคับของคณะลูกเสือแห่งชาติ มีการดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายฟ้า หาสีสุข และรพีพรรณ ปรีชา (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องกลยุทธ์การบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัจจุบันอยู่ในระดับปานกลาง สภาพที่พึงประสงค์อยู่ในระดับมากที่สุด ลำดับความต้องการจำเป็น ด้านผู้บริหาร ด้านผู้กำกับลูกเสือ ด้านลูกเสือและด้านการจัดกิจกรรมลูกเสือตามลำดับ 2) ผลการกำหนดกลยุทธ์ ประกอบด้วย 4 กลยุทธ์ คือ 1. กลยุทธ์การพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร 2. กลยุทธ์เสริมสร้างความรู้ของผู้กำกับลูกเสือ 3. กลยุทธ์สร้างความตระหนักรู้ของลูกเสือและ 4. กลยุทธ์การจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ ผลการประเมินความเหมาะสมและความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิจัย พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อำไพ โสดาดี (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดี ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ซึ่งผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทผู้บริหารในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 2) การนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง ลักษณะแบบคล้อยตามกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 บทบาทการกำหนดทิศทางเชิงกลยุทธ์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดวิสัยทัศน์และถ่ายทอดวิสัยทัศน์แก่บุคลากรอย่างชัดเจน ตลอดจนจูงใจกระตุ้นผู้ร่วมงานให้ปฏิบัติตามอย่างสม่ำเสมอ สามารถวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกเพื่อกำหนดแผนกลยุทธ์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ด้านการบรรลุผล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาวิสัยทัศน์ของผู้บริหาร ดังนี้ เสริมสร้างความรู้ผู้กำกับลูกเสือ สร้างความตระหนักรู้ในกิจการลูกเสือ สนันสนุนการจัดกิจกรรมลูกเสือที่มีประสิทธิภาพ ดำเนินการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างเป็นระบบ

1.3 ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารกับการจัดการลูกเสือที่ดีของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ดังนั้น ผู้บริหารควรเสนอแนะแนวทางปฏิบัติงานให้บุคลากรในองค์กรรับทราบ มีการปรับปรุงและปฏิบัติจนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและผู้สอนลูกเสือต้องมีทักษะในการจัดกิจกรรมลูกเสือ และควรส่งเสริมให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมเพิ่มทักษะกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้มีความรู้ในวิชาลูกเสือเป็นอย่างดี อันส่งผลให้สามารถพัฒนากิจการลูกเสือที่ดีขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารในรูปแบบอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการลูกเสือที่ดี

2.2 ควรศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่มีความสัมพันธ์กับการจัดการลูกเสือที่ดีด้านอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานพุทธศักราช 2551.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

ณัฐชนนท์ ยงทรัพย์อนันต์. (2566). *บทบาทผู้บริหารกับการจัดกิจการลูกเสือในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository : SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle /12345678

ริญริญญาภัทร์ สุภาศิริธนานนท์. (2563). *บทบาทผู้บริหารกับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository : SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/24616

ลัลน์พัฒน์ บัญชานิตยกาล. (2563). *การศึกษาสภาพการบริหารงานลูกเสือสามัญรุ่นใหญ่ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 36* [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

วุฒิ อิสระกุล. (กรกฎาคม-กันยายน 2565). แนวทางการพัฒนากิจกรรมลูกเสือให้เป็นเลิศของผู้บริหารโรงเรียนวัดนครเนื่องเขต (ศรีไพจิตร) จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22*(3), 399-412.

ศิริพงษ์ ศิริวารินทร์, สมาน อัศวภูมิ, และ สุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2557). แนวทางการบริหารงานกองลูกเสือสามัญในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต, 3*(14), 108-111.

ศุภวัฒน์ เทียมศรีรัชนีกร. (2564). การพัฒนารูปแบบการบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วมเพื่อเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน โรงเรียนเทศบาลวัดโพธิ์ จังหวัดชลบุรี. *วารสารบัณฑิตวิทยาลัยรำไพพรรณี, 4*(2), 22-33.

สายฟ้า หาสีสุข และ รพีพรรณ ปรีชา. (กันยายน-ธันวาคม 2565). กลยุทธ์การบริหารกิจกรรมลูกเสือในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4. *วารสารการบริหารการศึกษา มมร.วิทยาเขตร้อยเอ็ด, 2*(3), 59-71.

สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *คู่มือส่งเสริมและพัฒนากิจกรรมลูกเสือทักษะชีวิตในสถานศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สุภาพร จตุรภัทร และ เฟื่องอรุณ ปรีดีดิลก. (2557). แนวทางการพัฒนาการลูกเสือไทยเพื่อส่งเสริมความเป็นพลเมืองดี. *วารสารครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 42*(2), 57-71.

สุรศักดิ์ ทิวากร. (2562). *การนำและการจัดการลูกเสือที่ดีของผู้บริหารโรงเรียนกรับใหญ่ว่องกุศลกิจพิทยาคม* [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository : SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/24006

อรรถพล ส่งอัมพร. (2564). *การบริหารงานกิจการลูกเสือของศูนย์เครือข่ายคุณภาพการศึกษาบางสะพานน้อย 3 (ไชยราช) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1* [การศึกษาอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository : SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/26868

อำไพ โสดาดี. (2559). *บทบาทผู้บริหารกับการนำและการจัดการลูกเสือที่ดีในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository : SURE. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/15432

Cronbach, L.J. (1974). *Essentials of psychological testing* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

Likert, R. (1967). *The human organization: Its management and value*. New York: McGraw-Hill.

Yamane, T. (1973). *Statistic: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper and Row.

การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Implementation of Drug Prevention and Resolution Measures in Educational Institutions under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2

ณรงค์วิทย์ พึ่งพงษ์[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Narongwit Phuengphong[1] and Wirat Maneephruek[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jackyjordy@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 รวมทั้งสิ้น 288 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย คือ ด้านมาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านมาตรการเสริมสร้างความเข้มแข็งในสถานศึกษา ด้านมาตรการอำนวยการ และด้านมาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา (2) การเปรียบเทียบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียนโดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การดำเนินงาน ป้องกันแก้ไข ยาเสพติด

Abstract

This research has two objectives: (1) to analyze the implementation of drug prevention and problem-solving efforts in educational institutions under the jurisdiction of the Prachuap

Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, and (2) to compare the implementation of drug prevention and problem-solving efforts in these educational institutions, categorized by experience and school size. The sample group for this study consisted of school administrators and government teachers under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, totaling 288 individuals. The research instrument used was a questionnaire. The statistics employed for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The findings revealed that: (1) The overall implementation of drug prevention and problem-solving efforts in the educational institutions was at the highest level. When considering each aspect, all were found to be at the highest level, ranked from highest to lowest as follows: measures to create awareness and build drug immunity in educational institutions, measures to strengthen institutional resilience, administrative measures, and measures to create safe spaces in educational institutions. (2) The comparison of the implementation of drug prevention and problem-solving efforts in educational institutions, categorized by experience and school size, showed no significant differences overall.

Keywords: Implementation, Prevention and Resolution, Drug Abuse

บทนำ

ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยเป็นหนึ่งในปัญหาสังคมที่สำคัญและทวีความรุนแรงมากขึ้นเรื่อย ๆ ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชนซึ่งเป็นกลุ่มที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากปัญหานี้ จากรายงานของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด พบว่าประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการแพร่ระบาดของยาเสพติดชนิดต่าง ๆ โดยเฉพาะยาบ้า ยาไอซ์ และเฮโรอีน ที่เป็นยาที่พบได้บ่อยที่สุดในหมู่เยาวชน (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564) ทั้งนี้ประเทศไทยเป็นประเทศที่มีพรมแดนติดกับหลายประเทศในภูมิภาคเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งส่งผลให้ประเทศไทยกลายเป็นหนึ่งในเส้นทางหลักของการลักลอบขนส่งยาเสพติด โดยเฉพาะจากประเทศเพื่อนบ้านในสามเหลี่ยมทองคำ ซึ่งเป็นพื้นที่ผลิตยาเสพติดขนาดใหญ่ของภูมิภาค (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) การลักลอบนำเข้ายาเสพติดผ่านแนวชายแดนของประเทศไทย ทำให้การป้องกันและปราบปรามยาเสพติดเป็นความท้าทายอย่างต่อเนื่องสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง แม้ในช่วงสิบปีที่ผ่านมารัฐบาลไทยได้มีการปรับปรุงและบังคับใช้มาตรการต่าง ๆ เพื่อต่อสู้กับปัญหายาเสพติดทั้งในระดับชุมชนและสถานศึกษา โดยมีการจัดตั้งโครงการเฝ้าระวังและป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาในหลายพื้นที่ทั่วประเทศ เช่น โครงการสถานศึกษาปลอดยาเสพติด ซึ่งมุ่งเน้นการสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง นักเรียน และชุมชนในการป้องกันการ

แพร่ระบาดของยาเสพติด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) นอกจากนี้ ยังมีการบังคับใช้กฎหมายและมาตรการเชิงรุกจากหน่วยงานความมั่นคงและตำรวจที่ทำงานร่วมกับหน่วยงานท้องถิ่นเพื่อสกัดกั้นการลักลอบขนส่งยาเสพติดผ่านชายแดน

แม้ว่าประเทศไทยจะมีมาตรการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดมาเป็นเวลาหลายปี แต่ปัญหานี้ยังคงเป็นปัญหาที่ซับซ้อนและมีหลายมิติ จากการสำรวจของสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในปี 2563 พบว่า จำนวนผู้ที่เกี่ยวข้องกับยาเสพติดเพิ่มขึ้นในกลุ่มเยาวชนอายุต่ำกว่า 18 ปี โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ที่มีปัญหาสังคมและเศรษฐกิจ (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2563) ข้อมูลดังกล่าวทำให้เห็นถึงความจำเป็นในการพัฒนามาตรการเชิงรุกที่เหมาะสมกับบริบทของแต่ละพื้นที่

จากสถิติที่สำรวจโดยสำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติดในปี 2564 พบว่า ร้อยละ 35 ของผู้ที่ถูกจับกุมในคดียาเสพติดเป็นเยาวชนที่มีอายุต่ำกว่า 18 ปี ซึ่งตัวเลขนี้สะท้อนให้เห็นถึงความรุนแรงของปัญหาในกลุ่มเยาวชนอย่างชัดเจน นอกจากนี้ สถิติการสำรวจในปี 2565 ยังระบุว่า กว่า 20 % ของนักเรียนในระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษาเคยพบเห็น หรือมีประสบการณ์เกี่ยวข้องกับยาเสพติดในโรงเรียนหรือชุมชนใกล้เคียง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2565) สิ่งนี้แสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการดำเนินมาตรการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างเร่งด่วน

ในยุคปัจจุบัน ปัญหายาเสพติดเป็นหนึ่งในปัญหาทางสังคมที่มีผลกระทบในวงกว้างต่อทุกภาคส่วนของประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มเยาวชน ซึ่งเป็นประชากรที่มีความเปราะบางต่อการถูกชักนำเข้าสู่วงจรของยาเสพติด เนื่องจากเยาวชนเป็นกลุ่มอายุที่มีความอยากรู้อยากลอง การพัฒนาทางอารมณ์และสังคมยังไม่เต็มที่เมื่อเผชิญกับปัญหาหรือความกดดันจากเพื่อนหรือสิ่งแวดล้อม การศึกษาสถานการณ์ปัญหายาเสพติดในประเทศไทยพบว่ามีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในกลุ่มเยาวชน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่ที่มีความเสี่ยงสูง (สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด, 2564)

สถานศึกษาเป็นแหล่งที่เยาวชนใช้เวลาเป็นส่วนใหญ่ในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะการใช้ชีวิต การป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถลดความเสี่ยงในการเข้าถึงยาเสพติดได้ นโยบายที่เกี่ยวข้องกับการป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษาของประเทศไทยมีเป้าหมายเพื่อสร้างความตระหนักรู้ในกลุ่มนักเรียน สร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ปลอดภัย และส่งเสริมการปฏิบัติตามกฎระเบียบของสถานศึกษา

จากข้อมูลของกระทรวงศึกษาธิการในปี 2565 ระบุว่า แม้สถานศึกษาหลายแห่งจะมีการดำเนินมาตรการป้องกันปัญหายาเสพติด แต่ยังคงมีช่องว่างในด้านการบริหารจัดการและการดำเนินงานที่ทำให้การแก้ไขปัญหาไม่สามารถครอบคลุมและมีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) บางพื้นที่ยังขาดการสนับสนุนจากหน่วยงานท้องถิ่น หรือมีข้อจำกัดด้านทรัพยากรในการดำเนินงานเพื่อป้องกันยาเสพติดอย่างทั่วถึง รวมถึงปัญหาการใช้บุหรี่ไฟฟ้าในกลุ่มวัยรุ่นและเยาวชนกลายเป็นเรื่องที่ได้รับความสนใจอย่างมาก โดยเฉพาะในประเทศไทยที่มีแนวโน้มการใช้บุหรี่ไฟฟ้าเพิ่มสูงขึ้น บุหรี่ไฟฟ้าถูกนำเสนอว่าเป็นทางเลือกที่

ปลอดภัยกว่าบุหรี่ทั่วไป ซึ่งมีการโฆษณาและการตลาดที่น่าสนใจโดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มวัยรุ่น ผ่านการใช้กลิ่นหอมหลากหลาย เช่น ผลไม้ ขนม และขนมหวาน ทำให้บุหรี่ไฟฟ้าดึงดูดใจเด็กและเยาวชนมากกว่าบุหรี่ทั่วไป อีกทั้งยังถูกมองว่าเป็นสินค้าสมัยใหม่และเป็นที่นิยมในหมู่เพื่อนฝูง บุหรี่ไฟฟ้าเป็นอุปกรณ์ที่ใช้แบตเตอรี่เพื่อทำให้สารนิโคตินและสารเคมีต่าง ๆ ในรูปของเหลวระเหยออกมาเป็นควันให้ผู้ใช้สูดเข้าไป แม้ว่าจะไม่มีการเผาไหม้เช่นเดียวกับบุหรี่ธรรมดา แต่สารเคมีในบุหรี่ไฟฟ้าก็มีความเสี่ยงต่อสุขภาพไม่ต่างกัน เช่น สารนิโคตินซึ่งเป็นสารที่ทำให้เกิดการเสพติด สารไดอะเซทิลที่พบในรสชาติที่ใส่ในของเหลว และโลหะหนัก เช่น นิกเกิลและตะกั่ว ซึ่งอาจสะสมในร่างกายและก่อให้เกิดโรคร้ายแรงในอนาคตได้ (สำนักงานควบคุมการบริโภคยาสูบ, 2564) แม้ว่าจะมีการห้ามจำหน่ายบุหรี่ไฟฟ้าในประเทศไทย แต่การเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าก็ยังคงเกิดขึ้นอย่างแพร่หลาย โดยเฉพาะในกลุ่มนักเรียนซึ่งเป็นกลุ่มอายุที่มีความเสี่ยงสูงต่อการเริ่มต้นสูบบุหรี่และเสพติดนิโคติน นอกจากนี้ยังมีการศึกษาจาก (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2562) ที่ระบุว่าวัยรุ่นในระดับมัธยมศึกษาเป็นกลุ่มที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามากที่สุด สาเหตุหนึ่งมาจากความอยากรู้อยากลอง และอิทธิพลจากเพื่อนกลุ่มที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของการสร้างภาพลักษณ์ทางสังคม

โรงเรียนในประเทศไทยต้องเผชิญกับปัญหานี้อย่างต่อเนื่อง เนื่องจากนักเรียนสามารถเข้าถึงบุหรี่ไฟฟ้าได้ง่ายผ่านช่องทางออนไลน์ การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในโรงเรียนไม่เพียงแต่เป็นปัญหาทางสุขภาพของนักเรียนแต่ยังส่งผลกระทบต่อบรรยากาศการเรียนรู้ในโรงเรียน ซึ่งนักเรียนที่ใช้บุหรี่ไฟฟ้ามักพบว่ามีการขาดเรียนและพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมเพิ่มขึ้น เช่น การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในพื้นที่ห้ามสูบบุหรี่ การฝ่าฝืนกฎระเบียบของโรงเรียน และการชักชวนเพื่อนนักเรียนคนอื่นให้ทดลองใช้บุหรี่ไฟฟ้า

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ซึ่งมีลักษณะทางภูมิศาสตร์ที่หลากหลาย ตั้งแต่พื้นที่ภูเขาไปจนถึงพื้นที่ชายฝั่งทะเล เป็นพื้นที่ที่มีความเสี่ยงต่อการแพร่ระบาดของยาเสพติด เนื่องจากอยู่ใกล้กับพื้นที่แนวชายแดน ซึ่งมักเป็นเส้นทางลักลอบนำเข้ายาเสพติดจากประเทศเพื่อนบ้าน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2565) แม้ว่าสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จะมีมาตรการและโครงการในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามาโดยตลอด แต่ยังคงมีข้อสงสัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของมาตรการเหล่านี้ว่าเพียงพอและครอบคลุมหรือไม่

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จึงมีความสนใจที่จะศึกษาถึงการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยเน้นการวิเคราะห์และประเมินประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ ที่ใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ข้อมูลเชิงลึกจากการวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ในการพัฒนามาตรการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อลดความเสี่ยงของการแพร่ระบาดของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชนในอนาคต ในพื้นที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีการรายงานปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาหลายแห่ง ซึ่งส่งผลกระทบต่อการเรียนการสอนและความเป็นอยู่ของนักเรียน การศึกษานี้จึงมี

ความสำคัญในการประเมินผลการดำเนินงานที่มีอยู่ และพัฒนาแนวทางใหม่ ๆ ที่สามารถตอบสนองต่อปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจวิเคราะห์วิจัยเกี่ยวกับการการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางสำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำข้อมูลสารสนเทศเกี่ยวกับการการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาไปปรับปรุงนโยบายการปฏิบัติงานเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ และขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้อง

กระทรวงยุติธรรม(2562) พระราชบัญญัติยาเสพติดให้โทษ พ.ศ. 2522 (แก้ไขเพิ่มเติม 2562) ให้ความหมายของยาเสพติดหมายถึง สารเคมีหรือวัตถุชนิดใดๆ ซึ่งเมื่อเสพเข้าสู่ร่างกาย ไม่ว่าจะโดยรับประทาน ดม สูบ ฉีด หรือด้วยประการใดๆ แล้ว ทำให้เกิดผลต่อร่างกายและจิตใจในลักษณะสำคัญ เช่น ต้องเพิ่มขนาดการเสพเรื่อยๆ มีอาการถอนยาเมื่อขาดยา มีความต้องการเสพทั้งทางร่างกายและจิตใจอย่างรุนแรงอยู่ตลอดเวลา และสุขภาพโดยทั่วไปจะทรุดโทรมลงกับให้รวมถึงพืชหรือส่วนของพืชที่เป็นหรือให้ผลผลิตเป็นยาเสพติดให้โทษหรืออาจใช้ผลิตปืนยาเสพติดให้โทษและสารเคมีที่ใช้ในการผลิตยาเสพติดให้โทษดังกล่าวด้วย ทั้งนี้ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงสาธารณสุข ประกาศในราชกิจจานุเบกษา แต่ไม่หมายความถึงยาสามัญประจำบ้านบางตำรับ ตามกฎหมายว่าด้วยยาที่มียาเสพติดให้โทษผสมอยู่

พิชญ์สินี รัตนาวงศ์ (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น โดยผลการวิจัยพบว่าแรงกดดันจากเพื่อนและสิ่งแวดล้อมรอบตัวเป็นปัจจัยสำคัญที่ผลักดันให้เยาวชนจำนวนมากหันมาใช้สารเสพติด โดยเฉพาะอย่างยิ่งการที่พวกเขาได้เห็นเพื่อนหรือคนรอบข้างใช้สารเสพติดอย่างเปิดเผย ทำให้เกิดความรู้สึกอยากลองใช้บ้างจากการเลียนแบบ ซึ่งพฤติกรรมการเลียนแบบนี้เป็นกระบวนการทางจิตวิทยาที่เกิดขึ้นได้ง่ายในช่วงวัยรุ่น เนื่องจากวัยรุ่นมีความต้องการเป็นที่ยอมรับในกลุ่มเพื่อนและสังคมสูง และมักมีการตัดสินใจที่ใช้อารมณ์มากกว่าการพิจารณาถึงผลกระทบในระยะยาว

ชลลดา ศรีชัยวรรณ (2560) กล่าวถึงปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติด ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้เยาวชนบางกลุ่มตัดสินใจทดลองใช้สารเสพติดโดยไม่ทราบถึงความเสี่ยงที่เกี่ยวข้อง การขาดการให้ความรู้และการรณรงค์เกี่ยวกับโทษของยาเสพติดทั้งในโรงเรียนและในครอบครัว ทำให้เยาวชนเกิดความหลงผิดและไม่เห็นอันตรายจากการใช้ยาเสพติด การขาดการให้ข้อมูลที่ถูกต้องและครบถ้วนเกี่ยวกับผลกระทบจากการใช้สารเสพติดทำให้พวกเขาไม่เข้าใจถึงความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้ยา ไม่ว่าจะเป็นความเสี่ยงทางด้านสุขภาพจิตหรือความเสี่ยงทางด้านร่างกาย

ณรงค์ศักดิ์ ธนากร (2564) กล่าวว่าการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษามุ่งเน้นไปที่การป้องกันยาเสพติดในสถานศึกษา โดยการให้ความรู้และการเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจิตใจให้กับนักเรียน มีการใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ และโปรแกรมการเรียนการสอนที่ช่วยสร้างจิตสำนึกให้แก่นักเรียน เพื่อลดความเสี่ยงในการเสพติดได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดความเสี่ยงในการเสพติดยาเสพติดของนักเรียน โดยการวิจัยเน้นไปที่การให้ความรู้และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจิตใจให้แก่นักเรียน โดยใช้กิจกรรมเชิงสร้างสรรค์และโปรแกรมการเรียนการสอนที่มีเป้าหมายในการสร้างจิตสำนึกที่ถูกต้องเกี่ยวกับปัญหายาเสพติด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ศักดา มังคะรัตน์ (2563) ได้ศึกษาแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ผลการวิจัย พบว่า 1) สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ มาก โดยมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรการป้องกัน รองลงมาคือ มาตรการเฝ้าระวังมาตรการค้นหา มาตรการบริหารจัดการ และมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรการรักษา ส่วนปัญหาการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ในภาพรวมมีปัญหาอยู่ในระดับปานกลาง โดยมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ มาตรการป้องกัน รองลงมาคือ มาตรการรักษา มาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการและมาตรการที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ มาตรการค้นหาและ 2) แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาโดยแบ่งเป็น 5 มาตรการคือ มาตรการป้องกัน มี 5 รายการปฏิบัติเช่น ครูผู้รับผิดชอบให้ความรู้เกี่ยวกับ ยาเสพติด โดยการจัดป้ายนิเทศในชั้นเรียน จัดนิทรรศการในเวลาและโอกาสที่สำคัญ มาตรการค้นหา มี 5 รายการปฏิบัติ เช่น ครูผรับผิดชอบออกเยี่ยมบ้านนักเรียน มาตรการรักษา มี 5 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาให้กำ ลังใจกับผู้ที่เคยใช้สารเสพติด โดยพูดคุยกันให้บ่อยขึ้น รับฟังปัญหาโดยไม่แสดงท่าทีรังเกียจ มาตรการเฝ้าระวัง มี 4 รายการปฏิบัติ เช่น ผู้บริหารสถานศึกษาพดูคุยทำความเข้าใจถึงเหตุจำเป็นที่ต้องขอความร่วมมือกับสถานประกอบการ และมาตรการบริหารจัดการ มี 4 รายการปฏิบัติ เช่น สถานศึกษากำหนดนโยบายการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

วิชา สมิงไพร (2557) ได้ศึกษาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพ ติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า1) สภาพการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาภาพรวม อยู่ในระดับ มาก มาตรการป้องกัน มีการดำเนินงานมากที่สุด ส่วนมาตรการค้นหามาตรการเฝ้าระวัง มาตรการบริหารจัดการ และมาตรการรักษา มีการดำเนินงาน

อยู่ในระดับมาก 2) ปัญหาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับน้อย คือ มาตรการรักษา มาตรการป้องกัน มาตรการค้นหา ส่วนมาตรการเฝ้าระวัง และมาตรการบริหารจัดการมีปัญหาการดำเนินงานอยู่ในระดับ น้อยที่สุด 3)แนวทางการแก้ปัญหาการดำเนินงานป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติดของสถานศึกษา ควรดำเนินงานดังนี้คือศึกษาดูงานการจัดกิจกรรม ทูบีนัม เบอร์วัน สถานศึกษาจัดตั้งสารวัตรนักเรียนปราบปรามยาเสพติด จัดระบบคัดกรองให้มีประสิทธิภาพ ส่งผู้ติดยาเสพติดเข้ารับการบำบัดทันที สถานศึกษาควรจัดค่ายคุณธรรม การป้องกัน และแก้ไขปัญหายาเสพติด จัดสายตรวจของโรงเรียนทำงานร่วมกับตำรวจ สร้างเครือข่ายผู้ปกครอง ครูตำรวจ ในการดำเนินงานป้องกันยาเสพติดและส่งบุคลากรเข้าร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับสถานศึกษา หรือหน่วยงานที่ประสบความสำเร็จด้านการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาเรื่อง การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์ และสรุปแนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จากแนวคิดของนักวิชาการแล้วนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดการวิจัยในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย 4 มาตรการ คือ 1.มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา 2.มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา 3.มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และ 4.มาตรการอำนวยการ โดยกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังแผนรูป

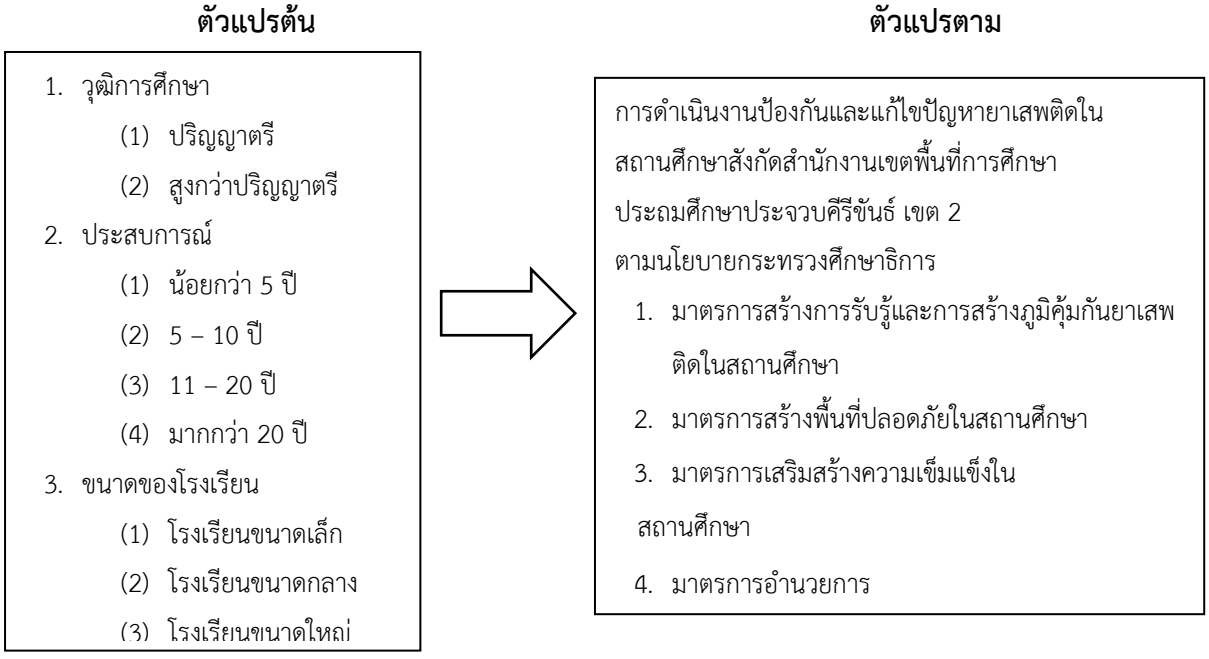

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 จำนวน 288 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 และวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จำแนกตามขนาดสถานศึกษา จากนั้นคำนวณหาขนาดตัวอย่างจากสถานศึกษาทั้ง 3 ขนาดตามสัดส่วนของประชากร

2. เครื่องมือในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับตำแหน่ง ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 เป็นข้อมูลเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 60 ข้อ โดยแบ่งออกเป็น 4 มาตรการ มาตรการละ 15 ข้อ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

(1) มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา

(2) มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา

(3) มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา

(4) มาตรการอำนวยการ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.94 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง 27 ตุลาคม 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google Form เพื่อให้กลุ่มเป้าหมายตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 288 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 288 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นส่วนใหญ่มีวุฒิการการศึกษาระดับปริญาตรี จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 74 รองลงมามีวุฒิการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 26 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์การทำงาน 5 – 10 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2และมีประสบการณ์การทำงาน 11 – 20 ปี จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 30.2 รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 20 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 24.7 และมีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.9 ส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดกลาง จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 60.1 รองลงมาอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3 และอยู่ในโรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6

2. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 4 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.75, S.D. = 0.36) รองลงมา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.37) และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ ($\bar{x}$ = 4.74, S.D. = 0.37) และด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ($\bar{x}$ = 4.73, S.D. = 0.38) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์และขนาดสถานศึกษา พบว่าในภาพรวม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชครูในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน

พบว่า พบว่า ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษา วิเคราะห์ การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่นำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าในภาพรวม ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

2.ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสถานศึกษาที่มีขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

3. การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่ 1 มาตรการสร้างการรับรู้และการสร้างภูมิคุ้มกันยาเสพติดในสถานศึกษา ด้านที่ 2 มาตรการสร้างพื้นที่ปลอดภัยในสถานศึกษา ด้านที่ 3 มาตรการเสริมสร้างความเข็มแข็งในสถานศึกษา และด้านที่ 4 มาตรการอำนวยการ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย เรื่องการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรกำหนดแผนงานหรือแนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติด ให้ครอบคลุมทั้ง 4 มาตรการ

1.2 สถานศึกษาควรมีการจัดเก็บข้อมูลนักเรียนกลุ่มเสี่ยงเป็นรายบุคคลอย่างเป็นระบบชัดเจน และสามารถนำมาใช้ได้อย่างทันถ่วงที เพื่อเป็นข้อมูลสาหรับการป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดต่อไป

1.3 สถานศึกษาควรมีการวางแผนจัดทำระบบการสื่อสาร โทรศัพท์สายด่วน กลุ่มไลน์ หรือตู้รับแจ้งเบาะแส ทั้งนี้เพื่อเป็นทางเลือกสำหรับนักเรียน ครู และชุมชนในการแจ้งข้อมูลข่าวสารให้แก่สถานศึกษาทราบ

1.4 ครูผู้สอนควรตระหนักและเห็นความสำคัญในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไข ปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาอย่างจริงจัง โดยเฉพาะการดำเนินงานในด้านระบบการเฝ้าระวัง ทั้งนี้เพื่อเป็นการสร้างภูมิคุ้มกันที่ดีให้แก่นักเรียน ส่งผลให้นักเรียนเป็นบุคคลที่มีคุณภาพและ เห็นคุณค่าในตัวเอง สามารถใช้ชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับความต้องการของผู้เกี่ยวข้องในการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานป้องกนและแกไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.2 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.3 ควรทำการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดอื่น ๆ ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งนี้เพื่อเป็นข้อมูลด้านยาเสพติดโดยภาพรวมของจังหวัดสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงยุติธรรม. (2562). *กฎหมายและการบังคับใช้เกี่ยวกับยาเสพติด.* กรุงเทพฯ: กระทรวงยุติธรรม.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *โครงการสถานศึกษาปลอดยาเสพติด.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

ชลลดา ศรีชัยวรรณ. (2560). ปัญหาการขาดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับพิษภัยของยาเสพติดในกลุ่มเยาวชน. *วารสารวิจัยและพัฒนาการศึกษา, 14*(2), 52-68.

ณรงค์ศักดิ์ ธนากร. (2564). การดำเนินงานป้องกันปัญหายาเสพติดในสถานศึกษา: การให้ความรู้และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันทางสังคมและจิตใจในนักเรียน. *วารสารการศึกษาเพื่อการพัฒนา, 12*(3), 45-60.

พิชญ์สินี รัตนาวงศ์. (2563). ปัจจัยที่นำไปสู่การใช้ยาเสพติดในกลุ่มวัยรุ่น: บทบาทของแรงกดดันจากเพื่อนและสิ่งแวดล้อม. *วารสารจิตวิทยาและพฤติกรรมศาสตร์, 28*(3), 67-82.

วิชา สมิงไพร. (2557). *การดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 จังหวัดสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย

ราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail.php?id=1304

ศักดา มังคะรัตน์. (2563). *แนวทางการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail.php?id=1999

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2565). *รายงานการดำเนินงานป้องกันและแก้ไขปัญหายาเสพติดในสถานศึกษาพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์.* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2563). *รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย ปี 2563*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2564). *รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย ปี 2564*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด. (2565). *รายงานสถานการณ์ยาเสพติดในประเทศไทย* ปี 2565. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามยาเสพติด.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2562). *การใช้บุหรี่ไฟฟ้าในวัยรุ่น: แนวโน้มและพฤติกรรม.* กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

Cronbach, L. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis.* New York: Harper & Row.

การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

The Application of the Sufficiency Economy Philosophy in the Educational Management of Schools under the Ranong Primary Educational Service Area

รุ่งฤดี ณ ระนอง[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Rungruedee Na Ranong[1] and Wirat Maneephruek[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Rungruedee1132@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 275 คน ได้แก่ ผู้อำนวยการ และครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ด้านด้านความพอประมาน รองลงมาคือ ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ และด้านความมีเหตุผลการนำมาใช้น้อยที่สุด คือ ด้านคุณธรรม (2) ด้านการเปรียบเทียบระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง พบว่า เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการการศึกษา หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง สถานศึกษา

Abstract

This study aimed to: (1) analyze the level of application of the Sufficiency Economy Philosophy in the educational management of schools under the Ranong Primary Educational

Service Area Office, and (2) compare opinions regarding the application of the Sufficiency Economy Philosophy in educational management based on gender, age, work experience, and school size. This quantitative research involved 275 participants, including school directors and teachers from schools within the Ranong Primary Educational Service Area Office. The research instrument was a questionnaire. Data analysis utilized descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as t-tests and one-way ANOVA. The findings revealed that: (1) the overall level of application of the Sufficiency Economy Philosophy in educational management was high. Among the specific aspects analyzed, the highest mean score was for the aspect of moderation, followed by immunity, knowledge, and reasonableness. The lowest level of application was found in the moral dimension. (2) Regarding the comparison of opinions, differences in gender, age, work experience, and school size showed no statistically significant differences in the overall application of the Sufficiency Economy Philosophy in educational management $p > 0.05$.

Keywords: Educational management, sufficiency economy philosophy, educational institutions

บทนำ

เนื่องจากเหตุการณ์การเปลี่ยนแปลงของสังคมไทย ในสถานการณ์ต่าง ๆ ที่ผ่านมา ประเทศไทยต้องเผชิญกับเหตุการณ์หลายอย่าง เช่น สถานการณ์โรคระบาด และปัญหาทางการเมือง เศรษฐกิจที่ขาดความมีเสถียรภาพ สถิติอาชญากรรมที่เพิ่มขึ้น ซึ่งเป็นผลเกี่ยวเนื่องมาจากปัญหาของเยาวชนที่ส่งผลไปทางลบ ปัญหาทางเศรษฐกิจ โรคระบาด และภัยพิบัติต่าง ๆ นานาที่ทวีความรุนแรงขึ้น จนเป็นผลกระทบต่อการพัฒนามนุษย์และสังคมไทยในหลายประการ สังคมไทยได้ก้าวสู่ระบบการเมืองที่ประชาชนอยาก มีส่วนร่วมกำหนดนโยบายของภาครัฐมากขึ้น มีมุมมองที่แตกต่างกันของหลายกลุ่มคนในสังคมใน เรื่องการแสดงออกทางการมีสิทธิ และการเข้าถึงสิทธิต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดแรงผลักดันเกี่ยวกับความแตกแยกทางความคิด ระหว่างคนกลุ่มต่าง ๆ ได้นำไปสู่สังคมที่มีสภาวะความขัดแย้ง ที่ทวีความรุนแรง และความซับซ้อน จนกลายเป็นจุดเปราะบางในการรักษาเอกภาพของประเทศ และการสร้างภูมิคุ้มกัน หากไม่สามารถที่จะสร้างความสามัคคีปรองดองให้เกิดขึ้นในจิตสำนึกของคนไทยได้ ด้านคุณภาพแรงงานก็จะมีปัญหาสะสมต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนสภาพจริง ที่เป็นปัญหาจากประชากรวัยแรงงานช่วงอายุ 15-60 ปี ของประเทศ ในการปฏิบัติงานของคนไทย ยังขาดทักษะที่จำเป็นต่อการพัฒนาประเทศหลายด้าน โดยเฉพาะทักษะภาษาอังกฤษ ทักษะการบริหารจัดการเวลา ทักษะการสื่อสาร ทักษะการคิดคำนวณ ทักษะการแก้ไข ควรได้รับการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง และควบคู่ไปกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการดำเนินชีวิต เพื่อให้ชีวิตมีความสมดุลมากขึ้น (สุพจน์ ประไพเพชร และคณะ, 2565)

ด้านการพัฒนาการศึกษาของแผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการฉบับที่ 13 (พ.ศ.2560-2579) ยุทธศาสตร์ที่ 5 ได้ให้ความสำคัญเกี่ยวกับ การจัดการศึกษาเพื่อสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสภาวการณ์ของภูมิภาค และการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศ ปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ประเทศต้องเร่งเรียนรู้ และปรับตัวให้มีความพร้อมที่จะเผชิญกับวิกฤตที่จะเกิดขึ้น ในการแปรผันของธรรมชาติ และมนุษย์พร้อมทั้งปลูกฝังจิตคติ ความตระหนักในการพัฒนาการเติบโตของคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ปลูกให้มนุษย์มี คุณธรรม จริยธรรม และน้อมนำแนวคิดเศรษฐกิจ พอเพียงเข้าสู่การปฏิบัติในการดำเนินชีวิต โดยให้ความสำคัญในการบริหารจัดการทรัพยากรทางธรรมชาติ และสามารถรับมือกับภัยพิบัติสภาพการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในประเทศได้ ในการที่จะดำเนินให้บรรลุเป้าหมาย จำเป็นอย่างยิ่งที่ภาคการศึกษาจะต้องเข้ามีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ทักษะ และสร้างทัศนคติ ความตระหนักถึงแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา ในการดำเนินชีวิต พร้อมทั้งสร้างศักยภาพของบุคลากรของสถานศึกษา และนำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปสู่การปฏิบัติ มีหลักสูตรแหล่งเรียนรู้ ส่งเสริมการวิจัยเพื่อพัฒนาองค์ความรู้การสร้างเสริมคุณภาพชีวิตที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งเสริมสนับสนุนการสร้างจิตสำนึก สิ่งแวดล้อมให้มีคุณธรรม จริยธรรม นำแนวคิดตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในสถานศึกษา และการดำเนินชีวิต (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ด้านบริหารจัดการสถานศึกษา ทำการจัดระบบการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เอื้อต่อการส่งเสริมสนับสนุนการจัดการศึกษา ตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง โดยมีแนวทาง คือ ทบทวน ปรับปรุง พัฒนา โครงสร้างและกระบวนการบริหารจัดการให้สอดคล้องหรือรองรับการจัดการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียง มีความพอประมาณ มีเหตุผล และมีภูมิคุ้มกัน ที่พร้อมรับการเปลี่ยนแปลง แล้วเริ่มทำการกำหนดนโยบาย แผนงาน โครงการ กิจกรรม และการปรับปรุงเพิ่มเติมหรือจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติงานของสถานศึกษาให้ครอบคลุมการพัฒนาการศึกษาตามแนวทางเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษา มีการดำเนินการตามแผนอย่างเป็นระบบ และมีการติดตามประเมินผลอย่างต่อเนื่อง จัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาให้เป็นแหล่งเรียนรู้ กระบวนการเรียนรู้ปลูกฝังจิตสำนึก เช่น จัดอาคารสถานที่ และสิ่งแวดล้อมในโรงเรียนที่เน้นความร่มรื่น ประโยชน์ใช้สอย เป็นแหล่งเรียนรู้ อนุรักษ์สืบสานทรัพยากรธรรมชาติ และรณรงค์ให้จัดโครงการกิจกรรมส่งเสริมการปฏิบัติตน และการดำเนินชีวิตตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง ในการจัดการเรียนการสอน พัฒนาหลักสูตร โรงเรียนทำการบูรณาการเนื้อหาสาระของเศรษฐกิจพอเพียงเข้าไปในหลักสูตรสถานศึกษา โดยแต่กลุ่มสาระการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ปรับปรุงหรือเพิ่มเติมมาตรฐานการเรียนรู้ในแต่ละช่วงชั้น ให้สอดคล้องกับวิสัยทัศน์เป้าหมาย และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของหลักสูตรสถานศึกษา โรงเรียนจัดการเรียนการสอนตามเนื้อหาสาระที่กำหนดไว้ในหลักสูตรอย่างสอดคล้องกับวิถีชีวิตของผู้เรียน เน้นกระบวนการคิดวิเคราะห์ เน้นการปฏิบัติจริง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติตนที่เหมาะสมในวิถีชีวิตประจำวัน โดยจะต้องมี ความรู้ (Knowledge) ทักษะกระบวนการ (Process) และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ (Attribute) (นายปรีชา เริงสมุทร์, 2557)

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มีความเหมาะสมในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา เนื่องจากจังหวัดระนองมีภูมิศาสตร์ วิถีการดำเนินชีวิต จำนวนประชากร และบริบทของสถานศึกษาที่เหมาะสมในการส่งเสริมด้านการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการเป็นอย่างมาก แต่ในปัจจุบันโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มีสถานศึกษาที่ไม่ผ่านการประเมินด้านสถานศึกษาพอเพียงมากกว่า 60% ทำให้สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ก็เป็นสถานศึกษาอีกหนึ่งกลุ่มที่น่าสนใจ และควรศึกษาเกี่ยวกับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา เพื่อเปรียบเทียบข้อมูล ความแตกต่างของระดับ การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษาแนวทางการบริหารจัดการของสถานศึกษา การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ซึ่งผลที่ได้นั้นจะสามารถนำไปพัฒนาสถานศึกษาสืบต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1 . เพื่อวิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

2 . เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ในการวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาค้นคว้าแนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

อภิชัย พันธเสน (2560) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ในการดำเนินชีวิตที่ต้องประกอบด้วย ความพอเพียง หรือความพอประมาณ แต่ก็จะต้องมีเหตุผล นั่นคือความไม่โลภจนเกินไป ซื่อสัตย์สุจริต และไม่เอารัดเอาเปรียบผู้อื่น

ธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง หมายถึง การดำเนินงานภายในสถานศึกษาโดยการนำแนวทางปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงที่เป็นแนวทางในการดำเนินชีวิตและการประพฤติปฏิบัติตนมาใช้ในกระบวนการดำเนินงาน และพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพ ทั้งนี้ให้ตั้งอยู่บนพื้นฐานของทางสายกลางที่ต้องคำนึงถึงความพอประมาณ ความมีเหตุผล และการมีภูมิคุ้มกัน รวมถึงการใช้ความรูและคุณธรรมในการปฏิบัติงาน ตลอดจนเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจให้มีสำนึก

ในคุณธรรม ความซื่อสัตย์ และสุจริต ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ

มูลนิธิชัยพัฒนา (2560) ได้กล่าวไว้ว่าปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง คือ เศรษฐกิจพอเพียง ที่เป็นปรัชญาชี้ถึงแนวการดำรงอยู่และปฏิบัติตนของประชาชนในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับครอบครัว ระดับชุมชน จนถึงระดับรัฐ ทั้งในการพัฒนา และบริหารประเทศให้ดำเนินไปในทางสายกลาง โดยเฉพาะการพัฒนาเศรษฐกิจเพื่อให้ก้าวทันต่อโลกยุคโลกาภิวัตน์ ความพอเพียง หมายถึง ความพอประมาณ ความมีเหตุผล รวมถึงความจำเป็นที่จะต้องมีระบบภูมิคุ้มกันในตัวที่ดีพอสมควร ต่อการกระทบใดๆ อันเกิดจากการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในภายนอก ทั้งนี้ จะต้องอาศัยความรอบรู้ ความรอบคอบ และความระมัดระวังอย่างยิ่งในการนำวิชาการต่าง ๆ มาใช้ในการวางแผนและการดำเนินการ ทุกขั้นตอน และขณะเดียวกัน จะต้องเสริมสร้างพื้นฐานจิตใจของคนในชาติ โดยเฉพาะเจ้าหน้าที่ของรัฐ นักทฤษฎี และนักธุรกิจในทุกระดับ ให้มีสำนึกในคุณธรรม ความซื่อสัตย์สุจริต และให้มีความรอบรู้ที่เหมาะสม ดำเนินชีวิตด้วยความอดทน ความเพียร มีสติ ปัญญา และความรอบคอบ เพื่อให้สมดุลและพร้อมต่อการรองรับการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทั้งด้านวัตถุ สังคม สิ่งแวดล้อม และวัฒนธรรมจากโลกภายนอกได้เป็นอย่างดี

วิมาน วรรณคำ และคณะ, (2566) ได้ให้ความสำคัญของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในสถานศึกษาควรมีการจัดส่งเสริมการเรียนรู้เสริมสร้าง ให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ในการดำเนินชีวิตตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงโดย ให้ความรู้ ความเข้าใจ ในสาระของปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง ให้ตระหนักในความสำคัญ และทักษะพื้นฐานในการปฏิบัติตน และดำเนินชีวิตอย่างถูกต้องเหมาะสม สถานศึกษาจึงควรมีการจัดระบบภายในตามแนวของปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเรื่องการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอน การจัดบรรยากาศ และสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษา และการจัดระบบการบริหาร โดยให้มีผู้ปกครองและชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมมีการติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษาอยู่สม่ำเสมอ ตามแนวของหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา ทั้งนี้ยังส่งเสริมให้บุคลากร และผู้บริหารปฏิบัติตนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียงอีกด้วย

จารุวรรณ ขจรนันท์ (2562) ได้ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสีดาวิทยา เป็นการศึกษาการนำหลักเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในชีวิตประจำวันของนักเรียน ผลการวิจัยพบว่านักเรียนมีระดับการประยุกต์ใช้หลักเศรษฐกิจพอเพียงอยู่ในระดับมาก โดยเน้นการใช้ความรู้ควบคู่กับคุณธรรม ซึ่งมีผลต่อการดำเนินชีวิตอย่างมีเหตุผลและสามารถสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเองได้อย่างดี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย เรื่องการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ไว้ดังนี้

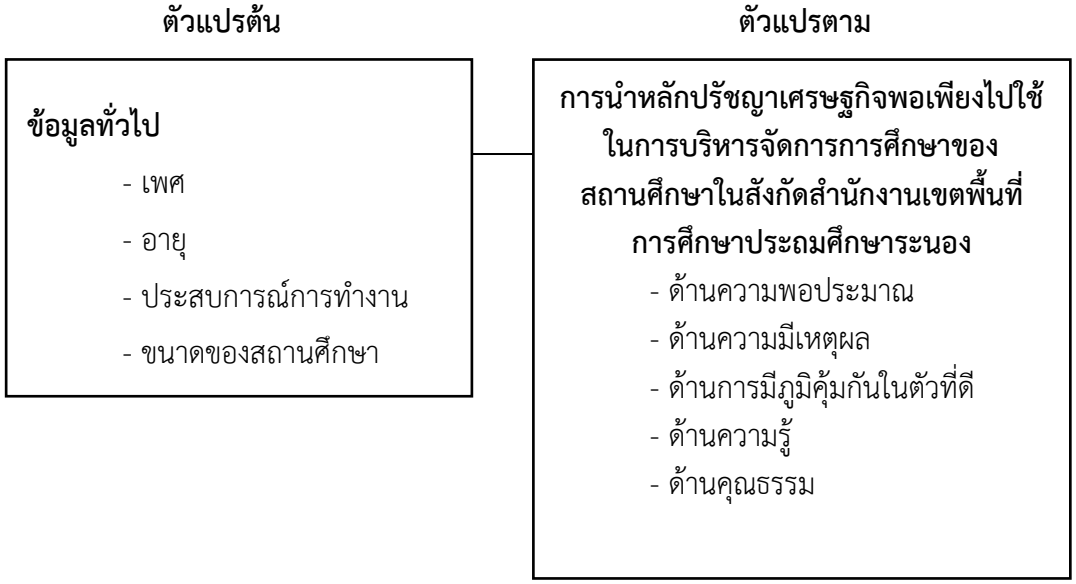

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยมีโรงเรียนทั้งหมดจำนวน 75 โรงเรียน ผู้บริหารทั้งหมดจำนวน 70 คนครูผู้สอนทั้งหมดจำนวน 887 คน รวมทั้งสิ้น 957 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ผู้อำนวยการโรงเรียนและรองผู้อำนวยการโรงเรียน และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ปีการศึกษา 2567 จำนวน 275 คน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้สูตรตามตารางเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan,1970) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) แล้วจึงทำการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยวิธีจับสลากเพื่อให้ได้จำนวนกลุ่มตัวอย่างตามที่กำหนด โดยเทียบสัดส่วนกลุ่มตัวอย่างจากจำนวนประชากร ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูต่อการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (rating scale) ตามแนวคิดของ Likert) (Likert's scale, 1961, อ้างถึงใน สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง, 2561) ซึ่งมีอยู่ 5 ระดับ โดยใช้กรอบแนวคิดที่ได้สังเคราะห์การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จากการศึกษาแนวคิดและวิจัยที่เกี่ยวข้องของ (วิภาดา สารัมย์, 2562) มาสรุปเป็นแนวในการวิจัยได้ 5 ด้าน ได้แก่
ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Ended Question) ให้เขียนตอบ

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอนของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง จำนวน 275 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ได้แก่ ด้านความพอประมาณ ด้านความมีเหตุผล ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านความรู้ ด้านคุณธรรม

ตอนที่ 3 ปัญหาและข้อเสนอแนะ เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Opened Ended Question) ให้เขียนตอบ

3. การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบความถูกต้อง และความสมบูรณ์นำมาจัดเรียงลำดับ แล้วลงรหัสเพื่อประมวลผลการวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ โดยดำเนินการ ดังนี้

3.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นนามบัญญัติ (Nominal Scale) ในตอนที่ 1 โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) และหาค่าความถี่ (Frequency)

3.2 วิเคราะห์ข้อมูล ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน ชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ ตามแบบของลิเคิร์ท (Likert's scale, 1961,

อ้างถึงใน สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง, 2561) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยนำค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามทีละข้อไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์การแปลของเบสส์ (Best, 1970)

3.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบ โดยจำแนกตามตัวแปร เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษาโดยใช้สถิติทดสอบค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) ค่าความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) ด้วยค่า F-test ถ้าพบว่ามีค่าเฉลี่ยอย่างน้อย 1 คู่ แตกต่างกัน จึงทำการทดสอบค่าความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการทดสอบ LSD เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยประชากรครั้งละหลายคู่

3.4 วิเคราะห์ปัญหา และข้อเสนอแนะในการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์เชิงเนื้อหา (Content Analysis) แล้วนำเสนอในลักษณะความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง สามารถสรุปผลการวิจัยได้ 2 ข้อ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง แสดงดังตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการศึกษาระดับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง

ด้าน	การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา	ระดับความคิดเห็น $\bar{X}$	S.D.	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านความพอประมาณ		4.36	0.44	มาก	1
2. ด้านความมีเหตุผล		4.21	0.42	มาก	5
3. ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี		4.24	0.40	มาก	2
4. ด้านความรู้		4.22	0.39	มาก	3
5. ด้านคุณธรรม		4.21	0.34	มาก	4
สรุปภาพรวม		**4.25**	**0.22**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง โดย

ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทั้ง 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านความพอประมาน รองลงมา ได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านการมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี ด้านที่ 4 ด้านความรู้ ด้านที่ 5 ด้านคุณธรรม ตามลำดับ และค่าเฉลี่ย ต่ำสุดได้แก่ ด้านที่ 2 ด้านความมีเหตุผล

2. ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบความคิดเห็นการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ตาม เพศ อายุ ประสบการณ์การทำงาน ขนาดสถานศึกษา พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุต่ำกว่า 30 ปี รองลงมาคือ อายุต่ำกว่า 31-40 ปี และอายุ 41 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5 ปี รองลงมาคือ ประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 5-10 ปี และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี มีขนาดของสถานศึกษาคือ ขนาดกลาง (นักเรียน 121 – 300 คน) รองลงมาคือ ขนาดเล็ก (นักเรียนน้อยกว่า/เท่ากับ 120) และขนาดใหญ่ (นักเรียนมากกว่า/เท่ากับ 301 คนขึ้นไป)

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาเรื่อง การนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ปรากฏผลดังนี้

ผลการวิเคราะห์ด้านความพอประมาณ พบว่า มีระดับการนำมาใช้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย อย่างชัดเจน และสถานศึกษามีการพัฒนาทักษะการดำเนินชีวิต โดยส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการใช้ชีวิตอย่างพอเพียง เช่น การปลูกผักสวนครัว การทำอาหาร การประหยัด และการจัดการเงิน ซึ่งจะช่วยให้นักเรียนมีความรับผิดชอบและพึ่งพาตนเองได้ รองลงมาสถานศึกษามีการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า เช่น การใช้วัสดุ การเรียนการสอนที่มีอยู่แล้ว และส่งเสริมการนำทรัพยากรในชุมชนมาใช้ในการเรียนการสอน รองลงมาสถานศึกษามีการวางแผน การบริหารจัดการของฝ่ายงบประมาณที่สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาสถานศึกษามีการสั่งซื้อวัสดุ - อุปกรณ์ ครุภัณฑ์ ตามความจำเป็น โดยไม่มีการสั่งซื้อแบบฟุ่มเฟือย และไม่เกิดประโยชน์ รองลงมาสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการเรียนการสอนที่สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรม เพื่อปรับปรุงการสอนให้เหมาะสมกับความต้องการและบริบทของนักเรียน รองลงมาสถานศึกษาสามารถบริหารจัดการฝ่ายงบประมาณ ในการใช้จ่ายเงิน ให้เป็นไปตามแผนการปฏิบัติการของปีงบประมาณ ในสถานศึกษา รองลงมาตามลำดับ ส่วนข้อที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นการนำมาใช้น้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีส่วนร่วมในการจัดกิจกรรมกับชุมชน และภาคีเครือข่าย โดยไม่มีผลกระทบกับการจัดการเรียนการสอน สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ขจรนันท์ (2562) ที่ศึกษาการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของประชาชนบ้านปึก หมู่ 4 ตำบลท่าข้าม อำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา พบว่าการปฏิบัติตามหลักความพอประมาณอยู่ในระดับมาก

ผลวิเคราะห์ด้านมีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี พบว่า มีระดับการนำมาใช้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษาส่งเสริมให้ครู และนักเรียนรู้จักบริหารเงิน โดยมีการจัดทำบัญชีรายรับ-

รายจ่าย การใช้เงิน และบัญชีการออมเงิน รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดทำแผนเผชิญเหตุเพื่อแก้ไขสถานการณ์เมื่อเจอเหตุฉุกเฉิน รองลงมาคือสถานศึกษามีความพร้อมในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของระบบการศึกษาไทยอยู่เสมอ รองลงมาคือ สถานศึกษาส่งเสริมการเรียนรู้ให้นักเรียนเกี่ยวกับความสำคัญของ การมีภูมิคุ้มกันทั้งด้านร่างกายและจิตใจ เช่น การดูแลสุขภาพ การป้องกันโรค และการพัฒนาความแข็งแกร่งทางจิตใจ รองลงมาคือ สถานศึกษามีการรวบรวมจัดเก็บกิจกรรม เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมด้านอาชีพ และการดำเนินชีวิต รองลงมาคือสถานศึกษามีการจัดการเรียนการสอนที่ส่งเสริมทักษะชีวิตให้กับผู้เรียน รองลงมาสถานศึกษามีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมสุขภาพ เช่น การออกกำลังกาย การทำอาหารที่มีประโยชน์ และการจัดโครงการส่งเสริมสุขภาพจิต และความคิดเห็นการนำมาใช้น้อยที่สุดคือ สถานศึกษามีการอบรม เพื่อฝึกนักเรียนให้มีทักษะในการคิดวิเคราะห์และตัดสินใจ เพื่อให้สามารถเผชิญกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างมีสติและมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของจิรนันท์ ศรีสุวรรณ์ (2564) ที่ศึกษาการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู พบว่าด้านการมีภูมิคุ้มกันที่ดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่มีบางข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูง เช่น การทำการงานทุกอย่างด้วยความตั้งใจและเพียรพยายามอย่างเต็มที่ อยู่ในระดับมาก

ผลวิเคราะห์ด้านความรู้ พบว่า มีระดับการนำมาใช้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าสถานศึกษามีการส่งเสริมให้ครูสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ เพื่อนำมาเป็นสื่อการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน รองลงมาคือ สถานศึกษามีการกระตุ้นให้นักเรียนมีทัศนคติในการเรียนรู้ที่ไม่สิ้นสุด โดยจัดกิจกรรมที่สนับสนุนการเรียนรู้จากประสบการณ์จริง เช่น การฝึกงานหรือการทำโครงการวิจัย รองลงมาผู้สอนมีการจัดให้มีบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น ห้องเรียนที่มีการตกแต่งอย่างสร้างสรรค์ หรือกิจกรรมที่กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ให้เกิดแก่ผู้เรียน รองลงมาคือมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนแบบบูรณาการตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดอบรมให้ความรู้เกี่ยวกับการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้กับคณะครู รองลงมาคือ สถานศึกษามีการสนับสนุนการทำงานเป็นกลุ่ม เพื่อให้นักเรียนเรียนรู้จากกันและกัน ซึ่งช่วยสร้างความเข้าใจในเรื่องต่าง ๆ อย่างลึกซึ้ง รองลงมาคือ สถานศึกษาจัดทำหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการ โดยรวมความรู้จากหลากหลายสาขาเข้าด้วยกัน เพื่อให้ผู้เรียนมีความเข้าใจที่หลากหลาย และรอบด้าน และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาส่งเสริมให้นักเรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ โดยการจัดกิจกรรมที่ต้องใช้การวิเคราะห์ และการตัดสินใจที่มีเหตุผล เช่น การอภิปรายปัญหาสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของธงชัย ดีมูลพันธ์ (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 ผลการวิจัยความรู้และความเข้าใจ อยู่ในระดับมาก

ผลวิเคราะห์ด้านความมีเหตุผล พบว่า มีระดับการนำมาใช้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่า สถานศึกษามีการกำหนด หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงเป็นนโยบายขับเคลื่อนการศึกษาของสถานศึกษา รองลงมาสถานศึกษามีการส่งเสริมการใช้ข้อมูล และหลักฐานในการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ ของการศึกษา เช่น การประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียน การพัฒนาหลักสูตร หรือการจัดการทรัพยากร

รองลงมา สถานศึกษามีการจัดให้ครูผู้สอนบูรณาการการจัดการเรียนกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาสถานศึกษามีการตั้งกฎ และข้อปฏิบัติให้กับครูผู้สอน และนักเรียนอย่างชัดเจน รองลงมา ได้แก่ สถานศึกษามีแนวทางในการบริหารจัดการให้เป็นไปตามกฎระเบียบของภาครัฐอยู่เสมอ รองลงมาสถานศึกษามีการจัดทำสร้างหลักสูตร และกิจกรรมการเรียนการสอนที่กระตุ้นให้นักเรียนคิดวิเคราะห์ และมีเหตุผล เช่น การอภิปราย การทดลอง หรือการทำโครงการวิจัยเกี่ยวกับปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง รองลงมาสถานศึกษาส่งเสริมให้ครู และนักเรียน มีความเข้าใจในเรื่องการบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีเหตุผล เช่น การประหยัดพลังงาน การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และส่วนที่มีค่าเฉลี่ยของระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด คือ สถานศึกษามีการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการแก้ไขปัญหา และการทำโครงการต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ และหาทางออก จิรนันท์ ศรีสุวรรณ (2564) เรื่อง “การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู” ซึ่งผลการวิจัยระบุว่าระดับการนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติในด้านความมีเหตุผลของประชาชนอยู่ในระดับมาก

ผลวิเคราะห์ด้านคุณธรรม พบว่า มีระดับการนำมาใช้ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าสถานศึกษามีมาตรการให้ผู้บริหาร และครูปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่นักเรียนและชุมชน รองลงมาสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูผู้สอน และนักเรียนอยู่ในระเบียบวินัยของสถานศึกษาอยู่เสมอ รองลงมาคือสถานศึกษามีระบบการประเมินผลการพัฒนาคุณธรรมของนักเรียน เช่น การประเมินพฤติกรรม และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ส่งเสริมคุณธรรม รองลงมาคือสถานศึกษามีมาตรการในการสอนนักเรียนวิธีการจัดการกับความขัดแย้งอย่างสร้างสรรค์ เช่น การใช้การเจรจาหรือการหาทางออกที่มีเหตุผล แทนการใช้ความรุนแรง รองลงมาคือสถานศึกษามีการบริหารจัดการจัดการด้วยความโปร่งใสโดยมีการรายงานอย่างเปิดเผยต่อสาธารณะชน รองลงมาคือ สถานศึกษามีการปลูกจิตสำนึกให้ครู และนักเรียนสำนึกรักสถานศึกษา และท้องถิ่น รองลงมาคือ สถานศึกษามีการจัดกิจกรรม และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา และฝึกฝนคุณธรรม เช่น การจัดกิจกรรมอาสาสมัคร การทำความดีในชุมชน และระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาให้ความร่วมมือต่อสาธารณะเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และสังคม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุวรรณ ขจรนันท์ (2562) เรื่อง “การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสีดาวิทยา” ซึ่งพบว่าระดับการประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในด้านคุณธรรมของนักเรียนอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงไปใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาของสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1. ด้านความมีเหตุผล พบว่า สถานศึกษามีการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการแก้ไขปัญหา และการทำโครงการต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ และ

หาทางออก มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระนอง ควรมีการสนับสนุนให้สถานศึกษามีการสนับสนุนการเรียนรู้ที่เกิดจากการมีส่วนร่วมของนักเรียนในการแก้ไขปัญหา และการทำโครงการต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นการใช้เหตุผลในการวิเคราะห์ และหาทางออกให้มีความเหมาะสม

1.2. ด้านคุณธรรม พบว่า สถานศึกษาให้ความร่วมมือต่อสาธารณะเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และสังคม มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดส่งเสริมให้สถานศึกษาได้มีความร่วมมือต่อสาธารณะเพื่อเกิดประโยชน์สูงสุดต่อส่วนรวม และสังคม

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการนำหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนในโรงเรียนในด้านต่าง ๆ เพิ่มเติม เช่น ด้านรูปแบบหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และด้านปริมาณการใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพื่อให้ผู้บริหาร และครูผู้สอน สามารถนำไปใช้เป็นกลยุทธ์ในการวางแผนการบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

2.2 เนื่องจากการศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณในงานวิจัย ดังนั้นการศึกษาครั้งต่อไปควรใช้การวิจัยเชิงคุณภาพโดยวิธีการสัมภาษณ์ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงมาใช้ในการบริหารการจัดการเรียนการสอนที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนพัฒนาการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ ฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560 – 2564. สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ.* https://www.sl.ac.th/addons/qa/244.pd

จารุวรรณ ขจรนันท์. (2562). *การประยุกต์ใช้หลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในชีวิตประจำวันของนักเรียนโรงเรียนสีดาวิทยา อำเภอสีดา จังหวัดนครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม].https://fulltext.rmu.ac.th/fulltext/2562/M126851/Khajonanan%20Jaruwan.pdf

จีระนันท์ พันธุ์โพธิ์ และ ชาญยุทธ หาญชนะ. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2564). การนำปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงสู่การปฏิบัติของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบ้านโคก อำเภอสุวรรณคูหา จังหวัดหนองบัวลำภู.*วารสารพุทธมัคค์, 6*(2), 42-51.https://so01.tcithaijo.org/index.php/bdm/article/view/244862

ธงชัย ดีมูลพันธ์. (2565). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของสถานศึกษาในสหวิทยาศึกษาวังสีทา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร].http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4139/1/630620066.pdf

ปรีชา เริงสมุทร์. (2557,28 กรกฎาคม). *การประยุกต์ใช้ปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในโรงเรียน.* ชื่อเว็บไซต์ True ปลูกปัญญา. https://www.trueplookpanya.com/blogdiary/26537

มูลนิธิชัยพัฒนา. (2560). *แนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในการพัฒนาการศึกษา.* มูลนิธิชัยพัฒนา. https://www.chaipat.or.th/publication/publish-document

วิภาดา สารัมย์. (2562). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3716

วิมาน วรรณคำ, วิรัลพัชร วงศ์วัฒน์เกษม, วรวุฒิ พุดศรี, เนรัญ วชิระอังกูร, สมัคร ไวยขุนทด. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566). การบริหารสถานศึกษาตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมาเขต 3. *วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน.* 2, 95-106. https://so09.tci-thaijo.org/index.php/nsc/article/view/3126

สุนันท์ รุ่งอรุณแสงทอง. (มกราคม – กุมพาพันธ์ 2565). การบริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดประสิทธิภาพ. *วารสารการบริหารการศึกษา, 10*(2), 934-944. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/241221

สุพจน์ ประไพเพชร, สุดสวาท ประไพเพชร, วสัน แสงเหลา, สายสมร ศักดิ์คำดวง, และ ไกศิษฏ์ เปลรินทร์. (มกราคม – กุมพาพันธ์ 2565). โมเดลปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง. *วารสารครุศาสตร์ปัญญา, 1,* 68-79. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/IEJ/article/view/263068/17

อภิชัย พันธเสน, ปรีชา เปี่ยมพงศ์สานต์, ฐิติพร ศิริพันธ์ พันธเสน, และ สุวัจฉรา เปี่ยมญาติ. (2560). แนวทางการบริหารสถานศึกษาตามหลักเศรษฐกิจพอเพียง. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://dol.thaihealth.or.th/resourcecenter/sites/default/files/documents/1_598.pdf

Best, J. W. (1970). Research in education (พิมพ์ครั้งที่ 2). Prentice-Hall.

Krejcie, R.V., & D.W. Morgan. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607 – 610.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

The Relationship between Personnel Management and Administration Based on the Four Divine States of Mind (Brahmaviharas) in Educational Institutions under the Office of Suratthani Primary Educational Service Area 2

ปนิดา หอมชื่น[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Panida Homchuen[1] and Wirat Maneephruek[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Panida100939@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 323 คน ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ภาพรวม อยู่ในระดับมาก (2) ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .603 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล พรหมวิหาร 4 สถานศึกษา

Abstract

This research aimed at the following: (1) to analyze the level of personnel administration of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2; (2) to analyze the level of administration of the application of the Four Divine Abodes of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2; and (3) to analyze the relationship between personnel administration and administration based on the Four Divine Abodes of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2. The research was conducted by collecting data from a sample of 323 teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed by using statistics, including frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results consisted of (1) the analysis of the level of personnel administration of educational administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2 was at a high level overall; (2) the analysis of the level of application of the Four Divine Abodes of educational administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2 was at a high level overall; and (3) the results of data analysis. The correlation coefficient between human resource management and management based on the four divine abodes of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Surat Thani Area 2 is at a moderate level with a correlation coefficient (r) of . 603, which is statistically significant at the .01 level.

Keywords: Human resource management, four divine states of mind, educational institutions

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่การแข่งขันสูงขึ้น การบริหารจัดการองค์กรโดยเฉพาะสถานศึกษากลายเป็นเรื่องที่ท้าทายยิ่งขึ้น การสร้างสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาบุคลากรและส่งเสริมประสิทธิภาพขององค์กรจึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง ซึ่งปัจจุบันในการบริหารบุคคลของสถานศึกษานั่นได้เกิดปัญหามากมาย ซึ่งปัญหาที่พบเจอก็ได้แก่ ปัญหาการขาดแคลนครูที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะทาง และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ ที่มีความเชี่ยวชาญในสาขาต่าง ๆ กระบวนการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรยังคงเป็นระบบราชการที่ยึดติดกับคุณวุฒิและประสบการณ์ ทำให้ขาดการพิจารณาถึงทักษะและศักยภาพที่จำเป็นในการทำงานจริง การพัฒนาบุคลากรยังขาดความต่อเนื่องและไม่สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาและการเปลี่ยนแปลงของบริบททางการศึกษา ระบบการประเมินผลและการให้รางวัลยังขาดความชัดเจนและเป็นธรรม

ทำให้บุคลากรขาดแรงจูงใจในการทำงาน ปัญหาความขัดแย้งระหว่างบุคลากรในสถานศึกษาเป็นปัญหาที่ส่งผลกระทบต่อบรรยากาศในการทำงานและประสิทธิภาพขององค์กร บุคลากรส่วนใหญ่ยังขาดโอกาสในการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเกี่ยวกับนโยบายและการบริหารจัดการของสถานศึกษา ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษา รวมถึงประสิทธิภาพในการสอนและการเรียนรู้ของนักเรียน นอกจากนี้ ยังส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจของบุคลากร ทำให้ขาดความมุ่งมั่นในการทำงาน และอาจนำไปสู่การขาดแคลนบุคลากรที่มีคุณภาพในระยะยาว

สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในเขตอำเภอที่อยู่ในเขตบริการ มี 8 อำเภอ ได้แก่ อำเภอคีรีรัฐนิคม อำเภอไชยา อำเภอท่าฉาง อำเภอท่าชนะ อำเภอบ้านตาขุน อำเภอพนม อำเภอพุนพิน และอำเภอวิภาวดี สามารถขับเคลื่อนและเพื่อเป็นการป้องกันหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ ให้ผ่านพ้นไปด้วยดี โดยการนำหลักธรรมคำสั่งสอนทางพระพุทธศาสนามาเป็นเครื่องมือในการบริหารงานบุคคล เพื่อสร้างความเชื่อถือ ความเท่าเทียม ยุติธรรม การยอมรับของสังคม ตลอดจนการสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใต้บังคับบัญชาที่สามารถปฏิบัติหน้าที่ภายใต้กรอบแห่งพระพุทธศาสนา จึงอาจกล่าวได้ว่า คุณธรรมและจริยธรรมถือเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวิถีแห่งการดำเนินบทบาทหน้าที่ของการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ดีให้ได้รับการยอมรับนับถือจากบุคคลต่าง ๆ ทั้งในองค์กร หน่วยงานทางการศึกษาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและสังคมทั่วไป เพราะเมื่อไรก็ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาขาดคุณธรรมและจริยธรรมย่อมส่งผลกระทบต่อหลักบริหารงานและภาพลักษณ์ของสถานศึกษาให้เสื่อมลงและนำมาซึ่งความล่มสลายของสถานศึกษาในอนาคตเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยมาตรา 65 กำหนดให้รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล เพื่อเป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการร่วมกัน จนเกิดเป็นแรงผลักดันเพื่อให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว โดยให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎหมายว่าด้วยการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 โดยยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2561-2580) เป็นยุทธศาสตร์ชาติฉบับแรกของประเทศไทยตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย โดยยุทธศาสตร์ชาติด้านการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพมนุษย์มีเป้าหมายในการพัฒนาที่สำคัญนั่นคือเพื่อพัฒนาคนในทุกมิติและในทุกช่วงวัยให้เป็นคนดี เก่ง และมีคุณภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) สอดคล้องกับ (ภานุพล ภูษา, 2561) กล่าวว่า ผู้บริหารที่ใช้หลักธรรม เป็นแนวทางในการบริหารงานย่อมเป็นศูนย์รวมใจรวมงาน สามารถจัดการให้งานในการปฏิบัติหน้าที่ลุล่วงไปด้วยดีดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องใช้หลักธรรมของพระพุทธศาสนาในการบริหารงานสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพหลักธรรมคำสั่งสอนของพุทธศาสนา ไม่เพียงสอนให้มนุษย์รู้จักบริหารชีวิตของตนให้ประสบความสำเร็จครอบคลุมในทุกด้าน ตามความปรารถนาในชีวิตของแต่ละคนเท่านั้นแต่หลักธรรมก็สอนการบริหารจัดการผู้อื่นและองค์กรด้วยเช่นกัน

ผู้บริหารสถานศึกษา ถือว่าเป็นกลไกที่มีบทบาทสำคัญยิ่งในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทำให้การจัดการศึกษาของไทยดำเนินการไปอย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งผู้ที่มีบทบาทสำคัญที่สุดในการบริหารจัดการสถานศึกษา คือ ผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากในภาคปฏิบัตินั้นผู้บริหารถือว่าเป็นตัวการและเป็นกลไกหลักที่

สำคัญในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจ ต้องทำหน้าที่และรับผิดชอบโดยตรงในการดูแล ควบคุม กำกับและส่งเสริม สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนและการทำงานในฝ่ายงานต่าง ๆของสถานศึกษาให้ดำเนินงานเป็นไปตามนโยบายที่ได้ตั้งไว้ ดังนั้น ผู้บริหารการศึกษาหรือผู้บริหารสถานศึกษา จำเป็นที่จะต้องมีคุณธรรมและจริยธรรมมากกว่าตำแหน่งอื่น ๆ เนื่องจากผู้บริหารเป็นผู้สนับสนุนผลักดันให้งานประสบความสำเร็จอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพสถานศึกษา ตามวิสัยทัศน์และวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2560) ซึ่งกล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาพึงมีคุณลักษณะหลายประการ อาทิ มีการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง มีความคิดสร้างสรรค์และใช้นวัตกรรม ตระหนักถึงผลกระทบจากภายนอก มีความยืดหยุ่น ปรับเปลี่ยนได้ มีภาวะผู้นำแบบจูงใจใฝ่บริการ มีคุณธรรมจริยธรรมฯลฯ คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสถาบันทางสังคมที่มีความสำคัญในการพัฒนานักเรียนให้มีคุณภาพ

การบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา นั้นเป็นหน้าที่สำคัญที่จะมุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาได้ปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองงานตามนโยบาย และงานของสถานศึกษา เพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลมีความเสถียร คล่องตัว เกิดอิสระภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ ตลอดจนเป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครู และลูกจ้างได้รับการพัฒนา ให้เกิดความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคงและก้าวหน้าในวิชาชีพของตนเอง ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (โรงเรียนนิคมสงเคราะห์วิทยา, 2563) ซึ่งสอดคล้องกับ (สรณ์สิริ กิจติยะพงศ์, 2565) กล่าวว่าการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา เป็นกระบวนการเกี่ยวกับบุคคล เพื่อให้ได้มาซึ่งบุคคลดี มีความรู้ความสามารถ เหมาะสมกับงาน เข้ามาทำงานให้ได้ผลดีที่สุด โดยหน่วยงานสามารถดึงดูด ธำรงรักษาและพัฒนาให้มีความรู้ ความสามารถ ทั้งนี้เพื่อให้หน่วยงานสามารถทำภารกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามความมุ่งหมาย

การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 เป็นแนวทางที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและมีประสิทธิภาพในองค์กร โดยเฉพาะในสถานศึกษา ซึ่งการบริหารงานบุคคลที่มีคุณภาพสามารถส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรและคุณภาพการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ หลักพรหมวิหาร 4 ประกอบด้วย เมตตา กรุณา มุทิตา และอุเบกขา ซึ่งแต่ละหลักมีความสำคัญและบทบาทที่แตกต่างกันในการบริหารงานบุคคล โดยการมีเมตตาจะช่วยลดความเครียดและความกดดันในที่ทำงาน ทำให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจในการทำงาน และส่งผลให้ประสิทธิภาพการทำงานสูงขึ้น นอกจากนี้ เมตตายังช่วยสร้างความไว้วางใจระหว่างผู้บริหารและบุคลากร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การมีกรุณายังช่วยสร้างบรรยากาศที่เอื้ออำนวยต่อการทำงานเป็นทีม เมื่อสมาชิกในทีมรู้สึกว่ามีการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน จะทำให้เกิดความร่วมมือและการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การแสดงกรุณายังช่วยลดความตึงเครียดในองค์กร ทำให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพมากขึ้น การสร้างวัฒนธรรมที่มุทิตาในองค์กรยังช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างสมาชิกในทีม เมื่อทุกคนรู้สึกว่าได้รับการยอมรับและชื่นชม จะทำให้เกิดบรรยากาศที่ดีในการทำงานร่วมกัน และส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ การแสดงมุทิตายังช่วยสร้างความรู้สึกของการเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ทำให้บุคลากรมีความผูกพัน

และมีความรับผิดชอบต่อองค์กรมากยิ่งขึ้นและ การมีอุเบกขายังช่วยลดความขัดแย้งในองค์กร เมื่อทุกคนรู้สึกว่าตนเองได้รับการปฏิบัติอย่างยุติธรรม จะทำให้เกิดความร่วมมือและการทำงานเป็นทีมที่มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การมีอุเบกขายังช่วยเสริมสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่มีความโปร่งใสและยุติธรรม ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาองค์กรในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับ (จิตรกร ไขระวิ, 2566) กล่าวว่า ผู้นำตามหลักพรหมวิหาร 4 ต้องมีคุณธรรมประกอบด้วยเมตตา มีความรัก มีความปรารถนาดี ไมตรีจิต คิด ช่วยเหลือให้ผู้อื่นประสบแต่ประโยชน์ และ มีความสุขโดยทั่วกัน มีความกรุณา หรือความสงสาร ด้วยการคิด จะ ช่วยเหลือผู้อื่นให้พ้นจากความเดือดร้อน ทั้งร่างกายและจิตใจ ในภาวะที่ได้รับความเดือดร้อนเป็นทุกข์ และเป็น การช่วยเหลือที่ถูกต้อง ไม่เบียดเบียนใครรวมทั้งตนเอง มีมุทิตา ความพลอยยินดี เมื่อเห็นผู้อื่นได้ดีอัน เป็นความคิด รู้สึก เมื่อผู้ใต้บังคับบัญชามีความก้าวหน้ามีความสุข และมีอุเบกขา ความมีใจเป็นกลาง คือการ วางใจเป็นกลางโดยพิจารณาข้อเท็จจริง เมื่อตัดสินใจในเรื่องใดแล้วควรพิจารณาใคร่ครวญด้วยปัญญามีเหตุผลถูกต้องและเที่ยงธรรม ซึ่งสอดคล้องกับ (กัลยา ศรีวิเชียรและไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม, 2559) กล่าวว่า การจัดการศึกษาควรมุ่งที่การพัฒนาคุณธรรมของคนในชาติก่อนเป็นเบื้องต้นโดยยึดตามหลักพุทธศาสนา ซึ่งในการบริหารจัดการการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายดังกล่าว คือให้ผู้เรียนได้รับการพัฒนาทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรม จริยธรรม นั้นผู้ที่มีส่วนสำคัญอย่างมากนอกเหนือจากครูผู้สอน ก็คือผู้บริหารหรือผู้บริหารสถานศึกษา เพราะเป็นผู้กำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาและนำพาการศึกษาไปสู่ความสำเร็จ

จากความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการครูของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความสนใจหลักธรรมทางพระพุทธศาสนาที่มีความสอดคล้องกับหลักการบริหารสถานศึกษา ด้วยการนำเอาหลักธรรมพรหมวิหาร 4 กับการบริหารงานบุคคล มาศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปรับปรุง พัฒนาและส่งเสริมพัฒนาด้านคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา อันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนเกิดประสิทธิภาพของการทำงานที่ดีมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

สรวิช อินเรือง และธดา สิทธิ์ธาดา (2567) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง เป็นการดำเนินการต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับบุคคลในองค์กร เพื่อให้บุคคลมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับความต้องการขององค์กร โดยเริ่มจากการสรรหา คัดเลือกการพัฒนา การบำรุงรักษา ตลอดจนการให้พ้นจากองค์กร เพื่อให้องค์กรดำเนินตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้

วัชระ คณะทรง (2565) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการดำเนินการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ความสามารถ การศึกษา และความรู้ในการปฏิบัติงาน โดยเป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่ทางการได้กำหนด ให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา

พระปลัดสมเกียรติ อสุธโร และ คณะ (2564) กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับบุคคลนับตั้งแต่การกำหนดนโยบายการบริหารงานบุคคล การวางแผนกาลังคน การสรรหาและเลือกสรร การธำรงรักษาบุคลากร การพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยอยู่เสมอการควบคุม การประเมินผล การปฏิบัติงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

กานต์ธิดา วิชากุล, พระครูปลัดบุญช่วย โชติวโส และ สุนทร สายคำ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสานักงานศึกษาธิการ จังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาแนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 และเสนอแนวทางการส่งเสริมการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำ นักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู ใช้รูปแบบการวิจัยแบบผสม กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริหารสถานสถานศึกษาและครูผู้สอน จำนวน 210 คน กลุ่มเป้าหมายได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ซึ่งได้มาโดยการคัดเลือกแบบเจาะจง จำนวน 10 คน ได้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และครูผู้สอน 5 คน วิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณโดยใช้ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดหนองบัวลำภู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

นันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อมและ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษาตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 298 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบ ถาม

แบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษา วิเคราะห์ สังเคราะห์และสรุปการบริหาร จากแนวคิดของนักวิชาการ จากนั้นนำมาวิเคราะห์และปรับประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการสร้างกรอบแนวคิดในการดำเนินการวิจัย สรุปได้ดังภาพประกอบ

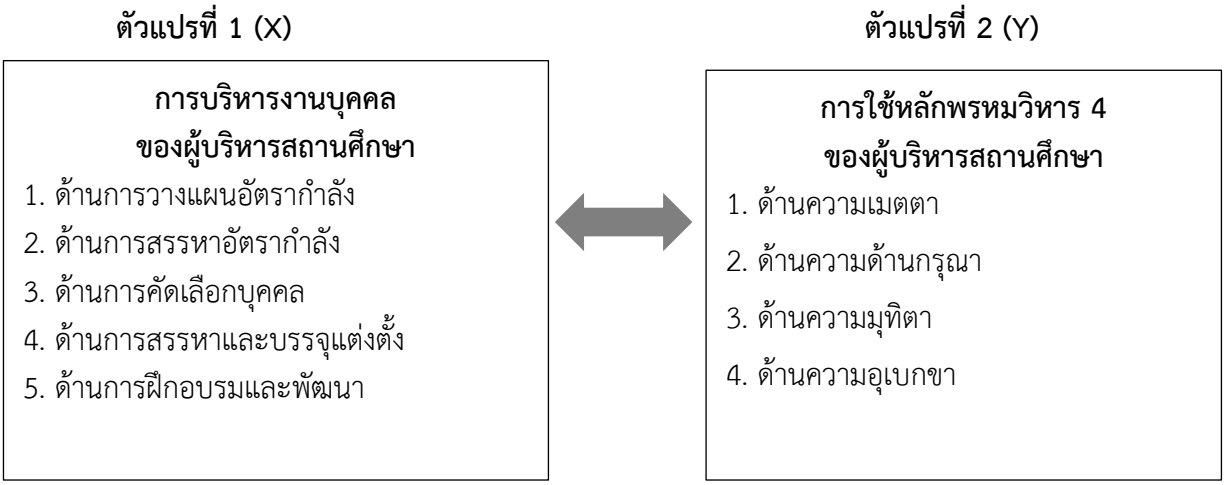

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 323 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกครูผู้สอนของแต่ละอำเภอตามที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือในการวิจัย เป็นแบบสอบถามความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 แบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

แบบสอบถาม

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 25 ข้อ แบ่งเป็น 5 ด้าน ประกอบด้วยมีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 4 ด้าน มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert)

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือดำเนินการโดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 คน พิจารณาตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือวิจัยด้านความตรงตามเนื้อหา (Content validity) จากนั้นนำผลการประเมินมาคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง(Index of Item Objective Congruence: IOC) ผลประเมินได้ค่าระหว่าง 0.60-1.00 และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำจากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ไปทดลองใช้ (Try-Out) กับ ครูผู้สอนในสถานศึกษาของสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 และนำมาตรวจสอบคุณภาพโดยคำนวณค่าความเที่ยง (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเที่ยงเท่ากับ 0.97 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีคุณภาพและสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลได้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. การเก็บรวบรวบข้อมูล ผู้วิจัยประสานกับ ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อรวบรวมข้อมูลผ่านแบบสอบถามระหว่างวันที่ 1 กันยายน ถึง 27 ตุลาคม 2567 แจกแบบสอบถามแบบ Google From เพื่อให้กลุ่มตัวอย่างตอบแบบสอบถามออนไลน์ จำนวน 323 ชุด และได้รับการตอบแบบสอบถามกลับคืนมา จำนวน 323 ชุด (ร้อยละ 100)

2. การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ความถี่ หาค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวน นำเสนอข้อมูลในรูปความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

1. ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากที่สุด จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 59.10 รองลงมาคือเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 40.90 โดยมีระดับอายุมากที่สุด คือ อายุ 20-35 ปี

จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 รองลงมาเป็นอายุ 36-50 ปี จำนวน 115 คน คิดเป็นร้อยละ 35.60 และอายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 12.40 วุฒิการศึกษาส่วนใหญ่ระดับปริญญาตรี จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 81.70 รองลองมา สูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 18.30 และประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่ 5-10 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 43.70 รองลงมาคือประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 31.9 และประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี ขึ้นไป จำนวน 79คน คิดเป็นร้อยละ 24.50 ตามลำดับ

2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=3.98, S.D. = 0.30) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ($\overline{X}$= 3.98, S.D. = 0.30) รองลงมาด้านที่ 4 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ($\overline{X}$= 3.89, S.D. = 0.32) ด้านที่ 2 .ด้านการสรรหาอัตรากำลัง ($\overline{X}$ = 3.87, S.D. = 0.34) ด้านที่ 5 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ($\overline{X}$= 3.87, S.D. = 0.51) และค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านที่ 3 ด้านการคัดเลือกบุคคล ($\overline{X}$= 3.85, S.D. = 0.52)

3. การใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.09, S.D. = 0.31) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าทั้ง 5 ด้าน อยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย พบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านความอุเบกขา ($\overline{X}$=3.95, S.D. = 0.53) รองลงมาได้แก่ ด้านความกรุณา ($\overline{X}$=4.21, S.D. = 0.62) ด้านความมุทิตา ($\overline{X}$=3.94, S.D. = 0.54) และมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดได้แก่ ด้านความเมตตา ($\overline{X}$=3.89, S.D. = 0.32)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับปานกลาง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .603 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ดังนี้

1. ด้านที่ 4 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .593 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ด้านที่ 1 ด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .579 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

3. ด้านที่ 2 ด้านการสรรหาอัตรากำลัง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .521 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

4. ด้านที่ 3 ด้านการคัดเลือกบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .517 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

5. ด้านที่ 5 ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .478 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายการศึกษาวิจัย

จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นสำคัญที่ควรนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. การบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลัง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ด้านการฝึกอบรมและพัฒนา ด้านการสรรหาอัตรากำลัง และด้านการคัดเลือกบุคคล สอดคล้องกับนันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อมและ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 298 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

2. ค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 2 มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ 603 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุราษฎร์ธานี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .593 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ที่ระดับ .01 อันดับสองด้านการวางแผนอัตรากำลัง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .579 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสามด้านการสรรหาอัตรากำลัง มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .521 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสี่ ด้านการคัดเลือกบุคคล มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .517 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอันดับสุดท้ายด้านการฝึกอบรมและพัฒนา มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ในระดับปานกลาง โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .478 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับ นันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อมและ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 ซึ่งมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 และเปรียบเทียบการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามพื้นที่จัดการศึกษา ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1 จำนวน 298 คน โดยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ ตามพื้นที่จัดการศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามแบบ มาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ มีความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.95 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว และทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการคัดเลือกบุคคล ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร การจัดบุคลากรเข้าปฏิบัติงานตามความรู้ ความสามารถและประสบการณ์ กำหนดหลักเกณฑ์ในการพิจารณาคัดเลือกบุคลากรตามมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง แต่งตั้งคณะกรรมการดำเนินการคัดเลือกบุคคลอย่างโปร่งใสและตรวจสอบได้ และคัดเลือกบุคคลที่ตรงกับความต้องการของสถานศึกษา

1.2 ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 มีความสัมพันธ์กัน แสดงให้เห็นผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นผู้ที่มีความสำคัญต่อองค์กรมาก โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคล ถ้าผู้บริหารสถานศึกษานำหลักพรหมวิหาร 4 มาใช้ในการปฏิบัติหน้าที่จะทำให้องค์กรส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีใน

องค์กร และนำไปสู่การบริหารสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน เนื่องจากผู้ใต้บังคับบัญชาอยู่อย่างมีความสุข จึงเกิดความร่วมมือที่ดีในการปฏิบัติหน้าที่ มีความสุขในการทำงาน งานที่ออกมาก็จะประสบความสำเร็จ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลกับการบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยเน้นการศึกษาข้อมูลเชิงคุณภาพด้วยการสัมภาษณ์และประเมินผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารเชิงประจักษ์ เพื่อนำผลมาประกอบการวางแผนการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการใช้หลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบผลสำเร็จในด้านการบริหารงานบุคคล เพื่อนำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปเป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการดำเนินงานสำหรับสถานศึกษาหรือหน่วยงานอื่นที่เกี่ยวข้อง

บรรณานุกรม

กัลยา ศรีวิเชียร และ ไชยยศ ไพวิทยศิริธรรม. (2559). การประเมินบริบทปัจจัยนำเข้ากระบวนการดำเนินงานผลผลิต ของโครงการพัฒนานักบริหารการศึกษาระดับสูง กระทรวงศึกษาธิการ (นบส.ศธ.) รุ่นที่ 3. *Veridian E-Journal, Silpakorn University (Humanities, Social Sciences and arts), 8*(3), 523 - 536.

กานต์ธิดา วิชากุล, พระครูปลัดบุญช่วย โชติว์โส และ สุนทร สายคำ. (2564). แนวทางการส่งเสริมการบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหาร 4 ของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการ จังหวัดหนองบัวลำภู. *Journal of Modern Learning Development, 6*(2), 23 - 24.

จิตรกร ไขระวิ. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักพรหมวิหาร 4 กับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. Journalgrad. http://www.Journalgrad.ssru.ac.th/index.php/miniconference/article/view/4493

ชัยยนต์ เพาพาน. (2560). *ภาวะผู้นำทางการศึกษาและนวัตกรรมทางการบริหาร: กระบวนทัศน์ใหม่ในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา.* กาฬสินธุ์ : คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์.

นันทพร ทองเชื้อ, มิตภาณี พุ่มกล่อม และ พงษ์ศักดิ์ รวมชมรัตน์ (2564). การบริหารตามหลักพรหมวิหาร 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 1. *วารสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี, 7*(1), 90 – 101.

พระปลัดสมเกียรติ อสุธโร, อินถา ศิริวรรณ และ ระวิง เรืองสังข์. (2564). การบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล, *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทัศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 9*(1), 72–75.

ภานุพล ภูษา. (2561). *การนำหลักพุทธธรรมไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตคลองสาน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาพุทธศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/318

โรงเรียนนิคมสงเคราะห์วิทยา (น.ส.ว) (2563). *คู่มือการพรรณนางานของข้าราชการครูและบุคลากร.* โรงเรียนนิคมสงเคราะห์วิทยา, อุดรธานี.

วัชระ คณะทรง. (2565). *การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e – Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-463-file01-2023-05-25-15-31-53

สรณ์สิริ กิจติยะพงศ์. (2565). การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา. *บัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์, 10*(1), 149 - 156

สรวิช อินเรือง และ ธดา สิทธิ์ธาดา. (2567). *หลักการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา]. National & International Conference. http://www.journalgrad.ssru.ac.th/index.php/8thconference/article/view/4595

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติพ.ศ.2561-2580 (ฉบับย่อ).* กรุงเทพมหานคร.

Cronbach, L. (1990). *Essentials of Psychological testing* (5th ed). New York, Harper.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

The Role of Administrators in Supporting Learner-Centered Teaching and Learning Management in Early Childhood Development Centers in Mueang Prachuap Khiri Khan District , Prachuap Khiri Khan Province

วิไลลักษณ์ ชำนาญผลิต[1] และวิรัตน์ มณีพฤกษ์[2]

Wilailuck Chumnanpalid[1] and Wirat Manepluk[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: wililaksnchanyphlit@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 210 คน ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวผลการวิจัยพบว่า (1) การกำหนดนโยบาย การนิเทศติดตามผลการวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอน การใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการจัดการเรียนการสอน การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเปรียบเทียบข้อมูลทั่วไปของแบบสอบถาม จำแนกตามหน้าที่ในปัจจุบัน เพศหญิงมากกว่าเพศชาย อายุ 20-35 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุ 36–50 ปี และอายุไม่เกิน 20 ปี อายุ 51 ปี ขึ้นไป ตามลำดับ และระดับการศึกษาปริญญาตรีมากที่สุดรองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย และมัธยมศึกษาตอนต้น สูงกว่าปริญญาตรี ประถมศึกษาตามลำดับ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: บทบาทผู้บริหาร การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

Abstract

This research has two objectives: (1)to analyze the role of administrators in supporting the management of leamer–centered teaching and learning in early childhood development centers in Mueang Prachuap Khiri Khan District, Prachuap Khiri Khan Province: and (2) to compare the roles of administrators in supporting the management of leamer–centered teaching and learning in early childhood development centers in Mueang Prachuap Khiri Khan District, Prachuap Khiri Khan Province This research is a quantitative research. The sampel consists of 210 parents of students in early childhood development centers in Mueang Prachuap Khiri Khan District, Prachuap Khiri Khan Province. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, statistics, and one–way analysis of variance. The results of the research found that (1) policy determination, supervision and monitoring, teachers'teaching and learning, teaching and learning activity organization, use of media learning resources, supervision of teaching and learning management, and overall and individual learning process development are at the highest level. (2) in terms of comparning general data of the questionnaires, classified by current functions Females were more than males, with the age of 20–35 years being the most, followed by the age of 36–50 years, and under 20 years, and the age of 51 years and over, respectively. The level of education was bachelors' degree the most followed by high school, lower secondary school, higher than bachelor's degree, and primary school, resprctively the overall difference was statistically significant at the 0.05 level.

Keywords: Executive role, learune–centered teaching management, early childhood evelopment center

บทนำ

ในยุคปัจจุบันบทบาทผู้บริหารที่มีการแข่งขันสูงขึ้น การบริหารงานและการจัดการองค์กรให้มีประสิทธิภาพทางการศึกษา และสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาสถานศึกษาและส่งเสริมประสิทธิภาพในองค์กรแห่งการทำงานบทบาทผู้บริหารจะต้ออาศัยปัจจัยหลัก 4 Ms อันประกอบไปด้วย 1) คน (Man) คือ บุคลากรในองค์กรนับเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนางานในสถานศึกษา สำหรับการเลือก บุคลากรที่จะมาพัฒนาสถานศึกษา จะต้องมีวิธีการในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการทำงานซึ่งบุคลากรที่มี ประสิทธิภาพในยุคใหม่ต้องมีความรู้ 2) เงิน (Money) คืองบประมาณในการจัดสรรเงินเพื่อนำมาพัฒนาองค์กรเป็นหัวใจของการบริหารงานทุกระบบงบประมาณที่มาแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณสนับสนุนการระดมทรัพยากร การ

บริจาค จะต้องมีการนำมาใช้ผ่านกิจกรรมโครงการที่เกิดจากการวางแผนร่วมกันของบุคลากรในสถานศึกษาและนอกสถานศึกษาอย่างคุ้มค่า 3) วัสดุ (Material) มีความสำคัญอย่างยิ่งในยุค Thailand 4.0 เนื่องจากเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทมากทำให้ผู้เรียนต้องใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ดังนั้น สถานศึกษาจึงต้องเตรียมพร้อมเครื่องมืออุปกรณ์ที่เหมาะสมกับการเรียนรู้ของผู้เรียนในแต่ละช่วงวัยเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก และ 4) การจัดการ (Management) คือกระบวนการในสถานศึกษาและปัจจัยหลักที่สำคัญในการพัฒนา เนื่องจากระบบงานราชการในหลายประเด็นไม่ส่งเสริมการบริการทรัพยากร ซึ่งติดขัดระเบียบที่ซับซ้อนทั้งกฎกติกาทำให้การซื้อของในภาครัฐมีราคาสูง การจัดทำเอกสารมีกฎระเบียบไม่คล่องตัว สถานศึกษาซื้อของราคาแพงเพราะการจัดทำเอกสารการเงินที่ล่าช้าต่างจากเอกชน ที่มีกระบวนการในการจัดซื้อจัดจ้างไม่ซับซ้อนทำให้สามารถบริการจัดการได้รวดเร็วมีคุณภาพ คุ้มค่า และคุ้มราคากับงบประมาณที่เสียไปในการบริการงบประมาณของสถานศึกษา

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีคุณภาพ โดยกรมส่งเสริมปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งออกเป็น 6 งานประกอบด้วย 1) งานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) งานบุคลากร 3) งานอาคารสถานที่สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4) งานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) งานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนและ 6) งานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (ปรมินทร์ ใจห้าว, 2560) การดำเนินการจัดการศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัยอายุ 2-5 ปี จากรายงานผลการนิเทศภายในของหน่วยงานต้นสังกัด พบว่า มีปัญหาและอุปสรรคในด้านต่าง ๆ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการดำเนินงานขาดความรู้ความเข้าใจในด้านการดำเนินงานตามหลักการบริหารสถานศึกษาและหลักวิชาการรวมทั้งขาดงบประมาณในการบริหารจัดการ และคณะกรรมการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขาดความรู้ความเข้าใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ได้แก่ ครู ครูผู้ดูแลเด็กและผู้ดูแลเด็ก ขาดความรู้ ความเข้าใจ เรื่องการจัดการศึกษาปฐมวัย ทั้งด้านหลักสูตร ด้านการจัดกิจกรรมด้านการวัดและประเมินพัฒนาการของเด็ก ด้านอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยได้แก่ อาคารเรียนศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่ได้มาตรฐาน มีพื้นที่จำกัดคับแคบ ภูมิทัศน์ทั้งภายในและภายนอกไม่ส่งเสริมต่อการเรียนรู้ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ได้แก่ ครู ครูผู้ดูแลเด็ก และผู้ดูแลเด็ก ขาดทักษะเทคนิคการออกแบบหน่วยการเรียนรู้ และการเขียนแผนการจัดประสบการณ์เรียนรู้ รวมถึงการออกแบบโครงการหรือกิจกรรมส่งเสริมด้านการศึกษาด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุน ได้แก่ ขาดกระบวนการทำงานแบบบูรณาการร่วมกับบุคคล ชุมชน หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ในการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ร่วมกัน และด้านส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ไม่สามารถสร้างเครือข่ายทางการศึกษาที่หลากหลายในระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ระดับอำเภอ ระดับจังหวัด และระดับภาค ซึ่งจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัยอายุ 2-5 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เพราะมนุษย์นั้นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็กศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะต้องอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการ

เรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์-จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้มีความพร้อมด้านสมอง สุขภาพ และวินัยของเด็กไทยเพื่อกลายเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำการศึกษาบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ดังนั้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารจะต้องมีการดำเนินการ 3 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านกำหนดนโยบาย 2) ด้านการจัดกิจกรรมนักเรียน 3) ด้านการนิเทศติดตามและประเมินผลและดูแลช่วยเหลือในด้านปัจจัย 4Ms คือ คน งบประมาณ วัสดุ และการจัดการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีความพร้อมในด้านการจัดการเรียนการสอน ทำให้ผู้วิจัยในฐานะที่เป็นข้าราชการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีความสนใจบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้เป็นฐานข้อมูลสำคัญ ในการนำไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุง พัฒนาในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลดีต่อการพัฒนาคุณภาพ ตลอดจนเกิดประสิทธิภาพของการทำงานที่ดีมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหาร

ปาณิสรา โชคคเณศร์ (2563) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารในสถานศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามความคิดของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียน บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนสามารถนำมากำหนดได้ดังนี้ 1) ด้านการกำหนดวัตถุประสงค์ 2) ด้านการวางแผนการจัดการเรียนรู้ 3) ด้านการนิเทศการสอน 4) ด้านการประเมินผลการเรียนรู้

แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กุลิสรา จิตรชญาวณิช (2563) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เป็นวิธีการจัดการเรียนรู้ที่มุ่งพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน โดยเน้นให้ความสำคัญกับผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนรู้มากที่สุดหรือลงมือปฏิบัติกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยตนเอง และเน้นพัฒนาความสามารถของผู้เรียนให้ครบ

ทุกด้าน ทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา รวมทั้งมุ่งให้ผู้เรียนสามารถนำความรู้ที่ได้จากการเรียนรู้ไปใช้ในชีวิตประจำวันได้จริง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อรชนก เพียรคำ (2559) ได้ศึกษาการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านเหล่าดอกไม้ จังหวัดมหาสารคามพบว่าแนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น ควรมุ่งเน้นการพัฒนาด้านการมีส่วนร่วมและสนับสนุนจากทุกภาคส่วน

กรอบแนวคิด

การวิจัยนครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาจากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย ได้ตัวแปรที่ต้องการศึกษา ดังแสดงในรูปที่ 1

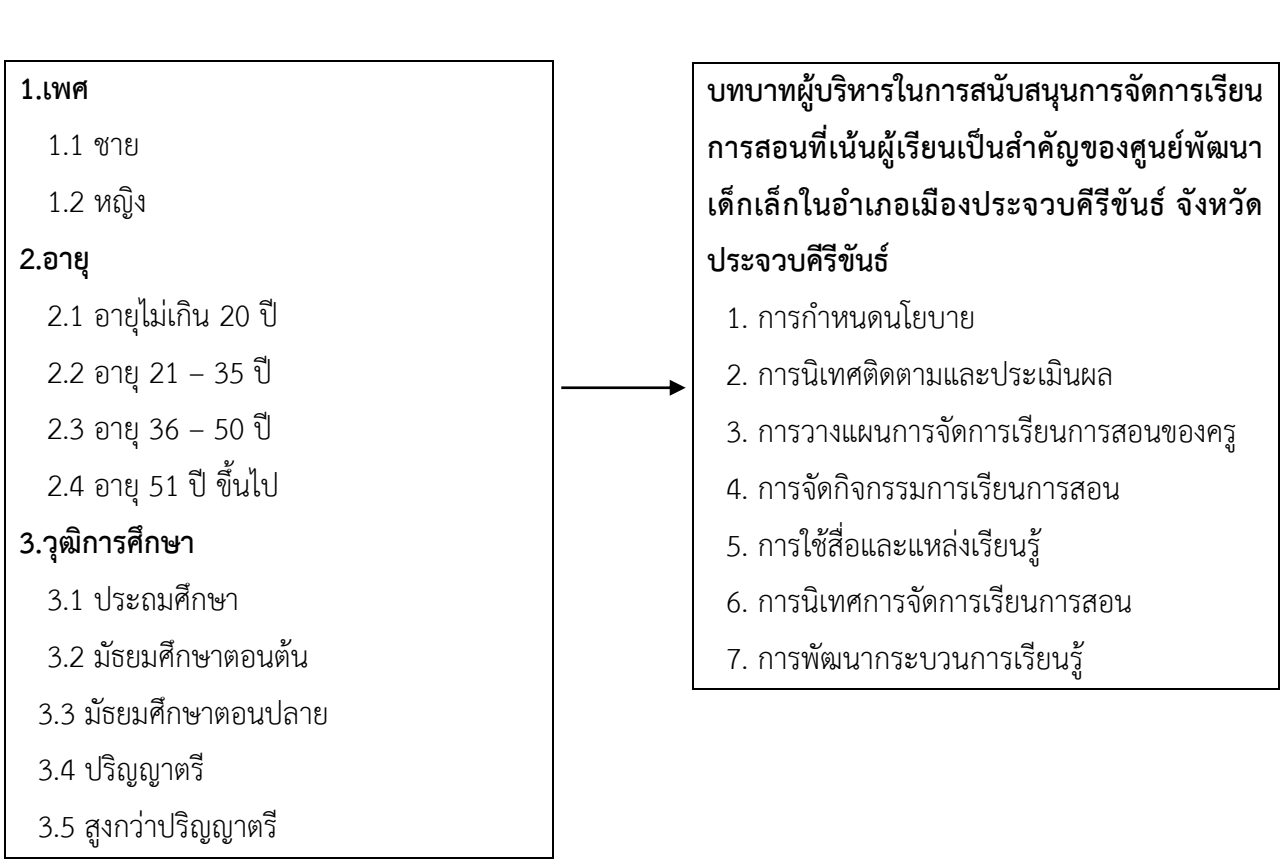

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ปกครองเด็กนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 ทั้งหมด 15 ศูนย์ จำนวน 440 คน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือผู้ปกครองเด็กนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่าง 210 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิของอำเภอ หลังจากนั้นคัดเลือกผู้ปกครองนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามที่ตั้งของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถาม เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) ประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 30 ข้อ แบ่งเป็น 7 ด้าน

3. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสาร บทความทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ร่างแบบสอบถามตามขอบเขตของเนื้อหาที่จะศึกษาเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อพิจารณาความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามและข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไข

3.3 นำแบบสอบถามปรับปรุงแก้ไขแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) ของแบบสอบถาม โดยนำไปหาดัชนีความสอดคล้องของคำถามกับวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยคัดเลือกข้อคำถามที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.50 พร้อมนำมาปรับปรุงแก้ไขข้อความตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ สำหรับค่า IOC ที่ได้จากการคำนวณในครั้งนี้มีค่า IOC เท่ากับ 1

3.4 นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วไปทดลองใช้ (Try Out) กับ ผู้ปกครองนักเรียนของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างจำนวน 440 คน เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

โดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α – coefficient) ของครอนบาค (Cronbach) ได้ค่าเท่ากับ 0.98 นำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองใช้แล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป

4. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

4.2 วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย

4.3 เปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยใช้สถิติค่าคะแนน (t-test) ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มตัวอย่างที่มีความเป็นอิสระจากกัน พร้อมหาผลการทดสอบพบว่ามีนัยสำคัญทางสถิติ และบทบาทผู้บริหารในการการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิการศึกษา โดยการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปวนแบบทางเดียว (One – Way Analysis of Vnova) และหาผลการทดสอบพบว่ามีนัยทางสถิติ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถาม ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

1. แสดงผลการเปรียบเทียบเกี่ยวกับ ความพึงพอใจกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จำแนกตาม เพศ ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ t-test เพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ ความพึงพอใจกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัด

ประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จำแนกตาม อายุ จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่าความแปรปรวนความพึงพอใจกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จำแนกตาม อายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แสดงผลการเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ระดับวุฒิการศึกษาผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) พบว่า บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การศึกษาด้านบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงลำดับจากมากสุดไปน้อย คือ การกำหนดนโยบาย การนิเทศติดตามประเมินผล การวางแผนการจัดการเรียนการสอนของครู การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนการใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ การนิเทศการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ทั้งนี้ อาจเนื่องจากผู้บริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้ให้ความสำคัญในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เพื่อเน้นให้นักเรียนเกิดองค์ความรู้ได้ด้วยตนเอง ผ่านสื่อและวิธีการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลายตามความสนใจของเด็กนักเรียน โดยมีผู้บริหารและครูเป็นผู้สนับสนุนและอำนวยความสะดวกซึ่งต่างจากกระบวนการจัดการเรียนรู้ทั่วไปที่เน้นให้เด็กศึกษาหาความรู้จากการสอนของครูโดยตรง แนวการจัดการเรียนรู้รูปแบบนี้เกิดขึ้นจากความเชื่อพื้นฐานที่ว่า เด็กนักเรียนทุกคนสามารถที่จะเรียนรู้และพัฒนาได้ตามศักยภาพของตัวเอง ความต้องการ ความสนใจและความถนัด รวมไปถึงทักษะต่าง ๆ ดังนั้น การจัดการศึกษาจึงไม่ควรที่จะเป็นไปในแนวทางเดียว ควรมีความหลากหลายและตอบสนองได้กับเด็กทุกกลุ่ม จึงทำให้ความเห็นของผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีต่อบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดผลการวิจัย พบว่า บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับมากที่สุดสอดคล้องกับผลวิจัยของ สุรพงศ์ อึ้งโพธิ์ (2562) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2.

1. บทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ โดยภาพรวมพบว่าเพศหญิง

เพศชายไม่แตกต่างกันซึ่งผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่าบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ ในทัศนะของผู้ปกครองในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกันงานวิจัยของ กฤชณรงค์ สุภาพ (2559) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่องบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กพบว่า เพศแตกต่างกัน มีความพึงพอใจกับความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. การเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามอายุของผู้ปกครองของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้ปกครองที่มีช่วงอายุต่างกันมีทัศนคติเหมือนกันเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนา เด็กเล็กเมื่อเปรียบเทียบพบว่า ผู้ปกครองที่มี อายุไม่เกิน 20 ปี กับ อายุ 20-35 ปี กับ อายุ36-50 ปี และอายุ 51 ปีขึ้นไป มีทัศนะไม่แตกต่างกันต่อบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ โดยผู้ปกครองที่มีอายุเฉลี่ย 20-35 ปี มากที่สุด รองลงมาอายุ 36-50 ปี อยู่ในระดับมากที่สุดทำให้มีตัวเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารและการคาดหวังต่อบทบาทผู้บริหารที่มากขึ้น ซึ้งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิรดา เวชญาลักษณ์ (2560). ภาวะผู้นำทางการบริหารที่ได้วิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจของเครือข่ายระดับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จำแนกตามอายุที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05 ความพึงพอใจกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จำแนกตาม อายุ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับวุฒิการศึกษาของผู้ปกครองพบว่าผู้ปกครองที่มีระดับการศึกษาต่างกันจะมีทัศนะเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กไม่แตกต่างกันเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบความแตกต่างพบว่า ผู้ปกครองในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ มีระดับปริญญาตรีมากที่สุด รองลงมามัธยมศึกษาตอนปลาย มัธยมศึกษาตอนต้น สูงกว่าปริญญาตรี และประถมศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะในปัจจุบันประชาชนสามารถเข้าถึงระบบการศึกษาได้ง่ายขึ้น ความต้องการในการเพิ่มความรู้ความสามารถให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทำให้การศึกษาปริญญาตรีเพิ่มขึ้น และผู้ปกครองมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กทำให้มีทัศนะคติต่อบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนของผู้บริหารเพิ่มมากขึ้นซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชิดชญา ปรีสิทธิ์ (2558) ได้วิจัยเรื่องภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารผลการวิจัย พบว่าภาวะผู้นำเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารจำแนกตามวุฒิการศึกษา และในภาพรวมที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายคู่ คือ ประถมศึกษา มัธยมศึกษาตอนต้น มัธยมศึกษาตอนปลาย ระดับปริญญาตรี สูงกว่าปริญญาตรี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาบทบาทผู้บริหารในการสนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ครูผู้สอนทำตามนโยบายของผู้บริหารในการจัดการเรียนการสอน และมีการประเมินผลทุกครั้งที่ทำการเรียนการสอน

1.2 ผู้บริหารส่งเสริมวัสดุอุปกรณ์ในการทำสื่อการเรียนการสอน ทั้งในห้องและนอกห้องเรียน เพื่อให้เด็กนักเรียนได้เรียนรู้อย่างเต็มที่

1.3 ผู้บริหารควรตระหนักเห็นความสำคัญ ของการจัดการเรียนการสอนในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กและส่งเสริมบุคคลากรทางด้านความรู้ เด็กนักเรียนจะได้เรียนรู้อย่างเต็มที่และมีศักยภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

2.1 ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับความต้องการของครูของนักเรียน และผู้ปกครองในการแก้ไขการจัดการเรียนการสอนเพื่อให้มีประสิทธิภาพ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการดำเนินงาน

2.2 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการดำเนินงานภายในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเพื่อแก้ปัญหาภายในศูนย์ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

2.3 ควรทำการศึกษาการสร้างเครือข่ายระหว่างศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้าน ชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอเมืองประจวบคีรีขันธ์ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

กฤชณรงค์ สุภาพ. (2559). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

กุลิสรา จิตรชญาวณิช. (2563). *การจัดการเรียนรู้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชิดชญา ปรีสิทธิ์. (2558). *ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอเขาฉกรรจ์ จังหวัดสระแก้ว* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ณิรดา เวชญาลักษณ์. (2560). *ภาวะผู้นำทางการบริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปรมินทร์ ใจห้าว. (2560). *แนวทางการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6412/1/Fulltext.pdf

ปาณิสรา โชคคเณศร์. (2563). *บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนตามความคิดเห็นของครูหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 3 จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สุรพงศ์ อึ้งโพธิ์. (2562). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

อรชนก เพียรคำ. (2559). การพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ตามมาตรฐานกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก บ้านเหล่าดอกไม้ จังหวัดมหาสารคาม. ใน *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 8*. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา กรุงเทพมหานคร

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York: Harper & Row.

การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์

Academic Administration to Enhance Students' Competencies in Creative Problem Solving under the Secondary Educational Service Area Office Prachuap Khiri Khan

ภานุวัฒน์ สว่างศรี[1] และสมใจ สืบเสาะ[2]

Phanuwat Sawangsri[1] and Somjai Suebsor[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: liwnpru7036@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดสถานศึกษา การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 281 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยสถิติค่าทีและการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ สมรรถนะของผู้เรียน การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

Abstracts

This research aimed to: (1) to study the level of academic administration to enhance students' competencies in creative problem solving under the Secondary Education Service Area Office of Prachuap Khiri Khan, and (2) to compare opinions of academic administration

to enhance students' competencies in creative problem solving under the Secondary Education Service Area Office of Prachuap Khiri Khan, classified by educational qualifications and size of the school. The quantitative research design was used. The samples were 281 teachers from the Secondary Education Service Area Office of Prachuap Khiri Khan, selected through purposive sampling. The research instrument used was a questionnaire. Statistics used in data analysis included percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA. The results showed that: (1) the level of academic administration to enhance students' competencies in creative problem solving under the Secondary Education Service Area Office of Prachuap Khiri Khan, overall and in each aspect, are at a high level. and (2) The comparison of academic administration to enhance students' competencies in creative problem solving under the Secondary Education Service Area Office of Prachuap Khiri Khan, classified by educational qualifications showed not different with the statistical significance level of .05, while the comparison based on size of the school showed different with the statistical significance level of .05.

Keywords: Academic administration, students' competencies, creative problem solving

บทนำ

การศึกษาสภาพปัญหาของเด็กและเยาวชนไทยในปัจจุบันจากรายงานสถานการณ์ด้านเด็กและเยาวชน ประจำปีงบประมาณ 2566 ของกรมกิจการเด็กและเยาวชน พบว่าสถานการณ์ปัญหาที่เกิดขึ้นกับเด็กและเยาวชนไทยยังคงน่าเป็นห่วงอย่างยิ่งในหลายกรณี อาทิเช่น ปัญหาความเครียดที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากสถานการณ์การศึกษาในปัจจุบันที่มีอัตราการแข่งขันที่สูงมาก โดยเด็กไทยใช้เวลาเรียนถึง 1,200 ชั่วโมงต่อปี ซึ่งถือเป็นอันดับ 2 ของโลก และด้วยเวลาเรียนที่มากเช่นนี้ย่อมนำมาถึงปัญหาความเครียดแก่เด็กและเยาวชนจากทั้งการบ้านและเนื้อหารายวิชาจำนวนมาก นอกจากนี้ปัญหาด้านครอบครัวและความเป็นอยู่ พบว่า ไม่ได้อาศัยอยู่กับบิดา-มารดา หรือครอบครัวแยกทางกัน ส่วนปัญหาทางเพศ นับว่าเป็นอีกปัญหาที่สำคัญ เนื่องจากได้ลุกลามไปทุกช่วงวัยของเด็ก โดยเด็กและเยาวชนในปัจจุบันได้เข้าถึงสื่อลามกอนาจารง่ายมาก ปัญหาต่อมาคือด้านอบายมุข พบว่ากำลังเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีการชักชวน พบเห็นได้ง่ายตามเว็บไซต์ และมีการคิดที่ผิดต่อการหารายได้ ที่พบโดยทั่วไป เช่น ปั่นสล็อต บาคาร่า เป็นต้น และยังมีปัญหาด้านยาเสพติดที่ปัจจุบันหาได้ง่ายขึ้นจากเดิมและมีราคาที่ถูกลง สุดท้ายปัญหาการเล่นสื่อที่มากเกินไปที่กำลังขยายตัวสูงขึ้น ปัจจุบันเด็กและเยาวชนไทยใช้เวลาหมดไปกับสื่อสูงถึง 8-9 ชั่วโมงต่อวัน โดยในระยะยาวอาจส่งผลกระทบต่อเวลาในการพักผ่อนที่ลดลง และส่งผลกระทบต่อเวลาในการเรียนรู้ให้ต้องด้อยประสิทธิภาพลงไป (กรมกิจการเด็กและเยาวชน, 2566) จะเห็นได้ว่าสถานการณ์สภาพแวดล้อมทางสังคมใน

ปัจจุบันมีแนวโน้มที่เด็กและเยาวชนจะต้องเผชิญกับปัญหาที่ซับซ้อนมากยิ่งขึ้น การเตรียมผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อที่จะให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่มีความสลับซับซ้อนมากขึ้น เป็นสิ่งที่ผู้บริหารควรให้ความสำคัญ ร่วมมือกันพัฒนาสมรรถนะนี้ให้เกิดขึ้นในผู้เรียนโดยเร็ว

การจัดการศึกษาในประเทศไทยได้ให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมสมรรถนะในการแก้ปัญหาให้เกิดขึ้นกับตัวผู้เรียน โดยเห็นได้จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตรา 23 กำหนดแนวทางการจัดการศึกษาที่เน้นในเรื่องการฝึกทักษะกระบวนการคิด การเผชิญสถานการณ์ และการประยุกต์ความรู้เพื่อป้องกันและแก้ไขปัญหา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ , 2553) รวมทั้งหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สมรรถนะสำคัญของผู้เรียนเป็นเป้าหมายในการพัฒนาผู้เรียนให้เป็นคนดี มีปัญญา มีคุณภาพชีวิตที่ดีและมีขีดความสามารถในการแข่งขันระดับโลก โดยกำหนดสมรรถนะสำคัญไว้ 5 สมรรถนะ ได้แก่ ความสามารถในการสื่อสาร ความสามารถในการคิด ความสามารถในการแก้ปัญหา ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และความสามารถในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งความสามารถในการแก้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เป็นสมรรถนะที่ทำให้ผู้เรียนสามารถเผชิญปัญหาได้อย่างถูกต้องเหมาะสมบนพื้นฐานของเหตุและผล คุณธรรมและข้อมูลสารสนเทศเข้าใจความสัมพันธ์และการเปลี่ยนแปลงของเหตุการณ์ต่าง ๆ ในสังคม แสวงหาความรู้ประยุกต์ความรู้มาใช้ในการป้องกันและแก้ไขปัญหา และมีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ โดยคำนึงผลกระทบที่เกิดขึ้นต่อตนเอง สังคม ประเทศชาติ และสิ่งแวดล้อม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2552) จากพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 (ปรับปรุง 2560) ได้มุ่งความสำคัญไปที่การส่งเสริมสมรรถนะสำคัญผู้เรียน โดยเฉพาะการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน จึงมีความสำคัญยิ่งที่ผู้บริหารจะต้องมีการสนับสนุนให้ผู้เรียนเกิดศักยภาพนี้ เพื่อสามารถจัดการกับปัญหาที่เกิดขึ้นได้และสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างสงบสุข

ผู้วิจัยจึงสนใจที่ศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเสริมสร้างสม รรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนในการจัดการปัญหาที่เกิดขึ้นในชีวิตได้ อีกทั้งช่วยลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาของเด็กและเยาวชนไทย นอกจากนี้เป็นการสร้างคุณค่าให้เด็กและเยาวชนไทยได้เติบโตเป็นเป็นผู้ใหญ่ที่สมบูรณ์ในอนาคต ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการจัดการศึกษาสูงสุดของประเทศชาติต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและขนาดสถานศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารงานวิชาการ

จากแนวคิดความหมายของการบริหารงานวิชาการ ซึ่งประกอบไปด้วย ธนากร ชมเชย (2565) สรุปไว้ว่า การบริหารงานวิชาการเป็นกระบวนการในการจัดกิจกรรมของสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหาร ครูและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องที่จะต้องพัฒนาในการจัดการเรียนการสอนบรรลุตามเป้าหมายของสถานศึกษา โดยมีความรู้ ทักษะ ปัจจัยที่สำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ยึดหลักคุณธรรม จริยธรรม เพื่อให้ผู้เรียนเป็นคนดี สามารถนำไปพัฒนาประเทศชาติให้มีความก้าวหน้า

ขอบข่ายของการบริหารงานวิชาการ

แนวคิดของ สำนักงานปฏิรูปการศึกษา (2545) ได้เสนอแนะขอบข่ายการบริหารงานวิชาการแก่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาตามแนวทางปฏิรูปการศึกษาไว้ 8 ด้าน ดังนี้

1. งานพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาและการนำไปใช้
2. งานพัฒนากระบวนการเรียนรู้
3. งานวัดผลประเมินผลและเทียบโอนผลการเรียน
4. งานประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา
5. งานพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อทางการศึกษา
6. งานพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งการเรียนรู้
7. งานวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา
8. งานส่งเสริมให้ชุมชนมีความเข้มแข็งทางวิชาการ

ความหมายของสมรรถนะของผู้เรียน

จากแนวคิดความหมายของสมรรถนะของผู้เรียน ซึ่งประกอบไปด้วย อาทิวราห์ ไตรภูมิ (2564) สรุปไว้ว่า พฤติกรรม การกระทำที่เกิดจากความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skill) ความสามารถ (Ability) และคุณลักษณะส่วนบุคคล (Other Characteristics) มีการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ เจตคติ และคุณลักษณะต่าง ๆ ในการปฏิบัติตนและปฏิบัติงานต่าง ๆ จนบรรลุผลสัมฤทธิ์ของงาน

ความหมายของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์

จากแนวคิดความหมายของการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งประกอบไปด้วย นพคุณ คุณาชีวะ (2566) กล่าวว่า เป็นหนึ่งในกรอบการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นไปที่การส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ และการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนพัฒนาทักษะในการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเอง ซึ่งเป็นทักษะที่สำคัญในการเติบโต และประสบความสำเร็จในชีวิต

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เป็นกระบวนการบริหารด้านการจัดการเรียนรู้หรือกิจกรรมทุกชนิดภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่เกี่ยวข้องการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ โดยมุ่งเน้นแก้ไขปัญหาทางด้านกระบวนการคิด เพื่อให้ผู้เรียนเกิดคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

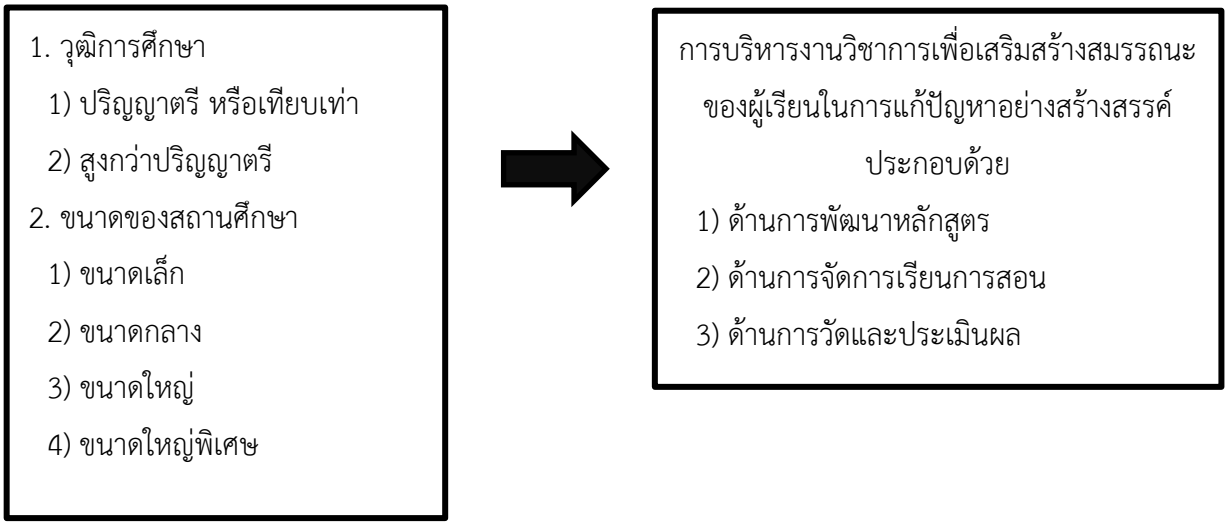

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 950 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 281 คน ปีการศึกษา 2567 ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) โดยใช้วิธีการสุ่มแบบเฉพาะเจาะจงตามขนาดของสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำนวน

3 ด้าน ได้แก่ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยใช้สูตร Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่า (alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, 1990) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.86

3. ประเมินเพื่อวัดระดับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating Scale) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างน้อยหนึ่งคู่ จะต้องเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธี LSD (Least Significant Differennt)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านการวัดและประเมินผล ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการพัฒนาหลักสูตร ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามวุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

2.1 วุฒิการศึกษา ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร และด้านการจัดการเรียนการสอนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ส่วนด้านการวัดและประเมินผลมีความคิดเห็นแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 ขนาดของสถานศึกษา ความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผลมีความคิดเห็นแตกต่างกันระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. การบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการวัดและประเมินผล โดยที่ผู้บริหารมีการส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้เกี่ยวกับสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล และส่งเสริมให้ครูมีการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ตรงตามจุดมุ่งหมายของการศึกษาที่ได้กำหนดไว้ โดยมีเกณฑ์ในการวัดและประเมินผลที่สอดคล้องตามตัวชี้วัด เพื่อให้บรรลุตามมาตรฐานการเรียนรู้ พร้อมมีการนำผลที่ได้จากวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียนไปทบทวนและหาแนวทางปรับปรุง พร้อมนำเสนอวิธีการที่เหมาะสม สำหรับพัฒนาผู้เรียนให้มีสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการเก็บข้อมูลการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ไว้ สำหรับผู้เรียน ครู และผู้ปกครองอย่างครอบคลุม และมีการรายงานผลการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้แก่ผู้ปกครองอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและเป็นระบบ รวมถึงผู้บริหารมีการกำหนดระเบียบ แนวปฏิบัติเกี่ยวกับการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งมีการส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการใช้เครื่องมือวัดและประเมินผลที่หลากหลายและเหมาะสม ได้แก่ การสังเกต การสัมภาษณ์ การตรวจผลงาน การทดสอบ และการฝึกทักษะปฏิบัติการ เป็นต้น ซึ่งจะต้องครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านความรู้ความเข้าใจ ด้านทักษะการปฏิบัติและกระบวนการ และด้านเจตคติ รวมถึงผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลสมรรถนะใน

การแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ที่เป็นเช่นนี้เนื่องจากการจัดการเรียนรู้ในปัจจุบันมีการเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ เน้นในการคิดวิเคราะห์ และสามารถจัดการกับปัญหาที่พบในชีวิตประจำวันได้อย่างสร้างสรรค์ การวัดและประเมินผลจึงจำเป็นต้องมีความหลากหลาย ครอบคลุม และบรรลุตามตัวชี้วัดที่หลักสูตรที่กำหนดไว้ควรค่าที่จะต้องคำนึงเป็นลำดับแรก ซึ่งต่อมาด้านการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยให้ผู้เรียนปฏิบัติจริง เกิดการศึกษาค้นคว้า และแก้ปัญหาด้วยตนเอง โดยให้ครูมีการสร้างบรรยากาศเรียนรู้ที่กระตือรือร้นและเร้าใจให้ผู้เรียนเกิดความอยากรู้ และแสวงหาความรู้ในการนำไปใช้แก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ด้วยตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมให้ครูไปศึกษาดูงาน หรือแลกเปลี่ยนเรียนรู้การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ เพื่อแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์กับโรงเรียนหรือหน่วยงานอื่น ๆ และนำมาพัฒนาการจัดการเรียนการสอน และผู้บริหารมีการวางแผนพัฒนาครูให้มีความสามารถในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ในชีวิตประจำวันได้ และผู้บริหารสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการเลือกใช้สื่อและแหล่งเรียนรู้ที่สอดคล้องกับเนื้อหาและวัตถุประสงค์ โดยจะต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งผู้บริหารมีนโยบายและสนับสนุนให้ครูผู้สอนมีการส่งเสริมพัฒนาความเป็นเลิศของผู้เรียนควบคู่กับการพัฒนาคุณธรรม เพื่อให้การเรียนรู้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและสามารถแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์ โดยผู้บริหารส่งเสริมให้ครูจัดการเรียนการสอนในรูปแบบปัญหาเป็นฐาน กิจกรรมเป็นฐาน กิจกรรมที่ฝึกทักษะกระบวนการคิดที่หลากหลาย การคิดแบบสรุปและการระดมสมอง เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย และส่งเสริมให้ครูวิเคราะห์หลักสูตร และวิเคราะห์ผู้เรียนเป็นรายบุคคลทุกภาคการศึกษา เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน และสุดท้ายด้านที่ผู้บริหารมีการปฏิบัติ คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งผู้บริหารมีการจัดหลักสูตรสถานศึกษาตามกรอบหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ.2551 (ปรับปรุง 2560) ที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ที่ตอบสนองต่อความถนัด ความสนใจ และความต้องการของผู้เรียน และผู้บริหารมีการจัดระบบโครงสร้างการบริหารงานด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และมีการจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งผู้บริหารมีการวางแผน นิเทศ ติดตาม ผลการประเมินการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งผู้บริหารมีการดำเนินการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรให้สอดคล้องกับเป้าหมายและสมรรถนะของผู้เรียนให้มีความสามารถในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ผู้บริหารมีการจัดทำหลักสูตรที่บูรณาการให้ผู้เรียนเกิดสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมทั้งมีการประเมินผลการใช้หลักสูตรสถานศึกษาที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ครูและบุคลากรทางการศึกษา และผู้เรียน รวมทั้งผู้บริหารมีการกำกับ ติดตาม และส่งเสริมให้ครูผู้สอนมีการจัดการเรียนการสอนที่เน้นสมรรถนะ

ของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ และผู้บริหารมีการสร้างและพัฒนาหลักสูตรขึ้นมาใหม่ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับการจัดการเรียนรู้ โดยเน้นสมรรถนะสำคัญของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ พร้อมกับบริหารหลักสูตรสถานศึกษาให้มีความสอดคล้องกับบริบทของผู้เรียนที่เสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตลอดจนผู้บริหารมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอและเน้นสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามรอบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ กำหนด 3 ปีต่อครั้ง ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้ล้วนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนัฏฐา คุณสุข (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลักษณ์ประภา สุวรรณสมบัติ (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ชมเชย (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยามีละห์ เจ๊ะซอ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิพิฐพร โกมลกิติศักดิ์ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากปัจจุบันการศึกษาต่อของครูผู้สอนได้เข้าถึงมากยิ่งขึ้น และการศึกษาต่อนั้นอาจไม่ได้ตรงตามสาขาวิชาที่ตนเองได้ศึกษามาแต่เดิม จึงส่งผลให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยุพา พรมแย้ม (2562) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา ภาพรวม พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณารายด้านทั้ง 3 ด้าน คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกันอย่างมี

นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากความพร้อมของสถานศึกษาที่มีความแตกต่างกัน ทั้งความพร้อมของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่เป็นแรงขับเคลื่อนหลัก ความพร้อมด้านงบประมาณในการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ การจัดหาสื่อและแหล่งเรียนรู้อันเอื้อต่อการเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ จึงส่งผลให้ความพร้อมในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ด้านการพัฒนาหลักสูตร ด้านการจัดการเรียนการสอน และด้านการวัดและประเมินผล แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนากร ชมเชย (2565) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ยามีละห์ เจ๊ะซอ (2560) ได้ทำการวิจัย เรื่อง การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการพัฒนาหลักสูตร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการปรับปรุงหลักสูตรให้มีความทันสมัยอยู่เสมอและเน้นสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ ตามรอบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ กำหนด 3 ปีต่อครั้ง ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรให้ความสำคัญในการปรับปรุงหลักสูตรตามรอบที่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ กำหนด 3 ปีต่อครั้ง เพื่อตรวจสอบว่าการนำหลักสูตรสถานศึกษาไปใช้เมื่อครบ 3 ปี ผลเป็นอย่างไร หากมีปัญหาหรืออุปสรรคจะได้แก้ไขและปรับปรุงหลักสูตรให้ดียิ่งขึ้น มีความทันสมัย และมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดการเรียนการสอน ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารส่งเสริมให้ครูมีการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน ผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรให้ความสำคัญและส่งเสริมให้ครูจัดทำแผนการเรียนรู้ที่หลากหลาย เพื่อเสริมสร้างสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ของผู้เรียน โดยการจัดอบรมให้ความรู้ในการจัดทำแผนการจัดการเรียนรู้และการออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้เพื่อผู้เรียนจะได้มีสมรรถนะในการแก้ปัญหาได้อย่างสร้างสรรค์

3. ด้านการวัดและประเมินผล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการพัฒนาเครื่องมือการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้ได้มาตรฐานอย่างสม่ำเสมอและต่อเนื่อง ผู้บริหาร

ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ควรส่งเสริมและพัฒนาครูในการออกแบบเครื่องมือในการวัดและประเมินผลสมรรถนะในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ให้ได้มาตรฐาน สม่ำเสมอ และต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษามากยิ่งขึ้น

2. ควรศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ โดยขยายกลุ่มประชากรที่เป็นโรงเรียนประถมศึกษา เพื่อให้ครอบคลุมสถานศึกษาทั้งหมด

3. ควรศึกษาเชิงคุณภาพ เพื่อศึกษาการบริหารงานวิชาการเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะของผู้เรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้เกิดการวิจัยและทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้นจากเดิม

บรรณานุกรม

กรมกิจการเด็กและเยาวชน. (2566). *รายงานสถิติการรับแจ้งเหตุและสภาพปัญหาเด็กของกรมกิจการเด็กและเยาวชน.* กรุงเทพฯ: กรมกิจการเด็กและเยาวชน.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ธนากร ชมเชย. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคประเทศไทย 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ธนัฏฐา คุณสุข. (2565). *การบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของสถานศึกษาระดับมัธยมศึกษา ในจังหวัดจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. ThaiLIS Digital Collection. https://tdc.thailis.or.th/tdc/download.php

นิพิฐพร โกมลกิติศักดิ์. (2560). *กลยุทธ์การบริหารโรงเรียนประถมศึกษาตามแนวคิดการเสริมสร้างความสามารถของนักเรียนในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/1491/

นพคุณ คุณาชีวะ. (2566). การจัดการเรียนรู้แบบการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3*(6), 649-668.

ยามีละห์ เจ๊ะซอ. (2560). *การบริหารงานวิชาการในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ยุพา พรมแย้ม. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบางบัวทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. Intellectual Repository at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3835

ลักษณ์ประภา สุวรรณสมบัติ. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพสถานศึกษาตามแบบชีวิตวิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. ThaiLIS Digital Collection. https://tdc.thailis.or.th/tdc/download.php

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. (2567). *ดัชนีข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา*. ประจวบคีรีขันธ์: มัธยมศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานปฏิรูปการศึกษา. (2545). *แนวทางการบริหารและการจัดการศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักงานปฏิรูปการศึกษา.

อาทิวราห์ ไตรภูมิ. (2564). สมรรถนะสำหรับอนาคตผู้เรียนของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1931

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed). New York: Harper and Row Publications.

Yamane, T. (1973). *Statistics An Introductory Analysis* (2rd ed). New York: Harper and Row Publications.

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี

Management of Early Childhood Development Centers under Local Administrative Organizations, Phetchaburi Province

เบญจมาศ วัดวิลัย[1] และสมใจ สืบเสาะ[2]

Benjamat Watwilai[1] and Somjai Suebsor [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: nepjune2410@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 642 คน กลุ่มตัวอย่างจำนวน 242 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 6 ด้าน คือ ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก, ด้านงานบุคลากร, ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย, ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร, ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน, ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstracts

The research objectives are as follows: (1) to analyze the management of early childhood development centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province. (2) to compare the management of early childhood development centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province, classified by age, educational

qualifications, and work experience. The quantitative research design was used. The population in the research included 642 personnel in local administrative organizations, Phetchaburi Province Service Area Office and the sample group included 242 people. Data collection tools were questionnaires and Semi-structured interview. Percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and One-Way ANOVA were used to analyze data. The research found that (1) the management of child development centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province in all 6 areas, namely child development center management, personnel management, building, location, environment and safety, academic and curriculum activities, participation and support from all sectors, and early childhood development network promotion, were at a high level overall and in each area. (2) In terms of the comparison of management of child development centers under local administrative organizations in Phetchaburi Province, classified by age, educational qualifications, and work experience, the overall results were significantly different at a statistical significance level of .05.

Keywords: Management , child development center , local administrative organization

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ. 2560 หมวด 5 มาตรา 54 กำหนดว่ารัฐต้องดำเนินการให้เด็กทุกคนได้รับการศึกษาเป็นเวลาสิบสองปี ตั้งแต่ก่อนวัยเรียนจนจบการศึกษาภาคบังคับอย่างมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่าย รัฐต้องดำเนินการให้เด็กเล็กได้รับการดูแล และพัฒนาก่อนเข้ารับการศึกษาเพื่อพัฒนาร่างกาย จิตใจ วินัย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาให้สมกับวัย โดยส่งเสริมและสนับสนุนให้องค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น และภาคเอกชนเข้ามีส่วนร่วมในการดำเนินการ โดยรัฐต้องดำเนินการกำกับ ส่งเสริม และสนับสนุนให้การจัดการศึกษาดังกล่าวมีคุณภาพและได้มาตรฐานสากล กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 18 (1) กำหนดว่าการจัดการศึกษาปฐมวัยและการศึกษาขั้นพื้นฐานให้จัดในสถานศึกษา ดังต่อไปนี้ (1) สถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ได้แก่ ศูนย์เด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ศูนย์พัฒนาเด็กก่อนเกณฑ์ของสถาบันศาสนา ศูนย์บริการช่วยเหลือระยะแรกเริ่มของเด็กพิการและเด็กซึ่งมีความต้องการพิเศษ หรือสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่เรียกชื่ออย่างอื่น ฯลฯ (มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2559) ปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในความรับผิดชอบซึ่งมาจากการรับโอนจากส่วนราชการต่าง ๆ เช่น ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งขึ้นเอง รับถ่ายโอนจาก กรมการศาสนา กรมการพัฒนาชุมชน สำนักงานการประถมศึกษาแห่งชาติ โดยมีการจัดการศึกษา เพื่อมุ่งพัฒนาเด็กปฐมวัยให้

เกิดการเรียนรู้อย่างมีคุณภาพ อีกทั้งส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้พ่อแม่ ผู้ปกครอง ครู ผู้ดูแลเด็ก และผู้ที่เกี่ยวข้องมีความรู้ความเข้าใจตระหนักถึงความสำคัญของการอบรมเลี้ยงดู การสร้างประสบการณ์อย่างสมวัย ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กต้องมีการบริหารจัดการให้เป็นไปตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีคุณภาพ โดยกรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นได้กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือปฏิบัติในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยแบ่งออกเป็น 6 ด้าน ประกอบด้วย 1. ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2. ด้านงานบุคลากร 3. ด้านงานอาคารสถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 4. ด้านงานวิชาการ และกิจกรรมตามหลักสูตร 5. ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6. ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย

ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นถือเป็นสถานศึกษา ตามมาตรา 4 ของกระทรวงศึกษาธิการ. (2562). พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ซึ่งจัดการศึกษาแก่เด็กปฐมวัย อายุ 2 - 5 ปี เป็นจุดเริ่มต้นของการสร้างทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า เพราะมนุษย์นั้นต้องเริ่มพัฒนาตั้งแต่เด็ก ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจึงถือเป็นภารกิจที่สำคัญที่จะต้องอบรมเลี้ยงดูจัดประสบการณ์ และส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อมด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาให้มีความพร้อมด้านสมอง สุขภาพ และวินัยของเด็กไทยเพื่อพัฒนาเป็นบุคลากรที่มีคุณภาพ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับปฐมวัย จึงเป็นการเตรียมตัวในระยะเริ่มต้นของชีวิตก่อนที่จะเข้าเรียนในระดับประถมศึกษา เด็กวัย 2 - 5 ปี เป็นวัยสำคัญในการวางรากฐานของชีวิตเพราะเป็นช่วงที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว ทั้งทางร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตลอดจนบุคลิกภาพอันเป็นพัฒนาการต่อเนื่องมาจากวัยทารก

จากเหตุผลข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาในเรื่องการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยที่ได้ไปปรับปรุง พัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถนำผลการศึกษาเสนอผู้ที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก อีกทั้งสามารถยกระดับการจัดการศึกษาปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้มีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2560) ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นที่ให้การอบรมเลี้ยงดู จัดประสบการณ์ รวมถึงการส่งเสริมพัฒนาการการเรียนรู้ให้เด็กเล็กมีความพร้อม ครบทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านร่างกาย ด้านอารมณ์ - จิตใจ ด้านสังคม และด้านสติปัญญา

สำนักงานเลขาธิการการสภาการศึกษา (2562) ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นที่รับดูแลพัฒนาจัดประสบการณ์เรียนรู้และการส่งเสริมให้ศึกษาสำหรับเด็กปฐมวัย คลอบคลุมตั้งแต่ทารกแรกเกิดถึงอายุ 6 ปี หรือก่อนเข้าเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 1

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562 (2562) ให้ความหมายไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษาให้แก่เด็กปฐมวัย

จากความหมายของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กที่กล่าวมา สรุปความหมายของคำว่า “การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก” คือ สถานที่สำหรับ อบรม เลี้ยงดู จัดประสบการณ์เรียนรู้และให้การจัดการศึกษา เพื่อเตรียมความพร้อมให้กับเด็กปฐมวัยตั้งแต่แรกเกิดจนถึงอายุ 6 ปี โดยศูนย์พัฒนาเด็กเล็กเป็นสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย อาจจะใช้ชื่อเรียกที่หลากหลายแตกต่างจากกันไป

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

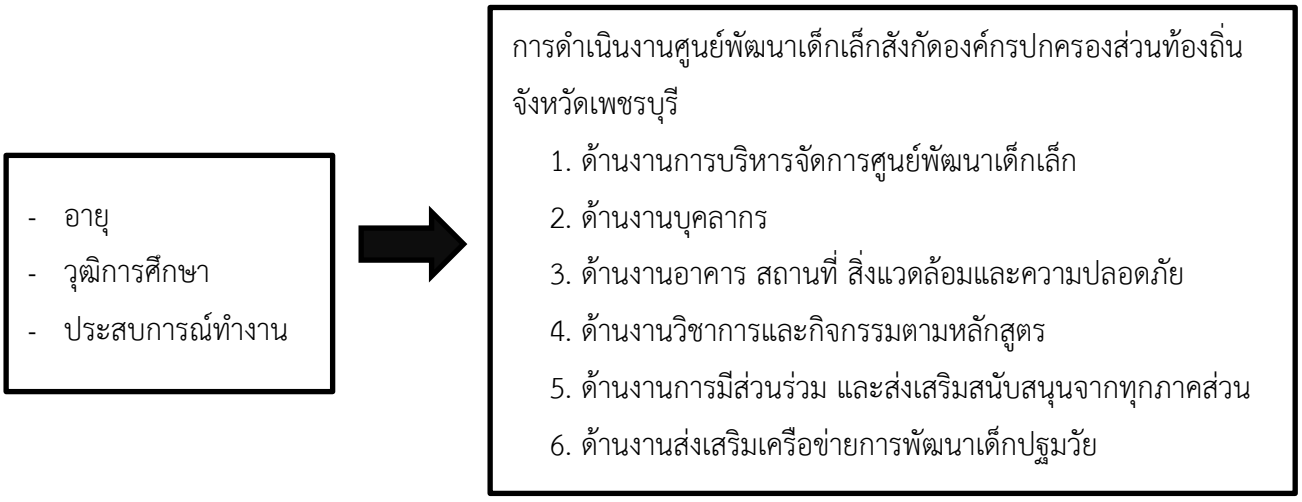

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 642 คน ซึ่งมีจำนวน 149 แห่ง เป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดเทศบาล จำนวน 44 แห่ง และสังกัดองค์การบริหารส่วนตำบล จำนวน 105 แห่ง (สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. (2567). ข้อมูลฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่นข้อมูลเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี รวมทั้งสิ้น 242 คน ซึ่งได้มาจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตารางของเครซี่ และมอร์แกน (Krejcie, & Morgan, (1970))

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ 1) ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2) ด้านงานบุคลากร 3) ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย 4) ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร 5) ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และ 6) ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของ ข้อคำถามและวัตถุประสงค์ Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - alpha coefficient method) ตามวิธีการของครอนบาค (Cronbach, L.J. (1990)) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

3. ประเมินเพื่อวัดระดับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert, Rensis. (1967)) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยจำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน โดยการวิเคราะห์ค่า t-test F-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one - way ANOVA) กรณีที่พบว่ามีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก คือ ด้านงานบุคลากร ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และระดับคะแนนเฉลี่ยของความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมและรายด้าน

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี	**ระดับความคิดเห็น**		**ระดับความคิดเห็น**
	$\overline{X}$	S.D.	
1) ด้านงานการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.42	0.50	มาก
2) ด้านงานบุคลากร	4.44	0.50	มาก
3) ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	3.96	0.81	มาก
4) ด้านงานวิชาการและกิจกรรม ตามหลักสูตร	3.98	0.83	มาก
5) ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	3.79	0.98	มาก
6) ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.75	0.96	มาก
สรุปภาพรวม	**4.06**	**0.67**	**มาก**

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี จำแนกตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน ปรากฏผลดังนี้

2.1 อายุ ความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ที่มีอายุต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน จำแนกตามอายุ

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมกำลังสอง (SS)	องศาแห่งอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสองเฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระหว่างกลุ่ม	6.139	2	3.069	13.396	.000*
	ภายในกลุ่ม	54.760	239	.229		
	รวม	60.899	241			
2. ด้านงานบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	3.732	2	1.866	7.815	.001*
	ภายในกลุ่ม	57.063	239	.239		
	รวม	60.795	241			
3. ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	4.724	2	2.362	3.669	.027*
	ภายในกลุ่ม	153.842	239	.644		
	รวม	158.565	241			
4. ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	5.895	2	2.947	4.361	.014*
	ภายในกลุ่ม	161.523	239	.676		
	รวม	167.417	241			
5. ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	8.226	2	4.113	4.401	.013*
	ภายในกลุ่ม	223.332	239	.934		
	รวม	231.558	241			
6. ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	ระหว่างกลุ่ม	8.125	2	4.062	4.562	.011*
	ภายในกลุ่ม	212.829	239	.890		
	รวม	220.954	241			
สรุปภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**5.914**	**2**	**2.957**	**6.846**	**.001***
	ภายในกลุ่ม	**103.237**	**239**			
	รวม	**109.152**	**241**			

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 วุฒิการศึกษา ความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน จำแนกตามวุฒิการศึกษา

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	วุฒิการศึกษา						t	Sig (2-tailed)
	ต่ำกว่าปริญญาตรี/ปริญญาตรี			สูงกว่าปริญญาตรี				
	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ	$\overline{X}$	S.D.	ระดับ		
1. ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	4.37	0.46	มาก	4.45	0.52	มาก	-1.219	0.224
2. ด้านงานบุคลากร	4.34	0.46	มาก	4.49	0.52	มาก	-2.176	0.031*
3. ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อม และความปลอดภัย	3.74	0.77	มาก	4.08	0.81	มาก	-3.065	0.002*
4. ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	3.84	0.78	มาก	4.05	0.85	มาก	-1.870	0.063
5. ด้านงานการมีส่วนร่วม และส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	3.55	0.96	มาก	3.91	0.97	มาก	-2.740	0.007*
6. ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	3.49	0.90	ปานกลาง	3.88	3.96	มาก	-3.028	0.003*
ภาพรวม	**3.89**	**0.62**	**มาก**	**4.14**	**0.68**	**มาก**	**-2.903**	**0.004***

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.3 ประสบการณ์ทำงาน ความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทุกด้าน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมกำลังสอง (SS)	องศาแห่งอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสองเฉลี่ย (MS)	F	Sig
1. ด้านงานบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	ระหว่างกลุ่ม	8.635	2	4.317	19.743	.000*
	ภายในกลุ่ม	52.264	239	.219		
	รวม	60.899	241			

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	แหล่งความแปรปรวน	ผลรวมกำลังสอง (SS)	องศาแห่งอิสระ (df)	ผลรวมกำลังสองเฉลี่ย (MS)	F	Sig
2. ด้านงานบุคลากร	ระหว่างกลุ่ม	7.290	2	3.645	16.282	.000*
	ภายในกลุ่ม	53.505	239	.224		
	รวม	60.795	241			
3. ด้านงานอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย	ระหว่างกลุ่ม	9.852	2	4.926	7.917	.000*
	ภายในกลุ่ม	148.713	239	.622		
	รวม	158.565	241			
4. ด้านงานวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร	ระหว่างกลุ่ม	7.462	2	3.731	5.575	0.004*
	ภายในกลุ่ม	159.956	239	.669		
	รวม	167.417	241			
5. ด้านงานการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน	ระหว่างกลุ่ม	12.191	2	6.095	6.641	.002*
	ภายในกลุ่ม	219.367	239	.918		
	รวม	231.558	241			
6. ด้านงานส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย	ระหว่างกลุ่ม	16.156	2	8.078	9.427	.000*
	ภายในกลุ่ม	204.798	239	.857		
	รวม	220.954	241			
สรุปภาพรวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**10.029**	**2**	**5.014**	**12.090**	**.000***
	ภายในกลุ่ม	**99.123**	**239**	**.415**		
	รวม	**109.152**				

*ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. การวิเคราะห์การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี โดยภาพรวมมีระดับการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากทุกด้าน ทั้งนี้อาจเพราะปัจจุบันองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเริ่มให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาปฐมวัยมุ่งเน้นให้เด็กเล็กได้รับการพัฒนาอย่างรอบด้านและ

สมวัย และต้องการยกระดับการบริหารจัดการศึกษาทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ บุคคล และบริหารงานทั่วไป รวมถึงส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหารองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น หัวหน้าส่วนราชการ ครูและบุคลากรทางการศึกษา และคณะกรรมการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ได้รับการพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างมีคุณภาพ ตามมาตรฐานทั้ง 6 ด้าน ซึ่งสอดคล้องกับ จรีลักษณ์ รัตนาพันธ์ (2558) ได้กล่าวถึงภารกิจ ในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโดยการจัดการศึกษาระดับปฐมวัย เน้นที่การเตรียมความพร้อมและส่งเสริมพัฒนาการสำหรับเด็กอายุ 2 - 5 ปี ให้เกิดวุฒิภาวะทางกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา อย่างสมวัยและเต็มตามศักยภาพ เช่นเดียวกับ ฐานมาศ สมวรรณ (2559) ได้การทำวิจัย เรื่อง การบริหารจัดการตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา พบว่า การบริหารจัดการตามมาตรฐาน ทั้ง 6 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ด้านบุคลากร ด้านอาคาร สถานที่ สิ่งแวดล้อมและความปลอดภัย ด้านวิชาการและกิจกรรมตามหลักสูตร ด้านการมีส่วนร่วมและส่งเสริมสนับสนุนจากทุกภาคส่วน และด้านการส่งเสริมเครือข่ายการพัฒนาเด็กปฐมวัย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรีภาพรวมอยู่ในระดับมากจำแนกตามอายุ พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีอายุแตกต่างกัน ช่วงวัยที่แตกต่างทำให้มีปัจจัยทางความคิดที่แตกต่างกัน มีการใช้ความคิดและหลักการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน จึงทำให้มีความคิดเห็นที่ไม่ตรงกัน ส่งผลให้บางครั้งอาจเกิดปัญหาในระหว่างการทำงานได้ ซึ่งสอดคล้องกับ Cascio, (1998) กล่าวว่า อายุเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดวัยวุฒิของบุคคลในสังคม บุคคลที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีความคิดเห็นและ การปฏิบัติในสิ่งต่าง ๆ แตกต่างกันตามแต่ประสบการณ์ อายุของบุคคลสามารถนำมาใช้อธิบายและทำนายพฤติกรรมการทำงานของมนุษย์อยู่เสมอ

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากจำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กมากว่าระดับอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้ที่จบการศึกษาสูงจะมีวุฒิภาวะในการบริหารจัดการในด้านต่าง ๆ ได้ดีและผู้ที่มีความรู้มากกว่าจะสามารถคิดวิเคราะห์ แยกแยะประเมินสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดทฤษฎีปริวรรตนิยมพฤติกรรมหรือทฤษฎีการแลกเปลี่ยนระดับบุคคลของ จอร์จ ซี โฮมันส์ (Homans, G. C. (1958)) ในข้อที่ว่า บุคคลยิ่งมีตำแหน่งทางสังคมสูงมากเพียงใด จำนวนคนที่จะเป็นผู้ริเริ่มการกระทำให้เขาไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมก็ตาม ก็จะยิ่งมีมากขึ้นเท่านั้น และสอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ เพียเจต์ (Piaget, (1952)) ในด้าน

การปรับโครงสร้างทางปัญญาคือสร้างเชาว์ปัญญาที่มีอยู่แล้วให้เข้ากับสิ่งแวดล้อมหรือประสบการณ์ใหม่ ดังนั้น ครูที่มีการศึกษาต่างกันจึงมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมากจำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า โดยรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 เป็นไปตามสมมติฐาน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่ทำงานเป็นระยะเวลานานอาจจะพบเจอปัญหาและอุปสรรคในการปฏิบัติงานมากกว่า จึงสามารถวิเคราะห์ แก้ไขปัญหาและปฏิบัติงานได้ดีกว่า ดังนั้นจึงทำให้ครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ เดวิด เอ. โคล์บ (Kolb, D. A. (1984)) นักทฤษฎีการศึกษา ได้ทำการพัฒนาและนำเสนอออกมาเป็นทฤษฎีการเรียนรู้จากประสบการณ์ หรือ Experiential Learning Theory (ELT) “การเรียนรู้จากประสบการณ์ (Experiential Learning) คือ กระบวนการสร้างความรู้ ทักษะ และเจตคติด้วยการนำเอาประสบการณ์เดิมของผู้เรียนมาบูรณาการเพื่อสร้างการเรียนรู้ใหม่ ๆ ขึ้น” โดยมีจุดเด่นที่เพิ่มขึ้นมา คือ การทบทวนประสบการณ์ หรือนำสิ่งที่ลงมือทำมาตกผลึกความคิด เพื่อให้ได้รับรู้ถึงความรู้ใหม่ที่ได้รับ เป็นการนำไปต่อยอดความรู้เดิม หรือ สามารถนำไปปรับใช้ในบริบทอื่น ๆ สำหรับตัวเอง การที่เรามีประสบการณ์ แต่ไม่ได้ตกผลึก ก็เหมือนกับการที่เรารู้เหมือนเดิม บางทีก็ลืมได้ง่าย หรือไม่รู้ว่าควรนำไปปรับใช้ต่อได้อย่างไร เพราะขาดสูตรสรุปประสบการณ์นั้น ๆ ให้กับตัวเอง เนื่องจาก เดวิด เอ. โคล์บ (Kolb, D. A. (1984)) เชื่อว่าในแต่ละคนมีรูปแบบการเรียนรู้ (Learning Styles) ที่แตกต่างกันออกไป

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ทั้ง 6 ด้าน อยู่ในระดับความคิดเห็นมากทุก ๆ ด้าน ดังนั้น องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นและผู้ที่เกี่ยวข้อง ควรจัดให้มีการนิเทศงาน ติดตาม ประเมินผล การดำเนินงานทุกระยะอย่างต่อเนื่อง มีการจัดงบประมาณเพื่อจัดหาสื่อและอุปกรณ์การสอนให้เพียงพอต่อการปฏิบัติงานและควรส่งเสริมให้ผู้บริหารและผู้ดูแลเด็กได้รับการศึกษาต่อในระดับปริญญาตรีหรือในระดับที่สูงขึ้นในสาขาที่เกี่ยวข้องให้เหมาะสม

2. ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กควรให้ผู้บริหาร คณะกรรมการบริหารของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ผู้ปกครอง และประชาชน ได้เข้ามามีส่วนร่วมให้มากขึ้น โดยให้เข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาความต้องการของครูผู้ดูแลเด็กในการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และการจัดการศึกษาต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดอื่น

2. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการสร้างนวัตกรรมหรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียนที่สามารถพัฒนาเด็กด้านร่างกาย อารมณ์ - จิตใจ สังคม และสติปัญญาที่เหมาะสมกับวัย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553.* กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น. (2560). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงมหาดไทย.

จรีลักษณ์ รัตนาพันธ์. (9 กุมภาพันธ์ 2558). *ภารกิจในการพัฒนาเด็กปฐมวัยของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก.* https://jareeluk.blogspot.com/2015/02/blog-post.html

ฐานมาศ สมวรรณ. (2559). *การบริหารจัดการตามมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตอำเภอแม่ใจ จังหวัดพะเยา* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type

พระราชบัญญัติการพัฒนาเด็กปฐมวัย พ.ศ. 2562. (2562, 30 เมษายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 136 ตอนที่ 56 ก. หน้า 5-7, 12-14.

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย. (2560). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, 6 เมษายน 2560, หน้า 1-90

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2562). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะผู้เรียน ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานส่งเสริมการปกครองท้องถิ่นจังหวัดเพชรบุรี. (2567). *ฐานข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาท้องถิ่น ข้อมูลเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567.* http://phetchaburilocal.go.th/public/

Cascio, W. F. (1998). *Managing human resources: Productivity, quality of work life, profits* (2nd ed.). McGraw-Hill.

Cronbach, L.J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper & Row.

Homans, G. C. (1958). Social behavior as exchange. *The American Journal of Sociology, 63*(6), 597-606. Doi:10.1086/222355

Kolb, D. A. (1984). *Experiential learning: Experience as the source of learning and development*. Prentice Hall.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). *Determining sample size for research activities.* Educational and Psychological Measurement, 30(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Likert, R. (1967). “The Method of Constructing and Attitude Scale”. In Reading in *Fishbeic, M (Ed.), Attitude Theory and Measurement* (pp. 90-95). New York: Wiley & Son.

Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.

การพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

The Development of Waste Management System from Web Application for Thanakhanoomsin School

ฤทธิเกียรติ ฟองเจริญ[1] และสมใจ สืบเสาะ[2]

Rittigead Fongcharoen[1] and Somjai Suebsor [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: den-oman@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

วัตถุประสงค์ของการวิจัย ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน (2) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันและ (3) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน การวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาและพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 กลุ่มตัวอย่าง คือผู้บริหาร ครู และนักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ปีการศึกษา 2567 คัดเลือกแบบเจาะจงจำนวน 60 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ (ก) แบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง (ข) ระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน (ค) แบบประเมินประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ผลความคิดเห็นการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน จากผู้เชี่ยวชาญด้านขอบข่ายด้านการบริหารจัดการขยะและด้านการพัฒนาระบบเว็ปแอปพลิเคชัน พบว่า ควรเริ่มด้วยการเก็บข้อมูลทรัพยากรที่มีอยู่และศึกษาวิธีการ ขั้นการปฏิบัติงานจากกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งาน (2) ผลการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ออกแบบจากผู้ใช้งานทั้ง 3 กลุ่ม ตามการใช้งานที่ต่างกันโดยโปรแกรม Web Browser สามารถปรับขนาดและหน้าตาให้เหมาะสมกับรูปแบบของอุปกรณ์ และ (3) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญ พบว่า มีประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: การพัฒนาระบบ การบริหารจัดการขยะ เว็บแอปพลิเคชัน

Abstracts

The purposes of this study were (1) to analyze the opinions of experts on The development of waste management system from web application. (2) to design and

development of waste management system from web application. (3) to evaluate the effectiveness of the waste management system from web application. This research focuses on studying and The development of waste management system from web application for Thanakhanoomsin School under the PrachuapKhiriKhan Primary Educational Service Area Office 1. The sample group includes administrators, teachers, students, and educational personnel for the academic year 2567, with a purposive selection of 60 people. The research instruments used include: (a) semi-structured interviews, (b) the waste management system through a web application, and (c) an evaluation form for the efficiency of the waste management system from web application. Data analysis uses mean and standard deviation.The research findings reveal that: (1) Expert opinions on The development of waste management system from web application , including those from waste management and web application development fields, suggest that it should start by collecting existing resource data and studying procedures and operational steps from activities and related parties to align with users' needs. (2) The design and development of the waste management system from web application are based on the usage of three user groups, adapting the web browser program to be suitable for the device format. (3) The evaluation of the efficiency of the waste management system from web application by experts indicates that it is highly efficient overall.

Keywords: System development, waste management, web application

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาขยะถือเป็นปัญหาที่มีความสำคัญและทุกๆคนทั่วโลกต่างต้องการแก้ไขอย่างเร่งด่วน โครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ ได้วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการขยะมูลฝอยชุมชนทั่วโลก โดยเตือนว่า ภายในปี 2593 ขยะชุมชนจะเพิ่มขึ้นสองในสาม ซึ่งตามการคาดการณ์จะเกิดขยะมูลฝอยชุมชนเพิ่มขึ้น และมีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะเพิ่มขึ้นเกือบสองเท่า จึงเรียกร้องให้หยุดการเติบโตของขยะ โดยการเปลี่ยนมาใช้แนวทางลดขยะเหลือศูนย์ และโมเดลเศรษฐกิจหมุนเวียนขยะ ให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการหลีกเลี่ยง การรีไซเคิล และการกำจัดขยะ โดยลำดับความสำคัญในการจัดการขยะ 3 ประการ ได้แก่ การเปลี่ยนไปใช้แนวทางลดขยะให้เป็นศูนย์และโมเดลเศรษฐกิจหมุนเวียน รวมถึง การจัดลำดับความสำคัญของการจัดการขยะมูลฝอยชุมชน เพื่อป้องกันการทิ้งและการเผาขยะในที่โล่ง และกระตุ้นให้ผู้ผลิตและผู้ค้าปลีกจัดหาสินค้าและบริการในลักษณะที่หลีกเลี่ยงการสร้างขยะ ในขณะเดียวกันก็เลิกใช้วัสดุที่เป็นปัญหาและก่อให้เกิดมลพิษ

ปัญหาขยะ เป็นปัญหาที่อยู่คู่ประเทศไทยมานานหลายปี จากตัวเลขสถิติที่รายงาน ประเทศไทยมีขยะเกิดขึ้นจากการอุปโภคบริโภคและการผลิตทั่วประเทศรวม 26.95 ล้านตันในปี 2566 เพิ่มขึ้นจาก 25.70 ล้านตันในปีก่อนหน้าและมีปริมาณขยะตกค้าง 27.62 ล้านตัน โดยมีการนำกลับมาใช้ใหม่เพียง 9.31 ล้านตัน และมีการกำจัดอย่างถูกวิธี 10.17 ล้านตัน นั่นหมายความว่ามีปริมาณขยะที่ไม่ได้ถูกกำจัดอย่างถูกวิธีหรือตกค้างในปี 2566 กรุงเทพมหานครเป็นจังหวัดที่สร้างขยะใหม่ในแต่ละวันมากที่สุด ถัดมาคือจังหวัดสมุทรปราการ อันดับที่สามคือจังหวัดชลบุรี การจัดการขยะยังคงเป็นปัญหาซึ่งรัฐบาลให้ความสำคัญในการแก้ไขอย่างต่อเนื่อง สอดรับกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน ยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายรัฐบาล โดยใช้หลักการจัดการ สมัยใหม่ตามหลักสากลที่นานาอารยประเทศใช้บริหารจัดการขยะให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

แนวคิดปลอดขยะ (Zero Waste) เป็นแนวคิดการจัดการอย่างยั่งยืน มีจุดประสงค์ที่จะลดปริมาณขยะที่ต้องส่งไปกำจัดด้วยการฝังกลบหรือเผาที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากที่สุด แนวคิดปลอดขยะมุ่งเน้นให้แหล่งกำเนิดขยะพยายามป้องกันหรือลดการสร้างขยะให้ได้มากที่สุดเป็นลำดับแรกตามแนวคิดลำดับขั้นของการจัดการขยะ (Waste Management Hierarchy) แต่หากไม่สามารถป้องกันได้ ควรนำของที่ได้มาใช้ซ้ำหรือนำไปรีไซเคิล หากเป็นขยะอินทรีย์ หากยังมีส่วนที่รีไซเคิลไม่ได้ สามารถหาช่องทางในการแปลงเป็นพลังงานได้ หากทุกองค์กร ชุมชนและครัวเรือนช่วยกันลดและแยกขยะตามแนวคิดนี้จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพ อีกทั้งยังช่วยลดภาวะโลกร้อนจากขยะอีกด้วย

การบริหารจัดการขยะภายในโรงเรียนธนาคารออมสินที่เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ มีประชากรจำนวนกว่า 1,449 คน ได้จัดทำโครงการโรงเรียนไร้ถังขยะตั้งแต่ปีการศึกษา 2560 จนถึงปัจจุบัน เพื่อพัฒนา การกระตุ้น และส่งเสริมให้เด็กและเยาวชนตระหนักถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น จากการดำเนินงานโครงการโรงเรียนไร้ถังขยะพบว่ายังมีจุดบกพร่องทางด้านการเก็บรวบข้อมูล และการจัดการบริหารจัดการแบบมีส่วนร่วม เนื่องจากนักเรียนและบุคลากรมีจำนวนมากทำให้ การบริหารจัดการและสร้างจิตสำนึกของทุกคนในการคัดแยกขยะไม่สอดคล้องต่อสังคมในยุคดิจิทัลปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว จึงเป็นเหตุให้ทุกฝ่ายไม่ได้รับการส่งเสริมให้รู้จักหน้าที่ของตนเองในการคัดแยกขยะและไม่เกิดความตระหนักรู้และใส่ใจเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตตามเป้าหมายที่ได้คาดหวังไว้ 100 เปอร์เซ็น

เว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) เป็นโปรแกรมประยุกต์ที่รวมคุณสมบัติเด่นของ เว็บไซต์และแอปพลิเคชันเข้าด้วยกัน ทำให้สามารถเข้าถึงการใช้งานได้อย่างสะดวกด้วยอินเทอร์เน็ต เบราว์เซอร์ ไม่ต้องติดตั้งซอฟต์แวร์บนเครื่องของผู้ใช้ จึงไม่มีข้อจำกัดด้านอุปกรณ์ จึงเป็นสาเหตุหนึ่ง ที่ทำให้เว็บแอปพลิเคชันเป็นที่นิยมในหมู่นักพัฒนา ซึ่งค่อนข้างมีความยืดหยุ่นและมีประสิทธิภาพในการใช้งานประเภทต่าง ๆ ตามความต้องการของผู้ใช้งาน ซึ่งการใช้แอปพลิเคชันการการบริหารจัดการบนเบราว์เซอร์ ส่งผลให้เกิดการพัฒนาและสร้างฐานข้อมูล เกิดทัศนคติและแรงจูงใจและพฤติกรรมทางการทิ้งขยะของบุคลากรในองกรณ์สำหรับโรงเรียน ตระหนักรู้ในหน้าที่ของตนเองที่เพิ่มขึ้นในการรักษาสิ่งแวดล้อม

จากเหตุผลดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจทำการศึกษาสภาพปัญหาและการพัฒนาการบริหารจัดการขยะภายในโรงเรียนธนาคารออมสิน เพื่อใช้เป็นแนวทางสำหรับผู้บริหารให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปกำหนดแนวทางแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ซึ่งจะส่งผลให้การดำเนินงานของสถานศึกษาในด้านการบริหารทั่วไปให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล สะดวก รวดเร็วมีความทันสมัย ได้ข้อมูลที่มีความแม่นยำและสามารถใช้งานได้ทุกที่ ทุกเวลาและแปลงผลข้อมูลได้ทันที และช่วยให้การคัดแยกขยะมีความทั่วถึงตรงตามความต้องการของสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บ แอปพลิเคชันโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน โรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1
3. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน โรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะ

การพัฒนาระบบ หมายถึง การสร้างระบบงานใหม่หรือปรับเปลี่ยนระบบงานเดิมที่มีอยู่แล้วให้สามารถทำงาน เพื่อแก้ปัญหาการดำเนินงานได้ตามความต้องการของผู้ใช้งานโดยอาจนำคอมพิวเตอร์เข้ามาช่วยในการนำข้อมูลเข้าสู่ระบบเพื่อประมวลผลเรียบเรียง เปลี่ยนแปลงและจัดทำให้ได้ผลลัพธ์ตามต้องการ

ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์ และคณะ (2562) ให้แนวคิดการสร้างเสริมการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการจัดการขยะมูลฝอยและเทคโนโลยีในการจัดการขยะที่เหมาะสม รวมทั้งการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาแผนการจัดการขยะมูลฝอยแบบครบวงจรด้วยกระบวนการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการประยุกต์ใช้หลัก A-I-C ในการสร้างโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกัน ในการดำเนินการวางแผนพัฒนาแก้ไขปัญหาขยะร่วมกัน เพื่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างยั่งยืน

(ปวิช สัตยารักษ์, 2566) ได้ให้ความหมายการจัดการขยะ หมายถึงกระบวนการจัดการขยะ ตั้งแต่เก็บรวบรวมขนถ่าย และวิธีการนำขยะที่เกิดขึ้นจากแหล่งกำเนิดไปกำจัดอย่างถูกหลักวิชาการ และความต้องการของชุมชน เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาต่อสภาพแวดล้อมและสุขภาพอนามัยของประชาชน

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะที่กล่าวมา สรุปได้ว่า แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการขยะในสถานศึกษา คือการบริหารจัดการขยะตามบริบทของโรงเรียนแบบมีส่วนร่วม เป็นการดำเนินการ บริหารจัดการ เปิดโอกาสให้ทุกคนเข้ามามีส่วนร่วมในการบริหารสถานศึกษาทุกขั้นตอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน

แอปพลิเคชัน (Application) คือโปรแกรมหรือชุดคำสั่งที่ใช้ควบคุมการทำงานของคอมพิวเตอร์ โทรศัพท์เคลื่อนที่ และอุปกรณ์ต่อพ่วงต่าง ๆ ให้ทำงานได้ตามที่สั่ง โดยเชื่อมต่อกับผู้ใช้ด้วย User Interface หรือ UI เพื่อเป็นตัวกลางในการใช้งาน การพัฒนาแอปพลิเคชันทุกขั้นตอนตั้งแต่พื้นฐาน

(จริยา ทิพย์หทัย, 2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการความรู้ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า พัฒนาระบบการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ทำให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าใช้งาน และเข้าถึงข้อมูลความรู้ผ่านทางเว็บบราวเซอร์ทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เคลื่อนที่ ด้วยเทคนิคการออกแบบหน้าเว็บไซต์แบบ Responsive Web Design เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการข้อมูลความรู้ และเข้าถึงความรู้ได้โดยสะดวก ผลการวิจัยพบว่า ได้จัดทำเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้เสร็จสิ้นแล้ว โดยได้จัดเก็บข้อมูล Job description ของบุคลากรทุกคน และคู่มือปฏิบัติงาน และสามารถใช้เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ เพื่อการเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ผ่านระบบการจัดการความรู้ได้ทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงานอีกด้วย

เว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) ถือว่าเป็นหัวใจหลักของเว็บไซต์เนื่องจากทำหน้าที่ติดต่อกับผู้ใช้งานรับและแสดงข้อมูล ประมวลผลข้อมูล จัดการข้อมูลในฐานข้อมูล และอื่น ๆ เรียกได้ว่าเว็บแอปพลิเคชันเป็นซอฟต์แวร์ที่ให้บริการผู้ใช้งานทั่วโลกผ่านอินเทอร์เน็ต หากนักพัฒนาได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

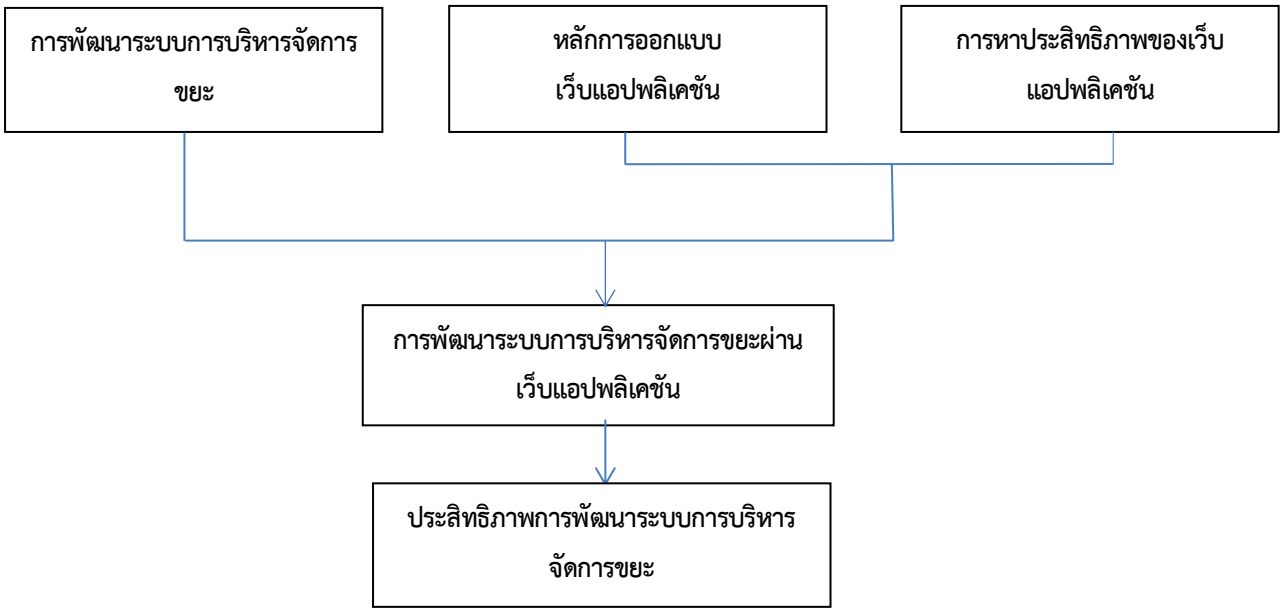

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ใช้งานระบบบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันประกอบไปด้วย คณะผู้บริหารสถานศึกษา ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานการบริหารการจัดการขยะ คณะครู นักเรียนและบุคลากรทางการศึกษา ที่ใช้แอปพลิเคชัน โรงเรียนธนาคารออมสิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,449 คน (โรงเรียนธนาคารออมสิน, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและหัวหน้างาน คณะครู นักเรียนและบุคลากร โรงเรียนธนาคารออมสิน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยวิธีการคัดเลือก เลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling) เป็นกลุ่มทดลองเพื่อหาประสิทธิภาพโดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มที่ 1 ทำการประเมินประสิทธิภาพจากผู้ใช้งานระดับผู้บริหารและหัวหน้างาน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการ และหัวหน้างานการบริหารการจัดการขยะ 10 คน กลุ่มที่ 2 ประเมินเพื่อหาประสิทธิภาพจากผู้ใช้งานระดับปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ครูและนักเรียน หัวหน้า สภานักเรียน จำนวน 20 คน กลุ่มที่ 3 ประเมินหาประสิทธิภาพจากผู้ใช้งานทั่วไป ได้แก่ ครูและนักเรียนทั่วไป จำนวน 30 คน เพื่อหาประสิทธิภาพการสร้างระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง เพื่อสัมภาษณ์ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ 2 ด้าน คือ ด้านการบริหารจัดการขยะและด้านการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน

2) ระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

3) แบบประเมินประสิทธิภาพระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ดังนี้

1. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ Index of Item Objective Congruence (IOC) โดยข้อคำถามทุกข้อมีค่ามากกว่า 0.50 ขึ้นไป

2. ประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ตามแนวคิดของลิเคิร์ธ (Likert's five rating Scale) โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการวิจัย

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการขยะในการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันสรุปได้ว่าขอบข่ายของงาน โดยมี 4 ด้านประกอบด้วยด้าน 1) ด้านปริมาณการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน ขวดน้ำ พลาสติก วัสดุธรรมชาติ ใบไม้ เศษอาหาร กระดาษ 2) ด้านความสะอาดของห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่น ๆ 3) ด้านความสะอาดของเขตพื้นที่ภายในบริเวณโรงเรียน และ 4) กิจกรรมอื่น ๆที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมลักษณะอุปนิสัยของทุกคนในโรงเรียนให้ส่งเสริมการคัดแยกขยะ โดยขอบข่ายงานด้านดังกล่าวนี้ถือเป็นปัจจัยหลักขององค์ประกอบในการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันที่ผู้เชี่ยวชาญได้ให้ความคิดเห็นและรวมถึงองค์ประกอบย่อยของแต่ละด้าน

2. ผลจาการวิเคราะห์ ออกแบบและพัฒนาระบบพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันการบริหารจัดการขยะสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สรุปได้ดังนี้

2.1 ด้านระบบความปลอดภัย ผู้ใช้งานทุกระดับจะต้องกรอกข้อมูล Login ชื่อผู้ใช้งาน และรหัสผ่านก่อนเข้าสู่ระบบ

2.2 ด้านการบันทึกข้อมูลประวัติผู้ใช้งาน ในด้านต่าง ๆ เข้าสู่ระบบนั้นจะถูกบันทึกในในกลุ่มผู้ใช้งานประกอบด้วย ผู้ใช้งานระดับปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ครูและนักเรียน หัวหน้า สภานักเรียน และผู้ใช้งานระดับผู้บริหารและหัวหน้างาน ได้แก่ ผู้อำนวยการ รองผู้อำนวยการและหัวหน้างานการบริหารจัดการขยะจะเป็นผู้เพิ่ม ลบ และกำหนดเขต ความสะอาด ห้องเรียน ห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ภายในบริเวณโรงเรียนตามเมนูการบริหารจัดการขยะ

2.3 ด้านการปรับปรุงแก้ไข ในการปรับปรุงแก้ไขข้อมูลนั้นสามารถเรียกจากเมนูข้อมูลการจัดการขยะเพื่อแก้ไขข้อมูลการจัดการขยะด้านต่าง ๆ สามารถแก้ไขหัวข้อการจัดการขยะจากเมนูหัวข้อการบริหารจัดการขยะต่าง ๆได้ ตลอดไปจนถึงสามารถปรับปรุงแก้ไขข้อมูลย้อนหลังได้

2.4 การสืบค้นข้อมูล ระบบสามารถสืบค้นข้อมูล การบริหารจัดการขยะย้อนหลัง ตามวันที่ เดือน และห้องเรียนได้ รวมไปถึงย้อนหลังการตรวจสอบปริมาณขยะในแต่ละวันได้

2.5 การออกรายงานหรือจัดทำรายงานของผู้ที่ใช้งานหลักคือผู้ใช้งานระดับปฏิบัติงาน ได้แก่ เจ้าหน้าที่ ครูและนักเรียน หัวหน้า สภานักเรียน จะมีเมนูครอบคลุมกับงานต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับงานต่าง ๆ

2.6 ด้านโมดูลการใช้งาน ระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันนี้จะมีโมดูลสำหรับผู้ใช้งาน 3 กลุ่ม จะมีโมดูลที่แตกต่างกันออกไป ตามภาระหน้าที่และความจำเป็นในการใช้งาน

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 สามารถสรุปได้ดังนี้

3.1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันโดยผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการขยะ และด้านการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันพบว่าผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันภาพรวมแอปพลิเคชันทั้ง 4 ด้านมีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมากมาก ซึ่งผลการประเมินดังกล่าวแสดงว่าระบบสามารถนำไปใช้งานจริงได้

3.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน โดยผู้ใช้งานระดับผู้บริหารและหัวหน้างาน โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพดีมากทั้ง 5 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก

3.3 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน โดยผู้ใช้ระดับผู้ใช้ระดับปฏิบัติงาน โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพดีมากทั้ง 5 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก

3.4 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน โดยผู้ใช้ระดับผู้ใช้ระดับทั่วไป โดยภาพรวมมีประสิทธิภาพดีมากทั้ง 5 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสินสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญที่มีต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน ผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะให้ความเห็นว่า ขอบข่ายงานการบริหารจัดการขยะ ควรสอดคล้องกับบริบทโรงเรียนประกอบด้วย 4 ด้านหลัก ดังนี้ 1) ด้านปริมาณการคัดแยกขยะมูลฝอยภายในโรงเรียน ขวดน้ำ พลาสติก วัสดุธรรมชาติ ใบไม้ เศษอาหาร กระดาษ 2) ด้านความสะอาดของห้องเรียนและห้องปฏิบัติการอื่น ๆ 3) ด้านความสะอาดของเขตพื้นที่ภายในบริเวณโรงเรียน และ 4) กิจกรรมอื่น ๆที่จัดขึ้นภายในโรงเรียนเพื่อส่งเสริมลักษณะอุปนิสัยของทุกคนในโรงเรียนให้ส่งเสริมการคัดแยกขยะ โดยขอบข่ายงานด้านดังกล่าวนี้ถือเป็นปัจจัยหลักขององค์ประกอบในการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชัน ซึ่งในขั้นตอนการสร้างระบบการบริหารจัดการขยะ ควรเริ่มด้วยการเก็บข้อมูลทรัพยากรที่มีอยู่และศึกษาวิธีการ ขั้นการปฏิบัติงานจากกิจกรรมและผู้เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้งานดังกล่าว สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พัชรพล ทะจะกัน, 2562) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน พบว่า กระบวนการจัดการขยะของชุมชนบ้านกอม่วง เริ่มจาก เริ่มเรียนรู้เรื่องการจัดการขยะจากการเข้าร่วมงาน Big Cleaning Day ที่เทศบาลได้ จัดขึ้นจากนั้นได้มีการสำรวจสถานการณ์ขยะในหมู่บ้าน และได้มีการทำความสะอาดครั้งใหญ่ในชุมชน เพื่อลดปริมาณขยะมูลฝอย จัดตั้งโครงการกองทุนขยะบุญขึ้นเพื่อส่งเสริมการแยกขยะของชุมชน มีการกำหนดหลักการคัดแยกขยะของชุมชน 5 ข้อคือ 1) ทุกครัวเรือนมี การใช้หลักการ 3R Reduce Reuse และ Recycle

2) งดการใช้ถุงพลาสติกในครัวเรือน 3) ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กจะไม่มีถุงขนม 4) ห้ามให้มีการเผาขยะภายในเขตบริเวณชุนชม 5) ทุกครัวเรือนต้องมีส่วนร่วม สร้างการมีส่วนร่วมของเยาวชนใน ชุมชนมีการนำหลัก 3R มาใช้ในการจัดการขยะ มีการรณรงค์การจัดการขยะอย่างต่อเนื่อง ส่วนผู้เชี่ยวชาญด้านการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันให้ความเห็นว่า หากพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันควรเริ่มต้นด้วยการสำรวจข้อมูลทรัพยากรที่มีอยู่ของหน่วยงานเพื่อเป็นการเตรียมความพร้อมด้านฮาร์ดแวร์ ซึ่งเป็นการประเมินความเป็นไปได้ในการพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันและควรศึกษาวิธีการขั้นตอนจากเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องทุกคนทั้งระดับผู้บริหาร ระดับหัวหน้างานและผู้ใช้งานทุกกลุ่ม โดยมีขั้นตอน ดังนี้ 1) การสำรวจข้อมูลพื้นฐาน 2) การออกแบบ และการพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชัน3) ออกแบบหน้าจอแบบฟอร์มนำเข้าของข้อมูล 4) ระบบระบบรักษาความปลอดภัยของข้อมูลนั้น ขั้นตอนการดำเนินการดังกล่าวเป็นเรื่องของขั้นตอนในการพัฒนาเขียนเว็บแอปพลิเคชัน กล่าวคือ ในกระบวนการสร้างหรือพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันทั่วไปนั้น จะต้องมีการสำรวจข้อมูลพื้นฐานหรือปัจจัยความต้องการในการพัฒนาเว็บเพื่อให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ เมื่อทราบถึงความต้องการ หลักจากนั้นก็จะดำเนินการในขั้นตอนของการออกแบบหรือเขียนระบบโปรแกรมขึ้นและทำการในข้อมูลหรือเครื่องมือในหน้าเว็บเพจสำหรับผู้ใช้งาน ขั้นตอนสุดท้ายการสร้างระบบป้องกันการขโมยข้อมูลหรือระบบรักษาความปลอดภัยของเว็บโดยให้มีผู้ดูแลระบบหรือเจ้าหน้าที่สามารถแก้ไขหรือป้องกันความเสียหายหากเกิดความผิดปกติของระบบขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรพล ฤทธิเดช และคณะ (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ในองค์กร พบว่า มีการพัฒนาเว็บไซต์การจัดการความรู้สำหรับการจัดการความรู้เพื่อแก้ไขปัญหาในการจัดการความรู้ และมีการนำแนวคิดตามกระบวนการจัดการความรู้ 7ขั้นตอนได้แก่ การบ่งชี้ความรู้ การสร้างและแสวงหาความรู้ การจัดการความรู้ให้เป็นระบบ การประมวลและกลั่นกรองความรู้ การเข้าถึงความรู้ การแบ่งปันแลกเปลี่ยนความรู้ และการเรียนรู้มาใช้ในการจัดการความรู้ภายในองค์กรให้สอดคล้องตามความต้องการของบุคลากรเพื่อการพัฒนาองค์กรได้ และสามารถใช้ในการบริหารจัดการความรู้ที่มีอยู่ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ

2. ผลการวิเคราะห์ ออกแบบ และพัฒนาระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ได้ระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1ที่สามารถใช้ได้กับคอมพิวเตอร์ที่เชื่อมโยงกับเครือข่ายคอมพิวเตอร์ของโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ซึ่งระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 นี้จะทำงานด้วยโปรแกรมผ่านเว็บแอปพลิเคชัน ผู้วิจัยตั้งชื่อระบบนี้ว่า “5RF Wasth school การบริหารจัดการขยะภายในโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1” จุดเด่นของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1

ที่ทำงานบนเครือข่ายคือประหยัดเวลาในการติดตั้งระบบเนื่องจากเมื่อพัฒนาระบบเสร็จเรียบร้อยและ นำไปติดตั้งที่คอมพิวเตอร์แม่ข่าย คอมพิวเตอร์ทุกเครื่องที่เชื่อมต่อเครือข่ายภายในด้วยกันก็จะสามารถที่จะใช้งานระบบได้ทันที ผู้วิจัยเพียงแจกเอกสารคู่มือการใช้งานผู้ใช้ก็สามารถใช้งานระบบได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จริยา ทิพย์หทัย, 2565) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการความรู้ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์ พบว่า พัฒนาระบบการร่วมกับผู้เชี่ยวชาญพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน ทำให้บุคลากรทุกคนสามารถเข้าใช้งาน และเข้าถึงข้อมูลความรู้ผ่านทางเว็บบราวเซอร์ทั้งบนเครื่องคอมพิวเตอร์และอุปกรณ์เคลื่อนที่ ด้วยเทคนิคการออกแบบหน้าเว็บไซต์แบบ Responsive Web Design เพื่อให้บุคลากรสามารถจัดการข้อมูลความรู้ และเข้าถึงความรู้ได้โดยสะดวก และพบว่า ได้จัดทำเว็บไซต์ระบบการจัดการความรู้เสร็จสิ้นแล้ว โดยได้จัดเก็บข้อมูล Job description ของบุคลากรทุกคน และคู่มือปฏิบัติงาน และสามารถใช้เป็นแหล่งจัดเก็บข้อมูลองค์ความรู้ เพื่อการเผยแพร่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ ที่สามารถเข้าถึงข้อมูลความรู้ผ่านระบบการจัดการความรู้ได้ทั้งจากภายในและภายนอกหน่วยงานอีกด้วย

3. ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน ผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารจัดการขยะ และด้านการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน มีความเห็นว่าระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก กลุ่มผู้บริหารและหัวหน้างานมีความเห็นว่าระบบการ บริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก และกลุ่มผู้ใช้งานระดับปฏิบัติการมีความเห็นว่าระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก กลุ่มผู้ใช้งานทั่วไปมีความเห็นว่าระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 ทั้ง 4 ด้าน มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน พบว่าทุกกลุ่มที่ทำการประเมินมีความเห็นว่า มีประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนั้นเพราะว่าระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันสำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นได้ดำเนินการอย่างเป็นระบบตามหลักการและทฤษฎีของการพัฒนาระบบ โดยเริ่มตั้งแต่การศึกษาสภาพของปัญหาความต้องการของผู้ใช้งาน บริบทของโรงเรียนและสำรวจความต้องการผู้ใช้พบว่าการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน ประสิทธิภาพของระบบการบริหารจัดการขยะที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (บัลลังก์ พัฒนาศิริ, 2566) ได้ทำวิจัยเรื่อง การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการบริหารจัดการศูนย์ผลิตภัณฑ์สินค้า ของฝาก พบว่าการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันโดยใช้ PHP และ MySQL สำหรับการจัดการฐานข้อมูล ใช้การออกแบบเว็บแบบ Responsive web design เพื่อให้เข้าถึงได้ทุกอุปกรณ์ ใช้หลักการจัดการในกระบวนการพัฒนาเพื่อเพิ่ม

ประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชันสามารถจัดลำดับความสำคัญของคุณภาพงานเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ ใช้การเล่าเรื่องเพื่อแสดงถึงรายละเอียดงานให้เหมาะสมกับทฤษฎีงานทางออนไลน์ในเว็บแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ยังมีการประเมินประสิทธิภาพของเว็บแอปพลิเคชัน ศูนย์ผลิตภัณฑ์ของฝาก ผู้เชี่ยวชาญให้คะแนนประสิทธิภาพของระบบอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 3.56 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.96 ผู้ใช้ให้คะแนนระบบโดยมีค่าเฉลี่ย 3.85 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.91 ซึ่งบ่งชี้ว่ามีการพัฒนาระบบอย่างมีหลักการช่วยให้เว็บแอปพลิเคชันมีประสิทธิภาพนั้นเอง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

สถานศึกษาสามารถใช้งานระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชัน สำหรับโรงเรียนธนาคารออมสิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 1 มาใช้ในสถานศึกษาเพื่อให้การบริหารจัดการขยะเกิดประสิทธิภาพมากขึ้น

โรงเรียนธนาคารออมสินสามารถนำระบบการบริหารจัดการขยะผ่านเว็บแอปพลิเคชันไปใช้เป็นแบบในการพัฒนาระบบอื่น ๆผ่านเว็บแอปพลิเคชันไปใช้งานการบริหารโรงเรียนในด้านต่าง ๆเพื่อเป็นระบบที่มีมาตรฐานต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ควรพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันการบริหารจัดการขยะไปใช้งานกับการติดตามภาระงานอื่น ๆ ของโรงเรียนเพื่อลดระยะเวลาและการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพต่อไป

บรรณานุกรม

จริยา ทิพย์หทัย. (2565, 30 พฤศจิกายน). *การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการจัดการความรู้ของสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.* https://knowledge.nsru.ac.th/storage/files/file_attach/1669785524.pdf

บัลลังก์ พัฒนาศิริ. (2566). *การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับการบริหารจัดการศูนย์ผลิตภัณฑ์สินค้าของฝาก* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนเรศวร

ปวิช สัตยารักษ์. (2566). *การบริหารจัดการขยะในพื้นที่เทศบาลตำบลควนเนียงจังหวัดสงขลา:การศึกษาแนวปฏิบัติในปัจจุบัน ปัญหา อุปสรรค และแนวทางแก้ไข.* https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/18124/1/6410521526.pdf

พัชรพล ทะจะกัน. (2562). *การจัดการขยะในชุมชนเกษตรกรบ้านกอม่วง ตำบลอุโมงค์ อำเภอเมือง จังหวัดลำพูน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. Chiang Mai University (CMU). https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:143298

โรงเรียนธนาคารออมสิน. (2567). *ข้อมูลนักเรียน.* https://gsbschool.ac.th/index.php?page=students

วรพล ฤทธิเดช, สมภพ ยี่จอหอ, ปณต ประคองทรัพย์, จุฑามาศ ประมูลมาก, จรรยวรรธ สุธรรมา, เกษม กุณาศรี, ชุติมันต์ สะสอง, ธีร์วรา ไหวดี, และ สุธาวัลย์ สัจจสมบูรณ์. (2564). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อสนับสนุนการจัดการความรู้ในองค์กร. ใน ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.พรรณวิภา แพงศรี (บ.ก.), *วิทยาศาสตร์ วิจัย นวัตกรรม น้อมนำศาสตร์พระราชา เพื่อพัฒนาประเทศ. การประชุมวิชาการระดับชาติวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีระหว่างสถาบัน ครั้งที่ 8* (น.1231-1239). คณะกรรมการส่งเสริมกิจการมหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์. https://drive.google.com/file/d/1ZUyOUPUUOimJI5z-b6IsTnC-W85gzD46/view?pli=1

ศุภฤกษ์ ธาราพิทักษ์วงศ์, เปรมรัตน์ พูลสวัสดิ์, ยุวธิดา ชิวปรีชา, และ วรวัฒน์ จันทร์ตัน. (2562). *การยกระดับผลิตภัณฑ์และสร้างเครือข่ายวิสาหกิจชุมชนเพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนของจังหวัดแม่ฮ่องสอน.* คลังสารสนเทศดิจิทัล มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:177827

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

Administrative Skills in the 21st Century of School Administrators Prachuapkirikhan Primary Educational Service Area Office 1

จงรัก ภัคประจวบพร[1] และสมใจ สืบเสาะ[2]

Chongrak Phakprachuapphon[1] and Somjai Suebsor [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: kruchongrak@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์และขนาดสถานศึกษา และ (3) เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,394 คน กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 302 คน เครื่องมือเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง การวิเคราะห์ข้อมูลใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทดสอบสมมติฐานด้วยการทดสอบค่าที การทดสอบค่าเอฟ และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านการสื่อสาร ด้านเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กร ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล และ ด้านมนุษย์สัมพันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์และขนาดสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกัน และ (3) แนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีค่าความเหมาะสมภาพรวม อยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร ศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstracts

The research objectives are as follows: (1) to analyze the level of management skills in the 21st century of educational institution administrators under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1. (2) to compare management skills in the 21st century of educational institution administrators under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1, classified according to educational qualifications, work experience and the size of the educational institution and (3) to present guidelines for developing management skills in the 21st century of educational institution administrators under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1. This research is a quantitative research. Population used in research Teachers under the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1, academic year 2024, number 1,394 people, sample group number 302 people. Data collection tools were questionnaires and Semi-structured interview. Percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test and One-Way ANOVA were used to analyze data. The research found that (1) Management skills in the 21st century of educational institution administrators Under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1, all 5 areas are communication, Technical aspects of organizational management methods, Analytical thinking and creative thinking , Technology and digital and human relations Overall and each aspect is at the highest level. (2) Comparing management skills in the 21st century of educational institution administrators under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1, classified according to educational qualifications. Overall and each aspect not different and (3) Guidelines for developing management skills in the 21st century of educational institution administrators Under the jurisdiction of the Prachuapkhirikhan primary educational service area office, area 1, has overall appropriateness value at a high level.

Keywords: Administrative skills, 21st century, educational institution administrators

บทนำ

โลกศตวรรษที่ 21 ได้มีการเปลี่ยนแปลงจากยุคอุตสาหกรรมเข้าสู่ยุคสารสนเทศ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อวิถีชีวิตของคนในยุคปัจจุบัน การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวกลายเป็นประเด็นสำคัญในการพัฒนาความรู้และความสามารถให้ก้าวหน้าไปพร้อมกับความเจริญทางเทคโนโลยีสารสนเทศที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

ด้วยเหตุนี้ทำให้ทุกประเทศจำเป็นต้องเน้นการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานสากล โดยการศึกษาถือเป็นหัวใจสำคัญที่ส่งผลต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีศักยภาพทั้งทางร่างกาย อารมณ์ จิตใจ และสติปัญญา รวมถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการดำเนินชีวิตได้อย่างสอดคล้องกับโลกในยุคปัจจุบัน จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการวางแผนการบริหารจัดการการศึกษาที่ดี เพราะหากเกิดการตัดสินใจที่ล่าช้าหรือผิดพลาด อาจก่อให้เกิดการสูญเสียโอกาสครั้งสำคัญ ดังนั้นการจัดการศึกษาจึงเป็นประเด็นสำคัญอีกด้านหนึ่ง ที่จะต้องก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลง ทั้งยังต้องเป็นกลไกสำคัญเพื่อขับเคลื่อนภาคอื่น ๆ ให้มีความพร้อมในการเข้าสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีอย่างต่อเนื่อง

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 และ ฉบับที่ 3 พ.ศ.2553 ความมุ่งหมายและหลักการในการจัดการศึกษาต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็น มนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิตสามารถอยู่ร่วมกับผู้ได้อย่างมีความสุข ในกระบวนการเรียนรู้ต้องมุ่งปลูกฝังจิตสำนึก ที่ถูกต้องเกี่ยวกับการเมืองการปกครองในระบอบประชาธิปไตยอันมีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุข รู้จักรักษาและส่งเสริมสิทธิหน้าที่เสรีภาพความเคารพกฎหมาย ความเสมอภาค และศักดิ์ศรีความเป็น มนุษย์ มีความภาคภูมิใจในความเป็นไทย รู้จักรักษาผลประโยชน์ส่วนรวมและของประเทศชาติรวมทั้ง ส่งเสริมศาสนา ศิลปะ วัฒนธรรมของชาติ การกีฬา ภูมิปัญญาท้องถิ่น ภูมิปัญญาไทย และความรู้อันเป็น สากล ตลอดจนอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีความสามารถในการประกอบอาชีพ รู้จักพึ่งตนเอง มีความริเริ่มสร้างสรรค์ ใฝ่รู้และเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

การศึกษาจึงเป็นกระบวนการสำคัญในการพัฒนาคนให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ซึ่งประเทศไทยให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการศึกษาและการพัฒนาศักยภาพ ความรู้ และความสามารถของผู้เรียน เพื่อให้มีความพร้อมกับการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 โดยเฉพาะความเจริญก้าวหน้าทางวิทยาการต่าง ๆ นี้เช่นเดียวกับความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้การบริหารจัดการศึกษาต้องมีการพัฒนาและปรับปรุงหลักสูตรการจัดการศึกษาเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องและทักษะการบริหารของผู้บริหารจึงต้องปรับตัวและพัฒนาตนเองอยู่เสมอ โดยผู้บริหารสถานศึกษาที่ต้องมีทั้งศาสตร์และศิลป์ มีความรู้ความชำนาญ มีความสามารถในการดำเนินกิจกรรมบริหาร เพื่อให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา จึงเป็นคุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องได้รับการพัฒนาทักษะที่จำเป็นต่อการบริหารจัดการสถานศึกษา เพื่อมีหน้าที่ทำให้โรงเรียนบรรลุวัตถุประสงค์ ต้องส่งเสริมให้เกิดความเป็นระบบ ความร่วมมือในการปฏิบัติงาน มีหน้าที่และรับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ฝ่าย ได้แก่ งานวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานทั่วไป ให้มีคุณภาพสอดคล้องกับประสิทธิผลของโรงเรียน และความต้องการของบุคคลและสังคม รวมถึงการพัฒนาคนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญของประเทศ

จากเหตุผลข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบุคคลสำคัญในด้านขับเคลื่อนการจัดการศึกษาให้มีคุณภาพและมีอิทธิพลต่อองค์กร การดำเนินงานพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่เกิดจากการบริหารแล้วนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคใหม่ จึงต้องมีคุณลักษณะที่โดดเด่น มีความรู้เชิงทฤษฎี ความสามารถในการบริหารสถานศึกษา รวมถึงทักษะต่าง ๆ เพื่อทำให้ผู้เรียนและสถานศึกษาประสบความสำเร็จ ตอบสนองต่อการแข่งขัน ความทันสมัยต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เพื่อจะได้เป็นสารสนเทศพื้นฐานในการวางแผนพัฒนาและปรับปรุง ทักษะของผู้บริหารให้สอดคล้องกับศตวรรษที่ 21 อันเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา หน่วยงานต้นสังกัดในการบริหารจัดการสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อนำเสนอแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21ของผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 คือ ความชำนาญหรือความสามารถในการกระทำหรือปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะทำให้งานนั้นประสบ ความสำเร็จ ใช้สติปัญญา ความสามารถความถนัด ที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่เหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมาย

มณฑาทิพย์ นามนุ (2561) ได้ศึกษาถึง ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการใช้กลยุทธ์และกระบวนการในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลต่อสถานศึกษา ประกอบด้วยทักษะ 5 ด้าน คือ

1 ทักษะด้านการสื่อสาร (Communication skills)

2. ทักษะด้านการบริหารจัดการองค์การ (Skills in Organizational Management)

3. ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ (Critical and creative thinking skills)

4. ทักษะด้านเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล (Technological and digital literacy skills)

5. ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ (Human relations skills)

ลลิตตา อรรถสมบัติ (2562) ได้ศึกษาถึงทักษะการบริหารงานในศตวรรษที่ 21 (Administrative skill) หรือการบริหารสถานศึกษามีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะทางการบริหาร

1. ทักษะด้านเทคนิควิธี (Technical skills)
2. ทักษะด้านมนุษย์ (Human skills)
3. ทักษะด้านความคิดรวบยอด (Conceptual skills)

จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 จะต้องพัฒนาผู้เรียนทั้งในด้าน ความรู้สาระวิชาหลัก และทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ซึ่งประกอบด้วย ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะชีวิตและอาชีพ และทักษะด้านสารสนเทศ สื่อและเทคโนโลยี จึงเป็นสิ่งที่สำคัญของผู้บริหารที่จะต้องรับหน้าที่ในการจัดการศึกษาให้ประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องรู้เท่าทันความเปลี่ยนแปลงของโลกที่เปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว ต้องมีการพัฒนาตนเองเสมอ คิดหายุทธศาสตร์หรือกลยุทธ์ในการบริหารจัดการแบบใหม่ ๆ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารมีหลักและกระบวนการบริหารเพื่อให้การจัดการบริหาร สถานศึกษามีความเหมาะสม ซึ่งมีขอบขายของการบริหารสถานศึกษา ดังนี้

กระทรวงศึกษาธิการ (2553) กล่าวว่า ขอบข่ายและภารกิจการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาแบ่งออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่

1. ด้านการบริหารวิชาการ
2. ด้านการบริหารงบประมาณ
3. ด้านการบริหารงานบุคคล
4. ด้านการบริหารทั่วไป

การบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษานั้น ย่อมมีตามความแตกต่างกันขึ้นอยู่กับมุมมองและหลักเกณฑ์ที่ใช้ในการแบ่งเป็นสำคัญ โดยทั่วไปการบริหารงานในสถานศึกษา จำแนกออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ งานวิชาการ งานบุคคล งานงบประมาณ และบริหารงานทั่วไป ซึ่งเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องปฏิบัติให้เป็นไปตามขอบข่ายภารกิจของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำแนวคิดที่เกี่ยวข้องนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

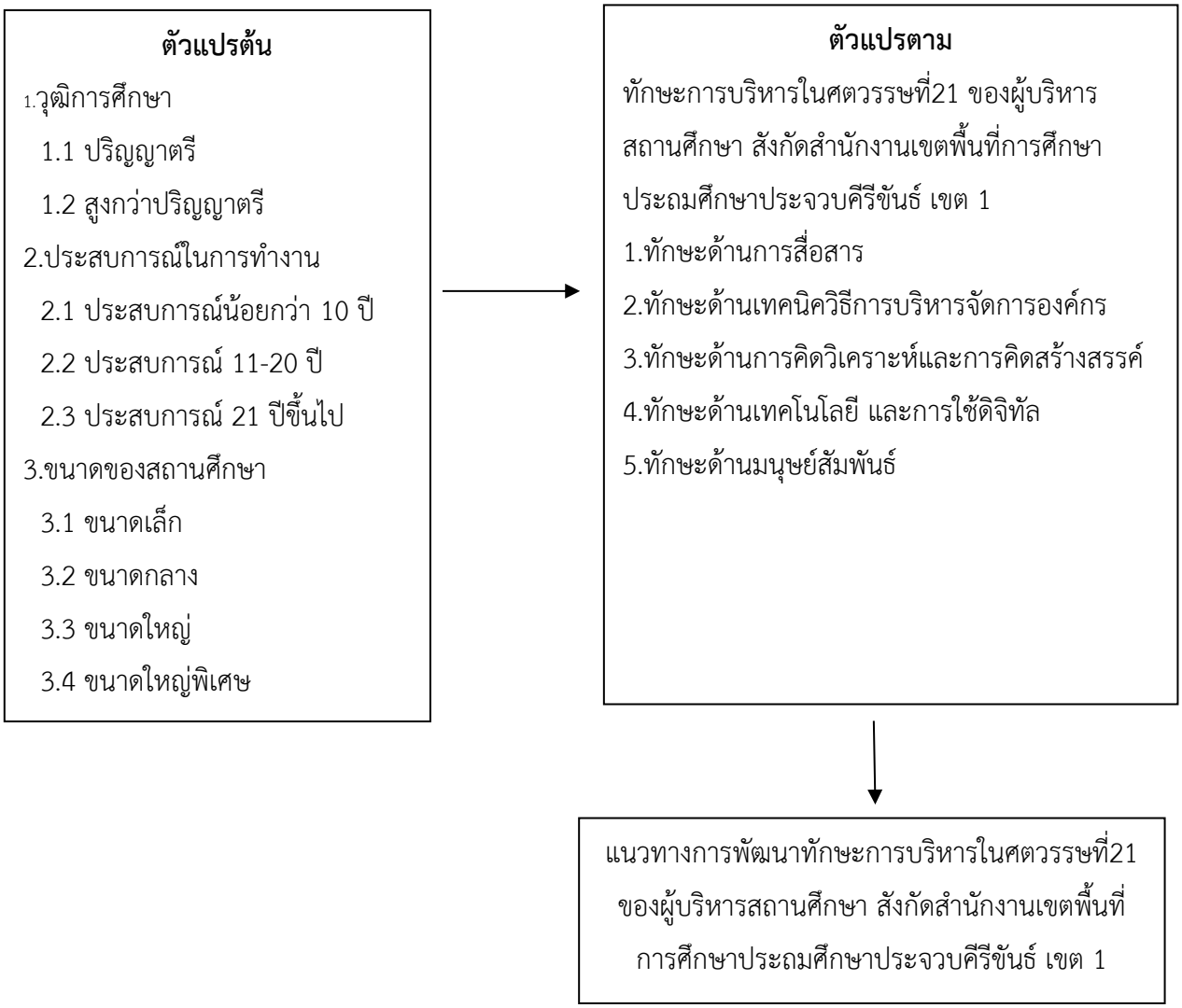

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา2567 จำนวน 1,394 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 302 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified random sampling) ตามขนาด โรงเรียน จากนั้นจึงทำการคัดเลือกครูในสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 3 ฉบับ ได้แก่

1) แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดย แบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้แก่ 1) ทักษะด้านการสื่อสาร 2) ทักษะด้านเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กร 3) ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ 4) ทักษะด้านเทคโนโลยี และการใช้ดิจิทัล 5) ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2) แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างเพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต1 ประกอบด้วย 2 ตอน ซึ่งมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับการสัมภาษณ์ ได้แก่ ข้อมูลของผู้ให้สัมภาษณ์ สถานที่ วันและเวลาที่สัมภาษณ์

ตอนที่ 2 ข้อคำถามในการสัมภาษณ์ ประกอบด้วย 2 ส่วน

ส่วนที่ 1 แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต1

ส่วนที่ 2 ข้อเสนอแนะแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

3) แบบสอบถามเพื่อประเมินความเหมาะสมของแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต1 ภายใต้คำปรึกษาของอาจารย์ที่ปรึกษาจำนวน 4 ข้อ เพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญตอบได้ตรงกับความคิดเห็นมากที่สุด ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์โดยการวิเคราะห์ทางสถิติ ดังนี้

1. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์ Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. การประเมินหาคุณภาพเครื่องมือหาความเชื่อมั่นทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟา (α - alpha coefficient method) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 1.00

3. ประเมินเพื่อวัดระดับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ปราบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา โดยการวิเคราะห์ค่า t-test F-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way ANOVA) กรณีที่พบว่ามีความแตกต่างค่าเฉลี่ยอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติจะทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีการ LSD

ผลการวิจัย

1. ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อโดยเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด มี 5 ข้อ คือ ทักษะด้านเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กร รองลงมา คือ ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและขนาดสถานศึกษา ปรากฏผลดังนี้

2.1 วุฒิการศึกษา ความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

2.2 ประสบการณ์การทำงาน ความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.3 ขนาดสถานศึกษา ความคิดเห็นทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ที่มีขนาดสถานศึกษาต่างกัน โดยรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. แนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า มีระดับทักษะของผู้บริหารในภาพรวมอยู่ในระดับเหมาะสมมาก เรียงตามลำดับ ดังนี้ 1) ข้อตกลงในการพัฒนางานตามมาตรฐานตำแหน่ง 2) การประเมินผลเพื่อกำหนดประเด็นการพัฒนาทักษะ 3) กำหนดวิธีการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 4) การนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหาร ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้เพราะว่า ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความสำคัญต่อการบริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญต่อการจัดการศึกษาหรือพัฒนาคุณภาพการศึกษา เพราะการจัดการศึกษาจะประสบผลสำเร็จได้นั้นต้องอาศัย ความรู้ความสามารถความเข้าใจในหลักการ กระบวนการบริหาร และทักษะการบริหาร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในเรื่องของทักษะการบริหารที่จำเป็นต้องอาศัยความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินภารกิจหรือกิจกรรมอื่น ๆ การบริหารงานตามภารกิจหรือภาระงานในด้านต่าง ๆ ของผู้บริหารที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของศิริรัตน์ ศรีวิจิตร (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่องทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตร่มเกล้านวมินท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์ โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยภาพรวม พบว่า ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจาก สภาวะปัจจุบันเป็นยุคสังคมแห่งการเรียนรู้ที่เปิดกว้าง มีหลากหลายรูปแบบให้มนุษย์ได้ศึกษาค้นคว้าด้วยตัวเองได้

อย่างรวดเร็ว โดยการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่ในการสืบหาข้อมูล ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่เท่าเทียมกัน ผู้บริหารมีการพัฒนาศักยภาพอย่างต่อเนื่อง จึงศึกษาหาความรู้ใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำงานให้กับองค์กรของตนเอง อาจเป็นสาเหตุที่ทำให้เกิดความคิดหรือทักษะในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของสุวิทย์ สงรัมย์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 พบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 4 ที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการเป็นผู้บริหารสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามประสบการณ์ โดยภาพรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 และเมื่อพิจารณารายด้าน ทั้ง 5 ด้าน คือ ด้านทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กร ทักษะด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ทักษะด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล และทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องมีการกำหนด แบบแผน วิธีการและขั้นตอนในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ จึงเป็นหน้าที่ของผู้บริหารที่จะนำเอาเทคนิควิธีและกระบวนการบริหารที่หลากหลายและเหมาะสมมาใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัลลิภา พูลศิริ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกยามัธยมศึกษา เขต 17 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ที่เป็นเช่นนี้ เนื่องจากการบริหารจัดการของผู้บริหาร ซึ่งเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างความเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นแก่องค์กร การที่องค์กรจะมีประสิทธิภาพหรือล้มเหลวย่อมขึ้นอยู่กับผู้บริหารหรือผู้จัดการเป็นสำคัญ ซึ่งจะเห็นได้ว่าการเปลี่ยนแปลง ทั้งภายในและภายนอกองค์กร ไม่สามารถเกิดขึ้นได้ ถ้าปราศจากการบริหารจัดการที่ดี และทักษะการบริหารที่ดีของผู้บริหารองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เกษร สมาทอง (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าด้านที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ได้แก่ ด้านเทคนิค ด้านมนุษย์ และด้านความคิดรวบยอด

5. ผลการศึกษาแนวทางการพัฒนาทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องจากปัจจุบันผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องมีความสามารถทางด้านกระบวนการคิดในการกำหนดนโยบาย

ยุทธศาสตร์ เป้าหมาย พันธกิจ พัฒนาศักยภาพของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับนโยบายการจัดการศึกษา ต้องสามารถวิเคราะห์สภาพปัญหาและความต้องการของสถานศึกษาในภาพรวมได้ เพื่อใช้กำหนดจุดมุ่งหมายและขอบข่ายของงานได้อย่างถูกต้อง ชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับ ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนใน ศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษาตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับการทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ด้านการสื่อสาร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความชัดเจนในคำสั่งมอบหมายงาน ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปด้วยความเรียบร้อย ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการมอบหมายงานโดยการใช้คำสั่งเป็นลายลักษณ์อักษรและมีการพูดคุยทำความเข้าใจ รับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะจากผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกครั้ง เพื่อช่วยลดปัญหาความไม่ชัดเจนในการมอบหมายงาน

2. ด้านเทคนิควิธีการบริหารจัดการองค์กร ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ทุกคนมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการรับฟังปัญหา ข้อเสนอแนะหรือการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนได้เสีย มีส่วนร่วมในกระบวนการทำงานและตัดสินใจร่วมกัน โดยปราศจากอคติและยึดมั่นให้เกิดผลประโยชน์ต่อนักเรียนหรือสถานศึกษามากที่สุด

3. ด้านการคิดวิเคราะห์และการคิดสร้างสรรค์ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการคิดวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ของสถานศึกษาเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมและศักยภาพ (SWOT) ของสถานศึกษา โดยการมีความรู้ ความเข้าใจ ต่อการวิเคราะห์ หาจุดเด่น จุดด้อย โอกาสและอุปสรรค ของโรงเรียน เพื่อที่จะได้กำหนดทิศทางการบริหารสถานศึกษาให้เป็นไปตามความต้องการ

4. ด้านเทคโนโลยีและดิจิทัล ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดหาเทคโนโลยีใหม่ ๆ วัสดุอุปกรณ์ สำหรับใช้ในการเรียนการสอน ให้แก่ครูและนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ต้องเล็งเห็นถึงประโยชน์ของการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ วัสดุอุปกรณ์ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียน รวมถึงผู้บริหารต้องมีการวางแผนงบประมาณในการจัดซื้อจัดจ้างวัสดุและเทคโนโลยีใหม่ ๆ

5. ด้านมนุษย์สัมพันธ์ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ที่ดีกับบุคลากรในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ควรให้ความสำคัญกับคณะครู บุคลากร นักเรียน ผู้ปกครองเพื่อให้เกิดความสามัคคีในหมู่คณะ รวมถึงการเข้าร่วมกิจกรรมงานสัมพันธ์ชุมชน จะช่วยให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการปฏิบัติงานอื่น ๆ ได้ง่ายมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษารูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของครูผู้สอน

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 (แก้ไขเพิ่มเติม 2553).* กรุงเทพฯ: องค์การค้าของคุรุสภา.

เกษร สมาทอง. (2560). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 32* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์]. thailis.or.th. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=5006

ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝาง จังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. thailis.or.thhttps://https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=191&RecId=1931&obj_id=16034

มณฑาทิพย์ นามนุ. (2561). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. thailis.or.th. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=530499

ลลิตตา อรรถสมบัติ. (2562). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียน ตามทัศนะของครู ในเครือโรงเรียนสวนกุหลาบวิทยาลัย 11 แห่ง* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. thailis.or.th. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=5468

วัลลิภา พูลศิริ. (2562). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏ รำไพพรรณี].

thailis.or.thhttps://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browsetype=title&titleid=560031

ศิริรัตน์ ศรีวิจิตร. (2564). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มโรงเรียน สหวิทยาเขตร่มเกล้านวมินท์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. thailis.or.th. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=625738

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2567). *ข้อมูลบุคลากรทางการศึกษา.* ประจวบคีรีขันธ์ : สพป. ประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สุวิทย์ สงรัมย์. (2562). *การศึกษาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต* 4 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา]. thailis.or.th. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=527403

การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

School Environmental Management Administration in Hua-Hin Municipality (Prachuaubkhirikhan)

ทัดจันทร์ เดชะปัญญา[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Taddjan Dechapanya[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: taddjan@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 3 ด้าน คือ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครู ที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 139 คน ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 ประกอบด้วยโรงเรียน 7 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และจำแนกตามระดับการศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการ สภาพแวดล้อม โรงเรียนเทศบาล เทศบาลเมืองหัวหิน

Abstract

This research aims to achieve two objectives: (1) to study the opinions of school administrators and teachers regarding the management of school environments under the jurisdiction of Hua Hin Municipality, Prachuap Khiri Khan Province, across three aspects—physical, managerial, and academic; and (2) to compare the opinions of school administrators and teachers on the management of school environments under the jurisdiction of Hua Hin Municipality, categorized by gender, educational background, work experience, and school size. This study employs a quantitative research methodology. The sample group consists of 139 individuals, including school administrators and teachers from seven schools and two early childhood development centers under Hua Hin Municipality during the 2024 academic year. The research instrument used was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance (ANOVA). The findings revealed that: (1) the overall and specific opinions of school administrators and teachers regarding the management of school environments under Hua Hin Municipality were at a high level; and (2) when comparing the opinions of school administrators and teachers on the management of school environments under Hua Hin Municipality by gender, work experience, and school size, no significant differences were found. However, significant differences were observed in opinions categorized by educational background at the 0.05 level of statistical significance.

Keywords: Management, environment, municipal school, Hua Hin Municipality

บทนำ

ตลอดระยะเวลาที่ผ่านมาในศตวรรษที่ 21 (ค.ศ.2000 - ปัจจุบัน) มุมมองของการจัดการศึกษาทั่วโลกได้เปลี่ยนไปอย่างมาก โดยเฉพาะการอุบัติขึ้นของเชื้อไวรัสโคโรน่า ในปี 2019 เป็นต้นมา มีการพัฒนาเทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง สิ่งใหม่ที่น่าตื่นตาตื่นใจในวันนี้ กลับกลายเป็นอดีตที่ไม่มีใครสนใจภายในชั่วข้ามคืน ขณะเดียวกัน ระยะเวลาในการปรับตัวของแต่ละบุคคลยิ่งทำให้เกิดช่องว่างทางการเรียนรู้มากขึ้นเรื่อย ๆ ผู้คนมีมุมมองทางความคิด ตลอดจนพฤติกรรมที่เปลี่ยนไป ทำให้วิธีการเรียนรู้ในยุคที่ผู้สอนเรียนมา ใช้ไม่ได้ผลกับผู้เรียนในปัจจุบันอีกต่อไป ส่งผลโดยตรงกับการให้การศึกษาของสถาบันการศึกษา ที่จำต้องเปลี่ยนจากการให้ความรู้ทางวิชาการที่สั่งสมมาจากประวัติศาสตร์ที่ยาวนาน ไปเป็นการสร้างทักษะที่จำเป็นต่อการประกอบอาชีพในโลกที่เต็มไปด้วยการแข่งขันทางเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.), 2558) วิจารณ์ พานิช (2555) กล่าวว่า สาระหรือเนื้อหาความรู้นั้น สำคัญ แต่ยังไม่เพียงพอต่อการเรียนรู้เพื่อใช้ชีวิตในโลกยุคศตวรรษที่ 21 และแนะนำว่า ควรเป็นการเรียนรู้ที่เกิดจากการค้นคว้าของตัวเอง ดังนั้น ครูจึง

เปรียบเสมือนผู้ช่วยแนะแนวทาง เป็นผู้ออกแบบกิจกรรม โดยมีโรงเรียนเป็นผู้อำนวยความสะดวกด้านการจัดการสภาพแวดล้อม ภูมิทัศน์ หรือบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เพื่อสนับสนุนและส่งเสริมให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจ หรือมีแนวโน้มที่จะทำให้เกิดความอยากค้นคว้าหาความรู้ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กล่าวคือ สภาพแวดล้อมทางวิชาการ คือ สิ่งที่ไม่สามารถจับต้องได้รอบตัวผู้เรียน เช่น สร้างความรู้สึกผ่อนคลาย ตื่นเต้น ชอบใจ สนุก ท้าทายให้เกิดกับผู้เรียนทั้งในเวลาเรียน และนอกเวลาเรียน กิดานันท์ มลิทอง (2548, อ้างถึงใน พิพัฒน์ จรัสเพ็ชร, 2561) อธิบายว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น มีแสงสว่างพอเหมาะ อากาศถ่ายเท ไม่ร้อนไม่หนาวเกินไป สงบเงียบ ไม่มีเสียงดัง กลิ่น หรือแมลงรบกวน การจัดวางอุปกรณ์เครื่องใช้อย่างเป็นระบบระเบียบ โต๊ะ เก้าอี้อยู่ในสภาพดี ใช้งานง่าย จะทำให้ผู้เรียนผ่อนคลาย พอใจ เกิดแรงจูงใจ ตั้งใจและมีสมาธิมากขึ้น ดังนั้น ครูหรือผู้สอนซึ่งเป็นผู้สร้างสภาพแวดล้อมทางวิชาการจะต้องร่วมมือกับผู้บริหาร ซึ่งมีหน้าที่บริหารจัดการสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อเป้าหมายที่ยิ่งใหญ่ คือ การทำให้เด็ก ๆ พูดเป็นเสียงเดียวกันให้ได้ว่า “อยากมาโรงเรียน” (ธเนศ ขำเกิด, 2562) ดังนั้น เพื่อสร้างมาตรฐานในการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมของโรงเรียนในประเทศไทย เมื่อปี 2558 สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จึงได้จัดทำแนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านระบบสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ไว้ดังนี้ การสร้างแนวปฏิบัติทางการเรียน การสนับสนุนจากครูหรือเพื่อนที่ดี การเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี อุปกรณ์หรือเครื่องมือ หรือแหล่งเรียนรู้ที่มีคุณภาพ เป็นต้น และเพื่อเป็นการติดตามผลการดำเนินงาน และเป็นการประเมินตนเองของโรงเรียนนั้น ๆ สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) (2566) จึงมีประกาศ เรื่อง กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกโรงเรียนการศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2567 – 2571) ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2566 ซึ่งระบุไว้ในมาตรฐานที่ 2 ตัวชี้วัดที่ 2.6 - 2.7 ความว่า มีการใช้เทคโนโลยีในการจัดการศึกษาหรือไม่ อยู่ในระดับใด จัดสภาพแวดล้อม อาคารสถานที่ ที่ปลอดภัย และถูกสุขลักษณะหรือไม่ อยู่ในระดับใด

จากแนวทางดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยในฐานะครู มีความสนใจศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งประกอบด้วย โรงเรียนเทศบาล 7 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง ดังนี้ 1) โรงเรียนสาธิตเทศบาลบ้านหัวหิน 2) โรงเรียนเทศบาลบ้านบ่อฝ้าย 3) โรงเรียนเทศบาลบ้านตะเกียบ 4) โรงเรียนเทศบาลบ้านสมอโพรง 5) โรงเรียนเทศบาลวัดหนองแก 6) โรงเรียนเทศบาลบ้านเขาเต่า 7) โรงเรียนเทศบาลเขาพิทักษ์ 8) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กโรงเรียนเทศบาลบ้านสมอโพรง และ 9) ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กบ้านตะเกียบ ที่มีความแตกต่างกันทั้งขนาดพื้นที่ ทำเลที่ตั้ง จำนวนผู้เรียน และความหลากหลายของระดับชั้น จะมีการบริหารจัดการด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ อยู่ในระดับใดแตกต่างกันหรือไม่ ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้ อาจนำไปใช้วางแผนปรับปรุงพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สองข้อ คือ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ(2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

หลักการและแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

อภิบาล สุวรรณโคตร์ และสมหญิง จันทรุไทย (2563) เสนอว่า สภาพแวดล้อมและการให้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา สถานศึกษาที่มีห้องเรียน ห้องปฏิบัติการ อาคารเรียนที่มั่นคง และสะอาด มีแหล่งเรียนรู้เพียงพอทำให้นักเรียนดำเนินชีวิตอยู่ในสถานศึกษาได้อย่างมีความสุข ปลอดภัย มีคุณภาพชีวิตที่ดี ซึ่งจะส่งผลถึงความสำเร็จในการเรียน

ธเนศ ขำเกิด (2553, อ้างถึงใน กิ่งกนก กิณเรศ, 2565) เสนอว่า กระบวนการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ควรประกอบด้วย 5 ขั้นตอน คือ 1. การวางแผน (Planning) เป็นงานหน้าที่แรกของทางการจัดการที่มีความสำคัญ สำหรับผู้บริหารทุกคนที่ต้องศึกษา วิเคราะห์ และตัดสินใจกำหนดเป้าหมายที่ต้องการหาแนวทางและสร้างวิธีการที่จะปฏิบัติให้งานสำเร็จตามเป้าหมายนั้น ๆ อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้ระยะเวลา และข้อจำกัดของแต่ละงาน 2. การจัดองค์การ (Organizing) เป็นการจัดโครงสร้าง การจัดระบบงาน การรวมกลุ่มกิจกรรม การกำหนดขอบเขตอำนาจหน้าที่ ความรับผิดชอบ และการมอบหมายงานให้ผู้ใต้บังคับบัญชาแต่ละคน เพื่อที่จะปฏิบัติงานให้สอดคล้องกัน และบรรลุเป้าหมายที่กำหนด 3. การจัดบุคคลเข้าทำงาน (Staffing) เป็นการกำหนดความต้องการ สรรหา คัดเลือก บรรจุฝึกอบรม พัฒนา ธำรงรักษา และจูงใจบุคลากรภายใต้การบังคับบัญชา ให้ปฏิบัติงานตามคำสั่ง 4. การนำ (Leading) คือ การที่ผู้บริหารหรือผู้นำใช้ความสามารถ และอิทธิพลในการชักจูงให้ผู้ตามแสดงพฤติกรรม หรือปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถและเต็มใจ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของงานที่กำหนด 5. การควบคุม (Controlling) เป็นการติดตาม ตรวจสอบเปรียบเทียบผลการปฏิบัติงานจริงกับเป้าหมายที่วางไว้ตามเกณฑ์และมาตรฐานที่มี ตลอดจนการศึกษาและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น นำไปสู่การปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสอดคล้องกับจุดประสงค์และสถานการณ์

พรรณี ชูทัย (2549, อ้างถึงใน ขวัญเรือน ภาคบุบผา, 2559) เสนอว่า การจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในการสอน จัดแบ่งได้ 6 ลักษณะ สรุปได้ดังนี้

1. บรรยากาศที่ท้าทาย เป็นบรรยากาศที่ครูกระตุ้นให้กำลังใจนักเรียน เพื่อให้ประสบผลสำเร็จในการทำงาน นักเรียนจะเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและพยายามทำงานให้สำเร็จ

2. บรรยากาศที่มีอิสระ เป็นบรรยากาศที่นักเรียนมีโอกาสได้คิด ได้ตัดสินใจเลือกสิ่งที่มีความหมายและมีคุณค่า รวมถึงโอกาสที่จะทำผิดด้วย โดยปราศจากความกลัวและวิตกกังวล บรรยากาศเช่นนี้จะส่งเสริมการเรียนรู้ ผู้เรียนจะปฏิบัติกิจกรรมด้วยความตั้งใจโดยไม่รู้สึกตึงเครียด

3. บรรยากาศที่มีการยอมรับนับถือ เป็นบรรยากาศที่ครูรู้สึกว่านักเรียนเป็นบุคคลสำคัญ มีคุณค่า และสามารถเรียนได้ อันส่งผลให้นักเรียนเกิดความเชื่อมั่นในตนเองและเกิดความยอมรับนับถือตนเอง

4. บรรยากาศที่มีความอบอุ่น เป็นบรรยากาศทางด้านจิตใจ ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จในการเรียน การที่ครูมีความเข้าใจนักเรียน เป็นมิตร ยอมรับให้ความช่วยเหลือ จะทำให้นักเรียนเกิดความอบอุ่นสบายใจ รักครู รักโรงเรียน และรักการมาเรียน

5. บรรยากาศแห่งการควบคุม การควบคุมในที่นี้ หมายถึง การฝึกให้นักเรียนมีระเบียบวินัย มิใช่การควบคุม ไม่ให้มีอิสระ ครูต้องมีเทคนิคในการปกครองชั้นเรียนและฝึกให้นักเรียนรู้จักใช้สิทธิหน้าที่ของตนเองอย่างมีขอบเขต

6. บรรยากาศแห่งความสำเร็จ เป็นบรรยากาศที่ผู้เรียนเกิดความรู้สึกประสบความสำเร็จในงานที่ทำ ซึ่งส่งผลให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ได้ดีขึ้น ผู้สอนจึงควรพูดถึงสิ่งที่ผู้เรียนประสบความสำเร็จให้มากกว่าการพูดถึงความล้มเหลว เพราะการที่คนเราคำนึงถึงแต่สิ่งที่ล้มเหลว จะมีผลทำให้ความคาดหวังต่ำ ซึ่งไม่ส่งเสริมให้การเรียนรู้ดีขึ้น

กล่าวโดยสรุป แนวคิดและหลักการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน สามารถแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ซึ่งแต่ละด้านมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียน ดังนี้ ด้านกายภาพ หมายถึงการจัดสภาพแวดล้อมที่เป็นรูปธรรมในโรงเรียน เช่น การจัดภูมิทัศน์ให้ร่มรื่นสวยงาม อาคารสถานที่ต้องพร้อมใช้งาน และมีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับการเรียนทั้งในระบบออนไลน์และออนไซต์ นอกจากนี้ยังต้องมีมาตรการด้านความปลอดภัยที่ชัดเจน เช่น การดูแลรักษาอาคารเรียนและการเตรียมความพร้อมด้านความปลอดภัยของนักเรียนและบุคลากร เพื่อให้เกิดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ตลอดเวลา ด้านการบริหารจัดการ การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนประกอบด้วย 5 ขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การจัดบุคลากร การนำ และการควบคุม ซึ่งแต่ละขั้นตอนต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ผู้บริหารต้องมีความสามารถในการวิเคราะห์และตัดสินใจ ตลอดจนใช้การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมายและมาตรฐานที่กำหนด ด้านวิชาการ การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเรียนการสอนต้องมีความท้าทายให้นักเรียนมีกำลังใจ อิสระในการตัดสินใจและความรู้สึกที่ได้รับการยอมรับจากครู บรรยากาศที่อบอุ่นและเป็นมิตรช่วยให้นักเรียนรู้สึกปลอดภัยและรักการเรียน ครูยังต้องสร้างบรรยากาศที่ควบคุมให้นักเรียนมีระเบียบวินัย และส่งเสริมความสำเร็จของผู้เรียนเพื่อให้พัฒนาการเรียนรู้เกิดขึ้นอย่างเต็มที่

ความหมายของสภาพแวดล้อม

จากแนวคิดความหมายของสภาพแวดล้อม ซึ่งประกอบไปด้วย กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม (2564) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน(2554, อ้างถึงใน ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่, 2561) และ

สิขริน คุ้มพันธุ์แย้ม (2566) สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อม หมายถึง ทุกสิ่งที่อยู่รอบตัวมนุษย์ ทั้งที่มีชีวิตและไม่มีชีวิต รวมถึงสิ่งที่จับต้องได้และไม่ได้ เช่น วัฒนธรรม ประเพณี ความเชื่อ โดยสิ่งเหล่านี้มีความเกี่ยวโยงและส่งผลต่อกันในรูปแบบของระบบที่เชื่อมโยงกันเป็นวงจร การเปลี่ยนแปลงหรือผลกระทบที่เกิดขึ้นกับปัจจัยหนึ่งจะมีผลต่อส่วนอื่น ๆ อย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ สภาพแวดล้อมแบ่งออกเป็นสองประเภทหลัก คือ สภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นตามธรรมชาติและที่มนุษย์สร้างขึ้น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการดำเนินชีวิตและกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน

ความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

จากแนวคิดความหมายของสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย นิชาภา เจริญรวย (2566) Bronfman (2015) Doppelt and Schunn (2008, อ้างถึงใน Afari , 2018) และ Moore (2012, อ้างถึงใน Arum et al., 2019) สรุปได้ว่า สภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่แตกต่างจากองค์กรอื่น หมายรวมถึงระบบค่านิยม กฎเกณฑ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ในการเรียนการสอน ทั้งด้านอาคาร สถานที่ ภูมิทัศน์ และมีระบบการรักษาความปลอดภัยที่ต่อเนื่องเฉพาะในองค์กร โดยมีจุดประสงค์เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการจัดประสบการณ์การเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแบ่งเป็นสามด้านหลัก ได้แก่ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ เช่น การจัดอาคาร ห้องเรียน ห้องน้ำ สนามกีฬา และภูมิทัศน์ให้น่าอยู่ สะอาด และปลอดภัย รวมถึงสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่สนับสนุนการเรียนรู้ สภาพแวดล้อมทางการบริหาร เช่น การบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีระบบ มีแผนงานและโครงการที่ชัดเจน มีการส่งเสริมความร่วมมือและการพัฒนาบุคลากร พร้อมทั้งจัดสรรงบประมาณอย่างเหมาะสม สภาพแวดล้อมทางวิชาการ เช่น การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ การจัดกิจกรรมที่เอื้อต่อการพัฒนาทักษะของนักเรียน และการประเมินผลเพื่อปรับปรุงการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง ซึ่งจะมีผลต่อความรู้สึกนึกคิดของผู้เรียนทั้งทางที่ดีและไม่ดี

ความหมายของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

จากแนวคิดความหมายของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ซึ่งประกอบไปด้วย กิ่งกนก กิณเรศ (2565); นริสา วะทา และคณะ (2565) และวณิชนันท์ แก้ววงศ์ (2566) สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง กระบวนการจัดการและปรับปรุงองค์ประกอบภายในโรงเรียนที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียนในทุกด้าน ได้แก่

1. ด้านกายภาพ หมายถึง การจัดและดูแลสภาพแวดล้อมภายในและภายนอกโรงเรียนอย่างเป็นระบบ เพื่อเอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียนและสร้างบรรยากาศที่ดี แบ่งออกเป็นสามส่วนหลัก ได้แก่ 1) ด้านภูมิทัศน์ เช่น การจัดสวนหย่อม ปลูกต้นไม้เพื่อสร้างความร่มรื่นและสวยงามในโรงเรียน 2) ด้านอาคารสถานที่ เช่น การจัดอาคารเรียนและห้องปฏิบัติการต่าง ๆ ให้มีความสะอาด เป็นระเบียบ มีอุปกรณ์เทคโนโลยีที่เพียงพอ และพร้อมใช้งาน 3) ด้านความปลอดภัย เช่น การจัดมาตรการดูแลความปลอดภัย มีป้ายบอกทาง ระบบป้องกันอัคคีภัย และการเตรียมพร้อมด้านความปลอดภัยสำหรับนักเรียน ครู และบุคลากร รวมถึงการประเมินผลการใช้ห้องปฏิบัติการอย่างสม่ำเสมอ

2. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง การจัดการทรัพยากรและกระบวนการต่าง ๆ ภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบ โดยผู้บริหารที่มีความรู้ความสามารถและมีวิสัยทัศน์ การบริหารจัดการนี้ต้องส่งเสริมการ

ทำงานร่วมกันแบบมีส่วนร่วมจากทุกฝ่าย ทั้งบุคลากรในโรงเรียน ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาสภาพแวดล้อมให้เหมาะสม มีการติดตาม ประเมินผล และปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ การบริหารจัดการยังรวมถึงการจัดสรรงบประมาณ การพัฒนาบุคลากร การมอบหมายงานที่ตรงกับความรู้ความสามารถของบุคคลากร การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และความร่วมมือในการทำงาน รวมถึงการดูแลรักษาความสะอาดและความเป็นระเบียบของโรงเรียนเพื่อตอบสนองต่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

3. ด้านวิชาการ หมายถึง การพัฒนาหลักสูตรที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียน โดยใช้เทคโนโลยีและสื่อการสอนหลากหลาย เช่น ICT ในการส่งเสริมการเรียนรู้ ครูได้รับการสนับสนุนให้ทำวิจัยในชั้นเรียนเพื่อแก้ปัญหาและพัฒนานักเรียน กิจกรรมการเรียนรู้ถูกออกแบบให้สอดคล้องกับทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ทั้งในรูปแบบรายบุคคลและกลุ่ม พร้อมเสริมโอกาสให้นักเรียนได้เข้าถึงสื่อและเทคโนโลยีต่าง ๆ การจัดบรรยากาศในโรงเรียนช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาศักยภาพเต็มที่ผ่านการปฏิบัติจริงและการเรียนรู้ด้วยตนเอง ครูทำหน้าที่เป็นผู้อำนวยความสะดวกและใช้คุณธรรมเป็นหลักในการสอน ผู้เรียนมีส่วนร่วมในการจัดบรรยากาศการเรียนรู้ นอกจากนี้ยังมีการสร้างช่องทางสื่อสารแลกเปลี่ยนกับผู้ปกครอง เป็นต้น

ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ดังกล่าว หมายถึง ทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนยุคใหม่ที่จะช่วยเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนก้าวทันความเปลี่ยนแปลงในโลกปัจจุบันและอนาคต เป็นการเรียนรู้ที่ผสมผสานทั้งเนื้อหาความรู้ ทักษะต่าง ๆ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็นสามด้าน คือ (1) ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม (2) ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี และ(3) ทักษะชีวิตและอาชีพดังนี้

ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะการคิดอย่างสร้างสรรค์ในสิ่งใหม่ ๆ มีทักษะในการสื่อสาร ทำงานร่วมกับผู้อื่นผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลาย มีความคิดสร้างสรรค์ อันนำไปสู่การสร้างนวัตกรรม มีทักษะในการใช้เหตุผลในการตัดสินใจ คิดอย่างเป็นระบบ สามารถคิดวิเคราะห์และตัดสินใจในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นอย่างมีวิจารณญาณในปัจจุบันและอนาคต

ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อ และเทคโนโลยี หมายถึง ผู้เรียนมีทักษะการคิดวิเคราะห์ สามารถจัดการสารสนเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีทักษะการเรียนรู้ผ่านสื่อออนไลน์และเทคโนโลยีสารสนเทศ แอพพลิเคชั่นต่าง ๆ ในปัจจุบันได้ ใช้ ICT และ e-Learning ในกิจกรรมการเรียนการสอนตรงตามวัตถุประสงค์ ใช้เครื่องมือสื่อสารเชื่อมโยงเครือข่าย และโซเชียลเน็ตเวิร์คอย่างถูกต้องเหมาะสม เพื่อการเรียนรู้ตลอดชีวิต ตลอดจนใช้สารสนเทศอย่างถูกต้องตามหลักจริยธรรมและกฎหมาย

ทักษะชีวิตและอาชีพ หมายถึง ผู้เรียนมีความสามารถในการนำกระบวนการต่าง ๆ มาคิดวิเคราะห์ ได้แก่ ความยืดหยุ่นและการปรับตัว การริเริ่มสร้างสรรค์และเป็นตัวของตัวเอง เพื่อนำไปสู่การปฏิบัติในการใช้ชีวิตอยู่ในสังคมและสังคมข้ามวัฒนธรรม การเป็นผู้สร้างหรือผู้ผลิต ภาวะผู้นำเชื่อถือได้ และความรับผิดชอบต่อสังคม สามารถจัดการกับปัญหาต่าง ๆ รอบตัว ในสภาพสังคมปัจจุบัน แล้วเรียนรู้ได้ด้วยตนเองเตรียมพร้อมสำหรับการปรับตัวในอนาคต

ความสำคัญและแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียน

การจัดสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญต่อการเรียนรู้และสมาชิกในโรงเรียน กรมสามัญศึกษา (2531) จึงประกาศทิศทางการจัดการศึกษา ถือเป็นแนวปฏิบัติ คือ บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีของโรงเรียน จะมีส่วนในการเสริมสร้างความคิด จิตใจและคุณธรรม ต่าง ๆ อันพึงประสงค์ได้ ครูอาจแบ่งเป็น 2 ประเภท คือ ครูที่พูดได้ และครูที่พูดไม่ได้ ครูพูดไม่ได้ คือ การจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อม โดยเชื่อว่า โรงเรียนที่สะอาดร่มรื่น สดชื่น มีชีวิตชีวา อาคารสถานที่ได้รับการดูแล มีความเป็นปัจจุบัน พร้อมที่จะให้ครูและนักเรียนได้ใช้ตลอดเวลา ย่อมทำให้ครูและนักเรียนได้รับอิทธิพล ทำให้เป็นคนละเอียดอ่อน จิตใจแจ่มใส รักสวยรักงาม รักความร่มรื่น ถือได้ว่า คุณลักษณะเหล่านี้เกิดจากครูที่พูดไม่ได้ ดังนั้น โรงเรียนจึงควรจัดบรรยากาศและสภาพแวดล้อมเพื่อให้ผู้เรียนได้พัฒนาความรู้ความสามารถ อย่างเต็มศักยภาพ

จากความสำคัญและแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งประกอบไปด้วย ขวัญเรือน ภาคบุบผา (2559) สุนทร คชสิงห์ (2549, อ้างถึงใน ขวัญเรือน ภาคบุบผา, 2559) สรุปได้ว่า การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเรียนรู้และการพัฒนาผู้เรียน เช่น บรรยากาศและสภาพแวดล้อมที่ดีในโรงเรียนช่วยเสริมสร้างคุณธรรมและจิตใจที่ดีให้กับนักเรียน โดยการจัดสภาพแวดล้อมที่สะอาด ร่มรื่น และสวยงาม ทำให้ครูและนักเรียนมีจิตใจแจ่มใส ส่งเสริมให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนอย่างเต็มที่ ทั้งนี้ ครูที่พูดไม่ได้ คือ สภาพแวดล้อมที่ดีจะมีบทบาทสำคัญในการเสริมสร้างคุณธรรมตามหลักสูตรโดยไม่ต้องใช้คำสอนโดยตรง โดยแนวทางการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นบุคลากรภายในผู้บริหารระดับสูง หรือผู้ปกครอง โดยการบริหารจัดการที่ดีต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน วางแผนดำเนินการตามแผน และประเมินผล การดำเนินการที่เป็นระบบและต่อเนื่องจะทำให้การบริหารโรงเรียนประสบความสำเร็จ และพัฒนาผู้เรียนให้พร้อมเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ สังคม และสติปัญญา

จากการทบทวนวรรณกรรมจะเห็นได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญ ในการบริหารจัดการโรงเรียนโดยมีการวางแผนการดำเนินงานต่าง ๆ อย่างครอบคลุมในทุกด้าน ผู้วิจัยจึงได้เลือกศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกำหนดหลักในการบริหารจัดการสามด้านดังกล่าว จากการศึกษาแนวคิดและทฤษฎีของนักวิชาการที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาแนวคิดการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมในโรงเรียน จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน เมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่ม แบ่งเป็นประเด็นที่มีความหมายใกล้เคียงกันไว้ด้วยกัน พบว่า มีประเด็นที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

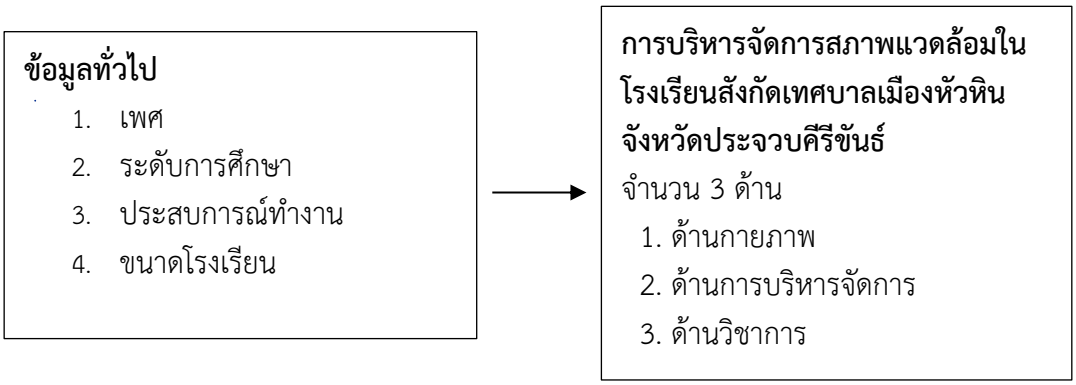

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จากโรงเรียน 7 แห่ง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก 2 แห่ง รวมทั้งสิ้น 217 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 30 เมษายน 2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครูสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 139 คน คัดเลือกโดยการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling) อาศัยการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (1970) และการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม แบ่งเป็นสองตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูที่มีต่อการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน สามด้าน คือ (1) ด้านกายภาพ (2) ด้านการบริหารจัดการ (3) ด้านวิชาการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม แล้วนำไปดำเนินการ ดังนี้

1. นำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 4 ท่านพิจารณาประเมินคุณภาพเครื่องมือวัดความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถามและวัตถุประสงค์โดยใช้สูตร Index of Item Objective Congruence (IOC)

2. ประเมินคุณภาพเครื่องมือหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับจากกลุ่มทดลอง โดยใช้สัมประสิทธิ์อัลฟ่า (alpha coefficient method) ตามวิธีการของ Cronbach (1951) ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.94

3. สำรวจความคิดเห็นจากกลุ่มตัวอย่าง และนำผลมาประเมินเพื่อวัดระดับความคิดเห็นของผู้บริหารและครู เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ค่า T-test F-test และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามจุดประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านกายภาพ รองลงมาคือ ด้านการบริหารจัดการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านวิชาการ

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของโรงเรียน ปรากฏผลดังนี้

2.1 เพศ ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.2 ระดับการศึกษา ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านกายภาพความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.3 ประสบการณ์ทำงาน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยภาพรวม และรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

2.4 ขนาดของโรงเรียน ความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน โดย

ภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านกายภาพ มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน แต่ด้านการบริหารจัดการและด้านวิชาการ มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. การศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารโรงเรียนและครู ต่างเล็งเห็นความสำคัญของการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมต่าง ๆ ภายในโรงเรียน ทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้อย่างมีประสิทธิภาพ มีพัฒนาการที่ดี สุขภาพร่างกายแข็งแรง มีความสุขและปลอดภัย สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อุไรพร นครธรรม (2566) เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน กลุ่มเครือข่ายศรีเชียงใหม่ 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและรายด้าน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีเพศต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ นิตยา แก่นพุฒ (2562) เรื่อง การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์ พบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาวดี ทองสัมฤทธิ์ (2561) เรื่อง การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกัน

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน โดยภาพรวมมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีประสบการณ์ต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน

สอดคล้องกับผลงานวิจัยของ ขวัญเรือน ภาคบุบผา (2559) เรื่อง การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก พบว่า ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

5. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของผู้บริหารและครูเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีขนาดของโรงเรียนต่างกัน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ ความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่ทำงานในโรงเรียนที่มีขนาดต่างกัน มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดเทศบาลเมืองหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใกล้เคียงกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิชนันท์ แก้ววงศ์ (2566) เรื่องการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ด้านกายภาพ บุคลากรในโรงเรียนทุกฝ่าย ควรให้ความร่วมมือในการช่วยกัน ดูแลสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมทุกด้าน โดยเฉพาะอย่างยิ่ง การจัดสภาพแวดล้อมทางการเรียนด้านอาคารสถานที่และภูมิทัศน์ให้สะอาด สวยงาม ปลอดภัย ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่สำคัญในการสร้างความประทับใจและน่าจดจำต่อผู้พบเห็น

1.2 ด้านการบริหารจัดการ สร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในโลกดิจิทัล ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้แบบโลกดิจิทัลในสถานศึกษา

1.3 ด้านวิชาการ โรงเรียนควรเน้นย้ำเรื่อง การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครู การพัฒนาครู กิจกรรมนักเรียน และการใช้สื่อเทคโนโลยีมาเป็นส่วนหนึ่งในการจัดการเรียนการสอน ให้นักเรียนได้ปฏิบัติจริงและการประเมินตามสภาพจริง โดยคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการทำวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์ครูและผู้บริหาร เพื่อให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาในเชิงลึก ทำให้มองเห็นสภาพปัญหากระบวนการและบริบทต่าง ๆ เพื่อนำมาซึ่งการปรับปรุงและพัฒนาในการจัดสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาให้เกิดประโยชน์แก่นักเรียนมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการจัดสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้เกิดการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการปรับปรุงและจัดสภาพแวดล้อมของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมสามัญศึกษา. (2531). *ทิศทางในการจัดการศึกษาของกรมสามัญศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: กรมสามัญศึกษา.

กิ่งกนก กิณเรศ. (2565). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ขวัญเรือน ภาคบุบผา. (2559). *การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ธเนศ ขำเกิด. (2562, 19 ธันวาคม). *การจัดบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่ดีในโรงเรียน.* โรงเรียนศรีสุวิช. https://www.srisuvit.ac.th/node/73

นริสา วะทา, บุศรา เชื้อดี, ขจรอรรถพณ พงศ์วิริทธิ์ธร, และ มาลัย วงศ์ฤทัยวัฒนา. (สิงหาคม 2565). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในสถานศึกษาด้วยหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงของโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 8*(8), 51-62.

นิชาภา เจริญรวย. (2566). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

นิตยา แก่นพุฒ. (2562). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษของโรงเรียนกาญจนานุเคราะห์* [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิพัฒน์ จรัสเพ็ชร. (2561). *การจัดสภาพแวดล้อมทางกายภาพภายในห้องเรียนเขียนแบบที่ส่งผลต่อความคิดสร้างสรรค์ของนักศึกษาสาขาวิชาออกแบบตกแต่งภายในสถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป* [วิทยานิพนธ์ปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ยุทธวีร์ แก้วทองใหญ่. (2561). รูปแบบการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงพุทธในสถานศึกษา. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ, 5*(2), 164-181.

วณิชนันท์ แก้ววงศ์. (2566). การบริหารจัดการสภาพแวดล อมในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 [การค้นคว้าอิสระ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

วิจารณ์ พานิช. (2555). *วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพมหานคร: มูลนิธิสดศรี-สฤษดิ์วงศ์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2558). *แนวทางจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Skills).* กรุงเทพมหานคร: สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย.

สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา. (2566). *กรอบแนวทางการประกันคุณภาพภายนอกโรงเรียน การศึกษาปฐมวัย ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน และด้านการอาชีวศึกษา (พ.ศ. 2567 – 2571) ฉบับปรับปรุงเพิ่มเติม ลงวันที่ 1 ธันวาคม 2566*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ

สุภาวดี ทองสำฤทธิ์. (2561). *การศึกษาการจัดสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

อภิบาล สุวรรณโคตร์ และ สมหญิง จันทรุไทย. (กรกฎาคม 2563). การบริหารจัดการสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของสถานศึกษาศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาหนองบุญมาก 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 7*(7), 76-86.

อุไรพร นครธรรม และ สุรางคนา มัณยานนท์. (มกราคม-เมษายน 2566). สภาพแวดล้อมในการทำงานที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการสร้างนวัตกรรมในการทำงานของข้าราชการครูประถมศึกษา. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 3*(1), 129-144.

Afari, E., Fraser, B.J., Khine, M.S., Kyaw, T. T., & Oo, Z. (2018). Students' perceptions of the learning environment in tertiary science classrooms in Myanmar. *Learning Environments Research, 21*(1), 135-152. https://doi.org/10.1007/s10984-017-9250-0

Arum, W. S. A., Koul, R., Muda. I., Rochanah, S., & Sari, E. (2019). How Could Management of School Environment Improve Organizational Citizenship Behaviors for The Environment? (Case Study at Schools for Specifics Purposes). *Journal of Social Studies Education Research, 10*(2), 46-73. https://jsser.org/index.php/jsser/article/view/601/36

Bronfman, N.C., Cisternas, P.C., López-vázquez, E., Maza, C. De. & Oyanedel, J.C. (2015). Understanding Attitudes and Pro-Environmental Behaviors in a Chilean Community. *Sustainability, 7*(10), 14133-14152. https://www.mdpi.com/2071-1050/7/10/14133

Cronbach, Lee J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. *Psychometrika, 16*(3), 297 – 334. https://doi.org/10.1007/BF02310555

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

Leadership of school administrators in the 21st Century under The Secondary Education Service Area Office Phetchaburi

ชัยสิทธิ์ ถาวร[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Chairyasith Thaworn[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tsms002@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูทีมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูทีมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 277 คน ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของเชฟเฟ (LSD Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านความคิดเห็นของครูทีมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูทีมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมแตกต่างกัน และระดับการศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา ศตวรรษที่ 21

Abstract

The purposes of this study were (1) to explore teachers' opinions on the leadership of school administrators in the 21st century under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi and (2) to compare teachers' opinions on the leadership of school administrators

in the 21st century under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi, classified by age, work experience, and education level. This study was conducted by a quantitative. Data were collected from 277 samples from teachers in schools under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi, academic year 2024 by using questionnaires and Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-statistics. The data obtained were analyzed by One-way ANOVA and Scheffe's pairwise comparison. Results showed that (1) In terms of teachers' opinions on the leadership of school administrators in the 21st century under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi, overall and in each aspect, it is at a high level. and (2) In terms of comparison of teachers' opinions on the leadership of school administrators in the 21st century under the Secondary Education Service Area Office Phetchaburi, classified by age, overall work experience, and educational level, there was no difference overall at the statistical significance level of 0.05.

Keywords: Leadership, school administrators, the 21st century

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 เป็นยุคไร้พรมแดน ทำให้ประชาชนทั่วโลกเข้าถึงการศึกษาและการประกอบอาชีพได้อย่างสะดวกรวดเร็ว ซึ่งส่งผลทำให้เกิดการแข่งขันในด้านการศึกษา ด้านการประกอบอาชีพ ด้านการสื่อสาร และด้านเทคโนโลยี ทั้งนี้เพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงกระทรวงศึกษาธิการซึ่งมีหน้าที่ในจัดการศึกษาจึงมีนโยบายที่เน้นพัฒนากำลังคนให้มีขีดความสามารถและศักยภาพในการแข่งขันบนเวทีโลก โดยมีทักษะเพื่อการดำรงชีวิต ทั้งหมด 3 ด้าน คือ ทักษะการเรียนรู้และนวัตกรรม ทักษะด้านสารสนเทศ สื่อสารและเทคโนโลยี และทักษะชีวิตและอาชีพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2558) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรมีแนวคิดที่สอดคล้องกับหน่วยงานต้นสังกัด เพื่อให้ผู้เรียนทุกกลุ่มวัยและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้รับการศึกษาที่มีคุณภาพ มีทักษะที่จำเป็นของโลกอนาคต สามารถแก้ปัญหา ปรับตัว ทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ มีวินัย ใฝ่เรียนรู้อย่างต่อเนื่องตลอดชีวิต เป็นพลเมืองที่รู้สิทธิและหน้าที่ มีความรับผิดชอบ มีจิตสาธารณะ มีความรักและความภาคภูมิใจในความเป็นไทย (ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี, 2564)

ในสภาวะที่มีการเปลี่ยนแปลงผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างยิ่งต่อการบริหารงานของสถานศึกษาเปรียบเหมือนหัวใจของสถานศึกษา ที่มิใช่เพียงการทำหน้าที่บริหารราชการเท่านั้น แต่จำเป็นต้องแสดงบทบาทภาวะผู้นำอย่างแท้จริงด้วย (เตือนใจ คล้ายแก้ว, 2560) โดยเฉพาะอย่างยิ่งทักษะภาวะผู้นำที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ถ้าผู้บริหารโรงเรียนขาดทักษะภาวะผู้นำก็จะไม่สามารถแก้ไขปัญหาของโรงเรียนได้ ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องได้รับการสนับสนุน ให้ได้รับการพัฒนาทักษะความรู้ และประสบการณ์

เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการแข่งขัน (อรุโณทัย นิลเนตร์, ม.ป.ป.) การพัฒนาทักษะภาวะผู้นำจึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญอย่างยิ่งในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้สามารถบูรณาการ (Integration) ทักษะ (Skill) ความรู (Knowledge) คุณลักษณะ (Trait) นิสัย (Habit) และทัศนคติ (Attitude) ที่มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาสถานศึกษา (บุญชวย สายราม, 2562 อ้างถึงใน สะรอนิง ยามา, 2562)

ทั้งนี้ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำจะช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษา ทั้งในด้านทักษะของการสื่อสาร ความคิดสร้างสรรค์ การพัฒนานวัตกรรม การมีวิสัยทัศน์ โดยมีการกำหนดทิศทางและเป้าหมายสู่การเปลี่ยนแปลงมีการส่งเสริมความร่วมมือในการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกัน (อนัญญา ปัจยะโคทา, พระเทพปริยัติเมธี, และปฏิธรรม สำเนียง, 2566) ผู้บริหารโรงเรียนถือเป็นบุคคลสำคัญในการควบคุมกำกับดูแลบุคลากรให้บรรลุเป้าหมายเป็นผู้ทำหน้าที่ให้บริการหรือปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับการจัดกระบวนการเรียนการสอน การนิเทศ การบริหารการศึกษาและจัดกิจกรรมการบริหารที่เกี่ยวข้องเพื่อให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกโดยเฉพาะสังคมแห่งการเรียนรู้ในยุคของเทคโนโลยีในการเชื่อมโยงข้อมูลต่าง ๆ ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีคุณลักษณะ 6 ด้าน คือ การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรม จริยธรรม การเป็นผู้นำด้านการจัดระบบการเป็นผู้นำด้านวิชาการ การเป็นผู้นำด้านการบริหารจัดการ การเป็นผู้นำด้านสังคมและชุมชนและการเป็นผู้นำการพัฒนาตนเองในเชิงบริหาร (อิ่มทิพย์ อาจปักษาและชวน ภารังกูล, 2564)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 22 โรงเรียนได้กำหนดนโยบายและแนวทางการจัดการศึกษาเป็นองค์กรคุณภาพสูง บริหารจัดการยึดหลักธรรมาภิบาล บูรณาการเทคโนโลยีดิจิทัล ให้บุคลากร ผู้เรียนมีคุณธรรม และสมรรถนะ พึ่งพาตนเองได้ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง มีความเป็นไทยในชีวิตวิถีใหม่แห่งศตวรรษที่ 21 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, 2566ข) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัด จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับภาวะผู้นำ ทักษะและประสบการณ์ทางการบริหารการศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก โดยมีทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคตและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย, 2561)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยศึกษาตามความคิดเห็นของครู และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาการใช้ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในศตวรรษที่ 21 และนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูทีมีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นทีการศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำ

จากการศึกษา ความหมายของภาวะผู้นำ จากภารดี อนันต์นาวี (2551 อ้างถึงใน ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์, 2563) และพรสวัสดิ์ ศิรศาสตนันท์ (2555, อ้างถึงใน จิตอิสรภาพ ใจอารีย์, 2564) สรุปได้ว่าภาวะผู้นำ หมายถึง เป็นส่วนที่ดึงความรู้ความสามารถต่าง ๆ ช่วยประสานความขัดแย้งต่าง ๆ เป็นหลักยึดให้แก่บุคลากร เมื่อหน่วยงานเผชิญกับสภาวะคับขันต้องมีการพัฒนาภาวะผู้นำให้สูงขึ้นโดยต้องพัฒนาทั้งคุณลักษณะเชิงกายภาพ สติปัญญา อารมณ์ ความรู้สึก

ความหมายของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษา ความหมายของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากเกศรา สิทธิแก้ว (2558, อ้างถึงใน สะรอนิง ยามา, 2562); ณิชาวรณัฐ ซองดี (2563); สนุก สิงห์มาตร และคณะ (2560 อ้างถึงใน นฤมล คูหาแก้ว, 2563); วิโรจน์ สารรัตนะ (2556, อ้างถึงใน รอดีมะห์ ยีเจ๊ะสะมะ และคณะ, 2566); วิโรจน์สารรัตนะและคณะ (2561, อ้างถึงใน ณิชดาพร หวานสนิท และพรรณี ผุดเกตุ, 2565); Podolny (2015, อ้างถึงใน กรรณิกา เรดมอนด์, 2559); Hoyle, F. English, B. Steffy (2005, อ้างถึงใน พรทิพย์ มงคลเสถียร, 2563); ไพฑูรย์ สินลารัตน์ (2557, อ้างถึงใน กัญญาภัค ไข่เพชร และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์, 2565); ชุมพร ภามนตรี และเฉลย ภูมิพันธุ์ (2559, อ้างถึงใน ขวัญหล้า น้อยนวล, 2564); บุญช่วย สายราม (2557, อ้างถึงใน อุษา บัวหลวง, 2565); และสุกัญญา แชมช้อย (2558, อ้างถึงใน จิตพวรรณ กระเชิญรัมย, 2562); สรุปได้ว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความรู้ ความสามารถ และทักษะในการนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จ โดยสามารถจำแนกได้ทั้งหมด 37 ประเด็น ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่มที่มีความหมายเดียวกันได้จำนวน 7 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านภาวะผู้นำ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาหรือบุคคลที่ได้รับการแต่งตั้งขึ้นหรือได้รับการยกย่องให้เป็นหัวหน้าในองค์กรต่าง ๆ มีหน้าที่อำนวยการ มีความคิดริเริ่ม การประนีประนอม และติดต่อประสานงาน โน้มน้าวบุคคลอื่นและคอยให้กำลังใจ รับผิดชอบเกี่ยวกับการดำเนินงานทั้งหมด กระตุ้น ผลักดันให้บุคคลอื่นหรือกลุ่มบุคคลอื่นมีความเต็มใจ และกระตือรือร้น ให้คำแนะนำการทำกิจกรรมในการทำสิ่งต่าง ๆตามความต้องการซึ่งจะต้องสามารถชี้แนะให้องค์กรบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ และสามารถนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้า

2. ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อน สามารถค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ

เน้นสัมพันธภาพของกลุ่มบุคลากร และมีความไว้วางใจสมาชิกภายในองค์กร เพื่อขับเคลื่อนให้บุคลากรสามารถสร้างนวัตกรรม รวมทั้งเข้าใจและเห็นความสำคัญของเทคโนโลยี สามารถนำเอาเทคโนโลยีมาใช้พัฒนาทรัพยากร สามารถนำทักษะ ความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการบริหารงาน ในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปต่อยอดได้กับการบริหารงานทุกภาคส่วน และมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานในองค์กร

3. ด้านการบริหารจัดการ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะกระบวนการของการวางแผน การมีส่วนร่วม การจัดองค์กร เน้นการกระจายอำนาจและการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กร มีจัดลำดับความสำคัญของงานและการใช้ทรัพยากรอื่น ๆ ที่เกี่ยวของกับคน สิ่งของ และหนวยงาน เชน การบริหารคน (2) การบริหารเงิน (3) การบริหารวัสดุอุปกรณ (4) การบริหารการใหบริการประชาชน (5) การบริหารงานทั่วไป (6) การบริหารคุณธรรม (7) การบริหารขอมูลข่าวสาร (8) การบริหารการวัดผล และ (9) การบริหารเวลา เพื่อเกิดความสำเร็จตามเป้าหมายขององค์กรที่กำหนดไว้ รวมถึงมีการนำเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กร

4. ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ หมายถึง การแสดงออกของผู้บริหารสถานศึกษาถึงความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในอนาคต เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง มีความสามารถสื่อสาร โน้มน้าวจูงใจหรือกระตุ้นให้ผู้ตามเกิดความเข้าใจต่อวิสัยทัศน์ มีการกำหนดทิศทางชัดเจนสอดคล้องกับแนวนโยบายบริบทของสถานศึกษาบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ได้ มีแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงบันดาลใจ มีจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงาน มีความกระตือรือร้น

5. ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการสื่อสารได้อย่างถูกต้อง ตรงประเด็น เข้าใจง่าย สามารถเจรจาต่อรองโน้มน้าว และนำเสนอความคิดได้ทั้งระหว่างบุคคล ระดับกลุ่มและในที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ อันจะนำไปสู่การสร้างความสำเร็จของการจัดการศึกษาที่มีต่อนักเรียนเพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์

6. ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความสามารถในการวิเคราะห์เป้าหมาย การวางกลยุทธ์ การสื่อสาร สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้บุคลากรในหน่วยงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ มีความคล่องแคล่วและเป็นคนที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี มีการใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการคิดอย่างมีเหตุผลร่วมกัน สามารถหาความคิดที่ดี ๆ แปลกใหม่เพื่อนำไปใช้ในการแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด

7. ด้านความร่วมมือ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะของการปฏิบัติงานเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายเดียวกันเป็นการช่วยเหลือบุคคลอื่น หรือช่วยเหลือซึ่งกันและกันในการสร้างเสริมความร่วมมือ การยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและตนเอง โดยปราศจากความขัดแย้ง ผู้นำและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย มีหน้าที่สื่อสารร่วมกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในทุกระดับชั้น โดยเปลี่ยนจากรูปแบบการบริหารที่ใช้อำนาจมา

เป็นการบริหารแบบประชาธิปไตยโดยให้สมาชิก มีส่วนร่วมในการใช้อำนาจด้วยความรับผิดชอบ ร่วมกันกำหนดหลักการข้อตกลง วางแผนการทำกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน

กรอบแนวคิด

การวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านมาสังเคราะห์และจำแนกเป็นประเด็นดังนี้

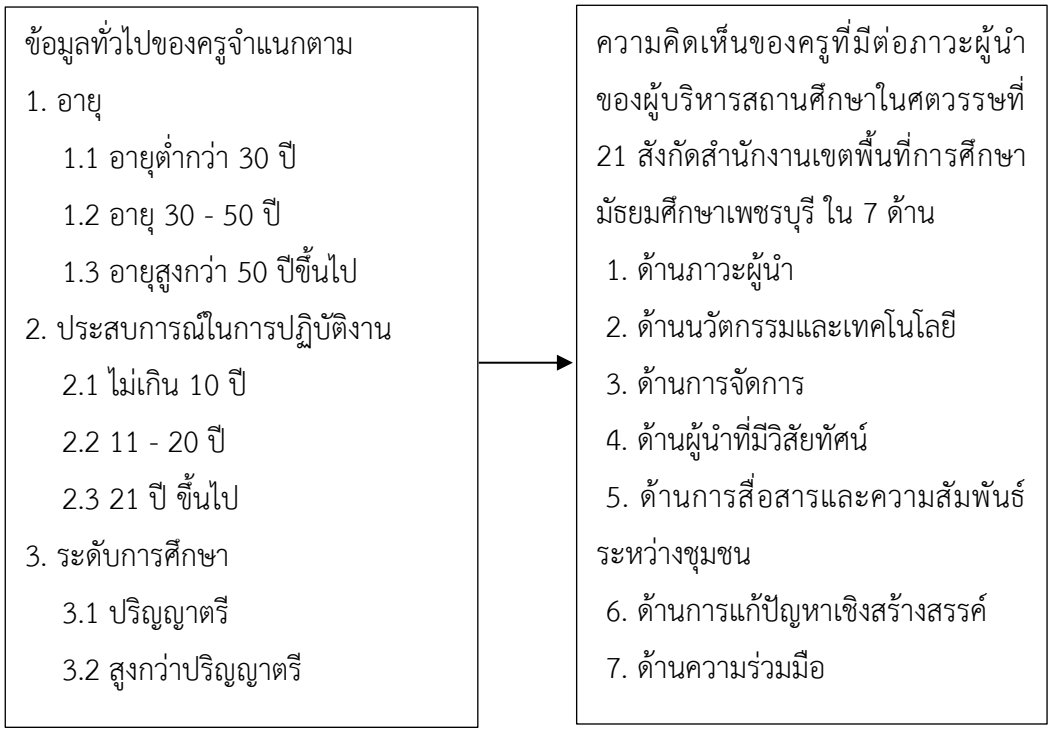

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 986 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี, 2566ก) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ปีการศึกษา 2567 จำนวน 277 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ใน 7 ด้าน คือ 1) ด้านภาวะผู้นำ 2) ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี 3) ด้านการจัดการ 4) ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ 5) ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน 6) ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ และ 7) ด้านความร่วมมือ ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.98

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google Form จำนวน 277 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และระดับการศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีจำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ของเชฟเฟ (LSD Scheffe)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ รองลงมาคือ ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี

1.1 ด้านภาวะผู้นำ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถนำพาหน่วยงานไปสู่ความเจริญก้าวหน้าในอนาคต รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถติดต่อประสานงาน โน้มน้าวใจบุคคลอื่น และคอยเป็นกำลังใจให้เพื่อนร่วมงาน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความคิดริเริ่ม มีความประนีประนอมในการทำงาน

1.2 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการบริหารงานในองค์กร รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีทักษะ ความรู้ ความสามารถทางเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมเข้ามาใช้ในการบริหารงานในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีสมรรถนะ บุคลิกภาพ บทบาท ความสามารถในการเข้าถึงปัญหาหรือโอกาสที่สลับซับซ้อนได้

1.3 ด้านการจัดการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการจัดองค์กร เน้นการกระจายอำนาจและการควบคุมกำลังความพยายามของสมาชิกขององค์กร รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงโครงสร้างองค์กรและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีกระบวนการของการวางแผน การมีส่วนร่วม

1.4 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการกำหนดทิศทางชัดเจนสอดคล้องกับแนวนโยบายบริบทของสถานศึกษาบนพื้นฐานของความเป็นไปได้ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากรมีความคิดสร้างสรรค์ มีแรงบันดาลใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายในอนาคต เพื่อนำไปสู่การเปลี่ยนแปลง

1.5 ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่เปิด

โอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษาในด้านต่าง ๆ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถเจรจาต่อรองโน้มน้าว และนำเสนอความคิดได้ทั้งระหว่างบุคคล ระดับกลุ่มและในที่สาธารณะได้อย่างมีประสิทธิภาพ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถในการสร้างความสัมพันธ์อันดีระหว่างสถานศึกษากับชุมชน

1.6 ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความคล่องแคล่วและเป็นคนที่สามารถแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการใช้ทักษะการคิดสร้างสรรค์ควบคู่ไปกับการคิดอย่างมีเหตุผลร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่สร้างขวัญกำลังใจในการทำงาน ให้บุคลากรในหน่วยงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

1.7 ด้านความร่วมมือ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีการยอมรับการกระทำของบุคคลอื่นและตนเองโดยปราศจากความขัดแย้ง รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีสามารถกำหนดหลักการข้อตกลง วางแผนการทำกิจกรรม และการประเมินผล เพื่อให้บรรลุเป้าหมายร่วมกัน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นผู้ที่มีความสามารถสื่อสารร่วมกันเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกันในทุกระดับชั้น

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามอายุ พบว่า อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีโดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน พบว่า ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีโดยภาพรวม และรายด้าน แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีโดยภาพรวม และรายด้าน ไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของณิชาวรณัฐ

ซองดี (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในอำเภอวังเหนือสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ วาสนา ป้องภักดี (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก รายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก ที่ผลวิจัยเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี ทราบและตระหนักถึงความสำคัญของการพัฒนาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จ ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 นั้น ต้องมีภาวะความเป็นผู้นำ มีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารงาน ส่งเสริมการกระจายอำนาจการกำหนดวิสัยทัศน์ การวางแผนการทำงานที่ชัดเจนและสามารถร่วมมือกับชุมชนในการพัฒนาสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีการพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ดังคำกล่าวของเกศรา สิทธิแก้ว (2558, อ้างถึงใน สะรอนิง ยามา, 2562) กล่าววา ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารมีหน้าที่จะต้องนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จภายใตวิสัยทัศนและเป้าหมายเดียวกัน ซึ่งเป็นการจูงใจให้บุคลากรหรือผู้ร่วมงานเกิดความ พร้อมและมีความสุขเต็มใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ภายใต้การวางแผนการทำงานที่ชัดเจนและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านภาวะผู้นำ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอำนวยการ ติดต่อประสานงาน โน้มน้าว กระตุ้น คอยให้กำลังใจเพื่อให้การทำกิจกรรมในองค์กรบรรลุผลสำเร็จตามที่ตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับชุมพร ภามนตรี (2559) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวม ด้านภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีบุคลิกภาพ สามารถเข้าถึงปัญหาและโอกาส ค้นพบแนวทางในการดำเนินการใหม่ ๆ ได้รับความไว้วางใจจากสมาชิกภายในสถานศึกษา ส่งเสริมให้สมาชิกสร้างนวัตกรรมและการนำมาใช้กับการบริหารทุกภาคส่วนและมีจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี สอดคล้องกับขวัญหล้า น้อยนวล. (2564) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2 โดยภาพรวม ด้านการนำนวัตกรรมและเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการจัดการ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะกระบวนการของการวางแผน การมีส่วนร่วม การจัดการองค์กร เน้นกระจายอำนาจและ

การควบคุม มีการจัดลำดับความสำคัญของงาน การบริหารคน เงิน วัสดุอุปกรณ์ การให้บริการ งานทั่วไป คุณธรรม ข้อมูลข่าวสาร การวัดผล และบริหารเวลา มีการนำเทคโนโลยีมาใช้ปรับปรุงโครงสร้างองค์กร สอดคล้องกับณัฐพล วัฒนาชัยมงคล (2565) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตำบลม่อนปิ่น อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3 โดยภาพรวม ด้านทักษะด้านเทคนิคการบริหารจัดการองค์กร อยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถกำหนดทิศทางที่ชัดเจนในอนาคตที่มีการเปลี่ยนแปลง มีความสามารถในการสื่อสารโน้มน้าว กระตุ้นผู้ตามให้เข้าใจวิสัยทัศน์ นโยบาย มีแนวทางการปฏิบัติงานให้กับบุคลากร ก่อให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ ส่งเสริมจิตสำนึกที่ดีในการปฏิบัติงานและมีความกระตือรือร้นในการทำงาน สอดคล้องกับบุษยมาศ ผาดี (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 โดยภาพรวม ด้านผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ อยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถสื่อสารได้ ตรงประเด็น เข้าใจง่าย สามารถเจรจาต่อรองและนำเสนอความคิดได้ทั้งระดับบุคคลและระดับกลุ่ม เปิดโอกาสให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาสถานศึกษา สอดคล้องกับผ่องพรรณ พลราช (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29 โดยภาพรวม ด้านการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างชุมชน อยู่ในระดับมาก

1.6 ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถวิเคราะห์เป้าหมาย กลยุทธ์ สร้างขวัญและกำลังใจในการทำงาน ส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของบุคลากรในสถานศึกษา มีความคิดสร้างสรรค์และคิดอย่างมีเหตุผล สามารถแก้ปัญหาเฉพาะหน้าได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับณิชาวรณัฐ ซองดี. (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 โดยภาพรวม ด้านการแก้ปัญหาเชิงสร้างสรรค์ อยู่ในระดับมาก

1.7 ด้านความร่วมมือ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีความสามารถในการสร้างความร่วมมือและยอมรับการกระทำของตนเองและผู้ปฏิบัติงานทุกฝ่าย โดยสามารถสื่อสารเพื่อให้เกิดความเข้าใจตรงกัน โดยใช้การบริหารแบบประชาธิปไตยและมีส่วนร่วมในการ

วางแผนทำกิจกรรมร่วมกัน สอดคล้องกับอนัญญา ปัจยะโคทา และคณะ. (2566) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโกเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักวุฒิธรรม 29 โดยภาพรวม ด้านความร่วมมือ อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า อายุต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีอายุต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีแตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับผ่องพรรณ พลราช (2560) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 29 ผลการวิจัย พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีแตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีแตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ นฤมล คูหาแก้ว (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2 ผลการวิจัย พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านแตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีระดับการศึกษาใกล้เคียงกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรีไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ศรสวรรค์ บุญกรณ์ชัย (2561) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัย พบว่าโดยภาพรวม และรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ไปใช้ในการพัฒนาการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อได้รับความรู้จากการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรหรือผู้สนใจได้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพสถานศึกษาและชุมชนเพื่อให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี โดยเพิ่มเติมวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้พัฒนาภาวะผู้นำต่อไป

บรรณานุกรม

กรรณิกา เรดมอนด์. (2559). *ตัวบ่งชี้ทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2558). *แนวทางการจัดทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ที่เน้นสมรรถนะทางสาขาวิชาชีพ.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

กัญญาภัค ไข่เพชร และจุฬาพรรณภรณ์ ธนะแพทย์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 61.

ขวัญหล้า น้อยนวล. (2564). *การวิเคราะห์องค์ประกอบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/ClP3Z

จิตพวรรณ กระเชิญรัมย. (2562). *คุณลักษณะผู้นำทางเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎรธานี]. SRU Intellectual Repository. http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/752

จิตอิสรภาพ ใจอารีย์. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายดอยสันติคีรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [การค้นคว้า

อิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/SvajN

ชุมพร ภามนตรี. (ตุลาคม-ธันวาคม 2559). คุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามการรับรู้และความคาดหวังของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด, 13*(63), 193-194.

ฐิตาพร ตันเจริญรัตน์. (2563). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารกับทักษะของครูในศตวรรษที่ 21 ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3249/1/59252310.pdf

ณัฐพล วัฒนาชัยมงคล. (2565). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาศตวรรษที่ 21 โรงเรียนในศูนย์พัฒนาคุณภาพการศึกษา ตาบลม่อนปิ่น อำเภอฝางจังหวัดเชียงใหม่ เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/tsDqv

ณิชดาพร หวานสนิท และ พรรณี ผุดเกตุ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2565). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(2), 129-130.

ณิชาวรณัฐ ซองดี. (2563). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของโรงเรียนในอำเภอวังเหนือ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/tiD4n

เตือนใจ คล้ายแก้ว. (2560). *แนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในจังหวัดพิจิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 41* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/o4V1H

นฤมล คูหาแก้ว. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. PBRU e- theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-373-file01-2021-02-17-11-01-23.pdf

บุษยมาศ ผาดี. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยองเขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. PBRU e- theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/allfile-366-file01-2021-01-29-13-22-49.pdf

ประกาศสำนักนายกรัฐมนตรี พ.ศ. 2564. (2564, 23 กุมภาพันธ์). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 138 ตอนพิเศษ 44 ง. หน้า 295.

ผ่องพรรณ พลราช. (2560). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 29* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/qj8fw

พรทิพย์ มงคลเสถียร. (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/PI1Lo

รอดีมะห์ ยีเจ๊ะสะมะ, นิลรัตน์ นวกิจไพฑูรย์ และ นพรัตน์ ชัยเรือง. (มิถุนายน 2566). ภาวะผู้นำของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 1. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 10*(6), 246.

วาสนา ป้องภักดี. (2564). *ความคิดเห็นของครูต่อภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของกลุ่มโรงเรียนนิคมพัฒนา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/8qAl2

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธาภิเศก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.

สะรอนิง ยามา. (2562). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 2* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. STOUIR at Sukhothai Thammathirat Open University. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/10471

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (2566ก). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.* เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี. (2566ข). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน ระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566 - 2570) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.* เพชรบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเพชรบุรี.

อนัญญา ปัจยะโคทา, พระเทพปริยัติเมธี, และปฏิธรรม สำเนียง. (กรกฎาคม - ธันวาคม 2566). แนวทางการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอท่าตะโกเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ตามหลักวุฒิธรรม. *วารสารปารมิตา ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม, 5*(2), 19.

อรุโณทัย นิลเนตร์. (ม.ป.ป.). *การศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 2* [การค้นคว้าอิสระปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

อิ่มทิพย์ อาจปักษาและชวน ภารังกูล. (มกราคม – มิถุนายน 2564). คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามความคิดเห็นของข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 4*(1), 8-9.

อุษา บัวหลวง. (2565). *การศึกษาภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนศูนย์เครือข่ายการศึกษา ตำบลปอ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 4* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. Thailand Library Integrated System. https://shorturl.asia/p23Df

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Personnel Management according to the Principles of Good Governance of Educational Institutions under the Jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Provincial Vocational Education Office

สุภชัย สุดทวี[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Suppachai Soodthavee[1] and Phongkrit Nampaphon-angkun[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: noysomsudtavee@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาทีมีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 200 คน ได้แก่ บุคคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปีการศึกษา 2567 มีสถานศึกษาภาครัฐในสังกัด 4 แห่ง เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ค่าที และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว(One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคคลากรทางการศึกษาทีมีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานและ ขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล หลักธรรมาภิบาล การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the opinions of educational personnel regarding personnel management according to the principles of good governance of educational institutions under the Vocational Education Office, Prachuap Khiri Khan Province; (2) To compare the opinions of educational personnel regarding personnel management according to the principles of good governance of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Vocational Education Office, classified by educational level. Work experience and the size of the educational institution This research is quantitative research. The sample group consisted of 200 people, including educational personnel of educational institutions. Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Provincial Vocational Education Office in the academic year 2024. There are 4 government educational institutions under its jurisdiction. The research instrument is a questionnaire. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value statistics, and one-way analysis of variance (One-way ANOVA) The results of the research found that (1) the opinions of educational personnel regarding personnel management according to the principles of good governance of educational institutions under the Vocational Education Office, Prachuap Khiri Khan Province; Overall and each aspect is at a high level. (2) Comparing the opinions of educational personnel towards personnel management according to the principles of good governance of educational institutions under the Prachuap Khiri Khan Vocational Education Office, classified by educational level. work experience and Size of the educational institution Overall, they differed at the statistical significance level of 0.05

Keywords: Personnel management, principles of good governance, personnel management according to the principles of good governance

บทนำ

แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 พ.ศ. 2566-2570 (2565)ได้ปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการและโครงสร้างของภาครัฐให้ยืดหยุ่น เชื่อมโยง เปิดกว้าง และมีประสิทธิภาพเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงที่เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ กลยุทธ์ย่อยที่ 2.2 สร้างความโปร่งใสและธรรมาภิบาลภาครัฐ โดยเปิดเผยข้อมูลผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ ให้ประชาชน องค์กรเครือข่าย และภาคีการพัฒนาต่าง ๆ มีการบูรณาการการบริหารจัดการของรัฐในการแก้ปัญหาและการพัฒนาร่วมกัน เพื่อลดการทุจริตคอร์รัปชัน กลยุทธ์ที่ 4 การสร้างระบบบริหารภาครัฐที่ส่งเสริมการปรับเปลี่ยนและพัฒนาบุคลากร ให้มีทักษะที่จำเป็นในการให้บริการ

ภาครัฐดิจิทัล และปรับปรุงกฎหมาย ระเบียบ มาตรการภาครัฐให้เอื้อต่อการพัฒนาประเทศ กลยุทธ์ย่อยที่ 4.1 ปรับระบบการบริหารทรัพยากร บุคคลภาครัฐเพื่อดึงดูดและรักษาผู้มีศักยภาพมาขับเคลื่อนการพัฒนาประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเชื่อมโยงแผนกลยุทธ์องค์กร และกลยุทธ์การบริหารทรัพยากรบุคคล ที่สามารถดำเนินการให้เกิดผลสัมฤทธิ์ในทางปฏิบัติได้อย่างแท้จริง พร้อมทั้งให้ความสำคัญในการพัฒนาสมรรถนะบุคลากรภาครัฐแบบองค์รวม ตลอดจนพัฒนาทัศนคติ จริยธรรม องค์ความรู้ และทักษะ พร้อมทั้งพัฒนาระบบการประเมินผลบุคลากรภาครัฐที่สามารถส่งเสริมและสะท้อนศักยภาพในการร่วมขับเคลื่อนเป้าหมายของประเทศอย่างเป็นระบบ ทั้งในระดับ องค์กร ระดับทีม และระดับบุคคล ตลอดจนระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่สามารถยกระดับการใช้ทรัพยากรบุคคลทุกคนให้เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์ต่อการ พัฒนาประเทศ (เพลงไพลิน สินธนันชัย, 2566)

การบริหารทรัพยากรมนุษย์เป็นหนึ่งในหน้าที่ทางการบริหารที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารศึกษาทุกระดับ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีผู้ใต้บังคับบัญชาที่ต้องดูแลและรับผิดชอบการบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาเป็นการบริหารงานที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรภายในสถานศึกษาทั้งหมดรวมถึง “ครู” ซึ่งเป็นทรัพยากรมนุษย์ที่สำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนครูที่ดีสามารถช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ขณะที่อยู่ในชั้นเรียน แต่มากกว่านั้นคือการส่งผลต่อเนื่องไปสู่การเรียนรู้นอกห้องเรียน และต่อเนื่องไปสู่การเรียนรู้ตลอดชีวิตในอนาคต (สืบสกุล นรินทรางกูล ณ อยุธยา, 2564)

การพัฒนาบุคลากรในระดับองค์กรมีแนวโน้มที่ต้องเผชิญกับกระแสการเปลี่ยนแปลงหลายด้านทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ซึ่งจะเห็นได้จากการเปลี่ยนแปลงในด้านนวัตกรรมที่เกิดขึ้นจากสังคมสารสนเทศที่ทำให้เกิดองค์การแบบสมัยใหม่ที่ได้มีการนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการสร้างกระบวนการทำงานให้รวดเร็วและคล่องตัวมากขึ้น จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว เป็นผลให้องค์การต่าง ๆ ต้องปรับตัวเพื่อให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมและการเคลื่อนไหวของสังคมในรูปแบบใหม่ ดังนั้นองค์การต่าง ๆ จึงจำเป็นต้องสร้างความพร้อมในการพัฒนาความสามารถของบุคลากรและศักยภาพขององค์การที่จะสามารถอยู่รอดได้ สิ่งสำคัญของการบริหารบุคคลในทิศทางใหม่จึงควรมุ่งเน้นไปที่การสร้างสรรค์ การพัฒนาทั้งระดับบุคคล ระดับกลุ่ม และระดับองค์กรโดยเน้นทักษะด้านการเรียนรู้ระดับบุคคล เรียนรู้ระดับกลุ่ม และเรียนรู้ระดับองค์การเพื่อให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืน การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษาเพื่อให้การดำเนินงานด้านการบริหารงานบุคคลเกิดความคล่องตัวอิสระภายใต้กฎระเบียบ ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนาความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงาน รวมทั้งได้รับการยกย่องและมีความก้าวหน้าในวิชาชีพซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ (นวพัชญ์ ฉิดจันทร์, 2564)

จากสภาพและปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะทำการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อจะได้นำผลการวิจัยในครั้งนี้ไปใช้เป็นแนวทางซึ่งจะสามารถนำไปเผยแพร่ให้กับผู้ที่เกี่ยวข้องและผู้ที่สนใจนำไปเป็นข้อมูลในการส่งเสริมการบริหารจัดการสถานศึกษา โดยใช้หลักธรรมาภิบาลซึ่งจะก่อให้เกิดระบบการบริหารจัดการที่ดีต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด และหลักการที่เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล

จากการศึกษา ความหมายของการบริหารงานบุคคล จากดารินทร์ สงมะเริง (2559) พระชินกร ระวาทไชย (2562) สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการในการบริหารจัดการคน ตั้งแต่การวางแผนกำลังคน การสรรหาบุคคลที่เหมาะสม มีความรู้ความสามารถ กับความต้องการของสถานศึกษา การบรรจุแต่งตั้ง และพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ ทันสมัยต่อสังคมปัจจุบัน มีการส่งเสริมพัฒนา สนับสนุนและสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานให้กับครูและบุคลากรทุกคน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงาน อย่างมีประสิทธิภาพ ด้วยความพึงพอใจ ตลอดจนการดำเนินการทางวินัย

ความหมายของหลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษา ความหมายของหลักธรรมาภิบาล จาก นรมน ขันตี (2561) นวรัตน์ อายุยืน (2561) ภาธรณ์ สิรวรรธกุล (2561) วัฒนา สายเชื้อ (2561) นิตยา คงเกษม (2562) พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์ (2563) สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล ถือเป็นแนวปฏิบัติในการจัดระเบียบสังคมที่มีความสำคัญครอบคลุมทุกภาคส่วน เป็นกฎเกณฑ์ในการบริหารที่มีความเป็นธรรม ประชาชนทุกคนสามารถอยู่ร่วมกันได้อย่างมีความสุข นอกจากนี้ยังช่วยกระตุ้นให้กระบวนการประชาธิปไตยเกิดความสมบูรณ์ ระบบการบริหารงานของรัฐมีความยุติธรรม และทุกคนปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ส่งผลให้องค์กรบรรลุผลตามเป้าหมาย จากการสังเคราะห์ตัวแปรการศึกษาองค์ประกอบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้เลือกจำนวน 6 ด้าน ดังนี้

1.หลักนิติธรรม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักนิติธรรม หมายถึง การดำเนินงานที่ยึดถือ กฎ ระเบียบ ข้อบังคับและข้อตกลงในการปฏิบัติงานอย่างเคร่งครัด และปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาค รวมถึงการใช้อำนาจในการบริหารราชการด้วยความเป็นธรรม ไม่เลือกปฏิบัติ ดูแลการปฏิบัติให้เป็นไปตามกรอบของกฎหมายไม่ให้ใช้กฎหมายไปแสวงหาประโยชน์โดยมิชอบ โดยคำนึงถึงสิทธิเสรีภาพ และความยุติธรรมของผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง

2. หลักคุณธรรม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักคุณธรรม หมายถึง ต้องยึดหลักความเกื้อหนุนกันผู้บริหารต้องส่งเสริมการอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข ให้ความยุติธรรม

เข้าใจเข้าถึง และให้โอกาส มีมนุษย์สัมพันธ์ต่อเพื่อนร่วมงาน ตลอดถึงการสนับสนุนครูและบุคลากรในโรงเรียนให้มีการพัฒนาตนเอง มีความอ่อนน้อมถ่อมตน เคารพและให้เกียรติเพื่อนร่วมงาน ย่อมส่งผลถึงบรรยากาศการร่วมงานที่ดี ทำให้องค์กรอยู่อย่างมีความสุข การปฏิบัติงานบรรลุผลตามเป้าหมาย

3. หลักความโปร่งใส จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักความโปร่งใส หมายถึง เป็นการปฏิบัติหน้าที่เปิดโอกาสให้ ทุกคนเข้าถึงข้อมูล ของสถานศึกษา ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชนหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง สามารถรับทราบข่าวสารข้อมูลการบริหารจัดการงานทุกอย่างในโรงเรียน และสามารถตรวจสอบได้ เป็นการสร้างความไว้วางใจ ความมั่นใจ และความโปร่งใสในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นการสร้างความเชื่อมั่นที่ดีให้เกิดขึ้นในสังคม

4. หลักความมีส่วนร่วม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของ หลักความมีส่วนร่วม หมายถึง กระบวนการในการบริหารจัดการของสถานศึกษา ที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกคน นักเรียน และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องได้มีส่วนในการวางแผนงาน การปฏิบัติงาน การแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือหรือรับทราบผลของการปฏิบัติงานที่มีทั้งประสบความสำเร็จมากบ้าง น้อยบ้าง สรุปผลเพื่อพัฒนา และหาทางแก้ไข เป็นการสร้างความรู้สึกของการมีส่วนร่วม ที่จะก่อให้เกิดความรัก สามัคคี ซึ่งจะเป็นพลังที่ยิ่งใหญ่ในการพัฒนาองค์กร

5. หลักความรับผิดชอบ จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของ หลักความรับผิดชอบ หมายถึง กระบวนการในการสร้างความตระหนักรู้ในหน้าที่ที่ได้รับมอบหมาย ที่ต้องมีความเสียสละ อดทน มุ่งมั่นต่อผลของงาน ปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ บนหน้าที่ที่มีเกียรติ ที่ต้องเสียสละแรงกาย แรงใจ และกำลังทรัพย์ ถึงแม้ผลของงานอาจจะไม่ประสบความสำเร็จเสมอไป แต่เมื่อได้รับมอบหมาย ทุกคนต้องทำให้ดีที่สุด ผู้บริหารที่ดีจึงต้องรับผิดชอบกับผลของงานที่อาจประสบผลสำเร็จหรือไม่ประสบผลสำเร็จเลย

6. หลักความคุ้มค่า จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง การตระหนักรู้ มีความรอบคอบและมีความคิดสร้างสรรค์ ในการใช้งบประมาณ และทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์แก่โรงเรียน นักเรียน และบุคลากรในโรงเรียนให้มากที่สุด มีผลงานที่ภาคภูมิใจสามารถตรวจสอบ ประเมินผล และพัฒนาต่อไปอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542 ซึ่งกำหนดให้หน่วยงานของรัฐ ดำเนินการบริหารจัดการโดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

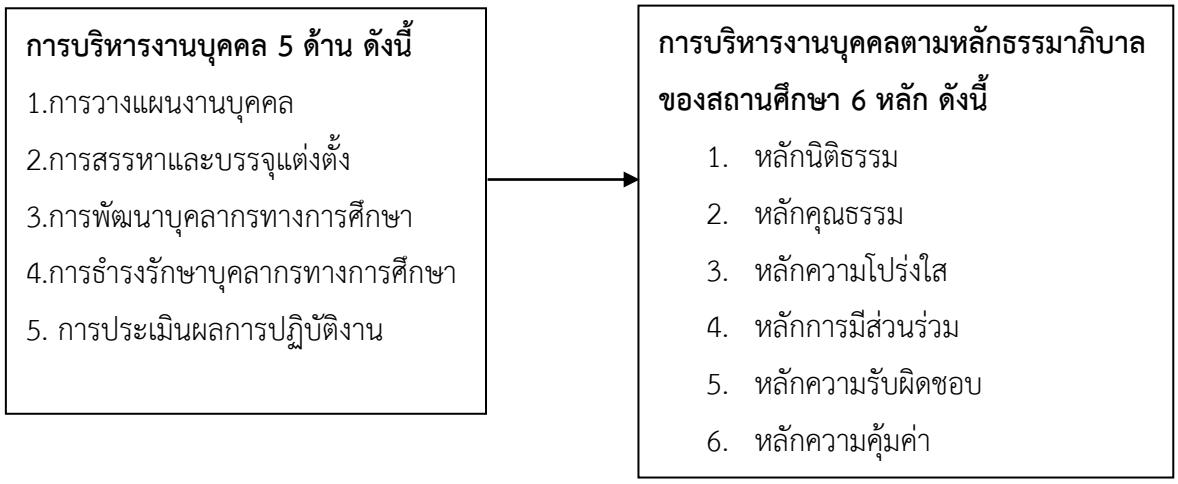

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ บุคคลากรทางการศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปีการศึกษา 2567 มีสถานศึกษาภาครัฐในสังกัด 4 แห่ง ได้แก่ วิทยาลัยเทคนิคประจวบคีรีขันธ์ วิทยาลัยการอาชีพบางสะพาน วิทยาลัยการอาชีพวังไกลกังวล และวิทยาลัยการอาชีพปราณบุรี รวมบุคคลากรทั้งสิ้น 398 คน ได้มาโดยการใช้ใช้สูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane, 1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) ตามจำนวนที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklit) และตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้จากการสังเคราะห์ แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ที่ใช้หลักธรรมาภิบาล 6 หลักในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา 5 ด้าน คือ 1) การวางแผนงานบุคลากร 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา 4) การธำรงรักษาบุคลากรทางการศึกษา 5) การประเมินผลการปฏิบัติงาน ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.971

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1 ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google from จำนวน 200 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3 นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตาม หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ถ้าพบความแตกต่างอย่างน้อยหนึ่งคู่ จะต้องเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยรายคู่ (Multiple Comparison) ด้วยวิธี LSD (Least Significant Different)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

ผลการศึกษาวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการค้นคว้าอิสระ สรุปได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ ด้านการธำรงรักษาบุคลากรทางการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ การวางแผนงานบุคลากร

1.1 การวางแผนงานบุคลากร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน รองลงมาคือ ผู้บริหารดำเนินการสรรหาบุคลากรจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถด้วยระบบที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือผู้บริหารจัดให้มีการสำรวจ

ข้อมูลความต้องการเพิ่ม - ลด จำนวนบุคลากรให้สอดคล้องกับความต้องการของสถานศึกษาให้เพียงพอทั้งในปัจจุบันและอนาคต

1.2 การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการบริหารงานบุคคลส่งผลให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้วิธีการตามกระบวนการและหลักการต่าง ๆ ที่เหมาะสมในการสรรหาบุคลากรโดยยึดถือตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับและกติกาต่าง ๆ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการกำหนดคุณสมบัติในการสรรหาบุคลากรให้เพียงพอกับความต้องการของสถานศึกษาด้วยความยุติธรรม

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ร่วมแข่งขันในกิจกรรมต่างๆนอกเหนือประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีข้อมูลความต้องการพัฒนาตนเองของบุคลากรที่สามารถนำความรู้ความสามารถมาใช้ในการพัฒนางานให้เกิดประโยชน์สุงสุดต่อสถานศึกษาได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีกระบวนการส่งเสริมเจตคติที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา

1.4 การธำรงรักษาบุคลากรทางการศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีการยกย่องชมเชย กรณีที่บุคลากรมีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติงานเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีกำหนดหลักเกณฑ์การให้รางวัลด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสมเป็นธรรม โปร่งใส ตรวจสอบได้

1.5 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีกระบวนการประเมินค่าผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยมีการกำหนดระยะเวลาการประเมินไว้อย่างแน่นอน รองลงมาคือ ผู้บริหารมีเกณฑ์การประเมินการเลื่อนเงินเดือนอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการประเมินค่าผลการปฏิบัติงานของบุคลากรโดยใช้วิธีการสังเกต และจดบันทึกเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่า ประสบการณ์ทำงานต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. 1 ระดับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การดำเนินงานต่าง ๆ ในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายตั้งไว้ ที่ต้องอาศัยกระบวนการวางแผน การปฏิบัติ การตรวจสอบ และการรายงานผล โดยการบริหารงานบุคลากรจำเป็นต้องมีหลักในการบริหารงาน เนื่องจากเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้ลดปัญหาในการบริหารงาน และทำให้การบริหารงานเกิดความเป็นธรรมมากที่สุดหลักสำคัญที่หน่วยงานควรนำมาใช้เป็นอย่างยิ่งเนื่องด้วยเป็นหลักของการส่งเสริมศักยภาพของบุคลากร ที่ปฏิบัติงานอยู่ในหน่วยงานอยู่ได้อย่างมีความสุข และการบริหารงานบุคคลยุคใหม่เป็นเรื่องที่ ต้องใช้เทคนิควิธีการเพื่อประโยชน์ในการดำเนินการให้ได้ผลในแง่ของประสิทธิภาพของการใช้ บุคลากร ความสำคัญของงานบริหารงานบุคคล ในปัจจุบันกว้างขวางและมีคุณค่ามาก จนกระทั่งมีการใช้ชื่อเรียกว่าการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งสอดคล้องกับ พระเกรียงไกร ธมฺมวโร (มณีกัลย์), พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, กฤตยากร ลดาวัลย์.(2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด ผลการวิจัยพบว่า 1) การบริหารบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ดโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ สุภาภรณ์ หาญณรงชัยกิจ (2561) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้ที่บริหารใช้ศิลปะและกลยุทธ์ในการดำเนินกระบวนการตามนโยบาย ระเบียบและกรรมวิธีในการดำเนินการเกี่ยวกับบุคคลที่ปฏิบัติหน้าที่ในองค์การเป็นการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวกับการจูงใจ การพัฒนาการกระตุ้น และการคงไว้ซึ่งผลสำเร็จในระดับสูงของแรงงานทั้งหมดในองค์การ รวมถึงการขับเคลื่อนให้เกิดความก้าวหนา ในการดำเนินงานและการพัฒนาบุคคลและเป็นการดำเนินการเกี่ยวกับการวางแผนอัตรากำลังคน การกำหนดตำแหน่งการสรรหา การบรรจุแต่งตั้ง การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ วินัย การรักษาวินัย และออกจากราชการ บุคคลที่มีคุณสมบัติเหมาะสมปฏิบัติงานในองค์กร ตลอดไปจนการธำรงไวซึ่งการรักษาการพัฒนาบุคลากร และการให้บุคลากรพ้นจากงาน ทั้งนี้เพื่อให้บุคคลสามารถปฏิบัติภารกิจขององค์กรให้บรรลุผลสำเร็จและเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลได้ ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนงานบุคลากร พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า

ผู้บริหารมีการดำเนินการจัดให้มีโครงสร้างการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาอย่างชัดเจน มีการดำเนินการสรรหาบุคลากรจากผู้ที่มีความรู้ความสามารถ ด้วยระบบที่มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ มีแนวทางการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งอย่างเหมาะสมกับภารกิจหน้าที่ของสถานศึกษา ตรงความต้องการของสถานศึกษาให้เพียงพอทั้งในปัจจุบันและอนาคต สอดคล้องกับ วีระชัย ธูปเรือง และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2564) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารมีการบริหารงานบุคคลส่งผลให้ได้บุคลากรที่เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ใช้วิธีการตามกระบวนการและหลักการต่าง ๆที่เหมาะสมในการสรรหาบุคลากรโดยยึดถือตามกฎ ระเบียบ ข้อบังคับ มีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการแต่งตั้ง โอน ย้าย บุคลากร สอดคล้องกับ พิทักษ์ ภูศรีฤทธิ์,สุนทร สายคำ และ สุรศักดิ์ จันพลา.(2564)ได้ศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3 พบว่า โดยรวม 3 ด้าน อยู่ในระดับมาก และรายด้าน ทุกด้านอยู่ในระดับมาก เรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการวางแผน อัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง รองลงมาได้แก่ ด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติ ราชการ และด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งตามลำดับ

1.3 ด้านการพัฒนาบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีการสนับสนุนให้ร่วมแข่งขันในกิจกรรมต่าง ๆนอกเหนือประสบการณ์ในชีวิตประจำวัน บุคลากรมีส่วนร่วมในการศึกษาดูงานทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษา ส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุม อบรม สัมมนาการปฏิบัติด้านวิชาการและการสร้างผลงานด้านต่าง ๆเพื่อเพิ่มศักยภาพให้กับ สอดคล้องกับ วีระชัย ธูปเรือง และ ทัศนะ ศรีปัตตา (2564) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ด้านการพัฒนาบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการธำรงรักษาบุคลากรทางการศึกษา พบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการกำหนดกฎเกณฑ์การประเมินผลปฏิบัติงานเพื่อประกอบการพิจารณาความดีความชอบอย่างชัดเจน มีการยกย่องชมเชย กรณีที่บุคลากรมีผลงานดีเด่นหรือประสบความสำเร็จ มีการจัดบรรยากาศในสถานศึกษาให้เอื้อต่อการทำงานและมีการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

สอดคล้องกับ สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561) ได้ศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1กลุ่ม 3 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 โดยรวมและรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้าน

1.5 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงานพบว่า การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษามีกระบวนการประเมินค่าผลการปฏิบัติงาน ของบุคลากร โดยมีการกำหนดระยะเวลาการประเมินไว้อย่างแน่นอน แต่งตั้งคณะกรรมการประเมินผลการปฏิบัติงานโดยวิธีการและหลักเกณฑ์ต่าง ๆที่มีมาตรฐานเดียวกัน มีการบันทึกข้อมูลเพื่อปรับปรุงพัฒนาบุคลากรในส่วนที่ยังบกพร่องเพื่อให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถเหมาะสมกับงาน มีเกณฑ์การประเมินการเลื่อนเงินเดือนอย่างเป็นธรรมและโปร่งใส สอดคล้องกับ วีระชัย ธูปเรือง และทัศนะ ศรีปัตตา.(2564) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่องการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สถานศึกษามีคณะกรรมการ การกำกับติดตาม ดูแลและช่วยเหลือ การประเมินผลการเตรียมความพร้อมและการพัฒนาอย่างเข้มตำแหน่งครูผู้ช่วย อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับพระเกรียงไกร ธมฺมวโร (มณีกัลย์), พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, กฤตยากร ลดาวัลย์.(2566) ได้ศึกษาวิจัย เรื่องการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด จำแนกตาม อายุ ระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ ญาณิศา ประสิทธิ์ผล (2560) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในเขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาระยอง เขต 1 ผลการ

เปรียบเทียบพบว่าการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในเขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ ทำงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นต่างกัน สอดคล้องกับ สอดคล้องกับ ปิยะณัฐ สงวนรัตน์, วิมลพร สุวรรณแสนทวี(2566) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นที่มีต่อการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารการศึกษา จำแนกตามตำแหน่งระดับการศึกษา และประสบการณ์การทำงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำหลักธรรมาภิบาล มาใช้ในการบริหารงานของผู้บริหารที่สำคัญต่อการปรับกระบวนการทำงาน เพื่อให้บรรลุประสิทธิผลขององค์กร

1.2 ควรวางแผนการใช้บุคลากรในหน่วยงาน ที่มีส่วนเกี่ยวข้องให้ได้ประโยชน์สูงสุด กำหนดแนวทางปฏิบัติตามนโยบายไปในทิศทางเดียวกัน ร่วมมือกันทำงานให้สอดคล้องกับบริบทของแต่ละสังกัด ซึ่งจะทำให้การบริหารจัดการของสถานศึกษามีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพต่อไป

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษารูปแบบการบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

ญาณิศา ประสิทธิ์ผล. (2560). *การบริหารงานบุคคลของโรงเรียนในเขตอำเภอปลวกแดง สังกัดสำนักงานพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต.ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7080

ดารินทร์ สงมะเริง. (2559). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดจันทบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 1* [วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/7903

นวพัชญ์ ฉีดจันทร์. (2564). *การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ ปริญญามหาบัณฑิต).นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3539/1/61252320.pdf.

นวรัตน์ อายุยืน. (2561). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-288-file09-2020-01-31-14-56-12.pdf

นรมน ขันตี. (2561). *การศึกษาบทบาทการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี:มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-287-file02-2020-01-31-14-51-14.pdf

นิตยา คงเกษม. (2562). *แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยา เมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1* [วิทยานิพนธ์ พธ.ม.พระนครศรีอยุธยา: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. library@mcu.ac.th. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/843

ปิยะณัฐ สงวนรัตน์ และวิมลพร สุวรรณแสนทวี. (กันยายน-ธันวาคม 2566) *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาล ของผู้บริหารการศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยจังหวัดร้อยเอ็ด*. วารสารเสฏฐวิทย์ปริทัศน์. 3(3), 161-172.

พระเกรียงไกร ธมฺมวโร (มณีกัลย์), พระครูวิจิตรปัญญาภรณ์, และกฤตยากร ลดาวัลย์. (มกราคม–มิถุนายน 2566). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาร้อยเอ็ด*. วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์,7(1), 135-150.

พระชินกร ระวาทไชย. (2562). *การพัฒนาแนวทางการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนพระปริยัติธรรมแผนกสามัญศึกษา ในจังหวัดอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์ กศ.ม.มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. Academic Resource Center (AREC) Mahasarakham University. https://khoon.msu.ac.th/_dir/fulltext/fulltextman/full4/chinnakon10978/titlepage.pdf

พิทักษ์ ภูศรีฤทธิ์, สุนทร สายคำ, และสุรศักดิ์ จันพลา. (มีนาคม-เมษายน 2564). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3*. วารสารการพัฒนาการเรียนรู้สมัยใหม่ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น 7(6), 9-10.

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2563).*ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020080861421229101_fulltext.pdf

เพลงไพลิน สินธนันชัย. (2566).*การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร* [ปริญญามหาบัณฑิต). สกลนคร : มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023112964421229108_fulltext.pdf

ภาธรณ์ สิรวรรธกุล. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อองค์การแห่ง การเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. จันทบุรี: มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=314&group=20

วัฒนา สายเชื้อ. (2561). *กลยุทธ์การใช้หลักธรรมาภิบาลในงานวิชาการของโรงเรียนในภาคะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ ปร.ด.สกลนคร: มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=59632233106

วีระชัย ธูปเรือง และทัศนะ ศรีปัตตา. (2565*). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคลากรตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุโขทัย เขต 1.* Journal of Roi Kaensarn Academi ISSN 2697-5033 (Online) (7/3), 315-318.

สืบสกุล นรินทรางกูร ณ อยุธยา. (2564). *การบริหารทรัพยากรมนุษย์ทางการศึกษาแนวใหม่.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://opac.bcn.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=29400&shelfbrowse_itemnumber=79742

สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม3.* คณะศึกษาศาสตร์การบริหารการศึกษา: [วิทยานิพนธ์ กศ.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7897/1/Fulltext.pdf

สุภาภรณ์ หาญณรงชัยกิจ. (2561). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพรเขต 1* [วิทยานิพนธ์ ค.ม.สุราษฎร์ธานี: มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/649

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory statistics*, (Second Edition). New York: Harper & Row.

การบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Management of the Procurement Process in the Procurement Work Using the Principles of Good Governance of Educational Institutions under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 2

ฐานันดร์ ไทยถานันดร์[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Thanan Thaitanan[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: thanan936@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 294 คน ได้แก่ ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ของเชฟเฟ (LSD Scheffe) ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหาร กระบวนการจัดซื้อจัดจ้าง งานพัสดุ หลักธรรมาภิบาล

Abstract

The purposes of this study were (1) To study the level of management of the procurement process in supplies work using the principles of good governance of educational institutions under the jurisdiction of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area, Area 2. (2) To compare the management of the procurement process in supplies work using the principles of good governance of educational institutions under the jurisdiction of Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area, Area 2, classified according to the level of education, work experience and size of the educational institution. This research is a quantitative research. The sample group is 294 teachers in the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, one-way analysis of variance (One-way ANOVA) and Scheffe's pairwise comparison analysis (LSD Scheffe). The research results found that (1) in terms of teachers' opinions towards the management of the procurement process in the supply work using the principles of good governance of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, overall and in each aspect, were at a high level. (2) In terms of the comparison of teachers' opinions towards the management of the procurement process in the supply work using the principles of good governance of educational institutions under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Prachuap Khiri Khan, classified by educational level, work experience, there was no difference overall, and the size of the educational institution was different overall at a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Management, procurement process, procurement work, corporate governance

บทนำ

การปฏิรูปการศึกษามีความมุ่งหมายที่จะจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นคนดี เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์มีความสามารถและมีความสุข พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ซึ่งการบริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจหลักของผู้บริหารที่จะต้องกำหนดแบบแผนวิธีการและขั้นตอนต่าง ๆในการปฏิบัติงานไว้อย่างมีระบบ เพราะถ้าระบบการบริหารงานไม่ดีจะกระทบกระเทือนต่อส่วนอื่น ๆของหน่วยงาน นักบริหารที่ดีต้องรู้จักเลือกวิธีการบริหารที่

เหมาะสมและมีประสิทธิภาพเพื่อที่จะให้งานนั้นบรรลุจุดมุ่งหมายที่วางไว้ (วันดี เกตุแก้ว, 2564)การบริหารงานพัสดุของรัฐ นับได้ว่ามีความสำคัญอย่างยิ่งที่เจ้าหน้าที่ผู้เกี่ยวข้องจะต้องยึดถือปฏิบัติ เนื่องจากโดยเจตนารมณ์ของกฎหมายดังกล่าวนี้ต้องการที่จะเปิดเผยข้อมูลต่อสาธารณะเพื่อให้เกิดความโปร่งใสและเปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการจัดซื้อจัดจ้างโดยคำนึงถึงวัตถุประสงค์ของภาครัฐ จากการใช้งานก่อให้เกิดความคุ้มค่าในการใช้จ่ายเงิน มีการวางแผนการดำเนินงานและและมีการประเมินผลการปฏิบัติงานทำให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทั้งนี้ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ซึ่งได้แก่ หลักความคุ้มค่า หลักความโปร่งใส หลักประสิทธิภาพและประสิทธิผลและหลักตรวจสอบได้ (สุพิศ ประณีตพลกรัง, 2561)

หลักธรรมาภิบาล เป็นหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเน้นความเป็นธรรมในการธำรงรักษาบ้านเมืองและสังคมทั้งภาครัฐและภาคประชาชนที่ดี ใช้แนวทางประชาธิปไตยและเคารพสิทธิมนุษยชน โดยมีการเชื่อมโยงความถูกต้องเป็นธรรมสุจริต โปร่งใสตรวจสอบได้ มีความเสมอภาคและการมีส่วนร่วม ดังนั้น ในการบริหารงานพัสดุภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลจึงมีองค์ประกอบสำคัญดังต่อไปนี้ คือ 1) หลักความคุ้มค่า โดยพัสดุที่จัดซื้อจัดจ้างต้องมีคุณภาพหรือคุณลักษณะที่ตอบสนองวัตถุประสงค์ในการใช้งานของหน่วยงานของรัฐ มีราคาที่เหมาะสมและมีแผนการบริหารพัสดุที่เหมาะสมและชัดเจน 2) หลักความโปร่งใส โดยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุต้องกระทำโดยเปิดเผย เปิดโอกาสให้มีการแข่งขันอย่างเป็นธรรม มีการปฏิบัติต่อผู้ประกอบการทุกรายโดยเท่าเทียมกัน มีระยะเวลาที่เหมาะสมและเพียงพอต่อการยื่นข้อเสนอ มีหลักฐานการดำเนินงานชัดเจนและมีการเปิดเผยข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุในทุกขั้นตอน 3) หลักการมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยต้องมีการวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุล่วงหน้าเพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุเป็นไปอย่างต่อเนื่องและมีกำหนดเวลาที่เหมาะสม โดยมีการประเมินและเปิดเผยผลสัมฤทธิ์ของการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ 4) หลักการตรวจสอบได้ โดยมีการเก็บข้อมูลการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุอย่างเป็นระบบเพื่อประโยชน์ในการตรวจสอบ (มาตรา 8 แห่งพระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560, 2560)

ปัจจุบันมีการตรวจพบปัญหาเกี่ยวกับการกระทำผิดที่เกี่ยวข้องกับการทุจริต ส่วนใหญ่มาจากเจ้าหน้าที่ ผู้บริหารหน่วยงาน พฤติกรรมเช่นการเอื้อประโยชน์ให้แก่บริษัทเอกชนซึ่งเป็นผู้ค้า โดยใช้วิธีการจัดซื้อจัดจ้างในช่องทางพิเศษซึ่งจะทำให้ภาครัฐเสียผลประโยชน์ หากผู้ค้าส่งมอบงานในราคาถูกจริงแต่คุณภาพต่ำกว่ามาตราฐาน ใช้งานได้ไม่นานเกิดการชำรุดเสียหาย หรือปัญหาที่เกี่ยวข้องกับเรื่องการฮั้วการประมูล เพราะผู้ค้าส่วนใหญ่มักรู้จักกันดีและรู้ว่าจะสู้ราคากันอย่างไร ทำให้ภาครัฐได้ของที่มีราคาสูงกว่าปกติไม่รู้ตัว (พิชามญชุ์ กาหลง, 2565)

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กร ค่านิยม และแนวทางที่เหมาะสมให้บุคลากรได้ยึดถือปฏิบัติเกี่ยวกับการให้หรือรับของขวัญหรือของกำนัน หรือประโยชน์อื่นใดจากการปฏิบัติหน้าที่ เพื่อป้องกันการกระทำอันมีผลต่อการใช้อำนาจในการเอื้อประโยชน์ต่อตนเองหรือผู้อื่น ซึ่งเป็นไปตามนโยบายของรัฐบาลตามแผนปฏิบัติด้านการป้องกันและปราบปรามการทุจริตและประพฤติมิชอบ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา

ประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2567) ข้อมูลอัพเดท ณ วันที่ 1 มกราคม พ.ศ.2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ได้รายงานสรุปผลการจัดซื้อจัดจ้างของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ได้สรุปรายการจัดซื้อจัดจำแนกตามวิธีการจัดซื้อจัดจ้าง 1. วิธีการประกาศเชิญชวนทั่วไป จำนวน 3 รายการ งบประมาณที่ใช้ไป 5,014,850.00 2. วิธีเฉพาะเจาะจง จำนวน 237 งบประมาณที่ใช้ไป 3,560,497.48 ปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงานในปีงบประมาณ พ.ศ.2566 1. ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่ ที่ร่วมเป็นกรรมการในขั้นตอนต่าง ๆ ในการจัดซื้อจัดจ้างไม่มีความรู้ ความเข้าใจในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 ทำให้บางครั้งในการเข้ามาปฏิบัติหน้าที่เกิดความผิดพลาดได้ 2.ข้าราชการหรือเจ้าหน้าที่กลุ่มอื่นไม่เข้ามามีส่วนร่วมในขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้าง เนื่องจากไม่มี ความรู้ความเข้าใจในเรื่องการจัดซื้อจัดจ้างตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 3. ระบบการจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Government Procurement หน้า e-GP) ของกรมบัญชีกลางบางครั้งไม่สามารถใช้งานได้อย่างต่อเนื่อง อาจเกิดจากระบบขัดข้องหรือสัญญาณ อินเทอร์เน็ต มีการปิดปรับปรุงระบบ e-GP บ่อยครั้ง ทำให้การดำเนินการจัดซื้อจัดจ้างในระบบไม่ต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2, 2567)

จากสภาพปัญหาดังกล่าวข้างต้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัญหาการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อจะได้นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลประกอบการพิจารณาในการพัฒนาและปรับปรุงข้อบกพร่องในการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการจัดซื้อจัดจ้าง

จากการศึกษา ความหมายของการจัดซื้อจัดจ้าง พระราชบัญญัติ การจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 โดยผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบของการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต

2 สำหรับการวิจัยครั้งนี้ไว้ 7 ขั้นตอน ได้แก่ ขั้นตอนที่ 1 การวางแผนการจัดซื้อจัดจ้างตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การกำหนดแนวทางการวางรายละเอียดในการจัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของบุคลากรภายในโรงเรียน โดยจะต้องมีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ เกิดความคุ้มค่าและประโยชน์สูงสุดต่อการใช้งาน ขั้นตอนที่ 2 จัดทำราคากลางตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การจัดทำราคาอ้างอิงสำหรับการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐโดยยึดตาม กฎระเบียบการจัดซื้อจัดจ้างของภาครัฐ ซึ่งจะมีราคากลางของภาครัฐ การสืบราคาของงานฝ่ายพัสดุภายในสถานศึกษาในการจัดทำราคากลาง เพื่อความโปร่งใส ในการเปิดเผยข้อมูลราคาวัสดุ อุปกรณ์ และความเป็นธรรมในการจัดทำราคากลางจำเป็นต้องมีการพิจารณาจากผู้ประกอบการ 3 ราย ที่มีราคาต่ำ ที่จะได้รับการพิจาราณา ขั้นตอนที่ 3 ร่างขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การกำหนดขอบเขตความรับผิดชอบ ขอบเขตของงานควรมีความโปร่งใสครอบคลุม และเปิดเผยข้อมูลข่าวสาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้รับจ้างเข้าใจถึงขอบเขตงานที่ต้องรับผิดชอบ และสามารถเสนอราคาหรือข้อเสนอที่ตรงตามความต้องการของผู้ว่าจ้างได้อย่างถูกต้อง ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการซื้อหรือจ้างตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การดำเนินงาน ผ่านระบบ e-GP (Electronic Government Procurement) เพื่อให้การจัดซื้อจัดจ้างของหน่วยงานภาครัฐมีความโปร่งใส มีคุณธรรมในการจัดซื้อจัดจ้าง อย่างเป็นธรรมตามกฎหมายที่กำหนดรวมทั้งดำเนินการตามระเบียบ ข้อบังคับ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ภาครัฐ พ.ศ. 2560 รับผิดชอบเอาใจใส่ต่อการดำเนินงานตามขั้นตอนการจัดซื้อจัดจ้างอย่างถูกต้องทุกขั้นตอน ขั้นตอนที่ 5 ทำสัญญาตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง ผู้ประกอบการที่ชนะการเสนอราคาแล้ว โดยเป็นการจัดทำข้อตกลงเป็นลายลักษณ์อักษรระหว่างสถานศึกษากับผู้ประกอบการที่ชนะการเสนอราคาเพื่อให้เกิดความผูกพันทางกฎหมายในการปฏิบัติตามข้อตกลงที่ได้ตกลงร่วมกันไว้อย่างชัดเจนและมีส่วนร่วมระหว่างภาครัฐและผู้ประกอบการ ขั้นตอนที่ 6 การบริหารสัญญา/ตรวจรับพัสดุตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง ได้ทำสัญญาจ้างกับผู้ประกอบการแล้ว โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้แน่ใจว่าผู้ประกอบการปฏิบัติตามเงื่อนไขในสัญญาอย่างครบถ้วน ถูกต้อง และตรงตามเวลาที่กำหนด รวมถึงการตรวจสอบคุณภาพและปริมาณของสินค้าหรือบริการที่ได้รับ ในการตรวจรับพัสดุจะต้องมีความโปร่งใสในการตรวจรับและมีความรับผิดชอบต่อการตรวจรับงานจัดซื้อและจัดจ้าง ขั้นตอนที่ 7 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารจัดการทรัพย์สินหรือสิ่งของต่าง ๆ ที่หน่วยงานหรือองค์กรหนึ่งๆ มีอยู่อย่างละเอียดรอบคอบทุกขั้นตอนตามกฎหมายที่กำหนดไว้ โดยครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการจัดซื้อ จัดเก็บ การใช้งาน การบำรุงรักษา ไปจนถึงการกำจัดเมื่อพัสดุนั้นหมดอายุการใช้งานหรือไม่สามารถใช้งานได้อีกต่อไป โดยยึดตามหลักกฎหมายในการจำหน่ายพัสดุและมีคุณธรรมความโปร่งใสและการมีส่วนร่วมของบุคลากรภายในโรงเรียนมีความรับผิดชอบในหน้าที่การจัดเก็บ การใช้ และการบำรุงรักษา มีความคุ้มค่าต่อการจัดซื้อจัดจ้างเกิดประโยชน์สูงสุดต่อทางราชการ

แนวคิดตามหลักธรรมาภิบาล

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (ก.พ.ร.) (2552) องค์ประกอบที่จะนำมาจัดทำเกณฑ์การจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหาร กิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย

(1) หลักนิติธรรม หมายถึงกฎข้อบังคับต่าง ๆ ของสถานศึกษามีความทันสมัยและ เป็นธรรม เป็นที่ยอมรับของสังคม ชุมชนและบุคลากรในสถานศึกษา โดยถือว่าเป็นการปกครอง ภายใต้กฎหมายไม่ใช่ตามอำเภอใจหรืออำนาจของตัวบุคคล (2) หลักคุณธรรม หมายถึงการยึดมั่นในสิ่งถูกต้องดีงามโดยผู้บริหารสถานศึกษา จะต้องยึดหลักนี้ในการปฏิบัติหน้าที่ให้เป็นตัวอย่างแก่สังคม และส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้บริหาร สถานศึกษาพัฒนาตนเองไปพร้อมกัน เพื่อให้มีความซื่อสัตย์ อดทน มีระเบียบวินัย และรับฟังความคิดเห็นด้วยความเป็นธรรม (3) หลักความโปร่งใส หมายถึงการสร้างความไว้วางใจซึ่งกันและกันของบุคคลากร ในสถานศึกษาโดยปรับปรุงกลไกในการทำงานของสถานศึกษาให้มีความโปร่งใส มีการเปิดเผย ข้อมูลข่าวสารที่มีประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และมีกระบวนการให้ผู้ที่มี ส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบความถูกต้องชัดเจน (4) หลักการมีส่วนร่วม หมายถึงการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมรับรู้และเสนอความเห็นในการตัดสินใจปัญหาสำคัญของสถานศึกษาไม่ว่าจะเป็น การแจ้งความเห็น การไต่สวนสาธารณะการประชาพิจารณ์ การแสดงประชามติหรืออื่น ๆ (5) หลักความรับผิดชอบ หมายถึงการตระหนักในสิทธิหน้าที่สำนึกในความรับผิดชอบ ต่อหน้าที่การใส่ใจปัญหาของสถานศึกษาและกระตือรือร้นในการแก้ปัญหาตลอดจนการเคารพ ในความคิดเห็นที่แตกต่างและความกล้าที่จะรับผลจากการกระทำของตน (6) หลักความคุ้มค่า หมายถึงการบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีอย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดแก่ส่วนรวมโดยรณรงค์ให้บุคลากรในสถานศึกษามีความประหยัด ใช้ของอย่างคุ้มค่าและมีการบริการที่มีคุณภาพสามารถแข่งขันในระดับต่าง ๆ และรักษาทรัพยากรธรรมชาติให้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิด

งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

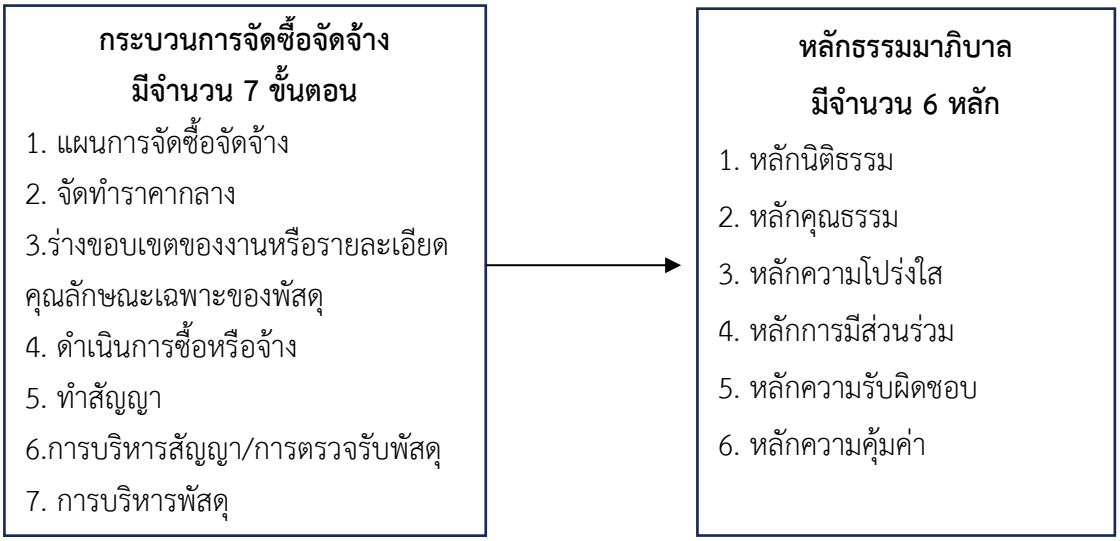

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ครูผู้สอน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 89 โรงเรียน จำนวนครูผู้สอน 1,099 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ในปีการศึกษา 2567 จำนวน 294 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตร ทาโร ยามาเน (Taro Yamane,1973) กำหนดความคลาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) และตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ใน 7 ขั้นตอน คือ 1) แผนการจัดซื้อจัดจ้าง 2) จัดทำราคากลาง 3) ขอบเขตของงานหรือรายละเอียดคุณลักษณะเฉพาะของพัสดุ 4) ดำเนินการซื้อหรือจ้าง 5) ทำสัญญา 6) การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุ และ 7) การบริหารพัสดุ ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.972

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google From จำนวน 294 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

ในลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่มขึ้นไป ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ของเชฟเฟ (LSD Scheffe)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา การบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับผลการศึกษาระดับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ขั้นตอนที่ 4 ดำเนินการซื้อหรือจ้างตามหลักธรรมาภิบาล รองลงมา ขั้นตอนที่ 6 การบริหารสัญญาและการตรวจรับพัสดุตามหลักธรรมาภิบาล และขั้นตอนที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือขั้นตอนที่ 7 การบริหารพัสดุตามหลักธรรมาภิบาล

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน พบว่า ประสบการณ์การทำงานต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงาน

พัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่อง การบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1. ระดับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก การบริหารสถานศึกษาดำเนินการบริหารจัดการทุกอย่างในสถานศึกษา ทั้งการวางแผน การวินิจฉัย สั่งการ การควบคุม และการจัดการ โดยมีการจัดกิจกรรมร่วมกันของผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษา และผู้ที่เกี่ยวข้อง โดยใช้กระบวนการ และทรัพยากรที่เหมาะสม เพื่อให้ผู้เรียนมีคุณภาพ มีความรู้ความสามารถ และมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามรูปแบบ ของการศึกษาประเภทต่าง ๆ สามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข และบรรลุเป้าหมาย ที่กำหนดไว้ตามเจตนารมณ์ของการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยเฉพาะในการบริหารงานพัสดุนั้น จะต้องนำทักษะในการบริหารมาใช้ในการบริหารงานพัสดุให้ดำเนินการ ด้วยความถูกต้องตามตามกฎ ระเบียบ คำสั่ง ตามขั้นตอนการบริหารงานพัสดุ คือ การจัดหาพัสดุ การบริการพัสดุ การบำรุงรักษาและการตรวจสอบพัสดุ และการจำหน่ายพัสดุ เพื่อสนับสนุน และสนองความต้องการในการปฏิบัติงานให้ไปตามวัตถุประสงค์ขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ภายใต้หลักธรรมภิบาล ซึ่งสอดคล้องกับ สอดคล้องกับ งานวิจัยของวรนุช นิชำนาญ (2560) ได้วิจัยเรื่อง สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ของโรงเรียนใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า สภาพการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ระดับการศึกษา ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ ปิยะฉัตร จังหวัดสุข (2564) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาในเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครือข่ายที่ 2 ส านักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารจัดการงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ประกอบกับความรู้ความเข้าใจ เกี่ยวกับการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2ไม่แตกต่างกัน จึงส่งผลให้มีความคิดเห็นไม่ต่างกัน สอดคล้องกับ สุภารัตน์ บาลนาคม (2564) ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงาน พัสดุในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทางการบริหาร และประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานพัสดุ และเจ้าหน้าที่งานพัสดุที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพัสดุแตกต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 แตกต่างกัน เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าขนาดของ โรงเรียนมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องหลายประการ เช่น จำนวนห้องเรียน จำนวนนักเรียน จำนวนบุคลากร และปริมาณของงานที่ต้องรับผิดชอบ ซึ่งขนาดของโรงเรียนจะเป็นตัวกำหนดโครงสร้างของ ทรัพยากรเพื่อการบริหารงานที่แตกต่างกัน โดยโรงเรียนที่มีขนาดใหญ่จะมีโครงสร้างและ ปริมาณงานที่ซับซ้อนกว่าโรงเรียนที่มีขนาดเล็ก และขนาดกลาง ซึ่งโครงสร้างและปริมาณงานที่แตกต่างกันนี้ย่อมส่งผลให้โรงเรียนมีประสิทธิภาพการบริหารและปัญหาที่เกิดจากการบริหารงาน แตกต่างกันออกไปด้วย ซึ่งรวมทั้งการบริหารงานพัสดุ สอดคล้องกับ วัชราภรณ์ ลาวงค์ (2561) ได้ศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ กับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารงานพัสดุสถานศึกษาที่มีประเภทสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา แตกต่างกัน มีความคิดเห็นด้วยเกี่ยวกับการมี ประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุโดยรวม แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดซื้อจัดจ้างตามระเบียบของราชการสามารถตรวจสอบได้และมีการมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างด้วย ซึ่งผู้บริหารควรที่จะ

สามารถจัดหาพัสดุให้ได้ตามแผนที่กำหนดไว้ และเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็น เพื่อให้การจัดหาพัสดุบรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายขององค์กร

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับของการบริหารงานพัสดุ ด้วยความเป็นธรรมไม่เลือกปฏิบัติ มีการกำกับ ติดตามและประเมินผลอย่างตรงไปตรงมา โดยมอบหมายให้ผู้ใต้บังคับบัญชาเป็นผู้กำหนดหลักเกณฑ์และการตรวจสอบพัสดุที่ชำรุด ผู้บริหารควรจัดระบบการแก้ไขปรับปรุง หลักเกณฑ์การบำรุงรักษาพัสดุอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยไม่มีข้อคัดค้านในประเด็นสำคัญ และต้องกำกับ ติดตามการบำรุงรักษาครุภัณฑ์ให้สามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งกำชับให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีการบำรุงรักษาพัสดุให้ใช้งานได้ตลอดเวลา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ หรือปรับเปลี่ยนตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของครูในการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา

2.2 ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เพื่อต่อยอดความรู้จากผลการวิจัยครั้งนี้ เพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษานำไปใช้ในการบริหารกระบวนการจัดซื้อจัดจ้างในงานพัสดุโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษาอย่างประสิทธิภาพและประสิทธิผล

บรรณานุกรม

ปิยะฉัตร จังหวัดสุข. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารจัดการงานพัสดุตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา เครือข่ายที่ 2 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย. 13(1), 389-401.*

พิชามญชุ์ กาหลง. (2565). ประสิทธิผลของโปรแกรมฝึกอบรมการเขียนโครงการเพื่อเก็บข้อมูล การวิจัยโดยใช้ค่าลงทะเบียนวิจัยเพื่อทำวิทยานิพนธ์ (Research Supplies Fee) ของนักศึกษา สถาบันนวัตกรรมการเรียนรู้ มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสหศาสตร์. 21(2), 1-18.*

พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560. (2560, 5 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 24 ก. หน้า 13-54.

วันดี เกตุแก้ว และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2564). การศึกษาปัญหาการบริหารงานพัสดุในสถานศึกษาตามหลักธรรมมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิจิตร เขต 1. *Journal of Roi Kaensarn Academi. 7(5), 336-345.*

วรนุช นิชานาญ. (2560). *สภาพและปัญหาการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 2.ชลบุรี*: [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

วัชราภรณ์ ลาวงค์. (2561). ความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาระบบจัดซื้อจัดจ้างภาครัฐด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ กับประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุของสถานศึกษาสังกัดสำนักงาน คณะกรรมการการอาชีวศึกษา. *วารสารช่อพะยอม. 29(1), 137-146.*

สุภารัตน์ บาลนาคม. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานพัสดุในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

สุพิศ ประณีตพลกรัง. (2561). *กฎหมายพัสดุ พระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: บัณฑิตอักษร.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2. (2567, 31 ตุลาคม). *รายงานการดำเนินงาน 2566.* https://www.obec.go.th/archives/1027393.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2552). *คู่มือการจัดระดับการกำกับดูแลองค์การภาครัฐตามหลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

Yamane, T. (1973). *Statistics: an introductory analysis*. New York: New York: Harper & Row

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

Ethical Leadership of School Administrators under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2

จิดาภา ยิ้มแย้ม[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Jidapa Yimyaem[1] and Phongkrit Nampaphon-angkun[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jy.jidapa@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ประการ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง คือ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 274 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติค่าที ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรมและด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความไว้วางใจ ด้านน่าเคารพและด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2

Abstract

This research has two objectives: (1) to study ethical leadership of school administrators under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2 and (2) Compare the ethical leadership of school administrators under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2 by classifying educational background and work experience.This research is quantitative research. The sample group is consisted of 274 teachers under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2. The tools used were questionnaires. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and t-statistics.The results of the research found that (1) the ethical leadership of school administrators under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2; The overall picture is at a high level. When considering each aspect, it was found that the aspects of justice and responsibility were at the highest level. The aspects of trust, respect, and honesty were at a high level. (2) compare the ethical leadership of school administrators under Phetchaburi Primary Education Service Area Office 2, it was found that gender classifying educational background and work experience,was not different overall at a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Ethical leadership, school administrator, Phetchaburi primary education service area office 2

บทนำ

กล่าวว่ามนุษย์เป็นสัตว์สังคมที่การกระทำของแต่ละคนส่งผลต่อความเจริญหรือความเสื่อมของสังคม ถ้าคนในสังคมยึดหลักศีลธรรมและจริยธรรมเป็นแนวทางในการดำเนินชีวิต สังคมก็จะเจริญก้าวหน้า มีความสงบสุขและสันติภาพ แต่หากขาดศีลธรรมและจริยธรรม จะเกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น คอรัปชั่น เศรษฐกิจที่ไม่ดี อาชญากรรม และปัญหาความมั่นคง ซึ่งทำให้สังคมเสื่อมโทรมและไม่สามารถพัฒนาได้ (พระครูสิริกาญจนาภิรักษ์, 2562) คุณธรรมและจริยธรรมเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาคนเพื่อแก้ไขปัญหาสังคมไทย ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสังคมเริ่มต้นจากตัวบุคคล การพัฒนาผู้คนจึงเป็นกุญแจสำคัญ โดยการพัฒนาไม่เพียงแค่เรื่องความรู้ แต่ยังรวมถึงการส่งเสริมทักษะในการใช้เทคโนโลยีอย่างถูกต้อง การแยกแยะสิ่งที่ดีและไม่ดี และการมีทัศนคติทางจริยธรรมที่เหมาะสม การศึกษาควรมุ่งเน้นการ “ให้ความรู้คู่คุณธรรม” เพื่อสร้างสมาชิกที่ดีในสังคม (พระมหาอนันต์ องฺกุรสิริ, 2561)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 4 วรรคแรกกล่าวถึง "การศึกษา" ว่าเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นการเจริญงอกงามของบุคคลและสังคม ผ่านการถ่ายทอดความรู้ การฝึกอบรม การรักษาวัฒนธรรม และการพัฒนาองค์ความรู้ โดยเน้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และการ

สนับสนุนให้บุคคลสามารถเรียนรู้ได้ตลอดชีวิต ในมาตรา 6 ของหมวด 1 บททั่วไป ความมุ่งหมายและหลักการระบุว่า การศึกษาควรมีเป้าหมายในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยพัฒนาในด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม พร้อมเสริมสร้างจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต รวมถึงการเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้อย่างมีความสุขและสงบสุข (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542, 2542)

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในการบริหารจัดการสถานศึกษาในช่วงที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงและการแข่งขันสูง เนื่องจากการขาดคุณธรรมและจริยธรรมอาจนำไปสู่ปัญหาและวิกฤตในสังคม รวมถึงในสถานศึกษา ซึ่งต้องผลิตบุคลากรที่มีคุณธรรม ผู้บริหารจึงต้องมีความเข้าใจและตระหนักถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม พร้อมทั้งตัดสินใจในเรื่องจริยธรรมอย่างเหมาะสม เพื่อให้การบริหารและองค์กรประสบความสำเร็จ (ชุติมา รักษ์บางแหลม, 2559) ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีความรู้ ความสามารถ ทักษะ และจริยธรรมสูง เพื่อสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นจากบุคลากร ซึ่งจะช่วยให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพและบรรลุวัตถุประสงค์ หากผู้บริหารขาดภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม จะส่งผลให้บุคลากรขาดความร่วมมือและวัตถุประสงค์ที่วางไว้ก็ไม่บรรลุผล ดังนั้น ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารมีผลต่อคุณภาพการศึกษาโดยตรง (สุรัตน์ ไชยชมภู, 2557)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ดูแลโรงเรียนใน 4 อำเภอ ได้แก่ อำเภอท่ายาง อำเภอชะอำ อำเภอแก่งกระจาน และอำเภอบ้านลาด รวมทั้งหมด 124 โดยมีหน้าที่หลักในการจัดทำนโยบายและแผนการพัฒนาการศึกษาตามนโยบายระดับชาติ รวมทั้งการส่งเสริมพัฒนาหลักสูตรร่วมกับสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการประสานงานระหว่างสำนักงานและโรงเรียน นอกจากนี้ยังให้ความสำคัญกับการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม โดยมีการประเมินคุณธรรม ความโปร่งใส การติดตามการจัดซื้อจัดจ้าง และการตรวจเยี่ยมโรงเรียนในโครงการด้านคุณธรรมเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 เพื่อที่จะได้ทราบถึงภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ว่าอยู่ในระดับใด โดยการศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ใน 5 ด้าน คือ 1.ด้านความยุติธรรม 2.ด้านความไว้วางใจ 3.ด้านน่าเคารพ 4.ด้านความรับผิดชอบ และ 5.ด้านความซื่อสัตย์ เพื่อนำผลที่ได้รับมาเป็นแนวทางในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ให้เกิดประสิทธิภาพในลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม

จากการศึกษาความหมายภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของ ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562), พระมานัต ธมฺมทินฺโน (2563), ภานุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564), รณชัย ปินใจ (2564), รัชนีวรรณ สุวรรณชัยรบ (2566) และ Heiskanen (2009) ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีความประพฤติด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการแสดงความประพฤติที่เหมาะสมเป็นบรรทัดฐานตามธรรมนองครองธรรม มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนอย่างหมาะสม เป็นที่เคารพนับถือ และไว้วางใจอันไปสู่การยอมรับเกิดความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมความประพฤติที่ดีต่อผู้ตาม ผ่านการสื่อสาร ทั้งเสริมแรงและการตัดสินใจ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและผู้ที่มีส่วนร่วมต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการศึกษาคุณลักษณะของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม ของ Brown, Treviño and Harrison (2005), Northouse (2012), Josephson (1992), พระมานัต ธมฺมทินฺโน (2563), รณชัย ปิณใจ (2564) เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และ ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2564), ชีวิน อ่อนละออ และคณะ (2564), สุฑาวรรณ สอนแก้ว, นิรันดร์ จุลทรัพย์ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2564) และรัชนีวรรณ สุวรรณชัยรบ (2566) จากการศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่ได้กล่าวมาข้างต้น สามารถสังเคราะห์ตัวแปรของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2ได้จำนวน 5 ด้านดังนี้

ด้านความยุติธรรม จากการศึกษานักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความยุติธรรม หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง ผู้ที่ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับ ระเบียบแบบแผน มีความเป็นกลาง เที่ยงธรรม ปราศจากอคติ เป็นผู้ที่มีเหตุผล ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค ไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง และกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ด้านความไว้วางใจ จากการศึกษานักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความไว้วางใจ พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง ผู้ที่มีคุณธรรม เป็นผู้ที่แสดงออกถึงความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ความสามารถ มีความมั่นคงทางอารมณ์ มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ รู้จุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง มีความเชื่อมั่น มีความเสมอต้นเสมอปลาย ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจได้ดี มีความภักดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชาและองค์กร รวมทั้งมีการเปิดกว้าง แบ่งปัน ให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น

ด้านน่าเคารพ จากการศึกษานักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความน่าเคารพ หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง เป็นผู้ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ทั้งต่อหน้าและลับหลัง มีความสุภาพอ่อนน้อมถ่อมตน มีสัมมาคารวะ มีความเกรงใจ มีความเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่น

ยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ไม่มีความลำเอียง ผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้อื่น รวมถึงการรักษาเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ

ด้านความรับผิดชอบ จากการศึกษานักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความรับผิดชอบ หมายถึง พฤติกรรมเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึง ผู้ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจ เอาใจใส่งานที่ได้รับผิดชอบ ปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ ด้วยความรวดเร็วถูกต้อง และมีความระเอียดรอบคอบ สามารถตรวจสอบได้ มีความชยันหมั่นเพียร มีความอดทน ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรค ยอมรับผลในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง และพัฒนาองค์กรของตนสู่ความเป็นเลิศ

ด้านความซื่อสัตย์ จากการศึกษานักวิชาการหลายท่าน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ความซื่อสัตย์ หมายถึง ที่ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง ต่อองค์การและต่อผู้อื่น ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ อย่างเปิดเผย มีความโปร่งใสสามารถตรวจสอบได้ เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ตรงต่อเวลาไม่เบียดบังเวลาราชการ ยอมรับเมื่อตนกระทำความผิด ทำตามสัญญาหรือข้อตกลง โดยปราศจากการขโมย การคดโกง การกลบเกลื่อนคำพูดและการใช้กลอุบาย คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 หมายถึง พื้นที่การจัดการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จัดตั้งขึ้นตามประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เมื่อวันที่ 7 กรกฎาคม 2546 อยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ตั้งอยู่หมู่ที่ 8 ตำบลท่ายาง อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี 76130 ช่องทางการติดต่อสื่อสาร เว็บไซต์ (Website) http://www.pbi2.go.th และ Facebook ประชาสัมพันธ์ สพป.พบ 2 โดยสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 รับผิดชอบการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ครอบคลุมพื้นที่ 4 อำเภอ ประกอบด้วย 1)อำเภอท่ายาง 2)อำเภอชะอำ 3)อำเภอบ้านลาด และ 4)อำเภอแก่งกระจาน มีโรงเรียนในสังกัดทั้งสิ้น จำนวน 124 โรงเรียน และครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีจำนวนทั้งสิ้น 936 คน

ผู้บริหารสถานศึกษา

จากการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษา ของ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ 2542 (2542), ภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564), บุญวัฒน์ คำชูราษฎร์ (2564), อมรรัตน์ ไทรเมือง (2565), วสิษฐ์พล รอบจังหวัด (2562), ธ.สุรางค์ บุญทอง (2563), ริญญาภัทร์ สุภาศิริธนานนท์ (2563) และอภิรัตน์ ช่างเกวียน (2564) ผู้วิจัยสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบการบริหารสถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้ได้รับการคัดเลือกให้มาทำหน้าที่หัวหน้าสถานศึกษาซึ้งต้องเป็นผู้มีความรู้ ความสามารถ รวมทั้งประสบการณ์ในการทำงาน มีบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบในการบริหารจัดการเกี่ยวกับการจัดการศึกษา ไม่ว่าจะเป็นการบริหารด้านวิชาการ งานงบประมาณ งานบุคคล และงานบริหารทั่วไป รวมทั้งการพัฒนายุทธศาตร์และการระดมทรัพยากรเพื่อพัฒนาปรับปรุงสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกลไกหลักในการขับเคลื่อนและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

การวิจัยในครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษา Brown, Treviño and Harrison (2005), Northouse (2012), Josephson (1992), พระมานัต ธมฺมทินฺโน (2563), รณชัย ปิณใจ (2564), เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และ ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ (2564), ชีวิน อ่อนละออ และคณะ (2564), สุฑาวรรณ สอนแก้ว, นิรันดร์ จุลทรัพย์ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2564) และรัชนีวรรณ สุวรรณชัยรบ (2566) ผู้วิจัยจึงได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย

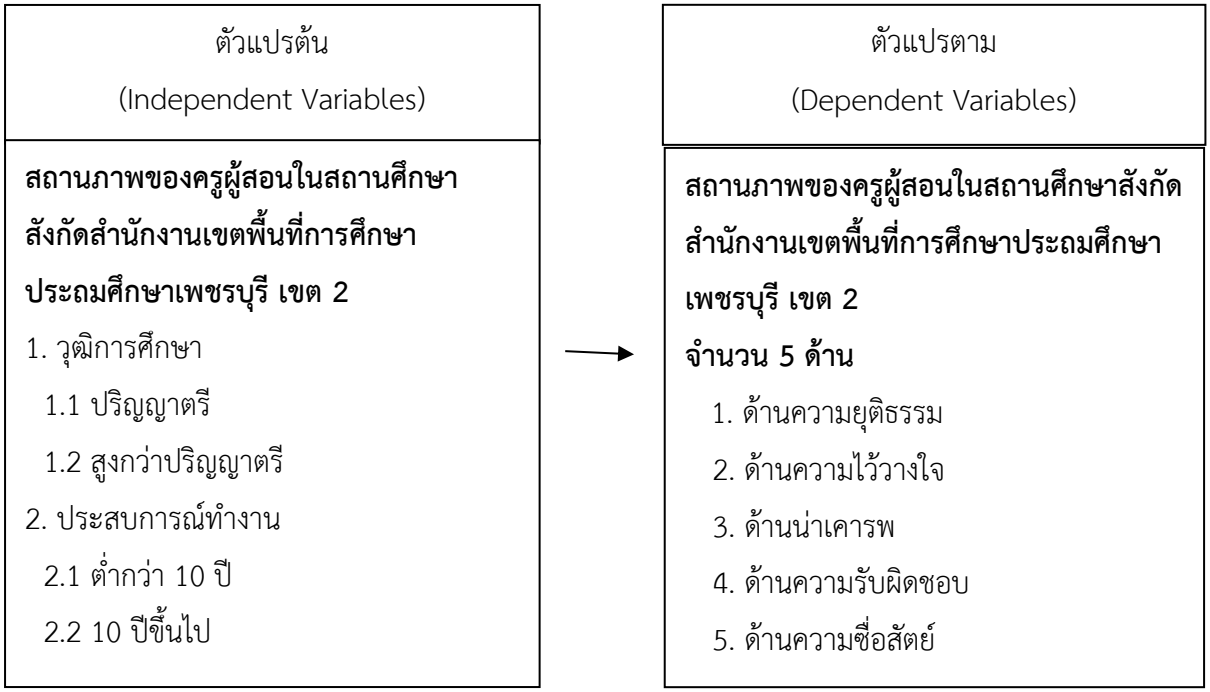

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 124 โรงเรียน ครูจำนวน 936 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (สพป.พบ.2), 2567) กลุ่มตัวอย่างใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 274 คน โดยกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางของ Krejcie and Morgan (1970) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Checklist) ประกอบด้วย วุฒิการศึกษาและประสบการณ์ทำงาน และตอนที่ 2 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1.ด้านความยุติธรรม 2.ด้านความไว้วางใจ 3.ด้านน่าเคารพ 4.ด้านความรับผิดชอบ และ 5.ด้านความซื่อสัตย์ มีลักษณะมาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (rating scale) ของลิเคิร์ท (Likert ,R.1932) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.96

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเอง จำนวน 274 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำนำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ตามความคิดเห็นของครูผู้สอนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลจากการวิจัย เรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สรุปผล ดังนี้

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความยุติธรรมและด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด ด้านความไว้วางใจ ด้านน่าเคารพ และด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความรับผิดชอบ รองลงมาคือ ด้านความยุติธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความซื่อสัตย์

เมื่อพิจารณารายด้านและรายข้อพบว่า

ด้านความยุติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผน ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความมีเหตุผล และผู้บริหารที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารที่ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เที่ยงธรรม ปราศจากอคติ ผู้บริหารที่ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค และผู้บริหารที่กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารที่ไม่เอาเปรียบผู้อื่น และไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง

ด้านความไว้วางใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารที่แสดงออกถึงความจริงใจ และมีความซื่อสัตย์ ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และผู้บริหารมีการเปิดกว้างให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ ผู้บริหารที่มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ รู้จุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง และผู้บริหารที่ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจได้ดี อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารที่แสดงออกถึงความจริงใจ และมีความซื่อสัตย์ รองลงมา คือ ผู้บริหารที่มีความรู้ ความสามารถ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่มีความมั่นคงทางอารมณ์

ด้านน่าเคารพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตลอดเวลา ผู้บริหารที่มีความเกรงใจ มีความเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่น และผู้บริหารที่ผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้อื่นได้ อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารที่มีสัมมาคารวะ มีความสุภาพและอ่อนน้อมถ่อมตน ผู้บริหารที่ยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น และผู้บริหารที่รักษาซึ่งเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารที่มีความเกรงใจ มีความเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่น รองลงมา คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตลอดเวลา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่ยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น

ด้านความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าผู้บริหารที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วถูกต้อง ระเอียดรอบคอบ และสามารถตรวจสอบได้ และผู้บริหารที่สามารถยอมรับผลในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง อยู่ในระดับมากที่สุด ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถและเอาใจใส่งานที่ตนได้รับผิดชอบ ผู้บริหารที่มีความชยันหมั่นเพียร ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรค และผู้บริหารที่สามารถพัฒนาองค์กรของตนสู่ความเป็นเลิศ อยู่ในระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารที่ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วถูกต้อง ระเอียดรอบคอบ และ สามารถตรวจสอบได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่มีความชยันหมั่นเพียร ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรค

ด้านความซื่อสัตย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าทุกข้ออยู่ใน ระดับมาก โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง ต่อองค์การและ

ต่อผู้อื่น รองลงมา คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา พบว่าวุฒิการศึกษาต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน พบว่าประสบการณ์ทำงานต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีประเด็นที่จะนำมาอภิปรายผล ดังนี้

ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับผลการวิจัยของชญาภา ดวงมาลัย และ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2565) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู โรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ที่ผลเป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความประพฤติด้านคุณธรรมจริยธรรม มีการแสดงความประพฤติที่เหมาะสมเป็นบรรทัดฐานตามธรรมนองครองธรรม มีจิตใจหนักแน่นมั่นคง มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรมให้ความเสมอภาคแก่ทุกคนอย่างหมาะสม เป็นที่เคารพนับถือ และไว้วางใจอันไปสู่การยอมรับเกิดความศรัทธาจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีการส่งเสริมความประพฤติที่ดีต่อผู้ตาม ผ่านการสื่อสาร ทั้งเสริมแรงและการตัดสินใจ ก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรและผู้ที่มีส่วนร่วมต่าง ๆ เพื่อการบริหารจัดการองค์กรให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ดังคำกล่าวของ ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์ (2562) ได้กล่าวไว้ว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม หมายถึงอิทธิพลของผู้บริหารสถานศึกษา ในการนำไปในทางที่ถูกต้อง ยึดหลัก คุณธรรม จริยธรรม ปกครองด้วยหลักธรรมาภิบาล เพื่อให้เกิดการยอมรับและศรัทธาจากผู้ที่เกี่ยวข้อง ใช้ความรู้และประสบการณ์ในการตัดสินใจที่ถูกต้อง ใช้หลักการบริหารโดยให้ทุกฝ่ายเข้ามามี ส่วนร่วม เพื่อทำให้บรรลุถึงผลสำเร็จสูงสุด โดยการแสดงออกอย่างถูกต้องเหมาะสม ตามทำนองครองธรรม ประเพณี แบบแผน หรือมาตรฐานของสังคม เป็นแบบอย่างที่ดีที่ควร เอาเยี่ยงอย่าง ประพฤติปฏิบัติ ตนให้เป็นบุคคลที่น่าไว้วางใจ เคารพและให้เกียรติในความรู้ ความสามารถของ

ข้าราชการครู รวมถึงให้ช่วยเหลือให้ข้าราชการครูประสบความสำเร็จ และการบรรลุเป้าหมายในวิชาชีพด้วยวิธีการทางจริยธรรมและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลได้ ดังนี้

ด้านความยุติธรรม พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารไม่เอาเปรียบผู้อื่น ไม่เห็นแก่ประโยชน์ของตนเอง ปฏิบัติหน้าที่ตามกฎหมาย ข้อบังคับ และระเบียบแบบแผนด้วยความมีเหตุผล ปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเสมอภาค ปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเป็นกลาง เที่ยงธรรม ปราศจากอคติ และกล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาณัติ ปรมาธิกุล และ ณฐา พัชร์ วรพงศ์พัชร์ (2566) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบ่อไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด โดยภาพรวมด้านยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความไว้วางใจ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่แสดงออกถึงความจริงใจ มีความซื่อสัตย์ มีความรู้ ความสามารถ มีการเปิดกว้างให้ผู้อื่นมีส่วนร่วมในการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีการประเมินตนเองอยู่เสมอ รู้จุดแข็งและข้อจำกัดของตนเอง ใช้วิจารณญาณในการตัดสินใจได้ดี และมีความมั่นคงทางอารมณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564) ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมด้านความไว้วางใจ อยู่ในระดับมาก

ด้านน่าเคารพ พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความเกรงใจ มีความเห็นอกเห็นใจและให้เกียรติผู้อื่น ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสมตลอดเวลา ผลักดันและสร้างแรงบันดาลใจในการปฏิบัติงานให้กับผู้อื่น มีสัมมาคารวะ มีความสุภาพและอ่อนน้อมถ่อมตน รักษาซึ่งเกียรติยศและศักดิ์ศรีของตนเองและผู้อื่นอยู่เสมอ และยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย ปินใจ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยภาพรวมด้านน่าเคารพ อยู่ในระดับมาก

ด้านความรับผิดชอบ พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่ที่มีความมุ่งมั่นตั้งใจในการปฏิบัติงาน ปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วถูกต้อง ระเอียดรอบคอบ สามารถตรวจสอบได้ สามารถยอมรับผลในการปฏิบัติหน้าที่ของตนเอง ปฏิบัติงานเต็มกำลังความสามารถ เอาใจใส่งานที่ตนได้รับผิดชอบ สามารถพัฒนาองค์กรของตนสู่ความเป็นเลิศ และมีความขยันหมั่นเพียร ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกราช เอียดแก้ว, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่ และ พระปลัดโฆษิต โฆสิโต (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึง

ประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4 โดยภาพรวมด้านความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด

ด้านความซื่อสัตย์ พบว่าภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารที่ปฏิบัติตนอย่างเหมาะสม ตรงไปตรงมาทั้งต่อตนเอง ต่อองค์การและต่อผู้อื่น ปฏิบัติงานอย่างเปิดเผย มีความโปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ คำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมมากกว่าประโยชน์ส่วนตน เป็นแบบอย่างที่ดีต่อผู้ใต้บังคับบัญชา ไม่คดโกง ตรงต่อเวลาไม่เบียดบังเวลาราชการ ยอมรับเมื่อตนกระทำความผิดตามสัญญาหรือข้อตกลง และปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชญาภา ดวงมาลัย และ รัตนา กาญจนพันธุ์ (2565) ที่ศึกษาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง โดยภาพรวมด้านความซื่อสัตย์ อยู่ในระดับมาก

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผู้ตอบแบบสอบถามที่มีวุฒิการศึกษาต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งนี่อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความยุติธรรม มีความไว้วางใจ มีความน่าเคารพ มีความรับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์ จึงทำให้ครูในสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของว่าที่ร้อยตรีหญิงวิภาวดี อินทร์ด้วง (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี โดยพบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 โดยรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 จำแนกวุฒิการศึกษาโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งนี่อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารมีความยุติธรรม มีความไว้วางใจ มีความน่าเคารพ มีความรับผิดชอบ และมีความซื่อสัตย์ จึงทำให้ครูในสถานศึกษามีความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของรณชัย ปินใจ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 พบว่าระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิง

จริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปางเขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยรวมและและรายด้าน ไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ด้านความยุติธรรม ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่กล้ายืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้อง ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรมีการพัฒนาโดยกล้าที่จะยืนหยัดทำในสิ่งที่ถูกต้องมากยิ่งขึ้น

ด้านความไว้วางใจ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่มีความมั่นคงทางอารมณ์ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรมีการพัฒนาโดยต้องมีความมั่นคงทางอารมณ์มากยิ่งขึ้น

ด้านน่าเคารพ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่ยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรมีการพัฒนาโดยต้องยอมรับความแตกต่างและรับฟังความคิดเห็นของผู้อื่นมากยิ่งขึ้น

ด้านความรับผิดชอบ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่มีความชยันหมั่นเพียร ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรค ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรมีการพัฒนาโดยต้องมีความชยันหมั่นเพียร ไม่ยอมแพ้ต่อปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆมากยิ่งขึ้น

ด้านความซื่อสัตย์ ในข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารที่ปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ควรมีการพัฒนาโดยต้องปฏิบัติตามกฎหมาย ระเบียบของทางราชการ มากยิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2.2 ควรศึกษาการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยเพิ่มเติมวิธีการเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ชญาภา ดวงมาลัย และ รัตนา กาญจนพันธุ์. (สิงหาคม 2565). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษาขนาดใหญ่ ในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *7*(8), 265.

ชุติมา รักษ์บางแหลม. (2559). *วิเคราะห์องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม และประเด็นปัญหาจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารวิทยาลัยพยาบาล สังกัดสถาบันพระบรมราชชนกกระทรวงสาธารณสุข* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. https://kb.psu.ac.th/psukb/bitstream/2016/10997/1/TC1302.pdf

ชีวิน อ่อนลออ, สุชาติ บางวิเศษ, กานนท์ แสนเภา, และ สุชาวดี บางวิเศษ. (ตุลาคม - ธันวาคม 2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย*, *11*(4), 92 - 96.

ธ.สุรางค์ บุญทอง. (2563). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/710

ธีรพัฒน์ เพชรศรีจันทร์. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของข้าราชการครูโรงเรียนประถมศึกษาของรัฐในจังหวัดอุทัยธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

บุญวัฒน์ คำชูราษฎร์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมทางการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=62421229132

พระครูสิริกาญจนาภิรักษ์. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2562). การแก้ปัญหาทางจริยธรรมในระดับบุคคล ชุมชน และสังคม. *วารสารการสอนสังคมศึกษา*, *1*(2), 120 -121.

พระมหาอนันต์ องฺกุรสิริ. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561). คุณธรรมจริยธรรมกับการพัฒนาผู้เรียนในยุคไทยแลนด์ 4.0. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, *2*(2), 87.

พระมานัต ธมฺมทินฺโน. (2563). *การพัฒนาหลักสูตรภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของครูโรงเรียนพระปริยัติธรรมสังกัดมหาเถรสมาคม สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ จังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/ethesis/thesis_detail?r=59421247110

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542. (2542,14 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 1 – 3.

ภานุวัฒน์ บุญธัญกิจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/311775

รัชนีวรรณ สุวรรณชัยรบ. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัย จังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229104

ริญญาภัทร์ สุภาศิริธนานนท์. (2563). *บทบาทผู้บริหารกับบรรยากาศองค์กรของโรงเรียนประถมศึกษาจังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3012/1/58252385.pdf

รณชัย ปินใจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/items/c968172e-f6b4-4562-820c-66f183f8734e/full

วสิษฐ์พล รอบจังหวัด. (2562). *บทบาทของผู้บริหารกับการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2726/1/59252326.pdf

ว่าที่ร้อยตรีหญิงวิภาวดี อินทร์ด้วง. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2567). https://www.pbi2.go.th/

สุฑาวรรณ สอนแก้ว, นิรันดร์ จุลทรัพย์, และจรัส อติวิทยาภรณ์. (2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 13* (น. 1732 – 1733). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุรัตน์ ไชยชมภู. (เมษายน - กันยายน 2557). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา*, *8*(2), 13.

อภิรัตน์ ช่างเกวียน. (2564).*บทบาทผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครปฐม* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/bitstream/id/200108d6-dfac-40da-a162-18fd86e9f1b6/MA_นาย_อภิรัตน์__ช่างเกวียน_ช่างเกวียน.pdf?attempt=2

อมรรัตน์ ไทรเมือง. (2565). ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 2 [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://wb.yru.ac.th/xmlui/bitstream/ handle/yru/6640/อมรรัตน์ ไทรเมือง.pdf?sequence=1

อาณัติ ปรมาธิกุล และ ณฐาพัชร์ วรพงศ์พัชร์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอบ่อไร่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต*, *23*(2), 70.

เอกภักดิ์ ฉ่ำมณี และ ทนงศักดิ์ คุ้มไข่น้ำ. (2564). องค์ประกอบของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21. *การประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษาแห่งชาติ ครั้งที่ 22* (น.350 -354). มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

เอกราช เอียดแก้ว, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, และพระปลัดโฆษิต โฆสิโต. (มกราคม – มีนาคม 2565). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ที่ส่งผลต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 4. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, *7*(1), 149 -150.

Brown, M. E., Treviño, L. K. And Harrison, D. A. (2005). Ethical leadership: A social learning perspective for construct development and testing. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, 97(2). 117–134. https://doi.org/10.1016/j.obhdp.2005.03.002

Heiskanen, E. (2009, August 10). *What makes a leader good?.* http://www.feedbackcatalog.com/index.php/en/newsletter-july-2009/what- make a-leader-good.

Josephson, M. (1992). *Ethics, Easier Said Than Done*. The Josephson Institute of Ethics.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

Likert, R. (1932). A technique for the measurement of attitudes. Archives of Psychology, 22(140), pp.5-55.

Northouse, P. G. (2012). *Introduction to leadership*: Concept and practice (2nd ed). California California: Sage.

ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

The Relationship between the Administrators' Role Affecting the Learning Skill Support for the 21st Century of Primary Schools under Primary Education Service Area Office Phetchaburi District 2

ทิฆัมพร ช้างนะ[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูล[2]

Tikumporn Changna [1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: pumpuii_2911@icloud.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (2) เพื่อศึกษาการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 รูปแบบการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แนวคิดของแฟเรนและเคย์เป็นกรอบการวิจัย พื้นที่วิจัยคือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูจำนวน 1,040 คน คัดเลือกโดยตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน เทียบสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างประชากรแต่ละโรงเรียนและการสุ่มอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามชนิดมาตรประมาณค่า 5 ระดับโดยใช้กรอบแนวคิดของแฟเรนและเคย์ วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน กำหนดค่าความมีนัยสำคัญทางสถิติ .01 ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม และรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านผู้คาดการณ์ ด้านผู้ให้คำปรึกษา ด้านผู้สนับสนุน ด้านผู้ประเมิน และด้านผู้อำนวยความสะดวก (2) การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ดังนี้ ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาวิชาชีพ ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ ด้านการประเมินทักษะการเรียนรู้ ด้านหลักสูตรและการสอน (3) ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติ .01

คำสำคัญ: บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstracts

The objectives of this research were (1) to study the roles of school administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2, (2) to study the promotion of 21st century learning skills, and (3) to study the relationship between school administrators' roles and the promotion of 21st century learning skills. The qualitative research design employed Farren and Kaye's conceptual framework. The research area encompassed schools under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 2. The sample consisted of 1,040 school administrators and teachers, selected using Krejcie and Morgan's sample size table, proportional stratification, and simple random sampling. The research instrument was a 5-point rating scale questionnaire based on Farren and Kaye's framework. Data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient, with statistical significance set at .01 level. The findings revealed : 1.The roles of school administrators, both overall and in individual aspects, were at the highest level. When ranked by mean scores from highest to lowest: Forecaster, Counselor, Supporter, Evaluator, and Facilitator. 2.The promotion of 21st century learning skills, both overall and in individual aspects, were at the highest level. When ranked by mean scores from highest to lowest: Learning Standards, Professional Development, Learning Environments, Learning Skills Assessment, and Curriculum and Instruction. 3.There was a statistically significant relationship at the .01 level between school administrators' roles and the promotion of 21st century learning skills.

Keywords: Administrator's' role, learning skill support for the 21st century, educational institution administrators in the 21st century.

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 มีแนวทางในการบริหารการศึกษาโดยยึดหลักที่สำคัญ ซึ่งประกอบด้วยการศึกษาเพื่อทุกคน (Education for All) การศึกษาเพื่อความเสมอภาคและทั่วถึง (Inclusive Education) หลักเศรษฐกิจพอเพียง (Sufficiency Economy) และการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนในสังคม (All for Education) รวมถึงการปฏิบัติตามเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs 2030) ตามแนวทางการจัดการศึกษาที่กล่าวถึง แผนการศึกษาแห่งนี้จึงตั้งวิสัยทัศน์ว่า “คนไทยทุกคนจะได้รับการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตที่มีคุณภาพ มีความสุขในการดำรงชีวิต สอดคล้องกับหลักเศรษฐกิจพอเพียงและการเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21” โดยมีเป้าหมายในการจัดการศึกษาทั้งหมด 4 ข้อ

ได้แก่ 1) สร้างระบบและกระบวนการศึกษาให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพ 2) พัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองที่ดี มีคุณลักษณะและทักษะที่ตรงตามรัฐธรรมนูญ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) ปรับปรุงสังคมไทยให้กลายเป็นสังคมแห่งการเรียนรู้และคุณธรรม โดยพัฒนาความรักและความสามัคคี รวมพลังสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนตามแนวเศรษฐกิจพอเพียง และ4) ช่วยให้ประเทศไทยหลุดพ้นจากกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และลดความเหลื่อมล้ำภายในประเทศ เพื่อให้บรรลุวิสัยทัศน์และเป้าหมายการศึกษาดังกล่าว แผนการศึกษาแห่งชาติได้กำหนดเป้าหมายออกเป็น 2 ด้าน ได้แก่ เป้าหมายด้านผู้เรียน (Learner Aspirations) ซึ่งมุ่งมั่นพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้มีคุณลักษณะและทักษะที่เหมาะสมกับศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วยทักษะ 3Rs ได้แก่ การอ่าน (Reading) การเขียน (Writing) และการคำนวณ (Arithmetics) และ 8Cs รวมทั้งทักษะการคิดเชิงวิพากษ์และการแก้ปัญหา (Critical Thinking and Problem Solving) ทักษะการสร้างสรรค์และนวัตกรรม (Creativity and Innovation) ทักษะการเข้าใจความหลากหลายทางวัฒนธรรม (Cross-Cultural Understanding) ทักษะการร่วมมือ การทำงานเป็นกลุ่ม และการนำทักษะการสื่อสารข้อมูล (Collaboration, Teamwork and Leadership) และการรู้เท่าทันสื่อ (Communications, Information and Media Literacy) ทักษะด้านเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร (Computing and ICT Literacy) ทักษะด้านอาชีพและการเรียนรู้ (Career and Learning Skills) และคุณลักษณะด้านความมีเมตตา ความกรุณา การมีวินัย และคุณธรรม (Compassion) (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การปฏิรูปการเรียนรู้จะประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องให้ความสำคัญแก่หลักสูตรสถานศึกษา ผู้เรียน เนื้อหาสาระ วิธีการเรียนการสอน การพัฒนาครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษา และการใช้แหล่งเรียนรู้ให้เกิดประโยชน์ ตลอดจนเชื่อมโยงกระบวนการเรียนรู้สู่ชุมชน อีกทั้งต้องระดมทรัพยากรจากแหล่งต่าง ๆ นั้นมาใช้จัดการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญในการจัดกิจกรรมที่หลากหลาย เพื่อสนองความสนใจและส่งเสริมการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เพื่อให้เกิดการพัฒนาผู้เรียนได้เต็มศักยภาพ โดยมุ่งหวังให้นักเรียนนั้นรู้จักตนเอง สามารถนำทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ไปปรับใช้ได้ตามความสามารถ ตามจุดมุ่งหมายของหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐานและคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของสถานศึกษาที่ได้กำหนดไว้ โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลและปัจจัยด้านความพร้อม ความต้องการและความเป็นไปได้ มีการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพเพื่อส่งผลต่อการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 อย่างแท้จริง (ศศิรดา แพงไทย, 2559)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ทั้งนี้เพื่อนำผลที่ได้ไปเป็นข้อมูลหรือสารสนเทศสำหรับผู้บริหารได้นำไปใช้วางแผน และกำหนดนโยบายเพื่อพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ให้มีคุณภาพได้ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

2. เพื่อศึกษาการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

ทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

Farren and Kaye (1996) กล่าวว่า ผู้นำสามารถช่วยให้บุคลากรพัฒนางานอาชีพได้ด้วยการแสดงบทบาท 5 ประการ ได้แก่ 1. ผู้อำนวยความสะดวก ช่วยให้บุคลากรรู้คุณค่าในงานอาชีพ ความสนใจและทักษะที่เป็นจุดขายของตน ช่วยให้บุคลากรตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนอนาคต ด้านการเงินในระยะยาว สร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างและรับฟังความคิดเห็น เพื่อเปิดโอกาสให้บุคลากร ช่วยให้บุคลากรมีความเข้าใจและสามารถแสดงความต้องการของตนเกี่ยวกับอนาคตด้านการงานได้ 2. ผู้ประเมิน แจ้งผลการประเมินเกี่ยวกับการทำงานและผลการปฏิบัติตัวของสมาชิกในองค์กรอย่าง เปิดเผยและตรงไปตรงมา แจ้งให้บุคลากรทราบความคาดหวังและมาตรฐานที่ใช้ในการประเมิน รับฟังความคิดเห็นของบุคลากรว่าสิ่งใดมีความสำคัญต่อการทำงานในปัจจุบันและความมุ่งหวังในการปรับปรุงการทำงานต่อไป ชี้ให้เห็นความสัมพันธ์ระหว่างการทำงาน ผลการปฏิบัติตัว และเป้าหมายในงานอาชีพ เสนอแนะกิจกรรมที่จะช่วยให้บุคลากรสามารถปรับปรุงการทำงานและการปฏิบัติตัวของตนได้ 3. ผู้คาดการณ์ ให้ข้อมูลเกี่ยวกับองค์การอาชีพและอุตสาหกรรม ช่วยให้บุคลากรสามารถให้ข้อมูลและเข้าถึงแหล่งข้อมูลได้ชี้ให้เห็นแนวโน้มที่เกิดขึ้นและการพัฒนาใหม่ ๆ ที่มีผลกระทบต่อหน้าที่การงานของบุคลากร 4. ผู้ให้คำปรึกษา ช่วยให้บุคลากรแสดงเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตด้านการงานที่ตนต้องการได้ช่วยเหลือบุคลากรในการคัดเลือกเป้าหมายเกี่ยวกับอนาคตด้านการงานที่สามารถปฏิบัติได้จริง เชื่อมโยงเป้าหมายในด้านการงานที่มีประสิทธิภาพให้เข้ากับความต้องการทางธุรกิจและตามเป้าหมายขององค์กร แสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่จะช่วยสนับสนุน รวมทั้งอุปสรรคที่มีผลต่อความสำเร็จในหน้าที่การงาน 5. ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ช่วยให้บุคลากรแต่ละคนสามารถพัฒนาแผนงานโดยละเอียดที่จะนำไปสู่ความสำเร็จในหน้าที่การงาน ช่วยให้บุคลากรประสบความสำเร็จด้วยการประสานงานกับบุคคลในสาขาอาชีพอื่น ๆ ในองค์กรหรืออุตสาหกรรม อภิปรายถึงความสามารถและเป้าหมายในหน้าที่การงานของบุคลากรกับบุคคลที่สามารถหยิบยื่นโอกาสดีๆ ให้กับบุคลากรเหล่านั้นได้ สนับสนุนให้บุคลากรรู้จักใช้แหล่งข้อมูลในการสร้างแผนงานเพื่อให้ประสบความสำเร็จในหน้าที่การงานได้

บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

กนกวรรณ โสรัจจตานนท์ (2546) ได้กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารโรงเรียนที่พัฒนาตามแนวคิดของ (Farren & Kaye, 1996) ประกอบด้วย บทบาท 5 ประการ ดังนี้

1. บทบาทผู้อำนวยความสะดวก หมายถึง ผู้บริหารให้ความช่วยเหลือเอาใจใส่อำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน สร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดกว้างเพื่อเป็นการกระตุ้นให้ครูได้แสดงความสามารถอย่างเต็มที่

2. บทบาทผู้ประเมิน หมายถึง ผู้บริหารชี้ให้เห็นถึงความสำคัญระหว่างการปฏิบัติงาน มีการแจ้งให้ครูทราบถึงมาตรฐานที่ใช้ในการประเมินพร้อมทั้งแจ้งผลการประเมินเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน ให้แก่ครูทราบและรับฟังความคิดเห็นของครู

3. บทบาทผู้คาดการณ์ หมายถึง ผู้บริหารใช้ข้อมูลปัจจุบันเพื่อประกอบการตัดสินใจ บริหารงานสามารถชี้ให้เห็นแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นที่มีผลกระทบต่อการปฏิบัติงานของครู

4. บทบาทผู้ให้คำปรึกษา หมายถึง ผู้บริหารปรึกษาคณะครูก่อนดำเนินงานสำคัญ สนับสนุน ครูทำงานเป็นทีม ยอมรับและปฏิบัติตามคำแนะนำของครูที่คาดว่าจะสามารถปฏิบัติได้จริง

5. บทบาทผู้ส่งเสริมสนับสนุน หมายถึง ผู้บริหารช่วยสนับสนุนการทำงานของครู ช่วยประสานงานกับองค์กรหรือหน่วยงานภายนอก สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ เพื่อให้งานบรรลุเป้าหมาย

สรุปได้ว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นภารกิจที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาการศึกษาและการเตรียมความพร้อมให้กับผู้เรียน บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นบทบาทที่มีความซับซ้อนและ ท้าทาย ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ วิสัยทัศน์ และความมุ่งมั่นในการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาผู้เรียนให้เป็นพลเมืองที่มีคุณภาพ และตอบสนองความต้องการของสังคมในปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีบทบาทผู้บริหารสถานศึกษา

ในยุคการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 การศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการสร้างความได้เปรียบของการแข่งขันแต่ละประเทศ และสามารถยืนหยัดในเวทีโลกภายใต้ระบบเศรษฐกิจและสังคมที่เป็นพลวัตได้ โดยประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกจึงให้ความสำคัญและทุ่มเทกับการพัฒนาการศึกษา เพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้สามารถก้าวทันต่อกระแสการเปลี่ยนแปลงของระบบเศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ ของภูมิภาค และของโลก ซึ่งต้องควบคู่ไปกับการดำรงรักษาประเพณี วัฒนธรรม และอัตลักษณ์ของประเทศด้วย (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 เป็นการกำหนดแนวทางยุทธศาสตร์ในการจัดการเรียนรู้ โดยร่วมกันสร้างรูปแบบและแนวปฏิบัติในการเสริมสร้างประสิทธิภาพของการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยเน้นที่องค์ความรู้ ทักษะ ความเชี่ยวชาญและสมรรถนะที่เกิดกับตัวผู้เรียน เพื่อใช้ในการดำรงชีวิตในสังคมแห่งความเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน โดยจะอ้างถึงรูปแบบ (model) ที่พัฒนามาจากเครือข่ายองค์กร ความร่วมมือ เพื่อทักษะแห่งการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (Partnership For 21st Century Skills) (www.p21.org) ที่มีชื่อย่อ

ว่า เครือข่าย P21 ซึ่งได้พัฒนากรอบแนวคิดเพื่อการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยผสมผสานองค์ความรู้ ทักษะเฉพาะด้านความชำนาญการและความรู้เท่าทันด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกัน เพื่อความสำเร็จของผู้เรียนทั้งด้านการทำงานและการดำเนินชีวิต (วิจารณ์ พานิช, 2555)

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ (2556) กล่าวว่า การพัฒนากรอบความคิดที่ครอบคลุมเพื่อการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 นั้นจำเป็นต้องจะต้องสร้างการส่งเสริมเพิ่มขึ้นจากทักษะเฉพาะด้าน องค์ความรู้ ความชำนาญการ และความสามารถในการเรียนรู้ด้านต่าง ๆ เพื่อช่วยให้นักเรียนรอบรู้ มีความสามารถที่จำเป็นและหลากหลาย จึงได้ระบุการส่งเสริมให้นักเรียน ได้รอบรู้ทักษะการเรียนรู้ที่สำคัญ ในศตวรรษที่ 21 ไว้ด้วยกัน 5 ระบบ ดังนี้

1. มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st Century Standards) เน้นทักษะความรู้และความเชี่ยวชาญที่เกิดกับผู้เรียน สร้างความรู้ความเข้าใจในการเรียนในเชิงสหวิทยาการระหว่างวิชาหลักที่เป็นจุดเน้น มุ่งเน้นการสร้างความรู้และเข้าใจในเชิงลึกมากกว่าการสร้างความรู้แบบผิวเผิน ยกระดับความสามารถผู้เรียนด้วยการให้ข้อมูลที่เป็นจริง การใช้สื่อหรือเครื่องมือที่มีคุณภาพจากการเรียนรู้ในสถานศึกษา การทำงานและในการดำรงชีวิตประจำวัน ผู้เรียนได้เรียนรู้อย่างมีความหมายและสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นได้ ใช้หลักการวัดประเมินผลที่มีคุณภาพระดับสูง

2. การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (assessment of 21st century skills) สร้างความสมดุลในการประเมินผลเชิงคุณภาพ โดยการใช้แบบทดสอบมาตรฐานสำหรับการทดสอบย่อยและทดสอบรวมสำหรับการประเมินผลในชั้นเรียน เน้นการนำประโยชน์ของผลสะท้อนจากการปฏิบัติของผู้เรียนมาปรับปรุงแก้ไขงาน ใช้เทคโนโลยีเพื่อยกระดับการทดสอบวัดและประเมินผลให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด สร้างและพัฒนาระบบแฟ้มสะสมงาน (portfolios) ของผู้เรียนให้เป็นมาตรฐานและมีคุณภาพ

3. หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 (21st century curriculum and instruction) การสอนให้เกิดทักษะการเรียนในศตวรรษที่ 21 มุ่งเน้นเชิงสหวิทยาการของวิชาแกนหลัก สร้างโอกาสที่จะประยุกต์ทักษะเชิงบูรณาการข้ามสาระเนื้อหา และสร้างระบบการเรียนรู้ที่เน้นสมรรถนะเป็นฐาน (competency-based) สร้างนวัตกรรมและวิธีการเรียนรู้ในเชิงบูรณาการที่มีเทคโนโลยีเป็นตัวเกื้อหนุน การเรียนรู้แบบสืบค้น และวิธีการเรียนจากการใช้ปัญหาเป็นฐาน (problem-based learning) เพื่อการสร้างทักษะขั้นสูงทางการคิด

4. การพัฒนาทางวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 (21st century professional development) จุดมุ่งหมายสำคัญเพื่อการสร้างครูให้เป็นผู้ที่มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงบูรณาการการใช้เครื่องมือและกำหนดยุทธศาสตร์สู่การปฏิบัติในชั้นเรียน และสร้างให้ครูมีความสามารถในการวิเคราะห์และกำหนดกิจกรรมการเรียนรู้ได้เหมาะสม สร้างความสมบูรณ์แบบในมิติของการสอนด้วยเทคนิควิธีการสอนที่หลากหลาย สร้างให้ครูเป็นผู้มีทักษะความรู้ความสามารถในเชิงลึกเกี่ยวกับการแก้ปัญหา การคิดแบบวิจารณญาณ และทักษะด้านอื่น ๆที่สำคัญต่อวิชาชีพ

5. สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 (21st century learning environment) สร้างสรรค์แนวปฏิบัติทางการเรียน การรับการสนับสนุนจากบุคลากร และสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เกื้อหนุน เพื่อช่วยให้การเรียนการสอนบรรลุผล สนับสนุนทางวิชาชีพแก่ชุมชนทั้งในด้านการให้การศึกษา การมีส่วนร่วม การแบ่งปัน สิ่งปฏิบัติที่เป็นเลิศระหว่างกันรวมทั้งการบูรณาการหลอมรวมทักษะหลากหลายสู่การปฏิบัติในชั้นเรียน สร้างผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากสิ่งที่ปฏิบัติจริงตามบริบท โดยเฉพาะการเรียนแบบโครงงาน สร้างโอกาสในการเข้าถึงสื่อเทคโนโลยี เครื่องมือหรือแหล่งการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ออกแบบระบบการเรียนรู้ที่เหมาะสมทั้งการเรียนเป็นกลุ่มหรือการเรียนรายบุคคล นำไปสู่การพัฒนาและขยายผลสู่ชุมชนทั้งในรูปแบบการเผชิญหน้าหรือระบบออนไลน์

ที่กล่าวมาทั้งหมดในเบื้องต้นนั้น เป็นการสร้างกรอบแนวคิดของการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ ในศตวรรษที่ 21 ที่ผ่านกระบวนการวิจัยโดย (Partnership for 21st Century Skills, 2009) เป็นตัวแบบที่นำเสนอในรายละเอียดของตัวแปรหรือองค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาศักยภาพทางการเรียนรู้ในสังคมยุคใหม่ที่ต้องคำนึงถึง และต้องสร้างให้เกิดขึ้นกับผู้เกี่ยวข้องกับการศึกษาทุกฝ่ายทั้งครู นักเรียน ผู้บริหาร ผู้ปกครอง ชุมชนและผู้มีส่วนได้เสียทุกฝ่าย

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้กำหนดขอบเขตการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทผู้บริหารใช้แนวคิดของ Farren and Kaye (1996, อ้างถึงใน ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ, 2556), Farren and Kaye (1996) ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ผู้อำนวยความสะดวก 2) ผู้ประเมิน 3) ผู้คาดการณ์ 4) ผู้ให้คำปรึกษา 5) ผู้ส่งเสริมสนับสนุน ส่วนการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ใช้แนวคิดเกี่ยวกับทักษะแห่งอนาคตใหม่ การเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของเครือข่ายองค์กรความร่วมมือเพื่อทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 1) มาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2) การประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3) หลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 4) การพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 5) สภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

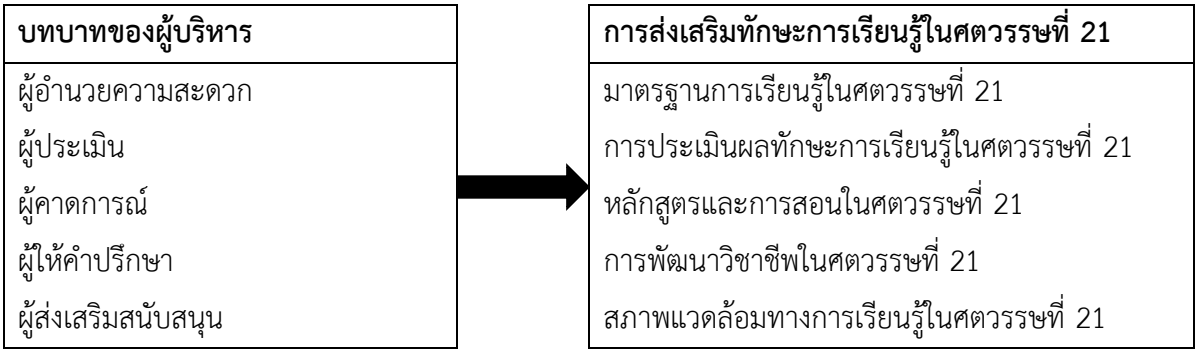

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มี 122 โรงเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา 104 คน ครูผู้สอน 936 คน รวม 1,040 คน (กลุ่มบริหารงานบุคคล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 (สพป.พบ. 2), 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ บุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 จำนวน 278 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา 104 คน ครูผู้สอน 174 คน โดยใช้ตารางขนาดกลุ่มตัวอย่าง ด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan) จากนั้นเทียบสัดส่วนจำนวนกลุ่มตัวอย่างจากประชากรแต่ละโรงเรียน และการสุ่มอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามสภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของผู้บริหารสานศึกษาและครูผู้สอนต่อบทบาทของผู้บริหาร 5 ด้าน 1. ด้านผู้อำนวยความสะดวก 2. ด้านผู้ประเมิน 3. ด้านผู้คาดการณ์ 4. ด้านผู้ให้คำปรึกษา และ5. ด้านผู้สนับสนุน และตอนที่ 3 สอบความความคิดเห็นต่อทักษะการเรียนรู้ศตวรรษที่ 21 5ด้าน 1. ด้านมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 2. ด้านการประเมินผลทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 3. ด้านหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21 4. ด้านการพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 และ5. ด้านสภาพทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ลักษณะของแบบสอบถามเป็นประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ (Liker T) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.982

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google from จำนวน 278 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน1เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบเคียงกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

3. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยของน้ำหนักที่ได้มาเทียบเคียงกับเกณฑ์ ตามแนวคิดของ (บุญชม ศรีสะอาด, 2554)

4. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยใช้สถิติวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product – moment Correlation Coefficient) โดยมีเกณฑ์แปลความหมายดังนี้ (พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2543)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการศึกษาความคิดเห็นในแบบสอบถามของผู้เชี่ยวชาญในเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 สรุปได้ว่า ความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับพบว่า ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ และมีความเชื่อมั่นอยู่ในระดับดีมาก สามารถยอมรับได้

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในการวิเคราะห์ผล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ทำงานน้อยกว่า 5 ปี ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีและมีตำแหน่งปัจจุบันเป็นครูส่วนใหญ่

3. ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นระดับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ในการวิเคราะห์ผล พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านผู้อำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านผู้สนับสนุน ด้านผู้ให้คำปรึกษา ด้านผู้ประเมิน และด้านผู้คาดการณ์

4. ผลการวิเคราะห์ระดับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในการวิเคราะห์ผล พบว่าการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21

5. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .893 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความเรียงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่ง ด้านผู้คาดการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับสูง

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผล ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทั้ง 5 ด้านอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านผู้อำนวยความสะดวก รองลงมา ด้านผู้สนับสนุน ด้านผู้ให้คำปรึกษา ด้านผู้ประเมิน และด้านผู้คาดการณ์ สอดคล้องกับธนวัฒน์ ช่วยพัทลุง (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านบทบาทผู้ส่งเสริมสนับสนุน มีค่าเฉลี่ยสูงสุดรองลงมาคือ ด้านบทบาทผู้ให้คำปรึกษา และด้านบทบาทผู้คาดการณ์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด 2. สมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านจริยธรรมและจรรยาบรรณวิชาชีพครู มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือ ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน 3. บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านบทบาทผู้อำนวยความสะดวก ด้านบทบาทผู้คาดการณ์ และด้านบทบาทผู้ให้คำปรึกษาส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2. ผลการวิเคราะห์การส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาในการวิเคราะห์ผล พบว่าการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 อยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการพัฒนาวิชาชีพในศตวรรษที่ 21 ด้านสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ในศตวรรษ ที่ 21 ด้านการประเมินทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้านหลักสูตรและการสอนในศตวรรษที่ 21

3. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 พบว่าโดยภาพรวม มีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงโดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .893 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความเรียงความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ของแต่ละคู่จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับหนึ่งด้านผู้คาดการณ์มีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .838 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสองด้านผู้ให้คำปรึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .837 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสามด้านผู้ให้คำปรึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .824 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับสี่ ด้านผู้ประเมินมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r) เท่ากับ .795 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และอันดับสุดท้าย ด้านผู้อำนวยความสะดวกมีความสัมพันธ์ทางบวกกับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ในระดับค่อนข้างสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์(r)เท่ากับ .772 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านผู้คาดการณ์ ดังนั้นผู้บริหารควรมีการวางแผนและเตรียมพร้อมสถานศึกษาสำหรับอนาคต มีการวิเคราะห์แนวโน้มและติดตามการเปลี่ยนแปลงด้านการศึกษา เทคโนโลยี และสังคม มีการประเมินความต้องการโดยคาดการณ์ทรัพยากรและทักษะที่จำเป็นในอนาคต มีการวางแผนกลยุทธ์โดยการกำหนดวิสัยทัศน์และเป้าหมายระยะยาวและเตรียมพร้อมรับมือ เพื่อสร้างระบบที่ยืดหยุ่นและพร้อมปรับตัว ส่งเสริมนวัตกรรม สนับสนุนการวิจัยและทดลองวิธีการใหม่ ๆ สร้างเครือข่ายเพื่อพัฒนาความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก มีการพัฒนาระบบข้อมูลโดยใช้เทคโนโลยีในการวิเคราะห์และตัดสินใจ มีการใช้สื่อสารวิสัยทัศน์เพื่อชี้แจงแนวทางการพัฒนาให้ทุกฝ่ายเข้าใจ

2. จากผลการวิจัยพบว่าระดับการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 ที่ได้ค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือด้านมาตรฐานการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ดังนั้นผู้บริหารควรมีการกำหนดกรอบแนวทางและเกณฑ์ที่ใช้ในการพัฒนาหลักสูตรการสอนและการประเมินผลการเรียนรู้ที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะและความรู้ที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคนี้ ซึ่งสถานศึกษาต้องมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีทักษะที่ทันต่อที่มีการเปลี่ยนแปลงทางสังคม เทคโนโลยีและเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว มีกระบวนการวัดและประเมินทักษะที่จำเป็นสำหรับการดำรงชีวิตและการทำงานในยุคปัจจุบัน มีความหลากหลายของวิธีการประเมิน เพื่อให้เกิดการครอบคลุมทักษะทุกด้านสถานศึกษามีการ

ปรับปรุงวิธีการประเมินอย่างต่อเนื่อง มาตรฐานเหล่านี้เน้นการผสมผสานทักษะทางวิชาการเข้ากับทักษะทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 เพื่อเตรียมความพร้อมโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ในชีวิตจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. จากผลการวิจัย พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันทางบวก อยู่ในระดับสูง ฉะนั้นจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งที่ผู้บริหารควรมีการพัฒนาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง เพื่อเป็นการส่งผลต่อการพัฒนาการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยที่เกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาและการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ด้วยกระบวนการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

2. ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับบทบาทของครูที่ส่งผลต่อการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21

3. ควรศึกษาวิจัยเพื่อให้ได้รูปแบบหรือแนวปฏิบัติในการส่งเสริมทักษะการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2

บรรณานุกรม

กนกวรรณ โสรัจจตานนท์. (2546). *บทบาทของผู้บริหารโรงเรียนที่สัมพันธ์กับแบบแผนพฤติกรรม ตามจรรยาบรรณครู* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/1/

ธนวัฒน์ ช่วยพัทลุง (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/ambj/article/download/254467/174893/984586

บุญชม ศรีสะอาด. (2554). *การวิจัยเกี่ยวกับการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สุรีวิริยาสาส์น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2543). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์.*(พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพมหานคร: สำนักทดสอบทางการศึกษาและจิตวิทยา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

วิจารณ์ พานิช. (2555*). วิถีสร้างการเรียนรู้เพื่อศิษย์ ในศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: ตถาตา พับลิเคชั่น.

ศศิรดา แพงไทย. (มกราคม - มิถุนายน 2559). “บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21”.*วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเชีย. 6*(1), 7.

ศิริวรรณ ฉัตรมณีรุ่งเจริญ. (2556). *ทักษะแห่งศตวรรษที่ 21 ความท้าทายในอนาคต 21st century skills.* https://www.scribd.com/doc/175320931/

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 2. (2567). https://www.pbi2.go.th/

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

Farren, C. & Kaye, B. L. (1996). "*New Skills for New Leadership Roles,"* in The Leader *of Future* (3" ed.). New York, NY: The Drucker Foundation.

Harper & Row. Farren, C., & Kaye, B. L. (1996). *Leadership role in the leader of foundation (3rd ed.).* New York: The Drucker Foundation.

Krejcie, R.V.& Morgan, D. W. (1970). *Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Partnership for 21st Century Skills. (2009). *Framework for 21st century learning. Tucson, AZ: Partnership for 21st Century Skills*. Retrieved August 10,2009, From. www.p21.org/index.php?option=com_ content&task=view&id=254&Itemid =120.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

The Relationship between Administrators Management Basedon Good Governance and School Effectiveness Under PrachuapKhiriKhan Primary Education Service Area Office 2

พรวดี แป้นศรีนวล[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Pohnwadee Pansrinual[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Pornwadee1992@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 281 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา พบว่ามีความสัมพันธ์กันทุกด้าน อยู่ในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: การบริหารตามหลักธรรมาภิบาล ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Abstract

This research has three objectives: (1) to study the management of educational institutions according to principles of good governance under the jurisdiction of the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2; (2) to study the effectiveness of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2; (3) to examine the relationship between the management of educational institutions according to principles of good governance and the effectiveness of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2, categorized by position and size of the institutions. This study is quantitative research with a sample size of 281 individuals, including school administrators and teachers in schools under the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2 for the academic year 2024. The research instrument used is a questionnaire, and the statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson correlation coefficient. The research findings indicate that (1) the overall and specific aspects of the management of educational institutions according to principles of good governance under the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2 are at the highest level; (2) the overall and specific aspects of the effectiveness of educational institutions under the Office of the Basic Education Commission, Prachuap Khiri Khan Area 2 are at the highest level; (3) there is a very high correlation between the management of educational institutions according to principles of good governance and the effectiveness of educational institutions in all aspects.

Keywords : Good governance management, effectiveness of educational institutions, office of the primary educational service area, Prachuap Khiri Khan area 2

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยกำลังประสบปัญหาสภาวะการเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ซึ่งหลั่งไหลมาด้วยกระแสโลกาภิวัตน์ของโลกที่มีการแข่งขันกันอย่างเสรี และเกิดการเอาเปรียบกันทางสังคม จึงก่อให้เกิดกระแสการต่อต้านขึ้น ที่เห็นกันอยู่ทั่วโลกจากผู้ที่ได้รับผลกระทบไม่ได้รับความเป็นธรรมทางสังคมและผู้ที่เสียผลประโยชน์เพราะมองเห็นว่าเป็นการเอาเปรียบจากผู้ที่เจริญทางวัตถุและมีโอกาสมากกว่า แนวทางการพัฒนาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566-2570) เน้นการพัฒนาที่ยั่งยืน โดยมุ่งให้เกิดการพัฒนาเศรษฐกิจที่มีความเสมอภาคและลด

ความเหลื่อมล้ำในสังคม รวมถึงการส่งเสริมการพัฒนาทางเทคโนโลยี (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2566)

แนวคิดเกี่ยวกับธรรมาภิบาลได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งองค์การภาครัฐและภาคเอกชนได้ให้ความสำคัญ โดยมีการส่งเสริมบทบาทให้เกิดการทำงานที่ปราศจากการคอรัปชั่น หรือการไม่นำผลประโยชน์ของสาธารณะมาใช้เพื่อประโยชน์ส่วนตัว มีการใช้หลักนิติธรรมในการดำเนินงานด้านต่าง ๆ

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัดจำนวน 89 โรงเรียนได้กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการ โดยกำหนดให้เป็นองค์กรมาตรฐาน มุ่งพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมภายใต้วิถีคุณภาพ เพื่อให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสังกัด จึงมีความจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาเพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้ทันสมัยเหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของโลกต้องอาศัยทักษะภาวะผู้นำในการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อน มองเห็นภาพอนาคตและสามารถสร้างแรงจูงใจให้ผู้ร่วมงานทุกคนปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย, 2561)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา ที่เหมาะสมและสอดคล้องกันและนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
2. เพื่อศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) สรุปได้ว่า หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักในการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในในการบริหารสถานศึกษา เพื่อการบริหารงาน ของผู้บริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพสูงขึ้น มีความถูกต้อง ชอบธรรมเกิดประโยชน์ต่อผู้บริหารสถานศึกษา ครู บุคลากรในสถานศึกษาและนักเรียน โดยยึดหลัก 6 หลัก ได้แก่ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า จากการกล่าวมาข้างต้นนั้น สรุปได้ว่า องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาล (Good Governance) มาจากคำว่า ธรรมะ + อภิบาล หมายความว่า หลักการบริหารจัดการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ประกอบด้วย หลักพื้นฐาน 6 ประการ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม ได้แก่ การตรากฎหมาย กฎข้อบังคับต่าง ๆ ให้ทันสมัยและเป็นธรรม เป็นที่ยอมรับทั้งผู้ออกกฎและผู้ปฏิบัติตาม ตลอดจนทุกคนในสังคมยินยอมพร้อมใจปฏิบัติตาม กฎหมาย

2. หลักคุณธรรม ได้แก่ การยึดมั่นในความถูกต้อง ดีงาม ซื่อสัตย์ จริงใจ ขยัน อดทน มีระเบียบ ตลอดจนมีความชอบธรรมในการใช้อำนาจ

3. หลักความโปร่งใส มีการเปิดเผยข้อมูลที่เป็นประโยชน์อย่างตรงไปตรงมาด้วยภาษาที่เข้าใจง่ายประชาชนเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก เปิดเผยข้อมูลที่ถูกต้อง รวดเร็ว ไม่บิดเบือนหรือ ปิดบังบางส่วน

4. หลักความมีส่วนร่วม ได้แก่ การเปิดโอกาสให้ทุกคนในสังคมมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เราทำทั้งร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมแก้ไข ร่วมกันรับผิดชอบ

5. หลักความรับผิดชอบตรวจสอบได้ นอกจากจะต้องมีความรับผิดชอบแล้ว ยังต้องสร้างกระบวนการให้หน่วยงานต่าง ๆ มาตรวจสอบได้ว่าการทำงานของเราโปร่งใสจริง

6. หลักความคุ้มค่า ได้แก่ การบริหารจัดการและใช้ทรัพยากรที่มีจำกัดให้เกิดประโยชน์สูงสุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา

จากการศึกษา ความหมายของประสิทธิผล จากจตุรภัทร ประทุม (2559) ได้กล่าวไว้ว่า ประสิทธิผลโรงเรียน คือ ความสามารถของโรงเรียน ในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงกว่าเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนดไว้ สามารถพัฒนานักเรียนให้มีทัศนคติในทางบวก ตลอดจนสามารถปรับตัวเข้ากับสิ่งแวดล้อมที่กำลังเปลี่ยนแปลงได้อย่างเหมาะสม และมีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นภายในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ความสำคัญของประสิทธิผล

Mott (1972) กล่าวถึงประสิทธิผลของ โรงเรียน 4 ประการ คือ

1. ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง
2. ความสามารถในการพัฒนานักเรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0
3. ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาโรงเรียน
4. ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในโรงเรียน

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาแนวคิดของการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ดังกล่าวข้างต้น จำแนกตามประเด็นที่แสดงถึงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล แต่ละแห่งรวมกันได้ 20 ประเด็น ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่ม ประเด็นที่มีความหมายเดียวกันเข้าด้วยกัน ค่าความถี่ประกอบ ได้ประเด็นหลักที่แสดงถึงการบริหารตามหลักธรรมาภิบาล จำนวน 6 ประเด็น และประสิทธิผลของสถานศึกษา จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ดังกล่าวข้างต้น จำแนกตามประเด็นที่แสดงถึงของสถานศึกษา แต่ละแห่งรวมกันได้ 17 ประเด็น ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่ม ประเด็นที่มีความหมายเดียวกันเข้าด้วยกันค่าความถี่ประกอบ ได้ประเด็นหลักที่แสดงถึงประสิทธิผลของสถานศึกษา จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

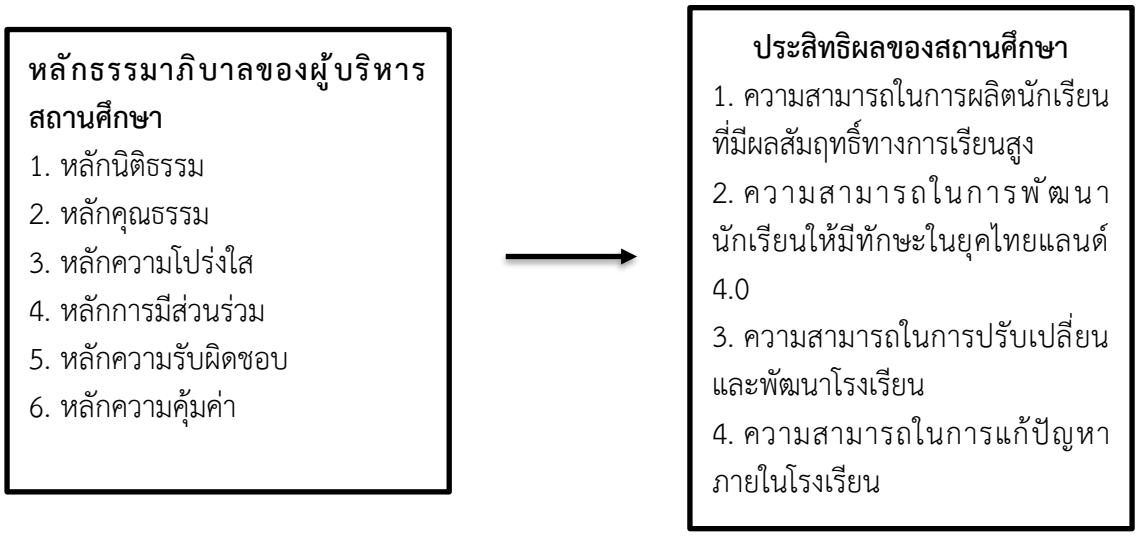

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,029 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 281 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสุ่มของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan., (1970) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 3 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า และตอนที่ 3 สอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.977

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาและครู เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google from จำนวน 281 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตาม ตำแหน่งหน้าที่และขนาดของสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ความสามารถในการผลิตนักเรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 3) ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ความสามารถในการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิภาพของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยใช้สถิติหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (พิสณุ ฟองศรี, 2552) โดยใช้เกณฑ์การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1 ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 281 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ และขนาดสถานศึกษา พบว่า ตำแหน่งผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 33.8 ตำแหน่งครู จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 66.2 ขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 177 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 63.0

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 หลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ลำดับที่ 2 หลักคุณธรรมและหลักความโปร่งใส ลำดับที่ 3 หลักความรับผิดชอบ และหลักการมีส่วนร่วม และลำดับที่ 4 หลักนิติธรรม ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักนิติธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาศึกษาดำเนินการทบทวนปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบ และกระบวนการดำเนินการให้เป็นธรรม และทันต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง เป็นอันดับแรก

2.2 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักคุณธรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น เป็นอันดับแรก

2.3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักความโปร่งใส โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลและข่าวสารในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ เป็นอันดับแรก

2.4 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักการมีส่วนร่วม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรผลประโยชน์ที่พึงมีได้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม เป็นอันดับแรก

2.5 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักความรับผิดชอบ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ เป็นอันดับแรก

2.6 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 หลักความคุ้มค่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด เป็นอันดับแรก

3. ผลการศึกษาประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3.1 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษามีประสิทธิภาพโดยอาศัยความพร้อม จากปัจจัยภายในและภายนอก เป็นอันดับแรก

3.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดการเรียนการสอนของงสถานศึกษาทันสมัยก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลง สถานศึกษามีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน เป็นอันดับแรก

3.3 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาในการศึกษา โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นอย่างสร้างสรรค์ เป็นอันดับแรก

3.4 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา โดยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาบริหารงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เป็นอันดับแรก

4. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก โดยมีค่า สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .849 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยเรียงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาล (X) กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ของแต่ละคู่ จากมากไปน้อย ได้แก่ อันดับที่ 1 ด้านที่ 6 หลักความคุ้มค่า (X6) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .861 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับที่ 2 ด้านที่ 1 หลักนิติธรรม (X1) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .810 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับที่ 3 ด้านที่ 5 หลักความรับผิดชอบ (X5) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .789 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับที่ 4 ด้านที่ 2 หลักคุณธรรม (X2) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .788 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับที่ 5 ด้านที่ 3 หลักความโปร่งใส (X3) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .746 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 อันดับที่ 6 ด้านที่ 4 หลักการมีส่วนร่วม (X4) มีความสัมพันธ์กับประสิทธิผลของสถานศึกษา (Y) ในระดับมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .727 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ผู้วิจัยอภิปรายผลได้ดังนี้

1. การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

1.1 หลักนิติธรรม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักนิติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาดำเนินการทบทวนปรับปรุงเรื่องกฎระเบียบและกระบวนการดำเนินการให้เป็นธรรมและทันต่อสถานการณ์เปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด

สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญชลี โลเชียงสาย (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 ผลการศึกษาพบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด รายด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด

1.2 หลักคุณธรรม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักคุณธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบต่อตนเองและผู้อื่น มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลงไพลิน สินธนันชัย (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และครูที่รับผิดชอบงานบริหารบุคคล ด้านหลักคุณธรรม โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.3 หลักความโปร่งใส พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยข้อมูลและข่าวสารในการบริหารงานในด้านต่าง ๆ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลงไพลิน สินธนันชัย (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียน ครูผู้สอน และครูที่รับผิดชอบงานบริหารบุคคล ด้านหลักความโปร่งใส โดยรวมอยู่ในระดับมากและรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.4 หลักการมีส่วนร่วม พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจัดสรรผลประโยชน์ที่พึงมีได้กับผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องอย่างเป็นธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ (2564) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 พบว่าการใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต ธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 หลักการมีส่วนร่วมและการมุ่งเน้น ฉันทามติอยู่ในระดับมาก และรายอยู่ในระดับมาก

1.5 หลักความรับผิดชอบ พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความตระหนักในสิทธิหน้าที่และความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ พรจันทร์ แจ้งบุตร (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา พบว่า การบริหารตามหลัก

ธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา ด้านหลัก ภาระรับผิดชอบ/สามารถตรวจสอบได้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ

1.6 หลักความคุ้มค่า พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาใช้ทรัพยากรทางการศึกษาให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน (2561) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ด้านหลักความคุ้มค่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายข้อ พบว่า ทุกข้ออยู่ในระดับมาก

2. ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

2.1 ด้านการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า สถานศึกษาสามารถจัดการศึกษามีประสิทธิภาพโดยอาศัยความพร้อมจากปัจจัยภายในและภายนอก มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จิราภรณ์ พงษ์พัง (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องวัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการตรวจสอบความก้าวหน้าของนักเรียน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และรายข้อ พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุดทุกข้อ

2.2 ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษาทันสมัยก้าวหน้าทันการเปลี่ยนแปลงและสถานศึกษามีความสามารถในการพัฒนาผู้เรียนในทุกด้าน มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสูตร เดชเมือง (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารปัจจัยคุณภาพครูและปัจจัยลักษณะผู้เรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า ระดับคุณภาพผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ด้านร่วมสร้างสรรค์ นวัตกรรม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.3 ด้านการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาในการศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษาด้านการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาในการศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาสามารถพัฒนาสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ ขึ้นอย่างสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสูตร เดชเมือง (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารปัจจัยคุณภาพครูและปัจจัยลักษณะผู้เรียน ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน

เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ พบว่า ระดับคุณภาพครู ด้านกลยุทธ์ในการจัดการเรียนรู้ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2.4 ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา พบว่า ประสิทธิผลของสถานศึกษา ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า สถานศึกษาบริหารงานประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ อัญสิชา แสนภูมิ (2565) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม พบว่า ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม ด้านการพัฒนางานด้านวิชาการ สอดคล้องกับยุค 4.0 ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา และครูผู้สอน โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

3.1 การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ หลักความคุ้มค่า หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักความรับผิดชอบ หลักการมีส่วนร่วม หลักนิติธรรม

3.2 ประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับดังนี้ ด้านการแก้ปัญหาภายในสถานศึกษา ด้านการพัฒนาผู้เรียนให้มีทักษะในยุคไทยแลนด์ 4.0 ด้านการปรับเปลี่ยนและการพัฒนาในการศึกษา ด้านการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ครรชิต ชัยกิจ (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความมีประสิทธิภาพเป็นเลิศของโรงเรียน เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นผู้ทำหน้าที่บริหารงานภายในโรงเรียน และเป็นผู้ซึ่งมีอิทธิพลต่อคุณภาพการสอนของครูตลอดจนมีอิทธิพลต่อความมีประสิทธิผลของการปฏิบัติงานภายในโรงเรียน

3.3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ .849 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เพลงไพลิน สินธนันชัย (2566) ที่ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร พบว่า การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารและการบริหารงานบุคคล ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร มีความสัมพันธ์กันเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผู้บริหารสถานศึกษาควรนำผลการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลกับประสิทธิผลของสถานศึกษาไปปรับปรุงพัฒนาให้เหมาะสมและสอดคล้องกัน

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อได้รับความรู้จากการศึกษาควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรหรือผู้สนใจได้มีการสร้างเครือข่ายความร่วมมือเพื่อพัฒนาคุณภาพการบริหารสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.2 ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.3 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ครรชิต ชัยกิจ, ละเอียด จงกลนี และจุฬาพรรณ ภรณ์ธนะแพทย์. (2563). ภาวะผู้นำทางวิชาการและพุทธวิธีในการจัดการศึกษา. วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 10(2), 165-175.

จตุรภัทร ประทุม. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

จิราภรณ์ พงษ์พัง. (2565). *วัฒนธรรมองค์การกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชา การบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4342/1/620620004.pdf

จุฑากาญจน์ เก่งกสิกิจ. (2564). *การใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตธรรมจักร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3536/1/61252309.pdf

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

พิสณุ ฟองศรี. (2552). *การสร้างและพัฒนาเครื่องมือวิจัย:การสร้างและพัฒนาแบบสอบถาม* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: ด่านสุทธาการพิมพ์.

เพลงไพลิน สินธนันชัย. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน.[วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023112964421229108_fulltext.pdf

พรจันทร์ แจ้งบุตร. (2566). การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนบ้านท่ามะกา [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4910/1/640620107.pdf

วิสูตร เดชเมือง. (2565).*ปัจจัยภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหาร ปัจจัยคุณภาพครู และปัจจัยลักษณะผู้เรียนที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในยุคประเทศไทย 4.0 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ* [ปริญญานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. SWU e- theses.http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2067/1/gs631130519.pdf

สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2*. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2566). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 16 พ.ศ. 2566-2570*. http://www.nesdb.go.th/ewt_news.php?nid=6420

ศรสวรรค์ บุญณกรณ์ชัย. (2561). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โรงเรียนทวีธภิเศกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.

อัญชลี โลเชียงสาย. (2565). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อัญสิชา แสนภูมิ. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารในยุค 4.0 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e- theses. https://e-thesis.snru.ac.th/file_thesis/2023020362421229204_fulltext.pdf

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement, 30*(3), 607-610.

Mott, P.E. (1972). *The Characteristic of Efficient Organizations*. New York: Harper & Row.

บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

A Study on the Roled the Principles of Good Governance of Administrators in Administrators of Basic Education Schools under Prachuapkirikhan Primary Educational Service Area Office

พนิดา เดชสำราญ[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Panidar Detsamran[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: detsamran22@gmail.com[1,2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติทีและวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทหลัก ธรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่าภาพรวมแต่ละรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การเปรียบเทียบบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา พบว่าโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล การบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the role of good governance in educational institutions in Sam Roi Yot District, under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2; and (2) to compare the role of good governance in educational institutions in Sam Roi Yot District, under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2, classified by work experience and size of educational institutions. This research is a quantitative research. The sample consists of 148 teachers and educational personnel in Sam Roi Yot District, under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2. The research instrument is a questionnaire. The statistics used for data analysis are frequency, percentage, mean, standard deviation, t-statistics, and one-way analysis of variance. The research results show that (1) the role of good governance in educational institutions in Sam Roi Yot District, under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 2, is at the highest level overall. (2) Comparison of the role of good governance in educational institutions in Sam Roi Yot District Under the jurisdiction of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 2, classified by work experience and size of the educational institution, it was found that overall, there was no difference at the statistical significance level of 0.05.

Keywords: Good governance, educational institution, administration Prachuap Khiri Khan primary educational service area office 2

บทนำ

ปัจจุบันสถานการณ์ด้านเศรษฐกิจ สังคม การเมือง การบริหารงานของรัฐบาลทั้งในประเทศและต่างประเทศโดยทั่วไป โดยมีการเปลี่ยนแปลงไปมากและเปลี่ยนไปอย่างรวดเร็ว เพราะความก้าวหน้าด้านการสื่อสารเทคโนโลยี การถ่ายทอดข้อมูลข่าวสารสู่ประชาชนเกิดขึ้น และสภาพแวดล้อมในยุคโลกาภิวัตน์ ดังนั้น การปรับเปลี่ยนบทบาทของสังคม โดยนำหลักบริหารจัดการบ้านเมืองที่ดี (good governance) หรือหลักธรรมาภิบาลมาใช้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับทุกประเทศรวมทั้งในประเทศไทย ซึ่งจะส่งผลให้ประชาชนโดยรวม และสังคมไทยขับเคลื่อนไปกับระบบการบริหารงานที่ทำให้เกิดความแข็งแกร่งเพียงพอที่จะแข่งขันกับต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาอย่างรวดเร็วและยั่งยืนต่อไป หลักธรรมาภิบาลจัดเป็นแนวคิดสำคัญในการบริหารงาน และการปกครองในปัจจุบันเพราะโลกปัจจุบันได้หันไปให้ความสนใจกับเรื่องของโลกาภิวัตน์ และหลักธรรมาภิบาลหรือการบริหารจัดการที่ดีมากขึ้น เพราะกระแสการพัฒนาเศรษฐกิจมีความสำคัญกระทบถึงกันการติดต่อสื่อสาร การดำเนินกิจกรรมในที่หนึ่งมีผลกระทบต่ออีกที่หนึ่ง การพัฒนาเรื่องของ

การเมืองการปกครองได้มุ่งให้ประชาชนเป็นศูนย์กลางมากขึ้น หากจะให้ประเทศมีการเจริญเติบโตอย่างยั่งยืน การมุ่งดำเนินธุรกิจหรือปฏิบัติราชการต่าง ๆ การมีการบริหารจัดการที่ดีจึงเข้ามาเป็นเรื่องที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ และเริ่มมีการนำไปปฏิบัติกันมากขึ้น (ทิวากร แก้วมณี, 2559) และกระแสของการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้เกิดขึ้นในประเทศไทยหลังวิกฤตเศรษฐกิจเมื่อ พ.ศ. 2540 เป็นต้นมา

แนวทางการพัฒนาเศรษฐกิจสังคม และการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมามีส่วน ผลักดันให้ประเทศมีความก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน กรอบแนวคิดในเรื่องหลักธรรมาภิบาล โดยมีบทบาทที่ไม่เด่นชัดมากนัก โดยมักจะสอดแทรกอยู่ตามยุทธศาสตร์รายด้านซึ่งทำให้การพัฒนาหลักธรรมาภิบาลยังขาดกลไกการขับเคลื่อนในภาพรวมที่ชัดเจนซึ่งส่งผลทำให้การพัฒนา เศรษฐกิจ สังคมและการเมืองของประเทศมีความบิดเบือนไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนและทำให้การบริหารจัดการภาครัฐขาดประสิทธิภาพประสิทธิผล เกิดปัญหาคอร์รัปชั่น รวมทั้งก่อให้เกิดความสุ่มเสี่ยงต่อความยั่งยืนทางเศรษฐกิจสังคมระบบการศึกษาในปัจจุบันความรับผิดชอบที่มีต่อโรงเรียนต้องตอบสนองต่อกระทรวงศึกษาธิการในขณะที่กระทรวงศึกษาศึกษาธิการตอบสนองต่อรัฐบาล ทำ ให้กระบวนการบริหารภาคการศึกษาล่าช้า และการบริการการของการศึกษาและการปรับปรุงหลักธรรมาภิบาลในการทำงานภาคราชการจะให้เกิดหลักธรรมาภิบาลทั้งในระบบ (เกษรา ชัยเหลืองอุไร, 2562)

ธรรมาภิบาลเป็นหลักการบริหารการปกครองที่มุ่งประโยชน์สูงสุดของประชาชนและ ประเทศชาติโดยยึดหลักเหตุผลและความเป็นธรรม ธรรมาภิบาลเป็นทั้งหลักการ (principles) และ แนวทาง (guidelines) ในการจัดระเบียบให้สังคมทั้งภาครัฐ ภาคประชาชนและภาคธุรกิจเอกชนอยู่ ร่วมกันอย่างสงบสุขและจะนำไปสู่การปฏิบัติที่บรรลุผล กลไกในการขับเคลื่อนก็คือการยึดหลักธรรมา ภิบาล (ถวิล วดีบุรีกุล, 2558) หลักธรรมาภิบาลนั้นได้มีการพัฒนาการมาอย่างต่อเนื่องในสังคมไทยและได้บัญญัติไว้ในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560 โดยบัญญัติไว้ในหมวด 6 แนวนโยบายแห่งรัฐ มาตรา 65 ได้บัญญัติไว้ว่า “รัฐพึงจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาลเพื่อใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันเพื่อให้เกิดพลังผลักดันร่วมกันไปสู่เป้าหมาย กระทรวงศึกษาธิการ จึงได้นำ “หลักธรรมาภิบาล” มาบูรณาการในการจัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับโรงเรียนในฐานะที่เป็นนิติบุคคลซึ่งสอดคล้องพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ.2542 และที่แก้ไข เพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 ในมาตรา 39 ได้กำหนดให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาทั้งการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคลและ การบริหารงานทั่วไป ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง เพื่อให้การบริหารงานสถานศึกษามีความคล่องตัว มีอิสระและมีความ เข้มแข็ง ซึ่งการบริหารจัดการของสถานศึกษาต้องนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการในการบริหาร จัดการศึกษาเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งให้กับสถานศึกษา

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 มีโรงเรียนในสังกัด 89 โรงเรียน กำหนดวิสัยทัศน์ที่สอดคล้องกับนโยบายทางการศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการโดยกำหนดให้เป็นองค์กร

มาตราฐาน มุ่งพัฒนาบุคลากรและผู้เรียนให้มีความรู้คู่คุณธรรมภายใต้วิถีคุณภาพเพื่อให้มีทักษะและคุณลักษณะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 ตามหลักปรัชญาเศรษฐกิจพอเพียง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566) ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีหลักธรรมาภิบาลเป็นเครื่องมือในการกำกับดูแลครูและบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และเป็นการปกครอง การบริหารการจัดการควบคุมดูแลกิจการต่าง ๆ ให้เป็นไปตามครรลองธรรม หลักธรรมาภิบาลจึงมีความสำคัญสำหรับผู้บริหารในยุคปัจจุบัน (พระสมุห์วิศักดิ์ อิทฺธิญาโณ, 2558)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาประกอบด้วย 1).หลักนิติธรรม 2).หลักคุณธรรม 3).หลักความโปร่งใส 4).หลักการมีส่วนร่วม 5).หลักความรับผิดชอบ 6).หลักความคุ้มค่า ที่เหมาะสมและสอดคล้องกันและนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ในการบริหารจัดการสถานศึกษาอันจะเกิดประโยชน์ต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

จากการศึกษา การบริหารงานบริหารงานตามหลักธรรมภิบาล จาก ปธาน สุวรรณมงคล (2558) ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ (2559) ขจรศักดิ์ ว่องไว (2562) สรุปได้ว่า ธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารที่ดี ที่จะมีกระบวนการจัดการบริหาร โดยได้รับมือจากภาครัฐและเอกชน และหลักกการที่มีหลักคุณธรรม คุณงามความดี ใช้กฎด้วยความเป็นธรรม โปร่งใสในการปฏิบัติงาน และการส่งเสริมให้คนดีมีส่วนร่วมและความถูกต้องชอบธรรมของผู้บริหารที่ยึดหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในองค์กร เพื่อที่จะต้องมีการปฏิบัติหน้าที่และสามารถตรวจสอบได้

ความหมายของบทบาทธรรมาภิบาลในสถานศึกษา

จากการศึกษา ความหมายของหลักบทบาทธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จาก ถวิล วดีบุรีกุล และคณะ (2559) สุภาพร คำสำแดง (2556) ยุทธนา อิศรางกูร ณ อยุธยา (2557) บังอร สิมพันธ์ (2560) ทศพร หงษาชาติ

(2560) สรุปได้ว่าบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ดังกล่าวข้างต้น หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปกครองด้วยความเป็นธรรมที่เป็นพื้นฐานในการสร้างความเป็นธรรม เพื่อขับเคลื่อนองค์กรให้มีประสิทธิภาพและอยู่ร่วมกันอย่างสงบสุข โดยสามารถจำแนกตามประเด็นที่แสดงถึงบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่มประเด็นที่มีความหมายเดียวกันเข้าด้วยกันค่าความถี่ประกอบ ได้ประเด็นหลักที่แสดงถึงบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา จำนวน 6 ประเด็น ดังนี้

1.หลักนิติธรรม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักนิติธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดกฎ ระเบียบที่ชัดเจนและมีความถูกต้อง มีเหตุผล มีความเสมอภาคของบุคลากรในสถานศึกษาและมีการแนะนำแนวทางในการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามกฎและระเบียบ ข้อบังคับของบุคลากรให้มีความเข้าใจตรงกัน มีการพิจารณาเรื่องต่าง ๆ ที่มีการยึดกฎระเบียบ และข้อบังคับกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียมกันให้ความเสมอภาคแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้มารับบยริการโดยการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด

2.หลักคุณธรรม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักคุณธรรม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษายึดถือหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงาน ความยืนหยัดในความถูกต้องที่มีความเป็นธรรมในการบริหาร เช่น การมอบหมายงาน การประเมินผลการการปฏิบัติงาน ฯลฯ การรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากร ผู้ร่วมงานด้วยความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลางในมีความประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และการมาปฏิบัติงานตรงต่อเวลา ทำงานด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

3.หลักความโปร่งใส จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักความโปร่งใส หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ ดูแลและสามารถตรวจสอบได้ การจัดทำบัญชีรายรับ-รายจ่าย และการจัดทำพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน และมีการจัดประชุมชี้แจงการวางแผนการจ่ายเงินงบประมาณอย่างเป็นระบบ มีการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา สามารถตรวจสอบการใช้จ่ายของสถานศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการเพื่อให้เกิดต่อการจัดการศึกษา และยังสามารถเปิดเผยประชาสัมพันธ์ สื่อสารและการทำความเข้าใจ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หน่วยงานชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

4.หลักการมีส่วนร่วม จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักการมีส่วนร่วม หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการต่าง ๆ โดยรับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่จะส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทได้มีโอกาสและมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ และมีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรทางการศึกษา เปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในการกำหนดนโนบายและการวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา

5.หลักความรับผิดชอบจากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักความรับผิดชอบ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีความกระตือรือร้น มีความตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่ที่รับผิดชอบมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรและการดำเนินงานโรงเรียนอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่องและกำหนดการปฏิบัติงานของสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ โดยคำนึงถึงประโยชน์ของตัวผู้เรียน ดำเนินการพัฒนาปรับปรุงการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพอย่างต่อเนื่อง และมีการจัดองค์กร โครงสร้างทางบริหารที่ชัดเจน มีคำสั่งมอบหมายงานและผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน

6.หลักความคุ้มค่า จากการศึกษาทัศนะของนักวิชาการหลายท่านเกี่ยวกับความหมายของหลักความคุ้มค่า หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีการบริหารจัดการข้อมูลสารสนเทศอย่างเป็นระบบ โดยสามารถนำไปใช้ได้อย่างสะดวกสบาย การจัดสรรใช้ทรัพยกรที่มีอยู่ให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่บุคลากรทางการจัดการศึกษาและมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้วัสดุอุปกรณ์ในท้องถิ่นมาจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสม โดยจะมีการพัฒนาการควบคุม ดูแลอาคารสถานที่ให้อยู่ในสภาพที่ใช้งานได้อย่างสม่ำเสมอและมีการส่งเสริมบรรยากาศในชั้นเรียน อาคารเรียนและบริเวณของโรงเรียนในการใช้สอยเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการศึกษา

กรอบแนวคิด

การศึกษาบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษา โดยศึกษาแนวคิดของบทบาทหลักธรรมาภิบาล จากทัศนะของนักวิชาการหลายท่าน ดังข้างต้นจำแนกตามประเด็นที่แสดงถึงบทบาทหลักธรรมาภิบาลแต่ละแห่งรวมกันได้ 27 ประเด็น ซึ่งนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่ม ประเด็นที่มีความหมายเดียวกันเข้าด้วยกันค่าความถี่ประกอบ ได้ประเด็นหลักที่แสดงถึงบทบาทหลักธรรมาภิบาลจำนวน 6 ประการประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า

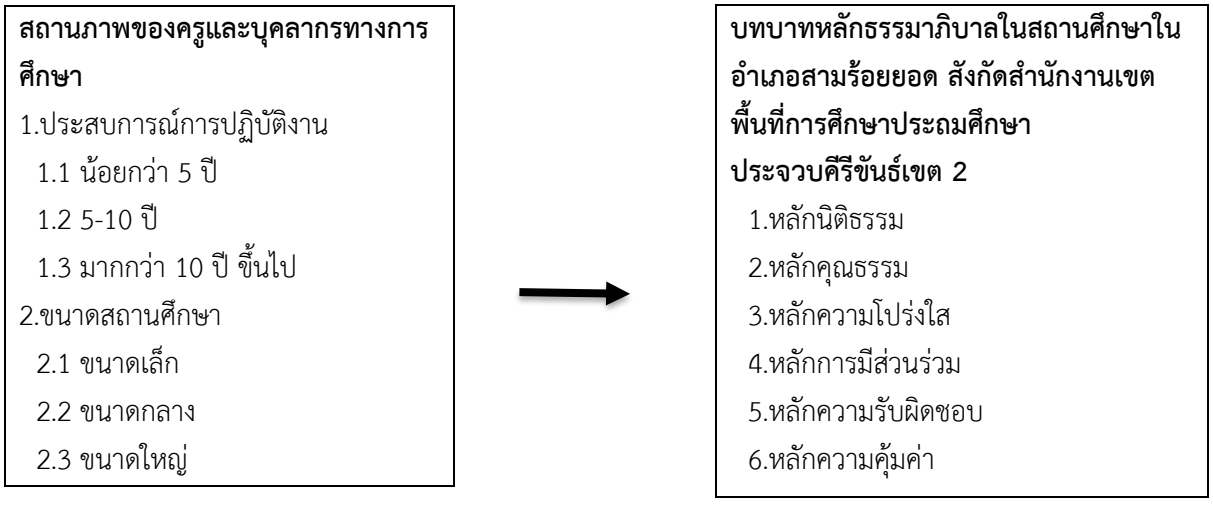

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 239 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2, 2566)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ครูผู้สอนและบุคลากรทางการศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 148 คน ได้มาโดยการใช้ตารางสุ่มของเครจซี่ และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970) และการสุ่มแบบอย่างง่าย (Simple random sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอนประกอบด้วย ตอนที่ 1 สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) เกี่ยวกับประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอดใน 6 หลัก คือ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4.หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า ลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 โดยแบบสอบมีความเชื่อมั่น 0.958

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจาก วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเก็บข้อมูล จากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google from จำนวน 148 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืน มาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถาม และได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่าง แล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการ ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ขนาดสถานศึกษา ของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด ใน 6 หลัก คือ 1. หลักนิติธรรม 2. หลักคุณธรรม 3. หลักความโปร่งใส 4. หลักการมีส่วนร่วม 5. หลักความรับผิดชอบ 6. หลักความคุ้มค่า ลักษณะของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตรา

ส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3.เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษาโดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษา บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 148 คน คิดเป็นร้อยละ 100 เมื่อจำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงานและขนาดสถานศึกษา พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 ประสบการณ์การปฏิบัติงานน้อยกว่า 5-10 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 47.3 และประสบการณ์การปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 26.4 ขนาดสถานศึกษาส่วนใหญ่เป็นขนาดสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 71 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 48.0 รองลงมาเป็นขนาดสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 52 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 35.1 และน้อยที่สุดเป็นขนาดสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 25 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 16.9

2. ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ลำดับที่ 1 ด้านหลักนิติธรรม ลำดับที่ 2 ด้านหลักความโปร่งใส ลำดับที่ 3 ด้านหลักความรับผิดชอบ ลำดับที่ 4 ด้านหลักความคุ้มค่า อันดับ 5 ด้านหลักการมีส่วนร่วม และลำดับ 6 ด้านหลักคุณธรรม ปรากฏผลดังนี้

2.1 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่ 1 ผู้บริหารสถานศึกษามีการกำหนดระเบียบที่ชัดเจน และมีความถูกต้อง มีเหตุผล มีความเสมอภาค บุคลากรในสถานศึกษา เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ข้อที่ 4 ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความเสมอภาคแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาปฏิบัติงานและผู้มารับบริการโดยการปฏิบัติตนอย่างเคร่งครัด และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 2 ผู้บริหารสถานศึกษาชี้แจงแนะนำแนวทางการปฏิบัติตนที่ถูกต้องตามกฎ ระเบียบและข้อบังคับให้บุคลากรมี

ความเข้าใจตรงกัน และข้อที่ 3 ผู้บริหารสถานศึกษามีการพิจารณาเรื่องใด ๆ ที่มีการยึดกฎระเบียบ และข้อบังคับกับผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเท่าเทียบกัน

2.2 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่ 8 ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดี เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ข้อที่ 5 ผู้บริหารสถานศึกษายึดถือหลักความเป็นธรรม ความเสมอภาคในการปฏิบัติงานและยืนหยัดในความถูกต้อง ข้อที่ 6 ผู้บริหารสถานศึกษามีความเป็นธรรมในการบริหาร เช่น การมอบหมายงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน ฯลฯ ข้อที่ 9 ผู้บริหารสถานศึกษามาปฏิบัติงานตรงต่อเวลา ทำงานด้วยความเสียสละ อุทิศตน เพื่อให้บรรลุเป้าหมาย และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 7 ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของครูและบุคลากร ผู้ร่วมงานด้วยความเป็นธรรมและมีใจเป็นกลาง

2.3 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่ 12 ผู้บริหารสถานศึกษารายงานผลการปฏิบัติงาน/โครงการในการใช้งบประมาณที่ได้รับ และข้อที่ 13 ผู้บริหารสถานศึกษามีการใช้จ่ายเงินของสถานศึกษาเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษา เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ข้อที่ 11 ผู้บริหารสถานศึกษามีการควบคุม กำกับ ดูแล และตรวจสอบได้การจัดทำบัญชี รายรับ-รายจ่าย และพัสดุให้ถูกต้องเป็นปัจจุบัน ข้อที่ 10 ผู้บริหารสถานศึกษามีการจัดประชุมชี้แจงและการวางแผน การจ่ายเงิน งบประมาณอย่างเป็นระบบ และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 14 ผู้บริหารสถานศึกษามีการตรวจสอบการใช้จ่ายของสถานศึกษาตามวัตถุประสงค์ของงาน/โครงการ เพื่อให้เกิดต่อการจัดการศึกษา และข้อที่15 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดเผยและประชาสัมพันธ์ สื่อสารและการทำความเข้าใจ วิสัยทัศน์ พันธกิจ เป้าหมาย หน่วยงานชุมชนและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

2.4 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับค่าเฉลี่ยดังนี้ ข้อที่ 20 ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนการดำเนินงานของสถานศึกษา เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ข้อที่ 17 ผู้บริหารสถานศึกษารับฟังความคิดเห็นของครู/บุคลากรทางการศึกษา และ ข้อที่ 19 ผู้บริหารสถานศึกษามีความตระหนักและเห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรสถานศึกษา และอันดับสุดท้าย คือ ข้อที่ 16 ผู้บริหารสถานศึกษามีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครู/บุคลากรทางการศึกษาจัดทำแผนงาน/โครงการต่าง ๆ และ ข้อที่ 18 ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูได้มีโอกาสและส่วนร่วมในการตัดสินใจในการดำเนินงานต่าง ๆ

2.5 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

2.6 ผลการศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ระดับมากที่สุด

3. ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่าบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยมี 6 หลัก ได้แก่ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ 6) หลักความคุ้มค่า จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน และขนาดสถานศึกษา โดยใช้การทดสอบค่าที่ (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One way ANOVA) ปรากฏผลดังนี้

3.1 ผลการเปรียบเทียบบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงาน มีความคิดเห็นต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า 1) รายด้านหลักนิติธรรม แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 1) ด้านหลักคุณธรรม 2) ด้านหลักความโปร่งใส 3) ด้านหลักการมีส่วนร่วม 4) ด้านหลักความรับผิดชอบ และ 5) ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่พบความแตกต่าง

3.2 ผลการเปรียบเทียบบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ผลการทดสอบด้วยค่าสถิติ F-test ด้วยวิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) พบว่า ขนาดสถานศึกษา มีความคิดเห็นต่อบทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษา ในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 โดยภาพรวม พบว่า 1) รายด้านหลักความผิดชอบแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 และ 1) ด้านนิติธรรม 2) ด้านหลักคุณธรรม 3) ด้านหลักความโปร่งใส 4) ด้านหลักการมีส่วนร่วม และ 5) ด้านหลักความคุ้มค่า ไม่พบความแตกต่าง

อภิปรายผล

การวิจัย เรื่อง บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 ปรากฏผลดังนี้

1. การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน

1.1 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักนิติธรรม พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ๆ ไม่พบความแตกต่าง สอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3

1.2 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

1.3 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

1.4 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

1.5 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

1.6 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

2. การทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe บทบาทหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาในอำเภอสามร้อยยอด สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2 จำแนกขนาดสถานศึกษา ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักนิติธรรม พบว่าไม่พบความแตกต่าง

2.2 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักคุณธรรม พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

2.3 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า ขนาดสถานศึกษา ขนาดเล็กกับขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนคู่อื่น ไม่พบความแตกต่าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน, 2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3 ผลการวิจัยพบว่าการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 กลุ่ม 3จำแนกตาม ขนาดสถานศึกษา ด้านหลักความโปร่งใส พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่

2.4 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักการมีส่วนร่วม พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

2.5 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความรับผิดชอบ พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

2.6 การเปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD Scheffe ด้านหลักความคุ้มค่า พบว่า ไม่พบความแตกต่าง

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบด้านหลักนิติธรรม จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างประสบการณ์ในการทำงานกับความเข้าใจและการปฏิบัติตามหลักนิติธรรมในสถานศึกษา

1.2 ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน พบว่า ประสบการณ์การปฏิบัติงาน น้อยกว่า 5 ปี กับ 5-10 ปี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของประสบการณ์ในการเสริมสร้างความเข้าใจและความสามารถในการบริหารงานอย่างโปร่งใสในสถานศึกษา

1.3 ผลการศึกษาวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบด้านหลักความโปร่งใส จำแนกตามขนาดสถานศึกษา พบว่า ขนาดสถานศึกษาขนาดเล็กกับขนาดกลาง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนถึงการบริหารจัดการในแต่ละขนาดของสถานศึกษาและบริบทที่เกี่ยวข้อง สำหรับสถานศึกษาขนาดเล็ก

2. ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.2 ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2

2.3 ควรมีการศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

2.4 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

เกษรา ชัยเหลืองอุไร. (2562). ธรรมาภิบาลในการทำงานด้านสวัสดิการสังคมของกรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. กรุงเทพฯ : กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์.

ขจรศักดิ์ ว่องไว. (2562). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ถวิล วดีบุรีกุล. (2558). *"ธรรมาภิบาล: กลไกสำคัญในการปฏิรูปเพื่อพัฒนาประเทศ" ในดุลยอำนาจในการปกครองไทย.* กรุงเทพฯ.

ถวิล วดีบุรีกุล และคณะ. (2559). *ธรรมาภิบาลในการพัฒนาคุณภาพสังคมด้วยศิลปะชุมชนละงู จังหวัดสตูล*. สถาบันพระปกเกล้า.

ทวีวัฒน์ อินทรประเสริฐ. (2559). *การปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ทศพร หงษาชาติ. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล กับความผูกพัน ต่อองค์กรณีศึกษาสถานศึกษาภาครัฐ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต1*. [วิทยานิพนธ์ รป.ม. ชลบุรี: มหาวิทยาลัยบูรพา]. BUU e- theses. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/6706/1/Fulltext.pdf

ทิวากร แก้วมณี. (2559). *ธรรมาภิบาล = Good Governance*. กรุงเทพฯ : บริษัทสำนักพิมพ์สยามปริทัศน์ จำกัด.

บังอร สิมพันธ์. (2560). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปธาน สุวรรณมงคล. (2558). *การบริหารงานภาครัฐกับการสร้างธรรมาภิบาล* / ปธาน สุวรรณมงคล กรุงเทพฯ : สถาบันพระปกเกล้า.

พระสมุห์วิศักดิ์ อิทธิญาโณ. (2558). การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลวิถีพุทธ. *วารสารครุศาสตร์ปริทรรศน์ฯ, 2*(3), 87-96.

ยุทธนา อิศรางกูร ณ อยุธยา. (2557). *การบริหารงานบุคคลตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์.

สุภัทสรานันท์ โพธิ์กัน. (2561). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุภาพร คำสำแดง. (2556). *การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของผู้บริหารและครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.* ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 2.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement, 30*(3), 607-610.

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Creative Leadership of School Administrators under Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1

ภราดร จอมทรักษ์[1] และพงษ์กฤตย์ นามปพนอังกูร[2]

Pharadon Jomtharak[1] and Pongkrit Nampaponangkul[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1],

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: pharadon0633@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ครูผู้สอนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 261 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยคือ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สถิติ ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์; การบริหารสถานศึกษา; สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

Abstract

The objectives of this research were (1) to study creative leadership among school administrators under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to compare creative leadership of school administrators under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1, classified by educational level, work experience, and school size.This quantitative research employed a sample of 261 teachers from schools under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1 during the 2024 academic year. The research instrument was a questionnaire. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and One-way ANOVA.The findings revealed that: (1) The overall level of creative leadership among school administrators under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1 was high. (2) Comparisons of creative leadership among school administrators under the Phetchaburi Primary Educational Service Area Office 1, when classified by educational level, work experience, and school size, showed no statistically significant differences at the 0.05 level.

Keywords: creative leadership, school administration, Phetchaburi primary educational service area office 1

บทนำ

ในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงและแข่งขันกันสูงทั้งในด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครองและเทคโนโลยีตลอดจนด้านการศึกษาของไทยได้มีการขยายตัวอย่างรวดเร็วเช่นในปัจจุบันนี้สังคมต้องการสิ่งใหม่ ๆ แนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาประเทศเพื่อแข่งขันกับนานาประเทศ การสร้างสรรค์เป็นการดำเนินการในลักษณะต่าง ๆที่ก่อให้เกิดสิ่งแปลกใหม่ที่ไม่เคยปรากฏมาก่อนหรือการพัฒนาของเดิมให้ดียิ่งขึ้นเป็นความสามารถทางสติปัญญารูปแบบหนึ่งที่จะคิดได้หลายทิศทางหลากหลายรูปแบบ สิ่งที่มีชีวิตเท่านั้นที่จะมีความสร้างสรรค์เนื่องจากการสร้างสรรค์เป็นความคิดระดับสูงอาจกล่าวได้ว่ามนุษย์เป็นสิ่งมีชีวิตเพียงชนิดเดียวบนโลกที่มีความสร้างสรรค์สามารถพัฒนาตน พัฒนาสังคมและพัฒนาประเทศส่งผลให้ทุกองค์กรมีความจำเป็นที่จะต้องมีผู้นำที่มีคุณลักษณะที่เหมาะสมและเป็นผู้นำที่มีศักยภาพสูงเพื่อสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายด้วยความสำเร็จสามารถก้าวทันกับยุคสมัยที่มีการเปลี่ยนแปลงเช่นในปัจจุบันนี้ได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการสร้างผู้นำที่มีศักยภาพและมีพลังทางบวกจะทำให้สามารถขับเคลื่อนองค์กรไปสู่การพัฒนาได้อย่างสร้างสรรค์และมีคุณภาพด้วยเหตุนี้ภาวะผู้นำจึงเป็นคุณลักษณะและพฤติกรรมที่มีความจำเป็นอย่างยิ่งสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารยุคใหม่ (รัษฎากรณ์ อัครจันทร์, 2560)

ผู้บริหารถือเป็นบุคคลสำคัญต่อการพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของสถานศึกษาสำหรับผู้นำยุคใหม่จึงต้องมีการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงความเป็นผู้นำที่มีอยู่ให้ทันกับเหตุการณ์ปัจจุบันตลอดเวลาโดยต้องมีลักษณะพื้นฐานของการเป็นผู้นำประกอบไปด้วย 1) การมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกลเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมองภาพในอนาคตที่จะนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่มีทิศทางและจะนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างชัดเจน (เกศณี กฐินเทศ, 2562) การมีจินตนาการและรู้จักสร้างภาพขึ้นในใจเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงการมีกระบวนการคิดในการที่จะเชื่อมโยงความรู้หรือประสบการณ์เดิมเพื่อหาแนวทางใหม่ ๆ ในการหาคำตอบแก้ปัญหาและตัดสินใจได้อย่างสร้างสรรค์ (พัฒนวงศ์ ดอกไม้, 2560) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์เป็นลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่นและประสานงานผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศในการคิดนอกกรอบโดยใช้วิธีการใหม่ ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ (สมชาย รุ่งเรือง และ ธีระวัฒน์ จันทึก, 2560)

การดำเนินงานทางด้านการศึกษานั้นผู้นำจึงเป็นบุคคลสำคัญที่จะสร้างพลังขับเคลื่อนองค์กรและสังคมสู่การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคใหม่ที่มีลักษณะเป็นพลวัตมีการเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องตลอดเวลาทั้งด้านสังคม เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง เทคโนโลยีและสิ่งแวดล้อมกระแสการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและรุนแรงที่ทุกคนต้องเผชิญดังนั้นทุกองค์กรจำเป็นต้องมีผู้นำที่มีศักยภาพสูงมีคุณลักษณะที่เหมาะสมและมีพลังที่จะขับเคลื่อนองค์กรให้เกิดการเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางที่ดีและสามารถนำพาองค์กรสู่ความสำเร็จเมื่อทุกองค์กรมีประสิทธิภาพก็จะทำให้สังคมโดยรวมสามารถก้าวทันและเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของโลกยุคใหม่ได้เป็นอย่างดีนำมาซึ่งความสุขความเจริญทุกภาคส่วนของสังคม (แก้วมณี ปัทมะ, 2564) และจะต้องเป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์(Creative Thinking) ซึ่งเป็นความสามารถของบุคคลที่แสดงความคิดที่หลากหลายทิศทางหลายแง่มุมโดยนำเอาประสบการณ์ที่ผ่านมาเป็นพื้นฐานทำให้เกิดความคิดใหม่อันนำไปสู่การประดิษฐ์คิดค้นต่าง ๆที่แปลกใหม่อันจะก่อให้เกิดประโยชน์ต่อสภาพการดำรงชีวิตของมนุษย์มีคุณภาพชีวิตที่ดี สังคมเจริญก้าวหน้าดังนั้นความคิดสร้างสรรค์ของมนุษย์จึงส่งผลต่อการพัฒนาสังคมและประเทศชาติ (บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ และ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ, 2560) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์จึงเป็นสิ่งที่จำเป็นสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาในการดำเนินงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมีความสำคัญต่อการพัฒนาตนเองและองค์กรซึ่งองค์กรมีความต้องการภาวะผู้นำของผู้บริหารที่มีความเข้มแข็งตั้งใจที่จะแก้ปัญหาอย่างกล้าหาญอดทนสามารถสร้างความมั่นใจให้เกิดขึ้นในองค์กรพัฒนาองค์กรทำให้การทำงานเดินไปสู่ทิศทางที่ดีขึ้นเนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาปรับปรุงโรงเรียนเป็นผู้ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงกับการจัดการศึกษาของโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลบรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดโดยการสร้างแรงบันดาลใจและจูงใจส่งเสริมและแนะนำกระบวนการใหม่ ๆ ภายในองค์กรเพื่อที่จะทำให้บุคลากรสามารถคิดนอกกรอบกล้าคิดกล้าตัดสินใจมีความคิดสร้างสรรค์หาแนวทางใหม่ ๆ ในการบริหารและการสื่อสารภายในองค์กรมีความสามารถในการปรับตัวและกระบวนการทำงานต่าง ๆ ในองค์กรให้มีความง่ายคล่องตัวและยืดหยุ่นเข้ากับสถานการณ์ต่าง ๆ ได้ดีมากขึ้น (จิราวรรณ อินเกิด, 2564)

จากผลการติดตามและประเมินผลการบริหารจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ยังมีการบริหารจัดการที่ยังไม่บรรลุตามเป้าหมายอาทิตัวชี้วัดที่ 3 ร้อยละของสถานศึกษาในระดับความสำเร็จของการจัดการศึกษาตามแนวพระบรมราโชบายรัชกาลที่ 10 สู่การปฏิบัติ ตัวชี้วัดที่ 10 ร้อยละของสถานศึกษาความสำเร็จของการบริหารจัดการโรงเรียนคุณภาพและการใช้ทรัพยากรร่วมกันได้สำเร็จตามเป้าหมายและมาตรฐานที่ 2 การบริหารและการจัดการการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตัวบ่งชี้ที่ 1 การบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1, 2566)

จากความเป็นมาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยศึกษาตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อเป็นข้อมูลนำไปปรับปรุงพัฒนาการใช้ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาได้อย่างเหมาะสมและนำไปสู่การพัฒนาองค์ความรู้ทางการวิจัยทางการบริหารการศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1

2.เพื่อเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีผู้นำและภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์

กิตติกาญจน์ ปฏิพันธ์ (2555) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ การแสดงออกของผู้นำที่ตอบสนองความต้องการของบุคลากร ในด้านความสามารถในการนำความคิดสร้างสรรค์และกระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์

ธีระ รุญเจริญ (2554) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่นประสานงานผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศ โดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ ๆ สรุปได้ว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์หมายถึงการที่ผู้นำใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหาและดำเนินงานตามสถานการณ์ต่าง ๆ พร้อมทั้งรู้จักกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ของผู้อื่นโดยเชื่อมั่นในศักยภาพของตนเองและผู้อื่นที่จะสามารถคิดสร้างสรรค์สิ่งใหม่ โดยอาศัยการเรียนรู้เนื้อหาความคิด

ใหม่ ๆ อยู่เสมอโดยสามารถจำแนกตามประเด็นที่แสดงถึงภาวะผู้นำได้ทั้งหมด 6 ประเด็นซึ่งเมื่อนำมาสังเคราะห์โดยการจัดกลุ่มประเด็นที่มีความหมายเดียวกันเข้าด้วยกัน จำนวน 4 ประเด็น ดังนี้

1. ด้านความสามารถในการปรับตัว หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสามารถในการปรับตัวเข้ากับเหตุการณ์และสภาพแวดล้อมที่เกิดขึ้นจริงมีการปรับกระบวนการบริหารสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวและยืดหยุ่นตามสถานการณ์มีความสามารถในการคาดการณ์ล่วงหน้าเพื่อใช้ในการวางแผนการปฏิบัติงานนำการเปลี่ยนแปลงเป็นผู้นำที่มีความรู้ มีเชาวน์ปัญญา มีความรับผิดชอบในการปรับปรุงวิธีการทำงานให้มีความเหมาะสมมุ่งความสำเร็จและนำไปสู่การทำงานที่มีประสิทธิภาพ

2. ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความเป็นผู้นำที่มีความสามารถในการบริหารบุคคลในหน่วยงานให้ทำงานร่วมกันเป็นทีมเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการทำงานเพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการพัฒนางาน พัฒนาทักษะการทำงานแบบเป็นทีมให้สูงขึ้น การปรับเปลี่ยนแนวคิดให้ทุกคนมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานการสร้างความรู้สึกในการทำงานร่วมกันเป็นทีมรับฟังความคิดเห็นจากทุกคนในทีมส่งเสริมให้ทุกคนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานสร้างความสำนึกในความรับผิดชอบร่วมแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์โดยให้ความสำคัญต่อการเรียนรู้ร่วมกันอย่างต่อเนื่องเพื่อบรรลุจุดมุ่งหมายร่วมกัน

3. ด้านความคิดสร้างสรรค์หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 เป็นบุคคลที่มีความคิดสร้างสรรค์ใหม่อยู่ตลอดเวลาโดยการแสวงหาความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ พร้อมทั้งปฏิบัติงานด้วยการคิดหลายมิติคิดบวก มีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรมส่งเสริมให้ครูพัฒนานวัตกรรมการเรียนรู้เปิดโอกาสให้บุคลากรแสดงความคิดเห็นมีความสามารถชักนำกระตุ้นให้บุคลากรในหน่วยงานให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานการคิดนอกกรอบในการแก้ปัญหาอย่างสร้างสรรค์และสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการคิดสร้างสรรค์มีแนวคิดเชิงพัฒนาในการทำงาน

4. ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจหมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 มีความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจหรือสร้างแรงจูงใจผลักดันให้ครูและผู้ร่วมงานมีความกระตือรือร้นในการทำสิ่งต่าง ๆร่วมกัน กล้าคิด กล้าตัดสินใจ แนวคิดอย่างหลากหลายมิติสร้างบรรยากาศในการทำงานให้ผู้ร่วมงานเกิดความคิดแบบสร้างสรรค์ มีการคิดนอกกรอบลงมือปฏิบัติงานได้อย่างสร้างสรรค์พร้อมทั้งแก้ปัญหาด้วยวิธีการและกระบวนการใหม่ ๆ กระตุ้นให้ผู้ร่วมงานรับผิดชอบร่วมกันสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆที่มุ่งสู่จุดมุ่งหมายขององค์กรหรือหน่วยงานที่กำหนดไว้ส่งเสริมให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นนวัตกรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรม

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดของนักวิชาการหลายท่านมาสังเคราะห์และจำแนกเป็นประเด็น ดังนี้

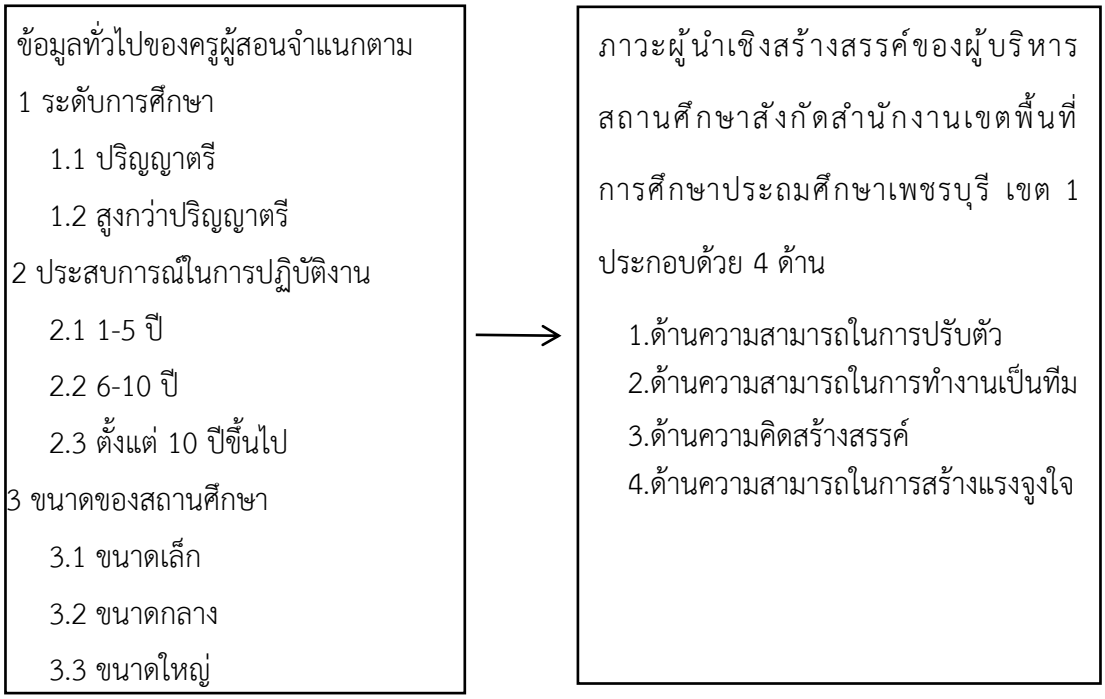

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 808 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ,2566) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 261 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,1970)กำหนดความคาดเคลื่อนที่ .05 โดยใช้วิธีสุ่มอย่างง่าย(Simple random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามมีทั้งหมด 2 ตอน ประกอบด้วย ตอนที่ 1 สอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist)และตอนที่ 2 ตอนที่ 2 สอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ใน 4 ด้าน คือ 1)ด้านความสามารถในการปรับตัว 2)ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม 3)ด้านความคิดสร้างสรรค์ 4)ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า(Rating Scale) 5 ระดับลิเคิร์ทสเกล(Likert Scale) คือ มากที่สุด,มาก,ปานกลาง,น้อย,น้อยที่สุด มีเกณฑ์การให้คะแนนดังนี้

5 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มากที่สุด

4 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา มาก

3 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา ปานกลาง

2 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา น้อย

1 หมายถึง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา น้อยที่สุด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากเป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ผู้วิจัยนำแบบสอบถามพร้อมหนังสือขอความร่วมมือส่งให้ผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างด้วยตนเองและทาง Google From จำนวน 261 ฉบับ ขอรับแบบสอบถามกลับคืนภายใน 1 เดือน

3. นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามและได้รับแบบสอบถามกลับคืนมาคิดเป็นร้อยละ 100 แล้วดำเนินการวิเคราะห์ผลตามขั้นตอนของการวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยตรวจสอบความถูกต้องความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รวบรวมจากกลุ่มตัวอย่างแล้วนำข้อมูลทั้งหมดมาดำเนินการดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษาของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Checklist) โดยแจกแจงความถี่ (Frequency) เพื่อวิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ (Percentage) และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนที่มีต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ในลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำค่าเฉลี่ยแปลผลตามเกณฑ์ของช่วงคะแนนเฉลี่ย

3. เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่ม ใช้ค่าที (t-test) และเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามตัวแปรที่มี 2 กลุ่มขึ้นไปใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และวิเคราะห์การเปรียบเทียบรายคู่ของเชฟเฟ (LSD Scheffe)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากผลการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 สามารถสรุปเป็นประเด็นสำคัญ ได้ดังนี้

1. ผลการศึกษาระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ระดับมาก เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ รองลงมาคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความสามารถในการปรับตัว

1.1 ด้านความสามารถในการปรับตัว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ผู้บริหารแสดงออกถึงความเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง รองลงมา คือ ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นสู่เป้าหมายความสำเร็จของสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารพัฒนากระบวนการบริหารสถานศึกษาให้มีความคล่องตัวในการปฏิบัติงาน

1.2 ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อโดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารเป็นผู้นำในการสร้างความสำนึกรับผิดชอบร่วมกันรองลงมาคือ ผู้บริหารมีความสามารถในการพัฒนาทักษะการทำงานแบบเป็นทีมให้สูงขึ้น และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารมีการสร้างความรู้สึกในการร่วมกันทำงานเป็นทีมด้วยการแบ่งปันประสบการณ์และรับฟังความคิดเห็นจากทุกคนในทีม

1.3 ด้านความคิดสร้างสรรค์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อพบว่าอยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ผู้บริหารมีแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับบุคลากร รองลงมาคือ ผู้บริหารมีแนวคิดในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่ตลอดเวลาและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ผู้บริหารปฏิบัติงานด้วยแนวคิดเชิงบวกและมีวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม

1.4 ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า อยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือผู้บริหารสนับสนุนให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษามีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามเป้าหมายร่วมกัน รองลงมาคือผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมให้ครูและบุคลากรภายในสถานศึกษาเป็นนวัตกรเพื่อสร้างสรรค์นวัตกรรมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือผู้บริหารเปิดโอกาสครูและบุคลากรภายในสถานศึกษามีแนวคิดในการพัฒนาการจัดการเรียนรู้แบบหลายมิติ

2. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามระดับการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

3. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานพบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันความ

คิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

4. ผลการเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาพบว่าขนาดของสถานศึกษาต่างกันความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลดังนี้

1 ระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของภาวะผู้นำที่ประสบผลสำเร็จตามทัศนะของ Greenberg และ Baron 2008 อ้างถึงใน สัมมา รธนิธย์ (2560) ระบุว่าผู้นำต้องมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์และสามารถริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ ในที่ทำงานสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย รุ่งเรืองและธีระวัฒน์ จันทึก (2560) ที่กล่าวถึงภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ในด้านวิสัยทัศน์เชิงนวัตกรรม(Innovative)ว่าผู้นำต้องมีความคิดสร้างสรรค์ใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องแสวงหาความรู้และแนวคิดใหม่ ๆ เพื่อการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรรวมถึงมีความสามารถในการนำแนวคิดนั้นไปปฏิบัติจริงจนเกิดผลสำเร็จตามที่ต้องการ นอกจากนั้นยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของพัชรี อินทาปัจ (2563) ที่ศึกษาเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3 พบว่าผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำความรู้ประสบการณ์ที่สะสมไว้มาประยุกต์ใช้เพื่อคิดสิ่งใหม่ เช่น นวัตกรรมใหม่ การเสนอโครงการใหม่และกิจกรรมใหม่สอดคล้องกับผลการวิจัยของภรณ์ทิพย์ ปั้นกอง (2559) ที่พบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ ด้านจินตนาการ ด้านความยืดหยุ่น และด้านวิสัยทัศน์ โดยด้านจินตนาการหมายถึงผู้บริหารมีความเชื่อมั่นที่จะสร้างสรรค์และพัฒนางานในรูปแบบใหม่ Olsson (2012) ได้ศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำความคิดสร้างสรรค์และทฤษฎีการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้นำและสมาชิก ผลการศึกษาพบว่าผู้นำสามารถกระตุ้นให้ผู้ตามมีความคิดสร้างสรรค์ได้โดยการส่งเสริมและสนับสนุนให้ผู้ตามปฏิบัติอย่างเต็มความสามารถ รวมถึงการพัฒนาและสนับสนุนด้านแหล่งทรัพยากรความรู้ และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 ด้านความสามารถในการปรับตัวพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรีเขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของภาณุวัฒน์ ทวีกุล (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา ผลการศึกษาด้านความสามารถในการปรับตัวความยืดหยุ่นโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านความสามารถในการทำงานเป็นทีมพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเกศณี กฐินเทศ (2562) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 ผลการศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญฤทัย ภู่สาระ (2562) ที่ได้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการศึกษาด้านการทำงานเป็นทีมโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านความคิดสร้างสรรค์พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับแนวคิดของสมชาย รุ่งเรืองและธีระวัฒน์ จันทึก (2560) ที่ให้แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทำงานเป็นทีมได้แก่ การมีความสามารถในการประสานพลังสร้างสรรค์จากผู้ร่วมงานทุกคน โดยการนำจุดแข็งหรือข้อดีในแต่ละคนมาใช้ให้เป็นประโยชน์ตลอดจนการสร้างความรู้สึกในการทำงานร่วมกันเป็นทีมด้วยการแบ่งปันประสบการณ์และความคิดเห็นจากทุกๆ คนในทีม เพื่อให้ทุกคนเกิดความรู้สึกมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์ผลงานและเป็นการเสริมสร้างกำลังใจในการทำงานสอดคล้องกับสุภาพ ฤทธิ์บำรุง (2556) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30 ผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 30 ได้แก่ด้านการมีความยืดหยุ่นและปรับตัว ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการทำงานเป็นทีมและด้านการมีความคิดสร้างสรรค์

1.4 ด้านความสามารถในการสร้างแรงจูงใจพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากสอดคล้องกับแนวคิดของพิมลพรรณ เพชรสมบัติ (2560) ได้กล่าวถึงคุณลักษณะภาวะผู้นำว่าจะต้องเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจมีความสามารถในการโน้มน้าวจิตใจให้ลูกน้องเปลี่ยนแปลงความสนใจจากการกระทำเพื่อตนเองไปสู่การกระทำประโยชน์เพื่อกลุ่มหรือองค์การโดยการใช้วิธีการพูดที่โน้มน้าวจิตใจในการทำงานรวมทั้งหาวิธีการกระตุ้นจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้รับการตอบสนองต่อความต้องการความสำเร็จ ความต้องการอำนาจและความต้องการมิตรสัมพันธ์ ซึ่งอาจทำได้โดยการสร้างความมั่นใจ สร้างความเชื่อในเหตุผลที่จะทำให้ลูกน้องรับรู้ว่าสิ่งที่เขากระทำนั้นคืออะไร และสร้างความคาดหวังในความสำเร็จให้ผู้ใต้บังคับบัญชาสอดคล้องกับ ธีระ รุญเจริญและวาสนา ศรีไพโรจน์ (2554) ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ไว้ว่าเป็นลักษณะหรือพฤติกรรมในการนำผู้อื่นประสานงานผู้อื่นด้วยการสร้างแรงบันดาลใจ สร้างแรงจูงใจ สร้างบรรยากาศโดยการคิดนอกกรอบด้วยวิธีการใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การสร้างสรรค์สิ่งใหม่

2. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่าระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ

ผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับของจุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ ผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นแตกต่างกัน ยกเว้นด้านการเจรจาต่อรองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่าประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกันไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะความคิดเห็นหรือความคาดหวังของผู้ที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกันประกอบกับความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ไม่แตกต่างกันสอดคล้องกับบงกช วิจบ (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ผลการวิจัยพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

4. ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ขนาดของสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 แตกต่างกันเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้สอดคล้องกับของจุฑาธิปต์ ทัพไทย (2560) ได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสามเสน(สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์)สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานครผลการศึกษาพบว่าภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาจำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านมีระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ยกเว้นด้านการเจรจาต่อรองแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักในการสร้างแรงจูงใจ แรงบันดาลใจให้กับครูผู้สอนและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อกระตุ้นให้เกิดการทำงานเป็นทีม การร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมรับผิดชอบในการปฏิบัติงานสู่การบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาเมื่อได้รับความรู้จากการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ควรมีการส่งเสริมสนับสนุนให้ครูและบุคลากรภายในโรงเรียนมีภาวะผู้นำมุ่งมั่นปฏิบัติงานในหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถทั้งในด้านการจัดการเรียนการสอน การสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ก็จะร่วมกันนำพาให้สถานศึกษามีประสิทธิผลในด้านความสำเร็จของผู้เรียนอย่างมีคุณภาพ

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาองค์ประกอบด้านการสร้างแรงจูงใจของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่เชิงลึกสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาประสิทธิผลของสถานศึกษาพัฒนาผู้บริหารและครูได้อย่างถูกต้องเหมาะสม

2.2 ควรศึกษาองค์ประกอบด้านการทำงานเป็นทีมของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์โดยวิธีวิทยาการวิจัยและพัฒนาทั้งในเชิงปริมาณและคุณภาพ

บรรณานุกรม

กิตติ์กาญจน์ ปฏิพันธ์. (2555). *โมเดลสมการโครงสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย วิทยาเขตอีสาน. http://phd.mbuisc.ac.th/thesis/kittkhanCL.pdf

เกศณี กฐินเทศ. (2562). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2* [วิทยานิพนธ์ ค.ม., มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=538823

แก้วมณี ปัทมะ. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นาเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=603252

ขวัญฤทัย ภู่สาระ. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1. *วารสารวิทยาการจัดการ*, *21*(2), 51-59.

จิราวรรณ อินเกิด. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดพิษณุโลกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 39* [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. http://www.edu.nu.ac.th/th/news/docs/download/2021_07_02_11_32_37.pdf

จุฑาธิปต์ ทัพไทย. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนอนุบาลสามเสน (สลากกินแบ่งรัฐบาลอุปถัมภ์) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6868

บุณรดา ทรงบุญศาสตร์ และ สุทธิพงษ์ หกสุวรรณ. (มกราคม - เมษายน 2560). การพัฒนาโปรแกรมเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24. *วารสารวิชาการแพรวากาฬสินธุ์ มหาวิทยาลัยกาฬสินธุ์*, *4*(1), 58-73.

ธีระ รุญเจริญ. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้.* กรุงเทพฯ : คุรุสภาลาดพร้าว.

ธีระ รุญเจริญ และวาสนา ศรีไพโรจน์. (2554). *กลยุทธ์การพัฒนาความเป็นบุคคลแห่งการเรียนรู้*. กรุงเทพฯ : ข้าวป่าง.

บงกช วิจบ. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาในเขตอำเภอเมือง จังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7* [วิทยานิพนธ์ กศ.ม., มหาวิทยาลัยบูรพาชลบุรี]. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6981

พัฒนวงศ์ ดอกไม้. (2560). *อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 26* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://dric.nrct.go.th/Search/ShowFulltext/2/305458

พิมลพรรณ เพชรสมบัติ. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลจังหวัดปทุมธานี. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, 3(2) 32-43.

ภานุวัฒน์ ทวีกูล. (2560). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารฝ่ายกิจการนิสิตตามทัศนะของนิสิตและบุคลากรฝ่ายกิจการนิสิต มหาวิทยาลัยพะเยา. *วารสารบัณฑิตสาเกตปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยพะเยา,* 4(2), 1-10.

ภรณ์ทิพย์ ปั้นก้อง. (2559). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [งานนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/jspui/handle/1234567890/11557?mode=full

รัชฎากรณ์ อัครจันทร์. (2560). *รูปแบบการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของครูในโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนบน.* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการ ศึกษาบัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=55620232105

พัชรี อินทาปัจ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3* [ดุษฎีนิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยรังสิต] http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3903/1/RMUTT-170585.pdf.

สุภาพ ฤทธิ์บำรุง. (เมษายน - มิถุนายน 2557). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิผลของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 30. *วารสารศึกษาศาสตร ฉบับวิจัยบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *8*(2), 190-198.

สมชาย รุ่งเรืองและธีระวัฒน์ จันทึก. (2560). รูปแบบการพัฒนาผู้นำสู่การสร้างแรงผลักดันเชิงสร้างสรรค์, *Veridian E-Journal ฉบับมนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์และศิลปะ*, *9*(1), 33-36.

สัมมา รธนิธย์. (2560). *หลักทฤษฎีและปฏิบัติการบริหารการศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ : ข้าวฟ่าง.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปงบประมาณ พ.ศ.2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1.* https://www.petburi.go.th/web/index.php?option=com_content&view=category&id=113&Itemid=291

Krejcie, R.V., & amp; Morgan, D.W. (1970). *Determination of sample size for research activities Education and Psychology Measurement*, *30*(3), 607-610.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement.* Fishbeic, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

Olsson, L. (2012). *Leadership and Creativity in Research Investigations of Leadership and Leader-Member Exchange (Lmx) in Research Group.* Ph.D.dissertation, Department of Psycology, University of Guthenburg.

ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

The Skills of Administrators That Affect the Effectiveness of School Administration in the 21st Century under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 1

ทรงกฤต กาลรักษ์[1] และอุษา งามมีศรี[2]

Songkrit Kalarak[1] and Usa Ngammisri [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: st.krerk@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 4 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21และ (4) เพื่อวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 308 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสัมพันธ์ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .01 และ (4) ด้านทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสื่อสาร และ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล

คำสำคัญ: ทักษะ ทักษะของผู้บริหาร ประสิทธิผล การบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

Abstracts

This research has four objectives: (1) to analyze the skill level of school administrators under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 1; (2) to analyze the level of school administration effectiveness in the 21st century; (3) to analyze the relationship between school administrators' skills and school administration effectiveness in the 21st century; and (4) to analyze the skills of administrators that affect school administration effectiveness in the 21st century. This research is a quantitative research. The sample consists of 308 people, including school administrators and teachers under the Office of the Primary Educational Service Area, Prachuap Khiri Khan Area 1. Data were collected using a questionnaire. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's product moment correlation coefficient, and multiple regression analysis. The research results found that (1) the overall level of skills of school administrators in the 21st century was at a high level. (2) the overall level of school administration effectiveness in the 21st century was at a high level. (3) The relationship between school administrators' skills and school administration effectiveness in the 21st century was at a statistically significant level of .01. (4) The skills of school administrators that affected school administration effectiveness in the 21st century included conceptual skills, human relations skills, technical skills, communication skills, and technology and digital skills.

Keywords: Skills, executive skills, effectiveness, educational administration in the 21st century

บทนำ

การศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนามนุษย์และประเทศชาติ โดยเฉพาะในศตวรรษที่ 21 ที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างรวดเร็ว ประเทศไทยจึงให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพและความสามารถของประชาชนให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน และรองรับการเปลี่ยนแปลงในระดับโลกและภายในประเทศ การวางรากฐานเพื่อพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณภาพ มีทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 และมีนิสัยรักการเรียนรู้ตลอดชีวิต เป็นเป้าหมายสำคัญ การปรับบทบาทของครูและการปฏิรูปการเรียนรู้เป็นสิ่งจำเป็น รวมถึงการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและดิจิทัลในกระบวนการศึกษา เพื่อตอบสนองต่อความก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในยุคดิจิทัล ทั้งนี้ การพัฒนาคนไทยให้มีทักษะและความสามารถที่เหมาะสมจะช่วยยกระดับคุณภาพชีวิตและช่วยให้ประเทศหลุดพ้นจากกับดักรายได้ปานกลางมุ่งสู่การเป็นประเทศที่พัฒนาแล้วอย่างยั่งยืน

ศตวรรษที่ 21 เป็นยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและต่อเนื่อง โดยเทคโนโลยีและนวัตกรรมในหลากหลายสาขา เช่น วิทยาศาสตร์ วิศวกรรมศาสตร์ และสารสนเทศ ได้ส่งผลต่อวิถีชีวิตของมนุษย์ ทำให้เกิดโลกสารสนเทศ (Cyberspace) ความจริงเสมือน (Virtual Reality) และพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-Commerce) ที่เปลี่ยนแปลงสังคมในทุกมิติ ประเทศไทยให้ความสำคัญกับการนำเทคโนโลยีมาพัฒนาการศึกษา โดยเฉพาะบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องมีทักษะการบริหารที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลง โดยใช้ข้อมูลที่ถูกต้อง ทันสมัย และเพียงพอสำหรับการวางแผนและตัดสินใจอย่างรอบคอบเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการบริหารทรัพยากร ผู้บริหารที่ดีต้องมีทักษะการเป็นผู้นำ สามารถปรับตัว เรียนรู้ และใช้เทคนิคการบริหารได้อย่างเหมาะสม รวมถึงมีความเชี่ยวชาญในงานที่รับผิดชอบ เพื่อนำไปสู่ประสิทธิผลของการจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา เป้าหมายสำคัญของการพัฒนาคนในยุคนี้คือการสร้างคนที่เก่ง ดี และมีความสุข เพื่อให้อยู่ร่วมกับองค์การได้อย่างยาวนานและมีคุณภาพ (โสมวลี ชยามฤต, 2564)

การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาและนโยบายในการบริหารโรงเรียนอย่างต่อเนื่องมีความสำคัญ โดยเน้นให้ผู้บริหารพัฒนาตนเองเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน อย่างไรก็ตาม ผลการประเมินพบว่าโรงเรียนมีประสิทธิผลต่างกัน เนื่องจากความพร้อมด้านบุคลากร งบประมาณ การสนับสนุนจากชุมชน และการบริหารจัดการ ผู้บริหารจึงต้องเร่งปรับปรุงและพัฒนาสถานศึกษาร่วมกับบุคลากร ผ่านการวางแผน วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดแผนดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2567) วัตถุประสงค์สำคัญในการพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยมุ่งเน้นให้ผู้บริหารพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ มีระบบการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วม ใช้พื้นที่เป็นฐาน และส่งเสริมการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีดิจิทัลในการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา รวมถึงการพัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีสมรรถนะและวัฒนธรรมการทำงานที่เน้นผลสัมฤทธิ์และสอดคล้องกับทิศทางการพัฒนาประเทศ เพื่อตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงในศตวรรษที่ 21 ผู้บริหารต้องมีคุณลักษณะที่เหมาะสมกับยุคสมัย ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในสังกัด โดยคาดว่าผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการบริหารโรงเรียนของผู้บริหาร คณะครู คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน และผู้เกี่ยวข้อง ส่งผลให้การบริหารและการจัดการศึกษามีประสิทธิภาพและบรรลุเป้าหมายตามเจตนารมณ์ของการศึกษาในปัจจุบัน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. เพื่อวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

4. เพื่อวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารสถานศึกษา

ความหมายของผู้บริหาร

ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้รับผิดชอบในการบริหารจัดการสถานศึกษา ทั้งภาครัฐและเอกชน มีหน้าที่แบ่งงานตามความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา นิเทศงานอย่างเป็นระบบ กำหนดนโยบายและวิธีการทำงานอย่างชัดเจน เป็นแบบอย่างที่ดี มีภาวะผู้นำ และขับเคลื่อนการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559), (ปิยาภรณ์ พูลชัย, 2565)

ความหมายของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา คือ ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ โดยรวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยี ทักษะเหล่านี้พัฒนาได้จากการเรียนรู้และประสบการณ์ในการทำงาน ครอบคลุมการใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานร่วมกับบุคลากรที่หลากหลาย และการแก้ปัญหาเพื่อบรรลุเป้าหมายขององค์กร โดยทักษะสำคัญประกอบด้วย ทักษะด้านภาวะผู้นำ ทักษะด้านเทคนิค มนุษยสัมพันธ์ และความคิดรวบยอด (มณฑาทิพย์ นามนุ, 2561), (จิตรจรูญ ทรงวิทยา, 2562)

ความสำคัญของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา

ความสำคัญของทักษะผู้บริหารสถานศึกษา คือ เป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะอย่างต่อเนื่องเพื่อเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล มีความเป็นมืออาชีพ ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีคุณธรรมจริยธรรม เพื่อบริหารจัดการสถานศึกษาให้เหมาะสมและสอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและพัฒนาบุคลากรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (ปัทมพร พงษ์เพชร, 2561), (ชัยยนต์ เพาพาน, 2559)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

ความหมายประสิทธิผล

ประสิทธิผล คือ ความสำเร็จในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ โดยเน้นการเปรียบเทียบผลลัพธ์กับเป้าหมายที่ตั้งไว้ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการประเมินความสำเร็จตามวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร รวมถึงความพึงพอใจของบุคลากร และการใช้ศักยภาพของผู้บริหารเพื่อบรรลุเป้าหมายอย่างสมบูรณ์ (ธีรพงศ์ อุปทุม,2561), (อรอุมา ไมยวงค์, 2564)

ความหมายประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาคือ ความสามารถของโรงเรียนในการบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้โดยพิจารณาจากผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนการพัฒนาทักษะ ทัศนคติและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงรวมถึงความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและครูในการพัฒนานักเรียนการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการประเมินผลสัมฤทธิ์เทียบกับเป้าหมายที่ตั้งไว้ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงความสำเร็จของสถานศึกษา (พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, 2563), (ขวัญพิชชา มีแก้ว, 2562)

ความสำคัญประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา

การบริหารสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิผลมีความสำคัญในการสร้างผลลัพธ์ที่ดีทั้งด้านการศึกษาและการบริหารองค์กรช่วยให้โรงเรียนตอบสนองความต้องการของรัฐบาล ผู้ปกครอง และชุมชน เช่น การผลิตนักเรียนที่มีคุณภาพและส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างบ้านกับโรงเรียนเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จและความอยู่รอดขององค์กรผู้บริหารต้องกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษาและประเมินผลการบริหารอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาการดำเนินงานและสร้างสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเป็นระเบียบ ส่งผลให้โรงเรียนสามารถผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์สูงและมีทัศนคติที่ดีได้ (ประจัญ เดชสุภา, 2562), (ขวัญพิชชา มีแก้ว, 2562)

บริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นหน่วยงานอยู่ภายใต้การกำกับดูแลของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานตามพระราชบัญญัติบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายใต้เขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2546

ตามประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง การแบ่งส่วนราชการภายในสานักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ข้อ 6 และเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2561 ข้อ 1 ให้แบ่งส่วนราชการภายในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาไว้ ดังต่อไปนี้

1) กลุ่มอำนวยการ 2) กลุ่มนโยบายและแผน 3) กลุ่มส่งเสริมการศึกษาทางไกล เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร 4) กลุ่มบริหารงานการเงินและสินทรัพย์ 5) กลุ่มบริหารงานบุคคล 6) กลุ่มพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษา 7) กลุ่มนิเทศ ติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา 8) กลุ่มส่งเสริมการจัดการศึกษา 9) หน่วยตรวจสอบภายใน และ 10) กลุ่มกฎหมายและคดี

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

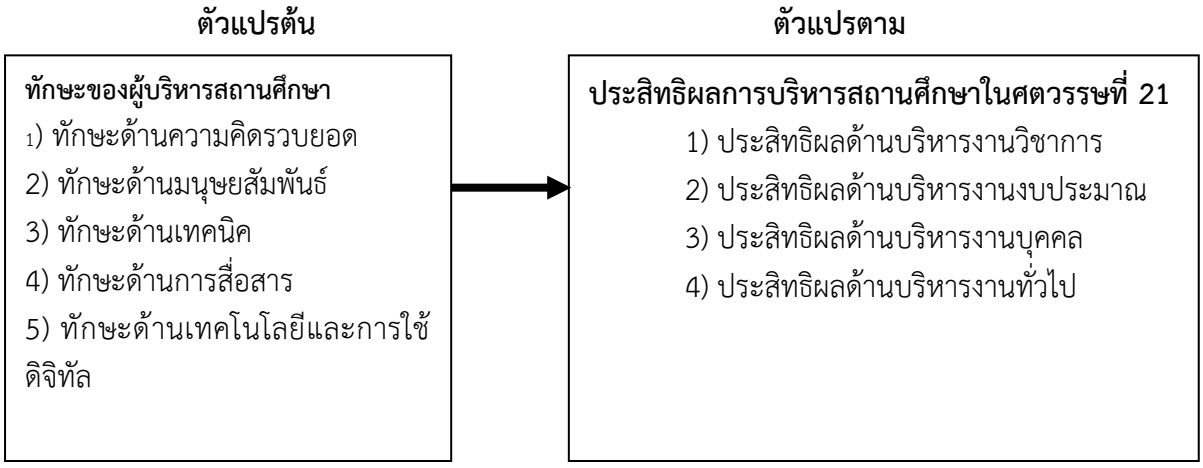

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวนทั้งหมด1,527 คน ประกอบด้วย ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 133 คน และข้าราชการครู จำนวน 1,394 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 308 คน การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan. 1970 : 607-610 อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560, หน้า 43) ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วยการดำรงตำแหน่ง ขนาดของโรงเรียน และประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มีลักษณะ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 ความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ 1) ทักษะด้านความคิดรวบยอด 2) ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ 3) ทักษะด้านเทคนิค 4) ทักษะด้านการสื่อสาร และ 5) ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ตอนที่ 3 ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ 2) ประสิทธิผลการบริหารงานงบประมาณ 3) ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคล และ4) ประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไป มีลักษณะเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติดังต่อไปนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยวิเคราะห์ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหาร โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) นำไปแปลผลตามเกณฑ์ช่วงคะแนนเฉลี่ย โดยใช้เกณฑ์การแปลความ หมายของคะแนน

3. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา กับ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 วิเคราะห์โดยหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและทดสอบความมีนัยสำคัญของสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

4. การวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ใช้วิธีการคัดเลือกตัวแปรที่ส่งผลต่อตัวแปรตามโดยวิธี Enter

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	S.D.	ทักษะ	อันดับ
1. ทักษะด้านความคิดรวบยอด	4.34	0.59	มาก	4
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์	4.39	0.59	มาก	2
3. ทักษะด้านเทคนิค	4.31	0.62	มาก	5
4. ทักษะด้านการสื่อสาร	4.41	0.57	มาก	1
5. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.36	0.58	มาก	3
ภาพรวมเฉลี่ย	4.36	0.59	มาก	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะด้านความคิดรวบยอด และทักษะด้านเทคนิค ตามลำดับ

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน

ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21	$\overline{X}$	S.D.	ประสิทธิผล	อันดับ
1. ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ	4.48	0.65	มาก	1
2. ประสิทธิผลการบริหารงานงบประมาณ	4.47	0.68	มาก	2
3. ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคล	4.37	0.71	มาก	4
4. ประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไป	4.38	0.70	มาก	3
ภาพรวมเฉลี่ย	4.43	0.69	มาก	

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก 5 ด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ประสิทธิผลการบริหารงานวิชาการ ประสิทธิผลการบริหารงานงบประมาณ ประสิทธิผลการบริหารงานทั่วไป และ ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคล ตามลำดับ

ตารางที่ 3 แสดงค่าความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

ทักษะ	ทักษะด้านความคิดรวบยอด (X_1)	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2)	ทักษะด้านเทคนิค (X_3)	ทักษะด้านการสื่อสาร (X_4)	ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_5)	ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y)
ทักษะด้านความคิดรวบยอด (X_1)	1.00	0.710**	0.634**	0.701**	0.653**	0.609**

ทักษะ	ทักษะด้านความคิดรวบยอด (X_1)	ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2)	ทักษะด้านเทคนิค (X_3)	ทักษะด้านการสื่อสาร (X_4)	ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_5)	ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y)
ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2)		1.00	0.740**	0.813**	0.742**	0.673**
ทักษะด้านเทคนิค (X_3)			1.00	0.756**	0.643**	0.628**
ทักษะด้านการสื่อสาร (X_4)				1.00	0.789**	0.684**
ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_5)					1.00	0.654**
ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 (Y)						1.00

**นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 พบว่า ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสื่อสาร และทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในครั้งนี้ ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธีแบบ Enter ผลปรากฏตามรายละเอียด

ทักษะของผู้บริหาร	b	$S.E._b$	Beta	t-values	p-values
ค่าคงที่	1.631	0.149	-	10.981	0.000
1. ทักษะด้านความคิดรวบยอด(X_1)	0.102	0.045	0.135	2.295	0.022
2. ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ (X_2)	0.131	0.057	0.172	2.286	0.023
3. ทักษะด้านเทคนิค (X_3)	0.111	0.046	0.154	2.430	0.016
4. ทักษะด้านการสื่อสาร (X_4)	0.139	0.065	0.175	2.148	0.033

ทักษะของผู้บริหาร	b	$S.E._b$	Beta	t-values	p-values
5. ทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X_5)	0.156	0.052	0.200	3.016	0.003
R=0.739	R^2= 0.546 S_e=0.306			F=72.56	0.000

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในครั้งนี้ ใช้วิเคราะห์การถดถอยพหุคูณวิธีแบบ Enter พบว่า ทักษะของผู้บริหาร ด้านความคิดรวบยอด ด้านมนุษยสัมพันธ์ ด้านเทคนิค ด้านการสื่อสาร ด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ เท่ากับ 0.546 และสามารถนำทักษะของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน ไปพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ร้อยละ 54.60 และพบว่าทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 รองลงมาได้แก่ทักษะด้านการสื่อสาร ทักษะด้านมนุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค และทักษะด้านความคิดรวบยอด ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

1. ระดับทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เนื่องมาจาก ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญอย่างยิ่งในการยกระดับคุณภาพการศึกษาและเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถรับมือกับอนาคตท่ามกลางสภาพแวดล้อมทางการศึกษาและสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ผู้บริหารจึงต้องมีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาองค์กรให้ก้าวทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ จารุพรรณ ไชยบาล(2566) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ นูรมี อูแม (2566) ได้ศึกษาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ใน ระดับมาก สอดคล้องกับ คามิน คีรีอยู่ลือ (2566) ได้ศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่าย พัฒนาการศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เพราะความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้โดยพิจารณาจากการทำงานร่วมกันของผู้บริหารและครูเพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิผลของสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ด้าน ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานวิชาการ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณ ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานบุคคล และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาด้านการบริหารงานทั่วไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ชนารถ ฤกษ์ธิศรี, ประยูร บุญใช้ และพรเทพ รู้แผน, (2567) ได้ศึกษา ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ สุพัตรา ผลประสาท (2566) ได้ศึกษา ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ทักษะด้านความคิดรวบยอด ทักษะด้านมุษยสัมพันธ์ ทักษะด้านเทคนิค ทักษะด้านการสื่อสารและทักษะด้านเทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล มีความสัมพันธ์กันทางบวกกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ .01 ทั้งนี้อาจ เป็นเพราะทักษะของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารที่ต้องมีเพื่อที่จะนำพาสถานศึกษาไปสู่ความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานร่วมกับครูเพื่อพัฒนานักเรียนให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดเป็นปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุนิสา สงัดศรี (2565) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ผลงานวิจัยพบว่า โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และยังสอดคล้องกับ กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์(2565) ได้ศึกษาคุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1

ผลการวิจัยพบว่า คุณลักษณะผู้บริหารมือ อาชีพ ทั้ง 6 ด้าน และประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาการศึกษา ทั้ง 4 ด้าน มี ความสัมพันธ์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยัง สอดคล้องกับ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ความสัมพันธ์กันในทางบวกอยู่ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

4. ทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษ ที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สามารถนำทักษะของผู้บริหารทั้ง 5 ด้าน ไปพยากรณ์ประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ได้ร้อยละ 54.60 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาคือความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพรวมถึงการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยี ทักษะเหล่านี้มาจากความรู้และประสบการณ์ที่สามารถพัฒนาได้ผ่านการเรียนรู้และฝึกฝนในงานจริง อีกทั้งยังต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ในการทำงานร่วมกับบุคลากรที่หลากหลาย รวมถึงการแก้ปัญหาเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรและดำเนินการตามเป้าหมายทางการศึกษาหรือหลักสูตร ซึ่งสอดคล้องกับ สุนิสา สงัดศรี (2565) ได้ศึกษาทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1 โดยภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 และยังสอดคล้องกับ สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564) ได้ศึกษา ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ทักษะของผู้บริหารกับประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ทักษะด้านเทคนิค มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ดังนั้นควรมีการพัฒนาทักษะของผู้บริหารโดยการนำกลยุทธ์ใหม่ ๆ มาใช้ในการดำเนินกิจกรรมเพื่อพัฒนาการปฏิบัติงานและเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ใหม่มีการใช้วิธีการต่าง ๆเพื่อช่วยเป็นเครื่องมือในการตัดสินปัญหาได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบพร้อมทั้งมีการพัฒนาเครื่องมือสำหรับการบริหารงานตามความสามารถและความชำนาญของผู้บริหารและมีการพัฒนาการใช้สื่ออุปกรณ์เทคโนโลยีได้อย่างคล่องแคล่วและมีประสิทธิภาพรวมไปถึงเทคนิคในการนิเทศ กำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่ที่หลากหลาย

2. จากผลการศึกษาพบว่า ด้านประสิทธิผลการบริหารงานบุคคล ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนั้น ผู้บริหารควรบริหารบุคลากรให้ปฏิบัติตามกฎระเบียบวินัยทางราชการ มีการส่งเสริมสนับสนุนความคล่องตัวในการทำงานของบุคลากร รวมไปถึงการพัฒนาตนเองและบุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และมีความก้าวหน้าในวิชาชีพ รวมไปถึงการจัดสรรบุคคลเข้าทำงานอย่างมีประสิทธิผล

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนางานการบริหารงานวิชาการ งานงบประมาณ งานบริหารงานบุคคล และงานบริหารงานทั่วไป เพื่อนำไปพัฒนางานในการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21

2. ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเกี่ยวกับทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา เพราะจะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึก เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

บรรณานุกรม

กฤษณพงษ์ ศรีทรัพย์. (2565). *คุณลักษณะผู้บริหารมืออาชีพที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหาสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร], https://gsmis.snru.ac.th/ethesis/thesis_detail?r=63421229105

ขวัญพิชชา มีแก้ว (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=340&group=20

คามิน คีรีอยู่ลือ (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กลุ่มเครือข่ายพัฒนา การศึกษาเทอดไทย อำเภอแม่ฟ้าหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/server/api/core/bitstreams/af30a6d2-70fc-4fd5-91eb-8165fe5f3ad4/content

จารุพรรณ ไชยบาล (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาหลักสูตรศึกษามหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://updc.up.ac.th/items/a07c53e6-dabb-4b98-9921-37fad3074bd5/full

จิตรจรูญ ทรงวิทยา (มกราคม - มิถุนายน 2561). ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา, *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *3*(1), 10-15. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/246212/166349

ชนารถ ฤกษ์ธิศรี, ประยูร บุญใช้ และพรเทพ รู้แผน, (กันยายน - ตุลาคม 2567). ทักษะผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา

พระนครศรีอยุธยา,*วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, *7*(5), 21 https://so07.tcithaijo.org/index.php/JMCR/article/view/5478/3715

ชัยยนต์ เพาพาน (2559) *แนวคิดและทฤษฎีพื้นฐานการเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21. วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 12*(1), 1-9

ธีรพงศ์ อุปทุม (2561). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการเรียนรู้ตามทักษะ แห่งศตวรรษที่ 21 ของนักเรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=60421229114&utm_source=chatgpt.com

นูรมี อูแม (2566). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 กับการปฏิบัติงานตามเกณฑ์มาตรฐาน วิชาชีพครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://wb.yru.ac.th/handle/yru/6993

ประจัญ เดชสุภา (2562). *สมรรถนะการบริหารงานวิชาการที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาเอกชนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี].https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?group=20&theid=350&utm_source=chatgpt.com

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=456&group=20

ปัทมพร พงษ์เพชร. (2561). *ทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาฉะเชิงเทรา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์. http://thesis.rru.ac.th/files/pdf/719_2019_03_22_112058.pdf

ปัทมา ประทุมสุวรรณ (2562). *ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [ปริญญาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. http://ir.sru.ac.th/bitstream/123456789/727/1/Fulltext-02-03-2563.pdf

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์ (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2020080861421229101_fulltext.pdf? utm_source=chatgpt.com

มณฑาทิพย์ นามนุ (2561). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2*.[วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3537

สัตตบุษย์ โพธิรุท (2564). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิตมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://e-thesis.snru.ac.th/file_thesis/2021121562421229104_fulltext.pdf? utm_source=chatgpt.com

สุนิสา สงัดศรี (2565). *ทักษะการบริหารงานของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023022363421229138_fulltext.pdf?utm_source=chatgpt.com

สุพัตรา ผลประสาท (2566). *ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2024021864421247109_fulltext.pdf?utm_source=chatgpt.com

โสมวลี ชยามฤต (2564). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับยุคดิจิทัลของ องค์การภาครัฐและเอกชน* [มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี]. https://so04.tci-thaijo.org/index.php /jmhs1_s/article/view/255057

อรอุมา ไมยวงค์ (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาในจังหวัดนครพนม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021113062421229134_fulltext.pdf?utm_source=chatgpt.com

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศทาง การศึกษา. https://www.pck1.go.th/data_17834*

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพ ในจังหวัดนครปฐม

Participatory Management of Industrial and Community Education Colleges in Nakhon Pathom Province

ศิตาพร สายนาค[1] และขจรศักดิ์ ศิริมัย[2]

Sitaporn Saynak[1] and Kajohnsak Sirimai[2]

นักศึกษา ระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sitapon.say@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศและประสบการณ์ในการทำงาน ดำเนินการวิจัยโดยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยการสอบถามสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูผู้สอนในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำนวน 134 คน กำหนดขนาด กลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ (ก) การตัดสินใจ (ข) การดำเนินงาน (ค) การรับผลประโยชน์ และ (ง) การประเมินผล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา สูงสุด คือ ด้านการตัดสินใจ ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาต่ำสุด คือ ด้านการรับผลประโยชน์ (2) เปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐมจำแนกตามเพศ และ ประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศและประสบการณ์ทำงานที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา วิทยาลัยการอาชีพ

Abstract

This study aims to: (1) Examine the participatory management of administrators in vocational education institutions, specifically Industrial and Community Education Colleges in Nakhon Pathom Province. (2) Compare the participatory management of administrators in vocational education institutions, categorized by gender and work experience. The research was conducted using a quantitative research methodology, utilizing a survey to assess the participatory management practices of administrators in Industrial and Community Education Colleges in Nakhon Pathom Province. The sample consisted of 134 Industrial and Community Education Colleges teachers, determined using Krejcie and Morgan's sample size table. The research instrument was a questionnaire, and the statistical methods used for data analysis included percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance (ANOVA). The findings revealed that: (1) The overall level of participatory management among Industrial and Community Education Colleges in Nakhon Pathom Province was high across four aspects: (1) decision-making, (2) implementation, (3) benefit-sharing, and (4) evaluation. The highest level of participatory management was found in decision-making, while the lowest was in benefit-sharing. (2) A comparison of participatory management based on gender and work experience showed that teachers and educational personnel with different genders and work experiences had significantly different perceptions of participatory management in Industrial and Community Education Colleges institutions.

Keywords: Participatory management, vocational education administrators, industrial and community education colleges

บทนำ

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ.2551 มุ่งเน้นเสริมสร้างและพัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมให้เติบโตอย่างยั่งยืน ซึ่งการจัดการอาชีวศึกษาและ การฝึกอบรมวิชาชีพนั้นถือเป็นกระบวนการผลิตและพัฒนากำลังคน เพื่อเพิ่มผลผลิตและส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจ และเทคโนโลยีของประเทศให้ได้ระดับมาตรฐานสากล ทำให้ประชาชนสามารถประกอบอาชีพ โดยอิสระและพึ่งตนเองได้ โดยที่มาตรา 6 ระบุ“การจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพต้องเป็นการจัดการศึกษาในด้านวิชาชีพที่สอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติและแผนการศึกษาแห่งชาติ เพื่อผลิตและ พัฒนากำลังคนในด้านวิชาชีพระดับฝีมือ ระดับเทคนิค และระดับเทคโนโลยี รวมทั้งเป็นการยกระดับการศึกษาวิชาชีพ เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน” (พระราชบัญญัติการ

อาชีวศึกษา พ.ศ. 2551) และมาตรา 10 (3) ระบุ“การมีส่วนร่วมของชุมชน สังคมและสถานประกอบการในการกำหนดนโยบาย การผลิตและพัฒนากำลังคน รวมทั้งการกำหนดมาตรฐานการอาชีวศึกษา

ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการจัดการการจัดการอาชีวศึกษาและการฝึกอบรมวิชาชีพที่มีคุณภาพต้องให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับการที่กระทรวงศึกษาธิการได้ประกาศใช้มาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 เพื่อปรับปรุงมาตรฐานการอาชีวศึกษา ระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพ และระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง และมาตรฐานการอาชีวศึกษา สำหรับการฝึกอบรมวิชาชีพระยะสั้น ให้เหมาะสมและสอดคล้องกับ กฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ข้อ3 ที่กำหนดว่า“ให้สถานศึกษาแต่ละแห่ง จัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา ที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้” (สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา,2561) ทั้งนี้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา โดยใช้แนวทางในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 มีการนำมาตรฐานการอาชีวศึกษามาใช้ในการประเมินและพัฒนาสถานศึกษา ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา ได้กำหนดกรอบแนวคิดการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 ที่มีความสัมพันธ์และเชื่อมโยงมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 สำหรับสถานศึกษาที่จัดการศึกษาในระดับอาชีวศึกษา เพื่อเป็นแนวทางในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาด้านอาชีวศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 จำนวน 3 มาตรฐาน 9 ประเด็นการประเมิน (แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษา ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่2.) นอกจากนี้สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาได้กำหนดเกณฑ์การประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ.2561 ที่สัมพันธ์และเชื่อมโยงกับการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาอาชีวศึกษา จำนวน5 ด้าน ดังนี้ 1 ด้านผู้เรียนและผู้สำเร็จการศึกษา 2 ด้านหลักสูตรและการจัดการเรียนการสอน 3 ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา 4 ด้านการมีส่วนร่วม และ 5 ด้านปัจจัยพื้นฐาน ซึ่งในด้านที่ 3 ด้านครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา (3.2) (3.2.1) ระบุ“การบริหารสถานศึกษาแบบมีส่วนร่วม” ดังนั้นจึงเห็นได้ว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาและยกระดับคุณภาพการจัดการอาชีวศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา

ทั้งนี้จากผลข้อมูลการประเมินการประกันคุณภาพภายนอกรอบสี่ (พ.ศ.2559 - 2563) ของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.) พบว่า สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา (สอศ.) โดยเฉพาะวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ประสบปัญหาในด้านการมีส่วนร่วมของผู้บริหาร โดยเฉพาะในมาตรฐานที่ 3 ด้านการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ และตัวชี้วัดที่ 3.1 ซึ่งเกี่ยวข้องกับความร่วมมือในการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือกับบุคคล ชุมชน และองค์กรต่าง ๆ ในการจัดการศึกษา รวมถึงการจัดทรัพยากรทางการศึกษา กระบวนการเรียนรู้ การถ่ายทอดเทคโนโลยี และการ

บริการทางวิชาการและวิชาชีพโดยใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมเพื่อพัฒนาผู้เรียนและชุมชนให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม เพื่อเป็นประโยชน์ในการขับเคลื่อนการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา และเสริมสร้างสมรรถนะการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ได้ตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพ ในจังหวัดนครปฐม
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพ ในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายการบริหารสถานศึกษา

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษาไว้ว่า หมายถึง การดำเนินการร่วมกันระหว่างผู้บริหาร ครู และผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่ายของชุมชนในท้องถิ่น เพื่อร่วมกันวางแผนการจัดการศึกษาภายในสถานศึกษา

จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2561) กล่าวว่าการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การดำเนินการต่าง ๆภายในสถานศึกษา ซึ่งมีจุดมุ่งหมายให้บุคลากรเกิดการรับรู้ถึงกระบวนการในการบริหารสถานศึกษา ส่งเสริมความพึงพอใจในการปฏิบัติงาน

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มีความเป็นระบบ โดยอาศัยการวางแผน การจัดการองค์กร การนำ และการควบคุม เพื่อให้บรรลุผลลัพธ์ที่ชัดเจนและตรวจสอบได้ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์กร

ความสำคัญของการบริหารสถานศึกษา

สุรชัย นิลอุบล (2563) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จต้องมีการบริหารแบบมีส่วนร่วม เพื่อสร้างความรับผิดชอบและความร่วมมือในองค์กร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาโรงเรียน

สุกัญญา แช่มช้อย (2562) อธิบายว่าบทบาทของผู้บริหารในการปรับเปลี่ยนบริบทของการศึกษาเพื่อรองรับความเปลี่ยนแปลงและพัฒนาการศึกษาให้ก้าวหน้าในยุคดิจิทัลนั้นสำคัญมาก ผู้บริหารควรทำหน้าที่เป็นหุ้นส่วนในการเรียนรู้ (Partnering) โดยร่วมมือกับครูในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้แบบหุ้นส่วน ซึ่งทำให้การเรียนรู้มีความหมายและตรงกับความต้องการของผู้เรียนมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังต้องมี

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการใช้เทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ให้ทันสมัยและสอดคล้องกับยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่า การบริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา โดยการใช้เทคโนโลยีและการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่เหมาะสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากร

การบริหารแบบมีส่วนร่วม

Cohen and Uphoff (1980) ได้แบ่งขั้นตอนการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ขั้นตอน คือ 1.การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2.การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ (Implementation) 3.การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4.การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation)

ชัยอานนท์ แก้วเงิน (2563) พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม เป็นกลยุทธ์ที่ช่วยให้สถานศึกษามีการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะการที่บุคลากรทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ไม่ว่าจะเป็นในกระบวนการวางแผน การดำเนินงาน และการประเมินผล ส่งผลให้การบริหารงานเป็นไปอย่างราบรื่นและมีความโปร่งใส นอกจากนี้ การบริหารแบบมีส่วนร่วมยังมีส่วนช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและการยอมรับระหว่างบุคลากรในองค์กร ทำให้เกิดการร่วมมือกันอย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่ส่งเสริมให้ผู้ที่เกี่ยวข้องมีส่วนร่วมในการกำหนดเป้าหมายและตัดสินใจในเรื่องสำคัญของการบริหารหน่วยงาน โดยการดำเนินการนี้ประกอบด้วยการร่วมรับรู้ ร่วมทำ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ ร่วมปฏิบัติ ร่วมควบคุม และตรวจสอบกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความอิสระและเต็มใจ สิ่งนี้จะช่วยให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

วรชัย วิภูอุปรโคตร (2564) กล่าวถึงแนวคิดในการบริหารสถานศึกษาในยุค 4.0 โดยเน้นความสำคัญของการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนและสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

สุกัญญา แช่มช้อย (2562) ได้อธิบายถึงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลโดยเน้นความสำคัญของการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกระดับในการปรับตัวเข้าสู่ยุคดิจิทัล

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการตัดสินใจเป็นแนวทางที่เปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนในการแสดงความคิดเห็นและร่วมตัดสินใจในเรื่องสำคัญขององค์กร การมีส่วนร่วมนี้ช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความผูกพันในองค์กรการบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ

สุรชัย นิลอุบล (2563) ได้เน้นถึงบทบาทสำคัญของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา โดยชี้ให้เห็นว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้มีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ ในโรงเรียน เช่น การวางแผน การจัดทำโครงการ การตัดสินใจ และการประเมินผล เป็นสิ่งสำคัญในการสร้างความสำเร็จขององค์กรการศึกษา

จินดา พุ่มเจริญ (2561) ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติของทุกฝ่ายในสถานศึกษา เช่น ครู นักเรียน และชุมชน เป็นกุญแจสำคัญในการสร้างความยั่งยืน การเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมช่วยสร้างความต่อเนื่องและความเข้าใจในทิศทางการพัฒนา

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการปฏิบัติเน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรทุกระดับมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน การตัดสินใจ และการปฏิบัติงาน ซึ่งช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบร่วมกัน การทำงานร่วมกันเป็นทีม และการแบ่งปันประสบการณ์ระหว่างบุคลากร การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์

วรชัย วิภูอุปรโคตร (2564) ได้ชี้ให้เห็นว่าการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการตัดสินใจเรื่องผลประโยชน์ในโรงเรียนเป็นแนวทางที่ช่วยสร้างความโปร่งใสและเสริมสร้างความร่วมมือในองค์กร โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกระบวนการจัดสรรทรัพยากรและผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาวิชาชีพและผลประโยชน์ระยะยาว เช่น การฝึกอบรมและโอกาสในการพัฒนาตนเอง

สุกัญญา แช่มช้อย (2562) กล่าวว่าการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบผลประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะและการใช้เทคโนโลยีในยุคดิจิทัล มีผลดีต่อความผูกพันในองค์กร การมีส่วนร่วมในการวางแผนด้านผลประโยชน์ทำให้บุคลากรรู้สึกได้รับการสนับสนุนอย่างเพียงพอในการพัฒนาตนเอง

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการผลประโยชน์เน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดและจัดสรรผลประโยชน์ในองค์กร เช่น ค่าตอบแทน โบนัส หรือการพัฒนาวิชาชีพ การมีส่วนร่วมนี้ช่วยสร้างความโปร่งใสและความยุติธรรมในการจัดสรรทรัพยากร

การบริหารแบบมีส่วนร่วมการประเมินผล

วรชัย วิภูอุปรโคตร (2564) ได้เน้นว่า การมีส่วนร่วมในการประเมินผลช่วยสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการวัดผลการทำงานในสถานศึกษา โดยการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลทำให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สามารถนำไปปรับปรุงการดำเนินงานได้

สุกัญญา แช่มช้อย (2562) อธิบายว่าการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในกระบวนการเรียนการสอนสามารถช่วยให้การประเมินมีความแม่นยำและเป็นธรรมมากขึ้น การมีส่วนร่วมนี้ทำให้สามารถรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากหลายฝ่ายซึ่งมีผลดีต่อการปรับปรุงกระบวนการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการประเมินผลเน้นการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการประเมินผลการดำเนินงานขององค์กร การมีส่วนร่วมนี้ช่วยสร้างความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการประเมิน โดยการให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดเกณฑ์การประเมิน การรวบรวมข้อมูล และการใช้ผลการประเมิน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐมและในการวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์ จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2561) สุรชัย นิลอุบล (2563) สุกัญญา แช่มช้อย (2562) Cohen and Uphoff (1980) ชัยอานนท์ แก้วเงิน (2563) วรชัย วิภูอุปรโคตร (2564) **จินดา พุ่มเจริญ (2561)** เพื่อได้องค์ประกอบของการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติ 3) ผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล

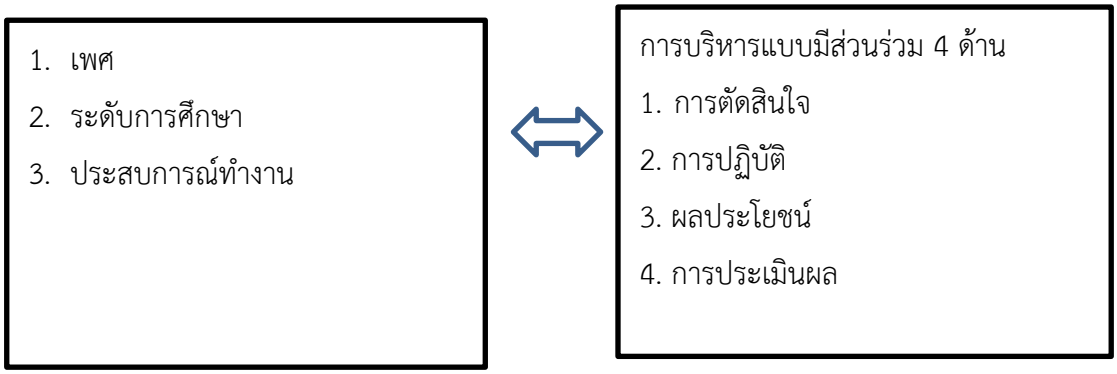

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถามโดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ สายเพ็ญ บุญทองแก้ว (2563) จิตติมา อัครธิติพงศ์ (2561) สุรชัย นิลอุบล (2563) สุกัญญา แช่มช้อย (2562) Cohen and Uphoff (1980) ชัยอานนท์ แก้วเงิน (2563) วรชัย วิภูอุปรโคตร (2564) จินดา พุ่มเจริญ (2561) เพื่อได้องค์ประกอบ

ของการบริหารแบบมีส่วนร่วมทั้ง 4 ด้าน คือ 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติ 3) ผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ประกอบด้วย 1) วิทยาลัยการอาชีพนครปฐม 2) วิทยาลัยการอาชีพบางแก้วฟ้า(หลวงพ่อเปิ่นอุปถัมภ์) และ 3) วิทยาลัยการอาชีพพุทธมณฑลจำนวน 204 คน

1.2.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำนวน 134 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan,1970)

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1) เพศ

2) ระดับการศึกษา

3) ประสบการณ์ทำงาน

1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู 4 ด้าน ดังนี้ 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติ 3) ผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นข้อคำถาม เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ที่สร้างขึ้นแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำนวน 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติ 3) ผลประโยชน์ และ 4) การประเมินผล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ ให้ กลุ่มตัวอย่างเก็บข้อมูลโดยการสอบถาม ผ่าน QR Code (Google forms)ผ่านระบบระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ (E-office) ไปยังกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพ ในจังหวัดนครปฐม จำนวน 3 แห่ง จำนวน 134 คน คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

1. ระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.05) และเมื่อพิจารณาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา 4 ด้าน พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา มีระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในระดับมาก ทั้ง 4 ด้าน โดยการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาสูงสุด คือ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ($\bar{X}$= 4.32) รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ ($\bar{X}$=3.97) และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ($\bar{X}$= 3.97) ส่วนการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาต่ำสุด คือ การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ($\bar{X}$= 3.96) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม ในภาพรวม N = 134

ข้อที่	การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1	ด้านการตัดสินใจ	4.32	0.16	มาก
2	ด้านการปฏิบัติ	3.97	0.10	มาก
3	ด้านผลประโยชน์	3.96	0.18	มาก
4	ด้านการประเมินผล	3.97	0.23	มาก
	รวม	**4.05**	**0.22**	มาก

2 .ผลการเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม โดยนำเสนอการอภิปรายผลมีรายละเอียด ดังนี้

1. การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม มีองค์ประกอบ 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) การตัดสินใจ 2) การปฏิบัติ 3) ผลประโยชน์ และ4) การประเมินผล โดยนำเสนอการอภิปรายผลมีรายละเอียด ดังนี้ โดยด้านการตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาเล็งเห็นถึงความสำคัญในการเปิดโอกาสให้ผู้ที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารสถานศึกษา โดยมีการจัดประชุมเพื่อให้ทุกฝ่ายสามารถแสดงความคิดเห็นได้อย่างเปิดเผยและสร้างสรรค์ สอดคล้องกับ ณัฐพงษ์ คำเขิน (2566) พบว่า ผู้บริหารควรส่งเสริมให้ครูทุกคนเข้ามามีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมต่าง ๆ รวมถึงเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น รับฟังปัญหา และร่วมกันวางแผนการดำเนินงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่เป็นไปตามเป้าหมายขององค์กร ส่วนด้านผลประโยชน์ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การมีส่วนร่วมจากบุคลากรที่เป็นรูปแบบคณะกรรมการที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์ในสถานศึกษา มีกระบวนการไม่ครอบคลุมการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องอย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยา จันทราพันธ์ (2566) พบว่า การบริหารผลประโยชน์ในรูปแบบที่มีการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสถานศึกษาจะช่วยให้การตัดสินใจ ที่เกี่ยวข้องกับผลประโยชน์เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมในการวางแผนและประเมินผล จะทำให้ เกิดความโปร่งใสและเพิ่มความมุ่งมั่นในการดำเนินงาน

2. การเปรียบเทียบการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า 1) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันอาจมีความคิดเห็นที่แตกต่างต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากมุมมองที่มีพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจมีอิทธิพลต่อทัศนคติและการรับรู้การบริหารการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจสามารถสะท้อนความต้องการและความคาดหวังที่แตกต่างกันระหว่างเพศที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นภาพร สุขศรี (2566) พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีเพศต่างกันมักมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษา เนื่องจากมุมมองและประสบการณ์ที่ต่างกันจากพื้นฐานทางสังคมและวัฒนธรรม 2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษา ประเภทวิทยาลัยการอาชีพในจังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมักมีความคิดเห็นที่แตกต่างเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม ซึ่งสอดคล้องกับ นภัทร วิบูลย์เจริญ. (2566) พบว่า ความแตกต่างในการมีประสบการณ์ทำงานส่งผลต่อการรับรู้และความคิดเห็นต่อการบริหารงานในรูปแบบที่มีส่วนร่วม โดยการสร้างความเข้าใจและการบริหารการมีส่วนร่วมที่เหมาะสมจึงเป็นสิ่งสำคัญในการจัดการให้ผู้บริหารสามารถนำพาสถานศึกษาไปในทิศทางที่เป็นประโยชน์ทั้งในระยะยาวและระยะสั้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกฝ่ายอย่างเป็นระบบ โดยเปิดให้บุคลากรทุกระดับสามารถแสดงความคิดเห็นและเสนอแนะเกี่ยวกับการพัฒนาและการดำเนินงานของสถานศึกษาเพื่อให้การมีส่วนร่วมที่เกิดขึ้นมีความครอบคลุมและได้ผลดีในทุกมิติ ทั้งนี้การนำความคิดเห็นจากทุกฝ่ายมาใช้จะช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการยอมรับในกระบวนการต่าง ๆได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 มุ่งเน้นการมีส่วนร่วมในการบริหารกระบวนการต่าง ๆ โดยให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องมีโอกาสในการพัฒนาผลที่ทำให้เกิดประโยชน์กับสถานศึกษา หรือมีการพัฒนาทักษะเพื่อตอบสนองต่อความต้องการที่เหมาะสมสำหรับบุคลากรทุกคนในสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในแต่ละระดับความสามารถและประสบการณ์การทำงานเพื่อหาวิธีการที่เหมาะสมในการเสริมสร้างการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาอาชีวศึกษาเป็นงานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เช่น การสัมภาษณ์

2.2 ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบที่เกิดจากการบริหารงานแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดอื่น เพื่อนำผลการศึกษานั้นมา วิเคราะห์หาปัจจัยที่ส่งผลกับการบริหารงาน

บรรณานุกรม

จินดา พุ่มเจริญ. (2561). การบริหารแบบมีส่วนร่วมในการแบ่งปันผลประโยชน์เพื่อความยั่งยืนขององค์กร. *วารสารการบริหารและพัฒนาองค์กร, 9*(2), 72-85.

จิตติมา อัครธิติพงศ์. (2561). *การบริหารสถานศึกษา: กระบวนการเพื่อความพึงพอใจและความร่วมมือในการดำเนินงาน.* วารสารการบริหารการศึกษา, *12*(3), 1478-1492.

ชัยอานนท์ แก้วเงิน. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์]. https://grad.vru.ac.th/VRU_Thesis/thesis/file_pdf/full_58B54650202.pdf

ณัฐพงษ์ คำเขิน. (2566). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของศูนย์การศึกษาพิเศษในเครือข่ายส่งเสริมประสิทธิภาพการจัดการศึกษาศูนย์การศึกษาพิเศษเขตการศึกษา 3* [วิทยานิพนธ์บัณฑิตวิทยาลัย ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นภัทร วิบูลย์เจริญ. (2566). การบริหารสถานศึกษาที่เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ. *วารสารการศึกษาพัฒนา, 15*(2), 88-99.

นภาพร สุขศรี. (2566). การบริหารผลประโยชน์ในสถานศึกษา: แนวทางการมีส่วนร่วมเพื่อความยั่งยืน. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรม, 10*(3), 45-62.

พระราชบัญญัติการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2551. (2551). *ราชกิจจานุเบกษา.* เลม 125 ตอนที่ 43 ก. หน้า 1-24.

วรชัย วิภูอุปรโคตร. (2564). การมีส่วนร่วมในการประเมินผล: แนวทางเพื่อความโปร่งใสและความเป็นธรรมในการวัดผลการทำงานในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรม, 12*(3), 45-60.

วิทยา จันทราพันธ์. (2566). การบริหารผลประโยชน์ในรูปแบบที่มีการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในสถานศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษา, 14*(2), 123-135.

สายเพ็ญ บุญทองแก้ว. (2563). *การพัฒนารูปแบบการบริหารสถานศึกษาเพื่อพัฒนาทักษะอาชีพสำหรับนักเรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. http://www.ir.sru.ac.th/handle/123456789/823

สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา. (2561). *แนวทางการประเมินคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาตามมาตรฐานการอาชีวศึกษา พ.ศ. 2561 ฉบับปรับปรุง ครั้งที่ 2.* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา.

สำนักมาตรฐานการอาชีวศึกษา. (2561). *แนวทางในการจัดการศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษาให้เป็นไปตามกฎกระทรวงการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ. 2561.* กระทรวงศึกษาธิการ.

สุรชัย นิลอุบล. (2563). บทบาทของการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติในองค์กรการศึกษา. *วารสารการบริหารการศึกษาไทย, 10*(2), 15-30.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). การมีส่วนร่วมในการกำหนดรูปแบบผลประโยชน์และการพัฒนาทักษะในยุคดิจิทัล. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรม, 12*(3), 45-60.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Rural development participation: Concept and measures for project design, implementation, and evaluation.* Cornell University.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1

The Administration of Student Support Systems by School Administrators in the Educational Quality Development Network 1 under the Ratchaburi Primary Education Service Area Office 1

สุภาพร สังสุข[1] และขจรศักดิ์ ศิริมัย[2]

Supaporn Sangsuk[1] and Kajohnsak Sirimai[2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Supaporn.San@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูในโรงเรียนขนาดกลาง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 82 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตาราง Krejcie และ Morgan เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา ต่ำสุด คือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล (2) เปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า ครูที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในภาพรวม ไม่แตกต่างกัน ส่วนครูที่มีตำแหน่งและประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ภาพรวมแตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

Abstract

The objectives of this research were as follows: (1) to study the management of the student care and support system by school administrators within the Educational Quality Development Network 1, under the jurisdiction of the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 1; and (2) to compare the management of the student care and support system by these administrators, categorized by gender, position, and experience in managing the student care and support system in schools. This research utilized a quantitative research methodology. The sample consisted of 82 teachers from medium-sized schools within the Educational Quality Development Network 1, under the Office of Ratchaburi Primary Educational Service Area 1. The sample size was determined using Krejcie and Morgan's table. The research instrument employed was a questionnaire. Statistical analysis methods included percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance. The findings revealed that: (1) The overall level of management of the student care and support system by school administrators within the Educational Quality Development Network 1 was at the highest level. Among the management aspects, the prevention and problem-solving component was rated the highest, while the knowledge of individual students was rated the lowest. (2) Comparisons of the management of the student care and support system, categorized by gender, position, and experience, indicated that teachers of different genders did not have significantly different opinions regarding the overall management of the student care and support system. However, teachers with different positions and levels of experience in managing the student care and support system had significantly different opinions on the overall management.

Keywords: Management of the student support system, education quality development network 1 for schools, the office of Ratchaburi primary education service area office

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับ ที่2) พ.ศ. 2545 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ.2551 ถือเป็นกฎหมายสำคัญที่กำหนดกรอบและทิศทางการศึกษาของประเทศไทย ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการไว้ว่าต้องเป็นไปเพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ และคุณธรรม มีจริยธรรมและวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต สามารถอยู่รวมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข ในหมวดที่ 1 มาตรา 6 และแนวทางการศึกษาในหมวดที่ 4 มาตรา 22 ต้องจัดการศึกษาโดยยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้ พัฒนาตนเองได้ และถือว่าผู้เรียนมี

ความสำคัญที่สุดกระบวนการจัดการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียน สามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ ดังนั้นผู้เรียนทุกคนถือเป็นปัจจัยกำลังสำคัญในการพัฒนาประเทศ

สภาพสังคมปัจจุบันของโลกเกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติ ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหาการระบาดของยาเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาความรุนแรง รวมถึงปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตของผู้คน ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด มีการปรับตัวที่ไม่เหมาะสมหรืออื่น ๆ ที่ส่งผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคนที่เกี่ยวข้อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งต่อเด็กและเยาวชนที่กำลังศึกษาหาความรู้ (ญัฐกานต์ รักษา และสายสุดา เตียเจริญ, 2565) ทั้งนี้จากสภาพสังคมและบริบทของโลกที่ปรับเปลี่ยนอย่างรวดเร็วนำไปสู่ความเสี่ยงที่จะเกิดความล้มเหลวทางการศึกษา ดังนั้นสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ได้ตระหนักและให้ความสำคัญกับนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานด้านการยกระดับคุณภาพการศึกษาทุกระดับและทุกประเภทโดยจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีความเข้มแข็ง จึงให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภท ดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 (สพป.รบ.1), 2566) โดยกำหนดให้ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีทั้งหมด 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมนักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อ (กรมสุขภาพจิต, 2551) ซึ่งระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานที่ดี ต้องมีการบริหารที่เป็นระบบ มีกระบวนการวิธีการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพ มีมาตรฐาน และสามารถตรวจสอบได้ ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ได้แก่ 1) ผู้บริหารโรงเรียนรวมทั้งผู้บริหารทุกฝ่าย ควรตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 2) ครูทุกคนผู้เกี่ยวข้องจำเป็นต้องมีความตระหนักในความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน 3) คณะกรรมการหรือคณะทำงานทุกคณะต้องมีการประสานงานกันอย่างใกล้ชิด และมีการปะชุมในแต่ละคณะอย่างสม่ำเสมอ 4) ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักสำคัญในการดำเนินงานโดยต้องได้รับความร่วมมือจากครูทุกคนในโรงเรียน รวมทั้งการสนับสนุนในเรื่องต่าง ๆ จากโรงเรียน และ5) การอบรมให้ความรู้และทักษะ รวมทั้งการเผยแพร่ข้อมูล ความรู้แก่ครูที่ปรึกษา/ครูประจำชั้น เพื่อเอื้อประโยชน์ต่อการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสิ่งจำเป็น (กรมสุขภาพจิต, 2551)

ผู้วิจัยมีความตระหนักถึงปัญหาและข้อจำกัดของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน จึงสนใจศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อศึกษาสภาพและเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน ซึ่งผลการศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการบริหารงานและสามารถดำเนินงานตามระบบช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และเป็นแนวทางที่ผู้บริหารโรงเรียนจะได้นำผลการศึกษาค้นคว้าไปปรับเป็นข้อมูลเพื่อปรับปรุงการบริหารงานในสถานศึกษาต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหาร

สมศักดิ์ คงเที่ยง (2542) กล่าวว่า การบริหาร หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่บุคคลตั้งแต่สองบุคคลขึ้นไปดำเนินงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์สำเร็จอย่างใดอย่างหนึ่ง หรือหลาย ๆ อย่างร่วมกัน โดยมีวิธีการใช้กระบวนการอย่างเป็นระบบและทรัพยากรอย่างคุ้มค่า

สมคิด บางโม (2538) กล่าวว่า การบริหาร คือ ศิลปะในการใช้ คน เงิน วัสดุ อุปกรณ์ จากภายในองค์การและจากนอกองค์การ เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การอย่างมีประสิทธิภาพ

นัยนา ตรงบรรทัด (2557) กล่าวว่า การบริหารไว้ว่า หมายถึง การบริหารเป็นการดำเนินกิจกรรม โดยกลุ่มบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยใช้ทรัพยากรทางการบริหาร ต่าง ๆ ได้แก่ คน เงิน วัสดุ การจัดการ เป็นเครื่องมือในการดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า การบริหารเป็นกระบวนการดำเนินงานโดยบุคคลตั้งแต่สองคนขึ้นไป โดยใช้ศาสตร์และศิลป์ในการบริหารอย่างเป็นระบบ อาศัยทรัพยากรการบริหาร เทคนิคกระบวนการต่าง ๆ ในการดำเนินงานเพื่อให้ประสบผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพ

ความหมายระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

กรมสุขภาพจิต (2551) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบที่มีขั้นตอนชัดเจน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งทางภายในและภายนอกสถานศึกษา มีวิธีการ และ เครื่องมือที่ได้มาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ระบบการดูแลช่วยเหลือ

บูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินการ ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือการทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันเข้าไปแก้ไขปัญหา ของผู้เรียนให้สอดคล้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี

กรมสุขภาพจิต (2551) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือกรทำงานที่ชัดเจนโดยมีครูที่ปรึกษาเป็น

บุคลากรหลักในการดำเนินการดังกล่าว และมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้อง หรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการสนับสนุนส่งเสริมจากโรงเรียน

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยมีขั้นตอนและกระบวนการดำเนินงานที่เป็นระบบ มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคคลสำคัญในการดำเนินงานช่วยเหลือนักเรียน และประสานงานหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีเครื่องมือและวิธีการที่ชัดเจน มีมาตรฐานตรวจสอบได้

วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

บูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้โรงเรียนมีการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นไปอย่างมี ระบบและประสิทธิภาพ โดยมีวิธีการและกระบวนการ และเครื่องมือที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน สามารถตรวจสอบได้ส่งเสริมให้ครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษา ผู้มีส่วนร่วมในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน มีร่องรอยหลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

ขวัญเนตร มูลทองจาด (2564) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประสิทธิภาพ มีระบบ อีกทั้งนักเรียนได้รับการช่วยเหลือ ส่งเสริม และพัฒนาได้เต็มศักยภาพ โดยให้โรงเรียน คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน องค์กร และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย มีส่วนร่วมในการทำงานร่วมกัน มีกระบวนการทำงานที่ชัดเจน สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

กรมสุขภาพจิต (2551) กล่าวว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีดังนี้

1. เพื่อให้การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนเป็นไปอย่างมีระบบและมีประสิทธิภาพ

2. เพื่อให้โรงเรียน ผู้ปกครอง หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง หรือชุมชน มีการทำงานร่วมกันโดยผ่านกระบวนการทำงานที่ชัดเจน พร้อมด้วยเอกสาร หลักฐานการปฏิบัติงาน สามารถตรวจสอบหรือรับการประเมินได้

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่า วัตถุประสงค์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพื่อดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ ก่อให้เกิดประสิทธิผลและประสิทธิภาพ สามารถตรวจสอบและประเมินผลได้

ประโยชน์ของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สุพิศ ศรีบัว (2555) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมีประโยชน์ ดังนี้

1) นักเรียนได้รับความช่วยเหลือทุกด้านอย่างทั่วถึง

2) นักเรียนได้รับการพัฒนาให้มีคุณภาพรอบด้านทั้งด้านสติปัญญา ความสามารถ ด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ มีสุขภาพจิตที่ดี สามารถดูแลช่วยเหลือตนเองและพึ่งตนเองได้

กรมสุขภาพจิต (2551) กล่าวว่า ประโยชน์ที่คาดว่าได้รับจากระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ดังนี้

1) นักเรียนได้รับการดูแลช่วยเหลืออย่างทั่วถึงและตรงตามสภาพปัญหา
2) สัมพันธภาพระหว่างครูกับนักเรียนเป็นไปด้วยดี และอบอุ่น
3) นักเรียนรู้จักตนเองและควบคุมตนเองได้
4) นักเรียนเรียนรู้อย่างมีความสุข
5) นักเรียนมีพัฒนาการความฉลาดทางอารมณ์

จากความหมายดังกล่าวข้างต้น สรุปได้ว่าประโยชน์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนนั้น ถือเป็นกลไกสำคัญที่ส่งเสริมให้นักเรียนทุกคนได้พัฒนาอย่างเต็มศักยภาพ และเป็นประโยชน์ต่อทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ ยังเป็นการลงทุนระยะยาวที่คุ้มค่า เพราะจะส่งผลดีต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยศึกษาการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 และในการวิจัยครั้งนี้ได้สังเคราะห์จากแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551); เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559); นัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565); บูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564); เพลินพิศ สิงห์คำ (2560); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (2566); สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 20 (2563); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) เพื่อได้องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ 5) การส่งต่อนักเรียน

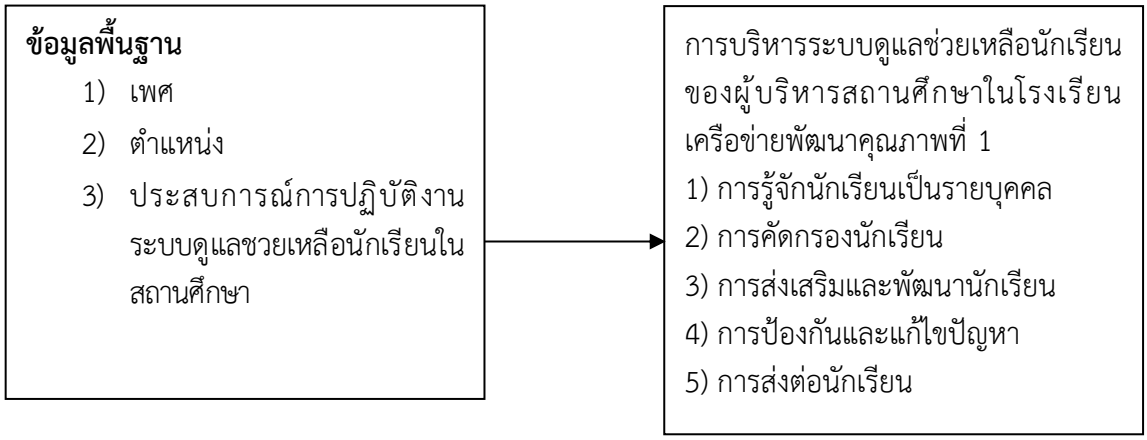

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถาม โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1.1 ขอบเขตด้านเนื้อหา ได้แก่ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ กรมสุขภาพจิต (2551); เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน (2559); นัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565); บูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564); เพลินพิศ สิงห์คำ (2560); สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (2566); สำนักเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 20 (2563); สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) เพื่อได้องค์ประกอบของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 5 ด้าน คือ 1)การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)การคัดกรองนักเรียน 3)การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4)การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ5)การส่งต่อนักเรียน

1.2 ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.2.1 ประชากร ครูในโรงเรียนขนาดกลาง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน รวมทั้งหมด 102 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 (สพป.รบ.1), 2567)

1.2.3 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครู ครูในโรงเรียนขนาดกลาง เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำนวน 5 โรงเรียน จำนวน 82 คน ได้มาโดยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นจากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างจากตารางสำเร็จของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcic and Morgan, 1970)

1.3 ตัวแปรที่ศึกษา

1.3.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย

1) เพศ

2) ตำแหน่ง

3) ประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

1.3.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครู 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข และ5)การส่งต่อนักเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต โดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามแบบปลายเปิด แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) เกี่ยวกับ เพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียน

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับสภาพการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามความคิดเห็นของครู 5 ด้าน ดังนี้ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) การคัดกรองนักเรียน 3) การส่งเสริมและพัฒนา 4) การป้องกันและแก้ไข และ5)การส่งต่อนักเรียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลโดยการสอบถาม ผ่าน QR Code (Google forms) จำนวน 82 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100

ผลการศึกษา

1) ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 พบว่า ระดับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครู ในภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.85) เมื่อพิจารณารายด้าน 5 ด้าน พบว่าการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนสูงสุด คือ การป้องกันและแก้ไขปัญหา ($\overline{X}$ = 4.89) รองลงมาคือ การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ($\overline{X}$ = 4.86) ส่วนการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนต่ำสุด คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ($\overline{X}$ = 4.83) ตามลำดับ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ของการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ในภาพรวม N = 82

ข้อ	การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน	$\bar{x}$	SD.	ระดับ
1	การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.83	.31	มากที่สุด
2	การคัดกรองนักเรียน	4.84	.29	มากที่สุด
3	การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน	4.86	.27	มากที่สุด
4	การป้องกันและแก้ไขปัญหา	4.89	.25	มากที่สุด
5	การส่งต่อนักเรียน	4.86	.29	มากที่สุด
รวม		**4.85**	**.28**	**มากที่สุด**

2) ผลการเปรียบเทียบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า ครูที่มีเพศต่างกัน โดยรวมไม่แตกต่างกัน จึงปฏิเสธสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว้ ครูที่มีตำแหน่งต่างกันและประสบการณ์ทำงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่ต่างกัน โดยรวมแตกต่างกัน จึงยอมรับสมมติฐานการวิจัยที่ตั้งไว

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่องการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผลโดยมีรายละเอียด ดังนี้

1) สภาพการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีองคประกอบการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียน 5 ด้าน ดังนี้ 1)การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2)การคัดกรองนักเรียน 3)การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4)การป้องกันและแก้ไขปัญหา และ5)การส่งต่อนักเรียน โดยด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญในการดูแลเอาใจใส่กับปัญหาของนักเรียนทุกคนอย่างเท่าเทียมกันให้ได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพในสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและเอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารจึงสนับสนุนให้ครูที่ปรึกษาจัดกิจกรรมที่มุ่งเน้นการป้องกันและแก้ไขปัญหาโดยเฉพาะนักเรียนกลุ่มเสี่ยงหรือกลุ่มที่มีปัญหา จำเป็นต้องได้รับการดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดและหาวิธีการช่วยเหลือ โดยใช้รูปแบบที่หลากหลาย ซึ่งสอดคล้องกับ

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ (2565) กล่าวว่า การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ครูควรให้ความเอาใจใส่กับนักเรียน ทุกคนเท่าเทียมกัน แต่สำหรับนักเรียนกลุ่มเสี่ยงนั้นจำเป็นอย่างมากที่ต้องให้ความดูแลเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเป็นพิเศษ และหากิจกรรมวิธีการช่วยเหลือ รวมทั้งการป้องกันและแก้ไขปัญหา โดยไม่ปล่อยปละละเลยนักเรียนจนกลายเป็นปัญหาของสังคม และด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล จำเป็นต้องมีเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลนักเรียน ถ้าหากเครื่องมือในการเก็บข้อมูลนักเรียนยังไม่หลากหลาย ทำให้ได้ข้อมูลที่ไม่เพียงพอในการระบุปัญหาของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับ วิทยา ชุมหล่อ (2560) กล่าวว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล โรงเรียนควรดำเนินการประสานงานแลกเปลี่ยนข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินงาน มีเครื่องมือที่หลากหลายในการเก็บข้อมูลนักเรียนเป็นรายบุคคล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้องและหลากหลาย

2) เปรียบเทียบการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ ตำแหน่ง และประสบการณ์การปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา พบว่า 1)ครูที่มีเพศต่างกัน มีความเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ไม่แตกต่าง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายมักใช้แนวทางและมาตรฐานเดียวกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามคู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ส่งผลให้การมองประเด็นเกี่ยวกับการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนมีความคล้ายคลึงกัน ไม่ได้ขึ้นอยู่กับความแตกต่างทางเพศ และปัจจุบันเพศชายและเพศหญิงมีความเทาเทียมกันและเสมอภาคในทุก ๆ ด้าน ทำให้ครูที่มีเพศต่างกันรับรู้ถึงการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารโรงเรียนและมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ นูรมาน พิทักษ์สุขสันต์ (2564) ได้ศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3 จำแนกตามเพศ ไม่แตกต่างกัน 2)ครูที่มีระดับตำแหน่งต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ตำแหน่งที่ต่างกัน แต่ต่างก็มีจุดมุ่งหมายเดียวกันในการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เพียงแต่การบริหารจัดการที่เกิดจากการบริหารงานของผู้บริหารจะมีการดำเนินการในรูปแบบ ภาพรวมมุ่งผลสัมฤทธิ์ที่เกิดแบบเป็นองค์รวม ส่วนในมุมมองของครูผู้สอนจะเป็นมุมมองของผู้ปฏิบัติตามนโยบายจึงอาจพบปัญหาที่เกิดขึ้นจริง ซึ่งอาจทำให้ความคิดเห็นของครูมีความแตกต่างกันซึ่งสอดคล้องกับ ธิตทิวา นาลวย, วิรัลพัชร วงษ์วัฒน์เกษม, และสุวัฒนพงษ์ ร่มศรี, (2565) ได้ศึกษาความคิดเห็นของผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามตำแหน่ง โดยรวมแตกต่างกัน 3)ครูที่มีประสบการณ์ทำงานการปฏิบัติงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูที่มีประสบการณ์มากกว่ามักมีความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับปัญหานักเรียนเนื่องจากพวกเขาอาจเคยประสบกับสถานการณและวิธีการบริหารที่หลากหลาย ทำให้ความคิดเห็นแตกตางจากครูที่มีประสบการณ์นอยกวา ซึ่งอาจทำให้ความคิดเห็นของครูมีความแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ สาลิณี สั่งสอน (2566) ได้ศึกษา

การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงรายจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน ในภาพรวมมีความแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ควรสนับสนุนให้มีการอบรมเพิ่มพูนความรู้ครูอย่างต่อเนื่อง มีกระบวนการในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลที่ชัดเจนยิ่งขึ้น กำกับติดตามความร่วมมือของครู และผู้ปกครองในการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล รวมไปถึงการสนทนาแลกเปลี่ยนความคิดเห็นในด้านต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ

1.2) ควรมีการประชุมจัดทำแผนปฏิบัติการในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในแต่ละปีการศึกษา โดยกำหนดกิจกรรม ระยะเวลา และผู้รับผิดชอบให้ชัดเจน เพื่อผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำไปปฏิบัติได้อย่างถูกต้องและเป็นแนวทางเดียวกัน

2) ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรมีการศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร โรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรีเขต 1 เป็นงาน วิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากยิ่งขึ้น เช่น การสัมภาษณ์

2.2) ควรศึกษาการบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารในสังกัดอื่น ๆ เพื่อนำผลการศึกษานั้นมา วิเคราะห์หาปัจจัยที่สงผลตอการพัฒนางานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน

2.3) ควรมีการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือ นักเรียน

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต กระทรวงสาธารณสุข. (2551). *คู่มือครูระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 1 – ช่วงชั้นที่ 2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6)*. กรุงเทพมหานคร: กรมสุขภาพจิต.

เกียรติศักดิ์ ช่างเรือน. (2559). *การศึกษาบทบาทการบริหารระบบการดูแลผู้เรียนของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาในจังหวัดสระแก้ว ปราจีนบุรี และฉะเชิงเทรา* [วิทยานิพนธ์ปริญญา, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=231&group=20

ขวัญเนตร มูลทองจาด. (กรกฎาคม –ธันวาคม 2564). *การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนวัดอุดมรังสี.* วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 12(2), 35-49.

ญัฐกานต์ รักษา และสายสุดา เตียเจริญ, (มกราคม–มิถุนายน 2565). การดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของโรงเรียนคลองท่อมราษฎร์รังสรรค์. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, 13(1), 112-127.

นัฏพันธ์ ดิศเจริญ. (กุมภาพันธ์-มีนาคม 2565). ระบบดูแลช่วยเหลือ. *Journal of Modern Learning Development*. 7(3), 332-334.

นัยนา ตรงบรรทัด. (2557). *การบริหารจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมโดยกระบวนการมีส่วนร่วมของประชาชนในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจังหวัดประขวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญา,ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบุรี.

ธิตทิวา นาลวย, วิรัลพัชร วงษ์วัฒน์เกษม, และสุวัฒนพงษ์ ร่มศรี. (กันยายน-ธันวาคม 2565). การบริหารจัดการระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษยโสธร. *วารสารสถาบันวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏ มหาสารคาม,* 9(3), 639–650.

บูรมาน พิทักษ์สุขสันต์. (2564). *การรบริหารงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ในอำเภอสายบุรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปัตตานี เขต 3* [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. YRU Wisdom Bank. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6078

เพลินพิศ สิงห์คำ. (กรกฎาคม - ธันวาคม 25612560). การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานตามระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 28. *วารสารวิทยาลัยบัณฑิตเอเซีย*, 8(2), 39-46.

วิทยา ชุมหล่อ. (2560). *ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนในโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต12* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช.

สาลิณี สั่งสอน. (2566). *การบริหารระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเชียงราย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. ฐานข้อมูลคลังปัญญาดิจิทัล มหาวิทยาลัยพะเยา (UP Digital Collections: UPDC). https://updc.up.ac.th/handle/123456789/1195

สมคิด บางโม. (2538). *การบริหาร.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สมศักดิ์ คงเที่ยง. (2542). *หลักการบริหารการศึกษา (*พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

สุพิศ ศรีบัว. (2555). *แนวทางพัฒนาการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาตาก เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร]. Digital Collections Metadata Schema (E-DCMS). https://arit.kpru.ac.th/ap/e-dcms/?nu=info&id=510

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566.* ราชบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศ พ.ศ. 2567.* ราชบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 20. (2563). *คู่มือระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน*. อุดรธานี: โรงเรียนหนองหานวิทยา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement,* 30(3), 607–610.

การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

Management of Student Care and Support System of School Administration under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi

จักรกฤษณ์ แก้วกันดา[1] และขจรศักดิ์ ศิริมัย[2]

Jakkrit Kaewkanda[1] and Kajohnsak Sirimai[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ประจำหลักสูตร[2]

สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jakkrit.kae@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน กลุ่มตัวอย่างและผู้ให้ข้อมูลในการวิจัย ประกอบด้วย 2 กลุ่ม ได้แก่ (1) ครูในสหวิทยาเขตแควน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 165 คน กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (2) ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 5 คน เครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถาม และแบบสัมภาษณ์ การวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา มีองค์ประกอบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนสูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ส่วนองค์ประกอบการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนต่ำสุดที่ควรรับการพัฒนา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน (2) แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการส่งต่อนักเรียน ประกอบด้วย 2 แนวทาง (ก) วางแผนและกำหนดกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน (ข) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the current management of the student support system by school administrators under the Secondary Educational Service Area Office of Kanchanaburi and (2) to identify effective strategies for improving the student support system administration in schools under the same jurisdiction. This research employed a mixed-methods approach. The sample and key informants comprised two groups: (1) 165 teachers from the Kwae Noi Educational Network under the Secondary Educational Service Area Office of Kanchanaburi, with the sample size determined using Krejcie and Morgan's table, and (2) five experts. The research instruments included questionnaires and interviews. Data analysis involved percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings revealed that (1) the most effective component of the student support system management was the preventive and problem-solving measures, whereas the least effective component requiring further development was the student referral system. (2) The proposed guidelines for managing the student referral system consisted of two key strategies: (1) systematically planning and structuring the operational process while ensuring efficient information transfer to relevant internal and external agencies, and (2) establishing collaborative networks with external organizations, emphasizing improved communication and understanding among teachers, administrators, parents, and stakeholders.

Keywords: Student support system, school administration, secondary educational service area office Kanchanaburi

บทนำ

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนดวิสัยทัศน์(Vision) ไว้ดังนี้ "คนไทยทุกคนได้รับการศึกษาและเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ดำรงชีวิตอย่างเป็นสุข สอดคล้องกับหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และการเปลี่ยนแปลงของโลกศตวรรษที่ 21 โดยมีวัตถุประสงค์ในการจัดการศึกษา 4 ประการ คือ 1) เพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการจัดการศึกษาที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพ 2) เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นพลเมืองดี มีคุณลักษณะทักษะและสมรรถนะที่สอดคล้องกับบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ และยุทธศาสตร์ชาติ 3) เพื่อพัฒนาสังคมไทยให้เป็นสังคมแห่งการเรียนรู้ และคุณธรรม จริยธรรม รู้รักสามัคคี และร่วมมือผนึกกำลังมุ่งสู่การพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง และ 4) เพื่อนำประเทศไทยก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง และความเหลื่อมล้ำภายในประเทศลดลง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กระทรวงศึกษาธิการ ได้กำหนดให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานจัดระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา เพื่อให้ครูทุกคนได้ดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิด เป็นการป้องกันและแก้ไขปัญหาใน 5 ขั้นตอน คือ 1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้วยการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลพื้นฐาน ความเป็นมา นิสัย พฤติกรรม เพื่อทราบรายละเอียดเกี่ยวกับตัวนักเรียน 2) การคัดกรองนักเรียน ด้วยการพิจารณาข้อมูลเกี่ยวกับตัวนักเรียน เพื่อจัดเป็นกลุ่มปกติและกลุ่มเสี่ยง 3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้วยการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคนที่อยู่ในความดูแลของครูที่ปรึกษาไม่ว่ากลุ่มปกติหรือกลุ่มเสี่ยงให้มีคุณภาพมากขึ้น 4) การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไข ด้วยการเอาใจใส่ให้ความดูแลอย่างใกล้ชิด หาวิธีป้องกันปัญหาที่จะเกิดและแก้ปัญหาอย่างถูกวิธี และ 5) การส่งต่อนักเรียนด้วยการแก้ปัญหานักเรียนบางคนแล้ว แต่พฤติกรรมไม่ดีขึ้น จำเป็นต้องส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพระบบหนึ่งที่กระทรวงศึกษาธิการ โดยคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน และกระทรวงสาธารณสุขโดยกรมสุขภาพจิต ได้ร่วมกันวางรากฐานเพื่อพัฒนาคุณภาพนักเรียน โดย คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนดนโยบายให้สถนศึกษาทุกแห่งจัดให้มีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนและกำหนดมาตรฐานการสนับสนุนส่งเสริมศักยภาพนักเรียนเน้นกิจกรรมส่งเสริม พัฒนาป้องกัน แก้ไขปัญหาและคุ้มครองสิทธิเด็กโดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง กระทรวงศึกษาธิการ, 2547 (สุทิน ทองด้วง, 2565)

แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2566 – 2570 กำหนดให้ “ผู้เรียนมีความรู้และสมรรถนะที่จำเป็น มีความสุข และมีเป้าหมาย ได้รับการพัฒนาอย่างมีคุณภาพ เพื่อพัฒนาตนเองได้เต็มศักยภาพ” โดยส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถะตามศักยภาพ และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้มีสมรรถะตามหลักสูตร และทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 พัฒนาผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีความเชี่ยวชาญในการจัดการศึกษาที่ตอบสนองทิศทางการพัฒนาประเทศ พัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย และสถานศึกษาสามารถจัดการศึกษาเพื่อเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ตามหลักปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง เพิ่มโอกาสความเสมอภาค ลดความเหลื่อมล้ำให้ผู้เรียนทุกคนได้รับบริการทางการศึกษาอย่างทั่วถึงและเท่าเทียมและพัฒนาระบบการบริหารจัดการของหน่วยงานในสังกัดให้มีประสิทธิภาพ และประสิทธิผลเหมาะสมกับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2566) ส่งเสริม สนับสนุนการสร้างโอกาส และความเสมอภาคทางกรศึกษาอย่างทั่วถึง เหมาะสมตามศักยภาพและช่วงวัยของผู้เรียนเพื่อลดความเหลื่อมล้ำ ทางการศึกษา โดยการกำหนดเป้าหมายให้ผู้เรียนได้รับโอกาสทางการศึกษาและการเรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างทั่วถึง และเสมอภาค ทั้งในรูปแบบทุนการศึกษา เงินอุดหนุนการสนับสนุนค่าใช้จ่ายในการจัดการศึกษาตั้งแต่ระดับ อนุบาลจบจบการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2566)

การที่จะการพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่มีความสุขตามที่สังคมไทยได้มุ่งหวังไว้ โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษา

แล้วนั้น นอกจากจะดำเนินการด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้วการป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้นกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญของการพัฒนาเนื่องจากสภาพสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงไปอย่างมาก ทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยีต่าง ๆ นอกจากจะส่งผลกระทบต่อผู้คนในเชิงบวกแล้วในเชิงลบนั้นก็มีเช่นกัน เช่น ปัญหาเศรษฐกิจหรือปัญหาสารเสพติด และปัญหาการแข่งขันในรูปแบบต่าง ๆ รวมไปถึงปัญหาครอบครัวซึ่งเหล่านี้ก่อให้เกิดความทุกข์ของนักเรียน มีความวิตกกังวล มีความเครียด ภาพความสำเร็จที่เกิดขึ้นจากการพัฒนานักเรียนให้เป็นตามที่มุ่งหวัง จึงต้องอาศัยความร่วมมือจากผู้เกี่ยวข้องในทุกฝ่ายโดยเฉพาะอย่างยิ่งบุคลากรทุกคนในโรงเรียน มีผู้บริหารที่กำหนดนโยบาย และครู ซึ่งเป็นหลักสำคัญในการดำเนินการต่าง ๆ ในการดูแลและช่วยเหลือนักเรียนอย่างใกล้ชิดด้วยความรักเมตตา และภาคภูมิใจในบทบาทที่มีส่วนสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตของเยาวชนให้เติบโตงอกงาม เป็นบุคคลที่มีคุณค่าของสังคมต่อไป (สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต, 2546)

ข้อมูลนักเรียนในระบบจัดเก็บข้อมูลนักเรียนรายบุคคล(DMC) ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2565 นักเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีเด็กด้อยโอกาส รวมทั้งสิ้น 14,294 คน คิดเป็นร้อยละ 43.93 ของนักเรียนทั้งหมดส่วนใหญ่ เมื่อพิจารณาจำแนกรายสาเหตุของความด้อยโอกาส พบว่าส่วนใหญ่มีสาเหตุมาจากความยากจน ร้อยละ 99.69 ของเด็กด้อยโอกาสทั้งหมด และเป็นนักเรียนต่างสัญชาติร้อยละ 5.63 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2566) และผลการติดตาม ประเมินผลการบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามตัวชี้วัดแผนปฏิบัติราชการของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (Action Plan : AP) ผลการประเมินตัวชี้วัด คะแนนเฉลี่ยรวม 5 ตัวชี้วัด คิดเป็น 2.40 คะแนน ระดับคุณภาพ พอใช้ โดย ร้อยละของนักเรียนที่ได้รับการคัดกรองเพื่อพัฒนาพหุปัญญารายบุคคล อยู่ในระดับ ปรับปรุง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2567)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจเป็นอย่างยิ่งในการศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดอยู่ในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยมุ่งเน้นที่การศึกษาระดับการบริหารงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหาร เพื่อให้เข้าใจถึงการดำเนินงานและประสิทธิภาพของระบบดังกล่าว เพื่อนำมาซึ่งข้อมูลที่มีคุณค่าสำหรับการพัฒนานโยบายและแนวทางในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น จะช่วยให้เห็นถึงความแตกต่างและจุดแข็งของการบริหารงานในระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ความสำคัญของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) การพัฒนานักเรียนให้เป็นบุคคลที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความสามารถมีคุณธรรม จริยธรรม และมีวิถีชีวิตที่เป็นสุขตามที่สังคมมุ่งหวัง โดยผ่านกระบวนการทางการศึกษานั้นนอกจากจะดำเนินการ ด้วยการส่งเสริมสนับสนุนนักเรียนแล้ว การป้องกันและการช่วยเหลือแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญต่าง ๆ ที่เกิดกับนักเรียนก็เป็นสิ่งสำคัญ เนื่องจากสภาพสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในทุกมิติทั้งด้านการสื่อสาร เทคโนโลยี ปัญหาเศรษฐกิจ ปัญหา การระบาดของสารเสพติด ปัญหาครอบครัว ปัญหาการแข่งขันทุกรูปแบบ ก่อให้เกิดความทุกข์ ความวิตกกังวล ความเครียด ซึ่งล้วนแต่เป็นผลเสียต่อสุขภาพจิตและสุขภาพกายของทุกคน จนนำไปสู่การเกิดปัญหาและสภาวะวิกฤติ ทางสังคม ดังนั้นในการพัฒนาคุณภาพชีวิตของนักเรียน ให้มีความสมบูรณ์พร้อมอย่างเป็นองค์รวม ทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา ความรู้ความสามารถ คุณธรรมจริยธรรม ตลอดจนให้มีทักษะในการดำรงชีวิต จึงจำเป็นที่ทุกโรงเรียน ในฐานะหน่วยงานที่ต้องรับผิดชอบในการสร้างเสริมคณภาพชีวิตผู้เรียน และแก้วิกฤติสังคม จึงควรนำระบบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาประยุกต์ใช้และพัฒนาให้เหมาะสมกับบริบทของแต่ละโรงเรียน

ความหมายของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) อธิบายความหมายระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนไว้ว่า หมายถึง การส่งเสริม พัฒนา การป้องกัน และแก้ไขปัญหาเพื่อให้นักเรียนได้พัฒนาเต็มตามศักยภาพ มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็ง คุณภาพชีวิตที่ดีมีทักษะการดำรงชีวิตและรอดพ้นจากวิกฤติทั้งปวง ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน คือ กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบ มีขั้นตอนชัดเจน พร้อมทั้งมีวิธีการและเครื่องมือที่มีมาตรฐานคุณภาพและมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้โดยมีครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและนอกสถานศึกษา ได้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและเครื่องมือที่ชัดเจนมีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้

การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) กระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบมีขั้นตอน มีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงาน โดยการมีส่วนร่วมของบุคลากรทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายใน และนอกสถานศึกษา ได้แก่ คณะกรรมการสถานศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน ผู้บริหาร และครูทุกคน มีวิธีการและ เครื่องมือที่ชัดเจน มีมาตรฐานคุณภาพ และมีหลักฐานการทำงานที่ตรวจสอบได้ กระบวนการและขั้นตอนของระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรือน มีองค์ประกอบ 5 ประการ คือ

1) การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล

2) การคัดกรองนักเรียน

3) การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน

4) การป้องกันและแก้ไขปัญหา

5) การส่งต่อ

การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) อธิบายความหมายการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลไว้ว่า ด้วยความแตกต่างของนักเรียนแต่ละคนที่มีพื้นฐานความเป็นมาของชีวิตที่ไม่เหมือนกัน หล่อหลอมให้เกิด พฤติกรรมหลากหลายรูปแบบ ทั้งด้านบวกและด้านลบ ดังนั้น การรู้จักข้อมูลที่จำเป็นเกี่ยวกับตัวนักเรียนจึงเป็น สิ่งสำคัญ ที่จะช่วยให้ครูที่ปรึกษามีความเข้าใจนักเรียนมากขึ้น สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์เพื่อการคัดกรอง นักเรียน เป็นประโยชน์ในการส่งเสริม การป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนได้อย่างถูกทาง ซึ่งเป็นข้อมูล เชิงประจักษ์มิใช่การใช้ความรู้สึกหรือการคาดเดาโดยเฉพาะในการแก้ไขปัญหานักเรียน ซึ่งจะทำให้ไม่เกิดข้อผิดพลาดต่อการช่วยเหลือนักเรียนหรือเกิดได้น้อยที่สุด

การคัดกรองนักเรียน สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) อธิบายความหมายการคัดกรองนักเรียนไว้ว่า เป็นการพิจารณาข้อมูลที่เกี่ยวกับตัวนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่มนักเรียน อาจนิยามกลุ่ม ได้ ๔ กลุ่ม คือ

กลุ่มปกติ คือ นักเรียนที่ได้รับการวิเคราะห์ข้อมูลต่าง ๆ ตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนแล้วอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มปกติซึ่งควรได้รับการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันและการส่งเสริมพัฒนา

กลุ่มเสียง คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มเสียงตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การป้องกันหรือแก้ไขปัญหาตามแต่กรณี

กลุ่มมีปัญหา คือ นักเรียนที่จัดอยู่ในเกณฑ์ของกลุ่มมีปัญหาตามเกณฑ์การคัดกรองของโรงเรียนซึ่งโรงเรียน ต้องช่วยเหลือและแก้ปัญหาโดยเร่งด่วน

กลุ่มพิเศษ คือ นักเรียนที่มีความสามารถพิเศษ มีความเป็นอัจฉริยะ แสดงออกซึ่งความสามารถอันโดดเด่น ด้านใดด้านหนึ่งหรือหลายด้าน อย่างเป็นที่ประจักษ์เมื่อเทียบกับผู้มีอายุในระดับเดียวกันภายใต้สภาพแวดล้อมเดียวกัน ซึ่งโรงเรียนต้องให้การส่งเสริมนักเรียนได้พัฒนาศักยภาพความสามารถพิเศษนั้นจนถึงขั้นสูงสุด

การจัดกลุ่มนักเรียนนี้ มีประโยชน์ต่อครูที่ปรึกษาในการหาวิธีการเพื่อดูแลช่วยเหลือนักเรียนได้อย่างถูกต้อง โดยเฉพาะการแก้ไขหาให้ตรงกับปัญหาของนักเรียนยิ่งขึ้น และมีความรวดเร็วในการแก้ไขปัญหา เพราะมีข้อของนักเรียนในด้านต่าง ๆ ซึ่งหากครูที่ปรึกษาไม่ได้คัดกรองนักเรียนเพื่อการจัดกลุ่ม ความชัดเจนในเป้าหมายเพื่อการแก้ไขปัญหาของนักเรียนจะมีน้อยลง มีผลต่อความรวดเร็วในการช่วยเหลือซึ่งบางกรณีจำเป็นต้องแก้ไขเร่งด่วน

การป้องกันและแก้ไขปัญหา สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) อธิบายความหมายการส่งเสริมนักเรียนไว้ว่า พัฒนาและส่งเสริมนักเรียนเป็นการสนับสนุนให้นักเรียนทุกคน ไม่ว่าจะเป็นนักเรียนกลุ่มปกติหรือกลุ่ม เสี่ยง/มีปัญหา กลุ่มความสามารถพิเศษ ให้มีคุณภาพมากขึ้นได้พัฒนาเต็มศักยภาพ มีความภาคภูมิใจในตนเองในด้านต่าง ๆ ซึ่งจะช่วยป้องกันมิให้นักเรียนที่อยู่ในกลุ่มปกติและกลุ่มพิเศษกลายเป็นนักเรียนกลุ่มเสี่ยง/มีปัญหา และเป็นการช่วยให้นักเรียนกลุ่มเสียง/มีปัญหากลับมาเป็นนักเรือนกลุ่มปกติและมี

คุณภาพตามมาตรฐานที่โรงหรือนหรือชุมชนคาดหวังต่อไป การส่งเสริมพัฒนานักเรียนมีหลายวิธีที่โรงเรียนสามารถพิจารณาดำเนินการได้ แต่มีกิจกรรมหลักสำคัญที่โรงเรียนต้องดำเนินการ คือ

1) การจัดกิจกรรมโฮมรูม

2) การเยี่ยมบ้าน

3) การจัดประชุมผู้ปกครองชั้นเรียน (Classroom Meeting)

4) การจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะการดำรงชีวิตและกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การส่งต่อ สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562) อธิบายความหมายการส่งต่อนักเรียนไว้ว่า ในการป้องกันและแก้ไขปัญหาของนักเรียนโดยครูที่ปรึกษาอาจมีกรณีที่บางปัญหามีความยกต่อการช่วยเหลือหรือช่วยเหลือแล้วนักเรียนมีพฤติกรรมไม่ดีขึ้นก็ควรดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญเฉพาะด้านต่อไป เพื่อให้ปัญหาของนักเรียนได้รับการช่วยเหลืออย่างถูกทางและรวดเร็วขึ้นหากปล่อยให้เป็นบทบาทหน้าที่ของครูที่ปรึกษาหรือครู คนใดคนหนึ่งเพียงลำพังความยุ่งยากของปัญหาอาจมีมากขึ้น หรือลุกลามกลายเป็นปัญหาใหญ่โตจนยากต่อการแก้ไข ซึ่งครูประจำชั้น/ครูที่ปรึกษาสาสามารถดำเนินการได้ตั้งแต่กระบวนการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล หรือการคัดกรอง นักเรียน ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหาของนักเรียนในแต่ละกรณี

การส่งต่อแบ่งเป็น ๒ แบบ คือ

1) การส่งต่อภายใน ครูที่ปรึกษาส่งต่อไปยังครูที่สามารถให้การช่วยเหลือนักเรียนได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะปัญหา เช่น ส่งต่อครูแนะแนว ครูพยาบาล ครูประจำวิชา หรือฝ่ายปกครอง

2) การส่งต่อภายนอก ครูแนะแนวหรือฝ่ายปกครองเป็นผู้ดำเนินการส่งต่อไปยังผู้เชี่ยวชาญภายนอกหากพิจารณาเห็นว่าเป็นกรณีปัญหาที่มีความยากเกินกว่าศักยภาพของโรงเรียนจะดูแลช่วยเหลือได้

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องโดยวิเคราะห์และสังเคราะห์การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ คือ 1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล 2) ด้านการคัดกรองนักเรียน 3) ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน 4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน 5) ด้านการส่งต่อนักเรียน

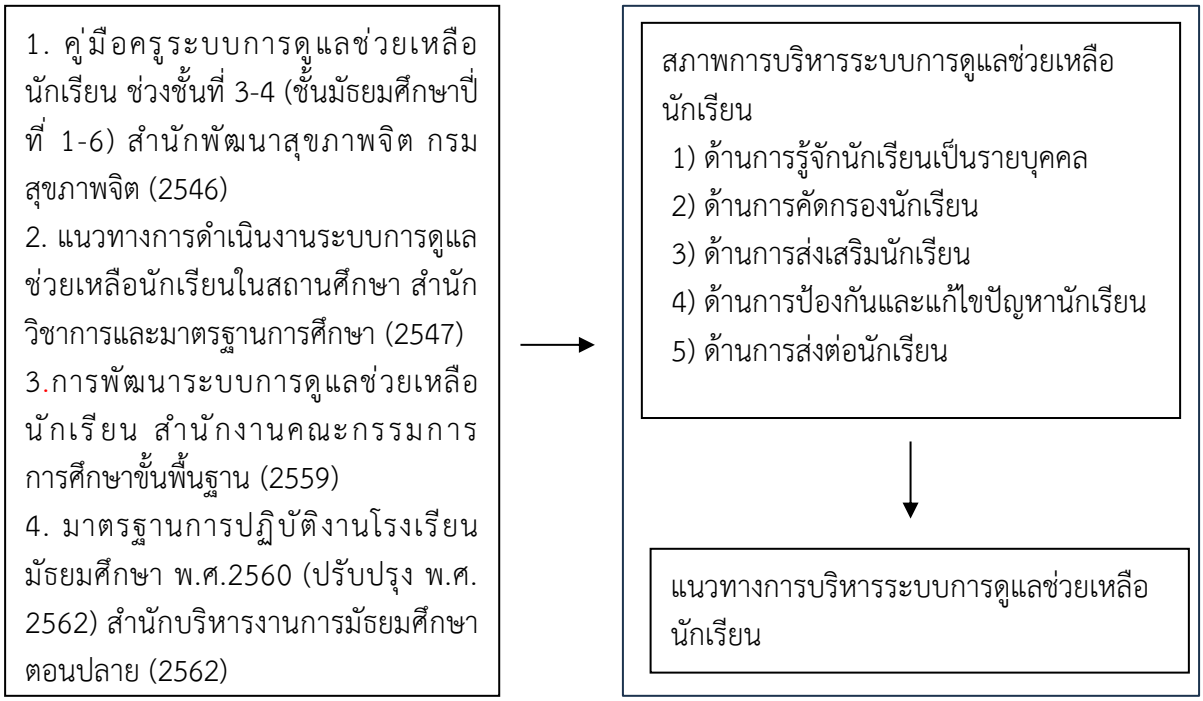

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) มีวิธีการดำเนินการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

ขอบเขตของการวิจัย

1) ขอบเขตเนื้อหา

ผู้วิจัยศึกษาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนจากแนวคิดและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังต่อไปนี้

1.1) คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6) สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต (2546)

1.2) แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา (2547)

1.3) การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559)

1.4) มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562) สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562)

2) ประชากรและผู้ให้ข้อมูล

2.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาสหวิทยาเขตแควน้อย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 296 คน จาก 5 สถานศึกษา ได้แก่ 1) โรงเรียนอุดมสิทธิศึกษา 2) โรงเรียนทองผาภูมิวิทยา 3) โรงเรียนไทรโยคมณีกาญจน์วิทยา 4) โรงเรียนร่มเกล้ากาญจนบุรี 5) โรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2567) กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน ได้ขนาดตัวอย่าง จำนวน 165 คน

2.2) ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสัมภาษณ์ จำนวน 5 ท่าน

3) ตัวแปรที่ศึกษา

3.1) สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

3.2) แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ดำเนินการโดยใช้แบบสอบถามเป็นแบบมาตรประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ดำเนินการโดยการใช้แบบสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1) ผู้วิจัยดำเนินการขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และนำส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม ไปยังกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 165 คน จาก 5 สถานศึกษา ในสหวิทยาเขตแควน้อย ผ่านระบบระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี พร้อมแนบลิงก์คิวอาร์โค้ดแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form)

2) ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) จำนวน 165 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูล

ขั้นตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จากการตอบแบบสอบถาม สรุปข้อมูล

โดยการหาค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานำเสนอโดยการบรรยาย

ขั้นตอนที่ 2 วิเคราะห์แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ โดยการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้มานำเสนอโดยการบรรยาย

ผลการศึกษา

1) ผลการศึกษาสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีในภาพรวม พบว่า การบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่สูงสุด คือ ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมนักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล และการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาด้านที่ต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมดังนี้

ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน	N = 165		ระดับการบริหาร
	$\bar{x}$	S.D.	
ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล	4.49	0.42	มาก
ด้านการคัดกรองนักเรียน	4.52	0.42	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมนักเรียน	4.55	0.37	มากที่สุด
ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน	4.61	0.39	มากที่สุด
ด้านการส่งต่อนักเรียน	4.47	0.47	มาก
รวม	**4.53**	**0.36**	**มากที่สุด**

2) แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตามองค์ประกอบ 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ได้แก่ 1) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมระหว่างครูที่ปรึกษาและผู้ปกครอง โดยครูที่ปรึกษามีบทบาทในการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีเพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและลดช่องว่างระหว่างครู นักเรียน และผู้ปกครอง โดยวิเคราะห์พฤติกรรมจุดแข็งและจุดอ่อน 2) พัฒนาระบบฐานข้อมูลสารสนเทศของนักเรียน โดยรวบรวมข้อมูลเชิงลึกโดยครูที่ปรึกษาผ่านการเยี่ยมบ้านและการสัมภาษณ์ (2) ด้านการคัดกรองนักเรียน ได้แก่ 1) แต่งตั้งคณะกรรมการคัดกรอง พร้อมกำหนดขั้นตอนที่ชัดเจน ระบุผู้รับผิดชอบ และระยะเวลาดำเนินงาน ครูที่ปรึกษาทำหน้าที่หลักในการติดตามพฤติกรรมและประสานงานกับผู้ปกครอง 2) ดำเนินการคัดกรองอย่างเป็นระบบ โดยใช้เครื่องมือที่หลากหลาย ข้อมูล

ที่รวบรวมจะถูกวิเคราะห์และจัดทำรายงานเพื่อกำหนดแนวทางการดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม (3) ด้านการส่งเสริมนักเรียน ได้แก่ 1) ส่งเสริมศักยภาพนักเรียนผ่านกิจกรรมประชุมผู้ปกครองและโฮมรูมเพื่อสร้างความร่วมมือระหว่างครู ผู้ปกครอง และนักเรียน 2) ส่งเสริมศักยภาพของนักเรียนผ่านกิจกรรมที่หลากหลายและตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของนักเรียนแต่ละบุคคล (4) ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหานักเรียน ได้แก่ 1) มุ่งเน้นการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย สะอาด และเอื้อต่อการเรียนรู้ พร้อมทั้งจัดแหล่งเรียนรู้ที่หลากหลายและเหมาะสมกับความต้องการของนักเรียน 2) แต่งตั้งคณะกรรมการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ซึ่งประกอบด้วยครูที่ปรึกษา ครูแนะแนว ครูฝ่ายปกครอง และผู้บริหาร เพื่อวางแผนและดำเนินการช่วยเหลือนักเรียนเป็นรายบุคคล และ (5) ด้านการส่งต่อนักเรียน ได้แก่ 1) วางแผนและกำหนดกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

อภิปรายผล

1) สภาพการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มีการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ควรพัฒนา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ในด้านการส่งต่อนักเรียนต่ำสุด ได้แก่ กรณีส่งต่อภายนอกมีการประสานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปัญหาของนักเรียน ทั้งนี้อันเนื่องมาจากสถานศึกษาและผู้เกี่ยวข้องยังขาดการประสานงานและการสร้างเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกเพื่อประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง ซึ่งสอดคล้องกับ ธ.สุรางค์ บุญทอง, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, และพระมหาสุพจน์ สุเมโธ (2564) ได้ศึกษาวิจัยบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2 พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทอย่างมากต่อการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่เป็นกระบวนการโดยการส่งเสริมป้องกันและแก้ไข ปัญหาของนักเรียนอย่างมีขั้นตอน มีวิธีการและเครื่องมือ โดยเน้นช่วยในด้านการส่งเสริมให้มีการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ส่งบุคลากรพัฒนาด้านการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การสร้าง ความสัมพันธ์ระหว่างผู้ร่วมงานและประสานสัมพันธ์กับหน่วยงานภายในภายนอกเพื่อการส่งต่อ รวมถึงคอยติดตามการนิเทศ ติดตามและประเมินผลความก้าวหน้าของนักเรียนอย่าง มีประสิทธิภาพ

2) แนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษา ที่มีการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่ควรพัฒนา คือ ด้านการส่งต่อนักเรียน โดยมีพฤติกรรมบ่งชี้ในด้านการส่งต่อนักเรียนต่ำสุด เมื่อพิจารณาในองค์ประกอบย่อยด้านการส่งต่อนักเรียนต่ำสุด ได้แก่ กรณีส่งต่อภายนอกมีการประสานกับผู้เชี่ยวชาญเฉพาะทาง เช่น นักจิตวิทยาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องปัญหาของนักเรียน ซึ่งแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ประกอบด้วย 2 แนวทาง ดังนี้ 1) วางแผนและกำหนดกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งส่งต่อข้อมูลไปยังหน่วยงานที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) สร้างเครือข่ายความร่วมมือกับหน่วยงานภายนอก โดยมุ่งเน้นการสร้างความเข้าใจระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ทั้งนี้อันเนื่องมาจาก สถานศึกษาควรเน้น และให้ความสำคัญกับระบบการทำงานในการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือ

นักเรียน ในรูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นแผนงาน กระบวนการและการประสานความร่วมมือกับหน่วยงานองค์กร ที่เป็นเครือข่ายภายนอกสถานศึกษา สอดคล้องกับ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่า การส่งต่อเป็นความร่วมมือกันของครูทุกคน งานกลุ่มสาระการเรียนรู้ฝ่ายและผู้บริหาร โดยมีผู้รับผิดชอบดำเนินการตามบริบทของโรงเรียนและโครงสร้างระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีประสิทธิภาพของแต่ละโรงเรียน การส่งต่อภายในโรงเรียนควรจะมีศูนย์การส่งต่อเพื่อรวบรวมข้อมูล สามารถติดตามได้ว่ากลุ่มเสี่ยงกลุ่มมีปัญหาที่คัดกรองไว้ได้รับการดูแลแก้ไขในขั้นตอนใด ผู้บริหารจะติดตามได้สะดวก มีข้อมูลครบถ้วนชัดเจน

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1) ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปปรับใช้เพื่อพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของสถานศึกษาต่อไป

1.2) ควรมีการพัฒนากระบวนการและแนวทางการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเพื่อกำหนดและสร้างมาตรฐานการปฏิบัติงาน

2) ข้อเสนอแนะการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

2.2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยบูรณาการนวัตกรรมและเทคโนโลยีในกระบวนการบริหารจัดการ เพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการบริหารระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ธ.สุรางค์ บุญทอง, ธีระพงษ์ สมเขาใหญ่, และพระมหาสุพจน์ สุเมโธ. (เมษายน-มิถุนายน 2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชุมพร เขต 2. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 6(2), หน้า 49-59.

สุทิน ทองดวง. (2565). รูปแบบการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 6*(2), หน้า 367-380.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2566). *แผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน (พ.ศ. 2566–2570).* กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.

_____. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปงบประมาณ 2566.* กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.

_____. (2567). *รายงานผลการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ประจำปงบประมาณ 2566.* กาญจนบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กรุงเทพฯ: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ.2560 (ปรับปรุง พ.ศ.2562).* ม.ป.ท.

สำนักพัฒนาสุขภาพจิต กรมสุขภาพจิต. (2546). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ช่วงชั้นที่ 3-4 (ชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1-6).* กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2547). *แนวทางการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ: องค์การรับส่งสินค้าและพัสดุภัณฑ์ (ร.ส.พ.)

การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

Safety Management in School under Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2

กาญจนาภรณ์ กองนิมิตร[1] และขจรศักดิ์ ศิริมัย[2]

Kanjanaporn Kongnimit[1] and Kajohnsak Sirimai[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Kanjanaporn.Kon@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ (2) เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษากลุ่มโรงเรียนแควน้อยลาดโพธิ์ทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 10 โรงเรียน รวมทั้งหมด 72 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) สภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านมาตรการความปลอดภัยสูงสุด และด้านบริหารความเสี่ยงต่ำสุด (2) แนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านบริหารความเสี่ยงมี 5 แนวทาง ด้านบริหารความปลอดภัยมี 3 แนวทาง ด้านมาตรการความปลอดภัยมี 5 แนวทาง ด้านขอบข่ายความปลอดภัยมี 4 แนวทาง และด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผลมี 4 แนวทาง

คำสำคัญ: การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน กลุ่มโรงเรียนแควน้อยลาดโพธิ์ทอง สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

Abstract

The purposes of this study were (1) to investigate the condition of safety management in schools affiliated with the Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2, and (2) to provide the guidelines for safety management in schools affiliated with the Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2. The research was conducts using mixed method methodology. The target group is class teachers or counselors in the Kwai Noi Lat Pho Thong School Group under the Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2 for the 2024 academic year, 10 schools, a total of 72 people. The research tools used are questionnaires and interviews. Data were analyzed by percentages, means, standard deviations, and content analysis. The findings revealed that (1) The condition of safety management in schools affiliated with the Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2 overall is at a high level, with the highest safety measures and the lowest risk management, and (2) the guidelines for safety management in schools under the Ayutthaya Primary Education Service Area Office 2 have 5 approaches for risk management, 3 approaches for safety management, 5 approaches for safety measures, 4 approaches in terms of safety, and 4 approaches in terms of supervision, monitoring, and evaluation.

Keywords: Safety management in school, the Kwai Noi Lat Pho Thong school group, the Ayutthaya primary education service area office 2

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 (และที่แก้ไขเพิ่มเติม) ยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสำคัญที่สุด ดังนั้นมาตรา 24 (5) จึงกำหนดว่า การจัดกระบวนการเรียนรู้ ให้สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องส่งเสริมสนับสนุนให้ผู้สอนสามารถจัดบรรยากาศ สภาพแวดล้อม สื่อการเรียน และอำนวยความสะดวกเพื่อให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และมีความรอบรู้ (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542) ซึ่งสอดคล้องกับพระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546 ที่ให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อเด็กโดยต้องคำนึงถึงผลประโยชน์สูงสุดของเด็กเป็นสำคัญ ดังนั้นมาตรา 63 จึงกำหนดให้ โรงเรียนและสถานศึกษาต้องจัดให้มีระบบงานและกิจกรรมในการแนะแนว ให้คำปรึกษาและฝึกอบรมแก่นักเรียน นักศึกษา และผู้ปกครอง เพื่อส่งเสริมความประพฤติที่เหมาะสม ความรับผิดชอบต่อสังคม และความปลอดภัยแก่นักเรียนและนักศึกษา ตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง (พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546, 2546)

แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579 ได้กำหนด 6 ยุทธศาสตร์หลักในการพัฒนาการศึกษา ที่สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2561-2580 โดยได้กำหนดยุทธศาสตร์ด้านที่ 1 การจัดการศึกษา

เพื่อความมั่นคงของสังคมและประเทศชาติ มีวัตถุประสงค์ในการเสริมสร้างความมั่นคงในชีวิตของคนทุกช่วงวัย จากภัยคุกคามในรูปแบบใหม่ อาทิ อาชญากรรมและความรุนแรงในรูปแบบต่าง ๆ ยาเสพติด ภัยพิบัติจากธรรมชาติ ภัยจากโรคอุบัติใหม่ และภัยจากไซเบอร์ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) เนื่องจากภัยในแต่ละด้านล้วนมีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ ประกอบกับภัยที่เกิดจากความไม่ปลอดภัยในโรงเรียนของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ที่เกิดขึ้นซ้ำและส่งผลกระทบต่อสภาพร่างกายและจิตใจในหลายปีที่ผ่านมา อาทิ ภัยจากการคุกคามทางเพศ ภัยจากการกลั่นแกล้งรังแก (Bully) รวมถึงภัยที่เกิดจากโรคอุบัติใหม่ เป็นอุปสรรคต่อการเรียนรู้และสวัสดิภาพชีวิตของนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อความปลอดภัย โดยกำหนดให้สร้างความปลอดภัยในสถานศึกษาเพื่อเพิ่มความเชื่อมั่นของสังคมและป้องกันภัยคุกคามในชีวิตทุกรูปแบบ โดยมีการดำเนินการตามแผนและมาตรการด้านความปลอดภัยให้แก่ผู้เรียน ครู และบุคลากรในรูปแบบต่าง ๆ อย่างเข้มข้น (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) ดังนั้น เพื่อเป็นการคุ้มครองความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดและในกำกับกระทรวงศึกษาธิการ กระทรวงศึกษาธิการจึงได้จัดทำคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาสำหรับนำไปปรับใช้ในการสร้างความปลอดภัยตามบริบทของการจัดการศึกษา โดยจำแนกขอบข่ายความปลอดภัยสถานศึกษาออกเป็น 4 กลุ่มภัย ประกอบด้วย 1) ภัยที่เกิดจากการใช้ ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) 2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) 3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) และ 4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) พร้อมกำหนดมาตรการ 3 ป ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม ซึ่งเป็นการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาที่สามารถแก้ไขปัญหาและบริหารจัดการความเสี่ยงได้อย่างยั่งยืน ภายใต้การนำของผู้บริหารสถานศึกษาเพราะเป็นผู้มีอำนาจสูงสุดในโครงสร้างการบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) สอดคล้องกับนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 กำหนดให้มีการเสริมสร้างความปลอดภัยของสถานศึกษา มีการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานทางกายภาพของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นพื้นที่ปลอดภัย อบอุ่น มีความสุข เอื้อต่อการเรียนรู้ มีการสร้างเครือข่ายและกลไกในการดูแลความปลอดภัยให้กับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา และสถานศึกษา มีการสร้างภูมิคุ้มกันกับผู้เรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ไม่ให้เข้าไปข้องเกี่ยวกับยาเสพติด และมีการรับเรื่องร้องเรียน ร้องทุกข์ ดูแลความปลอดภัยของนักเรียน ครูและบุคลากรทางการศึกษา ผ่านระบบ OBEC Safety Center (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

ทั้งนี้สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน มอบหมายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ขับเคลื่อนการดำเนินงานนักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาให้มีความปลอดภัยและห่างไกลยาเสพติด เพื่อเป็นการยกระดับการเฝ้าระวังเหตุและสร้างความปลอดภัยให้แก่นักเรียนในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาเชิงรุก ให้เกิดความปลอดภัย ลดพฤติกรรมความเสี่ยงที่ไม่เหมาะสมและ

ความรุนแรง สร้างความอุ่นใจให้กับพ่อแม่ผู้ปกครอง และเพื่อดูแลคุ้มครอง ช่วยเหลือ และเฝ้าระวังปัญหาความประพฤตินักเรียนภายนอกสถานศึกษา รวมถึงออกตรวจพื้นที่จุดเสี่ยงอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้บริหารหน่วยงานทางการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา พนักงานเจ้าหน้าที่ส่งเสริมความประพฤตินักเรียน (พสน.) และเจ้าหน้าที่ตำรวจ ออกตรวจและเฝ้าระวังความปลอดภัยให้แก่นักเรียนร่วมกัน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 รายงานเหตุความไม่ปลอดภัยจาก 4 กลุ่มภัยที่เกิดกับนักเรียน ประจำปี พ.ศ. 2565-2567 โดยมีนักเรียนประสบภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ร้อยละ 0.01 0.03 และ 0.02 ตามลำดับ ประสบภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ร้อยละ 0.24 0.05 และ 0.08 ตามลำดับ ประสบภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ ร้อยละ 0.00 ทั้ง 3 ปี และประสบภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ ร้อยละ 0.01 0.02 และ 0.02 ตามลำดับ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2567)

จากนโยบายและจุดเน้นของหน่วยงานทางการศึกษา ที่ให้ความสำคัญในเรื่องความปลอดภัยในสถานศึกษาประกอบกับรายงานความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษามีแนวโน้มที่สูงขึ้น ผู้วิจัยจึงทำการศึกษาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อทำให้ผู้บริหารมีสารสนเทศในการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถนำแนวทางบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนไปปรับใช้เพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงคการวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2564) กล่าวว่า ความปลอดภัยในสถานศึกษาเป็นภารกิจสำคัญที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องให้ความสำคัญ ต้องมีการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งเสริมความปลอดภัยสถานศึกษาเพื่อให้นักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาปลอดภัย ดังนั้น การบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามขั้นตอนดังนี้

1. บริหารความเสี่ยง เป็นการดำเนินการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ (1) สำรวจและประเมินสภาพความเสี่ยงด้านความปลอดภัยสถานศึกษา (2) กำหนดพื้นที่ควบคุมความปลอดภัย รวมถึงป้ายสัญลักษณ์ และอุปกรณ์

ควบคุมความปลอดภัยส่วนบุคคล (3) ประชุม ชี้แจง วางแผนการดำเนินงานด้านความปลอดภัยสถานศึกษาร่วมกับ บุคลากร ภาคีเครือข่าย และหน่วยงาน องค์กรผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (4) จัดทำปฏิทินการปฏิบัติงานของคณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษา และ (5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยของสถานศึกษา

2. บริหารความปลอดภัย เป็นการดำเนินการป้องกันเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ (1) แต่งตั้งคณะกรรมการความปลอดภัยสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมจากภาคีเครือข่ายและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง (2) เสนอแผนความปลอดภัยของสถานศึกษาต่อคณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน (3) กำหนดระยะเวลาการดำเนินงานและผู้รับผิดชอบงาน (4) กำหนดนโยบายความปลอดภัยของสถานศึกษา และ (5) เผยแพร่ ประชาสัมพันธ์นโยบายและแผนความปลอดภัยสถานศึกษา

3. มาตรการความปลอดภัย เป็นการมุ่งเน้นให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน นักศึกษา ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน โดยเน้นการปฏิบัติที่เข้มงวดตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ (1) การป้องกัน หมายถึง การดำเนินการเพื่อไม่ให้เกิดปัญหา อุปสรรค หรือความไม่ปลอดภัย ต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา โดยการสร้างมาตรการป้องกันจากปัจจัยเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นทั้งในและนอกสถานศึกษา ดังนี้ การประเมินปัจจัยเสี่ยงของสถานศึกษา การกำหนดพื้นที่ความปลอดภัย การจัดทำแผนความปลอดภัยสถานศึกษา การจัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศของสถานศึกษา การจัดโครงสร้างบริหารจัดการความปลอดภัยสถานศึกษา การจัดโครงสร้างข้อมูลสารสนเทศความปลอดภัยสถานศึกษา การสร้างการมีส่วนร่วมของสถานศึกษาและภาคีเครือข่าย การจัดระบบช่องทางการสื่อสารด้านความปลอดภัยสถานศึกษา การจัดระบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน และการประเมินนักเรียนรายบุคคล ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการช่วยเหลือ (2) การปลูกฝัง หมายถึง การดำเนินการเกี่ยวกับการเสริมสร้างความรู้ความเข้าใจ จิตสำนึก และเจตคติที่ดี และการสร้างเสริมประสบการณ์เพื่อให้เกิดทักษะในการป้องกันภัยให้แก่นักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษา ดังนี้ การสร้างจิตสำนึก ความตระหนัก การรับรู้ และความเข้าใจด้านความปลอดภัยให้กับตนเองและผู้อื่น การจัดกิจกรรมสร้างความรู้ความเข้าใจและพัฒนาองค์ความรู้เกี่ยวกับความปลอดภัยให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง และการจัดกิจกรรมเสริมสร้างทักษะประสบการณ์และสมรรถนะด้านความปลอดภัยให้แก่นักเรียน และ (3) การปราบปราม หมายถึง การดำเนินการจัดการแก้ไขปัญหา การช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู และดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมาย ดังนี้ การจัดการแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยในสถานศึกษา การช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟู จิตใจบุคคลผู้ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย และการดำเนินการตามขั้นตอนของกฎหมายที่เกี่ยวข้อง

4. ขอบข่ายความปลอดภัย เป็นการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาตามมาตรการ 3 ป ได้แก่ การป้องกัน การปลูกฝัง และการปราบปราม เพื่อขจัดภัยที่อาจเกิดขึ้น 4 กลุ่มภัย ได้แก่ ภัยที่เกิดจากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ และภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ ซึ่งขอบข่ายความปลอดภัยสถานศึกษามี 4 กลุ่มภัย มีรายละเอียดดังนี้ (1) ภัยที่เกิด

จากการใช้ความรุนแรงของมนุษย์ (Violence) ประกอบด้วย การล่วงละเมิดทางเพศ การทะเลาะวิวาท การกลั่นแกล้งรังแก การชุมนุมประท้วงและการจลาจล การก่อวินาศกรรม การระเบิด สารเคมีและวัตถุอันตราย และการล่อลวง ลักพาตัว (2) ภัยที่เกิดจากอุบัติเหตุ (Accident) ประกอบด้วย ภัยธรรมชาติ ภัยจากอาคารเรียน สิ่งก่อสร้าง ภัยจากยานพาหนะ และภัยจากการจัดกิจกรรม (3) ภัยที่เกิดจากการถูกละเมิดสิทธิ์ (Right) ประกอบด้วย การถูกปล่อยปละ ละเลย ทอดทิ้ง การคุกคามทางเพศ และการไม่ได้รับความเป็นธรรมจากสังคม (4) ภัยที่เกิดจากผลกระทบทางสุขภาวะทางกายและจิตใจ (Unhealthiness) ประกอบด้วย ภาวะจิตเวช ติดเกม ยาเสพติด โรคระบาดในมนุษย์ ภัยไซเบอร์ การพนัน มลภาวะเป็นพิษ โรคระบาดในสัตว์ และภาวะทุพโภชนาการ

5. กำกับ ติดตาม และประเมินผล เป็นการควบคุมการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษาให้เป็นระบบ เกิดประสิทธิภาพตามมาตรการ โดยยึดตัวชี้วัดในการดำเนินการในทุกประเด็น มีแนวทางการปฏิบัติดังนี้ (1) ศึกษาคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ (2) แต่งตั้งคณะกรรมการกำกับ ติดตามและประเมินผลการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา โดยการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วน (3) จัดทำแผนการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา (4) จัดทำเครื่องมือในการกำกับ ติดตาม และประเมินผลการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา ที่สอดคล้องกับตัวชี้วัดในการดำเนินงานความปลอดภัยของสถานศึกษา (5) กำหนดปฏิทิน และดำเนินการกำกับ ติดตาม และประเมินผล ในการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา อย่างน้อยภาคเรียนละ 1 ครั้ง (6) สรุปผลการดำเนินงานความปลอดภัยของสถานศึกษา ให้ข้อเสนอแนะประเด็นที่เป็นจุดเด่น จุดควรพัฒนา พร้อมแนวทางในการพัฒนาในปีการศึกษาต่อไป และรายงานหน่วยงานต้นสังกัด และ (7) เผยแพร่ประชาสัมพันธ์ผลการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน จากคู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และนโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566) และผู้วิจัยกำหนดกรอบแนวคิดการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วย การศึกษาสภาพและแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ บริหารความเสี่ยง บริหารความปลอดภัย มาตรการความปลอดภัย ขอบข่ายความปลอดภัย และกำกับ ติดตาม และประเมินผล ดังรูปที่ 1

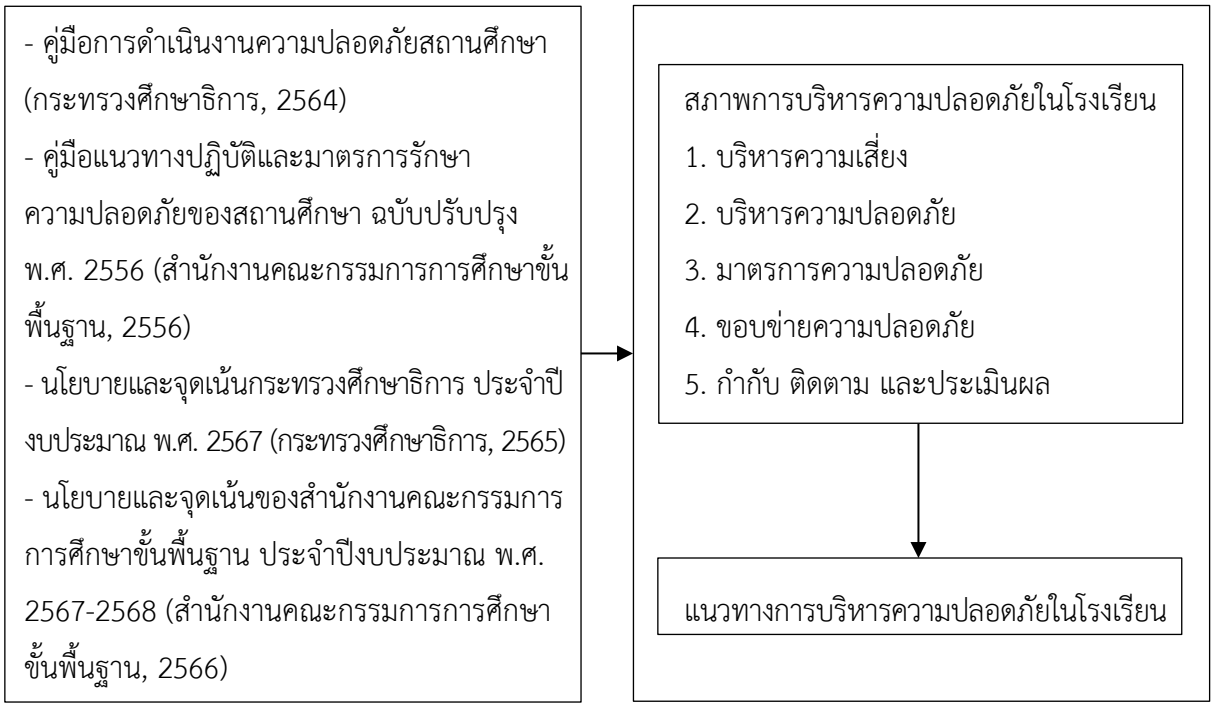

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสานวิธี โดยแบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังนี้ ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยการสอบถาม และขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์

ขอบเขตของการวิจัย

การศึกษาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยกำหนดขอบเขตตามขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556 (สำนักอำนวยการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) นโยบายและจุดเน้นกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 (กระทรวงศึกษาธิการ, 2565) และนโยบายและจุดเน้น

ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2566)

2. กลุ่มเป้าหมาย ได้แก่ ครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษา กลุ่มโรงเรียนแควน้อยลาดโพธิ์ทอง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 72 คน จาก 10 โรงเรียน

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ สภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ แนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ประกอบด้วย 5 ด้าน ดังนี้ 1) บริหารความเสี่ยง 2) บริหารความปลอดภัย 3) มาตรการความปลอดภัย 4) ขอบข่ายความปลอดภัย และ 5) กำกับ ติดตาม และประเมินผล

2. ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้ทรงคุณวุฒิสำหรับการสัมภาษณ์ คือ ผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จำนวน 5 ท่าน โดยการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling)

3. ตัวแปรที่ศึกษา ได้แก่ แนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 ศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยใช้แบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ และข้อคำถามแบบปลายเปิด

ขั้นตอนที่ 2 ศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยใช้แบบสัมภาษณ์ เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview form) สำหรับเก็บรวบรวมแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนจากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิ

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ดำเนินการโดยผู้วิจัยขอหนังสือจากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์กลุ่มเป้าหมายและผู้ให้ข้อมูลเพื่อเก็บข้อมูลโดยการสอบถามและการสัมภาษณ์

ผลการศึกษา

1. สภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ยในระดับมาก (μ = 4.38) และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยในระดับมากทั้ง 5 ด้าน ตามลำดับ ดังนี้ ด้านมาตรการความปลอดภัย (μ = 4.44) ด้านบริหาร

ความปลอดภัย (μ = 4.41) ด้านขอบข่ายความปลอดภัย (μ = 4.37) ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผล (μ = 4.36) และด้านบริหารความเสี่ยง (μ = 4.34) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน	N = 72		ระดับ
	μ	σ	
ด้านที่ 1 บริหารความเสี่ยง	4.34	0.48	มาก
ด้านที่ 2 บริหารความปลอดภัย	4.41	0.48	มาก
ด้านที่ 3 มาตรการความปลอดภัย	4.44	0.42	มาก
ด้านที่ 4 ขอบข่ายความปลอดภัย	4.37	0.45	มาก
ด้านที่ 5 กำกับ ติดตาม และประเมินผล	4.36	0.48	มาก
รวม	**4.38**	**0.41**	**มาก**

2. แนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จากการสัมภาษณ์ผู้ทรงคุณวุฒิโดยภาพรวม มีดังนี้ (1) ด้านบริหารความเสี่ยง มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) สำรวจและประเมินสภาพความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) กำหนดพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน 3) วางแผนรับมือและหาแนวทางแก้ไขความเสี่ยงโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4) ตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์ควบคุมความปลอดภัย และ 5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยในโรงเรียน (2) ด้านบริหารความปลอดภัย มี 3 แนวทาง ได้แก่ 1) กำหนดมาตรการความปลอดภัยและจัดทำแผนบริหารความปลอดภัยหรือจัดตั้งศูนย์ความปลอดภัยในโรงเรียน 2) จัดทำแผนปฏิบัติการและแต่งตั้งคณะกรรมการรับผิดชอบตามโครงสร้างบริหาร และ 3) จัดทำนวัตกรรมบริหารความปลอดภัยโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน (3) ด้านมาตรการความปลอดภัย มี 5 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดการฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เพื่อเสริมสร้างความรู้และทักษะการป้องกันภัยตามมาตรการป้องกัน ปลูกฝังและปราบปราม ให้แก่นักเรียน ครู บุคลากรทางการศึกษา และผู้ปกครอง 2) จัดระบบคัดกรองและดูแลช่วยเหลือนักเรียน โดยประเมินนักเรียนรายบุคคล ด้านร่างกาย จิตใจ สังคม สติปัญญา และความต้องการช่วยเหลือ 3) จัดสภาพแวดล้อมและบรรยากาศในโรงเรียนให้มีความปลอดภัยโดยการซ่อมบำรุงโครงสร้างที่อันตรายและติดตั้งกล้องวงจรปิดในจุดสำคัญ 4) ใช้กฎหมายและการจัดการเชิงรุกเพื่อควบคุมปัญหาที่เกิดจากความไม่ปลอดภัย และ 5) ช่วยเหลือ เยียวยา ฟื้นฟูจิตใจผู้ประสบเหตุความไม่ปลอดภัย (4) ด้านขอบข่ายความปลอดภัย มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำระบบแจ้งเหตุฉุกเฉินหลากหลายช่องทาง ทั้งแอปพลิเคชัน เว็บไซต์ ไลน์ หรือการโทรสายด่วน 2) สร้างเครือข่ายเฝ้าระวังและช่วยเหลือนักเรียนตามมาตรการป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม โดยการมีส่วนร่วมของภาคีเครือข่าย 3) ฝึกซ้อมการอพยพ การปฐมพยาบาล และวิธีป้องกันตนเอง

ต่อสถานการณ์ความไม่ปลอดภัย และ 4) จัดระบบดูแลและให้คำปรึกษา มีครูแนะแนวหรือที่ปรึกษาเพื่อช่วยเหลือนักเรียนที่มีปัญหาส่วนตัว และ (5) ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผล มี 4 แนวทาง ได้แก่ 1) จัดทำแผนงานการกำกับ ติดตาม และประเมินผล 2) ประเมินผลการดำเนินงานตามตัวชี้วัดความสำเร็จด้วยวิธีการที่หลากหลาย โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ที่เกี่ยวข้องเป็นระยะ ๆ อย่างสม่ำเสมอ 3) สรุปผลการดำเนินงาน รายงานข้อมูล และประชาสัมพันธ์อย่างเป็นระบบ และ 4) วิเคราะห์จุดอ่อน ระบุปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินงาน เพื่อนำไปปรับปรุงพัฒนา และใช้เป็นแนวทางในการวางแผนปีการศึกษาถัดไป

อภิปรายผล

การศึกษาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้วิจัยนำเสนอการอภิปรายผล โดยมีรายละเอียด ดังนี้

1. สภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีองค์ประกอบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านบริหารความเสี่ยง 2) ด้านบริหารความปลอดภัย 3) ด้านมาตรการความปลอดภัย 4) ด้านขอบข่ายความปลอดภัย และ 5) ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผล โดยสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนด้านมาตรการความปลอดภัยมีค่าสูงสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า มาตรการความปลอดภัย 3 ป ได้แก่ ป้องกัน ปลูกฝัง และปราบปราม ที่กระทรวงศึกษาธิการกำหนดเพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลให้เกิดความปลอดภัยต่อนักเรียน ครู และบุคลากรทางการศึกษาอย่างยั่งยืน สามารถป้องกัน ดูแล ช่วยเหลือ หรือเยียวยา และแก้ไขปัญหาความไม่ปลอดภัยได้อย่างมีเอกภาพ สอดคล้องกับ ศุภณัฐ วรคุณพินิจ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องสนองต่อนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ นำไปสู่การศึกษาถึงปัจจัยด้านความปลอดภัยภายในสถานศึกษา มาตรการดูแลและรักษาด้านความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สินของนักเรียน ผู้บริหารจะเป็นผู้ที่กระตุ้นให้ไปสู่การปฏิบัติ โดยมีการแต่งตั้งเจ้าหน้าที่เพื่อรับผิดชอบดำเนินงานด้านความปลอดภัย ส่วนสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนด้านบริหารความเสี่ยงมีค่าต่ำสุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สภาพแวดล้อมทางกายภาพและลักษณะของสังคมในพื้นที่ตั้งของสถานศึกษาที่มีความซับซ้อนและต้องใช้ความเข้าใจในการกำหนดนโยบายและแผนการปฏิบัติงานในการรับมือเกี่ยวกับความปลอดภัยอย่างเหมาะสม รวมถึงปัญหาเกี่ยวกับความปลอดภัยบางประการมีผลสืบเนื่องมาจากภาวะและปัจจัยที่ยากต่อการควบคุม เช่น การแพร่หลายของสิ่งเสพติดในพื้นที่ หรือความเสี่ยงต่อการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ เป็นต้น สอดคล้องกับ ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า ผู้บริหารต้องดูแลและปรับปรุงอาคารสถานที่ และสิ่งอำนวยความสะดวกให้มีความปลอดภัยและไม่เกิดอุบัติเหตุ รวมถึงการกั้นพื้นที่อันตราย จัดให้มีครูเวรและนักการภารโรงที่รับผิดชอบในแต่ละพื้นที่ที่กำหนด มีกล้องวงจรปิดตามอาคารสถานที่ เพื่อลดปัจจัยที่เอื้อต่อความเสี่ยง

2. แนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยพิจารณาในภาพรวมของสภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน 5 องค์ประกอบ ดังนี้ 1) ด้านบริหารความเสี่ยง 2) ด้านบริหารความปลอดภัย 3) ด้านมาตรการความปลอดภัย 4) ด้านขอบข่ายความปลอดภัย และ 5) ด้านกำกับ ติดตาม และประเมินผล ทั้งนี้สภาพการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนต่ำสุดที่ควรรับการพัฒนา คือ บริหารความเสี่ยง เมื่อพิจารณาด้านบริหารความเสี่ยงในภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยพฤติกรรมบ่งชี้ด้านการบริหารความเสี่ยงสูงสุด คือ สำรวจและประเมินสภาพความเสี่ยงในโรงเรียน ส่วนพฤติกรรมบ่งชี้ด้านการบริหารความเสี่ยงต่ำสุด คือ สรุปผลการบริหารความเสี่ยงที่ครอบคลุมภัยทุกรูปแบบ โดยแนวทางการบริหารความเสี่ยงมี 5 แนวทาง ดังนี้ 1) สำรวจและประเมินสภาพความเสี่ยงทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน 2) กำหนดพื้นที่เสี่ยงและพื้นที่ปลอดภัยในโรงเรียน 3) วางแผนรับมือและหาแนวทางแก้ไขความเสี่ยงโดยการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วน 4) ตรวจสอบและบำรุงรักษาอุปกรณ์ควบคุมความปลอดภัย และ 5) จัดทำระบบข้อมูลสารสนเทศด้านความปลอดภัยในโรงเรียน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า สถานศึกษาแต่ละแห่งมีลักษณะของสภาพแวดล้อมแตกต่างกัน ทำให้มีพื้นที่ในสถานศึกษาและบริเวณโดยรอบที่อาจเป็นปัจจัยเสี่ยง จึงไม่อาจกำหนดนโยบายในการบริหารความเสี่ยงที่มีความจำเพาะสำหรับผู้ปฏิบัติงานในทุกพื้นที่ได้ และมีความจำเป็นที่จะต้องใช้ผู้กำหนดนโยบายและผู้ปฏิบัติงานที่มีความเข้าใจถึงสภาพแวดล้อมและสภาพปัญหาในพื้นที่เพื่อวางแผนและรับมือกับเหตุที่อาจเกิดขึ้นได้อย่างเหมาะสม สอดคล้องกับ ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย และคณะ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่า โรงเรียนต้องจัดให้มีคณะกรรมการจัดการอุบัติเหตุและความสะดวกต่อนักเรียนในการเดินทางมาเรียน ตรวจดูแลและบำรุงรักษาอาคารสถานที่และพื้นที่ในโรงเรียน จัดการภัยพิบัติในโรงเรียนและพื้นที่ใกล้เคียง แผนจัดการภัยพิบัติและเหตุฉุกเฉินได้รับการทบทวนและปรับปรุงต่อเนื่องทุกปี มีแผนและวิธีดำเนินการจัดการเรียนการสอนเมื่อมีภัยพิบัติ

ขอเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษามีสารสนเทศสำหรับการปรับปรุงและพัฒนาการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนให้เกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นำไปสู่การปฏิบัติที่เป็นเลิศเพื่อการพัฒนาอย่างยั่งยืน

2. ผู้บริหารสถานศึกษาหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำแนวทางการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียนไปปรับใช้เพื่อพัฒนาให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลต่อไป

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาสภาพการบริหารความปลอดภัยจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างอื่น ๆ อาทิ นักเรียน หรือผู้ปกครอง เพื่อเพิ่มความครอบคลุมของสารสนเทศความปลอดภัยในโรงเรียน

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการบริหารความปลอดภัยจากผู้ให้ข้อมูลที่หลากหลาย อาทิ ผู้บริหารสถานศึกษาทุกขนาด ศึกษานิเทศ หรือผู้บริหารการศึกษา เพื่อลดความผิดพลาดในการบริหารความปลอดภัย

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการดำเนินงานความปลอดภัยสถานศึกษา.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ. https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2023/02/MSC-book1_03102564.pdf

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *ประกาศกระทรวงศึกษาธิการ เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ. https://drive.google.com/drive/folders/1BV_r9HmBwlHNde2Xs7GKlkNGW7QA11G8

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์, ปาจรีย์ นาคะประทีป, และ จักษ์ จิตตธรรม. (มกราคม-มิถุนายน 2567). การบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 10*(1), 151-157. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/scaj/article/view/267651/180966

ธนัทธวัฒน์ วรวัชรบวรชัย, สุภาภรณ์ ตั้งดำเนินสวัสดิ์, ปาจรีย์ นาคะประทีป, และ จักษ์ จิตตธรรม. (มกราคม-มิถุนายน 2567). การพัฒนารูปแบบการบริหารความปลอดภัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 10*(1), 37-48. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/scaj/article/view/267652/180955

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 8.

พระราชบัญญัติคุ้มครองเด็ก พ.ศ. 2546. (2546, 2 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 120 ตอนที่ 95 ก. หน้า 24.

ศุภณัฐ วรคุณพินิจ. (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567). การจัดการความปลอดภัยในสถานศึกษา โรงเรียนวัดจันทร์ประดิษฐาราม สำนักงานเขตภาษีเจริญ กรุงเทพมหานคร. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(3), 160-170. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/265060/182445

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2567). *สถิติรายงานเหตุความไม่ปลอดภัย จาก 4 กลุ่มภัย ย้อนหลัง 3 ปี.* พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2567). *หนังสือราชการภายนอก เรื่อง ขอเชิญเข้าร่วมงาน Kick off และปล่อยคาราวานออกตรวจร่วมตาม "โครงกำรนักเรียนอยุธยาปลอดภัยและห่างไกลยาเสพติด".* พระนครศรีอยุธยา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือแนวทางปฏิบัติและมาตรการรักษาความปลอดภัยของสถานศึกษา ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2556.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://web.trat-edu.go.th/wp-content/uploads/2021/06/แนวทางรักษาความปลอดภัย-2556.pdf

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2566). *ประกาศสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน เรื่อง นโยบายและจุดเน้นของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567-2568 และนโยบายระยะเร่งด่วน (Quick Win) ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://drive.google.com/drive/folders/1hsZ6MdPIo6DxWaeMK7RQUUYSKfNbVHTH

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟิค จำกัด. https://backoffice.onec.go.th/uploads/Book/1540-file.pdf

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

Good Governance Administration of School Administrators in Kamphaeng Saen District under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1

กันตณัช มหาสังข์[1] และ สุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Guntanush Mahasung[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษา ระดับปริญญาโท[1] และอาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่ศาลายา[1,2]

E-mail: Guntanush.Mah@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 192 คน ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่ ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากและ (2) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน จำแนกตามวุฒิการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนความพึงพอใจไม่ต่างกัน ส่วนการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 หลัก คือ หลักการมีส่วนร่วมและหลักความคุ้มค่า หลักธรรมาภิบาลนอกจากนี้มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน

Abstract

This research had two objectives: (1) to analyze the level of good governance administration of school administrators in Kamphaeng Saen District under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to compare the good governance administration of school administrators in Kamphaeng Saen District classified by educational background, work experience, and school size. This research was a survey research with a sample group of 192 people, consisting of school administrators and teachers in Kamphaeng Saen District under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1. Data was collected using a questionnaire with a reliability of 0.98. Statistics used in data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and pairwise differences were examined using Scheffe's method. The research findings were: (1) The overall level of good governance administration of school administrators in Kamphaeng Saen District under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1 was at a high level, and (2) The good governance administration of school administrators in Kamphaeng Saen District, when classified by educational background and work experience, showed no significant differences in overall satisfaction scores and in all aspects. However, when classified by school size, there were statistically significant differences at the .05 level overall. When considering individual aspects, there were statistically significant differences at the .05 level in two principles: the principle of participation and the principle of value for money. The other good governance principles showed no significant differences.

Keywords: Good governance administration, educational administrators, Kamphaeng Saen District

บทนำ

การศึกษาเป็นสิ่งสำคัญมากในปัจจุบัน เพราะบุคคลที่ได้รับการศึกษา สามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเองและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้เป็นมนุษย์ที่มีความคิดสร้างสรรค์ มีเหตุผล และมีระเบียบวินัย พร้อมทั้งกล้าคิดและกล้าตัดสินใจ การเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกในยุคโลกาภิวัตน์ได้ส่งผลกระทบให้ประเทศไทยจำเป็นต้องเร่งพัฒนาปรับปรุงระบบการจัดการศึกษา เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพและศักยภาพเพียงพอต่อการดำรงชีวิตในสังคมที่กำลังเปลี่ยนแปลงทั้งด้านเศรษฐกิจและสังคม การศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของคน ตามพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช ที่ได้ตรัสไว้ว่า “นอกจากการศึกษาจะสอนให้คนเก่งแล้ว จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องอบรมให้ดีพร้อมกันไปด้วย ประเทศของเราจึงจะได้คนดีมีคุณภาพ คือทั้งเก่งและดีมาเป็นกำลังของบ้านเมือง ให้ความเก่งเป็นปัจจัยและพลังสำหรับการ

สร้างสรรค์ และให้ความดีเป็นปัจจัยเพื่อประคับประคองหนุนนำความเก่งให้เป็นไปในทางที่ถูกต้องและอำนวยประโยชน์ที่พึงประสงค์"ด้วยเหตุนี้ การศึกษาไม่เพียงแค่พัฒนาความรู้ แต่ยังช่วยสร้างคุณธรรมและจริยธรรมที่สำคัญสำหรับการพัฒนาสังคมโดยรวมอีกด้วย (สุทธิวิทย์ วิลัยริด, 2564) การนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการเข้ากับการบริหารงานต่าง ๆ ของสถานศึกษา ด้านงบประมาณ มุ่งเน้นความเป็นอิสระในการบริหารจัดการมีความคล่องตัว โปร่งใส และตรวจสอบได้ โดยยึดหลักการบริหารที่มุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน เพื่อให้เกิดการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมถึงการจัดหารายได้จากการบริการที่สามารถนำมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษา ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ หลักธรรมาภิบาลยังสามารถบูรณาการเข้ากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นภารกิจสำคัญที่สนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินงานได้อย่างคล่องตัวและอิสระ ภายใต้กรอบกฎหมายและระเบียบที่สอดคล้องกับหลักธรรมาภิบาล ครูและบุคลากรทางการศึกษาจะได้รับการพัฒนาในด้านความรู้ความสามารถ พร้อมทั้งมีแรงจูงใจ การยกย่องเชิดชูเกียรติ และความมั่นคงในวิชาชีพ สิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียน ในด้านการบริหารงานทั่วไป การนำหลักธรรมาภิบาลมาบูรณาการจะเน้นการจัดระบบบริหารองค์กร ให้บรรลุผลตามมาตรฐานคุณภาพและเป้าหมายที่กำหนด โดยมีบทบาทในการประสานงาน ส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการให้บริการภายในองค์กร การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียน จะช่วยสร้างสมดุลภายในองค์กร และทำให้ผู้บริหาร ครู นักเรียน ผู้ปกครอง ชุมชน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียเกิดความมั่นใจในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ดังนั้น หลักธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวคิดที่สามารถผลักดันให้โรงเรียนบรรลุเป้าประสงค์ทั้งในระดับโรงเรียนและระดับประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพและสร้างสรรค์อนาคตที่ดีสำหรับการศึกษาไทยอย่างยั่งยืน (พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์, 2563)

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาและการสร้างความเชื่อมั่นในระบบการศึกษา การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลจะช่วยให้เกิดความโปร่งใสในการตัดสินใจและการดำเนินงานในทุกด้าน เช่น การจัดสรรงบประมาณ การจัดซื้อจัดจ้าง และการบริหารบุคลากร ฯลฯ ซึ่งทำให้ทุกฝ่ายสามารถตรวจสอบได้ สิ่งเหล่านี้จะช่วยลดโอกาสการทุจริตและสร้างความยุติธรรมในระบบการศึกษา (วิทยา ศรีบัวทอง, 2562) เสริมสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากชุมชน การที่สถานศึกษาบริหารงานด้วยหลักธรรมาภิบาลจะสร้างความไว้วางใจในหมู่ผู้ปกครองและชุมชน ทำให้พวกเขามีความมั่นใจและยินดีที่จะมีส่วนร่วมในการพัฒนาโรงเรียนและสนับสนุนการศึกษาของบุตรหลาน (อนุชา สุขสันติ, 2563) ซึ่งการบริหารในบางด้านยังคงมีปัญหา เช่น การมีส่วนร่วม การวางแผนอัตรากำลัง การ การประเมินความคุ้มค่า การระดมทรัพยากรและการประสานงานเพื่อพัฒนาเครือข่ายการศึกษาร่วมกับสถาบันการศึกษาอื่น ๆ และขาดความรับชอบ (โศรญา มีทรัพย์, 2564) โดยการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ถือว่ามีปัญหาในการบริหารจัดการและเป็นปัญหาที่เร่งด่วนที่ควรทำวิจัยเพราะถ้าปล่อยไว้โดยไม่ทำวิจัยและนำผลจากการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหา ปัญหาดังกล่าวก็อาจจะเพิ่ม

ความรุนแรงหรืออาจลุกลามบานปลายในวงกว้างได้ ซึ่งจะยากต่อการแก้ไข หากได้ทำวิจัยเรื่องนี้แล้วนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ จะช่วยแก้ปัญหาเรื่องการบริหารงานของสถานศึกษาในอำเภอกำแพงแสนให้อยู่ในหลักธรรมาภิบาล กล่าวคือ หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล คือ 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า ได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลตามแนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ ก.พ.ร. (2552), สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน ก.พ (2542), ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542 (2542), สถาบันพระปกเกล้า (2550), รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (2561), วศินา พันธ์ทรัพย์ และ สาธรทรัพย์ รวงทอง (2563), นิตยา คงเกษม และวรกฤต เถื่อนช้าง (2563), แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์ (2564), ชนะวิน แสงทามาตย์ (2564), วัชเรศ วงษ์เฉลียง (2564), ฉัตรมงคล สูงเนิน (2565), วรวิทย์ บุญประคม (2565), ณัฐชา สุกิจประภานนท์ (2565), เพลงไพลิน สินธนันชัย (2566), พุทธิพัชร์ ธนพันธ์ปัญญา (2566), อัศวเดช ขวัญแก้ว (2566) และอุบลวรรณ ประจง (2566) จึงสรุปเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด

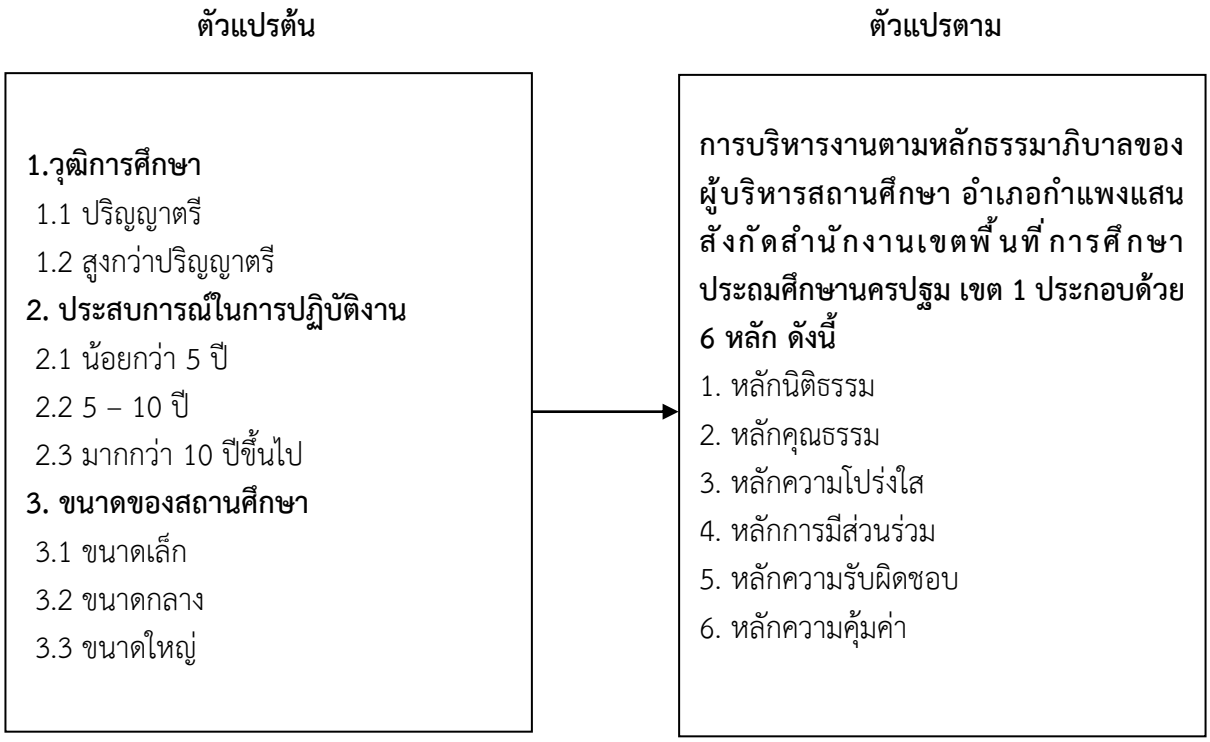

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 สถานศึกษาในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ประจำปีการศึกษา 2567 สถานศึกษาจำนวน 51 แห่ง ใน 1 อำเภอ คือ อำเภอกำแพงแสน

1.2 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 สถานศึกษาจำนวน 48 แห่ง ใน 1 อำเภอ คือ อำเภอกำแพงแสน โดยมีผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในอำเภอกำแพงแสน รวมทั้งหมด 192 คน สำหรับการกำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) โดยใช้โรงเรียนเป็นหน่วยสุ่ม จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ตามสัดส่วนของขนาดโรงเรียน ประกอบด้วย ขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่ในอำเภอกำแพงแสน โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของโรงเรียนในอำเภอกำแพงแสนและทำการสุ่มตัวอย่างในกลุ่มย่อย ๆ นั้น ด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check List) ได้แก่ วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ประกอบด้วย 1) หลักนิติธรรม 2) หลักคุณธรรม 3) หลักความโปร่งใส 4) หลักการมีส่วนร่วม 5) หลักความรับผิดชอบ และ 6) หลักความคุ้มค่า โดยเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามแบบปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็นเพื่อสร้างแบบสอบถาม

2) สร้างแบบสอบถามให้ครอบคลุมวัตถุประสงค์ของการวิจัย และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้น ให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) โดยพิจารณาค่าความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามแต่ละข้อกับจุดประสงค์หรือเนื้อหา (IOC : Index of Item Objective Congruence) ที่มีค่ามากกว่า 0.5 ขึ้นไป จึงจะถือว่าข้อคำถามนั้นนำไปใช้ได้ ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.50 - 1.00 ผู้วิจัยจึงได้ข้อคำถาม จำนวน 24 ข้อ

3) นำแบบสอบถามที่ผ่านการวิเคราะห์ค่า IOC แล้ว ไปทดลองใช้ (Try out) กับครูที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน และหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่าข้อคำถามทั้งฉบับ มีค่าเท่ากับ 0.98 แล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ที่เป็นผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 192 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 192 ฉบับ เมื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ใช้ได้ 192 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้

โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ

2. นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยใช้สถิติค่าทีแบบอิสระ

4. วิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่ามีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้วิจัยจึงทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีเชฟเฟ่ (Scheffe' Method)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 192 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาและครูในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 192 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 141 คน คิดเป็นร้อยละ 73.44 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 51 คน คิดเป็นร้อยละ 26.56 ส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 5-10 ปี จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมามีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 37 และน้อยที่สุดคือประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 25ส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 54.17 รองลงมาปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 41.67 และน้อยที่สุดคือปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 4.16

ตอนที่ 2 การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 โดยภาพรวมทั้ง 6 หลัก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ

หลักความรับผิดชอบ หลักความโปร่งใส หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความคุ้มค่าและหลักการมีส่วนร่วม ตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล	$\bar{X}$	S.D.	ระดับ
1. หลักนิติธรรม	4.33	0.37	มาก
2. หลักคุณธรรม	4.32	0.34	มาก
3. หลักความโปร่งใส	4.34	0.38	มาก
4. หลักการมีส่วนร่วม	4.30	0.43	มาก
5. หลักความรับผิดชอบ	4.38	0.36	มาก
6. หลักความคุ้มค่า	4.31	0.42	มาก
รวม	**4.33**	**0.27**	**มาก**

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 โดยจำแนกตามวุฒิการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงานโดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลไม่ต่างกัน ส่วนการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีความแตกต่างต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 หลัก คือ หลักการมีส่วนร่วม และหลักความคุ้มค่า เมื่อตรวจสอบความแตกต่างรายคู่ พบว่า หลักการมีส่วนร่วม โดยคู่ที่แตกต่างกันคือสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง หลักความคุ้มค่าคู่ที่แตกต่างกันคือสถานศึกษาขนาดเล็กกับสถานศึกษาขนาดกลาง และคู่สถานศึกษาขนาดใหญ่กับสถานศึกษาขนาดกลาง โดยหลักธรรมาภิบาลนอกจากนี้มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน

การอภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ได้ตระหนักถึงความสำคัญในการนำหลักธรรมาภิบาลมาใช้ในการบริหาร

สถานศึกษาโดยมีหลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า เพื่อให้การดำเนินงานเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลส่งผลให้ครูและบุคลากรเกิดแรงจูงใจในการทำงานและปฏิบัติงานร่วมกันได้อย่างราบรื่น ผู้บริหารมีการสร้างการรับรู้ ความเข้าใจ และส่งเสริมการมีส่วนร่วมให้กับครูบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย มีการดำเนินงานพัฒนาคุณภาพ มีการส่งเสริมการนำสื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ พร้อมทั้งนวัตกรรมต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ในการดำเนินงานกิจกรรมต่าง ๆ ของสถานศึกษาและเป็นผู้อำนวยความสะดวกในการบริหารสถานศึกษา เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งการปฏิบัติเช่นนี้ย่อมทำให้บุคคลเกิดความพึงพอใจการปฏิบัติงาน พร้อมทั้งเกิดความรับผิดชอบในงานที่ได้รับมอบหมาย มีผลทำให้งานบรรลุผลสำเร็จ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา สุกิจประภานนท์ (2565) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมทั้งหมดอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าทุกด้านอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของวรวิทย์ บุญประคม (2565) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต ๑ โดยภาพรวมทุกข้ออยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้านสอดคล้องกับงานวิจัยของพุทธิพัชร์ ธนพัทธ์ปัญญา (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหาร สถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ผลการวิจัยพบว่า ผลการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย ภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของเพลงไพลิน สินธนันชัย (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการ บริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร ผลการวิจัยพบว่าการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน วิทยฐานะ และขนาดของสถานศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนน ไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะสถานศึกษาส่วนใหญ่ ไม่ว่าจะมีวุฒิการศึกษาในระดับใดหรือมีประสบการณ์การทำงานมากน้อยเพียงใด ต่างให้ความสำคัญต่อการวางแผนและกำหนดนโยบายที่ชัดเจนในการบริหารจัดการ โดยมีการกำกับ ติดตาม และสนับสนุนให้บุคลากรปฏิบัติงานตามระเบียบข้อบังคับอย่างเคร่งครัด รวมถึงการให้กำลังใจและส่งเสริมการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริหาร

มีทัศนคติเปิดกว้าง รับฟังความคิดเห็นจากทุกฝ่าย มีการจัดวางระบบการจัดซื้อจัดจ้างที่โปร่งใส พร้อมทั้งมอบหมายงานให้สอดคล้องกับความถนัดและความสามารถเฉพาะบุคคล นอกจากนี้ ยังปฏิบัติหน้าที่ด้วยความยุติธรรม เมตตา และความเป็นกลาง ทั้งในด้านการแสดงความคิดเห็นและการตัดสินใจ รวมถึงส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบาย วิสัยทัศน์ และพันธกิจขององค์กร ตลอดจนส่งเสริมการทำงานเป็นทีม โดยมีการติดตามผลการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผู้บริหารยังเผยแพร่ผลการปฏิบัติงานของตนเองให้แก่คณะกรรมการสถานศึกษา ชุมชน และผู้ที่เกี่ยวข้องได้รับทราบอย่างสม่ำเสมอ ส่งผลให้บุคลากรเกิดความเชื่อมั่นอย่างแรงกล้า พร้อมที่จะยอมรับเป้าหมายและค่านิยมขององค์กรอย่างเต็มใจสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา สุกิจประภานนท์ (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล” ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามวุฒิการศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษา และครูทุกคนมีความรู้ความเข้าใจในหลักธรรมาภิบาลเป็นอย่างดีจึงปฏิบัติตามทางหลักการบริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบ ควบคุม กำกับ ดูแล การจัดการศึกษาภายในสถานศึกษาให้เป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา สุกิจประภานนท์ (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล”ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยรวมและรายด้านทุกด้านมีค่าเฉลี่ยคะแนนการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลไม่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของและสอดคล้องกับงานวิจัยของอัศวเดช ขวัญแก้ว (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 “ มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาล ของ โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1 ไม่แตกต่างกัน

2.3 การบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ สถานศึกษาขนาดใหญ่และ ขนาดกลาง มีจำนวนครูผู้สอนบุคลากรและนักเรียนเป็นจำนวนมาก มีหลักในการปกครอง การบริหารจัดการที่เป็นระบบส่งผลให้ผู้บริหารมีบทบาทมากกว่าสถานศึกษาขนาดเล็กสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชา สุกิจประภานนท์ (2565) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล” ผลการวิจัยพบว่า จำแนกตามขนาดของสถานศึกษามีความแตกต่างกัน

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสอดคล้องกับงานวิจัยของอุบลวรรณ ประจง (2566) ที่ได้วิจัยเรื่อง “การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18” ผลการวิจัยพบว่าจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาการบริหารงานโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า หลักความรับผิดชอบมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรกำหนดเกี่ยวกับเรื่องความรับผิดชอบ ให้เป็นนโยบายในการเสริมสร้างความรับผิดชอบต่อหน้าที่ในสถานศึกษาต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า หลักการมีส่วนร่วมมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ควรจัดกิจกรรม หรือโครงการเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมเพื่อเป็นการส่งเสริมหรือพัฒนาการมีส่วนร่วมของบุคลากรในสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อประโยชน์แก่การบริหารสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพโดยการสัมภาษณ์เพิ่มเติมเพื่อให้ได้รายละเอียดของข้อมูลในเชิงลึกเกี่ยวกับการบริหารสถานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ในแต่ละด้าน

บรรณานุกรม

แก้วกาญจน์ กิมานุวัฒน์. (2564). *ปัจจัยการบริหารที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอำนาจเจริญ* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิตสกลนคร ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ฉัตรมงคล สูงเนิน. (2565). *แนวทางการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดนครสวรรค์ สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 42* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต บัณฑิตวิทยาลัย ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

ชนะวิน แสงทามาตย์. หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน. (มกราคม-เมษายน 2564) *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ,* 1(3). 66-73.

ณัฐชา สุกิจประภานนท์. (2565). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาเขตอำเภอหาดใหญ่ สังกัดสานักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นิตยา คงเกษม, ปฏิธรรม สำเนียง, และวรกฤต เถื่อนช้าง. (กันยายน-ธันวาคม 2563). แนวทางการบริหารโรงเรียนตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มเครือข่ายพระบางเจ้าพระยาเมือง 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์,* 8(3). 65.

พงษ์พิพัฒน์ นารินรักษ์. (2563). *ปัจจัยการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลที่ส่งผลต่อประสิทธิผลโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 23* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสกลนคร.

พุทธิพัชร์ ธนพันธ์ปัญญา. (2566). *การศึกษาการบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการ การอาชีวศึกษาจังหวัดเชียงราย* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

เพลงไพลิน สินธนันชัย. (2566). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ.2542. (2567, 5 กันยายน). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 - 2569).* https://www.nesdc.go.th/download/Plan13/Doc/Plan13_Final.pdf

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (2567, 12 ตุลาคม). ธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. http://wiki.kpi.ac.th/index.php?title=ธรรมาภิบาลในการบริหารงานภาครัฐตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย_พุทธศักราช_2560

วศินา พันธ์ทรัพย์, และสาธรทรัพย์ รวงทอง. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563). แนวการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา อุทัยธานี เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษาปริทรรศน์ วิทยาลัยสงฆ์นครสวรรค์,* 8(2). 45-58.

วัชเรศ วงษ์เฉลียง. (2564). *ธรรมาภิบาลของผู้บริหารกับประสิทธิผลของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ ศษ.ม.นครปฐม ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วรวิทย์ บุญประคม. (2565). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาพุทธบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วิทยา ศรีบัวทอง. (มกราคม–มิถุนายน 2562). ธรรมาภิบาลในการบริหารจัดการศึกษา. *วารสารวิชาการสถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, 5(2). 101-112.

โศรญา มีทรัพย์. (กันยายน-ธันวาคม 2564). การบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนในอำเภอกำแพงแสน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1. *วารสารศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี,* 9(3). 53-61.

สถาบันพระปกเกล้า. ดุลอำนาจในการเมืองการปกครอง. กรุงเทพฯ: สถาบันพระปกเกล้า, 2558. https://kpi.ac.th/media/pdf/M9_127

สุทธิวิทย์ วิลัยริด. (มกราคม-มีนาคม 2564). หลักธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษาของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารมหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัยอุบลปริทรรศน์*, 6(2). 353-366.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2567, 10 กันยายน). *ความหมายของหลักธรรมาภิบาล.* https://www.led.go.th/ethics/content/pdf/knowledge/6

สำนักงานคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน. (2567, 30 สิงหาคม). *แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2565 - 2569).* https://www.nesdc.go.th/main.php?filename=plan13

สถาบันพระปกเกล้า. (2567, 5 กันยายน). *หลักธรรมาภิบาล.* https://goodgovernance.kpi.ac.th/th/blog

อนุชา สุขสันติ. (ตุลาคม-ธันวาคม 2563). ผลกระทบจากการขาดธรรมาภิบาลในการบริหารสถานศึกษา. *วารสารการจัดการการศึกษา*, *2*(2). 12.

อัศวเดช ขวัญแก้ว. (2566). *การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารโดยใช้หลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 1* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อุบลวรรณ ประจง. (2566). *การศึกษาบทบาทการบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต18* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4

Innovative Leadership of School Administrators That Affects Operations Educational Quality Assurance under the Jurisdiction of the Secondary Educational Service Area Office Bangkok, District 1, Group 4

ปาริจิตร ไพเราะ[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Parijit Pairow[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษา[1] และอาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: parijit.pai@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 จำนวน 264 คน เครื่องมือวิจัย ได้แก่แบบสอบถาม สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (3) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมี 3 ด้านที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ และมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ได้ร้อยละ 75.90

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหาร การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา

Abstract

The objectives of this research are threefold: (1) To analyze the level of innovative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4. (2) To analyze the level of educational quality assurance practices of schools under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4. (3) To develop a predictive equation for innovative leadership of administrators that impacts the educational quality assurance practices of schools under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4. This study employs a quantitative research methodology. The sample group consists of 264 school administrators and teachers under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4. The research instrument is a questionnaire. Statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The findings are as follows: (1) The innovative leadership of school administrators under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4, is generally at a high level. (2) The educational quality assurance practices of schools under the jurisdiction of the Bangkok Secondary Education Service Area Office 1, Group 4, have an overall mean at a high level. (3) The innovative leadership of administrators significantly influences the implementation of educational quality assurance in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 1, Group 4, at the 0.01 significance level. Three key factors, ranked in order of importance from highest to lowest, are: Creating an innovative organizational atmosphere Creativity Vision for change These factors together can predict the implementation of educational quality assurance in schools under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 1, Group 4, with 75.90% accuracy.

Keywords: Innovative leadership, school administrators, implementation of educational quality assurance

บทนำ

ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว มีการแข่งขันสูงและทิศทางในการพัฒนาองค์กรที่มุ่งเน้นความแปลกใหม่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว การศึกษาจึงต้องปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ เพื่อผลิตผู้เรียนที่มีคุณภาพและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพ นวัตกรรมจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่จะผลักดันงานที่ปฏิบัติไปสู่ความสำเร็จ และปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษา ซึ่ง "ภาวะผู้นำ"

ต้องใช้ความสามารถในการใช้อิทธิพลที่หลากหลายกับบุคคลอื่นให้ได้มาถึงความสำเร็จของงานนั้นและกระบวนการที่ใช้อิทธิพลต่อบุคคลหรือกลุ่ม ซึ่งจะก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ของกลุ่ม โดยใช้การจูงใจให้บุคคลหรือกลุ่มปฏิบัติตามความคิดเห็น ตามความต้องการของตนด้วยความเต็มใจและยินดีที่จะให้ความร่วมมือ โน้มน้าว ชักจูงให้บุคคลอื่นปฏิบัติหรือไม่ปฏิบัติที่ก่อให้เกิดผลต่อส่วนรวมภายในกลุ่ม ภาวะผู้นำ จึงเป็นพฤติกรรมที่แสดงออกถึงความสามารถของผู้นำที่มีในการบริหารตนเองและผู้อื่นสามารถครองใจผู้ใต้บังคับบัญชา สร้างความเชื่อมั่นและให้การสนับสนุน โน้มน้าวจิตใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้ร่วมมือในการปฏิบัติงานเพื่อให้สำเร็จตามเป้าหมายที่มีการกำหนดไว้ (นิโรจน์ ทองรักจันทร์, 2567) ภาวะผู้นำมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับผู้นำหรือผู้บริหารที่มีคุณภาพเพราะเป็นเครื่องชี้ให้เห็นความสำเร็จขององค์กรในการบริหารจัดการองค์กรนั้นจะต้องมีผู้นำที่จะชี้นำทิศทางกำหนดวิสัยทัศน์รวมกันในองค์กร และการมีภาวะผู้นำของผู้บริหารนั้นจะส่งผลให้ผู้นำสามารถสร้างแรงจูงใจ กระตุ้นให้ผู้ตามได้คิดและแสดงออกมาในการปฏิบัติงานเพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กรเป็นสำคัญ และเพื่อให้บรรลุตามจุดมุ่งหมายขององค์กร (ปริวัฒน์ ยืนยิ่ง, 2563) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยสนับสนุนและผลักดันให้มี การสร้างนวัตกรรมมาใช้บริหารสถานศึกษา การเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศในการทำงานที่เอื้อต่อการสร้างสรรค์และการเกิดนวัตกรรมต่าง ๆ สามารถนำความคิดเชิงนวัตกรรมมาช่วยแก้ปัญหาและสร้างสรรค์นวัตกรรมต่าง ๆ ที่จะนำไปสู่องค์กรแห่งนวัตกรรม (บริพัฒน์ สารผล, 2565) ดังนั้น องค์กรจะบรรลุความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้นำเป็นบุคลากรหลักที่สำคัญ และเป็นผู้นำวิชาชีพที่จะต้องมีสมรรถนะ ความรู้ความสามารถ และคุณธรรมจริยธรรมตลอดทั้งจรรยาบรรณวิชาชีพที่ดี จึงจะนำไปสู่การจัดและการบริหารสถานศึกษาที่ดีมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีศักยภาพในการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรมขององค์กรที่สามารถใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร สร้างความน่าเชื่อถือ เกิดความศรัทธา และเกิดความเชื่อมั่นในการปฏิบัติหน้าที่ของคนในองค์กร

กฎกระทรวง การประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2561 ได้ให้ความหมายของ การประกันคุณภาพการศึกษา หมายความว่า การประเมินผลและการติดตามตรวจสอบคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษา โดยมีกลไกในการควบคุมตรวจสอบระบบการบริหารคุณภาพการศึกษาที่สถานศึกษาจัดขึ้น เพื่อให้เกิดการพัฒนาและสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องและสาธารณชนว่าสถานศึกษานั้นสามารถจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และบรรลุเป้าประสงค์ของหน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแล และ สำนักงาน หมายความว่า สำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) ข้อ 3 ให้สถานศึกษาแต่ละแห่งจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาภายในสถานศึกษา โดยการกำหนดมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาแต่ละระดับและประเภทการศึกษาที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงศึกษาธิการประกาศกำหนด พร้อมทั้งจัดทำแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่มุ่งคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษาและดำเนินการตามแผนที่กำหนดไว้ จัดให้มีการประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษาภายใน

สถานศึกษา ติดตามผลการดำเนินการ เพื่อพัฒนาสถานศึกษาให้มีคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา และจัดส่งรายงานผลการประเมินตนเองให้แก่หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษาเป็นประจำทุกปี เพื่อให้การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาตามวรรคหนึ่งเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ ให้หน่วยงานต้นสังกัดหรือหน่วยงานที่กำกับดูแลสถานศึกษามีหน้าที่ในการให้คำปรึกษา ช่วยเหลือ และแนะนำสถานศึกษาเพื่อให้การประกันคุณภาพการศึกษาของสถานศึกษาพัฒนาอย่างต่อเนื่อง (กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553, 2567)

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 9 (3) มีการกำหนดมาตรฐานการศึกษา และจัดระบบประกันคุณภาพการศึกษาทุกระดับ และประเภทการศึกษา มาตรา 47 ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดในกฎกระทรวง และมาตรา 48 ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และเปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา เพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอก (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545, 2567) การประกันคุณภาพภายในโรงเรียนเป็นกระบวนการที่สำคัญในการยกระดับมาตรฐานการศึกษาให้มีคุณภาพและเป็นไปตามมาตรฐานที่กำหนดไว้ การดำเนินงานประกันคุณภาพภายในจะประสบความสำเร็จได้มากน้อยเพียงใด ขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และพัฒนา ส่งเสริมให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการปรับปรุงคุณภาพ และนำเทคโนโลยีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการจัดการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการประกันคุณภาพการศึกษาเป็นการบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม

ผู้บริหารสถานศึกษา มีบทบาทที่สำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการศึกษาให้เป็นไปตามค่าเป้าหมายของโรงเรียน โดยเฉพาะอย่างยิ่งบทบาทในการมีภาวะผู้นำที่ดี เพื่อนำไปสู่จุดมุ่งหมายอย่างมีประสิทธิภาพ ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมเป็นแนวทางหนึ่งที่มีอิทธิพลต่อการบริหารจัดการครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถใช้เทคโนโลยีในการผลิต พัฒนาหรือสร้างนวัตกรรมที่สามารถสนับสนุนการเรียนรู้ในการปฏิบัติงาน รวมทั้งการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ และผู้บริหารสถานศึกษาต้องยอมรับการเปลี่ยนแปลง สนับสนุนให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดการเรียนรู้และทำงานแบบบูรณาการ ตามการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมของโรงเรียน ให้เกิดการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน สร้างสถานศึกษาแห่งนวัตกรรม

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาที่เกิดขึ้นตามพระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2553 มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 67 แห่ง และมีการแบ่งกลุ่มโรงเรียนออกเป็น 6 กลุ่ม โดยกลุ่มที่ 4 มีสถานศึกษาในสังกัด จำนวน 11 แห่ง ครอบคลุมพื้นที่ในการดำเนินงาน 4 เขต คือ เขตทวีวัฒนา เขตตลิ่งชัน เขตธนบุรี และเขตจอมทอง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2567) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีนโยบายจัด ส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการศึกษาอย่างเสมอภาค ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการแก้ปัญหา ทักษะการคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรม ทักษะการสื่อสารและการทำงานร่วมกัน ทักษะด้านสื่อและเทคโนโลยีสารสนเทศ ทักษะการเรียนรู้และทักษะชีวิต อย่างไรก็ตาม อาจกำหนดประพจน์ของปัญหาการวิจัยได้ว่า “การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ยังไม่ดีเท่าที่ควร” ทั้งนี้อาจพิจารณาได้จากการรายงานผลการประเมินตนเองของสถานศึกษา ปีการศึกษา 2566 ระดับเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า

มาตรฐานที่ 1 คุณภาพของผู้เรียน ในภาพรวมมี คุณภาพในระดับยอดเยี่ยม โดยสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 26 แห่ง (ร้อยละ 49.06) ระดับดีเลิศ จำนวน 16 แห่ง (ร้อยละ 30.19) และระดับดี จำนวน 11 แห่ง (ร้อยละ 20.75)

มาตรฐานที่ 2 กระบวนการบริหารและการจัดการ ในภาพรวมมีคุณภาพในระดับยอดเยี่ยม โดยสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 39 แห่ง (ร้อยละ 73.58) ระดับดีเลิศ จำนวน 12 แห่ง (ร้อยละ 22.64) และระดับดี จำนวน 2 แห่ง (ร้อยละ 3.77)

มาตรฐานที่ 3 กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ในภาพรวมมีคุณภาพในระดับยอดเยี่ยม โดยสถานศึกษามีผลการประเมินในระดับยอดเยี่ยม จำนวน 33 แห่ง (ร้อยละ 62.26) ระดับดีเลิศ จำนวน 17 แห่ง (ร้อยละ 32.08) และระดับดี จำนวน 3 แห่ง (ร้อยละ 5.66)

จากการประเมินตนเองของสถานศึกษา จะเห็นได้ว่าการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษามีการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการจัดการศึกษาของสถานศึกษา การประเมินผลและตรวจสอบคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาแต่ละแห่งมีผลการดำเนินการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาสะท้อนระดับคุณภาพที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะภาวะผู้นำส่งผลต่อการดำเนินงานไปสู่เป้าหมายและทิศทางของสถานศึกษาในอนาคต และส่งผลต่อศักยภาพของผู้ร่วมงานแต่ละบุคคลในการปฏิบัติงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษายังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการดำเนินงานประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ที่จะส่งผลให้ระบบการจัดการภายในโรงเรียน และพัฒนาศักยภาพของผู้เรียนให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น จากสภาพปัญหาข้างต้นถือว่าเรื่อง การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนส่งผลต่อระบบการจัดการภายในโรงเรียน และส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน จึงเป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไข โดยปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานนั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาได้

อย่างเต็มศักยภาพโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมให้เกิดประโยชน์ เพื่อให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปข้างหน้า บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีคิด กระบวนการทำงานและพัฒนาศักยภาพของตน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานให้มีคุณภาพสูงขึ้น

จากสภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในสถานศึกษาจึงได้ทบทวนวรรณกรรม เกิดความสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4” และนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา และเป็นการยกระดับคุณภาพการประกันคุณภาพการศึกษาที่จะส่งผลต่อคุณภาพของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม หมายถึง ความสามารถของผู้นำในการนำองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยการใช้วิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ไขปัญหาที่ทันสมัย ผู้นำเชิงนวัตกรรมต้องสามารถทำให้สมาชิกในองค์กรเกิดความร่วมมือและการมีส่วนร่วมในการสร้างนวัตกรรม รวมทั้งสามารถนำแนวทางใหม่ ๆ ไปใช้ในการปรับปรุงองค์กร นอกจากนี้ ผู้นำต้องสามารถจัดการกับความเสี่ยง การเปลี่ยนแปลง และมีทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในการพัฒนาองค์กร ซึ่งได้จากการสังเคราะห์เอกสาร งานวิชาการ งานวิจัยและแนวคิดของนักวิชาการ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบข่ายภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 5 ด้าน 1) การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การทำงานเป็นทีม 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ 5) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์ (2559); จีราภา ประพันธ์พัฒน์ (2560); ปวีณา กันถิน (2560); ภิรญา สายศิริสุข (2561); ยินดี ฮานาฟี (2562); เนาวรัตน์ เยาวนาถ (2562) และ ปริวัฒน์ ยืนยิ่ง (2563

การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา หมายถึง การบริหารจัดการและการดำเนินกิจกรรมตามภารกิจปกติของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 เพื่อพัฒนาคุณภาพของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง สร้างความมั่นใจให้ผู้รับบริการทางการศึกษา ทั้งผู้รับบริการโดยตรง ได้แก่ ผู้เรียน ผู้ปกครอง และผู้รับบริการทางอ้อม ได้แก่ สถานประกอบการ ประชาชน และสังคมโดยรวม ผู้วิจัยวัดด้วยแบบสอบถามภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา ดังนี้ 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังนี้

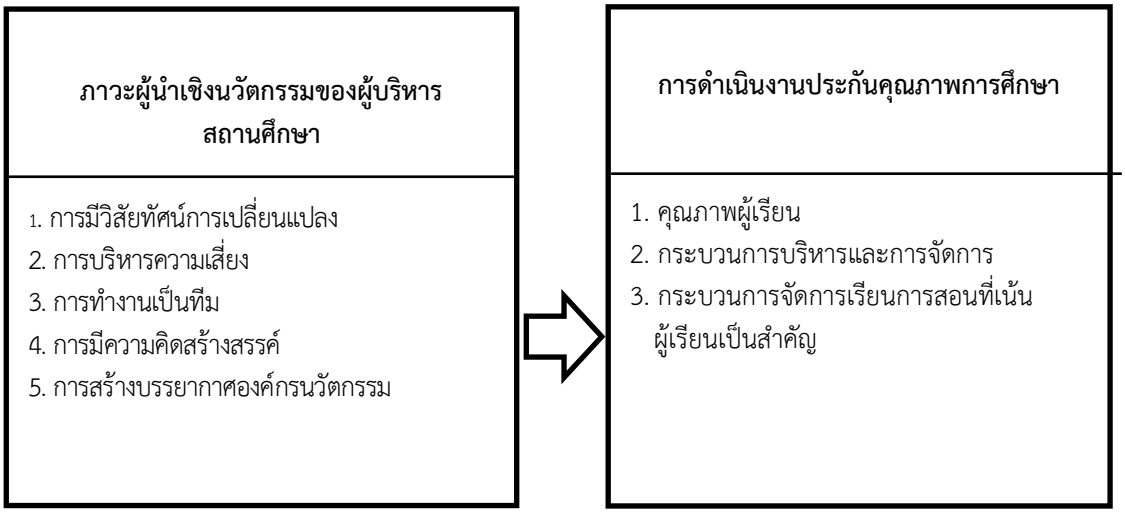

ภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 กลุ่มที่ 4 จำนวน 842 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1, 2567) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 264 คน และผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา 1 คน ใช้วิธีการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) และครูผู้สอน 2 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายง่าย (Simple Random Sampling) โดยใช้วิธีจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง และอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต1 กลุ่มที่ 4 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึงใน จำเรียง ถาวรสิน, 2549) โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) มีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) การบริหารความเสี่ยง 3) การทำงานเป็นทีม 4) การมีความคิดสร้างสรรค์ และ 5) การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม

การสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน เพื่อนำมาสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามภาวะผู้นำนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไข

3. ปรับปรุงและนำเครื่องมือที่พัฒนาแล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประเมินโดย วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารและการจัดการการศึกษา การประเมินครอบคลุมความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความชัดเจนของภาษา โดยใช้เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.50

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเสร็จแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบและแก้ไขอีกครั้ง จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

5. ทดลองใช้แบบสอบถามในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 2 จำนวน

ผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าความเชื่อมั่น แอลฟา (α-Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1990) พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.932

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษา จำนวน 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) คุณภาพผู้เรียน 2) กระบวนการบริหารและการจัดการ 3) กระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดของไลเคิร์ท (Likert, อ้างถึงใน บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามซึ่งได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติการหน้าที่ในสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 73.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 26.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 47 รองลงมา คือ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 41.3 อายุ 41 - 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7 และน้อยที่สุด อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 3 สูงสุด ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 78 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 22 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครู จำนวน 249 คน คิดเป็น ร้อยละ 94.3 รองลงมา คือ ผู้บริหาร/รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 5.7 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง 6 – 10 ปี จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 46.2 รองลงมา คือ อายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง ไม่เกิน 5 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 37.1 มีอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง 11 – 15 ปี จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 13.3 และน้อยที่สุด 16 ปี ขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 173 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 65.5 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 51 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 19.4 สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 28 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 10.6 และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 12 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 4.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหาร โดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.54, S.D. = .49) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.57, S.D. = .52) รองลงมาด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.55, S.D. = .56) ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.54, S.D. = .49) ด้านการบริหารความเสี่ยง ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.53, S.D. = .44) และด้านการทำงานเป็นทีม ($\overline{\mathbf{X}}$ =4.52, S.D. = .44) ผลการวิเคราะห์รายข้อแต่ละด้าน ปรากฏดังตารางที่ 4.3 - 4.7

ตอนที่ 3 ผลการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 พบว่า การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = .44) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.71, S.D. = .40) รองลงมาคือ ด้านกระบวนการบริหารและการจัดการ ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = .45) และ อันดับสุดท้าย คือ ด้านคุณภาพผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.47, S.D. = .48)

ตอนที่ 4 การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม (X_5 = 0.395) การมีความคิดสร้างสรรค์ (X_4 = 0.322) และการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง (X_1 = 0.214) สามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุเท่ากับ 0.871 (R = 0.871) ซึ่งตัวแปรทั้ง 3 ร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนได้ร้อยละ 75.90 (R^2 = 0.759) สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ = 1.73 + 0.395(X_5) + 0.264(X_4) + 0.168(X_1) (R^2 = 0.759)

สมการคะแนนมาตรฐาน Z_Y = 0.395(X_5) + 0.322(X_4) + 0.214(X_1) (R^2 = 0.759)

การอภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ด้านการมีความคิดสร้างสรรค์ ด้านการบริหารความเสี่ยง และด้านการทำงานเป็นทีม ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลงอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญการนำองค์กรไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนสร้างแรงบันดาลใจและการทำงานร่วมกันของบุคลากร ผู้นำนวัตกรรมจะต้องกำหนดวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน โดยการวิเคราะห์บริบทองค์กรเพื่อพัฒนาการดำเนินงาน และต้องนำวิสัยทัศน์นั้นไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของปวีณา กันถิน (2560) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจึงมีความสำคัญกับ ผู้บริหารสถานศึกษาซึ่งจะส่งผลให้สามารถปฏิบัติงานให้ได้นวัตกรรม

หรือสิ่งที่เป็นประโยชน์ ต่อสถานศึกษา สามารถพัฒนาการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพบนฐานของการเปลี่ยนแปลงของโลกอยู่ ตลอดเวลา ซึ่งผู้นำมีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงในการสร้างพัฒนา และเป็นแรงผลักดันสำคัญให้เกิดการ เปลี่ยนแปลงในสถานศึกษาก็คือ ผู้บริหารสถานศึกษานั้นเอง ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องมีภาวะผู้นำเชิง นวัตกรรม จะทำให้การบริหารจัดการโรงเรียนประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และสอดคล้องกับ อภิรักษ์ บุปผาชื่น (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถสร้าง ความเจริญเติบโตให้แก่องค์การ ผู้นำจะพยายามค้นหาสิ่งที่ดีกว่าให้กับองค์การ จะไม่อยู่นิ่ง พยายาม ค้นหาสิ่งใหม่ ขอยู่ตลอดเวลา เช่น เทคโนโลยีใหม่ กลยุทธ์ใหม่ เป็นต้น ในการกำหนดทิศทางของ องค์การอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันกับภายนอก และคุณภาพของ ผลงานที่ดีกว่าเดิม โดยมีการกระตุ้นบุคลากรในองค์การ ให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ผู้นำจะสามารถสร้างแรงจูงใจ และสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมในองค์การให้เอื้อต่อการทำงานได้ ผู้นำเชิง นวัตกรรมจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงาน ท่ามกลางวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นการสร้างนวัตกรรมและกระบวนการเชิงกลยุทธ์ในการนำองค์กรเพื่อการสร้างสรรค์งานนวัตกรรม สู่ผลผลิตขององค์กรที่เป็นเลิศ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 โดยภาพรวมทั้ง 3 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการออกแบบและดำเนินการเรียนการสอนที่มุ่งเน้นความต้องการและความสนใจของนักเรียนเป็นหลัก โดยจะให้นักเรียนมีบทบาทหลักในการเรียนรู้ และอาจรวมถึงการตั้งเป้าหมายการเรียนรู้ร่วมกัน การเลือกวิธีการเรียนรู้ที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล และการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ในการจัดการเรียนการสอนแบบนี้ อาจมีการใช้กลยุทธ์ต่าง ๆ เพื่อเพิ่มความมีส่วนร่วมและกระตุ้นให้นักเรียนเรียนรู้ได้ดีขึ้น

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ การสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม การมีความคิดสร้างสรรค์ การทำงานเป็นทีม การบริหารความเสี่ยง และการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสร้างองค์กรที่มีความสามารถในการปรับตัวและแข่งขันได้ต้องอาศัยการสร้างบรรยากาศนวัตกรรม ที่สนับสนุนการเรียนรู้และทดลองสิ่งใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ ช่วยพัฒนาวิธีแก้ปัญหาและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ การทำงานเป็นทีม ที่เน้นความร่วมมือ การบริหารความเสี่ยง เพื่อลดผลกระทบจากความไม่แน่นอน และวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง ที่ชัดเจน การผสมผสานองค์ประกอบเหล่านี้ช่วยให้องค์กรเติบโตได้อย่างมั่นคงและแข่งขันได้ในระยะยาว นอกจากนี้การที่ผลการวิจัยมีประสิทธิภาพในการทำนายเพียงร้อยละ 75.90 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าอาจยังมีตัวแปรอื่นที่สามารถส่งผลในเรื่องของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน ซึ่งเป็นเรื่องที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรศึกษาเรื่องแนวคิด ทฤษฎีอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาเพิ่มเติม

ด้านการเป็นผู้นำเชิงนวัตกรรม ผู้บริหารมีการนำองค์กรให้เกิดการสร้างสรรค์นวัตกรรมใหม่ ๆ โดยอาศัยการใช้วิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ และทักษะการแก้ไขปัญหาที่ทันสมัย เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ยั่งยืนในการพัฒนาองค์กรและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ อภิรักษ์ บุปผาชื่น (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสามารถสร้างความเจริญเติบโตให้แก่องค์การ ผู้นำจะพยายามค้นหาสิ่งที่ดีกว่าให้กับองค์กร ในการกำหนดทิศทางขององค์การอย่างมีกลยุทธ์เชิงนวัตกรรม เพื่อความได้เปรียบในการแข่งขันกับภายนอก และคุณภาพของผลงานที่ดีขึ้น โดยมีการกระตุ้นบุคลากรให้เกิดความร่วมมือร่วมใจในการทำงาน ผู้นำสร้างแรงจูงใจ และสร้างค่านิยมหรือวัฒนธรรมองค์กรให้เอื้อต่อการทำงานได้ ผู้นำเชิงนวัตกรรมจะสะท้อนให้เห็นถึงความสามารถในการบริหารงาน เน้นการสร้างนวัตกรรมและกระบวนการเชิงกลยุทธ์ในการนำองค์กรเพื่อการสร้างสรรค์งานนวัตกรรม สู่ผลผลิตขององค์กรที่เป็นเลิศ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย แม้นรัมย์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหารโรงเรียน กลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ผลการวิจัยพบว่า 1) ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมที่มีผลต่อการบริหารโรงเรียน กลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี ตามความคิดเห็นของครูโดยภาพรวมและรายด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า เรียงตามคะแนนค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อยคือ ด้านความคิดสร้างสรรค์ ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรม ด้านการบริหารความเสี่ยงและด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง 2) ครูที่มีระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีผลต่อการบริหารโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3) ครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมีผลต่อการบริหารโรงเรียน กลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้านการมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง และด้านการบริหารความเสี่ยงแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกนั้นไม่แตกต่าง 3) แนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมมในการบริหารโรงเรียน คือ ผู้บริหารควรมองถึงการเปลี่ยนแปลงที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ใช้เป็นข้อมูลในการกำหนดวิสัยทัศน์ ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศองค์กรนวัตกรรมปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี และต้องรู้จักการบริหารความเสี่ยงขับเคลื่อนโรงเรียนสู่ความเป็นเลิศ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

กลุ่มที่ 4 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการกำหนดนโยบายในการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การมีวิสัยทัศน์การเปลี่ยนแปลง มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีการกำหนดวิสัยทัศน์ในเชิงนวัตกรรม เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา นำไปสู่การดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน และมีการกำหนดให้มีการกำกับ ติดตาม ประเมินผลอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปปฏิบัติและพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 เพื่อให้ได้ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษาที่มากขึ้น

2.2 ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อยืนยันความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการดำเนินการประกันคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 กลุ่มที่ 4 ในแต่ละด้าน

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง ว่าด้วยระบบ หลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษา พ.ศ.2553. (2567, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 127 ตอนที่ 23 ก. หน้า 23.

จีราภา ประพันธ์พัฒน์. (2560) *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี.

นิโรจน์ ทองรักจันทร์. (2567). *องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนยุคดิจิทัลในกลุ่มจังหวัดภาคใต้ฝั่งอ่าวไทย* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เนาวรัตน์ เยาวนาถ. (2562). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช

บริพัฒน์ สารผล. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาอุดรธานี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น.* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ปริวัฒน์ ยืนยิ่ง. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา วิทยาลัยเทคนิคอุบลราชธานี. *Journal of Educational Innovation and Research*, 4(3), 330-344.

ปวีณา กันถิน. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประชารัฐเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงใหม่ เขต 5* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545. (2567, 24 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 14.

พิสิฐธวัฒน์ กลิ่นไธสงค์. (มกราคม-มิถุนายน 2559). การพัฒนาตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมองผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, 12(1), 2-3

ภิรญา สายศิริสุข. (2561). *ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมของผู้บริหารในโรงเรียนมัธยมศึกษา กลุ่มสหวิทยาเขตปัญจภาคี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ยินดี ฮานาฟี. (2562). *แนวทางการส่งเสริมการมีภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมสำหรับครูโรงเรียนสามโคก สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรังสิต.

วุฒิชัย แม้นรัมย์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรมในการบริหารโรงเรียน กลุ่มสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปทุมธานี. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, 8(6), 334-353.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. (2567). *ข้อมูลกลุ่มโรงเรียน สังกัด สพม.1.* สพม.กท 1. https://eoffice.sesao1.go.th/info/school-group

อภิรักษ์ บุปผาชื่น. (2563). ภาวะผู้นำเชิงนวัตกรรม: การขับเคลื่อนองค์การสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, 4(3), 205-216.

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing*. (5th ed.). New York: Harper CollinsPublishers

ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

Creative Leadership of School Administrators Affecting the Effectiveness of School Administration under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3

กนกวรรณ หทัยปิติสุข[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Kanokwan Hathaipitisuk[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Kanokwan.Hat@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวัดระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2) เพื่อวัดระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และ (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 291 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารหรือรองผู้บริหารสถานศึกษา และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.928 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมี 4 ด้าน ที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ความยืดหยุ่น และการทำงานเป็นทีม ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้ร้อยละ 70.60

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

Abstract

This research had three objectives: (1) to measure the level of creative leadership of school administrators under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3, (2) to measure the level of school administration effectiveness under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3, and (3) to create a prediction equation for creative leadership of administrators affecting affecting the effectiveness of school administration under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3. This research was a predictive research.The sample consisted of 291 participants, including school administrators or deputy administrators and teachers under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3. Data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.928. Statistical analyses included percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that: (1) The overall creative leadership of school administrators under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level, (2) The overall school administration effectiveness under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3 was at a high level, and (3) Creative leadership significantly affected school administration effectiveness under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3 at the .001 level. Four aspects showed significant impact, in descending order of importance: vision, creativity, flexibility, and teamwork. These factors collectively predicted 70.60% of school administration effectiveness under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3.

Keywords: leadership, creative leadership, effectiveness in school administration

บทนำ

ในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วด้วยเทคโนโลยี ความต้องการของผู้เรียน และมาตรฐานการศึกษาใหม่ ๆ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญอย่างยิ่งในการนำพาองค์กรให้ประสบความสำเร็จ สถานศึกษาที่ต้องการปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีผู้บริหารที่ไม่เพียงแต่มีความสามารถในการจัดการ แต่ยังต้องเป็นผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจ และคิดริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพขององค์กร ซึ่งภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ (Creative Leadership) เป็นหนึ่งในคุณลักษณะที่จะช่วยส่งเสริมการบริหารงานของสถานศึกษาให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ โดยภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ คือ ความสามารถของผู้บริหารที่แสดงออกถึงคุณลักษณะ มีความรู้ ความสามารถในการบริหารงาน สามารถแก้ปัญหาได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ต่าง ๆ สร้างสรรค์ส่งเสริมและพัฒนาความสามารถของตนและ

ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีประสิทธิภาพและเต็มศักยภาพ กระตุ้นให้เกิดความคิดสร้างสรรค์ มีความสามารถในการนำหรือจูงใจผู้อื่นหรือผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างมีวิสัยทัศน์ เกิดการเรียนรู้ในองค์กร (จิตติภูมิ เทพคำ, 2564) ดังนั้นภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีความจำเป็นและสำคัญที่จะช่วยให้การบริหารงานภายในสถานศึกษานั้นประสบความสำเร็จ ผู้บริหารควรใช้ภาวะผู้นำ ในการบริหารงานได้อย่างเหมาะสมและหลากหลายทันต่อการปรับตัวและเปลี่ยนแปลงในทุกสถานการณ์ อีกทั้งยังต้องเป็นตัวอย่างเพื่อให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความศรัทธาเชื่อมั่นและเลื่อมใสในตัวผู้บริหารสถานศึกษาอีกด้วย (ศกรณมนทร์ นิลธร, 2563)

ซึ่งระบบการศึกษาไทยมีวิวัฒนาการมาอย่างยาวนานผ่านการเปลี่ยนแปลง ปรับปรุง พัฒนามาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับบริบทความต้องการและเป้าหมายของประเทศ ในอดีตการบริหารสถานศึกษามีลักษณะรวมศูนย์อำนาจอยู่ที่ส่วนกลาง เน้นการควบคุมดูแล กำหนดหลักสูตร วิธีการสอน โดยไม่คำนึงถึงบริบท ความต้องการ และความหลากหลายของพื้นที่ ส่งผลให้เกิดปัญหาต่าง ๆ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิผลของการบริหารสถานศึกษา โดยทำให้สถานศึกษาเกิดความสำเร็จ และมีความสามารถในการใช้สติปัญญาสร้างผลงานและแก้ไขปัญหา ทั้งยังต้องมีความเข้าใจในสังคม รวมถึงคุณค่าของผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งยังต้องมีจิตสาธารณะและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิผลในที่สุด ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นผู้ที่มีบทบาทและมีความสำคัญอย่างยิ่งสำหรับโรงเรียนในฐานะเป็นผู้บังคับบัญชาและผู้ริเริ่มกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายเป็นนโยบายและโครงการต่าง ๆ ไปสู่การปฏิบัติและเป็น ผู้บ่งชี้ความสำเร็จของโรงเรียน ถ้าผู้บริหารมีภาวะผู้นำและความสามารถที่เหมาะสมก็จะ ได้รับความร่วมมือร่วมใจจากเพื่อนร่วมงานการบริหารก็จะประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ (จินตนา แสนภูวา, 2566) ภาวะผู้นำที่เหมาะสมถือเป็นสิ่งจำเป็นและเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับผู้บริหารในการกระตุ้นและชักจูงให้บุคคลปฏิบัติตามด้วยความเต็มใจ โดยเฉพาะภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งเน้นความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจ ประสานงาน และนำพาผู้อื่นด้วยวิสัยทัศน์ที่ชัดเจน พร้อมทั้งใช้จินตนาการและความยืดหยุ่นในการนำเสนอวิธีการหรือแนวทางใหม่ ๆ ที่ท้าทายและสร้างสรรค์

จากสภาพปัญหา ผลกระทบและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษา ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ในการพัฒนาคุณภาพของการบริหารสถานศึกษา ข้อมูลดังกล่าวบ่งชี้ถึงปัญหาด้านประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเริ่มจากภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพจึงจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษานั้นมีประสิทธิผลและมีคุณภาพ จากการที่ผู้วิจัยได้ศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารสถานศึกษาจนเกิดความสนใจจึงทำการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สามประการ (1) เพื่อวัดระดับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2) เพื่อวัดระดับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และ (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของ Harris (อ้างถึงใน จิราพร จันทร์คุ้ม, 2567); Stoll and Temperley (2009); สุรศักดิ์ เล็กวงษ์ (2563); ศกรณมนทร์ นิลธร (2563); จิตติภูมิ เทพคำ (2564) ; อนุสรณ์ สุทธหลวง (2564); จินตนา ดวงดีพันธ์ (2565) ; ณณัฐ ช่วยงาน (2565); ปิยะดา มณีกาญจน์ และคณะ (2565); มาลัยรัตน์ เพ็งประสิทธิพงศ์ (2565); หทัย ชำนาญค้า (2565); จิราพร จันทร์คุ้ม (2567); อภิวัฒน์ เลิศสงคราม และคณะ (2567) มาจัดกลุ่มและสังเคราะห์ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 4 อันดับแรก จากผลการสังเคราะห์ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ความยืดหยุ่น 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การมีวิสัยทัศน์ 4) การทำงานเป็นทีม ที่พบว่ามีความสอดคล้องกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของนักการศึกษา มาสรุปเป็นตัวแปรของการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้เป็น 4 ด้าน คือ ความยืดหยุ่น ความคิดสร้างสรรค์ การมีวิสัยทัศน์และการทำงานเป็นทีม และวิเคราะห์แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษามาสรุปเป็นตัวแปรของการศึกษาประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้เป็น 4 ด้าน คือ ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาและความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวกของนักเรียน นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพที่ 1

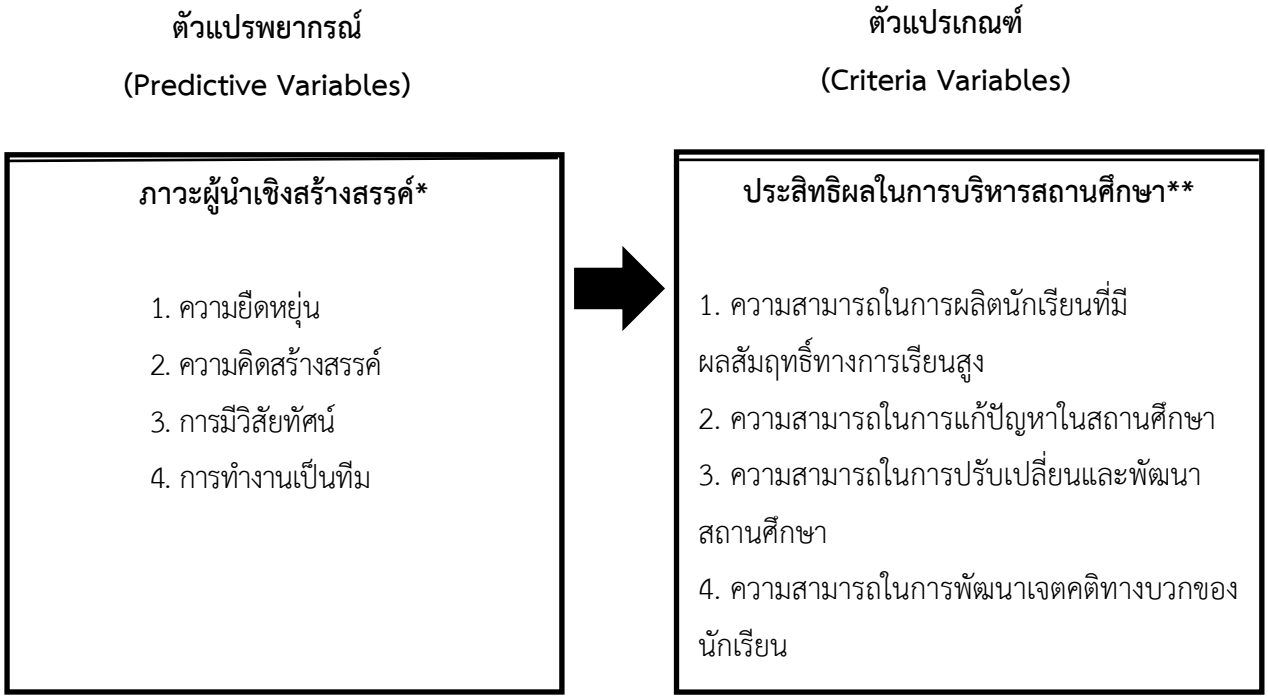

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 125 โรง แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ 4 โรง สถานศึกษาขนาดกลาง 42 โรง และสถานศึกษาขนาดเล็ก 79 โรง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2566)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสุ่มมาจากประชากร คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 125 โรง ผู้วิจัยกำหนดการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 97 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละสถานศึกษา จำนวน 2 คน ดังนี้ 1) ผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 1 คน 2) ครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 291 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง อายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) ความยืดหยุ่น 2) ความคิดสร้างสรรค์ 3) การมีวิสัยทัศน์ และ 4) การทำงานเป็นทีม

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นแบบมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ได้แก่ 1) ด้านความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง 2) ด้านความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา 3) ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา และ 4) ด้านความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวก โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึง ใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นคำถามแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการหลักสังคหวัตถุ และการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ

3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขต เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

4) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามดำเนินการสร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

5) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ได้แก่ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องด้านภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามข้อเสนอแนะ โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.66 – 1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ

6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง และนำ

แบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) เท่ากับ .928 นำเครื่องมือวิจัยของแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา จำนวน 291 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ

2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ในการประเมิน

3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ในการประเมิน (Likert, อ้างถึง ใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

4) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารกับประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 291 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของผู้อำนวยการหรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษาและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 56.7 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 126 คน คิดเป็นร้อยละ 43.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ 31 - 40 ปี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 34.7 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 อายุไม่เกิน 30 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.1 และน้อยที่สุด อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 8.6 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 70.8 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 29.2 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครู จำนวน 194 คน คิดเป็น ร้อยละ 66.7 รองลงมา คือ ผู้บริหาร/รองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 33.3 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง 11 – 15 ปี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 33.7 รองลงมา คือ อายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง 6 - 10 ปี จำนวน 95 คน คิดเป็นร้อยละ 32.6 มีอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง ไม่เกิน 5 ปี

จำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 17.2 และน้อยที่สุด 16 ปี ขึ้นไป จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 16.5 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 183 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.9 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 99 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 34.0 และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่ จำนวน 9 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 3.1

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ การทำงานเป็นทีม ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = .36) ความยืดหยุ่น ($\overline{X}$ = 4.13, S.D. = .36) การมีวิสัยทัศน์ ($\overline{X}$ = 4.12, S.D. = .35) ความคิดสร้างสรรค์ ($\overline{X}$ = 4.10, S.D. = .37) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.16, S.D. = .35) ความสามารถในการพัฒนาเจตคติทางบวกของนักเรียน ($\overline{X}$ = 4.15, S.D. = .35) ความสามารถในการผลิตนักเรียนที่มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูง ($\overline{X}$ = 4.14, S.D. = .36) และความสามารถในการแก้ปัญหาในสถานศึกษา ($\overline{X}$ = 4.11, S.D. = .35) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยมี 4 ด้าน ที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีวิสัยทัศน์ (X3 = 0.321) ความคิดสร้างสรรค์ (X2 = 0.293) ความยืดหยุ่น (X1 = 0.219) และการทำงานเป็นทีม (X4 = 0.200) ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้ร้อยละ 70.60 โดยสามารถเขียนในรูปของสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ = 0.637 + 0.180(X1) + 0.238(X2) + 0.269(X3) + 0.163(X4) (R^2 = 0.706)

สมการคะแนนมาตรฐาน $Z_Y = 0.219(Z_{X1}) + 0.293(Z_{X2}) + 0.321(Z_{X3}) + 0.200(Z_{X4})$ (R^2 = 0.706)

การอภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ การทำงานเป็นทีม ความยืดหยุ่น การมีวิสัยทัศน์ ความคิดสร้างสรรค์ ตามลำดับ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารให้ความสำคัญในการกำหนดบทบาทและหน้าที่ของบุคลากรในทีมได้อย่างชัดเจน เพื่อให้การทำงานบรรลุจุดมุ่งหมายประสบความสำเร็จ มีการให้กำลังใจและสนับสนุนบุคลากรในการทำงานเป็นทีมเพื่อให้ทุกคนรู้สึกมีส่วนร่วมและรับผิดชอบในการสร้างสรรค์ผลงาน รวมถึงการแก้ไขปัญหาอย่างสร้างสรรค์ การประเมินผลและพัฒนาสัมพันธภาพในทีมอย่างต่อเนื่องก็มีความสำคัญในการทำให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพสูงสุด สอดคล้องกับงานวิจัยของศมพรัตว์ เจ๊ะบ่าว (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา ด้านการทำงานเป็นทีมอยู่ในระดับมาก ซึ่งเป็นตัวการสำคัญที่ทำให้งานเกิดผลสำเร็จ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการกระตุ้นบุคลากรให้สามารถร่วมมือกันทำงานอย่างเป็นทีม ก็ย่อมส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนโดยภาพรวม และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุรียพร ไกรสิน และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์ (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การ ศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2 ด้านการทำงานเป็นทีม อยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านความสามารถในการปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารและครูมีความสามารถร่วมกันปรับเปลี่ยนและพัฒนาสถานศึกษาในทุก ๆ ด้าน ไม่ว่าจะเป็นด้านการบริหาร ด้านการจัดการเรียนการสอน และการพัฒนาสภาพแวดล้อมต่าง ๆ นอกจากนี้ผู้บริหารและครูอาจเป็นนักพัฒนา นักคิด นักทำ มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ อยู่เสมอ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการมีวิสัยทัศน์ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารสามารถกำหนดทิศทางและเป้าหมายที่ชัดเจนให้กับองค์กร โดยเฉพาะการมุ่งเน้นไปที่คุณภาพของผู้เรียนเป็นสำคัญ ผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์จะสามารถคาดการณ์อนาคตได้ดี วางแผนสร้างกลยุทธ์ที่เหมาะสม นำไปสู่การพัฒนาองค์กรและบุคลากรอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในกระบวนการทำงาน เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยผู้บริหารยังต้องมีความคิดสร้างสรรค์ ผู้บริหารที่มีความคิดสร้างสรรค์มักจะมีความยืดหยุ่นในการคิด คิดหลายมิติ มีจินตนาการและการมองโลกในแง่บวก พร้อมเปิดรับความคิดใหม่ ๆ เพื่อปรับปรุงการทำงาน สร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ของครู

และบุคลากร นอกจากนี้ยังต้องมีความสามารถในการบูรณาการเชื่อมโยงความรู้และประสบการณ์ เพื่อสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ที่เป็นประโยชน์ต่อองค์กรและสังคมโดยรวม ดังที่ จิราพร จันทร์คุ้ม (2567) กล่าวว่า ความคิดสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างสรรค์สิ่งใหม่ที่แตกต่างไปจากเดิมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างเหมาะ มีความคิดเชิงสร้างสรรค์ มองโลกในแง่บวก ให้กำลังใจตัวเองเสมอ คิดในสิ่งที่คนอื่นไม่คาดคิด คิดนอกกรอบ คิดสิ่งใหม่ ๆ กล้าคิด กล้าทำ เชื่อมั่นในตนเอง คิดอย่างเป็นระบบ ไม่มองข้ามรายละเอียด ปรับเปลี่ยนความคิด การกระทำ และวิธีการตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้นได้ มีความสามารถในการบูรณาการทักษะและความรู้เพื่อก่อให้เกิดสิ่งใหม่ ๆ มีความฉับไวในการตอบสนองต่อปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างดีเยี่ยมและยังสอดคล้องกับแนวคิดของ โซซ่า (2003) ที่ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ไว้ว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ หมายถึง การสร้างภาพในความนึกคิดเพื่อหาหนทางหรือแนวทางใหม่ ๆ ในการแก้ปัญหาบนพื้นฐานของความรู้ที่กว้างขวางโดยการคิดอย่างคล่องแคล่ว เพื่อทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างสร้างสรรค์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จินตนา แสนภูวา (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำสร้างสรรค์ของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 โดยสามารถพยากรณ์ได้ร้อยละ 61 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาพร โสภิณ (2563) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21 ผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน ได้ร้อยละ 74.8 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถนำผลการศึกษาไปประกอบการบริหารสถานศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาต่อไป

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า ความคิดสร้างสรรค์ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรมีความคิดสร้างสรรค์และมองโลกในแง่บวก ตระหนักถึงความสำคัญในสนับสนุนการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความคิดสร้างสรรค์ของครูและบุคลากร ส่งเสริมการทำงานร่วมกันระหว่างครูและบุคลากรเพื่อพัฒนานวัตกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อโรงเรียนและสังคมเพื่อนำไปสู่การพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพ

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับศึกษาปัจจัยเชิงลึกของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษาให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบัน

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับความคิดเห็นและประสบการณ์ของครูและบุคลากรในสถานศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร เพื่อให้ได้มุมมองที่รอบด้านและเพิ่มความลึกซึ้งในการวิเคราะห์

2.3 ควรมีการศึกษาและพัฒนาหลักสูตรการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

บรรณานุกรม

จิตติภูมิ เทพคำ. (2564). *การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. UPDC Communities & Collections. https://updc.up.ac.th/items/1f9417a7-013b-4e31-969e-93ba617edfb2

จินตนา ดีดวงพันธ์. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=63421247110

จินตนา แสนภูวา. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229202

จิราพร จันทร์คุ้ม. (2567). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครพนม. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 13*(ฉบับที่ 49), 240-250. https://jeal.snru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=1533&FileArticle=1533-ArticleTextFile-20241222214537.pdf

ณณัฐ ช่วยงาน. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Thesis. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=442&group=20

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การจัดการทักษะที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 3*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปิยะดา มณีกาญจน์, ไพรวัลย์ โคตรตะ และสุวิมล โพธิ์กลิ่น. (2565). การศึกษาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ, 16*(ฉบับที่ 3), 73-87. https://so05.tcithaijo.org/index.php/sskrujournal/article/view/256787

มาลัยรัตน์ ประสิทธิพงศ์. (2565). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 8* (ฉบับที่ 1), 1049-1062. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/mcjou/article/view/266459/178400

ศกรณมนทร์ นิลธร. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานวิชาการของครู สังกัดเทศบาลจังหวัดสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม]. การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ OPAC. https://aritopac.npru.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=136894

ศมพรัตว์ เจ๊ะบ่าว. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียนเอกชนในระบบ สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดสงขลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. E-Library. https://elibrary.hu.ac.th/book-detail/48565

สุภาพร โสภิณ. (2563). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. KKU-Library สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยขอนแก่น. https://research.ebsco.com/c/nwmdmr/search/results?auth-callid=3 6 a6 af1 9 - 7 d6 7 - 4023-b3d8-834793404805

สุรศักดิ์ เล็กวงษ์. (2563). *บทบาทภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Thesis. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=372&group=20

สุรียพร ไกรสิน และ สุมาลี ศรีพุทธรินทร์. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 2. *วารสารครุศาสตรมหาวิทยาลัยนครพนม, 4* (ฉบับที่ 3), 38 – 48. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/edunpuJ/article/view/2503

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. (2566). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2566*. สุพรรณบุรี: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3.

หทัย ชำนาญค้า. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม]. การสืบค้นทรัพยากรสารสนเทศออนไลน์ OPAC. https://aritopac.npru.ac.th/cgi-bin/koha/opac-detail.pl?biblionumber=137274

อภิวัฒน์ เลิศสงคราม, วัลนิกา ฉลากบาง และบุญมี ก่อบุญ. (เมษายน-มิถุนายน 2567). การศึกษาองค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหาร. *วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์, 8*(ฉบับที่ 2), 265-280. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/JMHR/article/view/a-018/a-018

อนุสรณ์ สุทธหลวง. (2564). ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 2. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 19*(ฉบับที่ 86), 106-122. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/SNGSJ/article/view/252322/173607

Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. (1970) . *“Determining Sample Size for Research Activities,” Educational and Psychological Measurement*. 30(3) : 607-610.

Stoll, L. & Temperley, J. Z2009X. Stoll, L. & Temperley, J. (2009, February). Journal of Management in Education. *Journal of Management in Education*, 23(1), pp.12-18.

Sousa, D. A. (2003). *How The Special Needs Brain Learns*. California: Thousand Oaks.

การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

Administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta-dhamma of the School Administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2

ภัศรา เพ็งมะณี[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Patsara Phengmanee[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Patsara.Phe@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 309 คน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย (1) ด้านระดับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research has two objectives: (1) to study the level of administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta- dhamma of the school administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, and (2) to compare the administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta-dhamma of the school administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by educational qualification, position, and work experience. This research is quantitative, with a sample group of 309 participants, consisting of teachers and educational personnel from schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2. Data was collected using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.99. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way analysis of variance. Research findings showed that: (1) The overall level of administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta-dhamma of the school administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level, and (2) Regarding the comparison of administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta-dhamma of the school administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2, classified by educational qualification, position, and work experience, it was found that teachers and educational personnel with different educational qualifications, positions, and work experiences showed no significant differences in their opinions toward the administration according to the Seven Principles of Kalyanamitta-dhamma of the school administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 2.

Keywords: educational administration, seven principles of Kalyanamitta- dhamma, school administrators

บทนำ

ในโลกของการศึกษาผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักเรียนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายทางการศึกษาการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ ไม่เพียงเกี่ยวข้องกับการบริหารเชิงนโยบายและการวางแผนเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และการเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร นักเรียนและผู้ปกครอง ปัจจุบันมีการประยุกต์ใช้หลักธรรมทางพระพุทธศาสนาในกระบวนการบริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ซึ่งเน้นความสัมพันธ์ที่ดี การมีมิตรที่ดีและการช่วยเหลือเกื้อกูล ซึ่งกันและกันในการ

ดำเนินชีวิตและการทำงานร่วมกัน หลักกการนี้ได้รับการยอมรับว่าเป็นเครื่องมือในการพัฒนาภาวะผู้นำทางการศึกษาที่เป็นประโยชน์อย่างมากในบริบทของสถานศึกษาไทย หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ประกอบด้วย ปิโย (น่ารัก), ครุ (น่านับถือ), ภาวนีโย (เป็นที่ปฏิบัติตาม), วัตตา (กล่าวแนะนำ), วจนักขโม (กล่าวอย่างเคารพ), คัมภีรัญจ กถัง กัตตา (อธิบายเรื่องลึกซึ้ง) และโน จัฏฐาเน นิโยชเย (ไม่ชักจูงในสิ่งที่ผิด) หลักทั้ง 7 นี้มีศักยภาพในการพัฒนาและสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาควรมีเพื่อสร้างความเชื่อถือและความไว้วางใจจากบุคลากร ครู นักเรียนและผู้ปกครอง (พนิดา ขวัญเมือง, 2567) งานวิจัยที่ผ่านมาชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารที่ประยุกต์ใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในการบริหารงานมีแนวโน้มในการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อการร่วมมือระหว่างบุคลากรและส่งเสริมคุณธรรม ยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่สนับสนุนการพัฒนาแบบองค์รวม และความเป็นเลิศทางวิชาการในโรงเรียน

การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ถือเป็นประเด็นที่ควรได้รับการศึกษาวิจัยอย่างเร่งด่วน เนื่องจากหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มีศักยภาพสูงในการส่งเสริมคุณธรรม การสร้างความสัมพันธ์อันดีและการพัฒนาประสิทธิภาพในการบริหารงานทั้งในระดับบุคลากรและองค์กร อย่างไรก็ตามปัญหาที่พบ ได้แก่ การขาดความเข้าใจอย่างลึกซึ้งในหลักธรรม การขาดการบูรณาการกับนโยบายทางการศึกษา และการขาดระบบติดตามและประเมินผล ส่งผลให้กระบวนการบริหารไม่สามารถบรรลุเป้าหมายได้อย่างเต็มที่ (Thitapan et al, 2022) การนำหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 มาประยุกต์ใช้สามารถเสริมสร้างความไว้วางใจ ความเคารพซึ่งกันและกัน และความร่วมมือในองค์กรซึ่งจะส่งผลดีต่อบรรยากาศการทำงานในสถานศึกษา (Poolput et al, 2024) เพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงาน ผู้บริหารจะสามารถพัฒนาทักษะการบริหารที่เป็นเชิงคุณธรรม สร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาผู้เรียนได้อย่างรอบด้าน สร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดี หลักกัลยาณมิตรธรรมช่วยสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยั่งยืน ส่งเสริมความเป็นหนึ่งเดียวในองค์กรและสร้างแรงจูงใจในงาน ยกระดับคุณภาพการศึกษา การนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครู ผู้บริหาร ผู้ปกครอง และนักเรียน ซึ่งจะนำไปสู่ผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาที่สูงขึ้น การวิจัยและการแก้ปัญหาดังกล่าวไม่เพียงช่วยพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานแต่ยังส่งผลให้สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 สามารถสร้างผลลัพธ์เชิงบวกในทุกมิติทั้งด้านบุคลากรและผู้เรียน การไม่ดำเนินการแก้ไขปัญหาในประเด็นนี้จะนำไปสู่ความเสียหายทั้งในด้านวัฒนธรรมองค์กรและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษา

จากปัญหาต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นอย่างไรต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อเป็นแนวทางในการแก้ไขปรับปรุงการบริหารการศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพราะการบริหารงานที่ยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 สามารถเป็นแนวทางที่ส่งเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษา รวมถึงช่วยพัฒนาบรรยากาศการทำงานที่เต็มไปด้วยความไว้วางใจ ความร่วมมือ และการ

สนับสนุนซึ่งกันและกัน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน ดังนั้นการศึกษาความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา ในเขตพื้นที่นี้ จึงมีความสำคัญต่อการสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนเกี่ยวกับข้อดี ข้อจำกัดและแนวทางที่เหมาะสมในการนำหลักธรรมดังกล่าวมาปรับใช้ในกระบวนการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานทางการศึกษาเกิดผลสำเร็จสูงสุด และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของบุคลากร ผู้เรียนและชุมชนในบริบทของการพัฒนาการศึกษาในยุคปัจจุบัน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2” ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดขอบข่ายและภารกิจการบริหารจัดการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ทั้ง 4 ด้าน คือ การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานประมาณการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2558) โดยทบทวนแนวคิดเกี่ยวกับหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 เป็นคุณสมบัติของผู้ที่ปรารถนาให้ผู้อื่นประสบประโยชน์และความสุข โดยมุ่งสร้างความเจริญทางจิตใจ ชี้แนะในสิ่งที่ดีงาม และป้องกันความเสื่อมเสีย ผู้ที่ทำหน้าที่เป็นกัลยาณมิตรต้องฝึกฝนตนเองให้มีคุณสมบัติดังนี้ 1. น่ารัก (ปิโย) หมายถึง บุคคลที่มีลักษณะสร้างแรงจูงใจแก่ผู้อื่นด้วยความอ่อนโยนและเมตตามีท่าทางเป็นมิตร พูดจาไพเราะ ยิ้มแย้มแจ่มใส รับฟังและให้ความสนใจกับความรู้สึกของผู้อื่นพร้อมสนับสนุนและให้กำลังใจในยามที่บุคคลเผชิญความทุกข์ใจ อีกทั้งช่วยชี้แนะแนวทางแก้ปัญหาโดยไม่ลบหลู่หรือดูถูกผู้ด้อยกว่าทั้งต่อหน้าและลับหลัง 2. น่าเคารพ (ครุ) หมายถึง บุคคลที่มีความน่าเชื่อถือมีจริยธรรมและคุณธรรม มีความยุติธรรมมีพฤติกรรมที่มั่นคง ไม่ลำเอียง ให้เกียรติผู้อื่นปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการบริหารและยังสามารถสร้างความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเที่ยงตรง 3. น่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย) หมายถึง บุคคลที่มีความรู้และทักษะในการบริหารงานอย่างเหมาะสม สามารถพัฒนาตนเองและองค์กรให้ก้าวหน้าอย่างต่อเนื่อง มีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่ ปฏิบัติตามระเบียบขององค์กรและแสดงออกถึงความรับผิดชอบในหน้าที่ เป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องทั้งในด้านการบริหารและการปฏิบัติตนในชีวิตประจำวัน 4. รู้จักพูดให้ได้ผล (วัตตา จะ) หมายถึง การมีทักษะในการพูดและสื่อสาร ที่เหมาะสมกับสถานการณ์และบุคคล สามารถอธิบาย ชี้แจง หรือถ่ายทอดความรู้และวิธีปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจน

และเข้าใจง่าย รวมถึงการใช้ถ้อยคำที่สร้างสรรค์และให้กำลังใจพร้อมปรับเปลี่ยนวิธีการพูด ตามความเหมาะสม เพื่อให้เกิดผลลัพธ์ที่ดี เช่น การเตือนผู้ที่กระทำผิดอย่างมีเหตุผล การส่งเสริมสิ่งที่ดีงาม และการสร้างความร่วมมือหรือความเข้าใจในองค์กร 5. ทนต่อถ้อยคำ (วะจะนักขะโม) หมายถึง ความสามารถในการรับฟังคำพูดทุกประเภท ทั้งคำวิพากษ์วิจารณ์ คำแนะนำ หรือคำติชมโดยไม่แสดงอารมณ์โต้ตอบหรือความรำคาญ สามารถพิจารณาคำพูดที่ได้รับอย่างเป็นกลางและรอบคอบ นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและพัฒนาตนเองหรือองค์กรอย่างเหมาะสม โดยรักษาความยุติธรรมและความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้พูด 6. ชี้แจงเรื่องล้ำลึกได้ (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) หมายถึง ความสามารถในการอธิบายเรื่องราวหรือข้อมูลที่ซับซ้อน ลึกซึ้ง และเข้าใจยากให้กลายเป็นเรื่องที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย โดยใช้การอธิบายที่ครบถ้วน กระชับ ตรงประเด็น และแสดงให้เห็นถึงคุณค่าหรือประโยชน์ในเชิงปฏิบัติ สามารถถ่ายทอดเนื้อหาในรูปแบบที่เหมาะสมกับผู้ฟังหรือ ผู้เรียนรู้ เพื่อส่งเสริมความเข้าใจและการนำไปใช้ประโยชน์อย่างแท้จริง 7. ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จัฏฐาเน นิโยชะเย) หมายถึง การแสดงออกถึงความซื่อสัตย์ทั้งในคำพูดและการกระทำ โดยไม่กระทำหรือส่งเสริมสิ่งที่เป็นอันตรายหรือขัดต่อจริยธรรม ทั้งต่อหน้าและลับหลังมีความสามารถในการเตือนและให้คำแนะนำอย่างเหมาะสมเมื่อพบเห็นพฤติกรรมที่ไม่ถูกต้อง พร้อมสนับสนุนการปฏิบัติในสิ่งที่ดีงามและถูกต้องทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ช่วยส่งเสริมคุณค่าที่ดีให้แก่บุคคลและสังคม

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ มุ่งศึกษาเรื่องการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีขอบเขตการศึกษาหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ตามกรอบแนวคิดของ(พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต, 2552) กล่าวไว้ 7 ประการ

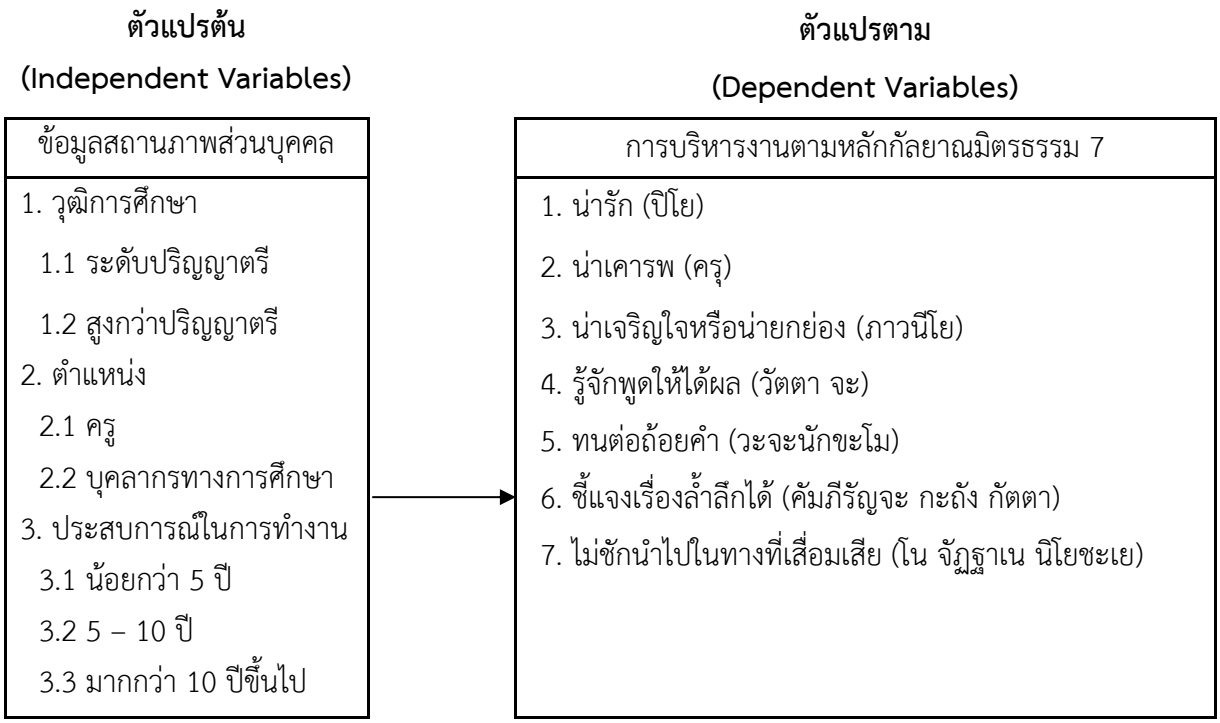

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 134 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 309 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงาน ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 แบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะเป็นแบบเลือกตอบ (Check-list) เพื่อทราบถึงตัวแปรอิสระที่กำหนดไว้ในการศึกษา คือ วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ 5 ระดับของลิเคอร์ท (Likert's rating scale)

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open-ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามได้ให้ข้อเสนอแนะ ข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษาต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาค้นคว้าหลักการ แนวคิด ทฤษฎี วรรณกรรม และผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องแล้วนำความรู้และแนวคิดที่ได้จากการศึกษาค้นคว้ามาสร้างเป็นเครื่องมือภายใต้คำแนะนำของอาจารย์ผู้ควบคุมสารนิพนธ์

2. นำผลที่ได้จากการศึกษาดังกล่าว มาสร้างแบบสอบถามการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตามทฤษฎีของ สุกัญญา แช่มช้อย และสงบ อินทรมณี (2562) และนำไปปรึกษาอาจารย์ผู้ควบคุม สารนิพนธ์เพื่อพิจารณาแก้ไขข้อบกพร่อง และนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) และการใช้ถ้อยคำ (Wording) ของข้อคำถามแต่ละข้อว่าตรงตามวัตถุประสงค์และนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการของการวิจัยหรือไม่ จากนั้นนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่าง

ข้อคำถามกับนิยามศัพท์เชิงปฏิบัติการ ด้วยการหาค่า IOC (Index of Item Objective Congruence : IOC) โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 27 ข้อ

3. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกับครูและบุคลากรทางการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใน 3 อำเภอ จำนวน 15 แห่ง แห่งละ 2 คน รวมผู้ให้ข้อมูล 30 คน

4. นำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยง (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้าน ด้วยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบาค (2557, อ้างถึงใน กฤชเชาว์ นันทสุดแสวง และคณะ, 2557) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่มีค่ามากกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เท่ากับ 0.99

5. นำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบคุณภาพแล้วจัดพิมพ์เป็นฉบับสมบูรณ์แล้วนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างต่อไป

3. การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 309 ฉบับ เมื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาใช้ได้ 309 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาลงรหัส คำนวณหาค่าทางสถิติโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยายในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของครูและบุคลากรทางการศึกษาผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ตำแหน่งและประสบการณ์ในการทำงาน วิเคราะห์โดยหา ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

2. ข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ในแต่ละด้านแล้ววิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3. เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เมื่อเปรียบเทียบวุฒิการศึกษา และตำแหน่งใช้ค่าสถิติที (t - test) แต่ถ้าเปรียบเทียบประสบการณ์ในการทำงาน ใช้ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA)

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 78.96 รองลงมา คือ สูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 21.04 ตำแหน่งผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ ดำรงตำแหน่งครู 206 คน คิดเป็นร้อยละ 66.67 รองลงมา คือ ดำรงตำแหน่งบุคลากรทางการศึกษา คิดเป็นร้อยละ 33.33 และประสบการณ์ในการทำงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการทำงาน 5-10 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 54.47 รองลงมา คือ มีประสบการณ์ ในการทำงานมากกว่า 10 ปีขึ้นไป จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 23.30 และน้อยที่สุด น้อยกว่า 5 ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 22.33

2. การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาทสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก ผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 309 คน ประกอบด้วยครูและบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 มีการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ น่ารัก (ปิโย) ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จัฏฐาเน นิโยชะเย) น่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย) น่าเคารพ (ครุ) รู้จักพูดให้ได้ผล (วัตตา จะ) ทนต่อถ้อยคำ (วะจะนักขะโม) ชี้แจงเรื่องล้ำลึกได้ (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) ตามลำดับ

3. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านน่ารัก (ปิโย) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษายิ้มแย้มแจ่มใสและพูดจากับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยใช้ถ้อยคำสุภาพเสมอ รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสนับสนุนและให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชา ในยามที่เผชิญปัญหา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาแสดงท่าทีที่เป็นมิตรเวลารับฟัง ความคิดเห็นและให้ความสนใจกับความรู้สึกของผู้ใต้บังคับบัญชา

4. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านน่าเคารพ (ครุ) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาประพฤติตนเป็นผู้มีจริยธรรม และคุณธรรมที่ดี รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตนอย่างเสมอต้นเสมอปลายและเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการบริหารสถานศึกษา และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสร้างความไว้วางใจจากผู้ใต้บังคับบัญชาด้วยการตัดสินใจอย่างมีเหตุผลและเที่ยงตรง

5. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านน่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้อ

อยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติตามกฎและระเบียบของสถานศึกษา รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษารับผิดชอบในหน้าที่ซึ่งเป็นแบบอย่างที่น่ายกย่องทั้งในด้านการบริหารและการปฏิบัติตน และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่ก้าวไกลและสนับสนุนให้ผู้ใต้บังคับบัญชาพัฒนาความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

6. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านรู้จักพูดให้ได้ผล (วัตตา จะ) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอธิบาย ชี้แจง หรือถ่ายทอดความรู้และ วิธีปฏิบัติงานได้อย่างชัดเจนและเข้าใจง่าย รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีทักษะในการพูดและสื่อสารที่เหมาะสมกับสถานการณ์ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถเตือนผู้ใต้บังคับบัญชาที่กระทำผิดอย่างมีเหตุผล

7. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านอดทนต่อถ้อยคำ (วะจะนักขะโม) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษารักษาความยุติธรรมและความเป็นกลางในการรับฟัง รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษายอมรับคำติชมอย่างมีเหตุผลและใช้เป็นโอกาสในการพัฒนาตนเอง และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถรับฟังคำวิพากษ์วิจารณ์โดยไม่แสดงอารมณ์โต้ตอบ

8. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านชี้แจงเรื่องล้ำลึกได้ (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถถ่ายทอดเนื้อหาสาระความรู้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้รูปแบบที่เหมาะสม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายเรื่องที่ซับซ้อนด้วยภาษาที่เข้าใจง่าย และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือผู้บริหารสถานศึกษาสามารถอธิบายเรื่องราวหรือข้อมูลที่ซับซ้อน ลึกซึ้งและเข้าใจยากให้กลายเป็นเรื่องที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย

9. ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ด้านไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จัฏฐาเน นิโยชะเย) การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาส่งเสริมและสนับสนุนการประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ถูกต้องและดีงาม รองลงมา คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีความซื่อสัตย์ทั้งในด้านคำพูดและการกระทำ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ผู้บริหารสถานศึกษาสามารถตักเตือนและให้คำแนะนำอย่างเหมาะสมเมื่อพบเห็นพฤติกรรมของผู้ใต้บังคับบัญชาที่ไม่ถูกต้อง

10. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตามตำแหน่งและตามประสบการณ์ในการทำงาน เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2” ผู้วิจัยมีประเด็นการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากและมากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ น่ารัก (ปิโย) ไม่ชักนำไปในทางที่เสื่อมเสีย (โน จัฏฐาเน นิโยชะเย) น่าเจริญใจหรือน่ายกย่อง (ภาวนีโย) น่าเคารพ (ครุ) รู้จักพูดให้ได้ผล (วัตตา จะ) ทนต่อถ้อยคำ (วะจะนักขะโม) และชี้แจงเรื่องล้ำลึกได้ (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) ตามลำดับเมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านน่ารัก (ปิโย) อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษายิ้มแย้มแจ่มใสและพูดจากับผู้ใต้บังคับบัญชาโดยใช้ถ้อยคำสุภาพเสมอ และสนับสนุน ให้กำลังใจแก่ผู้ใต้บังคับบัญชาในยามที่เผชิญปัญหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภัณฑิรา ธิตะปัน, 2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนาจังหวัดขอนแก่น” ผลการวิจัย พบว่า โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัชชา เพ็ชรทรัพย์, สรัญญา แสงอัมพร, และสันติ อุนจะนำ, 2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง “การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา กับความผูกพันต่อองค์กรสำหรับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2” ผลการวิจัย พบว่า โดยรวมมีค่าแปลผลอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พระมหาสุธีร์วรินทร์ อินธิแสง, 2564) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร” ผลการวิจัย พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เปรียบเทียบการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เดือนฉาย เงางาม, จิราภรณ์ ผันสว่าง, และพระครูชัยรัตนากร, 2565) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำ

ตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์” ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกันมีความคิดเห็นโดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ยกเว้นตำแหน่ง ประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พิพัฒน์พล กูลเกื้อ, 2563) ที่ได้ทำการวิจัยเรื่อง “จริยธรรมที่ส่งเสริมการเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหาร โรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย” ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ทำให้ประชาชนมีความคิดเห็นไม่แตกต่างกันตามระดับนัยสำคัญทางสถิติที่กำหนดไว้ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือนและประสบการณ์ให้บริการ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะโดยการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านน่ารัก (ปิโย) เป็นข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทสำคัญของผู้บริหารที่สามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลากรในองค์กร ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรตระหนักถึงความสำคัญของหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ในการส่งเสริมความสำเร็จของการบริหารจัดการที่มีคุณภาพ ทั้งในมิติของความไว้วางใจ ความรัก และความเข้าใจซึ่งกันและกัน ดังนั้น จึงควรกำหนดแนวทางการบริหารงานที่ยึดหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ให้เป็นนโยบายสำคัญของสถานศึกษา สถานศึกษาควรพัฒนากิจกรรมหรือแผนงานที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริหารและบุคลากร เช่น การจัดการประชุมเชิงปฏิบัติการที่เน้นการสร้างความเข้าใจร่วมกัน การสนับสนุนบุคลากรในการพัฒนาศักยภาพและการเปิดโอกาสให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน การผลักดันให้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 กลายเป็นส่วนหนึ่งของวัฒนธรรมองค์กรและนโยบายการบริหาร จะช่วยสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือในองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพและต่อเนื่องในระยะยาว

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก พิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านชี้แจงเรื่องล้ำลึกได้ (คัมภีรัญจะ กะถัง กัตตา) มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาควรมีการจัดอบรมหรือกิจกรรมที่ช่วยเสริมสร้างทักษะการวิเคราะห์และชี้แจงเรื่องที่ซับซ้อนหรือมีความลึกซึ้ง เช่น การใช้กรณีศึกษา (Case Study) หรือสถานการณ์จำลองเพื่อให้ผู้บริหารสถานศึกษามีโอกาสฝึกการสื่อสารในเชิงลึกและการถ่ายทอดแนวคิดที่เข้าใจง่ายแต่ครอบคลุม การพัฒนาสื่อที่ช่วยในการอธิบายเรื่องซับซ้อน เช่น อินโฟกราฟิก วิดีโอแอนิเมชัน หรือการใช้เทคโนโลยีเพื่อช่วยในการถ่ายทอดแนวคิดจะช่วยให้การชี้แจงมีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยในครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของครูและบุคลากรทางการศึกษาที่มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลกับความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติการเปรียบเทียบ เช่น Chi - Square

2.2 ควรศึกษาความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะข้อมูลด้านวุฒิการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์ในการทำงาน มีผลต่อความคิดเห็นต่อการบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 หรือไม่ เพื่อนำมายืนยันกับผลงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

กฤชเชาว์ นันทสุดแสวง, ทวีศักดิ์ รูปสิงห์, และธานินทร์ ศิลป์จารุ. (กันยายน-ธันวาคม 2557). แนวทางการจัดการสถานศึกษาเอกชนเพื่อให้ดำรงอยู่ได้อย่างยั่งยืน. *วารสารศึกษาศาสตร์*, 31(3), 136-148.

ณัชชา เพ็ชรทรัพย์, สรัญญา แสงอัมพร, และสันติ อุนจะนำ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566). การใช้หลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษากับความผูกพันต่อองค์กรสำหรับครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 2. *วารสารศึกษาศาตร์ มมร. คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, 11(2), 173-185.

เดือนฉาย เงางาม, จิราภรณ์ ผันสว่าง, และพระครูชัยรัตนากร. (มกราคม-มิถุนายน 2565). ภาวะผู้นำตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 6(1), 39-50.

พิพัฒน์พล กูลเกื้อ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563). จริยธรรมที่ส่งเสริมการเป็นกัลยาณมิตรของผู้บริหารโรงเรียนชิโนรสวิทยาลัย. *วารสารบัณฑิตศึกษา มรภ. บ้านสมเด็จเจ้าพระยา*, 5(2), 72-88.

พระมหาสุธีร์วรินทร์ อินธิแสง. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2564). หลักกัลยาณมิตรธรรมของผู้บริหารในโรงเรียนประถมศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการราชภัฏตะวันตก, 8(1)*, 5-17.

พนิดา ขวัญเมือง. (2567). การบริหารงานตามหลักกัลยาณมิตรของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์*, 8(1), 435-444.

พระพรหมคุณาภรณ์ ป.อ.ปยุตโต. (2552). *พุทธธรรมฉบับปรับปรุงขยายความ (*พิมพ์ครั้งที่15). โรงพิมพ์สหธรรมิก.

ภัณฑิรา ธิตะปัน. (2564). *การบริหารตามหลักกัลยาณมิตรธรรม 7 ของผู้บริหารโรงเรียนการกุศลของวัดในพระพุทธศาสนา จังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. Thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/4109

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2558). *สมรรถนะการศึกษาไทยในเวทีสากล พ.ศ.2558.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท พริกหวานกราฟฟค จำกัด.

สงบ อินทรมณี. (มกราคม-มิถุนายน 2562). การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น*, 16(1), 353-360.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Thitapan, P., Janthra, S., & Boonchuay chotivams, P. (2022). The Administration according to the Seven Kalyanamitta Dhamma Principles of the Charity Schools Administrators of Buddhist Temples in Khon Kaen Province. *Journal of Modern Learning Development*, 7(3), 127–143. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/254081

Poolput, T., Chunaka, L., Jewyam, J., & Yanyong, K. (2024). Personnel Management of Education under Phichit Provincial Office of the Non-Formal and Informal Education. *Journal of Administration and Social Science Review,* 7(5), 269-278.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

The Relationship between Early Childhood Academic Administation and the Effectiveness of Early Childhood Students' Brain Skill in Schools under the Office of the Primary Educational Service Area2, Nakhon Pathom

ดลฤดี เจียมจิโรจน์[1] และ สุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Donruedee Jiemjiroj[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Donruedee.Jie@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (2) เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2การวิจัยนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 368 คน ได้แก่ ผู้บริหารและครูปฐมวัยโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .90 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารงานวิชาการปฐมวัยของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) การบริหารงานวิชาการปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้บริหารที่มีการบริหารงานวิชาการปฐมวัยขนาดปานกลางจะทำให้มีประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ขนาดปานกลางด้วย

คำสำคัญ: ความสัมพันธ์ การบริหารงานวิชาการปฐมวัย ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัย

ABSTRACT

This research had three objectives: (1) to study the level of early childhood academic administration in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2, (2) to study the level of effectiveness of early childhood students' brain skill in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2, and (3) to study the relationship between early childhood academic administration and the effectiveness of early childhood students' brain skill in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2.This research is a survey study. The sample group of 368 people consisted of administrators and early childhood teachers in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2. Data were collected using a questionnaire with a reliability of .90. The statistics used to analyze the data were percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The research results found that (1) the early childhood academic administration in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level overall, (2) the effectiveness of early childhood students' brain skill in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2 was at a high level overall, and (3) early childhood academic administration had a moderate positive correlation with the effectiveness of brain skill of early childhood students in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2 at a statistically significant level of .0 1 , indicating that administrators with moderate early childhood academic administration will have a moderate effectiveness of brain skill of early childhood students in schools under the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 2 as well

Keywords: Relationship, early childhood academic administration, effectiveness of early childhood students' brain skills

บทนำ

สังคมปัจจุบันต้องการพลเมืองที่มีคุณสมบัติมากกว่าความฉลาดทางด้านเชาวน์ปัญญา(IQ) เพราะการทำงานในสังคมต้องการทักษะที่มากกว่าความฉลาด ทั้งนี้เพื่อรับมือกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไปในแต่ละวันให้ได้ ความฉลาดทางเชาวน์ปัญญาจึงไม่ได้ตอบสนองต่อการปรับตัวในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป สังคมในยุคศตวรรษที่ 21 มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วไปพร้อมกับเทคโนโลยี การผลิตพลเมืองโลกจึงควรผลิตให้ออกมาให้มีประสิทธิภาพและสามารถอยู่ร่วมในสังคมโลกได้อย่างปกติสุข มีความสามารถในการอยู่กับการแข่งขันในชีวิตที่สูงและปัญหาภัยธรรมชาติต่าง ๆที่มากขึ้น (ปนัดดา ธนเศรษฐกร, 2561 อ้างถึงใน

ระวีวรรณ ทิพยานนท์,รับขวัญ ภูษาแก้วและพฤทธิ์ ศิริรบรรณพิทักษ์, 2565) เราจึงควรปลูกฝัง สั่งสอนทักษะที่สำคัญตั้งแต่วัยเด็ก โดยทักษะที่สามารถตอบโจทย์ได้คือทักษะสมองเพื่อการคิดชีวิตที่สำเร็จ หรือที่เรียกกันว่าทักษะ Exacutive Function (EF) เนื่องจากเป็นทักษะเกี่ยวกับการทำงานของสมองด้านการบริหารจัดการชีวิต ทำให้เราสามารถทำสิ่งต่าง ๆในชีวิตได้สำเร็จ เช่น การตั้งเป้าหมาย การวางแผน การเริ่มลงมือทำ การกำกับควบคุมตนเอง (Diamond, 2013) การพัฒนาเด็กให้มีทักษะสมองเพื่อการคิดชีวิตที่สำเร็จอันเป็นทักษะที่ตอบสนองต่อความต้องการของสังคมโลก ต้องเริ่มวางรากฐานในสถานศึกษาตั้งแต่วัยอนุบาลหรือปฐมวัยเป็นอันดับแรก โดยเริ่มจากพัฒนาการบริหารงานวิชาการ เนื่องจากงานวิชาการเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายของการจัดการศึกษา ที่สถานศึกษาได้ดำเนินตามแผนงานที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนด (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต2, 2567) ทั้งนี้การดำเนินงานของสถานศึกษาต้องถูกนำด้วยความสามารถการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาและคณะครูที่เกี่ยวข้อง เด็กที่ขาดพัฒนาการด้านทักษะสมองเพื่อการคิดสู่ชีวิตที่สำเร็จจะมีปัญหาในการปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมใหม่ ๆ การควบคุมอารมณ์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น ซึ่งจะส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การสร้างความสัมพันธ์และการพัฒนาตนเองในระยะยาว และมีปัญหาทางสังคมอื่น ๆ ได้แก่ ปัญหาในการเรียน: เรียนไม่เก่ง สมาธิสั้น ไม่สามารถเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ปัญหาพฤติกรรม ก้าวร้าว รุนแรง เกเร ปัญหาสุขภาพ ติดยาเสพติด ติดสุรา เกิดอุบัติเหตุ ปัญหาทางสังคม ปัญหาในการเข้าสังคม ขาดเพื่อน

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เป็นหน่วยงานทางการศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ได้เริ่มดำเนินการส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ของเด็กปฐมวัยให้เกิดทักษะสมองด้านการคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จตามนโยบายการจัดการศึกษาและการเรียนรู้ปฐมวัยของกระทรวงศึกษาธิการที่เล็งเห็นถึงความสำคัญของทักษะ EF หรือทักษะทางสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตเด็กในอนาคตและความรู้ด้านวิชาการ แต่เนื่องจากงานวิจัยในประเทศไทยที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์การบริหารงานวิชาการกับทักษะสมองด้านความคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จยังมีน้อย ทำให้ผู้วิจัยสนใจต้องการทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะสมองของเด็กปฐมวัย ในสถานศึกษาที่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อเป็นแนวทางในการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของผู้บริหาร ที่ส่งเสริมให้เด็กเกิดทักษะสมองด้าน EF หรือทักษะสมองด้านความคิดเพื่อชีวิตที่สำเร็จที่สามารถตอบสนองต่อเป้าหมายของนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ

จากสภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหามาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในสถานศึกษาจึงได้ทบทวนวรรณกรรมพบว่า ยังไม่มีผู้ใดทำงานวิจัยในประเด็นนี้มาก่อนจึงสนใจทำงวิจัยเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการแก้ปัญหาในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ให้มีประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

2. เพื่อศึกษาระดับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยสังเคราะห์ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการปฐมวัยได้ 4 ด้านดังนี้ 1) การพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2) การจัดประสบการณ์ 3) การจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ และ 4) การประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย และศึกษาจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจาก Kimbough and Nunnery (1988) สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2552) กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 กระทรวงศึกษาธิการ (2560) ภาณุศักร หงษ์ทอง สุวพร เซ็มเฮง และพรชุลี ลังกา (2562) ระวีวรรณ ทิพยานนท์ (2564) ณฐภาร์ รัชตะกุลธำรง (2565) ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ (2565) ระวีวรรณ ทิพยานนท์ รับขวัญ ภูษาแก้วและพฤทธิ์ ศิริรบรรณพิทักษ์ (2565) และสำนักงานนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย (2565) สรุปว่าทักษะสมอง EF ของเด็กอนุบาล ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1). ความจำขณะใช้งาน (Working Memory) 2). การยืดหยุ่นทางความคิด (Inhibitory Control) 3). การยืดหยุ่นทางความคิด (Cognitive Flexibility) 4). การควบคุมอารมณ์ (Emotional Control) และ5). การวางแผนและการจัดการ (Plan & Organize) ผู้วิจัยจึงได้นำมาประยุกต์ใช้เพื่อเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

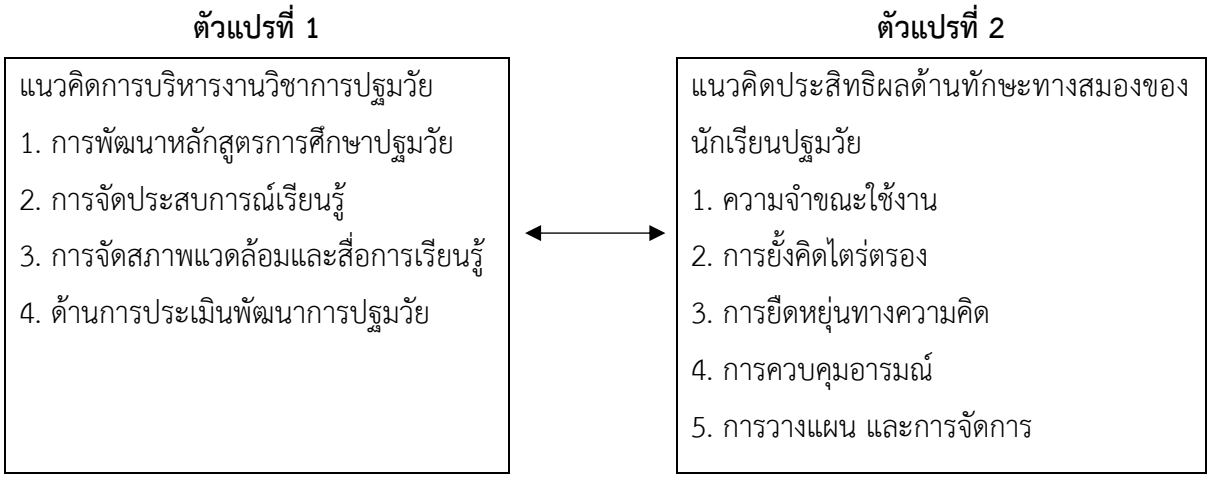

รูปภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 117 โรงเรียน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต2, 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษาในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 2 โดยมีผู้ให้ข้อมูลเป็นผู้บริหารสถานศึกษาและคุณครูปฐมวัย โดยใช้ตารางกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ เครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) จำนวน 368 คน วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วนของอำเภอที่ศึกษา โดยเทียบบัญญัติไตรยางศ์ตามสัดส่วนของสถานศึกษา และทำการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่ายอีกครั้งหนึ่ง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 4 ด้าน คือ เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง ซึ่งแบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในด้านต่าง ๆ โดยมีความหมายของค่าคะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการมาก

3 คะแนน หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการน้อย

1 คะแนน หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบโดยอาศัยแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง มีการบริหารงานวิชาการในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3สอบถามเกี่ยวกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในด้านต่าง ๆ โดยมีความหมายของค่าคะแนนดังนี้

5 คะแนน หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนมากที่สุด

4 คะแนน หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนมาก

3 คะแนน หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปานกลาง

2 คะแนน หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนน้อย

1 คะแนน หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนน้อยที่สุด

การแปลความหมายของคะแนน ผู้วิจัยกำหนดเกณฑ์ความหมายของคะแนนเฉลี่ยของคำตอบโดยอาศัยแนวคิดของ บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว (2535) แล้วแปลความหมายตามเกณฑ์ที่กำหนด ดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองอยู่ในระดับมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองอยู่ในระดับมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองอยู่ในระดับปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองในระดับน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 4 ข้อคำถามปลายเปิด ข้อเสนอแนะ ในเรื่องของความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

ผู้วิจัยตรวจสอบจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามใน google from เมื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของจำนวนผู้เข้าตอบแบบสอบถามจำนวน 368 คน คำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปและนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

3.2.5.1 แบบสอบถามตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุดและอายุราชการ วิเคราะห์โดยหา ค่าความถี่ (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

3.2.5.2 นำข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในแต่ละด้านแล้ววิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2.5.3 นำข้อมูลเกี่ยวกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในด้านต่าง ๆ ทั้ง 5 ด้าน แล้ววิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

3.2.5.4 วิเคราะห์ความสัมพันธ์การบริหารงานวิชาการปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ในแต่ละด้านกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ใช้ค่าสถิติการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ (correlation analysis) โดยมีเกณฑ์การแปรผลจากการวิเคราะห์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Correlation Coefficient) ตามโคเฮน (Cohen, 1988)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

สรุปผล

จากการวิเคราะห์การบริหารงานวิชาการปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทั้ง 4 ด้าน เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า 1. ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.48 คือ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายในหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาสอดคล้องต่อการพัฒนาทักษะสำคัญในชีวิตประจำวันของเด็ก รองลงมาคือ ผู้บริหารกำหนดวัตถุประสงค์หลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาสอดคล้องกับพัฒนาการเด็กอย่างเหมาะสม และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.41 คือ ผู้บริหารมีการกำหนดการประเมินหลักสูตรปฐมวัยของสถานศึกษาที่ชัดเจน 2. ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.48 คือ ผู้บริหารคำนึงถึงการออกแบบกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการของเด็กทั้ง 4 ด้านและสอดคล้องกับหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย รองลงมาคือ ผู้บริหารตระหนักถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมที่สอดคล้องกับพัฒนาการทั้ง 4 ด้านสำหรับเด็กปฐมวัยและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.26 คือ ผู้บริหารมีส่วนร่วมกำหนดกิจกรรมที่สามารถช่วยส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาทักษะชีวิตที่สำคัญของเด็กปฐมวัย 3. ด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.47 คือ ผู้บริหารมีการส่งเสริมการใช้สื่อและเทคโนโลยีในการจัดการเรียนรู้ในเด็กปฐมวัยโดยคำนึงหลักการกระตุ้นให้เกิดพัฒนาการในเด็กปฐมวัย รองลงมาคือผู้บริหารมีการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมภายในห้องเรียน โดยคำนึงหลักการกระตุ้นให้

เกิดพัฒนาการในเด็กปฐมวัย ผู้บริหารมีการบริหารการจัดสภาพแวดล้อมภายนอกห้องเรียนโดยคำนึงถึงการส่งเสริมให้เกิดพัฒนาการในเด็กปฐมวัยและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.39 คือ ผู้บริหารมีแนวทางการประเมินสื่อการเรียนรู้ที่เหมาะสมสำหรับระดับชั้นปฐมวัย 4. ด้านการวัดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.49 คือผู้บริหารมีแนวทางการใช้การประเมินพัฒนาการเด็กตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พุทธศักราช 2560 อย่างแน่นอนและเป็นระบบ รองลงมาคือ ผู้บริหารมีการนำข้อมูลมาช่วยเหลือเด็กที่เข้าเกณฑ์ต้องการความช่วยเหลือและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.21 คือ ผู้บริหารมีการจัดทำเครื่องมือการวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยที่ละเอียดมากขึ้นจากหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยพุทธศักราช 2560

จากการวิเคราะห์ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ทั้ง 5 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า 1. ด้านประสิทธิผลด้านความจำขณะใช้งาน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.30 คือ เด็กปฐมวัยสามารถจดจำคำสั่งและปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้องในแต่ละกิจกรรม รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยสามารถจดจำตัวเลขพื้นฐานได้ตามเกณฑ์ของพัฒนาการตามหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย พ.ศ.2560 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.08 คือ เด็กปฐมวัยสามารถจดจ่ออยู่กับงานจนสามารถทำเสร็จได้อย่างลุล่วง 2. ด้านประสิทธิผลด้านการยั้งคิดไตร่ตรอง มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.18 คือ เด็กปฐมวัยสามารถลดกิจกรรมต่าง ๆได้อย่างเหมาะสมเมื่อได้รับคำตักเตือนจากครูผู้สอน รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยสามารถรอคอยเวลาในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆได้อย่างเหมาะสมและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.06 คือ เด็กปฐมวัยตั้งใจทำงานและทำออกมาได้ดี แม้จะมีการรบกวนจากสิ่งแวดล้อมรอบๆตัวหรือนอกห้องเรียน **3.** ด้านประสิทธิผลความยืดหยุ่นทางความคิด มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.26 เด็กปฐมวัยมีการแสดงอารมณ์อย่างเหมาะสม ในกรณีอยู่ร่วมกับคุณครูหรือบุคคลอื่น รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยสามารถปรับตัวให้เหมาะสมกับสถานที่ใหม่ ๆ ได้ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.10 คือ เด็กปฐมวัยสามารถดัดแปลงสิ่งของหรือรู้จักใช้สิ่งของทดแทนสิ่งหนึ่งแทนสิ่งหนึ่งได้ 4. ด้านประสิทธิผลการควบคุมอารมณ์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.34 เด็กปฐมวัยมีพฤติกรรมที่เอื้อเฟื้อเผื่อแผ่ต่อผู้อื่น รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยเมื่อเสียใจสามารถควบคุมอารมณ์เสียใจให้สงบ โดยใช้เวลาไม่นานเกินไปและข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.12 คือ เด็กปฐมวัยไม่แสดงพฤติกรรมอ่อนไหวทางอารมณ์ง่ายเกินไป **5.** ด้านประสิทธิผลการวางแผนและการจัดการ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดอยู่ที่ 4.32 มีด้วยกัน 2 ข้อคือ เด็กปฐมวัยสามารถทำกิจวัตรประจำวันเมื่อมาถึงโรงเรียนได้ด้วยตนเองอย่างเป็นลำดับและเด็กปฐมวัยสามารถจัดเก็บสิ่งของเข้าที่เดิมได้อย่างถูกต้องและเป็นระเบียบ รองลงมาคือ เด็กปฐมวัยสามารถทำกิจกรรมตามตัวอย่างที่คุณครูมอบให้ได้อย่างเป็นลำดับ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.23 คือเด็กปฐมวัยสามารถทำงานที่ได้รับมอบหมายได้ด้วยตนเองจนสำเร็จ

จากการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (r=.648) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้บริหารที่มีการบริหารงานวิชาการปฐมวัยขนาดปานกลางจะทำให้มีประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ขนาดปานกลางด้วย

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยด้านการจัดประสบการณ์ (X2) (r=0.561) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (X1) (r=0.508) ด้านการวัดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (X4) (r=0.478) และด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ (X3) (r=0.438) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2” สามารถนำมาอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ศึกษาระดับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.43 เท่ากัน ด้านการจัดประสบการณ์การเรียนรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.38 และด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดอยู่ที่ 4.35 เมื่อเรียงลำดับของระดับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยของนักเรียนปฐมวัยพบว่าค่าเฉลี่ยของการบริหารงานวิชาการปฐมวัยด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้มีสูงกว่าด้านอื่น ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารสถานศึกษาและคุณครูปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐม เขต 2 ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย เล็งเห็นถึงการเตรียมความพร้อมแก่เด็กเพื่อเป็นรากฐานที่มั่นคงให้กับการเรียนรู้ในขั้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของระวีวรรณ ทิพยานนท์ รับขวัญ ภูษาแก้วและพฤทธิ์ ศิริรบรรณพิทักษ์ (2565) การวิจัยพบว่า โดยภาพรวมลำดับความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จที่มีลำดับความต้องการจำเป็นสูงสุด คือ การพัฒนาสื่อการเรียนการสอน การพัฒนาหลักสูตร การวัดและประเมินพัฒนาการ การนิเทศการศึกษา และการจัด ประสบการณ์การเรียนรู้ ตามลำดับ ผลการประเมินความต้องการจำเป็นในการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตาม แนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ เมื่อพิจารณา ตามองค์ประกอบด้านทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จรายด้าน พบว่า

ทักษะสมองด้านการยั้งคิดไตร่ตรอง มีลำดับความต้องการจำเป็นในการพัฒนาการบริหารวิชาการเป็นลำดับแรกตรงกัน 2 ด้าน คือ การจัดประสบการณ์การเรียนรู้และการวัดและประเมินพัฒนาการ จากข้อค้นพบนี้สถานศึกษาจึงควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสื่อการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะสมองด้านการยั้งคิดไตร่ตรองในการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้แก่เด็กปฐมวัย

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ศึกษาระดับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ประสิทธิผลด้านการวางแผนและการจัดการ ประสิทธิผลด้านการควบคุมอารมณ์ ประสิทธิผลด้านความจำขณะใช้งาน ประสิทธิผลด้านการยืดหยุ่นทางความคิด และประสิทธิผลด้านการยั้งคิดไตร่ตรอง เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านประสิทธิผลด้านการวางแผนและการจัดการ ประสิทธิผลด้านการควบคุมอารมณ์ ประสิทธิผลด้านความจำขณะใช้งาน ประสิทธิผลด้านการยืดหยุ่นทางความคิดและประสิทธิผลด้านการยั้งคิดไตร่ตรองตามลำดับ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเด็กปฐมวัยในในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีทักษะด้านการควบคุมตนเองอย่างเป็นระบบ ในด้านของการวางแผนงาน จัดการงานต่าง ๆ อย่างเป็นขั้นตอนและเรียงลำดับความสำคัญก่อนและหลัง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้และจัดสรรเวลาเป็น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Nakamichi, N., Nakamichi, K., & Nakazawa (2021) พบว่าผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าทั้งทักษะ EF ที่เย็นและร้อน ทดสอบในเด็กอนุบาลสามารถทำหน้าที่เป็นตัวทำนายที่สำคัญของความสำเร็จทางวิชาการในภายหลัง สิ่งนี้บ่งชี้ว่าทักษะที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมตนเอง ความสนใจ และการควบคุมอารมณ์ ที่พัฒนาขึ้นในช่วงต้นมีความสำคัญต่อผลลัพธ์การเรียนรู้ในอนาคต ทักษะ EF ในอนุบาลเป็นตัวทำนายที่สำคัญของความสำเร็จทางวิชาการของพวกเขาในเกรดต่อมา โดยเน้นถึงความจำเป็นในการแทรกแซงระยะแรกและการปฏิบัติทางการศึกษาที่กำหนดเป้าหมายเพื่อสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นเหล่านี้

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า การบริหารงานวิชาการปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (r=.648) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 แสดงว่า ผู้บริหารที่มีการบริหารงานวิชาการปฐมวัยขนาดปานกลางจะทำให้มีประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ขนาดปานกลางด้วย

ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับการบริหารงานวิชาการปฐมวัยด้านการจัดประสบการณ์ (X2) (r=0.561) รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย (X1) (r=0.508) ด้านการวัดประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย (X4) (r=0.478) และด้านการจัด

สภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ (X3) (r=0.438) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ที่ผลการวิจัยเป็นเช่นนี้ อาจเป็นเพราะว่าการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ให้กับเด็กปฐมวัยต้องอาศัยความรู้ ความสามารถและเทคนิคการจัดการเรียนการสอน ความเชี่ยวชาญของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้สอนหรือคุณครูปฐมวัย เพื่อให้เด็กเกิดการเรียนรู้ได้อย่างมีคุณภาพ เป็นไปตามเกณฑ์และวัตถุประสงค์ของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย อันส่งผลให้เด็กมีพัฒนาการที่สมวัยตามการกำหนดของหลักสูตรการศึกษาปฐมวัย มีพื้นฐานและทักษะการใช้ชีวิตที่สำคัญ อันนำไปสู่การพร้อมเรียนรู้ในระบบการศึกษาในลำดับขั้นต่อไป ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ Shore, Lambert and Shue. (2020) ได้วิจัยเกี่ยวกับ การประเมินผลการพัฒนาวิชาชีพด้านภาวะผู้นำสำหรับผู้อำนวยการสถานศึกษาปฐมวัย ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการเป็นผู้นำในการศึกษาปฐมวัย ผลการวิจัยพบว่าความเป็นผู้นำที่มีประสิทธิภาพสามารถมีอิทธิพลอย่างมากต่อคุณภาพของการจัดการศึกษาและผลลัพธ์สำหรับเด็ก ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสร้างสภาพแวดล้อมและการปฏิบัติภายในสภาพแวดล้อมของเด็ก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

(1) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการปฐมวัยด้านการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและด้านการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน คืออยู่ที่ 4.43 เท่ากัน ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า สถานศึกษาจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญกับการพัฒนาหลักสูตรการศึกษาปฐมวัยและการจัดสภาพแวดล้อมและสื่อการเรียนรู้ในสถานศึกษา โดยอาจนำมากำหนดเป็นนโยบายที่ต้องปฏิบัติร่วมกันในสถานศึกษาและพบว่าด้านการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัย มีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับการประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเนื่องจากพัฒนาการเด็กเป็นสิ่งที่บอกถึงความประสบความสำเร็จของการพัฒนาหลักสูตร การจัดการเรียนการสอนของสถานศึกษา อีกทั้งบอกถึงคุณภาพของผู้เรียน การสร้างเครื่องมือเพิ่มเติมเพื่อวัดและประเมินพัฒนาการเด็กปฐมวัยเพื่อความละเอียดมากยิ่งขึ้น จะทำให้เห็นถึงจุดที่ควรพัฒนาเด็กให้ดีขึ้นอันส่งผลต่อภาพรวมของการจัดการศึกษาในระดับปฐมวัย

(2) จากผลการวิจัย พบว่า ประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน ด้านประสิทธิผลด้านการวางแผนและการจัดการ มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าทุกด้าน ส่วนประสิทธิผลด้านการยั้งคิดไตร่ตรองมีค่าเฉลี่ยที่ต่ำกว่าด้านอื่น ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า สถานศึกษาจึงควรตระหนักและให้ความสำคัญกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยสถานศึกษา โดยอาจนำมากำหนดเป็นนโยบายที่ต้องปฏิบัติร่วมกันในสถานศึกษา และควรทำโครงการเพื่อพัฒนาประสิทธิผลด้านการยั้งคิดไตร่ตรอง

(3) จากผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการปฐมวัยมีความสัมพันธ์ทางบวกขนาดปานกลางกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 (r=.648) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่าผู้บริหารควรเน้นให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการปฐมวัย เพราะจะทำให้มีประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ขนาดปานกลาง นอกจากนี้ควรพิจารณาตัวแปรด้านอื่น ๆ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเพื่อที่จะทำให้เกิดประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการวิจัยความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลด้านทักษะทางสมองของนักเรียนปฐมวัยในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีข้อเสนอแนะสำหรับในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1. ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับกลยุทธ์การบริหารงานวิชาการปฐมวัยของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพด้านพัฒนาการที่สำคัญในเด็กปฐมวัย ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

2. ควรศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารงานวิชาการปฐมวัยกับประสิทธิผลทางวิชาการในนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 1 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑและวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550, 16 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. หน้า 29-30.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *หลักสูตรการศึกษาปฐมวัย 2560*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด

ชฎาภรณ์ จันทร์ประเสริฐ. (2565). *รูปแบบการบริหารงานวิชาการระดับปฐมวัยของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ศึกษาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา

ณฐภาร์ รัชตะกุลธำรง. (2565). *แนวทางการพัฒนาการบริหารวิชาการโรงเรียนอนุบาลเอกชนในกรุงเทพมหานครตามแนวคิดทักษะการดูและตนเองของเด็กปฐมวัย* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

บุญชม ศรีสะอาด และบุญส่ง นิลแก้ว. (2535). การอ้างอิงประชากรเมื่อใช้เครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่ากับกลุ่มตัวอย่าง. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ มหาสารคาม, 3*(1), 23-24.

ภาณุศักร หงษ์ทอง, สุวพร เซ็มเฮง, และ พรชุลี ลังกา. (2562). รูปแบบการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษาในกรุงเทพมหานครเพื่อพัฒนาความสามารถในการบริหารจัดการตนเอง (EXECUTIVE FUNCTION: EF) ของเด็กปฐมวัย. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 6*(6), 2766-2786.

ระวีวรรณ ทิพยานนท์ (2564). กลยุทธ์การบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตสำเร็จสังกัด กรุงเทพมหานคร. *วารสารศึกษาศาสตร์ปริทัศน์, 37*(3), 11-22.

ระวีวรรณ ทิพยานนท์,รับขวัญ ภูษาแก้วและพฤทธิ์ ศิริรบรรณพิทักษ์. (2565). ความต้องการจำเป็นของการบริหารวิชาการโรงเรียนปฐมวัยตามแนวคิดทักษะสมองเพื่อชีวิตที่สำเร็จ. *Silpakorn University e-Journal (Social Sciences, Humanities, and Arts)*, *42*(4), 88-97.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2552). *คู่มือการปฏิบัติงานข้าราชการครู*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต2. (2567) *แผนปฏิบัติการประจำปี 2567*. สำนักงานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษานครปฐมเขต 2.

สำนักงานนโยบายการพัฒนาเด็กปฐมวัย. (2565) *แนวทางการจัดประสบการณ์การเรียนรู้ที่หลากหลายในสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยตามบริบทไทย: แนวทางการจัดประสบการณ์ที่ ส่งเสริมทักษะทางสมอง EF (Executive Function).* นนทบุรี: 21เซ็นจูรี่จำกัด

Diamond, A. (2013). Exacutive functions. *Annu Review of Psychology, 64*, 135-168.http://dx.doi.org/10.1146/annurev-psych-113011-143750.

Diamond, A. (2020). Executive functions. *Annual Review of Psychology*, *71*, 135–157. https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010419-051950.

Kimbough, R. B., & Nunnery, M. Y. (1988). *Educational administration*. New York: McMillan.

Nakamichi, N., Nakamichi, K., & Nakazawa, J. (2021). Examining the indirect effects of kindergarteners' executive functions on their academic achievement in the middle grades of elementary school. *Early Child Development and Care*, *192*(10), 1547–1560. https://doi.org/10.1080/03004430.2021.1913135.

Shore, R. A., Lambert, R. G., & Shue, P. L. (2020). An Evaluation of Leadership Professional Development for Early Childhood Directors. *Leadership and Policy in Schools*, *20*(4), 690–703. https://doi.org/10.1080/15700763.2020.1734629.

นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

The Innovation of Student Care and Support System in Schools under The Office of Suphanburi Primary Education Service Area 1

กฤษดา นราดิลก[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Kidsada naradilok[1] and Suwit Phanujaree [2]

นักศึกษา ระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่ศาลายา[1,2]

E-mail: kidsada.nar@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 (2) เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงสำรวจ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหาร 1 คน ครูผู้รับผิดชอบ 1 คน ครูประจำชั้น 1 คน รวม 309 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .96 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ คะแนนเฉลี่ย ($\bar{X}$) ความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็น (Priority Needs Index; $PNI_{Modified}$) และวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 6 ประเด็น มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การประเมินความต้องการจำเป็นของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 มีค่าเท่ากับ 0.187 ($PNI_{Modified}$ = 0.187) (3) แนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียน จัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ นำแนวทางการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายแนวทางการนิเทศติดตามมาใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

คำสำคัญ: ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน นวัตกรรมและเทคโนโลยี การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน

Abstract

This research aims to (1). To study the current and desired conditions of the student support system innovation in schools under the office of Suphanburi primary education service area 1 (2). To assess the essential needs of student support system innovation in schools under the office of Suphanburi primary education service area 1 (3). To propose guidelines for the development of student support system innovation in schools. This research is a survey-based study. The sample group including one school administrator, one teacher responsible for the student support system, and one homeroom teacher per school, totaling 309 participants. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of .96 The statistical methods used for data analysis included percentage, mean score ($\bar{X}$), standard deviation (S.D.), the Modified Priority Needs Index (PNI Modified), and qualitative content analysis. The research findings revealed that (1) The current and desired conditions of student support system innovation in schools under the office of Suphanburi primary education service area 1 were examined across six key aspects. The overall current condition was found to be at a high level, while the overall desired condition was at the highest level (2) The assessment of essential needs for student support system innovation in these educational institutions resulted in a Modified Priority Needs Index (PNI Modified) of 0.187. (3) The proposed development guidelines for student support system innovation include the integration of technology to drive the system, Develop a student database system. Store information systematically. Bring guidelines for creating and developing a network of supervision guidelines to drive and develop a student support system in educational institutions.

Keyword: Student support system, Innovation and technology, Individual student recognition, student screening, promotion and development, prevention and problem solving, student referral

บทนำ

ในสังคมปัจจุบันประเทศไทยมีนักเรียนที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาและสภาพแวดล้อมที่ไม่ปลอดภัยในสังคมที่ส่งผลให้มีพฤติกรรมแตกต่างไปจากเด็กนักเรียนและเยาวชนในอดีต แม้ว่าผู้ปกครอง ครู บุคคลใกล้ชิดจะให้การปกป้อง คุ้มครอง ดูแลนักเรียน มากมายเพียงใดก็ตามไม่อาจพิทักษ์ปกป้องและคุ้มครอง ดูแลนักเรียนให้มีความปลอดภัย หรือมีพฤติกรรมตามที่สังคมคาดหวังไว้จากการศึกษาข้อมูล ประมวลสถิติ เอกสารงานวิจัย สถานการณ์ปัญหาเด็กนักเรียนและเยาวชนในระดับการศึกษาขั้นพื้นฐานและระดับอื่น ๆ ส่วนหนึ่งมักมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ เช่น การใช้เทคโนโลยีบนโลกออนไลน์ที่ไม่เหมาะสมเลียนแบบพฤติกรรม

จนนำไปสู่การปฏิบัติที่ส่งผลให้เกิดอันตรายแก่บุคคลอื่น การใช้ความรุนแรงในการแก้ไขปัญหา ทะเลาะวิวาท ก่อกวนสร้างความวุ่นวายในพื้นที่สาธารณะ นักเรียนมีเพศสัมพันธ์เร็วขึ้นและไม่ป้องกันตนเองส่งผลให้เกิดการตั้งครรภ์ก่อนวัยอันควร รวมถึงปัจจุบันนักเรียนสามารถเข้าถึงสารเสพติดทุกประเภทได้ง่ายขึ้น สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานจึงมอบนโยบายให้สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาทุกระดับและทุกประเภทดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน รวมทั้งได้กำหนดยุทธศาสตร์ ตลอดจนมาตรการและจุดเน้นในการพัฒนาคุณภาพระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนมาอย่างต่อเนื่องสนับสนุนส่งเสริมให้สถานศึกษาและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 เป็นปัญหาเร่งด่วนที่สมควรได้รับการแก้ไข สถานการณ์แนวโน้มในปัจจุบันนักเรียนบางกลุ่มหลุดออกจากระบบการศึกษาลาออกระหว่างภาคเรียน จนกลายเป็นความเหลื่อมล้ำของโอกาสทางการศึกษา จากสถิติจำนวนและร้อยละของนักเรียนออกกลางคัน ปีการศึกษา 2566 พบว่ามีนักเรียนออกกลางคันตั้งแต่ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ถึงชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6 จำนวน 2,572 คน (สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2567) มีจำนวนแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่วนหนึ่งมาจากการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาที่ไม่ต่อเนื่อง จากสภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหาผู้วิจัยจึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1”เพื่อให้การดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างเป็นระบบครบวงจรมีขั้นตอนอย่างชัดเจนในการส่งเสริมสนับสนุน ดูแลช่วยเหลือนักเรียนให้ประสบความสำเร็จทางการเรียน และให้ได้รับการพัฒนาศักยภาพอย่างรอบด้านต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อศึกษาสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

2.เพื่อประเมินความต้องการจำเป็นของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

3.เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงหลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องหรือใกล้เคียงกัน มาเป็นกรอบในการศึกษาเพื่อนำมาวิเคราะห์และอภิปรายผลจำนวน 4 ประเด็น ได้แก่ (1) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (2) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน (3) แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2554 นวัตกรรม หมายถึง การกระทำหรือสิ่งที่ทำขึ้นใหม่หรือแปลกจากเดิมซึ่งอาจจะเป็นความคิด วิธีการ หรืออุปกรณ์

แพรพลอย พัฒนะแสง (2565) กล่าวว่า เทคโนโลยีดิจิทัล หมายถึง อุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ หรือแอปพลิเคชัน ที่ใช้ข้อมูลในรูปแบบของรหัสตัวเลข ข้อมูลดิจิทัลอยู่ในอุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เครื่องคิดเลข โทรศัพท์มือถือ ระบบดาวเทียม ฯลฯ โดยนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ในการดำเนินชีวิตประจำวัน และการปฏิบัติงานด้านต่าง ๆ ให้มีความทันสมัย รวดเร็ว และมีประสิทธิภาพ

วาสนา จินดาสวัสดิ์ (2564) กล่าวว่า เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ทางธรรมชาติวิทยาและต่อเนื่องมาถึงวิทยาศาสตร์ มาเป็นวิธีการปฏิบัติและประยุกต์ใช้เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ อันก่อให้เกิดวัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร แม้กระทั่งองค์ความรู้นามธรรมเช่น ระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

วาสนา จินดาสวัสดิ์ (2564) กล่าวว่า นวัตกรรม หมายถึง การคิดค้นหรือทำสิ่งใหม่ ๆ โดยมาจากความคิดหรือกระบวนการต่าง ๆ ที่ได้พัฒนาดัดแปลงจากของเดิมให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า นวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การสร้างสรรค์หรือเปลี่ยนแปลงสิ่งใหม่ ๆ ทั้งในรูปแบบแนวคิด กระบวนการ วิธีการ หรือสิ่งประดิษฐ์ เพื่อให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพที่ดีขึ้น โดยสามารถตอบสนองต่อความเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมและเพิ่มโอกาสในการพัฒนาได้ โดยมีการใช้เทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และสารสนเทศการสื่อสารในการจัดเก็บ วิเคราะห์ และเผยแพร่ข้อมูลดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพและรวดเร็ว

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน

เชาวลิต ยิ้มแย้ม (2566) กล่าวว่า ระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีระบบ และมีขั้นตอน 5 ขั้นตอนโดยมีครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกสถานศึกษาร่วมกันดำเนินการ เพื่อให้นักเรียนมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่เข้มแข็งและมีคุณภาพชีวิตที่ดี

กระทรวงสาธารณสุข กรมสุขภาพจิต (2546) กล่าวว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน เป็นกระบวนการดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างมีขั้นตอนพร้อมด้วยวิธีการและเครื่องมือกาทำงานที่ชัดเจน โดยมีครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินและมีการประสานความร่วมมืออย่างใกล้ชิดกับครูที่เกี่ยวข้องหรือบุคคลภายนอก รวมทั้งการส่งเสริมจากโรงเรียน การดูแลช่วยเหลือ หมายความถึง การส่งเสริม การป้องกัน และการแก้ไขปัญหา โดยมีวิธีการและเครื่องมือสำหรับครูประจำชั้นหรือครูที่ปรึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องเพื่อใช้ในการดำเนินงานพัฒนานักเรียนให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์และปลอดภัยจากสารเสพติด

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2559) กล่าวว่าระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง กระบวนการดำเนินงานที่มุ่งให้การคุ้มครอง ป้องกัน ดูแล แก้ไข ให้ความช่วยเหลือ และส่งเสริมพัฒนาศักยภาพ

นักเรียน อย่างมีแบบแผนและมีขั้นตอนที่ชัดเจน โดยครูที่ปรึกษาเป็นบุคลากรหลักในการดำเนินงานร่วมกับบุคลากรทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน เพื่อให้นักเรียนเป็นคนเก่ง คนดีมีความสุข มีสมรรถนะ และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีทักษะชีวิต มีภูมิคุ้มกันอย่างเหมาะสม เพียงพอต่อการดำรงชีวิตให้อยู่รอดปลอดภัยจากสภาวะวิกฤตต่าง ๆ ได้

สรุปได้ว่า ระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน หมายถึง การดำเนินงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนซึ่งมีลำดับขั้นตอน5 ขั้นตอนได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และวิธีการส่งเสริมศักยภาพนักเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการประเมินความต้องการจำเป็น

เชาวลิต ยิ้มแย้ม (2566) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็นมีความสำคัญสำหรับการวางแผนและเป็นกระบวนการ ที่สำคัญในการพัฒนาการบริหารขององค์กรเพราะผลที่ได้จากการประเมินความต้องการจำเป็นเป็นข้อมูลที่สท้อนสภาพปัจจุบันที่เป็นจริง และนำไปสู่การวางแผนเพื่อพัฒนาให้เกิดผลตามสภาพที่พึงประสงค์ทำให้การปฏิบัติงานเป็นไปตามแผนที่วางไว้

ลักษมี สายบุตร (2560) การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็น มีความสำคัญในการวางแผนการงาน กำหนดเป้าหมายของการทำงาน ชี้ให้เห็นจุดอ่อน จุดบกพร่องในการทำงาน นำไปสู่การวางแผนการแก้ปัญหาหรือสามารถคาดการณ์ในอนาคต และการบริหารจัดการทรัพยากรเกิดประโยชน์

มนตรี อินตา (2562) กล่าวว่า การประเมินความต้องการจำเป็น คือกระบวนการที่ช่วยในการจัดลำดับความสำคัญในความแตกต่างหรือช่องว่างระหว่างสิ่งที่เป็นอยู่ หรือสภาพที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน และสภาพที่ควรจะเป็น โดยข้อมูลที่ได้จากบุคคลสามารถนำมาสู่ การตัดสินใจ วางแผน การกำหนดแนวทางการพัฒนาได้อย่างเหมาะสม และข้อมูลดังกล่าวนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางบวกหรือเชิงสร้างสรรค์

สรุปได้ว่าการประเมินความต้องการจำเป็น หมายถึง กระบวนการที่ใช้ในการศึกษาและตรวจสอบความแตกต่างระหว่างสภาพปัจจุบันกับสภาพที่ต้องการ เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการตัดสินใจ วางแผน กำหนดความสำคัญของปัญหาและแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้สอดคล้องกับความต้องการนำไปสู่การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง “นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1” (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน,2567)

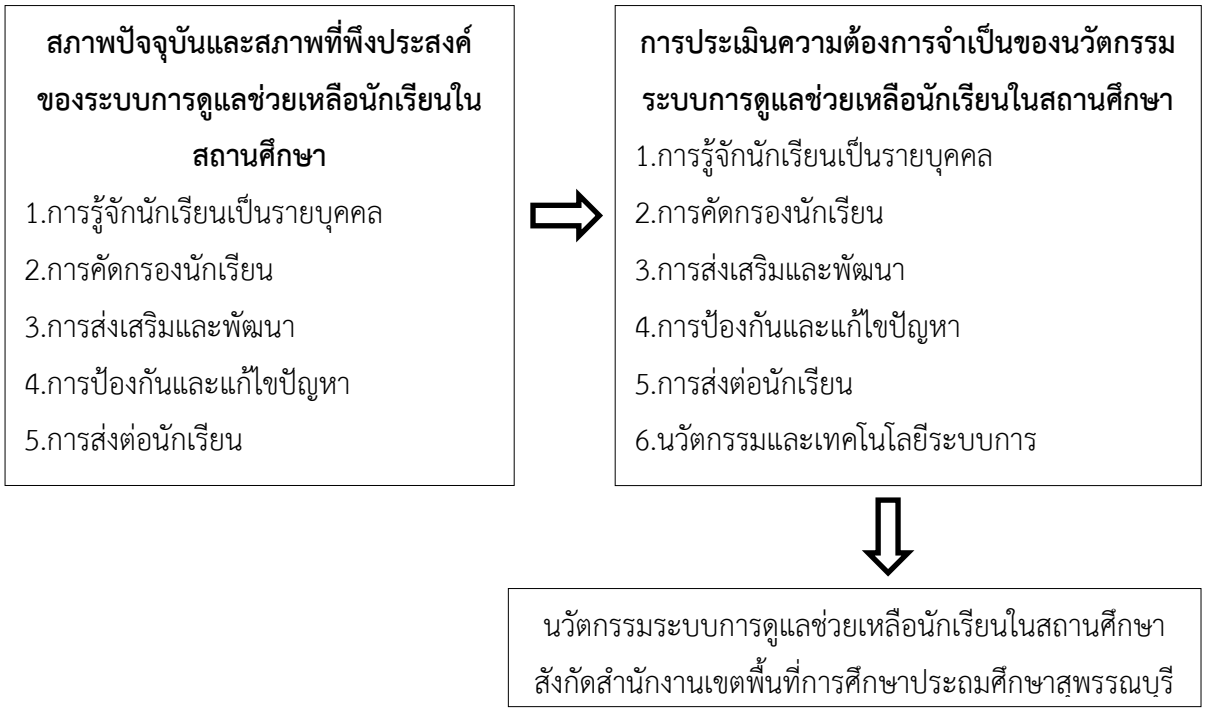

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือโรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ โรงเรียนเรียนขนาดกลาง โรงเรียนขนาดเล็ก ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 จำนวน 133 โรงเรียน ผู้วิจัยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างใช้ในการวิจัย จำนวน 103 โรงเรียนๆแห่งละ 3 คน ประกอบด้วยเลือกผู้บริหารแบบเจาะจงผู้บริหารสถานศึกษา 1 คน และครูผู้รับผิดชอบ 1 คน ครูประจำชั้นใน 1 คน ของแต่ละสถานศึกษาเป็นผู้ให้ข้อมูล รวมทั้งสิ้น 309 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถาม โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามสภาพปัจจุบันและสภาพพึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา ซึ่งตอนที่ 1 มีข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม 5 ด้าน คือ สถานภาพเพศ ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน ขนาดของโรงเรียน และชื่อสถานศึกษาซึ่งแบบสอบถามจะมีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 จำนวน 6 จำนวน 49 ข้อ โดยใช้แนวคิดของไลเคิร์ท (Likert) มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับของไลเคิร์ท (Likert’s five rating Scale) และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

แบบสัมภาษณ์ โดยเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสัมภาษณ์แนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 วิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับความต้องการจำเป็น ทั้ง 6 ด้าน มาสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน แล้วสรุปเป็นแนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล สถิติที่ใช้คือการหาค่าความถี่ และหาค่าร้อยละ

2. การหาความตรงเชิงเนื้อหาโดยใช้สูตรวัดดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC)

3. การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามได้จากสูตรสัมประสิทธิ์ของแอลฟาของครอนบาค (Coefficient Cronbach ‘s Alpha)

4. ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative data analysis) โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

5. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา เพื่ออธิบายการประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 และจัดลำดับความสำคัญของค่าดัชนีจัดเรียงลำดับความต้องการจำเป็นแบบปรับปรุง (Priority Needs Index; $PNI_{Modified}$)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยเป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 73.8 โดยสัดส่วนของตำแหน่งผู้ตอบสอบถามประกอบไปด้วยผู้บริหารสถานศึกษา ครูผู้รับผิดชอบระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน และครูประจำชั้น มีจำนวนผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน คิดเป็นร้อยละ 33.33 ในสัดส่วนที่เท่ากัน ซึ่งส่วนใหญ่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงานน้อยกว่า 5 ปี คิดเป็นร้อยละ 36.90 และโรงเรียนผู้ตอบแบบสอบถามในการวิจัยส่วนใหญ่อยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก คิดเป็นร้อยละ 70.9

2. ผลการวิเคราะห์ สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 พบว่า มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมที่ 3.93 และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวม 4.60

3. ผลการวิเคราะห์การประเมินความต้องการจำเป็นของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเพื่อหา

ลำดับความสำคัญซึ่งพิจารณาจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่ามีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมที่ 3.93 และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวม 4.60 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยภาพรวม พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.187 ($PNI_{Modified}$ = 0.187)

4. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ พบว่าพบว่า

ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล สถานศึกษาควรมีวิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนและนักเรียนแต่ละคน และสร้างช่องทางการสื่อสารออนไลน์ที่หลากหลาย ระหว่างครูกับผู้ปกครอง เช่น แอปพลิเคชัน เว็บไซต์

ด้านการคัดกรองนักเรียน สถานศึกษาควรคัดกรองนักเรียนด้วยฐานข้อมูลออนไลน์หรือใช้เทคโนโลยีสำหรับจัดเก็บข้อมูลการคัดกรองนักเรียน เพื่อให้ครูสามารถเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายและสะดวก

ด้านการส่งเสริมและพัฒนาสถานศึกษาควรพัฒนาและสร้างเครือข่ายในการสร้างการมีส่วนร่วมส่งเสริมและพัฒนานักเรียนทุกคน

ด้านการป้องกันและแก้ไขปัญหา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาควรมีการพัฒนาแพลตฟอร์มระบบการรายงานปัญหาที่เข้าถึงง่าย ใช้เทคโนโลยีแอปพลิเคชันที่ช่วยให้นักเรียน ครู ผู้ปกครอง และบุคลากรในชุมชนร่วมกันป้องกันและแก้ไขปัญหา อย่างรวดเร็ว

ด้านการส่งต่อนักเรียน สถานศึกษาประสานความร่วมมือกับทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องกับการดูแลช่วยเหลือนักเรียน การส่งต่อนักเรียนในหน่วยงานเครือข่ายทั้งภายในและภายนอก และ

ด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ สถานศึกษานำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียนแบบบูรณาการ จัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างละเอียดและเป็นระบบ ครอบคลุมทุกด้าน และนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นสถานศึกษาควรมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัย รักษาความลับข้อมูลนักเรียน ตลอดจนสถานศึกษานำแนวทางการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายมาใช้ขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และสถานศึกษานำแนวการนิเทศติดตามมาใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษาวิจัยเรื่อง“นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1” สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ในการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนทั้ง 6 ประเด็น ได้แก่ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรอง

นักเรียน การส่งเสริมและพัฒนา การป้องกันและแก้ไขปัญหา การส่งต่อนักเรียน และนวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พบว่า มีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และมีสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์และข้อคำถามการวิจัยที่ว่าสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนเป็นอย่างไรบ้าง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อาภาพร วรรณสุนธยา และคณะ (2567) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแล ช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนพรตพิทยพยัต” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันของการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน โรงเรียนพรตพิทยพยัตโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) “PROT Model” นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต ภายใต้ทฤษฎีระบบ (System Theory) โดยขับเคลื่อนสู่การปฏิบัติ ด้วยกระบวนการ PDCA และ 3) ประสิทธิภาพของนวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัย ของโรงเรียนพรตพิทยพยัต พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การประเมินความต้องการจำเป็นของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 โดยการวิเคราะห์ค่าดัชนีเพื่อหาลำดับความสำคัญซึ่งพิจารณาจากสภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ พบว่ามีสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยสภาพปัจจุบันโดยภาพรวมที่ 3.93 และสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยสภาพที่พึงประสงค์โดยภาพรวม 4.60 ซึ่งเมื่อพิจารณาค่าดัชนีลำดับความสำคัญของความต้องการจำเป็นโดยภาพรวม พบว่า มีค่าเท่ากับ 0.187 ($PNI_{Modified}$ = 0.187)

ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา จินดาสวัสดิ์ (2564) ซึ่งได้ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ทั้ง 5 ด้าน โดยภาพรวม มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อยคือ ด้านการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล ด้านการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน ด้านการคัดกรองนักเรียน ด้านการส่งต่อนักเรียน และด้านการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียนตามลำดับ

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 แนวทางการพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา นวัตกรรมและเทคโนโลยีระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ โดยสถานศึกษาควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน พัฒนาระบบฐานข้อมูลนักเรียนแบบบูรณาการ จัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างละเอียดและเป็นระบบ ครอบคลุมทุกด้าน และนวัตกรรมและเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นสถานศึกษาควรมีมาตรการในการรักษาความปลอดภัย รักษาความลับข้อมูลนักเรียน ตลอดจนสถานศึกษานำแนวทางการสร้างและพัฒนาภาคีเครือข่ายมาใช้ขับเคลื่อนระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา และสถานศึกษานำแนวการนิเทศติดตามมาใช้ขับเคลื่อนและพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษาซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วาสนา จินดาสวัสดิ์ (2564) ซึ่งได้

ทำการศึกษาเรื่อง “การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรม ของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า พัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ 1) การปฏิบัติงานดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ 5 ด้าน คือ การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล การคัดกรองนักเรียน การส่งเสริมและพัฒนานักเรียน การป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน การส่งต่อนักเรียน 2) หลักพรหมวิหาร 4 ด้าน คือ เมตตา กรุณา มุทิตา อุเบกขา 3) กิจกรรมส่งเสริมการพัฒนานวัตกรรมระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมสำหรับโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่ ได้แก่ กิจกรรมการรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคล กิจกรรมการคัดกรองนักเรียน กิจกรรมการส่งเสริมและพัฒนานักเรียน กิจกรรมการป้องกันช่วยเหลือและแก้ไขนักเรียน และแบบบันทึกการส่งต่อนักเรียน

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัย “นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1” พบว่า มีสภาพปัจจุบันโดยรวมอยู่ในระดับมาก และสภาพที่พึงประสงค์โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งหากพิจารณาเป็นรายประเด็น พบว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลมีสภาพปัจจุบันอยู่สูงสุด แต่ประเด็นของการส่งต่อนักเรียน มีสภาพปัจจุบันอยู่น้อยที่สุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า การรู้จักนักเรียนเป็นรายบุคคลเป็นกระบวนการแรกของการดำเนินงานระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่สถานศึกษาทุกแห่งต้องดำเนินการตามนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ เพื่อให้นโยบายสู่การปฏิบัติตามตัวชี้วัด โดยเริ่มจากการพูดคุยและเก็บข้อมูลตั้งแต่รับเข้าเรียน โดยเฉพาะนักเรียนที่กำลังศึกษาใน สถานศึกษา โดยมีวิธีการเยี่ยมบ้าน สัมภาษณ์ และสังเกตพฤติกรรมของนักเรียนรายบุคคล ข้อมูลที่ได้จะถูกนำมาวิเคราะห์เพื่อให้ความช่วยเหลืออย่างเหมาะสม แต่บริบทของสถานศึกษาแต่ละแห่งมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้การส่งต่อนักเรียนซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญในการช่วยเหลือนักเรียนหลังจากการป้องกันและแก้ไขปัญหา ดังนั้น สถานศึกษาควรจัดทำการส่งต่อนักเรียนอย่างต่อเนื่อง โดยประสานงานกับผู้เชี่ยวชาญทั้งภายในและภายนอกอย่างเป็นระบบ เช่น นักจิตวิทยา ภาคีเครือข่าย หรือศูนย์ให้คำปรึกษาเบื้องต้นแก่นักเรียน ตลอดจนมีเครือข่ายสนับสนุนการส่งต่อนักเรียนตามสภาพปัญหาเป็นรายกรณี และมีหน่วยงานดูแลปัญหาเฉพาะด้าน พร้อมติดตามผลอย่างต่อเนื่อง ควรมีแบบสรุปข้อมูลนักเรียนสำหรับการส่งต่อผ่านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียน และสถานศึกษาควรอบรมและพัฒนาบุคคลากรให้มีความรู้ความสามารถด้านจิตวิทยาหรือการให้คำปรึกษาแก่นักเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

จากการศึกษาเรื่อง “นวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1” มีข้อเสนอแนะสำหรับในการวิจัยครั้งต่อไปดังนี้

1.ควรทำการศึกษาเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ระหว่างสถานศึกษาที่ดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่องกับสถานศึกษาที่ไม่ได้ดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเชิงทดลองเกี่ยวกับประสิทธิภาพของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนรูปแบบ วิธีการ ต่าง ๆ และการปรับใช้เทคโนโลยีในกระบวนการดูแลช่วยเหลือนักเรียน จากการประเมินความต้องการจำเป็นของผู้ตอบแบบสอบถามในพื้นที่

3. ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆที่มีผลต่อการดำเนินงานด้านระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน ของนวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1

บรรณานุกรม

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567). *รายงานจำนวนและร้อยละของนักเรียนออกกลางคันจำแนกรายชั้นปีการศึกษา 2563 – 2567.* เข้าถึงได้จาก: www.bopp.go.th

ราชบัณฑิตยสถาน (2554). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน* (ฉบับที่ 1). สำนักพิมพ์นานมีบุ๊คส์. เข้าถึงได้จาก: https://dictionary.orst.go.th

แพรพลอย พัฒนะแสง. (2565). *การพัฒนาแนวทางการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนโดยใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University. http://202.28.34.124/dspace/

วาสนา จินดาสวัสดิ์. (2564). *การพัฒนานวัตกรรมระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนตามหลักพุทธธรรมของโรงเรียนประถมศึกษาในจังหวัดเชียงใหม่* [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. E-thesis Central Library Mahachulalongkornrajavidyalaya University. https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/4307

เชาวลิต ยิ้มแย้ม. (2566). *ความต้องการจำเป็นและแนวทางการพัฒนาการดำเนินงานระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. E-Thesis SNRU มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis

กระทรวงสาธารณสุข. (2546). *คู่มือครูระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนช่วงชั้นที่ 1-2 (ชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-6).* สำนักงานกิจการโรงพิมพ์ องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก: กระทรวงสาธารณสุข.

กระทรวงศึกษาธิการ สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2559). *การพัฒนาระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียน.* โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด: กระทรวงศึกษาธิการ.

ลักษมี สายบุตร. (2560). *การวิจัยประเมินความต้องการจำเป็นแบบสมบูรณ์เพื่อพัฒนาสมรรถนะครูคณิตศาสตร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information (BUUIR). https://buuir.buu.ac.th

มนตรี อินตา. (2562). *การประเมินความต้องการจำเป็นในการพัฒนางานบริการแนะแนวในโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดเชียงใหม่*. เชียงใหม่: ภาควิชาจิตวิทยา คณะครุศาสตร์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *คู่มือการคัดเลือกสำนักเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาเพื่อรับรางวัลระบบการดูแลช่วยเหลือนักเรียนประจำปี 2567*. กระทรวงศึกษาธิการ.

อาภาพร วรรณสุนธยา, ศิวาพัชญ์ บำรุงเศรษฐพงษ์, อุทัย นุ่นดำ, กุลสตรี มีอัฐมั่น, สมฤดี พูนผล และ ยุภาพร อินทรีวอน. (กันยายน-ตุลาคม 2567). นวัตกรรมการบริหารสถานศึกษาด้านระบบดูแลช่วยเหลือนักเรียนและสถานศึกษาปลอดภัยของโรงเรียนพรตพิทยพยัต. *วารสารปราชญ์ประชาคม, 2*(5). 14-27. https://so12.tci-thaijo.org/index.php/watmahasawat_jsc

ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

Ethical Leadership of Administrators Affecting the Performance of Teachers in Schools under the Office of Ratchaburi Primary Educational Area 2

ปริญญา พิมพ์ประชา[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Parinya Phimpracha[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Parinya.Phi@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และ (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 324 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรองผู้อำนวยการสถานศึกษา หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการสถานศึกษา หัวหน้าบริหารงานบุคคล และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.93 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัย พบว่า (1) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (3) ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมี 2 ด้าน ที่ส่งผลเรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ความรับผิดชอบ และความเคารพ ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 31.30

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรม การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

Abstract

This research had three objectives: (1) to analyze the level of ethical leadership of administrators under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, (2) to analyze the level of teacher performance in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, and (3) to create a predictive equation of ethical leadership of administrators that affects teacher performance in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. This research was a predictive research study. The sample group consisted of 324 people, including school directors or deputy school directors or acting school directors, heads of personnel administration, and teachers in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2. Data were collected using questionnaires with a reliability value of 0.93. The statistics used in the data analysis were percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The research found that: (1) the ethical leadership of administrators under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at a high level; (2) the performance of teachers in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2, as a whole, was at a high level; and (3) the ethical leadership of administrators that affected the performance of teachers in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2 at a statistically significant level of .001, with two aspects that had an effect, arranged in order of importance from most to least: responsibility and respect, which together could predict the performance of teachers in schools under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 2 by 31.30 percent,

Keywords: Leadership, ethical leadership, teacher performance in schools

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในโลกยุคปัจจุบันเป็นการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ทำให้เราต้องปรับตัวให้เข้ากับยุคสมัยที่มีการแข่งขัน การบริหารเชิงภาวะผู้นำจึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องก้าวให้ทันต่อโลกดิจิทัลเพื่อรองรับและสนับสนุนให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนการสร้างสถานศึกษาให้เป็นสถานศึกษาเชิงบูรณาการเป็นสิ่งสำคัญที่เปรียบเสมือนเป็นการเสริมสร้างทางการพัฒนาให้มีความคิดเชิงสร้างสรรค์และเป็นกุญแจนำไปสู่การปรับปรุงและพัฒนางานการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นซึ่งถือได้ว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญรองรับการพัฒนาสถานศึกษาทั้งในปัจจุบันและอนาคต (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2564, หน้า 3) ประเทศไทยได้มีการปฏิรูปการศึกษา

โดยรัฐบาลมีนโยบายมุ่งเน้นให้คนไทยได้เรียนรู้ตลอดชีวิตอย่างมีคุณภาพ ซึ่งมีเป้าหมายหลักสามประการ คือ 1) พัฒนาคุณภาพมาตรฐานการศึกษาและการเรียนรู้ของคนไทย 2) เพิ่มโอกาสทางการศึกษาการเรียนรู้อย่างทั่วถึง และมีคุณภาพ และ 3) ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของทุกภาคส่วนของสังคมในการบริหารและจัดการศึกษา โดยมีกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาสี่ประการ คือ พัฒนาคุณภาพคนไทยยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพครูยุคใหม่ พัฒนาคุณภาพสถานศึกษา และแหล่งเรียนรู้ยุคใหม่ นอกจากนี้การจัดการศึกษาในปัจจุบันเป็นยุคการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 มาตรา 39 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดให้กระทรวงศึกษาธิการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารทั่วไปไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง

จากสภาพปัญหาข้างต้นถือว่าเรื่อง การปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เป็นปัญหาเร่งด่วนที่จะต้องได้รับการแก้ไข โดยครูต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีคิด กระบวนการทำงานและพัฒนาตนเอง ซึ่งเรื่องนี้อาจพิจารณาได้จากกรอบแนวทางการปฏิรูปการศึกษาระบบการศึกษาที่มีคุณภาพจะต้องประกอบด้วยผู้ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจนั่น คือ ครูที่มีคุณภาพและมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานประสิทธิภาพการปฏิบัติงานที่ดีของข้าราชการครูเกิดจากการบูรณาการหลายเรื่องเข้าด้วยกัน โดยปัจจัยที่สำคัญอย่างยิ่งต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูนั้นคือ ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีคุณภาพ จะทำให้สถานศึกษาพัฒนาได้อย่างเต็มศักยภาพโดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องใช้ภาวะผู้นำให้เกิดประโยชน์และเกิดการเปลี่ยนแปลง เพื่อให้สถานศึกษาขับเคลื่อนไปข้างหน้า บุคลากรในสถานศึกษาต้องมีการปรับตัว ปรับเปลี่ยนวิธีคิด กระบวนการทำงานและพัฒนาศักยภาพของตน ส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูให้มีคุณภาพสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับมาตรฐานการปฏิบัติงานของครูตามเกณฑ์มาตรฐานวิชาชีพครูของคุรุสภา พ.ศ. 2562 แบ่งมาตรฐานการปฏิบัติงานไว้ 3 ด้าน ได้แก่ 1) การปฏิบัติหน้าที่ครู 2) การจัดการเรียนรู้ และ 3) ความสัมพันธ์กับผู้ปกครองและชุมชน (สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา, 2562)

จากสภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะบุคลากรในสถานศึกษาจึงได้ทบทวนวรรณกรรม พบว่า ยังไม่มีใครเคยทำวิจัยในประเด็นนี้มาก่อน จึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์สามข้อ คือ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 และ (3) เพื่อสร้างสมการ

พยากรณ์ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ของ นล ธวัช ยุทธวงศ์ (2563); ภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ (2564); (วันเฉลิม รูปสูง, พิชญาภา ยืนยาว, และธีรวุธ ธาดาตันติโชค, 2564) มาจัดกลุ่มและสังเคราะห์ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 6 อันดับแรก จากผลการสังเคราะห์ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา มีองค์ประกอบ 6 ด้าน คือ 1) ด้านความยุติธรรม 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความไว้วางใจ 4) ด้านความเคารพ 5) ด้านความรับผิดชอบ 6) ด้านความเอาใจใส่ ที่พบว่ามีความสอดคล้องกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดเกี่ยวกับภาวะ ผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา 6 ด้าน คือ 1) ด้านความยุติธรรม 2) ด้านความซื่อสัตย์ 3) ด้านความไว้วางใจ 4) ด้านความเคารพ 5) ด้านความรับผิดชอบ 6) ด้านความเอาใจใส่ ได้จากการสังเคราะห์เอกสารทางวิชาการและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และวิเคราะห์แนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน มาสรุปเป็นตัวแปรของการศึกษาการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้เป็น 6 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ 4) การรักษาวินัย 5) คุณธรรมจริยธรรม และ 6) จรรยาบรรณวิชาชีพ นำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

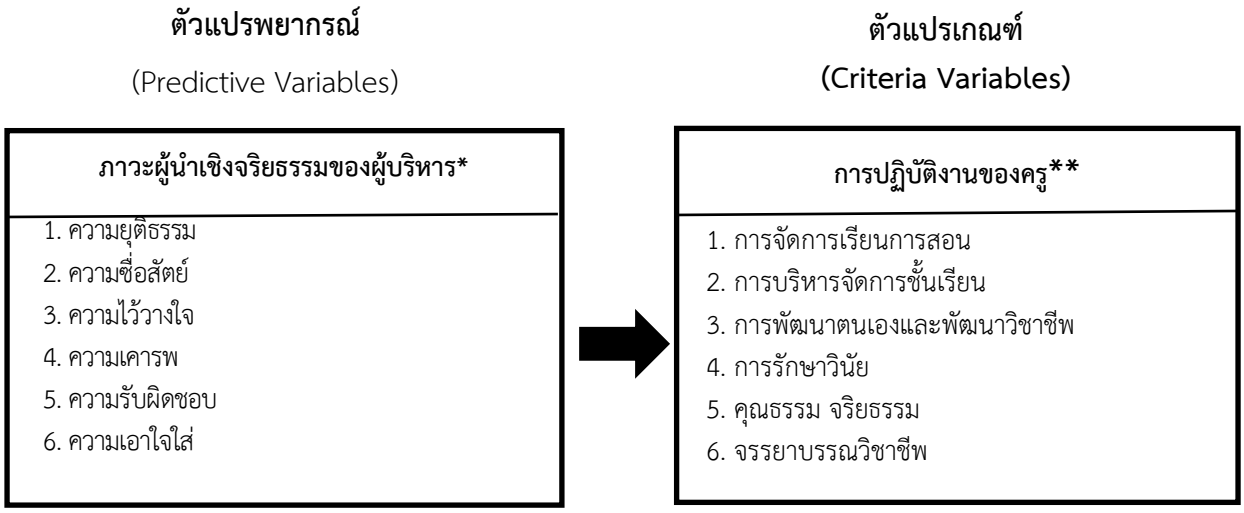

รูปที่1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 145 โรง แบ่งเป็น 3 ขนาด คือ ขนาดใหญ่ จำนวน 1 โรง ขนาดกลาง จำนวน 67 โรง และขนาดเล็ก จำนวน 77 โรง รวมทั้งสิ้น 145 โรง (ข้อมูลครูและบุคลากรทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ คือ สถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 145 โรง ผู้วิจัยกำหนดการประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 108 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียนจำนวน 3 คน ดังนี้ 1) กลุ่มผู้บริหาร ได้แก่ ผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรองผู้อำนวยการโรงเรียน หรือรักษาการในตำแหน่งผู้อำนวยการโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานบริหารบุคคล จำนวน 1 คน 3) ครูผู้สอน จำนวน 1 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 324 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อคำถามครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง และอายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ ลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ประกอบด้วย 6 ด้าน คือ 1) การจัดการเรียนการสอน 2) การบริหารจัดการชั้นเรียน 3) การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ 4) การรักษาวินัย 5) คุณธรรม จริยธรรม 6) จรรยาบรรณวิชาชีพ

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นแบบมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการจัดการเรียนการสอน 2) ด้านการบริหารจัดการชั้นเรียน 3) ด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ 4) ด้านการรักษาวินัย 5) ด้านคุณธรรมจริยธรรม 6) ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ ใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึง ใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 เป็นคำถามแบบปลายเปิด การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยดำเนินการสร้างเครื่องมือเพื่อใช้ในการวิจัยโดยมีรายละเอียดตามขั้นตอน ดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงเชิงบูรณาการด้วยหลักสังคหวัตถุ และการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา

2) วิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่าและแบบตรวจสอบรายการ

3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขต เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

4) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามดำเนินการสร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

5) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว มานำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ได้แก่ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องด้านภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามข้อเสนอแนะ โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.66 – 1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 48 ข้อ

6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) เท่ากับ .93

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 324 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ความยุติธรรม สูงสุด ความรับผิดชอบ ความเคารพ ความซื่อสัตย์ ความเอาใจใส่ ค่าเฉลี่ย เท่ากัน และความไว้วางใจ ค่าเฉลี่ย ต่ำสุด ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 ความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารมีการบริหารงานบนพื้นฐานที่ไม่เอาเปรียบผู้ใต้บังคับบัญชา หรือผู้ร่วมงาน รองลงมา ผู้บริหารเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ารับการฝึกอบรมอย่างเท่าเทียมกัน ตามด้วยผู้บริหารมีการบริหารงาน โดยใช้กระบวนการที่เป็นธรรมในการตัดสินใจ และข้อที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารตัดสินใจตามสถานการณ์ด้วยเหตุผลโดยใช้กฎระเบียบ ข้อบังคับ ทุกครั้งตามลำดับ

ด้านที่ 2 ความรับผิดชอบ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารไม่เบียดบังเวลาราชการไปทำประโยชน์ส่วนตัว รองลงมา ผู้บริหารสำรวมระวังคำพูด และรักษาวาจาสัตย์อย่างเคร่งครัดต่อเพื่อนร่วมงาน ตามด้วย ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความเที่ยงตรง โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายแก่ทางราชการ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงออกถึงการบริหารงานอย่างเป็นระบบ ตามระเบียบ กฎหมายและข้อบังคับที่กำหนด ตามลำดับ

ด้านที่ 3 ความเคารพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ผู้บริหารมีความโปร่งใสและยุติธรรมในการตัดสินใจทุกครั้ง รองลงมา คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการตัดสินใจในเรื่องสำคัญ ๆ ตามด้วย ผู้บริหารสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชาเสมอ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารมีความรับผิดชอบต่อผลลัพธ์ของการตัดสินใจหรือการกระทำที่เกิดขึ้นเสมอ ตามลำดับ

ด้านที่ 4 ความซื่อสัตย์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารมีการแสดงออกถึงการมีสัมมาคารวะและการให้เกียรติแก่ทุกคน รองลงมา คือ ผู้บริหารเคารพสิทธิ์ และความเป็นส่วนตัวของผู้ใต้บังคับบัญชาในที่ทำงาน ตามด้วย ผู้บริหารให้เกียรติและยอมรับในความสามารถของผู้ใต้บังคับบัญชา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงออกถึงความเมตตาและความเข้าใจต่อผู้ร่วมงานในทุกสถานการณ์ ตามลำดับ

ด้านที่ 5 ความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารปฏิบัติหน้าที่ด้วยความรวดเร็วถูกต้องและเสร็จทันตามกำหนดเวลา รองลงมา คือ ผู้บริหารปฏิบัติงานในหน้าที่เต็มกำลังความสามารถ ด้วยความละเอียดรอบคอบ และระมัดระวัง ตามด้วย ผู้บริหารมีความมุ่งมั่นตั้งใจในการทำงานด้วยความรับผิดชอบต่อหน้าที่ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารยอมรับทั้งผลดีและผลเสียจากการปฏิบัติในหน้าที่ด้วยความเต็มใจตามลำดับ

ด้านที่ 6 ความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ผู้บริหารสร้างแรงบันดาลใจ ให้บุคลากรในหน่วยงานคำนึงถึงหน้าที่และความรับผิดชอบ รองลงมา คือ ผู้บริหารมีการให้คำปรึกษาและให้การสนับสนุนแก่ครูและบุคลากรในสถานศึกษาตามความเหมาะสม ตามด้วยผู้บริหารแสดงความเห็นอกเห็นใจต่อผู้ใต้บังคับบัญชาที่มี

ความทุกข์อย่างสม่ำเสมอ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ผู้บริหารแสดงพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับครู นักเรียน และชุมชน อย่างทั่วถึง ตามลำดับ

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

พบว่า การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ จรรยาบรรณวิชาชีพ การจัดการเรียนการสอน การรักษาวินัย คุณธรรมจริยธรรม การบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ ตามลำดับ เมื่อพิจารณารายละเอียดแต่ละด้าน ดังนี้

ด้านที่ 1 จรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูให้ความสำคัญในการรักษาและส่งเสริมเกียรติคุณและชื่อเสียงของวิชาชีพทางการศึกษา รองลงมา คือ ครูมีการดำเนินงานที่รักษาภาพลักษณ์และศักดิ์ศรีของวิชาชีพ เพื่อให้วิชาชีพครูเป็นที่เคารพและนับถือในสังคม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูปฏิบัติงานโดยคำนึงถึงความรับผิดชอบต่อผู้เรียนและผู้รับบริการในแง่ที่แสดงถึงเกียรติและศักดิ์ศรีของวิชาชีพทางการศึกษาอยู่เสมอ ตามลำดับ

ด้านที่ 2 การจัดการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ครูเลือกใช้สื่อการสอน และกิจกรรมที่หลากหลายเหมาะสมกับลักษณะของผู้เรียน รองลงมา คือ ครูสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อการเรียนรู้และช่วยให้ผู้เรียนรู้สึกปลอดภัย และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูมีการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างต่อเนื่อง ตามลำดับ

ด้านที่ 3 การรักษาวินัย มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ครูแสดงความรับผิดชอบต่อหน้าที่ของตนอย่างซื่อสัตย์สุจริตและตรงต่อเวลาในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ครูให้บริการประชาชนหรือผู้มาติดต่อด้วยความสุจริตและเป็นธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูปฏิบัติตามระเบียบ ข้อบังคับ และจรรยาบรรณของข้าราชการครูอย่างเคร่งครัด ตามลำดับ

ด้านที่ 4 คุณธรรม จริยธรรม มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ครูมีความรับผิดชอบต่อสังคม และคำนึงถึงประโยชน์ส่วนรวมในการปฏิบัติงาน รองลงมา คือ ครูมีความเมตตา และเข้าใจต่อผู้เรียน รวมถึงให้ความช่วยเหลือผู้เรียนตามความเหมาะสม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูมีการปฏิบัติตน และตัดสินใจโดยสอดคล้องกับหลักธรรมทางศาสนา วัฒนธรรม และจริยธรรมของสังคมไทย ตามลำดับ

ด้านที่ 5 การบริหารจัดการชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากทุกข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ครูสร้างสภาพแวดล้อมในห้องเรียนที่เอื้อต่อ

การเรียนรู้ของผู้เรียน รองลงมา คือ ครูมีการจัดสรรทรัพยากร อุปกรณ์การเรียน สื่อการสอน และเวลาอย่างมีประสิทธิภาพ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ครูสามารถจัดการพฤติกรรมของผู้เรียนให้เป็นไปในทิศทางที่ส่งเสริมการเรียนรู้ได้อย่างเหมาะสม และครูใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างเหมาะสมเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ

ด้านที่ 6 การพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายข้ออยู่ในระดับมากที่สุด 1 ข้อ และระดับมาก 3 ข้อ โดยข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ครูแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ ผ่านการเข้าร่วมอบรม สัมมนา หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิชาชีพของตนอย่างต่อเนื่อง รองลงมา คือ ครูมีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ประสบการณ์กับเพื่อนครู และผู้เชี่ยวชาญอยู่เสมอ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ครูนำนวัตกรรมและความรู้ใหม่ ๆ จากการพัฒนาตนเองมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเรียนการสอน ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2

พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 จำนวน 2 ตัวแปร เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ความรับผิดชอบ(X5) และ ความเคารพ(X4) สามารถอธิบายความแปรปรานของการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุเท่ากับ 0.559 (R = 0.559) ซึ่งตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน ได้ร้อยละ 31.30 (R2 = 0.313) สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ = 2.509 + 0.131(X4) + 0.177(X5) (R2 = 0.313)

สมการคะแนนมาตรฐาน ZY = 0.201(ZX4) + 0.251(ZX5) (R2 = 0.313)

การอภิปรายผล

การศึกษาวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ตามวัตถุประสงค์ และสมมติฐานของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ความยุติธรรม ค่าเฉลี่ยจากสูงสุด ความรับผิดชอบ ความเคารพ ความซื่อสัตย์ ความเอาใจใส่ มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุดคือ ความไว้วางใจ เมื่อพิจารณาผลการวิจัยเป็นรายด้าน พบว่า

ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าผู้บริหารในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ให้ความสำคัญกับหลักการของความเป็นธรรม ซึ่งช่วยสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อประสิทธิภาพของครูและความพึงพอใจในการทำงาน นอกจากนี้ ยังสะท้อนถึงแนวโน้มของภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่ได้รับการยอมรับในงานวิจัยระดับนานาชาติว่า ผู้นำที่ยุติธรรมจะช่วยส่งเสริมความไว้วางใจ ความร่วมมือ และประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิเกียรติ เชาว์ชอบ, นันท์นภัส นิยมทรัพย์, และ นภาเดช บุญเชิดชู (2566) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาล ในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวม และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรเนศ อนุภัทร์ และตรัยภูมิทร์ ตรีตรีศวร (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านความยุติธรรม อยู่ในระดับมากที่สุดตามลำดับ

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 6 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ อยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ครูตระหนักถึงบทบาทและความรับผิดชอบของตนในการเป็นต้นแบบที่ดีให้กับนักเรียน มีการยึดมั่นในจรรยาบรรณวิชาชีพครูอย่างเคร่งครัด อีกทั้งหน่วยงานต้นสังกัดมีการกำกับติดตาม และส่งเสริมให้ครูปฏิบัติตามมาตรฐานวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ ความคาดหวังของสังคมและชุมชนที่มีต่อครูในฐานะผู้ให้ความรู้และอบรมสั่งสอนเด็กและเยาวชน อาจเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานตามจรรยาบรรณ ส่งผลให้ด้านนี้มีระดับสูงที่สุดกว่าด้านอื่น ๆ ดังนั้น ครูควรจัดการศึกษาให้สอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติและนโยบายของรัฐบาล โดยมุ่งเน้นการสอนและการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ ทั้งนี้ เป้าหมายสำคัญของสถานศึกษาคือการส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งขึ้นอยู่กับกิจกรรมการเรียนการสอนที่สถานศึกษาได้จัดขึ้น สถานศึกษาจึงเป็นพื้นที่ที่เหมาะสมที่สุดในการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู เนื่องจากเป็นศูนย์กลางที่ผู้บริหารและครูสามารถแสดงศักยภาพ สร้างสรรค์นวัตกรรมทางการศึกษา และมุ่งสู่ความสำเร็จ อีกทั้งยังเป็นแหล่งเรียนรู้ร่วมกันของบุคลากรทางการศึกษาในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศศิวิมล มาลาพงษ์ (2567) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า 1) ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ ภาวะผู้นำด้านคุณธรรมจริยธรรม ภาวะผู้นำด้านการแก้ปัญหาและการตัดสินใจ ภาวะผู้นำด้านการมีวิสัยทัศน์ ภาวะผู้นำด้านบุคลิกภาพ และภาวะผู้นำด้านความฉลาดทางอารมณ์ ตามลำดับ และ 2) ผลการเปรียบเทียบสถิติ F-test ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครูเมื่อเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง

สถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนการเปรียบเทียบตามอายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ในการทำงาน ความรู้ และระบบข้อมูลสารสนเทศนับเป็นองค์ประกอบสำคัญที่จะก่อให้เกิดสถานศึกษาแห่งการเรียนรู้

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 เรียงตามลำดับความสำคัญ 2 ด้าน ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเคารพ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานที่รับผิดชอบมีผลกระทบสูงต่อประสิทธิภาพของบุคลากรในสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยทั้งในและต่างประเทศที่ชี้ให้เห็นว่าผู้นำที่มีความรับผิดชอบจะช่วยส่งเสริมการทำงานของบุคลากรให้เกิดประสิทธิผลสูงสุด นอกจากนี้การที่ผลการวิจัยประสิทธิภาพการทำนายเพียง 31.30 อาจเป็นเพราะว่ายังมีตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน และด้านความเคารพ ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมต้องให้ความสำคัญกับการปฏิบัติต่อบุคลากรด้วยความเคารพ รับฟังความคิดเห็น และให้คุณค่ากับศักดิ์ศรีของครูทุกคน ซึ่งจะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ส่งเสริมแรงจูงใจ และทำให้ครูมีความตั้งใจในการปฏิบัติงานมากขึ้น ทั้งนี้ สอดคล้องกับแนวคิดทางการบริหารที่ชี้ให้เห็นว่าความเคารพจากผู้นำมีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและประสิทธิภาพของบุคลากรในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุฑาวรรณ สอนแก้ว (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในด้านความเคารพ เป็นตัวแปรพยากรณ์ที่สามารถพยากรณ์การเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ได้ดีที่สุด ได้ร้อยละ 76.5 และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รณชัย ปินใจ (2564) ที่ได้ทำวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ผลการศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านความน่าเคารพ และด้านความรับผิดชอบ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้หรือประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารด้านความยุติธรรม มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด และด้านความไว้วางใจ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับความยุติธรรม โดยอาจกำหนดเป็นนโยบายที่ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรที่น่าเชื่อถือและปราศจากความลำเอียงอันจะส่งผลให้การบริหารสถานศึกษาประสบความสำเร็จ และผู้บริหารควรจัดให้มีโครงการพัฒนาระบบบริหารที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ กำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่ชัดเจนและเป็นธรรม

เปิดโอกาสให้บุคลากรและนักเรียนมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ เพื่อสร้างบรรยากาศแห่งความไว้วางใจต่อผู้บริหารในองค์กร

2. จากผลการวิจัย พบว่า การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนด้านจรรยาบรรณวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด และด้านการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารสถานศึกษาควรตระหนักหรือให้ความสำคัญกับจรรยาบรรณวิชาชีพ โดยอาจกำหนดเป็นนโยบายที่ผู้ร่วมงานทุกฝ่ายต้องปฏิบัติ เพื่อขับเคลื่อนองค์กรที่น่าเชื่อถือและมีเกียรติในสายตาของผู้เกี่ยวข้อง และผู้บริหารควรจัดให้มีโครงการที่ส่งเสริมการพัฒนาตนเองและพัฒนาวิชาชีพของครูโดยสนับสนุนการอบรมพัฒนาครูอย่างต่อเนื่อง ทั้งในรูปแบบออนไลน์และออฟไลน์ รวมถึงการสร้างเครือข่ายแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครูอย่างสม่ำเสมอ

3. จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมี 2 ด้านที่ส่งผล คือ ด้านความรับผิดชอบ และด้านความเคารพ ซึ่งทั้งสองด้านสามารถร่วมกันพยากรณ์การปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ได้ร้อยละ 31.30 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหาร โดยคำนึงถึง ด้านความรับผิดชอบ เป็นประการสำคัญอันดับแรกเพราะผลการวิจัยมีค่าในการทำนายมากที่สุด และคำนึงถึงด้านความเคารพเป็นลำดับรองลงมา นอกจากนี้ ผู้บริหารควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการทำนายหรือมีผลต่อปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนเพิ่มเติมด้วย

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาและเสริมสร้างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียน โดยเฉพาะในด้านการส่งเสริมความโปร่งใส ความยุติธรรม และการตัดสินใจที่เป็นธรรมในองค์กร

2.2 ควรศึกษาเกี่ยวกับหลักการและแนวปฏิบัติที่เกี่ยวข้องกับจริยธรรมในโรงเรียน

บรรณานุกรม

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การจัดการทักษะที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรใน สังกัดสำนักงานสรรพากรภาค 3*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ธีรเนศ อนุภัทร์. และตรัยภูมิทร์ ตรีตรีศวร (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาในเครือข่ายเมืองสตูล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. *วารสารวิชาการ สถาบันพัฒนาพระวิทยากร 6*(4), 247-261. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/tmd/article/view/265410/180061

นลธวัช ยุทธวงศ์. (2563). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา อำเภอเมือง จังหวัดตาก. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยปทุมธานี*, *12*(2), 222 - 233. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/ptujournal/article/view/246281/169252

ประกาศคณะกรรมการคุรุสภา เรื่อง รายละเอียดของมาตรฐานความรู้และประสบการณ์วิชาชีพครูตามข้อบังคับคุรุสภา ว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562. (2563, 7 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 137 ตอนพิเศษ 109 ง. หน้า 10–14.

รณชัย ปินใจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3* [วิทยานิพนธ์ การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. UPDC Communities & Collections. https://updc.up.ac.th/server/api/core/bitstreams/24522788-a829-4e57-a8ed-218836c8fcf9/content

ภาณุวัฒน์ บุญธัญกิจ. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานครตามทัศนะของผู้บริหารและครู* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิต]. https://dric.nrct.go.th. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Panuwat.Boo.pdf

สุฑาวรรณ สอนแก้ว. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการเป็นองค์กรแห่งการเรียนรู้ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพัทลุง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

วุฒิเกียรติ เชาว์ชอบ, นันท์นภัส นิยมทรัพย์, และ นภาเดช บุญเชิดชู. (2566). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อธรรมาภิบาลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, *25*(2), 673 - 685. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jsrc/article/view/259771/186180

วันเฉลิม รูปสูง, พิชญาภา ยืนยาว, และธีรวุธ ธาดาตันติโชค. (มกราคม-มิถุนายน 2564). ภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตในการ ทำงานของครูสังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์*, *22*(1), 37 - 50.

ศศิวิมล มาลาพงษ์. (2567). ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อการปฏิบัติงานของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารวิจยวิชาการ*, *7*(3), 75-86. https://doi.nrct.go.th//ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14456/jra.2024.61

สำนักงานเลขาธิการคุรุสภา. (2562). *มาตรฐานวิชาชีพครู พ.ศ. 2562*. กรุงเทพมหานคร: คุรุสภา.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2564). *รายงานประจำปี 2564*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2. (2567). *ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2 ปีการศึกษา 2567*. ราชบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 2.

Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. (1970) . “Determining Sample Size for Research Activities,” Educational and Psychological Measurement. 30(3) : 607-610.

ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

School Administrators' Leadership Affecting Internal Supervision in Private Schools under the Krabi Provincial Education Office

นุรอัยนี ดำดี[1] และสุวิทย์ ภาณุจารี[2]

Nuraini Damdi[1] and Suwit Phanujaree[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Nuraini.Dam@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ (2) เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ (3) เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงพยากรณ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 160 คน ผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการ และครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.99 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า โดยภาพรวม และรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 โดยมี 2 ด้านที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปน้อย คือ คือ ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และผู้นำแบบให้การสนับสนุน ซึ่งสามารถร่วมกันพยากรณ์ประสิทธิผลในการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้ร้อยละ 58.80

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียน การนิเทศภายในของโรงเรียน โรงเรียนเอกชน

Abstract

This research had three objectives: (1)To study the leadership level of private school administrators under the Krabi Provincial Education Office, (2)To study the internal supervision level of private schools under the Krabi Provincial Education Office, and (3) To create a predictive equation of school administrators' leadership affecting internal supervision of private schools under the Krabi Provincial Education Office. This research is a predictive research with a sample group of 160 participants, including school administrators, academic heads, and teachers from schools under the Krabi Provincial Education Office. Data was collected using a questionnaire with a reliability of 0.99 Statistical analysis methods included percentage, mean, standard deviation, Pearson correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. Research findings: (1) School administrators' leadership was found to be at a high level overall and in all dimensions, (2) Internal supervision of private schools was found to be at a high level overall, and (3) Leadership dimensions significantly affecting internal supervision (at 0.001 level) were, in order of importance: Task-oriented leadership and Supportive leadership. These two dimensions could collectively predict the effectiveness of internal supervision by 58.80%.

Keywords: Leadership, school administrators, internal supervision, private schools

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 และ(ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 มาตรา 6 ระบุว่า การจัดการศึกษาต้องเป็นไป เพื่อพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งร่างกาย จิตใจ สติปัญญาความรู้มีคุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรมในการ ดำรงชีวิต สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข มาตรา 10 ระบุว่าการจัดการศึกษาต้องจัดให้บุคคลมีสิทธิและโอกาสเสมอกันในการรับการศึกษาขั้นพื้นฐานไม่น้อยกว่า 12 ปี ที่รัฐจะต้องจัดให้อย่างทั่วถึงและมีคุณภาพโดยไม่เก็บค่าใช้จ่ายและมาตรา 22 ระบุไว้อย่างชัดเจนว่าการจัดการศึกษา ต้องยึดหลักว่าผู้เรียนทุกคนมีความสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้และถือว่าผู้เรียนมีความสำคัญที่สุด กระบวนการจดัการศึกษาต้องส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตามธรรมชาติและเต็มตามศักยภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2559)

การนิเทศภายในเป็นกิจกรรมที่จัดขึ้น เพื่อพัฒนาครูและการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ของครูให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการพิจารณาสภาพปัญหาเพื่อหาแนวทางในการแก้ปัญหา ซึ่งเป็นการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ การนิเทศภายในมีวัตถุประสงค์และเป้าหมาย เพื่อพัฒนาครูเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนรู้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดวPA ครูคือกุญแจสำคัญของการขับเคลื่อนการศึกษา โดยมีเป้าหมายสูงสุดอยู่ที่คุณภาพของผู้เรียน ซึ่งเป็น

ผลผลิตจากการจัดกระบวนการเรียนรู้ของครู รวมทั้งช่วยให้ครูรู้และเข้าใจวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ดังนั้นการนิเทศภายในจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาครูสู่มืออาชีพ เนื่องจากการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาในการให้คำแนะนำแก่ครูและบุคลากรที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ตลอดจนมีบทบาทสำคัญในการเป็นผู้ประสาน คอยให้คำปรึกษา และเป็นผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (บรรจงรงค์ วรเศรษฐสุขศิริ, 2562) ดังนั้นภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ร่วมบริหารก็คือการนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปรับปรุง สิ่งที่บกพร่องด้านวิชาการให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้ร่วมบริหารเป็นผู้ที่อยู่ใกล้ชิดกับคุณครูและนักเรียน จึงย่อมทราบถึงปัญหาต่าง ๆได้ดีกว่าบุคลากรภายนอก เมื่อเป็นเช่นนี้แล้ว การนิเทศภายในโรงเรียนจะสนองตอบความต้องการ ของบุคลากรในโรงเรียนได้อย่างดีที่สุด

ความสำคัญของการนิเทศการศึกษาถือว่า มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาจึงเป็นประโยชน์ต่อครู เพราะว่าการนิเทศจะช่วยให้ครูมีความเชื่อมันในตนเอง จะมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานทุกด้าน สนับสนุนให้ครูสามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง ครูสามารถมองเห็นถึงการประสบผลในการสอนได้มากน้อยเพียงใด การนิเทศจะช่วยครูให้สามารถแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถสังเกตการณ์ทำงาน หรือการสอนของครูคนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงการสอนของตน นอกจากนี้จะมีการแลกเปลี่ยนแนวคิดและรับเอาวิธีการใหม่ ๆ จากครูคนอื่นไปทดลองใช้ รวมทั้งเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือในการสนับสนุนแก่ครูคนอื่น ๆ ด้วยการช่วยกระตุ้นให้มีการวางแผนจัดทำตามเป้าหมายที่วางไว้และแสวงหาแนวปฏิบัติไปพร้อมๆกัน ครูแต่ละคนสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการสอนอย่างกว้างๆ ภายในโรงเรียน ตลอดจนการกระตุ้นให้ครูผู้สอนทำงานวิจัยในชั้นเรียน รวมทั้งการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของครูกับเพื่อนร่วมงานและชี้ให้เห็นความสามารถในการควบคุมและจัดการความน่าเชื่อถือ และความเป็นวิชาการ ของครูคนนั้นได้เป็นอย่างดีและการนิเทศจะเป็นกระบวนการที่ท้าทายความสามารถของครูให้มีความคิด เชิงนามธรรมสูงขึ้นในขณะปฏิบัติงาน ครูผู้สอนจะได้รับข้อมูลย้อนกลับซึ่งเป็นผลมาจากผลการประเมิน ข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นข้อดีและข้อเสียของการปฏิบัติงาน รวมทั้งแนวคิดหลายแนวทางที่จะใช้เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ท้าทาย และช่วยพัฒนาแนวคิดเชิงนามธรรมของคครูให้สูงขึ้นด้วย (วัชรา เล่าเรียนดี, 2550) ดังนั้นการจัดการศึกษาด้วยกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศนั้นเป็นกระบวนการที่บุคลากรภายในสถานศึกษาจัดขึ้นเป็นระบบ เพื่อส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องเหมาะสม จนบรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาให้ดียิ่งขึ้น เพราะปัจจุบันการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จากภายนอกนั้นไม่สามารถจะทำได้อย่างทั่วถึง เนื่องจากจำนวนศึกษานิเทศก์มีจำนวนน้อยไม่เพียงพอต่อความต้องการของครูผู้สอนในสถานศึกษา เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่
2. เพื่อศึกษาระดับการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่
3. เพื่อสร้างสมการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ใช้หลักการและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ปิยรัตน์ พารเพิง (2562), สาวิตรี บุญนุกูล (2562), วรุจ วรดล, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, และเยาวลักษณ์ สุตะโคตร (2563), วิษณุกร แตงแก้ว (2563), สุธิกานต์ บริเอก (2564), บุสตามัน กามะ (2564), วาทิต บุญใบ, ไชยา ภาวะบุตร, และ ฤทัย ทรัพย์ ดอกคำ (2566), มาจัดกลุ่มและสังเคราะห์ด้วยวิธีการแจกแจงความถี่ โดยเลือกองค์ประกอบที่มีความถี่สูงสุด 4 อันดับแรก จากผลการสังเคราะห์ผู้วิจัยกำหนดองค์ประกอบมาเป็นตัวแปรที่ใช้ในการศึกษามีองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ผู้นำแบบสั่งการ 2) ผู้นำแบบมีส่วนร่วม 3) ผู้นำแบบให้การสนับสนุน 4) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ที่พบว่ามีความสอดคล้องกับการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยผู้วิจัยได้วิเคราะห์ แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับของผู้บริหารโรงเรียน มาสรุปเป็นตัวแปรของการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้เป็น 4 ด้าน คือ ด้านผู้นำแบบสั่งการ ด้านผู้นำแบบให้การสนับสนุน ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม ด้านผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน มาสรุปเป็นตัวแปรของการศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้เป็น 5 ด้าน คือ การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ การวางแผนและกำหนดทางเลือก การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ การดำเนินการนิเทศภายใน การประเมินผลและรายงานผลนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดของการวิจัย ดังภาพต่อไปนี้

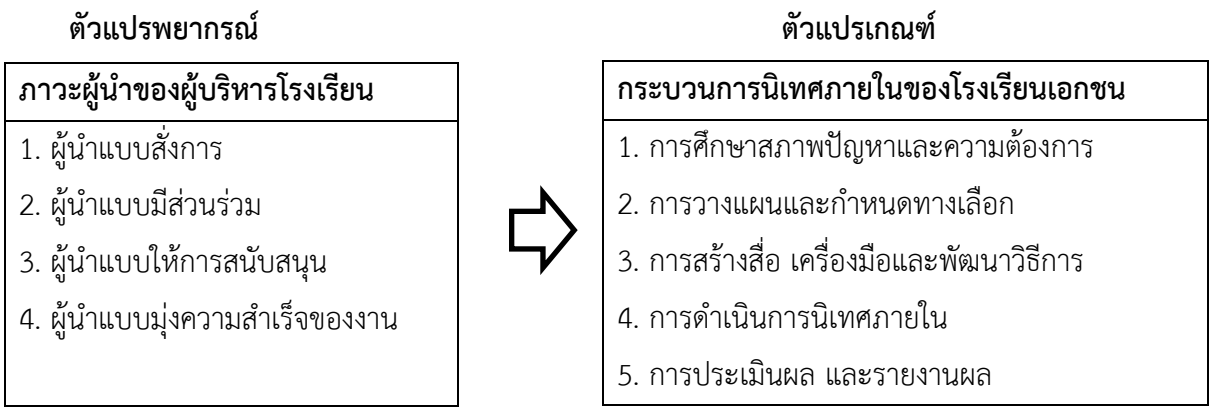

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โรงเรียนจำนวน 47 แห่ง จำแนกตามขนาดโรงเรียนเป็น 4 ขนาด ได้แก่ โรงเรียนขนาดใหญ่พิเศษ 1 แห่ง โรงเรียนขนาดใหญ่ 3 แห่ง โรงเรียนขนาดกลาง 11 แห่ง และโรงเรียนขนาดเล็ก 32 แห่ง ประจำปีการศึกษา 2567 (ข้อมูลสารสนเทศทางการศึกษาปีการศึกษา, 2567)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยสุ่มมาจากประชากร คือ โรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 47 แห่ง ประมาณขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีเปิดตารางสำเร็จรูปของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie and Morgan, 1970) ได้จำนวนโรงเรียนกลุ่มตัวอย่าง 40 โรงเรียน โดยมีผู้ให้ข้อมูลในแต่ละโรงเรียน จำนวน 4 คน ดังนี้ 1) ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 1 คน 2) หัวหน้างานวิชาการ จำนวน 1 คน 3) ครูผู้สอน จำนวน 2 คน รวมจำนวนผู้ให้ข้อมูลทั้งสิ้น 160 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 1 ฉบับ แบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 ข้อคำถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษาสูงสุด ตำแหน่ง อายุการปฏิบัติราชการในตำแหน่ง และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 ข้อคำถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามแนวคิดและทฤษฎีของภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ตัวแปร คือ 1) ด้านผู้นำแบบสั่งการ 2) ด้านผู้นำแบบให้การสนับสนุน 3) ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม 4) ด้านผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน

ตอนที่ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เป็นแบบมาตราประมาณค่ามี 5 ระดับ โดยจัดเรียงเนื้อหาข้อคำถามตามประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ตัวแปร ได้แก่ 1) การศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ 2) การวางแผนและกำหนดทางเลือก 3) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ 4) การดำเนินการนิเทศภายใน 5) การประเมินผล โดยใช้แบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของลิเคิร์ท (Likert, อ้างถึง ในธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ หรือข้อคิดเห็นอื่น ๆ เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ เป็นคำถามแบบปลายเปิด

การสร้างเครื่องมือ มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาเอกสาร แนวคิด หลักการ และเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำการภาวะผู้นำของผู้บริหาร และการนิเทศภายในโรงเรียน

2) ศึกษาวิธีการสร้างเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถาม เป็นมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) และแบบตรวจสอบรายการ

3) นำข้อมูลที่ได้จากการศึกษามาประมวลกำหนดขอบเขต เพื่อดำเนินการสร้างเครื่องมือให้ครอบคลุมเนื้อหาและตรงตามกรอบแนวคิดของการวิจัย

4) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามดำเนินการสร้างเสร็จแล้วเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาสารนิพนธ์เพื่อตรวจสอบข้อมูลความถูกต้องและให้ข้อเสนอแนะ สำหรับการแก้ไขปรับปรุงเนื้อหา ภาษาที่ใช้ให้ถูกต้องสมบูรณ์

5) นำเครื่องมือที่เป็นแบบสอบถามผ่านการแก้ไขปรับปรุงเรียบร้อยแล้ว และนำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นให้อาจารย์ที่ปรึกษาการค้นคว้าอิสระตรวจสอบความสมบูรณ์ของเนื้อหา นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรง ได้แก่ ความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ความถูกต้องด้านภาษา และนำมาปรับปรุงแก้ไขให้ตรงตามข้อเสนอแนะ โดยทุกข้อคำถามมีค่า IOC เท่ากับ 0.66 – 1.00 ได้ข้อคำถาม จำนวน 40 ข้อ

6) นำแบบสอบถามที่ได้รับการปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดลองใช้ (Try out) กับประชากรผู้ให้ข้อมูลในสถานศึกษาที่ไม่ใช้กลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นผู้ให้ข้อมูล จำนวน 30 คน ดำเนินการเก็บด้วยตนเอง และนำแบบสอบถามมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมาโดยวิธีของครอนบาค (Cronbach) โดยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α-coefficient) เท่ากับ .99 นำเครื่องมือวิจัยของแบบสอบถามที่สมบูรณ์ไปใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลแล้วนำแบบสอบถามไปใช้ในการวิจัยเพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในสถานศึกษา จำนวน 160 คน

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

1) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงความถี่ (Frequency) เป็นรายข้อ ใช้วิเคราะห์คำนวณหาค่าร้อยละ

2) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ในการประเมิน

3) นำข้อมูลจากแบบสอบถามตอนที่ 3 เกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ มาวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แล้วแปลผลค่าเฉลี่ยตามเกณฑ์ในการประเมิน (Likert, อ้างถึง ใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557)

4) วิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ด้วยสถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สันและการวิเคราะห์ถดถอยพหุ

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยนำเสนอเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์สถานภาพของ ผู้บริหารโรงเรียน หัวหน้างานวิชาการและครูในสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 99 คน คิดเป็นร้อยละ 61.9 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 61 คน คิดเป็นร้อยละ 38.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีอายุ ไม่เกิน 30 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 42.5 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 38.8 อายุ 41-50 ปีจำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และน้อยที่สุด อายุ 51 ปีขึ้นไป จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 3.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 72.5 รองลงมา คือ ปริญญาโท 41 คน คิดเป็นร้อยละ 25.6 ปริญญาเอก 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นครู จำนวน 80 คน คิดเป็น ร้อยละ 50.0 รองลงมา คือ ผู้บริหารโรงเรียน จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 และหัวหน้างานวิชาการ จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุการปฏิบัติงานไม่เกิน 5 ปี จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 43.8 รองลงมา คือ อายุการปฏิบัติงาน 11-15 ปี จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 36.2 มีอายุการปฏิบัติงาน 6–10 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 15.6 และน้อยที่สุด 16 ปี ขึ้นไป จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.4 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ คือ สถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 108 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 62.5 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 36 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 27.5 สถานศึกษาขนาดใหญ่ 12 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 7.5 และน้อยที่สุดคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 4 โรงเรียน คิดเป็นร้อยละ 2.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ภาวะภาวะผู้นำของผู้บริหารสังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ($\overline{X}$ = 4.43, S.D. = .31) ผู้นำแบบให้การสนับสนุน ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = .30) ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน ($\overline{X}$ = 4.37, S.D. = .32) ผู้นำแบบสั่งการ ($\overline{X}$ = 4.27, S.D. = .47) ตามลำดับ

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์การนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ การดำเนินการนิเทศภายใน ($\overline{X}$ = 4.45, S.D. = .31) การวางแผนและกำหนดทางเลือก ($\overline{X}$ = 4.41, S.D. = .25) การสร้างสื่อ เครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = .29) การประเมินผลและรายงานผล ($\overline{X}$ = 4.36, S.D. = .33) และการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ($\overline{X}$ = 4.30, S.D. = .26) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมี 2 ด้านที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำแบบให้การสนับสนุน (A_3 = 0.032) และผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (A_4 = 0.030) ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจัง หวัดกระบี่ได้ร้อยละ 58.80 โดยสามารถเขียนในรูปของสมการพยากรณ์ ได้ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ = 2.574 + 0.226 (A_3) + 0.240(A_4) (R^2 = 0.588)

สมการคะแนนมาตรฐาน Z_B = + 0.032 (Z_{A3}) + 0.030(Z_{A4}) (R^2 = 0. 0.588)

สำหรับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน ผู้นำแบบสั่งการ (A_1) และผู้นำแบบมีส่วนร่วม (A_2) ไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา เพราะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติจึงไม่ถูกคัดเลือกเข้าสมการ

การอภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า มีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นที่สอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ผู้นำแบบมีส่วนร่วม ผู้นำแบบให้การสนับสนุน ผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน และผู้นำแบบสั่งการ พบว่า

ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบนี้จะเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่สำคัญ พร้อมกระตุ้นการระดมความคิดและการอภิปรายเพื่อพัฒนาองค์กรและกระบวนการการสอน มีการสร้างขวัญกำลังใจ โดยให้ความไว้วางใจและอิสระแก่บุคลากร จึงทำให้บุคลากรมีความมั่นใจและแรงจูงใจในการทำงาน พร้อมทั้งเปิดรับแนวคิดและข้อเสนอแนะจากครูและบุคลากร เพื่อพัฒนางานให้มีประสิทธิภาพ ดังที่ วาทิต บุญใบ, ไชยา ภาวะบุตร, และ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ (2566) กล่าวว่า ภาวะผู้นำแบบให้มีส่วนร่วม หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารที่ให้ ความเชื่อมั่นและการไว้วางใจผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างเต็มที่ เป้าหมายและการบังคับบัญชา ตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องกับงานกระทำโดยกลุ่มด้วยการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความสำคัญ เห็นความสำคัญ และเห็นคุณค่าของผู้ใต้บังคับบัญชา ให้ความอิสระ แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา กระตุ้นให้ผู้ฟัง

แสดงออกและรับฟังผู้นำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุดารัตน์ นารอยี และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร. (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำตามวิถีทางและเป้าหมายของผู้บริหารสตรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสตูล ผลการวิจัยพบว่า ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำตามวิถีทางและเป้าหมายของผู้บริหารสตรีสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ด้านการดำเนินการนิเทศภายในอยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการทำงานในองค์กรการศึกษา จึงจำเป็นต้องมีการประชุมวางแผนสร้างความตระหนักให้กับบุคลากรในองค์กรและควรมีการวิเคราะห์นโยบายขององค์กร แต่งตั้งกรรมการ วางแผนร่วมมือกันทั้งผู้บริหารและครูรวมทั้งองค์กรภายในและองค์กรภายนอก ให้ความรู้กับผู้ที่จะนิเทศก่อนจัดอบรมสัมมนา และจัดสรรงบประมาณในการดำเนินงาน โดยมีขั้นตอนและกระบวนการที่ชัดเจน เพื่อให้การนิเทศบรรลุผลตามที่ต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภีชาวิชญ์ ยางงาม และ สงวน อินทร์รักษ์. (2564) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียน ของผู้บริหารและครู โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงตามค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปน้อยดังนี้ ด้านการปฏิบัติการนิเทศการศึกษา ด้านการวางแผนและการกำหนดทางเลือก ด้านการประเมินผล และรายงานผล ด้านการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการพัฒนา ด้านการสร้างสื่อเครื่องมือและพัฒนาวิธีการ ตามลำดับและมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

3. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าภารกิจหลักที่สำคัญประการหนึ่งของผู้บริหารสถานศึกษา คือ การนิเทศ โดยเฉพาะการนิเทศภายในโรงเรียน เป็นแนวทางหนึ่งที่จะช่วยปรับปรุงคุณภาพการศึกษา ซึ่งจะช่วยแก้ไขปรับปรุง สิ่งที่บกพร่อง ด้านวิชาการให้มีการพัฒนาและส่งเสริมให้การเรียนการสอนบรรลุวัตถุประสงค์ เพราะว่าการนิเทศจะช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง ให้มีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานทุกด้าน สนับสนุนให้ครูสามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง ข้อมูลเหล่านี้จะสะท้อนให้เห็นข้อดีและข้อเสียของการปฏิบัติงาน รวมทั้งแนวคิดหลายแนวทางที่จะใช้ เปลี่ยนแปลงการปฏิบัติให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งวิธีการดังกล่าวจะเป็นวิธีการหนึ่งที่ท้าทาย และช่วยพัฒนาแนวคิดเชิงนามธรรมของครูให้สูงขึ้นด้วย ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Knezevich (1984, อ้างถึงใน กรชุลี สาคะริชานนท, 2553) ที่ได้เสนอบทบาทของภาวะผู้นำที่จำเป็น ได้แก่ บทบาทเป็นผู้กำหนดทิศทางการปฏิบัติงานเป็นผู้กระตุ้นความเป็นผู้นำเป็นนักวางแผน เป็นผู้ตัดสินใจ เป็นผู้จัดองค์การ เป็นผู้เปลี่ยนแปลง เป็นผู้ประสานงานเป็นผู้สื่อสาร เป็นผู้แก้ความขัดแย้ง เป็นผู้แก้ปัญหา เป็นผู้จัดระบบ เป็นผู้บริหารการเรียนการสอนเป็นผู้บริหารบุคคลเป็นผู้บริหารทรัพยากร เป็นผู้ประเมินผล เป็นนักประชาสัมพันธ์เป็นประธานในพิธีการ ซึ่งเป็นบทบาทที่จำเป็นอย่างยิ่งของผู้บริหารและจะต้องใช้ความสามารถในบทบาทต่าง ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วันสุไลมาน แวสุหลง (2564) ที่ได้ศึกษางานวิจัยเรื่องภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนในสังกัด สำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่าความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำทาง

วิชาการของผู้บริหารโรงเรียนกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี อยู่ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วม ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านผู้นำแบบสั่งการ ผู้วิจัยจึงเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับด้านผู้นำแบบมีส่วนร่วมโดยอาจกำหนดเป็นนโยบายที่บุคลากรในสถานศึกษาต้องยึดถือเป็นหลักปฏิบัติเพื่อให้ผู้บริหารมีโอกาสร่วมสร้างพลังขับเคลื่อนสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย และควรพัฒนาตนเองด้านผู้นำแบบสั่งการเพื่อให้การบริหารงานบรรลุผลสำเร็จมากขึ้น

1.2 จากผลการวิจัย พบว่า การนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ ด้านการดำเนินการนิเทศภายใน ส่วนด้านที่ค่าเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ ด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการ ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับด้านการนิเทศภายในของโรงเรียนเอกชน โดยอาจกำหนดเป็นนโยบายที่บุคลากรผู้รับผิดชอบด้านการนิเทศต้องหมั่นในการให้การนิเทศแก่ครูและบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อเป็นปัจจัยส่งเสริมสนับสนุนการบริหารงานของสถานศึกษาให้เกิดผลสำเร็จตามเป้าหมาย และควรปรับปรุงและพัฒนาด้านการศึกษาสภาพปัญหาและความต้องการของบุคลากรในสถานศึกษาให้มากขึ้น

1.3 จากผลการวิจัย พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.001 โดยมี 2 ด้าน ที่ส่งผล เรียงลำดับความสำคัญจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ผู้นำแบบให้การสนับสนุน (A_3 = 0.032) และผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงาน (A_4 = 0.030) ซึ่งสามารถร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่ ได้ร้อยละ 58.80 ผู้วิจัยจึงมีข้อเสนอแนะว่า ผู้บริหารควรให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน โดยคำนึงถึงด้านผู้นำแบบให้การสนับสนุนเป็นประการสำคัญอันดับแรก เพราะผลการวิจัยมีค่าในการทำนายมากที่สุด และคำนึงถึงด้านผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จของงานเป็นลำดับรองลงมา นอกจากนี้ ผู้บริหารศึกษาตัวแปรอื่น ๆ จากแนวคิด ทฤษฎี หรืองานวิจัยที่เกี่ยวเพื่อให้การทำนายหรือให้มีผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนเอกชน สังกัดสำนักงานศึกษาธิการจังหวัดกระบี่มากขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

2.1 ควรมีการศึกษาตัวแปรที่ส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานการนิเทศของสถานศึกษา เช่น การมีส่วนร่วมของชุมชนว่า มีผลเกี่ยวข้องกับการดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนของสถานศึกษาอย่างไรบ้าง

2.2 ควรมีการเปรียบเทียบภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดทั้งภาครัฐและภาคเอกชน เพื่อนำข้อมูลมาพัฒนาภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศ ภายในของผู้บริหารโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2559). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2560*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส.อาร์.พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์.

บรรจรงค์ วรเศรษฐสุขศิริ. (2562). *การพัฒนากระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 7 ในศตวรรษที่ 21* [ปริญญานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. มหาวิทยาลัยบูรพา. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/55810165.pdf

บุสตามัน กามะ. (2564). *ภาวะผู้นำตามทฤษฎีวิถีทาง-เป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดอาชีวศึกษาสามจังหวัดชายแดนภาคใต้ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6252

ปิยรัตน์ พารเพิง. (2562). *แบบภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 11 จังหวัดสุราษ 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. SRU-IR. http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/756

ภีชาวิชญ์ ยางงาม และ สงวนอินทร์รักษ์. (2564). กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 13*(ฉบับที่ 1), 18-38. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/EdAd/article/view/254582/174721

วรุจ วรดล, ศิกานต์ เพียรธัญญกรณ์, และเยาวลักษณ์ สุตะโคตร.(2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำวิถีทางเป้าหมายของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 8*(ฉบับที่ 32), 68-77. https://jeal.snru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=810&FileArticle=810-ArticleTextFile-20200930204058.pdf

วัชรา เล่าเรียนดี. (2550). *การนิเทศการสอน (Supervision of Instruction).* นครปฐม: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยศิลปากรวิทยาเขตพระราชวัง สนามจันทร์.

วันสุไลมาน แวสุหลง. (2564). *ภาวะผู้นำทางวิชาการกับการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน ในสังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดปัตตานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. https://url.in.th/RDUUr

วาทิต บุญใบ, ไชยา ภาวะบุตร, และ ฤทัยทรัพย์ ดอกคำ. (2566). ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานใน โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 12*(ฉบับที่ 45), 154-164. https://jeal.snru.ac.th/ArticleViewFile?ArticleID=1352&FileArticle=1352-ArticleTextFile-20231221112000.pdf

วิษณุกร แตงแก้ว. (2563). *ภาวะผู้นำตามสถานการณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการบริหารงานบุคคลของโรงเรียนประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการบริหารการศึกษา, มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี]. SRU-IR. http://ir.sru.ac.th/handle/123456789/827

สาวิตรี บุญนุกูล. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6. *วารสารวิจัยรำไพพรรณี, 14*(ฉบับที่ 1), 5-14. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RRBR/article/view/240312/163780

สุดารัตน์ นารอยี และตรัยภูมินทร์ ตรีตรีศวร. (2564). ภาวะผู้นำตามวิถีทางและเป้าหมายของผู้บริหารสตรี สังกัดสำนักงานเขพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 12* (น. 958-975). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สุธิกานต์ บริเอก (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัย ราชภัฏสกลนคร].]. SNRU e-Thesis. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2021112962421229109_fulltext.pdf

Krejcie, R. V. and D. W. Morgan. (1970) . *“Determining Sample Size for Research Activities,” Educational and Psychological Measurement. 30*(3) : 607-610.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale. Attitude Theory and Measurement.* Fishbeic, Martin, Ed. New York: Wiley & Son.

การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

Management of Cooperation among Teachers and Staff at Wat Purnavas School, under the Jurisdiction of Taling Chan District, Bangkok

สุภาวดี หลีอินทร์[1] และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย[2]

Suphawadi Liain[1] and Weerawat Patanakulchai[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Suphawadi.Lia@rmutr.ac.th[1], Weerawat.pat@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาส ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาส ที่มีต่อการบริหาร ความร่วมมือจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 86 คน มีกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย 70 คน ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนวัด ผลการวิจัย พบว่า (1) ระดับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรอยู่ในระดับมาก (2) เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาสที่มีต่อการบริหาร ความร่วมมือจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน พบว่า ความคิดเห็นของครูและบุคลากรมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในมิติของระดับการศึกษา ซึ่งกลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามีบทบาทเชิงรุกและความเข้าใจในกระบวนการบริหารมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า นอกจากนี้ยังพบว่าประสบการณ์การทำงานและระดับชั้นที่สอนมีผลต่อการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจและการดำเนินงานในโรงเรียน การวิจัยนี้สะท้อนถึงความสำคัญของการบริหารความร่วมมือที่ตอบสนองต่อความหลากหลายของบุคลากรในองค์กร เพื่อสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จขององค์กรในระยะยาว

คำสำคัญ: การบริหารความร่วมมือ ครูและบุคลากร โรงเรียนวัดปุรณาวาส

Abstract

This research has two main objectives: (1) to study the level of collaborative management among teachers and personnel at Wat Puranawas School, based on the opinions of teachers and staff, and (2) to compare the opinions of teachers and personnel regarding collaborative management, categorized by gender, education level, work experience, and teaching grade. This is a quantitative research study with a population of 86 individuals, and a sample size of 70 consisting of teachers and staff from Wat Puranawas School. The findings revealed that (1) the level of collaborative management among teachers and personnel is high, and (2) when comparing the opinions of teachers and personnel regarding collaborative management according to education level, significant statistical differences were found. Those with higher education showed more proactive roles and better understanding of management processes than those with lower education levels. Additionally, work experience and teaching grade also affected participation in decision-making and school operations. This research reflects the importance of collaborative management that responds to the diversity of personnel in the organization, aiming to create a conducive working atmosphere that promotes the long-term success of the organization.

Keywords: Collaborative management, teachers and personnel, Wat Puranawas school

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติมในปี พ.ศ. 2545 และ พ.ศ. 2553 ได้เน้นความสำคัญของการปฏิรูปการจัดการศึกษาโดยกำหนดแนวทางให้สถานศึกษา ร่วมมือกับองค์กรและหน่วยงานภายนอกในการเสริมสร้างความเข้มแข็งของชุมชน ในการพัฒนาเยาวชน และบุคลากรในชุมชนให้เป็นทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่าแก่สังคม นอกจากนี้ยังสนับสนุนการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างกัน เพื่อเปลี่ยนแปลงรูปแบบการบริหารและการจัดการศึกษาจากที่เคยเป็นความ รับผิดชอบของโรงเรียนเพียงอย่างเดียว เป็นการเปิดโอกาสให้องค์กรและหน่วยงานต่าง ๆ เข้ามามีส่วน ร่วมในการจัดการศึกษา ซึ่งส่งผลให้โครงสร้างการจัดองค์กรของโรงเรียนเปลี่ยนแปลงไปจากเดิมที่มี สายการบังคับบัญชาแบบแนวดิ่งไปสู่การจัดองค์กรแบบเครือข่าย (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2547)

กรุงเทพมหานครได้ดำเนินการบริหารจัดการโดยการกระจายอำนาจสู่ระดับ โรงเรียน เพื่อให้โรงเรียนเป็นฐานในการบริหารและส่งเสริมการจัดตั้งกลุ่มย่อยที่สร้างเครือข่ายความร่วมมือใน การทำงานร่วมกัน ตั้งแต่ระดับโรงเรียน ระดับเขต ระดับกลุ่มเขตไปจนถึง และระดับกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการสร้างความเข้มแข็งในการมีส่วนร่วมในการพัฒนาการจัดการศึกษา นโยบายของ กรุงเทพมหานคร มุ่งเน้นกระบวนการทำงานใน

รูปแบบของการรวมกลุ่มโรงเรียน โดยเรียกว่า “เครือข่าย โรงเรียน” (School Cluster) ซึ่งมีโรงเรียนที่เป็นสมาชิกเรียกว่า “โรงเรียนเครือข่าย” (Cluster school) การแบ่งเครือข่ายจะขึ้นอยู่กับ เขตการปกครอง โดยกรุงเทพมหานครมีโรงเรียนใน สังกัดทั้งหมด 438 โรงเรียน แบ่งเป็น 80 เครือข่าย และมีตัวแทนผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายจำนวน 80 คนทำหน้าที่เป็น ผู้ประสานงานเครือข่าย การบริหารเครือข่ายโรงเรียนเริ่มดำเนินการตั้งแต่ปีการศึกษา 2547 (หน่วยศึกษานิเทศก์, 2547)

ความร่วมมือมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์กรสู่ความสำเร็จเป็นสิ่งที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิผลในการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนตลอดจนการใช้ทรัพยากรร่วมกันทั้งระหว่างบุคคล ครอบครัว และเพื่อนบ้าน การสร้างความร่วมมืออาจมีตั้งแต่ระดับที่ไม่เป็นทางการไปจนถึง การวางแผนสร้างความสัมพันธ์เชิงความร่วมมืออย่างเป็นระบบ กล่าวได้ว่าความร่วมมือเป็นการเปิด โอกาสในการสร้างความสัมพันธ์ส่งเสริม ความเป็นเพื่อนบ้าน ความเป็นชุมชน และเพิ่มความตระหนักใน การยอมรับประโยชน์จากการใช้ทรัพยากรร่วมกัน โรงเรียนมีบทบาทสำคัญในการสร้างเด็กและเยาวชนให้ เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข ในขณะเดียวกันชุมชนก็มี บทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาในแง่ของการเป็นแหล่งเรียนรู้มรดกทางวัฒนธรรมประเพณีและค่านิยมของสังคม รวมถึงภาระหน้าที่ในการอบรมและกล่อมเกลาสมาชิกในสังคม โดยเฉพาะค่านิยม คุณธรรม และจริยธรรมที่ส่งเสริมให้เกิดวัฒนธรรมแบบร่วมมือและ หลักการอยู่ร่วมกันของผู้คนในสังคม ตามแนวคิดที่ว่า ในสังคมหนึ่ง ๆ หากโรงเรียนกับบ้านรู้จักกัน และร่วมมือกัน โรงเรียนก็จะ สอนบ้านและวัดจะเสริมสร้าง ซึ่งถ้าโรงเรียน บ้าน และวัดทำงานร่วมกัน ในระบบจริยศึกษา อย่างกลมกลืนเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันจะนำมาซึ่งความสงบสุขของสังคม ความร่วมมือ ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษาและความเท่าเทียมผู้มีส่วนได้ส่วนเสียสามารถส่งเสริมการรวมทางสังคมให้กว้างขวางยิ่งขึ้น ลดความไม่เท่าเทียมกันและเพิ่มโอกาสให้สมาชิกทุกคนในสังคม มีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ ในชีวิตทางเศรษฐกิจ การเมือง และวัฒนธรรม (กันยารัตน์ แย้มศรีแก้ว, 2558)

โรงเรียนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เปิดสอนระดับชั้นอนุบาล ถึง ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ซึ่งเป็นโรงเรียนที่มีขนาด ใหญ่ เปิดสอนชั้นอนุบาลปีที่ 2 ถึง ประถมศึกษาปีที่ 6 ปัจจุบันมีข้าราชการครูและบุคลากรการศึกษา เนื่องจากโรงเรียนวัดปุรณาวาสเป็นโรงเรียนขนาดใหญ่มีจำนวนครูและบุคลากรเป็นจำนวนมาก การบริหารจัดการจึงจำเป็นต้องใช้วิธีการที่หลากหลายและการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการเรียนการสอนและการพัฒนาทางการศึกษาของนักเรียน ความร่วมมือที่ดีระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียนช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ และส่งเสริมการพัฒนาทักษะของนักเรียนในทุกด้าน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร มีการดำเนินงานในด้านการบริหารจัดการและการพัฒนาการศึกษาอย่างต่อเนื่อง แต่พบว่า การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรยังคงมีบางส่วนที่ต้องพัฒนาและปรับปรุงเพื่อให้เกิดความร่วมมือที่ดีขึ้น จากสภาพปัญหาดังกล่าวผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาและวิเคราะห์ความร่วมมือ เพื่อทำความเข้าใจถึงสถานการณ์ปัจจุบันของความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียน วัดปุรณาวาส เปรียบเทียบความคิดเห็นตามตัวแปร เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและ บุคลากรในด้านต่าง ๆ ตาม

ตัวแปรที่กำหนด เช่น เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน เพื่อหาข้อมูลเชิงลึกที่สามารถนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาความร่วมมือให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาสตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาส ที่มีต่อการบริหารความร่วมมือจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน

สมมติฐานการวิจัย

ครูและบุคลากรที่มี เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ระดับชั้นที่สอน มีความคิดเห็นต่อการบริหารความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สำนักงานเขตทวีวัฒนา สังกัดกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส ผู้วิจัยได้ศึกษาตามแนวคิดของ Cohen and Uphoff แบ่งแนวทางการมีส่วนร่วมออกเป็น 4 ด้าน ดังนี้ 1) มีส่วนร่วมการตัดสินใจ (Decision Making) 2) มีส่วนร่วมในการดำเนินงาน (Implementation) 3) มีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (Benefits) และ 4) มีส่วนร่วมในการประเมินผล (Evaluation) (Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. 1980) โดยขั้นตอนการมีส่วนร่วมดังกล่าวปรากฏตามภาพ

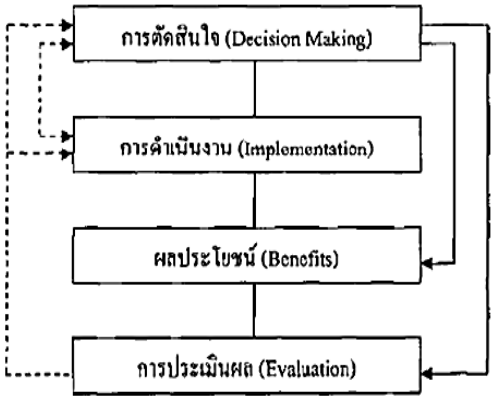

ในงานของ Cohen and Uphoff พวกเขาได้สร้างกรอบแนวคิดที่มีการจัดหมวดหมู่ การมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาอย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในบริบทของการพัฒนาชนบท แนวคิดนี้ ถูกใช้เพื่ออธิบายบทบาทที่แตกต่างกันของการมีส่วนร่วมในแต่ละขั้นตอนของโครงการพัฒนา ซึ่งประกอบ ด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (Participation in Decision Making) ชุมชนและผู้เกี่ยวข้องมีบทบาทสำคัญในการกำหนดปัญหา ความต้องการ และลำดับความสำคัญของการพัฒนา พวกเขาเข้า ร่วมในการกำหนดนโยบายและการวางแผนของโครงการตั้งแต่เริ่มต้น

2. การมีส่วนร่วมในการดำเนินการ (Participation in Implementation) หมายถึง การมีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการที่ได้ถูกวางแผนไว้ ซึ่งอาจอยู่ในรูปของการให้ทรัพยากร แรงงาน หรือการสนับสนุนอื่น ๆ โดยเน้นการทำงานร่วมกันเพื่อให้โครงการสำเร็จลุล่วง

3. การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ (Participation in Benefit Sharing) เป็นการตรวจสอบว่าผู้ที่มีส่วนร่วมในโครงการได้รับประโยชน์อย่างไร และมีการกระจายผลประโยชน์อย่างเท่าเทียม ทั้งในด้านปริมาณและคุณภาพ นอกจากนี้ยังต้องคำนึงถึงผลเสียที่อาจเกิดขึ้นจากโครงการด้วย

4. การมีส่วนร่วมในการประเมินผล (Participation in Evaluation) การประเมินผลเกี่ยวข้องกับการเปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนร่วมแสดงความเห็น ความคาดหวัง และการวิพากษ์โครงการที่ดำเนินไปแล้ว ซึ่งจะช่วยให้การประเมินนั้นครอบคลุมและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

แนวคิดนี้มีจุดมุ่งหมายเพื่อให้การพัฒนามีความครอบคลุม และทำให้ผู้มีส่วนร่วมในชุมชนรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการพัฒนา ช่วยเพิ่มความรับผิดชอบและการยอมรับโครงการมากขึ้น

ความร่วมมือ หมายถึง กระบวนการที่บุคคลหรือองค์กรดำเนินงานร่วมกันอย่างเป็นระบบ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ โดยเน้นการมีส่วนร่วมอย่างสร้างสรรค์ผ่านการร่วมคิด ร่วมปฏิบัติ และร่วมรับผิดชอบในบริบทของสังคมออนไลน์ ความร่วมมือครอบคลุมถึงการทำงานระหว่างโรงเรียนและผู้ปกครองผ่านการสื่อสารเชิงสร้างสรรค์ ซึ่งสะท้อนถึงการมีส่วนร่วม (Participation) โดยคำว่า "Cooperative" และ "Participate" สามารถใช้ในความหมายของการดำเนินกิจกรรมร่วมกันตามเป้าหมาย การสร้างความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพต้องอาศัยภาวะผู้นำที่กำหนดทิศทางและสนับสนุนการทำงานร่วมกันได้อย่างเหมาะสม (อนุสรา สุวรรณวงศ์ และ สรสิริ วรวรรณ, 2563)

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้พิจารณาข้อคิดเห็นของนักวิชาการหลากหลายท่านที่กล่าวถึงประเด็นที่เกี่ยวข้องอย่างรอบด้าน โดยพบว่าหลักการของ Cohen and Uphoff มีความชัดเจนและเหมาะสมอย่างยิ่งต่อการนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดสำหรับการวิจัย ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงเลือกใช้หลักการดังกล่าวเป็นแนวทางสำคัญในการดำเนินการวิจัย เพื่อให้การศึกษาเป็นไปอย่างมีระบบและสามารถตอบโจทย์วัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส และสังเคราะห์ได้เป็นกระบวนการมีส่วนร่วมความ 4 ด้าน ได้แก่ 1) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ 2) การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน 3) การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และ 4) การมีส่วนร่วมในการประเมินผล ดังนี้

ตัวแปรต้น	ตัวแปรตาม
ความคิดเห็นของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส จำแนกตาม **1.เพศ** - ชาย - หญิง **2.ระดับการศึกษา** - ต่ำกว่าปริญญาตรี - ปริญญาตรี - สูงกว่าระดับปริญญาตรี **3.ประสบการณ์การทำงาน** - น้อยกว่า 10 ปี - 10 - 15 ปี - มากกว่า 15 ปีขึ้นไป **4.ระดับชั้นที่สอน** - ระดับชั้นอนุบาล - ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 1-3 - ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4-6 - อื่น ๆ (เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี พี่เลี้ยงเด็กและพนักงานอาคารสถานที่)	**กระบวนการมีส่วนร่วมความตามแนวคิดของ Cohen, J.M., and Uphoff, N.T.** ขั้นที่ 1 การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ขั้นที่ 2 การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ขั้นที่ 3 การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ขั้นที่ 4 การมีส่วนร่วมในการประเมินผล

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 86 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของ Krejcie and Morgan (จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย, 2557) การสุ่มอย่างง่ายได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 70 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 34 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ซึ่งแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.5 - 1.00 และะมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทุกด้านจากข้อมูลจริงทั้งฉบับเท่ากับ 0.979

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเปรียบเทียบการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส โดยจำแนกตามเพศ ใช้การวิเคราะห์สถิติที (t-test) ส่วนระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1. คุณลักษณะทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม คือ ครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส จำนวน 70 คน จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน

ผลการวิจัยเกี่ยวกับคุณลักษณะทั่วไปของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส จำนวน 70 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ระดับการศึกษาส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับปริญญาตรี รองลงมาคือระดับสูงกว่าปริญญาตรี โดยมีเพียงส่วนน้อยที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ประสบการณ์การทำงานส่วนใหญ่อยู่ในช่วงน้อยกว่า 10 ปี รองลงมาคือกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปีขึ้นไป และกลุ่มที่มีประสบการณ์ระหว่าง 10 ถึง 15 ปี ตามลำดับ ในด้านระดับชั้นที่สอน พบว่าครูส่วนใหญ่สอนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4-6 รองลงมาคือระดับประถมศึกษาปีที่ 1-3 และระดับอนุบาล ส่วนที่เหลือเป็นบุคลากรที่ปฏิบัติหน้าที่อื่น ๆ (เจ้าพนักงานธุรการปฏิบัติงาน เจ้าพนักงานการเงินและบัญชี พี่เลี้ยงเด็กและพนักงานอาคารสถานที่) ในโรงเรียน

2. ผลการวิเคราะห์การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

ผลการวิเคราะห์การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีการมีส่วนร่วมในกระบวนการต่าง ๆ อย่างครอบคลุมในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมในด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผลและด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจแสดงถึงบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพของกิจกรรมและโครงการ อีกทั้งยังช่วยแก้ไขปัญหาและพัฒนาคุณภาพงานในสถานศึกษา ในขณะที่ความร่วมมือในด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงานและด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ สะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาศักยภาพและสร้างความพึงพอใจในหมู่

ครูและบุคลากร อย่างไรก็ตาม การสร้างปฏิสัมพันธ์และความเข้าใจร่วมกันถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการบริหารความร่วมมือในภาพรวม และเมื่อวิเคราะห์เป็นรายด้าน พบว่า

ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ โดยรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ ครูและบุคลากรมีบทบาทสำคัญในการแสดงความคิดเห็นและตัดสินใจเกี่ยวกับกิจกรรมหรือโครงการ โดยเฉพาะในเรื่องการเลือกกิจกรรมที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและชุมชน ซึ่งกระบวนการนี้เน้นการเปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องได้มีส่วนร่วมในการแสดงข้อคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่สร้างสรรค์ อันนำไปสู่การตัดสินใจที่โปร่งใสและสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน นอกจากนี้ ความคิดเห็นที่หลากหลายยังช่วยเสริมสร้างมิติใหม่ ๆ ในการพัฒนาโครงการ ทั้งในแง่ของความเหมาะสม ความยั่งยืน และการแก้ไขปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการดำเนินงาน ช่วยสร้างความมั่นใจและความภาคภูมิใจในบทบาทของครูและบุคลากรในสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก กล่าวคือ การร่วมมือระหว่างครู บุคลากร และผู้บริหารในขั้นตอนการดำเนินงานและการวางแผนสนับสนุนโครงการต่าง ๆ มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาศักยภาพบุคลากรและคุณภาพการศึกษาของโรงเรียน โดยเน้นถึงความสำคัญของการดำเนินงานตามเป้าหมายและเงื่อนไขที่กำหนดไว้อย่างมีระบบ รวมถึงการสร้างความเข้าใจและความรับผิดชอบร่วมกันในทุกขั้นตอน ทั้งในแง่ของการวางแผน การกำหนดบทบาทหน้าที่ และการติดตามผล ความร่วมมือในลักษณะนี้ช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในตัวบุคลากร เพิ่มประสิทธิภาพการทำงาน และสนับสนุนให้เกิดความคิดริเริ่มใหม่ ๆ ในการพัฒนาโรงเรียนอย่างยั่งยืน

ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก การมีส่วนร่วมช่วยสร้างความพึงพอใจให้กับบุคลากร โดยเฉพาะในแง่การพัฒนาทักษะส่วนบุคคล การเพิ่มโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ และการได้รับการยอมรับจากสังคม ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าของบทบาทหน้าที่ในสถานศึกษา ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากโครงการพัฒนาทางการศึกษา เช่น การยกระดับความรู้ ความสามารถ และโอกาสในการก้าวหน้าในสายงาน ยังมีผลโดยตรงต่อความมั่นใจและแรงจูงใจในการทำงานของบุคลากร อย่างไรก็ตาม ความขัดแย้งภายในที่อาจเกิดจากความคิดเห็นที่แตกต่างหรือการกระจายผลประโยชน์ที่ไม่เท่าเทียม อาจส่งผลกระทบต่อกระบวนการทำงานโดยรวม ดังนั้น การจัดการความขัดแย้งและการสร้างความเข้าใจร่วมกันจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเสริมสร้างความร่วมมือที่ยั่งยืนและสมดุลในสถานศึกษา

ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยรวมอยู่ในระดับมาก กระบวนการประเมินผลโดยความร่วมมือระหว่างครูและบุคลากรส่งผลต่อประสิทธิภาพของโครงการ โดยเน้นถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมในทุกขั้นตอน ตั้งแต่การวางแผนการประเมิน การติดตามผลการดำเนินงาน ไปจนถึงการสรุปผล ซึ่งช่วยให้เกิดการพัฒนาความสามารถในด้านการนิเทศ ติดตาม และสรุปผลของบุคลากรอย่างต่อเนื่อง การประเมินผลในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยปรับปรุงคุณภาพของโครงการหรือกิจกรรมเท่านั้น แต่ยังส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น การเรียนรู้ร่วมกัน และความโปร่งใสในกระบวนการทำงาน นอกจากนี้ การประเมินผลที่มีความร่วมมือยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและการยอมรับร่วมกันในกลุ่มบุคลากร ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการสร้างความสำเร็จและความร่วมมือที่เข้มแข็งในสถานศึกษา

3. การเปรียบเทียบการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

3.1 การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบตาม ระดับการศึกษา พบว่า ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่มีต่อการบริหารความร่วมมือจำแจกตาม ระดับการศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ซึ่งมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มผู้ที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยความแตกต่างเด่นชัดในกลุ่มต่ำกว่าปริญญาตรีเทียบกับปริญญาตรี และต่ำกว่าปริญญาตรีเทียบกับสูงกว่าปริญญาตรี สำหรับในรายละเอียดรายด้าน พบว่าทุกด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ต่างก็มีความแตกต่างในลักษณะเดียวกัน

3.2 การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบตาม ประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่มผู้ที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกัน เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีเพียงด้านการรับผลประโยชน์ที่แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างกลุ่มที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปีกับมากกว่า 15 ปี และกลุ่มที่มีประสบการณ์ 10-15 ปีกับมากกว่า 15 ปี

3.3 การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เปรียบเทียบตาม ระดับชั้นที่สอน พบว่า ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะระหว่างกลุ่มระดับชั้นอนุบาลกับประถมศึกษาปีที่ 1-3 ระดับชั้นอนุบาลกับประถมศึกษาปีที่ 4-6 และกลุ่มประถมศึกษาปีที่ 1-3 กับอื่น ๆ ในแต่ละด้าน ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การดำเนินงาน การรับผลประโยชน์ และการประเมินผล ทั้งหมดมีความแตกต่างในลักษณะดังกล่าว

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยรวมอภิปรายผล ดังนี้

1. การศึกษาระดับการบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาส ตามความคิดเห็นของครูและบุคลากร

จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ ความคิดเห็นของครูและบุคลากรแตกต่างกันในมิติที่จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน โดยในมิติของเพศระดับความคิดเห็นของครูและบุคลากรไม่แตกต่างกัน ส่วนในมิติของระดับการศึกษา กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่ามีบทบาทเชิงรุกและความเข้าใจในกระบวนการบริหารมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า

สอดคล้องกับงานวิจัยของ กนกรัตน์ ทำจะดี (2560) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 งานวิจัยดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการ และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีวุฒิการศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงานที่แตกต่างกัน โดยศึกษากับกลุ่มตัวอย่างสถานศึกษา 86 โรงเรียน รวมถึงผู้บริหาร ครูผู้สอน และครูฝ่ายวิชาการ รวมทั้งสิ้น 293 คน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมส่งเสริมให้ครูและบุคลากรเกิดความรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกัน ส่งผลให้การบริหารสถานศึกษามีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งนี้ แนวทางการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องเข้ามามีบทบาทในกระบวนการคิด ตัดสินใจ และวางแผนร่วมกัน รวมถึงการปฏิบัติงานและการประเมินผล ส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพันและการรับผิดชอบร่วมกันในการพัฒนาสถานศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภา ใจเย็น และ ผศ.ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2564) ที่เน้นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเพิ่มคุณภาพงานและความสำเร็จตามเป้าหมายของสถานศึกษา นอกจากนี้ผลการวิจัยของ มนตรี แก้วเชิด (2564) ยังพบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 มีความสำคัญต่อการส่งเสริมความร่วมมือของครู โดยการวิจัยในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12 ระบุว่าระดับบทบาทของผู้บริหารและการส่งเสริมความร่วมมือของครูอยู่ในระดับมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง ($r = 0.420$) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการมีส่วนร่วมและการบริหารที่เปิดโอกาสให้ทุกฝ่ายร่วมกันพัฒนางานในสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรโรงเรียนวัดปุรณาวาส ที่มีต่อการบริหารความร่วมมือจำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และระดับชั้นที่สอน

ระดับการศึกษา จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา อยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ความคิดเห็นของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส ที่มีต่อการบริหารความร่วมมือแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา โดยเฉพาะในด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างระดับการศึกษากับการรับรู้และการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารความร่วมมือ การที่กลุ่มผู้มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีมีความคิดเห็นที่แตกต่างอย่างชัดเจนเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรีและสูงกว่าปริญญาตรี อาจสะท้อนถึงความแตกต่างด้านประสบการณ์ ทักษะ หรือความเข้าใจในบทบาทและกระบวนการบริหารความร่วมมือของแต่ละกลุ่ม ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ สอดคล้องกับงานวิจัยอื่น ๆ เช่น ของ ศิริพร ไชยช่อฟ้า (2565) ที่พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาในกลุ่มกรุงธนเหนือโดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ร่วมกัน ด้านความเป็นอิสระในการปฏิบัติงาน และด้านความไว้วางใจกัน นอกจากนี้ งานวิจัยของ กันทิมา ตีกะพี้ (2565) และโกศล เย็นสุขใจ

ชน (2565) ยังชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมกับการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยผลการบริหารที่เน้นการตัดสินใจร่วมกัน การตั้งเป้าหมายร่วม และการสร้างความไว้วางใจกัน ส่งผลให้การทำงานเป็นทีมมีประสิทธิภาพสูงขึ้น ซึ่งสนับสนุนแนวทางการบริหารที่เน้นการมีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารงานของสถานศึกษาในทุก

ประสบการณ์การทำงาน จากการวิจัยพบว่า การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก โดยภาพรวม ความคิดเห็นในทุกด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยกเว้นในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ที่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะกลุ่มที่มีประสบการณ์การทำงานน้อยกว่า 10 ปี และ 10-15 ปี มีความคิดเห็นแตกต่างจากกลุ่มที่มีประสบการณ์มากกว่า 15 ปี สะท้อนให้เห็นว่าประสบการณ์การทำงานอาจมีอิทธิพลต่อการรับรู้ถึงการมีส่วนร่วมในด้านผลประโยชน์ที่ได้รับแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างของความคิดเห็นในด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ระหว่างกลุ่มบุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน ความแตกต่างดังกล่าวอาจเกิดจากความคาดหวังและการรับรู้ของบุคลากรที่เปลี่ยนแปลงตามระยะเวลาของการทำงาน บุคลากรที่มีประสบการณ์น้อยอาจคาดหวังการสนับสนุนหรือผลประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมมากขึ้น ในขณะที่บุคลากรที่มีประสบการณ์ยาวนานอาจให้ความสำคัญกับมิติอื่นของการบริหารความร่วมมือ อธิบายได้โดยแนวคิดเรื่องความคาดหวังและการรับรู้ตามบริบทของงาน ซึ่งสนับสนุนโดยการศึกษาในบริบทของประเทศไทย สอดคล้องกับการวิจัยของ วีระพล บุญทวี, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ ชวนคิด มะเสนะ (2566) ได้กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถเสริมสร้างความร่วมมือและพัฒนาการทำงานเป็นทีมของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะในสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการจัดการเครือข่ายความร่วมมือในหลายมิติ เช่น การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ และการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษา นอกจากนี้ โกศล เย็นสุขใจชน (2565) กล่าวไว้ว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลดีต่อความร่วมมือในสถานศึกษายังได้รับการสนับสนุนจากผู้เชี่ยวชาญด้านการบริหารการศึกษา ซึ่งระบุว่ารูปแบบการบริหารที่เหมาะสม ควรส่งเสริมการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกระดับ ทั้งในด้านการตัดสินใจ การวางแผน และการปฏิบัติงาน รวมถึงการสร้างเครือข่ายความร่วมมือที่มีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน

ระดับชั้นที่สอน จากการวิจัยพบว่า การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับมาก จากการศึกษาการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูและบุคลากรในโรงเรียนวัดปุรณาวาส เขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เกี่ยวกับการบริหารความร่วมมือจำแนกตามระดับชั้นที่สอน พบว่าความคิดเห็นมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกด้านที่ศึกษา ได้แก่ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล โดยเฉพาะระดับชั้นอนุบาลกับระดับประถมศึกษามีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างชัดเจนในหลายด้าน นอกจากนี้ ระดับชั้นอื่น ๆ ยังมีความเห็นที่หลากหลายขึ้นอยู่กับลักษณะของการมีส่วนร่วมที่พิจารณา สอดคล้องกับงานวิจัยของ การบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยเปิดโอกาสให้บุคลากรในสถานศึกษาเข้ามามีบทบาทในกระบวนการต่าง ๆ ทั้งการวางแผน การคิดร่วมกัน การปฏิบัติงาน

รวมถึงการประเมินผล โดยส่งผลให้เกิดความรู้สึกผูกพันและความรับผิดชอบร่วมกัน อันเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของงานร่วมกันให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรณภา ใจเย็น และ ผศ.ดร.ศันสนีย์ จะสุวรรณ์ (2564) ที่ระบุว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรและนำไปสู่ความสำเร็จของเป้าหมายด้านการศึกษา รวมถึงงานวิจัยของ กันทิมา ตีกะพี้ (2565) ซึ่งพบว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมมีผลโดยตรงต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา โดยเฉพาะในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งแสดงให้เห็นความสำคัญของการบริหารแบบมีส่วนร่วมในด้านการตัดสินใจและการทำงานร่วมกันของบุคลากร ดังนั้น การบริหารแบบมีส่วนร่วมจึงถือเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความสำเร็จในสถานศึกษา โดยครูและบุคลากรจากหลากหลายระดับชั้นสามารถร่วมกันพัฒนาการบริหารงานและบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารความร่วมมือของครูและบุคลากรใน โรงเรียนวัดปุรณาวาส สังกัดเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

ผู้บริหารโรงเรียนควรออกแบบและปรับปรุงกระบวนการบริหารความร่วมมือให้เหมาะสมกับความหลากหลายของบุคลากร โดยคำนึงถึงปัจจัยด้านระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และบทบาทตามระดับชั้นที่สอน ควรสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในทุกกลุ่ม ทั้งในเชิงความรู้ ทักษะ และการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ รวมถึงสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมความร่วมมือเพื่อความยั่งยืนขององค์

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรเพิ่มการศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการบริหารความร่วมมือ เช่น บริบททางวัฒนธรรม อิทธิพลจากผู้บริหารโรงเรียน โครงสร้างองค์กร หรือสภาพแวดล้อมทางกายภาพ เพื่อสร้างภาพรวมที่ชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กนกรัตน์ ทำจะดี. (2560). *การศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมในงานวิชาการของครู ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

กันทิมา ตีกะพี้. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง.

กันยารัตน์ แย้มศรีแก้ว. (2558). *การบริหารจัดการความร่วมมือของบ้าน วัด โรงเรียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

โกศล เย็นสุขใจชน. (2565). การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการทำงานเป็นทีมของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 10. *วารสารวิชาการ ครุศาสตร์สวนสุนันทา*, *6*(2), 62–70.

จิตติรัตน์ แสงเลิศอุทัย. (2557). *วิธีวิทยาการวิจัยทางการศึกษา*. นครปฐม: คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

มนตรี แก้วเชิด. (พฤษภาคม–สิงหาคม 2564). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ต่อการส่งเสริมความร่วมมือของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 12. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 13*(2), 206,208.

วรรณภา ใจเย็น และ ศันสนีย์ จะสุวรรณ์. (2564). การบริหารแบบมีส่วนร่วม. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 14 "Global Goals, Local Actions: Looking Back and Moving Forward 2021" Proceeding National & International Conference ครั้งที่ 14* (น. 1114). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วีระพล บุญทวี, พงษ์ธร สิงห์พันธ์ และ ชวนคิด มะเสนะ. (มีนาคม-เมษายน 2566). รูปแบบเครือข่ายความร่วมมือในการบริหารโรงเรียนมัธยมศึกษา. *วารสารสันติศึกษา ปริทรรศน์มจร, 11*(2), 621.

ศิริพร ไชยช่อฟ้า. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธนบุรี.

หน่วยศึกษานิเทศก์. (2547). *การบริหารเครือข่ายโรงเรียนในกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพมหานคร: สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร.

อนุสรา สุวรรณวงศ์ และ สรสิริ วรวรรณ. (เมษายน–มิถุนายน 2563). ปัจจัยแห่งความร่วมมือในการพัฒนาโรงเรียนประชารัฐ: มิติภาครัฐและภาคเอกชน. *วารสารครุศาสตร์*, *48*(2), 321 - 341.

Cohen, J.M., & Uphoff, N.T. (1980). Participation’s Place in Rural Development: *Seeking Clarity through Specificity*. World Development, *8*(3), 213-235.

การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

Personnel Management of Pilot School Administrators in Educational Sandbox under the Secondary Education Service Area Office Kanchanaburi

สุจิตรา พึ่งฮั้ว[1] และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย[2]

Suchittra Phuenghua[1] and Weerawat Pattanakulchai[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: suchittra.phu@rmutr.ac.th[1], weerawat.pat@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้นี้มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 299 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ ตามขนาดสถานศึกษา เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่า t-test และใช้การทดสอบความแปรปรวนด้วย One-Way ANOVA ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมและรายด้านทุกด้านมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก (2) ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เปรียบเทียบตามระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานในภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ส่วนการเปรียบเทียบตามขนาดของสถานศึกษานั้น ในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า พบว่า ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษา

Abstract

This research has the following objectives (1) To study the level of teachers' opinions regarding personnel management of pilot school administrators in educational sandbox under the secondary education service area office Kanchanaburi. (2) To compare teachers' opinions on personnel management of pilot school administrators in educational sandbox under the secondary education service area office Kanchanaburi classified by educational level, work experience, and school size. This research is quantitative research. Sample groups include: Teachers on pilot school in educational sandbox under the secondary education service area office Kanchanaburi, 299 people, by stratified sampling method. according to the school size. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test and variance testing with One-Way ANOVA. The results of the research found that (1) the level of teachers' opinions regarding the personnel management of pilot school administrators in educational sandbox under the secondary education service area office Kanchanaburi, Overall and in every aspect, there is a high level of compliance. (2) Teachers' opinions on personnel management of pilot school administrators in educational sandbox under the secondary education service area office Kanchanaburi, Compare by educational level and work experience, Overall and each aspect is not different. As for the comparison according to the school size level, Overall, they were significantly different at the .01 level. And when considering each aspect, it was found that the recruitment and appointment aspect and performance evaluation They are significantly different at the .01 level.

Keywords: Personnel management, pilot school administrators, educational sandbox

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแหงชาติ พ.ศ. 2542 เปนกฎหมายแมบทในการปฏิรูปการศึกษาทั้งระบบ มีวัตถุประสงคเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาใหสูงขึ้น มีมาตรฐานและสอดคลองกับทิศทาง การพัฒนาการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมของประเทศ การจัดระบบโครงสรางและกระบวนการจัดการศึกษากำหนดใหยึดหลักการมีเอกภาพดานนโยบายและมีความหลากหลายในทางปฏิบัติ การมีสวนรวม และใหกระจายอำนาจไปสูเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง ดังนั้น พระราชบัญญัติระเบียบบริหารราชการกระทรวงศึกษาธิการ พ.ศ. 2546 ซึ่งเปนกฎหมายที่จัดระเบียบ บริหารราชการของกระทรวงศึกษาธิการจึงไดมีบทบัญญัติใหเปนไปตามหลักการที่กำหนด โดยบัญญัติใหกระทรวงศึกษาธิการแบงการบริหารราชการเป็นสวนกลางเขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาของรัฐ ที่จัดการศึกษาระดับปริญญาที่เป นนิติบุคคล และ

ยังกำหนดให้สถานศึกษาที่จัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน เฉพาะที่เป็นสถานศึกษามีฐานะเป็นนิติบุคคล โดยมีเป้าหมายให้สถานศึกษามีความคล่องตัวและมีอิสระ ในด้านวิชาการ งบประมาณ งานบุคคล และบริหารทั่วไป

ปัจจุบันได้มีการประกาศใช้พระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 มีผลบังคับใช้เมื่อวันที่ 30 เมษายน พ.ศ. 2562 กำหนดให้มีพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ปฏิรูปการบริหารและการจัดการศึกษาเพื่อสนับสนุนการสร้างนวัตกรรมการศึกษาอันเป็นการนำร่องในการกระจายอำนาจและให้อิสระแก่หน่วยงานทางการศึกษาและสถานศึกษาขั้นพื้นฐานให้เกิดการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิผล ลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา (สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา, 2562)

จากรายงานผลการดำเนินงาน ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2566 ด้านการบริหารงานบุคคล มีการดำเนินการบรรจุและแต่งตั้งข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ตามโรงเรียนที่ขาดแคลนและตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานได้จัดสรรอัตรากำลังเพิ่มเติม ทำให้สามารถแก้ปัญหาความขาดแคลนบุคลากรได้ตรงตามความต้องการในระดับหนึ่ง โดยในภาพรวมยังคงมีอัตราว่างข้าราชการ ลูกจ้างประจำ พนักงานราชการ และลูกจ้างชั่วคราว ผลการติดตาม ประเมินผล การบริหารและการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐานของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ตามมาตรฐานสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา พ.ศ. 2560 ประจำปีงบประมาณ 2566 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี มาตรฐานที่ 2 การบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ ตัวบ่งนี้ที่ 3 การบริหารงานด้านการบริหารงานบุคคล ยังคงมีผลการประเมินอยู่ในระดับ พอใช้ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี, 2566)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเรื่องการบริหารบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อให้ทราบระดับการบริหารงานบุคคล และเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารในด้านต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้บริหาร และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา นำผลการวิจัยไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน ปรับปรุง พัฒนาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษานำร่อง พื้นที่นวัตกรรมการศึกษาให้สามารถขับเคลื่อนไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาได้แก่ ประกาศกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 (2550); สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย (2562); ศุภวรรณ รูปงาม (2563); ชญานิศก์ เปลี่ยนดี (2564); นวพัชญ์ ฉีดจันทร์ (2564); สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ (2565); เพลงไพลิน สินธนันชัย (2566); ดาราพร ใจเที่ยง (2566); และธีรชัย เปล่งชัย (2566) ผู้วิจัยได้สรุปความหมายไว้ดังนี้

การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรบุคคลในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพ ครอบคลุมการสรรหา คัดเลือก บรรจุ พัฒนา และรักษาบุคลากรให้ตรงตามความต้องการขององค์กร รวมถึงการดูแลขวัญกำลังใจ การรักษาระเบียบวินัย และการจัดสวัสดิการเพื่อให้บุคลากรทำงานได้อย่างมีประสิทธิผลและมีความสุข การบริหารงานบุคคลมีบทบาทสำคัญในการสร้างความเป็นธรรม ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงาน และพัฒนาศักยภาพของบุคลากร ซึ่งส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรและสังคมในระยะยาว ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลในการวิจัยครั้งนี้แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

การวางแผนและกำหนดตำแหน่ง หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลในสถานศึกษา โดยมีการวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน กระบวนการนี้ประกอบด้วยการสำรวจตำแหน่ง การจัดทำแผนอัตรากำลัง การกำหนดแนวทางแก้ไขปัญหา และการประสานงานกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการคาดการณ์การสูญเสียอัตรากำลัง จัดทำสารสนเทศข้อมูลวุฒิการศึกษาและวิชาเอกของครูเพื่อการวางแผน อีกทั้งการคำนวณจำนวนบุคลากรที่จำเป็นตามเกณฑ์ที่ ก.ค.ศ. กำหนด เพื่อให้ตรงกับความต้องการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชา

การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง หมายถึง กระบวนการที่มุ่งเน้นการคัดสรรบุคลากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสมตามความต้องการขององค์กร เพื่อให้การดำเนินงานบรรลุเป้าหมาย โดยรวมถึงการแต่งตั้ง ย้าย โอนข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา การจ้างลูกจ้างประจำและชั่วคราวตามกฎหมายที่เกี่ยวข้อง กระบวนการนี้ประกอบด้วยการสำรวจความต้องการ การคัดสรรบุคลากร การทดลองปฏิบัติงาน การประเมินผล รวมถึงการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากร

การประเมินผลการปฏิบัติงาน หมายถึง กระบวนการตรวจสอบและประเมินผลการทำงานของบุคลากรเพื่อพัฒนาตนเอง พิจารณาเลื่อนตำแหน่ง หรือกำหนดบทลงโทษ โดยใช้เกณฑ์ที่ชัดเจนและเป็นธรรมดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง การเลื่อนขั้นเงินเดือนดำเนินการตามเกณฑ์ที่กำหนด การประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีการสำรวจและชี้แจงหลักเกณฑ์ในการขอรับการประเมินเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ ทั้งนี้ยังมีการส่งเสริมการขอรับและต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมายและมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด

การพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลที่มุ่งเน้นการเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ ความสามารถ และประสบการณ์ให้แก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล รวมถึงการส่งเสริมคุณธรรม จริยธรรม และการรักษามาตรฐานวิชาชีพ ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ นอกจากนี้ ยังรวมถึงการเสริมสร้างขวัญกำลังใจ ยกย่องเชิดชูผู้มีผลงานดีเด่น การส่งเสริมระเบียบวินัย และการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ หมายถึง กระบวนการและขั้นตอนในการควบคุมและตรวจสอบให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด การเสริมสร้างและป้องกันการกระทำผิดวินัยอย่างสม่ำเสมอ หากมีการกระทำผิดวินัยมีการแ ต่งตั้งคณะกรรมการสอบสวนเพื่อดำเนินการตามขั้นตอนที่กฎหมายกำหนด ซึ่งรวมถึงการสืบสวน การสอบสวน การพิจารณาลงโทษ และการรายงานผลการพิจารณาต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ยังครอบคลุมถึงการพิจารณาอุทธรณ์ การร้องทุกข์ และการสั่งพักราชการหรือให้ออกจากราชการในกรณีที่ กระทำผิดวินัยอย่างร้ายแรง

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา จำนวน 9 แหล่ง และสังเคราะห์ได้ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่ง 2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร 4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 5) ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ

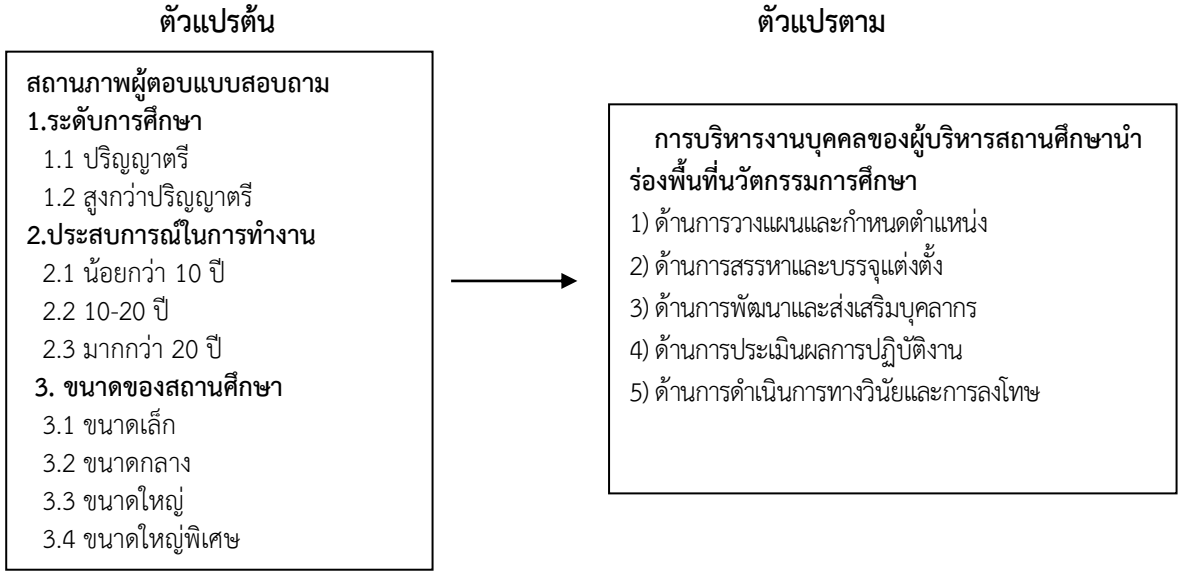

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูในสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี จำนวน 1,343 คน จากสถานศึกษาจำนวน 21 แห่ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 299 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (stratified random sampling) ตามขนาดสถานศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 2 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 3 ข้อ ประกอบด้วย ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 33 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ซึ่งแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาอยู่ระหว่าง 0.67-1.00 และมีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่นทุกด้านจากข้อมูลจริงทั้งฉบับเท่ากับ 0.96

การวิเคราะห์ข้อมูล สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation) และเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี โดยจำแนกตามระดับการศึกษา ใช้การวิเคราะห์สถิติที (t-test) ส่วนประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา ใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-way analysis of variance) ทดสอบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ด้วยวิธีของเชฟเฟ่ (Scheffe’)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

สรุปผลการวิจัย

1.สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนมากจบการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 67.2 รองลงมาคือจบการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 32.8 มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า10 ปี จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 59.9 รองลงมาคือ 10-20 ปี จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 29.8 และมากว่า 20 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็น ร้อยละ10.4 ขนาดสถานศึกษามากที่สุด คือ สถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 100 คน คิดเป็นร้อยละ 33.4 รองลงมาคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 30.1 และสถานศึกษาขนาดใหญ่จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 27.8 น้อยที่สุดคือสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 8.7

2. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากทุกด้าน เรียงตามลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับคือ ด้านการพัฒนาและส่งเสริม

บุคลากร ($\overline{X}$=4.49) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่ง ($\overline{X}$=4.48) และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\overline{X}$=4.47) ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ($\overline{X}$=4.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านสรุปผลได้ดังนี้ (1) ด้านการวางแผนและกำหนดภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ อันดับแรกพบว่า มีการวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน รองลงมาคือ โรงเรียนมีจำนวนบุคลากรสอดคล้องกับความต้องการในการจัดการเรียนการสอนในแต่ละวิชา และ มีการจัดทำสารสนเทศข้อมูลวุฒิการศึกษาและวิชาเอกเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนอัตรากำลังได้อย่างมีประสิทธิภาพ (2) ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ อันดับแรกพบว่า การดำเนินการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งในสถานศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกระบวนการที่โปร่งใสและเป็นธรรม รองลงมาคือ การบรรจุแต่งตั้งและโยกย้ายบุคลากรในสถานศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกฎหมายที่เกี่ยวข้อง และการจัดทำทะเบียนประวัติบุคลากรถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัยตามเกณฑ์ที่กำหนด (3) ด้านการพัฒนาและส่งเสริมภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.49) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ อันดับแรกพบว่า มีการสำรวจ ส่งเสริมและเสนอคำขอเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ รองลงมาคือ มีการดำเนินการขอพระราชทานเครื่องราชอิสริยาภรณ์เพื่อเป็นเกียรติแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา และการจัดทำแผนพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษามีความสอดคล้องกับความต้องการของบุคลากร (4) ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.47) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ อันดับแรกพบว่า มีการสำรวจและชี้แจงหลักเกณฑ์ในการขอรับการประเมินเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ รองลงมาคือ มีการดำเนินการขอรับและต่อใบอนุญาตประกอบวิชาชีพของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้ตามกฎหมายและมาตรฐานวิชาชีพที่กำหนด และกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรที่มีความโปร่งใสและดำเนินการอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องตามบทบาทหน้าที่และความรับผิดชอบ ตามที่กำหนดในมาตรฐานการกำหนดตำแหน่ง (5) ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ ปฏิบัติงาน ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$=4.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ย 3 ลำดับ อันดับแรกพบว่า มีการให้คำปรึกษา แนะนำการร้องทุกข์ และตรวจสอบคำร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา รองลงมาคือ มีการกำหนดนโยบายที่ชัดเจน ควบคุมและตรวจสอบให้ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาปฏิบัติตามกฎระเบียบ วินัย จรรยาบรรณวิชาชีพและคำสั่งของผู้บังคับบัญชาอย่างเคร่งครัด และ การดำเนินการพิจารณาอุทธรณ์ และการร้องทุกข์ทางวินัยของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาเป็นไปตามอำนาจหน้าที่และระเบียบของทางราชการ

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามระดับการศึกษาในภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

4 .ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษาในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระราชบัญญัติพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา พ.ศ. 2562 ที่มุ่งเน้นการกระจายอำนาจให้สถานศึกษาสามารถบริหารงานบุคคลได้อย่างยืดหยุ่นและเหมาะสมกับบริบทของพื้นที่ ผู้บริหารและบุคลากรที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการบริหารงานบุคคลมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับขอบข่ายของงานบุคคลและดำเนินการตามหลักเกณฑ์และวิธีการของหน่วยงานในสังกัดกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมการคัดเลือกบุคลากรการพัฒนาสมรรถนะและการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร โดยผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนการบริหารงานบุคคลให้เกิดประสิทธิภาพและความ ซึ่งสอดคล้องกับการวิจัยของ เชาวลิต บุบผามาโล (2566) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตหนองกี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ พบว่า ความคิดเห็นเกี่ยวกับความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียน ในสหวิทยาเขตหนองกี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ด้านการบริหารบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และยังสอดคล้องกับ วิเรืองรัตน์ แก้วกอง (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ในด้านการบริหารงานบุคคล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านสามารถอธิบายผลการวิจัยได้ดังนี้

1.1 ด้านการวางแผนและกำหนดตำแหน่ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการวิเคราะห์ความต้องการอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาให้สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน ๆ ที่เป็นเช่นนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารทราบและเข้าใจบริบทที่แตกต่างกันในด้านจำนวนผู้เรียน สาขาวิชาที่เปิดสอน รวมถึงความพร้อมของทรัพยากรและสภาพแวดล้อมทางการศึกษาของสถานศึกษาของตนเองจึงมีการวางแผนและวิเคราะห์ความต้องการความจำเป็นในวิชาเฉพาะทาง และลักษณะพิเศษของโรงเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัควัฒก์ พองพรหม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนอัตรากำลังและการจัดสรรตำแหน่ง ตามความคิดเห็น ของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เนตร์นภา ขาวสนิท (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัด

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ทัศนะของครูต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ด้านการวางแผนอัตรากำลัง โดยรวมอยู่ในระดับมาก

1.2 ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ การดำเนินการสรรหาบรรจุและแต่งตั้งในสถานศึกษาเป็นไปตามหลักเกณฑ์และกระบวนการที่โปร่งใสและเป็นธรรม ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารปฏิบัติตามกำหนดระเบียบและแนวปฏิบัติที่ชัดเจนจากกระทรวงศึกษาธิการ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการประกาศรับสมัคร การคัดเลือก ไปจนถึงการบรรจุแต่งตั้งบุคลากร ยึดหลักนิติธรรมและความยุติธรรม และการนำเทคโนโลยีเข้ามาใช้ในกระบวนการ ลดโอกาสการแทรกแซงจากบุคคลภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศพร เกตุถนอม (2565) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในกลุ่มนนท์วัฒนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง โดยรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ เตชิตา หมีทอง (2564) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

1.3 ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการสำรวจ ส่งเสริม และเสนอคำขอเพื่อเลื่อนวิทยฐานะ ที่เป็นเช่นนี้อาจเพราะมีการกำหนดให้ใช้หลักเกณฑ์และวิธีการประเมินตำแหน่งและวิทยฐานะตามมาตรฐานตำแหน่งและมาตรฐานวิทยฐานะ (ว.9/2564) เริ่มมีผลบังคับใช้ตั้งแต่วันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2564 ซึ่งเน้นให้ความสำคัญกับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียนและคุณภาพการปฏิบัติงานของครูมากกว่าการพึ่งพาเอกสารเชิงวิชาการเพียงอย่างเดียว ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาวิทยฐานะของครู โดยการให้คำแนะนำ การจัดเวทีแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการส่งเสริมการสร้างผลงานที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ใหม่ สร้างแรงจูงใจให้ครูพัฒนาตนเอง และเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับผู้เรียนในยุคปัจจุบัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดาราพร ใจเที่ยง (2566) ที่ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ผลการศึกษา เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน ด้านการพัฒนาและส่งเสริมบุคลากร อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับกับกับ สงกรานต์ ตะโคดม (2563) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อการปฏิบัติราชการ โดยรวมตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

1.4 ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการสำรวจและชี้แจงหลักเกณฑ์ในการขอรับการประเมินเพื่อให้มีหรือเลื่อนวิทยฐานะ ทั้งนี้เป็นเพราะการปรับเปลี่ยนหลักเกณฑ์การประเมินใหม่ ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของการเปลี่ยนแปลงนี้ จึงจัดการชี้แจงและอบรมเกี่ยวกับหลักเกณฑ์และวิธีการประเมินอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้

ครูเข้าใจแนวทางการประเมินและสามารถเตรียมความพร้อมในการสร้างผลงานที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์ได้อย่างเหมาะสม การสนับสนุนดังกล่าวช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการประเมินและสร้างความมั่นใจให้ครูสามารถผ่านเกณฑ์ประเมินได้อย่างมีคุณภาพ พร้อมทั้งส่งเสริมความก้าวหน้าในสายวิชาชีพและยกระดับมาตรฐานการศึกษาในภาพรวม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศพร เกตุถนอม (2565) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในกลุ่มนนท์วัฒนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับ เนตร์นภา ขาวสนิท (2567) ที่ได้ศึกษา การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 ผลการศึกษาพบว่า ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

1.5 ด้านการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ มีการให้คำปรึกษา แนะนำการร้องทุกข์ และตรวจสอบคำร้องทุกข์ของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา ทั้งนี้อาจเป็นเพราะการดำเนินการทางวินัยในปัจจุบันเน้นหลักการธรรมาภิบาล ความโปร่งใส และความยุติธรรม ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการสร้างความเชื่อมั่นในกระบวนการบริหารงานบุคคล การดำเนินงานนี้ได้รับการสนับสนุนจากกฎหมาย เช่น พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา พ.ศ. 2547 และระเบียบกระทรวงศึกษาธิการที่เกี่ยวข้อง ซึ่งกำหนดขั้นตอนในการร้องทุกข์ การพิจารณา และการดำเนินการทางวินัยไว้อย่างชัดเจน เพื่อให้เกิดความโปร่งใสและตรวจสอบได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เตชิตา หมีทอง (2564) ได้ทำการศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า สภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาด้านวินัยและการรักษาวินัย โดยภาพรวม มีระดับการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับ ภัควัฒก์ พองพรหม (2563) ที่ศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ด้านวินัยและการรักษาวินัย ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอนอยู่ในระดับมาก

2. การเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี

2.1 จำแนกตามระดับการศึกษา ภาพรวมความคิดเห็นครูที่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ($\overline{X}$=4.48) มีมากกว่าครูที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี ($\overline{X}$=4.46) โดยภาพรวมและรายด้านไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ นโยบายบริหารงานบุคคลที่เป็นมาตรฐานเดียวกันในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ส่งผลให้การดำเนินงานของผู้บริหารในแต่ละโรงเรียนมีความคล้ายคลึงกัน ประกอบกับครูในสถานศึกษานำร่องอาจมีประสบการณ์และการรับรู้ที่ใกล้เคียงกัน เนื่องจากได้รับการพัฒนาทั้งในด้านทรัพยากรและการอบรมที่เท่าเทียมกัน อีกทั้งครูในโรงเรียนเหล่านี้อาจมีความพร้อมและศักยภาพที่สูงอยู่แล้ว ทำให้มุมมองต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารไม่แตกต่างกันในระดับที่มีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงถึงความเป็นเอกภาพและความสอดคล้องของนโยบายที่ส่งผลต่อการ

บริหารงานบุคคลในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ทัศพร เกตุถนอม (2565) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในกลุ่มนนท์วัฒนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จากการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในกลุ่มนนท์ วัฒนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 จำแนกระดับการศึกษา พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษาต่างกัน ความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ใน กลุ่มนนท์วัฒนะ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2 โดยรวมและ รายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับ ชญานิศก์ เปลี่ยนดี (2564) ศึกษาการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 จำแนกตามการศึกษา มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1 ไม่แตกต่างกัน

2.2 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ตามความคิดเห็นของครูจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน ภาพรวมครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน น้อยกว่า 10 ปี มีความเห็นต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีมากที่สุด ($\overline{X}$=4.49) รองลงมา คือ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10-20 ปี และ ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี ($\overline{X}$=4.45) โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 10 ปีที่มีต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี อาจสูงกว่าเนื่องจากครูใหม่อยู่ในช่วงเริ่มต้นของการพัฒนาวิชาชีพ จึงเปิดรับและปรับตัวต่อการสนับสนุนจากผู้บริหารได้ดี ขณะที่ครูที่มีประสบการณ์มากกว่ามักมีมุมมองที่หลากหลายจากการทำงานในบริบทที่แตกต่างและคาดหวังการบริหารที่เฉพาะเจาะจงมากขึ้น การที่ความคิดเห็นของครูในแต่ละช่วงประสบการณ์ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญสะท้อนถึงความสำเร็จของผู้บริหารในการใช้แนวทางบริหารงานบุคคลที่มีมาตรฐาน เช่น การสนับสนุนพัฒนาวิชาชีพ การดูแลบุคลากรอย่างทั่วถึง และการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสมกับทุกระดับประสบการณ์ ซึ่งช่วยลดความแตกต่างในการรับรู้และสร้างความพึงพอใจต่อการบริหารงานบุคคลในระดับที่ใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สงกรานต์ ตะโคดม (2563) ศึกษาประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร ผลการวิจัยพบว่า ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับ ภัควัฒก์ พองพรหม (2563) ที่ศึกษาเรื่องประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร เมื่อจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและครูผู้สอน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่าง

2.3 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ภาพรวมครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความเห็นมากที่สุด ($\overline{X}$=4.52) รองลงมา คือ ครูที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่ ($\overline{X}$=4.47) สถานศึกษาขนาดเล็ก ($\overline{X}$=4.45) และสถานศึกษาขนาดกลาง ($\overline{X}$=4.44) ตามลำดับ โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง และด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 นั่นคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการบริหารงานบุคคลมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่ สถานศึกษาขนาดกลาง และสถานศึกษาขนาดเล็ก ทั้งนี้อาจเป็นเพราะปัจจัยสนับสนุนที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการดำเนินงานในด้านดังกล่าว เช่น การมีทรัพยากรที่เพียงพอทั้งงบประมาณ บุคลากรผู้เชี่ยวชาญ และระบบสนับสนุนจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โครงสร้างการบริหารจัดการที่เป็นระบบและชัดเจนช่วยให้กระบวนการสรรหาและบรรจุแต่งตั้งดำเนินไปตามเกณฑ์มาตรฐาน รวมถึงการใช้เทคโนโลยีและแนวทางที่เหมาะสมในกระบวนการประเมินผลการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษยังมีศักยภาพในการสร้างโอกาสพัฒนาวิชาชีพและส่งเสริมความก้าวหน้าของครู ผ่านกิจกรรมพัฒนาศักยภาพและระบบแรงจูงใจที่ตอบสนองความต้องการบุคลากรอย่างเหมาะสม ในขณะที่สถานศึกษาขนาดกลางและขนาดเล็กมักเผชิญข้อจำกัดด้านทรัพยากรและการจัดการส่งผลให้กระบวนการดังกล่าวไม่ตอบสนองต่อความคาดหวังในระดับเดียวกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เนตร์นภา ขาวสนิท (2567). ที่ได้ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1 พบว่า ครูที่อยู่ในสถานศึกษาขนาดต่างกัน มีทัศนะต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน สอดคล้องกับ วิเรืองรัตน์ แก้วกอง (2567) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรีจำแนกตามขนาดสถานศึกษา ด้านการบริหารงานบุคคล ระหว่างสถานศึกษาขนาดใหญ่ กับ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 นั่นคือ สถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ มีการปฏิบัติมากกว่าสถานศึกษาขนาดใหญ่

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานำร่องพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

สถานศึกษาควรพัฒนาการสร้างแรงจูงใจและจัดสวัสดิการที่เหมาะสม เพื่อเสริมสร้างขวัญและกำลังใจแก่ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา โดยเน้นสวัสดิการที่ตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ ความมั่นคง และการพัฒนาวิชาชีพ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษานวัตกรรมหรือแนวทางการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษานำร่องในพื้นที่นวัตกรรม

การศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี เพื่อพัฒนากระบวนการบริหารงานบุคคลให้มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ชญานิศก์ เปลี่ยนดี. (พฤษภาคม – สิงหาคม 2564). การบริหารงานบุคคลในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาพิษณุโลก เขต 1. *วารสาร มจร พุทธปัญญา ปริทรรศน์*, *6*(2), 85-96.

เชาวลิต บุบผามาโล. (2566). ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของผู้บริหารโรงเรียนในสหวิทยาเขตหนองกี่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. ใน *การขับเคลื่อนเศรษฐกิจและเทคโนโลยีเพื่อการพัฒนาสังคมอย่างยั่งยืน. การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 5 ประจำปี 2566 (MDTE 2023)* (น. 2361-2373). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ดาราพร ใจเที่ยง. (2566). *ปัจจัยคัดสรรทางการบริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามุกดาหาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2023112964421229130_fulltext.pdf

เตชิตา หมีทอง. (กันยายน – ธันวาคม 2564). การศึกษาสภาพการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 3. *วารสารครุศาสตร์ คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, *4*(3), 23-30.

ทัศพร เกตุถนอม. (กันยายน 2565). การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ในกลุ่มนนท์วัฒนะสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. *วารสารมหาจุฬานาครทรรศน์, 9*(9), 120-134.

ธีรชัย เปล่งชัย. (2566). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา. ใน *การประชุมวิชาการและนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 5.* (น. 885-861). บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

นวพัชญ์ ฉีดจันทร์. (2564). *การบริหารงานบุคคลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ปริญญา ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ฐานข้อมูล Dspace มหาวิทยาลัยศิลปากร. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3539

เนตร์นภา ขาวสนิท. (2567). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1.ใน *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน. การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติ การจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง ครั้งที่ 6 ประจำปี 2567 (MDTE 2023)* (น. 1762-1774). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ประกาศกฎกระทรวง กำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550,16 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. หน้า 29-36.

เพลงไพลิน สินธนันชัย. (2566). *การบริหารตามหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=64421229108

ภัควัฒก์ พองพรหม. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229132

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (มกราคม - มิถุนายน 2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติในการใช้สูตรของ ทาโร ยามาเน่ และเครทซี-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 8*(1), 18-19.

วิเรืองรัตน์ แก้วกอง. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2567). การบริหารสถานศึกษาในพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. *วารสารสิรินธรปริทรรศน์, 25*(2), 1637-1649.

ศุภวรรณ รูปงาม. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับประสิทธิผล การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 21* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร].ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229127

สงกรานต์ ตะโคดม. (2563). *ประสิทธิผลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสกลนคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. ฐานข้อมูลวิทยานิพนธ์ (E-Thesis) SNRU. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/thesis_detail?r=61421229130

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี. (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2566.* กาญจนบุรี : สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากาญจนบุรี . https://shorturl.asia/go3Uk.

สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา. (2562). *รูปแบบการบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.* สำนักคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. กรุงเทพฯ: สำนักงานบริหารพื้นที่นวัตกรรมการศึกษา.

สำนักบริหารงานการมัธยมศึกษาตอนปลาย. (2562). *มาตรฐานการปฏิบัติงานโรงเรียนมัธยมศึกษา พ.ศ. 2560.* (ปรับปรุง พ.ศ. 2562). ม.ป.ท. https://shorturl.asia/7x5l6

สำนักพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลและนิติการ. (2565). *คู่มือการบริหารงานบุคคลสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา.* กรุงเทพฯ: ผู้แต่ง. https://shorturl.asia/VriFM

การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

The Academic Administration of School Administrators in Nong Ya Sai District under Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3

พรทิพย์ อินรอดวงศ์[1] และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย[2]

Phonthip Inrodwong[1] and Weerawat Pattanakulchai[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: phonthip.inr@rmutr.ac.th[1], weerawat.pat@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 124 คน ได้แก่ ครูผู้สอนสถานศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน และรายด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอหนองหญ้าไซ

Abstract

This research aims to: (1) study the level of teachers' opinions on the academic administration of school administrators in Nong Ya Sai District, under the Office of Suphan Buri Primary Educational Service Area 3; and (2) compare teachers' opinions on the academic administration of school administrators in Nong Ya Sai District, categorized by work experience, educational qualifications, and school size. This quantitative research involved a sample of 124 teachers from schools in Nong Ya Sai District under the Office of Suphan Buri Primary Educational Service Area 3. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of .963 The statistical methods employed included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The findings revealed that: (1) The overall level of academic administration by school administrators in Nong Ya Sai District was rated high. (2) A comparison of the academic administration of school administrators, categorized by work experience, educational qualifications, and school size, showed no significant differences overall. However, there were statistically significant differences at the 0.05 level in academic administration based on work experience

Keywords: Academic administration, educational administrators, Nong Ya Sai district

บทนำ

การบริหารงานของสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จขึ้นอยู่กับการบริหารงานวิชาการและบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเฉพาะความสำคัญที่ผู้บริหารมอบให้กับการบริหารงานวิชาการ รวมถึงความรู้และความเข้าใจของบุคลากรในงานวิชาการ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงมีหน้าที่สำคัญในการเตรียมความพร้อม สื่อสาร และประสานงานให้บุคลากรในสถานศึกษาเกิดความเข้าใจและพร้อมปฏิบัติงานอย่างจริงจัง เพื่อสร้างความร่วมมือและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายของการบริหารวิชาการอย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิชาการถือเป็นหัวใจสำคัญของสถานศึกษา เนื่องจากเกี่ยวข้องกับหลักสูตร การจัดโปรแกรมการศึกษา และการจัดการเรียนการสอน ซึ่งมีผลต่อคุณภาพของสถานศึกษา โดยเฉพาะผู้บริหารที่มีบทบาทในการบริหารงานวิชาการ คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 40 ของเวลาที่ใช้ในการบริหารงานทุกประเภท งานนี้มีความสำคัญในการสร้างนวัตกรรมและเสริมสร้างคุณภาพของสถานศึกษาในระดับต่าง ๆ (Smith & Others, 1961 อ้างถึงใน ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์, 2553)

ในปัจจุบัน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้ดำเนินการเร่งรัดปฏิรูปการศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงการกำหนดทิศทางในการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา

ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้จัดระบบนิเทศ กำกับ ติดตาม และดูแลภารกิจหลักของโรงเรียนใน 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารงานวิชาการ ด้านการบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป โดยเฉพาะการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสถานศึกษา อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จากผลการทดสอบทางการศึกษาแห่งชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET) ระหว่างปีการศึกษา 2564 และปีการศึกษา 2565 ยังไม่เป็นที่น่าพอใจในบางรายวิชา จากข้อมูลเปรียบเทียบของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 พบว่า คะแนนเฉลี่ยในวิชาภาษาไทยเพิ่มขึ้นจาก 53.48 คะแนนในปีการศึกษา 2564 เป็น 57.28 คะแนนในปีการศึกษา 2565 และวิชาวิทยาศาสตร์เพิ่มขึ้นจาก 34.16 คะแนนในปีการศึกษา 2564 เป็น 39.89 คะแนนในปีการศึกษา 2565 ในขณะที่คะแนนเฉลี่ยของวิชาภาษาต่างประเทศ (ภาษาอังกฤษ) ลดลงจาก 35.56 คะแนนในปีการศึกษา 2564 เป็น 33.40 คะแนนในปีการศึกษา 2565 และวิชาคณิตศาสตร์ลดลงจาก 37.50 คะแนนในปีการศึกษา 2564 เป็น 28.54 คะแนนในปีการศึกษา 2565 (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ออนไลน์, 2567)

จากสภาพของปัญหาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยในฐานะครูผู้สอนในเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า ยังไม่มีใครทำวิจัยในประเด็นนี้มาก่อน จึงสนใจที่จะทำวิจัยเรื่องการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อนำผลการวิจัยมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการศึกษาให้มีคุณภาพ พัฒนาการบริหารงานวิชาการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ตอบสนองต่อเป้าหมายของสถานศึกษาในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. การบริหารวิชาการ

ปรียาพร วงค์อนุตรโรจน์ (2553) กล่าวว่า การบริหารงานวิชาการ หมายถึง การบริหารสถานศึกษาโดยมีการจัดกิจกรรมทุกสิ่งทุกอย่างทีเกี่ยวกับการปรับปรุง พัฒนาการเรียนการสอนให้ได้ผลดีและมีประสิทธิภาพให้สูงสุดแก่ผู้เรียน

นฤมล ทองปาน (2564) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึงการดำเนินการที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนของการเรียนการสอน ตั้งแต่การจัดทำหลักสูตร การพัฒนาคุณครู การประเมินผลการเรียนรู้ จนถึงการปรับปรุงแก้ไขตามความจำเป็น

จากความหมายการบริหารวิชาการพอสรุปได้ว่า การดำเนินงานในสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการเรียนการสอน เช่น หลักสูตร วิธีสอน สื่อการเรียนการสอน การวัดผลประเมินผล การประกันคุณภาพการศึกษา และงานอื่น ๆ ที่ส่งเสริมสนับสนุนงานวิชาการให้บรรลุผลสำเร็จและมีประสิทธิภาพ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน

2. ขอบข่ายของงานวิชาการ

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2567) ได้กำหนดขอบข่ายโครงสร้างการบริหารงานของสถานศึกษาไว้ดังนี้

1. ด้านการบริหารงานวิชาการ

1.1 การพัฒนาหรือการดำเนินการเกี่ยวกับการให้ความคิดเห็นการพัฒนาสาระหลักสูตรท้องถิ่น

1.2 การวางแผนงานด้านวิชาการ

1.3 การจัดการเรียนการสอนในสถานศึกษา

1.4 การพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

1.5 การพัฒนากระบวนการเรียนรู้

1.6 การวัดผล ประเมินผล และดำเนินการเทียบโอนผลการเรียน

1.7 การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาะการศึกษาในสถานศึกษา

1.8 การพัฒนาและส่งเสริมให้มีแหล่งเรียนรู้

1.9 การนิเทศการศึกษา

1.10 การแนะแนว

1.11 การพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา

1.12 การส่งเสริมชุมชนให้มีความเข้มแข็งทางวิชาการ

1.13 การประสานความร่วมมือในการพัฒนาวิชาการกับสถานศึกษาและองค์กรอื่น

1.14 การสิ่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการแก่บุคคล ครอบครัว องค์กร หน่วยงานสถานประกอบและสถาบันอื่นที่จัดการศึกษา

1.15 การจัดทำระเบียบและแนวปฏิบัติเกี่ยวกับงานวิชาการของสถานศึกษา

1.16 การคัดเลือกหนังสือ แบบเรียนเพื่อใช้ในสถานศึกษา

1.17 การพัฒนาและใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา

จากขอบข่ายของงานวิชาการพอสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษามีความกว้างขวางและครอบคลุมทุกกิจกรรมทางการศึกษาของสถานศึกษา ซึ่งส่งเสริมและสนับสนุนให้เกิดประสิทธิภาพแก่ผู้เรียนในทุกด้าน

3. การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

นุชรี เนียมรัตน์ (2562) กล่าวว่า หลักสูตรและการนำหลักสูตรไปใช้ หมายถึง การนำแผนการที่สถานศึกษา จัดให้แก่ผู้เรียนและสถานศึกษาไปปฏิบัติ เพื่อพัฒนาผู้เรียนให้บรรลุ จุดมุ่งหมายที่หลักสูตรกำหนด

ธัญดา ยงยศยิ่ง (2560) กล่าวว่า การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การจัดเนื้อหาสาระและกิจกรรมที่สอดคล้องกับความสนใจและความถนัดของผู้เรียน โดยส่งเสริมให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ผ่านประสบการณ์จริง อีกทั้งยังเน้นการจัดการเรียนการสอนแบบบูรณาการ เพื่อให้เกิดการเรียนรู้ที่ครอบคลุมและเชื่อมโยงปลูกฝังคุณธรรม ค่านิยมที่ดี และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ในขณะเดียวกัน การสร้างบรรยากาศและสิ่งแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ก็เป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนากระบวนการเรียนรู้

กนกพร ศรีสุวรรณ์ (2563) กล่าวว่า การวัดและประเมินผลการเรียนรู้และการเทียบโอนผลการเรียนควรมีระบบที่ชัดเจนและโปร่งใส เพื่อให้มั่นใจว่าผู้เรียนสามารถโอนผลการเรียนระหว่างสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อัศวรินทร์ แก่นจันทร์ (2562) กล่าวว่า การพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา หมายถึง การจัดหา สร้าง และพัฒนาการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ครูมีความสามารถในการผลิตและพัฒนานวัตกรรมทางการศึกษา รวมถึงการประเมินผลการสร้างและการพัฒนาการใช้สื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ

Pineda (2020) กล่าวว่า การนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่มีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนและปรับปรุงการสอนและการเรียนรู้ โดยการให้คำแนะนำและการประเมินผลที่มุ่งเน้นการพัฒนาวิชาชีพของครู

จากการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุมการนำหลักสูตรไปใช้ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การวัดผลที่โปร่งใส การพัฒนาสื่อและเทคโนโลยี รวมถึงการนิเทศการศึกษา โดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพการเรียนการสอนและพัฒนาผู้เรียนอย่างรอบด้าน

กรอบแนวคิด

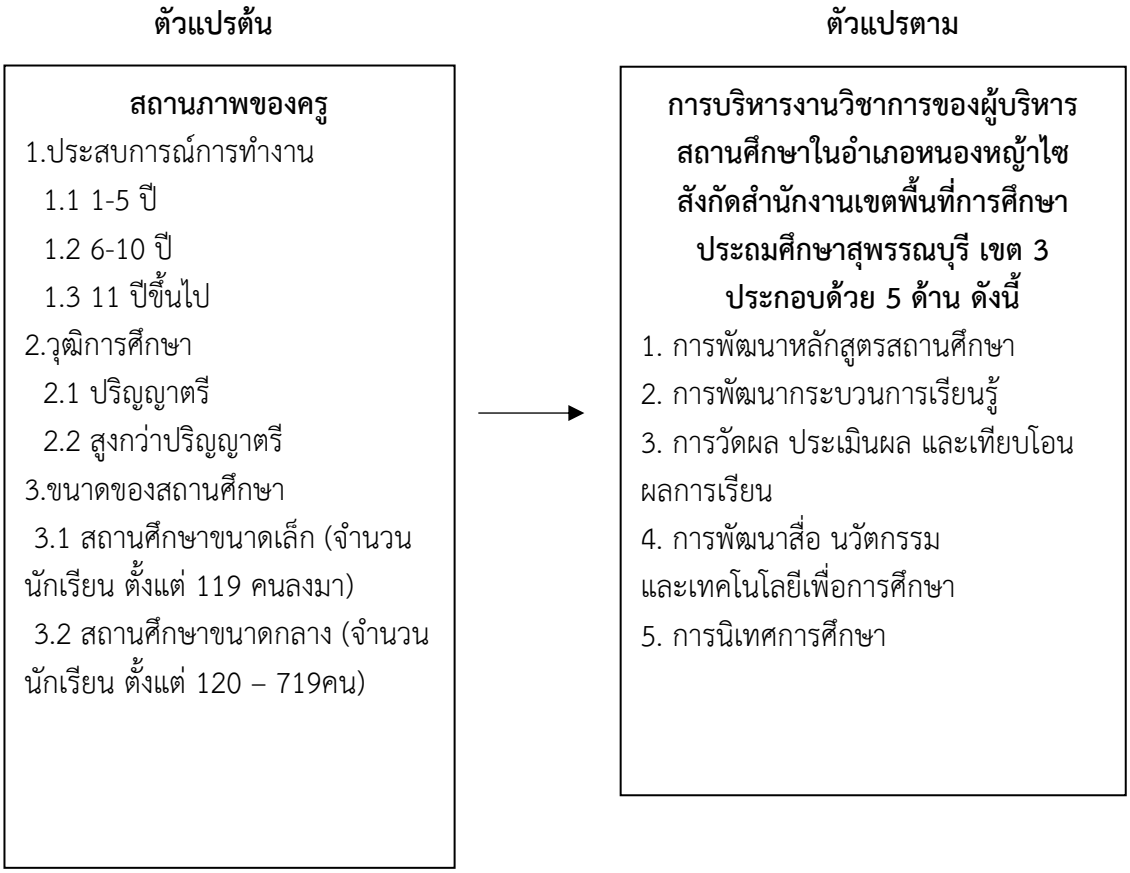

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 181 คน สถานศึกษา จำนวน 23 แห่ง

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษาอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 124 คน ซึ่งได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยการเปิดตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970 อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยใช้ขนาดโรงเรียนเป็นชั้น (Strata) และจากนั้นทำการสุ่มอย่างง่ายตามสัดส่วน (Simple Random Sampling)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 24 ข้อ เกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งมี 5 ด้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อคำถาม ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และครอบคลุมวัตถุประสงค์ การวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำและปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำเครื่องมือที่ปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความเที่ยงตรง (validity) เพื่อหาความสอดคล้องในด้านความเที่ยงตรงในด้านเนื้อหา ความเหมาะสม ความชัดเจน และความถูกต้องของการใช้ภาษาแล้วนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเครื่องมือ (index of item objectives congruence: IOC) โดยพิจารณาความเที่ยงตรงจากดัชนีความสอดคล้อง คือ เกณฑ์ค่าดัชนีความสอดคล้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.50 ขึ้นไปจึงถือว่าข้อคำถามนั้นมีความเที่ยงตรงตามเนื้อหา

4) ขั้นที่ 4 นำเครื่องมือที่ได้ปรับปรุงไปทดลองใช้ (tryout) กับครูในสถานศึกษาอำเภอเดิมบางนางบวช 30 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (reliabilit) วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (G-coeficient) ของครอนบัค ที่ต้องมีค่าเท่ากับหรือมากกว่า 0.75 ขึ้นไป พบว่า มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 124 ฉบับ เมื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ใช้ได้ 124 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่และหาค่าร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเป็นแบบสอบถาม

มาตราส่วน ประมาณค่านำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ แล้วบันทึกข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) เพื่อทราบว่าการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 อยู่ในระดับใด แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายข้อ รายด้านและความหมายในภาพรวมการแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน

3) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับการบริหารวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยจำแนกตาม ประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยค่าสถิติ t-test และ One-Way ANOVA

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 124 คน ส่วนใหญ่เป็นครูมีประสบการณ์การทำงาน 1 - 5 ปี จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 52.4 รองลงมาคือ ครูมีประสบการณ์การทำงาน 6 - 10 ปี จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 และน้อยที่สุดคือ ครูมีประสบการณ์การทำงาน 11 ปีขึ้นไป จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 16.1 ครูที่มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี มีมากที่สุด จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 72.6 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดกลาง มีมากที่สุด จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 69.4 และครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 30.6

ตอนที่ 2 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน คือ การนิเทศการศึกษา และอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยมากไปหาน้อย ได้แก่ การพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียนตามลำดับ

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

การบริหารงานวิชาการฯ	$\bar{x}$	S.D.	ระดับ
1. การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา	4.34	0.54	มาก
2. การพัฒนากระบวนการเรียนรู้	4.46	0.51	มาก
3. การวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน	3.83	0.52	มาก
4. การพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา	4.01	0.48	มาก
5. การนิเทศการศึกษา	4.56	0.55	มากที่สุด
รวม	**4.23**	**0.44**	**มาก**

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกันและรายด้านประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลของ การวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการนิเทศการศึกษา ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ ด้านการพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา และด้านการวัดผล ประเมินผล และเทียบโอนผลการเรียน ตามลำดับ

ด้านการนิเทศการศึกษา อยู่ในระดับสูงที่สุดกว่าทุกด้าน เมื่อพิจารณาส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่ามีการกระจายของข้อมูลน้อย แสดงว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกัน อาจเป็นเพราะว่าการบริหารงานวิชาการเป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจเนื่องจากการบริหารงานวิชาการเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารและสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

ดังที่ (รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ, 2551) กล่าวว่า การบริหารวิชาการ หมายถึง กระบวนการบริหารกิจกรรมทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอนให้ดีขึ้น ซึ่งรวมถึงการกำหนดนโยบาย การวางแผน การปรับปรุงและพัฒนาการเรียนการสอน ตลอดจนการประเมินผลการสอน โดยมีเป้าหมายเพื่อให้สอดคล้องกับจุดมุ่งหมายของหลักสูตรและการศึกษา และเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดกับผู้เรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จุฑาพร สันจิตร, 2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทาง การศึกษาอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยาย โอกาสทางการศึกษาอำเภอละงู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ภาวินี ชิณพันธ์, 2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณพรรษกรณ์ ชัยพรม, 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานวิชาการโดยภาพรวมของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตรอยู่ในระดับมาก

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยประสบการณ์การทำงาน วุฒิการศึกษา และขนาดของสถานศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูในอำเภอหนองหญ้าไซมีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 อาจเป็นเพราะประสบการณ์ของครูผู้สอนอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นภูมิหลังส่วนบุคคลที่บ่งชี้ถึงการมีวิจารณญาณในการตัดสินใจต่อสิ่งต่าง ๆ ด้วยความรอบคอบ รอบรู้และเน้นตามประสบการณ์ชีวิตที่มีมา กล่าวคือ ผู้ที่มีประสบการณ์มากกว่า เช่น มีประสบการณ์ในการสอน 11 ปีขึ้นไป ย่อมมีแนวคิดที่ยืดหยุ่น ผ่อนปรนและสุขุมรอบคอบมากกว่าผู้ที่มีประสบการณ์การสอน 1- 5 ปี ซึ่งอาจจะมองโลกโดยยึดตามแนวคิดของตัวเองเป็นหลัก จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิรพงศ์ ไมตรีจิตร, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของสถานศึกษา โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (รุ่งเรือง ไตรณรงค์, 2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตลาดพร้าว พบว่า ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารตามความคิดเห็นของครูที่มีประสบการณในการสอนต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ครูในอำเภอหนองหญ้าไซมีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาให้ความสำคัญกับการบริหารงานวิชาการ โดยมีความรู้ ความสามารถ และความเข้าใจในด้านการบริหารงานวิชาการอย่างลึกซึ้ง ตลอดจนมีการส่งเสริมและให้ความช่วยเหลือ ซึ่งส่งผลต่อการบริหารการจัดการเรียนรู้ การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา การวัดและประเมินผลการศึกษา การวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษา การนิเทศการศึกษา และการพัฒนาสื่อการเรียนรู้ ทั้งหมดนี้ดำเนินการโดยยึดหลักการพัฒนาคุณภาพการบริหารงานวิชาการ เพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศทางวิชาการที่ได้รับการยอมรับจากสังคมมากยิ่งขึ้น ผ่านกระบวนการประกันคุณภาพการศึกษา อันได้แก่ การควบคุมคุณภาพ การตรวจสอบคุณภาพ และการประเมินคุณภาพ ซึ่งส่งผลให้ครูที่มีวุฒิการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฏฐ์ชญานันท์ ชราชิต, 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่ากลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วริทธิ์สิน ไชยอัษฎาพร, 2565) การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ผลการวิจัย พบว่า ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา เขต 3 ไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เฉลิมขวัญ ประยูรเต็ม, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน

2.3 ครูในอำเภอหนองหญ้าไซมีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน อาจเป็นเพราะสถานศึกษาทุกแห่งในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีการดำเนินงานภายใต้นโยบายและแนวทางที่กำหนดโดยกระทรวงศึกษาธิการ ทำให้กระบวนการบริหารงานวิชาการมีรูปแบบและเป้าหมายที่คล้ายคลึงกัน ไม่ว่าจะเป็นโรงเรียนขนาดเล็กหรือขนาดใหญ่ ผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซอาจได้รับการพัฒนาทักษะและความรู้ด้านการบริหารงานวิชาการในลักษณะที่เท่าเทียมกัน เช่น การเข้าร่วมอบรมการศึกษาดูงาน หรือการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ความสามารถและแนวทางการบริหารมีความใกล้เคียงกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (เฉลิมขวัญ ประยูรเต็ม, 2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีขนาดสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา

โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ณัฏฐ์ชญานันท์ ชราชิต, 2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 1 พบว่ากลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรีเขต 1 จำแนกตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะโดยการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการศึกษาการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 สถานศึกษาควรมุ่งเน้นการส่งเสริมและสนับสนุนงานวิชาการ โดยเฉพาะการจัดการความรู้ การเสริมสร้างความคิด และการพัฒนาเทคนิคทักษะทางวิชาการ เพื่อยกระดับทักษะวิชาชีพและคุณภาพชีวิตของประชาชนในชุมชนและท้องถิ่นอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ เพื่อให้สถานศึกษาเป็นศูนย์กลางการเรียนรู้ที่ตอบสนองความต้องการของชุมชนได้อย่างเหมาะสม

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนควรศึกษาและทำความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อนวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา โดยเฉพาะการให้ความสำคัญกับภูมิปัญญาท้องถิ่นและเทคโนโลยีเพื่อการเรียนรู้ เพื่อให้สามารถบริหารจัดการการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสมกับความต้องการและบริบทการเรียนรู้ของผู้เรียนในยุคปัจจุบัน

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การศึกษาวิจัยควรดำเนินการในลักษณะของการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอนเกี่ยวกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา การสัมภาษณ์ควรออกแบบในลักษณะคำถามปลายเปิดที่ให้อิสระแก่ผู้ตอบในการแสดงความคิดเห็นอย่างเต็มที่ โดยไม่มีกรอบคำตอบที่เป็นตัวปิดกั้น เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความชัดเจนและสะท้อนความจริงอย่างแท้จริง

2.2 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอหนองหญ้าไซ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีระดับการดำเนินการอยู่ในระดับที่ดีมาก อย่างไรก็ตาม เพื่อสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืน ควรดำเนินการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานวิชาการของโรงเรียนในทุกสังกัดของจังหวัดสุพรรณบุรี โดยใช้ข้อมูลที่ได้จากการวิจัยเป็นฐานในการวางแผนและกำหนดแนวทางการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กนกพร ศรีสุวรรณ์. (2563). *ระบบการเทียบโอนผลการเรียนในประเทศไทย*. นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

จิรพงศ์ ไมตรีจิตร. (2564). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาภูเก็ต* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เฉลิมขวัญ ประยูรเต็ม. (2564). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเทศบาล สังกัดเทศบาลนครสงขลา* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ณพรรษกรณ์ ชัยพรม. (2565). *การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนมัธยมวัดเบญจมบพิตร* [การค้นคว้าอิสระ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปกร.

ณัฏฐ์ชญานันท์ ชราชิต (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเมืองชล 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

ธัญดา ยงยศยิ่ง. (2560). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นการศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

นุชรี เนียมรัตน์. (2562). *การบริหารงานวิชาการของหัวหน้ากลุ่มสาระการเรียนรู้ โรงเรียนสังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นฤมล ทองปาน. (2564). *การประเมินผลการเรียนรู้:แนวทางและวิธีการ*. นครราชสีมา: สำนักพิมพ์การเรียนรู้.

ปรียาพร วงศ์อนุตรโรจน์. (2553). *การบริหารงานวิชาการ.* กรุงเทพฯ : ศูนย์สื่อเสริมกรุงเทพฯ.

ภาวินี ชิณพันธ์, สมใจ เดชบำรุง และ สมบัติ เดชบำรุง. (กรกฎาคม-กันยายน 2566). การบริหารงานวิชาการของโรงเรียนสังกัดกรุงเทพมหานคร. *วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 1*(3), 54-63.

รุ่งรัชดาพร เวหะชาติ. (2551). *การบริหารงานวิชาการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน*. สงขลา: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยทักษิณ.

รุ่งเรือง ไตรณรงค์. (2562). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตลาดพร้าว* [ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

วริทธิ์สิน ไชยอัษฎาพร. (2565). *การบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลา* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี. (2567, 10 สิงหาคม). *ผลทดสอบทางการศึกษระดับชาติขั้นพื้นฐาน (O-NET)*. https://www.spb3.go.th/spb3/BigDataSPB3 Onet.php?op=5/table .1&class_index=6

สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2567, 30 สิงหาคม). *สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน โครงสร้างการบริหารงาน*. https://www.obec.go.th/about-2

อัศวรินทร์ แก่นจันทร์. (2562). *การมีส่วนร่วมในการบริหารงานวิชาการของครูในโรงเรียน สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบันฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Pineda, R. M. (2020). Educational supervision: A tool for professional development. *Journal of Educational Administration, 58*(2), 120-135.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา

Desired Characteristics of Generation Z Students in Satriwithaya School

ปุณเชษฐ์ จินางศุกะ[1] และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย[2]

Punachet Jinangsuka[1] and Weerawat Pattanakulchai [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: punachet.jin@rmutr.ac.th[1], weerawat.pat@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรโรงเรียนสตรีวิทยา ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน และครูผู้สอน 104 คน โดยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบแบบที (t-Test) การทดสอบแบบเอฟ (F-Test) และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ครูผู้สอนมีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นแตกต่างกันในบางด้าน เช่น ด้านใฝ่เรียนรู้ แต่ไม่มีความแตกต่างในกลุ่มอายุและระดับการศึกษา และ (3) แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ควรดำเนินการผ่านการบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้ การใช้เทคโนโลยี การมีส่วนร่วมจากชุมชนและผู้ปกครอง รวมถึงการวางแผนเชิงกลยุทธ์และการประเมินผลอย่างต่อเนื่อง

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน ผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซี โรงเรียนสตรีวิทยา

Abstract

The objectives of this research were as follows (1) to study the level of teachers' opinions on the desired characteristics of Generation Z students at Satriwithaya School (2) to compare teachers' opinions on the desired characteristics of Generation Z students at Satriwithaya School categorized by gender, age, and educational level and (3) to explore guidelines for developing desired characteristics of Generation Z students at Satriwithaya School based on the perspectives of school administrators. This research employed a descriptive research methodology, collecting data from 5 school administrators and 104 teachers at Satriwithaya School. The research tools included a Likert-scale questionnaire and in-depth interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, F-test, and content analysis. The findings revealed that (1) teachers' overall opinions on the desired characteristics of students were at a high level (2) teachers of different genders had significantly different opinions on certain aspects, such as a desire for learning, but no significant differences were observed based on age or educational level and (3) the development of desired characteristics should be implemented through the integration of learning processes, the application of technology, the participation of communities and parents, as well as strategic planning and continuous evaluation.

Keywords: Desired characteristics, generation Z students, Satriwithaya school,

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงทางด้านสภาพภูมิอากาศ สิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจ รวมถึงการแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ได้ส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตและการจัดการเรียนรู้ของมนุษย์อย่างกว้างขวาง การพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบันจึงต้องมุ่งเน้นการสร้างภูมิคุ้มกันให้กับผู้เรียน เพื่อให้สามารถปรับตัวและดำเนินชีวิตในยุคปกติใหม่ (New Normal) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมิติสำคัญที่สถานศึกษาควรให้ความสำคัญคือการบ่มเพาะคุณลักษณะสำคัญที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเผชิญความเปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคง มีจิตใจที่เข้มแข็ง มีคุณธรรม และสามารถดำรงชีวิตอย่างมีความสุขในทุกบริบทของสังคม (มนตรี พรผล, 2566)

การจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพควรมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนในทุกมิติ ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ซึ่งเน้นการพัฒนาความรู้และทักษะการคิดวิเคราะห์ จิตพิสัย (Affective Domain) ที่มุ่งพัฒนาคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติ และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ทั้งนี้ มิติทั้งสามถือเป็นรากฐานสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างศักยภาพของผู้เรียนให้สมบูรณ์แบบและ

สอดคล้องกับเจตนารมณ์ของการศึกษาแห่งชาติ นอกจากการเรียนรู้ด้านวิชาการแล้ว สถานศึกษายังมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาคุณธรรมและจริยธรรมของผู้เรียน เพื่อเตรียมความพร้อมให้ผู้เรียนสามารถเป็นบุคลากรที่มีคุณค่าต่อสังคมและประเทศชาติในอนาคต อย่างไรก็ตาม สังคมไทยในปัจจุบันกำลังเผชิญกับวิกฤตค่านิยมที่เกิดจากการหลั่งไหลของวัฒนธรรมต่างชาติผ่านเทคโนโลยีและสื่อสารสนเทศ ทำให้เกิดปัญหาการลดลงของคุณธรรมและจริยธรรมในกลุ่มเยาวชน สถานศึกษาจึงมีบทบาทสำคัญในการอบรมสั่งสอนและปลูกฝังศีลธรรมที่มีคุณภาพ เพื่อเสริมสร้างค่านิยมที่เหมาะสมและลดผลกระทบจากพฤติกรรมที่เน้นวัตถุนิยมและบริโภคนิยม (ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล, 2559)

กระทรวงศึกษาธิการได้จัดทำหลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งเป็นกรอบแนวทางสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนให้มีความรู้และคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในสังคมอย่างมั่นคง หลักสูตรดังกล่าวมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักตนเอง ค้นพบความสามารถและความถนัดเฉพาะตัว เพื่อพัฒนาให้เต็มศักยภาพ พร้อมกับการเสริมสร้างระเบียบวินัย ศีลธรรม จริยธรรม และความรับผิดชอบในบทบาทหน้าที่ของตน โดยเน้นการมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เป็นประโยชน์ต่อชุมชน สังคม และประเทศชาติ นอกจากนี้ยังส่งเสริมให้ผู้เรียนมีสุขภาพกาย สุขภาพจิตที่ดี มีจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทยและพลโลก รวมถึงการอนุรักษ์วัฒนธรรมและสิ่งแวดล้อม หลักสูตรดังกล่าวได้กำหนดคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไว้ 8 ประการ ได้แก่ 1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ 2) ซื่อสัตย์สุจริต 3) มีวินัย 4) ใฝ่เรียนรู้ 5) อยู่อย่างพอเพียง 6) มุ่งมั่นในการทำงาน 7) รักความเป็นไทย และ 8) มีจิตสาธารณะ โดยสถานศึกษาทุกแห่งมีหน้าที่ในการส่งเสริมกิจกรรมที่ช่วยพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้ให้เกิดขึ้นกับผู้เรียน กิจกรรมเหล่านี้มุ่งเน้นการปฏิบัติจริง ทั้งในลักษณะการทำงานเป็นกลุ่มและการทำงานเดี่ยว เพื่อเสริมสร้างบุคลิกภาพ ลักษณะนิสัย และศักยภาพของผู้เรียนให้เติบโตอย่างสมดุล พร้อมทั้งพัฒนาค่านิยม คุณธรรม จริยธรรม และความสามารถในการดำรงชีวิตในสังคมประชาธิปไตยที่มีการเคารพในสิทธิ เสรีภาพ และความรับผิดชอบส่วนบุคคล อีกทั้งยังเน้นการปฏิบัติที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไม่ควรจำกัดเฉพาะในโรงเรียนหรือห้องเรียน แต่ควรส่งเสริมให้เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในชีวิตประจำวันและกิจกรรมต่าง ๆ ผู้เรียนระดับมัธยมศึกษาในปัจจุบันส่วนใหญ่เป็นกลุ่มเจนเนอเรชั่นซี (Generation Z) หรือ "ชนพื้นเมืองดิจิทัล" (Digital Natives) ซึ่งเกิดและเติบโตมากับเทคโนโลยีดิจิทัล มีความคิดสร้างสรรค์ ชอบความท้าทาย และต้องการการยอมรับจากเพื่อนและสังคม แม้ว่ากลุ่ม Gen Z จะมีข้อดีในด้านการเปิดกว้างทางความคิดและการยอมรับความหลากหลาย แต่ก็ยังประสบปัญหาในเรื่องการปรับตัว สื่อสาร และจัดการความเครียด ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพจิตของผู้เรียน (ภวิกา ภักษา และนิรมล จันทร์สุวรรณ, 2565 และ ก้องกฤษฎากรณ์ ชนแดง และคณะ, 2567) แนวทางการพัฒนาผู้เรียนกลุ่มนี้ควรมุ่งเน้นการสร้างแรงจูงใจและกำลังใจ โดยหลีกเลี่ยงการลงโทษเมื่อเกิดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ รวมถึงการสร้างการมีส่วนร่วมจากผู้บริหารสถานศึกษา คณะกรรมการสถานศึกษา ครู ผู้ปกครอง และชุมชน การประสานความร่วมมือระหว่างผู้มีส่วนเกี่ยวข้องจะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่

และเพิ่มประสิทธิภาพในการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียนให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในยุคปัจจุบัน (ปกรณ์ ศรีตนทิพย์, 2553)

ดังนั้น การศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา จึงมีความจำเป็นในการกำหนดแนวทางการพัฒนา เพื่อเสริมสร้างคุณธรรม จริยธรรม และคุณลักษณะที่เหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 อันจะนำไปสู่การพัฒนาผู้เรียนให้สามารถอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุขในสังคมที่เปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่อง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา จำแนกตามเพศ อายุ และระดับการศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์

คุณลักษณะอันพึงประสงค์เป็นเป้าหมายสำคัญของการจัดการศึกษาในระดับพื้นฐาน โดยมีความหมายถึงลักษณะหรือพฤติกรรมที่สังคมคาดหวังให้เกิดขึ้นในตัวบุคคล ซึ่งสะท้อนถึงคุณธรรม จริยธรรม ความรู้ ความสามารถ และความรับผิดชอบต่อสังคม โดยคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่ได้เป็นเพียงเป้าหมายของการพัฒนาผู้เรียนในด้านความรู้ทางวิชาการ แต่ยังครอบคลุมถึงการพัฒนาทางด้านจิตใจและพฤติกรรม เพื่อให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตในสังคมได้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดกรอบแนวคิดในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 เพื่อส่งเสริมให้ผู้เรียนมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์ 8 ประการ ได้แก่

1) รักชาติ ศาสน์ กษัตริย์ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการเป็นพลเมืองดีของชาติธำรงไว้ซึ่งความเป็นชาติไทย ศรัทธา ยึดมั่นในศาสนา และเคารพเทิดทูนสถาบันพระมหากษัตริย์

2) ซื่อสัตย์สุจริต หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในความถูกต้อง ประพฤติตรงตามความเป็นจริงต่อตนเองและผู้อื่น ทั้งทางกาย วาจา ใจ

3) มีวินัย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการยึดมั่นในข้อตกลง กฎเกณฑ์ และระเบียบ ข้อบังคับของครอบครัว โรงเรียน และสังคม

4) ใฝ่เรียนรู้ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ เพียรพยายามในการเรียน แสวงหาความรู้จากแหล่งเรียนรู้ทั้งภายในและภายนอกโรงเรียน

5) อยู่อย่างพอเพียง หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการดำเนินชีวิตอย่างพอประมาณ มีเหตุผล รอบคอบ มีคุณธรรม มีภูมิคุ้มกันในตัวที่ดี และปรับตัวเพื่ออยู่ในสังคมได้อย่างมีความสุข

6) มุ่งมั่นในการทำงาน หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความตั้งใจ และรับผิดชอบในการทำหน้าที่การงานด้วยความเพียรพยายาม อดทน เพื่อให้งานสำเร็จตามเป้าหมาย

7) รักความเป็นไทย หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงความภาคภูมิใจ เห็นคุณค่า ร่วมอนุรักษ์สืบทอดภูมิปัญญาไทย ขนบธรรมเนียมประเพณี ศิลปะและวัฒนธรรม ใช้ภาษาไทยในการสื่อสารได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม

8) มีจิตสาธารณะ หมายถึง คุณลักษณะที่แสดงออกถึงการมีส่วนร่วมในกิจกรรมหรือสถานการณ์ที่ก่อให้เกิดประโยชน์แก่ผู้อื่น ชุมชน และสังคม ด้วยความเต็มใจ กระตือรือร้น โดยไม่หวังผลตอบแทน (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ, 2554)

นอกจากนี้ การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ยังสอดคล้องกับแนวคิดทางการศึกษาของ Bloom ซึ่งได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับการพัฒนาผู้เรียนในสามมิติ ได้แก่ พุทธิพิสัย (Cognitive Domain) ที่เกี่ยวข้องกับความรู้และความคิดวิเคราะห์ จิตพิสัย (Affective Domain) ที่เกี่ยวข้องกับคุณธรรม จริยธรรม และทัศนคติ และทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) ที่เน้นการพัฒนาทักษะปฏิบัติ ทั้งสามมิตินี้เป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียนในลักษณะองค์รวม โดยการบูรณาการมิติทั้งสามเข้าด้วยกัน ช่วยให้ผู้เรียนมีศักยภาพในการดำเนินชีวิตได้อย่างรอบด้าน (Bloom, 1956)

เพื่อให้การพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์บรรลุผลสำเร็จ จำเป็นต้องอาศัยการจัดการเรียนรู้ที่เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการพัฒนาทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตใจ โดยการมีส่วนร่วมจากผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรที่เกี่ยวข้อง เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระยะยาว (มนตรี พรผล, 2566)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับเจนเนอเรชั่นซี

เจนเนอเรชั่นซี หรือที่รู้จักกันในชื่อ Gen Z หมายถึงกลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2540-2555 ซึ่งเป็นช่วงที่เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตเริ่มเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวัน พวกเขาเติบโตมาพร้อมกับสมาร์ทโฟน อินเทอร์เน็ตความเร็วสูง และสื่อสังคมออนไลน์ ทำให้มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างจากเจเนอเรชั่นก่อนหน้าอย่างชัดเจน ทั้งในด้านพฤติกรรม การเรียนรู้ และวิธีคิด (ภวิกา ภักษา และนิรมล จันทร์สุวรรณ, 2565) กลุ่มคนเจนเนอเรชั่นซีนี้ถูกเรียกว่า “ชนพื้นเมืองดิจิทัล” (Digital Natives) เนื่องจากพวกเขามีความเชี่ยวชาญและคุ้นเคยกับการใช้เทคโนโลยีตั้งแต่วัยเด็ก (Marc Prensky, 2001)

หนึ่งในลักษณะเด่นของเจนเนอเรชั่นซีคือการเรียนรู้ผ่านเทคโนโลยี พวกเขามักใช้เวลาในการเรียนรู้และพัฒนาตนเองผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น วิดีโอสอน แอปพลิเคชันเพื่อการศึกษา และการค้นคว้าข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต (Smith & Anderson, 2018) นอกจากนี้ พวกเขายังมีแนวโน้มที่จะสนใจเนื้อหาที่มีความหลากหลายและสามารถปรับเปลี่ยนได้ตามความต้องการส่วนบุคคล เช่น การเรียนรู้แบบเกม

(Game-Based Learning) หรือการเรียนรู้แบบโมดูลาร์ที่ช่วยเพิ่มความสนุกสนานและความมีส่วนร่วม (ภวิกา ภักษา และนิรมล จันทร์สุวรรณ, 2565)

ในด้านพฤติกรรม เจนเนอเรชั่นซีมักใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นช่องทางหลักในการแสดงตัวตนและสร้างความสัมพันธ์กับเพื่อนและสังคมรอบข้าง พวกเขาแสดงออกถึงความคิดเห็น ความสนใจ และความสำเร็จของตนเองผ่านแพลตฟอร์มต่าง ๆ เช่น Instagram, TikTok และ Twitter ความสามารถในการสร้างภาพลักษณ์และบริหารจัดการข้อมูลบนโลกออนไลน์นี้สะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวและการจัดการตนเองในยุคดิจิทัล (Twenge, 2017)

เจนเนอเรชั่นซียังมีความสนใจในประเด็นทางสังคมและการเมืองมากขึ้น เนื่องจากพวกเขาเติบโตมาในยุคที่ข้อมูลและข่าวสารสามารถเข้าถึงได้อย่างง่ายดายและรวดเร็ว การตระหนักถึงปัญหาในสังคม เช่น ความยุติธรรมทางสังคม ความเท่าเทียม และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม ทำให้พวกเขามีแนวโน้มที่จะมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงสังคมและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (Francis & Hoefel, 2018)

อย่างไรก็ตาม ลักษณะบางอย่างของเจนเนอเรชั่นซี โดยเฉพาะการพึ่งพาเทคโนโลยีอย่างหนัก ทำให้พวกเขามีความเสี่ยงต่อปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียดและภาวะซึมเศร้า เนื่องจากการใช้เวลาบนโลกออนไลน์มากเกินไป รวมถึงการรับข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่เหมาะสม (ก้องกฤษฎากรณ์ ชนแดง และคณะ, 2567) การสร้างแรงจูงใจและให้กำลังใจกับผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีจึงเป็นสิ่งสำคัญ โดยต้องคำนึงถึงการยอมรับจากเพื่อนและสังคม โดยไม่บังคับหรือลงโทษเมื่อมีพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ (ปกรณ์ ศรีตนทิพย์, 2553)

สรุปได้ว่า เจนเนอเรชั่นซีมีทั้งข้อดีและข้อเสีย การทำความเข้าใจลักษณะเฉพาะและพฤติกรรมของพวกเขาจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการออกแบบการเรียนรู้ที่สอดคล้องกับความต้องการและความสนใจ การบูรณาการเทคโนโลยีเข้ากับกระบวนการเรียนรู้และการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในประเด็นทางสังคม จะช่วยให้เจนเนอเรชั่นซีสามารถพัฒนาศักยภาพและเตรียมพร้อมสำหรับอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้พัฒนามาจากคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา ดังนี้

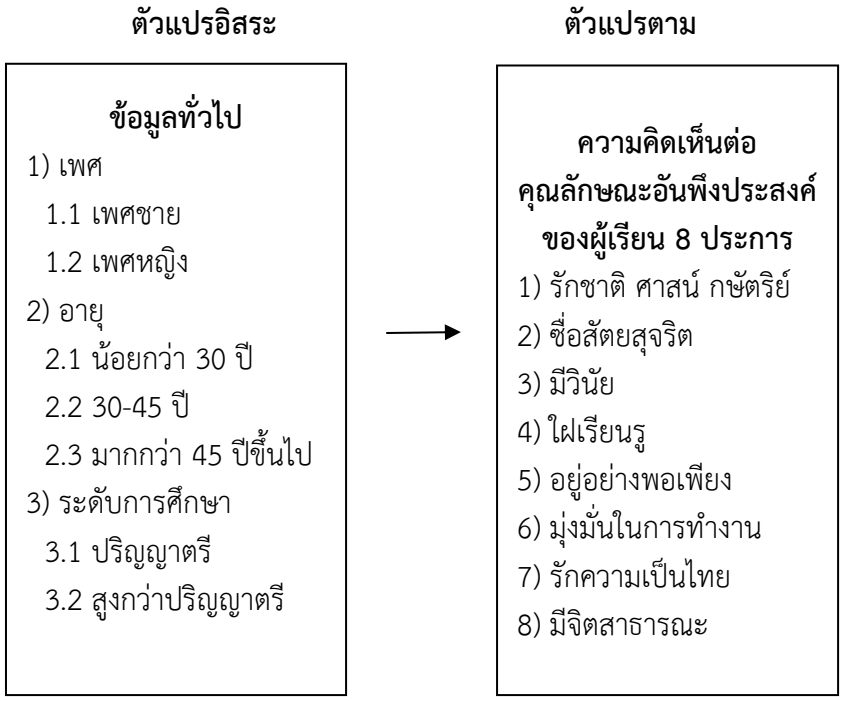

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้ง สามารถสะท้อนความเป็นจริงของบริบทการศึกษาในโรงเรียนสตรีวิทยา โดยการวิจัยเชิงปริมาณมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแบบสอบถามที่รวบรวมจากกลุ่มครูผู้สอน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อทำความเข้าใจเชิงลึกในมุมมองของการบริหารและการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วยสองกลุ่มหลัก ได้แก่ ครูผู้สอนในโรงเรียนสตรีวิทยา จำนวน 145 คน และผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยได้จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ คือ ครูผู้สอน 104 คน ซึ่งครอบคลุมความหลากหลายในด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพ ประชากรคือผู้บริหารสถานศึกษา 5 คน ซึ่งได้รับการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายและการพัฒนาคุณลักษณะของผู้เรียน

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค

(Cronbach's Alpha Coefficient) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอิงจากกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน แบบสัมภาษณ์นี้ถูกออกแบบให้สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกในมิติของการบริหารจัดการและการสนับสนุนของผู้บริหารสถานศึกษา

ในการการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน เช่น การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนที่มีลักษณะต่างกัน เช่น เพศ อายุ และระดับการศึกษา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเน้นการสังเคราะห์หัวข้อสำคัญจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา จำแนกตามเพศ อายุและระดับการศึกษา และ (3) ศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา พบว่า ครูผู้สอนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับที่สูงมาก โดยค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นโดยรวมอยู่ที่ระดับ 4.25 ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ที่ครอบคลุมทั้งด้านความรู้ ทักษะ และจิตสำนึกที่ดี เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านใฝ่เรียนรู้ ได้รับการประเมินสูงสุด (ค่าเฉลี่ย = 4.50) ซึ่งแสดงให้เห็นว่าครูผู้สอนให้ความสำคัญกับการพัฒนาผู้เรียนให้มีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้ใหม่ ๆ และมีความพร้อมที่จะปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและสังคมในปัจจุบัน คุณลักษณะนี้ถือเป็นหนึ่งในคุณสมบัติสำคัญสำหรับผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีที่เติบโตมาพร้อมกับการเข้าถึงข้อมูลจำนวนมหาศาลผ่านอินเทอร์เน็ต ในลำดับถัดมา ด้านมุ่งมั่นในการทำงาน ได้รับการประเมินในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย = 4.42) ซึ่งสะท้อนถึงความมุ่งมั่นของครูผู้สอนในการปลูกฝังความพยายาม ความรับผิดชอบ และความขยันหมั่นเพียรให้กับผู้เรียน อย่างไรก็ตาม ด้านอยู่อย่างพอเพียง เป็นด้านที่ได้รับการประเมินต่ำที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 3.99) เมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ซึ่งอาจเป็นเพราะความท้าทายในการปลูกฝังแนวคิดเศรษฐกิจพอเพียงในยุคที่สังคมเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว และผู้เรียนได้รับอิทธิพลจากวัฒนธรรมการบริโภคนิยม

ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นถึงความหลากหลายในมุมมองของครูผู้สอน โดยแม้ว่าคุณลักษณะบางด้าน เช่น ใฝ่เรียนรู้และมุ่งมั่นในการทำงาน จะได้รับการประเมินในระดับสูง แต่บางด้าน เช่น ความพอเพียง ยังต้องการการส่งเสริมเพิ่มเติม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในยุคที่ความสามารถในการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและยั่งยืนเป็นสิ่งจำเป็น อีกทั้งยังชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้านที่ผู้เรียนสามารถพัฒนาได้เพิ่มเติม เช่น การใฝ่เรียนรู้และการอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมอย่างสมดุล ผลการศึกษาสะท้อนถึงบทบาทสำคัญของครูผู้สอนในการเป็นผู้นำทางการศึกษาและเป็นผู้สนับสนุนให้ผู้เรียนสามารถเติบโตเป็นบุคคลที่มีคุณภาพในสังคม และเพื่อส่งเสริมคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในระดับสูงต่อไป โรงเรียนและครูผู้สอนควรพิจารณาแนวทางการพัฒนาผู้เรียนที่สอดคล้องกับบริบทของเจนเนอเรชั่นซี เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น และการจัดกิจกรรมที่เน้นความพอเพียงในชีวิตประจำวัน การดำเนินการดังกล่าวจะช่วยส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถปรับตัวและเติบโตในสังคมที่เปลี่ยนแปลงได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูผู้สอนต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา จำแนกตามเพศ อายุและระดับการศึกษา พบว่า

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามเพศ พบว่า ครูผู้สอนที่มีเพศต่างกันส่วนใหญ่มีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนไม่แตกต่างกัน ยกเว้นในด้าน "ใฝ่เรียนรู้" ซึ่งครูเพศชายมีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นสูงกว่าครูเพศหญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สะท้อนให้เห็นว่า ครูเพศชายอาจให้ความสำคัญหรือเห็นคุณค่าด้านนี้ในระดับสูงกว่า นอกจากนี้ ในคุณลักษณะด้านอื่น ๆ เช่น "ซื่อสัตย์สุจริต" และ "มุ่งมั่นในการทำงาน" ครูเพศชายมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าครูเพศหญิงเล็กน้อย แม้ไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่สะท้อนแนวโน้มที่ควรพิจารณาในเชิงปฏิบัติ

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามอายุ พบว่า ครูผู้สอนที่มีอายุต่างกัน ไม่มีความคิดเห็นที่แตกต่างกันในทุกคุณลักษณะของผู้เรียน สะท้อนว่าความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ไม่ได้รับอิทธิพลจากช่วงอายุของครูผู้สอน ซึ่งบ่งชี้ถึงความเข้าใจที่สอดคล้องกันระหว่างกลุ่มอายุในสถาบันเดียวกัน การไม่มีความแตกต่างดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าแนวทางหรือวัฒนธรรมการทำงานในโรงเรียนส่งผลให้ครูทุกช่วงวัยมีมุมมองที่คล้ายคลึงกัน

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามระดับการศึกษา พบว่า ไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนในทุกด้าน โดยครูผู้สอนทั้งสองกลุ่มมีระดับความคิดเห็นในเกณฑ์ "มาก" หรือ "มากที่สุด" สะท้อนถึงการรับรู้ที่สอดคล้องกันในบริบทการทำงานร่วมกัน อย่างไรก็ตาม ครูผู้สอนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีค่าเฉลี่ยสูงกว่าในบางคุณลักษณะ เช่น "อยู่อย่างพอเพียง" แม้จะไม่มีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่แนวโน้มดังกล่าวอาจสะท้อนถึงแนวทางการสอนผู้เรียน ที่มุ่งเน้นการใช้ชีวิตอย่างพอเพียงในระดับที่สูงกว่า

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลแสดงให้เห็นว่าเพศเป็นปัจจัยเดียวที่มีผลต่อความคิดเห็นในบางคุณลักษณะ เช่น "ใฝ่เรียนรู้" ในขณะที่อายุและระดับการศึกษาไม่ได้ส่งผลต่อความคิดเห็นที่แตกต่างในภาพรวม ข้อมูลนี้ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมหรือการออกแบบการสอนที่คำนึงถึงบริบทของครูในโรงเรียน อาทิ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการออกแบบกิจกรรมเพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้ครอบคลุมทุกกลุ่มผู้เรียนอย่างเท่าเทียม

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 มุ่งเน้นการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีโรงเรียนสตรีวิทยา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวบรวมข้อมูลผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งประกอบด้วยผู้อำนวยการและรองผู้อำนวยการโรงเรียนจำนวน 5 คน การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ใช้เป็นเครื่องมือสำคัญในการถอดบทเรียนและสังเคราะห์แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษาพบแนวทางที่สำคัญ 6 ประการ ดังนี้

1. การพัฒนาผ่านวัฒนธรรมองค์กรและเอกลักษณ์ของโรงเรียน

โรงเรียนสตรีวิทยามีการสืบทอดวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็ง ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาผู้เรียน วัฒนธรรมที่โดดเด่น เช่น การปลูกฝังระเบียบวินัย การส่งเสริมความภาคภูมิใจในความเป็นไทย และการจัดกิจกรรมเน้นคุณธรรม เช่น วันสำคัญทางศาสนาและการเชิดชูสถาบันพระมหากษัตริย์ เป็นเครื่องมือที่ช่วยสร้างกรอบความคิดและพฤติกรรมที่เหมาะสมในตัวผู้เรียน

2. การวางแผนเชิงกลยุทธ์และการวิเคราะห์ข้อมูล

การนำเครื่องมือวิเคราะห์ SWOT Analysis และการประเมินความต้องการจำเป็น (Needs Assessment) มาประยุกต์ใช้ในการวางแผนเชิงกลยุทธ์ พบว่าเป็นแนวทางสำคัญในการระบุและพัฒนาคุณลักษณะที่จำเป็นในลำดับแรก โดยกระบวนการวางแผนเชิงกลยุทธ์นี้ช่วยให้สามารถจัดสรรทรัพยากรและกำหนดตัวชี้วัดที่ชัดเจนและวัดผลได้

3. การบูรณาการในกระบวนการเรียนรู้และกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน

การบูรณาการคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ เช่น การพัฒนาความคิดสร้างสรรค์ผ่านกิจกรรมวิทยาศาสตร์ หรือการเสริมสร้างความรับผิดชอบผ่านโครงการจิตอาสา เป็นอีกหนึ่งแนวทางที่ช่วยให้ผู้เรียนสามารถฝึกฝนและพัฒนาคุณลักษณะที่เหมาะสมได้ในบริบทจริง

4. การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย

การนำเทคโนโลยีมาช่วยพัฒนาผู้เรียน เช่น การสร้างระบบฐานข้อมูลผู้เรียน การใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อการเรียนรู้ หรือการออกแบบกิจกรรมเสริมสร้างคุณธรรมผ่านแอปพลิเคชัน พบว่าเป็นแนวทางที่สามารถตอบสนองธรรมชาติของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีที่มีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีดิจิทัล

5. การสร้างการมีส่วนร่วมของชุมชนและผู้ปกครอง

ความร่วมมือจากผู้ปกครองและชุมชน เช่น การจัดกิจกรรมปลูกฝังคุณธรรมในบ้าน หรือการร่วมมือกับชุมชนในโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างโรงเรียน ชุมชน และครอบครัว

6. การวัดผลและการประเมินผล

การพัฒนาเครื่องมือประเมินผลที่เหมาะสม เช่น การประเมินพฤติกรรมรายวัน การสังเกตพฤติกรรมและการสะท้อนผลการเรียนรู้ เป็นแนวทางที่ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ความก้าวหน้าของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซีในโรงเรียนสตรีวิทยา เน้นการบูรณาการวัฒนธรรมองค์กร การใช้เทคโนโลยี การสนับสนุนจากชุมชนและผู้ปกครอง และการวัดผลอย่างต่อเนื่อง แนวทางเหล่านี้ช่วยให้ผู้เรียนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. โรงเรียนควรพัฒนาแผนการเรียนการสอนที่ปลูกฝังคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนเจนเนอเรชั่นซี เช่น การใฝ่เรียนรู้ ความซื่อสัตย์ และความมีวินัย ผ่านกิจกรรมการเรียนรู้ในและนอกห้องเรียนอย่างต่อเนื่อง

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมคุณลักษณะเชิงบวก เช่น การจัดกิจกรรมอนุรักษ์วัฒนธรรมไทย และปลูกฝังจิตสำนึกความรักชาติ ศาสนาและพระมหากษัตริย์ เพื่อให้ผู้เรียนมีจิตสาธารณะ

3. โรงเรียนควรพัฒนาระบบการประเมินพฤติกรรมและผลการเรียนรู้ โดยใช้การสังเกตการประเมินตนเอง และการสะท้อนผลการปฏิบัติงานของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ

4. ผู้บริหารต้นสังกัดควรจัดอบรมครูและผู้บริหารให้มีความรู้และทักษะในการจัดการเรียนรู้แบบบูรณาการ การใช้เทคโนโลยีสนับสนุน และการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม

5. โรงเรียนควรสร้างความร่วมมือกับผู้ปกครองและชุมชนในการพัฒนาคุณลักษณะผู้เรียน เช่น การจัดกิจกรรมชุมชนสัมพันธ์ การร่วมกิจกรรมของโรงเรียน และการสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างบ้านและโรงเรียน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลาย เช่น โรงเรียนในภูมิภาคต่าง ๆ ทั้งขนาดเล็กและใหญ่ เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นและแนวทางพัฒนาในบริบทที่แตกต่าง

2. ควรศึกษาคุณลักษณะเฉพาะด้าน เช่น ความมีวินัย ความซื่อสัตย์ หรือการใฝ่เรียนรู้ โดยใช้การวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่นำไปสู่การออกแบบกิจกรรมพัฒนาที่เหมาะสม

3. ควรใช้การวิจัยเชิงทดลองและติดตามผลระยะยาว เพื่อประเมินผลการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

มนตรี พรผล. (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2566). รูปแบบการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียน Gen Z ตามบริบทสังคมแห่งการเปลี่ยนแปลง. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, *5*(6), 1216–1228.

ชาตรี ตั้งอัมพรตรีพล. (2559). *แนวทางการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้เรียนโรงเรียนเซนต์คาเบรียล* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

ภวิกา ภักษา และนิรมล จันทร์สุวรรณ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยเน้นผู้เรียนเป็นสำคัญสำหรับผู้เรียน Generation Z. *วารสารบัณฑิตวิจัย, 13*(2), 1-10.

ก้องกฤษฎากรณ์ ชนแดง, สุมิศา กุมลา, กานต์ตริน ศรีสุวรรณ, และเกษร สายธนู. (2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปรับตัวของนักศึกษาเจนเนอเรชั่นซี (generation Z) มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. *วารสารการพยาบาลจิตเวชและสุขภาพจิต, 38*(2), 37-51.

ปกรณ์ ศรีตนทิพย์. (2553). *การมีส่วนร่วมของผู้ปกครองในการจัดการศึกษาของโรงเรียนนานาชาติลานนา จังหวัดเชียงใหม่* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ. (2554). *แนวทางการพัฒนา การวัดและประเมินคุณลักษณะอันพึงประสงค์ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภาลาดพร้าว.

Bloom, B. S. (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals.* Handbook I: Cognitive domain. New York: David McKay Company.

Marc Prensky. (2001). Digital natives, digital immigrants. *MCB University Press, 9*(5), 1-6.

Smith, A., & Anderson, M. (2018). *Social media use in 2018.* Pew Research Center. https://www.pewresearch.org/internet/wp-content/uploads/sites/9/2018/02/PI_2018.03.01_Social-Media_FINAL.pdf

Twenge, J. M. (2017). *iGen: Why Today's Super-Connected Kids Are Growing Up Less Rebellious, More Tolerant, Less Happy—and Completely Unprepared for Adulthood*. New York, NY: Atria Books.

Francis, T., & Hoefel, F. (2018). *'True Gen': Generation Z and its implications for companies*. McKinsey & Company. https://www.mckinsey.com/industries/consumer-packaged-goods/our-insights/true-gen-generation-z-and-its-implications-for-companies

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Desirable Characteristics of Sports School Administrators under the Thailand National Sports University

ตุลย์ สุวรรณโฆษิต[1] และวีระวัฒน์ พัฒนกุลชัย[2]

Tul Suwankosit[1] and Weerawat Pattanakulchai [2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tul.suw@rmutr.ac.th[1], weerawat.pat@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา (3) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา โดยใช้วิธีวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) โดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ครูและบุคลากรสนับสนุน ภายในโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่าและแบบสัมภาษณ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ครูและบุคลากรสนับสนุน มีความคิดเห็นต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ อยู่ในระดับมาก (2) ผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ครูและบุคลากรสนับสนุน ที่มีเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน (3) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ ดังนี้ ต้องมีภาวะผู้นำที่ชัดเจน สามารถวางแผนพัฒนาองค์กรระยะยาว มีความเชี่ยวชาญด้านกีฬาและการศึกษา เข้าใจการจัดสรรทรัพยากรและสร้างความสมดุลระหว่างกีฬาและวิชาการ มีทักษะบริหารจัดการ การสื่อสาร และความสัมพันธ์ที่ดี พร้อมทั้งยึดมั่นในคุณธรรม จริยธรรม และพร้อมเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาองค์กรให้ยั่งยืนและทันสมัยในทุกด้าน

คำสำคัญ: คุณลักษณะที่พึงประสงค์ ผู้บริหารโรงเรียนกีฬา มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ

Abstract

This research aimed to (1) study the level of desirable characteristics of sports school administrators affiliated with the National Sports University, (2) compare the desirable characteristics of sports school administrators based on gender, educational level, work experience in sports schools, and job positions within the sports schools, and (3) explore what desirable characteristics sports school administrators affiliated with the National Sports University should possess, according to the opinions of sports school administrators. The study employed a descriptive research methodology, collecting data from 260 sports school administrators, teachers, and support staff within sports schools affiliated with the National Sports University. The data collection tools included rating scale questionnaires and interviews. The research findings revealed that (1) Administrators, teachers, and support staff of sports schools affiliated with the National Sports University expressed a high level of agreement regarding the desirable characteristics of sports school administrators. (2) There were no significant differences in opinions among sports school administrators, teachers, and support staff based on gender, educational level, work experience in sports schools, or job positions within the sports schools, and (3) According to the opinions of sports school administrators, the desirable characteristics of administrators in sports schools affiliated with the National Sports University should include the following: clear leadership, the ability to develop long-term organizational plans, expertise in sports and education, understanding of resource allocation and balancing sports with academics, strong management and communication skills, good relationship-building abilities, adherence to ethics and morality, and a commitment to lifelong learning to ensure the organization's sustainable and modern development in all aspects.

Keywords: Desirable characteristics, sports school administrators, Thailand national sports university

บทนำ

การพัฒนากีฬาในประเทศไทยเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญที่ทุกภาคส่วนให้ความสำคัญ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของรัฐ ภาคเอกชน รวมไปถึงสถาบันการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง "มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ" ซึ่งเป็นสถาบันหลักที่มีบทบาทในการพัฒนาทั้งบุคลากรทางการกีฬาและนักกีฬาเพื่อความเป็นเลิศในระดับชาติและนานาชาติ โรงเรียนกีฬาที่สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติจึงถือเป็นหัวใจสำคัญขอกระบวนการพัฒนา

ดังกล่าว การมีผู้บริหารโรงเรียนกีฬาที่มีคุณภาพและมีคุณลักษณะเหมาะสมกับหน้าที่ จึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนากีฬาและการศึกษา ให้ก้าวไปข้างหน้าได้อย่างมั่นคงและยั่งยืน (มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ, 2564) ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาไม่เพียงแต่ทำหน้าที่ในการจัดการและดูแลด้านการบริหารงานทั่วไปเท่านั้น แต่ยังเป็นผู้กำหนดทิศทางและวิสัยทัศน์ในการพัฒนานักกีฬา การพัฒนาองค์ความรู้ด้านการกีฬา รวมถึงการสร้างบรรยากาศทางการเรียนการสอนที่เอื้อต่อการพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจของนักกีฬา ซึ่งความสำเร็จของโรงเรียนกีฬาขึ้นอยู่กับการมีผู้บริหารที่มีความสามารถในการวางแผน การตัดสินใจที่ชาญฉลาด และการจัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ ยิ่งไปกว่านั้น การเป็นผู้นำที่มีคุณธรรมและจริยธรรมยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจและความร่วมมือจากทุกฝ่าย ไม่ว่าจะเป็นนักกีฬา ครู โค้ช และบุคลากรอื่น ๆ ภายในองค์กร ในยุคที่เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงของสังคมก้าวหน้าอย่างรวดเร็ว การบริหารโรงเรียนกีฬาจึงต้องการผู้นำที่สามารถปรับตัวได้อย่างรวดเร็ว ทันต่อการเปลี่ยนแปลง และมีความสามารถในการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน (กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา, 2566) อีกทั้งยังต้องเข้าใจแนวโน้มของวงการกีฬาที่มีการแข่งขันสูงขึ้นทั้งในระดับชาติและนานาชาติ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการประเมินสถานการณ์ วางแผน กลยุทธ์ และพัฒนานโยบายที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงจะเป็นกุญแจสำคัญ ที่นำไปสู่ความสำเร็จของโรงเรียนกีฬา

หนึ่งในความท้าทายของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา คือ การสร้างสมดุลระหว่างการพัฒนาคุณภาพทางการศึกษาและการฝึกซ้อมของนักกีฬา การบริหารจัดการที่ดีจะต้องสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ในด้านวิชาการควบคู่ไปกับการพัฒนาทักษะทางกีฬาของนักกีฬาได้อย่างกลมกลืน (บงกช จันทร์สุขวงค์ และ ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ, 2563) นอกจากนี้ ผู้บริหารยังต้องมีความสามารถในการบริหารงบประมาณอย่างมีประสิทธิภาพ เพราะทรัพยากรที่มีอยู่จำกัด การจัดสรรงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการและเป้าหมายในการพัฒนาจึงเป็นสิ่งที่สำคัญ การวางแผนที่ดีจะทำให้โรงเรียนกีฬาไม่เพียงแต่พัฒนานักกีฬาที่มีความสามารถเท่านั้น แต่ยังสามารถพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่ทันสมัยและรองรับความต้องการในอนาคตได้ (ธนบัตร พูนโสภิณ, 2564) การสร้างความสัมพันธ์และเครือข่ายกับหน่วยงานภายนอกก็เป็นอีกหนึ่งคุณลักษณะที่ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาควรมีการสร้างความร่วมมือกับองค์กรกีฬาทั้งในประเทศและต่างประเทศจะช่วยส่งเสริมการพัฒนานักกีฬาและบุคลากรในด้านต่าง ๆ โดยการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ การฝึกอบรม และการเข้าร่วมกิจกรรมกีฬาระดับนานาชาติ นอกจากนี้ การสร้างความสัมพันธ์อันดีภายในองค์กรก็มีความสำคัญ ผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารและประสานงานได้ดี จะสามารถสร้างความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างบุคลากรภายในโรงเรียนกีฬาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งจะนำไปสู่การทำงานร่วมกันอย่างราบรื่นและบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ (ณัฐกานต์ ขันทอง, 2562) ในมุมมองของความเป็นผู้นำ ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาควรเป็นผู้นำที่มีความคิดสร้างสรรค์และมีวิสัยทัศน์ที่กว้างไกล ความคิดสร้างสรรค์นี้จะช่วยให้ผู้บริหารสามารถค้นหาแนวทางใหม่ ในการแก้ไขปัญหาและพัฒนาการทำงานในโรงเรียนกีฬาให้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ผู้บริหารยังต้องมีความมุ่งมั่นในการพัฒนาตนเองและเปิดรับความรู้ใหม่ ๆ อยู่เสมอ เพราะโลกของกีฬา

มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่องจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถนำความรู้และประสบการณ์ใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาและเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารให้เหมาะสมกับความต้องการของยุคปัจจุบันและอนาคต การศึกษานี้จะวิเคราะห์จากมุมมองของผู้บริหารและบุคลากรในโรงเรียนกีฬา โดยมุ่งเน้นที่การค้นหาคุณลักษณะที่จำเป็นสำหรับการเป็นผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาโรงเรียนกีฬาและระบบการศึกษากีฬา ทั้งนี้เพื่อให้สามารถสร้างความมั่นใจในความสามารถของบุคลากรในด้านการกีฬา และการพัฒนาวงการกีฬาของประเทศไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา
3. ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ถือเป็นสิ่งสำคัญในการพัฒนาทักษะของบุคคล โดยเฉพาะในบริบทการศึกษาและการฝึกฝนทักษะต่าง ๆ โดยทั่วไปแล้วการพัฒนาคุณลักษณะเหล่านี้จะเน้นที่การเสริมสร้างความสามารถทางด้านการคิดวิเคราะห์ การทำงานเป็นทีม และการมีจริยธรรมที่ดี เพื่อให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จในชีวิตทั้งในด้านการงานและการใช้ชีวิตส่วนตัว ในประเทศไทยแนวคิดเรื่องคุณลักษณะที่พึงประสงค์มักจะสะท้อนผ่านหลักสูตรการศึกษาต่าง ๆ ที่มีการเน้นพัฒนาทักษะทางด้านจิตสำนึกและจริยธรรม เช่น โครงการ “โรงเรียนคุณธรรม” ซึ่งถูกนำเสนอโดยสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) ที่มุ่งเน้นการพัฒนานักเรียนให้มีคุณธรรม จริยธรรม ความรับผิดชอบ และการใช้ชีวิตตามหลักการของสังคม (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563) ในระดับสากล แนวคิดดังกล่าวได้รับการยอมรับและใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการศึกษาทั่วโลก โดยเฉพาะในแง่ของการพัฒนาทักษะการคิดและทักษะชีวิต ซึ่งได้รับการส่งเสริม ในโครงการขององค์การยูเนสโก เช่น “Education for Sustainable Development (ESD)” ซึ่งมุ่งหวังให้การศึกษาไม่เพียงแค่ให้ความรู้ แต่ยังเน้นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่จำเป็นต่อการใช้ชีวิตอย่างยั่งยืนในโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (UNESCO, 2020) การพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นการลงทุนระยะยาว

ที่จะช่วยให้บุคคลสามารถประสบความสำเร็จทั้งในด้านการทำงานและการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและยั่งยืนในสังคมโลกที่เปลี่ยนแปลงไป

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ เป็นทฤษฎีที่มุ่งเน้นการพัฒนาและส่งเสริมคุณลักษณะที่เหมาะสมต่อการเจริญเติบโตและการพัฒนาทางจิตใจและสังคมของบุคคลในแต่ละช่วงวัย โดยการศึกษาและพัฒนาคุณลักษณะดังกล่าวมีส่วนช่วยให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีความสามารถในการรับมือกับสถานการณ์ต่าง ๆ ในชีวิตได้ดียิ่งขึ้น ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ คือ "ทฤษฎีของบลูม" (Bloom's Taxonomy) ซึ่งกล่าวถึงการพัฒนาและการจำแนกประเภทของกระบวนการคิด และการพัฒนาทักษะที่สำคัญในด้านต่าง ๆ เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ (Anderson & Krathwohl, 2001) ในส่วนของคุณลักษณะที่พึงประสงค์ นอกจากนี้ ทฤษฎีการพัฒนาคุณลักษณะต่าง ๆ ยังได้แก่ ทฤษฎี "จิตวิทยาการเรียนรู้" (Constructivism) ที่ย้ำถึงการเรียนรู้ที่เกิดจากประสบการณ์ตรงของผู้เรียนและการเชื่อมโยงความรู้ใหม่กับประสบการณ์ที่มีอยู่แล้ว (Vygotsky, 1978) ในทางทฤษฎีการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ในประเทศไทยก็ได้รับการส่งเสริมในวงการการศึกษา โดยการนำทฤษฎีต่าง ๆ มาใช้ในการพัฒนาหลักสูตรที่เน้นการเรียนรู้แบบบูรณาการและมุ่งส่งเสริมทักษะทางสังคมและความคิดสร้างสรรค์ เช่น ในกรอบการศึกษาพื้นฐานของกระทรวงศึกษาธิการไทย (กระทรวงศึกษาธิการ, 2566) ซึ่งเน้นการพัฒนาทักษะและคุณลักษณะทางสังคมที่สำคัญในการเตรียมพร้อมให้กับผู้เรียนในสังคมปัจจุบัน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน

แนวคิดการบริหารการศึกษา (Educational Administration Concepts) แนวคิดการบริหารการศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการและดำเนินงานของสถาบันการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นไปที่การจัดการทรัพยากร การวางแผน การตัดสินใจ และการควบคุมระบบต่าง ๆ ภายในสถาบันเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ทางการศึกษา (Bush, 2020)

ทฤษฎีการเป็นผู้นำ (Leadership Theories) การเป็นผู้นำในองค์กรถือเป็นปัจจัยสำคัญในการทำให้องค์กรสามารถบรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ ผู้บริหารที่มีทักษะการเป็นผู้นำที่ดีจะสามารถสร้างสรรค์สภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนาองค์กรได้ (Northouse, 2021) การพัฒนาแนวทางในการเป็นผู้นำจึงเป็นสิ่งที่ผู้บริหารโรงเรียนต้องให้ความสำคัญเป็นพิเศษ

ทฤษฎีการจัดการ (Management Theories) ทฤษฎีการจัดการถือเป็นแนวคิดที่สำคัญในการกำหนดกรอบการทำงานขององค์กรต่าง ๆ รวมถึงการบริหารโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาการบริหารงานได้ ทั้งในเรื่องของโครงสร้างองค์กร กระบวนการทำงาน และการจัดการทรัพยากร (Robbins & Coulter, 2021)

ทฤษฎีการพัฒนาองค์กร (Organizational Development Theories) ทฤษฎีการพัฒนาองค์กรเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงและพัฒนาองค์กรเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นทั้งภายในและภายนอกองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ การพัฒนาบุคลากรในองค์กรให้มีทักษะและความสามารถ

ที่เหมาะสม เพื่อให้เกิดการปรับปรุงและพัฒนาทั้งในด้านโครงสร้างองค์กร การจัดการบุคลากร และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ (Schein, 2017)

ทฤษฎีการสื่อสาร (Communication Theories) เป็นแนวคิดที่ศึกษาวิธีการและกลยุทธ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งและรับข้อมูลระหว่างบุคคลและกลุ่มบุคคลในบริบทต่าง ๆ การเข้าใจทฤษฎีการสื่อสารเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้บริหารโรงเรียน เพราะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อการสร้างความเข้าใจ การสร้างความร่วมมือ และการบริหารจัดการองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Miller, 2021)

จากแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์และทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับผู้บริหารโรงเรียน ผู้วิจัยจึงได้สรุปคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ออกเป็น 7 ด้าน ดังนี้

1) การบริหารจัดการ (Management) หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารดำเนินการเพื่อวางแผน ควบคุม จัดสรรทรัพยากรและบุคลากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

2) ทักษะการบริหารจัดการ (Management Skills) หมายถึง ความสามารถและคุณสมบัติที่สำคัญที่ผู้บริหารต้องมีเพื่อให้สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้ครอบคลุมการวางแผน การจัดการทรัพยากร การจัดการความขัดแย้ง และการบริหารเวลา

3) ความเป็นผู้นำ (Leadership) หมายถึง คุณลักษณะที่สำคัญของผู้บริหารในการสร้างความสำเร็จให้กับองค์กร ต้องสามารถทำให้ทีมงานมีแรงบันดาลใจ สร้างความร่วมมือภายในทีม และมีความสามารถในการปรับตัวต่อสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม

4) การสื่อสาร (Communication) หมายถึง เครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้การดำเนินงานในองค์กรหรือโรงเรียนเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีทักษะการสื่อสารที่ดีจะสามารถสร้างความเข้าใจที่ชัดเจนระหว่างบุคลากรและนำองค์กรไปสู่ความสำเร็จได้

5) การตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการที่สำคัญในการบริหารองค์กรและโรงเรียน ซึ่งผู้นำที่มีประสิทธิภาพต้องสามารถตัดสินใจได้อย่างรวดเร็ว รอบคอบ และแม่นยำ เพื่อให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

6) การสนับสนุนการพัฒนา (Development Support) หมายถึง บทบาทสำคัญของผู้บริหารที่มีหน้าที่สร้างสภาพแวดล้อมและโอกาสที่เหมาะสมในการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักกีฬา เพื่อให้พวกเขาเติบโตทั้งในด้านความรู้ ทักษะ และความสามารถ โดยผู้บริหารที่ให้การส่งเสริมการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์กรและบุคลากรบรรลุเป้าหมายในระยะยาวได้

7) การแก้ไขปัญหา (Problem Solving) หมายถึง ทักษะที่สำคัญสำหรับผู้บริหารที่ต้องเผชิญกับปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในองค์กร การแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องเริ่มต้นจากการระบุปัญหาอย่างแม่นยำ การวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ และการวางแผนดำเนินการที่เหมาะสม ผู้บริหารที่มีทักษะการแก้ไขปัญหาจะสามารถนำพาองค์กรให้เติบโตและพัฒนาต่อไปได้

กรอบแนวคิดในการวิจัย

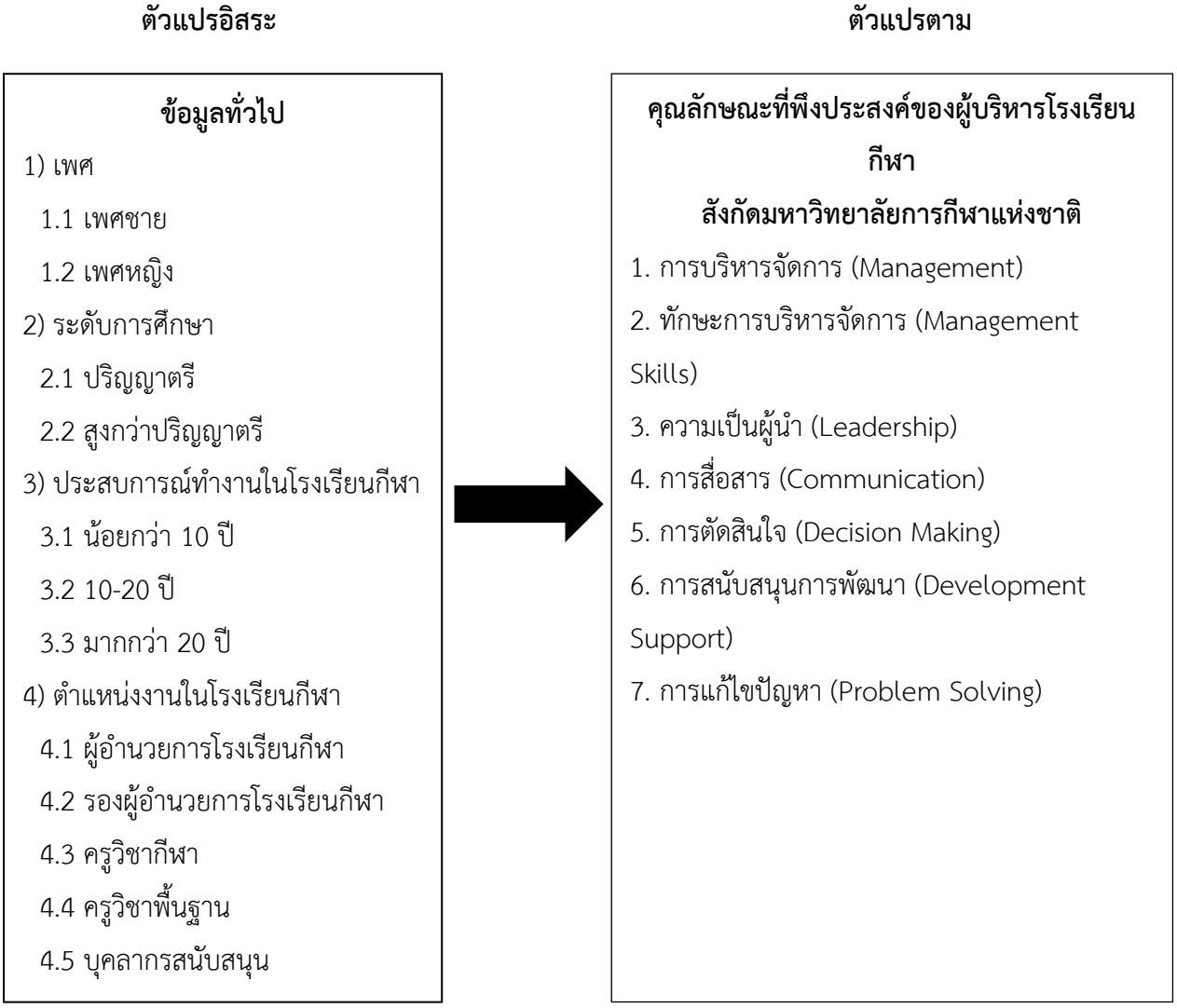

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้ดำเนินการวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมและลึกซึ้งเกี่ยวกับประเด็นการศึกษา สามารถทราบถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ โดยการวิจัยเชิงปริมาณมุ่งเน้นการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงสถิติจากแบบสอบถามที่รวบรวมจาก ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชากีฬา ครูวิชาพื้นฐาน และบุคลากรสนับสนุน ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพนั้นเน้นการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ เพื่อทราบถึงคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬาสังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ควรเป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชากีฬา ครูวิชาพื้นฐาน และบุคลากรสนับสนุน การกำหนดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ตารางประมาณขนาดกลุ่มตัวอย่างของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) โดยได้จำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์เชิงสถิติ จำนวน 260 คน ซึ่งครอบคลุมความหลากหลายในด้านเพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา สำหรับการวิจัยเชิงคุณภาพประชากรคือผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ซึ่งได้รับการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความเกี่ยวข้องโดยตรงกับนโยบายและการบริหารงานโรงเรียนกีฬา

สำหรับเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเชิงปริมาณ ได้แก่ แบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งพัฒนาขึ้นจากการศึกษาทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แบบสอบถามดังกล่าวผ่านการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือในด้านความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ และทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยวิธีการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ส่วนการวิจัยเชิงคุณภาพใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งพัฒนาขึ้นโดยอิงจากกรอบแนวคิดในการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ แบบสัมภาษณ์นี้ถูกออกแบบให้สามารถเก็บข้อมูลเชิงลึกในมิติของการบริหารงานในโรงเรียนกีฬา ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา

ในการการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติอนุมาน เช่น การทดสอบค่าที (t-test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชากีฬา ครูวิชาพื้นฐาน และบุคลากรสนับสนุน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ที่มีลักษณะต่างกัน เช่น เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ ใช้วิธีการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ซึ่งเน้นการสังเคราะห์หัวข้อสำคัญจากข้อมูลที่ได้รับจากการสัมภาษณ์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาวิจัยครั้งนี้แบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 3 ส่วนตามวัตถุประสงค์การวิจัย ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาระดับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา และ (3) ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ความคิดเห็นของ ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชากีฬา ครูวิชาพื้นฐาน และบุคลากรสนับสนุน ต่อคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า ส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับที่สูงมาก โดยค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นโดยรวมอยู่ที่ระดับ 4.49 ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ต้องมีความสามารถในหลายด้านที่สำคัญต่อการดำเนินงานของโรงเรียนกีฬา เมื่อพิจารณาในแต่ละด้าน พบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสนับสนุนการพัฒนา (ค่าเฉลี่ย = 4.57) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของบทบาทผู้บริหารในการส่งเสริมและพัฒนาสมรรถนะของบุคลากรและองค์กร รองลงมาคือ ด้านทักษะการบริหารจัดการ (ค่าเฉลี่ย = 4.56) อยู่ในระดับมากที่สุดเช่นกัน แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการมีทักษะการจัดการอย่างมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานของโรงเรียนกีฬา และด้านความเป็นผู้นำ (ค่าเฉลี่ย = 4.51) อยู่ในระดับมากที่สุด สะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของผู้บริหารในฐานะผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจและกำหนดทิศทางการทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล ด้านที่มีค่าเฉลี่ยอันดับสุดท้ายคือ ด้านการสื่อสาร (ค่าเฉลี่ย = 4.41) แม้จะเป็นด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ยังอยู่ในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการสื่อสารให้ดียิ่งขึ้นเพื่อสร้างความเข้าใจและประสิทธิภาพใน

จากการศึกษาวิจัยเรื่อง คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พบว่า โดยรวมแล้วผู้บริหารโรงเรียนกีฬา มีคุณลักษณะในระดับมาก โดยเฉพาะความสามารถในการบริหารจัดการและพัฒนานักกีฬาอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งด้านการศึกษาและทักษะกีฬา รวมถึงการสร้างสมดุลในการฝึกซ้อมและสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ ผู้บริหารยังต้องเป็นผู้นำที่ปรับตัวได้ดีต่อการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี มีวิสัยทัศน์กว้างไกล และความคิดสร้างสรรค์ เพื่อพัฒนาการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การบริหารงบประมาณและการสร้างเครือข่ายกับองค์กรภายนอกก็มีความสำคัญในการเสริมสร้างศักยภาพของโรงเรียนกีฬา การพัฒนาผู้บริหารให้มีคุณสมบัติที่เหมาะสมจะเป็นปัจจัยสำคัญในการยกระดับวงการกีฬาไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ จำแนกตาม เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา และตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา พบว่า

1. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามเพศ พบว่า ผู้อำนวยการโรงเรียน รองผู้อำนวยการโรงเรียน ครูวิชากีฬา ครูวิชาพื้นฐาน และบุคลากรสนับสนุน มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน โดยสะท้อนถึงความเข้าใจร่วมกันในบทบาทและคุณลักษณะสำคัญของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ที่ไม่ขึ้นกับความแตกต่างทางเพศ ซึ่งอาจเป็นผลจากเกณฑ์หรือมาตรฐานที่ชัดเจนในการบริหารโรงเรียนกีฬา ทำให้บุคลากรทุกกลุ่มเพศมองเห็นคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ในทิศทางเดียวกัน นอกจากนี้ยังแสดงให้เห็นถึงความเป็นธรรมทางเพศในมุมมองการบริหารงาน ซึ่งอาจเกิดจากองค์กรที่ให้ความสำคัญกับความเท่าเทียมในการปฏิบัติงานและการพัฒนาบุคลากร ความคิดเห็นที่คล้ายคลึงกันนี้ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและความเข้าใจในการทำงาน เพื่อให้การบริหารโรงเรียนกีฬามีประสิทธิภาพมากขึ้น

2. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามระดับการศึกษา พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามทั้งระดับปริญญาตรีและระดับสูงกว่าปริญญาตรี มีความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน สะท้อนถึงความเข้าใจและมุมมองที่คล้ายคลึงกันในบทบาทและคุณลักษณะของผู้บริหาร โดยไม่ขึ้นกับระดับการศึกษา ซึ่งอาจเป็นผลจากคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ที่ชัดเจนและเป็นปัจจัยสำคัญในการทำงานร่วมกันของบุคลากรทุกกลุ่ม ความสอดคล้องในความคิดเห็นนี้ถือเป็นจุดแข็งที่ช่วยสร้างความร่วมมือและสนับสนุนการพัฒนาของโรงเรียนกีฬาให้มีประสิทธิภาพและเหมาะสมยิ่งขึ้น

3. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามประสบการณ์ทำงานในโรงเรียนกีฬา พบว่า ไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นระหว่างบุคลากรที่มีประสบการณ์ทำงานมากหรือน้อย สะท้อนว่าคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ได้รับการยอมรับและมองเห็นในทิศทางเดียวกันจากบุคลากรทุกกลุ่ม นอกจากนี้ การไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็นยังแสดงถึงความเป็นเอกภาพในมุมมองของบุคลากร ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เกิดจากความร่วมมือและความเข้าใจตรงกันเกี่ยวกับเป้าหมายการบริหารงานในโรงเรียนกีฬา ความเห็นที่สอดคล้องกันนี้ช่วยสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้มีความต่อเนื่องและเป็นไปในทิศทางที่เหมาะสม

4. การเปรียบเทียบความคิดเห็นตามตำแหน่งงานในโรงเรียนกีฬา พบว่า ไม่มีความแตกต่างในความคิดเห็น สะท้อนว่าทุกตำแหน่งงานมีมุมมองที่สอดคล้องกัน เกี่ยวกับคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ซึ่งอาจเป็นผลจากความเข้าใจร่วมกันในความสำคัญของคุณลักษณะดังกล่าวต่อการบริหารงานและพัฒนาผลสัมฤทธิ์ของโรงเรียนกีฬา การไม่มีความแตกต่างนี้ยังแสดงถึงความร่วมมือและความเป็นเอกภาพของบุคลากรในองค์กร ความเห็นที่สอดคล้องกันนี้ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจร่วมกันและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารโรงเรียนกีฬา เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างสำเร็จ

วัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ศึกษาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์เป็นอย่างไร ตามความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา โดยการรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ใช้การวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เป็นเครื่องมือสำคัญในการถอดบทเรียนและสังเคราะห์แนวทางที่สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษาสรุปได้ 6 ข้อที่สำคัญ ดังนี้

1.ภาวะผู้นำ

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ควรมีคุณลักษณะเด่นในด้านภาวะผู้นำที่โดดเด่น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน การวางแผนเชิงกลยุทธ์ และการกำหนดเป้าหมายที่เหมาะสมกับศักยภาพขององค์กร ความสามารถในการสร้างแรงบันดาลใจและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญในการเพิ่มแรงจูงใจให้บุคลากรทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การตัดสินใจที่รอบคอบและมีข้อมูลรองรับจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นและให้การบริหารจัดการดำเนินไปอย่างราบรื่น

2. ความเชี่ยวชาญในด้านกีฬาและการศึกษา

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ควรมีความเชี่ยวชาญทั้งด้านกีฬาและการศึกษา รวมถึงความรู้ในกฎกติกา เทคนิคการฝึกซ้อม การพัฒนาศักยภาพทางกายภาพและจิตใจ ระบบการแข่งขันกีฬา และการบริหารจัดการทรัพยากร บุคลากร อุปกรณ์กีฬา และงบประมาณอย่างเหมาะสม เพื่อประสิทธิภาพสูงสุด นอกจากนี้ ควรสามารถสร้างการพัฒนานักเรียนในลักษณะบูรณาการ โดยเชื่อมโยงการศึกษาและกีฬา เช่น การวางแผนตารางเรียนและฝึกซ้อมที่สมดุล เพื่อส่งเสริมการพัฒนานักเรียนทั้งด้านวิชาการและกีฬา

3. ความสามารถในการบริหารจัดการ

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ควรมีความสามารถในการบริหารจัดการที่โดดเด่น เพื่อจัดการความซับซ้อนในการดำเนินงานและบรรลุเป้าหมายด้านกีฬา โดยมีทักษะในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ การเลือกสรรและพัฒนาบุคลากร รวมถึงการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมความร่วมมือ การจัดการการเงินที่มีประสิทธิภาพ การแปลงนโยบายระดับชาติเป็นแผนปฏิบัติการ และการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม เช่น ซอฟต์แวร์บริหารทรัพยากรบุคคล ระบบจัดการงบประมาณ หรือ AI เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและสนับสนุนการพัฒนานักเรียนให้ยั่งยืน

4. คุณธรรมและจริยธรรม

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ต้องมีความซื่อสัตย์สุจริตและมีความโปร่งใสสามารถสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในองค์กรได้อย่างยั่งยืน คุณธรรมเหล่านี้ช่วยลดความขัดแย้งภายในองค์กรและส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากร อีกทั้งผู้บริหารยังควรมีบทบาทในการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้แก่บุคลากรและนักเรียน ผ่านกิจกรรมต่าง ๆ เพื่อพัฒนานักกีฬาให้เติบโตเป็นทั้งนักกีฬาที่มีคุณภาพและพลเมืองที่ดีของสังคม

5. ทักษะการสื่อสารและความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ควรมีทักษะการสื่อสารที่ชัดเจนและเข้าใจง่าย เพื่อให้ทุกฝ่ายในองค์กรมีความเข้าใจตรงกันในเป้าหมายและทิศทางของโรงเรียน การสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีทั้งภายในองค์กรและกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย เป็นสิ่งสำคัญในการเสริมสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดีและเพิ่มความร่วมมือ ช่วยลดความตึงเครียดและเสริมสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรและผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย ซึ่งจะช่วยให้การบริหารงานมีประสิทธิภาพและส่งเสริมการทำงานร่วมกันในองค์กร

6. การปรับตัวและการเรียนรู้ตลอดชีวิต

ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาฯ ในยุคที่การเปลี่ยนแปลงเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยี สังคม และการศึกษา ผู้บริหารต้องสามารถปรับตัวให้เข้ากับสถานการณ์ใหม่ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การรับมือกับการพัฒนาในทิศทางของกีฬา การเปิดรับการเรียนรู้และพัฒนาตนเองจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถใช้เทคโนโลยีในการพัฒนาโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การเรียนรู้จากประสบการณ์และศึกษานวัตกรรมใหม่ในวงการกีฬาและการบริหารจะช่วยเสริมสร้างความยั่งยืนในการพัฒนาองค์กร โดยผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จต้องเปิดรับความคิดเห็นและแนวคิดใหม่ เพื่อการพัฒนาต่อเนื่องและยั่งยืน

สรุปได้ว่า ผู้บริหารโรงเรียนกีฬา สังกัดมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ ควรมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์สำคัญหลายประการ ได้แก่ ภาวะผู้นำที่โดดเด่น วิสัยทัศน์ที่ชัดเจน ความเชี่ยวชาญทั้งด้านกีฬาและการศึกษา ความสามารถในการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์และการเงิน การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมที่ทันสมัย รวมถึงคุณธรรมและจริยธรรมที่แข็งแกร่ง เพื่อเสริมสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร การสื่อสารที่ชัดเจนและการปรับตัวในการพัฒนาโรงเรียนกีฬาให้ยั่งยืนในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. การพัฒนาทักษะของผู้บริหารโรงเรียนกีฬา ผลการวิจัยที่ระบุว่าผู้บริหารโรงเรียนกีฬาควรมีความสามารถในด้านการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการแก้ไขปัญหา ควรถูกนำไปใช้เป็นเกณฑ์ในการออกแบบหลักสูตรฝึกอบรมสำหรับผู้บริหาร โดยมหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติอาจจัดทำโครงการอบรม เชิงปฏิบัติการที่ครอบคลุมทุกด้านที่สำคัญ เช่น การบริหารทรัพยากรมนุษย์ การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ และการใช้เทคโนโลยีสนับสนุนการบริหารงาน

2. การพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกีฬา การสนับสนุนให้โรงเรียนกีฬาสร้างบรรยากาศการเรียนรู้แบบบูรณาการระหว่างกีฬาและวิชาการ โดยควรสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น เช่น การพัฒนาครูผู้สอน โค้ช และอุปกรณ์กีฬา ตลอดจนสร้างเครือข่ายความร่วมมือระหว่างโรงเรียนและองค์กรที่เกี่ยวข้อง

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม ส่งเสริมให้ผู้บริหารโรงเรียนกีฬาใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น ระบบการจัดการข้อมูลนักกีฬา ซอฟต์แวร์การบริหารงาน และเครื่องมือวิเคราะห์ประสิทธิภาพด้านกีฬา เพื่อช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ และตอบสนองต่อความต้องการของนักเรียนและบุคลากร

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่อื่น ๆ ควรมีการวิจัยเพิ่มเติมในโรงเรียนกีฬาในพื้นที่อื่น ๆ ทั่วประเทศ เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของผู้บริหารในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ความหลากหลายทางวัฒนธรรม และทรัพยากรที่มีอยู่

2. การศึกษาเพิ่มเติมในมิติของนักกีฬาและบุคลากรในโรงเรียนกีฬา ศึกษามุมมองของนักกีฬา ครู และเจ้าหน้าที่ในโรงเรียนกีฬาเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหาร ว่ามีผลต่อการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรและนักกีฬาอย่างไร

3. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมในโรงเรียนกีฬา ควรวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยี เช่น AI มาใช้ในโรงเรียนกีฬา เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของการบริหารงานและการพัฒนานักเรียน

4. การวิจัยเชิงลึกเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหาร ควรศึกษารายละเอียดเพิ่มเติมเกี่ยวกับคุณธรรมและจริยธรรมของผู้บริหารว่ามีผลต่อการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เข้มแข็งและยั่งยืนอย่างไร

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2566). *แผนพัฒนาการกีฬาแห่งชาติ ฉบับที่ 7 (พ.ศ. 2566-2570)*. กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2566). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *โครงการโรงเรียนคุณธรรม*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ. (2564). *แผนพัฒนามหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ พ.ศ. 2564-2568*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยการกีฬาแห่งชาติ.

ธนบัตร พูนโสภิณ. (2564). *การพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการสู่ความเป็นเลิศทางการกีฬาของโรงเรียนกีฬาในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. Sakon Nakhon Rajabhat University Electronic Thesis System. https://gsmis.snru.ac.th/ethesis/thesis_detail?r=61421247101

บงกช จันทร์สุขวงค์ และ ทวีศักดิ์ สว่างเมฆ. (2563). แนวทางการจัดการโรงเรียนกีฬาสู่ความเป็นเลิศ. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร*, *22*(3), 337.

ณัฐกานต์ ขันทอง. (2562). *การพัฒนารูปแบบการบริหารด้านกีฬาโรงเรียนกีฬาในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. Srinakharinwirot University Institutional Repository. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/850

Anderson, L. W., & Krathwohl, D. R. (Eds.). (2001). *A taxonomy for learning, teaching, and assessing: A revision of Bloom's taxonomy of educational objectives*. Longman.

Bush, T. (2020). *Theories of educational leadership and management* (5th ed.). SAGE Publications.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement*, 30(3), 607–610. https://doi.org/10.1177/001316447003000308

Miller, K. (2021). *Organizational Communication: Approaches and Processes* (8th ed.). Cengage Learning.

Northouse, P. G. (2021). *Leadership: Theory and practice* (9th ed.). SAGE Publications.

Robbins, S. P., & Coulter, M. (2021). *Management* (15th ed.). Pearson.

Schein, E. H. (2017). *Organizational Culture and Leadership* (5th ed.). Jossey-Bass.

UNESCO (2020). *Education for Sustainable Development: A Roadmap*. Paris: UNESCO. https://unesdoc.unesco.org/ark:/48223/pf0000374802

Vygotsky, L. S. (1978). *Mind in Society: The Development of Higher Psychological Processes*. Cambridge, MA: Harvard University Press.

การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

The Utilization of Technology in School Administration by Educational Administrators under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office, Area 3

ดำรงค์ศักดิ์ โสภณ[1] และทนง ทองภูเบศร์[2]

Damrongsak Sophon[1] and Thanong Thongphubate[2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา [2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: damrongsak.sop@outlook.rmutr.ac.th[1], thanong.tho@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดของโรงเรียน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา และ (3) เพื่อแนะนำข้อเสนอแนะต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 288 คน ได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษาของโรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ค่าที และการวิเคราะห์แปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านระดับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน ขณะที่วิทยฐานะและขนาดของโรงเรียนแตกต่างกัน และ (3) ด้านข้อเสนอแนะต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารควรส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีอย่างต่อเนื่อง เพื่อพัฒนาทักษะให้ทันกับการเปลี่ยนแปลง อันจะช่วยลดภาระงานของครูและเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนและระบบบริหารภายในโรงเรียน

คำสำคัญ: การใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา

Abstract

This Article aimed to study (1) analyze the level of technology utilization in school administration among school administrators under the jurisdiction of the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3, (2) compare the levels of technology utilization among school administrators based on educational qualifications, academic rank, work experience, and school size, and (3) provide recommendations for enhancing technology use in school administration. This quantitative research involved a sample of 288 teachers and educational personnel from schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3. Data were collected using a five-point Likert scale questionnaire. Statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall level of technology utilization in school administration was high, (2) there were no significant differences in technology utilization based on educational qualifications and work experience, whereas differences were found concerning academic rank and school size, and (3) it is recommended that school administrators continuously promote technology adoption to enhance skills in response to evolving educational demands, thereby reducing teachers' workload and improving instructional effectiveness and internal school management efficiency.

Keywords: Technology utilization of school administrators, school administration, primary schools

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา โดยไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือสนับสนุนการทำงานเท่านั้น แต่ได้หลอมรวมเข้ากับกระบวนการดำเนินงานและการตัดสินใจในทุกระดับ ประเทศไทยจึงต้องเร่งพัฒนาและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มขีดความสามารถทางเศรษฐกิจ ลดความเหลื่อมล้ำ และกระจายโอกาสให้ทั่วถึงมากขึ้น ภาคการศึกษาเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ได้รับผลกระทบโดยตรงจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี (กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจ และสังคม, 2559) ซึ่งทำให้เกิดแนวโน้มใหม่ในการบริหารจัดการสถานศึกษา เช่น การนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการบริหารวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และงานทั่วไป การพัฒนาเทคโนโลยีสารสนเทศในโรงเรียนช่วยให้สามารถจัดเก็บข้อมูลนักเรียนอย่างเป็นระบบ สนับสนุนการบริหารงานบุคลากรได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงอำนวยความสะดวกในการสื่อสารระหว่างโรงเรียน ครู ผู้ปกครอง และชุมชน นอกจากนี้ เทคโนโลยียังช่วย

ส่งเสริมการเรียนรู้แบบดิจิทัล ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ ทุกเวลา สร้างความเท่าเทียมในการศึกษา และลดความเหลื่อมล้ำระหว่างโรงเรียนในเมืองและชนบท (กระทรวงศึกษาธิการ, 2563)

ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการนำเทคโนโลยีมาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการ โดยต้องมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับเทคโนโลยีสารสนเทศ การสื่อสาร และระบบดิจิทัล เพื่อนำมาประยุกต์ใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ทั้งในด้านการจัดการศึกษา การพัฒนาครูและบุคลากร และการบริหารโรงเรียนให้สอดคล้องกับบริบทของสังคมดิจิทัล (ภัทรานิษฐ์ พุฒิเรืองศักดิ, ไพฑูรย์ แวววงศ์ และ สมใจ มณีวงษ์, 2565) แนวทางสำคัญในการพัฒนาสถานศึกษาให้ก้าวทันเทคโนโลยีคือการใช้ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการวิเคราะห์และตัดสินใจ การนำกระบวนการบริหารแบบ PDCA มาปรับใช้เพื่อพัฒนาอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรดิจิทัลให้เกิดขึ้นภายในโรงเรียน (สุปรีดา โกษาแสง, กฤษดา ผ่องพิทยา, และสมชาย เทพแสง, 2565) ผู้บริหารจำเป็นต้องส่งเสริม Digital Literacy แก่ครูและบุคลากร ตลอดจนสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการเรียนการสอนและการบริหารงาน เพื่อให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและการศึกษาในยุคปัจจุบัน นอกจากนี้ ควรมีการประเมินผลการใช้เทคโนโลยีในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบ และปรับปรุงแนวทางการดำเนินงานให้เหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียนแต่ละแห่ง การนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยพัฒนาคุณภาพการศึกษาของประเทศให้เติบโตอย่างยั่งยืนในยุคดิจิทัล (Hongton & Jaichalad, 2023)

จากความเป็นมาและความสำคัญที่กล่าวมาข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยเห็นว่าการใช้เทคโนโลยีในปัจจุบันมีความสำคัญต่อการบริหาร และการทำงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล จึงมีความสนใจที่จะศึกษาการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้ระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยเทคนิคการสำรวจ กำหนดกลุ่มเป้าหมาย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 และคาดว่าจะเสริมสร้างองค์ความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานสถานศึกษา โดยเฉพาะในบริบทของพื้นที่ที่มีข้อจำกัดด้านทรัพยากร ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผลการวิจัยยังสามารถสนับสนุนการกำหนดนโยบายด้านการศึกษาในระดับเขตพื้นที่และระดับชาติ โดยเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลและการจัดสรรทรัพยากรที่เหมาะสมสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาของประเทศในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาใน สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตาม ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. เพื่อแนะนำข้อเสนอแนะต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. การบริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกผลงานของนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมายของการบริหารสถานศึกษา ได้แก่ (ศิริลักษณ์ ดวงจิตร, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, และ พูนชัย ยาวิราช, 2564) ได้ให้ความหมายของการบริหารสถานศึกษา หมายถึง การทำงานร่วมกันตั้งแต่สองคนขึ้นไปในสถานศึกษา โดยอาศัยขบวนการวางแผน การจัดการองค์กร การสั่งการ การควบคุม และการดำเนินงานอย่างเป็นระบบเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะที่ (พัชรนันท์ จิระวัฒนกิญโญ, 2562) กล่าวถึง การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ อย่างมีเทคนิคและวิธีการต่าง ๆ ที่ใช้ในการดำเนินงานในสถานศึกษาเพื่อให้เป็นไปตามนโยบายที่ตั้งไว้ การดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์โดยการใช้กระบวนการอย่างมีระเบียบ โดยอาศัยปัจจัยทรัพยากรทางการบริหาร คือ คน เงิน วัสดุอุปกรณ์และการจัดการ การบริหารสถานศึกษาจึงเป็นกระบวนการ

จากความหมายของการบริหารสถานศึกษาที่นักวิชาการทั้งสองได้ให้ไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปว่า การบริหารสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการและการทำงานร่วมกับบุคคลหรือกลุ่มคนในสถานศึกษาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย การวางแผน การจัดสถานศึกษา การสั่งการ การควบคุม และการประเมินผล ซึ่งใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการ จัดการทรัพยากรที่มีอยู่ ไม่ว่าจะเป็นทรัพยากรมนุษย์หรือทรัพยากรอื่น ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยมี เป้าหมายเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิผล

2. ผู้บริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกผลงานของนักวิชาการที่กล่าวถึงความหมายของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ (สิริรัตน์ อภิบาลศรี, 2560) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ผู้มีบทบาทหน้าที่ที่มีความสำคัญในการบริหารสถานศึกษา เป็นผู้กำหนดนโยบายวางแผนเพื่อให้การดำเนินงานของ โรงเรียนบรรลุตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ นอกจากนี้ยังเป็นผู้มีอิทธิพลและจูงใจเพื่อให้ผู้ใต้บังคับ บัญชาเคารพและให้ความร่วมมือในการทำงานด้วยความเต็มใจ ขณะที่ (วรัญญา ยินดี, 2565) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง บุคลากรวิชาชีพที่รับผิดชอบในการบริหารสถานศึกษาแต่ละแห่งทั้งของรัฐและเอกชน เป็นบุคคลสำคัญในการขับเคลื่อนการดำเนินงานการจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุตามวัตถุประสงค์อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

จากความหมายของผู้บริหารสถานศึกษาที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยสรุปได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษา คือ บุคคลที่ได้รับตำแหน่งให้ดำรงตำแหน่งเป็นทางการ และเป็นผู้ที่มีบทบาทหน้าที่ในการบริหารจัดการศึกษาในถานศึกษา เพื่อดำเนินการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ภายในสถานศึกษาเพื่อบรรลุนโยบาย วัตถุประสงค์ที่สถานศึกษากำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงเปรียบเสมือนผู้นำและผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษาให้ประสบผลสำเร็จ

3. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยเลือกผลงานของนักวิชาการที่กล่าวถึงการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ได้แก่ (สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2561) กล่าวว่า เทคโนโลยี

หมายถึง สิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้น เพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์, เครื่องมือ, เครื่องจักร, วัสดุ หรือ แม้กระทั่งที่ไม่ได้เป็นสิ่งของที่จับต้องได้ เช่น กระบวนการต่าง ๆ เทคโนโลยี เป็นการประยุกต์ นำเอาความรู้ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ และก่อให้เกิดประโยชน์ ในทางปฏิบัติ แก่มวลมนุษย์กล่าวคือเทคโนโลยีเป็นการนำเอาความรู้ ทางวิทยาศาสตร์มาใช้ในการประดิษฐ์สิ่งของต่าง ๆ ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ส่วนที่เป็นข้อแตกต่างอย่างหนึ่งของเทคโนโลยีกับวิทยาศาสตร์ คือเทคโนโลยีจะขึ้นอยู่กับปัจจัย ทางเศรษฐกิจเป็นสินค้ามีการซื้อขาย ส่วนความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นสมบัติส่วนรวมของมนุษยชาติมีการเผยแพร่โดยไม่มีการซื้อขายแต่อย่างใดกล่าวโดยสรุปคือ เทคโนโลยีสมัยใหม่เกิดขึ้นโดยมีความรู้ทางวิทยาศาสตร์เป็นฐานรองรับ ขณะที่ วานิช อินคงงาม และรุ่งอรุณ รังรองรัตน์ (2561) เทคโนโลยี หมายถึง การนำความรู้ทางด้านวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อตอบสนองคงามต้องการและเกิดประโยชน์ต่อมนุษย์และสิ่งมีชีวิต และเผยแพร่สารสนเทศด้วยระบบอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งอาจจะอยู่ในรูปแบบของภาพ เสียง ตัวอักษร หรือภาพเคลื่อไหว เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในด้านความถูกต้อง ความแม่นยำ และความรวดเร็วทันต่อการนำไปใช้ประโยชน์สามารภเชื่อมต่อสารสนเทศถึงกันได้ นอกจากนี้ สุทิพย์ ประทุม และ สรัญณี อุเส็นยาง (2565) กล่าวว่า เทคโนโลยี (Technology) หมายถึง สิ่งที่มนุษย์พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการทำงานหรือแก้ปัญหาต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ คอมพิวเตอร์ เครื่องมือ เครื่องจักร วัสดุ หรือแม้กระทั่งสิ่งที่จับต้องไม่ได้ เช่น ระบบหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อให้การดำรงชีวิตของมนุษย์ง่ายและสะดวกยิ่งขึ้น

จากความหมายของการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาที่นักวิชาการทั้งสามได้ให้ไว้ข้างต้น ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นการนำความรู้ทางวิทยาศาสตร์และศาสตร์อื่น ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อแก้ไขปัญหาหรือทำให้การดำรงชีวิตของมนุษย์สะดวกและง่ายยิ่งขึ้น โดยการพัฒนาอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ระบบ หรือกระบวนการต่าง ๆ ที่สามารถช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น

4. สมรรถนะด้านเทคโนโลยี

ผู้วิจัยได้อ้างถึงการศึกษาของ (ภัทราพร เยาวรัตน์, 2565) ที่กล่าวว่า สมรรถนะด้านเทคโนโลยีประกอบด้วย 4 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) ด้านการรู้เทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถของครูในการเข้าถึงแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือ การสืบค้นข้อมูลที่น่าเชื่อถือจากแหล่งออนไลน์ การวิเคราะห์ข้อมูลและสื่อเพื่อนำไปใช้ในการจัดการสอนอย่างถูกต้อง การประเมินความน่าเชื่อถือของข้อมูลได้อย่างเหมาะสม การติดต่อสื่อสารผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล โดยมีการใช้เทคโนโลยีด้วยความมั่นคงปลอดภัยโดยไม่ละเมิดสิทธิผู้อื่น และการมีจรรยาบรรณในการใช้สื่อในการแสดงความคิดเห็นบนโลกดิจิทัลอย่างเหมาะสม 2) ด้านการใช้เทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถของครูในการใช้เครื่องมือเทคโนโลยี ในการออกแบบการสอนและประเมินผู้เรียนผ่านระบบออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้โปรแกรมประมวลผลคำ โปรแกรมตารางคำนวณและโปรแกรมนำเสนอในการทำงานการสร้างสรรค์ผลงาน ด้วยโปรแกรมหรือแอปพลิเคชัน การใช้เครื่องมือออนไลน์เพื่อแลกเปลี่ยนความรู้และทำงานร่วมกันแบบออนไลน์ การเผยแพร่และแบ่งปันข้อมูลผ่านอุปกรณ์ดิจิทัล 3) ด้านการแก้ปัญหาด้วยเครื่องมือเทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถของครูในการบอกปัญหาทางเทคนิคจากการใช้อุปกรณ์ดิจิทัลและการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการแก้ปัญหาได้ รวมทั้งการระบุความต้องการและเลือกใช้เครื่องมือดิจิทัลตามวัตถุประสงค์การตัดสินใจคัดเลือกสื่อ และดัดแปลงสื่อหรือเทคโนโลยีดิจิทัล

มาใช้ในการจัดการสอนได้อย่างเหมาะสมตามวัตถุประสงค์ โดยคำนึงถึงความถูกต้องและข้อมูลที่ทันสมัย และ 4) ด้านการปรับตัวสอดคล้องความเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี หมายถึง ความสามารถของ ครูในการปรับตัวต่อโลกที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การริเริ่มสิ่งใหม่ ๆ หรือการสร้างนวัตกรรมที่แตกต่างจากเดิม การทำงานร่วมกับผู้อื่นที่มีสังคมและวัฒนธรรมที่หลากหลาย มีการแสวงหาความรู้ใหม่และพัฒนาตนเอง การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยี และมีการปรับเปลี่ยนวิธีการทำงานให้เหมาะสมกับสถานการณ์

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดกฎกระทรวงเรื่องกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550 รัฐมนตรีวาการกระทรวงศึกษาธิการออกกฎกระทรวงไวให่ปลัดกระทรวงศึกษาธิการ หรือเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พิจารณาดำเนินการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการเขตพื้นที่การศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา หรือสถานศึกษาในอำนาจหน่าที่ของตน แลวแตกรณี ในเรื่องดังตอไปนี้ (กฎกระทรวงฯกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550, 2550)

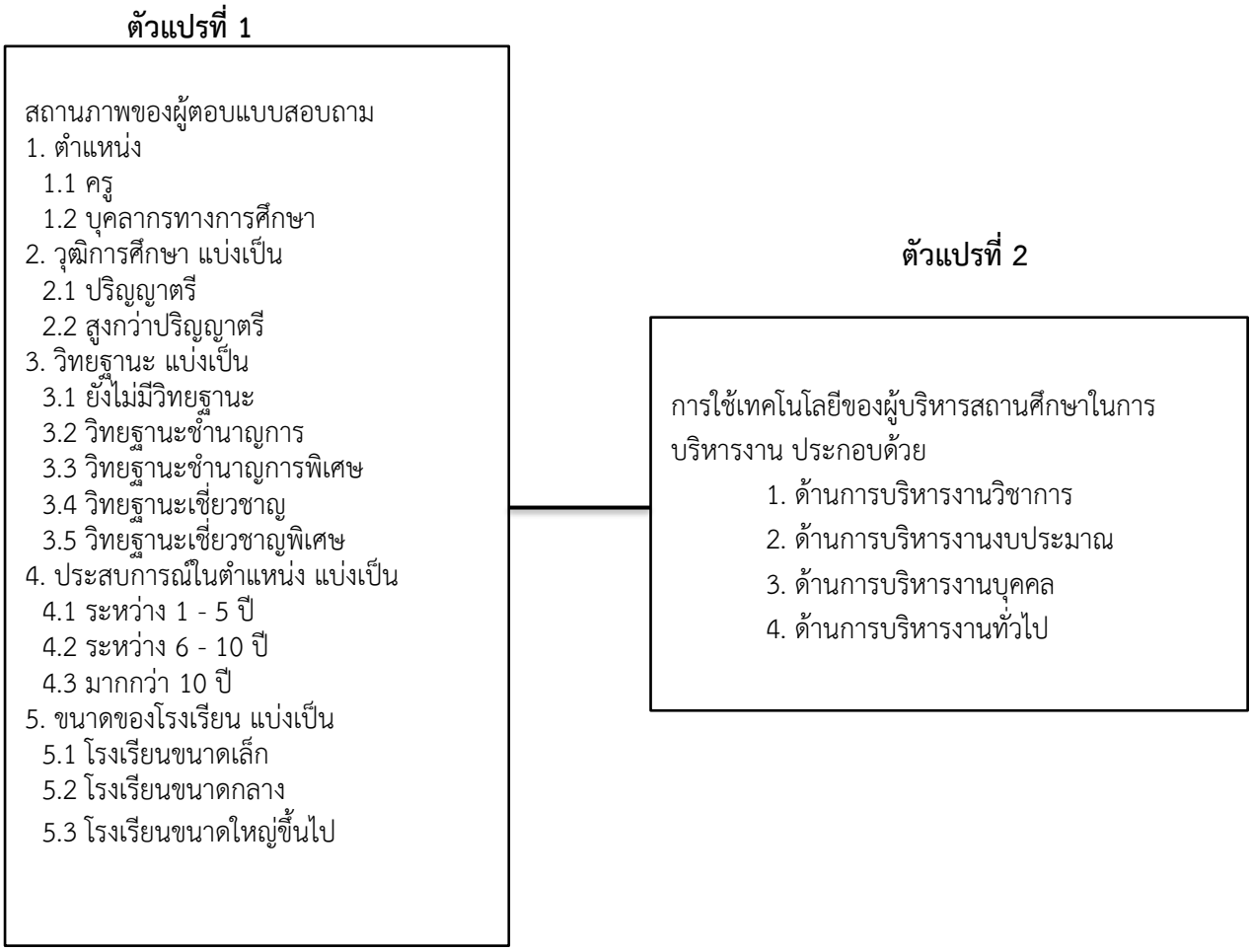

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยได้แก่ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 ครูจำนวน 1,139 คน จาก 126 โรงเรียน

2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูและบุคลากรทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยสูตรคำนวนของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 288 คน จากนั้นใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำแนกตามขนาดของโรงเรียน เป็นการจัดประเภทที่ช่วยให้การศึกษาหรือวิจัยเกี่ยวกับสถานศึกษาเป็นระบบและเจาะจงมากขึ้น ขนาดของโรงเรียนสามารถมีผลต่อปัจจัยหลายประการ เช่น การจัดการ การบริหาร การเรียนการสอน ทรัพยากร และความสามารถในการสนับสนุนการพัฒนา จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่ายโดยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียน

2. เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 คือข้อมูลทั่วไปเป็นแบบสอบถามแบบตรวจสอบรายการ (checklist) เกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 5 ข้อ เกี่ยวกับ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ เกี่ยวกับการการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งมี 4 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบริหารงานวิชาการ 2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ 3) ด้านการบริหารงานบุคคล และ 4) ด้านการบริหารงานทั่วไป

ตอนที่ 3 เป็นแบบสอบถามปลายเปิด (Open – Ended Questionnaire) เพื่อทราบข้อเสนอแนะตามความความคิดเห็นของครูและบุคลากรทางการศึกษา ต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างและตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ โดยมีขั้นตอนดังนี้

1. ผู้วิจัยทบทวนแนวคิด ทฤษฎีและเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ขอบเขตเนื้อหา และนิยามศัพท์เฉพาะ นำไปสู่การสร้างแบบสอบถาม

2. ตรวจสอบโดยการนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว นำส่งอาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาตรวจสอบความถูกต้อง เพื่อให้เกิดความเข้าใจแก่ผู้ตอบแบบสอบถามและเหมาะสม ซึ่งให้ตรงกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการทำวิจัยใน

3. การตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม ซึ่งมีขั้นตอนการตรวจสอบ ได้แก่ 1) ผู้เชี่ยวชาญตรวจสอบคำถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นกับกรอบแนวคิด ซึ่งประกอบ ไปด้วยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน 2)

โดยมีผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือในส่วนของ เนื้อหาและสำนวนภาษากับวัตถุประสงค์ในการวัดโดยให้เกณฑ์ในการตรวจพิจารณาข้อคำถาม ดังนี้ เกณฑ์ในการเลือกข้อคำถามพิจารณาจากค่า Index of Item-Objective Congruence (IOC) ถ้ามีค่ามากกว่า หรือเท่ากับ 0.5 ขึ้นไป แสดงว่าข้อคำถามนั้นวัดได้ตรงกับวัตถุประสงค์ ซึ่งเป็นคำถามที่ใช้ได้ หากต่ำกว่า 0.5 แสดงว่าข้อคำถามนั้นไม่ได้วัดตรงกับจุดประสงค์ ควรพิจารณาปรับปรุงหรือตัดทิ้ง โดยผลการวิเคราะห์ พบว่า แบบสอบถามมีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ในช่วงระหว่าง 0.67 – 1.00 จากการตรวจค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของคำถามแล้ว ได้นำมาปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ โดยปรับปรุงเนื้อหาของคำถามแต่ละข้อให้มีความเหมาะสมตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยต่อไป ผลการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือความเที่ยงตรงของเนื้อหาและสำนวนภาษาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ปรากฏว่า ผลการคำนวณค่า IOC อยู่ในช่วงระหว่าง 0.67 – 1.00 การทดสอบแบบสอบถามเพื่อทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) จำนวน 30 ชุด โดยหาค่า Cronbach’s Alpha ได้เท่ากับ 0.98 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2560) นำแบบสอบถามที่ศึกษาหาค่าความเที่ยงตรงและความเชื่อมั่นแล้วมาทำการปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามอีกครั้งเพื่อให้ได้เครื่องมือ ที่สมบูรณ์สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลต่อไป

วิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

นำแบบสอบถามที่ได้รับคืนมาตรวจสอบความครบถ้วนสมบูรณ์ของการตอบคำถาม จำนวน 288 ชุด กำหนดให้คะแนนลำดับของแต่ละข้อเพื่อนำไปวิเคราะห์โดยวิธีทางสถิติด้วยคอมพิวเตอร์โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นตัวแปรที่มีมาตรวัดประเภท มาตรานามบัญญัติ (Nominal Scale) และ มาตราเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) คือ ความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentile)

2. แบบสอบถามในส่วนที่เป็นระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เป็นตัวแปรที่มีมาตรวัดประเภท มาตราอันตรภาค (Interval Scale) ใช้การวิเคราะห์ คือค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และนำเสนอในรูปของตารางพร้อมกับบรรยายจากนั้นหาค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามโดยใช้เกณฑ์การแปลผลค่าเฉลี่ย

3. การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) โดยใช้สถิติ การทดสอบสมมติฐานของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (independent t-test), การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one way ANOVA) และทดสอบความแตกต่างรายคู่ด้วยวิธีของ Scheffe เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็น ต่อการใช้การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ของครูและบุคลากรทางการศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการทำแบบสอบถามของครูและบุคลากรทางการศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ทั้งหมด 288 คน แยกตามสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามได้แก่ 1) ตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นครู จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 79.9 รองลงมาเป็นบุคลากรทางการศึกษา จำนวน 58 คน คิดเป็นร้อยละ 20.1 2) วุฒิการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น ระดับปริญญาตรี จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 84.0 รองลงมาเป็นระดับปริญญาตรีขึ้นไป จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 16 3) วิทยฐานะ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นผู้ที่ยังไม่มีวิทยฐานะ จำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 54.2 รองลงมา คือ วิทยฐานะชำนาญการ จำนวน 72 คน คิดเป็นร้อยละ 25.0 วิทยฐานะชำนาญการพิเศษ จำนวน 60 คน คิดเป็นร้อยละ 20.8 ตามลำดับ และไม่พบผู้ตอบแบบสอบถามที่มี วิทยฐานะเชี่ยวชาญและวิทยฐานะเชี่ยวชาญพิเศษ 4) ประสบการณ์ในตำแหน่ง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีประสบการณ์การในตำแหน่ง สูงสุด 6-10 ปี จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 44.1 รองลงมา คือ ประสบการณ์การในตำแหน่ง 1-5 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 29.9 และมีประสบการณ์การทำงานในตำแหน่ง น้อยที่สุด คือ มากกว่า 10 ขึ้นไป จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 26.0 5) ขนาดของโรงเรียน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จะอยู่ในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 48.3 และรองลงมา คือ โรงเรียนขนาดใหญ่ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 27.4 และโรงเรียนขนาดกลางตามลำดับ จำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.3

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 สามารถสรุปผลได้ดังนี้การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากจำนวน 3 ด้าน และมี 1 ด้านมีค่าเฉลี่ยเป็น มากที่สุด โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานงบประมาณ

ตอนที่ 3 ผลการเปรียบเทียบระดับการใช้เทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งวุฒิการศึกษา วิทยฐานะ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของโรงเรียน ของครูและบุคลากรทางการศึกษา สามารถสรุปผล ประกอบด้วย 5 ข้อ ได้แก่ 1) ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่งโดยภาพรวมแตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้านพบว่า แตกต่างกันทุกด้าน 2) ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามวุฒิการศึกษาโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามวิทยฐานะ โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน 4) ผลการเปรียบเทียบตามความเห็นของครูและ

บุคลากรทางการศึกษาต่อการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามประสบการณ์ในตำแหน่ง โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า ไม่แตกต่างกัน และ 5) ผลการเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามขนาดของโรงเรียน โดยภาพรวมและรายด้าน พบว่า แตกต่างกัน

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3” ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1) การวิเคราะห์ระดับการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะผู้บริหารมีความรู้ความสามารถในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้เป็นอย่างในยุคดิจิทัลที่มีเทคโนโลยีเข้ามาช่วยในการบริหารงานในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จนเป็นที่ยอมรับของบุคคลภายนอก และมีการบริหารจัดการภายในสถานศึกษาอย่างเป็นระบบและยึดหลักความเหมาะสมในการบริหารจัดการ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายได้ตามที่กำหนดไว้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภัสภูมิ กิตติรัตนบุตร และ จักรกฤษณ์ โพดาพล (2566) ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ ประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย ผลการวิจัยพบว่า 1. ระดับภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2.ระดับประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคายโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2) การเปรียบเทียบการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกดังนี้

การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำแนกตามตำแหน่ง โดยภาพรวม แตกต่างกัน และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า แตกต่างกันทุกด้านอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เป็นเพราะ ผู้บริหารมีหลักการทำงานตามโครงสร้างในการบริหารงานของโรงเรียนกำนดไว้ 4 ด้าน และแต่ละด้านได้มีการกำหนดขอบข่ายในการทำงานไว้อย่างชัดเจน อีกทั้งอาจเป็นเพราะผู้บริหารมีหลักการทำงานตามโครงสร้างของสถานศึกษาที่ได้มีการวางแผนไว้ และการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในแต่ละด้านต้องมีการดูความเหมาะสมและความถนัดของแต่ละบุคคลในตำแหน่งนั้น เพื่อความชัดเจนในการทำงานอย่างเป็นระบบ ไม่เกิดความซ้ำซ้อนในการทำงาน เลยเป็นสิ่งที่ทำให้มุมมองในการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละตำแหน่งแตกต่างกันออกไป

สอดคล้องกับงานวิจัยของ (กฤติภัทรกร ศิริภัทรนิธิโภคิน, จรัส อติวิทยาภรณ์, และนิรันดร์ จุลทรัพย์, 2564) ผลการศึกษาการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ สรุปผลได้ว่า 1. การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมรวมอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ 2. ผู้บริหารที่มีเพศ วุฒิการศึกษา สถานภาพตำแหน่ง ประสบการณ์ในตำแหน่งและขนาดของโรงเรียนต่างกัน มีการใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่ ในภาพรวมแตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาและอภิปรายผลการศึกษา การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1) ด้านการบริหารงานวิชาการ ผู้บริหารควรเน้นการพัฒนาระบบสารสนเทศที่มีประสิทธิภาพเพื่อสนับสนุนการจัดการเรียนรู้ เช่น ระบบบริหารจัดการหลักสูตร การวัดและประเมินผล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีเพื่อส่งเสริมการเรียนรู้แบบออนไลน์ ควรส่งเสริมให้ครูและบุคลากรทางการศึกษาใช้เทคโนโลยีในการออกแบบและจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ ผู้บริหารควรมีความเข้าใจและสามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างเต็มศักยภาพ เพื่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น

2) ด้านการบริหารงานงบประมาณ ผู้บริหารควรเน้นการใช้ระบบการจัดการงบประมาณอิเล็กทรอนิกส์ที่สามารถตรวจสอบและติดตามการใช้จ่ายได้อย่างโปร่งใสและรวดเร็ว ผู้บริหารควรนำระบบเหล่านี้มาใช้ในการวางแผน จัดสรร และติดตามงบประมาณให้มีความชัดเจน สามารถรายงานการใช้จ่ายในแต่ละส่วนได้อย่างถูกต้องและทันเวลา ทั้งนี้ เทคโนโลยียังสามารถช่วยลดข้อผิดพลาดในการจัดทำงบประมาณและส่งเสริมความโปร่งใสในกระบวนการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา

3) ด้านการบริหารงานบุคคล ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบการจัดการข้อมูลบุคลากรที่เป็นระบบ สามารถตรวจสอบและติดตามประวัติการทำงาน การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคลากรได้อย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารควรนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวางแผนและพัฒนาศักยภาพของบุคลากร รวมถึงการใช้ระบบออนไลน์ในการฝึกอบรมและพัฒนาความรู้ความสามารถของครูและบุคลากร เพื่อส่งเสริมการทำงานที่มีคุณภาพและทันสมัย

4) ด้านการบริหารงานทั่วไป ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการพัฒนาระบบบริหารจัดการงานเอกสารและข้อมูลของสถานศึกษา เช่น การใช้ระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ และการใช้ซอฟต์แวร์การจัดการประชุมออนไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารและการดำเนินงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิผล นอกจากนี้ ควรส่งเสริมให้ผู้บริหารใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารกับครู ผู้ปกครอง และชุมชน เพื่อเพิ่มความเชื่อมโยงในการทำงานและการพัฒนาสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาเรื่องการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษาในการบริหารงานของเขตพื้นที่อื่น ๆหรือจังหวัดอื่น ๆ

2) ควรมีการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบการใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการบริหารจัดการสถานศึกษาของเขตพื้นที่อื่น ๆหรือจังหวัดอื่น ๆ

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงกำหนดหลักเกณฑ์และวิธีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา พ.ศ. 2550. (2550, 16พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 124 ตอนที่ 24 ก. หน้า 29.

กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม 2559.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2563). *แผนปฏิบัติการดิจิทัลเพื่อการศึกษากระทรวงศึกษาธิการ 2563-2565.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ

กฤติภัทรกร ศิริภัทรนิธิโภคิน, จรัส อติวิทยาภรณ์, และนิรันดร์ จุลทรัพย์. (2564). *การใช้เทคโนโลยีในการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาในยุควิถีใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากระบี่* [วิทยานิพนธปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. Hatyai University. https://www.hu.ac.th/conference/conference2021/Proceeding/doc/

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *การวิเคราะห์สถิติชั้นสูงด้วย SPSS for Window* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพฯ: ภาควิชาสถิติ คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พัชรนันท์ จิระวัฒนภิญโญ. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการปฏิบัติงานตามหลักธรรมาภิบาลของ บุคลากรกรมปศุสัตว์สังกัดส่วนภูมิภาคในพื้นที่เขต 4.* ขอนแก่น: สำนักงานปศุสัตว์เขต 4.

ภัทรานิษฐ์ พุฒิเรืองศักดิ์, ไพฑูรย์ แวววงศ์, และสมใจ มณีวงษ์. (2566). การศึกษาภาวะผู้นำดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาขอนแก่น เขต 1. *Journal of Integration Social Sciences and Development*, *4*(1), 31-40.

ภัทราพร เยาวรัตน์. (2565). *การศึกษาสมรรถนะและแนวทางการพัฒนาสมรรถนะดิจิทัลของครูในสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุตรดิตถ์ เขต 1* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/5677

ภัสภูมิ กิตติรัตนบุตร, และ จักรกฤษณ์ โพดาพล. (2023). ภาวะผู้นำทางเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาหนองคาย. *วารสาร มณีเชษฐาราม วัดจอมมณี*, *6*(4), 179-198.

วรัญญา ยินดี. (2565). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคนิวนอร์มัล*. *วารสารวิชาการสถาบันพัฒนาพระวิทยากร*, *5*(4), 245-259.

วานิช อินคงงาม และรุ่งอรุณ รังรองรัตน์. (2018). ปัจจัยการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศที่ส่งผลต่อการบริหารงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สมุทรปราการ เขต 2. *การประชุม Graduate School Conference*, *2*(1), 727-736.

ศิริลักษณ์ ดวงจิตร, สมเกียรติ ตุ่นแก้ว, และพูนชัย ยาวิราช. (2564). แนวทางการบริหารจัดการเพื่อ พัฒนางานบริการผู้ป่วยนอกโรงพยาบาลพาน. *Journal of Education Academic Chiang Rai Rajabhat University*, *2*(3), 231-251.

สถาบันส่งเสริมการสอนวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี กระทรวงศึกษาธิการ. (2561). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ (ฉบับปรับปรุง พ.ศ. 2560) ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สิริรัตน์ อภิบาลศรี. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานครูโรงเรียนเทศบาลชุมชนวิมลวิทยา สังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมืองตราด จังหวัดตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สุทิพย์ ประทุม และสรัญณี อุเส็นยาง. (2565). การยอมรับเทคโนโลยีสารสนเทศในยุควิถีชีวิตใหม่. *วารสารลวะศรี*, *6*(1), 1-18.

สุปรีดา โกษาแสง, กฤษดา ผ่องพิทยา, และสมชาย เทพแสง. (2565). เทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารสถานศึกษาในยุค Digital Transformation. *วารสารบริหารการศึกษา มศว*, *19*(37), 242-250.

Hongton, S., & Jaichalad, N. (2023). การศึกษาบทบาทการบริหารเทคโนโลยีสารสนเทศของผู้บริหารสถานศึกษา. *Journal of Management and Local Innovation*, *5*(6), 62-75.

Krejcie, R.V. & Morgan, D.W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and psychological measurement, 30*(3), 607-610.

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ประถมศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2

The Relationship between the Leadership Behavior of School Administrators and the Work Motivation of Primary School Teachers in Don Chedi District, under the Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2

กุสุมาพร น้อยชื่นพันธุ์[1] และทนง ทองภูเบศร์[2]

Kusumaporn Noichuenphan[1] and Thanong Thongphubate[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Kusumaporn.kho@rmutr.ac.th[1], Thanong.tho@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (2) เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และ (3) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 147 คน ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในอำเภอดอนเจดีย์ สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.991 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดย อยู่ในระดับมาก (2) ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม อยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

The objectives of this study were threefold: (1) to analyze the level of school administrators' leadership behaviors, (2) to examine the level of teachers' work motivation, and (3) to investigate the relationship between school administrators' leadership behaviors and teachers' work motivation. This research employed a quantitative approach, with a sample group consisting of teachers from schools in Don Chedi District under the jurisdiction of the Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2. Data were collected through a

questionnaire with a reliability coefficient of 0.991. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient.The findings revealed that:(1) The leadership behaviors of school administrators in Don Chedi District, under the Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2, were at a high level.(2) Teachers' overall work motivation was also at a high level.(3) There was a strong positive correlation between school administrators' leadership behaviors and teachers' work motivation, which was statistically significant at the 0.01 level.

Keywords: School administrators' leadership behaviors, Teachers' work motivation, school administrators

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ ส่งผลกระทบต่อการบริหารสถานศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะและปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อความท้าทายที่เกิดจากความต้องการของผู้เรียนและสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง (ภารดี อนันต์ นาวี, 2567) นอกจากนี้ ปัจจัยทางเศรษฐกิจ วัฒนธรรม และเทคโนโลยี ยังมีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและค่านิยมสังคม ส่งผลให้การบริหารการศึกษาต้องคำนึงถึงการพัฒนาทักษะการเรียนรู้ตลอดชีวิต (พิพิธนวดี สมคะเณย์, และประยูร แสงใส, 2565) ในขณะเดียวกัน บทบาทของผู้นำสถานศึกษาได้รับการยอมรับว่ามีความสำคัญต่อการสร้างแรงจูงใจให้ครู รวมถึงการพัฒนาสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือ เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาของนักเรียน (สุนิสา ไชยประสิทธิ์,จรัส อติวิทยาภรณ์, และสุดาพร ทองสวัสดิ์. 2567) การเปลี่ยนแปลงนี้สอดคล้องกับการปฏิรูปการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และการแก้ไขเพิ่มเติม ซึ่งเน้นการกระจายอำนาจการบริหารไปยังระดับท้องถิ่น เพื่อให้ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของแต่ละพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพด้วยความซับซ้อนของการบริหารในยุคโลกาภิวัตน์ ผู้บริหารจำเป็นต้องมีภาวะผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) เพื่อผลักดันการปฏิรูปการศึกษาให้สำเร็จ โดยอาศัยความสนับสนุนจากกฎหมายและกฎกระทรวงที่เกี่ยวข้อง เป็นเครื่องมือในการเพิ่มศักยภาพการบริหารให้มีประสิทธิภาพสูงสุด (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542)

พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพการบริหารและการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารซึ่งเป็นหัวใจหลักในการขับเคลื่อนองค์กรการศึกษา จำเป็นต้องมีความสามารถในการบริหาร วิสัยทัศน์กว้างไกล และพฤติกรรมผู้นำที่สร้างแรงจูงใจแก่ครู ผ่านการสนับสนุนด้านอารมณ์ การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และการชี้นำด้วยคุณธรรมและจริยธรรมแรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้ครูมุ่งมั่นพัฒนาการสอน ซึ่งส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน การสร้างความผูกพันในองค์กรและบรรยากาศการทำงานที่เหมาะสมจะช่วยเสริมสร้างความรับผิดชอบและความ

มุ่งมั่นของครู ทั้งนี้ ผู้บริหารที่ใช้ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพครูและการเรียนรู้ของผู้เรียนได้อย่างยั่งยืน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยกระตุ้นให้บุคลากรมีพลังและมุ่งมั่นในการทำงานอย่างเต็มที่ โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น ความพึงพอใจในงาน ความเชื่อมั่นในเพื่อนร่วมงาน และการสนับสนุนจากองค์กร สำหรับครูประถมศึกษาในอำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนและการพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียนการสนับสนุนจากองค์กร เช่น การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการพัฒนา การยอมรับ การให้รางวัล และโอกาสในการพัฒนาวิชาชีพ ช่วยส่งเสริมให้ครูมีความพึงพอใจในการทำงานและใช้ศักยภาพของตนได้อย่างเต็มที่ นอกจากนี้ การมีความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน ยังช่วยเพิ่มความผูกพันต่อองค์กรและทำให้ครูรู้สึกว่าผลงานของตนมีคุณค่า

ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษาในตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 เป็นเรื่องสำคัญ เป็นความจำเป็นที่จะต้องมีการดำเนินการ โดยผู้วิจัยเลือกใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ ด้วยเทคนิคการสำรวจ โดยเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามจากครูในเขตอำเภอดอนเจดีย์ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยจะเสริมสร้างความรู้ทางวิชาการเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นข้อมูลพื้นฐานในการวิจัยและพัฒนาทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผลการวิจัยจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถปรับปรุงพฤติกรรมการเป็นผู้นำที่ส่งเสริมแรงจูงใจของครูได้อย่างมีประสิทธิภาพ รวมถึงสามารถนำข้อมูลที่ได้ไปใช้สนับสนุนการกำหนดนโยบายและวางแผนการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในเขตพื้นที่ ตำบลทะเลบก อำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาในพื้นที่อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา
2. เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมของผู้นำ

สุนิสา ไชยประสิทธิ์, จรัส อติวิทยาภรณ์, และ สุดาพร ทองสวัสดิ์ (2567) อธิบายว่า ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีควรแสดงพฤติกรรมที่ส่งเสริมการทำงานของครูอย่างรอบด้าน โดยการยกย่องและชมเชยเมื่อครูทำงานได้ดี รวมถึงการสนับสนุนเมื่อเผชิญปัญหา ทั้งนี้ ผู้บริหารควรทำตัวเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและตระหนักถึงความสำคัญของบทบาทครู อีกทั้งการรับฟังความคิดเห็นและแนวคิดของครูอย่างตั้งใจ จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การส่งเสริมการพัฒนาความรู้และศักยภาพของครูอย่างต่อเนื่องจะช่วยยกระดับคุณภาพการปฏิบัติงานขณะเดียวกัน การกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจนในระดับสถานศึกษา ช่วยให้ครูมีแนวทางในการทำงานที่มุ่งสู่ความสำเร็จอย่างมีระบบและประสิทธิผล

ความหมายของการบริหารการศึกษา

เยาวลักษณ์ ภู่เทพอมรกุล (2559) กล่าวว่า การบริหารการศึกษา หมายถึง กระบวนการดำเนินงานของกลุ่มบุคคล อย่างมีศาสตร์และศิลป์โดยใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้เพื่อพัฒนาคนให้มีคุณภาพทั้งความรู้ความสามารถ ความเป็นคนดีและเกิดการเรียนรู้ตลอดชีวิตในสังคมแห่งการเรียนรู้

ความหมายของพฤติกรรมผู้นำ

ศิริลักษณ์ ยะโสธร (2563) กล่าวว่า พฤติกรรมผู้นำ หมายถึง การกระทำต่าง ๆที่แสดงออกถึงภาวะผู้นำ ที่ผู้บริหารปฏิบัติต่อผู้ใต้บังคับบัญชาในขณะที่ ปฏิบัติงานร่วมกัน เป็นพฤติกรรมที่มีความสำคัญต่อองค์การหรือหน่วยงานในการที่จะนำพาองค์การ ปฏิบัติงานสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

ทฤษฎีผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา

ทฤษฎีผู้นำเชิงสถานการณ์ของวรูม-เยตัน Vroom-Yetton Contingency Model (Vroom & Yetton, 1973 อ้างใน วาทิต บุญใบ, 2566) ถูกพัฒนาโดย Victor Vroom และ Phillip Yetton ในปี 1973 เป็นแนวคิดที่เน้นการตัดสินใจของผู้นำในสถานการณ์ต่าง ๆ โดยทฤษฎีนี้จะช่วยให้ผู้นำเลือกวิธีการตัดสินใจที่เหมาะสมที่สุดตามลักษณะของปัญหาและบริบทของสถานการณ์

ความหมายของภาวะผู้นำ

นภัทชมลย์ ทองคำ (2565) กล่าวว่า ความหมายของภาวะผู้นำหมายถึง กระบวนการของการปฏิสัมพันธ์ของผู้นำที่มีอิทธิพลในการโน้มน้าว ชักจูง กระตุ้น ของผู้นำ ให้ผู้ตามมีพฤติกรรมและปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยความเข้าใจและเต็มใจ เพื่อให้ เป้าหมายขององค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิผลและประสิทธิภาพ

ความสำคัญของภาวะผู้นำ

เจนจิรา ตัวลือ (2564) กล่าวว่าความสำคัญของภาวะผู้นำ คือ บุคคลซึ่งเป็นหัวหน้า หน่วยงานหรือองค์กร มีอำนาจหน้าที่เหนือคนอื่น ๆ ภายในองค์กรนั้น ๆ มีหน้าที่ในการสั่งการ วางแผน แนะนำชี้แนะหรือปฏิบัติ และมีความสามารถในการนำพากลุ่มหรือองค์กรไปสู่ วัตถุประสงค์หรือสู่จุดหมายที่วางไว้

2. แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

ความหมายของแรงจูงใจ

จุฑารัตน์ ทวนทอง (2561) อธิบายว่า การจูงใจเป็นกระบวนการที่บุคคลถูกกระตุ้นจากสิ่งเร้าทั้งภายนอกและภายใน โดยจงใจให้กระทำ ก่อให้เกิดพฤติกรรมโดยการเร้าภายในตัวบุคคล ชักนำโน้มน้าวให้บุคคลเกิด ความมานะพยายาม กระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมในแนวทางที่สนองตอบต่อความต้องการของตนเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีแรงจูงใจของ McClelland (McClelland's Theory of Needs) McClellandv(อ้างใน นัสมาน ดาโอะและ ธดา สิทธิ์ธาดา) เป็นนักจิตวิทยาที่ทำการศึกษาหาข้อสรุปเกี่ยวกบโครงสร้างความต้องการของมนุษย์ การจูงใจ ตามทฤษฎี McClelland เชื่อวา ความต้องการ (Needs) สะท้อนจากคุณลักษณะ ด้านบุคลิกภาพที่บุคคลนั้นได้รับจากประสบการณ์การเลี้ยงดูของครอบครัวมาแต่เยาว์วัย

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูประถมศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2เกิดจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยโดยผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

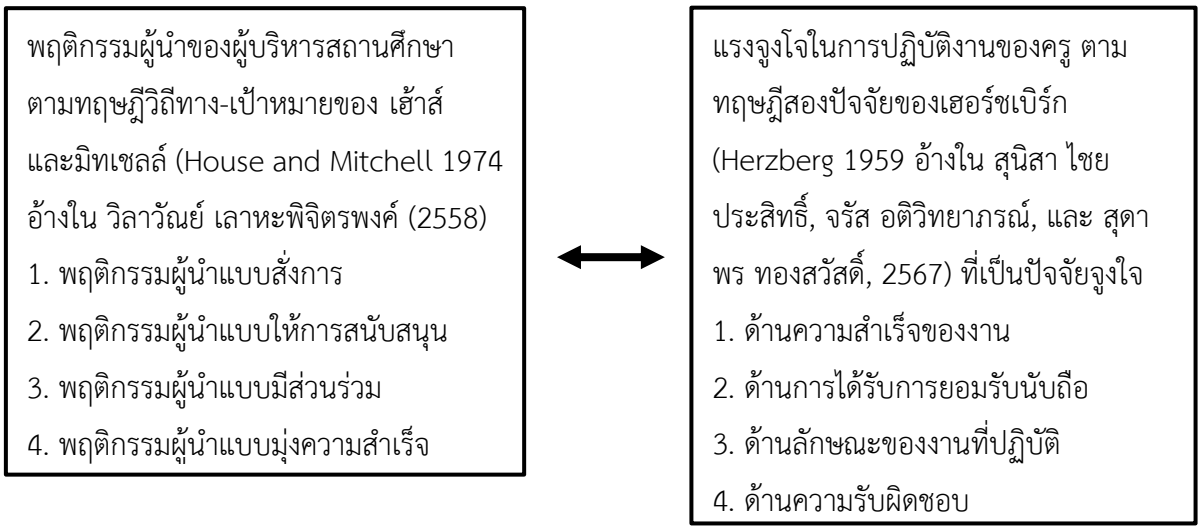

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในอำเภอดอนเจดีย์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ครู 238 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 147 คน ได้แก่ ครูในอำเภอดอนเจดีย์ ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณด้วยสูตรของ Krejcie and Morgan (1970) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัย คือ โดยผ่านกระบวนการสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1) การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย โดยนำมาสร้างข้อคำถามสำหรับแบบประเมิน ซึ่งแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ วุฒิการศึกษา และประสบการณ์ทำงาน

ตอนที่ 2 การประเมิน พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (1987) ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การประเมิน แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แบ่งเป็น 4 ด้าน จำนวน 20 ข้อ เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (1987) ดังนี้

5 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

4 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

3 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

2 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

1 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุด

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาวิธีสร้างเครื่องมือแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) และการสร้างแบบสอบถาม

2) ผู้วิจัยดำเนินการสร้างแบบสอบถาม โดยสังเคราะห์จากนิยามศัพท์เฉพาะที่ผู้วิจัยตั้งขึ้นเพื่อใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยดำเนินการพัฒนาแบบสอบถาม

3) นำแบบสอบถามเสนออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเหมาะสมและพิจารณาให้ข้อเสนอแนะ

4) ปรับปรุงแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของอาจารย์ที่ปรึกษาแล้วนำเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจพิจารณาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของข้อคำถาม โดยการหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับวัตถุประสงค์ (IOC : Index of item objective congruence) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.80 – 1.00

5) นำแบบสอบถามที่ผ่านการพิจารณาของผู้เชี่ยวชาญมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

6) นำข้อคำถามที่มีความเหมาะสมจำนวน 40 ข้อ มาวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยวิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค Cronbach (1951) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบประเมินทั้งฉบับเท่ากับ 0.969

7) จัดพิมพ์แบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ เพื่อนำไปเก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษาต่อไป

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1) ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

2) ผู้วิจัยส่งหนังสือไปยังสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย โดยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

3) ผู้วิจัยเก็บข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมแบบประเมินออนไลน์ผ่าน Google Form โดยขอความร่วมมือให้ตอบกลับภายใน 1 สัปดาห์ ผู้วิจัยได้รับแบบประเมินกลับคืน จำนวน 147 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นจัดเตรียมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 94 คน คิดเป็นร้อยละ 63.90 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 36.1 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 20-30 ปี จำนวน 67 คน คิดเป็นร้อยละ 45.60 รองลงมา คือ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 31.30 อายุ 41-50 ปีขึ้นไป จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 16.30 และน้อยที่สุดมีอายุ 51-60 ปี จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 รองลงมา คือ ปริญญาโท จำนวน 33 คน คิดเป็นร้อยละ 22.40 และน้อยที่สุดปริญญาเอก จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 4.80 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 1-5 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 46.30 รองลงมา คือ มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 6-10 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 25.20 มีประสบการณ์การ

ปฏิบัติงาน 16-20 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 11.60 มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 11-15 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 10.20 และน้อยที่สุด 21 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 6.80

2) ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2

ประกอบด้วย 1.ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ 2.ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบให้การสนับสนุน 3.ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม และ 4.ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวม

n = 147

พฤติกรรมผู้นำ	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ	3.16	0.93	ปานกลาง	4
2. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบให้การสนับสนุน	4.11	0.77	มาก	3
3. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม	4.18	0.71	มาก	2
4. ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ	4.19	0.67	มาก	1
ภาพรวม	3.90	0.59	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ($\bar{X}$ = 4.19, SD = 0.59) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม ($\bar{X}$ = 4.18, SD = 0.71) ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบให้การสนับสนุน($\bar{X}$ = 4.11, SD = 0.93) และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ($\bar{X}$ = 3.16, SD = 0.93)

3) ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2

ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 1.แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน 2.แรงจูงใจด้านในการยอมรับนับถือ 3.แรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และ 4.แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบโดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

n = 147

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. แรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน	4.21	0.62	มากที่สุด	4
2. แรงจูงใจด้านในการยอมรับนับถือ	4.28	0.62	มากที่สุด	2
3. แรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.28	0.60	มากที่สุด	3
4. แรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ	4.33	0.60	มากที่สุด	1
ภาพรวมแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยภาพรวม	4.27	0.57		

จากตารางที่ 2 พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ด้านแรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ ($\bar{X}$ = 4.33, SD = 0.60) ด้านแรงจูงใจด้านในการยอมรับนับถือ ($\bar{X}$ = 4.28, SD = 0.62)ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านแรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ($\bar{X}$ = 4.28, SD = 0.62) และด้านแรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน ($\bar{X}$ = 4.21, SD = 0.62)

4) ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2

ผลวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน วิเคราะห์ Collinearity Statistics ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดดัง ตารางที่ 3

n=147

	พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู
พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา	1	0.689**
แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	0.689**	1

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 3 แสดงว่าความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่ระดับ (r = 0.689**) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “การศึกษาวิจัยเรื่อง “ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2” ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ซึ่งผลของการวิจัย อภิปรายผล ได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา พบว่า พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด คือ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งความสำเร็จ ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบมีส่วนร่วม ด้านพฤติกรรมผู้นำแบบให้การสนับสนุน และด้านพฤติกรรมผู้นำแบบสั่งการ

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี โดยภาพรวมและรายด้าน ได้ดังนี้พบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม ทั้ง 4 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากสูงสุดไปต่ำสุด ด้านแรงจูงใจด้านความรับผิดชอบ ด้านแรงจูงใจด้านในการยอมรับนับถือ ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน คือ ด้านแรงจูงใจด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ และด้านแรงจูงใจด้านความสำเร็จของงาน

อภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อำเภอดอนเจดีย์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรณบุรี เขต 2 มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1 หน่วยงานการศึกษาและผู้บริหารควรใช้ผลการวิจัยเป็นแนวทางในการพัฒนาทักษะภาวะผู้นำ โดยมุ่งเน้นพฤติกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์และการสร้างแรงจูงใจ เช่น การสนับสนุน การยกย่อง และการให้โอกาสครูในการมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของครูและบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา

1.2 หน่วยงานการศึกษาควรจัดทำโปรแกรมอบรมที่เจาะจงพฤติกรรมผู้นำที่มีความเชื่อมโยงกับแรงจูงใจของครู เช่น การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นทีม การสนับสนุนความคิดสร้างสรรค์ และการสร้างความไว้วางใจในองค์กร เพื่อยกระดับศักยภาพของผู้บริหารให้สามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมการเรียนรู้

1.3 ผลการวิจัยควรถูกนำไปใช้ในการวางแนวทางสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เน้นความร่วมมือ ความเป็นมิตร และการให้กำลังใจ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างแรงจูงใจของครู และช่วยให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาระบบประเมินผลการปฏิบัติงานของผู้บริหาร โดยเน้นตัวชี้วัดที่สะท้อนพฤติกรรมผู้นำที่มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจของครู เพื่อให้สามารถปรับปรุงแนวทางการบริหารได้อย่างเหมาะสม

1.5 ผลการวิจัยสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในระดับเขตพื้นที่การศึกษาอื่น ๆ และขยายผลสู่ระดับประเทศ เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาระบบการบริหารสถานศึกษา และการสร้างแรงจูงใจของครูในภาพรวม อันจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาในระยะยาว

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรดำเนินการวิจัยในพื้นที่อื่นหรือขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมเขตพื้นที่การศึกษาหรือระดับการศึกษาที่หลากหลายยิ่งขึ้น เพื่อให้ผลการวิจัยสามารถสะท้อนภาพรวมของความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำและแรงจูงใจของครูในบริบทที่กว้างขวางกว่าเดิม

2.2 ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารในระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน เช่น ระดับประถมศึกษาและมัธยมศึกษา เพื่อวิเคราะห์ว่ามีความแตกต่างในรูปแบบของพฤติกรรมผู้นำและผลกระทบต่อแรงจูงใจของครูในแต่ละระดับหรือไม่

2.3 ควรเพิ่มการวิเคราะห์ตัวแปรอื่นที่อาจส่งผลต่อแรงจูงใจของครู เช่น สภาพแวดล้อมในที่ทำงาน ความพึงพอใจในอาชีพ หรือปัจจัยด้านวัฒนธรรมองค์กร เพื่อให้ได้ภาพที่ครอบคลุมและลึกซึ้งยิ่งขึ้นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจ

2.4 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสังเกต เพื่อสำรวจมุมมองเชิงลึกของครูเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารและผลกระทบต่อแรงจูงใจในการทำงาน ซึ่งจะช่วยเสริมความเข้าใจจากผลการวิจัยเชิงปริมาณ

2.5 ควรมีการวิจัยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแนวทางหรือกลยุทธ์ในการเสริมสร้างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารที่สอดคล้องกับการเพิ่มแรงจูงใจของครู โดยการทดลองใช้และประเมินผลแนวทางดังกล่าวในสถานศึกษาที่มีบริบทหลากหลาย เพื่อสร้างแบบจำลองที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริงในวงกว้าง

บรรณานุกรม

จุฑารัตน์ ทวนทอง. (2561). *การศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักการศึกษาเมืองพัทยาจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เจนจิรา ตัวลือ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา*

ลำปาง เขต 3 [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา. พะเยา

นัสมาน ดาโอะและ ธดา สิทธิ์ธาดา. (2567). *ภาพลักษณ์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2. วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(5), 202.

นภัทชมลย์ ทองคำ. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสระแก้ว* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. นครปฐม

พิพิธธนวดี สมคะเณย์, และประยูร แสงใส. (2565). การจัดการเรียนรู้วิชาสังคมศึกษาตามแนวปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียงในศตวรรษที่ 21. *วารสารมจรอุบลปริทรรศน์*, *7*(1), 1233-1242.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542. (2542, สิงหาคม 19). *ราชกจิจานุเบกษา*. 116 (ตอนที่ 74 ก). หน้า 14.

เยาวลักษณ์ ภู่เทพอมรกุล. (2559). *วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ศิริลักษณ์ ยะโสธร. (2563). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนในสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดสุโขทัย* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สุนิสา ไชยประสิทธิ์, จรัส อติวิทยาภรณ์, และสุดาพร ทองสวัสดิ์. (2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็กสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสงขลาเขต 2. *The Journal of Institute of Trainer Monk Development*, *7*(3), 261-275.

ภารดี อนันต์นาวี. (2567). *การบริหารการเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผัน: ผู้บริหารสถานศึกษา. วารสารมณีเชษฐาราม*วัดจอมมณี, *7(3), 1029-1047.*

บุญชม ศรีสระอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: สุริยาสาส์น.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์.(2546*). วิธีการวิจัยวิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วิลาวัณย์ เลาหะพิจิตรพงศ์. (2558). *ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดกาญจนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

วาทิต บุญใบ. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงสถานการณ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการบริหารงานโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสกลนคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297 – 334.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Likert, R. (1987). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.

ความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

Teacher Satisfaction with the Management of Early Childhood Development Centers under Local Administrative Organizations in Nakhon Pathom Province

ปรียาภัสสร์ มาลาน้อย[1] และทนง ทองภูเบศร์[2]

Preeyapass Malanoi[1] and Thanong Thongphubate[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: preeyapass.mal@outlook.rmutr.ac.th[1], thanong.tho@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 88 คน เก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัย พบว่า (1) ด้านความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ด้านการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ช่วงอายุ และประสบการณ์ทำงาน พบว่า ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของครู การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

Abstract

This study aims to: (1) assess teachers' satisfaction with the management of early childhood development centers under local administrative organizations in Nakhon Pathom Province and (2) compare satisfaction levels based on gender, educational background, age, and work experience. The sample consisted of 88 early childhood development center teachers. Data were collected using a questionnaire, and statistical analyses included frequency, percentage, mean, standard deviation, and content analysis. The findings indicated that (1) overall, teachers' satisfaction with the management of early childhood development

centers was high, and (2) no significant differences were found in satisfaction levels when compared across gender, educational background, age, and work experience.

Keywords: Teacher satisfaction, management of child development centers, local administrative organizations

บทนำ

การศึกษานี้มุ่งเน้นศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐม ซึ่งเป็นศูนย์ที่ดูแลเด็กวัย 3-5 ปี โดยมีบทบาทสำคัญในการเตรียมความพร้อมให้เด็ก ในด้านต่าง ๆ เช่น ร่างกาย จิตใจ อารมณ์และสังคม เพื่อเตรียมตัวเข้าสู่การศึกษาระดับสูงขึ้น การพัฒนาเด็กเล็กเป็นการลงทุนที่สำคัญสำหรับอนาคตของประเทศตามแนวคิดที่ว่า การลงทุนในเด็กปฐมวัยเป็นการลงทุนที่ให้ผลตอบแทนที่ดีที่สุด ปัจจุบันพบว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐมประสบปัญหาในการบริหารจัดการโดยเฉพาะปัญหาการขาดแคลนทรัพยากร เช่น ครูและบุคลากรที่มีประสบการณ์เพียงพอ สิ่งอำนวยความสะดวกไม่ครบถ้วนและไม่ปลอดภัย และงบประมาณ นอกจากนี้ยังขาดการมีส่วนร่วมของชุมชน รวมถึงปัญหาด้านการวางแผนและความมั่นคงในการทำงาน ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของครู เนื่องจากความพึงพอใจของครูมีความสำคัญต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้เป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ โดยเฉพาะมาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย เพราะจะส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาที่เด็กได้รับ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐม มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเด็กเล็ก การแก้ไขปัญหาเหล่านี้ จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งเพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐม

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาข้างต้น ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาวิจัยความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม โดยการศึกษาวิจัยนี้กำหนดประชากรเป็นศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำนวน 160 แห่ง ซึ่งมีหน้าที่จัดการศึกษาและพัฒนาความพร้อมของเด็กในระดับปฐมวัย ข้อมูลและสารสนเทศที่ได้จากการวิจัยจะนำไปปรับปรุงการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดนครปฐม ให้มีประสิทธิภาพ และเป็นไปตามมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

2) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ระดับการศึกษา ช่วงอายุ และประสบการณ์ทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจ

1) ความหมายของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจเป็นสภาวะทางอารมณ์หรือทัศนคติในเชิงบวกที่เกิดจากการรับรู้ว่าประสบการณ์หรือผลลัพธ์ที่ได้รับสอดคล้องกับความคาดหวัง ความต้องการ หรือค่านิยมของบุคคล (Jones, Hadley, & Johnstone, 2017; Xia, Wang, & Zhang, 2023) ในบริบทของครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ความพึงพอใจมักเกี่ยวข้องกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล โอกาสในการพัฒนาอาชีพ และการสนับสนุนจากองค์กร (Hyseni Duraku, Jahiu, & Geci, 2022)

2) ความสำคัญของความพึงพอใจ

ความพึงพอใจของครูส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสอน แรงจูงใจในการทำงาน และความตั้งใจที่จะปฏิบัติหน้าที่ในระยะยาว (Fenech et al., 2022) การมีความพึงพอใจสูงช่วยลดความเครียดและอัตราการลาออก พร้อมทั้งส่งเสริมคุณภาพการจัดการเรียนรู้ในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (Chen, 2022) นอกจากนี้ องค์กรที่สามารถสร้างความพึงพอใจให้แก่บุคลากรจะสามารถรักษาครูที่มีคุณภาพและพัฒนาโครงสร้างการบริหารให้มีความยั่งยืนมากขึ้น (Hyseni Duraku, Jahiu, & Geci, 2022)

3) องค์ประกอบของความพึงพอใจ

องค์ประกอบของความพึงพอใจของครูประจำศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสามารถแบ่งออกเป็น 3 มิติหลัก ได้แก่ (1) ปัจจัยด้านบุคคล เช่น ความรู้สึกมีคุณค่าในงานและความสมดุลระหว่างชีวิตและการทำงาน (Chen, 2022) (2) ปัจจัยด้านองค์กร เช่น ค่าตอบแทน การสนับสนุนจากผู้บริหาร และโอกาสพัฒนาอาชีพ (Fenech et al., 2022) และ (3) ปัจจัยด้านบริบท เช่น วัฒนธรรมองค์กรและความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน (Xia, Wang, & Zhang, 2023) ซึ่งทั้งหมดส่งผลต่อแรงจูงใจและความผูกพันในวิชาชีพของครู

แนวคิดการบริหารศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น (2559) กำหนดไว้ว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก หมายถึง สถานที่ดูแลและให้การศึกษาเด็ก อายุระหว่าง 3 - 5 ปี มีฐานะเทียบเท่าสถานศึกษา เป็นศูนย์พัฒนาเด็ก เล็ก ที่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นจัดตั้งเอง และศูนย์พัฒนาเด็กเล็กของส่วนราชการต่าง ๆ ที่ถ่ายโอนให้ อยู่ในความดูแลรับผิดชอบขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ได้แก่ ศูนย์อบรมเด็กก่อนเกณฑ์ในวัด/มัสยิด กรมการศาสนา ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก กรมการพัฒนาชุมชน และศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก (เด็ก 3 ขวบ) รับถ่าย โอนจากสำนักงานคณะกรรมการการประถมศึกษาแห่งชาติ ฯลฯ ซึ่งต่อไปนี้ เรียกว่า ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองท้องถิ่น โดยกำหนดปรัชญาการศึกษาปฐมวัยว่า การศึกษาปฐมวัยเป็นการพัฒนาเด็กตั้งแต่แรกเกิดถึง 5 ปี บนพื้นฐานการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้ที่สนองต่อธรรมชาติและพัฒนาการแรกของเด็กแต่ละคน ตามศักยภาพภายใต้บริบทสังคม-วัฒนธรรม ที่เด็กอาศัยอยู่ด้วยความรัก ความเอื้ออาทรและความเข้าใจของทุกคน เพื่อสร้างรากฐานคุณภาพชีวิตให้เด็กพัฒนาไปสู่ความเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เกิดคุณค่าต่อตนเอง และสังคม (กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น, 2559) และกำหนดหลักการของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กว่า เด็กทุกคนมีสิทธิที่จะ

ได้รับการอบรมเลี้ยงดูและส่งเสริมพัฒนาการ ตลอดจนการ เรียนรู้อย่างเหมาะสมตามวัย ด้วยปฏิสัมพันธ์ที่ดีระหว่างเด็กกับพ่อแม่ เด็กกับผู้เลี้ยงดู หรือบุคลากรที่มี ความรู้ความสามารถในการอบรมเลี้ยงดูและให้การศึกษาเด็กปฐมวัย เพื่อให้เด็กได้มีโอกาสพัฒนาตนเอง ตามลำดับขั้นของพัฒนาการทุกด้านอย่างสมดุลและเต็มตามศักยภาพ ขณะที่ สลิลทิพย์ คชวงษ์, ปพนสรรค์ โพธิ์พิทักษ์, และ สายทิพย์ ยะฟู (2566) ได้กำหนดมาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย จากมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ 3 มาตรฐาน ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ และ (5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ซึ่งผู้วิจัยเลือกศึกษาในการวิจัยครั้งนี้

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มุ่งศึกษาความพึงพอใจของครูต่อการบริหารงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ผู้วิจัยได้ใช้แนวคิดของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติเป็นมาตรฐานกลางของประเทศที่กำหนดมาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น โดยมีสาระของมาตรฐานสถานพัฒนาเด็กปฐมวัยแห่งชาติ ประกอบด้วยมาตรฐาน 3 ด้าน ในการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยเลือกศึกษามาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน คือ (1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ และ (5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (สลิลทิพย์ คชวงษ์, ปพนสรรค์ โพธิ์พิทักษ์, และ สายทิพย์ ยะฟู, 2566) โดยศึกษาและเปรียบเทียบตาม เพศ ระดับการศึกษา ช่วงอายุและประสบการณ์ทำงาน ดังรูปที่ 1

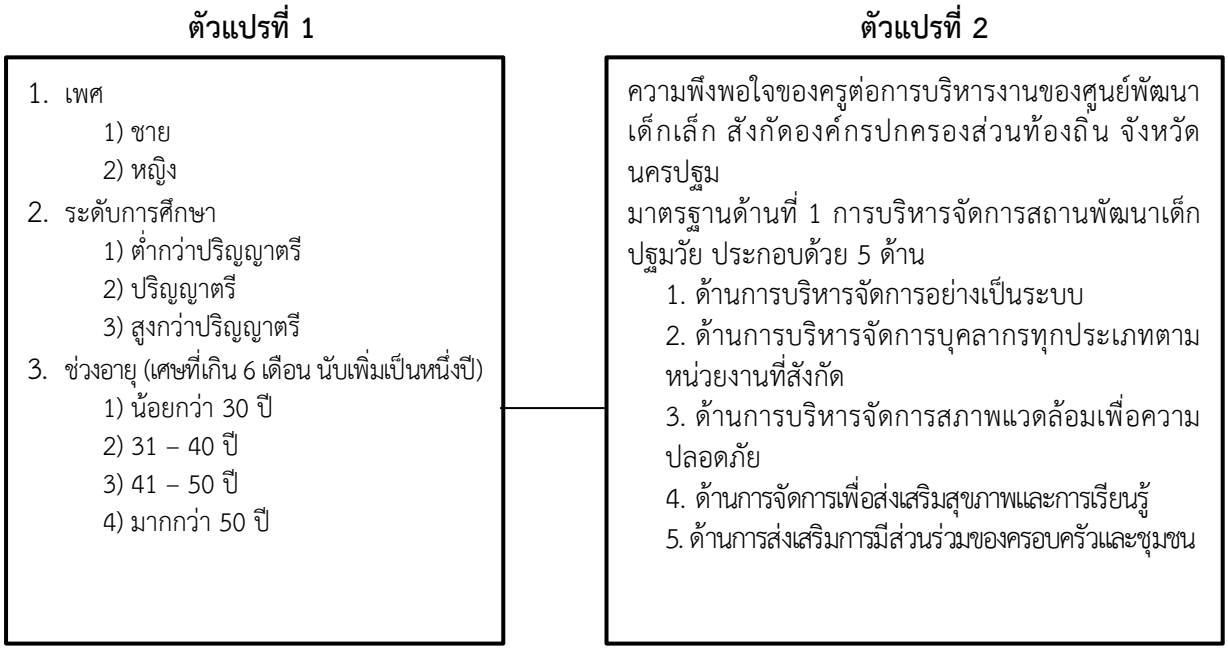

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณด้วยเทคนิคการสำรวจภาคตัดขวาง (cross sectional survey technique) มีรายละเอียด ดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำนวน 160 แห่ง (สำนักงานองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครปฐม, 2567, หน้า 5)

กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำนวน 114 แห่ง กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณของ Krejcie and Morgan (1970) และเลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย

แหล่งข้อมูลวิจัย

แหล่งข้อมูลวิจัยที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนจังหวัดนครปฐม ศูนย์พัฒนาเด็กเล็กละ 1 คน จำนวน 114 คน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์สถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ครูในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 75 คน คิดเป็นร้อยละ 65.8 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 39 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2 มีอายุส่วนใหญ่อยู่ในช่วงระหว่าง 31 - 40 ปี จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 38.6 รองลงมา อยู่ในช่วงอายุน้อย

กว่า 30 ปี คิดเป็นร้อยละ 33.3 ช่วงอายุ 41 - 50 ปี จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 20.2 และน้อยที่สุด มีอายุมากกว่า 50 ปีขึ้นไป จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 7.9 ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 71.1 รองลงมามีศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 16.7 และน้อยที่สุดมีศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 14 คน คิดเป็นร้อยละ 12.3

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

จากการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม มาตรฐานด้านที่ 1 การบริหารจัดการสถานพัฒนาเด็กปฐมวัย ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ 2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด 3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย 4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ และ 5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน ได้ผลการประเมิน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

n=114

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	4.01	0.50	มาก	5
2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด	4.07	0.52	มาก	3
3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	4.10	0.54	มาก	2
4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้	4.06	0.54	มาก	4
5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน	4.11	0.55	มาก	1
รวม	4.07	0.47	มาก	-

ผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.07, SD = 0.47) โดยด้านที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (ค่าเฉลี่ย = 4.11, SD = 0.55) รองลงมาคือ การบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย = 4.10, SD = 0.54) และการบริหารบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (ค่าเฉลี่ย = 4.07, SD = 0.52) ในขณะที่ด้านการบริหารเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้มีคะแนนเฉลี่ยเป็นอันดับสี่ (ค่าเฉลี่ย = 4.06, SD = 0.54) ส่วนด้านที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยต่ำสุด ได้แก่ การบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (ค่าเฉลี่ย = 4.01, SD = 0.50) อย่างไรก็ตาม

แม้แต่ด้านที่มีคะแนนเฉลี่ยต่ำสุดยังคงอยู่ในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจโดยรวมของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในระดับสูง

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และระดับการศึกษา

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ

n=114

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$		MD	SED	t	p
	ชาย	หญิง				
1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	4.11	3.97	0.15	0.10	1.49	0.139
2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด	4.21	4.01	0.20	0.10	1.94	0.054
การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$		MD	SED	t	p
	ชาย	หญิง				
3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	4.24	4.03	0.20	0.11	1.89	0.062
4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้	4.16	4.01	0.15	0.11	1.40	0.166
5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน	4.27	4.03	0.23	0.11	2.16	0.033*
รวม	4.20	4.01	0.19	0.09	1.99	0.049

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก จำแนกตามเพศ พบว่า ค่าเฉลี่ยความพึงพอใจของครูเพศชาย ($\bar{X}$ = 4.20) สูงกว่าครูเพศหญิง ($\bar{X}$ = 4.01) โดยมีส่วนต่างค่าเฉลี่ย (MD) เท่ากับ 0.19 และค่าความคลาดเคลื่อนมาตรฐานของส่วนต่างค่าเฉลี่ย (SED) เท่ากับ 0.09 ค่าทดสอบทางสถิติ (t = 1.99) มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p = 0.049 แสดงให้เห็นว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศชายและเพศหญิงในระดับความพึงพอใจโดยรวม นอกจากนี้ การเปรียบเทียบในแต่ละด้าน พบว่า ด้านที่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน (t = 2.16, p = 0.033) ขณะที่ด้านอื่น ๆ ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญ

(p > 0.050) ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่าการรับรู้เกี่ยวกับการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางเพศ โดยเฉพาะในมิติที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามช่วงอายุ ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามช่วงอายุ

n=114

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$				SS	MS	F	p
	< 30 ปี	31 - 40 ปี	41 - 50 ปี	> 50 ปี				
1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	3.99	3.99	4.02	4.24	0.524	0.175	0.683	0.564
2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด	4.08	3.99	4.06	4.49	1.858	0.619	2.307	0.081
3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	4.10	4.02	4.11	4.49	1.626	0.542	1.859	0.141
4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้	4.11	4.02	3.90	4.51	2.525	0.842	2.930	0.037*
5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน	4.13	4.01	4.12	4.53	2.080	0.693	2.354	0.076
รวม	4.08	4.01	4.04	4.45	1.514	0.505	2.267	0.085

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 3 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามช่วงอายุ โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ความพึงพอใจในแต่ละด้านมีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของ

ผู้ตอบแบบสอบถาม โดยเฉพาะในด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ ซึ่งมีค่าความแปรปรวนระหว่างกลุ่มอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.037 ($p < 0.050$) แสดงให้เห็นว่ากลุ่มอายุที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ในขณะที่ด้านอื่น ๆ แม้มีความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างกลุ่มอายุ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.050$) โดยรวมแล้ว ผลการวิเคราะห์บ่งชี้ว่าครูในกลุ่มอายุที่มากกว่ามีแนวโน้มให้คะแนนความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอายุที่น้อยกว่าในทุกด้านของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่หลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD – Least Significant Difference) ดังแสดงในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่หลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ของด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้

ช่วงอายุ		MD	SE	p
น้อยกว่า 30 ปี	31 - 40 ปี	0.083	0.119	0.488
	41 - 50 ปี	0.201	0.142	0.159
	มากกว่า 50 ปี	-0.406	0.199	0.043*
31 - 40 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	-0.083	0.119	0.488
	41 - 50 ปี	0.118	0.138	0.393
	มากกว่า 50 ปี	-0.488	0.196	0.014*
41 - 50 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	-0.201	0.142	0.159
	31 - 40 ปี	-0.118	0.138	0.393
	มากกว่า 50 ปี	-0.607	0.211	0.005*
มากกว่า 50 ปี	น้อยกว่า 30 ปี	0.406	0.199	0.043*
	31 - 40 ปี	0.488	0.196	0.014*
	41 - 50 ปี	0.607	0.211	0.005*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่ด้วยวิธี LSD เพื่อศึกษาความแตกต่างของกลุ่มช่วงอายุที่มีผลต่อการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ พบว่า ช่วงอายุมากกว่า 50 ปี มีค่าเฉลี่ยแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกลุ่มอายุอื่น ๆ โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มอายุ 41 - 50 ปี (MD = -0.607, p = 0.005) 31 - 40 ปี (MD = -0.488, p = 0.014) และน้อยกว่า 30 ปี (MD = -0.406, p = 0.043) ในขณะเดียวกัน กลุ่มอายุ 41 - 50 ปี มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับกลุ่มอายุ 31 - 40 ปี (MD = 0.488, p = 0.014) สะท้อนให้เห็นว่า กลุ่มอายุที่สูงขึ้นมีระดับการรับรู้หรือแนวทางปฏิบัติที่แตกต่างจากกลุ่มอายุที่ต่ำกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา ดังแสดงในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา

n=114

การบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก	$\bar{X}$			SS	MS	F	p
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี				
1) ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ	3.76	4.00	4.25	2.012	1.006	4.192	0.018*
2) ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด	3.74	4.07	4.32	2.646	1.323	5.110	0.008*
3) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย	3.87	4.09	4.35	1.908	0.954	3.330	0.039*
4) ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้	3.84	4.04	4.34	2.148	1.074	3.728	0.027*
5) ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน	3.99	4.08	4.35	1.351	0.675	2.263	0.109
รวม	3.84	4.06	4.32	1.939	0.970	4.471	0.014*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 5 ผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามระดับการศึกษา โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อความพึงพอใจในภาพรวมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.050 (F = 4.471, p = .014) โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ (F = 4.192, p = .018) ด้านการบริหาร

จัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด (F = 5.110, p = .008) ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย (F = 3.330, p = .039) และด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ (F = 3.728, p = .027) ในขณะที่ด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (F = 2.263, p = .109) ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นว่าครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีการรับรู้ความพึงพอใจต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กแตกต่างกัน โดยเฉพาะในด้านที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างและระบบการบริหารจัดการที่เป็นทางการ และจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่หลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD – Least Significant Difference) ดังแดสงในตารางที่ 6

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่หลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Post Hoc Test) โดยใช้วิธีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญน้อยที่สุด (LSD) ของด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย และด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้

ระดับการศึกษา		MD	SE	p
ด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	-0.248	0.142	0.083
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.495	0.173	0.005*
ด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	-0.331	0.147	0.026*
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.573	0.179	0.002*
ด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	-0.215	0.155	0.168
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.476	0.188	0.013*
ด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	-0.197	0.155	0.208
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.494	0.189	0.010*
ภาพรวม				
ต่ำกว่าปริญญาตรี	ปริญญาตรี	-0.217	0.135	0.110
	สูงกว่าปริญญาตรี	-0.480	0.164	0.004*

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

จากตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบรายคู่หลังการวิเคราะห์ความแปรปรวน (Post Hoc Test) โดยใช้วิธี LSD พบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อการบริหารจัดการในหลายด้าน โดยในด้านการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ กลุ่มที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ (MD = -0.495, p = 0.005) สำหรับด้านการบริหารจัดการบุคลากรทุกประเภทตามหน่วยงานที่สังกัด กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ (MD = -0.573, p = 0.002) ในด้านการบริหารจัดการสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัย กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ (MD = -0.476, p = 0.013) ส่วนด้านการจัดการเพื่อส่งเสริมสุขภาพและการเรียนรู้ กลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ (MD = -0.494, p = 0.010) ทั้งนี้ ในภาพรวมพบว่ากลุ่มสูงกว่าปริญญาตรีมีคะแนนเฉลี่ยต่ำกว่ากลุ่มปริญญาตรีอย่างมีนัยสำคัญ (MD = -0.480, p = 0.004) สะท้อนให้เห็นว่าระดับการศึกษามีผลต่อการบริหารจัดการในทุกด้านที่ศึกษา

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัย ผู้วิจัยอภิปรายผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์การวิจัย ดังนี้

อภิปรายผลการประเมินความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม

ผลการวิจัยสอดคล้องกับงานของพระอุทิศ ปญญาภรโณ และคณะ (2567) ที่พบว่าความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อย่างไรก็ตาม งานของสลิลทิพย์ คชวงษ์, ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์, และ สายทิตย์ ยะฟู (2566) ชี้ให้เห็นปัญหาในการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในจังหวัดชัยนาท โดยเฉพาะด้านโครงสร้างการบริหารและการจัดสรรงบประมาณ ซึ่งต่างจากผลการวิจัยนี้ที่พบว่าการบริหารจัดการโดยรวมได้รับความพึงพอใจสูง นอกจากนี้ การเน้นการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนเป็นปัจจัยที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดสอดคล้องกับการศึกษาของหนึ่งฤทัย ลักษณะสกุลชัย, ชาลี ภักดี, และ พศิน แตงจวง (2566) ที่ชี้ให้เห็นความสำคัญของการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ในระดับนานาชาติ Xia, Wang, & Zhang (2023) ระบุว่าบริบททางวัฒนธรรมและความเป็นอิสระในการสอนส่งผลต่อความพึงพอใจของครู ซึ่งเป็นปัจจัยที่อาจมีความเชื่อมโยงกับการบริหารสภาพแวดล้อมเพื่อความปลอดภัยและบุคลากรในงานวิจัยนี้ ขณะที่ Hyseni Duraku, Jahiu, & Geci (2022) เน้นถึงบทบาทของปัจจัยองค์การต่อแรงจูงใจและความพึงพอใจของครู ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการพัฒนาแนวปฏิบัติด้านการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในอนาคต

อภิปรายผลการเปรียบเทียบความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก สังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดนครปฐม จำแนกตามเพศ ช่วงอายุ และระดับการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่าเพศ อายุ และระดับการศึกษามีผลต่อความพึงพอใจของครูต่อการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของพระอุทิศ ปญฺญาภรโณ และคณะ (2567) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์มีบทบาทสำคัญต่อระดับความพึงพอใจในการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำกับดูแลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น นอกจากนี้ ผลการศึกษาของ Xia, Wang, and Zhang (2023) ยังสนับสนุนว่าบริบททางวัฒนธรรมขององค์กรและการให้อิสระทางวิชาชีพมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของครูในระดับปฐมวัย ซึ่งอาจอธิบายได้ว่าครูกลุ่มอายุที่มากกว่ามีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอายุที่น้อยกว่าเนื่องจากมีประสบการณ์และความเข้าใจในระบบการบริหารจัดการที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม มีความแตกต่างจากงานวิจัยของ Fenech, et. al. (2022) ที่ระบุว่าความพึงพอใจของครูในระดับปฐมวัยขึ้นอยู่กับปัจจัยเชิงนโยบายและโครงสร้างการจ้างงานมากกว่าปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นว่าการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในบริบทของประเทศไทยยังคงได้รับอิทธิพลจากความแตกต่างของบุคลากรมากกว่าปัจจัยเชิงโครงสร้าง ทั้งนี้ งานวิจัยของสลิลทิพย์ คชวงษ์, ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์, และ สายทิตย์ ยะฟู (2566) ยังระบุว่าปัจจัยด้านการบริหารจัดการที่เป็นระบบและการมีส่วนร่วมของชุมชนเป็นองค์ประกอบสำคัญต่อความพึงพอใจของบุคลากรในศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าครูเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าครูเพศหญิงในด้านการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชน โดยอาจสะท้อนถึงบทบาทและการรับรู้ที่แตกต่างกันระหว่างเพศในบริบทของการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้ในสามประเด็นหลัก ดังนี้

ประการแรก หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรใช้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับความแตกต่างด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษาในการกำหนดแนวทางพัฒนาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กให้สอดคล้องกับความต้องการของครูแต่ละกลุ่ม เช่น การส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครอบครัวและชุมชนที่สอดคล้องกับบริบททางสังคมของบุคลากร

ประการที่สอง ควรนำผลการวิจัยไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาโครงสร้างการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็ก โดยเน้นการบริหารที่เป็นระบบ การจัดการบุคลากร และการพัฒนาสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย ซึ่งเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของครู

ประการที่สาม หน่วยงานที่รับผิดชอบควรใช้ข้อมูลที่ได้จากงานวิจัยนี้ในการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมการพัฒนาศูนย์พัฒนาเด็กเล็กอย่างยั่งยืน โดยคำนึงถึงมุมมองของครูในแต่ละช่วงอายุและระดับการศึกษาเพื่อให้เกิดการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป มีดังนี้

ประการแรก ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมทางสังคมและวัฒนธรรมที่อาจส่งผลต่อความพึงพอใจของครู เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมมากขึ้น

ประการที่สอง ควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังศูนย์พัฒนาเด็กเล็กในพื้นที่อื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบลักษณะของปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในบริบทที่แตกต่างกัน

ประการที่สาม ควรใช้ระเบียบวิธีวิจัยแบบผสม (Mixed Methods) ที่รวมทั้งการวิจัยเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและสามารถอธิบายกลไกที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของครูได้อย่างครอบคลุม

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการปกครองท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2559). *มาตรฐานการดำเนินงานศูนย์พัฒนาเด็กเล็กขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559*. กรุงเทพฯ : ม.ป.ท.

พระอุทิศ ปญฺญาภรโณ, สุธิพงษ์ สวัสดิ์ทา, สามเณรพรนิมิต เจริญราช, ศุภากร การไร่, และศริญญา โพธิ์ศรี. (2567). ความพึงพอใจต่อการดำเนินงานของศูนย์พัฒนาเด็กเล็กภายใต้การกำกับดูแลของเทศบาลตำบลบึงวิชัยอำเภอเมืองกาฬสินธุ์ จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารการจัดการองค์กรและพัฒนาสังคม*, *4*(1), 27-42.

สลิลทิพย์ คชวงษ์, ปพนสรรค์ โพธิพิทักษ์, และสายทิตย์ ยะฟู. (2566). การศึกษาปัญหาการบริหารจัดการศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสังกัดองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น จังหวัดชัยนาท. *วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา*, *3*(1), 28-41.

หนึ่งฤทัย ลักษณะสกุลชัย, ชาลี ภักดี และพศิน แตงจวง. (2566). การพัฒนารูปแบบการมีส่วนร่วมของผู้ปกครองโดยใช้หลักนวัตกรรม PLC เพื่อการพัฒนาเด็กปฐมวัยในศูนย์พัฒนาเด็กเล็กสองภาษาบ้านต้นปัญญาอำเภอเมืองจังหวัดเชียงใหม่. *วารสาร มจร.หริภุญชัยปริทรรศน์*, *7*(3), 58-72.

Chen, J. J. (2022). Self-compassion as key to stress resilience among first-year early childhood teachers during COVID-19: An interpretative phenomenological analysis. *Teaching and Teacher Education*, *111*, 103627.

Fenech, M., Wong, S., Boyd, W., Gibson, M., Watt, H., & Richardson, P. (2022). Attracting, retaining and sustaining early childhood teachers: An ecological conceptualisation of workforce issues and future research directions. *The Australian educational researcher*, *49*(1), 1-19.

Hyseni Duraku, Z., Jahiu, G., & Geci, D. (2022). The interplay of individual and organizational factors with early childhood teachers' level of work motivation, job satisfaction, and burnout. *International Journal of Educational Reform*, *34*(1), 106-121.

Jones, C., Hadley, F., & Johnstone, M. (2017). Retaining early childhood teachers: What factors contribute to high job satisfaction in early childhood settings in Australia?. *New Zealand International Research in Early Childhood Education*, *20*(2), 1-18.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Xia, J., Wang, M., & Zhang, S. (2023). School culture and teacher job satisfaction in early childhood education in China: the mediating role of teaching autonomy. *Asia Pacific Education Review*, *24*(1), 101-111.

การนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

The Internal Supervision of Schools within the Krung Thonburi Group, under the Office of Bangkok Primary Educational Service Area

นิภาพร กมลเลิศ[1] และทนง ทองภูเบศร์[2]

Nipaporn Kamonloet[1] and Thanong Thongphubate[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตร์มหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Nipaporn.Kam@rmutr.ac.th[1], thanong.tho@rumtr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อวิเคราะห์สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา และ (2) เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจาก ผู้บริหารโรงเรียนและครู กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 191 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียน พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ด้านแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียน พบว่า การวางแผนการนิเทศควรมุ่งเน้นการจัดตั้งคณะทำงานที่มีความรับผิดชอบชัดเจน พร้อมวางแผนขั้นตอนและตารางเวลาที่ทันสมัยและเหมาะสมกับความต้องการของโรงเรียน การดำเนินงานการนิเทศควรสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน ใช้แนวทางที่ยืดหยุ่นและครอบคลุมทุกระดับชั้น โดยเน้นบรรยากาศที่สร้างความไว้วางใจและลดความกดดันแก่ครู การประเมินผลการนิเทศควรครอบคลุมทุกขั้นตอนและใช้ข้อมูลเชิงระบบในการวิเคราะห์ พร้อมจัดเก็บในรูปแบบออนไลน์เพื่อการอ้างอิงและพัฒนาในอนาคต นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นควรได้รับการสนับสนุนผ่านกิจกรรมชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ และการทบทวนหลังการดำเนินงาน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ร่วมกัน และนำจุดเด่นของการนิเทศที่ประสบความสำเร็จมาใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาต่อเนื่อง

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายใน โรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี

Abstract

This study aims to achieve two primary objectives: (1) to analyze the conditions and challenges of internal supervision in schools within the Krung Thonburi group under the jurisdiction of the Bangkok Primary Educational Service Area Office and (2) to propose strategies

for enhancing internal supervision in these schools. The research was conducted through a survey of 191 school administrators and teachers. Data were collected using a questionnaire and analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The findings reveal two key aspects. First, regarding the conditions and challenges of internal supervision, the overall supervision status was found to be at a high level. Second, concerning strategies for improvement, several essential recommendations emerged. Supervision planning should emphasize the establishment of a dedicated working committee with clearly defined responsibilities. The planning process should include well-structured steps and a modernized schedule that aligns with the specific needs of each school. The implementation of supervision should correspond to the school's context, employing a flexible and comprehensive approach that encompasses all grade levels. Creating a supportive and trust-based atmosphere is crucial to reducing pressure on teachers and fostering professional growth. Regarding evaluation, the supervision process should be assessed systematically, covering all stages and incorporating data-driven analysis. Maintaining records in an online format is recommended for future reference and continuous improvement. Furthermore, fostering professional collaboration and knowledge exchange is essential. Schools should encourage participation in professional learning communities and post-supervision reflections to facilitate collective learning. Successful supervisory practices should be identified and integrated into ongoing development efforts to ensure sustainable improvements in internal supervision.

Keywords: Internal supervision, guidelines for developing internal supervision, schools in the Krung Thonburi Cluster

บทนำ

สังคมประเทศไทยในปัจจุบันอยู่ในยุคแห่งโลกาภิวัตน์ที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วทั้งความก้าวหน้าทางนวัตกรรมและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเข้ามามีบทบาทพร้อมกับวัฒนธรรมของชาติตะวันตก ซึ่งก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างต่อเนื่องทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและวัฒนธรรม ปัจจัยหนึ่งที่สำคัญในการเตรียมประชากรให้พร้อมสำหรับการเปลี่ยนแปลงนี้ ได้แก่ การศึกษา เพราะการศึกษาถือได้ว่าเป็นรากฐานสำคัญที่สุดในการสร้างสรรค์ความเจริญก้าวหน้า และเป็นการขับเคลื่อนให้เกิดการพัฒนาในทุก ๆ ด้าน รวมทั้งการแก้ปัญหาต่าง ๆ ในสังคม เนื่องจากการศึกษาเป็นกระบวนการที่ช่วยให้คนได้พัฒนาตนเองในด้านต่าง ๆ ตลอดเวลา (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2553) การพัฒนาการศึกษาตามการพัฒนาประเทศของยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560 - 2579) นโยบายภาครัฐที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาด้านเทคโนโลยี

ที่เกี่ยวข้องในปัจจุบันและเป็นสิ่งจำเป็น เพื่อพัฒนาคนและสังคมไทยให้เป็นรากฐานที่แข็งแกร่งของประเทศ มีความพร้อมทั้งทางกาย ใจ สติปัญญา และมีความสามารถในการรับมือ และปรับเปลี่ยนตนเพื่อดำเนินชีวิตในสถานการณ์ที่เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว (เฉลิม คูหาวิชานันท์, 2560) จากแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) ซึ่งมีวัตถุประสงค์ เพื่อพลิกโฉมประเทศไทยสู่ “สังคมก้าวหน้าเศรษฐกิจสร้างมูลค่าอย่างยั่งยืน”

การนิเทศภายในโรงเรียนจึงมีความสำคัญที่ต้องพัฒนากระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียนหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายในฐานะผู้นิเทศ ในการพัฒนาคุณภาพและเปลี่ยนแปลงการทำงานของครูและบุคลากรภายในโรงเรียน เพื่อให้ได้มาซึ่งสัมฤทธิ์ผลสูงสุดในด้านการเรียนของผู้เรียน การนิเทศภายในเป็นงานที่เกี่ยวกับการส่งเสริมและปรับปรุงกระบวนการเรียนการสอนของโรงเรียน (ศิริวรรณ ลิ้กิจเจริญผล, 2559) การนิเทศภายในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียนซึ่งต้องอาศัยการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพจากผู้บริหารหรือผู้ที่ได้รับมอบหมาย โดยมุ่งเน้นการปรับปรุงกระบวนการทำงานของครูและบุคลากรในโรงเรียน หากมีระบบนิเทศภายในที่เข้มแข็งและต่อเนื่อง จนกลายเป็นวัฒนธรรมองค์กรจะส่งผลให้คุณภาพของโรงเรียนและผลการเรียนรู้ของผู้เรียนพัฒนาดีขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารและบุคลากรทุกฝ่ายในโรงเรียนต้องร่วมมือกันพัฒนางานทุกด้านเพื่อผลสัมฤทธิ์ที่ยั่งยืน (ปิยะพงษ์ ปัสสาวะโท, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว การนิเทศภายในของโรงเรียนเป็นกลไกที่ถูกนำมาใช้ในกระบวนการจัดการเรียนการสอนจึงมีความสำคัญต่อคุณภาพการศึกษา (สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร, 2562) ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญของการศึกษาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดแนวทางการที่เหมาะสม โดยมีกลุ่มเป้าหมายคือ ผู้บริหารโรงเรียนและครูกลุ่มกรุงธนบุรี โดยจะดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ แบบการวิจัยเชิงสำรวจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งผลการวิจัยนี้มีความสำคัญต่อการพัฒนาและการบริหารการนิเทศภายในโรงเรียนในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผู้อำนวยการสำนักงานเขตสามารถใช้ข้อมูลสารสนเทศเพื่อพัฒนากลยุทธ์การนิเทศให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพโรงเรียนในปัจจุบัน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารและดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนสามารถใช้ผลการวิจัยในการวางแผนและกำหนดนโยบายการบริหารเพื่อยกระดับประสิทธิภาพ การนิเทศให้ดียิ่งขึ้น ขณะเดียวกัน ครูในโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรีสามารถนำแนวทางการนิเทศภายในที่ได้รับไปพัฒนาการจัดการเรียนการสอน รวมทั้งนักวิชาการและนักวิจัยสามารถใช้ข้อมูลและสารสนเทศเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรีเป็นฐานในการศึกษาวิจัยต่อไปเพื่อพัฒนาวิธีการและกลยุทธ์ในการนิเทศที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

2. เพื่อนำเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

การนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผู้วิจัยกำหนดขอบเขตเนื้อหา ได้แก่ แนวคิดการนิเทศภายในของโรงเรียน มี 4 ด้าน ประกอบด้วย การวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน การดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียน การประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียน การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้วิจัยได้ศึกษาเอกสาร และแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการนิเทศภายในโรงเรียน

การนิเทศภายในโรงเรียน กระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้การศึกษาบรรลุเป้าหมายและมีประสิทธิภาพสูงสุด กระบวนการนี้เน้นความร่วมมือระหว่างผู้บริหารและบุคลากรในสถานศึกษา โดยประกอบด้วยการวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น ซึ่งช่วยให้เกิดการสนับสนุนและส่งเสริมศักยภาพของครูผู้สอนในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งมีการบูรณาการความร่วมมือจากผู้บริหารสถานศึกษา ผู้นิเทศ และบุคลากรที่เกี่ยวข้องในการดำเนินงาน ส่งเสริมการปฏิบัติงานตามมาตรฐานการศึกษา ตอบสนองต่อเป้าหมายของหลักสูตร และสร้างผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่มีคุณภาพสูงสุด (สายวินิตย์ ดวงสนาม, 2561; ศิริพงศ์ นาก้อนทอง, 2563; ธัญพิชชา อุ่นรัมย์ และ ธรินธร นามวรรณ, 2564; ภีชาวิชญ์ ยางงาม, 2564; ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงค์ และ คึกฤทธิ์ ศิลาลาย, 2567)

หลักการของการนิเทศภายในโรงเรียน

หลักการนิเทศภายในเป็นแนวทางปฏิบัติที่ผู้นิเทศต้องยึดเป็นหลักการในการปฏิบัติ มุ่งพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน โดยเน้นความร่วมมือของทุกฝ่ายตามหลักประชาธิปไตย เปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วม เคารพความคิดเห็น และทำงานร่วมกันเพื่อบรรลุเป้าหมายทางการศึกษา องค์ประกอบสำคัญ ได้แก่ การวางแผนที่มีประสิทธิภาพ การดำเนินการนิเทศผ่านการประชุม การสังเกต การวิเคราะห์ และการให้ข้อมูลย้อนกลับ รวมถึงการประเมินผลเพื่อนำไปปรับปรุง การแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผลลัพธ์คือการพัฒนาวิชาชีพครูและคุณภาพการศึกษาอย่างยั่งยืน (ณัฐพร วัตถุ, 2560; ศิริเดช เทพศิริ, 2560; อภิสรา กังสังข์, 2561; วรกมล น้อยพิทักษ์ และ สงวน อินทร์รักษ์, 2561; สุรเชษฐ์ อโลภะตานนท์, 2563; บุญสุพร เพ็งทา, 2565)

กระบวนการของการนิเทศภายในของโรงเรียน

กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนเป็นกิจกรรมที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจนและมุ่งเน้น การพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอน ประกอบด้วย 4 ด้านสำคัญ ได้แก่ การวางแผน การดำเนินการ การประเมินผล และ การแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โดยการวางแผนต้องเริ่มจากการศึกษาสภาพปัจจุบัน วิเคราะห์ปัญหา และกำหนดเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อวางแนวทางพัฒนาที่เหมาะสมกับบริบทของโรงเรียน

การดำเนินการประกอบด้วยการนิเทศผ่านกิจกรรม เช่น การประชุม การให้คำปรึกษา การสังเกตการสอน และการสนับสนุนด้านวิชาการอย่างสร้างสรรค์ ในขั้นการประเมินผล จะมีการติดตามและตรวจสอบความก้าวหน้าของการดำเนินงาน พร้อมนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์เพื่อปรับปรุงให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นช่วยส่งเสริมความร่วมมือระหว่างผู้บริหาร ครู และบุคลากร เพื่อสร้างความเข้าใจและยกระดับคุณภาพการศึกษาของโรงเรียนอย่างยั่งยืน (Glickman, Gordon, and Ross Gordon, 2017; สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2562; โชคระวี เจียมพุก, 2563; วัลลิภา สมฤทธิ์, สุวดี อุปปินใจ, และ ประเวศ เวชชะ, 2564; สถาพร สมอุทัย, 2565; ธิดารัตน์ หัตถมา และสุวัฒน์จุล สุวรรณ์, 2566)

กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยได้สังเคราะห์ตัวแปร ดังแสดงในภาพที่ 1

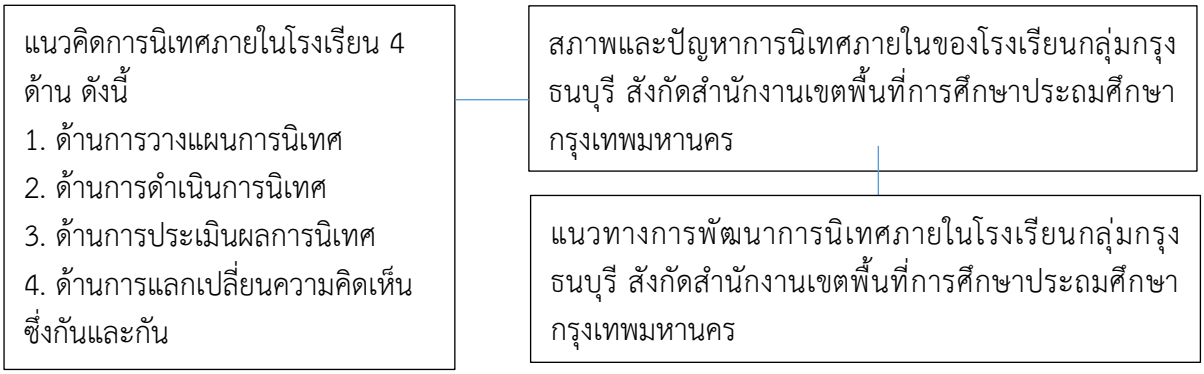

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นวิจัยเชิงปริมาณ โดยมีรายละเอียดของระเบียบวิธีวิจัย ดังนี้

ประชากร กลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารโรงเรียนและครู กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 12 โรงเรียน ประกอบด้วยผู้บริหารสถานศึกษาและครู จำนวน 376 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้บริหารโรงเรียนและครู กลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร จำนวน 191 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการเปิดตารางสำเร็จรูปของ

(Krejcie, & Morgan, 1970) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิตามสัดส่วนของผู้บริหารสถานศึกษาและครู และวิธีการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือวิจัยและการตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยสร้างเครื่องมือการวิจัย คือ แบบสอบถามสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยผ่านกระบวน การสร้างและตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัยและนิยามศัพท์เฉพาะที่ใช้ในงานวิจัย โดยนำมาสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม ซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และอายุราชการ

ตอนที่ 2 สภาพปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวคิดของ (Likert, 1987) โดยผู้วิจัยกำหนดข้อคำถามแบ่งเป็น 4 ด้าน ๆ ละ 5 ข้อ จำนวน 20 ข้อ และตั้งข้อคำถามตามนิยามศัพท์เฉพาะ

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร เป็นข้อคำถามแบบปลายเปิด 4 ข้อ

2. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย ผู้วิจัยตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือวิจัย 3 ด้าน ประกอบด้วย 1) ความตรงเชิงเนื้อหา โดยเสนอแบบประเมินให้กับอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบความถูกต้องของถ้อยคำและการใช้ภาษา 2) ความสอดคล้องของข้อคำถามกับวัตถุประสงค์การวัด (Item-Objective Congruence: IOC) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ 3 คน และเลือกข้อคำถามที่มีค่า IOC มากกว่า 0.5 ผลของค่า IOC ทุกข้อคำถามมากกว่า 0.5 และ 3) ความเชื่อมั่น โดยทดลองใช้แบบประเมินกับประชากรที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน ได้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach, 1951) เท่ากับ 0.950

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยส่งหนังสือขอความอนุเคราะห์เก็บข้อมูลให้กับกลุ่มตัวอย่างพร้อมแบบประเมินออนไลน์ผ่าน Google Form โดยขอความร่วมมือให้ตอบกลับภายใน 1 เดือน ผู้วิจัยได้รับแบบประเมินกลับคืน จำนวน 191 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 จากนั้นจัดเตรียมข้อมูลเพื่อตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้ตรวจสอบความถูกต้องและครบถ้วน ผู้วิจัยนำเข้าสู่โปรแกรมคอมพิวเตอร์เพื่อการวิเคราะห์ โดยใช้สถิติวิเคราะห์แบบพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และแปลความหมายของคะแนนเฉลี่ยด้วยเกณฑ์ของ (Abu-Baker et al, 2019) ดังนี้

คะแนนเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายถึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อยที่สุด

คะแนนเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายถึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับ น้อย

คะแนนเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายถึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับ ปานกลาง

คะแนนเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายถึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับ มาก

คะแนนเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายถึง ปฏิบัติ อยู่ในระดับ มากที่สุด

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบถาม ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 110 คน (คิดเป็นร้อยละ 57.6) โดยมีอายุอยู่ในช่วง 20 - 30 ปี มากที่สุด จำนวน 134 คน (คิดเป็นร้อยละ 70.2) รองลงมามีอายุอยู่ในช่วง 31 - 40 ปี จำนวน 31 คน (คิดเป็นร้อยละ 16.2) ส่วนใหญ่มีวุฒิทางการศึกษา ปริญญาตรี จำนวน 101 คน (คิดเป็นร้อยละ 52.9) โดยมีตำแหน่งครู มากที่สุด จำนวน 160 คน (คิดเป็นร้อยละ 83.8) และมีประสบการณ์การทำงานมากกว่า 10 ปี จำนวน 60 คน (คิดเป็นร้อยละ 31.4) รองลงมามีประสบการณ์การทำงาน 2 – 5 ปี จำนวน 58 คน (คิดเป็นร้อยละ 30.4) ตามลำดับ

ผลการประเมินเกี่ยวกับสภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร โดยภาพรวม

n = 191

รายการ	$\overline{X}$	SD	แปรผล	ลำดับ
1. ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน	4.67	0.44	มากที่สุด	3
2. ด้านดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียน	4.69	0.42	มากที่สุด	1
3. ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในของโรงเรียน	4.68	0.44	มากที่สุด	2
4. ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน	4.65	0.45	มากที่สุด	4
รวมทุกด้าน	4.67	0.41	มากที่สุด	

จากตารางที่ 4.2 พบว่า ด้านการวางแผนการนิเทศภายในโรงเรียน ส่วนใหญ่มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุดข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารได้จัดตั้งคณะทำงานที่รับผิดชอบการนิเทศภายในอย่างเป็นระบบ มีการมอบหมายหน้าที่ชัดเจน ($\overline{X}$ = 4.69, SD = 0.56) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารได้วางแผนการนิเทศที่กำหนดขั้นตอน ตารางการนิเทศที่ชัดเจน ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการปัญหาของโรงเรียนอย่างครอบคลุม สามารถนำไปปฏิบัติได้จริง ($\overline{X}$ = 4.64, SD = 0.61) ด้านดำเนินงานการนิเทศภายในของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการจัดกิจกรรมการนิเทศภายในโรงเรียนที่ทันสมัยและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.72, SD = 0.50) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการใช้วิธีการสังเกตประกอบการ

นิเทศภายในโรงเรียนอย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 4.66, SD = 0.61) ด้านการประเมินผลการนิเทศภายในของโรงเรียน ส่วนใหญ่มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ผู้บริหารมีการตรวจสอบและประเมินผลการปฏิบัติงานการนิเทศภายในโรงเรียนอย่างเป็นระบบและครอบคลุมทุกขั้นตอนตามแผนที่วางไว้ ($\overline{X}$ = 4.72, SD = 0.52) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารมีการนำข้อมูลที่ได้จากการสังเกตการสอนมาวิเคราะห์และจัดเก็บในระบบออนไลน์ได้อย่างเป็นระเบียบและสามารถใช้อ้างอิงได้ ($\overline{X}$ =4.62, SD =0.59) และด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ส่วนใหญ่มีผลประเมินอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ผู้บริหารนำผลที่ได้จากการนิเทศภายในโรงเรียนไปพัฒนาการเรียนการสอนของครูให้มีความทันสมัยและเหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ($\overline{X}$ =4.68, SD =0.53) และข้อคำถามที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นต่อกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนผ่านการประชุมและการให้ข้อมูลป้อนกลับได้อย่างครบถ้วน ($\overline{X}$ =4.64, SD =0.58)

ข้อเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังนี้

จากผลการประเมินการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ผู้วิจัยนำเสนอข้อเสนอแนวทางพัฒนาการนิเทศภายในของโรงเรียนกลุ่มกรุงธนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร ดังนี้

1. ด้านการวางแผนการนิเทศ ผู้บริหารควรกำหนดคณะทำงานที่มีบทบาทชัดเจน มอบหมายหน้าที่อย่างเหมาะสม และกำหนดขั้นตอนและตารางเวลาที่สอดคล้องกับความต้องการของโรงเรียน พร้อมสื่อสารล่วงหน้าอย่างน้อย 2 สัปดาห์ ทั้งนี้ ควรเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นเพื่อปรับปรุงแผนให้มีประสิทธิภาพ

2. ด้านการดำเนินงานการนิเทศ การดำเนินงานการนิเทศควรสอดคล้องกับสภาพแวดล้อมของโรงเรียน โดยใช้แนวทางที่ทันสมัยและยืดหยุ่น ผู้บริหารต้องพัฒนาทักษะการสังเกตเพื่อเก็บข้อมูลที่เป็นประโยชน์ ควรดำเนินการนิเทศอย่างน้อยภาคเรียนละ 2 ครั้งในบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้และสร้างความไว้วางใจ พร้อมทั้งมีโครงสร้างที่ชัดเจนและตรวจสอบได้

3. ด้านการประเมินผลการนิเทศ การประเมินผลการนิเทศควรครอบคลุมทุกขั้นตอนตามแผนที่กำหนดไว้ โดยใช้ข้อมูลจากการสังเกตการสอนอย่างเป็นระบบ พร้อมจัดเก็บในรูปแบบออนไลน์เพื่อความสะดวกในการอ้างอิง ควรมีการสังเคราะห์ผลการประเมินเพื่อนำไปสู่แนวทางการพัฒนาที่ตรงจุด พร้อมกำหนดตัวชี้วัดที่เหมาะสมและเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการประเมิน

4. ด้านการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นซึ่งกันและกัน ผู้บริหารควรรักษากระบวนการนำผลจากการนิเทศไปพัฒนาการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้เรียนและสถานการณ์ปัจจุบัน โดยเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นผ่านการประชุมและข้อมูลป้อนกลับ สนับสนุนกิจกรรมแลกเปลี่ยนเรียนรู้ เช่น PLC และ AAR เพื่อพัฒนาวิธีการสอนอย่างต่อเนื่อง และนำจุดเด่นของการนิเทศที่ประสบความสำเร็จมาเป็นแนวทาง ในการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. โรงเรียนควรมีการวางแผนและกำหนดแนวทางที่ชัดเจนสำหรับการประเมินผล การปฏิบัติงาน เพื่อให้กระบวนการนิเทศมีประสิทธิภาพสูงขึ้น

2. ผู้บริหารควรนำผลการนิเทศไปปรับปรุงการเรียนการสอนของครูที่ยังไม่ครอบคลุม โดยควรเน้นให้ครูปรับปรุงการสอนให้ทันสมัยและสอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน

3. ผู้บริหารควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูในกระบวนการนิเทศ โดยจัดให้มีการประชุมและข้อมูลป้อนกลับที่ครบถ้วน พร้อมพัฒนาเครื่องมือออนไลน์เพื่อการเข้าถึงข้อมูลและแลกเปลี่ยนความคิดเห็นได้อย่างสะดวกรวดเร็ว

4. ผู้บริหารควรเพิ่มโอกาสให้ครูและบุคลากรร่วมแลกเปลี่ยนความคิดเห็นหลังการนิเทศ เพื่อสร้างความเข้าใจและส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

โชคระวี เจียมพุก. (2563). *กระบวนการนิเทศของผู้บริหารโรงเรียนอนุบาลนครปฐม* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. DSpace Silpakorn University. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3007

ธิดารัตน์ หัตถมา, และสุวัฒน์จุล สุวรรณ์. (มกราคม-มิถุนายน 2566). แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้ แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์ เขต 2. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์ มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย*, *7*(1), 637-650.

ธัญพิชชา อุ่นรัมย์ และ ธรินธร นามวรรณ. (มกราคม-เมษายน 2564). การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในแบบสอนแนะโดยใช้แนวคิดชุมชนแห่งการเรียนรู้เชิงวิชาชีพสำหรับสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 3. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม*, *15*(1), 145-148.

ปิยะพงษ์ ปัสสาวะโท. (เมษายน-มิถุนายน 2567). การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1. *วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, 2*(2), 83.

ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงค์ และ คึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (มกราคม-เมษายน 2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 8*(1), 327-346.

ภีชาวิชญ์ ยางงาม. (2564). *กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนบรรหารแจ่มใสวิทยา 3* [การค้นคว้าอิสระปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการศึกษา]. มหาวิทยาลัยศิลปากร. DSpace Silpakorn University. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3872

วรกมล น้อยพิทักษ์ และสงวน อินทร์รักษ์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2561). บทบาทการนิเทศของผู้บริหารสถานศึกษาในกลุ่มเครือข่ายไทรโยค-ลิ่นถิ่นสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 3. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *10*(2), 468-479.

วัลลิภา สมฤทธิ์, สุวดี อุปปินใจ, และประเวศ เวชชะ. (มกราคม-มิถุนายน 2564). แนวทางการบริหารงานนิเทศภายในโรงเรียนในการจัดการเรียนรู้ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพะเยา เขต 2. *วารสาร มจร เพชรบุรีปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 4*(1), 1–14.

ศิริเดช เทพศิริ (2563). *การพัฒนาตัวบ่งชี้ทัศนคติเชิงบวกต่อการนิเทศของครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/59869

ศิริวรรณ ลี้กิจเจริญผล. (2559) *การนิเทศเพื่อพัฒนาสมรรถภาพการจัดการเรียนการสอนของครูภาษาอังกฤษ* [Doctoral dissertation, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace Silpakorn University. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/20643

ศิริพงศ์ นาก้อนทอง. (2563). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศแบบสอนแนะสำหรับโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 3* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/1066

สถาพร สมอุทัย. (พฤษภาคม-มิถุนายน 2565). การนิเทศการศึกษาหนึ่งตัวช่วยในการพัฒนาสมรรถนะการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21. *วารสารวิจัยวิชาการ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 5*(3), 275-288.

สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. (2562, 4 กุมภาพันธ์). *การรายงานการนิเทศขับเคลื่อนการยกระดับคุณภาพการศึกษา โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษากรุงเทพมหานคร กลุ่มกรุงธนบุรี*. https://drive.google.com/file/d/1fSm3uM1l4yzL76g_NNylTrFBN5 CK8Rfy/view

สายวินิตย์ ดวงสนาม. (2561). *การนิเทศภายในสถานศึกษาของโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. DSpace at Rajamangala University of Technology Thanyaburi. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3533

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ. (2553). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2562). *คู่มือศึกษานิเทศก์ แนวทางการนิเทศเพื่อพัฒนาระบบนิเทศภายในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: คุรุสภา.

สุรเชษฐ์ อโลภะตานนท์ (2563). *แนวทางการนิเทศการสอนครูไทยที่สอนภาษาจีนระดับมัธยมศึกษาของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 และเขต 2 กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/76731

บุญสุพร เพ็งทา. (กันยายน-ธันวาคม 2565). รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา. *วารสารวิชาการสถาบันวิทยาการจัดการแห่งแปซิฟิค*, *9*(3), 446-458.

ณัฐพร วัตถุ. (2560). *การนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 17 จังหวัดจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

พลโทเฉลิม คูหาวิชานันท์. (กันยายน-ธันวาคม 2560). แนวความคิดทางยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนาประเทศระยะ 10 ปี (พ.ศ.2560-2569) รองรับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ.2560-2579). *รัฏฐาภิรักษ์*, *59*(3), 8-31.

อภิสรา กังสังข์. (2561). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนประถมศึกษาในอำเภอสะบ้าย้อย จังหวัดสงขลา* [สารนิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

Abu-Baker, N., Mohamed, O., & El-Din, W. Z. (2019). Measuring E-learning readiness in universities in the Gulf Cooperation Council (GCC). *International Journal of Advanced Computer Science and Applications, 10*(6), 299.

Cronbach, L. J. (1951). Coefficient Alpha and The Internal Structure of Tests. *Psychometrika*, 16, 297 – 334.

Glickman, C. D., Gordon, S. P., & Ross-Gordon, J. M. (2017). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (10th ed.). Pearson.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Likert, R. (1987). *New patterns of management*. New York: McGraw-Hill.

ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

Technological Leadership of School Administrators Affecting Educational Management in Suphan Buri Primary Educational Service Area Office 2

พูลศักดิ์ ศรีธรรมรัชต์[1] และชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง[2]

Poonsak Seetammarat[1] and Chaiwat Prasongsang [2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Poonsak.See@rmutr.ac.th[1], Chaiwat.Pra@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (2) เพื่อวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 (3) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 298 คน ได้แก่ ครูผู้สอนโรงเรียนในสังกัดสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .991 สถิติที่ใช้ได้แก่ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิสหสัมพันธ์เพียร์สัน และการวิเคราะห์สมการถอถอยพหุคูณแบบขั้นตอน ผลการวิจัยพบว่า (1) ภาวะผู้เชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยมีประสิทธิภาพในการพยากรณ์การบริหารสถานศึกษาเท่ากับร้อยละ 65.70 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เขียนสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 1.284 + 0.433(T2) + 0.303(T1) และสมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 0.500(T2) + 0.333(T1)

คำสำคัญ: ภาวผู้นำเชิงเทคโนโลยี บริหารสถานศึกษา ภาวะผู้นำ

Abstract

This research aimed to: (1) examine the technological leadership of school administrators under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2; (2) analyze the school management practices of administrators under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2; and (3) analyze the impact of administrators' technological leadership on school management under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2. This study employed a quantitative research design. The sample consisted of 298 teachers from schools under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2. Data were collected using a questionnaire with a reliability coefficient of .991. Statistical methods included frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis.The research findings were as follows: The overall level of technological leadership of administrators under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2, was high.The overall level of school management practices of administrators under the jurisdiction of the Office of Primary Education Service Area in Suphan Buri, Area 2, was high. The technological leadership of administrators significantly influenced school management, with a predictive efficiency of 65.70% at a statistical significance level of .05. The predictive equation was as follows: Raw score equation $\hat{Y}$ (school management) = 1.284 + 0.433(T2) + 0.303(T1) and Standardized score equation $\hat{Z}$ (school management) = 0.500(T2) + 0.333(T1)

Keywords: Technological leadership, school management, leadership.

บทนำ

โลกในศตวรรษที่ 21 ได้เข้าสู่ยุคโลกาภิวัตน์และความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีสารสนเทศอย่างรวดเร็ว การเปลี่ยนแปลงนี้ได้สร้างผลกระทบในทุกมิติของชีวิตมนุษย์ ทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ สังคม และการศึกษา มนุษย์จึงต้องปรับตัวเพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตและความสามารถในการเผชิญกับความท้าทายในอนาคต (ทิศนา แขมมณี, 2561) ยุคดิจิทัลที่มีลักษณะทวิลักษณ์ซึ่งประกอบด้วยโลกดั้งเดิมที่เน้นการสื่อสารเชิงปฏิสัมพันธ์ และโลกเสมือนจริงผ่านสื่อสังคม ส่งผลต่อองค์กรในทุกระดับ ไม่ว่าจะเป็นภาครัฐหรือเอกชน โดยเฉพาะในภาครัฐที่ตอบสนองด้วยการจัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566–2570) เพื่อกำหนดแนวทางการพัฒนาที่สอดคล้องกับความเปลี่ยนแปลงของโลกและเทคโนโลยีอย่างก้าวกระโดด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559) โดยเฉพาะในบริบทของ

ประเทศไทยที่รัฐบาลได้กำหนดนโยบาย "ไทยแลนด์ 4.0" และกรอบยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี เพื่อส่งเสริมการพัฒนาประเทศด้วยนวัตกรรมและเทคโนโลยี การศึกษาจึงถูกยกระดับเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศ ด้วยการนำเทคโนโลยีมาสนับสนุนการเรียนรู้และการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ได้สร้างความท้าทายต่อระบบการศึกษา ซึ่งผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับบริบทและความต้องการของผู้เรียน ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี พ.ศ. 2560–2579 และแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579 ได้กำหนดแนวทางส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อเพิ่มคุณภาพและความเท่าเทียมในการศึกษา รวมถึงพัฒนาศักยภาพครูและผู้เรียนผ่านการบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) จึงจำเป็นต้องพัฒนา "ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี" เพื่อบูรณาการเทคโนโลยีในการบริหารงาน การเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ผู้บริหารที่มีความเชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีสามารถสร้างความร่วมมือในองค์กร ส่งเสริมการเรียนรู้ที่ทันสมัย และปรับตัวให้สอดรับกับความต้องการของสังคมและผู้เรียนในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม การขาดความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีเป็นอุปสรรคสำคัญที่ส่งผลต่อคุณภาพการจัดการศึกษาในหลายพื้นที่

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้ตระหนักถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการสถานศึกษา แต่ยังคงเผชิญกับความท้าทายด้านการพัฒนาผู้บริหารและบุคลากรในด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด เพื่อวิเคราะห์บทบาทของภาวะผู้นำดังกล่าวที่ส่งผลต่อการพัฒนาการบริหารงานและคุณภาพผู้เรียน โดยผลการวิจัยคาดว่าจะเป็นแนวทางในการยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาในยุคดิจิทัลอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

1. ภาวะผู้นำ

จิรวัฒณ์ รักปัญญาสุทธิกุล (2564) ได้ให้ความหมายของคำว่า ความสำคัญของภาวะผู้นำเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการบริหารองค์กรในยุคของการแข่งขัน

จะต้องตระหนักว่าการจูงใจและภาวะผู้นำเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาผู้บริหารที่มีประสิทธิผล ทักษะภาวะผู้นำจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะทำให้การบริหารมความเติบโตก้าวหน้า ช่วยประสานความขัดแย้ง ต่าง ๆ ภายในหน่วยงาน บุคคลเหล่านี้มีความแตกต่างในแต่ละเรื่องเช่น การศึกษาประสบการณ์ ความเชื่อ ฯลฯ หากต้องการประสบความสำเร็จก็จะต้องพัฒนาทักษะภาวะผู้นำจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องใช้ภาวะผู้นำในการบริหารงานร่วมกับบุคคลอื่น หรือ ผู้ใต้บังคับบัญชา โดยผู้ร่วมงานปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจ และได้ผลงานที่ออกมาอย่างมีคุณภาพตรงกับวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้

2. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี

ขวลิต เกิดทิพย์ (2550) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีการศึกษา หมายถึง ลักษณะของบุคคลที่สามารถใช้เทคโนโลยี เรียนรู้เทคโนโลยีได้อย่างต่อเนื่อง และรู้จักนำความรู้เหล่านั้นไปบูรณาการกับการจัดการศึกษาให้เป็นหนึ่งเดียวอย่างมีความหมาย บนพื้นฐานของทฤษฎีการปฏิบัติ และงานวิจัยในทุกสาขา ตลอดจนใช้อิทธิพล อำนาจ และจูงใจให้ครู นักเรียน และผู้ที่เกี่ยวข้องตระหนักเห็นประโยชน์ของการนำเทคโนโลยีไปบูรณาการในการจัดการศึกษา เพื่อลดช่องว่างทางเทคโนโลยี มุ่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่คุ้มค่า มีประสิทธิผลและประสิทธิภาพที่สูงขึ้น

ธนกฤต พราหมน์นก (2559) ได้ให้ความหมายของคำว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี คือ ลักษณะของบุคคลที่สามารถสร้างวิสัยทัศน์และเข้าใจถึงการนำเทคโนโลยีมาบูรณาการเพื่อให้สามารถใช้พัฒนาตนเองและผู้อื่นในเรื่องของการเรียนรู้ให้บรรลุเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถลดช่องว่างของเทคโนโลยีได้

3. การบริหารสถานศึกษา

ศราวุธ ศรีสวัสดิ์ (2562) ได้ให้ความหมายของ การบริหารการศึกษา หมายถึง การร่วมกันดำเนินงานของกลุ่มบุคคลที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อพัฒนาสมาชิกของสังคมให้มีความเจริญงอกงามในด้านต่าง ๆ และเพื่อให้เป็นสมาชิกที่ดีของสังคมจากความหมายของการบริหารการศึกษาสามารถอธิบายขยายความได้ว่าหมายถึงการดำเนินงานของกลุ่มบุคคลซึ่งเป็นการดำเนินงานของผู้อำนวยการร่วมกับครูและบุคลากรอื่นในโรงเรียนร่วมมือกันพัฒนาคนที่หมายถึงผู้เรียนให้มีคุณภาพในด้านต่าง ๆ

ปิยาภรณ์ ใจแก้ว (2565) ได้ให้ความหมายของ การบริหารการศึกษาเป็นกระบวนการหรือกิจกรรมที่บุคคลหลายคนร่วมมือกันดำเนินการอย่างมีระบบ ระเบียบ กฎเกณฑ์มีการประสานความร่วมมือกันภายในองค์การโดยใช้ทรัพยากร และเทคนิคต่าง ๆ อย่างเหมาะสม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กาหนดไว้ร่วมกัน เป็นการดาเนินงานอย่างเป็น ระบบ ระเบียบ โดยใช้ปัจจัยหรือทรัพยากรการบริหารเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่วางไว้

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาค้นคว้าเรื่องภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เกิดจากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยโดยผู้วิจัยได้นำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

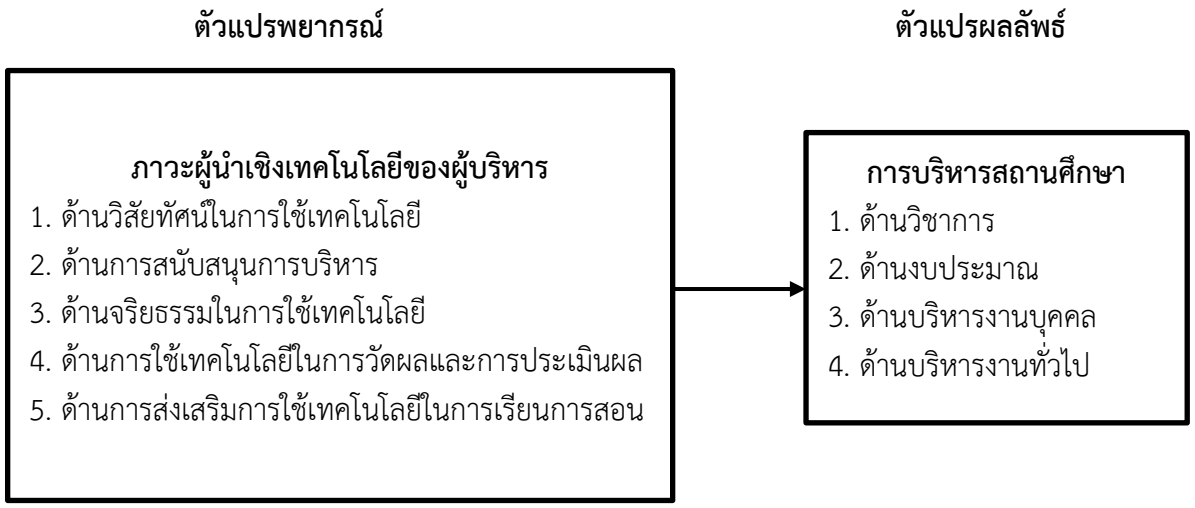

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 132 โรงเรียน ซึ่งเป็นครู 1,175 คน

2) กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 298 คน ได้แก่ ครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน 132 โรงเรียน ซึ่งกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวณด้วยสูตรของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) เลือกกลุ่มตัวอย่างแบบอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จากที่ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาให้เกิดข้อคำถามที่สอดคล้องตามกรอบแนวคิดงานวิจัยนี้และสามารถตอบตรงวัตถุประสงค์ได้อย่างครบถ้วน โดยออกแบบสอบถามเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษาขั้นสูงสุด ประสบการณ์การปฏิบัติงาน

ตอนที่ 2 สอบถามระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามตัวแปรต้นองค์ประกอบ 5 องค์ประกอบ

ตอนที่ 3 สอบถามระดับขอบข่ายการบริหารสถานศึกษาจำแนกตามตัวแปร ตามองค์ประกอบ 4 องค์ประกอบ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยี และการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3) นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน โดยผู้เชี่ยวชาญจากสาขา การบริหารการศึกษา สาขาสถิติเพื่อการวิจัย ผู้บริหารสถานศึกษาและผู้บริหารการศึกษา ตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา (Content Validity) ของข้อคำถามและหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเลือกเฉพาะข้อที่มีค่าดัชนีความสอดคล้องมากกว่า 0.5 ขึ้นไป ได้ข้อคำถามภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา

4) แก้ไขข้อคำถามและจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

5) นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน

6) นำแบบสอบถามตรวจสอบคุณภาพด้านความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α- coefficient) ของ Cronbach (Cronbach,1970 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2546) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่มีค่ามากกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.991

7) ปรับปรุงข้อคำถามในด้านการใช้ภาษาให้มีความเหมาะสมและถูกต้อง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1) ขอความอนุเคราะห์จากวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ออกหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2) ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถามจำนวน 298 ฉบับ ไปยังครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วย Google Form ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 298 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

3) ตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามเพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปการวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 ส่วน ดังนี้

4) การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วน แล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้

4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบสอบถามชนิดเลือกตอบ (Check List) ใช้การหาค่าความถี่ (Frequency) ร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

4.2) การวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และแปลความหมายตามเกณฑ์

4.3) การวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ใช้การวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) ก่อนการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน ผู้วิจัยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน แล้วนำค่าที่ได้ไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ จึงทำการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบเป็นขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

1) เพศ ผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นเพศหญิง จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 76.5 อายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีช่วงอายุ 25 – 35 ปี จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 56.40 ระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 230 คน คิดเป็นร้อยละ 77.20 ประสบการณ์การปฏิบัติงาน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีประสบการณ์การปฏิบัติงาน 6 - 10 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 37.60

2. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 1. ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี 2. ด้านการสนับสนุนการบริหาร 3. ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี 4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล และ 5. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม

n = 298

ภาวะผู้เชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร	$\bar{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี	4.34	0.61	มาก	3
2. ด้านการสนับสนุนการบริหาร	4.27	0.65	มาก	5
3. ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี	4.29	0.66	มาก	4
4. ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล	4.36	0.64	มาก	2
5. ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน	4.38	0.66	มาก	1
รวม	**4.33**	**0.31**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า พบว่า ระดับภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ มากที่สุด ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ($\overline{X}$= 4.38, SD = 0.66) รองลงมา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ($\overline{X}$= 4.36, SD = 0.64) ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$= 4.34, SD = 0.61) ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ($\overline{X}$= 4.29, SD = 0.66) และน้อยที่สุดด้านการสนับสนุนการบริหาร ($\overline{X}$= 4.27, SD = 0.65)

3. ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ประกอบด้วย 1. ด้านวิชาการ 2. ด้านงบประมาณ 3. ด้านบริหารงานบุคคล และ 4. ด้านบริหารงานทั่วไป โดยวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ปรากฏผลการวิเคราะห์ข้อมูลโดยภาพรวม ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวม n = 298

การบริหารสถานศึกษา	$\overline{X}$	SD	แปลผล	ลำดับ
1. ด้านวิชาการ	4.49	0.60	มาก	1
2. ด้านงบประมาณ	4.42	0.62	มาก	3
3. ด้านบริหารงานบุคคล	4.42	0.59	มาก	3
4. ด้านบริหารงานทั่วไป	4.46	0.56	มาก	2
รวม	**4.45**	**0.56**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ ด้านวิชาการ ($\overline{X}$= 4.49, SD = 0.60) ด้านบริหารทั่วไป ($\overline{X}$= 4.46, SD = 0.56) และด้านบริหารงานบุคคล ($\overline{X}$= 4.15, SD = 0.59) ด้านงบประมาณ ($\overline{X}$= 4.42, SD = 0.62) ตามลำดับ

4. ผลการวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ผลการวิเคราะห์ดังรายละเอียดดัง ตารางที่ 5

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise multiple regression analysis) ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ	ค่าสัมประสิทธิ์		t	p
	คะแนนดิบ	ค่ามาตรฐาน		
ค่าคงที่	1.284		9.370	.000
ด้านการสนับสนุนการบริหาร	0.433	0.500	6.816	.000
ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี	0.303	0.333	4.537	.000
$R = 0.810$, $R^2 = 0.657$, $F = 20.587$, $p = .000$				

จากตารางที่ 5 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการบริหาร และด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี สามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.810 ($R = 0.810$) ซึ่งตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 65.70 ($R^2 = 0.657$) สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ $\hat{Y}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 1.284 + 0.433(T2) + 0.303(T1)

สมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 0.500(T2) + 0.333(T1)

อภิปลายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2” ตามวัตถุประสงค์งานวิจัย ซึ่งผลของการวิจัย อภิปลายผล ได้ดังนี้

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ภาวะผู้เชิงเทคโนโลยีของผู้นำบริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ มากที่สุด ด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน รองลงมา ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล ด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยี ด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี และน้อยที่สุดด้านการสนับสนุนการบริหาร ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจษฎา ชวนะไพศาล (2563) ได้วิจัยเรื่อง “ได้ทำวิจัยเรื่อง แนวทางการพัฒนาภาวะผู้เชิงเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสห

วิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การบริหารสถานศึกษาของผู้บริหาร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ ด้านวิชาการ ด้านบริหารทั่วไปและด้านบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญพิชชา มีแก้ว (2562) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี” ซึ่งผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อ การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกเข้าสมการของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านการสนับสนุนการบริหาร และด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีสามารถอธิบายความแปรปรวนของการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณเท่ากับ 0.810 (R = 0.810) ซึ่งตัวแปรทั้งสองร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของการบริหารสถานได้ร้อยละ 65.70 (R2 = 0.657) สามารถเขียนเป็นรูปสมการวิเคราะห์การถดถอยได้ ดังนี้

สมการคะแนน**ดิบ** $\hat{Y}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 1.284 + 0.433(T2) + 0.303(T1)

สมการคะแนนมาตรฐาน $\hat{Z}$ (การบริหารสถานศึกษา) = 0.500(T2) + 0.333(T1)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยเรื่อง ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะทั่วไป ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายและข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไปไว้ดังนี้

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผล และด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการสอน ไม่มีอิทธิพลต่อการบริหารสถานศึกษา ดังนั้นผู้บริหารควรส่งเสริมมีการจัดทำแนวปฏิบัติการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม เพื่อสร้างความตระหนักรู้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีเข้ามาวัดผลและประเมินผลการจัดการเรียนรู้ของนักเรียนและการประเมินบุคลากร การส่งเสริมการใช้ในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอน ร่วมทั้งการพัฒนาอบรมหรือสัมมนาที่เน้นความสำคัญของการใช้เทคโนโลยี เพื่อเป็นการพัฒนาการบริหารสถานศึกษาอย่างรอบด้านและมีคุณภาพ

2. อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารในด้านการสนับสนุนการบริหาร และด้านวิสัยทัศน์ในการใช้เทคโนโลยีส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความสามารถในด้านดังกล่าว ทั้งในแง่การวางแผนด้านเทคโนโลยีของสถานศึกษา การปรับเปลี่ยนวิสัยทัศน์การบริหารจัดการด้วยเทคโนโลยี การสื่อสาร ส่งเสริมและการสร้างแรงจูงใจและสร้างความมั่นใจการสนับสนุนทั้งด้านอุปกรณ์ (Hardware) และสนับสนุนโปรแกรมประยุกต์ (Software) จัดหาโครงสร้างพื้นฐานทางด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ รวมถึงการสร้างวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์เพื่อการปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีการพัฒนาและส่งเสริมผู้บริหารให้มีความพร้อมและทักษะในการใช้เทคโนโลยีผ่านการอบรม การแลกเปลี่ยนเรียนรู้ และการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง และเพิ่มประสิทธิผลของการจัดการศึกษาในระยะยาว

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

เพื่อให้ได้ข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบาย ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้หรือประยุกต์ใช้ ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหาร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการสนับสนุนการบริหาร มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ควรมีการจัดทำโครงการหรือข้อตกลงการพัฒนาวิชาชีพของผู้บริหาร เพื่อพัฒนาและส่งเสริมให้ผู้บริหารสถานศึกษาตระหนักถึงความสำคัญในเรื่องของการใช้เทคโนโลยีเข้าประยุกต์ใช้ในการบริหาร นำไปสู่การปฏิบัติอย่างชัดเจนและเห็นคุณค่าความสำคัญของการใช้เทคโนโลยีเข้ามาสนับสนุนการบริหารในสถานศึกษา ด้วยการอบรม สัมมนา หรือประชุมเชิงปฏิบัติการ และมีการกำหนดให้มีการกำกับติดตาม ประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างต่อเนื่อง เพื่อนำไปปฏิบัติและพัฒนาสถานศึกษา

2. จากผลการวิจัยพบว่า การบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านงบประมาณ และด้านบริหารงานบุคคล มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ดังนั้น สถานศึกษายังคงเผชิญในด้านบริหารงบประมาณและการบริหารบุคลากรอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ควรมีการวางแผนและดำเนินกลยุทธ์ที่มุ่งเน้นการเสริมสร้างศักยภาพในสองด้านนี้เป็นพิเศษ เช่น การปรับปรุงกระบวนการจัดทำงบประมาณให้เหมาะสมกับความต้องการและการพัฒนาระบบบริหารงานบุคคลให้ทันสมัยและตอบสนองต่อภารกิจของโรงเรียน เพื่อยกระดับการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

3. จากผลการวิจัยพบว่า อิทธิพลของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานในด้านจริยธรรมในการใช้เทคโนโลยี ด้านการใช้เทคโนโลยีในการวัดผลและการประเมินผลและด้านการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการเรียนการ ไม่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ดังนั้น ควรพัฒนาผู้บริหาร ด้านการสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีอย่างมีจริยธรรม ด้านการส่งเสริมการประเมินผลอย่างมีคุณภาพ และด้านการบูรณาการเทคโนโลยีในกระบวนการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดความ

สมดุลและเสริมสร้างความสมบูรณ์แบบของภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของสถานศึกษาในยุคปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

1. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมในบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ขนาดของสถานศึกษา หรือพื้นที่ เพื่อเปรียบเทียบผลการวิจัยและหารูปแบบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีที่เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ

2. ควรมีการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์ หรือการศึกษาเฉพาะกรณี เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับประสบการณ์ ความคิดเห็น และมุมมองของผู้บริหารและบุคลากรเกี่ยวกับการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ขวัญพิชชา มีแก้ว. (2562). *การบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ขวลิต เกิดทิพย์. (2550). *ภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีการศึกษา*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

จิรวัฒณ์ รักปัญญาสุทธิกุล. (2564). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานอาชีวศึกษาจังหวัดร้อยเอ็ด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

เจษฎา ชวนะไพศาล. (2563). *แนวทางการพัฒนาภาวะผู้เชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารสถานศึกษากลุ่มสหวิทยาเขตทวารวดี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี* [การค้นคว้าอิสระ หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ธนกฤต พราหมน์นก. (2559). *รูปแบบภาวะผู้นำเชิงเทคโนโลยีของผู้บริหารโรงเรียนมัธยมศึกษาสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ* [ดุษฎีนิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิศนา แขมมณี. (2561). *การจัดการศึกษาในยุคศตวรรษที่ 21*. กรุงเทพฯ: สถาบันพัฒนาการบริหารการศึกษา.

ปิยาภรณ์ ใจแก้ว. (2565). *รูปแบบความต้องการการใช้ปัญญาประดิษฐ์ในการบริหารโรงเรียนมาตรฐานสากลระดับมัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ ครุศาสตรดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติเกี่ยวกับการใช้สูตรของทาโร ยามาเน และเครทซี-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา*, *8*(1), 1-15. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศราวุธ ศรีสวัสดิ์. (2562). *แนวทางการพัฒนาการบริหารงานวิชาการในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 24 (กาฬสินธุ์)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *กรอบยุทธศาสตร์ชาติระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560-2579)*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. กรุงเทพฯ: สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

The Efficiency of Personnel Management by School Administrators in the Digital Era under the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area Office 1

ประคอง บัวขาว[1] และชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง[2]

Phonthip Inrodwong[1] and Chaiwat Prasongsang[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Prakong.Bua@rmutr.ac.th[1], Chaiwat.Pra@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 (2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 296 คน ได้แก่ ครูในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ .963 สถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัย พบว่า (1) ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ พบว่า โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนด้านประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษาพบว่า โดยภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพ การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

Abstract

This research aimed (1) to analyze the efficiency of personnel management of school administrators in the digital age under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Prachuap Khiri Khan, and (2) to analyze and compare the efficiency of personnel management of school administrators in the digital age under the Office of the Primary Educational Service

Area 1, Prachuap Khiri Khan, classified by gender, work experience, and size of the school. This research was a quantitative research. The sample consisted of 296 teachers in school under the Office of the Primary Educational Service Area 1, Prachuap Khiri Khan. Data were collected using a questionnaire with a reliability value of .963. The statistics used were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way analysis of variance. The research results found that (1) the efficiency of personnel management of school administrators in the digital age under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 1 was at the highest level overall. (2) The results of the comparative analysis of the efficiency of personnel management of school administrators in the digital age under the Office of the Prachuap Khiri Khan Primary Educational Service Area 1 classified by gender found that overall there was no difference. As for work experience and size of the school, overall there was a significant difference at a statistical level of 0.05.

Keywords: The efficiency, personnel management, school administrators in the digital age

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประเทศ โดยเฉพาะในยุคดิจิทัลที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วในด้านเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี การจัดการศึกษาที่มีคุณภาพจึงมีบทบาทสำคัญในการเตรียมเยาวชนให้พร้อมรับมือกับความท้าทายในอนาคต สถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนาระบบบริหารจัดการ โดยเฉพาะด้านการบริหารงานบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษา

การเรียนรู้ในยุคดิจิทัลการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ มากมาย ทั้งในด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคลากรที่มีทักษะด้านเทคโนโลยี การพัฒนาศักยภาพของบุคลากรให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลง การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่เอื้อต่อการเรียนรู้และนวัตกรรม ตลอดจนการบริหารจัดการข้อมูลบุคลากรด้วยระบบดิจิทัล(สุกัญญา แช่มช้อย, 2562) ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องมีความรู้ ทักษะ และวิสัยทัศน์ในการบริหารงานบุคคลที่สอดคล้องกับบริบทของยุคดิจิทัล เพื่อให้สามารถดึงดูด พัฒนา และรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพไว้ได้ ในการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษามีความสำคัญอย่างยิ่งต่อคุณภาพการศึกษา เนื่องจากบุคลากรทางการศึกษาเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาผู้เรียนและขับเคลื่อนนโยบายการศึกษาไปสู่การปฏิบัติ ดังที่ (ธีระ รุญเจริญ, 2555) ได้กล่าวไว้ว่า การบริหารงานบุคคลเป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่งส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา โดยการดำเนินงานเกี่ยวกับบุคคลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อการจัดการศึกษา พัฒนา และธำรงรักษาไว้ซึ่งบุคลากรที่มีคุณภาพ

ในปัจจุบันสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 เป็นหน่วยงานที่รับผิดชอบการจัดการศึกษาขั้นพื้นฐาน ว่าการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาเหล่านี้จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง

ต่อคุณภาพการศึกษาของเยาวชนในพื้นที่ อย่างไรก็ตาม จากรายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2563 ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า ยังมีปัญหาและอุปสรรคในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในสังกัด เช่น การขาดแคลนครูในบางสาขาวิชา การพัฒนาครูและบุคลากรทางการศึกษายังไม่ตอบสนองต่อความต้องการและการเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล รวมถึงการใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการข้อมูลบุคลากรยังไม่มีประสิทธิภาพเท่าที่ควร (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1, 2563) นอกจากนี้มีความสอดคล้องกับการศึกษาของ (วรรณา สุภาพุฒ, 2562) เกี่ยวกับสภาพและปัญหาการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาส่วนใหญ่ยังขาดทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการบริหารงานบุคคล และไม่สามารถนำนวัตกรรมการบริหารสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในภาพรวม จึงมีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทราบถึงสภาพปัจจุบัน ปัญหา และแนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลในยุคดิจิทัล ซึ่งจะเป็นประโยชน์ต่อการกำหนดนโยบาย วางแผน และพัฒนาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

จากการศึกษาปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยมุ่งศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยเน้น 5 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การวางแผนอัตรากำลัง 2) การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3) การพัฒนาบุคลากร 4) การประเมินผลการปฏิบัติงาน และ 5) การธำรงรักษาบุคลากร เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบปัจจัยการบริหารงานบุคคล รวมถึงพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารจัดการบุคลากร ผลการวิจัยคาดว่าจะนำไปสู่การปรับปรุงกระบวนการและนโยบาย เช่น การสรรหา การฝึกอบรม และการพัฒนาบุคลากร เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความทันสมัยในการดำเนินงานของสถานศึกษา อีกทั้งเป็นข้อมูลอ้างอิงในการพัฒนานโยบายและกลยุทธ์ของหน่วยงานการศึกษาอื่น ๆ ให้ตอบสนองต่อความท้าทายในยุคดิจิทัลอย่างมีประสิทธิผลมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1

2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามตัวแปรเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

1. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

วัชระ คณะทรง (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการที่ผู้บริหารต้องใช้ศาสตร์และศิลป์ ในการดำเนินการจัดสรรบุคลากรให้เหมาะสมกับงาน ความสามารถ การศึกษา และความรู้ใน

การปฏิบัติง่าย โดยเป็นไปตามระเบียบแบบแผนที่ทางการได้กำหนดให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและบรรลุวัตถุประสงค์ตามเป้าหมายของสถานศึกษา

ไตรรงค์ จันทะบาล (2563) ได้กล่าวว่า การบริหารงานบุคคลเป็นการดำเนินการที่เกี่ยวกับการบริหารบุคคลในองค์การ หรือสถานศึกษาตั้งแต่การวางแผนอัตรากำลัง และกำหนดตำแหน่งการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้งการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการวินัยและการรักษาวินัย และการออกจากราชการ เพื่อการบำรุงรักษาและพัฒนาให้บุคลากรก้าวหน้าทันสมัยสามารถทำงาน ได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลกับสถานศึกษา

สรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคล หมายถึง กระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กร ซึ่งรวมถึงการวางนโยบาย กฎระเบียบ และขั้นตอนต่าง ๆ ตั้งแต่การสรรหา คัดเลือก การบรรจุ การพัฒนา การรักษาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงาน จนถึงการให้พ้นจากงาน เป้าหมายคือการได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และคุณภาพ เพื่อให้สามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด โดยการบริหารงานบุคคลจะต้องใช้ทั้งศาสตร์และศิลป์ในการจัดการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์สูงสุด

2. ขอบข่ายของการบริหารงานบุคคล

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2550) เป็นภารกิจที่สำคัญที่มุ่ง ส่งเสริมให้สถานศึกษาสามารถปฏิบัติงานเพื่อตอบสนองภารกิจของสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อดำเนินการด้านการบริหารงานบุคคลให้เกิดความคล่องตัวอิสระ ภายใต้กฎระเบียบ เป็นไปตามหลักธรรมาภิบาล ข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาได้รับการพัฒนา มีความรู้ ความสามารถ มีขวัญกำลังใจ ได้รับการยกย่องเชิดชูเกียรติ มีความมั่นคง และก้าวหน้าในวิชาชีพ ซึ่งจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาของผู้เรียนเป็นสำคัญ และตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารสถานศึกษาเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคล โดยมีขอบข่ายและภารกิจ ดังนี้

1. การวางแผนอัตรากำลัง
2. การจัดสรรอัตรากำลังข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
3. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง
4. การเปลี่ยนตำแหน่งให้สูงขึ้น การย้ายข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา
5. การดำเนินการเกี่ยวกับการเลื่อนขั้นเงินเดือน
6. การลาทุกประเภท
7. การประเมินผลการปฏิบัติงาน
8. การดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
9. การสั่งพักราชการการสั่งให้ออกจากราชการไว้ก่อน
10. การรายงานการดำเนินการทางวินัยและการลงโทษ
11. การอุทธรณ์และการร้องทุกข์ 49
12. การออกจากราชการ

13. การจัดทำระบบและการจัดทำทะเบียนประวัติ

14. การจัดทำบัญชีรายชื่อและให้ความเห็นเกี่ยวกับการเสนอขอพระราชทาน เครื่องราชอิสริยาภรณ์

15. การส่งเสริมการประเมินวิทยฐานะข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

16. การส่งเสริมและยกย่องเชิดชูเกียรติ

17. การส่งเสริมมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ

18. การส่งเสริมวินัยคุณธรรมสำหรับข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา

19. การริเริ่มส่งเสริมการขอรับใบอนุญาต

20. การพัฒนาข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ (2553) ได้กำหนดขอบข่ายการบริหารงานบุคคล ไว้ดังนี้ 1. การวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง 2. การสรรหาและบรรจุแต่งตั้ง 3. การเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ 4. วินัยและการรักษาวินัย 5. งานออกจากราชการ

จากขอบข่ายของการบริหารงานบุคคลพอสรุปได้ว่า ขอบข่ายการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ในองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองเป้าหมายของสถานศึกษาในระยะยาว

3. การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา

ภานุมาต พงษ์เส็ง (2566) ได้กล่าวว่า การสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง หมายถึง การแสวงหาคัดเลือกบุคคลที่มี ความรู้ ความสามารถของบุคคลแต่ละคนที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับตำแหน่งงานและครบตามจำนวนที่องค์กรต้องการมาปฏิบัติหน้าที่

สมศักดิ์ วิเศษ (2565) ได้กล่าวว่า การวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง หมายถึง เป็นกระบวนการในการคาดการณ์ความต้องการและตอบสนองความต้องการด้านทรัพยากรมนุษย์ขององค์กรอย่างเป็นระบบ เพื่อให้องค์กรมีอัตรากำลังคนตามจำนวน คุณสมบัติ และในเวลาที่ต้องการ และเป็นไปตามวัตถุประสงค์เชิงกลยุทธ์ขององค์กรที่กำหนดไว้

นฤมล โพธิ (2564) ได้กล่าวว่า การพัฒนาบุคลากร หมายถึง การส่งเสริมให้บุคลากรเข้าร่วมประชุมสัมมนา และฝึกอบรม จัดปฐมนิเทศบุคลากรก่อนเข้าปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรทุกคนมีโอกาสได้ไปศึกษาดูงานและลาศึกษาต่อ จัดตำแหน่งหน้าที่บุคลากรตามความเหมาะสม ดำเนินการนิเทศภายในแก่บุคลากร จัดประชุมชี้แจงเพื่อให้บุคลากรได้ทราบแนวทางการปฏิบัติงาน ส่งเสริมให้บุคลากรได้มีโอกาสเลื่อนตำแหน่งให้สูงขึ้น และเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความคิดเห็นในการปฏิบัติงาน

เมตตา เจริญโพธิ์ (2561) ได้กล่าวว่า การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร หมายถึง การกำหนดขั้นตอนใน การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร เปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการประเมินผลการปฏิบัติงาน การนำผลการปฏิบัติงานมาใช้ในการวางแผนการจัดการศึกษา และแจ้งผลการปฏิบัติงานให้บุคลากรทราบ

มูนีเราะห์ เจ๊ะมิง (2559) ได้กล่าวว่า การธำรงรักษาบุคลากร หมายถึง กระบวนการที่ทำให้บุคลากรมีความรู้ ความสามารถ และประสบการณ์ที่ดีที่สถานศึกษาเลือกสรรไว้ปฏิบัติงานด้วยความมั่นใจ

มีการประเมินการปฏิบัติงานประกอบการพิจารณาความดีความชอบ การให้รางวัลด้วยหลักเกณฑ์ที่เหมาะสม เป็นธรรม การจัดสวัสดิการเพื่อให้บุคลากรมีขวัญกำลังใจที่ดี พร้อมที่จะปฏิบัติงานให้เกิดประโยชน์และประสิทธิภาพสูงสุด

จากการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาพอสรุปได้ว่า การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาครอบคลุมการการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง การวางแผนกำลังคนและกำหนดตำแหน่ง การพัฒนาบุคลากร การประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากร การธำรงรักษาบุคลากร และมีความสามารถในการบริหารงานบุคคลอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาและสร้างความก้าวหน้าให้กับสถานศึกษาต่อไป

กรอบแนวคิด

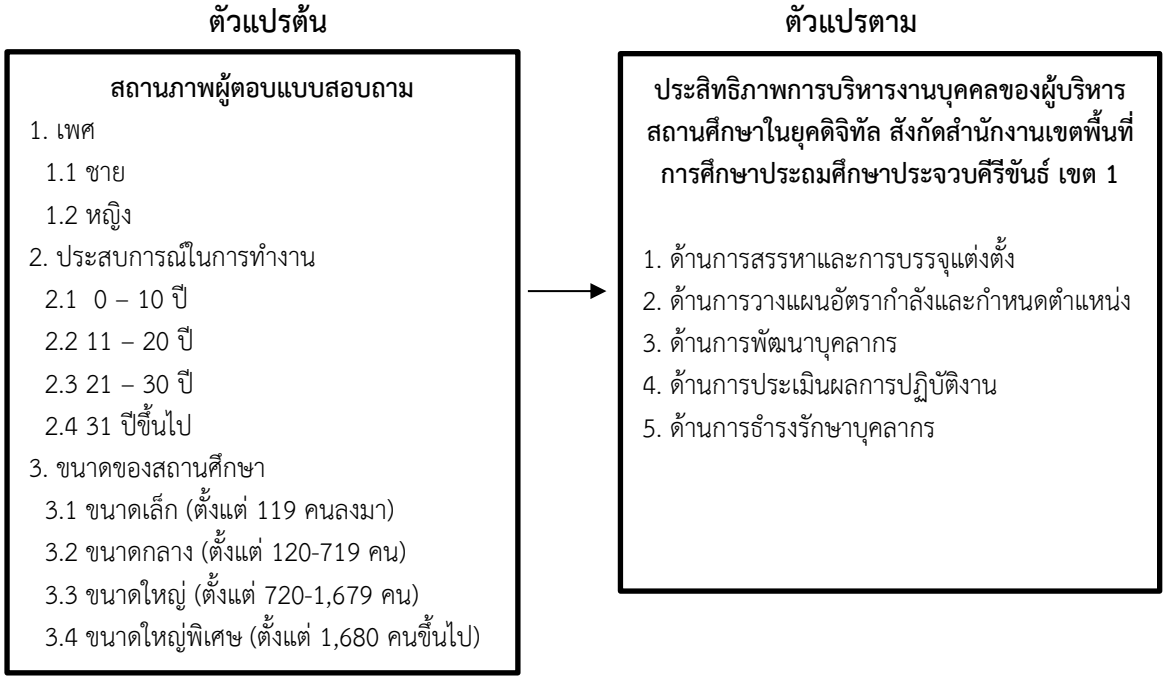

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดของการวิจัย (Conceptual Framework)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,268 คน สถานศึกษาจำนวน 118 แห่ง

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 296 คน จาก 118 โรงเรียน ซึ่งได้กำหนดกลุ่ม

ตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย และใช้การเปิดตารางของ Krejcie and Morgan (1970 อ้างถึงใน วัลลภ รัฐฉัตรานนท์, 2562) โดยการสุ่มแบบแบ่งชั้น ใช้โรงเรียนเป็นชั้น แล้วเทียบสัดส่วน และสุ่มอย่างง่าย

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบเลือกตอบ (Check list) ได้แก่ เพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ จำนวน 45 ข้อ เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งมี 5 ด้าน ซึ่งเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อให้ได้ข้อคำถาม ครอบคลุมวัตถุประสงค์ที่ต้องการศึกษา โดยสร้างข้อคำถามภายใต้กรอบแนวคิด ทฤษฎี และครอบคลุมวัตถุประสงค์การวิจัย

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1) ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2) กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นแบบสอบถามที่สร้างขึ้นเสนออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อขอคำแนะนำตรวจสอบความถูกต้อง ปรับปรุงแก้ไขให้ตรงกับขอบข่ายและเนื้อหาที่กำหนด

3) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแล้วเสนอผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งข้อคำถามที่มีค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ถือว่าข้อคำถามมีความตรงเชิงเนื้อหาสามารถนำไปใช้ได้

4) นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขข้อบกพร่องแล้วไปทดสอบใช้ (Try Out) กับครูซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน แล้วนำแบบสอบถามไปหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ควรมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไป จึงจะถือว่าผ่านเกณฑ์หรือเรียกว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของ Cronbach (1970 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2546) โดยใช้เกณฑ์ยอมรับที่มีค่ามากกว่า 0.70 ได้ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .963 แล้วนำเสนออาจารย์ที่ปรึกษา และนำแบบสอบถามที่ผ่านการทดลองไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้มีขั้นตอนดำเนินการ ดังต่อไปนี้

ผู้วิจัยได้รับแบบสอบถามกลับคืนมา 296 ฉบับ เมื่อพิจารณาตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับคืนมา ใช้ได้ 296 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100 แล้วนำมาคำนวณหาค่าทางสถิติ โดยใช้

โปรแกรมสำเร็จรูปคอมพิวเตอร์และนำเสนอผลการวิเคราะห์เป็นตารางประกอบคำบรรยาย ในการวิเคราะห์ข้อมูลให้ตรงตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยและข้อคำถามในการวิจัย มีสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 1 เกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามวิเคราะห์ทางสถิติโดยใช้การแจกแจงค่าความถี่และหาค่าร้อยละและนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง

2) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ซึ่งเป็นแบบสอบถามมาตราส่วน ประมาณค่านำมาตรวจให้คะแนนตามเกณฑ์น้ำหนัก 5 ระดับ แล้วบันทึกข้อมูล เพื่อวิเคราะห์ทางสถิติโดยการหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เพื่อทราบว่าประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 อยู่ในระดับใด แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายข้อ รายด้านและความหมายในภาพรวมการแปลผลค่าเฉลี่ยตามหลักเกณฑ์ของช่วงระดับคะแนน

3) นำข้อมูลจากข้อคำถามตอนที่ 2 เกี่ยวกับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มาวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล โดยจำแนกตามเพศ ประสบการณ์การทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยค่าสถิติ t-test และ One-Way ANOVA

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำข้อมูลจากการตอบแบบสอบถามของประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำนวน 296 คน คิดเป็นร้อยละ 100 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 296 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 73 และเพศชาย จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 27 ด้านประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า 0-10 ปี จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 24.0 11-20 ปี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 35.5 21-30 ปี จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 12.5 และ 31 ปีขึ้นไป จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 28.0 ด้านขนาดของสถานศึกษา ขนาดเล็ก (ตั้งแต่ 119 คนลงมา) จำนวน 89 คน คิดเป็นร้อยละ 30.0 ขนาดกลาง (ตั้งแต่ 120-719 คน) จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 43.2 ขนาดใหญ่ (ตั้งแต่ 720-1,679 คน) จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 12.2 และขนาดใหญ่พิเศษ (ตั้งแต่ 1,680 คนขึ้นไป) จำนวน 43 คน คิดเป็นร้อยละ 14.5

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด 5 ด้าน โดยเรียงลำดับตามความคิดเห็นจากมากที่สุดไปหา

น้อยที่สุด คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการธำรงรักษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยรวมรายด้าน

ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลฯ	$\bar{x}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง	4.62	0.53	มากที่สุด	2
2. ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง	4.65	0.55	มากที่สุด	1
3. ด้านการพัฒนาบุคลากร				
4. ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.60	0.59	มากที่สุด	3
5. ด้านการธำรงรักษาบุคลากร	4.58	0.60	มากที่สุด	4
	4.52	0.68	มากที่สุด	5
รวม	**4.59**	**0.59**	**มากที่สุด**	

ตอนที่ 3 ผลเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามเพศ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ส่วนจำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05

อภิปรายผล

สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ ดังนี้

การศึกษาวิจัยเรื่อง “ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1”ตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย ซึ่งผลของการวิจัยนำมาอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เรียงลำดับจากมากที่สุดไปน้อยที่สุดได้ คือ ด้านการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่ง ด้านการสรรหาและการบรรจุแต่งตั้ง ด้านการพัฒนาบุคลากร ด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน และด้านการธำรงรักษาบุคลากร ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลเป็นงานที่มีความสำคัญสำหรับผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีความรู้ ความเข้าใจ เนื่องจากการวางแผนอัตรากำลังและกำหนดตำแหน่งเกี่ยวข้องกับกิจกรรมทุกชนิดในสถานศึกษา โดยเฉพาะการปรับปรุงคุณภาพการเรียนการสอน ซึ่งเป็นจุดมุ่งหมายหลักของสถานศึกษาและเป็นเครื่องชี้วัดความสำเร็จและความสามารถของผู้บริหารและสามารถดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายที่โรงเรียนตั้งไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

กรวิชญ์ ผัดแก้ว (2565) ได้กล่าวว่า การวางแผนอัตรากำลัง หมายถึง การดำเนินการของสถานศึกษาที่เกี่ยวกับการกำหนด อัตรากำลังของบุคลากรของสถานศึกษาในปัจจุบัน เพื่อทำการวิเคราะห์ไปถึงอนาคตข้างหน้าให้เหมาะสมกับปริมาณงานของโรงเรียน ร่วมกับบุคคลที่เกี่ยวข้องรวมไปถึงการจัดเก็บข้อมูลประวัติบุคลากรภายในสถานศึกษาการจัดทำคู่มือระเบียบตำแหน่ง เพื่อใช้ในการอ้างอิงในการวางแผนอัตรากำลังอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พัชรินทร์ วายุแสง (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ พรมปัญโญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา ตามการรับรู้ของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยชนก รสหอม, เบญจพร ชนะกุล และ สุภาพ เต็มรัตน์ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน

2. ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยเพศ ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยจำแนกตามเพศแตกต่างกัน โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าสภาพปัจจุบันนี้ความแตกต่างทางเพศไม่ได้มีส่วนสำคัญหรือเป็นอุปสรรคต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ทั้งเพศชายและหญิงสามารถมีโอกาสเข้าถึงการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้อย่างเท่าเทียมกัน มีความเสมอภาคกันในทุก ๆ ด้าน เช่น มีโอกาสได้รับการพัฒนาตนเอง ได้รับการจัดสวัสดิการอย่างเท่าเทียมกัน เป็นต้น จึงทำให้มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ของภัทรา ผดุงรุ่งเรืองกิจ (2561) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี ผลการวิจัยพบว่า ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี มีทัศนะต่อปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ สายพิณ เจียมสวัสดิ์ (2560) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 พบว่า

ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 จำแนกตามเพศผลการวิจัยพบว่า ภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลงกรณ์ งามกุศล (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 ผลการวิจัยพบว่า ผลการเปรียบเทียบการดำเนินการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา ตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5 เมื่อจำแนกตามเพศ ในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

2.2 ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะว่าครูที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มีการรับผิดชอบงานที่หลากหลายบทบาทหน้าที่ และหลายโรงเรียน จึงส่งผลต่อความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกัน เป็นปัจจัยหนึ่งที่สังสมความรู้ความคิดเทคนิควิธีการต่าง ๆ ตลอดระยะเวลาที่ปฏิบัติงานผ่านมาไม่เท่ากัน และพบเห็นปัญหาการปฏิบัติงานการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา และการแก้ปัญหาต่าง ๆ มาไม่เหมือนกัน จึงมีความคิดเห็นแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพล ทัศศร (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครู สังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดปัตตานี ผลการวิจัยพบว่า ครูในอาชีวศึกษาจังหวัดปัตตานี ครูที่มีประสบการณ์การทำงานต่างกัน พบว่า มีความคิดเห็นแตกต่างกัน (ณัฐกฤตา กันทาใจ, 2565)

กันทาใจ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า เปรียบเทียบตามประสบการณ์การปฏิบัติงานในตำแหน่งปัจจุบัน พบว่าภาพรวมแตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และเมื่อพิจารณาเปรียบเทียบรายด้าน พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ทุกด้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ เพ็ญนภา สีหาบุญจันทร์ (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคล สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26 ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การทำงาน ที่แตกต่างกัน

2.3 ครูโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 มีความคิดเห็นต่อการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน โดยภาพรวมแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐาน ผลการวิจัยปรากฏเช่นนี้อาจเป็นเพราะขนาดของโรงเรียน ความพร้อมด้านต่าง ๆ ซึ่งทำให้การบริหารความเสี่ยงของสถานศึกษามีความแตกต่างกันการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษานั้นเป็นกระบวนการที่มีความเกี่ยวเนื่องกันอย่างเป็นระบบในเรื่อง

ของบุคคล ทำให้สภาพการทำงานสัมพันธ์ความเกี่ยวโยงกัน รวมไปถึงขนาดของสถานศึกษา ก็มีผลต่อการบริหารจัดการงานบุคคลคลเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะสถานศึกษาที่มีขนาดเล็กกว่า ดังนั้นการบริหารงานบุคคลจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ โกสินทร์ พูลสวัสดิ์ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1- 2 สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ขนาดโรงเรียนต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับสภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1-2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1 โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สีวรรณ์ ไชยกุล (2562) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3 ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์ทำงานและขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญที่ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิรินภาวรรณ ทุมคำ (2559) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพปัจจุบันและปัญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า สภาพปัจจุบันการบริหารงานบุคคลจำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกัน ในด้านการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่งด้านการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ ด้านวินัยและการรักษาวินัย อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะโดยการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

ในการศึกษาประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ ดังนี้

1.1 ควรนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนพัฒนาระบบเทคโนโลยีดิจิทัลสำหรับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา พัฒนาระบบฐานข้อมูลบุคลากรที่เชื่อมโยงระหว่างโรงเรียนในสังกัด และจัดอบรมเชิงปฏิบัติการให้ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรที่เกี่ยวข้องสามารถใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานบุคคลได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 ควรนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสมรรถนะด้านดิจิทัลของตนเองและบุคลากร โดยสร้างแผนพัฒนาบุคลากรที่เน้นการใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงาน จัดให้มีการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ด้านการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลระหว่างบุคลากร และนำระบบดิจิทัลมาใช้ในการจัดเก็บข้อมูล การประเมินผลการปฏิบัติงาน และการพัฒนาบุคลากรอย่างเป็นระบบ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารงานบุคคลที่มีต่อประสิทธิภาพการทำงานของครูและบุคลากรทางการศึกษา

2.2 ควรศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กรวิชญ์ ผัดแก้ว. (2565). *แนวทางการเสริมสร้างประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลของโรงโรงที่สูงในศูนย์เครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาวาวี ตำบลวาวี อำเภอแม่สรวย จังหวัดเชียงราย* [การศึกษาอิสระหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

โกสินทร์ พูลสวัสดิ์. (2564). (กุมภาพันธ์ - พฤษภาคม 2564). สภาพปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนกลุ่ม 1- 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1. *วารสารวิชาการร้อยแก่นสาร มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 6*(5), 29-41

จุฑารัตน์ พรมปัญโญ. (2565). (กรกฎาคม - ธันวาคม 2565). การบริหารงานบุคลากรของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครูในกลุ่มสหวิทยาเขตชลบุรี 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล, 8*(2), 85-95.

ณัฐกฤตา กันทาใจ. (2565). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา อำเภอพาน จังหวัดเชียงราย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [การศึกษาค้นคว้าหลักสูตรปริญญาการศึกษา ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ไตรรงค์ จันทะบาล. (2564). *สภาพและแนวทางการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบุรีรัมย์ เขต 4* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต การศึกษาตามหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

นฤมล โพธิ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์ (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

พัชรินทร์ วายุแสง. (2567). *ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการสื่อสารของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสมุทรปราการ* [สาขาการบริหารการศึกษาคณะศึกษาศาสตร์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

เพ็ญนภา สีหาบุญจันทร์. (2562). *สภาพปัจจุบันและสภาพที่พึงประสงค์ในการพัฒนาการบริหารงานบุคคลสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 26* [การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ภานุมาต พงษ์เส็ง. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1* [การศึกษาค้นคว้าอิสระการศึกษาหลักสูตรปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ภัทรา ผดุงรุ่งเรืองกิจ. (2561). *ปัจจัยของความสำเร็จด้านการบริหารงานบุคคล ตามทัศนะของผู้บริหารสถานศึกษาและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

มูนีเราะห์ เจ๊ะมิง. (2559). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาเอกชนสอนศาสนาอิสลาม สังกัดสำนักงานการศึกษาเอกชนจังหวัดยะลา* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

เมตตา เจริญโพธิ์. (2561). *ประสิทธิภาพการบริหารงานบุคคลเชิงพุทธโรงเรียนในสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครสวรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาพุทธศาสตร ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

วัลลภ รัฐฉัตรานนท์. (2562). การหาขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิจัย: มายาคติเกี่ยวกับการใช้สูตรของทาโรยามาเน และเครทซี-มอร์แกน. *วารสารสหวิทยาการวิจัย: ฉบับบัณฑิตศึกษา, 8*(1), 1-15. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

วัชระ คณะทรง. (2565). *การบริหารงานบุคคลตามหลักพรหมวิหารธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

ศิริพล ทัศศร. (2558). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานคณะกรรมการการอาชีวศึกษา จังหวัดปัตตานี* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

ศิรินภาวรรณ ทุมคำ. (2559). *การศึกษาสภาพและปญหาการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1* [วิทยานิพนธครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา.

สมศักดิ์ วิเศษ. (2565). *การบริหารความเสี่ยงด้านงานบุคคลยุคดิจิทัลตามหลักอริยสัจ 4 ของกลุ่มโรงเรียนปทุมเบญจา จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

สายพิณ เจียมสวัสดิ์. (2560). *การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3* [การค้นคว้าอิสระครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

สุกัญญา แช่มช้อย. (2562). *การบริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สีวรรณ ไชยกุล. (2562). *การบริหารงานบุคลากรของผูบริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายะลา เขต 3* [สารนิพนธปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

หทัยชนก รสหอม, เบญจพร ชนะกุล และ สุภาพ เต็มรัตน์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567). การบริหารเชิงกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครศรีธรรมราช เขต 1. *วารสาร มจร. อุบลปริทรรศน์, 9*(2), 834-845.

อลงกรณ์ งามกุศล. (2559). *การดำเนินการบริหารงานบุคคลในสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปีงบประมาณ 2563.* กลุ่มนโยบายและแผน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 สำนักงานคณะกรรมการศึกษาขั้นพื้นฐาน กระทรวงศึกษาธิการ.

การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

Administration of Educational Institutions in Inter-Campus Schools under the Jurisdiction of the Samut Sakhon Primary Educational Service Area Office

กชพร เหมเนียม[1] และชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง [2]

Kochaporn Hamniem[1] and Chaiwat Prasongsang [2]

นักศึกษาปริญญาโท หลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชานวัตกรรมการบริหารการศึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Kochaporn.Ham@rmutr.ac.th[1], Chaiwat.Pra@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามเพศ อายุ และวุฒิการศึกษา โดยเป็นวิจัยเชิงปริมาณมีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 321 คนผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูล แบบสอบถามซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.983 สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานการทดสอบค่า t-test และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงาน ตามลำดับ (2) การวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยจำแนกตามเพศ อายุ และวุฒิการศึกษา โดยภาพรวมและรายด้าน แตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิต .05

คำสำคัญ: การบริหารการศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) To study the level of inter-campus school administration; and (2) to compare the level of school administration in inter-campus. The Samut Sakhon Primary Education Area Office was a quantitative study with a sample of 321 school administrators and teachers in educational institutions affiliated to the Samut Sakhon Primary Education Area Office. The questionnaire, which has a confidence value of 0.983, used the following static values: frequency, percentage, mean, test standard deviation, t-test value, and one-way variance analysis. The results showed that (1) the management of educational institutions in inter-campus schools; Affiliated to the Samut Sakhon Primary Education Area Office In the overall level, it is the largest level. When considered individually, it is found that the management of inter-campus educational institutions Samut Sakhon Primary Education Area Office is at the highest level in all aspects, with the average values in descending order as follows: (2) Comparative analysis of inter-campus school management. Affiliated to the Samut Sakhon Primary Education Area Office, classified by gender, age, and educational background.

Keywords: Educational administration, educational administrators, Samut Sakhon primary education area Office

บทนำ

การพัฒนาประเทศไทยให้มีศักยภาพในการแข่งขันกับนานประเทศ ต้องพึ่งพาปัจจัยหลายประการ โดยการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักที่มีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อน และทำให้กลไกต่าง ๆ ทำงานไปสู่เป้าหมายที่กำหนดด้วยคุณภาพ และสอดคล้องกับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของชาติฉบับที่13 (2566-2570) ที่ให้ความสำคัญกับคนเป็นศูนย์กลางการพัฒนาเพื่อเสริมสร้างคุณภาพชีวิตและสุขภาพที่ดี และยึดหลักการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ โดยการลดความแตกต่างและส่งเสริมการเจรจาและรวมถึงทั้งความเป็นพลวัตรเพื่อให้ประเทศไทยสามารถก้าวข้ามกับดักประเทศที่มีรายได้ปานกลาง ไปสู่ประเทศที่พัฒนาแล้ว ซึ่งภายใต้แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579 ที่มุ่งจัดการศึกษาให้คนไทยทุกคนสามารถเข้าถึงโอกาสและความเสมอภาคในการศึกษาที่มีคุณภาพ พัฒนาระบบการบริหารจัดการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ พัฒนากำลังคนให้มีสมรรถนะในการทำงานที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดงานและการพัฒนาประเทศ เพื่อให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการจัดการศึกษาได้นำไปเป็นกรอบแนวทางการพัฒนาการศึกษา และการเรียนรู้สำหรับพลเมืองทุกช่วงวัยตั้งแต่แรกเกิดจนตลอดชีวิต โดยแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2560 – 2579 ได้กำหนดสาระสำคัญในการบรรลุเป้าหมายของการพัฒนาการศึกษา 5 ประการ ประกอบด้วย 1) การเข้าถึง

โอกาสทางการศึกษา (Access) 2) ความเท่าเทียมทางการศึกษา (Equity) 3) คุณภาพการศึกษา (Quality) 4) ประสิทธิภาพ (Efficiency) และ 5) ตอบโจทย์บริบทการเปลี่ยนแปลง (Relevancy) ในระยะอีก 20 ปีข้างหน้า (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

ในปัจจุบันการพัฒนาศึกษาที่มีคุณภาพยึดหลักการมีส่วนร่วมของสังคม และหลักการพัฒนากระบวนการเรียนรู้อย่างต่อเนื่อง สม่ำเสมอ โดยกระบวนการจัดการศึกษายึดหลักการมีเอกภาพด้านนโยบาย ความหลากหลายในการปฏิบัติ และการกระจายอำนาจ การกำหนดมาตรฐานการศึกษา รวมทั้งการประกันคุณภาพการศึกษาตามเจตนารมณ์ของพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และแก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2562 กล่าวว่า หลักการและกระบวนการในการจัดการศึกษา เน้นให้มีการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาไปสู่เขตพื้นที่การศึกษาและสถานศึกษาโดยตรง สถานศึกษามีอำนาจ หน้าที่รับผิดชอบ มีอิสระในการตัดสินใจบริหารจัดการด้านงานวิชาการ ด้านการบริหารงานบุคคล ด้านงบประมาณ และด้านการบริหารงานทั่วไป ภายใต้การมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายจากคณะกรรมการสถานศึกษา เพื่อให้การจัดการศึกษาเป็นไปโดยการมีส่วนร่วมและตรงตามความต้องการของผู้เรียน ผู้ปกครองและชุมชนมากที่สุด (กระทรวงศึกษาธิการ, 2562) ดังนั้นเพื่อให้การบริหารสถานศึกษาพื้นฐานเป็นไปตามแนวนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการและสอดคล้องกับพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ที่มีจุดมุ่งหมายในการพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ เป็นคนดี มีปัญญา มีความสุข และมีความเป็นไทย มีศักยภาพของการศึกษาต่อ และประกอบอาชีพทั้งนี้ให้สถานศึกษาขั้นพื้นฐานมีหน้าที่จัดทำสาระของหลักสูตร ทั้งในส่วนนที่เกี่ยวข้องกับสภาพปัญหา และความต้องการของชุมชนท้องถิ่น โดยนำทรัพยากรของท้องถิ่นและภูมิปัญญาท้องถิ่น ตลอดจนการเปิดโอกาสให้ทุกภาคส่วนของสังคมได้เข้ามามีส่วนร่วม มีบทบาทของการวางแผนกำหนดสาระของหลักสูตร จัดกิจกรรมการเรียน การสอน ติดตามประเมินผล และปรับปรุงหรือร่วมพัฒนาหลักสูตรของสถานศึกษา

ในการจัดการศึกษาดังกล่าวข้างต้น ส่งผลให้เกิดรูปแบบเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเพื่อพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษา เป็นเครือข่ายความร่วมมือและประสานงานในการพัฒนางานการจัดการศึกษาของโรงเรียนที่อยู่บนพื้นฐานของความเข้าใจในวัตถุประสงค์ของการทำงานร่วมกัน การบูรณาการภารกิจในการทำงาน การแบ่งปันความรู้และประสบการณ์การบริหารจัดการร่วมกัน เนื่องจากโรงเรียนประถมศึกษาส่วนใหญ่เป็นโรงเรียนขนาดเล็ก ขาดครูตรงตามกลุ่มสาระการเรียนรู้ ขาดสื่อวัสดุเทคโนโลยีทางการศึกษา และขาดกำลังในการเสริมสร้างและขับเคลื่อนการเรียนรู้หรือกิจกรรมพัฒนาผู้เรียน ซึ่งส่งผลให้คุณภาพการจัดการศึกษาต่ำกว่าเป้าหมาย ดังนั้นสถานศึกษาระดับประถมศึกษาควรจัดกลุ่มโรงเรียนที่อยู่ใกล้กัน หรืออยู่ในตำบลเดียวกันเป็นเครือข่ายโรงเรียนที่จะบริหารการจัดการศึกษา และจัดกิจกรรมร่วมกันในลักษณะเครือข่ายความร่วมมือภายใต้หลักการกระจายอำนาจและความเป็นนิติบุคคล โดยมีผู้อำนวยการโรงเรียนในเครือข่ายกลุ่มโรงเรียนเป็นผู้นำทางการศึกษาร่วมกัน เพื่อสามารถจัดการศึกษาตามบริบทได้อย่างเหมาะสม คล่องตัว มีคุณภาพและประสิทธิภาพตามเจตนารมณ์ของการปฏิรูปการศึกษา โดยคำนึงถึงส่วนองค์ประกอบหลักของเครือข่ายกลุ่ม

โรงเรียน ได้แก่ การมีสมาชิกผู้นำเครือข่าย การมีส่วนร่วมของสมาชิก การเรียนรู้ร่วมกัน การลงทุน การสื่อสาร การมีผลประโยชน์ร่วมกัน และความสนใจร่วมกัน การปฏิบัติด้วยจุดมุ่งหมายร่วมกัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2560)

ดังนั้น การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตเป็นแนวทางการจัดการที่เน้นการรวมกลุ่มของโรงเรียนหลายแห่งในเขตพื้นที่เดียวกัน เพื่อส่งเสริมการทำงานร่วมกันและการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด สหวิทยาเขตมีจุดประสงค์ในการปรับปรุงคุณภาพการศึกษา โดยการจัดสรรทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด ลดความซ้ำซ้อน และเสริมสร้างความเป็นเอกภาพในการจัดการการศึกษาและการก่อตั้งสหวิทยาเขตเริ่มต้นจากการพัฒนานโยบายการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการและลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ในการจัดการเรียนการสอนให้ตรงกับความต้องการของนักเรียนและชุมชน การรวมกลุ่มโรงเรียนเพื่อสร้างสหวิทยาเขตจึงเป็นกลยุทธ์หนึ่งในการตอบสนองต่อความท้าทายเหล่านี้

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครเป็นหน่วยงานที่บริหารและจัดการศึกษาให้บริการด้านการจัดการเรียนการสอนในระดับชั้นปฐมวัย ระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษาตอนต้น โดยในปีการศึกษา 2568 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร มีโรงเรียนในสหวิทยาเขต จำนวน 102 โรงเรียน แต่โรงเรียนในสหวิทยาเขตกับประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากร สื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ครูไม่ครบชั้น ครูไม่ตรงเอกประกอบกับนักเรียนส่วนใหญ่มาจากครอบครัวที่มีฐานะยากจน พ่อแม่แยกทางกัน หรือนักเรียนบางคนอาศัยอยู่กับญาติ ซึ่งไม่สามารถส่งเสริมสนับสนุนค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาให้กับบุตรหลานได้ และปัญหาเหล่านี้ก็ส่งผลให้โรงเรียนขาดประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา และนักเรียนขาดโอกาสในการได้รับการศึกษาอย่างมีคุณภาพ (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร,2562) ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนในศึกษาการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และเปรียบเทียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต ทั้งนี้เพื่อนำไปพัฒนาการบริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประประสิทธิผลต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครอยู่ในระดับใด
2. การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขตมีการบริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันหรือไม่

สมมุติฐานการวิจัย

เพื่อให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัย ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานของการวิจัยไว้ดังนี้

1. ผู้บริหารและครูที่มีเพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แตกต่างกัน

2. ผู้บริหารและครูที่มีอายุแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แตกต่างกัน

3. ผู้บริหารและครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร แตกต่างกัน

การทบทวนวรรณกรรม

กระทรวงศึกษาธิการ (2542) ได้กำหนดการบริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 4 กลุ่มงาน คือ การบริหารงานด้านวิชาการ การบริหารงานด้านงบประมาณ การบริหารงานด้านบุคคล และการบริหารงานด้านบริหารทั่วไปไว้ดังนี้การบริหารสถานศึกษาที่ดีต้องมีกำหนดขอบข่ายโครงสร้างการบริหารที่ดีเพื่อให้เป็นหลักการการบริหารงานในสถานศึกษา ผู้วิจัยได้ศึกษาไว้ดังนี้พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 ฉบับแก้ไขเพิ่มเติม(ฉบับที่ 2) พ.ศ.2545 และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ.2553 มาตราที่ 39 ให้กระทรวงกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษา ทั้งด้านวิชาการ งบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไปไปยังคณะกรรมการ และสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา และสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาโดยตรง โดยกระจายให้สถานศึกษา 4 ด้าน

1. การบริหารวิชาการ ซึ่งงานวิชาการถือเป็นงานที่มีความสำคัญที่สุด เป็นหัวใจของการจัดการศึกษา ผู้บริหาร โรงเรียน คณะครู และผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกฝ่าย ต้องมีความรู้ ความเข้าใจ ให้ความสำคัญและมีส่วนร่วมในการวางแผน กำหนดแนวทางปฏิบัติ การประเมินผลและปรับปรุงแก้ไขอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

2. การบริหารงบประมาณ ในการบริหารจัดการจะมุ่งเน้นความเป็นอิสระให้มีความคล่องตัวโปร่งใสตรวจสอบได้ ยึดหลักการบริหารมุ่งเน้นผลสัมฤทธิ์และบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน ให้มีการจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งจัดหารายได้จากบริหารมาใช้บริหารจัดการเพื่อผลประโยชน์ทางการศึกษา ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีขึ้นต่อผู้เรียน

3. การบริหารงานบุคคล เป็นการบริหารคนที่อยู่ร่วมกันในองค์กรนั่น ๆ ให้ทำงานได้ผลดีที่สุด สิ้นเปลืองค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด ในขณะเดียวกันก็สามารถทำให้ผู้ร่วมงานมีความสุข มีความพอใจที่จะให้ความร่วมมือและทำงานร่วมกับผู้บริหาร เพื่อให้งานขององค์กรนั้น ๆ สำเร็จลุล่วงไปด้วยดี

4. การบริหารงานทั่วไป เป็นภารกิจหนึ่งของโรงเรียนในการสนับสนุน ส่งเสริม การปฏิบัติงานของโรงเรียนให้บรรลุตามนโยบาย และมาตรฐานการศึกษาที่โรงเรียนกำหนดให้มีประสิทธิภาพ เช่น การดำเนินงานธุรการ งานเลขานุการ คณะกรรมการสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน งานพัฒนาระบบและคเรือข่ายข้อมูลสาระสนเทศ งานเทคโนโลยีสารสนเทศ การส่งเสริมสนับสนุน ด้านวิชาการ งาบปประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป การดูแลอาคารสถานที่และสภาพแวดล้อม การจัดทำสำมะโนผู้เรียน การส่งเสริมปละประสานงาน การระดมทรัพยากรเพื่อการศึกษา งานส่งเสริมงานกิจการนักเรียนการประชาสัมพันธ์งานการศึกษา การส่งเสริมและสนับสนุนสภาบันสังคมอื่นที่จัดการศึกษา งานประสานราชการกับเขตพื้นที่การศึกษาและหน่วยงานอื่น การจัดระบบการควบคุมในหน่วยงาน

งานบริหารสาธารณะซึ่งคุณครูควรที่จะได้รับรู้แนวปฏิบัติราชการ ไปยังคณะกรรมการและสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิผลของโรงเรียน

ทั้งนี้ ผู้วิจัยจึงได้นำการบริหารสถานศึกษาของกระทรวงศึกษาธิการทั้ง 4 ด้าน ประกอบด้วย การบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป มากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

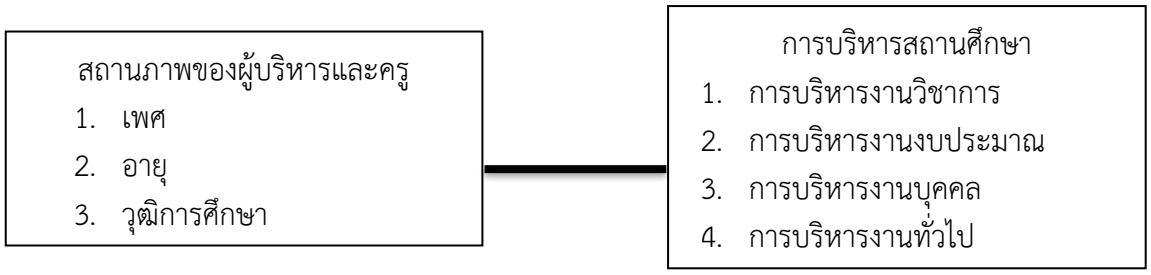

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาระดับการบริหารสถานศึกษา และเปรียบเทียบระดับการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ตามเพศ อายุ และวุฒิการศึกษา ซึ่งดำเนินการวิจัยด้วยระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research Methods) โดยมีขั้นตอนการวิจัยดังนี้

1. ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริหารและครูในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 1,916 คน จาก 102 โรงเรียน (ข้อมูล ณ วันที่ 10 มิถุนายน 2567)

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครปีการศึกษา 2567 จำนวน 321 คน โดยการกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างตามตารางของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างอิงใน สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์, 2553) จากนั้นนำไปทำการสุ่มอย่างง่ายแบบมีสัดส่วน จึงได้กลุ่มตัวอย่าง

ตารางที่ 1 จำนวนประชากรและกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามขนาดโรงเรียน

ขนาดของสถานศึกษา	ประชากร (คน)	กลุ่มตัวอย่าง (คน)
ขนาดเล็ก	196	33
ขนาดกลาง	810	135
ขนาดใหญ่	743	125
ขนาดใหญ่พิเศษ	167	28
รวม	**1,916**	**321**

ที่มา: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร (2562)

3. เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยได้สร้างและพัฒนาขึ้นจากการศึกษาเอกสารทางวิชาการ และงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่จะทำการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถาม ประกอบด้วย 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ และวุฒิการศึกษา มีลักษณะข้อคำถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) มี 5 ระดับ ตามวิธีของลิเคอร์ท (Likert) โดยแต่ละระดับมีความหมาย ดังนี้

5	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมากที่สุด
4	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับมาก
3	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับปานกลาง
2	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อย
1	หมายถึง	มีความคิดเห็นในระดับน้อยที่สุด

4. การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างแบบสอบถามจากเอกสารแนวความคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ตามที่กำหนดในกรอบและแนวความคิดในการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร และนำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบ แล้วนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงแก้ไข แล้วเสนอผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงด้านเนื้อหา ความเหมาะสม และครอบคลุมตามนิยามศัพท์เฉพาะ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) กับผู้บริหารและครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 30 คน

ทั้งนี้ นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try Out) มาทดสอบความเชื่อมั่นของข้อคำถามโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิจัยทางสังคมศาสตร์ (Statistics Packages for the Social Science: SPSS for Windows) เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่นสูง ด้วยวิธีการคำนวณค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (α-Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ .983

5. การเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัย ได้ขอหนังสือแนะนำตัวจากมหาวิทยาลัยเทคโนโลยี ราชมงคลรัตนโกสินทร์ ส่งถึงผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร เพื่อขออนุญาตเก็บรวบรวมแบบสอบถาม และนำหนังสือแนะนำตัวและแบบสอบถาม พร้อมหนังสือขออนุญาตจากผู้อำนวยการสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วย Google From ให้เวลากลุ่มตัวอย่างในการตอบแบบสอบถาม 1 สัปดาห์ ในกรณีที่กลุ่มตัวอย่างไม่ส่งแบบสอบถามคืนตามกำหนด ผู้วิจัยจะติดตามด้วยตนเอง

6. การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติ ดังนี้

6.1. วิเคราะห์การบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ใช้สถิติพื้นฐาน โดยวิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)

6.2. การบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศและวุฒิการศึกษาเปรียบเทียบโดยใช้สถิติทดสอบค่าที (t-test)

6.3. การบริหารสถานศึกษา ในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ เปรียบเทียบโดยใช้สถิติการวิเคราะห์ความแปรปรวน (One-way ANOVA) และการทดสอบรายคู่ด้วยเทคนิควิธีการเชฟเฟ่ (Scheffe)

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างคือผู้บริหารและครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำนวน 321 คน เป็นเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 66.40 และเป็นเพศชาย จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 มีอายุ 35-44 ปี คิดเป็นร้อยละ 48.90 รองลงมา 25-34 ปี คิดเป็นร้อยละ 43.00 และมีอายุ 45-54 ปี คิดเป็นร้อยละ 8.10 และมีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 161 คน คิดเป็นร้อยละ 50.20 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 49.80

2. การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร อยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยเรียงลำดับจากมากไปน้อยดังนี้ การบริหารงานทั่วไป การบริหารงานบุคคล การบริหารงานวิชาการ และการบริหารงานตามลำดับ

1) การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานวิชาการ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารออกแบบหลักสูตรสถานศึกษาและการจัดการเรียนการสอน ผู้บริหารพัฒนาการใช้สื่อเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ผู้บริหารพัฒนาระบบประกันคุณภาพภายในและมาตรฐานการศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และผู้บริหารส่งเสริมการใช้แหล่งเรียนรู้ ผู้บริหารมีการกำหนดเป้าหมายในการพัฒนาและปรับปรุงการเรียนการสอน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

2) การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานงบประมาณ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารควบคุมทรัพยากรทางการเงินของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และผู้บริหารติดตามผลการใช้จ่ายงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3) การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานบุคคล โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารเปิดโอกาสให้ครูแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยมาก

ที่สุด และผู้บริหารมีการสรรหาบุคลากรและการบรรจุแต่งตั้ง ผู้บริหารวางนโยบายและการจัดทำระเบียบข้อบังคับเกี่ยวกับการสรรหาและจัดการบุคคล ผู้บริหารแนะนำ กำกับ ติดตาม นิเทศ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

4) การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนและประสานการจัดการศึกษาของบุคคล ผู้บริหารมีการประสานงานกับหน่วยงานต่าง ๆ ผู้บริหารมีการวัดระบบการควบคุมภายในหน่วยงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด และผู้บริหารรายงานผลการปฏิบัติงานของสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบ การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามเพศ โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เพศชายมีความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสูงกว่าเพศหญิง และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4. การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุโดยรวมพบว่า ทุกช่วงอายุมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อทำการวิเคราะห์ความแปรปวนทางเดียวเพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพบความแตกต่างจึงทำการทดสอบรายคู่โดยวิธีของ Scheffe ดังต่อไปนี้

1) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร โดยรวมจำแนกตามอายุ เป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ อายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี และอายุระหว่าง 36 – 45 ปี กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุมากกว่า 36 ปีขึ้นไป รับรู้การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาครสูงกว่าครูที่มีอายุ 24 - 35 ปี

2) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ ด้านการบริหารงานวิชาการเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ อายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี และอายุระหว่าง 36 – 45 ปี กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุมากกว่า 36 ปีขึ้นไป รับรู้การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานวิชาการ สูงกว่าครูที่มีอายุ 24 - 35 ปี

3) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ ด้านการบริหารงานงบประมาณเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ อายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและ

ครูที่มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป รับรู้การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานงบประมาณ สูงกว่าครูที่มีอายุ 24 - 35 ปี

4) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ ด้านการบริหารงานบุคคลเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 1 คู่ ได้แก่ อายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป รับรู้การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานบุคคลสูงกว่าครูที่มีอายุ 24 - 35 ปี

5) เปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร จำแนกตามอายุ ด้านการบริหารงานทั่วไปเป็นรายคู่ พบว่า แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 จำนวน 2 คู่ ได้แก่ อายุมากกว่า 46 ปีขึ้นไป กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี และอายุระหว่าง 36 – 45 ปี กับ อายุระหว่าง 24 - 35 ปี โดยผู้บริหารสถานศึกษาและครูที่มีอายุมากกว่า 36 ปีขึ้นไป รับรู้การบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ด้านการบริหารงานทั่วไปสูงกว่าครูที่มีอายุ 24 - 35 ปี

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารสถานศึกษาในสหวิทยาเขต สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะโดยการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1.1. การบริหารงานวิชาการควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนที่ครอบคลุมทุกกลุ่มสาระการเรียนรู้รวมทั้งการพัฒนากระบวนการทำหลักสูตรที่มีคุณภาพ เพื่อส่งเสริมการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพและตรงกับความต้องการของผู้เรียน

1.2. การบริหารงานบุคคลควรให้โอกาสในการเสนอแนะข้อคิดเห็นในการกำหนดนโยบายและร่วมวางแผนการปฏิบัติงานโดยมีการวิเคราะห์และวางแผนกรอบอัตรากำลังของข้าราชการครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างเหมาะสม รวมถึงการตั้งเกณฑ์การประเมินความดีความชอบในประสิทธิภาพของงานที่ยุติธรรมและเหมาะสม

1.3 การบริหารงบประมาณควรมีการจัดทำแผนการตรวจสอบและติดตามการใช้เงินงบประมาณและเงินนอกงบประมาณให้เป็นไปตามแผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและแผนการใช้เงินงบประมาณรายไตรมาส โดยต้องมีการตรวจสอบให้มีความโปร่งใสและใช้เงินอย่างมีประสิทธิภาพ

1.4 การบริหารทั่วไปควรศึกษาวิเคราะห์และวางแผนออกแบบโครงสร้างการแบ่งส่วนราชการภารกิจการดำเนินงาน และการพัฒนาองค์กรให้สอดคล้องกับสภาพปัจจุบันของสถานศึกษา โดยต้องพิจารณาปัญหาความต้องการที่จำเป็นของงานในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านวิชาการ งบประมาณ บุคลากร และบริหารทั่วไป เพื่อ

จัดระบบส่งเสริม สนับสนุน และอำนวยความสะดวกในการบริหารงานทุกด้าน นอกจากนี้ ควรมีการส่งเสริมความร่วมมือระหว่างบุคคล องค์กร หน่วยงาน และสถาบันสังคมอื่น ๆ ในการจัดการศึกษาร่วมกัน

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัย

2.1 ควรศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในการหารูปแบบแนวทางการบริหารที่เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2.2 ควรมีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์หรือศึกษาจากผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

2.3 ควรศึกษาปัญหาเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาในการหารูปแบบแนวทางการบริหารที่เข้ากับสถานการณ์ในปัจจุบัน

2.4 ควรมีวิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์หรือศึกษาจากผู้บริหารที่ประสบความสำเร็จในการบริหารสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2542). *แนวคิดและนโยบายกระทรวงศึกษาธิการ.* กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *นโยบายและยุทธศาสตร์การพัฒนาการศึกษาของประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2562). *การบริหารการศึกษาและการกระจายอำนาจการบริหาร*. กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์คุรุสภา.

สุจิตรา บุณยรัตพันธุ์. (2553*). ระเบียบวิธีวิจัยสำหรับรัฐประศาสนศาสตร์.* กรุงเทพฯ : พับลิชชิง.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 – 2579*. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร. (2562). *รายงานการจัดการศึกษาในสหวิทยาเขต.* สมุทรสาคร: สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสาคร.

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

Budget Management of Educational Institutions under SuphanBuri Primary Educational Service Area Office 2

จุฑาทิพย์ ช้างเผือก[1] และชัยวัฒน์ ประสงค์สร้าง[2]

Jutatip Changpeauk[1] and Chaiwat Prasongsang[2]

นักศึกษาหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Jutatip.Cha@rmutr.ac.th[1], Chaiwat.Pra@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา และ (2) เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารและครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยใช้แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ที่ผ่านการหาค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าเฉลี่ยส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้สถิติทดสอบค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกตามตำแหน่งการบริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา มีความแตกต่างกัน อย่างมีนัยยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ไม่แตกต่างกัน จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหารงบประมาณ การบริหารของสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษา

ABSTRAT

This research aimed to (1) analyze of budget administration of educational institutions and (2) analyze and compare the budget administration of educational institutions under SuphanBuri Primary Educational Service Area Office 2. The research was conducted by collecting data from administrators and teachers under SuphanBuri Primary Educational Service Area Office 2, using a questionnaire with a 5-point rating scale with a reliability of 0.98. The data were analyzed by finding the mean, standard deviation, and testing the hypothesis using t-test and one-way analysis of variance. The research results consisted of (1) budget management of educational institutions under SuphanBuri Primary Educational Service Area Office 2, overall and in all aspects were at the highest level. (2) Budget management of educational institutions under SuphanBuri Primary Educational Service Area Office 2. classified by educational administration position, was not different overall and in all aspects. Classified by work experience, there was a difference in overall budget management of educational institutions at a statistical significance level of .05. When considering each aspect, it was found that budget preparation and proposal, inspection, monitoring and evaluation, and resource mobilization and investment for education were different at a statistical significance level of .05. Budget allocation, financial management, accounting management, and materials and assets management were not different. Classified by size of educational institution, there was no difference in budget management of educational institutions.

Keywords: Budget management, educational administration, educational institution administrators

บทนำ

กระทรวงศึกษาธิการ มีนโยบายและจุดเน้นเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดสรรงบประมาณและการใช้จ่ายในสถานศึกษา ในการสนับสนุน พัฒนาคุณภาพการเรียนการสอน ปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐาน และการเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรทางการศึกษา โดยมุ่งหวังที่จะสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีขึ้นและพัฒนาศักยภาพของครูและนักเรียน การสนับสนุนการพัฒนาคุณภาพการเรียนการสอนและการปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานของสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยให้สถานศึกษาสามารถดำเนินการได้ตามเป้าหมายทางการศึกษาอย่างเต็มที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2567)

จากนโยบายของกระทรวงศึกษาธิการ กรอบโครงสร้างการบริหารงาน 4 ฝ่ายของประเทศไทยได้รับการออกแบบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการองค์กรภาครัฐและสถานศึกษา โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้การบริหารงานเป็นไปอย่างชัดเจนและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของแต่ละด้านได้อย่างมี

ประสิทธิภาพ โครงสร้างนี้แบ่งออกเป็น 4 ฝ่ายหลัก ได้แก่ ฝ่ายบริหารงานวิชาการ ฝ่ายบริหารงานงบประมาณ ฝ่ายบริหารงานบุคคล และฝ่ายบริหารงานทั่วไป ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาการบริหารงานงบประมาณ มีบทบาทสำคัญในการวางแผนและจัดสรรงบประมาณ การควบคุมและตรวจสอบการใช้จ่าย เพื่อให้การใช้ทรัพยากรทางการเงินเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและโปร่งใส การมีฝ่ายนี้ช่วยลดปัญหาการจัดการงบประมาณที่อาจเกิดขึ้นและทำให้การดำเนินงานขององค์กรเป็นไปอย่างราบรื่น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2561)

จากการรายงานการตรวจสอบการควบคุมด้านการเงินการบัญชีของสถานศึกษาในสังกัด สำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยหน่วยตรวจสอบภายในได้ทำการสุ่มคัดเลือกโรงเรียนที่เป็นหน่วยรับตรวจ โดยประเมินจากการปฏิบัติงานการบริหาร งบประมาณของโรงเรียน ทำให้ทราบว่าสถานศึกษาบางแห่งในสังกัดไม่สามารถควบคุมการใช้จ่ายและการจัดซื้อจัดจ้างที่อยู่ในความรับผิดชอบ รวมไปถึงเจ้าหน้าที่ผู้รับผิดชอบยังขาดความรู้ความ เข้าใจในการจัดทำบัญชีที่รัดกุม ครบถ้วนถูกต้องทุกขั้นตอนและเป็นไปตามระบบการควบคุมการเงิน ของหน่วยงานย่อย พ.ศ.2544 และพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 กำหนด (สรวิชญ์ ว่องสหตกุลชัย. 2566)

จากการศึกษาสภาพปัญหาของโรงเรียนขนาดเล็กในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่ผ่านมา พบว่า โรงเรียนขนาดเล็กประสบปัญหาการบริหารจัดการศึกษาด้านการบริหารงานงบประมาณ ได้รับงบประมาณเงินอุดหนุนรายหัวไม่เพียงพอต่อ การบริหารจัดการ และปัญหาเกี่ยวกับปัจจัยสนับสนุนงบประมาณ ประกอบกับค่าใช้จ่ายสาธารณูปโภคที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากในการจัดสรรงบประมาณให้กับโรงเรียน ได้ใช้เกณฑ์การจัดสรรหลาย ๆ เกณฑ์ ซึ่งขนาดโรงเรียนก็ใช้เป็น เกณฑ์ในการจัดสรร ทำให้โรงเรียนขนาดเล็กได้รับงบประมาณไม่เพียงพอต่อความต้องการในด้านสื่อ วัสดุ ครุภัณฑ์ และสิ่งก่อสร้าง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2, 2567 – 2568) สอดคล้องกับผลการวิจัยของ สิริพร โยศรีธา (2564) ที่พบว่า สถานศึกษาประสบปัญหาด้านการจัดทำงบประมาณเนื่องจากขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเข้าใจในการวิเคราะห์บริบทของสถานศึกษาและนโยบายของต้นสังกัดเพื่อการจัดทำแผนพัฒนาคุณภาพการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การเปลี่ยนแปลงบุคลากรอย่างต่อเนื่องส่งผลให้การดำเนินงานขาดความต่อเนื่อง และบุคลากรใหม่ไม่สามารถเข้าใจบริบทของสถานศึกษาได้อย่างถ่องแท้ ในด้านการบริหารงบประมาณรายจ่าย แม้สถานศึกษาขนาดเล็กได้จัดตั้งคณะกรรมการเพื่อกำกับและติดตามการใช้จ่ายงบประมาณ แต่ยังคงประสบปัญหาขาดแคลนบุคลากรที่มีประสบการณ์และความรู้ความสามารถในการกำกับติดตาม ตรวจสอบและประเมินผลการบริหารงบประมาณ สำหรับการควบคุมงบประมาณ สถานศึกษายังขาดบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านในการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ เนื่องจากงานดังกล่าวมีความซับซ้อนและต้องการประสบการณ์เฉพาะทาง สุดท้าย ด้านการประเมินผลและการรายงานผลการดำเนินงานขาดความต่อเนื่องในการติดตามและรายงานผล ส่งผลให้ไม่สามารถปรับปรุงการวางแผนการใช้จ่ายงบประมาณให้สอดคล้องกับแผนการใช้จ่ายประจำปีได้อย่างเหมาะสม

จากสภาพปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 และเปรียบเทียบการบริหารงานบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ที่มีขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน เพื่อนำผลไปใช้ในการวางแผนและปรับปรุงการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

2. เพื่อวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ตามตำแหน่งในการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการบริหารงบประมาณ

อุทุมพร สนิทผล (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง การกำหนดแผน การดำเนินงานด้านการเงินที่ขอตั้งงบประมาณรายจ่ายประจำปี การจัดสรรงบประมาณ การบริหาร การใช้จ่ายงบประมาณ การควบคุมงบประมาณที่ได้รับให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่ตั้งไว้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด ถูกต้องตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล

วราพร แต้มเรืองอิฐ (2565) ได้กล่าวว่า การบริหารงบงบประมาณไว้ว่า การบริหารงบประมาณเป็นการวางแผนงบประมาณ มีแนวทางหรือแผนการปฏิบัติงานนั้น ๆ การกำหนดต้นทุนผลผลิตเพื่อให้เสียค่าใช้จ่ายน้อยที่สุด การจัดระบบ การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณที่ได้รับจัดสรร การรายงาน ทางการเงินและผลการดำเนินงาน การบริหารสินทรัพย์ และการตรวจสอบภายใน เพื่อให้การบริหาร งบประมาณบรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการดำเนินงาน

กษมา แสนอ่อน (2562) ได้กล่าวว่า การบริหารงบประมาณ หมายถึง แผนการใช้เงินงบประมาณเพื่อให้การดำเนินการต่าง ๆ บรรลุเป้าหมายที่วางไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลให้เกิด 16 ประโยชน์สูงสุด โดยถูกต้องตามระเบียบมีการจัดทำงบประมาณ จัดทำบัญชี มีการจ่ายเงินและการควบคุมตรวจสอบทางด้านการเงินและทรัพย์สิน

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า การบริหารงานงบประมาณ หมายถึง กระบวนการวางแผน จัดสรร และควบคุมการใช้จ่ายงบประมาณอย่างมีระบบและโปร่งใส โดยมุ่งเน้นให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการดำเนินงาน การบริหารงบประมาณประกอบด้วยการกำหนดต้นทุน การจัดซื้อจัดจ้าง การบริหารทรัพยากรทาง

การเงินและสินทรัพย์ การติดตามและประเมินผลการใช้จ่าย รวมถึงการรายงานผลเพื่อให้การดำเนินงานบรรลุวัตถุประสงค์และเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยต้องปฏิบัติตามกฎระเบียบและหลักเกณฑ์ที่เกี่ยวข้อง

ขอบข่ายการบริหารงานงบประมาณ

กลุ่มวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2556) กฎกระทรวง ระเบียบ กฎหมาย และประกาศของกระทรวงศึกษาธิการ มีขอบข่ายของการบริหารงานงบประมาณ ได้แก่ 1) การจัดทำแผนงบประมาณและคำขอตั้งงบประมาณเพื่อเสนอตอเลขาธิการคณะกรรมการ การศึกษาขั้นพื้นฐาน 2) การจัดทำแผนปฏิบัติการใชจ่ายเงิน ตามที่ได้รับจัดสรรงบประมาณจากสำนักงาน คณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานโดยตรง 3) การอนุมัติการใช้จ่ายงบประมาณที่ได้รับจัดสรร 4) การขอโอนและขอเปลี่ยนแปลงงบประมาณ 5) การรายงานผลการเบิกจ่ายงบประมาณ 6) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใชงบประมาณ 7) การตรวจสอบติดตามและรายงานการใชผลผลิตจากงบประมาณ 8) การระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา 9) การปฏิบัติงานอื่นใดตามที่ได้รับมอบหมายเกี่ยวกับกองทุนเพื่อการศึกษา 10) การบริหารจัดการทรัพยากรเพื่อการศึกษา 11) การวางแผนพัสดุ 12) การกำหนดรูปแบบรายการ หรือคุณลักษณะเฉพาะของครุภัณฑ หรือสิ่งก่อสร้างที่ใชเงิน งบประมาณเพื่อเสนอตอเลขาธิการคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน 13) การพัฒนาระบบข้อมูลและสารสนเทศเพื่อการจัดทำและจัดหาพัสดุ 14) การจัดหาพัสดุ 15) การควบคุมดูแล บำรุงรักษา และจำหน่ายพัสดุ 16) การจัดหาผลประโยชนจากทรัพยสิน 17) การเบิกเงินจากคลัง 18) การรับเงิน การเก็บรักษาเงิน และการจ่ายเงิน 19) การนำเงินส่งคลัง 20) การจัดทำบัญชีการเงิน 21) การจัดทำรายงานทางการเงินและงบการเงิน และ 22) การจัดทำและจัดหาแบบพิมพบัญชี ทะเบียน และรายงาน

อุทุมพร สนิทผล (2565) ได้เสนอขอบข่ายการบริหารงบประมาณ สรุปได้ 7 งาน ประกอบด้วย 1) การจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) การจัดสรรงบประมาณ 3) การตรวจสอบ ติดตาม รายงาน 4) การระดมทรัพยากรการลงทุน 5) การบริหารการเงิน 6) การบริหารบัญชี และ 7) การบริหารพัสดุสินทรัพย์

มาลัย อินเทพ (2560) แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน 7 ด้าน ได้แก่ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุน 3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ 5) การบริหารสินทรัพย์ 6) การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน และ 7) การตรวจสอบภายใน

ในการวิจัยยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สังเคราะห์ตัวแปรการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา แล้วเลือกตัวแปรในการบริหารงานงบประมาณ ดังนี้ 1) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ 2) ด้านการจัดสรรงบประมาณ 3) ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล 4) ด้านการบริหารการเงิน 5) ด้านการบริหารบัญชี 6) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ และ 7) ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยแล้วนำมาประยุกต์ใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

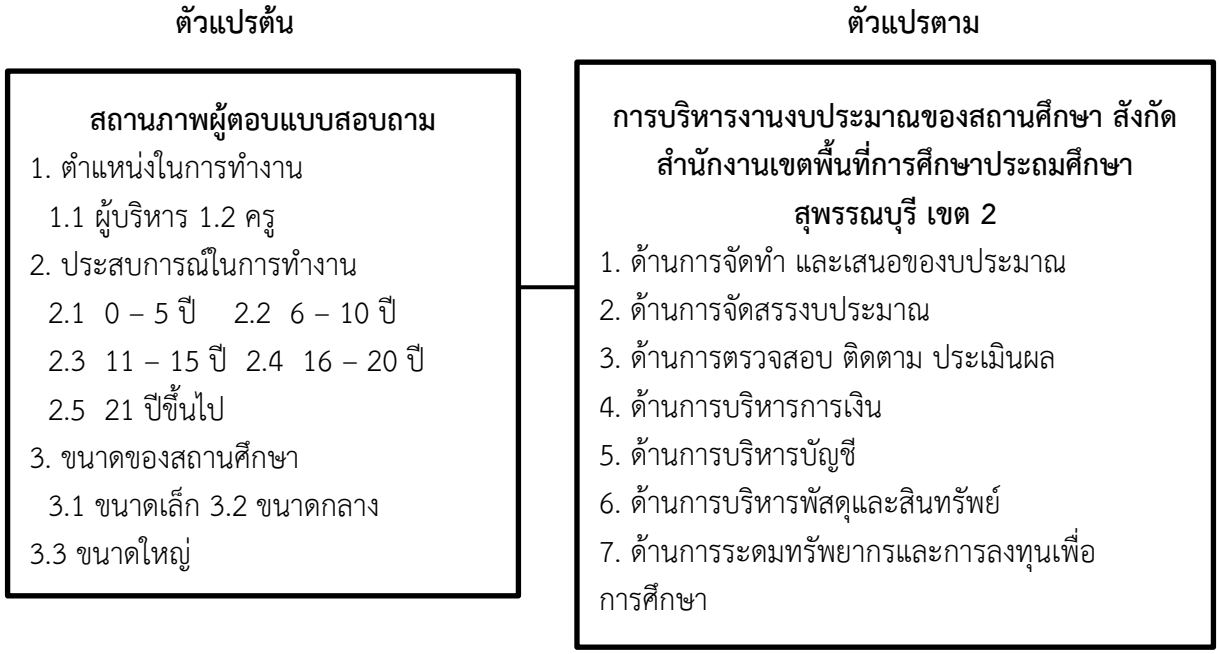

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำนวน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 117 คน และครู 1,175 คน รวมเป็น 1,292 คน จาก 132 โรงเรียน ข้อมูล 15 กันยายน พ.ศ.2567

กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครู โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการคำนวนด้วยสูตรของ Krejcie and Morgan Morgan (1970) ได้จำนวน 297 คน สุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มแบบแบ่งชั้นภูมิ และสุ่มอย่างง่าย จำแนกตามขนาดโรงเรียน ซึ่งเป็นผู้บริหารสถานศึกษา 27 คน และครู 270 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 แบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถามลักษณะของแบบสอบถามเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) ตอนที่ 2

แบบสอบถามแบบมาตรประมาณค่า (rating scale) ชนิด 5 ระดับ สอบถามเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา แล้วกำหนดรูปแบบและโครงสร้างของแบบสอบถาม

2. กำหนดพฤติกรรมบ่งชี้ให้ครอบคลุมนิยามตัวแปรและนำมาจัดทำเป็นข้อคำถามสำหรับการวิจัยโดยผ่านคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษา

3. นำข้อคำถามที่สร้างขึ้นไปให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบความตรงด้านเนื้อหา (content validity) ของข้อคำถามแล้วหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index of Item Objective Congruence: IOC) ได้ค่าดัชนีความสอดคล้องตั้งแต่ 0.67 - 1.00

4. แก้ไขข้อคำถามแล้วจัดแบบสอบถามตามข้อเสนอแนะของผู้ทรงคุณวุฒิและอาจารย์ที่ปรึกษา

5. นำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (try out) ผู้บริหารสถานศึกษาและครูในสถานศึกษาขั้นพื้นฐานสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ซึ่งไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน เพื่อตรวจสอบคุณภาพด้านความเที่ยง (reliability) โดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (α- coefficient) ของ Cronbach (1970 อ้างถึงใน พวงรัตน์ ทวีรัตน์, 2546) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับ เท่ากับ 0.98

7. นำเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษา ปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอและ และจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้เก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่าง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. ขอความอนุเคราะห์จากสำนักงานบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ศาลายาเพื่อจัดทำหนังสือขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลไปยังหน่วยงานต่าง ๆ ที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง

2. ดำเนินการจัดส่งแบบสอบถาม จำนวน 297 ฉบับ ไปยังผู้บริหารและครูที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง เพื่อขอความอนุเคราะห์ตอบคำถามในแบบสอบถาม โดยผู้วิจัยได้ส่งแบบสอบถามด้วย Google Form ได้แบบสอบถามกลับคืนมา 297 ฉบับ คิดเป็นร้อยละ 100

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้ ดำเนินการคัดเลือกแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์ครบถ้วนแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูป ด้วยค่าสถิติดังนี้

1. การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ (frequency) ร้อยละ (percentage) และนำเสนอในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

2. การวิเคราะห์ระดับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) และแปลความหมายตามเกณฑ์ของ บุญชม ศรีสะอาด (2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 ถึง 1.50 แสดงว่า การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.51 ถึง 2.50 แสดงว่า การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 2.51 ถึง 3.50 แสดงว่า การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.51 ถึง 4.50 แสดงว่า การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 4.51 ถึง 5.00 แสดงว่า การบริหารงานงบประมาณ อยู่ในระดับมากที่สุด

3. เปรียบเทียบการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา ตามตำแหน่งในการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา วิเคราะห์โดยค่าสถิติ t-test และ f-test (One-Way ANOVA)

4. นำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลในรูปตารางประกอบคำบรรยาย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาฯ

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาฯ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ผลการวิเคราะห์ปรากฏดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและระดับการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวม

การบริหารงานงบประมาณ	$\bar{X}$	SD	ระดับ	ลำดับ
1. ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ	4.68	0.40	มากที่สุด	2
2. ด้านการจัดสรรงบประมาณ	4.64	0.41	มากที่สุด	3
3. ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล	4.63	0.41	มากที่สุด	4
4. ด้านการบริหารการเงิน	4.63	0.44	มากที่สุด	4
5. ด้านการบริหารบัญชี	4.70	0.40	มากที่สุด	1
6. ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์	4.64	0.43	มากที่สุด	3
7. ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา	4.64	0.46	มากที่สุด	3
รวม	4.64	0.46	มากที่สุด	

จากตารางที่ 1 พบว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวมทั้ง 7 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยเรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากที่สุดไปน้อยที่สุด คือ ด้านการบริหารบัญชี ($\bar{X}$= 4.70 ; SD = 0.40) ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ($\bar{X}$= 4.68 ; SD = 0.40) รองลงมาพบ 3 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยเท่ากัน ด้านการจัดสรรงบประมาณ ($\bar{X}$= 4.64 ; SD = 0.41) ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ($\bar{X}$= 4.64 ; SD = 0.43) ด้านการ

ระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ($\bar{X}$= 4.64 ; SD = 0.46) และพบ 2 ด้าน ที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ($\bar{X}$= 4.63 ; SD = 0.41) ด้านการบริหารการเงิน ($\bar{X}$= 4.63 ; SD = 0.44)

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา จำแนกตามตำแหน่งในการทำงาน ประสบการณ์ในการทำงานและขนาดของสถานศึกษา พบว่า

1) การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา จำแนกตำแหน่งในการทำงาน พบว่า ผู้บริหารกับครูมีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณ ไม่แตกต่างกัน

2) ผู้บริหารและครูที่มีประสบการในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างน้อย 1 คู่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา พบว่า แตกต่างกัน

3) ผู้บริหารและครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาที่มีขนาดของสถานศึกษาต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผลการวิจัย

การศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีประเด็นที่จะอภิปราผลดังนี้

1. การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา พบว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาค่าเฉลี่ยเป็นรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดทุกด้าน โดยด้านการบริหารบัญชี ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ รองลงมาพบ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และน้อยที่สุด คือ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล ด้านการบริหารการเงินลำดับสอดคล้องกับ ทิชากร ใช้บางยาง (2566) ที่ได้ศึกษาการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2 พบว่า การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด พิจารณารายด้าน 6 ด้าน อยู่ในระดับมากที่สุด คือ ด้านการติดตามตรวจสอบประเมินผลการใช้จ่ายงบประมาณ ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านการวางแผนงบประมาณ ด้านการบริหารการเงินและการบริหารบัญชี ด้านการจัดสรรงบประมาณ และด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา และเป็นไปในทางเดียวกันกับ กษมา แสนอ่อน (2562) ได้ทำวิจัยเรื่องสภาพการประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. สภาพที่เป็นจริงของการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทั้งภาพรวมและรายด้าน สมเกียรติ ชูกิจไพศาล, กชพรรณ มีประดิษฐ์, และ ณรงค์ สมพงษ์ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่องการ บริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ใน

ระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี ด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา ด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และรายงานผลการใช้เงินและผลการดำเนินงาน และด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ สังวาล ชาวเหนือ และ สิทธิชัย สอนสุภี (2566) ได้ทำวิจัยเรื่องแนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิผลของ สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหนองคาย เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า สภาพที่เป็นจริงของการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษาในภาพรวม อยู่ในระดับมาก จารุวรรณ มาแต้ม (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 พบว่า

2.1 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา จำแนกตำแหน่งในการทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านทุกด้านไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ ไม่สอดคล้องกับวราภรณ์ ธนากูลจีรวัฒน์ (2559) ได้ทำวิจัยเรื่องประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 ผลการวิจัย พบว่า การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอน จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

2.2 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 จำแนกประสบการณ์ในการทำงาน โดยภาพรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านการจัดทำและเสนอของบประมาณ ด้านการตรวจสอบ ติดตาม ประเมินผล และด้านการระดมทรัพยากรและการลงทุนเพื่อการศึกษา แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนด้านการจัดสรรงบประมาณ ด้านการบริหารการเงิน ด้านการบริหารบัญชี และด้านการบริหารพัสดุและสินทรัพย์ ไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับจารุวรรณ มาแต้ม (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

2.3 จากผลการเปรียบเทียบการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา ตามขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสมเกียรติ ชูกิจไพศาล, กชพรรณ มีประดิษฐ์, และ ณรงค์ สมพงษ์ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่องการ บริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดเทศบาลนครพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนขนาดต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารงบประมาณสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่าง

กัน สอดคล้องกับจารุวรรณ มาแต้ม (2561) ได้ทำวิจัยเรื่องการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขต พื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ เขต 1 พบว่า การเปรียบเทียบการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา จำแนกตามขนาดของโรงเรียน ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผู้วิจัยขอเสนอแนะจากผลการวิจัย ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. สถานศึกษาควรจัดทำแผนปฏิบัติการประจำปีเพื่อวางแผนการใช้งบประมาณ ควรจัดสรรงบประมาณ ตามความจำเป็นของแต่ละหมวด โดยการจัดลำดับความสำคัญของแต่ละโครงการ มีการจัดให้มีการ อบรมเกี่ยวกับการเบิกจ่ายงบประมาณ กฎ ระเบียบข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง

2. สถานศึกษาควรมีจัดทำแผนการใช้พัสดุอย่างชัดเจน เพื่อเอื้อต่อการจัดซื้อ/จัดหาให้ทันต่อการใช้งาน โดยมีการตรวจสอบพัสดุประจำปี พร้อมทั้งรายงานสภาพของพัสดุ/ครุภัณฑ์และมีการกำกับ ติดตามให้ครูและบุคลากรใช้ทรัพยากรทางการศึกษา เช่น พัสดุ/ครุภัณฑ์ และวัสดุสิ้นเปลือง อย่างประหยัด คุ้มค่า และมีการบำรุงรักษาพัสดุและสินทรัพย์

3. สถานศึกษาควรมีการตรวจสอบ กำกับ ติดตาม ประเมินผลและรายงานการใช้จ่ายงบประมาณในทุกไตรมาส มีคณะกรรมการควบคุมภายในเพื่อตรวจสอบการใช้งบประมาณของแต่ละฝ่าย และมีการสรุปกิจกรรม/โครงการ ที่ใช้จ่ายงบประมาณตามแผนปฏิบัติราชการ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยในครั้งต่อไป

1. ควรทำการศึกษาความสัมพันธ์ของการบริหารงบประมาณที่มีต่อประสิทธิผลต่อการบริหารสถานศึกษา

2. ควรศึกษาแนวทางในการพัฒนาการบริหารงบประมาณในสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2

บรรณานุกรม

กษมา แสนอ่อน. (2562). *การประเมินความต้องการจำเป็นการบริหารงบประมาณของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา เขตตรวจราชการที่ 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์.

กระทรวงศึกษาธิการ. (2567). *นโยบายและจุดเน้นของกระทรวงศึกษาธิการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567.* https://www.moe.go.th/360policy-and-focus-moe-fiscal-year-2024/:

กลุมวิจัยและพัฒนานโยบาย สำนักนโยบายและแผนการศึกษาขั้นพื้นฐาน สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย จำกัด.

จารุวรรณ มาแต้ม. (2561). *การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ทิชากร ใช้บางยาง. (2566). *การบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยภูมิ เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย.

พวงรัตน์ ทวีรัตน์. (2546). *วิธีการวิจัยทางพฤติกรรมศาสตร์และสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

มาลัย อินเทพ. (2560). *แนวทางการบริหารงานงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานตามหลักธรรมาภิบาลโรงเรียนพื้นที่สูง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 3* [การศึกษาอิสระหลักสูตรครุศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

วราพร แต้มเรืองอิฐ. (2565). *การตัดสินใจของผู้บริหารกับการบริหารงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรีเขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

วราภรณ์ ธนากูลจีรวัฒน์. (2559). ประสิทธิภาพการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9 [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สรวิชญ์ ว่องสหตกุลชัย. (2566). *ภาวะผู้นำเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

สมเกียรติ ชูกิจไพศาล, กชพรรณ มีประดิษฐ์, และณรงค์ สมพงษ์. (กรกฎาคม-สิงหาคม 2567). การบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษา สังกัดเทศบาลพระนครศรีอยุธยา. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7*(4), 309-310.

สิริพร โยศรีธา. (2564). *แนวทางการบริหารงานงบประมาณของสถานศึกษาอำเภอลานสัก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุทัยธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2. (2567). *แผนบริหารจัดการโรงเรียนขนาดเล็กประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2568.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2561). *มาตรฐานการศึกษาของชาติ พ.ศ. 2561*. กรุงเทพฯ: กระทรวงศึกษาธิการ.

สังวาล ชาวเหนือ และสิทธิชัย สอนสุภี. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566). แนวทางการบริหารงบประมาณที่มีประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมหนองคาย เขต 1. *วารสารปัญญาปณิธาน, 8*(2), 71-72.

อุทุมพร สนิทผล. (2565). *แนวทางการบริหารงานงบประมาณตามหลักธรรมาภิบาลของโรงเรียนขยายโอกาสกลุ่มโรงเรียนห้วยชมภู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

Skills of School Administrators That Affect the Motivation to Work of Teachers at Nawaminthrachinuthit Satriwittaya School, Phutthamonthon, under the Bangkok Secondary Educational Service Area Office 1

วนัชพร กุลเสน[1] และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์[2]

Nattawoot Pannengpetch[1] and Jirasak Surungkapiprat[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Wanadshapron.Kul@rmutr.ac.th[1], Jirasak.sir@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (2) เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 (3) เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างคือครูที่ปฏิบัติการสอนในโรงเรียนจำนวน 143 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม โดยใช้สถิติที่ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์ถดถอย ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู พบว่า ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์มีผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างทักษะเหล่านี้กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอยู่ที่ 0.170 และสามารถอธิบายความแปรปรวนแรงจูงใจได้ร้อยละ 7.6

คำสำคัญ: ทักษะผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจ การปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research has three objectives: (1) to study the level of skills of school administrators at Nawamintharachinuthit Satriwitthaya Phutthamonthon School under the Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office 1, (2) to study the level of motivation in the

performance of teachers at Nawamintharachinuthit Satriwitthaya Phutthamonthon School under the Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office 1, and (3) to study the administrative skills of school administrators that influence the motivation of teachers at Nawamintharachinuthit Satriwitthaya Phutthamonthon School under the Bangkok Metropolitan Secondary Educational Service Area Office 1. This research is quantitative in nature. The sample consisted of 143 teachers teaching at the school. The research tool was a questionnaire, and the statistics used included frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficients, and regression analysis.The findings revealed that: (1) the overall level of school administrators' skills was high, (2) the overall level of teachers' motivation in their work performance was high, and (3) the administrative skills of school administrators that influenced teachers' motivation included creative thinking skills, with a multiple correlation coefficient between these skills and teachers' motivation of 0.170, explaining 7.6% of the variance in motivation.

Keywords: School administrators' skills, motivation, teacher performance

บทนำ

ในปัจจุบันการพัฒนาการศึกษาในประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของรัฐบาลและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เนื่องจากการศึกษาเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรมของประเทศ ซึ่งการพัฒนาคุณภาพของการศึกษานั้นไม่ได้ขึ้นอยู่กับเพียงแค่การปรับปรุงหลักสูตรหรืออุปกรณ์การเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังต้องการการพัฒนาความสามารถของบุคลากรในวงการศึกษาโดยเฉพาะ "ครู" ซึ่งเป็นกำลังหลักในการส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของนักเรียน อย่างไรก็ตาม แม้ว่าครูจะเป็นผู้ที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษา แต่ในหลายกรณีพบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูอาจต่ำกว่าที่ควร ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนการสอนและการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวม แรงจูงใจของครูจึงเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อค้นหาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูและสามารถพัฒนาแนวทางที่เหมาะสมในการเสริมสร้างแรงจูงใจเหล่านั้น หนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สามารถมีผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครูคือ "ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา" ซึ่งรวมถึงทักษะในการบริหารจัดการ การสื่อสาร การสร้างสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร และการสนับสนุนในด้านต่าง ๆ เช่น การให้คำปรึกษา การสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี และการพัฒนาทักษะในด้านต่าง ๆ ของครูจากการศึกษาพบว่า การพัฒนาตนเองอย่างเต็มศักยภาพช่วยส่งเสริมให้บุคคลมีความสามารถในการคิดวิเคราะห์อย่างเป็นระบบ รู้จักการแก้ปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ และพัฒนาความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ซึ่งล้วนเป็นทักษะสำคัญในการเรียนรู้และการพัฒนาตนเองที่ส่งผลดีต่อการดำรงชีวิตในทุกมิติ (อัญชลี สนพลาย, 2564)

ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีทักษะในการบริหารที่ดีสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกัน มีการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ และสามารถส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพของครูได้อย่างเหมาะสม ทำให้ครูมีแรงจูงใจในการทำงานมากขึ้น และสามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนนักเรียนได้ดียิ่งขึ้น การบริหารงานของสถานศึกษาจะมีประสิทธิภาพหรือประสบความสำเร็จได้นั้นต้องอาศัยผู้บริหารหรือผู้นำในองค์กรที่มีความรู้ความสามารถในการบริหารทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด ประกอบด้วย คน วัสดุ อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ให้เกิดประโยชน์สูงสุดทั้งด้านปริมาณและด้านคุณภาพ ผู้นำเป็นหัวใจหลักขององค์กรเป็นจุดรวมแห่งพลังของผู้ปฏิบัติงาน เพราะผู้นำต้องมีทักษะ มีความรู้ ความเข้าใจหลักการบริหารและระบบองค์กร สามารถควบคุมจิตใจให้ ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานอย่างเต็มความสามารถ เพื่อให้เป็นไปตามเป้าหมาย นโยบาย แผนงานของหน่วยงานที่ตั้งไว้ กล่าวว่า ทักษะการบริหารมีความ เป็นสากลเพราะไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารระดับใด จะมีทักษะการบริหารที่มีความเหมือนกัน แม้ว่าจะต่างเหตุผลหรือต่าง วัตถุประสงค์ ผู้บริหารที่มีความสามารถจะต้อง “เก่งงาน-เก่งคน-เก่งคิด” ซึ่งเป็นทักษะการบริหารสามทักษะ คือ ทักษะด้านความคิดรวบยอด หรือ “เก่งคิด” เป็นทักษะที่สำคัญที่สุดของผู้บริหาร เพราะผู้บริหารเป็นผู้คิด ตัดสินใจและกำหนดนโยบายให้ผู้อื่นปฏิบัติทักษะด้านเทคนิคหรือ “เก่งงาน” เป็นความสามารถในการทำงานต่าง ๆ และทักษะในด้านมนุษย์สัมพันธ์จัดเป็นผู้บริหารที่ “เก่งคน” เป็นความสามารถในการติดต่อสมาคมกับผู้อื่นเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ในการทำงานและ (ประวิทย์ อินตายวง, 2553) กล่าวว่า ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องปรับปรุง เปลี่ยนแปลง และพัฒนาตนเองให้มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์มีคุณภาพ มีศักยภาพ โดยต้องเป็นบุคคลที่มีความใฝ่รู้ ใฝ่เรียนอยู่เสมอ มีความสามารถ มีความรู้ ความเข้าใจ

ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาทุกคนควรต้องมีการสร้างแรงจูงใจในการทำงานให้กับครูของตนเอง เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษาต้องทำงานร่วมกับคนอื่นต้องอาศัยคนอื่นในการทำงานให้สำเร็จ ถ้าครูไม่มีแรงจูงใจในการทำงาน ผลงานที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการก็จะไม่ออกมาหรือบางครั้งก็ต้องเหนื่อยมากกว่าปกติในการที่จะทำให้ครูสร้างผลงานให้ได้ตามที่ผู้บริหารสถานศึกษาต้องการแค่เพียงครูขาดแรงจูงใจที่ดีในการทำงานเท่านั้น ดังนั้นแรงจูงใจจึงเป็นสิ่งสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อที่จะบรรลุวัตถุประสงค์ของการทำงาน โดยอาศัยกระบวนการบริหารจัดการที่สอดคล้องสัมพันธ์กันอย่างมีระบบ และเกิดขึ้นโดยการร่วมแรงร่วมใจของบุคลากรในทุกๆฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งภายในและภายนอกของสถานศึกษาทั้งนี้บุคคลที่ได้รับการจูงใจที่เหมาะสม และสอดคล้องกับความต้องการจะทำงานอย่างเต็มความสามารถมุ่งมั่นที่จะให้ผลงานออกมาดีที่สุดซึ่งจะส่งผลต่อความเจริญก้าวหน้าขององค์กรและความสำเร็จของตัวบุคคลด้วย และ (เอื้อมพร บัวสรวง, 2551) กล่าวว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการเรียนการสอน และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาโดยรวมในโรงเรียน การมีแรงจูงใจที่ดีในการทำงานจะช่วยให้ครูสามารถสอนนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้วยเหตุผลข้างต้นหากมีการส่งเสริมทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี จะสามารถสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ส่งผลให้ครูมีความสุขในการทำงานและสร้างแรงจูงใจในการพัฒนาตนเอง ซึ่งจะสะท้อนไปถึงผลลัพธ์ในด้านการเรียนรู้ของนักเรียนในทำนองเดียวกันการ

สร้างแรงจูงใจในครูยังเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนานโยบายการศึกษาในระดับภูมิภาคและประเทศ ที่มีความมุ่งหวังจะยกระดับคุณภาพการศึกษาทั้งในแง่ของการเรียนการสอนและการพัฒนาองค์ความรู้ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตจริงได้สถานการณ์ในปัจจุบัน (ศิริวรรณ อินทสโร, รัชตา ธรรมเจริญ, และ จุฑารัตน์ คชรัตน, 2560) ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการทำงานของครูและคุณภาพการศึกษา การศึกษาทักษะของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการทำงานของครู จึงสามารถช่วยให้ผู้บริหารสถานศึกษามีแนวทางในการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ที่จะส่งเสริมแรงจูงใจของครูได้อย่างเหมาะสม และสามารถแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระบบการศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
2. เพื่อศึกษาระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1
3. เพื่อศึกษาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงในในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผู้วิจัยได้ศึกษาจากหลักการ แนวคิด ทฤษฎี เอกสารและงานวิจัยที่ เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง ความสามารถหรือความเชี่ยวชาญในด้านต่าง ๆ ที่ผู้บริหารต้องมีเพื่อปฏิบัติหน้าที่ในการบริหารและจัดการสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้ครอบคลุมทั้งการวางแผน การตัดสินใจ การจัดสรรทรัพยากร และการดำเนินงานในทุกภาคส่วนของสถานศึกษา เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาบุคลากรทั้งในด้านการสอนและการปฏิบัติงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงความสามารถในการประสานงาน สร้างความร่วมมือ และขับเคลื่อนสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบข่ายทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา ออกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านการบริหารองค์กร 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 4) ด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ 5) ด้านความรู้ความคิดสร้างสรรค์ (ภารดี ชาวนรินทร์, 2565; วราพร บุญมี และ พิมผกา ธรรมสิทธิ์ (2563); พิทยา ดาคม, 2565)

แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู หมายถึง แรงผลักดันหรือพลังภายในที่ทำให้ครูมีความมุ่งมั่นและตั้งใจในการปฏิบัติหน้าที่สอนและพัฒนาผู้เรียนอย่างเต็มที่ แรงจูงใจนี้อาจเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ความรักในวิชาชีพ ความภาคภูมิใจในบทบาทการเป็นครู และความต้องการเห็นความสำเร็จของนักเรียน รวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมการทำงานที่ดี และการยอมรับจากสังคม ผู้วิจัยจึงกำหนดขอบข่ายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ออกเป็น 5 ด้าน 1) ด้านนโยบายและการบริหาร 2)ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า 3) ด้านความต้องการความสัมพันธ์ 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านบริหารจัดการบุคลากร

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาหลักการ แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจึงสามารถกำหนดกรอบแนวคิดได้ดังนี้

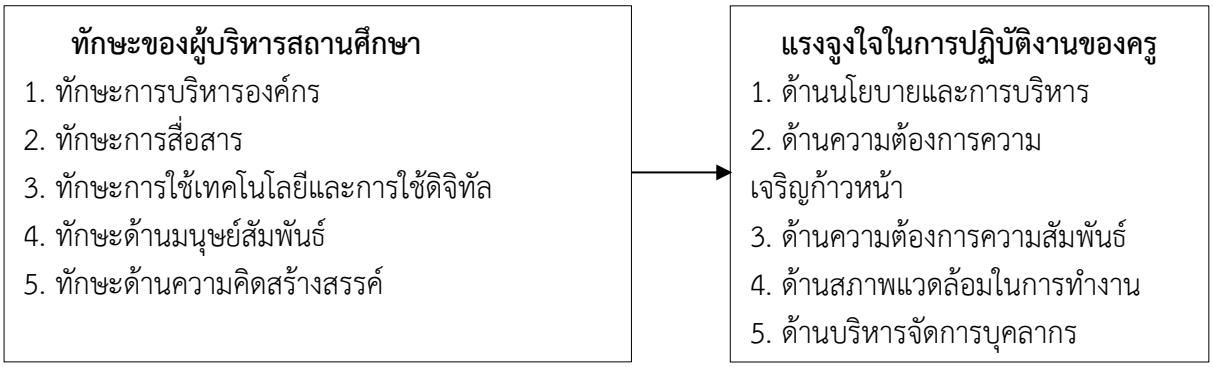

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) มีระเบียบวิธีวิจัยดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศสตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 143 คน โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล ปีการศึกษา 2567 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ครูที่ปฏิบัติการสอนในสถานศึกษาโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 30 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกำหนดกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน Krejcie and Morgan (1970)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือแบบสอบถามจำนวน 1 ฉบับ แบ่งเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการบริหารองค์กร 2) ด้านการสื่อสาร 3) ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล 4) ด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ 5) ด้านความรู้ความคิดสร้างสรรค์ มาตราประมาณค่า แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านนโยบายและการบริหาร 2) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า 3) ด้านความต้องการความสัมพันธ์ 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านการบริหารจัดการบุคลากร ลักษณะเป็น มาตราประมาณค่า แบ่งเกณฑ์ออกเป็น 5 ระดับ ตามมาตรวัดของลิเคิร์ท (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

การสร้างแบบสอบถามและการหาคุณภาพของเครื่องมือ ผู้วิจัยมีลำดับขั้นตอนการสร้างและหาคุณภาพดังนี้

1. ศึกษาแนวคิด หลักการ ทฤษฎีเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจต่อการปฏิบัติงานของครู เพื่อนำมาสร้างข้อคำถามสำหรับแบบสอบถาม

2. สร้างเครื่องมือในการวิจัย คือ แบบสอบถามทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยขอคำแนะนำจากอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบและแก้ไข

3. ปรับปรุงและนำเครื่องมือที่พัฒนาแล้วเสนอให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 คน ประเมินโดย วิธีเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้ทรงคุณวุฒิเป็นผู้มีความเชี่ยวชาญด้านการบริหารและการจัดการการศึกษา การประเมินครอบคลุมความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ความตรงเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) และความชัดเจนของภาษา โดยใช้เกณฑ์ดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) และพิจารณาข้อคำถามที่มีค่า IOC ≥ 0.50

4. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงเสร็จแล้วเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษางานวิจัยตรวจสอบและแก้ไขอีกครั้ง จากนั้นจัดทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการเก็บข้อมูล

5. ทดลองใช้แบบสอบถามในสถานศึกษาที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างกับครูที่ปฏิบัติหน้าที่การสอน ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 จำนวนผู้ตอบแบบสอบถาม 30 คน และวิเคราะห์หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยคำนวณค่าความเชื่อมั่น แอลฟา (α-Coefficient) ตามสูตรของครอนบาค (Cronbach, 1990) พบว่าแบบสอบถามทั้งฉบับมีค่าเท่ากับ 0.927

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

สถิติพื้นฐาน 1) ค่าความถี่ 2) ค่าร้อยละ (Percentage) 3) ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) 4) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) 5) การวิเคราะห์ถดถอยอย่างง่าย สถิติที่ใช้ในและการวิเคราะห์เนื้อหา สถิติทดสอบสมมุติฐานในการหา

เรื่องทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 143			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ทักษะการบริหารองค์กร	4.83	.30	มาก	3
2.	ทักษะการสื่อสาร	4.84	.30	มาก	2
3.	ทักษะการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล	4.86	.29	มาก	1
4.	ทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์	4.17	.78	มาก	5
5.	ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์	4.20	.68	มาก	4
	รวม	4.58	.32	มาก	

จากตารางที่ 1 พบว่าทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = .29) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านทักษะการใช้เทคโนโลยีและดิจิทัล ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\bar{X}$ = 4.85, S.D. = .30) รองลงมาทักษะด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$ = 4.84, S.D. = .30) ทักษะการบริหารองค์กร ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = .30) ทักษะการบริหารองค์กร ($\bar{X}$ = 4.83, S.D. = .30) ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์($\bar{X}$ = 4.20, S.D. = .68) และทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ ($\bar{X}$ =4.17, S.D. = .78)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณพล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่มัธยมการศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมและรายด้าน

ข้อ	แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู	n = 143			
		$\bar{X}$	S.D.	ระดับ	อันดับ
1.	ด้านนโยบายและการบริหาร	4.28	.65	มาก	3
2.	ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า	4.26	.70	มาก	4
3.	ด้านความต้องการความสัมพันธ์	4.38	.81	มาก	2
4.	ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	4.17	.75	มาก	5
5.	ด้านบริหารจัดการบุคลากร	4.40	.81	มาก	1
	รวม	4.30	.68	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยรวม อยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = .65) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านบริหารจัดการบุคลากร ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.40, S.D. = .81) รองลงมาด้านต้องการความสัมพันธ์ ($\overline{X}$ = 4.38, S.D. = .81) ด้านนโยบายและการบริหาร ($\overline{X}$ = 4.28, S.D. = .65) ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า ($\overline{X}$ = 4.26, S.D. = .70) และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน ($\overline{X}$ =4.17, S.D. = .75)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ถดถอยพหุทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 1

n = 143

ตัวแปรที่ได้รับคัดเลือกเข้าสมการ	ค่าสัมประสิทธิ์		t	p
	คะแนนดิบ	ค่ามาตรฐาน		
ค่าคงที่ (Constant)	2.809		2.655	0.052
ด้านการบริหารองค์กร (X1)	-0.529	-0.238	-1.636	0.052
ด้านการสื่อสาร (X2)	0.068	0.030	0.195	0.052
ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X3)	0.600	0.260	1.715	0.052
ด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ (X4)	0.141	-0.161	-0.971	0.052
ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X5)	0.332	0.330	1.959	0.052
$R = 0.276$, $R^2 = 0.076$, $p = 0.052$				

จากตารางที่ 3 พบว่า ตัวแปรที่ได้รับการคัดเลือกทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล เรียงตามลำดับความสำคัญ ได้แก่ ด้านความคิดสร้างสรรค์ (X5) ด้านการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล (X3) ด้านการบริหารองค์กร (X1) ด้านการสื่อสาร (X2) และด้านการมีมนุษย์สัมพันธ์ (X4) สามารถอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานครเขต มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุเท่ากับ 0.276 (R = 0.276) ซึ่งตัวแปรทั้งหมดร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของประสิทธิผลในการบริหารสถานศึกษา ได้ร้อยละ 7.6 (R^2 = 0.076)

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 มีความสามารถในการนำแนวคิดสร้างสรรค์และนวัตกรรมมาใช้ในการบริหารองค์กรเพื่อสร้างแรงจูงใจให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ เช่น การระดมความคิดและพัฒนาวิธีการสอนใหม่ ๆ เพื่อเสริมสร้างบรรยากาศการเรียนรู้และการสร้างสรรค์นวัตกรรมให้เกิดขึ้นมาใหม่ ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดที่ว่าองค์กรที่สนับสนุนความคิดสร้างสรรค์จะสามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับ (Kim & Park, 2020) กล่าวว่าผู้บริหารสถานศึกษาที่ให้ความสำคัญกับการสร้างบรรยากาศที่ดีในองค์กร เน้นการส่งเสริมความร่วมมือและความเข้าใจระหว่างบุคลากรและส่งเสริมด้านการพัฒนาทักษะจะช่วยสร้างความสัมพันธ์อันดีในสถานศึกษา ส่งผลให้ครูมีความกระตือรือร้นและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานในองค์กร นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ (วิไลวรรณ พ่อค้าช้าง และ รัตนา กาญจนพันธุ์, 2564) ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4 ซึ่งพบว่าโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก จากการศึกษาผลการวิจัยทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ทักษะการใช้เทคโนโลยีและการใช้ดิจิทัล ทักษะการสื่อสาร ทักษะการบริหารองค์กร ทักษะด้านความคิดสร้างสรรค์ และทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์

ผลการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมาก ทั้งนี้เป็นเพราะบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและผู้บริหาร รวมถึงความร่วมมือและการสนับสนุนจากเพื่อนร่วมงาน มีบทบาทสำคัญในการสร้างแรงจูงใจและได้รับการยอมรับในองค์กรซึ่งสอดคล้องกับ (คำนาย อภิปรัชญาสกุล, 2560) กล่าวว่าการสร้างแรงจูงใจนั้นเป็นสิ่งที่เกิดจากการเกี่ยวข้องกับผู้อื่นในสังคมและความการต้องการการยอมรับความสำเร็จในชีวิตและความก้าวหน้าในหน้าที่การงานจะเห็นได้ว่าแรงจูงใจทางสังคมนั้นเกี่ยวข้องกับบุคคลต่าง ๆในสังคม จากการศึกษาผลการวิจัยแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า โดยภาพรวมและรายด้าน อยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านบริหารจัดการบุคลากร ด้านความต้องการความสัมพันธ์ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความต้องการความเจริญก้าวหน้า และด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ผลการวิเคราะห์ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 พบว่า ด้านทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูที่มีค่าสูงสุดได้แก่ ทักษะ

ด้านความคิดสร้างสรรค์ ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านบริหารจัดการบุคลากร และด้านต้องการความสัมพันธ์ ทักษะนี้อาจสะท้อนถึงความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ และแก้ปัญหาหรือสร้างแรงบันดาลใจให้กับครูในโรงเรียน ด้านรองลงมาทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ซึ่งมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับแรงจูงใจในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ด้านต้องการความสัมพันธ์ ด้านบริหารจัดการบุคลากร และด้านนโยบายและการบริหาร ทักษะนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารที่มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีสามารถสร้างบรรยากาศการทำงานที่สนับสนุนและเสริมสร้างแรงจูงใจในมิติเชิงบวกต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ซึ่งค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณระหว่างด้านเหล่านี้กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 เป็น .170 และด้านเหล่านี้สามารถอธิบายความแปรปรวนแรงจูงใจในการในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ได้ร้อยละ 7.6

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านด้านมนุษย์สัมพันธ์ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ จึงควรมีแนวทางในการพัฒนาทักษะด้านนี้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานและเสริมสร้างความสัมพันธ์ในองค์กรจัดให้มีช่องทางที่เอื้อต่อการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นระหว่างผู้บริหารและบุคลากรสนับสนุนกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ เช่น การจัดงานสังสรรค์ การทัศนศึกษา หรือกิจกรรมเชิงสร้างสรรค์ที่ทุกคนมีส่วนร่วมหรือการใช้แอปพลิเคชันสำหรับการสื่อสารภายในองค์กรส่งเสริมการทำงานเป็นทีม (Teamwork) โดยการมอบหมายงานที่ต้องการความร่วมมือและการทำงานร่วมกันการพัฒนาทักษะด้านมนุษย์สัมพันธ์ของผู้บริหารอย่างเหมาะสมจะช่วยสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร และส่งผลให้ครูและบุคลากรมีความร่วมมือที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความสำเร็จของโรงเรียน ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อด้านมนุษย์สัมพันธ์

2. ผลการวิจัย พบว่าแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนนวมินทราชินูทิศ สตรีวิทยา พุทธมณฑล สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับสภาพแวดล้อมทางกายภาพในโรงเรียน การพัฒนาพื้นที่การเรียนรู้นอกห้องเรียน การปรับปรุงพื้นที่ทำงาน การจัดแสงสว่าง การจัดการพื้นที่ให้สะอาดและปลอดภัย ตลอดจนการเพิ่มพื้นที่สีเขียวหรือมุมพักผ่อนสำหรับครู สามารถช่วยลดความเครียดและสร้างแรงกระตุ้นเชิงบวกได้การสร้างบรรยากาศสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมนั้นจะทำทำให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้สะดวกและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ดังนั้นควรให้ความสำคัญต่อด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู หรือทักษะที่จำเป็นของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคดิจิทัล

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนาทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

บรรณานุกรม

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2560). *การเพิ่มประสิทธิภาพในองค์กร.* กรุงเทพมหานคร: โฟกัสมีเดียแอนด์พับลิชชิ่ง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). การวิจัยเบื้องต้น (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: สุวีริยาสาส์น.

ประวิทย์ อินตายวง. (2553). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารโรงเรียนแม่ออนวิทยาลัย จังหวัดเชียงใหม่.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU Intellectual Repository. http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/12485

พิทยา ดาคม. (2565). *ทักษะการบริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ตามหลักสัปปุริสธรรม 7 ของผู้บริหารสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาขอนแก่น เขต 4* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

ภารดี ชาวนรินทร์. (2565). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารคณะพยาบาลศาสตร์สังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชนในประเทศไทย. *วารสารวิจยวิชาการ, 5*(1), 113-128. https://doi.org/10.14456/jra.2022.10

วราพร บุญมี และพิมผกา ธรรมสิทธิ์. (2563). ทักษะการบริหารในศตวรรษที่ 21 ของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารมหาจุฬานครทรรศน์, 7*(5), 172 - 182.

วิไลวรรณ พ่อค้าช้าง และรัตนา กาญจนพันธุ์. (2564). ทักษะของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ในสหวิทยาเขตปิยมิตร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4. *วารสาร Journal of Roi Kaensarn Academi*, 6(5), 14-25. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JRKSA/article/view/248066

ศิริวรรณ อินทสโร, รัชตา ธรรมเจริญ, และจุฑารัตน์ คชรัตน. (2560). แนวทางการเสริมสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของข้าราชการครู โรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสตูล. ใน ดร.ปกรณ์ ลิ้มโยธิน), *พหุวิทยาการกับการพัฒนาที่ยั่งยืนในยุคดิจิทัล. การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 8*,มหาวิทยาลัยหาดใหญ่ (น. 105-116). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

อัญชลี สนพลาย. (2564). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี.

เอื้อมพร บัวสรวง. (2551). *รูปแบบภาวะผู้นำและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ของพนักงานอัยการในสำนักงานอัยการเขต 5* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU Intellectual Repository. http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/31900

Cronbach, L. J. (1990). *Essentials of psychological testing* (5th ed.). New York: Harper Collins Publishers

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement*, *30*(3), 607-610.

Kim, J., & Park, H. (2020). The role of creativity in organizational adaptation to change: An analysis of mechanisms and implications. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 17*(20), 1-12. https://doi.org/10.3390/ijerph17207464

ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

Leadership of Administrators Affecting Achievement Motivation of Teachers in Small Schools under the Office of the Primary Educational Service Area 2, Nakhon Pathom

เมธา มลิทอง[1] และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์[2]

Metha Malithong[1] and Chirasak Surangkphiphat[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Meta.Mal@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครู และ (3) เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 148 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา (2) ด้านแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครู พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับจากมากไปหาน้อย คือ ด้านแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ, ด้านแรงจูงใจในความสัมพันธ์ และด้านแรงจูงใจในเรื่องอำนาจ และ (3) การพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับสูง มีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ = 0.383 แสดงว่าภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำ ผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to (1) examine the leadership of school administrators, (2) investigate teachers' achievement motivation, and (3) analyze the influence of administrators' leadership on the achievement motivation of teachers in small schools. Data were collected

from 148 teachers in small schools under the Office of Nakhon Pathom Primary Educational Service Area 2 using a questionnaire. Data analysis employed percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and multiple regression analysis. The findings revealed that: (1) the overall leadership of school administrators was rated at the highest level, ranked from highest to lowest as individualized consideration, idealized influence, inspirational motivation, and intellectual stimulation; (2) teachers' achievement motivation was also at the highest level, ranked from highest to lowest as motivation for success, motivation for affiliation, and motivation for power; and (3) the administrators' leadership significantly and positively influenced teachers' achievement motivation at the 0.01 level, with a predictive coefficient of 0.383, indicating that administrators' leadership had a high predictive power on the achievement motivation of teachers in small schools.

Keywords: Leadership, school administrators, teacher motivation

บทนำ

โรงเรียนหรือสถานศึกษามีหน้าที่สำคัญในการพัฒนานักเรียนให้เป็นมนุษย์ที่มีคุณภาพทั้งด้านร่างกายและจิตใจ มีร่างกาย สุขภาพอนามัยที่สมบูรณ์ เจริญเติบโตตามวัย มีจิตใจที่ดี สามารถควบคุมอารมณ์ของตนเองได้ด้วยเหตุผล ปฏิบัติตนอยู่ในศีลธรรม คุณธรรม จริยธรรม ค่านิยม ประเพณีและวัฒนธรรม ได้อย่างเหมาะสม โดยการให้การศึกษาที่เน้นการเจริญเติบโตอย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะทางอารมณ์และสังคม เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตอย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพในสังคมได้อย่างมีความสุข ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ.2562 และนโยบายการศึกษาของประเทศ ที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลิกภาพของคนให้มีคุณธรรม จริยธรรม และวัฒนธรรมที่ดี และสามารถใช้ประโยชน์จากความรู้และทักษะต่าง ๆ ในการดำรงชีวิตประจำวันได้อย่างเหมาะสมและมีความสุข เพื่อให้เป็นประโยชน์แก่สังคมและประเทศชาติอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืนตามหลักการปกครองที่มีพระมหากษัตริย์ทรงเป็นประมุขและหลักการปกครองแบบประชาธิปไตย เน้นการทำงานร่วมกับผู้ปกครองและชุมชนเพื่อพัฒนานักเรียนให้เติบโตเป็นพลเมืองที่มีส่วนร่วมในการสร้างสังคมที่เจริญรุ่งเรืองและมีความเป็นอยู่อย่างมั่นคงและยั่งยืน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564)

ในสภาพปัจจุบัน โรงเรียนในหลายแห่งยังไม่สามารถจัดการศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดตรงตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโรงเรียนขนาดเล็ก ที่ยังขาดแคลนปัจจัยและทรัพยากรในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านบุคลากร งบประมาณ เทคโนโลยี วัสดุอุปกรณ์ ซึ่งส่งผลให้ครูในโรงเรียนขนาดเล็กต้องรับภาระหน้าที่งานมากมายหลายด้านทั้งในด้านงานสอน งานดูแลช่วยเหลือนักเรียน งานด้านความปลอดภัย งานด้านสานสัมพันธ์ชุมชน งานเอกสารและงานตอบสนองนโยบาย เป็นต้น จนทำให้ครูในโรงเรียน

ขนาดเล็ก มีความยากลำบากในการปฏิบัติงานในปริมาณที่มากเมื่อเทียบกับปริมาณคนที่น้อย ส่งผลให้ในบางครั้งงานที่ปฏิบัติหรือได้รับมอบหมาย ถูกทำออกมาแบบผ่าน ๆ ไป อย่างไม่มีประสิทธิภาพ สาเหตุหลักเนื่องจาก ครูในโรงเรียนขนาดเล็กขาดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ส่งผลให้ไม่สามารถปฏิบัติงานหรือจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์กรทุก ๆ องค์กรควรให้ความสำคัญกับการจูงใจทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้เกิดการพัฒนาองค์กรให้เป็นองค์กรที่มีประสิทธิภาพสูงสุด ผู้บริหารที่ชาญฉลาดจะต้องหาวิธีหรือเทคนิคที่จะสามารถจูงใจให้บุคลากรสายสนับสนุนของตนสามารถทุ่มเทการทำงานให้กับองค์กรได้อย่างเต็มที่และมีประสิทธิภาพ (เจนจิรา อักษรเงิน, 2566)

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาการศึกษาเป็นอย่างมาก ผู้นำที่มีทักษะของภาวะผู้นำที่ดี มีทักษะที่เหมาะสม มีความรู้ดี มีบุคลิกภาพดี มีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ สามารถโน้มน้าวจิตใจผู้อื่นให้ตั้งใจในการปฏิบัติงานหรือเห็นคล้อยตามความคิดได้ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดีและมีคุณธรรม มีอิทธิพลในการสร้างสภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์และกระตุ้นให้ครูและบุคลากรทางการศึกษามองเห็นโอกาสและความท้าทายในการพัฒนาโรงเรียน มีความรับผิดชอบที่จะชักจูงและก่อให้เกิดความสามารถในการแก้ไขปัญหาและสร้างสัมพันธภาพที่ดีในทีมงาน จะสามารถนำพาคณะครู และบุคลากรทางการศึกษา ก้าวข้ามผ่านปัญหาอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อพัฒนาโรงเรียนและนักเรียนให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดได้ ซึ่งสิ่งเหล่านี้ ถูกเรียกว่า ภาวะผู้นำ ซึ่งจากการศึกษาทฤษฎีพบว่าสอดคล้องกับแบสและอโวลิโอ กล่าวไว้ว่า ผู้นำแห่งการเปลี่ยนแปลง จะสามารถนำคนหรือผู้ตาม สามารถมองตนเองและงานในแง่มุมใหม่ ๆ รวมทั้งยังสามารถพัฒนาความสามารถและแรงกระตุ้นในการปฏิบัติงานตามความสามารถที่สูงขึ้น ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาที่มีลักษณะของภาวะผู้นำที่ดี จะสามารถเสนอแนวทางและแผนการดำเนินงานที่มุ่งเน้นไปที่การพัฒนาทักษะและความสามารถของครูและบุคลากรทางการศึกษา เพื่อให้พวกเขามีความพร้อมในการปฏิบัติงานและการเรียนรู้ใหม่ ๆ อีกทั้งยังสามารถสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ครูและบุคลากรมีความสุขและพึงพอใจในการทำงาน สามารถสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจร่วมกันในทีมงาน ทำให้การทำงานร่วมกันเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพตามเป้าหมายในการพัฒนาโรงเรียน ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีสามารถช่วยให้การจัดการศึกษาในโรงเรียนขนาดเล็กมีประสิทธิภาพและผลลัพธ์ที่ดีขึ้นได้โดยมีการพัฒนาครู บุคลากร และนักเรียนในฐานะเป้าหมายหลักของการพัฒนาโรงเรียนและการศึกษาในประเทศ การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพและสร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น (วาสนา, 2555)

แรงจูงใจเป็นปัจจัยที่สำคัญต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการทำงานของบุคลากร เนื่องจากมีอิทธิพลให้กับการเคลื่อนไหวขององค์กรเป็นอย่างมาก แรงจูงใจมีบทบาทสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมของบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานภายใต้แนวทางของวัฒนธรรมองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพได้ดีขึ้น (สุภารัตน์ กุลโชติ, 2566) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของงาน ครูและบุคลากรที่มีแรงจูงใจในการทำงานจะมีส่วนร่วมในการพัฒนานักเรียนอย่างมาก แต่ถ้าครูขาดแรงจูงใจ งานก็จะไม่มีประสิทธิภาพ เมื่อครูและบุคลากรได้รับแรงจูงใจที่เหมาะสม พวกเขาจะทุ่มเทความพยายาม ความสามารถและสติปัญญาอย่างเต็มที่ให้กับงานได้ ซึ่งจะเพิ่มประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานอย่างมากขึ้น ซึ่งจากการศึกษาค้นคว้าทฤษฎี

พบว่าสอดคล้องกับเดวิด แมคเคลแลนด์ (NGThai, 2023) กล่าวไว้ว่า บุคคลที่มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานสูงมักจะแสดงความแรงกล้าในการรับภาระหน้าที่และความรับผิดชอบ พวกเขาไม่ชอบเกี่ยงงานและมักจะมองหาวิธีในการแก้ไขปัญหาอย่างแน่นอน พวกเขามักจะตั้งเป้าหมายที่สูงกว่าปกติและชอบท้าทายตัวเองด้วยเป้าหมายที่เสี่ยงและท้าทาย นอกจากนี้ พวกเขายังต้องการข้อมูลย้อนกลับเกี่ยวกับผลงานของตนเพื่อปรับปรุงและพัฒนาตนเองต่อไป ดังนั้น การที่จะนำโรงเรียนไปสู่ความสำเร็จ ผู้บริหารสถานศึกษาจึงต้องเข้าใจและตระหนัก เล็งเห็นถึงความสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ครูในการปฏิบัติงาน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่กระตุ้นให้ครูมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ผู้บริหารสถานศึกษา จึงต้องหาแนวทางและกลยุทธ์ในการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับครูในโรงเรียน การที่ผู้บริหารสามารถสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานให้เกิดขึ้นกับคณะครูได้นั้น จะส่งผลให้คณะครูมีพลังในการปฏิบัติงานมีความกระตือรือร้นในการทำงานและมีเจตนาสูงสุดในการปฏิบัติงาน มีความตั้งใจและสามารถปฏิบัติงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้นได้ ดังนั้น ผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำที่ดีจะสามารถสร้างความเชื่อมั่นและความเข้าใจร่วมกันในทีมงาน มีความรับผิดชอบที่จะชักจูงและก่อให้เกิดความสุขและความพึงพอใจในการทำงาน และสร้างความเข้าใจร่วมกันในการดำเนินการตามเป้าหมายที่ชัดเจน เพื่อให้ทุกคนในทีมงานมีแรงจูงใจและความมุ่งมั่นที่สูง นอกจากนี้ ยังส่งเสริมและกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันในรูปแบบการมีส่วนร่วม สร้างความสามัคคีและการเสริมแรงให้เกิดแรงกระตุ้นที่จะพัฒนางาน โดยมุ่งผลประโยชน์ที่จะเกิดขึ้นกับส่วนรวม มุ่งเน้นการพัฒนาคน พัฒนางาน และพัฒนาโรงเรียนให้เป็นโรงเรียนที่ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างต่อเนื่องและมีประสิทธิภาพ

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญและความจำเป็นในการศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 เพื่อใช้เป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และแก้ไขปัญหาการบริหารงานในโรงเรียน ซึ่งจะส่งผลให้ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็กมีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ส่งเสริมคุณภาพผู้เรียนให้เกิดประสิทธิผลที่ดีขึ้นและสามารถยกระดับคุณภาพการจัดการศึกษาของโรงเรียนในภาพรวมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมาย หลักการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับภาวะผู้นำ

สมชาย ศรีโสภา (2565) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ (Leadership) หมายถึง ความสามารถหรือกระบวนการในการนำและชี้นำกลุ่มคนในองค์กรหรือสังคมให้ดำเนินไปในทิศทางที่ตั้งเป้าหมายไว้ โดยอาศัยทักษะในการสร้างแรงจูงใจ การบริหารจัดการ การสื่อสาร และการสร้างความร่วมมือระหว่างสมาชิก เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนด

บุษยมาส ผาดี (2563) กล่าวว่า ภาวะผู้นำ หมายถึง คุณลักษณะและความสามารถในการแสดงนโยบายและการปฏิบัติของผู้นำเพื่อส่งเสริมความสามารถในการทำงานของกลุ่มหรือองค์กรให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้ ภาวะผู้นำเป็นการเสนอแนะและแก้ไขปัญหาอย่างเชี่ยวชาญเพื่อแนวทางการดำเนินงานที่มีประสิทธิภาพและทันสมัยในองค์กรหรือกลุ่ม เป็นการทำงานสร้างสรรค์ที่ได้รับอิทธิพลต่อคนในองค์กรให้มีความกระตือรือร้นและร่วมมือในการปฏิบัติงานให้สำเร็จลุล่วง ไปจนถึงการให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับกิจกรรมของกลุ่ม เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและความสำเร็จ

ทฤษฎีภาวะผู้นำ ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) คือวิธีการที่ผู้นำใช้ความสามารถในการสร้างอิทธิพลต่อผู้ร่วมปฏิบัติงานและผู้ตาม โดยกระตุ้นให้พวกเขามุ่งมั่นเกินกว่าที่คาดหวังไว้ พร้อมทั้งส่งเสริมการพัฒนาความสามารถและศักยภาพให้ก้าวไปสู่ระดับที่สูงขึ้น อีกทั้งยังสร้างความตระหนักรู้ในภารกิจและวิสัยทัศน์ร่วมของทีมและองค์กรอย่างลึกซึ้ง และกระตุ้นให้ผู้ร่วมงานและผู้ตามมองไกลเกินความสนใจของพวกเขาไปยังประโยชน์ขององค์กรหรือสังคม กระบวนการนี้ทำได้ผ่านทาง “4I’s” หรือ “Four I’s” ที่ประกอบไปด้วย 1. การมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์, 2. การสร้างแรงบันดาลใจ, 3. การกระตุ้นทางปัญญา และ 4. การคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล (วาสนา, 2555)

ความหมาย หลักการ แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์

สุภารัตน์ กุลโชติ (2566) กล่าวว่า แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน หมายถึง สิ่งที่กระตุ้นให้พนักงานหรือบุคลากรเห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ในการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ และเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานเพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานใน 5 ด้าน ดังนี้

1. ความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล หมายถึง ความสามารถของบุคลากรในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ จนทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการมีส่วนร่วมในการทำงานเพื่อให้หน่วยงานประสบความสำเร็จ การมีวิธีการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น และความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้ความรู้ทางวิชาการในการปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่คาดหวัง การตัดสินใจในงานของตนเองให้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ ก็เป็นส่วนหนึ่งที่ทำให้เกิดความสำเร็จในงานของบุคคล

2. การได้รับการยอมรับนับถือ หมายถึง การที่บุคลากรได้รับการยอมรับหรือยกย่องในความสามารถจากเพื่อนร่วมงานหรือผู้บังคับบัญชา รวมถึงการแสดงออกในรูปแบบอื่น ๆ ที่สะท้อนถึงการยอมรับในความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน

3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ หมายถึง รูปแบบและลักษณะของงานที่ได้รับมอบหมาย โดยงานเหล่านี้ควรตรงกับความรู้และความสามารถของบุคลากร มีความท้าทาย และเปิดโอกาสให้บุคลากรใช้ความคิดสร้างสรรค์ในการทำงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายและประสบความสำเร็จ

4. ความรับผิดชอบ หมายถึง สิ่งที่บุคลากรถูกมอบหมายให้ดำเนินการ โดยรวมถึงการได้รับโอกาสในการมีส่วนร่วมในงานที่ได้รับมอบหมาย มีอิสระในการทำงาน และการได้รับความเชื่อถือและไว้ใจในการรับผิดชอบงานที่สำคัญ

5. ด้านความก้าวหน้า หมายถึง การได้รับโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง การได้รับการฝึกอบรมเพิ่มเติมเพื่อพัฒนาทักษะ และความมั่นใจในอนาคตที่มีโอกาสเจริญก้าวหน้าในสายงานหรือหน่วยงานนั้น ๆ รวมถึงการทำงานจนเกษียณอายุ

ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ ของ David McClelland ซึ่งสรุปได้ดังนี้ แรงจูงใจ (motivation) หมายถึง ภาวะในบุคคลซึ่งส่งผลให้มีพฤติกรรมที่มีเป้าหมายและการกระทำที่มีแรงเสริมผลให้เกิดขึ้น ซึ่งแมคเคลแลนด์ได้อธิบายลักษณะของบุคคลที่มีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์สูงว่าเป็นผู้ที่มีความตั้งใจอย่างแรงกล้าที่จะรับผิดชอบในงานและภารกิจต่าง ๆ ไม่ชอบหน้าที่ที่ซ้ำซากหรือขาดความท้าทาย พวกเขาจะมุ่งหาวิธีการแก้ไขปัญหาด้วยวิธีใหม่ ๆ โดยตั้งเป้าหมายที่สูงกว่าปกติและพร้อมที่จะเสี่ยงในสถานการณ์ที่ยากขึ้นและพิสูจน์ความสามารถ อีกทั้งยังต้องการข้อมูลสะท้อนกลับเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการปฏิบัติงานของตนเองให้ดียิ่งขึ้น ประกอบด้วย 3 ด้าน คือ 1. ด้านแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ, 2. ด้านแรงจูงใจในความสัมพันธ์ และ 3. ด้านแรงจูงใจในเรื่องอำนาจ (NGThai, 2023)

ทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ ลำดับขั้นความต้องการ ของมาสโลว์ ซึ่งสรุปได้ดังนี้ ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ เสนอแนวคิดทางจิตวิทยาว่า มนุษย์จะถูกกระตุ้นให้พัฒนาความต้องการขั้นพื้นฐานในลำดับต้นก่อนที่จะมีการเติบโตและปรับปรุงความต้องการนี้ไปในระดับที่สูงขึ้น ความต้องการด้านต่าง ๆ ที่เรียกว่าลำดับขั้นความต้องการ มีดังนี้ 1. ด้านกายภาพ, 2. ด้านความปลอดภัย ความมั่นคง, 3. ด้านความรักหรือการเป็นเจ้าของ, 4. ด้านความเคารพ นับถือ และ 5. ด้านการบรรลุความหมายหรือความสมบูรณ์ของชีวิต (Urbinner, 2564)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนามาจากการศึกษาทฤษฎีภาวะผู้นำ ความเป็นผู้นำเชิงปฏิรูป ตามแนวคิดของแบสส์และอโวลิโอ และนำมาออกแบบเป็นตัวแปรต้น และศึกษาทฤษฎีการสร้างแรงจูงใจ ของ เดวิด แมคเคลแลนด์ และนำมาออกแบบเป็นตัวแปรตาม ดังนี้

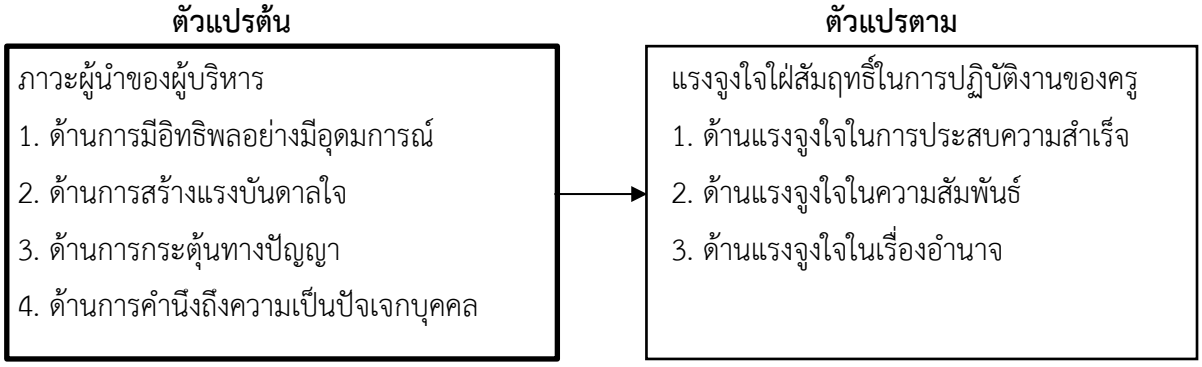

รูปที่ 1 ภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

ที่มา: พัฒนาจาก วาสนา (2555*)* และ NGThai (2023)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเรื่องนี้ ใช้รูปแบบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้รูปแบบการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) และใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ประชากรที่ใช้ในงานวิจัยครั้งนี้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีจำนวนครูทั้งสิ้น 240 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2, 2567) โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ครูผู้สอนในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 148 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยใช้การเปิดตารางขนาดกลุ่มตัวอย่างของ (TSIS Team, 2020) แล้วทำการสุ่มอย่างง่าย โดยวิธีการจับฉลากตามรายชื่อโรงเรียนให้ครบตามจำนวน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม โดยมีทั้งหมด 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก และ ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ โดยมีการนำเสนอแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสมบูรณ์และความเที่ยงตรงตามเนื้อหา โดยใช้วิธีการหาดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับประเด็นหลักของเนื้อหาตามโครงสร้าง (Index of Item Objective Congruence: IOC) ซึ่งได้ค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.67 แล้วนำข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ มาปรับและแก้ไขข้อคำถามตามคำแนะนำของผู้เชี่ยวชาญแล้วนำแบบสอบถามที่ผ่านการตรวจสอบไปทดลองใช้กับกลุ่มบุคลากรที่มีลักษณะคล้ายกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำวิจัย จำนวน 30 ตัวอย่าง เพื่อตรวจสอบค่าความเชื่อมั่น โดยใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟาของครอนบาค (α-Coefficient) ซึ่งมีค่า = 0.97 ซึ่งแสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพเพียงพอที่จะใช้ในการวิจัย เสร็จแล้วจึงนำแบบสอบถามไปเก็บรวบรวมข้อมูล โดยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลผ่าน Google From กับกลุ่มตัวอย่างจนครบตามจำนวน ผู้วิจัยใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยเครื่องคอมพิวเตอร์ มีสถิติที่ใช้ คือ การหาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำ

ของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครู ด้วยวิธีการหาค่าสหสัมพันธ์ (Correlation) และการหาค่าการวิเคราะห์การถดถอย (Regression analysis)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูล ผลการวิจัย เรื่อง ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 สรุปได้ดังนี้

1. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และด้านการกระตุ้นทางปัญญา

2. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ สามารถสร้างทีมงานในการบริหารจัดการสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล มีทักษะในการสื่อสาร และมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับคณะครูและบุคลากรทางการศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ การเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสภาพแวดล้อมให้เต็มไปด้วยความสุขในการทำงาน การเป็นแบบอย่างที่ดีในการสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความเชื่อมั่นในการปฏิบัติงานให้ประสบความสำเร็จ และมีการแสดงความเป็นผู้นำที่มีความชัดเจนในวิสัยทัศน์และเป้าหมายในการบริหารจัดการสถานศึกษา

3. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการสร้างแรงบันดาลใจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดการกระทำตามที่ต้องการให้เกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพกับคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี สามารถสร้างพลังอำนาจด้านบวกให้เกิดขึ้นภายในใจของคณะครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานต่าง ๆ ได้ ยินดีเสียสละเพื่อความสำเร็จที่ต้องการอย่างมีประสิทธิภาพ สามารถกระตุ้นความคิดเชิงสร้างสรรค์ในการพัฒนาให้เกิดขึ้นกับคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และมีสามารถสร้างแรงใจในการเตรียมเพื่อความพร้อมที่จะท้าทายกับอุปสรรคต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น

4. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการกระตุ้นทางปัญญา มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ สามารถโน้มน้าวความคิดให้ผู้ตามมีความพึงพอใจและมีความตั้งใจในการปฏิบัติงาน สามารถใช้กระบวนการที่หลากหลายเพื่อกระตุ้นผู้ตามให้เห็นวิธีการหรือแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหา เป็นแบบอย่างในการสร้างความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ให้กับคณะครูและบุคลากรในการปฏิบัติงานได้

อย่างเหมาะสม สามารถสร้างนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาในสถานศึกษาได้เป็นอย่างดี และพัฒนาระบบเทคโนโลยีและสารสนเทศที่ส่งเสริมประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานให้สูงขึ้น

5. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ การปฏิบัติต่อคณะครูและบุคลากรในสถานศึกษา โดยการเอาใจใส่และดูแลอย่างเท่าเทียมและทั่วถึง การให้คำแนะนำและมอบหมายงานอย่างเหมาะสม สามารถชี้แจงเหตุผลได้ มีการคำนึงถึงความต้องการและความแตกต่างของแต่ละบุคคลและหาทางช่วยเหลืออย่างเหมาะสมและเป็นธรรม สามารถพัฒนาหรือสนับสนุนการทำงานในรูปแบบทีมให้ปฏิบัติงานได้อย่างเต็มความสามารถและเกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผล และสามารถพัฒนาหรือสนับสนุนครูและบุคลากรในการทำงานเพื่อให้บุคคลสามารถบรรลุเป้าหมายของตนได้เป็นอย่างดี

6. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ด้านแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ ด้านแรงจูงใจในความสัมพันธ์ และด้านแรงจูงใจในเรื่องอำนาจ

7. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านแรงจูงใจในการประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ท่านรู้สึกยินดีเมื่อผลของการปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพและเป็นประโยชน์ต่อสถานศึกษาและนักเรียน ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถปฏิบัติงานได้ผลลัพธ์ที่เหนือกว่ามาตรฐาน ท่านมีความปรารถนาที่จะปฏิบัติงานให้สำเร็จ ท่านมีความรู้สึกสบายใจเมื่อสามารถปฏิบัติงานได้ตามมาตรฐานที่ตั้งเป้าหมายไว้ได้ และท่านมีแรงกระตุ้นที่จะปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้ประสบความสำเร็จได้อย่างมีประสิทธิภาพ

8. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านแรงจูงใจในความสัมพันธ์ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ท่านรู้สึกมีความสุขเมื่อได้รับความรัก ความเมตตาจากคนรอบข้าง ทั้งผู้บริหารสถานศึกษา คณะครู ผู้ปกครองนักเรียนและนักเรียน ท่านรู้สึกยินดีเมื่อได้รับการยอมรับนับถือจากคณะครูและผู้ปกครองนักเรียน ท่านรู้สึกยินดีเมื่อได้รับคำชื่นชมจากคณะครูและและผู้ปกครองนักเรียน ท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้รับการยอมรับจากผู้บริหารสถานศึกษา และท่านรู้สึกภาคภูมิใจเมื่อได้รับคำชื่นชมจากผู้บริหารสถานศึกษา

9. แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ด้านแรงจูงใจในเรื่องอำนาจ มีค่าเฉลี่ยโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และเมื่อพิจารณารายด้านโดยเรียงลำดับค่ามัชฌิมเลขคณิตจากมากไปหาน้อย คือ ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการทำงานของสถานศึกษา ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจในการมีอิทธิพลในการตัดสินใจในการปฏิบัติงาน

ต่าง ๆ ของสถานศึกษา ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้รับมอบหมายให้ดำรงตำแหน่งในหัวหน้างานหรือหัวหน้าโครงการต่าง ๆ ของ ท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจในการเป็นผู้นำในกลุ่มของคนอื่น ๆ ในสถานศึกษา และท่านมีความรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีอำนาจที่เกี่ยวข้องกับการควบคุมทรัพยากรในสถานศึกษา

10. ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาและแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียน ขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

11. เมื่อพิจารณาผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารกับแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 พบว่า ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหาร (X) มีความสัมพันธ์กับตัวแปรแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงาน (Y) กันไปในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ทุกด้าน โดยเรียงลำดับจากมากไปน้อย ได้ดังนี้ ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการคำนึงถึงความเป็นปัจเจกบุคคล ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการมีอิทธิพลอย่างมีอุดมการณ์ ตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการสร้างแรงบันดาลใจ และตัวแปรภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านภาวะผู้นำของผู้บริหารด้านการกระตุ้นทางปัญญา

12. เมื่อพิจารณาผลการพยากรณ์ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ดังสมการพยากรณ์ได้ดังนี้ สมการพยากรณ์ คือ $\hat{Y} = a+bx$

$= 0.436 + 2.736$

ค่าสัมประสิทธิ์การพยากรณ์ คือ $R^2 = 0.383$

จากสมการแสดงให้เห็นว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวก และมีความสัมพันธ์กันในทางบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

13. สรุป คำถามการวิจัย ที่ว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็กหรือไม่ พบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก อยู่ในระดับมาก ความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

14. สรุป สมมติฐานการวิจัยพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก ส่งผลมีความสัมพันธ์กันไปในทิศทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เป็นจริงตามสมมติฐาน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษา ภาวะผู้นำของผู้บริหารที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจาก

การวิจัยเพื่อการพัฒนาดังนี้ ภาวะผู้นำของผู้บริหารส่งผลต่อแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 มีความสัมพันธ์กันในเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในระดับมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหารควรพัฒนาตนเองให้มีภาวะผู้นำที่สูงขึ้น เพื่อเสริมสร้างแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนขนาดเล็กให้เพิ่มมากขึ้นด้วย โดยมีแนวทางดังต่อไปนี้

1. ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของครูและบุคลากรในสถานศึกษา ผู้บริหารควรเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรได้ร่วมแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมในการวางแผนงานด้านต่าง ๆ ภายในสถานศึกษา เช่น การจัดการเรียนการสอน การบริหารจัดการ หรือการพัฒนาสภาพแวดล้อมของโรงเรียน การมีส่วนร่วมดังกล่าวจะช่วยกระตุ้นให้ครูและบุคลากรรู้สึกถึงความสำคัญของตนเอง และส่งเสริมการทำงานร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพ

2. เสริมสร้างพฤติกรรมผู้นำเชิงอุดมการณ์ ผู้บริหารควรแสดงพฤติกรรมที่เป็นแบบอย่างในด้านวิสัยทัศน์ มาตรฐานการปฏิบัติงาน และความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูและบุคลากร ใช้โอกาสในวาระประชุมหรือการสื่อสารในกิจกรรมของโรงเรียน เช่น การกล่าวหน้าเสาธง เพื่อสร้างแรงบันดาลใจและกระตุ้นให้ครูและบุคลากรเห็นถึงเป้าหมายและแนวทางการพัฒนา

3. ส่งเสริมการพัฒนาผลงานวิชาการของครู ผู้บริหารควรสนับสนุนให้ครูพัฒนาผลงานทางวิชาการ เช่น การส่งเสริมการวิจัย การพัฒนาเอกสารทางวิชาการ หรือการจัดอบรมเพื่อเพิ่มพูนทักษะ จัดระบบพี่เลี้ยงที่มีผู้บริหารหรือบุคลากรที่มีประสบการณ์ช่วยให้คำแนะนำ เพื่อผลักดันให้ครูมีโอกาสเลื่อนวิทยฐานะ

4. เพิ่มสิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมส่งเสริมกำลังใจให้แก่ครู เช่น การมอบรางวัล การจัดงานเลี้ยง หรือมอบเกียรติบัตรในโอกาสต่าง ๆ เพื่อกระตุ้นแรงจูงใจ สิ่งจูงใจที่เป็นวัตถุ เช่น รางวัลทางการเงิน หรือของที่ระลึก จะช่วยส่งเสริมความพึงพอใจและความกระตือรือร้นในการทำงาน

5. พัฒนาภาวะผู้นำด้านอื่นควบคู่กับภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง ผู้บริหารควรเสริมสร้างภาวะผู้นำในมิติอื่น ๆ เช่น การสร้างความไว้วางใจ การบริหารความขัดแย้ง หรือการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมแรงจูงใจของครูให้เพิ่มมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *คู่มือการจัดการศึกษาตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 4 พ.ศ.2562 และนโยบายการศึกษาของประเทศ.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

เจนจิรา อักษรเงิน. (2566). *การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานตามหลักสังคหวัตถุ 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเลย เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณ์ราชวิทยาลัย วิทยาลัยสงฆ์เลย]. mbuslc.ac.th. https://ojs.mbuslc.ac.th/index.php/issj/article/view/212

บุษยมาส ผาดี. (2563). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อแรงจูงใจใจการปฏิบัติงานของครู สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาระยอง เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-366-file02-2021-01-29-13-22-29

วาสนา. (2555*). ทฤษฎีภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลง (Transformational Leadership) ของเบอร์น.* https://www.gotoknow.org/posts/384595

สมชาย ศรีโสภา. (มกราคม-มิถุนายน 2565). ภาวะผู้นำในบริบทการเปลี่ยนแปลงขององค์กร. *วารสารการศึกษาถึงการพัฒนาภาวะผู้นำในองค์กรไทย*, *8*(2), 13-14.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. (2567). *คู่มือข้อมูลพื้นฐานสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2.* สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2

สุภารัตน์ กุลโชติ. (2566). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากร สังกัดเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์].PSU Knowledge Bank.https://kb.psu.ac.th/ psukb/handle/2016/18115

NGThai. (2023). *Achievement Theory of Motivation.* https://ngthai.com/science/52049/mcclelland-theory

TSIS Team. (2020). *การกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยตารางสำเร็จรูป.* TSIS. https://www.thetsis.com/post/research-tips-sampling

Urbinner. (2564). *ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์.* Urbinner. https://www.urbinner.com/post/maslow-hierarchy-of-needs

ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

Success in Human Resource Management of School Administrators under the Bang Khae District Office, Bangkok

จักรพงศ์ จุ้ยจำลอง[1] และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน[2]

Jukkaphong Juyejamlong[1] and Jirasak Surungkapiprat [2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jukkaphong.juy@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 123 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการวิเคราะห์ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และ (2) ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตาม ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และ ขนาดของโรงเรียนมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ความสำเร็จ การบริหารงานบุคคล ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This study aimed (1) to analyze the success of personnel administration by school administrators under the Bang Khae District Office, Bangkok, and (2) to compare teachers' opinions on such success based on educational qualifications, work experience, and school size. Data were collected from 123 teachers working in 79 network schools affiliated with the Bang Khae District Office using a questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The results revealed that (1) the overall and specific

aspects of personnel administration success by school administrators were rated at the highest level, and (2) teachers' opinions on the success of personnel administration significantly differed by educational qualification, work experience, and school size at the .05 level.

Keywords: Success, Personnel management, School administrators

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ.2542 และฉบับแก้ไขเพิ่มเติม เน้นการกระจายอำนาจการบริหารและการจัดการศึกษาให้สถานศึกษา เช่น การบริหารงานบุคคล เพื่อเพิ่มความคล่องตัวและประสิทธิภาพในการพัฒนา โดยมุ่งให้สถานศึกษาเข้มแข็งและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนและชุมชน (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

การดำเนินกิจกรรมขององค์การจะสำเร็จหรือไม่ขึ้นอยู่กับความสามารถในการบริหารจัดการให้บรรลุเป้าหมาย ทั้งในด้านการวางแผน การจัดการองค์กร การจัดคนเข้าทำงาน การชี้นำ และการควบคุม โดยเฉพาะปัจจัยด้านคนที่มีบทบาทสำคัญที่สุด การจัดการคนเข้าทำงานได้พัฒนากลายเป็นศาสตร์ที่เรียกว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ สมาคมเพื่อการบริหารงานบุคคลแห่งสหรัฐอเมริกา (ASPA) ได้เปลี่ยนชื่อเป็น "สมาคมเพื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์" (HRM) ซึ่งได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง แนวคิดนี้เน้นความรับผิดชอบและการปรับเปลี่ยนบทบาทของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ให้เป็นภารกิจร่วมของทั้งองค์การ ตั้งแต่ผู้บริหารสูงสุดที่กำหนดนโยบาย ผู้บริหารระดับกลางที่สรรหาและคัดเลือกบุคลากร ไปจนถึงระดับปฏิบัติการที่สนับสนุนและสร้างแรงจูงใจ บทบาทของทรัพยากรมนุษย์ไม่ได้ถูกมองเพียงเป็นแรงงาน แต่ถือว่าเป็นทุนทางสังคมและทรัพย์สินที่มีค่าขององค์การ ซึ่งส่งผลต่อการพัฒนาและสร้างโอกาสในการเติบโตขององค์การทั้งในปัจจุบันและอนาคต (วิลาวรรณ รพีพิศาล, 2554)

การบริหารงานบุคคลมีความสำคัญในการขับเคลื่อนโรงเรียนให้ประสบความสำเร็จ โดยมีอุปสรรคหลายประการ ได้แก่ 1) การปรับเปลี่ยนจากการบริหารที่เน้นผู้บังคับบัญชาไปเป็นการให้ความสำคัญกับผู้รับบริการและการมีส่วนร่วม ซึ่งทำให้เกิดความยากลำบากในการปรับตัวของบุคลากรในองค์กร 2) วัฒนธรรมองค์กรที่มีกฎระเบียบและขั้นตอนการทำงานมากมาย ทำให้เกิดความยุ่งยากในการประสานงานและการทำงานร่วมกัน ขาดการประสานงานที่ดี และมักมุ่งผลประโยชน์ของตนเองหรือกลุ่มมากกว่าผลประโยชน์ขององค์กร 3) ความไม่เข้าใจของผู้บริหารบางส่วนในการนำแนวคิดใหม่ ๆ มาพัฒนาและไม่ยอมรับการเปลี่ยนแปลง ส่งผลให้การบริหารยังคงอาศัยวิธีการเดิมๆ หรือการทำตามกันโดยไม่เปิดรับการปรับปรุงและพัฒนา 4) ขาดการทำงานเป็นทีมและมีการแบ่งแยกตามตำแหน่งและหน้าที่ ทำให้การทำงานร่วมกันขาดประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีปัญหาเกี่ยวกับการไม่เข้าใจหลักการของ TQM และการขาดวิสัยทัศน์ของผู้บริหารในการนำแนวคิดนี้มาประยุกต์ใช้ ซึ่งทำให้การประยุกต์ใช้ TQM ประสบอุปสรรคหลายด้าน (จารุวรรณ นรพรม, 2557)

สถานศึกษาสังกัดกรุงเทพมหานคร สำนักงานเขตบางแคมีโรงเรียน 12 โรงเรียน ได้แก่ โรงเรียนคลองหนองใหญ่ โรงเรียนบางแค โรงเรียนบางแคเหนือ โรงบางเชือกหนัง โรงเรียนบางไผ่ โรงเรียนเพชรเกษม โรงเรียนวัดบุญยประดิษฐ์ โรงเรียนวัดพรหมสุวรรณสามัคคี โรงเรียนวัดม่วง โรงเรียนวัดราษฎร์บำรุง โรงเรียนหมู่บ้านเศรษฐกิจ (พุ่มประดับราษฎร์สามัคคี) และโรงเรียนวัดศาลาแดง ครูจำนวนทั้งหมด 436 คน เป็นโรงเรียนขนาดใหญ่ ขนาดกลาง และขนาดเล็ก โดยมีการ จัดแบ่งโรงเรียนต่าง ๆ เป็นกลุ่มเครือข่ายทั้งหมด 2 เครือข่าย เพื่อสะดวกต่อการบริหารจัดการ แต่การ ดำเนินงานของโรงเรียนไม่ว่าจะเป็นการบริหารงานวิชาการ การบริหารงานงบประมาณ การบริหารงาน บุคคล และการบริหารงานทั่วไป ย่อมมีปัญหาในการบริหารจัดการที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพ การศึกษา ครูมีภาระงานมากจากหน่วยงานภายนอกที่ไม่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอน (สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร, 2567) อีกทั้งการประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นการใช้ผลงานและดุลพินิจของ ผู้บังคับบัญชาในการพิจารณาซึ่งถือเป็นเรื่องละเอียดอ่อนส่งผลกระทบต่อขวัญและกำลังใจการปฏิบัติงาน (กัลย์ทิชา ทองนาค, 2562) ซึ่งการบริหารงานบุคคล ยังพบปัญหาหลายด้านทั้งยังขาดกิจกรรมที่จะร่วมสร้างสัมพันธ์อันดีระหว่างครู อันส่งผลไปถึงการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพ ถ้าสถานศึกษามีการ บริหารงานบุคคลที่ดีย่อมส่งผลดีต่อการบริหารจัดการศึกษาของสถานศึกษาให้บรรลุเป้าหมายไปได้เป็น อย่างดี

จากเหตุผลปัญหาที่กล่าวมาข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานบุคคล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร นำข้อมูลที่ได้จากการวิจัยไปปรับปรุงพัฒนาและประยุกต์ใช้ในการบริหารงานบุคคลของสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของ จำแนกตาม วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ตามแนวคิดทฤษฎี การบริหารจัดการ POCCC และหลักการจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จ ของ Henri Fayol 5 ด้าน คือ 1) ด้านการวางแผน 2) ด้านการจัดองค์กร 3) ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ 4) ด้านการประสานงาน 5) ด้านการควบคุม ผู้วิจัยได้นำเสนอสาระสำคัญจากการศึกษาตำรา เอกสาร บทความทางวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการความสำเร็จบริหารงานบุคล ตลอดจนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็น แนวทางในการดำเนินงานวิจัย ประกอบด้วยเนื้อหาสาระ ดังนี้

ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol

ความหมายการวางแผน

การวางแผนตาม ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol คือ การกำหนดแผนปฏิบัติการหรือวิถีทางที่จะปฏิบัติงานไว้ตั้งแต่ต้นจนจบ ให้ครอบคลุมทุกกระบวนการ เป็นแนวทางที่วางไว้สำหรับการทำงานในอนาคต ซึ่งการวางแผนนี้จะเกิดขึ้นจากวัสัยทัศน์บวกกับจินตนาการในการบริหารจัดการที่คาดการณ์ล่วงหน้า ซึ่งจะถ่ายทอดออกมาเป็นแผนปฏิบัติการการทำงานและเป้าหมายที่จะต้องบรรลุสู่ความสำเร็จ

สัญญา เคณาภูมิ และเสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร (2560) ได้กล่าวถึงความหมายของการวางแผนในการบริหารจัดการว่า "การวางแผนเป็นกระบวนการเกี่ยวกับการคิดและการตัดสินใจหาทางเลือกที่ดีที่สุดในการปฏิบัติงานโดยการเลือกใช้ปัจจัยต่าง ๆ เพื่อให้การดำเนินงานในอนาคตเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพสูงสุด การวางแผนยังช่วยให้สามารถเตรียมความพร้อมต่อสถานการณ์ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตโดยมีการคาดการณ์เหตุการณ์ที่อาจเกิดขึ้นและกำหนดแนวทางการดำเนินการที่เหมาะสม ซึ่งช่วยให้องค์กรสามารถลดความเสี่ยงและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้อย่างมีระบบและมีเป้าหมายที่ชัดเจน การวางแผนจึงถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการบริหารจัดการที่ไม่เพียงช่วยในการกำหนดทิศทาง แต่ยังช่วยในการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสมเพื่อให้การทำงานบรรลุเป้าหมายตามที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า การวางแผน คือการบริหารงานอย่างเป็นระบบวิเคราะห์หาแนวทางการปฏิบัติที่ดีที่สุดเพื่อถ่ายทอดให้บุคลากร นำใช้ปฏิบัติหน้าที่ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและประสบความสำเร็จ

ความหมายการจัดการองค์กร

การจัดการองค์กรตาม ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol คือ การกำหนดตำแหน่งงาน ภาระ หน้าที่ ความรับผิดชอบ ตลอดจนจำนวนคน ให้ครอบคลุมการทำงานครบทุกกระบวนการ รวมถึงการจัดโครงสร้างตำแหน่ง โครงสร้างองค์กร เพื่อจัดลำดับการบริหารและสั่งการด้วย หากองค์กรมีการจัดการองค์กรที่เป็นระบบระเบียบ แบ่งงานชัดเจน ไม่ทับซ้อน มีหน้าที่ครบ มีปริมาณคนพอกับที่ต้องการก็ย่อมทำให้การทำงานมีประสิทธิภาพ และโอกาสบรรลุผลสำเร็จที่สูง

ณฐกร วัชรสินธุ์ และชุติกาญจน์ ฉลาดสกุล (2566) ได้สรุปความหมายไว้ว่า การจัดองค์กร คือกระบวนการที่บุคคลหรือกลุ่มบุคคลร่วมมือกันประสานกิจกรรมการทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกันอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล โดยมีโครงสร้างหน้าที่ที่ชัดเจน และขับเคลื่อนองค์กรด้วยความยืดหยุ่นและพร้อมรับการเปลี่ยนแปลงในยุคศตวรรษที่ 21 ซึ่งต้องอาศัยความสามารถในการบริหารคน ความเข้าใจในความหลากหลาย ความสำคัญของการบริหารเวลา และการสร้างความน่าเชื่อถือเพื่อความสำเร็จขององค์กร

สรุปได้ว่า การจัดการองค์กร หมายถึง ผู้บริหารกำหนดวิธีและแนวทางรวมถึงการใช้ทรัพยากรภายในองค์กรอย่างมีระบบ เพื่อให้เกิดการประสานงานที่ราบรื่นของบุคลากร มีความชัดเจนและเป็นระเบียบในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากร

ความหมายการบังคับบัญชาสั่งการ

การบังคับบัญชาสั่งการตาม ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol คือ การจัดองค์กร ตลอดจนจัดโครงสร้างการทำงานนั้นจะทำให้เราเห็นสายบังคับบัญชาที่ชัดเจน เห็นลำดับความสำคัญ ตลอดจนอำนาจหน้าที่ในการสั่งการ เพราะการทำงานหมู่มากจำเป็นต้องมีผู้บังคับบัญชาเพื่อให้การทำงานดำเนินไปได้อย่างราบรื่น มีคนคอยควบคุม สั่งการ ดูภาพรวม ตลอดจนสอดส่องปัญหาเพื่อหาทางแก้ไขให้ไวที่สุด ข้อดีในการมีอำนาจสั่งการอีกอย่างก็คือช่วยให้เกิดการตัดสินใจอย่างทันท่วงที ผู้ที่มีอำนาจการตัดสินใจจะต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้เฉียบขาด ว่องไว ตลอดจนมีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนด้วย และผู้บังคับบัญชาที่ดียังสามารถที่จะสร้างแรงจูงใจในการทำงาน เข้าใจและเอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ รวมถึงอยู่ข้างๆ ในยามที่เกิดวิกฤติ

กชมน บุศย์จันทร์ และ พชร สาตร์เงิน (2566) ได้สรุปความหมายของ "การบังคับบัญชาสั่งการ" ว่าการดำเนินงานของหน่วยงานต้องเป็นไปตามอำนาจการสั่งการของผู้บริหาร หัวหน้ากอง และหัวหน้างานต่าง ๆ โดยการสั่งการดังกล่าวจะอยู่ภายใต้ขอบเขตของหน้าที่และความรับผิดชอบที่กำหนดไว้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ปฏิบัติตามกฎ ระเบียบ และกฎหมายโดยเคร่งครัด ทั้งนี้ การสั่งการจะต้องไม่เกี่ยวข้องกับเรื่องที่มิชอบหรือขัดต่อกฎหมาย นอกจากการสั่งการแล้ว ผู้บริหารและหัวหน้างานยังมีหน้าที่ในการให้คำแนะนำและชี้แนะแนวทางการปฏิบัติงาน เพื่อให้งานดำเนินไปตามแผนงานหรือเป้าหมายที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพและเป็นระบบ

สรุปได้ว่า การบังคับบัญชาสั่งการ หมายถึง ผู้บริหารการจะต้องสามารถวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ ได้อย่างรอบคอบ และตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด มีความรับผิดชอบในการตัดสินใจของตนเอง สร้างแรงจูงใจในการทำงาน เอาใจใส่ผู้ใต้บังคับบัญชา ให้กำลังใจ รวมถึงช่วยแก้ปัญหาต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้อย่างรอบครอบ

ความหมายการประสานงาน

การปะสานงานตาม ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol คือ ภาระหน้าที่ในการเชื่อมโยงงานตลอดจนการปฏิบัติการทุกอย่างรวมไปถึงกำลังคนที่หน่วยให้ทำงานเข้ากันให้ได้ กำกับให้มุ่งไปสู่เป้าหมายเดียวกัน อำนวยให้เกิดการทำงานที่ราบรื่น เพื่อให้เกิดผลสำเร็จตามที่วางไว้ ทุกอย่างหากขาดการประสานงานที่ดีก็อาจทำให้เกิดความล้มเหลวได้ เมื่อมีการแบ่งโครงสร้างตลอดจนมอบหมายงานให้กับแต่ละส่วนชัดเจนแล้วการประสานงานให้เกิดการทำงานที่ดีที่สุดนั้นมีความจำเป็นอย่างยิ่ง เพราะแต่ละส่วนต้องทำงานสอดประสานกันเพื่อผลสำเร็จเดียวกันนั่นเอง การประสานงานที่ดีนั้นจำเป็นจะต้องมีในทุกระดับ ตั้งแต่ระดับบุคคลต่อบุคคล หัวหน้างานต่อลูกน้อง แผนกต่อแผนก ไปจนถึงผู้บริหารต่อทุกหน่วยงานในองค์กรเช่นกัน

กชมน บุศย์จันทร์ และพชร สาตร์เงิน (2566) ได้สรุปความหมายของ การประสานงาน คือ การสร้างความสอดคล้องและเป็นอันหนึ่งอันเดียวกันในการปฏิบัติงานขององค์กร โดยมุ่งเน้นให้ทุกส่วนงานภายในองค์กรทำงานเชื่อมโยงกันอย่างราบรื่น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ รวมถึงการเชื่อมโยงการทำงานกับภาคประชาชนและภาคส่วนต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับแผนงานหรือโครงการนั้นๆ

สรุปได้ว่า การประสานงาน หมายถึง ผู้บริหารมอบหมายงานให้กับแต่ละส่วนชัดเจน แต่ละส่วนมีการปฏิบัติหน้าที่สอดประสานกันเพื่อผลสำเร็จเดียวกัน มีการสั่งการอย่างเป็นระบบขั้นตอน ครอบคลุมการทำงานของบุคลากรและผู้มีส่วนเกี่ยวข้องทุกคน

ความหมายการควบคุม

การควบคุมตาม ทฤษฎีการบริหารจัดการ POCCC ของ Henri Fayol คือ การควบคุมในที่นี้หมายถึง การกำกับตลอดจนบริหารจัดการทุกอย่างให้สำเร็จลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ประครองการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด ทั้งในเรื่องของกรอบเวลา มาตรฐานการปฏิบัติการ ขั้นตอนการทำงาน ไปจนถึงการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น การควบคุมนี้ยังรวมไปถึงการบริหารที่ไม่ใช่ทรัพยากรบุคคลอีกด้วย แต่รวมถึงทรัพยากรที่เป็นวัตถุดิบ เครื่องจักร ผลผลิตที่ได้ ตลอดจนงบประมาณในการดำเนินงานทั้งหมดด้วย เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่สุด

มะนาพี อินนูยูซ (2564) อธิบายว่า การควบคุมตามทฤษฎี POCCC การควบคุม (Controlling) หมายถึง กระบวนการบริหารจัดการที่มุ่งเน้นการกำกับดูแล ตรวจสอบ และติดตามการปฏิบัติงานของบุคลากรหรือพนักงาน ให้เป็นไปตามแผนงาน มาตรฐาน และเป้าหมายที่ได้กำหนดไว้ล่วงหน้า โดยอาศัยเครื่องมือและกลไกในการควบคุมที่หลากหลาย เช่น กฎเกณฑ์ ระเบียบ ข้อบังคับ คำสั่ง นโยบาย และขั้นตอนการปฏิบัติงานต่าง ๆ ทั้งนี้เพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรจะปฏิบัติงานอย่างถูกต้อง สอดคล้องกับทิศทางขององค์กร และบรรลุผลสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ การควบคุมที่มีประสิทธิภาพจะช่วยลดความผิดพลาด ลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานโดยรวมขององค์กร

สรุปได้ว่า การควบคุม หมายถึง การบริหารจัดการให้สำเร็จลุล่วงไปตามแผนที่วางไว้ ควบคลุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามกรอบที่กำหนด มีขั้นตอนในการทำงาน มีการประสานงานทุกฝ่ายให้เกิดความราบรื่น ดูแลบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ในการดำเนินงานให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

กรอบแนวคิด

ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นการศึกษาความคิดเห็นของครูต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคลากรของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยกลุ่มตัวอย่างเป็นครูในกลุ่มโรงเรียนเครือข่ายที่ 79 โดยศึกษาตามขอบข่าย แนวคิดทฤษฎี การบริหารจัดการ POCCC และหลักการจัดการองค์กรสู่ความสำเร็จ ของ Henri Fayol 5 ประการ

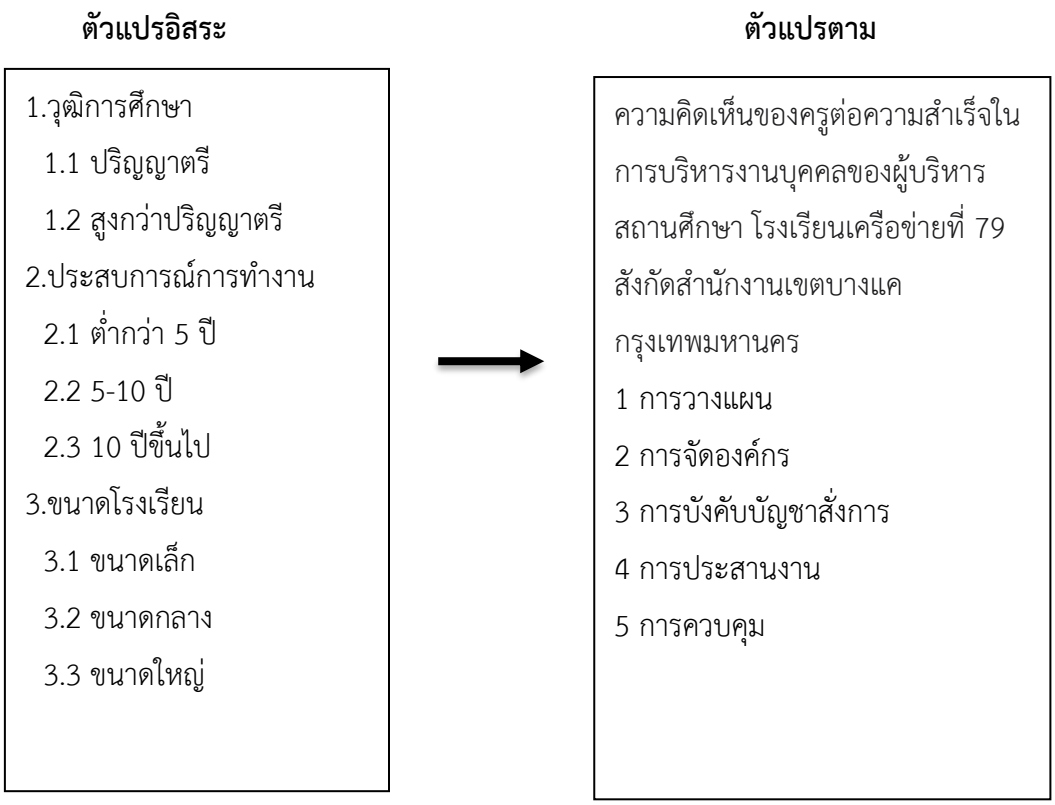

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Bass & Avolio (1990)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษาเพื่อศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สำนักงานเขตบางแคกรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 จำนวน 180 คน (ฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตบางแค, 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ปีการศึกษา 2567 โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามตาราง Krejcie & Morgan (1970) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างจำนวน 123 คน แล้วทำการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) ตามขนาดของโรงเรียน โดยวิธีเทียบสัดส่วนจำนวนครูในแต่ละโรงเรียน แล้วสุ่มอย่างง่ายโดยวิธีการจับสลาก รายละเอียดดังตาราง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครู ต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นจากการทบทวนวรรณกรรม แบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม มีลักษณะเป็น แบบสำรวจรายการ (Check - List) ได้แก่ เพศ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และ ขนาดของโรงเรียน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 79 ต่อความสำเร็จในกาบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สักกดัสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปลายเปิด (Open - Ended Questionnaire) เพื่อให้ผู้ตอบ แบบสอบถามแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับข้อเสนอแนะที่มีต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคลคลของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแคกรุงเทพมหานคร

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยโปรแกรมสำเร็จรูป ตามขั้นตอนต่อไปนี้ 1) นำข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามในตอนที่ 1 มาวิเคราะห์โดยการหาค่าความถี่ (frequency) และค่าร้อยละ (percentage) 2)นำข้อมูลจากแบบสอบถามในตอนที่ 2 เกี่ยวความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็น แบบสอบถามประเมินค่า (Ratting Scale) 5 ระดับ มาวิเคราะห์ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบน มาตรฐาน (SD) 3) วิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียน โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนแบบทางเดียว (One-Way ANOVA)

ผลการศึกษาอภิปรายผล

ผลการวิจัยพบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.60, SD=0.50) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการควบคุม ($\overline{X}$=4.68, SD=0.50) รองลงมาคือด้านการวางแผน ($\overline{X}$=4.66, SD=0.53) และน้อย ที่สุดคือด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ($\overline{X}$=4.52, SD=0.52) ตามลำดับ ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดโรงเรียน พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดโรงเรียนที่ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพหมานคร โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

การวิจัยเรื่องความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. ระดับความคิดเห็นของความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$=4.67, SD=0.53) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ด้านการควบคุม ($\overline{X}$=4.68, SD=0.50) รองลงมาคือด้านการวางแผน ($\overline{X}$=4.66, SD=0.53) และน้อย ที่สุดคือด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ($\overline{X}$=4.52, SD=0.52) ตามลำดับ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริหารได้ให้ความสำคัญกับการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการจัดการวางแผนทรัพยากรบุคคลอย่างมีระบบ อีกทั้งยังเน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่ส่งเสริมประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในโรงเรียน สอดคล้องกับ ชญานิน สาธุพันธ์ (2559) ที่พบว่าการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายที่ 73 สำนักงานเขตจอมทอง สังกัดกรุงเทพมหานคร อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะการวางแผนอัตรากำลังและการกำหนดตำแหน่ง ส่งผลให้การทำงานมีความราบรื่นและมีประสิทธิภาพ

2. ผลการเปรียบเทียบความความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามระดับการศึกษาครูที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะครูที่มีระดับการศึกษาที่สูงกว่าระดับปริญญาตรีมีมุมมองที่ตรงไปตรงมากล้าแสดงความคิดเห็นมากกว่าครูที่มีระดับการศึกษาที่ต่ำกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรทิพย์ ฉิมพาลี, ธีรังกูร วรบำรุงกุล และเริงวิชญ์ นิลโคตร (2566) ที่ศึกษาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด พบว่าระดับการศึกษาของครูมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยครูที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีความคาดหวังและมุมมองที่แตกต่างจากครูที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่า

3. ผลเปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามประสบการณ์ทำงาน ครูที่มีประสบการณ์ทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้ สาเหตุหนึ่งที่อาจอธิบายได้ว่าครูที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า มีความรู้และความชำนาญในการปฏิบัติงานที่สะสมมาจากการทำงานในระยะยาว ส่งผลให้ สามารถวิเคราะห์และประเมินปัญหา รวมถึงมองเห็นแนวทางการพัฒนาหรือแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระบบและมีประสิทธิภาพ ในทางกลับกัน ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า อาจยังขาดโอกาสในการเผชิญกับสถานการณ์หลากหลายที่ช่วยพัฒนาทักษะการบริหารจัดการหรือการประเมินผลอย่างรอบด้าน ดังนั้นความแตกต่างในระดับประสบการณ์ทำงานนี้จึงอาจส่งผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ นพดล เชิงศิริ, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ และปทุมพร เปียถนอม (2565) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตรัชโยธิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2

พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียนในภาพรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปีขึ้นไป มีความรู้และความเชี่ยวชาญในการทำงานมากกว่า สามารถวางแผนการดำเนินงานโดยวิเคราะห์องค์ประกอบของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอก เพื่อนำมากำหนดรูปแบบหรือทิศทางของสถานศึกษาให้สอดคล้องกับกลยุทธ์และบริบทของโรงเรียนประสบการณ์และวิธีการดำเนินงานที่แตกต่างกันยังช่วยให้ครูเหล่านี้มองเห็นปัญหาและอุปสรรคได้ชัดเจน ส่งผลให้การตัดสินใจดำเนินโครงการหรือกิจกรรมมีขั้นตอนที่ชัดเจน เกิดความสำเร็จที่เป็นรูปธรรม และสอดคล้องกับงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุน ดังนั้น ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานแตกต่างกัน จึงมีความคิดเห็นต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียนที่แตกต่างกันไปตามลักษณะงานและประสบการณ์ของแต่ละบุคคล

4. ผลเปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำแนกตามขนาดสถานศึกษา ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนที่มีต่างกันมีความคิดเห็นต่อต่อความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะบริบทของโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันอาจมีการบริหารและการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรแตกต่างกันทำให้ความคิดเห็นของครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนที่มีขนาดแตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อรุณศรี เทวโรทร (2562) ที่ศึกษาเรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 พบว่า ครูที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการบริหารวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2 ในภาพรวมแต่กต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจจะเป็นเพราะขนาดโรงเรียนที่แตกต่างกันทำให้ได้งบประมณไม่เพียงพอต่อการจัดการศึกาที่มีคุณภาพ ส่งผลให้ผู้บริหารโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดแตกต่างกันมีการกำหนดนโยบายทางการศึกษา งานสนับสนุนการเรียนการสอนและกาตจัดกิจกรรมเพื่อพัฒนาผู้เรียนที่แตกต่างกันไปตามบริบทของโงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อสรุปผลจากการศึกษาความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ตามความคิดเห็นของครูในโรงเรียนเครือข่ายที่ 79 สังกัดสำนักงาเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยในแต่ละด้านมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนั้นจึงควรมีการ ปรับปรุงแก้ไขและพัฒนาเพื่อให้การบริหารงานมีคุณภาพมากยิ่งขึ้น ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านการวางแผน ควรมีการจัดการในเรื่องการจัดทำแผนปฏิบัติงานและแนวทางที่ปฏิบัติในอนาคต เพื่อให้บุคลากรใช้เป็นหลักและแนวทางในการปฏิบัติ เพื่อให้การปฏิบัติงานของบุคลากรเป็นไปในทิศทางเดียวกัน

มีการดำเนินงานตามแผนที่ส่งผลไปในเป้าหมายที่ตรงกันส่งเสริมให้องค์กรดำเนินงานตามแผนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ด้านการจัดองค์กร ควรมีการจัดการในเรื่อง การจัดสรรทรัพยากรในการปฏิบัติหน้าที่ของบุคลากรอย่างเพียงพอ เพื่อสงเสริมให้บุคลากรสามารถปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างไร้ความกังวลและปฏิบัติงานเพื่อพัฒนาองค์กร ผู้เรียน และ ตนเองได้อย่างเต็มศักยภาพ

3. ด้านการบังคับบัญชาสั่งการ ควรมีการจัดการในเรื่อง การดำเนินการประเมินผลการปฏิบัติงาน รวบรวมข้อมูลตามหลักเกณฑ์เสนอต่อผู้มีอำนาจสั่งเลื่อนขั้นเงินเดือน ผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง ควรมีหลักเกณฑ์การประเมินอย่างเหมาะสมยุติธรรมต่อบุคลากรทุกคน ชัดเจนและเปิดเผยผลการประเมินให้บุคลากรทุกคนได้ทราบทุกครั้ง

4. การประสานงาน ควรมีการจัดการเรื่อง การจัดระบบการทำงานที่ส่งเสริมการทำงานร่วมกันในหน่วยงานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บุคลากรปฏิบัติหน้าที่ต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายอย่างราบรื่น ผู้บริหารควรมีการจัดระบบการประสานงานของบุคลากรที่หลีกเลี่ยงการเกิดความขัดแย้ง

5. การควบคุม ควรมีการจัดการเรื่อง การควบคุมและใช้ทรัพยากรในการดำเนินงานต่าง ๆ ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อการดำเนินงานต่าง ๆ ของบุคลากรเกิดผลที่มีประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กร ผู้เรียน และ บคุลากร ให้มากที่สุด ผู้บริหารควรมีการพิจารณาการใช้ทรัพยากรของบุคลากรให้คุ้มค่าอยู่เสมอ ลดความสิ้นเปลืองให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิจัยรูปแบบของการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อให้ได้ข้อมูลเนื้อหาที่ครอบคลุมและชัดเจอนเพิ่มมากขึ้น

2. ควรมีการวิจัยเปรียบเทียบความสำเร็จในการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร กับสังกัดสำนักงานเขตอื่น ๆ เพื่อผลวิจัยที่มีประสิทธิภาพมากขึ้นและสามารถนำไปปรับใช้กับการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา ให้เกิดความสำเร็จ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กชมน บุศย์จันทร์ และ พชร สาตร์เงิน. (2566). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลวังจันทร์ อำเภอแก่งกระจาน จังหวัดเพชรบุรี.*วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 6*(5), 406-425.

กัลย์ทิชา ทองนาค. (2562). *การประเมินผลการปฏิบัติหน้าที่เพื่อเลื่อนขั้นค่าจ้างของลูกจ้างประจำกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง].

จารุวรรณ นรพรม. (2557). *การศึกษาสภาพปัญหาและแนวทางแก้ปัญหาการบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลักราชภัฏนครราชสีมา.

ณฐกร วัชรสินธุ์ และ ชุติกาญจน์ ฉลาดสกุล. (2566). การบริหารจัดการองค์กรไปสู่ความสำเร็จในศตวรรษที่ 21. *วารสาร มจร การพัฒนาสังคม*, 8(3), 247-257.

นพดล เชิงศิริ, ภาวิดา ธาราศรีสุทธิ, และ ปทุมพร เปียถนอม. (2564). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ของผู้บริหารโรงเรียนในกลุ่มสหวิทยาเขตรัชโยธิน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา กรุงเทพมหานคร เขต 2. *วารสารวิจัยวิชาการ*, *5*(6), 179-190.

ฝ่ายการศึกษา สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร. (2567). *แผนปฏิบัติราชการประจำปี ข้อมูลบุคลกรทางการศึกษา*. กรุงเทพมหานคร.

ภรทิพย์ ฉิมพาลี, ธีรังกูร วรบำรุงกุล และ เริงวิชญ์ นิลโคตร. (2566). การบริหารงานบุคคลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพการศึกษาของเด็กไร้สัญชาติไทย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาตราด.*วารสารมหาจุฬานาครทรรศน,10*(5), 279-288.

มะนาพี อินนูยูซี. (2564). *ภาวะผู้นำเชิงสร้างสรรค์กับการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดนราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา]. http://wb.yru.ac.th/xmlui/handle/yru/6253

วิลาวรรณ รพีพิศาล. (2554). *ความรู้พื้นฐานในการบริหารทรัพยากรมนุษย์*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์วิจิตรหัตถกร.

สัญญา เคณาภูมิ และ เสาวลักษณ์ โกศลกิตติอัมพร. (2560). *การวางแผนในการบริหารจัดการองค์กร*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สำนักการศึกษา กรุงเทพมหานคร (2567). *รายงานสถิติการศึกษา ปีการศึกษา 2567*.กรุงเทพมหานคร:กลุ่มงานแผนงานและสารสนเทศส่วนนโยบายและแผนการศึกษา สำนักงานยุทธศาสตร์การศึกษา.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ*.พ.ศ. 2560 – 2579. กรุงเทพมหานคร: พริกหวานกราฟฟิค จำกัด.

อรุณศรี เทวโรทร, ชนมณี ศิลานุกิจ, รัตนา กาญจนพันธุ์ และอำนวย ทองโปร่ง. (2562).ความคิดเห็นของครูที่มีต่อการบริหารงานวิชาการของผู้บริหารโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ปทุมธานี เขต 2. *วารสารการวัดผลการศึกษา, 36*(100), 48-61.

Bass, B. M., & Avolio, B. J. (1990). The four I's of transformational leadership. *Journal of European Industrial Training, 15*(2).

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607–610.

การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

Increasing Teacher Happiness About Work Performance of Schools under Phra Nakhon Sri Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2

โชติพงศ์ ดุจจานุทัศน์[1] และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์[2]

Chotipong Dujjanutat[1] and Jirasak Surangkapiphat[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

Email: chotipong.duj@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เงินเดือน และขนาดโรงเรียน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 306 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน (2) การเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า 1.1 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 1.2 จำแนกตามเงินเดือน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 1.3 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การเสริมสร้างความสุข ความสุขในการปฏิบัติงานของครู ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

Abstract

This research aimed to (1) study the promotion of teachers' workplace happiness under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2, and (2) compare teachers' opinions on the promotion of workplace happiness based on work experience, salary, and school size. The sample consisted of 306 teachers selected through a survey using

a questionnaire. Data were analyzed using mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall and dimensional levels of workplace happiness among teachers were high, and (2) statistically significant differences in teachers' opinions were found based on work experience and salary, while no significant difference was found based on school size.

Keywords: Enhancing Happiness, teachers' happiness in working, teachers under the office of the primary education area, Phra Nakhon Si Ayutthaya, Area 2

บทนำ

สภาพสังคมในปัจจุบันได้มีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ ด้านสังคม ด้านเทคโนโลยี รวมไปถึงการใช้ชีวิตของคนในสังคม ซึ่งส่งผลให้การใช้ชีวิตของคนในสังคมนั้นเปลี่ยนแปลงไปอยู่ตลอด เห็นได้จากผลการสำรวจสุขภาพจิตของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ที่ได้สำรวจความคิดเห็นของคนในประเทศไทย ต่อกรณี “สุขภาพจิต (ความสุข) ของคนในประเทศไทย พ.ศ.2563” โดยใช้กลุ่มตัวอย่างแบบ Stratified Three - Stage Sampling โดยมีกรุงเทพมหานครและจังหวัดเป็นสตราตัม (Stratum) ซึ่งมีทั้งสิ้น 77 สตราตัม โดยสำรวจจากประชาชนที่มีอายุ 15 ปีขึ้นไปเป็นหน่วยตัวอย่าง จำนวนทั้งสิ้น 48,168 คน สำรวจเมื่อ เดือนมกราคม-ธันวาคม พ.ศ.2563 พบว่า ประชาชนมีสภาพจิตใจที่มีความรู้สึกไม่ดี ร้อยละ 88.6 (สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม, 2564) แสดงให้เห็นว่าประชาชนในประเทศไทยมีความรู้สึกผิดหวัง เบื่อหน่าย หรือท้อแท้ คนจำนวนมากเกิดความเครียดที่สะสม จึงอาจส่งผลกระทบต่อการปฏิบัติงาน ทำให้ความสามารถในการปฏิบัติงานหรือการใช้ชีวิตลดลง ความสุขของประชาชนเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สะท้อนถึงคุณภาพชีวิตและความเจริญก้าวหน้าของประเทศ ความสุขไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการมีทรัพย์สินหรือความมั่นคงทางการเงินเท่านั้น แต่ยังรวมถึงความสมดุลทางอารมณ์ การมีสุขภาพที่ดี ความสัมพันธ์ที่ดีกับครอบครัวและสังคม รวมถึงการมีโอกาสและความยุติธรรมในสังคม ซึ่งในบริบทของประเทศไทย ความสุขของคนไทยเป็นหัวข้อที่ได้รับความสนใจจากหลายฝ่าย เนื่องจากความสุขส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการทำงาน ความสามารถในการสร้างสรรค์ และความเข้มแข็งของสังคมโดยรวม

สถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการศึกษาผ่านการเรียนการสอนจากครูและบุคลากรทางการศึกษา ความสุขในการปฏิบัติงานของครูมีผลต่อประสิทธิภาพในการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อให้การถ่ายทอดความรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้อย่างมีความสุขและมีประสิทธิภาพ ความสุขในการทำงานของครูเกิดขึ้นจากการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดี หากครูและบุคลากรไม่ได้รับความสุข เพราะเนื่องจากครูในโรงเรียนส่วนใหญ่ประสบปัญหาในการปฏิบัติหน้าที่ จากบทบาทหน้าที่ของครูไม่ได้จำกัดอยู่เพียงการสอนเท่านั้น แต่ยังต้องรับผิดชอบภาระงานอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น 1) ครูต้องมีบทบาทหน้าที่ในการแก้ปัญหาให้กับนักเรียน 2) เวลางานและภาระงานนอกเหนือ 3) ขาดการสนับสนุนจากชุมชน 4) ขาดการมีส่วนร่วมในการ

บริหาร 5) ขาดการสนับสนุนจากผู้ปกครอง (ยนต์ ชุ่มจิต, 2550 อ้างถึงใน ชลตวรรณ ขุมเพ็ชร, 2565) อันจะทำให้ขาดประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ครูถือเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเยาวชนและสร้างรากฐานที่แข็งแกร่งให้กับสังคมผ่านการศึกษา ความสุขของครูจึงเป็นปัจจัยที่มีผลโดยตรงต่อคุณภาพของการเรียนการสอน และการพัฒนาความรู้ความสามารถของนักเรียนในระยะยาว อย่างไรก็ตาม ในปัจจุบัน ครูต้องเผชิญกับความท้าทายและปัญหาหลายประการที่ส่งผลต่อความสุขและความพึงพอใจในอาชีพของตน การให้ความสำคัญกับความสุขของครูจึงเป็นเรื่องที่จำเป็นเพื่อพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพและยั่งยืน การแก้ไขปัญหาที่เกี่ยวข้องกับความสุขของครูจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการสอนและสร้างความพึงพอใจในอาชีพ อีกทั้งยังช่วยให้ครูสามารถเป็นแรงบันดาลใจและเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับนักเรียน ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและระดับชาติในระยะยาว การบริหารสถานศึกษาในปัจจุบันยังต้องเผชิญกับความท้าทายที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี การจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน หรือการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ของนักเรียน ท่ามกลางปัจจัยเหล่านี้ ความสุขของครูถือเป็นส่วนสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อคุณภาพของการศึกษาและการพัฒนาทั้งในระดับบุคคลและองค์กร ความสำคัญของบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารในการสร้างความสุขให้ครูนั้นสามารถมองเห็นได้ในหลายด้าน ประการแรก ความสุขของครูส่งผลต่อความสามารถในการสอนและการมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน เมื่อครูรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขในการทำงาน จะสามารถถ่ายทอดความรู้ด้วยความเต็มใจ มีความอดทน และสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียนได้มากขึ้น ประการที่สอง ความสุขของครูยังส่งผลต่อการลดปัญหาด้านการทำงาน เช่น ความเครียดหรือความเบื่อหน่าย ซึ่งสามารถลดอัตราการลาออกของครู และสร้างความมั่นคงในองค์กรได้ในระยะยาว ซึ่งผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กร รวมทั้งการสร้างความร่วมมือและการสนับสนุนกันในการทำงาน นอกจากนี้ยังมีการยอมรับฟังความคิดเห็นของกันและกัน การเข้าใจและการพูดคุยอย่างเป็นมิตร เพื่อส่งเสริมให้ครูสามารถปฏิบัติงานตามเป้าหมายที่กำหนดได้ ครูมีความภาคภูมิใจในหน้าที่ของตนเอง และมีความรักและความผูกพันในการทำงาน ซึ่งเป็นตัวอย่างที่ดีให้เห็นว่าครูมีความสามารถในการปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมายได้อย่างดี

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีพันธกิจในการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นในปัจจุบัน รวมถึงพัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดี โดยมีวิสัยทัศน์ที่ว่า “องค์กรคุณภาพส่งเสริมการเรียนรู้ สู่สังคมแห่งความสุข” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2566) ฉะนั้นหากความสุขในการปฏิบัติงานเกิดขึ้น ก็จะส่งผลให้การจัดการเรียนในห้องเรียนมีคุณภาพ สามารถส่งเสริมให้เกิดการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน หากครูและบุคลากรทางการศึกษาเกิดความเครียด ความกดดัน อันมีผลมาจากปัจจัยต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องส่วนตัว เศรษฐกิจ หรือจากการปฏิบัติงาน จะส่งผลให้การ

เรียนการสอนมีประสิทธิภาพที่ลดลง ส่งผลต่อหัวใจหลักของการศึกษานั่นคือประสิทธิภาพของสถานศึกษา ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถแข่งขันกับสังคมภายนอกได้

จากประเด็นปัญหาและความสำคัญของปัญหาที่กล่าวมา ทำให้การศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง การวิจัยและศึกษาในประเด็นนี้จะสามารถนำข้อมูลที่ได้มา ใช้เป็นพื้นฐานในการพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการบริหารจัดการในโรงเรียน เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีความสุขและเต็มประสิทธิภาพ เมื่อครูมีความสุขในการทำงาน สิ่งนี้ไม่เพียงแค่ส่งผลดีต่อคุณภาพการเรียนการสอนเท่านั้น แต่ยังส่งผลต่อการพัฒนาในหลาย ๆ ด้าน ทั้งในด้านการสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ดี ความสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียน ตลอดจนการพัฒนาโรงเรียนในภาพรวม ดังนั้น การศึกษาเรื่องการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 นี้จึงเป็นประโยชน์อย่างมากในการยกระดับคุณภาพของการศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูต่อการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เงินเดือน และขนาดโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

ธิปัตย์ ทั่นเส้ง และมัทนา วังถนอมศักดิ์ (2562) กล่าวว่า องค์ประกอบของเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู ประกอบด้วย 4 ตัวแปร ดังนี้

1. สัมพันธภาพ หมายถึง ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในที่ทำงาน ซึ่งเกิดขึ้นจากการที่คนหลายคนทำงานร่วมกัน ทำให้เกิดสังคมการทำงานที่มีความสัมพันธ์ไมตรีต่อกัน มีความร่วมมือและการช่วยเหลือกันในงาน มีการพูดคุยอย่างเป็นมิตร ซึ่งช่วยสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน
2. ความรักในงาน หมายถึง ความรู้สึกผูกพันและรักในงานที่ทำ มีความรับผิดชอบในการทำงานให้สำเร็จ รู้สึกยินดีและกระตือรือร้นในการทำงาน รวมถึงได้รับความรู้สึกเชิงบวกจากการทำงาน ทำให้สามารถทำงานได้อย่างสนุกสนานและภาคภูมิใจในสิ่งที่ทำ
3. ความสำเร็จในงาน หมายถึง การบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ในการทำงาน ซึ่งไม่เพียงแต่ทำให้ภารกิจสำเร็จลุล่วง แต่ยังเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในชีวิต การทำงานที่ประสบความสำเร็จสร้างความภาคภูมิใจและเพิ่มพูนความมั่นใจในตนเอง อีกทั้งยังเป็นแรงบันดาลใจให้มุ่งสู่ความสำเร็จในก้าวต่อไป
4. การเป็นที่ยอมรับ หมายถึง การได้รับความเชื่อถือ ความไว้วางใจ และการยอมรับในความสามารถและการทำงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ซึ่งแสดงถึงความน่าเชื่อถือและความเคารพที่ได้รับ

กษมา ช่วยยิ้ม, นัฎจรี เจริญสุข และโสภณ เพ็ชรพวง (2563) กล่าวว่า เสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู มีองค์ประกอบที่สำคัญ 5 องค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านการติดต่อสัมพันธ์ ผู้บริหารเห็นว่าเพื่อให้เกิดความสุขในการทำงาน บุคลากรควรปฏิบัติงานด้วยความตั้งใจและรอบคอบ เพื่อลดข้อผิดพลาดให้น้อยที่สุด พร้อมทั้งสร้างความสัมพันธ์อันดีกับนักเรียนและผู้ปกครอง ควรมีความรับผิดชอบและให้ความสำคัญกับหน้าที่ในด้านการติดต่อสัมพันธ์อย่างจริงจัง การวางแผนและทำงานร่วมกับผู้อื่นอย่างมีประสิทธิภาพจะช่วยเสริมสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญของความสำเร็จและความสุขในองค์กร

2. ด้านความรักในงาน ผู้บริหารมีความเห็นว่าความรักในงานที่นำมาซึ่งความสุขในการทำงานนั้น เกิดจากการที่บุคลากรตระหนักว่าอาชีพครูเป็นอาชีพที่มีเกียรติและศักดิ์ศรี ควรภาคภูมิใจและเห็นคุณค่าในหน้าที่ที่รับผิดชอบ รักในอาชีพครูด้วยหัวใจและเข้าใจว่าเป็นอาชีพที่สร้างประโยชน์ให้กับผู้อื่น การมีความรักในงานที่ทำจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้การทำงานเต็มไปด้วยความหมายและความสุข

3. ด้านความสำเร็จในงาน ผู้บริหารเห็นว่าความสำเร็จที่นำมาซึ่งความสุขในการทำงานเกิดจากการที่บุคลากรรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการพัฒนาและความก้าวหน้าของสถานศึกษา การได้รับการส่งเสริมและสนับสนุนในการเติบโตในสายงานเป็นสิ่งสำคัญ นอกจากนี้ บุคลากรยังควรมีความสุขเมื่อได้รับรางวัลหรือการตอบแทนจากความสำเร็จในการปฏิบัติงาน ซึ่งจะเพิ่มแรงจูงใจและความพึงพอใจในงานที่ทำ

4. ด้านการเป็นที่ยอมรับ ผู้บริหารเห็นว่าความสุขในการทำงานเกิดจากการที่บุคลากรได้รับความเชื่อถือและไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงาน หัวหน้างาน และบุคลากรอื่น ๆ ที่ร่วมงานกัน โดยเฉพาะเมื่อได้รับมอบหมายให้รับผิดชอบงานที่มีความสำคัญต่อชื่อเสียงของโรงเรียน การได้รับการยอมรับในด้านความรู้และความสามารถในการทำงาน รวมถึงการเป็นที่ปรึกษาที่ดีแก่สมาชิกในทีม ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บุคลากรรู้สึกพึงพอใจและมีความสุขในที่ทำงาน

ณัฐพล หงษ์คง และชัชจริยา ใบลี (2563) กล่าวว่า การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูมีองค์ประกอบ ดังนี้

1. ด้านความสำเร็จในงาน
2. ด้านความรักในงาน
3. ด้านการเป็นที่ยอมรับ
4. ด้านการติดต่อสัมพันธ์
5. ด้านคุณภาพชีวิตในการทำงาน

จากแนวคิดต่าง ๆ ที่กล่าวมานั้น สามารถสรุปได้ว่า การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูประกอบด้วย 1) การติดต่อสัมพันธ์ 2) ความรักในงาน 3) ความสำเร็จในงาน และ4) การเป็นที่ยอมรับ

กรอบแนวคิด

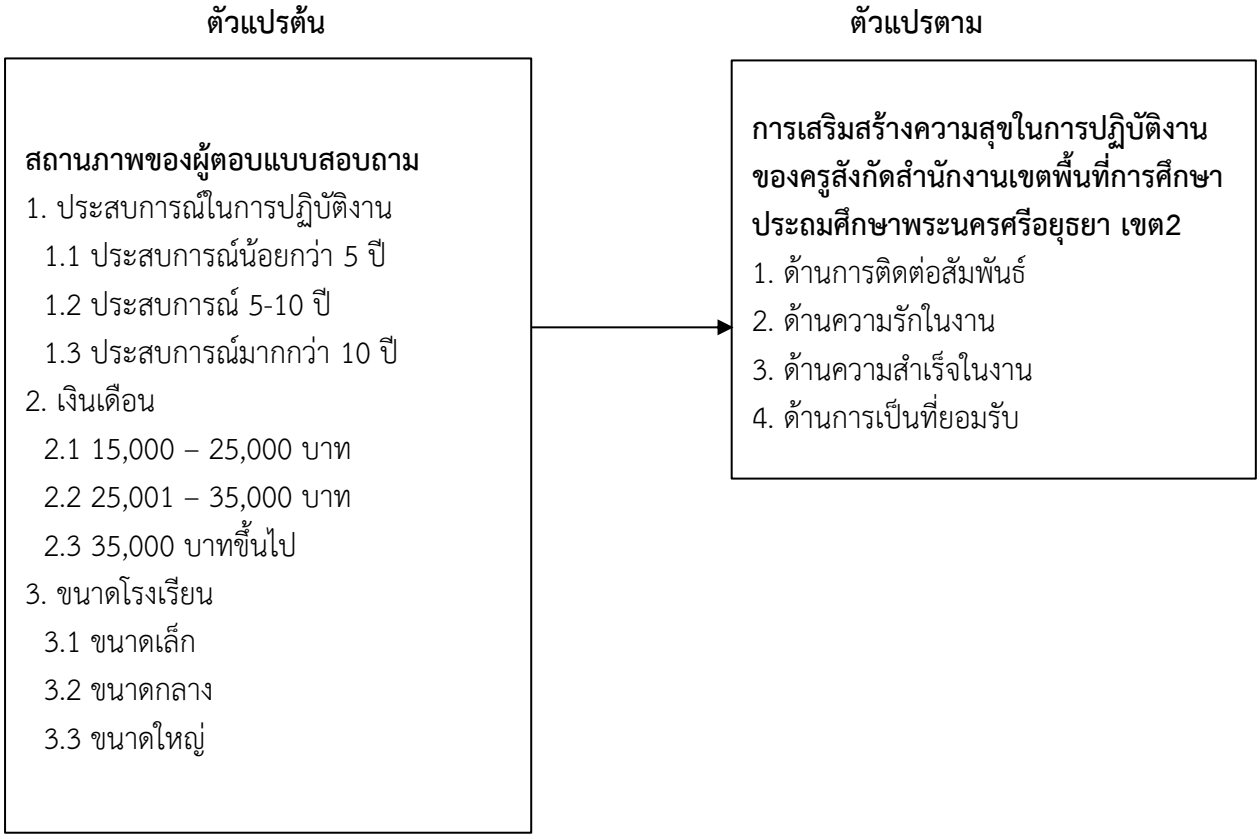

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน เงินเดือน และขนาดโรงเรียน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 306 คน ซึ่งได้จากการเปิดตารางเทียบหากลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้อำเภอที่ตั้งของสถานศึกษาเป็นชั้นของการสุ่ม และใช้การสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) โดยการจับฉลากรายชื่อครูในแต่ละโรงเรียน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู แบ่งเป็น 4 ด้าน ประกอบด้วย 1) ด้านการติดต่อสัมพันธ์ 2) ด้านความรักในงาน 3) ด้านความสำเร็จในงาน 4) ด้านการเป็นที่ยอมรับ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ และค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าสถิติ F-test ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) เมื่อพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จะตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่โดยใช้วิธีการตรวจสอบความแตกต่างแบบเชฟเฟ่ (Scheffe's method)

ผลการศึกษา

จากผลการวิจัยเรื่อง การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 สามารถอภิปรายผล ได้ดังนี้

1. ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อยู่ในระดับมากทั้งในภาพรวมและรายด้าน ผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องจากปัจจัยหลายประการ เช่น สภาพแวดล้อมที่ดีในที่ทำงานซึ่งเอื้อต่อความสัมพันธ์ที่ดีกับเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร การสนับสนุนจากผู้บริหารที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพและการสร้างสรรค์งาน ความพึงพอใจในบทบาทหน้าที่ที่ได้รับการยอมรับและเห็นคุณค่า ตลอดจนความสำเร็จในการพัฒนานักเรียน นอกจากนี้ ครูยังได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองผ่านการอบรมต่าง ๆ ค่าตอบแทนและสวัสดิการที่เหมาะสมช่วยลดความกังวลด้านการเงิน รวมถึงการจัดสมดุลระหว่างชีวิตและงาน ทำให้ครูมีความสุขทั้งในด้านอาชีพและชีวิตส่วนตัว ความภูมิใจในอาชีพครูและการได้รับการยกย่องจากชุมชนยังเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสุขและกำลังใจในการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญา บุตรธาจารย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต2 ผลการวิจัยพบว่า การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัย ของ วิภาวี สุขหร่อง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิไล จันทร์เปรียง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนธัมมสิริศึกษาสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนธัมมสิริศึกษาสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ดังนั้นความสุขในการปฏิบัติงานของครูถือเป็นสิ่งที่ควรให้ความสำคัญ Bhatia (2020) กล่าวว่า ครูถือเป็นหนึ่งในอาชีพที่มีความท้าทายสูงและมักก่อให้เกิดความเครียดอย่างมาก ครูมีบทบาทสำคัญที่ส่งผลโดยตรงและโดยอ้อมต่อการพัฒนาตนเอง ความสำเร็จ และความพึงพอใจในชีวิตโดยรวม นอกจากนี้ บทบาทของครูยังส่งผลเชื่อมโยงไปยังผลลัพธ์การเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ ดังนั้นการให้ความสำคัญกับความสุขในที่ทำงานจึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ควรมาก่อนความพึงพอใจในงานหรือการมีส่วนร่วมของแต่ละบุคคล เนื่องจากความสุขในที่ทำงานสามารถสร้างแรงจูงใจและบรรยากาศที่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมประสิทธิภาพและความสำเร็จในระดับองค์รวม

2. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องจาก ครูที่มีประสบการณ์น้อยกว่า 5 ปี ความสุขมักเกิดจากการได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารและเพื่อนร่วมงาน

การเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ และความท้าทายในการเริ่มต้นอาชีพช่วยกระตุ้นแรงบันดาลใจ ซึ่งอาจจะยังมีน้อยกว่าครูที่มีประสบการณ์มากกว่า ในขณะเดียวกัน ครูที่มีประสบการณ์ 5-10 ปี มักมีความสุขจากการได้รับการยอมรับในบทบาทหน้าที่ การจัดการสมดุลระหว่างชีวิตและงานที่ดีขึ้น และการได้รับโอกาสในการทำงานที่มีความสำคัญหรือท้าทายมากขึ้น ด้านครูที่มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี ความสุขมักมาจากความมั่นคงในอาชีพ การได้รับการยกย่องจากชุมชน และความภูมิใจในการให้คำปรึกษาแก่ครูรุ่นใหม่ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พิชญา บุตรธาจารย์ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี เขต2 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2 จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิภาวี สุขหร่อง (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานโดยรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

3. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามเงินเดือน โดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยเช่นนี้เนื่องจาก ผู้ที่มีเงินเดือนสูงกว่าจะมีสัมพันธภาพที่ดีกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากสถานะทางการเงินที่มั่นคงช่วยลดความกดดันในชีวิต และสร้างความพร้อมในการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในที่ทำงาน ในด้านความรักในงาน ครูที่มีเงินเดือนสูงแสดงความรักในงานมากกว่า เพราะค่าตอบแทนที่เหมาะสมทำให้รู้สึกว่าความพยายามและผลงานได้รับการยอมรับอย่างคุ้มค่า ด้านการเป็นที่ยอมรับ พบว่าครูที่มีเงินเดือนสูงได้รับการยอมรับจากองค์กรและเพื่อนร่วมงานมากที่สุด เนื่องจากบทบาทที่สำคัญในการปฏิบัติงาน ส่วนในด้านความสำเร็จในงาน ครูที่มีเงินเดือนสูงจะประสบความสำเร็จในงานมากกว่ากลุ่มอื่น เนื่องจากได้รับโอกาสในการพัฒนาตนเองและแสดงศักยภาพอย่างเต็มที่ สรุปได้ว่าเงินเดือนเป็นปัจจัยสำคัญที่เชื่อมโยงกับความสุขในแต่ละด้าน โดยเฉพาะในแง่ของความมั่นคงและการได้รับการยอมรับ ซึ่งช่วยเสริมสร้างความสุขและประสิทธิภาพในการทำงานของครูทุกคน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุภาภรณ์ พวงเข็มแดง และกมลวรรณ วรรณธนัง (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ความสุขในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนอุดมธรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ความสุขในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนอุดมธรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 1 ที่มีรายได้ต่อเดือน แตกต่างกัน จะมีความสุขในการปฏิบัติงานของครูโดยรวมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ นางอภิสรา เปาอินทร์ (2562) ได้กล่าวว่า ปัจจัยด้านเงินเดือนมีความสัมพันธ์กับระดับความสุขในการทำงาน เนื่องจากผู้ที่

เงินเดือนสูงจะมีความความผ่อนคลายในการทำงานมากกว่าผู้ที่มีเงินเดือนน้อย และผู้ที่มีเงินเดือนสูงขึ้นจะมีความสุขในการทำงานด้านความสุขขององค์กรและสังคมที่สูงขึ้นด้วย

4. ผลการวิจัยพบว่า การเปรียบเทียบการเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำแนกตามขนาดโรงเรียน โดยรวมแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ผลการวิจัยเช่นนี้สาเหตุสำคัญอาจมาจากปัจจัยพื้นฐานในการทำงานที่ใกล้เคียงกันในโรงเรียนทุกขนาด เช่น การสนับสนุนจากผู้บริหาร ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน และการได้รับทรัพยากรที่เหมาะสม ครูในโรงเรียนขนาดเล็กอาจได้รับความสุขจากความใกล้ชิดระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงบรรยากาศการทำงานที่เป็นกันเอง ในขณะที่ครูในโรงเรียนขนาดกลางและใหญ่ อาจได้รับความสุขจากการมีระบบการจัดการที่ชัดเจนและโอกาสในการพัฒนาตนเอง อย่างไรก็ตาม ความสุขในทุกขนาดโรงเรียนยังคงพึ่งพาการบริหารจัดการที่เหมาะสม การสนับสนุนในด้านวิชาการ และการสร้างบรรยากาศที่ดีในที่ทำงาน ดังนั้น แม้ว่าความแตกต่างจะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ แต่การสร้างความสุขในการทำงานยังขึ้นอยู่กับความใส่ใจขององค์กรและการตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของครูในแต่ละโรงเรียน ซึ่งอุทัยวรรณ ศรีรัตน์ (2562) กล่าวว่า การสร้างโรงเรียนให้เป็นสถานที่แห่งความสุขเกิดจากการที่ผู้อำนวยการและคณะครูให้ความสำคัญกับความสุขในทุกมิติของการดำเนินงาน บรรยากาศแห่งความสุขนี้ต้องอาศัยความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ ผู้อำนวยการ คณะครู ผู้ปกครอง กรรมการสถานศึกษา และผู้นำท้องถิ่น ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการบริหารจัดการ การทำงานร่วมกันของทุกฝ่ายช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยความอบอุ่นและการสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งในด้านการเรียน การทำงานและความสัมพันธ์ในองค์กร การมีส่วนร่วมอย่างรอบด้านนี้ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของชุมชนการศึกษา เมื่อโรงเรียนมีบรรยากาศแห่งความสุข ทุกคนที่เกี่ยวข้องจะสามารถปฏิบัติหน้าที่และมีส่วนร่วมในกระบวนการพัฒนาสถาบันได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน และสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐชนนท์ คงอยู่ (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในฐานะผู้นำองค์กรที่กำหนดทิศทางและแนวทางการบริหารงาน เพื่อให้การดำเนินงานในสถานศึกษามีความเรียบร้อยและเป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ หากผู้บริหารใช้อำนาจอย่างเหมาะสม ถูกต้อง และเป็นธรรม โดยคำนึงถึงบุคคล โอกาส และสถานการณ์ที่เกิดขึ้น จะช่วยสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของสถานศึกษา และยังช่วยเสริมสร้างความรู้สึกเชิงบวก รวมถึงความสุขในการทำงานของคณะครูในสถานศึกษาอีกด้วย ส่วน Kun and Gadanecz (2022) ได้กล่าวว่า ความเป็นอยู่ที่ดีและความสุขในที่ทำงานมีความเชื่อมโยงกับทรัพยากรทางจิตใจภายใน เช่น ความหวังและการมองโลกในแง่ดี ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์และทัศนคติที่ดี การมีทรัพยากรเหล่านี้ทำให้บุคคลสามารถเผชิญกับความท้าทายและสถานการณ์ต่าง ๆ ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำไปสู่การสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการพัฒนาความสุขและคุณภาพชีวิตในสถานที่ทำงาน

และ SEZER (2019) กล่าวว่า การจัดการโรงเรียน รวมถึงความร่วมมือระหว่างครูและการสนับสนุนจากผู้บริหารโรงเรียนเป็นปัจจัยที่สำคัญที่สุดที่เพิ่มความสุขในโรงเรียนของครู

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรพิจารณาความดีความชอบหรือค่าตอบแทนและสวัสดิการของครูให้สอดคล้องกับความสามารถและบทบาทที่รับผิดชอบ เพื่อเพิ่มแรงจูงใจและลดความกังวลด้านการเงิน

2. ผู้บริหารควรปรับแนวทางการสนับสนุนและสร้างความสุขในการทำงานให้สอดคล้องกับกลุ่มครูที่มีประสบการณ์แตกต่างกัน เช่น ครูที่มีประสบการณ์น้อยควรส่งเสริมการเรียนรู้และมอบหมายงานที่ท้าทาย ครูที่มีประสบการณ์ปานกลางควรเพิ่มบทบาทหน้าที่ที่สำคัญและสนับสนุนการสร้างสมดุลชีวิต และครูที่มีประสบการณ์สูงควรให้โอกาสในการเป็นที่ปรึกษาและสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์กับชุมชน

3. ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมหรือโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาศักยภาพของครู เช่น การอบรม การพัฒนาเทคโนโลยีสำหรับการเรียนการสอน และการสร้างพื้นที่แลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างครู ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความภูมิใจในบทบาทและความสุขในการปฏิบัติงาน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรเน้นการศึกษาปัจจัยเฉพาะ เช่น ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจในตนเอง อิทธิพลของวัฒนธรรมองค์กร หรือบทบาทของครอบครัวในการส่งเสริมความสุข เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกและแนวทางที่ชัดเจนในการพัฒนาความสุขของครูในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรเปรียบเทียบระหว่างครูในระดับการศึกษาประถมศึกษา มัธยมศึกษา และการศึกษาระดับสูง เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุข และหาแนวทางที่เหมาะสมในการพัฒนาความสุขในแต่ละระดับ

3. ควรพัฒนารูปแบบหรือกรอบการวิจัยที่สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาความสุขของครูในบริบทที่กว้างขึ้น โดยใช้ข้อมูลจากการวิจัยชิ้นนี้เป็นพื้นฐาน

บรรณานุกรม

กษมา ช่วยยิ้ม, นัฏจรี เจริญสุข และ โสภณ เพ็ชรพวง. (มิถุนายน 2563). การพัฒนารูปแบบการสร้างความสุขในการทำงานของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานีเขต 2. *วารสารสังคมศาสตร์และมานุษยวิทยาเชิงพุทธ, 5*(6), 184 - 200.

ชลตวรรณ ขุมเพ็ชร และ ระวิง เรืองสังข์. (กรกฎาคม – ธันวาคม 2565). การส่งเสริมความสุขตามหลักฆราวาสธรรมของครู. *วารสารนิตยสารเสียงธรรมจากมหายาน, 8*(2), 8-9.

ณัฐชนนท์ คงอยู่. (2565). *การใช้อำนาจของผู้บริหารกับความสุขในการทำงานของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีเขต 2* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรศึกษา

ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4051

ณัฐพล หงส์คง และ ชัชจริยา ใบลี. (มกราคม – มิถุนายน 2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานี. *วารสารบัณฑิตวิจัย, 11*(1), 135-148.

ธิปัตย์ ทั่นเส้ง และ มัทนา วังถนอมศักดิ์. (กรกฎาคม–ธันวาคม 2562). คุณลักษณะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษากับความสุขในการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 8. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 10*(2), 412-424.

พิชญา บุตรธาจารย์. (2565). *การเสริมสร้างความสุขในการปฏิบัติงานของครูฐานวิถีชีวิตใหม่ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรีเขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

วิไล จันทร์เปรียง. (2560). *ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนธัมมสิริศึกษาสัตหีบ อำเภอสัตหีบ จังหวัดชลบุรี สังกัดสำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/6873

วิภาวี สุขหร่อง. (2560). *ความสุขในการทำงานของครูโรงเรียนบางบ่อวิทยาคม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 6* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/handle/ 1234567890/ 7440?mode=full

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2566) *แผนปฏิบัติการ ประจำปีงบประมาณ พ.ศ.2567*. https://www.ayutthaya2.go.th /2023/?page_id=11000

สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม. (2564). *สรุปผลที่สำคัญการสำรวจสุขภาพจิต (ความสุข) ของคนในประเทศไทย พ.ศ.2563*. กรุงเทพมหานคร: ห้างหุ้นส่วนจำกัด บางกอกบล๊อก.

สุภาภรณ์ พวงเข็มแดง และกมลวรรณ วรรณธนัง. (2566). ความสุขในการปฏิบัติงานของครู กลุ่มโรงเรียนอุดมธรรมคุณ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 1. *วารสารการบริหารนิติบุคคลและนวัตกรรมท้องถิ่น, 9*(6), 344.

อภิสรา เปาอินทร์. (2562*). ปัจจัยที่มีผลต่อความสุขในการทำงานของพนักงานธนาคารแห่งประเทศไทย* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรรัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU DIGITAL COLLECTIONS. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:179613

อุทัยวรรณ ศรีรัตน์. (2562). *การเป็นโรงเรียนแห่งความสุขของโรงเรียนชุมชนบ้านหนองฝ้าย* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace JSPUI. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/2654

Bhatia, A. (2020). DETERMINANTS OF COLLEGE TEACHERS' HAPPINESS- A COMPREHENSIVE REVIEW. *Journal of Critical Reviews, 7*(9), 9.

Kun, A., & Gadanecz, P. (2022). Workplace happiness, well-being and their relationship with psychological capital: A study of Hungarian Teachers. *Current Psychology, 41*(1), 185-199.

SEZER, S. (2019). School Happiness: A Scale Development and Implementation Study. *Eurasian Journal of Educational Research, 79*(8), 179.

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

The Role of School Administrators in Influencing Motivation in Teaching at Ladbualuang, under the Jurisdiction of the Area Education Office, Phranakhon Si Ayutthaya District 2

ประชา อุดมญาติ[1] และจิรศักดิ์ สุรังคพิพรรธน์[2]

Pracha Audomyad[1] and Jirasak Surangkapipat[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Pracha.Aud@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 (2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 และ (3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ผู้ให้ข้อมูลจำนวน 140 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลาดบัวหลวง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก คือ เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย (2) ด้านแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง พบว่า ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก คือ ความรับผิดชอบ และ (3) ด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย พบว่า โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 54.70 ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว เท่ากับ 0.543 ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย เท่ากับ 0.315 แสดงว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5

คำสำคัญ: บทบาท ผู้บริหารสถานศึกษา แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู

Abstract

This research aimed to (1) examine the roles of school administrators in Lad Bua Luang District under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 2, (2) investigate the work motivation of teachers in the same area, and (3) analyze the influence of school administrators' roles on teachers' work motivation. Data were collected from 140 teachers using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, correlation coefficient, and simple regression analysis. The findings revealed that (1) the overall roles of school administrators were at a high level, particularly in terms of discipline and maintaining order, (2) teachers' work motivation was also at a high level, especially in terms of responsibility, and (3) there was a statistically significant moderate positive correlation between administrators' roles and teachers' motivation at the .01 level. The simple regression analysis showed that administrators' roles significantly predicted teachers' work motivation, accounting for 54.70% of the variance, with an adjusted R^2 of 0.543 and a standard error of prediction of 0.315, indicating a statistically significant influence at the 0.05 level.

Keywords: Roles, school administrators, teachers' work motivation

บทนำ

การบริหารจัดการเป็นสิ่งสำคัญที่จำเป็นสำหรับทุกองค์กร เนื่องจาก "คน" หรือทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนการสร้างสรรค์งานและความเจริญก้าวหน้าในองค์กร การที่จะทำให้องค์กรประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้นั้น ผู้บริหารจำเป็นต้องแน่ใจว่าบุคลากรทุกคนสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากบุคลากรปฏิบัติงานอย่างไม่เต็มที่และขาดประสิทธิภาพ อาจส่งผลกระทบต่อผลิตภาพ ซึ่งจะนำไปสู่ความล่าช้าและบั่นทอนความสำเร็จของงานโดยรวมเพื่อแก้ไขปัญหานี้ ผู้บริหารต้องดำเนินการอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้มั่นใจว่าบุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีคุณภาพและเชื่อถือได้ ผู้บริหารควรตระหนักถึงศักยภาพและความสามารถของบุคลากรแต่ละคน และควรให้โอกาสบุคลากรในการตัดสินใจและดำเนินงานได้อย่างราบรื่น หากผู้บริหารคอยแต่จะควบคุมและชี้แนะในทุกเรื่อง แม้กระทั่งเรื่องเล็กน้อย อาจส่งผลกระทบต่อผลิตภาพและคุณภาพของงาน รวมถึงเป้าหมายขององค์กรที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพุทธศักราช 2542 และแก้ไขเพิ่มเติมฉบับที่ 2 พุทธศักราช 2545 และพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติฉบับที่ 3 พุทธศักราช 2553 ระบุไว้ในหมวด 5 การบริหารและการจัดการศึกษามาตรา 39 ว่ากระทรวงจะต้องมีการกระจายอำนาจด้านการบริหารและการจัดการศึกษาไปยังคณะกรรมการสำนักงานศึกษาธิการ โดยใช้หลักการกระจายอำนาจดังกล่าวในการกำกับและส่งเสริมกิจการของสถานศึกษา ซึ่งโรงเรียนมีบทบาทสำคัญในฐานะสถาบันขั้นพื้นฐานที่พัฒนาคนให้มีความรู้และ

ความสามารถ การจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยให้นักเรียนและบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การศึกษามีบทบาทสำคัญในการยกระดับคุณภาพชีวิตของคนในสังคม หากองค์กรเริ่มต้นด้วยบุคลากรที่มีความสามารถและมีประสิทธิภาพ องค์กรนั้นก็จะมีโอกาสประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้ ผู้บริหารต้องมีแรงจูงใจในการพัฒนาบุคลากร กระตุ้นให้บุคลากรมีแรงและกำลังใจในการทำงานอย่างเต็มที่เพื่อให้สามารถดำเนินงานได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ และนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จที่ยั่งยืน

จากการศึกษาเบื้องต้นพบว่าความสำเร็จของสถานศึกษาและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียนมีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการทำงานของครู หากครูมีแรงจูงใจที่ดี จะส่งผลให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพการศึกษาในภาพรวม ดังนั้น บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ต้องศึกษาและพัฒนาเพื่อให้ครูได้รับการสนับสนุนและแรงจูงใจที่
เหมาะสม การวิจัยนี้มีความสำคัญในการทำความเข้าใจถึงบทบาทที่แท้จริงของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลาดบัวหลวง รวมถึงการค้นหาวิธีการและแนวทางในการพัฒนาบทบาทนี้ให้เหมาะสม ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานของครู ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการศึกษาในพื้นที่อย่างยั่งยืน งานวิจัยนี้จะเป็นประโยชน์ต่อการปรับปรุงนโยบายและแนวทางการบริหารจัดการในสถานศึกษา รวมถึงเป็นข้อมูลพื้นฐานในการพัฒนาศักยภาพของผู้บริหารเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของครูได้ดียิ่งขึ้น

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 มีพันธกิจในการพัฒนาผู้เรียน รวมถึงครูและบุคลากรทางการศึกษา ให้ส่งเสริมการจัดการศึกษาเพื่อความเป็นเลิศของผู้เรียนให้มีสมรรถนะตามศักยภาพและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน และพัฒนาคุณภาพผู้เรียนตามหลักสูตรและทักษะที่จำเป็นต่ออนาคตในศตวรรษที่ 21 รวมถึงพัฒนาสถานศึกษาและระบบการบริหารจัดการศึกษาทุกระดับให้มีความปลอดภัย ผู้เรียนและบุคลากรทางการศึกษามีสุขภาพกายและสุขภาพจิตที่ดีโดยมีวิสัยทัศน์ที่ว่า “องค์กรคุณภาพ ส่งเสริมการเรียนรู้ สู่สังคมแห่งความสุข” (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2, 2566)

อำเภอลาดบัวหลวง จังหวัดพระนครศรีอยุธยา มี 26 โรงเรียน โดยแบ่งเป็นโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 จำนวน 25 โรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาพระนครศรีอยุธยา จำนวน 1 โรงเรียน เนื่องจากอำเภอลาดบัวหลวงเป็นอำเภอที่มีขนาดค่อยข้างเล็ก มีพื้นที่ 119 ตารางกิโลเมตร (จังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2552) ครูและบุคลากรทางการศึกษาส่วนใหญ่เป็นคนนอกพื้นที่ จึงมีการโยกย้ายและมีการแต่งตั้งครูผู้ช่วยเพื่อทดแทนตำแหน่งเติมทุกปีการศึกษา ทำให้อาจจะเกิดผลกระทบต่อความต่อเนื่องในการจัดการเรียนการสอน งานของสถานศึกษา และเกิดความกดดันจากการทำงานนอกเวลาเพื่อสนองต่อนโยบายของหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งเป็นภาระที่เพิ่มจากการจัดการเรียนการสอน ทำให้เกิดความวิตกกังวล และเกิดความกดดันในการปฏิบัติงาน ซึ่งอาจทำให้การขาดแรงจูงใจในการทำงานได้

จากความเป็นมาและความสำคัญข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยจึงเห็นความสำคัญที่จะศึกษาบทบาทของผู้บริหารที่จะส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนสถานศึกษาให้มี

ประสิทธิภาพ ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมุ่งศึกษาหลักการและบทบาทของผู้บริหารโรงเรียน ในอำเภอลาดบัวหลวง โดยการสร้างแรงจูงใจเพื่อที่จะพัฒนาการทำงานของครูให้ดีขึ้นได้ ซึ่งผลจากการศึกษาจะช่วยให้ทราบถึงแรงจูงใจที่สามารถนำไปเป็นการเสริมแรงให้ครูมีกำลังใจในการทำงาน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
2. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2
3. เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

การทบทวนวรรณกรรม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ 2543 (สำรวย สันทอง, 2564) ได้กำหนดลักษณะผู้บริหารต้นแบบว่ามีบทบาทในการบริหารและการจัดการศึกษาดังนี้

1) การเป็นผู้นำทางวิชาการโดยให้ความสำคัญต่อการส่งเสริมและสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามหมวด 4 ในพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติพ.ศ. 2542 และมีการวางแผนนโยบายและยุทธศาสตร์เพื่อการปฏิรูปการเรียนรู้ของ สถานศึกษาอย่างชัดเจน และสะดวกต่อการนำไปปฏิบัติให้คำปรึกษาแนะนำและสร้างพลังความร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเพื่อปฏิรูปการเรียนรู้ ซึ่งจะนำ ไปสู่การปฏิรูปการศึกษา

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยเน้นการมีส่วนร่วมทั้งครูและบุคลากรภายในโรงเรียน บุคคลและหน่วยงานภายนอกโรงเรียน ทั้งหน่วยงานภาครัฐและเอกชน เช่น ครู บุคลากรทางการศึกษา ผู้ปกครอง ชุมชน และองค์กรต่าง

3) การเป็นผู้อำนวยความสะดวกทั้งทางด้านวิชาการ เช่น การจัดสื่อต่าง ๆ เช่น หนังสือ ตำรา เทคโนโลยีช่วยการเรียนการสอนและอุปกรณ์ส่งเสริมการเรียนรู้ต่าง ๆ ตลอดจนการให้บริการและจัดสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ เช่น แหล่งเรียนรู้และศูนย์การเรียนรู้ที่ผู้เรียนแสวงหาความรู้ด้วยตนเองและจัดบรรยากาศของโรงเรียนให้อบอุ่น เพื่อให้ผู้เรียนมีความรักที่จะเรียนรู้และรู้จักแสวงหาความรู้

4) การประสานความสัมพันธ์กับทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องทั้งในโรงเรียนและนอกโรงเรียน เพื่อสร้างเครือข่ายผู้สนับสนุนทรัพยากรต่าง ๆ ได้แก่ ทรัพยากรงบประมาณ ทรัพยากรบุคคล เช่น ผู้เชี่ยวชาญ ผู้มีความรู้และประสบการณ์พิเศษที่โรงเรียน ต้องการมาช่วยพัฒนา ทรัพยากรด้านการเรียนการสอนและกิจกรรมต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียน การสอน อุปกรณ์กีฬา สื่อและเทคโนโลยี

5) การส่งเสริมการพัฒนาครูและบุคลากรในโรงเรียน อย่างต่อเนื่องโดยส่งเสริมให้เข้ารับการฝึกอบรม เข้าร่วมประชุมสัมมนาและไปทัศนศึกษาเพื่อเพิ่มพูนความรู้และประสบการณ์ให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าและการเปลี่ยนแปลงของโลก เพื่อสามารถนำมาประยุกต์และปรับปรุงในการจัดการเรียนการสอนให้ดีขึ้น

6) การสร้างแรงจูงใจ โดยเป็นผู้มีทัศนคติในเชิงบวกกับผู้ร่วมงาน มีความยืดหยุ่น ในการทำงาน สร้างความเชื่อมั่นและเข้าใจในความต้องการของฝ่ายต่าง ๆ ให้ความสำคัญ ในความพยายามของทีมและสร้างแรงจูงใจในการทำงานด้วยวิธีการต่าง ๆ เช่น การแสดงความขอบคุณ การเผยแพร่ผลงานของทีมและการยกย่องให้รางวัล

7) การประเมินผลโดยส่งเสริมการประเมินผลภายในสถานศึกษาตามมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ เพื่อรองรับการประเมินผลภายนอก มีการนำผลประเมินผู้เรียนมาใช้กำหนดนโยบายของสถานศึกษา เพื่อให้เป็นกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและครบวงจร

8) การส่งเสริม สนับสนุนการวิจัยและพัฒนาเพื่อสร้างกระบวนการเรียนรู้ในโรงเรียนของครูและนักเรียน รวมทั้งผู้บริหารอาจเข้ามามีส่วนร่วมในการทำวิจัยด้วย

9) การเผยแพร่ประชาสัมพันธ์ข่าวสารของโรงเรียนให้ชุมชนและสาธารณชนทราบโดยวิธีการที่หลากหลาย เพื่อสร้างความเข้าใจซึ่งกันและกันตลอดจน สร้างการมีส่วนร่วมเพิ่มขึ้น

10) การส่งเสริมเทคโนโลยีเพื่อให้ทันต่อความเจริญก้าวหน้าทั้งในและต่างประเทศให้สอดคล้องกับยุคสังคมแห่งการเรียนรู้

ปิยาภรณ์ พูลชัย (2565) กล่าวว่า พฤติกรรมหรือการแสดงออกตามสถานภาพของผู้บริหารสถานศึกษาในการสนับสนุนให้ครูผู้สอนในสถานศึกษามีความเข้าใจ เจตคติที่ดี และทักษะในการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ ประกอบด้วย 3 ด้าน ดังต่อไปนี้

1) ด้านการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการพัฒนากระบวนการเรียนรู้ การสร้างความรู้ความเข้าใจแก่ครูผู้สอนโดยวิธีการต่าง ๆ

2) ด้านการวิจัยเพื่อพัฒนาการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการทำวิจัยในชั้นเรียนตามความสนใจโดยสนับสนุนการจัดหาเอกสารตำราและงานวิจัยที่เป็นประโยชน์ต่อครูผู้ทำวิจัย

3) ด้านการพัฒนาสื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษา หมายถึง การปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงให้เห็นถึงการส่งเสริมและสนับสนุนการอบรม ประชุม สัมมนา วางแผน จัดเตรียมแหล่งเรียนรู้ กำหนดนโยบาย และเป้าหมายในการใช้สื่อ นวัตกรรม และเทคโนโลยีทางการศึกษาในการเรียนการสอน

Coats (1986, อ้างถึงใน ศรัญญา น้อยพิมาย, 2562) ได้กล่าวไว้ว่า บทบาทของผู้บริหารในการศึกษามี 3 ประการ 1) บทบาทในฐานะผู้บริหาร 2) บทบาทในฐานะผู้นำทางวิชาการ 3) บทบาทในฐานะผู้นำกลุ่ม

Gorton (1983, อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ พูลชัย, 2565) ได้กล่าวไว้ว่า กำหนดบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาไว้ 6 ประการ ดังนี้ 1) เป็นผู้จัดการ 2) เป็นผู้นำทางการศึกษา 3) เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย 4) มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี 5) เป็นผู้ริเริ่ม 6) เป็นคนกลาง

จากข้อมูลข้างต้น ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทหน้าที่ในการเป็นผู้นำการบริหารสถานศึกษา บริหารงานวิชาการ จัดการงบประมาณ บริหารงานบุคคล และการบริหารงานทั่วไป นอกจากนี้ยังมีบทบาทในการเป็นผู้นำในด้านเทคโนโลยี เป็นผู้กำหนดทิศทาง แก้ไขปัญหา และเป็นผู้สร้างแรงบันดาลใจ เพื่อนำสถานศึกษาสู่ความสำเร็จ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับแรงจูงใจ

ทฤษฎี ของเฮอร์ซเบิร์ก Herzberg (1975, อ้างถึงใน ฝาริด หมันหลี, 2565) ได้ศึกษาทฤษฎีจูงใจค้ำจุน สร้างขึ้นมากจากงานวิจัยของเฮอร์ซเบอร์ก และคณะในปี 1959 เขาพิสูจน์ทฤษฎีของเขาที่ว่า คนมีความปรารถนา 2 ประการ ประการแรก คือ ความปรารถนาที่จะขจัดความทุกข์ยากทางร่างกายทั้งหลายที่มีให้หมดไป เช่น ความหิว ความเจ็บป่วย และความทารุณของสภาพดิน ฟ้าอากาศ ประการที่สอง คือ ความปรารถนาความสุขทางใจ เช่น ความภาคภูมิใจในความสำเร็จของงานเป็นที่ยอมรับนับถือของคนทั่วไป การมีชีวิตที่ดี พบว่าเจริญก้าวหน้า เขาทำวิจัยโดยใช้แบบสัมภาษณ์และแบบสอบถามความคิดเห็นของประชากรพบว่าองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความพึงพอใจในงานและองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงาน มีลักษณะสัมพันธ์กับเรื่องของงานโดยตรงเรียกว่า ปัจจัยจูงใจ ส่วนองค์ประกอบที่ทำให้เกิดความไม่พึงพอใจในงานและมีหน้าที่ป้องกันหรือค้ำจุนไม่ให้คนเกิดความท้อถอยไม่อยากทำงานนั้นเรียกว่าปัจจัยค้ำจุน

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้แนวคิดเรื่องบทบาทผู้บริหารของ กอร์ตัน (Gorton, 1983 อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ พูลชัย, 2565) และทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน ฝาริด หมันหลี, 2565) โดยนำมาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังรูปที่ 1

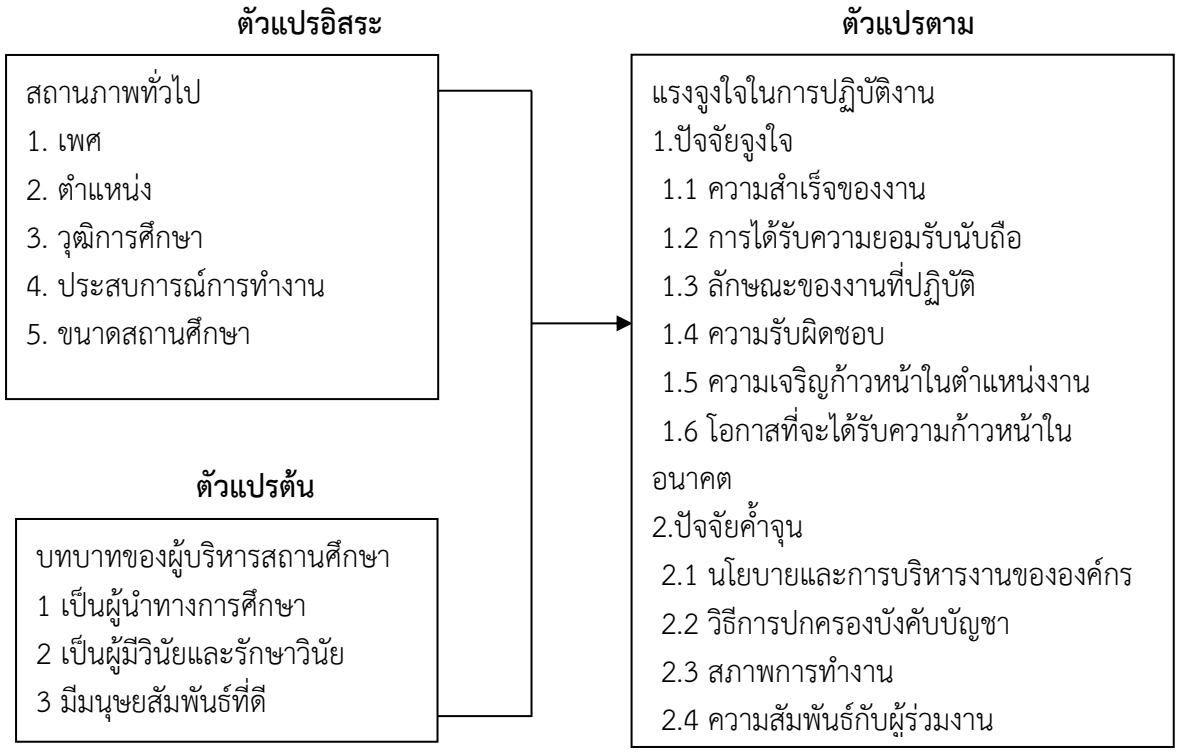

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) เพื่อศึกษาบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 2) เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 3) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ครูจำนวน 285 คน จาก 25 โรงเรียน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ครูจำนวน 140 คน ซึ่งได้จากการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การเปิดตารางของเครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970)

เครื่องมือวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครูในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยแบ่งเป็น 3 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามมีลักษณะ เป็นแบบสำรวจรายการ (Check-List) ได้แก่ ตำแหน่ง เพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สร้างขึ้นตามทฤษฎีเรื่องบทบาทผู้บริหารของ (กอร์ตัน Gorton, 1983 อ้างถึงใน ปิยาภรณ์ พูลชัย, 2565) ประกอบด้วย

1. เป็นผู้จัดการ
2. เป็นผู้นำทางการศึกษา
3. เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย
4. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี
5. เป็นผู้ริเริ่ม
6. เป็นคนกลาง

ตอนที่ 3 สอบถามเกี่ยวกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู สร้างขึ้นตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบอร์ก (Herzberg, 1975 อ้างถึงใน ฝาริด หมันหลี, 2565) ประกอบด้วยข้อคำถาม จำนวน 32 ข้อ ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างและดัดแปลงมาจากเครื่องมือของ สำรวย สันทอง (2564) จำแนกเป็นรายด้าน โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีการจูงใจ ของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg, 1959) ประกอบด้วย

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) 6 ประการ เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง ประกอบด้วย 1) ความสำเร็จของงาน 2) การได้รับความยอมรับนับถือ 3) ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ความรับผิดชอบ 5) ความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน และ 6) โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) 4 ประการ เป็นปัจจัยป้องกัน ไม่ให้เกิดความไม่พึงพอใจงานที่ปฏิบัติอยู่ ประกอบด้วย 1) นโยบายและการบริหารงานองค์การ 2) วิธีการปกครองบังคับบัญชา 3) สภาพการทำงาน 4) ความสัมพันธ์กับผู้ใต้บังคับบัญชา

ลักษณะแบบสอบถามในตอนที่ 3 เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยกำหนดตัวเลือกไว้ 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยมีเกณฑ์ให้น้ำหนักคะแนนตามแนวทางการสร้างเครื่องมือของลิเคอร์ท (Likert) ดังนี้

คะแนน	ระดับการตัดสินใจ
5	มากที่สุด
4	มาก
3	ปานกลาง
2	น้อย
1	น้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยใช้ วิเคราะห์หาค่าความถี่ โดยการหาค่าเฉลี่ย (Frequency) และหาค่าร้อยละ (Percentage) วิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย $\overline{X}$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้การวิเคราะห์

เปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู โดยใช้การวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Product Correlation) โดยใช้การแปลผลค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ best (1977) โดยมีเกณฑ์ดังนี้

0.81 – 1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันมาก

0.51 – 0.80 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันปานกลาง

0.21 – 0.50 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อยหรือต่ำ

0.01 – 0.20 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันน้อยมาก

0.00 หมายถึง ไม่มีความสัมพันธ์กัน

และการวิเคราะห์บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นข้าราชการครู จำนวน 118 คน คิดเป็นร้อยละ 84.30 รองลงมาคือครูอัตราจ้าง และครูพนักงานราชการ มีจำนวนเท่ากัน จำนวน 11 คน คิดเป็นร้อยละ 7.90 มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 113 คน คิดเป็นร้อยละ 80.70 และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30 มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 1 – 5 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 48.60 รองลงมา คือ มีประสบการณ์การทำงานระหว่าง 6 – 10 ปี จำนวน 47 คน คิดเป็นร้อยละ 33.60 และน้อยที่สุด คือ มีประสบการณ์มากกว่า 10 ปี จำนวน 25 คน คิดเป็นร้อยละ 17.90 มาจากขนาดสถานศึกษา ขนาดกลาง จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 72.10 รองลงมา คือ ขนาดเล็ก จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 25.70 และน้อยที่สุด คือ ขนาดใหญ่ จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.10

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. เป็นผู้นำทางการศึกษา	4.43	0.58	มาก	3
2. เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย	4.48	0.59	มาก	1
3. มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	4.47	0.60	มาก	2
รวม	4.46	0.56	มาก	

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.46, SD = 0.56) เมื่อพิจารณาโดยเรียงอันดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ได้แก่ เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย ($\overline{X}$ = 4.48, SD = 0.59) รองลงมา คือ มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี ($\overline{X}$ = 4.47, SD = 0.60) และน้อยที่สุด คือ เป็นผู้นำทางการศึกษา ($\overline{X}$ = 4.43, SD = 0.58)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) เกี่ยวกับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม

แรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู	$\overline{X}$	SD	ระดับ	อันดับ
1. ความสำเร็จของงาน	4.43	0.58	มาก	5
2. การได้รับความยอมรับนับถือ	4.38	0.52	มาก	10
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	4.40	0.56	มาก	8
4. ความรับผิดชอบ	4.47	0.53	มาก	1
5. ความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	4.41	0.57	มาก	7
6. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	4.47	0.56	มาก	2
7. นโยบายและการบริหารงานขององค์กร	4.42	0.54	มาก	6
8. วิธีการปกครองบังคับบัญชา	4.41	0.62	มาก	9
9. สภาพการทำงาน	4.44	0.49	มาก	3
10. ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	4.44	4.44	มาก	4
รวม	4.43	0.46	มาก	

แรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{X}$ = 4.43, SD = 0.46) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่าค่าเฉลี่ยสูงสุด 3 อันดับแรก ได้แก่ ความรับผิดชอบ ($\overline{X}$ = 4.47, SD = 0.53) รองลงมา คือ โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต ($\overline{X}$ = 4.47, SD = 0.56) และสภาพการทำงาน ($\overline{X}$ = 4.44, SD = 0.49) ส่วนการได้รับความยอมรับนับถือ ($\overline{X}$ = 4.38, SD = 0.52) เป็นค่าเฉลี่ยที่มีลำดับต่ำสุด

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Person's Product Correlation)

ตัวแปร	เป็นผู้นำทางการศึกษา	เป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย	มีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี	บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา
1. ความสำเร็จของงาน	0.687**	0.660**	0.703**	
2. การได้รับความยอมรับนับถือ	0.542**	0.466**	0.494**	
3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ	0.553**	0.477**	0.516**	
4. ความรับผิดชอบ	0.495**	0.390**	0.452**	
5. ความเจริญก้าวหน้าในตำแหน่งงาน	0.553**	0.474**	0.533**	
6. โอกาสที่จะได้รับความก้าวหน้าในอนาคต	0.623**	0.546**	0.599**	
7. นโยบายและการบริหารงานขององค์กร	0.575**	0.578**	0.546**	
8. วิธีการปกครองบังคับบัญชา	0.729**	0.734**	0.778**	
9. สภาพการทำงาน	0.571**	0.606**	0.561**	
10. ความสัมพันธ์กับผู้ร่วมงาน	0.693**	0.747**	0.723**	
แรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู	0.717**	0.675**	0.704**	0.739**

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา กับแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในระดับ ปานกลาง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งมีความสัมพันธ์กันในลักษณะคล้อยตามกัน

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis)

แหล่งความแปรปรวน	Sum of Squares	df	Mean Square	F	Sig.
Regression	16.575	1	16.575	166.374	.000
Residual	13.748	138	.100		
Total	30.323	139			

สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (R)	0.739
ประสิทธิภาพในการทำนาย (R Square)	0.547
ประสิทธิภาพในการทำนายที่ปรับแก้แล้ว (Adjusted R Square)	0.543
ความคลาดเคลื่อนมาตรฐานในการทำนาย (Standard Error)	0.315

ตัวแปรในสมการ	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่ (Constant)	1.682	.215		7.829	.000
บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา	.616	.048	.739	12.899	.000

อภิปรายผล

บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ในภาพรวม พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในอำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 งานวิจัยนี้ พบว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา สามารถทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โดยภาพรวม ได้ร้อยละ 54.70 ผลออกมาเช่นนี้ เนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริม สนับสนุน เป็นแบบอย่างในการปฏิบัติงานของครู การสร้างแรงจูงใจจะทำให้ครูปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทำงานด้วยความตั้งใจ บทบาทของผู้บริหารจึงจำเป็นต้องมีการจูงใจให้เกิดกำลังใจ ตั้งใจ และเต็มใจในการปฏิบัติงานให้เต็มความสามารถเพื่อเพิ่มประสิทธิผลในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ กนกทิพย์ สุขอนันต์ และกนกกร ศิริสุข (2566) กล่าวว่า บทบาทผู้บริหารสถานศึกษา (X) มีความสัมพันธ์กับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู (Y) สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สันเท่ากับ 0.925 ซึ่งเป็นความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงทุกด้าน เมื่อพิจารณาโดยเรียงลำดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สูงสุดจากมากไปหาน้อย 3 ลำดับแรก ได้แก่ บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการวัดผล ประเมินผล และติดตามผลกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู บทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านเป็นผู้อำนวยความสะดวกกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และบทบาทผู้บริหารสถานศึกษาด้านการเป็นผู้นำทางวิชาการกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู และสอดคล้องกับแนวคิดของ ปิยสุดา พะหลวง และ สุภาวดี ลาภเจริญ (2564) กล่าวว่า บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความก้าวหน้าในการทำงาน ด้านความสำเร็จในการทำงาน ด้านลักษณะของงานที่ทำ และด้านการยอมรับนับถือ เรียงตามลำดับ ทั้งนี้ อาจเป็นเพราะ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญต่อการให้ความร่วมมือด้วยความ

เต็มใจต่อการทำงานของบุคลากร ซึ่งการแสดงบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษานั้นมีความจำเป็นและสำคัญมากในการสร้างความต่อเนื่องเพื่อนำไปสู่ความสำเร็จของสถานศึกษา

ขอเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากผลการวิจัยที่พบว่าบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษา อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านเป็นผู้นำทางการศึกษา มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรมุ่งพัฒนาในด้านดังกล่าว

2. จากผลการวิจัยที่พบว่าแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านการได้รับความยอมรับนับถือ มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด ผู้บริหารสถานศึกษาควรชมในความรู้ ความสามารถ และส่งเสริมให้ครูที่มีความสามารถได้เป็นผู้นำ เพื่อให้ครูเกิดแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

3. ผลการวิเคราะห์เทียบบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู อำเภอลาดบัวหลวง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 ด้านเป็นผู้มีวินัยและรักษาวินัย ส่งผลต่อแรงจูงใจการปฏิบัติงานของครู มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์น้อยที่สุด ผู้บริหารควรเป็นแบบอย่างที่ดีในด้านการมีวินัย และกระตุ้นให้ครูเกิดการมีวินัยในด้านต่าง ๆ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโดยศึกษาจากประสบการณ์ทำงาน ค่าตอบแทน ขนาดโรงเรียน เพื่อเป็นการเปรียบเทียบว่าความแตกต่างกันของสิ่งเหล่านี้ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูมาก น้อยเพียงใด

บรรณานุกรม

กนกทิพย์ สุขอนันต์ และ กนกกร ศิริสุข. (พฤษภาคม–สิงหาคม 2566). ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษากับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 3. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา, 1*(2), 62-76. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/JPE/article/view/696

จังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2552). ข้อมูลทั่วไปอำเภอลาดบัวหลวง. เข้าถึงได้จาก: https://www.ayutthaya.go.th/16/rajbuayloung/rl_general.html, 24 สิงหาคม 2567

ปิยสุดา พะหลวง และ สุภาวดี ลาภเจริญ. (มกราคม-มิถุนายน 2565). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการสร้างแรงจูงใจในการทำงานตามความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาในโรงเรียนโสตศึกษา สังกัดสำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *สิกขา วารสาร ศึกษา ศาสตร์, 9*(1), 89-99. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/sikkha/article/view/249851

ปิยาภรณ์ พูลชัย. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญตามความคิดเห็นของครูผู้สอน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทนิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณีจันทบุรี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=456&group=20.

ฝาริด หมันหลี. (2565). *บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการเสริมสร้างแรงจูงใจการปฏิบัติงานของ ครูและบุคลากรทางการศึกษา โรงเรียนเอกชนระดับมัธยมศึกษาในสังกัดสำนักงานส่งเสริมการศึกษาเอกชนจังหวัดกระบี่* [สารนิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยหาดใหญ่]. ThaiLis Digital Collection. https://tdc.thailis.or.th/tdc/browse.php?option=show&browse_type=title&titleid=614295&query=%BD%D2%C3%D4%B4%20%CB%C1%D1%B9%CB%C5%D5&s_mode=any&d_field=&d_start=0000-00-00&d_end=2568-02-04&limit_lang=&limited_lang_code=&order=&order_by=&order_type=&result_id=1&maxid=1.

ศรัญญา น้อยพิมาย. (2562). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาปทุมธานี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. Intellectual Repository At Rajamangala University Of Techonology Thanyaburi. http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/handle/123456789/3820.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. (2566). *วิสัยทัศน์.* https://www.ayutthaya2.go.th/2023/?page_id=11757.

สำรวย สันทอง. (2564). *บทบาทของผู้บริหารต่อการสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา จังหวัดสมุทรสาคร สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา สมุทรสาคร สมุทรสงคราม* [การศึกษาอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. https://drive.google.com/file/d/1E3zwumEvtsH_S46RtUL6PYgHk4kYVLls/view

Coats, T. (1986, October). Education community. *College 57*(4), 151-152

Gorton, A.R. (1983). *School Leadership and Administration: Important Concepts, Case studies, and Simulations.* Dubuque, Jowa: Wm. C. Brown.

Herzberg, F.B.S. (1975). *The Motivation to Work* (2nd ed.). New York: Johns Wiley & Sohns.

Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). Determining Sample Size for Research Activities. Educational and Psychological Measurcment.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing and Attitude Scale, Reading in Attitude Theory and Measurement*. New York: John Wiley & Sons.

การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

Factor Analysis of Adaptive Leadership of School Administrators in a VUCA World of Schools under Suphanburi Primary Educational Service Area Office

นันทยา ใจตรง[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Nantaya Chaitrong[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พื้นที่ศาลายา[1,2]

E-mail: poo4497@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน โดยเลือกแบบเจาะจง และกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 232 คน ซึ่งได้จากการสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ โดยวิธีการสัมภาษณ์ด้วยแบบสัมภาษณ์แบบกึ่งโครงสร้าง และสำรวจด้วยแบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์เนื้อหา และวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ ผลการวิจัยประกอบด้วยองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน พบว่า มี 3 องค์ประกอบ ได้แก่ ด้านทักษะความเป็นผู้นำองค์กร ด้านความฉลาดทางอารมณ์ และด้านบุคลิกภาพ

คำสำคัญ: การวิเคราะห์องค์ประกอบ ภาวะผู้นำแบบปรับตัว โลกยุกพลิกผัน

Abstract

This study aimed to analyze the components of adaptive leadership among school administrators in the disruptive era, focusing on primary schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office. Data were collected from two groups: seven purposively selected experts and 232 school administrators chosen through stratified random sampling. A semi-structured interview and a structured questionnaire on adaptive leadership components were employed. Data were analyzed using content analysis and exploratory factor analysis. The findings revealed three key components of adaptive leadership: organizational leadership skills, emotional intelligence, and personality traits.

Keywords: Factor analysis, adaptive leadership , VUCA World

บทนำ

สภาพการณ์ปัจจุบันอยู่ในสถานการณ์โลกแห่งความผันผวน (Disruptive world) หรือเรียกว่ายุคของ VUCA World คือ ยุคสถานการณ์ของโลกที่เกิดความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วจากทั้งเทคโนโลยี การแข่งขัน สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ เศรษฐกิจ ซึ่งเกิดสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงแบบผันผวนใน 4 มิติ คือ ความเปลี่ยนแปลงแบบพลิกผันรวดเร็ว (Volatility) เช่น สถานการณ์หรือสภาวะแวดล้อมที่มีการเปลี่ยนแปลงรวดเร็วความไม่แน่นอน (Uncertainty) เช่น สภาวะที่มีข้อมูลไม่ชัดเจน มีผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงที่ไร้ระเบียบ แบบแผนความซับซ้อน (Complexity) เช่น ความซับซ้อนเชิงระบบ มีหลากหลายปัจจัยที่ซับซ้อนทำให้ยากต่อการตัดสินใจ และความคลุมเครือ (Ambiguity) คือ ความไม่ชัดเจนของปรากฏการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นทั้งในเชิงเหตุและผลที่ทำให้ความรู้สึกกับสิ่งที่รับรู้ ขัดแย้งกัน ไม่สามารถคาดเดาผลที่จะเกิดขึ้นได้ (Bennett & Lemoine, 2014) การเปลี่ยนแปลงดังกล่าวต้องการด้านการบริหารจัดการที่ตอบสนองได้รวดเร็วและไม่ยึดติดกับแบบแผนการบริหารหรือการนำองค์การแบบเดิมที่คุ้นชิน (Drucker, 2001 อ้างถึงใน โชติกา ใจทิพย์, 2560) ซึ่งสถาบันการศึกษาต้องปรับตัวเพื่อให้ก้าวผ่านยุคดังกล่าวได้เช่นกัน ดังนั้น ผู้นำองค์กรในยุค VUCA จึงต้องมีการปรับเปลี่ยนตนเองให้มีภาวะผู้นำที่ทันต่อการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วอยู่เสมอ รู้เท่าทันต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น

การส่งเสริมพัฒนาคุณลักษณะและสมรรถนะที่เกี่ยวข้องกับการเป็นผู้นำในยุคของการปรับตัวภายใต้โลกยุคพลิกผันจึงเป็นสิ่งสำคัญเพราะผู้บริหารที่สามารถปรับตัวได้ดีถึงแม้จะมีสถานการณ์เปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลันจะสามารถนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายในการพัฒนาคุณภาพได้เป็นอย่างดี ซึ่งการปรับตัวทำให้เห็นถึงความสามารถในการเปลี่ยนแปลงตามสถานการณ์ ส่วนความเป็นผู้นำ คือความสามารถที่เกี่ยวกับแนวทางปฏิบัติความเป็นผู้บริหารสถานศึกษาที่ประสบความสำเร็จในการปฏิบัติงาน (Leithwood, Harris & Hopkins, 2020) ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาที่มีภาวะผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive Leadership) จึงสามารถระดมพลังของบุคลากรเพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลงและความสำเร็จ โดยต้องเป็นผู้สนับสนุนช่วยเหลือ ส่งเสริมการเรียนรู้ มีความคิดสร้างสรรค์ ยอมรับความแตกต่างของบุคลากร สามารถสร้างความร่วมมือในการแก้ไขปัญหา ทำให้ผู้อื่นยอมรับและปฏิบัติตาม รวมทั้งนำองค์การไปสู่ความเจริญรุ่งเรือง สอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีภาวะผู้นำแบบปรับเปลี่ยน (Heifetz, n.d)

อย่างไรก็ตาม องค์การที่สามารถยืนหยัดอยู่ได้ จะต้องมีผู้นำที่มีภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนที่สามารถปรับพฤติกรรมการทำงาน ตลอดจนมีความรู้ความสามารถในการนำพาองค์การไปสู่ความสำเร็จ และจะต้องเป็นผู้ริเริ่มให้เกิดการเปลี่ยนแปลงขึ้นในองค์การ โดยเฉพาะในสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องการผู้นำที่เข้มแข็ง มีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างแรงบันดาลใจและแรงจูงใจบุคลากรได้ดี ผู้นำต้องปรับตัวให้ทันต่อสภาวะแวดล้อม ต้องสามารถปรับองค์การให้สอดรับกับภาวะการเปลี่ยนแปลงไปสู่บริบทใหม่ได้ เพื่อความอยู่รอดและเจริญเติบโต ผู้นำองค์กรจึงต้องสามารถปรับตัวและเรียนรู้ความเปลี่ยนแปลงอย่างเต็มใจและเปิดรับประสบการณ์ใหม่ ๆ มีทักษะในการสังเกตอย่างชาญฉลาด มีความกล้าและเตรียมพร้อมในการเผชิญปัญหาใหม่ที่ท้าทายที่จะเกิดขึ้นในอนาคต ซึ่งจะนำไปสู่ภาวะผู้นำที่ประสบความสำเร็จได้ (Thomas, 2008 อ้างถึงใน

ลลิดา กุลสุวรรณ, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต และปัญญา ธีระวิทยเลิศ, 2566) ดังนั้นการศึกษาถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive Leadership) จึงมีความสำคัญและความจำเป็นกับผู้บริหารสถานศึกษาสังคมยุคปัจจุบันที่มีความพลิกผันเป็นอย่างมาก ซึ่งจากการเปลี่ยนแปลงในช่วงสถานการณ์พลิกโฉมทางการศึกษา (Education disruption) ภายใต้สถานการณ์วิถีปกติใหม่และวิถีถัดไป (New and Next Normal) ดังที่กล่าวมาข้างต้นนั้น โรงเรียนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรีได้รับผลกระทบเช่นเดียวกัน ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้ก้าวข้ามช่วงการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วภายใต้โลกยุคพลิกผัน ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่บ่งชี้ว่าองค์กรจะประสบความสำเร็จหรือล้มเหลวในสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาองค์ประกอบ ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจังหวัดสุพรรณบุรี เพื่อใช้เป็นข้อมูลในการหาแนวทางพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาอันจะส่งผลให้สถานศึกษาที่มีผู้บริหารที่มีภาวะผู้นำแบบปรับตัวสามารถบริหารงานภายใต้สภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งจะนำไปสู่การกำหนดทิศทางในการจัดการศึกษาให้มีประสิทธิภาพ และสามารถจัดการกับปัญหาที่ท้าทายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของผู้นำแบบปรับตัว

มีนักวิชาการได้ให้ความหมายของผู้นำแบบปรับตัวไว้ดังนี้

Bradberry & Greaves (2012) ได้ให้ความหมายภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยน หมายถึง ผู้นำที่สามารถปรับตัวได้กับสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงตามยุคตามสมัย เพื่อให้ทันสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะในยุคปัจจุบันเป็นยุคแห่งเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารที่ทันสมัย มีความก้าวหน้า และสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้มากและรวดเร็วขึ้นจึงจำเป็นต้องปรับตัวให้พร้อมและพัฒนาตนเองให้ทันยุคที่เปลี่ยนไป อีกทั้งต้องมีความกระตือรือร้นที่จะพัฒนาด้านทักษะวิทยาการให้ทันสมัย เพื่อให้เกิด การเรียนรู้เทคนิค วิธีการเรียน และการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

Miller (2019) ให้ความหมาย ผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive Leadership) ว่าเป็นภาวะผู้นำที่พัฒนารูปแบบมาจากผู้นำการเปลี่ยนแปลงด้วยการเพิ่มกลยุทธ์และการแสวงหาโอกาสในการปรับตัวในการสร้างสรรค์โอกาสใหม่ ๆ เพื่อใช้ในกรณีฉุกเฉินเช่นในปัจจุบัน

Cote (2022) ได้ระบุคำจำกัดความของภาวะผู้นำว่าเป็นกระบวนการที่บุคคล (ผู้นำ) มีอิทธิพลต่อกลุ่มบุคคลเพื่อบรรลุเป้าหมายร่วมกัน

Heifetz (n.d.) *ได้นิยามผู้นำแบบปรับตัวในความหมายไว้ว่า หมายถึง คนที่สามารถนำพาองค์กรหรือทีมงานฝ่าฟันความเปลี่ยนแปลง หรือแก้ไขปัญหาที่เปลี่ยนแปลงผันผวนตลอดเวลาได้*

รัชนี พจนา (2561) ภาวะผู้นำปรับเปลี่ยน (Adaptive Leadership) หมายถึง ความสามารถในการจัดการกับความท้าทายที่ยากลำบาก จากความกดดันจากภายในและภายนอกองค์กร พยายามหาวิธีการ การโน้มน้าวให้คนในองค์กรหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาเพื่อเป้าหมายขององค์กร

The Blacksmith Team (2024) กล่าวว่าการเป็นผู้นำแบบปรับตัว หมายถึง ความสามารถในการปรับเปลี่ยนวิธีการบริหารและการตัดสินใจให้เหมาะสมกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ไม่ว่าจะเป็นการเปลี่ยนแปลงภายในองค์กร การเปลี่ยนแปลงในตลาด หรือการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าที่เปลี่ยนไป ผู้นำที่ปรับตัวได้จะสามารถรับมือกับความไม่แน่นอนได้อย่างมีประสิทธิภาพ และนำพาทีมไปในทิศทางที่ถูกต้อง

จากการศึกษาความหมายของภาวะผู้นำการปรับตัว หมายถึง ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นบนความท้าทาย และต้องเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีวิสัยทัศน์กว้างไกล เรียนรู้ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง กล้าเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ พยายามหาวิธีการการโน้มน้าวให้คนในองค์กรหาแนวทางใหม่ในการแก้ปัญหาเพื่อเป้าหมายขององค์กร

องค์ประกอบผู้นำแบบปรับตัว

ผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive leadership) จากนักวิชาการศึกษา ซึ่งสามารถสังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive leadership) ได้ 4 องค์ประกอบ ดังต่อไปนี้

1) ความฉลาดทางอารมณ์ (Atlassian, 2023; Haron et.at. 2022; ยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ, 2567; ยะห์มีน ดาฮารี และชวลิต เกิดทิพย์, 2566; พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ปภาภัทร แสงแก้ว, และปรางทิพย์ เลยกระโทก) ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านความฉลาดทางอารมณ์ ประกอบด้วย 4 ตัวชี้วัด ได้แก่ 1.1) ความสามารถในการควบคุมตัวเอง 1.2) ความสามารถในการเข้าใจผู้อื่น 1.3) ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง 1.4) ความสามาถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น

2) ทักษะในการจัดการองค์กร (Atlassian, 2023; Dunn, 2020; Haron et.at. 2022; Heifetz, n.d.; ยะห์มีน ดาฮารี และชวลิต เกิดทิพย์, 2566) ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านทักษะในการจัดการองค์กร ประกอบด้วย 8 ตัวชี้วัด ได้แก่ 2.1) ยอมรับความคิดเห็นของผู้อื่น 2.2) สนับสนุนการแบ่งปันข้อมูลและการทำงานเป็นทีม 2.3) กล้าตัดสินใจ 2.4) ความสามารถตัดสินใจบนพื้นฐานความตรงไปตรงมา 2.5) มีความซื่อสัตย์ ยุติธรรม 2.6) การมีวิสัยทัศน์ 2.7) เลือกวิธีที่สุดใช้กับองค์กร และ 2.8) การสร้างแรงบันดาลใจ

3) การเรียนรู้และพัฒนาตนเอง (Atlassian, 2023; Haron et.at. 2022; Dunn, 2020; ยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ, 2567; พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ปภาภัทร แสงแก้ว และปรางทิพย์ เลยกระโทก)

ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 3.1) กล้าเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ 3.2) มีความยืดหยุ่น 3.3) ค้นหากลยุทธ์ใหม่ ๆ เป็นนักนวัตกรรม 3.4) ออกแบบกระบวนการปรับปรุงแก้ไขปัญหา และ 3.5) มีทักษะทางเทคโนโลยี

4) บุคลิกภาพ (Haron et.at. 2022; และยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ, 2567; พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ปภาภัทร แสงแก้ว และปรางทิพย์ เลยกระโทก; ยะห์มีน ดาฮารี และชวลิต เกิดทิพย์, 2566 และรัชนี พจนา, 2561) ซึ่งจากการสังเคราะห์องค์ประกอบด้านบุคลิกภาพ ประกอบด้วย 5 ตัวชี้วัด ได้แก่ 4.1) มีความสามารถในการปรับตัวด้านบุคลิกภาพ 4.2) มีความคิดสร้างสรรค์ 4.3) มีความทุ่มเท 4.4) มีความน่าเชื่อถือ และ 4.5) มีความรู้และเป็นผู้นำทางวิชาการ

ความหมายสถานการณ์โลกในยุคพลิกผัน

การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วของโลกในปัจจุบัน ทำให้เกิดเหตุการณ์ความพลิกผันที่เกิดจากปัจจัยความก้าวหน้าเพื่อการปรับเปลี่ยนตามสถานการณ์ และให้เกิดความพร้อมกับการดำเนินชีวิตรูปแบบใหม่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งได้มีนักวิชาการได้ให้ความชัดเจนในด้านความหมายของสถานการณ์โลกในยุคพลิกผัน

อานุภาพ เลขะกุล (2564) กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตที่แตกต่างจากเดิมอย่างรวดเร็วต่อเนื่อง ซึ่งเป็นลักษณะที่มีความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) จะต้องรับรู้เปิดกว้างสำหรับความท้าทายใหม่อยู่เสมอ

วัฒนาพร ระงับทุกข์ (2563) กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ ความเปลี่ยนแปลงที่พลิกผันรวดเร็ว ส่งผลให้ทุก ๆ ด้าน ต้องเปลี่ยนไป โดย VUCA เป็นคำย่อ มาจากความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) และความคลุมเครือ (Ambiguity) ที่มีผลต่อสภาวะโลกปัจจุบันที่มีความสับสนและผันผวน

พัชราภรณ์ ดวงชื่น (2561) กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) มีความหมาย คือสภาวะความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ เป็นสถานการณ์ที่ไม่สามารถคาดเดาได้ว่าจะเกิดอะไรขึ้นกับการเปลี่ยนแปลงอย่าวรวดเร็ว ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมหาศาลอย่างที่ไม่เคยเกิดขึ้นมาก่อน

ศศิมา สุขสว่าง (ม.ป.ป.) กล่าวว่า ยุคโลกพลิกผัน (VUCA World) คือ การเปลี่ยนแปลงอย่างพลิกผันเป็นคำย่อของความผันผวน (Volatility) ความไม่แน่นอน (Uncertainty) ความสลับซับซ้อน (Complexity) ความคลุมเครือ (Ambiguity) การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วที่ต้องเข้าใจ ปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ที่ต้องขับเคลื่อน พัฒนาอย่างต่อเนื่องไม่หยุดอยู่กับที่เพื่อการตัดสินใจและรับมือกับสภาวะที่เกิดขึ้น

จากความหมายที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ยุคโลกพลิกผัน หมายถึง ผู้บริหารที่สามารถนำพาองค์กรผ่านช่วงเวลาของความไม่แน่นอนและความเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว (Disruptive World) ซึ่งมักเกิดจากปัจจัยภายนอกที่ไม่สามารถควบคุมได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี ความเปลี่ยนแปลงของเศรษฐกิจโลก การระบาดของโรค ความเปลี่ยนแปลงด้านสังคมและสิ่งแวดล้อม ผู้บริหารในยุคนี้ต้องมีทักษะการปรับตัว

(Adaptability) การตัดสินใจที่รวดเร็วและแม่นยำ การสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ยืดหยุ่น รวมถึงความสามารถในการคิดเชิงกลยุทธ์ (Strategic thinking) เพื่อรักษาความสามารถในการแข่งขันขององค์กรและสร้างความสำเร็จในระยะยาว

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยนำทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวตามกรอบทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงของ Fullan ซึ่งประกอบด้วย 7 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) การสร้างแรงบันดาลใจ 2) การมีอิทธิพลต่อผู้อื่น 3) การพัฒนาผู้อื่น 4) การเป็นตัวเร่งการเปลี่ยนแปลง 5) การบริหารจัดการความขัดแย้ง 6) การสร้างพันธะความผูกพัน และ 7) การทำงานร่วมกันเป็นทีม ร่วมกับทฤษฎีความเป็นผู้นำการปรับตัว ได้แก่ 1) สถานการณ์ความท้าทาย (Challenge situation) 2) พฤติกรรมหรือกิจกรรมของผู้นำตามแนวภาวะผู้นำการปรับตัวในการบริหารจัดการกับความท้าทายเชิงสถานการณ์ 3) งานการปรับเปลี่ยน (Adaptive work) และผู้วิจัยได้สังเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว (Adaptive leadership) ได้ 4 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ องค์ประกอบที่ 2 ด้านทักษะในการจัดการองค์กร องค์ประกอบที่ 3 ด้านการเรียนรู้และพัฒนาตนเอง และองค์ประกอบที่ 4 ด้านบุคลิกภาพ ดังรูปที่ 1

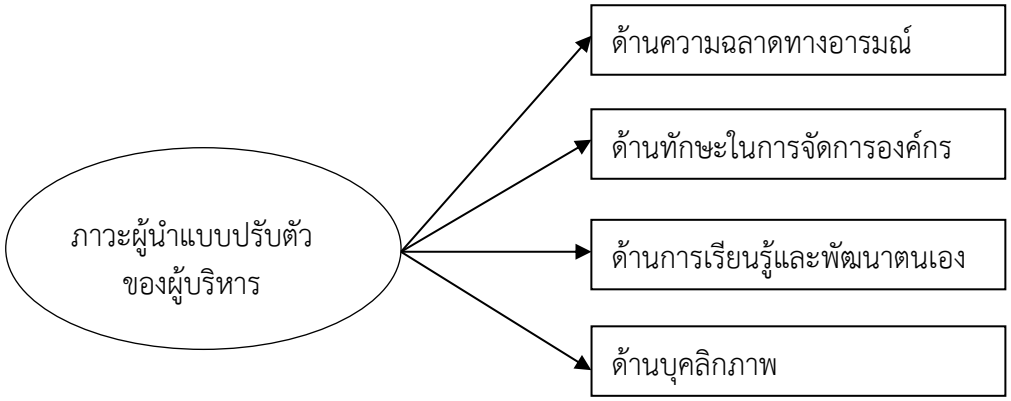

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี ในครั้งนี้ดำเนินการวิจัยแบบผสานวิธีสำหรับการวิจัยโดยใช้รูปแบบการสำรวจตามลำดับ (Exploratory sequential design) ประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพเพื่อนำไปสู่การสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณ (อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล, 2562) ซึ่งดำเนินการ 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน

1.1 ผู้ให้ข้อมูล คือ ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 7 คน ได้แก่ ผู้บริหารการศึกษา จำนวน 1 คน ศึกษานิเทศก์ จำนวน 1 คน และ ผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 5 คน ซึ่งเลือกแบบเจาะจง (Purposive sampling)

1.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสัมภาษณ์เป็นแบบกึ่งโครงสร้าง (Semi-structured interview) ผู้วิจัยศึกษาด้วยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth interview)

1.3 การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์เนื้อหา (Content analysis)

ขั้นตอนที่ 2 วิธีการวิจัยเชิงปริมาณสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน

2.1 ประชากร ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 391 คน กลุ่มตัวอย่างวิจัย ครั้งนี้ได้มาโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างวิจัยแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling) จากผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี จำนวน 232 คน แล้วนำมาสุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการแบ่งแบบชั้นภูมิ (Stratified random sampling)

2.2 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ แบบสอบถามองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน

2.3 การวิเคราะห์ข้อมูล โดยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory factor analysis) ด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method) เพื่อพิจารณาจำนวนองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน

ผลการศึกษา

ผู้วิจัยนำเสนอผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน (Adaptive leadership) ดังรายละเอียดต่อไปนี้

1. ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 55.93 รองลงมาเป็นเพศชาย จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 44.07 และส่วนใหญ่จบระดับการศึกษาปริญญาโท จำนวน 215 คน คิดเป็นร้อยละ 91.10 และจบระดับการศึกษาปริญญาเอก จำนวน 21 คน คิดเป็นร้อยละ 8.90 ตามลำดับ

2. ค่าสถิติพื้นฐานและค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์

2.1 การตรวจสอบลักษณะการแจกแจงเป็นโค้งปกติ (Normality) ด้วย Normal Probability Plot ค่าความเบ้ ค่าความโด่ง (Hair et al., 2010) พบว่า ตัวแปรมีการแจกแจงเป็นโค้งปกติ

2.2 การตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปรตาม (Multicollinearity) ด้วยการตรวจสอบค่าสหสัมพันธ์ของตัวแปรตาม (Correlation metric) พบว่า ตัวแปรทุกตัวมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และมีค่าสหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.328-0.796 ซึ่งถือว่าตัวแปรทุกตัวมีความเหมาะสมที่จะนำไปวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไป

2.3 การตรวจสอบความเหมาะสมของเมทริกซ์สหสัมพันธ์ในภาพรวม ด้วยการตรวจสอบ Bartlett's Test of Sphericity และ Measure of Sampling Adequacy (MSA) และความเหมาะสมของตัวแปรแต่ละตัว โดยการพิจารณาค่า Measure of Sampling Adequacy (MSA) ในตาราง Anti-image Matrices ซึ่งจากการสร้างเมทริกซ์สหสัมพันธ์ผู้วิจัยเลือกวิเคราะห์ ค่าไคเซอร์-มีเยอร์-โอคิน (Kaiser-Meyer-Olkin: KMO) ซึ่งเป็นค่าที่ใช้วัดความเหมาะสมของข้อมูลที่จะนำมาวิเคราะห์องค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์ได้ค่า KMO เท่ากับ 0.978 มีค่าเข้าใกล้ 1.00 แสดงว่าข้อมูลมีความเหมาะสมอย่างมากในการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Hair et al., 2010) นอกจากนี้ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้น พบว่า เมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน ทั้ง 24 ตัวแปรไม่เป็นเมทริกซ์เอกลักษณ์ และเมทริกซ์สหสัมพันธ์ของตัวแปรภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันทั้ง 24 ตัวแปรมีความสัมพันธ์กันเพียงพอที่จะสามารถวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้ (Bartlett's Test: χ^2= 28947.165 , df =1225 , p =.000) เมื่อพิจารณารายตัวบ่งชี้ พบว่า ค่าความพอเพียงของการเลือกตัวอย่างวิจัย (Measure of Sampling Adequacy: MSA) ระหว่าง .969–.989 ซึ่งพิจารณาจากค่า Anti-image correlation ไม่ควรมีค่าต่ำกว่า .50 ถ้าต่ำกว่า .05 ควรตัดตัวแปรนั้นออกจากการวิเคราะห์ (Hair et al., 2010) แสดงว่าตัวบ่งชี้ของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันทุกตัวที่นำมาศึกษามีความสัมพันธ์กันอย่างเพียงพอที่จะนำมาใช้ในการวิเคราะห์องค์ประกอบต่อไปได้

3. การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกพลิกผัน พบว่าจากการสกัดองค์ประกอบร่วมด้วยวิธีการวิเคราะห์แกนหลัก (Principle Axis Factoring) เพื่อพิจารณาจำนวนองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน (Adaptive leadership) และทำการหมุนแกนแบบมุมฉาก (Orthogonal Rotation) ด้วยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method) พบว่า ตัวแปรที่นำมาศึกษาทั้งหมด 24 ตัวแปร นำมาสร้างองค์ประกอบที่สำคัญได้ 3 องค์ประกอบ ซึ่งสามารถอธิบายความแปรปรวนในตั้งแปรทั้ง 24 ตัวแปร ได้ในระดับ 68.392 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเมื่อหมุนแกนโดยวิธีแวริแมกซ์ (Varimax Method) แล้วพบว่า องค์ประกอบที่ 1 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 19.621 องค์ประกอบที่ 2 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 14.620 และองค์ประกอบที่ 3 อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 13.837 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนองค์ประกอบ ค่าไอแกน ค่าร้อยละของความแปรปรวน และค่าร้อยละของความแปรปรวนสะสมในแต่ละองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน (Adaptive leadership)

Comp.	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared Loading			Rotation Sums Squared Loading		
	Total	% ofVar	Cum.%	Total	% of Var	Cum.%	Total	% of Var	Cum.%
1	12.047	50.195	50.195	12.047	50.195	50.195	5.859	24.411	24.411
2	1.600	6.668	56.864	1.600	6.668	56.864	5.562	23.173	47.584
3	1.304	5.433	62.296	1.304	5.433	62.296	3.531	14.712	62.296
4	.923	3.846	66.142	-	-	-	-	-	-
5	.750	3.554	69.696	-	-	-	-	-	-
6	.669	3.124	72.820	-	-	-	-	-	-
...	...	...	...						
24	.150	.627	100.000						

ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (Exploratory Factor Analysis) ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน (Adaptive leadership) พบว่า มีองค์ประกอบเชิงสำรวจภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน 3 องค์ประกอบ ได้แก่ องค์ประกอบที่ 1 ด้านทักษะความเป็นผู้นำองค์กร มีข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ และองค์ประกอบที่ 2 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ

อภิปรายผล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับ เรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา จังหวัดสุพรรณบุรี สรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. องค์ประกอบที่ 1 ด้านทักษะความเป็นผู้นำองค์กร มีข้อคำถามจำนวน 9 ข้อ จากการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะข้อมีความสามารถในการกำหนดทิศทางในอนาคตขององค์กรโดยการสร้างและพัฒนาวิสัยทัศน์ มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ เป็นผู้นำทางวิชาการจนได้รับการยอมรับจากผู้อื่น ซึ่ง ณฐภัทร อินทรปรีดา, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์ (2565) กล่าวไว้ว่า ลักษณะของผู้นำแบบปรับตัว ควรมีลักษณะในการวางทิศทางภารกิจในสถานการณ์แวดล้อม (Navigating business environments) โดยภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนควรนำความไม่แน่นอนมากระตุ้นองค์การให้ค้นหาวิธีการใหม่ ๆ ละทิ้งกฎ กระบวนงานเดิม เรียนรู้จากการเปลี่ยนแปลงเพื่อนำไปสู่วิธีการจัดการที่ดีที่สุด โดยการพัฒนามุมมองที่แตกต่าง กระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานก้าวพ้นจากวิธีคิดแบบเดิม ๆ ค้นหาแนวทางการจัดการใหม่โดยคิดในสิ่งที่เป็นไปได้มากกว่าการอยู่ในความคิดที่จำกัด สอดคล้องกับแนวคิดของสงบ อินทรมณี (2562) กล่าวว่า ผู้บริหาร

สถานศึกษาในยุคโลกพลิกผัน ผู้บริหารสถานศึกษาต้องพัฒนาตนเองให้มีวิสัยทัศน์ ตระหนักถึงความสำคัญและใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการยกระดับการบริหารจัดการสถานศึกษาและการเรียนรู้ของผู้เรียน รวมทั้งเป็นผู้นำในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการจัดการเรียนรู้ในมิติต่าง ๆ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ รัชนี พจนา (2561) กล่าวถึง องค์ประกอบของภาวะผู้นำปรับเปลี่ยนว่า องค์ประกอบการมีวิสัยทัศน์ (Visionary) ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ (1) กล้าเสี่ยง (Risk Taking) (2) เป็นนักนวัตกรรม (Innovator) และ (3) มีจินตนาการ (Imaginative) ดังนั้นผลการวิจัยที่พบว่า ทักษะความเป็นผู้นำองค์กร จึงเป็นองค์ประกอบภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน (Adaptive leadership) องค์ประกอบที่ 1 ที่สำคัญที่ควรมีต่อผู้บริหารในยุคที่มีการเปลี่ยนแปลงในปัจจุบันนี้

2. องค์ประกอบที่ 2 ด้านความฉลาดทางอารมณ์ มีข้อคำถามจำนวน 10 ข้อ จากการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะข้อมีความสามารถในการเข้าใจตนเองและผู้อื่น มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ มีความคิดยืดหยุ่น สอดคล้องกับแนวคิดของ Haron et.at. (2022) , Atlassian (2023) และ ยะห์มีน ดาฮารี และชวลิต เกิดทิพย์ (2566) กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว ว่าต้องมีความฉลาดทางอารมณ์ ซึ่งเป็นความสามารถในการควบคุมอารมณ์ตนเอง โดยเข้าใจตนเองและผู้อื่นเกิดความมั่นคงทางอารมณ์ตลอดจนมีปฏิสัมพันธ์ที่ดีต่อผู้อื่นและมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมกับกลุ่มคนที่มีความเหมือนและความแตกต่างทางวัฒนธรรมได้ ประกอบด้วยความสามารถ 4 อย่าง คือ การรับรู้และตระหนักถึงอารมณ์ของตัวเอง , ความสามารถในการควบคุมตัวเอง , ความสามารถในการเข้าอกเข้าใจผู้อื่น , ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้ตัวเอง และความสามาถในการสร้างและรักษาความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น ทั้งหมดนี้จะช่วยให้ผู้นำสร้างสามารถที่จะสร้างสัมพันธภาพ ตลอดไปถึงสร้างความไว้วางใจกับผู้ตาม ซึ่งเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนผู้คนไปพร้อมกับการขับเคลื่อนการเปลี่ยนแปลงองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ ลดแรงต้านที่มีพื้นฐานจากความไม่เข้าใจได้ดีเลยทีเดียว ซึ่งยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ (2567), The Blacksmith Team (2024) ได้กล่าวที่สอดคล้องกันว่าลักษณะของผู้นำแบบปรับตัว ต้องมีความยืดหยุ่นและยอมรับการเปลี่ยนแปลงซึ่งเป็นส่วนหนึ่งการพัฒนาองค์กร และพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนแนวทางตามสถานการณ์ที่เกิดขึ้น และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Sarjito (2023) งานวิจัยนี้ พบว่า ผู้กำหนดนโยบายต้องจัดลำดับความสำคัญของความคล่องตัว ความยืดหยุ่น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Haron et.at. (2022) ผู้นำต้องมีความหยืดหยุ่น

3. องค์ประกอบที่ 3 ด้านบุคลิกภาพ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ จากการพิจารณาน้ำหนักองค์ประกอบ พบว่า คุณลักษณะข้อเป็นคนตรงต่อเวลา มีค่ามากที่สุด รองลงมาคือ แต่งกายถูกกาลเทศะ ซึ่ง Haron et.at. (2022) กล่าวถึงองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัว ว่าต้องมีบุคลิกภาพความเป็นผู้นำที่ปรับตัวได้คือ การมีบุคลิกภาพที่ลึกซึ้ง โปร่งใส และสร้างสรรค์ ผู้นำที่ปรับตัวได้อาจไม่ถูกต้องเสมอไป แต่ได้รับความเคารพจากผู้ที่ร่วมงานด้วยและปฏิบัติตามคำแนะนำของเพื่อนร่วมงาน สอดคล้องกับแนวคิด ยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ (2567) กล่าวว่าผู้นำคือสัญลักษณ์ของการเปลี่ยนแปลงและสิ่งสะท้อนถึงคุณภาพขององค์กร เป็นคำกล่าวที่ไม่เกินจริง ผู้นำคือต้นแบบสำคัญของผู้ตาม ผู้นำการเปลี่ยนแปลงจะต้องมีความซื่อสัตย์ , มีบุคลิกภาพที่น่าเชื่อถือ ยอมรับความแตกต่าง ทุ่มเทเพื่อองค์กร และสอดคล้องกับแนวคิดของ โชติกา ใจทิพย์ (2564) กล่าวถึงภาวะผู้นำแบบ

ปรับตัว (Adaptive Leadership) อีกหนึ่งปัจจัยที่สะท้อนถึงบุคลิกภาพและความเป็นมืออาชีพของผู้นำในองค์กร ผู้นำที่ปรับตัวได้ดีพร้อมปรับการแต่งกายให้เหมาะสมกับโอกาส เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและแรงบันดาลใจแก่ทีมงานและผู้ที่เกี่ยวข้อง ซึ่งการแต่งกายที่เหมาะสมกับสถานการณ์ (Contextual dressing): คือการเลือกสวมใส่เสื้อผ้าที่เหมาะสมกับวัฒนธรรมขององค์กรหรือบริบทของงาน เช่น การแต่งกายอย่างเป็นทางการในงานประชุมสำคัญ หรือแต่งตัวสบาย ๆ แต่สุภาพในสถานการณ์ที่ไม่เป็นทางการ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้ และข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป ดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารการศึกษาและผู้บริหารสถานศึกษา ควรนำองค์ประกอบของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันที่ค้นพบจากการวิจัยที่มี 3 องค์ประกอบ 23 ตัวบ่งชี้ นำไปสู่วางแนวทางในการส่งเสริมภาวะผู้นำให้มีความพร้อมในการรับการเปลี่ยนแปลงภายใต้โลกยุคพลิกผัน

2. ควรมีการส่งเสริมภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียน รวมทั้งบุคลากรทุกคนในโรงเรียนให้มีภาวะผู้นำเพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงหรือการทางานในอนาคต โดยการจัดฝึกอบรม ศึกษาดูงาน และเรียนรู้จากแหล่งเรียนรู้ต่าง ๆ ทั้ง ออนไลน์ และออนไซท์

3. จากข้อค้นพบจากงานวิจัยในประเด็นข้อคำถามที่เกี่ยวกับภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผัน ประเด็นที่ว่า มีความพร้อมในการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง มีค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor loading) ใกล้เคียงกันทั้ง 3 องค์ประกอบ ดังนั้นเพื่อไม่ให้เกิดคุณลักษณะของภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายมีความทับซ้อนกัน จึงควรหลีกเลี่ยงในการกำหนดคุณลักษณะที่เกี่ยวกับความพร้อมในการปรับตัวในสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงของผู้บริหารในประเด็นนี้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (confirmatory factor analysis : CFA) เพื่อศึกษาโครงสร้างความสัมพันธ์ของตัวแปร คือ ภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันตามที่ได้ค้นพบในงานวิจัยครั้งนี้มีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยันมาตรวจสอบหรือยืนยันความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อให้ได้ข้อมูลสารสนเทศที่เป็นผลจากการทดสอบเชิงสถิติที่มีความน่าเชื่อถือ

2. ควรมีการศึกษาการสร้างแบบวัดประเมินภาวะผู้นำแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันเพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการตรวจสอบคุณลักษณะของผู้บริหารแบบปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันเพื่อการวางแผนและส่งเสริมให้ผู้บริหารมีการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ดี

3. หน่วยงานทางการศึกษา ได้แก่ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา สถานศึกษา เป็นต้น ควรมีการพัฒนารูปแบบหรือกระบวนการในการส่งเสริมให้ผู้บริหารสามารถปรับตัวของผู้บริหารภายใต้โลกยุคพลิกผันตาม

องค์ประกอบและตัวบ่งชี้ที่ค้นพบในการวิจัย โดยศึกษาเชื่อมโยงไปถึงการปรับตัวของผู้บริหาร ได้แก่ รูปแบบการบริหาร เป็นต้น

บรรณานุกรม

โชติกา ใจทิพย์. (2560). ศักยภาพของผู้นำองค์กรธุรกิจในสถานการณ์โลกที่มีความผันผวน ความไม่แน่นอน ความซับซ้อน และความคลุมเครือ. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *7*(1), 1–14.

ณฐภัทร อินทรปรีดา, ประสาร มาลากุล ณ อยุธยา และ ผ่องพรรณ เกิดพิทักษ์. (2565). ภาวะผู้นำการปรับเปลี่ยนเพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการงานในโลกแห่งความผันผวน. *วารสารราชพฤกษ์*, 20(2), 16–28.

พงษ์ศักดิ์ ผกามาศ, ปภาภัทร แสงแก้ว และ ปรางทิพย์ เลยกระโทก. (2566). แนวทางการพัฒนาภาวะผู้นำแบบปรับตัวเชิงกลยุทธ์ของผู้บริหารสถาบันการอาชีวศึกษาในภาคตะวันออกเฉียงเหนือเพื่อมุ่งสู่ความเป็นเลิศตามนโยบายการจัดการอาชีวศึกษา 4.0 ของประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมการเรียนรู้และเทคโนโลยี, 3*(2), 1-19.

พัชราภรณ์ ดวงชื่น. (2561). ผู้นำองค์กรในโลก VUCA. *วารสารมหาวิทยาลัยคริสเตียน*, *24*(3), 451.

ยศศักดิ์ มงคลปัญญาเลิศ. (1 เมษายน 2567). *Adaptive Leadership ผู้นำในศตวรรษที่ 21*. PERFECT.https://pftg10x.com/adaptive-leadership/

ยะห์มีน ดาฮารี และ ชวลิต เกิดทิพย์. (2023). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการปรับตัวของผู้บริหารสถานศึกษากับการทำงานเป็นทีมตามทัศนะของครูในโรงเรียนศึกษาสงเคราะห์สามจังหวัดชายแดนภาคใต้. *Journal of Multidisciplinary Academic Research and Development (JMARD)*, *5*(4), 44-61.

รัชนี พจนา. (2561). *ตัวบ่งชี้ภาวะผู้นำปรับเปลี่ยนสำหรับอาจารย์ในวิทยาลัยพยาบาลบรมราชชนนี สังกัดสถาบันพระบรมราชชนก : การพัฒนาและทดสอบโมเดลความสัมพันธ์เชิงโครงสร้าง* [ปริญญาการศึกษาดุษฎีบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย]. https://www.mbuisc.ac.th/phd/New%20Thesis/Rachanee.pdf

ลลิดา กุลสุวรรณ, เสาวณีย์ สิกขาบัณฑิต, และปัญญา ธีระวิทยเลิศ. (2566). รูปแบบภาวะผู้นำยุคใหม่สำหรับผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา กาญจนบุรี. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ,* 3 (5), 689–690.

วัฒนาพร ระงับทุกข์. (2563). สมรรถนะเด็กไทยในยุคโลกพลิกผัน (VUCA World). *คุรุสภาวิทยาจารย์*, *1*(1), 8-18.

ศศิมา สุขสว่าง. (ม.ป.ป.). *VUCA World ความท้าทายสำหรับผู้นำยุคใหม่*. HCD Innovation CO.,Ltd. https://www.sasimasuk.com/16768188/vuca-world.

สงบ อินทรมณี. (2562). การบริหารการศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 16*(1), 353-360.

อานุภาพ เลขะกุล. (2564). ความปกติถัดไปอุดมศึกษา: ความท้าทาย. *วารสารการศึกษาและนวัตกรรมการเรียนรู้, 1*(2), 111.

อิทธิพัทธ์ สุวทันพรกูล. (2562). *การวิจัยทางการศึกษาแนวคิดและการประยุกต์ใช้* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Atlassian. (2023 July 5). *Adaptive leadership: Principles and a framework for the future*. WORK LIFE. https://www.atlassian.com/blog/leadership/adaptive-leadership

Bennett, N., & Lemoine, G. J. (2014). What a difference a word makes: Understanding threats to performance in a VUCA world. *Business horizons*, *57*(3), 311-317.

Bradberry, T., & Greaves, J. (2012 October 30). *Learn the secrets of adaptive Leadership 2.0.* Amazon. https://www.amazon.com/Leadership-2-0-Travis-Bradberry/dp/0974320692

Cote, R. (2022). Adaptive leadership approach with COVID 19 adaptive challenges. *Journal of Leadership, Accountability and Ethics*, *19*(1). pp.34-44.

Dunn. (2020). International Studies in Educational Administration. *Journal of the Commonwealth Council for Educational Administration & Management*, *8*(1), p.48.

Hair, J.F., Black, W.C., Babin, B.J., Anderson, R.E., & Tatham. (2010*). Multivariate Data Analysis*. (7th ed.). Pearson Prentice Hall.

Haron, M. Z., Alias, N., Hashim, S. N. A., Noh, S. C., Anuar, A., Ishak, M. N., & Ismail, M. L. H. (2022). Adaptive leadership: Leading the change of the Covid-19 endemicera. *International Journal of Mechanical Engineering*, *4*(7), 40-47.

Heifetz. (n.d.). *Adaptive Leadership ทักษะที่ผู้นำยุคนี้ต้องมี.* OPTIMISTIC. https://www.optimistic-app.com/adaptive-leadership/

Leithwood, K., Harris, A. & Hopkins, D. (2020). *Seven strong claims about successful school leadership revisited. School Leadership & Management*, *40*(1), pp.5-22. Doi:10.1080/13632434.2019.1596077.

Miller, A.E. (2019). *Leadership Theory Analysis: Adaptive Leadership*. Teaching Course, Azusa PacificUniversity.

The Blacksmith Team. (2024 September 17). *เป็นผู้นำที่ปรับตัวได้ (Adaptive Leadership): ทักษะสำคัญสำหรับผู้นำในยุคใหม่.* The BLACKSMITH. https://business.theblacksmith.io/2024/08/21/leadership-adaptive/.

ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

The Relationship between the Internal Supervision Process of Educational Institution Administrators and Quality of Teaching Management of Teachers under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3

วาสนา จันทร์พวง[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Wassana Janpuang[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Wassana.Jan@rmutr.ac.th[1], chaloemphon.mee@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 297 คน โดยวิธีแจกแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก (r=.928)

คำสำคัญ: กระบวนการนิเทศ การนิเทศภายใน ประสิทธิภาพการสอนของครู

Abstract

This study aimed to (1) examine the internal supervision process in schools under the Suphanburi Primary Educational Service Area Office 3, (2) investigate the teaching effectiveness of teachers within the same jurisdiction, and (3) analyze the relationship between internal supervision and teaching effectiveness. Data were collected from 297 school administrators

and teachers using a questionnaire. The data were analyzed using mean, standard deviation, and correlation coefficient. The findings revealed that: (1) the overall level of internal supervision was high, (2) the overall teaching effectiveness of teachers was also high, and (3) there was a very strong positive correlation between internal supervision and teaching effectiveness (r = .928).

Keywords: The supervision process, Internal supervision teaching, efficiency of Teachers

บทนำ

การศึกษาเป็นพื้นฐานสำคัญที่สนับสนุนการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน เพราะมีบทบาทสำคัญในการสร้างบุคคลที่มีคุณภาพและพัฒนาสังคมให้เจริญทั้งในด้านเศรษฐกิจและสังคม กระบวนการพัฒนาคนให้มีคุณภาพนั้นไม่เพียงแต่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้ทางวิชาการเท่านั้น แต่ยังรวมถึงการพัฒนาด้านจิตใจและจิตวิญญาณ เพื่อให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ทั้งในด้านร่างกาย จิตใจ และสติปัญญา อีกทั้งยังต้องมีความรู้และความเข้าใจในเรื่องคุณธรรมและจริยธรรม การพัฒนาทั้งร่างกายและจิตใจจะช่วยให้บุคคลสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความสุขในการดำรงชีวิตในสังคม ผู้เรียนถือเป็นส่วนสำคัญที่สุดในกระบวนการศึกษา เพราะพวกเขาคือผู้ที่รับความรู้และทักษะทั้งหมด เพื่อใช้ในการพัฒนาตนเองและสร้างอนาคตที่ดียิ่งขึ้น (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ, 2542) และสอดคล้องกับวิสัยทัศน์ของหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนทุกคนให้เป็นกำลังสำคัญของชาติ โดยสร้างความเป็นมนุษย์ที่มีความสมดุลทั้งด้านร่างกาย ความรู้ และคุณธรรม อีกทั้งยังปลูกฝังจิตสำนึกในความเป็นพลเมืองไทย มีทักษะพื้นฐานและเจตคติที่จำเป็นต่อการศึกษาต่อ การประกอบอาชีพ และการเรียนรู้ตลอดชีวิต หลักสูตรนี้เน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง โดยเชื่อว่าทุกคนมีศักยภาพในการเรียนรู้และสามารถพัฒนาตนเองได้อย่างเต็มที่ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2553)

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการที่เกิดจากความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ ผู้รับการนิเทศ และบุคลากรที่เกี่ยวข้อง โดยมีเป้าหมายเพื่อปรับปรุงและพัฒนาการดำเนินงานของบุคลากรให้ส่งเสริมการเรียนการสอนของครูอย่างมีประสิทธิภาพ กระบวนการนี้มุ่งเน้นการให้ความช่วยเหลือ คำแนะนำ การให้คำปรึกษา และการสร้างขวัญกำลังใจ เพื่อให้ทุกฝ่ายเกิดความพึงพอใจในการพัฒนาครู จะนำไปสู่การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ในหลักสูตร อีกทั้งช่วยให้นักเรียนมีลักษณะอันพึงประสงค์ตามวัตถุประสงค์ ส่งผลให้คุณภาพการศึกษามีประสิทธิภาพและเกิดผลลัพธ์ที่ดีในภาพรวม (จุฬารักษ์ โคตรจักร, 2562) ในการศึกษาเรื่องความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูนั้น จำเป็นต้องเข้าใจถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของครู โดยเฉพาะในกระบวนการนิเทศที่มุ่งเน้นการพัฒนาความรู้ความสามารถในการจัดการเรียนรู้ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในสามารถแบ่งได้เป็น 5 ขั้นตอนหลัก คือ 1) การวางแผนนิเทศ 2) การให้

ความรู้ก่อนนิเทศ 3) การดำเนินการนิเทศ 4) การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เข้ารับนิเทศ และ 5) การประเมินผลการนิเทศ ซึ่งทั้งหมดนี้มีความสัมพันธ์โดยตรงกับการพัฒนาคุณภาพการสอนของครู (สมพร จินดาพล, 2564)

ประสิทธิภาพการสอนของครูถือเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลโดยตรงต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนและการพัฒนาทางการศึกษาโดยรวม ประสิทธิภาพการสอนของครูนั้นเกี่ยวข้องกับการวางแผน การสอน การใช้กลวิธีการสอน การจัดการชั้นเรียน และการสร้างแรงจูงใจให้กับนักเรียน เพื่อให้เกิดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพและยั่งยืน (ศุภวัฒน์ จันทร์บูรณ์, 2565) ซึ่งสอดคล้องกับนโยบายของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ได้มี การกำหนดนโยบาย และแนวทางการขับเคลื่อนคุณภาพการศึกษา ทั้งด้านการดำเนินงานตามขอบข่ายงานปกติ ในตัวชี้วัดของแผนปฏิบัติการงานนโยบายของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน รวมถึงงานที่เป็นจุดเด่น จุดเน้น งานอัตลักษณ์ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาเช่น การเร่งรัดพัฒนาการอ่านออกเขียนได้ การยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนทุกระดับ ภายใต้การบริหารจัดการอย่างมีคุณภาพการกำหนดเงื่อนไขความสำเร็จ แนวทางการบรรลุเป้าหมายที่สอดคล้องกับนโยบาย แนวทางที่กำหนด โดยความร่วมมือของ ทุกภาคส่วน ในการนิเทศ กำกับ ติดตามและประเมินผลการขับเคลื่อน คุณภาพอย่างเป็นระบบ และต่อเนื่อง (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3, 2567)

จากความเป็นมาและความสำคัญดังกล่าว ผู้ศึกษาในฐานะครูผู้สอนที่ปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งเป็นบุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ของโรงเรียนตามแผนพัฒนาที่กำหนดไว้ จึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 การศึกษานี้มีเป้าหมายเพื่อสำรวจความสัมพันธ์ดังกล่าว โดยหวังว่าจะสามารถใช้ผลการศึกษาเป็นแนวทางในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังเป็นการเสริมสร้างแนวทางในการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา และพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู เพื่อให้ครูสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น ซึ่งในที่สุดจะส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศ

กระบวนการนิเทศการศึกษาเป็นกระบวนการทำงานหรือจัดระบบการทำงานเพื่อช่วยให้งานดำเนินไปเป็นขั้นตอนและมีประสิทธิภาพซึ่งมีนักการศึกษาหลายท่านกล่าวไว้ดังนี้

ประภาภรณ์ พลรักษ์ (2560) กล่าวว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามุ่งเน้นการทำงานร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยใช้เทคนิคและวิธีการที่เหมาะสมในการดำเนินงาน การบริหารงานนิเทศจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำให้การดำเนินงานเป็นไปอย่างเรียบร้อยและมีประสิทธิภาพ เพื่อพัฒนาคุณภาพการศึกษาและส่งเสริมการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นส่วนสำคัญในการพัฒนาการเรียนการสอนและประสิทธิภาพของครู โดยมีการดำเนินงานอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญหลายขั้นตอน ตั้งแต่ การการวางแผนการนิเทศ การให้ความรู้ก่อนกรนิเทศ การดำเนินการนิเทศ การลงมือปฏิบัติ การติดตามประเมินผล การนิเทศที่ประสบความสำเร็จต้องอาศัยความร่วมมือระหว่างผู้นิเทศ ผู้บริหาร และครูในการทำงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่องในทุกระดับ สุดท้ายการนิเทศที่มีประสิทธิภาพจะช่วยสร้างการเรียนรู้ที่ยั่งยืนในโรงเรียนและพัฒนาคุณภาพการศึกษาตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

การวางแผนนิเทศ

หทัยชนก แซ่เฮ้า (2560) กล่าวว่า การเตรียมข้อมูลที่จำเป็นเพื่อใช้ในการวางแผนและกำหนดวิธีการทำงาน ถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดจุดมุ่งหมายของการนิเทศ โดยมีการคาดการณ์ผลลัพธ์ของการนิเทศล่วงหน้า เพื่อนำมาพัฒนากระบวนการนิเทศให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น การเตรียมการนี้ช่วยให้การวางแผนดำเนินไปอย่างเป็นระบบระเบียบ และอำนวยความสะดวกต่อการปฏิบัติงานนิเทศในภายหลัง

สรุปได้ว่า การวางแผนการนิเทศเป็นขั้นตอนสำคัญในการกำหนดทิศทางและเป้าหมายเพื่อให้กระบวนการนิเทศดำเนินไปอย่างมีระบบ มีประสิทธิภาพ โดยต้องพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความต้องการพัฒนาทักษะของครูและเป้าหมายการเรียนรู้ การมีส่วนร่วมของครูในขั้นตอนนี้ช่วยให้เกิดความเข้าใจและยอมรับในกระบวนการนิเทศมากขึ้น อีกทั้งการวางแผนอย่างรอบคอบยังช่วยให้สามารถคาดการณ์ผลลัพธ์และพัฒนาการจัดการศึกษาได้ตรงจุด

การให้ความรู้ก่อนนิเทศ

สามารถ ผ่องศรี (2563) กล่าวว่า ขั้นจัดการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ (Educated = E) เป็นขั้นตอนสำคัญในการให้ความรู้และความเข้าใจอย่างชัดเจนถึงการดำเนินงานต่าง ๆ ที่จะเกิดขึ้น โดยจะเน้นถึงความรู้ความสามารถที่จำเป็นขั้นตอนการดำเนินงานที่ควรปฏิบัติและวิธีการที่จะทำให้ได้ผลงานที่มีคุณภาพขั้นตอนนี้มีความจำเป็นในทุกครั้งที่มีการนิเทศใหม่ และยังจำเป็นในกรณีที่การนิเทศเดิมยังไม่ได้ผลลัพธ์ที่น่าพึงพอใจซึ่งในกรณีนี้ควรมีการทบทวนและให้ความรู้ใหม่ เพื่อให้การปฏิบัติงานเป็นไปอย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การให้ความรู้ก่อนการนิเทศถือเป็นขั้นตอนสำคัญในการเตรียมความพร้อมสำหรับผู้รับการนิเทศ เพื่อให้เข้าใจแนวทางปฏิบัติและทฤษฎีที่จำเป็น โดยกระบวนการนี้สามารถดำเนินการผ่านบุคลากรใน

สถานศึกษาหรือเชิญวิทยากรจากภายนอก ทั้งนี้การเข้าร่วมของผู้บริหารยังช่วยเสริมความเข้าใจในแนวทางใหม่ ๆ และสร้างข้อตกลงร่วมกันในการปฏิบัติงาน การให้ความรู้ดังกล่าวไม่เพียงแต่เพิ่มความเข้าใจ แต่ยังช่วยลดความวิตกกังวลและเสริมความมั่นใจในกระบวนการนิเทศ

การดำเนินการนิเทศ

หทัยชนก แซ่เฮ้า (2560) กล่าวว่า การดำเนินงานตามโครงการและปฏิทินการนิเทศ ควรดำเนินการตามที่กำหนดไว้อย่างเป็นระบบ มีการสนับสนุนและส่งเสริมการนิเทศอย่างเต็มที่ ทั้งการจัดเตรียมเอกสารและแหล่งความรู้ที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ยังควรจัดให้บุคลากรเข้าร่วมอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ เพื่อทำความเข้าใจวัตถุประสงค์ของการนิเทศ และพัฒนาความรู้ความสามารถในการปฏิบัติงานให้ดียิ่งขึ้น

สรุปได้ว่า การดำเนินงานตามโครงการและปฏิทินการนิเทศเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบ โดยมีการสนับสนุนจากทั้งผู้บริหารและผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ทั้งนี้ควรมีการจัดเตรียมเอกสารและแหล่งความรู้ที่ช่วยให้ครูและบุคลากรได้รับการพัฒนาความรู้ความสามารถ นอกจากนี้ยังควรจัดให้มีการอบรมหรือสัมมนาทางวิชาการ เพื่อให้ครูเข้าใจวัตถุประสงค์ของการนิเทศอย่างชัดเจน รวมถึงส่งเสริมให้มีการพัฒนาการสอนและการดำเนินงานในห้องเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เข้ารับนิเทศ

ทิพวรรณ ถาวรโชติ (2564) กล่าวว่า การติดตามและเสริมแรงเป็นขั้นตอนที่ผู้นิเทศทำการประเมินผลการดำเนินงานนิเทศที่ผ่านมาโดยพิจารณาผลการดำเนินงานว่าประสบความสำเร็จเพียงใดมีปัญหาและอุปสรรคใดบ้างที่เกิดขึ้นรวมถึงการวางแผนแก้ไขปัญหาเหล่านั้นเพื่อให้การนิเทศการสอนบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ นอกจากนี้ผู้นิเทศยังทำการเสริมกำลังใจเพื่อสร้างขวัญและกำลังใจแก่ผู้รับการนิเทศให้สามารถพัฒนาตนเองได้ต่อไปอย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพ

สรุปได้ว่า การสร้างเสริมกำลังใจในการนิเทศเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผู้นิเทศและผู้บริหารมีบทบาทในการสนับสนุนและให้กำลังใจผู้รับการนิเทศ โดยการใช้หลักมนุษยสัมพันธ์และการสื่อสารอย่างสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การให้คำชื่นชมและข้อเสนอแนะอย่างสร้างสรรค์ยังช่วยเพิ่มขวัญกำลังใจให้ผู้รับการนิเทศพัฒนาตนเองอย่างมั่นใจและมีประสิทธิภาพมากขึ้น

การประเมินผลการนิเทศ

จริยา ศรีชนะ (2563) กล่าวว่า การติดตามและประเมินผลการนิเทศภายในโรงเรียนหมายถึงกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการติดตามความก้าวหน้าการกำหนดสาระสำคัญของเรื่องที่จะประเมินผลการวางแผนวิธีการประเมินการจัดการประเมินในรูปแบบของคณะกรรมการรวมถึงการสร้างและใช้เครื่องมือในการประเมิน การนำผลการประเมินมาใช้ และการสรุปและรายงานผล

สรุปได้ว่า การติดตามและประเมินผลในการนิเทศภายในสถานศึกษาเป็นการตรวจสอบความเปลี่ยนแปลงก่อนและหลังการนิเทศเพื่อนำผลลัพธ์มาวิเคราะห์เทียบกับเกณฑ์ที่ตั้งไว้ การประเมินเน้นผลผลิต กระบวนการ และปัจจัยป้อนเข้า เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพการนิเทศและพัฒนาในจุดที่ยังบกพร่อง ผลจาก

การประเมินจะถูกนำไปปรับปรุงหรือเสริมสร้างกระบวนการต่อไป เพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายและเพิ่มคุณภาพการนิเทศ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิการสอน

ความหมายของประสิทธิภาพการสอน

ประเสริฐ กองสุข (2565) กล่าวว่า การจัดการเรียนการสอนที่ประสบความสำเร็จนั้นต้องอาศัยประสิทธิภาพในการสอนของครู ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการช่วยให้นักเรียนได้เรียนรู้อย่างเป็นระบบ ทำให้การเรียนการสอนดำเนินไปอย่างมีคุณภาพและสอดคล้องกับเป้าหมายของหลักสูตร โดยประสิทธิภาพนี้รวมถึงการเตรียมการสอนและการดำเนินการสอนอย่างเหมาะสม

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู หมายถึง ประสิทธิภาพที่ต้องอิงกับความสามารถของครูในการดำเนินการสอนอย่างเหมาะสม ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างการเรียนรู้ที่มีคุณภาพและสอดคล้องกับหลักสูตร ประสิทธิภาพการสอนจึงหมายถึงความสามารถของครูในการใช้แผนการสอนและดำเนินกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมการพัฒนาของนักเรียนทั้งด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญา ประสิทธิภาพนี้สามารถพิจารณาได้ทั้งในทางกว้าง ซึ่งรวมถึงการมีส่วนร่วมของครู ผู้บริหาร และนักเรียนในการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ และในทางแคบซึ่งหมายถึงความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมเพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์การสอนที่กำหนดไว้ โดยมีการสูญเปล่าน้อยที่สุด

การสร้างความชัดเจนในบทเรียน

มุกดามณี ศรีพงษ์เพริศ (2561) กล่าวว่า การสร้างความชัดเจนในบทเรียนหมายถึงการทำให้ผู้เรียนเข้าใจขอบเขตและเนื้อหาที่จะต้องเรียนรู้ โดยครูจะเริ่มต้นด้วยการตรวจสอบความรู้เดิมของผู้เรียน ซึ่งเป็นขั้นตอนสำคัญในการปรับการสอนให้เหมาะสมกับความสามารถของผู้เรียนแต่ละคน การรู้ถึงระดับความเข้าใจของผู้เรียนช่วยให้ครูสามารถออกแบบบทเรียนที่ตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของผู้เรียน และช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

สรุปได้ว่า การสร้างความชัดเจนในการสอน หมายถึง เป็นกระบวนการที่สำคัญในการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนโดยการใช้แผนการสอนที่ชัดเจนและการอธิบายที่ละเอียดสามารถช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้นและมีส่วนร่วมในการเรียนมากขึ้นครูมีบทบาทสำคัญในการสร้างความชัดเจนนี้ผ่านการตรวจสอบความรู้เดิมของนักเรียนและการออกแบบบทเรียนที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะของนักเรียนการนำเสนอแนวคิดใหม่ที่เชื่อมโยงกับความรู้เดิมการใช้ตัวอย่างและภาพประกอบการให้คำแนะนำที่ชัดเจน

การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย

รณชัย กิ่งแก้ว (2560) กล่าวว่า การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย หมายถึง การนำเครื่องมือหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ มาช่วยสร้างความสนใจในการเรียน รวมถึงการแสดงความกระตือรือร้นและพลังชีวิตชีวาของครูในการสอน ซึ่งมีส่วนสำคัญในการกระตุ้นความตื่นตัวของนักเรียน การใช้รางวัลและการเสริมแรงผ่านวิธีการต่าง ๆ ขณะจัดกิจกรรมการเรียนการสอนยังช่วยกระตุ้นนักเรียนให้มีส่วนร่วมมากขึ้นครูจะใช้วิธีการถามคำถามและกำหนดปัญหาหลากหลายรูปแบบเพื่อเปิดโอกาสให้นักเรียนได้แสดงความคิดเห็น

คิดวิเคราะห์ร่วมกัน และแสวงหาคำตอบ ซึ่งจะนำไปสู่พฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดีและประสบการณ์ตรงในการเรียน

สรุปได้ว่า การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลายหมายถึง การช่วยกระตุ้นความสนใจและการมีส่วนร่วมของนักเรียน โดยครูสามารถนำเครื่องมือและอุปกรณ์ที่น่าสนใจมาประยุกต์ใช้ พร้อมทั้งแสดงความกระตือรือร้นในการสอน การตั้งคำถามและการสร้างโอกาสให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นช่วยส่งเสริมพฤติกรรมการเรียนรู้ที่ดี บรรยากาศในการเรียนการสอนที่น่าสนใจและประสบการณ์ตรงที่นักเรียนได้รับทำให้เกิดความเข้าใจในเนื้อหา

การแสดงความใส่ใจในงานสอน

รุสนีดา ดาเลโบ๊ะ (2566) กล่าวว่า ครูจัดทำแผนการเรียนการสอนตามหลักสูตร โดยเลือกใช้รูปแบบการจัดการเรียนการสอนที่สอดคล้องกับจุดประสงค์ของบทเรียน อีกทั้งยังมีการปรับพฤติกรรมที่ไม่เหมาะสมในระหว่างการสอน ครูติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งบูรณาการความรู้ที่ได้สอนให้สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันและสร้างโอกาสในการทำงาน ครูไม่เพียงแต่สอนหน้าชั้นเรียนเท่านั้น แต่ยังทำหน้าที่จุดประกายความสนใจ ใฝ่รู้ และสร้างแรงบันดาลใจให้แก่นักเรียน นักเรียนได้ทำงานร่วมกันเป็นทีม ลงมือปฏิบัติจริง และค้นคว้าหาความรู้ได้ด้วยตนเอง

สรุปได้ว่า การแสดงความใส่ใจในงานการสอนของครู หมายถึง การพัฒนาแผนการสอนและหน่วยการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับหลักสูตร รวมถึงการจัดการพฤติกรรมนักเรียนที่ไม่เหมาะสมโดยครูต้องเลือกวิธีการสอนที่เหมาะสมกับจุดประสงค์ของบทเรียนและติดตามพัฒนาการของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง เพื่อปรับปรุงการสอนให้มีประสิทธิภาพสูงสุดและครูยังมีบทบาทในการบูรณาการความรู้เพื่อให้นักเรียนสามารถนำไปใช้ในชีวิตจริง ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและเปิดโอกาสให้นักเรียนได้ลงมือปฏิบัติจริง

การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ

รณชัย กิ่งแก้ว (2560) กล่าวว่า การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนอย่างต่อเนื่องโดยการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เหมาะสมในเวลาที่เหมาะสม การใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในรูปแบบบุคคลและกลุ่ม การเสริมแรงด้วยการให้คำชมเชยที่ช่วยส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน รวมถึงการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียน

สรุปได้ว่า การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ หมายถึง การวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนควรทำอย่างต่อเนื่อง โดยมีการให้ข้อมูลป้อนกลับที่เหมาะสม การใช้กิจกรรมทั้งในรูปแบบบุคคลและกลุ่ม รวมถึงการให้คำชมเชยเพื่อส่งเสริมพัฒนาการของผู้เรียน การจัดการเรียนการสอนแบบ Active Learning จะช่วยกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และความสนใจของนักเรียน ครูควรติดตามความก้าวหน้าของนักเรียนอย่างสม่ำเสมอ และจัดให้มีการเรียนรู้ที่ส่งเสริมการเล่นสร้างสรรค์ นอกจากนี้ การพัฒนาทักษะการอ่านและการเขียนในศตวรรษที่ 21 ควรใช้กลวิธีที่หลากหลายและทันสมัย เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการในยุคปัจจุบัน การใช้เทคนิคและสื่อการสอนที่หลากหลายจะช่วยให้นักเรียนเกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมและบรรลุวัตถุประสงค์การเรียนรู้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

การส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ

หทัยชนก แซ่เฮ้า (2560) กล่าวว่า ความก้าวหน้าของผู้เรียนหมายถึงการวัดผลและประเมินผลการเรียนรู้ของนักเรียนการให้ข้อมูลป้อนกลับในเวลาที่เหมาะสมการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในระดับบุคคลและกลุ่ม การให้คำชมเชยที่มีความหมาย รวมถึงการควบคุม ติดตาม และตรวจสอบความก้าวหน้าในการเรียนของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การส่งเสริมความสำเร็จของนักเรียน หมายถึง การวางแผนและปรับปรุงเนื้อหาการเรียนการสอนอย่างต่อเนื่อง โดยครูควรปรับเนื้อหาให้สอดคล้องกับความรู้เดิมของนักเรียนและกระตุ้นความก้าวหน้าในการเรียนรู้ การจัดทำแผนการเรียนการสอนควรเรียงลำดับตามระดับความยากง่ายและ แบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อให้เข้าใจง่ายและเหมาะสมกับความสามารถของนักเรียน

กรอบแนวคิด

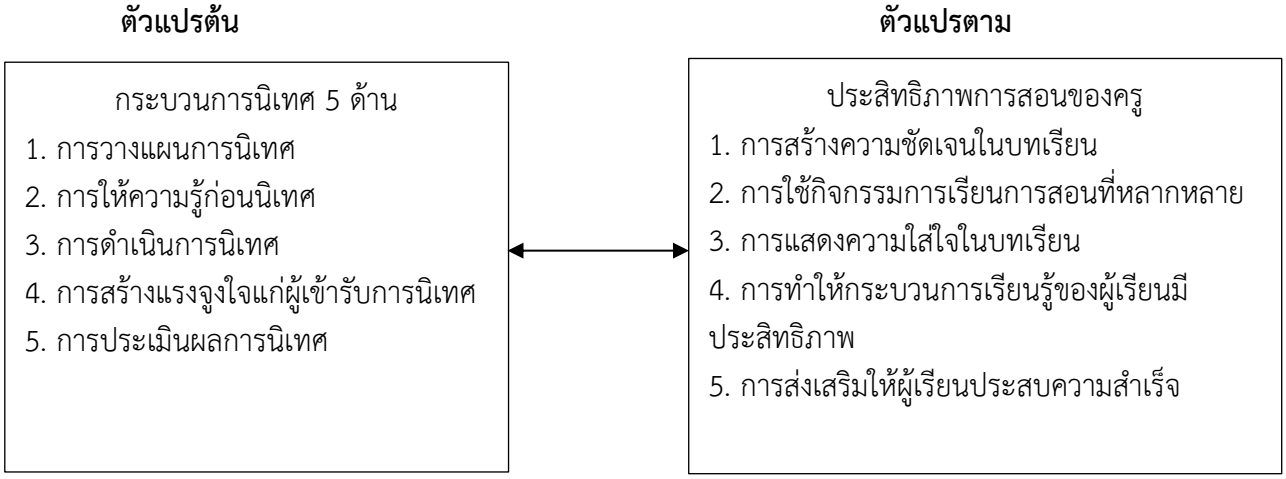

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู ในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ปีการศึกษา 2567 จากสถานศึกษาจำนวน 126 แห่ง แยกเป็นผู้บริหารสถานศึกษา จำนวน 141 คน ข้าราชการครู จำนวน 1,102 คน รวมทั้งสิ้น จำนวน 1,243 คน

2. กลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้อำนวยการสถานศึกษา ครูผู้สอนในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 จำนวน 297 คนจำแนกเป็นผู้บริหารศึกษาจำนวน 129 คน ข้าราชการครู จำนวน 168 คน โดยใช้ตารางกลุ่มของ Krejcie and Morgan, 1970 (อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ,

2557) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย (Stratified Sampling) โดยใช้ขนาดของสถานศึกษาเป็นชั้น และใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) โดยวิธีการจับฉลาก

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเพื่อใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นตามกรอบแนวคิดการวิจัย โดยแบ่งออกเป็น 3 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับสภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ ตำแหน่ง ระดับการศึกษา ขนาดสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List)

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1)การวางแผนนิเทศ 2)การให้ความรู้ก่อนนิเทศ 3)การดำเนินการนิเทศ 4)การสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เข้ารับนิเทศ 5)การประเมินผลการนิเทศ จำนวน 25 ข้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน คือ 1)การสร้างความชัดเจนในบทเรียน 2) การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย 3)การแสดงความใส่ใจในงานสอน 4)การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ 5)การส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ จำนวน 28 ข้อ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม นำมาแจกแจงหาความถี่ และค่าร้อยละ

2. วิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ใช้การวิเคราะห์โดยหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ใช้สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ แบบเพียร์สัน (Pearson’s product - moment correlation coefficient)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 297 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เพศหญิง จำนวน 232 คน (ร้อยละ 78.1) และเป็นเพศชาย จำนวน 65 คน (ร้อยละ 21.9) อายุส่วนใหญ่ 31 – 40 ปี จำนวน

120 คน (ร้อยละ 40.4) ส่วนใหญ่สำเร็จระดับปริญญาตรี จำนวน 210 คน (ร้อยละ 70.71) ขนาดของโรงเรียนส่วนใหญ่ คือ ขนาดเล็ก จำนวน 172 คน (ร้อยละ 58.2) ตำแหน่งส่วนใหญ่ คือ ข้าราชการครู จำนวน 238 คน (ร้อยละ 80.1) และมีประสบการณ์ในการทำงาน คือ ต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 122 คน (ร้อยละ 41.1)

ผลการวิเคราะห์กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ผลการวิเคราะห์ระดับกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.35 , SD = .50) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยทักษะด้านการดำเนินการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ($\overline{X}$ = 4.37, SD = .53) รองลงมา คือ ทักษะด้านการวางแผนการนิเทศ ($\overline{X}$= 4.36, SD = .52) ทักษะด้านการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้รับการนิเทศ ($\overline{X}$ = 4.36, SD = .54) ตามลำดับ ทักษะด้านการประเมินผลการนิเทศ($\overline{X}$ = 4.35, SD = .54) และทักษะด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับต่ำที่สุด ($\overline{X}$ = 4.33, SD = .52)

ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ประสิทธิภาพการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.38, SD = .51) เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.40, SD = .51) รองลงมาคือ ด้านการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ($\overline{X}$ = 4.39, SD = .52) ด้านการแสดงความใส่ใจในงานสอน ($\overline{X}$ = 4.37, SD = .51) ด้านการสร้างความชัดเจนในบทเรียน ($\overline{X}$ = 4.37, SD = .54) และอันดับสุดท้าย คือ ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ($\overline{X}$ = 4.36, SD = .66)

ผลวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3

ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Product Moment Correlation Coefficient) ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู พบว่า มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับสูงมาก (r=0.928) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 โดยคู่ที่มีความสัมพันธ์กันสูงที่สุด (r = 0.892) คือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินการนิเทศ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ คู่ที่มีความสัมพันธ์ รองลงมา (r = 0.887) คือ ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการสร้างความชัดเจนในบทเรียน และที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด (r = 0.823) คือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการแสดงความใส่ใจในงานสอน

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการวางแผนการนิเทศ

ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ ด้านการดำเนินการนิเทศ ด้านการสร้างแรงจูงใจแก่ผู้เข้ารับนิเทศ ด้านการประเมินผลการนิเทศ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ กำชัย ยุกติชาติ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องการดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิต สังกัดสำนักงานเขตพันที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแกประชาชนูทิต สังกัดสำนักงานเขตพันที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐานของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแก่ประชาชนูทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2 อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การวางแผนการนิเทศ การปฏิบัติการนิเทศ การศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการ การประเมินผลและรายงานผล และ การสร้างเครื่องมือนิเทศ ตามลำดับ และเมื่อพิจารณาจากส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานพบว่าอยู่ระหว่าง 0.63- 0.70 แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นสอดคล้องไปในทิศทางเดียวกัน

2. ผลการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการสอนของครู โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการสร้างความชัดเจนในบทเรียน ด้านการใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย ด้านการแสดงความใส่ใจในงานสอน ด้านการทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพและด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ อรวรรณ โล่คำ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรปราการเขต 1 ในภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้แก่ ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ ด้านการสร้างความชัดเจนในบทเรียน ด้านการใช้กิจกรรมการเรียนการ

3. ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ ค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson’s Product Moment Correlation Coefficient) ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก (r=0.928) ทั้งนี้เป็นเพราะกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษามีบทบาทสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในทุกมิติ ซึ่งกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการดำเนินการนิเทศ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ คู่ที่มีความสัมพันธ์ รองลงมา (r = 0.887) คือ ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการสร้างความชัดเจนในบทเรียน และที่มีความสัมพันธ์กันต่ำสุด (r = 0.823) คือ กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ กับ ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการแสดงความใส่ใจในงานสอน สอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภาวดี เกตุทอง (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาและประสิทธิภาพในการสอนของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า

ผลการวิจัย พบว่ากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากประสิทธิภาพการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก และ ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ โดยมีความสัมพันธกันในทางบวกระดับค่อนขางต่ำ (r มีคา .34)

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการวิจัย พบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ด้านการให้ความรู้ก่อนการนิเทศ โดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ควรมีบทบาทในการสนับสนุนการพัฒนาด้านการให้ความรู้กับบุคลากร หรือการแจ้งรายละเอียดเกี่ยวกับเป้าหมายและวิธีการนิเทศให้ครูทราบล่วงหน้า รวมถึงการเปิดโอกาสให้ครูสอบถามข้อมูลหรือแสดงความคิดเห็นและจัดทำเครื่องมือการนิเทศให้กับบุคลากรในสถานศึกษา

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการสอนของครู ด้านการส่งเสริมให้ผู้เรียนประสบความสำเร็จโดยรวมมีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ๆ ซึ่งเป็นเรื่องที่เกี่ยวกับ การวางแผนและปรับปรุงเนื้อหาผู้สอนต้องมีการเรียนการสอนใหม่ ๆอยู่เสมออาจมีการจัดทำแผนการเรียนการสอนที่เรียงลำดับตามความยากง่ายและแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อย ๆ เพื่อให้เข้าใจง่ายและมีการให้กำลังใจคำชมเชยกับผู้เรียนในบางโอกาสเพื่อสร้างกำลังให้กับผู้เรียน

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ทางบวก อยู่ในระดับสูงมาก ทำให้พบว่า หากจะพัฒนาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3 เป็นองค์รวมจะเกิดประสิทธิภาพมากกว่าพัฒนาเป็นรายด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับบทบาทกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อประสิทธิภาพการสอนของครูหรือประสิทธิผลของสถานศึกษา

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับแนวทางในการพัฒนากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2553). *หลักสูตรการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กำชัย ยุกติชาติ. (2564*). การดำเนินการนิเทศภายในโดยใช้ห้องเรียนเป็นฐาน ของโรงเรียนอนุบาลวัดลูกแก ประชาชนูทิศ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากาญจนบุรี เขต 2* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

จริยา ศรีชนะ. (2563). *การพัฒนาแนวทางการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเพชตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 27* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

จุฬารักษ์ โคตรจักร. (2562). *กระบวนการนิเทศการศึกษาในโรงเรียนภัทรญาณวิทยา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 9* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ทิพวรรณ ถาวรโชต. (2564). *รูปแบบการนิเทศด้วยเครือข่ายความร่วมมือเมื่อส่งเสริมประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. nuir.lib.nu.ac.th. http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/3380

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วยSPSSและAMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอสอาร์พริ้นติ้งแมสโปรดักส์ จำกัด.

ประเสริฐ กองสุข. (2565). *ภาวะผู้นำทางวิชาการของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาร้อยเอ็ด เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 116 ตอนที่ 74. หน้า 3-6.

มุกดามณี ศรีพงษ์เพริศ. (2561). *ปัจจัยคัดสรรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ในศตวรรษที่ 21ของครูประถมศึกษา จังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

รณชัย กิ่งแก้ว. (2560). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูโรงเรียนในสหวิทยาเขตชลบุรี 3 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 18* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

รุสนีดา ดาเลโบ๊ะ. (2566). *ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ศุภวัฒน์ จันทร์บูรณ์. (2565). *การพัฒนาการเรียนรู้และการสอนในโรงเรียน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์การศึกษา.

สมพร จินดาพล. (2564). *การวางแผนและการดำเนินการนิเทศภายในสถานศึกษา.* เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สามารถ ผ่องศรี. (2563). *รูปแบบการนิเทศการจัดการเรียนรู้ภาษาไทยที่มีประสิทธิผลของโรงเรียนประถมศึกษาเอกชน ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุพรรณบุรี เขต 3. (2567, 1 พฤษภาคม). *คู่มือปฏิบัติงานกลุ่มนิเทศติดตาม และประเมินผลการจัดการศึกษา*. https://www.spb3.go.th/spb3/manual_detail.php?id=15

โสภาวดี เกตุทอง. (มกราคม-กุมภาพันธ์ 2567). การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาและ ประสิทธิภาพในการสอนของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7*(1), 112-120.

หทัยชนก แซ่เฮ้า. (2560). *กระบวนการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของพนักงานครูสังกัดเทศบาล ในจังหวัดสุพรรณบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

อรวรรณ โล่คำ. (มกราคม-มิถุนายน 2565). การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษาสมุทรปราการ เขต 1. *วารสารวิชการ สถาบันเทคโนโลยีแห่งสุวรรณภูมิ*, *8*(1), 188-22.

บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

The Internal Supervision Roles of Schools Administrator under Samutsongkhram Primary Educational Service Area Office

อิทธิญา บุตโรทัย[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Itthiya Buttarothai[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Itthiya.But@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา และ (3) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 242 คน โดยวิธีการวิจัยแบบผสานวิธี ด้วยแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษาประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า การจำแนกตามวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงาน แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนการจำแนกตามขนาดของสถานศึกษา พบว่า ไม่แตกต่างกัน และ (3) แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม คือ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนและส่งเสริมด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม เสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการสนับสนุนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

คำสำคัญ: บทบาท การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

Abstract

This research aimed to (1) examine the roles of internal supervision performed by school administrators under the Samut Songkhram Primary Educational Service Area Office, (2) compare the internal supervision roles based on educational qualifications, work experience, and school size, and (3) explore guidelines for enhancing these roles. The study employed a mixed-methods approach, collecting data from 242 school administrators and teachers using structured questionnaires and interviews. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall internal supervision roles of school administrators were at a high level; (2) statistically significant differences at the .05 level were found in internal supervision roles when classified by educational qualifications and work experience, whereas no significant differences were found based on school size; and (3) guidelines for enhancing internal supervision roles emphasized administrators' support in providing direct assistance to teachers, promoting teamwork skills, enriching professional experiences, developing curricula, and encouraging classroom-based action research.

Keywords: Roles, Internal supervision, school administrators, Samut Songkhram primary educational service area office

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 และที่แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545 ได้กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ โดยการพัฒนาคุณภาพการศึกษาจำเป็นต้องพึงปฏิบัติแนวทางที่ครอบคลุมและเข้มงวด ซึ่งรวมถึงกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ติดตาม ประเมินผล โดยการนิเทศภายในจะต้องเป็นส่วนหนึ่งของกำหนดการกำกับ ติดตาม และการจัดการศึกษาของผู้บริหาร ระบบประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาจะถูกกำหนดโดยระบบหลักเกณฑ์ และวิธีการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษา พ.ศ. 2542 สมศ.ได้กำหนดให้การนิเทศภายในเป็นส่วนหนึ่งของเกณฑ์การประเมิน เพื่อเสริมสร้างความตระหนักรู้ให้แก่ผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อให้มีการปฏิบัติตามเกณฑ์นี้อย่างมีประสิทธิภาพอย่างเป็นรูปธรรมในสถานศึกษา การนิเทศภายในจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาอย่างยั่งยืนในระบบการศึกษาของประเทศ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ, 2545)

การนิเทศภายในสถานศึกษามีความสำคัญและจำเป็นอย่างยิ่งต่อการจัดการเรียนรู้และการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ โดยถือเป็นหน้าที่หลักของผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากร

ทุกฝ่ายในสถานศึกษาที่ต้องร่วมมือกันในการพัฒนางานทุกด้านในสถานศึกษา จากข้อมูลการประเมินคุณภาพภายนอกและรายงานผลการประเมินของผู้บริหารสถานศึกษาพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาหลายแห่งยังละเลยการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยบางสถานศึกษาไม่มีข้อมูลการนิเทศภายในเลย และบางแห่งไม่ได้ดำเนินการนิเทศภายในตามที่กำหนดไว้ ซึ่งส่งผลให้การพัฒนาคุณภาพการศึกษาในสถานศึกษาเหล่านั้นไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้น การตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายในและการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อยกระดับคุณภาพการศึกษาอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง ในปัจจุบันผู้บริหารส่วนใหญ่ไม่ให้ความสำคัญต่อบทบาทหน้าที่การนิเทศภายในของตนเอง ผู้บริหารขาดความมั่นใจในการนิเทศภายในสถานศึกษา สื่อ เครื่องมือ นวัตกรรมใหม่ ๆ ทางการนิเทศไม่ได้นำมาใช้เพื่อสนับสนุนให้เกิดการนิเทศภายในสถานศึกษาอย่างแท้จริง (ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน และคณะ, 2564) รวมทั้งกระบวนการนิเทศภายในขาดประสิทธิภาพ ขาดการสร้างแรงจูงใจและการให้ความช่วยเหลือแนะนำต่อครูผู้สอน ส่งผลให้การจัดการเรียนรู้ของครูไม่มีประสิทธิภาพ จากข้อมูลข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริหารสถานศึกษาบางส่วนยังขาดความตระหนักในความสำคัญของการนิเทศภายในสถานศึกษา ส่งผลให้สถานศึกษาจำนวนมากไม่สามารถผ่านเกณฑ์การประเมินด้านการนิเทศภายในตามที่กำหนดในการประเมินคุณภาพภายนอกของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (สมศ.)

จากสภาพปัญหาและความสำคัญดังกล่าว การจัดการศึกษาให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนกระบวนการจัดการเรียนรู้ของครูผู้สอนในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพ และเพื่อส่งผลต่อการยกระดับผลสัมฤทธิ์ของผู้เรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม เพื่อนำข้อมูลมาใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา และเป็นแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายในให้มีคุณภาพมากยิ่งขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม
2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา
3. เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา

นักวิชาการได้กล่าวถึงบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนี้

Glickman (2004, อ้างถึงใน กรณาธิป ชิณวงษ์, 2566) ได้กำหนดขอบข่ายงานนิเทศภายในสถานศึกษาไว้ 5 งาน ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง (Direct Assistance To Teacher)
2. การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (Professional Development)
3. การพัฒนาทักษะการทำงานเป็นกลุ่ม (Group Development)
4. การพัฒนาหลักสูตร (Curriculum Development)
5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน (Action Research)

จากการทบทวนวรรณกรรมและเอกสารตำราที่เกี่ยวข้องกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 5 ด้านที่สำคัญ ได้แก่ การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ การพัฒนาหลักสูตร และการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง ไว้ดังนี้

สิริชัย มะเวชะ (2562) กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรง เป็นกระบวนการสำคัญในการสนับสนุนครูในการปรับปรุงการสอน โดยผ่านการนิเทศในรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อสร้างความมั่นใจในการสอนให้แก่ครู การให้ข้อมูลย้อนกลับที่สร้างสรรค์มีบทบาทสำคัญในการช่วยให้ครูรู้สึกว่าตนไม่ได้ถูกปล่อยให้ทำงานเพียงลำพัง แต่กลับรู้สึกว่าเป็นส่วนหนึ่งของทีมงานและมีการสนับสนุนจากผู้ร่วมงานอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ครูมีแรงจูงใจในการพัฒนาทักษะการสอนและมีความมั่นใจในการทำหน้าที่ของตน

เสาวลักษณ์ บุญมาก (2564) กล่าวว่า การให้ความช่วยเหลือครูโดยตรงเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการปรับปรุงการสอน โดยผู้บริหารต้องตระหนักถึงความสำคัญของกระบวนการนิเทศภายใน ผ่านการสำรวจปัญหาที่เกิดขึ้นจากการจัดการเรียนรู้ และความต้องการของครูในการพัฒนาการสอน ผู้บริหารควรจัดประชุมชี้แจงแนวทางและจุดเน้นของการนิเทศภายใน เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและกำหนดปฏิทินการนิเทศ พร้อมทั้งสังเกตการสอนในบรรยากาศที่เป็นกัลยาณมิตร

สรุปได้ว่า การให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการสนับสนุน ส่งเสริม และให้คำปรึกษาแก่ครู เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเรียนการสอนและพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง

2. การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ไว้ดังนี้

เสาวลักษณ์ บุญมาก (2564) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง การดำเนินงานของผู้บริหารสถานศึกษาในการสร้างกระบวนการทำงานที่สนับสนุนการทำงานเป็นทีมและส่งเสริมให้เกิดการช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน โดยมีเป้าหมายในการกระตุ้นให้ครูพัฒนาตนเองและสร้างบรรยากาศการทำงานที่สร้างสรรค์ เพื่อเสริมสร้างขวัญกำลังใจในการปฏิบัติงานแก่ครู ส่งเสริมให้ครูสื่อสารอย่างสร้างสรรค์และยอมรับกฎเกณฑ์ข้อปฏิบัติร่วมกัน โดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นและรับฟังความคิดเห็นซึ่งกันและกันอย่างมีประสิทธิภาพ

กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) กล่าวว่า การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง การสร้างระบบการปฏิบัติงานของครูโดยการใช้ทีมงานหรือกลุ่ม เพื่อส่งเสริมการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกัน โดยมุ่งหวังให้เกิดความรู้ความเข้าใจและประสบการณ์ที่สามารถบรรลุตามวัตถุประสงค์ของกลุ่มที่ได้ตั้งไว้ การพัฒนานี้ส่งเสริมให้สมาชิกในกลุ่มมีการยอมรับซึ่งกันและกัน และได้รับมอบหมายบทบาทหน้าที่ที่ชัดเจนในกลุ่ม เพื่อให้สามารถแสดงความสามารถของตนเองได้อย่างเต็มที่

สรุปได้ว่า การพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่สำคัญสำหรับการเสริมสร้างศักยภาพของสมาชิกในกลุ่ม โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญ ที่ต้องมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เปิดโอกาสให้ทุกคนสามารถแสดงความคิดเห็นและมีส่วนร่วมอย่างเต็มที่ การกำหนดเป้าหมายร่วมกันเป็นพื้นฐานที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้สมาชิกสามารถมองเห็นปัญหาและร่วมกันแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ไว้ดังนี้

เฉลิมวุฒิ โสมงาม (2562) การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ หมายถึง การสนับสนุนให้ครูได้รับการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอย่างเต็มศักยภาพ ซึ่งรวมถึงการให้คำปรึกษาและแนะแนวทางในด้านเทคนิคและวิธีการสอน สนับสนุนกิจกรรมเสริมหลักสูตรและการส่งเสริมการทำงานร่วมกับผู้ปกครอง โดยการจัดประชุมเชิงปฏิบัติการที่มุ่งเน้นการพัฒนาทางวิชาชีพ ส่งเสริมให้ครูเข้าใจนักเรียนรายบุคคล รวมถึงการพัฒนาการจัดทำแฟ้มพัฒนางานของครูเพื่อแสดงถึงการเติบโตในวิชาชีพ

เสาวลักษณ์ บุญมาก (2564) กล่าวว่า การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพหมายถึง การดำเนินการของผู้บริหารสถานศึกษาโดยตระหนักถึงความสำคัญในการพัฒนาครูเพื่อให้มีความก้าวหน้าในวิชาชีพ ผู้บริหารจะต้องสำรวจความต้องการในการพัฒนาทางวิชาชีพของครูและจัดทำแผนงานโครงการที่เหมาะสม รวมถึงกิจกรรมต่าง ๆ ที่ส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของครู โดยการสนับสนุนด้านความรู้และทักษะที่จำเป็นผ่านการจัดกิจกรรมต่าง ๆ

4. การพัฒนาหลักสูตร

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ไว้ดังนี้

กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) กล่าวว่า การพัฒนาหลักสูตรสถานศึกษา เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาให้มีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับการพัฒนาหลักสูตร ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ที่จำเป็นในการปรับปรุงและเปลี่ยนแปลงหลักสูตรที่มีอยู่แล้ว หรือสร้างหลักสูตรใหม่เพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการของสังคมในปัจจุบัน มีการวิเคราะห์และประเมินสภาพแวดล้อมที่ส่งผลต่อการพัฒนาหลักสูตร ดำเนินการจัดทำโครงสร้างหลักสูตรและสาระการเรียนรู้ที่เหมาะสม เพื่อให้สามารถนำหลักสูตรไปใช้ในการเรียนการสอนและการบริหารหลักสูตรได้อย่างมีประสิทธิภาพ และมีการติดตามและประเมินผลการดำเนินการใช้หลักสูตรอย่างต่อเนื่อง

สรุปได้ว่า การพัฒนาหลักสูตร หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการปรับปรุงและออกแบบหลักสูตรการศึกษาเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของสังคมและการเปลี่ยนแปลงทางวิชาการ

5. การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน

มีนักวิชาการหลายท่านได้กล่าวถึงการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ไว้ดังนี้

เฉลิมวุฒิ โสมงาม (2562) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึงกระบวนการศึกษาค้นคว้าอย่างเป็นระบบ โดยใช้วิธีการทางวิทยาศาสตร์ในการค้นหาข้อเท็จจริงและวิเคราะห์ปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงสาเหตุของปัญหาในบริบทของการเรียนการสอน ซึ่งมีเป้าหมายหลักเพื่อปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพของการเรียนการสอน โดยมุ่งหวังให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) กล่าวว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึงกระบวนการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาผู้เรียนอย่างมีระบบและเชื่อถือได้ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อผู้เรียน

สรุปได้ว่า การวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน หมายถึง พฤติกรรมและการปฏิบัติของผู้บริหารสถานศึกษาที่มุ่งเน้นการศึกษาและวิเคราะห์สภาพปัญหาที่เกิดขึ้นในชั้นเรียน ส่งเสริมให้ครูนำกระบวนการวิจัยมาใช้ในการแก้ปัญหาและพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของผู้เรียน

กรอบแนวคิด

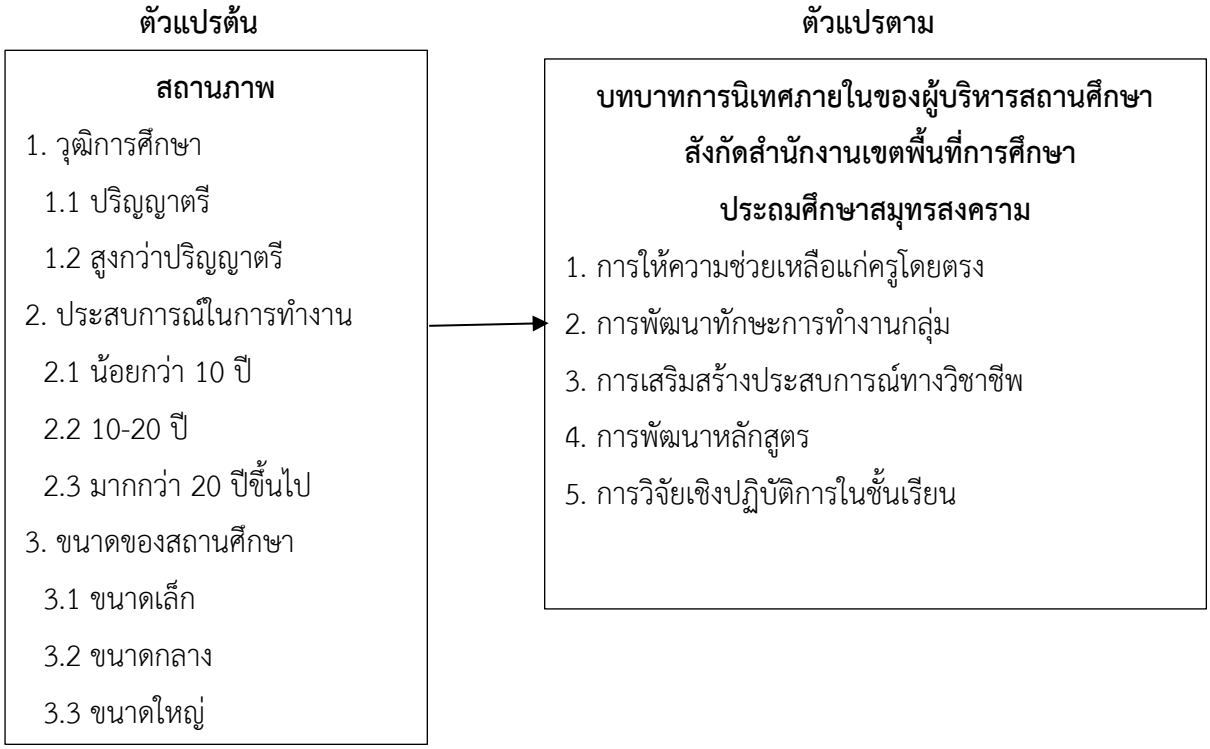

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำนวน 647 คน

กลุ่มตัวอย่างในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางกลุ่มของ Krejcie and Morgan (1970, อ้างถึงใน ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2557) จากนั้นใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Sample Random Sampling) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 242 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษาและตำแหน่ง เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ซึ่งประกอบด้วย 5 ด้าน จำนวน 34 ข้อ และตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

2. แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง (Structured Interview) สอบถามเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้นำผลการศึกษาระดับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในแต่ละด้านเพื่อนำมากำหนดเป็นประเด็นในการสัมภาษณ์ผู้อำนวยการสถานศึกษาและผู้ทรงคุณวุฒิ

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลสถานภาพทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย วุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษาและตำแหน่ง มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-list) โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา วิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) แล้วนำผลการวิเคราะห์ที่ได้มาแปลความหมายรายด้าน รายข้อ และความหมายในภาพรวม

3. เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของสถานศึกษา สถิติที่ใช้ คือ การทดสอบค่าที (t -test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - Way ANOVA)

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา โดยดำเนินการอ่านและทำความเข้าใจข้อมูลภาพรวมจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูล จัดกลุ่มข้อความที่มีประเด็นเดียวกันโดยขีดเน้นข้อความสำคัญของแต่ละบุคคล พร้อมทั้งอ่านทบทวนจนเข้าใจแนวคิดอย่างครบถ้วน ก่อนดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความเชิงเนื้อหา (Content Analysis) และการสรุปเชิงอุปมาน (Inductive Method) โดยพิจารณาความเหมือน ความแตกต่าง และความสัมพันธ์ของข้อมูล เพื่อสังเคราะห์ข้อสรุปและเรียบเรียงในรูปแบบความเรียง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ผลจากการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับ มาก ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.32, SD = 0.38) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.36, SD = 0.42) รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตร ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.33, SD = 0.46) และการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.32, SD = 0.50) ส่วนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{\mathbf{X}}$ = 4.29, SD = 0.42) ผลการวิเคราะห์รายข้อแต่ละด้าน อยู่ในระดับมาก

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ใน

การทำงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านของขนาดของสถานศึกษา โดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน

3. แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม มีดังนี้ 1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการพัฒนาวิชาชีพครูผ่านกระบวนการนิเทศภายในและการกำกับติดตามการปฏิบัติงาน โดยมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการสอนและยกระดับคุณภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน กระบวนการดังกล่าวครอบคลุมการวางแผนและกำหนดเป้าหมาย การกำหนดมาตรฐานทางการศึกษา และการใช้กระบวนการ PDCA เพื่อการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง บทบาทของผู้บริหารรวมถึงการให้คำปรึกษา การแก้ไขปัญหา และการส่งเสริมศักยภาพครูผ่านกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ 2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมและการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ของครูทุกคน โดยการสนับสนุนการทำงานเป็นทีมหรือกลุ่ม ผู้บริหารควรมีความชัดเจนในบทบาทและความรับผิดชอบของตน เพื่อมอบหมายงานได้เหมาะสมและใช้ภาวะผู้นำกระตุ้นแรงจูงใจให้ครูพัฒนาความพร้อมในการทำงานร่วมกัน การจัดกิจกรรม เช่น การประชุมเชิงปฏิบัติการ หรือการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ PLC ช่วยเสริมสร้างทักษะการทำงานร่วมกัน และสร้างโอกาสในการแลกเปลี่ยนความรู้และประสบการณ์ระหว่างครู ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาความสามัคคี และคุณภาพการเรียนการสอน 3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทในการเป็นผู้นำการเปลี่ยนแปลงที่สร้างแรงบันดาลใจ กระตุ้นทางปัญญา และคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างบุคคล ส่งเสริมให้ครูพัฒนาตนเองสู่ความเป็นครูมืออาชีพและสร้างสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้ ผู้บริหารควรจัดกิจกรรมพัฒนาวิชาชีพ เช่น การอบรมเชิงวิชาการ การเชิญผู้เชี่ยวชาญมาให้ความรู้และการสนับสนุนการสร้างสรรค์นวัตกรรมการเรียนรู้ในสถานศึกษา เพื่อให้ครูสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาการสอนอย่างต่อเนื่อง 4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร การพัฒนาหลักสูตรในสถานศึกษาจำเป็นต้องอาศัยการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายในองค์กร โดยผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการวางแผนและจัดประชุมร่วมกับครูและบุคลากร เพื่อปรับปรุงเนื้อหาและกระบวนการเรียนการสอนให้สอดคล้องกับบริบทของผู้เรียน ชุมชน และแนวโน้มทางการศึกษาในปัจจุบัน สนับสนุนการจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ พร้อมทั้งกำหนดมาตรฐานที่ส่งเสริมคุณภาพการศึกษา 5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน ผู้บริหารสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูพัฒนาการเรียนการสอนผ่านการทำวิจัยในชั้นเรียนและสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ในองค์กรโดยใช้กระบวนการ PLC การวิจัยช่วยให้ครูสามารถวิเคราะห์ปัญหาการเรียนรู้ของผู้เรียน สร้างสรรค์นวัตกรรมการสอนที่เหมาะสม และพัฒนาความสามารถในการแก้ปัญหาในชั้นเรียน ผู้บริหารมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนด้านงบประมาณและทรัพยากรที่จำเป็น จัดอบรมหรือส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้กับผู้เชี่ยวชาญ เพื่อพัฒนาศักยภาพด้านการวิจัยของครู นอกจากนี้ควรมีการติดตามผลการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อประเมินความก้าวหน้า

อภิปรายผล

1. บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ได้แก่ การเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ รองลงมาคือ การพัฒนาหลักสูตรและการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม และการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง ส่วนการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียนมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด โดยการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพของผู้บริหารเป็นสิ่งสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพในการบริหารจัดการและการพัฒนาสถานศึกษา ผู้บริหารที่มีประสบการณ์วิชาชีพที่หลากหลายสามารถนำความรู้และทักษะไปใช้ในการวางแผน พัฒนา และแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังเป็นแบบอย่างที่ดีให้กับครูและบุคลากรในการพัฒนาตนเอง รวมถึงสร้างความน่าเชื่อถือและความมั่นใจในภาวะผู้นำที่มุ่งเน้นความก้าวหน้าและคุณภาพของการศึกษาในองค์กร ผู้บริหารควรมุ่งเน้นการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพให้กับครูเนื่องจากครูต้องมีทักษะความรู้ ความเชี่ยวชาญด้านการจัดการเรียนการสอนเพื่อนำไปพัฒนาต่อยอดสู่ตัวผู้เรียน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุกัญญา ขุนโยธา (2563) ที่ได้ศึกษาเรื่องบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2 โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ บทบาทในการพัฒนาบุคลากร ส่วนประเด็นที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน อาจเนื่องมาจากการขาดความตระหนักในความสำคัญของการวิจัย ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและเวลา รวมถึงภาระงานที่มากของผู้บริหารและครู นอกจากนี้การขาดระบบสนับสนุนที่ชัดเจนและแรงจูงใจในการทำวิจัยยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้บทบาทด้านนี้ไม่ได้รับการพัฒนาอย่างเต็มที่

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่มีวุฒิการศึกษาและประสบการณ์ในการทำงานต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ในภาพรวมแตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ .05 แสดงให้เห็นว่าบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาแตกต่างกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาสูงหรือมีประสบการณ์ในการทำงานมาก มักมีความเข้าใจและทักษะในการนิเทศที่ดีขึ้น สามารถให้คำแนะนำที่มีคุณภาพและมีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวางในการพัฒนาครูและการจัดการเรียนรู้ของครูได้ดีกว่า ขณะที่ผู้บริหารที่มีวุฒิการศึกษาหรือประสบการณ์น้อยอาจต้องการการสนับสนุนเพิ่มเติมในการพัฒนาทักษะการนิเทศภายในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อลัดดา สิมมา (2562, หน้า 118) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด

นครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 2) การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน จำแนกตามประสบการณ์การปฏิบัติงาน โดยภาพรวม แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงค์ และคึกฤทธิ์ ศิลาลาย (2567) ศึกษาเรื่องบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร พบว่าโดยรวมและรายด้านบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีระดับมาก และผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารในด้านการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูเมื่อจำแนกตามวุฒิการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และขนาดของสถานศึกษาพบว่าแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในส่วนของการบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยภาพรวมพบว่า ผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูที่ขนาดของสถานศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม ไม่แตกต่างกัน อาจเนื่องมาจากบทบาทการนิเทศภายในนั้นเน้นการสนับสนุนและส่งเสริมการพัฒนาวิชาชีพครูอย่างเท่าเทียมกัน โดยไม่ขึ้นอยู่กับขนาดของสถานศึกษา ซึ่งมุ่งเน้นการพัฒนาองค์ความรู้และทักษะในการจัดการเรียนการสอนของครูทุกคนอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทรัตน์ เหมือนทอง และชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์ (2567) ได้ทำวิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรีเขต 2 ผลการวิจัย พบว่า บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปกติใหม่โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก ผลการเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีเพศต่างกันในภาพรวมและรายด้านพบว่า มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และ .05 ยกเว้นด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ ส่วนความคิดเห็นที่จำแนกตามระดับการศึกษาและประสบการณ์ทำงานที่ต่างกันในภาพรวมและรายด้านไม่พบความแตกต่างกัน นอกจากนี้ความคิดเห็นของครูจำแนกตามขนาดสถานศึกษาที่ต่างกันในภาพรวมไม่แตกต่างกัน

3. ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสมุทรสงคราม (1) ด้านการให้ความช่วยเหลือแก่ครูโดยตรง (2) ด้านการพัฒนาทักษะการทำงานกลุ่ม (3) ด้านการเสริมสร้างประสบการณ์ทางวิชาชีพ (4) ด้านการพัฒนาหลักสูตร (5) ด้านการวิจัยเชิงปฏิบัติการในชั้นเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ช่อลัดดา สิมมา (2562) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน ผลการวิจัยพบว่า แนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาคือ การสร้างความเข้าใจและขจัดความขัดแย้งภายในกลุ่ม เปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ คัดเลือกบุคลากรให้ตรงกับความรู้และความสามารถ สนับสนุนการพัฒนาของครูในด้านการจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาตนเอง พร้อมทั้งส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและการติดตามผลอย่างเป็นระบบและต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษาควรเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของครูในการวางแผนและดำเนินการนิเทศภายในให้มากขึ้น โดยการให้โอกาสครูในการแสดงความคิดเห็นและร่วมมือกันในการพัฒนากระบวนการสอน เพื่อให้การนิเทศมีความต่อเนื่องและตอบสนองความต้องการของครูและนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรส่งเสริมการพัฒนาผู้บริหารให้มีทักษะและความรู้ในด้านการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยการจัดการอบรมเพื่อเพิ่มพูนความสามารถในการเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลงและสร้างแรงบันดาลใจให้ครูในด้านต่าง ๆ เช่น การจัดการเรียนการสอนและการพัฒนาทักษะการทำงานร่วมกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. การวิจัยครั้งต่อไปควรศึกษาในแง่มุมที่ละเอียดและลึกซึ้งมากขึ้นเกี่ยวกับการใช้เทคโนโลยีในการนิเทศภายในสถานศึกษา เพื่อหาวิธีการที่มีประสิทธิภาพในการใช้เทคโนโลยีเสริมสร้างการเรียนการสอนและการทำงานร่วมกันระหว่างผู้บริหารและครู

2. ควรศึกษาผลกระทบที่เกิดจากการนิเทศภายในสถานศึกษาต่อประสิทธิภาพการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาของนักเรียน เพื่อให้เห็นภาพที่ชัดเจนของผลการนิเทศภายในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

กรณาธิป ชิณวงษ์. (2566). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรีระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณ.

เฉลิมวุฒิ โสมงาม. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษากับประสิทธิผลของสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 22* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนครพนม.

ช่อลัดดา สิมมา. (2562). *การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในและแนวทางการส่งเสริมบทบาทการนิเทศภายในสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดนครราชสีมา ตามทัศนะของครูผู้สอน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา

ธานินทร์ ศิลป์จารุ. (2557). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 15). นนทบุรี: เอส อาร์ พริ้นติ้ง แมสโปรดักส์ จำกัด.

นันทรัตน์ เหมือนทอง และ ชลาภรณ์ สุวรรณสัมฤทธิ์. (พฤษภาคม–สิงหาคม 2567). บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาในยุคปกติใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต 2. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, *9*(2), 103-104.

ปฏิพัทธ์ น้อมสูงเนิน, สุรางคนา มัณยานนท์, สุรศักดิ์ หลาบมาลา, และ นวรัตน์วดี ชินอัครวัฒน์. (มกราคม-เมษายน 2564). สภาพและปัญหาการนิเทศภายในของสถานศึกษาในอำเภอบุณฑริก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 5. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย, 5*(1), 92-93.

ภคนันท์รัตน์ สมบัติวงค์ และ คึกฤทธิ์ ศิลาลาย. (มกราคม-เมษายน 2567). บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาในการนิเทศภายในโรงเรียนตามการรับรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากรุงเทพมหานคร. *วารสารการบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น*, *8*(1), 328. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JLGISRRU/article/view/274800

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2545. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2542.* กรุงเทพมหานคร: สำนักนายกรัฐมนตรี.

สิริชัย มะเวชะ. (กรกฎาคม–ธันวาคม 2562). การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียนเทศบาลวัดป้อมแก้ว (อัครพงศ์ชนูปถัมภ์). *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *10*(2), 211.

สุกัญญา ขุนโยธา. (2563). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิผลของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครราชสีมา เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา.

เสาวลักษณ์ บุญมาก. (2564). *บทบาทของผู้บริหารกับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุราษฎร์ธานี เขต 2* [สารนิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

บทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

The Role of Administrators Impacting Internal Supervision in the School Network for Quality Education Development 1 under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1

ปราชญ์กมล แพทยาไทย[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Prachkamol Phattyathai[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Khunprachp@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครู กลุ่มตัวอย่างจากการใช้ตาราง Krejcie และ Morgan ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 171 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม ซึ่งมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคเท่ากับ 0.875 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระดับความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก และ (2) การเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมและรายด้านต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: ผู้บริหารสถานศึกษา การนิเทศภายใน สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

Abstract

This study aimed (1) to investigate teachers' opinions toward the internal supervision roles of administrators in the Educational Quality Development Network School Group 1 under the Ratchaburi Primary Educational Service Area Office 1, and (2) to compare teachers' opinions on the internal supervision roles of administrators within the same network. The

study collected data from school administrators and government teachers, with a sample of 171 participants determined using Krejcie and Morgan's table. A questionnaire with a Cronbach's alpha coefficient of 0.875 was employed as the research instrument. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, and standard deviation. The results revealed that (1) teachers' overall and specific opinions toward the internal supervision roles of administrators were at a very high level, and (2) there were statistically significant differences in teachers' opinions regarding the internal supervision roles of administrators, both overall and by specific aspects.

Keywords: Educational administrators, internal supervision, Ratchaburi primary educational service area office 1

บทนำ

โลกสังคมในยุคปัจจุบันเป็นสังคมที่มีการแข่งขัน เนื่องจากการเปลี่ยนแปลงของสังคมโลกที่เกิดขึ้นอย่างรวดเร็วไม่ว่าจะเป็น การแข่งขันทางด้านเศรษฐกิจสังคม การเมือง การค้า การติดต่อสื่อสาร หรือการคมนาคม ล้วนแล้วแต่มีการเข้าถึงข่าวสารอย่างรวดเร็วซึ่งทำให้เกิดความเจริญก้าวหน้าทางด้านสื่อและเทคโนโลยีที่ทันสมัย ประเทศที่เป็นสังคมแห่งภูมิปัญญาและสังคมแห่งการเรียนรู้ประเทศนั้นก็จะมีความเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงและได้เปรียบทางการแข่งขันเนื่องจากเป็นประเทศที่ทรัพยากรมนุษย์มีคุณภาพและมีการพัฒนา จึงจะสะท้อนให้เห็นความสำคัญของระบบการศึกษาในยุคปัจจุบันที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว การเสริมสร้างและพัฒนาศักยภาพทุนมนุษย์ของประเทศไทยยังมีปัญหาในด้านคุณภาพคนในแต่ ละช่วงวัย ดังนั้นในการพัฒนาการศึกษาอย่างมีคุณภาพจำเป็นต้องมีกระบวนการสู่ความสำเร็จ มีองค์ประกอบและปัจจัยคือ คุณภาพของผู้เรียน ที่โรงเรียนต้องประกันคุณภาพต่อผู้ปกครองและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียว่า ผู้เรียนจะต้องมีคุณภาพและมาตรฐานตามหลักสูตร มีทักษะที่จำเป็นในศตวรรษที่ 21 การพัฒนาคุณภาพการศึกษาจะสำเร็จได้ตามเป้าหมาย จำเป็นต้องมีองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนา คือ กระบวนการบริหาร กระบวนการจัดการเรียนรู้ และกระบวนการนิเทศ ที่ต้องร่วมกันสนับสนุนส่งเสริมไปด้วยกันในลักษณะของ “เกลียวเชือก” กระบวนการนิเทศการศึกษา เป็นกระบวนการที่ทำให้เกิดการพัฒนาและปรับปรุง กระบวนการเรียนการสอนของครู โดยมุ่งให้เกิดการจัดการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพส่งผลถึงคุณภาพของผู้เรียน กระบวนการนิเทศการศึกษาช่วยทำให้เกิดการพัฒนาคน พัฒนางาน สร้างการประสานสัมพันธ์และขวัญกำลังใจ ซึ่งต้องดำเนินงานให้ประสานสัมพันธ์กับกระบวนการอื่นในการพัฒนาคุณภาพการศึกษาให้บรรลุตามเป้าหมาย ทำให้เกิดการพัฒนาที่ยั่งยืนถาวร “การนิเทศภายในคือหัวใจของโรงเรียน” โรงเรียนเป็นองค์การที่มีคณะบุคคลทำงานเป็นกลุ่ม โดยมุ่งสู่เป้าหมายเดียวกัน คือ คุณภาพนักเรียน ในการทำงานใดๆย่อมมีปัญหามากมาย ดังนั้นการช่วยเหลือ แนะนำครูในสิ่งที่ถูกต้องตามบทบาทหน้าที่จึงเป็นแนวทางเลือกที่ดีที่ผู้บริหารสถานศึกษาไม่ควร

มองข้าม ดังนั้นจึงควรมีการนิเทศภายใน โดยที่ผู้บริหารโรงเรียนจึงต้องจัดและสนับสนุนให้มากขึ้นและส่งเสริมครูได้พัฒนาตนเอง เพิ่มเติมความรู้ใหม่ ๆ รวมถึงการปรับปรุง และพัฒนาการสอนของครูให้มีประสิทธิภาพเพื่อเป้าหมายเดียวกัน คือคุณภาพนักเรียน และผ่านมาตรฐานของการศึกษา ดังนั้นการนิเทศการศึกษาถือว่ามีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา การนิเทศการศึกษาสามารถนับว่าเป็นประโยชน์ต่อครู เพราะว่าการนิเทศช่วยให้ครูมีความเชื่อมั่นในตนเอง ถ้าครูยังมีความสนใจเกี่ยวกับเรื่องต่าง ๆ ในห้องเรียน ครูก็จะเป็นบุคคลที่ทำหน้าที่ได้สมบูรณ์แบบ และจะมีความเข้มแข็งในการปฏิบัติงานทุกด้าน สนับสนุนให้ครูสามารถประเมินผลการทำงานได้ด้วยตนเอง ครูสามารถมองเห็นด้วยตนเองว่า ตนเองประสบผลสำเร็จในการสอนได้มากน้อยเพียงใด ช่วยครูให้ได้แลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน ครูผู้สอนแต่ละคนสามารถสังเกตการณ์ทำงานหรือการสอนของครูคนอื่น ๆ เพื่อปรับปรุงการสอนของตน นอกจากนี้จะมีการแลกเปลี่ยนวัสดุ อุปกรณ์การสอน และรับเอาวิธีการใหม่ ๆ จากครูคนอื่นไปทดลองใช้ รวมทั้งเรียนรู้วิธีการช่วยเหลือให้การ สนับสนุนแก่ครูคนอื่น ๆ ด้วย ช่วยกระตุ้นครูให้มีการวางแผนจัดทำจุดมุ่งหมายและแนวปฏิบัติไปพร้อม ๆ กัน ครูแต่ละคนสามารถให้ความช่วยเหลือเพื่อนครูด้วยกัน เพื่อตัดสินใจเกี่ยวกับปัญหาการสอนอย่างกว้าง ๆ ภายในโรงเรียน ดังนั้น การจัดการศึกษาด้วยกระบวนการบริหารจัดการ กระบวนการเรียนการสอน และกระบวนการนิเทศนั้น เป็นกระบวนการหรือวิธีการที่บุคลากรภายในสถานศึกษาจัดขึ้นเป็นระบบที่ส่งเสริมพัฒนาการเรียนการสอนเพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานได้ลงมือปฏิบัติอย่างถูกต้องและเหมาะสมจนบรรลุตามแผนที่วางไว้ เพื่อปรับปรุงส่งเสริมคุณภาพการเรียนการสอนภายในสถานศึกษาได้ดียิ่งขึ้น (ธีรศักดิ์ เลื่อยไธสง, 2550) การนิเทศภายในนั้นเกิดขึ้นในทุกโรงเรียนแต่การจัดการศึกษาก็ยังไม่ประสบผลสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้ เนื่องจากผู้บริหารโรงเรียนในเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 มีภารกิจและกิจกรรมอื่นมากมาย ทำให้ขาดการนิเทศติดตาม ไม่มีการวางแผนการนิเทศ รวมถึงครูผู้สอนมีภาระงานที่นอกเหนือจากการสอนมากจนเกินไป และมีกิจกรรมที่ต้องรับผิดชอบมาก ทำให้ครูผู้สอนต้องเตรียมเอกสารไว้สำหรับการประเมิน ต่าง ๆ จึงทำให้การประเมินผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนต่ำกว่าเป้าหมายจึงเป็นด้านที่โรงเรียนควรพัฒนา อีกทั้งการนิเทศการศึกษาโดยศึกษานิเทศก์จากภายนอกนั้นไม่สามารถจะทำได้อย่างทั่วถึง มีจำนวนศึกษานิเทศก์มีน้อย ไม่เพียงพอเมื่อเปรียบกับความต้องการของครูผู้สอนในสถานศึกษา ตลอดจนความรู้ของศึกษานิเทศก์ก็ไม่สามารถครอบคลุมไปทุกสาขาวิชา เพื่อแก้ไขปัญหาในเรื่องนี้จึงจำเป็นต้องมีการนิเทศภายในสถานศึกษา

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร ครู และบุคลากรทางการศึกษารวมไปถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษาของโรงเรียนได้ นำไปใช้ในการวางแผนกำหนดนโยบายในการพัฒนาคุณภาพการศึกษา ตลอดจนการกำหนดยุทธศาสตร์และกลวิธีที่จะนำไปสู่การพัฒนาการดำเนินงานคุณภาพภายในของโรงเรียนและการบริหารจัดการศึกษาได้อย่างมีคุณภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1

หะมะสูดิง มามะ (2556) ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอน ศาสนาอิสลาม ในจังหวัดยะลา ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียน เอกชนสอนศาสนาอิสลามใน จังหวัดยะลา โดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับ ปานกลาง (2) ผลการ เปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนา อิสลามในจังหวัดยะลา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีเพศ ตำแหน่ง วุฒิการศึกษา และขนาด โรงเรียนต่างกันโดยภาพรวมมีความ คิดเห็นไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีประสบการณ์ต่างกันโดย ภาพรวมมีความคิดเห็นแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ปนัดดา ศิริพัฒนกุล (2558) ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด ผลการวิจัยพบว่า (1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหาร สถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลการ เปรียบเทียบในจังหวัดระยอง จันทบุรี และตราด จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระกับ .05 (3) ผลการเปรียบเทียบในจังหวัดระยอง จันทบุรี และ ตราด จำแนกตามขนาดของสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทาง สถิติที่ระดับ .05

ญาณี ญาณะโส (2562) การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี. การนิเทศภายในเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูผู้สอนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำนวน 375 คน โดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่

พรนภา วัดน้อย และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1. มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ

2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านพบว่าตำแหน่งที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงานพบว่าในภาพรวมและรายด้านพบว่าประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

กรอบแนวคิด

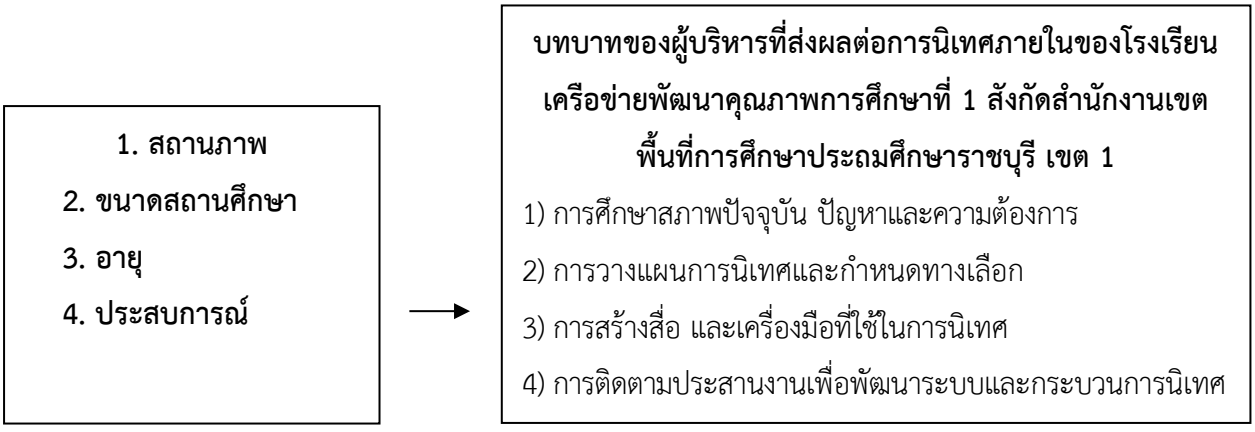

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ครูในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาฯที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 307 คน (ข้อมูลจากเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567)

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการค้นคว้าอิสระ คือ ครูในโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณรูปที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ปีการศึกษา 2567 โดยการใช้สูตร เครซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) ได้กลุ่มตัวอย่างจากการคำนวณ 170.81 คน และผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาค้นคว้าครั้งนี้ จำนวน 171 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา ประสบการณ์ในการสอน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของเบสท์และคาห์น (Best and Kahn) ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ.2550)

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 และผลการทดสอบจากสมมุติฐานข้อที่ 1 ที่ว่าความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก ผลจากการวิจัยพบว่า ระดับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.6548, SD = 0.4611) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.6697, SD = 0.3823) รองลงมาคือ การปฏิบัติการนิเทศ

ภายในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.664, SD = 0.3665) และการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการสร้างสื่อ และเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ($\overline{X}$ = 4.6491, SD = 0.3954) ส่วนการประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{X}$ = 4.6422, SD = 0.3705) ทำให้สมมุติฐานข้อที่ 1 บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 อยู่ในระดับมาก เป็นไปตามสมมุติฐานที่กำหนด

อภิปรายผลการวิจัย

1.จากการศึกษาความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 โดยรวมอยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ) เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ ได้แก่ การวางแผนการนิเทศและกำหนดทางเลือก ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ($\overline{X}$ = 4.6697, SD = 0.3823) รองลงมาคือ การปฏิบัติการนิเทศภายในโรงเรียน ($\overline{X}$ = 4.664, SD = 0.3665) และการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหาและความต้องการ และการสร้างสื่อและเครื่องมือที่ใช้ในการนิเทศ ($\overline{X}$ = 4.6491, SD = 0.3954) ส่วนการประเมินผลการนิเทศ และการรายงานผลมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา วัดน้อยและ ทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ

2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านพบว่าตำแหน่งที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 และสอดคล้องกับ (กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566)) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง. ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรนภา วัดน้อยและ ทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ได้วิจัยเรื่อง กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าความคิดเห็นของบุคลากรทางการศึกษาต่อบทบาทของผู้บริหารไปในทิศทางเดียวกันหรือคล้ายคลึงกันส่งผลให้ค่าเฉลี่ยของแบบสอบถามมีค่ามากที่สุดและยังสะท้อนมห้เห็นถึงกระบวนการและบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ดี อีกทั้งเห็นความสำคัญต่อการนิเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ มีความพร้อม ในการจัดการเรียนการสอน และ สามารถนำผลการนิเทศ มาประยุกต์ใช้ เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุด ต่อตัวผู้เรียน และต่อสถานศึกษาเพื่อส่งเสริมรูปแบบการจัดการเรียนรู้ที่มีความพร้อมในทุกๆครั้งและมุ่งเน้นผลลัพธ์ต่อผู้เรียน

2. ผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตาม ระดับการศึกษาประสบการณ์ในการสอนและขนาดโรงเรียนแตกต่างกัน พบว่าการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาภายในของโรงเรียนเครือข่ายพัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และขนาดของโรงเรียนและประสบการณ์ทำงาน โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงาน ตำแหน่ง และส่งผลต่อการปฏิบัติงาน หรือการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรครู มีความต้องการ ทำให้สถานศึกษามีการ ปรับปรุงและพัฒนา อย่างเต็มศักยภาพ อีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาให้ดี และพัฒนาจุดมุ่งหมายโดยการมุ่งเน้น การประชุมและการร่วมมือของแต่ละฝ่ายให้มีความรู้ และมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือ ส่งเสริมชี้แนะ อีกทั้งยังนำผลการนิเทศการศึกษามาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา วัดน้อย และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้

ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ 2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านพบว่าตำแหน่งที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าผลการเปรียบเทียบบทบาทของผู้บริหารที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในของโรงเรียนเครือข่าย พัฒนาคุณภาพการศึกษาที่ 1 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาราชบุรี เขต 1 ไม่มีความแตกต่างกัน ทั้งในภาพรวมและราย ด้าน ซึ่ง อาจกล่าวได้ว่า บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ต่อการนิเทศภายใน มีรูปแบบ และกระบวนการ ที่สอดคล้องกับ การบริหารของ ผู้บริหาร ในทุกๆสถานะ หรืออาจกล่าวได้ รูปแบบหรือกระบวนการของการนิเทศ การศึกษา จัดทำได้ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน มุ่งเน้นพัฒนา ให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยให้ บุคลากรทางการศึกษา ได้จัดเตรียม การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกันและมีความพร้อมอีกทั้งมุ่งเน้น ให้เกิดประสิทธิภาพ แก่ตัวผู้เรียน ให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษางให้ความสำคัญต่อการนิเทศและมุ่งเน้นให้เกิดผลลัพธ์เชิงประจักษ์มากยิ่งขึ้น

2. ผู้บริหารสถานศึกษาควรพัฒนาเป็นนักคิดสร้างสรรค์ การคิดวิเคราะห์ เป็นนักสื่อสาร การสร้างชุมชนแห่งการเรียนรู้ การมุ่งมั่นพากเพียร สร้างสรรค์นวัตกรรมทางเทคโนโลยี นักสร้างแรงบันดาลใจ และการปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดี ซึ่งสามารถช่วยเหลือครูและนักเรียนให้ได้รับความรู้อย่างเต็มที่

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทหน้าที่ของผู้บริหารที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

2. ควรการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์การภายนอกในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บรรณานุกรม

ญาณี ญาณะโส. (2562). *การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=330&group=20

ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2550). *การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย SPSS* . กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี

ธีรศักดิ์ เลื่อยไธสง (2550). *การนิเทศภายในสถานศึกษา*. กรุงเทพฯ: ธนรัชการพิมพ์.

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

ปนัดดา ศิริพัฒนกุล. (2558). *การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ขั้นพื้นฐานในจังหวัดระยองจันทบุรี และตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/pdf-uploads/thesis-153-file02-2016-02-05-13-46-37.pdf

พรนภา วัดน้อย และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). *กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. *Journal of Roi Kaensarn Academi,* 7(4), 45-59.

หะมะสูดิง มามะ. (2556). *ได้ศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารโรงเรียนเอกชนสอนศาสนาอิสลามในจังหวัดยะลา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. PSU Knowledge Bank. http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2010/9189

Best, J. W. & Kahn, J. V. (1993). *Research in Education* (7th ed.). Boston : Allyn and Bacon.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*(3), 607-610.

บทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

The Role of Education Administrators for the Internal Supervision Primary Schools in the Sankhaburi District Chainat Province.

ฐิดาพร ม่วงชื่น[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Tidaporn Muangchun[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Tidaporn.Mua@mutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท และ (2) เพื่อเปรียบเทียบบทบาทกระบวนการของผู้บริหารต่อนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ที่จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดของโรงเรียน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหารสถานศึกษาและข้าราชการครูกลุ่มอำเภอสรรคบุรีจังหวัดชัยนาท จำนวน 152 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระดับบทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาทโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับดีมาก และ (2) การเปรียบเทียบบทบาทกระบวนการของผู้บริหารต่อนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ที่จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดของโรงเรียนโดยรวมและรายด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: บทบาท การนิเทศภายใน ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed (1) to examine the level of administrators' roles in internal supervision within primary schools in the Sankhaburi District, Chai Nat Province, and (2) to compare these supervisory roles based on gender, age, and school size. Data were collected from 152 school administrators and government teachers using a questionnaire. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall and specific aspects of administrators' roles in internal supervision were at a very high level, and (2) there were no statistically significant differences in administrators' supervisory roles when classified by gender, age, and school size.

Keywords: Role, internal supervision, school administrators.

บทนำ

กระบวนการนิเทศภายในจึงเข้ามามีบทบาทในการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียน ซึ่งพระราชบัญญัติ การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2545และ (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 หมวด 6 มาตรฐานและการประกันคุณภาพการศึกษา มาตรา 47 บัญญัติไว้ว่า ให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐาน การศึกษาทุกระดับ ประกอบด้วย ระบบการประกันคุณภาพภายใน และระบบการประกันคุณภาพภายนอก ระบบ หลักเกณฑ์ และ วิธีการประกันคุณภาพการศึกษา ให้เป็นไปตามที่กำหนดใน กฎกระทรวง มาตรา 48 บัญญัติไว้ว่า ให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายใน สถานศึกษาและ ให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาที่ต้อง ดำเนินการ อย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัด หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง และ เปิดเผยต่อสาธารณชน เพื่อนำไปสู่การพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาและเพื่อรองรับ การประกันคุณภาพภายนอกกระบวนการนิเทศในโรงเรียนเป็นหัวใจหลักของงานบริหารวิชาการที่ผู้บริหารและบุคลากรทางการศึกษาต้องร่วมกันดำเนินการเพื่อปรับเปลี่ยนและติดตามรูปแบบการจัดการเรียนการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษาให้บรรลุผลและทันสมัยตรงต่อความต้องการของผู้เรียน พร้อมทำให้ผู้เรียนเกิดกระบวนการเรียนรู้ได้มากที่สุดและบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษา ปัจจุบันความรุดหน้าของเทคโนโลยีใหม่ที่เข้ามามีบทบาทในการดำเนินงาน จึงมีความจำเป็นในการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงให้ บรรลุผลสำเร็จมีประสิทธิภาพสูงสุด ซึ่งผู้บริหารสามารถใช้การนิเทศเป็นเครื่องมือในการแก้ปัญหาหรือความต้องการนั้นได้

จากความเป็นมาและบทนำดังกล่าว สามารถกล่าวได้ว่าการนิเทศภายในและกระบวนการปฏิบัติมีความสำคัญต่อการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนให้บรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการศึกษาตามที่คาดหวัง อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้วิจัยจึงสนใจบทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท เพื่อการวางแผนการขับเคลื่อนการบริหารจัดการศึกษา การพัฒนาการจัดการเรียนการสอนของครู และบุคลากรทางการศึกษาให้มีประสิทธิภาพต่อตัวผู้เรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับบทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายใน โรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท

2. เพื่อเปรียบเทียบบทบาทกระบวนการของผู้บริหารต่อนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษาในกลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ที่จำแนกตาม เพศ อายุ และขนาดของโรงเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับบทบาทของผู้บริหารต่อการนิเทศภายใน

ธิดารัตน์ หัตถมา (2566) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ ทางวิชาชีพ ในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา สุรินทร์เขต 2. ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารและพัฒนาการศึกษา. มหาวิทยาลัยมหาสารคามกล่าวว่า ผลการวิจัยพบว่า 1.สภาพปัจจุบันของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับ มากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่าง มียุทธศาสตร์และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล สำหรับสภาพที่พึง ประสงค์ของการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 2 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการติดตาม รองลงมาคือ ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ด้านการเผยแพร่และขยายผล และลำดับความต้องการจำเป็นของ การพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 พบว่า ด้านการเผยแพร่และขยายผล มีความต้องการจำเป็นมากที่สด รองลงมาคือ ด้านข้อมูลและ สารสนเทศ และด้านที่มีความต้องการจำเป็นน้อยที่สุด คือ ด้านการติดตาม 2. แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทาง วิชาชีพ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2 ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ ได้แก่ 1) หลักการ 2) จุดมุ่งหมาย 3) แนวทางการพัฒนา จำนวน 5 ด้าน ประกอบด้วย 3.1) ด้าน ข้อมูลและสารสนเทศ จำนวน 8 แนวทาง 3.2) ด้านการวางแผนนิเทศอย่างมียุทธศาสตร์จำนวน 7 แนวทาง 3.3) ด้านการจัดการที่เน้นพัฒนาครูและนักเรียน จำนวน 11 แนวทาง 3.4) ด้านการติดตาม จำนวน 6 แนวทาง และ 3.5) ด้านการเผยแพร่และขยายผล จำนวน 5 แนวทาง 4) กลไกการ ดำเนินงาน และ 5) เงื่อนไขความสำเร็จ โดยผลการประเมินแนวทางของผู้ทรงคุณวุฒิ พบว่า โดย ภาพรวมมีความเหมาะสม อยู่ในระดับมากที่สุด และมีความเป็นไปได้อยู่ในระดับมาก

ญาณี ญาณะโส (2562) การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐานในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี การนิเทศภายในเป็นบทบาทสำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาในการพัฒนาครูผู้สอนอย่างเป็นระบบเกี่ยวกับการจัดการเรียนการสอนที่มีประสิทธิภาพ ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมสมรรถนะของผู้เรียนเท่านั้น แต่ยังเป็นการช่วยยกระดับคุณภาพการศึกษาให้สูงขึ้นสอดคล้องกับมาตรฐานการศึกษาแห่งชาติ การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาและเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำแนกตามสถานภาพ และขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้แก่ ผู้บริหารสถานศึกษาและครูผู้สอนในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน จังหวัดจันทบุรี ระยอง และตราด จำนวน 375 คน โดยใช้ตารางเทียบกลุ่มตัวอย่างของเครจซี่และมอร์แกน และสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ซึ่งมีค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ

0.98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และตรวจสอบความแตกต่างเป็นรายคู่ โดยวิธีการตรวจสอบความแตกต่างของเชฟเฟ่

พรนภา วัดน้อยและ ทัศนะ ศรีปัตตา (2565) กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ 2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามตำแหน่ง ในภาพรวมและรายด้านพบว่าตำแหล่งที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

3. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามประสบการณ์ในการทำงาน พบว่า ในภาพรวมและรายด้านพบว่าประสบการณ์ในการทำงานที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา ที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

การวิจัยนี้ช่วยให้เข้าใจถึงกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูอย่างลึกซึ้งและมีประสิทธิภาพในการเพิ่มสมรรถนะให้แก่ครูที่ปฏิบัติงานในสถานศึกษานั้น และอาจมีประโยชน์ต่อการพัฒนาการศึกษาในอนาคต

กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง. วิทยานิพนธ์ ค.ม. (การบริหารการศึกษา). จันทบุรี. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี ได้วิจัยเรื่อง บทบาทการนิเทศภายในของผ^hบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง. ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ใน ระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ4) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 66.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .05 และสามารถสร้างสมการ

พยากรณ์ในรูปคะแนนดิบ คือ $\hat{Y}$ = 0.710+ .831*X และ สมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐาน คือ $\hat{Z}$y = .831*Zx วิจัยของ กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) เกี่ยวกับ "บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง" มีผลการวิจัยดังนี้:

1.ผลการวิจัยพบว่าบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก

2.แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก

3.บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4.บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาสามารถทำนายแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยมีอำนาจในการพยากรณ์ร้อยละ 66.60 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสามารถสร้างสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนดิบได้ดังนี้: $\hat{Y}$ = 0.710+ .831*X และสมการพยากรณ์ในรูปคะแนนมาตรฐานได้ดังนี้: $\hat{Z}$y = .831*Zx

วชิรตา วรธาดาสวัสดิ (2566) รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้ เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา หลักสูตรการศึกษาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยนเรศวร ได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา มี5 องค์ประกอบ คือ องค์ประกอบที่ 1หลักการของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 2 วัตถุประสงค์ของรูปแบบ องค์ประกอบที่ 3 ผู้ที่เกี่ยวข้องและบทบาทของผู้ที่เกี่ยวข้องกับการนิเทศ องค์ประกอบที่ 4 กระบวนการนิเทศ และ องค์ประกอบที่ 5 ผลลัพธ์ของการนิเทศ และรูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษาที่พัฒนาขึ้นมีความเป็นไปได้ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและความเป็นประโยชน์ของรูปแบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยรายละเอียดของแต่ละองค์ประกอบจะช่วยให้ครูโรงเรียนมัธยมศึกษาสามารถจัดการเรียนรู้เชิงรุกได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นได้ดีขึ้น

บุญสุพร เพ็งทา (2565) รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาหลักสูตรปรัชญาดุษฎีบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา แบบ 2.1 ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ภาควิชาการบริหารการศึกษา.มหาวิทยาลัยศิลปากรได้วิจัยเรื่อง รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผลการวิจัยพบว่า 1. การนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษามี 7 องค์ประกอบ ได้แก่1) กระบวนการนิเทศงาน 2) ความพร้อมของผู้นิเทศ 3) เทคนิคการนิเทศงาน 4) ตัวชี้วัดความสำเร็จ 5) ภาวะผู้นำ 6) เสริมพลังอำนาจ และ 7) เครือข่ายชุมชนทางวิชาชีพ 2. รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเป็นความสัมพันธ์ของพหุองค์ประกอบซึ่งมีความสัมพันธ์ทั้งทางตรงและทางอ้อม และมีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิด ทฤษฎีของการวิจัย 3. ผลการยืนยันองค์ประกอบและ

รูปแบบการนิเทศงานในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา ผู้เชี่ยวชาญและผู้ทรงคุณวุฒิเห็นสอดคล้องกันว่า มีความถูกต้อง เหมาะสม เป็นไปได้และเป็นประโยชน์

Boriboon, Chantarasombut, Agsonsua, (2020) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การพัฒนารูปแบบการนิเทศภายในโดยใช้ชุมชนการเรียนรู้วิชาชีพสำหรับผู้บังคับบัญชาการศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิตสาขาวิชาวิชาชีพครู ผลการวิจัยพบว่า

1. สถานการณ์ปัจจุบันของการนิเทศภายในของโปรแกรมปริญญาโทในวิชาชีพการสอนอยู่ในระดับ "สูง" นอกจากนี้ สถานการณ์ที่ต้องการอยู่ในระดับ "สูงสุด" เมื่อพิจารณาด้านละดับหนึ่งหนึ่งพบว่าด้านที่มีความเร่งด่วนสูงสุดในการพัฒนาคือการวางแผนโดยมี PNImodified ที่ระดับ 0.40 ด้านที่สองคือการดำเนินการโดยมี PNImodified ที่ระดับ 0.36

2. โมเดลที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินในระดับ "สูงสุด" ตามเกณฑ์ความเหมาะสม ความเป็นไปได้และประโยชน์ มีการรวมรวมด้วยกันในขั้นตอน 6 ขั้นตอน ได้แก่: (1) การเตรียม, (2) การวางแผน, (3) การดำเนินการ, (4) การสะท้อน, การปรับปรุง, และการประเมินผล, (5) การเสริม, และ (6) การสรุปและรายงาน

3. ผลการทดลองแสดงว่า: (3.1) ประสิทธิภาพของกระบวนการและผลิตภัณฑ์ (E1 / E2) เป็น 84.67 / 83.00 ซึ่งมากกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้คือ 80/80 (3.2) คะแนนทดสอบหลังการทดลองสูงกว่าคะแนนทดสอบก่อนการทดลองที่ระดับค่า p-value <0.01 (3.3) ความพึงพอใจในโมเดลที่พัฒนาขึ้นอยู่ในระดับ "สูงสุด" โดยพิจารณาด้านละดับหนึ่งหนึ่งพบว่าการวางแผนมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ในขณะที่การดำเนินการอยู่ในอันดับที่สองและการสะท้อน การปรับปรุง และการประเมินผลมีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด

สรุปว่า บทบาทหน้าที่ของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายใน เป็นการแสดงบทบาทหน้าที่ของผู้ บริหารสถานศึกษา ต่อการ ดูแลและช่วยเหลือบุคลากร ภายในสถานศึกษา ให้มีการเตรียมความพร้อมในด้านการจัดการเรียนการสอน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพ และประสิทธิผลต่อตัวผู้เรียน ให้มากที่สุด โดยมุ่งเน้น การเข้าตรวจเยี่ยม ในรูปแบบการนิเทศการศึกษา หรือเรียกอีกอย่างว่า การนิเทศภายใน เพื่อให้รับรู้ถึงรูปแบบการจัดการเรียนการสอน ของครู และบุคลากรทางการศึกษาอื่น ๆ โดยที่มีการจัดทำ รูปแบบการนิเทศการศึกษา ลงในแผนปฏิบัติการ ของทุกๆปี และมีการสนับสนุน ให้บุคลากรทุกคน เข้าร่วม การนิเทศภายใน

กรอบแนวคิด

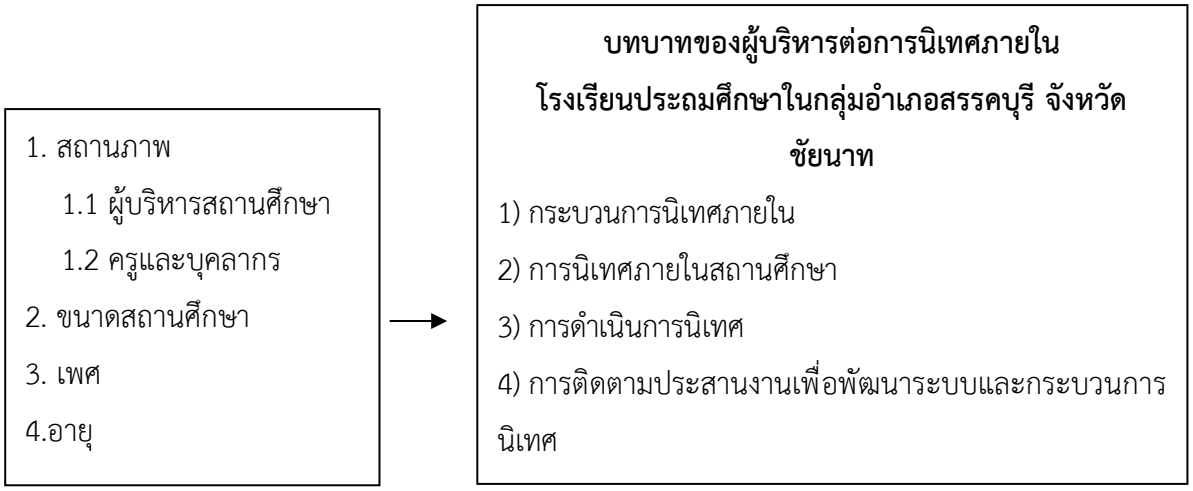

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ได้แก่

ผู้บริหารสถานศึกษาคณะครู บุคลากรทางการศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท แบ่งออกเป็น 2 กลุ่ม จำนวน 33 โรงเรียน บุคลากรจำนวน 250 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชัยนาท, 2567) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตาราง Krejcie and Morgan (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 152 คน

ตารางที่ 1 จำนวนโรงเรียน ครู จำแนกรายอำเภอ ปีการศึกษา 2566

อำเภอ	โรงเรียน	จำนวนครู		
		ชาย	หญิง	รวม
เมืองชัยนาท	23	46	209	255
มโนรมย์	14	15	73	88
วัดสิงห์	13	17	43	60
สรรพยา	22	28	101	129
สรรคบุรี	33	50	200	250
หันคา	36	68	206	274
หนองมะโมง	14	19	87	106
เนินขาม	8	15	58	73
รวมทั้งสิ้น	163	258	977	1,235

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ ได้แก่ แบบสอบถาม ซึ่งแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานศึกษา และขนาดสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท ซึ่งกำหนดคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับ ตามแบบของเบสท์และคาห์น (Best and Kahn) ดังนี้ (ธานินทร์ ศิลป์จารุ, 2550)

ระดับคะแนน 5 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมากที่สุด

ระดับคะแนน 4 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับมาก

ระดับคะแนน 3 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับปานกลาง

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับน้อย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทการนิเทศภายใน อยู่ในระดับน้อยที่สุด

ตอนที่ 3 ข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล มีขั้นตอนดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร หลักการ แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับบทบาทของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายใน เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการกำหนดประเด็น เพื่อสร้างแบบสอบถาม

2. สร้างแบบสอบถามฉบับร่างตามนิยามศัพท์เฉพาะ แล้วนำเสนออาจารย์มี่ปรึกษาเพื่อพิจารณาและปรับปรุงตามคำแนะนำของอาจารย์ที่ปรึกษา ได้ข้อคำถามจำนวน 50 ข้อ

3. หาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง (IOC) พร้อมนำผลที่ได้มาปรับแก้ไขแบบสอบถามให้สมบูรณ์

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การเปรียบเทียบคุณลักษณะของผู้บริหารสถานศึกษายุคดิจิทัล ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาศรีสะเกษ ยโสธร จำแนกตามประสบการณ์และคุณวุฒิการศึกษา ที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม ได้แก่ ขนาดโรงเรียน ถ้าพบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงทดสอบรายคู่โดยใช้วิธี LSD (Least - Significant Different)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ (Qualitative Data Analysis) ได้แก่ การนำผลของการศึกษาจากการสัมภาษณ์ มาวิเคราะห์เนื้อหาโดยใช้วิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบ 3 เส้า ตามกรอบแนวคิดของ สุภางค์ จันทวานิช (2540) โดยมีวิธีการตรวจสอบข้อมูลแบบสามเส้า โดยใช้วิธีการดังนี้ 1) วิธีตรวจสอบโดยใช้วิธีการเก็บข้อมูลที่ต่างกันออกไป (Methodological triangulation) 2) วิธีตรวจสอบโดยใช้แหล่งข้อมูลที่ต่างกัน (data triangulation)ใช้วิธีการโดยเปลี่ยนแหล่งที่เป็นบุคคลเวลาหรือสถานที่ที่ให้ข้อมูล และ 3) วิธีตรวจสอบโดยใช้ผู้เก็บข้อมูลที่ต่างกัน(investigator triangulation)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา ของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท โดยรวม อยู่ในระดับ มากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้าน โดยเรียงลำดับจากค่าคะแนนเฉลี่ยจากมากไปหาน้อย 3 อันดับ การแลกเปลี่ยนเรียนรู้และการจัดระบบการนิเทศ ค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือการจัดระบบการนิเทศ และการติดตามประสานงานเพื่อพัฒนาระบบและกระบวนการนิเทศ และการประเมินผลการจัดระบบและกระบวนการนิเทศ ส่วนการดำเนินการนิเทศมีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา วัดน้อย และทัศนะ ศรีปัตตา (2565))ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าบทบาท ผู้บริหารสถานศึกษา ต่อการนิเทศภายในสถานศึกษา คือการศึกษากระบวนการนิเทศภาย รวมไปถึงการจัดการนิเทศภายในสอดคล้องกับบริบทของโรงเรียน รวมถึงต้องมีการร่วมมือกับทุกฝ่ายและทุกภาคส่วนเพื่อให้การนิเทศดำเนินการไปอย่างราบรื่น รวมไปถึงการศึกษารูปแบบการประเมินผลและการนำผลการนิเทศมาใช้ปรับปรุงผลการจัดการเรียนการสอน และรูปแบบที่หลากหลายมาใช้เพื่อให้การจัดการเรียนมีความน่าสนใจ เน้นกระบวนการจัดการเรียนการสอนที่ให้ผู้เรียนได้รับความรู้อย่างเต็มที่และสามารถนำความรู้ไปใช้ได้จริง บทบาทที่สำคัญของผู้บริหารสถานศึกษาต่อการนิเทศภายในมุ่งเน้นให้

ผู้บริหารเห็นความสำคัญต่อการนิเทศ เพื่อให้ครูผู้สอนและบุคลากรอื่น ๆ มีความพร้อมในการจัดการเรียนการสอน และสามารถนำผลการนิเทศมาประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดผลประโยชน์สูงสุดต่อตัวผู้เรียนและต่อสถานศึกษา

2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรีจังหวัดชัยนาท ที่มีเพศ อายุ และขนาดของโรงเรียน มีความแตกต่างกัน พบว่าการเปรียบเทียบบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาของโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรี จังหวัดชัยนาท จำแนกตามเพศ อายุ วุฒิทางการศึกษา และขนาดของโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ทั้งนี้อาจเป็นเพราะว่าในการปฏิบัติงาน ตำแหน่ง และส่งผลต่อการปฏิบัติงาน หรือการนิเทศภายในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาและบุคลากรครูมีความต้องการทำให้สถานศึกษามีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างเต็มศักยภาพอีกทั้งยังเพิ่มประสิทธิภาพ มุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพการนิเทศภายในของสถานศึกษาให้ดี และพัฒนาจุดมุ่งหมายโดยการมุ่งเน้นการประชุมและการร่วมมือของแต่ละฝ่ายให้มีความรู้ และมีประสิทธิภาพโดยอาศัยความร่วมมือส่งเสริมชี้แนะ อีกทั้งยังนำผลการนิเทศการศึกษามาปรับปรุงรูปแบบการจัดการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้สามารถนำไปใช้ได้จริง และตรงตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน โดยจะสอดคล้องกับ งานวิจัยของ กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่องบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง ผลการวิจัยพบว่า 1) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษา โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 โดยรวมอยู่ในระดับมาก 3) บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์กันในเชิงบวกระดับสูงกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรนภา วัดน้อย และทัศนะ ศรีปัตตา (2565) ได้วิจัยเรื่องกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ผลการวิจัยพบว่า 1. ผลการศึกษากระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต 1 ในภาพรวมพบว่าอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือด้านการวางแผนการนิเทศรองลงมาคือด้านการปฏิบัติการนิเทศและด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านการศึกษาสภาพปัจจุบันปัญหาและความต้องการในการนิเทศและด้านการประเมินผลและแก้ไขปรับปรุงการนิเทศ 2. ผลการเปรียบเทียบกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชรเขต1 จำแนกตามตำแหน่งในภาพรวมและรายด้านพบว่าตำแหน่งที่แตกต่างกันมีกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่าผลการเปรียบเทียบกระบวนของผู้บริหารต่อการนิเทศภายในโรงเรียนประถมศึกษากลุ่มอำเภอสรรคบุรีจังหวัดชัยนาท ที่มีเพศ อายุ และขนาดของโรงเรียน ไม่มีความแตกต่างกันทั้งในภาพรวมและราย ด้าน ซึ่ง อาจกล่าวได้ว่า บทบาทของผู้บริหาร สถานศึกษา ต่อการนิเทศภายใน

มีรูปแบบ และกระบวนการ ที่สอดคล้องกับ การบริหารของ ผู้บริหาร ในทุกๆสถานะ หรืออาจกล่าวได้ รูปแบบหรือกระบวนการของการนิเทศ การศึกษา จัดทำได้ในรูปแบบที่คล้ายคลึงกัน มุ่งเน้นพัฒนา ให้เกิดแก่ผู้เรียน โดยให้ บุคลากรทางการศึกษา ได้จัดเตรียม การจัดการเรียนการสอน ให้สอดคล้องกัน และมีความพร้อมอีกทั้งมุ่งเน้น ให้เกิดประสิทธิภาพ แก่ตัวผู้เรียน ให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารสถานศึกษา ควรมีบทบาทที่หลากหลาย และ สามารถอำนวยความสะดวกด้าน อื่น ๆ ให้กับบุคลากร ในสถานศึกษารวมไปถึงสนับสนุนและให้ความช่วยเหลือแก่บุคลากร

2. ผู้บริหาร สถานศึกษา ควรนำการนิเทศการศึกษา ภายในสถานศึกษา มาใช้ โดยเน้นความหลากหลายรูปแบบ ทางด้านการสร้างสื่อ การตรวจสอบและการเข้านิเทศ

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทและหน้าที่ในการอำนวยความสะดวกด้านการนิเทศการศึกษาให้มากขึ้น

2. ควรศึกษาการสร้างความร่วมมือระหว่างชุมชนและองค์การภายนอกในการสนับสนุนและส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการจัดการศึกษา

บรรณานุกรม

กรณาธิป ชิณวงษ์. (2566). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=515&group=20.

ญาณี ญาณะโส. (2562). *การศึกษาบทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน ในจังหวัดจันทบุรีระยองและตราด* [วิทยานิพนธ์ปริญญาคุรุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=330&group=20.

ธานินทร์ ศิลป์จารุ.(2550). *การวิจัย และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ด้วย SPSS* . กรุงเทพฯ: บิสซิเนสอาร์แอนด์ดี

ธิดารัตน์ หัตถมา. (2566) *แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยใช้แนวคิดชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์เขต 2* [ปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/2080/1/64010581018.pdf

บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น.

บุญสุพร เพ็งธา. (2565). *รูปแบบการนิเทศในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Dspace at Silpakorn University. http://ithesisir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/4261/1/60252907.pdf

พรนภา วัดน้อย และ ทัศนะ ศรีปัตตา. (2565). *กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษาที่ส่งเสริมการพัฒนาการจัดการเรียนรู้ของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษากำแพงเพชร เขต 1*. *Journal of Roi Kaensarn Academi*, *7*(4), 45-59.

วชิรตา วรธาดาสวัสดิ์. (2566). *รูปแบบการนิเทศการศึกษาแบบผสมผสานเพื่อส่งเสริมการจัดการเรียนรู้เชิงรุกของครูโรงเรียนมัธยมศึกษา* [วิทยานิพนธ์ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5835/3/WishirataWorathadasawat.pdf

สุภางค์ จันทวานิช. (2540). *วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ : สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Boriboon, P., Chantarasombut, C., & Agsonsua, P. (2020). The Development of an Internal Supervision Model Using the Professional Learning Community for Educational Supervisor of Graduate Diploma in Teaching Profession Program. *World Journal of Education, 10*(2), 163-173.

การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

Internal Supervision That Affects Teachers' Teaching Effectiveness Pho Sam Ton School Group Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1

ศกลวรรณ์ เลิศไชย[1] และเฉลิมพล มีชัย[2]

Sakolwan Lertchai[1] and Chaloemphon Meechai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sakolwan.Ler@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น และ (3) เพื่อวิเคราะห์การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริหาร ข้าราชการครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 57 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การนิเทศภายใน กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน (2) ประสิทธิภาพการสอน กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในกับประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ทางบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01

คำสำคัญ: การนิเทศภายใน ประสิทธิภาพการสอนของครู ความสัมพันธ์

Abstract

This study aimed to (1) examine the internal supervision of the Pho Sam Ton School Group under the Phra Nakhon Si Ayutthaya Primary Educational Service Area Office 1, (2) investigate the teaching effectiveness of teachers in the group, and (3) analyze the impact of internal supervision on teachers' teaching effectiveness. Data were collected from 57 administrators and teachers through a questionnaire. The data were analyzed using mean,

standard deviation, and correlation coefficient. The findings revealed that (1) internal supervision across all aspects was rated at a high level, (2) teachers' teaching effectiveness was also rated at a high level in all dimensions, and (3) internal supervision was positively and significantly correlated with teaching effectiveness at the .01 level.

Keywords: Internal supervision, teaching efficiency of teachers, relationships

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545 มาตราที่ 47-51 สรุปได้ว่า การประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน ประกอบด้วยระบบการประกันคุณภาพภายในและระบบระบบการประกันคุณภาพภายนอกโดยมีหลักเกณฑ์และวิธีการประกันคุณภาพการศึกษาขั้นพื้นฐานให้เป็นไปตามที่กำหนดในกระทรวง โดยให้หน่วยงานต้นสังกัดและสถานศึกษาจัดให้มีระบบการประกันคุณภาพภายในสถานศึกษาและให้ถือว่าการประกันคุณภาพภายในเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการการบริหารการศึกษาที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่อง โดยมีการจัดทำรายงานประจำปีเสนอต่อหน่วยงานต้นสังกัดหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง เพื่อการพัฒนาคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และเพื่อรองรับการประกันคุณภาพภายนอกโดยมีสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษาทำหน้าที่พัฒนาเกณฑ์วิธีการประเมินคุณภาพภายนอกและทำประเมินผลการจัดการศึกษาเพื่อให้มีการตรวจสอบคุณภาพของสถานศึกษาโดยคำนึงถึงความมุ่งหมายหลักการและแนวทางการจัดการศึกษาในแต่ละระดับตามที่กำหนดไว้ในพระราชบัญญัตินี้ (พรบ.การศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ.2545) การพัฒนาคุณภาพและประสิทธิภาพการจัดการศึกษาเป็นกลไกสำคัญในการขับเคลื่อนประเทศ การพัฒนาระบบการศึกษาให้มีคุณภาพ ทันสมัย สอดคล้องกับความต้องการของโลก มุ่งเน้นการเรียนรู้ตลอดชีวิต ขยายโอกาสทางการศึกษาให้ทุกคนเข้าถึงการศึกษาที่มีคุณภาพอย่างทั่วถึง โดยไม่คำนึงถึงฐานะ หรือถิ่นที่อยู่ ส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการคิดสร้างสรรค์สนับสนุนการฝึกอบรมพัฒนาทักษะอาชีพให้สอดคล้องกับความต้องการ ของตลาดแรงงาน เน้นทักษะด้านเทคโนโลยีดิจิทัล ภาษาต่างประเทศ และทักษะการสื่อสาร สร้างสังคมแห่งการเรียนรู้ ส่งเสริมให้ประชาชนใฝ่รู้ ใฝ่เรียน พัฒนาทักษะอยู่เสมอ ผ่านช่องทางการเรียนรู้ที่หลากหลาย ส่งเสริมการคิดค้น สร้างสรรค์ นวัตกรรมใหม่ ๆ รองรับต่อการเปลี่ยนแปลงของโลกได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) การนิเทศภานในถือเป็นเรื่องสำคัญมากต่อประสิทธิภาพการสอนของครู หากผู้บริหารขาดการนิเทศภายในที่ต่อเนื่องและไม่มีรูปแบบที่ชัดเจนก็จะที่ส่งผลให้ประสิทธิภาพการสอนของครูลดลงและจะมีผลต่อคุณภาพของนักเรียนที่ ซึ่งจะมีผลกระทบโดยตรงต่อสังคมและประเทศชาติ ประสิทธิภาพการสอนของครูมีความสัมพันธ์กับตัวแปรหลายด้านจึงจำเป็นต้องพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมของครูและสิ่งแวดล้อมที่เกี่ยวข้องกับครูอย่างรอบด้านและครอบคลุมทุกปัญหา ผู้บริหารในกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น จึงตระหนักถึงความสำคัญของการนิเทศภายใน

และสอดคล้องกับนโยบายของต้นสังกัด จึงได้ดำเนินการนิเทศภายในโรงเรียนเพื่อสร้างความรู้ให้กับผู้บริหารสถานศึกษาและผู้นิเทศของสถานศึกษาโดยศึกษาศึกษานิเทศก์และผู้ที่เกี่ยวข้อง อีกทั้งให้สถานศึกษานำไปประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการนิเทศภายในสู่การปฏิบัติจริงเพื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทั้งในด้านประสิทธิภาพการสอนของครู ตลอดจนครูมีนวัตกรรมการจัดการเรียนการสอนได้อย่างมีประสิทธิภาพและผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น จากปัญหาและความสำคัญดังกล่าวทำให้ผู้วิจัยเห็นความสำคัญจึงศึกษาเรื่องการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อศึกษาการนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1

2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น

3. เพื่อวิเคราะห์การนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายใน

มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการนิเทศภายในไว้ดังนี้

กรณาธิป ชิณวงษ์ (2566) การนิเทศภายในสถานศึกษาโรงเรียน หมายถึง กระบวนการทำงานร่วมกันช่วยเหลือซึ่งกันและกันระหว่างผู้บริหารและบุคลากรทุกคนในโรงเรียน ในการดำเนินกิจกรรม ต่าง ๆ ในโรงเรียน มีการชี้แนะ ส่งเสริม ให้เกิดความกระตือรือร้นและใช้เทคนิคการสอน เพื่อพัฒนาการเรียนการสอนให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน ให้มีคุณภาพและประสิทธิภาพสูงสุด

Glickman (2004, อ้างถึงใน กรณาธิป ชิณวงษ์, 2566) ให้ความคิดเห็นเกี่ยวกับการนิเทศภายในสถานศึกษาว่า เป็นแนวคิดเกี่ยวกับงานและหน้าที่ที่เกี่ยวข้องกับการปรับปรุงการเรียนการสอน ซึ่งเป็นการสอนใน หลักสูตร การจัดครูเข้าสอน การจัดสื่อการสอน สิ่งอำนวยความสะดวก การเตรียมและพัฒนาครู รวมทั้งการประเมินการเรียนการสอน

ญาณี ญาณะโส (2562, อ้างถึงใน กรณาธิป ชิณวงษ์, 2566) สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา หมายถึง กระบวนการปฏิบัติงานที่ผู้บริหารเป็นผู้นำในการดำเนินการ โดยมีการวางแผน ควบคุม และตรวจสอบ เพื่อให้เกิดความร่วมมือกันของบุคลากรในสถานศึกษา โดยใช้เทคนิคต่าง ๆ เช่น การชี้แนะ การกระตุ้น การยั่วยุ และการส่งเสริม เพื่อช่วยเหลือให้ครูผู้สอนเกิดความกระตือรือร้น และใช้เทคนิคการสอนที่ตอบโจทย์ความต้องการของนักเรียน ให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้และพัฒนาในทุก ๆ ด้าน เพื่อให้บรรลุตามวัตถุประสงค์และเป้าหมายของการศึกษาที่กำหนด

จรินทร์ อุตสาหะ. (2564) การนิเทศภายใน หมายถึง กระบวนการบริหารทางวิชาการอย่างสร้างสรรค์ที่อาศัยการปฏิบัติงานร่วมกันของคณะครูและผู้บริหารโรงเรียน โดยอาศัยหลักธรรมความเป็นกลุ่มมิตร ได้แก่

ความมีน้ำใจร่วมทุกข์ร่วมสุข การช่วยเหลือเกื้อกูล การแนะแนวทางที่ถูกต้อง การยอมรับและนับถือซึ่งกันและกัน โดยที่ครูได้เรียนรู้จากประสบการณ์ตรง มุ่งหวังให้เกิดความสำเร็จ กระบวนการนี้จึงเป็นการพัฒนาบุคลากรของสถานศึกษาเพื่อกระตุ้นให้ครูมีความเจริญเติบโตและมีความเข้มแข็งในการจัดการเรียนการสอน โดยผู้บริหารและครูในโรงเรียนร่วมมือกัน ใช้เทคนิค วิธีการ และกิจกรรมการนิเทศ เพื่อพัฒนาบุคลากรให้มีความรู้ความสามารถเต็มตามศักยภาพของแต่ละบุคคล มีความสามารถในการปฏิบัติงานและการควบคุม ตรวจสอบ ให้คำปรึกษาและข้อเสนอแนะ รวมถึงการประสานสัมพันธ์และเสริมสร้างขวัญกำลังใจ โดยมีเป้าหมายร่วมกัน คือ การพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของนักเรียนให้ดีขึ้นกว่าเดิม

วัชรา เล่าเรียนดี (2552, อ้างถึงใน มารุต ทรรศนากรกุล, 2560) ได้กล่าวถึงความหมายของการนิเทศการสอนว่า การช่วยเหลือ สนับสนุนให้ครูสามารถพัฒนาและปรับปรุงรูปแบบการอสนของตน เพื่อให้เกิดการพัฒนาด้านผลการเรียนรู้ของผู้เรียน อีกทั้งยังเป็นการวิเคราะห์และลแกเปลี่ยนความคิดเห็นร่วมกันเกี่ยวกับข้อมูลที่ได้จากกการสังเกตการสอนเพื่อนำไปสู่การพัฒนาวิชาชีพต่อไป

สงัด อุทรานันท์ (2529, อ้างถึงใน อัญชลี ธรรมะวิธีกุล, 2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า การนิเทศภายในว่า เป็นกระบวนการทำงานของผู้บริหารโรงเรียน (ผู้ที่ได้ที่ได้รับมอบหมาย) ในการพัฒนาคุณภาพการทำงานของครูและบุคลากรภายในโรงเรียนเพื่อให้ได้มาซางผลสัมฤทธิ์สูงสุดในการเรียนของนักเรียน

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในสถานศึกษา คือ การร่วมมือกันระหว่างผู้นิเทศและผู้ถูกนิเทศเพื่อพัฒนากลไกในการดำเนินงานในสถานศึกษาในด้านด้านของการพัฒนาบุคลากร การพัฒนาหลักสูตร รวมทั้งการส่งเสริมการจัดการเรียนการสอนและการวัดประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาประสิทธิภาพของผู้เรียน

แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายใน

มีนักการศึกษาได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับการดำเนินการนิเทศภายในไว้ดังนี้

Glickman (1990, อ้างถึงใน จรัล น่วมมะโน, 2562) กระบวนการนิเทศ 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การประชุมร่วมกับครู 2) การสังเกตการสอนในชั้นเรียน 3) การวิเคราะห์และติดตามผลการสังเกตการสอนและพิจารณาวางแผนการประชุมร่วมกับครู 4) ประชุมร่วมกับครูภายหลังการสังเกตการณ์สอน 5) วิเคราะห์และพัฒนาการดำเนินการ 4 ขั้นตอน เพื่อการปรับปรุง เปลี่ยนแปลงแก้ไข ให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น และควรให้ครูได้มีโอกาสแสดงความคิดเห็นให้มาก

วัชรา เล่าเรียนดี (2548, อ้างถึงใน น้ำอ้อย สุนทรพฤกษ์, 2559) กล่าวถึงกระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่เป็น การปรับปรุงและพัฒนาการจดัการเรียนการสอนในชั้น เรียนโดยตรงดั้งนี้ 1) วางแผนร่วมกันระหว่างผู้นิเทศและผู้รับการนิเทศ 2) เลือกประเด็นหรือเรื่องที่สนใจจะปรับปรุงและพัฒนา 3) นำเสนอโครงการที่จะพัฒนาและขั้นตอนการปฏิบัติให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้รับทราบเพื่ออนุมัติการดำเนินการ 4) ให้ความรู้หรือแสวงหาความรู้จากเอกสารต่าง ๆ และการจัดฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการ เกี่ยวกับเทคนิคการสังเกตการณ์สอนในชั้นเรียนและความรู้เกี่ยวกับวิธีการสอนและนวตักรรมใหม่ ๆ ที่น่าสนใจ 5) จัดทำแผนการ

นิเทศกำหนดวัน เวลาทีจะสังเกตการณ์สอนประชุมปรึกษาหารือเพื่อ เปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์ 6) ดำเนินการตามแผนการนิเทศที่ได้วางไว้โดยครูและผู้นิเทศ

สงัด อุทรานันท์ (2529) การจัดการนิเทศการศึกษาภายในสถานศึกษา สามารถดำเนินการอย่างเป็นขั้นตอน ดังนี้ คือ 1) การวางแผนการนิเทศ 2) การให้ความรู้ก่อนดำเนินการนิเทศ 3) การดำเนินการปฏิบัติงานนิเทศ 4) การสร้างเสริมกำลังใจแก่ผู้ปฏิบัติงานนิเทศ 5) การประเมินผลการนิเทศ

สรุปได้ว่า การนิเทศภายในโรงเรียน เปรียบเสมือนกลไกสำคัญที่ขับเคลื่อนการพัฒนาการจัดการเรียนการสอนในชั้นเรียน ช่วยให้ครูผู้สอนพัฒนาทักษะ เทคนิค และวิธีการสอน นำไปสู่ประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดียิ่งขึ้นสำหรับนักเรียน กระบวนการนิเทศภายในโรงเรียนที่มีประสิทธิภาพ ประกอบด้วยขั้นตอนหลักดังนี้ 1) การวางแผน 2) เสริมสร้างความรู้ 3) ดำเนินการตามแผนการนิเทศ 4) ประเมินและติดตามผลและ 5) การสร้างแรงจูงใจและการสนับสนุน

ความหมายของประสิทธิภาพการสอน

มีนักการศึกษาได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการสอนไว้ดังนี้

Good (1973, อ้างถึงใน ทินพันธ์ บุญธรรม, 2556) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพการสอนไว้ว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึง การใช้แผนการสอนหรือวิธีการสอนซึ่งทำให้ผู้เรียนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ต้องการ

พิริยะ ทองมนต์ (2552) ได้ให้ความหมายไว้ว่า ประสิทธิภาพการสอน หมายถึงความสามารถในการสอน หรือยุทธวิธีการสอน ตลอดจนลกัษณะหรือพฤติกรรมต่าง ๆ ของครูอันจะส่งผลให้การเรียนการสอนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้

จินตนา เสนคำ (2551, อ้างถึงใน ปรัศนี ไชยศิริ, 2562) ได้สรุปไว้ว่าประสิทธิภาพการสอน หมายถึงความสามารถในการจดัการเรียนการสอน ตามความสามารถและความถันดของนกัเรียนแต่ละคนเพื่อให้ผู้เรียนบรรลุจุดมุ่งหมายที่กำหนดไว้ ซึ่งเป็นผลจากการประเมิน 5 ด้านคือ 1) ด้านการกำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้รายวิชา 2) ด้านความรับผิดชอบในการสอน 3) ด้านการกำหนดเนื้อหา 4) ด้านกิจกรรมการเรียนการสอน 5) ด้านการวัดผลและมอบหมายงาน ซึ่งประเมินจากแบบประเมินประสิทธิภาพการสอนที่ครูและนักเรียนเป็นผู้ประเมิน โดยวิธีคิดคะแนนประสิทธิภาพการสอน คือ นำคะแนนประสิทธิภาพการสอนในส่วนของครูและนักเรียนมาหาประสิทธิภาพการสอนเฉลี่ย วัดโดยใช้แบบวัดประเมินประสิทธิภาพการสอนของครู

Borich (2004, อ้างถึงใน มุกดามณี ศรีพงษ์เพริศ, 2561) จำแนกประสิทธิภาพการสอนของครูในชั้นเรียนโดยประเมินจากพฤติกรรมหลัก 5 ด้าน ได้แก่ 1) การสร้างความชัดเจนในบทเรียน 2) การใช้กิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย 3) การแสดงความใส่ใจในงานสอน 4) การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพและ 5) การส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ

สรุปได้ว่า ประสิทธิภาพการสอน คือ ความสามารถของครูในการจัดกิจกรรมหรือวิธีการสอน ที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนสามารถพัฒนาตนเองไปในทางที่ดีขึ้น เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนให้บรรลุจุดประสงค์ตามเป้าหมายที่ตั้งไว้

กรอบแนวคิด

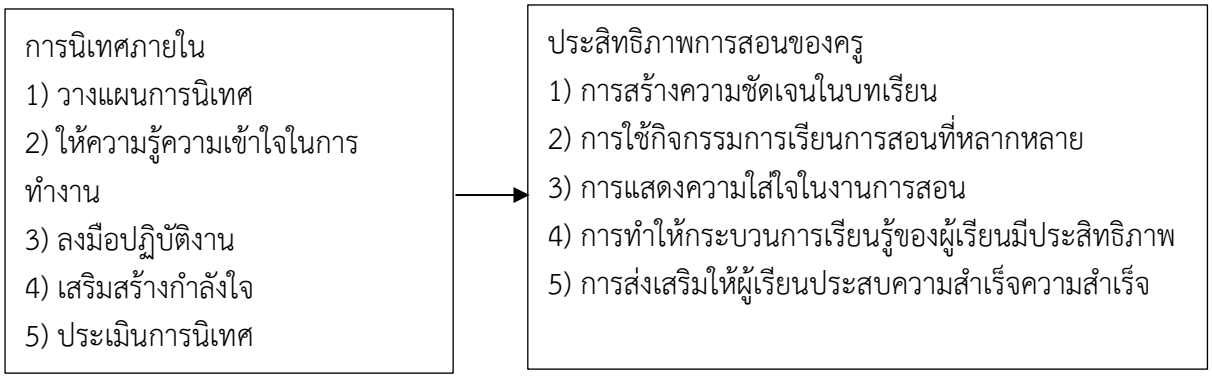

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 57 คน (รายงานสถิติจาก ข้อมูลสารสนเทศสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1) ผู้วิจัยกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริหารและครูผู้สอนกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ทั้งหมด จำนวน 57 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เรื่อง เพศ วุฒิการศึกษาสูงสุด ประสบการณ์ในการทำงาน ขนาดของโรงเรียน ตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน โดยมีลักษณะตัวเลือกที่กำหนดคำตอบไว้ให้ (Force choice) ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในของผู้บริการสถานศึกษา กลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับประสิทธิภาพการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 จำนวน 48 ข้อ โดยใช้แนวคิดของไลเคิร์ท (Likert) มีลักษณะเป็นมาตราส่วน 5 ระดับของไลเคิร์ท (Likert's five rating Scale) และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. แบบสอบถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าความถี่ และค่าร้อยละ

2. แบบสอบถามเกี่ยวกับการนิเทศภายในที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครูกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่

ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient: rxy)

ผลการศึกษา

1. ผลการวิเคราะห์ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 57 คน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 47 คน (ร้อยละ 82.50) เพศชาย จำนวน 10คน (ร้อยละ 17.50) ส่วนใหญ่มีอายุ 31 – 40 ปี จำนวน 29 คน (ร้อยละ 50.90) ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 45 (ร้อยละ 78.90) ส่วนใหญ่ขนาดโรงเรียนที่ปฏิบัติงานในโรงเรียนขนาดเล็ก จำนวน 35 คน (ร้อยละ 61.40) ตำแหน่งข้าราชการครู จำนวน 49 คน (ร้อยละ 86.00) และมีประสบการณ์ในการทำงานน้อยกว่า 5 ปี จำนวน 28 คน (ร้อยละ 49.10)

2. ผลการวิเคราะห์ การนิเทศภายใน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านเสริมสร้างกำลังใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก สูงสุด รองลงมา คือ การวางแผนการนิเทศ การลงมือปฏิบัติงาน การประเมินการนิเทศ ตามลำดับ และการให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ต่ำที่สุด

3. ผลการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการสอน โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน การสร้างความชัดเจนในบทเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การแสดงความใส่ใจในงานการสอน การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ และการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ต่ำที่สุด

อภิปรายผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ การนิเทศภายในของกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาปนะถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 พบว่า โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ การวางแผนการนิเทศ การให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน การลงมือปฏิบัติงาน การเสริมสร้างกำลังใจ การประเมินการนิเทศ และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ โสภาวดี เกตุทอง (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า กระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากประสิทธิภาพการสอนของครู โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุดและด้านการจัดการเรียนการสอนอยู่ในระดับมาก นันทรัตน์ คงคะชาติ (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษา สังกัดสำนักงาน เขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 กล่าวว่า ผลการศึกษาพบว่า สภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีการปฏิบัติสูงสุดคือ การประเมินและรายงานผล รองลงมาคือ การปฏิบัติการนิเทศ การวางแผนการนิเทศ การสร้างสื่อและเครื่องมือ

นิเทศ และการศึกษาสภาพปัจจุบัน ปัญหา และความต้องการ ตามลำดับ เมื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาตามตำแหน่ง ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดของสถานศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีตำแหน่งต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ในขณะที่ผู้ตอบแบบสอบถามที่มีประสบการณ์ทำงานและขนาดสถานศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อการปฏิบัติการนิเทศภายในสถานศึกษาโดยรวมไม่แตกต่างกัน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของ ปิยะพงษ์ ปัสสาวะโท (2566) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ผลการวิจัย พบว่า 1) การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการประเมินผลและรายงานผล รองลงมา คือ การปฏิบัติการนิเทศภายใน ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการสร้างสื่อและเครื่องมือการนิเทศ 2) แนวทางการพัฒนาการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ดังนี้ 1) ควรมีการแลกเปลี่ยนระดมความคิดเพื่อวิเคราะห์หาสภาพปัญหาที่เกิดขึ้นและความต้องการพัฒนา 2) ควรมีการประชุมวางแผนการนิเทศเพื่อสร้างความรู้ความเข้าใจร่วมกัน 3) ควรมีการเปิดโอกาสให้ผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศมีส่วนร่วมในการออกแบบสื่อและเครื่องมือ 4) ควรมีการรับฟังความคิดเห็นของผู้รับการนิเทศและผู้นิเทศในการดำเนินการนิเทศภายใน 5) ควรมีการนำผลการนิเทศที่เป็นปัญหาอุปสรรคและข้อเสนอแนะไปพัฒนาการนิเทศในครั้งต่อไป และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของ และสอดคล้องกับผลการวิจัยของนิภาพร สุธรรมวงศ์ (2566) การพัฒนาการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน กว่าวว่า ผลการวิจัยพบว่า 1) สภาพปัญหาการนิเทศภายในยังไม่เข้มแข็ง ปัญหาที่สำคัญ คือ การขาดการนิเทศ ติดตามและประเมินผลการพัฒนาไม่ต่อเนื่อง การส่งเสริมสนับสนุน และการให้ความร่วมมือของผู้เกี่ยวข้องอยู่ในระดับต่ำ การดำเนินการพัฒนาเป็น 3 ระยะ 2) ครูผู้สอนมีความสามารถในการจัดการเรียนรู้โดยรวมหลังได้รับการนิเทศโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพสูงขึ้น อยู่ในระดับมาก 3) ครูผู้สอนทุกคนมีความคิดเห็นต่อกระบวนการนิเทศโดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด 4) ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของรุสนีดา ดาเลโบ๊ะ (2567 ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 กล่าวว่า ผลการวิจัยสรุปได้ดังนี้1.ระดับการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2พบว่าโดยรวมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 2. ระดับประสิทธิภาพการสอนของครูในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากและเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน 3.ความสัมพันธ์ระหว่างการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูในยุควิถีชีวิตใหม่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานราธิวาส เขต 2 พบว่า มีความสัมพันธ์กันเชิงบวกในระดับปานกลางอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

2. ผลการวิเคราะห์ ประสิทธิภาพการสอนของกลุ่มโรงเรียนโพธิ์สามต้น สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 1 โดยภาพรวม มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากทุกด้าน การสร้างความชัดเจนในบทเรียนมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ การสร้างกิจกรรมการเรียนการสอนที่หลากหลาย การแสดงความใส่ใจในงานการสอน การทำให้กระบวนการเรียนรู้ของผู้เรียนมีประสิทธิภาพ ตามลำดับ และการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ต่ำที่สุด ผลการวิเคราะห์รายข้อแต่ละด้าน และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของศุภางค์ เสาะใส และธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. ประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 ภาพรวมอยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือ ด้านการใช้สื่อการเรียนการสอน2.แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2 พบว่าสำนักงานเขตพื้นที่ควรจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ สร้างเครือข่ายครูในการพัฒนาประสิทธิภาพการสอน ผู้บริหารส่งเสริมสนับสนุนและให้คำแนะนำช่วยเหลือทุกด้าน ศึกษานิเทศก์ให้การนิเทศแบบช่วยเหลือ และครูต้องพัฒนาตนเองให้มีความรู้ ความเข้าใจ เพื่อเกิดประสิทธิภาพในการสอน ครูพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอมีการเข้าร่วมชุมชนแห่งการเรียนรู้ทางวิชาชีพ (PLC) และยังสอดคล้องกับผลการวิจัยของวสันต์ สุกร (2567) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดพลเมืองดิจิทัล ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า (1) ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดพลเมืองดิจิทัล ของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ค่าเฉลี่ยโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงลำดับจากสูงสุดไปต่ำสุด ดังนี้ ด้านการทำให้กระบวนการเรียนรู้ของนักเรียนมีประสิทธิภาพ รองลงมาด้านการส่งเสริมให้นักเรียนประสบความสำเร็จ ด้านการแสดงความใส่ใจในการสอน และด้านการใช้กิจกรรมการเรียนรู้ที่หลากหลายตามลำดับ (2) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนของครูตามแนวคิดพลเมืองดิจิทัล สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์ ตามการปฏิบัติของข้าราชการครูจำแนกตามวุฒิการศึกษาและจำแนกตามประสบการณ์ทำงานโดยรวมและรายด้านพบว่า โดยรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผู้บริหารควรให้ความรู้ความเข้าใจในการทำงาน โดยการจัดอบรมหรือให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับขั้นตอนการทำงานอย่างต่อเนื่อง พร้อมทั้งจัดทำคู่มือหรือเอกสารอ้างอิงเพื่อให้บุคลากรเข้าใจบทบาทและหน้าที่ได้ชัดเจนมากขึ้น ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจและลดข้อผิดพลาดในการทำงาน และมีผลต่อการพัฒนาคุณภาพของบุคลากรและสถานศึกษาในระยะยาว

2. ครูควรมีบทบาทในการส่งเสริมให้นักเรียนกำหนดเป้าหมายการเรียนรู้ที่ชัดเจน พร้อมทั้งสนับสนุนการพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับการบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ผ่านการออกแบบกระบวนการเรียนรู้ที่มีความเหมาะสมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียนในทุกมิติ การดำเนินงานในลักษณะนี้ไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาคุณภาพการจัดการเรียนการสอนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น แต่ยังส่งเสริมผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนิเทศภายใน เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงการนิเทศภายในของสถานศึกษาในเขตพื้นที่การศึกษาอื่น นำไปใช้ปฏิบัติต่อไป

2. ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการนิเทศภายในที่มีต่อการพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครู เพื่อให้ได้ข้อมูลมาปรับปรุงประสิทธิภาพการสอนในสถานศึกษาอื่น นำไปใช้ปฏิบัติต่อไป

3. ควรหาแนวทางในการพัฒนาการนิเทศภายใน ให้ทันต่อเปลี่ยนแปลงในปัจจุบัน

บรรณานุกรม

กรณาธิป ชิณวงษ์. (2566). *บทบาทการนิเทศภายในของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูยุคไทยแลนด์ 4.0 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี-ระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?depid=3&group=20&theid=515&utm_source=chatgpt.com

กระทรวงศึกษาธิการ. (2545). *พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม ฉบับที่ 2 พ.ศ. 2545*. https://www.moe.go.th/พรบ-การศึกษาแห่งชาติ-พ-ศ-2542/

จรินทร์ อุตสาหะ. (2564). *ภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการนิเทศภายในสถานศึกษาของสำนักงานส่งเสริมการศึกษานอกระบบและการศึกษาตามอัธยาศัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRU e-Theses. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?depid=3&group=20&theid=384&utm_source=chatgpt.com

นันทรัตน์ คงคะชาติ. (2567). *การศึกษาสภาพการนิเทศภายในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. วารสารการบริหารการศึกษาและนวัตกรรมการศึกษา, 1*(1), 17–32.

นิภาพร สุธรรมวงศ์. (2565). การพัฒนาการนิเทศภายในด้านการจัดการเรียนรู้โดยใช้กระบวนการชุมชนการเรียนรู้ทางวิชาชีพเพื่อยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน. *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย (สพบท.), 4*(3), 1–14.

ปิยะพงษ์ ปัสสาวะ โท. (2567*). การดำเนินงานการนิเทศภายในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1. วารสารชมรมบัณฑิตศิลป์, 2*(2), 82–90

พิริยะ ทองมนต์. (2552). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการสอนของครู กลุ่มสาระการเรียนรู้วิทยาศาสตร์ ช่วงชั้นที่ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามุกดาหาร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร]. SNRU e-Theses. https://gsmis.snru.ac.th/e-thesis/file_att1/2018010457421238101_ref.pdf?utm_source=chatgpt.com

วสันต์ สุกร. (2567). *ประสิทธิภาพการจัดการเรียนการสอนตามแนวคิดพลเมืองดิจิทัลของครูในสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาประจวบคีรีขันธ์. วารสารสหวิทยาการและนวัตกรรมการจัดการ, 2*(2), 51–63.

วัชรา เล่าเรียนดี. (2550). *การนิเทศการสอน*. นครปฐม: มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ศุภางค์ เสาะใส และ ธีรศักดิ์ อุปไมยอธิชัย. (2567). *แนวทางพัฒนาประสิทธิภาพการสอนของครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาแพร่ เขต 2.* วารสารมณีเชษฐาราม*วัด*จอมมณี, 7(2), 129–142.

สงัด อุทรานันท์. (2529). *การนิเทศการศึกษา*. กรุงเทพฯ: มิตรสยามการพิมพ์.

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา กระทรวงศึกษาธิการ. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560-2579*. http://www.onec.go.th./index.php/book/BookView/1540

โสภาวดี เกตุทอง. (2567). *ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการนิเทศภายในสถานศึกษากับประสิทธิภาพการสอนของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2. Journal of Administration and Social Science Review, 7*(1), 111–120.

Borich, G. D. (2004). *Effective teaching methods* (2nd ed.). New York: Macmillan.

Glickman, C. D. (2004). *Supervision and instructional leadership: A developmental approach* (6th ed.). Boston: Allyn and Bacon.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of education* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill Book Company.

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

Behavioral Leadership of School Administrators under Thawi Watthana District Office, Bangkok

สราญรัศม์ พันธ์แตง[1] และพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ[2]

Saranrat Phantaeng[1] and Pongsuwan Srisuwan[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Saranrat.Pha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) วิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร และ (2) วิเคราะห์ความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 175 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 5 แบบ ได้แก่ แบบมุ่งงาน แบบมุ่งคน แบบมุ่งงานต่ำและมุ่งคนต่ำ แบบทางสายกลาง และแบบทำงานเป็นทีม มีระดับพฤติกรรมโดยรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละแบบไม่แตกต่างกันตามบางปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู

คำสำคัญ: ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ผู้บริหารสถานศึกษา โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา

Abstract

This research aimed to (1) analyze the behavioral leadership of school administrators under the Thawi Watthana District Office, Bangkok, and (2) examine differences in their behavioral leadership based on the general personal background factors of teachers under the same jurisdiction. Data were collected from 175 teachers using a questionnaire survey. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall behavioral leadership of school administrators across five styles—task-oriented, people-oriented, low task and low people orientation, middle-of-the-road, and team leadership—was rated at a high level, and (2) the

levels of behavioral leadership styles did not differ significantly in relation to certain general personal background factors of the teachers.

Keywords: Behavioral leadership, school administrators, schools under the Thawi Watthana district office

บทนำ

ผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จในการบริหารจัดการศึกษาที่มีคุณภาพซึ่งความสำเร็จจะเกิดขึ้นได้ด้วยภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษา ซึ่งการศึกษาภาวะผู้นำในปัจจุบันเป็นยุคที่ให้ความสนใจกับทฤษฎีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรม ซึ่งเน้นศึกษาถึงสิ่งที่ผู้นำพูดและสิ่งที่ผู้นำทำ โดยมุ่งหาแบบพฤติกรรมที่ดีที่สุดในการเป็นผู้นำที่มีประสิทธิผล การพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมจะสอดแทรกอยู่ในโครงการพัฒนาผู้บริหารการศึกษา ประเทศสหรัฐอเมริกาพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาผ่านโครงการ Principal Leadership Programs ซึ่งครอบคลุมการพัฒนาทักษะด้านการบริหารจัดการ การสื่อสาร และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจ ซึ่งเป็นพื้นฐานเบื้องต้นของความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา (U.S. Department of Education, 2020) ประเทศฟินแลนด์เน้นการสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ดีและการมีส่วนร่วมของชุมชน โดยผู้บริหารสถานศึกษาต้องมีทักษะในการสร้างความร่วมมือจากครู นักเรียน และผู้ปกครอง เพื่อสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการเรียนรู้ การสร้างความร่วมมือดังกล่าวแสดงถึงความสำคัญของทักษะด้านการบริหารแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาที่จะต้องมีภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมที่เหมาะสม (Finnish National Agency for Education, 2018) ประเทศสิงคโปร์พัฒนาโครงการ Leaders in Education Program เพื่อเสริมสร้างภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาผ่านการฝึกอบรมและการพัฒนาอาชีพอย่างต่อเนื่อง โดยมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการบริหารจัดการและการสื่อสาร (Ministry of Education, Singapore, 2019)

การให้ความสำคัญกับการพัฒนาภาวะผู้นำของผู้บริหารการศึกษาปรากฏอยู่ในแผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560 - 2579 ในส่วนของยุทธศาสตร์การพัฒนาประสิทธิภาพของระบบบริหารจัดการศึกษาที่มุ่งเน้นการพัฒนาทักษะและพฤติกรรมของผู้บริหารเพื่อส่งเสริมการบริหารจัดการโรงเรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) ในส่วนของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานให้ความสำคัญของภาวะผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษา ในโครงการพัฒนาภาวะผู้นำสำหรับผู้บริหารสถานศึกษา รองรับนโยบายที่มุ่งเน้นการเพิ่มศักยภาพของผู้บริหารในด้านการจัดการและการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โดยมีการฝึกอบรมในด้านการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ การสร้างความสัมพันธ์กับชุมชน และการจัดการทรัพยากรมนุษย์นอกจากนี้ ยังได้พัฒนาระบบการประเมินและพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นที่การประเมินพฤติกรรมการเป็นผู้นำในด้านต่าง ๆ เช่น ความสามารถในการสร้างแรงจูงใจให้กับครูและนักเรียน การส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต และการใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเพื่อตอบสนองต่อความต้องการของชุมชน โรงเรียน (สำนักงานคณะกรรมการ

การศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2563) จึงกล่าวได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสอดคล้องกับทิศทางนโยบายทางการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารการศึกษาจะทำให้ได้แนวคิดในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารการศึกษา ได้แก่ การศึกษาของ ณิชนันทน์ ศรีวลีรัตน์ (2562) พบว่าปัญหาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาคือ ขาดทักษะการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพไม่สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลง ขาดวิสัยทัศน์และเป้าหมายที่ชัดเจน ไม่สามารถสร้างแรงจูงใจให้บุคลากร และขาดการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจของครู การศึกษาของสุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์ (2545) พบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยใช้การฝึกอบรมเพื่อพัฒนา 3 ทักษะ ได้แก่ การสื่อสารที่มีประสิทธิภาพในศตวรรษที่ 21 การสร้างแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน และการแก้ปัญหาและการศึกษาของณัฐฐินันท์ โยมงาม (2565) ได้เสนอแนวคิดว่า การแก้ปัญหาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาเป็นกระบวนการที่ต้องดำเนินการอย่างต่อเนื่องและเป็นระบบ โดยอาศัยความร่วมมือจากทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้อง จะเห็นได้ว่า การศึกษาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษามีประโยชน์ต่อการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งจะต้องศึกษาในทุก ๆ บริบทของสถานศึกษา

กรุงเทพมหานครได้มีนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยมุ่งเน้นการพัฒนาผู้บริหารให้มีสมรรถนะสูงด้วยแผนงานการพัฒนาที่ชัดเจน เช่น หลักสูตรพัฒนาผู้บริหารแต่ละระดับให้ได้มาตรฐาน การฝึกอบรม และการใช้แพลตฟอร์มการเรียนรู้ดิจิทัล เป็นต้น อย่างไรก็ตามแม้กรุงเทพมหานครจะลงทุนในการพัฒนาศักยภาพบุคลากรจำนวนมาก แต่ยังไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จตามที่คาดหวัง ดังนั้นการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จึงมีประโยชน์ต่อการขับเคลื่อนนโยบายการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของกรุงเทพมหานคร

จากความสำคัญของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่มีต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา และข้อค้นพบที่แสดงถึงยังมีความจำเป็นที่จะต้องพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ดังนั้น การวิจัยเพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา จะเป็นการตอบโจทย์ปัญหาการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเป็นการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

นิยามของภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังเคราะห์ได้จากแนวคิดของ (Andrew , 1996; Yukl, 2013; เจนจิรา ตัวลือ, 2564; ณัฐฐินันท์ โยมงาม, 2565; ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์, 2562; ณิชนันทน์ ศรีวลีรัตน์, 2562; นารินทิพย์ สิงห์งอย, ธวัชชัย ไพใหล, และวิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์, 2563; ปริยานุช มูลมั่ง, 2565; ปิยะพร ปินะกาพัง, 2565; สัมมา รธนิตย์, 2556; และอรพรรณ เทียนคันฉัตร, 2560) สรุปได้ว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา หมายถึง พฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่แสดงออกถึงความสามารถในการใช้อิทธิพล อำนาจ ในการสั่งการ การสื่อสาร การสนับสนุนการดูแลสวัสดิภาพของบุคลากร และการจูงใจให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานด้วยความเต็มใจอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร

องค์ประกอบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ใช้แนวคิดภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารของ Blake & Mouton (1964, อ้างถึงใน พิชญาภา ยืนยาว, 2562) ที่แบ่งภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารเป็น 5 แบบ ได้แก่ (1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงาน (2) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคน (3) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (4) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลาง และ (5) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีม

กรอบแนวคิดการวิจัย

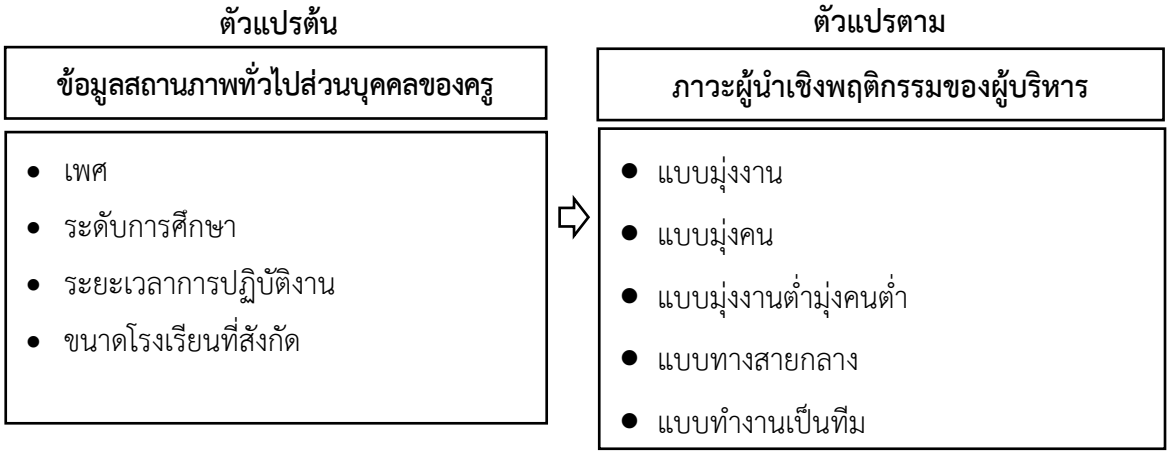

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal comparative research) เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู โดยปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคล เป็นตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด และภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร

สถานศึกษา เป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วย (1) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงาน (2) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคน (3) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ (4) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลาง และ (5) ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีม ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร จำนวน 175 คน เลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามโรงเรียนและกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นแบบสัดส่วนไม่เท่า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ที่มีความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของ Cronbach ทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู และแบบสอบถามความคิดเห็นของครูที่มีต่อพฤติกรรมการแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูด้วยสถิติความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับพฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามเพศ ระดับการศึกษา และขนาดโรงเรียนที่สังกัด ด้วยสถิติ t-test แบบกลุ่มอิสระ (Independent t-test) และความแตกต่างของระดับพฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนปัจจุบัน ด้วยสถิติ F-test แบบ One-way ANOVA

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาทุกแบบโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ดังแสดงในตารางที่ 1 สรุปได้ ดังนี้

1.1 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีด้านการให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูอยู่ในระดับสูงที่สุด

1.2 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการแสดงความเป็นมิตรกับผู้ร่วมงานอยู่ในระดับสูงที่สุด

1.3 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนต่ำมุ่งงานต่ำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับน้อย และรายด้านอยู่ในระดับน้อยทุกด้าน โดยมีด้านการมอบอำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทนอยู่ในระดับน้อยที่สุด

1.4 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลางของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการส่งเสริมการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายอยู่ในระดับสูงที่สุด

1.5 ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมาก และรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยมีด้านการให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและชื่นชมกับความสำเร็จในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับสูงที่สุด

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 175		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
แบบมุ่งงาน				
1. การควบคุม ดูแล กำกับติดตามและตรวจสอบการดำเนินงานตามนโยบายอย่างเคร่งครัด	4.46	0.65	มาก	5
2. การดำเนินการนิเทศภายในและรายงานผลการปฏิบัติการนิเทศเป็นระยะ	4.47	0.67	มาก	4
3. การกำหนดเป้าหมายการดำเนินงานในสถานศึกษาอย่างชัดเจน	4.46	0.68	มาก	6
4. การออกคำสั่งในการมอบหมายงานในสถานศึกษา	4.50	0.65	มากที่สุด	2
5. การให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของครู	4.51	0.69	มากที่สุด	1
6. การกระตุ้นให้ครูมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน	4.37	0.71	มาก	7
7. การสร้างมาตรฐานด้านความเป็นเลิศแก่ครู	4.34	0.70	มาก	8
8. การให้ความสำคัญกับการทำงานให้บรรลุตามเป้าหมายที่วางไว้และความสำเร็จของงานเป็นเป้าหมายอันสูงสุด	4.50	0.68	มากที่สุด	3
รวม	**4.45**	**0.60**	**มาก**	
แบบมุ่งคน				
1. การแสดงออกถึงการให้ความช่วยเหลือผู้ร่วมงานด้วยความจริงใจ	4.40	0.74	มาก	3
2. การประสานงานกับผู้ร่วมงานอย่างสร้างสรรค์	4.38	0.71	มาก	6
3. การให้โอกาสครูเสนอความคิดเห็นในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ	4.41	0.79	มาก	2
4. การเปิดโอกาสให้ครูตัดสินใจในการปฏิบัติงานและพัฒนากระบวนการสอนได้ด้วยตนเองอย่างอิสระ	4.39	0.73	มาก	4
5. การแสดงความเป็นมิตรกับผู้ร่วมงาน	4.41	0.77	มาก	1
6. การสร้างบรรยากาศที่ดีในการทำงานโดยให้ความเสมอภาคแก่ผู้ร่วมงาน	4.31	0.84	มาก	7
7. การไม่สร้างความกดดันในเรื่องผลงานแก่ผู้ร่วมงาน	4.23	0.90	มาก	8
8. การให้ความสำคัญกับความพึงพอใจของทุกฝ่ายในการทำงาน	4.39	0.81	มาก	5
รวม	**4.36**	**0.72**	**มาก**	
แบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ				
1. การไม่เคร่งครัดถึงกฎระเบียบในการปฏิบัติงาน	2.56	1.30	น้อย	3
2. การมอบอำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทน	2.77	1.32	น้อย	1

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 175		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
3. การปล่อยให้ครูปฏิบัติงานอย่างอิสระโดยมีการกำกับติดตามเป็นบางครั้งไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน	2.61	1.28	น้อย	2
4. การไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน	2.33	1.38	น้อย	6
5. การไม่ให้ความสำคัญต่อการให้ความร่วมมือกับชุมชนหรือหน่วยงานอื่น	2.32	1.34	น้อย	7
6. การปล่อยให้ครูตัดสินใจและแก้ปัญหาด้วยตนเองเมื่อเกิดปัญหา	2.45	1.38	น้อย	4
7. การไม่เคร่งครัดในการนำข้อเสนอแนะหรือข้อบกพร่องไปปรับปรุงแก้ไขในการปฏิบัติงาน	2.45	1.40	น้อย	5
รวม	**2.50**	**1.24**	**น้อย**	
แบบทางสายกลาง				
1. การคำนึงถึงการนำสภาพการเปลี่ยนแปลงทางสังคมมาใช้ในการบริหาร	4.24	0.74	มาก	9
2. การแสดงความสามารถในการแก้ไขปัญหาความขัดแย้ง	4.22	0.74	มาก	10
3. การกระจายอำนาจการบริหารให้แก่ผู้ร่วมงาน	4.30	0.68	มาก	6
4. การสนับสนุนให้มีการทำงานโดยเน้นผลสัมฤทธิ์ของงาน	4.38	0.72	มาก	4
5. การทำให้ครูเกิดความพึงพอใจและความไว้วางใจในการทำงาน	4.26	0.77	มาก	8
6. การให้ความเสมอภาคเท่าเทียมกันกับทุกคน	4.29	0.85	มาก	7
7. การเป็นมิตรและสุภาพกับทุกคน	4.38	0.76	มาก	5
8. การสนับสนุนให้มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและเรียนรู้การทำงานร่วมกัน	4.43	0.72	มาก	2
9. การส่งเสริมการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมาย	4.45	0.68	มาก	1
10. การให้ความสำคัญกับสร้างขวัญและกำลังใจต่อผู้ปฏิบัติงานอย่างเท่าเทียมกัน	4.40	0.62	มาก	3
รวม	**4.33**	**0.64**	**มาก**	
แบบทำงานเป็นทีม				
1. การมีใจกว้างยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ร่วมงาน	4.37	0.78	มาก	5
2. การเปิดโอกาสให้ผู้ร่วมงานมีส่วนร่วมในการวางแผนและเสนอแนะความคิดเห็นในการทำงาน	4.41	0.71	มาก	4
3. การให้ความสำคัญกับแนวคิดของผู้ร่วมงานทุกคนเพื่อนำมาหลอมรวมเป็นหนึ่งเดียว	4.32	0.68	มาก	6

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	n = 175		ระดับ	อันดับ
	$\bar{X}$	SD		
4. การประชุมปรึกษาหารือหรือวางแผนปฏิบัติงานร่วมกันเพื่อหาวิธีแก้ไขเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน	4.46	0.67	มาก	2
5. การกำหนดเป้าหมายของสถานศึกษาที่ชัดเจน	4.46	0.71	มาก	3
6. การให้ความสำคัญกับการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพโดยให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและชื่นชมกับความสำเร็จในการปฏิบัติงาน	4.50	0.68	มาก	1
รวม	**4.42**	**0.65**	**มาก**	

2. ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างกันตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 2 สรุปได้ ดังนี้

2.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู

2.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู

2.3 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู

2.4 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลางของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามเพศ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัดของครู

2.5 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู

ตารางที่ 2 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการเปรียบเทียบที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย			
	เพศ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	ขนาดโรงเรียน
1. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงาน			✓	
2. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคน			✓	
3. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำ	✓	✓	✓	
4. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลาง	✓		✓	✓

ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการเปรียบเทียบที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย			
	เพศ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	ขนาดโรงเรียน
5. ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีม		✓	✓	

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร

1.1 พฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการให้ความเชื่อมั่นในศักยภาพของครูที่สูงที่สุด ผู้บริหารมีบทบาทในการกำหนดเป้าหมาย สร้างมาตรฐานความเป็นเลิศ และกระตุ้นความมุ่งมั่นของครู ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Locke and Latham (2002) รวมถึง Drucker (1999) ที่เน้นการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยังยืนยันว่า พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานมีผลต่อแรงจูงใจของครู การพัฒนาภาวะผู้นำจึงควรมุ่งสร้างมาตรฐานและเป้าหมายที่ชัดเจนในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรดา เชื้อผู้ดี และนันทิยา น้อยจันทร์ (2567) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นนทบุรี ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบมุ่งงานเป็นพฤติกรรมที่ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติมีมากที่สุด

1.2 พฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการแสดงความเป็นมิตรกับผู้ร่วมงานที่สูงที่สุด สอดคล้องกับแนวคิดของ Goleman (1998) ที่เน้นความฉลาดทางอารมณ์ในการสร้างความสัมพันธ์และความพึงพอใจในองค์กร ผู้นำที่มีประสิทธิภาพตามแนวคิดของ Yukl (2010) จะห่วงใย สนับสนุน และสร้างบรรยากาศการทำงานที่ดี การพัฒนาผู้นำแบบมุ่งคนควรเน้นการลดความกดดัน สร้างความเสมอภาค และส่งเสริมความร่วมมืออย่างสร้างสรรค์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องยืนยันว่าผู้นำแบบมุ่งคนส่งผลดีต่อความสำเร็จและความพึงพอใจในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ เจนจิรา ตัวลือ (2564) ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3 ด้านผู้นำแบบมุ่งคนสูงในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

1.3 พฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนต่ำมุ่งงานต่ำของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับน้อย โดยเฉพาะด้านการมอบอำนาจให้ผู้อื่นปฏิบัติงานแทนที่น้อยที่สุด สะท้อนถึงการหลีกเลี่ยงความสำคัญต่อเป้าหมายและบุคลากร สอดคล้องกับแนวคิด Laissez-Faire Leadership (Bass, 1985) ที่ขาดการสนับสนุนและบทบาทเชิงรุก ส่งผลต่อประสิทธิภาพทีมและความร่วมมือ การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนี้ควรมุ่งส่งเสริมความร่วมมือ การรับฟังข้อเสนอแนะ และการปรับปรุงแก้ไขงาน งานวิจัยยังยืนยันว่าผู้นำแบบนี้มี

บทบาทต่ำที่สุดในบริบทของการบริหารงานบุคคลสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะพร ปินะกาพัง (2565) เรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่พบว่า พฤติกรรมผู้นำที่มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือพฤติกรรมผู้นำแบบตามสบาย

1.4 พฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลางของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมการทำงานให้สำเร็จตามเป้าหมายที่สูงที่สุด สะท้อนถึงการรักษาสมดุลระหว่างมุ่งงานและมุ่งคน โดยการสร้างความไว้วางใจ ความเสมอภาค และกระจายอำนาจอย่างเหมาะสม แนวคิดของ Blake and Mouton (1985) ระบุว่าผู้นำแบบสมดุลสามารถสร้างทีมที่มีประสิทธิภาพและความสุขในงาน การพัฒนาผู้นำควรเน้นการกระตุ้นความมุ่งมั่น ความพึงพอใจ และการมีส่วนร่วมของครูในทุกด้าน การบริหารที่ดีมุ่งสร้างความสัมพันธ์และความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในสถานศึกษา สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริยานุช มูลมั่ง (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 พบว่า พฤติกรรมผู้นำแบบทางสายกลางอยู่ในระดับ

1.5 พฤติกรรมแสดงภาวะผู้นำแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะด้านการส่งเสริมให้ทุกฝ่ายมีส่วนร่วมและชื่นชมความสำเร็จของทีม สะท้อนถึงการเปิดโอกาสให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ รับฟังความคิดเห็น และสร้างความร่วมมือในทีม สอดคล้องกับแนวคิดของ Katzenbach and Smith (1993) ที่เน้นการมีส่วนร่วมและการให้ความสำคัญกับทุกเสียงในทีมเพื่อเพิ่มความสำเร็จ การพัฒนาภาวะผู้นำด้านนี้ควรเน้นการรับฟังแนวคิดผู้ร่วมงาน การสร้างความมุ่งมั่น และการเปิดโอกาสให้มีส่วนร่วมในกระบวนการวางแผนและแก้ไขปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของปิยะพร ปินะกาพัง (2565) เรื่อง พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1 ที่พบว่า พฤติกรรมการทำงานแบบทีมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมทุกแบบของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันในบางปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย อธิบายได้ ดังนี้

2.1 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Yukl (2013) ที่ชี้ว่าประสิทธิภาพของผู้นำที่มุ่งเน้นเป้าหมายและการปฏิบัติภารกิจนั้นอาจไม่ได้รับอิทธิพลจากประสบการณ์ของบุคลากรโดยตรง แต่จะขึ้นอยู่กับความชัดเจนในเป้าหมายและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพมากกว่า งานวิจัยของสาวิตรี กลิ่นธูป และอำนวย ทองโปร่ง (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มี ประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.2 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งคนของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ไม่แตกต่างกันตามระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Mayer, Davis, and Schoorman (1995) ที่สนับสนุนว่า ความไว้วางใจและการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีในองค์กรเป็นปัจจัยสำคัญซึ่งไม่ได้ขึ้นอยู่กับระยะเวลาการทำงานของบุคลากรเท่านั้น สอดคล้องกับงานวิจัยของสาวิตรี กลิ่นธูป และอำนวย ทองโปร่ง (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.3 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบมุ่งงานต่ำมุ่งคนต่ำของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ไม่แตกต่างกันตามเพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Bass (1985) ที่กล่าวว่า การขาดการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบในฐานะผู้นำจะไม่แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยานุช มูลมั่ง (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของสาวิตรี กลิ่นธูป และอำนวย ทองโปร่ง (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงานต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.4 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทางสายกลางของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ไม่แตกต่างกันตามเพศ ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัดของครู สอดคล้องกับแนวคิดของ Blake and Mouton (1985) ที่ระบุว่า ความสมดุลระหว่างการมุ่งงานและมุ่งคนเป็นปัจจัยที่ช่วยสร้างความร่วมมือและความไว้วางใจในทีม ซึ่งไม่ได้ขึ้นกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตามโดยตรง และแนวคิดของ Bass (1985) ที่กล่าวว่าการขาดการมีส่วนร่วมและความรับผิดชอบในฐานะผู้นำจะไม่แสดงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญเมื่อพิจารณาปัจจัยส่วนบุคคลของบุคลากร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สาวิตรี กลิ่นธูป และอำนวย ทองโปร่ง (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา ประสบการณ์ในการทำงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัดต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

2.5 ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมแบบทำงานเป็นทีมของผู้บริหารสถานศึกษาตามความคิดเห็นของครู ไม่แตกต่างกันตามระดับการศึกษา และระยะเวลาการปฏิบัติงานของครู สอดคล้องกับแนวคิด

ของ Katzenbach and Smith (1993) ที่ชี้ว่า ผู้นำที่สามารถสร้างความร่วมมือในทีมได้สำเร็จจะให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมในทุกระดับ และการยอมรับความคิดเห็นของบุคลากร มากกว่าการพิจารณาคุณสมบัติส่วนบุคคลของผู้ตาม สอดคล้องกับงานวิจัยของปริยานุช มูลมั่ง (2565) เรื่อง ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีวุฒิการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา ในโรงเรียนระดับประถมศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2 ไม่แตกต่างกัน งานวิจัยของสาวิตรี กลิ่นธูป และ อำนวย ทองโปร่ง (2565) เรื่อง ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2 ที่พบว่า ครูที่มีระดับการศึกษา และประสบการณ์ในการทำงาน ต่างกันมีความคิดเห็นต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

อย่างไรก็ตาม ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ที่พบว่า ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมทุกแบบของผู้บริหารสถานศึกษาไม่แตกต่างกันในบางปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัยนั้น อาจไม่เป็นความจริงอันเนื่องมาจากข้อจำกัดที่เกิดขึ้นจากจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเปรียบเทียบปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูมีจำนวนแตกต่างกันมาก ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการวิเคราะห์เปรียบเทียบทางสถิติ ซึ่งสามารถแก้ไขได้โดยการถ่วงน้ำหนักคะแนนให้กับค่าคะแนนของกลุ่มเปรียบเทียบ หรือรวมกลุ่มเข้าด้วยกัน แล้วทำการทดสอบสมมติฐานใหม่ ซึ่งหากผลการทดสอบยังคงไม่แตกต่างกันจึงอธิบายเหตุผลของความไม่แตกต่าง งานวิจัยนี้อภิปรายภายใต้ข้อค้นพบที่ยังไม่ได้ปรับแก้ไขข้อจำกัดดังกล่าว

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ควรจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาทักษะในด้านการสร้างบรรยากาศที่ดี การกำหนดเป้าหมาย และการสร้างความร่วมมือในองค์กร

1.2 สำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ควรส่งเสริมการประเมินผลภาวะผู้นำของผู้บริหารเป็นระยะ เพื่อปรับปรุงและพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน

1.3 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตทวีวัฒนา กรุงเทพมหานคร ควรสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับครูและบุคลากร โดยเน้นการสื่อสารที่เปิดกว้างและสร้างแรงจูงใจให้ครูมีความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน และสนับสนุนการทำงานเป็นทีมโดยเปิดโอกาสให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและตัดสินใจ รวมถึงการยอมรับความคิดเห็นของบุคลากรทุกระดับ

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมในบริบทขององค์กรอื่น ๆ เพื่อเปรียบเทียบและเพิ่มพูนความเข้าใจในปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของการบริหารงาน

2.2 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของครูในแง่มุมลึกซึ้ง เพื่อเข้าใจปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการพัฒนาภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหาร

2.3 ควรปรับการออกแบบการวิจัยในส่วนของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตัวแปรอิสระที่ต้องการเปรียบเทียบ หรือใช้การรวมกลุ่มตัวแปร หรือการปรับค่าตัวแปรตามด้วยการถ่วงน้ำหนักก่อนการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล

บรรณานุกรม

เจนจิรา ตัวลือ. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับ แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู โรงเรียนขยายโอกาสทางการศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาลำปาง เขต 3* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยพะเยา]. University of Phayao Digital Collections (UPDC). https://updc.up.ac.th/items/59b8b5e8-7da6-4809-908f-ed6f68df98df

ณัฐฐินันท์ โยมงาม. (2565) *บทบาทการสร้างวัฒนธรรมองค์กรของผู้บริหารสถานศึกษาตามการรับรู้ของครู กลุ่มโรงเรียนสหวิทยาเขตเบญจบูรพา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา มัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2563). *ภาวะผู้นำทางการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

ณิชนันทน์ ศรีวลีรัตน์. (2562). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนไทรโยคน้อยวิทยา จังหวัดกาญจนบุรี* [การค้นคว้าอิสระศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร

นารินทิพย์ สิงห์งอย, ธวัชชัย ไพใหล, และ วิจิตรา วงศ์อนุสิทธิ์. (มกราคม-มีนาคม 2564). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษากับการจูงใจในการปฏิบัติงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ การศึกษาประถมศึกษานครพนม เขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษาและภาวะผู้นำมหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร, 9*(34), 8.

ปริยานุช มูลมั่ง. (2565). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเชียงราย เขต 2* [การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเองปริญญาการศึกษามหาบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

ปิยะพร ปินะกาพัง. (2565). *พฤติกรรมผู้นำของผู้บริหารกับการบริหารงานบุคคลในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

พิชญาภา ยืนยาว. (2562). *ภาวะผู้นำทางการบริหารการศึกษาและสถานศึกษา* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ม.ป.ท.

พีรดา เชื้อผู้ดี และ นันทิยา น้อยจันทร์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567). ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู ในสถานศึกษา สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการศึกษาเอกชน นนทบุรี. *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 7*(2), 434-445

สัมมา รธนิตย์. (2556). *ภาวะผู้นำของผู้บริหาร* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: แอล. ที. เพรส จำกัด.

สาวิตรี กลิ่นธูป และ อำนวย ทองโปร่ง. (2565). ความคิดเห็นของครูที่มีต่อบทบาทภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถาน ศึกษาโรงเรียนสหวิทยาเขตนวลจันทร์ สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษากรุงเทพมหานคร เขต 2. *Journal of Roi Kaensarn Academi, 7*(8), 107-123.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2563). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2563*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สำนักเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กระทรวงศึกษาธิการ.

สุเทพ พงศ์ศรีวัฒน์. (2545). *ภาวะผู้นำ: ทฤษฎีและปฏิบัติ.* เชียงราย: มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย.

อรพรรณ เทียนคันฉัตร. (2560). *ภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครู* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. RBRUeTheses ระบบฐานข้อมูลอิเล็กทรอนิกส์. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=258&group=20

Andrew W. Halpin. (1996). *Theory and Research in Administration.* New York: Macmillan,

Bass, B.M. (1985). *Leadership and Performance beyond Expectations.* New York: Free Press.

Blake, R. R. & Mouton, J. S. (1985). *The managerial grid lll*. Houston: Gulf Publishing.

Drucker, P. (1999). *Management challenge for the 21th century, Harper business.* New York: n.p.

Finnish National Agency for Education. (2018). *National core curriculum for basic education 2014: Implementation in 2018*. https://www.oph.fi

Goleman, D. (1998). *Working with Emotional Intelligence.* New York: Bantam Books.

Katzenbach, J.R., and Smith, D.K. (1993). *The Wisdom of Teams: Creating the High – Performance Organization.* Boston: Harvard Business School.

Locke, E. A., & Latham, G. P. (2002). Building a practically useful theory of goal setting and task motivation: A 35-year odyssey. *American Psychologist, 57*(9), 705–717.

Mayer, R. C., Davis, J. H., & Schoorman, F. D. (1995). An integrative model of organizational trust. *The Academy of Management Review*, *20*(3), 709-734.

Ministry of Education, Singapore. (2019). *Education statistics digest 2019*. https://www.moe.gov.sg

U.S. Department of Education. (2020). *Education in a pandemic: The impact of COVID-19 on students, educators, and schools*. https://www.ed.gov.

Yukl, G. A. (2010). *Leadership in organizations* (7th ed.). New Jersey: Prentice-Hall.

Yukl, G. A. (2013). *Leadership in organizations* (8th ed.). Pearson. n.p.

ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

The Relationship between Educational Administrators' Management Skills and Teachers' Quality of Work Life in Schools under Bang Khae District Office, Bangkok

ศริญญา ดีอยู่[1] และพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ[2]

Sarinya Deeyoo[1] and Pongsuwan Srisuwan[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sarinya.Dee@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) วิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร (2) วิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร และ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 113 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์สเปียร์แมน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (2) ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมากอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: ทักษะการบริหาร ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพชีวิตการทำงานของครู โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

Abstract

This research aimed to (1) analyze the quality of work life among teachers under the Bang Khae District Office, Bangkok; (2) examine the administrative skills of school administrators under the same jurisdiction; and (3) investigate the relationship between the administrators' skills and the teachers' quality of work life. Data were collected from 113 teachers through a questionnaire. The analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, and

Spearman's rank correlation coefficient. The findings revealed that (1) the overall and individual aspects of teachers' quality of work life were rated at a high level with statistical significance at the .05 level; (2) the overall and specific areas of administrators' skills were rated at the highest level with statistical significance at the .05 level; and (3) there was a very high positive correlation between the administrators' skills and the teachers' quality of work life, with statistical significance at the .01 level.

Keywords: Management skills, educational administrators, teachers' quality of work life, schools under Bang Khae district office, Bangkok

บทนำ

ทักษะการบริหารที่ดีของผู้บริหารสถานศึกษาจะส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ซึ่งต้องใช้หลายทักษะประกอบกัน ทักษะการติดต่อสื่อสารจะช่วยลดความเข้าใจผิดและสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับผู้บริหาร ส่งผลให้ครูรู้สึกถึงการได้รับการสนับสนุนและมีแรงจูงใจในการทำงาน ทักษะการบริหารเวลาและทรัพยากรจะช่วยสนับสนุนให้ครูทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่รู้สึกถูกกดดันหรือเครียด ทักษะการแก้ปัญหาจะช่วยลดความขัดแย้งและความเครียดในที่ทำงาน ส่งผลให้ครูรับรู้ถึงการได้รับการสนับสนุนและมีความปลอดภัย ทักษะการทำงานเป็นทีมจะช่วยให้ครูรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งขององค์กร ทักษะต่าง ๆ เหล่านี้ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้บริหารสามารถสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมสุขภาพจิตและความเป็นอยู่ที่ดี เพิ่มขวัญและกำลังใจในการทำงาน นำไปสู่คุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีของครู (ธนภัทร เทพสถิต และวรกาญจน์ สุขสดเขียว ,2565) องค์กรทางการศึกษาตระหนักถึงความสำคัญของทักษะการบริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู จึงกำหนดแนวทางพัฒนาทักษะการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างหลากหลายแนวทาง

นโยบายด้านการศึกษาประเทศสหรัฐอเมริกามุ่งเน้นการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นทักษะสำคัญ ได้แก่ ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการแก้ปัญหา และทักษะการจัดการองค์กร (Darling-Hammond, et al., 2009) ประเทศฟินแลนด์ให้ความสำคัญกับทักษะการตัดสินใจของผู้บริหารสถานศึกษา เนื่องจากผู้บริหารมีอิสระในการตัดสินใจในการบริหารงานตามบริบทโรงเรียนของตน โดยเฉพาะการตัดสินใจการบริหารเพื่อเพิ่มคุณภาพชีวิตการทำงานของครู เช่น การให้ค่าตอบแทน การสร้างสภาพแวดล้อมการทำงาน (OECD, 2019) ผู้บริหารสถานศึกษาประเทศสิงคโปร์จะต้องได้รับการพัฒนาทักษะการบริหารผ่านหลักสูตรผู้นำทางการศึกษา (Leaders in Education Programme) และหลักสูตรการสร้างวัฒนธรรมองค์กรสนับสนุนความเป็นอยู่ที่ดีของครู (Harris, & Jones, 2018) ประเทศออสเตรเลียมีองค์กรพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาคือ Australian Institute for Teaching and School Leadership มีหน้าที่พัฒนามาตรฐานและให้การสนับสนุนผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงาน และการสอนของครู (AITSL, 2015) การพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาที่ผ่านมา

พบปัญหาการดำเนินการหลายปัญหา เช่น ปัญหาความไม่เท่าเทียมในโอกาสของการเข้าถึงการพัฒนาของโรงเรียนในพื้นที่ชนบท ปัญหาการขาดแคลนงบประมาณและทรัพยากรในการฝึกอบรม ปัญหาการขาดการสนับสนุนจากระบบการศึกษา ปัญหาความไม่พร้อมในการเปลี่ยนแปลงวัฒนธรรมองค์กร ปัญหาการขาดการติดตามและประเมินผลการพัฒนา เป็นต้น (Bush, 2008)

ประเทศไทยกำหนดให้การสนับสนุนคุณภาพชีวิตการทำงานของครู เป็นมาตรการสำคัญที่ใช้ยกระดับคุณภาพการศึกษา ด้วยการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนการพัฒนาทั้งทางด้านวิชาชีพและความเป็นอยู่ของครู ดังนั้น กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดนโยบายในการเสริมสร้างศักยภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยมีเป้าหมายเพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตของครูผ่านการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ นโยบายนี้รวมถึงการส่งเสริมความเป็นอยู่ที่ดีของครู การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน และการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาวิชาชีพของครู (กระทรวงศึกษาธิการ, 2564) ดังนั้น คำตอบเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู จะช่วยให้ทราบขนาดและทิศทางของความสัมพันธ์ที่จะนำไปใช้ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู เพื่อการพัฒนาปัจจัยที่เป็นสาเหตุของปัจจัยที่เป็นผล

การวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู มีจำนวนมากตามบริบทของสถานศึกษา แต่ยังไม่พบว่ามีการศึกษาในบริบทของสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ดังนั้น การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จะทำให้ทราบความสัมพันธ์ ขนาดของความสำคัญ และทิศทางของความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ซึ่งสามารถนำไปใช้เป็นสารสนเทศสำหรับการพัฒนาทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา และคุณภาพชีวิตการทำงานของครู อันจะส่งผลให้ผลลัพธ์การเรียนรู้ของนักเรียนได้รับการยกระดับคุณภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
2. เพื่อวิเคราะห์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

นิยามและองค์ประกอบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูใช้ตามแนวคิดของ Walton (1973) ที่นิยามคุณภาพชีวิตการทำงานของคนในองค์กร หมายถึง สภาพแวดล้อมการทำงานที่สนับสนุนสุขภาพทางกายและจิตใจของบุคลากร และการทำให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการตัดสินใจในสิ่งที่มีผลกระทบต่อการทำงาน โดยมีเป้าหมายสำคัญร่วมกันคือความพึงพอใจในงานและความผูกพันกับองค์กร โดยกำหนดลักษณะสำคัญที่ประกอบขึ้นเป็นคุณภาพชีวิตการทำงาน แบ่งออกเป็น 8 ประการ ได้แก่ (1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (2) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (3) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเอง (4) โอกาสความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (5) การบูรณาการทางสังคมของผู้ปฏิบัติงาน (6) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (7) ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว และ (8) ความสำคัญของงานที่มีต่อสังคม

นิยามและองค์ประกอบทักษะการบริหารของผู้บริหารองค์กรใช้ตามแนวคิดของ Griffin (2013) ที่นิยามทักษะการบริหารของผู้บริหารองค์กร หมายถึง ความสามารถและความชำนาญที่จำเป็นในการนำพาองค์กรไปสู่เป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยการใช้ทรัพยากรทั้งงบประมาณ บุคลากร และกระบวนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ทักษะเหล่านี้ ประกอบด้วย ทักษะทางเทคนิค ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะความคิดรวบยอด ทักษะการวินิจฉัย ทักษะการติดต่อสื่อสาร ทักษะการตัดสินใจ และทักษะการบริหารเวลา

กรอบแนวคิดการวิจัย

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: ทักษะการบริหารของ Griffin (2013) และ คุณภาพชีวิตการทำงานของครูของ Walton (1973)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงสหสัมพันธ์ (Correlational research) เป็นการหาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับตัวแปรคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยตัวแปรทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา ประกอบด้วย 7 ตัวแปร ได้แก่ (1) ทักษะทางเทคนิค (2) ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (3) ทักษะความคิดรวบยอด (4) ทักษะการวินิจฉัย (5) ทักษะการติดต่อสื่อสาร (6) ทักษะการตัดสินใจ และ (7) ทักษะการบริหารเวลา ตัวแปรคุณภาพชีวิตการทำงานของครู ประกอบด้วย 8 ตัวแปร ได้แก่ (1) ค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (2) สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยและถูกสุขลักษณะ (3) โอกาสในการพัฒนาความสามารถของตนเอง (4) โอกาสความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน (5) การบูรณาการทางสังคม (6) การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ (7) ความสมดุลระหว่างงานและชีวิตส่วนตัว และ (8) ความสำคัญของงานที่มีต่อสังคม โดยการวัดตัวแปรใช้การวัดจากการแสดงความคิดเห็นของครู

กลุ่มตัวอย่างคือ ครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร จำนวน 113 คน เลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามโรงเรียน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นแบบสัดส่วนไม่เท่า

เครื่องมือวิจัย ประกอบด้วย แบบสอบถามคุณภาพชีวิตการทำงานของครู และแบบสอบถามทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีมาตรวัดแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ของ Likert (1967) ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด แบบสอบถามทั้ง 2 ฉบับมีความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) ผ่านเกณฑ์ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามศัพท์ (Index of Item Objective Congruence : IOC) มากกว่า 0.5 มีความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของ Cronbach เท่ากับ 0.997 และ 0.996 ตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อตรวจสอบข้อตกลงเบื้องต้นของสถิติทดสอบสหสัมพันธ์ด้วยการวิเคราะห์การแจกแจงแบบโค้งปกติของข้อมูลตัวแปรด้วยการวิเคราะห์ความเบ้ความโด่ง แผนภาพการแจกแจงข้อมูลแบบโค้งปกติ และการทดสอบทางสถิติด้วยสถิติทดสอบ Komokorov-Smirnov ผลการตรวจสอบพบว่า ข้อมูลตัวแปรระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู และข้อมูลตัวแปรทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา มีการแจกแจงไม่ใกล้เคียงกับการแจกแจงแบบโค้งปกติ จึงวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับตัวแปรคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยใช้สถิติเชิงอ้างอิงด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ Spearman โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายระดับความสัมพันธ์ตามแนวคิดของ De Vaus (2004)

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ความถี่ และร้อยละ และวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู และระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา โดยใช้สถิติเชิงบรรยาย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.55, SD = 0.57) และรายด้านส่วนใหญ่อยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่อยู่ในระดับมาก 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ และด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

คุณภาพชีวิตการทำงานของครู (n = 113)	$\overline{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ	4.40	0.61	มาก
2. ด้านสภาพแวดล้อมการทำงานที่ปลอดภัยและมีสุขอนามัย	4.57	0.52	มากที่สุด
3. ด้านโอกาสในการใช้และพัฒนาศักยภาพของครู	4.62	0.50	มากที่สุด
4. ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน	4.62	0.50	มากที่สุด
5. ด้านการบูรณาการทางสังคมในโรงเรียน	4.59	0.51	มากที่สุด
6. ด้านการใช้หลักประชาธิปไตยในโรงเรียน	4.63	0.54	มากที่สุด
7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงาน	4.44	0.72	มาก
8. ด้านความเกี่ยวข้องของงานกับสังคม	4.51	0.63	มากที่สุด
รวม	**4.55**	**0.57**	**มากที่สุด**

2. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63, SD = 0.52) และรายทักษะอยู่ในระดับมากที่สุดทุกทักษะ ($\overline{X}$ = 4.62, SD = 0.50 ถึง $\overline{X}$ = 4.65, SD = 0.55) ดังแสดงในตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการบริหารโดยรวมของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครูอยู่ในระดับมากที่สุด

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานครตามความคิดเห็นของครู

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา (n=113)	$\overline{X}$	SD	ระดับ
1. ทักษะทางเทคนิค	4.63	0.50	มากที่สุด
2. ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล	4.65	0.52	มากที่สุด
3. ทักษะความคิดรวบยอด	4.62	0.52	มากที่สุด
4. ทักษะการวินิจฉัย	4.63	0.53	มากที่สุด
5. ทักษะการติดต่อสื่อสาร	4.64	0.51	มากที่สุด
6. ทักษะการตัดสินใจ	4.64	0.51	มากที่สุด

ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา (n=113)	$\bar{X}$	SD	ระดับ
7. ทักษะการบริหารเวลา	4.63	0.55	มากที่สุด
รวม	**4.63**	**0.52**	**มากที่สุด**

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะโดยรวมและรายทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยรวมและรายด้าน ดังแสดงในตารางที่ 3

3.1 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโดยรวมในทิศทางบวกในระดับสูงมาก (r_{xy} = .813) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยตัวแปรทั้งสองสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 66.1 (r^2 = .661)

3.2 ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานทุกด้านในทิศทางบวกในระดับสูงมากทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ยกเว้น ด้านโอกาสในความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน (Y_4) มีความสัมพันธ์ในระดับสูง

3.3 คุณภาพชีวิตการทำงานโดยรวมของครูมีความสัมพันธ์ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาทุกทักษะในทิศทางบวกในระดับสูงมากทุกทักษะ โดยทักษะความคิดรวบยอด (X_3) มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด (r_{xy} = .776) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 60.2 (r^2 = .602) และทักษะการติดต่อสื่อสาร (X_5) มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด (r_{xy} = .737) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 54.3 (r^2 = .543)

3.4 ทักษะการบริหารรายทักษะของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานรายด้านของครูที่มีความสัมพันธ์กันน้อยที่สุด คือ ทักษะการตัดสินใจ (X_6) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการจ่ายค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ (Y_1) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูง (r_{xy} = .609) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 37.1 (r^2 = .371) ส่วนที่มีความสัมพันธ์กันมากที่สุด คือ ทักษะความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (X_2) กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูด้านการบูรณาการทางสังคมในโรงเรียน (Y_5) มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก (r_{xy} = .808) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยสามารถอธิบายความแปรปรวนร่วมกันได้ร้อยละ 65.3 (r^2 = .653)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_{total}
X_1	.663** สูง	.735** สูงมาก	.714** สูงมาก	.694** สูง	.798** สูงมาก	.712** สูงมาก	.754** สูงมาก	.683** สูง	.774** สูงมาก
X_2	.666** สูง	.705** สูงมาก	.692** สูง	.648** สูง	.808** สูงมาก	.756** สูงมาก	.743** สูงมาก	.689** สูง	.771** สูงมาก

ตัวแปร	Y_1	Y_2	Y_3	Y_4	Y_5	Y_6	Y_7	Y_8	Y_{total}
X_3	.672** สูง	.692** สูง	.656** สูง	.676** สูง	.788** สูงมาก	.714** สูงมาก	.764** สูงมาก	.678** สูง	.776** สูงมาก
X_4	.627** สูง	.658** สูง	.668** สูง	.627** สูง	.765** สูงมาก	.718** สูงมาก	.764** สูงมาก	.672** สูง	.739** สูงมาก
X_5	.628** สูง	.671** สูง	.685** สูง	.639** สูง	.768** สูงมาก	.728** สูงมาก	.707** สูงมาก	.665** สูง	.737** สูงมาก
X_6	.609** สูง	.671** สูง	.675** สูง	.639** สูง	.765** สูงมาก	.709** สูงมาก	.736** สูงมาก	.709** สูงมาก	.745** สูงมาก
X_7	.620** สูง	.664** สูง	.697** สูง	.618** สูง	.768** สูงมาก	.709** สูงมาก	.747** สูงมาก	.674** สูง	.742** สูงมาก
X_{total}	.712** สูงมาก	.745** สูงมาก	.732** สูงมาก	.685** สูง	.837** สูงมาก	.752** สูงมาก	.797** สูงมาก	.719** สูงมาก	.813** สูงมาก

** $p < .01$

อภิปรายผล

1. คุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อค้นพบนี้สะท้อนให้เห็นว่าครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีในหลายมิติ ซึ่งอาจเป็นผลจากการที่โรงเรียนให้ความสำคัญกับการจัดสรรทรัพยากร การดูแลสภาพแวดล้อมในการทำงาน และการส่งเสริมโอกาสพัฒนาทักษะหรือความสามารถของครู ข้อมูลนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Walton (1973) ที่ชี้ให้เห็นว่าปัจจัยสำคัญ เช่น ค่าตอบแทนที่เหมาะสม สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย และการยอมรับสิทธิส่วนบุคคล มีผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดี ซึ่งผลลัพธ์ดังกล่าวอาจสะท้อนถึงประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของโรงเรียนในพื้นที่ศึกษา รวมถึงความพึงพอใจที่ครูได้รับในบทบาทของตนเองในสถานศึกษา สอดคล้องกับการศึกษาของภัทริกานต์ บุญฤทธิ์ และจรัส อติวิทยาภรณ์ (2566) เรื่อง ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล ที่พบว่า คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนโดยภาพรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของ ปณิธาน ศักดิ์สุภา , จันทรัตน์ ภคมาศ และสมหญิง จันทรุไทย (2564) เรื่อง คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนเครือข่ายการจัดการศึกษาศรีณรงค์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 พบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของครูโรงเรียนเครือข่ายการจัดการศึกษาศรีณรงค์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3 โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

2. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมากที่สุด ข้อค้นพบนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแคมี

ทักษะการบริหารในระดับที่สูง ซึ่งครอบคลุมทั้งทักษะด้านเทคนิค ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ความคิดรวบยอด และการตัดสินใจ ผลการศึกษานี้อาจสะท้อนถึงการที่ผู้บริหารสามารถประยุกต์ใช้ความรู้และความสามารถในด้านการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ และสอดคล้องกับแนวคิดของ Griffin (2013) ที่เน้นว่าผู้บริหารที่มีทักษะที่ครอบคลุมจะสามารถสร้างความสัมพันธ์เชิงบวกกับบุคลากรในองค์กรและส่งผลต่อความสำเร็จขององค์กรโดยรวม ทั้งนี้ การที่ทักษะการบริหารอยู่ในระดับมากที่สุด อาจเกี่ยวข้องกับนโยบายหรือการอบรมพัฒนาผู้บริหารที่จัดขึ้นโดยหน่วยงานต้นสังกัด ซึ่งช่วยส่งเสริมให้ผู้บริหารมีศักยภาพในการจัดการและพัฒนาครูในโรงเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ข้อค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของธนภัทร เทพสถิต และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2565) เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และการศึกษาของเพ็ญศิริ ฤทธิกรณ์ และประเสริฐ อินทร์รักษ์ (2560) เรื่อง ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2 พบว่า ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด

3. ทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายทักษะมีความสัมพันธ์กับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร โดยรวมและรายด้านในทิศทางบวกในระดับสูงถึงสูงมาก การค้นพบนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ที่แน่นแฟ้นระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยการที่ทักษะการบริหารของผู้บริหารอยู่ในระดับสูงอาจช่วยส่งเสริมให้ครูมีคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีในหลายมิติ เช่น การได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารในการพัฒนาศักยภาพ การมีสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการทำงาน และความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างบุคลากรในองค์กร แนวโน้มดังกล่าวสอดคล้องกับแนวคิดของ Griffin (2013) ที่ชี้ว่าผู้บริหารที่มีความสามารถในการสื่อสารและวิเคราะห์ปัญหาอย่างเหมาะสมจะสามารถลดความตึงเครียดในองค์กรและส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของวิวัฒน์ บุญยง และสำเริง อ่อนสัมพันธ์ (2558) ที่ระบุว่าทักษะด้านการตัดสินใจ ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และการสื่อสารของผู้บริหารส่งผลโดยตรงต่อวัฒนธรรมองค์กรและบรรยากาศการทำงานของครู ผลการวิจัยของธนภัทร เทพสถิต และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2565) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี ที่พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก และผลการวิจัยของภาวศุทธิ์ คติศิริกุญชร, สาธร ทรัพย์รวงทอง และสุพัฒนา หอมบุปผา (2567) เรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1 ที่พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในภาพรวมอยู่ในระดับสูงมาก

ข้อค้นพบนี้ชี้ให้เห็นว่าผู้บริหารสถานศึกษาไม่เพียงแต่ต้องมีทักษะในการจัดการด้านเทคนิค แต่ยังต้องพัฒนาทักษะที่เกี่ยวข้องกับการสร้างความสัมพันธ์และสนับสนุนบุคลากรในโรงเรียนด้วย เพราะสิ่งเหล่านี้มีผลโดยตรงต่อความสุขและประสิทธิภาพในการทำงานของครู

3. ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร มีความสัมพันธ์กันในทิศทางบวกในระดับสูงมาก ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ว่ามีความสัมพันธ์กัน ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริหารสถานศึกษามีวิสัยทัศน์ที่กว้างขวาง สามารถนำเทคนิคหรือกระบวนทฤษฎีต่าง ๆ มาประยุกต์ใช้ได้อย่างสอดคล้องต่อการปฏิบัติหน้าที่ของคุณครูส่งผลให้คุณภาพชีวิตการทำงานของครูมีคุณภาพชีวิตที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ควรมีการจัดอบรมเพื่อพัฒนาทักษะผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด ให้มีความสามารถรอบด้าน โดยเฉพาะด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลและการสื่อสาร ซึ่งมีผลต่อการสร้างความพึงพอใจในการทำงานของครู และควรมีนโยบายหรือมาตรการที่ช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตการทำงานของครู เช่น การสนับสนุนสวัสดิการ การลดภาระงานที่ไม่เกี่ยวข้องกับการสอน และการส่งเสริมโอกาสพัฒนาตนเอง

2. สถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตบางแค กรุงเทพมหานคร ควรเน้นการสร้างบรรยากาศการทำงานที่เอื้อต่อความร่วมมือและความสามัคคีในโรงเรียน ซึ่งจะช่วยส่งเสริมคุณภาพชีวิตของครูได้ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในบริบทที่แตกต่างกัน เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เช่น ขนาดโรงเรียน ระดับการศึกษา หรือทรัพยากรที่มีอยู่ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตการทำงานของครูในโรงเรียนที่มีบริบทต่างกัน และวิเคราะห์ผลกระทบจากนโยบายการศึกษาระดับประเทศหรือระดับท้องถิ่นที่มีต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

2. ศึกษาบทบาทของความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากรในโรงเรียน เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความร่วมมือระหว่างครู ผู้บริหาร และนักเรียนกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู และศึกษาการสร้างบรรยากาศในโรงเรียนที่ส่งเสริมการทำงานเป็นทีมและลดความขัดแย้ง

3. ศึกษาเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มตัวอย่าง เพื่อศึกษาความแตกต่างในคุณภาพชีวิตการทำงานของครูระหว่างครูในโรงเรียนรัฐบาลและโรงเรียนเอกชน และวิเคราะห์ความแตกต่างของทักษะการบริหารของผู้บริหารในเขตพื้นที่ที่มีบริบททางเศรษฐกิจและสังคมต่างกัน

4. ศึกษาการพัฒนาทักษะการบริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของครู เพื่อศึกษารูปแบบการพัฒนาทักษะผู้บริหารที่มีประสิทธิภาพ เช่น การอบรม การโค้ช หรือการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหาร และเพื่อ

ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างรูปแบบการพัฒนาทักษะผู้บริหารกับผลลัพธ์ในการพัฒนาคุณภาพชีวิตการทำงานของครู

5. ศึกษาความสัมพันธ์เชิงเหตุและผลระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารกับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู โดยใช้วิธีวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Design) และการวิเคราะห์สมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling :SEM) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต่าง ๆ

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2564). *แผนปฏิบัติราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2564. สำนักงานปลัดกระทรวงการศึกษา*

ธนภัทร เทพสถิต และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (มีนาคม-เมษายน 2566). ความสัมพันธ์ระหว่างทักษะการบริหารของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุพรรณบุรี. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, *5*(2), 241–256.

ปณิธาน ศักดิ์สุภา, จันทรัตน์ ภคมาศ และ สมหญิง จันทรุไทย. (กันยายน-ธันวาคม 2564). คุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนเครือข่ายการจัดการศึกษาศรีณรงค์ 2 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสุรินทร์ เขต 3. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์*, *4*(3), 94-107.

เพ็ญศิริ ฤทธิกรณ์ และ ประเสริฐ อินทร์รักษ์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2560). *ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อความเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาพระนครศรีอยุธยา เขต 2. วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร*, *8*(1), 166–175.

ภัทริกานต์ บุญฤทธิ์ และ จรัส อติวิทยาภรณ์. (มกราคม-เมษายน 2566). ปัจจัยบรรยากาศองค์การที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตการทำงานของครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสงขลา สตูล. *วารสารทัศนมิติทางการศึกษา*, *1*(1), 38-52.

ภาวศุทธิ์ คติศิริกุญชร, สาธร ทรัพย์รวงทอง และ สุพัฒนา หอมบุปผา. (กันยายน-ตุลาคม 2567). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำการเปลี่ยนแปลงของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพชีวิตการทำงานของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครสวรรค์ เขต 1. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, *6*(5), 1097–1108.

วิวัฒน์ บุญยง และ สำเริง อ่อนสัมพันธุ์. (มกราคม-มิถุนายน 2558). ทักษะการบริหารของผู้บริหารที่ส่งผลต่อวัฒนธรรมองค์กรของโรงเรียนมัธยมศึกษาในจังหวัดนครปฐม. *วารสารบริหารการศึกษามหาวิทยาลัยศิลปากร, 5*(2), 79-87.

Australian Institute for Teaching and School Leadership. (2015). *Annual Report 2014-2015.* Melbourne: AITSL. https://www.aitsl.edu.au/docs/default-source/default-document-library/aitsl-annual-report-2015-completereport.pdf.

Bush, T. (2008). *Leadership and Management Development in Education*. London: Sage.

Darling-Hammond, L., Meyerson, D., LaPointe, M., & Orr, M. T. (2009). *Preparing principals for a changing world: Lessons from effective school leadership programs*. John Wiley & Sons.

De Vaus, D. (2004). *Surveys in social research* (5th ed.). Routledge.London

Griffin, R. W. *Management Principles and Practices* (11th ed). Canada : Nelson Education, 2013.

Harris, A., Jones, M., Adams, D., & Cheah, K. (2018). Instructional leadership in Malaysia: A review of the contemporary literature. *School Leadership & Management, 39*(1), 76–95.

Likert, R. (1967). *The Method of Constructing an Attitude Scale*. New York: Wiley & Sons.

Organisation for Economic Co-operation and Development. (2019). *Education at a glance 2019*. OECD Publishing. https://www.oecd.org/en/publications/education-at-a-glance-2019_f8d7880d-en.html

Walton, R. E. (1973). Quality of work life: What it is and why it matters. *In The quality of work life: Proceedings of the 1973 conference on the quality of work life.* University of Michigan. https://www.scirp.org/reference/referencespapers?referenceid=2740842

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

The Relationship between the Management Skills of School Administrators and Students' Learning Competencies in Schools under Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1

พัชรินทร์ อุดมศรี[1] และพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ[2]

Padcharin Udomsri[1] and Pongsuwan Srisuwan[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: padcharin.udo@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) วิเคราะห์สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 (2) วิเคราะห์การบริหารสภาพแวดล้อมสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 และ (3) วิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนต่อสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครู จำนวน 125 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอยู่ในระดับมาก และ (3) การบริหารสภาพแวดล้อมทั้งด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ สามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ร้อยละ 52.1

คำสำคัญ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน โรงเรียนประถมศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

Abstract

This research aimed to (1) analyze the learning competencies of students under the jurisdiction of the Nakhon Pathom Primary Educational Service Area Office 1, (2) examine the management of the school environment within the same area, and (3) investigate the predictive relationship between school environmental management and students' learning competencies. Data were collected from 125 teachers using a questionnaire. The analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, correlation coefficient, and

multiple regression analysis. The findings revealed that (1) students' learning competencies were at a high level, (2) school environmental management was also at a high level, and (3) physical, managerial, and academic aspects of environmental management collectively predicted 52.1% of the variance in students' learning competencies.

Keywords: Student learning competency, school environment management, primary schools, Nakhon Pathom primary educational service area office 1

บทนำ

การจัดการและบริหารสภาพแวดล้อมที่เหมาะสมสามารถกระตุ้นการเรียนรู้ เพิ่มแรงจูงใจ และพัฒนาความสามารถของนักเรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งนี้ สมรรถนะของนักเรียนไม่ได้เกิดขึ้นเพียงจากการเรียนรู้ในห้องเรียนเท่านั้น แต่ยังเกิดจากปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ เช่น สภาพอาคารสถานที่ การจัดวางสื่อการสอน สภาพจิตวิทยาและบรรยากาศในโรงเรียน ซึ่งล้วนเป็นสิ่งที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของนักเรียน การออกแบบและจัดสรรสภาพแวดล้อมทางกายภาพที่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่มีการจัดเรียงโต๊ะเก้าอี้อย่างเหมาะสม มีแสงสว่างเพียงพอ อากาศถ่ายเทสะดวก จะช่วยให้นักเรียนสามารถมีสมาธิในการเรียนได้ดีขึ้น สภาพแวดล้อมทางกายภาพที่ดีช่วยลดความเครียดและความเมื่อยล้า เพิ่มความสามารถในการจดจำและการเข้าใจเนื้อหา ซึ่งจะส่งผลให้นักเรียนมีสมรรถนะการเรียนรู้ที่ดีขึ้น (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) นอกจากสภาพแวดล้อมทางกายภาพแล้ว สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยาในสถานศึกษาก็มีความสำคัญไม่ยิ่งหย่อนไปกว่ากัน การสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูและนักเรียน รวมถึงระหว่างนักเรียนด้วยกันเอง จะช่วยให้นักเรียนมีความมั่นใจและกล้าแสดงออกมากขึ้น ทำให้เกิดความรู้สึกปลอดภัยและพร้อมที่จะเรียนรู้ สภาพแวดล้อมที่สร้างสรรค์เช่นนี้ยังช่วยส่งเสริมให้นักเรียนมีทัศนคติที่ดีต่อการเรียน มีความกระตือรือร้นในการเข้าร่วมกิจกรรมการเรียนการสอน (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการจัดการและบริหารสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียน การกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ รวมถึงการสนับสนุนทรัพยากรที่จำเป็น จะทำให้ครูและนักเรียนสามารถทำงานและเรียนรู้ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ นอกจากนี้ผู้บริหารยังควรมีบทบาทในการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนอย่างต่อเนื่อง (วีชานา อับดุลเลาะ และวุฒิชัย เนียมเทศ, 2564)) ทั้งนี้ การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษามีผลต่อสมรรถนะของนักเรียนอย่างชัดเจน ทั้งสภาพแวดล้อมทางกายภาพและทางจิตวิทยาล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเรียนรู้และพัฒนาของนักเรียน การจัดการที่ดีจากผู้บริหารสถานศึกษาจะช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ และพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้เกิดขึ้นได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนให้สอดคล้องกับโลกยุคศตวรรษที่ 21 เป็นสิ่งสำคัญ (กระทรวงศึกษาธิการ, 25551)

ปัจจุบัน ประเทศไทยยังคงเผชิญกับปัญหาการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนในหลาย ๆ ด้าน แม้ว่าได้มีการปรับปรุงและพัฒนานโยบายการศึกษาเพื่อส่งเสริมสมรรถนะของนักเรียนให้ทันสมัยและตอบสนองต่อความต้องการของศตวรรษที่ 21 แล้วก็ตาม อย่างไรก็ตาม ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะของนักเรียนในหลายด้านยังคงต่ำกว่ามาตรฐานสากล เมื่อเปรียบเทียบกับประเทศอื่น ๆ ในภูมิภาคเดียวกัน หนึ่งในปัญหาที่สำคัญคือ การพัฒนาสมรรถนะที่ไม่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงานและสังคมยุคใหม่ นักเรียนจำนวนมากยังขาดทักษะสำคัญที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตในยุคดิจิทัล เช่น ทักษะการคิดวิเคราะห์ ทักษะการแก้ปัญหา ทักษะการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ และทักษะการทำงานร่วมกัน ปัญหานี้เกิดจากการที่ระบบการศึกษาในปัจจุบันยังคงเน้นการเรียนการสอนแบบท่องจำมากกว่าการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติและประสบการณ์จริง (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560) อีกปัญหาหนึ่งคือสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ที่ไม่เอื้อต่อการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน สภาพแวดล้อมทั้งในห้องเรียนและในโรงเรียนมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียน สภาพแวดล้อมที่ดีควรส่งเสริมการเรียนรู้แบบมีส่วนร่วม กระตุ้นความคิดสร้างสรรค์ และสนับสนุนการทำงานเป็นทีม อย่างไรก็ตาม ในหลายโรงเรียนของไทยยังคงมีปัญหาด้านการจัดการสภาพแวดล้อมที่ไม่เหมาะสม เช่น ห้องเรียนที่แออัด อุปกรณ์การเรียนรู้ที่ขาดแคลน และบรรยากาศทางการศึกษาที่ไม่ส่งเสริมให้นักเรียนมีความกระตือรือร้นในการเรียนรู้ (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561) ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะของนักเรียนให้มีประสิทธิภาพ จำเป็นต้องมีการดำเนินการในหลายด้าน โดยเฉพาะการปรับปรุงสภาพแวดล้อมทางการเรียนรู้ให้เหมาะสม ซึ่งรวมถึงการปรับโครงสร้างพื้นฐานด้านการศึกษา เช่น การปรับปรุงห้องเรียน การจัดหาอุปกรณ์การเรียนที่ทันสมัย และการสร้างบรรยากาศที่เอื้อต่อการมีส่วนร่วมของนักเรียน เพื่อส่งเสริมการเรียนรู้ที่มีคุณภาพ” (มหาวิทยาลัยนครพนม, 2560)

การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สามารถส่งผลต่อประสิทธิภาพการเรียนรู้ของนักเรียน โดยมีหลายงานวิจัยที่สะท้อนให้เห็นว่าการบริหารสภาพแวดล้อมภายในโรงเรียนเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน เช่น การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาด้านกายภาพ ด้านการบริหารจัดการ และด้านวิชาการ ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 (นิชาภา เจริญรวย, 2566) ปัจจัยด้านโรงเรียนที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน คือ สภาพแวดล้อมที่เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ (กนกภรณ์ เทสินทโชติ, 2560) ปัจจัยพฤติกรรมการจัดการเรียนการสอนตามสภาพจริงของครูส่งผลทางลบต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน (ภารดี ภักดีโยธิน, 2560) เป็นต้น จากข้อค้นพบดังกล่าว จึงเป็นเหตุผลที่ใช้ในการออกแบบการวิจัยในครั้งนี้เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ให้การสนับสนุนและส่งเสริมโรงเรียนในสังกัดให้บริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอย่างมีคุณภาพ ซึ่งองค์ประกอบที่สำคัญในการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียน เพื่อพัฒนาห้องเรียนคุณภาพ และโรงเรียนคุณภาพ โดยการพัฒนาด้วยกระบวนการ 5QPDCA สู่เป้าหมาย 5 คุณภาพ (5Q) ที่ประกอบด้วย (1) นักเรียนคุณภาพ (2) ครูและบุคลากรทางการศึกษาคุณภาพ (3)

ห้องเรียนคุณภาพ (4) สถานศึกษาคุณภาพ (5) สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาคุณภาพ ตามแผนและนโยบาย “นครแห่งโอกาสและคุณภาพการศึกษา” ของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 และมีแผนกำกับและติดตามการดำเนินงาน มีการจัดทำแผน และเครื่องมือติดตาม ตรวจสอบ ประเมินผล และการนิเทศการศึกษา เพื่อดูแลและสนับสนุนการดำเนินงานของโรงเรียน รวมถึงสำนักงานเขตมีการจัดทำแผนพัฒนาการศึกษาขั้นพื้นฐาน และแผนปฏิบัติการประจำปีในเชิงกลยุทธ์ที่สนับสนุนให้พัฒนาสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่เอื้อต่อให้นักเรียนเกิดสมรรถนะทั้ง 5 ประการ ตามที่สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานกำหนด ได้แก่ (1) ความสามารถในการสื่อสาร (2) ความสามารถในการคิด (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต และ (5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1, 2567)

จากความสำคัญและปัญหาการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนและสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน ประกอบกับปัจจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนรู้ของนักเรียน ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประศึกษานครปฐมเขต 1 เพื่อใช้ข้อค้นพบเป็นสารสนเทศสำหรับใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเพื่อเสริมสร้างสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน อันจะส่งผลต่อการพัฒนาผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้ของนักเรียนตามเป้าหมายของการบริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1
2. เพื่อวิเคราะห์การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1
3. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

การทบวนวรรณกรรม

นิยามและองค์ประกอบของการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน ใช้แนวคิดของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน สรุปได้ว่า สมรรถนะการเรียนรู้ หมายถึง ความสามารถในการประยุกต์ใช้ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการเผชิญกับสถานการณ์ที่หลากหลาย ซึ่งช่วยให้นักเรียนสามารถปรับตัวและแก้ไขปัญหาที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประกอบด้วย (1) ความสามารถในการสื่อสาร (2) ความสามารถในการคิด (3) ความสามารถในการแก้ปัญหา (4) ความสามารถในการใช้ทักษะชีวิต (5) ความสามารถในการใช้เทคโนโลยี (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551)

นิยามและองค์ประกอบของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนใช้แนวคิดของ นิชาภา เจริญรวย (2565) ที่นิยามการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน หมายถึง การบริหารที่ครอบคลุมการจัดการด้านกายภาพ การจัดการเรียนการสอน ระบบบริหารจัดการ และปฏิสัมพันธ์ทางสังคม เพื่อสนับสนุนประสิทธิภาพของการเรียนรู้และพัฒนาทักษะที่จำเป็นสำหรับนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) การบริหารสภาพแวดล้อมด้านกายภาพ (2) การบริหารสภาพแวดล้อมด้านวิชาการ (3) การบริหารสภาพแวดล้อมด้านการบริหารจัดการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

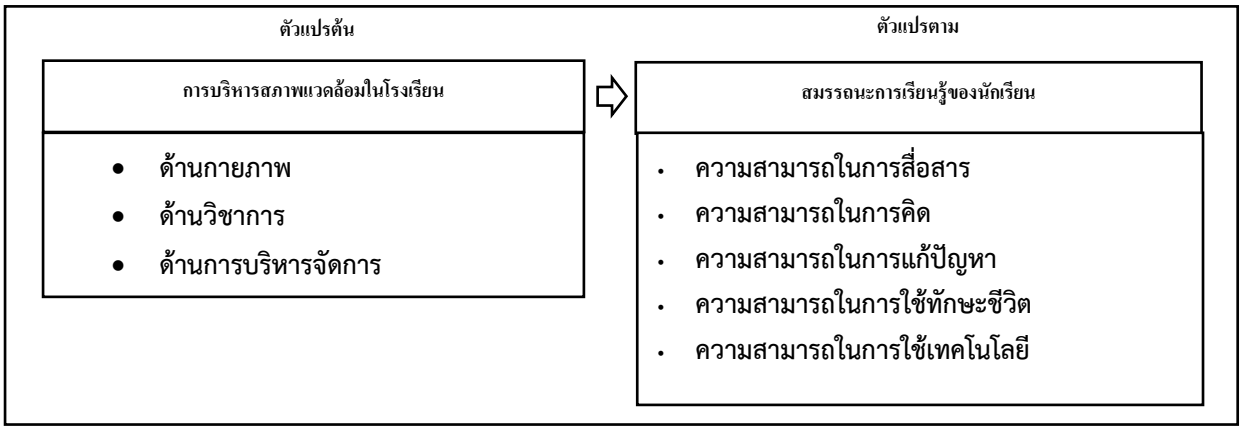

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยการวิจัยเชิงปริมาณประเภทการวิจัยการเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal comparative research) ประชากรเป้าหมายคือ ครูในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 จำนวน 1,318 คน ใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน จำนวน 125 คน กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้โปรแกรม G* power เลือกกลุ่มตัวอย่างด้วยวิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามโรงเรียน โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นแบบสัดส่วนไม่เท่า เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม 2 ฉบับ ได้แก่ แบบสอบถามการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน และแบบสอบถามสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 โดยรวมอยู่ในเครื่องมือวิจัยเดียวกัน แบ่งข้อคำถามเป็น 3 ตอน ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู มีลักษณะเป็นคำถามแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย (1) เพศ (2) ระดับการศึกษา (3) ระยะเวลาปฏิบัติงาน และ (4) ขนาดโรงเรียนที่สังกัด ตอนที่ 2 สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน จำนวน 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านการสื่อสาร (2) ด้านการคิด (3) ด้านการแก้ปัญหา (4) ด้านการใช้ทักษะชีวิต และ (5) ด้านการใช้เทคโนโลยี รวม 25 ข้อ มีมาตรวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับตามแนวคิดของ Likert (1967) คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ตอนที่ 3 แบบสอบถามการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านกายภาพ

(2) ด้านวิชาการ และ (3) ด้านการบริหารจัดการ รวม 18 ข้อ มีมาตรวัดเป็นมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ เช่นเดียวกับแบบสอบถามสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน

แบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน โดยใช้ดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับนิยามตัวแปร (Index of Item Objective Congruence : IOC) กำหนดเกณฑ์การยอมรับความตรงเชิงเนื้อหาที่ค่า IOC ตั้งแต่ 0.5 ขึ้นไป ผลการตรวจสอบพบว่า ทุกข้อคำถามผ่านเกณฑ์ IOC และตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ด้วยการทดลองใช้กับครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 2 จำนวน 30 คน วิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่น ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ผลการตรวจสอบพบว่า แบบสอบถามสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน และแบบสอบถามการบริหารสภาพแวดล้อม มีความเชื่อมั่นในระดับสูงมาก ด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาคเท่ากับ 0.96 และ 0.93 ตามลำดับ

วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1 ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ประกอบด้วย ความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ระดับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน และระดับการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน ด้วยสถิติเชิงบรรยาย ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การแปลความหมายของบุญชม ศรีสะอาด (2560) และวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพยากณ์ของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยการสถิติเชิงอ้างอิงสำหรับการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.70, SD = 0.30) และสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนรายด้านอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังแสดงในตารางที่ 1 โดยด้านที่มีค่าคะแนนเฉลี่ยมากที่สุดคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการใช้เทคโนโลยี ($\bar{X}$ = 4.73, SD =0.34) รองลงมาคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการใช้ทักษะชีวิต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแก้ปัญหา แสดงให้เห็นว่า สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนอยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมรรถนะการเรียนรู้โดยรวมของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ที่	สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน	n = 125		ระดับสมรรถนะ	อันดับ
		$\bar{X}$	SD		
1	ด้านการสื่อสาร	4.67	0.35	มาก	4
2	ด้านการคิด	4.68	0.36	มาก	3

ที่	สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน	n = 125		ระดับสมรรถนะ	อันดับ
		$\bar{X}$	SD		
3	ด้านการแก้ปัญหา	4.54	0.69	มาก	5
4	ด้านการใช้ทักษะชีวิต	4.70	0.33	มาก	2
5	ด้านการใช้เทคโนโลยี	4.73	0.34	มาก	1
	รวม	**4.70**	**0.30**	**มาก**	

2. การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยรวมของด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 2 โดยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$= 4.70, SD = 0.31) รองลงมาคือ ด้านกายภาพ ($\bar{X}$= 4.69, SD = 0.62) และด้านวิชาการ ($\bar{X}$ = 4.68, SD = 0.33) แสดงให้เห็นว่าการปฏิบัติการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนm ทั้ง 3 ด้านอยู่ในระดับที่สามารถพัฒนาให้สูงขึ้นได้ดี

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1

ที่	การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	n = 125		ระดับสมรรถนะ	อันดับ
		$\bar{X}$	SD		
1	ด้านกายภาพ	**4.69**	**0.62**	มาก	2
2	ด้านวิชาการ	**4.68**	**0.33**	มาก	3
3	ด้านการบริหารจัดการ	**4.70**	**0.31**	มาก	1

3. ตัวแปรการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการสามารถร่วมกันพยากรณ์ตัวแปรสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ร้อยละ 52.1 โดยทุกตัวแปรมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับตัวแปรสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน และตัวแปรการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการ สามารถพยากรณ์ตัวแปรสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนได้มากที่สุด (Beta = .408) รองลงมาคือ ตัวแปรการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการ (Beta = .262) และตัวแปรการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ (Beta = .197) โดยสามารถเขียนสมการถดถอยได้ดังนี้

สัมการคะแนนดิบ : สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน = 1.247 + 0.163 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ** + 0.358 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการ** + 0.214 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการ**

สมการคะแนนมาตรฐาน : สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน = 0.197 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ** + .408 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการ** + 0.262 การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการ**

ความสามารถในการพยากรณ์ระดับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้วยระดับการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ แสดงให้เห็นว่า การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมีแนวโน้มเป็นปัจจัยเชิงสาเหตุของการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน นั่นหมายถึง เพื่อพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนให้ดีขึ้น จะส่งผลให้การพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้จะมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนกับสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐม เขต 1

ตัวแปรการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียน	B	SE_B	Beta	t	Sig.
(ค่าคงที่)	1.247	.302		4.133	<.001
การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านกายภาพ	.163	.068	.197	2.396	.018
การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการ	.358	.067	.408	5.343	<.001
การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการ	.214	.065	.262	3.305	.001
$R = .722$, $R^2 = 0.521$, $SE_{est.} = 0.189$, $F = 43.877$, Sig. <.001					

อภิปรายผล

1. สมรรถนะของนักเรียนโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านที่อยู่ในระดับมากที่สุดคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการใช้เทคโนโลยี รองลงมาคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการใช้ทักษะชีวิต และด้านที่มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแก้ปัญหา ดังนั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนด้านการแก้ปัญหาเป็นลำดับแรก ซึ่งเป็นไปตามแนวคิดของ Trilling & Fadel, (2009) ที่ระบุว่า สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนในศตวรรษที่ 21 ควรพัฒนาอย่างรอบด้าน ซึ่งรวมถึง ทักษะการแก้ปัญหา ที่เป็นหัวใจสำคัญของการเรียนรู้และการดำรงชีวิตในโลกยุคปัจจุบัน งานวิจัยของ OECD (2018) พบว่า นักเรียนที่มีทักษะการแก้ปัญหาสูงมักมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีขึ้นในวิชาหลัก

เช่น คณิตศาสตร์และวิทยาศาสตร์ ซึ่งนักวิชาการศึกษาได้เสนอแนวคิดการพัฒนาสมรรถนะการแก้ปัญหา ได้แก่ การศึกษาของ Jonassen (2011) เน้นว่า Problem-Based Learning (PBL) หรือการเรียนรู้แบบใช้ปัญหาเป็นฐานสามารถพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาของนักเรียนได้ดีขึ้น โดยกระตุ้นให้ผู้เรียนคิดอย่างเป็นระบบ วิเคราะห์ และสังเคราะห์ข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพ โรงเรียนที่มีการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการแก้ปัญหา เช่น โครงงาน (Project-Based Learning) หรือ การเรียนรู้ผ่านสถานการณ์จริง (Authentic Learning) จะช่วยเพิ่มความสามารถของนักเรียนในด้านนี้ได้ (Hmelo-Silver, 2004)

2. การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยรวมของด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมาก โดยด้านการบริหารจัดการอยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ ด้านกายภาพ และด้านวิชาการอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนั้น โรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 ควรให้ความสำคัญกับการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านวิชาการเป็นลำดับแรก สอดคล้องกับ งานวิจัยของ Leithwood et al. (2020) ระบุว่า การบริหารสภาพแวดล้อมทางวิชาการ เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียน โดยเฉพาะการสร้างวัฒนธรรมการเรียนรู้ที่เน้นคุณภาพ Marzano (2003) พบว่าการใช้กลยุทธ์การสอนที่มีคุณภาพและการบริหารห้องเรียนที่ดีสามารถเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนได้มากถึง 20-30% Hallinger & Heck (1998) ศึกษาพบว่า ภาวะผู้นำของผู้บริหารโรงเรียนในการส่งเสริมสภาพแวดล้อมทางวิชาการมีความสัมพันธ์โดยตรงกับคุณภาพการเรียนการสอนของครูและผลสัมฤทธิ์ของนักเรียน Pianta, Hamre, & Allen (2008) ยืนยันว่า ความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างครูกับนักเรียนและการสนับสนุนด้านวิชาการ ส่งผลให้เกิดบรรยากาศการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ และช่วยลดความเครียดของนักเรียนในกระบวนการเรียนรู้

3. การบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ ด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการสามารถร่วมกันพยากรณ์สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน ได้ในระดับไม่สูงมาก (ร้อยละ 52.1) นั่นหมายถึงยังมีปัจจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอื่น ๆ นอกเหนือจากด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ที่จะใช้ร่วมพยากรณ์ได้อีก ซึ่งต้องทำการทบทวนวรรณกรรมหาปัจจัยเพิ่มเติม หรือจัดกลุ่มปัจจัยใหม่ ซึ่งจากข้อค้นพบการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนด้านการบริหารจัดการมีความสัมพันธ์เชิงพยากรณ์ในระดับมากที่สุด อาจพิจารณาจัดกลุ่มตัวแปรของปัจจัยนี้ใหม่เป็นปัจจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนมากกว่า 3 ปัจจัย สอดคล้องกับแนวคิดของ Wilson & Winton (2010) ที่แบ่ง องค์ประกอบหลักของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสามารถแบ่งออกเป็นด้านกายภาพ ด้านการบริหาร ด้านวิชาการ และด้านความปลอดภัย หรือแบ่งเป็น 3 องค์ประกอบแต่จัดกลุ่มใหม่ เช่น แนวคิดของสะเทือน สรรพจักร (2565) แบ่งองค์ประกอบของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนเป็น สภาพแวดล้อมทางกายภาพ สภาพแวดล้อมทางจิตวิทยา และสภาพแวดล้อมทางสังคม อย่างไรก็ตาม กรณีต้องการใช้ข้อค้นพบนี้ไปใช้ประโยชน์ในการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนสนับสนุนการพัฒนาการเรียนรู้ของนักเรียนภายใต้ 3 องค์ประกอบด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ ควรให้ความสำคัญกับการบริหาร

สภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามลำดับ ดังนี้ ด้านการบริหารจัดการ ด้านกายภาพ และด้านวิชาการ เป็นไปตามลำดับความมากน้อยของความสามารถในการพยากรณ์

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเพื่อนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 พิจารณากำหนดนโยบายการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ลำดับความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านการคิด ด้านการใช้ทักษะชีวิต และด้านการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ และนโยบายการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยให้ลำดับความสำคัญของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามลำดับ ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านกายภาพ และด้านการบริหารจัดการ

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานครปฐมเขต 1 จัดทำแผนการพัฒนาสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียน โดยให้ลำดับความสำคัญของการพัฒนาสมรรถนะด้านการแก้ปัญหา ด้านการสื่อสาร ด้านการคิด ด้านการใช้ทักษะชีวิต และด้านการใช้เทคโนโลยี ตามลำดับ และแผนพัฒนาการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนโดยให้ลำดับความสำคัญของการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนตามลำดับ ดังนี้ ด้านวิชาการ ด้านกายภาพ และด้านการบริหารจัดการ

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ศึกษาปัจจัยการบริหารสภาพแวดล้อมในโรงเรียนอื่นที่สามารถร่วมพยากรณ์สมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนกับปัจจัยด้านกายภาพ ด้านวิชาการ และด้านการบริหารจัดการ

2.2 ศึกษาความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของปัจจัยการพัฒนาสมรรถนะการรียนรู้ของนักเรียนโดยใช้การวิเคราะห์โมเดลสมการโครงสร้าง (Strutural Equation Modelling : SEM)

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพฯ: คุรุสภาลาดพร้าว.

กนกภรณ์ เทสินทโชติ. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/bitstream/handle/1234567890/6321/Fulltext.pdf?sequence=1&isAllowed=y

นิชาภา เจริญรวย. (2566). *การบริหารสภาพแวดล้อมในสถานศึกษาที่ส่งผลต่อทักษะการเรียนรู้ของผู้เรียนในศตวรรษที่ 21 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาชลบุรี ระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี]. https://etheses.rbru.ac.th/showthesis.php?theid=482&group=20

มหาวิทยาลัยนครพนม. (2560). การพัฒนาแนวทางการจัดสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ในสถานศึกษาเอกชนสังกัดอัครสังฆมณฑลท่าแร่ หนองแสง. *วารสารมหาวิทยาลัยนครพนม*, *8*(2), 54-62. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/npuj/article/view/136779/102633

วีซานา อับดุลเลาะ และ วุฒิชัย เนียมเทศ. (2564). *แนวทางการพัฒนาสภาพแวดล้อมในโรงเรียนที่ส่งเสริมสมรรถนะการเรียนรู้ของนักเรียนในยุคศตวรรษที่ 21* [วิทยานิพนธ์นี้ปริญญาศึกษาศาสตรดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. http://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/17345

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐานหน้า (2561). *รายงานประจำปี 2561*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. https://anyflip.com/dwnyn/bhrf/basic

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *รายงานการศึกษาพัฒนาคุณภาพการเรียนรู้ของนักเรียนไทย*. สำนักพิมพ์การศึกษา. https://www.dcy.go.th/public/mainWeb/file_download/1646493664037718325290.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2560–2579*. กรุงเทพฯ: พริกหวานกราฟฟิค. https://www.lampang.go.th/public60/EducationPlan2.pdf

Hallinger, P., & Heck, R. H. (1998). Exploring the Principal's Contribution to School Effectiveness: 1980–1995. School Effectiveness and School Improvement, *9*(2), 157-191.

Hmelo-Silver, C. E. (2004). Problem-Based Learning: What and How Do Students Learn?. *Educational Psychology Review, 16*(3), 235-266.

Jonassen, D. H. (2011). *Learning to Solve Problems: A Handbook for Designing Problem-Solving Learning Environments.* Routledge.

Leithwood, K., Sun, J., & Pollock, K. (2020). How School Leaders Contribute to Student Success: The Four Paths Framework. Springer.

Marzano, R. J. (2003). What Works in Schools: Translating Research into Action. ASCD.

OECD. (2018). *The Future of Education and Skills: Education 2030.* Retrieved from https://www.oecd.org/education/2030/

Pianta, R. C., Hamre, B. K., & Allen, J. P. (2008). *How Schools Shape Children: Development, Learning, and Behavior*. The Guilford Press.

Trilling, B., & Fadel, C. (2009). *21st Century Skills: Learning for Life in Our Times.* Jossey-Bass.

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนของครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

Desirable Characteristics of School Administrators from the Perspective of Teachers under The Ratchaburi Secondary Educational Service Area Office

อตินันท์ อิสี[1] และพงษ์สุวรรณ ศรีสุวรรณ[2]

Atinan Itsee[1] and Pongsuwan Srisuwan[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: bs5581119089@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี และ (2) เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 166 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาทั้ง 7 คุณลักษณะ อยู่ในระดับมากทั้งโดยรวมและรายด้าน และ(2) ระดับภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษาของแต่ละคุณลักษณะไม่แตกต่างกันตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู

คำสำคัญ: คุณลักษณะอันพึงประสงค์ ผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

Abstract

This study aimed to (1) analyze the desirable characteristics of school administrators from the perspectives of teachers under the Ratchaburi Secondary Educational Service Area Office, and (2) compare these characteristics based on the teachers' demographic factors. Data were collected from 166 teachers using a questionnaire survey. The data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The findings revealed that (1) the overall and individual desirable characteristics of school administrators, covering all seven dimensions, were rated at a high level, and (2) there were

no significant differences in the behavioral leadership characteristics of school administrators across different teacher demographic factors.

Keywords: Desirable characteristics, school administrators, Ratchaburi secondary educational service area office

บทนำ

การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์และขับเคลื่อนประเทศชาติให้ก้าวหน้าอย่างมั่นคง ตามพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 มาตรา 6 การจัดการศึกษามุ่งพัฒนาคนไทยให้เป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ ทั้งด้านร่างกาย จิตใจ สติปัญญา ความรู้ คุณธรรมจริยธรรมและวัฒนธรรม เพื่อให้สามารถดำรงชีวิตร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีความสุข การศึกษาเป็นปัจจัยที่ทำให้คนประสบความสำเร็จและเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาความรู้ ความคิด และพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อคุณภาพของประเทศ การพัฒนาทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพนั้นต้องอาศัยการบริหารที่ดี ซึ่งทำให้บทบาทของผู้บริหารสถานศึกษามีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง

ผู้บริหารสถานศึกษามีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางและขับเคลื่อนสถานศึกษาให้ดำเนินไปตามเป้าหมาย ผู้บริหารที่ดีต้องมีความรู้ด้านการวางแผนและการบริหารจัดการ รวมถึงต้องเป็นผู้นำทางการศึกษาที่สามารถสร้างแรงจูงใจ พัฒนาครูและบุคลากร รวมถึงส่งเสริมการทำงานเป็นทีม ผู้บริหารต้องมีมนุษยสัมพันธ์ที่ดี สามารถเชื่อมโยงหน่วยงานภายในและภายนอกได้อย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารที่มีคุณภาพต้องสามารถพัฒนาบุคลากรให้มีนิสัยแห่งคุณภาพ ซึ่งจะส่งผลต่อประสิทธิผลของสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาเป็นความท้าทายที่ต้องอาศัยความรู้ ความสามารถ และทักษะในการจัดการศึกษาให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของโลก ผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพต้องมีวิสัยทัศน์ สามารถสร้างความร่วมมือ มีภาวะผู้นำที่ดี และแสวงหาความรู้ใหม่อย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ยังต้องมีคุณธรรมจริยธรรมและเป็นแบบอย่างที่ดีให้แก่บุคลากรในสถานศึกษา ข้อบังคับคุรุสภาว่าด้วยมาตรฐานวิชาชีพและจรรยาบรรณวิชาชีพ พ.ศ. 2548 กำหนดว่า ผู้บริหารต้องส่งเสริมบุคลากร ปฏิบัติงานด้วยความซื่อสัตย์ และพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง

จากการศึกษาพบว่าคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ (1) ด้านคุณธรรมจริยธรรม เป็นการบริหารด้วยความซื่อสัตย์ ยุติธรรม และรับผิดชอบ (Kohlberg, 1976) (2) ด้านบุคลิกภาพ เป็นผู้ที่มีความมั่นใจในตนเอง เป็นผู้นำ กล้าตัดสินใจ และสามารถสร้างบรรยากาศที่ดีในสถานศึกษา ด้านมนุษยสัมพันธ์ เป็นผู้ที่มีความเข้าใจในความแตกต่างของบุคคล และสามารถทำงานร่วมกับผู้อื่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Katz, 1978) (4) ด้านความเป็นผู้นำ เป็นผู้ที่มีวิสัยทัศน์ มีความสามารถในการตัดสินใจ และการกระตุ้นให้บุคลากรร่วมมือกันทำงาน ด้านความรู้ความสามารถ เป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญในการบริหาร และสามารถแก้ปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

อย่างไรก็ตาม ปัญหาการบริหารสถานศึกษายังเป็นข้อท้าทายที่ต้องได้รับการแก้ไขจากผู้บริหารบางส่วนมีการตัดสินใจที่ไม่รอบคอบ และไม่สามารถสร้างการรับรู้ที่ชัดเจนในและคุณลักษณะของผู้บริหารยังต้องได้รับการพัฒนาเกี่ยวกับการกำหนดนโยบายที่สอดคล้องกับคุณภาพการศึกษา การจัดสรรงานตามความสามารถของบุคลากร และการจัดการความหลากหลายทางวัฒนธรรมในโรงเรียน รวมถึงปัญหาการสื่อสารระหว่างช่วงวัยที่แตกต่างกัน ซึ่งอาจส่งผลให้เกิดความเข้าใจผิดระหว่างบุคลากร นอกจากนี้ผู้บริหารบางส่วนขาดความเข้าใจในหลักการบริหารการศึกษา ส่งผลให้การบริหารงานขาดประสิทธิภาพและไม่สามารถพัฒนาสถานศึกษาให้เป็นไปตามมาตรฐานได้

สำหรับสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรียังไม่มีการศึกษาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ผู้วิจัยจึงประสงค์ที่จะศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี โดยศึกษาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารตามทัศนะของครู เพื่อสะท้อนถึงระดับพฤติกรรมแสดงที่เกิดจากคุณลักษณอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา และความแตกต่างของระดับพฤติกรรมแสดงของแต่ละคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู ซึ่งข้อค้นพบที่ได้จะเกิดประโยชน์แก่สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีในการกำหนดนโยบายการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัด และผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีในการวางแผนพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของแต่ละบุคคล อันจะช่วยยกระดับคุณภาพความเป็นมืออาชีพของผู้บริหารสถานศึกษา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามทัศนะของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

องค์ประกอบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของผู้บริหารสถานศึกษา สังเคราะห์จากแนวคิดของ สุภาวดี พรหมทะสาร (2561); พวงเพชร กลิ่นโสภณ (2560) ; นิศากร กองอุดม (2562) ; ศุภมาส วิสัชนาม (2560) โดยแบ่งคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเป็น 7 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้ความสามารถ (2) ความเป็นผู้นำ (3) คุณธรรมจริยธรรม (4) บุคลิกภาพ (5) การมีวิสัยทัศน์ (6) ความมีมนุษยสัมพันธ์ และ (7) ความรับผิดชอบ

กรอบแนวคิดการวิจัย

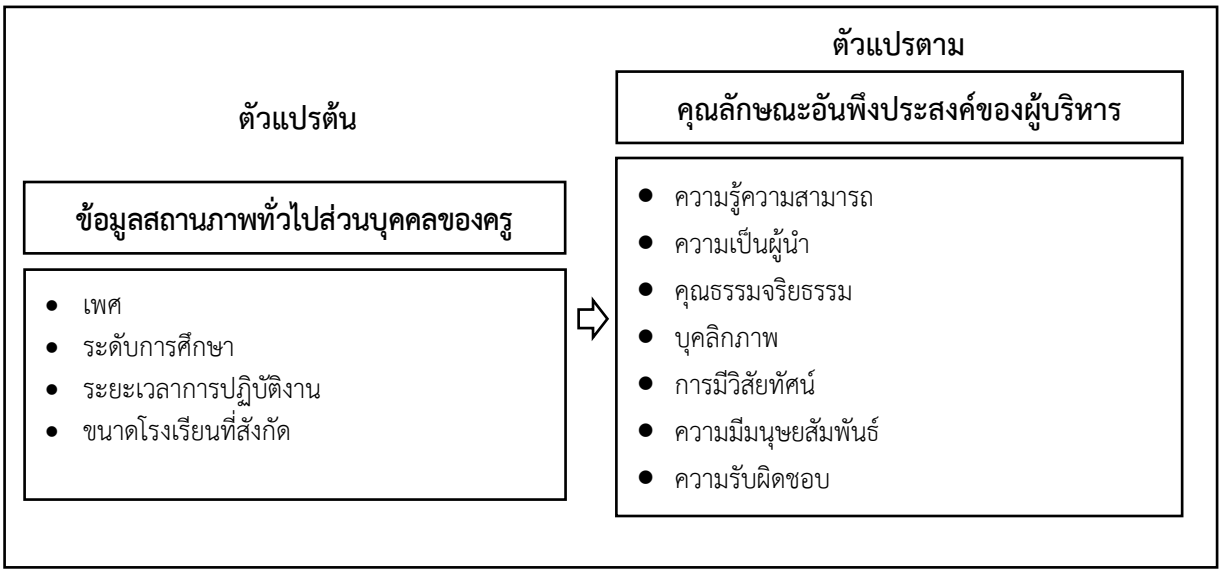

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีการวิจัยเชิงเปรียบเทียบสาเหตุ (Causal comparative research) เป็นการเปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู โดยปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคล เป็นตัวแปรต้น ประกอบด้วย เพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด และคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นตัวแปรตาม ประกอบด้วยคุณลักษณะ 7 ด้าน ได้แก่ (1) ความรู้ความสามารถ (2) ความเป็นผู้นำ (3) คุณธรรมจริยธรรม (4) บุคลิกภาพ (5) การมีวิสัยทัศน์ (6) ความมีมนุษยสัมพันธ์ และ (7) ความรับผิดชอบ ศึกษาจากกลุ่มตัวอย่างครูโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี จำนวน 166 คน เลือกโดยใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามโรงเรียน และกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างแต่ละชั้นแบบสัดส่วนไม่เท่า

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ (Google form) ที่มีความเชื่อมั่นด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟ่าของ Cronbach ทั้งฉบับเท่ากับ 0.94 ประกอบด้วย แบบสอบถามข้อมูลสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างครู และแบบสอบถามทัศนะของครูที่มีต่อคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

วิเคราะห์ข้อมูลสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูด้วยสถิติความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์ข้อมูลระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาด้วยสถิติค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน วิเคราะห์เปรียบเทียบความแตกต่างของระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามเพศ และระดับการศึกษา ด้วยสถิติ t-test แบบกลุ่มอิสระ (Independent t-test) และความแตกต่างของระดับคุณลักษณะ

อันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามระยะเวลาการปฏิบัติงานในโรงเรียนปัจจุบัน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด ด้วยสถิติ F-test แบบ One-way ANOVA

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ระดับพฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านของทุกด้านอยู่ในระดับมาก ดังแสดงในตารางที่ 1 สรุปได้ ดังนี้

1.1 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรู้ความสามารถของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ความชำนาญในการบริหารวิชาการ

1.2 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความเป็นผู้นำของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เต็มใจและใช้ความสามารถร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่

1.3 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ

1.4 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านบุคลิกภาพของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ การวางตนได้เหมาะสมเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา

1.5 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวิสัยทัศน์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ ความสามารถในการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษา

1.6 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความมีมนุษยสัมพันธ์ของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา

1.7 พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านความรับผิดชอบของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดคือ การยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับพฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการวิเคราะห์ (n = 166)		ระดับ	อันดับ
	$\overline{X}$	SD		
1. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความรู้ความสามารถ				
1.1 ความเป็นผู้มีปฏิภาณไหวพริบในการแก้ปัญหา	4.39	.63	มาก	1
1.2 ความชำนาญในการบริหารวิชาการ	3.99	.76	มาก	8
1.3 ความชำนาญในการบริหารงานบุคคล	4.11	.64	มาก	3
1.4 ความชำนาญในการบริหารงบประมาณ	4.12	.71	มาก	2
1.5 ความชำนาญในการบริหารทั่วไป	4.07	.70	มาก	5
1.6 ความสามารถในการวางแผนนโยบายและแผนงาน	4.08	.70	มาก	4
1.7 การพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ	4.07	.72	มาก	6
1.8 ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา	4.12	.71	มาก	2
1.9 ความสามารถในการนำสถานศึกษาสู่การพัฒนาอย่างเป็นรูปธรรม	4.03	.70	มาก	7
รวม	**4.11**	**.04**	**มาก**	
2. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความเป็นผู้นำ				
2.1 ความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เต็มใจและใช้ความสามารถร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่	3.94	.64	มาก	7
2.2 ความกล้าคิดกล้าทำ	4.17	.70	มาก	1
2.3 ผู้มองการณ์ไกล	4.07	.69	มาก	6
2.4 ความสามารถในการตัดสินใจได้อย่างเด็ดขาด	4.07	.67	มาก	5
2.5 ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์	4.15	.68	มาก	2
2.6 การส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาในการทำกิจกรรมต่าง ๆ อย่างสม่ำเสมอ	4.09	.71	มาก	4
2.7 ความสามารถในการแก้ปัญหาตามสถานการณ์ได้อย่างเหมาะสม	4.13	.68	มาก	3
รวม	**4.09**	**.04**	**มาก**	
3. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์คุณธรรมจริยธรรม				
3.1 การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ	3.96	.64	มาก	7
3.2 ความซื่อสัตย์สุจริตและโปร่งใสในการปฏิบัติงาน	4.24	.68	มาก	1
3.3 ความมุ่งมั่นขยันหมั่นเพียรในการปฏิบัติงาน	4.07	.72	มาก	6

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการวิเคราะห์ (n = 166)		ระดับ	อันดับ
	$\overline{X}$	SD		
3.4 ความเสียสละประโยชน์ส่วนตนเพื่อประโยชน์ส่วนรวมและองค์กร	4.09	.70	มาก	3
3.5 ความยุติธรรมและวางตนเป็นกลาง	4.12	.71	มาก	2
3.6 ความเมตตากรุณากับผู้ใต้บังคับบัญชา	4.07	.70	มาก	5
3.7 ความรับผิดชอบต่อหน้าที่	4.08	.68	มาก	4
3.8 การเป็นที่ยอมรับและศรัทธาของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.12	.71	มาก	2
รวม	**4.09**	**.04**	**มาก**	
4. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์บุคลิกภาพ				
4.1 การวางตนได้เหมาะสมเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.03	.64	มาก	7
4.2 บุคลิกภาพที่ดีและสุขภาพร่างกายแข็งแรง	4.25	.70	มาก	1
4.3 ความสามารถในการควบคุมอารมณ์ได้ดี	4.13	.69	มาก	4
4.4 ความกล้าหาญในการตัดสินใจเรื่องต่าง ๆ	4.09	.66	มาก	6
4.5 ความกระตือรือร้นในการปฏิบัติงาน	4.16	.66	มาก	3
4.6 ความอดทนอดกลั้นต่อสภาวการณ์ต่าง ๆ	4.12	.72	มาก	5
4.7 ความเฉลียวฉลาด	4.16	.62	มาก	2
รวม	**4.13**	**.04**	**มาก**	
5. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์การมีวิสัยทัศน์				
5.1 ความสามารถในการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษา	3.97	.59	มาก	5
5.2 ความตื่นตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางการศึกษาและรู้เท่าทันต่อเหตุการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.23	.75	มาก	2
5.3 ความก้าวทันเทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.03	.66	มาก	4
5.4 การส่งเสริมสนับสนุนผู้ใต้บังคับบัญชาได้เรียนรู้เทคโนโลยีที่ทันสมัย	4.23	.67	มาก	1
5.5 ความสามารถในการกำหนดกลยุทธ์ในการบริหารได้อย่างเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลง	4.15	.68	มาก	3
รวม	**4.12**	**.04**	**มาก**	

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการวิเคราะห์ (n = 166)		ระดับ	อันดับ
	$\overline{X}$	SD		
6. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความมีมนุษยสัมพันธ์				
6.1 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา	3.95	.59	มาก	8
6.2 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับนักเรียน	4.13	.71	มาก	2
6.3 การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชน	4.07	.66	มาก	3
6.4 ความจริงใจกับผู้ใต้บังคับบัญชา	4.16	.71	มาก	1
6.5 การยกย่องและให้เกียรติผู้ใต้บังคับบัญชา	4.05	.69	มาก	5
6.6 การสร้างความสามัคคีให้เกิดขึ้นในสถานศึกษา	4.03	.71	มาก	6
6.7 ความโอบอ้อมอารี และการช่วยเหลือผู้อื่นอย่างเต็มใจ	4.01	.72	มาก	7
6.8 การรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา	4.06	.70	มาก	4
รวม	**4.06**	**.04**	**มาก**	
7. พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ความรับผิดชอบ				
7.1 การยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี	3.98	.66	มาก	6
7.2 การยอมรับผลที่ไม่ได้เกิดจากการกระทำของตนแต่อยู่ในความรับผิดชอบ	4.22	.68	มาก	1
7.3 ความกล้าเผชิญกับผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำที่อยู่ในความรับผิดชอบ	4.03	.66	มาก	4
7.4 การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของครูอย่างสม่ำเสมอ	4.10	.68	มาก	3
7.5 การจัดหาทรัพยากรสนับสนุนการบริหารสถานศึกษาอย่างสม่ำเสมอ	4.02	.67	มาก	5
7.6 การจัดระบบการบริหารงานอย่างชัดเจน	4.21	.64	มาก	2
รวม	**4.09**	**.04**	**มาก**	

2. ระดับพฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่แตกต่างกันตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ประกอบด้วย 2 พฤติกรรมคือ พฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านคุณธรรมจริยธรรมแตกต่างกันตามระดับการศึกษา และพฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์ด้านการมีวิสัยทัศน์แตกต่างกันตามระดับการศึกษา

เช่นกัน ส่วนพฤติกรรมแสดงคุณลักษณะอันพึงประสงค์นอกเหนือจากนี้ไม่แตกต่างกันตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาที่ไม่แตกต่างตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครู

คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา	ผลการเปรียบเทียบที่ไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย			
	เพศ	ระดับการศึกษา	ระยะเวลาการปฏิบัติงาน	ขนาดโรงเรียน
1. ความรู้ความสามารถ	✓	✓	✓	✓
2. ความเป็นผู้นำ	✓	✓	✓	✓
3. คุณธรรมจริยธรรม	✓		✓	✓
4. บุคลิกภาพ	✓	✓	✓	✓
5. การมีวิสัยทัศน์	✓		✓	✓
6. ความมีมนุษยสัมพันธ์	✓	✓	✓	✓
7. ความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓

อภิปรายผล

1. คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรีทุกด้านทั้งโดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก โดยมีคุณลักษณะอันพึงประสงค์รายด้านที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดในแต่ละด้าน ประกอบด้วย ความชำนาญในการบริหารวิชาการ ความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เต็มใจและใช้ความสามารถร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ การวางตนได้เหมาะสมเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถในการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา และการยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี เป็นคุณลักษณะที่สมควรให้ความสำคัญในลำดับแรกของการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา นักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ แนวคิดที่ใช้วิเคราะห์คุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาของ Katz (1978) และ Blake and Mouton (1985) ที่ผู้บริหารที่มีทักษะทางเทคนิค มนุษยสัมพันธ์ และแนวคิดที่ดี จะสามารถบริหารสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ และแนวคิดของ Kohlberg (1976) ที่อธิบายบทบาทของคุณธรรมจริยธรรมในผู้บริหาร สอดคล้องกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ตามมาตรฐานของผู้บริหารสถานศึกษาในบริบทของประเทศไทย

2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคลของครูสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ที่ส่วนใหญ่ไม่แตกต่างตามปัจจัยสถานภาพทั่วไปส่วนบุคคล สามารถกล่าวได้ว่า ผู้บริหารสถานศึกษามีการแสดงพฤติกรรม

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ได้อย่างชัดเจนในทุกด้าน ส่งผลให้ครูสามารถสังเกตได้อย่างชัดเจนในทุกเพศ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และขนาดโรงเรียนที่สังกัด นักวิชาการที่สนับสนุนแนวคิดนี้ ได้แก่ สอดคล้องกับงานวิจัยของงานวิจัยของ ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์ (2562) และ บรรณสรณ์ นรดี (2563) สามารถใช้สนับสนุนผลการศึกษาที่พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ ระดับการศึกษา และระยะเวลาปฏิบัติงาน ไม่มีผลต่อความแตกต่างของคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหาร

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ควรจัดอบรมหรือสัมมนาเกี่ยวกับคุณลักษณะอันพึงประสงค์ให้กับผู้บริหารสถานศึกษา เพื่อพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ในด้านความชำนาญในการบริหารวิชาการ ความสามารถในการจูงใจผู้ใต้บังคับบัญชาให้เต็มใจและใช้ความสามารถร่วมมือปฏิบัติงานอย่างเต็มที่ การปฏิบัติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในวิชาชีพ การวางตนได้เหมาะสมเป็นที่น่าเชื่อถือของผู้ใต้บังคับบัญชา ความสามารถในการคาดการณ์เหตุการณ์ในอนาคตเพื่อกำหนดทิศทางของสถานศึกษา การสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้ใต้บังคับบัญชา และการยอมรับผลจากสิ่งที่ตนได้กระทำทั้งทางที่ดีและทางที่ไม่ดี

1.2 ผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาราชบุรี ควรใช้คุณลักษณะที่พึงประสงค์ที่อยู่ในระดับน้อยที่สุดของแต่ละด้านเป็นจุดเน้นในการวางแผนการพัฒนาคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของตนเอง

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเกี่ยวกับความคิดเห็นของผู้บริหารสถานศึกษาเพื่อเข้าใจปัจจัยสนับสนุนและอุปสรรคในการพัฒนาคุณลักษณะอันพึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 ควรปรับการออกแบบการวิจัยในส่วนของการเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยใช้การสุ่มแบบแบ่งชั้นตามตัวแปรอิสระที่ต้องการเปรียบเทียบ หรือใช้การรวมกลุ่มตัวแปร หรือการปรับค่าตัวแปรตามด้วยการถ่วงน้ำหนักก่อนการวิเคราะห์เปรียบเทียบข้อมูล

บรรณานุกรม

ณัฐณภรณ์ เอกนราจินดาวัฒน์. (2563). *ภาวะผู้นำทางการบริหารการพัฒนา*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

นิศากร กองอุดม. (2562). *ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะของผู้บริหารมืออาชีพกับคุณภาพงานวิชาการตามความคิดเห็นของครูผู้สอนและผู้บริหารสถานศึกษา สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยม เขต 27* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

บรรณสรณ์ นรดี. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างภาวะผู้นำเชิงพฤติกรรมของผู้บริหารสถานศึกษา และแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของครูในกลุ่มพัฒนาคุณภาพการศึกษาโคกเพชรดองกำเม็ด สำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษาประถมศึกษาศรีสะเกษ เขต 3. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, *4*(ฉบับเพิ่มเติม 3), 305-317.

พวงเพชร กลิ่นโสภณ. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษาเครือข่ายที่ 17 สำนักงาน 4 เขตบางขุนเทียน สังกัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ศุภมาส วิสัชนาม. (2560). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาจันทบุรี* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏรำไพพรรณี.

สุภาวดี พรหมทะสาร. (2561). *คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้บริหารสถานศึกษามืออาชีพของครูผู้สอนในโรงเรียนสังกัดกองการศึกษาเทศบาลเมือมหาสารคาม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม.

Blake, R. R. & Mouton, J. S. (1985). *The managerial grid lll*. Houston: Gulf Publishing.

Katz, R. L. (1978). *Skills of an effective administrator*. *Harvard Business Review, 52*(5), 90-102.

Kohlberg, L. (1976). Moral stages and moralization: The cognitive-developmental approach. In T. Lickona (Ed.), *Moral development and behavior: Theory, research, and social issues* (pp. 31-53). Holt, Rinehart & Winston.

การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงที่มีผลต่อความไว้วางใจ ในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

The Impact of Personal Factors, Perceived Ease of Use, and Reference Group Conformity Affecting Trust in the Use of Artificial Intelligence (AI) Technology Among Higher Education Personnel

กิตติพิชญ์ ทวีภัทรพิทักษ์[1] และสาวิตรี สันติพิริยพร[2]

Kittipitch Thaweepatphitak[1] and Sawitree Santipiriyapon[2]

นักศึกษามหาบัณฑิต หลักสูตรบริหารธุรกิจ[1], บัณฑิตวิทยาลัย[2]

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1,2]

E-mail: Kittipitch.thaw@bumail.net[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจอิทธิพลของปัจจัยส่วนบุคคลต่อความไว้วางใจในปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในกลุ่มบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา (2) เพื่อประเมินผลกระทบของการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานต่อความไว้วางใจใน AI และ (3) เพื่อประเมินบทบาทของอิทธิพลทางสังคมในการกำหนดความไว้วางใจใน AI เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา 322 คน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถามที่มีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ประสบการณ์ด้านเทคโนโลยีเพิ่มความไว้วางใจใน AI อย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ใช้ที่มีประสบการณ์มากกว่าจะมีความไว้วางใจสูงกว่า ส่วนเพศไม่มีผลกระทบที่เด่นชัด (2) การรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลอย่างมากต่อความไว้วางใจ โดยได้รับแรงหนุนจากความสามารถในการเรียนรู้ การเข้าถึงได้ และการสนับสนุนด้านเทคโนโลยี และ (3) อิทธิพลทางสังคมกำหนดความไว้วางใจอย่างมีนัยสำคัญ ($p < 0.05$) โดยส่วนใหญ่มาจากอิทธิพลของเพื่อนและการยอมรับในกลุ่มมากกว่าคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ

คำสำคัญ: การใช้งานปัญญาประดิษฐ์ (เอไอ) ด้านการรับรู้ความง่าย การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ความไว้วางใจ บุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

Abstract

This study aimed to (1) investigate the influence of personal factors on trust in artificial intelligence (AI) among higher education personnel, (2) assess the impact of perceived ease of use on trust in AI, and (3) evaluate the role of social influence in shaping trust in AI. Data were collected from 322 personnel in higher education institutions using a structured questionnaire.

The data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The findings revealed that: (1) technological experience significantly enhanced trust in AI, with more experienced users demonstrating higher levels of trust, while gender showed no notable effect; (2) perceived ease of use strongly influenced trust, supported by learnability, accessibility, and technological support; and (3) social influence significantly affected trust ($p < 0.05$), predominantly through peer influence and group acceptance rather than expert recommendations.

Keywords: Artificial intelligence(AI) usage, perceived ease of use, reference group conformity, trust, higher education personnel

บทนำ

ประเทศไทยมุ่งขับเคลื่อนการพัฒนาภายใต้นโยบายไทยแลนด์ 4.0 โดยกระทรวงการอุดมศึกษาฯ ได้ผลักดันแนวคิด "AI University" และ "Education 6.0" ตั้งเป้าให้บัณฑิตร้อยละ 90 มีความรู้พื้นฐานด้าน AI ภายในปี 2570 กลุ่มสื่อสารองค์กร กองกลาง (2567) และข้อมูลจาก ETDA (2567) กลับพบความขัดแย้งระหว่างนโยบายและการปฏิบัติ โดยมีองค์กรไทยเพียงร้อยละ 17.8 เท่านั้นที่ใช้งาน AI จริง ขณะที่ร้อยละ 73.3 ยังอยู่ในขั้นตอนการศึกษาหรือรอนโยบายจากผู้บริหาร ซึ่งอุปสรรคสำคัญในการนำ AI มาใช้งานประกอบด้วยการขาดบุคลากรที่มีทักษะด้าน AI (ร้อยละ 18) ความกังวลด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูลและอัลกอริทึม (ร้อยละ 14) และคุณภาพของข้อมูล (ร้อยละ 14) ซึ่งล้วนเกี่ยวข้องกับความไว้วางใจในเทคโนโลยี

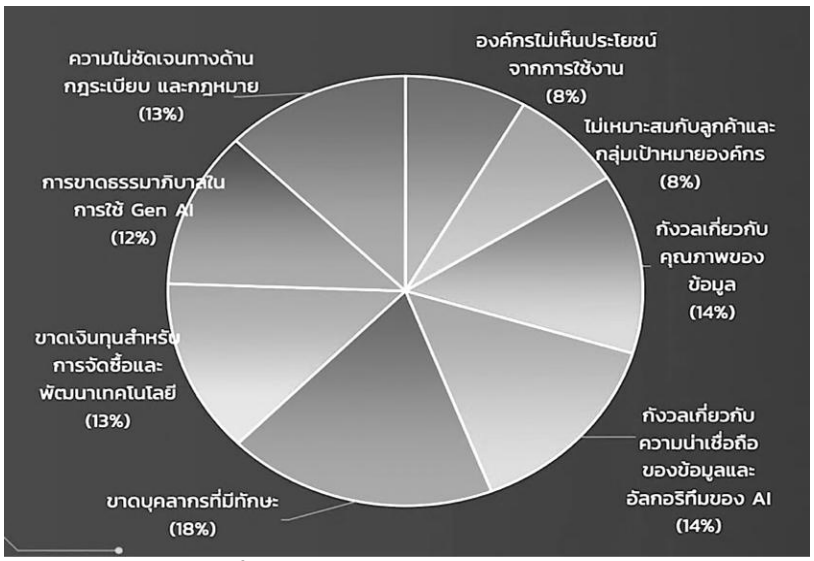

รูปที่ 1 ปัจจัยความท้าทายในการใช้ AI

Work Trend Index (2567) ยิ่งตอกย้ำความขัดแย้งนี้ โดยพบว่าแม้บุคลากรไทยกว่าร้อยละ 92 จะใช้งาน AI แต่มีองค์กรเพียงร้อยละ 16.5 เท่านั้นที่นำหลักการ AI Ethics มาปรับใช้ ขณะที่กลุ่มการศึกษาเป็นหนึ่งในสามอุตสาหกรรมที่มีความตระหนักรู้ด้าน AI Ethics มากที่สุด

รูปที่ 2 การปรับใช้ AI ETHICS ในองค์กร

จากความขัดแย้งและช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่มีผลต่อความไว้วางใจในการใช้งาน AI ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เพื่อนำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการใช้งาน AI ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับนโยบายของกระทรวง อว. และช่วยลดช่องว่างระหว่างนโยบายกับการปฏิบัติในสถาบันอุดมศึกษาไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา สังกัดสถาบันอุดมศึกษา ตำแหน่งในสถาบันอุดมศึกษา และประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์(AI) ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
2. เพื่อประเมินผลปัจจัยด้านการรับรู้ที่ความง่ายในการใช้งาน ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา
3. เพื่อประเมินบทบาทปัจจัยด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่ส่งผลต่อความไว้วางใจใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

สมมุติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ได้แก่

H1: ปัจจัยส่วนบุคคลทั้งหมด ส่งผลต่อความไว้วางใจในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

H2: การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ส่งผลต่อความไว้วางใจในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

H3: การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Reference Group Conformity หรือ Social Influence) ไม่ส่งผลต่อความไว้วางใจในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา

ผลที่ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

H1: จากปัจจัยส่วนบุคคลทั้งหมด มีเพียงประสบการณ์ในการใช้ AI เท่านั้น ที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ

H3: การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ส่งผลต่อความไว้วางใจ ไม่สอดคล้องในภาพรวม แม้ว่าอิทธิพลจากเพื่อนร่วมงานและการยอมรับจากกลุ่มผู้ใช้ AI จะมีผล แต่องค์ประกอบอื่น เช่น คำแนะนำจากผู้บริหารหรือหน่วยงานไม่มีผล

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

ปัญญาประดิษฐ์พยากรณ์ค่าจ้างแรงงานไทยพบว่า เพศ อายุ การศึกษา และสาขาวิชา มีผลต่อค่าจ้าง โดย การศึกษาสูงขึ้นและอายุมากขึ้นช่วยเพิ่มค่าจ้าง เพศชายได้ค่าจ้างสูงกว่าหญิง และ สาขาวิทยาศาสตร์มีค่าจ้างสูงสุด (กานต์สินี เจริญกิจวัชรชัย, 2561) อายุ การศึกษา สถานภาพสมรส และอายุงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดย อายุและประสบการณ์เพิ่มความมั่นคง การศึกษาสูงช่วย ประยุกต์ใช้ความรู้ และ สถานภาพสมรสลดอัตราการลาออก (ณัฐรัตน์ สุขใย, 2562) การศึกษาพบว่า เพศ อายุ การศึกษา และสาขาวิชา ส่งผลต่อ ค่าจ้างแรงงานอย่างมีนัยสำคัญ โดย การศึกษาสูงและอายุที่เพิ่มขึ้นช่วยเพิ่มค่าจ้าง ขณะที่ เพศชายยังได้ค่าจ้างสูงกว่า และ ผู้จบสาขาวิทยาศาสตร์มีค่าจ้างสูงกว่าสาขาอื่น สะท้อนความเหลื่อมล้ำทางเพศ (ธงไทย ทุมพลา, 2563) ซึ่งงานวิจัยของ Hnin (2021) กล่าวว่าความมั่นคงในงาน (Perceived Job Security) และ ความเชื่อมั่นในตนเอง (Self-Efficacy) เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมของพนักงานในการใช้งาน AI ทั้งนี้ หากบุคลากรรู้สึกว่า AI อาจเข้ามาแทนที่บทบาทของตนเอง อาจนำไปสู่ความลังเลในการใช้งานและความไว้วางใจที่ลดลง ในทางกลับกัน หากพนักงานมีความเชื่อมั่นในตนเองสูง จะมีแนวโน้มที่จะยอมรับเทคโนโลยีมากขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน

การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) เป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่ถูกกล่าวถึงในโมเดลการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่พัฒนาโดย Davis (1989) กล่าวว่าเมื่อผู้ใช้งานรับรู้ว่าเทคโนโลยีสามารถใช้งานได้ง่าย จะนำไปสู่การรู้สึกว่าเทคโนโลยีนั้นมีประโยชน์ (Perceived Usefulness) และมีแนวโน้มที่จะยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีนั้นมากยิ่งขึ้น ซึ่งให้ความสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีตของ พีระพงษ์ แสวงศรี (2566) กล่าวว่านักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย พบว่าผู้เรียนมีแนวโน้มที่จะใช้ AI มากขึ้นเมื่อรับรู้ว่าเครื่องมือนั้นสามารถใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน นอกจากนี้ ฉัตยาพร เสมอใจ (2566) ยังกล่าวว่าการ

รับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อความตั้งใจของนักท่องเที่ยวในการเลือกใช้บริการโรงแรมที่นำเทคโนโลยี AI มาใช้ในการให้บริการ

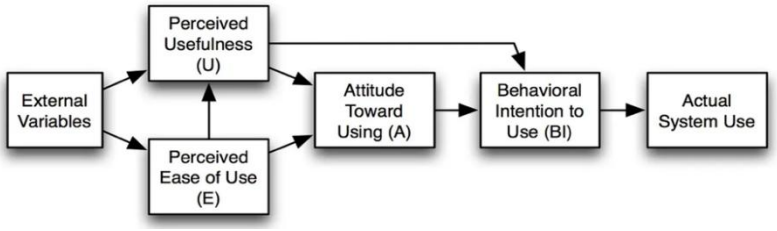

รูปที่ 3 Technology Acceptance Model - TAM บอกความสัมพันธ์ระหว่างความง่ายในการใช้งาน ความรู้สึกมีประโยชน์ และพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยี

ในขณะเดียวกัน ยังมีงานวิจัยที่ไม่สอดคล้องกับแนวคิดดังกล่าว โดยกิตติคุณ สีทองคำ (2564) และอภิสรา คชรัฐแก้วฟ้า (2566) กล่าวว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้งานไม่ส่งผลต่อความไว้วางใจหรือความตั้งใจในการใช้งาน AI อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสะท้อนว่าแม้ผู้ใช้จะมองว่าเทคโนโลยีสามารถใช้งานได้ง่าย แต่ก็อาจไม่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานจริงหากมีปัจจัยอื่นแทรกซ้อน เช่น ความกังวลด้านความมั่นคงของระบบ หรือแรงกดดันจากวัฒนธรรมองค์กร

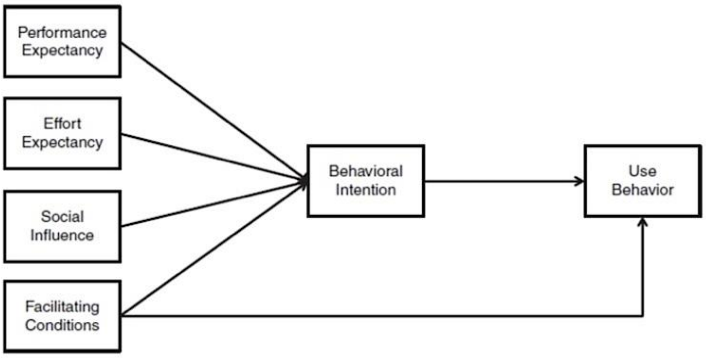

รูปที่ 4 The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อเจตนาพฤติกรรมและการใช้งานเทคโนโลยี

ดังรูปที่ 4 สามารถอธิบายเพิ่มเติมได้โดยอ้างอิงทฤษฎี The Unified Theory of Acceptance and Use of Technology (UTAUT) ของ Venkatesh (2003) กล่าวว่าพฤติกรรมการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีขึ้นอยู่กับปัจจัยร่วมหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการรับรู้ประโยชน์จากผลการใช้ (Performance Expectancy) ความคาดหวังด้านความพยายาม (Effort Expectancy) อิทธิพลจากกลุ่มทางสังคม (Social Influence) และเงื่อนไขสนับสนุนในการใช้งาน (Facilitating Conditions) ดังนั้น การรับรู้ความง่ายในการใช้งานเพียงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการอธิบายพฤติกรรมการยอมรับเทคโนโลยีของผู้ใช้งานในบริบทที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะในองค์กรภาคเอกชนที่ให้ความสำคัญกับผลลัพธ์เชิงประสิทธิภาพและความคุ้มค่าของการใช้งานมากกว่าปัจจัยด้านความง่ายของระบบ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง

การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงเป็นอีกหนึ่งตัวแปรที่ได้รับการศึกษาว่าส่งผลต่อการยอมรับ AI อย่างชัดเจน ดังเช่น งานของ อภิสรา คชรัฐแก้วฟ้า (2566) และฉัตยาพร เสมอใจ (2566) กล่าวว่าผู้ใช้งานมีแนวโน้มทำตามความคิดเห็นหรือพฤติกรรมของกลุ่มรอบข้าง ไม่ว่าจะเป็นเพื่อนร่วมงาน ลูกค้า หรือกลุ่มสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีความไม่มั่นใจในตนเองหรือขาดข้อมูลประกอบการตัดสินใจ ซึ่ง สาวิณี เมกะ (2566) กล่าวไว้ในการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ AI ยังเสนอว่าการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงควรถูกพิจารณาควบคู่กับลักษณะนิสัยของผู้ใช้งาน และลักษณะของสื่อหรือเนื้อหาที่กลุ่มนั้นใช้อ้างอิง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับด้านความไว้วางใจ

ความไว้วางใจในระบบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้งานเทคโนโลยี ชลธิชา ธีรวงศธร (2565) และชลธิดา แย้มกลีบบัว (2565) กล่าวว่าระบบที่ปลอดภัย เสถียร และใช้งานง่าย จะช่วยเสริมสร้างความมั่นใจในการใช้งานในระยะยาว ซึ่งงานวิจัยของ Hnin (2021) กล่าวว่าความโปร่งใสของ AI (Explainability) ความสามารถในการอธิบายผลลัพธ์ และการมี AI Awareness ส่งผลโดยตรงต่อความไว้วางใจของผู้ใช้งาน โดยเฉพาะในกลุ่มบุคลากรของสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบผลวิจัยที่ผ่านมา

ผู้วิจัย	ตัวแปรที่เลือกศึกษา	ผลการวิจัยตามตัวแปรที่ศึกษา
กานต์สินี เจริญกิจวัชรชัย (2561)	ปัจจัยส่วนบุคคล	ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้ AI ในแรงงานไทย
ณัฐรัตน์ สุขใย (2560)	ปัจจัยส่วนบุคคล	ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงาน
ธงไทย ทุมพลา (2563)	ปัจจัยส่วนบุคคล	มีผลต่อทัศนคติพนักงานต่อ AI
กิตติคุณ สีทองคำ (2564)	การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	ไม่ส่งผลต่อความไว้วางใจ
อภิสรา คชรัฐแก้วฟ้า (2566)	การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน / การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	ไม่ส่งผล (ตัวแปรแรก) / ส่งผล (กลุ่มอ้างอิง)
พีระพงษ์ แสวงศรี (2566)	การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	ส่งผลต่อการใช้งาน AI ในระบบการศึกษา
ฉัตยาพร เสมอใจ (2566)	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	ส่งผลต่อพฤติกรรมใช้งานตามกลุ่มสังคม
สาวิณี เมกะ (2566)	การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	การคล้อยตามขึ้นกับพฤติกรรมกลุ่มอ้างอิง

จากตารางที่ 1 พบว่าแต่ละปัจจัยมีผลในระดับที่แตกต่างกัน โดย ปัจจัยส่วนบุคคล มีบทบาทชัดเจนในหลายงานวิจัย ส่วน การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน แม้จะเป็นหัวใจของ TAM แต่ไม่ได้ส่งผลอย่างสม่ำเสมอ

ในทุกบริบท ซึ่งชี้ให้เห็นว่าต้องพิจารณาควบคู่กับองค์ประกอบของ UTAUT โดยเฉพาะแรงจูงใจจากกลุ่มอ้างอิง สอดคล้องกับการที่งานวิจัย การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน และการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง ที่มีผลต่อความไว้วางใจ ในการใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา เลือกศึกษาปัจจัยทั้งสามร่วมกันเพื่ออธิบายระดับความไว้วางใจของบุคลากรในการใช้งานเทคโนโลยี AI ได้อย่างครอบคลุม

กรอบแนวคิด

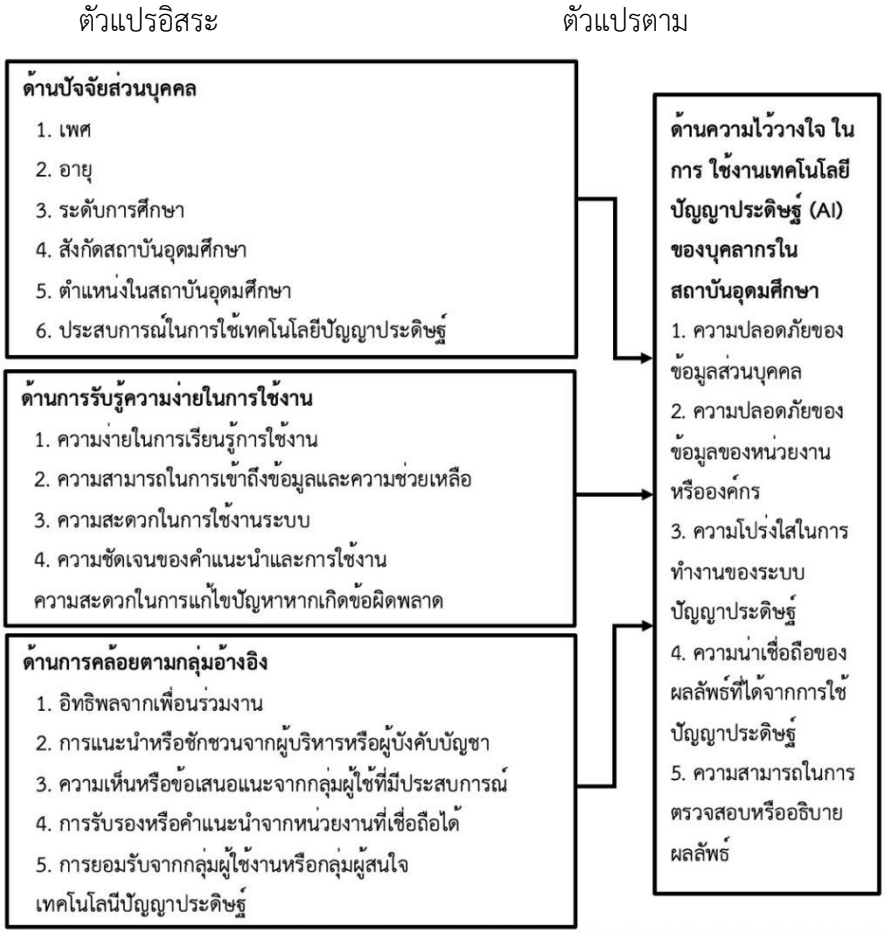

รูปที่ 5 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษาเอกชน จำนวน 1,000 คน โดยแบ่งเป็นบุคลากร มหาวิทยาลัยศรีปทุม 850 คน และ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ 150 คน

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้ตาราง Yamane ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน ±5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 286 คน

3. การรวบรวมข้อมูลจริงได้ทั้งหมด 322 คำตอบ

4. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) ครอบคลุม 4 ตัวแปรหลัก ได้แก่ ลักษณะส่วนบุคคล การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และความไว้วางใจใน AI ผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (IOC) โดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พร้อมปรับปรุงตามข้อเสนอแนะ ผลการทดลองใช้กับกลุ่มตัวอย่างนำร่องพบว่ามีความเชื่อมั่นระดับสูง (วัดด้วยสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาค) จึงเหมาะสมสำหรับการเก็บข้อมูลจริง

การเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ช่วงเวลาเก็บข้อมูล 20 กันยายน – 31 ตุลาคม 2567 โดยแบบสอบถามออนไลน์ (Google Form)
2. ส่งผ่าน Line ส่วนตัว และ Line Group เพื่อเข้าถึงกลุ่มตัวอย่างในสถาบันอุดมศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่าง

2. การทดสอบความแตกต่าง (สมมติฐานที่ 1) ใช้ F-test (One-Way ANOVA) และเปรียบเทียบรายคู่ด้วย LSD (Least Significant Difference)

3. การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (สมมติฐานที่ 2 และ 3) ใช้ การถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) เพื่อตรวจสอบอิทธิพลของตัวแปรที่ศึกษา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตารางที่ 2 ผลวิเคราะห์ Reliability (Cronbach's Alpha)

Factor	Cronbach's Alpha	Items	Interpretation
1. การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน	0.885	14	High reliability
2. การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง	0.951	16	Very high reliability
3. ความไว้วางใจใน AI	0.933	16	Very high reliability

จากตารางที่ 2 ค่า Cronbach's Alpha ของทั้ง 3 ปัจจัยมีค่าสูงกว่า 0.8 แสดงถึงความสอดคล้องภายใน (Internal Consistency) ของแบบสอบถามอยู่ในระดับสูง เหมาะสมในการนำไปวิเคราะห์ขั้นต่อไป

ตารางที่ 3 KMO and Bartlett's Test

Kaiser-Meyer-Olkin Measure of Sampling Adequacy.		0.960
Bartlett's Test of Sphericity	Approx. Chi-Square	7965.848
	df	1035
	Sig.	0.000

จากตารางที่ 3 ค่า KMO = 0.960 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.70 และ Bartlett's Test มีนัยสำคัญทางสถิติ (Sig. < 0.001) แสดงว่าข้อมูลเหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์องค์ประกอบ (Factor Analysis) อย่างยิ่ง

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจ (EFA)

Sub-Factors	Eigenvalue	% of Variance	Cumulative %
1 สามารถเรียนรู้ได้ง่าย	16.394	35.639	35.639
2. เรียนรู้การใช้งานไม่ต้องใช้เวลามาก	4.231	9.198	44.837
3. ใช้งานง่าย ไม่ยุ่งยาก	2.441	5.307	50.143
4. เป็นเรื่องที่สอนกันได้ง่าย	1.134	2.465	52.608
5. คำแนะนำมีความชัดเจน	1.087	2.364	54.972

จากตารางที่ 4 สะท้อนภาพรวมว่า AI ควรมีคุณสมบัติใช้งานง่าย ทั้งในแง่การเรียนรู้ การถ่ายทอด และความชัดเจนของคู่มือหรือคำแนะนำ ซึ่งสอดคล้องตามโมเดลทางทฤษฎีอย่าง Technology Acceptance Model (TAM) ซึ่งนำไปสู่การยอมรับเทคโนโลยี

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared	
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance
1	16.394	35.639	35.639	16.394	35.639
2	4.231	9.198	44.837	4.231	9.198
3	2.441	5.307	50.143	2.441	5.307
4	1.134	2.465	52.608	1.134	2.465
5	1.087	2.364	54.972	1.087	2.364
6	.944	2.051	57.024		
7	.909	1.976	59.000		
8	.840	1.826	60.826		
9	.820	1.783	62.609		
10	.803	1.745	64.353		
11	.779	1.693	66.046		
12	.745	1.621	67.667		
13	.728	1.584	69.250		
14	.689	1.497	70.748		
15	.676	1.470	72.218		
16	.657	1.428	73.646		
17	.644	1.400	75.047		
18	.637	1.385	76.431		
19	.590	1.282	77.713		

Total Variance Explained

Component	Initial Eigenvalues			Extraction Sums of Squared	
	Total	% of Variance	Cumulative %	Total	% of Variance
20	.565	1.227	78.940		
21	.538	1.170	80.111		
22	.534	1.161	81.272		
23	.515	1.119	82.391		
24	.506	1.099	83.490		
25	.479	1.042	84.532		
26	.472	1.027	85.559		
27	.462	1.005	86.564		
28	.443	.962	87.526		
29	.433	.941	88.467		
30	.417	.905	89.373		
31	.406	.883	90.255		
32	.387	.842	91.098		
33	.377	.819	91.917		
34	.363	.790	92.707		
35	.355	.772	93.479		
36	.339	.737	94.215		
37	.324	.705	94.921		
38	.312	.678	95.599		
39	.307	.668	96.267		
40	.280	.609	96.875		
41	.275	.599	97.474		
42	.265	.575	98.049		
43	.250	.543	98.592		
44	.235	.512	99.104		
45	.218	.474	99.578		
46	.194	.422	100.000		

รูปที่ 6 Total Variance Explained

จากรูปที่ 6 แสดงค่า Eigenvalue ของแต่ละ Component ตั้งแต่ 1–46 โดยเฉพาะ 5 ตัวแรกมี Eigenvalue > 1 ซึ่งสอดคล้องกับเกณฑ์การคัดเลือกใน EFA

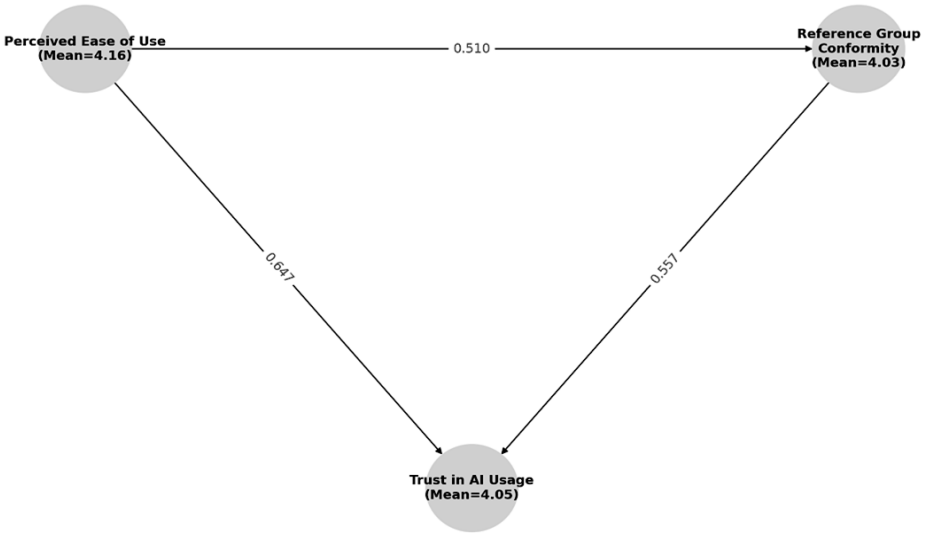

รูปที่ 7 Confirmatory Factor Analysis: Trust in AI Structure

จากรูปที่ 7 แสดงโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้วางใจในการใช้งานเทคโนโลยี AI โดยใช้การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA) เพื่อยืนยันว่า Perceived Ease of Use และ Reference Group Conformity ล้วนมีผลในทางตรงต่อ Trust in AI Usage อย่างมีนัยสำคัญ ค่า factor loading ที่แสดงอยู่ระหว่าง 0.510 ถึง 0.647 สะท้อนถึงความสอดคล้องของโครงสร้างเชิงทฤษฎีกับข้อมูลเชิงประจักษ์

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (65.8%) อยู่ในช่วงอายุ 26-30 ปี (35.4%) มีวุฒิการศึกษาระดับปริญญาตรี (75.8%) และสังกัดสถาบันอุดมศึกษาเอกชน (89.8%) โดยส่วนใหญ่ปฏิบัติงานในแผนกสนับสนุน (86.6%) และกว่าครึ่ง (55.9%) ใช้เทคโนโลยี AI เป็นประจำทุกวัน

ตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคล (ANOVA)

ปัจจัยส่วนบุคคล	df	F	.Sig
อายุ	5	0.790	0.558
ระดับการศึกษา	3	1.277	0.282
สังกัดสถาบันอุดมศึกษา	2	0.180	0.836
ตำแหน่งในสถาบันอุดมศึกษา	3	1.408	0.240
ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	3	6.907	0.000*

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานด้านปัจจัยส่วนบุคคล (ANOVA) พบว่า ปัจจัยด้านอายุ ระดับการศึกษา สังกัดสถาบันอุดมศึกษา และตำแหน่งในสถาบันอุดมศึกษา ไม่มีผลต่อความไว้วางใจในการใช้งาน AI

อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > 0.05) มีเพียงปัจจัยด้านประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์เท่านั้นที่มีผลอย่างมีนัยสำคัญ (F = 6.907, p = 0.000)

ตารางที่ 6 ปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจใน AI ของบุคลากรในสถาบันอุดมศึกษา ตามประสบการณ์การใช้ AI

ปัจจัยส่วนบุคคล	P	คู่ที่ต่างกัน
ประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	0.000	มีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.05) โดยค่าความง่ายในการใช้งาน AI เพิ่มขึ้นตามประสบการณ์ (Beta = 0.210)

จากตารางที่ 6 การวิเคราะห์เพิ่มเติมในตารางที่ 5 แสดงให้เห็นว่าประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยี AI มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความไว้วางใจ (Beta = 0.210) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p < 0.05) ซึ่งบ่งชี้ว่าบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการใช้งาน AI มากขึ้นจะมีระดับความไว้วางใจในเทคโนโลยีดังกล่าวสูงขึ้นตามไปด้วย ผลการวิจัยนี้สะท้อนว่าการสร้างโอกาสให้บุคลากรได้มีประสบการณ์ตรงกับเทคโนโลยี AI อาจเป็นแนวทางที่มีประสิทธิภาพในการส่งเสริมความไว้วางใจและการยอมรับเทคโนโลยีดังกล่าวในบริบทของสถาบันอุดมศึกษา

ตารางที่ 7 ผล Regression Analysis

คำถามชี้วัด	Beta	ค่า t	P-Value
ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use)	**0.511**	**15.204**	**0.000***
ความง่ายในการเรียนรู้การใช้งาน	0.449	10.091	0.000*
ความสามารถในการเข้าถึงข้อมูลและความช่วยเหลือ	0.124	2.928	0.004
ความสะดวกในการใช้งาน	0.171	4.034	0.000*
R^2 = 0.261, F-Value = 231.17, n = 322, P-Value ≤ 0.05*			
ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Social Influence)	**0.008**	**0.116**	**0.908**
อิทธิพลจากเพื่อนร่วมงาน	0.296	5.624	0.000*
การแนะนำหรือชักชวนจากผู้บริหารหรือผู้บังคับบัญชา	0.072	1.265	0.206
ความเห็นหรือข้อเสนอแนะจากกลุ่มผู้ใช้ที่มีประสบการณ์	0.046	0.692	0.489
การรับรองหรือคำแนะนำจากหน่วยงานที่เชื่อถือได้	0.008	0.116	0.908
ยอมรับจากกลุ่มผู้ใช้งานหรือกลุ่มผู้สนใจเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์	0.214	3.120	0.002
R^2 = 0.087, F-Value = 77.73, n = 322, P-Value ≤ 0.05*			

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์พบว่า ด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความไว้วางใจในการใช้งาน AI ทุกตัวแปรย่อย ($P < 0.05$) โดยความง่ายในการเรียนรู้การใช้งานมีอิทธิพลสูงสุด (Beta = 0.449) และโมเดลนี้อธิบายความแปรปรวนได้ร้อยละ 26.1 (R^2 = 0.261) สอดคล้องกับโมเดล TAM (Davis, 1989) งานวิจัยของพีระพงษ์ แสวงศรี (2566)

ด้านการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Social Influence) อธิบายความแปรปรวนได้เพียงร้อยละ 8.7 (R^2 = 0.087) โดยมีเฉพาะอิทธิพลจากเพื่อนร่วมงาน (Beta = 0.296, $P < 0.001$) และการยอมรับจากกลุ่มผู้สนใจเทคโนโลยี (Beta = 0.214, $P = 0.002$) ที่มีนัยสำคัญ สอดคล้องกับฉัตยาพร เสมอใจ (2566) ที่พบว่าอิทธิพลจากบุคคลใกล้ชิดมีผลต่อการใช้บริการที่เกี่ยวข้องกับ AI มากกว่าอิทธิพลจากผู้บริหารหรือหน่วยงาน

ตารางที่ 8 ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบ
H1: ปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ อายุ การศึกษา ฯลฯ) ส่งผลต่อความไว้วางใจ	พบว่าเฉพาะ ประสบการณ์ในการใช้ AI มีผลอย่างมีนัยสำคัญ
H2: การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (PE) ส่งผลต่อความไว้วางใจ	ยืนยัน (Sig. < 0.05) PE มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจสูง
H3: การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Social Influence) ส่งผลต่อความไว้วางใจ	ยืนยัน (Sig. < 0.05) โดยเฉพาะเพื่อนร่วมงานและกลุ่มผู้ใช้ AI

จากตารางที่ 8 สรุปผลการทดสอบสมมุติฐานได้ว่า ประสบการณ์ทางเทคโนโลยี (ในส่วนของปัจจัยส่วนบุคคล) เป็นตัวแปรที่มีอิทธิพลอย่างแท้จริง ขณะที่เพศ อายุ ระดับการศึกษา และตำแหน่งงาน ไม่มีผลด้านการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน ทั้งความง่ายในการเรียนรู้และความสะดวกในการใช้งาน ล้วนกระตุ้นให้ผู้ใช้เกิดความไว้วางใจต่อ AI และในส่วนของกลุ่มอ้างอิงใกล้ชิด เช่น เพื่อนร่วมงาน และการยอมรับในกลุ่มผู้ใช้ AI มีบทบาทชี้ขาดในการสร้างหรือบั่นทอนความไว้วางใจในเทคโนโลยี AI

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากงานวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าประสบการณ์ในการใช้งาน AI มีผลต่อความไว้วางใจในเทคโนโลยีอย่างมีนัยสำคัญ ($F=6.907$, $Sig.=0.000$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Hnin (2021) และแนวคิด Technology Acceptance Model ของ (Davis, 1989) ที่ระบุว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้งานส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี บุคลากรที่มีประสบการณ์สูงมีแนวโน้มไว้วางใจระบบ AI มากขึ้น นอกจากนี้ อิทธิพลจากเพื่อนร่วมงานและการยอมรับจากกลุ่มผู้ใช้งานมีบทบาทสำคัญต่อความไว้วางใจใน AI ($Beta=0.296$, $p<0.05$) ตามผลวิจัยของ สาวิณี เมกะ (2566)

และฉัตยาพร เสมอใจ (2566) ซึ่งบ่งชี้ว่าการส่งเสริมเครือข่ายและการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ภายในองค์กรเป็นกลยุทธ์ที่มีศักยภาพในการเพิ่มระดับความไว้วางใจในเทคโนโลยี AI

จากผลการวิจัย สถาบันอุดมศึกษาควรพิจารณาจัดตั้ง AI Ambassadors หรือบุคลากรต้นแบบเพื่อเป็นตัวอย่างในการใช้งาน AI และสร้างชุมชนผู้ใช้งาน AI เพื่อแลกเปลี่ยนประสบการณ์และสนับสนุนซึ่งกันและกัน ทั้งนี้ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่นเพิ่มเติม เช่น วัฒนธรรมองค์กรหรือจริยธรรม ซึ่งอาจมีผลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงมากกว่าเทคโนโลยี AI โดยตรง (ETDA, 2567) ควรใช้แนวทางการวิจัยเชิงคุณภาพควบคู่กับการติดตามผลระยะยาวเพื่อให้เข้าใจปัจจัยเหล่านี้อย่างครอบคลุมและชัดเจนยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

แม้ว่างานวิจัยนี้จะสามารถอธิบายปัจจัยที่มีผลต่อความไว้วางใจในการใช้งาน AI ในบริบทของภาคเอกชนได้อย่างครอบคลุม แต่อย่างไรก็ตาม ยังมีประเด็นที่ควรศึกษาต่อในอนาคต เช่น วัฒนธรรมองค์กร (organizational culture) ซึ่งอาจส่งผลต่อการคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง หรือ ประเด็นจริยธรรมของ AI (AI ethics) ที่มีผลต่อทัศนคติของผู้ใช้ การวิจัยในครั้งต่อไปควรพิจารณาศึกษาในกลุ่มผู้มีอำนาจตัดสินใจด้านนโยบายเทคโนโลยี หรือเปรียบเทียบกับกลุ่มในภาครัฐ เพื่อเปิดมุมมองที่หลากหลายและเพิ่มความเข้าใจต่อความไว้วางใจในเทคโนโลยี AI ได้อย่างรอบด้านมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กลุ่มสื่อสารองค์กร กองกลาง. (2567, 19 มีนาคม). *ประกาศนโยบาย อว. for AI ติดอาวุธคนไทยใช้ AI*. กระทรวง อว. https://www.mhesi.go.th/index.php/news-and-announce-all/news-all/106-minister-supamas/10300-for-ai-ai-fagship-al-3-al-ai-3-3-al.html

กานต์สินี เจริญกิจวัชรชัย. (2561). *ปัญญาประดิษฐ์ กับการพยากรณ์ค่าจ้างแรงงานไทย* [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6004010374_9941_10208.pdf

กิตติคุณ สีทองคำ (2564). *ทัศนคติและผลกระทบของพนักงานองค์กรเอกชนในเขตกรุงเทพมหานคร ต่อการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในองค์กร* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4136/1/TP%20HOM.003%202564.pdf

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการโรงแรม AI ของนักท่องเที่ยวชาวไทยตามลักษณะส่วนบุคคล. *วารสารวิชาการเซาธ์อีสท์บางกอก, 9*(1), 49–61. https://doi.org/10.14456/sb-journal.2023.4

ชลธิชา ธีรวงศธร. (2565). *การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยีที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการ ซื้อก่อนจ่ายทีหลังของเจเนอเรชัน แซด ในประเทศไทย* [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:305171

ชลธิดา แย้มกลีบบัว. (2565). *อิทธิพลการยอมรับเทคโนโลยีและความไว้วางใจของผู้ใช้บริการ ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านทางระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ (E-commerce) Lazada* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4571

ณัฐรัตน์ สุขใย. (2560*). การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล การยอมรับเทคโนโลยี และวัฒนธรรมองค์กร ที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการทำงานของพนักงานธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน) สังกัดกลุ่มเครือข่ายภาคกลาง* [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. BU Research. http://dspace.bu.ac.th/bitstream/123456789/3943/3/nattarat_suky.pdf

ธงไทย ทุมพลา. (2563). *ปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลกระทบต่อทัศนคติของพนักงานระดับปฏิบัติการของบริษัทเอกชน ในเขตกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. MBAINDUSTRIAL. http://www.mbaindustrial-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2563-1-1_1627402843.pdf

พีระพงษ์ แสวงศรี. (2566). *การศึกษาการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์กับระบบการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/5299/1/TP%20BM.061%202566.pdf

สาวิณี เมกะ. (2566). *การทบทวนวรรณกรรมว่าด้วย AI ความรู้ เจตคติ ความตั้งใจและการนำไปสู่การปฏิบัติ*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ.

อภิสรา คชรัฐแก้วฟ้า. (2566). *การศึกษาผลกระทบจากการยอมรับใชงานเทคโนโลยีปญญาประดิษฐ (AI) ด้านความพึงพอใจในการทำงานของพนักงานออฟฟศในประเทศไทย* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/5260

Davis, F. (1989) Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340. https://doi.org/10.2307/249008

Hnin, Y. K. (2021). *The Effect of AI Awareness, Perceived Job Security, Employee Engagement, and Self-efficacy on Turnover Intention Among Thai Employees in Hotel Business* [Master's thesis, Bangkok University]. BU Research. http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/5482

Techsauce. (2567, 20 มิถุนายน). *Work Trend Index 2024 เจาะลึกพฤติกรรมการใช้ AI ทำงานของคนไทย.* https://techsauce.co/news/work-trend-index-2024

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly, 27*(3), 425–478. https://doi.org/10.2307/30036540

พฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ

The Behavior of Using the Student Registration Information System at Rattaphum College

โฆษิต รัตนบุรินทร์[1] และพณิตา คชกูล[2]

Khosit Rattanaburin[1] and Panita Khochakool[2]

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป[1], เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไปชำนาญการ[2]

วิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย[1,2]

E-mail: khosit.r@rmutsv.ac.th[1], Panita.k@rmutsv.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียน (2) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนระหว่างนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง และ (3) เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนระหว่างนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาชายที่ศึกษาในชั้นปีที่ 2 สาขาวิชาช่างยนต์ (2) นักศึกษามีพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศในช่วงบ่ายถึงเย็น โดยใช้อุปกรณ์โทรศัพท์มือถือในการเข้าถึงข้อมูลต่าง ๆ และ (3) พบว่ามีความแตกต่างทางสถิติที่มีนัยสำคัญระหว่างนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง รวมถึงความแตกต่างระหว่างสาขาวิชาในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียน ซึ่งสามารถสะท้อนถึงลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคลและประเภทของสาขาวิชาที่เรียน การศึกษานี้จึงมีข้อเสนอแนะให้พัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อให้เหมาะสมกับกลุ่มผู้ใช้งานต่าง ๆ และสามารถตอบสนองความต้องการได้ดีขึ้น

คำสำคัญ: ระบบสารสนเทศงานทะเบียน พฤติกรรมการใช้งาน ประสิทธิภาพของระบบ นักศึกษา ความแตกต่างทางสถิติ

Abstract

This study aimed to (1) examine students' behavior in using the academic information system, (2) compare usage behavior between male and female students, and (3) compare usage behavior across different academic programs. Data were collected from students at Ratphoom College using a questionnaire survey. The analysis employed frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, and one-way ANOVA. The results revealed that most respondents were male students in their second year, majoring in automotive mechanics. Students

primarily accessed the system during the afternoon to evening using mobile phones. Statistically significant differences were found between male and female students, as well as among students from different academic programs, in their system usage behavior. These findings reflect variations in usage based on individual characteristics and fields of study. It is therefore recommended that the academic information system be further developed to better accommodate the diverse needs of its users.

Keywords: Student registration information system, usage behavior, system efficiency, students, statistical differences

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีศักยภาพ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย เป็นสถาบันการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตบุคลากรที่มีทักษะด้านวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี เพื่อเสริมสร้างทุนมนุษย์ที่มีมูลค่าเพิ่มให้แก่ประเทศและภูมิภาค โดยมุ่งผลิตบัณฑิตนักปฏิบัติมืออาชีพในระดับประเทศและสากล การรับสมัครนักเรียน/นักศึกษาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการบริหารการศึกษาของมหาวิทยาลัยที่ต้องดำเนินการอย่างมีระบบเพื่อให้การประชาสัมพันธ์และการคัดเลือกนักศึกษาที่มีความพร้อมมีความสำคัญในการเสริมสร้างประสิทธิภาพในการจัดการศึกษา นอกจากนี้ การขึ้นทะเบียนเป็นนักศึกษาใหม่ก็เป็นกระบวนการสำคัญที่นักศึกษาต้องมีความเข้าใจและพร้อมก่อนเริ่มการศึกษา ข้อมูลสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการบริหารจัดการศึกษา โดยช่วยให้การวางแผนและตัดสินใจดำเนินงานเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ (รัตพีรพัฒน์ ทะมานนท์, 2561) การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริหารจัดการการศึกษาเป็นสิ่งสำคัญในยุคปัจจุบันที่มีการแข่งขันสูง (ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง, 2560) โดยสถาบันอุดมศึกษาหลายแห่งได้นำระบบเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการบริหารจัดการศึกษาในทุกขั้นตอน รวมถึงการรับนักศึกษา การลงทะเบียน การวัดผล และการบริหารข้อมูลอื่น ๆ ซึ่งช่วยพัฒนารูปแบบการบริหารจัดการใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่อง การศึกษาพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศมักเกี่ยวข้องกับความสะดวกในการใช้งาน ความพึงพอใจ และความเชื่อมั่นในระบบ (Davis, 1989) ทฤษฎี TAM (Technology Acceptance Model) ยืนยันว่า ความสะดวกและประโยชน์จากการใช้ระบบมีผลต่อการตัดสินใจใช้งาน (Venkatesh & Davis, 2000) ซึ่งจากงานวิจัยในต่างประเทศพบว่า ปัจจัยเหล่านี้มีความสัมพันธ์กับการใช้งานระบบสารสนเทศในระดับสูง

วิทยาลัยรัตภูมิ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย ได้จัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติต่าง ๆ และมีภารกิจหลักในการส่งเสริมวิชาการและวิชาชีพ รวมถึงการพัฒนาระบบการศึกษาในระดับปริญญาตรีและประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ซึ่งมีการจัดการเรียนการสอนในสาขาต่าง ๆ เช่น สาขาอุตสาหกรรม สาขาบริหารธุรกิจ และสาขาศึกษาทั่วไป

งานทะเบียนและวัดผลมีหน้าที่สำคัญในการให้บริการด้านการศึกษาให้แก่นักศึกษาตั้งแต่การเข้าเป็นนักศึกษาจนถึงการสำเร็จการศึกษา รวมถึงการให้บริการต่าง ๆ ผ่านระบบสารสนเทศการลงทะเบียนออนไลน์

โดยมีการพัฒนาระบบอย่างต่อเนื่องเพื่อให้การบริการมีความสะดวก รวดเร็ว และแม่นยำ การวิจัยนี้มุ่งศึกษาพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่อาจยังไม่คุ้นเคยกับการใช้งานระบบ ซึ่งส่งผลให้เกิดความไม่สะดวกในการใช้ระบบ เช่น การรายงานตัว การลงทะเบียนเรียน และการพิมพ์ใบจ่ายค่าธรรมเนียมการศึกษา เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ
2. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนระหว่างนักศึกษาเพศชายและเพศหญิง
3. เปรียบเทียบความแตกต่างของพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนระหว่างนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิชาต่าง ๆ

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ จากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยจึงนำแนวคิดดังกล่าวมาประมวลเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

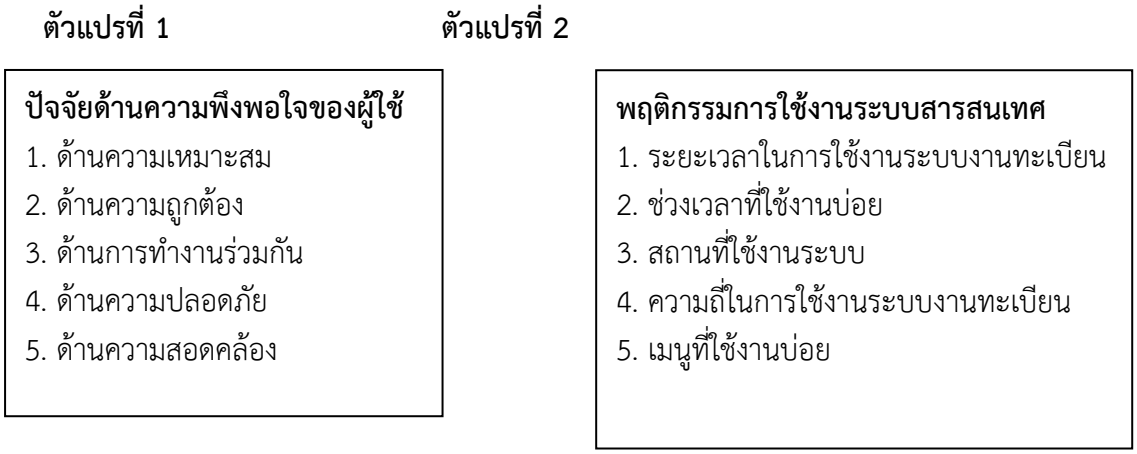

รูปที่ 1 การเปรียบเทียบความแตกต่างของตัวแปรตัวที่ 2 จำแนกตามตัวแปรตัวที่ 1

วิธีการวิจัย

ในกลุ่มนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาลัยรัตภูมิ จำนวน 7 สาขาวิชา ได้แก่ การบัญชี, การตลาด, คอมพิวเตอร์ธุรกิจ, ช่างยนต์, ช่างไฟฟ้า, วิศวกรรมคอมพิวเตอร์, และวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร รวมทั้งหมด 441 คน การคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสมได้จำนวน 317 คน โดย

ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยแบ่งตามสาขาวิชาและเลือกตัวอย่างจากแต่ละชั้นภูมิให้สัดส่วนกับประชากร สามารถแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา คือ นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย วิทยาลัยรัตภูมิ

ที่	สาขาวิชา	จำนวนประชากรทั้งหมด	กลุ่มตัวอย่าง
1	สาขาวิชาการบัญชี	79	72
2	สาขาวิชาการตลาด	37	23
3	สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ	46	21
4	สาขาวิชาช่างไฟฟ้า	42	35
5	สาขาวิชาช่างยนต์	115	109
6	สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์	62	37
7	สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร	60	20
	รวม	**441**	**317**

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น แบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ตอนที่ 2 พฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศ

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานทะเบียน

ตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยขั้นตอนการดำเนินการมีดังนี้

1. การศึกษาค้นคว้าและทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าและรวบรวมทฤษฎี แนวคิดพื้นฐาน หลักการ และขอบเขตเกี่ยวกับการรับรู้และการมีส่วนร่วมของนักศึกษาต่อพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถามที่มีความเหมาะสมและสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

2. การกำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถาม

หลังจากการศึกษาค้นคว้า ผู้วิจัยได้กำหนดวัตถุประสงค์ของแบบสอบถามเพื่อให้ครอบคลุมทุกประเด็นที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียน โดยการกำหนดวัตถุประสงค์นี้จะเป็นแนวทางในการสร้างคำถามให้ครอบคลุมและสอดคล้องกับประเด็นที่ต้องการศึกษา

3. การสร้างเครื่องมือเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างเครื่องมือในการเก็บข้อมูลซึ่งเป็นแบบสอบถามที่ออกแบบขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยคำถามในแบบสอบถามจะครอบคลุมประเด็นต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการใช้งานระบบสารสนเทศ

4. การตรวจสอบความสอดคล้องของข้อคำถาม (IOC)

แบบสอบถามที่สร้างขึ้นได้รับการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน เพื่อหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC) โดยเกณฑ์ที่ใช้ในการตรวจสอบค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) คือ ค่าคะแนน IOC ที่คำนวณได้ต้องมากกว่า 0.60 จึงถือว่าข้อคำถามนั้นสอดคล้องกับนิยามหรือประเด็นที่ต้องการศึกษา (สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์ และวัชราภรณ์ บุญยรักษ์, 2561)

5. การปรับปรุงและทดลองใช้แบบสอบถาม

หลังจากได้รับข้อเสนอแนะจากผู้เชี่ยวชาญแล้ว ผู้วิจัยได้ปรับปรุงแบบสอบถามและทำการทดลองใช้ (Try Out) กับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ใช่กลุ่มเป้าหมายจำนวน 30 คน ผลการทดลองใช้ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.962 โดยใช้สูตรแอลฟา(α-coefficient) ของครอนบาค

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้สร้างแบบสอบถามและจัดทำบันทึกข้อความแจ้งนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยส่งบันทึกข้อความผ่านหัวหน้าสาขาวิชาเพื่อขอความอนุเคราะห์ในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 317 ฉบับ และได้รับแบบสอบถามที่ตอบกลับในสภาพสมบูรณ์จำนวน 317 ฉบับ ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถามจะถูกวิเคราะห์โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยแบ่งข้อคำถามออกเป็น 6 ด้าน ได้แก่

1. ความเหมาะสม
2. ความถูกต้อง
3. การทำงานร่วมกัน
4. ประสิทธิภาพและความปลอดภัยของระบบ
5. ความสอดคล้องกับข้อกำหนด
6. ความพึงพอใจต่อเมนูต่าง ๆ ของระบบสารสนเทศ

การแปลผลค่าเฉลี่ยในแต่ละด้านจะใช้เกณฑ์ดังนี้

- 4.50 - 5.00 = มากที่สุด
- 3.50 - 4.49 = มาก
- 2.50 - 3.49 = ปานกลาง
- 1.50 - 2.49 = น้อย
- 1.00 - 1.49 = น้อยที่สุด

นอกจากนี้ ยังมีการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยด้วย t-test และ F-test รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากคำถามปลายเปิดเกี่ยวกับปัญหาและข้อเสนอแนะในการใช้ระบบสารสนเทศงานทะเบียน

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลจากการศึกษาสถานภาพของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย (ร้อยละ 63.4) มีการศึกษาระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ชั้นปีที่ 2 (ร้อยละ 46.1) เป็นนักศึกษาสาขาวิชาช่างยนต์ (ร้อยละ 34.4)

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศ

ข้อมูลจากการศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เข้าใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนและวัดผล สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง (ร้อยละ 32.8) ช่วงเวลาที่เข้าใช้งานเวลา 13.00-18.00 น. (ร้อยละ 45.4) เวลาในการเข้าใช้งาน 5-10 นาที (ร้อยละ 44.2) สถานที่ที่เข้าใช้งาน บ้านหรือหอพัก (ร้อยละ 49.8) อุปกรณ์ที่ใช้งานในการเข้าระบบคือโทรศัพท์มือถือ (ร้อยละ 46.4)

ตอนที่ 3 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศงานทะเบียน

ตารางที่ 2 ตารางค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) การแปลความและการจัดอันดับ พฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ จำแนกตามด้าน

ข้อ	คำถาม	$\overline{X}$	SD	ระดับความเห็น
ด้านความเหมาะสม				
1	เมนูลงทะเบียนมีขั้นตอนในการใช้งานที่เหมาะสม	4.08	0.71	มาก
2	เมนูลงทะเบียน เพิ่ม-ถอน รายวิชามีขั้นตอนในการใช้งานที่เหมาะสม	4.03	0.79	มาก
3	โครงสร้างของเมนูมีการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลได้อย่างเหมาะสม	4.07	0.77	มาก
	ภาพรวม	**4.06**	**0.75**	**มาก**
ด้านความถูกต้อง				

1	มีการแจ้งเตือนเมื่อข้อมูลผิดพลาด	3,93	0.83	มาก
2	ได้รับข้อมูลตรงกับความต้องการใช้งาน และนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธภาพ	4.06	0.80	มาก
3	แสดงผลภาพได้อย่างถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน	4.08	0.83	มาก
	ภาพรวม	**4.02**	**0.82**	**มาก**
ด้านการทำงานร่วมกัน				
1	ระบบสามรถทำงานร่วมกับโปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ	4.10	0.72	มาก
2	ระบบสามารถทำงานร่วมกับ Brower ที่หลากหลาย	4.06	0.74	มาก
3	ระบบสามารถทำงานร่วมกับระบบปฏิบัติการที่หลากหลาย	4,10	0.78	มาก
	ภาพรวม	**4.09**	**0.75**	**มาก**
ด้านการประสิทธิภาพและความปลอดภัยของฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ				
1	มีการตรวจสอบชื่อผู้ใช้และรหัสผ่าน	4.32	0.65	มาก
2	มีการกำหนดสิทธิ์ในการแก้ไขเปลี่ยนแปลงข้อมูล	4.19	0.72	มาก
3	มีการกำหนดเวลาการเข้าใช้ระบบ	4.11	0.79	มาก
4	ระบบใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน	4,11	0.74	มาก
5	สามารถค้นหาหรือเข้าถึงข้อมูลที่ต้องการได้ในเวลาอันสั้น	4.13	0.78	มาก
6	ความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบ	4.01	0.78	มาก
7	ความสะดวกในการใช้งานระบบฐานข้อมูล	4.08	0.82	มาก
ภาพรวม		**4.14**	**0.64**	มาก
ด้านความสอดคล้องกับข้อกำหนด				
1	ผลที่ได้จากการใช้ระบบเป็นไปตามข้อกำหนดของการลงทะเบียน	4.17	0.76	มาก
2	ฐานข้อมูลที่จัดเตรียมไว้เพียงพอ เหมาะสมกับการลงทะเบียน	4.13	0.76	มาก
-3	มีความเป็นปัจจุบันของฐานข้อมูลในระบบฐานข้อมูล	4.17	0.77	มาก
ภาพรวม		**4.16**	**0.76**	**มาก**
ด้านความพึงพอใจต่อเมนูต่าง ๆ ของระบบสารสนเทศ				
1	เมนูผลการลงทะเบียนเรียน	4.23	0.78	มาก
2	เมนูรายวิชาบังคับก่อน-หลัง	4.17	0.77	มาก
3	เมนูคืนสภาพนักศึกษา	4.12	0.80	มาก
4	เมนูแผนการศึกษา	4.11	0.75	มาก
5	เมนูลงทะเบียนเรียน	4.17	0.76	มาก
6	เมนูขึ้นทะเบียนบัณฑิต	4.14	0.72	มาก

7	เมนูประเมินอาจารย์	4.13	0.76	มาก
8	เมนูผลการเรียน	4.20	0.78	มาก
9	เมนูหน่วยกิตตลอดหลักสูตร	4.20	0.72	มาก
10	เมนูกรอกข้อมูล สกอ.	4.09	0.78	มาก
11	เมนูรักษาสภาพการเป็นนักศึกษา	4.19	0.75	มาก
12	เมนูขอสำเร็จการศึกษา	4.21	0.73	มาก
13	ขอเทียบโอนรายวิชา	4.20	0.77	มาก
14	เมนูการทดสอบสมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศ	4.12	0.82	มาก
ภาพรวม		**4.16**	**0.76**	**มาก**
ภาพรวมทุกด้าน		**4.10**	**0.74**	**มาก**

จากตารางที่ 2 ผลการศึกษาพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษา วิทยาลัยรัตภูมิ โดยภาพรวมระดับการรับรู้มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ =4.10, SD =0.74) และเมื่อพิจารณาในแต่ละด้านพบว่า

ด้านความเหมาะสม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06, SD = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้านมีประสิทธิภาพระดับมากทุกข้อ ได้แก่ เมนูลงทะเบียนมีขั้นตอนในการใช้งานเหมาะสม มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.08, SD = 0.71) รองลงมา โครงสร้างของเมนูมีการแบ่งหมวดหมู่ของข้อมูลได้อย่างเหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.07, SD = 0.77) และลำดับสุดท้าย เมนูลงทะเบียนเพิ่ม-ถอนรายวิชามีขั้นตอนในการใช้งาน เหมาะสม ($\bar{x}$ = 4.03, SD = 0.79) ตามลำดับ

ด้านความความถูกต้อง ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.02, SD = 0.82) เมื่อพิจารณารายด้านมีประสิทธิภาพระดับมากทุกข้อ ได้แก่ แสดงผลภาษาได้อย่างถูกต้องไม่ผิดเพี้ยน ($\bar{x}$ = 4.08, SD = 0.83) รองลงมาได้รับข้อมูลตรงกับความต้องการใช้งาน นำไปใช้ประโยชน์อย่างมีประสิทธิภาพ ($\bar{x}$ = 4.07, SD = 0.80) และลำดับสุดท้าย มีการแจ้งเตือนเมื่อข้อมูลผิดพลาด ($\bar{x}$ = 3.93, SD = 0.83) ตามลำดับ

ด้านการทำงานร่วมกัน ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09, SD = 0.75) เมื่อพิจารณารายด้านประสิทธิภาพระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ระบบสามารถทำงานร่วมกับระบบปฏิบัติการที่หลากหลาย ($\bar{x}$ = 4.10, SD = 0.78) และรองลงมา ระบบสามารถทำงานร่วมโปรแกรมสำเร็จรูป อื่น ๆ มีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.10, SD = 0.72) และลำดับสุดท้าย ระบบสามารถทำงานร่วมกับ Browser ที่หลากหลาย ($\bar{x}$ = 4.10, SD = 0.72) ตามลำดับ

ด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.14, SD = 0.64) เมื่อพิจารณารายด้าน ประสิทธิภาพด้านประสิทธิภาพและความปลอดภัยของฐานข้อมูลระบบสารสนเทศ อยู่ในระดับมาก ทุกข้อ ได้แก่ มีการตรวจสอบชื่อผู้ใช้และรหัสผ่าน ($\bar{x}$ = 4.32, SD = 0.65) มีการกำหนดสิทธิ์ในการเปลี่ยนแปลงแก้ไขข้อมูล ($\bar{x}$ = 4.19, SD = 0.72) สามารถค้นหาหรือเข้าถึงข้อมูลที่

ต้องการได้ในเวลาอันสั้น ($\bar{x}$ = 4.13, SD = 0.78) มีการกำหนดเวลาการเข้าใช้ระบบ ($\bar{x}$ = 4.11, SD = 0.79) และระบบใช้งานง่ายและไม่ซับซ้อน ($\bar{x}$ = 4.11, SD = 0.74) ความสะดวกในการใช้งานระบบฐานข้อมูล ($\bar{x}$ = 4.08, SD = 0.82) และความรวดเร็วในการตอบสนองของระบบ ($\bar{x}$ = 4.01, SD = 0.78) ตามลำดับ

ด้านความสอดคล้องกับข้อกำหนด ในภาพรวมอยู่ในระดับ ($\bar{x}$ = 4.16, SD = 0.76) เมื่อพิจารณารายด้านมีประสิทธิภาพระดับมากทุกข้อ ได้แก่ ผลที่ได้จากการใช้ระบบเป็นไปตามข้อกำหนดของการลงทะเบียน ($\bar{x}$ = 4.17, SD = 0.76) และมีความเป็นปัจจุบันของฐานข้อมูลในระบบ ฐานข้อมูล ($\bar{x}$ = 4.17, SD = 0.77) ฐานข้อมูลที่จัดเตรียมไว้เพียงพอ เหมาะสมกับการลงทะเบียน ($\bar{x}$ = 4.13, SD = 0.76) ตามลำดับ

ด้านความพึงพอใจต่อเมนูต่าง ๆ ของระบบสารสนเทศ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.16, SD = 0.76) เมื่อพิจารณารายด้าน มีประสิทธิภาพในระดับมากทุกข้อ ได้แก่ เมนูผลการลงทะเบียนเรียน ($\bar{x}$ = 4.23, SD = 0.78) เมนูแบบขอสำเร็จการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.21, SD = 0.73) เมนูผลการเรียน ($\bar{x}$ = 4.20, SD = 0.78) เมนูหน่วยกิตตลอดหลักสูตร ($\bar{x}$ = 4.20, SD = 0.72) เมนูขอเทียบโอนรายวิชา ($\bar{x}$ = 4.20, SD = 0.77) เมนูรักษาสภาพนักศึกษา ($\bar{x}$ = 4.19, SD = 0.75) เมนูรายวิชาบังคับก่อน-หลัง ($\bar{x}$ = 4.17, SD = 0.77) เมนูลงทะเบียนเรียน ($\bar{x}$ = 4.17, SD = 0.76) เมนูขึ้นทะเบียนบัณฑิต ($\bar{x}$ = 4.14, SD = 0.72) เมนูประเมินอาจารย์ ($\bar{x}$ = 4.13, SD = 0.76) เมนูคืนสภาพนักศึกษา ($\bar{x}$ = 4.12, SD = 0.80) เมนูการทดสอบสมรรถนะด้านภาษาต่างประเทศมี ($\bar{x}$ = 4.12, SD = 0.80) เมนูแผนการศึกษา ($\bar{x}$ = 4.11, SD = 0.75) เมนูกรอกข้อมูล สกอ. ($\bar{x}$ = 4.09, SD = 0.78) ตามลำดับ

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศของงานทะเบียนระหว่างนักศึกษาเพศหญิงและนักศึกษาเพศชาย

สมมติฐาน นักศึกษาเพศหญิงและนักศึกษาเพศชายมีค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศของงานทะเบียนแตกต่างกัน

เพศ	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	SD.	t-value	p-value
ชาย	201	4.12	0.75	1.98	0.048
หญิง	116	3.98	0.80		

จากตารางพบว่า ค่า p – value เท่ากับ 0.048 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างนักศึกษาเพศหญิงและนักศึกษาเพศชายในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียน

การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระดับพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาที่เรียนสาขาวิชาต่างกัน

สาขาวิชา	จำนวนตัวอย่าง	ค่าเฉลี่ย	SD.	F- test	p-value
การบัญชี	72	4.05	0.70	3.45	0.002
การตลาด	23	4.10	0.75		
คอมพิวเตอร์ธุรกิจ	21	4.15	0.80		
ช่างไฟฟ้า	35	4.00	0.65		
ช่างยนต์	109	4.20	0.85		
วิศวกรรมคอมพิวเตอร์	37	4.12	0.78		
วิศวกรรมเครื่องจักรกลเกษตร	20	4.08	0.72		

จากตารางพบว่า ค่า p-value เท่ากับ 0.002 ซึ่งน้อยกว่า 0.05 แสดงว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ ในการใช้งานระบบสารสนเทศ

อภิปรายผลการวิจัย

(1) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาในภาพรวม จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ พบว่า นักศึกษาส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงการยอมรับและความพึงพอใจในระบบที่ใช้ในการบริการงานทะเบียนนักศึกษา ผลการศึกษาเช่นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของศิริพร ศรีเพชรดี, รุ่งรวี ลาภมูล, และอมรา เกรอด (2563) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการใช้งานบริการสารสนเทศในสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศของมหาวิทยาลัย ราชภัฏกาญจนบุรี พบว่าผู้ใช้บริการส่วนใหญ่เป็นนักศึกษาที่ใช้งานทรัพยากรสารสนเทศเพื่อการเรียนการสอนและการทำวิจัย และพบปัญหาเกี่ยวกับการเข้าถึงทรัพยากรสารสนเทศที่ล่าช้าและอินเทอร์เน็ตที่ช้า การศึกษาของทั้งสองชิ้นงานวิจัยชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการพัฒนาความเร็วในการประมวลผลของระบบ เพื่อรองรับผู้ใช้งานจำนวนมากในเวลาเดียวกัน อีกทั้งควรปรับปรุงระบบให้ใช้งานง่ายและสะดวกต่อผู้ใช้ ซึ่งเป็นข้อเสนอแนะที่สำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศของวิทยาลัยรัตภูมิและสถาบันการศึกษาอื่น ๆ ที่มีระบบสารสนเทศที่คล้ายกัน

(2) ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นของนักศึกษาต่อพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศ ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศของนักศึกษาที่วิทยาลัยรัตภูมิ พบว่านักศึกษามีการใช้งานระบบในระดับมาก ซึ่งสะท้อนถึงคุณลักษณะที่ดีของระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยเฉพาะในด้านความน่าเชื่อถือของข้อมูล ความสามารถในการจัดการข้อมูล ระบบความถูกต้องและสมบูรณ์ของสารสนเทศ และความสะดวกในการใช้งาน ทั้งนี้ยังพบปัญหาเกี่ยวกับการใช้ระบบ เช่น การใช้รหัสนักศึกษาที่สามารถดูตารางเรียนของผู้อื่นได้ และระบบที่เกิดปัญหาบ่อยครั้ง ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาคือ การใช้ภาษาในการสื่อสารที่เหมาะสมกับนักศึกษา และการพัฒนาระบบเพื่อให้มีความ

ปลอดภัยและเสถียรมากขึ้น โดยการตรวจสอบระบบให้มีประสิทธิภาพและสามารถรองรับผู้ใช้งานจำนวนมากในเวลาเดียวกัน นอกจากนี้ การศึกษาของเพิ่มศิริ ศิริพร และยุทธกร ฤทธิ์ไธสง (2564) ยังเสริมถึงความสำคัญของการปรับปรุงการใช้งานระบบให้มีความสะดวกและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้มากขึ้น นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานเครือข่ายยูทูบของนักศึกษาจากงานวิจัยของกัญฐณา สุขแก้ว และชัยนันท์ ปัญญาวุทโส (2561) แสดงให้เห็นถึงการใช้อินเทอร์เน็ตและการใช้สื่อออนไลน์ในเชิงการศึกษา ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ระบบสารสนเทศงานทะเบียนที่ต้องการให้ระบบมีความสะดวกและสามารถเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วและเป็นปัจจุบัน

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้ได้ทำการสำรวจพฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิ โดยมีผลการศึกษาดังนี้:

1. สถานภาพของกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย (63.4%) และส่วนใหญ่ศึกษาในระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง ปีที่ 2 (46.1%) และเรียนสาขาวิชาช่างยนต์ (34.4%).

2. พฤติกรรมการใช้งานระบบสารสนเทศผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เข้าใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง (32.8%) โดยช่วงเวลาที่ใช้งานส่วนใหญ่จะอยู่ระหว่าง 13.00-18.00 น. (45.4%) และใช้เวลาในการเข้าใช้งานประมาณ 5-10 นาที (44.2%) ซึ่งส่วนใหญ่ใช้โทรศัพท์มือถือ (46.4%) ในการเข้าถึงระบบ

3. ประสิทธิภาพของระบบสารสนเทศความเหมาะสม: เมนูต่าง ๆ ในระบบมีการจัดเรียงได้อย่างเหมาะสมและใช้งานง่าย (ค่าเฉลี่ย = 4.06).ความถูกต้อง: ระบบแสดงผลได้ถูกต้อง และมีการแจ้งเตือนเมื่อข้อมูลผิดพลาด (ค่าเฉลี่ย = 4.02).การทำงานร่วมกัน: ระบบสามารถทำงานร่วมกับโปรแกรมและระบบปฏิบัติการต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย = 4.09).ประสิทธิภาพและความปลอดภัยของฐานข้อมูล: ระบบสามารถรักษาความปลอดภัยของข้อมูลได้ดีและค้นหาข้อมูลได้อย่างรวดเร็ว (ค่าเฉลี่ย = 4.14).ความสอดคล้องกับข้อกำหนด: ระบบตอบสนองตามข้อกำหนดของการลงทะเบียนและข้อมูลมีความเป็นปัจจุบัน (ค่าเฉลี่ย = 4.16).ความพึงพอใจต่อเมนูต่าง ๆ: นักศึกษามีความพึงพอใจต่อเมนูต่าง ๆ ในระบบ เช่น เมนูผลการลงทะเบียนและเมนูขอสำเร็จการศึกษา (ค่าเฉลี่ย = 4.16).

4. การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ย: พบว่า นักศึกษาเพศชายและเพศหญิงมีความแตกต่างในการใช้งานระบบสารสนเทศอย่างมีนัยสำคัญ (p-value = 0.048).นอกจากนี้ยังพบว่ามีความแตกต่างในการใช้งานระบบสารสนเทศระหว่างสาขาวิชาต่าง ๆ ด้วย (p-value = 0.002).

จากการศึกษานี้ พบว่า ระบบสารสนเทศงานทะเบียนได้รับการใช้งานอย่างมีประสิทธิภาพ และนักศึกษามีความพึงพอใจสูงต่อการใช้งานระบบดังกล่าวในทุกด้าน ทั้งด้านความเหมาะสม ความถูกต้อง ความปลอดภัย และการทำงานร่วมกันกับโปรแกรมอื่น ๆ ตามลำดับ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพฤติกรรมในการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนของนักศึกษาวิทยาลัยรัตภูมิในภาพรวมทั้ง 6 ด้าน พบว่า นักศึกษาให้ความสำคัญกับการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนเป็นอย่างมาก ซึ่งสะท้อนถึงความต้องการและความคาดหวังในการใช้งานระบบให้มีประสิทธิภาพและสะดวกสบายยิ่งขึ้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงขอเสนอแนะแนวทางในการพัฒนาและปรับปรุงระบบสารสนเทศงานทะเบียนดังนี้:

1. การพัฒนาขีดความสามารถของระบบสารสนเทศ ควรปรับปรุงระบบสารสนเทศให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงระบบได้สะดวกรวดเร็วมากยิ่งขึ้น รวมถึงการเพิ่มความเสถียรของระบบในการใช้งานในช่วงเวลาต่าง ๆ

2. การพัฒนาด้านการให้บริการของระบบสารสนเทศ ควรพัฒนาระบบการให้บริการสารสนเทศงานทะเบียนนักศึกษา โดยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่ เช่น การสร้างแพลตฟอร์มดิจิทัล (Digital Platform) ซึ่งจะช่วยลดโอกาสความผิดพลาดในการเชื่อมต่อข้อมูลระหว่างแพลตฟอร์มต่าง ๆ และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการในแต่ละด้านได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนานี้ควรมีการร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

3. การจัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศ ควรจัดทำคู่มือการใช้งานระบบสารสนเทศงานทะเบียนสำหรับนักศึกษา โดยรวบรวมวิธีการใช้งานระบบที่ถูกต้อง พร้อมทั้งนำเสนอประเด็นปัญหาที่อาจเกิดขึ้นและแนวทางในการแก้ปัญหาในรูปแบบสื่อสมัยใหม่ที่มีความน่าสนใจและเข้าใจง่าย

จากข้อเสนอแนะดังกล่าว ผู้พัฒนาระบบของมหาวิทยาลัยควรตรวจสอบและทดสอบระบบอยู่เป็นระยะ เพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้น เช่น ระบบขัดข้องหรือไม่สามารถเข้าใช้งานได้ นอกจากนี้ยังสามารถนำข้อมูลจากผลการศึกษานี้ไปใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาระบบสารสนเทศงานทะเบียนให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้ดีกว่าเดิม

บรรณานุกรม

กัญฐณา สุขแก้ว และ ชัยนันท์ ปัญญาวุทโส. (2561). "การศึกษาพฤติกรรมการใช้เครือข่ายยูทูบของนักศึกษาสาขาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย. *วารสารวิทยาลัยสันตพล*, *4*(1), 1-9.

เพิ่มศิริ ศิริพร และ ยุทธกร ฤทธิ์ไธสง. (2564). คุณลักษณะที่ดีของระบบสารสนเทศงานทะเบียนนักศึกษาของมหาวิทยาลัยในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารราชพฤกษ์, 19*(2), 92-101.

รัตพีรพัฒน์ ทะมานนท์. (2561). ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารสถานศึกษา. *วารสาร มจร. หริภุญชัย ปริทรรศน์, 2*(2),78-88.

ศิริพร ศรีเพชรดี, รุ่งรวี ลาภมูล, และ อมรา เกรอด. (2563). "การศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้บริการที่มีต่อความต้องการใช้งานทรัพยากรสารสนเทศสำนักวิทยบริการและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, *3*(1), 52-62.

ศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง. (2560). ประสิทธิผลการให้บริการระบบสารสนเทศของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. *วารสารอิเล็กทรอนิกส์ Veridian มหาวิทยาลัยศิลปากร (มนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ), 10*(1), 1351-1365.

สุรเชษฐ์ บุญยรักษ์ และ วัชราภรณ์ บุญยรักษ์. (2561). การศึกษาสภาพการรับรู้ ความเข้าใจ การปฏิบัติงานและจิตพิสัยต่อการมีส่วนร่วมเพื่อส่งเสริมระบบและกลไกการประกันคุณภาพภายในคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏภาคเหนือ. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง, 7*(2), 167-179.

Davis, F.D. (1989). *Perceived ease of use and perceived usefulness in the acceptance of information technology*. MIS Quarterly, *13*(3), 319-340.

Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). *A theoretical extension of the Technology Acceptance Model: Four longitudinal field studies*. Management Science, *46*(2), 186-204.

การพัฒนาทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่

The Development of Note Reading Skills for Grade 4 Students at Phetphadungwiangchai School, Surat Thani Province, Using Domino Game Activities

ธัญนภัทร์ สีรัตน์เจริญ[1] ทรงสมรรถ อักษรประเสริฐ[2] ดวงตา อินทรนาค[3] และแมน เชื้อบางแก้ว[4]

Tannarpath Siratjaroen[1] Songsamart Aksornprasert[2]

Duangta Intaranak[3] and Man Chuabangkaew[4]

นักศึกษา[1,2], อาจารย์[3,4]

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยตาปี[1,2,3,4]

E-mail: Jane21504@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวโน้ตดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนประถมศึกษาปีที่ 4/3 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จำนวน 35 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม โดยวิธีการทดลองด้วยแผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกมโดมิโน่ และแบบทดสอบทักษะการอ่านตัวโน้ตชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โดยใช้เกมโดมิโน่ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยอัตราส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความยาก-ง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าที ผลการวิจัยประกอบด้วย ทักษะการอ่านตัวโน้ตดนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี หลังการใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่ สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังการเรียนเท่ากับ 9.34 ค่าเฉลี่ยก่อนการเรียนเท่ากับ 6.03

คำสำคัญ: ทักษะการอ่านโน้ตดนตรี เกมโดมิโน่

Abstract

This research aimed to compare the music notation reading skills of Grade 4 students at Phetphadungwiangchai School, Surat Thani Province, before and after instruction using a domino game activity. The study involved 35 students from Class 4/3 selected through cluster sampling. A quasi-experimental design was employed, using a lesson plan for Western music integrated with a domino game and a music notation reading skill test specifically developed for Grade 4 students. Data were analyzed for content validity, difficulty index, discrimination

index, reliability, mean, standard deviation, and t-test. The results revealed that students' post-instruction music notation reading skills were significantly higher than their pre-instruction skills at the .05 level (post-test mean = 9.34; pre-test mean = 6.03)

Keywords: musical note reading skills, domino game

บทนำ

ดนตรีเป็นศาสตร์ที่อยู่คู่กับมนุษย์มาเป็นเวลายาวนาน ในสมัยกรีกโบราณซึ่งเป็นชาติที่มีอารยธรรมสูง ได้จัดดนตรีเป็นวิชาบังคับสำหรับทุกคนที่ได้รับการศึกษา (Suttachitt, 2018) ปัจจุบันนานาประเทศทั่วโลกยังคงให้ความสำคัญและบรรจุวิชาดนตรีไว้ในหลักสูตรการศึกษาเนื่องจากวิชาดนตรีมีความสำคัญต่อการพัฒนาผู้เรียนงานวิจัยทางการแพทย์มากมายพบว่าสมองเด็กที่ฝึกฝนการปฏิบัติเครื่องดนตรีมีการเชื่อมโยงของเส้นประสาทมากกว่าเด็กที่ไม่ได้รับการฝึกดนตรี เพราะการปฏิบัติเครื่องดนตรีเป็นการทำงานร่วมกันของสมองส่วนความจำ การรับรู้ และการสั่งการ (Habibi et al, 2018; Hanna-Pladdy & MacKay, 2011; Linnavalli et al, 2018;George & Coch, 2011; Ho, Cheung & Chan, 2003) ดังนั้น การจัดการเรียนการสอนดนตรีจึงมีความจำเป็นเพื่อช่วยส่งเสริมพัฒนาผู้เรียนได้อย่างเต็มศักยภาพสำหรับการจัดการศึกษาระดับประถมศึกษาตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 ได้กำหนดให้สาระดนตรีเป็นหนึ่งในสามสาระของกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีสาระสำคัญคือ ผู้เรียนจะต้องมีความรู้ความเข้าใจในองค์ประกอบดนตรี การแสดงออกดนตรี การถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีได้อย่างอิสระ ร้อง เล่นดนตรีในรูปแบบต่าง ๆ ได้

วิธีการสอนเป็นสิ่งสำคัญในการส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความพร้อมในการเรียนรู้ โดยผู้สอนต้องหาวิธีการสอน กิจกรรมการเรียนการสอนที่มีความน่าสนใจ มีความแปลกใหม่และหลากหลาย ที่จะกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดความสนใจ การนำเทคนิคการสอนที่ดีมาใช้ร่วมกันจะทำให้การจัดกิจกรรมการเรียนการสอนมีความน่าสนใจ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ ตามจุดประสงค์ที่ตั้งไว้ได้เป็นอย่างดี และสนุกกับการเรียนรู้ ตามที่ ทิศนา แขมมณี (2557) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เทคนิคการสอน คือ วิธีต่าง ๆ ที่ใช้ในกระบวนการเรียนการเรียนการสอน ขั้นตอนการสอน วิธีการสอน หรือการดำเนินการทางการสอนเพื่อช่วยให้การสอนมีคุณภาพและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นนอกจากนี้แล้วการสอนที่ทำให้ผู้เรียนสนุก ตื่นเต้นเป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียนโดยเฉพาะอย่างยิ่งการใช้เกมการสอน โดยใช้เกมเป็นรูปแบบการเรียนการสอนรูปแบบหนึ่งที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้กับผู้เรียนโดยการนำเกมมาประยุกต์เข้ากับเนื้อหาสาระ จุดประสงค์ที่ผู้สอนตั้งไว้ โดยมีการกำหนดรูปแบบ กติกา และวิธีการเล่นอย่างชัดเจนเพื่อช่วยสร้างแรงจูงใจให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนการสอนและนำผลการเรียนรู้ที่นักเรียนได้รับมาใช้ในการสรุปผล โดย ทิศนา แขมมณี (2557) ได้แบ่งลักษณะของเกมออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ 1) เกมแบบไม่มีการแข่งขัน เช่น เกมการสื่อสาร การตอบคำถาม 2) เกมแบบแข่งขัน มีผู้แพ้ ชนะ เช่น เกมบิงโก 3) เกมจำลองสถานการณ์ ซึ่งผู้เล่นต้องตัดสินใจและ

ยอมรับผลการตัดสินใจนั้น เช่น เกมเศรษฐี รูปภาพ เกม และปริศนาอักษรไขว้ต่าง ๆ ได้ถูกนำมาดัดแปลงเพื่อใช้ในการสะกดคำแก่นักเรียน นักศึกษา ซึ่งนักการศึกษาและนักวิจัยได้หันมาใช้เกมการสอน (Academic Game) เป็นสื่อประกอบการเรียนการสอนในห้องเรียนกันมากขึ้นเพราะการใช้เกมประกอบการสอนนั้นจะช่วยให้นักเรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง ฝึกให้นักเรียนรู้จักคิดและตัดสินใจด้วยตนเองไม่ใช่ให้ครูเป็นผู้กำกับบทบาท การใช้เกมประกอบการสอนจะช่วยให้บรรยากาศในการเรียนรู้เป็นไปด้วยความเร้าใจสนุกสนาน รวมทั้งยังช่วยให้นักเรียนเกิดทัศนคติที่ดีต่อวิชาที่เรียนอีกด้วย (จริยาพร ศรีพิทักษ์พลรบ และรุ่งทิพย์ ดำจ่าง, 2551) สอดคล้องกับอภิรักษณ์ หุ่นหล่อ, อนันท์ ศรีสุภาพ และปิยะนุช ศิลปะโชติ (2563) ต่างกล่าวว่าการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นกระบวนการที่ช่วยให้ผู้เรียนเรียนรู้ตามวัตถุประสงค์ผ่านการปฏิบัติตาม กติกาเพื่อเรียนรู้เนื้อหาและแสดงพฤติกรรมจากการปฏิบัติตามวิธีการเล่นอย่างสนุกสนานท้าทาย ความสามารถและมีการนำเสนอผลจากการเล่นมาใช้ในการอภิปรายผลการเรียนรู้ ดังงานวิจัยของ ธนัญภัสร์ ศรีเนธิยวศิน (2564), ศิริปราณ จรรย์สืบศรี และนัฐจิรา บุศย์ดี (2563) ต่างศึกษาการสอนโดยใช้เกมพบว่าการนำเกมมาช่วยในการเรียนการสอนทำให้ผู้เรียนรู้สึกอยากเรียนและช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจบทเรียนเรื่องที่เข้าใจยากได้ง่ายขึ้น การเลือกใช้เกมมาเพื่อนำมาเป็นสื่อในการจัดการเรียนการสอนจึงควรเลือกเกมที่มีความเหมาะสมกับนักเรียน ทั้งในด้านเนื้อหา และลักษณะของเกม เพื่อให้การเรียนรู้นั้นเกิดประโยชน์สูงสุด

โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชยมีการออกแบบหลักสูตรศึกษาสถานศึกษาให้มีความเหมาะสมกับบริบทของโรงเรียนภายใต้หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2551 วิชาดนตรีเป็นวิชาหนึ่งที่ถูกจัดอยู่ในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โดยมีเนื้อหาที่มุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความรู้ ความเข้าใจในองค์ประกอบของดนตรี สามารถแสดงออกทางดนตรีได้อย่างสร้างสรรค์ รวมถึงถ่ายทอดความรู้สึกทางดนตรีอย่างอิสระ และนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวัน (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) ซึ่งในการปฏิบัติเครื่องดนตรี ผู้เรียนจำเป็นต้องมีความรู้เกี่ยวกับองค์ประกอบของดนตรีในบางเรื่อง เช่น จังหวะช้า-เร็ว ระดับเสียงสูง-เสียงต่ำ ตัวโน้ต และสัญลักษณ์แทนระดับเสียงของตัวโน้ต เป็นต้น จากการสอนรายวิชาดนตรีของผู้วิจัย พบว่า นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 บางคนยังขาดความรู้ความเข้าใจ ทำให้ผู้เรียนไม่สามารถอ่านโน้ตดนตรีได้อย่างถูกต้อง ชัดเจนตามจังหวะและทำนอง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการอ่านโน้ตดนตรีสากลพื้นฐานของนักเรียนโดยการใช้เกมโดมิโน่ จากการศึกษาเรื่องเกมโดมิโน่พบว่า เกมโดมิโน่เป็นเกมที่สามารถเข้าใจได้ง่าย มีวิธีการเล่นที่ไม่ซับซ้อนและมีกฎกติกาที่ชัดเจน ทั้งยังทำให้เกิดความสนุกสนานเพลิดเพลิน ผู้วิจัยจึงเลือกวิธีการสอนโดยใช้เกมโดมิโน่มาประกอบการสอนการอ่านโน้ตดนตรีสากลพื้นฐาน ทำให้นักเรียนสามารถเรียนรู้และพัฒนาการอ่านโน้ตดนตรีสากลพื้นฐาน ซึ่งเป็นหนทางหนึ่งที่ทำให้นักเรียนได้เรียนรู้และฝึกปฏิบัติการอ่านโน้ตดนตรีสากลพื้นฐาน ได้อย่างมีคุณภาพและประสิทธิภาพ จากธรรมชาติวิชาและการศึกษาเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนโดยใช้เกมคณะผู้วิจัยมีความสนใจการพัฒนาทักษะความเข้าใจการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยใช้กิจกรรมเกมส์โดมิโน่

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนและหลังเรียน โดยใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนมีทักษะการอ่านตัวโน้ตโดยใช้กิจกรรมเกมส์โดมิโน่ หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จำนวน 759 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักเรียนโรงเรียนประถมศึกษาปีที่ 4/1 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จำนวน 35 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบกลุ่ม (Cluster Random Sampling) โดยใช้ห้องเรียนเป็นหน่วยในการสุ่มด้วยการจับสลาก

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

1. ตัวแปรต้น ได้แก่ การสอนอ่านตัวโน้ตดนตรีสากล โดยใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่

2. ตัวแปรตาม ทักษะการอ่านตัวโน้ตดนตรีสากล

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

วิชาดนตรี ความเข้าใจโน้ตดนตรีสากล สัญลักษณ์โน้ตต่าง ๆ โน้ตดนตรีสากล

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ระยะเวลาในการวิจัยครั้งนี้ใช้เวลาดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลในภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ระหว่างเดือน พฤษภาคม ถึง ตุลาคม 2567 เวลาที่ใช้ในการทดลอง 5 สัปดาห์ จำนวน 10 คาบ

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ผลการวิจัยสามารถนำมาเป็นแนวทางในการจัดการเรียนการสอนและการประยุกต์ใช้ในรายวิชาดนตรีสากลในเนื้อหาที่ต้องใช้ความรู้พื้นฐานในการอ่านโน้ตดนตรีสากล

กรอบแนวคิดการวิจัย

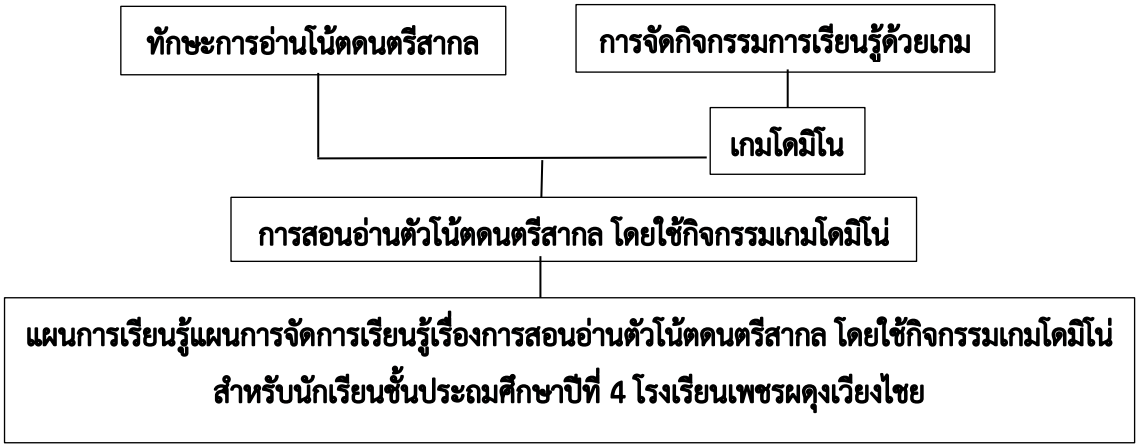

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ประวัติโน้ตดนตรีสากล

นับตั้งแต่การกำเนิดของเสียงที่เป็นจังหวะ ดนตรีขึ้นมาครั้งแรกบนโลกจากมนุษย์โดยการพยายามเลียนแบบเสียงของธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม การใช้วัตถุต่าง ๆ ที่หาได้มากระทบกันให้เกิดเสียงเป็นจังหวะตามความรู้สึกโดยบังเอิญ ดังจะเห็นได้จากชนเผ่าพื้นเมืองโบราณที่กระจายกันอยู่ทั่วทุกมุมโลกในปัจจุบัน ก็มักจะมีการใช้วัสดุอุปกรณ์ อาวุธ วัตถุศักดิ์สิทธิ์ เครื่อง เคาะจังหวะ หรือแม้แต่การใช้อวัยวะในร่างกายมาสร้างกระสวนจังหวะในรูปแบบต่าง ๆ ประกอบการเปล่งเสียง หรือขับร้องทำนองเพื่อประกอบพิธีกรรมตามความเชื่อของชนเผ่านั้นๆซึ่งอาจกล่าวได้ว่าเครื่องดนตรีประเภทเครื่องกระทบถือได้ว่าเป็นเครื่องดนตรีกลุ่มแรกที่มนุษย์สร้างขึ้น ต่อมาเครื่องดนตรีประเภทต่าง ๆก็ได้ถูกค้นพบโดยตามลำดับ เช่น การเป่ากระดูกสัตว์ที่มีรูกลวงทำให้เกิดเสียงโดยบังเอิญจนวิวัฒนาการมาเป็นแตร จากนั้นมนุษย์ได้มีการประดิษฐ์คิดค้นเครื่องดนตรีขึ้นมาหลายประเภทตามลักษณะของศิลป์วัฒนธรรมและลักษณะค่านิยมของชนชาติต่าง ๆจากนั้นจึงได้พยายามคิดค้นการแบ่งระดับเสียงและการบันทึกเสียงด้วยสัญลักษณ์ที่ เรียกว่า “โน้ต” (Notation) ในเวลาต่อมา (นครินทร์ จันทะอ่อน, 2564)

ที่มาของระดับเสียง ชนชาติกรีกได้สร้างรากฐานสำคัญทางด้าน ทฤษฎีดนตรีจนถูกนำมาพัฒนาและใช้กันมาอย่างต่อเนื่องนั่นคือ การแบ่งช่วงเสียงออกเป็นระดับต่าง ๆซึ่งเป็นหลักสำคัญของบันไดเสียงในดนตรีตะวันตกที่ได้นำมาพัฒนาจนกลายเป็นระบบที่สลับซับซ้อน ซึ่งนักปราชญ์ ไพธากอรัส (Pythagoras, 570-495 B.C.) ได้คิดค้นขึ้นมาเมื่อประมาณ 1,000 ปีก่อนคริสตกาล โดยบันไดเสียงโบราณนี้เรียกว่าโหมด (Mode) (ณรงค์รัชช์ วรมิตรไมตรี, 2560) ไพธากอรัสนี้เองที่เป็นผู้แบ่งช่วงเสียงออกเป็นระดับต่าง ๆตามกฎพื้นฐานของเสียงที่เกี่ยวข้องกับปรัชญาและคณิตศาสตร์ ระดับเสียงที่พัฒนาจนกลายมาเป็นเสียงตัวโน้ตในยุคปัจจุบัน

ไพธากอรัสยังนำเสนอไว้ว่าใน1ชุดระดับเสียง ประกอบด้วย กลุ่มเสียง4ระดับ (Tetrachord) ซึ่ง มี 3 รูปแบบดังต่อไปนี้

1. Semitone-Tone-Toneเรียกว่ากลุ่มเสียงแบบดอเรียน (Dorian Tetrachord)

2. Tone-Semitone -Tone เรียกว่ากลุ่มเสียงแบบฟรีเจียน (Phrygian Tetrachord)12343.

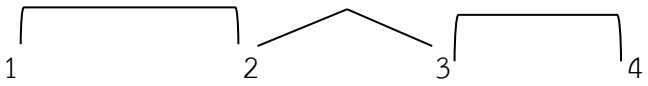

3. Tone –Tone –Semitone เรียกว่ากลุ่มเสียงแบบลีเดียน (Lydian Tetrachord)1234

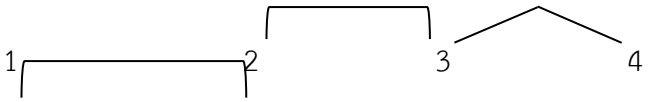

ที่มา จาก “พีธากอรัส,” โดย นครินทร์ จันทะอ่อน,2564

ความมุ่งหมายของการอ่านโน้ตดนตรี

ณรุทธ์ สุทธจิตต์ (2536) กล่าวถึง ความมุ่งหมายของการอ่านโน้ตดนตรี ดังนี้1.เพื่อพัฒนาความสามารถทางการอ่าน ให้ผู้เรียนมีทักษะทางด้านการอ่านที่สอดคล้อง กับพัฒนาการ ความสามารถของผู้เรียน สามารถตบมือ และเคลื่อนไหวร่างกายให้สอดคล้องกับรูปแบบ สัญลักษณ์ทางดนตรี 2.เพื่อพัฒนาทักษะด้านการอ่านโน้ตเมื่อแรกเห็นได้ทันที (Sight Reading) ซึ่งนับว่าเป็นทักษะที่สำคัญที่จะช่วยให้ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ดนตรีได้เข้าใจและรวดเร็วมากยิ่งขึ้น การอ่านโน้ตแบบนี้ต้องฝึกฝนเพื่อให้เกิดความชำนาญในการอ่านเพราะการอ่านในลักษณะนี้นับว่าเป็นกระบวนการที่ซับซ้อนเพราะประกอบด้วยองค์ประกอบทางดนตรีหลายส่วน 3.เพื่อพัฒนาให้ผู้เรียนเข้าใจในองค์ประกอบต่าง ๆของดนตรี ได้แก่ จังหวะทำนอง เสียงประสาน รูปแบบ และลักษณะของเสียงที่ใช้ในการถ่ายทอดความรู้สึก นับว่าเป็นส่วนที่สำคัญในการเข้าใจและซาบซึ้งอารมณ์ของบทเพลง 4.เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นดนตรีและการร้องเพลงให้มีประสิทธิภาพเมื่อผู้เรียนอ่านโน้ตเพลงที่ผู้ประพันธ์เขียนไว้เป็นภาษาดนตรีจะเข้าใจในอารมณ์ ความต้องการของผู้ประพันธ์และสามารถถ่ายทอดออกมาเป็นเสียงดนตรีได้ถูกต้องอย่างมีสุนทรีย์ นอกจากนี้การฝึกปฏิบัติตามโน้ตเพลง ทำให้ผู้เรียนระมัดระวังในขณะปฏิบัติเครื่องดนตรีเพราะสามารถตรวจสอบความถูกต้องของโน้ตและองค์ประกอบของเพลงได้ตลอดเวลา ส่งผลให้การเรียนรู้โดยการอ่านโน้ตดนตรีในขณะเล่นมีประสิทธิภาพมากกว่าการเล่นโดยการจดจำโน้ต 5.เพื่อพัฒนาทักษะทางการเรียนดนตรีขั้นสูงต่อไป เพราะทักษะการอ่านโน้ตดนตรีนับว่าเป็นพื้นฐานที่สำคัญที่จะนำไปใช้ต่อยอดในทักษะการเรียนดนตรีด้านอื่น ๆ ให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เนื่องจากดนตรีนับว่าเป็นภาษาที่ใช้ติดต่อกันระหว่างผู้เรียนวิชาชีพเดียวกันจึงนับได้ว่าเป็นการสื่อสารที่ข้ามกำแพงทาง

ภาษาอย่างหนึ่ง 6. เพื่อพัฒนาทักษะการเปลี่ยนเสียงดนตรีเป็นสัญลักษณ์แทนได้ เรียกว่าการบันทึกโน้ตดนตรี โดยการเขียนโน้ตจะช่วยฝึกทักษะทางด้านโสตประสาทที่มีความสัมพันธ์กับเสียงดนตรีและการประพันธ์เพลง

ในการสอนทักษะดนตรีแต่ละเครื่องมือย่อมมีเทคนิควิธีการอ่านโน้ตดนตรีให้ได้อย่างดี ต้องมีการฝึกฝนจนเกิดทักษะใช้ชำนาญด้วยการศึกษาตัวอย่างเพลงและทำแบบฝึกหัดเป็นจำนวนมาก

การอ่านและการบันทึกโน้ตดนตรีเป็นเรื่องสำคัญที่ผู้ศึกษาดนตรีจะต้องมีความรู้และความเข้าใจ ถือว่าเป็นก้าวแรกของการเรียนดนตรีสากลหรือดนตรีตะวันตก องค์ประกอบต่าง ๆไม่ว่าจะเป็น บรรทัดห้าเส้นชื่อตัวโน้ต กุญแจประจำหลัก ฯลฯ เปรียบเหมือนกับตัวอักษรประเภทหนึ่งซึ่งสัญลักษณ์ที่ใช้จะมีหลักการเขียนและการอ่านที่เป็นสากลซึ่งไม่ว่านักดนตรีชาติไหนก็สามารถสื่อให้เข้าใจตรงกันได้ (ณัชชา โสคติยานุรักษ์, 2549)

สรุปว่าความมุ่งหมายของการอ่านโน้ตดนตรีสากลเกิดขึ้นจากการที่ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนทักษะการอ่านโน้ตเพื่อเป็นการพัฒนาด้านต่าง ๆเช่นด้านการอ่านตัวโน้ต ด้านทักษะการเรียนและการเล่นดนตรี

การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม

ความหมายของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม

อิสรีย์ เพียรจริง (2559), เบญจรงค์ เทพทอง (2559) และ สุคนธ์ สินธพานนท์, (2554) ได้ให้ความหมายใกล้เคียงกันว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกมหมายถึง กิจกรรมที่ครูจัดขึ้น โดยมีเกมเป็นสื่อการสอน เพื่อใช้ในการเรียนการสอนทำให้เกิดความสนุกสนานโดยมีการกำหนดกติกาและวิธีการเล่นเกมที่ชัดเจนทำให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์สังคม และสติปัญญา สร้างความสนใจและความสนุกสนานให้แก่ผู้เรียน มีกฎเกณฑ์กติกา ส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ เข้าใจและจดจำบทเรียนได้ง่ายและพัฒนาทักษะต่าง ๆ รวดเร็วอีกทั้งส่งผลให้ผู้เรียนได้รู้จักการทำงานร่วมกัน ในเกมแต่ละเกมอาจมีผู้เรียนเล่นคนเดียวหรือหลายคนแข่งขันกันหรือร่วมมือกันทำกิจกรรมตามกติกาที่ตกลง มีการกำหนดระบบการให้คะแนนหรือวิธีการตัดสินชนะหรือแพ้

สรุปได้ว่า การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นสื่อให้ผู้เรียนเรียนรู้ผ่านการเล่นแทนการสอนแบบปกติซึ่งทำให้กระตุ้นผู้เรียนให้มีความสนใจในเนื้อหาที่ตนเองเรียนมากขึ้น และผู้เรียนมีการตื่นตัวในการเรียนทำให้มีบรรยากาศในการเรียนที่ดี กระตุ้นการเรียนรู้ของผู้เรียน

จุดประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ด้วยเกม

เกสร สีหา (2558) ได้กล่าวถึงประเภทของเกมการศึกษาไว้ว่า เกมประเภทว่าการสอนแบ่งเป็น 2 ประเภท คือเกมที่ไม่เกี่ยวกับการศึกษาและเกมที่เกี่ยวกับการศึกษา ดังนั้นหากครูผู้สอนจะนำไปใช้หรือดัดแปลงเพื่อประกอบการสอนแล้วจะเป็นการจูงใจนักเรียนมีให้มีความกระตือรือร้นที่ จะเรียน ครูควรพิจารณาให้เหมาะสมมากขึ้น จะต้องคำนึงถึงความเหมาะสมของเกมแต่ละประเภทว่าสอดคล้องกับเนื้อหาจุดประสงค์ และวัยของเด็กหรือผู้เล่นมากน้อยเพียงใด นอกจากนี้ การเล่นเกมที่กาหนดกติกาไว้แน่นอน ก็จะทำให้ผู้เล่นสามารถประเมินผลความสำเร็จของตนได้ด้วยเพื่อให้ผู้เรียนเกิดความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนไม่เบื่อหน่าย เร้าความสนใจตลอดเวลา ทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนย่อมสูงกว่าการถูกบังคับให้เรียน

Priyajit, M. (2020) ระบุว่าวัตถุประสงค์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมว่ามีความสำคัญต่อผู้เรียน ในการเรียนอย่างมีเป้าหมายซึ่งจะช่วยสนับสนุนการเรียนรู้และพัฒนาการของผู้เรียน คือ 1. ผู้เรียนเกิดการคิดวิเคราะห์ 2. ผู้เรียนสามารถพัฒนาทักษะการใช้เหตุผลเชิงตรรกะ 3. เป็นการฝึกให้ผู้เรียนอ่านและเขียนเป็นการเรียนรู้ด้วยตนเอง พัฒนาทักษะด้านภาษาและการสื่อสาร 4.เกมบางประเภทสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ให้ผู้เรียนสามารถทำงานเป็นกลุ่มร่วมกับผู้อื่นได้ จากวัตถุประสงค์ของการจัดการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุป

สรุปการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมมีวัตถุประสงค์เพื่อเพื่อฝึกทักษะการปฏิบัติให้ผู้เรียนได้เรียนรู้ด้วยตนเอง ฝึกการคิด วิเคราะห์ คิดสร้างสรรค์และการคิดอย่างมีเหตุผล เรียนรู้ด้วยความสนุกมีการสื่อสาร การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างเพื่อน ฝึกวินัยเคารพกฎ มีน้ำใจ กล้าคิดกล้าทำ

ลักษณะของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกม

มีนักวิชาการได้เสนอลักษณะของการจัดการเรียนรู้ด้วยเกมไว้อย่างหลากหลาย ดังนี้

ทิศนา แขมมณี (2562) ได้กล่าวถึงลักษณะของการจัดการเรียนรู้ ด้วยเกมดังนี้ 1. มีผู้สอนและผู้เรียน 2. มีเกมและกติกาการเล่น 3. มีการเล่นเกมตามกติกา 4. มีการอภิปรายเกี่ยวกับผลการเล่นเกม วิธีการเล่นและพฤติกรรมการเล่นของผู้เรียน หลังการเล่นเกม 5. มีผลการเรียนรู้ของผู้เรียน

ประโยชน์ของการจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกม

ประโยชน์ของการเรียนรู้ผ่านเกมมีจุดเด่น คือ สามารถสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้เรียนแต่ละคน ผู้เรียนสามารถสร้างปฏิสัมพันธ์ต่อกันและกัน สามารถให้ความคิดเห็นของคนที่หลากหลายรวมกันเป็เป้าหมายเดียวกันได้ เปิดโอกาสในการรับรู้เนื้อหา สามารถเชื่อมโยงความรู้เข้ากับสภาพแวดล้อมจริงได้ ลดความแตกต่างระหว่างผู้เรียนแต่ละคน เกิดการเรียนรู้ด้วยตนเอง จะเห็นได้ว่าเกมเพื่อการเรียนรู้เป็นสื่อการสอนที่สามารถทำให้ผู้เรียนสนใจและเปิดกว้างในการรับรู้ อีกทั้งยังได้ในเรื่องการแลกเปลี่ยนระหว่างผู้เรียน การมีส่วนร่วม เป็นสื่อที่น่าสนใจในการนำเอามาพัฒนาการเรียนรู้ให้กับผู้เรียนได้ (ฐปนนท์ สุวรรณกนิษฐ์, 2560) นอกจากนี้เกมมีประโยชน์ต่อผู้เรียน คือ ช่วยเร้าความสนใจของผู้เรียน เกิดความสนุกสนาน ผ่อนคลายความตึงเครียด มีความเข้าใจในเนื้อหาเพิ่มมากขึ้น ได้ฝึกทักษะด้านต่าง ๆ ส่งเสริมความสามัคคี การทำงานร่วมกัน ฝึกให้ผู้เรียนมีวินัยในตนเอง และทำให้ผู้เรียนมีเจตคติที่ดีในการเรียน (ประภาศิริ ปราโมทย์, 2561)

สรุปได้ว่า การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมสร้างความสนุกสนานเพลิดเพลินในการเรียนรู้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้จากการปฏิบัติด้วยตนเองเกิดเป็นความรู้ที่คงทน ส่งเสริมการเรียนรู้ของผู้เรียนทั้งด้านความรู้ การฝึกปฏิบัติ ค่านิยม เจตคติและทักษะทางสังคม

เกมโดมิโน่

Trueid (2563) โดมิโน (อังกฤษ: domino) เป็นกลุ่มเกมที่ใช้แผ่นกระเบื้อง (tile) ที่เล่นด้วยแผ่นกระเบื้อง "โดมิโน" รูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า โดยมีเส้นแบ่งหน้าเป็นปลายรูปสี่เหลี่ยมจัตุรัสสองด้าน ปลายแต่ละด้านทำเครื่องหมายด้วยจุดจำนวนหนึ่ง (เรียกว่า พิพ นิพหรือดอบ) หรือว่างไว้ ด้านหลังของโดมิโนในชุดเหมือนกันทั้งหมด คือว่างไว้หรือมีการออกแบบร่วมกันบางอย่าง ชิ้นเกมโดมิโนรวมกันเป็นชุดโดมิโน ซึ่งบางทีเรียกว่า

"เด๊ก" หรือ "แพ็ก" ชุดโดมิโนแบบจีน-ยุโรปดั้งเดิมประกอบด้วยโดมิโน 28 ชิ้น โดยมีจำนวนจุดทุกแบบระหว่าง 0 ถึง 6 จุด ชุดโดมิโนเป็นอุปกรณ์เล่นเกมทั่วไป คล้ายกับไพ่หรือลูกเต๋าตรงที่สามารถเล่นโดมิโนได้หลายอย่างโดยใช้ชุดโดมิโน

สถาบัน Play Academy (2560) กล่าวว่า โดมิโนเป็นเกมที่สอนเรื่องความสัมพันธ์ให้กับเด็ก เช่น ความสัมพันธ์ของจำนวน รูปทรง ภาพเหมือน เป็นต้น นอกจากนั้น ยังฝึกให้เด็กมีลานสายตาที่กว้าง รู้จักสังเกตทั้งซ้ายและขวาถึงโอกาสที่จะนำสิ่งที่สัมพันธ์กันมาต่อเชื่อมโยงกันให้ถูกต้อง เป็นการพัฒนาทักษะการสังเกต การวิเคราะห์เกณฑ์ของความเหมือนและความต่าง ที่สำคัญคือ เด็กต้องให้เหตุผลได้ว่าภาพสองภาพที่ดูคล้ายคลึงกันนั้นมีตรงไหนที่แตกต่างกัน เด็กที่มีทักษะการสังเกตที่ดีจะรู้ทันท่วงทีถึงสถานการณ์ที่ไม่เหมือนเดิม ทำให้เกิดข้อสงสัยและเอาตัวรอดได้จากสถานการณ์ที่ไม่ปกติมากกว่าเด็กที่ไม่รู้จักสังเกตสิ่งรอบตัว

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลองในรูปแบบ One Group Pretest - Posttest Design (หนึ่งกลุ่มสอบก่อน-สอบหลัง) โดยการใช้รูปแบบแผนการวิจัยการทดลอง เกมโดมิโน่สัญลักษณ์โน้ตดนตรีสากลพื้นฐาน ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 แบบแผนการวิจัยแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	สอบก่อน	ทดลอง	สอบหลัง
ทดลอง	T_1	X	T_2

เมื่อ T_1 แทน การทดสอบก่อนเรียน (Pre - Test)

X แทน การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้รายงานผลการใช้เกมโดมิโน่สัญลักษณ์โน้ตดนตรีสากลพื้นฐานกลุ่มสาระการเรียนรู้ดนตรีและนาฏศิลป์ ชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

T_2 แทน การทดสอบหลังเรียน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้ วิชาดนตรีสากล ของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย โดยใช้เกมโดมิโน่

2. แบบทดสอบทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย โดยใช้เกมโดมิโน่

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ อัตราส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความยาก- ง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น

2.วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายข้อมูลการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบนัยสำคัญของทักษะการอ่านตัวโน้ตหลังการทดลองโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล T-Test แบบ Dependent ทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย ระหว่างก่อนและหลังเรียน

ผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบทักษะการอ่านตัวโน้ตคนตรีสากลของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานี ก่อนและหลังใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่

กลุ่มทดลอง	(n)	คะแนนเต็ม	$\overline{x}$	SD	Sig.
ก่อนการจัดการเรียนรู้	35	10	6.03	0.75	.00
หลังการจัดการเรียนรู้	35	10	9.34	0.68	

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .0

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยพบว่าทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย จังหวัดสุราษฎร์ธานีหลังการใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่สูงกว่าก่อนใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังการเรียน ($\overline{X}$ = 9.34) ค่าเฉลี่ยก่อนการเรียน ($\overline{X}$ = 6.03)

ทักษะการอ่านตัวโน้ตของนักเรียนก่อนและหลังใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่พบว่าคะแนนหลังใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่สูงกว่าคะแนนก่อนใช้กิจกรรมเกมโดมิโน่อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.5 ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีสัมพันธ์เชื่อมโยงความรู้ของ Thorndike (1969) ที่กล่าวว่าการเรียนรู้จะเกิดขึ้นได้ด้วยการที่มนุษย์หรือสัตว์ได้เลือกเอาปฏิกิริยาตอบสนองที่ถูกต้องนั้นมาเชื่อมต่อเข้ากันกับสิ่งเร้าอย่างเหมาะสมในการฝึกและการสอนโดยมีเกมเป็นสื่อการสอนเป็นการกระตุ้นความสนใจของนักเรียนให้รู้สึกสนุกสนานในการเรียนรู้การเล่นทำให้นักเรียนรู้สึกสนุกและได้เรียนรู้และพัฒนาทักษะ ซึ่งมีการนำทฤษฎีข้างต้นมาประ ยุกต์ใช้กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนเพชรผดุงเวียงไชย โดยการใช้เกมโดมิโนในขั้นกิจกรรมการเรียนการสอนตามแผนการสอนที่สร้างขึ้น เกมโดมิโน่เป็นสิ่งเร้าที่ทำให้นักเรียนเกิดความรู้สึกสนใจและตอบสนองการเรียนได้ดีขึ้นจากความรู้สึกสนุกตลอดการทำกิจกรรม นักเรียนจดจ่อกับการเรียนและสามารถทำกิจกรรมการอ่านโน้ตดนตรีสากลตามแผนการสอนได้มีคุณภาพมากขึ้น ทั้งยังสอดคล้องกับอิสรีย์ เพียรจริง (2559) กล่าวว่าครู

จัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมทำให้เกิดความสนุกสนานผู้เรียนเกิดการเรียนรู้และช่วยส่งเสริมพัฒนาการทางด้านร่างกาย อารมณ์ สังคม และสติปัญญาตรงกับงานวิจัยของ อิสระ กีตา และอินทิรา รอบรู้ (2561) ที่ศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน พบว่า ประสิทธิภาพของการใช้ชุดการสอนเป็นไปตามเกณฑ์ที่ตั้งไว้ และ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังการใช้ชุดการสอนสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งจากตัวอย่างงานวิจัยดังกล่าวพบว่าลักษณะปัญหาด้านการอ่านโน้ตดนตรีสากลของนักเรียนมีความคล้ายคลึงกัน นอกจากนี้ยังมีเครื่องมือการวิจัยที่มีลักษณะน่าสนใจ และมีเนื้อหาเข้าใจง่าย จึงสามารถพัฒนาทักษะทางการเรียน และการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานได้อย่างเต็มศักยภาพ เป็นไปในทิศทางที่ดีเช่นเดียวกัน เป็นการกระตุ้นการเรียนรู้ การวิเคราะห์ซึ่งผู้เรียนสามารถเรียนรู้ได้ด้วยตนเอง และส่งผลให้คะแนนผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1.1 ครูผู้สอนควรแนะนำ หรืออธิบายเพิ่มเติม หากนักเรียนไม่เข้าใจและใช้เวลาในการปฏิบัตินานจนเกินไป

2 ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรรวบรวมสื่อการสอนหรือกิจกรรมอื่น ๆ เพื่อนำมาเปรียบเทียบความแตกต่างและเป็นทางเลือกในการใช้สื่อต่าง ๆให้เกิดความเหมาะสมกับเนื้อหามากขึ้น

2.2 ควรทำการวิจัยวัดความพึงพอใจของนักเรียน เพื่อให้นักเรียนแสดงความคิดเห็นต่อสื่อและกิจกรรมที่สร้างขึ้นมา

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ*. กระทรวงศึกษาธิการ.

เกสร สีหา. (2558). *การพัฒนาการเขียนสะกดคำภาษาไทยโดยใช้เกมการศึกษาประกอบกิจกรรมการเรียนการสอนชั้นประถมศึกษาปี ที่ 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, มหาสารคาม.

จริยาพร ศรีพิทักษ์พลรบ และ รุ่งทิพย์ ดำจ่าง. (2551). *การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์การเรียนรู้คำศัพท์*. พิษณุโลก: มหาวิทยาลัยนเรศวร.

ฐปนนท์ สุวรรณกนิษฐ์. (2560). *การออกแบบเกมการ์ด เพื่อสร้างความเข้าใจในการเรียนหลักสูตรออกแบบสื่อสาร. การประชุมวิชาการระดับชาติ นเรศวรวิจัย ครั้งที่ 13: วิจัยและนวัตกรรมกับการพัฒนา*

ประเทศ วันที่ 21-22 กรกฎาคม 2560 (น. 1700-1715). อาคารเอกาทศรถ มหาวิทยาลัยนเรศวร จังหวัดพิษณุโลก

ณัชชา โสคติยานุรักษ์. (2549). *จากประสบการณ์ครูดนตรี*. กรุงเทพ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรุทธ์ สุทธจิตต์. (2536). *พฤติกรรมการสอนดนตรี*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณรงค์รัชช์ วรมิตรไมตรี. (2560). *เอกสารประกอบการสอน วิชา 2007102 หลักการทางดนตรีวิทยา*. มหาสารคาม: วิทยาลัยดุริยางคศิลป์ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ทิศนา แขมมณี. (2557). *วิธีสอนสำหรับครูมืออาชีพ*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ทิศนา แขมมณี. (2562). *ศาสตร์การสอน องค์ความรู้เพื่อการจัดกระบวนการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ*. กรุงเทพฯ : จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ธนัญภัสร์ ศรีเนธิยวศิน. (2564). การจัดการเรียนการสอนโดยใช้เกมเป็นฐานที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา. *วารสาร มจร บาฬีศึกษาพุทธโฆสปริทรรศน์*, *7*(3), 40–55. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/Palisueksabuddhaghosa/article/view/253003?utm_source=chatgpt.com.

นครินทร์ จันทะอ่อน. (2564). *การศึกษาผลสัมฤทธิ์การฝึกทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนสามเสนวิทยาลัย กรุงเทพมหานคร โดยใช้แอปพลิเคชัน Music Tutor* [บัณฑิตนิพนธ์ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏบ้านสมเด็จเจ้าพระยา.

เบญจรงค์ เทพทอง. (2559). *การพัฒนาทักษะการอ่านโน้ตดนตรีสากลของนักเรียนนั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โรงเรียนวัดยายร่ม โดยเกมการศึกษา Music Route* [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ประภาศิริ ปราโมทย์. (2561). *การพัฒนาชุดกิจกรรมการเรียนรู้คณิตศาสตร์โดยใช้รูปแบบการเรียนรู้แบบร่วมมือควบคู่กับเกม เพื่อส่งเสริมผลการเรียนรู้และคุณลักษณะที่พึงประสงค์ทางคณิตศาสตร์ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงใหม่]. http://cmruir.cmru.ac.th/handle/123456789/1877

ศิริปราณ จรรย์สืบศรี และ นัฐจิรา บุศย์ดี. (2563). การจัดกิจกรรมการเรียนรู้โดยใช้เกมเป็นฐานเพื่อพัฒนาความสามารถในการใช้การแสดงแทนทางคณิตศาสตร์ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 4. *วารสารศิลปากรศึกษาศาสตร์วิจัย 12*(2), 409-425.

สถาบัน Play Academy เดอะ เซอร์เคิล ราชพฤกษ์. (2560, 18 กรกฎาคม). *โดมิโน และภาพเหมือน – ภาพต่าง*. https://www.facebook.com/media/set/?set=a.1426476250741076.1073741943.1086764004712304&type=3&_rdr.

สุคนธ์ สินธพานนท์. (2554). *วิธีสอนตามแนวปฏิรูปการศึกษาเพื่อพัฒนาคุณภาพของเยาวชน*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ 9119 เทนนิคพริ้นติ้ง.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน. (2536). *กิจกรรมส่งเสริมพัฒนาเด็กอนุบาล (เกมการศึกษา).* กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาเอกชน.

อภิรักษณ์ หุ่นหล่อ, อนันท์ ศรีสุภาพ และ ปิยะนุช ศิลปะโชติ (2563). *หลักสูตรฝึกอบรมเชิงปฏิบัติการพัฒนาแนวคิดเชิงคำนวณโดยใช้เกมเป็นฐาน (Game-Based Learning) สำหรับครูผู้สอน.* กรุงเทพฯ: โครงการพัฒนาแนวคิดเชิงคำนวณโดยใช้เกมเป็นฐาน.

อิสรีย์ เพียรจริง. (2559). *การพัฒนาทฤษฎีดนตรีเบื้องต้น โดยใช้เกมบิงโก (M.T. BINGO) สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนนานาชาติโมเดิร์น* [ปริญญานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

อิสระ กีตา และ อินทิรา รอบรู้. (2561). *ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยชุดการสอนการอ่านเขียนโน้ตดนตรีสากลขั้นพื้นฐานสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาช่วงชั้นที่ 2 โรงเรียนอนุบาลทัพทัน.* กรุงเทพ: บัณฑิตวิทยาลัย สาขาการออกแบบการเรียนการสอน มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

George, E.M., & Coch, D. (2011). Music training and working memory: An ERP study. *Neuropsychologia, 49*(5), 1083-1084.

Habibi, A., Damasio, A., Ilari, B., Veiga, R., Joshi, A. A., Leahy, R. M., Haldar, J. P., Varadarajan, D.,Bhushan, C., & Damasio, H. (2018). Childhood Music Training Induces Change in Micro andMacroscopic Brain Structure: Results from a Longitudinal Study. *Cerebral cortex, 28*(12), 4336–4347.

Hanna-Pladdy, B., & MacKay, A. (2011). The relation between instrumental musical activity andcognitive aging. *Neuropsychology, 25*(3), 378–386.

Ho, Y. C., Cheung, M. C., & Chan, A. S. (2003). Music training improves verbal but not visual memory:cross-sectional and longitudinal explorations in children. *Neuropsychology, 17*(3), 439–450.

Priyajit, M. (2020). *Why Game-Based Learning will make your child Smarter.* https://shorturl.asia/YNPsA.

Suttachitt, N. (2018). *Music education: Principles and essentials* (10th ed.). Chulalongkorn universitypress.

Trueid. (2563, 18 กุมภาพันธ์). *โดมิโน.* https://entertainment.trueid.net/detail/VZ84D1bNp7zZ

การพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R's

The Development of Waiting Skills in Autism Learners Aged 3-6 Years Using Social Stories Combined with the 3R's Principles

กิจจา บานชื่น[1] เกษรินทร์ จินพล[2] และพันวัสสา หาแก้ว[3]

Kijja Banchuen[1] Kassarin Chinphon[2] and Panwatsa Hakaew[3]

อาจารย์[1], นักศึกษา[2,3]

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยตาปี[1,2,3]

E-mail: chinphon.04@gmail.com[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี และ (2) เพื่อศึกษาผลการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ในผู้เรียนออทิสติกช่วงอายุ 3-6 ปี เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้เรียนออทิสติกของศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกระบี่ จำนวน 5 คน โดยวิธีการสังเกตพฤติกรรมด้วยแบบประเมินทักษะการรอคอยในสถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย และค่าร้อยละ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) เรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อหนังสือตั้งโต๊ะ เรื่อง สถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ช่วยให้ทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี มีคะแนนประเมินทักษะสูงขึ้น และลดพฤติกรรมการวิ่งออกนอกแถว อยู่ไม่นิ่ง แกล้งเพื่อนร่วมชั้นเรียนในขณะเข้าแถวเคารพธงชาติ และ (2) ผลการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ในผู้เรียนออทิสติก ช่วงอายุ 3-6 ปี แสดงให้เห็นว่าการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's เป็นเครื่องมือการสอนที่มีประสิทธิภาพสำหรับเด็กออทิสติก เพราะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพจดจำและสามารถปฏิบัติได้ด้วยตนเอง โดยครูผู้สอนไม่ต้องให้การช่วยเหลือ

คำสำคัญ: ผู้เรียนออทิสติก ทักษะการรอคอย วิธีการโดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's

Abstract

This study aimed (1) to develop waiting skills among autistic children aged 3–6 years, and (2) to examine the effects of using social stories combined with the 3R's instructional approach on autistic children in this age group. Data were collected from five autistic students at the Krabi Provincial Special Education Center through behavioral observation using a waiting skills assessment form in the context of a morning flag ceremony. The data were analyzed using mean and percentage. The findings revealed that (1) the use of a tabletop storybook

depicting the flag ceremony scenario, combined with the 3R's instructional approach, improved the children's waiting skills and reduced behaviors such as leaving the line, restlessness, and disturbing classmates during the ceremony; and (2) integrating social stories with the 3R's teaching method proved effective in enhancing the children's understanding, memory, and independent performance, thereby reducing the need for teacher assistance.

Keywords: Autistic students, waiting skills, method using social stories combined with the 3R's teaching principles

บทนำ

ภาวะออทิซึมสเปกตรัม หรือโรคออทิซึมเป็นโรคพัฒนาการบกพร่องจากความผิดปกติของสมองที่มีอาการแสดงความบกพร่องในพัฒนาการด้านการใช้ภาษาสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคมร่วมกับมีความผิดปกติของพฤติกรรมและความสนใจที่แคบจำกัดหรือเป็นแบบแผนซ้ำ ๆ อาการความบกพร่องของ โรคออทิซึมจะปรากฏตั้งแต่ในวัยเด็ก และเป็นอย่างต่อเนื่องไปจนโตโดยไม่สามารถรักษาให้หายขาดได้ อย่างไรก็ตามหากมีการรักษาที่เหมาะสมตั้งแต่ในระยะแรกก็จะสามารถแก้ไข ความบกพร่องให้ลดน้อยลง และช่วยให้ผู้ป่วยมีพัฒนาการที่ดีขึ้นได้ ซึ่งภาวะออทิซึมนี้จะปรากฏ ให้เห็นผ่านพฤติกรรมที่ผิดปกติของเด็กในช่วงสองปีแรก เด็กออทิสติกมีความบกพร่อง เช่น ไม่มองสบตา สายตาเหม่อลอยไร้จุดหมาย มองคนผ่านเลย แยกตัวอยู่คนเดียว ไม่ชอบการสัมผัส ไม่เข้ากลุ่มเล่นกับเด็กด้วยกัน ไม่มีสัมพันธภาพกับคนอื่นไม่เข้าใจกติกา ทางสังคม (อินทุอร จันทนภุมมะ, 2561) เด็กออทิสติก เช่น ไม่เข้าใจในสิ่งที่เป็นนามธรรม ขาดความคิดเชื่อมโยงในสิ่งที่เป็นนามธรรมจึงทำให้บางคนฟังนิทานไม่รู้เรื่อง เล่นบทบาทสมมติไม่เป็น ซึ่งปัญหาที่ได้กล่าวมาในข้างต้นส่งผลต่อทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติก การเสริมสร้างทักษะทางสังคมให้เด็กออทิสติกนั้น จึงเป็นสิ่งที่สำคัญในการพัฒนาพฤติกรรมที่เหมาะสมกับการปรับตัวเข้าหาผู้อื่นได้ โดยเฉพาะพฤติกรรม การอดทนรอคอยเป็นหนึ่งในทักษะทางสังคมที่เป็นพื้นฐานในการดำเนินชีวิตสู่ความสำเร็จ เพราะพฤติกรรม การรอคอยเป็นพฤติกรรมที่เกี่ยวกับการยับยั้งความต้องการของตนเองต่อสิ่งที่จะทำให้ได้รับ ความพึงพอใจอย่างทันทีทันใด แต่พฤติกรรมการรอคอยเป็นสิ่งที่ยากสำหรับเด็ก โดยเฉพาะเด็กออทิสติก ที่มีความบกพร่องทางทักษะทางสังคม ที่เกิดจากความผิดปกติของสมองทำให้เด็ก ขาดกระบวนการ ชะลอความต้องการของตนเองในขณะนั้น ดังนั้นพฤติกรรมการรอคอยถือเป็นปัญหาสำคัญอย่างหนึ่ง ในทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกที่ควรได้รับการพัฒนา และจากการทดสอบ The Marshmallow Test ของมหาวิทยาลัยแสตนฟอร์ด ซึ่งเป็นการทดสอบเด็กระดับอนุบาล โดยทิ้งให้พวกเขาอยู่กับขนมมาร์ชเมลโล่ เพียงลำพังเด็ก ๆ สามารถหยิบขนมรับประทานได้ถ้าต้องการแต่ถ้าหากเด็ก ๆ สามารถอดทนรอนักวิจัยได้ พวกเขาจะได้รับขนมเพิ่มขึ้น ผลการวิจัยระบุออกมาว่าเด็กที่อดทนได้เมื่อโตขึ้น จะปรับตัว และเข้าสังคมได้ดีกว่า (อรภิชา กองพนันพล, 2565) การเรียนรู้ของเด็กออทิสติกส่วนใหญ่ มีปัญหาด้านการสนใจ ด้านการสื่อความหมาย และการเข้าใจภาษา การสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จึงต้องมีวิธีการสอนที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อสนองความต้องการ ของเด็กแต่ละบุคคล โดย

ครูผู้สอน ควรคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก สอนตามความสามารถ และความต้องการของเด็กแต่ละคน ฝึกให้เด็ก ทำทีละน้อยๆ จากสิ่งที่ใกล้ตัวไปหาสิ่งไกลตัวหรือจากง่ายไปหายาก เพื่อไม่ให้เด็กสับสน และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก ตลอดจนควรสอนทีละขั้น หรือมีการวิเคราะห์อย่างเป็นระบบขั้นตอนเพื่อให้เด็ก ได้เกิดการเรียนรู้ที่ถูกต้อง และสามารถประสบความสำเร็จ ได้ง่ายกว่าการสอน เป็นขั้นใหญ่ ๆ จัดการสอน โดยการปฏิบัติจริง เพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง สอนสิ่งที่จำเป็นสำหรับเด็ก เพื่อนำไปปรับใช้ ในชีวิตประจำวันได้ หลักการสอนที่สำคัญก็คือ หลักการสอนแบบ 3R's เป็นหนึ่งในหลักการสอนนักเรียน ที่มีภาวะออทิสติก R ตัวที่ 1 คือ Repetition คือ การสอนซ้ำ และใช้เวลาสอน มากกว่าเด็กปกติ R ตัวที่ 2 คือ Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียด ไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียวนานเกิน 15 นาที เปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลงดนตรี เล่านิทาน หรือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง และ R ตัวที่ 3 คือ Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นกิจกรรมที่ต้องทำสม่ำเสมอในแต่ละวัน (ชวัลลักษณ์ ศรีอุดม, สุปราณี มาศวรรณา และสุวิยา เพชรชู, 2565) ในการจัดการเรียนการสอนเพื่อพัฒนาทักษะทางสังคมสำหรับเด็กออทิสติก สามารถทำได้หลากหลายวิธี การสอนผ่านเรื่องราวทางสังคม เป็นอีกวิธีหนึ่งที่สามารถพัฒนาทักษะทางสังคมได้ เรื่องราวทางสังคมเป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของเด็กออทิสติกคล้ายเป็นหนังสือเล่มเล็กที่อธิบายสถานการณ์ สังคม และการตอบสนองที่เหมาะสม จัดทำขึ้นเพื่อสอนพฤติกรรมเฉพาะบุคคล โดยเรื่องราวทางสังคมที่ใช้สอน เด็กอทิสติกนั้น จะใช้รูปแบบประโยค 6 ลักษณะ คือ ประโยคพรรณา อธิบายสถานการณ์ว่าใครทำอะไร ที่ไหน เมื่อไหร่ และทำไม ประโยคมุมมอง อธิบายความรู้สึกของเด็กและผู้อื่น โดยเฉพาะความรู้สึกหรือการตอบสนอง ของผู้อื่นในสถานการณ์นั้น ๆ ประโยคชี้นำ จะแนะนำว่าเด็กควรทำอย่างไร พูดอะไรในสถานการณ์นั้น ประโยคควบคุม จะเขียนมุมมองของเด็กเพื่อช่วยกระตุ้นความสามารถในการจดจำข้อมูล และเข้าใจสิ่งที่ควรปฏิบัติ ในสถานการณ์นั้น ๆ ประโยคบอกถึงความรู้สึกร่วมกัน เป็นประโยคที่ผู้อื่นจะปฏิบัติกับเด็ก และประโยคยืนยัน จะเน้นถึงพฤติกรรมที่พึงประสงค์เป็นสิ่งที่สำคัญ (สถาบันราชานุกูล, 2557) ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีความสนใจพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วม กับหลัก 3R's เพื่อให้เด็กออทิสติกมีความสามารถในการรอคอย ในสถานการณ์ต่าง ๆ ในสังคม และสามารถมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม อย่างเหมาะสม เป็นที่ยอมรับของบุคคลอื่น เป็นสมาชิกที่ดีของสังคม อยู่ร่วมกับบุคคลอื่น ในสังคมได้อย่างอิสระ และมีความสุข

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี
2. เพื่อศึกษาผลการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ในผู้เรียนออทิสติกช่วงอายุ 3-6 ปี

การทบทวนวรรณกรรม

ประวัติความเป็นมาและความหมายของเด็กออทิสติก

ทางการแพทย์เริ่มรู้จักอาการออทิสซึม เป็นครั้งแรกในปี ค.ศ. 1943 โดยนายแพทย์ลีโอ แคนเนอร์ แห่งโรงพยาบาลจอห์น ฮอบกิ้นส์ ในสหรัฐอเมริกาได้รายงานผลการศึกษาเด็ก 11 คน ว่ามีพฤติกรรม ที่ไม่เหมือนเด็กปกติทั่วไป เช่น ชอบอยู่คนเดียว ทำอะไรซ้ำ ๆ พูดหรือการออกเสียง จะออกเสียงระดับเดียว เมื่อโกรธจะโวยวายหรือทำร้ายตัวเองอย่างรุนแรง และเมื่อต้องการสิ่งใด ก็จะจับมือผู้ใหญ่ให้หยิบสิ่งนั้นให้แทนการพูดขอสิ่งนั้น ชอบทวนคำถามซ้ำ ๆ แทนการตอบคำถาม จะไม่ชอบเล่นกับเพื่อนคนอื่น ๆ เด็กบางคนชอบสิ่งของที่เป็นวงกลม นำมาหมุนเล่น และหมุนได้นาน เป็นชั่วโมงโดยไม่เบื่อ บางคนก็มีความสามารถพิเศษทางด้านดนตรี วาดภาพ และการคำนวณ

ในปัจจุบันคำว่า “Autism Spectrum Disorder” ซึ่งใช้อย่างเป็นทางการในระดับสากล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2556 สำหรับในภาษาไทย ใช้ชื่อว่า “ออทิสติก” เหมือนกันในทุกกลุ่มย่อยหรือทุกสเปกตรัม ของอาการ เนื่องจากเป็นคำที่ใช้มานานแล้ว ไม่ควรใช้หลายชื่อเพราะจะทำให้เกิดความสับสนได้ ออทิสติกเป็นความผิดปกติของพัฒนาการเด็กรูปแบบหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะเฉพาะตัว โดยเด็กไม่สามารถ พัฒนาทักษะทางสังคมและการสื่อความหมายได้เหมาะสมตามวัย มีลักษณะพฤติกรรม และความสนใจ เป็นแบบแผนซ้ำ ๆ จำกัดเฉพาะบางเรื่อง และไม่ยืดหยุ่น ปัญหาดังกล่าวเป็นตั้งแต่เล็ก ส่งผลให้ เกิดข้อจำกัดในการดำรงชีวิต คำว่า “Autism” มีรากศัพท์มาจากภาษากรีกว่า “Auto” ซึ่งแปลว่า “Self” หมายถึง แยกตัวอยู่ตามลำพัง ในโลกของตัวเอง เปรียบเสมือนมีกำแพงใสหรือกระจกเงาที่กั้นบุคคลเหล่านี้ ออกจากสังคมรอบข้าง นักวิชาการพยายามศึกษารายละเอียดต่าง ๆ ของโรคออทิสติก แต่ยังไม่สามารถ หาสาเหตุที่แน่ชัดได้ พบว่า มีแนวโน้มสูงขึ้นในทุกประเทศทั่วโลก พบในเพศชายมากกว่าเพศหญิง ถึงแม้ว่ายังไม่ทราบสาเหตุที่แน่ชัดก็ใช่ว่าจะทำอะไรไม่ได้เลย เนื่องจากการดูแลช่วยเหลือในปัจจุบัน สามารถช่วยให้เด็กกลุ่มนี้ดีขึ้นได้มาก โดยเฉพาะถ้าได้รับการวินิจฉัย และดูแลช่วยเหลืออย่างเหมาะสม ตั้งแต่อายุน้อย ๆ และทำอย่างต่อเนื่อง (ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา, 2565)

สรุปได้ว่า เด็กออทิสติก หมายถึง เด็กที่มีความผิดปกติทางพัฒนาการด้านสังคม ด้านภาษา และการสื่อสาร และด้านพฤติกรรมอารมณ์ซึ่งมีสาเหตุเนื่องมาจากการทำงานของสมองที่ผิดปกติ (จริยา บุตรทอง, 2563)

ลักษณะอาการปัญหาทางพฤติกรรมของเด็กออทิสติก

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา (2565) ได้จัดกลุ่มเด็กออทิสติกทุกสเปกตรัมอยู่ในกลุ่มอาการเดียว ซึ่งเรียกว่าความผิดปกติของเด็กออทิสติกตามเกณฑ์การวินิจฉัยโรคของคู่มือการวินิจฉัยโรคทางจิตเวช ฉบับที่ 5 ซึ่งมีคุณลักษณะ 2 อย่างหลัก ๆ คือ มีความบกพร่องอย่างชัดเจนในการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม มีแบบแผนพฤติกรรมความสนใจ หรือกิจกรรมที่จำกัดซ้ำ ๆ คือ มีความบกพร่องอย่างชัดเจนในการสื่อสาร และการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ลักษณะพฤติกรรม ของแต่ละคนที่แตกต่างกัน บางคนมีมากหรือบางคนอาจ มี

พฤติกรรมน้อยบ้าง ขึ้นอยู่กับระดับ ความรุนแรงของพฤติกรรมของแต่ละบุคคล ลักษณะอาการดังกล่าว ถือได้ว่า เป็นภาพรวม ของเด็กออทิสติก

ความสำคัญของทักษะทางสังคม

กัญญา สมบูรณ์ (2558) ได้สรุปความสำคัญของทักษะทางสังคมไว้ว่า ทักษะทางสังคม มีความสำคัญต่อมนุษย์ไม่ว่าจะเป็นช่วงวัยใดก็ตาม เนื่องจากมนุษย์จำเป็นต้องมีการปฏิสัมพันธ์ ต่อเพื่อนมนุษย์ด้วยกัน ทั้งนี้ทักษะทางสังคมยังมีส่วนช่วยในการพัฒนามนุษย์ให้สามารถอยู่ร่วมกัน และทำงานร่วมกับผู้อื่นได้ อย่างราบรื่นตลอดจนช่วยมนุษย์ในการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และสามารถร่วมมือกันพัฒนาสังคมได้ อย่าง มีประสิทธิภาพ

จากที่กล่าวมาสรุปได้ว่า ทักษะทางสังคมมีความจำเป็นกับการดำเนินชีวิต เนื่องจากทักษะสังคม ทำให้การปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคลทั้งการทำงาน และการดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างปกติสุข การมีทักษะ ทางสังคม ที่ดีจะทำให้การแสดงออกทางด้านพฤติกรรม และอารมณ์เป็นไปอย่างเหมาะสม สามารถปรับตัว ให้ทันต่อสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้นเพื่อให้การดำเนินชีวิตเป็นไปอย่างปกติสุขและก่อให้เกิด การพัฒนาตนเองและสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ

ทักษะทางสังคมกับเด็กออทิสติก

กุลยา ก่อสุวรรณ และยุวดี วิริยางกูร (2562) กล่าวว่า เด็กออทิสติกส่วนใหญ่ไม่เข้าใจ ถึงการผลัดเปลี่ยน การมีน้ำใจ และการแบ่งปัน เมื่อเขาชอบของเล่นนี้เขาก็อยากเล่นโดยไม่สนใจว่าเพื่อน ก็อยากเล่นเหมือนกัน เมื่อกำลังเล่นอยู่เขาก็จะไม่เลิกหรือเมื่อเพื่อนกำลังเล่นอยู่ เขาก็อยากให้ถึงเวลาที่ตนได้เล่นบ้าง ไม่สามารถรอให้ถึงรอบการเล่นของตนเอง ถ้าเด็กพูดได้พอสมควร ก็อาจพยายามขอเล่น แต่ถ้าเด็กสื่อสารไม่ได้เขาก็จะแย่งของเล่นจากมือของเพื่อน

ชวนันท์ ชาญศิลป์ (2561) กล่าวถึง พฤติกรรมเชิงสังคม (Social Behaviors) เป็นปัจจัยหนึ่ง ที่เป็นปัญหาในเด็กออทิสติก เนื่องจากเด็กไม่สนใจรับรู้ถึงผู้คนรอบข้าง ส่งผลให้ ทักษะการแบ่งปัน ทักษะการสร้างปฏิสัมพันธ์ของเด็กออทิสติกไม่พัฒนา ดังที่ควรเป็น เนื่องจากเด็กออทิสติกไม่สามารถสื่อสารด้วยภาษาพูดได้ เช่น การไม่ยืดหยุ่นในการทำกิจวัตรประจำวัน การเลือกนั่งที่ใดที่หนึ่งโดยไม่สนใจถึงผู้คนรอบข้าง การนำของที่ตัวเองชอบหรือพอใจมาไว้ที่ตัวเองเพียงคนเดียว

การสอนนักเรียนที่มีภาวะออทิสติก

การสอนเด็กที่มีความต้องการจำเป็นพิเศษ จำเป็นต้องมีวิธีการสอนที่แตกต่างไปจากเด็กปกติ เพื่อสนองความต้องการของเด็กแต่ละบุคคล โดยครูผู้สอนควรคำนึงถึงความพร้อมของเด็ก ต้องสอน ตามความสามารถและความต้องการของเด็กแต่ละคน โดยจัดการเรียนการสอน ให้เหมาะกับสภาพ และลักษณะของเด็ก พยายามฝึกให้เด็กสามารถช่วยตนเองให้ได้มากที่สุด และสร้างความเชื่อมั่นในตนเองให้แก่เด็ก ดังนั้นจัดการสอนโดยใช้เรื่องราวทางสังคม ที่เน้นฝึกปฏิบัติจริงเพื่อเด็กจะได้รับประสบการณ์ตรง สอนสิ่งที่มีความหมายสำหรับเด็กจริง ๆ และสามารถนำไปปรับใช้ในชีวิตประจำวันได้

นอกจากการเรียนรู้เรื่องราวต่าง ๆ ผ่านเรื่องราวทางสังคมเพื่อพัฒนาการเรียนรู้แล้ว นักเรียนออทิสติกควรได้รับบริการฝึกพูด กิจกรรมบำบัด กิจกรรมพัฒนาทักษะกลไกการเคลื่อนไหว ดนตรีบำบัด พัฒนาทักษะทางสังคม และอารมณ์รวมทั้งมีแผนการปรับพฤติกรรมเพื่อให้เขาสังคมได้ (สถาบันรานุกูล, 2557)
โดยยึดหลักการสอน ดังนี้

1) สอนเป็นรายบุคคลและสอนตามระดับความสามารถ

2) สอนจากง่ายไปยากหรือสอนจากสิ่งใกล้ตัวไปหาไกลตัว

3) สอนโดยใช้หลัก 3 R's คือ Repetition คือสอนซ้ำไปซ้ำมา และใช้เวลาสอน มากกว่าปกติ Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียดนัก เช่น เปลี่ยนกิจกรรม จากวิชาการเป็นกิจกรรมนันทนาการสลับไปมา และRoutine คือ กำหนดกิจกรรมให้เป็นกิจวัตรประจำวันเหมือน ๆ กันทุกวันเพื่อไม่ให้ผู้เรียนเกิดความสับสน

4) สอนให้ผู้เรียนได้ฝึกปฏิบัติจริง

5) ใช้เวลาทำแต่ละกิจกรรมไม่ควรเกิน 15-20 นาที

6) เทคนิคการสอนเชิงพฤติกรรมอย่างเป็นระบบ ซึ่งประกอบด้วย การวิเคราะห์งาน การกระตุ้นเตือนการตะลอมกล่อมเกลา แรงจูงใจและการให้รางวัล การเลียนแบบ และการลงโทษ เป็นต้น (ชวัลลักษณ์ ศรีอุดม, 2565)

ทฤษฎีหลักการสอนแบบ 3R's

หลักการสอนแบบ 3R's ได้แก่

R ตัวที่ 1 คือ Repetition คือ การสอนซ้ำและใช้เวลาสอนมากกว่าเด็กปกติ ใช้วิธีสอนหลาย ๆ วิธีในเนื้อหาเดิม

R ตัวที่ 2 คือ Relaxation คือ การสอนแบบไม่ตึงเครียดไม่สอนเนื้อหาวิชาเดียวนานเกิน 15 นาที ควรเปลี่ยนกิจกรรมการสอนวิชาการเป็นการเล่น ร้องเพลงดนตรี เล่านิทาน หรือให้เด็กได้ลงมือปฏิบัติจริง

R ตัวที่ 3 คือ Routine คือ การสอนให้เป็นกิจวัตรประจำวัน เป็นกิจกรรมที่ต้องทำสม่ำเสมอ ในแต่ละวัน

จากการศึกษาการสอนแบบ 3R's สำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์ ประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ได้แก่ ความคล่องแคล่ว ความคิดริเริ่ม ความคิดยืดหยุ่น และความคิดแบบละเอียดลออ จากผลการวิจัย พบว่า การสอนแบบ 3R's มีความเหมาะสม ต่อการเสริมทักษะ ความคิดสร้างสรรค์ของเด็กบกพร่องทาง สติปัญญาอยู่ในระดับมาก (รุจิรา โสตรโยม, จรินทร อุ่นไกร, และไกยสิทธิ์ อภิระติง, 2565)

ทฤษฎีการสอนโดยใช้เรื่องราวทางสังคม

การใช้เรื่องราวทางสังคม (Social Story) พัฒนา ขึ้นโดย Carol Gray ในปี ค.ศ. 1991 ช่วยสนับสนุนให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมเกิดการเรียนรู้เรื่องราว เข้าใจและสามารถมองเห็นภาพเกี่ยวกับเหตุการณ์ที่จะเกิดขึ้นในสังคม การรับรู้ความรู้สึกของบุคคลอื่น และเกิดการตอบสนองที่เหมาะสม เป็นการเตรียมเด็ก ที่มีภาวะออทิซึมให้เรียนรู้เรื่องราวก่อนที่จะเผชิญกับสถานการณ์จริง เพิ่มการมีปฏิสัมพันธ์ทางสังคม ที่เหมาะสมและลดพฤติกรรมก้าวร้าว การสอนโดยวิธีเรื่องราวทางสังคม คือการสอนทักษะทางสังคม ผ่านรูปแบบเรื่องราวที่ง่าย

ๆ โดยใช้หนังสือภาพกระตุ้นการรับรู้ผ่านทักษะการมอง และการเลียนแบบ ซึ่งช่วยให้เด็กที่มีภาวะออทิซึมเข้าใจและเรียนรู้สถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้อง เข้าใจเกี่ยวกับเหตุการณ์ ทางสังคมว่า ใคร ทำอะไร ที่ไหน และจะเป็นอย่างไร อีกทั้งเป็นการสร้างแรงจูงใจให้กับเด็กได้เป็นอย่างดี สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Sriwiset (2009) ซึ่งได้ข้อค้นพบว่า การใช้เรื่องราวทางสังคม โดยอ่านเรื่องราวทางสังคมวันละเรื่อง ทุก ๆวัน วันละ 3 ครั้ง สามารถลดพฤติกรรมที่เป็นปัญหาจากการเรียนร่วมของเด็ก ที่มีภาวะออทิซึมระดับปฐมวัยได้

การสอนเรื่องราวทางสังคม (Social Story) เป็นการพัฒนาทักษะทางสังคมของนักเรียน ที่มีภาวะออทิสติกคล้ายวิธีการอธิบายสถานการณ์สังคม ทำให้มีการตอบสนองที่เหมาะสม มีโครงสร้าง ดังนี้ ประโยคอธิบาย เป็นประโยคที่ให้ข้อมูลเกี่ยวกับบุคคล สิ่งแวดล้อม และการกระทำประโยคชี้ทาง โดยอธิบายพฤติกรรมตอบสนองที่เหมาะสม ประโยคมุมมอง เป็นการบอกเอกลักษณ์ความรู้สึก และปฏิกิริยาย้อนกลับของบุคคลอื่น (ชวัลลักษณ์ ศรีอุดม, 2565)

จริยา บุตรทอง (2563) กล่าวว่า เรื่องราวเกี่ยวกับสังคม (Social Story) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมแก่เด็กออทิสติก และเด็กอื่นที่ขาดทักษะทางสังคม เรื่องเกี่ยวกับสังคม อาจเป็นเรื่องหรือข้อความที่อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กออทิสติกเข้าใจสถานการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น

สมมุติฐานการวิจัย

1. ทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี หลังการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R’s สูงกว่าก่อนการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R’s

2. การใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R’s สามารถพัฒนาทักษะการรอคอย ในผู้เรียนออทิสติก ช่วงอายุ 3-6 ปีได้

ขอบเขตการวิจัย

1.ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ กลุ่มประชากร คือ ผู้เรียนออทิสติก อายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษ ประจำจังหวัดกระบี่ แห่งที่ 2 จำนวน 12 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้เรียนออทิสติก อายุ 3 - 6 ปี ที่กำลังศึกษาในศูนย์การศึกษาพิเศษประจำจังหวัดกระบี่ แห่งที่ 2 ที่ได้รับการวินิจฉัยทางการแพทย์ว่าเป็นเด็กออทิสติก ไม่มีความพิการอื่นร่วมด้วย เป็นเด็กที่มีปัญหาด้านทักษะการรอคอย และปฏิบัติตามกฎเกณฑ์หรือกติกาต่าง ๆ ไม่ได้ จำนวน 5 คน โดยใช้วิธีการเลือก กลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling)

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรต้น การใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R’s

ตัวแปรตาม ทักษะการรอคอย

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาการพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติก ในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R’s ในสถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ

การวิจัยครั้งนี้ดำเนินการในภาคเรียนที่ 1/2567 ใช้เวลาในการทดลอง วันละ 15 นาที จำนวน 20 วัน

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ลดพฤติกรรมที่ไม่พึงประสงค์ของผู้เรียนออทิสติกในการรอคอยเข้าแถวเคารพธงชาติ
2. เป็นแนวทางสำหรับครูผู้สอน ผู้ที่เกี่ยวข้อง และผู้ปกครองในการนำไปส่งเสริมทักษะ และพัฒนาทักษะสังคมด้านการรอคอย

กรอบแนวคิด

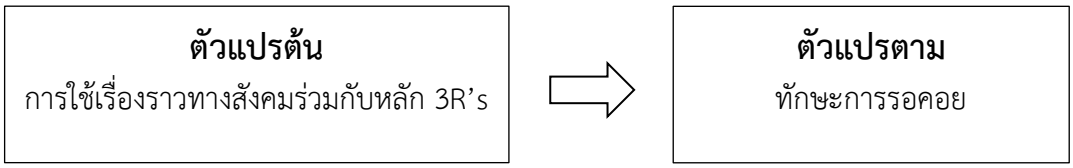

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัย เรื่อง การพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลัก 3R’s ใช้ระเบียบวิธีวิจัย Small N Design รูปแบบ ABAB Design ซึ่งเป็นการวิจัยกึ่งทดลอง สำหรับกลุ่มทดลองเล็ก ๆ เพื่อปรับแก้พฤติกรรมบางอย่างที่ไม่พึงประสงค์ และส่งเสริมให้เกิดพฤติกรรม ที่พึงประสงค์ มีการเปรียบเทียบผลการทดลองระหว่างระยะเส้นฐาน (Baseline: A) ระยะการทดลอง (Treatment: B)

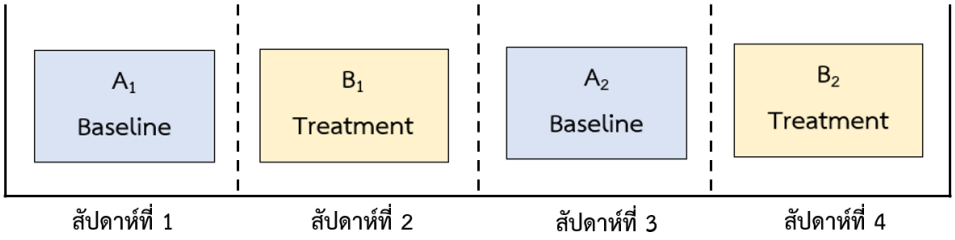

รูปที่ 2 ทดลองระหว่างระยะเส้นฐาน (Baseline: A) ระยะการทดลอง (Treatment: B)

เมื่อ A_1 , A_2 หมายถึง รูปแบบการจัดการเรียนการสอนแบบปกติ (ใบงาน)

B_1 , B_2 หมายถึง รูปแบบการสอนโดยใช้เรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อหนังสือตั้งโต๊ะ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา มีดังนี้

1. แบบคัดเลือกผู้เข้าร่วมการวิจัย
2. แผนการจัดการเรียนรู้
3. เรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อหนังสือตั้งโต๊ะ เรื่อง สถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ
4. แบบประเมินทักษะการรอคอย

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยผู้เชี่ยวชาญ (IOC)

ตารางที่ 1 ผลการประเมินค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) ของผู้เชี่ยวชาญ ต่อเครื่องมือวิจัย

รายการประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ			รวม	ค่า IOC	สรุปผล IOC
	1	2	3			
แผนการจัดการเรียนรู้	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
แบบประเมินทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติก	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
เรื่องราวทางสังคมผ่านสื่อหนังสือตั้งโต๊ะ เรื่อง สถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้
แบบประเมินคัดเลือกผู้เข้าร่วมวิจัย	+1	+1	+1	3	1.00	ใช้ได้

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายข้อมูลการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและร้อยละของคะแนนที่ปฏิบัติได้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี

ผู้เรียนออทิสติก ลำดับที่	คะแนนประเมินก่อน					รวม		คะแนนประเมินหลัง					รวม	
	5	5	5	5	5	25	ร้อยละ	5	5	5	5	5	25	ร้อยละ
1	1	1	2	3	3	10	40	3	3	4	4	5	19	76
2	1	2	1	3	2	9	36	2	3	4	4	5	18	72
3	1	1	2	3	2	9	36	3	3	4	5	5	20	80

ผู้เรียนออทิสติก ลำดับที่	คะแนนประเมินก่อน					รวม		คะแนนประเมินหลัง					รวม	
	5	5	5	5	5	25	ร้อยละ	5	5	5	5	5	25	ร้อยละ
4	1	2	1	3	2	9	36	3	3	4	4	5	19	76
5	1	1	1	2	3	8	32	3	3	4	4	4	18	72
เฉลี่ย							**36**							**75.2**

ผลการวิเคราะห์ตาราง 2 พบว่า ผู้เรียนออทิสติกคนที่ 1 มีคะแนนประเมินก่อนการใช้สื่อ ร้อยละ 40 มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการใช้สื่อ ร้อยละ 76 ผู้เรียนออทิสติกคนที่ 2 มีคะแนนประเมินก่อนการใช้สื่อ ร้อยละ 36 มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการใช้สื่อ ร้อยละ 72 ผู้เรียนออทิสติกคนที่ 3 มีคะแนนประเมินก่อนการใช้สื่อ ร้อยละ 36 มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการใช้สื่อ ร้อยละ 80 ผู้เรียนออทิสติกคนที่ 4 มีคะแนนประเมินก่อนการใช้สื่อ ร้อยละ 36 มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการใช้สื่อ ร้อยละ 76 และผู้เรียนออทิสติกคนที่ 5 มีคะแนนประเมินก่อนการใช้สื่อ ร้อยละ 32 มีคะแนนเพิ่มขึ้นหลังการใช้สื่อ ร้อยละ 72

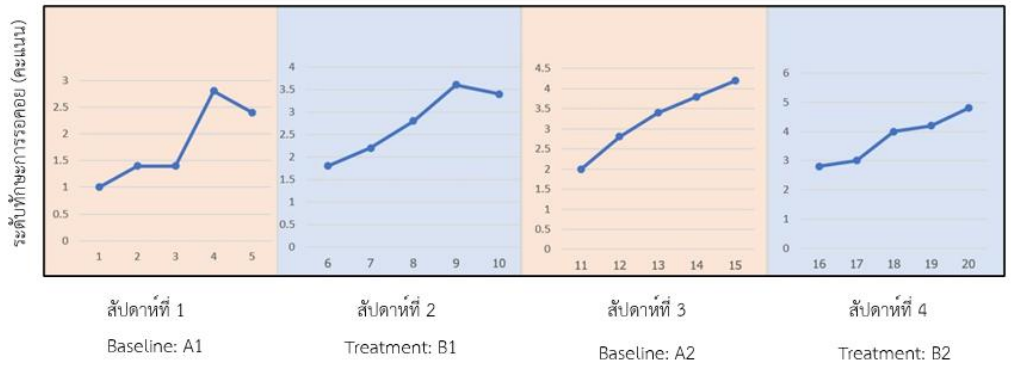

รูปที่ 3 ผลการพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3 - 6 ปี

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้แบบประเมินทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติก เก็บข้อมูล 20 ครั้ง มีเกณฑ์การตัดสินทักษะการรอคอย 5 ระดับ ดังนี้

ระดับ 5 หมายถึง ทำได้ด้วยตนเอง, ระดับ 4 หมายถึง ทำได้โดยทำตามแบบ, ระดับ 3 หมายถึง ทำได้โดยใช้การกระตุ้นเตือน (วาจาและท่าทาง), ระดับ 2 หมายถึง ทำได้โดยการกระตุ้นเตือนทางกาย ท่าทาง และทางวาจา, ระดับ 1 หมายถึง ทำไม่ได้หรือไม่ยอมทำ

จากรูปที่ 3 แสดงให้เห็นว่า ทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3 - 6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ในระยะ Treatment : B_2 ของผู้เรียนออทิสติกทั้ง 5 คน มีคะแนนประเมินทักษะการรอคอยสูงขึ้นเมื่อเทียบกับ ระยะ Treatment : B_1

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเพื่อพัฒนาทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี โดยใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's มีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากการสรุปผลการศึกษา สะท้อนให้เห็นว่า เรื่องราวทางสังคม ผ่านสื่อหนังสือตั้งโต๊ะ เรื่องสถานการณ์การเข้าแถวเคารพธงชาติ ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ช่วยให้ทักษะการรอคอยของผู้เรียนออทิสติกในช่วงอายุ 3-6 ปี มีคะแนนประเมินทักษะสูงขึ้น (อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05) และลดพฤติกรรม การวิ่งออกนอกแถว การอยู่ไม่นิ่ง การแกล้งเพื่อนร่วมชั้นเรียนในขณะเข้าแถวเคารพธงชาติ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ วาสนา วงค์เสน, นัทธี เชียงชะนา และ ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล (2566) ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าคะแนนเฉลี่ยทักษะการรอคอยการเล่นของเล่นมีคะแนนทักษะที่สูงขึ้น ไม่มีพฤติกรรมกระทืบเท้า และทิ้งตัวลงบนพื้นนอนกลิ้งกับพื้น

2. ผลการใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's ในผู้เรียนออทิสติก ช่วงอายุ 3-6 ปี สะท้อนให้เห็นว่า การใช้เรื่องราวทางสังคมร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's เหมาะในการนำมาเป็นสื่อการสอนเด็กออทิสติก เพราะช่วยให้ผู้เรียนเห็นภาพ จดจำและสามารถปฏิบัติตามได้ด้วยตนเอง ได้โดยครูผู้สอนไม่ต้องให้การช่วยเหลือ ซึ่งสอดคล้องกับวิจัยของ จริยา บุตรทอง (2563) กล่าวว่า เรื่องเกี่ยวกับสังคม (Social Story) เป็นเครื่องมืออย่างหนึ่ง ที่ใช้ในการสอนทักษะทางสังคมแก่เด็กออทิสติก และเด็กอื่นที่ขาดทักษะทางสังคม เรื่องเกี่ยวกับสังคม อาจเป็นเรื่องหรือข้อความที่อธิบายเกี่ยวกับสถานการณ์ใดสถานการณ์หนึ่งในสังคม ซึ่งจะช่วยให้เด็กออทิสติกเข้าใจสถานการณ์นั้นๆ ได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

1. ในการศึกษาครั้งถัดไปควรใช้กับการสถานการณ์ทางสังคมอื่นร่วมด้วย
2. ควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างในการวิจัยกับกลุ่มความพิการประเภทอื่น
3. ควรมีการทดสอบผลการเรียนรู้หลังจากกิจกรรมเพื่อวัดการคงอยู่ของพฤติกรรมการรอคอยของเด็ก

บรรณานุกรม

กัญญา สมบูรณ์. (2558). *รูปแบบการเสริมสร้างทักษะทางสังคมของเยาวชนชน เผ่ามูเซอแดงในอำเภอปางมะผ้าจังหวัดแม่ฮ่องสอน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาลัยราชภัฏเชียงใหม่.

กุลยา ก่อสุวรรณ และ ยุวดี วิริยางกูร. (2562). *เด็กออทิสติก สอนไม่ยาก หากเข้าใจ*. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ลีโอมีเดียดีไซน์.

จริยา บุตรทอง. (2563). *การพัฒนาทักษะการสื่อสารโดยใช้วิธีการสอนเพ็คส์ (PECS) ร่วมกับหลักการสอนแบบ 3R's สำหรับเด็กออทิสติก ศูนย์การศึกษาพิเศษมหาจักรีสิรินธร ประจำจังหวัดนครนายก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ชวนันท์ ชาญศิลป์. (2561). *ออทิสซึ่มสเปคตรัม (Autism Spectrum Disorder).* เชียงใหม่: โรงพิมพ์แสงศิลป์.

ชวัลลักษณ์ ศรีอุดม. (2565). บทบาทของครูในการดูแลช่วยเหลือนักเรียนที่มีภาวะออทิสติกและครอบครัว. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, *17*(2), 1-8.

ทวีศักดิ์ สิริรัตน์เรขา. (2565). *คู่มือการดูแลเด็กออทิสติก*. (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

รุจิรา โสตรโยม, จรินทร อุ่นไกร, และ ไกยสิทธิ์ อภิระติง. (2565). *การสังเคราะห์กรอบแนวคิดหลักการสอนแบบ3R's สำหรับเด็กบกพร่องทางสติปัญญาเพื่อเสริมทักษะความคิดสร้างสรรค์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

วาสนา วงค์เสน, นัทธี เชียงชะนา, และ ธีรศักดิ์ ศรีสุรกุล. (2566). การใช้เรื่องราวทางสังคมผ่านการเล่านิทานร่วมกับสถานการณ์จำลอง เพื่อพัฒนาทักษะการรอคอยในเด็กที่มีภาวะออทิซึม. *วารสารสถาบันราชสุดา, 19*(2), 57-74.

สถาบันราชานุกูล. (2557). *เด็กออทิสติก คู่มือสำหรับครู*. (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

อรภิชา กองพนันพล. (2565). *ผลการใช้รูปแบบการฝึกฝนกระบวนการสืบสอบ เพื่อส่งเสริมพฤติกรรมอดทนรอคอยของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 ในช่วงรอยเชื่อมต่อทางการศึกษา* [ปริญญานิพนธ์ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

อินทุอร จันทนภุมมะ. (2561). *แนวทางการจัดกิจกรรมการเรียนรู้เปียโนสำหรับนักเรียนที่มีภาวะออทิซึม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Game เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอล ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช

The Use of Small-Sided Game Training Programs to Develop Football Skills of Grade 7 Students at Sichon Prachasan School, Nakhon Si Thammarat Province.

ดวงตา อินทรนาค[1] แมน เชื้อบางแก้ว[2] กฤษฎิชนม์ ชุมชอบ[3] และชลธิศ หนูจันทร์แก้ว[4]

Duangta Intaranak[1] Man Chuabangkaew[2] Krittichon Chumchob[3] and Chonlathit Nuchankaeo[4]

อาจารย์[1-3], นักศึกษา[4]

ประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู มหาวิทยาลัยตาปี[1,2,3,4]

E-mail: krittichon190543@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ก่อนและหลังฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small sided game เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 มีช่วงอายุระหว่าง 12-13 ปี โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง เนื่องจากเป็นนักกีฬาและนำมาสุ่มแบบง่าย โดยจับฉลากจาก 20 คน เหลือจำนวน 10 คน โดยวิธีการทดลองด้วยแผนการฝึกทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Game แบบทดสอบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Game ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวน ค่าความเที่ยงตรงเชิงเหตุผล และค่าที ผลการวิจัยประกอบด้วย ทักษะการเล่นฟุตบอล ซึ่งการประเมินทักษะการครอบครองบอล การรับและส่งบอล การทำประตู ของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช หลังการฝึกโดยใช้โปรแกรม Small Sided Game มีทักษะฟุตบอลที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังการฝึกเท่ากับ 25.1 สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนฝึกเท่ากับ 19.5

คำสำคัญ: โปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็ก ทักษะการเล่นฟุตบอล เทคนิคฟุตบอลขั้นพื้นฐาน

Abstract

This research aimed to compare the football skills of Grade 7 students at Sichonprachasan School, Nakhon Si Thammarat Province, before and after training using a Small Sided Game (SSG) program. The participants were 10 male students aged 12–13 years, selected through purposive sampling based on their status as student-athletes and then

randomly selected from a pool of 20. The experimental method involved implementing a football skill training program using SSG. Data were collected using football skill tests appropriate for lower secondary students and analyzed using mean, standard deviation, analysis of variance, logical validity, and t-test. The results revealed significant improvement in football skills—specifically ball control, passing and receiving, and goal scoring—after the training. Post-training scores (mean = 25.1) were significantly higher than pre-training scores (mean = 19.5) at the .05 level of statistical significance.

Keywords: Small-Sided Game training program, basic football techniques, basic football techniques

บทนำ

กีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาประเภทหนึ่งที่ได้รับความนิยมอย่างสูงจากบุคคลทั่วโลกทุกระดับชั้น เพราะกีฬาฟุตบอลเป็นการออกกำลังกายส่วนบุคคลและออกกำลังกายร่วมกันหลายคนได้อาจจะฝึกหัดเพื่อการแข่งขันหรือเพื่อเป็นการออกกำลังกายเพื่อสนุกสนานก็ได้ ฟุตบอลเป็นกิจกรรมที่ทำให้เกิดความร่วมมือทำให้เกิดความสัมพันธ์และในชุมชนมีความสมัครสมานและสามัคคี ทำให้อยู่ในระเบียบวินัยเคารพกฎระเบียบของสังคมอยู่ร่วมกับบุคคลอื่นในสังคมได้อย่างมีความสุข การเล่นฟุตบอลนั้นจะทำให้มนุษย์เกิดการพัฒนาทั้งทางด้านร่างกายจิตใจอารมณ์และสังคม อันเป็นวัตถุประสงค์ทางการศึกษาเมื่อมนุษย์ทุกคนมีสมรรถภาพทางกายที่ดีก็จะนำไปสู่คุณภาพของชีวิตต่อไป นอกจากกีฬาฟุตบอลจะมีความสำคัญในการพัฒนาคุณภาพของมนุษย์นำไปสู่การพัฒนาชีวิตให้มีความสุขได้ ซึ่งสอดคล้องกับ ประโยค สุทธิสง่า (2524) กล่าวว่ากีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาที่ส่งเสริมการใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์เหมาะสมสำหรับการพัฒนาเยาวชนในชาติ เพื่อให้เยาวชนรู้จักสร้างวินัยเกิดการเรียนรู้การอยู่ร่วมกันเป็นหมู่คณะทำให้ห่างไกลจากสิ่งเสพติดจึงควรส่งเสริมให้เยาวชนสนใจกีฬาฟุตบอลมากขึ้น

กีฬาฟุตบอลมีกำเนิดมาตั้งแต่สมัยกรีกและโรมัน ต่อมาอังกฤษ ได้นำไปพัฒนาดัดแปลงแก้ไขปรับปรุงให้เป็นการเล่นที่มีกฎกติกา จึงเป็นที่นิยมกันอย่างกว้างขวางมากยิ่งขึ้นทั้งในทวีปยุโรป อเมริกาใต้ เอเชีย เป็นต้น ในปัจจุบันกีฬาฟุตบอลกำลังเป็นที่นิยมกันอย่างมากในประเทศไทย ดังจะเห็นได้จากการแข่งขันครั้งสำคัญจะมีผู้ให้ความสนใจและเข้าชมกีฬาฟุตบอลอย่างมากมาย ความนิยมในปัจจุบัน สังเกตได้จากผู้เล่นผู้ชมและมีการจัดการแข่งขันในระดับต่าง ๆและกีฬาฟุตบอลยังถูกบรรจุให้เป็นกิจกรรมหนึ่งที่ใช้ในการเรียนการสอนวิชาพลศึกษาในระดับต่าง ๆ ตั้งแต่ระดับประถมศึกษาจนถึงระดับอุดมศึกษา จากความนิยมดังกล่าวกีฬาฟุตบอลเป็นกีฬาหนึ่งที่ได้รับการบรรจุในกิจกรรมพลศึกษาและได้รับความนิยมกันอย่างแพร่หลายทั้งในกีฬาระดับนักเรียน กีฬาระดับจังหวัดกีฬาระดับประเทศ ไปจนถึงกีฬาระดับโลก โดยได้รับความนิยมจากบุคคลทุกระดับไม่ว่าจะเป็นนักเรียน นิสิตนักศึกษา ตลอดจนไปถึงประชาชนทั่วไป นอกจากนี้กีฬาฟุตบอลยังคงเป็นกีฬาที่

ได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั่วโลก ฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมที่มากที่สุดอันดับหนึ่งของโลก การฝึกและการเรียนการสอนกีฬาฟุตบอลไปทั่วทุกทวีป ทั้งหมดนี้มีความสำคัญเป็นอย่างมากที่ทำให้กีฬาฟุตบอลได้เป็นที่นิยมอย่างแพร่หลายไปทั่วทุกมุมโลก ชาญวิทย์ ผลชีวิน (2534) และประโยค สุทธิสง่า (2524)

ทักษะเป็นสิ่งที่จำเป็นในการเล่นกีฬาฟุตบอลเป็นอย่างยิ่งเพราะหากมีทักษะที่ไม่ดีจะส่งผลกระทบต่อเทคนิคหรือหลักการอื่น ๆ เช่นหลักการด้านกลวิธีและเทคนิคในการเล่นรวมเป็นทีมซึ่งการที่จะเป็น นักกีฬาฟุตบอลที่ดีได้นั้นจะต้องมีความสามารถทางด้านทักษะหลายอย่ารวมกันคือทักษะทางด้านการส่งลูกฟุตบอล การรับลูกฟุตบอล การเลี้ยงลูกฟุตบอล การโหม่งลูกฟุตบอล การทุ่มลูกฟุตบอล การแย่งลูกฟุตบอล การยิงลูกฟุตบอลและการเป็นผู้รักษาประตู ดังนั้นทักษะของกีฬาฟุตบอลจึงเป็นองค์ประกอบที่ที่ส่งผลต่อความสามารถทางด้านการเล่นกีฬาฟุตบอลว่ามีมากน้อยเพียงใด การมีทักษะทางด้านกีฬาฟุตบอลที่ดีจะสัมพันธ์กับการที่จะประสบความสำเร็จในการเล่นกีฬาฟุตบอล (ประโยค สุทธิสง่า, 2524) ซึ่งทั้งหมดนี้ล้วนเป็นองค์ประกอบที่สำคัญในการเล่นกีฬาฟุตบอลทั้งสิ้น โดยมีทักษะสำคัญที่ทำให้การเล่นกีฬาฟุตบอลนั้นประสบความสำเร็จ คือ การรับส่งลูกฟุตบอล ซึ่งถือเป็นทักษะพื้นฐานสำคัญอีกอย่างหนึ่งที่จะนำพาลูกฟุตบอลไปยังเป้าหมายที่ต้องการและนำพาลูกฟุตบอลไปยังเป้าหมายเพื่อยิงประตูได้และการรับส่งลูกฟุตบอลเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งในโครงสร้างของการฝึกฝน การรับส่งลูกฟุตบอลที่ดีนั้น จะต้องสัมพันธ์กับเป้าหมาย และการใช้พื้นที่อย่างมีประสิทธิภาพ และในการเล่นฟุตบอลสมัยใหม่ การครอบครองลูกฟุตบอลหรือการรับส่งลูกฟุตบอลเป็นเรื่องที่โปรแกรมการฝึกควรจะได้มีการเน้นเป็นพิเศษ เพราะการครอบครองลูกฟุตบอลหรือการรับส่งลูกฟุตบอลเป็นส่วนประกอบที่สำคัญของทีมที่จะมีโอกาสในการรุก ทีมที่ครอบครองลูกฟุตบอลหรือรับส่งลูกฟุตบอลจะมีโอกาสในการทำประตูและการทำประตูได้ก็เป็นการตัดสินการแข่งขัน ในการสร้างทักษะดังกล่าวจึงต้องมีการใช้วิธีการฝึกที่สำคัญ

การเล่นเกมสนามเล็ก (Small Sided Games) เป็นวิธีการฝึกกีฬาฟุตบอลที่สร้างสมรรถภาพด้านแอโรบิคที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากรูปแบบการฝึกเกมสนามเล็กนี้ช่วยเป็นการฝึกทักษะการเล่นฟุตบอลทุกอย่างไม่ว่าจะเป็นการรับส่งลูกฟุตบอล การสกัดลูกฟุตบอล การหาพื้นที่ว่างในการเล่นฟุตบอล การตัดสินใจเข้ามาเป็นส่วนประกอบในการฝึกโดยลดขนาดสนามและจำนวนผู้เล่นลง เพื่อให้นักกีฬามีส่วนร่วมในการเล่นฟุตบอลและมีการเคลื่อนที่มากขึ้นซึ่งเป็นการฝึกซ้อมเหมือนกับสถานการณ์แข่งขันจริง ซึ่งจะเห็นได้ว่าเกมการแข่งขันฟุตบอลสมัยใหม่นักกีฬาฟุตบอลจะไม่ยืนในตำแหน่งของตัวเองเพียงอย่างเดียวจะมีการเคลื่อนที่เพื่อหาพื้นที่ว่างให้กับตนเอง เพื่อให้เพื่อนร่วมทีมส่งลูกฟุตบอลให้ได้ง่ายขึ้น การหาพื้นที่ว่างให้เพื่อนร่วมทีมส่งลูกฟุตบอลได้ดีจะมีรับส่งลูกฟุตบอลได้อย่างไหลลื่น และต่อเนื่องมากขึ้นทำให้ทีมครอบครองลูกฟุตบอลได้ดีกว่าคู่แข่งและปัจจัยสำคัญที่จะช่วยเพิ่มโอกาสในการทำประตูคู่แข่งได้มากขึ้น (วันเฉลิม โตทอง, 2558) สอดคล้องกับการศึกษาของ ปกรณ์ ฉูตรสูงเนิน (2557) และนฤชล อรชร (2560) ต่างศึกษาวิธีการฝึกกีฬาฟุตบอลโดยใช้การเล่นเกมสนามเล็ก (Small Sided Games) ต่างพบว่ามีผลที่ดีต่อความสามารถในการเล่นฟุตบอลของผู้เรียน

จากการศึกษาตำรางานวิจัยที่เกี่ยวข้องและจากเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการพัฒนาการเล่นฟุตบอลแบบเป็นทีมโดยใช้โปรแกรมการฝึกในรูปแบบ Small Sided Games เพื่อจะเป็นประโยชน์ต่อผู้เรียนให้มีทักษะในการเล่นกีฬาฟุตบอลที่ดีเป็นรากฐานและส่งผลการฝึกกีฬาฟุตบอลให้มีประสิทธิภาพดียิ่งขึ้น รวมถึงเป็นประโยชน์ต่อครูพลศึกษาและผู้ฝึกสอนกีฬาในทุกระดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ก่อนและหลังฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game

สมมุติฐานการวิจัย

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราชที่ฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Games มีทักษะการเล่นฟุตบอลที่สูงขึ้น

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งศึกษาพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โดยใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Games

1. ขอบเขตด้านประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร คือ นักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 มีช่วงอายุระหว่าง 12 – 13 ปี โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช จำนวน 87 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ นักเรียนชายมัธยมศึกษาตอนต้นปีที่ 1 มีช่วงอายุระหว่าง 12 – 13 ปี โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง (Purposive Selection) เนื่องจากเป็นนักกีฬาและนำมาสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)โดยจับฉลากจาก 20 คน เหลือจำนวน 10 คน

2. ขอบเขตด้านตัวแปร

ตัวแปรที่ศึกษาในการวิจัยครั้งนี้ มีดังนี้

2.1 ตัวแปรต้น คือ การฝึกทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game

2.2 ตัวแปรตาม คือ ทักษะการเล่นฟุตบอล

3. ขอบเขตด้านเนื้อหา

ทักษะการฝึกรูปแบบ Small Sided Games และทักษะฟุตบอลขั้นพื้นฐาน

4. ขอบเขตด้านระยะเวลาในการวิจัย

ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 ตั้งแต่เดือนมิถุนายน ถึงเดือนกันยายน ระยะเวลาที่ใช้ในการทดลอง 20 สัปดาห์ จำนวน 20 ชั่วโมง

ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

1. ได้แนวทางสำหรับผู้สอนในการใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Games ในการพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลให้กับนักเรียน

2. ผู้สนใจการใช้โปรแกรมการฝึก Small Sided Games สามารถศึกษาและนำไปพัฒนาต่อยอดได้

กรอบแนวคิดการวิจัย

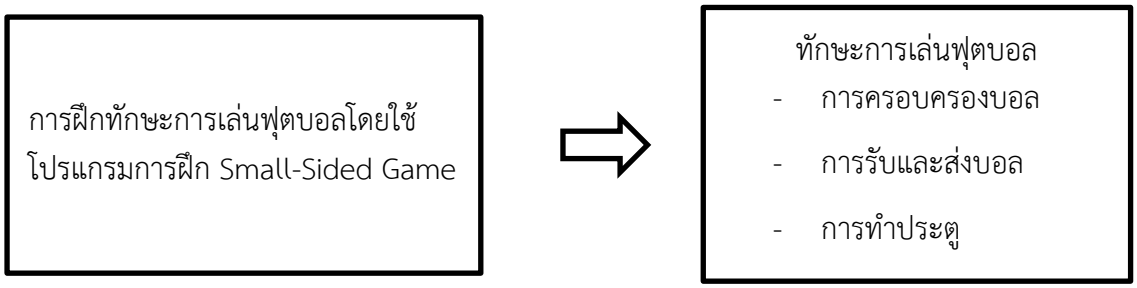

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายการฝึกโปรแกรม Small-Sided Game

Small-Sided Game เป็นการฝึกซ้อมฟุตบอลที่มีขนาดของพื้นที่น้อยกว่าพื้นที่สนามจริงมาก อาจครึ่งนึงหรือน้อยกว่านั้นเป็นการฝึกซ้อมที่โค้ชหรือผู้ฝึกสอนต้องการให้ผู้ฝึกซ้อมฟุตบอลได้คุ้นเคยกับสถานการณ์บางสถานการณ์เพราะถ้าหากเล่นแบบเต็มรูปแบบ การเผชิญกับสถานการณ์เช่นนั้นอาจน้อยลงการเล่น สมอลไซด์เกมจะช่วยให้นักฟุตบอลที่ได้รับการฝึกซ้อมได้เจอสถานการณ์ที่โค้ชกำหนดได้บ่อยขึ้น เช่น การนำประตูขนาด 11 คน มาไว้กึ่งกลางสนาม หันหน้าเข้าหากัน และกำหนดให้มีผู้เล่นข้างละ 9 คน โดยรวมกับผู้รักษาประตู ถือว่าเป็นการเล่นแบบสมอลไซด์เกม ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับมากขึ้นจากการฝึกซ้อม สำหรับความหมายของการฝึกโปรแกรม Small-Sided Game มีนักวิชาการได้ให้ความหมายไว้ ดังนี้

Mallo and Navarro (2007), อัทธ์ คุ้มพุ่ม (2562) และปกรณ์ สูตรสูงเนิน, พรชัย ลีน้อย และสุเมธ แก้วแพรก (2562) กล่าวว่า กีฬาฟุตบอลประกอบด้วย 2 เรื่อง คือการทำประตูคู่ต่อสู้และการป้องกันไม่ให้คู่ต่อสู้ทำประตูได้และการทำตามวัตถุประสงค์นั้น จึงได้นำรูปแบบ Small-Sided Game ไปปรับใช้กับการฝึกในรูปแบบต่าง ๆ เช่น รูปแบบขนาดเล็กที่สุดของจำนวนผู้เล่น 1 ต่อ 1 ผู้เล่นจะได้สัมผัสบอลบ่อยขึ้น การเจอสถานการณ์เดิมๆซ้ำๆ ซึ่งเด็กๆ ต้องตัดสินใจด้วยตนเอง ช่วยให้เด็กๆได้เรียนรู้และรับประสบการณ์

โดยตรง ด้วยเหตุนี้จึงมีความจำเป็นที่จะต้องให้ ความสำคัญในการแบ่งช่วงอายุของเด็กและให้พวกเขามีพัฒนาการเริ่มตั้งแต่การเล่นในรูปแบบ Small-Sided Game จนไปสู่เกมการแข่งขันในสนามใหญ่ เกมการฝึกสนามเด็กจะเป็นการฝึกความอดทนแบบใช้ออกซิเจนที่เฉพาะเจาะจงกับกีฬาฟุตบอล รวมทั้งมีผลต่อสรีรวิทยาการออกกำลังกาย ของนักฟุตบอลได้แก่จำนวนผู้เล่นในเกมสนามเล็ก ขนาดสนามในเกมสนามเล็ก การเพิ่มผู้รักษาประตูในเกมสนามเล็กการกำความหนักจากกฎระเบียบในการเล่นและระยะเวลาในการฝึกที่ส่งผลต่อความหนักในการออกกำลังกายหรือการฝึกในสนาม ในกีฬาฟุตบอลเพื่อให้ผู้ฝึกสอนและผู้ที่สนใจนำไปประยุกต์ใช้เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด

สรุป Small-Sided Game หมายถึงการฝึกโดยการย่อสนามให้เล็กลงอาจครึ่งนึงหรือน้อยกว่านั้นเป็นการฝึกซ้อมที่โค้ชหรือผู้ฝึกสอนต้องการให้ผู้ฝึกซ้อมฟุตบอลได้คุ้นเคยกับสถานการณ์บางสถานการณ์เพราะถ้าหากเล่นแบบเต็มรูปแบบ การเผชิญกับสถานการณ์เช่นนั้นอาจน้อยลง การเล่น small-sided gameจะช่วยให้นักฟุตบอลที่ได้รับการฝึกซ้อมได้เจอสถานการณ์ที่โค้ชกำหนดได้บ่อยขึ้น

ความสำคัญจากการฝึกโปรแกรม Small-Sided Game

ปกรณ์ สูตรสูงเนิน, พรชัย ลีน้อย และสุเมธ แก้วแพรก (2562) กล่าวว่าความสำคัญในการฝึกเกมสนามเล็กว่าเด็กๆจะได้สัมผัสลูกฟุตบอลบ่อยครั้งมากขึ้นและยังไม่สามารถครองบอลได้ และต้องพยายามครอบครองบอลไว้อย่างเต็มที่ การฝึกโปรแกรม Small-Sided Game มีประโยชน์ต่อการเปลี่ยนแปลงด้านเทคนิค และกลยุทธ วิธีการป้องกันการเปลี่ยนแปลงรวมทั้งการโจมตีการเล่น หรือการเปลี่ยนแปลงทางด้านสรีรวิทยา มีประโยชน์มากสำหรับผู้ฝึกฝน งานวิจัยจำนวนมากได้หยิบยก Small-Sided Game มาใช้พัฒนานักกีฬาฟุตบอลและจากการสำรวจศึกษามากมายยืนยันว่าเด็กๆได้รับความสนุกสนานมากขึ้นและได้เรียนรู้มากมาย จากการเล่น Small-Sided Game พวกเขาได้สัมผัสบอลมากขึ้น เรียนรู้ได้อย่างรวดเร็วขึ้นและต้องตัดสินใจมากขึ้นระหว่างการแข่งขันเพื่อให้ลูกบอลอยู่กับตัวได้มากที่สุด ทั้งเคลื่อนตัวและฝึกฝนมากขึ้น มีความสนุกสนานมากกว่าการเล่นในสนามใหญ่มาก ผู้เล่นจำนวนไม่มากและทีมขนาดเล็กกว่า ทำให้มั่นใจได้ว่าสมาชิกทุกๆคนจะได้มีส่วนร่วมทั้งหมดนอกจากนี้ยังมีโอกาสในการทำประตูมากขึ้นด้วย

สรุปความสำคัญจากการฝึกโปรแกรม Small-Sided Game คือเมื่อขนาดสนามเล็กจะทำให้ความหนักในการออกกำลังกายในเกมสนามเล็กนั้นเพิ่มขึ้น เนื่องจากพื้นที่ในการฝึกทำให้อาจจะมีการเลี้ยงลูกบอลหรือการวิ่งด้วยความเร็ว ในการหนีคู่ต่อสู้ หรือหาพื้นที่เพื่อรับ-ส่งลูกบอลจากเพื่อนร่วมทีม

รูปแบบการฝึกโปรแกรม

ผู้เล่น 4 - 6 ทีมในรูปแบบ 5 ต่อ 5 สามารถจัดได้เต็มกับสนามขนาด 11 ต่อ 11 การแข่งขันสามารถจัดได้ทั้งแบบการแข่งขันบุคคลทั่วไปและในโรงเรียน

ผู้เล่น 2 - 3 ทีมในรูปแบบ 5 ต่อ 5 สามารถจัดได้บนครึ่งสนามฟุตบอลการแข่งขันสามารถจัดได้ทั้งแบบการแข่งขันบุคคลทั่วไปและในโรงเรียน การแข่งขันสามารถจัดได้ทั้งแบบการแข่งขันบุคคลทั่วไปและในโรงเรียน

Footballscience.net (2017) เกมสนามเล็กถูกนำมาใช้ฝึกอย่างกว้างขวางไม่ว่าจะกลุ่มอายุและระดับทักษะที่แตกต่าง เกมสนามเล็กช่วยให้การตอบสนองภายในร่างกาย เช่น ความเข้มข้นของเลือดและการตอบสนองภายนอก เช่น ระยะทางทั้งหมด ขนาดของสนามการฝึกเกมสนามเล็กจึงมีความสัมพันธ์กับจำนวนผู้เล่น

ตารางที่ 1 ตารางเทียบขนาดสนามฝึกและจำนวนผู้เล่น

จำนวนผู้เล่น	**ขนาดทั่วไป**	**ขนาดเล็ก**	**ขนาดกลาง**	**ขนาดใหญ่**	**ขนาดสนาม (ตารางเมตร)**
1 ต่อ 1	10 x 10	5 x 10	10 x 15	15 x 20	100
2 ต่อ 2	20-28 x 20-21(32)	10 x 15	15 x 20	20 x 25	400-800
3 ต่อ 3	25 x 18 (44)	12 x 20	15 x 25	18 x 30	240-2500
4 ต่อ 4	30-40 x 20-30 (23,32,36,46)	16 x 24	20 x 30	24 x 36	240-2208
5 ต่อ 5	32-62 x 23-44 (7)	20 x 28	25 x 35	30 x 42	240-2500
6 ต่อ 6	49 x 37	24 x 32	30 x 40	36 x 48	240-2500
7 ต่อ 7	50 x 35-45 (27)				875-2200
8 ต่อ 8	60 x 40-45 (36)				2400-2700
9 ต่อ 9	60 x 50 (46)				3000
10 ต่อ 10	90 x 45				~4000

ที่มา: Footballscience.net (2017)

รูปแบบการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลองโดยการใช้รูปแบบแผนการวิจัยการทดลองโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small sided game เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ในรูปแบบ One Group Pretest - Posttest Design (หนึ่งกลุ่มสอบก่อน - สอบหลัง) ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แบบแผนการวิจัยแบบแผนการทดลอง

กลุ่ม	**สอบก่อน**	**ทดลอง**	**สอบหลัง**
ทดลอง	T_1	X	T_2

เมื่อ T_1 แทน การทดสอบก่อนฝึกตามโปรแกรม

X แทน การทดลองโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game

T_2 แทน การทดสอบหลังฝึกตามโปรแกรม

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มีดังนี้

1. แผนการฝึกทักษะการเล่นฟุตบอลโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game

2. แบบทดสอบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียน โดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game ระดับมัธยมศึกษาตอนต้น

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการทดลองและเก็บรวบรวมข้อมูลตามลำดับขั้นดังนี้

1. เตรียมความพร้อมของกลุ่มตัวอย่าง โดยชี้แจงให้ทราบถึงความสำคัญในการทดลองครั้งนี้

2. ทดสอบก่อนฝึก (Pre–Test) กับนักเรียนที่เป็นกลุ่มตัวอย่างด้วยแบบทดสอบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียน ในการฝึกครั้งแรก เพื่อเก็บข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาเป็นคะแนนทดสอบก่อนฝึก สำหรับวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

3. ดำเนินการฝึกโปรแกรม Small-Sided Game ตามกิจกรรมที่ออกแบบในแผนการฝึกทักษะการเล่นฟุตบอล โดยให้นักเรียนศึกษาและปฏิบัติกิจกรรมตามแผนการฝึก และกิจกรรมจนครบทุกแผน

4. ทดสอบหลังฝึกโปรแกรม (Post-Test) เมื่อสิ้นสุดการฝึกตามโปรแกรมที่ได้กำหนดเอาไว้ หลังจากนั้นทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการทำแบบทดสอบไว้เพื่อนำมาวิเคราะห์ข้อมูลขั้นต่อไป

5. นำผลการทดสอบทักษะฟุตบอล ก่อนฝึกและหลังฝึกมาหาค่า T-Test และค่าดัชนีประสิทธิผล

การวิเคราะห์ข้อมูล

คณะผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคุณภาพของเครื่องมือวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ อัตราส่วนความเที่ยงตรงตามเนื้อหา ความยาก- ง่าย ค่าอำนาจจำแนก ค่าความเชื่อมั่น

2. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อบรรยายข้อมูลการวิจัย โดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ยและค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อทดสอบนัยสำคัญของผลการเปรียบเทียบ ระหว่างก่อนและหลังโดยใช้สถิติในการวิเคราะห์ข้อมูล T-Test แบบ Dependent ทดสอบค่าคะแนนเฉลี่ยเพื่อเปรียบเทียบผลจากการฝึกทักษะการเล่นฟุตบอลระหว่างก่อนฝึกและหลังฝึก

ผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 3 เปรียบเทียบทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช ก่อนและหลังฝึกโดยใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game

กลุ่มทดลอง	(n)	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	Sig.
ก่อนการฝึก	10	30	19.5	1.43	.00
หลังการฝึก	10	30	25.1	1.95	

* มีระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ .05

จากตารางที่ 3 พบว่าทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช หลังการฝึกโดยใช้โปรแกรม Small-Sided Game มีทักษะฟุตบอลที่ดีขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังการฝึก ($\bar{X}$ = 25.1) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนฝึก ($\bar{X}$ = 19.5)

อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยเรื่อง การใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช อภิปรายผลได้ดังนี้

ผลการเปรียบเทียบทักษะ การเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช หลังการฝึกโดยใช้โปรแกรม Small-Sided Game พบว่าทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ค่าเฉลี่ยหลังการฝึก ($\bar{X}$ = 25.1) สูงกว่าค่าเฉลี่ยก่อนฝึก ($\bar{X}$ = 19.5) คือการครอบครองบอลเหนียวแน่นเสียบอลยาก การรับและส่งบอลที่แม่นยำและมีจำนวน Pass ที่เพิ่มมากขึ้นเมื่อเปรียบเทียบกับผลก่อนการฝึก มีจำนวนการทำประตูเพิ่มมากขึ้น ซึ้งการฝึกนี้สอดคล้องและเหมาะสมกับช่วงวัยของกลุ่มตัวอย่างที่ได้เลือกมาคือเป็นนักกีฬาโรงเรียนที่มีพื้นฐานการเล่นฟุตบอลอยู่ในระดับที่ดี

ทั้งนี้เนื่องจากการที่คณะผู้วิจัยได้นำรูปแบบ Small-Sided Game มาปรับใช้กับการฝึกซึ่งมีประโยชน์มากสำหรับผู้ฝึกซึ่งเป็นการฝึกที่มีความสนุกสนานมากกว่าการเล่นในสนามใหญ่ สมาชิกทุกๆ คนจะได้มีส่วนร่วมทั้งหมดมากขึ้นสัมผัสฟุตบอลได้มากขึ้น เรียนรู้ได้รวดเร็วขึ้นและได้พัฒนาด้านเทคนิคการครองบอลและป้องกันลูกฟุตบอล การจัดระเบียบร่างกายอย่างถูกต้อง กล้าตัดสินใจเมื่อเจอสถานการณ์ในสนามได้ด้วยตนเอง ช่วยให้ผู้ฝึกได้เรียนรู้และรับประสบการณ์โดยตรงอย่างดี เพิ่มความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในเกมส์ทำให้เกิดความเข้าใจเกมในการเล่น ได้ง่ายและมีอิสระทางความคิดในการเล่นฟุตบอล

แต่อย่างไรก็ตามการฝึกโดยใช้โปรแกรม Small-Sided Game ยังมีข้อจำกัดในการฝึกคือ ผู้ที่จะทำการฝึกจะต้องมีทักษะพื้นฐานการเล่นฟุตบอลอยู่ในระดับนึงแล้ว จึงจะสามารถเข้าร่วมฝึกโปรแกรม Small-Sided Game นี้ได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะในการใช้ผลการวิจัย

1.1 จากการวิจัยพบว่าการฝึกการใช้โปรแกรมการฝึก Small-Sided Game เพื่อพัฒนาทักษะการเล่นฟุตบอลของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนสิชลประชาสรรค์ จ.นครศรีธรรมราช มีทักษะฟุตบอลที่ดีขึ้น โดยใช้ระยะเวลา 20 สัปดาห์ ซึ่งแสดงผลให้เห็นชัดเจน ดังนั้นหากมีระยะเวลาในการฝึกโปรแกรมเพิ่มขึ้นผู้ฝึกจะสามารถทำแบบทดสอบทักษะฟุตบอลได้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาผลของโปรแกรมการฝึก Small-Sided Game ที่มีต่อความสามารถด้านอื่น ๆ ในกีฬาฟุตบอล

2.2 ควรศึกษาผลของโปรแกรมการฝึก Small-Sided Game ที่มีผลต่อทักษะฟุตบอลในกลุ่มนักเรียนระดับชั้นอื่น ๆ

บรรณานุกรม

ชาญวิทย์ ผลชีวิน. (2534). *คู่มือการฝึกสอนฟุตบอลสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ: กองกีฬา กรมพลศึกษา.

นฤชล อรชร. (2560). *ผลของโปรแกรมฝึกเกมสนามเล็กที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอลของนักเรียนมัธยมศึกษาตอนต้น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. http://cuir.car.chula.ac.th/dspace/bitstream/123456789/59872/1/5983922527.pdf

ปกรณ์ ฉูตรสูงเนิน, นิรอมลี มะกาเจ, และ ราตรี เรืองไทย. (2557). การตอบสนองทางสรีรวิทยาและทักษะที่ใช้ขณะฝึกเกมสนามเล็ก 3 ต่อ 3 ด้วยรูปแบบที่แตกต่างกันในนักกีฬาฟุตบอล. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการกีฬา*, *14*(2), 65-73.

ปกรณ์ สูตรสูงเนิน, พรชัย ลีน้อย และ สุเมธ แก้วแพรก. (2562). การฝึกเกมสนามเล็กในกีฬาฟุตบอล. *วารสารวิทยาศาสตร์การกีฬาและสุขภาพ*, *20*(2), 1-13.

ประโยค สุทธิสง่า. (2524). *เอกสารประกอบการสอนกีฬาฟุตบอล 1.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์รวมการพิมพ์.

เรืองเดช เชิดพุทธ. (ม.ป.ป.) *ทักษะเบื้องต้นของฟุตบอล.* คณะพลศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. พิษณุโลก.

วันเฉลิม โตทอง. (2557). *ผลการอบอุ่นร่างกายด้วยเกมสนามเล็กที่มีขนาดสนามแตกต่างกันต่อความสามารถด้านการวิ่งด้วยความเร็วสูงสุดแบบซ้ำในนักกีฬาฟุตบอล* [วิทยานิพนธ์ หลักสูตรวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. https://doi.nrct.go.th/ListDoi/listDetail?Resolve_DOI=10.14457/KU.the.2014.83

อัทธ์ คุ้มพุ่ม. (2562). *ผลของโปรแกรมการฝึกเกมสนามเล็กร่วมกับการฝึกความแข็งแรงของกล้ามเนื้อขาที่มีต่อความสามารถในการรับและส่งลูกฟุตบอล* [วิทยานิพนธ์ หลักสูตรการศึกษามหาบัณฑิต, คณะพล

ศึกษา มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/12345 6789/691/1/gs581130178.pdf

Mallo J. and Navarro E. (2007). Physical load imposed on soccer players during small-sided training games. *The Journal of Sports Medicine and Physical Fitness*, *47*, 166-171.

การพัฒนาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนด้วยสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

Development of Academic Achievement Using Motion Graphics on Color Wheel for Grade 4 Students at Ban Khao Nam Jon School

ปิยะบุตร พิมพ์ศรี[1] วศกร ไตรพัฒน์[2] และภูชิศ สถิตย์พงษ์[3]

Piyabut Phimsri[1] Wasakorn Traiphat[2] and Phuchit Satitpong[3]

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2,3]

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1,2,3]

E-mail: 366180512035-st@rmutsb.ac.th[1], wasakorn.t@rmutsb.ac.th[2], phuchit.s@rmutsb.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 13 คน โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน จังหวัดอุทัยธานี โดยวิธีการทดลองและสำรวจด้วย (1) สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี (2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วงจรสี (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 15 ข้อ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน E_1/E_2 และค่าที ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี พบว่า ผลการทดสอบค่าประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 81.28/80.38 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) การเปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก สูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่เรียนจากสื่อโมชันกราฟิก อยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52

คำสำคัญ: สื่อโมชันกราฟิก วงจรสี ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ประถมศึกษาปีที่ 4

Abstract

This study aimed to (1) develop a motion graphic on the color wheel for Grade 4 students at Ban Khao Nam Jon School that meets the 80/80 efficiency criterion, (2) compare students' learning achievement before and after using the motion graphic, and (3) examine students' satisfaction with the motion graphic. The participants were 13 Grade 4 students from Ban Khao Nam Jon School, Uthai Thani Province. The research employed experimental and survey methods using four instruments: the motion graphic on the color wheel, a lesson plan,

a 20-item achievement test, and a 15-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, E1/E2 efficiency index, and t-test. The findings revealed that (1) the developed motion graphic achieved an efficiency of 81.28/80.38, meeting the 80/80 criterion; (2) students' post-test scores were significantly higher than their pre-test scores at the .05 level; and (3) students' satisfaction with the motion graphic was at the highest level, with an average score of 4.52.

Keywords: Motion graphics, color wheel, academic achievement, grade 4 students

บทนำ

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พุทธศักราช 2542 หมวด 9 เทคโนโลยีเพื่อการศึกษา มาตรา 64 รัฐต้องส่งเสริมและสนับสนุนให้มีการสร้างและพัฒนาแบบเรียน ตำรา หนังสือ ทางวิชาการ สื่อสิ่งพิมพ์ วัสดุอุปกรณ์ และเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา โดยเร่งรัดพัฒนาขีด ความสามารถในการสร้างให้มีเงินสนับสนุนการสร้างและให้แรงจูงใจแก่ผู้สร้างและพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อการศึกษา ทั้งนี้โดยให้มีการแข่งขันโดยเสรีอย่างเป็นธรรม มาตรา 65 ให้มีการพัฒนาบุคลากรทั้งด้านผู้สร้างและผู้ใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาให้มีความรู้ความสามารถ และทักษะในการสร้าง รวมทั้งการใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และมาตรา 66 ผู้เรียนมีสิทธิได้รับการพัฒนาขีดความสามารถในการใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในโอกาสแรกที่ทำได้เพื่อให้มีความรู้และทักษะเพียงพอที่จะใช้เทคโนโลยีเพื่อการศึกษาในการแสวงหาความรู้ด้วยตนเองได้อย่างตลอดชีวิต (พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542, 2542)

โมชันกราฟิก (Motion Graphics) เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูล หรือความรู้ที่ผ่านการประมวลผล สรุปย่อใจความสำคัญ หรือคำตอบที่ต้องการผ่านการออกแบบให้สื่อสารด้วยภาพ แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ แอนิเมชัน เสียงบรรยาย ประกอบกับเทคนิคการสร้างการเคลื่อนไหวของภาพอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอเนื้อหา หรือข้อมูลที่ค่อนข้างซับซ้อนให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัล คอนเทนท์ (Digital Content) ที่ต้องการเข้าถึง เข้าใจ ข้อมูลที่มีปริมาณมากในเวลาจำกัดโดยไม่ถูกจำกัดสถานที่และเวลาในการเข้าถึง เพื่อให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ (กวิสรา วรภัทรขจรกุล, 2565) ปัจจุบันมีการส่งเสริมการสร้างสื่อโมชันกราฟิกมากขึ้น เนื่องจาก โมชันกราฟิกเป็นศิลปะการเคลื่อนไหวที่เล่าเรื่องด้วยภาพ แอนิเมชัน เสียงบรรยาย เมื่อข้อดีของโมชันกราฟิกสามารถสร้างอารมณ์และความรู้สึกได้สมจริงสามารถแสดงออกทางด้านสีหน้าอารมณ์ความรู้สึกของตัวละครผ่านทางการวาด รวมถึงการลงสีให้ความรู้สึกนุ่มนวล และอ่อนโยน จึงช่วยดึงดูดความสนใจของผู้เรียนและสื่อความหมายได้ดีกว่า ซึ่งพงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2560) กล่าวว่า สื่อโมชันกราฟิก เป็นสื่อที่มีความเหมาะสมต่อการถ่ายทอดเรื่องราวสำหรับผู้เรียนระดับประถมศึกษา เนื่องจาก สื่อโมชันกราฟิกเป็นสื่อที่กำลังเป็นที่นิยม เป็นการทำให้ภาพวาดกราฟิกเคลื่อนไหวได้ การใช้งานมีทั้งการใช้งานเป็นสื่อเดี่ยวและสามารถนำไปเป็นสื่อร่วมกับสื่อต่าง ๆ

ในการสรุปข้อมูลองค์ความรู้ต่าง ๆ มาทำการออกแบบให้เป็นสื่อรูปภาพ เพื่อใช้ในการสื่อสาร รวมเทคนิคการเคลื่อนไหวของภาพอย่างสร้างสรรค์ เพื่อให้ผู้รับสารสามารถเข้าใจในข้อมูล หรือเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น ซึ่งเหมาะสำหรับเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบันที่ต้องการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างเข้าใจในเวลาที่จำกัด หากนำมาใช้ร่วมกับวิธีการสอนในรูปแบบต่าง ๆ จะสามารถส่งเสริมให้ผู้เรียนเกิดพัฒนาการด้านต่าง ๆ ได้อย่างครบถ้วนและสอดคล้องกับแนวการพัฒนาผู้เรียนให้มีคุณภาพในศตวรรษที่ 21

จากการศึกษาสภาพปัญหารายวิชาศิลปะ (รหัสวิชา ศ14101) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ด้วยวิธีการศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ระหว่างปีการศึกษา 2566-2567 และการสอบถามความคิดเห็นของครูผู้สอน กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ จำนวน 2 คน และนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 5 คน ระหว่างวันที่ 3-7 มิถุนายน พ.ศ. 2567 พบว่า 1) เนื้อหาและเวลาเรียนไม่สอดคล้อง เนื่องจากเนื้อหามีรายละเอียดจำนวนมาก แต่ระยะเวลาการจัดการเรียนการสอนและกิจกรรมมีเพียง 40 ชั่วโมงต่อภาคเรียน 2) ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนอยู่ในเกณฑ์ระดับต่ำ เมื่อเทียบกับรายวิชาอื่นในกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ 3) ภาคปฏิบัตินักเรียนขาดความรู้ความเข้าใจในภาคทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ส่งผลทำให้ภาคปฏิบัติพบข้อผิดพลาดหลายประการ 4) สื่อการสอนขาดความหลากหลาย เนื่องจาก ผู้สอนใช้หนังสือแบบเรียนเท่านั้น 5) นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่เข้าใจเนื้อหาบทเรียน ไม่โต้ตอบ หรือไม่แลกเปลี่ยนความรู้ และรูปแบบการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนไม่มีความหลากหลาย และ6) ผู้สอนไม่เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาบางหน่วยการเรียนรู้ เป็นต้น และจากการสอบถามความคิดเห็นเพิ่มเติมเกี่ยวกับการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก รายวิชาศิลปะ นักเรียนมีความสนใจ ยินดี และรู้สึกตื่นเต้น สำหรับการเปิดรับและการใช้สื่อดังกล่าว เพื่อแก้ปัญหาที่พบอยู่ และครูผู้สอนคาดการณ์ว่าสื่อโมชันกราฟิกที่สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการนักเรียนสามารถช่วยให้นักเรียนเกิดความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติต่าง ๆ ตามความเหมาะสมที่เกี่ยวข้องกับรายวิชาได้อย่างลึกซึ้ง และชัดเจนมากยิ่งขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนจากสื่อโมชันกราฟิกและปัญหาการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะ (รหัสวิชา ศ14101) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ที่พบในปัจจุบัน ผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการแก้ปัญหาควรปรับเปลี่ยนสื่อการสอนและรูปแบบวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนให้มีความทันสมัย กระตุ้นความสนใจนักเรียน และเอื้อต่อนักเรียนให้เกิดการเรียนรู้ และการเข้าถึงแหล่งความรู้นั้นได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการตามความเหมาะสมของบริบท เพื่อให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ ความรู้ ความเข้าใจ และทักษะการปฏิบัติตามความเหมาะสมผ่านอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ คอมพิวเตอร์ตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ ร่วมกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ต ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาสื่อโมชันกราฟิก รายวิชาศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ให้สามารถนำไปใช้ได้จริงอย่างมีประสิทธิภาพทั้งทางด้านกระบวนการและด้านผลลัพธ์ตามจุดประสงค์การเรียนรู้ที่กำหนด และเกิดประโยชน์สำหรับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

การทบทวนวรรณกรรม

1. สื่อโมชันกราฟิก (Motion Graphics) เป็นวิธีการนำเสนอข้อมูล หรือความรู้ที่ผ่านการประมวลผล สรุปย่อใจความสำคัญ หรือคำตอบที่ต้องการผ่านการออกแบบให้สื่อสารด้วยภาพ แผนภาพ แผนภูมิ กราฟ แอนิเมชัน เสียงบรรยาย ประกอบกับเทคนิคการสร้างการเคลื่อนไหวของภาพอย่างสร้างสรรค์ เพื่อนำเสนอเนื้อหา หรือข้อมูลที่ค่อนข้างซับซ้อนให้ผู้รับสารเข้าใจได้ง่ายขึ้น ซึ่งเหมาะสำหรับผู้เรียนยุคดิจิทัลที่ต้องการเข้าถึง เข้าใจในเนื้อหา หรือองค์ความรู้ที่มีปริมาณมากในเวลาจำกัดโดยไม่ถูกจำกัดสถานที่และเวลาในการเข้าถึง เพื่อให้สามารถเข้าถึงเนื้อหา หรือองค์ความรู้นั้นได้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ (กวิสรา วรภัทรขจรกุล, 2565) ซึ่งกระบวนการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก ได้พัฒนาตามหลักการ ADDIE Model (ภูชิศ สถิตย์พงษ์, 2567) ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ ซึ่งวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในปีการศึกษาที่ผ่านมา เรื่อง วงจรสี 2) การออกแบบ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดขอบเขตการนำเสนอเนื้อหา กำหนดวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความถูกต้อง และเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งเขียนผังงาน (Flowchart) และออกแบบบัตรเรื่อง (Storyboard) และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน 3) การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก โดยนำเนื้อหาที่ผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เข้าสู่โปรแกรม Adobe illustrator, โปรแกรม After Effect, เว็บไซต์ Canva AI, เว็บไซต์ Suno AI เพื่อดำเนินการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน และด้านเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบและประเมินคุณภาพสื่อโมชันกราฟิกที่พัฒนาขึ้น 4) การนำไปใช้/ ทดลองใช้ ได้มีการนำสื่อโมชันกราฟิกที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วที่ถือว่ามีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ไปทำการทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 นักแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) จำนวน 3 คน และแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) จำนวน 9 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักเรียนที่มีผลการเรียนสะสมเฉลี่ย (GPAX) ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและตรวจสอบข้อบกพร่องของสื่อโมชันกราฟิก และนำข้อบกพร่องที่พบไปปรับปรุงแก้ไขก่อน

การนำไปใช้ทดลองจริง (Trial run) กับกลุ่มตัวอย่างต่อไป 5) ประเมินและปรับปรุงแก้ไข การประเมินสื่อโมชันกราฟิก เพื่อหาประสิทธิภาพของบทเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80

2. วงจรสี (Color Wheel) เป็นสีที่ผสมกันเป็นคู่ ๆ ต่อกัน เพื่อให้เกิดสีใหม่ 12 สี หรือมากกว่านั้น โดยสีใหม่ที่เกิดขึ้นมาจะเริ่มผสมสีจากแม่สีก่อนเป็นอันดับแรก และผสมต่อไปสู่สีขั้นที่ 2 และสีขั้นที่ 3 ซึ่งถูกเรียกว่า ลำดับขั้นในวงจรสีตามลำดับ (ขนิษฐา กล่ำสกุล, 2560)

2.1 แม่สี (Primary Color) คือ สีที่ใช้ผสมกันเอง หรือใช้ผสมกับสีกลาง (สีดำ, สีขาว,สีเทา และสีน้ำตาล) เพื่อให้เกิดสีเฉดใหม่ขึ้น และไม่มีสีไหนผสมแล้วเป็นสีเหล่านี้ได้ จึงถูกเรียกว่าเป็นแม่สีนั่นเอง โดยแม่สีจะประกอบไปด้วย 3 สี ได้แก่ สีแดง น้ำเงิน และเหลือง

2.2 สีขั้นที่ 2 (Secondary Color) คือ สีที่เกิดจากการนำแม่สีมาผสมกันในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน จนเกิดสีใหม่เพิ่มขึ้นอีก 3 สี ได้แก่ สีส้ม (เกิดจากสีแดง+สีเหลือง), สีม่วง (เกิดจากสีแดง+สีน้ำเงิน) และสีเขียว (เกิดจากสีน้ำเงิน+สีเหลือง)

2.3 สีขั้นที่ 3 (Tertiary Color) คือ สีที่เกิดจากการนำสีขั้นที่ 1 แม่สี และสีขั้นที่ 2 มาผสมกันในอัตราส่วนเท่า ๆ กัน จนเกิดสีใหม่ทั้งหมด 6 สี ได้แก่ สีส้มแดง, สีม่วงแดง, สีเขียวเหลือง, สีเขียวน้ำเงิน, สีม่วงน้ำเงิน และสีส้มเหลือง

โดยวงจรสีเหล่านี้เป็นหลักการผสมสีพื้นฐานที่นำไปใช้ได้ในหลากหลายประเภท เช่น ผลงานประเภทสีไม้ ผลงานประเภทสีน้ำทั่วไป ผลงานประเภทสีน้ำมัน หรือสีอะคริลิก เป็นต้น มีหน้าที่สำคัญมากในงานศิลปะ เพราะ ช่วยให้เราสามารถสร้างผลงานได้สะดวก และสื่อสารที่เราจะสื่อได้ง่ายขึ้น โดยสีจัดเป็นทัศนธาตุที่สำคัญอย่างยิ่งในการสร้างสรรค์งานศิลปะ และมีส่วนสัมพันธ์กับส่วนประกอบอื่น ๆ ที่เป็นองค์ประกอบของภาพด้วย ดังนั้นรายละเอียดในเรื่องเกี่ยวกับสีจึงมีอยู่มากมาย ซึ่งจำเป็นอย่างยิ่งที่ต้องให้นักเรียนเกิดความเข้าใจในเรื่องของวงจรสี อันจะนำไปสู่การแสดงออกทางความคิดและถ่ายทอดทางอารมณ์ จึงจำเป็นที่นักเรียนจะต้องเรียนรู้เพื่อนำไปใช้ในการสร้างสรรค์ผลงาน

3. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เป็นผลที่เกิดจากการกระทำของบุคคล หรือนักเรียน ถือเป็นการตรวจสอบความสำเร็จ หรือระดับความสามารถในการกระทำใด ๆ ที่ต้องอาศัยความรอบรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะในวิชาใดวิชาหนึ่งโดยเฉพาะ อันเป็นผลมาจากการวัดและประเมินผลด้านการเรียนรู้ของนักเรียนหลังการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน ส่งผลทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงคุณลักษณะด้านความรู้ ความสามารถ หรือพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากการที่นักเรียนได้รับการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ในวิชาใดวิชาหนึ่ง ซึ่งผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนต้องอาศัยเครื่องมือในการวัดและประเมินผลเข้ามาช่วยเพื่อให้ทราบว่านักเรียนมีความรอบรู้มากน้อยเพียงใด หรือเกิดทักษะต่าง ๆ ตามที่จุดประสงค์การเรียนรู้ของรายวิชานั้น ๆ ได้กำหนดไว้หรือไม่ เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน สามารถวัดและประเมินผลได้จากแบบทดสอบ แบบประเมิน แบบสังเกต แบบสัมภาษณ์ ฯลฯ (สมนึก ภัททิยธนี, 2565)

กรอบแนวคิดการวิจัย

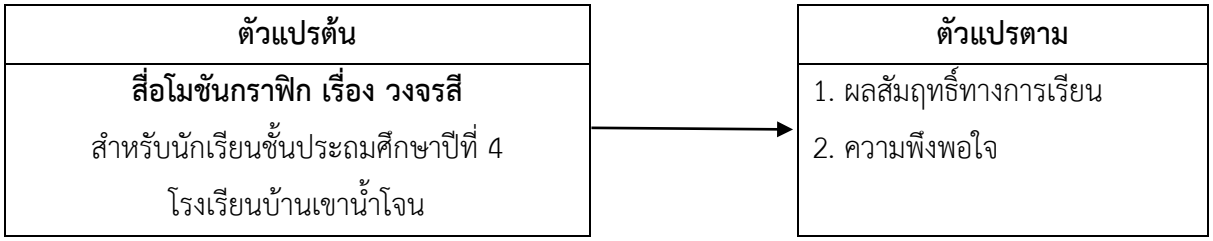

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 25 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 จำนวน 13 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

รหัสวิชา ศ14101 รายวิชาศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง วงจรสี จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลา 4 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านสื่อการสอน จำนวน 3 ท่าน เพื่อทำการตรวจสอบและประเมินคุณภาพบทเรียนสื่อโมชันกราฟิก โดยใช้แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.56 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดีมาก

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง วงจรสี จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลา 4 ชั่วโมง โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแผนการจัดการเรียนรู้กับเนื้อหา โดยใช้สูตร IOC ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67-1.00 และประเมินแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert) ค่าเฉลี่ยมีค่าเท่ากับ 4.21 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดี

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำมาใช้จริง 20 ข้อ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องระหว่างแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนกับจุดประสงค์การเรียนรู้ โดยใช้สูตร IOC ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0.67-1.00 ซึ่งสามารถยอมรับได้ จากนั้นนำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4

จำนวน 12 คน พบว่า ค่าอำนาจจำแนก (B) ตั้งแต่ 0.31-0.77 ค่าระดับความยาก (P) ตั้งแต่ 0.32-0.74 และค่าความเชื่อมั่น (r_{cc}) ในแบบทดสอบเท่ากับ 0.87

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ โดยเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหาและด้านการวัดและการประเมินผล จำนวน 3 ท่าน เพื่อพิจารณาตรวจสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา และความถูกต้องเหมาะสมของแบบสอบถามความพึงพอใจ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 อยู่ในเกณฑ์คุณภาพระดับดีมาก

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่ออธิบายจุดประสงค์การเรียนรู้ของการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี, วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน, การประเมินผล, กำหนดข้อตกลง, อธิบายหลักการใช้งาน และให้คำแนะนำอื่น ๆ ตามความเหมาะสม

4.2 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว

4.3 ดำเนินการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนโดยใช้สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมทั้งดำเนินการทำกิจกรรมตามใบงาน และแบบฝึกหัดของแต่ละหน่วยการเรียนรู้

4.4 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) จำนวน 20 ข้อ โดยหลังจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเสร็จเรียบร้อยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี

4.5 ผู้วิจัยนำผลข้อมูลการทดลองที่เก็บรวบรวมได้ไปวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัย

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 และสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

5.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของนักเรียนเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 สื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 81.28 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 80.38 ดังนั้นค่าประสิทธิภาพของสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสีมีค่าเท่ากับ 81.28/80.38 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน			ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2)
		กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3		
คะแนนเต็ม	13	10	10	10	30	20
Mean		7.69	8.31	8.38	24.38	16.08
SD		0.63	0.48	0.51	1.33	1.80
คิดเป็นร้อยละ					81.28	80.38

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	Mean	SD	t-test (Dependent Samples)	p-value
ก่อนเรียน	13	20	9.92	1.55	17.23	.000*
หลังเรียน	13	20	16.08	1.80		

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี มีความพึงใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.52 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี

รายการประเมิน	ความพึงพอใจที่มีต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี		
	Mean	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.57	0.03	มากที่สุด
2. ด้านสื่อการสอน	4.54	0.02	มากที่สุด
3. ด้านภาพรวมการจัดการเรียนการสอน	4.45	0.01	มาก
โดยรวม	4.52	0.01	มากที่สุด

อภิปรายผล

1. ผลการพัฒนาและการทดสอบประสิทธิภาพของสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน จากการวิเคราะห์ผลข้อมูล พบว่า ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 81.28/80.38 หมายความว่า คะแนนระหว่างเรียน ซึ่งเป็นคะแนนประเมินผลจากการทำแบบฝึกหัด, การทำกิจกรรม, การมีส่วนร่วมในชั้นเรียน เช่น การอภิปราย, การนำเสนอ หรือการถาม - ตอบ โดยคะแนนรวมที่ได้ทั้งหมด คิดเป็นร้อยละ 81.28 และส่งผลให้ผู้เรียนมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน คิดเป็นร้อยละ 80.38 แสดงว่าสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี มีประสิทธิภาพที่เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้นำหลักการของ ADDIE Model มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ ซึ่งวิเคราะห์หลักสูตร เนื้อหา วิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และแผนการจัดการเรียนรู้ในปีการศึกษาที่ผ่านมา เรื่อง วงจรสี 2) การออกแบบ ได้กำหนดจุดประสงค์การเรียนรู้ กำหนดขอบเขตการนำเสนอเนื้อหา กำหนดวิธีการจัดกิจกรรมการเรียนการสอน และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างเนื้อหากับจุดประสงค์การเรียนรู้ ความถูกต้อง และเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา พร้อมทั้งเขียนผังงาน (Flowchart) และออกแบบบัตรเรื่อง (Storyboard) และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน 3) การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก โดยนำเนื้อหาที่ผ่านการประเมินผลจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้ว เข้าสู่โปรแกรม Adobe illustrator, โปรแกรม After Effect, เว็บไซต์ Canva AI, เว็บไซต์ Suno AI เพื่อดำเนินการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิก และนำเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญด้านสื่อการสอน และด้านเนื้อหา เพื่อทำการตรวจสอบและประเมินคุณภาพสื่อโมชันกราฟิกที่พัฒนาขึ้น 4) การนำไปใช้/ ทดลองใช้ ได้มีการนำสื่อโมชันกราฟิกที่ผ่านการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญเรียบร้อยแล้วที่ถือว่ามีคุณภาพอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถนำไปใช้เป็นสื่อการเรียนการสอนได้ไปทำการทดลองใช้ (Tryout) กับนักเรียนที่ไม่เคยเรียนเนื้อหานี้มาก่อน คือ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ห้อง 2 นักแบบหนึ่งต่อหนึ่ง (One to One Testing) จำนวน 3 คน และแบบกลุ่มเล็ก (Small Group Testing) จำนวน 9 คน โดยวิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling) จากนักเรียนที่มีผลการเรียนสะสมเฉลี่ย (GPAX) ในระดับสูง ปานกลาง และต่ำ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและตรวจสอบข้อบกพร่องของสื่อโมชันกราฟิก และนำข้อบกพร่องที่พบไปปรับปรุงแก้ไขก่อนการนำไปใช้ทดลองจริง (Trial run) กับกลุ่มตัวอย่างจริงต่อไป 5) ประเมินและปรับปรุงแก้ไข การประเมินสื่อโมชันกราฟิก เพื่อหาประสิทธิภาพของ

บทเรียนที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนันทวรรณ ทองแดง และราตรี สุภาเฮือง (2566) เรื่อง การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน เรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย พบว่า สื่อโมชันกราฟิกที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.89/81.70 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 อันเป็นผลมาจากกระบวนการพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกได้มีการพัฒนาโดยใช้รูปแบบกระบวนการ ADDIE Model โดยวิเคราะห์ข้อมูลผู้เรียน หลักสูตรฯ สาระการเรียนรู้ มาตรฐานการเรียรรู้ งานวิจัย บทความ เนื้อหารายวิชา และส่วนที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการออกแบบเนื้อหา กำหนดวัตถุประสงค์การเรียนรู้ ออกแบบโครงร่างสื่อโมชันกราฟิกเพื่อรับการประเมินจากผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปพัฒนา ทดลองใช้ และประเมินผลกับผู้เรียนตามลำดับ ซึ่งครอบคลุมกระบวนการของ ADDIE Model

2. ผลการเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อโมชันกราฟิกที่พัฒนาขึ้นเป็นสื่อการสอนที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลให้นักเรียนมีความรู้ความเข้าใจและสามารถปฏิบัติได้ถูกต้องและการเรียนการสอนด้วยสื่อโมชันกราฟิกมีความแตกต่างจากการเรียนตามปกติที่นักเรียนเคยเรียนมา เป็นผลให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจภายนอกและส่งเสริมให้นักเรียนมีความสนใจและตื่นเต้นจากการจัดการเรียนการสอนที่พัฒนาขึ้น อีกทั้งสื่อโมชันกราฟิกไม่ถูกจำกัดสถานที่และเวลาในการเข้าถึง ส่งผลให้สามารถเข้าถึงองค์ความรู้ต่าง ๆ ได้ด้วยตนเองได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัยของกวิสรา วรภัทรขจรกุล (2565). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณวิชาวิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยี) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโพธารามที่ 1 คะแนนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก รูปแบบสื่อโมชันกราฟิกเหมาะสมกับการนำมาประยุกต์ใช้กับการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ทั้งในชั้นเรียนและนอกชั้นเรียน มุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมการเรียนรู้ อีกทั้งเปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้เกิดการเรียนรู้อย่างอิสระ ไม่ว่าจะเป็นการเรียนรู้ การทบทวน ฯลฯ โดยไม่มีข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ อีกทั้งสื่อมีความแปลกใหม่ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสนใจเป็นพิเศษ ตื่นเต้น กระตุ้นความสนใจ และสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี ทำให้การที่จะพาให้นักเรียนไปสู่การบรรลุเป้าหมายตามจุดประสงค์ของการเรียนรู้เป็นไปได้ด้วยดี

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อสื่อโมชันกราฟิก เรื่อง วงจรสี พบว่า โดยรวมนักเรียนมีความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 4.52 ทั้งนี้เนื่องจากจากการจัดการเรียนการสอน โดยใช้สื่อโมชันกราฟิกถูกจัดเตรียมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหามีความเหมาะสมกับผู้เรียนในระดับประถมศึกษาปีที่ 4 เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด และสื่อการสอนรูปแบบโมชันกราฟิก เป็นสื่อที่แปลกใหม่สำหรับนักเรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกมีความสนใจเป็นพิเศษ ตื่นเต้น กระตุ้นความสนใจ และสร้างบรรยากาศในชั้นเรียนได้เป็นอย่างดี และผู้วิจัยได้นำหลักการของสก๊อตต์ (Myers, 1970) มาใช้ในด้านเนื้อหาที่มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์การเรียนรู้,

มีการเรียงลำดับเนื้อหาที่นำเสนอไว้อย่างชัดเจน ครอบคลุม เหมาะสมกับช่วงเวลา และส่งผลให้นักเรียนเกิดแรงจูงใจในการส่งเสริมให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ และการทำกิจกรรมมีความเหมาะสมสอดคล้องกับเนื้อหาและช่วงเวลา พร้อมทั้งสะท้อนความเข้าใจ การรับรู้ ช่วยให้นักเรียนเกิดความพึงพอใจต่อการเรียนจากบทเรียน อีกทั้งการประเมินผลสามารถประเมินผลได้ด้วยความเหมาะสมอย่างเป็นระบบ พร้อมทั้งนำความรู้ที่ได้รับจากภาคทฤษฎีไปประยุกต์ใช้กับภาคปฏิบัติได้อย่างเหมาะสม

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าการสอนวิธีใดส่งผลต่อความคงทนในการเรียนรู้จากสื่อโมชันกราฟิกได้ดีกว่ากัน

2. ควรนำสื่อโมชันกราฟิก ควรใช้ร่วมกับเทคนิค หรือวิธีการสอนอื่น ๆ ในการจัดการเรียนการสอน

3. ควรเพิ่มรูปแบบการวัดและประเมินผลด้านทักษะพิสัยร่วมด้วยจากการปฏิบัติตามกิจกรรมต่าง ๆ ตามแผนการจัดการเรียนรู้จากสื่อโมชันกราฟิก

4. เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เป็นกลาง ซึ่งลดข้อจำกัดของผลการวิจัย ตลอดจนเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัย

5. ควรจัดเตรียมและตรวจความพร้อมของสื่อโมชันกราฟิก และอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ อาทิ คอมพิวเตอร์ ตั้งโต๊ะ โน้ตบุ๊ก สมาร์ทโฟน แท็บเล็ต ฯลฯ ร่วมกับระบบเครือข่ายอินเทอร์เน็ตให้พร้อมและมีประสิทธิภาพ เพื่อไม่ให้เกิดปัญหาในขณะเรียนรู้

6. ครูต้องกระตุ้นให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมการเรียนโดยทั่วถึง ส่งเสริมและให้กำลังใจแก่ผู้เรียนอย่าง สม่ำเสมอ

บรรณานุกรม

กวิสรา วรภัทรขจรกุล. (2565). *การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับกิจกรรมการเรียนรู้ตามแนวทางสะเต็มศึกษา เพื่อส่งเสริมทักษะการคิดเชิงคำนวณ วิชาวิทยาศาสตร์ (เทคโนโลยี) ชั้นประถมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนในกลุ่มเครือข่ายโพธารามที่ 1* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/4320

ขนิษฐา กล่ำสกุล. (2560). *การออกแบบแอนิเมชัน 3 มิติ เพื่อการเรียนรู้ เรื่อง วงจรสี " Color Trick " สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 4* [ศิลปนิพนธ์ศิลปกรรมศาสตรบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/4305.

นันทวรรณ ทองแดง และ ราตรี สุภาเฮือง (2566). การพัฒนาสื่อโมชันกราฟิกร่วมกับการสอนแบบสร้างสรรค์เป็นพื้นฐาน เรื่อง เทคโนโลยีเปลี่ยนโลก สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3 โรงเรียนแก่นนครวิทยาลัย. *วารสารวิจัยและพัฒนาอนุภูมิภาคลุ่มน้ำโขง, 2*(1), 40-51.

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2560). การพัฒนาโมชันอินโฟกราฟิกเพื่อประชาสัมพันธ์หลักสูตรระดับปริญญาตรี คณะวิทยาการสารสนเทศ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม. *Veridian E-Journal, Silpakorn University, 10*(2), 1330-1341.

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542. (2542, 19 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 116 ตอนที่ 74 ก. หน้า 18-19.

ภูชิศ สถิตย์พงษ์. (2567). *การออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน* [เอกสารประกอบการสอนไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สมนึก ภัททิยธนี. (2565). *การวัดผลการศึกษา (EDUCATIONAL MEASUREMENT)* (พิมพ์ครั้งที่ 13). กาฬสินธุ์: ประสานการพิมพ์.

Myers, M. S. (1970). *Every Employer a Manager: More Meaningful Work Through Job Environment*. New York: McGraw-Hill Book Company.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษา คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

Factors Affecting Learning Achievement of the Student of Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University

ทิพย์สุดา ทองมาก[1] ศศินา ประทุมคำ[2] อนัญญา จันทร์สม[3] และรพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์[4]

Thipsuda Thongmak[1] Sasina Pratumkom[2] Ananya Junsom[3] and Rapheephan Phonginwong[4]

นักศึกษาสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์[1], อาจารย์ประจำสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์[2]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์[1-4]

E-mail: 650112350009@bru.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 210 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามปลายปิดและแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนาร้อยละ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ การตีความและสรุปเป็นความเรียง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พบว่าปัจจัยด้านบุคคลเกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเข้าเรียน และทบทวนบทเรียน การเข้าร่วมกิจกรรมทุกครั้ง (2) ปัจจัยด้านงบประมาณ ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 ผลการวิจัยนำไปประยุกต์ใช้ในการกำหนดนโยบายและเชิงปฏิบัติในการพัฒนาผู้เรียนในสถาบันการศึกษา

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านงบประมาณ ผลสัมฤทธิ์ การเรียนของนักศึกษา

Abstract

This study aimed to (1) analyze personal factors influencing the academic achievement of students in the Faculty of Management Science, Buriram Rajabhat University, and (2) examine the impact of budget-related factors on their academic performance. Data were collected from 210 students using closed-ended questionnaires and structured interviews. The data were analyzed using percentages, standard deviations, and multiple regression analysis, followed by interpretation and synthesis in narrative form. The findings revealed that personal

factors—such as class attendance responsibility, lesson review, and consistent participation in activities—as well as budget-related factors, had a statistically significant positive effect on students' academic achievement at the 0.01 level. The results can be applied to inform policy and practical approaches for enhancing student development in educational institutions.

Keywords: Personal factors, financial factors, academic achievement, student learning

บทนำ

การศึกษาเป็นรากฐานสำคัญของการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ไม่ว่าจะเป็นด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม ประเทศที่มีระบบการศึกษาที่เข้มแข็งย่อมสามารถพัฒนากำลังคนที่มีคุณภาพ ซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนประเทศสู่ความก้าวหน้าได้อย่างยั่งยืน รัฐบาลไทยจึงให้ความสำคัญกับการยกระดับคุณภาพการศึกษา โดยกำหนดนโยบายด้านการศึกษาที่มุ่งเน้นการผลิตและพัฒนากำลังคนที่สอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน อันจะนำไปสู่การเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศในเวทีระดับโลก ทั้งนี้ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้มีความรู้ความสามารถจึงถือเป็นหัวใจสำคัญในการพัฒนาประเทศตามยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) (สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561). ที่มุ่งสร้างความมั่นคง มั่งคั่ง และยั่งยืนให้กับสังคมไทย ในยุคปัจจุบัน ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจและสังคม ตลอดจนการพัฒนาของเทคโนโลยี ทำให้การพัฒนากำลังคนกลายเป็นสิ่งที่ต้องดำเนินการอย่างเป็นระบบและรอบด้าน รัฐบาลไทยได้ให้ความสำคัญกับการพัฒนากำลังคนที่มีความเชี่ยวชาญใน 4 ด้านหลัก ได้แก่ ความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) คุณธรรมจริยธรรม (Morality and Ethics) และคุณลักษณะเฉพาะบุคคล (Personal Attributes) เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานในสาขาอาชีพต่าง ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับความต้องการของตลาดแรงงาน แนวทางดังกล่าวยังสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ของสหประชาชาติ ที่มุ่งเน้นการสร้างความเท่าเทียมทางการศึกษาและการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อสร้างสังคมที่ยั่งยืน

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์เป็นสถาบันอุดมศึกษาในภูมิภาคที่มีพันธกิจหลักในการพัฒนาท้องถิ่นและสร้างกำลังคนที่มีคุณภาพเพื่อตอบสนองความต้องการของสังคม มหาวิทยาลัยเปิดการเรียนการสอนในหลากหลายสาขาวิชา ครอบคลุมทั้งด้านศึกษาศาสตร์ วิทยาศาสตร์ สังคมศาสตร์ และวิทยาการจัดการ โดยมีเป้าหมายในการผลิตบัณฑิตที่มีความรู้และทักษะเฉพาะด้าน ตลอดจนปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรม เพื่อให้บัณฑิตสามารถนำความรู้ไปพัฒนาตนเอง ชุมชน และประเทศชาติได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ มหาวิทยาลัยยังมุ่งเน้นการพัฒนานักศึกษาให้มีคุณลักษณะเฉพาะตัวที่เหมาะสมกับความต้องการของตลาดแรงงานในยุคปัจจุบัน อาทิ ความสามารถในการแก้ปัญหา ความคิดสร้างสรรค์ และการทำงานร่วมกับผู้อื่น (มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์, 2566).

ในบริบทของสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ และคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ได้ผลิตบัณฑิตตอบสนองความต้องการของตลาดแรงงานในระดับภูมิภาค ระดับชาติและระดับนานาชาติ เป็นระยะเวลา 12 ปี แนวโน้มของบัณฑิตสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเมื่อสำเร็จการศึกษาแล้วจะได้คุณวุฒิระดับปริญญาตรี บริหารธุรกิจบัณฑิต และนับย้อนหลังไป 5 ปีจะพบว่านักศึกษาสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีแนวโน้มสอบบรรจุรับราชการในตำแหน่งในนักทรัพยากรมนุษย์ และนักตรวจสอบภายในคิดเป็นร้อยละ 5 ของนักศึกษาแต่ละปีการศึกษา และในทำนองเดียวกันข้อมูลย้อนหลัง 3 ปีพบว่านักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีภาวการณ์มีงานทำร้อยละ 90 และพบว่าร้อยละ 80 ปฏิบัติงานในศาสตร์และสาขาวิชาที่สำเร็จการศึกษา และร้อยละ 20 มีการบูรณาการศาสตร์วิชาที่สำเร็จการศึกษาและประกอบอาชีพที่เกิดความมั่นคงและมั่งคั่งโดยเฉพาะการเป็นผู้ประกอบการสมัยใหม่และทำควบคู่กับงานประจำ (สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี 2566) และนอกจากนี้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนภายหลังสำเร็จการศึกษาที่เห็นเชิงประจักษ์ได้แก่บัณฑิตคณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ที่สอบบรรจุในตำแหน่งครูผู้ช่วยได้ลำดับที่ 1 จำนวน 40 คน (สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี 2567) ดังนั้นเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ และเป็นแนวทางในการพัฒนาการเรียนการสอนของสาขา และเพื่อถอดบทเรียนและนำไปต่อยอดในการจัดการเรียนการสอน จึงนำมาสู่การวิจัยครั้งนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เพื่อพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการสนับสนุนการเรียนรู้ของนักศึกษา โดยมีวัตถุประสงค์ดังนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ทำการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับแนวคิดทฤษฎีและตัวแปรที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ดังนี้

ทฤษฎีแรงจูงใจของของมาสโลว์ (Maslow’s theory motivation) ได้นำมาสนับสนุนกรอบแนวคิดการวิจัยครั้งนี้ เจ้าของทฤษฎีคืออับราฮัม มาสโลว์ (A.H.Maslow) ได้ค้นพบวิธีที่อธิบายว่ามีแรงผลักดันบางอย่างทำให้คนมีความต้องการ ณ เวลาใดเวลาหนึ่งและคนหนึ่งคนจะทุ่มเทเวลาและพลังงานอย่างมากเพื่อให้ได้มาซึ่งสิ่งนั้น อับราฮัม มาสโลว์ได้เรียลำดับความต้องการของของมนุษย์ที่ได้รับแรงกดดันมากที่สุดไปถึงน้อยที่สุด และได้ลำดับความต้องการตามความสำคัญ ประกอบด้วย ลำดับที่ 1) ความต้องการทางกาย (physiological needs) เป็นความต้องการพื้นฐาน คือ อาหาร ที่พัก อากาศ ยารักษาโรค ลำดับที่ 2 ความต้องการความปลอดภัย (safety needs) เป็นความต้องการที่เหนือกว่าความต้องการเพื่อความอยู่รอดคือด้าน

ความปลอดภัยจากอันตราย ลำดับที่ 3 ความต้องการทางสังคม (social needs) เป็นการต้องการการยอมรับจากเพื่อน ลำดับที่ 4) ความต้องการการยกย่อง (esteem needs) เป็นความต้องการการยกย่องส่วนตัว ความนับถือและสถานะทางสังคม และลำดับที่ 5) ความต้องการให้ตนประสบความสำเร็จ (self – actualization needs) เป็นความต้องการสูงสุดของแต่ละบุคคล

ทฤษฎีแรงจูงใจของของมาสโลว์กล่าวว่าบุคคลพยายามที่สร้างความพึงพอใจให้กับความต้องการที่สำคัญที่สุดอันดับแรกเมื่อได้รับความพึงพอใจความต้องการนั้นจะหมดไปและจะเป็นตัวกระตุ้นให้บุคคลพยายามสร้างความพึงพอใจ และเมื่อความต้องการแต่ละขั้นได้รับความพึงพอใจแล้วก็จะมีความต้องการในขั้นลำดับต่อไป ดังนั้นในกรอบแนวคิดการวิจัยนี้นักศึกษาต้องการได้รับการยอมรับก็จะมีตัวกระตุ้นให้มีความขยันมีความรับผิดชอบและมีความสามารถในการบริหารจัดการงบประมาณที่ใช้ในการดำรงชีวิตและการใช้เพื่อการเรียนในระหว่างกำลังศึกษาในระดับอุดมศึกษา (กรรณิการ์ เฉกแสงรัตน์, 2561)

ปัจจัยด้านบุคคล หมายถึง คุณลักษณะเฉพาะของบุคคลของนักศึกษาที่มีคุณสมบัติความรับผิดชอบตรงต่อเวลา มีระเบียบวินัยการบริหารเวลา เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียน อีกทั้งสามารถปรับตัวเข้ากับสภาพแวดล้อมได้ดีโดยผ่านประสบการณ์และผ่านการเรียนรู้จากบุคคลในครอบครัวและสิ่งแวดล้อมที่อยู่รอบตัวของบุคคล นอกจากนี้ยังเป็นความมุ่งมั่นในการฝึกทักษะภาคปฏิบัติในระหว่างที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับอุดมศึกษา การปฏิบัติตนให้อยู่ในเงื่อนไขและเคารพกฎระเบียบการศึกษาต่อในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ แนวทางปฏิบัติดังกล่าวส่งผลให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของผู้เรียนมีแนวโน้มอยู่ในระดับดีมาก เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียน

ปัจจัยด้านงบประมาณ หมายถึง การจัดสรรงบประมาณที่นักศึกษาได้รับจากผู้ปกครอง การวางแผนทางการเงินเพื่อใช้ในการดำรงชีวิตประจำวันและเพื่อสนับสนุนการเรียน งบประมาณอาจหมายถึงงบประมาณที่นักศึกษาการแสวงหางบประมาณในระหว่างเรียน การตระหนักและให้ความสำคัญกับงบประมาณที่ได้อย่างจำกัดและใช้ให้เกิดประโยชน์

ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน หมายถึง ผลลัพธ์หรือความสำเร็จที่ผู้เรียนได้รับจากกระบวนการการเรียนรู้ซึ่งสามารถประเมินได้จากความรู้ ความเข้าใจ ทักษะ และพฤติกรรมที่ผู้เรียนได้แสดงออกมา นอกจากนี้ผลการเรียนนิยามได้ว่าอยู่ในระดับปานกลางขึ้นไป

การวิจัยที่ผ่านมาได้กล่าวว่าปัจจัยส่วนบุคคลหรือปัจจัยด้านผู้เรียนและปัจจัยด้านงบประมาณได้ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ซึ่งปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียน ส่วนงบประมาณประกอบด้วยและงบประมาณที่ได้รับการสนับสนุนจากครอบครัว การมีเงินใช้อย่างสม่ำเสมอ ทำให้นักเรียนมีกำลังใจและตั้งใจในการเรียนและอีกด้านหากนักศึกษามีรายได้ไม่เพียงพอก็มีแรงขับที่จะขยันหารายได้พิเศษทำให้รู้จักบริหารจัดการเวลาการมีรายได้เพียงพอในระหว่างเรียนทำให้ผู้เรียนกำลังใจและตั้งใจเรียนทำให้ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนมีแนวโน้มสูง (ปิยะพร บัวระพา, ปาริชาติ ชัยขันธ์, วิสุดา อินทรเพ็ชร และ ขวัญพิชชา บุญอ่ำ, 2564) ซึ่งผลการวิจัยที่

ผ่านมาการวิจัยครั้งนี้ได้ทำการสังเคราะห์และนำมาสู่กรอบแนวคิดการวิจัยแสดงความสัมพันธ์ของตัวแปรต้นและตัวแปรตามดังภาพ 1

กรอบแนวคิด

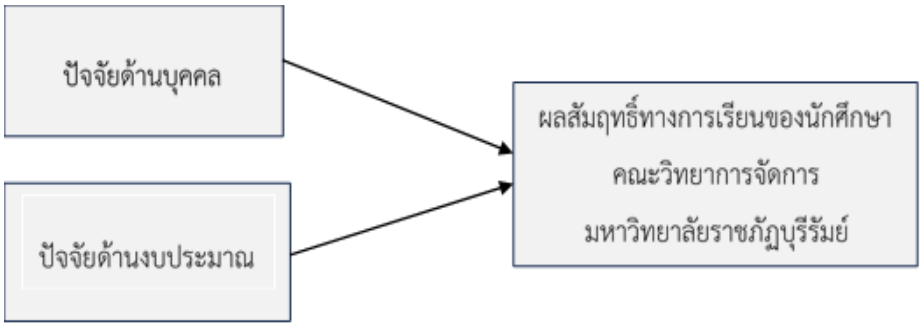

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง การวิจัยครั้งนี้เพื่อให้ผลการวิจัยได้องค์ความรู้ที่นำไปใช้ในการพัฒนาการเรียนการสอนและเป็นประโยชน์สำหรับอาจารย์ที่ปรึกษาในการให้คำปรึกษาการเรียน ผู้วิจัยจึงได้มุ่งเน้นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mix method) คือการวิจัยที่ผสมผสานระหว่างการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) และ การวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) โดยใช้จุดแข็งของทั้งสองแนวทางเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและลึกซึ้งมากขึ้น ซึ่งต้องการข้อมูลเชิงสถิติเพื่อให้เห็นภาพรวม และข้อมูลเชิงลึกเพื่อทำความเข้าใจรายละเอียดเชิงประสบการณ์หรือปรากฏการณ์ ดังนั้นในการวิจัยครั้งนี้ ประชากรได้แก่นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวนทั้งสิ้น 2,220 คน (สำนักงานส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2567) เปิดตารางยามาเนได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ชุด และการวิเคราะห์เชิงเนื้อหาจากข้อมูลการสัมภาษณ์เชิงลึก ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 10 คน (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย งานวิจัยนี้มีเครื่องมือการวิจัย 2 ประเภทได้แก่ เครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสอบถามปลายปิด และ เครื่องมือที่เป็นแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมาและใช้กรอบแนวคิดทางการศึกษาจากการศึกษาของกชพร ใจอดทน และ อรณิชชา ทศตา (2564)และพัฒนาแบบสอบถามให้สอดคล้องกับบริบทของมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

2.1 แบบสอบถามปลายปิด ผู้วิจัยได้มีการพัฒนาข้อคำถามให้สอดคล้องกับบริบทการวิจัยในครั้งนี้ ซึ่งแบบสอบถามปลายปิดจะมีทั้งหมด 2 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ (Demographic Data) ได้แก่ เพศ ชั้นปี สาขาวิชา เกรดเฉลี่ย ซึ่งเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Close-ended Question) จำนวน 4 ข้อ โดยลักษณะของแบบสอบถามเป็นรูปแบบเลือกตอบ

ตอนที่ 2 สร้างแบบสอบถามโดยขอบเขตของแบบสอบถามจะเกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ลักษณะคำถามแบบมาตรฐานวัดแบบ Likert Scale (1967) ซึ่งคำถาม ด้านปัจจัยด้านบุคคล จำนวน 9 ข้อ ปัจจัยด้านงบประมาณจำนวน 6 ข้อ และด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนจำนวน 4 ข้อ และเพื่อให้เกิดความเที่ยงตรงและความเชื่อถือของเครื่องมือผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คนเพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหามีค่า IOC ระหว่าง 0.842-0.920 นอกจากนี้ได้ได้นำแบบสอบถามไปทำการ try out จำนวน 30 ชุด กับนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์ ซึ่งถือว่าเป็นกลุ่มที่มีความคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง และเมื่อพิจารณาค่าความเที่ยงตรงจากค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ได้เท่ากับ 0.756-0.833 และพิจารณาค่าความเชื่อมั่นจาก (Cronbach's alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.913 (Nunnally, 1978)

2.2 แบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้าง (structure interview) เครื่องมือวิจัยเชิงคุณภาพนี้ผู้วิจัยได้กำหนดโดยกำหนดประเด็นคำถามตามวัตถุประสงค์การวิจัย และผู้วิจัยได้นำเครื่องมือการวิจัยที่เป็นแบบสัมภาษณ์เชิงโครงสร้างนี้ให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านได้ตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหาก่อนที่จะนำไปเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งข้อคำถามนี้ผู้วิจัยได้นำ เช่น ปัจจัยส่วนบุคคล คำถามได้แก่ 1) ความจำเป็นหรือสถานการณ์ใดบ้างที่ท่านจะขาดเรียน 2) หากท่านมีความจำเป็นต้องขาดเรียนตารางเรียนท่านมีแนวทางการจัดการกับบทเรียนที่พลาดอย่างไร 3) ท่านมีวิธีการวางแผนและการจัดการด้านการเรียนอย่างไรเพื่อได้ผลลัพธ์ทางการเรียนตามเป้าหมาย ส่วนข้อคำถามปัจจัยด้านงบประมาณ จะประกอบด้วย ข้อคำถามดังนี้ 1) ท่านได้งบประมาณเพียงพอหรือไม่เพื่อใช้ในการศึกษาในระดับอุดมศึกษาในแต่ละสัปดาห์ 2) หากงบประมาณที่ได้รับกับผู้ปกครองไม่เพียงพอท่านมีแนวทางในการแก้ปัญหาเรื่องงบประมาณอย่างไร เป็นต้น ส่วนข้อคำถามเกี่ยวกับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 5 ข้อ ได้แก่ ผลการเรียนท่านอยู่ในระดับใด ผลการเรียนของท่านมีแนวโน้มที่สูงขึ้น ท่านมีความเข้าใจในบทเรียนในระดับใด ท่านได้รับคำชมจากคนรอบข้างว่าเป็นผู้ที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น และม่านมีความมั่นใจว่าสามารถนำความรู้ที่ได้ไปแก้ปัญหาในชีวิตประจำวันและในอนาคตได้

3.การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยนำเครื่องมือการวิจัยไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยวิธีต่าง ๆ ดังนี้

3.1 ผู้วิจัยใช้รูปแบบการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามจำนวน 200 ชุดโดยวิธีการสุ่มอย่างง่ายตัวอย่าง เก็บข้อมูลจากแบบสอบถามในช่องทางออนไลน์ โดยการให้นักศึกษาแสกนคิวอาร์โค้ดเพื่อทำแบบสอบถาม

3.2 การสัมภาษณ์เชิงลึก ศิษย์เก่าที่สำเร็จการศึกษาจากสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 10 คน ผู้วิจัยนำหนังสือราชการจากมหาวิทยาลัยเพื่อขอความอนุเคราะห์สัมภาษณ์ผู้ให้ข้อมูล ตามวันเวลาที่แต่ละคนสะดวก เป็นการสัมภาษณ์แบบออนไลน์ ใช้เวลาสัมภาษณ์ประมาณ 45–60 นาที/คน มีการบันทึกเสียงและภาพขณะสัมภาษณ์

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรในการศึกษาผ่านโปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ ก่อนนำข้อมูลไปวิเคราะห์นั้นได้มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งความสัมพันธ์ของตัวแปรอยู่ระหว่าง 0.346 - 0.679 ดังนั้นจึงอยู่ในเกณฑ์การวิจัยเชิงปริมาณ (Hair et al, 2010)

4.3 การตีความและสรุปเป็นความเรียงจากการสัมภาษณ์กลุ่มตัวอย่างจำนวน 10 คนโดยใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูล ข้อมูลส่วนบุคคลพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงจำนวน 123 คน คิดเป็นร้อยละ 61.5 ผู้ตอบแบบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นปีที่ 2 ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบจำนวน 50 คน คิดเป็นร้อยละ 25 เป็นนักศึกษาที่สังกัดสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ คิดเป็นร้อยละ และผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 63 คน คิดเป็นร้อยละ 31.5 มีผลการเรียนอยู่ในระดับ 3.50 ขึ้นไป

ผลการวิจัยที่ตอบวัตถุประสงคการวิจัยครั้งนี้เพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และได้แสดงผลการวิเคราะห์ดังตาราง 1

ตาราง 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ

ตัวแปรต้น	**ตัวแปรตาม** ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		**t**	**p-value**
	สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบปรับมาตรฐาน (Beta)	**ความคลาดเคลื่อนมาตฐาน** (S.E)		
ปัจจัยด้านบุคคล	0.594	0.057	11.212	0.000
ปัจจัยด้านงบประมาณ	0.245	0.053	4.627	0.000
F= 103.984 , P < 0.000 , R^2 = .514 , Adjust R^2 = .509				

จากตาราง 1 จะเห็นว่าปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน พบว่า ตัวแปรต้นปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านงบประมาณ และตัวแปรตาม คือ ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value < 0.001) ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 สามารถอธิบายผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ร้อยละ 51.4 (R^2=.514)

ผลการสัมภาษณ์ศิษย์เก่าสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 10 คน ได้ข้อมูลดังนี้

ผู้ให้ข้อมูลเป็นเพศหญิง จำนวน 5 คน และเป็นเพศชาย จำนวน 5 คน มีจำนวน 6 คนรับราชการ และจำนวน 4 คนทำงานภาคเอกชน ผู้ตอบแบบสอบถามให้ข้อมูลในประเด็นต่าง ๆ ดังนี้

1. ปัจจัยด้านบุคคล เกี่ยวกับความรับผิดชอบในการเข้าเรียน และทบทวนบทเรียนก่อนสอบทุกวิชา การเข้าร่วมกิจกรรมของทางสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรทุกครั้งได้แก่กิจกรรมค่ายอาสาสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้ฝึกการวางแผน การทำงานเป็นทีม การแก้ปัญหา การฝึกทักษะการเป็นผู้นำและเป็นผู้ตามที่ดี กิจกรรมการจำหน่ายกระทงในงานลอยกระทงของเทศบาลเมืองบุรีรัมย์ทำให้ได้ฝึกการเป็นผู้ประกอบการ

2. ปัจจัยด้านงบประมาณ การวางแผนงบประมาณเป็นสิ่งสำคัญ เพราะหากเงินไม่พอใช้จะทำให้เกิดความกังวลและจะมีผลกระทบต่อการเรียน การทำงานระหว่างเรียนได้แก่ การพิมพ์งาน การเป็นผู้ช่วยนักวิจัยและการเป็นผู้ช่วยนักวิชาการการทำกิจกรรมบริการวิชาการ ทำให้ได้ประสบการณ์ด้านการวางแผน การสื่อสารและการทำงานร่วมกับผู้อื่น การแก้ปัญหาเมื่องบประมาณไม่เพียงพอต่อการดำเนินชีวิต นอกจากการการขอความช่วยเหลือจากผู้ปกครอง การทำงานระหว่างเรียนเป็นเรื่องที่สำคัญการทำงานระหว่างเรียนทำให้ฝึกเป็นผู้ที่มีความรับผิดชอบและทำให้เกิดการฝึกทักษะในการปฏิบัติงาน

อภิปรายผล

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และได้ทดสอบสมมติฐานการวิจัยและพบว่าปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลเชิงบวกต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และผลการสัมภาษณ์ศิษย์เก่าสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 10 คน พบว่าปัจจัยด้านบุคคลและปัจจัยด้านงบประมาณส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งปัจจัยด้านบุคคลอธิบายให้เห็นชัดเจนว่านักศึกษาจะมีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนดีนั้นจะต้องมีการบริหารจัดการเวลาเพื่อการเรียน การเข้าเรียนทุกครั้ง การเข้าร่วมกิจกรรมของสาขาวิชา การตั้งเป้าหมายในการเรียนในแต่ละภาคเรียน การสร้างแรงจูงใจให้ตนเองเข้าเรียน และมีทักษะในการค้นคว้า การใช้แหล่งความรู้ให้เกิดประโยชน์ ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของกชพร ใจอดทน และอรณชิงชา ทศตา (2564) ซึ่งได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา พบว่าปัจจัยด้านผู้เรียนโดยเฉพาะพฤติกรรมในการเรียน แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์และเจตคติที่ดีต่อการเรียนส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ในทำนองเดียวกันจากการวิจัยของ ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ และศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ ณ อยุธยา (2558) ได้ทำการศึกษาความสัมพันธ์ของงบประมาณทางการศึกษาและผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในประเทศไทยผลการวิจัยพบว่างบประมาณมีผลกระทบต่อผลการศึกษาโดยเฉพาะการจัดการเรียนการสอนนั้น ทรัพยากรสนับสนุนทางการศึกษาจะทำให้ผู้เรียนได้ฝึกทักษะ และสามารถบริหารจัดการการ

เรียนการสอนได้ครอบคลุมทุกรายวิชา และในทำนองเดียวกันการวิจัยของกนกภรณ์ เทสินทโชต (2560) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1 ซึ่งจากการศึกษาพบว่างบประมาณเป็นปัจจัยที่สำคัญในการส่งเสริมผู้เรียนให้มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนที่สูงนั้นผู้ปกครอบที่มีรายได้และมีงบประมาณสนับสนุนบุตรหลานในการเรียนจะทำให้ผู้เรียน เรียนอย่างมีความสุขและมีระดับผลการเรียนที่ดี

อย่างไรก็ตามผลการวิจัยเชิงคุณภาพในการศึกษาครั้งนี้ทำให้เกิดการตรวจสอบและยืนยันนโยบายระดับมหาวิทยาลัยสู่การปฏิบัติการที่เป็นรูปธรรมซึ่งจะพบว่านักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์มีผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนสูงและมีความรู้ความสามารถทักษะในการที่จะประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษาซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้แสดงให้เห็นว่าปัจจัยส่วนบุคคลมีนัยสำคัญทางสถิติสูง ซึ่งแสดงให้เห็นว่านักศึกษาคณะวิทยาการจัดการเป็นผู้ที่มีความขยันหมั่นเพียร นักศึกษาได้รับการฝึกทักษะผ่านกิจกรรมต่าง ๆ ทั้งกิจกรรมด้านคุณธรรมจริยธรรม นักศึกษาทุกสาขาวิชาของคณะวิทยาการจัดการจะได้รับการฝึกทักษะเกี่ยวกับการเป็นผู้ประกอบการ การได้รับการส่งเสริมให้มีการทำงานเป็นทีมผ่านกิจกรรมการแข่งทักษะทางด้านวิชาการของคณะและในระดับมหาวิทยาลัย ซึ่งทำให้นักศึกษาได้มีประสบการณ์และฝึกแก้ปัญหาและมีความเป็นผู้นำ

ข้อเสนอแนะ

ผลการวิจัยเชิงปริมาณและการสัมภาษณ์ศิษย์เก่าสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ จำนวน 10 คน ซึ่งทำให้ยืนยันกรอบแนวคิดการวิจัยและยืนยันผลการวิจัย การวิจัยครั้งนี้ทำให้ได้องค์ความรู้เพื่อนำเสนอต่อสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์เพื่อนำไปใช้ในการจัดการเรียนการสอนและการบริหารสาขาวิชาเพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสาขาวิชาต่อไป นอกจากนี้ในภาพรวมการศึกษาเฉพาะในบริบทของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์และได้ศึกษาตัวแปรต้น 2 ตัวประกอบด้วยปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยด้านงบประมาณที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ ซึ่งผลการวิจัยจะเป็นประโยชน์ในระดับนโยบาย มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ในบริบทนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการจำนวนร้อยละ 80 มีภูมิลำเนาในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์ ผู้ปกครองประกอบอาชีพเกษตรกรรม ทำธุรกิจส่วนตัวโดยเฉพาะเจ้าของธุรกิจขนาดกลางและขนาดเล็ก ดังนั้นคุณลักษณะเฉพาะบุคคลของนักศึกษาจะมีลักษณะเฉพาะบุคคลเช่น ความอดทน ความสามารถปรับตัว ทักษะการดำเนินชีวิต และข้อจำกัดในด้านงบประมาณทำให้เป็นปัจจัยผลักดันทำให้เกิดความรับผิดชอบศึกษาหาความรู้เพื่อที่จะนำความรู้ไปประกอบอาชีพภายหลังสำเร็จการศึกษา

บรรณานุกรม

กชพร ใจอดทน และ อรณชิชา ทศตา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักศึกษาวิทยาลัยนครราชสีมา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์ สถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย*, *27*(2), 29-41.

กนกภรณ์ เทสินทโชต. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 ในโรงเรียนขนาดเล็ก สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาสระแก้ว เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

กรรณิการ์ เฉกแสงรัตน์. (2561). *พฤติกรรมทรัพยากรมนุษย์ในองค์การHRM2202* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น ฉบับปรับปรุงใหม่* (พิมพ์ครั้งที่ 10). กรุงเทพฯ: บริษัท สุวีริยาสาส์น จำกัด.

ปังปอนด์ รักอำนวยกิจ และศิริพงศ์ ปาลกะวงศ์ณ อยุธยา. (2558). งบประมาณการศึกษากับผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน: ข้อค้นพบในประเทศไทย. *วารสารเศรษฐศาสตร์ปริทรรศน์ สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์*, *9*(2), 89-108.

ปิยะพร บัวระพา, ปาริชาติ ชัยขันธ์, วิสุดา อินทรเพ็ชร และ ขวัญพิชชา บุญอ่ำ. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน ของนักศึกษาสาขาการบัญชี คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี* [รายงานการวิจัย], มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี. Management Science UdonThani Rajabhat University (MSUDRU). https://ms.udru.ac.th/ACresearch/assets/pdf/20211019093034.pdf

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2566). *แผนยุทธศาสตร์การพัฒนาองค์กร 2566-2570*. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์วินัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2567). *เล่มประกันคุณภาพการศึกษา*. บุรีรัมย์: โรงพิมพ์วินัย.

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2567). *รายงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี 2566*. บุรีรัมย์. โรงพิมพ์วินัย

สำนักงานประกันคุณภาพการศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์. (2566). *รายงานประกันคุณภาพการศึกษาภายใน มหาวิทยาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ปี 2566*. บุรีรัมย์. โรงพิมพ์วินัย

สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580)*. สำนักงานสภาพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2567). *จำนวนนักศึกษาปีการศึกษา.* บุรีรัมย์: โรงพิมพ์วินัย.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., & Anderson, R. E. (2010). *Multivariate Data Analysis* (7th ed.). Pearson Education.

Likert, R. (1967). The methodology of the survey interview. In *Survey Research and Sampling* (pp. 107-132). John Wiley & Sons.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric Methods*. McGraw-Hill.

การพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

Development of Skill Exercise in Woodcraft Coloring Techniques for Grade 2 Students at Ban Khao Nam Jon School.

อารยา สุขเขียว[1] วศกร ไตรพัฒน์[2] และภูชิศ สถิตย์พงษ์[3]

Araya Sukkiaw[1] Wasakorn Traiphat[2] and Phuchit Satitpong[3]

นักศึกษาหลักสูตรประกาศนียบัตรบัณฑิต สาขาวิชาชีพครู[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2,3]

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1,2,3]

E-mail: 366180512084-st@rmutsb.ac.th[1], wasakorn.t@rmutsb.ac.th[2], phuchit.s@rmutsb.ac.th[3]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 จำนวน 8 คน โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน จังหวัดอุทัยธานี ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ (1) แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ (2) แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ (3) แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน จำนวน 20 ข้อ และ (4) แบบสอบถามความพึงพอใจ จำนวน 10 ข้อ สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ร้อยละ, ค่าเฉลี่ย, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน, E_1/E_2 และ t-test (Dependent Samples) ผลการวิจัย พบว่า (1) การพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ผลการทดสอบค่าประสิทธิภาพ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 82.08/81.88 เป็นไปตามเกณฑ์ 80/80 (2) การเปรียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนักเรียนหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ (3) ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47

คำสำคัญ: แบบฝึกทักษะ การระบายสีไม้ เทคนิคการระบายสี ศิลปะ ประถมศึกษาปีที่ 2

Abstract

This research aimed to (1) develop a skill exercise on colored pencil shading techniques for Grade 2 students at Ban Khao Nam Jon School that met the 80/80 efficiency criterion, (2) compare students' learning achievement before and after using the exercise, and (3) examine students' satisfaction with the exercise. The sample consisted of eight Grade 2

students selected through simple random sampling. The research instruments included: (1) a skill exercise on colored pencil shading techniques, (2) a learning management plan, (3) a 20-item learning achievement test, and (4) a 10-item satisfaction questionnaire. Data were analyzed using percentage, mean, standard deviation, E1/E2, and t-test. The findings revealed that: (1) the developed exercise had an efficiency of 82.08/81.88, meeting the 80/80 criterion; (2) students' post-learning achievement scores were significantly higher than their pre-learning scores at the .05 level; and (3) students' satisfaction with the exercise was at a high level, with an average score of 4.47.

Keywords: Skill exercise, woodcraft coloring, coloring techniques, aet, grade 2 students

บทนำ

หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551 กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ กำหนดให้เป็นกลุ่มสาระที่มุ่งเน้นการส่งเสริมพัฒนาการให้ผู้เรียนมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ มีจินตนาการทางศิลปะ ชื่นชมความงาม มีสุนทรียภาพ ความมีคุณค่า ซึ่งมีผลต่อคุณภาพชีวิตมนุษย์ (สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา, 2551) เนื่องจากวิชาศิลปะสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผู้เรียนโดยตรงทั้งด้านร่างกาย สติปัญญา อารมณ์และสังคม ตลอดจนส่งเสริมให้ผู้เรียนมีความเชื่อมั่นในตนเอง การแสดงออกอย่างสร้างสรรค์ การสังเกตรายละเอียด และสามารถค้นพบศักยภาพของตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของวิคเตอร์ โลเวนเฟลด์ (Victor Lowenfeld) นักจิตวิทยาการศึกษาได้ทำการศึกษาพัฒนาการด้านศิลปะเด็กในแต่ละช่วงวัย โดยมุ่งเน้นนำเสนอถึงปฏิสัมพันธ์ระหว่างเด็กกับศิลปะของเด็กที่สร้างสรรค์จากงานทางศิลปะ โดยให้เด็กช่วงอายุ 2-4 ปี ขึ้นไปขีดเขี่ยสิ่งต่าง ๆ ตามความต้องการลงบนกระดาษ หรือบนพื้นผิวต่าง ๆ ช่วงอายุ 4-7 ปี นำสัญลักษณ์มาทดแทนความคิดในการถ่ายทอดออกมาเป็นรูปร่างของสัญลักษณ์เฉพาะที่มีความหมายแตกต่างกัน พร้อมตั้งชื่อรูป ช่วงอายุ 7-9 ปี เป็นการนำเอาสัญลักษณ์มาผสมผสานกับความเป็นจริงที่พบเห็น ช่วงอายุ 9-12 ปี การวาดภาพจากที่ของจริงที่พบเห็น และช่วงอายุตั้งแต่ 12 ปี ขึ้นไป เป็นการใช้เหตุผลในการวาดภาพเหมือนจริง พบว่า เด็กแต่ละบุคคลเกิดพัฒนาการตามลำดับอาทิ การแสดงออกทางความคิดอย่างเสรี เกิดการจินตนาการ เกิดความคิดสร้างสรรค์ เกิดการสังเกตรายละเอียดต่าง ๆ อย่างมั่นใจ ที่พบเห็นมากยิ่งขึ้นตามช่วงวัยของเด็ก อันเป็นผลมาจากการถ่ายทอดศิลปะลงบนกระดาษ (ณชนก หล่อสมบูรณ์ และอภิชาติ พลประเสริฐ, 2563)

แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นอย่างหนึ่ง สำหรับให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะเพิ่มมากขึ้น อันส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งสามารถช่วยในการฝึกทักษะผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งแบบฝึกทักษะที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนฝึกความชำนาญในทักษะต่าง ๆ จนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ผู้เรียนฝึกฝนและสามารถนำทักษะไปใช้ใน

การแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้แบบฝึกทักษะช่วยเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ร่วมด้วย (ณัฐเกียรติ เจริญสุข, 2566)

การระบายสีโดยการใช้สีไม้เป็นพื้นฐานที่เด็กใช้ในการฝึกวาดภาพระบายสี เนื่องจาก เป็นสีที่สามารถควบคุมการระบายได้ดีกว่าสีเทียน สีชอล์ก หรือสีน้ำประเภทต่าง ๆ ไม่เลอะเทอะเปรอะเปื้อนมือ หรือเสื้อผ้า อีกทั้งพกพาสะดวก โดยผู้วิจัยได้สังเกตปัญหาที่เกิดขึ้นของรายวิชาศิลปะ (รหัสวิชา ศ12101) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน พบว่า นักเรียนขาดทักษะการวาดภาพระบายสี เช่น ภาพที่ระบายลายเส้นไม่คงที่ น้ำหนักของการลงสีไม่คงที่ การระบายสียังเป็นเส้นไม่เรียบเนียน การระบายสีไม่เป็นไปในทิศทางเดียวกัน และการระบายสีออกนอกเส้นเลอะเทอะไม่เรียบร้อย ส่งผลทำให้ภาพดังกล่าวไม่น่าสนใจ ไม่สวยงาม ซึ่งปัญหาเหล่านี้ถือได้ว่าเป็นปัญหาทางทักษะขั้นพื้นฐานของนักเรียนในระบายสี ส่งผลทำให้คะแนนที่เกี่ยวกับการระบายสีไม้ได้คะแนนน้อยกว่า เมื่อเทียบกับคะแนนการวาดภาพของนักเรียน อีกทั้งจากการสัมภาษณ์ครูผู้สอนกลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน พบว่า ปัญหาที่พบมากที่สุด คือ การขาดแคลนครูผู้สอนที่มีความรู้ความสามารถ และความชำนาญด้านศิลปะ ปัญหารองลงมา คือ การขาดแคลนแบบฝึกทักษะ และสื่อการเรียนการสอนที่หลากหลาย ซึ่งจากปัญหาข้างต้นส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความเบื่อหน่าย ไม่สนใจการเรียนเท่าที่ควร นักเรียนจึงไม่สามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้ เนื่องจากครูผู้สอนใช้วิธีการสอนแบบบรรยายตามหนังสือแบบเรียนเท่านั้น

จากข้างต้นแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะ, แบบฝึกทักษะ และปัญหาที่พบในปัจจุบันของการจัดการเรียนการสอนรายวิชาศิลปะ (รหัสวิชา ศ12101) กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ผู้วิจัยเห็นว่าหากต้องการแก้ปัญหาควรพัฒนาแบบฝึกทักษะ เพื่อเป็นการกระตุ้นให้นักเรียนเกิดการเรียนรู้ การฝึกฝนการระบายสีไม้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะการปฏิบัติตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ และเอื้อให้นักเรียนเข้าถึงแบบฝึกทักษะได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการของนักเรียน ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการเข้าถึงการเรียนรู้ การฝึกฝนการระบายสีไม้อย่างเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องจนเกิดเป็นทักษะการปฏิบัติ โดยเปิดโอกาสให้นักเรียนได้เรียนรู้ ฝึกฝนได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการ และเพื่อเป็นแนวทางการนำแบบฝึกทักษะมาใช้ในการจัดการเรียนการสอนให้เกิดประสิทธิภาพต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

สมมติฐานการวิจัย

1. ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80

2. ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

3. ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน อยู่ในระดับมาก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดแบบฝึกทักษะ

แบบฝึกทักษะ เป็นสื่อการเรียนการสอนที่จำเป็นอย่างหนึ่ง สำหรับให้ผู้เรียนฝึกปฏิบัติ เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ หรือทักษะเพิ่มมากขึ้น ส่งผลทำให้การจัดการเรียนการสอนบรรลุผลตามจุดประสงค์การเรียนรู้ อีกทั้งสามารถช่วยในการฝึกทักษะผู้เรียนได้เป็นอย่างดี ซึ่งแบบฝึกทักษะที่ใช้สำหรับให้ผู้เรียนฝึกความชำนาญในทักษะต่าง ๆ ด้วยตนเองตามอัตภาพจนเกิดเป็นความเชี่ยวชาญในเรื่องที่ผู้เรียนฝึกฝนและสามารถนำทักษะไปใช้ในการแก้ปัญหาได้ นอกจากนี้แบบฝึกทักษะช่วยเป็นการเสริมสร้างคุณลักษณะที่ดีของผู้เรียนให้เกิดกระบวนการคิด เกิดทักษะที่คงทน และมีความรับผิดชอบต่อการเรียนรู้ร่วมด้วย (ณัฐเกียรติ เจริญสุข, 2566) โดยการพัฒนาแบบฝึกทักษะ ได้นำกฎการเรียนรู้ของธอร์นไดด์ (Thorndike) มาประยุกต์ใช้ คือ กฎแห่งการฝึกฝน (Law of exercise) คือ การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคล่องและชำนาญ และกฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) คือ การให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียนรู้และการฝึกฝน และทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagne) โดยการกำหนดแบบฝึกทักษะให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องจากเนื้อหาง่ายไปหายาก (ภูชิศ สถิตย์พงษ์, 2567)

แนวคิดเทคนิคการระบายสีไม้

เทคนิคการระบายสีไม้เป็นพื้นฐานสำหรับงานศิลปะดินสอสีทุกประเภท ที่ต้องการสร้างสรรค์ขึ้น โดยเทคนิคการระบายสีไม้มี 5 วิธีหลัก คือ การจุด การลากเส้นขนาน การสานเส้น การถู และการผสมสี ซึ่งการระบายสีไม้มีลักษณะการใช้งานเหมือนกับดินสอดำเหมาะสำหรับใช้ระบายผลงานที่มีขนาดเล็ก ๆ เก็บรายละเอียดได้ สามารถใช้ระบายร่วมกับสีชนิดอื่น ๆ ได้ สามารถใช้เป็นเส้น ระบายอ่อน แก่ ผสมกันหลายสี โดยสีไม้มีคุณสมบัติเป็นสีที่โปร่งแสง หรือกึ่งทึบแสงแต่ไม่ทึบตัน เมื่อนำดินสอสีมาระบายทับกันจะให้ผลคล้ายกับสีน้ำ เนื่องจาก ดินสอสีเป็นตัวสีที่คุณสมบัติโปร่งแสงเหมือนสีน้ำ จึงสามารถระบายทับซ้อนกันได้ 2-10 ชั้น (โกศล พิณกุล, 2554)

กรอบแนวคิดการวิจัย

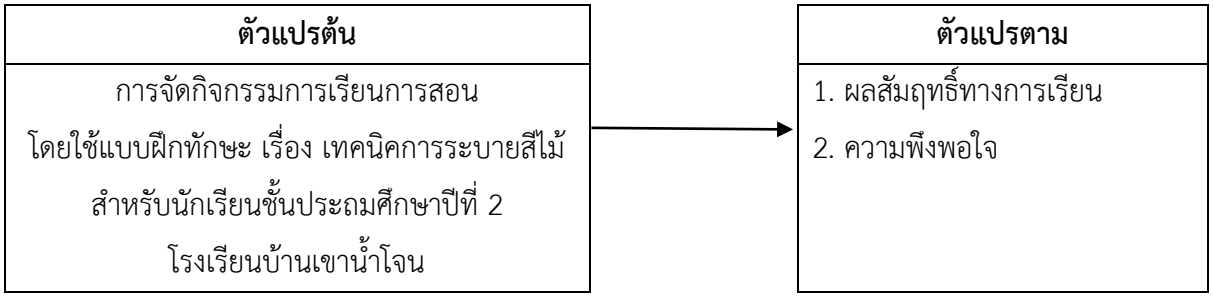

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน จังหวัดอุทัยธานี จำนวน 15 คน

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ นักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/1 จำนวน 8 คน ได้มาโดยการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple random sampling)

2. เนื้อหาที่ใช้ในการวิจัย

รหัสวิชา ศ12101 รายวิชาศิลปะ กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน

3.2 แผนการจัดการเรียนรู้ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ จำนวน 1 แผนการเรียนรู้ ระยะเวลา 3 ชั่วโมง

3.3 แบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ แบบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 30 ข้อ นำมาใช้จริง 20 ข้อ ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.87 ค่าระดับความยากตั้งแต่ 0.32-0.81 และค่าความเชื่อมั่นในแบบทดสอบเท่ากับ 0.86 โดยแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนไปทดลองใช้ (Try-out) กับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2/2 จำนวน 7 คน พบว่า ค่าอำนาจจำแนกตั้งแต่ 0.31-0.87 ค่าระดับความยากตั้งแต่ 0.32-0.81 และค่าความเชื่อมั่นในแบบทดสอบเท่ากับ 0.86

3.4 แบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ จำนวน 12 ข้อ

4. การดำเนินการวิจัย

4.1 ปฐมนิเทศนักเรียน เพื่ออธิบายจุดประสงค์การเรียนรู้ของการจัดการเรียนการสอนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้, รูปแบบการเรียนการสอน, การประเมินผล, การกำหนดข้อตกลง และการให้คำแนะนำ ตามความเหมาะสม

4.2 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียน (Pre-test) จำนวน 20 ข้อ ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น และผ่านการวิเคราะห์หาคุณภาพเครื่องมือเรียบร้อยแล้ว

4.3 ดำเนินการจัดการเรียนการสอนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ตามแผนการจัดการเรียนรู้ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น พร้อมทั้งดำเนินการทำกิจกรรมตามแบบฝึกทักษะที่กำหนดไว้

4.4 นักเรียนทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียน (Post-test) จำนวน 20 ข้อ โดยหลังจากการทำแบบทดสอบวัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนเสร็จเรียบร้อยให้นักเรียนทำแบบสอบถามความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้

4.5 ผู้วิจัยนำผลข้อมูลการทดลองที่ได้ไปทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยวิธีการทางสถิติ สรุปผล และอภิปรายผลการวิจัยต่อไป

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

5.1 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ ตามเกณฑ์ 80/80 โดยใช้สูตร E_1/E_2 และสถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

5.2 วิเคราะห์ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ โดยใช้สูตร t-test (Dependent Samples)

5.3 วิเคราะห์ผลความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ได้แก่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ตอนที่ 1 แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ประสิทธิภาพของกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.08 และประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 81.88 ดังนั้นค่าประสิทธิภาพของแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ เท่ากับ 82.08/81.88 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ประสิทธิภาพ (E_1/E_2) ของแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน			ประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1)	ประสิทธิภาพผลลัพธ์ (E_2)
		กิจกรรมที่ 1	กิจกรรมที่ 2	กิจกรรมที่ 3		
คะแนนเต็ม	8	10	10	10	30	20
Mean		8.13	8.25	8.25	24.63	16.38
SD		.64	.71	.46	1.51	1.41
คิดเป็นร้อยละ					82.08	81.88

ตอนที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้

รายการ	จำนวนนักเรียน	คะแนนเต็ม	Mean	SD	t-test (Dependent Samples)	p-value
ก่อนเรียน	8	20	9.38	1.60	20.16	.000*
หลังเรียน			16.38	1.41		

หมายเหตุ: *นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตอนที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ความพึงใจอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ความพึงพอใจของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้

รายการประเมิน	ความพึงพอใจที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้		
	Mean	SD	ระดับความพึงพอใจ
1. ด้านเนื้อหา	4.42	.01	มาก
2. ด้านสื่อการสอน	4.50	.00	มากที่สุด
3. ด้านการจัดการเรียนการสอน	4.46	.04	มาก
4. ด้านภาพรวมจากการใช้แบบฝึกทักษะ	4.50	.01	มากที่สุด
โดยรวม	4.47	0.01	มาก

อภิปรายผล

1. การทดสอบประสิทธิภาพแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 2 โรงเรียนบ้านเขาน้ำโจน ที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้น ผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ค่าประสิทธิภาพเท่ากับ 82.08/81.88 เป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 ผลที่เป็นเช่นนี้เนื่องจาก ผู้วิจัยได้นำกฎแห่งการเรียนรู้ของธอร์นไดด์ (Thorndike) มาประยุกต์ใช้ คือ กฎแห่งการฝึกฝน (Law of exercise) คือ การให้ผู้เรียนทำแบบฝึกหัดซ้ำบ่อย ๆ จะทำให้เกิดความคล่องและชำนาญ และกฎแห่งความพร้อม (Law of readiness) คือ การให้ผู้เรียนมีความพร้อมในการเรียน จะทำให้ผู้เรียนเกิดความพอใจในการเรียนรู้และการฝึกฝน และทฤษฎีการเรียนรู้ของกาเย่ (Gagne) โดยการกำหนดแบบฝึกทักษะให้เกิดการเรียนรู้และฝึกฝนอย่างเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องจากเนื้อหาง่ายไปหายาก (ภูชิศ สถิตย์พงษ์, 2567) อีกทั้งผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาแบบฝึกทักษะที่มีความสอดคล้องและสัมพันธ์กับหลักสูตรฯ เนื้อหา ภาพวาด หรือภาพประกอบภายในเนื้อหาและแบบฝึกทักษะทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียน และรูปแบบของแบบฝึกทักษะมีการกำหนดการเรียงลำดับความยากง่ายเนื้อหาการเรียนรู้และการฝึกฝนจากง่ายไปหายาก และเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องชัดเจน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของขวัญชนก โพธิ์ศรี และปฤณัต นัจนฤตย์ (2565) เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกทักษะการระบายสีไม้ด้วยเทคนิค 5’S สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน พบว่า แบบฝึกทักษะการระบายสีไม้ด้วยเทคนิค 5’s ที่พัฒนาขึ้น มีประสิทธิภาพเท่ากับ 80.60/81.00 ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ที่กำหนดไว้ 80/80 อันเป็นผลมาจาก กระบวนการออกแบบและพัฒนาแบบฝึกทักษะการระบายสีไม้คำนึงถึงพัฒนาการทางด้านศิลปะของนักเรียนให้เหมาะสมกับช่วงชั้น และมุ่งเน้นการเน้นการจัดรูปแบบกราฟิกที่สวยงาม เพื่อดึงดูดความสนใจของนักเรียนให้อยากที่จะปฏิบัติตามแบบฝึกทักษะและ เกิดทักษะในการปฏิบัติงานได้ดีตามวัตถุประสงค์ของแบบฝึกนั้น ๆ

2. การเปรียบเทียบผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนก่อนเรียนและหลังเรียนจากการใช้แบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนหลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้เนื่องจาก แบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นเป็นแปลกใหม่สำหรับนักเรียน และมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์มาตรฐาน ส่งผลให้นักเรียนเกิดกระตุ้นอยากที่จะเรียนรู้ ฝึกฝน และสามารถปฏิบัติได้ถูกต้อง อีกทั้งแบบฝึกทักษะมีการอธิบายรายละเอียดอย่างเป็นลำดับและต่อเนื่องตามที่ได้กำหนดไว้ในจุดประสงค์การเรียนรู้ และเอื้อให้นักเรียนเข้าถึงแบบฝึกทักษะได้ทุกที่ทุกเวลาตามความต้องการของนักเรียน สอดคล้องกับงานวิจัยของฟาติน มะเด็ง (2566) เรื่อง การพัฒนาทักษะการระบายสีไม้โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการระบายสี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรัทธาวิทยานุสรณ์ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา พบว่า คะแนนหลังเรียนจากแบบฝึกทักษะการระบายสีสูงกว่าก่อนเรียน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เนื่องจาก ชุดการฝึกทักษะสามารถเป็นเครื่องมือในการวัดผลหลังจากที่ผู้เรียนเรียนจบบทเรียนในแต่ละครั้ง นักเรียนสามารถตรวจสอบความรู้ความสามารถของตนเองได้ เมื่อไม่เข้าใจ หรือทำผิดในเรื่องใด นักเรียนสามารถซ่อมเสริมได้ด้วยตนเอง และแบบฝึกทักษะสามารถทำได้ทุกสถานที่ทุกเวลาตามความต้องการของนักเรียนเป็นหลัก

3. การประเมินความพึงพอใจของนักเรียนต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ พบว่า ผลความพึงพอใจโดยรวมของนักเรียนที่มีต่อแบบฝึกทักษะ เรื่อง เทคนิคการระบายสีไม้ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.47 ทั้งนี้เนื่องจากแบบฝึกทักษะที่พัฒนาขึ้นเป็นแปลกใหม่สำหรับนักเรียน และเนื้อหาแบบฝึกทักษะถูกจัดเตรียมอย่างเป็นระบบ โดยเริ่มจากการวิเคราะห์หลักสูตรเพื่อให้เนื้อหามีความเหมาะสมกับนักเรียนระดับประถมศึกษาปีที่ 2 เพื่อให้นักเรียนสามารถบรรลุจุดประสงค์การเรียนรู้ตามแผนการจัดกิจกรรมการเรียนรู้ที่กำหนด และการใช้ภาพวาด หรือภาพประกอบภายในเนื้อหาและแบบฝึกทักษะทันต่อเหตุการณ์และสอดคล้องกับช่วงวัยของนักเรียน และรูปแบบของแบบฝึกทักษะมีการกำหนดการเรียงลำดับความยากง่ายเนื้อหาการเรียนรู้และการฝึกฝนจากง่ายไปหายาก และเป็นลำดับขั้นตอนและต่อเนื่องชัดเจน สอดคล้องกับงานวิจัยของจิราพร บุดดีอ้วน (2564) เรื่อง การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ พบว่า แบบฝึกเสริมทักษะเป็นสื่อที่ทันสมัย นักเรียนรู้สึกตื่นเต้น ความเพลิดเพลิน เมื่อได้เรียนรู้ และช่วยให้นักเรียนเกิดการรู้คิดและปฏิบัติอย่างเป็นขั้นตอนตามลำดับ ได้ลงมือปฏิบัติ อีกทั้งมีการแสดงผลความก้าวหน้าทางการเรียนเป็นระยะ ๆ ส่งผลทำให้นักเรียนเกิดความท้าทาย ความพยายามจนถึงได้รับความสำเร็จทันที

ข้อเสนอแนะในการวิจัย

1. ควรมีการเปรียบเทียบความคงทนในการเรียนรู้ของผู้เรียนว่าการสอนรูปแบบใดส่งผลต่อความคงทนในการเรียนรู้จากแบบฝึกทักษะได้ดีกว่ากัน

2. ควรเพิ่มรูปแบบการวัดและประเมินผลด้านทักษะพิสัยจากการปฏิบัติตามแบบฝึกทักษะที่กำหนด

3. ควรเพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย เพื่อสะท้อนผลลัพธ์ที่เป็นกลาง ซึ่งลดข้อจำกัดของผลการวิจัย ตลอดจนเพิ่มความน่าเชื่อถือให้กับผลการวิจัย

4. ครูผู้สอนควรเสริมแรงให้ผู้เรียนได้มีส่วนร่วมในกิจกรรมจากแบบฝึกทักษะโดยทั่วถึง และสม่ำเสมอ เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจใจการเรียนรู้จากแบบฝึกทักษะ

5. นักเรียนมีระดับความรู้ ความสามารถพื้นฐาน และความถนัดแตกต่างกัน ส่งผลต่อความสนใจในแบบฝึกทักษะ ครูผู้สอนควรแนะนำ หรือเชื่อมโยงความรู้เดิมของนักเรียนเข้ากับแบบฝึกทักษะ หรือยกตัวอย่างสิ่งที่พบเห็นในชีวิตประจำวันมาใช้ในการพัฒนาแบบฝึกทักษะ เพื่อให้นักเรียนเข้าใจได้ง่าย และสนใจมากขึ้น

บรรณานุกรม

โกศล พิณกุล. (2554). *ศิลปะในโรงเรียน*. กรุงเทพฯ: โอเดียนสโตร์.

ขวัญชนก โพธิ์ศรี และปฤณัต นัจนฤตย์. (2565). การพัฒนาแบบฝึกทักษะการระบายสีไม้ด้วยเทคนิค 5’S สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาตอนต้น โรงเรียนชุมทางตลิ่งชัน. *วารสารศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร, 20*(1), 190-202.

จิราพร บุดดีอ้วน. (2564) การพัฒนาแบบฝึกเสริมทักษะ เรื่อง มาตราตัวสะกด กลุ่มสาระการเรียนรู้ภาษาไทย เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนประโยคของนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนบ้านหนองบัวงาม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาบึงกาฬ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18*(2), 237-250.

ณชนก หล่อสมบูรณ์ และ อภิชาติ พลประเสริฐ. (2563). ศิลปะเพื่อจูงใจการเรียนรู้ของเด็ก. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 24*(1), 97-108.

ณัฐเกียรติ เจริญสุข. (2566). การพัฒนาแบบฝึกทักษะ เพื่อส่งเสริมการอ่านจับใจความ โดยใช้วิธีการสอนแบบ REAP ร่วมกับเทคนิคเพื่อนคู่คิด สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 [วิทยานิพนธ์การศึกษามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. NU Intellectual Repository. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/6060

ฟาติน มะเด็ง, โรสนี จริยะมาการ, จิตติมา ชอบเอียด, มารียัะ ปุเต๊ะ, ยุพาวรรณ ศรีสวัสดิ์ และ ศุภกิจ ประชุมกาเยาะมาต. (2566). การพัฒนาทักษะการระบายสีไม้โดยใช้ชุดแบบฝึกทักษะการระบายสี กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ สำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 1 โรงเรียนศรัทธาวิทยานุสรณ์ อำเภอรามัน จังหวัดยะลา. *วารสารมหาวิทยาลัยนราธิวาสราชนครินทร์ สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 10*(1), 58-76.

ภูชิศ สถิตย์พงษ์. (2567). *การออกแบบและพัฒนาสื่อการสอน* [เอกสารประกอบการสอนไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ.

สำนักวิชาการและมาตรฐานการศึกษา. (2551). *ตัวชี้วัดและสาระการเรียนรู้แกนกลาง กลุ่มสาระการเรียนรู้ศิลปะ ตามหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. นนทบุรี: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษา นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ

The Factors that Influence Living a Happy Life at Buriram Rajabhat University the Case Study of Students, Faculty of Management Science

ธัญสุดา หรั่งนรินทร์[1] นนธิชา วิชาพูล[2] นลินนา คนชุม[3] อาทิชา มะหันตะ[4] ศศิมาพร กิวรัมย์[5] และรพีพรรณ พงษ์อินทร์วงศ์[6]

Thansuda Rangnarin[1] NontichaVichapoon[2] Nalina Khonchum[3] Arthita Mahanta[4] Sasimapom Kiwram[5] and Rapheephan Phonginwong[6]

นักศึกษาสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์[1-3], อาจารยประจำสาขาการบริหารทรัพยากรมนุษย์[4-6]

คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์[1-6]

E-mail: 650112350012@bru.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อระบุปัจจัยด้านส่วนตัวที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ และ (2) เพื่อระบุปัจจัยด้านเพื่อนที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 333 คน ใช้วิธีการสุ่มกลุ่มตัวอย่างอย่างง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยได้แก่แบบสอบถาม การวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ค่าเฉลี่ยร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยด้านส่วนตัวส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ (2) ปัจจัยด้านเพื่อน ส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ระดับ 0.01 ผลการวิจัยควรนำไปใช้ในสำหรับอาจารย์ที่ปรึกษา

คำสำคัญ: ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยด้านเพื่อน ปัจจัยการใช้ชีวิตอย่างมีความสุข

Abstract

This study aimed to (1) identify personal factors influencing the well-being of students at Buriram Rajabhat University, focusing on those in the Faculty of Management Science, and (2) examine peer-related factors affecting their well-being. Data were collected from 333 students using simple random sampling and a questionnaire survey. The data were analyzed using mean, percentage, standard deviation, and multiple regression analysis. The results revealed that both personal and peer-related factors had a statistically significant positive

effect on students' well-being at Buriram Rajabhat University at the 0.01 level. The findings are recommended for use by academic advisors.

Keywords: Personal factors, factors related to instructors, factors related to friends, living a happy life

บทนำ

สถาบันการศึกษานอกจากเป็นแหล่งให้ความรู้กับเยาวชนและผู้ที่ต้องการพัฒนาตนเอง ปัจจัยที่สำคัญที่จะพัฒนาทรัพยากรของชาติให้ได้คุณภาพนั้นการสร้างสภาพแวดล้อมที่ดีเป็นสิ่งสำคัญซึ่งจะทำให้ผู้เรียนมีสุขภาพจิตที่ดีและส่งผลต่อการเรียนรู้ที่ดี ซึ่งช่วยให้นักศึกษามีความพร้อมในการเรียนรู้และพัฒนาศักยภาพของตนเอง ความสุขในสถาบันการศึกษาเกิดจากปัจจัยหลายด้าน เช่นสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม การสนับสนุนจากอาจารย์และเพื่อน หลักสูตรที่ตอบโจทย์การพัฒนา และโอกาสในการเข้าร่วมกิจกรรมที่ส่งเสริมทักษะชีวิต นอกจากนี้ อาจจกล่าวได้ว่าในสถาบันการศึกษาจะต้องมีพื้นที่ที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถพัฒนาตัวเองทั้งในด้านวิชาการ อารมณ์ และสังคมก็เป็นปัจจัยสำคัญเมื่อเชื่อมโยงกับนโยบายการพัฒนากำลังคนของประเทศไทย ได้แก่พื้นที่สำหรับกิจกรรมการแสดง ร้องเพลง เต้นรำ หรือใช้ทำกิจกรรมสร้างสรรค์ความเป็นทีมเป็นต้น ที่ผ่านมาในอดีตประเทศไทยมุ่งเน้นนโยบาย Thailand 4.0 โดยมุ่งการพัฒนาบุคลากรให้ตอบโจทย์เศรษฐกิจฐานนวัตกรรมและเทคโนโลยี ซึ่งกำหนดให้การศึกษาระดับอุดมศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการพัฒนาคนอย่างรอบด้าน ทั้งนี้ การศึกษาต้องสร้างบัณฑิตที่มีทักษะในด้านที่ตลาดแรงงานต้องการ เช่น วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี และนวัตกรรม ควบคู่กับการส่งเสริมความสุขและความสมดุลในการใช้ชีวิตในรั้วมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้เรียนมีแรงจูงใจและความพร้อมที่จะพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่ และภายหลังเกิดสถานการณ์การแผ่ระบาดการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ส่งผลต่อกระทบทางด้านเศรษฐกิจ สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ได้มุ่งเน้นแนวทางการพัฒนาผู้เรียนในยุคปัจจุบันโดยส่งเสริมการเรียนในระบบและการส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิตซึ่งจะเป็นอีกแนวทางหนึ่งที่ทำให้ผู้เรียนมีความสุขเพราะต้องการเรียนวิชาใดหรือหลักสูตรระยะสั้น หลักสูตรการฝึกอบรมต่าง ๆ ก็ทำให้ได้ความรู้และไม่เกิดความเบื่อหน่าย (กลุ่มติดตามและประเมินผลอุดมศึกษา, 2565)

ปัจจุบันการดำเนินชีวิตในระดับอุดมศึกษามีความแตกต่างจากระดับมัธยมศึกษาอย่างชัดเจน เนื่องจากการศึกษาระดับอุดมศึกษาเน้นการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ทั้งในด้านทฤษฎีและการฝึกปฏิบัติเฉพาะศาสตร์ในสาขาวิชาที่นักศึกษาเลือกเรียน โดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนมีความเชี่ยวชาญในด้านนั้น ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตการทำงานจริง นอกจากนี้ การศึกษาในระดับอุดมศึกษายังมุ่งเน้นการพัฒนาทักษะที่จำเป็นในวัยผู้ใหญ่ เช่น การคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา การทำงานร่วมกับผู้อื่น และการปรับตัวให้พร้อมกับโลกของการทำงานสิ่งเหล่านี้ช่วยเตรียมความพร้อมให้กับนักศึกษาสู่ชีวิตการทำงานและการใช้ชีวิตในสังคมอย่างมีประสิทธิภาพ สภาพแวดล้อมทางสังคม เศรษฐกิจ เทคโนโลยี และวัฒนธรรมที่เปลี่ยนแปลงไป ส่งผลกระทบอย่างมากต่อ

รูปแบบการใช้ชีวิตและการดำเนินชีวิตของผู้คนในปัจจุบัน โดยเฉพาะกลุ่มนักศึกษาในระดับอุดมศึกษา ซึ่งเป็นช่วงวัยที่ต้องเผชิญกับความท้าทายต่าง ๆ ทั้งด้านการเรียน การพัฒนาตนเอง และการเตรียมพร้อมเข้าสู่ตลาดแรงงาน และในช่วงการแพร่ระบาดของเชื้อไวรัสโคโรนา สายพันธ์ 19 (COVID 19) ทำให้นักศึกษามีความตระหนักเรื่องการใช้จ่ายมากขึ้น ใช้จ่ายประหยัดมากขึ้นเพื่อแบ่งเบาภาระของผู้ปกครอง นักศึกษาได้ทราบข่าวสารข้อมูลทางด้านเศรษฐกิจภายในประเทศซึ่งทำให้เกิดความไม่มั่นใจและรู้สึกกังวลสถานการณ์ในอนาคต สุขภาพจิตของนักศึกษามีแนวโน้มที่จะไม่มีความสุขลดน้อยลงคิดเป็นร้อยละ 30 (สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์, 2567) จากที่กล่าวมาทำให้ส่งผลกระทบต่อการมีความสุขของนักศึกษา และเพื่อให้เกิดองค์ความรู้ ดังนั้นในการวิจัยนี้จึงได้ศึกษาการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในช่วงเวลาที่ศึกษาในระดับอุดมศึกษาจึงถือเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะนอกจากจะช่วยให้นักศึกษามีผลการเรียนที่ดีแล้ว ยังส่งเสริมให้พวกเขาสามารถพัฒนาศักยภาพของตนเองได้อย่างเต็มที่ สร้างสมดุลระหว่างการเรียน การใช้ชีวิต และการเตรียมพร้อมสำหรับอนาคต การวิจัยครั้งนี้จึงนำมาสู่การทดสอบตัวแปรที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขของนักศึกษาสถาบันการศึกษา เพื่อได้องค์ความรู้ทางวิชาการและใช้เป็นแนวทางให้นักศึกษาได้ปฏิบัติต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัวที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ

2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านเพื่อนส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยนี้ได้ทำศึกษาแนวคิดทฤษฎีเพื่อนำมาอธิบายกรอบแนวคิดในการศึกษาครั้งนี้โดยมีรายละเอียดดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก ซึ่งกล่าวว่าเป็นความสามารถของบุคคลที่สามารถเผชิญความเครียด พึ่งพาต้นเองได้มีสติสัมปชัญญะ มีความหวัง มี ความสามารถในการเผชิญปัญหา และมีความฟื้นตัว ดังนั้นแนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนจิตวิทยาจึงเป็นภูมิคุ้มกันทางจิตใจที่ทำให้การใช้ชีวิตได้อย่างมีความสุขดังนั้นในการวิจัยนี้จึงนำแนวคิดต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวกมาอธิบายตัวแปร (Luthans, Youssef, & Avolio, 2007)

ปัจจัยด้านส่วนตัว หมายถึง กิริยาท่าทางที่บุคคลแสดงออกต่อสาธารณชน ความรู้สึก ความชอบ และความประทับใจ รวมถึงประสบการณ์ที่บุคคลนั้นได้เผชิญและรับรู้อดีตทำให้มีทัศนคติต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง

ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน หมายถึงบุคคลที่ให้ความรู้และปฏิบัติการสอนในรายวิชาที่นักศึกษาลงทะเบียนเรียน อาจารย์ผู้สอนเป็นบุคคลที่ให้คำแนะนำ และรับฟังปัญหารวมแนะนำแนวทางที่สอดคล้องกับบริบท สถานการณ์ของผู้เรียน ให้คำแนะนำเกี่ยวกับความรู้ในรายวิชานั้นๆ

ปัจจัยด้านเพื่อน ในการวิจัยนี้นิยามว่าเป็นบุคคลที่รวมกลุ่มทำกิจกรรมในห้องเรียน กลุ่มเพื่อนต่างห้องเรียนที่ร่วมทำกิจกรรมในระหว่างศึกษาในระดับอุดมศึกษา อาจมีอายุมากกว่า น้อยกว่า รวมถึงเพื่อนที่ศึกษาอยู่ต่างสถาบัน ซึ่งปัจจัยด้านเพื่อนจะเป็นผู้ที่สามารถให้คำแนะนำ รับฟังและพร้อมที่จะช่วยเหลือ

การใช้ชีวิตอย่างมีความสุข งานวิจัยที่ผ่านมาได้กล่าวถึงความสุขไว้หลายประเด็น ความสุขคือการกระทำที่ไม่เบียดเบียนผู้อื่นมีความคิดสร้างสรรค์และอำนวยประโยชน์ถึงผู้อื่นและส่วนรวมด้วย ซึ่งเป็นพระบรมราโชวาทของพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัวภูมิพลอดุลยเดช (ปริญญา เรื่องทิพย์, 2550) ในทำนองเดียวกัน พระธรรมปิฎก ป.อ. ปยุตโต (2546) ได้กล่าวถึงความสุขว่า มี 2 แบบ คือ เป็นความสุข จากภายใน หมายถึง มีความสงบในใจตนเอง หรือมีความสุขจากการรู้เท่าทัน เข้าใจความจริงของสิ่ง ทั้งหลายเป็นความสุขทางปัญญา เนื่องจากเห็นแจ้งความจริงเป็นความโปร่งใส ไม่มีความคิดติดขัด บีบคั้นใจเป็นความสุขภายในของบุคคล ส่วนความสุขอีกแบบเป็นความสุขที่ได้จากภายนอก ดังนั้นจากที่กล่าวมา

ในงานวิจัยนี้ได้ให้นิยาม การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การปฏิบัติตนและการดำเนินชีวิตด้านการเรียน ด้านสังคม ด้านการบริหารจัดการเรื่องส่วนตัวให้มีความสุข ไม่รู้สึกกดดัน ไม่มีความกังวล หรือหากมีความกังวลก็สามารถจัดการความกังวลได้ในระยะเวลาไม่นาน และเป็นผู้ที่มีความคิดเชิงบวกและมีแรงขับที่จะพัฒนาตนเองให้หลุดพ้นจากความกังวลและใช้ชีวิตระหว่างการศึกษาในสถาบันการศึกษาอย่างราบรื่น

กรอบแนวความคิด

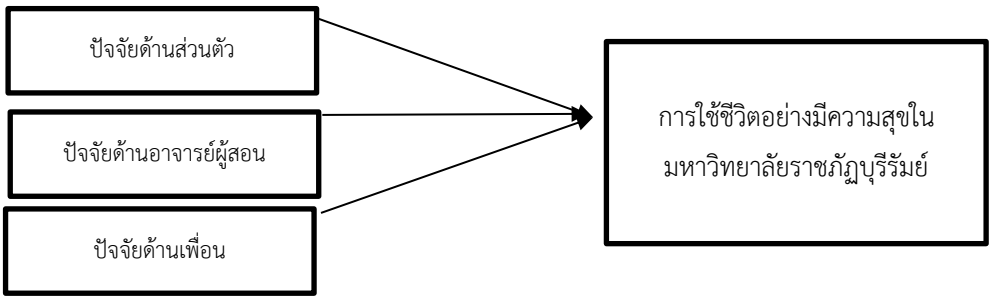

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีวิจัย

1.ประชากรกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ใช้วิธีเปิดตารางเพื่อหาจำนวนกลุ่มตัวอย่าง อย่างไรก็ตามประชากรได้แก่นักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 2,100 คน ดังนั้นกลุ่มตัวอย่างได้ จำนวน 333 คน โดยการเปิดตารางยามาเน่ ได้ผู้ตอบแบบสอบถามจาก 9 สาขาวิชาได้แก่ สาขาวิชาการจัดการ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการ

บัญชี สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาธุรกิจค้าปลีกสมัยใหม่ สาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาวิชาสื่อสารมวลชน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

การวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ทำการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ซึ่งได้นำแนวทางการวิจัยและกรอบแนวคิดการวิจัยของกิติพงษ์ เรือนเพ็ชรและคณะ (2566) มาเป็นแนวทางการศึกษา ซึ่งผู้วิจัยได้พัฒนาเครื่องมือการวิจัย ใช้แบบสอบถาม แบ่งออกเป็นทั้งหมด 6 ตอน

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม มีทั้งหมด3ข้อ ประกอบด้วย เพศ ชั้นปีที่ศึกษา คณะที่ศึกษา

ตอนที่ 2 ปัจจัยด้านส่วนตัว มีข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน มีข้อคำถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 4 ปัจจัยด้านเพื่อน มีข้อถามจำนวน 6 ข้อ

ตอนที่ 5 ปัจจัยด้านความสุขด้านใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ มีข้อคำถามจำนวน 4 ข้อ

ตอนที่ 6 แนวทางการส่งเสริมการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ในประเด็นอื่น ๆ

3. กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูล

เมื่อผู้วิจัยได้ทำการออกแบบเครื่องมือเพื่อใช้ในการรวบรวมข้อมูลเพื่อให้การดำเนินการวิจัยครั้งนี้มีความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือ ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามไปเสนอต่อผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 คน เพื่อตรวจสอบความถูกต้องเชิงเนื้อหา และได้นำแบบสอบถามไปทำการ try out จำนวน 30 ชุด ซึ่งพิจารณาค่าความเที่ยงตรงจากค่าน้ำหนักปัจจัย (factor loading) ได้เท่ากับ 0.671- 0.913 และ พิจารณาค่าความเชื่อมั่นจาก (Cronbch’s alpha) ได้ค่าเท่ากับ 0.764- 0.915 การเก็บรวบรวมข้อมูลครั้งนี้ใช้การเก็บแบบสุ่มแบบบังเอิญในเดือนพฤศจิกายน 2567 โดยใช้เวลาช่วง พักเที่ยงเก็บข้อมูลกับนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ จำนวน 333 คน ที่อาคารคณะวิทยาการจัดการ ได้แบบสอบถามครบตามกำหนด

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยปัจจัยในการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขของนักศึกษาคณะวิทยาการการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ การวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา(Descriptive Statistics) ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าความถี่ (Frequency) ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)และวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณของตัวแปรในการศึกษาผ่าน โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูปทางสถิติ อย่างไรก็ตามก่อนนำข้อมูลไป วิเคราะห์นั้นได้มีการตรวจสอบความสัมพันธ์ของตัวแปร เพื่อป้องกันการเกิดปัญหา Multicollinearity ซึ่งความสัมพันธ์ของ ตัวแปรอยู่ระหว่าง 06.49 -0.78 ดังนั้นจึงอยู่ในเกณฑ์การวิจัยเชิงปริมาณ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้มีการแสดงผลการวิจัยออกเป็น 2 ส่วนได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 226 คนคิดเป็นร้อยละ 67.9 ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ศึกษาชั้นปีที่ 3 จำนวน 214 คิดเป็นร้อยละ 64.3 สังกัดสาขาวิชาของผู้ตอบแบบสอบถามกำลังศึกษาในสาขาวิชาการจัดการ จำนวน 162 คน คิดเป็นร้อยละ 48.6

ส่วนที่ 2 เป็นผลการวิจัยเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 ข้อ 2 และ ข้อ 3 ซึ่งแสดงในตาราง 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

ตัวแปรต้น	การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์		t	p-value
	สัมประสิทธิ์การถดถอยแบบปรับมาตรฐาน (Beta)	ความคลาดเคลื่อนมาตฐาน (S.E)		
ปัจจัยด้านส่วนตัว	.311	.055	5.677	.000
ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน	-.041	.055	-.730	.466
ปัจจัยด้านเพื่อน	.385	.058	6.612	.000
F= 52.828 , P < 0.000 , R^2 = .348 , Adjust R^2 = .342				

จากตาราง 1 จะเห็นว่าปัจจัยที่สามารถร่วมกันทำนายส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ พบว่า ตัวแปรต้นปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านเพื่อน ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.001) ซึ่งตัวแปรทั้ง 2 สามารถอธิบายการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ได้ร้อยละ 34.80 (R^2=.348) ส่วนปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์

การอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอน ปัจจัยด้านเพื่อน ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ และทำการทดสอบสมมติฐานการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านเพื่อนส่งผลต่อการใช้การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติเท่ากับ 0.01 ส่วนปัจจัยด้านอาจารย์

ผู้สอนไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ การวิจัยนี้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ จำนวน 9 สาขาวิชา ประกอบด้วยนักศึกษาทั้ง 9 สาขาวิชาได้แก่ สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ สาขาวิชาการตลาด สาขาวิชาคอมพิวเตอร์ธุรกิจ สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์ สาขาวิชาการสื่อสารมวลชน สาขาวิชาการเงินและการลงทุน และสาขาวิชาการท่องเที่ยวและการโรงแรม สาขาการจัดการ ดังนั้นจะเห็นว่าประสบการณ์ สุขภาพจิต ทัศนคติ ของนักศึกษาเป็นปัจจัยที่สำคัญและนอกจากนั้นปัจจัยด้านเพื่อนมีผลต่อการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่วนปัจจัยด้านอาจารย์ไม่ส่งผลเชิงบวกอาจจะเป็นไปได้ว่าอาจารย์ผู้สอนแต่ละคนก็จะมีบุคลิกภาพต่างกันและการวางตัวเพื่อให้นักศึกษาเกิดความไว้ใจและกล้าที่จะเล่าข้อมูลส่วนตัวให้ฟังหรือไม่กล้าเล่าดังนั้นจึงเป็นไปได้ว่าปัจจัยด้านอาจารย์ผู้สอนจึงไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของศิริพร ทองย้อย (2557) และงานของ อโณทัย ธีระทีป (2561) ได้ศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพา สาขาวิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่า ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านครอบครัวเป็นปัจจัยที่สำคัญที่ทำให้การใช้ชีวิตให้มีความสุขในการเรียน ทำนองเดียวกันจากการศึกษา อภิชัย คุณีพงษ์ และ ศศิธร ตันติเอกรัตน์ ก็สนับสนุนการวิจัยเช่นเดียวกัน และจากการศึกษาของกิติพงษ์ เรือนเพ็ชร และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น วิทยาเขตบุรีรัมย์พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านครอบครัวและปัจจัยด้านเพื่อนส่งผลต่อการใช้ชีวิตให้มีความสุขในการเรียน ซึ่งความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนจะทำให้เกิดความไว้ใจและเป็นแรงผลักดันในการเรียน และการวิจัยนี้ได้กล่าวว่าพฤติกรรมและเจตคติของผู้สอนที่แสดงออกต่อผู้เรียนก็มีส่วน หากผู้สอนมีความเมตตา จริงใจ และเข้าใจในพฤติกรรมของผู้เรียน ไม่เลือกปฏิบัติ นักเรียนก็จะเกิดความรู้สึกปลอดภัยและไว้ใจผู้สอนทำให้เกิดความสบายใจและพร้อมใจที่จะเรียนรู้ ผลการวิจัยนี้แนวคิดเกี่ยวกับต้นทุนจิตวิทยาเชิงบวก สามารถอธิบายผลการวิจัยว่าการที่บุคคลจะมีความสุขนั้นต้องมีความสามารถเผชิญความเครียด พึ่งพาต้นเองได้มีสติสัมปชัญญะ มีความหวัง มี ความสามารถในการเผชิญปัญหา และมีความฟื้นตัว และหากนักศึกษามีความสนิทกับเพื่อนก็จะมีเวลาปรึกษาทบทวนปัญหาร่วมกัน และหากนักศึกษาเรียนรู้เกี่ยวกับหลักจิตวิทยาเชิงบวกก็จะทำให้มีความสุขในระหว่างศึกษาอยู่ในมหาวิทยาลัย

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและเก็บ รวบรวมข้อมูลจากนักศึกษาคณะวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ในภาคเรียนที่ 2/2567 ช่วงช่วงวันที่ 1 -30 พฤศจิกายน 2567 การ ศึกษาครั้งนี้ยืนยันกรอบแนวคิดตัวแปร ได้แก่ ปัจจัยด้านส่วนตัว ปัจจัยด้านเพื่อน การใช้ชีวิตอย่างมีความสุขในมหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ กรณีศึกษานักศึกษาคณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์ ส่วนปัจจัยด้านอาจารย์ไม่มีส่งผลเชิงบวกอาจเป็นไปได้ว่านักศึกษาเรียนในวิชาอื่น ๆ ซึ่งเป็นวิชาต่างสาขา และต่างคณะทำให้ไม่มีความคุ้นเคยกับอาจารย์ผู้สอน ทำให้ผลการวิจัยครั้งนี้ตัวแปรปัจจัยอาจารย์ไม่ส่งผลต่อตัวแปรตามการวิจัยในอนาคตอาจ ทำการสัมภาษณ์เชิงลึกเพื่อจะได้ข้อมูลที่เป็น ประโยชน์และทำให้งานวิจัยได้ผลการวิจัย

ที่เป็น ประโยชน์ในการสนับสนุนการใช้ชีวิตอย่างมีความสุขของนักศึกษา และโดยเฉพาะผลการวิจัยที่เป็นเชิงนโยบายซึ่งจะนำเป็นประโยชน์ต่ออาจารย์ที่ปรึกษา

บรรณานุกรม

กลุ่มติดตามและประเมินผลอุดมศึกษา. (2565). *มาตรฐานการอุดมศึกษาและการประกันคุณภาพการศึกษา.* กรุงเทพฯ: สำนักงานปลัดกระทรวงการอุดมศึกษา วิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

กิติพงษ์ เรือนเพ็ชร, สุภิศา ขำอเนก, ยุวดี งอมสงัด, อภิสรากรณ์ หิรัณย์วิชญกุล, ศิริลักษณ์ สุวรรณวงษ์, (2566). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและพฤติกรรมสุขภาพของประชาชน อำเภอเมือง จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารศูนย์อนามัยที่ 9 : วารสารส่งเสริมสุขภาพและอนามัยสิ่งแวดล้อม, 17*(2), 479-492.

ปริญญา เรืองทิพย์. (2550). *การพัฒนาตัวบ่งชี้การส่งเสริมการเรียนรู้อย่างมีความสุขของนักเรียนช่วงชั้นที่ 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาอุดรธานี เขต 4* [วิทยานิพนธ์ กศ.ม. มหาสารคาม, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3283/1/59264305.pdf

พระธรรมปิฎก (ป.อ. ปยุตฺโต). (2546). *สู่การศึกษาแนวพุทธ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

ศิริพร ทองย้อย. (2557).*ความสุขและแนวทางเสริมสร้างความสุขในการเรียน ของนักเรียนโรงเรียนธัญรัตน์ สังกัด สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 4* [วิทยานิพนธ์ศึกษาศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7689/1/Fulltext.pdf

สาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์. (2567). *การศึกษาความต้องการของนักศึกษาสาขาวิชาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อการจัดการเรียนการสอน.* คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

อโณทัย ธีระทีป. (2561). *ปัจจัยที่ส่งต่อความสุขในการเรียนของนิสิตมหาวิทยาลัยบูรพาสาขาวิชาการบริหารการศึกษา* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/7103/1/Fulltext.pdf

อภิชัย คุณีพงษ์ และ ศศิธร ตันติเอกรัตน์. (2560).ความสัมพันธ์ระหว่างสภาพแวดล้อมในสถาบันการศึกษากับความสุขในการเรียนรู้ของนักศึกษาสาธารณสุขศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. *วารสารการพยาบาลและการศึกษา, 10*(1), 64-67. https://he01.tci-thaijo.org/index.php/JNAE/article/view/92580

Luthans, F., Youssef, C.M & Avolio, B.J. (2007). *Psychological capital. New York*: Oxford University Press.

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

The Correlation between Good Governance of School Administrators and Performance Based Budgeting Management in School under the Secondary Educational Service Area Office Surin

มณีรัตน์ สุขดี[1] ศิราณี จุโฑปะมา[2] และสมศักดิ์ จีวัฒนา[3]

Maneerat Sukdee[1] Siranee Chutopama[2] and Somsak Jeewattana[3]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2-3]

มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์[1-3]

E-mail: maneeratkoh20@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีความมุ่งหมายเพื่อศึกษา (1) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา (2) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา และ (3) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา กลุ่ม ตัวอย่างได้แก่ ครู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ จำนวน 338 คน โดยใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถาม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ โดยด้านหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .996 และด้านการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .995 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (2) การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก ในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

คำสำคัญ: หลักธรรมาภิบาล การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา ครู ผู้บริหารสถานศึกษา

Abstract

This research aimed to (1) examine the school administrators' good governance practices, (2) investigate performance-based budgeting management in schools, and (3)

explore the relationship between school administrators' good governance and performance-based budgeting management. Data were collected from 338 teachers under the Secondary Educational Service Area Office Surin using stratified random sampling. A 5-point Likert scale questionnaire was employed. The reliability coefficients were .996 for good governance and .995 for performance-based budgeting. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and Pearson's correlation coefficient. The results revealed that: (1) the overall level of good governance among school administrators was at the highest level; (2) the overall level of performance-based budgeting management was high; and (3) there was a statistically significant positive correlation at the .01 level between school administrators' good governance and performance-based budgeting management at a moderately high level.

Keywords: Good governance, performance based budgeting, teachers, school administrators

บทนำ

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 มาตรา 76 ได้กำหนดให้รัฐพึงพัฒนาระบบการบริหารราชการแผ่นดินทั้งราชการส่วนกลาง ส่วนภูมิภาค ส่วนท้องถิ่น และงานของรัฐอย่างอื่นให้เป็นไปตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยหน่วยงานของรัฐต้องร่วมมือและช่วยเหลือกันในการปฏิบัติหน้าที่เพื่อให้การบริหารราชการแผ่นดิน การจัดทำบริการสาธารณะ และการใช้จ่ายเงินงบประมาณมีประสิทธิภาพสูงสุดเพื่อประโยชน์สุขของประชาชน รวมตลอดทั้งพัฒนาเจ้าหน้าที่ของรัฐให้มีความซื่อสัตย์สุจริตและมีทัศนคติเป็นผู้ให้บริการประชาชนให้เกิดความสะดวก รวดเร็ว ไม่เลือกปฏิบัติ และปฏิบัติหน้าที่อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา, 2565) และนำไปสู่การประกาศใช้พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2562 ธรรมาภิบาลจึงเป็นแนวคิดหลักที่ปลูกฝังในรัฐธรรมนูญเพื่อให้ผู้ปกครองหรือผู้บริหารได้ใช้เป็นเครื่องมือในการยึดถือเป็นหลักการสำคัญในการบริหารองค์การทุกระดับทุกประเภท

การขับเคลื่อนหลักการธรรมาภิบาลได้ดำเนินการผ่านแนวนโยบายแห่งรัฐ ตามรัฐธรรมนูญ มาตรา 65 ประกอบพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 มาตรา 5 กำหนดให้มียุทธศาสตร์ชาติที่เป็นเครื่องมือสำคัญในการวางเป้าหมายในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนตามหลักธรรมาภิบาล ใช้เป็นกรอบในการจัดทำแผนต่าง ๆ ให้สอดคล้องและบูรณาการกันซึ่งมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 20 ปี และหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยมีหน้าที่ดำเนินการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายตามที่กำหนด โดยให้คณะรัฐมนตรีเป็นผู้มีหน้าที่กำกับดูแล ประสาน ปรึกษาหรือเสนอแนะ และให้การสนับสนุนหน่วยงานของรัฐทุกหน่วยดำเนินการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาล (สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล, 2564) การบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดีเป็นแนวทางสำคัญในการจัดระเบียบให้การบริหารงานภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน สามารถอยู่ร่วมกัน

อย่างเป็นสงบสุขโดยเน้นการใช้กระบวนการมีส่วนร่วมจากทุกภาคส่วนของสังคมเพื่อให้ประเทศมีพื้นฐานประชาธิปไตยที่เข้มแข็ง (ภูดิส นอขุนทด, 2565)

สถานศึกษาเป็นองค์การภาครัฐที่มีความสำคัญต่อการจัดการศึกษา เป็นหน่วยปฏิบัติงานที่อยู่ใกล้ชิดกับผู้เรียน ผู้ปกครอง และชุมชน มีผู้บริหารสถานศึกษาควบคุม กำกับ ดูแลให้การดำเนินงานของครูมีการจัดการเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีคุณภาพ มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ให้การปฏิบัติงานของครูทุกคนเป็นไปด้วยความเรียบร้อย บรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้ ดังนั้นผู้บริหารสถานศึกษาและครูทุกคนเป็นผู้ที่มีบทบาทอย่างยิ่งในการพัฒนาการศึกษา ในการบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาจะต้องนำหลักการต่าง ๆ มาบูรณาการร่วมกันเพื่อปรับใช้ในการบริหารและการดำเนินงาน แต่หลักการที่ขาดไม่ได้เลยคือการบริหารโดยใช้ หลักธรรมาภิบาลเป็นหลักสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการ สามารถยกระดับและสร้างความน่าเชื่อถือขององค์การ ช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์การให้สอดคล้องกับทิศทางพัฒนาประเทศในด้านต่าง ๆ (เชาวรินทร์ ดีฉาย, 2565) ในการนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารสถานศึกษาให้ประสบความสำเร็จนั้น สถานศึกษาต้องมีกระบวนการพัฒนาการปฏิบัติงานตามขอบข่ายของงานบริหารสถานศึกษา ที่กระทรวงศึกษาธิการได้กำหนดขอบข่ายและภารกิจการบริหารและการจัดการสถานศึกษาไว้ 4 ด้าน ได้แก่ ด้านวิชาการ ด้านงบประมาณ ด้านการบริหารงานบุคคล และด้านการบริหารทั่วไป เป็นการเปิดโอกาสให้ผู้บริหารสถานศึกษาได้บริหารสถานศึกษาทั้ง 4 ด้าน อย่างอิสระและคล่องตัว (วัฒนา เชื้อสาย, 2560)

การบริหารงบประมาณของสถานศึกษาในปัจจุบันมีฐานะเป็นหน่วยงบประมาณและหน่วยบริหารการเงินของตนเอง แต่ยังมีสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาดูแล แม้ว่าจะมีฐานะนิติบุคคลตามกฎหมาย ส่งผลให้สถานศึกษายังขาดความเป็นอิสระในการบริหารงบประมาณให้เป็นไปตามความต้องการอย่างแท้จริง ทั้งนี้การบริหารงบประมาณสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลได้กำหนดให้สถานศึกษาสามารถจัดหาผลประโยชน์จากทรัพย์สินของสถานศึกษา รวมทั้งการจัดหารายได้จากการให้บริการที่ต้องนำมาใช้ในการบริหารจัดการเพื่อประโยชน์ทางการศึกษาที่ส่งผลให้เกิดคุณภาพที่ดีต่อผู้เรียนเพื่อให้การบริหารงบประมาณ การเงิน และบัญชีของสถานศึกษาที่เป็นนิติบุคคลสอดคล้องกับหลักการของกฎหมาย (สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2556) การบริหารจัดการงบประมาณเป็นเรื่องที่สำคัญเพื่อให้การใช้งบประมาณเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพเกิดประสิทธิผล คุ้มค่า ประหยัด และเกิดเป็นผลประโยชน์สูงสุดแก่ผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทุกฝ่ายอย่างเป็นธรรม เพื่อให้องค์การสามารถดำเนินงานประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้อย่างมั่นคง ส่งผลให้องค์การเป็นที่ยอมรับเชื่อถือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง (แสนสุริยา รักเสมอ, 2566) สำนักงบประมาณจึงได้ดำเนินการปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณเป็นระบบงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงาน (Performance Based Budgeting : PBB) เพื่อให้สามารถจัดสรรงบประมาณได้อย่างมีประสิทธิผล (สำนักงบประมาณ, 2555)

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานเป็นการบริหารงบประมาณที่ให้ความสำคัญกับการกำหนดพันธกิจขององค์กร เป้าหมาย และวัตถุประสงค์ กลยุทธ์ แผนงาน โครงการอย่างเป็นระบบ มีการติดตาม

ประเมินผลอย่างสม่ำเสมอเพื่อวัดผลสำเร็จของงานเป็นระบบที่เชื่อมโยงการบริหารจัดการทรัพยากร การเงิน และพัสดุที่สะท้อนให้เห็นถึงผลสำเร็จของงานหรือพันธกิจต่าง ๆ ขององค์กรหรือของรัฐภายใต้ระบบการบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี ลักษณะสำคัญของงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานต้องมีกลไกขับเคลื่อนไปในทิศทางที่ถูกต้อง โดยอาศัยแนวทางพัฒนาตามมาตรฐานการจัดการทางการเงิน 7 ด้าน หรือที่เรียกว่า 7 Hurdles ซึ่งประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ดังนี้ 1) การวางแผนงบประมาณ 2) การกำหนดผลผลิตและการคำนวณต้นทุนผลผลิต 3) การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง 4) การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ 5) การรายงานทางการเงินและผลดำเนินงาน 6) การบริหารทรัพย์สิน และ 7) การตรวจสอบภายใน (นันทนิตย์ นวลมณี, 2560) เป็นกระบวนการที่มีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการใช้รายจ่ายสาธารณะโดยเป็นการเชื่อมโยงระหว่างการจัดสรรงบประมาณให้กับหน่วยงานของรัฐกับผลที่หน่วยงานของรัฐได้รับจากการใช้จ่ายเงินงบประมาณดังกล่าว งบประมาณแบบนี้จึงอาศัยการวิเคราะห์ข้อมูลที่เป็นระบบในด้านประสิทธิภาพหรือผลการดำเนินการเป็นหลัก (สุปรียา แก้วละเอียด, 2563)

การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศไทยในช่วงที่ผ่านมามีส่วนผลักดันให้ประเทศมีความก้าวหน้าในหลาย ๆ ด้าน อย่างไรก็ดีการขับเคลื่อนหลักธรรมาภิบาลสู่หน่วยงานภาครัฐกลับยังมีบทบาทที่ไม่เด่นชัดมากนัก โดยมักจะสอดแทรกอยู่ตามยุทธศาสตร์รายด้าน ซึ่งทำให้การพัฒนาหลักธรรมาภิบาลยังขาดกลไกการขับเคลื่อนในภาพรวมที่ชัดเจน ซึ่งส่งผลให้ไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน การบริหารจัดการภาครัฐขาดประสิทธิภาพและประสิทธิผล (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย, 2560) และจากรายงานสถานการณ์รายจ่ายด้านการศึกษาไทย เปรียบเทียบตั้งแต่ปี 2551-2561 ระบุว่า 10 ปี บัญชีรายจ่ายด้านการศึกษาของประเทศไทย ลงทุนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้กว่าร้อยละ 20 ของงบประมาณแผ่นดิน ยังถูกนำมาใช้ด้านการศึกษาสูงสุดมาโดยตลอด แต่ผลลัพธ์ต่อผู้เรียนยังไม่เป็นที่น่าพอใจ เมื่อพิจารณาจากคะแนน O-Net และคะแนน PISA พบว่า ทักษะการอ่านและการคิดวิเคราะห์ของเด็กไทยต่ำกว่าระดับนานาชาติ แบบที่เรียกว่ารั้งท้ายมาอย่างต่อเนื่องและยังเห็นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาทั้งด้านโอกาสและคุณภาพผู้เรียน โดยที่ปัญหาไม่ได้อยู่ที่งบประมาณไม่เพียงพอ แต่อยู่ที่ไม่สามารถบริหารจัดการใช้งบประมาณได้คุณภาพ ผลลัพธ์ต่อผู้เรียนจึงต่ำกว่าเกณฑ์มาตรฐานกำหนด โดยรวมส่วนใหญ่ชี้เป้าไปที่ธรรมาภิบาลและระบบการจัดการและจัดสรรงบประมาณมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลที่ต่ำ (ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์, 2563)

จากความเป็นมาและความสำคัญของปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อต้องการทราบว่า ปรากฏการณ์ที่เกิดขึ้นร่วมกันนั้นจะมีความสัมพันธ์กันอย่างไร การมีหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาจะสามารถก่อให้เกิดความสัมพันธ์กับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษามากน้อยเพียงใด โดยสอบถามความคิดเห็นของครูที่เป็นผู้ใต้บังคับบัญชาของผู้บริหารสถานศึกษา ซึ่งถือเป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีความเหมาะสมและมีความเชื่อถือได้ในการให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้องและเที่ยงตรง เพื่อนำข้อมูลสารสนเทศที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในสถานศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

2. เพื่อศึกษาระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์

สมมติฐานของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีสมมติฐานของการวิจัย ดังนี้

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ มีความสัมพันธ์กันทางบวก

ความสำคัญของการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ มีความสำคัญของการวิจัย ดังนี้

1. ทำให้ทราบระดับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลเป็นแนวทางในประยุกต์ใช้ในการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

2. ทำให้ทราบระดับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อนำข้อมูลไปเป็นแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้นไป

3. ทำให้ทราบความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ เพื่อเป็นแนวทางพัฒนาผู้บริหารสถานศึกษาและการบริหารงบประมาณในสถานศึกษาให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

กรอบแนวคิดในการวิจัย

ผู้วิจัยศึกษาข้อมูลเอกสาร ตำรา วารสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ได้นำมาสังเคราะห์และสรุปเป็นองค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การสังเคราะห์องค์ประกอบของหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา

นักวิชาการ/ หน่วยงานขอรัฐ/ หน่วยงานการศึกษา / หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555)	รัชยา ภักดีจิตต์ (2557)	ถวิลวดี บุรีกุล (2558)	ทัศนีย์า วงศ์มาศ (2558)	ปราน สุวรรณมงคล (2558)	มหาวิทยาลัยมหิดล (2559)	เมธา หริมเทพาธิป (2559)	แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์ (2559)	สานิตย์ พนูนิล (2559)	สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (2560)	อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า (2560)	ธนเดช วงศ์ทาราช (2563)	สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล (2564)	ภูดิศ นอขุนทด (2565)	ศราวุธ ขันธวิชัย และคณะ (2565)	ความถี่
1. หลักนิติธรรม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
2. หลักความโปร่งใส	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
3. หลักการมีส่วนร่วม	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
4. หลักความรับผิดชอบ	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	15
5. หลักคุณธรรม	✓		✓	✓		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	13
6. หลักความคุ้มค่า		✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓	✓		✓	✓	13
7. การตอบสนอง	✓	✓			✓											3
8. หลักการกระจายอำนาจ	✓												✓			2
9. หลักความเท่าเทียม		✓			✓											2
10. หลักฉันทามติ		✓			✓											2
11. หลักประสิทธิภาพ	✓															1
12. หลักประสิทธิผล	✓															1
13. หลักความเสมอภาค	✓															1
14. วิสัยทัศน์เชิงยุทธศาสตร์					✓											1
รวม	10	8	6	6	9	6	6	6	6	6	6	6	6	6	6	-

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยใช้เกณฑ์ความถี่ตั้งแต่ 13 ขึ้นไป (ร้อยละ 60 ขึ้นไป) ในการคัดเลือกองค์ประกอบหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา โดยเรียงจากความถี่มาก ไปน้อยได้องค์ประกอบจำนวน 6 องค์ประกอบ ดังนี้

1. หลักนิติธรรม
2. หลักความโปร่งใส
3. หลักการมีส่วนร่วม
4. หลักความรับผิดชอบ
5. หลักคุณธรรม
6. หลักความคุ้มค่า

กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากการศึกษาค้นคว้าตำรา เอกสาร แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้วิจัยได้สังเคราะห์แนวคิดของ สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (2555) รัชยา ภักดีจิตต์ (2557); ถวิลวดี บุรีกุล (2558); ทัศนียา วงศ์มาศ (2558); มหาวิทยาลัยมหิดล (2559); เมธา หริมเทพาธิป (2559); แสงชัย อภิชาติธนพัฒน์ (2559); สานิตย์ หนูนิล (2559); สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ (2560); อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า (2560); ธนเดช วงค์หาราช (2563); สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล (2564);ภูดิศ นอขุนทด (2565); และศราวุธ ขันธวิชัย และคณะ (2565) และการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา (สำนักงบประมาณ, 2555) มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย ดังนี้

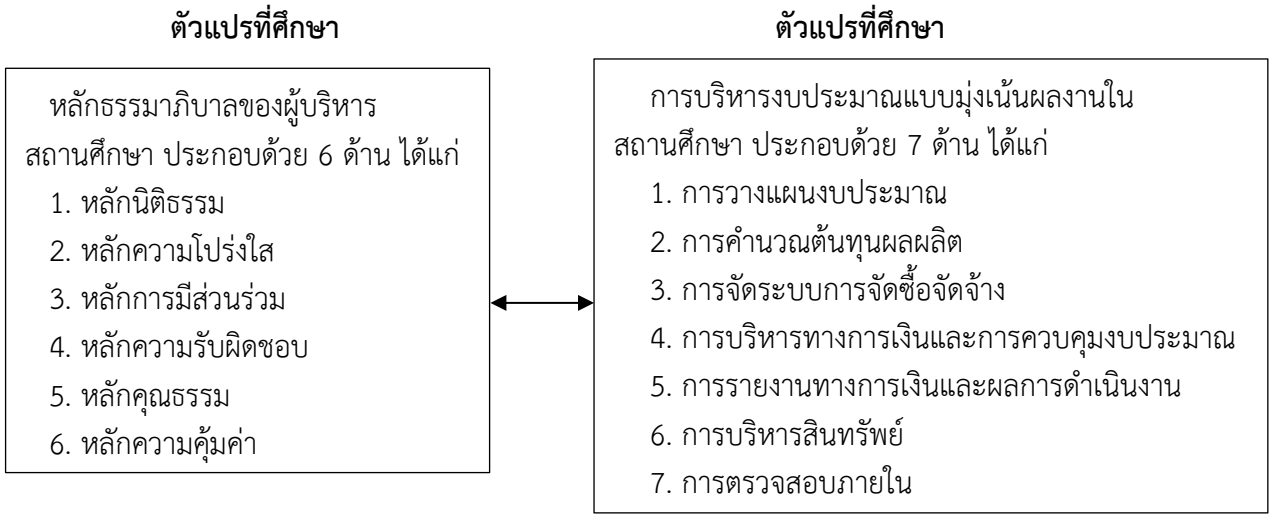

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีดำเนินการวิจัย

1. ประชากร คือ ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ปีการศึกษา 2567 จำนวน 2,662 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์, 2566) กำหนดกลุ่มตัวอย่างกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางเครจซี่และมอร์แกน ใช้การสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) ครูที่ปฏิบัติหน้าที่ในสถานศึกษา จำแนกสถานศึกษา ออกเป็นกลุ่มย่อยตามขนาดสถานศึกษา จากจำนวนสถานศึกษาแต่ละขนาด ได้สุ่มกลุ่มตัวอย่างครูตามสัดส่วนขนาดของสถานศึกษาด้วยวิธีการสุ่มอย่างง่าย โดยการจับสลาก จะได้ครูในสถานศึกษาขนาดเล็ก จำนวน 102 คน ขนาดกลาง จำนวน 76 คน ขนาดใหญ่ จำนวน 104 คน และขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 56 คน รวมกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 338 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม โดยด้านหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .996 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อกับคะแนนรวม

ของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .751 - .988 และด้านการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) อยู่ระหว่าง 0.60 - 1.00 มีค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ .995 และมีค่าอำนาจจำแนกรายข้อกับคะแนนรวมของแบบสอบถามอยู่ระหว่าง .484 - .983

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยนำแบบสอบถาม พร้อมด้วยหนังสือขอความอนุเคราะห์แจกแบบสอบถามถึงสถานศึกษาที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผ่านระบบออนไลน์ (Online) โดยใช้ Google Form และติดตามการตอบกลับของสถานศึกษาแต่ละแห่งได้ครบถ้วน จำนวน 338 คน คิดเป็นร้อยละ 100

4. การวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมและตรวจสอบความสมบูรณ์ เพื่อนำไปสรุปผลการวิจัย ประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และการวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation Coefficient : r) โดยมีเกณฑ์ในการแปลความหมาย ดังนี้

ค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.80-1.00 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับสูงมาก
ค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.60-0.79 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างสูง
ค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.40-0.59 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับปานกลาง
ค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.20-0.39 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับค่อนข้างน้อย
ค่าสหสัมพันธ์ (r) 0.01-0.19 หมายถึง มีความสัมพันธ์กันอยู่ในระดับน้อยมาก

ผลการวิจัย

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	$\bar{x}$	SD	**การแปลความหมาย**	**อันดับ**
1. หลักนิติธรรม	4.55	0.57	มากที่สุด	3
2. หลักความโปร่งใส	4.55	0.50	มากที่สุด	1
3. หลักการมีส่วนร่วม	4.53	0.52	มากที่สุด	4
4. หลักความรับผิดชอบ	4.49	0.52	มาก	5
5. หลักคุณธรรม	4.55	0.53	มากที่สุด	2
6. หลักความคุ้มค่า	4.43	0.56	มาก	6
รวมเฉลี่ย	**4.52**	**0.48**	**มากที่สุด**	**-**

จากตารางที่ 2 พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.52, SD = 0.48) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านหลักความโปร่งใส ($\bar{X}$ = 4.55, SD = 0.57) รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม ($\bar{X}$ = 4.55, SD = 0.53) และที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า ($\bar{X}$ = 4.43, SD = 0.56)

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา	$\bar{X}$	SD	**การแปลความหมาย**	**อันดับ**
1. การวางแผนงบประมาณ	4.40	0.62	มาก	7
2. การคำนวณต้นทุนผลผลิต	4.44	0.68	มาก	6
3. การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง	4.58	0.62	มากที่สุด	1
4. การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ	4.50	0.60	มาก	4
5. การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน	4.53	0.61	มากที่สุด	3
6. การบริหารสินทรัพย์	4.47	0.69	มาก	5
7. การตรวจสอบภายใน	4.55	0.62	มากที่สุด	2
รวมเฉลี่ย	**4.50**	**0.61**	**มาก**	**-**

จากตารางที่ 3 พบว่า ความคิดเห็นของครูเกี่ยวกับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.50, SD = 0.61) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ($\bar{X}$ = 4.58, SD = 0.62) รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบภายใน ($\bar{X}$ = 4.55, SD = 0.62) และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ ($\bar{X}$ = 4.40, SD = 0.62)

ตารางที่ 4 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมและรายด้าน

หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา	การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา							
	การวางแผนงบประมาณ (y_1)	การคำนวณต้นทุนผลผลิต (y2)	การจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง (y_3)	การบริหารทางการเงินและการควบคุมงบประมาณ (y_4)	การรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน (y_5)	การบริหารสินทรัพย์ (y_6)	การตรวจสอบภายใน (y_7)	รวม (y)
1. หลักนิติธรรม (x_1)	.696**	.630**	.586**	.647**	.630**	.552**	.596**	.644**
2. หลักความโปร่งใส (x_2)	.762**	.698**	.718**	.722**	.727**	.673**	.779**	.754**
3. หลักการมีส่วนร่วม (x_3)	.587**	.505**	.573**	.538**	.582**	.505**	.598**	.577**
4. หลักความรับผิดชอบ (x_4)	.871**	.766**	.721**	.799**	.751**	.695**	.743**	.794**
5. หลักคุณธรรม (x_5)	.789**	.656**	.643**	.698**	.641**	.608**	.713**	.705**
6. หลักความคุ้มค่า (x_6)	.823**	.754**	.715**	.703**	.708**	.760**	.783**	.781**
รวม (x)	**.832****	**.737****	**.726****	**.754****	**.742****	**.697****	**.773****	**.781****

** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

จากตารางที่ 4 พบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาโดยรวม (x) กับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา โดยรวม (y) มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง (r_{xy} = .781) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

เมื่อพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา เป็นรายด้าน (x_1 - x_5) กับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา เป็นรายด้าน (y_1 - y_2) พบว่า มีความสัมพันธ์กันเป็นไปในทางบวกทุกด้าน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) สูงสุด คือ ด้านหลักความรับผิดชอบ (x_4) มีความสัมพันธ์กับด้านการวางแผนงบประมาณ (y_1) (r_{xy} = .871) ส่วนค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r_{xy}) ต่ำสุด คือ

ด้านหลักการมีส่วนร่วม (x_3) มีความสัมพันธ์กับด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิต (y_2) และด้านการบริหารสินทรัพย์ (y_6) (r_{xy} = .505)

สรุปผลการวิจัย

ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยได้สรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 4 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 2 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ด้านหลักความโปร่งใส รองลงมาคือ ด้านหลักคุณธรรม และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านหลักความคุ้มค่า

2. การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด จำนวน 3 ด้าน และอยู่ในระดับมาก จำนวน 4 ด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง รองลงมาคือ ด้านการตรวจสอบภายใน และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการวางแผนงบประมาณ

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ พบว่า หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา โดยรวม มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

อภิปรายผล

จากผลการวิจัย ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ ผู้วิจัยได้นำประเด็นที่ค้นพบมาอภิปรายผล ดังนี้

1. หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงลงมาตามลำดับ คือ ด้านหลักความโปร่งใส ด้านหลักคุณธรรม และด้านหลักนิติธรรม ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษาปฏิบัติหน้าที่ด้วยความซื่อสัตย์สุจริต บริหารงานตรงไปตรงมา สามารถตรวจสอบได้ ใช้สื่อและช่องทางต่าง ๆ นำเสนอข้อมูลข่าวสารของโรงเรียนให้เกิดความเข้าใจได้ง่าย ทำให้ด้านหลักความโปร่งใส มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น

2. การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยจากสูงลงมาตามลำดับ คือ ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง ด้านการตรวจสอบภายใน และด้านการรายงานทางการเงินและผลการดำเนินงาน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความรัดกุม โปร่งใส สามารถตรวจสอบได้ในการจัดซื้อจัดจ้าง แต่งตั้ง

คณะกรรมการรับผิดชอบการจัดซื้อจัดจ้างอย่างชัดเจน และมีแผนการจัดซื้อจัดจ้าง ทำให้ด้านการจัดระบบการจัดซื้อจัดจ้าง มีค่าเฉลี่ยมากกว่าด้านอื่น

3. ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์ โดยรวม มีความสัมพันธ์กันทางบวกในระดับค่อนข้างสูง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก ผู้บริหารสถานศึกษามีความรับผิดชอบและความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและทันเวลาที่กำหนด คำนึงถึงสิ่งที่ตนเองจะปฏิบัติและผลจากการปฏิบัติที่จะตามมาอย่างรอบด้านทั้งในด้านที่เป็นผลดีและผลเสีย และให้ความสำคัญในความรับผิดชอบต่อสังคม ส่งผลต่อการวางแผนงบประมาณของโรงเรียน การจัดทำแผนงาน โครงการ และแผนกิจกรรมที่แสดงกรอบงบประมาณ การจัดสรรงบประมาณให้สอดคล้องกับแนวนโยบายของโรงเรียน ซึ่งถือเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1.1 หลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรใช้ทรัพยากรอย่างประหยัดและคุ้มค่า ลดขั้นตอนและระยะเวลาในการปฏิบัติงาน และควรจัดให้มีการประเมินประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการปฏิบัติงาน เพื่อบริหารจัดการให้ครู นักเรียน และชุมชนเกิดความพึงพอใจ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านหลักความคุ้มค่า มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.2 การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรร่วมกับครูวิเคราะห์แผนกลยุทธ์โรงเรียนเพื่อนำมาใช้ในการวางแผนงบประมาณ จัดลำดับความสำคัญการใช้งบประมาณให้เหมาะสม จัดสรรงบประมาณเชื่อมโยงกับผลผลิตที่มีตัวชี้วัดความสำเร็จอย่างชัดเจน เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ด้านการวางแผนงบประมาณ มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด

1.3 ความสัมพันธ์ระหว่างหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษากับการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา ผู้บริหารสถานศึกษาควรหาข้อตกลงร่วมกันระหว่างกลุ่มที่มีความคิดเห็นแตกต่างกัน ให้ครูมีส่วนร่วมในการวางแผนและการตัดสินใจ และร่วมกับครูลงมือปฏิบัติงานวิเคราะห์ต้นทุนที่จะใช้ดำเนินงานทั้งต้นทุนทางตรงและต้นทุนทางอ้อม กำหนดผลผลิตทั้งในด้านปริมาณ คุณภาพ เวลา และต้นทุนอย่างชัดเจน คำนวณการใช้ต้นทุนต่อผลผลิตที่จะได้รับ จัดทำระเบียบและขั้นตอนที่สนับสนุนการใช้สินทรัพย์อย่างคุ้มค่าจัดทำทะเบียนข้อมูลสินทรัพย์ภายในโรงเรียน และลดความต้องการของสินทรัพย์ใหม่ที่ไม่จำเป็น เนื่องจากผลการวิจัยพบว่า ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ต่ำสุด คือ ด้านหลักการมีส่วนร่วมกับด้านการคำนวณต้นทุนผลผลิตและด้านการบริหารสินทรัพย์

2. ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยของหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา

2.2 ควรศึกษารูปแบบการพัฒนาหลักธรรมาภิบาลของผู้บริหารสถานศึกษาหรือแนวทางพัฒนาการบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานในสถานศึกษา

บรรณานุกรม

ชัยยุทธ ปัญญสวัสดิ์สุทธิ์. (2563). *เหลื่อมล้ำในวัยเรียน: สองทศวรรษของความเหลื่อมล้ำทางคุณภาพการศึกษาและการจัดสรรทรัพยากรระดับพื้นที่ของประเทศไทย.* มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เชาวรินทร์ ดีฉาย. (2565). *การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน. วารสารบวรสหการศึกษาและมนุษยสังคมศาสตร์, 3*(2), 78-84.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2558). *ธรรมาภิบาล: กลไกสำคัญในการปฏิรูปเพื่อพัฒนาประเทศ*. สถาบันพระปกเกล้า.

ทัศนียา วงศ์มาศ. (2558). องค์ประกอบของการศึกษาธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารจัดการ. *ธรรมทรรศน์, 15*(2), 133-151.

ธนเดช วงศ์หาราช. (2563). ธรรมาภิบาล: ปัญหาการทุจริตในระบบราชการไทย**.** *วารสารศึกษิตาลัย, 1*(3),30-42.

นันทนิตย์ นวลมณี. (2560). *การเปลี่ยนแปลงของงบประมาณ.* สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

ภูดิศ นอขุนทด. (2565). หลักธรรมาภิบาลกับการบริหารงานภาครัฐ. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(1), 1029-1044.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2559). *คู่มือธรรมาภิบาล*. กองกฎหมาย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล.

เมธา หริมเทพาธิป. (2559). ธรรมาภิบาลกับการแก้ปัญหาคอรัปชั่น. *วารสารพุทธมัคค์*, *1*(2), 33-41.

รัชยา ภักดีจิตต์. (2557). *ธรรมาภิบาลเพื่อการบริหารภาครัฐแลภาคเอกชน*. สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วัฒนา ชื้อสาย. (2560). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักธรรมาภิบาลเป็นฐาน. *วารสารบริหารการศึกษาบัวบัณฑิต มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี, 17*(2), 1-12.

ศราวุธ ขันธวิชัย, พระสิริชัย ธมฺมจาโร (สายสงห์), พระสังวาน เขมปญฺโญ (สายเนตร), และ สมนึก จันทร์โสดา. (2565). ธรรมาภิบาลกับการเมืองการปกครองภายใต้ยุทธศาสตร์ประเทศไทย 4.0. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์, 7*(1), 1253-1270.

สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ. (2560). *คู่มือธรรมาภิบาล (Good Governance)*. สถาบันคุณวุฒิวิชาชีพ.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. (2560). *แนวทางการพัฒนาธรรมาภิบาลในระยะแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 12 พ.ศ. 2560-2564 และการขับเคลื่อนธรรมาภิบาลของประเทศไทยสู่การปฏิบัติอย่างเป็นรูปธรรม*. มูลนิธิสถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย.

สานิตย์ หนูนิล. (2559). ธรรมาภิบาลในองค์การภาคเอกชน: ธุรกิจภาคบริการ. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย, 36*(2), 57-76.

สำนักงบประมาณ. (2555). *การปรับปรุงระบบการจัดการงบประมาณ*. สำนักนายกรัฐมนตรี.

สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์. (2566). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2566*. สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาสุรินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2556). *คู่มือการบริหารโรงเรียนในโครงการพัฒนาการบริหารรูปแบบนิติบุคคล*. สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ. (2555). *หลักธรรมาภิบาลของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี Good Governance*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ.

สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา. (2565). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 (แก้ไขเพิ่มเติมถึงปัจจุบัน)* (พิมพ์ครั้งที่ 4). สำนักงานเลขาธิการวุฒิสภา.

สำนักพัฒนาและส่งเสริมธรรมาภิบาล. (2564). *แนวทางการยกระดับธรรมาภิบาลสำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น*. สำนักงานคณะกรรมการป้องกันและปราบปรามการทุจริตแห่งชาติ.

สุปรียา แก้วละเอียด. (2563). *กฎหมายการคลัง ภาคงบประมาณแผ่นดิน*. วิญญูชน.

แสงชัย อภิชาตธนพัฒน์. (2559). *หลักธรรมาภิบาลในการบริหารองค์กร*. วิทยาลัยรัฐธรรมนูญ.

แสนสุริยา รักเสมอ. (2566). การบริหารงบประมาณแบบมุ่งเน้นผลงานด้วยหลักธรรมาภิบาล. *วารสารสหวิทยาการนวัตกรรมปริทรรศน์, 6*(6), 315-326.

อริย์ธัช แก้วเกาะสะบ้า. (2560). *หลักธรรมาภิบาลในรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2560.* สำนักวิชาการ สำนักงานเลขาธิการสภาผู้แทนราษฎร.

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

Participatory Administration of Administrators Affecting Student Quality under Secondary Educational Service Area Office Prachinburi Nakhon Nayok

วิโชค สิทธิมงคล[1] ลินดา นาคโปย[2] และพรทิพย์ อ้นเกษม[3]

Wichoke Sittimongkol[1] Linda Nakpoy[2] and Pornthip Aonkasame[3]

นักศึกษาหลักสูตรครุศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา[1]

อาจารย์ประจำ สาขาวิชาการบริหารการศึกษา[2-3]

มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์ ฉะเชิงเทรา[1-3]

E-mail: watboofai@gmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา (2) เพื่อศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียน (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริหารและครู จำนวน 260 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม มีค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ .98 สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณโดยใช้วิธี Stepwise ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก (4.45 จาก 5) (2) คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.45 จาก 5) (3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

คำสำคัญ: การบริหารแบบมีส่วนร่วม ผู้บริหารสถานศึกษา คุณภาพผู้เรียน

Abstract

This research aimed to (1) examine participatory management by school administrators, (2) study the level of student quality, and (3) investigate the relationship between participatory management and student quality in schools under the Secondary

Educational Service Area Office Prachinburi Nakhon Nayok. The data were collected from 260 school administrators and teachers using a questionnaire with a reliability coefficient of 0.98. Data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, Pearson's correlation coefficient, and stepwise multiple regression analysis. The findings revealed that (1) participatory management by school administrators was at a high level (mean = 4.45 out of 5), (2) student quality was also at a high level (mean = 4.45 out of 5), and (3) there was a strong and statistically significant relationship between participatory management and student quality at the 0.01 level.

Keywords: Participatory administration, educational administrators, students' quality

บทนำ

การศึกษาเป็นเครื่องมือสำคัญในการสร้างคน สร้างสังคมและสร้างชาติ ประเทศไทยได้ให้ความสำคัญกับการจัดการศึกษาเพื่อพัฒนาศักยภาพของคนไทยให้มีสมรรถนะสอดคล้องต่อการทำงานและการดำรงชีวิต มุ่งสร้างทรัพยากรมนุษย์ให้มีคุณลักษณะตรงตามที่สังคมต้องการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2561) คุณภาพของผู้เรียนถือเป็นเป้าหมายสำคัญสูงสุดที่สถานศึกษาต้องมุ่งเน้นและสร้างให้เกิดขึ้นแก่ตัวผู้เรียน ถือเป็นทักษะขั้นพื้นฐานด้านการดำรงชีวิตและการประกอบอาชีพของผู้เรียนในอนาคต โดยสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา (2560) ได้ระบุความสำคัญของคุณภาพของผู้เรียนว่าคนไทยทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลกในศตวรรษที่ 21 สอดคล้องกับตรีนุช เทียนทอง (2565) กล่าวถึงเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาของคุณภาพผู้เรียน ว่าต้องยึดประโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ เชื่อว่าผู้เรียนทุกคนสามารถเรียนรู้และพัฒนาตนเองได้ เน้นให้ความสำคัญทั้งความรู้และคุณธรรม นำไปประยุกต์ใช้แก้ปัญหาในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพจำเป็นต้องใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนากระบวนการเรียนรู้ให้สอดคล้องกับความมุ่งหมายของสถานศึกษาในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียน

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เห็นว่าการจัดการศึกษาในปัจจุบันจำเป็นต้องมุ่งสร้างคุณภาพให้เกิดแก่ตัวผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสามารถในการทำงาน มีคุณลักษณะที่สอดคล้องต่อการดำรงชีวิตและมีทักษะพื้นฐานที่จำเป็นในการประกอบอาชีพในอนาคต โดยผู้เรียนทุกคนต้องได้รับการศึกษาที่สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของโลก การจัดการศึกษาของสถานศึกษาจึงต้องมุ่งเน้นโยชน์ที่เกิดกับผู้เรียนเป็นสำคัญ และการนำหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเข้ามาใช้ในการบริหารสถานศึกษานั้นทำให้เกิดผลดีต่อ การพัฒนาคุณภาพผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น จากความเป็นมาและความสำคัญของประเด็นดังกล่าว ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรีนครนายก เพื่อนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้

เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนผู้สนใจศึกษาค้นคว้าต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก
2. เพื่อศึกษาระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษากับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร หมายถึง พฤติกรรมการบริหารของผู้บริหารในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ที่เปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาได้มีส่วนร่วมผิดชอบต่อผลสำเร็จ ใช้ความคิดสร้างสรรค์และนำความเชี่ยวชาญของตนเองมาใช้ในการปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ของสถานศึกษา รวมทั้งยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชาเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาการบริหารจัดการสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพยิ่งขึ้นประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ 1) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาร่วมตรวจสอบคุณภาพและผลสำเร็จของการดำเนินกิจกรรมหรือโครงการต่าง ๆ ของสถานศึกษา 2) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษายกย่องชมเชย สนับสนุนทรัพยากรทางการศึกษาให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชา 3) ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาตัดสินใจในเรื่อง ที่ตนรับผิดชอบ ใช้ดุลยพินิจในการปฏิบัติงานได้ด้วยตนเอง 4) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษากำหนดบทบาทหน้าที่ให้แก่ผู้ใต้บังคับบัญชาอย่างชัดเจน เพื่อดำเนินงานตามแผนที่วางไว้ 5) ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย หมายถึง ผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชากำหนดเป้าหมายและขอบเขตของการปฏิบัติงานเพื่อให้มีการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียวกัน ซึ่งงานวิจัยของหัทยาพร แสงดี (2565) ได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3 พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา 5 ด้าน ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และด้านการมีส่วนร่วมในการวางแผน เป็นวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่มีประสิทธิภาพเพราะได้รับการยอมรับ เป็นแนวคิดที่สอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย ครูและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้ใช้ความรู้ความสามารถนำความเชี่ยวชาญมาใช้ในการปฏิบัติกิจกรรมต่าง ๆ อย่างเต็มกำลังความสามารถ สอดคล้องกับ

งานวิจัยนี้ของข้าพเจ้า ซึ่งได้ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่ามีจุดแข็งตรงกัน คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมนั้นเป็นวิธีการบริหารจัดการสถานศึกษาที่ได้รับการยอมรับจากผู้ใต้บังคับบัญชา มีความสอดคล้องกับหลักการประชาธิปไตย จึงทำให้การบริหารด้วยวิธีดังกล่าวส่งผลให้เกิดประสิทธิภาพเป็นอย่างดี เนื่องจากครูได้มีส่วนร่วมในการตัดสินใจที่เกี่ยวข้องกับการบริหารงานของสถานศึกษา ทำให้การตัดสินใจมีความถูกต้องเหมาะสมและเกิดความพึงพอใจต่อทุกฝ่าย การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาจึงเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประสิทธิผล ผลการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในงานวิจัยที่กล่าวถึงและงานวิจัยนี้ของข้าพเจ้าจึงสอดคล้องกัน คือ การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษามีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับสูงและสูงที่สุดกับคุณภาพผู้เรียนทั้งในด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน การวิเคราะห์ความแตกต่างของงานวิจัยที่กล่าวถึงกับงานวิจัยนี้ของข้าพเจ้า คือ ระดับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาที่แตกต่างกันระหว่างระดับประถมศึกษาและระดับมัธยมศึกษา ซึ่งสถานศึกษาแต่ละแห่งจะมีบริบทที่แตกต่างกัน มีการบริหารจัดการและความจำเป็นที่แตกต่างกัน ผู้ค้นคว้าควรเลือกนำผลการวิจัยมาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินการตามมาตรฐานการศึกษาของสถานศึกษาให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุดและเพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการบริหารงานของผู้บริหารสถานศึกษาตามความจำเป็นและความเหมาะสมต่อไป

คุณภาพของผู้เรียน หมายถึง ความสามารถของผู้เรียนในสถานศึกษาตามหลักสูตรที่สถานศึกษากำหนด ได้แก่ ความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ มีพัฒนาการเหมาะสมตามช่วงวัย มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ มีจิตสำนึกที่ดี อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข ประกอบด้วย 2 ด้าน ดังนี้ 1) ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน 2) คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน(กฎกระทรวงศึกษาธิการ, 2561)

ผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงถึงการมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถในการอ่าน เขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ ตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนดในแต่ละระดับชั้นสามารถคิดอย่างมีวิจารณญาณ แสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ แลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแก้ปัญหา(สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน, 2561)

คุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน หมายถึง พฤติกรรมการแสดงออกของผู้เรียนที่แสดงให้เห็นถึงความซื่อสัตย์สุจริต มีคุณธรรมจริยธรรม มีระเบียบวินัย มีความรับผิดชอบ ใฝ่เรียนรู้ อยู่อย่างพอเพียง มีความมุ่งมั่นในการทำงาน มีจิตสำนึกที่ดี มีความกตัญญูรู้คุณ นำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในสถานการณ์ต่าง ๆ อย่างเหมาะสม ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศให้เกิดประโยชน์ ปฏิบัติตนตามประเพณี วัฒนธรรมไทย และเป็นคนดีของสังคม (สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา, 2560)

กรอบแนวคิด

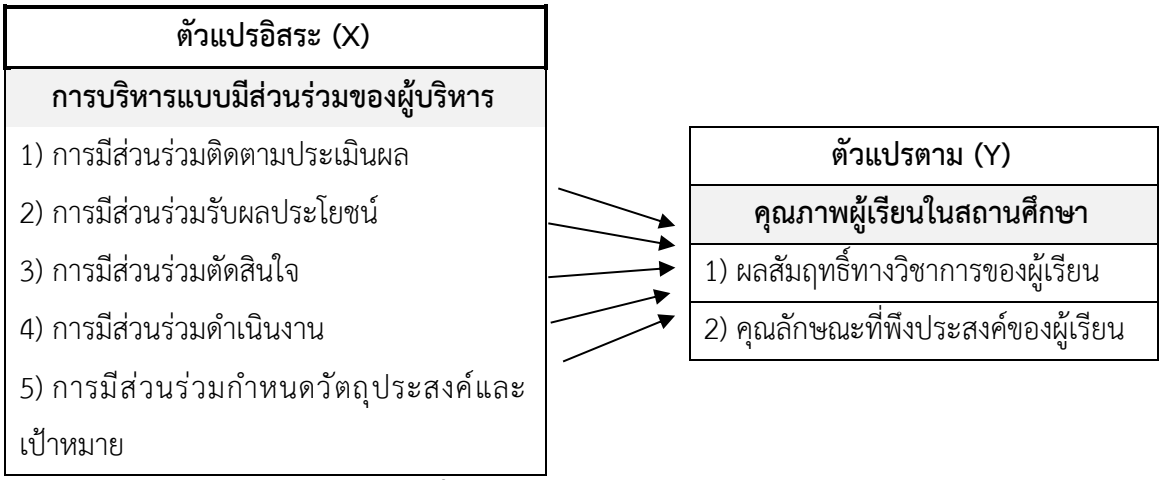

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารมีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับมากกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

2) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร อย่างน้อย 1 ด้านส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ประกอบด้วย 1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ในปีการศึกษา 2566 ประกอบด้วยผู้บริหารและครู จำนวน 767 คน 2) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริหารและครูในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 260 คน ได้มาจากการกำหนดขนาดตัวอย่างจากตารางสำเร็จรูปของเครจซี่ และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) จากนั้นสุ่มกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้การสุ่มแบบหลายขั้นตอน (Multi-Stage Sampling) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก แบ่งออกเป็นสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาตามความคิดเห็นของผู้บริหารและครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก โดยแบบสอบถามเป็นแบบสอบถามชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (rating scales) 5 ระดับของลิเคิร์ท (Likert, 1976) การทดสอบความเชื่อมั่น (Cronbach, 1990) ได้ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับตั้งแต่ .80 ขึ้นไป วิเคราะห์ข้อมูล

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิด ของบุญชม ศรีสะอาด (2560) วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา โดยวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย $(\overline{X})$ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ซึ่งแปลความหมายค่าเฉลี่ยที่ได้ตามเกณฑ์การประเมินตามแนวคิดของบุญชม ศรีสะอาด (2560) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายกและหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson's product moment correlation coefficient) และทดสอบนัยสำคัญทางสถิติเป็นการวิเคราะห์ภาพรวมและรายด้านแล้วเปรียบเทียบกับเกณฑ์ การเปรียบเทียบคะแนนของชูศรี วงศ์รัตนะ (2562) การวิเคราะห์การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายกโดยการใช้วิธีการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ด้วยวิธี Stepwise

ผลการศึกษา

ผลการศึกษา ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 57.31 เพศชายมีจำนวน 111 คน คิดเป็นร้อยละ 42.69 ด้านระดับการศึกษาส่วนใหญ่ คือ วุฒิปริญญาตรี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 70.38 รองลงมา คือ วุฒิปริญญาโท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 28.47 และวุฒิปริญญาเอก จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 1.15 ด้านประสบการณ์ในการทำงานส่วนใหญ่มากกว่า 10 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 46.16 รองลงมา คือ 5 – 10 ปี จำนวน 109 คน คิดเป็นร้อยละ 41.92 น้อยที่สุด คือ ประสบการณ์ในการทำงานต่ำกว่า 5 ปี จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 11.92 ด้านตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ส่วนใหญ่คือ ครู จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 94.62 รองลงมา คือ ผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 3.46 และตำแหน่งรองผู้อำนวยการสถานศึกษา จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 1.92

ผลการศึกษา ตารางที่ 2 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ทั้ง 5 ด้าน มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.45, SD=.38) โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด 1 ด้าน และมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก 4 ด้าน เรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน ($\overline{X}$ = 4.54, SD=.45) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล ($\overline{X}$ = 4.48, SD=.45) ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย ($\overline{X}$ = 4.44, SD=.45) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ ($\overline{X}$ = 4.43, SD=.50) และด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ ($\overline{X}$ = 4.41, SD=.52)

ผลการศึกษา ตารางที่ 3 คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.45, SD=.46) เรียงลำดับตามค่าเฉลี่ยจากมากไปน้อย คือ ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.48, SD=.44) และด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน ($\overline{X}$ = 4.42, SD=.52)

ผลการศึกษาตารางที่ 4 การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก มีความสัมพันธ์ทางบวกอยู่ในระดับสูง (r_{xy}= .757) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เรียงลำดับความสัมพันธ์จากมากไปหาน้อยรายด้าน คือ ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ (r_{x3y}= .734) ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน (r_{x4y}= .703) ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (r_{x2y}= .701) ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล (r_{x1y}= 570) และด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย (r_{x5y}= .563)

ผลการศึกษา ตารางที่ 5 ค่าความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า ค่าความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร จำนวน 5 ด้าน มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ผลการศึกษา ตารางที่ 6 การถดถอยพหุคูณ เพื่อการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร 4 ด้าน ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 เรียงตามลำดับค่าอำนาจพยากรณ์จากมากไปน้อย ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน (x_4) (b = .427, t = 3.701**, Sig. = .001) ส่งผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพของผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ (x_3) (b = .264, t = 3.475**, Sig. = .001) มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อคุณภาพของผู้เรียน ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (x_2) (b = .167, t = 2.392**, Sig. = .007) ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพของผู้เรียน และด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล (x_1) (b = .115, t = 2.140**, Sig. = .003) ส่งผลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อคุณภาพของผู้เรียนมีค่าประสิทธิภาพในการพยากรณ์ (R^2) เท่ากับ .601 แสดงว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหาร 4 ด้านสามารถร่วมกันทำนายคุณภาพผู้เรียนได้ร้อยละ 60.10 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และการบริหารแบบมีส่วนร่วม ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย (x_5) ไม่สามารถร่วมพยากรณ์คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา ปราจีนบุรี นครนายก

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละสถานภาพส่วนตัวของผู้ตอบแบบสอบถาม

ข้อมูลพื้นฐาน		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	111	42.69
	หญิง	149	57.31
	รวม	260	100.00
2. ระดับการศึกษา	ปริญญาตรี	183	70.38

ข้อมูลพื้นฐาน		จำนวนกลุ่มตัวอย่าง (n=260)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
ปริญญาโท		74	28.47
ปริญญาเอก		3	1.15
รวม		260	100.00
3. ประสบการณ์ในการทำงาน	ต่ำกว่า 5 ปี	31	11.92
	5 – 10 ปี	109	41.92
	มากกว่า 10 ปี	120	46.16
รวม		260	100.00
4. ตำแหน่งหน้าที่ปัจจุบัน ผู้อำนวยการสถานศึกษา		9	3.46
รองผู้อำนวยการสถานศึกษา		5	1.92
ครู		246	94.62
รวม		260	100.00

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก โดยรวมและรายด้าน

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา	*n* = 260			
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล	4.48	.45	มาก	2
2. ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์	4.43	.50	มาก	4
3. ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ	4.41	.52	มาก	5
4. ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน	4.54	.45	มากที่สุด	1
5. ด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมาย	4.44	.45	มาก	3
เฉลี่ยรวม	4.45	.38	มาก	

$\bar{X}$ = ค่ากลางของกลุ่มตัวอย่าง หรือ ค่าเฉลี่ยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง

SD = ความแปรผันของค่าของตัวแปรเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ยและความเบี่ยงเบนมาตรฐาน ระดับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก โดยรวมและรายด้าน

คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา	*n* = 260			
	$\bar{X}$	*SD*	ระดับ	อันดับที่
1. ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน	4.42	.52	มาก	2
2. ด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน	4.48	.44	มาก	1
เฉลี่ยรวม	4.45	.46	มาก	

$\bar{X}$ = ค่ากลางของกลุ่มตัวอย่าง หรือ ค่าเฉลี่ยที่พบในกลุ่มตัวอย่าง

SD = ความแปรผันของค่าของตัวแปรเมื่อเทียบกับค่าเฉลี่ย

ตารางที่ 4 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารกับคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

ตัวแปร	X_1	X_2	X_3	X_4	X_5	X	Y
X_1	1.000						
X_2	.616**	1.000					
X_3	.627**	.883**	1.000				
X_4	.574**	.763**	.821**	1.000			
X_5	.446**	.640**	.698**	.889**	1.000		
X	.750**	.890**	.926**	.898**	.801**	1.000	
Y	.570**	.701**	.734**	.703**	.563**	.757**	1.000

** $p \leq .01$

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ค่าความแปรปรวนของการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

Source of Variation	*SS*	*df*	*MS*	*F*	*sig*
Regression	33.569	5	6.714	76.468	.000*
Residual	22.301	254	.088		
Total	55.869	259			

** $p \leq .01$

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ เพื่อการศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก

ตัวแปร	*b*	$S.E._{est}$	β	*t*	*sig*
ค่าคงที่ (Constant)	.910	.215		4.235**	.001
ด้านการมีส่วนร่วมดำเนินงาน (x_4)	.427	.115	.420	3.701**	.001
ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจ (x_3)	.264	.076	.296	3.475**	.001
ด้านการมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ (x_2)	.167	.070	.181	2.392**	.007
ด้านการมีส่วนร่วมติดตามประเมินผล (x_1)	.115	.054	.113	2.140**	.003
$R = .775, R^2 = .601, S.E._{est} = .296, F = 76.468, P = .000$					

** $p \leq .01$

สรุปและอภิปรายผลการวิจัย

การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1) การบริหารแบบมีส่วนร่วมของสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.45 จาก 5) บ่งชี้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นในเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม หรือผู้ให้ข้อมูลส่วนใหญ่เห็นว่าการบริหารแบบมีส่วนร่วมดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพและส่งผลดีในภาพรวม ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก บริหารงานโดยเปิดโอกาสให้ผู้ใต้บังคับบัญชาทุกคนได้มีส่วนร่วมรับผิดชอบต่อผลสำเร็จของงาน โดยใช้ความคิดสร้างสรรค์และนำความเชี่ยวชาญของตนเองมาใช้ในการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษาอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของพจนีย์ มั่งคั่ง (2560) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมเน้นการมีส่วนร่วมของทุกฝ่าย เปิดโอกาสให้บุคคลได้มี ส่วนร่วมคิด ร่วมทำ ร่วมวางแผน ร่วมตัดสินใจ เพื่อบริหารงานให้บรรลุเป้าหมายของสถานศึกษา สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพจน์ สุระเพิ่ม (2565) ศึกษาการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่ามีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (4.54 จาก 5) บ่งชี้ว่า ครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นในเชิงบวกเป็นอย่างมากต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วม

2) คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก พบว่า มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.45 จาก 5) บ่งชี้ว่าครูและบุคลากรทางการศึกษามีความคิดเห็นในเชิงบวกอย่างชัดเจนต่อคุณภาพผู้เรียน ทั้งนี้เนื่องมาจากสถานศึกษาในจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่

การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐาน มุ่งพัฒนาและส่งเสริมคุณภาพของผู้เรียนที่ครอบคลุมทั้งด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนและด้านคุณลักษณะที่พึงประสงค์ของผู้เรียน ให้ผู้เรียนมีความสามารถด้านการอ่าน การเขียน การสื่อสาร การคิดคำนวณ การคิดวิเคราะห์ มีพัฒนาการที่เหมาะสมกับช่วงวัยในแต่ละระดับการศึกษา ทั้งในด้านสุขภาพร่างกาย สุขภาพจิต มีคุณธรรมและจิตสำนึกที่ดี และมีคุณลักษณะที่พึงประสงค์ อยู่ในสังคมได้อย่างสันติสุข ซึ่งเป็นความต้องการที่ผู้ปกครอง ชุมชน สังคมและประเทศคาดหวังว่าสถานศึกษาจะทำให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนและส่งผลให้ผู้เรียนสามารถดำรงชีวิตอยู่ในสังคมได้อย่างมีคุณภาพ สอดคล้องกับสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (2560) ได้กำหนดมาตรฐานด้านคุณภาพผู้เรียนไว้ว่าเป็นคุณลักษณะและคุณภาพที่พึงประสงค์ที่ต้องการให้เกิดขึ้นกับผู้เรียนทุกคน โดยให้มีค่านิยมที่ดีตามที่สถานศึกษากำหนด มีความภูมิใจในท้องถิ่นและความเป็นไทย การยอมรับที่จะอยู่ร่วมกันบนความแตกต่างและหลากหลาย รวมทั้งมีสุขภาวะทางร่างกายและจิตสังคมที่ดี สอดคล้องกับผลการวิจัยของศวัสมน แป้นทิม (2562) ศึกษาคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2 พบว่ามีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก (4.20 จาก 5) บ่งชี้ว่าคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาโดยรวมมีลักษณะหรือพฤติกรรมตามที่คาดหวัง เช่น มีความรู้ ทักษะ พฤติกรรมที่ดีและพัฒนาการในด้านต่าง ๆ ชัดเจน สะท้อนให้เห็นถึงประสิทธิภาพของการจัดการเรียนการสอน การบริหารและการมีส่วนร่วมของบุคลากร

3) ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องมาจากผู้บริหารและครูในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ยึดหลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางพัฒนาคุณภาพผู้เรียน ร่วมกันส่งเสริมสภาพแวดล้อมแห่งการเรียนรู้เพื่อพัฒนาศักยภาพของผู้เรียน ทำให้ผู้เรียนรู้สึกถึงความสำคัญของการศึกษาที่มีความเกี่ยวข้องกับชีวิตของตนเอง เกิดแรงจูงใจในการเรียนและเสริมสร้างความรับผิดชอบในตนเองมากยิ่งขึ้น ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในระยะยาว สอดคล้องกับแนวคิดของเดลเบค และแอนดริว (Delbecq & Andrew, 1971) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมสามารถส่งเสริมกระบวนการเรียนรู้และคุณภาพของผู้เรียน ผ่านการประชุมให้ความคิดเห็นในกระบวนการ จัดวาง แผนงาน โครงการ และการกำหนดเป้าหมายเกี่ยวกับการจัดการศึกษาของสถานศึกษาเป็นการสร้างความร่วมมือระหว่างผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการศึกษา เพื่อให้ผู้รับการศึกษาได้พัฒนาทักษะทางวิชาการ วิชาชีพและยกระดับการจัดการศึกษาให้เกิดผลดีมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของคาลด์เวล และสปริงส์ (Caldwell & Spinks, 1990) กล่าวว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วม มีประโยชน์ต่อผู้เรียน โดยทำให้มั่นใจว่าทรัพยากรทางการศึกษาต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นตัวบุคลากร เวลา สถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก วัสดุ อุปกรณ์และการบริการ จะถูกนำมาใช้เพื่อการบรรลุจุดมุ่งหมายหรือความต้องการ ในการวางแผนด้านการเรียนการสอน เพื่อประโยชน์ของนักเรียนได้อย่างเต็มศักยภาพ สอดคล้องกับผลการวิจัยของสุพรรณี กุลโสกิส และวรกาญจน์ สุขสดเขียว (2561) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหาร

แบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 1 พบว่ามีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 สอดคล้องกับผลการวิจัยของนพดล พลเยี่ยม (2562) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1 พบว่า มีความสัมพันธ์กันในระดับมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01

ข้อเสนอแนะที่ได้รับจากการวิจัย

1) จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษาต้องเปิดโอกาสให้ครูและบุคลากรมีส่วนร่วมตัดสินใจเพื่อร่วมดำเนินงานหรือกิจกรรมของสถานศึกษา โดยใช้ดุลยพินิจของตนเองปฏิบัติงานที่ตนได้รับมอบหมายและใช้ความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ผลงานใหม่ ๆ

2) จากการศึกษาพบว่า คุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากเป็นลำดับสุดท้าย ดังนั้น ผู้บริหารสถานศึกษา ต้องบริหารจัดการสถานศึกษาให้เป็นไปตามแนวทางการประเมินคุณภาพตามมาตรฐานการศึกษา ระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน ของสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน พ.ศ. 2561 ด้านผลสัมฤทธิ์ทางวิชาการของผู้เรียนให้เป็นไปตามเกณฑ์ที่สถานศึกษากำหนด โดยมุ่งให้ผู้เรียนมีความสามารถในการเรียนรู้ มีความสามารถ ในการอ่าน การเขียน การสื่อสารและการคิดคำนวณ คิดวิเคราะห์ คิดอย่างมีวิจารณญาณ มีการอภิปรายแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและการแก้ปัญหา แสดงความคิดเห็นได้อย่างสร้างสรรค์ โดยใช้หลักการบริหารแบบมีส่วนร่วมเป็นแนวทางการพัฒนาคุณภาพของผู้เรียน

3) จากการศึกษาพบว่า การบริหารแบบมีส่วนร่วมด้านการมีส่วนร่วมกำหนดวัตถุประสงค์และเป้าหมายไม่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาจังหวัดปราจีนบุรี สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก ดังนั้นผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำผลการวิจัยไปกำหนดนโยบายให้ความสำคัญกับการบริหารแบบมีส่วนร่วม โดยผู้บริหารสถานศึกษาเปิดโอกาสให้บุคลากร มีส่วนร่วมในการตั้งเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน สร้างข้อตกลงในการทำงานร่วมกันในองค์กร ร่วมกันกำหนดขอบเขตของงานอย่างชัดเจน เพื่อทำให้งานสำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้และมีเป้าหมายการทำงานเป็นไปในทิศทางเดียว มีการจัดทำแผนกลยุทธ์ แผนปฏิบัติการประจำปีของสถานศึกษา ผู้บริหารและบุคลากรร่วมกันปรับปรุงพัฒนาเป้าหมายของสถานศึกษา ซึ่งจะทำให้เกิดผลดีต่อคุณภาพของผู้เรียนในสถานศึกษาและสะท้อนถึงคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษา

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาการมีส่วนร่วมด้านในต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษา เช่น ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านความไว้วางใจ หรือด้านการกระจายอำนาจ เป็นต้น เพื่อให้ได้ผลการวิจัยที่ครอบคลุม และเกิดประโยชน์แก่ผู้ที่ต้องการศึกษาค้นคว้าต่อไป

2) ควรศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารแบบมีส่วนร่วมที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนหรือมาตรฐานการจัดการศึกษาในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก เพื่อเป็นการพัฒนาคุณภาพการจัดการศึกษาของสถานศึกษาในสังกัด

3) ควรศึกษาองค์ประกอบและปัจจัยเกี่ยวกับการบริหารแบบมีส่วนร่วมในสถานศึกษาหรือมาตรฐานการศึกษาในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาปราจีนบุรี นครนายก เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์

บรรณานุกรม

กฎกระทรวงศึกษาธิการ 2561. (2561). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 135 ตอนที่ 11 ก. หน้า 3.

ชูศรี วงศ์รัตนะ. (2562). *เทคนิคการใช้สถิติเพื่อการวิจัย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อมรการพิมพ์.

ตรีนุช เทียนทอง. (2565). *กระทรวงศึกษาธิการเดินหน้าปรับหลักสูตรการศึกษาพื้นฐาน เน้นคิดเป็น ทำเป็น เข้าใจวิถีไทย.* https://www.prachachat.net/education/news-693018

นพดล พลเยี่ยม. (2562*). รูปแบบการบริหารแบบมีส่วนร่วมเพื่อพัฒนาคุณภาพผู้เรียนในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิตไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาส์น.

พจนีย์ มั่งคั่ง. (2560). *ทฤษฎี หลักการและกระบวนทัศน์ในการบริหารการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ทริปเพิ้ล กรุ๊ป.

ศวัสมน แป้นทิม. (2562). *คุณลักษณะของผู้บริหารในศตวรรษที่ 21 ที่ส่งผลต่อคุณภาพผู้เรียนในสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 2* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2560). *นโยบายปีงบประมาณ พ.ศ.2560.* กรุงเทพฯ: ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทย.

สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน. (2561). *คู่มือการประเมินตามมาตรฐานการศึกษาขั้นพื้นฐานเพื่อการประกันคุณภาพภายในของสถานศึกษา.* กรุงเทพฯ : สำนักงานพระพุทธศาสนาแห่งชาติ.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2561). *ยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ.2561-2580.* https://www.nesdc.go.th/download/document/SAC/NS_SumPlan Oct2018.pdf

สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา. (2560). *แผนการศึกษาแห่งชาติ (พ.ศ.2560 -2579).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์พริกหวานกราฟฟิค.

สุพจน์ สุระเพิ่ม. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการจัดการเรียนรู้ของครูในสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษายโสธร เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏร้อยเอ็ด.

สุพรรณี กุลโสพิส และ วรกาญจน์ สุขสดเขียว. (2561, มกราคม-มิถุนายน). การบริหารแบบมีส่วนร่วมกับมาตรฐานคุณภาพการศึกษาด้านผู้เรียนในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาเขต 1. *วารสารการบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยศิลปากร, 8*(2),12-21.

หัทยาพร แสงดี. (2565). *การบริหารแบบมีส่วนร่วมของผู้บริหารสถานศึกษาที่ส่งผลต่อการดำเนินงานตามมาตรฐานการศึกษาระดับการศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาชลบุรี เขต 3* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏราชนครินทร์.

Caldwell, B.J.; & Spinks, J.M. (1990). *The Self-Managing School*. London: Taylor and Francis (Printers) Ltd.

Cronbach, LJ. (1990). *Essential of Psychological Testing 6* (5th ed). New York: Harper Collins.

Delbecq, A. L., & Andrew, H. V. (1971). A Group Process Model for Problem Identification and Program Planning. *Applied Behavioral Sciences* [Unpublished doctoral dissertation].

Krejcie, R.V. and Morgan, D.W. (1970) Determining Sample Size for Research Activities. *Educational and Psychological Measurement, 30*, 607-610.

Likert, Rensis. (1976). *New Way Management Conflict.* New York: McGraw Hill.

การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

Development of a Website for Enhancing Python Programming Skills

นครินทร์ นาเอก[1] ศุภิสรา สุขเกษม[2] และบุญธิดา ชุนงาม[3]

Nakharin Naaek[1] Suphitsara Sukkasem[2] and Bunthida Chunngam[3]

นักศึกษาปริญญาตรี[1,2], อาจารย์ที่ปรึกษา[3]

สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1,2,3]

E-mail: 365146241005-st@rmutsb.ac.th[1], 365146241009-st@rmutsb.ac.th[2],

bunthida.c@rmutsb.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้น และ (3) เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานที่มีต่อเว็บไซต์ดังกล่าว กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาและอาจารย์ที่เกี่ยวข้องกับการเรียนการสอนด้านการเขียนโปรแกรม จำนวน 30 คน ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ผลการวิจัยพบว่า (1) เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นประกอบด้วยบทเรียน 9 บท มีระบบแบบทดสอบก่อนและหลังเรียน ระบบรายงานผลการเรียนรู้ และระบบจัดการผู้ใช้และบทเรียนที่มีประสิทธิภาพ (2) ประสิทธิภาพของเว็บไซต์อยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉลี่ยที่ 4.40 และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.50 และ (3) ความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด ทั้งในด้านเนื้อหา การใช้งาน และความเหมาะสมของฟังก์ชันต่าง ๆ เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นสามารถส่งเสริมการเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง และสอดคล้องกับทักษะการเขียนโปรแกรมในยุคดิจิทัล

คำสำคัญ: เว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ การเขียนโปรแกรม ภาษาไพทอน

Abstract

This research aimed (1) to develop a website for promoting Python programming skills and (2) to evaluate user satisfaction with the website. Data were collected from 30 students and instructors involved in programming instruction through a questionnaire survey. The data were analyzed using mean and standard deviation. The developed website consisted of nine lessons, featuring pre- and post-tests, a learning outcome reporting system, and an efficient user and content management system. The website demonstrated a high level of effectiveness, with an average score of 4.40 and a standard deviation of 0.50. User satisfaction

was rated from high to very high in terms of content, usability, and functionality. The website effectively supported learner-centered education and aligned with essential programming skills in the digital era.

Keywords: Web-based learning, Programming, Python language

บทนำ

ในปัจจุบัน การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้กลายเป็นทักษะที่มีความสำคัญและจำเป็นต่อการพัฒนาเทคโนโลยีในหลายด้าน ทั้งในกระบวนการแก้ไขปัญหาทางวิศวกรรม การพัฒนาระบบต่างๆ รวมถึงการสร้างนวัตกรรมใหม่ๆ โดยทักษะที่สำคัญอย่างหนึ่งคือการใช้เทคโนโลยีและการคิดเชิงคำนวณ ซึ่งทำให้การเรียนรู้การเขียนโปรแกรม (Programming) หรือการเขียนโค้ด (Coding) กลายเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เนื่องจากการเขียนโค้ดสามารถเปลี่ยนแปลงสิ่งต่างๆ รอบตัวเราให้กลายเป็นรูปแบบดิจิทัลและยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้หลายแขนงวิชา (กฤษณ์ วิริยะสิทธารถ และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, 2565)

การเรียนรู้ผ่านเว็บหรือ Web-Based Learning มีบทบาทสำคัญในยุคดิจิทัล เนื่องจากผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้ทุกที่ทุกเวลาทำให้การเรียนรู้ไร้ข้อจำกัด ซึ่งรูปแบบนี้เหมาะสมกับการสร้างเว็บไซต์ที่ช่วยส่งเสริมการเขียนโปรแกรม โดยเฉพาะการเรียนรู้ที่ผู้เรียนสามารถจัดการเวลาเรียนด้วยตนเอง (Teboho Pitso, 2023) และ Web-Based Instruction (WBI) เป็นแนวทาง การสอนที่ใช้สื่อออนไลน์ช่วยในการเรียนรู้ ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาทุกที่ทุกเวลา และสนับสนุนการเรียนรู้เชิงปฏิบัติการโดยมีการใช้เครื่องมืออ้างอิง เช่น พจนานุกรมออนไลน์ หรือแผนที่ความคิด (semantic mapping) เพื่อช่วยให้เข้าใจเนื้อหาได้ดีขึ้น อีกทั้งการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างครูและนักเรียนผ่านช่องทางออนไลน์ ยังช่วยกระตุ้นความสนใจและความเข้าใจในบทเรียนมากขึ้น (ทิพาภรณ์ ไวแสน และ ปิลานุช ภู่สวิสถ, 2563) ในการเรียนการสอนเกี่ยวกับการเขียนโปรแกรม ผู้เรียนต้องอาศัยการฝึกฝนเพิ่มเติมนอกเหนือจากในห้องเรียน การนำเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามาใช้ในการเรียนการสอน ช่วยส่งเสริมการเรียนรู้ที่ผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง ทั้งยังช่วยกระตุ้นความใฝ่รู้ได้มากขึ้น (ไพรินทร์ มีศรี และอวยพร มีศรี, 2558) การส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน ซึ่งเป็นภาษาที่แพร่หลายในหลายสาขาไม่ว่าจะเป็นการพัฒนาเว็บ โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูล หรือการสร้างปัญญาประดิษฐ์ (AI) เป็นเรื่องสำคัญ เนื่องจากไพทอนเป็นหนึ่งในภาษาที่ได้รับความนิยมสูงสุดในโลกในปัจจุบัน อย่างไรก็ตามการสอนเขียนโปรแกรมในอดีตมักเน้นเฉพาะการถ่ายทอดเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ โดยขาดการออกแบบตามทฤษฎีการเรียนรู้ที่ช่วยพัฒนาทักษะและการประยุกต์ใช้ความรู้ของผู้เรียนให้ได้ประสิทธิภาพ (ศุภกร รักใหม่, 2562)

ด้วยเหตุนี้การพัฒนาเว็บไซต์ที่เน้นการส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนจึงเป็นสิ่งสำคัญ เว็บไซต์จะทำหน้าที่เป็นสื่อการเรียนการสอนที่เข้าถึงได้ง่าย ไม่จำกัดเวลาและสถานที่ ผู้เรียนสามารถเรียนรู้ตามความสะดวกของตนเอง อีกทั้งยังมีเนื้อหาที่เข้าใจง่าย และมีระบบประเมินผลที่สามารถติดตาม

ความก้าวหน้าของผู้เรียนได้ (กฤษณ์ วิริยะสิทธารถ และชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ, 2565) ดังนั้น ผู้จัดทำจึงมีความตั้งใจพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน โดยมุ่งหวังให้เว็บไซต์นี้เป็นตัวช่วยแก้ไขปัญหาการเรียนการสอนที่มีข้อจำกัดในด้านเวลาและเนื้อหาที่ไม่ครอบคลุม เว็บไซต์นี้จะเป็นเครื่องมือการเรียนการสอนที่เข้าถึงง่าย เสริมสร้างความเข้าใจและส่งเสริมการเรียนรู้ตลอดชีวิต เพื่อพัฒนาทักษะการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน
2. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของนักศึกษาและอาจารย์ผู้สอนต่อการใช้งานเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมไพทอน

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีลำดับขั้นการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's Taxonomy) เป็นทฤษฎีที่แบ่งระดับการเรียนรู้ของมนุษย์ออกเป็น 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านพุทธิพิสัย (Cognitive Domain) พฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทางความคิด ได้แก่ การจำ การเข้าใจ ประยุกต์ใช้ วิเคราะห์ สังเคราะห์ และประเมินผล เป็นการเรียนรู้ ที่เกี่ยวข้องกับความรู้และทักษะทางสติปัญญา โดยพุทธิพิสัยมีลำดับขั้นที่พัฒนาจากระดับพื้นฐานไปจนถึงระดับสูง ด้านจิตพิสัย (Affective Domain) การเรียนรู้ที่เน้นไปในด้านอารมณ์ ความรู้สึก ทัศนคติ ค่านิยมและการตอบสนองทางจิตใจ การพัฒนาและการแสดงออกของความรู้สึกและคุณค่าในลักษณะเชิงบวก ที่ส่งผลต่อพฤติกรรม การตัดสินใจ และการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างบุคคล ทักษะพิสัย (Psychomotor Domain) การพัฒนาทักษะด้านการปฏิบัติและ การเคลื่อนไหวร่างกาย การฝึกฝนจนเกิดความคล่องแคล่วชำนาญซึ่งเกิดจากการเรียนรู้ผ่านการปฏิบัติจริง การฝึกซ้ำ และการพัฒนาความสามารถในการใช้ทักษะนั้นในสถานการณ์ต่าง ๆ ได้อย่างเหมาะสม สรุปได้ว่าทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูมที่ครอบคลุมทั้ง 3 ด้าน แสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในการเรียนรู้ของมนุษย์ ที่ต้องพัฒนาความรู้ ความสามารถ และทัศนคติไปพร้อม ๆ กัน เพื่อให้ผู้เรียนสามารถนำสิ่งที่ได้เรียนรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันและพัฒนาตนเองได้อย่างสมบูรณ์ เริ่มจากการสร้างความรู้ความเข้าใจในเนื้อหา ช่วยให้ผู้เรียนสามารถวิเคราะห์และทำความเข้าใจข้อมูลต่าง ๆ ได้อย่างถูกต้องจากนั้นจึงนำความรู้นั้นมาพัฒนาทักษะการปฏิบัติจริงผ่านการฝึกฝนและประยุกต์ใช้ในสถานการณ์จริง ในขณะเดียวกันการเรียนรู้ที่มีจิตพิสัยที่ดีควบคู่ไปด้วยช่วยสร้างแรงจูงใจและความมุ่งมั่นในการเรียนรู้ ทำให้ผู้เรียนมีความพร้อมที่จะเปิดรับและพัฒนาตนเองในทุกมิติ สามารถเผชิญกับอุปสรรคหรือความท้าทายระหว่างการเรียนได้อย่างมั่นใจ เมื่อทั้ง 3 ด้านนี้ทำงานร่วมกัน จะเกิดวงจรการเรียนรู้ที่สมบูรณ์ ผู้เรียนไม่เพียงแต่ "รู้" หรือ "เข้าใจ" เท่านั้น แต่ยังสามารถ "ทำได้จริง" และ "รู้สึก

เชื่อมโยง" กับสิ่งที่เรียน ทำให้เกิดการเรียนรู้ที่ลึกซึ้งและยั่งยืนในระยะยาวซึ่งช่วยพัฒนาศักยภาพของตนเองสู่ความเป็นเลิศในด้านต่าง ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง (จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัศมี และรัตนา ศรีสวัสดิ์, 2562)

การเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-Based Learning)

Web-Based Learning คือรูปแบบการเรียนรู้ที่อาศัยเทคโนโลยีอินเทอร์เน็ตที่ผสมผสานกับกระบวนการเรียนการสอน เป็นช่องทางหลักในการจัดการเรียนการสอน เพื่อสร้างสภาพแวดล้อมการเรียนรู้ที่ยืดหยุ่น ทันสมัย และเน้นผู้เรียนเป็นศูนย์กลางโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงเนื้อหาบทเรียนหรือทรัพยากรการศึกษาได้จากทุกที่ทุกเวลาผ่านแพลตฟอร์ม หรือระบบที่ถูกออกแบบมาเฉพาะ องค์ประกอบที่สำคัญของ Web-Based Learning มีดังนี้ 1. การเรียนรู้ที่ยืดหยุ่นและเข้าถึงง่าย เปิดโอกาสให้ผู้เรียนสามารถเลือกเวลาเรียนและสถานที่เรียนได้ตามความสะดวกของตนเอง ลดข้อจำกัดด้านเวลาและสถานที่ของการเรียนรู้แบบดั้งเดิมที่ต้องอาศัยห้องเรียน 2. การใช้เทคโนโลยีเป็นแกนกลาง การเรียนรู้ที่ใช้เทคโนโลยีเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งในแง่ของการพัฒนาเนื้อหา การจัดการระบบ และการติดตามผลการเรียน ช่วยสร้างความเข้าใจและพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาในการจัดการเรียนรู้ 3. การออกแบบระบบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การออกแบบระบบให้มีฟีเจอร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอน เช่น การจัดการวิดีโอการสอน การตั้งข้อสอบการจัดการผู้เรียน และการติดตามผลการเรียนของผู้เรียนในเชิงสถิติ 4. การเรียนรู้แบบผู้เรียนเป็นศูนย์กลาง เน้นความต้องการของผู้เรียนเป็นหลัก (Learner-Centered Approach) ให้ผู้เรียนมีอิสระในการเลือกเรียน และปรับแต่งกระบวนการเรียนรู้ รวมถึงการเข้าถึงเนื้อหาที่ตอบโจทย์เป้าหมายของแต่ละคน 5. การเปลี่ยนแปลงกระบวนทัศน์การศึกษา เปลี่ยนแปลงวิธีคิดและแนวทางในการจัดการศึกษาแบบเดิม ๆ ปรับปรุงการเรียนการสอนให้เหมาะสมกับยุคดิจิทัล และสร้างเนื้อหาใหม่ที่หลากหลายมีความเหมาะสมและสามารถแข่งขันในระดับนานาชาติได้ (Salsabilla & Feri, 2023)

การพัฒนาเว็บไซต์

User Centered Design (UCD) คือกระบวนการออกแบบแบบผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เน้นการปรับให้เหมาะสมกับความต้องการและความต้องการของผู้ใช้งานปลายทาง (end-user) ที่ตอบสนองความต้องการ ความคาดหวัง และพฤติกรรมของผู้ใช้ได้อย่างตรงจุด โดยผ่านขั้นตอน ดังนี้ 1. การทำความเข้าใจบริบทของการใช้งาน (Understand Context of Use) หมายถึง การศึกษาและวิเคราะห์สภาพแวดล้อม สถานการณ์ และปัจจัยต่างๆ ที่มีผลต่อการใช้งานผลิตภัณฑ์หรือบริการหนึ่ง 2. การกำหนดความต้องการของผู้ใช้ (Specify User Requirements) หมายถึงกระบวนการที่จะทำความเข้าใจ วิเคราะห์ และกำหนดความต้องการเกี่ยวกับผู้ใช้ที่เข้ามาใช้งานเว็บไซต์ว่ามีความต้องการที่เฉพาะเจาะจงอะไรบ้าง 3. การออกแบบโซลูชัน (Design Solutions) หมายถึงกระบวนการคิดและวางแผนเชิงระบบ เพื่อสร้างสรรค์เว็บไซต์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้เรียนและผู้สอน 4. การประเมินผลเทียบกับความต้องการ (Evaluate Against Requirements) หมายถึงการเปรียบเทียบผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนาเว็บไซต์กับความต้องการและข้อกำหนดที่กำหนดไว้ในขั้นตอนเริ่มต้นของโครงการซึ่งรวมถึงการตรวจสอบว่าเว็บไซต์ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานทั้งผู้เรียนครู และผู้ดูแลระบบ ตามที่กำหนดไว้หรือไม่ โดยใช้วิธีต่าง ๆ (Royan Dwi Saputra, 2022)

กรอบแนวคิด

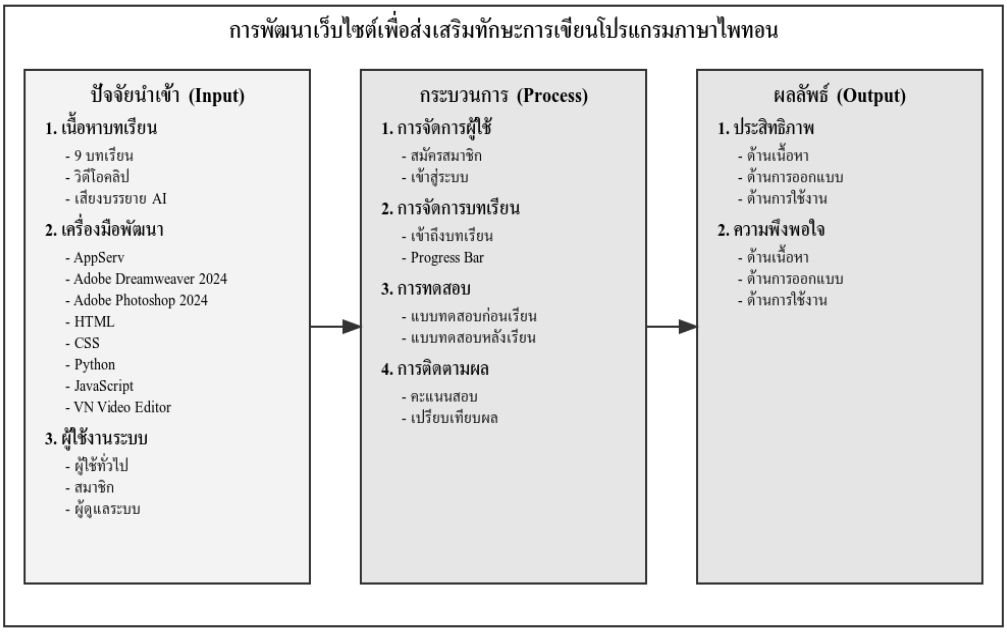

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

จากรูปที่ 1 แบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ปัจจัยนำเข้า กระบวนการ และผลลัพธ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังต่อไปนี้ 1. ปัจจัยนำเข้า (Input) เนื้อหาการเรียน: มี 9 บทเรียนที่ครอบคลุมหัวข้อต่างๆ ทั้งวิดีโอสอนและการใช้เสียงบรรยาย AI เพื่อเพิ่มความน่าสนใจและเข้าใจง่าย เครื่องมือพัฒนา: ใช้ซอฟต์แวร์และเครื่องมือต่างๆ ได้แก่ AppServ, Adobe Dreamweaver 2024, Adobe Photoshop 2024, HTML, CSS, Python, JavaScript และ VN Video Editor ในการทำคลิปวิดีโอและพัฒนาเว็บไซต์ ผู้ใช้ระบบ: ประกอบด้วย 3 กลุ่มเป้าหมาย คือ ผู้ใช้งานทั่วไป, สมาชิก (ผู้ที่ลงทะเบียน), และผู้ดูแลระบบ

2. กระบวนการ (Process) ประกอบด้วย การจัดการผู้ใช้: ครอบคลุมการจัดการข้อมูลผู้เข้าใช้งานในเว็บไซต์ ได้แก่ การเข้าสู่ระบบ และการลงทะเบียน จัดการข้อมูลสมาชิก การจัดการบทเรียน: การนำเสนอเนื้อหา คือ แถบเมนู (Menu Bar) และแถบความคืบหน้า (Progress Bar) เพื่อแสดงผลการเรียนรู้ การทดสอบ: เน้นการสร้างกิจกรรมประเมินความรู้ของผู้เรียน ได้แก่ แบบทดสอบก่อนเรียน และแบบทดสอบหลังเรียน การสรุปผล: จัดทำรายงานเกี่ยวกับความสำเร็จ และผลลัพธ์ของผู้เรียน

3. ผลลัพธ์ (Output) ผลลัพธ์ที่ได้จากการพัฒนาเว็บไซต์แบ่งออกเป็น 2 ด้าน คือประสิทธิภาพ: วัดผลด้านเนื้อหา การออกแบบ และการใช้งาน และความพึงพอใจ: วัดจากความเห็นของผู้ใช้งานเกี่ยวกับเนื้อหา การออกแบบ และประสบการณ์การเรียนรู้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนให้มีประสิทธิภาพและ

สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการเรียนการสอนได้อย่างเหมาะสม ระเบียบวิธีการดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนหลัก ดังนี้

1. การศึกษาข้อมูลเบื้องต้นและวางแผน ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบเว็บไซต์เพื่อการเรียนรู้ที่มีอยู่ในปัจจุบัน วิเคราะห์ฟังก์ชันการใช้งาน จุดแข็ง จุดอ่อน ตลอดจนเทคโนโลยีที่เหมาะสม เพื่อวางแนวทางการพัฒนาเว็บไซต์ให้ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน

2. การออกแบบและพัฒนาระบบ ใช้ แผนภาพยูสเคสไดอะแกรม (Use Case Diagram) เพื่อวิเคราะห์ฟังก์ชันและความสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งาน (ผู้เรียนและผู้ดูแลระบบ) กับฟังก์ชันต่าง ๆ เช่น การสมัครสมาชิก การเรียนบทเรียน การทำแบบทดสอบ การดูผลคะแนน ฯลฯ

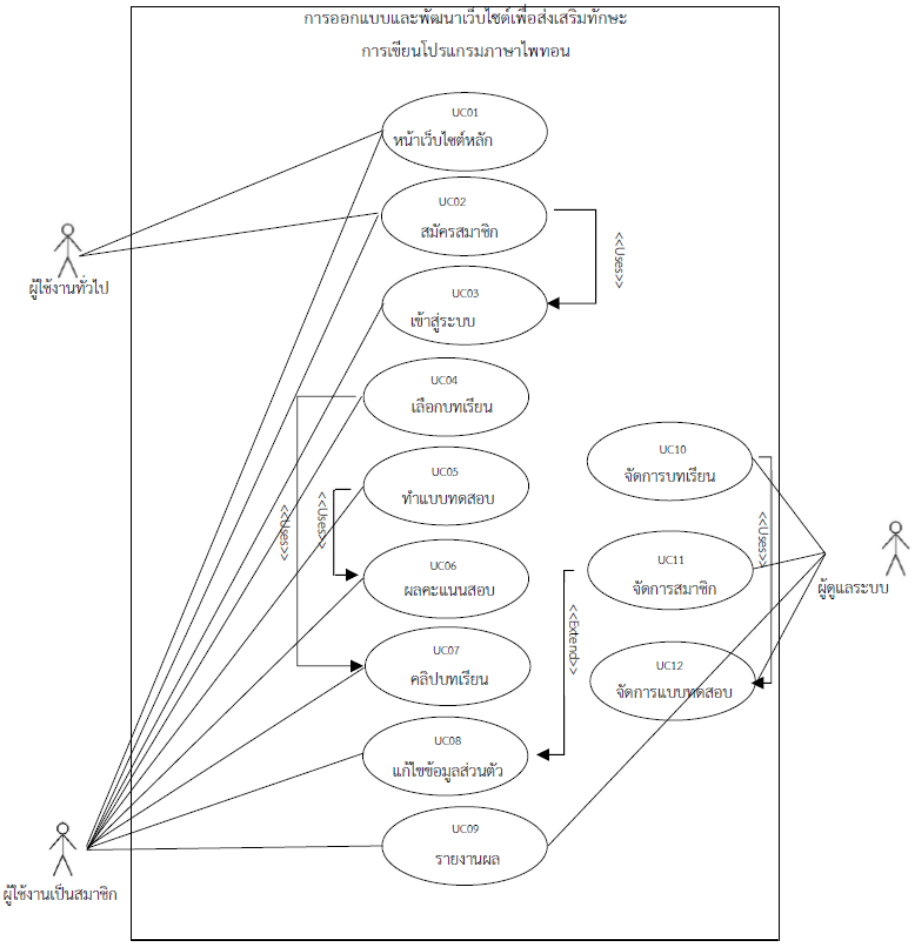

รูปที่ 2 แผนภาพยูสเคสไดอะแกรม (Use Case Diagram) การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรม

จากรูปที่ 2 วิเคราะห์และออกแบบระบบเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน ผู้จัดทำได้เริ่มต้นจากการศึกษาการทำงานของระบบที่ต้องการพัฒนาและฟังก์ชันที่ระบบจะต้องมีเพื่อรองรับการใช้งานจากผู้ใช้กลุ่มต่างๆ รวมถึงกำหนดหน้าที่ของผู้ใช้งานในระบบผ่านการออกแบบระบบด้วย

ยูสเคสไดอะแกรม (Use Case Diagram) และอธิบายการแสดงความสัมพันธ์ระหว่าง Actors และ Use Cases ที่ผู้ใช้งานจะต้องกระทำภายในเว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

3. พัฒนาเว็บไซต์ พัฒนาระบบ Backend สำหรับเว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน ผู้พัฒนาได้เลือกใช้ MySQL เป็นระบบจัดการฐานข้อมูล (Database Management System) มีความสามารถในการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ รองรับการใช้งานที่มีผู้ใช้จำนวนมาก และสามารถทำงานร่วมกับภาษา PHP ได้อย่างดี โดยติดตั้ง MySQL 8.0.1.7 ผ่าน AppServ 9.3.0 ซึ่งเป็นซอฟต์แวร์ที่รวม Apache, MySQL, PHP และ phpMyAdmin ไว้ด้วยกัน พัฒนาระบบ Frontend เว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนได้ออกแบบและสร้างอินเทอร์เฟซผู้ใช้ (User Interface) ที่ใช้งานง่าย สวยงาม และตอบสนองต่อความต้องการของผู้เรียน โดยการพัฒนาดำเนินการผ่านการใช้เทคโนโลยีเว็บมาตรฐาน ได้แก่ HTML, CSSและ JavaScript ร่วมกับ framework หรือเครื่องมือที่เหมาะสม การพัฒนาเว็บไซต์นี้ ได้เลือกใช้โปรแกรม Adobe Dreamweaver เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างและแก้ไขโค้ด เนื่องจาก Adobe Dreamweaver มีคุณสมบัติที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการพัฒนาเว็บไซต์

4. การประเมินผลเว็บไซต์ แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ 1. ประเมินความพึงพอใจในจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งประกอบด้วยผู้เชี่ยวชาญด้านคอมพิวเตอร์จำนวน 2 ท่านที่มีความรู้และประสบการณ์ในด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์และการพัฒนาเว็บไซต์ และผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจำนวน 1 ท่านที่มีความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับกระบวนการเรียนการสอนและการออกแบบสื่อการศึกษา แบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจจะแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก คือ ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ความพึงพอใจด้านการออกแบบระบบ และความพึงพอใจด้านการใช้งาน 2. ประเมินความพึงพอใจกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน คือผู้ที่สนใจในการเรียนรู้วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกด้วยวิธีการแบบเจาะจง เพื่อให้ได้กลุ่มที่มีความสนใจและเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเว็บไซต์ แบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพจะแบ่งออกเป็น 3 ด้านหลัก คือ ความพึงพอใจด้านเนื้อหา ความพึงพอใจด้านการออกแบบระบบ และความพึงพอใจด้านการใช้งาน

5. รูปแบบของการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลจะใช้ Google Form เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบสอบถามโดยดำเนินการในรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด โดยมีรายละเอียดของการจัดทำการเก็บข้อมูล กำหนดหัวข้อ สร้างแบบประเมินด้านข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามจำแนกตามบริบทของผู้ตอบ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา และแบบสอบถามการออกแบบและพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน ใช้แบบประเมิน 5 ระดับ (Rating Scale)

6. การบำรุงรักษาเว็บไซต์ การพัฒนาและดำเนินโครงการเว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนมีการบำรุงรักษาเว็บไซต์สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ทันสมัยตลอดเวลา การบำรุงรักษาจะครอบคลุมการดำเนินการในด้านต่าง ๆ คือ การปรับปรุงและพัฒนาโค้ดให้ทันสมัยจะมีการตรวจสอบและปรับปรุงโค้ดที่พัฒนาด้วยภาษาไพทอนอย่างสม่ำเสมอ เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบให้เหมาะสมในระยะยาว การเพิ่มและปรับปรุงฟังก์ชันใหม่ ๆ มีการพัฒนาและเพิ่มฟังก์ชันใหม่ ๆ เข้าไป

ในเว็บไซต์อย่างสม่ำเสมอ หรือการเพิ่มฟีเจอร์โต้ตอบต่างๆ โดยฟังก์ชันเหล่านี้จะถูกเขียนและทดสอบด้วยภาษาไพทอน เพื่อให้มั่นใจว่าใช้งานได้จริงและตอบโจทย์ผู้ใช้ การตรวจสอบและแก้ไขข้อบกพร่องมีการตรวจสอบการทำงานของเว็บไซต์อย่างต่อเนื่องเพื่อหาข้อบกพร่องที่อาจเกิดขึ้นจากการใช้งานและการสำรองข้อมูลและรักษาความปลอดภัย เพื่อป้องกันการสูญหายของข้อมูลสำคัญ เช่น ฐานข้อมูลแบบฝึกหัดหรือผลงานของผู้เรียน จะมีการอัปเดตระบบรักษาความปลอดภัยการเข้ารหัสข้อมูลหรือการป้องกันการโจมตีทางไซเบอร์ เพื่อให้มีความปลอดภัยตลอดเวลา

ผลการศึกษา

ผลการพัฒนาระบบเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

การพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนมีวัตถุประสงค์เพื่อสร้างสื่อการเรียนรู้เชิงปฏิสัมพันธ์ที่สนับสนุนการฝึกทักษะอย่างเป็นระบบ โดยเว็บไซต์ประกอบด้วย 6 ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ (1) ระบบสมาชิกที่รองรับการสมัครและเข้าสู่ระบบ พร้อมยืนยันตัวตนด้วย OTP, (2) บทเรียนจำนวน 9 บท พร้อมคลิปวิดีโอที่บรรยายด้วยเสียง AI และคำบรรยายภาษาไทย, (3) ระบบแบบทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียนที่สุ่มคำถามพร้อมจับเวลาและแสดงคะแนนทันที, (4) ระบบรายงานผลการเรียนรู้ในรูปแบบกราฟและไฟล์ PDF, (5) ฟังก์ชันสำหรับผู้ใช้ในการปรับข้อมูลส่วนตัวและติดต่อผู้ดูแลระบบ, และ (6) แดชบอร์ดผู้ดูแลระบบสำหรับจัดการบทเรียน สมาชิก ข้อสอบ และผลการเรียน เว็บไซต์ถูกพัฒนาด้วย HTML, CSS, JavaScript, PHP และ MySQL โดยใช้ Adobe Dreamweaver และ AppServ เพื่อประสิทธิภาพการใช้งานและความเสถียรของระบบ ตัวอย่างดังรูปที่ 3 – 8

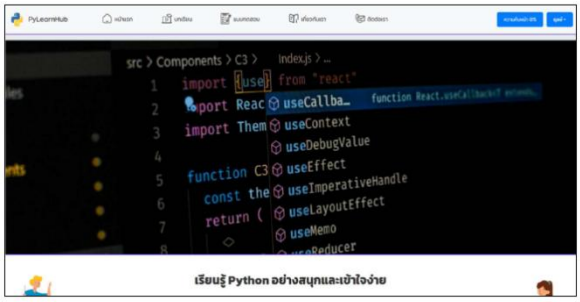

รูปที่ 3 หน้าหลักที่ของเว็บไซต์

รูปที่ 4 หน้าบทเรียนทั้ง 9 บทเรียน

รูปที่ 5 รายละเอียดข้อมูลพื้นฐานของบทเรียน

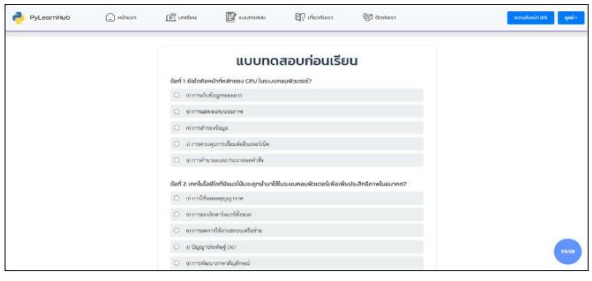

รูปที่ 6 แบบทดสอบก่อนเรียน

รูปที่ 7 หน้าสื่อวิดีทัศน์ในรูปแบบคลิปวิดีโอ

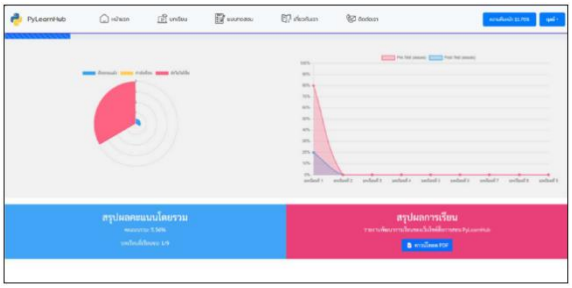

รูปที่ 8 รายงานผลความคืบหน้าผลคะแนน

ผลการศึกษาความพึงพอใจเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

ตารางที่ 1 การศึกษาความพึงพอใจเว็บไซต์ส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	20	66.67
หญิง	10	33.33
รวม	**30**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นจำนวนและร้อยละของผู้ประเมินในแต่ละเพศ โดยในตารางมีข้อมูลทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นผู้ประเมินชายจำนวน 20 คน (คิดเป็นร้อยละ 66.67) และผู้ประเมินหญิงจำนวน 10 คน (คิดเป็นร้อยละ 33.33) ซึ่งทั้งหมดนี้รวมเป็น 100.00% ของผู้ประเมินทั้งหมด

ตารางที่ 2 ผลการศึกษาความพึงพอใจทั้ง 3 ด้าน จากกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ประเมิน	ด้านที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
กลุ่มตัวอย่าง	ด้านเนื้อหา	4.40	มากที่สุด
	ด้านการออกแบบระบบ	4.53	มากที่สุด
	ด้านการใช้งาน	4.40	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 สามารถอธิบายผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้งานตามด้านที่ประเมินทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านเนื้อหา พบว่าผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อเนื้อหาเว็บไซต์ในระดับ “มากที่สุด” ทุกหัวข้อ โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.40 คะแนน ด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือ ความครอบคลุมของหัวข้อสำคัญในการเขียนโปรแกรม Python (4.60) รองลงมาคือ ความถูกต้องทันสมัยของเนื้อหา (4.53) และความสามารถในการนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง (4.50) สะท้อนถึงคุณภาพของเนื้อหาที่ตอบโจทย์ผู้เรียนอย่างมีประสิทธิภาพ (2) ด้านการออกแบบระบบ ผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อการออกแบบระบบเว็บไซต์ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.53 คะแนน ด้านที่ได้คะแนนสูงสุดคือ สีสันและองค์ประกอบกราฟิก (4.57) รองลงมาคือ โครงสร้างเว็บไซต์ที่ใช้งานง่าย (4.47) สะท้อนให้เห็นว่าเว็บไซต์มีการออกแบบที่เหมาะสม สวยงาม

และตอบสนองต่อการใช้งานของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ด้านการใช้งาน ผู้ประเมินมีความพึงพอใจต่อการใช้งานเว็บไซต์ในระดับ “มากที่สุด” ทุกด้าน โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 4.40 โดยหัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ ความง่ายในการใช้งานและไม่ซับซ้อน (4.63) รองลงมาคือ ความถูกต้องของระบบข้อสอบและการให้คะแนน รวมถึงระบบติดตามความก้าวหน้า (4.53) ขณะที่ด้านอื่น ๆ เช่น ความเสถียรของระบบ และความเข้าใจในระบบช่วยเหลือ ได้คะแนน 4.40 และ 4.43 ตามลำดับแสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์มีประสิทธิภาพในการใช้งานและตอบโจทย์ผู้เรียนได้ดี

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อการใช้งานเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมไพทอน

ตารางที่ 3 ผลการศึกษาความพึงพอใจของเว็บไซต์ทั้ง 3 ด้าน จากผู้เชี่ยวชาญ

ผู้ประเมิน	ด้านที่ประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
ผู้เชี่ยวชาญ	ด้านเนื้อหา	3.80	มาก
	ด้านการออกแบบระบบ	3.83	มาก
	ด้านการใช้งาน	3.87	มาก

จากตารางที่ 3 สามารถอธิบายผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อการใช้งานเว็บไซต์ตามด้านที่ประเมินทั้ง 3 ด้าน ดังนี้ (1) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจต่อเนื้อหาเว็บไซต์อยู่ในระดับ "มาก" โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.80 โดยหัวข้อที่ได้รับคะแนนสูงสุด (4.00) ได้แก่ ความถูกต้องและความทันสมัยของเนื้อหารวมถึงตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่ช่วยเสริมความเข้าใจ ขณะที่หัวข้ออื่น ๆ ได้แก่ ความครอบคลุมของเนื้อหา ความเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และความสามารถในการประยุกต์ใช้ ได้ค่าเฉลี่ย 3.67 สะท้อนว่าเนื้อหามีคุณภาพดี และมีศักยภาพในการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อยกระดับการเรียนรู้ให้ดียิ่งขึ้น (2) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจในด้านการออกแบบระบบเว็บไซต์อยู่ในระดับ “มาก” โดยมีค่าเฉลี่ยรวม 3.83 ด้านที่ได้รับคะแนนสูงสุดคือ โครงสร้างเว็บไซต์ที่ใช้งานง่าย (4.33) ขณะที่หัวข้ออื่น ๆ เช่น ความสวยงาม การจัดวางเนื้อหา และองค์ประกอบกราฟิก ได้คะแนนเฉลี่ย 3.67 สะท้อนว่าเว็บไซต์มีการออกแบบที่ดี แต่ยังสามารถปรับปรุงบางส่วนเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความเหมาะสมยิ่งขึ้น (3) ผู้เชี่ยวชาญประเมินความพึงพอใจด้านการใช้งานเว็บไซต์ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย 3.87) โดยระบบที่ใช้งานง่ายและระบบช่วยเหลือได้คะแนนสูงสุด (4.33) ขณะที่ระบบติดตามความก้าวหน้าได้คะแนนต่ำสุด (3.33) แสดงว่าเว็บไซต์มีการใช้งานที่ดีแต่ยังควรพัฒนาในบางจุดเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพให้ดียิ่งขึ้น

อภิปรายผล

ผลการประเมินทั้งจากกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญเกี่ยวกับเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน พบว่ากลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญมีมุมมองเชิงบวกต่อเนื้อหา การออกแบบระบบ และการใช้งานซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจและการรับรู้ถึงประโยชน์ของเว็บไซต์ แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์สามารถตอบโจทย์ผู้เรียนได้ดีในขณะที่อาจมีจุดที่ต้องปรับปรุงตามมุมมองของผู้เชี่ยวชาญ หากพิจารณาตามการเรียนรู้ผ่านเว็บ (Web-Based Learning) การออกแบบระบบเพื่อสนับสนุนการเรียนรู้ การออกแบบระบบให้มีฟีเจอร์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกในการเรียนการสอนใช้เทคโนโลยีเป็นหัวใจสำคัญ ทั้งในแง่ของการพัฒนาเนื้อหา การจัดการระบบ และการติดตามผลการเรียน (Salsabilla & Feri, 2023) ผลการประเมินชี้ว่าเว็บไซต์ออกแบบมาให้เหมาะสมกับผู้เรียนที่ต้องการเครื่องมือที่ใช้งานง่ายและเข้าถึงได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดนี้อย่างชัดเจนนอกจากนี้ ตามทฤษฎีการออกแบบเว็บไซต์ (Web Design) ที่เน้นองค์ประกอบของการออกแบบเว็บไซต์ให้มีประสิทธิภาพการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ อย่างเป็นระเบียบ และจุดเด่นที่ทำให้เว็บไซต์แตกต่างจากที่อื่นเนื้อหาที่ใช้งานบนเว็บไซต์ต้องตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้งาน (วัจนะ สุแก้ว, 2558) ผลการประเมินด้านการออกแบบระบบที่ผู้ใช้เห็นด้วยในระดับสูงบ่งบอกว่าเว็บไซต์มีการนำเสนอที่ดึงดูดและใช้งานได้ดีการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเว็บไซต์ในการเป็นเครื่องมือที่ใช้งานได้จริง แม้ว่าจะต้องมีการปรับแต่งเพิ่มเติมเพื่อให้สอดคล้องกับความคาดหวังของผู้เชี่ยวชาญและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องอย่างสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ข้อดีของการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

1. เว็บไซต์ช่วยให้ผู้เรียนสามารถเข้าถึงแหล่งเรียนรู้ได้ทุกที่ทุกเวลา ไม่ว่าจะอยู่ที่บ้านหรือสถานที่ใดก็ตามซึ่งช่วยเพิ่มความสะดวก ยืดหยุ่น และส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองอย่างต่อเนื่อง

2. เว็บไซต์สามารถบูรณาการสื่อการเรียนรู้ได้หลากหลายรูปแบบ เช่น ข้อความ วิดีโอ แบบฝึกหัด และแบบทดสอบ ช่วยดึงดูดความสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ของผู้เรียน

ข้อจำกัดของการพัฒนาเว็บไซต์เพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน

1. การใช้งานเว็บไซต์ยังคงขึ้นอยู่กับความเร็วของอินเทอร์เน็ตและคุณภาพของอุปกรณ์ของผู้เรียน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการเข้าถึงและการใช้งาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับผู้เรียนที่อยู่ในพื้นที่ห่างไกลหรือมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างพื้นฐานทางเทคโนโลยี

2. ผู้เรียนบางคนอาจไม่มีความคุ้นเคยกับการเรียนผ่านระบบออนไลน์ ส่งผลให้เกิดความลังเลหรือไม่สามารถใช้เครื่องมือบนเว็บไซต์ได้อย่างเต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะเชิงโครงการ

1.1 การตอบสนองบนอุปกรณ์พกพาควรปรับปรุงการแสดงผลของเว็บไซต์ให้สามารถใช้งานได้อย่างถูกต้องและรวดเร็วบนอุปกรณ์พกพา เช่น สมาร์ตโฟนและแท็บเล็ต โดยขนาดตัวอักษร ปุ่ม และองค์ประกอบต่าง ๆ ควรออกแบบให้เหมาะสมกับหน้าจอขนาดเล็ก

1.2 ผลเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเว็บไซต์และวิธีการเรียนรู้ภาษา Python กับการเรียนในชั้นเรียนแบบดั้งเดิม หรือแพลตฟอร์มออนไลน์อื่น

1.3 การใช้สื่อที่หลากหลายควรเพิ่มเติมรูปภาพ อินโฟกราฟิก หรือสื่อมัลติมีเดียอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของเนื้อหาและช่วยเสริมความเข้าใจของผู้เรียนให้ดียิ่งขึ้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการจัดทำโครงการในครั้งต่อไป

2.1 การเก็บรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูลควรวางแผนการเก็บรวบรวมข้อมูลอย่างรอบคอบ พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีความถูกต้องและเชื่อถือได้

2.2 การใช้สถิติหรือวิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสมควรเลือกใช้สถิติหรือเครื่องมือในการวิเคราะห์ข้อมูลให้เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลที่ศึกษา เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการแปลผลและสรุปผลการวิจัย

2.3 การขยายขอบเขตของโครงการควรพิจารณาเพิ่มเติมฟังก์ชันการใช้งาน หรือขยายเนื้อหาบทเรียนให้ครอบคลุมมากขึ้น เพื่อให้สามารถนำโครงการไปประยุกต์ใช้กับกลุ่มเป้าหมายที่หลากหลายยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฤษณ์ วิริยะสิทธารถ และ ชยุตม์ ภิรมย์สมบัติ. (2565). การพัฒนาบทเรียนออนไลน์เพื่อส่งเสริมความสามารถด้านการเขียนโค้ดโดยใช้การเรียนรู้แบบจุลภาคสำหรับนักศึกษาครู. *วารสารการวัดผลการศึกษา*, 39(106), 38–49. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JEMEPTB/article/view/266166

จุฬาลักษณ์ เทียนรุ่งรัศมี และ รัตนา ศรีสวัสดิ์. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนของนิสิตคณะการแพทย์แผนไทยอภัยภูเบศร มหาวิทยาลัยบูรพา. *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์*, สืบค้นจาก https://buuir.buu.ac.th/handle/1234567890/4356

ไพรินทร์ มีศรี และ อวยพร มีศรี. (มกราคม–เมษายน 2558). การพัฒนาสื่อการสอนอิเล็กทรอนิกส์ วิชาการเขียนโปรแกรมภาษาคอมพิวเตอร์ เรื่องการวนซ้ำ สำหรับนักศึกษามหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, *10*(1), 49–56. สืบค้นจาก https://so06.tci-thaijo.org/index.php/vrurdistjournal/article/view/33425

วัจนะ สุแก้ว. (2558). *การออกแบบเว็บไซต์ชุมชนออนไลน์เพื่อให้ข้อมูลเส้นทางจักรยานในจังหวัดเชียงใหม่* [การค้นคว้าแบบอิสระ, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:123649

ศุภกร รักใหม่. (2562). ไพธอน โครงสร้างโมเลกุล และคราฟท์เบียร์. *วารสารฟิสิกส์ไทย*, *36*(3), 79–86. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/ThaiJPhys/article/view/240872

Pitso, T. (2023). Post-COVID-19 higher learning: Towards telagogy, a web-based learning experience. *IAFOR Journal of Education: Technology in Education*, *11*(2), 39–59. Retrieved from https://files.eric.ed.gov/fulltext/EJ1403715.pdf

Putri, S. A., & Candra, F. (2023). Design of a Web-Based Learning Management System for Physics Education FKIP University of Riau. *JURNAL INOVTEK POLBENG - Seri Informatika*, *8*(1), 14–24. https://pdfs.semanticscholar.org/ab4c/6e2c247de905657cd564e032745d3c21a0ed.pdf

Saputra, R. D. (2022). *The application of the User-Centered Design (UCD) method on web-based infant and toddler mortality review instrument application prototype* [Unpublished Undergraduate thesis]. Sriwijaya University

Vaisean, T., & Phusawisot, P. (2020). The Improvement of Reading Comprehension of Secondary School Students Using Web-Based Instruction and KWL-Plus. *Journal of Modern Learning Development*, *5*(6), 27–37. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/view/245360

การพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

Development of Webbased Test Bank System for Python Programming Education

กิจอดุลย์ บุญมี[1] อภิชญา จิ๋วบุญ[2] และบุญธิดา ชุนงาม[3]

Kit-adul Boonmee[1] Apichaya Jiewboon[2] and Bunthida Chunngam[3]

นักศึกษาปริญญาตรี[1,2], อาจารย์ที่ปรึกษา[3]

สาขาวิชาวิศวกรรมคอมพิวเตอร์ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1,2,3]

E-mail: 365146241002-st@rmutsb.ac.th[1], 365146241011-st@rmutsb.ac.th[2],

bunthida.c@rmutsb.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน (2) ประเมินประสิทธิภาพของเว็บไซต์คลังข้อสอบ และ (3) ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อเว็บไซต์คลังข้อสอบ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาจำนวน 30 คน ซึ่งทำการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถามวัดความพึงพอใจและแบบประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) เว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้นสามารถรวบรวมข้อสอบได้ทั้งหมด 810 ข้อ ครอบคลุม 9 บทเรียน พร้อมรองรับข้อสอบ 3 ประเภท ได้แก่ ปรนัย จับคู่ และถูกผิด (2) เว็บไซต์มีประสิทธิภาพในการจัดการข้อสอบและแสดงผลคะแนนอย่างแม่นยำทันทีหลังส่งข้อสอบ พร้อมแสดงสถิติการทำข้อสอบรายบทในรูปแบบกราฟ (3) ผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อเว็บไซต์ในระดับมากที่สุดทั้งในด้านเนื้อหา (ค่าเฉลี่ย 4.40) ด้านการออกแบบ (ค่าเฉลี่ย 4.53) และด้านการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.53) งานวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์คลังข้อสอบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบโจทย์ทั้งในด้านการจัดการและการเรียนรู้ของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คลังข้อสอบ เว็บไซต์ ภาษาไพทอน

Abstract

This research aimed (1) to develop an online test bank website for computer programming with Python and (2) to evaluate user satisfaction with the website. A quantitative research method was employed, collecting data from 30 students through a satisfaction questionnaire and a website performance assessment form. Data were analyzed using mean and standard deviation. The findings revealed that (1) the developed website compiled a total of 810 exam questions covering 9 lessons, supporting three question types: multiple-choice, matching, and true/false; (2) the website efficiently managed test content and accurately

displayed scores immediately after submission, with chapter-wise statistics presented in graphical format; and (3) users reported the highest level of satisfaction in content (mean = 4.40), design (mean = 4.53), and usability (mean = 4.53). The study demonstrated that the developed test bank website effectively supported both test management and user learning needs.

Keywords: Test bank, website, Python programming

บทนำ

การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีความสำคัญอย่างมาก ในโลกยุคดิจิทัล เนื่องจากเป็นเครื่องมือที่ช่วยพัฒนาทักษะการคิดเชิงระบบและการแก้ปัญหาโดยอาศัยพื้นฐานจากความรู้หลายวิชา เช่นวิทยาศาสตร์ คณิตศาสตร์ และ เทคโนโลยี การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจโครงสร้างที่ซับซ้อนและฝึกการคิดอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจหลักการทำงาน และกระบวนการคิดของระบบเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ก่อนที่จะมีการใช้งานเพื่อให้เกิดการร่วมมือ ในการใช้งานในสังคมอย่างสร้างสรรค์ โดยการฝึกเขียนโปรแกรมสามารถทำให้ผู้เรียน เรียนรู้คำสั่ง ในการเขียนโปรแกรมตามเงื่อนไข เพื่อแสดงผลลัพธ์ของโปรแกรมได้ (ธิติวัฒน์ ทองคำ, 2563)

ในบริบทของการศึกษา การเรียน การสอน การเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ได้รับความสำคัญเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะการเขียนโปรแกรมด้วยภาษาไพทอน ซึ่งเป็นหนึ่งในภาษาโปรแกรมที่ได้รับความนิยมสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 ด้วยสถิติ 22.85 % (Tiobe Sortware, 2024) เนื่องจากมีโครงสร้างที่เข้าใจง่าย เหมาะสำหรับผู้เรียนที่เริ่มต้น และมีการนำไปใช้งานในหลายด้าน เช่น การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน วิทยาศาสตร์ข้อมูล การเขียนเชิงวัตถุ และ ปัญญาประดิษฐ์ (ศุภกร รักใหม่, 2562) การจัดการศึกษาและการประเมินผลการเรียนรู้ ยังคงพึ่งพาระบบการสอบแบบกระดาษเป็นหลัก ซึ่งก่อให้เกิดความท้าทายหลายประการ ทั้งในแง่การจัดเก็บเอกสารการตรวจข้อสอบที่ต้องใช้เวลามากและความเสี่ยงต่อการสูญหายของข้อมูล นอกจากนี้การจัดการข้อสอบแบบดั้งเดิมยังมีข้อจำกัดในการวิเคราะห์คุณภาพข้อสอบ และ การนำข้อมูลไปใช้พัฒนาการเรียนการสอนด้วยความก้าวหน้าของเทคโนโลยีดิจิทัล การพัฒนาระบบคลังข้อสอบจึงเป็นทางออกที่มีประสิทธิภาพโดย ระบบดังกล่าว ไม่เพียงแต่ช่วยลดการใช้กระดาษ และ พื้นที่จัดเก็บ แต่ยังเอื้อต่อการพัฒนาคุณภาพของแบบทดสอบ การจัดการสอบและการวิเคราะห์ผลได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สุดารัตน์ หวลมุกดา, 2563)

ดังนั้น การจัดการข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนจึงยังคงเผชิญกับความท้าทายในด้านการจัดเก็บและการใช้งาน เนื่องจากข้อสอบมักถูกจัดเก็บในรูปแบบไฟล์ที่กระจัดกระจาย ส่งผลให้การเข้าถึงและการใช้ข้อสอบเก่าทำได้ยาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งสำหรับนักเรียนและครูที่ต้องการใช้ข้อสอบเหล่านี้ในการเตรียมสอบหรือปรับปรุงเนื้อหาการสอนการพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบ สำหรับวิชาการเขียน

โปรแกรมด้วยภาษาไพทอนจึงเป็นทางออกที่สำคัญ ซึ่งช่วยให้สามารถจัดเก็บและบริหารจัดการข้อสอบได้อย่างเป็นระบบ สามารถเข้าถึงได้สะดวก และช่วยให้การเรียนการสอนเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาไพทอน
2. เพื่อประเมินความพึงพอใจเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาไพทอน

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (คณะครุศาสตร์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2566)

ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม คือ ทฤษฎีการเรียนรู้ในเชิงพฤติกรรมมีทั้งหมด 3 ด้าน ได้แก่ 1. พุทธนิสัย คือพฤติกรรมด้านสมองที่เกี่ยวข้องกับสติปัญญา ความรู้ ความคิด ความฉลาด ความสามารถในการคิดเรื่องต่างๆ อย่างมีประสิทธิภาพ 2. จิตพิสัย คือ ค่านิยม ความรู้สึก ความซาบซึ้ง ทัศนคติ ความเชื่อ ความสนใจและคุณธรรม พฤติกรรมด้านนี้อาจจะไม่เกิดขึ้นทันที ดังนั้นการทำกิจกรรมการเรียนการสอนโดยจัดสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม และสอดแทรกสิ่งที่ดีงามอยู่ตลอดเวลา จะทำให้พฤติกรรมของผู้เรียนเปลี่ยนไปแนวทางที่พึงประสงค์ 3. ทักษะพิสัย คือ พฤติกรรมที่บ่งบอกถึงความสามารถในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพและชำนาญ สามารถแสดงออกได้อย่างชัดเจนผ่านเวลาและคุณภาพของงาน

คลังข้อสอบ

คลังข้อสอบ หมายถึง แหล่งรวบรวมข้อสอบจำนวนมากที่ใช้ในการจัดการทดสอบ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อช่วยในการวัดและประเมินผลการเรียนรู้ของผู้เรียนอย่างมีระบบ การพัฒนาคลังข้อสอบเกี่ยวข้องโดยตรงกับการออกแบบแบบทดสอบ การเตรียมข้อสอบ และการจัดเก็บข้อสอบในรูปแบบที่สามารถนำกลับมาใช้ได้ใหม่ โดยเฉพาะเมื่อมีการนำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการบริหารจัดการระบบ จะช่วยให้กระบวนการจัดสอบมีความอัตโนมัติ วิเคราะห์ผลได้สะดวก และลดภาระของครูผู้สอน

ขั้นตอนการพัฒนาคลังข้อสอบเริ่มจากการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ เช่น วัตถุประสงค์ กลุ่มเป้าหมาย และประเภทข้อสอบ จากนั้นเตรียมข้อสอบด้วยการวิเคราะห์รายวิชา กำหนดวัตถุประสงค์ และจัดทำ Test Blueprint เพื่อให้ข้อสอบมีคุณภาพและครอบคลุมเนื้อหา โดยมีหลายประเภท เช่น ปรนัย จับคู่ ถูก–ผิด ตอบสั้น และเขียนตอบ (สุดารัตน์ หวลมุกดา, 2563)

ภาษาไพทอน

ภาษาไพทอนเป็นภาษาโปรแกรมระดับสูง ที่ได้รับความนิยมสูงสุดเป็นอันดับที่ 1 ด้วยสถิติ 22.85 % (Tiobe Software, 2024) ด้วยโครงสร้างภาษาที่เข้าใจง่ายไม่ซับซ้อน การเรียนรู้การเขียนโปรแกรมภาษาไพทอนไม่ค่อยยาก ไพทอนสามารถเขียนโปรแกรมเชิงวัตถุ หรือ OOP สามารถจัดโปรแกรมเป็นส่วน ๆ ได้ เปรียบเสมือนการสร้างเครื่องมือที่สำหรับงานแต่ละชนิดมา แล้วเรียกใช้เครื่องมือต่าง ๆ ภายในคลาสได้ ทำให้

มีระเบียบและประสิทธิภาพที่สูง สามารถนำไปใช้ได้พัฒนาได้หลายอย่างเช่น การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชัน วิทยาศาสตร์ข้อมูล การพัฒนาปัญญาประดิษฐ์ AI (ศุภกร รักใหม่, 2562)

กรอบแนวคิด (ปรับรูปภาพให้ชัดเจนขึ้น)

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดโครงการพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

จากรูปที่ 1 ในการพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน ผู้วิจัยได้ออกแบบกรอบแนวคิดโดยอิงจากองค์ประกอบที่สำคัญของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อการเรียนรู้ ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการวางระบบ การพัฒนา การใช้งาน ไปจนถึงการประเมินผล เพื่อให้ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ระบบเว็บไซต์ประกอบด้วยหน่วยการทำงานหลัก ได้แก่ ระบบจัดการผู้ใช้ ระบบข้อสอบ ระบบจัดการเนื้อหา ระบบสถิติ ระบบฐานข้อมูล และระบบสมาชิก โดยมีเครื่องมือในการพัฒนา เช่น AppServ, Visual Studio Code (HTML, CSS, JavaScript), Canva และ Figma เพื่อใช้ในการเขียนโค้ด พัฒนาอินเทอร์เฟซ และบริหารฐานข้อมูล

ระบบประกอบด้วยการจัดการผู้ใช้ (สมัคร, เข้าสู่ระบบ, แก้ไขข้อมูล), ระบบข้อสอบที่เลือกบทเรียน จำนวนข้อ คะแนน พร้อมจับเวลาและแสดงผลทันที มีคลังข้อสอบ 9 บทเรียน ครอบคลุม 3 รูปแบบคือ ปรนัย, จับคู่, และถูก-ผิด พร้อมระบบจัดการเนื้อหาและแสดงสถิติผลการทำข้อสอบเป็นเปอร์เซ็นต์ เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการเรียนรู้ เว็บไซต์ยังมีระบบจัดการข้อมูลที่ครอบคลุมทั้งในส่วนของข้อสอบ สมาชิก และคำอธิบาย โดยเปิดให้ผู้ดูแลระบบสามารถเพิ่ม ลบ หรือแก้ไขข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างยืดหยุ่น ทั้งนี้ระบบการสอบได้รับการออกแบบให้สามารถทำข้อสอบโดยไม่จำเป็นต้องเรียงลำดับบทเรียน อีกทั้งยังสามารถเลือกประเภทของข้อสอบได้ตามความต้องการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้มีลักษณะเป็นการวิจัยและพัฒนา (Research and Development: R&D) โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน ซึ่งครอบคลุมขั้นตอนสำคัญ ได้แก่ การวิเคราะห์ปัญหา ออกแบบระบบ พัฒนาระบบ และการประเมินผลเว็บไซต์ โดยมีกระบวนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบตามรายละเอียดดังนี้

1. การศึกษาปัญหาและการรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้ศึกษาสภาพปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บข้อสอบในรูปแบบเดิมที่ใช้กระดาษ ซึ่งพบว่ามีข้อจำกัดหลายประการ ได้แก่ ความกระจัดกระจายของข้อมูล ความยุ่งยากในการค้นหา ความสิ้นเปลืองทรัพยากรกระดาษ และความเสี่ยงในการรั่วไหลของข้อมูล จากการสอบถามผู้เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ปัญหาเบื้องต้น ผู้วิจัยจึงตัดสินใจพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว

2. การวิเคราะห์ระบบ ผู้วิจัยได้ศึกษาระบบจัดการข้อสอบจากเว็บไซต์อื่นและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่าระบบเดิมมักรองรับข้อสอบเพียงประเภทเดียว เช่น ข้อสอบแบบปรนัย ผู้วิจัยจึงออกแบบระบบใหม่ให้รองรับข้อสอบที่หลากหลาย ทั้งปรนัย จับคู่ และถูก–ผิด พร้อมจัดทำ Use Case Diagram เพื่อวิเคราะห์บทบาทของผู้ใช้งานแต่ละประเภท และความสัมพันธ์กับฟังก์ชันของระบบ

รูปที่ 2 Use Case Diagram

3. การออกแบบระบบ ในการออกแบบเว็บไซต์ ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือ Figma ในการออกแบบ Wireframe สำหรับหน้าจอหลักของระบบ อาทิ หน้าสมัครสมาชิก หน้าเข้าสู่ระบบ หน้าคลังข้อสอบ หน้าเลือกบทเรียนและประเภทข้อสอบ หน้าทำข้อสอบ รวมถึงหน้าสรุปผลคะแนนและสถิติ เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงและใช้งานเว็บไซต์ได้อย่างสะดวก ตัวอย่างดังรูปที่ 3 – 4

รูปที่ 3 หน้าสมัครสมาชิก

รูปที่ 4 หน้าแรกของเว็บไซต์

4. การพัฒนาเว็บไซต์ ใช้โปรแกรม Visual Studio Code (VS Code) ในการเขียนโค้ดด้วยภาษา HTML, CSS และ JavaScript โดยระบบทำงานร่วมกับฐานข้อมูล MySQL ผ่านการติดตั้ง AppServ ในการจำลองเว็บเซิร์ฟเวอร์ การเชื่อมต่อระหว่างระบบหน้าเว็บและฐานข้อมูลดำเนินการผ่าน PHP โดยออกแบบให้รองรับการลงทะเบียนสมาชิก การเข้าสู่ระบบ การเลือกบทเรียนและประเภทข้อสอบ การทำข้อสอบ และการแสดงผลคะแนนแบบอัตโนมัติ รวมถึงสามารถดูสถิติการสอบในรูปแบบกราฟ

5. การสร้างข้อสอบ ผู้วิจัยได้จัดทำข้อสอบทั้งหมด 810 ข้อ แบ่งออกเป็น 9 บทเรียน บทละ 90 ข้อ แบ่งประเภทข้อสอบออกเป็น 3 ประเภท คือ ข้อสอบแบบปรนัย (Multiple Choice) ข้อสอบแบบจับคู่ (Matching) และข้อสอบแบบถูก–ผิด (True/False)

6. การประเมินผลเว็บไซต์ การประเมินผลเว็บไซต์แบ่งออกเป็น 2 ส่วนหลัก ดังนี้ 1. การประเมินความพึงพอใจโดยผู้เชี่ยวชาญดำเนินการโดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประกอบด้วย ผู้เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์ จำนวน 2 คน ซึ่งมีความรู้และประสบการณ์ในการพัฒนาเว็บไซต์ ผู้เชี่ยวชาญด้านการศึกษาจำนวน 1 คน ซึ่งมีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการจัดการเรียนการสอนและการออกแบบสื่อการเรียนรู้ เครื่องมือที่ใช้ในการประเมินเป็นแบบสอบถามความพึงพอใจ แบ่งออกเป็น 3 ด้าน ได้แก่ ความพึงพอใจด้านเนื้อหาความพึงพอใจด้านการออกแบบระบบ และความพึงพอใจด้านการใช้งาน 2. การประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประสิทธิภาพของเว็บไซต์ประกอบด้วยผู้ที่มีความสนใจในการเรียนรู้วิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ จำนวน 30 คน โดยคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มผู้ใช้ที่มีความเกี่ยวข้องกับเนื้อหาของเว็บไซต์โดยตรง แบบสอบถามที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง มีลักษณะเหมือนกับแบบประเมินของผู้เชี่ยวชาญ

7. รูปแบบการเก็บข้อมูล การเก็บข้อมูลในงานวิจัยนี้ดำเนินการในรูปแบบออนไลน์ทั้งหมด โดยใช้ Google Form เป็นเครื่องมือในการสร้างและเผยแพร่แบบสอบถาม โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ส่วน คือแบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบ เช่น อายุ เพศ และระดับการศึกษา และ แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อเว็บไซต์ที่พัฒนาเพื่อส่งเสริมทักษะการเขียนโปรแกรมภาษาไพทอน เครื่องมือวัดใช้มาตราส่วนประมาณค่าแบบ 5 ระดับ (Rating Scale) เพื่อให้สามารถวิเคราะห์ความคิดเห็นของผู้ประเมินได้ในเชิงปริมาณ

ผลการศึกษา

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน และประเมินประสิทธิภาพของเว็บไซต์ที่พัฒนาขึ้น โดยผลการวิจัยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ผลการพัฒนาเว็บไซต์ ผลการประเมินประสิทธิภาพโดยกลุ่มตัวอย่าง และผลการประเมินโดยผู้เชี่ยวชาญ ดังรายละเอียดต่อไปนี้

ผลการพัฒนาเว็บไซต์

เว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน ถูกออกแบบให้มีฟังก์ชันการใช้งานครบถ้วน ทั้งในส่วนของผู้ใช้ทั่วไปและผู้ดูแลระบบ โดยแบ่งออกเป็นระบบย่อยต่าง ๆ เช่น ระบบสมาชิก ระบบจัดการข้อสอบ ระบบสถิติ และระบบแสดงผลคะแนน ข้อสอบในระบบมีทั้งหมด 810 ข้อ แบ่งเป็น 3 ประเภท ได้แก่ ปรนัย จับคู่ และถูก–ผิด โดยครอบคลุมเนื้อหาทั้งหมด 9 บทเรียน ผู้ใช้งานสามารถเลือกทำข้อสอบตามบทเรียนและประเภทที่ต้องการ พร้อมทั้งสามารถดูผลคะแนนทันทีและตรวจสอบสถิติการสอบย้อนหลังได้ ในส่วนของผู้ดูแลระบบ สามารถจัดการข้อมูลสมาชิก บทเรียน และข้อสอบได้อย่างอิสระ โดยระบบแยกหน้าจัดการออกอย่างชัดเจน พร้อมแผงควบคุม (Dashboard) แสดงข้อมูลภาพรวมของระบบอย่างเป็นระบบ ตัวอย่างหน้าเว็บไซต์ ดังรูปที่ 5 – 8

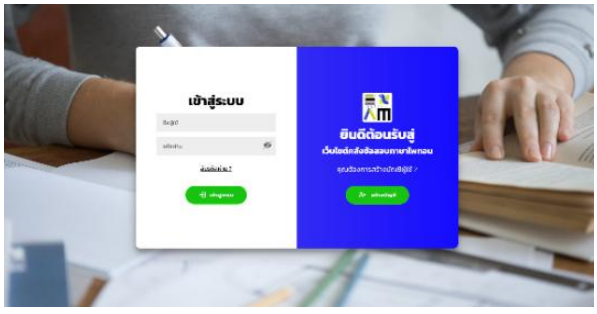

รูปที่ 5 หน้าแรกของเว็บไซต์

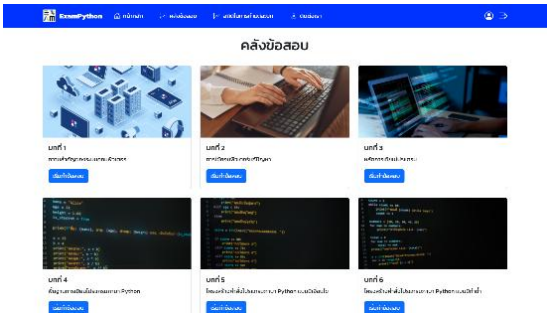

รูปที่ 6 หน้าคลังข้อสอบ

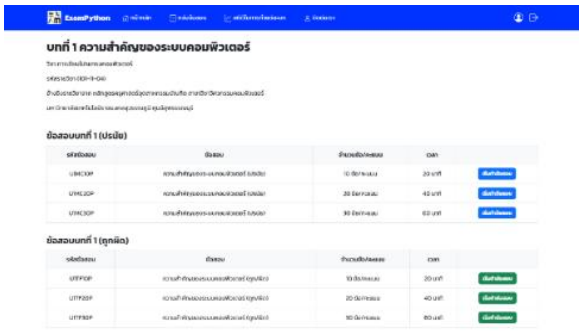

รูปที่ 7 หน้าบทเรียนและประเภทข้อสอบ

รูปที่ 8 หน้าสถิติข้อสอบ

ผลการประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

ตารางที่ 1 การประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนจำแนกตามเพศ

เพศ	จำนวน	ร้อยละ
ชาย	16	53.33
หญิง	14	46.67
รวม	**30**	**100.00**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างแสดงให้เห็นจำนวนร้อยละของผู้ประเมินแต่ละเพศ โดยในตารางมีข้อมูลทั้งหมด 30 คน แบ่งเป็นผู้ประเมินที่เป็นเพศชายจำนวน 16 คน (คิดเป็นร้อยละ 53.33) และผู้ประเมินที่เป็นเพศหญิงจำนวน 14 คน (คิดเป็นร้อยละ 46.67) ซึ่งเป็นทั้งหมดนี้เป็น 100.00 %

ตารางที่ 2 การประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนในความพึงพอใจด้านเนื้อหา

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหามีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4.47	0.58	มากที่สุด
2	เนื้อหาครอบคลุมหัวข้อที่สำคัญในการเขียนโปรแกรม Python	4.55	0.54	มากที่สุด
3	การนำเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4.33	0.60	มาก
4	เนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4.40	0.56	มากที่สุด

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ระดับความพึงพอใจ
5	มีตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจ	4.30	0.59	มากที่สุด
ภาพรวมด้านเนื้อหา		**4.41**	**0.57**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 ผู้ใช้ประเมินความพึงพอใจด้านเนื้อหาในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.41, SD = 0.57) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ “เนื้อหาครอบคลุมหัวข้อสำคัญของ Python” (4.55) รองลงมาคือ “ความถูกต้องและทันสมัย” และ “การนำไปใช้ได้จริง” แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาบนเว็บไซต์มีความครบถ้วน เหมาะสม และสามารถใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ.

ตารางที่ 3 การประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนในความพึงพอใจด้านการออกแบบระบบ

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	เว็บไซต์มีการออกแบบที่สวยงามและเหมาะสม	4.35	0.56	มากที่สุด
2	โครงสร้างเว็บไซต์ใช้งานง่าย	4.40	0.53	มากที่สุด
3	การจัดวางเนื้อหาข้อสอบเป็นระบบ	4.23	0.58	มาก
4	สีสันและองค์ประกอบกราฟิกมีความเหมาะสม	4.50	0.54	มากที่สุด
ภาพรวมด้านการออกแบบระบบ		**4.37**	**0.55**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจต่อการออกแบบระบบของเว็บไซต์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ยรวม 4.37) โดยสีสันและกราฟิกได้รับคะแนนสูงสุด รองลงมาคือโครงสร้างเว็บไซต์และความสวยงาม ส่วนการจัดวางเนื้อหาได้คะแนนต่ำสุดแต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่าเว็บไซต์มีการออกแบบที่เหมาะสม

ตารางที่ 4 การประเมินประสิทธิภาพเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนในความพึงพอใจด้านการใช้งาน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ระดับความพึงพอใจ
1	ระบบสามารถใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน	4.50	0.52	มากที่สุด
2	ระบบมีความเสถียรและโหลดข้อมูลได้รวดเร็ว	4.35	0.54	มากที่สุด
3	มีระบบช่วยเหลือหรือคู่มือที่เข้าใจง่าย	4.30	0.55	มาก
4	ระบบข้อสอบและการให้คะแนนทำงานได้ถูกต้อง	4.45	0.50	มากที่สุด

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	ระดับความพึงพอใจ
5	มีระบบติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	4.38	0.53	มากที่สุด
ภาพรวมด้านการใช้งาน		**4.40**	**0.53**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 4 กลุ่มตัวอย่างพึงพอใจการใช้งานเว็บไซต์ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.40, SD = 0.53) โดยหัวข้อที่ได้คะแนนสูงสุดคือ “ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน” (4.50) และ “ระบบข้อสอบและการให้คะแนนถูกต้อง” (4.45) ส่วน “ระบบช่วยเหลือเข้าใจง่าย” ได้คะแนนต่ำสุด (4.30) แต่ยังอยู่ในระดับมาก แสดงว่าเว็บไซต์ตอบสนองการใช้งานได้ดี มีความเสถียรและใช้งานง่าย

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อการใช้งานเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

ตารางที่ 5 ความพึงพอใจของผู้เชี่ยวชาญต่อการใช้งานเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
1	เนื้อหามีความถูกต้องและเป็นปัจจุบัน	4	4	4	4.00	มาก
2	เนื้อหาครอบคลุมหัวข้อที่สำคัญในการเขียนโปรแกรมภาษา Python	4	4	3	3.67	มาก
3	การนำเสนอเนื้อหาเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย	4	4	3	3.67	มาก
4	เนื้อหาสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้จริง	4	3	4	3.67	มาก
5	มีตัวอย่างและแบบฝึกหัดที่ช่วยส่งเสริมความเข้าใจ	4	4	4	4.00	มาก
ภาพรวมด้านเนื้อหา					**3.80**	**มาก**

ข้อ	หัวข้อประเมิน	ผู้เชี่ยวชาญ 1	ผู้เชี่ยวชาญ 2	ผู้เชี่ยวชาญ 3	ค่าเฉลี่ย	ระดับความพึงพอใจ
6	เว็บไซต์มีการออกแบบที่สวยงามและเหมาะสม	3	4	4	3.67	มาก
7	โครงสร้างเว็บไซต์ใช้งานง่าย	4	4	5	4.33	มาก
8	การจัดวางเนื้อหาเป็นระบบ	4	3	4	3.67	มาก
9	สีสันและองค์ประกอบกราฟิกมีความเหมาะสม	4	3	4	3.67	มาก
ภาพรวมด้านออกแบบระบบ					**3.80**	**มาก**
10	ระบบสามารถใช้งานได้ง่ายและไม่ซับซ้อน	5	3	5	4.33	มาก
11	ระบบมีความเสถียรและโหลดข้อมูลได้รวดเร็ว	4	4	3	3.67	มาก
12	มีระบบช่วยเหลือหรือคู่มือที่เข้าใจง่าย	4	4	5	4.33	มาก
13	ระบบข้อสอบและการให้คะแนนทำงานได้ถูกต้อง	3	4	4	3.67	มาก
14	มีระบบติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียนที่มีประสิทธิภาพ	4	3	3	3.33	มาก
	ภาพรวมด้านการใช้งาน				**3.80**	**มาก**

จากตารางที่ 5 ผู้เชี่ยวชาญให้ความพึงพอใจระดับมาก (เฉลี่ย 3.80) ระบบใช้งานง่าย มีคู่มือช่วยเหลือ แต่ระบบติดตามความก้าวหน้าได้คะแนนต่ำสุด (3.33) ควรปรับปรุงเพิ่มเติม

อภิปรายผล

การพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน พบว่าความตรงด้านเนื้อหาคลังข้อสอบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้เป็นอย่างดี โดยได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมทุกหัวข้อสำคัญของวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ภาษาไพทอนตามหลักสูตรมาตรฐาน และผ่านการตรวจสอบจากผู้เชี่ยวชาญเพื่อประเมินความถูกต้องของเนื้อหา พบว่าค่า IOC อยู่ในช่วงที่เหมาะสม (0.80 - 1.00) ซึ่งสะท้อนถึงคุณภาพของข้อสอบที่สามารถนำไปใช้วัดผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างแม่นยำ กระบวนการสร้างข้อสอบได้รับการออกแบบให้ครอบคลุมทุกองค์ประกอบของการเรียนรู้ ตั้งแต่การกำหนดหัวข้อสำคัญ การวิเคราะห์หลักสูตร ไปจนถึงการทดสอบ

คุณภาพของข้อสอบก่อนนำเข้าสู่ระบบ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา พลยืน, สมประสงค์ เสนารัตน์, และเบญจมาภรณ์ เสนารัตน์ (2566) ที่เน้นการสร้างข้อสอบโดยอ้างอิงหลักสูตรและปรับแต่งให้ครอบคลุมสาระสำคัญของรายวิชา การวิเคราะห์คุณภาพของข้อสอบโดยใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบพบว่าข้อสอบมีค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสม โดยค่าความยากของข้อสอบอยู่ในช่วง -2.50 ถึง +2.50 และค่าอำนาจจำแนกมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 1.00 ซึ่งอยู่ในเกณฑ์ที่สามารถแยกแยะความสามารถของผู้สอบได้ดี ข้อสอบที่มีค่าพารามิเตอร์เหมาะสมสามารถช่วยให้การวัดผลการเรียนรู้มีความแม่นยำมากขึ้น และสามารถนำไปใช้เป็นฐานข้อมูลสำหรับการพัฒนาแบบทดสอบเชิงวิเคราะห์ได้ งานวิจัยของพิสิฐพงศ์ เหิรเมฆ เทิดศักดิ์ สุพันดี, และ สมประสงค์ เสนารัตน์. (2567) ระบุว่าการใช้ทฤษฎีการตอบสนองข้อสอบช่วยให้สามารถคัดกรองข้อสอบที่มีคุณภาพเข้าสู่ระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการเลือกใช้แนวทางวิเคราะห์ข้อสอบที่เหมาะสมในการพัฒนาแพลตฟอร์มคลังข้อสอบ นอกจากนี้ ระบบการพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอนได้รับการพัฒนาโดยใช้ฐานข้อมูล MySQL และพัฒนาโดยใช้ภาษา PHP รองรับการเข้าถึงผ่าน Web Browser เช่น Google Chrome และ Firefox ทำให้ผู้ดูแลระบบสามารถบริหารจัดการข้อสอบได้ง่ายและมีความยืดหยุ่นสูง ระบบนี้ได้รับการพัฒนาโดยคำนึงถึงความปลอดภัยของข้อมูลและประสิทธิภาพในการเข้าถึง ซึ่งเป็นแนวทางที่ได้รับการสนับสนุนจากงานวิจัยของศักดิ์ชัย จันทะแสง เสรี ชัดแช้ม, และ ปิยะทิพย์ ประดุจพรม. (2562) ที่เสนอว่าการใช้ระบบฐานข้อมูลช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการคลังข้อสอบและช่วยลดภาระของผู้สอน การมีระบบจัดเก็บข้อมูลที่มีประสิทธิภาพทำให้สามารถเรียกใช้ข้อสอบได้อย่างสะดวกรวดเร็ว และสามารถรองรับการขยายตัวของคลังข้อสอบในอนาคตได้

ข้อดีของการพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

1. เพิ่มความสะดวกในการเข้าถึง ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อสอบได้ทุกที่ทุกเวลาผ่านอินเทอร์เน็ต
2. ช่วยในการฝึกฝนทักษะ ผู้ใช้งานสามารถฝึกทำข้อสอบเพื่อทดสอบความเข้าใจและพัฒนาทักษะการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์
3. สร้างมาตรฐานการเรียนรู้ ช่วยให้มีแหล่งรวมข้อสอบที่มีมาตรฐานเดียวกัน ซึ่งเป็นประโยชน์ต่อการวัดความรู้

ข้อจำกัดเว็บไซต์การพัฒนาเว็บไซต์คลังข้อสอบวิชาการเขียนโปรแกรมคอมพิวเตอร์ด้วยภาษาไพทอน

1. ระบบยังไม่ได้ออกแบบตามหลัก Responsive Web Design ทำให้แสดงผลไม่เหมาะสมบนอุปกรณ์พกพาส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานและความสะดวกของผู้ใช้
2. ต้องใช้อินเทอร์เน็ตเท่านั้น ผู้ใช้ในพื้นที่ไม่มีอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงอาจไม่สามารถใช้งานระบบได้เต็มประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะโครงการ

1.1 ควรรองรับการตอบสนองของอุปกรณ์ต่าง ๆ เพื่อสะดวกการใช้งานในเว็บไซต์นี้

1.2 ควรมีข้อสอบหลากหลายวิชาเพื่อสามารถให้ผู้ใช้งานสามารถเลือกทำข้อสอบได้หลากหลายวิชา

2. ข้อเสนอแนะเพื่อจัดทำโครงการต่อไป

หากมีผู้ใช้งานที่ไม่ใช่เจ้าของภาษาไทย การเพิ่มฟังก์ชันการเลือกภาษาในเว็บไซต์สามารถช่วยขยายฐานผู้ใช้ โดยเฉพาะหากมีผู้เรียนต่างชาติหรือผู้ที่ต้องการเรียนรู้ภาษาคอมพิวเตอร์ที่ใช้ไพทอน

บรรณานุกรม

คณะครุศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2566). *ทฤษฎีการเรียนรู้ของบลูม (Bloom's taxonomy of learning)*. https://www.edu.chula.ac.th/

ธิติวัฒน์ ทองคำ. (2563). *การพัฒนากิจกรรมการจัดการเรียนรู้วิทยาการคำนวณแบบผสมผสานร่วมกับวิชวลโปรแกรมมิ่ง เพื่อส่งเสริมกระบวนการคิดเชิงคำนวณสำหรับนักเรียนชั้นประถมศึกษาปีที่ 5 ในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาเพชรบุรี เขต 1* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3307

พิสิฐพงศ์ เหิรเมฆ, เทิดศักดิ์ สุพันดี, และ สมประสงค์ เสนารัตน์. (2567). เรื่องการพัฒนาคลังข้อสอบวิชาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, 18(1), 44–52. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/rdicpru/article/view/1341

ศักดิ์ชัย จันทะแสง, เสรี ชัดแช้ม, และ ปิยะทิพย์ ประดุจพรม. (2562). การพัฒนาวิธีการจัดคลังข้อสอบตามค่าอำนาจจำแนกของข้อสอบแบบเป็นช่วงของแต่ละระดับชั้นร่วมกับการจัดสมดุลเนื้อหา. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, *16*(2), 109–125. https://so10.tci-thaijo.org/index.php/rdicpru/article/view/1341

ศุภกร รักใหม่. (2562). ไพธอน โครงสร้างโมเลกุล และคราฟเบียร์. *วารสารฟิสิกส์ไทย*, *36*(3), 79–86. https://ph01.tci-thaijo.org/index.php/ThaiJPhys/article/view/240872

สุดารัตน์ หวลมุกดา. (2563). คลังข้อสอบ. *วารสารการวัดผลการศึกษา มหาวิทยาลัยมหาสารคาม*, *26*(1), 33–46. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemmsu/article/view/210397

อภิญญา พลยืน, สมประสงค์ เสนารัตน์, และ เบญจมาภรณ์ เสนารัตน์. (2566). การพัฒนาคลังข้อสอบวิชาคณิตศาสตร์ เรื่อง จำนวนเต็ม สำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 1. *วารสารวิทยาการวิจัยและวิทยาการปัญญา*, *17*(1), 77–87. https://so10.tci-thaijo.org/index.php /rdicpru/article/view/757

TIOBE Software. (2024). *TIOBE index: The software quality company*. https://www.tiobe.com/tiobe-index/

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

Socialization Using Creative Media Storytelling to Promote the Morality and Ethics for Coexistence in Society for Early Childhood

บุลภรณ์ เทวอนสิริกุล[1] ปรีระดา ปริปุรณะ[2] ศุภรดา วงษ์แก้ว[3] และวลีรัตน์ ฉิมน้อย[4]

Bulaporn Tawonsirikul[1] Preerada Paripurana[2],

Suparada Wongkeaw[3] and Waleerat Chimnoi[4]

อาจารย์ประจำ[1-4]

คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชธานี[1-4]

E-mail: Nudaeng101@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคม และ (2) เพื่อเปรียบเทียบใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากเด็กปฐมวัยอายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านหนองหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 จำนวน 30 คน ผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลที่ 1-3 จำนวน 45 คน โดยวิธีการใช้นิทานสื่อสร้างสรรค์ แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ และแบบประเมินทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษามีบทบาทสูงสุดในการขัดเกลาทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย และ (2) ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: กระบวนการขัดเกลาทางสังคม กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ เด็กปฐมวัย

Abstract

This research aimed (1) to study the process of socialization and (2) to compare the effectiveness of using creative storytelling activities in promoting moral and ethical development for social coexistence among early childhood children before and after the

intervention. Data were collected from 30 children aged 3–6 years enrolled in kindergarten levels 1–3 at Ban Nong Wa School under the Ubon Ratchathani Primary Educational Service Area Office 2, along with 45 parents and kindergarten teachers. The research employed creative storytelling media, an activity-based lesson plan, and a moral and ethical skills assessment form for social coexistence. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The findings revealed that (1) the creative storytelling activities positively influenced the promotion of moral and ethical development for social coexistence in early childhood, with the family and educational institutions playing the most significant roles in the socialization process, and (2) the post-intervention scores on moral and ethical development were significantly higher than the pre-intervention scores at the 0.05 level.

Keywords: Socialization, creative media storytelling, early childhood

บทนำ

คุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นเรื่องสำคัญที่สะท้อนให้เห็นถึงความดีงาม หากมนุษย์ทุกคนในทุกสังคมมีหลักคุณธรรมจริยธรรมนำชีวิตย่อมส่งผลให้สังคมน่าอยู่ สงบสุข ทั้งนี้สถาบันทางสังคมมีหน้าที่หลักในการขัดเกลาทางสังคม (Socialization) โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวที่ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุดแต่กลับมีพลังมากที่สุดในการมีส่วนช่วยให้สังคมมีคุณธรรมจริยธรรมเกิดขึ้นได้ โดยเริ่มต้นจากการขัดเกลาบุตรหลานในฐานะสมาชิกของครอบครัวให้มีคุณธรรมจริยธรรมนำชีวิตจากสภาพปัญหาเด็กและเยาวชนในสังคมไทยที่ปรากฏเป็นข่าวอยู่เสมอ ส่วนหนึ่งสะท้อนให้เห็นถึงการขัดเกลาของสถานบันทางสังคม อาทิ ข่าวเด็กอนุบาลชั้นปีที่ 3 อายุ 6 ปี ติดเกมคลั่งทุบพังหน้าจอคอมพิวเตอร์ แม่-อาม่าต้องเข้ามาระงับอารมณ์ก่อนตำหนิเพราะพฤติกรรมรุนแรงทำให้เด็กไปคว้ามีดอีโต้ก่อนพยายามไล่ทำร้ายผู้ปกครองต่อหน้ากล้อง (สนุ๊ก ทันข่าว, 2567)

จากตัวอย่างข่าวดังกล่าวนี้จึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครอบครัวควรตระหนักถึงการอบรมเลี้ยงดูบุตรหลานด้วยความเอาใจใส่อย่างใกล้ชิดเพื่อให้เด็กมีคุณภาพชีวิตที่ดี และประการสำคัญจะต้องขัดเกลาเด็กให้มีคุณธรรมจริยธรรมอันดีเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม และควรเริ่มต้นจากวัยเด็ก โดยเฉพาะเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี เป็นช่วงวัยที่มีความจำและมักมีพฤติกรรมชอบเลียนแบบผู้ใหญ่สูงจึงต้องให้ความสำคัญด้านการอบรมเลี้ยงดูเป็นพิเศษ เนื่องจากการอบรมเลี้ยงดูในวัยเด็กเป็นส่วนหนึ่งของการถ่ายทอดทางสังคมหรือการขัดเกลาทางสังคมเป็นกระบวนการพัฒนาบุคลิกภาพของมนุษย์วิธีการอบรมเลี้ยงดูมีหลายประเภท ได้แก่ การอบรมเลี้ยงดูแบบรักสนับสนุน การใช้เหตุผลการลงโทษ การควบคุม และการให้พึ่งตนเองเร็วโดยสรุปของการอบรมเลี้ยงดูดังกล่าวจะมีผลทำให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมสูง มีสุขภาพจิตที่ดี ไม่ก้าวร้าว แต่ทั้งนี้ในภาวะเศรษฐกิจที่กดดันให้พ่อแม่ต้องทำงานหนักเพื่อหารายได้มาจุนเจือครอบครัวจึงส่งผลให้เกิดความบกพร่องในการดูแลอบรมลูกใน

บางครอบครัวต้องอาศัยความช่วยเหลือให้ญาติหรือพี่เลี้ยงดูแลเด็กหรือการให้วัตถุแก่เด็กเพื่อชดเชยเวลาที่พ่อแม่ไม่สามารถดูแลลูกได้ดีเท่าที่ควร ดังนั้นครูผู้สอนระดับปฐมวัยจึงมีบทบาทสำคัญในการขัดเกลาทางสังคมในฐานะสถาบันการศึกษามีหน้าที่พัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อให้ผู้เรียนสามารถอยู่ร่วมกันในสังคมได้อย่างมีความสุข (พนิตา กำภู ณ อยุธยา, 2555)

ทักษะทางสังคมมีความสำคัญต่อชีวิตมนุษย์ เพราะมนุษย์เป็นสัตว์สังคมโดยธรรมชาติจึงไม่สามารถที่จะอยู่ได้ตามลำพังต้องมีเพื่อน มีกลุ่มสังคมที่กว้างขวาง ได้แก่ ห้องเรือน สังคม โรงเรียน สังคมในอาชีพการงาน จนถึงสังคมชุมชน ประเทศ และ ทุกกลุ่มสังคมต้องมีการติดต่อสัมพันธ์พึ่งพาอาศัยกัน ซึ่งต้องอาศัยทักษะทางสังคม และผลของการที่บุคคลมีทักษะทางสังคมที่ดี มีสี่ประการคือ 1. สามารถสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่น ไว้ได้ ซึ่งจัดได้ว่าเป็นเป้าหมายที่สำคัญมากของพัฒนาการทางสังคมโดยเฉพาะนักเรียน จะต้องเรียนรู้ที่จะอยู่ร่วมกับผู้อื่นในสังคมได้ เด็กต้องเรียนรู้ที่จะแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมได้ 2. ได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น เช่น การที่เด็กแสดงพฤติกรรมที่เหมาะสมกับครูก็อาจจะทำให้ได้คะแนนดีขึ้น อันจะนำมาซึ่งการได้รับความชื่นชมจากผู้ปกครอง ซึ่งทักษะในลักษณะนี้จัดได้ว่าสำคัญมากในการที่จะพัฒนาทักษะทางสังคมของผู้ใหญ่ต่อไป 3. เป็นประการที่สำคัญที่สุดคือ สามารถจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด ต่างจากเด็กที่มีปัญหาที่โรงเรียนและที่บ้านเป็นเพราะมีพฤติกรรมการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมทำให้ไม่สามารถจัดการกับพฤติกรรมทางสังคมที่ไม่เหมาะสมของผู้อื่นได้ และ 4. ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข (สุขุมาล เกษมสุข, 2565)

จากความจำเป็นที่มนุษย์ต้องอยู่ร่วมกันในสังคม กระทรวงศึกษาธิการ (2551) จึงได้กำหนดไว้ในหลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐานในเรื่องทักษะทางสังคมของนักเรียนโดยมุ่งเน้นให้ผู้เรียนรู้จักทำงานและอยู่ร่วมกันอย่างมีความสุข การสร้างเสริมความสัมพันธ์อันดีระหว่างบุคคล รู้จักจัดการปัญหาและความขัดแย้งต่าง ๆ อย่างเหมาะสม สามารถปรับตัวให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและสภาพแวดล้อม ตลอดจนรู้จักหลีกเลี่ยงพฤติกรรมไม่พึงประสงค์ที่จะส่งผลกระทบต่อตนเองและผู้อื่น

การสอนโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม เป็นแนวทางหนึ่งที่จะส่งเสริมทักษะทางสังคมให้กับเด็ก โดยเฉพาะอย่างยิ่งเด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ส่วนใหญ่มีความต้องการจำเป็นพิเศษชอบฟังนิทานเนื่องจากนิทานให้ความสนุกสนานตอบสนองความต้องการของเด็ก ไม่ว่าจะเป็นความอยากรู้อยากเห็น การยอมรับส่งเสริมามคิดความเข้าใจและรับรู้กับเด็ก (กุลยา ตันติผลาชีวะ, 2551) เมื่อครูเล่านิทานเด็กจะชอบเป็นพิเศษ ซึ่งนิทานแต่ละประเภทสามารถนำมาใช้ในการส่งเสริมพัฒนาการของเด็กปฐมวัยในบริบทต่าง ๆ ตามความเหมาะสม แต่ต้องเลือกนิทานที่เหมาะสมสำหรับเด็กปฐมวัยแต่ละช่วงวัย การเล่านิทานอย่างสร้างสรรค์ เป็นองค์ประกอบหนึ่งที่ทำให้นิทานมีคุณค่า มี 2 รูปแบบ คือ 1) การเล่าแบบปากเปล่า ที่จะต้องเตรียมเนื้อหาการเล่า ท่าทาง น้ำเสียงประกอบเพื่อให้เกิดความน่าสนใจ และ 2) การเล่าแบบมีอุปกรณ์ช่วย เช่น หุ่นมือ หุ่นนิ้วมือ หุ่นกระดาษ การเล่าไป วาดภาพไป การเล่าไปพับกระดาษไปเป็นการเล่าที่ทำให้เกิดความสนใจ ตื่นเต้น เกิดความเพลิดเพลินกับตัวละครและสนุกสนาน เด็กจึงเกิดการเรียนรู้ได้ดี สามารถจดจำ กล้าแสดงออกและมีแรงจูงใจที่จะเปิดรับพฤติกรรมที่

พึงปรารถนา ครูจึงสามารถสอดแทรกสิ่งที่ต้องการสอนเด็กหรือเนื้อหาความรู้ต่าง ๆ ให้กับเด็กตามจุดประสงค์ที่ครูต้องการได้ ซึ่งทำให้เด็กสามารถจุดจำได้ดี และสามารถเชื่อมโยงประสบการณ์ การที่เด็กชอบสิ่งใด เด็กจะสนใจและกระทำสิ่งนั้นได้นาน นิทานจึงช่วยสร้างสมาธิของเด็กให้นานกว่าปกติ และสร้างความน่าสนใจด้านเทคนิคต่าง ๆ เช่น การใช้น้ำเสียง การใช้กิริยาท่าทางประกอบการเล่า การเลือกใช้คำพูด การใช้รูปภาพเข้ามาช่วยให้เด็กได้รับความเพลิดเพลิน และเรียนรู้อย่างสนุกสนาน ซึ่งเป็นการสร้างเจตนคติที่ดี นอกจากนี้แล้วนิทานยังช่วยผ่อนคลายอารมณ์ ปลูกฝังนิสัยรักการอ่านและพัฒนาภาษาขึ้นด้วย (เกริก ยุ้นพันธ์, 2560)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษา กระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ทั้งนี้เพื่อนำผลการศึกษาได้ไปใช้เป็นแนวทางในการจัดกิจกรรมที่พัฒนาทักษะทางสังคมเพื่อการอยู่ร่วมกันของเด็กปฐมวัยตลอดจนเป็นการสนับสนุนให้ประเทศมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพเพิ่มขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษากระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย
2. เพื่อศึกษาผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน

สมมติฐานของการวิจัย

การใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวความคิดการขัดเกลาทางสังคม

การขัดเกลาทางสังคม (Socialization) เป็นกระบวนการสำคัญที่จะนำมาซึ่งการหล่อหลอมให้คน ๆ หนึ่งเป็นมนุษย์ที่สมบูรณ์ โดยครอบครัวถือเป็นหน่วยแรกสุดที่ต้องทำหน้าที่การขัดเกลาทางสังคมในการบ่มเพาะสิ่งดีงามเชิงคุณธรรมจริยธรรมแก่สมาชิกในครอบครัวเด็กจะเรียนรู้ค่านิยมทางศีลธรรมและปฏิสัมพันธ์ทางสังคมจากกระบวนการขัดเกลาทางสังคม ซึ่งเกี่ยวข้องกับการอบรมเลี้ยงดูของครอบครัวปัจจัยทางพันธุกรรม สังคม และวัฒนธรรม (Grusec, 2011) จึงกล่าวได้ว่า พ่อแม่หรือผู้ปกครองในฐานะสถาบันทางสังคมหนึ่งที่มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการขัดเกลาทางสังคมของเด็ก โดยดูจากลักษณะการอบรมเลี้ยงดู และคุณภาพการดำเนินชีวิตของครอบครัว การมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิกในครอบครัว (Wang & Chang, 1999)

ทฤษฎีพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

แนวคิดของ Carlson (1990) ได้แบ่งพัฒนาการทางคุณธรรมและจริยธรรมเป็น 6 ขั้นตอน ได้แก่

1. ขั้นหลบหนีการลงโทษ ในขั้นนี้เด็กจะเชื่อฟังผู้ที่มีอำนาจเพื่อหนีการลงโทษ

2. เป็นระดับคุณธรรมและจริยธรรมของพฤติกรรมที่เด็กแสดงออกมาว่าชอบ และไม่ชอบมาเป็นตัวตัดสิน และในขั้นนี้เด็กจะแสวงหารางวัล และคำชมเชย ดังนั้นรางวัล และคำชมเชยจึงเป็นเหตุจูงใจให้เด็กประพฤติปฏิบัติตาม

3. เป็นขั้นที่เด็กต้องการได้รับการใส่ใจและเป็นที่ยอมรับจากคนรอบข้าง เด็กจะประพฤติปฏิบัติให้เป็นไปตามความคาดหวัง และถูกมองว่าเขาเป็นคนดี

4. ขั้นปฏิบัติตามกฎเกณฑ์ของสังคมเด็กจะปฏิบัติตามกฎระเบียบของสังคม

5. ขั้นทำตามสัญญาที่ตกลงไว้กับสังคมเด็กจะเห็นแก่ประโยชน์ส่วนรวมเป็นที่ตั้ง มีความเข้าใจในสิทธิของบุคคล และมีหลักคุณธรรมประจำใจ รวมถึงการรู้จักปฏิบัติตนตามกฎระเบียบที่สังคมได้กำหนดไว้

6. ขั้นยึดปฏิบัติการอุดมคติสากล เป็นขั้นคุณธรรมจริยธรรมสูงสุดที่เกิดขึ้นในวัยผู้ใหญ่โดยจะมีหลักคุณธรรมประจำใจส่วนตน

หนังสือนิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม

หนังสือนิทานสื่อสร้างสรรค์ เป็นสื่อที่ช่วยหล่อหลอมให้เด็กมีสมาธิ และขัดเกลาให้เด็กมีจิตใจที่อ่อนโยนเป็นเด็กมีเหตุมีผล และที่สำคัญคือการมีคุณธรรมจริยธรรม ประพฤติดีทั้งกาย วาจา ใจหรือที่เรียกว่าความฉลาดทางจริยธรรมหรือ MQ ความฉลาดทางจริยธรรม หมายถึง การมีคุณธรรมจริยธรรมก็คือ การพูดคุยและการเล่านิทานให้เด็กฟังเป็นประจำและช่วงเวลาของการเล่านิทานนี้จะทำให้เด็กรับรู้ถึงสายใยความรักความอบอุ่น ความห่วงใยที่พ่อแม่ได้ส่งผ่านมาเด็กที่ได้ฟังหรืออ่านนิทานเป็นประจำจะช่วยให้เด็กเป็นคนช่างคิดช่างถาม และพร้อมที่จะเรียนรู้ในทุก ๆ เรื่อง และประการสำคัญ หนังสือนิทาน เป็นสื่อที่แฝงด้วยเนื้อหาสาระอันเป็นประโยชน์เพื่อการอบรม สั่งสอนเด็กเป็นการบ่งชี้ให้เห็นชัดว่า วิธีการปลูกฝังคุณธรรมจริยธรรมให้ลูกอย่างง่ายที่สุดคือ การที่พ่อแม่เลือกหนังสือดีมีสาระอย่างหนังสือนิทานมาเป็นสื่อกลางที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับลูก จะยิ่งเป็นการบ่มเพาะทัศนคติอันดีของเด็กได้จากภายในได้เป็นอย่างดี ดังนั้นการขัดเกลาให้เด็กมีคุณธรรมจริยธรรมด้วยหนังสือนิทาน จะทำให้ลูกเติบโตเป็นคนเก่ง คนดีของสังคม นิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคม จึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างพัฒนาการเด็กให้พร้อมเติบโตอย่างมีคุณภาพที่ดีโดยเฉพาะเด็กปฐมวัยที่มีอายุประมาณ 3-6 ปี จะรู้สึกดีอย่างมากกับการที่พ่อแม่หรือผู้ปกครองได้อ่านนิทานให้เด็กฟังก่อนนอน เพราะนิทานนอกจากให้ความสนุกสนานแล้ว ยังเป็นการสานสายใยความรัก ถ่ายทอดความรู้สึกดี ๆ แก่เด็ก เด็กก็ได้รับความอบอุ่น

กรอบแนวคิด

กระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ผู้วิจัยศึกษากระบวนการขัดเกลาทางสังคมโดยใช้

กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ตามแนวคิดของ Grusec (2011) และศึกษาส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมตามแนวคิดของ Carlson (1990) ดังแสดงไว้ในรูปที่ 1 ดังนี้

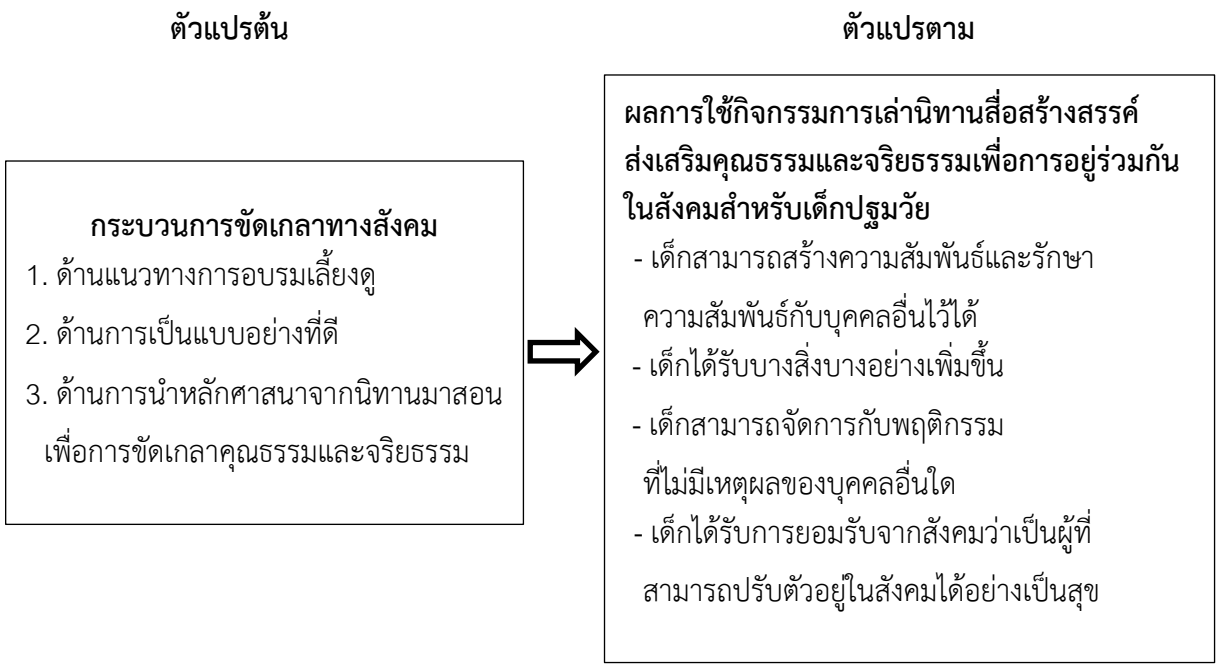

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: พัฒนาจาก Grusec (2011) และ Carlson (1990)

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านหนองหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 60 คน ทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ เด็กปฐมวัย อายุ 3-6 ปี ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านหนองหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูป Kerjcie and Morgan (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

1.3 ผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ ผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลที่ 1-3 ที่กำลังศึกษาอยู่ในระดับชั้นอนุบาลปีที่ 1-3 โรงเรียนบ้านหนองหว้า สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุบลราชธานี เขต 2 ปีการศึกษา 2567 จำนวน 45 คน โดยการสุ่มแบบง่าย (Simple Random Sampling)

2. ตัวแปรที่ใช้ในการวิจัย

2.1 ตัวแปรต้น ได้แก่ กระบวนการขัดเกลาทางสังคม

2.2 ตัวแปรตาม ได้แก่ ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย มี 4 ชนิด ดังนี้

1. นิทานสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) นิทานเรื่องช่วยกันนั่นแหละดี 2) นิทานเรื่องต้นกล้าผู้ซื่อสัตย์ 3) นิทานเรื่องอย่าแกล้งปิงปิง และ 4) นิทานเรื่องการเป็นคนดีย่อมนำสุขมาให้

2. แผนการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 5 แผน

3. แบบประเมินทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่เน้นการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมที่แสดงออกของเด็กปฐมวัย จำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1) เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไว้ได้ 2) เด็กได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น 3) เด็กสามารถจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด และ 4) เด็กได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข

4. แบบสอบถามผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนระดับชั้นอนุบาลที่ 1-3

4. การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ จำนวน 4 เรื่อง ได้แก่ 1) นิทานเรื่องช่วยกันนั่นแหละดี 2) นิทานเรื่องต้นกล้าผู้ซื่อสัตย์ 3) นิทานเรื่องอย่าแกล้งปิงปิง และ 4) นิทานเรื่องการเป็นคนดีย่อมนำสุขมาให้ ซึ่งเนื้อหาในนิทานมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมของเด็กปฐมวัย ทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ 1) เด็กสามารถสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไว้ได้ 2) เด็กได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น 3) เด็กสามารถจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด และ 4) เด็กได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข โดยกำหนดให้ผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนเป็นผู้เล่านิทานให้เด็กฟังเป็นเวลาต่อเนื่อง เป็นเวลา 4 สัปดาห์ โดยในขณะที่เล่านิทานให้ผู้ปกครองนักเรียนและครูผู้สอนใช้สื่อสร้างสรรค์ต่าง ๆ ที่หลากหลาย เช่น หุ่นมือ กล่องกระดาษมหัศจรรย์ ตุ๊กตา เป็นต้น ทั้งนี้ผู้วิจัยได้จัดทำแบบประเมินที่เน้นการวิเคราะห์ด้านพฤติกรรมด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมที่แสดงออกของเด็กหลังจากฟังนิทาน และแบบประเมินการสัมภาษณ์ครูผู้สอนจากการที่ได้เล่านิทานให้เด็กฟัง จากนั้นนำมาวิเคราะห์ผลข้อมูล

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. กระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์กระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย

n = 45

กระบวนเกลาทางสังคม	$\bar{X}$	SD	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านแนวทางการอบรมเลี้ยงดู			
- ท่านใช้หลักคุณธรรมจริยธรรมในการอบรมเลี้ยงดู/สั่งสอนให้เด็กสามารถ 1) สร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไว้ได้ 2) ได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น 3) จัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด และ 4) ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	4.48	.41	มาก
2. ด้านการเป็นแบบอย่างที่ดี			
- ท่านประพฤติตนเป็นแบบอย่างที่ดีในเรื่อง 1) การสร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไว้ได้ 2) การได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น 3) การจัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด และ 4) การได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุขเสมอ	4.41	.55	มาก
3. ด้านการนำหลักศาสนาจากนิทานมาสอนเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย			
- ท่านมีการนำหลักศาสนาจากนิทานมาสอนเพื่อการขัดเกลาคุณธรรมและจริยธรรมของเด็กปฐมวัย ให้เด็กสามารถ 1) สร้างความสัมพันธ์และรักษาความสัมพันธ์กับบุคคลอื่นไว้ได้ 2) ได้รับบางสิ่งบางอย่างเพิ่มขึ้น 3) จัดการกับพฤติกรรมที่ไม่มีเหตุผลของบุคคลอื่นใด และ 4) ได้รับการยอมรับจากสังคมว่าเป็นผู้ที่สามารถปรับตัวอยู่ในสังคมได้อย่างเป็นสุข	4.38	.56	มาก
โดยรวม	**4.42**	**.51**	**มาก**

จากตารางที่ 1 พบว่า กระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษามีบทบาทสูงสุดในการขัดเกลาทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย นอกจากนี้ จากการสังเกตพฤติกรรมของเด็กหลังได้ฟังนิทานอย่างต่อเนื่อง สังเกตเห็นได้ชัดว่าเด็กมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมในทางที่ดีขึ้นในความกตัญญูต่อพ่อ แม่ ครู และเพื่อน อาทิ การหยิบของตามที่ขอให้ช่วย เด็กมีความห่วงใยผู้อื่น มีวินัยในตนเองมากขึ้น มีน้ำใจและอยู่ร่วมกับผู้อื่นได้นานยิ่งขึ้นโดยไม่ทะเลาะกันซึ่งแตกต่างไปจากเมื่อก่อนที่ใช้งานยาก มีการเถียง การทำท่าทางไม่พอใจเวลาใช้งาน ทั้งนี้เป็นเพราะเนื้อหาในหนังสือนิทานทั้ง 4 เรื่อง ส่งผลให้เด็กได้เรียนรู้ทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมจากตัวละคร

2. เปรียบเทียบการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย ก่อนเรียนและหลังเรียน

n = 30

การทดสอบ	คะแนนเต็ม	$\bar{X}$	SD	t	p
ก่อนเรียน	40	20.30	1.02		
หลังเรียน	40	36.80	1.28	17.026*	.000

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ตารางที่ 2 ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้ออยู่ในระดับดีทุกข้อ ได้แก่ การใช้คำพูดสุภาพและใช้น้ำเสียงสุภาพ การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ร้องขอในสิ่งที่ตนเองต้องการ แสดงการขอโทษ ขอบคุณ ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยไม่ทะเลาะกัน

อภิปรายผล

การจากศึกษาข้างต้น ผลการวิจัยพบว่า 1. กระบวนเกลาทางสังคมโดยใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์มีผลต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถาบันครอบครัวและสถาบันการศึกษามีบทบาทสูงสุดในการขัดเกลาทางสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย และ 2. ผลการใช้กิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ที่มีต่อการส่งเสริมคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสำหรับเด็กปฐมวัย พบว่า หลังเรียนสูงกว่าก่อนเรียนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

นอกจากนี้ยังพบว่า เด็กปฐมวัย มีทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมหลังการจัดกิจกรรมการเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ภาพรวมอยู่ในระดับดีทุกด้าน เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ อยู่ในระดับดีทุกข้อ ได้แก่ การใช้คำพูดสุภาพและใช้น้ำเสียงสุภาพ การแสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม มีความซื่อสัตย์ ร้องขอในสิ่งที่ตนเองต้องการ แสดงการขอโทษ ขอบคุณ ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น และทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่นโดยไม่ทะเลาะกัน ทั้งนี้อาจเป็นเพราะ การจัดกิจกรรมเล่านิทานสื่อสร้างสรรค์ทำให้เด็กได้ใช้คำพูดสุภาพและน้ำเสียงสุภาพได้แสดงออกถึงพฤติกรรมที่เหมาะสม ได้ทำในสิ่งที่ตนต้องการได้แสดงการขอโทษ ขอบคุณ ขอความช่วยเหลือจากผู้อื่น ให้ความช่วยเหลือผู้อื่น ทำกิจกรรมร่วมกับผู้อื่น มีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมกลุ่ม ได้ซักถาม มีส่วนร่วมในการแสดงความคิดเห็นได้ร่วมกิจกรรม ได้ปฏิบัติตามข้อตกลงร่วมกัน ได้ปฏิบัติตนตามคำสั่ง เข้าใจกฎกติกาในการเล่นมีความรับผิดชอบร่วมกัน ทำให้สามารถปรับตัวให้เข้ากับเพื่อนและผู้อื่นได้ ได้รับฟังความคิดเห็นของเพื่อน ทำให้ตั้งใจฟังในสิ่งที่ครูพูดหรือผู้อื่นพูด จากเหตุผลดังกล่าว จึงทำให้เด็กปฐมวัยมีทักษะด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมสูงขึ้น เป็นการบ่งชี้ให้เห็นชัดว่าวิธีการปลูกฝังคุณธรรมและจริยธรรมให้เด็กอย่างง่ายที่สุดคือ การที่พ่อแม่และครูผู้สอนเลือกหนังสือดีมีสาระอย่างหนังสือนิทานมาเป็นสื่อกลางที่จะเรียนรู้ไปพร้อมกับเด็ก จะยิ่งเป็นการบ่มเพาะทัศนคติอันดีของเด็กได้จากภายในได้เป็นอย่างดี ดังนั้น การขัดเกลาทางสังคมให้เด็กมีคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมด้วยหนังสือนิทานจะทำให้เด็กเติบโตเป็นคนเก่ง คนดีของสังคม นิทานจึงเป็นสื่อที่มีความสำคัญยิ่งต่อการเสริมสร้างพัฒนาการในทุกด้านที่ทำให้เด็กพร้อมเติบโตอย่างมีคุณภาพที่ดี (รินลดา ชุณหโสภาค, 2563)

ข้อเสนอแนะ

1. ระบบการศึกษาควรเสริมหลักสูตรด้านเนื้อหาด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมแทรกในรายวิชาเรียน โดยอาจเป็นเชิงนโยบายที่ทางสำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน (สพฐ.) นำไปเป็นแนวทางการปฏิรูปการศึกษาเพื่อให้เด็กมีความรู้คู่คุณธรรมและจริยธรรมอันเป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิต

2. เด็กคือผ้าขาวและคืออนาคตของประเทศที่จะมีส่วนสำคัญในการพัฒนาชาติบ้านเมืองให้มีความเจริญก้าวหน้า ด้วยเหตุนี้ สถาบันครอบครัวที่ได้ชื่อว่าเป็นสถาบันทางสังคมที่เล็กที่สุด แต่กลับมีพลังมากที่สุดในการขัดเกลาทางสังคม จึงควรมีส่วนร่วมในการสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีให้กับเด็กในฐานะสมาชิกของครอบครัว และการสร้างชีวิตของเด็กให้ดีอย่างมีคุณภาพนั้น การขัดเกลาทางสังคมจึงเป็นเรื่องสำคัญที่ครอบครัวควรตระหนักถึง ทั้งนี้บทบาทหน้าที่ของพ่อ แม่หรือผู้ปกครองย่อมมีส่วนในการขัดเกลาบุตร หลานโดยเริ่มต้นจากรากฐานของการปลูกฝังด้านคุณธรรมและจริยธรรมเพื่อการอยู่ร่วมกันในสังคมให้เกิดขึ้นในตัวเด็กซึ่งเป็นอนาคตของชาติ

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ และอธิการบดีมหาวิทยาลัยราชธานี ที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *หลักสูตรแกนกลางการศึกษาขั้นพื้นฐาน พุทธศักราช 2551*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงศึกษาธิการ.

กุลยา ตันติผลาชีวะ. (2551). การสอนแบบจิตปัญญา. กรุงเทพมหานคร: เอดิสันเพรสโปรดักส์.

เกริก ยุ้นพันธ์. (2560). *การเล่านิทาน* (พิมพ์ครั้งที่ 12). กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์สุวีริยาสาสน์.

พนิตา กำภู ณ อยุธยา. (2555). *สถาบันครอบครัวและความเข้มแข็งของชุมชนและสังคม*. นนทบุรี: บริษัท ฟ้าอภัย จำกัด.

รินลดา ชุณหโสภาค. (2563). *รูปแบบการเสริมสร้างศักยภาพชุมชนโดยการมีส่วนร่วมพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืนของจังหวัดภาคกลางตอนล่าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแห่ง.

สนุ๊ก ทันข่าว. (2567). *ข่าวโซเชียลช็อกเด็กอายุ 6 ปี ติดเกม “แพ้แล้วเป็นบ้า” โมโหฉุนคว้ามีดขู่ฆ่าแม่ยาย.* https://www.sanook.com.

สุขุมาล เกษมสุข. (2565). *การสอนทักษะทางสังคมในชั้นประถมศึกษา*. กรุงเทพมหานคร: ภาควิชาหลักสูตรและการสอนคณะศึกษาศาสตรมหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ ประสานมิตร.

Carlson. N. R. (1990*). Psychology: The science of behavior*. Printed in the United States of America.

Grusec J. (2011*).* Socialization processes in the family: Social and emotional development. *Journal Information*, *62*(1), 243-269.

Krejcie, R. V., & Morgan, D. W. (1970). Determining sample size for research activities. *Educational and Psychological Measurement, 30(*3), 607–610.

Wang, Q., & Chang, L. (1999). The impact of family socialization practices on children's socialization in China. *The Journal of Genetic Psychology, 174*(3), 335–343.

การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ

The Development of Media Literacy Skills in First-Year Students through Question and Answer-Based Learning

ระพิน ชูชื่น[1] ศุภรดา วงษ์แก้ว[2] และไพฑูรย์ มีกุศล[3]

Rapin Chuchuen[1] Supharada Vongkai [2] and Paitoon Mekuson[3]

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยราชธานี[1-3]

E-mail: rapin.c@rtu.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาแผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบที่มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (2) เพื่อเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ และ (3) เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่มีต่อการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาชั้นปีที่ 1 สาขาวิชาภาษาไทยเพื่อการสื่อสาร มหาวิทยาลัยราชภัฏแห่งหนึ่ง จำนวน 32 คน โดยวิธีการใช้แผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ จำนวน 8 แผน แบบทดสอบวัดความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังเรียน และแบบสัมภาษณ์ความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที และการวิเคราะห์เนื้อหา ผลการวิจัยประกอบด้วย แผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบมีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80 (E1 = 82.92, E2 = 83.23) (2) ความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาหลังเรียน (ค่าเฉลี่ย 24.97) สูงกว่าก่อนเรียน (ค่าเฉลี่ย 16.69) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < .05$) (3) นักศึกษามีความคิดเห็นต่อการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อโดยกระบวนการสอนแบบถามตอบใน 3 ด้าน ได้แก่ ประโยชน์ของการสอน, โทษจากการขาดความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ, และวิธีการแก้ปัญหา/การรู้เท่าทันสื่อและการนำไปใช้จริง โดยสรุป แผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพและส่งผลให้ความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นักศึกษามีความคิดเห็นเชิงบวกต่อกระบวนการสอนดังกล่าว โดยตระหนักถึงประโยชน์และโทษของการรู้เท่าทันสื่อ รวมถึงแนวทางการนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตจริง

คำสำคัญ: ความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ การสอนแบบถามตอบ นักศึกษาชั้นปีที่ 1

Abstract

This research aimed to (1) develop an effective question-and-answer-based learning management plan based on the 80/80 criterion, (2) compare first-year students' media literacy

before and after the implementation of the plan, and (3) explore students' opinions on the development of media literacy. The participants were 32 first-year students majoring in Thai for Communication at a Rajabhat University. The research instruments included eight question-and-answer-based lesson plans, pre- and post-tests on media literacy, and an interview protocol to collect students' opinions. Data were analyzed using mean, standard deviation, t-test, and content analysis. The results revealed that the developed learning management plan met the 80/80 effectiveness criterion (E1 = 82.92, E2 = 83.23). Students' post-test scores (M = 24.97) were significantly higher than their pre-test scores (M = 16.69) at the .05 level. Students expressed positive opinions toward the teaching method in three aspects: the benefits of instruction, the consequences of lacking media literacy, and strategies for improvement and practical application. In conclusion, the question-and-answer-based learning management plan was effective and significantly enhanced students' media literacy, with students recognizing its value and relevance to real-life application.

Keywords: Media literacy skills, question & answer-based learning, first-year students

บทนำ

จากผลสำรวจพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทย โดยสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (2019) ศึกษาพฤติกรรมการใช้งานอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยปี 2562 พบว่าการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นต่อเนื่อง โดยเฉลี่ยคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตประมาณ 10 ชั่วโมงต่อวัน กลุ่ม Gen Y และ Gen Z มีการใช้งานสูงถึง 10 ชั่วโมง 22 นาทีต่อวัน การเพิ่มขึ้นนี้สะท้อนถึงการเข้าสู่สังคมดิจิทัลอย่างชัดเจน ส่งผลให้ชีวิตประจำวันเปลี่ยนแปลงไปและมีการใช้งานอินเทอร์เน็ตในหลากหลายกิจกรรม สื่อดิจิทัลมีอิทธิพลต่อการรับข้อมูลและการตัดสินใจในทุกภาคส่วน ซึ่งเน้นย้ำความสำคัญของการพัฒนาความรู้และทักษะในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างสร้างสรรค์ (digital literacy) รวมถึงความสามารถในการคิดวิเคราะห์และรู้เท่าทันสื่อ (communication literacy) เพื่อให้ประชาชนสามารถใช้สื่อได้อย่างเหมาะสม รอบรู้ และไม่ตกเป็นเหยื่อหรือเสียผลประโยชน์ในสังคมดิจิทัล ราณี จีนสุทธิ์ และหทัยภัทร จีนสุทธิ์ (2564) ผลการวิจัย เรื่องแนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล ซึ่งสนับสนุนแนวคิดที่ว่า การรู้เท่าทันสื่อในยุคดิจิทัลเป็นทักษะสำคัญที่ผู้เรียนต้องมี เพื่อให้สามารถใช้เทคโนโลยีได้อย่างปลอดภัย มีประสิทธิภาพ และมีจริยธรรม ครู โรงเรียน และหลักสูตรมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาทักษะเหล่านี้ให้กับผู้เรียนผ่านการบูรณาการเนื้อหา การสร้างสภาพแวดล้อมที่เหมาะสม เป็นแนวทางที่ควรส่งเสริมมากที่สุด กระทรวงศึกษาธิการมีบทบาทสำคัญในการบรรจุเนื้อหาเหล่านี้ลงในหลักสูตรและส่งเสริมให้สถาบันการศึกษาดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย ของพัชราภา เอื้ออมรวนิช (2566) เน้นย้ำถึงประเด็นที่น่าสนใจว่าวัยรุ่นส่วนใหญ่มักจะขาดการ

แสดงออกเชิงโต้แย้งเมื่อพบเจอกับข้อมูลข่าวสารที่ไม่ถูกต้องบนแพลตฟอร์มต่าง ๆ การนำเสนอตัวอย่างหรือกรณีศึกษาอาจเป็นแนวทางหนึ่งในการกระตุ้นให้เกิดการคิดวิเคราะห์และแยกแยะข้อมูลก่อนที่จะแสดงความคิดเห็นหรือเผยแพร่ต่อ การปลูกฝังความกล้าในการแสดงออกเมื่อเผชิญกับข้อมูลที่เป็นเท็จยังเป็นสิ่งสำคัญในการช่วยป้องกันการแพร่ระบาดของข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบที่งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษา โดยเชื่อว่ากระบวนการตั้งคำถามและการอภิปรายจะช่วยส่งเสริมให้นักเรียนพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และกล้าที่จะแสดงออกอย่างเหมาะสมบนสื่อสังคมออนไลน์ การตั้งคำถามที่ดีจะช่วยให้การเรียนรู้บรรลุเป้าหมายและพัฒนาความคิดของผู้เรียนไปสู่การคิดอย่างมีวิจารณญาณเพื่อให้สามารตัดสินใจและแก้ปัญหาได้อย่างมีหลักการ (พิมพันธ์ เตชะคุปต์, 2545) การเรียนรู้ด้วยการถามตอบ (Question-and-Answer) ภายใต้แนวคิดสร้างองค์ความรู้ (Constructivism) ส่งเสริมให้ผู้เรียนตั้งคำถามที่มีประโยชน์และเหมาะสม ซึ่งผู้สอนมีบทบาทสำคัญในการสังเกตบรรยากาศการเรียนรู้และให้เวลาที่เพียงพอสำหรับการคิดและตอบคำถาม ผู้สอนควรเตรียมคำถามล่วงหน้าที่สอดคล้องกับเนื้อหาและตรวจสอบความเข้าใจของผู้เรียนในหลากหลายระดับ ตั้งแต่ความจำ ความเข้าใจ การนำไปใช้ การวิเคราะห์ การสังเคราะห์ ไปจนถึงการประเมินค่า นอกจากนี้ผู้สอนยังต้องเตรียมรูปแบบการตอบที่หลากหลายและเหมาะสมกับบริบทการใช้เทคโนโลยีในการเรียนรู้ ทั้งนี้ความพร้อมของผู้เรียนในการค้นหาและสื่อสารคำตอบผ่านช่องทางที่กำหนดก็เป็นสิ่งสำคัญ

ผู้วิจัยได้เสนอขั้นตอนการสอนเพื่อพัฒนาการรู้เท่าทันสื่อโดยใช้กระบวนการถามตอบ 3 ขั้นตอน ได้แก่ 1) การอุ่นเครื่อง เพื่อกระตุ้นความตื่นตัวของผู้เรียนต่อประเด็นที่จะมีการถามตอบ 2) การถามตอบ โดยผู้สอนตั้งคำถามและให้เวลาผู้เรียนคิด รวมถึงแจ้งวิธีการและช่องทางการตอบ 3) การตรวจสอบและอภิปรายคำตอบเพื่อรวบรวม สังเคราะห์องค์ความรู้ร่วมกัน เปิดโอกาสให้ผู้เรียนซักถามและขยายขอบเขตความเข้าใจ ผู้สอนสรุปประเด็นสำคัญและเติมเต็มส่วนที่ยังไม่สมบูรณ์ ในการเรียนรู้เท่าทันสื่อ ผู้สอนใช้คำถามหลัก 5 ประการเพื่อวิเคราะห์สื่อ ได้แก่ ผู้ส่งสารและจุดประสงค์ เทคนิคการดึงดูด วิถีชีวิตและมุมมองที่นำเสนอ การตีความที่แตกต่างกันของผู้รับสาร และสิ่งที่ถูกละเลยในสารนั้น คำถามเหล่านี้ถูกนำไปใช้ในการวิเคราะห์สื่อหลากหลายรูปแบบ เช่น โฆษณา การโน้มน้าว การเล่าเรื่อง และภาพตัวแทนต่าง ๆ การรู้เท่าทันสื่อจึงเป็นทักษะสำคัญในศตวรรษที่ 21 ช่วยให้ประชาชนสามารถเลือกรับและวิเคราะห์ข้อมูลข่าวสารออนไลน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพและไม่ตกเป็นเหยื่อของสื่อ สอดคล้องกับงานวิจัย ธีรพัฒน์ วงศ์คุณสิน (2562) ที่ได้ระบุถึงทักษะสำคัญที่บุคคลควรพัฒนาเพื่อการรับสื่ออย่างมีประสิทธิภาพและเกิดประโยชน์สูงสุด ซึ่งประกอบด้วย 1) การตระหนัก (Realization): ความสามารถในการรับรู้และเข้าใจเนื้อหาสื่ออย่างรอบด้าน พร้อมใช้การพิจารณาอย่างมีวิจารณญาณ 2) การประเมินค่า (Evaluation): ความสามารถในการตีความเนื้อหาสื่อตามองค์ประกอบและรูปแบบ และเข้าใจถึงผลกระทบต่อสังคม การเมือง หรือเศรษฐกิจ และ 3) การมีส่วนร่วม (Participation): ความสามารถในการแสดงบทบาททั้งในฐานะผู้รับและผู้ส่งสาร รวมถึงการใช้ทักษะการสร้างสรรค์ในการผลิตสื่อด้วยตนเอง

จากเหตุผลที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาการพัฒนาความสามารถการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้วิธีการสอนแบบถามตอบ คาดหวังว่านักศึกษาที่ผ่านกระบวนการนี้จะมีความตระหนัก การรับรู้ และความเข้าใจในสื่อต่าง ๆ เพื่อนำไปใช้ในชีวิตประจำวันในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยกึ่งทดลอง โดยจะใช้การสอนเพื่อพัฒนาทักษะดังกล่าว ควบคู่กับการสัมภาษณ์เพื่อสำรวจความคิดเห็นเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในยุคดิจิทัล และสังเกตพฤติกรรมการเรียนรู้ของนักศึกษา

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้ แบบถามตอบ มีประสิทธิภาพตามเกณฑ์ 80/80
2. เพื่อเปรียบเทียบความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชธานี ก่อนและหลังการเรียนรู้แบบถามตอบ
3. เพื่อศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ

วิธีดำเนินการวิจัย

รูปแบบการวิจัย การเก็บข้อมูลการวิจัยเชิงทดลองเบื้องต้น (Pre - Experiment Research) ซึ่งผู้วิจัยดำเนินการทดลองตามแบบแผนการทดลองชนิด One Group Pretest -Posttest Design โดยใช้ระยะเวลาการทดลอง จำนวน 16 ชั่วโมง

กรอบแนวคิดการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 โดยใช้การจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ ซึ่งมีพื้นฐานจากทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ ที่เน้นการสร้างความรู้ด้วยตนเองผ่านปฏิสัมพันธ์และการคิดวิเคราะห์ ทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของเพียเจต์ คำถามกระตุ้นการปรับโครงสร้างความรู้และทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของวีกอตสกีที่เน้นบทบาทการปฏิสัมพันธ์ทางสังคมในการเรียนรู้กรอบแนวคิดแสดงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรดังรูป

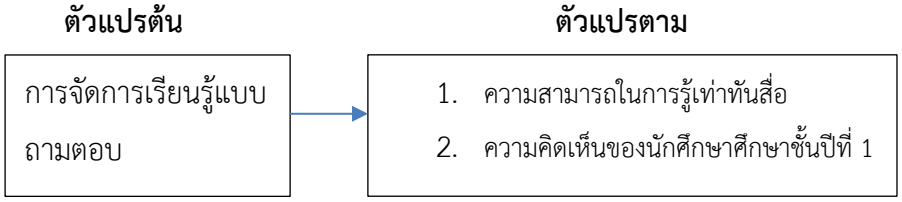

รูปที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร

ขอบเขตของการวิจัย

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ผลของการใช้วิธีการสอนแบบถามตอบต่อการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ ของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร ภาคเรียนที่ 1 ปีการศึกษา 2567 โดยมีพื้นฐานแนวคิดเกี่ยวกับความสามารถการรู้เท่าทันสื่อ เพื่อตรวจสอบว่าลักษณะการโต้ตอบของกระบวนการถาม-ตอบ โดยเน้นการใช้คำถามที่ท้าทายร่วมกับกิจกรรมการอ่านวิเคราะห์ที่เข้าถึงได้ง่าย สามารถส่งเสริมความสามารถดังกล่าวได้อย่างไร รวมถึงศักยภาพในการเชื่อมโยงช่องทางการเข้าถึงสื่อและการส่งเสริมความมุ่งมั่นของนักศึกษาในบริบทของรายวิชาที่สอน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 มหาวิทยาลัยราชธานีทั้งหมด จำนวน 150 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จากมหาวิทยาลัยราชธานี ที่ลงทะเบียนเรียนในวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร แบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม(sec) ในการทดลองครั้งนี้ได้เลือกกลุ่มตัวอย่างจำนวน 32 คน จากห้องเรียนที่เรียนเนื้อหาวิชาเดียวกัน โดยใช้วิธีการสุ่มเลือกกลุ่ม (Cluster Sampling) โดยมีระยะเวลาในการทดลองการสอนในภาคการศึกษาที่ 1 ปีการศึกษา 2567

เครื่องมือและการหาคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1. แผนการสอน: พัฒนาแผนการสอนจำนวน 8 แผน (16 ชั่วโมง) สำหรับสอนเนื้อหาการรู้เท่าทันสื่อในรายวิชาภาษาเพื่อการสื่อสาร โดยมุ่งเน้นการวิเคราะห์สื่อใน 4 บริบทหลัก ได้แก่ โฆษณา ข่าว สื่อบันเทิง และภาพตัวแทน ผ่านการตั้งคำถามเชิงวิเคราะห์ 5 ข้อ เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาพิจารณาผู้สร้าง เทคนิคการนำเสนอ ค่านิยมที่สอดแทรก การตีความที่หลากหลาย และสิ่งที่ถูกละเลยในสื่อ แผนการสอนได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญ พบว่ามีค่าความเหมาะสมเฉลี่ย 4.00 - 5.00 ซึ่งแสดงว่าแผนการสอนมีคุณภาพเหมาะสมสำหรับการนำไปใช้ จากนั้นนำแผนไปทดลองใช้กับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 9 คน

2. แบบทดสอบวัดความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ: พัฒนาแบบทดสอบปรนัย 4 ตัวเลือก จำนวน 35 ข้อ (มีคำตอบถูก 1 ตัวเลือกต่อข้อ) ผ่านการปรับปรุงตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ นำไปตรวจสอบคุณภาพโดยผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน พบว่ามีค่า IOC เท่ากับ 1.00 คัดเลือกได้ 30 ข้อ จากนั้นนำไปทดลองใช้กับนักเรียนที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่าง (n=9) เพื่อวิเคราะห์คุณภาพรายข้อ พบว่าข้อสอบที่ผ่านเกณฑ์ (ความยากง่าย .20-.80, อำนาจจำแนก .20-.80) มีจำนวน 30 ข้อ โดยมีค่าความยากง่ายระหว่าง .38-.63 และค่าอำนาจจำแนกระหว่าง .25-.50 การหาค่าความเชื่อมั่นของแบบทดสอบทั้งฉบับด้วยสูตร Kuder-Richardson (KR-20) ได้ค่าเท่ากับ .70 ซึ่งถือว่ามีคุณภาพเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัย (ค่าความเชื่อมั่นที่คำนวณได้จริงคือ .79)

3. แบบสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1**:** ผู้วิจัยศึกษาขั้นตอนการสร้างแบบสัมภาษณ์จากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง กำหนดเนื้อหาและขอบเขตคำถามเพื่อสอบถามความคิดเห็นของนักศึกษาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อ สร้างแบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้าง จำนวน 5 ข้อ พร้อมแบบประเมินคุณภาพ นำเสนอต่อ

ผู้เชี่ยวชาญเพื่อตรวจสอบความเหมาะสม ความถูกต้องตามหลักการและรูปแบบ การแก้ไขข้อบกพร่อง ความถูกต้องของเนื้อหา ภาษา และข้อคำถาม รวมถึงการหาค่าดัชนีความสอดคล้องของเนื้อหา (IOC) พบว่าแบบสัมภาษณ์มีค่า IOC เท่ากับ 1.00 ทุกข้อ

การทดลองและการเก็บข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการทดลองและเก็บข้อมูลด้วยตนเอง โดยใช้แผนการเรียนรู้แบบทดสอบวัดความสามารถรู้เท่าทันสื่อกับกลุ่มตัวอย่าง 32 คน ประกอบด้วยขั้นตอนดังนี้: 1) การทดสอบก่อนเรียน (Pre-test) ด้วยแบบทดสอบปรนัย 30 ข้อ แบบ 4 ตัวเลือก 2) การสอนตามแผนการเรียนรู้ที่กำหนด และให้ทำการทดสอบหลังเรียน 3) การตรวจคะแนนและวิเคราะห์เปรียบเทียบทางสถิติเพื่อทดสอบสมมติฐาน 4) การสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน และวิเคราะห์ความคิดเห็นเพื่อใช้ในการสรุปผลการวิจัย

สถิติและการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการวิเคราะห์ข้อมูล งานวิจัยนี้ใช้สถิติดังนี้:

1. ประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้: วิเคราะห์หาประสิทธิภาพของกระบวนการ (E1) และผลลัพธ์ (E2) ของแผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ ตามเกณฑ์ที่กำหนด (E1/E2)

2. การเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อ: เปรียบเทียบคะแนนความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ โดยคำนวณค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) และทดสอบความแตกต่างด้วยสถิติ t-test สำหรับกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เป็นอิสระต่อกัน (Dependent Samples t-test)

3. การวิเคราะห์ความคิดเห็น: วิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของนักศึกษาต่อการพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อด้วยวิธีวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) และนำเสนอในรูปของการแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัย เรื่อง การพัฒนาความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ด้วยการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ สรุปได้ดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบแบบถามตอบ มีประสิทธิภาพกระบวนการ (E_1) เท่ากับ 82.92 และมีประสิทธิภาพของผลลัพธ์ (E_2) เท่ากับ 83.23 แสดงว่ามีประสิทธิภาพเท่ากับ 82.92 /83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ คือ 80/80 สามารถแสดงข้อมูลได้ ดังตารางต่อไปนี้

ตารางที่ 1 คะแนนเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าเฉลี่ย ร้อยละในระหว่างเรียน

คะแนนรวมจากกิจกรรมการเรียนรู้ แผนที่ 1-8 (แผนละ 10 คะแนน)									**Σ** (80)	ความสามารถรู้เท่าทันสื่อ (30)
	แผนที่ 1	แผนที่ 2	แผนที่ 3	แผนที่ 4	แผนที่ 5	แผนที่ 6	แผนที่ 7	แผนที่ 8		
Σ	100	91	101	100	101	100	101	102	796	799
$\bar{X}$	8.33	7.58	8.42	8.33	8.42	8.33	8.42	8.50	66.33	24.97
p	83.33	75.83	84.17	83.33	84.17	83.33	84.17	85.00	82.92	83.23
SD	.49	.51	.51	.49	.51	.49	.51	.52	1.37	1.58
(E_1/E_2) = 82.92/83.23										

จากตารางที่ 1 แสดงให้เห็นว่าประสิทธิภาพของแผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ (E1/E2) มีค่าเท่ากับ 82.92/83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ที่กำหนดไว้ โดยมีร้อยละคะแนนเฉลี่ยระหว่างเรียน (E1) เท่ากับ 82.92 และร้อยละคะแนนเฉลี่ยจากการทดสอบหลังเรียน (E2) เท่ากับ 83.23

1. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$=24.97, SD = 1.58) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$=16.69, SD = 1.73) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p<.05) ปรากฏผล ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ระหว่างก่อนเรียนและหลังเรียนโดยการจัดเรียนรู้แบบถามตอบ

	คะแนนก่อนเรียน	**คะแนนหลังเรียน**	D	D^2
Σ	534	799	265	2,229
$\bar{X}$	16.69	24.97	8.28	69.66
p	55.63	83.23	t =14.741*	
	1.73	1.58		

จากตารางที่ 2 แสดงผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบพบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$=24.97, SD = 1.58, ร้อยละ 83.23) สูงกว่าคะแนนเฉลี่ยก่อนเรียน ($\bar{X}$=16.69, SD = 1.73, ร้อยละ 58.12) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ p<.05

3. ผลจากการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) ข้อมูลการสัมภาษณ์นักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 10 คน เกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อโดยใช้กระบวนการสอนแบบถามตอบ พบว่าความคิดเห็นส่วนใหญ่สามารถสรุปได้เป็น 3 ประเด็นหลัก ดังนี้

ประเด็นแรก นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่ากระบวนการถามตอบเป็นประโยชน์ต่อการเรียนรู้ โดยส่งเสริมความสามารถในการสะท้อนความรู้และการคิดอย่างมีวิจารณญาณ ซึ่งสรุปได้จากการสัมภาษณ์ดังนี้ นักศึกษาสะท้อนถึงความสำคัญของการพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์ เช่น การใช้คำถามและการใช้หลักการ 5W1H (Who, What, When, Where, Why, How) เพื่อวิเคราะห์ข้อมูลจากหลากหลายมิติ โดยระบุว่าวิธีนี้ช่วยให้พวกเขาสามารถแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องออกจากข้อมูลที่ผิดพลาดได้ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์คนที่ 1 และ 2 ที่กล่าวว่า “การสอนแบบถามตอบ และการใช้หลักการ 5W1H ทำให้เราเห็นหลายมุมมองและมองข้อมูลได้อย่างรอบคอบ เช่น ข้อดีข้อเสีย และจุดที่ต้องแก้ไข” นอกจากนี้ นักศึกษายังแสดงให้เห็นถึงความสามารถในการสะท้อนคิดหลังจากการรับข้อมูล ซึ่งช่วยให้พวกเขาสามารถตระหนักถึงความถูกต้องและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นของข้อมูล การสะท้อนคิดนี้ส่งผลให้พวกเขาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์คนที่ 1, 3 และ 4 ที่ระบุว่า “การสะท้อนคิดทำให้เราสามารถคิดในหลายมุมมองและช่วยให้เราตัดสินใจได้ดีขึ้นก่อนจะเชื่อหรือแชร์ข้อมูล” นักศึกษามีความคิดเห็นว่าความสามารถในการสะท้อนคิดหลังจากการรับข้อมูล ซึ่งได้รับการส่งเสริมจากการเรียนรู้ด้วยการถามและตอบ ทำให้พวกเขาสามารถตระหนักถึงความถูกต้องและผลกระทบที่อาจเกิดขึ้น การสะท้อนคิดนี้ช่วยให้พวกเขาสามารถวิเคราะห์ข้อมูลและตัดสินใจได้อย่างมีวิจารณญาณ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์คนที่ 3, 4 และ 7 ที่กล่าวว่า “การสะท้อนคิดทำให้เราสามารถคิดในหลายมุมมองและช่วยให้เราตัดสินใจได้ดีขึ้นก่อนจะเชื่อหรือแชร์ข้อมูล”

ประเด็นที่สอง นักศึกษาส่วนใหญ่ตระหนักถึงโทษหรือผลเสียของการไม่รู้เท่าทันสื่อในปัจจุบัน โดยกล่าวถึงปัญหาต่าง ๆ เช่น การตกเป็นเหยื่อของข่าวปลอมและการถูกชักจูง นอกจากนี้ นักศึกษาส่วนใหญ่ยังเสนอแนะแนวทางการแก้ไข เช่น “การคิด ทบทวน การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง การหาข้อมูลจากหลากหลายแหล่งข่าวเพื่อเปรียบเทียบและคัดกรองข้อมูลที่เชื่อถือได้ และการใช้วิจารณญาณในการเผยแพร่ข้อมูล” ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความต้องการในการพัฒนาตนเองเพื่อรับมือกับข่าวปลอมและข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง นักศึกษายอมรับว่าแม้จะพยายามกรองข่าวสารแล้ว พวกเขาก็ยังคงมีความเสี่ยงที่จะได้รับข้อมูลที่ผิดพลาดหรือข่าวปลอมในโลกออนไลน์ ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจของพวกเขา ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์: “แม้เราจะตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง แต่บางครั้งก็ยังถูกหลอกให้เชื่อข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง” ปัญหาการเผชิญกับข่าวปลอมหรือการหลอกลวงจากสื่อออนไลน์ยังส่งผลให้เกิดความเสียหายในชีวิตประจำวัน เช่น การสั่งซื้อสินค้าจากแหล่งที่ไม่น่าเชื่อถือแล้วไม่ได้รับสินค้า หรือความเสี่ยงจากการถูกหลอกลวงทางการเงินออนไลน์ นักศึกษาบางคนเคยประสบปัญหาจากการซื้อสินค้าออนไลน์แล้วไม่ได้รับสินค้า หรือขายสินค้าแล้วไม่ได้รับการชำระเงิน ซึ่งเป็นตัวอย่างของผลกระทบจากการตัดสินใจบนข้อมูลที่ไม่ถูกต้องในโลกออนไลน์ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์: “เราเคยซื้อของออนไลน์แล้วไม่ได้ของ หรือบางทีขายของแล้วลูกค้าจ่ายตังค์” นอกจากนี้ นักศึกษายังตระหนักถึงปัญหาการขาดวิจารณญาณในการรับข้อมูล โดยกล่าวว่าบางครั้งผู้ใช้

สื่อไม่ได้พิจารณาข้อมูลอย่างรอบคอบ ทำให้เสี่ยงต่อการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดหรือไม่ถูกต้อง รวมถึงปัญหาที่เกิดจากเทคโนโลยี เช่น “ปัญหาของ AI ที่สามารถปลอมแปลงข้อมูลหรือเสียงได้ ซึ่งอาจสร้างความเข้าใจผิดหรือการเผยแพร่ข้อมูลที่ไม่ถูกต้อง”

ประเด็นสุดท้าย การช่วยแก้ไขปัญหาและการนำไปใช้ในชีวิตจริง: นักศึกษาส่วนใหญ่เห็นว่าการใช้การถามตอบและการนำวิธีการ 5W1H เพื่อตรวจสอบข้อมูล เป็นกลไกสำคัญในการช่วยตรวจสอบและประเมินความน่าเชื่อถือก่อนตัดสินใจ ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์: “เราสามารถใช้ 5W1H เพื่อตรวจสอบแหล่งข้อมูลว่ามีความน่าเชื่อแค่ไหน และสามารถช่วยป้องกันการหลงเชื่อข้อมูลที่ผิดได้” ผู้ให้สัมภาษณ์คนที่ 10 เสนอว่ามหาวิทยาลัย “ควรสอดแทรกเนื้อหาเกี่ยวกับการรู้เท่าทันสื่อในทุกวิชาเพื่อช่วยให้นักศึกษามีทักษะในการตัดสินใจและเลือกข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้” นอกจากนี้ นักศึกษายังมีการสะท้อนคิดและพิจารณาผลกระทบจากการได้รับข้อมูลหรือประสบการณ์ในการตัดสินใจผิดพลาด เช่น การเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เคยถูกหลอกลวง ซึ่งทำให้พวกเขามีสติและรอบคอบมากขึ้นในอนาคต ดังตัวอย่างคำสัมภาษณ์: “หลังจากที่เคยถูกหลอก เราเรียนรู้ที่จะระวังและไม่เชื่ออะไรจากแหล่งเดียว” นักศึกษาให้ข้อคิดเห็นว่า “การคิด ทบทวน การตรวจสอบข้อมูลจากหลายแหล่ง การหาข้อมูลจากหลายแหล่งข่าวเพื่อเปรียบเทียบและคัดกรองข้อมูลที่เชื่อถือได้ การใช้วิจารณญาณในการเผยแพร่ข้อมูล การให้ความสำคัญกับการใช้ข้อมูลที่ถูกต้องและเลือกแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือก่อนที่จะเผยแพร่หรือแชร์ จะช่วยแก้ไขการได้รับผลกระทบจากสื่อหลอกลวงในยุคปัจจุบัน”

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล และมีประเด็นที่สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังต่อไปนี้

1. แผนการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบมีประสิทธิภาพ โดยมีค่า E1 เท่ากับ 82.92 และ E2 เท่ากับ 83.23 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ (80/80) ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับทฤษฎีพัฒนาการทางสติปัญญาของ Piaget (1952) ที่เน้นว่าผู้เรียนสร้างความรู้ผ่านปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและการปรับตัวทางสติปัญญา การเรียนรู้ผ่านการถามตอบกระตุ้นให้เกิดการขัดแย้งทางปัญญา (cognitive conflict) ซึ่งนำไปสู่การปรับโครงสร้างความรู้และพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการสะท้อนความรู้ อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อในการพิจารณาและประเมินข้อมูลที่หลากหลาย (Piaget, 1952) และยังสนับสนุนแนวคิดของ Lev Vygotsky ที่ว่าการเรียนรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์และการคิดร่วมกัน การตั้งคำถามและการตอบคำถามช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนได้คิดและสะท้อนความรู้ของตนเอง ซึ่งเป็นกระบวนการที่ช่วยเสริมสร้างความเข้าใจและการเรียนรู้ที่มีความหมาย (meaningful learning) ที่สามารถนำไปใช้ในชีวิตประจำวันได้ เน้นที่การเรียนรู้จากปฏิสัมพันธ์ทางสังคม (Vygotsky, 1978) ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าการเรียนรู้แบบถามตอบไม่เพียงแต่ช่วยพัฒนาความรู้ แต่ยังส่งเสริมทักษะการคิดวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อ ทำให้นักศึกษามีทักษะในการรับมือกับข้อมูลที่หลากหลายอย่างมีวิจารณญาณและสามารถแยกแยะข่าวสารที่ถูกต้องและมีประโยชน์ออกจากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือมีอคติได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kaiwan et al. (2023) ที่ศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาการคิดวิเคราะห์ของผู้เรียนผ่านกระบวนการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วม การเรียนรู้แบบถามตอบเป็นกลไกสำคัญในการกระตุ้นการคิดวิเคราะห์และการ

ประเมินข้อมูล ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของการรู้เท่าทันสื่อ ยังสนับสนุนว่าการเรียนรู้ที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้เรียนจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะที่ยั่งยืน การเปลี่ยนแปลงจากผู้รับสารแบบตั้งรับไปสู่ผู้รับสารแบบตื่นตัว

เป็นผลจากการเรียนรู้แบบถามตอบ แสดงให้เห็นว่าวิธีการนี้ส่งเสริมให้ผู้เรียนมีบทบาทในการวิเคราะห์และพิจารณาข้อมูลด้วยตนเองมากขึ้น ซึ่งเป็นทักษะจำเป็นสำหรับการรู้เท่าทันสื่อในชีวิตประจำวัน

2. ผลการเปรียบเทียบความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ก่อนและหลังการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ พบว่าคะแนนเฉลี่ยหลังเรียน ($\bar{X}$=24.97) สูงกว่าก่อนเรียน ($\bar{X}$=16.69) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p<.05$) ซึ่งเป็นไปตามสมมติฐานของการวิจัย การเพิ่มขึ้นของความสามารถทางการรู้เท่าทันสื่อนี้อาจเป็นผลมาจากการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนได้ศึกษาเนื้อหาอย่างรอบด้าน มีส่วนร่วมอย่างกระตือรือร้นในการค้นหาความรู้และแนวทางการแก้ปัญหาด้วยตนเอง รวมถึงการสร้างองค์ความรู้จากประสบการณ์และการปฏิบัติจริง ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของทฤษฎีการเรียนรู้แบบสร้างสรรค์ (Constructivism) ที่เน้นบทบาทของผู้เรียนในการสร้างความรู้ผ่านการมีปฏิสัมพันธ์กับสภาพแวดล้อม การค้นพบนี้ยังได้รับการสนับสนุนจากความคิดเห็นของ บุญช่วย ศรีเปรม. (2560) ที่วิจัยเรื่องการใช้การสอนแบบถามตอบเพื่อปรับพื้นฐานความรู้ให้เกิดความสนใจในวิชาอภิธรรมปิฎกแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 พบว่าการจัดการเรียนรู้แบบ แบบถาม-ตอบ ได้รับความพึงพอใจสูงสุดจากนักศึกษาและทั้งยังส่งเสริมการเรียนรู้แบบร่วมมือ และการทำงานร่วมกันของผู้เรียนคิดที่จะถาม และแสดงออก บรรยากาศในการเรียนการสอนน่าพึงพอใจสะท้อนให้เห็นว่าการสอนถาม-ตอบ เน้นการกระตุ้นให้นักศึกษาคิด ตั้งคำถาม และแลกเปลี่ยนความคิดเห็น มีความสอดคล้องอย่างยิ่งกับการพัฒนาความสามารถด้านการรู้เท่าทันสื่อ (Media Literacy) ซึ่งการเรียนรู้แบบถามตอบ (Q&A) เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้นักเรียนเกิดการคิดวิเคราะห์และสะท้อนความรู้ ซึ่งสอดคล้องกับระดับสูงของการคิดวิเคราะห์ในอนุกรมวิธานของ Bloom et al. (1956) เช่น การวิเคราะห์และการประเมินข้อมูล ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการรู้เท่าทันสื่อ การจัดการเรียนรู้แบบถามตอบส่งเสริมการคิดวิเคราะห์และประเมินข้อมูล (Higher-Order Thinking) ทำให้นักศึกษาสามารถวิเคราะห์และประเมินข้อมูลที่ได้รับจากสื่อต่าง ๆ อย่างมีเหตุผล การเรียนรู้ที่ช่วยให้นักศึกษาสามารถระบุและประเมินข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ ด้วยวิจารณญาณและทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณ โดยเฉพาะในแง่ของการช่วยให้ผู้เรียนสามารถแยกแยะข้อมูลที่มีประโยชน์จากข้อมูลที่ไม่ถูกต้องหรือมีอคติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑาทิพย์ หาญกุดตุ้ม, สมภารธัชธรณ์ ศิโลศรีไช, และสัญญา เคณาภูมิ (2566) วิจัยเรื่องการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐาน พบว่าการใช้คำถามเป็นเครื่องมือในการกระตุ้นความรู้ลึกซึ้ง เพื่อให้ผู้เรียนเกิดแรงจูงใจในการเรียนรู้เพิ่มขึ้น สามารถสร้างความรู้ของตนเองได้จากการคิด ตอบคำถาม สร้างความเข้าใจ และค้นพบความรู้รวมถึงการวิเคราะห์ ประโยชน์ของการถามความรู้ในการสร้างสรรค์สิ่งใหม่และแก้ปัญหาในชีวิตจริง โดยมีการจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถาม ประกอบด้วย การสร้างคำถาม ถามเพื่อกระตุ้นผู้เรียนสังเกตและสงสัย ตอบคำถาม ตอบเพื่ออภิปรายและหาข้อสรุป ถามเพื่อตรวจสอบถามเพื่อสรุป และถามเพื่อพัฒนาทักษะการคิดวิเคราะห์และการรับรู้ข้อมูลในนักศึกษา โดยเฉพาะในการประเมินคุณภาพของข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ สอดคล้องกับผลการวิจัยของ Sara (2022) ที่เน้นผลกระทบของการรู้เท่าทันสื่อในเรื่องของการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องจากข้อมูลที่ผิดพลาด การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อ

กระบวนการเรียนรู้ที่ใช้คำถามจะช่วยกระตุ้นการคิด สามารถเพิ่มความสามารถของนักศึกษาในการแยกแยะและประเมินข้อมูลจากสื่อได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้การเรียนรู้แบบถามตอบช่วยให้นักศึกษาสามารถประเมินแหล่งข้อมูลในสื่อและพัฒนาทักษะการคิดวิจารณญาณได้ดียิ่งขึ้น

3. ผลการศึกษาความคิดเห็นของนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ต่อการพัฒนาความสามารถในการรู้เท่าทันสื่อแบ่งความคิดเห็นออกเป็น 3 ประเด็นคือ 1) ด้านประโยชน์ของการสอนโดยใช้กระบวนการถามตอบ และการใช้คำถาม 2) โทษของการขาดความสามารถรู้เท่าทันสื่อ 3) วิธีการแก้ปัญหาการรู้เท่าทันสื่อ ซึ่งสามารถอภิปรายได้ดังนี้ 1) ด้านประโยชน์ของการสอนโดยใช้กระบวนการถามตอบและการใช้คำถาม:การใช้การเรียนรู้แบบถามตอบมีประโยชน์ที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนเกิดการคิดและการสะท้อนความรู้ สนับสนุนแนวคิดของ Bloom's Taxonomy of Cognitive Domains ซึ่งระบุว่า การใช้ คำถามสามารถช่วยกระตุ้นให้ผู้เรียนใช้ทักษะการคิดระดับสูง เช่น การวิเคราะห์ (Analysis) การประเมิน (Evaluation) และการสร้าง (Creation) ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาทักษะการคิดอย่างมีวิจารณญาณและการตัดสินใจ ความท้าทายในการระบุข่าวปลอมบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ดังที่ตรงกับงานวิจัยของ Aïmeur et al. (2023) ได้ศึกษาทักษะการคิดผ่านกระบวนการสอนแบบถามตอบ สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญอย่างยิ่งของการพัฒนาความรู้เท่าทันสื่อในนักศึกษา ในยุคที่เนื้อหาถูกออกแบบมาให้คล้ายคลึงกับความจริงมากขึ้นเรื่อย ๆ การพึ่งพาเพียงการประเมินเนื้อหาแบบง่าย ๆ จึงไม่เพียงพอ นักศึกษาจำเป็นต้องมีทักษะในการคิดวิเคราะห์ ประเมินแหล่งที่มา และพิจารณาบริบทของข้อมูลด้วยตนเอง หากขาดทักษะเหล่านี้ พวกเขาก็จะตกเป็นเหยื่อของการเผยแพร่ข้อมูลที่ผิดพลาดได้ง่าย ตรงกับงานวิจัยของ วรรณากร พรประเสริฐ (2564)วิจัยเรื่องการวิจัยและพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์การรู้เท่าทันดิจิทัล ของนิสิตนักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษา ที่ชี้ให้เห็นถึงปัญหาของการไม่รู้เท่าทันสื่อในกลุ่มนักศึกษาว่าส่วนใหญ่ยังขาดความสามารถในการประเมินข้อมูลดิจิทัลอย่างลึกซึ้ง และมีแนวโน้มที่จะเลือกแหล่งข้อมูลที่ไม่น่าเชื่อถือ ซึ่งเป็นผลเสียโดยตรงของการขาดทักษะการรู้เท่าทันสื่อที่จำเป็นในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ ยังเน้นย้ำว่าการที่ครูซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการให้ความรู้ขาดความรู้ด้านนี้ อาจส่งผลกระทบต่อการจัดการเรียนการสอนให้กับนักเรียนในอนาคต ทำให้ไม่สามารถเตรียมความพร้อมให้เยาวชนรับมือกับความท้าทายในโลกดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิภาพ การขาดวิจารณญาณในการประเมินข้อมูลดังที่กล่าวมายังอาจนำไปสู่ผลกระทบที่ร้ายแรงตามมาได้ ตรงกับงานวิจัยของ นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์ (2558) ที่ศึกษาเรื่องการพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อได้เสนอแนวทางในการแก้ปัญหาได้โดยการฝึกตั้งคำถามและวิเคราะห์ข้อมูล จะช่วยให้ผู้เรียนได้รับการฝึกฝนในการตั้งคำถามเกี่ยวกับข้อมูลที่พบเจอในสื่อออนไลน์ เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลหรือการหาข้อเท็จจริงก่อนที่จะเชื่อและเผยแพร่ข้อมูล เน้นให้ผู้เรียนมีความสามารถในการแยกแยะข้อมูลที่ถูกต้องจากข้อมูลที่ผิด การใช้การเรียนรู้แบบถามตอบ เป็นการใช้วิธีการสอนแบบถามตอบที่เน้นการคิดวิเคราะห์และการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น สามารถช่วยพัฒนาทักษะการวิเคราะห์และการรู้เท่าทันสื่อให้กับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฝึกฝนและประสบการณ์จริง การให้ผู้เรียนได้ฝึกฝนการคิดอย่างมีวิจารณญาณจากประสบการณ์จริง โดยการแสวงหาข้อมูลและการคิดวิเคราะห์ในสถานการณ์จริงจะช่วยให้ทักษะการรู้เท่าทันสื่อของผู้เรียนเกิดความมั่นคง และนำไปใช้ในชีวิต ประจำวัน ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

1. ในการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบ ผู้สอนควรฝึกฝนการใช้คำถาม เพื่อกระตุ้นให้นักศึกษาเกิดกระบวนการคิดตามที่ผู้สอนคาดหวังและสามารถตอบคำถามได้อย่างมีประสิทธิภาพ ตรงประเด็น

2. ควรนำการจัดการเรียนรู้แบบถามตอบไปพัฒนาทักษะอื่น ๆ เช่น การคิดวิเคราะห์ การคิดอย่างมีวิจารณญาณ และการคิดอย่างสร้างสรรค์

บรรณานุกรม

จุฑาทิพย์ หาญกุดตุ้ม, สมภารธัชธรณ์ ศิโลศรีไช, และ สัญญา เคณาภูมิ. (2566). การจัดการเรียนรู้โดยใช้คำถามเป็นฐาน.*วารสารราชภัฏสุรินทร์วิชาการ, 1*(5), 67–82 https://so10.tci-thaijo.org/index.php/jasrru/article/view/577

ธีรพัฒน์ วงศ์คุ้มสิน. (2562). ทักษะการรู้เท่าทันสื่อ การรู้เท่าทันสื่อ และความฉลาดทางอารมณ์ ของนิสิตมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์*, *45*(2), 127–161. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/socku/article/view/228468

นิธิดา วิวัฒน์พาณิชย์. (2558). การพัฒนาทักษะการรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัย. ราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 9*(3), 209–219. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/hsudru

บุญช่วย ศรีเปรม. (2560). การใช้วิธีการสอนแบบถาม-ตอบ เพื่อปรับพื้นฐานความรู้ให้เกิดความสนใจในวิชาอภิธรรมปิฎกแก่นักศึกษาชั้นปีที่ 2 สาขาพุทธศาสตร์ คณะศาสนาและปรัชญา มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย ศาลายา ภาคการศึกษาที่ 2 ปีการศึกษา 2556. *วารสารปรัชญาปริทรรศน์*, *25*(2), 19–26. สืบค้นจาก https://so05.tci-thaijo.org/index.php/phiv/article/view/248524

พิมพันธ์ เตชะคุปต์. (2545). *การจัดการเรียนการสอนที่เน้นผู้เรียนเป็นสำคัญ*. คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

พัชราภา เอื้ออมรวนิช. (2566). การรู้เท่าทันสื่อสังคมออนไลน์ของวัยรุ่นไทยในกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยศิลปากร*, *43*(3), 97–109. https://doi.org/10.14456/sujthai.2023.25

ราณี จีนสุทธิ์ และ หทัยภัทร จีนสุทธิ์. (2564). แนวทางการพัฒนาครูวิถีใหม่ฉลาดรู้เท่าทันดิจิทัล. *คุรุสภาวิทยา จารย์*, *2*(2), 16–31. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/withayajarnjournal/article/view/244933

วรรณาพร พรประเสริฐ. (2564). การวิจัยและพัฒนาแบบวัดเชิงสถานการณ์การรู้เท่าทันดิจิทัลของนิสิตนักศึกษาครูในสถาบันอุดมศึกษา. *Journal of Education and Innovation*, *23*(4), 310–329. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/247916

สำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. (2559). *แผนพัฒนาดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม*. http://www.mict.go.th/assets/portals/1/files/590613_4Digital_Economy_Plan-Book.pdf

Aïmeur, E., Amri, S., & Brassard, G. (2023). Fake news, disinformation and misinformation in social media: a review. *Social Network Analysis and Mining*, *13*(1), 30. https://doi.org/10.1007/s13278-023-01028-5

Bloom, B. S. (Ed.). (1956). *Taxonomy of educational objectives: The classification of educational goals. Handbook 1: Cognitive domain*. Addison Wesley Publishing Company.

Karim, P., Mufattalim, Suparjo, Setiawan, A. F., & Junaidi, S. (2023). Improving students' higher-order thinking skills through a question-and-answer method. RETORIKA: *Jurnal Ilmu Bahasa*, *9*(3), 340-349. https://ejournalwarmadewa.id/index.php/jret/article/view/8874

Piaget, J. (1952). *The origins of intelligence in children*. International Universities Press.

Sara, B. (2022). *Digital literacy doesn't stop the spread of misinformation*. MIT Sloan Management Review. https://mitsloan.mit.edu/ideas-made-to-matter/study-digital-literacy-doesnt-stop-spread-misinformation

Vygotsky, L. S. (1986). *Thought and language* (A. Kozulin, Trans.). MIT Press.

การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพฤติกรรมความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Exploratory Factor Analysis of Coffee Consumers' Environmental Awareness Behavior in Prachuap Khiri Khan Province

ดวงฤทัย แสงสว่าง[1] และศิริพงษ์ สีใสไพร[2]

Duangrutai Sangsawang[1] and Siripong Seesaiprai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: duangrutai.san@rmutr.ac.th[1], siripong.see@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่ซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าจำนวน 393 คน ที่ซื้อกาแฟจากร้านแบล็คแคนยอน ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้บริโภคเพศหญิงและชาย มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน และกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาทต่อเดือน มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วย มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ และ (3) ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 92.06 บาท แก้ว Bio Cup 72.97 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 52.05 บาท

คำสำคัญ: ความเต็มใจที่จะจ่าย บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ร้านกาแฟ

Abstract

This study aimed to (1) compare customer satisfaction with beverages purchased from Black Canyon coffee shops using environmentally friendly packaging in Prachuap Khiri Khan Province, classified by gender and average monthly income; (2) identify the factors influencing customer satisfaction; and (3) determine customers' willingness to pay for beverages with eco-friendly packaging. Data were collected through a questionnaire survey of 393 customers and

analyzed using frequency, percentage, and linear regression. The findings revealed that male and female customers did not differ significantly in satisfaction levels, while those earning over 30,001 Baht per month exhibited higher satisfaction. Perceived value and brand image were significant predictors of satisfaction. Customers were willing to pay 92.06 Baht for ISO 17088-certified cups, 72.97 Baht for Bio Cups, and 52.05 Baht for conventional plastic cups.

Keywords: Willingness to pay, environmental packaging, coffee shop

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบัน ประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ธุรกิจร้านกาแฟเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ต้องปรับตัวให้สอดคล้องกับแนวคิดการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งรวมถึงการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อลดปริมาณขยะพลาสติก

ร้านกาแฟแบล็คแคนยอน เป็นหนึ่งในแบรนด์ที่ได้รับความนิยมในประเทศไทย และมีการริเริ่มใช้นโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ BIO CUP ซึ่งเป็นแก้วที่สามารถย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายเงินของผู้บริโภคเพื่อซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ BIO CUP จึงมีความสำคัญ เนื่องจากสามารถช่วยให้เข้าใจแนวโน้มของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และช่วยให้ธุรกิจสามารถปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสมกับพฤติกรรมของลูกค้าในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นจังหวัดที่มีนักท่องเที่ยวและประชากรในพื้นที่จำนวนมาก การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายเงินเพิ่มเติมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยให้ธุรกิจร้านกาแฟสามารถกำหนดนโยบายด้านราคาและการส่งเสริมการขายที่มีประสิทธิภาพ อีกทั้งยังช่วยสนับสนุนแนวทางการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดปริมาณขยะในระยะยาว

การศึกษาเรื่องการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพฤติกรรมความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสำคัญเพื่อเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการตัดสินใจของลูกค้า โดยเฉพาะเมื่อเปรียบเทียบระหว่างเครื่องดื่มที่บรรจุในแก้วทั่วไปกับเครื่องดื่มที่บรรจุในแก้ว BIO CUP ข้อมูลที่ได้จากการศึกษานี้จะเป็นประโยชน์ในการวางแผน ปรับปรุง และพัฒนาธุรกิจให้ดียิ่งขึ้น และการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้านอกจากนี้ การศึกษาเรื่องนี้ยังสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการเข้าใจถึงแนวทางในการดำเนินธุรกิจที่สอดคล้องกับเป้าหมายด้านสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ซึ่งเป็นสิ่งที่สำคัญไม่เพียงแต่สำหรับลูกค้าแต่ยังสำหรับการพัฒนาธุรกิจในระยะยาว การเลือกใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น

แก้ว BIO CUP อาจช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า ซึ่งเป็นกุญแจสำคัญในการรักษาฐานลูกค้าและดึงดูดลูกค้าใหม่ ๆ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าที่ซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ข

การทบทวนวรรณกรรม

วรท ธรรมวิทยาภูมิ (2558) กล่าวว่า ความคาดหวังของลูกค้าถูกกำหนดโดยประสบการณ์และข้อมูลที่ผ่านมา หากผู้ให้บริการนำเสนอสินค้าเกินจริง อาจทำให้ลูกค้าผิดหวังเมื่อสินค้าไม่ตรงตามคาด ดังนั้นควรนำเสนอสินค้าให้ตรงกับความคาดหวังเพื่อสร้างความพึงพอใจ ความผูกพัน และความจงรักภักดีต่อแบรนด์

พิเชษฐ ชัยประไพพงษ์ (2560) กล่าวว่า คุณภาพบริการ หมายถึง การตอบสนองความต้องการของลูกค้า ระหว่างการรับบริการ หากสร้างความพึงพอใจและความประทับใจได้ จะทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ

ชนาธิป ทรัพย์พจน์ (2560) กล่าวว่า คุณค่าสินค้าและบริการเกิดจากการประเมินก่อนและหลังการใช้บริการ หากลูกค้าได้รับบริการที่ดีและมีคุณภาพ จะส่งผลต่อคุณค่าการบริการในเชิงบวก

พัชราภรณ์ เกษะประกร (2550) ได้ให้คำนิยามว่า “ภาพลักษณ์” ขององค์กร เป็นการรับรู้ที่เกิดขึ้นในจิตใจของผู้บริโภค ที่มีต่อองค์กรโดยผู้บริโภคจะรับรู้จากการสร้างเอกลักษณ์ (Identity) หรือสัญลักษณ์ต่าง ๆ ทีองค์กรสร้างขึ้นมาในสถานการณ์ต่าง ๆ

ศุภรัตน์ ถาวรชื่น (2560) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจของลูกค้าเกิดจากการเปรียบเทียบก่อนและหลังการใช้สินค้าและบริการ หากสินค้ามีคุณภาพและตอบสนองความต้องการได้ จะสร้างคุณค่าและความคุ้มค่านำไปสู่ความพึงพอใจและความจงรักภักดีต่อแบรนด์

ภิเษก ชัยนิรันดร (2552) ได้กล่าวการสื่อสารแบบปากต่อปากเกิดจากการแบ่งปันข้อมูลเมื่อผู้คนประทับใจ และส่งต่อกันเป็นทอด ๆ อย่างไรก็ตาม การทำให้ข้อมูลกระจายไปถึงระดับประเทศเป็นเรื่องที่ทำได้ยาก

วิญชุตา สินแสงวัฒน์ (2562) กล่าวว่า ความภักดีของลูกค้าเกิดจากความพึงพอใจในสินค้าและบริการนำไปสู่การซื้อซ้ำและความผูกพันกับแบรนด์ กลยุทธ์สำคัญคือการสร้างประสบการณ์ที่ดี โดยเน้นคุณภาพไม่โฆษณาเกินจริง และแก้ไขปัญหาอย่างจริงใจ ซึ่งส่งผลให้ลูกค้าแนะนำต่อและกลับมาซื้อซ้ำ

Nguyen, Smith, and Lee (2019) พบว่า ต้นทุนการผลิตที่สูงขึ้นของสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีผลต่อราคาขาย และส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค (Willingness to Pay) โดยกลุ่มที่มีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมสูงยอมรับราคาที่สูงขึ้นได้

อภิญญา ศรีบุญเรือง (2564) พบว่า ผู้บริโภคในประเทศไทยเต็มใจจ่ายราคาที่สูงขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางสุขภาพและสิ่งแวดล้อม ความตระหนักด้านสุขภาพและการรับรู้ถึงประโยชน์ของการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่ปลอดสารเคมีมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

วิจิตร ศรีสวัสดิ์ (2559) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เริ่มมีความตระหนักถึงความสำคัญของการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้ การใช้วัสดุธรรมชาติและการลดการใช้พลาสติก

ปาลิณี ตีรบุลกุล (2560) กล่าวว่า การกลับมาใช้ซ้ำ หมายถึง พฤติกรรมการใช้สินค้าและบริการของลูกค้าแต่ละบุคคล โดยขึ้นอยู่กับประสบการณ์ที่ได้รับผ่านมา หรือประสบการณ์ที่เคยได้รับในอดีตจากการใช้สินค้าและบริการของลูกค้าที่จะกลับมาใช้สินค้าและบริการซ้ำในยี่ห้อเดิม

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยจึงได้นำแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจ American Customer Satisfaction Index (ACSI) และความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay : WTP) มาใช้เพื่อศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยมีปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 8 ปัจจัย

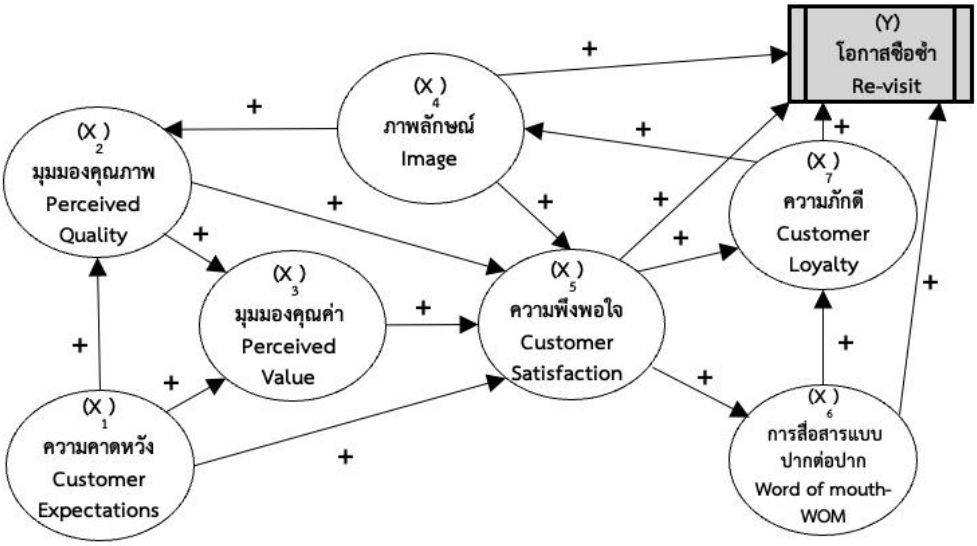

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด ACSI และการซื้อซ้ำ

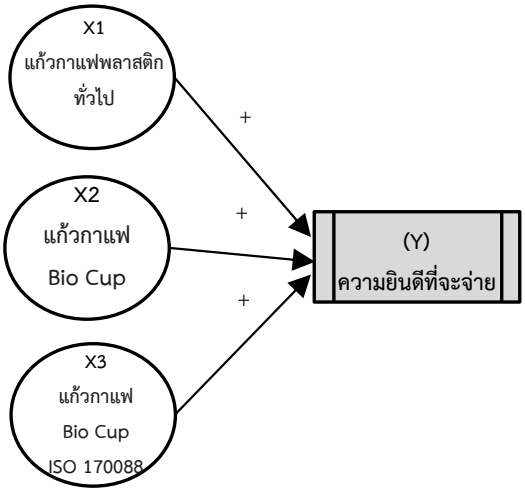

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดแบบจำลองความเต็มใจที่จะจ่าย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพฤติกรรมความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการตั้งสมมติฐานการวิจัย ที่ประยุกต์มาจากกรอบแนวคิดการวิจัย สามารถตั้งสมมติฐานของงานวิจัยได้ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังและภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 3 ความภักดีของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก

สมมติฐานที่ 6 ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

สมมติฐานที่ 7 ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดีของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาใช้ซ้ำ

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคของร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟทั่วไป (Plastic Cup) และแก้ว Bio Cup ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ มีขอบเขตการศึกษาคลอบคลุม กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การใช้บริการร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความใส่ใจสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านกาแฟแบล็คแคนยอน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยพิจารณาจากกลุ่มลูกค้าที่มีความสนใจและเคยใช้บริการร้านกาแฟที่มีการใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์นักท่องเที่ยว/คนนอกพื้นที่อำเภอหัวหิน และคนในพื้นที่อำเภอหัวหิน จำนวน 393 คน ดังนี้

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำแนกตามตามเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ร้านกาแฟแบล็คแคนยอน

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	**เพศ**		
	เพศชาย	**เพศหญิง**	**รวมทั้งหมด**
รายได้มากกว่า 30,001 บาท	126	121	247
	51.01%	48.99%	100%
รายได้ไม่เกิน 30,000 บาท	74	72	146
	50.68%	49.32%	100%
รวมทั้งหมด	200	193	393
	50.89%	49.11%	100%

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ รายได้มากกว่า 30,001 บาท มีจำนวนทั้งหมด 247 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 126 คน (51.01%) และเพศหญิง 121 คน (48.99%) ในขณะที่กลุ่ม รายได้ไม่เกิน 30,000 บาท โดยแบ่งเป็นเพศชาย 74 คน (50.68%) และเพศหญิง 72 คน (49.32%) ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มที่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรงานวิจัยนี้ได้

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือ แบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ใช้บริการ เป็นแบบสอบถามชนิดปลายปิด ลักษณะคำถามมีคำตอบให้เลือก 2 ทาง และหลายคำตอบให้เลือก ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) และประเภทเรียงลำดับ (Ordinal Scale) ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 8 ข้อ

ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ประกอบด้วยข้อคำถามจำนวน 7 ข้อ

ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจและการใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ของผู้บริโภค ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกตามองค์ประกอบกรอบแนวคิด ACSI ของงานวิจัยมี 7 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การทดสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content validity) ในแต่ละข้อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนออาจารย์ที่ปรึกษาให้พิจารณาคำถามทุกข้อ และปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แน่ใจว่า คำตอบที่ได้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาในครั้งนี้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

<u>สมการตามกรอบแนวคิด ACSI และการกลับมาใช้ซ้ำ ได้ดังนี้</u>

X_{1i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)*

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$Y_i = f(\beta_{80} + \beta_{84}X_{4i} + \beta_{85}X_{5i} + \beta_{86}X_{6i} + \beta_{87}X_{7i} + \varepsilon_{8i})$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{5i} = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{6i} = การสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ *i*

Y_i = โอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* คนที่ *i*

$f(\cdot)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

นอกจากนี้ ใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อวัดความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อกาแฟสดออร์แกนิคของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ดังสมการต่อไปนี้

$$U_{is} = \beta_0 + \gamma\, price_{is} + \sum_{k=1}^{K} \beta_k D_{kis} + \sum_{j=1}^{J} \alpha_j X_{jis} + \alpha_i + \varepsilon_{is}$$

และ

$$P_{is} = \Pr(y=1|x = \frac{1}{1+e^{-U_{is}}}$$

โดยที่

Y=1 คือ ซื้อ และ 0 คือ ไม่ซื้อ

$price_{is}$ คือ ราคาที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

D_{kis} คือ ความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับสินค้าแบล็คแคนยอน เครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว BIO CUP (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 ที่ผู้ตอบคนที่ *i* เผชิญภายในสถานการณ์ *s*

การวัดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP)

สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{WTP} = \frac{\partial price}{\partial plan} = \frac{\partial U}{\partial plan} \div \frac{\partial U}{\partial bid} = \frac{\beta_2}{\gamma}$$

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองโพรบิทเรียงลำดับ

Model	PQ	PV	IM	CSI	WOM	CL	Revisit
CE	0.539***	0.377***		0.007			
PQ		0.577***		0.103			
PV				0.178***			
IM	0.458***			0.675***			0.002
CSI					0.509***	0.438***	0.307
WOM						0.233***	-0.759*
CL			1.481***				3.519***
N	393	393	393	393	393	393	393
Rss	2.177	4.034	5.672	3.373	8.308	1.744	
ll	463.39	342.15	275.18	377.30	200.17	506.97	-530.28
F-test	2799.31***	1420.50***	1901.08***	866.07***	408.86***	1211.76***	
chi2							109.27***
r2	0.935	0.879	0.829	0.899	0.511	0.861	
r2_a	0.935	0.879	0.829	0.898	0.510	0.861	
r2_p							0.093

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

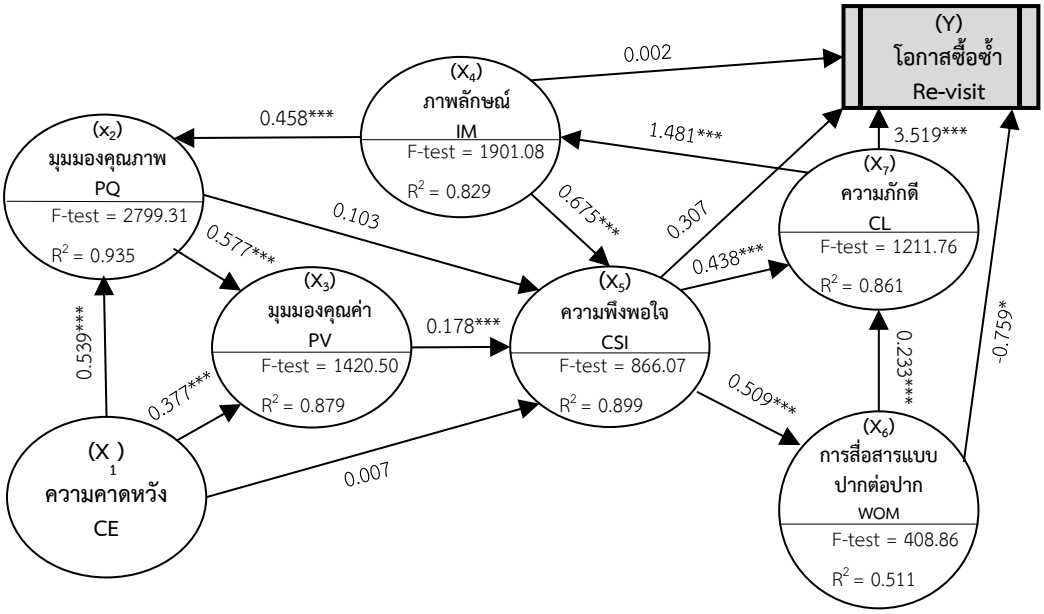

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าของของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 3 (H3) : ความภักดีของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความภักดีของของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า พบว่า มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก

สมมติฐานที่ 6 (H6) : ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

สมมติฐานที่ 7 (H7) : ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดีของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาใช้ซ้ำ

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า ความภักดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาใช้ซ้ำ ในขณะที่การสื่อสารแบบปากต่อปากมีความสัมพันธ์เชิงลบ อาจเป็นเพราะการบอกต่อทำให้ลูกค้าคาดหวังสูงเกินไป และเกิดความผิดหวังเมื่อได้รับประสบการณ์จริง

สมมุติฐานที่ 8 (H8) : ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟร้านแบล็คแคนยอน กาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) และ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่มีการรับรองมาตรฐาน ISO 17088

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์

ความเต็มใจจ่ายในการเลือกซื้อกาแฟ	**กาแฟร้านกาแฟแบล็คแคนยอนแก้วพลาสติกทั่วไป ขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**กาแฟร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup ขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**กาแฟร้านกาแฟแบล็คแคนยอนที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	52.05***	72.97***	92.06***
จ่ายต่ำสุด	51.28***	71.49***	90.59***
จ่ายสูงสุด	52.81***	74.44*****	93.52***

ผลการศึกษาจากกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 393 คน พบว่า พบว่า ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 92.06 บาท แก้ว Bio Cup 72.97 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 52.05 บาท

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงสำรวจพฤติกรรมความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟ ในเขต จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ทางสถิติจากกราฟและตารางที่ได้รวบรวม พบข้อมูลสำคัญดังนี้

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ด้านการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค จำแนกตามเพศและรายได้ของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคเพศหญิงและชาย มีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาทต่อเดือน มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วยมุมมองคุณภาพ และภาพลักษณ์ โดยปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ด้านความเต็มใจจ่ายเงินของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 92.06 บาท แก้ว Bio Cup 72.97 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 52.05 บาท โดยบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO มีความเต็มใจจ่ายสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับมาตรฐาน คุณภาพ และความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อความเชื่อมั่นและการตัดสินใจซื้อ

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟแบล็คแคนยอน ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ BIO CUP เพื่อความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบผลการศึกษาที่สอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ผลการศึกษา พบว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อเปลี่ยนจากแก้วพลาสติกทั่วไปเป็นแก้ว Bio Cup และสูงขึ้นอีกเมื่อใช้แก้ว Bio Cup ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับคุณสมบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิญญา ศรีบุญเรือง (2564) ที่ระบุว่า ผู้บริโภคในประเทศไทยมีความเต็มใจจ่ายราคาที่สูงขึ้นสำหรับอาหารออร์แกนิคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

จากผลการวิจัย พบว่าปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคมากที่สุด โดยลูกค้าให้ความสำคัญกับความสะอาดและสินค้าที่เป็นออร์แกนิค ดังนั้น ควรคัดเลือกสินค้าคุณภาพ พัฒนาให้เป็นออร์แกนิค และปรับปรุงรสชาติให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าเพื่อเพิ่มความพึงพอใจการเพิ่มความเต็มใจจ่ายของลูกค้า

จากการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับแก้วพลาสติกทั่วไป ผู้บริโภคยอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO แต่จ่ายน้อยลงเมื่อใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup ดังนั้น หากอยากเพิ่มราคาขายให้สูงขึ้น ร้านกาแฟที่ต้องการเพิ่มราคาขายควรใช้บรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO เพื่อดึงดูดลูกค้าสายรักษ์โลก และควรสื่อสารให้ลูกค้าเข้าใจถึงคุณประโยชน์และความคุ้มค่าของบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย ควรพิจารณาปัจจัยด้านจิตวิทยาผู้บริโภค เช่น การรับรู้คุณค่าหรือบริการของผลิตภัณฑ์ หรือผลกระทบจากราคา ที่ส่งผลต่อการเต็มใจจ่าย

2. ควรเพิ่มพื้นที่การศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่างซึ่งจะส่งผลให้ได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างที่ดีและทำให้งานวิจัยมีความเชื่อถือมากยิ่งขึ้น

3. ควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลช่องทางอื่น ๆ นอกจากการกระจายแบบสอบถามทางออนไลน์ เพื่อให้ได้ข้อมูลกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายและขยายผลการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุม

บรรณานุกรม

ชนาธิป ทรัพย์พจน์. (2560). *อิทธิพลของคุณค่าที่รับรู้ต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ QR Code Payment* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, สาขาการบริหารการตลาด คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:140005

ปาลิณี ตีรบุลกุล. (2560). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการกลับมาใช้ซ้ำและความตั้งใจในการบอกต่อคราวด์ซอร์สซิ่งที่มีการผสมผสานเกม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chula Digital Collections. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/1127/

พัชราภรณ์ เกษะประกร. (2550). *การประชาสัมพันธ์เพื่อสร้างภาพลักษณ์*. กรุงเทพมหานคร:สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พิเชษฐ ชัยประไพพงษ์. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลให้เกิดความพึงพอใจและความจงรักภักดีต่อการใช้บริการรถยนต์เคลื่อนที่ให้บริการทางทะเบียนราษฎร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:91175

ภิเษก ชัยนิรันดร. (2552). *Marketing Click กลเม็ดเคล็ดลับการตลาดออนไลน์*. กรุงเทพมหานคร: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

วรท ธรรมวิทยาภูมิ. (2558). *การศึกษาความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการสถานีบริการน้ำมันในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, บัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:94477

วิจิตร ศรีสวัสดิ์. (2559). ความตระหนักของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. *วารสารการตลาดสีเขียว*, *10*(1), 25-40.

วิญชุตา สินแสงวัฒน์. (2562). *การรับรู้การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า สถานตรวจสภาพรถเอกชนในจังหวัดนราธิวาส* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. PSU Knowledge Bank. https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/13102

ศุภรัตน์ ถาวรชื่น. (2560). *ความคาดหวังและความพึงพอใจที่มีต่อการใช้ แอปพลิเคชัน KTB netbank ของผู้รับบริการ ธนาคารกรุงไทย จำกัด (มหาชน)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวารสารศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:142771

อภิญญา ศรีบุญเรือง. (2564). ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคสำหรับผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม. *วารสารการตลาดเชิงพฤติกรรม*, *28*(1), 50-65.

Nguyen, X., Smith, Y., & Lee, Z. (2019). The impact of environmental product cost on consumer willingness to pay: A study of green products. *Journal of Environmental Economics*, *34*(2), 123-136.

การประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

Evaluation of Consumers' Willingness to Pay for Environmentally Friendly Products in Coffee Shops in Lower Central Region

ชนิดา ดังสะท้าน[1] และศิริพงษ์ สีใสไพร[2]

Chanida Dangsatan[1] and Siripong Seesaiprai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: chanida.dan@rmutr.ac.th[1], siripong.see@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำแนกตามเพศและอายุของผู้บริโภค (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง และ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าจำนวน 400 คน ที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านระดับความพึงพอใจในการเลือกซื้อสินค้าจากร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ พบว่า เพศที่แตกต่างกันมีระดับความพึงพอใจที่ไม่ต่างกัน และผู้บริโภคที่มีอายุเฉลี่ยตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ พบว่าประกอบด้วยปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ และ (3) ด้านความเต็มใจจ่ายสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟสดบรรจุภัณฑ์ปกติในราคาแก้วละ 67.99 บาท บรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ในราคาแก้วละ 86.2 บาท และบรรจุภัณฑ์ Bio Cup ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 97.81 บาท

คำสำคัญ: ความเต็มใจจ่าย ความพึงพอใจ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

This study aimed to (1) compare consumer satisfaction levels with Nescafé Street Café coffee in the Lower Central Region of Thailand by gender and age, (2) identify factors influencing consumer satisfaction, and (3) determine consumers' willingness to pay for coffee in environmentally friendly packaging. Data were collected from 400 customers through

questionnaires and analyzed using frequency, percentage, and linear regression analysis. The results revealed that gender did not significantly affect satisfaction levels, while consumers aged 31 and above reported higher satisfaction than other age groups. The key factors influencing satisfaction included perceptions of quality, value, and brand image. Regarding willingness to pay, consumers were willing to pay 67.99 THB for coffee in standard packaging, 86.2 THB for coffee in biodegradable Bio Cups, and 97.81 THB for Bio Cups certified with ISO 17088.

Keywords: Willingness to pay, satisfaction, environmentally friendly packaging

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจจากทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน และประชาชนทั่วไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมอาหารและเครื่องดื่ม ซึ่งเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่มีการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและก่อให้เกิดของเสียจำนวนมาก ธุรกิจร้านกาแฟเป็นหนึ่งในธุรกิจที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้มีการใช้บรรจุภัณฑ์ วัสดุสิ้นเปลือง และพลังงานมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้น การนำแนวคิดสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ การลดการใช้พลาสติก และการใช้วัตถุดิบจากแหล่งที่ยั่งยืน จึงเป็นแนวทางที่ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเน้นบทบาทของภาพลักษณ์ตราสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม มีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค (บงกชรัตน์ เปี่ยมสิริกมล และคณะ, 2024)

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าจะมีการตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น แต่ยังคงมีข้อจำกัดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายดังกล่าวอาจรวมถึงระดับของความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในหมู่ผู้บริโภคมากขึ้น (Kotler & Keller, 2022) พฤติกรรมการบริโภค ทัศนคติ และปัจจัยทางเศรษฐกิจ การศึกษาถึงปัจจัยเหล่านี้จึงมีความสำคัญในการช่วยให้ผู้ประกอบการร้านกาแฟสามารถปรับกลยุทธ์การตลาดและพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้ เนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่เป็นหนึ่งในแบรนด์ธุรกิจกาแฟที่ตอบโจทย์สำหรับคนที่อยากมีธุรกิจร้านกาแฟเป็นของตัวเอง โดยเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ให้ความสำคัญกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์จากวัสดุที่ย่อยสลายได้ การสนับสนุนกาแฟที่มีการผลิตแบบยั่งยืน และการลดใช้พลาสติกภายในร้าน ซึ่งแนวทางดังกล่าวไม่เพียงแต่จะช่วยรักษาสิ่งแวดล้อม แต่ยังช่วยเสริมภาพลักษณ์เชิงบวกอีกด้วย อย่างไรก็ตามในปีพ.ศ. 2565 ได้มีการจัดตั้งสถาบันคิดค้นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและสามารถนำกลับมารีไซเคิลได้ 100% คาดว่าจะแล้วเสร็จโครงการในปีพ.ศ. 2568 นี้ เพื่อช่วยลดปัญหาขยะบรรจุภัณฑ์ในร้าน

ดังนั้น การประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคจึงมีความสำคัญเพื่อสำรวจว่าผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่างมีมุมมองและความพร้อมที่จะสนับสนุนสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างไร และมีระดับการตอบสนองต่อราคาสินค้าที่สูงขึ้นอย่างไรเพื่อให้สอดคล้องกับความต้องการและการยอมรับของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์การวิจัย

1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีทคาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำแนกตามเพศและอายุของผู้บริโภค

2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านกาแฟเนสกาแฟ สตรีทคาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง

3 เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านกาแฟเนสกาแฟ สตรีทคาเฟ่ ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ตามแนวคิดดัชนีวัดความพึงพอใจตามแนวคิดของ Fornell (1992) กล่าวว่าดัชนีความพึงพอใจของลูกค้า (ACSI) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าต่อสินค้าหรือบริการ ถือเป็นเครื่องมือที่ถูกคิดค้นมาเพื่อใช้วัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าในระดับมหภาค เพื่อเป็นตัวชี้วัดในระดับมหภาคที่จะช่วยสะท้อนให้เห็นถึงคุณภาพของสินค้าหรือบริการ และความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีให้ต่อตัวสินค้าหรือบริการที่ผลิตขึ้นภายในประเทศและสินค้าหรือบริการที่มาจากต่างประเทศเข้ามาจำหน่ายภายในประเทศสหรัฐอเมริกา (ฐนันท์ธร ภู่เกิดสิน,2563) ซึ่งแบ่งออกเป็นความหวังของลูกค้า มุมมองต่อคุณภาพบริการ มุมมองคุณค่า มุมมองภาพลักษณ์ ความพึงพอใจต่อบริการ การสื่อสารปากต่อปาก ความภักดีของลูกค้า และโอกาสใช้ซ้ำ (Kotler & Keller, 2022)

วิธีประเมินโดยวิธีการสำรวจความเต็มใจจ่าย เป็นวิธีหนึ่งของเศรษศาสตร์ที่ช่วยจำลองสถานการณ์เพื่อหาความต้องการของสินค้าและบริการ ผู้วิจัยได้ศึกษางานวิจัยเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคเป็นการวัดค่าความเต็มใจจ่ายสูงสุดเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการหนึ่งๆ (เผ่าพันธุ์ แย่งคุณเชาว์, 2562)

ภราดร (2549) ได้กล่าวว่าความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) นั้นหมายถึง ความยินดีของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ ราคาที่ผู้บริโภคยินดีจะจ่ายนั้นขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการ ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านคุณภาพ การรับรู้คุณค่า และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค ซึ่งความเต็มใจจ่ายมักจะขึ้นอยู่กับหลายปัจจัย เช่น คุณภาพของสินค้า ความคุ้มค่า ความพึงพอใจในตราสินค้า หรือแม้แต่ปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Lisa, Gossling, & Scott, 2018)

การประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์งานวิจัยและแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับแนวทางการศึกษากรอบแนวคิดจากการทบทวนวรรณกรรมสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

กรอบแนวคิดของงานวิจัย

จากกรอบแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภค ของอเมริกัน (American Customer Satisfaction Index: ACSI) ตัวอย่างรูปที่ 1

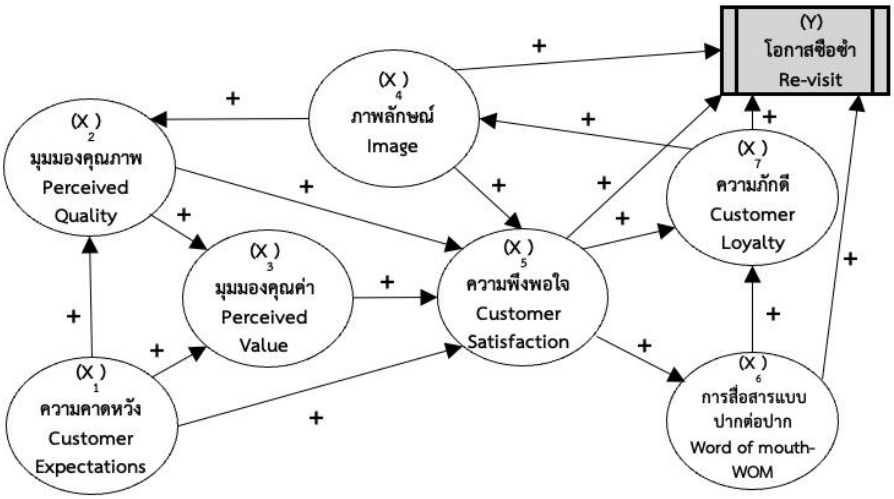

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกันและการซื้อซ้ำ

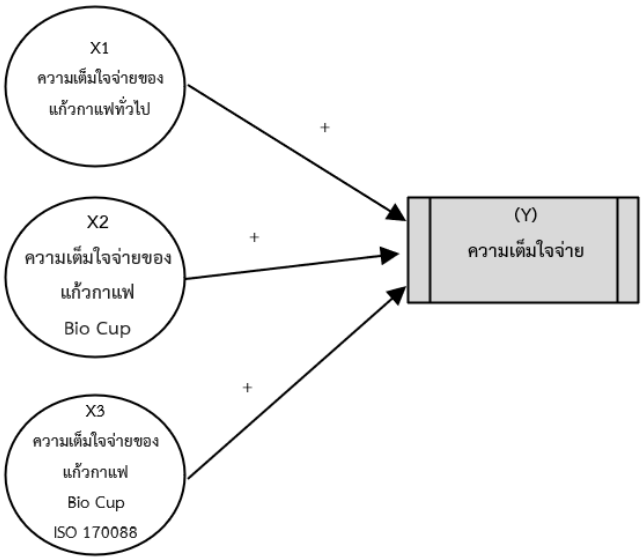

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดจำลองความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค

สมมติฐานงานวิจัย

งานวิจัยการประเมินความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังของลูกค้า (CE) เกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ), มุมมองคุณค่า (PV) และความพึงพอใจของลูกค้า (CSI)

สมมติฐานที่ 2 มุมมองคุณภาพ (PQ) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) และความพึงพอใจของลูกค้า (CSI)

สมมติฐานที่ 3 มุมมองคุณค่า (PV) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI)

สมมติฐานที่ 4 ภาพลักษณ์(IM)ของร้านกาแฟที่ใช้เกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ), ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ต่อเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM), ความภักดีของลูกค้า (CL), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 6 การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (WOM) เกี่ยวกับเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 7 ความภักดีของลูกค้า (CL) ต่อเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (IM) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟทั่วไป (Plastic Cup), แก้ว Bio Cup และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 170088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือผู้วิจัยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยเลือกผู้บริโภคกาแฟสดของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์โดยแบ่งเป็นประเภทอายุ ตามกลุ่มตัวอย่างดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย				
ประเภทของอายุ	**เพศ**			
	ชาย	**หญิง**	**LGBTQ**	**รวมทั้งสิ้น**
20 -30 ปี	47	148	26	221
	21.27%	66.97%	11.76%	100%
31-40 ปีขึ้นไป	55	107	19	181
	30.37%	59.12%	10.51%	100%
รวมทั้งสิ้น	**100**	**255**	**45**	**400**
	25%	**64%**	**11%**	**100%**

จากตารางที่ 1 แสดงกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ที่ใช้เป็นการศึกษาพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยแบ่งแยกตามอายุของกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอายุ 20-30 ปี จำนวนทั้งสิ้น 221 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 47 คน คิดเป็นร้อยละ 21.27 เพศหญิงจำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 66.97 LGBTQ จำนวน 26 คน คิดเป็นร้อยละ 11.76 และกลุ่มอายุ 31-40 ปี มีจำนวนทั้งหมด 181 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 30.37 เพศหญิง 107 คน คิดเป็นร้อยละ 59.12 LGBTQ จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 10.51 ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าช่วงอายุเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผู้วิจัยได้สุ่มจากร้านกาแฟ เนสกาแฟ สตรีทคาเฟ่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเขตพื้นที่ภาคกลางตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ได้ถือได้ว่าสามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยนี้เป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจจากการซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบ พิจารณา และปรับแก้ไขคำถามทุกข้อร่วมกัน โดยเน้นให้คำถามมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย และใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อวัดความเต็มใจจ่ายสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟ โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิดได้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 400 คน พบว่าส่วนใหญ่เป็นผู้หญิง จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 64 มีช่วงอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ54 มีสถานภาพโสด จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 83 กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 190 คน คิด

เป็นร้อยละ 74 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 49 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 73

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการสำรวจข้อมูลจากแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่าง ในส่วนของตัวแปรที่วัดค่าของลิเคิร์ท (Likert Scale) มาตรวัด 5 ระดับ เพื่อวัดระดับความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อสินค้าร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) สำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมาตรวัดดังกล่าวถูกจำแนกตามระดับความคิดเห็น ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	(2) มุมมองคุณภาพ	(3) มุมมองคุณค่า	(4) ภาพลักษณ์	(5) ความพึงพอใจ	(6) การสื่อสารปากต่อปาก	(7) ความภักดี	(8) โอกาสใช้ซ้ำ
main							
ความคาดหวัง	0.4969***	0.3555***		0.0546			
มุมมองคุณภาพ		0.3719***		0.1060***			
มุมมองคุณค่า				0.2692***			
ภาพลักษณ์	0.3736***			0.1744***			1.1062***
ความพึงพอใจ					1.2121***	0.1862**	1.3414**
การสื่อสารปากต่อปาก						0.7332***	0.1582
ความภักดี			0.4887***				2.3491***
N	400	400	400	400	400	400	400
rss	4.7064	3.1986	10.3110	1.9755	16.1845	7.2631	
ll	320.9329	398.1719	164.0747	494.5500	73.9070	234.1551	-445.1808
F	317.3925	310.7844	202.6005	161.3004	187.9659	402.0832	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							184.2391

	(2) มุมมองคุณภาพ	(3) มุมมองคุณค่า	(4) ภาพลักษณ์	(5) ความพึงพอใจ	(6) การสื่อสารปากต่อปาก	(7) ความภักดี	(8) โอกาสใช้ซ้ำ
r2	0.6152	0.6102	0.3373	0.6203	0.3208	0.6695	
r2_a	0.6133	0.6083	0.3357	0.6164	0.3191	0.6678	
r2_p							0.1714

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

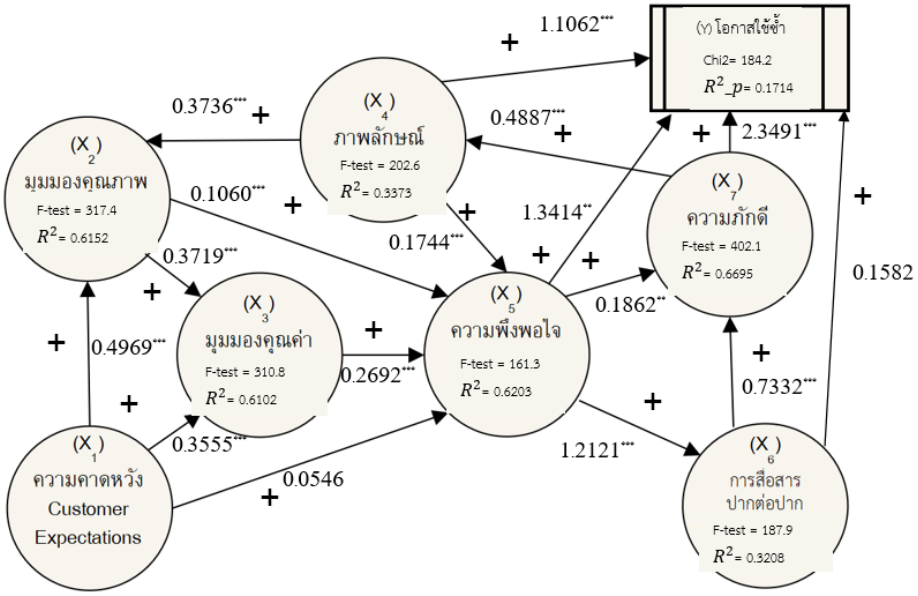

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ความคาดหวังของลูกค้า (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4969 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าเมื่อความคาดหวังเพิ่มขึ้น การรับรู้เรื่องคุณภาพสินค้าก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย ความคาดหวังของลูกค้า (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.3555 มีนัยสำคัญทางสถิติ0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ความคาดหวังของลูกค้า (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.0546 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

สมมติฐานที่ 2 (H2) : มุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.3719 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่

กำหนด มุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1060 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 3 (H3) : มุมมองคุณค่า (PV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.2692 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ภาพลักษณ์ (IM) ของร้านกาแฟที่ใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1060 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1744 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 1.1062 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 1.2121 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1862 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 1.3414 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 6 (H6) : การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (WOM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.7332 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (WOM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1582 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

สมมติฐานที่ 7 (H7) : ความภักดีของลูกค้า (CL) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (IM) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4887 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด ความภักดีของลูกค้า (CL) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ โอกาสกลับมาซื้อซ้ำ(Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 2.3491 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนด

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ความเต็มใจจ่ายในการเลือกซื้อกาแฟ	กาแฟในร้านเนสคาเฟ่ สตรีท คาเฟ่ ใช้บรรจุภัณฑ์ปกติ	กาแฟในร้านเนสคาเฟ่ สตรีท คาเฟ่ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้)	กาแฟในร้านเนสคาเฟ่ สตรีท คาเฟ่ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	67.99	86.20	97.81
จ่ายต่ำสุด	65.74	81.93	93.64
จ่ายสูงสุด	70.24	90.47	101.99

สมมติฐานที่ 8 (H8) : ผู้บริโภคมีความเต็มใจเกี่ยวกับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นแก้วกาแฟทั่วไป (Plastic Cup), แก้ว Bio Cup และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 170088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ แก้วพลาสติกทั่วไป ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 67.99 บาท ราคาจ่ายต่ำสุดอยู่ที่ 65.74 บาท และราคาจ่ายสูงสุดอยู่ที่ 70.24 บาท ในขณะที่ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยลดลงอยู่ที่ 86.20 บาท ราคาจ่ายต่ำสุดอยู่ที่ 81.93 บาท ราคาจ่ายสูงสุดอยู่ที่ 90.47 บาท สำหรับกาแฟร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ซึ่งรองรับมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยเพิ่มขึ้นเป็น 97.81 บาท ราคาจ่ายต่ำสุดอยู่ที่ 93.64 บาท ราคาจ่ายสูงสุดอยู่ที่ 101.99 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ทางสถิติ แบ่งตามวัตถุประสงค์ดังนี้

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำแนกตามเพศและอายุของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศชาย เพศหญิง และเพศทางเลือก LGBTQ มีระดับความพึงพอใจที่ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผู้บริโภคที่อายุตั้งแต่ 31 ปีขึ้นไป มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วย มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ โดยปัจจัยมุมมองคุณค่าส่งผลต่อความพึงพอใจมากที่สุด

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง จากการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ปกติ หากราคาอยู่ที่ 67.99 บาทต่อแก้ว และยินดีที่จะจ่ายเพิ่มขึ้นกับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วละ 86.20 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่เป็น Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ แก้วละ 97.81 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ พบผลการศึกษาที่สอดคล้องและแตกต่างกับงานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. ผลกระทบของปัจจัยทางประชากรศาสตร์ต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ เช่น เพศ สถานภาพ อายุและค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ มีผลต่อระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะเพศหญิงที่ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และคุณค่าของสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศอื่น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Vroom (1964) ที่อธิบายว่าผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อสินค้าจากความคาดหวังและคุณค่าที่จะได้รับ

2. คุณภาพสินค้าและความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้า เช่น รสชาติ ความสะอาด และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจ ผู้บริโภคที่รับรู้ว่าสินค้าของร้านเนสกาแฟ สตรีท คาเฟ่ มีคุณภาพสูง มีแนวโน้มให้คะแนนความพึงพอใจสูงขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Perceived Quality ของ Zeithaml (1988) ที่ระบุว่า การรับรู้คุณภาพของสินค้าส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

3. ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นหากได้รับข้อมูลเกี่ยวกับประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมของสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Willingness to Pay (WTP) ที่ระบุว่าผู้บริโภคที่มีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมสูงจะยินดีจ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม Kotler & Keller (2016)

ข้อเสนอแนะ

1. การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ และพบว่าในด้านคุณค่าผู้บริโภคให้ความสนใจสินค้าไร้สารปนเปื้อนมีความคุ้มค่าสมราคา และความสะอาดของสินค้ามีความคุ้มค่าสมราคา ดังนั้น หากต้องการเพิ่มความพึงพอใจให้กับลูกค้า ผู้ประกอบการควรให้

ความสำคัญและพัฒนาในด้านความสะอาดและสินค้าที่ไร้สารปนเปื้อนให้คุ้มค่าและสมราคา เพื่อให้ผู้บริโภคได้รับความพึงพอใจมากที่สุด

2. การเพิ่มความเต็มใจจ่ายของลูกค้า

จากการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับแก้วพลาสติกทั่วไป ผู้บริโภคยอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO แต่จ่ายน้อยลงเมื่อใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup ดังนั้น หากอยากเพิ่มราคาขายให้สูงขึ้น ร้านกาแฟควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO เป็นทางเลือกสำหรับลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และสื่อสารให้ผู้บริโภครับรู้ถึงคุณประโยชน์และความคุ้มค่าของบรรจุภัณฑ์ประเภทนี้

3. การปรับปรุงคุณภาพสินค้าและบริการ

ควรพัฒนาสินค้าให้มีคุณภาพสูงขึ้น ทั้งในด้านรสชาติ วัตถุดิบ และบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นให้ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายในราคาที่สูงขึ้น

บรรณานุกรม

ฐนันท์ธร ภู่เกิดสิน. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีต่อตราสินค้า Asics กลุ่มสินค้ารองเท้าวิ่งของผู้บริโภควัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,สาขาวิชาการตลาด คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1426

เปี่ยมสิริกมล บงกชรัตน์, สังข์ทอง สิรินทรา, ชุ้นสั้น นิมิต, และ สังข์ทอง สุภัทรา. (2024). ผลกระทบของสิ่งดึงดูดใจของจุดหมายปลายทางที่ส่งผลต่อความภักดีนักท่องเที่ยวสำหรับการท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบ ผ่านตัวแบบตัวกระตุ้น-กลไก-การตอบสนอง. *วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการ และสังคมศาสตร์, 5*(3), 1-24. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jibim/article/view/281770

เผ่าพันธุ์ แย่งคุณเชาว์. (2562). *การศึกษาความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ข้าวอินทรีย์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]https://repository.nida.ac.th/items/8b62f4fd-824a-4125-be4d-98f9d38ec4f8

ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). *หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ:มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์

Fornell, C. (1992). A national customer satisfaction barometer: The Swedish experience. *Journal of Marketing, 56*(1), 6-21.

Kotler, P, & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15 th ed.). Pearson.

Kotler, P, & Keller, K. L. (2022). *Marketing management* (16th ed.). Pearson.

Lisa, S., Gossling, S., & Scott, D. (2018). Consumer behavior and sustainable consumption. *Journal of Sustainable Tourism, 26*(3), 315-332.

Vroom, Victor H. (1964). *Work and motivation*. Wiley.

Zeithaml, Valarie A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing, 52*(3), 2–22.

พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Consumer Behavior Towards Coffee Shop Businesses That Use Environmentally Conscious Packaging in Hua Hin District Prachuap Khiri Khan Province

ศิรภัสสร อิทธิ์ประเสริฐ[1] และศิริพงษ์ สีใสไพร[2]

Sirapatsorn Eitprasirt[1] and Siripong Seesaiprai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sirapatsorn.eit@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้าน All Café ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟร้าน All Cafe ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟ All Cafe ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากลูกค้า จำนวน 394 คน ที่ซื้อกาแฟของร้าน All Café ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านการเปรียบเทียบความพึงพอใจ จำแนกตามเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ พบว่า ผู้บริโภคเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับเพศชาย และผู้บริโภคที่มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจที่ไม่แตกต่างกัน (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ประกอบด้วย ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ และ (3) ด้านความเต็มใจจ่าย พบว่า ผู้บริโภคไม่มีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 27.96 บาท แก้ว Bio Cup ในราคาแก้วละ 29.65 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไปในราคาแก้วละ 35.00 บาท

คำสำคัญ: พฤติกรรมของผู้บริโภค ธุรกิจร้านกาแฟ ใช้บรรจุภัณฑ์สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research aimed to (1) compare consumer satisfaction with coffee purchases at All Café in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, based on gender and average spending

per purchase; (2) identify the factors influencing consumer satisfaction; and (3) determine the willingness to pay for environmentally friendly packaging. Data were collected from 394 customers who purchased coffee in All Café stores using environmentally friendly packaging in Hua Hin District through a questionnaire survey. The data were analyzed using frequency, percentage, and linear regression analysis. The findings revealed that (1) there were no significant differences in satisfaction levels between male and female consumers or among consumers with different average spending per purchase; (2) factors influencing consumer satisfaction included expectations, perceived quality, perceived value, and brand image; and (3) consumers were not willing to pay extra for environmentally friendly packaging. However, they were willing to pay 27.96 baht per cup for ISO 17088-certified packaging, 29.65 baht per cup for Bio Cup packaging, and 35.00 baht per cup for conventional plastic cups.

Keywords: Consumer behavior , coffee shop business , use environmental packaging

บทนำ

ในการวิจัยเรื่องพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในอำเภอ หัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในปัจจุบัน ธุรกิจร้านกาแฟ มีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในแหล่งท่องเที่ยวอย่างอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ธุรกิจร้านกาแฟหลายแห่งจึงเริ่มนำบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ หรือวัสดุที่สามารถนำกลับมาใช้ซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาที่ผ่านมาพบว่าพฤติกรรมการบริโภคของลูกค้าได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น ค่านิยม ความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อม และคุณภาพของผลิตภัณฑ์ แต่ยังไม่มีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคในพื้นที่หัวหินโดยเฉพาะเกี่ยวกับธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมีความสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟในอำเภอหัวหิน เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ และเพื่อเสนอแนวทางในการพัฒนาธุรกิจร้านกาแฟให้สอดคล้องกับแนวทางการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในปัจจุบันได้อย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีขึ้นเพื่อศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้าน All Café ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟร้าน All Cafe ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟ All Cafe ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

Fishbein and Ajzen (1975) ทฤษฎีการสร้างความคาดหวัง (Expectation Formation Theory) ผ่านทฤษฎีพฤติกรรมที่วางแผนไว้ (Theory of Planned Behavior) ความคาดหวังของผู้บริโภคถูกสร้างขึ้นจากปัจจัยหลายอย่าง เช่น ประสบการณ์ในอดีต การรับรู้ข้อมูลจากสื่อ และคำแนะนำจากคนรอบข้าง

Lauterborn (1990) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคไว้ว่า เป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการทำการตลาดในยุคปัจจุบัน โดยจะเป็นการทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งมุ่งเน้นไปสิ่งที่ความต้องการของผู้บริโภค ด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของลูกค้า ด้านความสะดวกในการเข้าใช้งาน และด้านการสื่อสาร

Zeithaml (1988) ความพึงพอใจของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับการประเมินว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น "คุ้มค่า" หรือไม่ โดยพิจารณาจากต้นทุน (Cost) และประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ (Benefit)

Kotler (2000) ได้อธิบายถึงคำว่า ภาพลักษณ์ (Image) ว่าเป็นองค์รวมของความเชื่อ ความคิด และความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติและการกระทำใด ๆ

Ebrahimi and Tootoonkavan (2014) ชี้ให้เห็นว่า การกลับมาซื้อซ้ำนั้นเกิดจากการรับรู้คุณภาพการบริการ ความคุ้มค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้เนื้อเชื่อใจ จึงทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจและนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำ

Kotler (2003) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจไว้ว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

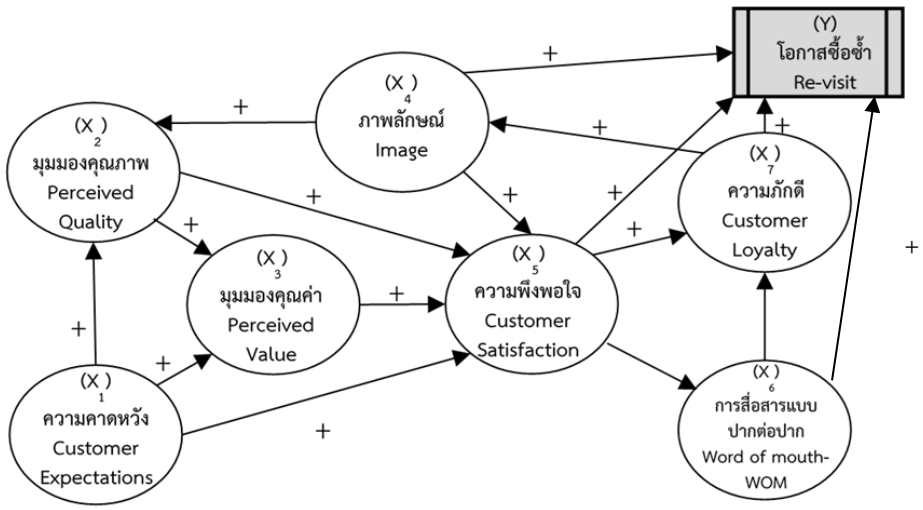

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดแนวคิด ACSI (American Customer Satisfaction Index) ในการศึกษาวิจัย

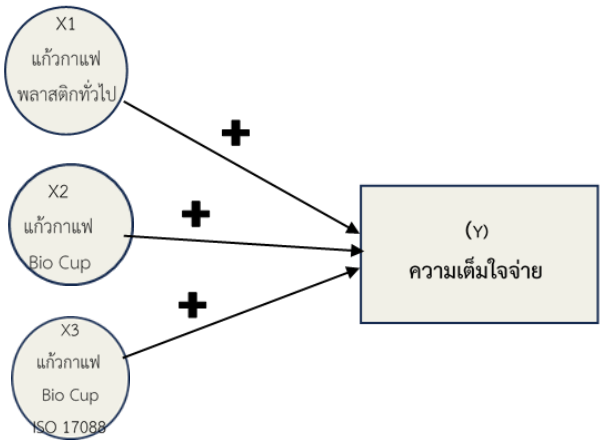

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

งานวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถกำหนดสมมุติฐานของงานวิจัยได้ ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality), มุมมองคุณค่า (Perceived Value) และความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 2 มุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (Perceived Value) และความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 3 มุมมองคุณค่า (Perceived Value) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 4 ภาพลักษณ์ของร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality), ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ต่อบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth - WOM), ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 6 การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 7 ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ต่อบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (Image) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟทั่วไป (Plastic Cup), แก้ว Bio Cup และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 170088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การใช้บริการร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะร้านที่มีนโยบายส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านกาแฟ All Cafe กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Random Sampling) โดยพิจารณาจากกลุ่มลูกค้าที่มีความสนใจและเคยใช้บริการร้านกาแฟที่มีการใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม กลุ่มตัวอย่างจะประกอบด้วยลูกค้าในช่วงอายุต่าง ๆ และมีความหลากหลายทางด้านลักษณะประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ รายได้ และการศึกษา ผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ นักท่องเที่ยว/คนนอกพื้นที่อำเภอหัวหิน และคนในพื้นที่อำเภอหัวหิน จำนวน 394 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ตารางที่ 1

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ	เพศ		
	ชาย	**หญิง**	**รวมทั้งสิ้น**
น้อยกว่า 50 บาท	39	150	189
	20.66%	79.34%	100%
50 บาท ขึ้นไป	68	137	205
	33.33%	66.67%	100%
รวมทั้งสิ้น	**107**	**287**	**394**
	22.59%	**77.41%**	**100%**

จากตางรางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 394 คน โดยแบ่งตามเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟน้อยกว่า 50 บาท โดย แบ่งเป็นเพศชาย 39 คน เพศหญิง 150 คน และผู้บริโภคมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ 50 บาทขึ้นไป โดยแบ่งเป็น เพศชาย 68 คน เพศหญิง 137 คน สรุป กลุ่มตัวอย่าง เพศชายรวม 107 คน คิดเป็นร้อยละ 22.59 และ เพศหญิงรวม 287 คน คิดเป็นร้อยละ 77.41 ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ เป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคกาแฟ เพื่อให้ตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่เลือกบริโภคกาแฟ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ประเภทสินค้าที่เลือกประเมินความพึงพอใจ/กาแฟสดทั่วไปและกาแฟสดออร์แกนิค อายุ สถานภาพ การสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะการซื้อสินค้ากาแฟ All Café จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย ความถี่ในการซื้อกาแฟ All Café โดยส่วนใหญ่ท่านซื้อกาแฟ All Café เป็นจำนวนเท่าไร ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อกาแฟ All Café เป็นจำนวนเท่าไรในแต่ละครั้ง จุดประสงค์ที่ท่านเลือกซื้อกาแฟ All Café ท่านเป็นสมาชิกของร้านกาแฟ All Café หรือไม่ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของกาแฟ All Café ที่ท่านเคยซื้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจจากการซื้อกาแฟAll Cafe แบ่งออกตามองค์ประกอบกรอบแนวคิดการทำวิจัย 7 ด้าน รวมทั้งหมด 25 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ในแต่ละข้อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาคำถามทุกข้อและปรับแก้ไขร่วมกันเพื่อให้แน่ใจว่าคำตอบที่ได้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลทั้ง 394 ชุด ที่เก็บรวบรวมได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธี Factor Analysis, Total Variance และการใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคอัลฟา (Cronbach Coefficient) จำนวน 7 องค์ประกอบ จากข้อคำถามที่เป็นตัวแปรจำนวน 24 ตัวแปร วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) และใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อวัดพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 394 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 265 คน คิดเป็น 77% มีปัจจัยที่ส่งผลในการดื่มกาแฟ All Café (กาแฟสดทั่วไป) จำนวน 334 คน คิดเป็น 85% อายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 205 คน คิดเป็น 52% สถานภาพโสด จำนวน 289 คน คิดเป็น 73% ระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 217 คน คิดเป็น 55% ประกอบอาชีพนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 225 คน คิดเป็น 57% รายได้ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 244 คน คิดเป็น 62%

โดยผู้ใช้บริการในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความถี่ในการซื้อกาแฟ All Cafe น้อยกว่า 1 ครั้งต่อเดือน จำนวน 135 คน คิดเป็นร้อยละ 34 โดยส่วนใหญ่ ซื้อกาแฟ All Cafe 1 แก้ว จำนวน 306 คน คิดเป็น 78% ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อกาแฟ All Café ต่อครั้ง ต่ำกว่า 50 บาท จำนวน 189 คน คิดเป็น 81% จุดประสงค์ที่ท่านเลือกซื้อกาแฟ All Cafe ความสะดวกในการเข้าใช้บริการร้าน จำนวน 255 คน คิดเป็น 65% ไม่เคยเป็นสมาชิกร้านกาแฟ All Cafe จำนวน 256 คน คิดเป็น 72% สถานะของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นนักท่องเที่ยว/คนนอกพื้นที่ อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 225 คน คิดเป็น 65% ไม่เคยซื้อกาแฟ All Cafe (เอสเพรสโซ่) จำนวน 204 คน คิดเป็น 52% ไม่เคยซื้อกาแฟ All Cafe (อเมริกาโน่) จำนวน 272 คน คิดเป็น 69% ไม่เคยซื้อกาแฟ All Cafe (มัคคิอาโต) จำนวน 272 คน คิดเป็น 69% เคยซื้อกาแฟ All Cafe (มอคค่า) ใช่ จำนวน 249 คน คิดเป็น 63% เคยซื้อกาแฟ All Cafe (ลาเต้) จำนวน 226 คน คิดเป็น 57% เคยซื้อกาแฟ All Cafe (คาปูชิโน่) จำนวน 226 คน คิดเป็น 57% ไม่เคยซื้อ

กาแฟ All Cafe (อเมริกาโน่ น้ำผึ้ง) จำนวน 252 คน คิดเป็น 64% ไม่เคยซื้อกาแฟ All Cafe (อเมริกาโน่ ส้ม) จำนวน 274 คน คิดเป็น 70% ไม่เคยซื้อกาแฟ All Cafe (กาแฟอื่น ๆ) จำนวน 213 คน คิดเป็น 54%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวัดพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2-3 และรูปที่ 3-4

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PQ	PV	IM	CSI	WOM	CL	Revisit
main							
CE	0.4294***	0.3508***		0.1250***			
PQ		0.6301***		0.2214***			
PV				0.2299***			
IM	0.4862***			0.4011***			0.1114
CSI					0.8884***	0.4687***	1.4107
WOM						0.5528***	-0.7479
CL			0.6864***				1.7630***
Constant	0.0745***	0.0086		0.0228	0.0706***	-0.0371	
			0.2876***				
N	394.0000	394.0000	394.0000	394.0000	394.0000	394.0000	394.0000
rss	1.7805	1.9150	4.7910	1.4012	3.8326	4.0023	
ll	504.6358	490.2811	309.6304	551.8323	353.5992	345.0645	-631.7242
F	1036.5306	1061.6116	625.6322	735.5528	968.6397	597.2166	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							73.0611
r2	0.8413	0.8445	0.6148	0.8832	0.7119	0.7534	
r2_a	0.8405	0.8437	0.6138	0.8820	0.7112	0.7521	
r2_p							0.0547

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

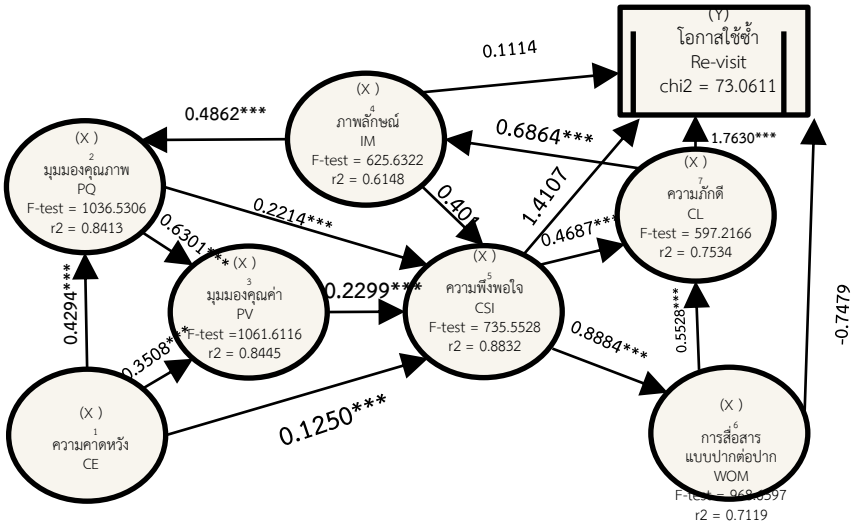

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อ พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความเพื่อความยั่งยืน ด้วยวิธี Double-bounded Logit

ความเต็มใจจ่ายในการเลือกซื้อกาแฟ	**กาแฟร้านกาแฟ All Café แก้วพลาสติกทั่วไป ขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**กาแฟร้านกาแฟ All Café กาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**กาแฟร้านกาแฟ All Caféกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	35.00***	29.65***	27.96***

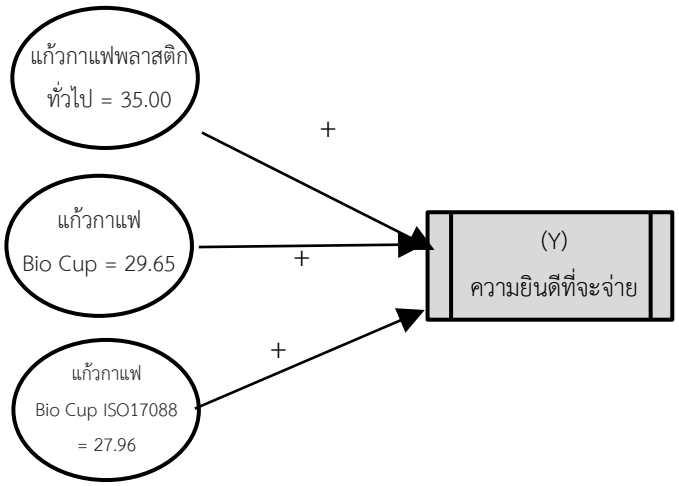

รูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟ All Café ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟร้านกาแฟ All Café แก้วพลาสติกทั่วไป ขนาด 8 ออนซ์ ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 35.00 บาท ในขณะที่ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟร้านกาแฟ All Café กาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ขนาด 8 ออนซ์ ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยอยู่ที่ 29.65 บาท สำหรับกาแฟร้านกาแฟ All Café ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ซึ่งรองรับมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ขนาด 8 ออนซ์ ยินดีจ่ายราคาเฉลี่ยลดลงเป็น 27.96 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดพฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งสามารถสรุปผลสมมติฐานทั้ง 8 ข้อ

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 (H1) : ความคาดหวัง (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4294 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด แสดงให้เห็นว่าเมื่อความคาดหวังของลูกค้าเพิ่มขึ้น การรับรู้คุณภาพของสินค้าหรือบริการก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามไปด้วย ความคาดหวัง (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.3508 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด ความคาดหวัง (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1250 ถึงแม้ว่ามีความสัมพันธ์ที่นัยสำคัญทางสถิติ มีผลเชิงบวกสอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด ซึ่งคาดว่าความคาดหวังที่สูงขึ้นควรส่งผลให้ระดับความพึงพอใจเพิ่มขึ้น เมื่อลูกค้าคาดหวังสูงขึ้น แต่ประสบการณ์ที่ได้รับเป็นไปตามที่คาดการณ์ไว้ หรือสามารถตอบสนองความต้องการได้อย่างสมบูรณ์ ทำให้ระดับความพึงพอใจมาก แม้ว่าลูกค้าจะรับรู้ว่าสินค้าหรือบริการมีคุณภาพที่ดีขึ้น (PQ) แต่หากพวกเขารู้สึกถึงความคุ้มค่า (PV) หรือพบว่าสอดคล้องกับระดับความคาดหวังเดิม ก็อาจทำให้ระดับความพึงพอใจมากขึ้นในที่สุด

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 (H2) : มุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.6301 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด มุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.2214 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนด

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 (H3) : มุมมองคุณค่า (PV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.2299 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การทดสอบสมมติฐานที่ 4 (H4) : ภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4862 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4011 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.1114 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การทดสอบสมมติฐานที่ 5 (H5) : ความพึงพอใจ (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.8884 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ ความพึงพอใจ (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.4687 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้ และความพึงพอใจ (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 1.4107 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การทดสอบสมมติฐานที่ 6 (H6) : การสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.5528 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

การทดสอบสมมติฐานที่ 7 (H7) : ความภักดีของลูกค้า (CL) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (IM) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 0.6864 ไม่มีนัยสำคัญ ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานที่กำหนดไว้ ความภักดีของลูกค้า (CL) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) ผลการวิจัยพบว่าค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์ 1.7630 มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001 สอดคล้องกับสมมติฐานที่กำหนดไว้

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ทางสถิติ จากกราฟและตารางที่ได้รวบรวมพบข้อมูลสำคัญดังนี้

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้าน All Café ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศและค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการซื้อกาแฟ พบว่า ผู้บริโภคเพศหญิงมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกันกับเพศชาย ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคกาแฟ เพื่อให้ตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่เลือกบริโภคกาแฟ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟร้าน All Cafe ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย ด้านความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ โดยปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟ All Cafe ใช้บรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า บรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO มีความเต็มใจจ่ายน้อยสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญที่เปลี่ยนแปลงไปผู้บริโภค โดยมีปัจจัยอื่น ๆเข้ามามีบทบาทในการซื้อกาแฟ All

อภิปรายผลการศึกษา

ผู้บริโภคไม่เต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 27.96 บาท แก้ว Bio Cup 29.65 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 35.00 บาท ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim & Seong (2019) ที่ระบุว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อรับรู้ว่าผลิตภัณฑ์ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคยินดีจ่ายสำหรับแก้วพลาสติกทั่วไป แสดงให้เห็นว่า ลูกค้าไม่มีความเต็มใจจ่ายที่จะจ่ายเงินเพิ่มสำหรับบรรจุภัณฑ์รักษ์โลก

ข้อเสนอแนะ

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความคุ้มค่าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคมากว่าปัจจัยอื่น ๆ พบว่าในด้านภาพลักษณ์ให้กับผู้บริโภคให้ความสนใจในการประชาสัมพันธ์ ให้รู้จักความสำคัญของการใช้แก้วรักษ์โลก ดังนั้น หากต้องการเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ควรจะพัฒนาการประชาสัมพันธ์ รวมทั้งการให้ลูกค้าเห็นถึงความสำคัญของบรรจุภัณฑ์รักษ์โลก เป็นต้น ภาพลักษณ์เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีค่าเฉลี่ยสูงสุดส่งผลเชิงบวกโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำและความพึงพอใจของลูกค้ามีมากขึ้น

จากการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับแก้วพลาสติกทั่วไป ผู้บริโภคยอมจ่ายเงินลดลงสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO และจ่ายน้อยลงเมื่อใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup ดังนั้น ราคามีความสำคัญในการซื้อกาแฟ All Cafe และใช้แก้วทำความเย็นมาทดแทนเป็นการใช้ซ้ำ โดยเป็นทางเลือกสำหรับลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในระดับประเทศ

บรรณานุกรม

Ebrahimi, P., & Tootoonkavan, S. (2014). The effect of brand image and perceived value on customer satisfaction and repurchase intention. *Journal of Business Studies Quarterly, 6*(1), 100-112.

Fishbein, M., & Ajzen, I. (1975). *Belief, attitude, intention, and behavior: An introduction to theory and research*. Addison-Wesley.

Kotler, P. (2000). *Marketing management: The millennium edition* (10th ed.). Prentice Hall.

Kotler, P. (2003). *Marketing management* (11th ed.). Prentice Hall.

Lauterborn, B. (1990). New marketing litany: Four P's passé; C-words take over. *Advertising Age, 61*(41), 26.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of *evidence*. *Journal of Marketing, 52*(3), 2-22.

การวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน

Analysis of Customer Willingess to Pay Behavior A Coffee Shop that Use Sustainable Packaging

ญาณภัทร์ รักสาย[1] และศิริพงษ์ สีใสไพร[2]

Yanapat Ruksai[1] and Siripong Seesaiprai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: yanapat.ruk@rmutr.ac.th[1], siripong.see@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านอินทนิลซึ่งใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามเพศและสถานภาพของผู้บริโภค ได้แก่ นักท่องเที่ยว/ผู้ที่อยู่นอกพื้นที่หัวหิน และผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่หัวหิน (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การซื้อกาแฟของร้านอินทนิลและ (3) เพื่อวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคสำหรับกาแฟของร้านอินทนิลที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าจำนวน 400 คน ที่ซื้อกาแฟของร้านอินทนิลในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้บริโภคเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง และผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่หัวหินมีระดับความพึงพอใจสูงกว่านักท่องเที่ยว/ผู้ที่อยู่นอกพื้นที่หัวหิน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วยด้านความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ และ (3) ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 101.81 บาท แก้ว Bio Cup 80.45 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 50.00 บาท

คำสำคัญ: ความเต็มใจจ่าย บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ร้านกาแฟ พฤติกรรมผู้บริโภค ความพึงพอใจ

Abstract

This study aimed to (1) compare the satisfaction levels of consumers who purchased coffee from Inthanin Coffee using sustainable packaging in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, classified by gender and residency status—tourists/non-residents and local residents; (2) identify the factors influencing consumer satisfaction based on their purchasing

experiences; and (3) analyze consumers' willingness to pay for sustainably packaged coffee. Data were collected through a questionnaire survey of 400 customers who purchased Inthanin Coffee in Hua Hin. Descriptive statistics and linear regression analysis were employed. The findings revealed that male consumers reported higher satisfaction levels than females, and local residents were more satisfied than tourists or non-residents. Factors influencing satisfaction included expectations, perceived quality, perceived value, and brand image. Additionally, consumers were willing to pay 101.81 THB per cup for ISO 17088-certified packaging, 80.45 THB for Bio Cups, and 50.00 THB for regular plastic cups.

Keywords: Willingness to pay, sustainable packaging, coffee shop, consumer behavior, satisfaction

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นที่ได้รับความสนใจในระดับโลกทั้งจากภาคธุรกิจและประชาชน การตระหนักถึงผลกระทบจากการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการขยะที่ไม่เหมาะสมทำให้ผู้บริโภคสนใจสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้หรือวัสดุที่ยั่งยืน ซึ่งได้รับความนิยมในธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์จำนวนมาก

การเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืนสามารถเป็นกลยุทธ์การตลาดที่สร้างความแตกต่างให้กับร้านกาแฟ และยังช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ของร้านให้มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม การใช้งบประมาณในการพัฒนาบรรจุภัณฑ์เหล่านี้อาจมีต้นทุนสูง ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อกำไรและความสามารถในการแข่งขันในตลาด การศึกษาความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจึงเป็นสิ่งสำคัญในการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืนโดยไม่กระทบต่อผลประกอบการ

อินทนิลเป็นหนึ่งในแบรนด์กาแฟที่ให้ความสำคัญกับการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ ซึ่งทำให้แบรนด์นี้ได้รับการยอมรับในฐานะแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้วยเหตุนี้การศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจึงมีความสำคัญในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางธุรกิจและการตัดสินใจเลือกใช้บรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืนอย่างเหมาะสม โดยมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการส่งเสริมธุรกิจให้เติบโตอย่างยั่งยืนในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟของร้านอินทนิลที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ และสถานภาพของผู้บริโภคกท่องเที่ยว/ผู้ที่อยู่นอกพื้นที่หัวหิน และผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีประสบการณ์การซื้อกาแฟของร้านอินทนิลที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านอินทนิลที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988) ได้พัฒนาแบบจำลอง SERVQUAL เพื่อใช้วัดการรับรู้คุณภาพการบริการของผู้บริโภค ซึ่งเป็นแบบวัดที่ประกอบด้วยหลายมิติ เช่น ความน่าเชื่อถือ ความไว้วางใจ และความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ โดยงานวิจัยนี้มีอิทธิพลอย่างมากต่อการศึกษาคุณภาพการบริการในปัจจุบัน

Zeithaml, Berry, and Parasuraman (1996) ได้ศึกษาผลกระทบของคุณภาพการบริการต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยพบว่าคุณภาพการบริการมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ความภักดี และการบอกต่อในเชิงบวกของลูกค้า งานวิจัยนี้ตอกย้ำความสำคัญของการให้บริการที่มีคุณภาพเพื่อลดอัตราการเปลี่ยนแบรนด์ของลูกค้า

Aaker (1991) ได้เสนอแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าตราสินค้า (Brand Equity) ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันของธุรกิจ โดยคุณค่าตราสินค้าประกอบด้วยการรับรู้ถึงแบรนด์ ความภักดีต่อตราสินค้า คุณภาพที่รับรู้ และการเชื่อมโยงกับแบรนด์ ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

Keller (1993) ได้ศึกษาการวัดและการบริหารภาพลักษณ์ของแบรนด์ โดยเน้นแนวคิด Customer-Based Brand Equity (CBBE) ซึ่งชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภครับรู้และตีความแบรนด์ผ่านมุมมองที่แตกต่างกัน เช่น ด้านอารมณ์และด้านการใช้งาน ภาพลักษณ์ที่แข็งแกร่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการเลือกซื้อสินค้าและบริการของลูกค้า

Oliver (1980) ได้นำเสนอแบบจำลองความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการรับรู้และการประเมินผลลัพธ์ของการบริโภค ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำและการภักดีต่อแบรนด์ งานวิจัยนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในด้านความพึงพอใจ

Brown and Reingen (1987) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบอกต่อแบบปากต่อปาก (Word-of-Mouth) โดยพบว่าเครือข่ายสังคมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มสินค้าที่ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและประสบการณ์ใช้งาน การบอกต่อที่ดีสามารถช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับตราสินค้าได้

Reichheld and Sasser (1990) ได้เสนอแนวคิด Zero Defections ซึ่งชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการรักษาลูกค้าเก่า โดยอัตราการสูญเสียลูกค้าที่ลดลงจะช่วยเพิ่มผลกำไรของธุรกิจ การวิจัยนี้เป็นพื้นฐานของแนวคิดด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ในปัจจุบัน

Horngren, Datar and Rajan (2012) ได้นำเสนอแนวคิดการบัญชีต้นทุน (Cost Accounting) ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์ต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานและการกำหนดราคา โดยการจัดการต้นทุนที่มีประสิทธิภาพจะช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันขององค์กร

Hanemann (1991) ได้ศึกษาความแตกต่างระหว่างความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay) และความเต็มใจรับ (Willingness to Accept) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ใช้ในการกำหนดราคาและกลยุทธ์ทางการตลาด งานวิจัยนี้มีบทบาทสำคัญในการศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคในเชิงเศรษฐศาสตร์

ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา (2562) ได้เน้นการศึกษาการรับรู้คุณค่าต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน เช่น การใช้งาน อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการรับรู้เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิด

จากการแนวคิด ทฤษฎี และการทบทวนวรรณกรรม ผู้วิจัยได้นำแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกัน หรือ American Customer Satisfaction Index (ACSI) และความเต็มใจที่จะจ่าย (Willingness to pay : WTP) มาใช้เพื่อศึกษาการวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนโดยมีปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 8 ปัจจัย

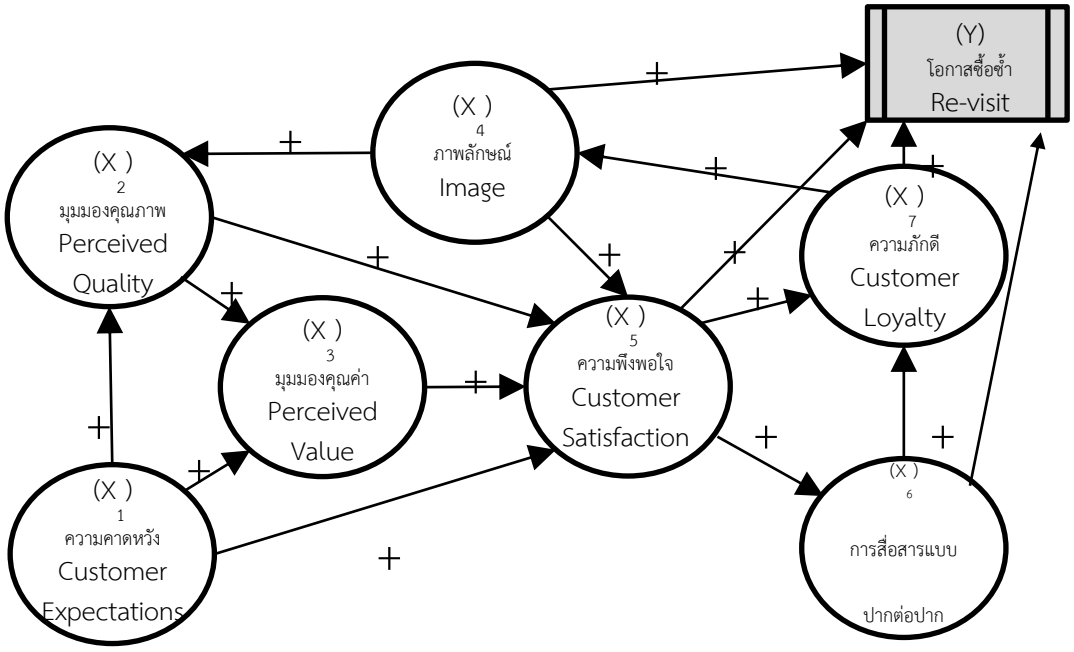

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกันและการซื้อซ้ำ

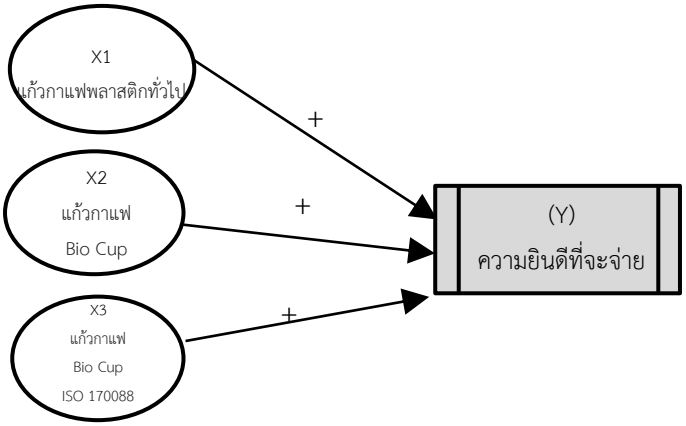

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดแบบจำลองความเต็มใจที่จะจ่าย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับงานวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถกำหนดสมมุติฐานของงานวิจัยได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality), มุมมองคุณค่า (Perceived Value) และความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 2 มุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (Perceived Value) และความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 3 มุมมองคุณค่า (Perceived Value) ที่ลูกค้ารับรู้เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

สมมติฐานที่ 4 ภาพลักษณ์ของร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality), ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth - WOM), ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty), และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 6 การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 7 ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (Image) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention)

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟทั่วไป (Plastic Cup), แก้ว Bio Cup และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับรองมาตรฐาน ISO 170088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งจำแนกตามเพศ (ชาย/ หญิง)และสถานะของกลุ่มตัวอย่าง (นักท่องเที่ยวและผู้ที่อาศัยอยู่ในพื้นที่หัวหิน) รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

	การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย		
สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม	**เพศ**		
	เพศชาย	**เพศหญิง**	**รวมทั้งหมด**
นักท่องเที่ยว/คนนอกพื้นที่อำเภอหัวหิน	175	34	209
	83.73%	16.27%	100%
คนในพื้นที่อำเภอหัวหิน	163	28	191
	85.34%	14.66%	100%
รวมทั้งหมด	338	62	400
	84.50%	15.50%	100%

จากตารางที่ 1 แสดงข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน โดยแบ่งตามสถานะของผู้ตอบแบบสอบถามเป็นสองกลุ่มหลัก ได้แก่ นักท่องเที่ยว/คนจากพื้นที่นอกหัวหิน มีจำนวนทั้งหมด 209 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 175 คน และเพศหญิง 34 คน ในขณะที่กลุ่มคนในพื้นที่อำเภอหัวหิน มีจำนวนทั้งหมด 191 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 163 คน และเพศหญิง 28 คน ซึ่งเป็นการแบ่งกลุ่มที่ครอบคลุมและเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรงานวิจัยนี้ได้

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัยคือแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบข้อมูลประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การใช้บริการร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ข้อมูลเหล่านี้จะช่วยในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมความเต็มใจจ่าย

ตอนที่ 2 แบบสอบถามพฤติกรรมของผู้บริโภคเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนของร้านกาแฟอินทนิล ประกอบด้วย 7 ข้อที่สอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อกาแฟสด เช่น ความถี่ในการซื้อกาแฟสด ปริมาณที่ซื้อในแต่ละครั้ง ค่าใช้จ่ายเฉลี่ย จุดประสงค์ที่เลือกซื้อกาแฟจากร้านอินทนิล สถานะการเป็นสมาชิก และลักษณะของกาแฟที่ลูกค้าเคยซื้อจากร้าน ข้อมูลเหล่านี้จะใช้ในการประเมินพฤติกรรมและ การตอบสนองของลูกค้าต่อบรรจุภัณฑ์ที่ยั่งยืน

ตอนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจของลูกค้าเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนของร้านกาแฟอินทนิล แบ่งออกเป็น 7 ด้าน ตามกรอบแนวคิดของการวิจัย รวมทั้งสิ้น 25 ข้อ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) เพื่อให้มั่นใจว่าแบบสอบถามครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อทำการตรวจสอบ พิจารณา และปรับแก้ไขคำถามทุกข้อร่วมกัน โดยเน้นให้คำถามมีความชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายการวิจัยเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิด ACSI+ซื้อซ้ำ

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$\gamma_i = f(\beta_{80} + \beta_{84}X_{4i} + \beta_{85}X_{5i} + \beta_{86}X_{6i} + \beta_{87}X_{7i} + \varepsilon_{8i})$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = การสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ i

γ_i = โอกาสในกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ i

$f(\cdot)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

นอกจากนี้ยังใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อวัดความเต็มใจจ่ายเพื่อของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ดังสมการต่อไปนี้

$$U_{is} = \beta_0 + \gamma\, price_{is} + \sum_{k=1}^{K} \beta_k D_{kis} + \sum_{j=1}^{J} \alpha_j X_{jis} + \alpha_i + \varepsilon_{is}$$

และ

$$P_{is} = \Pr(y=1|x = \frac{1}{1+e^{-U_{is}}}$$

โดยที่

Y=1 คือ ซื้อ และ 0 คือ ไม่ซื้อ

$price_{is}$ คือ ราคาที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

D_{kis} คือ ความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับสินค้าอินทนิลคอฟฟี่ (กาแฟสดทั่วไป) อินทนิลการ์เด้น (กาแฟสดออร์แกนิค) ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 ที่ผู้ตอบคนที่ *i* เผชิญภายในสถานการณ์ *s*

การวัดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay : WTP)

สามารถคำนวณได้จาก

$$\text{WTP} = \frac{\partial price}{\partial plan} = \frac{\partial U}{\partial plan} \div \frac{\partial U}{\partial bid} = \frac{\beta_2}{\gamma}$$

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองโพรบิทเรียงลำดับโดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง

	PQ	PV	IM	CSI	WOM	CL	Revisit
CE	0.5269***	0.0927		-0.2817***			
PQ		0.6177***		0.1472*			
PV				0.5894***			
IM	0.4089***			0.4447***			0.3780
CSI					0.5281***	0.0899*	0.6376
WOM						0.8493***	-0.2818
CL			0.2486***				3.0535***
Constant	0.0551***	0.2090***	0.6972***	0.0435	0.3043***	-0.0790**	
N	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000
rss	2.4586	7.0095	12.7867	6.1313	9.9237	11.8233	
ll	450.8001	241.2645	121.0369	268.0372	171.7333	136.7024	-409.1453
F	906.4117***	190.3946***	46.1107***	178.3401***	192.4369***	203.9190***	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							168.1506***
r2	0.8203	0.4896	0.1038	0.6436	0.3259	0.5067	
r2_a	0.8194	0.4870	0.1016	0.6400	0.3242	0.5042	
r2_p							0.1705

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

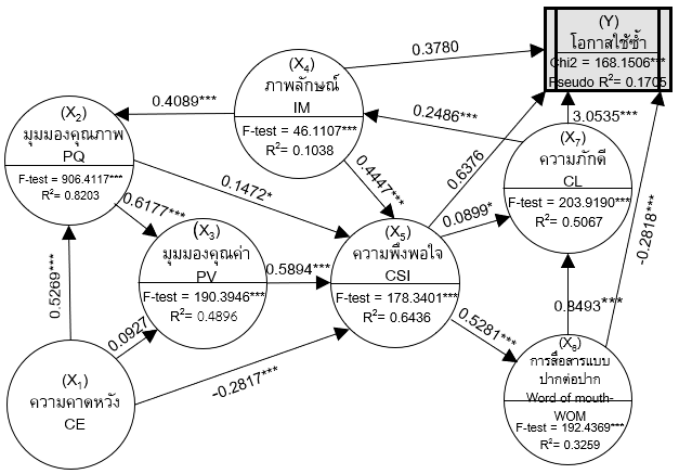

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดพฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน ซึ่งสามารถสรุปผลสมมติฐานทั้ง 8 ข้อ

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 (H1) : ความคาดหวังของลูกค้า (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ) และมุมมองคุณค่า (PV) แต่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวัง (CE) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมุมมองคุณภาพ (PQ) สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่ไม่มีผลต่อมุมมองคุณค่า (PV) และส่งผลเชิงลบต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI)

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 (H2) : มุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (PV) และความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่ามุมมองคุณภาพ (PQ) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมุมมองคุณค่า (PV) และความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 3 (H3) : มุมมองคุณค่า (PV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่ามุมมองคุณค่า (PV) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 4 (H4) : ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (PQ), ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ (IM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับมุมมองคุณภาพ (PQ) ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 5 (H5) : ความพึงพอใจของลูกค้า (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM), ความภักดีของลูกค้า (CL) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจ (CSI) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) ความภักดีของลูกค้า (CL) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 6 (H6) : การสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่าการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) เกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืนมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (CL) และความภักดีของลูกค้าส่งผลต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ 7 (H7) : ความภักดีของลูกค้า (CL) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกที่มีนัยสำคัญต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์ (IM) แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิจัยพบว่าความภักดีของลูกค้า (CL) ไม่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับภาพลักษณ์ (IM) ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ สอดคล้องกับสมมติฐาน

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความเพื่อความยั่งยืน

ความเต็มใจจ่ายในการเลือกซื้อกาแฟ	**แก้วพลาสติกทั่วไป ขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**บรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**	**บรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วขนาด 8 ออนซ์ (บาท)**
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	50.00***	80.45***	101.81***

สมมุติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟร้านกาแฟอินทนิลกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) และ Bio Cup ที่มีการรับรองมาตรฐาน ISO 17088

ผลการวิจัย พบว่าผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับแก้วพลาสติกทั่วไปขนาด 8 ออนซ์ เฉลี่ย 50.00บาท ในขณะที่แก้ว Bio Cup อยู่ที่ 80.45 บาท และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับมาตรฐาน ISO 17088 เพิ่มขึ้นเป็น 101.81 บาท สะท้อนให้เห็นว่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มุ่งเน้นวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน โดยใช้ข้อมูลเชิงปริมาณจากแบบสอบถามและผลการวิเคราะห์ทางสถิติ จากกราฟและตารางที่ได้รวบรวม พบข้อมูลสำคัญดังนี้

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ด้านการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค จำแนกตามเพศและสถานภาพของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง และผู้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่หัวหินมีระดับความพึงพอใจสูงกว่านักท่องเที่ยว/ผู้ที่อยู่นอกพื้นที่หัวหิน

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วยด้านความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ โดยปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าส่งผลต่อความพึงพอใจมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

ผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 ด้านความเต็มใจจ่ายเงินของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 101.81 บาท แก้ว Bio Cup 80.45 บาท

และแก้วพลาสติกทั่วไป 50.00 บาท โดยบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 มีความเต็มใจจ่ายสูงสุด ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญที่ผู้บริโภคให้ความเชื่อมั่นในมาตรฐานและคุณภาพของบรรจุภัณฑ์ที่มีความยั่งยืนและปลอดภัยต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจมีผลต่อการสร้างความเชื่อมั่นและการตัดสินใจซื้อ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อใช้แก้ว Bio Cup และสูงขึ้นอีกหากได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของมาตรฐานและคุณสมบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา (2562) นอกจากนี้ ภาพลักษณ์ของร้านอินทนิลมีผลต่อการตัดสินใจของเพศชายมากกว่าเพศหญิง ขณะที่ผู้บริโภคเพศหญิงมีความพึงพอใจโดยรวมสูงกว่า อีกทั้งผู้บริโภคที่อยู่อาศัยในพื้นที่หัวหินมีความภักดีต่อร้านมากกว่านักท่องเที่ยว ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระยะยาวกับธุรกิจท้องถิ่น

ข้อเสนอแนะ

การเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า

จากผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความคุ้มค่าส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคมากกว่าปัจจัยอื่น ๆ และจากตารางพบว่าในด้านคุณค่าผู้บริโภคให้ความสนใจกับราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพเมื่อเปรียบเทียบกับรสชาติ และการมีราคาที่หลากหลายตามขนาดของบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น หากต้องการเพิ่มความพึงพอใจของลูกค้า ควรจะพัฒนารสชาติให้เหมาะสมกับราคาที่ลูกค้าจ่าย รวมทั้งการมีขนาดบรรจุภัณฑ์ที่หลากหลายระดับราคาให้ลูกค้าสามารถเลือกได้ตามความต้องการ เป็นต้น

การเพิ่มความเต็มใจจ่ายของลูกค้า

จากการศึกษา พบว่า เมื่อเปรียบเทียบกับแก้วพลาสติกทั่วไป ผู้บริโภคยอมจ่ายเพิ่มขึ้นสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 แต่มีความเต็มใจจ่ายลดลงเมื่อลองใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่ไม่มีการรับรอง ดังนั้น หากต้องการเพิ่มราคาขายให้สูงขึ้น ร้านกาแฟควรเลือกใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 เป็นทางเลือกสำหรับลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และควรมีการสื่อสารข้อมูลแก่ผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณประโยชน์และความคุ้มค่าของบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นให้ผู้บริโภคยอมจ่ายเพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. การศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่าย ควรพิจารณาปัจจัยด้านจิตวิทยาผู้บริโภค เช่น การรับรู้คุณค่าเชิงอารมณ์ หรืออิทธิพลทางสังคม ที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจเลือกบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม
2. การเปรียบเทียบระหว่างแบรนด์ ศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคในร้านกาแฟแบรนด์อื่นที่ใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน เพื่อเปรียบเทียบและระบุปัจจัยที่ทำให้ร้านอินทนิลแตกต่างจากคู่แข่ง

3. การศึกษาผลกระทบต่อยอดขายและต้นทุน วิเคราะห์ผลกระทบทางเศรษฐศาสตร์ของการใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน เช่น การเพิ่มขึ้นของต้นทุนและผลต่อกำไรของร้าน เพื่อประเมินความคุ้มค่าในเชิงธุรกิจ

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา. (2562). การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน: การใช้งาน อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม. *วารสารการบริหารธุรกิจ, 11*(2), 45-58.

Aaker, D. A. (1991). *Managing Brand Equity: Capitalizing on the Value of a Brand Name.* New York: Free Press.

Brown, J. J., & Reingen, P. H. (1987). Social ties and word-of-mouth referral behavior. *Journal of Consumer Research, 14*(3), 350-362.

Hanemann, W. M. (1991). "Willingness to pay and willingness to accept: How much can they differ?" *The American Economic Review, 81*(3), 635-647.

Horngren, C. T., Datar, S. M., & Rajan, M. V. (2012). *Cost Accounting: A Managerial Emphasis* (14th ed.). Upper Saddle River, NJ: Prentice Hall.

Keller, K. L. (1993). Conceptualizing, measuring, and managing customer-based brand equity. *Journal of Marketing, 57*(1), 1-22.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research, 17*(4), 460-469.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). "SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality." *Journal of Retailing, 64*(1), 12-40.

Reichheld, F. F., & Sasser, W. E. (1990). "Zero defections: Quality comes to services." *Harvard Business Review, 68*(5), 105-111.

Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing, 60*(2), 31-46.

การศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Study of Customer Behavior towards Environment of Coffee Shop Business in Prachuap Khiri Khan Province

ชลนิภา ปรางงาม[1] และศิริพงษ์ สีใสไพร[2]

Chonnipha Prangngam[1] and Siripong Seesaiprai[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: chonnipha.pra@rmutr.ac.th[1], siripong.see@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศและรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากลูกค้า จำนวน 436 คน ที่ซื้อกาแฟของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยวิธีการสำรวจด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยค่าความถี่ ค่าร้อยละ และสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า เพศที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างมีระดับความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย 15,001 - 30,000 มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น ๆ (2) ด้านปัจจัยที่มีส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ประกอบด้วยปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ และ (3) ด้านความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกธรรมดา ราคาแก้วละ 90.00 บาท ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ แก้วละ 109.15 บาท และถ้าได้มาตรฐาน ISO 17088 ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายราคาแก้วละ 128.79 บาท

คำสำคัญ: ร้านกาแฟ บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ความเต็มใจจ่าย

Abstract

This study aimed to (1) compare customer satisfaction levels toward coffee sold in environmentally friendly packaging in Prachuap Khiri Khan Province by gender and average

monthly income, (2) identify factors influencing consumer satisfaction with such coffee, and (3) determine the willingness to pay for coffee from shops using eco-friendly packaging. Data were collected from 436 Starbucks customers in the province using a questionnaire. The analysis employed frequency, percentage, and linear regression. The findings revealed that customer satisfaction did not significantly differ by gender, whereas those earning between 15,001 and 30,000 baht per month reported higher satisfaction levels. Factors significantly influencing satisfaction included perceived quality, perceived value, and brand image. In terms of willingness to pay, customers were willing to pay 90.00 baht for coffee in regular plastic cups, 109.15 baht for coffee in biodegradable bioplastic cups, and 128.79 baht for coffee in packaging certified with ISO 17088.

Keywords: Coffee shop, environmentally friendly packaging, willingness to pay

บทนำ

ในปัจจุบันธุรกิจร้านกาแฟมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของผู้บริโภคทั่วโลก ด้วยความนิยมการดื่มกาแฟที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในไทยที่มีอัตราการบริโภคกาแฟเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมนี้ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับแนวทางดำเนินธุรกิจที่ยั่งยืน เช่น การลดขยะและใช้บรรจุภัณฑ์รักษ์โลก ร้านกาแฟชั้นนำ เช่น สตาร์บัคส์ ได้นำแนวทางดังกล่าวมาใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์และความน่าเชื่อถือ พื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญจึงเป็นตัวอย่างที่ดีในการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและแนวทางพัฒนาร้านกาแฟให้เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แนวทางนี้ไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อธรรมชาติ แต่ยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างธุรกิจและลูกค้า พร้อมขับเคลื่อนธุรกิจร้านกาแฟให้เติบโตอย่างยั่งยืนแม้ว่าไทยจะไม่ติดอันดับประเทศที่ดื่มกาแฟมากเป็นอันดับต้น แต่การบริโภคกาแฟในประเทศเพิ่มขึ้นในอัตราเฉลี่ยร้อยละ 15.0 ต่อปี ปัจจุบันคนไทยบริโภคกาแฟเฉลี่ยอยู่ที่ 300 แก้วต่อคนต่อปี

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศ และรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับการซื้อกาแฟของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ทัศนคติสะท้อนความคิดและความเชื่อของบุคคล ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมด้านสิ่งแวดล้อม หากผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อม พวกเขาจะมีแนวโน้มปฏิบัติตามพฤติกรรมดังกล่าว การให้ความรู้และสร้างความตระหนักรู้ช่วยส่งเสริมพฤติกรรมเชิงบวก (Lee, 2011 และ Zhao, 2013)

แนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค

ผู้บริโภครุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม โดยกว่าร้อยละ 55 ยอมจ่ายเพิ่ม 20% และร้อยละ 20 ยอมจ่ายเพิ่มสูงสุด 40% เพื่อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แม้มีการตระหนักรู้ แต่ธุรกิจยังต้องพิจารณาการส่งเสริมการขายหรือแคมเปญจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกสินค้าสิ่งแวดล้อม ตัวอย่างเช่น บรรจุภัณฑ์รีไซเคิลได้ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2021)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของผู้บริโภค

ลูกค้ามีความคาดหวังที่เกิดจากประสบการณ์และข้อมูล ความคาดหวังของลูกค้านั้นสามารถเปลี่ยนแปลงได้ตลอดเวลา และลูกค้าแต่ละคนยังมีความคาดหวังที่แตกต่างกัน (Suciarto et al, 2015). หากมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์หรือบริการในลักษณะที่เกินความเป็นจริง จะส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความคาดหวังที่สูงเกินไป และเมื่อคุณภาพหรือผลลัพธ์ที่ได้รับไม่เป็นไปตามที่คาดหวัง อาจนำไปสู่ความไม่พอใจต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค

ณัฐวิภาลักษ์ ผิวเกลี้ยง (2565) กล่าวว่าคุณภาพของสินค้าและบริการมีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า เพื่อให้ทราบถึงมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคที่มีต่อองค์กร ทำให้มีความสามารถในการให้บริการที่ตรงกับสิ่งที่ลูกค้าต้องการ และสร้างความคาดหวังให้ผู้บริโภคในระดับที่สร้างความพึงพอใจอย่างสม่ำเสมอ เนื่องจากคุณภาพการบริการที่เกิดขึ้นจากการรับรู้ของผู้บริโภคเมื่อได้เข้ารับบริการ และทำให้เกิดข้อเปรียบเทียบความต้องการ และความพึงพอใจหลังการเข้ารับบริการ หรือเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นั้นๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค

การประเมินหรือเข้าใจคุณค่าของสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งสามารถแตกต่างกันไปตามความคิด ทัศนคติ หรือประสบการณ์ของบุคคลหรือกลุ่มคนที่เกี่ยวข้อง โดยมุมมองคุณค่านี้สามารถมีได้หลากหลายขึ้นอยู่กับว่าเราให้ความสำคัญกับอะไรในสิ่งนั้น ๆ การประเมินคุณค่าของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ความพึงพอใจช่วยสร้างความภักดีและเพิ่มโอกาสซื้อซ้ำ ในขณะที่การตัดสินใจที่ใช้เหตุผล เช่น การพิจารณาความคุ้มค่าหรือการเปรียบเทียบราคากับคุณภาพของสินค้า (Robin, 2013)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของผู้บริโภค

ภาพลักษณ์ของผู้บริโภคมีความเกี่ยวข้องกับคุณค่าทางสังคมอย่างใกล้ชิด เพราะการที่ผู้บริโภคเลือกสินค้าหรือบริการใดๆ มักจะสะท้อนถึงค่านิยมและความเชื่อในสังคมที่พวกเขาต้องการให้คนอื่นมองเห็นหรือรับรู้ ผู้บริโภคมักจะเลือกซื้อสินค้าที่สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่สอดคล้องกับสถานะทางสังคมหรือความเชื่อที่

ตนเองยึดถือ เช่น การเลือกสินค้าจากแบรนด์ที่มีภาพลักษณ์เกี่ยวข้องกับการสนับสนุนสิ่งแวดล้อมหรือความยั่งยืน ภาพลักษณ์สะท้อนค่านิยมและสถานะทางสังคม เพื่อสร้างความภาคภูมิใจและความพึงพอใจในตนเอง (Mooij, 2011, as cited in Thanwaphon Chanchin, 2017)

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภค

Srivastava & Kaul (2014) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) สามารถอธิบายได้ในรูปแบบของกระบวนการเปรียบเทียบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและประสบการณ์จริงที่ได้รับ หากผลลัพธ์ตรงหรือสูงกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะพึงพอใจ นำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์และการบอกต่อในเชิงบวก แต่หากต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าอาจผิดหวังและไม่ซื้อซ้ำ รวมถึงบอกต่อในเชิงลบ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบปากต่อปาก (eWOM)

Tran, Yazdanparast & Strutton (2019) กล่าวว่า การสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (eWOM) คือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าและบริการผ่านช่องทางดิจิทัล เช่น โซเชียลมีเดีย ซึ่งมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เนื่องจากความคิดเห็นจากผู้ใช้จริงสามารถส่งผลต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์และพฤติกรรมการซื้อได้อย่างมาก

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น สร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1 และรูปที่ 2

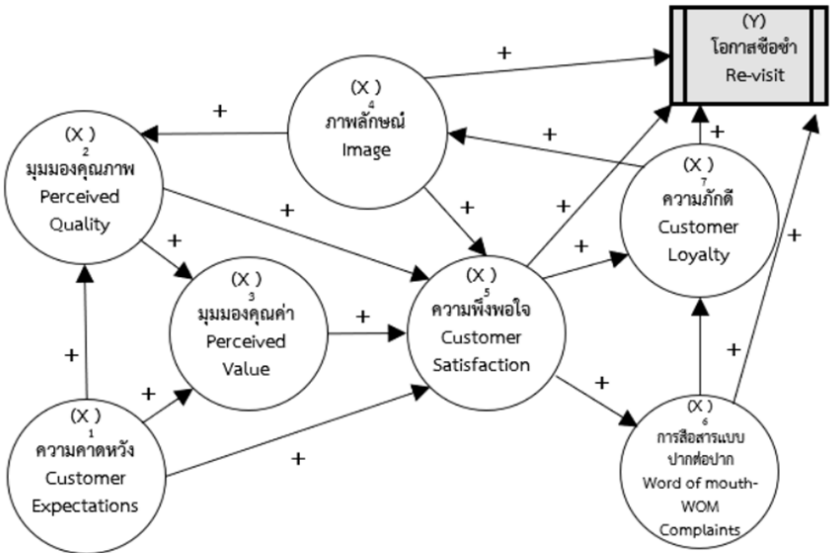

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย ACSI

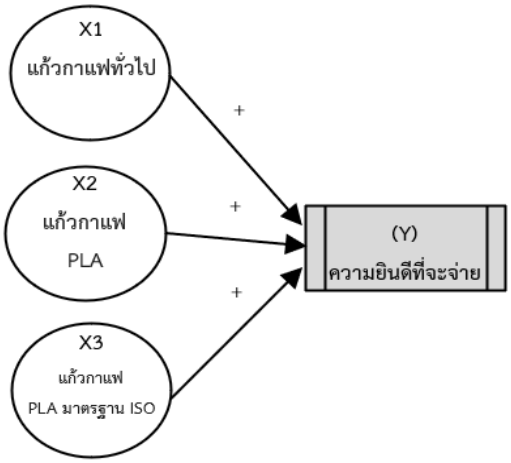

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย WTP

สมมติฐานของการวิจัย

H1: ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) และภาพลักษณ์ (Image) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality)

H2: ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) และมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (Perceived Value)

H3: ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ที่ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (Image)

H4: ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) มุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) มุมมองคุณค่า (Perceived Value) และภาพลักษณ์ (Image) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

H5: ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth – WOM)

H6: ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) และการสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty)

H7: ภาพลักษณ์ (Image) ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) และความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit)

H8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟพลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจาก ISO 17088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา ลูกค้าที่ซื้อกาแฟจากร้านกาแฟสตาร์บัคส์ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ลูกค้าที่ซื้อกาแฟจากร้านกาแฟสตาร์บัคส์ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 436 คน จำแนกตามเพศ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	**เพศ**		
	ชาย	**หญิง**	**รวม**
ต่ำกว่า 15,000 บาท	54	40	94
	57.45%	42.55%	100%
15,001 – 30,000 บาท	90	74	164
	54.88%	45.12%	100%
30,001 – 50,000 บาท	40	61	101
	39.60%	60.40%	100%
50,000 บาทขึ้นไป	35	42	77
	45.45%	54.55%	100%
รวม	**219**	**217**	**436**
	50.23%	**49.77%**	**100%**

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มเพศชาย จำนวน 219 คน มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 54.88 และเช่นเดียวกันกับ กลุ่มเพศหญิง จำนวน 217 คน ที่มีรายได้ 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 45.12

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อกาแฟสตาร์บัคส์ Starbucks Coffee ที่ใช้บรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าในการซื้อกาแฟสตาร์บัคส์ Starbucks Coffee ที่ใช้บรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ACSI ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดีมาก โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิด ACSI

X_{1i} = ตัวแปลอิสระ (Exogenous Variables)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4\,i} + \mu_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \mu_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \mu_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \mu_{2i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \mu_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \mu_{7i}$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = มุมความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = การสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ i

μ_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ i

f (*) = ฟังก์ชันการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

ใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อศึกษาพฤติกรรมของลูกค้าด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟ เพื่อวัดความเต็มใจจ่าย ดังสมการต่อไปนี้

$$U_{is} = \beta_0 + \gamma\, price_{is} + \sum_{k=1}^{K} \beta_k D_{kis} + \alpha_i + \varepsilon_{is}$$

และ

$$P_{is} = \Pr(y = 1 \mid x) = \frac{1}{1 + e^{-U_{is}}}$$

โดยที่

Y=1 คือ ซื้อ และ 0 คือ ไม่ซื้อ

$price_{is}$ คือ ราคาที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

D_{kis} คือ พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายเพิ่มของลูกค้าด้านสิ่งแวดล้อมต่อบรรจุภัณฑ์แบบ PLA หรือ Polylactic Acid (พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้) ทั้งเพศชาย และเพศหญิงที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น เพศชาย มีจำนวน 219 คน ส่วนเพศหญิงมีจำนวน 217 คน มีอายุโดยส่วนใหญ่อยู่ระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 28 รองลงมาอายุอยู่ระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 114 คน คิดเป็นร้อยละ 26 มีสถานภาพโสด จำนวน 176 คิดเป็นร้อยละ 40 รองลงมามีสถาณภาพสมรส จำนวน 159 คน คิดเป็นร้อยละ 37 ในส่วนของระดับการศึกษานั้นส่วนใหญ่คือ กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 53 รองลงมาคือ ต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 24 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอาชีพเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 108 คน คิดเป็นร้อยละ 25 รองลงมาคือ อาชีพรับราชการ จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 24 รายได้ต่อเดือนส่วนใหญ่ 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 38 รองลงมาคือ 30,001 – 50,000 บาท จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 23

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า แสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PQ	PV	IM	CSI	EWM	CL	Revisit
CE	0.6109***	0.6459***		0.0258			
PQ		0.2751***		0.1939***			
PV				0.2876***			
IM	0.3432***			0.3536***			0.4098
CSI					0.5294***	0.2843***	-0.0728

	PQ	PV	IM	CSI	EWM	CL	Revisit
EWM						0.6826***	1.0150**
CL			0.5381***				1.0213***
N	436.0000	436.0000	436.0000	436.0000	436.0000	436.0000	436.0000
rss	7.1620	7.0350	11.7563	7.3478	10.4464	9.9895	
ll	277.0734	280.9740	169.0318	271.4881	194.7852	204.5351	-664.0436
F	331.4229***	317.6384***	238.6533***	155.0341***	208.6546***	267.4055***	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							70.7851
r2	0.6049	0.5947	0.3548	0.5900	0.3247	0.5526	
r2_a	0.6030	0.5928	0.3533	0.5862	0.3231	0.5505	
r2_p							0.0506

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

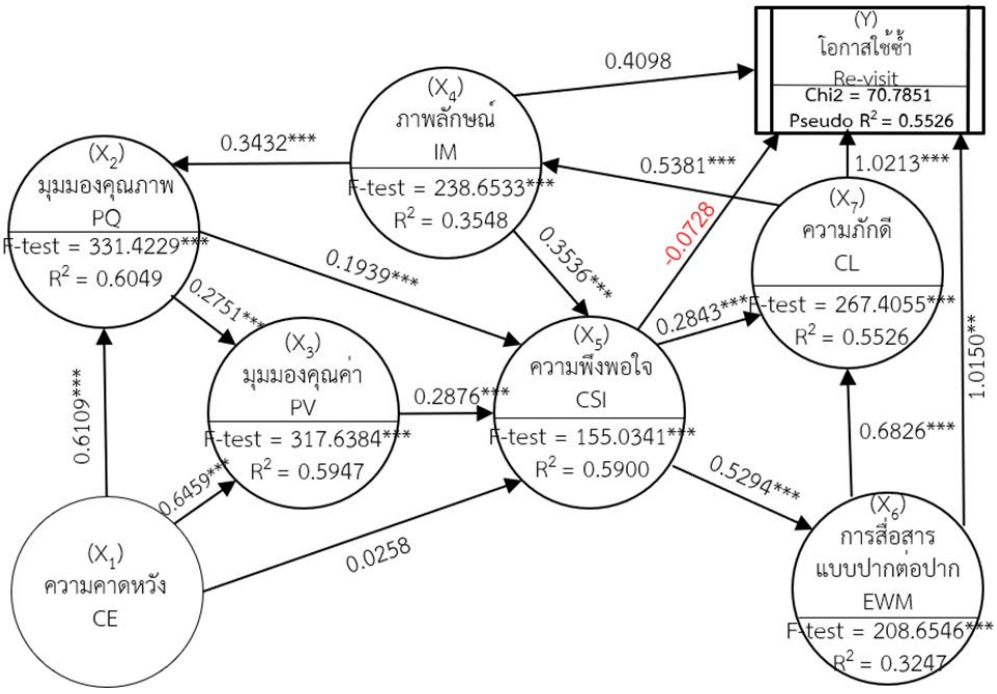

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) และภาพลักษณ์ (Image) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.6109 และ 0.3432 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความคาดหวังของลูกค้า และภาพลักษณ์ที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลที่ดีต่อมุมมองคุณภาพของกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) และมุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า (Perceived Value)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.6459 และ 0.2751 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความคาดหวังของลูกค้าและและมุมมองคุณภาพที่ลูกค้ามีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลลูกค้ามีมุมมองคุณค่าที่ดีในการซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 3 (H3) : ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ที่ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ (Image)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.5381 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ การที่ผู้บริโภคมีความภักดีต่อการซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม จะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ความคาดหวังของลูกค้า (Customer Expectations) มุมมองคุณภาพ (Perceived Quality) มุมมองคุณค่า (Perceived Value) และภาพลักษณ์ (Image) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.0258 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1939 0.2876 และ 0.3536 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความคาดหวังของลูกค้า มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) ที่ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word of Mouth – WOM)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.5294 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก

สมมติฐานที่ 6 (H6) : ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) และการสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.2843 และ 0.6826 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความพึงพอใจ และและการสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า

สมมติฐานที่ 7 (H7) : ภาพลักษณ์ (Image) ความพึงพอใจของลูกค้า (Customer Satisfaction) การสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า (Word of Mouth - WOM) และความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty) ที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำ (Re-visit)

ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.4098 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ -0.0728 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นลบ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิต 1.0150 และ 1.0213 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความพึงพอใจไม่ส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสการใช้ซ้ำ เนื่องจากลูกค้ามีความพึงพอใจในการซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม แต่โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีความถี่ในการซื้อกาแฟประมาณ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท นั่นถือได้ว่าเป็นปัจจัยหลัก ๆ ที่ทำให้ลูกค้าของร้านกาแฟสตาร์บัคส์ Starbuck Coffee มีโอกาสน้อยในการกลับมาใช้ซ้ำ

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟพลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ (แก้วขนาดบรรจุ 8 ออนซ์)

	กาแฟที่บรรจุภัณฑ์ธรรมดา	**กาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้**	**กาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ ได้มาตรฐาน ISO 17088**
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	90.00***	109.15***	128.79***

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟพลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ ที่ผ่านการรับรองมาตรฐานจาก ISO 17088 ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัย พบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่บรรจุภัณฑ์พลาสติกธรรมดา ราคาแก้วละ 90.00 บาท ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ แก้วละ 109.15 บาท และถ้าได้มาตรฐาน ISO 17088 ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายราคาแก้วละ 128.79 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ด้านการเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามเพศและรายได้โดยเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า เพศชายและเพศหญิงมีความพึงพอใจไม่แตกต่างกัน ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ย 15,001 – 30,000 มีระดับความพึงพอใจสูงกว่ากลุ่มอื่น

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วย ด้านมุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ โดยปัจจัยด้านภาพลักษณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่บรรจุภัณฑ์พลาสติกธรรมดา ราคาแก้วละ 90.00 บาท ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ แก้วละ 109.15 บาท และถ้าได้มาตรฐาน ISO 17088 ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายราคาแก้วละ 128.79 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 พบว่า ระดับความพึงพอใจลูกค้าของเพศชายและเพศหญิงไม่แตกต่างกัน โดยอธิบายได้ว่าความรู้สึกของลูกค้าที่ได้รับจากการซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมเมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่จ่ายไป เช่น คุณภาพของสินค้า ราคาที่เหมาะสม และค่านิยมของลูกค้า ทำให้ระดับความพึงพอใจของลูกค้าที่มีต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมไม่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับ Robin (2013) ที่กล่าวไว้ว่า การประเมินคุณค่าของผู้บริโภคมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ความพึงพอใจช่วยสร้างความภักดีและเพิ่มโอกาสซื้อซ้ำ ในขณะที่การตัดสินใจที่ใช้เหตุผล เช่น การพิจารณาความคุ้มค่าหรือการเปรียบเทียบราคากับคุณภาพของสินค้า

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 พบว่า ประกอบด้วยปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ต่อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ที่เป็นแก้วพลาสติกย่อยสลายได้มากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Srivastava and Kaul (2014) ที่กล่าวไว้ว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค เกิดจากความคาดหวังที่มีต่อปัจจัยด้านคุณภาพ และความคุ้มค่า ของสินค้าหรือบริการ และประสบการณ์จริงที่ได้รับ หากผลลัพธ์ตรงหรือสูงกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะพึงพอใจ นำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์และการบอกต่อในเชิงบวก แต่หากต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าอาจผิดหวังและไม่ซื้อซ้ำ รวมถึงบอกต่อในเชิงลบ

จากวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 พบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่บรรจุภัณฑ์พลาสติกธรรมดา ราคาแก้วละ 90.00 บาท ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์พลาสติกชีวภาพย่อยสลายได้ แก้วละ 109.15 บาท และถ้าได้มาตรฐาน ISO 17088 ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายราคาแก้วละ 128.79 บาทซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Suciarto et al, 2015 ที่ระบุว่าผู้บริโภคมีแนวโน้มให้ความสำคัญกับคุณภาพและมาตรฐานรับรองของผลิตภัณฑ์มากกว่าปัจจัยด้านความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพียงอย่างเดียว ดังนั้น หากต้องการส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การสร้างมาตรฐานหรือเครื่องหมายรับรองอาจเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการควรเพิ่มระดับความพึงพอใจ โดยการพัฒนามุมมองด้านภาพลักษณ์ เพราะเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากที่สุด โดยการส่งเสริมด้านความสะอาดที่เหมาะสมกับราคา และมุ่งเน้นสินค้าที่ไร้สารปนเปื้อน เพราะเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของธุรกิจร้านกาแฟ ควรมีมาตรฐานด้านสุขอนามัยที่ชัดเจนและปฏิบัติอย่างเคร่งครัด ควบคุมคุณภาพสินค้าให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภค และใช้บรรจุภัณฑ์ที่สะอาดได้รับการรับรองมาตรฐาน จากการศึกษาพบว่า ลูกค้ายอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับกาแฟบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเมื่อเทียบกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นพลาสติกธรรมดา โดยเฉพาะกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ที่ได้การรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ลูกค้าจะยอมจ่ายเงินเพิ่มสูงขึ้น แสดงให้เห็นว่า ลูกค้ามีความเชื่อมั่นเพิ่มขึ้นหากบรรจุภัณฑ์ได้การรับรองมาตรฐาน ดังนั้นควรสื่อสารให้ลูกค้าเข้าใจเกี่ยวกับการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ได้มาตรฐาน และออกแบบบรรจุภัณฑ์ให้น่าสนใจเพิ่มขึ้น ใช้งานสะดวก ปลอดภัย และสามารถนำกลับมาใช้ซ้ำได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

จากผลการศึกษาพบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายเงินเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้นในการทำวิจัยครั้งต่อไปจะต้องศึกษาในเรื่องของ ต้นทุน และผลตอบแทนของการเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม เพื่อวิเคราะห์ถึงต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เพื่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟ รวมไปถึงทราบผลตอบแทนที่ได้รับ เช่น ยอดขายที่เพิ่มขึ้นหรือภาพลักษณ์ที่ดีขึ้น หลังจากที่ร้านกาแฟใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นผลดีแก่องค์กร ดังนั้น การใช้บรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะเป็นอีกหนึ่งธุรกิจที่น่าสนใจต่อไป

บรรณานุกรม

ณัฐวิภาลักษ์ ผิวเกลี้ยง. (2565). *การรับรู้เชิงประสบการณ์ของลูกค้าและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความภักดีของผู้บริโภคเครื่องสำอางตราสินค้าระดับลักชัวรีในห้างสรรพสินค้าเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2021). *ผู้บริโภคเต็มใจจ่าย เพื่อสินค้าและบริการรักษ์โลก*. ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. https://www.kasikornresearch.com

Chanchin, T. (2017). The effect of perceived value and trust on customer loyalty in B2C e-commerce [Unpublished master's thesis]. Siam University.

Lee, J. (2011). Customer attitudes toward environmentally friendly behavior and their intention to visit green shopping malls, *18*(29),110–130. https://doi.org/10.14456/kab.2024.12

Robin, B. (2013). *Green practices in upscale foodservice operations: Customer perceptions and purchase intentions. International Journal of Contemporary Hospitality Management, 25*(5), 789-806. https://doi.org/10.1108/IJCHM-10-2012-0185

Srivastava, M., & Kaul, D. (2014). *Social interaction, convenience, and customer satisfaction: The mediating effect of customer experience. International Journal of Hospitality Management, 42*, 28-36. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2014.06.011

Suciarto, A. S., Hung, W., Ho, S., & Sitohang, P. S. (2015, n.d.). *Influence of green marketing toward purchase intention of green products through attitude: Survey on Indonesian and Taiwanese students. International Journal of Humanities and Management Sciences (IJHMS), 3*(2), 55-62. https://repository.unika.ac.id

Tosun, C., Dedeoglu, B. B., & Fyall, A. (2015). *Destination service quality, affective image, and revisit intention: The moderating role of past experience. Journal of Destination Marketing & Management, 4(4),* 1-12. https://doi.org/10.1016/j.jdmm.2015.06.004

Tran, H., Yazdanparast, A., & Strutton, D. (2019). *Investigating the marketing impact of consumers' connectedness to brand users. Journal of Business Research, 96,* 25-37. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2018.10.016

Zhao, H.-H. (2013). *What affects green consumer behavior in China? A case study from Qingdao. Journal of Cleaner Production, 63,* 143-151. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2013.05.021

การวิเคราะห์ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าต่อบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Analysis of Customer Willingness to Pay for Environmentally Friendly Packaging in Coffee Shops in Prachuap Khiri Khan Province

เอกธิปป์ ตนประเสริฐ[1] และก้าวไกล วุฒิเสน[2]

Eakathip Tonprasert[1] and Kawklai Wuthisen[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: eakathip.ton@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือระหว่างกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค (2) เพื่อระบุปัจจัยที่นำมาซึ่งโอกาสใช้ซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือและ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของในราคาที่เท่าใด โดยวิธีการเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามออนไลน์สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจากผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 401 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง แบบจำลองโพรบิทแบบเรียงลำดับ และแบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิคของผู้บริโภค ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณค่า และ (ค) ภาพลักษณ์ ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำจากการเลือกซื้อกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิคของผู้บริโภค ประกอบด้วย(ก)ความภักดี และ (ข) การบอกปากต่อปาก ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (3) ความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับกาแฟสดทั่วไปอยู่ที่ราคา 60.82 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และสำหรับกาแฟสด (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 60.82 บาท สำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 71.34 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 101.39 บาท

คำสำคัญ: กาแฟสด กาแฟออร์แกนิค บรรจุภัณฑ์ Bio Cup ความเต็มใจจ่าย

Abstract

The purposes of this study were (1) to determine Factors Affecting Customer's satisfaction to purchase regular fresh coffee versus organic fresh coffee, (2) To identify factors

that lead to repeat usage among customers of Coffee shops from Northern Thailand, (3) To determine the willingness to pay of Coffee shops from Northern Thailand customers in Prachuap Khiri Khan Province and the price they are willing to pay, data were collected by distributing online questionnaires using stratified random sampling from consumers in Prachuap Khiri Khan Province. This study was conducted by quantitative. Data were collected from samples of 401 consumers in Prachuap Khiri Khan Province. The data obtained were analyzed by One-way ANOVA, Linear Regression Model, Ordered Probit Model, Random Effects Logit Model. Results showed that (1) Factors influencing satisfaction from purchasing regular fresh coffee versus organic fresh coffee include expectations, perceived value, and brand image, all of which have a statistically significant impact, (2) Factors influencing the likelihood of repeat purchases from choosing regular fresh coffee versus organic fresh coffee include loyalty and word-of-mouth, both of which have a statistically significant impact, (3 The willingness to pay for regular fresh coffee is 60.82 THB per cup (8 ounces). For fresh coffee (8 ounces), customers are willing to pay 60.82 THB. For coffee from Northern Thailand with Bio Cup packaging (biodegradable plastic) (8 ounces), customers are willing to pay 71.34 THB. For coffee from Northern Thailand with Bio Cup packaging (biodegradable plastic) certified to ISO 17088 standards (8 ounces), customers are willing to pay 101.39 THB.

Keywords: Regular fresh coffee, organic fresh coffee, Bio Cup packaging, willing to pay

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ผู้บริโภคเริ่มให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ธุรกิจร้านกาแฟก็เป็นหนึ่งในธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากแนวโน้มนี้ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้หรือรีไซเคิลได้ กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ผู้บริโภคพิจารณาในการเลือกใช้บริการ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตของธุรกิจร้านกาแฟอย่างรวดเร็ว เนื่องจากเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยม การนำบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมาใช้ในร้านกาแฟในพื้นที่นี้จึงเป็นเรื่องที่มีความสำคัญ ไม่เพียงแต่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังสามารถสร้างความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้าได้อีกด้วย

จากรายงานสถานการณ์ขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปี 2566 พบว่าประเทศไทยมีขยะมูลฝอยเกิดขึ้นประมาณ 26.95 ล้านตัน หรือประมาณ 73,840 ตัน/วัน เฉลี่ยเท่ากับ 1.12 กิโลกรัม/คน/วัน เมื่อเทียบกับจำนวนประชากรตามทะเบียนราษฎร์ปี พ.ศ.2566 ทั้งนี้เพิ่มขึ้นจากปี 2565 ประมาณร้อยละ 5 ที่มีปริมาณขยะมูลฝอย 25.70 ล้านตัน สำหรับปริมาณขยะมูลฝอย ภาคกลางมีปริมาณขยะมูลฝอยสูงที่สุด 31,339 ตัน/วัน

ซึ่งเป็นขยะมูลฝอยในพื้นที่กรุงเทพมหานคร มากที่สุด 12,748 ตัน/วัน รองลงมาเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือ มีปริมาณขยะมูลฝอย 17,873 ตัน/วัน ภาคใต้ 9,705 ตัน/วัน ภาคตะวันออก 7,073 ตัน/วัน ภาคเหนือ 4,582 ตัน/วัน และภาคตะวันตก 3,268 ตัน/วัน ซึ่งยังไม่นับขยะที่ตกค้างในแต่ละปีที่มีจำนวนนับหมื่นตันต่อปี (Thai PBS, 2024)

ความแตกต่างของกาแฟสดธรรมดาและกาแฟสดออร์แกนิคมีความแตกต่างกันในหลายด้าน กระบวนการผลิตของกาแฟสดธรรมดามักใช้วิธีการปลูกและดูแลที่ไม่จำเป็นต้องเป็นไปตามมาตรฐานออร์แกนิค อาจมีการใช้สารเคมี เช่น ปุ๋ยเคมีและยาฆ่าแมลงในการปลูกและดูแลต้นกาแฟ ในขณะที่กาแฟสดออร์แกนิคต้องผ่านกระบวนการปลูกและดูแลที่เป็นไปตามมาตรฐานออร์แกนิค

การวิจัยนี้มีความสำคัญเนื่องจากจะช่วยให้ผู้ประกอบการร้านกาแฟในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์เข้าใจถึงความเต็มใจจ่ายของลูกค้าต่อบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งจะเป็นข้อมูลสำคัญในการวางแผนและพัฒนาธุรกิจให้สอดคล้องกับความต้องการของตลาด นอกจากนี้ การวิจัยยังสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในธุรกิจร้านกาแฟทั่วประเทศ ซึ่งจะช่วยสร้างความยั่งยืนในระยะยาวทั้งในด้านเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้มีขึ้นเพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการร้านกาแฟจากภาคเหนือของผู้บริโภคในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

1. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือ ระหว่างกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค
2. เพื่อระบุปัจจัยที่นำมาซึ่งโอกาสใช้ซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือ
3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ของในราคาที่เท่าใด

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี ACSI (American Customer Satisfaction Index) หมายถึง ดัชนีความพึงพอใจของลูกค้าอเมริกัน เป็นแบบจำลองที่ใช้วัดความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการต่าง ๆ โดยใช้การประเมินจากมุมมองของผู้บริโภค ACSI เป็นเครื่องมือที่ช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าใจความคาดหวังของลูกค้าและปรับปรุงคุณภาพของผลิตภัณฑ์และบริการให้ตรงกับความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น (ชาญณรงค์ เลาหวรรณธนะ, 2562)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของผู้บริโภค (Customer Expectation) หมายถึง ความต้องการหรือความหวังที่ผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการใด ๆ ก่อนที่จะทำการซื้อหรือใช้บริการนั้น ๆ ความคาดหวังนี้สามารถเกิดขึ้นได้จากหลายปัจจัย เช่น ประสบการณ์ที่ผ่านมา การโฆษณา คำแนะนำจากคนรู้จัก หรือข้อมูล

ที่ได้รับจากแหล่งต่าง ๆ ความคาดหวังมีผลสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เพราะถ้าผลิตภัณฑ์หรือบริการสามารถตอบสนองความคาดหวังได้ ผู้บริโภคก็จะรู้สึกพึงพอใจและมีแนวโน้มที่จะกลับมาซื้อหรือใช้บริการอีก แต่ถ้าผลิตภัณฑ์หรือบริการไม่สามารถตอบสนองความคาดหวังได้ ผู้บริโภคก็อาจจะรู้สึกผิดหวังและไม่กลับมาซื้อหรือใช้บริการอีก (Smith, 2020)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค (Perceived Quality) หมายถึง ความหมายของมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคหมายถึง ความคิดเห็นและการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่นความคุ้มค่า ผลิตภัณฑ์คุ้มค่ากับเงินที่ผู้บริโภคจ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์นั้นมา, การใช้งาน ผลิตภัณฑ์สามารถใช้งานได้ดีตามข้อกำหนดที่ระบุไว้, ความปลอดภัย ผลิตภัณฑ์ต้องปลอดภัยต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม, ความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคได้ (Zeithaml, 1988)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค (Perceived Value) หมายถึง ความหมายของมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค (Customer Value Perspective) หมายถึง การที่องค์กรหรือธุรกิจพิจารณาและให้ความสำคัญกับคุณค่าที่ลูกค้าหรือผู้บริโภคได้รับจากสินค้าหรือบริการ โดยมุ่งเน้นที่การตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของลูกค้าเป็นหลัก แนวคิดนี้เป็นส่วนหนึ่งของ Balanced Scorecard ที่พัฒนาโดย Kaplan และ Norton ซึ่งเป็นเครื่องมือในการวัดผลการดำเนินงานขององค์กรมุมมองคุณค่าของผู้บริโภคมักจะพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ เช่น คุณภาพของสินค้าหรือบริการ, ราคาที่เหมาะสม, ความพึงพอใจของลูกค้า, การบริการหลังการขาย, ประสบการณ์ของลูกค้า (Kaplan & Norton, 1992)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของผู้บริโภค (Perceived Image) หมายถึง ความหมายของภาพลักษณ์ของผู้บริโภคหมายถึง ความคิดเห็นและการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งสามารถสะท้อนถึงความรู้สึกและทัศนคติที่มีต่อแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ภาพลักษณ์นี้สามารถมีผลต่อการตัดสินใจซื้อและความพึงพอใจของผู้บริโภคได้ ภาพลักษณ์ของผู้บริโภคสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่น คุณภาพของผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคมองว่าผลิตภัณฑ์มีคุณภาพดีหรือไม่, ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในแบรนด์หรือไม่, ความคุ้มค่า ผู้บริโภครู้สึกว่าผลิตภัณฑ์คุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไปหรือไม่, ความพึงพอใจ ผู้บริโภครู้สึกพึงพอใจหลังการใช้ผลิตภัณฑ์หรือไม่ (Haugtvedt, Herr, & Kardes, 2008)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภค (Customer Satisfaction) หมายถึง ความพึงพอใจของผู้บริโภค (Consumer Satisfaction) หมายถึง ความรู้สึกที่ผู้บริโภคมีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการหลังจากที่ได้ใช้หรือบริโภค ซึ่งเป็นการประเมินว่าผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้นสามารถตอบสนองความคาดหวังและความต้องการของผู้บริโภคได้หรือไม่ ความพึงพอใจนี้สามารถส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำและความภักดีต่อแบรนด์ได้ (Oliver, 1997)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบปากต่อปาก (Electronic word of mouth) หมายถึง ปัจจัยการสื่อสารปากต่อปากบนสื่อสังคมออนไลน์ ความน่าดึงดูดใจของแฟนเพจรีวิว ความน่าไว้วางใจของแฟนเพจรีวิวส่งผลต่อทัศนคติที่ผู้บริโภคมีต่อตราสินค้า และทัศนคติต่อตราสินค้านั้นก็ส่งผลต่อพฤติกรรมสนับสนุนตรา

สินค้า ดังนั้นจึงเป็นที่มาของการนำเสนอกลยุทธ์ ได้แก่ ผู้บริหารตราสินค้าควรหมั่นตรวจสอบการสื่อสารปากต่อปากที่เกี่ยวกับตราสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ เพราะการสื่อสารในเชิงลบอาจทำให้ส่งผลเสียต่อตราสินค้าในระยะยาวได้ และแก้ไขได้ยาก นอกจากนี้ในฐานะของผู้บริหารตราสินค้าก็ควรเลือกผู้มีอิทธิพลบนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีความน่าดึงดูดใจในการนำเสนอ และมีความน่าเชื่อถือ เพื่อเป็นสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้บริโภคปัจจุบันให้ใช้บริการไปอย่างต่อเนื่อง และเป็นการสร้างทัศนคติที่ดีแก่ผู้บริโภคใหม่ให้เข้ามาใช้บริการ (ธนวัฒน์ เกตุเพ็นวงศ์, 2022)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความภักดีของผู้บริโภค (Customer Loyalty) หมายถึง ทัศนคติหรือสิ่งที่ผู้บริโภคแสดงออกถึงความเชื่อมั่น ความภักดีต่อตราสินค้าถือเป็นพื้นฐานอันสำคัญของคุณค่าตราสินค้า เพราะหากผู้ซื้อไม่เห็นถึงความแตกต่างและจุดเด่นของสินค้าแต่ละตรา ผู้ซื้อก็จะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าตราอื่นแทน แต่หากผู้ซื้อมีความภักดีต่อตราสินค้าในระดับสูง ย่อมมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าซ้ำอย่างต่อเนื่องและถือเป็นทางเลือกในการพิจารณาซื้อในที่สุด ผู้ซื้อที่เคยลองหรือเลือกใช้สินค้านั้น ๆ มาแล้วจะสามารถช่วยลดการลงทุนทางธุรกิจให้กับตราสินค้านั้น ๆ ได้ ทำให้ธุรกิจมีอำนาจในการต่อรองกับธุรกิจต่าง ๆ และยังช่วยปกป้องตราสินค้านั้น ๆ จากการแข่งขันของคู่แข่งได้ อันเป็นสิ่งที่สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถและประสิทธิภาพของตราสินค้านั้น ๆ ได้ (Aaker, 1991)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค (Consumer Repeat Usage) หมายถึง ความหมายของการตั้งใจใช้บริการซ้ำไว้ว่า การตัดสินใจของบุคคลที่ต้องการกลับมาซื้อหรือใช้บริการซ้ำ ซึ่งสอดคล้องกับ Viet, Phuc, & Nguyen (2020) ที่กล่าวว่า ความตั้งใจใช้บริการซ้ำเป็นความต้องการของผู้บริโภคที่ตั้งใจกลับมารับบริการซ้ำ ณ สถานบริการที่เคยใช้บริการมาก่อน โดยผู้บริโภคมีความตั้งใจที่อยากจะมีส่วนร่วมกับกิจกรรมในสถานบริการนั้น ๆ เพิ่มมากขึ้น จนนำไปสู่การบอกต่อแบบปากต่อปากในเชิงบวก รวมไปถึงการวางแผนของผู้บริโภคที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง ในขณะเดียวกันก็ต้องการให้ผู้ให้บริการลดค่าบริการหรือมีโปรโมชั่นเสริมให้กับตนเองมากขึ้น โดยความตั้งใจใช้บริการซ้ำสามารถสังเกตได้จากพฤติกรรมของผู้บริโภคภายหลังการเข้ารับบริการนั้น ๆ (Tosun, Dedeoğlu, & Fyall, 2015)

แนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay) หมายถึงราคาสูงสุดที่ผู้บริโภคยินยอมจ่ายสำหรับปริมาณสินค้าหรือบริการที่กำหนด (Cameron & James, 1987; Krishna, 1991) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงคุณค่าที่ผู้บริโภครับรู้ (Kotler & Levy, 1969) การศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคมีบทบาทสำคัญในการกำหนดราคาสินค้าหรือบริการของผู้ประกอบการ (Wertenbroch & Skiera, 2002)

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ตามแนวคิดดัชนีวัดความพึงพอใจ และความเต็มใจจ่ายดังแสดงตามกรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1 และรูปที่ 2

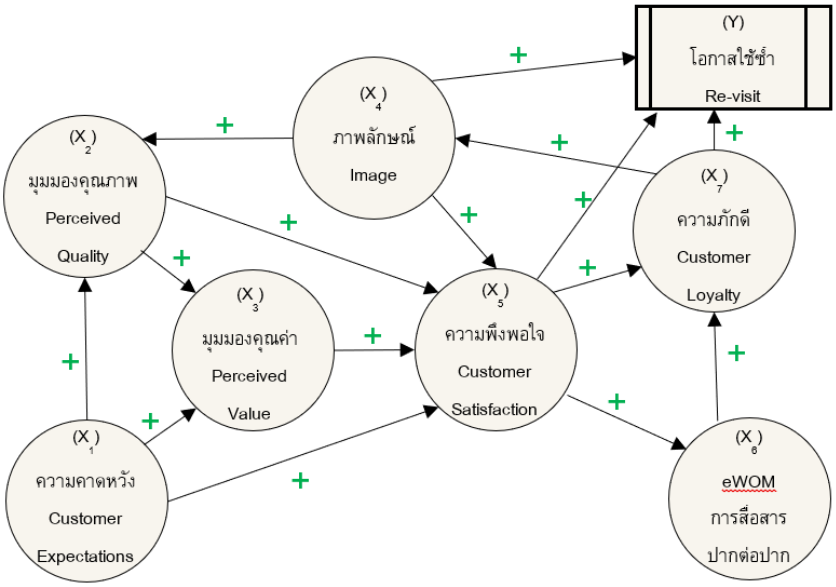

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

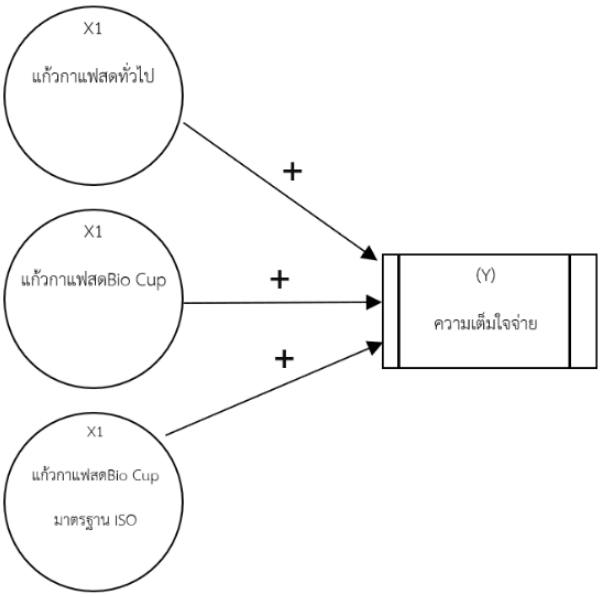

รูปที่ 2 กรอบแนวคิด

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์พฤติกรรมความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถกำหนดสมมุติฐานของงานวิจัยได้ดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 551,769 คน (สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน), สำนักบริหารการทะเบียน, 2567)

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟร้านจากภาคเหนือ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 401 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จากผู้บริโภคร้านกาแฟจากภาคเหนือ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริโภคกาแฟสด

ทั่วไป และ ผู้บริโภคกาแฟสดออร์แกนิค แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการวิจัย ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย			
ประเภทสินค้า	เพศ		
	ชาย	หญิง	รวม
กาแฟสดทั่วไป	78	63	141
	55.32%	44.68%	100%
กาแฟสดออร์แกนิค	105	155	260
	40.38%	59.62%	100%
รวม	183	218	401
	45.64%	54.36%	100%

จากตารางที่ 1 ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าพื้นที่อยู่อาศัยเป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคกาแฟ เพื่อให้ตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่เลือกบริโภคกาแฟสดทั่วไปและกาแฟออร์แกนิค

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 สะท้อนข้อมูลส่วนบุคคล และพฤติกรรมในการใช้บริการ และส่วนที่ 3 เป็นมาตรวัด Likert Scale เพื่อวัดระดับความพึงพอใจ

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity): ในแต่ละข้อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาคำถามทุกข้อและปรับแก้ไขร่วมกันเพื่อให้แน่ใจว่าคำตอบที่ได้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability): นำข้อมูลทั้ง 401 ชุดที่เก็บรวบรวมได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยวิธี Factor Analysis, Total Variance และการใช้วิธีการหาค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคอัลฟา (Cronbach Coefficient) จำนวน 7 องค์ประกอบ จากข้อคำถามที่เป็นตัวแปรจำนวน 25 ตัวแปร พบว่าตัวแปรขององค์ประกอบที่ 1-7 มีค่าสัมประสิทธิ์ที่ 0.5405, 0.6654, 0.7521, 0.7860, 0.7873, 0.7900, 0.8156 ตามลำดับแสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อมั่นในระดับพอใช้ และสามารถนำไปใช้ในการวิจัยได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) และแบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 401 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็น เพศ หญิง จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.36 บริโภคกาแฟสดออร์แกนิค จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 64.84 มีอายุ 27– 43 ปี (GEN X) จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 70.57 มีสถานภาพการสมรส โสด จำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 77.31 มีการศึกษา ต่ำกว่าถึงกำลังศึกษาปริญญาตรีและปริญญาตรี จำนวน 277 คน คิดเป็นร้อยละ 69.08 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 54.36 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 60.85

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค และเพื่อระบุปัจจัยที่นำมาซึ่งโอกาสใช้ซ้ำของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 รูปที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Model	มุมมองคุณภาพ		มุมมองคุณค่า		ภาพลักษณ์		ความพึงพอใจ		สื่อสารปากต่อปาก		ความภักดี		Revisit
ความคาดหวัง	0.628	***	0.285	***			0.0940	***					
มุมมองคุณภาพ			0.542	***			0.0423						
มุมมองคุณค่า							0.0631	**					
ภาพลักษณ์	0.378	***					0.400	***					0.937
ความพึงพอใจ									0.121	***	0.147	***	-0.0587
ปากต่อปาก											0.413	***	-1.461***
ความภักดี					0.309	***							2.190***
N	401		401		401		401		401		401		401
RSS	6.612		9.759		41.54		2.411		10.07		16.80		
Log-likelihood	254.1		176.0		-114.4		456.4		169.8		67.12		-453.7
F-test	1302.7		658.6		17.61		607.3		9.995		28.21		
Chi-square Test													66.05
R^2	0.867		0.768		0.0423		0.860		0.0244		0.124		
Adj. R^2	0.867		0.767		0.0399		0.858		0.0220		0.120		
Pseudo R^2													0.0678

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, และ *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

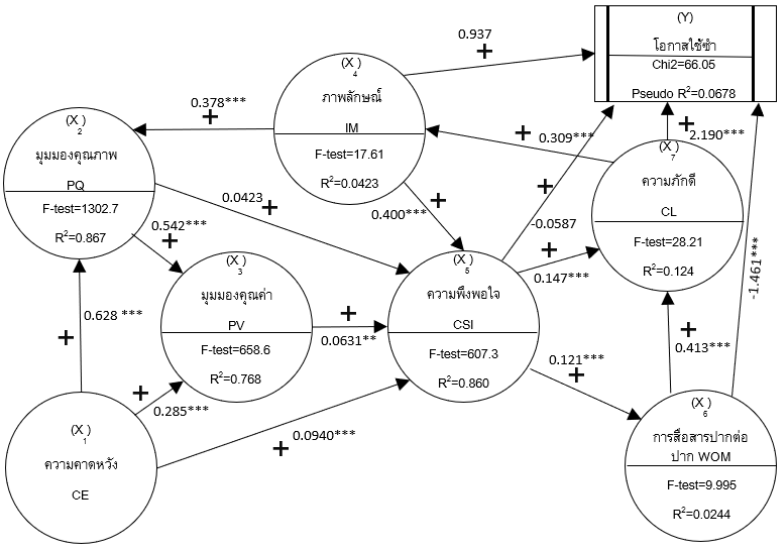

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ

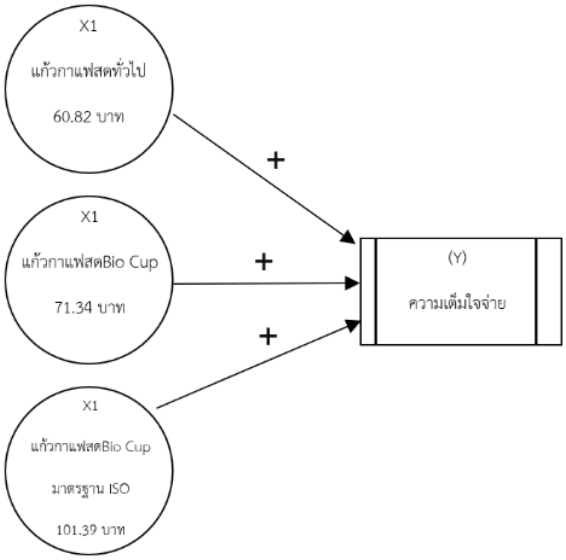

รูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของความเต็มใจจ่ายของลูกค้าต่อบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลอง ACSI + การกลับมาใช้ซ้ำ

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.628 และ 0.378 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.285 และ 0.542 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.309 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.0423 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวก แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ และ 0.0940 0.0631 และ 0.400 ตามลำดับ ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.121 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความภักดี ผลการวิจัยพบว่า มีค่าสัมประสิทธิ์ความสัมพันธ์เท่ากับ 0.147 และ 0.413 ซึ่งมีความสัมพันธ์เป็นบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป กับกาแฟออร์แกนิค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ แต่ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์เชิงลบต่อโอกาศซื้อซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีของผู้บริโภค ส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และภาพลักษณ์ และความพึงพอใจ ส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยความภักดีของผู้บริโภค ส่งผลมากที่สุด

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเงินสำหรับบรรจุภัณฑ์กาแฟที่เป็นแก้วกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 (8 ออนซ์) ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน ผลการวิจัยพบว่าสำหรับกาแฟสด (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 60.82 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 71.34 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 101.39 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงข้อที่ 1 พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือ ระหว่างกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค คือ ความสำคัญด้านมุมมองคุณค่ามากที่สุด ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพรองลงมา ด้านภาพลักษณ์ และความคาดหวังตามลำดับ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงข้อที่ 2 การประเมินปัจจัยที่นำมาซึ่งโอกาสใช้ซ้ำของลูกค้ากาแฟจากภาคเหนือ ผลการวิจัยพบว่า ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้าน ความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีผลต่อโอกาสในการกลับมาซื้อซ้ำอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงข้อที่ 3 การประเมินความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า สำหรับกาแฟสด (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 60.82 บาท สำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 71.34 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 101.39 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือระหว่างกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค ผลการวิจัย พบว่า ผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับเรื่องมุมมองคุณค่ามากที่สุด และมุมมองคุณภาพ และด้านความภักดีน้อยที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับ Zeithaml (1988) ได้ให้ความหมาย ของมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคหมายถึง ความคิดเห็นและการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็นหลายด้าน เช่น ความคุ้มค่า ผลิตภัณฑ์คุ้มค่ากับเงินที่ผู้บริโภคจ่ายเพื่อให้ได้ผลิตภัณฑ์นั้นม ผลิตภัณฑ์ต้องปลอดภัยต่อผู้ใช้และสิ่งแวดล้อม ความพึงพอใจ ผลิตภัณฑ์สามารถตอบสนองความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคได้

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัย พบว่า มี 2 ปัจจัย คือ ความภักดี และการสื่อสารปากต่อปาก โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญด้านความภักดีสูงที่สุด ในเรื่อง ความภักดีต่อตราสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับ Aaker (1991) กล่าวว่า ความภักดีต่อตราสินค้าหมายถึง ทัศนคติหรือสิ่งที่ผู้บริโภคแสดงออกถึงความเชื่อมั่น ความภักดีต่อตราสินค้าถือเป็นพื้นฐานอันสำคัญของคุณค่าตราสินค้า เพราะหากผู้ซื้อไม่เห็นถึงความแตกต่างและจุดเด่นของสินค้าแต่ละตรา ผู้ซื้อก็จะตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าตราอื่นแทน แต่หากผู้ซื้อมีความภักดีต่อตราสินค้าในระดับสูง ย่อมมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าซ้ำอย่างต่อเนื่อง

จากวัตถุประสงค์ที่ 3 เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในราคาเท่าใด ผลการวิจัย พบว่า สำหรับกาแฟสด (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 60.82 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 71.34 บาท และสำหรับกาแฟจากภาคเหนือที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่าย 101.39 บาท อธิบายได้ว่า เมื่อทางร้านจัดหาบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมลูกค้าก็ยอมจ่ายในราคาที่สูงกว่าเดิม ซึ่งสอดคล้องกับ ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, (2564) รายงานว่าผู้บริโภคต้องการมีส่วนร่วมในการลดปัญหาสิ่งแวดล้อม เต็มใจจ่ายเพื่อสิ่งแวดล้อม สูงถึง 20% จากสินค้าราคาปกติ ศูนย์วิจัยกสิกรไทยได้ทำการสำรวจมุมมองและพฤติกรรมของผู้บริโภคต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมากกว่าร้อยละ 50 มีความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมว่าเป็นเรื่องใกล้ตัว และมองว่า

ตนเองได้รับผลกระทบในชีวิตประจำวันเพิ่มมากขึ้น อาทิ ปัญหาขยะ ของเสียหลังจากการบริโภค มลพิษทางน้ำ มลพิษทางอากาศ โดยเฉพาะปัญหาฝุ่น PM 2.5 ที่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือระหว่างกาแฟสดทั่วไปกับกาแฟสดออร์แกนิค คือ ความสำคัญด้านมุมมองคุณค่ามากที่สุด และด้านความภักดีน้อยที่สุด ทางร้านกาแฟจากภาคเหนือ ควรให้ความสำคัญกับคุณภาพของกาแฟเพราะกาแฟจากภาคเหนือมีเอกลักษณ์ และราคาที่เหมาะสมการจะกระตุ้นความพึงพอใจด้วยจุดเด่นของผลิตภัณฑ์ของทางร้านได้มากที่สุด

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลทางบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำมากที่สุด ได้แก่ ปัจจัยด้านความภักดีมาก และผู้บริโภคให้ความสำคัญในเรื่อง ความภักดีต่อตราสินค้า ดังนั้น ทางร้านกาแฟจากภาคเหนือควรมีการปรับตราสินค้าให้ใหม่ และการมีแนวทางในการพัฒนาทางด้านร้านกาแฟที่เปลี่ยนไปตามยุคสมัย เน้นกาแฟของตัวเองที่มีเอกลักษณ์กาแฟอาราบิกาสายพันธุ์หลัก คาทูรา คาติมอร์ และคาทุย

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าร้านกาแฟจากภาคเหนือในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ของแต่ละบรรจุภัณฑ์แตกต่างกัน แต่สำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมลูกค้ายินดีจ่ายเพิ่มขึ้น ทางร้านกาแฟจากภาคเหนือ ควรประชาสัมพันธ์ด้านการใช้บรรจุภัณฑ์ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจจะทำให้เกิดความประทับใจและยังสามารถดึงลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆได้อีกด้วย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรพิจารณาขยายกลุ่มเป้าหมายให้กว้างขึ้น เพื่อดูผลการศึกษาที่เปลี่ยนไป การขยายกลุ่มเป้าหมายจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่หลากหลายและครอบคลุมมากขึ้น ซึ่งอาจนำไปสู่การค้นพบใหม่ ๆ ที่ไม่เคยพบมาก่อน

2. ควรพิจารณาใช้โมเดลการศึกษาที่แตกต่างกัน เพื่อดูผลการศึกษาว่าจะออกมาเป็นเช่นเดียวกันหรือไม่ การใช้โมเดลที่หลากหลายจะช่วยให้สามารถตรวจสอบความถูกต้องและความน่าเชื่อถือของผลการศึกษาได้ดียิ่งขึ้น

3. ควรมีการวิเคราะห์เชิงลึกเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย เช่น ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค หรือปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า การวิเคราะห์เชิงลึกจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและมีความหมายมากขึ้น

บรรณานุกรม

ชาญณรงค์ เลาหวรรณธนะ. (2562). *การศึกษาคุณภาพการบริการกับความพึงพอใจตามแบบจำลอง ACSI A study of service quality and satisfaction on ACSI model* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต,

มหาวิทยาลัยสยาม]. https://e-research.siam.edu/kb/a-study-of-service-quality-and-satisfaction-on-acsi-model/

ธนวัฒน์ เกตุเพ็นวงศ์. (2022). *อิทธิพลของการสื่อสารปากต่อปากบนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีผลต่อทัศนคติตราสินค้าและพฤติกรรมการสนับสนุนตราสินค้า* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4570

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2564). *ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายเพื่อสินค้าและบริการรักษ์โลก.* https://www.kasikornresearch.com/th/analysis/k-social-media/Pages/Green-FB-12-10-21.aspx0.

สำนักบริหารการทะเบียน. (2567). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร (รายเดือน).* กรมการปกครอง.

Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. New York: The Free Press.

Cameron, T. A., & James, M. D. (1987). Estimating Willingness to Pay from Survey Data: An Alternative Pre-Test-Market Evaluation Procedure. *Journal of Marketing Research*, *24*(3), 304-310.

Haugtvedt, C. P., Herr, P. M., & Kardes, F. R. (2008). *Handbook of Consumer Psychology*. New York: Psychology Press.

Kaplan, R. S., & Norton, D. P. (1992). The Balanced Scorecard: Measures that Drive Performance. *Harvard Business Review*, *70*(1), 71-79.

Kotler, P., & Levy, S. J. (1969). Broadening the Concept of Marketing. *Journal of Marketing*, *33*(1), 10-15.

Krishna, A. (1991). Effect of dealing patterns on consumer perceptions of deal frequency and willingness to pay. *Journal of Marketing Research, 28*(4), 441-451.

Oliver, R. L. (1997). *Satisfaction: A Behavioral Perspective on the Consumer*. New York: McGraw-Hill.

Smith, J. (2020). *Consumer Expectations and Product Satisfaction*. New York: Academic Press.

Thai PBS. (2024). *ขยะล้นเมือง คนไทยสร้างขยะเฉลี่ย 7.3 หมื่นตัน/วัน.* https://www.thaipbs.or.th/news/content/340722

Tosun, C., Dedeoğlu, B. B., & Fyall, A. (2015). Destination service quality, affective image and revisit intention: The moderating role of past experience. *Journal of Destination Marketing & Management*, *4*(1), 1-10.

Viet, B. N., Phuc, D. H., & Nguyen, H. H. (2020). Revisit intention and satisfaction: The role of destination image, perceived risk, and cultural contact. *Cogent Business & Management*, *7*(1), 1-20.

Wertenbroch, K., & Skiera, B. (2002). Measuring Consumers' Willingness to Pay at the Point of Purchase. *Journal of Marketing Research*, *39*(2), 228-241.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, *52*(3), 2-22.

อิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง

Influence from Consumer Satisfaction That Affects Repeat Use of Coffee Shops That are Environmentally Conscious in the Lower Central Region

ปรัญญา แย้มเปลี่ยน[1] และก้าวไกล วุฒิเสน[2]

Paranya Yaemplian[1] and Kawklai Wuthisen[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: paranya.yae@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อเครื่องดื่มทั่วไป กับเครื่องดื่มออร์แกนิค ของผู้บริโภคร้านชาตรามือ ในเขตภาคกลางตอนล่าง และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำในการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ สุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิจากผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 393 ราย วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองโพรบิทแบบเรียงลำดับ ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณภาพ (ค) มุมมองคุณค่า และ (ง) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำจากการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความภักดี และ (ข) การสื่อสารแบบปากต่อปาก ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

คำสำคัญ: การตัดสินใจซื้อ โอกาสกลับมาซื้อซ้ำ การสื่อสารแบบปากต่อปาก แก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้)

Abstract

This research aimed at (1) To compare customer satisfaction from purchasing general beverages and organic beverages of Cha Tra Mue shop consumers in the lower central region., and (2) identify the factors affecting the repeat purchase of general glass beverages and Bio

Cup beverages (biodegradable plastic cups) of coffee shops consumers in the lower central region. Data were collected using an online questionnaire. Stratified random sampling was used from 393 consumers who purchased general glass beverages and Bio Cup beverages (biodegradable plastic cups) in coffee shops in the lower central region. Data were analyzed by linear regression model and ordinal probit model. The results of the research found that (1) the factors affecting the satisfaction in deciding to purchase general glass beverages and Bio Cup beverages (biodegradable plastic cups) of consumers in the lower central region included (a) expectation, (b) quality perspective, (c) value perspective, and (d) image, which had statistically significant effects. (2) Factors affecting the chance of repurchase from purchasing general glass beverages with the beverages in Bio Cup glass (biodegradable plastic glass) of consumers in the lower central region, it was found that (a) loyalty and (b) word-of-mouth communication had statistically significant effects.

Keywords: Purchase decisions, opportunities to come back and buy again, word-of-mouth communication Bio Cup Glass (Biodegradable Plastic Glass)

บทนำ

ขยะพลาสติกกำลังเป็นปัญหาใหญ่สำหรับทุกประเทศตามรายงาน World Economic Forum 2020 ที่คาดการณ์ว่าปริมาณขยะพลาสติกเพิ่มขึ้นจาก 260 ล้านตัน เป็น 460 ล้านตันในปี 2573 (World Economic Forum, 2020) สหประชาชาติและรัฐบาลทั่วโลกตื่นตัวและพยายามลด ละ เลิกพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวแล้วทิ้งดังจะเห็นได้จากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติ (United Nations Environment Program: UNEP) กำหนดให้วันสิ่งแวดล้อมโลก (World Environmental Day) เมื่อวันที่ 5 มิถุนายน พ.ศ. 2561 เป็นวันแห่งการต่อสู้กับมลพิษพลาสติก(Beat Plastic Pollution) โดยรณรงค์ให้ปฏิเสธการใช้พลาสติกชนิดนี้ ซึ่งประเด็นปัญหาขยะพลาสติกนับเป็นปัญหาที่สำคัญของประเทศไทยเช่นกัน ในแต่ละปี ประเทศไทยมีการผลิตและใช้ถุงพลาสติกกว่า 45,000 ล้านใบ ซึ่งพบว่าในปี พ.ศ.2560 ปริมาณขยะพลาสติกประเภทถุงพลาสติกหูหิ้วอยู่ที่ 517,054 ตัน แก้วน้ำพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว 241,233 ตัน หลอดพลาสติก 3,873 ตัน กล่องโฟมบรรจุอาหาร 29,248 ตัน นอกจากนี้ประเทศไทยยังถูกจัดให้อยู่อันดับ 6 ของประเทศที่ทิ้งขยะพลาสติกมากที่สุดในโลก (Jambeck et al., 2015) ส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ของประเทศเป็นอย่างมาก

ปัจจุบันความก้าวหน้าด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมสามารถสร้างตลาดผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ เพื่อกระตุ้นความต้องการที่แอบแฝงภายในของผู้บริโภคได้ เช่น การเพิ่มคุณค่าทางโภชนาการด้วยสารอาหารที่สกัดจากธรรมชาติ รวมทั้งกระบวนการผลิตที่ช่วยให้อาหารมีความสดใหม่และไม่ทำลายคุณค่าสารอาหาร พลาสติกที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ เช่น แป้งที่มีเยอะมาก และหาได้จากพืชจำพวก ข้าวโพด ข้าวสาลี มันลำปะหลัง

เป็นต้น การใช้งานก็เหมือนกับการใช้พลาสติกทั่วไปทุกอย่าง แต่เมื่อพลาสติกเหล่านี้ถูกทิ้งไปแล้ว เมื่ออยู่ในภาวะที่แบคทีเรียและเอนไซม์จะย่อยสลายได้เอง เมื่อย่อยแล้วจะสลายตัวกลายเป็นน้ำ ประกอบด้วยมวลชีวภาพ ก๊าซมีเทนและคาร์บอนไดออกไซด์ที่มีประโยชน์กับพืชแทน ซึ่งถ้าใช้พลาสติกธรรมดา ไม่รู้อีกกี่ปีจึงจะย่อยสลายได้ ก่อให้เกิดขยะเป็นจำนวนมาก ทำลายสิ่งแวดล้อม แก้ว BIO CUP (พลาสติกย่อยสลายได้) "Bio Cup" หรือ "แก้วรักษ์โลก" ซึ่งเป็นชื่อเรียกของแก้วพลาสติกชนิดพิเศษที่ทำมาจากวัสดุชีวภาพย่อยสลายได้ตามธรรมชาติ โดยแก้วชนิดนี้ผลิตขึ้นจากพอลิแลคติกแอซิด ซึ่งเป็นพลาสติกชีวภาพที่สังเคราะห์จากวัตถุดิบธรรมชาติ มันสำปะหลัง ข้าวโพด อ้อยหรือน้ำตาลจากพืชสามารถย่อยสลายได้ภายในระยะเวลาเพียง 3-6 เดือน (ศูนย์ข้อมูลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 2567)

ในการวิจัยได้ประยุกต์ใช้หลักทฤษฎีดัชนีความพึงพอใจของลูกค้าอเมริกา (ACSI) (American Customer Satisfaction Index : ACSI) ซึ่งแบ่งออกเป็นความหวังของลูกค้า มุมมองต่อคุณภาพบริการ มุมมองคุณค่า มุมมองภาพลักษณ์ ความพึงพอใจต่อบริการ การสื่อสารปากต่อปาก ความภักดีของลูกค้าและโอกาสใช้ซ้ำ (Anderson & Fornell, 2000)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาอิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไปกับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคร้านกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง และ เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำในการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยงานวิจัยนี้มีขอบเขตครอบคลุมสำรวจกลุ่มตัวอย่างจากลูกค้าในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การสำรวจข้อมูล จากแบบสอบถามออนไลน์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อเครื่องดื่มทั่วไป กับเครื่องดื่มออร์แกนิคของผู้บริโภคร้านชาตรามือ ในเขตภาคกลางตอนล่าง
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำในการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไปกับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับความคาดหวังของผู้บริโภค

พัชรี ศรีสุข (2542) กล่าวว่า ความคาดหวัง หมายถึง การคาดคะเน หรือความมุ่งหวังของบุคคลกับสิ่งที่จะเกิดขึ้นในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลจากอดีต ปัจจุบัน เป็นตัวทำนาย ซึ่งจะแตกต่างกันตามลักษณะของแต่ละบุคคล ความต้องการ บทบาทหน้าที่และเป้าหมายในการกระทำนั้น ๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค

กำพล กิจชระภูมิ และสุชาติ ยุวรี (2546) ได้ให้ความหมายไว้ว่า คุณภาพ หมายถึง การดำเนินงานให้เป็นไปตามข้อกำหนดที่ต้องการ โดยสร้างความพอใจให้กับลูกค้า และมีต้นทุนการดำเนินงานที่เหมาะสมและอธิบายถึงแนวคิดทางคุณภาพที่ได้มีวิวัฒนาการมาตามลำดับนั้น สามารถแบ่งได้เป็น 4 ระดับ ได้แก่ 1) เหมาะสมกับมาตรฐาน 2) เหมาะสมกับประโยชน์ใช้สอย 3) เหมาะสมกับต้นทุน และ 4) เหมาะสมกับความต้องการที่แฝงเร้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค

ภิเษก ชัยนิรันดร์ (2550) กล่าวว่า คุณค่า (Value) หมายถึง ประโยชน์ (Benefits) ที่ลูกค้ามองหาในผลิตภัณฑ์แบรนด์นั้นหากลูกค้ามองไม่เห็นหรือไม่รู้ถึงคุณค่าของผลิตภัณฑ์แบรนด์นั้นลูกค้าย่อมเลือกที่จะซื้อกับผลิตภัณฑ์แบรนด์อื่นที่มอบคุณค่าได้ตรงตามความต้องการมากกว่า โดยคุณค่าสามารถตอบโจทย์ความคาดหวัง ด้านประโยชน์ที่จะได้รับเสมอโดยเฉพาะการใช้งาน การแก้ปัญหา ภาพลักษณ์และความคุ้มค่าเป็นต้น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของผู้บริโภค

เสรี วงษ์มณฑา (2541) กล่าวว่า “ภาพลักษณ์” (Image) เนื่องจากได้ให้เหตุผลว่าเป็นคำที่ใช้ในความหมายของภาพลักษณ์จนคนทั่วไปรับทราบ และเข้าใจร่วมกันเป็นอย่างดี ซึ่งภาพลักษณ์นี้หมายถึงข้อเท็จจริงบวกกับการประเมินส่วนตัว เป็นภาพที่ฝังใจของบุคคลอยู่นานแสนนาน ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความจริงก็ได้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภค

วิรุฬ พรรณเทวี (2542) กล่าวว่า ความพึงพอใจเป็นความรู้สึกภายในจิตใจของมนุษย์ที่ไม่เหมือนกันขึ้นอยู่กับแต่ละบุคคลว่าจะมีความคาดหมายกับสิ่งหนึ่งสิ่งใดอย่างไร ถ้าคาดหวังหรือมีความตั้งใจมากและได้รับการตอบสนองด้วยดีจะมีความพึงพอใจมากแต่ในทางตรงกันข้ามอาจผิดหวังหรือไม่พึงพอใจเป็นอย่างยิ่งเมื่อไม่ได้รับการตอบสนองตามที่คาดหวังไว้ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสิ่งที่ตั้งใจไว้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

Porter (2017) กล่าวว่า การสื่อสารสารแบบปากต่อปาก หรือWOM ได้รับการยอมรับว่าเป็นรูปแบบที่สำคัญของการส่งเสริมการขายที่ถูกต้องและเป็นวิธีการที่มีประสิทธิภาพ ที่มีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค สามารถตอบสนองความต้องการของธุรกิจและผู้บริโภคได้ในเวลาเดียวกัน โดยการสื่อสารกันแบบปากต่อปากเป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความภักดีของผู้บริโภค

ความจงรักภักดี กล่าวว่า ความจงรักภักดีต่อแบรนด์และความจงรักภักดีของลูกค้าเป็นพันธสัญญาหรือข้อผูกพันที่จะกลับมาซื้อหรือให้การสนับสนุนผลิตภัณฑ์/บริการ/แบรนด์อย่างต่อเนื่องในอนาคต โดยสามารถวัดระดับทัศนคติของความจงรักภักดีของลูกค้า

ทฤษฎีเกี่ยวกับโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค

จารุภา สายโยช์ (2559) กล่าวว่า การกลับมาใช้บริการซ้ำ หมายถึง การที่ลูกค้าที่ได้ใช้บริการหรือซื้อสินค้าแล้วเกิดความประทับใจ จนได้กระทำการบริโภค หรือใช้บริการนั้นซ้ำอีก

ทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อสินค้า

กัลยรัตน์ โตสุขศรี (2552) กล่าวว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เขาชอบมากที่สุด ทัศนคติที่เกี่ยวกับบุคคลอื่นมี 2 ด้าน ทัศนะคติด้านบวกและทัศนะคติด้านลบ ซึ่งมีผลทั้งด้านบวกและด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ตามแนวคิดดัชนีวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกัน (ACSI) มาใช้เพื่อศึกษาความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคร้านชาตรามือ ในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 8 ปัจจัย ดังแสดงตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิดในการวิจัย

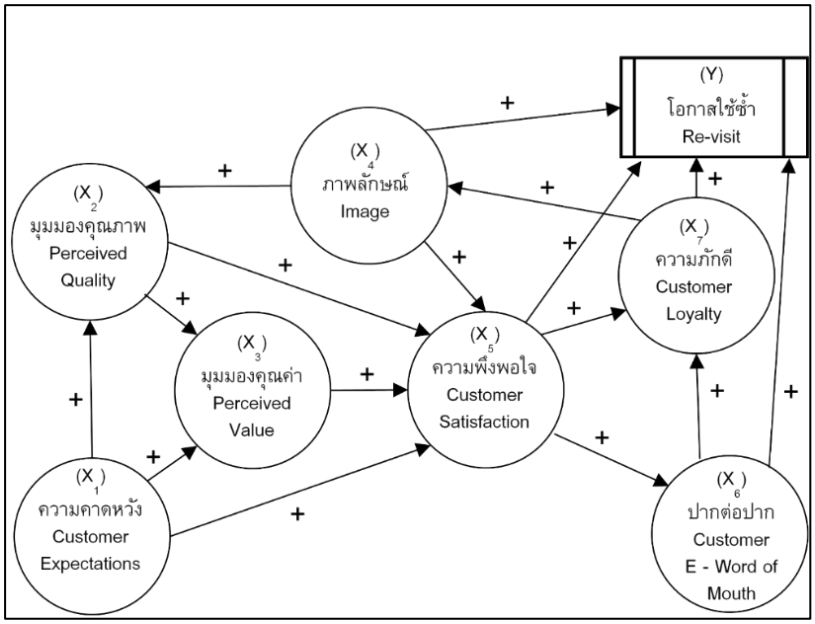

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับการสื่อสารแบบปากต่อปากกับโอกาสกลับมาซื้อซ้ำที่มีต่อธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์ทางเชิญบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชากรที่ใช้บริการของร้านกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน จำนวน 553,171 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชากรที่ใช้บริการของร้านกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 393 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มผู้ใช้บริการเป็นบุคคลเพศชาย และกลุ่มผู้ใช้บริการเป็นบุคคลเพศหญิง แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ซึ่งเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรในการวิจัยดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ประเภท	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
เครื่องดื่มแก้วทั่วไป	108	208	316
	34.18%	65.82%	100.00%
เครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้)	34	43	77
	44.16%	55.84%	100.00%
รวม	142	251	393
	36.13%	63.87%	100.00%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 393 คน โดยจำแนกตามพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งกลุ่มผู้ใช้บริการเป็นบุคคลเพศชาย จำนวน 142 คน แบ่งเป็นผู้ที่ใช้บริการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป 108 คน คิดเป็นร้อยละ 34.18% และแบ่งเป็นผู้ใช้บริการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) 34 คน คิดเป็นร้อยละ 44.16%

กลุ่มผู้ใช้บริการเป็นบุคคลเพศหญิง จำนวน 251 คน แบ่งเป็นผู้ที่ใช้บริการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป 208 คน คิดเป็นร้อยละ 65.82% และแบ่งเป็นผู้ใช้บริการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) 43 คน คิดเป็นร้อยละ 55.84%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 และพฤติกรรมการซื้อเครื่องดื่มของร้านชาตรามือของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความคาดหวังและความพึงพอใจต่อการบริโภคเครื่องดื่มแบ่งออกตามองค์ประกอบกรอบแนวคิดการทำวิจัย 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความคาดหวังของลูกค้า (2) มุมมองต่อคุณภาพบริการ (Perceived Quality) (3) มุมมองต่อคุณค่า (Perceived Value) (4) มุมมองภาพลักษณ์ (Perceived Image) (5) ความพึงพอใจต่อการบริการ (Customer Satisfaction) (6) การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Customer e-word of mouth) และ (7) ความภักดีของลูกค้า (Customer Loyalty)

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อน

จากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i}=*ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)*

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$Y_i = f(\beta_{80} + \beta_{84}X_{4i} + \beta_{85}X_{5i} + \beta_{86}X_{6i} + \beta_{87}X_{7i} + \varepsilon_{8i})$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{5i} = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{6i} = การสื่อสารแบบปากต่อปาก คนที่ *i*

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ *i*

Y_i = โอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ *i*

$f(*)$ = ฟังก์ชันการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 393 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 251 คน คิดเป็น 63.87% พึงพอใจประเภทเครื่องดื่มทั่วไป จำนวน 316 คน คิดเป็น 80.41%

อายุระหว่าง 25-40 ปี จำนวน 225 คน คิดเป็น 57.25% สถานภาพโสด จำนวน 205 คน คิดเป็น 52.16% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี 226 คน คิดเป็นร้อยละ 57.51% ประกอบอาชีพพนักงานเอกชน จำนวน 118 คน คิดเป็น 30.03% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท จำนวน 175 คน คิดเป็น 44.50% สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ผู้ใช้บริการเป็นคนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 235 คน คิดเป็น 59.80%

โดยผู้ใช้บริการของร้านกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความถี่ในการซื้อเครื่องดื่มประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 176 คน คิดเป็น 44.78% ส่วนใหญ่ซื้อ 1 แก้ว จำนวน 211 คน คิดเป็น 53.69% มีค่าใช้จ่ายในการซื้อเครื่องดื่มแต่ละครั้งต่ำกว่า 100 บาท จำนวน 196 คน คิดเป็น 49.87% ชื่นชอบรสชาติเครื่องดื่ม จำนวน 241 คน คิดเป็น 61.32%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Model	คุณภาพ	คุณค่า	ภาพลักษณ์	ความพึงพอใจ	การสื่อสารแบบปากต่อปาก	ความภักดี	โอกาสซื้อซ้ำ
main							
x1 ความคาดหวัง	0.6095***	0.3297***		0.0837*			
x2 คุณภาพ		0.4067***		0.2490***			
x3 คุณค่า				0.1751***			
x4 ภาพลักษณ์	0.2895***			0.4297***			0.5679
x5 ความพึงพอใจ					0.7346***	0.3481***	0.6993*
x6 การสื่อสารฯ						0.2156***	-0.1389
x7 ความภักดี			0.7824***				0.9975**
Constant	0.0590**	0.1951***	0.0831**	0.0304	0.1597***	0.3911***	
N	393.0000	393.0000	393.0000	393.0000	393.0000	393.0000	393.0000

Model	คุณภาพ	คุณค่า	ภาพลักษณ์	ความพึงพอใจ	การสื่อสารแบบปากต่อปาก	ความภักดี	โอกาสซื้อซ้ำ
rss	8.9852	6.1957	13.8638	5.7424	12.9448	6.7429	
ll	184.7792	257.8217	99.5564	272.7539	113.0349	241.1921	-654.7083
F	331.6650	350.0499	219.7577	257.5104	342.0946	173.0800	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							53.2610
r2	0.6297	0.6422	0.3598	0.7264	0.4666	0.4702	
r2_a	0.6278	0.6404	0.3582	0.7236	0.4653	0.4675	
r2_p							0.0391

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

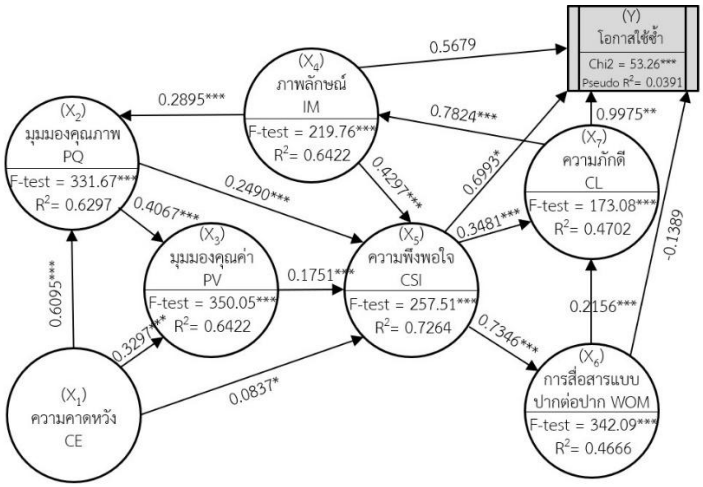

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความคาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6095 ส่วนปัจจัยภาพลักษณ์ของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2895

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมอง

คุณค่า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความคาดหวังมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3297 ส่วนปัจจัยมุมมองคุณภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4067

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความภักดีของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความภักดีของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.7824

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2490 0.1751 0.4297

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความพึงพอใจของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.7346 สอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3481 และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์ทางเชิญบวกต่อความภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2156

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5679 0.6993 0.9975 และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.1389

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลอิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ เครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 393 คน เพื่อตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และวิธีการประเมินความยินดีรับทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวิจัยพบว่า ด้านระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณภาพ (ค) มุมมองคุณค่า และ (ง) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการศึกษา

อิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ผลการวิจัย ด้านระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณภาพ (ค) มุมมองคุณค่า และ (ง) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เปรมสินี พ่วงวัฒนวงศ์ และสินีนาถ เริ่มลาวรรณ (2567) พบว่าคุณภาพการบริการ มีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์องค์กรในการใช้บริการโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา โดยคุณภาพการบริการมีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรในการใช้บริการโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการเอาใจใส่ในผู้รับบริการ ด้านการให้ความมั่นใจแก่ผู้รับบริการมีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรในการใช้บริการโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำจากการเลือกซื้อเครื่องดื่มที่เป็นแก้วทั่วไป กับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความพึงพอใจ และ (ข) ความภักดี ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วีณา พงษ์พิทักษ์ (2561) พบว่า ความพึงพอใจต่อคุณค่าสินค้า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ มีความเชื่อมโยงต่อตราสินค้า มีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีต่อสินค้าแฟชั่นตราต่างประเทศ โดยปัจจัยด้านความพึงพอใจต่อคุณค่าสินค้ามีค่าสัมประสิทธิ์ความมีอิทธิพลสูงสุด รองลงไปคือความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ และความเชื่อมโยงต่อตราสินค้าตามลำดับ และตัวแปรอิสระทั้งสามร่วมกันอธิบายความแปรปรวนของความภักดีต่อสินค้าแฟชั่นตราต่างประเทศได้ร้อยละ 54.10

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา อิทธิพลจากความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลกระทบต่อการกลับมาใช้บริการซ้ำของร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม ในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำที่มีต่อธุรกิจและผู้บริโภคยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับเครื่องดื่มที่เป็นแก้ว Bio Cup (แก้วพลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ดังนั้น ควรมีโครงการและส่งเสริมการคัดแยกแก้วพลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ เพื่อให้ความรู้แก่ผู้ผลิต และผู้บริโภค เพื่อให้เกิดความเข้าใจในการร่วมกันใช้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด เพื่อศึกษาผลวิจัยดังนี้

1) ศึกษาความพึงพอใจที่มีต่อโครงการและส่งเสริมการคัดแยกแก้วพลากสติกที่สามารถยอยสลายได้
2) ศึกษาโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่มีต่อการเข้าร่วมโครงการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการขยายศึกษาตัวแปรที่ส่งผลต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำเพิ่มเติม เพื่อให้มี ความรู้ความเข้าใจในเหตุที่จะมีผลเชื่อมโยงต่อความพึงพอใจ และเข้าใจในความรู้สึกนึก คิดของผู้บริโภคมากขึ้น ตาม ACSI Model

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566, 25 ธันวาคม). *จำนวนประชากรในเขตภาคกลางตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ 2566*. (สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร). https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage

กัลยรัตน์ โตสุขศรี. (2552). *พฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแชมพูสระผม แพนทีนโปร-วี ในเขตกรุงเทพมหานคร.* [การศึกษาเฉพาะบุคคลปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

กำพล กิจชระภูมิ และสุชาติ ยุวรี. (2546). *Cost of Quality ลดต้นทุน ไม่ลดคุณภาพ.* กรุงเทพฯ: บริษัทซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด (มหาชน)

จารุภา สายโยช์. (2559). *อิทธิพลของภาพลักษณ์องค์การ และส่วนประสมทางการตลาดต่อความพึงพอใจ ความไว้เนื้อเชื่อใจ ความผูกพัน การบอกต่อ และการกลับมาใช้ซ้ำของลูกค้าธนาคารธนชาต จำกัด (มหาชน) สาขาวงศ์สว่าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

พัชรี ศรีสุข. (2542). *ความคาดหวังในการบริการของผู้ใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์. ปริญญาวิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

เปรมสินี พ่วงวัฒนวงศ์ และสินีนาถ เริ่มลาวรรณ. (2567). คุณภาพการบริการที่มีผลต่อภาพลักษณ์องค์กรในการใช้บริการโรงพยาบาลบางน้ำเปรี้ยว จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 8*(1), 127-138.

วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงาน กระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศึกษาศาสตร มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

วีณา พงษ์พิทักษ์. (2561). *อิทธิพลของความพึงพอใจต่อคุณค่าตราสินค้า ความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการและความเชื่อมโยงต่อตราสินค้าที่ส่งผลต่อความภักดีต่อสินค้าแฟชั่นตราต่างประเทศ* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์ข้อมูลวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี. (2567, 20 มกราคม). *ศูนย์ข้อมูลและการคาดการณ์เทคโนโลยี.* https://stiic.sti.or.th/

เสรี วงษ์มณฑา. (2541). *การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ : บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์. จำกัด

ภิเษก ชัยนิรันดร์. (2567, 15 ธันวาคม). *คุณค่าของแบรนด์.* (Marketing). https://www.marketingoops.com/campaigns/social-media-marketing-digital/brand-page/

Anderson & Fornell. (2000). *Foundations of the American Customer Satisfaction Index*. *Total Quality Management, 11*(7), 869-882.

Good, Carter. V. (1973). *Dictionary of Education*. New York : McGraw Hill.

Jambeck, J. R., Geyer, R., Wilcox, C., Siegler, T. R., Perryman, M., Andrady, A., Narayan, R., & Law, K. L. (2015). Plastic waste inputs from land into the ocean. *Science, 347*(6223), 768–771.

Porter, M. (2017). *WOM Or eWOM, Is There A Difference?: An Extension of the Social Communication Theory to Consumer Purchase Related Attitudes*. [Unpublished Doctor of Philosophy Thesis], Louisiana State University and Agricultural and Mechanical College.

World Economic Forum. (2020, 15 november). *World Economic Forum WEF 2020*. Salika. https://www.salika.co/2020/02/20/world-economic-forum-wef-2020/

โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง

Opportunities for Repeat Customers to Buy in The Eco-Conscious Coffee Shop Business in the Lower Central Region

ณชาภัสส์ สุขบุญรัตน์[1] และก้าวไกล วุฒิเสน[2]

Nachaphass Sukbunrat[1] and Kawklai Wuthisen[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: ubonwan.suk@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟ และ (3) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจากการใช้บริการร้านกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 400 คน เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกัน โดยมีปัจจัยที่ทำการศึกษาทั้งสิ้น 8 ปัจจัย ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟ พบว่า ผู้บริโภคเลือกซื้อกาแฟสดออร์แกนิค สูงกว่ากาแฟสดทั่วไป (2) ด้านปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณค่า (ค) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำ พบว่าประกอบด้วย (ก) ความภักดี (ข) การสื่อสารแบบปากต่อปาก และ (ค) ความพึงพอใจต่อการบริการส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ (3) ด้านความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับกาแฟสด ยินดีที่จะจ่ายราคา 46.45 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายเพิ่มกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup แก้วละ 89.40 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่เป็น Bio Cup แก้วละ 133.89 บาท

คำสำคัญ: โอกาสกลับมาซื้อซ้ำ ธุรกิจร้านกาแฟ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this study were (1) To compare customer satisfaction from purchasing, (2) to identify the factors that affect the decision to repurchase, and (3) to determine the willingness of customers to pay from the use of shops in the Lower Central Region. The research was conducted by collecting data from consumers who chose to buy in the Lower

Central Region. The data collection tool is a questionnaire. Analyze the data with the American Consumer Satisfaction Index model. There are a total of 8 factors that were studied. The results of the research include (1) the level of satisfaction from buyin; It was found that consumers chose to buy organic fresh coffee higher than regular fresh coffee, (2) the factors affecting the satisfaction of consumers in the Lower Central Region from buying included (a) expectations, (b) value perspective, (c) image, which had a statistically significant effect, and factors that affected the likelihood of repeat purchases, including (a) loyalty, (b) word-of-mouth communication, and (c) satisfaction with service, which had a statistically significant effect, and (3) willingness to pay for fresh coffee. Willing to pay 46.45 baht per glass (8 oz) Willing to pay an additional fee for with Bio Cup packaging at 89.40 baht per cup and 133.89 baht per cup for with Bio Cup.

Keywords: Opportunity to buy again, coffee shop business, care for the environment

บทนำ

วิกฤตการณ์ขยะพลาสติกกำลังเป็นปัญหาทั่วโลกเนื่องจากมีปริมาณมากมายมหาศาล สำหรับประเทศไทยในช่วง 10 ปีที่ผ่านมามีขยะพลาสติกเกิดขึ้นประมาณร้อยละ 12 ของปริมาณขยะที่เกิดขึ้นทั้งหมดหรือประมาณปีละ 2 ล้านตันซึ่งมีการนำขยะพลาสติกกลับไปใช้ประโยชน์เฉลี่ยเพียงประมาณปีละ 0.5 ล้านตัน ส่วนที่เหลือ 1.5 ล้านตัน ส่วนใหญ่เป็นพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (Single Use Plastics : SUP) อาทิถุงร้อนถุงเย็นถุงหูหิ้วแก้วพลาสติกหลอดพลาสติกกล่องพลาสติกโดยไม่มีการนากลับไปใช้ประโยชน์หรือเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ถือว่าเป็นการเสียโอกาสในการใช้ทรัพยากรให้คุ้มค่าและเกิดประโยชน์สูงสุดและปริมาณขยะมูลฝอยประเภทแก้วพลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวเกิดขึ้น 9,750 ล้านใบต่อปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นจากพฤติกรรมการบริโภคที่ส่งผลให้เกิดการเติบโตทางเศรษฐกิจในกลุ่มธุรกิจร้านกาแฟและตลาดกาแฟในประเทศไทย (Ministry of Natural Resources and Environment, 2023) โดยพบว่าอัตราเฉลี่ยในการบริโภคกาแฟของประชาชนไทยประมาณ 300 แก้วต่อคนต่อ การเติบโตของธุรกิจกาแฟมีแนวโน้มในการบริโภคมากยิ่งขึ้นตามความนิยมของประชาชนในปัจจุบัน ซึ่งล้วนก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมไม่ว่าจะเป็นการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะหรือของเสียส่งผลให้ธุรกิจร้านกาแฟเป็นธุรกิจที่นอกจากจะให้บริการเครื่องดื่มแล้วยังมีส่วนในการเพิ่มปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกอาทิแก้วน้ำหลอดพลาสติกถุงหูหิ้วที่ส่งผลต่อการเพิ่มขึ้นของปริมาณขยะพลาสติกปีละ 2 ล้านตัน (Ministry of Natural Resources and Environment, 2023) ในปัจจุบันเริ่มมีไร่กาแฟหรือบางส่วนในอุตสาหกรรมกาแฟที่หันมาปลูกกาแฟโดยคำนึงถึงการใส่ใจสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น อีกทั้งยังจำเป็นต้องใส่ใจคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟด้วย กรรมวิธีการปลูกกาแฟแบบหนึ่งที่ค่อนข้างน่าสนใจ คือการปลูกกาแฟในร่ม ในที่นี้คือปลูกบริเวณใต้ต้นไม้

ซึ่งให้ต้นไม้นี้ทำหน้าที่ในการให้ร่มเงาและบดบังแสงแดดที่มากจนเกินไป กาแฟที่ปลูกในลักษณะแบบนี้จะมีแนวโน้มที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าแม้ว่าการปลูกกาแฟโดยการปลูกกลางแจ้ง ให้กาแฟได้รับแสงแดดได้อย่างเต็มที่ สิ่งนี้จะทำให้เราได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มากขึ้น

ปัจจุบันมีร้านค้าที่จำหน่ายผลิตภัณฑ์เกี่ยวกับกาแฟมากขึ้น และหลาย ๆร้านให้ความสำคัญกับการใส่ใจสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นอีกด้วย อีกทั้งยังมีการแข่งขันเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับผู้ใช้บริการและเกิดคว ามประทับใจเมื่อมาใช้บริการ โดยให้ความสำคัญกับความคาดหวังของผู้บริโภค มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค ภาพลักษณ์ของผู้บริโภค ความพึงพอใจของผู้บริโภค ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค และแสดงถึงความจงรักภักดีของผู้บริโภคอีกด้วย จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แบรนด์กาแฟจากการศึกษาข้อมูลแบรนด์กาแฟเป็นแบรนด์แรกของไทยที่เลือกใช้วัตถุดิบธรรมชาติทั้งหมดในการผลิตกาแฟที่สามารถย่อยสลายได้ และประกอบการกับใช้แก้ว Bio ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม หรือที่เรียกว่า HOME Compostable ใส่ใจสิ่งแวดล้อมไม่ทิ้งขยะให้โลก และสร้างคุณค่าให้กับสังคมที่ยั่งยืน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟ ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟ ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง
3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจากการใช้บริการร้านกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวังของผู้บริโภค

Vroom (1964) ได้นำเสนอทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory) บางที่เรียกว่า ทฤษฎี V.I.E. เนื่องจากมีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญ คือ V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจ I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สื่อเครื่องมือ วิถีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจ และ E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง

แนวคิดและทฤษฎีมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค

Lauterborn (1990) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคไว้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการทำการตลาดในยุคปัจจุบัน โดยจะเป็นการทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขันซึ่งมุ่งเน้นไปสิ่งที่ความต้องการของผู้บริโภค ด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของลูกค้า ด้านความสะดวกในการเข้าใช้งาน และด้านการสื่อสาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้านความต้องการของลูกค้า (คือ จะต้องพัฒนาหรือผลิตสินค้าหรือบริการมาเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่ 2) ด้านต้นทุนของลูกค้า คือ จะต้อง

เข้าใจในเรื่องของต้นทุนของลูกค้าที่จะต้องเสียไปในการเข้าซื้อสินค้าภายในแต่ละครั้ง ซึ่งทำให้ต้นทุนของลูกค้ามีความแตกต่างกันออก 3) ด้านความสะดวกในการซื้อ คือ จะต้องคิดคำนึงและมุ่งเน้นไปยังความสะดวกสบายของลูกค้าในการซื้อสินค้าภายในแต่ละครั้ง

แนวคิดและทฤษฎีมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค

Sweeney and Soutar (2001) ได้พัฒนากรอบความคิดของ Sheth, Newman and Gross (1991) เพื่อศึกษาคุณค่าในการบริโภคที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในสถานการณ์การค้าปลีก โดยพัฒนาโมเดลที่เรียกว่า “PERVAL” และปรับรูปแบบการมาตรวัดจนเหลือเพียง 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่1) คุณค่าทางด้านอารมณ์ เป็นอรรถประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากความรู้สึก หรือสถานการณ์ทางด้านอารมณ์ที่สินค้านั้น ๆ

แนวคิดและทฤษฎีภาพลักษณ์ของผู้บริโภค

Kotler (2000) กล่าวว่า ภาพลักษณ์ หมายถึง องค์รวมของความเชื่อ ความคิด และความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติและการกระทำใด ๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้น จะมีความเกี่ยวพันอย่างสูงกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้น ๆ อาจจำกัดขอบเขตประเภทของภาพลักษณ์ที่เกี่ยวข้องกับการส่งเสริมการตลาดให้ชัดเจน

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจของผู้บริโภค

Kotler (1994) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจว่าเป็นระดับความรู้สึกที่มีผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ผลจากการทำงาน หรือประสิทธิภาพกับความคาดหวังของลูกค้าโดยลูกค้าได้รับบริการหรือสินค้าต่ำกว่าความคาดหวัง จะเกิดความไม่พึงพอใจแต่ถ้าตรงกับความคาดหวังลูกค้าจะเกิดความพอใจและถ้าสูงกว่าความคาดหวังจะเกิดความประทับใจ

แนวคิดและทฤษฎีโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค

Ebrahimi and Tootoonkavan (2014) ชี้ให้เห็นว่า การกลับมาซื้อซ้ำนั้นเกิดจากการรับรู้คุณภาพการบริการ ความคุ้มค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้เนื้อเชื่อใจ จึงทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจ และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีความภักดีของผู้บริโภค

ความภักดีต่อแบรนด์ คือ การที่ลูกค้ายังคงซื้อแบรนด์เดียวกันซ้ำแล้วซ้ำอีก แม้ว่าคู่แข่งจะนำเสนอสินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกัน แต่ลูกค้ายังมีความรู้สึกเชิงบวกกับแบรนด์นั้นด้วยความภักดี และเป็นวิธีที่สำคัญในการช่วยรักษาความภักดีของลูกค้าและเพิ่มอัตราการซื้อซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ

Kotler (2003) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภคประกอบด้วย กระบวนการคิด 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรับรู้ปัญหา 2)

การค้นหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อเกิดขึ้นเป็นเวลานานกว่าที่จะมีการซื้อจริง และมีผลกระทบหลังจากการซื้อตามมา

แนวคิดและทฤษฎีความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ของผู้บริโภค

ภราดร (2549) กล่าวไว้ว่า ความเต็มใจจ่าย หมายถึง ความยินดีหรือความเต็มใจของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายสินค้าหรือบริการ ทั้งนี้ราคาที่ผู้บริโภคยินดีจะจ่าย ขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการนั้น ๆ

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายความสัมพันธ์ตามแนวคิดดัชนีวัดความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกัน (American Customer Satisfaction Index: ACSI) การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ และโอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค ดังแสดงตามกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

กรอบแนวคิด

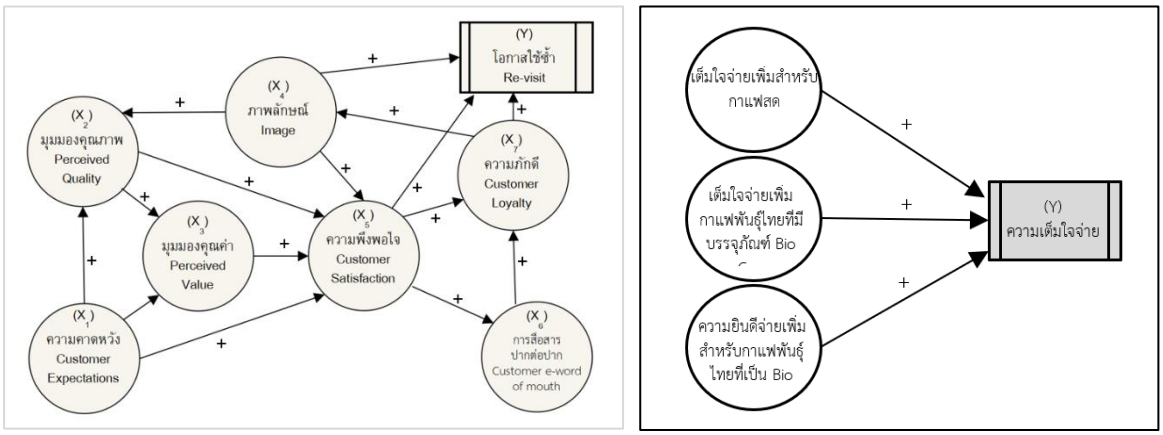

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย – Willingness to pay: WTP

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัย โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ ได้ดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ (มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อ

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟกาแฟ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป และกาแฟสดออร์แกนิค ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 553,171 คน (กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป และกาแฟสดออร์แกนิค ในเขตภาคกลางตอนล่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ จำนวน 400 คน ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป และผู้บริโภคกาแฟสดออร์แกนิค ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย			
ประเภทของกาแฟ	**เพศ**		
	ชาย	**หญิง**	**รวมทั้งสิ้น**
กาแฟสดทั่วไป	83	79	162
	51.23%	48.77%	100%
กาแฟสดออร์แกนิค	92	146	238
	38.66%	61.34%	100%
รวมทั้งสิ้น	**175**	**225**	**400**
	43.75%	**56.25%**	**100%**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 คน โดยจำแนกตามประเภทของกาแฟและแยกตามเพศ ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป 162 คน โดย เป็นเพศชาย 83 คน เพศหญิง 79 คน และผู้บริโภคกาแฟสดออร์แกนิค 238 คน เป็น เพศชาย 92 คน เพศหญิง 146 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนที่ 2 ลักษณะการซื้อสินค้ากาแฟ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และเป็นระดับการ

วัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้นเพื่อศึกษาความพึงพอใจจากการซื้อกาแฟ แบ่งออกตามองค์ประกอบกรอบแนวคิดการทำวิจัย 7 ด้าน ประกอบด้วย (1) ความคาดหวังของลูกค้า (2) มุมมองต่อคุณภาพบริการ (3) มุมมองต่อคุณค่า (4) มุมมองภาพลักษณ์ (5) ความพึงพอใจต่อการบริการ (6) การสื่อสารแบบปากต่อปาก และ (7) ความภักดีของลูกค้า ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการตัดสินใจซื้อกาแฟ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1) ใช้สถิติพรรณนา เพื่ออธิบายปัจจัยส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามลักษณะการบริโภคกาแฟ และความพึงพอใจของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อกาแฟสดทั่วไป และ กาแฟสดออร์แกนิค ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ (1) การแจกแจงความถี่ (2) ค่าร้อยละ (3) ค่าคะแนนเฉลี่ย

2) ใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมุติฐาน ลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้บริโภค ส่งผลต่อความความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อกาแฟ (กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟสดออร์แกนิค) (1) โดยใช้สถิติ t-test ทดสอบสมมุติฐานสำหรับข้อมูลที่มีตัวแปร 2 ตัวแปร ได้แก่ เพศ ประเภทของกาแฟ (2) ใช้สถิติ f-test เป็นการทดสอบสมมุติฐานสำหรับข้อมูลที่มีตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปร เช่น อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ ฯลฯ โดยการศึกษาในครั้งนี้ กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

$$Y_i = f(\beta_{80} + \beta_{84}X_{4i} + \beta_{85}X_{5i} + \beta_{86}X_{6i} + \beta_{87}X_{7i} + \varepsilon_{8i}) \quad (8)$$

โดยที่ X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = การสื่อสารปากต่อปากแบบอิเล็กโทรนิกส์ (eWOM) ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ i

Y_i = โอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ i

$f(\cdot)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

3) ใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมุติฐาน เพื่อหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบของแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภคของอเมริกัน หรือ American Customer Satisfaction Index (ACSI) และความเต็มใจที่จะจ่าย กำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01, 0.05 และ 0.1 ดังสมการต่อไปนี้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อ 1

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 225 คน คิดเป็น 56.25% บริโภคกาแฟสดออร์แกนิค จำนวน 238 คน คิดเป็น 59.50% อายุระหว่าง 27-43 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็น 45.75% สถานโสด จำนวน 191 คน คิดเป็น 47.75% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 189 คน คิดเป็น 47.25% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 109 คน คิดเป็น 27.25% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 50,000 บาท จำนวน 132 คน คิดเป็น 33.00%

โดยผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยส่วนใหญ่มีความถี่ในการซื้อกาแฟประมาณ 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 133 คน คิดเป็น 33.25% ซื้อกาแฟ 2-3 แก้ว จำนวน 191 คน คิดเป็น 47.75% ค่าใช้จ่ายในการซื้อกาแฟแต่ละครั้งประมาณ 60-100 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็น 44.75% ชื่นชอบรสชาติของกาแฟจำนวน 231 คน คิดเป็น 57.75% โดยส่วนใหญ่เป็นสมาชิกของร้านกาแฟ จำนวน 233 คน คิดเป็น 80.00% เป็นคนในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 246 คน คิดเป็น 61.50%

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟ (กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟสดออร์แกนิค) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง จากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PQ	PV	IM	CSI	WOM	CL	Y
main	0.8282***	0.7900***		0.3154***			
CE		0.4712***		0.0260			
PQ				0.1111***			
PV	0.2710***			0.3686***			-0.1695
IM					1.0165***	0.9037***	-1.8624*
CSI						0.3999***	1.8945**
WOM			0.6524***				2.3734***
CL	1009***	-0.2668***	0.3365***	0.1812***	-0.0228	-0.3138***	
Constant	0.8282***	0.7900***		0.3154***			
N	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000
RSS	1.8358	2.4492	4.4585	0.9487	1.8182	3.9658	
ll	509.2214	451.5663	331.7565	641.2419	511.1442	355.1771	-304.1556
F-test	1023.6265***	1098.0624***	633.7052***	654.6037***	1637.0292***	636.4134***	
chi2							75.4388***
r2	0.8376	0.8469	0.6142	0.8689	0.8044	0.7623	
r2_a	0.8368	0.8461	0.6133	0.8676	0.8039	0.7611	
r2_p							0.1103

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

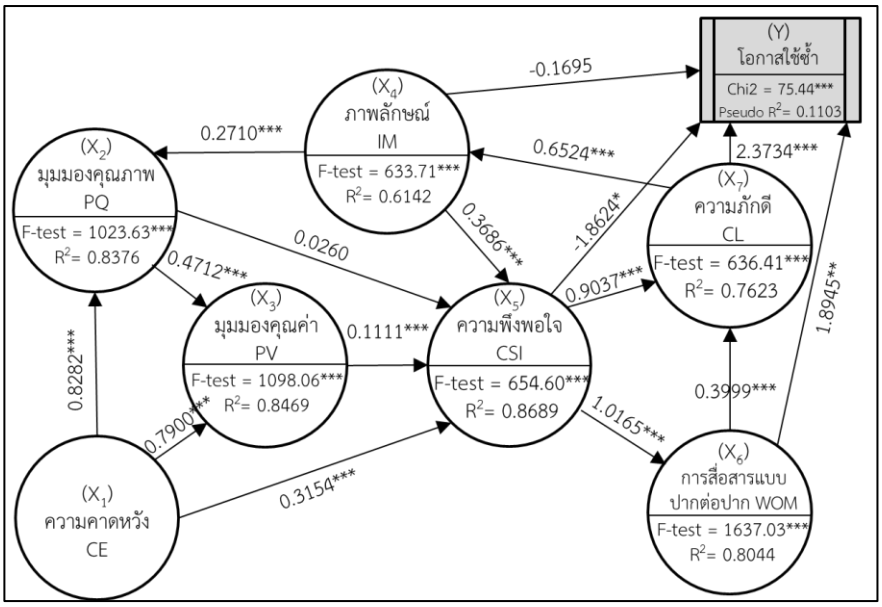

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1354

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟ (ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่าของผู้บริโภคกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8282

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ ของผู้บริโภคกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6254

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ ของผู้บริโภคกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1354 0.0260 0.111 และ 0.3686

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 1.0165

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์ทางเชิงบวกต่อความภักดี

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.9037

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ ของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงลบต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 2.3734

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อ 3

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มเป็นแก้วละกี่บาท

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟ ในเขตภาคกลางตอนล่าง ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายราคา 46.45 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วละ 89.40 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่เป็น Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ แก้วละ 133.89 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟ(กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟสดออร์แกนิค) ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง และโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง โดยโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 400 คน เพื่อตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และวิธีการประเมินความยินดีรับทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวิจัย พบว่า ด้านระดับ

ความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟ ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า อาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการซื้อกาแฟที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ด้านปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณค่า (ค) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำ พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความภักดี (ข) การสื่อสารแบบปากต่อปาก และ (ค) ความพึงพอใจต่อการบริการ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ด้านความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับกาแฟสด พบว่า ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟสดทั่วไป หากราคา 50 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และท่านยินดีที่จะจ่ายราคา 46.45 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วละ 89.40 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่เป็น Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ แก้วละ 133.89 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า ระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟ ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า (1) อาชีพที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการซื้อกาแฟที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของทิฆัมพร เพทราเวช (2559) กล่าวว่าส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค พบว่า อาชีพส่งผลต่อความพึงพอใจในคุณภาพการบริการที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงภาพยนตร์เนวาด้า จังหวัดอุบลราชธานี (2) ด้านปัจจัยส่งผลต่อความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟ ของผู้บริโภคในเขตภาคกลางตอนล่าง ประกอบด้วย (ก) ความคาดหวัง (ข) มุมมองคุณค่า (ค) ภาพลักษณ์ ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำ พบว่า ประกอบด้วย (ก) ความภักดี และ (ข) การสื่อสารแบบปากต่อปาก ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อมรรัตน์ พรประเสริฐ และคณะ (2566) กล่าวว่า ผู้ประกอบการควรใช้โอกาสในช่วงเริ่มต้นขยายการรับรู้ของผลิตภัณฑ์ผู้บริโภคให้มากที่สุด และการศึกษาภาพลักษณ์ และคุณภาพของแบรนด์กาแฟที่เป็นออร์แกนิคและมีวัตถุดิบที่หาได้ตามท้องถิ่น ปลอดภัย มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ ด้านความพึงพอใจของผู้บริโภคร้านกาแฟมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพะเยา พบว่า งานวิจัยของ กันตพงษ์ ยอดเมืองชัย และคณะ (2562) กล่าวว่า ผู้บริโภคกาแฟสดและกาแฟออร์แกนิค ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงที่ชื่นชอบและมีความพึงพอใจในแบรนด์สินค้าของกาแฟ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อิสริยาภรณ์ อัศเวศน์ และระบิล พ้นภัย (2565) กล่าวว่า ผู้บริโภคกาแฟสดและกาแฟออร์แกนิค มีความพึงพอใจที่จะกลับมาใช้บริการร้านกาแฟและมีความภักดีในแบรนด์สินค้า แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคมีทัศนคติส่งผลทางบวกต่อความภักดีของตราสินค้า (3) ด้านความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับกาแฟสด ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟกาแฟ (กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟสดออร์แกนิค) ในเขตภาคกลางตอนล่างที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายราคา 46.45 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วละ 89.40 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่เป็น Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ แก้วละ 133.89 บาท

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ลูกค้าส่วนใหญ่ มีความพึงพอใจและมีความภักดีต่อสินค้าออร์แกนิค ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือนักวิจัยที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ควรมีการศึกษาและให้ความสำคัญกับสินค้า และบริการเป็นสำคัญ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้บริโภคในทุกด้าน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำ อีกทั้งเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม รวมถึงคุณภาพการบริการ

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566, 29 ธันวาคม). *จำนวนประชากรในเขตภาคกลางตอนล่าง ประจำปีงบประมาณ 2566*. https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/#/mainpage

กันตพงษ์ ยอดเมืองชัย, สุรเจต ไชยพันธ์พงษ์, สามารถ ชื่นเมือง, พีระ พันธุ์งาม, และเพ็ญศรี บางบอน. (2562). ความพึงพอใจของผู้บริโภคร้านกาแฟมหาวิทยาลัยแห่งหนึ่งในจังหวัดพะเยา. *วารสารสินิธรปริทรรศน์*, *20*(2), 45-53.

ทิฆัมพร เพทราเวช. (2559). ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค ความพึงพอใจในคุณภาพการบริการที่มีผลต่อกระบวนการตัดสินใจเลือกใช้บริการโรงภาพยนตร์เนวาด้า จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอิสเทิร์นเอเชีย ฉบับสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์*, *6*(1), 87-97.

อมรรัตน์ พรประเสริฐ, ฐชาดา โคตมงคล, ยุทธณรงค์ จงจันทร์, เจษฎา สายสุข, และภีม พรประเสริฐ. (2566). การศึกษามุมมองด้านภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และปัจจัยการตัดสินใจบริโภคผลิตภัณฑ์จากเมล็ดกาแฟท้องถิ่นในจังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารศรีวนาลัยวิจัย, 13(1),* 31-45.

อิสริยาภรณ์ อัศเวศน์ และระบิล พ้นภัย. (2565). ทัศนคติและคุณภาพการบริการที่ส่งผลต่อความภักดีในตราสินค้าวิดีโอสตรีมมิ่งของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 24*(1), 1-10.

Ebrahimi, M. R., & Tootoonkavan, S. (2014). Investigating the effect of perceived service quality, perceived value, brand image, trust, customer satisfaction on repurchases intention and recommendation to other case study: LG company. *European Journal of Business and Management, 6*(34), 181-186.

Kotler, P. (1994*). Marketing Management: Analysis Planning Implementation and Control* (8th ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice - Hall.

Kotler, P. (2000). *Marketing Management* (The Millenium ed). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Kotler, P. (2003). *Marketing Management* (11th ed). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Lauterborn, B. (1990). New marketing Litany ; Four P's passes C-words take over. *Advertising Age, 61*(41), 26-34.

Ministry of Natural Resources and Environment. (2023). *Pyrolysis technology: Changing plastic waste into oil helps reduce pollution and global warming*. https://www.mnre.go.th/th/news/detail/121075

Sweeney, J.C., & Soutar, G. (2001). Consumer Perceived Value: The Development of a Multiple Item Scale. *Journal of Retailing, 77*, 203-220.

Vroom, V. H. (1964). *Work and Motivation*. New York: John Wiley and Sons.

โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Opportunitier for Repeat Customers to Buy in Coffee Shops in Prachuap Khiri Khan in the Lower Central Region

ชุติมา ชีขาว[1] และก้าวไกล วุฒิเสน[2]

Chutima Cheekoaw[1] and Kawklai Wuthisen[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Chutima.che@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อการเลือกซื้อกาแฟในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำของกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ และ (3) ศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคต่อเครื่องดื่มในร้านกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ โดยเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง แบบจำลองโพรบิทแบบเรียงลำดับ และแบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟแตกต่างกันตามค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการซื้อซ้ำ ได้แก่ ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ ซึ่งมีผลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นอกจากนี้ ความภักดีและการสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลต่อภาพลักษณ์และความภักดีของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญ (3) ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคสำหรับเครื่องดื่มขนาด 8 ออนซ์ อยู่ที่ 87.18 บาท โดยผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมยินดีจ่ายเพิ่ม 70 บาท สำหรับบรรจุภัณฑ์พลาสติกย่อยสลายได้ (Bio Cup) และ 101.49 บาทสำหรับ Bio Cup ที่ได้รับมาตรฐาน ISO 17088

คำสำคัญ: โอกาสกลับมาซื้อซ้ำ ธุรกิจร้านกาแฟ ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

Abstract

This research aims to (1) compare consumer satisfaction levels regarding coffee purchasing decisions in Prachuap Khiri Khan province, (2) analyze factors influencing repeat purchase decisions for Arabica Coffee Cafe, and (3) examine consumers' willingness to pay for beverages at Arabica Coffee Cafe. Data were collected through an online survey from a sample of 400 participants and analyzed using linear regression models, ordered probit models, and random effects logit models. The results showed that (1) consumer satisfaction levels varied

based on the cost of each purchase, but no statistically significant difference was found, (2) factors influencing repeat purchases included expectations, perceived value, and brand image, all of which were statistically significant. Additionally, loyalty and word-of-mouth communication significantly affected consumer loyalty and brand image, and (3) consumers' willingness to pay for an 8-ounce beverage was 87.18 baht. Environmentally conscious consumers were willing to pay an additional 70 baht for biodegradable plastic packaging (Bio Cup) and 101.49 baht for a Bio Cup certified under ISO 17088.

Keywords: Opportunity to buy again, coffee shop business, care for the environment

บทนำ

ปัจจุบันนี้ไม่มีใครไม่รู้จักกาแฟ ซึ่งกาแฟเป็นเครื่องดื่มที่นิยมทานเป็นเครื่องดื่มรองท้องในตอนเช้าก่อนไปทำงาน กาแฟเป็นเครื่องดื่มทำมาจากเมล็ดซึ่งได้จากต้นกาแฟ หรือมักเรียกว่าเมล็ดกาแฟคั่ว มีการปลูกต้นกาแฟมากกว่า 70 ประเทศทั่วโลกโดยกาแฟสายพันธุ์หลักที่นิยมปลูกกันทั่วโลกมีอยู่ 2 สายพันธุ์ คือ อราบิก้า (Arabica), โรบัสต้า (Robusta) แต่ในปัจจุบันได้มีการขยายสายพันธุ์ต่าง ๆ มากมายขึ้นอยู่กับประเทศที่ปลูกกาแฟ

การพัฒนารสชาติกาแฟที่ผสมผสานกับวัตถุดิบที่หลายหลากให้มีทางเลือกสำหรับผู้ที่ชื่นชอบบริโภคกาแฟและในยุคที่ผู้บริโภคหันมาดูแลตัวเองกันมากขึ้นนิยมเลือกทานสินค้าแปลกใหม่ ควบคู่กับการใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่ไม่เป็นมลพิษต่อสุขภาพ ธุรกิจร้านกาแฟในปัจจุบันนี้ มีหลากหลายแบรนด์ที่มีความใส่ใจในเรื่องสิ่งแวดล้อม เช่น ร้านกาแฟสตาร์บัคส์, ร้านกาแฟพันธุ์ไทย,ร้านกาแฟอเมซอน,ร้านกาแฟอินทนิล, ร้านกาแฟดอยช้าง เป็นต้น ซึ่ง อุตสาหกรรมกาแฟเป็นอุตสาหกรรมที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของเราโดยตรง ในปัจจุบันเริ่มมีไร่กาแฟหรือบางส่วนในอุตสาหกรรมกาแฟที่หันมาปลูกกาแฟโดยคำนึงถึงการใส่ใจสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนกันมากขึ้น อีกทั้งยังจำเป็นต้องใส่ใจคุณภาพของเกษตรกรผู้ปลูกกาแฟด้วย กรรมวิธีการปลูกกาแฟแบบหนึ่งที่ค่อนข้างน่าสนใจคือการปลูกกาแฟในร่ม ในที่นี้คือปลูกบริเวณใต้ต้นไม้ซึ่งให้ต้นไม้นี้ทำหน้าที่ในการให้ร่มเงาและบดบังแสงแดดที่มากจนเกินไป กาแฟที่ปลูกในลักษณะแบบนี้จะมีแนวโน้มที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากกว่าแม้ว่าการปลูกกาแฟโดยการปลูกกลางแจ้ง ให้กาแฟได้รับแสงแดดได้อย่างเต็มที่ สิ่งนี้จะทำให้เราได้ผลผลิตทางการเกษตรที่มากขึ้น แต่รู้หรือไม่ว่าสิ่งนี้สร้างความเสียหายต่อสิ่งแวดล้อมอยู่มากเลยทีเดียว หากเราปลูกกาแฟอย่างเดียวจะทำให้ความหลากหลายทางชีวภาพนั้นหายไป สุดท้ายก็จะไปเป็นการทำลายสมดุลทางระบบนิเวศ ท้ายที่สุดแล้วเราก็จำเป็นต้องพึ่งพาปุ๋ยและยาฆ่าแมลง

จากข้อมูลข้างต้นผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์แบรนด์กาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ จากการศึกษาข้อมูลแบรนด์กาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ เป็นแบรนด์ก่อตั้งโดย บริษัท ซีพี บีแอนด์เอฟ (ไทยแลนด์) จำกัด ภายใต้กลุ่มบริษัท เครือเจริญโภคภัณฑ์ จำกัด หรือ ซีพี กรุ๊ป (CP Group) ซึ่งได้ดำเนินการในด้านจัดหา

วัตถุดิบการผลิตจัดจำหน่ายเมล็ดกาแฟ รวมถึงอุปกรณ์ร้านกาแฟแบบครบวงจรทั้งในไทยและต่างประเทศ โดยโรงคั่วกาแฟเป็นศูนย์วิจัยและพัฒนากาแฟเพื่อสังคมและชุมชนที่ต่อยอดผลิใบมาจากโครงการอบรมกาแฟสร้างอาชีพฯ ในส่วนเมล็ดกาแฟที่ใช้นั้นจะรับมาจากชุมชนที่ทางศูนย์เข้าพัฒนาร่วมกับหน่วยงานราชการ เป็นหลัก ที่เลือกใช้วัตถุดิบธรรมชาติทั้งหมดในการผลิตกาแฟที่สามารถย่อยสลายได้ และประกอบกับการ ใช้แก้ว Bio ที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม หรือ ที่เรียกว่า HOME Compostable ใส่ใจสิ่งแวดล้อมไม่ทิ้งขยะให้โลก และสร้างคุณค่าให้กับสังคมที่ยั่งยืน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาภาพลักษณ์กับความภักดี ที่ส่งผลต่อพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ (กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน เลมอน/ส้ม) ของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ (กาแฟสดทั่วไป) กับ (กาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน เลมอน/ส้ม) ของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจากการใช้บริการร้านกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ ของผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีความคาดหวังของผู้บริโภค Vroom (1964) ได้นำเสนอทฤษฎีแห่งความคาดหวัง (Expectancy Theory) บางที่เรียกว่า ทฤษฎี V.I.E. เนื่องจากมีองค์ประกอบของทฤษฎีที่สำคัญ คือ V มาจากคำว่า Valence หมายถึง ความพึงพอใจ I มาจากคำว่า Instrumentality หมายถึง สื่อเครื่องมือ วิถีทางที่จะนำไปสู่ความพึงพอใจและ E มาจากคำว่า Expectancy หมายถึง ความคาดหวังภายในตัวบุคคลนั้น ๆ บุคคลมีความต้องการและมีความคาดหวังในหลายสิ่งหลายอย่าง

แนวคิดและทฤษฎีมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค Lauterborn (1990) ได้ให้ความหมายเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองผู้บริโภคไว้ว่าเป็นองค์ประกอบที่ใช้ในการทำการตลาดในยุคปัจจุบัน โดยจะเป็นการทำให้เกิดความได้เปรียบทางการแข่งขัน ซึ่งมุ่งเน้นไปสิ่งที่ความต้องการของผู้บริโภค ด้านค่าใช้จ่ายในการเข้าใช้บริการของลูกค้าด้านความสะดวกในการเข้าใช้งาน และด้านการสื่อสาร โดยมีรายละเอียด ดังนี้ 1) ด้านความต้องการของลูกค้า (Consumer want and needs) 2) ด้านต้นทุนของลูกค้า (Cost to satisfy) 3) ด้านความสะดวกในการซื้อ (Convenience to buy)

แนวคิดและทฤษฎีมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค Sweeney and Soutar (2001) ได้พัฒนากรอบความคิดของ Sheth, Newman & Gross (1991) เพื่อศึกษาคุณค่าในการบริโภคที่มีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคในสถานการณ์การค้าปลีก โดยพัฒนาโมเดลที่เรียกว่า “PERVAL” (Perceived Value) และปรับรูปแบบการมาตรวัดจนเหลือเพียง 3 ด้านหลัก ๆ ได้แก่ 1) คุณค่าทางด้านอารมณ์ 2) คุณค่า

ทางด้านสังคม ตนที่ตนมองเห็น (Self-Concept) 3) คุณค่าทางด้านการใช้งาน แบ่งออกเป็น 2 ลักษณะ ดังนี้ 3.1) ราคา/คุณค่าด้านเงินตรา 3.2) การปฏิบัติการ/คุณภาพ

แนวคิดและทฤษฎีภาพลักษณ์ของผู้บริโภค Kotler (2000) ได้อธิบายถึงคำว่า ภาพลักษณ์ (Image) ว่าเป็นองค์รวมของความเชื่อ ความคิด และความประทับใจที่บุคคลมีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ซึ่งทัศนคติและการกระทำใด ๆ ที่คนเรามีต่อสิ่งนั้น จะมีความเกี่ยวพันอย่างสูงกับภาพลักษณ์ของสิ่งนั้น ๆ และให้กล่าวถึงภาพลักษณ์ในบริบทของการตลาดไว้ว่า ภาพลักษณ์เป็นวิถีที่ประชาชนรับรู้เกี่ยวกับบริษัทหรือผลิตภัณฑ์ของบริษัท และภาพลักษณ์เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นได้จากปัจจัยหลายประการภายใต้การควบคุมของธุรกิจ

แนวคิดและทฤษฎีความพึงพอใจของผู้บริโภค Kotler (1994) ได้กล่าวว่า ความพึงพอใจว่าเป็นระดับความรู้สึกที่มีผลมาจากการเปรียบเทียบระหว่างการรับรู้ผลจากการทำงาน หรือประสิทธิภาพกับความคาดหวังของลูกค้าโดยลูกค้าได้รับบริการหรือสินค้าต่ำกว่าความคาดหวัง จะเกิดความไม่พึงพอใจแต่ถ้าตรงกับความคาดหวังลูกค้าจะเกิดความพอใจและถ้าสูงกว่า ความคาดหวังจะเกิดความประทับใจ

แนวคิดและทฤษฎีโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค Ebrahimi and Tootoonkavan (2014) ชี้ให้เห็นว่า การกลับมาซื้อซ้ำนั้นเกิดจากการรับรู้คุณภาพการบริการ ความคุ้มค่า ภาพลักษณ์ตราสินค้า และความไว้เนื้อเชื่อใจ จึงทำให้เกิดเป็นความพึงพอใจ และนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีความภักดีของผู้บริโภค ความภักดีต่อแบรนด์ คือ การที่ลูกค้ายังคงซื้อจากแบรนด์เดียวกันซ้ำแล้วซ้ำอีก แม้ว่าคู่แข่งจะนำเสนอสินค้าหรือบริการที่คล้ายคลึงกัน ลูกค้าไม่เพียงแต่มีส่วนร่วมและซื้อจากแบรนด์เดียวกันเท่านั้น แต่ยังเชื่อมโยงความรู้สึกเชิงบวกกับแบรนด์นั้นด้วย ความภักดีต่อแบรนด์มีผลอย่างมากกับการที่ลูกค้ารับรู้ถึงแบรนด์ การกระทำของแบรนด์ และคุณค่าของแบรนด์ และเป็นวิธีที่สำคัญในการช่วยรักษาความภักดีของลูกค้าและเพิ่มอัตราการซื้อซ้ำ

แนวคิดและทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ Kotler (2003) ได้ให้แนวคิดเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจไว้ว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละคนมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายคลึงกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภคประกอบด้วย กระบวนการคิด 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) การรับรู้ปัญหา 2) การค้นหาข้อมูล 3) การประเมินทางเลือก 4) การตัดสินใจซื้อ และ 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ ซึ่งแสดงให้เห็นว่ากระบวนการตัดสินใจซื้อเกิดขึ้นเป็นเวลานานกว่าที่จะมีการซื้อจริง และมีผลกระทบหลังจากการซื้อตามมา

แนวคิดและทฤษฎีความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ของผู้บริโภค ภราดร ปรีดาศักดิ์ (2549) กล่าวไว้ว่า ความเต็มใจจ่าย หมายถึง ความยินดีหรือความเต็มใจของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ทั้งนี้ ราคาที่ผู้บริโภคยินดีจะจ่าย ขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการนั้น ๆ

กรอบแนวคิด

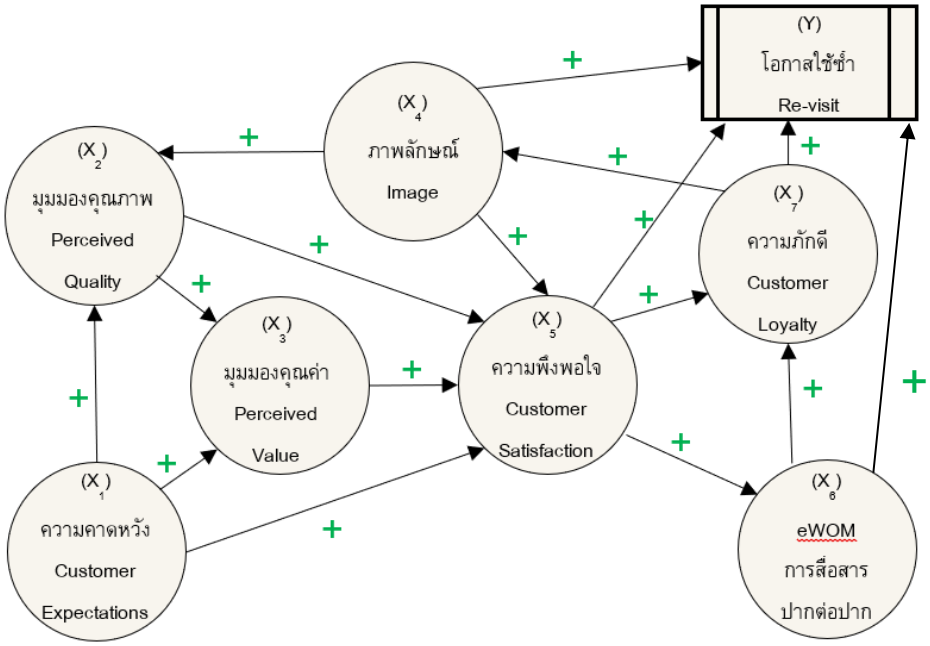

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดพฤติกรรมตามแผน (TPB) และ Environmental concern index

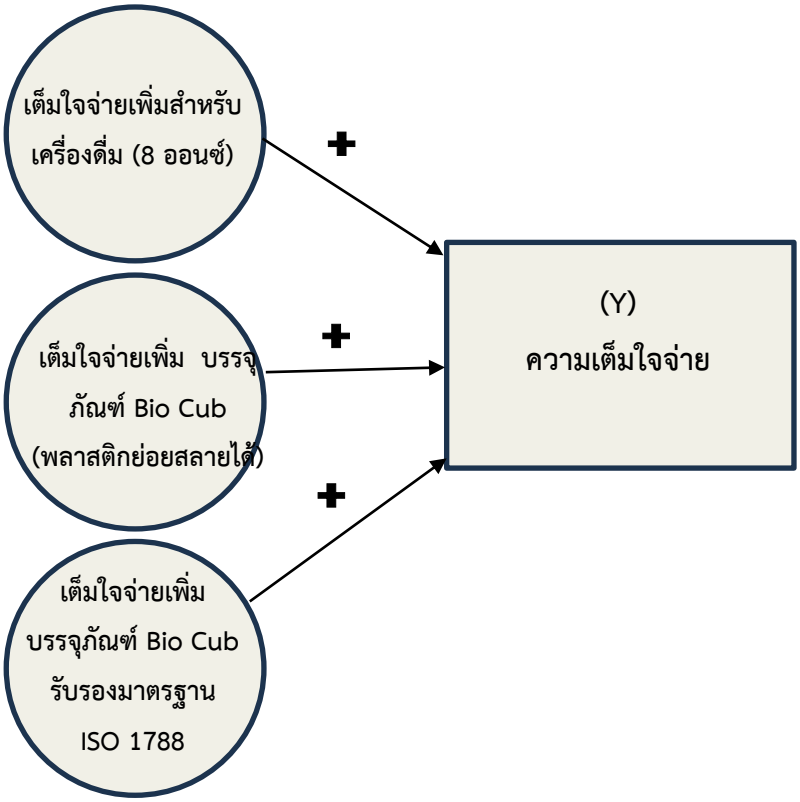

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย – Willingness to pay: WTP

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้าในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาแฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีและสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์ทางเชิงบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อ

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับมาตรฐาน ISO 1708 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป และกาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน เลมอน/ส้ม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 553,298 คน (ที่มา:จำนวนประชากรในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประจำปีงบประมาณ 2565, สำนักงานสถิติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์)

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคกาแฟสดทั่วไป และกาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน เลมอน/ส้ม ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratifier Sampling) จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย			
ค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง	**เพศ**		
	ชาย	**หญิง**	**รวมทั้งสิ้น**
ต่ำกว่า 100 บาท	60	209	269
	22.30%	77.70%	100%
มากกว่า 100 บาท	41	90	131
	31.30%	68.70%	100%
รวมทั้งสิ้น	**101**	**299**	**400**
	25.25%	**74.75%**	**100%**

จากตารางที่ 1 พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยจำแนกตามค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้ง และแยกตามเพศ ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย ค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 100 บาท 269 คน โดย แบ่งเป็นเพศชาย 60 คน เพศหญิง 209 คน และค่าใช้จ่ายมากกว่า 100 บาท 131 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 41 คน เพศหญิง 90 คน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคกาแฟสดเพื่อให้ตัวอย่าง เป็นตัวแทนที่ดีของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามส่วนที่ 2 ลักษณะการซื้อสินค้ากาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) ส่วนที่ 4 แบบสอบถามการตัดสินใจซื้อกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมาก จึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Mode) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

1. ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive Statistics) อธิบายปัจจัยส่วนบุคคลที่ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ และความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อกาแฟสดและกาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน (เลมอน/ส้ม) โดยใช้ : การแจกแจงความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าคะแนนเฉลี่ย (Average)

2. ใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมุติฐานเกี่ยวกับลักษณะส่วนบุคคลและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อกาแฟ โดย : ใช้ t-test สำหรับข้อมูลที่มีตัวแปร 2 ตัวแปร (เพศ, ประเภทของกาแฟ) ใช้ F-test สำหรับข้อมูลที่มีตัวแปรมากกว่า 2 ตัวแปร (อายุ, สถานภาพ, การศึกษา, อาชีพ, รายได้, ความถี่ในการซื้อ, จุดประสงค์ในการซื้อกาแฟ)
โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.01, 0.05 และ 0.1

3. ใช้สถิติเชิงอนุมานในการทดสอบสมมุติฐานหาความสัมพันธ์ขององค์ประกอบในดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภค (ACSI) และความเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) โดยกำหนดระดับนัยสำคัญที่ 0.01, 0.05 และ 0.1

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ในการบริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ พบว่าอาชีพของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันมีความพึงพอใจในการซื้อกาแฟที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากกลุ่มตัวอย่างที่มีความคาดหวังในการบริโภคกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ พบว่าค่าใช้จ่ายในการซื้อแต่ละครั้งของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่าง กันไม่ได้ส่งผลความพึงพอใจในการซื้อกาแฟที่แตกต่างกัน ซึ่งค่าใช้จ่ายต่ำกว่า 100 บาท สูงกว่าค่าใช้จ่ายมากกว่า 100 บาทขึ้นไปผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจกลับมาซื้อซ้ำของกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากแบบสอบถามโดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	(2) มุมมองคุณภาพ	(3) มุมมองคุณค่า	(4) ภาพลักษณ์	(5) ความพึงพอใจ	(6) สื่อสารปากต่อปาก	(7) ความภักดี	(8) y
main							
ความคาดหวัง	0.4247***	0.4723***		0.3275***			
มุมมองคุณภาพ		0.2875***		0.2059***			
มุมมองคุณค่า				0.2737***			
ภาพลักษณ์	0.7800***			0.0517			5.7030***
ความพึงพอใจ					1.0623***	0.4965***	-6.1550***
สื่อสารปากต่อปาก						0.5619***	1.8138
ความภักดี			0.8358***				4.1444**
Constant	-0.2072***	0.2384***	0.1602***	0.1445***	-0.0686**	-0.0602***	
N	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000
rss	0.5836	0.5015	0.6568	0.2015	0.8867	0.4337	

	(2) มุมมองคุณภาพ	(3) มุมมองคุณค่า	(4) ภาพลักษณ์	(5) ความพึงพอใจ	(6) สื่อสารปากต่อปาก	(7) ความภักดี	(8) y
ll	738.4350	768.7373	714.8053	951.0660	654.7629	797.7889	-310.1052
F	1444.8701	784.1557	1506.9561	1067.6653	1205.7085	1430.7314	
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
chi2							97.0005
r2	0.8792	0.7980	0.7911	0.9153	0.7518	0.8782	
r2_a	0.8786	0.7970	0.7905	0.9145	0.7512	0.8775	
r2_p							0.1352

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, **มีนัยสำคัยทางสถิติ 0.05, ***มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

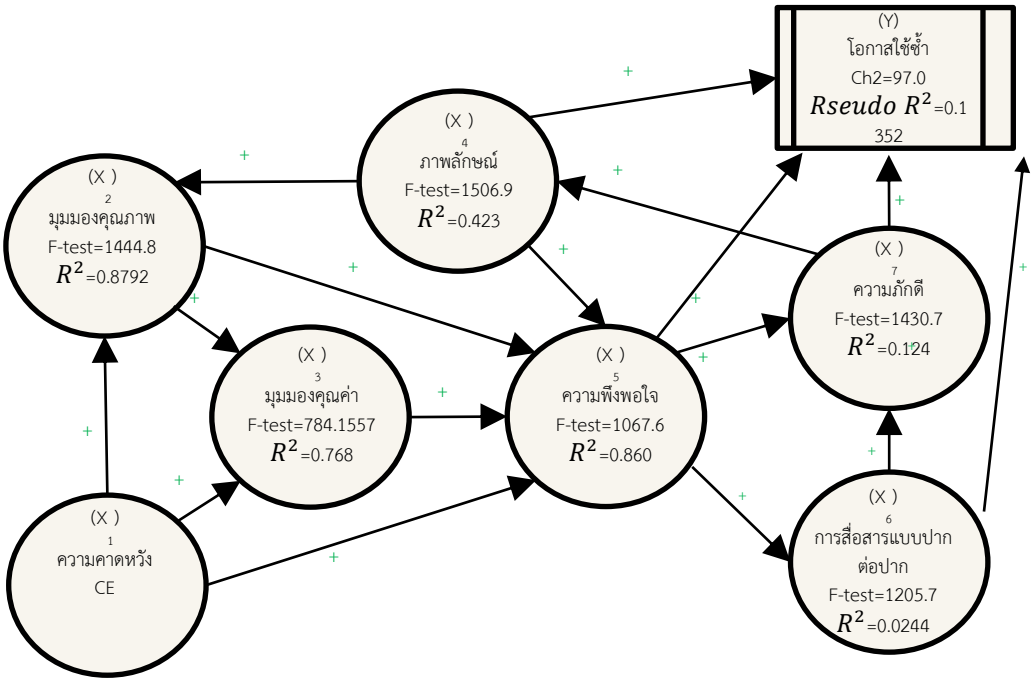

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับมุมมองคุณภาพของกาแฟอารา บีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3275

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับมุมมองคุณค่า มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4247

สมมติฐานที่ 3 ความภักดีของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์ของกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8358

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์กับความพึงพอใจของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.3275 0.2059 0.2737 และ 0.0517

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคมีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 1.0623

สมมติฐานที่ 6 ความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กับความภักดีและการสื่อสารแบบปากต่อปากมีความสัมพันธ์ เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.4965

สมมติฐานที่ 7 ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์กับโอกาสการซื้อ มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 5.7030 และ 4.1444

สมมติฐานที่ 8 ภาพลักษณ์ ความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปากมีความสัมพันธ์กับโอกาสการซื้อซ้ำ มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 5.7030 และ 4.1444

ความเต็มใจที่จะจ่ายของผู้บริโภคยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับร้านกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ ยินดีที่จะจ่าย 87.18 บาทต่อแก้ว (8 ออนซ์) และท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) แก้วละ 70 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ ที่เป็น Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ แก้วละ 101.49 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำในธุรกิจร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำประกอบด้วย:

1. ความภักดี: ผู้บริโภคที่มีความภักดีต่อแบรนด์กาแฟจะมีแนวโน้มกลับมาซื้อซ้ำมากขึ้น

2. การสื่อสารแบบปากต่อปาก: การแนะนำจากปากต่อปากช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและความน่าสนใจในการกลับมาซื้อซ้ำ

3. ความพึงพอใจต่อการบริการ: การได้รับการบริการที่ดีและตอบสนองความต้องการของลูกค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้ากลับมาซื้อซ้ำสำหรับ ความเต็มใจที่จะจ่าย ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) โดยเฉพาะอย่างยิ่งถ้าผลิตภัณฑ์นั้นได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ซึ่งสะท้อนถึงการให้ความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาที่เกี่ยวข้องกับโอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

1. การเปรียบเทียบความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟ: พบว่าไม่แตกต่างกันในเรื่องประเภทกาแฟระหว่างกาแฟอาราบีเทีย คาเฟ่ (กาแฟสดทั่วไป) และกาแฟซีวิทยูซุอเมริกาโน เลมอน/ส้ม

2. โอกาสกลับมาซื้อซ้ำ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำ ได้แก่ ความภักดี: การที่ลูกค้ารู้สึกผูกพันและมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ การสื่อสารแบบปากต่อปาก: การแนะนำจากลูกค้าหรือผู้บริโภคเป็นอีกปัจจัยที่กระตุ้นการกลับมาซื้อซ้ำ ความพึงพอใจ: ความพึงพอใจในบริการและผลิตภัณฑ์ส่งผลโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อซ้ำ

3. ความเต็มใจที่จะจ่าย: ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) โดยเฉพาะกาแฟที่มีมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ซึ่งแสดงถึงความพร้อมที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โอกาสกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตภาคกลางส่วนใหญ่มีโอกาสกลับมาซื้อซ้ำและผู้บริโภค มีความพึงพอใจและมีความภักดีต่อสินค้ากาแฟสด ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือนักวิจัย ที่จะนำผลการวิจัยไปใช้ ควรมีการศึกษาและให้ความสำคัญกับสินค้า รสชาติของสินค้า และการบริการเป็นสำคัญ เพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรมรวมถึงคุณภาพการบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจต่อการให้บริการ เพื่อจะได้ทราบข้อมูลและปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำ อีกทั้งเพื่อสร้างทัศนคติที่ดีให้แก่ผู้บริโภคไม่ว่าจะเป็นด้านความเข้าใจ ด้านความรู้สึก ด้านพฤติกรรม รวมถึงคุณภาพการบริการ

บรรณานุกรม

ภราดร ปรีดาศักดิ์ (2549). *การศึกษาความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค: การประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการ*. สถาบันการศึกษาธุรกิจไทย.

Ebrahimi, M. R., & Tootoonkavan, S. (2014). Investigating the effect of perceived service quality, perceived value, brand image, trust, and customer satisfaction on repurchase intention

and recommendation to another case study: LG company. *European Journal of Business and Management, 6(*34), 181-186.

Kotler, P. (1994). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control* (8th ed.). Prentice-Hall.

Kotler, P. (2000). *Marketing Management: The Millennium Edition* (10th ed.). Prentice-Hall.

Kotler, P. (2003). *Marketing Management* (11th ed.). Pearson Prentice Hall.

Lauterborn, R. (1990). *New marketing litany: Four P's passé, C-words take over*. *Advertising Age, 61*(41), 26–29.

Sheth, J.N., Newman, B.I. & Gross, B.L. (1991). *Consumption Values and Market Choices: Theory and Applications*. South Western, Cincinnati.

Vroom, V. (1964). *Work and Motivation*. Wiley and Sons, New York.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

Factors Influencing the Purchasing Decision of Coffee Shop Beverages Among Environmentally Conscious Customers in Mueang District, Phetchaburi Province

จิตรลดา ยศพลพิเนต[1] และก้าวไกล วุฒิเสน[2]

Jitlada yosapolpinat[1] and Kawklai Wuthisen[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Jitlada.yos@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และ (2) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายจากการซื้อเครื่องดื่มในร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการแจกแบบสอบถามออนไลน์ สุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิจากผู้บริโภคในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 400 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงแบบจำลองโพรบิทแบบเรียงลำดับ และแบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วยความ (ก) มุมมองคุณภาพ (ข) มุมมองคุณค่า และ (ค) ภาพลักษณ์ ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายซื้อเครื่องดื่มในร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเครื่องดื่ม ต่อแก้ว (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายในราคา 32.84 บาท และยินดีซื้อเครื่องดื่ม โดยแลกซื้อแก้วรักษ์โลก เพียง 9 บาท ท่านยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 55.47 บาท และลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลก ตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟมวลชน ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 575.89 บาท

คำสำคัญ: ใส่ใจสิ่งแวดล้อม การตัดสินใจซื้อ ความพึงพอใจ ความเต็มใจจ่าย

Abstract

This study aims to (1) Identify the factors influencing customer satisfaction in purchasing beverages from coffee shops among environmentally conscious consumers in Mueang District, Phetchaburi Province. (2) Determine the willingness to pay of environmentally

conscious consumers in Mueang District, Phetchaburi Province. The research was conducted by collecting data through an online questionnaire survey, using a stratified random sampling method from 400 consumers in Mueang District, Phetchaburi Province. The data were analyzed using linear regression models, ordered probit models, and random effects logit models. The research findings indicate that (1) The factors influencing customer satisfaction in purchasing beverages from coffee shops among environmentally conscious consumers in Mueang District, Phetchaburi Province include expectations, perceived value, and brand image. These factors have a statistically significant impact. These factors include (a) perceived quality (b) perceived value, and (c) brand image, all of which have a statistically significant impact. (2) To determine the willingness to pay for beverages in coffee shops among environmentally conscious consumers in Mueang District, Phetchaburi Province, the study found that consumers are willing to pay 32.84 THB per cup (8 ounces). Additionally, they are willing to purchase an eco-friendly cup for an additional 9 THB, bringing their total willingness to pay per purchase to 55.47 THB. Consumers are also interested in participating in a promotion to win a "wheat straw cup, an eco-friendly bag, and a teddy bear." Furthermore, when purchasing from Café Muanchon, they are willing to spend up to 575.89 THB per transaction.

Keywords: Environmental consciousness / eco-consciousness, purchase decision, customer satisfaction, willingness to pay

บทนำ

ในปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญระดับโลกที่ส่งผลต่อคุณภาพชีวิตของมนุษย์ เช่น การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและปัญหาขยะจากการบริโภค (Chulazerowaste, 2021) โดยเฉพาะบรรจุภัณฑ์พลาสติกจากเครื่องดื่มที่ก่อให้เกิดมลพิษและขยะจำนวนมาก (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2022) ปัจจุบันผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับสินค้าที่เป็นมิตรกับธรรมชาติ (Kotler & Keller, 2022) โดยเฉพาะกลุ่มที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมมักเลือกซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้หรือนำกลับมาใช้ใหม่ (Schmidt, Gossling, & Scott, 2018) แนวโน้มดังกล่าวเป็นโอกาสสำคัญในการส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืนและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

อำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เป็นพื้นที่ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2565) ส่งผลให้ธุรกิจร้านกาแฟขยายตัว โดยเฉพาะร้านกาแฟมวลชนที่เติบโตอย่างรวดเร็วและนำเสนอเครื่องดื่มคุณภาพสูง (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2565) นอกจากนี้ ร้านกาแฟมวลชนยังมีแคมเปญที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้และลดการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว

(Schmidt, Gossling, & Scott, 2018) การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มจึงมีความสำคัญ เพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถปรับกลยุทธ์ทางการตลาดให้ตอบโจทย์กลุ่มลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืน

การศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี เนื่องจากร้านกาแฟมวลชนเป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียงและได้รับความนิยมในประเทศไทย การวิจัยนี้มีได้ประยุกต์ใช้แนวคิดทฤษฎีดัชนีความพึงพอใจของลูกค้า (American Customer Satisfaction Index: ACSI) ซึ่งแบ่งออกเป็นความหวังของลูกค้า มุมมองต่อคุณภาพบริการ มุมมองคุณค่า มุมมองภาพลักษณ์ ความพึงพอใจต่อบริการ การสื่อสารปากต่อปาก ความภักดีของลูกค้า และโอกาสใช้ซ้ำ (ACSI, 2021; Kotler & Keller, 2022)

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้า วิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ และประเมินความเต็มใจจ่ายของลูกค้าสำหรับเครื่องดื่มที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาใช้แบบสอบถามออนไลน์เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่ดังกล่าว เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดของร้านกาแฟ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด (American Customer Satisfaction Index: ACSI) คือ ดัชนีที่ใช้วัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าต่อสินค้าหรือบริการ โดยถูกพัฒนาขึ้นในประเทศสหรัฐอเมริกา เพื่อเป็นเครื่องมือในการประเมินความพึงพอใจของลูกค้าผ่านมุมมองหลาย ๆ ด้าน ซึ่งมีปัจจัยที่สำคัญในการคำนวณดัชนีนี้ ได้แก่ ความหวังของลูกค้า มุมมองต่อคุณภาพบริการ มุมมองคุณค่า มุมมองภาพลักษณ์ ความพึงพอใจต่อบริการ การสื่อสารปากต่อปาก ความภักดีของลูกค้า และโอกาสใช้ซ้ำ

การศึกษานี้อ้างอิงแนวคิดดัชนีวัดความพึงพอใจของลูกค้า (ACSI) ซึ่งใช้วัดระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยความคาดหวังของลูกค้าจะส่งผลต่อการรับรู้คุณภาพและความพึงพอใจ หากสินค้าหรือบริการสามารถตอบสนองหรือเกินกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะมีความพึงพอใจสูงขึ้น ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ มุมมองคุณค่า การมีส่วนร่วมด้านสิ่งแวดล้อมและสังคม รวมถึงภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่ช่วยสร้างความคาดหวังและเสริมสร้างความภักดี (American Customer Satisfaction Index, 2021; Kotler &

Keller, 2022) ความพึงพอใจนำไปสู่การบอกต่อแบบปากต่อปาก ซึ่งส่งผลต่อการซื้อซ้ำและความภักดีต่อแบรนด์ จึงแสดงความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดตามรูปที่ 1

ภราดร (2549) กล่าวว่าความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) หมายถึง ความยินดีของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าหรือบริการ ราคาที่ผู้บริโภคยินดีจะจ่ายนั้นขึ้นอยู่กับการประเมินมูลค่าของสินค้าและบริการ ซึ่งอาจได้รับอิทธิพลจากปัจจัยด้านคุณภาพ การรับรู้คุณค่า และปัจจัยส่วนบุคคลของผู้บริโภค

จากการทบทวนวรรณกรรมสามารถอธิบายแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) อธิบายว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจ่ายของลูกค้าประกอบด้วย คุณภาพสินค้า ความคุ้มค่า ความพึงพอใจในแบรนด์ และปัจจัยทางสังคมและสิ่งแวดล้อม (Schmidt, Gossling, & Scott, 2018) การกำหนดราคาที่เหมาะสมและกลยุทธ์ทางการตลาด เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ย่อยสลายได้ หรือการแลกซื้อผลิตภัณฑ์รักษ์โลกสามารถกระตุ้นความเต็มใจจ่ายของลูกค้าได้ (Kotler & Keller, 2022) ลูกค้ามักยินดีจ่ายเพิ่มเมื่อมีสิ่งจูงใจที่สอดคล้องกับค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้พลาสติก หรือการได้รับของรางวัลที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การให้สิทธิประโยชน์ที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยเพิ่มมูลค่าการใช้จ่ายของลูกค้าและส่งเสริมพฤติกรรมการซื้อซ้ำ (Schmidt, Gossling, & Scott, 2018) จึงแสดงความสัมพันธ์ตามกรอบแนวคิดตามรูปที่ 2

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

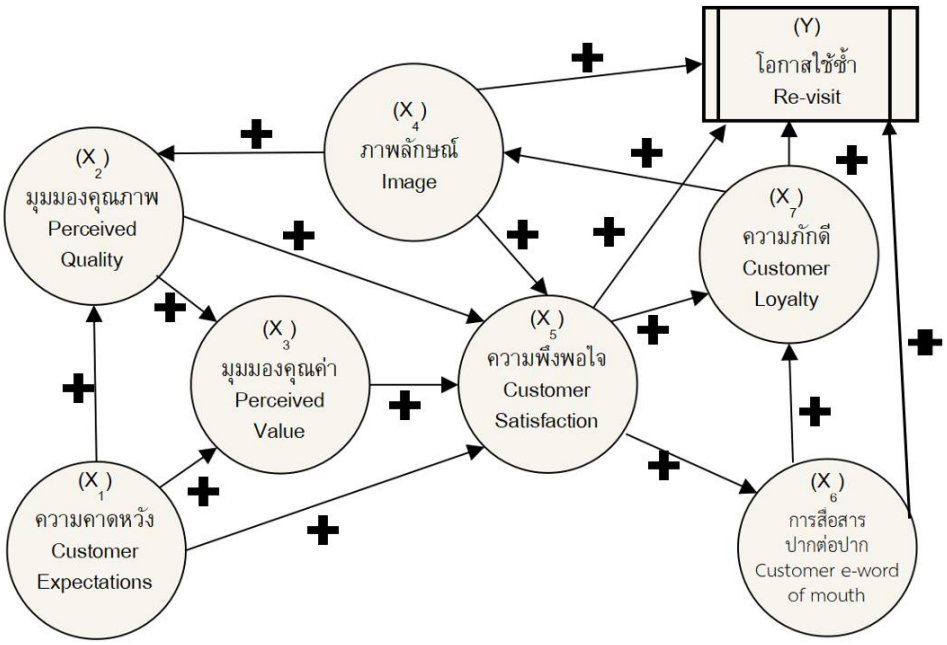

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดแนวคิด ACSI (American Customer Satisfaction Index) ในการศึกษาวิจัย

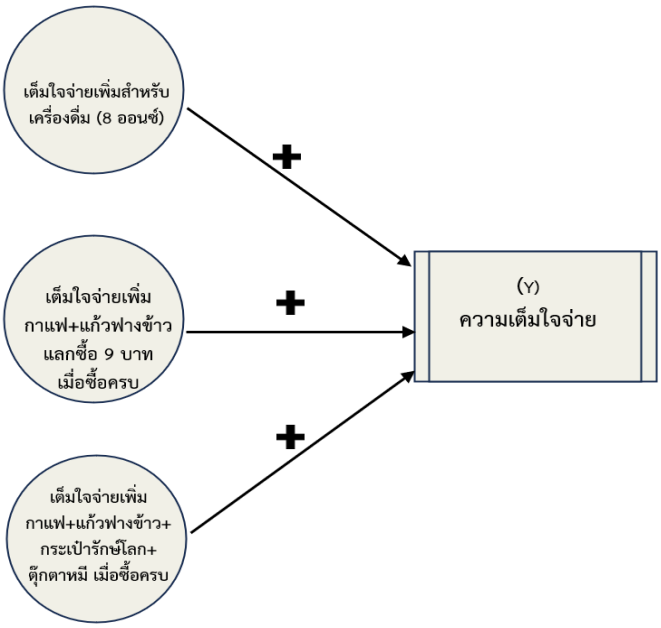

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของร้านกาแฟมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่าของร้านกาแฟ

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของร้านกาแฟ

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจที่มีต่อร้านกาแฟ

H_5: ความพึงพอใจผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีความสัมพันธ์ทางบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำ

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องดื่ม (8ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายสำหรับแคมเปญ “กาแฟมวลชน...ใส่ใจลูกค้าและห่วงใยสิ่งแวดล้อม SAVE THE EARTH GO GREEN” พร้อมแก้วฟางข้าว (WHEAT STRAW CUP) ที่ผลิตจากฟางข้าวสาลีธรรมชาติผสมผสานกับ BIO PLASTIC สามารถย่อยสลายได้เอง โดย

แลกซื้อแก้วรักษ์โลกเพียง 9 บาท ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบกี่บาท และลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีกระเป๋ารักษ์โลก และตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟมวลชน ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 474,192 คน กรมการปกครองกระทรวงมหาดไทย. (2566).

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่ซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบง ชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่ซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ประเภทเครื่องดื่ม และเพศ แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย			
ประเภทของเครื่องดื่ม	**เพศ**		
	ชาย	**หญิง**	**รวมทั้งสิ้น**
COFFEE	123	71	194
	63.40%	36.60%	100%
NON-COFFEE	65	141	206
	31.55%	68.45%	100%
รวมทั้งสิ้น	**188**	**212**	**400**
	47%	**53%**	**100%**

จากตางรางที่ 1 พบว่า แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยแบ่งแยกเป็นประเภทของเครื่องดื่ม และแยกตามเพศ โดยทำการสุ่มกลุ่มตัวอย่างจากผู้บริโภคเครื่องดื่ม COFFEE 194 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 123 คน เพศหญิง 71 คน และผู้บริโภคและเครื่องดื่ม NON-COFFEE 238 คน โดยแบ่งเป็นเพศชาย 65 คน เพศหญิง 141 คน ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าเพศเป็นปัจจัยหนึ่งที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการบริโภคเครื่องดื่ม เพื่อให้ตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรที่เลือกบริโภคที่เลือกเครื่องดื่ม COFFEE และเครื่องดื่ม NON-COFFEE

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นการตรวจสอบรายการ จำนวน 4 ข้อ ประกอบด้วย เพศ ประเภทสินค้าที่เลือกประเมินความพึงพอใจ/เครื่องดื่ม COFFEE และเครื่องดื่ม NON-COFFEE อายุ สถานภาพการสมรส การศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะการซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน จำนวน 7 ข้อ ประกอบด้วย ความถี่ในการซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน โดยส่วนใหญ่ท่านซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนเป็นจำนวนเท่าไร ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนเป็นจำนวนเท่าไร จุดประสงค์ที่ท่านเลือกเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน ท่านเป็นสมาชิกของร้านกาแฟมวลชนหรือไม่ สถานะของผู้ตอบแบบสอบถาม ลักษณะของเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนที่ท่านเคยซื้อ

ตอนที่ 3 แบบสอบถามความพึงพอใจจากการซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน แบ่งออกตามองค์ประกอบกรอบแนวคิดการทำวิจัย 7 ด้าน รวมทั้งหมด 24 ข้อ ดังนี้ ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดี ใช้วิธีการวัดแบบ Likert Scale โดยกำหนดเกณฑ์การใช้คะแนน คือ 1-5 คะแนนดังนี้ 5 คะแนน (เห็นด้วยอย่างยิ่ง), 4 คะแนน (เห็นด้วย), 3 คะแนน (ไม่แสดงความเห็น), 2 คะแนน (ไม่เห็นด้วย) และ 1 คะแนน (ไม่เห็นด้วยอย่างยิ่ง) และแบบสอบถามของโอกาสที่จะกลับมาซื้อกาแฟร้านกาแฟซ้ำอีกครั้ง

ตอนที่ 4 แบบสอบถามการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

หากท่านกำลังเลือกซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน มี 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 การตัดสินใจซื้อเครื่องดื่ม สำรวจความตั้งใจซื้อเครื่องดื่มตามราคาต่าง ๆ โดยถามว่าหากราคาเครื่องดื่ม 50 บาท (8 ออนซ์) หากลดลง 45 บาท ท่านจะซื้อหรือไม่ และเต็มใจจ่ายในราคาที่กี่บาท

ส่วนที่ 2 การแลกซื้อแก้วรักษ์โลก สำรวจการตัดสินใจแลกซื้อแก้วฟางข้าวสาลีรักษ์โลกในราคาต่าง ๆ เช่น 9 บาท เมื่อซื้อครบ 99 หากลดลง 89 หรือเพิ่มขึ้น 109 บาท ท่านจะซื้อหรือไม่ และลูกค้าจะยินดีจ่ายเมื่อซื้อครบเท่าไหร่

ส่วนที่ 3 การลุ้นรับรางวัล สำรวจการตัดสินใจลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลก ตุ๊กตาหมี” จากการซื้อสินค้าครบยอดต่าง ๆ เช่น 499 หากลดลง 399 หรือเพิ่มขึ้น 599 บาท ท่านจะซื้อหรือไม่ และลูกค้าจะยินดีจ่ายเมื่อซื้อครบเท่าไหร่

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

การตรวจสอบความถูกต้องของเนื้อหา (Content Validity) ในแต่ละข้อให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการตามวัตถุประสงค์ของการศึกษา ผู้ศึกษาได้นำเสนอให้อาจารย์ที่ปรึกษาพิจารณาคำถามทุกข้อและปรับแก้ไขร่วมกันเพื่อให้แน่ใจว่าคำตอบที่ได้จะให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาครั้งนี้

การคำนวณค่าความเชื่อมั่น (Reliability) นำข้อมูลทั้ง 400 ชุด ที่เก็บรวบรวมได้มาคำนวณหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามใช้วิธี Factor Analysis, Total Variance และค่าสัมประสิทธิ์ครอนบัคอัลฟา (Cronbach's Alpha) โดยวัดค่าของตัวแปร 24 ตัวแปรใน 7 องค์ประกอบ ผลการวิเคราะห์พบว่า Factor Loading ของตัวแปรแต่ละด้านมีค่าสูงกว่า 0.7 ซึ่งแสดงว่าตัวแปรเหล่านี้มีความสัมพันธ์กันดีและสามารถรวมเป็นองค์ประกอบเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล โดยประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) และใช้แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) เพื่อวัดความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อกาแฟสดออร์แกนิคของลูกค้าร้านกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน เพื่อทดสอบมมมติฐานของงานวิจัย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 212 คน คิดเป็น 53% เลือกซื้อเครื่องดื่มประเภท NON-COFFEE จำนวน 206 คน คิดเป็น 51.5% ระหว่าง 26-41 ปี จำนวน 153 คน คิดเป็น 39.5% สถานภาพโสด จำนวน 180 คน คิดเป็น 45% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 160 คนคิดเป็น 40% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 131 คน คิดเป็น 32.8% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท จำนวน 215 คน คิดเป็น 53.8%

โดยผู้ใช้บริการในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรีซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชน 1-2 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 168 คน (42%) ส่วนใหญ่ซื้อ 2-3 แก้วต่อครั้ง จำนวน 197 คน (49.3%) ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อเครื่องดื่มอยู่ที่ต่ำกว่า 100 บาท และประมาณ 201-250 บาท จำนวน 132 คน (33%) จุดประสงค์หลักในการซื้อคือชื่นชอบรสชาติของเครื่องดื่ม จำนวน 199 คน (49.8%) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ไม่เป็นสมาชิกของร้านกาแฟมวลชน จำนวน 323 คน (80.8%) และส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 284 คน (71%) เครื่องดื่มที่นิยมซื้อมากที่สุดคือช็อกโกแลต จำนวน 282 คน (70.5%)

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี และเพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของลูกค้า จากการเครื่องดื่มร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2-3 และรูปที่ 3-4

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	มุมมองคุณภาพ	มุมมองคุณค่า	ภาพลักษณ์	ความพึงพอใจ	การสื่อสารปากต่อปาก	ความภักดี	โอกาสใช้ซ้ำ
main							
ความคาดหวัง	0.3334***	0.1638***		0.0489			
มุมมองคุณภาพ		0.6647***		0.3281***			
มุมมองคุณค่า				0.2455***			
ภาพลักษณ์	0.6578***			0.3883***			0.6710
ความพึงพอใจ					0.7905***	0.3235***	0.1745
การสื่อสารปากต่อปาก						0.3053***	0.6077*
ความภักดี			0.6862***				1.1467***
โอกาสใช้ซ้ำ	-0.0195	0.1398***	0.2170***	-0.0293	0.1410***	0.3303***	
N	400	400	400	400	400	400	400
rss	6.289	6.564	12.033	7.732	10.535	9.016	
Log-likelihood	262.958	254.405	133.1877	221.6408	159.7744	190.9282	-591.8229
F-test	629.1	517.2	299.5	270.8	683.2	224.9	
chi2-square Test							96.1
R2	0.7601	0.7227	0.4294	0.7328	0.6319	0.5312	
Adj R2	0.7589	0.7213	0.4279	0.7301	0.6310	0.5288	
Pseudo R2							0.0751

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

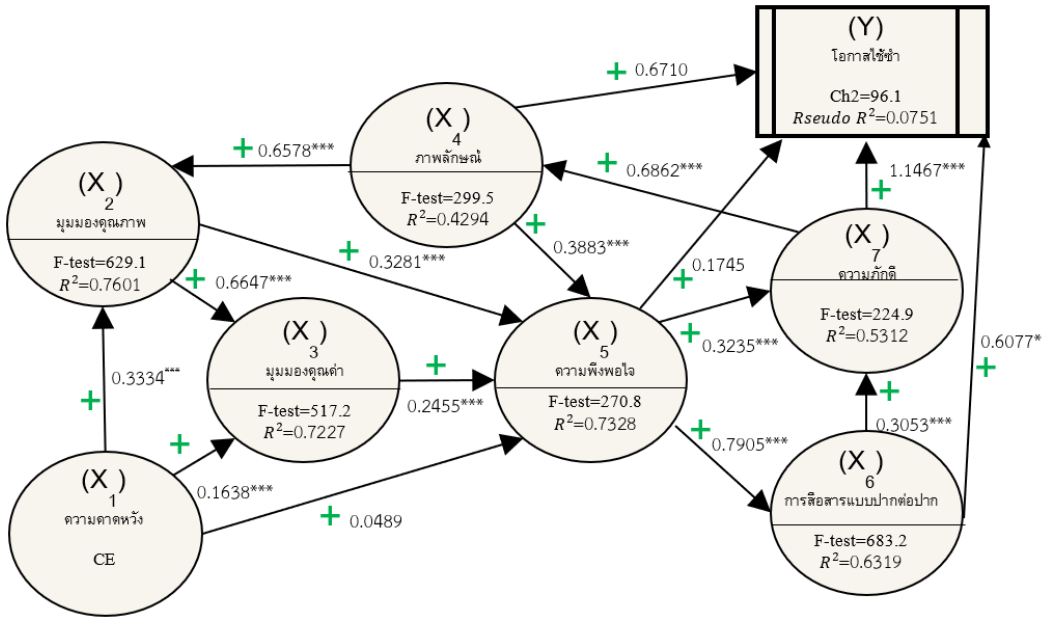

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อ

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจากการเครื่องดื่มร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ด้วยวิธี Double-bounded Logit

	ความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับเครื่องดื่ม(8ออนซ์)	**ความเต็มใจจ่ายแคมเปญ “กาแฟมวลชน...ใส่ใจลูกค้าและห่วงใยสิ่งแวดล้อม พร้อมแก้วฟางข้าว โดยแลกซื้อแก้วรักษ์โลก เพียง 9 บาท เมื่อซื้อครบ 99 บาท**	**ลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลกตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟมวลชน เมื่อซื้อครบ 599 บาท**
	ความเต็มใจจ่ายของลูกค้าจากการเครื่องดื่มร้านกาแฟที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม		
ยินดีจ่ายราคา (บาท)	32.84*	55.47*	575.89*
จ่ายต่ำสุด	14.35	23.63	513.88
จ่ายสูงสุด	64.25	87.30	637.25

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

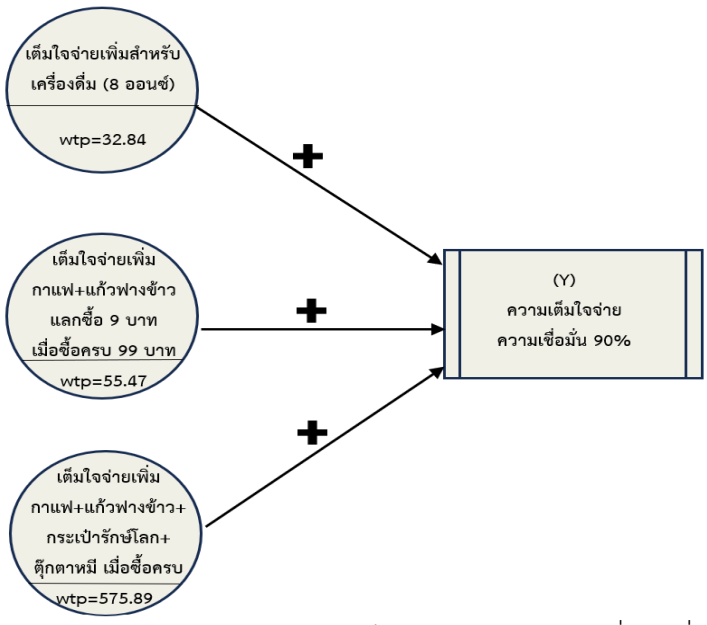

รูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในร้านกาแฟ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของความเต็มใจจ่ายซื้อเครื่องดื่มในร้านกาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี สำหรับเครื่องดื่มต่อแก้ว (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายในราคา 32.84 บาท ขณะที่ความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นซื้อเครื่องดื่ม โดยแลกซื้อแก้วรักษ์โลกเพียง 9 บาท ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 55.47 บาท และความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นลุ้นรับรางวัล

“แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลก ตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟมวลชน ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 575.89 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลอง ACSI+ การกลับมาใช้ซ้ำ

สมมติฐานที่ 1 ความคาดหวังและภาพลักษณ์กาแฟของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและภาพลักษณ์มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคาดหวังส่งผลต่อมุมมองคุณภาพที่ได้รับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3334 ซึ่งส่งผลน้อยกว่า ภาพลักษณ์ที่มีผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพที่ได้รับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6578

สมมติฐานที่ 2 ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้ลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพมีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความคาดหวังส่งผลต่อมุมมองคุณค่าที่ได้รับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1638 ซึ่งส่งผลน้อยกว่า มุมมองคุณภาพที่มีผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าที่ได้รับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6647

สมมติฐานที่ 3 ความภักดีของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีของลูกค้ามีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความภักดีของลูกค้าส่งผลต่อภาพลักษณ์ในการรับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6862

สมมติฐานที่ 4 ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของลูกค้ามีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ โดยส่งผลต่อความพึงพอใจในการรับบริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1638 0.3281 0.6647 และ 0.3883 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 5 ความพึงพอใจของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความพึงพอใจของลูกค้าส่งผลต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากหลังได้รับบริการ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7905

สมมติฐานที่ 6 ความพึงพอใจของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารแบบปากต่อปาก ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของลูกค้ามีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยความพึงพอใจส่งผลต่อให้เกิดความจงรักภักดี มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3053 ซึ่งส่งผลน้อยกว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากหลังการรับบริการมีผลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของลูกค้า มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3235

สมมติฐานที่ 7 ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดีของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการใช้ซ้ำและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้ลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้ามีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟ โดยส่งผลต่อโอกาสใช้ซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6077 0.6647 0.1745 และ 1.1467

สมมติฐานที่ 8 ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องดื่ม (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายสำหรับแคมเปญ “กาแฟ...ใส่ใจลูกค้าและห่วงใยสิ่งแวดล้อม SAVE THE EARTH GO GREEN” พร้อมแก้วฟางข้าว (WHEAT STRAW CUP) ที่ผลิตจากฟางข้าวสาลีธรรมชาติผสมผสานกับ BIO PLASTIC สามารถย่อยสลายได้เอง โดยแลกซื้อแก้วรักษ์โลกเพียง 9 บาท ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบกี่บาท และลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีกระเป๋ารักษ์โลก และตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟ ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบกี่บาท ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องดื่มต่อแก้ว (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายในราคา 32.84 บาท ขณะที่ความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นซื้อเครื่องดื่ม โดยแลกซื้อ แก้วรักษ์โลก เพียง 9 บาท ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 55.47 บาท และความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลก ตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟ ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 575.89 บาท

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงข้อที่ 1 พบว่า การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพและด้านมุมมองคุณค่า ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 ปัจจัยด้านความคาดหวัง และด้านภาพลักษณ์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.10

ผลการศึกษาตามวัตถุประสงข้อที่ 2 การประเมินความเต็มใจจ่ายของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมที่มีต่อร้านกาแฟมวลชนในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า สำหรับเครื่องดื่มต่อแก้ว (8 ออนซ์) ยินดีที่จะจ่ายในราคา 32.84 บาท ขณะที่ความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นซื้อเครื่องดื่ม โดยแลกซื้อ แก้วรักษ์โลก เพียง 9 บาท ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 55.47 บาท และความเต็มใจจ่ายสำหรับโปรโมชั่นลุ้นรับรางวัล “แก้วฟางข้าวสาลีและกระเป๋ารักษ์โลก ตุ๊กตาหมี” โดยเมื่อซื้อของในร้านกาแฟมวลชน ยินดีที่จะจ่ายเมื่อซื้อครบในราคา 575.89 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์ที่ 1 ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ได้แก่ ความคาดหวังของลูกค้า มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของร้านกาแฟมวลชน โดยเฉพาะมุมมองคุณภาพและมุมมองคุณค่า มีผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p < 0.05$) ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด ACSI (American Customer Satisfaction Index, 2021; Kotler & Keller, 2022) ที่ระบุว่าความพึงพอใจเกิดจากการรับรู้คุณภาพและคุณค่าของสินค้าหรือบริการ นอกจากนี้ การรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความภักดีต่อแบรนด์ (Kotler & Keller, 2022)

จากวัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภค พบว่า ผู้บริโภคยินดีจ่ายราคา 50 บาทต่อแก้วสำหรับเครื่องดื่มร้านกาแฟมวลชนที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม และยินดีจ่ายเพิ่ม 9 บาทเพื่อแลกซื้อแก้วรักษ์โลก รวมถึงยินดีจ่ายเพิ่มเพื่อเข้าร่วมแคมเปญสิ่งแวดล้อม เช่น การลุ้นรับรางวัลเมื่อซื้อสินค้าครบตามเงื่อนไข ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับ Schmidt, Gossling, & Scott (2018) ที่พบว่าผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมยินดีจ่ายมากขึ้นสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และยังสนับสนุนแนวคิดของ (Kotler & Keller, 2022) ที่กล่าวว่าการให้สิทธิประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อซ้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า ความคาดหวัง และภาพลักษณ์ ดังนั้น ร้านกาแฟมวลชนควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาคุณภาพผลิตภัณฑ์และบริการ รวมถึงสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้ชัดเจนขึ้น เพื่อสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจให้แก่ลูกค้า

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคมีแนวโน้มสูงขึ้น เมื่อมีการเสนอผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น แก้วรักษ์โลก และแคมเปญที่เกี่ยวข้อง ดังนั้น ร้านกาแฟมวลชนควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง และใช้กลยุทธ์การตลาดที่สื่อสารถึงคุณค่าเหล่านี้ให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เช่น การโฆษณาผ่านโซเชียลมีเดีย การจัดกิจกรรมร่วมกับกลุ่มรักษ์โลก และการให้รางวัลสำหรับลูกค้าที่ใช้ผลิตภัณฑ์รักษ์โลก เพื่อกระตุ้นให้เกิดความเต็มใจจ่ายมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่กลุ่มตัวอย่างในเขตอำเภอเมือง จังหวัดเพชรบุรี ดังนั้น การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่อื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้ในระดับประเทศ นอกจากนี้ ควรศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีผลต่อพฤติกรรมการซื้อ เช่น อิทธิพลของโซเชียลมีเดีย การตลาดแบบปากต่อปาก หรือแนวโน้มการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว รวมถึง

การศึกษาความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร*. https://stat.bora.dopa.go.th/stat/statnew/statMONTH/statmonth/

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานภาวะการท่องเที่ยวไทย ปี 2565*. การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

ภราดร ปรีดาศักดิ์. (2549). *หลักเศรษฐศาสตร์จุลภาค* (พิมพครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (ONEP). (2022). *ขยะพลาสติก*. https://shorturl.asia/tz6H9

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2565). *รายงานสถิติเศรษฐกิจและการท่องเที่ยวจังหวัดเพชรบุรี ปี 2565*. สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

American Customer Satisfaction Index. (2021). *The Science of Customer Satisfaction. The American Customer Satisfaction Index.* https://theacsi.org/company/the-science-of-customer-satisfaction/

Chulazerowaste. (2021). *Climate Change 2021: The Physical Science Basis*. คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. http://www.chulazerowaste.chula.ac.th/ipcc2021/

Kotler, P., & Keller, K. L. *(2022). Marketing management* (15th ed.). Pearson.

Schmidt, L., Gossling, S., & Scott, D. (2018). Consumer behavior and sustainable consumption. *Journal of Sustainable Tourism, 26*(3), 315-332.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อม ต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง

Factors Affecting the Satisfaction of Consumers with Environmentally Conscious Behavior Towards Coffee Shops in the Lower Central Region

สิริมาศ ปิ่นเจริญพรทวี[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Sirimas Pincharoenpornthawee[1] and Thanyanan Worasethaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: sirimas.pin@rmutr.ac.th[1], than.wr@r.ac.thmutr[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟสดและกาแฟออร์แกนิค ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง (3) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง และ (4) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อกาแฟสด และกาแฟออร์แกนิค ในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล สถิติที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์เชิงสถิติ ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟออร์แกนิคมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่เลือกซื้อกาแฟสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่าและภาพลักษณ์ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีต่อแบรนด์ และ (4) ผู้บริโภคยินดีจ่ายสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ทั่วไปในราคาแก้วละ 79 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup เป็นราคา 89 บาทต่อแก้ว และสูงสุดที่ 125 บาทต่อแก้ว หากบรรจุภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ ความเต็มใจที่จะจ่าย บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมยั่งยืน

Abstract

This research aims to (1) Compare the satisfaction levels of consumers with environmentally conscious behavior when purchasing fresh coffee and organic coffee from cafés in the Lower Central Region. (2) Investigate the factors influencing the satisfaction levels of consumers with environmentally conscious behavior in selecting coffee from cafés in the Lower Central Region. (3) Examine the factors affecting the likelihood of repeat purchases by environmentally conscious consumers at cafés in the Lower Central Region. And (4) Identify consumers' willingness to pay more for coffee with environmentally friendly packaging among those with environmentally conscious behavior in the Lower Central Region. The sample for this study consisted of 400 consumers who purchased fresh coffee and organic coffee in the Lower Central Region. Data were collected using an online questionnaire. The statistical methods used for data analysis included frequency, percentage, mean, and statistical relationship analysis. The research findings revealed that: (1) Consumers who purchased organic coffee had a significantly higher satisfaction level than those who purchased fresh coffee. (2) The factors influencing consumer satisfaction with coffee purchases included expectations, perceived quality, perceived value, and brand image. (3) The factors affecting the likelihood of repeat purchases included brand image, satisfaction, and brand loyalty. And (4) Consumers were willing to pay 79 THB per cup for coffee with regular packaging, 89 THB per cup for coffee in Bio Cup packaging, and up to 125 THB per cup if the packaging was certified under ISO 17088 standards.

Keywords: Satisfaction, willingness to pay sustainable packaging

บทนำ

ธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็วในช่วงหลายปีที่ผ่านมา โดยข้อมูลจาก Euromonitor International และ สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า (สนค.) ระบุว่าในปี 2566 ตลาดกาแฟไทยมีมูลค่า 34,470.3 ล้านบาท ขยายตัวอย่างต่อเนื่อง ซึ่งสะท้อนถึงความนิยมของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นและโอกาสในการขยายตัวของธุรกิจร้านกาแฟ ในขณะเดียวกัน กระแสรักษ์โลกและความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมก็ได้รับความสนใจมากขึ้น โดยเฉพาะจากผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน ทำให้ร้านกาแฟต้องปรับตัวให้เข้ากับพฤติกรรมของลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อธรรมชาติ การลดการใช้พลาสติก และการสนับสนุนการคัดแยกขยะ ร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่างที่เป็นพื้นที่มีทั้งแหล่งท่องเที่ยวและเมืองเศรษฐกิจ จึงต้องปรับกลยุทธ์ให้เข้ากับความต้องการของผู้บริโภคใน

กลุ่มนี้ หนึ่งในวิธีที่ร้านกาแฟใช้เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมคือการใช้ แก้ว Bio Cup ซึ่งผลิตจากวัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ เช่น เยื่อกระดาษหรือพลาสติกชีวภาพ (PLA) จากพืช ทำให้ร้านกาแฟที่เลือกใช้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมได้ นอกจากนี้ การใช้แก้ว Bio Cup ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับร้านกาแฟ และช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดลูกค้า

การศึกษาในเรื่องนี้ยังสามารถช่วยเสริมสร้าง ความเข้าใจ ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ที่เหมาะสมกับความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะด้านการสร้างสรรค์บรรจุภัณฑ์ที่ไม่เพียงแต่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังมีคุณสมบัติที่สะดวกสบายและน่าสนใจสำหรับผู้บริโภค เช่น บรรจุภัณฑ์ที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ หรือ วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้อย่างรวดเร็ว และในขณะเดียวกันก็มีดีไซน์ที่ทันสมัย และเหมาะสมกับไลฟ์สไตล์ของผู้บริโภค การทำให้ผลิตภัณฑ์เหล่านี้มีความสะดวกและเข้ากับการใช้ชีวิตประจำวัน ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจในระยะยาวและกระตุ้นให้ผู้บริโภคเลือกซื้อซ้ำในอนาคต และยังสามารถกระตุ้นให้ร้านกาแฟและธุรกิจอื่น ๆ ในอุตสาหกรรมเดียวกันมีการพัฒนาและปรับตัวตามแนวโน้มการบริโภคที่ยั่งยืนและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงเชิงบวกในอุตสาหกรรมและสังคมโดยรวม

แม้จะมีการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคในธุรกิจร้านกาแฟอย่างแพร่หลาย แต่งานวิจัยที่ผ่านมายังขาดการวิเคราะห์เชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในบริบทของภาคกลางตอนล่าง ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่ส่งต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟสด และ กาแฟออร์แกนิค ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง
3. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง
4. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟ ผู้วิจัยได้ศึกษา แนวคิด และทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความคาดหวังของผู้บริโภค

เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงสิ่งที่ลูกค้าคาดหวังจากสินค้าและบริการก่อนการซื้อหรือใช้บริการ ซึ่งมีผลต่อการรับรู้คุณค่า ความพึงพอใจ และพฤติกรรมของลูกค้าในอนาคต โดย Oliver (1980) กล่าวว่าความพึงพอใจของลูกค้าเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่าง ความคาดหวัง กับ ประสบการณ์ที่ได้รับจริง หากสินค้าหรือบริการตรงหรือเกินกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะรู้สึกพึงพอใจ ในทางกลับกัน หากต่ำกว่าความคาดหวัง ลูกค้าจะผิดหวังและอาจไม่กลับมาใช้บริการอีก

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณภาพของผู้บริโภค เป็นแนวคิดที่อธิบายว่าผู้บริโภคตัดสินคุณภาพของสินค้าและบริการจากประสบการณ์ ความคาดหวัง และปัจจัยรอบตัว ซึ่งอาจแตกต่างจากคุณภาพที่แท้จริงของสินค้า แนวคิดนี้มีรากฐานจากหลายทฤษฎีสำคัญที่ช่วยอธิบายการรับรู้และการประเมินคุณภาพของผู้บริโภค ซึ่ง Zeithaml (1988) ระบุว่าคุณภาพที่ผู้บริโภครับรู้อาจไม่ได้ขึ้นอยู่กับคุณสมบัติทางกายภาพของสินค้าเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับปัจจัยภายนอก เช่น ชื่อเสียงของแบรนด์ ราคา และการบอกต่อของผู้อื่น

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับมุมมองคุณค่าของผู้บริโภค เป็นแนวคิดที่อธิบายว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการโดยพิจารณาว่าพวกเขาได้รับประโยชน์คุ้มค่ากับสิ่งที่ต้องเสียไปหรือไม่ ซึ่งอาจเป็นเงิน เวลา หรือความพยายาม แนวคิดนี้มีรากฐานจากหลายทฤษฎีสำคัญที่ช่วยอธิบายการรับรู้และการประเมินคุณค่าของผู้บริโภค โดย Zeithaml (1988) ระบุว่าผู้บริโภคมองคุณค่าแตกต่างกัน บางคนให้ความสำคัญกับราคาถูก บางคนเน้นคุณภาพ หรือบางคนให้ความสำคัญกับสถานะทางสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คือ มุมมองคุณค่าของผู้บริโภคหมายถึงการรับรู้ของลูกค้าว่าสินค้าหรือบริการมีคุณค่าแค่ไหน โดยเปรียบเทียบระหว่าง สิ่งที่ได้รับ (ประโยชน์) กับ สิ่งที่ต้องเสียไป (ต้นทุน เช่น ราคา เวลา และความพยายาม) ซึ่งไม่ได้จำกัดแค่เรื่องของราคาหรือคุณภาพเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงประสบการณ์ ความรู้สึก และสถานะทางสังคมที่สินค้าหรือบริการมอบให้ ซึ่ง Zeithaml (1988) ชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคประเมินคุณค่าแตกต่างกัน บางคนมองว่าของถูกคือของดี บางคนให้ความสำคัญกับคุณภาพมากกว่าราคา ขณะที่บางคนมองหาสินค้าที่ช่วยเสริมภาพลักษณ์ทางสังคม

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจของผู้บริโภค หมายถึง ระดับความพอใจที่เกิดขึ้นหลังจากใช้สินค้าและบริการ โดยขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบระหว่าง ความคาดหวัง กับ ประสบการณ์ที่ได้รับจริง ซึ่งมีผลต่อความภักดีและพฤติกรรมการซื้อในอนาคต ซึ่ง Oliver (1980) อธิบายว่าหากสินค้าหรือบริการ เกินความคาดหวัง ลูกค้าจะรู้สึกพึงพอใจ แต่หากต่ำกว่าที่คาดหวัง จะเกิดความไม่พอใจ นอกจากนี้ Parasuraman, Parasuranman, Zeithaml & Berry (1988) ยังชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของบริการมีผลโดยตรงต่อความพึงพอใจ โดยพิจารณาจากปัจจัย เช่น ความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง และความเห็นอกเห็นใจต่อผู้บริโภค

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word-of-Mouth: WOM) เป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับสินค้าและบริการกับผู้อื่น ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคคนอื่น ๆ WOM สามารถเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติ (Organic WOM) หรือถูกกระตุ้นโดยแบรนด์ (Amplified WOM) โดย Katz & Lazarsfeld (1955) กล่าวว่าข้อมูลจาก

แบรนด์จะถูกส่งไปยัง ผู้นำทางความคิด (Opinion Leaders) ก่อน แล้วพวกเขาจะเป็นผู้เผยแพร่ข้อมูลต่อไปยังกลุ่มคนอื่น ๆ

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความภักดีของผู้บริโภค ความภักดีของผู้บริโภค (Customer Loyalty) คือ ความมุ่งมั่นของลูกค้าในการเลือกใช้สินค้าและบริการจากแบรนด์เดิมซ้ำ ๆ แทนที่จะเปลี่ยนไปหาคู่แข่ง ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจ ประสบการณ์ที่ดี และความผูกพันทางอารมณ์ที่มีต่อแบรนด์ โดย Dick & Basu (1994) แบ่งความภักดีออกเป็น 4 ระดับ โดยพิจารณาจากทัศนคติและพฤติกรรมการซื้อ เช่น True Loyalty (ภักดีจริง) ซึ่งลูกค้าซื้อซ้ำและมีทัศนคติที่ดีต่อแบรนด์

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำของผู้บริโภค หมายถึง แนวโน้มที่ลูกค้าจะตัดสินใจซื้อสินค้าหรือใช้บริการจากแบรนด์เดิมอีกครั้ง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น ความพึงพอใจ ประสบการณ์การใช้งาน ความภักดี และคุณค่าที่ได้รับจากสินค้าและบริการ ซึ่ง Oliver (1980) กล่าวว่าหากสินค้าหรือบริการเกินกว่าความคาดหวังของลูกค้า จะทำให้เกิดความพึงพอใจสูง และเพิ่มโอกาสในการกลับมาใช้ซ้ำ ในขณะที่ Ajzen (1991) ชี้ให้เห็นว่าเจตนาในการซื้อซ้ำได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ (Attitude) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) และการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

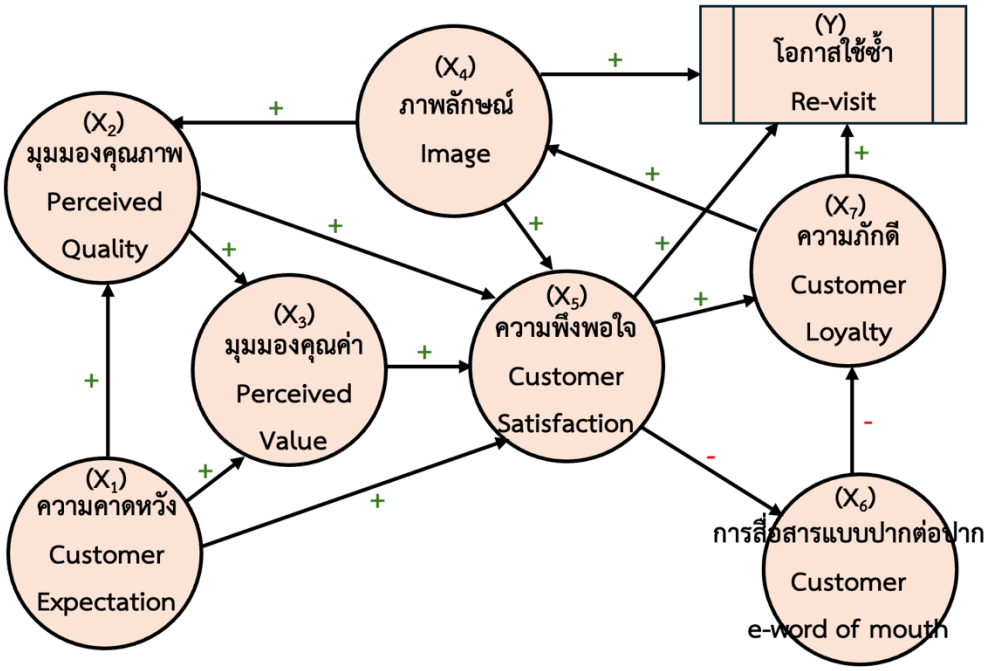

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ ความภักดีของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปาก ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำ

H_8: ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับการซื้อกาแฟ ที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเพิ่มเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ทำการสุ่มแบบชั้นภูมิ (Stratified Samplihg) คือ จากผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง จำนวน 400 คน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	กาแฟสด	กาแฟออร์แกนิค	รวม
ชาย	107	46	237
	69.03%	53.06%	59.25%
หญิง	48	155	163
	30.97%	46.94%	40.75%
รวม	155	245	400
	100%	100%	100%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 คน องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประเภทกาแฟได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประเภทของกาแฟ และประชากรกลุ่มชายและหญิง ซึ่งกลุ่มผู้ใช้บริการเพศชาย จำนวน 237 คน แบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟสด 107 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03% และแบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟออร์แกนิค 46 คน คิดเป็นร้อยละ 53.06% กลุ่มผู้ใช้บริการเพศหญิง จำนวน 163 คน แบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟสด 48 คน คิดเป็นร้อยละ 30.97% และแบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟออร์แกนิค 115 คน คิดเป็นร้อยละ 46.94%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมความเต็มใจที่จะจ่ายในการเลือกซื้อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ที่รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความเต็มใจจ่ายและพฤติกรรมการพึงพอใจของผู้บริโภค

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ACSI ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

$X2 = \beta\ 20 + \beta\ 21X1 + \beta\ 24X4 + \mu\ 2$

$X3 = \beta\ 30 + \beta\ 31X1 + \beta\ 32X2 + \mu\ 3$

$X4 = \beta\ 40 + \beta\ 47X7 + \mu\ 4$

$X5 = \beta\ 50 + \beta\ 51X1 + \beta\ 52X2 + \beta\ 53X3 + \beta\ 54X4 + \mu\ 5$

$X6 = \beta\ 60 + \beta\ 65X5 + \mu\ 6$

$X7 = \beta\ 70 + \beta\ 75X5 + \beta\ 76X6 + \mu\ 7$

$X7i = \beta 70 + \beta 75X5i + \beta 76X6i + \varepsilon 7i$

$\gamma i = f\ (\beta 80 + \beta 84X4i + \beta 85X5i + \beta 86X6i + \beta 87X7i + \varepsilon 8i)$

โดยที่ $X1i$ = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ i

$X2i$ = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ i

$X3i$ = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ i

$X4i$ = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ i

$X5i$ = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ i

$X6i$ = การสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค คนที่ 1

$X7i$ = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ i

Yi = โอกาสในกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค คนที่ i

εji = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ i

$f(*)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

แบบจำลองข้างต้น ประมาณค่าด้วยวิธีการกำลังสองน้อยสุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares : OLS)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่กลุ่มผู้ใช้บริการเพศชาย จำนวน 237 คน แบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟสด 107 คน คิดเป็นร้อยละ 69.03 และแบ่งเป็นผู้ที่เลือกซื้อกาแฟออร์แกรนิค 46 คน คิดเป็นร้อยละ 53.06 อยู่ในช่วงระหว่างอายุ 26-35 ปี คิดเป็นร้อยละ 49.75 สถานภาพส่วนใหญ่สมรส คิดเป็นร้อยละ 54.5 ระดับการศึกษาอยู่ในช่วงกำลังศึกษาปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 86.25 โดยส่วนใหญ่มีอาชีพพนักงานเอกชน คิดเป็นร้อยละ 31.25 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001-50,000 คิดเป็นร้อยละ 56.75 และมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยต่อครั้งในการใช้บริการประมาณ 100 - 200 บาท ต่อครั้ง คิดเป็นร้อยละ 47

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมการกลับมาใช้บริการซ้ำ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PQ	PV	IM	CSI	WOM	CL	Revisit
main							
CE	0.4754***	0.2125***		0.0377			
PQ		0.6844***		0.0592			
PV				0.2265***			
IM	0.5466***			0.6241***			-0.3445
CSI					0.2332***	0.1761***	-0.0903
WOM						0.3459***	-0.3158
CL			0.1926***				-0.1567
Constant	-0.0337	0.0735*	0.0735*	0.0735*	0.0735*	0.0735*	
N	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000
rss	6.4941	7.2724	17.1306	5.1999	26.6769	5.2542	
ll	256.5398	233.9012	62.5443	300.9913	-26.0422	298.9117	-520.3401
F	349.5319	317.0796	7.4252	262.9794	15.4582	127.1305	
p	0.0000	0.0000	0.0067	0.0000	0.0001	0.0000	0.2531
chi2							5.3513
r2	0.6378	0.6150	0.0183	0.7270	0.0374	0.3904	
r2_a	0.6360	0.6131	0.0158	0.7242	0.0350	0.3873	
r2_b							0.0051

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

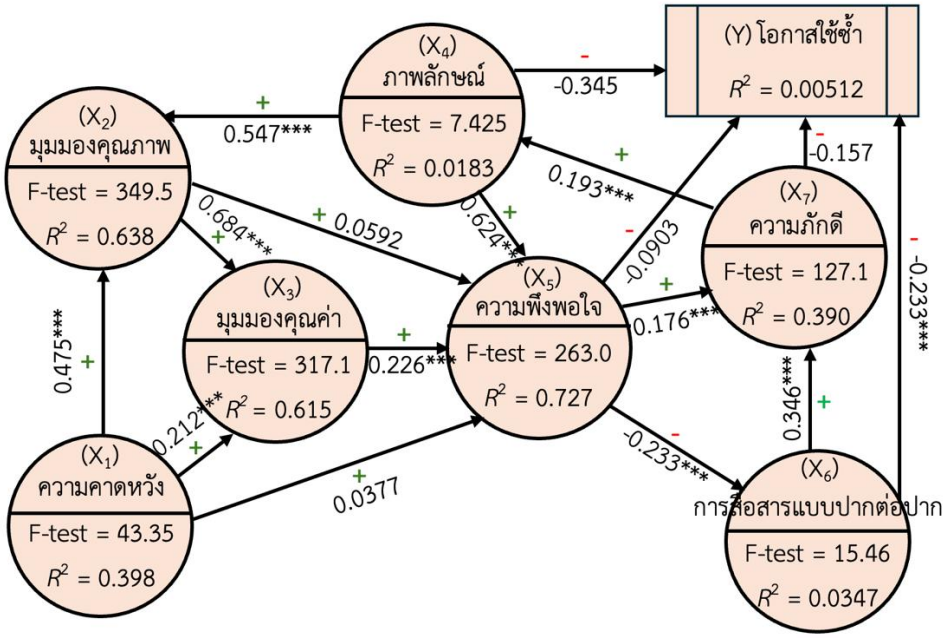

รูปที่ 2 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1): ความคาดหวังและภาพลักษณ์ ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความคาดหวัง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ภาพลักษณ์ มีอิทธิพลมากกว่า ความคาดหวังของลูกค้าที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.547 ในขณะที่ความคาดหวังของลูกค้ามีค่ามีค่าสัมประสิทธิ์ 0.475

สมมติฐานที่ 2 (H_2): ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความคาดหวัง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย มุมมองคุณภาพ มีอิทธิพลมากกว่า ความคาดหวังของลูกค้า ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.684 ในขณะที่ความคาดหวังของลูกค้ามีค่ามีค่าสัมประสิทธิ์ 0.212

สมมติฐานที่ 3 (H_3): ความภักดีของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความภักดี มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ความภักดี มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.193

สมมติฐานที่ 4 (H_4): ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความคาดหวัง และมุมมองคุณภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0377 และ 0.0592 ตามลำดับ ส่วนมุมมอง

คุณค่าและภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.226 และ 0.624 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงลบ ต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.233

สมมติฐานที่ 6 (H_6): ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.176

สมมติฐานที่ 7 (H_7): ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ ความภักดีของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำ

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ ความภักดีของผู้บริโภค และการสื่อสารแบบปากต่อปาก มีความสัมพันธ์เชิงลบ ต่อโอกาสใช้ซ้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.345, -0.0903, -0.157 และ -0.316 ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟออร์แกนิคมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าผู้ที่เลือกซื้อกาแฟสดอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่าและภาพลักษณ์

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขต ภาคกลางตอนล่าง ได้แก่ ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีต่อแบรนด์

4. ผู้บริโภคยินดีจ่ายสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ทั่วไปในราคาแก้วละ 79 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ Bio Cup เป็นราคา 89 บาทต่อแก้ว และสูงสุดที่ 125 บาทต่อแก้ว หากบรรจุภัณฑ์ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088

อภิปรายผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความพึงพอใจสำหรับการเลือกซื้อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง พบว่า มีความสอดคล้องกับทฤษฎี ACSI (The American Satisfaction Index) รวมถึงงานวิจัยที่ทบทวนวรรณกรรม ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในการกำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจจากการเลือกซื้อกาแฟของผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมใส่ใจสิ่งแวดล้อมต่อร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง 8 สมมติฐาน

ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีผลต่อกาแฟโดยคาดหวังจะได้รับกาแฟที่มีรสชาติดี สะอาดถูกสุขอนามัยและปราศจากสารปนเปื้อน และภาพลักษณ์ของกาแฟที่รสชาติดี คัดมาเฉพาะสินค้าคุณภาพ ดูแลความสะอาดสม่ำเสมอและคัดกรองสินค้าที่สารปนเปื้อนเป็นอย่างดี

ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าสอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีผลต่อกาแฟโดยคาดหวังจะได้รับกาแฟที่มีรสชาติดี สะอาดถูกสุขอนามัยและปราศจากสารปนเปื้อน และมุมมองคุณภาพของกาแฟที่รสชาติดี ยี่ห้อได้รับความรู้จักอย่างแพร่หลาย สินค้าที่สะอาดถูกสุขอนามัยและสินค้าปราศจากสารปนเปื้อน

ความภักดีของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือความภักดีของลูกค้าที่มีต่อร้านกาแฟโดยครั้งต่อไปจะกลับมาซื้อซ้ำและจะแนะนำให้ผู้อื่นมาซื้อสินค้า

ภาพลักษณ์ มุมมองคุณค่า และมุมมองคุณภาพของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ ค่าสอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ภาพลักษณ์ของกาแฟที่รสชาติดี คัดมาเฉพาะสินค้าคุณภาพ ดูแลความสะอาดสม่ำเสมอและคัดกรองสินค้าที่สารปนเปื้อนเป็นอย่างดี มุมมองคุณค่าที่มีรสชาติ ตรายี่ห้อ ความสะอาดและไร้สารปนเปื้อนของสินค้ามีความคุ้มค่าสมราคา

ความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี ค่าสอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความพึงพอใจของลูกค้าของกาแฟที่รสชาติดีต่อคุณภาพ ความสะอาดและไร้สารปนเปื้อนของสินค้า

ความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟที่มีต่อบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารปากต่อปาก สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ความพึงพอใจของลูกค้าในรสชาติกาแฟส่งผลต่อการแจ้งความประทับใจกับผู้บริหารร้าน แจ้งความประทับใจให้คนรู้จักและเผยแพร่ความประทับใจในสื่อสังคมออนไลน์

ภาพลักษณ์ และความภักดีของลูกค้าร้านกาแฟเอของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสในการซื้อซ้ำ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั่นคือ ภาพลักษณ์และความภักดีของกาแฟที่รสชาติดี คัดมาเฉพาะสินค้าคุณภาพ ดูแลความสะอาดสม่ำเสมอและคัดกรองสินค้าที่สารปนเปื้อนเป็นอย่างดี

ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีคำถามปลายเปิด (WTP-Double Bound) ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ทั่วไป ในราคาแก้วละ 101.25 บาท ยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 112.13 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio ที่ได้มาตรฐาน ISO บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 144.92 บาท อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 สำหรับวิธีการถามตรง (Direct Method) ราคากาแฟลดลงอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการธุรกิจกาแฟสามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน ISO และสัญลักษณ์ BIO เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือควบคู่กับการสื่อสารคุณค่าความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดราคาที่สะท้อนคุณค่าและสร้างการรับรู้ถึงความแตกต่างของบรรจุภัณฑ์ รวมถึงคงมาตรฐานด้านรสชาติให้คงที่ และคัดกรองแต่สินค้าที่มีคุณภาพ สะอาดและไร้สารปนเปื้อนจะช่วยดึงดูดผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและสินค้าที่ปราศจากสารปนเปื้อน บริโภคกาแฟเพิ่มขึ้น อันจะนำไปสู่การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรทำการศึกษาเกี่ยวกับผู้ที่ยังไม่เคยใช้บริการ เพื่อจะได้ ทราบถึงความต้องการและความคาดหวังของกลุ่มลูกค้าใหม่โดยจะสามารถ นำไปวางกลยุทธ์ในการพัฒนา แผนการดำเนินงานต่อไป รวมไปถึงความคาดหวังและความพึงพอใจทั้งก่อนและหลังจากที่ได้รับบริการ ในกลุ่มตัวอย่างตามสาขาต่าง ๆ ที่ให้บริการกระจายกันไปตามภูมิภาค เพื่อที่จะสามารถทราบถึงพฤติกรรมของประชากรได้อย่างทั่วถึง และสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้ต่อไป

บรรณานุกรม

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Process, 50*, 179-211.

Dick, A. & Basu, K. (1994). Customer loyalty : toward an integrated conceptual framework.*Journal of the Academy of Marketing Science*, *37*(2), 170-180.

Parasuranman, A., Zeithaml, V. & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale formeasuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing, 64*(6), 12-40.

Katz, E., & Lazarsfeld, P.F. (1955). *Personal influence: The part played by people in the flow of mass communications*. New York: The Free.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research*, *17*(4), 460-469.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing, 52*(3), 2-22.

ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Consumer Satisfaction Influencing the Decision to Buy Coffee Using Bio-Packaging in Prachuap Khiri Khan Province

วริศรา เพชรประดับ[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Warisara Petpradub[1] and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Warisara.pet@rmutr.ac.th[1], than.wr@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ (2) เพื่อระบุความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ (3) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ และ (4) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ โดยมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยประยุกต์จากทฤษฎี ACSI งานวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้วิธีการเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A กาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ จำนวน 400 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า (1) ความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ นิยมซื้อเมนูอื่นๆ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเพศหญิง อายุ 20-40 ปี (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ประกอบด้วย ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า ภาพลักษณ์ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภค คือ ความภักดี (4) ผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป แก้วละ 45.60 บาท กาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ แก้วละ 93.15 บาท และยินดีจ่ายเพิ่ม แก้วละ 145.25 บาท

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การตัดสินใจซื้อ บรรจุภัณฑ์ไบโอ

Abstract

The objectives of this study were (1) to compare consumer satisfaction from choosing coffee as a conventional packaging with coffee using bio-packaging; (2) To identify consumer satisfaction

that affects the decision to purchase coffee in general packaging and coffee using bio-packaging. (3) To identify factors that affect the likelihood of repeat purchases of consumers from choosing to buy coffee in general packaging and coffee using bio-packaging. and (4) to identify the willingness of consumers to pay for coffee with general packaging and coffee with bio-packaging, with the conceptual framework of the research applied from the ACSI theory. The results showed that (1) consumer satisfaction from choosing coffee as a general packaging and coffee using bio-packaging preferred to buy other menus, especially among female consumers aged 20-40 years. (2) Factors affecting the satisfaction of consumers who decide to buy coffee in general packaging and coffee using bio-packaging include: expectancy Quality viewpoint, value viewpoint Image (3) The factor that affects the chance of repeat purchases of consumers from choosing to buy coffee in general packaging and coffee using bio-packaging is loyalty. (4) Consumers are willing to pay for the purchase of coffee that is commonly packaged 45.60 baht per cup for coffee using bio packaging. 93.15 baht per glass and willing to pay more. 145.25 baht per glass

Keywords: Complacency, buying bio, packaging

บทนำ

ในปัจจุบันกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจมากขึ้นจากผู้บริโภคทั่วโลก ส่งผลให้พฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าเปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ (biodegradable products) จากข้อมูลของ (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย, 2567) ระบุว่า ตลาดสินค้าที่ยั่งยืนมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยปีละ 15-20% โดยเฉพาะกลุ่มบรรจุภัณฑ์อาหารที่สามารถย่อยสลายได้ รวมถึงสินค้าทางเลือก เช่น ผลิตภัณฑ์จากวัสดุธรรมชาติ สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความต้องการของผู้บริโภคที่ตระหนักถึงผลกระทบของขยะพลาสติกและมลพิษที่เกิดจากกระบวนการผลิตแบบดั้งเดิม ดังนั้นการส่งเสริมและพัฒนาสินค้าที่สามารถย่อยสลายได้จึงเป็นโอกาสสำคัญสำหรับธุรกิจ ซึ่งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสร้างมูลค่าเพิ่มและความยั่งยืนให้กับแบรนด์อีกด้วย กาแฟเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่ผู้บริโภคชาวไทย สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมการดื่มกาแฟของผู้บริโภคสมัยใหม่ที่มีหลากหลายมากยิ่งขึ้น คนไทยส่วนใหญ่หันมาบริโภคกาแฟสดเพิ่มมากขึ้น โดยเฉพาะคนรุ่นใหม่ วัยทำงาน และใช้ชีวิตอยู่ในสังคมเมือง เนื่องจากมีกลิ่นหอม และรสชาติที่หลากหลาย อีกทั้งร้านกาแฟที่กระจายอยู่ทั่วไปนั้นส่วนใหญ่จะเป็นร้านกาแฟสด

Amazon Bio Cup เป็นแก้วกระดาษเคลือบพลาสติกที่ผลิตจากเม็ดไบโอพลาสติกหรือเม็ดพลาสติกชีวภาพ BioPBS ของ GC ที่นำมาผลิตชั้นเคลือบกระดาษภายในแก้วกระดาษ มีคุณสมบัติเป็นพลาสติกย่อย

สลายได้ทางชีวภาพ คือหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่ต่อยอดมาจากผลผลิตทางการเกษตร ได้แก่ ข้าวโพด อ้อย มันสำปะหลัง ผ่านกระบวนการหมักเพื่อเปลี่ยนให้เป็นโมโนเมอร์ (Monomer) แล้วจึงนำไปผลิตเป็นเม็ดพลาสติก สามารถนำไปหลอมและขึ้นรูปผลิตภัณฑ์ได้เช่นเดียวกับพลาสติก PE ด้วยเครื่องจักรทั่วไป ได้รับมาตรฐานเกี่ยวกับการสลายตัวทางชีวภาพ และวัตถุดิบชีวมวลในระดับสากล เป็นต้น โดยจะไม่ทิ้งสิ่งตกค้างที่เป็นมลพิษต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งไบโอพลาสติกยังมีประโยชน์ในเรื่องของการช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาจากผลิตภัณฑ์ตลอดวัฏจักรชีวิตอีกด้วย

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงสนใจเลือกศึกษาเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ Bio Cup (แก้วกระดาษเคลือบพลาสติกชีวภาพชนิด PBS) จากการศึกษาข้อมูลร้านกาแฟ A เป็นธุรกิจร้านกาแฟสดรายแรก ที่นำบรรจุภัณฑ์กระดาษเคลือบด้วยพลาสติกชีวภาพชนิดPBS ย่อยสลายได้ 100% ภายในระยะเวลาประมาณ 6 เดือนถึง 1 ปี เมื่อถูกฝังกลบมา ใช้เพื่อรณรงค์ให้ผู้บริโภคได้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อมโดยจะใช้ทดแทนแก้วพลาสติกในปัจจุบัน ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ
2. เพื่อระบุความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ
3. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ
4. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ

กรอบแนวคิดงานวิจัย

ทฤษฎี ACSI พัฒนาโดย Claes Fornell และคณะ ในปี ค.ศ. 1994 โดยเป็นดัชนีวัดความพึงพอใจของลูกค้าในสหรัฐอเมริกา ซึ่งใช้แบบจำลองเชิงสาเหตุ (Cause-and-effect model) ในการวิเคราะห์ความพึงพอใจของลูกค้าต่อผลิตภัณฑ์และบริการขององค์กรต่าง ๆ โดยมีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎี ดังนี้

1) ความคาดหวังของผู้บริโภค (Customer Expectations) คือ สิ่งที่ลูกค้าคาดหวังจากผลิตภัณฑ์หรือบริการก่อนใช้

2) มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค (Perceived Quality) คือ การรับรู้คุณภาพของลูกค้าหลังการใช้งาน

3) มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค (Perceived Value) คือ การเปรียบเทียบคุณภาพและราคาของผลิตภัณฑ์หรือบริการ

4) ภาพลักษณ์ของผู้บริโภค (Customer Image) คือ ความประทับใจหรือทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อสินค้า หรือแบรนด์

5) ความพึงพอใจของผู้บริโภค (Customer Satisfaction) คือ ระดับความพึงพอใจจากประสบการณ์ที่ได้รับของผู้บริโภค

6) ความพึงพอใจต่อการบริการ (Service Satisfaction) คือ ประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการ

7) การสื่อสารแบบปากต่อปาก (Word-of-Mouth) คือ การบอกต่อและรีวิวจากลูกค้าหรือผู้บริโภค

8) ความภักดีของผู้บริโภค (Customer Loyalty) ความตั้งใจที่จะซื้อซ้ำหรือใช้บริการซ้ำ

9) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) คือ การเลือกซื้อหรือใช้บริการซ้ำในอนาคต

สรุปได้ว่า ประโยชน์ของ ACSI ใช้วัดระดับความพึงพอใจของลูกค้าเชิงปริมาณช่วยให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์และปรับปรุงคุณภาพผลิตภัณฑ์/บริการเชื่อมโยงความพึงพอใจของลูกค้ากับความสามารถในการแข่งขันขององค์กรโดยรวมแล้ว ACSI เป็นดัชนีที่ใช้วิเคราะห์และปรับปรุงประสบการณ์ลูกค้าเพื่อสร้างความพึงพอใจและความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว สามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

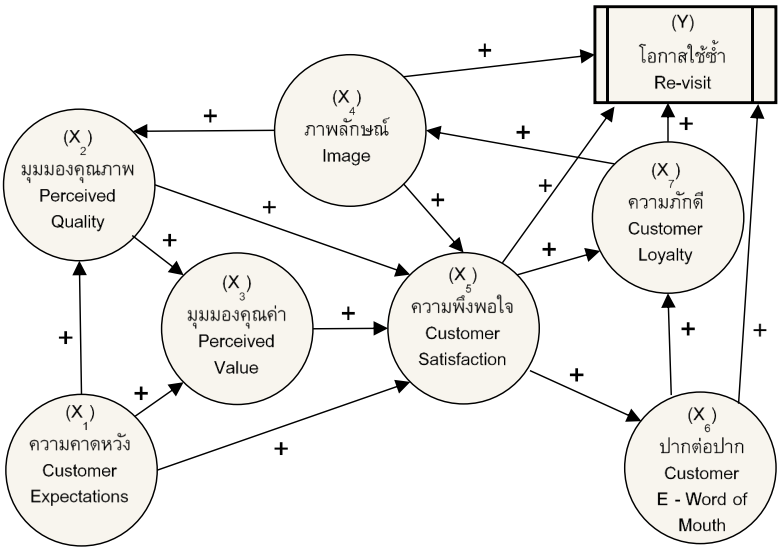

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดีของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

H_4: มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

H_6: ความพึงพอใจและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไปกับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจการสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น Amazon Bio Cup

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ ท่านยินดีที่จะจ่ายเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A กาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A กาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 400 คน ใช้ข้อมูลที่สำรวจได้มาจากแบบสอบถามออนไลน์ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	ประเภทเครื่องดื่ม		รวม
	กาแฟ	อื่น ๆ	
ชาย	71	34	105
	67.62%	32.38%	100.00%
หญิง	112	183	295
	37.97%	62.03%	100.00%
รวม	**183**	**217**	**400**
	45.75%	**54.25%**	**100.00%**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 400 คน โดยจำแนกตามประเภทเครื่องดื่มออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย ผู้บริโภคกาแฟ 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.75% แบ่งเป็นเพศชาย 71 คน คิดเป็นร้อยละ 67.62% เพศหญิง 112 คน คิดเป็นร้อยละ 37.97% ผู้บริโภคเครื่องดื่มอื่น ๆ 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.25% แบ่งเป็นเพศชาย 34 คน คิดเป็นร้อยละ 32.38% เพศหญิง 183 คน คิดเป็นร้อยละ 62.03%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ โดยใช้แบบสอบถามเชิงการทดลอง (Experimental Survey)

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมาก จึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) ใช้ Order Probit และ WTP เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิด ACSI และการกลับมาซื้อซ้ำ

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{34}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{7i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$Y_i = f\left(\beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}\right)$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของลูกค้า คนที่ *i*

X_{2i} = ด้านมุมมองต่อคุณภาพสินค้าของลูกค้า คนที่ *i*

X_{3i} = ด้านมุมมองคุณค่าของลูกค้า คนที่ *i*

X_{4i} = ด้านมุมมองภาพลักษณ์ของลูกค้า คนที่ *i*

X_{5i} = ด้านความพึงพอใจต่อบริการของลูกค้า คนที่ *i*

X_{6i} = ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า คนที่ *i*

X_{7i} = ด้านความภักดีของลูกค้า คนที่ *i*

Y_i = โอกาสในการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* คนที่ *i*

$f(\cdot)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit)

$$U_{is} = \beta_0 + \gamma\, price_{is} + \sum_{k=1}^{K} \beta_k D_{kis} + \alpha_i + \varepsilon_{is} \quad \text{และ} \quad P_{is} = \Pr(y=1|x) = \frac{1}{1+e^{-U_{is}}}$$

โดยที่

Y=1 คือ ซื้อ และ 0 คือ ไม่ซื้อ

$price_{is}$ คือ ราคาที่ผู้ตอบคนที่ *i* เผชิญภายในสถานการณ์ *s*

D_{kis} คือ ความเต็มใจจ่ายเพิ่มกาแฟพันธุ์ไทยที่มีบรรจุภัณฑ์ Bio Cup

*ผู้ตอบ*คนที่ *i* เผชิญภายในสถานการณ์ *s*

ความเต็มใจจ่าย (WTP) ของแต่ละปัจจัยสามารถคำนวณได้

$$WTP_k = \frac{\partial price}{\partial D_k} = \frac{\partial U}{\partial D_k} \div \frac{\partial U}{\partial price} = \frac{\beta_k}{\gamma}$$

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 295 คน คิดเป็น 73.75% เมนูของร้านกาแฟ A ที่นิยมดื่มมากที่สุด กาแฟ จำนวน 118 คน คิดเป็น 46% อายุ 20-40 ปี จำนวน 239 คน คิดเป็น 60% สถานโสด จำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 57% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 58% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 132 คน คิดเป็นร้อยละ 33% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001-30,000 บาท จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44% จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 69%

โดยมีความถี่ในการซื้อสินค้าร้านกาแฟ A ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 30.50% มีค่าใช้จ่ายในการซื้อกาแฟแต่ละครั้งประมาณ 60-100 บาท จำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75% โดยมีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A แต่ละครั้ง ต่ำกว่า 100 บาท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 43.25% จุดประสงค์ที่จุดประสงค์ที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A ชื่นชอบรสชาติและกลิ่นของ

สินค้าในร้านกาแฟ A จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50% โดยส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 60.25%

ผลการวิจัยของวัตถุประสงค์ข้อ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น และแบบจำลองโพรบิทเรียงลำดับ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้น และแบบจำลองโพรบิทเรียงลำดับ

Model	PQ	PV	IM	CSI	CM	CL	Revisit
CE	0.3480***	0.0551		0.0731*			
PQ		0.9332***		0.1280**			
PV				0.1317***			
IM	0.5870***			0.6291***			-0.5181
CSI					0.8713***	0.6005***	0.4229
CM						0.3798***	-0.8026
CL			0.6644***				3.8381***
Constant	0.0604***	-0.0059	0.3185***	0.0329*	0.0742**	-0.0044	
N	400	400	400	400	400	400	400
rss	1.5388	2.3578	4.0103	1.6009	6.8548	4.2720	
ll	544.5136	459.1727	352.9420	536.6095	245.7271	340.2991	-543.2599
F	1011.38***	757.51***	625.56***	542.44***	458.22***	464.95***	
chi2							113.50***
r2	0.8359	0.7924	0.6112	0.8460	0.5352	0.7008	
r2_a	0.8351	0.7913	0.6102	0.8444	0.5340	0.6993	
r2_p							0.0946

หมายเหตุ CE = Customer Expectations, PQ = Perceived Quality, PV = Perceived Value, IM = Image, CSI = Customer Satisfaction, CM = Customer E-Word of Mouth, CL = Customer Loyalty, Revisit = โอกาสในการใช้ซ้ำ

มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, และ *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1): ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3480*** และ 0.5870*** ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ผลการวิจัยพบว่า ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.9332***

สมมติฐานที่ 3 (H_3): ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6644***

สมมติฐานที่ 4 (H_4): ผลการวิจัยพบว่า มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1280**, 0.1317***, 0.6291*** ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 5 H_5: ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8713***

สมมติฐานที่ 6 H_6: ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจและการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6005***, 0.3798*** ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 7 H_7: ผลการวิจัยพบว่า ความภักดีของผู้บริโภคกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น Amazon Bio Cup อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 3.8381***

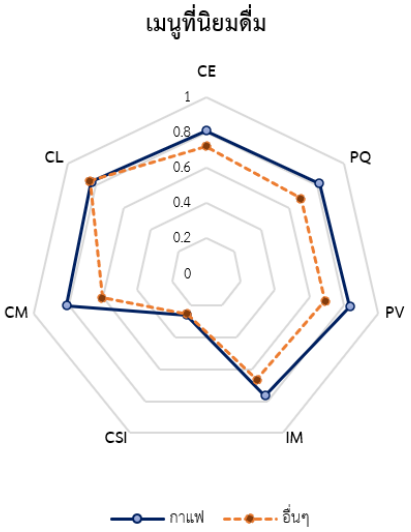

รูปที่ 2 แผนภาพเรดาร์เปรียบเทียบค่าดัชนีความพึงพอใจ จำแนกเมนูของร้านที่นิยมดื่ม

พบว่า ผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ นิยมซื้อเมนูอื่น ๆ มีค่าดัชนีความพึงพอใจต่อปัจจัยในทุกด้านสูงกว่าเมนูประเภทอื่น โดยปัจจัยที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ความภักดี รองลงมาคือภาพลักษณ์และความพึงพอใจ

ตารางที่ 3 ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไปกับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้วยวิธี Double-bounded Logit

WTP	ความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ทั่วไป	ความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ไบโอ	ยินดีจ่ายเพิ่ม
ความเต็มใจจ่ายสำหรับเครื่องดื่ม		**ราคาตั้งต้น**	
ความเต็มใจจ่าย(บาท)	45.60***	93.15***	145.25***
รับต่ำสุด	40.39	90.55	132.70
รับสูงสุด	48.30	105.50	157.75

ผลจากการประมาณค่าแบบจำลองสามารถนำไปใช้ได้และสามารถเชื่อถือได้ เนื่องจากค่า Chi- squared Test โดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด ประกอบกับค่า price ปัจจัยส่วนเพิ่ม และค่า Constant มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมดและมีเครื่องหมายถูกต้อง รวมถึงค่า Chi2-Compared และผลการวิเคราะห์การถดถอย มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่สามารถเชื่อถือได้ ผลจากการทดสอบสมมุติฐานในแบบจำลอง WTA พบว่าการยืนยันต่อสมมุติฐานจำนวน 1 สมมุติฐาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมุติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 8 H_8: ผลการวิจัย ดังแสดงในตารางที่ 3 ราคาความเต็มใจของผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับซื้อกาแฟ จากการประเมิน WTA ด้วยวิธี Double-bounded Logit โดยผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป จากแบบจำลอง WTA ที่ราคาแก้วละ 45.60 บาท กาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ แก้วละ 93.15 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วละ 145.25 บาท

สรุปอภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟร้าน A ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปข้อมูลได้ดังนี้

ข้อมูลลักษณะและพฤติกรรมของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง เมนูของร้านกาแฟ A นิยมดื่มกาแฟ อายุ 20-40 ปี สถานโสด ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

15,001-30,000 บาท จำนวนสมาชิกในครัวเรือน 3-5 คน มีความถี่ในการซื้อสินค้าร้านกาแฟ A ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายในการซื้อกาแฟแต่ละครั้งประมาณ 60-100 บาท มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A แต่ละครั้ง ต่ำกว่า 100 บาท จุดประสงค์ที่จุดประสงค์ที่เลือกซื้อสินค้าในร้านกาแฟ A ชื่นชอบรสชาติและกลิ่นของสินค้าในร้าน Cafe โดยส่วนใหญ่เป็นคนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ผลการศึกษาความพึงพอใจของผู้บริโภคตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับ กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

1) สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ผลการศึกษาพบว่า ผู้บริโภคเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป คิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างต่อองค์ประกอบตามกรอบแนวคิด ACSI มีความแตกต่างกันอย่างนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ในทุกองค์ประกอบ ไม่ว่าจะเป็น ความคาดหวัง คุณภาพ คุณค่า ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสาร และความภักดี แสดงให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญกับองค์ประกอบตามกรอบแนวคิด ACSI ในทุกองค์ประกอบ สามารถจำแนกได้ตามการทดสอบดังนี้

จำแนกตามเมนูของร้านกาแฟ A ที่นิยมดื่มมาก พบว่า ผู้บริโภคนิยมซื้อเมนูอื่น ๆ มีค่าดัชนีความพึงพอใจ ต่อปัจจัยในทุกด้านสูงกว่ากาแฟ โดยปัจจัยที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความคาดหวัง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า และปัจจัยด้านคุณภาพบริการ

จำแนกตามเพศในการเข้าใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟ พบว่า ผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นเพศหญิง ซึ่งมีค่าดัชนีความพึงพอใจต่อปัจจัยในทุกด้านสูงกว่า เพศชาย โดยปัจจัยที่ให้ความสำคัญมากที่สุด คือ ปัจจัยด้านความคาดหวัง รองลงมาคือ ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า และปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ

2) สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อระบุความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า มี 4 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า และปัจจัยด้านภาพลักษณ์ โดยที่ปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือ ปัจจัยด้านภาพลักษณ์

3) สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคจากการเลือกซื้อกาแฟเป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า มี 1 ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาใช้บริการซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ปัจจัยด้านความภักดี

4) สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4 เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ผลการศึกษาพบว่า ความเต็มใจของผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายสำหรับซื้อกาแฟ จากการประเมิน WTA ด้วยวิธี Double-bounded Logit โดยผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไป จากแบบจำลอง WTA ที่ราคาแก้วละ

45.60 บาท กาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ แก้วละ 93.15 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วละ 145.25 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาวิจัยเรื่องความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยสามารถอภิปราย ได้ดังนี้ตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 ระดับความพึงพอใจของผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ผู้บริโภคนิยมซื้อเมนูอื่น ๆ มีความพึงพอใจประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้ง 7 ด้านสูงกว่าเมนูอื่น ๆ อาจเป็นผู้บริโภคเลือกซื้อที่มีรสชาติที่ทานง่าย ในราคาที่เข้าถึงง่ายมากกว่า และผู้บริโภคเพศหญิงมีความพึงพอใจประกอบไปด้วยองค์ประกอบทั้ง 7 ด้าน สูงกว่าผู้บริโภคเพศชาย โดยผู้บริโภคที่มีเพศต่างกัน ย่อมมีพฤติกรรมการบริโภคเมนูเครื่องดื่มที่แตกต่างกันออกไป

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า และปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยที่ส่งผลมากที่สุดคือปัจจัยด้านภาพลักษณ์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ประพัฒน์ โพธิ์สุ (2562)

ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสในการใช้บริการซ้ำของผู้บริโภคที่เลือกซื้อกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือปัจจัยด้านความภักดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จิรายุ โคกแก้ว (2562) ความเต็มใจจ่ายสำหรับซื้อกาแฟ โดยผู้บริโภคเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ทั่วไปที่ราคาแก้วละ 45.60 บาท กาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ แก้วละ 93.15 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่ใช้บรรจุภัณฑ์ไบโอ รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์แก้วละ 145.25 บาท

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์เป็นแหล่งท่องเที่ยวสำคัญที่มีร้านกาแฟจำนวนมาก ทั้งในพื้นที่เมืองหลักและแหล่งท่องเที่ยวชายทะเล การศึกษาในครั้งนี้จึงเป็นข้อมูลสำคัญที่สามารถช่วยให้ผู้ประกอบการ ตัดสินใจใช้บรรจุภัณฑ์ที่เหมาะสมและตอบสนองความต้องการของลูกค้า รวมถึงช่วยให้หน่วยงานภาครัฐสามารถออกนโยบายส่งเสริมการใช้วัสดุที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสามารถสรุปได้ดังนี้

1) สำหรับหน่วยงานภาครัฐ สามารถนำข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคไปใช้ในการกำหนดนโยบายสนับสนุนบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

2) สำหรับผู้ประกอบการ ทำให้เข้าใจพฤติกรรมและความคาดหวังของลูกค้าเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ไบโอ สามารถปรับกลยุทธ์ทางธุรกิจให้ตรงกับแนวโน้มของตลาด เพิ่มโอกาสทางการแข่งขันสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแบรนด์และดึงดูดลูกค้าที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืน

บรรณานุกรม

จิรายุ โคกแก้ว. (2562). *การกลับมาบริโภคซ้ำและความพึงพอใจต่อการบริโภคผลิตภัณฑ์นมไทยเดนมาร์คและผลิตภัณฑ์นมโฟร์โมสต์* [ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ประพัฒน์ โพธิ์สุ. (2562). *ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการภาพลักษณ์องค์กร และการสื่อสารแบบปากต่อปากที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชัน Grab ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [บริหารธรุกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ศูนย์วิจัยกสิกรไทย. (2567, 23 สิงหาคม). *แนวโน้มเศรษฐกิจ*. (ศูนย์วิจัยกสิกรไทย). https://www.kasikornresearch.com/th/pages/index.aspx

Fornell, C., Johnson, M. D., Anderson, E. W., Cha, J., & Bryant, B. E. (1994). The American Customer Satisfaction Index: Nature, Purpose, and Findings. *Journal of Marketing, 60*(4), 7-18.

อิทธิพลของความพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

An Investigation into the Correlation between Customer Satisfaction and Willingness to Pay for Environmentally Sustainable Packaging in Lower Central Thailand

น้ำทิพย์ คัณฑธรรมโม[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Namthip Khanthathammo[1] and Thanyanan Worasetthapong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E- mail: Namthip.kha@rmutr.ac.th[1], Than.wr@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง (3) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคจากพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง (4) เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างลูกค้าจำนวน 450 คน ที่ซื้อกาแฟของร้านทรูคอฟฟี่ในเขตพื้นที่อำเภอหัวหิน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริโภคเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง และผู้บริโภคในพื้นที่หัวหินแสดงความพึงพอใจในระดับสูงกว่านักท่องเที่ยวหรือคนนอกพื้นที่หัวหิน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วยด้านความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ (3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคประกอดด้วย ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภักดี และ (4) ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 103.07 บาท แก้ว Bio Cup 83.87 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 60.66 บาท

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การตัดสินใจซื้อ บรรจุภัณฑ์ Bio Cup

Abstract

This research aimed to: (1) compare customer satisfaction regarding willingness to pay for eco-friendly packaging at coffee shops in the lower central region; (2) identify factors

influencing customer satisfaction regarding willingness to pay for eco-friendly packaging at coffee shops in the lower central region; (3) identify factors influencing consumer repurchase intention based on satisfaction regarding willingness to pay for eco-friendly packaging at coffee shops in the lower central region; and (4) determine consumer willingness to pay affecting purchase decisions for coffee in eco-friendly packaging at coffee shops in Prachuap Khiri Khan Province. This quantitative research collected data from a sample of 450 customers purchasing coffee at True Coffee in Hua Hin District, using questionnaires as the data collection instrument. The research findings were as follows: (1) male consumers exhibited higher satisfaction levels than female consumers, and consumers residing in Hua Hin demonstrated higher satisfaction levels compared to tourists or those from outside Hua Hin; (2) factors influencing consumer satisfaction included expectations, perceived quality, perceived value, and image; (3) factors influencing consumer repurchase intention included image, satisfaction, word-of-mouth communication, and loyalty; and (4) consumers were willing to pay 103.07 baht for packaging certified with ISO 17088 standards, 83.87 baht for Bio Cup packaging, and 60.66 baht for general plastic packaging.

Keywords: Satisfaction, purchase decision, bio cup packaging

บทนำ

สถานการณ์สิ่งแวดล้อมปัจจุบันปัญหาขยะและมลภาวะจากพลาสติกเป็นประเด็นสำคัญระดับโลก ปริมาณขยะพลาสติกทั่วโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีเพียง(9)%ที่ได้รับการรีไซเคิลอย่างถูกต้อง การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ปริมาณขยะพลาสติกทั่วโลกข้อมูลจากโครงการสิ่งแวดล้อมแห่งสหประชาชาติระบุว่ามีการผลิตพลาสติกทั่วโลกมากกว่า 400 ล้านตันต่อปี และคาดว่าจะเพิ่มขึ้นเป็นสองเท่าภายในปี 2563 ผู้บริโภคในปัจจุบันมีความตระหนักและใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น พบว่า 76% ของผู้บริโภคชาวไทยยินดีที่จะจ่ายเงินเพิ่มขึ้นสำหรับสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังคาดหวังให้ธุรกิจมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม ธุรกิจร้านกาแฟมีการแข่งขันสูง การสร้างความแตกต่างและความภักดีในแบรนด์จึงเป็นสิ่งสำคัญ การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถเป็นปัจจัยหนึ่งที่ดึงดูดลูกค้าและสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแบรนด์ได้ ความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสินค้าและบริการมีผลต่อความภักดีและพฤติกรรมการซื้อซ้ำ นอกจากนี้ ความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคสำหรับสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยังเป็นปัจจัยสำคัญในการกำหนดราคาและวางกลยุทธ์ทางการตลาด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

3. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคจากพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

4. เพื่อระบุความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อกาแฟที่เป็นบรรจุภัณฑ์จ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง

การทบทวนวรรณกรรม

ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา (2562) ได้เน้นการศึกษาการรับรู้คุณค่าต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน เช่น การใช้งาน อารมณ์ สังคม และสิ่งแวดล้อม ซึ่งการรับรู้เหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกสินค้าที่เป็นมิตรต่อ สิ่งแวดล้อม

Vroom (1964) ได้ศึกษาความคาดหวัง (Expectancy Theory) ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าที่คาดว่าจะตอบสนองความต้องการของตน

Crosby (1979) ได้ศึกษามุมมองคุณภาพที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าส่งผลต่อความพึงพอใจ

Sweeney & Soutar (2001) ได้ศึกษามุมมองคุณค่า (PERVAL) คุณค่าทางด้านอารมณ์ สังคม และการใช้งาน ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ

Kotler (2000) ได้ศึกษาภาพลักษณ์ที่ดีของสินค้าและแบรนด์ส่งผลต่อความพึงพอใจ

Parasuraman, Zeithamal และ Berry (1994) ความพึงพอใจต่อการบริการคุณภาพการบริการ 5 องค์ประกอบ (รูปลักษณ์, ความน่าเชื่อถือ, การตอบสนอง, การรับประกัน, การดูแลเอาใจใส่) ส่งผลต่อความพึงพอใจ

Oliver (1980) ได้นำเสนอแบบจำลองความพึงพอใจของผู้บริโภค โดยชี้ให้เห็นถึงกระบวนการ รับรู้และการประเมินผลลัพธ์ของการบริโภค ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อซ้ำและการภักดีต่อแบรนด์ งานวิจัยนี้เป็นพื้นฐานสำคัญของการศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคในด้านความพึงพอใจ

Brown และ Reingen (1987) ได้ศึกษาพฤติกรรมการบอกต่อแบบปากต่อปาก (Word-of Mouth) โดยพบว่าเครือข่ายสังคมมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่ม สินค้าที่ต้องอาศัยความเชื่อมั่นและประสบการณ์ใช้งาน การบอกต่อที่ดีสามารถช่วยสร้างความน่าเชื่อถือ ให้กับตราสินค้าได้

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

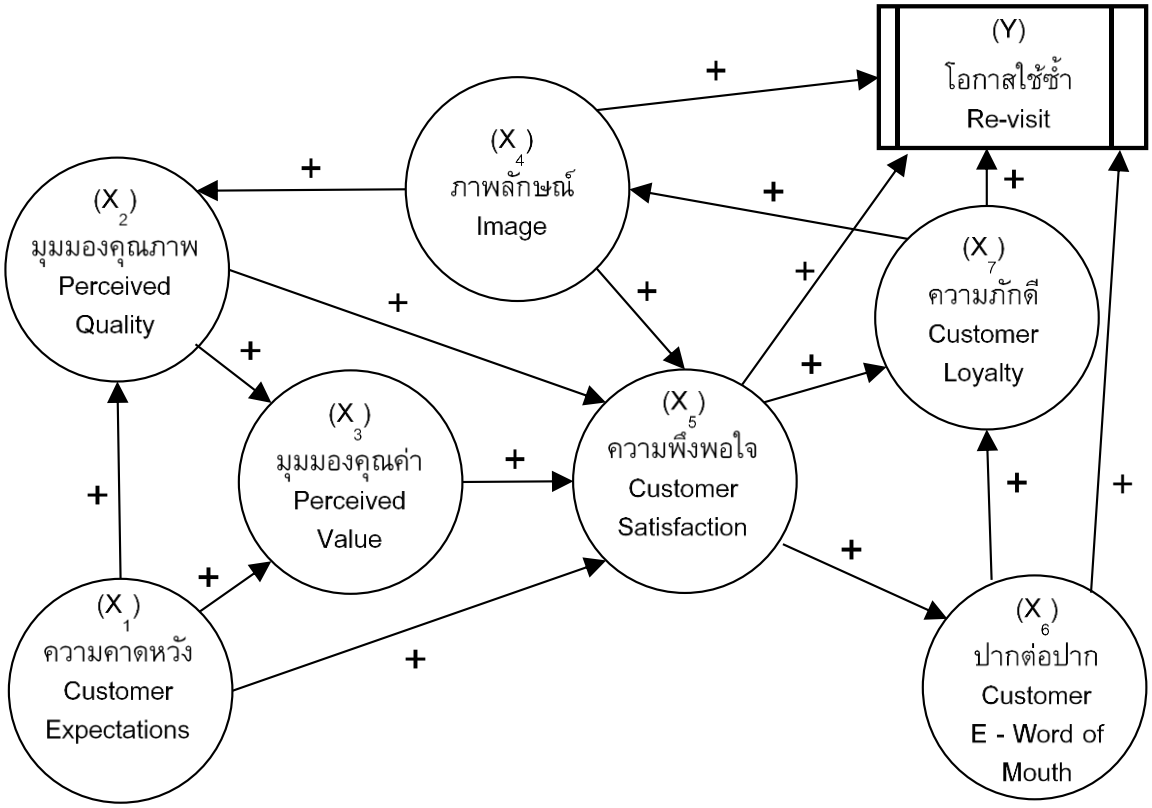

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

งานวิจัย เรื่องอิทธิพลของความพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง จากกรอบแนวคิดข้างต้น สามารถกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยได้ดังนี้

(H1) ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

(H2) ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟเป็นแก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

(H3) ความภักดีของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

(H4)มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

(H5) ความพึงพอใจของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

(H6) ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

(H7) ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปาก ของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup

(H8) ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ท่านยินดีที่จะจ่ายเป็นแก้วละกี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาคือ ผู้บริโภคกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยคือ ผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้าน True Coffee กาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับกาแฟที่เป็นแก้ว Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 450 ตัวอย่าง โดยใช้เทคนิคการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) เพราะเป็นการสุ่มตัวอย่างจากประชากรที่ถูกแบ่งเป็นชั้นภูมิหลาย ๆ ชั้นภูมิที่มีความแตกต่างกัน และกลุ่มตัวอย่างก็จะถูกเลือกมาจากชั้นภูมิแต่ละชั้น ซึ่งกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคที่เลือกซื้อสินค้าในร้าน True Coffee กาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับกาแฟที่เป็นแก้ว Bio Cup (พลาสติกย่อยสลายได้) ก็มีความแตกต่างกัน จึงเหมาะสมที่จะใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) นี้ส่วนการใช้ข้อมูลที่สำรวจได้มาจากแบบสอบถามออนไลน์ และมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย

ประเภท	เพศ		
	ชาย	หญิง	รวมทั้งสิ้น
Coffee Classic	160	214	374
	42.78%	57.21%	100%
Coffee Drink	31	45	76
	40.78%	59.21%	100%
รวมทั้งสิ้น	**191**	**259**	**450**
	42.44%	**57.56%**	**100%**

จากตารางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรนี้ได้ ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยจำแนกตามเพศ และประเภทเครื่องดื่ม จากผลการสำรวจสามารถสรุปได้ว่า ผู้บริโภคเป็นเพศชาย มีจำนวน 191 คน ร้อยละ 42.44% ซึ่งแบ่งประเภทเครื่องดื่มเป็น Coffee Classic 160 คน ร้อยละ 42.78% และ Coffee Drink 31 คน ร้อยละ 40.78% ในส่วนเพศหญิงมีจำนวน 259 คน ร้อยละ 57.56% ซึ่งแบ่งเป็นประเภทเครื่องดื่มเป็น Coffee Classic 214 คน ร้อยละ 27.21% และCoffee Drink 45 คน ร้อยละ59.21% รวมทั้งสิ้น 450 คน คิดเป็น 100%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งเป็น 3 ตอน โดยมีรายละเอียดดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าในร้าน True Coffee ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับอิทธิพลของความพึงพอใจต่อความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ลดโลกร้อนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตภาคกลางตอนล่าง ตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ ปัจจัยต่าง ๆ ตามกรอบแนวคิดทั้ง 7 ปัจจัยถูกใช้โดยแบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้ทำการทดสอบจากระดับการวัดข้อมูลที่มีความเที่ยงตรงและความเชื่อถือได้

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

การทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์คำถามที่เป็นองค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย เมื่อพิจารณาจากน้ำหนักของปัจจัยต่าง ๆ (Factor Loading) ที่สามารถสะท้อนจากค่าตัวแปรมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสามารถวัดค่าตัวแปรในแต่ละปัจจัยในระดับพอใช้ได้หรือทุกปัจจัยมีค่า Factor Loading มากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงสามารถรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้ แสดงให้เห็นว่าแบบสอบถามมีค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่ามากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามที่นำมาใช้เครื่องมือในการทำวิจัยมีความเชื่อถือได้สามารถยอมรับได้ในทางสถิติ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการโลจิตแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit)

สมการตามกรอบแนวคิด ACSI และการกลับมาซื้อซ้ำ

$$X_{1i} = \text{ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)}$$

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{34}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47}X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65}X_{5i} + \varepsilon_{7i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$Y_i = f\left(\beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}\right)$$

โดยที่

X_{1i} = ความคาดหวังของลูกค้า คนที่ *i*

X_{2i} = ด้านมุมมองต่อคุณภาพสินค้าของลูกค้า คนที่ *i*

X_{3i} = ด้านมุมมองคุณค่าของลูกค้า คนที่ *i*

X_{4i} = ด้านมุมมองภาพลักษณ์ของลูกค้า คนที่ *i*

X_{5i} = ด้านความพึงพอใจต่อบริการของลูกค้า คนที่ *i*

X_{6i} = ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากของลูกค้า คนที่ *i*

X_{7i} = ด้านความภักดีของลูกค้า คนที่ *i*

Y_i = โอกาสในการกลับมาซื้อซ้ำของลูกค้า คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* คนที่ *i*

$f(\cdot)$ = ฟังก์ชั่นการแจกแจงแบบปกติเรียงลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลอง SEM

	(2) PQ	(3) PV	(4) IM	(5) CS	(6) WOM	(7) CL	(8) Revisit
main							
CE	0.6415***	-0.0086		-0.0099			
PQ		1.0034***		0.6667***			
PV				-0.7968***			
IM	0.3585***			1.1390***			-9.7600***
CS					0.9987***	0.6926***	20.4589**
WOM						0.3038***	-13.5162**
CL			0.9886***				6.1369***
Constan	-0.0024	0.0049*	0.0101**	0.0014	0.0026	0.0005	

	(2) PQ	(3) PV	(4) IM	(5) CS	(6) WOM	(7) CL	(8) Revisit
t							
N	450.0000	450.0000	450.0000	450.0000	450.0000	450.0000	450.0000
rss	0.3074	0.3079	0.7725	0.0397	0.3015	1.0291	
ll	1001.4648	1001.0948	794.1363	1462.2459	1005.8156	729.6136	-232.5442
F	40972.86***	40708.45***	32276.94***	157926.30***	83480.39***	12144.21***	
chi2							292.18***
r2	0.9946	0.9945	0.9863	0.9993	0.9947	0.9819	
r2_a	0.9946	0.9945	0.9863	0.9993	0.9947	0.9818	
r2_p							0.3858

$^{*}p < .1$, $^{**}p < .05$, $^{***}p < .01$

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

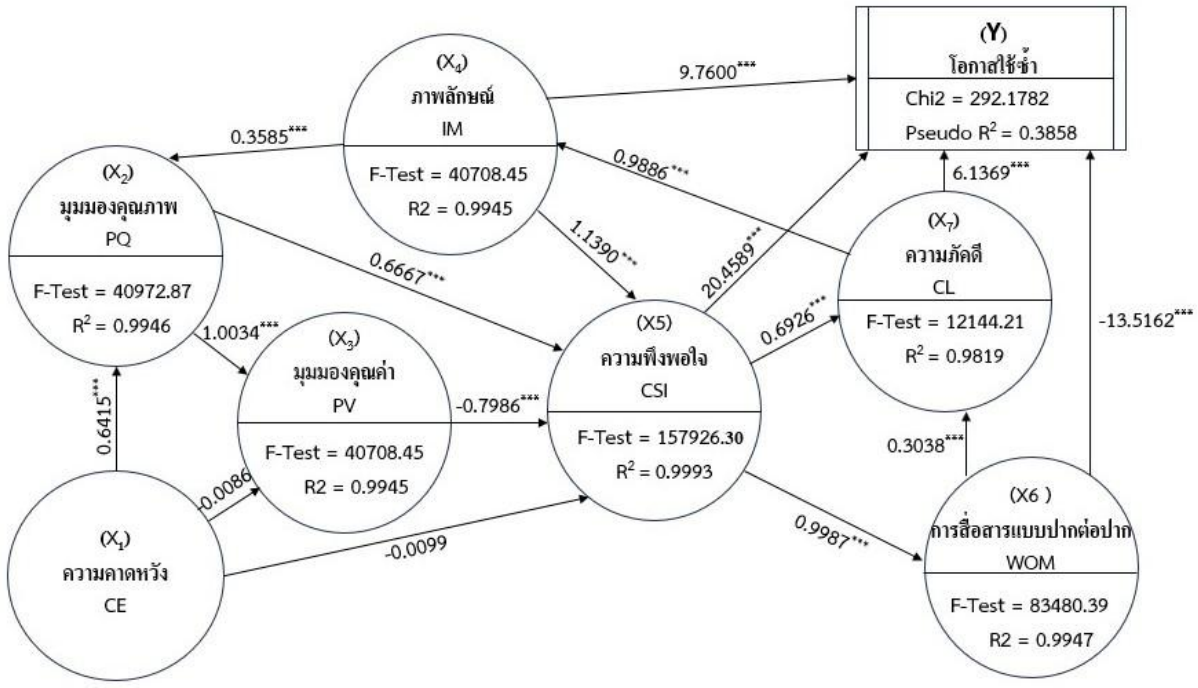

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ

การทดสอบสมมติฐานที่ 1 (H1) ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ

ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังและภาพลักษณ์ของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็นแก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H2) ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟเป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการมุมมองคุณค่า

ผลการวิจัยพบว่าความคาดหวังส่งผลเชิงลบต่อมุมมองคุณค่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และมุมมองคุณภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าสอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H3) ความภักดีของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็นแก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์

ผลการวิจัยพบว่าความภัคดีมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H4)มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่ามุมมองคุณค่าส่งผลเชิงลบต่อความพึงพอใจ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน และมุมมองคุณภาพ ภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H5) ความพึงพอใจของของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภค

ผลการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของของผู้บริโภคความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H6) ความพึงพอใจของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็นแก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี

ผลการการวิจัยพบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภค มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี สอดคล้องกับสมมติฐาน

การทดสอบสมมติฐานที่ (H7) ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการซื้อและการสื่อสารแบบปากของผู้บริโภคกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup

ผลการวิจัยพบว่าภาพลักษณ์ส่งผลเชิงลบต่อโอกาสการซื้อซ้ำ แต่ความพึงพอ ความภัคดี มีผลเชิงบวกต่อโอกาสการซื้อซ้ำและการสื่อสารแบบปากต่อปาก

การทดสอบสมมติฐานที่ (H8) ผู้บริโภคมีความเต็มใจที่จะจ่ายเพิ่มสำหรับซื้อกาแฟที่เป็นแก้วทั่วไป กับแก้วกาแฟที่เป็น แก้ว Bio Cup รับรองมาตรฐาน ISO 17088 บนบรรจุภัณฑ์ท่านยินดีที่จะจ่ายเป็นแก้วละกี่บาท

ผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับแก้วพลาสติกทั่วไปขนาด 8 ออนซ์ เฉลี่ย 60.66 บาท ในขณะที่แก้ว Bio Cup อยู่ที่ 83.87 บาท และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับมาตรฐาน ISO 17088 เพิ่มขึ้นเป็น 103.07 บาท สะท้อนให้เห็นว่ามาตรฐานสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุปผลการวิจัย

1. ผู้บริโภคเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิง และผู้บริโภคในพื้นที่หัวหินแสดงความพึงพอใจในระดับสูงกว่านักท่องเที่ยวหรือคนนอกพื้นที่หัวหิน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคประกอบด้วย ด้านความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคประกอดด้วย ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ การสื่อสารแบบปากต่อปาก และความภัคดี

4. ผู้บริโภคเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ในราคาแก้วละ 103.07 บาท แก้ว Bio Cup 83.87 บาท และแก้วพลาสติกทั่วไป 60.66 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่าผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มขึ้นเมื่อใช้แก้ว Bio Cup และสูงขึ้นอีกหาก ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 17088 ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของมาตรฐานและคุณสมบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา (2562) นอกจากนี้ การที่ผู้บริโภคเพศชายมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าผู้หญิงสะท้อนถึงความแตกต่างในค่านิยมหรือความคาดหวังต่อบรรจุภัณฑ์รักษ์โลก เพศชายจะให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่แสดงความรับผิดชอบต่อสังคม ในขณะที่เพศหญิงอาจพิจารณาถึงฟังก์ชันการใช้งานและความสะดวกสบายเป็นหลัก อีกทั้งผู้บริโภคที่อยู่อาศัยในพื้นที่หัวหินมีความ ภักดีต่อร้านมากกว่านักท่องเที่ยว ซึ่งสนับสนุนแนวคิดเรื่องความสัมพันธ์ระยะยาวกับธุรกิจท้องถิ่นรวมถึงสนับสนุนธุรกิจที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

1. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค เนื่องจากเพศชายมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศหญิงเล็กน้อย ร้านควรให้ความสำคัญกับการทำความเข้าใจความต้องการของลูกค้าเพศหญิง และพัฒนาบริการ/ผลิตภัณฑ์ให้ตรงกับความต้องการของลูกค้ากลุ่มนี้มากขึ้น เช่น จัดกิจกรรมส่งเสริมการขายที่น่าสนใจสำหรับเพศหญิง หรือเพิ่มเมนู/สินค้าที่ตอบโจทย์ความต้องการของเพศหญิง เนื่องจากคนในพื้นที่หัวหินมีความพึงพอใจสูงกว่านักท่องเที่ยว ร้านควรสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับคนในพื้นที่ เช่น จัดโปรโมชั่นพิเศษสำหรับคนท้องถิ่น หรือจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมความผูกพันกับชุมชน และในขณะเดียวกัน ควรปรับปรุงบริการ/ผลิตภัณฑ์ให้ดึงดูดนักท่องเที่ยวมากขึ้น เช่น นำเสนอเมนู/สินค้าที่สะท้อนถึงเอกลักษณ์ของท้องถิ่น หรือจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายที่น่าสนใจสำหรับนักท่องเที่ยว

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค เนื่องจากมุมมองคุณภาพ (PQ) มีอิทธิพลสูงสุดต่อความพึงพอใจ ร้านควรให้ความสำคัญกับการรักษาและพัฒนาคุณภาพของสินค้าและบริการอย่างต่อเนื่อง เช่น คัดสรรวัตถุดิบที่มีคุณภาพ ควบคุมมาตรฐานการผลิต และพัฒนาทักษะของพนักงาน เนื่องจากมุมมองคุณค่า (PV) ส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจ ร้านควรนำเสนอสินค้าและบริการที่คุ้มค่าคุ้มราคา เช่น จัดโปรโมชั่น หรือมอบส่วนลด เนื่องจากการสื่อสารแบบปากต่อปาก (WOM) มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ร้านควรส่งเสริมให้ลูกค้ามีการบอกต่อประสบการณ์ที่ดี เช่น สร้างเนื้อหาที่น่าสนใจบนโซเชียลมีเดีย หรือจัดกิจกรรมที่กระตุ้นให้ลูกค้าแชร์ประสบการณ์ เนื่องจากภาพลักษณ์ (IM) ส่งผลต่อความพึงพอใจและโอกาสการใช้ซ้ำ ร้านควรสร้างและรักษาภาพลักษณ์ที่ดีของแบรนด์ เช่น ออกแบบร้านให้สวยงาม สร้างบรรยากาศที่เป็นกันเอง และให้บริการด้วยความเอาใจใส่

3. ปัจจัยที่ส่งผลต่อโอกาสการกลับมาซื้อซ้ำ เนื่องจากความพึงพอใจ (CSI) และความภักดี (CL) มีผลต่อการกลับมาซื้อซ้ำ ร้านควรให้ความสำคัญกับการสร้างความพึงพอใจและความภักดีในลูกค้า เช่น มอบรางวัลพิเศษสำหรับลูกค้าประจำ หรือจัดกิจกรรมที่สร้างความผูกพันกับลูกค้า

4. พัฒนาบรรจุภัณฑ์ Bio Cup ให้มีรูปแบบที่น่าสนใจและใช้งานได้สะดวก: ออกแบบบรรจุภัณฑ์ Bio Cup ให้มีดีไซน์ที่สวยงาม ทันสมัย และใช้งานได้สะดวก เช่น มีฝาปิดที่แน่นหนา ไม่รั่วซึม และมีขนาดที่เหมาะสมกับการใช้งาน

บรรณานุกรม

ฉัตรชัย อินทสังข์, ณพรรณ สินธุศิริ, และยุพาภรณ์ ชัยเสนา. (2562). การศึกษาการรับรู้คุณค่าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่ใช้บรรจุภัณฑ์ยั่งยืน: การใช้งาน อารมณ์ สังคม และ สิ่งแวดล้อม. *วารสารการบริหารธุรกิจ*, *11*(2), 45-58.

Brown, J. J., & Reingen, P. H. (1987). Social ties and word-of-mouth referral behavior. *Journal of Consumer Research, 14(*3), 350-362.

Crosby, P.B. (1979). *Quality Is Free: The Art of Making Quality Certain*. McGraw-Hill.

Kotler, P. (2000). *Marketing Management* (The Millenium ed.). Upper Saddle River, New Jersey: Pearson Prentice Hall.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research, 17*(4), 460-469.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1994). Reassessment of expectations as a comparison standard in measuring service quality: implications for further research. *Journal of marketing*, *58*(1), 111-124.

Sweeney, J. C., & Soutar, G. N. (2001). Consumer perceived value: The development of a multiple item scale. *Journal of retailing*, *77*(2), 203-220.

Vroom, V. H. (1964). *Work and motivation*. New York: Wiley.

ความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Customer Willingness to Pay for Environmentally Sustainable Packaging Coffee Shop in Prachuap Khiri Khan Province

วาสนา คำคล้าย[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Wasana Khamkhlay[1] and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: wasana.kham@rmutr.ac.th[1], than.wr@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อ (กาแฟสด) กับ (กาแฟทั่วไป) ที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อประเมินความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของลูกค้าในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้การเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 400 คน จากผู้บริโภคกาแฟในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า (1) ความพึงพอใจของลูกค้าจากการซื้อกาแฟสด กับกาแฟทั่วไป มีความแตกต่างกัน คือ ลูกค้าเลือกซื้อกาแฟทั่วไป สูงกว่าลูกค้าที่เลือกซื้อกาแฟสด (2) มูลค่าความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยวิธีคำถามปลายเปิด ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ทั่วไป ในราคาแก้วละ 65.519 บาท ยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 66.274 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio ที่ได้มาตรฐาน ISO บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 67.004 บาท

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของลูกค้า บรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ความเต็มใจจ่าย

Abstract

This research aimed (1) to compare customer satisfaction from purchasing (fresh coffee) and (general coffee) with environmentally friendly packaging of coffee shop customers in Prachuap Khiri Khan Province, and (2) to assess customers' willingness to pay more for coffee with environmentally friendly packaging in Prachuap Khiri Khan Province. The data were collected by stratified random sampling with 400 coffee consumers in Prachuap Khiri Khan Province and analyzed by linear

regression model. The results of the research found that (1) customer satisfaction from purchasing fresh coffee and general coffee were different, i.e. customers chose to purchase general coffee more than customers who chose to purchase fresh coffee. (2) The value of willingness to pay more for coffee with sustainable environmental packaging using open-ended questions showed that customers were willing to pay 65.519 baht per cup for coffee in general packaging, were willing to pay 66.274 baht more for coffee with packaging displaying the Bio symbol on the packaging, and were willing to pay 67.004 baht more for coffee with packaging displaying the ISO standard Bio symbol on the packaging.

Keywords: Customer satisfaction, environmental packaging, willingness to pay

บทนำ

ธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว จากข้อมูลของศูนย์วิจัยกสิกรไทยพบว่ามูลค่าตลาดธุรกิจร้านกาแฟในปี 2565 มีมูลค่าสูงถึง 45,000 ล้านบาท ขยายตัวร้อยละ 15 จากปีก่อนหน้า ส่งผลให้ปริมาณการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกเพิ่มขึ้นไปด้วย ปี 2561 ที่ผ่านมาตลาดธุรกิจร้านกาแฟในประเทศไทยมีมูลค่า 28,509 ล้านบาท เติบโตจากปีก่อนร้อยละ6.9 แม้ว่าจะเติบโตน้อยกว่าอดีตเฉลี่ยร้อยละ 10 ต่อปี แต่ก็ยังเป็นธุรกิจที่ดึงดูดให้นักลงทุนทั้งชาวไทยและต่างชาติเข้าสู่ธุรกิจกาแฟอย่างคึกคัก ส่งผลให้การแข่งขันธุรกิจกาแฟทวีความรุนแรงมากยิ่งขึ้นจึงผลักดันให้เป็นธุรกิจที่ตอบโจทย์รักสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ปัจจุบันประเทศไทย ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญมาก หลายฝ่ายต่างมีบทบาทให้ความสนใจที่จะร่วมรณรงค์และส่งเสริมให้ประชาชนตระหนักถึงความสำคัญในการช่วยกันเป็นส่วนหนึ่งในการรักษาสภาพสิ่งแวดล้อม ซึ่งปัญหาขยะนับเป็นปัญหาที่สำคัญอันดับแรก และเป็นปัญหาขนาดใหญ่ที่ใกล้ตัวมนุษย์เรามากที่สุด จากปัญหาดังกล่าวจึงทำให้หลายธุรกิจมองเห็นความสำคัญที่จะสร้างสินค้าหรือบริการที่มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยนี้ได้ศึกษาถึงความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟ ที่ให้ความสำคัญกับการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็น Bio Cup ที่ได้รับมาตรฐาน ISO แสดงบนบรรจุภัณฑ์ เพื่อวัดระดับความเต็มใจจ่าย และระบุปัจจัยที่มีผลต่อการกลับมาใช้ซ้ำ ส่งผลทำให้ผู้ประกอบการสามารถนำไปเป็นแนวทางในการปรับปรุงหรือวางแผนการตลาดที่เหมาะสมตามความต้องการของผู้บริโภคและสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันสำหรับผู้ประกอบการกิจการนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อเปรียบเทียบความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อ (กาแฟสด) กับ (กาแฟทั่วไป) ที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อประเมินความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้าในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ เพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาเปรียบเทียบความพึงพอใจ และศึกษาความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคกาแฟในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แบบจำลองดัชนีวัดความพึงพอใจของผู้บริโภค (ACSI) ซึ่งถูกพัฒนาขึ้นในปี 1994 โดยProfessor Claes Fornell จากมหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา เป็นกรอบในการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของผู้บริโภค ประกอบด้วยแนวคิดและทฤษฎีดังต่อไปนี้

การรับรู้คุณภาพจะสูงเมื่อการบริการตรงกับความต้องการของลูกค้า ซึ่งจะส่งโดยตรงต่อมุมมองคุณค่าและความพึงพอใจโดยรวมนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำและความภักดีต่อแบรนด์ ของทฤษฎี American Customer Satisfaction Index (ACSI) ในปี 1994 ถูกคิดค้นโดย Claes Fornell ซึ่งเป็นศาสตราจารย์ทำงานอยู่ในมหาวิทยาลัยมิชิแกน ในประเทศสหรัฐอเมริกามีจุดประสงค์เพื่อวัดคุณภาพของสินค้าและบริการจากประสบการณ์ของลูกค้าที่เคยซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งแบบจำลอง ACSI สามารถใช้วัดความพึงพอใจของลูกค้าได้ทั้ง บริษัท ภาคอุตสาหกรรมไปถึงเศรษฐกิจระดับชาติ

ในปี 1989 ประเทศสวีเดนเป็นประเทศแรกที่พัฒนาเครื่องมือชี้วัดความพึงพอใจของลูกค้าและประเมินคุณภาพของสินค้าและบริการ เครื่องมือมีชื่อว่า Swedish Customer Satisfaction Barometer (SCSB) Fornell et al. (1996) กล่าวว่า ต้นกำเหนดของ ACSI ถูกพัฒนามาจาก SCSB (Swedish customer satisfaction barometer) และถูกพัฒนาปรับปรุงมาใช้กับ 7 ภาคอุตสาหกรรมหลักของประเทศอเมริกาในปี 1994 จากนั้นมีหลายประเทศได้พัฒนาและประยุกต์ใช้แบบจำลองนี้อย่างแพร่หลาย

ซึ่งทฤษฎี (ACSI) มีหลายมุมมองที่เกี่ยวข้องกับการประเมินความพึงพอใจของลูกค้า ประกอบด้วยหลายปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของลูกค้าดังนี้ 1) ความคาดหวัง (Customer Expectations) เป็นการคาดการณ์ล่วงหน้าของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการโดยเกิดจากหลายปัจจัย อาจเกิดจากความต้องการส่วนตัวหรือจากการบอกต่อจากผู้อื่นรวมถึงสื่อประชาสัมพันธ์ต่าง ๆ ซึ่งล้วนส่งผลต่อความคาดหวังที่จะได้รับจากสินค้าหรือบริการนั้น ๆ Parasuraman, Zeithaml, & Berry (1988) 2) มุมมองคุณภาพ (Quality Perspective Theory) เป็นการรับรู้คุณภาพโดยรวมของสินค้าหรือบริการที่เกิดจากประสบการณ์ของลูกค้า โดยประเมินคุณภาพตาม 5 มิติ คือ ความเป็นรูปธรรม, ความน่าเชื่อถือ, การตอบสนองลูกค้า, การให้ความมั่นใจ และรู้จักและเข้าใจลูกค้าซึ่งส่งผลความพึงพอใจ Zeithaml, Berry & Parasuraman (1996) 3) มุมมองคุณค่า (Value Perspective Theory)

เป็นการรับรู้ความคุ้มค่าของสินค้าหรือบริการเมื่อเปรียบเทียบกับราคาที่จ่าย โดยประเมินจากประโยชน์ที่ได้รับ ซึ่งมีส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า Kotler (2000), (Hellier et al., 2003) 4) ภาพลักษณ์ (Perceived Image) เป็นภาพจำที่เกิดจากความรู้สึกหรือทัศนคติของลูกค้าที่มีต่อสินค้าหรือบริการนั้นๆ และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อหรือใช้บริการ พจน์ ใจชาญสุขกิจ (2549) 5) ความพึงพอใจ (Customer Satisfacation) เป็นความรู้สึกที่ดี จากการได้รับการตอบสนองจากสินค้าหรือบริการที่ตรงกับความคาดหวังที่ลูกค้าตั้งไว้ จึงส่งผลให้เกิดความพึงพอใจต่อสินค้าหรือบริการ ปาจรีย์ ชื่นจิตต์ศิริ (2563), วิรุฬ พรรณเทวี (2542) 6) การสื่อสารแบบปากต่อปากอิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง กลยุทธ์การตลาดแบบใหม่ที่ประหยัดค่าใช้จ่ายในการโฆษณา ง่ายต่อการเข้าถึงผู้บริโภคและเข้าถึงผู้บริโภคได้โดยตรงและเป็นจำนวนมาก อีกทั้งยังเป็นแหล่งข้อมูลของผู้บริโภคออนไลน์ เจริญขวัญ วงศ์เพ็ญ (2558) 7) ความภักดี(Customer Loyalty เกิดจากความการที่ลูกค้ารับรู้ถึงความคุ้มค่าและเกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการ ทำให้มีแนวโน้มที่จะซื้อหรือใช้บริการซ้ำ รวมถึงจะบอกต่อและแนะนำให้กับผู้อื่นมาซื้อหรือใช้บริการนั้น ๆ (Aaker, 1996; Skogland & Siguaw, 2004)

ความเต็มใจจ่าย (Willingness to pay: WTP) หมายถึง ความเต็มใจ หรือความยินดีของผู้บริโภคที่พร้อมจะจ่ายเพิ่มของสินค้าหรือบริการชนิดใดชนิดหนึ่ง ซึ่งเป็นราคาที่ผู้บริโภคยอมจ่ายเพิ่มเมื่อเปรียบเทียบกับความรู้สึกถึงความคุ้มค่าและความมีคุณภาพในสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดย Baumann-Pauly, Wickert, Spence & Scherer (2013), ได้อธิบายว่าเป็นพฤติกรรมที่มีผลมาจากทัศนคติเชิงบวกก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมที่มีต่อการใช้จ่ายของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าหรือ ยิ่งผู้บริโภครับรู้ถึงคุณภาพของสินค้าและตราสินค้า ก็จะยิ่งมีส่วนทำให้เกิดความเต็มใจที่จะจ่ายตามมามากขึ้น ในขณะที่ Letham et al. (2015) กล่าวว่า ความเต็มใจที่จะจ่าย (WTP) คือจำนวนเงินสูงสุดที่แต่ละคนเต็มใจมอบให้เพื่อจัดหาผลิตภัณฑ์หรือบริการ ราคาของการทำธุรกรรมจะอยู่ที่จุดใดจุดหนึ่งระหว่างความเต็มใจของผู้ซื้อในการชำระเงินและความเต็มใจของผู้ขายที่จะยอมรับ ปัจจัยที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของลูกค้า

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

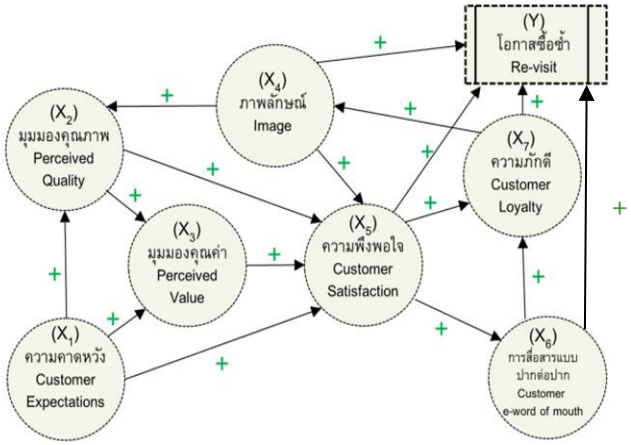

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด ACSI (American Customer Satisfaction Index) ในการศึกษาวิจัย

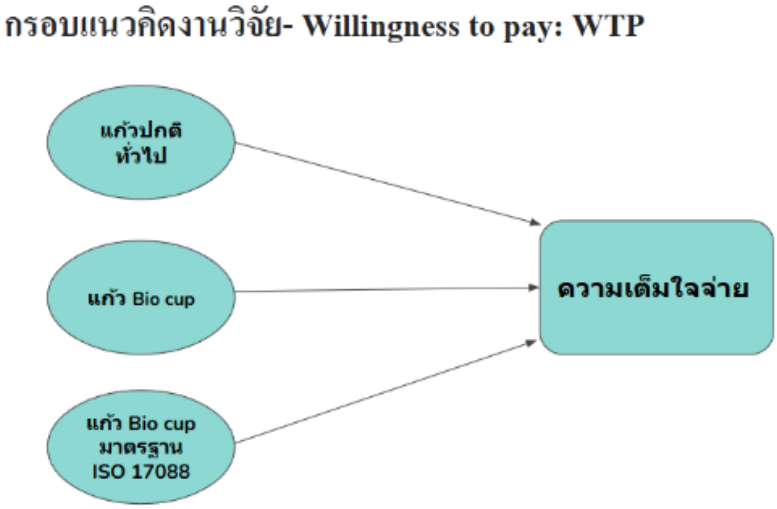

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดความเต็มใจจ่าย (Willingness to Pay: WTP) ในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยเรื่องความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ซึ่งประยุกต์ใช้ในแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจของผู้บริโภค (ACSI) เป็นกรอบในการวิเคราะห์งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานเพื่อทดสอบความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ดังนี้

H_1: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมอง คุณภาพของกาแฟสด กับ กาแฟทั่วไป และมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

H_2: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าของ กาแฟสด กับ กาแฟทั่วไป และมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

H_3: ความภักดีของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของกาแฟสด กับ กาแฟทั่วไป และมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจของกาแฟสด กับ กาแฟทั่วไป และมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

H_5: ความพึงพอใจของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการสื่อสารปากต่อปาก

H_6: ความพึงพอใจของลูกค้ากาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดี และการสื่อสารปากต่อปากของผู้บริโภคร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์ทางลบต่อความภักดีของกาแฟสด กับ กาแฟทั่วไป และมีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

H_7: ภาพลักษณ์ ความพึงพอใจ และความภักดีของลูกค้าร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการใช้ซ้ำ และการสื่อสารปากต่อปากของผู้บริโภคร้านกาแฟ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อโอกาสการใช้ซ้ำ

H_8: ผู้บริโภคมีความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สำหรับแก้วปกติทั่วไป กับแก้ว Bio Cup ที่แสดงสัญญาลักษณ์ Bio บนบรรจุภัณฑ์ และแก้ว Bio Cup ที่ได้รับมาตรฐาน ISO และแสดงบนบรรจุภัณฑ์ ในราคากี่บาท

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคกาแฟของร้านกาแฟในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคกาแฟ จำนวน 400 คน จากลูกค้าของร้านกาแฟ ในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยแบ่งตามรูปแบบกาแฟ

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

การแสดงกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เมนูกาแฟ ที่นิยมมากที่สุด	เพศ		รวม
	ชาย	หญิง	
กาแฟสด	102	62	164
	62.20%	37.80%	100%
กาแฟทั่วไป	85	151	236
	36.02%	63.98%	100%
รวม	187	213	400
	46.75%	53.25%	100%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จานวน 400 คน โดยจำแนกตามเมนูกาแฟที่นิยม และแยกตามเพศ ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย กาแฟสด จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยล 41 และกาแฟทั่วไป จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59 โดยแบ่งเป็นเภท ประกอบไปด้วย เพศชาย จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 46.75 และเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 53.25 รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการเลือกซื้อของลูกค้าร้านกาแฟ ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และส่วนที่ 4 การตัดสินใจซื้อให้ผู้ตอบแบบสอบถามแบบ Double-bounded Logit และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับเปรียบเทียบ

ความพึงพอใจของลูกค้าจากการเลือกซื้อกาแฟร้านกาแฟในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ACSI ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ มีค่าระหว่าง 0.7232-0.9475 ทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ เที่ยงตรงและเชื่อถือได้ในระดับดีมาก

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) Order Probit และ WTP เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน เป็นผู้ใช้บริการเพศหญิง จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ53.3 ของผู้ที่นิยมรับประทานกาแฟทั่วไป 151 คน คิดเป็นร้อยละ70.89 และแบ่งเป็นผู้ที่นิยมรับประทานกาแฟ 62 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10 อยู่ในช่วงอายุ 27-43 ปี จำนวน 183 คน คิดเป็นร้อยละ 45.8 อายุต่ำกว่า 27 ปี จำนวน 112 คน คิดเป็นร้อยละ 28 อายุ 44 ปีขึ้นไป จำนวน 105 คน คิดเป็นร้อยละ 26.2 สถานภาพโสด คิดเป็นร้อยละ 49.8 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 45.5 ในด้านอาชีพส่วนใหญ่รับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ คิดเป็นร้อยละ 24.3 รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 44.8 ความถี่ในการซื้อกาแฟประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 39.3 โดยส่วนใหญ่ซื้อกาแฟครั้งละ 1 แก้ว คิดเป็นร้อยละ 69.5 ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่า 100 บาท คิดเป็นร้อยละ 65.3 ส่วนใหญ่ชื่นชอบรสชาติ คิดเป็นร้อยละ 45

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	(2) PQ	(3) PV	(4) IM	(5) CSI	(6) CC	(7) CL	(8) RV
main							
CE	0.4709***	0.1810***		-0.0168			
PQ		0.7721***		0.1129*			
PV				0.3067***			
IM	0.4767***			0.5460***			1.8643***
CS					0.8067***	0.3479***	-0.1084
CC						0.6328***	0.2745
CL			0.5812***				1.6079***
N	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000	400.0000
RSS	1.8330	1.3867	4.7107	2.1634	4.4893	3.9038	
Log-likelihood	509.5231	565.3362	320.7511	476.3794	330.3794	358.3285	-551.2643
F-test	734.3963***	1050.1818***	365.3401***	341.1071***	555.9426***	452.4956***	
chi2							93.2083***
r2	0.7872	0.8410	0.4786	0.7755	0.5828	0.6951	
r2_a	0.7861	0.8402	0.4773	0.7732	0.5817	0.6935	
r2_p							0.0780

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

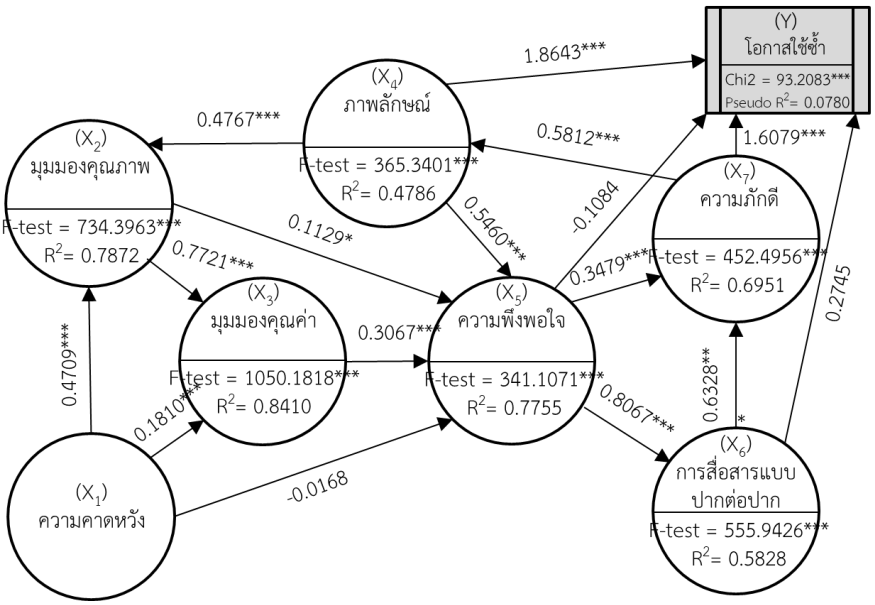

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ความคาดหวัง และภาพลักษณ์ของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความความคาดหวัง (Customer Expectation) ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ภาพลักษณ์ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4767 ซึ่งส่งผลมากกว่า ความคาดหวัง มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.4709

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความคาดหวัง และมุมมองคุณภาพของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ มุมมองคุณค่า ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความความคาดหวัง (Customer Expectation) ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย มุมมองคุณภาพ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7721 ซึ่งส่งผลมากกว่า ความคาดหวัง มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.1810

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความภักดีของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ภาพลักษณ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความภักดี (Customer Loyalty) ส่งผลเชิงบวก ต่อภาพลักษณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ความภักดี ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5812

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ มุมมองคุณค่า ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5460 และ 0.3067 ตามลำดับ และมุมมองคุณภาพ ส่งผลเชิงบวก ต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยภาพลักษณ์ที่ระดับ 0.10 ค่าสัมประสิทธิ์ 0.1129 ส่วนความคาดหวังของลูกค้ามีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.168 ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือความคาดหวังของลูกค้าไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 5 (H_4) : ความพึงพอใจของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ การสื่อสารปากต่อปาก ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจ (Customer Satisfacation) ส่งผลเชิงบวก ต่อการสื่อสารปากต่อปาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ค่าสัมประสิทธิ์ 0.8067

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจของบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความภักดี ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจ (Customer Satisfacation) ส่งผลเชิงบวก ต่อความภักดี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดย ค่าสัมประสิทธิ์ 0.3479

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : ภาพลักษณ์ ความภักดี ส่งผลเชิงบวก ต่อโอกาสใช้ซ้ำ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์ ความภักดี ส่งผลเชิงบวก ต่อโอกาสใช้ซ้ำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 1.8643 และ 1.6079 ตามลำดับ การสื่อสารแบบปากต่อปากส่งผลเชิงบวกต่อโอกาสใช้ซ้ำ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 27-43 ปี ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี อาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ รายได้เฉลี่ยต่ำกว่า 15,000 บาท ความถี่ในการซื้อกาแฟประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน ซื้อกาแฟครั้งละ 1 แก้ว ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยต่ำกว่า 100 บาท และชื่นชอบในรสชาติ ความพึงพอใจส่งผลเชิงลบต่อโอกาสใช้ซ้ำ อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัยการศึกษาความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่นยืนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

1. การเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจของลูกค้ามีความพึงพอใจที่เลือกซื้อกาแฟทั่วไป มากกว่าลูกค้าที่มีความพึงพอใจเลือกซื้อกาแฟสด ในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ คือ เลือกซื้อกาแฟทั่วไป จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 59 และเลือกซื้อกาแฟสด จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 41 ความถี่ในการซื้อกาแฟของลูกค้าในแต่ละด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยส่วนใหญ่ประมาณ 1-2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.3 ดังภาพที่ 4.3.2 เปรียบเทียบความพึงพอใจ 7 ด้านของกาแฟสดกับ กาแฟทั่วไป

2. มูลค่าความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ลูกค้ามีความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ทั่วไป ในราคาแก้วละ 65.519 บาท ยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 66.274 บาท และยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์ที่แสดงสัญลักษณ์ Bio ที่ได้มาตรฐาน ISO บนบรรจุภัณฑ์ ในราคาแก้วละ 67.044 บาท

ตารางที่ 3 ความเต็มใจที่จะจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน ด้วยวิธี Double-bounded Logit

WTP	ความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟ ขนาด(8ออนซ์)	ความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์แสดงคำว่า Bio Cup ขนาด(8ออนซ์)	ความเต็มใจจ่ายสำหรับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์แสดงคำว่า Bio Cup รับรองมาตรฐาน ISO 17088ขนาด(8ออนซ์)
WTP-Double Bound อัตราการเพิ่มขึ้น	65.519**	66.274** 0.755	67.004** 1.485
WTP-Direct Method อัตราการลดลง	55	46.922 -8.078	48.777 -6.223

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิจัยเรื่องความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ความพึงพอใจในการเลือกซื้อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าความสัมพันธ์สอดคล้องกับทฤษฎี ACSI รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผลการวิเคราะห์ ความสัมพันธ์ต่าง ๆ ในการกำหนดสมมติฐานจากกรอบแนวคิดเกี่ยวกับความเต็มใจจ่ายสำหรับบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืนของลูกค้าร้านกาแฟในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไว้ 8 สมมติฐาน

ความคาดหวังและภาพลักษณ์ของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพของบรรจุภัณฑ์ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั้นคือความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีต่อกาแฟโดยคาดหวังจะได้รับกาแฟที่มีรสชาติดี ได้รับความรู้จักอย่างแพร่หลาย สะอาดถูกสุขอนามัยและปราศจากสารปนเปื้อน จะส่งผลต่อมุมมองคุณภาพของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและสอดคล้องกับงานวิจัยของปาจรีย์ ชื่นจิตต์ศิริ กล่าวคือผู้บริโภคอาจคาดหวังว่าสินค้านั้นมีคุณภาพตรงตามที่ตนคาดหวังเอาไว้ เช่น ด้านรสชาติ ด้านความสะอาดปราศจากสารปนเปื้อน และถูกสุขอนามัยที่คาดหวังในบุคคลที่เกี่ยวข้องกับตนโดยคาดหวังหรือต้องการให้บุคคลนั้นประพฤติปฏิบัติในสิ่งที่ตนต้องการ หรือคาดหวังเอาไว้

ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่าของบรรจุภัณฑ์ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั้นคือความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีต่อกาแฟโดยคาดหวังจะได้รับกาแฟที่มีรสชาติดี ได้รับความรู้จักอย่างแพร่หลาย สะอาดถูกสุขอนามัยและปราศจากสารปนเปื้อน จะส่งผลต่อมุมมองคุณค่าของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ความภักดีของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของกาแฟ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั้นคือผู้บริโภคมีความภักดีต่อกาแฟที่เลือกซื้อจะส่งผลต่อภาพลักษณ์ของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้นด้วย

มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ สอดคล้องกับสมมติฐาน นั้นคือ มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ที่มีต่อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมส่งผลไปยังความพึงพอใจของผู้บริโภค และสอดคล้องกับงานวิจัยของนัดดาพร วัดพ่วง (2563) ส่วนความคาดหวังส่งผลเชิงลบ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือความคาดหวังของลูกค้าไม่ส่งผลต่อความพึงพอใจอาจเกิดจากคาดหวังในเรื่องที่ต้องเป็นสินค้าที่รสชาติดี สะอาดถูกสุขอนามัยและปราศจากสารปนเปื้อนที่แตกต่างกัน

ความพึงพอใจของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อการสื่อสารปากต่อปาก นั่นคือ ความพึงพอใจของผู้บริโภคมีต่อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมส่งผลต่อการสื่อสารปากต่อปาก

ความพึงพอใจของกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความภักดี นั่นคือ ความพึงพอใจของผู้บริโภคมีต่อกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ผู้บริโภคเกิดความภักดีในการซื้อกาแฟ

ภาพลักษณ์ ความภักดี และการสื่อสารปากต่อปาก มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการกลับมาใช้ซ้ำ นั้นคือ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับกาแฟที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลให้ผู้บริโภคกลับมาซื้อซ้ำและสอดคล้องกับสมมติฐาน ส่วนความพึงพอใจส่งผลเชิงลบ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือความพึงพอใจของลูกค้าไม่ส่งผลต่อโอกาสใช้ซ้ำอาจเกิดจากความคาดหวังในสินค้ามีความแต่งต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

1. จากผลการวิจัยนี้ ผู้ประกอบการธุรกิจกาแฟสามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมุ่งเน้นการออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่ได้รับมาตรฐาน ISO และสัญลักษณ์ BIO เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือควบคู่กับการสื่อสารคุณค่าความยั่งยืนอย่างเป็นรูปธรรม การกำหนดราคาที่สะท้อนคุณค่าและสร้างการรับรู้ถึงความแตกต่างของบรรจุภัณฑ์ จะช่วยดึงดูดผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม อันจะนำไปสู่การสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันและการเติบโตอย่างยั่งยืนของธุรกิจ ซึ่งปัจจัยภาพลักษณ์ส่งผลสูงสุดโดยผู้ประกอบการควรเน้นเรื่องการคัดกรองสินค้าที่ไร้สารปนเปื้อนมากที่สุดอันดับแรก

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป นำผลการวิจัยในครั้งนี้เพื่อไปศึกษาต่อยอดในการทำวิจัยครั้งต่อไป และควรมีการศึกษาถึงปัจจัยอื่นที่มีผลต่อความเต็มใจจ่ายของผู้บริโภคและขยายขอบเขตของกลุ่มตัวอย่างในการทำวิจัย เพื่อเป็นแนวทางในการขยายตลาดของผู้บริโภคต่อไปในอนาคต และควรใช้วิธีการศึกษาข้อมูลในรูปแบบอื่นนอกจากการใช้แบบสอบถามเพื่อให้ได้ข้อมูลและคำตอบที่หลากหลายและตรงตามความต้องการของกลุ่มเป้าหมายมากที่สุด

บรรณานุกรม

เจริญขวัญ วงศ์เพ็ญ. (2558). E - *Word of Mouth และทัศนคต ที่มีอิทธิพลต่อความจงรักภักดีของ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านอาหารเกาหลี ในกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจ มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. Bu Research. http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/2267

นัดดาพร วัดพ่วง. (2563). *ความเต็มใจจ่ายเพื่อซื้อเนื้อวัวของลูกค้าในซุปเปอร์มาร์เก็ต ในเขตกรุงเทพหานครและปริมณฑล* [การค้นคว้าอิสระ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ปาจรีย์ ชื่นจิตต์ศิริ. (2563). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการชำระเงินผ่านระบบอีเพย์เมนต์ของโทรศัพท์มือถือในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [การค้นคว้าอิสระ ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2549). *ยุทธศาสตร์การใช้การสื่อสารเชิงบูรณาการสร้าง Brand Image ของธนาคารพาณิชย์ไทยภายหลังวิกฤติการณ์ทางเศรษฐกิจในการแข่งขันธุรกิจธนาคารค้าปลีก.* กรุงเทพฯ: บริษัทมิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด.

วิรุฬ พรรณเทวี. (2542). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อการให้บริการของหน่วยงานกระทรวงมหาดไทยในอำเภอเมืองจังหวัดแม่ฮ่องสอน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMUIR. http://cmuir.cmu.ac.th/handle/6653943832/31410

Aaker, D. A. (1996). *Building Strong Brands*. Free Press.

Baumann-Pauly, D., Wickert, C., Spence, L. J., & Scherer, L. (2013). Organizational responses to customer expectations: A research agenda. *Journal of Business Research, 66*(11), 2122-2132.

Fornell, C., Johnson, M. D., Anderson, E. W., Cha, J., & Bryant, B. E. (1996). The American customer satisfaction index: Nature, purpose, and findings. *Journal of marketing, 60*(4), 7-18.

Hellier, P. K., Geursen, G. M., Carr, R. A., & Rickard, J. A. (2003). Customer repurchase intention: A general structural equation model. *European Journal of Marketing, 37*(11), 1762-1800.

Kotler, P. (2000). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control* (10th ed.). Prentice Hall.

Letham, B., Rudin, C., McCormick, T., & Madigan, D. (2015). Estimating customer preferences: A comparison of methods for estimating willingness to pay. *Journal of Marketing Research, 52*(5), 576-587.

Skogland, I., & Siguaw, J. A. (2004). Are your satisfied customers loyal?. *Cornell Hotel and Restaurant Administration Quarterly, 45*(3), 221-234.

Zeithaml, V. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing, 52*(3), 2-22.

Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1996). The behavioral consequences of service quality. *Journal of Marketing, 60*(2), 31-46.

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในอนาคตและพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

Unforgettable Travel Experiences in Historical Tourism (Sukhothai Historical Park) That Affects Future Intentions and Environmentally Responsible Behavior

ไตรภูมิ ชำนาญ[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Tripoom Chamnan[1] and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tripoom.cha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ของนักท่องเที่ยว ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยวิธีการสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 406 คน จากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยวิธีตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) นักท่องเที่ยวที่อายุในช่วง เจนเอ็กซ์ และ เจนเบบี้บูมเมอร์ ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวในช่วงอายุ เจนวาย และ เจนซี และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่ารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ประกอบด้วย ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DI) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE)

คำสำคัญ: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย พฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to compare the levels of memorable tourism experiences and satisfaction in historical tourism (Sukhothai Historical Park) among tourists, categorized by age and average monthly income; and (2) to study the factors influencing the levels of memorable tourism experiences and satisfaction in historical tourism (Sukhothai Historical Park) among tourists. The conceptual framework of the research is adapted from the Memorable Tourist Experience (MTE) model. Data were collected using a stratified random sampling method with a sample size of 406 tourists visiting Sukhothai Historical Park, Sukhothai Province. The data were gathered through questionnaires and analyzed using a linear regression model. The research findings are as follows (1) Tourists from the Gen X and Baby Boomer (BB) age groups placed more importance on memorable tourism experiences compared to those from younger age groups. Additionally, tourists with an income of over 30,001 Baht prioritized these experiences more than those with an income of 30,000 Baht or less. and (2) Factors influencing the level of memorable tourism experiences include Destination Image (DI), Tourist Involvement (TR), and Environmentally Responsible Tourist Behavior (TERB). Moreover, factors affecting satisfaction in historical tourism (at Sukhothai Historical Park) include Environmentally Responsible Tourist Behavior (TERB) and Memorable Tourist Experience (MTE).

Keywords: Memorable Tourist Experience (MTE), historical tourism, Sukhothai Historical Park, Sukhothai province, environmentally responsible behavior (ERB)

บทนำ

จังหวัดสุโขทัย เป็นจังหวัดที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์มาตั้งแต่ครั้งอดีตจวบจนปัจจุบัน ณ เมืองเก่าแห่งนี้มีสถานที่ท่องเที่ยวมากมายซ่อนตัวอยู่โดยเฉพาะอย่างยิ่งสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ที่มีอยู่ทั่วไป ซึ่งอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย เป็นอีกแห่งหนึ่งที่วัฒนธรรมของชนชาติได้วิวัฒนาการถึงขั้นสูงสุดจนเป็นที่ยอมรับว่าเป็นมรดกทางวัฒนธรรมอันล้ำค่าของโลก ยูเนสโกได้เคยจัดส่งผู้เชี่ยวชาญมาให้คำปรึกษาแนะนำในการจัดทำแผนแม่บทสุโขทัย และให้ความช่วยเหลือทางด้านอุปกรณ์การเงิน และอื่น ๆ การดำเนินการของยูเนสโกในโครงการอนุรักษ์โบราณสถานของสุโขทัยนี้ ทำให้ชื่อเสียงของสุโขทัยเป็นที่แพร่หลายไปทั่วโลกและได้กลายเป็นแหล่งตัวอย่างข้อมูลการอนุรักษ์โบราณสถานในภูมิภาคนี้ของผู้เชี่ยวชาญนานาชาติ (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย อำเภอเมืองสุโขทัย จังหวัดสุโขทัย เป็นโบราณสถานที่มีความสำคัญทางประวัติศาสตร์ และเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่มีนักท่องเที่ยวทั้งชาวไทยและชาวต่างชาติให้ความสนใจเข้าชมในแต่ละวันอย่างมากมายเพราะเป็นเมืองเก่าแก่ โดยอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยเริ่มต้นจากอาณาจักรสุโขทัยซึ่งประวัติศาสตร์มีหลักฐานชัดเจนในสมัยพ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พ่อขุนบางกลางหาว พ.ศ.1781 - 1822) ต่อมาอาณาจักรสุโขทัยเจริญรุ่งเรืองสูงสุดในรัชสมัยของพ่อขุนรามคำแหงมหาราช อำนาจของอาณาจักรสุโขทัยในช่วงรัชสมัยของพระองค์มีความมั่นคงจากทรงแผ่อาณาเขตออกไปโดยรอบวัฒนธรรมไทยได้เจริญขึ้นทุกสาขา ดังปรากฏในศิลาจารึกหลักที่ 1 ซึ่งเจริญ ทั้งด้านประวัติศาสตร์ การสงคราม ภูมิศาสตร์ กฎหมายประเพณี การปกครองการเศรษฐกิจ การสังคม ปรัชญา พระพุทธศาสนา การประดิษฐ์อักษรไทย ราชวงศ์พ่อขุนศรีอินทราทิตย์ (พระร่วง หรือ สุโขทัย) ได้ปกครองอาณาจักรสุโขทัยสืบต่อมาเป็นเวลา 200 ปี ก็ถูกรวมเข้ากับอาณาจักรอยุธยาผังเมืองสุโขทัยมีลักษณะเป็นรูปสี่เหลี่ยมผืนผ้า มีความยาวประมาณ 2 กิโลเมตร กว้างประมาณ 1.6 กิโลเมตร มีประตูเมืองอยู่ตรงกลางกำแพงเมืองแต่ละด้าน ภายในยังเหลือร่องรอยพระราชวังและ วัดมากถึง 26 แห่ง วัดที่ใหญ่ที่สุดคือวัดมหาธาตุ อุทยานประวัติศาสตร์แห่งนี้ได้รับการบูรปฏิสังขรณ์โดยกรมศิลปากร ซึ่งได้รับความช่วยเหลือจากองค์การยูเนสโก มีผู้เยี่ยมชมหลายแสนคนต่อปี นักท่องเที่ยวสามารถเดิน เท้า นั่งรถราง หรือ ขี่จักรยาน เที่ยวชมได้อย่างสะดวกปลอดภัย

ทั้งนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและนักวิจัยกล่าวถึงประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว (Tourist Experience) ของนักท่องเที่ยวไว้ว่า ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวเป็นแนวคิดที่ครอบคลุมทุกสิ่งที่นักท่องเที่ยวได้ประสบระหว่างการเดินทางและการพักผ่อนหย่อนใจ แม้จะเป็นคำที่มีความคลุมเครือในภาษาอังกฤษ แต่ได้รับการพัฒนาความหมายที่ชัดเจนขึ้นผ่านมุมมองทางวิชาการที่หลากหลาย ในด้านสังคมวิทยาและจิตวิทยา ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวสัมพันธ์กับความรู้ ทักษะ และอารมณ์ความรู้สึกที่เกิดขึ้นจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ขณะที่มุมมองทางการตลาดมองว่าเป็นเหตุการณ์ที่มีความสำคัญทางอารมณ์จากการเดินทาง สถานที่ท่องเที่ยว และการบริโภคสินค้าและบริการ การศึกษายังพบว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวมีความเชื่อมโยงกับพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีปัจจัยสำคัญได้แก่ทัศนคติ ความตระหนัก และความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ปัจจัยด้านอายุก็มีผลต่อความห่วงใยสิ่งแวดล้อม โดยผู้ที่มีอายุมากขึ้นมักมีทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เนื่องจากมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น

ด้วยเหตุข้างต้น จึงเกิดคำถามขึ้นว่าผู้บริโภคคำนึงถึงปัจจัยใดมากที่สุดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ในจังหวัดสุโขทัย และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ในจังหวัดสุโขทัย ของผู้บริโภคในเขตจังหวัดสุโขทัย ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวและเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้

เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาด เข้าใจพฤติการของนักท่องเที่ยว และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) ของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) หมายถึง แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้: ช่วงวัยที่ 1 วัยรุ่น ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วยวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย Generation Y และ Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer แต่ละช่วงวัยมีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความต้องการผลิตภัณฑ์และกำลังซื้อโดยวัยรุ่นมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ มุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มแฟชั่น เทคโนโลยี และความบันเทิง มีงบประมาณจำกัด แต่มีความถี่ในการซื้อสูง วัยทำงานและวัยกลางคน มีกำลังซื้อสูงกว่า เน้นคุณภาพของสินค้า และให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ไลฟ์สไตล์ และสุขภาพ ส่วนวัยเกษียณให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเป็นหลัก และอาจต้องการความช่วยเหลือในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ (de la Maisonneuve & Martins, 2013; Honnold, 1984)

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Image) หมายถึง ภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวหรือสถานที่ คือ องค์รวมความประทับใจที่มีต่อสถานที่หนึ่ง ๆ หรือการรับรู้เกี่ยวกับสถานที่หนึ่ง ๆ ซึ่งเป็นภาพลักษณ์ที่เกิดจากการที่นักท่องเที่ยวประเมินต่อสถานที่หรือประเมินต่อสภาพแวดล้อมของสถานที่นั้นๆ โดยภาพลักษณ์สถานที่จะมีผลต่อการตัดสินใจในการเลือกเดินทางของนักท่องเที่ยวไปยังสถานที่ต่าง ๆ นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะเลือกเดินทางท่องเที่ยวไปยังสถานที่ที่มีภาพลักษณ์ที่ดี เช่น สถานที่ที่มี ชื่อเสียง ที่มีความสวยงาม มีความสะอาด และมีความปลอดภัย ในทางตรงกันข้ามนักท่องเที่ยวจะ หลีกเลี่ยงที่จะเดินทางไปยังสถานที่ที่มีภาพลักษณ์ที่ไม่ดี กล่าวคือ นักท่องเที่ยวส่วนใหญ่จะไม่เลือก เดินทางไปยังสถานที่ที่สกปรก สถานที่ที่ไม่ปลอดภัย สถานที่ที่มีความไม่มั่นคงทางการเมืองหรือเกิด การประท้วง การจลาจล เป็นต้น (Echtner & Ritchie, 2003)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่

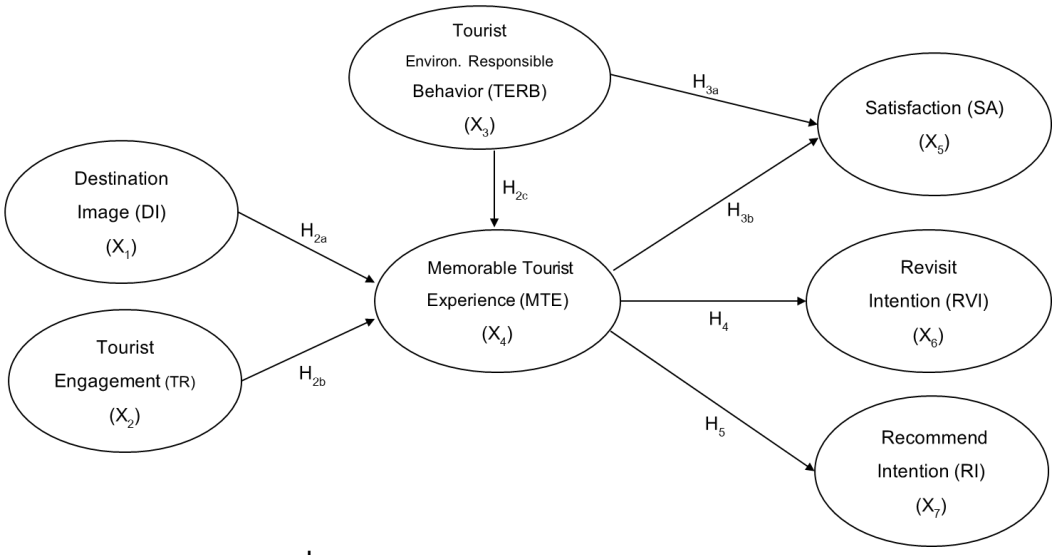

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน

H_2: ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DI) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE)

H_3: พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (SA)

H_4: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง (RVI)

H_5: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (RI)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดสุโขทัย

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 406 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถาม

ออนไลน์ จากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย จังหวัดสุโขทัย โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	**ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป**	**รวม**
Gen Z & Gen Y	171	32	**203**
	84.24%	15.76%	**100.00%**
Gen X & Gen BB	32	171	**203**
	15.76%	84.24%	**100.00%**
รวม	**203**	**203**	**406**
	50%	**50%**	**100.00%**

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 406 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Z & Gen Y จำนวน 203 และ Gen X & Gen BB จำนวน 203 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 203 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 203 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 406 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจในอนาคตและพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดแบบจำลองประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ Memorable Tourist Experience ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ใช้วิเคราะห์แบบสองตัวแปร (One-wat Anova) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน และประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{3i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{64}X_{4i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74}X_{4i} + \varepsilon_{7i}$$

โดยที่ X_{1i} = Destination Image ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{2i} = Tourist Engagement ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{3i} = TERB ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{4i} = MTE ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{5i} = Satisfaction ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{6i} = Revisit Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{7i} = Recommend Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 406 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 207 คน คิดเป็น 51% อยู่ในช่วง Gen Z & Gen Y (อายุ น้อยกว่า 25 ปี และ 25-39 ปี) จำนวน 203 คน คิดเป็น 50% มีสถานภาพสมรส จำนวน 217 คน คิดเป็น 53% จบระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 232 คนคิดเป็น 57% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 124 คน คิดเป็น 31% มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 203 คน คิดเป็น 50% และเมื่อวางแผนท่องเที่ยวส่วนใหญ่มักเลือกรูปแบบการท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (เช่น วัด,พิพิธภัณฑ์, ชุมชนท้องถิ่น) จำนวน 125 คน คิดเป็น 31% ชอบไปท่องเที่ยวภาคกลาง (เช่น กรุงเทพฯ, อยุธยา

,สมุทรสงคราม) มากที่สุด จำนวน 140 คน คิดเป็น 35% ชอบท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 186 คน คิดเป็น 46% มักเลือกวิธีการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 166 คน คิดเป็น 41% จองที่พักผ่านเว็บไซต์จองโรงแรมออนไลน์ (เช่น Agoda, Booking, Expedia) จำนวน 204 คน คิดเป็น 50% และชอบเดินทางท่องเที่ยวกับ ครอบครัว/เพื่อนร่วมงาน จำนวน 226 คนคิดเป็น 56%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน

ผลการวัยจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่อายุในช่วงเจนเอ็กซ์และเจนเบบี้บูมเมอร์ ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวในช่วงอายุ เจนวาย และ เจนซี และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่ารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	MTE	SA	RVI	RI
DI	0.2390***			
TR	0.3761***			
TERB	0.2102***	0.3632***		
MTE		0.5099***	0.9977***	0.8327***
Constant	0.1740***	0.1306***	-0.0064	0.1626***
N-Observation	406	406.	406	406
rss	1.3911	1.6811	3.1726	2.4992
loglikelihood	576.1858	537.7559	408.8235	457.2620
Overall F-test	485.8929***	600.2581***	815.7551***	721.3040***
R - squared	0.7838	0.7487	0.6688	0.6410
Adjusted (Adj.)	0.7822	0.7474	0.6680	0.6401

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

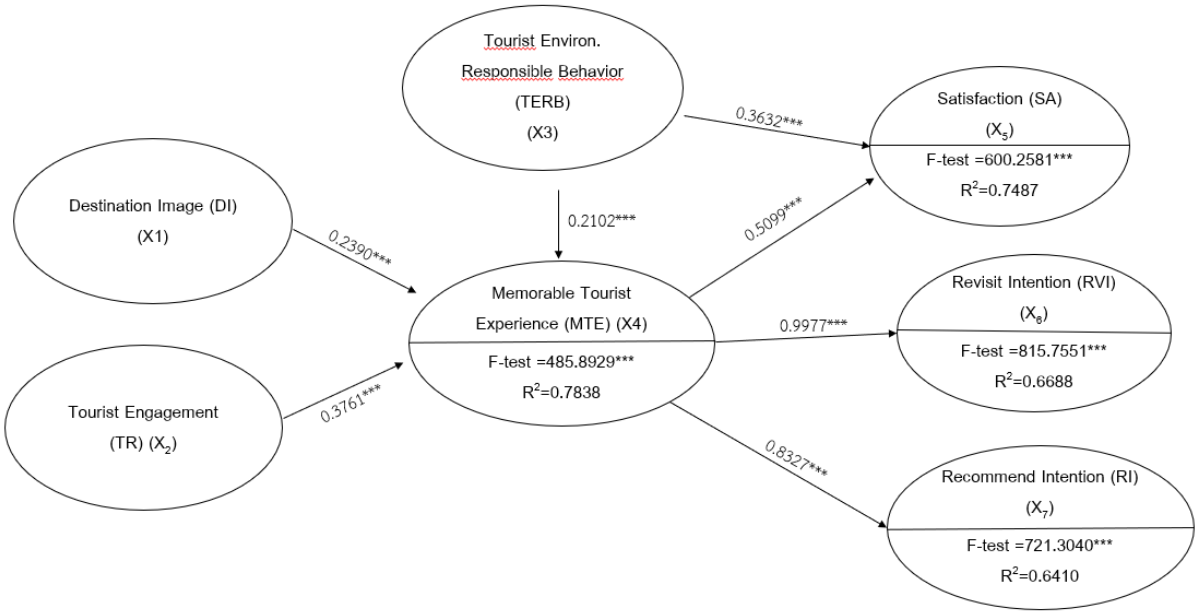

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3761 ซึ่งส่งผลมากกว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2390 และ พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2390

สมมติฐานที่ 3 (H3) : พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5099 ซึ่งส่งผลมากกว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.3632

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.9977

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8327

สรุปผลการวิจัย

อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้ปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัย) พบว่า ประกอบด้วย ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (SA)

อภิปรายผลการศึกษา

อายุและรายได้ที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้ปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) ความพึงพอใจ (SA) ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง (RVI) ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (RI) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ นั่นคือนักท่องเที่ยวที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลให้ การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ความพึงพอใจ ความตั้งในการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งและความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อแตกต่างกันด้วยนั่นเอง และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DI) ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (RI) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง (RVI) แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ นั่นคือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลให้ความพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DI) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ กล่าวคือ นักท่องเที่ยวมองภาพลักษณ์ในการท่องเที่ยวว่าน่าสนใจ เงียบสงบ เป็นประสบการณ์ที่สบายใจ ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม และปฏิบัติตามกฎระเบียบที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อม จึงส่งผลให้นักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของ ณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์ และผกามาศ ชัยรัตน์ (2563) ได้ศึกษาเรื่อง ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทยมากที่สุด คือ ภาพลักษณ์ที่เกิดจากการรับรู้รองลงมาได้แก่ภาพลักษณ์ที่มีต่อสถานที่โดยรวม ภาพลักษณ์ที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกและภาพลักษณ์ทั่วไปและภาพลักษณ์ที่โดดเด่น ตามลำดับ

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (SA) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยปฏิบัติตามกฎระเบียบที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมจึงส่งผลให้เกิดประสบการณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้มาก จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและรู้สึกได้รับประสบการณ์ที่น่าพอใจ สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาขา ภู่จินดา และนิชนัญ ปฏิทัศน์ (2567) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการใช้บริการและปริมาณปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีและ จังหวัดภูเก็ต ผลการศึกษา พบว่า กลุ่มตัวอย่างนักท่องเที่ยวที่เข้าพักในโรงแรมสีเขียว ในเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดภูเก็ตส่วนใหญ่มีค่าเฉลี่ยด้านพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ระดับ $\bar{x}$ = 2.07 และ มีค่าเฉลี่ยความพึงพอใจในความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของโรงแรมที่ระดับ $\bar{x}$= 2.22 โดยปัจจัยด้านเพศ อายุ การศึกษา ระยะเวลาที่เข้าพัก ความถี่ที่เข้าพักและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวต่อโรงแรมสีเขียวมีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ α = 0. 01 นอกจากนี้ยังพบว่า เส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตมีราคาคาร์บอนเครดิตที่เส้นทางในกรณีที่ 1 ต้องจ่ายเท่ากับ 19.3 บาท ในขณะที่กรณีที่ 2 ต้องจ่ายราคาคาร์บอนเครดิตเท่ากับ 2.40 บาท เนื่องจากการเดินทางของเส้นทางกรณีที่ 1 คำนวณอย่างครอบคลุมถึงการเดินทางโดยเครื่องบินโดยสาร ซึ่งส่งผลให้ปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกมีปริมาณเพิ่มขึ้นตามไปด้วย

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง (RVI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยวโดยนักท่องเที่ยวมีความรู้สึกสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้มาก จึงทำให้นักท่องเที่ยวจะกลับไปท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์สุโขทัยนี้อีกในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุฑารัตน์ จั่นจินดา, จุฑามาศ วงศ์กันทรากร, และถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย (2567) ได้ศึกษาเรื่อง การท่องเที่ยวร้านกาแฟแบบคาเฟ่ฮอปปิ้ง: ผลกระทบของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าจดจำต่อความตั้งใจในการแนะนำและการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง ผลการวิจัยพบว่า ผลตอบรับทางสังคมส่งผลเชิงบวกต่อการพักผ่อนและความรู้สึกแปลกใหม่ ปฏิกิริยาทางสังคมและสถานะความสัมพันธ์และการพัฒนาตนเองอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยทั้ง 3 ด้านส่งผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และผลตอบรับทางสังคม ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อและความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประโยชน์ที่ได้จากการวิจัยคือสามารถพิสูจน์และยืนยันองค์

ความรู้ตามกรอบแนวคิดงานวิจัยที่นำเสนอเจ้าของธุรกิจร้านกาแฟสามารถวางแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างจุดแข็งและสร้างความได้เปรียบของธุรกิจ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Xiang xiao และวีระ วีระโสภณ (2022) เรื่อง การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ผลการศึกษาพบว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ ผู้ที่ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ในช่วง 1 ปี เที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ 3 – 6 ครั้งต่อปี และส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยมีจุดประสงค์หลัก คือ พักผ่อนหรือท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวมักจะมีพฤติกรรมท่องเที่ยวส่วนใหญ่มาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่กับเพื่อนมากที่สุด นักท่องเที่ยว มักจะมีระยะเวลาเกี่ยวกับการเข้าพักในแต่ละครั้งเป็นจำนวน 2 คืน และมักจะจองการใช้บริการมาท่องเที่ยว จังหวัดเชียงใหม่ผ่านช่องทางออนไลน์ OTA (online travel agent) มักจะเดินทางโดยเดินทางทางอากาศและ ชอบเดินทางไปสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียง โดยส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติดอยอินทนนท์ รู้จักสถานที่ท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่โดยรู้จักสถานที่ท่องเที่ยวที่อยากไปจากช่องทาง Facebook มีค่าใช้จ่าย ประมาณ 5,000 - 10,000 บาท ต่อคน และพบว่า หลังจากที่นักท่องเที่ยวมาเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่ นักท่องเที่ยวทุกคนอยากกลับมาท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่อีกครั้ง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

สามารถนำผลการศึกษาไว้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจต่อไป

ควรให้ความสำคัญปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เพราะนักท่องเที่ยวมีความรู้เป็นอย่างดี ได้รับความพึงพอใจมาก ได้รับประสบการณ์ที่สบายใจ เป็นประสบการณ์ที่เติมเต็มชีวิตฉัน และช่วยให้ได้พบปะกับผู้คนที่สนใจในสิ่งเดียวกันกับฉัน เพราะการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งและยังบอกต่อบุคคลอื่น ๆ ให้มาท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น นักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ไม่เพียงเฉพาะแต่อุทยานหรือท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรม ความพึงพอใจการในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับผู้ใช้บริการด้วย

บรรณานุกรม

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *แผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560)*. https://www.ubu.ac.th

จุฑารัตน์ จั่นจินดา, จุฑามาศ วงศ์กันทรากร, และถนอมศักดิ์ สุวรรณน้อย. (มกราคม - เมษายน 2567). การท่องเที่ยวร้านกาแฟแบบคาเฟ่ฮอปปิ้ง: ผลกระทบของประสบการณ์ท่องเที่ยวที่น่าจดจำต่อความตั้งใจในการแนะนำและการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง. *วารสารการสื่อสารและการจัดการนิด้า, 10*(1), 1-20.

ณัฐพงศ์ วิชัยดิษฐ์ และ ผกามาศ ชัยรัตน์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563). ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา. *วารสารวิทยาลัยสงฆ์นครลำปาง, 9*(2), 183-192.

วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567). พฤติกรรมการใช้บริการและปริมาณปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมสีเขียวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเกาะสมุยจังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, *25*(2), 72-94.

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Echtner, C. M. and Ritchie, J. R. B. (2003). The meaning and measurement of destination image. *The Journal of Tourism Studies, 14*(1), 37-48.

Honnold, J. A. (1984). Age and Environmental Concern some specification of effects, *The Journal of Environmental Education*, *16*(1), 4-9. DOI:10.1080/00958964.1984.9942695

Xiang xiao และ วีระ วีระโสภณ. (2022). การศึกษาพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวจังหวัดเชียงใหม่. ใน *การประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับชาติ ครั้งที่ 4 “GRADUATE SCHOOL CONFERENCE 2022 iHappiness: ความสุขและคุณภาพชีวิตที่ดีอย่างยั่งยืนในยุคสังคมดิจิทัล”* (น. 318-325). มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา วิทยาเขตสมุทรสงคราม.

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว

Unforgettable Travel Experiences in Historical Tourism (Phra Nakhon Si Ayutthaya Historical Park) That Affects the Intertion to Come Back Again and Recommendations from Tourists

คัทลียา เผือกสม[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Cattleya Phueaksom[1]and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: cattleya.phu@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ของนักท่องเที่ยวดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากวิธีการสำรวจนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา จำนวน 440 คน โดยวิธีเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ โดยการตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) นักท่องเที่ยวในช่วงอายุเจนซี และ เจนวายให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวในช่วงอายุเจนเอ็กซ์ และ เจนเบบี้บูมเมอร์ และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไปให้ความสำคัญมากกว่ารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำประกอบด้วย ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DI) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (TR) พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ของนักท่องเที่ยว ประกอบด้วย พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE)

คำสำคัญ: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ การท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง การแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to compare the levels of memorable tourism experiences and satisfaction in historical tourism (Ayutthaya Historical Park) among tourists, categorized by age and average monthly income; and (2) to study the factors influencing the levels of memorable tourism experiences and satisfaction in historical tourism (Ayutthaya Historical Park) among tourists. The conceptual framework of the research is adapted from the Memorable Tourist Experience (MTE) model. Data were collected using a stratified random sampling method with a sample size of 440tourists visiting Ayutthaya Historical Park, Ayutthaya Province. The data were gathered through questionnaires and analyzed using a linear regression model.The research findings are as follows(1) Tourists in the Gen Z and Gen Y age groups placed more importance on memorable tourism experiences than those in the Gen X and Baby Boomer (BB) age groups. Additionally, tourists with an income of over 30,001 Baht prioritized these experiences more than those with an income of 30,000 Baht or less. and (2) Factors influencing the level of memorable tourism experiences include Destination Image (DI), Tourist Involvement (TR), and Environmentally Responsible Tourist Behavior (TERB). Moreover, factors affecting satisfaction in historical tourism (at Ayutthaya Historical Park) include Environmentally Responsible Tourist Behavior (TERB) and Memorable Tourist Experience (MTE).

Keywords: Memorable tourist experience (MTE), Historical tourism, Ayutthaya Historical Park, Phra Nakhon Si Ayutthaya province, revisit intention, tourist word-of-mouth recommendations

บทนำ

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาเป็นจังหวัดที่มีประวัติศาสตร์ยาวนานและสำคัญมากในประเทศไทย โดยเฉพาะในช่วงที่กรุงศรีอยุธยาเป็นราชธานีของประเทศไทย ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเมือง การปกครอง และวัฒนธรรม กรุงศรีอยุธยาเคยเป็นราชธานีตั้งแต่พุทธศตวรรษที่ 16 ถึง พ.ศ. 2310 หลังจากนั้นกรุงธนบุรีถูกสถาปนาเป็นราชธานีใหม่ โดยสมเด็จพระเจ้าตากสินมหาราชแม้ว่ากรุงศรีอยุธยาจะได้รับการยกเลิกสถานะเป็นราชธานี แต่เมืองอยุธยาก็ยังคงมีความสำคัญทางประวัติศาสตร์และวัฒนธรรมอยู่มาก ภายหลังเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงการปกครองในปี พ.ศ. 2475 พระนครศรีอยุธยาจึงได้เปลี่ยนสถานะเป็นจังหวัด และได้มีการบูรณะโบราณสถานต่าง ๆ ในจังหวัดเพื่อให้เกิดการอนุรักษ์และฟื้นฟูมรดกทางวัฒนธรรม โดยเฉพาะการบูรณะวัดและโบราณสถานต่าง ๆ ในอยุธยา ทำให้ในปี พ.ศ. 2534 องค์การยูเนสโก้ได้ขึ้นทะเบียนนครประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาเป็นมรดกโลก (สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา, 2566)

จังหวัดพระนครศรีอยุธยาตั้งอยู่ในภาคกลางของประเทศไทย โดยภาคกลางมีการเติบโตด้านการท่องเที่ยวอย่างชัดเจน มีผู้เยี่ยมเยือนชาวไทย 12.48 ล้านคน-ครั้ง (เพิ่มขึ้น 6%) สร้างรายได้ 44,504 ล้านบาท (เพิ่มขึ้น 8%) เนื่องจากเป็นภูมิภาคที่สามารถท่องเที่ยวได้ตลอดปีและมีค่าใช้จ่ายไม่สูง นักท่องเที่ยวนิยมเดินทางมาไหว้พระทำบุญในช่วงเทศกาลสำคัญ โดยเฉพาะตรุษจีนและมาฆบูชา นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมการท่องเที่ยวผ่านกิจกรรมหลากหลาย รวมถึงได้รับแรงสนับสนุนในการจัดกิจกรรมทั้งจาก ททท. ร่วมกับหน่วยงานภาครัฐและเอกชน ชูจุดขาย Soft Power รวมถึงการจัดกิจกรรมต่าง ๆ อาทิ การจัดงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัยและกิจกรรมท่องเที่ยวในเวลากลางคืนการเปิดให้ชมพระราชวังจันทรเกษมหรือวังหน้า จ.พระนครศรีอยุธยา ในช่วงค่ำคืน (Night at The Palace) ที่สามารถเชื่อมโยงกับโปรแกรมเที่ยววัดไชยวัฒนารามและวัดราชบูรณะที่เปิดให้เข้าชมยามค่ำคืนด้วย และการจัดกิจกรรมท่องเที่ยวด้วยรถไฟไทยสไตล์ญี่ปุ่น KIHA 183 เดินทางไปยังจังหวัดท่องเที่ยวใกล้ ๆ ในช่วงวันเสาร์และอาทิตย์ ซึ่งได้รับการตอบรับเป็นอย่างดีจากคนไทยที่ชื่นชอบการเดินทางท่องเที่ยวด้วยรถไฟ และผู้ที่อยากสัมผัสประสบการณ์ใหม่ด้วยการนั่งรถไฟท่องเที่ยว ส่งผลให้สถานการณ์ท่องเที่ยวในภูมิภาคนี้มีแนวโน้มการเติบโตเพิ่มขึ้น (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2567)

พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ถูกใช้อย่างกว้างขวางในการศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวโดยเฉพาะอย่างยิ่งการท่องเที่ยวในพื้นที่ธรรมชาติ โดยงานวิจัยส่วนใหญ่จะศึกษาประเภทและลักษณะของพฤติกรรม และศึกษาปัจจัยที่ส่งผลหรือส่งอิทธิพลต่อพฤติกรรมดังกล่าว ซึ่งก็พบว่าตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม คือ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความตระหนักต่อสิ่งแวดล้อม และ ความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ส่วนตัวแปรอื่นที่มีส่วนเกี่ยวข้อง ได้แก่ อายุ ที่งานวิจัยพบว่าผู้ที่มีอายุมากขึ้นจะเพิ่มความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อมและเปลี่ยนทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมไปในทิศทางบวกเนื่องจากมีความรู้และความเข้าใจเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กับประสบการณ์ในการไปเยือนพื้นที่ธรรมชาติและความรู้สึกติดพื้นที่ (Place Attachment) ที่นักวิชาการเชื่อว่าจะส่งผลให้ผู้มีประสบการณ์มีความรัก ความผูกพัน และความห่วงใยในธรรมชาติที่เพิ่มมากขึ้น (นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว, แสงสรรค์ ภูมิสถาน, และนิทัศน์ นุ่นสง, 2555) ทั้งนี้ได้มีผู้เชี่ยวชาญ นักวิชาการและนักวิจัยกล่าวถึงประสบการณ์ทางการท่องเที่ยว (Tourist Experience) ของนักท่องเที่ยวไว้ว่า ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวมาจากการพักผ่อนหย่อนใจและการท่องเที่ยวการท่องเที่ยวสามารถอธิบายได้ว่า เป็นประสบการณ์เกี่ยวกับความรู้สึกของสภาพทางจิตใจของผู้เข้าชมหรือผู้มีส่วนร่วมหรือนักท่องเที่ยว (Otto & Ritchie, 1996) คำว่า ประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวในภาษาอังกฤษสามารถทำให้เข้าใจได้ว่าเป็นคำจำกัดความที่เป็นกลาง มีความคลุมเครือสูง ซึ่งโดยทั่วไปสามารถอธิบายได้ว่าเป็นทุกสิ่งอย่างที่นักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางบุคคลหรือกลุ่มคนทั่วไปเคยผ่านเหตุการณ์ทางการท่องเที่ยวนั้นมาแล้วด้วย ความรู้และทักษะที่ได้มาในการมีส่วนร่วมหรือการสัมผัสกับเหตุการณ์จากการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวที่เฉพาะเจาะจงและอารมณ์ความรู้สึกและความรู้สึกที่เกิดขึ้นระหว่างประสบการณ์ของการเดินทางเพื่อการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวนั้น ดังนั้นประสบการณ์ทางด้านการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวจึงเป็นการตลาดทางการท่องเที่ยวค่อนข้างเร็ว จากมุมมองทางด้านการตลาด

ประสบการณ์ได้รับการกำหนดให้เป็นเหตุการณ์ของนักท่องเที่ยวหรือนักเดินทางบุคคลหรือกลุ่มคนทั่วไปของแต่ละส่วนบุคคลที่มีนัยสำคัญทางอารมณ์ที่ได้รับจากการเดินทางท่องเที่ยว สถานที่ท่องเที่ยวหรือแหล่งท่องเที่ยวรวมไปถึงการบริโภคผลิตภัณฑ์สินค้าและบริการทางการท่องเที่ยว ฉะนั้นประสบการณ์ทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวโดยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่แรงจูงใจทางด้านการท่องเที่ยว

ด้วยเหตุข้างต้น จึงเกิดคำถามขึ้นว่าผู้บริโภคคำนึงถึงปัจจัยใดมากที่สุดในความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาของผู้บริโภคในเขตจังหวัดพระนครศรีอยุธยาดังนั้น งานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวและเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้เป็น แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาด เข้าใจพฤติการของนักท่องเที่ยว และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ของนักท่องเที่ยว จำแนกตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) ของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) หมายถึง แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้: ช่วงวัยที่ 1 วัยรุ่น ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วยวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย Generation Y และ Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer แต่ละช่วงวัยมีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความต้องการผลิตภัณฑ์และกำลังซื้อโดยวัยรุ่นมีความคุ้นเคยกับเทคโนโลยีและการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ มุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ในกลุ่มแฟชั่น เทคโนโลยี และความบันเทิง มีงบประมาณจำกัด แต่มีความถี่ในการซื้อสูง วัยทำงานและวัยกลางคน มีกำลังซื้อสูงกว่า เน้นคุณภาพของสินค้า และให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับอาชีพ ไลฟ์สไตล์ และสุขภาพ ส่วนวัย

เกษียณให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพเป็นหลัก และอาจต้องการความช่วยเหลือในการซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ (de la Maisonneuve & Martins, 2013; Honnold, 1984)

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (DestinationImage) หมายถึง ภาพลักษณ์เป็นเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมักจะเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยมีข้อเท็จจริงเป็นหลักอ้างอิงอยู่ด้วย อาศัยประสบการณ์ การค้นคว้าหาความรู้ การหลอมรวมและสร้างสรรค์ คิด วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเชื่อการรับรู้ การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็น ภาพลักษณ์ของตนเอง และแสดงออกในรูปของพฤติกรรม โดยผ่านการคิดและกลั่นกรองของแต่ละคนมาแล้ว จึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรงเป็นการผ่านการตีความหมายการเลือกสรร และการให้ความหมายของตนเอง (พจน์ ใจชาญสุขกิจ, 2549)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยแสดงได้ดังรูปที่ 1

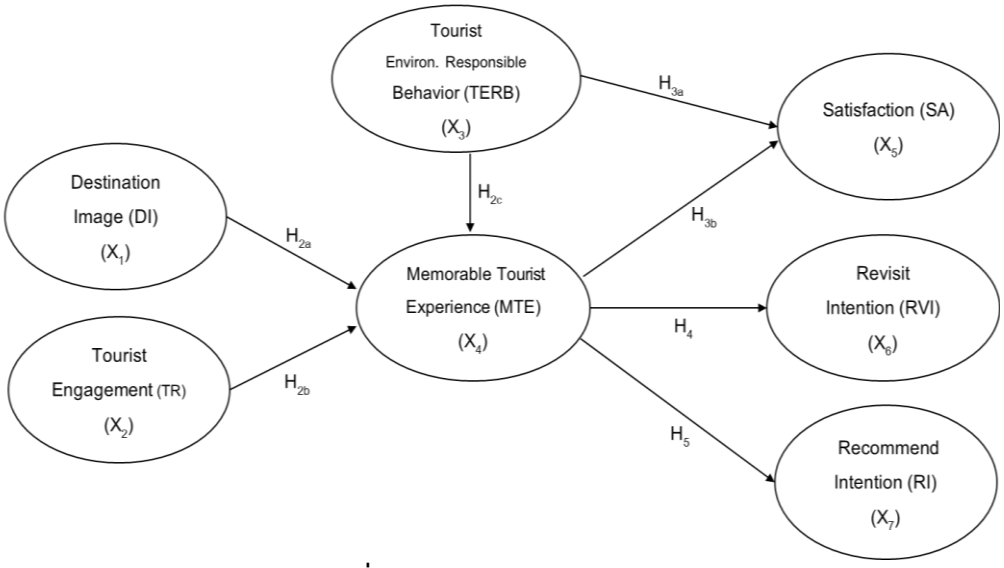

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน

H_3: พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (TERB) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (SA)

H_4: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง(RVI)

H_5: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (MTE) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (RI)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดพระนครศรีอยุธยา

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยาผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 440 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์จากนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา จังหวัดพระนครศรีอยุธยา โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของนักท่องเที่ยวออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000	**ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป**	**รวม**
Gen Z & Gen Y	205	61	**266**
	77.07%	22.93%	**100%**
Gen X & Gen BB	30	144	**174**
	17.24%	82.76%	**100%**
รวม	**235**	**205**	**440**
	53.41%	**46.59%**	**100%**

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีจำนวนทั้งสิ้น 440 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วยกลุ่มอายุ Gen Z & Gen Y จำนวน 266 และ Gen X & Gen BB จำนวน 174 คน และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 235 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 205 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 440 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้เครื่องมือเป็นแบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เก็บข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของกลุ่มตัวอย่าง ในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) โดยทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานทางประชากรศาสตร์ แบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 คือ ข้อมูลทั่วไปของผู้เข้าร่วมตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดแบบจำลองประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ Memorable Tourist Experience ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{3i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{64}X_{4i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74}X_{4i} + \varepsilon_{7i}$$

โดยที่ X_{1i} = Destination Image ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{2i} = Tourist Engagement ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{3i} = TERB ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{4i} = MTE ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{5i} = Satisfaction ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{6i} = Revisit Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{7i} = Recommend Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของนักท่องเที่ยว คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 440 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 233 คน คิดเป็น 53% อยู่ในช่วง Gen Z & Gen Y (อายุ น้อยกว่า 25 ปี และ 25-39 ปี) จำนวน 266 คน คิดเป็น 60% มีสถานภาพโสด จำนวน 218 คน คิดเป็น 49% จบระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 259 คนคิดเป็น 59% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 151 คน คิดเป็น 34% มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 235 คน คิดเป็น 53% และ เมื่อการท่องเที่ยวแบบท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ (เช่น อุทยานแห่งชาติ, น้ำตก, ชายหาด) จำนวน 141 คน คิดเป็น 32% ชอบไปท่องเที่ยวภาคเหนือ (เช่น เชียงใหม่, เชียงราย,แม่ฮ่องสอน) มากที่สุด จำนวน 141 คน คิดเป็น 32% ชอบท่องเที่ยวประเทศไทยเป็นส่วนใหญ่ จำนวน 301 คน คิดเป็น 68% มักเลือกวิธีการเดินทางด้วยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 201 คนคิดเป็น 46% จองที่พักผ่านทางโรงแรมโดยตรงทางโทรศัพท์หรืออีเมล จำนวน 193 คน คิดเป็น 44% และชอบเดินทางท่องเที่ยวกับ ครอบครัว/เพื่อนร่วมงาน จำนวน 101 คน คิดเป็น 23%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 1 (H1): ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวในช่วงอายุ Gen Z & Gen Y ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวในช่วง Gen X & Gen BB และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่ารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	MTE	SA	RVI	RI
DI	0.2419***			
TR	0.4672***			

	MTE	SA	RVI	RI
TERB	0.2925***	0.0721**		
MTE		0.8944***	0.8396***	0.8864***
Constant	0.0101	0.0319**	0.1092***	0.0975***
N-Observation	440	440	440	440
rss	2.3440	2.2828	5.4015	3.6659
loglikelihood	527.3531	533.1724	343.6884	428.9601
Overall F-test	963.2972***	1562.2365***	1022.0444***	1678.5695***
R-squared	0.8689	0.8773	0.7000	0.7931
Adjusted (adj)	0.8680	0.8767	0.6993	0.7926

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

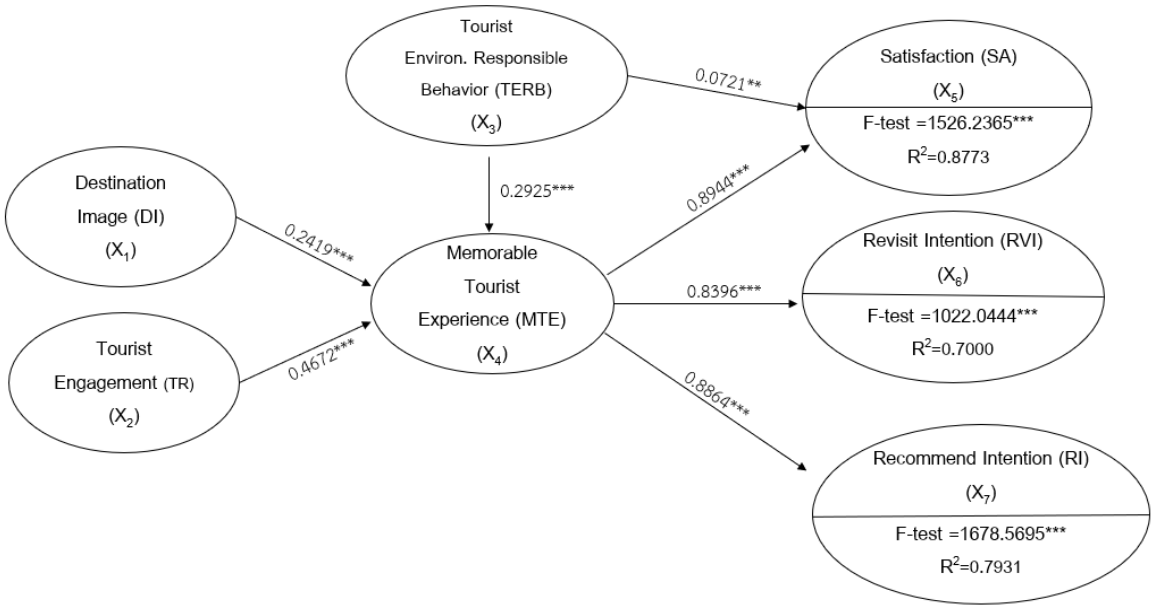

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4672

ซึ่งส่งผลมากกว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2419 และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2925

สมมติฐานที่ 3 (H3) : พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยตัวแปรประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8944 ซึ่งส่งผลมากกว่า พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0721

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8396

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.8864

สรุปผลการวิจัย

อายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) พบว่า ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำจากการท่องเที่ยว และปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ (อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยา) พบว่า ประกอบด้วย พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และ ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ

อภิปรายผลการศึกษา

อายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และส่งผลต่อพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่าง อายุ Gen Z & Gen Y ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าว มากกว่ากลุ่มตัวอย่างอายุ Gen X & Gen BB นั่นคือนักท่องเที่ยวที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ทัศนคติความคิดเห็นและพฤติกรรมการท่องเที่ยวแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ แตกต่างอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ากลุ่มตัวอย่างอื่น นั่นคือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันอาจจะมีความคิดเห็นและทัศนคติที่ไม่แตกต่างกัน ส่งผลให้ความพฤติกรรมการท่องเที่ยวไม่แตกต่างกันด้วยนั่นเองขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ ไม่แตกต่างกัน นั่นคือนักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลให้ความพฤติกรรมการท่องเที่ยวอีกแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับการสร้างความประทับใจที่ดีจากการท่องเที่ยว เป็นประสบการณ์ที่สบายใจ มีส่วนร่วมต่อการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเมื่อมีขยะฉันจะทิ้งลงถังขยะ จึงส่งผลให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำสอดคล้องกับงานวิจัยของ ตันติกร โคตรชารี, จินณพัษ ปทุมพร, และราณี อิสิชัยกุล (2564) ได้ศึกษาเรื่อง การศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยว การเลือกเมือง จุดหมายปลายทางและความจงรักภักดีของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ของนักท่องเที่ยวเกย์ชาวต่างชาติ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์จากการรับรู้ (Cognitive image) อยู่ในระดับมาก (M=3.72, SD=0.136) ปัจจัยภาพลักษณ์จากความรู้สึกหรือทัศนคติ (Affective Image) อยู่ในระดับน้อย (M=2.53, SD=0.044) ปัจจัยการเลือกเมืองจุดหมายปลายทางอยู่ในระดับมาก (M=3.64, SD=0.142) และความจงรักภักดีอยู่ในระดับมากที่สุด (M=4.24, SD=0.010)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมต่อพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเมื่อมีขยะฉันจะทิ้งลงถังขยะ จึงส่งผลให้เกิดประสบการณ์ที่ดีต่อการท่องเที่ยว โดยเมื่อได้มีโอกาสสัมผัสการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอย่างใกล้ชิด จึงทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและสนุกกับประสบการณ์ในการท่องเที่ยวครั้งนี้มาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ รัศมีพร พยุงพงษ์ และเจกิตาน์ ศรีสรวล (2566) ได้ศึกษาเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่อย่างรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่ง

ท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษา พบว่า พฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่อย่างรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี มีวัตถุประสงค์ของการท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อนหย่อนใจมากที่สุด รองลงมา เพื่อธุรกิจ/ประชุมสัมมนา และกีฬา/ความบันเทิง ผู้ร่วมเดินทางเป็นเพื่อนกับครอบครัวมากที่สุด

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ โดยได้มีโอกาสสัมผัสการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอย่างใกล้ชิด และเมื่อนักท่องเที่ยวต้องตัดสินใจอีกครั้งก็จะเลือกท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแบบเดิม สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2565) ได้ศึกษาเรื่อง การวิเคราะห์โมเดลประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า ยอมรับสมมติฐานการวิจัยทั้ง 3 ข้อ โดยคุณลักษณะของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และคุณลักษณะของจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับมาเที่ยวซ้ำอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวเกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ โดยได้มีโอกาสสัมผัสการท่องเที่ยวอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาอย่างใกล้ชิด เกิดความพึงพอใจต่อการท่องเที่ยว จึงทำให้นักท่องเที่ยวมีความตั้งใจที่จะแนะนำอุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาให้กับเพื่อนหรือบุคคลได้มาท่องเที่ยวที่อุทยานประวัติศาสตร์พระนครศรีอยุธยาแห่งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Coudounaris & Sthapit (2017) ได้ศึกษาเรื่อง เรื่องปัจจัยเชิงสาเหตุของประสบการณ์การท่องเที่ยวในความทรงจำที่ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม กล่าวว่า ความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Behavior Intention) แบ่งออก 2 ด้าน คือ 1) การแนะนำต่อ และ 2) การกลับมาเยือนซ้ำ ผลการศึกษาพบว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวในความทรงจำ (ด้านการแสวงหาความสุข ด้านบทบาททางสังคมและวัฒนธรรมท้องถิ่น ด้านการมีส่วนร่วม และด้านความรู้) ส่งผลต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (ด้านการกลับมาเยือนซ้ำและการแนะนำต่อ)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ทำให้ทราบข้อมูลว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุ Gen Z & Gen Y ให้ความสำคัญมากกว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุ Gen X & Gen BB และ นักท่องเที่ยวที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่ารายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท เพรากลุ่มอายุ Gen Z & Gen Y มักมีงบประมาณจำกัดสำหรับการท่องเที่ยว มีความสนใจในประสบการณ์ใหม่ ๆ และการท่องเที่ยวแบบกลุ่ม นิยมการเดินทางในราคาประหยัด เช่น แคมป์ปิ้งหรือทริปวันหยุดใกล้บ้าน ส่วนกลุ่มนักท่องเที่ยวที่มีรายได้สูง มีแนวโน้มที่จะวางแผนการ

ท่องเที่ยวที่ดีขึ้น เน้นความสะดวกสบายและคุณภาพของประสบการณ์ เช่น การเข้าพักในโรงแรมที่ดี หรือการเลือกกิจกรรมที่น่าสนใจ สามารถนำผลการศึกษาไว้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจต่อไป

ควรให้ความสำคัญปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ควรจัดกิจกรรมที่ให้นักท่องเที่ยวได้มีส่วนร่วมในการเรียนรู้ประวัติศาสตร์ ควรสร้างจุดถ่ายภาพที่น่าสนใจและมีความหมายทางประวัติศาสตร์ ควรจัดให้มีกิจกรรมที่ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนประสบการณ์ระหว่างนักท่องเที่ยวเพราะนักท่องเที่ยวจะได้รับความรู้เพิ่มขึ้นถึงประวัติความเป็นมาความสำคัญ เพราะการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจ เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวอีกครั้งและยังบอกต่อบุคคลอื่น ๆ ให้มาท่องเที่ยวด้วยเช่นกัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น นักท่องเที่ยวที่ชอบท่องเที่ยวตามที่ต่าง ๆ ไม่เพียงเฉพาะแต่อุทยานหรือท่องเที่ยวเชิงประวัติศาสตร์ เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรม ความพึงพอใจการในการท่องเที่ยวเพิ่มมากขึ้น

2) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับผู้ใช้บริการด้วย

3) ด้านตัวแปรการวิจัยควรเพิ่มการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว เช่น คุณภาพการบริการ ความปลอดภัย ความสะดวกในการเดินทาง ศึกษาผลกระทบของสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจท่องเที่ยวควรเพิ่มการวิเคราะห์ด้านราคาและความคุ้มค่าที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2567). *สถานการณ์ท่องเที่ยวตลาดในประเทศ เดือนมกราคม-มีนาคม 2567*. TAT Review Magazine. https://www.tat.or.th

ตันติกร โคตรชารี, จินณพัษ ปทุมพร, และ ราณี อิสิชัยกุล. (พฤษภาคม–สิงหาคม 2564). การศึกษาปัจจัยภาพลักษณ์ของแหล่งท่องเที่ยวการเลือกเมืองจุดหมายปลายทางและความจงรักภักดีของแหล่งท่องเที่ยวในประเทศไทย ของนักท่องเที่ยวเกย์ชาวต่างชาติ.*วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *4*(2), 727-743.

นภวรรณ ฐานะกาญจน์ พงษ์เขียว, แสงสรรค์ ภูมิสถาน, และ นิทัศน์ นุ่นสง. (2555). *การใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติในพื้นที่คุ้มครองเพื่อนันทนาการและการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน*.กรุงเทพฯ: คณะวนศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2549). *ยุทธศาสตร์การใช้การสื่อสารเชิงบูรณาการ เพื่อสร้าง Brand Image ของธนาคาร พาณิชย์ไทย ภายหลังวิกฤตการณ์ทางเศรษฐกิจในการแข่งขัน ธุรกิจธนาคารค้าปลีก*. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์ บริษัท มิสเตอร์ก๊อปปี้ (ประเทศไทย) จำกัด.

รัศมีพร พยุงพงษ์ และเจกิตาน์ ศรีสรวล. (กรกฎาคม-กันยายน 2566). พฤติกรรมการท่องเที่ยววิถีใหม่อย่างรับผิดชอบของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวชายหาดบางแสน จังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี*, *20*(1), 108-116.

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (กันยายน–ตุลาคม 2565). การวิเคราะห์โมเดลประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, *11*(5), 218-233.

สำนักงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา. (2566). *รายงานสถิติจังหวัดพระนครศรีอยุธยา พ.ศ.2566.* https://ayuttaya.nso.go.th

Coudounaris, D. N., &Sthapit, E. (2017). Antecedents of memorable tourism experience related to behavioral intentions. *Psychology & Marketing*, *34*(12), 1084-1093

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Honnold, J. A. (1984). Age and Environmental Concern some specification of effects, *The Journal of Environmental Education, 16*(1), 4-9, DOI:10.1080/00958964.1984.9942695

Otto, J. E., & Ritchie, J. R. B. (1996). The service experience in tourism. *TourismManagement*, 17(3), 165-174.

การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการชั่งหัวมัน) ต่อพฤติกรรมความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว

Studying the Influence of Memorable Travel Experiences in Agricultural Tourism (Chang Hua Man Project) on Satisfaction Behavior Intention to Return and Recommendations of Tourists

พัณณิตา วงษ์จู[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Phannita Wongchu[1] and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: phannita.won@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยวดำเนินการวิจัยในลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ โดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 436 ตัวอย่าง จากแบบสอบถามออนไลน์ และนำผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติขั้นสูง ผลการวิจัยพบว่า (1) นักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วงเจนเอ็กซ์และเจนเบบี้บูมเมอร์ มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรีมากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ช่วงอื่น ๆ และ (2) ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวและพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ส่งผลต่อความพึงพอใจ ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ส่งผลต่อความตั้งใจกลับมาอีกครั้ง และส่งผลต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ โดยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรีมากที่สุด

คำสำคัญ: ประสบการณ์การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this study were (1) compare the level of memorable tourism experiences and satisfaction from agricultural tourism (Chang Hua Man Project) in Phetchaburi Province of tourists classified by age group and income; (2) study the factors affecting the level of memorable tourism experiences and satisfaction from agricultural tourism (Chang Hua Man Project) in Phetchaburi Province of tourists. The research was conducted in the form of a survey research by collecting data from 436 tourists who visited agricultural tourism (Chang Hua Man Project) in Phetchaburi Province through an online questionnaire. The research results were analyzed by basic statistics, frequency (percentage), mean, standard deviation, and advanced statistics. The results of the research found that (1) tourists in the age range (Gen X & Gen BB) had a more memorable tourism experience and satisfaction level than tourists in other age groups, and tourists with an income of less than or equal to 30,000 baht had a more memorable tourism experience and satisfaction level from agricultural tourism (Chang Hua Man Project) in Phetchaburi Province than tourists in other income groups; (2) factors of tourism image, tourist participation, and environmentally responsible tourist behavior affect factors of memorable tourism experiences, environmentally responsible tourist behavior, and memorable tourism experiences affect satisfaction. The factors of memorable travel experiences influenced the intention to return and the intention to recommend others. The memorable travel experiences influenced the memorable travel experiences and satisfaction from agricultural tourism (Chang Hua Man Project) in Phetchaburi Province the most.

Keywords: Travel experience, memorable travel, satisfaction

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวมีบทบาทมากขึ้นในสังคมโลกและยิ่งมากขึ้นในชุมชนท้องถิ่นเมื่ออุตสาหกรรมท่องเที่ยวได้ขยายอาณาเขตของกิจกรรมทางเศรษฐกิจเข้าใกล้วิถีชีวิตของชุมชนมากขึ้น ในขณะที่แนวโน้มการท่องเที่ยวของประเทศไทยมีการเติบโตในทิศทางบวกนักท่องเที่ยวส่วนหนึ่งให้ความสนใจกับการเดินทางไปสัมผัสความจริงแท้ดั้งเดิมของพื้นที่ต่าง ๆ ในไทยเพิ่มมากขึ้น กาท่องเที่ยวไม่ได้กระจุกตัวอยู่ในเมืองใหญ่ หากมีการกระจายตัวสู่ชุมชน ส่งผลให้ท้องถิ่นหลายแห่งตั้งรับการมาถึงของนักท่องเที่ยวนำการท่องเที่ยวมาเป็นเครื่องมือในการพัฒนาเศรษฐกิจและคุณภาพชีวิต (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2566)

ปัจจุบันการท่องเที่ยวสร้างประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคม แต่ในอีกแง่มุมหนึ่งการท่องเที่ยวนั้นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กิจกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวก่อให้เกิดปัญหาต่าง ๆ เช่น การปล่อยก๊าซ

เรือนกระจก การผลิตและทิ้งขยะอย่างไม่เป็นระเบียบ การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง และการรบกวนระบบนิเวศ นักท่องเที่ยวที่ขาดความระมัดระวังอาจทำลายทรัพยากรธรรมชาติได้ ด้วยเหตุนี้ พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะช่วยรักษาระบบนิเวศ สร้างแบบอย่างที่ดี กระตุ้นจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมให้แก่นักท่องเที่ยวทั่วไป สร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับสถานที่ท่องเที่ยว สร้างความประทับใจให้กับนักท่องเที่ยว นอกจากนี้ การท่องเที่ยวอย่างรับผิดชอบยังช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว และส่งเสริมให้การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่เติบโตและสร้างรายได้ให้กับประเทศไทยอย่างมีประสิทธิภาพ

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้นผู้วิจัยจึงต้องการทราบว่าปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยว โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ และความพึงพอใจจากการท่องเที่ยว ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ และเพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน และผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้เป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้ และสามารถนำข้อมูลการวิจัยไปใช้ในการพัฒนาแหล่งชุมชน สร้างโอกาสในการสร้างรายได้ให้กับชุมชนมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) คือ แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้ ช่วงวัยที่ 1 วัยรุ่น ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วงวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย Generation Y และ Generation X และช่วงที่ 3 วัยเกษียณ ซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer (de la Maisonneuve & Martins, 2013; Honnold, 1984)

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว หมายถึงภาพที่เกิดขึ้นในใจของนักท่องเที่ยวต่อสถานที่ท่องเที่ยวแห่งใดแห่งหนึ่ง ครอบคลุม 3 ด้านหลัก ได้แก่ ด้านองค์กร ด้านสินค้าและบริการ และด้านแหล่งท่องเที่ยว ภาพลักษณ์นี้มี

ความสำคัญอย่างยิ่งต่อการตัดสินใจเข้ามาท่องเที่ยวทั้งในปัจจุบันและอนาคต รวมถึงมีผลต่อความยั่งยืนของการพัฒนาการท่องเที่ยว เนื่องจากเป็นปัจจัยในการสร้างศรัทธา ความน่าเชื่อถือ และกำหนดพฤติกรรมการท่องเที่ยวของบุคคลว่าจะเป็นไปในเชิงบวกหรือเชิงลบ (เพ็ชราภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ, พรรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล และกิตติยา ชัชวาลชาญชนกิจ, 2564)

การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว ได้กล่าวไว้ว่าการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์เป็นรูปแบบการท่องเที่ยวแนวใหม่ มีการริเริ่มในประมาณปี พ.ศ. 2542 โดยมีแรงบันดาลใจมาจากความโดดเด่นในด้านวัฒนธรรมของประเทศแถบเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ที่คำนึงถึงความสัมพันธ์ระหว่างนักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านในท้องถิ่นนั้น ๆ เพื่อเป็นการส่งเสริมและเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวและเจ้าบ้านมีส่วนร่วมในการถ่ายทอดและเรียนรู้วัฒนธรรมอย่างจริงจังผ่านประสบการณ์ที่ได้รับจากการเรียนรู้ในพื้นที่ท่องเที่ยว ซึ่งการท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์นี้ จะทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความจดจำและประทับใจอย่างลึกซึ้งในพื้นที่ของการท่องเที่ยว (สุดแดน วิสุทธิลักษณ์ และคณะ, 2556)

พฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม หมายถึง การกระทำของปัจเจกบุคคลหรือกลุ่มคนที่สนับสนุนและส่งผลต่อการใช้ประโยชน์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน (Sivek & Hungerford, 1990)

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ หมายถึง นักท่องเที่ยวเลือกที่จะเดินทางท่องเที่ยวในครั้งต่อไปจากประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำที่เกิดขึ้นหลังจากการเดินทางครั้งที่ผ่านมาได้สัมผัสกับสิ่งที่แตกต่างจากชีวิตประจำวันเดิม เกิดจากประสบการณ์จริง น่าสนใจ มีประสิทธิภาพ และน่าจดจำ (Ali et al., 2016)

ความพึงพอใจ หมายถึง ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นมาในรูปแบบของความรู้สึกที่ได้ผ่านการสัมผัส หรือใช้บริการจนทราบคุณค่าและประโยชน์ของสินค้าหรือบริการนั้นมาแล้ว ควรค่าต่อการที่จะมีความสุขหรือประทับใจให้กับผู้ใช้บริการ ผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจะออกมาใน 2 รูปแบบก็คือพึงพอใจกับไม่พึงพอใจ (บีรชา แหวนจีน และสุทธิภัทร อัศววิชัยโรจน์, 2567)

ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง หมายถึง ประสบการณ์การเดินทางที่ทำให้เกิดความพึงพอใจรู้สึกประทับใจ ทำให้มีความจงรักภักดีต่อแหล่งท่องเที่ยวต่าง ๆ ทำให้นักท่องเที่ยวอยากกลับมาท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลาซ้ำอีกครั้งในอนาคต และอยากที่จะแนะนำต่อแก่บุคคลอื่น (ทักษญา เปรมชุติวต, 2561)

ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ หมายถึง หมายถึงความเต็มใจหรือแนวโน้มของนักท่องเที่ยวที่จะแบ่งปันประสบการณ์ที่ดีของตนเองเกี่ยวกับสถานที่ท่องเที่ยว บริการ หรือผลิตภัณฑ์การท่องเที่ยวให้กับผู้อื่น มีการสื่อสารเชิงบวกตั้งใจที่จะพูดถึงประสบการณ์ในแง่บวกกับคนอื่นมีความเต็มใจที่จะแนะนำสถานที่หรือบริการให้เพื่อน ครอบครัว หรือคนรู้จัก ต้องการการแชร์ประสบการณ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์โดยความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อเป็นตัวชี้วัดสำคัญในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว เนื่องจากการบอกต่อแบบปากต่อปากมีอิทธิพลอย่างมากต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวคนอื่น ๆ และสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อชื่อเสียงและความสำเร็จของแหล่งท่องเที่ยวในระยะยาว (กนกกาญจน์ เสน่ห์นมะหุต และดาวรุ่ง ฟักทอง, 2565)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

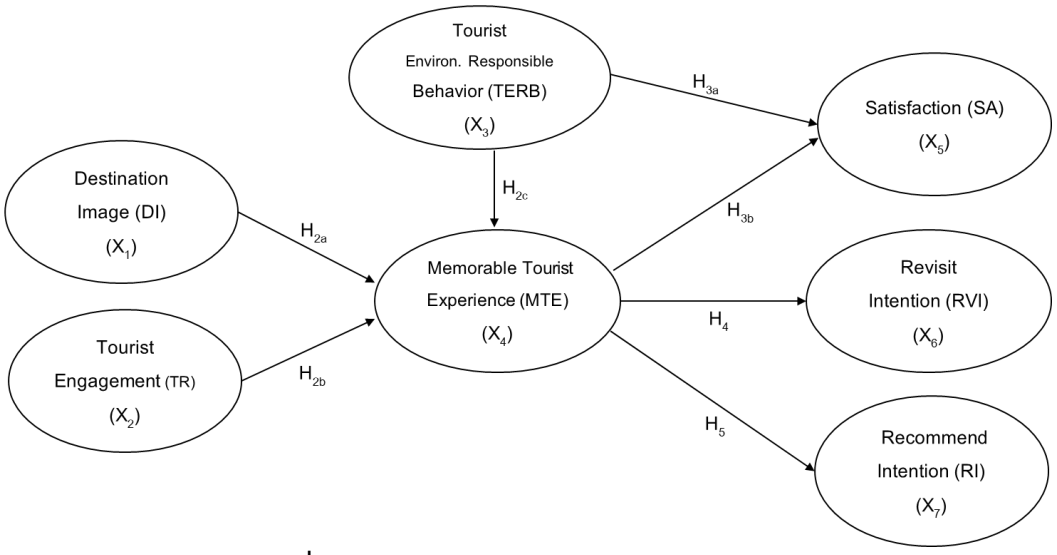

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยว จังหวัดเพชรบุรี โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน

H_2: ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Image) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (Tourist Engagement) และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior) มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience)

H_3: พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

H_4: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาอีกครั้ง (Revisit Intention)

H_5: ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (Recommend Intention)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี จำนวน 436 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ นักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอยางโดยใชวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (simple random sampling) และวิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling)จำนวน 436 ตัวอย่าง โดยทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี โดยทำการแบ่งกลุ่มนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	**30,001 บาท ขึ้นไป**	**รวม**
Gen Z & Gen Y	241	49	290
	83.10%	16.90%	100.00%
Gen X & Gen BB	75	71	146
	51.37%	48.63%	100.00%
รวม	316	120	436
	72.48%	27.52%	100.00%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จานวน 440 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Z & Gen Y จำนวน 290 และ Gen X & Gen BB จำนวน 146 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 316 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 120 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 436 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและพฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น เพื่อวัดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยว

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด Memorable Tourist Experience ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ใช้การวิเคราะห์แบบสองตัวแปร (One-way Anova) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจที่แตกต่างกัน และประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

<u>สมการตามกรอบแนวคิด</u> Memorable Tourist Experience

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (1)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ *(Exogenous Variable)* (*2*)

X_{3i} = ตัวแปรอิสระ *(Exogenous Variable)* (*3*)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{64}X_{4i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74}X_{4i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่

X_{1i} = Destination Image ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{2i} = Tourist Engagement ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{3i} = Tourist Environmentally Responsible Behavior ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{4i} = Memorable Tourist Experience ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{5i} = Satisfaction ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{6i} = Revisit Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

X_{7i} = Recommend Intention ของนักท่องเที่ยว คนที่ *i*

εji = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 436 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 346 คน คิดเป็น 79 % อายุ (Gen Z & Gen Y) จำนวน 290 คน คิดเป็น 67 % สถานภาพโสด จำนวน 236 คน คิดเป็น 54 % ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 218 คนคิดเป็น 50 % ประกอบอาชีพรับราชการ หรือรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานของรัฐ จำนวน 295 คน คิดเป็น 68 % รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 316 คน คิดเป็น 72 %

โดยนักท่องเที่ยวที่ได้มาท่องเที่ยวในจังหวัดเพชรบุรี ส่วนใหญ่เลือกท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ จำนวน 273 คน คิดเป็น 63 % โดยส่วนใหญ่ชอบท่องเที่ยวที่ภาคเหนือ จำนวน 169 คน คิดเป็น 39 % โดยส่วนใหญ่ชอบท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 329 คน คิดเป็น 75 % โดยส่วนใหญ่เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 339 คน คิดเป็น 78 % โดยส่วนใหญ่จองที่พักทางเว็บไซต์จองโรงแรมออนไลน์ จำนวน 215 คน คิดเป็น 49 % และโดยส่วนใหญ่เดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 197 คน คิดเป็น 45 %

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 1 (H1) : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วง (Gen X & Gen BB) มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ช่วงอื่น ๆ

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรีจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	MTE	SA	RVI	RI
DI	0.3178***			
TR	0.2715***			
TERB	0.2024***	0.2200***		
MTE		0.9390***	0.9657***	0.8102***
Constant	0.1952***	-0.1781***	-0.0162	0.1655***
N-Observation	436	436	436	436

	MTE	SA	RVI	RI
rss	4.5761	5.0030	5.6279	3.0743
loglikelihood	374.7251	355.2801	329.6229	461.4381
Overall F-test	265.6991***	741.2824***	936.4137***	1206.4732***
R-squared	0.6485	0.7740	0.6833	0.7354
Adj R-Square	0.6461	0.7729	0.6826	0.7348

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

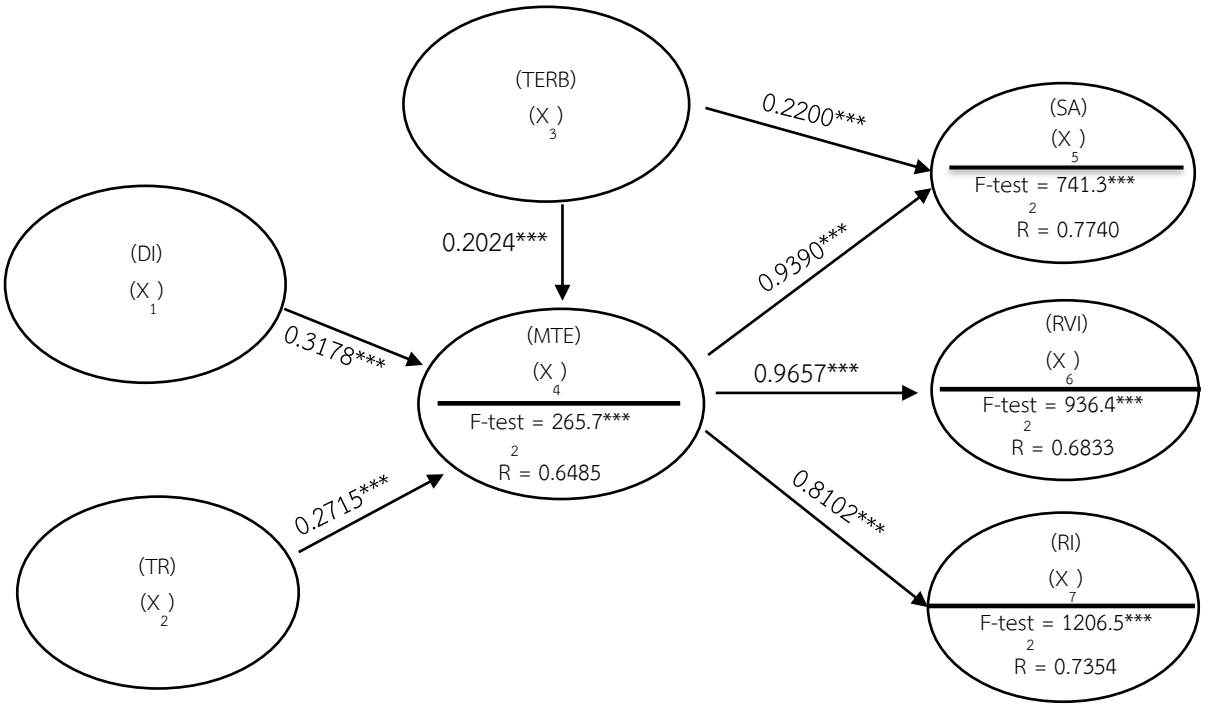

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Image) การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (Tourist Engagement) และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior) มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยภาพลักษณ์การท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.3178 ซึ่งส่งผลมากกว่า การมีส่วน

ร่วมของนักท่องเที่ยว มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2715 และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.202 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 3 (H3) : พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior) และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.9390 ซึ่งส่งผลมากกว่าพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2200 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 4 (H4) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาอีกครั้ง (Revisit Intention)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาอีกครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.9657 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (Recommend Intention)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่ค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.8102 จึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปในการศึกษาวิจัยเรื่อง การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการชั่งหัวมัน) ต่อพฤติกรรมความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว สามารถสรุปได้ดังนี้

1 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการท่องเที่ยว จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามจากบุคคลทั่วไปที่มาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการ ชั่งหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี จำนวนทั้งสิ้น 436 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ (Gen Z & Gen Y) สถานภาพโสด กำลังศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาตรี อาชีพรับราชการหรือรัฐวิสาหกิจ หรือพนักงานของรัฐ รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท เลือกการท่องเที่ยวเชิงธรรมชาติ ชอบท่องเที่ยวภาคเหนือ ชอบท่องเที่ยวในประเทศไทย เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จองที่พักทางเว็บไซต์จองโรงแรมออนไลน์ และเดินทางท่องเที่ยวกับครอบครัว

2 ผลการศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการชั่งหัวมัน) ต่อพฤติกรรมความพึงพอใจ ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยว สรุปตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

2.1 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยวจำแนก

ตามกลุ่มอายุและรายได้ ผลการศึกษาพบว่า นักท่องเที่ยวที่มีอายุในช่วง (Gen X & Gen BB) มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุอื่น ๆ และนักท่องเที่ยวที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ช่วงอื่น ๆ

2.2 สรุปผลตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี ของนักท่องเที่ยว ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี และปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) และส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งในจังหวัดเพชรบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่มาท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 436 คน สามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยว และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่อายุ (Gen X & Gen BB) มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจมากกว่านักท่องเที่ยวช่วงอายุอื่น ๆ ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ และความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วรรษมน จันดิษฐ์ (2552) พบว่า ปัจจัยด้านอายุที่แตกต่างกัน มีระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อด้านภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภา ตันติพันธุ์วดี (2565) ที่พบว่า อายุต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจกลับไปเที่ยวซ้ำและส่งผลต่อการแนะนำให้ผู้อื่นไปเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรี มากกว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้ช่วงอื่น ๆ ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่านักท่องเที่ยวที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงเกษตร (โครงการช่างหัวมัน) ในจังหวัดเพชรบุรีแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐิตาภา ตันติพันธุ์วดี (2565) ที่พบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยวมีอิทธิพลต่อความตั้งใจกลับไปเที่ยวซ้ำ

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ กล่าวคือ การท่องเที่ยวที่น่าสนใจและเงียบสงบสร้างความประทับใจให้แก่นักท่องเที่ยว ทำให้เกิดประสบการณ์ที่น่าจดจำ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ เข้าร่วมกิจกรรม และพบปะผู้คนที่มีความสนใจเดียวกัน ทำให้เกิดความพึงพอใจและเติมเต็มชีวิต การปฏิบัติตามกฎระเบียบและไม่รบกวนสิ่งแวดล้อมก่อให้เกิดความภาคภูมิใจและสร้างประสบการณ์ที่มีดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, Wu, & Buhalis (2018) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวส่งผลต่อการสร้างการจดจำของนักท่องเที่ยว สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิศารัตน์ แสงเข และวรรักษ์ สุเฌอ (2562) ที่พบว่า ประสบการณ์ด้านกิจกรรมและการมีส่วนร่วม มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว

พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ กล่าวคือ การปฏิบัติตามกฎระเบียบและการไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง รู้สึกว่าได้ทำประโยชน์ต่อสังคม ส่งผลให้เกิดความประทับใจและความพึงพอใจ มีความผูกพันธ์กับสถานที่ สร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำอย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาขา ภู่จินดา และนิชนัญ ปฏิทัศน์ (2567) ที่พบว่าพฤติกรรมการใช้บริการอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความพึงพอใจ มีความสัมพันธ์กัน และงานวิจัยของ Torabi et al. (2022) พบว่า ประสบการณ์ที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวมีอิทธิพลในทางบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจกลับมาอีกครั้ง กล่าวคือ นักท่องเที่ยวที่ได้รับประสบการณ์ที่ดีจะเกิดความทรงจำและความผูกพันกับสถานที่ ทำให้รู้ว่าการท่องเที่ยวนั้นคุ้มค่าและอยากกลับมาอีกครั้ง ความเชื่อมั่นในความคุ้มค่าของการเที่ยวซ้ำจะนำไปสู่ความตั้งใจที่จะกลับมาท่องเที่ยวอีกในอนาคต ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim (2018) ที่พบว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยว

ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ กล่าวคือ เมื่อนักท่องเที่ยวได้รับประสบการณ์ที่ประทับใจ จะเกิดความรู้สึกอยากแบ่งปันความสุขและประสบการณ์ดี ๆ นั้นให้กับผู้อื่น ความประทับใจจากประสบการณ์ที่ได้รับจะกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อแบบปากต่อปาก จึงเป็นแรงจูงใจให้เกิดการแนะนำบอกต่อ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริเพ็ญ ดาบเพชร (2565) ที่พบว่าประสบการณ์ที่คุ้นเคยที่บุคคลเคยประสบและได้รับประสบการณ์ดี ๆ นั้นมาบ่อย ๆ จะนำไปสู่การเก็บเป็นความทรงจำที่ดี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงประสบการณ์การท่องเที่ยว และความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ซึ่งปัจจุบันอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวมีการเติบโตสูงมาก สร้างรายได้ให้กับธุรกิจทั้งภาครัฐและภาคเอกชน จึงสามารถนำผลการศึกษาไว้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจการท่องเที่ยวต่อไป

2) จากการวิจัยยังพบอีกว่านักท่องเที่ยวให้คำแนะนำและให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ เช่นควรจัดการสถานที่ให้แปลกใหม่ จัดนิทรรศการดึงดูดนักท่องเที่ยว จัดให้มีจุดเช็คอินที่ทันสมัย มีวิวให้ถ่ายภาพสวย ๆ จัดให้มีคาเฟ่นมสดที่เป็นผลผลิตจากฟาร์มของโครงการช่างหัวมันโดยตรง ทั้งนี้ก็เพื่อให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจมากขึ้น และอยากกลับมาเที่ยวซ้ำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้มีการใช้ทฤษฎีและกรอบแนวคิดที่ดี มีความครอบคลุมและถูกต้อง ทำให้ผลงานวิจัยมีความแม่นยำเชื่อถือได้ และมีประสิทธิภาพ แต่หากจะให้มีประสิทธิภาพมากขึ้นอาจมีการขยายเวลาการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้มากขึ้น และเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างให้กระจายโดยเฉพาะกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน เพื่อความแม่นยำและเชื่อถือได้ที่มากขึ้น

บรรณานุกรม

กนกกาญจน์ เสน่ห์นมะหุต และ ดาวรุ่ง ฟักทอง. (2023). การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือของประเทศไทยโดยใช้ตัวแปรการบอกต่อเป็นตัวแปรคั่นกลาง. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา*, *12*(1), 26-50.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2566). *การท่องเที่ยวโดยชุมชนวิถีไทย เก๋ไก๋อย่างยั่งยืน*. https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/

ฐิตาภา ตันติพันธุ์วดี. (2565*). ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจกลับไปเที่ยวซ้ำของ นักท่องเที่ยวที่เลือกเดินทางท่องเที่ยวจังหวัดภูเก็ตช่วงการระบาดโควิด–19* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4652

ทักษญา เปรมชุติวัต. (2561). *ปัจจัยด้านพฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยที่มีอิทธิพลต่อแนวโน้มการกลับมาเที่ยวซ้ำยังแหล่งท่องเที่ยวในจังหวัดสงขลา*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. https://core.ac.uk/download/pdf/534013621.pdf

นิศารัตน์ แสงแข และ วรรักษ์ สุเฌอ. (2562). ปัจจัยการสร้างประสบการณ์การท่องเที่ยวชุมชนริมน้ำ: กรณีศึกษา ชุมชนริมน้ำจันทบูร จังหวัดจันทบุรี. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, *13*(3), 309 - 324.

บีรชา แหวนจีน และ สุทธิภัทร อัศววิชัยโรจน์. (2567). การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในจังหวัดภูเก็ต. *วารสารเกษมบัณฑิต*, *25*(1), 1-14.

เพ็ชราภรณ์ ชัชวาลชาญชนกิจ, พรรณรัตน์ อาภรณ์พิศาล และ กิตติยา ชัชวาลชาญชนกิจ. (2564). อิทธิพลขององค์ประกอบการท่องเที่ยว ที่มีต่อภาพลักษณ์การท่องเที่ยวเชิงสุขภาพในประเทศไทย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย ฉบับบัณฑิตศึกษา*, *10*(2), 1-8.

วรรษมน จันดิษฐ์. (2552). *พฤติกรรมและความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวชาวไทย กรณีศึกษาตลาดน้ำอัมพวา จังหวัดสมุทรสงคราม*. [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace2.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/450

วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์. (2567). พฤติกรรมการใช้บริการและปริมาณปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกเส้นทางการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวที่เข้าพักโรงแรมสีเขียวที่เป็นมิตรกับ สิ่งแวดล้อมในเกาะสมุย จังหวัดสุราษฎร์ธานีและจังหวัดภูเก็ต. *วารสารมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, *25*(2), 72-94.

ศิริเพ็ญ ดาบเพชร. (2565). การวิเคราะห์โมเดลประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและคุณลักษณะของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 11*(5), 217-233.

สุดแดน วิสุทธิลักษณ์, พิเชฐ สายพันธ์, อรอุมา เตพละกุล และ ธีระ สินเดชารักษ์. (2556). *การท่องเที่ยวเชิงสร้างสรรค์ (Creative Tourism).* องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน.

Ali, F., Ryu, K., & Hussain. (2016). Influence of experiences on memories, satisfaction and behavioral intentions: A study of creative tourism. *Journal of Travel & Tourism Marketing*. *33*(1), 85-100.

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Julie A. Honnold. (1984). Age and Environmental Concern some specification of effects,*The Journal of Environmental Education, 16*(1), 4 – 9. DOI:10.1080/00958964.1984.9942695

Kim, J. H. (2018). The impact of memorable tourism experiences on loyalty behaviors: The mediating effects of destination image and satisfaction. *Journal of Travel Research*, *57*(7), 856–870.

Sivek, D. J. & Hungerford H. (1990). “Predictors of responsible behavior in members of three wisconsin conservation organizations. *Journal of environmental education 21*(2), 35-40.

Torabi, Z. A., Shalbafian, A. A., Allam, Z., Ghaderi, Z., Murgante, B., & Khavarian-Garmsir, A. R. (2022). Enhancing Memorable Experiences, Tourist Satisfaction, and Revisit Intention through Smart Tourism Technologies. *Sustainability, 14*(5), 2721. https://doi.org/10.3390/su14052721

Zhang, H., Wu, Y., & Buhalis, D. (2018). A model of perceived image, memorable tourism experiences and revisit intention. *Journal of Destination Marketing & Management*, *8,* 326-336.

การศึกษาอิทธิพลของประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด) ต่อพฤติกรรม ความพึงพอใจ และความตั้งใจในการปฏิบัติตนต่อสิ่งแวดล้อม

The Impact of Memorable Tourism Experiences at Khao Sam Roi Yod National Park on Tourists' Behavior, Satisfaction, and Environmental Intentions

จิณณ์ฐิตา ศรีพิพัฒน์ วงศ์เณร[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Jinthita Sriphiphat Wongnen[1] and Thanyanan Worasesthaphong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: jinthita.won@rmutr.ac.th[1], than.wr@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดของนักท่องเที่ยว ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด) ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัว ประกอบด้วย การทดสอบค่าทีของตัวอย่างอิสระ และการทดสอบค่าเอฟการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดที่ต่างกัน (2) ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ

คำสำคัญ: ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ความพึงพอใจ การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare memorable tourism experiences and satisfaction levels from ecotourism at Khao Sam Roi Yod National Park among tourists of different age groups and income levels, (2) to study factors affecting memorable tourism experiences and satisfaction from ecotourism at Khao Sam Roi Yod National Park. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from tourists visiting the ecotourism site (Khao Sam Roi Yod National Park) in Prachuap Khiri Khan Province. This study determined the sample size using stratified sampling by using two-variable hypothesis testing, including Independent Sample t-test and One-way ANOVA F-test. The data obtained were analyzed by data analysis method. Findings revealed that (1) Different age groups and income levels of consumers may affect their satisfaction with ecotourism at Khao Sam Roi Yod National Park, and (2) Destination image, tourist engagement, and tourist environmentally responsible behavior factors have a positive impact on memorable tourist experiences. Tourist environmentally responsible factors and memorable tourist experiences have a positive impact on satisfaction. Memorable tourist experience factors have a positive impact on revisit intention and recommendation intention.

Keywords: Destination image, memorable tourist experience, satisfaction, ecotourism

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศมุ่งสร้างสมดุลระหว่างการอนุรักษ์ธรรมชาติและประสบการณ์ของนักท่องเที่ยว แต่การเพิ่มขึ้นของนักท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติก่อให้เกิดปัญหาสิ่งแวดล้อมที่สำคัญ เช่น ขยะ การรบกวนสัตว์ป่า และการทำลายพืชพรรณธรรมชาติ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นพื้นที่ชุ่มน้ำสำคัญระดับนานาชาติและเป็นแหล่งที่อยู่อาศัยของสัตว์และพืชหายาก ระบบนิเวศที่มีความอ่อนไหวนี้จำเป็นต้องได้รับการดูแลผ่านการส่งเสริมพฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมของนักท่องเที่ยว

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่สำคัญของประเทศไทย และส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในแง่ของปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น จากรายงาน กรมควบคุมมลพิษ (2566) พบว่าปริมาณขยะมูลฝอยชุมชนในประเทศไทยเพิ่มขึ้นจาก 25.70 ล้านตันในปี 2565 เป็น 26.95 ล้านตันในปี 2566 คิดเป็นอัตราการเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.86 ในขณะเดียวกัน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นที่ตั้งของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ก็ประสบกับความท้าทายในด้านการจัดการการท่องเที่ยว โดยข้อมูลจากสำนักงานสถิติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2566) แสดงให้เห็นถึงการลดลงของจำนวนนักท่องเที่ยว จาก 4,587,743 คนในปี 2562 เหลือ 1,870,942 คนในปี 2564 สถานการณ์นี้ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยว

ซึ่ง Echtner and Ritchie (2003) ได้ชี้ให้เห็นว่าเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกจุดหมายปลายทางของนักท่องเที่ยว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ซึ่งเป็นระบบนิเวศที่มีความอ่อนไหวและมีความสำคัญทางชีวภาพ สอดคล้องกับ Leisen (2001) ได้อธิบายไว้การรักษาภาพลักษณ์ของความสวยงาม ความสะอาด และความปลอดภัยจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง ภาพลักษณ์แหล่งท่องเที่ยวที่ดีประกอบด้วยความสวยงาม ราคาที่เหมาะสม วัฒนธรรมที่น่าสนใจ และความสะดวกสบายในการเข้าถึง ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว

ด้วยเหตุข้างต้น จึงเกิดคำถามขึ้นว่าผู้บริโภคคำนึงถึงปัจจัยใดมากที่สุดในความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในเขตอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยว และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้เป็น แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาด และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สอดคล้องกับแนวคิดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ และส่งเสริมการพัฒนาอย่างยั่งยืน ซึ่งจะช่วยยกระดับศักยภาพการแข่งขันของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในพื้นที่ควบคู่ไปกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมอันมีค่าของอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดให้คงอยู่ และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ของนักท่องเที่ยวจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและความพึงพอใจจากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น ดังนี้: ช่วงวัยที่ 1 วัยรุ่น ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วยวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย Generation Y และ Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer ค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพมีความสัมพันธ์กับระยะของชีวิต โดยแปรผันตามความต้องการด้านสุขภาพในแต่ละช่วงวัย (de la Maisonneuve & Martins, 2013) ซึ่งสอดคล้องกับ Honnold (1984) กล่าวคือ วัยทารกมีค่ารักษาพยาบาลสูงเนื่องจากความต้องการทางด้านการรักษา และการสร้างภูมิคุ้มกัน วัยเด็กและวัยรุ่นมีค่ารักษาพยาบาลลดลงแต่อาจมีค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมจากอุบัติเหตุหรือการบาดเจ็บ วัยผู้ใหญ่ตอนต้นมีค่ารักษาพยาบาลต่ำที่สุด วัยกลางคนเริ่มมีค่ารักษาพยาบาลสูงขึ้นจากความเสี่ยง

ต่อโรคเรื้อรังและการตรวจสุขภาพที่เพิ่มขึ้น และวัยสูงอายุมีค่ารักษาพยาบาลสูงที่สุด สรุปได้ว่า Stage of life & Healthcare expenditure มีความสัมพันธ์กับความคาดหวัง ความพึงพอใจ และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยอธิบายได้ดังนี้ วัยรุ่นให้ความสำคัญกับราคามากกว่าคุณภาพ มีความคาดหวังที่หลากหลายและต้องการผลลัพธ์ที่รวดเร็ว พึงพอใจกับเทคโนโลยีที่ทันสมัย และนิยมซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ วัยทำงานให้ความสำคัญกับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ มีความคาดหวังสูงในด้านประสิทธิภาพและความคุ้มค่า มีมาตรฐานความพึงพอใจที่สูงขึ้น และนิยมซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อความสะดวก วัยเกษียณมีการเปรียบเทียบราคาของสินค้ามากขึ้น คาดหวังความปลอดภัยและบริการหลังการขาย พึงพอใจกับผลิตภัณฑ์ที่ใช้งานง่าย

ภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Image) ภาพลักษณ์เป็นเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมักจะเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยมีข้อเท็จจริงเป็นหลักอ้างอิงอยู่ด้วย อาศัยประสบการณ์ การค้นคว้าหาความรู้ การหลอมรวมและสร้างสรรค์ คิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเชื่อ การรับรู้ การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆประกอบกันขึ้นเป็นภาพลักษณ์ของตนเอง และแสดงออกในรูปของพฤติกรรม โดยผ่านการคิดและกลั่นกรองแต่ละคนแล้วจึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรง เป็นการผ่านการตีความหมาย การเลือกสรร และการให้ความหมายของตนเอง (พจน์ ใจชาญสุขกิจ, 2555)

การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (Tourist Engagement) หรือ ความยึดมั่นผูกพันต่อการท่องเที่ยว หมายถึง สภาวะที่บุคคลเกี่ยวข้องและอุทิศตนให้กับจุดหมายปลายทางการท่องเที่ยว ในแง่ของคุณภาพของความผูกพันความเชื่อมโยงทางอารมณ์ และการอุทิศตน (Taheri, Jafari, & O'Gorman, 2014) ความยึดมั่นผูกพันต่อการท่องเที่ยว สามารถประเมินได้จากสองแนวคิด คือ ความยึดมั่นผูกพันเชิงประสบการณ์ ซึ่งสามารถอธิบายได้ในแง่ของประสบการณ์การท่องเที่ยว เป็นผลทางด้านจิตใจภายหลังจากมีส่วนร่วมกับกิจกรรมการท่องเที่ยว และความยึดมั่นผูกพันเชิงการสะท้อนคิด เป็นการตอบสนองทางด้านการรู้คิดต่อประสบการณ์การท่องเที่ยว ซึ่งแสดงถึงการเชื่อมโยงกับจุดหมายปลายทาง และแสดงออกมาในแง่ของการสะท้อนความทรงจำ (Ballantyne, Packer, & Sutherland, 2011)

พฤติกรรมนักท่องเที่ยว เป็นการกระทำทุกอย่างของนักท่องเที่ยวเพื่อมุ่งตอบสนองสิ่งใดสิ่งหนึ่งในสภาพการณ์ใดสภาพการณ์หนึ่ง โดยพฤติกรรมภายนอกเป็นพฤติกรรมที่ผู้อื่นสังเกตได้โดยอาศัยประสาทสัมผัส ส่วนพฤติกรรมภายในเป็นการทำงานของร่างกายรวมทั้งความรู้สึกนึกคิดและอารมณ์ที่ถูกควบคุมอยู่ภายในจะมีความสัมพันธ์กัน โดยพฤติกรรมภายในจะเป็นตัวกำหนดพฤติกรรมภายนอกเป็นส่วนใหญ่ สำนักงานสถิติแห่งชาติ (2560) ได้ทำการสำรวจและเก็บข้อมูลพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย โดยสามารถแบ่งพฤติกรรมการเดินทางของนักท่องเที่ยว ได้ดังนี้ การเดินทางและลักษณะการเดินทาง เกี่ยวกับการเดินทางจากถิ่นที่อยู่อาศัยที่หนึ่งไปยังสถานที่หนึ่งเป็นการชั่วคราว อาจมีการพักค้างคืน หรือเดินทางแบบ One Day Trip วัตถุประสงค์หลักในการเดินทางท่องเที่ยว อาจเป็นการเดินทางท่องเที่ยวเพื่อไปพักผ่อนหย่อนใจ การเดินทางไปเยี่ยมครอบครัว การเดินทางด้วยความสนใจพิเศษ โดยจะต้องไม่เป็นการเดินทางเพื่อประกอบอาชีพหรือหารายได้

ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในการวิจัยการท่องเที่ยวมาจากคำว่า “ความพึงพอใจของลูกค้า” ในการวิจัยด้านการตลาด ในขณะเดียวกัน หากพิจารณาความหมายตามแนวคิดทางจิตวิทยาความพึงพอใจ หมายถึง ระดับที่ความปรารถนา ความคาดหวัง หรือความต้องการของผู้คนสามารถบรรลุได้ หรือที่ผู้คนสามารถได้รับความสุขจากสิ่งของหรือกิจกรรม และแนวคิดสามารถแบ่งออกเป็นความพึงพอใจโดยรวมและความพึงพอใจของคุณลักษณะ (Du, Zhang, & Yang, 2020)

ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง (Revisit Intention) เป็นมิติหนึ่งของการประเมินความภักดีของจุดหมายปลายทาง ตามแนวคิดของ Yoon & Uysal (2005) เป็นความตั้งใจที่จะกลับไปเยือนจุดหมายปลายทางซ้ำ และแนะนำจุดหมายปลายทางให้คนอื่น ๆ ความสัมพันธ์ระหว่างคุณลักษณะด้านคุณภาพ ความพึงพอใจ และความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของลูกค้า พบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างความพึงพอใจและความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ (Berezina et al., 2012) ผู้บริโภคมีพฤติกรรมในการเลือกสถานที่ที่ไปเยือนแตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับการประเมินผลและความตั้งใจเชิงพฤติกรรม (Chen & Tsai, 2007)

ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ (Recommend Intention) การบอกต่อ เป็นหัวข้ออันดับต้นๆ ที่นักวิจัยทางการท่องเที่ยวให้ความสนใจ โดยการบอกต่อมีอิทธิพลที่น่าเชื่อถือเป็นอย่างมากต่อพฤติกรรมผู้บริโภค (Gupta & Harris, 2010) โดยเฉพาะในภาคการตลาดบริการ การบอกต่อถือได้ว่ามีบทบาทสำคัญต่อการโน้มน้าวลูกค้ามากกว่าภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ ซึ่งเป็นที่ยอมรับกันโดยทั่วไปว่าการรับรู้ของลูกค้าเกี่ยวกับคุณภาพการบริการมีบทบาทสำคัญในการส่งต่อคำพูดเชิงบวกให้กับลูกค้ารายอื่น ๆ

การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เป็นการท่องเที่ยวที่ไม่ส่งผลกระทบรบกวนต่อธรรมชาติอีกทั้งยังต้องก่อให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ซึ่งกันและกันระหว่างนักท่องเที่ยวและคนในท้องถิ่น โดยคนในท้องถิ่นต้องมีความเข้าใจต่อวัฒนธรรม ประวัติความเป็นมาของสภาพแวดล้อมและสามารถถ่ายทอดสู่นักท่องเที่ยวได้โดยกิจกรรมทางการท่องเที่ยวต้องไม่เป็นการรบกวนต่อระบบนิเวศแต่สามารถสร้างอาชีพ สร้างรายได้ให้กับคนในท้องถิ่นได้ในเวลาเดียวกัน (สุมาลี เทพสุวรรณ, 2544)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

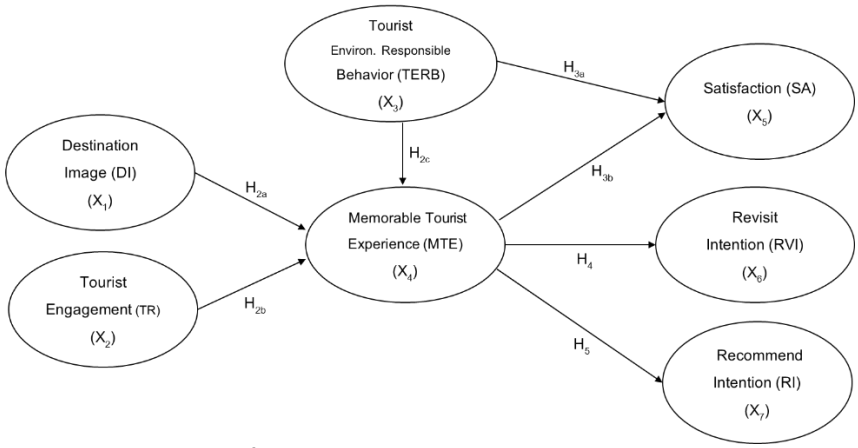

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวที่เข้ามาท่องเที่ยวเชิงนิเวศ (อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด) ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1 : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความพึงพอใจที่ต่างกัน

H_2 : DI, TR และ TERB มีผลเชิงบวกต่อ MTE

H_3 : TERB และ MTE มีผลเชิงบวกต่อ Satisfaction (SA)

H_4 : MTE มีผลเชิงบวกต่อ RVI

H_5 : MTE มีผลเชิงบวกต่อ RI

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 419 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 419 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการแบ่งกลุ่มออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ตามช่วงอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	**ตั้งแต่ 30,000 ขึ้นไป**	**รวม**
Gen Z & Gen Y	168	67	235
	71.49%	28.51%	100%
Gen X & Gen BB	50	134	184
	27.17%	72.83%	100%
รวม	**218**	**201**	**419**
	52.03%	**47.97%**	**100%**

จากตารางที่ 1 กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 419 คน โดยจำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของนักท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 218 คน คิดเป็นร้อยละ 52.03 และตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป จำนวน 201 คน คิดเป็นร้อยละ 47.97 ส่วนใหญ่กลุ่มอายุของนักท่องเที่ยว น้อยกว่า 25 ปี และ 25–39 ปี (Gen Z & Gen Y) จำนวน 235 คน อายุ 40–55 ปี และตั้งแต่ 56 ปี ขึ้นไป (Gen X & Gen BB) จำนวน 184 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และส่วนที่ 3 เป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมการท่องเที่ยว

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมาก จึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จึงได้ใช้วิธีการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัวประกอบด้วย การทดสอบ Independent Sample t test และการทดสอบ One way ANOVA F test การแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง โดยแบบจำลองที่ใช้สามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิดดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งที่ต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐาน ใช้วิธีการทดสอบสมมติฐานด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) โดยใช้สมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

$X_{1i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (1)

$X_{2i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (2)

$X_{3i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (3)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \beta_{54}X_{4i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{64} X_{4i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74} X_{4i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่ X_{1i} = ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว คนที่ i

X_{2i} = การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวคนที่ i

X_{3i} = พฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมคนที่ i

X_{4i} = ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ คนที่ i

X_{5i} = ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวคนที่ i

X_{6i} = ความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวคนที่ i

X_{7i} = ความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยวคนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ **j** ของนักท่องเที่ยว คนที่ **i**

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 419 คน พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 266 คน คิดเป็น 63% มีอายุน้อยกว่า 40 ปี จำนวน 235 คน คิดเป็น 56% สถานภาพสมรส จำนวน 172 คน คิดเป็น 41% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 285 คน คิดเป็น 68% ประกอบอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ พนักงานของรัฐ จำนวน 188 คน คิดเป็น 45% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 218 คน คิดเป็น 52% รูปแบบการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (เช่น วัด, พิพิธภัณฑ์, ชุมชนท้องถิ่น) จำนวน 139 คน คิดเป็น 33%

โดยนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด ส่วนใหญ่ท่องเที่ยวในประเทศไทย จำนวน 295 คน คิดเป็น 70% เลือกท่องเที่ยวในภาคกลาง จำนวน 129 คน คิดเป็น 31% เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จำนวน 165 คน คิดเป็น 39% จองที่พักจากเว็บไซต์จองโรงแรมออนไลน์ จำนวน 191 คน คิดเป็น 46% ท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว จำนวน 147 คน คิดเป็น 35%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อการการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยสหสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	MTE	SA	RVI	RI
DI	0.1117**			
TR	0.5722***			
TERB	0.1341***	0.3501***		
MTE		0.7786***	0.6936***	0.7105***
Constant	0.1623***	-0.1457***	0.2487***	0.2347***
N-Observation	419.0000	419.0000	419.0000	419.0000
rss	4.9562	7.3089	5.8793	9.3318
loglikelihood	335.0654	253.6849	299.2818	202.4958
Overall F-test	268.8950***	459.6939***	497.8516***	329.1194***
R - squared	0.6603	0.6885	0.5442	0.4411
Adjusted (Adj.)	0.6578	0.6870	0.5431	0.4398

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

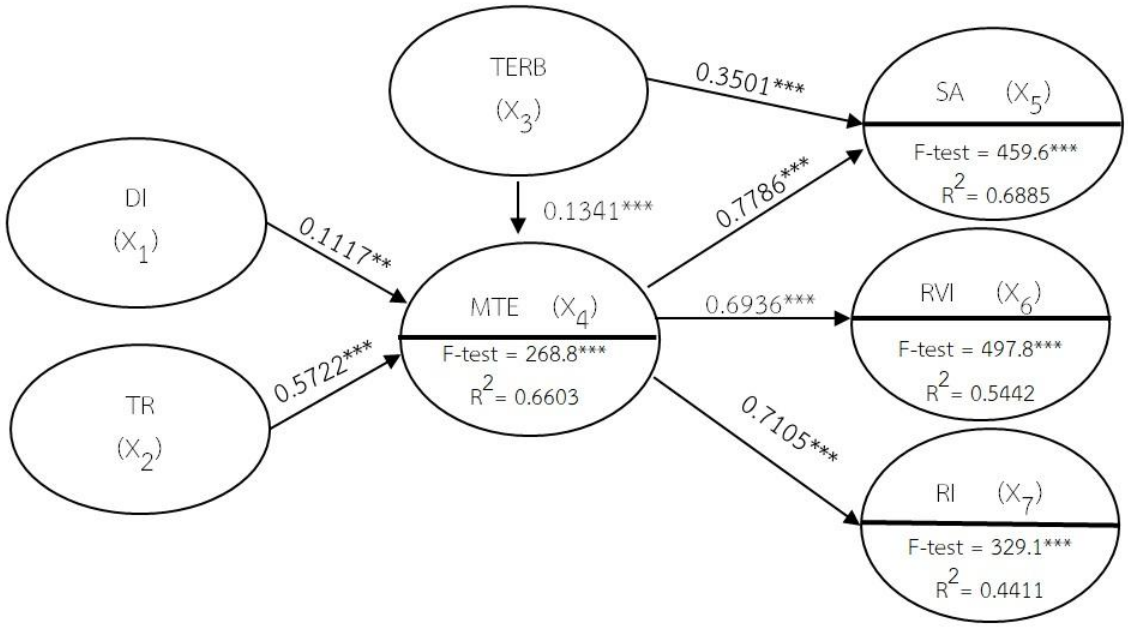

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 2 (H_{2a}) : ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1117 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6603

สมมติฐานที่ 2 (H_{2b}) : ปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5722 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6603

สมมติฐานที่ 2 (H_{2c}) : ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1341 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6603

สมมติฐานที่ 3 (H_{3a}) : ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3501 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยความพึงพอใจมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6885

สมมติฐานที่ 3 (H_{3b}) : ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6603 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยความพึงพอใจมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6885

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่า

จดจำที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6603 ซึ่งส่งผลมากกว่าปัจจัยความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5442

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6603 ซึ่งส่งผลน้อยกว่าปัจจัยความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.4411

สรุปผลการวิจัย

ข้อมูลเพื่อศึกษาพฤติกรรมการรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่มีอิทธิพลต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำในการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด และส่งผลต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง อายุน้อยกว่า 40 ปี สถานภาพสมรส กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี อาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/ พนักงานของรัฐ รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม (เช่น วัด, พิพิธภัณฑ์, ชุมชนท้องถิ่น) เลือกท่องเที่ยวในภาคกลาง (เช่น กรุงเทพฯ, อยุธยา, สมุทรสงคราม) ท่องเที่ยวในประเทศไทย เดินทางโดยรถยนต์ส่วนตัว จองที่พักจากเว็บไซต์จองโรงแรมออนไลน์ (เช่น Agoda, Booking, Expedia) และท่องเที่ยวร่วมกับครอบครัว

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในด้านภาพลักษณ์การท่องเที่ยว (Destination Image) อุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอด นักท่องเที่ยวต้องการความเงียบสงบ และ สร้างความประทับใจที่ดี รวมถึงการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว (Tourist Engagement) คือ ต้องการประสบการณ์ที่สบายใจ และพยายามที่จะไม่รบกวนสิ่งแวดล้อมในด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior)

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าในด้านพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม (Tourist Environmentally Responsible Behavior) โดยนักท่องเที่ยวพยายามไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม และด้านประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ (Memorable Tourist Experience) ของนักท่องเที่ยวคือ นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (เช่น อาหาร กิจกรรม ฯลฯ) ระหว่างการท่องเที่ยวครั้งนี้ ซึ่งเป็นการที่นักท่องเที่ยวพยายามไม่รบกวนสิ่งแวดล้อมและ ได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (เช่น อาหาร กิจกรรม ฯลฯ) ระหว่างการท่องเที่ยวสามารถสร้างประทับใจและความพึงพอใจในการท่องเที่ยวทำให้ต้องการมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต

ปัจจัยประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้ง และความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อของนักท่องเที่ยวในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าประสบการณ์ที่นักท่องเที่ยวได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (เช่น อาหาร กิจกรรม ฯลฯ) ระหว่างการท่องเที่ยวมากที่สุด รองลงมาคือ นักท่องเที่ยวได้เรียนรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวเองจากประสบการณ์การท่องเที่ยว และประสบการณ์

การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ นักท่องเที่ยวสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวมากแสดงให้เห็นว่า ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำของนักท่องเที่ยว ในเรื่องของการได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (เช่น อาหาร กิจกรรม ฯลฯ) ระหว่างการท่องเที่ยวครั้งนี้ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลภาพลักษณ์การท่องเที่ยว การมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว และพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยข้างต้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ภาพลักษณ์การท่องเที่ยวที่ดีและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะสร้างความประทับใจและความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ท่องเที่ยว ขณะที่พฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้เกิดเป็นเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยารัตน์ ตรีรัตนประคอง (2566) ที่พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ ได้แก่ ปัจจัยด้านการศึกษา ปัจจัยด้านความบันเทิง ปัจจัยด้านสุนทรียภาพ และภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยว

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม และประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยข้างต้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือพฤติกรรมนักท่องเที่ยวที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่ดีโดยพยายามไม่รบกวนสิ่งแวดล้อม ปฏิบัติตามกฎระเบียบที่จะไม่ทำลายสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยวจะสร้างความประทับใจและความรู้สึกผูกพันกับสถานที่ท่องเที่ยว ขณะที่พฤติกรรมที่รับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมจะทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกภาคภูมิใจที่ได้มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์ ซึ่งทั้งหมดนี้ทำให้เกิดประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำและส่งผลต่อความพึงพอใจในการท่องเที่ยวโดยรู้สึกดีกับการตัดสินใจท่องเที่ยวครั้งนี้ ซึ่งสอดคล้องกับ Kerstetter and Cho (2004) ได้อธิบายว่าประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำไว้ว่าเป็นประสบการณ์การท่องเที่ยวที่สะสมมาจากในอดีตและสามารถจำจดได้หลังจากการเดินทาง จนกลายเป็นส่วนหนึ่งของความทรงจำในชีวิต และผลการศึกษาของ Torabi et al. (2022) พบว่า การรับรู้ความอัจฉริยะของเทคโนโลยีทางการท่องเที่ยวเป็นสาเหตุหนึ่งที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่น่าจดจำ ซึ่งส่งผลในทางบวกคือทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจขึ้นในที่สุด

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความตั้งใจในการกลับมาอีกครั้งและความตั้งใจในการแนะนำบอกต่อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งผลการศึกษาปัจจัยข้างต้นเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ ประสบการณ์การท่องเที่ยวที่น่าจดจำโดยนักท่องเที่ยวสนุกกับประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้มาก ได้เรียนรู้บางอย่างเกี่ยวกับตัวเองจากประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งนี้และยังได้ได้สัมผัสกับประสบการณ์ใหม่ ๆ (เช่น อาหาร กิจกรรม ฯลฯ) ระหว่างการท่องเที่ยวครั้งนี้ ซึ่งส่งผลต่อการกลับไปท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดอีกในอนาคต

รวมถึงการที่นักท่องเที่ยวจะพูดสิ่งดี ๆ เกี่ยวกับการท่องเที่ยวอุทยานแห่งชาติเขาสามร้อยยอดนี้ สอดคล้องกับวิจัยของ กนกกาญจน์ เสน่ห์ นมะหุต และดาวรุ่ง ฟักทอง (2565) ที่พบว่า คุณลักษณะร้านอาหารมีอิทธิพลทางตรงต่อการบอกต่อ การบอกต่อมีอิทธิพลทางตรงต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ และคุณลักษณะร้านอาหารมีอิทธิพลทางอ้อมต่อความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสบการณ์ที่น่าจดจำและการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว นำมาสู่ข้อเสนอแนะเชิงกลยุทธ์สำหรับผู้เกี่ยวข้อง ได้แก่

1) ภาคเอกชน ระดับผู้บริหารบริษัทควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เน้นสร้างประสบการณ์ที่น่าจดจำและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของนักท่องเที่ยว เนื่องจากมีผลเชิงบวกต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำ พร้อมทั้งใช้กลยุทธ์ราคาที่สะท้อนคุณค่าและมอบสิทธิพิเศษแก่นักท่องเที่ยวที่กลับมาเที่ยวซ้ำ ระดับผู้จัดการและพนักงานควรมุ่งพัฒนาบุคลากรให้มีทักษะการสร้างประสบการณ์ที่ประทับใจและใส่ใจสิ่งแวดล้อม

2) ภาครัฐควรกำหนดนโยบายและมาตรฐานการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและบุคลากรเพื่อการท่องเที่ยวที่ยั่งยืน การผสานความร่วมมือจากทุกภาคส่วนจะช่วยยกระดับอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวให้เติบโตอย่างมีคุณภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น นักท่องเที่ยวในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรม ความพึงพอใจการในการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับนักท่องเที่ยวด้วย รวมถึงศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการแนะนำบอกต่อกับรูปแบบการสื่อสารในยุคดิจิทัล

บรรณานุกรม

กนกกาญจน์ เสน่ห์ นมะหุต และดาวรุ่ง ฟักทอง. (2565). การวิเคราะห์โมเดลเชิงสาเหตุของความตั้งใจกลับมาเยือนซ้ำของนักท่องเที่ยวในเขตภาคเหนือของประเทศไทย โดยใช้ตัวแปรการบอกต่อเป็นตัวแปรคั่นกลาง. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยบูรพา, 12*(1), 26-50.

กรมควบคุมมลพิษ. (2566). *ข้อมูลสถานการณ์ขยะมูลฝอยของประเทศ*. กรุงเทพมหานคร: กรมควบคุมมลพิษ กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

ปิยารัตน์ ตรีรัตนประคอง. (2566).*ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในแหล่งท่องเที่ยวทางธรรมชาติทางภาคใต้ของประเทศไทย.* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/5159

พจน์ ใจชาญสุขกิจ. (2555). *ความรู้เรื่องภาพลักษณ์ องค์ประกอบของภาพลักษณ์.* โกทูโนว์ (GotoKnow). https://www.gotoknow.org/posts/71706

สุมาลี เทพสุวรรณ. (2544). การท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์เพื่อพัฒนาคุณภาพชีวิตของชาวกรุงเทพมหานคร. *วารสารภูมิศาสตร์, 26*(3), 36-48.

สำนักงานสถิติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์. (2566). *รายงานสถิติจังหวัดประจวบคีรีขันธ*. ประจวบคีรีขันธ์: สำนักงานสถิติจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สำนักงานสถิติแห่งชาติ กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2560). *การสำรวจพฤติกรรมการเดินทางท่องเที่ยวของชาวไทย พ.ศ.2560 (ในรอบปี 2559)*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

Ballantyne, R., Packer, J. & Sutherland, L.A. (2011). Visitors' memories of wildlife tourism: Implications for the design of powerful interpretive experiences. *Tourism Management, 32*, 770-779.

Berezina, K., Cobanoglu, C., Miller, B. L., & Kwansa, F. A. (2012). The impact of information security breach on hotel guest perception of service quality, satisfaction, revisit intentions and word-of-mouth. *International journal of contemporary hospitality management, 24*(7), 991-1010.

Chen, C. F., & Tsai, D. C. (2007). How destination image and evaluative factors affect behavioral intentions? *Tourism management, 28*(4), 1115-1122.

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Du, P., Zhang, C., & Yang, L. (2020). The impact of perceived value and group norm on environmentally friendly behavior of mangrove reserves in coastal cities: The mediating role of tourism satisfaction. *Journal of Coastal Research, 111*(SI), 243-247.

Echtner, C. M., & Ritchie, J. R. B. (2003). The meaning and measurement of destination image. *Journal of Tourism Studies, 2*(2), 2-12.

Gupta, Pranjal & Harris, Judy. (2010). "How e-WOM recommendations influence product consideration and quality of choice: A motivation to process information perspective," *Journal of Business Research*, Elsevier, *63*(9-10), 1041-1049

Honnold, Julie A. (1984). Age and Environmental Concern some specification of effects, *The Journal of Environmental Education*, *16*(1), 49, DOI: 10.1080/00958964.1984.9942695

Kerstetter, D., & Cho, M. (2004). Tourists' information search behavior: The role of prior Knowledge and perceived credibility. *Annals of Tourism Research, 31*(4), 961-985.

Leisen, B. (2001). Image Segmentation: the Case of Tourism Destination. *Journal of Service Marketing*, *5*(4), 59-69.

Taheri, B., Jafari, A., & O'Gorman, K. (2014). Keeping your audience: Presenting a visitor engagement scale, *Tourism Management,* Elsevier, 42(C), 321-329.

Torabi, Z.A., Shalbafian, A.A., Allam, Z., Ghaderi, Z., Murgante, B., & Khavarian-Garmsir, A.R. (2022). Enhancing Memorable Experiences, Tourist Satisfaction, and Revisit Intention through Smart Tourism Technologies. *Sustainability*, *14*(5), 2721.

Yoon, Y. & Uysal, M. (2005). An Examination of the Effects of Motivation and Satisfaction on Destination Loyalty: A Structural Model. *Tourism Management, 26*, 45-56.

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

User Satisfaction with School Administrative Management in Hua Hin District Prachuap Khiri Khan Province

ปาลิตา ไทยสงค์[1] และธัญนันท์ วรเศรษฐพงษ์[2]

Palita thaisong[1] and Thanyanan Worasesthong[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: palita.tha@rmutr.ac.th[1], than.wr@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยประยุกต์จากทฤษฎีแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจลูกค้าแบบอเมริกัน วิธีการสำรวจ เก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 410 คน จากครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ และปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า

คำสำคัญ: แบบจำลองดัชนีความพึงพอใจลูกค้าแบบอเมริกัน งานธุรการโรงเรียน อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research aims to study the factors affecting user satisfaction with school administrative services in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. The research framework is adapted from the American Customer Satisfaction Index (ACSI) model. The survey method involved stratified random sampling of 410 participants, including teachers, staff, and school personnel in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province, who were asked to complete questionnaires. The data was analyzed using a linear regression model. The research findings revealed that the factors significantly influencing satisfaction with solid waste

management by the Subdistrict Administrative Organization in Mueang District, Phetchaburi Province, included expectation factors, perceived quality factors and perceived value factors,

Keywords: American Customer Satisfaction Index Model, School administrative, Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province

บทนำ

ความสำคัญและที่มาของปัญหา

การบริหารงานธุรการของโรงเรียน นับว่าเป็นงานสำคัญมากงานหนึ่ง เพราะเป็นศูนย์กลางของหน่วยงานทุกหน่วยงานการบริหารงานธุรการเป็นการบริหารจัดการ เพื่อเอื้ออำนวยความสะดวกและควบคุม สนับสนุน ให้ฝ่ายต่าง ๆ ทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและราบรื่นในการดำเนินงานทั้งมวล การบริหารงานธุรการ เป็นภารกิจที่ผู้บริหารจำเป็นจะต้องเอาใจใส่มากกว่างานด้านอื่น ๆ หากการบริหารงานมีความผิดพลาดเกิดขึ้น นอกจากจะถูกลงโทษทางวินัยแล้ว บางครั้งผลกระทบอาจถึงต้องรับโทษทางแพ่งและอาญาอีกทางหนึ่งด้วย (ชารี มณีศรี, 2526)

งานธุรการเป็นงานที่เกี่ยวกับหนังสือเอกสารเพื่อใช้เป็นหลักฐานทางราชการ ซึ่งมีกระบวนการเริ่มตั้งแต่มีการจัดทำ หนังสือราชการ มีการส่งหนังสือราชการออกจากหน่วยงานและรับ หนังสือราชการเข้ามาในหน่วยงาน มีการจัดเก็บหนังสือราชการ ตลอดจนการรักษาและยืมหนังสือ ราชการไปใช้งาน และสิ้นสุดด้วยการทำลายหนังสือราชการเมื่อกำหนดเวลา โดยยึดตามระเบียบ สำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ.2526 เป็นแนวทางในการปฏิบัติเพื่อเป็นระบบ ที่ให้ความสะดวก รวดเร็ว ถูกต้อง ตรงเวลา และมีประสิทธิภาพเพื่อประหยัดเวลา แรงงาน และ ค่าใช้จ่ายนอกจากนี้งานธุรการยังเป็นการควบคุมตรวจสอบอำนวยความสะดวก ในการติดต่อประสานงาน เพื่อให้การปฏิบัติงานของทุกฝ่ายดำเนินไปสู่เป้าหมายที่วางไว้ได้ดีที่สุด สอดคล้องกับประดิษฐ์ ฮวบเจริญ (2542) ที่กล่าวว่า งานธุรการ เป็นงานหนึ่งในหน่วยงานที่จะช่วยให้กิจกรรมของหน่วยงานนั้น ๆ ดำเนินไปด้วยความรวดเร็ว ถูกต้องเกิดประโยชน์แก่หน่วยงานนั้น ๆ งานธุรการเป็นงานบริการที่จะช่วยให้บุคลากรหรือผู้มาติดต่อรับบริการได้รับความสะดวก ช่วยให้งานดำเนินไปด้วยดีและมีความสำคัญต่อหน่วยงาน งานธุรการเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับการอำนวยการสั่งการของผู้บริหาร เพราะทำหน้าที่เสนอเพื่อสั่งการ ดังนั้น งานธุรการที่จะสามารถช่วยให้งานหลักอื่น ๆ ดำเนินไปด้วยดีนั้น จึงต้องมีการบริหารงานอย่างมีระบบและงานอื่น ๆ จะดำเนินไปด้วยความเรียบร้อย ซึ่งจะต้องได้รับความร่วมมือจากธุรการงานธุรการที่ดีจะสามารถส่งเสริมสนับสนุนให้งานอื่น ๆ ดำเนินไปได้ด้วยดี ต้องอาศัยบุคคลที่ปฏิบัติงานซึ่งจะต้องมีความรู้ ความสามารถ ที่จะนำพาให้การดำเนินงาน บรรลุเป้าหมายได้ การบริหารงานธุรการยังต้องใช้เทคนิคต่าง ๆ มาช่วยให้สามารถบริหารงานมี ประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

ในสภาพปัจจุบัน การบริหารงานธุรการมีปัญหาหลายประการ เช่น ในการบริหารจัดการด้านงานสารบรรณ มีความขาดแคลนครูและเจ้าหน้าที่ที่มีทักษะที่จะมาปฏิบัติงานในหน้าที่ประจำอีกทั้งยังขาดวัสดุอุปกรณ์

ใช้งาน เช่น คอมพิวเตอร์เครื่องพิมพ์ดีด เครื่องถ่ายเอกสาร การจัดระบบการเก็บเอกสาร การค้นหาเอกสาร และการทำลายเอกสาร ซึ่งงานธุรการจะมีกฎหมาย ระเบียบ แบบแผน ข้อบัญญัติข้อบังคับ คำสั่ง ซึ่งกำหนดแนวทางการปฏิบัติงาน เป็นต้น แต่สำหรับการปฏิบัติงานด้านการเงินและบัญชีมักจะมีปัญหาด้านการจัดทำบัญชีไม่ถูกต้องครบถ้วนการลงบัญชีมีการ ผิดพลาดและไม่เป็นปัจจุบัน ด้านการเบิกจ่ายเงินไม่คล่องตัวการปฏิบัติงานไม่เคร่งครัดต่อระเบียบกฎเกณฑ์เช่น การ รับเงิน การเบิกจ่ายเงินสวัสดิการต่าง ๆผู้รับผิดชอบยังไม่ปฏิบัติตามระเบียบข้อบังคับเท่าที่ควร และบางครั้งเกิดปัญหา โรงเรียนบางแห่งแต่งตั้งครูทำหน้าที่คนเดียวรับผิดชอบทั้งงานด้านการเงินและบัญชีส่วนงานพัสดุต่าง ๆ นั้น โรงเรียน จัดทำบัญชีวัสดุและการจัดทะเบียนครุภัณฑ์ไม่ถูกต้องและไม่เป็นปัจจุบัน อีกทั้งยังปรากฏว่าขาดแคลนเจ้าหน้าที่ที่มีคุณสมบัติที่เหมาะสม สำหรับงานทะเบียนสถิติโรงเรียนไม่วางแผนจัดระบบข้อมูลบุคลากรและอื่น ๆ ให้เป็นปัจจุบันจนเกิดมีปัญหารายละเอียดและข้อมูลผิดพลาด ในการวางแผนงานการปฏิบัติงานประจำปีและไม่รายงานข้อมูลปัจจุบันที่เป็นจริงให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้องทราบตามกำหนด เป็นต้น

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงต้องการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อที่จะพัฒนางานธุรการ ซึ่งเป็นงานที่เกี่ยวข้องกับงานหลายด้าน เช่น งานสารบรรณงานการเงินและบัญชีงานพัสดุงานทะเบียนและสถิติข้าราชการครูและลูกจ้าง และศึกษาความต้องการของครูและเจ้าหน้าที่ เกี่ยวกับการพัฒนางานธุรการของโรงเรียน เพื่อจะได้เป็นแนวทางในการพัฒนางานธุรการของโรงเรียน และเสริมสร้างประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียนในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม และกรอบแนวคิดงานวิจัย

วิวัฒนาการของแบบจำลอง ACSI (The American Customer Satisfaction Index Model) (Fornell et al., 1996) การผลิตในอดีตผู้ผลิตส่วนใหญ่มิได้ให้ความสำคัญในเรื่องของความภักดีของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์และบริการมากนัก แต่ผู้ผลิตเน้นให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิต โดยจะผลิตสินค้าในปริมาณครั้งละจำนวนมาก ๆ และลดต้นทุนการผลิตให้ต่ำที่สุด เพื่อเป็นการประหยัดจากขนาด (Economy of Scale) ในเชิงเศรษฐศาสตร์ แต่ในปัจจุบันทุกธุรกิจต้องประสบการแข่งขันอย่างรุนแรงมากขึ้น นวัตกรรมและเทคโนโลยีมีความก้าวหน้าและทันสมัยมากขึ้น ผู้บริโภคสามารถรับรู้ข้อมูลข่าวสารผ่านทางโซเชียลมีเดียได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็วมากขึ้น ใช้ระยะเวลาในการขนส่งสินค้าน้อยลง ทำให้ผู้บริโภคมีโอกาสรับรู้และมีทางเลือกมากขึ้น ดังนั้นผู้ผลิตส่วนใหญ่ในปัจจุบันจึงหันมาให้ความสำคัญแก่ความพึงพอใจโดยรวม ที่มีต่อสินค้าและบริการของลูกค้าเป็นอย่างมาก เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจ ก็จะมีการกลับมาซื้อซ้ำอีก และบอกต่อ

หรือแนะนำให้บุคคลอื่นใช้ด้วย แต่ถ้าลูกค้าไม่พอใจในสินค้าและบริการของบริษัท ลูกค้าอาจจะร้องเรียน หรือหันไปใช้สินค้าและบริการของคู่แข่งโดยทันที ความพอใจโดยรวมของลูกค้าจะสามารถทำนายแนวโน้มของผลประกอบการของธุรกิจในอนาคตได้ นอกจากนี้ความพอใจของลูกค้ายังมีความสัมพันธ์กับเศรษฐกิจระดับมหภาคด้วย โดยดัชนีความพึงพอใจโดยรวมของลูกค้าจะมีทิศทางตรงกันข้ามกับ อัตราการว่างงาน (Unemployment Rate) แต่จะมีทิศทางเดียวกับผลการประกอบการทางธุรกิจ ROI (Return on Investment) และรายได้ประชาชาติ (GDP) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยณัฐ จันทร์เกิด (2560) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน ผลการวิจัยพบว่า การให้บริการของเทศบาลนคร นครสวรรค์ตามการรับรู้ของประชาชนโดยรวมมีคุณภาพอยู่ในระดับมากที่สุด ด้านการตอบสนองต่อ ผู้รับบริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้มีคุณภาพการ ให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ส่วนด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ และด้านการรู้จักและเข้าใจ ผู้รับบริการมีคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมาก คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ไม่มีความแตกต่างกันตามการรับรู้ของประชาชนเมื่อจำแนกตามอาชีพ แต่มีความแตกต่างกันเมื่อจำแนกตามระดับรายได้ต่อเดือน โดยคุณภาพ การให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์โดยรวม ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการให้ความ เชื่อมั่นต่อผู้รับบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ ระดับ .001 ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 และด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 สอดคล้องกับนคภร ธนัตพรกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของธนาคารออมสิน ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบจำลองสมการโครงสร้างที่กำหนดขึ้นสามารถอธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม ตัวอย่างได้ตามกรอบแนวคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การรับรู้คุณภาพ การรับรู้คุณค่า และภาพลักษณ์มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความจงรักภักดีและทางอ้อมผ่านข้อร้องเรียน ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ ความพึงพอใจส่งผลเชิงบวกต่อความภักดี โดยกรอบแนวคิดของงานวิจัยนี้ สามารถแสดงได้ดังรูปที่ 1

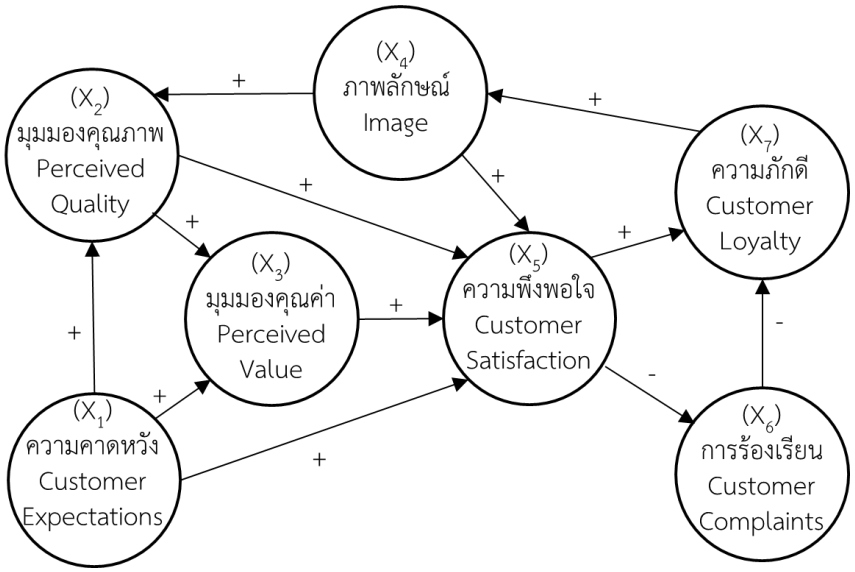

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดตามทฤษฎีแบบจำลองดัชนีความพึงพอใจลูกค้าแบบอเมริกัน

จากกรอบแนวคิดข้างต้น งานวิจัยนี้กำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความคาดหวัง ภาพลักษณ์ มีผลต่อมุมมองคุณภาพ

H_2: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ ส่งผลต่อมุมมองคุณค่า

H_3: ความภักดี ส่งผลต่อภาพลักษณ์

H_4: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ ส่งผลต่อความพึงพอใจ

H_5: ความพึงพอใจ ส่งผลต่อการร้องเรียน

H_6: ความพึงพอใจ และการร้องเรียน ส่งผลต่อความภักดี

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากครู บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 410 คน โดยรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง

อายุงานของท่าน	ตำแหน่งงานของท่าน		รวม
	ครู/เจ้าหน้าที่	บุคคลทั่วไป	
ต่ำกว่า 1 ปี	36	49	**85**
	42.35%	57.65%	**100%**
1-5 ปี	97	97	**194**
	50.00%	50.00%	**100%**
ตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป	69	62	**131**
	52.67%	47.33%	**100%**
รวม	**202**	**208**	**410**
	49.27%	**50.73%**	**100%**

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่เก็บข้อมูลมาได้ และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรนี้ได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรทุกกลุ่มย่อยที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งกลุ่มตัวอย่างมีอายุงานต่ำกว่า 1 ปี มีจำนวน 85 คน แบ่งเป็นตำแหน่งครู/เจ้าหน้าที่ จำนวน 36 คน คิดเป็นร้อยละ 42.35 บุคคลทั่วไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 57.65 อายุงาน 1-5 ปี มีจำนวน 194 คน แบ่งเป็นตำแหน่งครู/เจ้าหน้าที่ จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 50 บุคคลทั่วไป จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 50 และอายุงานตั้งแต่ 6 ปีขึ้นไป มีจำนวน 131 คน แบ่งเป็นตำแหน่งครู/เจ้าหน้าที่ จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 52.67 บุคคลทั่วไป จำนวน 62 คน คิดเป็นร้อยละ 47.33

จะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีตำแหน่งเป็นบุคคลทั่วไป จำนวน 208 คน คิดเป็นร้อยละ 50.73 และเป็นครู/เจ้าหน้าที่ จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 49.27

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 สะท้อนข้อมูลส่วนบุคคล และข้อมูลเกี่ยวกับการปฏิบัติงานธุรการ และส่วนที่ 3 เป็นมาตรวัด Likert Scale เพื่อวัดระดับความพึงพอใจต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตจังหวัดภาคใต้ตอนบน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมุติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยสามารถแสดงได้ ดังนี้

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \beta_{24}X_{4i} + \varepsilon_{2i}$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i}$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{47} X_{7i} + \varepsilon_{4i}$$
$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51} X_{1i} + \beta_{52} X_{2i} + \beta_{53} X_{3i} + \beta_{54} X_{4i} + \varepsilon_{5i}$$
$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{65} X_{5i} + \varepsilon_{6i}$$
$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{75} X_{5i} + \beta_{76} X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

โดยที่ X_{1i} = ความคาดหวังของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = มุมมองคุณภาพของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{3i} = มุมมองคุณค่าของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = มุมมองภาพลักษณ์ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{5i} = ความพึงพอใจของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{6i} = การร้องเรียนของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{7i} = ความภักดีของผู้บริโภค คนที่ *i*

แบบจำลองข้างต้น ประมาณค่าด้วยวิธีการกำลังสองน้อยที่สุดแบบธรรมดา (Ordinary Least Squares: OLS)

ผลการวิจัย

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง อายุ 26-42 ปี สถานภาพสมรส การศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 – 30,000 บาท ส่วนใหญ่มีอายุงาน 1-5 ปี เป็นบุคคลทั่วไป ปฏิบัติงานในสายงานบริหารงานทั่วไป งานธุรการที่มาติดต่อส่วนใหญ่เป็นด้านอื่น ๆ และเข้ามาติดต่อธุรการ 1-2 ครั้งต่อเดือน

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จากแบบสอบถาม ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ และปัจจัยด้านมุมมองคุณค่า เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลสูงที่สุด โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Model	PQ	PV	IM	CSI	CC	CL
CE	0.0997***	0.474***		0.321***		
PQ		0.304***		0.341***		
PV				0.356***		
IM	0.454***			0.000		
CSI					-0.0808**	0.289***
CC						-0.117***
CL			0.463***			
N	410	410	410	410	410	410
RSS	11.13	27.61	12.11	22.08	19.46	12.39
Log-likelihood	157.6	-28.66	140.2	17.10	42.98	135.7
F-test	71.46***	46.38***	113.3***	56.55***	4.714***	54.71***
R^2	0.260	0.186	0.217	0.358	0.0114	0.212
Adj. R^2	0.256	0.182	0.215	0.352	0.009	0.208
Pseudo R^2						

หมายเหตุ CE = Customer Expectations, PQ = Perceived Quality, PV = Perceived Value, IM = Image, CSI = Customer Satisfaction, CC = Customer Complaints, CL = Customer

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, และ *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

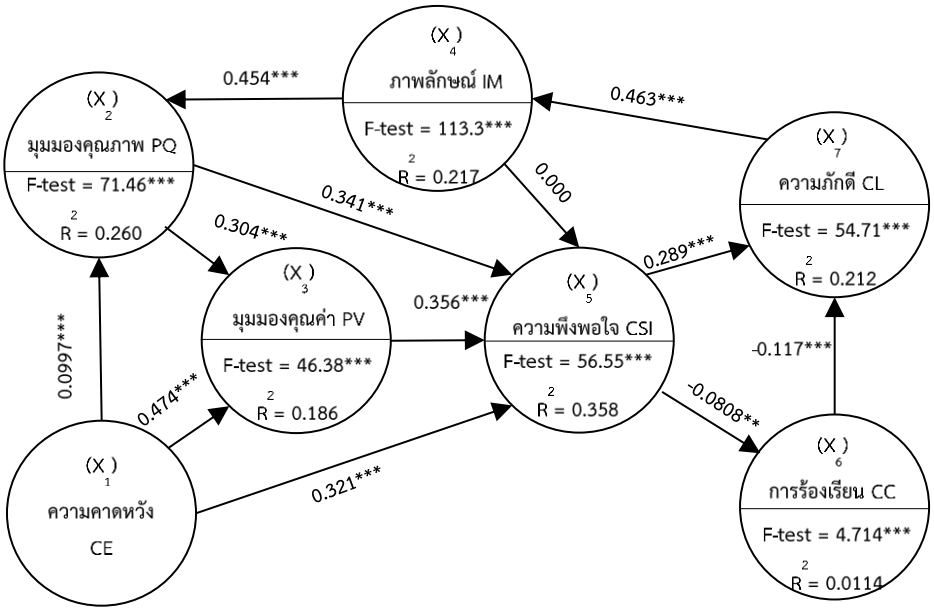

รูปที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงตามกรอบแนวคิดของงานวิจัย

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านความคาดหวัง ปัจจัยด้านมุมมองคุณภาพ และปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการต่อการบริหารงานธุรการโรงเรียน ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลสูงที่สุด ซึ่งปัจจัยนี้มีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมากที่สุดสะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าของบริการที่ได้รับ โดยความถูกต้อง น่าเชื่อถือ ความครบถ้วนของงานธุรการ และการให้คำแนะนำที่ดีจากเจ้าหน้าที่ เป็นปัจจัยที่สร้างความมั่นใจและความพึงพอใจสูงสุด นอกจากนี้ การมีวัสดุอุปกรณ์เพียงพอและระบบงานที่มีประสิทธิภาพ ยังช่วยให้ผู้ใช้บริการรู้สึกว่าการบริการมีความคุ้มค่า ตอบโจทย์ความต้องการได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นคภร ธนัตพรกุล (2560) ได้ศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของธนาคารออมสิน ผลการวิจัยพบว่า 1) แบบจำลองสมการโครงสร้างที่กำหนดขึ้นสามารถอธิบายพฤติกรรมของกลุ่ม ตัวอย่างได้ตามกรอบแนวคิด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 2) การรับรู้คุณภาพ การรับรู้คุณค่า และ ภาพลักษณ์มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และ 3) ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการมีอิทธิพลทางตรงต่อความจงรักภักดีและทางอ้อมผ่านข้อร้องเรียน ของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยนี้ คือ ความพึงพอใจส่งผลเชิงบวกต่อความภักดี

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษา

ผลที่ได้จากการศึกษานั้น พบว่า ปัจจัยด้านมุมมองคุณค่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลสูงที่สุด ดังนั้นเพื่อให้เกิดความพึงพอใจเพิ่มมากขึ้น ทางโรงเรียนควรพัฒนาและรักษาคุณภาพการบริการให้คงที่และต่อเนื่อง เพื่อรักษาความเชื่อมั่นของผู้ใช้บริการ ควรให้ความสำคัญกับการเพิ่มทรัพยากรและอุปกรณ์ที่จำเป็นให้เพียงพอต่อความต้องการ จัดอบรมเจ้าหน้าที่ธุรการเพื่อเสริมสร้างทักษะในการให้บริการและการแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้า และสร้างระบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงการบริการให้ตอบโจทย์ได้อย่างตรงจุด

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

ชารี มณีศรี. (2526). *การบริหารธุรการ.* กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

นคภร ธนัตพรกุล. (2560). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการของธนาคารออมสิน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

ประดิษฐ์ ฮวบเจริญ. (2542). *การจัดและการบริหารงานธุรการ.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ปยณัฐ จันทรเกิด. (2560). *คุณภาพการให้บริการของเทศบาลนครนครสวรรค์ ตามการรับรู้ของประชาชน.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครสวรรค์.

Fornell, C.F., Johnson, M.D., Anderson, E.W., Cha, J., & Bryant, B.E. (1996). *"The American Customer Satisfaction Index: Nature, Purpose and Findings." Journal of Marketing*, *60* (October), 7-18.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Factors Affecting the Perception of Value from Whey Milk Consumption Of Consumers in Bangkok and Its Vicinity

เสาวนีย์ อังกูรสุทธิพันธ์[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Saowanee Angkunsutthiphan[1] and Nopnapa Jullobol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

Email: saowanee.ang@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการรับรู้คุณค่าการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกเป็นเพศ และรายได้ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของบริโภคในการตั้งใจซื้อนมเวย์โปรตีนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกรอบแนวคิด Theory Of Consumption Values การเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 404 คน ที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ข้อมูลได้แก่ การวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองแบบโพบิทเรียงลำดับ โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค ซึ่งได้ครอบคลุมคุณค่าทางหน้าที่ อารมณ์ สังคม ความแปลกใหม่ และสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มเพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าที่แตกต่างกันของผู้บริโภค ออกเป็นโดยจำแนกตามช่วงเพศของผู้บริโภค ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Z & Gen Y จำนวน 404 คน และ Gen X & Gen BB จำนวน 174 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 235 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 205 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 404 คน โดย Gen Z & Gen Y จำนวน 266 คนนั้นมีการรับรู้คุณค่าสูงกว่าในหลายมิติ และที่ขณะระดับรายได้ที่แตกต่างกันไม่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าที่แตกต่างกัน (2) ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ คุณค่าทางสุขภาพ รองลงมา คือ คุณค่าทางด้านอารมณ์และคุณค่าทางสังคม ตามลำดับ

คำสำคัญ: การรับรู้ถึงคุณค่า พฤติกรรมของผู้บริโภคที่ตั้งใจซื้อนมเวย์เพื่อสุขภาพ ตลาดออนไลน์

Abstract

This study has two main objectives (1) to examine consumer perceptions of the value of whey protein consumption in Bangkok and its metropolitan areas, categorized by gender and income level, and (2) to investigate the factors influencing consumer value perception that affect purchase intention for whey protein in Bangkok and its metropolitan areas, based on the Theory of Consumption Values framework. The study collected data from 404 consumers in Bangkok and its surrounding areas through stratified sampling and used a questionnaire as the primary data collection tool. The data analysis applied multiple linear regression models, including bivariate analysis, linear regression models, and ordered probit models, following the Consumer Value Theory, which covers functional, emotional, social, epistemic, and health values. (1) The findings indicate that differences in gender influence variations in perceived consumer value. The study categorized respondents into two generational groups: Gen Z & Gen Y (404 respondents) and Gen X & Baby Boomers (BB) (174 respondents), while also grouping them based on income levels, with 235 respondents earning ≤ 30,000 THB per month and 205 respondents earning ≥ 30,001 THB per month. A total of 404 respondents participated in the study, and the results show that Gen Z & Gen Y (266 respondents) exhibit a higher perception of value across multiple dimensions, whereas income level does not significantly affect differences in perceived consumer value. (2) The factors that most positively influence purchase intention are health value, followed by emotional value and social value, respectively.

Keywords: Perceived value, consumer behavior in whey protein purchase intention, online market

บทนำ

จากวิถีการดำเนินชีวิตของคนไทยในยุคปัจจุบัน พบว่า ส่วนใหญ่โดยเฉพาะคนในเมืองมีการดำเนินชีวิตที่เปลี่ยนแปลงไปจากเดิมอย่างมาก และเปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว เร่งรีบเพื่อแข่งขันกับเวลา ทำให้นิสัยการใช้ชีวิตของผู้คนในเมืองก็เปลี่ยนไปเช่นกัน ผู้คนในเมืองให้ความสำคัญกับสุขภาพและการออกกำลังกายเป็นอย่างมาก เนื่องจากวิถีชีวิตของคนส่วนใหญ่ในเมืองมีผลกระทบด้านลบต่อสุขภาพ เพราะฉันต้องนั่งทำงานที่โต๊ะวันละ 8 ชั่วโมง สาเหตุที่เป็นไปได้ของออฟฟิศซินโดรม การนั่งผิดท่าอาจส่งผลเสียต่อโครงสร้างกระดูกได้ ความเครียดส่งผลโดยตรงต่อร่างกายไม่ว่าจะเป็นทางร่างกายหรือจิตใจเมื่อเกิดปัญหาสุขภาพ ดังนั้นคนเมืองจึงสนใจเรื่องสุขภาพไม่ว่าจะเป็นเรื่องอาหารหรือการออกกำลังกาย สิ่งหนึ่งที่คุณสามารถทำได้เพื่อช่วยให้ร่างกาย

ได้รับสารอาหารครบถ้วนเพื่อให้มีประสิทธิภาพและแข็งแรงได้คือการรับประทานอาหารเสริมวิตามิน เวย์โปรตีน และฮอร์โมนหลายชนิดที่สามารถเสริมสร้างร่างกายให้แข็งแรงได้

ดังนั้นผลิตภัณฑ์เสริมอาหารวิตามินและนมเวย์ที่หลากหลายจึงได้รับความนิยมในหมู่ผู้บริโภค ผู้บริโภคมีทางเลือกในการซื้อสินค้ามากขึ้นไม่ว่าจะทางออนไลน์หรือออฟไลน์และช่องทางออนไลน์ได้รับความนิยมอย่างมากในช่วง 2-3 ปีที่ผ่านมางานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์การรับรู้คุณค่าทางสุขภาพของผู้บริโภคที่ส่งผลต่อความตั้งใจการซื้อนมเวย์มาบริโภค โดยใช้ปัจจัยทั้งด้านสุขภาพและการประมวลผลทางด้านการตลาดมาวิเคราะห์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ผลิตภัณฑ์นมเวย์ของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยจำแนกตามกลุ่มตัวอย่างเพศและรายได้

2. เพื่อศึกษาปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในเลือกการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมเวย์ที่มีคุณค่าประโยชน์นำการบริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์ (Demographic Theory) คือแนวคิดที่ใช้ลักษณะประชากร เช่นเพศ รายได้ อาชีพ และการศึกษา ในการทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค ตัวแปรเหล่านี้สามารถใช้แบ่งส่วนตลาดและอธิบายความแตกต่างในพฤติกรรมการซื้อสินค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2538)

ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV) (Sheth, Newman, & Gross, 1991) คือกรอบแนวคิดที่อธิบายว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการตามคุณค่าในมิติต่าง ๆ ได้แก่ คุณค่าทางหน้าที่ (Functional values) ที่เกี่ยวกับประโยชน์การใช้งานจริง คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional values) ที่เกี่ยวข้องกับ ความรู้สึก คุณค่าทางสังคม (Social values) ที่สะท้อนสถานะและการยอมรับในสังคม คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic values) ที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็น และคุณค่าทางสุขภาพ (Health values) ซึ่งสะท้อนถึง การให้ความสำคัญต่อสุขภาพ

ทฤษฎีเจนเนอเรชั่น (Generation) คือแนวคิดที่แบ่งกลุ่มคนตามช่วงปีเกิด โดยแต่ละเจเนอเรชั่นมีประสบการณ์ ความเชื่อ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสภาพสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในช่วงเวลาที่เติบโต ตัวอย่างเช่น Generation Y ซึ่งเติบโตในยุคดิจิทัล มักให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายและการใช้เทคโนโลยี (Thaihealth, 2565)

ทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure) ทฤษฎีนี้กล่าวถึง ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงชีวิตของบุคคลกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามอายุและสถานะชีวิต เช่น ช่วงวัยสูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงกว่าช่วงวัยหนุ่มสาว เนื่องจากความเสื่อมของร่างกายและโรคเรื้อรัง (de la Maisonneuve & Martins, 2013)

ทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer Behavior Theory and Purchasing Decision Process) หมายถึงกระบวนการตั้งแต่การค้นหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อ การใช้งานสินค้า และการประเมินผลการใช้ โดยมีอิทธิพลจากปัจจัยภายใน เช่น ทัศนคติ และปัจจัยภายนอก เช่น วัฒนธรรมและสังคม (Engel, Blackwell, & Miniard, 1990) กระบวนการตัดสินใจซื้อแบ่งเป็น 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมิน ทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อจากการทบทวนวรรณกรรมกับงานวิขัยที่เกี่ยวข้องสรุปได้ว่าความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยทั้งปัจจัยภายในเช่นทัศนคติ การรับรู้คุณค่า และปัจจัยภายนอกเช่น สังคม ด้านเทคโนโลยีและการตลาด การมาพัฒนาธุรกิจและกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยแสดงได้ดังรูปที่ 1

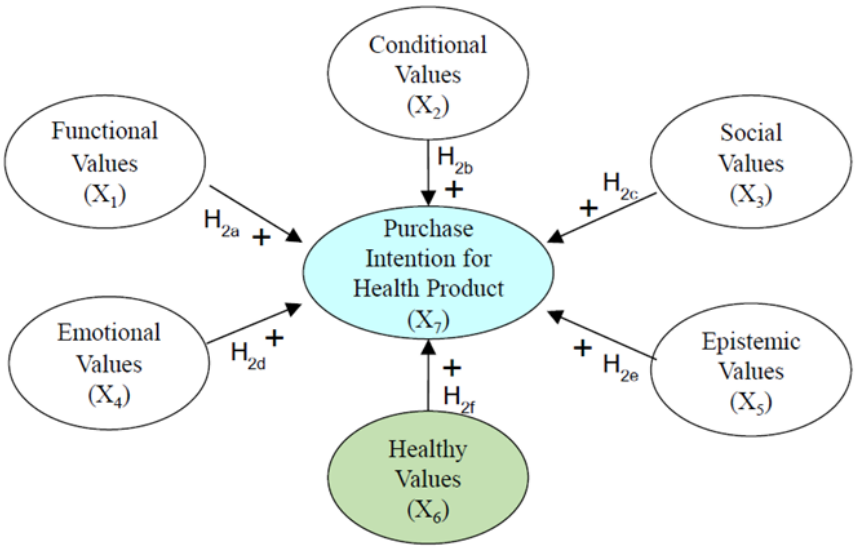

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

ผลจากการศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนำไปสู่การสร้างสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าจากการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยกำหนดสมมติฐาน ได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_{2a}) : การรับรู้คุณค่าและประโยชน์จากการบริโภคนมเวย์โปรตีนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 2 (H_{2b}) : การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไขจากการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 3 (H_{2c}) : การรับรู้คุณค่าด้านสังคมที่มีความแปลกใหม่จากการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 4 (H_{2d}) : การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์จากการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 5 (H_{2e}) : การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่จากการบริโภคนมเวย์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 6 (H_{2f}) : การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพจากการบริโภคนมเวย์ ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร (Population) ที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือประชากรเพศชายและเพศหญิง จำนวน 404 คนที่บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ กลุ่มประชากรที่รู้จักหรือผู้ที่เคยบริโภคนมเวย์โปรตีนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและประมณฑล จำนวน 404 คน จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตามเพศของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศชายเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		**Total**
	ไม่เกิน 30,000 บาท	**30,001 บาทขึ้นไป**	
ชาย	180	268	300
	44.6%	66.2%	80.5%
หญิง	224	29	104
	55.4%	7.996%	80.5%
Total	404	297	404
	100%	74.1%	100%

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวและมีผลการวิจัยพบว่ากลุ่มจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้นมีจำนวนคนทั้งหมด 404 คน ของผู้บริโภคนมเวย์โปรตีนในเขตกรุงเทพและปริมณฑลส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย คนค่าด้านสุขภาพมคิดเป็นร้อยละ 80.5 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีแนวโน้มการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมากกว่าเพศชายถึงแม้ว่าเพศหญิงจะมีรายได้มากกว่าเพศชายแต่เพศหญิงก็มีความตั้งใจและใส่ใจในเรื่องสุขภาพรายได้เพศหญิง30,000 บาท คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 เป็นเพศชายที่มีรายได้มากกว่าหญิงแต่เพศหญิงมีความตั้งใจที่จะซื้อสินค้าและใส่ใจสุขภาพมากขึ้น

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลที่สร้างขึ้นเองโดยแบบสอบถามประกอบไปด้วยข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและถามความคิดเห็นการบริโภคผลิตภัณฑ์นมเวย์ และการรับรู้คุณค่าจากการบริโภคนมเวย์

การทดสอบเครื่องมือในการวิจัย

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ (1) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้จากการบริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลงานวิจัยนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐาน โดยใช้วิธีการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัว ประกอบด้วย การทดสอบ Independent Sample t-test และการทดสอบ One way ANOVA F-test การแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง นอกจากนี้เพื่อแสดงผลการทดสอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้จะแสดงผลการทดสอบ โดยการวิเคราะห์ กราฟเรดาห์ด้วย

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้การบริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกรอบแนวคิด การรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคของงานวิจัย มีลักษณะความเป็นเหตุเป็นผลกัน ซึ่งเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคของผู้บริโภคมี 7 องค์ประกอบอยู่ด้านซ้ายมือเป็นปัจจัยที่เป็นตัวแปรต้นซึ่งประกอบด้วย คุณค่าทางหน้าที่ (Functional Values) คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Values) คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic Values) คุณค่าทางสังคม (Social Values) คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional Values) คุณค่าทางสุขภาพ (Healthy Values) ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าในขณะเดียวกันก็มีปัจจัยอีก 1 ตัวที่เป็นผลลัพธ์จากความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคส่งผลต่อไปยังคุณค่าทางหน้าที่ (Functional Values) คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Values) คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic Values) คุณค่าทางสังคม (Social Values) คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional Values) คุณค่าทางสุขภาพ (Healthy Values) วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี เมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากคุณค่าตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสำคัญกันมากจึงเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ โดยประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5i}, X_{6i}$ = **ตัวแปรอิสระ** (Exogenous Variables) (1)

$$X_{7i} = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \varepsilon_i \quad (2)$$

โดยที่ X_{1i} = Functional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{2i} = Conditional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{3i} = Social Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{4i} = Emotional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{5i} = Epistemic Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{6i} = Healthy Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{7i} = Purchase Intention ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุน้อยกว่า 25 ปี (Gen Z) ส่วนใหญ่มีสถานภาพโสด มีระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรีหรือสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นนิสิต/นักศึกษา และมีรายได้ 10,001 – 30,000 บาทต่อเดือน

2. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์นมเวย์โปรตีน ขนาด 350 ml. พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่บริโภคนมเวย์โปรตีน 2 – 3 วัน/ครั้ง ซื้อในราคาน้อยกว่า 100 บาท/สัปดาห์ โดยเลือกซื้อจาก ร้านสะดวกซื้อ/มินิมาร์ท และส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมเวย์โปรตีนเพื่อ บำรุงสุขภาพร่างกาย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าของแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ที่วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อเกี่ยวกับประโยชน์ต่อสุขภาพที่ดีของผลิตภัณฑ์นมเวย์ และความตั้งใจที่จะซื้อของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงผลใน ตารางที่ 2 และ รูปที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 ผลการประมาณคุณค่าของแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Variable	PI	PI	PI	PI	PI	PI
FV	0.6030***					
EV		0.7070***				
EPV			0.6990***			
SV				0.6580***		
CV					0.7350*	
HV						0.7510***
Constant	0.7230**	0.7050***	0.6720***	0.6570***	0.6650***	0.7510
Observation	404.0000	404.0000	404.0000	404.0000	404.0000	404.0000
RSS	3.5190	12.1180	11.0320	3.1060	2.0580	14.1260
Overall F-test	103.0670***	113.0860***	114.7430***	101.8530***	151.3850***	172.2400***
R-Square	0.6090	0.6310	0.6340	0.6060	0.6960	0.7220
Adj. R-Square	0.6030	0.6250	0.6290	0.6000	0.6910	0.7180

*p < .1, ** p < .05, *** p < .01

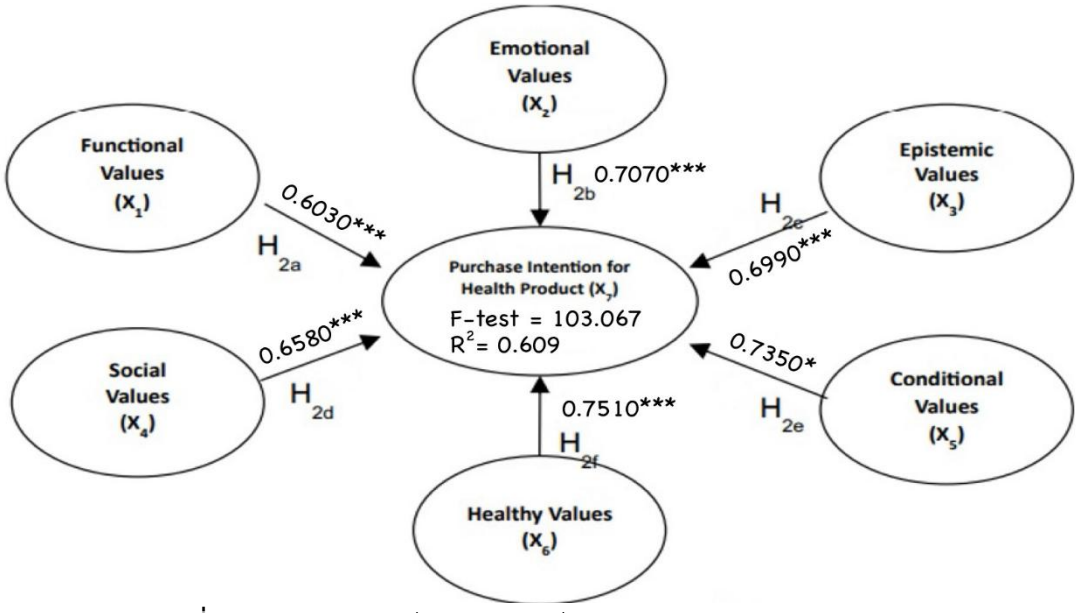

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยของแบบสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยของแบบสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_2a) การรับรู้คุณค่าและประโยชน์ใช้สอย (Functional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัย การรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.6030

สมมติฐานที่ 2 (H_2b) การรับรู้คุณค่าทางด้านอารมณ์ (Emotional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัย การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.7070

สมมติฐานที่ 3 (H_2c) การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ (Epistemic Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัย การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.6990

สมมติฐานที่ 4 (H_2d) การรับรู้คุณค่าด้านสังคม (Social Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัย การรับรู้คุณค่าด้านสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.6580

สมมติฐานที่ 5 (H_2e) การรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัย การรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.7350

สมมติฐานที่ 6 (H_2f) การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ (Healthy Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ของผู้บริโภคนมเวย์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัย พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ โดยมี ค่าสัมประสิทธิ์ 0.7510

สรุปผลการวิจัย

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของการบริโภคนมเวย์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม เพศและระดับรายได้ กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย ผู้บริโภคเพศชายและเพศหญิงจำนวน 404 คน ที่บริโภคนมเวย์และอาศัยอยู่ในพื้นที่ดังกล่าว

ผลการศึกษาพบว่า ทั้งเพศชายและเพศหญิงให้ความสนใจและใส่ใจในเรื่องสุขภาพ รวมถึงคำนึงถึงโภชนาการในการบริโภค โดยปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมเวย์ ได้แก่ คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย, การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์, การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่, การรับรู้คุณค่าด้านสังคม และการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ ซึ่งพบว่าปัจจัยเหล่านี้มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไขอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

นอกจากนี้ พบว่า ผู้บริโภคเพศหญิงมีการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมเวย์มากกว่าเพศชาย ขณะเดียวกัน ระดับรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันมีผลต่อการรับรู้คุณค่า อย่างไรก็ตาม กลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้มากกว่า 30,000 บาท และ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ไม่แตกต่างกันระหว่างเพศชายและเพศหญิง

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อ ความเชื่อด้านสุขภาพ มีผลต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์นมเวย์โปรตีน เพื่อบำรุงสุขภาพร่างกาย ซึ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2533) ที่กล่าวว่า "ผลิตภัณฑ์คือสิ่งที่เสนอขายโดยธุรกิจเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค โดยต้องมีมาตรฐานรองรับจากองค์กรที่เชื่อถือได้และมีประโยชน์ต่อสุขภาพ" นอกจากนี้ยัง สอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิประภา พันธนาเสวี (2563) ซึ่งอธิบายว่า "การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์มากที่สุด"

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ พบว่าผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพมากขึ้นในปัจจุบัน อีกทั้งยังติดตามการส่งเสริมการขายต่าง ๆ รวมถึงการขอคำปรึกษาและคำแนะนำเกี่ยวกับการใช้ผลิตภัณฑ์ผ่านช่องทางสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นช่องทางที่เข้าถึงได้จากทุกที่ สะดวกสบายและรวดเร็วทันใจ

ดังนั้น ผลการวิจัยครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น เพื่อสร้างความได้เปรียบเชิงการแข่งขันกับแบรนด์คู่แข่งในธุรกิจ นอกจากนี้ ควรให้ความสำคัญกับการมีส่วนร่วมของลูกค้า ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

บรรณานุกรม

ศศิประภา พันธนาเสวี. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2533). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *การตลาดยุคใหม่: แนวคิดและกลยุทธ์*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธนธัช.

สำนักงานกองทุนสนับสนุนการสร้างเสริมสุขภาพ. (2565). *เข้าใจ Generation: ความแตกต่างระหว่างเจเนอเรชั่นมีผลต่อสังคมอย่างไร*. สสส. www.thaihealth.or.th

Engel, J. F. Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1990). *Consumer behavior*. Dryden Press.

ผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

The Impact of Health Benefit Beliefs on Purchase Intention of Brand Y Vitamin Jelly Products Among Consumers in Bangkok Metropolitan Region

ธราพงษ์ เกษสมบูรณ์[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Tharapong Ketsomboon[1] and Nopnapa Jullobon[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tharapong.det@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคที่มีต่อเยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y โดยจำแนกตามเพศ และรายได้ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อเยลลี่ผสมวิตามินของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล ตามกรอบแนวคิด Theory of Consumption Values ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 410 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) และใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงเส้นตรง การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบ One-way ANOVA และ t-test ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 80.24 แบ่งเป็นกลุ่มที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ร้อยละ 60.73 และกลุ่มที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาท ร้อยละ 19.51 โดยพบว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด มีค่าสัมประสิทธิ์ 1.0382 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านสังคม ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ และปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อรองลงมา โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8730 0.5393 0.4261 และ 0.2625 ตามลำดับ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ในขณะที่การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไขส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0756 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่า ความตั้งใจซื้อ เยลลี่ผสมวิตามิน ทฤษฎีการรับรู้คุณค่าในการบริโภค ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the level of consumer value perception towards Brand Y vitamin jelly, classified by gender and income, and (2) to analyze the impact of health benefit beliefs on purchase intention of vitamin jelly among consumers in Bangkok Metropolitan Region based on the Theory of Consumption Values framework. The research was conducted by collecting data from 410 consumers in Bangkok Metropolitan Region using a stratified sampling method and questionnaires as data collection instruments. Data analysis was performed using linear regression analysis, one-way analysis of variance, and t-test. The research findings revealed that (1) The majority of respondents were female (80.24%), with 60.73% earning less than 30,000 baht and 19.51% earning more than 30,001 baht monthly. Different demographic characteristics were found to have statistically significant effects on product value perception. (2) Health value perception had the strongest positive impact on purchase intention, with a coefficient of 1.0382 at the 0.01 significance level. Functional value, social value, epistemic value, and emotional value perceptions showed subsequent positive effects on purchase intention, with coefficients of 0.8730, 0.5393, 0.4261, and 0.2625 respectively, all statistically significant at the 0.01 level. Meanwhile, conditional value perception demonstrated a positive effect on purchase intention with a coefficient of 0.0756, statistically significant at the 0.1 level.

Keywords: Value perception, purchase intention, vitamin jelly, theory of consumption value, health products.

บทนำ

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่องและมีการแข่งขันที่สูงขึ้น โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์ที่เน้นด้านความงามและการดูแลสุขภาพ จากรายงานของ Euromonitor International (2023) พบว่าตลาดผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในประเทศไทยมีมูลค่าตลาดรวม 62,000-63,000 ล้านบาท และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยที่ 3.5-4.5% การเติบโตนี้เป็นผลมาจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้นภายหลังจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19 จากการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคโดย Nielsen IQ Thailand (2023) พบว่า 68% ของผู้บริโภคชาวไทยให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ และ 72% ของผู้บริโภคมองหาผลิตภัณฑ์ที่มีนวัตกรรมใหม่ ๆ ในการดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับความ

สะดวกในการบริโภคและรสชาติที่น่ารับประทานมากขึ้น ส่งผลให้เกิดการพัฒนาผลิตภัณฑ์เสริมอาหารในรูปแบบใหม่ ๆ เช่น เยลลี่ผสมวิตามิน ที่ตอบโจทย์ความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่

ในบริบทของตลาดเยลลี่ผสมวิตามินเจเล่ บิวตี้ เป็นหนึ่งในผู้นำตลาดที่นำเสนอนวัตกรรมการรับประทานวิตามินในรูปแบบเยลลี่ที่ทานง่าย อร่อย และมีประโยชน์ต่อสุขภาพและความงาม ด้วยส่วนผสมของวิตามินและสารสกัดจากธรรมชาติที่ช่วยบำรุงผิวพรรณ เส้นผม และสุขภาพโดยรวม ทำให้สามารถครองส่วนแบ่งการตลาดได้ถึง 78% และมีสัดส่วนรายได้ 43% ของรายได้ทั้งหมด ในปี 2023 โดยรายได้มาจากตลาดภายในประเทศ 75% และจากต่างประเทศ 25% (Marketeer, 2023) อย่างไรก็ตาม การแข่งขันในตลาดที่สูงขึ้นและการเข้ามาของผู้เล่นรายใหม่ ทำให้การเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคมีความสำคัญมากยิ่งขึ้น

จากข้อมูลดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าเจเล่ บิวตี้ มีส่วนแบ่งทางการตลาดที่น่าสนใจในกลุ่มผลิตภัณฑ์เยลลี่พร้อมดื่มในประเทศไทย โดยปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคในการบริโภคเยลลี่พร้อมดื่มยี่ห้อเจเล่ บิวตี้ ในพื้นที่เขตกรุงเทพฯและปริมณฑล อาทิ เช่น ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ราคา รูปแบบผลิตภัณฑ์ รสชาติ การเข้าถึงผลิตภัณฑ์ การตลาด คุณค่าทางโภชนาการ เป็นต้น

การตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหารของผู้บริโภคนั้นมีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย โดยเฉพาะความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพ (Health Benefit Beliefs) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ จากการศึกษาของ Smith, Johnson, & Williams (2022) พบว่าความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร โดยผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในประโยชน์ต่อสุขภาพของผลิตภัณฑ์จะมีแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อสูงกว่า

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคเยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ในพื้นที่เขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยจำแนกตาม เพศและรายได้

2. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อเยลลี่ผสมวิตามินของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการรับรู้คุณค่าในการบริโภค

ทฤษฎีการรับรู้คุณค่าในการบริโภคถูกพัฒนาโดย Sheth, Newman, and Gross (1991) ซึ่งอธิบายว่าการตัดสินใจของผู้บริโภคขึ้นอยู่กับการรับรู้คุณค่า 5 ด้านหลัก และได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมด้านคุณค่าสุขภาพในภายหลัง ดังนี้:

1. คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Functional Values) การรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับจากคุณสมบัติทางกายภาพ ประสิทธิภาพการใช้งาน และความคุ้มค่าด้านราคาของผลิตภัณฑ์ Sheth, Newman and Gross

(1991) ได้นิยามไว้ว่า “การรับรู้คุณค่าจากคุณสมบัติ ประสิทธิภาพ ความคุ้มค่าของผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดี และตอบสนองต่อความต้องการได้ จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ”

2. คุณค่าตามเงื่อนไข (Conditional Values) การรับรู้คุณค่าที่เกิดขึ้นในสถานการณ์หรือเงื่อนไขเฉพาะ ธราพงษ์ อินทร์สุวรรณ์, อุรสา บัวมะต, และกุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร์ (2558) ได้ศึกษาการรับรู้ ทัศนคติ และพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อแซนด์วิชสำเร็จรูปในมื้อเช้า พบว่า ส่วนผสมในแซนด์วิช บรรจุภัณฑ์ ความสะดวก มีผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค

3. คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic Values) การรับรู้ถึงความอยากรู้อยากลอง การแสวงหาประสบการณ์ใหม่ และความท้าทายในการค้นหาสิ่งใหม่ Wilson, Taylor and Chen (2020) ได้ศึกษาผลของคุณค่าความแปลกใหม่ต่อการทดลองใช้ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารรูปแบบใหม่ พบว่ารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ

4. คุณค่าทางสังคม (Social Values) การรับรู้ถึงประโยชน์ทางสังคมที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ เช่น การยอมรับจากกลุ่มภาพลักษณ์ทางสังคม Kim, Lee and Park (2019) ได้ศึกษาอิทธิพลของคุณค่าทางสังคมต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ พบว่าคุณค่าทางสังคมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อโดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภควัยรุ่น

5. คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Values) การรับรู้ถึงความรู้สึกหรืออารมณ์ทางบวกที่ได้รับจากการใช้ผลิตภัณฑ์ Johnson, Chen and Smith (2021) ได้ศึกษาบทบาทของคุณค่าทางอารมณ์ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่าความรู้สึกดีต่อตนเองเป็นปัจจัยสำคัญ

6. คุณค่าด้านสุขภาพ (Health Values) การรับรู้ถึงประโยชน์ต่อสุขภาพ คุณค่าทางโภชนาการ และความปลอดภัยในการบริโภค Anderson and Lee (2022) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพกับความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่า ความเชื่อมั่นในประโยชน์ต่อสุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร

แนวคิดและทฤษฎีความตั้งใจซื้อ

ความตั้งใจซื้อเป็นแนวโน้มในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้บริโภค ซึ่งเกิดจากการประเมินและรับรู้คุณค่าในด้านต่าง ๆ โดย Zeithaml (1988) ได้อธิบายว่าความตั้งใจซื้อเป็นผลมาจากการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าโดยรวมของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการประเมินระหว่างสิ่งที่ได้รับ (Get) กับสิ่งที่ต้องจ่าย (Give)

Sheth, Newman, and Gross (1991) อธิบายว่า “ความตั้งใจซื้อคือ แนวโน้มในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการของผู้บริโภค ซึ่งเกิดจากการรับรู้คุณค่าในหลายมิติ”

Dodds, Monroe, and Grewal (1991) ให้คำนิยามว่า “ความตั้งใจซื้อคือความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์”

Pavlou (2003) ให้คำนิยามว่า “ความตั้งใจซื้อคือสถานการณ์ที่กำหนดว่าผู้บริโภคจะเลือกซื้อหรือไม่ซื้อผลิตภัณฑ์หรือการบริการ”

พิบูล ทีปะปาล (2545) ให้คำนิยาม “ความของความตั้งใจซื้อว่าเป็นการแสดงออกถึงความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการในอนาคต โดยมีพื้นฐานมาจากทัศนคติและปัจจัยภายนอกอื่น ๆ เช่น อิทธิพลของกลุ่มอ้างอิง ครอบครัว เป็นต้น”

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) ให้คำนิยาม “ความตั้งใจซื้อว่าคือความรู้สึกหรือทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งหมายรวมถึงความตั้งใจและโอกาสที่จะซื้อสินค้าหรือบริการนั้นในอนาคต”

ศศิประภา พันธนาเสวี (2563) ให้นิยามว่า “ความตั้งใจซื้อเป็นการแสดงถึงโอกาสหรือความเป็นไปได้ที่ผู้บริโภคจะวางแผนหรือเต็มใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการในอนาคต”

ซึ่งจากการศึกษาวรรกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สามารถสรุปได้พอสังเขป ดังนี้

Chen (2020) ศึกษาผลของการรับรู้คุณค่าต่อความตั้งใจซื้อวิตามิน พบว่า คุณค่าด้านคุณภาพส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด

Park (2021) พบความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้คุณค่ากับความตั้งใจซื้อ ซึ่งผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าด้านสุขภาพมากที่สุด

ศศิประภา พันธนาเสวี (2563) วิจัยการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่า การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด

วรรณิกา จิตตินรากร (2562) ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าต่อความตั้งใจซื้อ พบว่า คุณค่าด้านคุณภาพมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด

สุดารัตน์ กันตะบุตร (2564) วิจัยปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร พบว่า การรับรู้คุณค่าโดยรวมมีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารเสริม

จากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สรุปได้ว่าความตั้งใจซื้อเป็นผลมาจากการรับรู้คุณค่าในหลายมิติ โดยเฉพาะในบริบทของผลิตภัณฑ์เสริมอาหารและวิตามิน พบว่าคุณค่าด้านสุขภาพและคุณค่าด้านคุณภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่1

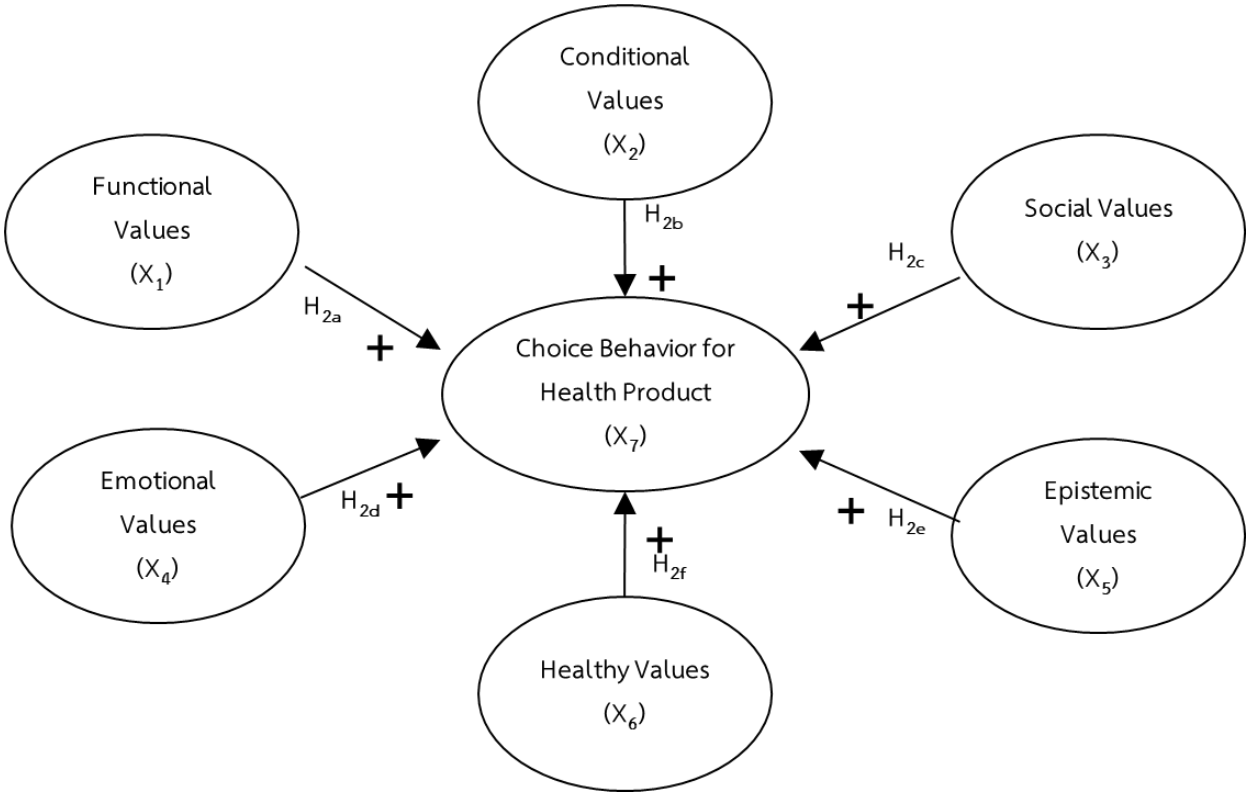

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_{2a}) : การรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอยมีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 2 (H_{2b}) : การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไขมีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 3 (H_{2c}) : การรับรู้คุณค่าด้านสังคมมีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 4 (H_{2d}) : การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 5 (H_{2e}) : การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 6 (H_{2f}) : การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑล

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือประชากรเพศชายและเพศหญิงในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 410 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มประชากรที่รู้จักหรือเคยใช้ผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตามเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		Total
	ไม่เกิน 30,000 บาท	30,001 บาทขึ้นไป	
ชาย	32	49	81
	7.8049%	11.9512%	19.7561%
หญิง	249	80	329
	60.7317%	19.5122%	80.2439%
Total	281	129	410
	68.5366%	31.4634%	100%

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยเป็นกลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร จากองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างดังกล่าว ซึ่งมีกลุ่มจำนวนตัวอย่างทั้งสิ้น 410 คน ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนใหญ่ที่ตอบแบบสอบถามเป็นเพศหญิง จำนวน 329 คน คิดเป็นร้อยละ 80 เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างดังกล่าวมีแนวโน้มการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมากกว่าเพศชาย และกลุ่มเพศหญิงที่มีรายได้ไม่เกิน 30,000 บาท ที่มีความตั้งใจซื้อเยลลี่ผสมวิตามินมากกว่า เนื่องจากรายได้ไม่สูงมาก จึงต้องหา

ผลิตภัณฑ์เสริมอาหารด้านสุขภาพที่มีราคาย่อมเยาว์ กลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ก็มีความตั้งใจซื้อเยลลี่ผสมวิตามินเช่นเดียวกัน แต่รายได้ที่มากขึ้น ทำให้หันไปบริโภคผลิตอาหารเสริมด้านสุขภาพที่เกรดสูงกว่า

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale)

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5i}, X_{6i}$ = **ตัวแปรอิสระ** (Exogenous Variables)

(1)

$$X_{7i} = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \varepsilon_i \quad (2)$$

โดยที่ X_{1i} = Functional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{2i} = Conditional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{3i} = Social Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{4i} = Emotional Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{5i} = Epistemic Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{6i} = Healthy Values ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{7i} = Purchase Intention ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 410 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 329 คน คิดเป็น 80.20% อายุระหว่าง 26-42 ปี จำนวน 273 คน คิดเป็น 47.80% สถานภาพโสด จำนวน 274 คน คิดเป็น 79.80% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี จำนวจ คิดเป็น 82.93% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ/พนักงาน จำนวน 184 คน คิดเป็น 59.51% รายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,001 บาท จำนวน 138 คน คิดเป็น 33.66%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพและปริมณฑลโดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Variable	PI	PI	PI	PI	PI	PI
FV	0.8730***					
EV		0.2625***				
EPV			0.4261***			
SV				0.5393***		
CV					0.0756*	
HV						1.0382***
Constant	0.1095**	0.7042***	0.5778***	0.4716***	0.8493***	-0.0579
Observation	410.0000	410.0000	410.0000	410.0000	410.0000	410.0000
RSS	29.3530	38.1327	34.4387	25.6995	44.1360	23.6958
Overall F-test	210.9192***	68.4182***	119.5206***	298.9065***	3.6162***	358.6811***
R-Square	0.3408	0.1436	0.2266	0.4228	0.0088	0.4678
Adj. R-Square	0.3392	0.1415	0.2247	0.4214	0.0064	0.4665

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

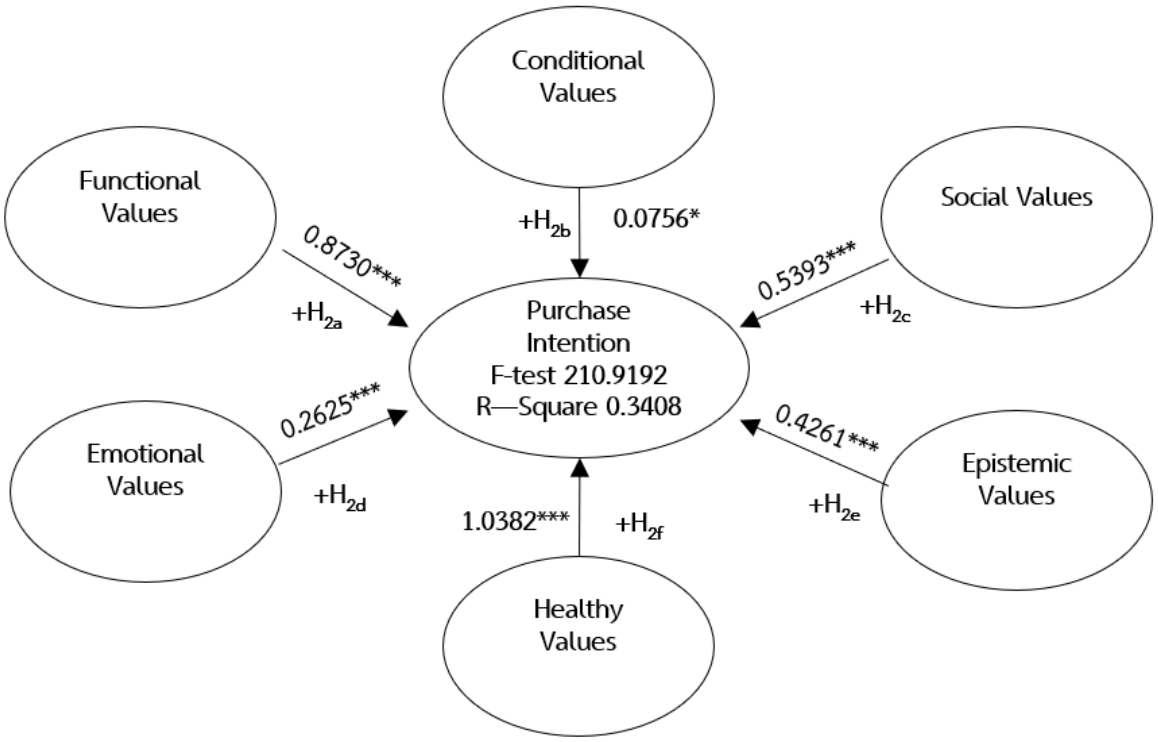

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_{2a}) : การรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย (Functional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการรับรู้คุณค่าด้านหน้าที่ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8730

สมมติฐานที่ 2 (H_{2b}) : การรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ (Emotional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01โดยการรับรู้คุณค่าด้านอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2625

สมมติฐานที่ 3 (H_{2c}) : การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ (Epistemic Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4261

สมมติฐานที่ 4 (H_{2d}) : การรับรู้คุณค่าด้านสังคม (Social Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสม

วิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านสังคม ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการรับรู้คุณค่าด้านสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5393

สมมติฐานที่ 5 (H_{2e}) : การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข (Conditional Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยการรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0756

สมมติฐานที่ 6 (H_{2f}) : การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ (Healthy Values) มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ (Purchase Intention for Health Product) ของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์ 1.0382

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือประชากรในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภคที่มีต่อเยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า เพศที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลต่อปัจจัยการรับคุณค่าด้านประโยชน์ใช้สอย การรับรู้คุณค่าด้านอารณ์ การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ การรับรู้คุณค่าด้านสังคม และการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และส่งผลต่อปัจจัยการรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 โดยกลุ่มตัวอย่างเพศหญิงมีการรับรู้คุณค่ามากกว่าเพศชาย และกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง Generation Z และ Y ให้ความสำคัญกับการรับรู้คุณค่าในด้านต่าง ๆมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุอยู่ในช่วง Generation X และ Baby Boomer และพบว่ารายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลต่อปัจจัยการรับรู้คุณค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,001 บาท ให้ความสำคัญต่อการรับรู้คุณค่ามากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่อเดือนไม่เกิน 30,000 บาท

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y ของผู้บริโภคในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ประชากรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุอยู่ในช่วง Generation Z และ Y มีรายได้เฉลี่ย มากกว่า 30,001 บาท มีมุมมองต่อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามิน ว่าเป็นผลิตภัณฑ์อาหารเสริมประเภทหนึ่ง ที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพ สอดคล้องกับแนวคิดของ ศศิประภา พันธนาเสวี (2563) และ วรรณิกา จิตตินรากร (2562) ที่อธิบายว่า การรับรู้คุณค่าด้าน

สุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด และยังสอดคล้องกับแนวคิดของ Anderson & Lee (2022) ที่อธิบายว่า ความเชื่อมั่นในประโยชน์ต่อสุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร และ Martinez (2021) อธิบายว่าผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพมักมีพฤติกรรมค้นหาข้อมูลโดยเน้นด้านคุณภาพและความปล อดภัยก่อนตัดสินใจซื้อวิตามิน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพมีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินแบรนด์ Y มากที่สุด โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นผู้หญิง Generation Z และ Y ที่ใส่ใจสุขภาพ ผู้บริโภคมองว่าผลิตภัณฑ์นี้เป็นนวัตกรรมที่ตอบโจทย์ทั้งด้านคุณค่าทางโภชนาการและความสะดวกในการบริโภค สอดคล้องกับวิถีชีวิตที่เร่งรีบของคนรุ่นใหม่ ดังนั้นผู้ประกอบการควรเน้นการสื่อสารด้านคุณประโยชน์และคุณค่าทางโภชนาการเพื่อเพิ่มการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพและโอกาสในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เยลลี่ผสมวิตามินของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งอาจส่งผลต่อการนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง ดังนั้นเพื่อการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ที่หลากหลายมากขึ้น การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมในด้านอื่น ๆ เช่น ความต้องการสารอาหารและแร่ธาตุที่จำเป็นในเยลลี่ผสมวิตามินของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางให้ผู้ผลิตพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่สามารถตอบโจทย์ต่อความต้องการของผู้บริโภค เพื่อจะทำให้ผู้บริโภคหันมาสนใจซื้อผลิตภัณฑ์เพิ่มขึ้น

2. ควรดำเนินการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่มีประสบการณ์ในการบริโภคเยลลี่ผสมวิตามิน โดยอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อนำข้อมูลเชิงลึกมาวิเคราะห์และประยุกต์ใช้ในการพัฒนาสื่อโฆษณาผลิตภัณฑ์ในเชิงสุขภาพต่อไป

บรรณานุกรม

ธราพงษ์ อินทร์สุวรรณ์, อุรสา บัวมะต, และ กุลกัญญา ณ ป้อมเพ็ชร์. (2558). การรับรู้ทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อแซนด์วิชสำเร็จรูปในมื้อเช้า. *วารสารบริหารธุรกิจ*, *38*(145), 25-48.

พิบูล ทีปะปาล. (2545). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ: อมรการพิมพ์.

วรรณิกา จิตตินรากร. (2562). อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าต่อความตั้งใจซื้อ. *วารสารการจัดการสมัยใหม่*, *17*(2), 77-89.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, ศุภร เสรีรัตน์, องอาจ ปทะวานิช, ปณิศา มีจินดา, และจิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศศิประภา พันธนาเสวี. (2563). การรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, *43*(167), 21-41.

สุดารัตน์ กันตะบุตร. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมอาหาร. *วารสารบริหารธุรกิจ*, *44*(172), 25-46.

Anderson, K., & Lee, S. M. (2022). Understanding the relationship between health value perception and purchase intention of dietary supplements. *Journal of Business Research*, *76*(3), 245-258.

Chen, M. F. (2020). The impact of perceived value on vitamin purchase intention. *Journal of Business Research*, 115, 320-331.

Dodds, W. B., Monroe, K. B., & Grewal, D. (1991). Effects of price, brand, and store information on buyers' product evaluations. *Journal of Marketing Research*, *28*(3), 307-319.

Euromonitor International. (2023). *Health and wellness in Thailand*. https://www.euromonitor.com/health-and-wellness-in-thailand/report

Johnson, K. L., Chen, Y. J., & Smith, B. (2021). The role of emotional value in dietary supplement purchase decisions. *Journal of Marketing Research*, *58*(4), 675-692.

Kim, S. H., Lee, J., & Park, M. (2019). Social value influence on health product purchase decisions. *Journal of Consumer Psychology*, *29*(3), 420-439.

Lee, H. J. (2018). Understanding value perception of health supplements in South Korea. *Asia Pacific Journal of Marketing and Logistics*, *30*(4), 952-971.

Marketeer. (2023). Thailand vitamin jelly market analysis Q4 2023. *Marketeer Market Intelligence Report*, *15*(4), 28-35.

Martinez, P. (2021). Health consciousness and vitamin purchase intention: The role of perceived value. *Health Marketing Quarterly*, *38*(2), 85-102.

Nielsen IQ Thailand. (2023). Thailand health and wellness consumer insights study 2023. *Nielsen Consumer Insights Series*, *4*(2), 15-28.

Park, J. Y. (2021). Value perception and purchase intention: A structural equation modeling approach. *Journal of Consumer Marketing*, *38*(4), 401-412.

Pavlou, P. A. (2003). Consumer acceptance of electronic commerce: Integrating trust and risk with the technology acceptance model. *International Journal of Electronic Commerce*, *7*(3), 101-134.

Sheth, J. N., Newman, B. I., & Gross, B. L. (1991). Why we buy what we buy: A theory of consumption values. *Journal of Business Research*, *22*(2), 159-170.

Smith, D. R. (2019). Emotional value and repurchase intention of vitamin products. *Journal of Consumer Marketing*, *36*(5), 642-655.

Smith, J. R., Johnson, K. L., & Williams, D. B. (2022). Health benefit perceptions as predictors of supplement purchase behavior: A cross-cultural analysis. *International Journal of Nutrition and Health Sciences*, *17*(2), 143-158.

Wang, L. (2020). Consumer value perception of health supplements in China. *Journal of Business Research*, 108, 292-304.

Wilson, M., Taylor, J., & Chen, H. (2020). Novelty value effects on trial of new dietary supplement formats. *Journal of Product Innovation Management*, *37*(4), 356-375.

Wu, L. Y., Chen, K. Y., Chen, P. Y., & Cheng, S. L. (2011). The effects of perceived value on behavioral intention. *Journal of Business Research*, *64*(9), 1004-1013.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, *52*(3), 2-22.

ความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนแบรนด์และความภักดีต่อแบรน์ในธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

The Relationship between Brand Sponsorship and Loyalty to Brands in Coffee Shop Businesses that Use Environmentally Friendly Practices

ศิริพันธ์ วงค์คำลือ[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Siripan Wongkomelue[1] and Nopnapa Jullobol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Siripan.won@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามลักษณะอายุ และจำแนกตามตามรายได้ และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณ ในลักษณะวิจัยเชิงสำรวจ โดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้บริโภคที่ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 410 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติขั้นสูง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยจำแนกตามลักษณะอายุ และจำแนกตามตามรายได้ พบว่า อายุและรายได้ที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันและ (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้นร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จะต้องสร้างให้เกิดความเชื่อใจ สร้างโดยให้เกิดความไว้วางใจ สร้างให้ผู้ใช้บริการเชื่อว่าธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือตัวตนของผู้ใช้บริการ มีการรักษาสัญญาเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ให้ไว้กับลูกค้า และตรงตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการที่คาดหวังกับธุรกิจที่จะปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ความภักดี ธุรกิจร้านกาแฟ แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the level of loyalty to business brands Coffee shops that use environmentally friendly practices for consumers in Bangkok and its vicinity Categorized by age characteristics and classified by income and (2) to identify factors affecting loyalty. To the consumer brand of coffee shops that use environmentally friendly practices in Bangkok and its vicinity. This research is quantitative research in the form of a survey research. Data were collected from an online questionnaire from a sample population of 410 consumers who use coffee shop services that use environmentally friendly practices. and the research results were analyzed using basic statistical analysis, frequency (percentage), mean, standard deviation, and advanced statistics. showed that (1) consumers' loyalty towards coffee shop brands that use environmentally friendly practices. By classifying according to age characteristics and by classifying according to income, it was found that different ages and incomes tend to have different opinions (2). In terms of factors affecting brand loyalty to coffee shops that use environmentally friendly practices, consumers place importance on brand reliability. Therefore, coffee shops that use environmentally friendly practices It must be built to create trust, build trust, create customers believe that the coffee shop business that uses environmentally friendly practices is who they are, keeps promises about environmentally friendly practices made to customers, and meets customers' expectations of a business that practices environmentally friendly. To enhance the competitiveness and create sustainability of the coffee shop business in the future.

Keywords: Loyalty, coffee shop business, environmentally friendly practices

บทนำ

ในบริบทปัจจุบัน ประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาในระดับโลก และทุกภาคส่วนให้ความสำคัญต่อการเกิดปัญหาสิ่งแวดล้อม โดยปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เป็นปัญหาอยู่ตอนนี้ อาทิเช่น ปัญหาภาวะโลกร้อนและการลดลงของชั้นโอโซน ซึ่งกลายเป็นประเด็นหลัก ในการอภิปรายสาธารณะ (Moscovici, 1976) เกี่ยวกับศักยภาพในการทำลายล้างของปรากฏการณ์ทางธรรมชาติและผลกระทบของภัยพิบัติทางสิ่งแวดล้อมที่มีต่อมนุษย์ ได้ก่อให้เกิดความวิตกกังวลในประชากรโลกต่อประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อมหลากหลาย ซึ่งรวมถึงการเสื่อมโทรมของระบบนิเวศ ภาวะโลกร้อน การขาดแคลนทรัพยากร การลดลงของชั้นโอโซน และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เป็นต้น ปรากฏการณ์ดังกล่าวทำให้ผู้บริโภคกลุ่มใหม่ ซึ่งมีจิตสำนึกและพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหรือระบบนิเวศ (Finisterre do Paco & Raposo, 2010) จากข้อมูล 85% ของผู้บริโภคทั่วโลกปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการซื้อให้

ยั่งยืนขึ้น และ 73% ยินดีจ่ายเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และข้อมูลจากสำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม ก็พบว่ามีเจ็ดเทรนด์ สำหรับการดำเนินธุรกิจเพื่อสิ่งแวดล้อม เช่น ธุรกิจผลิตภัณฑ์จากธรรมชาติ ธุรกิจระบบเติมสินค้าอุปโภคบริโภคเป็นต้น ซึ่งภาคธุรกิจก็มีการปรับตัวและปรับการดำเนินธุรกิจโดยให้ความสำคัญต่อแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่บางส่วนของภาคธุรกิจที่เผชิญกับความท้าทายด้านสิ่งแวดล้อมก็มุ่งแสวงหาแนวทางการดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะภาคธุรกิจร้านกาแฟ ซึ่งนับเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่ได้รับความสนใจอย่างมาก ยกตัวอย่างเช่น ร้านกาแฟอเมซอน ซึ่งได้รับการจัดอันดับให้เป็นหนึ่งในผู้ประกอบการรายสำคัญที่มีอัตราการเติบโตสูงในอุตสาหกรรม รวมถึงเป็นผู้ประกอบการที่มีแนวทางปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมในภาคธุรกิจร้านกาแฟ

ดังนั้น ร้านกาแฟอเมซอน จึงเป็นอีกร้านกาแฟที่ก่อให้เกิดประเด็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมหลายประการ เช่น และการใช้พลังงานจำนวนมหาศาล ปริมาณขยะพลาสติกและบรรจุภัณฑ์ จากปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นดังกล่าว ทางร้านกาแฟอเมซอนก็ให้ความสำคัญกับการดำเนินแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ดังนี้ การใช้ยานพาหนะพลังงานไฟฟ้าสำหรับกระบวนการจัดส่งสินค้า ลดการใช้บรรจุภัณฑ์และหันมาใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การใช้กระดาษและพลาสติกรีไซเคิล เพื่อลดปริมาณบรรจุภัณฑ์ การใช้แก้วเย็น PLA เป็นแก้วพลาสติกที่ทำจากพืช 100% ตามด้วยหลอด Bio ห่อกระดาษ ผลิตจากเม็ดพลาสติกชีวภาพ BIOPBS และเม็ดพลาสติกชีวภาพ PLA ซึ่งผลิตจากพืช เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสามารถสลายตัวได้ทางชีวภาพ (Compostable) และการใช้ถุงกระดาษใส่เบเกอรี่ Amazon Bio Cup แก้วกระดาษเคลือบพลาสติกชีวภาพชนิด PBS ที่ย่อยสลายได้ 100% โดยเป็นร้านกาแฟรายแรกของไทย ที่ช่วยลดปัญหาขยะพลาสติก และจากปริมาณการบริโภคที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้น ส่งผลให้ร้านกาแฟอเมซอนประสบกับความท้าทายด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่มากขึ้น ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความตระหนักและความคาดหวังของสังคมต่อบทบาทของภาคธุรกิจในการรับผิดชอบต่อผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินกิจการ (สุชาติ ระมาศ, 2567)

จากข้อมูลข้างต้น ทำให้เกิดคำถามในงานวิจัยว่า ระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามลักษณะอายุ และจำแนกตามตามรายได้ และปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้จะมุ่งเน้นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการสนับสนุนแบรนด์และความภักดีต่อแบรน์ในธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยจะทำการศึกษาพฤติกรรมและทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อประเด็นสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามลักษณะอายุ และจำแนกตามตามรายได้

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) คือ เป็นแนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างช่วงชีวิตของบุคคลกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยมีสาระสำคัญ ดังต่อไปนี้

ในช่วงวัยเด็ก โดยเฉพาะแรกเกิดและวัยทารก ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมีแนวโน้มสูง เนื่องจากความต้องการการดูแลอย่างใกล้ชิดและการป้องกันโรคที่จำเป็น แต่จะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยเด็กตอนปลาย (Smith, Williams, & Taylor, 2022) ช่วงวัยรุ่นและวัยผู้ใหญ่ตอนต้นมักมีค่าใช้จ่ายต่ำที่สุด โดยเน้นการป้องกันและการรักษาการบาดเจ็บเป็นหลัก (Johnson & Brown, 2023)

เมื่อเข้าสู่วัยผู้ใหญ่ ค่าใช้จ่ายเริ่มเพิ่มขึ้นตามอายุ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงวัยกลางคน ซึ่งมีการเพิ่มขึ้นของความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรัง ทำให้เกิดความต้องการในการตรวจคัดกรอง การป้องกัน และการจัดการโรคมากขึ้น (Davis, 2021; Wilson, 2024) ช่วงวัยสูงอายุมักมีค่าใช้จ่ายสูงที่สุด เนื่องจากความซับซ้อนของปัญหาสุขภาพและความต้องการการดูแลระยะยาว (Thompson & Taylor, 2023)

ในช่วงระยะสุดท้ายของชีวิต ค่าใช้จ่ายมักสูงมากเป็นพิเศษ โดยเน้นการดูแลแบบประคับประคอง (Anderson et al., 2022) รูปแบบนี้สะท้อนให้เห็นถึงความท้าทายในการจัดสรรทรัพยากรด้านสุขภาพให้เหมาะสมกับความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงวัย

แนวทางการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practice) หมายถึงแนวทางหรือกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยรักษาทรัพยากรธรรมชาติ และส่งเสริมความยั่งยืนของโลก (Bast & Kurukulasuriya, 2015)

ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) หมายถึง การรับรู้ การมีปฏิสัมพันธ์ และการตอบสนองต่อการกระตุ้นในหลาย ๆ ด้านของแบรนด์ ซึ่งออกแบบมาเพื่อสร้างความสัมพันธ์ที่ราบรื่นกับแบรนด์ในแง่มุมของความรู้สึก ความคิด ความหมาย และพฤติกรรม (Brakus, Schmitt, & Zarantonello, 2009)

ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Image) การสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์เป็นกระบวนการสร้างสัญลักษณ์และความหมายที่แฝงอยู่ในความทรงจำของผู้บริโภคต่อประสบการณ์ การใช้สินค้าหรือบริการของแบรนด์นั้นๆ (Lau & Pau, 2007)

ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green image) เป็นการใช้สีเขียวในสื่อสารการตลาดและการประชาสัมพันธ์เพื่อส่งสัญลักษณ์หรืออุดมการณ์ของความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสีเขียวถือเป็นสัญลักษณ์

ของธรรมชาติ ความยั่งยืน และการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Delmas & Burbier, 2011) ความผูกพันธ์กับแบรนด์ (Brand attachment) หมายถึงความผูกพันทางอารมณ์และการเชื่อมโยงที่ลึกซึ้งระหว่างผู้บริโภคและแบรนด์ ซึ่งเกิดจากประสบการณ์ และการมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์นั้นๆ เป็นระยะเวลานาน (Park et al., 2010)

ความรักแบรนด์ (Brand Love) ความผูกพันทางอารมณ์ในระดับสูงของลูกค้า ที่มีต่อ แบรนด์ (Batra, Ahuvia, & Bagozzi, 2012)

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand advocacy) หมายถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แสดงออกถึงความภักดีต่อแบรนด์ในระดับสูง โดยมีการสนับสนุน แนะนำ และกระตุ้นให้ผู้อื่นซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของ แบรนด์นั้นๆ (Chelminski & Coulter, 2011)

ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty) หมายถึงทัศนคติและพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แสดงออกถึงความผูกพันและการซื้อซ้ำอย่างสม่ำเสมอต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการของแบรนด์หนึ่งๆ โดยไม่หันไปใช้แบรนด์อื่นที่เป็นคู่แข่ง (Oliver, 1999)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

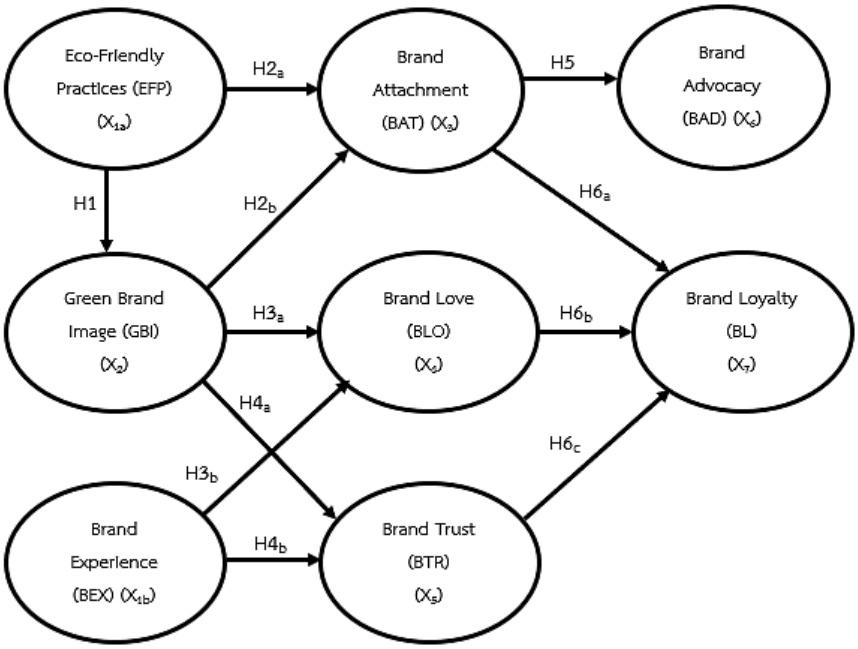

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้ดังนี้

H_1: แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_2: แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

H_3: ประสบการณ์แบรนด์ และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

H_4: ประสบการณ์แบรนด์ และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

H_5: ความผูกพันธ์กับแบรนด์ มีผลเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์

H_6: ความผูกพันธ์กับแบรนด์ ความรักแบรนด์ และความน่าเชื่อถือของแบรนด์มีผลเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 410 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ผู้บริโภคที่ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือแบ่งตามอายุ และแบ่งตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ความถี่	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		
อายุ	**น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท**	**ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป**	**รวม**
Gen Z & Gen Y	230	49	279
	56.10%	11.95%	68.05%
Gen X & Gen BB	51	80	131
	12.44%	19.51%	31.95%
รวม	281	129	410
	68.54%	31.46%	100%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จานวน 410 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภค ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Z & Gen Y จำนวน 279 และ Gen X & Gen BB จำนวน 131 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 281 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 129 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 410 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการบริโภคกาแฟทั่วไป และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจการใช้บริการของผู้บริโภคร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี (Cognitive Affective Behavior (C-A-B) model) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

$$X_{1ai}, X_{1bi} = \text{ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)} \quad (1)$$

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_{1ai} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1ai} + \beta_{32} X_{2i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1bi} + \beta_{42} X_{2i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51} X_{1bi} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63} X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{73} X_{3i} + \beta_{74} X_{4i} + \beta_{75} X_{5i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่ X1ai = แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ของผู้ใช้ คนที่ i

X1bi = ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ของผู้ใช้ คนที่ i

X2i = ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image: GBI) ของผู้ใช้ คนที่ i

X3i = ความผูกพันธ์กับแบรนด์ (Brand Attachment) ของผู้ใช้ คนที่ i

X4i = ความรักแบรนด์ (Brand Love) ของผู้ใช้ คนที่ i

X5i = ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ของผู้ใช้ คนที่ i

X6i = การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ของผู้ใช้ คนที่ i

X7i = ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ของผู้ใช้ คนที่ i

E *ji* = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 410 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 252 คน คิดเป็น 61.50% อายุระหว่าง 25 – 39 ปี จำนวน 141 คน คิดเป็น 34.40% สถานภาพโสด จำนวน 259คน คิดเป็น 63.20% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 179 คน คิดเป็น 43.70 % ประกอบอาชีพนิสิต/นักศึกษา จำนวน 116 คน คิดเป็น 28.30% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 185 คน คิดเป็น 45.10%

โดยผู้ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดื่มกาแฟวันละ 1 แก้ว จำนวน 333 คน คิดเป็น 81.20% ซื้อกาแฟจากร้านกาแฟทุกวัน จำนวน 173 คน คิดเป็น 42.20% ใช้บริการร้านกาแฟในรูปแบบซื้อกลับบ้าน จำนวน 283 คน คิดเป็น 69 % โดยประเภทสินค้าที่ผู้ใช้บริการเลือกซื้อเป็นประจำจะซื้อเครื่องดื่ม จำนวน 282 คน คิดเป็น 68.80% ซึ่งการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟเพราะรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ จำนวน 258 คน คิดเป็น 62.90% และรูปแบบการใช้บริการร้านกาแฟมาใช้บริการคนเดียว จำนวน 173 คน คิดเป็น 42.20%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจการใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBI	BAT	BLO	BTR	BAD	BL
EFP	0.7661***	0.2039***				
GBI		0.3844***	0.1676***	0.2289***		
BEX			0.4527***	0.7184***		
BAT					0.7535***	0.2184***
BLO						0.2253***
BTR						0.3403***
Constant	0.1594***	0.3124***	0.2904***	-0.0147	0.2352***	0.2313***

	GBI	BAT	BLO	BTR	BAD	BL
N-Observation	410	410	410	410	410	410
RSS	7.4429	6.8904	5.3716	10.0525	4.3283	3.0456
loglikelihood	240.0598	255.8697	306.9181	178.4436	351.1850	423.2395
Overall F-test	464.4668***	138.3812***	210.0717***	264.5149***	619.5840***	375.2309***
R - squared	0.5324	0.4048	0.5079	0.5652	0.6030	0.7349
Adjusted (Adj.)	0.5312	0.4018	0.5055	0.5630	0.6020	0.7330

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

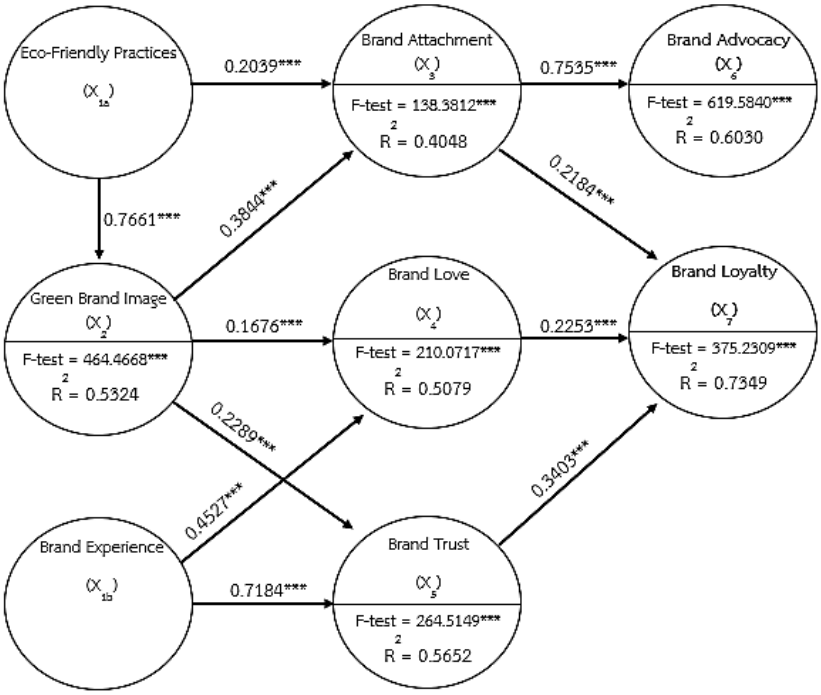

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices: EFP) มีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image : GBI)

ผลการวิจัยพบว่า แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices: EFP) มีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image : GBI) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.7661

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices: EFP) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image : GBI) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกผันกับแบรนด์ (Brand attachment)

ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3844 ซึ่งส่งผลมากกว่า แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2039

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และ ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อ ความรักแบรนด์ (Brand Love)

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (Brand Love) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.4527 ซึ่งส่งผลมากกว่าภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1676

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

ผลการวิจัยพบว่า ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.7184 ซึ่งส่งผลมากกว่า ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2289

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความผูกผันกับแบรนด์ (Brand attachment) มีผลเชิงบวกต่อ การสนับสนุนแบรนด์ (Brand advocacy)

ผลการวิจัยพบว่า ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.7535

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความผูกผันกับแบรนด์ (Brand attachment) ความรักแบรนด์ (Brand Love) และความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty

ผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3403 ซึ่งส่งผลมากกว่าความรักแบรนด์ (Brand Love) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2253 และความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) มีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2184

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัยตามลักษณะประชากรศาสตร์

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้บริการของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน สรุปผลการวิจัยตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุอยู่ระหว่างในกลุ่ม Gen Z & Gen Y สถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด การศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในช่วงกำลังศึกษาระดับปริญญาตรีหรือปริญญาตรี มีอาชีพนิสิตและนักศึกษา มีรายได้ส่วนใหญ่น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ส่วนใหญ่ดื่มกาแฟวันละ 1 แก้ว จะซื้อกาแฟจากร้านกาแฟโดยส่วนใหญ่จะซื้อทุกวัน โดยใช้บริการในรูปแบบของการซื้อกลับบ้าน เลือกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มเป็นประจำ ซึ่งตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟเพราะมีรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ และส่วนใหญ่จะใช้บริการที่ร้านกาแฟคนเดียว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้บริการของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน โดยมี

พบว่าอายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริโภคกลุ่ม Gen x & Gen BB ให้ความสำคัญมากกว่าผู้บริโภคกลุ่ม Gen z & Gen y ขณะที่ตัวแปรอื่น ๆ ไม่แตกต่าง นั่นคือผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้การบริโภคกาแฟร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันด้วยนั่นเอง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไปให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท นั่นคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้การบริโภคกาแฟร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

พบว่าปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3403 ปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2253 ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2184 โดยปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) มีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน

ผลการวิเคราะห์อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน พบว่า ปัจจัยแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากที่สุด จากผลวิจัยดังกล่าวพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ จาริณี เธียรเจริญ (2567) พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุและรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน แสดงระดับความจงรักภักดีต่อการใช้บริการร้านอาหารที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย รุ่งกมล แซ่ลิ้ม (2561) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อมิติด้านความคิดในทัศนคติของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครต่อตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยสององค์ประกอบหลัก ได้แก่ องค์ความรู้เกี่ยวกับตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการรับรู้ภาพลักษณ์ของตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย Chen (2010) พบว่าภาพลักษณ์ของแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและความไว้วางใจในแบรนด์ ซึ่งนำไปสู่คุณค่าของแบรนด์ที่สูงขึ้น พบว่า ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความรักแบรนด์ และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความรักแบรนด์ และพบว่า ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย วรวรรณ องค์ครุฑรักษา (2565) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของร้านกาแฟที่ให้บริการเต็มรูปแบบมากที่สุด ได้แก่ ประสบการณ์ของลูกค้าผ่านช่องทางที่หลากหลาย ความเป็นสากล และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่าปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความรักแบรนด์ และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความรักแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ไปรยา เจษฎานฤสาร (2565) พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของร้านกาแฟที่ให้บริการเต็มรูปแบบมากที่สุด ได้แก่ ประสบการณ์ของลูกค้าผ่านช่องทางที่หลากหลาย ความเป็นสากล และภาพลักษณ์ตราสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พบว่า ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยการสนับสนุนแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย สิริเขตต ขานไพบูลย (2559) พบว่า ความผูกพันกับแบรนด์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า พบว่า ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ ปัจจัย

ความรักแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ และปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย ภัทรพร ธนสารโสภิณ (2558) พบว่า การศึกษาเรื่อง "การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน" พบว่าความผูกพันกับแบรนด์เป็นหนึ่งในปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ธุรกิจร้านกาแฟที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมควรให้ความสำคัญกับการสร้างความเชื่อใจโดยการรักษาสัญญาและปฏิบัติตามความคาดหวังของผู้ใช้บริการในด้านสิ่งแวดล้อม ควบคู่กับการสร้างความผูกพันกับแบรนด์ผ่านการสร้างประสบการณ์ที่มีความหมายและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้บริการ เพื่อให้เกิดการใช้บริการซ้ำและความภักดีต่อแบรนด์ ทั้งนี้ ผู้ประกอบการสามารถนำแนวทางดังกล่าวไปประยุกต์ใช้ในการวางแผนกลยุทธ์เพื่อสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันทางธุรกิจต่อไป

บรรณานุกรม

จาริณี เธียรเจริญ. (มกราคม – มิถุนายน 2567). ความจงรักภักดีในการเลือกใช้บริการ ร้านอาหารริมทางของผู้บริโภคในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *วารสารวิทยาการจัดการวิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์*, *6*(1), 25-33.

ภัทรพร ธนสารโสภิณ. (2558). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าสมาร์ทโฟน* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รุ่งกมล แซ่ลิ้ม. (2561). *การวางตำแหน่งและความรู้ต่อตราที่ส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อรถยนต์ตราที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. Bangkok University Bu Research. http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/3032

วรวรรณ องค์ครุฑรักษา, ไปรยา เจษฎานฤสาร. (2565). *อิทธิพลของประสบการณ์ลูกค้า ภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียว และอัตนิยมเชิงวัฒนธรรมต่อความตั้งใจซื้อสินค้าของร้านกาแฟแบบบริการเต็มรูปแบบ* [วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and dissertations (Chula ETD). https://digital.car.chula.Ac.th/chulaetd/6318

สิริเขตต ขานไพบูลย (2559). *การรับรู้คุณค่าตราเพื่อสร้างความผูกพันของแบรนด์สตาร์บัคส์ คอฟฟี่ ไทยแลนด์* [การค้นคว้าอิสระปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. Bangkok University Bu Research. http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/2615

สุชาติ ระมาศ. (2567). *"Café Amazon" ผสานนวัตกรรมสีเขียว ยึดหลัก 5Rs ลดปริมาณขยะ*. Brandage. https://www.brandage.com

Anderson, J., Martin, P., Lee, S., & White, R. (2022). End-of-life care expenditure patterns and resource allocation. *Healthcare Management Review*, *29*(3), 278-295.

Bast, E., & Kurukulasuriya, S. (2015). Eco-friendly lifestyle practice. *In Encylopedia of corporate social responsibility,* 883-889.

Batra, R., Ahuvia, A., & Bagozzi, R. P. (2012). Brand love. *Journal of Marketing*, *76*(2), 1-16.

Brakus, J. J., Schmitt, B. H., & Zarantonello, L. (2009). Brand experience: What is it? How is it measured? Does it affect loyalty. *Journal of Marketing*, *73*(3), 52-68.

Chelminski, P., & Coulter, R. A. (2011). An examination of consumer advocacy and complaining behavior in the context of service failure. *Journal of Services Marketing*, *25*(5), 361-370. https://doi.org/10.1108/08876041111149694

Chen, Y. S. (2010). The drivers of green brand equity: green brand image, green satisfaction, and green trust. *Journal Business Ethics*, *93*(2), 307-319.

Davis, R. (2021). Healthcare costs in middle adulthood: A longitudinal study. *Journal of Health Services Research*, *33*(2), 145-162.

Delmas, M. A., & Burbier, V. C. (2011). The drivers of greenwashing. *California Management Review*, *54*(1), 64-87. https://doi.org/10.1525/cmr.2011.54.1.64

Finisterra do Paco, A. M., & Raposo, M. L. B. (2010). Green consumer market segmentation: empirical findings from Portugal. *International Journal of Consumer Studies*, *34*(4), 429-436.

Johnson, M., & Brown, S. (2023). Understanding healthcare costs through developmental stages. *Health Policy Review, 18*(4), 345-367.

Moscovici, S. (1976*).* La psychanalyse, son image et son public [Psychoanalysis, its image and its public]. Paris: Presses Universitaires de France.

Oliver, R. L. (1999). Whence consumer loyalty. *Journal of Marketing*, *63*(4), 33-44. https://doi.org/10.1177/00222429990634s105

Park, C. W., MacInnis, D. J., Priester, J., Eisingerich, A. B., & Iacobucci, D. (2010). Brand attachment and brand attitude strength: Conceptual and empirical differentiation of two critical brand equity drivers. *Journal of Marketing*, *74*(6), 1-17. https://doi.org/10.1509/jmkg.74.6.1

Smith, A., Williams, B., & Taylor, C. (2022). Healthcare Expenditure patterns across life stages: A comprehensive analysis. *Journal of Health Economics, 45*(2), 112-134.

Thompson, E., & Taylor, M. (2023). Elderly healthcare expenditure: Trends and implications. *Aging & Health Economics, 15*(4), 412-429.

Wilson, K. (2024). Chronic disease management and healthcare spending patterns. *Health Economics Quarterly*, *42*(1), 67-85.

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความรักในแบรนด์และการสนับสนุนแบรนด์: บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและประสบการณ์ที่มีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ

Analysis of Factors Affecting Brand Love and Brand Support: The Role of Eco-Friendly Practices and Brand Experience in the Coffee Shop Industry

อัฉรา ไตรวงค์ย้อย[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Atchara Traiwongyoi[1] and Nopnapa Jullobol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: atchara.tra@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศและจำแนกตามการศึกษา (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และ (3) เพื่อระบุปัจจัยที่มีต่อความรักในแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลจากการวิจัยเชิงปริมาณ ในลักษณะวิจัยเชิงสำรวจ โดยวิธีเก็บรวบรวมข้อมูล แบบสอบถามออนไลน์ จากกลุ่มประชากรตัวอย่างผู้บริโภคที่ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 407 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติขั้นสูง ผลการวิจัยประกอบด้วย พบว่า (1) เพศและการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญ และ (3) ปัจจัยที่มีต่อความรักในแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์แบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ควรให้ความสำคัญกับความรักแบรนด์ โดยสร้างความรู้สึกพิเศษให้แก่ผู้ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟ ก่อให้เกิดความชื่นชอบในแบรนด์ สร้างความรู้สึกมีความสุขเมื่อเข้าใช้บริการ สร้างความรู้สึกที่ดี และความรู้สึกยอดเยี่ยม

คำสำคัญ: ความภักดีต่อแบรนด์ ธุรกิจร้านกาแฟ แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this study were (1) compare the level of brand loyalty to coffee shops that use environmentally friendly practices among consumers in Bangkok and its vicinity, classified by gender and by education; (2) identify factors affecting brand loyalty to coffee shops that use environmentally friendly practices among consumers in Bangkok and its vicinity; and (3) identify factors affecting consumer brand love for coffee shops that use environmentally friendly practices in Bangkok and its vicinity. The research was conducted by collecting quantitative data in the form of a survey using an online questionnaire from a sample population of 407 consumers who use coffee shops that use environmentally friendly practices. Data were analyzed using basic statistics, frequency (percentage), mean, standard deviation, and advanced statistics. The data obtained were analyzed by (1) Different genders and education of the sample groups tend to have different opinions; (2) Factors affecting consumer brand loyalty to coffee shops that use environmentally friendly practices: Consumers place importance on brand love; and (3) Factors affecting consumer brand love for coffee shops that use environmentally friendly practices: Consumers place importance on brand experience. Therefore, coffee shops should focus on creating brand love through developing an environmental image, creating a good experience, and building trust. To increase brand loyalty and long-term sustainability

Keywords: Brand loyalty, coffee shop business, eco-friendly practices

บทนำ

ปัญหาการทิ้งขยะพลาสติกกระจัดกระจายทั่วไป มักก่อให้เกิดปัญหาการอุดตันตามท่อระบายน้ำทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วม ปัญหาขยะลอยในแม่น้ำ ลำคลอง บางส่วนไหลลงสู่ทะเล ก่อให้เกิดปัญหาเศษขยะพลาสติกและไมโครพลาสติก พบการแพร่กระจายในทะเลทั่วโลก ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศทางทะเล (ทัศนธร ภูมิยุทธิ์, 2565) พลาสติกนับว่าเป็นผลิตภัณฑ์ที่ถูกใช้อย่างแพร่หลายในชีวิตประจำวันทั้งสินค้าอุปโภคบริโภคต่าง ๆ ถุงพลาสติก ขวดน้ำ หลอด ของเล่น จาน บรรจุภัณฑ์ใส่อาหาร และอื่น ๆ อีกมากมาย วิศรา หุ่นธานี (2566) ขณะที่อุตสาหกรรมบรรจุภัณฑ์ซึ่งนิยมใช้พลาสติก มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่อง จากการขยายตัวของสินค้าเพื่อการส่งออกและบรรจุภัณฑ์สำหรับสินค้าเพื่อการค้าปลีกภายในประเทศ ส่วนขยะพลาสติกที่ไม่ถูกจัดเก็บและกระจัดกระจายอยู่ในพื้นที่ทั่วไป ก็มักสร้างปัญหาการอุดตันตามท่อระบายน้ำ ทำให้เกิดปัญหาน้ำท่วมในช่วงฝนตก และมักพบเป็นขยะลอยในแม่น้ำ ลำคลอง จนกระทั่งลงสู่ทะเล ซึ่งในแต่ละวันการบริโภคกาแฟมี

ผู้บริโภคกาแฟกันเป็นจำนวนมาก บางคนบริโภคมากกว่า 1 แก้ว ในการบริโภคกาแฟ 1 แก้ว พบว่า มีชิ้นส่วน 5 ชิ้น คือ แก้วน้ำ ฝาครอบแก้ว หลอดดูดน้ำ ถุงหูหิ้ว กระดาษกันร้อน ทิชชู่

ปัจจุบันมีการบริโภคกาแฟในปริมาณที่สูงมากซึ่งส่งผลให้มีการใช้แก้วกาแฟใช้แล้วทิ้งในปริมาณมหาศาล เนื่องจากแก้วกาแฟส่วนใหญ่มีส่วนประกอบของพลาสติก ซึ่งเป็นอุปสรรคสำคัญในการรีไซเคิล แม้ว่าแก้วจะทำจากกระดาษ แต่การเคลือบพลาสติกที่ใช้ในการป้องกันการรั่วซึมทำให้แก้วกาแฟไม่สามารถรีไซเคิลได้ง่าย ทำให้แก้วกาแฟถูกทิ้งลงในขยะและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว การสะสมของขยะพลาสติกและกระดาษที่ไม่สามารถรีไซเคิลได้ในปริมาณมาก ไม่เพียงแต่ทำให้ปริมาณขยะเพิ่มขึ้น แต่ยังเพิ่มภาระให้กับระบบการจัดการขยะอีกด้วย (Buddy Premium, 2567) ผู้บริโภคจำนวนมากต้องการผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและชื่นชอบธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การที่ลูกค้าตระหนักและใส่ใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงอาจแตกต่างกันไปตามความตระหนักและความห่วงใยต่อสิ่งแวดล้อม (Bekar, Durmaz, & Yozukmaz, 2019) การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นการศึกษาผลกระทบของแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ โดยศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคที่มีความภักดีต่อแบรนด์ ทัศนคติการบริโภคกาแฟ ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคต่อแบรนด์ร้านกาแฟ การวิเคราะห์ผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นต่อกลยุทธ์การตลาด และการบริหารจัดการของร้านกาแฟ เพื่อตอบสนองผู้บริโภค ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เพิ่มความภักดีต่อแบรนด์และสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศ และจำแนกตามการศึกษา
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
3. เพื่อระบุปัจจัยที่มีต่อความรักในแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎี Cognitive-Affective-Behavioral (C-A-B) Model

ใช้เพื่ออธิบาย การรับรู้ (ความรู้ความเข้าใจ) ความรู้สึก (อารมณ์/ความรู้สึก) และการกระทำ (พฤติกรรม) ซึ่งจะส่งผลต่อพฤติกรรมโดยรวมที่จะกระตุ้นแรงจูงใจของบุคคลในการมีส่วนร่วมในพฤติกรรมบางอย่างอธิบายถึงวิธีที่ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ ตามมุมมองทางทฤษฎี การบริการ การค้าปลีกจะวัดการบริการแบบครอบคลุม และขั้นตอนของประสบการณ์ของลูกค้า รวมถึงการตอบสนองด้านการรับรู้ อารมณ์และ

พฤติกรรม (Hussin & Wahid, 2023) จากทฤษฎี Cognitive-Affective-Behavioral (C-A-B) Model ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่ประเด็นการสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) Shaun Smith and Joe Wheeler (2002) ได้ให้ความหมายประสบการณ์ของแบรนด์ คือ ความตั้งใจในการมอบประสบการณ์ลูกค้าเพื่อสนับสนุนแบรนด์มีความสอดคล้องในการมอบประสบการณ์นั้นในช่วงเวลาและสถานที่ แตกต่างจากแบรนด์คู่แข่ง มีคุณค่าในการเสนอข้อเสนอลูกค้าที่ตรงตามความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย

ความรักแบรนด์ (Brand Love) Carroll and Ahuvia (2006) ความรู้สึกความชอบชิงบวกที่ผู้บริโภคมีต่อแบรนด์ ความรักแบรนด์เป็นระดับสูงสุดของความสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ และมีผลกระทบที่สำคัญต่อพฤติกรรมของผู้บริโภคในระยะยาว ความรักในแบรนด์แยกจากความพึงพอใจ ความชอบ และความไว้วางใจ

ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) Farahdiba (2023, as cited in Munuera-Aleman., et al. 2003) ความไว้วางใจในแบรนด์ในการศึกษานี้ถูกกำหนดให้เป็น “ความรู้สึกปลอดภัยที่ผู้บริโภคมีในการโต้ตอบกับแบรนด์ โดยอ้างอิงจากการรับรู้ว่าแบรนด์มีความน่าเชื่อถือและรับผิดชอบต่อผลประโยชน์และสวัสดิการของผู้บริโภค”

ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty) Wibowo and Lisnawati (2020) คือ ความต้องการของผู้บริโภคที่สม่ำเสมอในการซื้อสินค้าจากแบรนด์เดียวกัน ผลิตภัณฑ์หรือบริการและความมุ่งมั่นอย่างแรง ที่จะสมัครรับข้อมูลหรือซื้อสินค้าจากแบรนด์ใดแบรนด์หนึ่งอย่างต่อเนื่องในอนาคต

แนวคิดทฤษฎีทางการตลาด The Brand Resonance Theory

Huang (2017, as cited in Keller, 2013) เป็นทฤษฎีที่อธิบายกระบวนการที่ผู้บริโภคสร้างความผูกพันกับแบรนด์ต่าง ๆ ทฤษฎีนี้ถูกพัฒนาโดย Kevin Lane Keller แสดงให้เห็นถึงการการตอบรับของแบรนด์แบรนด์ เช่น ความภักดีต่อ แบรนด์ มีสองทาง คือ เหตุผลและอารมณ์ เหตุผล มีองค์ประกอบที่สำคัญ คือ ประสิทธิภาพ (ราคา ประสิทธิภาพ ความคงทน ความน่าเชื่อถือ) การตัดสินใจ (คุณภาพ ความน่าเชื่อถือ) ในส่วนของอารมณ์ คือ รูปภาพและความรู้สึก (ความสนุกสนาน ความตื่นเต้น)

แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices)

ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและภาพลักษณ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในส่วนของนักวิจัย Ju-Hee Ko and Hyeon-Mo Jeon (2024, as cited in Namkung and Jang, 2024) แสดงให้เห็นว่าแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านอาหารมีอิทธิพลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ของแบรนด์ จากแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยได้สรุปประเด็นที่สำคัญ เพื่อนำไปสู่ประเด็นการสร้างกรอบแนวคิดงานวิจัย ดังนี้

ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) Aydan Bekar and Nisan Yozukmaz (2019, as cited in Chen, 2013) ระดับของความตั้งใจในการซื้อเกิดขึ้นจากความผูกพันที่ยั่งยืน และทัศนคติด้าน

สิ่งแวดล้อมที่แข็งแกร่งต่อผลิตภัณฑ์ บริการ หรือสิ่งที่คล้ายกัน และความพึงพอใจต่อสิ่งแวดล้อมของลูกค้า ส่งผลเชิงบวกต่อความภักดีที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและความตั้งใจต่อพฤติกรรมของลูกค้า

ความผูกผันกับแบรนด์ (Brand attachment) Dea Farahdiba (2023) เป็นกระบวนการที่แสดงถึงประสบการณ์ที่เก็บไว้ในมนุษย์ ความจำเชื่อมโยงซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการบริโภคและรวมถึงตนเอง ลักษณะหรือการแสดงออก

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand advocacy) Prachi Gupta (2020) การที่ผู้บริโภคหรือบุคคลภายนอกแสดงออกถึงการสนับสนุนและแนะนำแบรนด์อย่างเปิดเผยและกระตือรือร้น การสนับสนุนนี้มักเกิดขึ้นจากความพึงพอใจและความผูกพันที่มีต่อแบรนด์อย่างลึกซึ้ง ผู้สนับสนุนแบรนด์มีบทบาทสำคัญในการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและการตลาดเชิงบอกต่อ (Word-of-Mouth) ในอนาคต

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

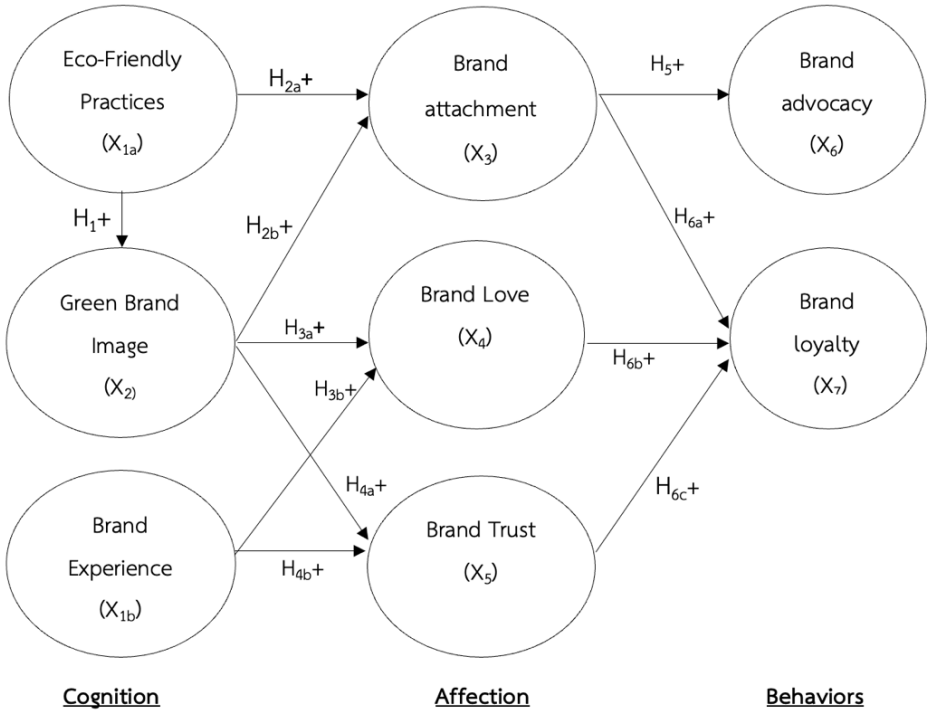

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการศึกษาวิจัยข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ร้านกาแฟของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ ผู้วิจัยจึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1 : แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) มีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image)

H_2 : แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) และ ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อ ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment)

H_3 : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และ ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อ ความรักแบรนด์ (Brand Love)

H_4 : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และ ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

H_5 : ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) มีผลเชิงบวกต่อ การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy)

H_6 : ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment), ความรักแบรนด์ (Brand Love) และ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ จำนวน 407 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ จำนวน 407 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 407 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือจำแนกตามเพศ และจำแนกตามการศึกษา แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	การศึกษา			รวม
	ต่ำกว่าปริญญาตรี	กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี	กำลังศึกษาปริญญาโทหรือปริญญาโทขึ้นไป	
เพศชาย	78	50	47	175
	19.16%	12.29%	11.55%	43.00%
เพศหญิง	116	52	64	232
	28.50%%	12.78%	15.72%	57.00%
รวม	194	102	111	407
	47.67%	25.06%	27.27%	100.00%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 407 คน โดยจำแนกตามเพศของผู้บริโภค ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย เพศชาย จำนวน 175 และ เพศหญิง จำนวน 232 คน และการศึกษา ประกอบไปด้วย การศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 194 คน กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 102 คน และกำลังศึกษาปริญญาโทหรือปริญญาโทขึ้นไป จำนวน 111 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 407 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรม การบริโภคกาแฟทั่วไป และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความพึงพอใจการใช้บริการของผู้บริโภคร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎี (Cognitive Affective Behavior (C-A-B) model) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1ai}, X_{1bi} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1ai} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1ai} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1bi} + \varepsilon_{42}X_{2i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1bi} + \beta_{52}X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{73}X_{3i} + \beta_{74}X_{4i} + \beta_{75}X_{5i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่

X_{1ai} = แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{1bi} = ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{2i} = ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{3i} = ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{4i} = ความรักแบรนด์ (Brand Love) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{5i} = ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{6i} = การสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{7i} = ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ของผู้ใช้ คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ **j** ของผู้ใช้ คนที่ **i**

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 407 โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 232 คน คิดเป็น 57.00% อายุน้อยกว่า 25 ปี (Gen Z) จำนวน 165 คน คิดเป็น 40.54% สถานภาพโสด จำนวน 286 คน คิดเป็น 70.27% การศึกษาต่ำกว่าปริญญา จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 47.67% ประกอบอาชีพนิสิต/นักศึกษา จำนวน 152 คน คิดเป็นร้อยละ 37.35% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.03%

โดยผู้ใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มีการดื่มกาแฟวันละ 1 แก้ว จำนวน 313 คน คิดเป็น 76.90% ซื้อกาแฟจากร้านกาแฟ นาน ๆ ครั้ง จำนวน 174 คน คิดเป็น 42.75% ใช้บริการร้านกาแฟในรูปแบบซื้อกลับบ้าน จำนวน 272 คน คิดเป็น 66.83% ประเภทสินค้าที่ผู้ใช้บริการเลือกซื้อเป็นประจำจะซื้อเครื่องดื่มและเบเกอรี่อาหาร จำนวน 218 คน คิดเป็น 53.56% ผู้ใช้บริการตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟเพราะรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ จำนวน 240 คน คิดเป็น 58.97% ผู้ใช้บริการใช้บริการร้านกาแฟคนเดียว จำนวน 153 คน คิดเป็น 37.69%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจการใช้บริการธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBI	BAt	Blo	BTr	Bad	BL
EFP	0.9139***	0.2798***				
GBI		0.6257***	0.2383***	0.2505***		
BEx			0.6647***	0.6253***		
Bat					0.8346***	0.0185
Blo						0.4660***
BTr						0.4553***
Constant	0.0694***	0.0307	0.0478**	0.0646***	0.1403***	0.0543***
N-Observation	407	407	407	407	407	407
rss	4.0257	6.6926	4.6793	5.9005	4.2816	2.5193
loglikelihood	361.8731	258.4326	331.2537	284.0652	349.3316	457.2535
Overall F-test	1443.6860***	423.6727***	637.2086***	473.7577***	1365.8323***	882.8567***
R - squared	0.7809	0.6771	0.7593	0.7011	0.7713	0.8679
Adjusted (Adj.)	0.7804	0.6755	0.7581	0.6996	0.7707	0.8670

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

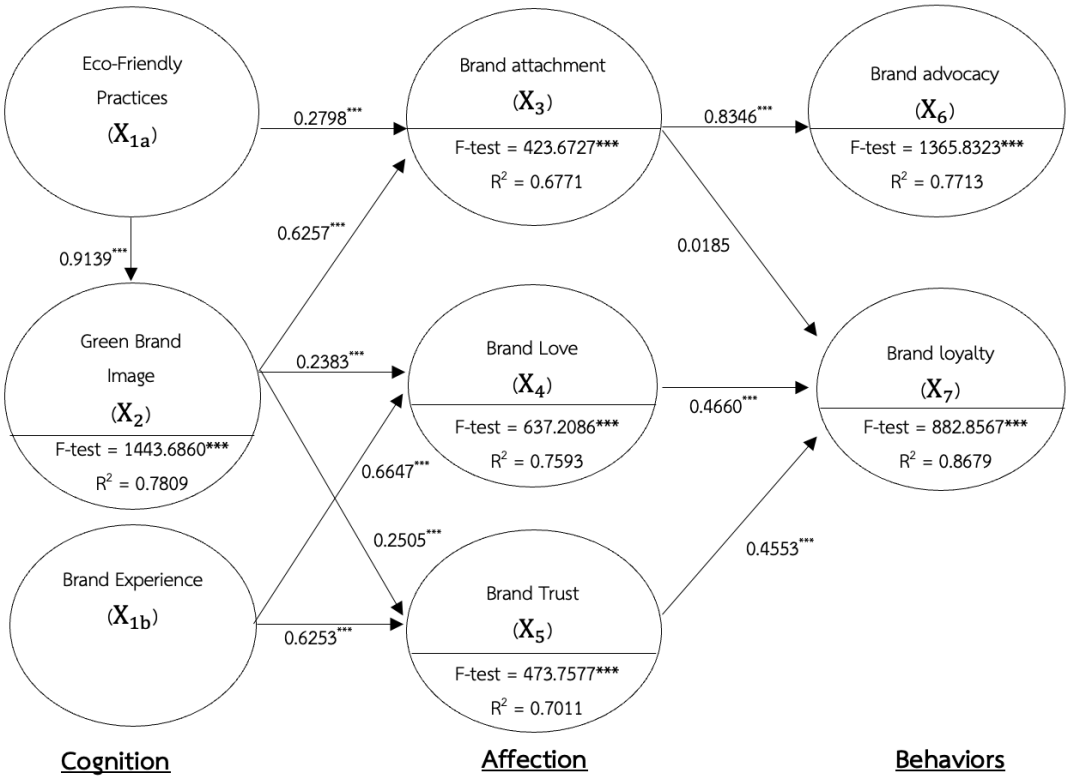

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) มีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้าน แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.9139

สมมติฐานที่ 2 (H_2) แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้านภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6257 ซึ่งส่งผลมากกว่า แนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2798

สมมติฐานที่ 3 (H_3) ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (Brand Love) ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้านประสบการณ์แบรนด์ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6647 ซึ่งส่งผลมากกว่า ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2505

สมมติฐานที่ 4 (H_4) ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) มีผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้าน ประสบการณ์แบรนด์ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6253 ซึ่งส่งผลมากกว่า ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2505

สมมติฐานที่ 5 (H5) ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) มีผลเชิงบวกต่อการสนับสนุน แบรนด์ (Brand Advocacy) ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ มีผลเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้าน ประสบการณ์แบรนด์ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8346

สมมติฐานที่ 6 (H6) ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) และความรักแบรนด์ (Brand Love) มีผลเชิงบวกต่อ ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และความรักแบรนด์ มีผลเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในด้านความรักแบรนด์ มีค่า

สัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.4660 ซึ่งส่งผลมากกว่า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4553 และส่งผลมากกว่า ความผูกพันกับแบรนด์ มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.0185

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 407 คน สรุปผลการวิจัยตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า

ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุน้อยกว่า 25 ปี (Gen Z) สถานภาพส่วนใหญ่เป็นโสด การศึกษาส่วนใหญ่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี มีอาชีพนิสิตและนักศึกษา มีรายได้ส่วนใหญ่เฉลี่ยต่อเดือน 10,000 - 30,000 บาท ส่วนใหญ่ดื่มกาแฟวันละ 1 แก้ว จะซื้อกาแฟจากร้านกาแฟโดยส่วนใหญ่จะซื้อนาน ๆ ครั้ง โดยใช้บริการในรูปแบบของการซื้อกลับบ้าน เลือกซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มเป็นประจำ ซึ่งตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มจากร้านกาแฟเพราะมีรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ และส่วนใหญ่จะใช้บริการที่ร้านกาแฟคนเดียว

วัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศ และจำแนกตามการศึกษา พบว่า เพศของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศหญิง ให้ความสำคัญมากกว่าเพศชาย นั่นคือผู้บริโภคที่มีเพศที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้การบริโภคกาแฟธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาปริญญาโท/ปริญญาโทขึ้นไปให้ความสำคัญ มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี และกลุ่มตัวอย่างที่กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี นั่นคือผู้บริโภคที่มีการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้การบริโภคกาแฟร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4660 ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4553 โดยปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) มีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุด

วัตถุประสงค์ที่ 3 ปัจจัยที่มีต่อความรักในแบรนด์ธุรกิจร้านกาแฟที่ใช้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6647 ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ

ปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2383 โดยปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) มีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การวิเคราะห์เพศของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่าง ผลวิจัยดังกล่าวพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวัจน์ วุฒิปัญญาคม (2563) ได้กล่าวว่า เพศ เพศต่างกัน มีความต่างในเรื่องความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ ทัศนคติ และการตัดสินใจซื้อเนื้อทำจากพืช โดยเพศหญิงมีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ ทัศนคติ และการตัดสินใจซื้อเนื้อทำจากพืช มากกว่าเพศชาย เนื่องจากเพศหญิงเป็นเพศที่มีความละเอียดอ่อน มีความใส่ใจในเรื่องต่าง ๆ มากกว่าเพศชาย เพศหญิงให้ความสำคัญกับเรื่องสิ่งแวดล้อมและมีความตั้งใจที่มีพฤติกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมมากกว่าเพศชาย ทั้งในแง่ความคิดและการลงมือปฏิบัติ

การวิเคราะห์การศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่าง ผลวิจัยดังกล่าวพบว่า มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธีรวัจน์ วุฒิปัญญาคม (2563) ได้กล่าวว่า การศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญที่จะส่งให้บุคคลมีความแตกต่างกัน เพราะการศึกษามีอิทธิพลต่อการใช้ชีวิต และประสบการณ์ที่บุคคลจะได้รับซึ่งจะส่งผลต่อบุคคลในหลายเรื่อง เช่น การรับรู้ ทัศนคติ หรือการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ การศึกษาอาจทำให้บุคคลมีความสนใจในเรื่องที่แตกต่างกันออกไป

ปัจจัยแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) สอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยวันต์ สวนคร้ามดี และเดชรัต สุขกำเนิด (2558) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคชาวไทยแบ่งออกได้เป็น 5 กลุ่ม โดยแต่ละกลุ่มของผู้บริโภคนั้นมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่างกันอย่างชัดเจน และการรับรู้ข้อมูลข่าวสารเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

ปัจจัยแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ju-Hee Ko and Hyeon-Mo Jeon (2024) ได้กล่าวว่า แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) มีความสำคัญในการปรับปรุงภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ของผู้บริโภค Gen Z และความผูกพันต่อแบรนด์ที่มีต่อร้านกาแฟ ความสัมพันธ์ระหว่างภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ที่เกิดขึ้นเชิงบวกในกลุ่มผู้บริโภค Gen Z กับความผูกพันกับแบรนด์ (Brand attachment)

ปัจจัยประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) และปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ha and Perks (2005) ได้กล่าวว่า ประสบการณ์ที่น่าประทับใจของแบรนด์มีอิทธิพลต่อความไว้วางใจในแบรนด์ของลูกค้าอย่างมาก

ประสบการณ์เกี่ยวกับแบรนด์ที่หลากหลาย ส่งผลกระทบอย่างมากต่อความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้า และแบรนด์ลูกค้าที่ไว้วางใจ

ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ko and Jeon (2024) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคที่มีความผูกพันอย่างมากต่อแบรนด์ที่เกิดจากแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม มีการบอกต่อแบบปากต่อปากในเชิงบวก และมีความตั้งใจที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำ

ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ปัจจัยความรักแบรนด์ (Brand Love) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) และปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัญญ์ชิสา สิริไพโรจน์ (2562) ได้กล่าวว่า ผู้บริโภคเชื่อว่าเป็นสินค้าเป็นแบรนด์ที่ซื่อสัตย์ เป็นแบรนด์ที่ปลอดภัย และเกิดทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้า (Brand Attitude) เช่น ผู้บริโภคเชื่อว่าสินค้าเป็นแบรนด์ที่ดีเป็นแบรนด์ที่ผู้บริโภคยอมรับ ก็จะส่งผลโดยตรงต่อความตั้งใจซื้อสินค้า (Purchase intention) ของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ธุรกิจกาแฟต้องสร้างความไว้วางใจและความเชื่อมั่นในแบรนด์ โดยผู้บริโภคที่มีความพึงพอใจที่สูงจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่น ทำให้แบรนด์มีความน่าเชื่อถือและส่งผลต่อความภักดีในระยะยาว ดังนั้น ธุรกิจร้านกาแฟสามารถสร้างความพึงพอใจและดึงดูดลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งธุรกิจร้านกาแฟควรมุ่งเน้นกลยุทธ์ที่ส่งเสริมภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการดำเนินนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมที่ชัดเจน มุ่งเน้นการสร้างความรักในแบรนด์ ผ่านการพัฒนาภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม สร้างประสบการณ์ที่ดี และเสริมสร้างความไว้วางใจ เพื่อเพิ่มความภักดีต่อแบรนด์และความยั่งยืนในระยะยาว

บรรณานุกรม

กัญญ์ชิสา สิริไพโรจน์. (2562). *ความสัมพันธ์ของบุคลิกภาพด้านความเป็นแบรนด์บุคคลกับทัศนคติและความไว้วางใจที่ส่งต่อความตั้งใจซื้อสินค้าผ่านเฟซบุ๊กของผู้บริโภค กรณีศึกษา "บัง อนุรักษ์"*. [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3726

กัลยวันต์ สวนคร้ามดี และ เดชรัต สุขกำเนิด. (มกราคม-เมษายน 2558). การวิเคราะห์การจัดกลุ่มผู้บริโภคตามพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยธนบุรี, 9*(18), 21-25.

ทัศนธร ภูมิยุทธิ์. (2565, 14 มกราคม). *ขยะพลาสติก.* สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. https://www.onep.go.th/ขยะพลาสติก%2F

ธีรวัจน์ วุฒิปัญญาคม. (2563). *ความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ ทัศนคติ และการตัดสินใจซื้อเนื้อทำจากพืชของผู้บริโภค.* [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4329

วิศรา หุ่นธานี. (2566, 9 มีนาคม). *บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งไม่ใช่ผู้ร้าย*. มูลนิธิสถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. https://www.tei.or.th/th/article_detail.php?bid=125

Bekar, A, Durmaz, Ş., & Yozukmaz, N. (2019). The Effect of Green Practices on Emotional Attachment and Green Loyalty of Coffee Shop Consumers (Turkey). *Turizam, 24*(1), 33-45. DOI: 10.5937/turizam24-23444

Buddy Premium. (2567, 22 สิงหาคม). *ปัญหาของแก้วกาแฟใช้แล้วทิ้ง*. https://buddypremium.in.th/ปัญหาของแก้วกาแฟ/

Carroll, B. A. & Ahuvia, A. C. (2006, February-April). Some antecedents and outcomes of brand love. *Marketing Letters, 17*(2), 79-89. DOI:10.1007/s11002-006-4219-2

Farahdiba, D. (2023, February-April). Quo Vadis Brand Love? Role of Cognition-Affection-Behavior Model for Local Coffee Shops in Indonesia. *Business Management Analysis Journal (BMAJ), 6*(1), 90-108. DOI:10.24176/bmaj.v6i1.9741

Gupta, P. (2020). *Brand advocacy and brand bonding: New parameters in consumer purchase decision journey in the digital world* [Unpublished doctoral Doctoral dissertation/Thesis]. Pacific Academy of Higher Education and Research University.

Ha, Y.H. & Perks, H. (2005) Effects of Consumer Perceptions of Brand Experience on the Web: Brand Familiarity, Satisfaction and Brand Trust. *Journal of Consumer Behavior, 4,* 438-452. https://doi.org/10.1002/cb.29

Huang, C.C. (2017, May-June). The impacts of brand experiences on brand loyalty: mediators of brand love and trust. *Management Decision, 55*(5), 1-28. DOI:10.1108/MD-10-2015-0465

Hussin, H. & Wahid, N. A. (2023, September-October). Conceptualizing customer experience in organic food purchase using cognitive-affective-behaviour model. *Journal of Governance and Integrity, 6*(2), 577-586. DOI:10.15282/jgi.6.2.2023. 9732

Ko, J.-H., & Jeon, H.-M. (2024). The Impact of Eco-Friendly Practices on Generation Z's Green Image, Brand Attachment, Brand Advocacy, and Brand Loyalty in Coffee Shop. *Sustainability, 16*(8), 3126. https://doi.org/10.3390/su16083126

Smith, S., & Wheeler, J. (2002). *Managing the customer experience: turning customers into advocates.* London: Financial Times Prentice Hall.

Wibowo, L. A. & Lisnawati, L. (2020). Experience Through Digital Branding in Improving the Brand Loyalty Casual Restaurant. *Economics and Law, 22*(1), 43-48. DOI:10.2991/aebmr.k. 210831.099

บทบาทของปัจจัยด้านบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The Role of Personal Moral Norms Factors Affecting Consumers' Purchase Intention of Consumers in Bangkok and the Metropolitan Area

คุลิกา หรือโอภาศ[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Kulika Ruaophat[1] and Nopnapa Jullobol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Kulika.rua@rmutr.ac.th[1], nopnapa.jul@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อระบุปัจจัยที่สงผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้ซื้อซื้อสินค้าแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 442 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สองตัวแปร และการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภค ได้แก่ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล, การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค, ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม, บรรทัดฐานทางสังคม และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

คำสำคัญ: บรรทัดฐานศีลธรรมสวนบุคคล สินค้าแฟชั่น ความตั้งใจซื้อ

Abstract

The objective of this research is identify the factors affecting the intention to purchase Intention of Consumers in Bangkok and the Metropolitan area. The research was conducted by collecting data from fashion products buyers in Bangkok and its vicinity. This research is a quantitative research. The sample group is 442 consumers in Bangkok the Metropolitan area. The research instrument data collection are questionnaires. The research tools used for data analysis are bivariate analysis and linear regression model analysis. Research results found that factors affecting the intention to purchase eco-friendly fashion products included personal moral norms, perceived consumer effectiveness, environmental knowledge, subjective norms,

and environmental concern, affecting the intention to purchase environmentally friendly fashion products, respectively.

Keywords: Personal moral norms, fashion products, purchase intention

บทนำ

ปัจจุบันมนุษย์มีความสนใจและให้ความสำคัญในเรื่องของสิ่งแวดล้อม รวมไปถึงผลกระทบจากสภาวะโลกร้อนที่มีสาเหตุมาจากการดำเนินกิจกรรมต่าง ๆ ในชีวิตประจำวัน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ มลพิษทางสิ่งแวดล้อม และปัญหาขยะ เช่น การใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล การใช้พลังงานไฟฟ้า ภาคอุตสาหกรรม รวมไปถึงกระบวนการผลิตเสื้อผ้ามักใช้ทรัพยากรธรรมชาติเป็นจำนวนมากและเกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อุณหภูมิที่สูงมากขึ้นทุกปี นอกจากนี้ การใช้วัสดุสังเคราะห์ที่เพิ่มขึ้น ยังส่งผลให้เกิดมลพิษต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นด้วย ตามข้อมูลของสหประชาชาติ (UN) พบว่าอุตสาหกรรมแฟชั่นทั่วโลกมีการผลิตเส้นใยสังเคราะห์คิดเป็น 1.35% ของการใช้น้ำมันทั่วโลก และมีการปล่อยมลพิษถึง 8-10% ซึ่งสูงกว่าการปล่อยมลพิษจากการบินและการขนส่งรวมกัน นอกจากนี้ยังมีการคาดการณ์ว่ายอดขายเสื้อผ้าอาจเพิ่มขึ้นถึง 65% ภายในปี 2030 ส่งผลให้ปัญหาสิ่งแวดล้อมจากอุตสาหกรรมนี้มีแนวโน้มที่จะรุนแรงมากยิ่งขึ้นในอนาคต (Techsauce Team, 2566) รวมถึงการผลิตเสื้อผ้าฝ้าย 1 ตัว ต้องการน้ำในการผลิตฝ้ายถึง 2,700 ลิตร เท่ากับปริมาณน้ำที่คนหนึ่งคนต้องการในระยะเวลา 2.5 ปี นับเป็นข้อพิจารณาที่สำคัญในด้านการบริหารจัดการทรัพยากรน้ำและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในวงกว้าง (เลาฟั้ง บัณฑิตเทอดสกุล, 2561) จากปัญหาข้างต้นส่งผลให้เกิดความตระหนักถึงความสำคัญในการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมซึ่งเป็นพฤติกรรมการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable consumption behavior) หมายถึงการใช้ทรัพยากรธรรมชาติให้เกิดความคุ้มค่ามากที่สุดโดยคำนึงถึงการปล่อยมลพิษ สารพิษหรือขยะให้น้อยที่สุดเพื่อเป็นการไม่สร้างปัญหาและผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อมสำหรับคนรุ่นต่อไป (อัศน์อุไร เตชะสวัสดิ์, 2554)

ในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ได้นำทฤษฎี Theory of Planned Behavior (TPB) ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of planned behavior - TPB) เป็นทฤษฎีที่ใช้ทำนายพฤติกรรมซึ่งใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับด้านพฤติกรรม (Ajzen, 1991; Judge & Paladino, 2019) ทำให้ทฤษฎีนี้เป็นประโยชน์ต่อการศึกษาและใช้ทำนายพฤติกรรมของมนุษย์ในหลาย ๆ ด้าน เพื่อคาดการณ์ว่าบุคคลคนนั้นจะทำหรือไม่ทำพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง และได้ใช้ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน จากแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของ Ajzen (1991) สามารถนำมาประยุกต์เพื่ออธิบายให้เห็นถึงความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ด้วยเหตุนี้การวิจัยครั้งนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาบทบาทของปัจจัยด้านบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามทฤษฎี Theory of Planned Behavior (TPB) เพื่อเป็นแนวทางที่จะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมนั้น ๆ กล่าวคือเมื่อบุคคล

มีความรู้และทัศนคติที่ดีต่อสิ่งใดสิ่งหนึ่ง ก็จะมีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมสนับสนุนหรือยอมรับสิ่งนั้น โดยเฉพาะการสร้างความตระหนักรู้รวมถึงทัศนคติที่ดีเรื่องความรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมจะกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมการซื้อหรือการใช้ผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) เป็นการอธิบายการแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้ ช่วงวัยที่ 1 วัยเรียน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วงวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย กลุ่ม Generation Y และกลุ่ม Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Baby Boomer โดยทั่วไปรายได้ของบุคคลมักจะเพิ่มขึ้นตามช่วงวัย จากวัยเรียนไปสู่วัยทำงาน จนถึงวัยเกษียณ กล่าวคือ ในช่วงวัยเรียนส่วนใหญ่มักจะยังไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อยหรือไม่มีเลย ทำให้พฤติกรรมการบริโภคสินค้าหรือบริการอาจยังมีไม่มาก

พฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable Consumption Behavior) เป็นการแสดงออกของผู้บริโภคแต่ละบุคคลที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับการใช้สินค้าและบริการ รวมทั้งกระบวนการในการตัดสินใจที่มีผลต่อการแสดงออก สำหรับการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการบริโภคอย่างยั่งยืนนั้นจะเป็นการบริโภคเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมเป็นการบริโภคอย่างมีจิตสำนึกและมีความรับผิดชอบต่อสังคม (ไพฑูรย์ พิมด, 2559)

แนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) นำเสนอโดย Ajzen มีการพัฒนาตั้งแต่ ปี 1985 เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาสังคม (Social psychology) ที่พัฒนามาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action) ของ Ajzen และ Fishbein (1975) อธิบายว่า การแสดงพฤติกรรมของมนุษย์จะเกิดจากการชี้นำโดยความเชื่อ 3 ประการ ได้แก่ ความเชื่อเกี่ยวกับพฤติกรรม (Behavioral beliefs) ความเชื่อเกี่ยวกับกลุ่มอ้างอิง (Normative beliefs) และความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control beliefs) ซึ่งความเชื่อแต่ละตัวจะส่งผลต่อตัวแปรต่าง ๆ (Ajzen, 1991)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

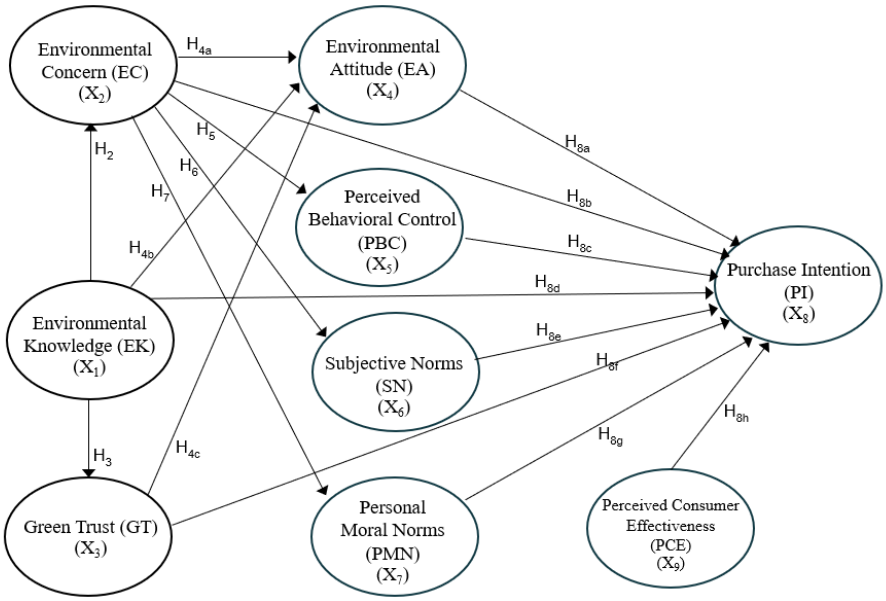

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับบทบาทของปัจจัยด้านบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ดังนี้

จากแนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต โดยอธิบายการแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ได้แก่ ช่วงวัยที่ 1 วัยเรียน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วงวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย กลุ่ม Generation Y และกลุ่ม Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Baby Boomer และโดยทั่วไปรายได้ของบุคคลมักจะเพิ่มขึ้นตามช่วงวัย จากวัยเรียนไปสู่วัยทำงาน จนถึงวัยเกษียณ ด้วยเหตุนี้ ความแตกต่างระหว่างเพศและรายได้จึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าหรือบริการที่แตกต่างกัน ดังนั้นผู้วิจัยจึงตั้งสมมติฐานได้ดังตารางนี้

ตารางที่ 1 สมมติฐานของการวิจัย

สมมติฐาน	ปัจจัย
H1	ผู้บริโภคที่มีเพศและรายได้ที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน
H2	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม
H3	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H4a	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H4b	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H4c	ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H5	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม
H6	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานทางสังคม
H7	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล
H8a	ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8b	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8c	การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8d	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8e	บรรทัดฐานทางสังคม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8f	ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8g	บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H8h	การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 9,591,757 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified sampling) จำนวน 442 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ แบ่งตามเพศและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยการเลือกแบ่งตามเพศ เนื่องจากเพศชายและเพศหญิงมีความสนใจและความต้องการ

ที่แตกต่างกันในการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเลือกแบ่งกลุ่มตัวอย่างตามรายได้เพราะรายได้นั้นจะมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

ซึ่งแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 2

จากตารางที่ 2 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 2 กลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่น โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้ สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร ได้แบ่งเป็นกลุ่มของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย แบ่งกลุ่มตามเพศ และแบ่งกลุ่มตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	ต่ำกว่า 30,000 บาท	30,000 บาทขึ้นไป	รวม
ชาย	116	66	182
	63.74%	36.26%	100.00%
หญิง	167	93	260
	64.23%	35.77%	100.00%
รวม	**283**	**159**	**442**
	64.03%	35.97%	100.00%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่น เป็นการถามกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาให้เกิดเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องตามกรอบแนวคิดงานวิจัยนี้ และสามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้ทำการออกแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน ตอนที่ 1 เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่น ตอนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และตอนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

สมการตามกรอบแนวคิด Sustainable Consumption Behavior + TPB

X_{1i}, X_{9i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i\ 1i} + \beta_{43} X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62}X_{2i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{72}X_{2i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

$$X_{8i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \beta_{43} X_{3i} + \beta_{44} X_{4i} + \beta_{45} X_{5i} + \beta_{47} X_{6i} + \beta_{47} X_{7i} + \beta_{49} X_{9i} + \varepsilon_{8i} \quad (8)$$

โดยที่ X_{1i} = Environmental Knowledge ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = Environmental Concern ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = Green Trust ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = Environmental Attitude ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = Perceived Behavioral Concern ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = Subjective Norms ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = Personal Moral Norms ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{8i} = Perceived Consumer Effectiveness ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{9i} = Purchase Intention ของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 442 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 260 คน คิดเป็นร้อยละ 59 อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 70 สถานภาพโสด จำนวน 250 คน คิดเป็นร้อยละ 56 ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 292 คน คิดเป็นร้อยละ 66 อาชีพรับราชการ จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 46 รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 64 คน และพบว่าจะซื้อ 1–2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 360 คน คิดเป็นร้อยละ 81

มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อสินค้าแฟชั่นที่ 501–1,000 บาท/ครั้ง จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 29 ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าแฟชั่นจากห้างสรรพสินค้า จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 35 กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 429 คน คิดเป็นร้อยละ 97 เต็มใจจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและเลือกเพราะคุณภาพและความทนทานของสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 28 การรับรู้ข่าวสารจะรับรู้จากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Facebook, TikTok, Instagram, X (Twitter) จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 66

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	EA	PBC	SN	PMN	EC	GT
PCE	0.3546***						
PMN	0.3760***						
SN	0.1855**						
PBC	-0.0794						
EA	0.0316						
GT	0.0849	0.7332***					
EC	0.1307**	0.1597***	0.4507***	0.4518***	0.4021***		
EK	0.2263***	0.1191**				0.3368***	0.3037***
Constant	-0.3039***	-0.1146**	0.3758***	0.4036***	0.4467***	0.4100***	0.4808***
N-bservation	442	442	442	442	442	442	442
RSS	14.2143	15.0789	15.0825	10.0408	12.3145	12.7853	17.0122
Loglikelihood	132.4190	119.3697	119.3170	209.2385	164.1277	155.8346	92.7104
F-test	53.1947***	122.6073***	84.3838***	127.4141***	82.2810***	50.1622***	30.6459***
R-squared	0.4957	0.4565	0.1609	0.2246	0.1575	0.1023	0.0651
Adj.R-quared	0.4863	0.4527	0.1590	0.2228	0.1556	0.1003	0.0630

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย SCB+TPB

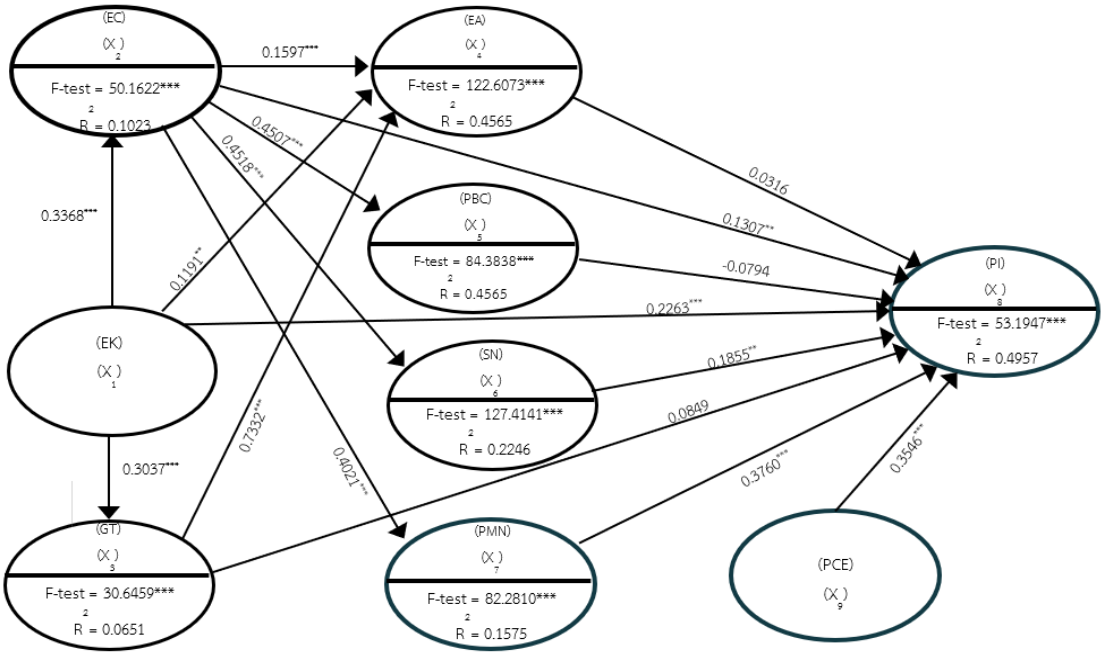

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

โดยมีสมมติฐานจำนวน 8 สมมติฐาน โดยมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 (H1) : รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 (H2) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3368

สมมติฐานที่ 3 (H3) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3037

สมมติฐานที่ 4 (H4a) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1597

สมมติฐานที่ 4 (H4b) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1191

สมมติฐานที่ 4 (H4c) : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7332

สมมติฐานที่ 5 (H5) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4507

สมมติฐานที่ 6 (H6) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4518

สมมติฐานที่ 7 (H7) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4021

สมมติฐานที่ 8 (H8a) : ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) ไม่มีผลต่อความผลเชิงตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0316

สมมติฐานที่ 8 (H8b) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1307

สมมติฐานที่ 8 (H8c) : การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ไม่มีผลความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.0794

สมมติฐานที่ 8 (H8d) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2263

สมมติฐานที่ 8 (H8e) : บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1855

สมมติฐานที่ 8 (H8f) : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) ไม่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.0849

สมมติฐานที่ 8 (H8g) : บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3760

สมมติฐานที่ 8 (H8h) : การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Customer Effectiveness) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3546

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ซื้อสินค้าแฟชั่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 442 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศและรายได้ ดังนี้

เพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environment concern) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเพศชาย ให้ความสำคัญกับความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environment concern) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) มากกว่าเพศหญิง และเพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยเพศชายให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) มากกว่าเพศหญิง และเพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยเพศชายให้ความสำคัญกับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness) มากกว่าเพศหญิง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norms) และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยผู้บริโภคที่มีรายได้ตั้งแต่ ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge), การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness), บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ

ทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm), ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมรักษ์โลกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลมากที่สุด สอดคล้องกับสมมติฐานบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ซื้อสินค้าแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 442 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามเพศและรายได้ และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนี้ เพศที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่มีเพศที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure และผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เป็นไปตามแนวคิดทฤษฎี ทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Zhang, Zhang & Zhou (2021) พบว่าผู้ที่มีรายได้สูงจะมีความตั้งใจซื้อสินค้าฟาสต์แฟชั่นที่ยั่งยืนมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อยกว่า

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของสิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์ (2561) กล่าวว่า ผู้บริโภคที่มีความสนใจเกี่ยวกับพฤติกรรมการบริโภคของตนส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและพร้อมที่จะปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของตนเองเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยสนับสนุนบริษัทที่มีภาพลักษณ์เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Albayrak, Aksoy & Caber, 2013). การปรับเปลี่ยนพฤติกรรมเพื่อการบริโภคอย่างยั่งยืน (Gadenne et al., 2011) และสัดส่วนของการซื้อ สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่เพิ่มขึ้น (Essoussi and Linton., 2010)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้ผลิตควรให้ความใส่ใจในการสร้างบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลและควรผลิตสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพราะมีผลต่อผู้ซื้อในด้านความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสูงที่สุดและจะเห็นว่าการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับแนวคิดในการปกป้องสิ่งแวดล้อมมากที่สุด โดยผู้ซื้อจะรู้สึกว่าต้องรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมโดยการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงผู้ซื้อจะรู้สึกผิดถ้าไม่ซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยครั้งนี้มีขอบเขตจำกัดเฉพาะกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งอาจส่งผลต่อการนำผลการวิจัยไปใช้อ้างอิงในวงกว้าง ดังนั้น เพื่อเพิ่มความน่าเชื่อถือและความสามารถในการนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในบริบทที่หลากหลายมากขึ้น

2) การวิจัยในอนาคตควรขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีนัยสำคัญต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เช่น ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) ทัศนคติของผู้บริโภค (Consumer Attitudes) และภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand Image)

3) ควรดำเนินการศึกษาเชิงลึกในกลุ่มผู้บริโภคที่ยังไม่มีประสบการณ์การซื้อสินค้าผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ โดยอาจใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์แบบรายบุคคล หรือการสนทนากลุ่ม

บรรณานุกรม

ไพฑูรย์ พิมดี. (กรกฎาคม - กันยายน 2559). พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของนักศึกษา : การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน. *วารสารวิจัยและพัฒนา มจธ*, *39*(3), 3.

เลาฟั้ง บัณฑิตเทอดสกุล. (2561, 17 เมษายน). *‘Fast Fashion’ ซื้อง่าย-หน่ายเร็ว ผลิตมาก-ราคาถูก-สูบทรัพยากรโลก*. https://greennews.agency/?p=16754

สิริพัฒนัญ ชินเศรษธพงศ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6002031489_9344_9599.pdf

อัศน์อุไร เตชะสวัสดิ์. (2554). บทบาทความรับผิดชอบของปัจเจกชนต่อการบริโภคอย่างยั่งยืน. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย*, *31*(3), 150-157. https://utcc2.utcc.ac.th/utccjournal/313/อัศน์อุไร%20เตชะสวัสดิ์.pdf

Albayrak, T., Aksoy, S., & Caber, M. (2013). The effect of environmental concern and scepticism on green purchase behavior. *Marketing Intelligence and Planning*, *31*(1), 27-39.

Ajzen, I. (1991). The Theory of Planned Behavior. *Organizational Behavior & Human Decision Processes*, *50*(2), 179-212.

Essoussi, L.H. and Linton, J.D. (2010). New or recycled products: how much are consumers willing to pay?. *Journal of Consumer Marketing*, *27*(5), 458-468.

Gadenne, D., Sharma, B., Kerr, D., & Smith, T. (2011). The influence of consumers'environmental beliefs and attitudes on energy saving behaviour. *Energy Policy*, *39*(12), 7,684-7,694.

Judge, M., Warren-Myers, G., & Paladino, A. (2019). Using the theory of planned behaviour to predict intentions to purchase sustainable housing. *Journal of Cleaner Production, 215*, 259-267. https://doi.org/10.1016/j.jclepro.2019.01.029

Techsauce Team. (2566, 21 July). *Fast fashion ตัวร้าย มาไวไปไวแต่ทิ้งร่องรอย ผลเสียต่อโลกเพียบ*. Techsauce. https://techsauce.co/sustainable-focus/fast-fashion-and-sustainable-choice

Zhang, B., Zhang, Y., & Zhou, P. (2021). Consumer attitude towards sustainability of fast fashion products in the UK. *Sustainability*, *13*(4), 1646.

ความตระหนักรู้ประสิทธิผลของการบริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

Awareness of the Effectiveness of Eco-Friendly Fashion Consumption and Consumers Purchase Intention in Bangkok and its Vicinity

ชุณห์วุฒิ ภัคสุขพิมล[1] และนพนภา จุลโลบล[2]

Chunnawut Phaksookpimol[1] and Nopnapa Jullobol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Chunnawut.pha@rmutr.ac.th[1], nopnapa.jul@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อระบุปัจจัยที่สงผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่ซื้อสินคาแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จำนวน 486 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สองตัวแปร และการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภค ได้แก่ การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness), ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude), ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge), การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) ตามลำดับ

คำสำคัญ: ประสิทธิผล สินค้าแฟชั่น ความตั้งใจซื้อ

Abstract

The objective of this research is to identify the factors influencing consumer purchase intentions for fashion products in Bangkok and its vicinity. The study was conducted by collecting data from consumers who purchase fashion products within Bangkok and its vicinity. This research is quantitative in nature, with the sample consisting of 486 consumers from Bangkok and metropolitan areas. The data collection tool used was a questionnaire, while the data analysis tools included bivariate analysis and linear regression model analysis. The research findings revealed that the factors influencing consumer purchase intentions for

environmentally friendly fashion products include Perceived Consumer Effectiveness, Environmental Attitude, Environmental Knowledge, Perceived Behavioral Control, and Personal Moral Norms, in that order.

Keywords: Effectiveness**,** fashion product, purchase intention

บทนำ

การเติบโตของประชากรส่งผลให้ความต้องการพลังงาน น้ำ และอาหารเพิ่มสูงขึ้น ขณะที่ทรัพยากรของโลกมีอยู่อย่างจำกัด (Rodríguez-Espinosa et al, 2023) อุตสาหกรรมแฟชั่น ซึ่งมีมูลค่าประมาณ 2.4 ล้านล้านดอลลาร์ และมีแรงงานกว่า 300 ล้านคนทั่วโลก กลับเป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมาก โดยมีส่วนต่อการปล่อยก๊าซเรือนกระจก 2-8% ของทั่วโลก ก่อให้เกิดน้ำเสีย 20% และเป็นแหล่งของไมโครพลาสติกที่ไหลสู่มหาสมุทรถึง 9% ต่อปี (Adamkiewicz et al., 2022)

กระแสแฟชั่นด่วนทำให้ขยะสิ่งทอเพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดย 75% ถูกฝังกลบ ซึ่งไม่ใช่แนวทางที่ยั่งยืน (Juanga-Labayen Labayen & Yuan, 2022) แม้ว่าความตระหนักด้านความยั่งยืนในอุตสาหกรรมแฟชั่นจะเพิ่มขึ้น แต่ความเข้าใจของผู้บริโภคยังมีความหลากหลาย (Förnges & Sieling, 2023) โดยอุตสาหกรรมสินค้าแฟชันในตลาดโลกมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง อุตสาหกรรมสินค้าแฟชั่นมีความสำคัญสูงต่อประเทศไทย ทั้งในด้านมูลค่าและการจ้างงาน โดยธุรกิจในอุตสาหกรรมสร้างรายได้ราว 3.9 แสนล้านบาท มีการจ้างงานราว 7.5 แสนคน ในปี 2564 (เสาวรัจ รัตนคำฟู, 2565)

ด้วยเหตุข้างต้น ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน ผู้ประกอบการสามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้เป็น แนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาด และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

พฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Sustainable Consumption Behavior) เป็นพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นไปเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม โดยเป็นการบริโภคอย่างมีจิตสำนึก มีความรับผิดชอบต่อสังคมและคำนึงถึงทรัพยากรธรรมชาติที่ควรเหลือให้คนรุ่นถัดไป มีความพยายามในการใช้ ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุดโดยส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด คำนึงถึง

ประสิทธิภาพ ในการผลิตและการหมุนเวียนทรัพยากรเพื่อให้เกิดความพอเพียงและสามารถตอบสนองคุณภาพชีวิตที่ดีได้ (ไณยณันทร์ นิสสัยสุข, 2559)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) เป็นแนวคิดที่พัฒนาโดย Ajzen (1991) เพื่ออธิบายและคาดการณ์พฤติกรรมของบุคคล โดยเน้นปัจจัยทางจิตวิทยาที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรม ทฤษฎีนี้ระบุว่าความตั้งใจ (intention) ของบุคคลเป็นตัวแปรสำคัญที่นำไปสู่พฤติกรรม ประกอบไปด้วย 3 ปัจจัย คือ 1) ทัศนคติต่อการกระทำพฤติกรรม (Attitude toward Behavior) 2) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และ 3) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived behavioral control)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

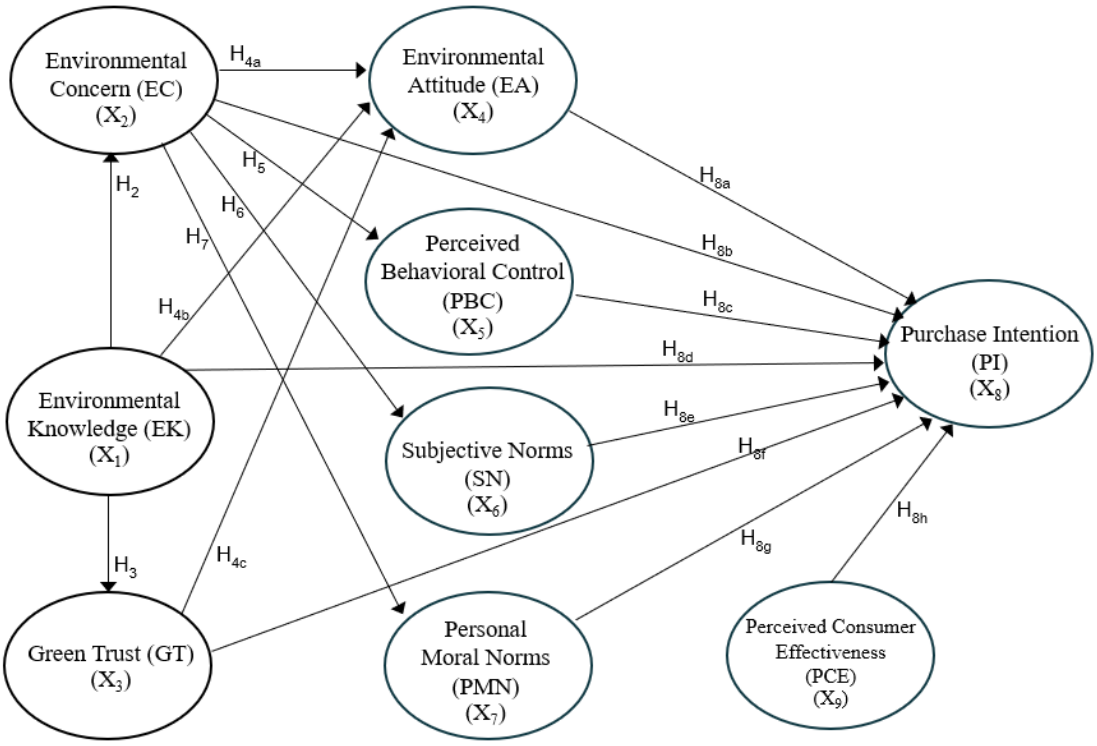

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการ เกี่ยวกับความตระหนักรู้ประสิทธิผลของการบริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมกับความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1 : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีความตั้งใจซื้อที่ต่างกัน

H_2 : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern)

H_3 : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust)

H_{4a} : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude)

H_{4b} : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude)

H_{4c} : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude)

H_5 : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control)

H_6 : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm)

H_7 : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms)

H_{8a} : ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8b} : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8c} : การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8d} : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8e} : บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8f} : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8g} : บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

H_{8h} : การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Customer Effectiveness) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 10,820,921 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 486 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์จากผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยทำการแบ่งกลุ่ม ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวม
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	
น้อยกว่า 39 ปี	145	83	228
	63.6%	36.4%	100.0%
40 ปีขึ้นไป	49	209	258
	19.0%	81.0%	100.0%
รวม	194	292	486
	39.9%	60.1%	100.0%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด พฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด Sustainable Consumption Behavior + TPB ดังนี้

X_{1i}, X_{9i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_{1i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \beta_{43} X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62} X_{2i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{72} X_{2i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

$$X_{8i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \beta_{43} X_{3i} + \beta_{44} X_{4i} + \beta_{45} X_{5i} + \beta_{46} X_{6i} + \beta_{47} X_{7i} + \beta_{49} X_{9i} + \varepsilon_{8i} \quad (8)$$

โดยที่ X_{1i} = Environmental Knowledge *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{2i} = Environmental Concern *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{3i} = Green Trust *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{4i} = Environmental Attitude *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{5i} = Perceived Behavioral Concern *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{6i} = Subjective Norms *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{7i} = Personal Moral Norms *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{8i} = Purchase Intention *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{9i} = Perceived Consumer Effectiveness *ของผู้บริโภค คนที่* i

ε_{ji} = *ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่* j *ของผู้บริโภค คนที่* i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 486 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 271 คน คิดเป็น 56% อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 258 คน คิดเป็น 53% สถานภาพโสด จำนวน 235 คน คิดเป็น 48% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 276 คนคิดเป็น 57% ประกอบอาชีพ

พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 173 คน คิดเป็น 36% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 292 คน คิดเป็น 60% ซื้อสินค้าแฟชั่น 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 299 คน คิดเป็น 62% โดยผู้ใช้บริการซื้อสินค้าแฟชั่น 1 - 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 299 คน คิดเป็น 62% มีค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการซื้อสินค้าแฟชั่น 1,001 - 1,500 บาท จำนวน 111 คน คิดเป็น 23% ซื้อสินค้าแฟชั่นจากห้างสรรพสินค้า จำนวน 183 คน คิดเป็น 38% โดยเต็มใจจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 472 คน คิดเป็น 97% จุดประสงค์ที่มาซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมด้วยเหตุผล ราคามีความเหมาะสมกับความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 115 คน คิดเป็น 24% โดยรับรู้ข่าวสารสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Facebook, TikTok, Instagram, X (Twitter) จำนวน 156 คน คิดเป็น 32%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	EA	PBC	SN	PMN	EC	GT
PCE	0.3567***						
PMN	0.1237*						
SN	-0.0208						
PBC	0.1378***						
EA	0.2119***						
GT	0.0198	0.5906***					
EC	-0.1317**	0.1862***	0.3585***	0.7878***	0.5628***		
EK	0.1790***	0.0814***				-0.1406***	0.0269
Constant	0.1004**	0.1060***	0.5014***	0.1275***	0.3026***	0.8914***	0.7581***
N	486	486	486	486	486	486	486
rss	8.0036	5.3191	12.2454	9.2611	8.7235	12.6465	11.2472
ll	308.2298	407.5163	204.8937	272.7687	287.3022	197.0617	225.5547
F-test	53.4682***	175.5829***	65.6318***	419.0237***	227.0094***	10.4032***	0.4290
R-squared	0.4728	0.5222	0.1194	0.4640	0.3193	0.0210	0.0009
Adj.R-squared	0.4639	0.5192	0.1176	0.4629	0.3179	0.0190	-0.0012

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

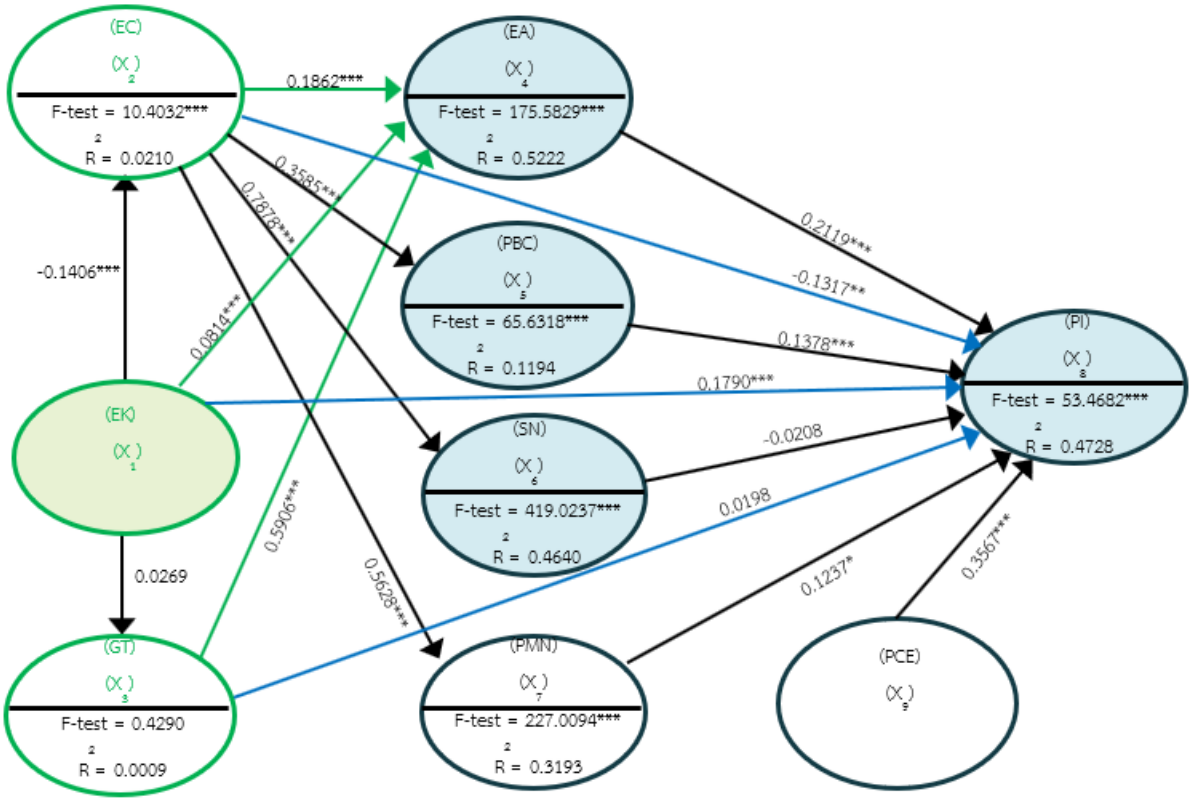

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ตามลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการบริโภค

ผลจากการทดสอบสมมติฐานโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ความแตกต่างระหว่างอายุกับรายได้มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยสามารถยืนยันสมมติฐานจำนวน 1 สมมติฐาน ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีความตั้งใจซื้อที่ต่างกัน ผลการวิจัยพบว่า อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลให้มีความตั้งใจซื้อที่ต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผลจากการทดสอบสมมติฐานในแบบจำลองสมการถดถอย SCB+TPB พบว่าสามารถยืนยันต่อสมมติฐานจำนวน 8 สมมติฐาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) ส่งผลตรงข้ามต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.1406

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม

(Environmental Knowledge) ไม่ส่งผลต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 4 (H_{4a}) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1862

สมมติฐานที่ 4 (H_{4b}) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0814

สมมติฐานที่ 4 (H_{4c}) : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5906

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวก ต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3585

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7878

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5628

สมมติฐานที่ 8 (H_{8a}) : ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2119

สมมติฐานที่ 8 (H_{8b}) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลตรงข้ามต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.1317

สมมติฐานที่ 8 (H_{8c}) : การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1378

สมมติฐานที่ 8 (H_{8d}) : ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1790

สมมติฐานที่ 8 (H_{8e}) : บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยบรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) ส่งผลตรงข้าม ต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 8 (H_{8f}) : ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สมมติฐานที่ 8 (H_{8g}) : บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1237

สมมติฐานที่ 8 (H_{8h}) : การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Customer Effectiveness) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Customer Effectiveness) ส่งผลเชิงบวก ต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3567

สรุปผลการวิจัย

ลักษณะประชากรศาสตร์โดยรวม เป็นกลุ่มบุคคลทั่วไปที่ซื้อสินค้าแฟชั่น ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 486 คน ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 486 คน เป็นเพศหญิง 271 คน เพศชาย จำนวน 215 คน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,000 บาทขึ้นไป จำนวน 292 คน มีรายได้เฉลี่ย น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 194 คน

จากวัตถุประสงค์การวิจัยเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภค ได้แก่ การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3567 ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2119 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1790 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1378 และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1237 ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ซื้อสินค้าแฟชั่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 486 คน โดยจำแนกตามอายุและรายได้ และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนี้ อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลของผู้บริโภคที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 39 ปี มีระดับความตั้งใจซื้อมากกว่าผู้บริโภคที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่าง เป็นไปตามทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Tran et al. (2022) พบว่า กลุ่มคนอายุน้อยมีแนวโน้มสนใจแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมสูงกว่ารุ่นก่อน เนื่องจากความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมและความต้องการที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อ ปัจจัยการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ปัจจัยบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล ปัจจัยความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคของผู้บริโภคที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีระดับความตั้งใจซื้อมากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน เป็นไปตามทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ

Farzin et al. (2023) พบว่า ระดับรายได้สามารถส่งผลต่อทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อแฟชั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริโภคที่มีรายได้สูงจะแสดงทัศนคติที่ดีต่อแฟชั่นที่ยั่งยืนมากกว่า เนื่องจากพวกเขามีความสามารถที่จะให้ความสำคัญกับความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าราคา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Customer Effectiveness) มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Purchase Intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 กล่าวคือ การรับรู้ว่าการกระทำของผู้บริโภคมีส่วนช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นไปตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) สอดคล้องกับงานวิจัยของ Saepudin et al. (2023) พบว่า การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค มีบทบาทสำคัญในการเพิ่มพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการสนับสนุนให้ซื้อสินค้าแฟชั่นที่ยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคมากที่สุด ดังนั้นผู้ผลิตควรให้ความสำคัญกับการสร้างความตระหนักรู้แก่ผู้บริโภคว่าการกระทำของมนุษย์แต่ละคนมีผลต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมโดยรวม การส่งเสริมให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจะช่วยกระตุ้นการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อในที่สุด ผู้ผลิตควรพัฒนาฉลากสินค้าที่แสดงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เพื่อให้ผู้บริโภคเห็นผลของการตัดสินใจซื้อที่มีต่อการรักษาสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรม นอกจากนี้ ควรพัฒนาแพลตฟอร์มที่ผู้บริโภคสามารถติดตามผลกระทบเชิงบวกจากการซื้อสินค้าของตน เปิดเผยข้อมูลแหล่งที่มาของวัตถุดิบและกระบวนการผลิตอย่างโปร่งใส และนำเทคโนโลยีบล็อกเชนมาใช้ในการติดตามและตรวจสอบความยั่งยืนตลอดห่วงโซ่อุปทาน สิ่งเหล่านี้จะช่วยสร้างความน่าเชื่อถือให้กับผลิตภัณฑ์ และส่งผลต่อการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นเพียงการศึกษาในกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังภูมิภาคอื่น ๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความหลากหลายและครอบคลุมถึงกลุ่มผู้บริโภคจากภูมิภาคต่าง ๆ ซึ่งอาจมีพฤติกรรมและความรู้สึกต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันออกไป

2) การศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ ที่รวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่างจากแบบสอบถามออนไลน์ ทำให้ผลการวิจัยสามารถระบุได้เพียงการยอมรับและปฏิเสธข้อสมมติฐานเท่านั้น

ในการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไป ผู้วิจัยควรทำการศึกษาวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก การสนทนากลุ่ม เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยและแรงจูงใจในการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างลึกซึ้งมากยิ่งขึ้น

3) การศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเพิ่มเติมถึงผลกระทบจากการใช้สินค้าดังกล่าว ทั้งในด้านประสิทธิภาพและการยอมรับจากผู้บริโภค เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจเกี่ยวกับความคุ้มค่าและประโยชน์ในระยะยาวของการเลือกซื้อสินค้าแฟชั่นที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยลง

บรรณานุกรม

เสาวรัจ รัตนคำฟู. (2565). *แผนพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าแฟชั่น*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย. https://tdri.or.th/wp-content/uploads/2023/11/2022_10_แผนพัฒนาอุตสาหกรรมสินค้าแฟชั่น.pdf

ไณยณันทร์ นิสสัยสุข. (2559). *ค่านิยม ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม* [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/12152/1/57920680.pdf

Adamkiewicz, J., Kochaǹska, E., Adamkiewicz, I., & Łukasik, R. M. (2022). Greenwashing and sustainable fashion industry. *Current Opinion in Green and Sustainable Chemistry*, *38*, 100710.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(*2), 179-211.

Farzin, M., Shababi, H., Shirchi Sasi, G., Sadeghi, M., & Makvandi, R. (2023). The determinants of eco-fashion purchase intention and willingness to pay. *Spanish Journal of Marketing-ESIC, 27(*3), 348-366.

Förnges, J., & Sieling, B. (2023). *Implementing CSR in Fashion Companies: Increasing Green Trust During the Transformation Process Towards Sustainable Development: An Exploratory Analysis on the Influencing Factors of Green Trust in the Fashion Sector.* [Master Thesis, Malmo University]. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1777657/FULLTEXT02

Juanga-Labayen, J. P., Labayen, I. V., & Yuan, Q. (2022). A review on textile recycling practices and challenges. *Textiles*, *2*(1), 174-188.

Rodríguez-Espinosa, T., Papamichael, I., Voukkali, I., Gimeno, A. P., Candel, M. B. A., Navarro-Pedreño, J., ... & Lucas, I. G. (2023). Nitrogen management in farming systems under the use of agricultural wastes and circular economy. *Science of The Total Environment*, *876*, 162666.

Saepudin, D., Shojaei, A. S., Barbosa, B., & Pedrosa, I. (2023). Intention to purchase eco-friendly handcrafted fashion products for gifting and personal use: A comparison of national and foreign consumers. *Behavioral Sciences*, *13*(2), 171.

Tran, K., Nguyen, T., Tran, Y., Nguyen, A., Luu, K., & Nguyen, Y. (2022). Eco-friendly fashion among generation Z: Mixed-methods study on price value image, customer fulfillment, and pro-environmental behavior. *Plos one, 17*(8), e0272789.

ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

Relationship between Social Media Marketing, Brand Awareness, and Customer Engagement That Affects Consumers' Purchasing Decisions for Cosmetic Products

อรอุมา โชติสุวรรณกุล[1] และวาสุกาญจน์ งามโฉม[2]

Onuma Chotsuwannakul[1] and Wasukan Ngamchom[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: onuma.cho@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภค โดยจำแนกตามแบรนด์ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางและอายุ และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภค การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 533 คน โดยการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และสถิติขั้นสูง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ C จะมีระดับอิทธิพลต่อสื่อออนไลน์ในทุก ๆ ปัจจัย โดยให้ความสำคัญในเรื่อง สื่อสังคมออนไลน์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ การตัดสินใจซื้อ และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 รองลงมาคือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ C และผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ A ตามลำดับ และ (2) อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้สื่อสังคมออนไลน์และการตัดสินใจซื้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยที่กลุ่มตัวอย่างอายุน้อยกว่า 25 ปี ให้ความสำคัญกับสื่อสังคมออนไลน์มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป

คำสำคัญ: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ การมีส่วนร่วม การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the relationship levels of social media marketing with consumers' use of cosmetic products, categorized by brand and age, (2) to examine the factors influencing consumers' purchasing decisions regarding cosmetic products.

This study was conducted by a quantitative methods approach. Data were collected from 533 cosmetic product users in Bangkok and its metropolitan area through stratified sampling by using Data were collected from participants by using surveys. The data obtained were analyzed by descriptive statistics. Results that (1) consumers of Brand C cosmetics exhibit significant influence from all social media factors, particularly social media engagement, customer participation, satisfaction, brand awareness, brand credibility, purchasing decisions, and environmental concerns, at a statistical significance level of 0.01. Consumers of Brand C were followed by those of Brand B and Brand A, respectively. Additionally, (2) age differences among the respondents significantly affected social media engagement and purchasing decisions. Specifically, respondents younger than 25 years old placed greater importance on social media than those aged 25 and older.

Keywords: Social media marketing, brand awareness, engagement, purchase decision.

บทนำ

เครื่องสำอางเป็นผลิตภัณฑ์ที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้บริโภคทั่วโลก ไม่เพียงแต่ช่วยเสริมสร้างบุคลิกภาพและความมั่นใจ แต่ยังสะท้อนถึงรสนิยมและไลฟ์สไตล์ของแต่ละบุคคล ในอดีตประเทศไทยได้รับอิทธิพลด้านการใช้เครื่องสำอางจากหลายวัฒนธรรม เช่น อียิปต์ จีน และอินเดีย ซึ่งนิยมใช้ส่วนผสมจากธรรมชาติ เช่น น้ำมันพืชและสมุนไพรสำหรับการดูแลผิวพรรณ ปัจจุบันอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทยเติบโตอย่างรวดเร็ว มีการนำเทคโนโลยีและนวัตกรรมทางวิทยาศาสตร์มาพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้มีคุณภาพสูงและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเติบโตของอุตสาหกรรมเครื่องสำอาง คือ การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับการดูแลตนเองมากขึ้น ทั้งในเรื่องสุขภาพและความงาม ส่งผลให้ตลาดเครื่องสำอางมีการแข่งขันสูงและมีการขยายตัวของธุรกิจที่เกี่ยวข้อง เช่น คลินิกเสริมความงามและแบรนด์เครื่องสำอางต่าง ๆ หนึ่งในกลยุทธ์สำคัญที่ธุรกิจเครื่องสำอางใช้เพื่อเข้าถึงลูกค้าในยุคดิจิทัล คือ การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคสามารถรับข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้สะดวกและรวดเร็ว การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก, อินสตาแกรม, ติ๊กตอก และยูทูป เป็นเครื่องมือหลักในการสร้างการรับรู้แบรนด์และกระตุ้นการมีส่วนร่วมของลูกค้า

อย่างไรก็ตาม ท่ามกลางการแข่งขันที่รุนแรงและพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว การเข้าใจถึงความสัมพันธ์ระหว่าง การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางจึงมีความสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งเป็นศูนย์กลางของกลุ่มผู้บริโภคที่มีกำลังซื้อสูงและมีแนวโน้มในการใช้

ช่องทางออนไลน์เพื่อเลือกซื้อสินค้า เนื่องจากอัตราการเจริญเติบโตของเครื่องสำอางนั้นสูง และการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ก็เป็นอีกช่องทางที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภค โดยจำแนกตามแบรนด์ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง และอายุ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure

de la Maisonneuve and Martins (2013) กล่าวว่า เป็นแนวคิดที่แสดงให้เห็นถึงช่วงอายุแต่ละวัยกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพผันแปรตามกันกับช่วงอายุ โดยในวัยเด็กจะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่ต่ำ แต่เมื่อเริ่มมีอายุมากขึ้นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพก็จะมากขึ้นเช่นกัน โดยแต่ละในช่วงวัยนั้น ก็จะมีการแบ่งกลุ่มอายุดังนี้

Gen Z คือ คนที่เกิดหลัง พ.ศ. 2541-2565 เติบโตมาพร้อมกับสิ่งอำนวยความสะดวกมากมายที่อยู่แวดล้อม มีความสามารถในการใช้งานเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น คอมพิวเตอร์ โทรศัพท์มือถือ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ตต่าง ๆ เพราะเด็ก Gen Z นั้น เกิดมาพร้อมเทคโนโลยี จึงทำให้สามารถเรียนรู้ได้เร็ว

Gen Y คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2523-2540 คนในกลุ่มนี้จะเกิดมาท่ามกลางยุคที่เทคโนโลยีก้าวหน้าไปพร้อม ๆ กับอินเตอร์เน็ต ดังนั้นคนในกลุ่มนี้จึงมีความคิดสร้างสรรค์ ชอบงานด้านไอที มองโลกในแง่ดี สามารถทำอะไรได้หลาย ๆ อย่างในเวลาเดียวกัน

Gen X คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ. 2508-2522 คนกลุ่มนี้คือลูกของ Gen B เป็นช่วงอายุของกลุ่มคนวัยทำงาน ทุ่มเทให้งานเป็นอย่างมาก เน้นให้ความสำคัญกับงานเป็นหลัก ซึ่งช่วง Gen นี้ มีค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพมากที่สุด เนื่องจากว่าต้องการดูแลสุขภาพร่างกายตนเองให้ดีอยู่เสมอ

Gen BB คือ กลุ่มคนที่เกิดระหว่างปี พ.ศ.2489-2507 คนกลุ่มนี้เกิดภายหลังสงครามโลกครั้งที่สองสงบลง เป็นช่วงอายุก้าวสู่วัยชรา มักมีอุปนิสัยที่เคร่งครัด ประหยัด และอดออม เนื่องจากได้รับอิทธิพลจากสงครามโลกครั้งที่สอง

ปัจจุบันการตลาดแบบออนไลน์ถูกนำมาใช้ในด้านการเป็นสื่อกลางทางด้านการตลาดหรือส่งเสริมทางด้านการขายสินค้าและบริการทั้งในภาครัฐและเอกชน นอกจากจะเป็นสื่อกลางในการสื่อสารระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าแล้ว การตลาดแบบออนไลน์ถือว่าเป็นอีกหนึ่งช่องทางในการสร้างอาชีพให้กับตนเอง ทั้งยังสร้างความยั่งยืนให้กับครอบครัวหรือแม้แต่นักธุรกิจเอง ซึ่งนักการตลาดส่วนใหญ่นิยมใช้กลยุทธ์ทางการตลาดเชิงสัมพันธ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวด้านการสร้างความพึงพอใจกับลูกค้า (Jacobson, Gruzd, & Hernández-García, 2020)

การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

การใช้เครือข่ายสังคมออนไลน์เป็นสื่อที่ช่วยส่งเสริมการขายเพื่อสร้างการรับรู้ถึงแบรนด์ในฐานะเครื่องมือทางการตลาด Maria et al. (2020) กล่าวว่า การตลาดแบบสื่อสังคมออนไลน์และการโฆษณามีผลทั้งทางตรงและทางอ้อมในเชิงบวกอย่างมีนับสำคัญต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ และการรับรู้ดังกล่าวมีผลต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ศนิวาร วัฒนานนท์ และประพล เปรมทองสุข, 2567) ซึ่งพบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word-of-Mouth: eWOM) มีอิทธิพลโดยตรงต่อการรับรู้แบรนด์ นอกจากนี้ (แสงตะวัน เพชรสุวรรณ, 2564) ยังพบว่า การรับรู้ตราสินค้ามีอิทธิพลในเชิงบวกต่อ ความไว้วางใจในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งตอกย้ำถึงบทบาทสำคัญของการรับรู้แบรนด์ในการสร้างความเชื่อมั่นและกระตุ้นพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

มีความแตกต่างกันในแต่ละบุคคล เช่น การตอบโต้ การมีส่วนร่วม การสนับสนุน และการสร้างเนื้อหาของสื่อ เช่น การมีส่วนร่วมเกิดขึ้นเมื่อผู้บริโภคอ่านเนื้อหาที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์บนแพลตฟอร์มสื่องสังคมออนไลน์ของแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับ ดวงทิพย์ ปานรักษา และสุวรรณา เตชะธีระปรีดา (2567) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมทางสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลทางตรงในเชิงบวกต่อทัศนคติของลูกค้า และ Cheung et al. (2021) กล่าวว่า การปฏิสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภคดังกล่าวเป็นแรงจูงใจที่สำคัญของพฤติกรรมการมมีส่วนร่วมทางออนไลน์ ซึ่งสอดคล้องกับ นัฏฐิกานต์ อัศวมงคลพันธ์, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์, และคณิต ไข่มุกด์ (2567) ที่พบว่าความผันแปรของตัวแปรความเชื่อมั่นในเฟซบุ๊กมีอิทธิพลต่อการสร้างความยึดมั่นผูกพันของลูกค้ามากที่สุด

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ขั้นตอนการตัดสินใจเลือกจากทางเลือกหลาย ๆ ทางเลือก โดยมีความคาดหวังว่าจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่พึงพอใจหรือเป็นกระบวนการในทางเลือกรูปแบบของการปฏิบัติ เพื่อจัดการกับปัญหา และโอกาสที่เกิดขึ้น (ทิพย์อนงค์ จินตวิจิต, 2566) โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ ซึ่งสอดคล้องกับ กนกพัชร กอประเสริฐ และคณะ, 256) การตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊ก เพราะความสะดวกสบายส่งถึงที่บ้านเพื่อใช้เอง และยังสอดคล้องกับ พิชญาภา นิลศิร (2565) ที่พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อยู่ในช่วงอายุ 21 - 25 ปี ตัดสินใจซื้อเครื่องสำอาง บนแอปพลิเคชันช้อปปี้ เพราะให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ

ความรู้ทั่วไปเกี่ยวกับเครื่องสำอาง

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ. 2558 มาตรา 4 (ราชกิจจานุเบกษา, 2558) ได้ระบุว่า เครื่องสำอาง หมายถึง 1) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับทา ถู นวด โรย พ่น หยอด ใส่ อบ หรือกระทำด้วยวิธีอื่น กับส่วนภายนอกของร่างกายมนุษย์ และให้ความหมายรวมถึงการใช้กับฟันและเยื่อบุในช่องปาก เพื่อความสะอาด ความสวยงาม หรือเปลี่ยนแปลงลักษณะที่ปรากฏ หรือระงับกลิ่นกาย หรือปกป้องดูแลส่วนต่าง ๆ นั้น ให้อยู่ในสภาพดี และรวมตลอดทั้งเครื่องประทิ่นต่าง ๆ สำหรับผิวด้วย แต่ไม่รวมถึงเครื่องประดับและเครื่องแต่งตัวซึ่ง

เป็นอุปกรณ์ภายนอกร่างกาย 2) วัตถุที่มุ่งหมายสำหรับใช้เป็นส่วนผสมในการผลิตเครื่องสำอางโดยเฉพาะ และ 3) วัตถุอื่นที่กำหนดโดยกฎกระทรวงให้เป็นเครื่องสำอาง

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

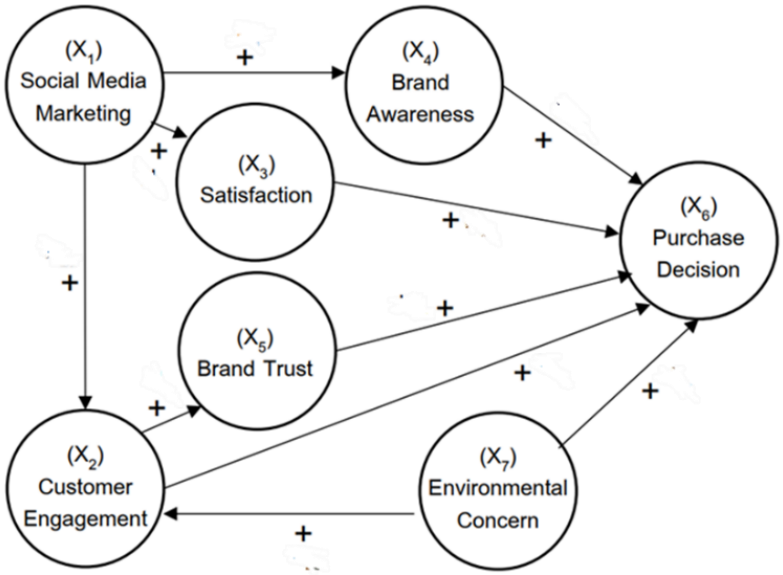

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ตามสสมติฐานดังนี้

H1 : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H2 : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H3 : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H4 : การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H5 : การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H6 : ความพึงพอใจส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H7 : การรับรู้ถึงแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H8 : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H9 : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

H10 : ความกังวลต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 533 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุน้อยกว่า 25 ปี และ อายุตั้งแต่ 25 ปีขึ้นไป แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง	อายุ		รวม
	น้อยกว่า 25 ปี	ตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป	
แบรนด์ A	74	98	172
	43.02%	56.98%	100.00%
แบรนด์ B	130	54	184
	70.65%	29.35%	100.00%
แบรนด์ C	128	49	177
	72.32%	27.68%	100.00%

รวม	332	201	533
	62.29%	37.71%	100.00%

จากตางรางที่ 1 พบว่า มีผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ A จำนวน 172 คน แบ่งเป็น อายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 74 คน คิดเป็นร้อยละ 43.02 และอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป จำนวน 98 คน คิดเป็นร้อยละ 56.98 ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ B จำนวน 184 คน แบ่งเป็น อายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 70.65 และอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป จำนวน 54 คน คิดเป็นร้อยละ 29.35 และผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางแบรนด์ C จำนวน 177 คน แบ่งเป็น อายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 72.32 และอายุตั้งแต่ 25 ปี ขึ้นไป จำนวน 49 คน คิดเป็นร้อยละ 27.68

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้เครื่องสำอาง และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการใช้เครื่องสำอาง

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X1i, X7i = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$X2i = \beta 20 + \beta 21\ X1i + \beta 27\ X7i + \varepsilon 2i$

$X3i = \beta 30 + \beta 31\ X1i + \varepsilon 3i$

$X4i = \beta 40 + \beta 41\ X1i + \varepsilon 4i$

$X5i = \beta 50 + \beta 52\ X2i + \varepsilon 5i$

$X6i = \beta 60 + \beta 62\ X2i + \beta 63\ X3i + \beta 64\ X4i + \beta 65\ X5i + \beta 67\ X7i + \varepsilon 6i$

โดยที่ X1i = Social Media Marketing

X2i = Satisfaction

X3i = Brand Awareness

X4i = Customer Engagement

X5i = Brand Trust

X6i = Environmental Concern

X7i = Purchase Decision

ε_{6i} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 533 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 402 คน คิดเป็น 75% อายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 332 คน คิดเป็น 62% สถานภาพโสด จำนวน 461 คน คิดเป็น 87% ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 317 คนคิดเป็น 60% ประกอบอาชีพนิสิต/นักศึกษา จำนวน 272 คน คิดเป็น 51% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 437 คน คิดเป็น 82%

โดยผู้ใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางมีความถี่ในการซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ 1 ครั้งต่อสัปดาห์จำนวน 207 คน คิดเป็น 39% ซื้อสินค้าออนไลน์ประเภทสินค้าแฟชั่น จำนวน 236 คน คิดเป็น 44% ซื้อสินค้าผ่านช่องทาง Shopee จำนวน 228 คนคิดเป็น 43% ซื้อสินค้าราคา 101 - 300 บาท / ครั้ง จำนวน 246 คน คิดเป็น 46% ซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์เพราะสะดวก จำนวน 252 คน คิดเป็น 47% ได้รับอิทธิพลในการซื้อสินค้าจากการโฆษณาจากแพลตฟอร์มออนไลน์ จำนวน 227 คน คิดเป็น 43%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	CE	Sa.	BA	BT	PD
SMM	0.6251***	0.8474***	0.8818***		
Sa.					0.2030***
BA					0.1916***
CE				0.7184***	0.2707***
BT					0.1931***

EC	0.2992***				0.1699***
Constant	0.0706***	0.1495***	0.1121***	0.2695***	-0.0263
Obs.	533	533	533	533.	533
RSS	2.5786	2.7263	3.5143	5.0002	2.5693
loglikelihood	664.4905	649.6475	581.9825	488.0084	665.4570
F-test	946.3481***	1534.7626***	1289.1000***	645.9909***	429.6448***
R-squared	0.7812	0.7430	0.7083	0.5488	0.8030
Adjusted R-	0.7804	0.7425	0.7077	0.5480	0.8011

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

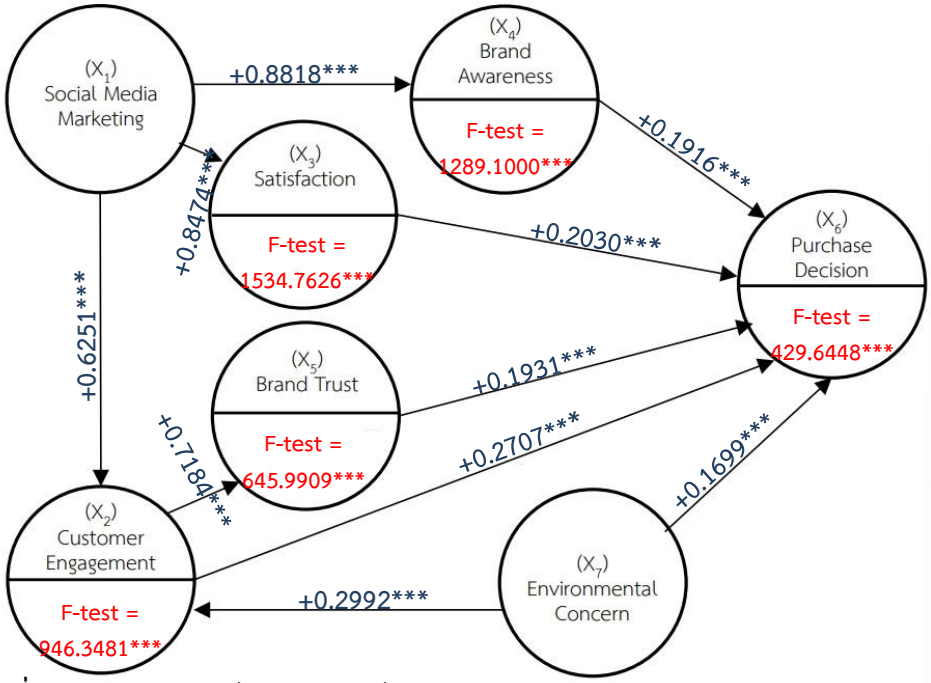

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H1) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

ผลการวิจัยพบว่า การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7812 ซึ่งสอดคล้องกับสสมติฐาน

สมมติฐานที่ 2 (H2) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ

ผลการวิจัยพบว่า การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่ามีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8474 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 3 (H3) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8818 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 4 (H4) : การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7184 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 5 (H5) : การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2707 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 6 (H6) : ความพึงพอใจส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2030 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 7 (H7) : การรับรู้ถึงแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ถึงแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1916 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 8 (H8) : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1931 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 9 (H9) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2992 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 10 (H10) : ความกังวลต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ผลการวิจัยพบว่า ความกังวลต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1699 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับ ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 533 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า แบรนด์เครื่องสำอางที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจซื้อ ที่ต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.01 โดย กลุ่มผู้บริโภคแบรนด์ C ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจซื้อ มากกว่ากลุ่มผู้บริโภคแบรนด์ A และ กลุ่มผู้บริโภคแบรนด์ B และพบว่าระดับอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์และการตัดสินใจซื้อ ที่ต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์และการมีส่วนร่วมของลูกค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง จากกลุ่มตัวอย่าง 533 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลพบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อที่ต่างกัน สอดคล้องกับทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure ที่ระบุว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นตามช่วงอายุ โดยวัยเด็กมีค่าใช้จ่ายต่ำ แต่เมื่อมีอายุมากขึ้นจะสูงขึ้นตามลำดับ การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มีผลต่อการรับรู้แบรนด์และการตัดสินใจซื้อสินค้า โดย (Maria et al., 2020) กล่าวว่า การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่วยสร้างการรับรู้แบรนด์ และมีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาโดย (ศนิวาร วัฒนานนท์ และประพล เปรมทองสุข, 2567) ที่พบว่า การบอกปากต่อปาก มีผลต่อการรับรู้แบรนด์และพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติของลูกค้าและการตัดสินใจซื้อ ซึ่งงานวิจัยของ (ดวงทิพย์ ปานรักษา, 2567) พบว่าการมีส่วนร่วมในออนไลน์ส่งผลดีต่อการสร้างความยึดมั่นในแบรนด์ และ Cheung et al. (2021) ยืนยันว่า การปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์เป็นแรงจูงใจในการซื้อสินค้าการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ในหมวดเครื่องสำอางมักเกิดจากความสะดวกสบายในการสั่งซื้อ เช่น การใช้

Facebook หรือ Shopee ที่สามารถซื้อได้ง่ายและส่งถึงบ้าน ตามการศึกษาของ (กนกพัชร กอประเสริฐ และคณะ, 2563) และ (พิชญาภา นิลศิร, 2565)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาพบว่า การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ มีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้แบรนด์และกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ดังนั้น แบรนด์เครื่องสำอางควรให้ความสำคัญกับ กลยุทธ์ทางการตลาด โดยเน้นการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ อาทิ การผลิตเนื้อหาที่ดึงดูด การตอบกลับความคิดเห็นของลูกค้า และการจัดกิจกรรมที่ส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยเพิ่มความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และลูกค้า และนำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว

นอกจากนี้ การออกแบบผลิตภัณฑ์และบริการ ควรพัฒนาให้ตรงกับความต้องการของลูกค้า โดยสามารถใช้ข้อมูลจากความคิดเห็นและข้อเสนอแนะที่ได้รับจากช่องทางออนไลน์มาปรับปรุงสินค้าให้ตอบโจทย์พฤติกรรมผู้บริโภคในยุคปัจจุบัน สิ่งนี้จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและโอกาสในการซื้อซ้ำของลูกค้าการวางแผนการสื่อสารแบรนด์ ซึ่งพบว่าแพลตฟอร์มออนไลน์มีบทบาทสำคัญต่อการรับรู้ของผู้บริโภค นักการตลาดจึงควรใช้สื่อเหล่านี้ให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยมุ่งเน้นการสร้างภาพลักษณ์แบรนด์ที่แข็งแกร่ง และสื่อสารข้อมูลที่ชัดเจนเพื่อให้แบรนด์สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้การศึกษาครอบคลุมและสะท้อนพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างสมบูรณ์มากขึ้น ควรขยายขอบเขตกลุ่มตัวอย่าง โดยศึกษาพฤติกรรมของผู้ใช้เครื่องสำอางในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การศึกษาผู้บริโภคในระดับประเทศจะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้กว้างขวางยิ่งขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความแตกต่างกันในด้านวัฒนธรรมและพฤติกรรมการซื้อ

นอกจากปัจจัยด้านการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อแล้ว ควรมีการศึกษาผลกระทบของปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจมีอิทธิพลต่อการเลือกซื้อเครื่องสำอางของผู้บริโภค เช่น คุณภาพของผลิตภัณฑ์ การบริการหลังการขาย หรือแนวโน้มการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การศึกษาในประเด็นเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคได้อย่างรอบด้านและสามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาสินค้าและบริการให้ตรงกับความต้องการของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

กนกพัชร กอประเสริฐ, วัลลภา วิชนะยะวงศ์, นิตยา งามยิ่งยง, เฌอมินทร์ เศรษฐ์ธีราธัญ และ ผ่องใส สินธุสกุล. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์ของผู้บริโภคกลุ่มเจเนอเรชั่นวายในจังหวัดนครปฐม. *วารสารวิจัยและพัฒนา, 11*(2), 101-114.

ดวงทิพย์ ปานรักษา และ สุวรรณา เตชะธีระปรีดา. (2567). การศึกษาการมีส่วนร่วมทางสื่อสังคมออนไลน์ของแบรนด์เครื่องสำอางไทยวิสาหกิจ ขนาดกลางและขนาดย่อมที่มีผลต่อพฤติกรรมการซื้อของลูกค้าผู้หญิงกลุ่มมิลเลนเนียล. *วารสารวิชาการและวิจัย มหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 14*(2), 187–202. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/neuarj/article/ view/270728.

ทิพย์อนงค์ จินตวิจิต. (2566). การตัดสินใจซื้อสินค้าทางเฟซบุ๊กของสมาชิกมหาวิทยาลัยในสถานการณ์โควิด-19. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกำแพงเพชร, 17*(2), 45-60. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jkbu/issue/view/17660.

นัฏฐิกานต์ อัศวมงคลพันธ์, ปิยะฉัตร จารุธีรศานต์, และ คณิต ไข่มุกด์. (2567). ผลกระทบของการตลาดดิจิทัลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าและการตอบสนองของลูกค้าเครื่องสำอางออร์แกนิก. *วารสารดุษฎีบัณฑิตทางสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, (14)*1, 208-222. https://doi.nrct.go.th/admin/doc/doc_651500.pdf.

พระราชบัญญัติเครื่องสำอาง พ.ศ.2558. (2558, 10 สิงหาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 132 ตอนที่ 86 ก. หน้า 1–22.

พิชญาภา นิลศิร. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องสำอางบนแอปพลิเคชันช้อปปี้ของผู้บริโภคในเขตพระนคร กรุงเทพมหานคร. *วารสารวิจัยการตลาด, 15*(3), 245-258.

ศนิวาร วัฒนานนท์ และ ประพล เปรมทองสุข. (2567). อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ที่มีผลต่อ การรับรู้แบรนด์ คุณภาพที่รับรู้ และความตั้งใจซื้อสินค้าเครื่องสำอางของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารนวัตกรรมการจัดการศึกษาและการวิจัย*, *6*(4), 793–806. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/jemri/article/view/271492.

แสงตะวัน เพชรสุวรรณ. (2564). *อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าตราสินค้า และความไว้วางใจ ต่อความตั้งใจเชิงพฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3964/1/61602329.pdf.

Cheung, M.L., Pires, G.D., Rosenberger III, P.J. & De Oliveira, M.J. (2021). Driving COBRAs: the power of social media marketing. *Marketing Intelligence & Planning, 39*(3), 361–76. https://doi.org/10.1108/MIP-11-2019-0583.

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Jacobson, J., Gruzd, A. & Hernández-García, Á. (2020). Social Media Marketing: Who Is Watching the Watchers?. *Journal of Retailing and Consumer Services*, *53*, 101774. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2019.03.001.

Maria, S., Pusriadi, T., Hakim, Y. P., & Darma, D. C. (2020). The Effect of Social Media Marketing, Word of Mouth, and Effectiveness of Advertising on Brand Awareness and Intention to Buy. *Journal Manajemen Indonesia, 19*(2), 107–122. https://doi.org/10.18502/kss.v4i3.6373

ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ

The Impact of Social Media Marketing Strategies on Brand Trust and Customer Satisfaction: A Study of the Shower Cream Product Market

อรพิน จันทรวาณิชย์กุล[1] และวาสุกาญจน์ งามโฉม[2]

Orapin Chantarawanitkul[1] and Wasukan Ngamchom[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: orapin.cha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนที่ซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 404 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sample) เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลให้ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่าช่วงอายุอื่น นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือ และความพึงพอใจ โดยรายได้เฉลี่ยตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท และ (2) สื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของลูกค้า ซึ่งปัจจัยการมีส่วนร่วมยังส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเชื่อถือในแบรนด์ ก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลการวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ สื่อสังคมออนไลน์ ความน่าเชื่อของแบรนด์ ความพึงพอใจ

Abstract

The purposes of this study were (1) compare the impact levels of social media marketing strategies on brand trust and customer satisfaction in the shower cream product market, classified by age groups and monthly income, and (2) identify factors affecting brand trust and customer satisfaction in shower cream product purchase decisions. The research was conducted by collecting data from a sample group of 404 people who purchased Brand X shower cream products in Bangkok and its metropolitan area, using stratified sampling. Data was collected through online questionnaires and analyzed using bivariate analysis and linear regression models. The research findings consist of (1) different age groups showed statistically significant differences in brand trust and satisfaction factors at the 0.01 level, with those aged 40 and above placing more importance on these factors than other age groups. Additionally, different monthly income levels affected brand trust and satisfaction factors, with those earning 30,001 baht or more placing greater importance on these factors compared to those earning 30,000 baht or less, and (2) social media has a positive influence on customer satisfaction and engagement, with engagement factors positively affecting brand trust. When customers are satisfied and trust the brand, it influences their purchase decisions. These research findings can be effectively applied to develop social media marketing strategies for brand trust and customer satisfaction.

Keywords: Shower cream, social medial marketing, brand trust, satisfaction

บทนำ

การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลให้พฤติกรรมผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง โดยเฉพาะการใส่ใจสุขภาพและสุขอนามัยที่เพิ่มขึ้น นำไปสู่การเกิดวิถีชีวิตใหม่ ประกอบกับปัญหามลพิษทางอากาศและสภาพภูมิอากาศของไทยที่มีอุณหภูมิสูง ทำให้การทำความสะอาดร่างกายมีความสำคัญมากขึ้น ตลาดครีมอาบน้ำในประเทศไทยมีการแข่งขันสูงและเติบโตต่อเนื่อง โดยมูลค่าตลาดเพิ่มจาก 5,635 ล้านบาทในปี 2561 เป็น 8,394 ล้านบาทในปี 2566 และคาดว่าจะขยายตัวถึง 9,066 ล้านบาทในปี 2567 (ณัฐชิต บูรณทวีกูล, 2567) และจากการศึกษาของสำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (สพธอ.) (2565) พบว่าคนไทยใช้อินเทอร์เน็ตเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 4 นาทีต่อวัน โดยกลุ่มเจเนอเรชันวาย มีอัตราการใช้สูงสุด ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ ได้แก่ ราคาที่ประหยัด (63.10%) ความหลากหลายของผลิตภัณฑ์ (58.73%) ความสะดวกในการใช้แพลตฟอร์ม (45.81%) และโปรโมชันที่น่าสนใจ (44.39%) อีกทั้งการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (SMM) ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการเข้าถึงกลุ่มเป้าหมาย ต้นทุนต่ำ สร้างปฏิสัมพันธ์กับ

ผู้บริโภค และส่งเสริมภาพลักษณ์แบรนด์ได้ ดังนั้น ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ จึงมีความสำคัญต่อการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและการประยุกต์ใช้ในภาคธุรกิจ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ จำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอายุและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดย de la Maisonneuve and Martins (2013) พบว่าอายุ รายได้ และการศึกษามีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ นอกจากนี้ Honnold (1984) พบว่าความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมสัมพันธ์กับพฤติกรรมการดูแลสุขภาพ ซึ่งพฤติกรรมการบริโภคตามช่วงวัยมีลักษณะดังนี้ (1) Generation Z (อายุต่ำกว่า 25 ปี) เน้นการป้องกันโรคและส่งเสริมสุขภาพ โดยผู้ปกครองให้ความสำคัญกับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และความปลอดภัย (2) Generation Y (อายุ 25-39 ปี) มีแนวโน้มค่าใช้จ่ายสุขภาพสูงขึ้น ให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์และการดูแลตนเอง ได้รับอิทธิพลจากสื่อสังคมออนไลน์ โดยเฉพาะการรีวิวผลิตภัณฑ์ (3) Generation X (อายุ 40-55 ปี) เผชิญความเสี่ยงด้านโรคมากขึ้น ให้ความสำคัญกับคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรู้แบรนด์ เลือกผลิตภัณฑ์ที่มีคุณสมบัติฟื้นฟูร่างกาย (4) Generation Baby Boomer (อายุมากกว่า 56 ปี) มีค่าใช้จ่ายสุขภาพสูงที่สุด เน้นผลิตภัณฑ์ที่ยั่งยืน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพระยะยาว ปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมมีผลต่อพฤติกรรมการบริโภค โดยรายได้สัมพันธ์กับการเข้าถึงผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง การศึกษามีผลต่อการตัดสินใจเลือกผลิตภัณฑ์ และปัจจัยสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ผู้บริโภคเลือกผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing: SMM) เป็นกลยุทธ์ทางการตลาดที่ใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อส่งเสริมตราสินค้าและสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้บริโภค Tafesse and Wood (2021) อธิบายว่า SMM เป็นกระบวนการเชิงกลยุทธ์ที่มุ่งสร้างการรับรู้และพัฒนาความสัมพันธ์กับกลุ่มเป้าหมายผ่านการสร้างเนื้อหาที่มีคุณค่า Lou, Tan, and Chen (2019) พบว่าการสร้างเนื้อหาที่น่าเชื่อถือ การมีส่วนร่วม และความน่าดึงดูดของผู้นำเสนอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับ Alalwan (2020) ที่ระบุว่า SMM มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ่านการรับรู้ประโยชน์ ความไว้วางใจ และอิทธิพลทางสังคม นอกจากนี้ Islam, Rahman and Hollebeek (2018) ได้เน้นความสำคัญของความ

สอดคล้องระหว่างภาพลักษณ์ตนเองกับคุณค่าของแบรนด์ที่นำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยพรธิดา รถทอง และคณะ (2567) และงานวิจัยของแพรวพรรณราย พิณเพ็ชร (2565) ที่กล่าวว่าการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเนื้อหาและการแบ่งปันข้อมูล มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและความไว้วางใจในตราสินค้าอย่างมีนัยสำคัญ

ความน่าเชื่อถือของแบรนด์มีความสำคัญในการตลาดดิจิทัล โดย Menidjel, Benhabib and Bilgihan (2017) อธิบายว่าเป็นความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อความสามารถในการส่งมอบคุณค่าของแบรนด์ ซึ่งส่งผลต่อความภักดีและการซื้อซ้ำ ขณะที่ Shanahan, Tran, and Taylor (2019) เน้นความสำคัญของความปลอดภัยข้อมูลและความเป็นส่วนตัว นอกจากนี้ Rather (2019) พบว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค การสื่อสารสองทาง และการแก้ปัญหาอย่างจริงใจ มีผลต่อความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ Hazée, Van Vaerenbergh and Armirotto (2017) ที่ชี้ว่าการสร้างชุมชนออนไลน์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์

ความพึงพอใจของลูกค้าเป็นผลจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังและประสบการณ์จริง งานวิจัยของ Song et al. (2012) พบว่าองค์ประกอบต่าง ๆ ในเว็บไซต์มีบทบาทสำคัญในการดึงดูดและสร้างความพึงพอใจต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ โดยคุณภาพของข้อมูล ความสะดวกในการเข้าเว็บไซต์ การบริการและระบบการตอบสนองที่รวดเร็ว จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภค และส่งผลต่อการซื้อสินค้าออนไลน์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Rita, Oliveira, and Farisa (2019) พบว่าคุณภาพเว็บไซต์ ความปลอดภัยในการทำธุรกรรม และการบริการหลังการขายเป็นปัจจัยสำคัญ อีกทั้งงานวิจัยของ McLean and Wilson (2019) ที่ชี้ว่าประสบการณ์การใช้งานที่ราบรื่นและการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความพึงพอใจและการรักษาฐานลูกค้าในระยะยาว

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

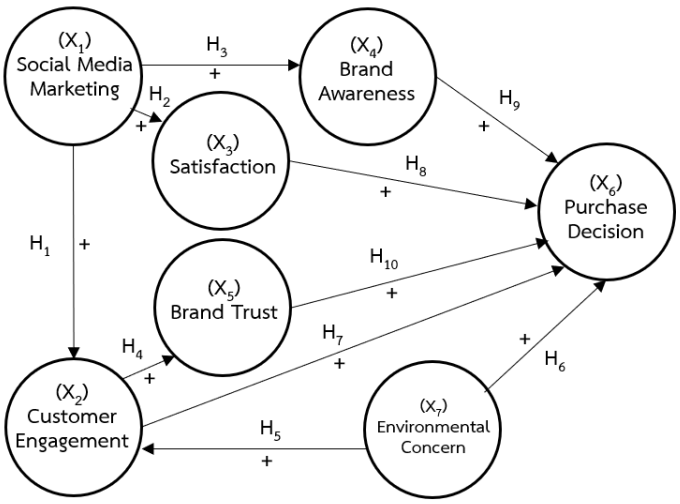

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้น จึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ ดังนี้

H_1: สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_2: สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

H_3: สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

H_4: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

H_5: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_6: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_7: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_8: ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_9: การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_{10}: ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X ผ่านช่องทางออนไลน์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 404 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภค

ที่ซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุน้อยกว่า 40 ปี และอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงอายุ	**รายได้เฉลี่ยต่อเดือน**		**รวม**
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	**ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป**	
น้อยกว่า 40 ปี	213	54	267
(Gen Z – Gen Y)	53%	13%	66%
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	36	101	137
(Gen X – Gen BB)	9%	25%	34%
รวม	249	155	404
	62%	38%	100%

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 404 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย อายุน้อยกว่า 40 ปี จำนวน 267 และอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 137 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 249 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 155 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 404 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ และส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) ซึ่งเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับการตัดสินใจซื้อ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X1i, X7i = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$X2i = \beta 20 + \beta 21\ X1i + \beta 27\ X7i + \varepsilon 2i$

$X3i = \beta 30 + \beta 31\ X1i + \varepsilon 3i$

$X4i = \beta 40 + \beta 41\ X1i + \varepsilon 4i$

$X5i = \beta 50 + \beta 52\ X2i + \varepsilon 5i$

$X6i = \beta 60 + \beta 62\ X2i + \beta 63\ X3i + \beta 64\ X4i + \beta 65\ X5i + \beta 67\ X7i + \varepsilon 6i$

โดยที่ X1i = สื่อออนไลน์ (Social Media Marketing) ของผู้บริโภค คนที่ i

X2i = การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ของผู้บริโภค คนที่ i

X3i = ความพึงพอใจ (Satisfaction) ของผู้บริโภค คนที่ i

X4i = การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ของผู้บริโภค คนที่ i

X5i = ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ของผู้บริโภค คนที่ i

X6i = การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) ของผู้บริโภค คนที่ i

X7i = ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ของผู้บริโภค คนที่ i

εji = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างจากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 404 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 288 คน คิดเป็นร้อยละ 71 ช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี จำนวน 267 คน คิดเป็นร้อยละ 66 สถานภาพโสดและหย่าร้าง จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 63 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 274 คน คิดเป็นร้อยละ 68% ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 211 คน คิดเป็นร้อยละ 52 รายได้เฉลี่ยน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 249 คน คิดเป็นร้อยละ 62

โดยผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายและความงาม จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38 ซื้อผ่าน Shopee จำนวน 182 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ซื้อสินค้าที่ราคาน้อยกว่า 300 บาทต่อครั้ง จำนวน 169 บาท คิดเป็นร้อยละ 42

ซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ด้วยเหตุผลสะดวก จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ซื้อสินค้าออนไลน์เพราะชื่อเสียงของสื่อออนไลน์ จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	CE	Sa	BA	BT	PD
SMM	0.5636***	0.7514***	0.5855***		
Sa					0.3108***
BA					0.1807***
CE				0.6199***	0.3687***
BT					0.0486
EC	0.2880***				0.0543*
Constant	0.1325***	0.2608***	0.4109***	0.3747***	0.0506**
Observation	404	404	404	404	404
RSS	3.7528	8.1176	6.531	11.6874	2.7633
loglikelihood	371.89	216.04	259.97	142.41	433.71
Overall F-Test	567.29***	458.85***	346.35***	189.92***	325.97***
R-squared	0.7389	0.533	0.4628	0.3209	0.8037
Adj. R-squared	0.7376	0.5319	0.4615	0.3192	0.8013

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

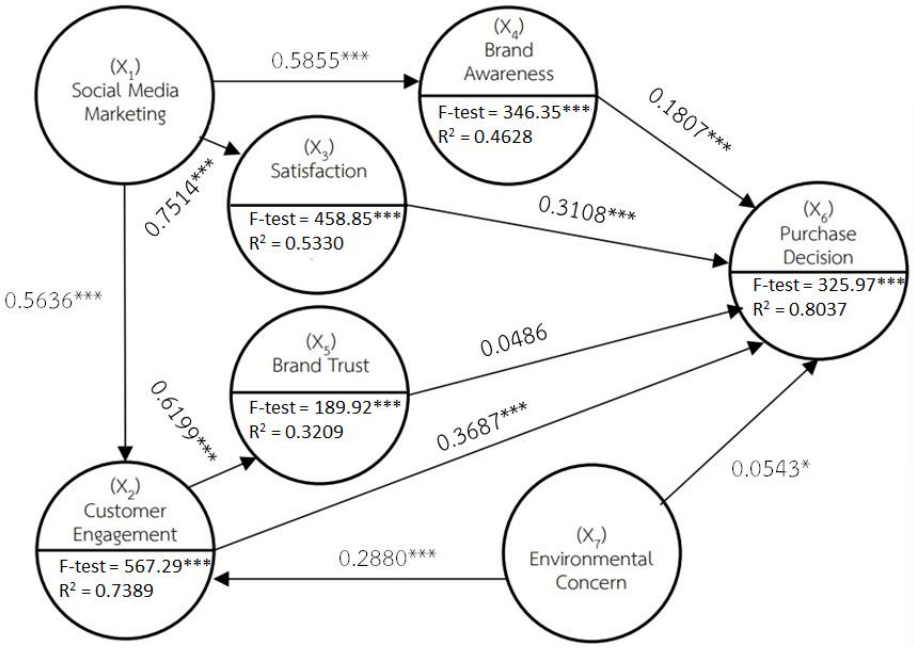

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5636

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) มีผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7514

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) มีผลเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5855

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) มีผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6199

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2880

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0543

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

การวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3687

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : ความพึงพอใจ (Satisfaction) มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

งานวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3108

สมมติฐานที่ (H_9) : การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

งานวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1807

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

งานวิจัยพบว่า ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0486

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์ผลกระทบของกลยุทธ์การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าในตลาดผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำ จากกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 404 คน พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลให้ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และความพึงพอใจแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่าช่วงอายุอื่น นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยความน่าเชื่อถือ

และความพึงพอใจ โดยรายได้เฉลี่ยตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท และสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของลูกค้า ซึ่งปัจจัยการมีส่วนร่วมยังส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ เมื่อลูกค้าเกิดความพึงพอใจและเชื่อถือในแบรนด์ ก็จะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัยเกี่ยวกับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X จากกลุ่มตัวอย่าง 404 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า อายุและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure ที่ระบุว่ากลุ่มที่มีอายุมากกว่า 40 ปีและรายได้สูงจะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงตามไปด้วย ปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ การรับรู้ถึงแบรนด์ ความพึงพอใจ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของพรธิดา รถทอง และคณะ (2567) และงานวิจัยของแพรวพรรณราย พิณเพ็ชร (2565) ที่ยืนยันว่าการสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะการสร้างเนื้อหาและการแบ่งปันข้อมูล มีผลต่อการตัดสินใจซื้อและความไว้วางใจในตราสินค้า อีกทั้ง Lou, Tan and Chen (2019) พบว่าการสร้างเนื้อหาที่น่าเชื่อถือ การมีส่วนร่วมและความน่าดึงดูดของผู้นำเสนอ มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับ Alalwan (2020) ที่ระบุว่าสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผ่านการรับรู้ประโยชน์ ความไว้วางใจและอิทธิพลทางสังคม นอกจากนี้ Rather (2019) ยังพบว่าการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค การสื่อสารสองทางและการแก้ปัญหาอย่างจริงใจ มีผลต่อความน่าเชื่อถือ สอดคล้องกับ Hazée, Van Vaerenbergh and Armirotto (2017) ที่ชี้ว่าการสร้างชุมชนออนไลน์และการแลกเปลี่ยนประสบการณ์มีส่วนสำคัญในการเสริมสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์ สอดคล้องกับ McLean and Wilson (2019) ที่ชี้ว่าประสบการณ์การใช้งานที่ราบรื่นและการแก้ปัญหาที่มีประสิทธิภาพส่งผลโดยตรงต่อการสร้างความพึงพอใจและการรักษาฐานลูกค้าในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัย พบว่าปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้ามีอิทธิพลสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ครีมอาบน้ำแบรนด์ X บนสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากช่วยเพิ่มความเข้าใจในสินค้า ลดความลังเล และเปิดโอกาสให้ลูกค้าได้แสดงความต้องการเฉพาะของตน นำไปสู่การได้รับประสบการณ์ที่ตรงใจ การมีส่วนร่วมยังช่วยลดการรับรู้ความเสี่ยงผ่านการทดลองและสอบถามข้อมูล อีกทั้งสร้างความพึงพอใจเมื่อลูกค้ารู้สึกว่าความคิดเห็นมีคุณค่าและได้รับการรับฟัง ซึ่งสามารถนำไปสู่ความภักดีต่อแบรนด์ในระยะยาว นอกจากนี้ยังช่วยเร่งกระบวนการตัดสินใจเมื่อลูกค้ามีข้อมูลและความมั่นใจเพียงพอ

ดังนั้น ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการสร้างโอกาสการมีส่วนร่วมของลูกค้า ทั้งด้านความรู้ความไว้วางใจ และการลดอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพทางธุรกิจ สร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน และพัฒนาความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมภูมิภาคอื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างด้านประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภคตามวัฒนธรรม เศรษฐกิจ และสังคม ซึ่งจะช่วยให้เข้าใจปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ และพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมกับแต่ละพื้นที่

2. ศึกษาปัจจัยเพิ่มเติมที่อาจมีผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น ความภักดีต่อแบรนด์ ทัศนคติผู้บริโภค และภาพลักษณ์แบรนด์ เพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค นำไปสู่การพัฒนาผลิตภัณฑ์และกลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ณัฐชิต บูรณทวีกูล. (2567, 23 เมษายน). *มู ยันอาบน้ำ โชกุบุสซึ X หมอช้าง*. Marketeer Online. https://marketeeronline.co/archives/350268

พรธิดา รถทอง, วีราวัลย์ เจริญกิจรุ่งจรัส, ประภาศิริ นำเจริญสมบัติ, ศศิภรณ์ มีสุข, และ บุศยรินทร์ กองแก้ว (2567). การสื่อสารการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า E-Sports ผ่านช่องทางออนไลน์ของผู้บริโภค.*วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 26*(1), 125-137.

แพรวพรรณราย พิณเพ็ชร. (2565). *การรับรู้ตราสินค้าและความไว้วางใจในตราสินค้าของผู้ชม Generation Y ต่อการจัดวางสินค้า (Product Placement) ในซีรีย์เกาหลี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์. (2565). *การสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย Thailand Internet User Behavior 2565*. เข้าถึงได้จาก: https://www.etda.or.th/

Alalwan, A. A. (2020). Mobile food ordering apps: An empirical study of the factors affecting customer e-satisfaction and continued intention to reuse. *International Journal of Information Management, 50*(2), 28-44.

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Hazée, S., Van Vaerenbergh, Y., & Armirotto, V. (2017). Co-creating service recovery after service failure: The role of brand equity. *Journal of Business Research*, *74*, 101-109.

Honnold, J. A. (1984). Age and Environmental Concern some specification of effects. *The Journal of Environmental Education*, *16*(1), 4–9. https://doi.org/10.1080/00958964.1984.9942695

Islam, J. U., Rahman, Z., & Hollebeek, L. D. (2018). Consumer engagement in online brand communities: A solicitation of congruity theory. *Internet Research, 28*(1), 23-45.

Lou, C., Tan, S.-S., & Chen, X. (2019). Investigating Consumer Engagement with Influencer- vs. Brand-Promoted Ads: The Roles of Source and Disclosure. *Journal of Interactive Advertising*, *19*(3), 169–186.

McLean, G., & Wilson, A. (2019). Shopping in the digital world: Examining customer engagement through augmented reality mobile applications. *Computers in Human Behavior, 101*, 210-224.

Menidjel, C., Benhabib, A., & Bilgihan, A. (2017). Examining the moderating role of personality traits in the relationship between brand trust and brand loyalty. *Journal of Product & Brand Management*, *26*(6), 631-649.

Rather, R. A. (2019). Customer experience and engagement in tourism destinations: the experiential marketing perspective. *Journal of Travel & Tourism Marketing*, *37*(1), 15–32. https://doi.org/10.1080/10548408.2019.1686101

Rita, P., Oliveira, T., & Farisa, A. (2019). The impact of e-service quality and customer satisfaction on customer behavior in online shopping. *Heliyon*, *5*(10).

Shanahan, T., Tran, T. P., & Taylor, E. C. (2019). Getting to know you: Social media personalization as a means of enhancing brand loyalty and perceived quality. *Journal of Retailing and Consumer Services, 47*, 57-65.

Song, J., Baker, J., Lee, S., & Wetherbe, J. C. (2012). Examining online consumers' behavior: A service-oriented view. *International Journal of Information Management*, *32*(3), 221-231.

Tafesse, W., & Wood, B. P. (2021). Followers' engagement with instagram influencers: The role of influencers' content and engagement strategy. *Journal of Retailing and Consumer Services, 58*, 102303.

ปัจจัยความสำเร็จที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ

Key Success Factors Influencing User Satisfaction at the Safety Training Center of Public Universities

นุจนา กันแก้ว[1] และวาสุกาญจน์ งามโฉม[2]

Nujana Kankaew[1] and Wasukarn Ngamchom[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: nujana.kan@rmutr.ac.th[1], wasukarn.nga@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 440 คน ผ่านแบบสอบถาม และวิเคราะห์ด้วย t-test, F-test และการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ ผลการศึกษาพบว่า (1) เพศ รายได้ และช่วงเวลาการใช้บริการมีผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพศชาย ผู้มีรายได้สูง และผู้ใช้บริการในวันจันทร์ - ศุกร์ ช่วง 13.00 - 16.00 น. มีระดับความพึงพอใจสูงกว่า การรับรู้ความปลอดภัยเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ความไว้วางใจ ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า และภาพลักษณ์ ขณะที่มุมมองคุณภาพไม่มีผลต่อความพึงพอใจโดยตรง แต่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่า และ (2) ความพึงพอใจส่งผลต่อการแนะนำบอกต่อและความภักดี โดยการแนะนำบอกต่อมีอิทธิพลต่อความภักดีมากกว่าความพึงพอใจโดยตรง นอกจากนี้ ความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างภาพลักษณ์กับความพึงพอใจยังช่วยเสริมสร้างคุณค่าและความน่าเชื่อถือในระยะยาว ดังนั้น ศูนย์ฝึกอบรมควรยกระดับมาตรฐานความปลอดภัย สร้างความไว้วางใจ เสริมภาพลักษณ์ และส่งเสริมการแนะนำบอกต่อ เพื่อเพิ่มความพึงพอใจและสร้างความภักดีอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของลูกค้า การแนะนำบอกต่อ ความภักดี ภาพลักษณ์ของศูนย์ฝึกอบรม การรับรู้ความปลอดภัย ความคาดหวัง

Abstract

This study aimed to (1) analyze the differences in satisfaction of users of safety training centers, and (2) factors affecting satisfaction. Data were collected from 440 samples via questionnaires and analyzed using t-test, F-test, and structural model analysis. The results of

the study found that (1) gender, income, and time of service use had significant effects on satisfaction. Males, high-income earners, and users on Monday–Friday from 13:00–16:00 had higher satisfaction levels. Safety perception was the most influential factor, followed by trust, expectation, value perspective, and image. Quality perspective did not directly affect satisfaction, but did influence value perception. (2) Satisfaction affected referrals and loyalty, with referrals having a greater effect on loyalty than satisfaction directly. In addition, the positive relationship between image and satisfaction also helped to build value and credibility in the long run. Therefore, training centers should improve safety standards, build trust, enhance image, and promote referrals to increase satisfaction and create sustainable loyalty

Keywords: Customer satisfaction, word-of-mouth (WOM), customer loyalty, training center image, perceived safety, customer expectations

บทนำ

ปัญหาความไม่ปลอดภัยในเด็กเป็นประเด็นสำคัญในสังคมไทย ข้อมูลจากศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี (Child Safety Promotion and Injury Prevention Research Center: CSIP) ปี พ.ศ.2561 ระบุว่า การบาดเจ็บเป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งในเด็กอายุต่ำกว่า 15 ปี คิดเป็นจำนวน 2,137 รายต่อปี ซึ่งสาเหตุหลักของการเสียชีวิตมาจากอุบัติเหตุทางถนน การจมน้ำ และความรุนแรง (ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก, 2564) ข้อ 5.1 การจมน้ำ เป็นสาเหตุการเสียชีวิตอันดับหนึ่งของเด็กอายุต่ำกว่า 10 ปี โดยเฉพาะกลุ่มเด็กอายุต่ำกว่า 5 ปี มีอัตราการเสียชีวิตประมาณ 200 รายต่อปี สาเหตุสำคัญมาจากการขาดการดูแลอย่างใกล้ชิดของผู้ปกครอง ปัญหาดังกล่าวสะท้อนถึงความจำเป็นในการเสริมสร้างความรู้และทักษะการดูแลเด็ก (กระทรวงสาธารณสุข, 2564) จากสถิติในช่วงปี พ.ศ. 2560 – 2564 พบว่า เด็กอายุต่ำกว่า 6 ปี เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนถึง 1,155 ราย แม้จะมีงานวิจัยและองค์การอนามัยโลกยืนยันว่าการใช้ที่นั่งนิรภัยสามารถลดการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุได้ถึงร้อยละ 70 แต่จากการสำรวจพบว่า เด็กไทยใช้ที่นั่งนิรภัยเพียงร้อยละ 3.46 เท่านั้น (ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก, 2564) นอกจากการจมน้ำและอุบัติเหตุทางถนนแล้ว เด็กยังเสียชีวิตและได้รับบาดเจ็บจากเหตุการณ์อื่น ๆ เช่น การลืมเด็กไว้ในรถ การตกจากที่สูง อุบัติเหตุในสนามเด็กเล่นที่ไม่ได้มาตรฐาน รวมถึงผลิตภัณฑ์สำหรับเด็กที่ไม่ได้รับการรับรองความปลอดภัย เช่น ของเล่นชิ้นเล็กที่เสี่ยงต่อการอุดตันทางเดินหายใจ อุปกรณ์เสริมความปลอดภัยที่ไม่ได้มาตรฐาน และของใช้เด็กที่มีสารพิษตกค้าง

ดังนั้น เพื่อให้ผู้ดูแลเด็กทุกประเภทมีความรู้ด้านการเลี้ยงดูเด็กให้ปลอดภัย จึงได้จัดทำศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย เพื่อให้กลุ่มผู้ดูแลเด็ก ทุกเพศทุกวัย เข้ารับการอบรม การเรียนรู้ต่อเนื่องตลอดชีวิต

โดยเรื่องที่เปิดการอบรม จะเป็นเรื่องที่ใกล้ตัวเกี่ยวกับความปลอดภัย ที่ผู้ดูแลเด็กทุกคนจะต้องมีความรู้ และทักษะ เบื้องต้น เพื่อใช้ในการดูแลเด็กให้มีความปลอดภัย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความแตกต่างของความพึงพอใจในกลุ่มผู้มาใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ ที่มีลักษณะแตกต่างกัน ได้แก่ เพศ รายได้ และช่วงเวลาการใช้บริการ

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ในมหาวิทยาลัยของรัฐ

ทบทวนวรรณกรรมและกรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลองการวัดความพึงพอใจหรือ American Customer Satisfaction Index (ACSI) มาใช้สร้างโมเดลโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อความพึงพอใจ ของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย ของมหาวิทยาลัยของรัฐ แบบจำลอง ACSI เป็นแบบจำลองที่ช่วยให้องค์กรสามารถวัดและปรับปรุงความพึงพอใจของลูกค้าอย่างเป็นระบบ โดยมุ่งเน้นที่ความคาดหวัง คุณภาพที่รับรู้ คุณค่าที่ได้รับ และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นกับพฤติกรรมของลูกค้า ซึ่งสามารถนำไปใช้เพื่อพัฒนากลยุทธ์ในการเพิ่มประสิทธิภาพของสินค้าและบริการในระยะยาว ถูกคิดค้นและพัฒนาในปี พ.ศ.2537 โดย Professor Claes Furnell ผู้อำนวยการ ศูนย์วิจัยคุณภาพแห่งชาติ มหาวิทยาลัยมิชิแกน ประเทศสหรัฐอเมริกา ACSI

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง ACSI มาใช้สร้างโมเดลโครงสร้างปัจจัยที่ส่งผลสำเร็จต่อความพึงพอใจ ของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย โดยกำหนดปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ 9 ปัจจัยได้แก่ ความคาดหวัง (X1) มุมมองคุณภาพ (x2) มุมมองคุณค่า (x3) ภาพลักษณ์ (X4) ความพึงพอใจ (x5) การรับรู้ความปลอดภัย (x6) ความไว้ใจ (x7) แนะนำบอกต่อ (x8) และความภักดี (x9) แสดงได้ดังรูปที่ 1

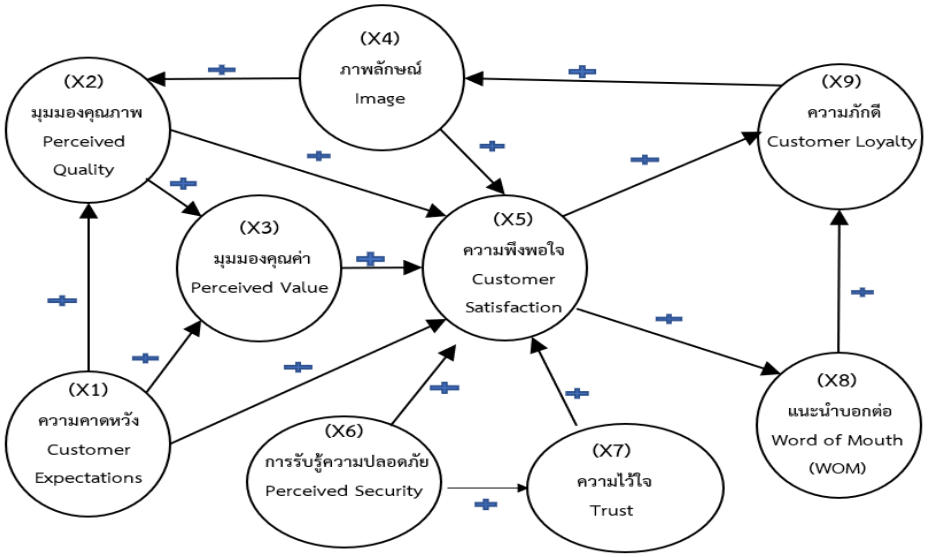

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรซึ่งเป็นปัจจัยของความพึงพอใจนั้นได้กำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัย 7 ข้อดังนี้

สมมติฐานที่ 1: ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า ภาพลักษณ์ การรับรู้ความปลอดภัยและความไว้ใจ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 2: ความคาดหวังและภาพลักษณ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 3: ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 4: การรับรู้ความปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความไว้ใจ ที่ส่งผลต่อปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 5: ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการแนะนำบอกต่อของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 6: ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและการแนะนำบอกต่อของผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ

สมมติฐานที่ 7: ความภักดีของผู้ใช้บริการ มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ และส่งผลย้อนกลับเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยรัฐ จำนวน 170,000 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยรัฐ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 440 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มรายได้ และกลุ่มอายุ แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

	รายได้		
อายุ	**ต่ำกว่า 15,000 บาท**	**ตั้งแต่ 15,001 บาท ขึ้นไป**	**รวมทั้งสิ้น**
ต่ำกว่า 25 – 39 ปี	106 24%	36 8%	142 32%
ตั้งแต่ 40 – 55 ปีขึ้นไป	245 56%	53 12%	298 68%
รวม	**351** **80%**	**89** **20%**	**440** **100%**

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามที่เกี่ยวกับข้อมูลการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม ตอนที่ 3 ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจการใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยรัฐ และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด American Customer Satisfaction Index: ACSI ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย

ผลการศึกษา

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถามจำนวน 440 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 54 อายุตั้งแต่ 40 – 54 ปี จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 59 สถานภาพสมรส จำนวน 248 คน คิดเป็นร้อยละ 56 มีสมาชิกในครัวเรือน 3 – 5 คน จำนวน 295 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี/กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 316 คน คิดเป็นร้อยละ 72 และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ใช้บริการ 2 – 3 ครั้ง/เดือน จำนวน 189 คน

คิดเป็นร้อยละ 43 ช่วงเวลาที่ผู้ใช้บริการ วันเสาร์ – อาทิตย์ (เวลา 09.00 – 12.00 น.) จำนวน 283 คน คิดเป็นร้อยละ 64 หลักสูตรที่เลือกเรียนคือความปลอดภัยในโรงเรียน จำนวน 164 คน คิดเป็นร้อยละ 37 เรื่องที่สนใจและเข้าอบรม 3 – 5 เรื่องได้แก่ (การป้องกันจมน้ำ-การปฐมพยาบาลกู้ชีพ(CPR)-ความปลอดภัยทางถนน-โรงเรียนปลอดภัย–ภัยของเล่นอันตราย) จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ชำระค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการอบรมแต่ละครั้ง อัตราค่าใช้จ่าย ต่ำกว่า 100 บาท จำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 48

ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรม โดยพิจารณาจากเพศ รายได้ และช่วงเวลาการใช้บริการ

ผลการศึกษาจำแนกตามกลุ่ม พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจที่ต่างกัน โดยเพศมีความพึงพอใจแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่ม เพศหญิง ให้ความสำคัญปัจจัยดังกล่าวมากกว่าเพศชาย นอกจากนี้รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยความพึงพอใจต่อการใช้บริการ โดยมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง อยู่ระหว่าง 15,001 – 25,000 บาท ช่วงเวลที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยความพึงพอใจต่อการใช้บริการที่ต่างกัน โดยผู้ใช้บริการเลือกช่วงเวลา วันเสาร์ – อาทิตย์ เวลา 09.00 – 12.00 น. มากกว่าช่วงเวลาอื่น หลักสูตรที่ผู้ใช้บริการเข้าเรียนส่วนใหญ่ คือ เรื่องความปลอดภัยในโรงเรียน แต่ละครั้งที่อบรม เรื่องที่สนใจและเข้าอบรม 3 – 5 เรื่อง ได้แก่ การป้องกันจมน้ำ การปฐมพยาบาลกู้ชีพ (CPR) ความปลอดภัยทางถนน โรงเรียนปลอดภัย และ ภัยของเล่นอันตราย โดยเสียค่าใช้การอบรมแต่ละครั้ง ในราคาต่ำกว่า 100 บาท ดังนั้น ของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรม จาก เพศ รายได้ และช่วงเวลาการใช้บริการ ผลการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามกลุ่มของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ

	จำนวน	CE	PQ	PV	IM	PS	Tr	CS	WOM	CL
เพศ										
ชาย	30	0.9498	0.9444	0.9315	0.9224	0.9473	0.9481	0.9418	0.9299	0.9390
หญิง	410	0.8951	0.8822	0.8561	0.8763	0.8795	0.8884	0.8835	0.8692	0.8716
T-test		**0.2434***	**0.1862****	**0.1602****	**0.3791**	**0.1795****	**0.2321***	**0.2421***	**0.2484***	**0.2017****
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน										
ต่ำกว่า 15,000 บ.	70	0.8778	0.8627	0.8335	0.8514	0.8714	0.8857	0.8655	0.8571	0.8547
15,001–25,000 บ.	171	0.8913	0.8823	0.8525	0.8786	0.8801	0.8883	0.8846	0.8708	0.8656
25,001–50,000 บ.	168	0.9069	0.8944	0.8739	0.8845	0.8855	0.8948	0.8953	0.8777	0.8899
50,001–200,000 บ.	31	0.9438	0.9199	0.9032	0.9196	0.9274	0.9176	0.9114	0.8997	0.9087
F- test8	**8**	**1.8224**	**2.5228***	**2.1575***	**2.9501****	**2.0542**	**2.2695***	**1.7747**	**2.9890****	**2.2988***
ช่วงเวลาในการใช้บริการ										
จันทร์-ศุกร์(09.00-12.00น.)	64	0.8955	0.8740	0.8511	0.8855	0.8971	0.9114	0.9063	0.8907	0.8804
จันทร์-ศุกร์(13.00-16.00น.) เป็นต้นไป)	42	0.9151	0.9050	0.8920	0.9048	0.8988	0.8942	0.9047	0.8810	0.8929
เสาร์-อาทิตย์(09.00-12.00น.)	283	0.9067	0.8972	0.8727	0.8879	0.8905	0.9003	0.8922	0.8791	0.8852
เสาร์-อาทิตย์(13.00-16.00น.)	51	0.8456	0.8273	0.7845	0.8038	0.8203	0.8235	0.8237	0.8127	0.8072
F - test9	**9**	**1.6243**	**2.2493****	**2.4807****	**3.0088****	**2.1029***	**2.2923****	**2.1942***	**2.0382***	**2.3994****

ผลการวิเคราะห์โมเดลโครงสร้างความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ที่นำไปสู่ความพึงพอใจ

การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้แบบจำลองการวิเคราะห์สมการถดถอย (Regression Analysis Model) เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรงได้ผลดังนี้

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PV	PV	IM	CS	Tr.	WOW	CL
CE	0.5630***	0.3299***		0.1422***			
PQ		0.6306***		-0.0374			
PV				0.1317***			
IM	0.3615***			0.0881**			
CS						0.9222***	0.3223***
PS				0.4189***	0.8718***		
Tr.				0.2320***			
WOW							0.6564***
CL			0.8100***				
Constant	0.0625***	0.0056	0.1697***	0.0245	0.1217***	0.0548**	0.0169
Obs.	440	440	440	440	440	440	440
rss	1.9887	4.8440	3.4666	1.3477	2.4302	3.0926	1.9712
Loglikelihood	563.5095	367.6537	441.2589	649.1128	519.4010	466.3718	565.4605
F- test	953.4521***	414.7695***	1104.7787***	551.5762***	1687.9857***	1403.0834***	1258.7801***
R-squared	0.8136	0.6550	0.7161	0.8843	0.7940	0.7621	0.8521
Adjusted R-squared	0.8127	0.6534	0.7154	0.8827	0.7935	0.7616	0.8514

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

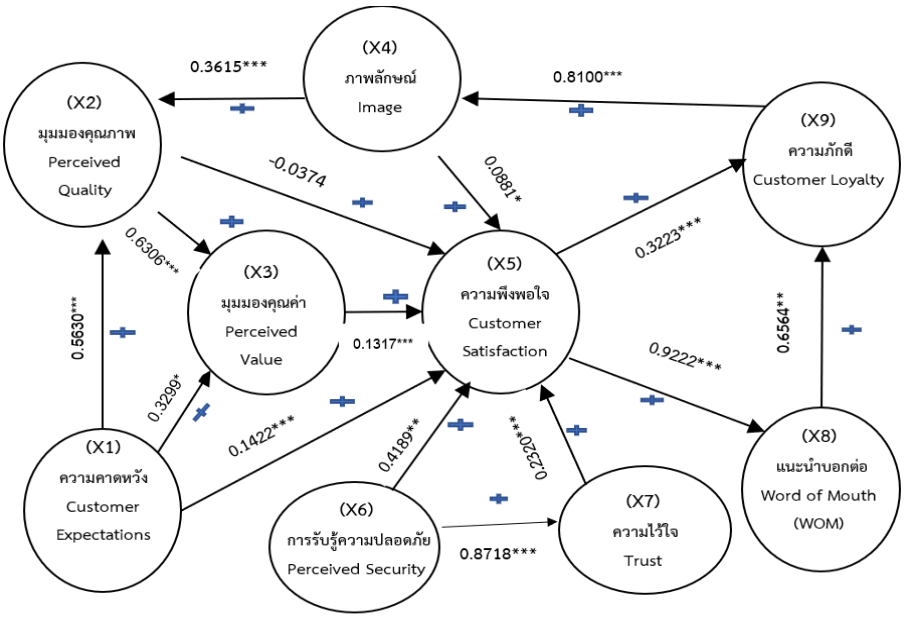

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 : ปัจจัยที่ส่งต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย 5 ปัจจัย ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า ภาพลักษณ์ การรับรู้ความปลอดภัย และความไว้ใจ โดยมี 4 ปัจจัยที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ได้แก่ ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า การรับรู้ความปลอดภัย และความไว้ใจ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ได้แก่ ภาพลักษณ์ โดยที่ปัจจัยทั้ง 4 ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้บริการ และปัจจัยการรับรู้ความปลอดภัยส่งผลต่อความพึงพอใจมากกว่าปัจจัยอื่น ๆส่วนปัจจัยมุมมองคุณภาพมีความสัมพันธ์เชิงลบอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อความพึงพอใจ

สมมติฐานที่ 2 : ปัจจัยที่ส่งต่อมุมมองคุณภาพของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ความคาดหวังและภาพลักษณ์ โดยมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณภาพ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ เมื่อผู้ใช้บริการได้รับบริการตามความคาดหวังและมีภาพลักษณ์เกิดทัศนคติที่ดีต่อศูนย์ฝึกอบรม ส่งผลเชิงบวกให้เกิดมุมมองคุณภาพ

สมมติฐานที่ 3 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อมุมมองคุณค่าของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ประกอบด้วย ความคาดหวังและมุมมองคุณภาพ โดยปัจจัยมุมมองคุณภาพมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 มากกว่า ปัจจัยความคาดหวังที่มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10 ทั้ง 2 ปัจจัยส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ผู้ใช้บริการได้รับบริการตามคาดหวังที่ดีและมีมุมมองด้านคุณภาพที่ดี ทำให้เกิดทัศนคติที่ดีต่อศูนย์ฝึกอบรม ส่งผลเชิงบวกต่อมุมมองคุณค่า

สมมติฐานที่ 4 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความไว้ใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ การรับรู้ความปลอดภัย มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ซึ่งการรับรู้ความปลอดภัย มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความไว้ใจ ที่ส่งผลต่อปัจจัยความพึงพอใจ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ เมื่อผู้ใช้บริการมีความเกิดการรับรู้ถึงความปลอดภัย ทำให้เกิดความไว้วางใจ

สมมติฐานที่ 5 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อการแนะนำบอกต่อของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือความพึงพอใจ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และการแนะนำบอกต่อส่งผลเชิงบวกต่อความภักดี โดยระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจต่อการรับบริการ ก็จะแนะนำบอกต่อไปยังผู้อื่นในทางที่ดี

สมมติฐานที่ 6 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดี ของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ คือ ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการและการแนะนำบอกต่อของผู้ใช้บริการ โดยความพึงพอใจสูงกว่าการแนะนำบอกต่อ มีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และ การแนะนำบอกต่อมีระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ทั้ง 2 ปัจจัยส่งผลเชิงบวกต่อความภักดี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เมื่อผู้บริการเกิดความพึงพอใจในการใช้บริการมากมีพฤติกรรมการบอกต่อผู้อื่นให้มาใช้บริการอีก ก็จะส่งผลต่อความภักดี

สมมติฐานที่ 7 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรม มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อภาพลักษณ์ และส่งผลย้อนกลับเชิงบวกต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยความภักดีต่อภาพลักษณ์มีระดับความสำคัญทางสถิติ 0.01 และภาพลักษณ์ย้อนกลับความพึงพอใจมีระดับนัย สำคัญทางสถิติที่ 0.10 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ เมื่อผู้ใช้บริการมีความภักดีต่อศูนย์ฝึกอบรม จะสะท้อน

ถึงการมีทัศนคติที่ดีต่อภาพลักษณ์ของศูนย์ฝึกอบรม และหากศูนย์ฝึกอบรมมีการปรับปรุงภาพลักษณ์และพัฒนาหลักสูตรให้ทันสมัย ก็จะสามารถเสริมสร้างความพึงพอใจของผู้ใช้บริการได้

ผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงใจพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรม ปัจจัยด้านความคาดหวังของลูกค้า มีอิทธิพลเชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติต่อมุมมองคุณภาพ และมุมมองคุณค่า ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการตอบสนองความคาดหวังของลูกค้าในการสร้างการรับรู้ที่ดีเกี่ยวกับคุณภาพและคุณค่าของศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัย นอกจากนี้ ความคาดหวังยังส่งผลเชิงอ้อมต่อความพึงพอใจของลูกค้าผ่านมุมมองคุณภาพและคุณค่า ซึ่งแสดงให้เห็นถึงบทบาทของปัจจัยเชิงสาเหตุในการเสริมสร้างความพึงพอใจโดยรวมของผู้ใช้บริการ ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ได้รับการพิสูจน์ว่าเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลโดยตรงต่อความภักดีของผู้ใช้บริการ และการบอกต่อ โดยมีค่าความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ยังพบว่าความไว้วางใจ ทำหน้าที่เป็นตัวแปรเชื่อมโยงระหว่างการรับรู้ความปลอดภัยและความพึงพอใจซึ่งเน้นย้ำถึงความสำคัญของการสร้างความไว้วางใจในกระบวนการให้บริการของศูนย์ฝึกอบรมความปลอดภัย

อภิปรายผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ความแตกต่างของความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยในมหาวิทยาลัยของรัฐ โดยพิจารณาจาก เพศ รายได้ และช่วงเวลาการใช้บริการ พบว่า

กลุ่มเพศ เพศชายมีผลต่อความพึงพอใจมากกว่าเพศหญิง ได้แก่ ความคาดหวัง มุมมองคุณภาพ มุมมองคุณค่า การรับรู้ความปลอดภัย ความไว้วางใจ การแนะนำบอกต่อ และความภักดี มากกว่าเพศหญิง ขณะที่ปัจจัยภาพลักษณ์ไม่มีความแตกต่างระหว่างเพศชายและเพศหญิง สอดคล้องกับแนวคิดของ งานวิจัยของน้ำลิน เทียมแก้ว (2561) อาจพบความแตกต่างในระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการตาม ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ เช่น เพศ อายุ หรือสถานภาพการศึกษา ซึ่งสามารถนำมาใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การให้บริการที่เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมาย

รายได้ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 50,001 – 200,000 บาทขึ้นไป มีความพึงพอใจสูงสุด โดยให้ความสำคัญกับมุมมองคุณภาพและภาพลักษณ์ของศูนย์มากกว่าผู้มีรายได้ต่ำกว่า ส่วนความคาดหวังและการรับรู้ความปลอดภัยใกล้เคียงกันในทุกกลุ่มรายได้ สอดคล้องกับงานวิจัย นรินทิรา เพ็งพรพิพัฒน์ (2556) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยบ้านเดี่ยวในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร โดยผู้ที่มีรายได้สูงจะส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อบ้านเดี่ยวมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้น้อย

ช่วงเวลาผู้ใช้บริการในวันจันทร์-ศุกร์ มีความพึงพอใจสูงกว่า ผู้ใช้บริการวันเสาร์-อาทิตย์ โดยปัจจัยด้านคุณภาพ คุณค่า ภาพลักษณ์ ความปลอดภัย ความไว้วางใจ และความภักดี มีความแตกต่างกัน

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยรัฐ พบว่า

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัย มากที่สุดคือ การรับรู้ความปลอดภัย ซึ่งมีอิทธิพลสูงสุด รองลงมาคือ ความไว้ใจ ความคาดหวัง มุมมองคุณค่า และ

ภาพลักษณ์ ตามลำดับ สะท้อนให้เห็นว่าผู้ใช้บริการให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความไว้วางใจมากที่สุด อย่างไรก็ตาม แม้ว่ามุมมองคุณภาพจะมีความสัมพันธ์เชิงลบเล็กน้อยต่อความพึงพอใจ แต่ก็แสดงให้เห็นว่าหากคุณภาพของบริการต่ำกว่าความคาดหวัง อาจลดความพึงพอใจได้

2. ความคาดหวังและภาพลักษณ์ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อ มุมมองคุณภาพโดยตรงหากศูนย์ฝึกอบรมสามารถตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้ใช้บริการ และมีภาพลักษณ์ที่ดี จะทำให้ผู้ใช้บริการรับรู้ว่าศูนย์ฝึกอบรมมีคุณภาพสูงขึ้น

3. มุมมองคุณค่า ได้รับอิทธิพลจาก มุมมองคุณภาพ และ ความคาดหวัง เมื่อผู้ใช้บริการจะรับรู้ความคุ้มค่ามากขึ้น หากพวกเขามองว่าคุณภาพของบริการดีและเป็นไปตามความคาดหวัง

4. ความไว้ใจ แม้จะมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในระดับต่ำ แต่สามารถเสริมสร้างได้จากการรับรู้ความปลอดภัย ที่มีอิทธิพลสูงมากต่อความไว้ใจ แสดงให้เห็นว่าหากผู้ใช้บริการรับรู้ถึงความปลอดภัย ก็จะเกิดความไว้วางใจมากขึ้น

5. ความพึงพอใจ เป็นปัจจัยหลักที่ทำให้เกิด การแนะนำบอกต่อ และมีผลโดยตรงต่อ ความภักดี อย่างไรก็ตาม การแนะนำบอกต่อ มีอิทธิพลต่อ ความภักดี มากกว่า ความพึงพอใจ เพียงอย่างเดียว ซึ่งชี้ให้เห็นว่า เมื่อผู้ใช้บริการแนะนำบริการให้กับผู้อื่นบ่อยขึ้น ก็จะยิ่งเกิดความภักดีมากขึ้น

6. ความภักดีของผู้ใช้บริการ ยังส่งผลเชิงบวกกลับไปที่ ภาพลักษณ์ ของศูนย์ฝึกอบรม และภาพลักษณ์ที่ดีจะส่งผลย้อนกลับไปเพิ่ม ความพึงพอใจ ของผู้ใช้บริการได้ด้วย ส่งผลให้เกิด วงจรเชิงบวก ในการสร้างความพึงพอใจและความภักดีของผู้ใช้บริการ

ทั้งนี้ จากผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้บริการศูนย์ฝึกอบรมด้านความปลอดภัยของมหาวิทยาลัยของรัฐ สอดคล้องกับงานวิจัย น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ทำการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม จากผลการวิจัยดังกล่าว แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจต่อการให้บริการของสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านบุคลากรผู้ให้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. เสริมสร้างมาตรฐานความปลอดภัย ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนามาตรฐานด้านความปลอดภัยในการฝึกอบรมอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและความไว้วางใจให้กับผู้ใช้บริการ

2. สร้างความไว้วางใจ ควรดำเนินกิจกรรมหรือมาตรการที่แสดงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบ เช่น การให้ข้อมูลที่ชัดเจนเกี่ยวกับกระบวนการฝึกอบรมและการจัดการความเสี่ยง

3. ตอบสนองความคาดหวังของผู้ใช้บริการ ควรทำความเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของผู้เข้าอบรมอย่างสม่ำเสมอ ผ่านการสำรวจความคิดเห็น หรือจัดให้มีช่องทางรับฟังข้อเสนอแนะ

4. พัฒนาคุณภาพการให้บริการ ควรมุ่งเน้นการพัฒนาคุณภาพของวิทยากร เนื้อหาหลักสูตร และอุปกรณ์ฝึกอบรมให้ทันสมัยและมีประสิทธิภาพ เพื่อให้บริการสอดคล้องกับความคาดหวังของผู้ใช้

5. เสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กร ควรประชาสัมพันธ์ความสำเร็จและมาตรฐานของศูนย์ฝึกอบรมผ่านสื่อสารสนเทศต่าง ๆ เพื่อสร้างการรับรู้และภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาผู้ใช้บริการ

6. กระตุ้นให้เกิดการบอกต่อส่งเสริมการสื่อสารปากต่อปากในเชิงบวก เช่น การให้สิทธิพิเศษแก่ผู้ที่แนะนำผู้ใช้บริการรายใหม่หรือจัดทำโครงการรีวิวประสบการณ์การเข้ารับบริการเพื่อเพิ่มฐานลูกค้าและสร้างความภักดีต่อศูนย์ฝึกอบรมในระยะยาว

7. ปรับปรุงช่วงเวลาให้บริการ ควรพิจารณาปรับปรุงช่วงเวลาให้บริการให้สอดคล้องกับความสะดวกของกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะวันธรรมดาช่วงบ่าย ซึ่งพบว่าผู้ใช้บริการมีความพึงพอใจสูงกว่า

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การใช้กลุ่มตัวอย่างที่จำกัด การเก็บข้อมูลในช่วงเวลาหนึ่ง และการใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักอาจส่งผลต่อความครอบคลุมของผลการวิจัย ดังนั้น งานวิจัยในครั้งต่อไปควรใช้การศึกษาระยะยาวพฤติกรรมของผู้ใช้บริการในระยะยาว (Longitudinal Study) ใช้การเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพเพิ่มเติม โดยเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสังเกตพฤติกรรมของผู้เข้าอบรมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและพฤติกรรมของผู้ใช้บริการและได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและสามารถนำไปใช้ประโยชน์ได้อย่างกว้างขวางมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงสาธารณสุข. (2564). *สถิติสาธารณสุข กลุ่มข้อมูลข่าวสารสุขภาพ.กองยุทธศาตร์และแผนงาน.* นนทบุรี: กระทรวงสาธารณสุข.

นรินทิรา เพ็งพรพิพัฒน์. (2556). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ซื้อในการเลือกซื้อที่อยู่อาศัยบ้าน เดี่ยวในเขตบางนา กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ.

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). รายงาน*การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการ สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560. มหาสารคาม*: สำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ศูนย์วิจัยเพื่อสร้างเสริมความปลอดภัยและป้องกันการบาดเจ็บในเด็ก. (2564). *รายงานวิจัยเรื่องข้อมูลสถิติการเสียของเด็ก*. กรุงเทพมหานคร: คณะแพทยศาสตร์ โรงพยาบาลรามาธิบดี.

การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

A Study of the Relationship between Perceived Benefits, Attitudes and Eco-friendly Organic Egg Purchase Behavior

มาริสา เอกฉันท์[1] และวาสุกาญจน์ งามโฉม[2]

Marisa Eakkachan[1] and Wasukarn Ngamchom[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: marisa.eak@rmutr.ac.th[1], wasukarn.nga@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 450 คน โดยสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การสร้างพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักรู้ในปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์แก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์สูง และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านการใส่ใจโลก ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ด้านการดูแล ด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพ ด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R)

คำสำคัญ: ทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R) พฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to compare the levels of influence on environmentally friendly organic egg purchasing behavior among consumers across different age groups and monthly income levels, and (2) to identify factors affecting consumers'

purchase intention of organic eggs in Bangkok Metropolitan Region and vicinity.The research methodology involved collecting data from the general population in the Bangkok Metropolitan Region and vicinity, using stratified sampling with 450 respondents through online questionnaires. Data analysis used the Stimulus Organism Response (S-O-R) consumer behavior theory.The research findings revealed that: (1) In developing consumer purchase intentions, greater emphasis should be placed on raising awareness of utilitarian attitudes among consumers, as this factor showed the highest coefficient value. (2) Factors affecting consumers' purchase intention of environmentally-friendly organic eggs in the Bangkok Metropolitan Region and vicinity showed that world care, benefits of consuming organic products, self-care, hedonic attitudes, health value, and utilitarian attitudes had statistically significant effects on purchase intentions, which aligns with the Stimulus Organism Response (S-O-R) consumer behavior theory.

Keywords: Stimulus Organism Response (S-O-R), factors affecting consumers, purchase intention

บทนำ

สุขภาพเป็นพื้นฐานที่สำคัญในการดำรงชีวิตของมนุษย์ สุขภาพ หมายถึง สุขภาวะที่สมบูรณ์ทางร่างกาย จิตใจ และสังคม ไม่ใช่เพียงการปราศจากโรคภัยไข้เจ็บเท่านั้น (WHO, 2001) กระแสรักสุขภาพเป็นเทรนด์ที่ได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคทั่วโลกรวมถึงประเทศไทยที่หันมาสนใจกับสุขภาพกันมากขึ้น ประกอบกับทัศนคติของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไปเนื่องจากการตระหนักถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอ อร์แกนิก (Benefits consuming organic) (Burić et al, 2024) ในมิติด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านจริยธรรม

อาหารออร์แกนิก เป็นอาหารจากธรรมชาติปราศจากสารเคมี อีกทั้งยังไม่มีการตัดต่อทางพันธุกรรม ไม่มีการฉายรังสี (Marwa & Scott, 2013) และไม่ใช่เพียงแค่ผักผลไม้ ยังรวมไปถึงไข่ และเนื้อสัตว์ต่าง ๆ โดยไข่ออร์แกนิกมีคุณค่าทางโภชนาการสูงกว่าไข่ทั่วไป (จินตนา อินทรมงคล, 2553) และจากรายงานของ Mater earth news egg testing project ที่ได้ทำการวิเคราะห์ คุณค่าทางโภชนาการของไข่ไก่ออร์แกนิกเปรียบเทียบกับไข่ไก่ทั่วไปที่ พบว่ามีคอเลสเตอรอลน้อยกว่ากัน 1 ใน 3 มีกรดไขมันอิ่มตัวน้อยกว่ากัน 1 ใน 4 ตลอดจนมีโอเมก้า 3 ที่มากกว่าถึง 2 เท่า อีกทั้งยังมีวิตามินอี และเบต้าแคโรทิน มากกว่าไข่ไก่ทั่วไปถึง 3 เท่า และ 7 เท่าตามลำดับ (Long & Alterman, 2007)

จากงานวิจัยของ Padel and Foster (2005) เชื่อว่าสุขภาพเป็นแรงจูงใจสำคัญในการเลือกบริโภคอาหารออร์แกนิก ทั้งนี้ความต้องการหรือแรงจูงใจของผู้บริโภคที่ตัดสินใจบริโภคสินค้าหรือรับบริการใด ๆ เป็นปัจจัยสำคัญของธุรกิจ การทำความเข้าใจและส่งเสริมความตั้งใจซื้อของลูกค้าจึงเป็นสิ่งที่ สำคัญ โดยการ

ศึกษาวิจัยครั้งนี้ได้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R) ที่มุ่งศึกษาระดับความตั้งใจซื้อ และปัจจัยอันส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภค

ด้วยเหตุข้างต้น แสดงให้เห็นว่า การเลือกบริโภคไข่ไก่ออร์แกนิกนั้นมีข้อดีหลายประการแตกต่างจากการบริโภคไข่ไก่ทั่วไป ซึ่งส่งผลดีต่อทั้งสุขภาพของผู้บริโภคและเป็นมิตรต่อ จึงเกิดคำถามขึ้นว่าปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและเพื่อเป็นการทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภค การนำข้อมูลการวิจัยมาเป็นแนวทางในการพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ และนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ประโยชน์ในการประยุกต์หรือพัฒนาในด้านการตลาด วางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายให้สูงขึ้นรวมถึงสามารถนำงานวิจัยนี้ไปใช้ในการสนับสนุนงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการเลือกซื้ออาหารออร์แกนิกของผู้บริโภค

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิก ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare)

ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของชีวิตกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจะสูงขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอายุตามช่วงเวลาของชีวิตแต่ละบุคคล เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะมีความเสี่ยงต่อโรคภัยและความเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น เช่น การเจ็บป่วยและการดูแลตนเองในช่วงวัยสูงอายุรวมถึงการดูแลสุขภาพระยะยาว นอกจากนี้ ยังสามารถป้องกันได้ในวัยเด็กและวัยทำงานก็เป็นปัจจัยสำคัญในการลดค่าใช้จ่ายสุขภาพในระยะยาว (de la Maisonneuve and Oliveira Martins, 2013) สอดคล้องกับงานวิจัยของนงนุช สุนทรชวกานต์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง อายุและความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในประเทศไทย พบว่าความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ของกลุ่มผู้สูงอายุ มีรายได้สูงกว่าแรงงานอายุน้อยและกลุ่มวัยทำงานหลัก และกลุ่มผู้สูงวัยจะคำนึงถึงมาตรฐาน ครอบครัว และสุขภาพใช้จ่าย ในการดูแลสุขภาพ การเข้าโรงพยาบาล กลุ่มคนที่มีรายได้สูง

ทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R)

แนวคิดทฤษฎีทางพฤติกรรมศาสตร์ที่มีความสำคัญในการอธิบายกระบวนการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม ประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการที่ได้แก่ สิ่งเร้า (Stimulus) อินทรีย์ (Organism) และการตอบสนอง (Response) การวิเคราะห์ครอบคลุมทั้งปัจจัยภายนอก กระบวนการภายในและพฤติกรรมที่แสดงออก ซึ่งช่วยให้เข้าใจกลไกการเกิดพฤติกรรมมนุษย์ได้อย่างลึกซึ้ง นำไปสู่การพัฒนากลยุทธ์และการจัดการที่มีประสิทธิภาพ

การใส่ใจโลก (World care) การประสานแนวคิดทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สวัสดิภาพสัตว์ และการค้าที่เป็นธรรม (Laos-Espinoza et al, 2024) จากการศึกษางานวิจัยพบว่ามีความกังวลดังกล่าวมีอิทธิพลต่อทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่ออาหารออร์แกนิก และส่งผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิก (Ghali &Toukabri, 2019)

ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก (Benefits consuming organic) จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยกระตุ้นได้แก่มูลค่าการรับรู้ (ด้านสุขภาพ ด้านสิ่งแวดล้อม ด้านสวัสดิภาพสัตว์) พบว่าได้รับอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค (Yilmaz, 2023)

ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic attitudes) ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ทางอารมณ์ทำให้การตัดสินใจซื้อสินค้าเป็นไปตามความรู้สึก ซึ่งแตกต่างจากการบริโภคเพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐาน Sindhav & Adidam (2012) กล่าวว่าคุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับเป็นได้ทั้ง เชิงอรรถประโยชน์และเชิงเน้นความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ในมิติเน้นความเพลิดเพลินทางอารมณ์จะมุ่งสนใจในด้านความพึงพอใจ หรือความปลื้มปิติที่ได้รับจากการบริโภค ซึ่งสัมพันธ์กับประโยชน์ทางด้านประสบการณ์ (Experiential Benefit)

คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) มณีรัตน์ แสงบุญไทย, สุขุมาล เกิดนอก และวรญา โรจนาปภาพร (2565) ชี้ให้เห็นว่าการตระหนักรู้เรื่องสุขภาพ เช่นการอยากมีสุขภาพดี ได้รับสารอาหารที่มีคุณภาพ และความต้องการลดความกังวล ทำให้เกิดการตั้งใจซื้อโดยไม่ต้องผ่านทัศนคติ มีอิทธิพลทางตรงต่อการตั้งใจซื้อช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคอาหารออร์แกนิกเพื่อมีสุขภาพที่ดีขึ้น

ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) Sindhav & Adidam (2012) กล่าวว่าคุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับเป็นได้ทั้ง เชิงอรรถประโยชน์ และเชิงเน้นความเพลิดเพลินทางอารมณ์ มิติในด้านเชิงอรรถประโยชน์มีความจับต้องได้ และจะมุ่งสนใจในด้านประโยชน์ทางด้านการใช้งาน (Functional Benefit) โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลลัพธ์ที่ทำให้เกิดประโยชน์สูงสุด

พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) ความคิด ความพร้อม แนวโน้มของการแสดงออกที่มีต่อเป้าหมายและความต้องการที่จะซื้อสินค้าหรือบริการ โดยความตั้งใจดังกล่าวเกิดจากการผ่านกระบวนการตามขั้นตอนตามลำดับ (Kotler & Keller, 2016) อีกทั้งเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่เป็นนามธรรมไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ เป็นการแสดงออกถึงเจตนาที่ชัดเจนที่ โดยการใช้แบบจำลอง S-O-R (Stimulus Organism Response) จะช่วยให้เราทราบว่าปัจจัยใดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

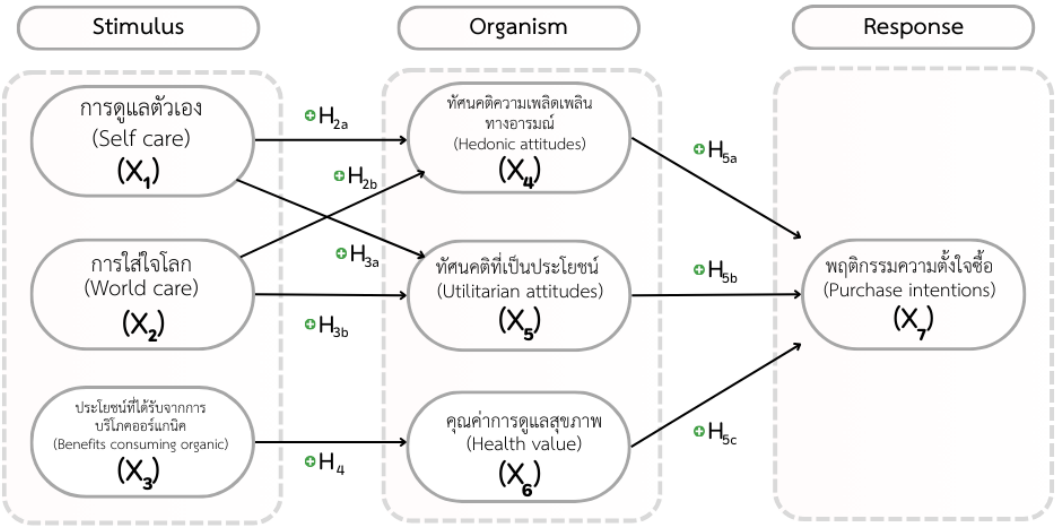

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานงานวิจัยไว้ ดังนี้

H_{1A} : ผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกัน จะมีระดับความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

H_{1B} : ผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน จะมีระดับความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แตกต่างกัน

H_{2a}: การดูแลตัวเอง (Self-Care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

H_{2b}: การใส่ใจโลก (World care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

H_{3a}: การดูแลตัวเอง (Self-Care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes)
ที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

H_{3b}: การใส่ใจโลก (World care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

H_4: ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก (Benefits consuming organic) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) ที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

H_{5a}: ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) H_{5b}: ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) และ H_{5c}: คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ (Purchase intentions) ไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 450 คน

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือประชากรที่ซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 450 คน โดยสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ และเพื่อให้กลุ่มตัวอย่างเป็นตัวแทนที่ดีจากประชากรที่เลือกบริโภคไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผู้วิจัยจึงเลือกกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มซึ่งแบ่งกลุ่มตามช่วงอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยที่แต่ละกลุ่มมีจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงอายุ (ปี)	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน			รวม
	ต่ำกว่า 10,000 บาท	10,001 – 30,000 บาท	30,001 – 50,000 บาท	
1. อายุน้อยกว่า 25 ปี	43	36	35	114
	37.72%	31.58%	30.70%	25.33%
2. อายุ 25 - 39 ปี	31	120	59	210
	14.76%	57.14%	28.10%	46.67%
3. อายุ 40 ปี ขึ้นไป	33	38	55	126
	26.19%	30.16%	43.65%	28.00%
รวม	107	194	149	450
	23.78%	43.11%	33.11%	100.00%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม การรับประทานอาหารออร์แกนิก ของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการรับประทานอาหารออร์แกนิก

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยเป็นองค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย เมื่อวัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี และเมื่อทดสอบความน่าเชื่อถือได้ พร้อมกับพิจารณาค่าน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) และทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response : S-O-R) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (1)

X_{2i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (2)

X_{3i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (3)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51} X_{1i} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63} X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74} X_{4i} + \beta_{75} X_{5i} + \beta_{76} X_{6i} \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่

X_{1i} = การดูแลตัวเอง (Self care) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = การใส่ใจโลก (World care) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{3i} = ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก (Benefits consuming organic) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic attitudes) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{5i} = ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{6i} = คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{7i} = พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) ของผู้บริโภค คนที่ *i*

E_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 450 คน โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 58 กลุ่มอายุระหว่าง 25 – 39 ปี จำนวน 210 คน คิดเป็นร้อยละ 47 สถานภาพโสด จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 46 ส่วนใหญ่กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 57 โดยประกอบอาชีพรับราชการ/ รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 33 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 194 คน คิดเป็นร้อยละ 43

โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่รับประทานไข่ไก่ออร์แกนิก มากกว่า 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 60 เสียค่าใช้จ่ายที่ใช้ในการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิก 201 – 300 บาท/ครั้ง จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 41 ส่วนใหญ่ซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกจากซูเปอร์มาร์เก็ต เช่น ท็อปส์, วิลล่า มาร์เก็ต, ฟู้ดแลนด์, กูรเมต์ มาร์เก็ต จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 38 ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกคือการดูรีวิวจากอินฟลูเอ็นเซอร์ จำนวน 150 คน คิดเป็นร้อยละ 33 กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่พักอาศัยคอนโดมิเนี่ยม หรือ อาคารชุด จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 26 มีสมาชิกในครอบครัวจำนวน 2 – 3 คน จำนวน 187 คน คิดเป็นร้อยละ 42 เลือกวิธีปรุงอาหารเอง จำนวน 225 คน คิดเป็นร้อยละ 50

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 โดยวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อไข่ไก่หมูออร์แกนิก จำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

	จำนวน	WC	BCO	SC	HA	HV	UA	PI
อายุ								
ต่ำกว่า 25 ปี	114	0.8153	0.9293	0.9123	0.9487	0.8773	0.9355	0.9377
ระหว่าง 25 – 39 ปี	210	0.8781	0.773	0.7535	0.8067	0.7561	0.7427	0.7886
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	126	0.9445	0.8882	0.8300	0.8452	0.8601	0.8307	0.8496
	F-test	11.3914***	17.8478***	13.2064***	13.3806***	10.3390***	19.2079***	13.0668***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน								
ต่ำกว่า 10,000 บาท	107	0.8938	0.985	0.9217	0.9545	0.9617	0.9678	0.9668
10,001 – 30,000 บาท	194	0.8536	0.7748	0.7436	0.8134	0.7061	0.7098	0.7578
30,001 บาทขึ้นไป	149	0.9068	0.8355	0.8317	0.833	0.8543	0.8458	0.8664
	F-test	2.8804*	26.615***	15.7889***	13.0597***	39.3762***	35.2064***	26.1831***

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ : WC = World-Care, BCO = Benefits of Consuming Organic, SC = Self-Care, HA = Hedonic Attitudes, HV = Health Value, UA = Utilitarian Attitudes, PI = Purchase Intentions

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการบริโภคไข่ไก่ออร์แกนิก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 450 คน โดยผู้บริโภคที่มีเพศแตกต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างโดยที่เพศหญิงให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ การดูแลตัวเอง คุณค่าการดูแลสุขภาพ และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ มากกว่าเพศชาย ในขณะที่ตัวแปรอื่นไม่แตกต่างกัน นอกจากนี้ ผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างกันส่งผลให้ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก การดูแลตัวเอง ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 ทั้งนี้การรับรู้ปัจจัยด้านการใส่ใจโลก มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.10

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ที่ 2 การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3 และรูปที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	HA	HV	UA	PI
WC	0.1470***		0.1610***	
BCO		0.8032***		
SC	0.4075***		0.8536***	
HA				0.1889***
HV				0.1886***
UA				0.5436***
Constant	0.3918***	0.1374***	-0.0214	0.0846***
Observation	450	450	450	450
RSS	19.8807	13.6810	8.4536	6.8876
Log-likelihood	63.3644	147.4563	255.7753	301.8709
F-test	75.3043***	608.8733***	706.4983***	495.7869***
R-square	0.2520	0.5761	0.7597	0.7693
Adj. R-square	0.2487	0.5752	0.7586	0.7678

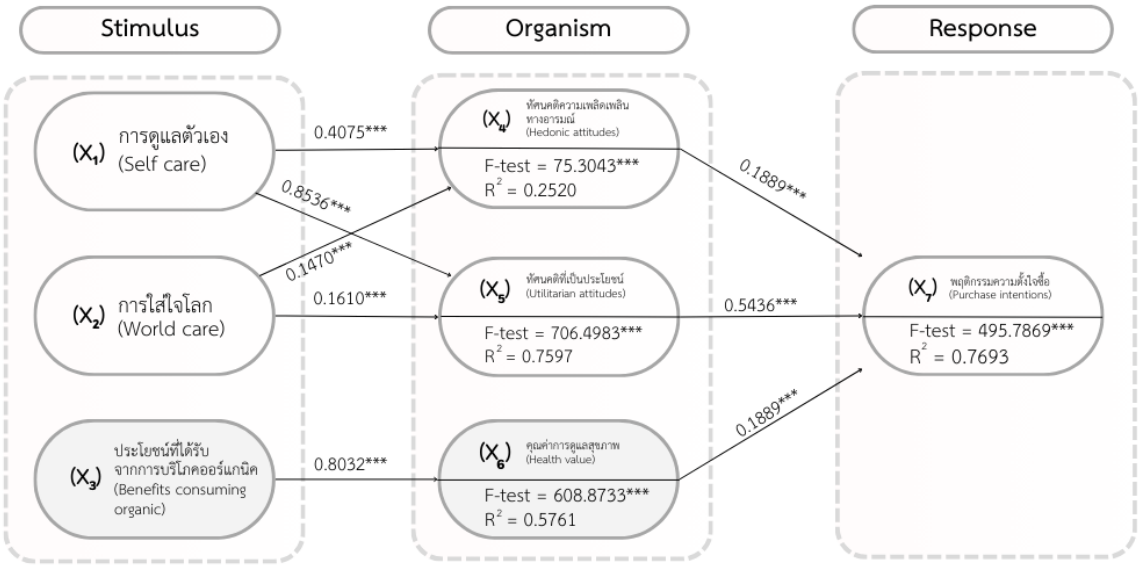

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

ผลจากการทดสอบสมมติฐานในแบบจำลองสมการถดถอย SOR พบว่าสามารถยืนยันต่อสมมติฐานจำนวน 8 สมมติฐาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐาน ดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_{2a}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.4075 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือถ้าผู้บริโภคใส่ใจและดูแลสุขภาพทั้งร่างกาย จิตใจ และอารมณ์ของตนเอง จะส่งผลต่อทัศนคติที่มุ่งเน้นไปที่ความสุข และการอยากได้ประสบการณ์ใหม่ ๆ เพื่อตอบสนองต่อการดูแลและใส่ใจตัวเอง

สมมติฐานที่ 2 (H_{2b}) : ผลการวิจัยพบว่าการใส่ใจโลก ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.1470 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือถ้าผู้บริโภคมีแนวคิดทางสังคมและสิ่งแวดล้อม เกี่ยวกับการอนุรักษ์ความหลากหลายทาง จะส่งผลต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ในการเลือกบริโภคสินค้าหรือบริการที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อโลก

สมมติฐานที่ 3 (H_{3a}) : ผลการวิจัยพบว่า การดูแลตัวเอง ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.8536 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือถ้าผู้บริโภคมีการใส่ใจและดูแลสุขภาพของตนเอง จะส่งผลต่อการตัดสินใจหรือกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อดูแลรักษาและส่งเสริมสุขภาพของตนเอง

สมมติฐานที่ 4 (H_{3b}) : ผลการวิจัยพบว่า การใส่ใจโลก ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.1610 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือถ้าผู้บริโภคมีแนวคิด เกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ เป็นมิตรต่อ

สิ่งแวดล้อม และสวัสดิภาพสัตว์ จะส่งผลต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ในการเลือกกระทำสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นประโยชน์ และแสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อโลก

สมมติฐานที่ 5 (H_4) : ผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.8032 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือถ้าผู้บริโภคคำนึงถึงประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิกในมิติด้านสุขภาพ เช่น ปลอดภัยจากสารเคมียาปฏิชีวนะ และฮอร์โมน การได้รับคุณค่าทางโภชนาการที่ดีกว่า จะส่งผลต่อการดูแลรักษาและส่งเสริมสุขภาพของตนเองเพื่อให้มีสุขภาพที่ดีขึ้น

สมมติฐานที่ 6 (H_{5a}) : ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) **สมมติฐานที่ 7 (H_{5b})** : ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) **สมมติฐานที่ 8 (H_{5c})** : คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ (Purchase intentions) ไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิจัยพบว่าทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ (Purchase intentions) ไข่ไก่ออร์แกนิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.1889 ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ (Purchase intentions) ไข่ไก่ออร์แกนิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.5436 และพบว่าคุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health value) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อ (Purchase intentions) ไข่ไก่ออร์แกนิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ที่ 0.1889 สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือหากต้องการให้พฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคเพิ่มมากยิ่งขึ้น ต้องสร้างความตระหนักรู้ในปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) แก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น

สรุปผลการวิจัย

เปรียบเทียบระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการดูแลตัวเอง การใส่ใจโลก ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิกทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ และทำให้มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.01 โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการใส่ใจโลก หรือความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมที่มากกว่า อาจเป็นผลมาจากความสนใจที่หลากหลายในกลุ่มวัยรุ่นซึ่งมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทำให้ความสนใจในเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นเพียงส่วนหนึ่งของความสนใจทั้งหมด ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างมีอายุ 40 ปีขึ้นไป มีประสบการณ์ชีวิตที่ยาวนานกว่า ทำให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้น จึงมีความตระหนักและใส่ใจต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมากกว่า ในส่วนของกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี ให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก การดูแลตัวเอง ทัศนคติ

ความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อมากกว่ากลุ่มตัวอย่างมีอายุมากกว่า กล่าวคือกลุ่มวัยรุ่นในปัจจุบันให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพและรูปลักษณ์ภายนอกมากขึ้น มีความคิดที่เปิดกว้าง สนใจสิ่งใหม่ ๆ จึงพร้อมที่จะลองบริโภคออร์แกนิก ประกอบกับความต้องการความสุขและความสนุกสนานในการใช้ชีวิต การเลือกบริโภคอาหารออร์แกนิกจึงเป็นการตอบสนองความต้องการทางอารมณ์และสุขภาพได้ นั่นคือผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยนั่นเอง สอดคล้องกับสมมติฐาน H_{1A} ที่ว่าผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่างกันจะมีระดับความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญ 0.01 และส่งผลต่อปัจจัยการดูแลตัวเอง ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ และทำให้มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า 30,001 บาทขึ้นไป มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับปัจจัยการใส่ใจโลกมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า ซึ่งผู้มีรายได้สูงมักมีทรัพยากรที่มาก เช่น เวลา เงิน และความรู้ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมได้ง่ายขึ้น รวมไปถึงมีปฏิสัมพันธ์กับกลุ่มคนที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม ทำให้ได้รับอิทธิพลและแนวคิดในการใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท มีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับปัจจัยการดูแลตัวเอง ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ และทำให้มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันโดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ต่ำกว่าพิจารณาถึงราคาและคุณภาพของสินค้าอย่างรอบคอบ นั่นคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับความตั้งใจแตกต่างกันด้วยนั่นเอง สอดคล้องกับสมมติฐาน H_{1B} ที่ว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันจะมีระดับความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าปัจจัย ด้านการใส่ใจโลก ด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ด้านการดูแลตัวเอง เป็นปัจจัยทางอ้อมที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิก และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ เป็นปัจจัยทางตรงที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิก โดยที่ปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์มีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมการซื้อสินค้าออร์แกนิก ซึ่งสะท้อนถึงความใส่ใจต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของตนเอง ดังนั้นสมมุติฐานของงานวิจัยได้รับการยืนยันตามการวิเคราะห์ข้อมูลดังกล่าว

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ประโยชน์ ทัศนคติ และพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 450 คน พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ มีความสอดคล้องกับกรอบแนวคิดงานวิจัย รวมถึงงานวิจัยที่ใช้ในการศึกษาทบทวนวรรณกรรม ดังนี้

อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลให้ระดับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงกว่า 30,001 บาทขึ้นไปขึ้นมีแนวโน้มที่จะให้ความสำคัญกับการใส่ใจโลก ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุต่ำกว่า 25 ปี และรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท ให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก การดูแลตัวเอง ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และมีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกัน ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้ระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกแตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kotler & Keller (2016) ได้อธิบายว่าอายุเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อรูปแบบการบริโภคและการตัดสินใจซื้อ เนื่องจากผู้บริโภคในแต่ละช่วงวัยมีความต้องการ ทัศนคติ และพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Solomon (2018) ที่พบว่า ผู้บริโภคในช่วงอายุต่างกันมีกระบวนการตัดสินใจซื้อและระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากประสบการณ์ชีวิต ค่านิยม และวิถีการดำเนินชีวิตที่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Armstrong & Kotler (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่า รายได้เป็นตัวกำหนดอำนาจซื้อและมีอิทธิพลโดยตรงต่อระดับความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค โดย Schiffman & Wisenblit (2019) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่า ผู้บริโภคที่มีระดับรายได้แตกต่างกันจะมีรูปแบบการใช้จ่าย การประเมินทางเลือก และการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน เนื่องจากข้อจำกัดทางการเงินและความสามารถในการเข้าถึงสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค พบว่าปัจจัยด้านการใส่ใจโลก ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก ปัจจัยด้านการดูแลตัวเอง ปัจจัยด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ปัจจัยด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพ ปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภค (Stimulus Organism Response)

ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เพื่อสร้างพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักรู้ในปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ แก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น เนื่องจากมีค่า

สัมประสิทธิ์สูงที่สุด โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Yun (2014) พบว่าความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในการซื้ออาหารออร์แกนิก ถูกกำหนดโดยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ซึ่งเกิดจากการรับรู้เชิงบวกเกี่ยวกับคุณค่าทางโภชนาการ และกระตระหนักถึงสิ่งแวดล้อม โดย Zakowska and Biemans (2011) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าทัศนคติเชิงบวกต่อสินค้าออร์แกนิกของผู้บริโภคนั้นได้มาจากการรับรู้ได้ว่าอาหารที่จะรับประทานนั้นดีต่อสุขภาพอย่างไร ทำให้เกิดการตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิกของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล เพราะในปัจจุบันคนหันมาใส่ใจสุขภาพกันมากขึ้น สามารถนำผลการศึกษาไว้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจต่อไป

2) ควรให้ความสำคัญและสร้างความตระหนักรู้ในปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian attitudes) แก่ผู้บริโภคมากยิ่งขึ้นเนื่องจากมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมากที่สุด การซื้อไข่ไก่ออร์แกนิกมีประสิทธิผล อีกทั้งยังใส่ใจต่อสังคม สิ่งแวดล้อม และสุขภาพของตนเอง การมีทัศนคติที่เป็นประโยชน์ต่อการบริโภคออร์แกนิกส่งผลให้พฤติกรรมความตั้งใจซื้อเพิ่มมากยิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ผู้บริโภคในเขตหัวเมืองใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคอาหารออร์แกนิก

2) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับผู้ใช้บริการด้วย

บรรณานุกรม

จินตนา อินทรมงคล. (2553). *การเลี้ยงไข่ไก่อินทรีย์แบบปล่อย free reng organic egg/Happy chick*. https://shorturl.asia/71Ev5

นงนุช สุนทรชวกานต์. (2561). อายุและความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในประเทศไทย: Age and Income Inequality in Thailand. *วารสารนักบริหาร*, *38*(1), 56-72.

มณีรัตน์ แสงบุญไทย, สุขุมาล เกิดนอก, และวรญา โรจนาปภาพร. (เมษายน – มิถุนายน 2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิกของผู้บริโภคในประเทศไทย. *Journal of Arts Management*, *6*(2), 621-636.

Burić, M,. Popović, V,. Filipović, A,. Gantner, V,. Vujović, S,. Nikolić, D,. & Popović, M. (2024). Consuming organic food and human health benefit. *BOOK OF ABSTRACTS, 157.*

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Ghali-Zinoubi, Z., & Toukabri, M. (2019). The antecedents of the consumer purchase intention: Sensitivity to price and involvement in organic product: Moderating role of product regional identity. *Trends in Food Science & Technology*, *90*(1), 175-179. DOI:10.1016 /j.tifs.2019.02.028

Kotler, P & Keller, L. (2016). *Marketing management* (15$^{t\ h}$ed*).* Edinburgh: Pearson Education.

Kotler, P., Armstrong, G., & Opresnik, O. (2021). *Principles of marketing* (18th ed). London: Education.

Laos-Espinoza, J., Juaneda-Ayensa, E., García-Milon, A., & Olarte-Pascual, C. (2024). Why do you want an organic coffee? Self-care vs. world-care: A new SOR model approach to explain organic product purchase intentions of Spanish consumers. *Food Quality and Preference*, *188*, 105203. https://doi.org/10.1016/j.foodqual.2024.105203

Lee, H & Yun, Z. (2015*).* Consumers' perceptions of organic food attributes and cognitive and affective attitudes as determinants of their purchase intentions toward organic food, *Food Quality and Preference*, *39*, 259-267. DOI:10.1016/j.foodqual.2014.06.002

Long, C. & Alterman, T. (2007). *Moterr earth news egg testing project*. https://shorturl.asia/1td2q.

Marwa, M & Scott, D. (2013). An extension of the benefit segmentation base for theconsumption of organic food a time perspective. *Journal of Marketing Management*, *29*(15-16), 1701-1728. https://doi.org /10.1080/0267257X.2013.800896

Padel, S & Foster, C. (2005). Exploring the gap between attitudes and behaviour : understanding why consumers buy or do not buy organic food. *British Food Journal*, *107*(8), 606–625.

Schiffman, G & Wisenblit, J. (2019). *Consumer Behavior* (12thed*).* England: Pearson Education.

Sindhav, B & Adidam, P. (2005). Marketing Communication as Organizational Communication :Exploration and Synthesis of the Underlying Theoretical Perspectives. *Innovative Marketing*, *1*(2), 77-88.

Solomon, M. (2009). *Consumer Behavior: Buying, Having, and Being* (8thed.*).* New Jersey, Upper Saddle River: Pearson Education Inc.

WHO. (2001). *Basic documents* (43rded*).* Geneva, World Health Organization. https://www.who.int

Yilmaz, B. (2023). *Factors Influencing Consumers' Behaviour towards Purchasing Organic Foods: A Theoretical Model* [Sustainability, Faculty of Health Sciences]. Cukurova University.

Zakowska-Biemans, S. (2011). Polish Consumer Food Choices and Beliefs About Organic Food. *British Food Journal*, *113*(1), 122-137. DOI:10.1108/00070701111097385

บทบาทของสิ่งจูงใจทางการเงิน การรับรู้คุณค่า ต่อความเต็มใจรับเงิน ในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล[1]

The Roles of Financial Incentives, Perceived Value on Willingness to Accept for Computer E-Waste Management in Bangkok Metropolitan Region

ธนภูมิ มงคลยง[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Thanaphoom Mongkolyong[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tanaphoom.mon@rmutr.ac.th[1], dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ และ (2) เพื่อประเมินความเต็มใจรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีกรอบแนวคิดจากการประยุกต์ใช้แบบจำลองทฤษฎีตามแผน ดัชนีความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อมและความเต็มใจรับ วิธีการสำรวจเก็บข้อมูลด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 400 คน จากผู้บริโภคเพื่อตอบแบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และวิธีการประเมินความเต็มใจรับทั้งทางตรงและทางอ้อม ผลการวิจัย พบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ประกอบด้วย สิ่งจูงใจทางการเงิน การรับรู้คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคม ต้นทุน และความตั้งใจในการจัดการขยะสิ่งจูงใจทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ (2) พฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์แบบให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด ผู้บริโภคยินดีรับเงิน 485.36 บาท พฤติกรรมการจัดการขยะแบบให้มารับที่บ้านทันที ผู้บริโภคยินดีรับเงิน 612.96 บาท และพฤติกรรมการจัดการขยะ ณ จุดจัดการ (ทิ้ง) ขยะของหมู่บ้านผู้บริโภคยินดีรับเงิน 833.47 บาท

คำสำคัญ: สิ่งจูงใจทางการเงิน ความเต็มใจรับ ความตั้งใจในการจัดการขยะ ขยะอิเล็กทรอนิกส์

Abstract

The purpose of this research was (1) to determine factors affecting intentions and behavior to management computer e-waste and intention to manage waste Financial incentives affect e-waste disposal behavior. (2) waste management behavior in deciding to receive money for computer e-waste management in Bangkok and surrounding areas. It has a

conceptual framework was based on Conceptual framework was based on Theory of planned behavior Model, Environmental concern index and Willingness to accept. Stratified random sampling technique was applied to select 400 people from refrigerator consumers to answer self-reported questionnaire. Data were analyzed by Linear Regression Model and willingness to accept evaluation both direct and indirect methods. Major findings: (1) The factors affecting intentions to manage computer electronic waste include financial incentives. perception of value Social norms, costs, and intentions for waste management. Financial incentives affect e-waste management behavior. (2) On the willingness to accept for managing computer e-waste, participants were willing to accept 485.36 baht for scheduled home collection, and 612.96 baht for immediate home collection and 833.48 baht for manage (disposal) at village collection points.

Keywords: Financial incentives, willingness to accept, waste management intention, e-waste

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน มีอัตราการทวีความรุนแรงสูงขึ้นในทุกๆปี เป็นปัญหาที่มีความสำคัญเป็นอย่างยิ่ง สาเหตุสำคัญสองประการ ได้แก่ ประการแรกจากการที่มีประชากรเพิ่มขึ้นในแต่ละปี ส่งผลต่อความต้องการทางด้านปัจจัยสี่และสิ่งอำนวยความสะดวกที่สูงขึ้น ประการที่สองจากการพัฒนาทางด้านเทคโนโลยีนวัตกรรม รวมถึงการขยายตัวด้านเศรษฐกิจ ทำให้รายได้ ที่ได้รับเพิ่มมากขึ้นและมาตรฐานการดำรงชีวิตสูงขึ้น (พระธานี สมนาโค, 2562) สอดคล้องกับกระบวนการพัฒนาเทคโนโลยีและนวัตกรรมในการผลิตสินค้าเพื่อตอบโจทย์ความต้องการของตลาด ที่มีการแข่งขันกันอย่างเข้มข้น จึงเป็นสาเหตุให้มีสินค้าและผลิตภัณฑ์รุ่นใหม่ ๆ ออกมาบ่อยๆในระยะเวลาสั้นๆ และราคาถูกลงกว่าเดิม ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางพฤติกรรมการบริโภคจากเดิม โดยเลือกซื้อสินค้าใหม่ทดแทนสินค้าที่ชำรุด เสียหาย แทนการนำสินค้าไปซ่อม รวมทั้งแสวงหาสินค้ารุ่นใหม่ ๆมาทดแทนสินค้าเดิมที่ตกรุ่นหรือไม่ทันสมัยทั้งที่ยังใช้งานได้อยู่ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ประเภทเครื่องใช้ไฟฟ้าและอุปกรณ์อิเล็กทรอนิกส์ (ศูนย์วิทยาเพื่อการศึกษาขอนแก่น, 2558)

จากพฤติกรรมการบริโภคที่เปลี่ยนไปจากเดิมทำให้มีการเพิ่มปริมาณของขยะอิเล็กทรอนิกส์จำนวนมาก ซึ่งมีการคาดการณ์ว่าปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์ ในปี 2573 ว่าจะเพิ่มถึง 74 ล้านตัน และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องและปริมาณขยะอิเล็กทรอนิกส์ของไทย ในปี 2564 มีจำนวนถึง 435,187 ตัน คิดเป็นร้อยละ 65 ของของเสียอันตรายทั้งหมด นอกจากนี้ยังพบว่าจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค COVID-19, การเข้าสู่สังคมดิจิทัลและการ Upgrade คอมพิวเตอร์ให้ทันสมัย เป็นสาเหตุของการเพิ่มปริมาณคอมพิวเตอร์ ซึ่งเพิ่มขึ้นประมาณ 300 ล้านเครื่อง กษิดิศ สุรดิลก, 2566) ซึ่งเป็นสาเหตุให้เกิดขยะ

อิเล็กทรอนิกส์ ประเภทคอมพิวเตอร์มากขึ้น โดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สำหรับสาเหตุที่ต้องจัดการกับขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ให้ถูกต้อง เนื่องจากภายในของคอมพิวเตอร์ประกอบด้วยอุปกรณ์และสารเคมีอันตรายต่าง ๆ ที่ใช้ประกอบเป็นตัวเครื่อง อาทิเช่น สารตะกั่ว พบในการบัดกรีแผ่นวงจร หลอดภาพ CRT ทำลายระบบประสาทส่วนกลาง ระบบเลือด ระบบไตและการพัฒนาสมองในเด็ก, สารแคดเมี่ยม พบในตัวต้านทาน แผ่นวงจร และหลอดภาพ CRT ทำลายระบบประสาท สะสมในไต ระบบพันธุกรรม, สารหนู ใช้ในแผงวงจร ทำลายประสาท ผิวหนัง ระบบย่อยอาหาร เป็นต้น (สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์, 2564) หากเกิดการปนเปื้อน การรั่วไหลของโลหะหนักหรือสารเคมี จากการไม่ได้คัดแยกขยะให้ถูกต้อง จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพอนามัยของผู้คนทั่วไป จึงต้องหาวิธีให้ผู้บริโภคตระหนักและจัดการกับปัญหาขยะอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทคอมพิวเตอร์ของตนให้จริงจัง

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยจึงศึกษาบทบาทของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ และใช้สำหรับประเมินความเต็มใจรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งงานวิจัยนี้มีขอบเขตครอบคลุมในกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคเครื่องใช้อิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ในการการสำรวจข้อมูล

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล
2. เพื่อประเมินความเต็มใจรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนหรือTPB เป็นทฤษฎีทางจิตวิทยาทางสังคมใช้อธิบายพฤติกรรมต่าง ๆของของบุคคล (Ajzen,1991) ได้รับการพัฒนาและประยุกต์ใช้ในด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมากมาย โดยให้ความสำคัญกับพฤติกรรมและปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจในการดูแลและรักษาสิ่งแวดล้อม พบผลงานวิจัยที่นำมาอ้างอิง

Bamberg (2013) ศึกษาเรื่อง Changing environmentally harmful behaviors: A stage model of self-regulated behavioral change พบว่า พฤติกรรมของมนุษย์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นผลมาจากวิธีการเลือกอย่างมีเหตุและผล ซึ่งมีเป้าหมายในการเลือก โดยการมุ่งเน้นเพื่อเพิ่มผลประโยชน์ให้กับตัวเองให้ได้สูงที่สุด

ผู้วิจัยจึงได้นำแบบจำลองทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนหรือTPB และแนวคิดด้าน Environmental concern index มาใช้เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์

ประเภทคอมพิวเตอร์ มีปัจจัยที่ศึกษาทั้งสิ้น 8 ปัจจัย ประกอบด้วย ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคม ต้นทุน ความสะดวก สิ่งจูงใจทางการเงิน ความตั้งใจจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์และพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ดังที่แสดงใน รูปที่ 1

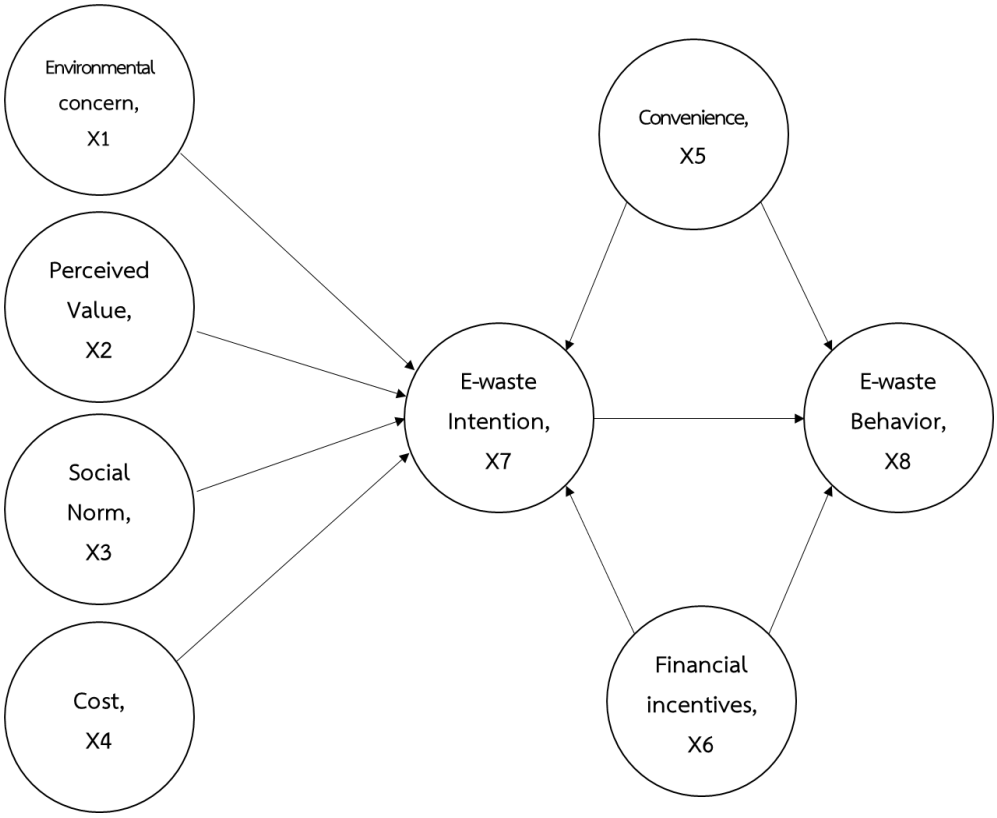

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดพฤติกรรมตามแผน (TPB) และ Environmental concern index

ความเต็มใจรับ (Willingness to accept : WTA) เป็นแนวคิดอธิบายถึงความต้องการที่จะได้รับการชดเชยของผู้บริโภคในรูปแบบจำนวนเงิน สวัสดิการ หรือสิ่งอื่นสิ่งใด เพื่อใช้ทดแทนความต้องการในสิ่งที่สูญเสีย หรือที่ต้องแลกไปโดยที่ผู้บริโภคสามารถยอมรับสิ่งชดเชยนั้นแทนได้ด้วยความรู้สึกเต็มใจ (ปุณิกา ดรุณพชรพงศ์, 2562) จากการศึกษาของ จักรกฤช เจียวิริยบุญญา และคณะ (2566) ศึกษาและวิจัยเรื่อง การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของชุมชนจากโรงไฟฟ้าพลังงานขยะ พบว่าผู้ที่ได้รับผลกระทบจากโรงงานไฟฟ้าเต็มใจรับเงินเพื่อชดเชยมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้น ซึ่งอนุมานได้ว่าความเต็มใจรับเงินนั้นต้องเป็นจำนวนที่ผู้บริโภคนั้นพอใจกับสิ่งที่เสียไปหรือสิ่งที่ต้องนำไปแลก จึงจะสามารถแก้ไขความรู้สึกที่ต้องเสียสิ่งนั้นไปหรือต้องได้รับผลกับสิ่งที่เกิดขึ้น หรือกระตุ้นให้เกิดพฤติกรรมบางอย่างเพื่อแลกกับความเต็มใจรับที่ตนพอใจ ความเต็มใจรับจึงเป็นส่วนหนึ่ง ผู้วิจัยได้ทำการประเมินความเต็มใจรับ (Willingness to Accept : WTA) สำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ โดยมีวิธีกำหนดนัดรับและแลกเปลี่ยนกัน 3 ช่องทาง ได้แก่ รับที่ ณ จุดจัดการ(ทิ้ง)ของหมู่บ้านพบว่าสะดวกน้อยที่สุดสำหรับผู้บริโภค แต่จะได้รับเงินมาก

ที่สุด การรับที่บ้านตามวันที่กำหนดผู้บริโภคจะสะดวกที่สุดจะได้เงินน้อยที่สุด ซึ่งถือว่าเป็นอัตราการคิดค่าบริการเพื่อให้ผู้บริโภคได้เลือกตามความต้องการ ดังที่แสดงใน รูปที่ 2

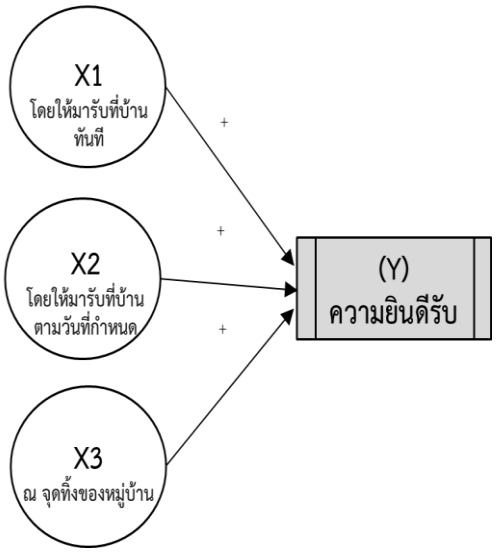

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย – Willingness to Accept: WTA

จากกรอบแนวคิดข้างต้น งานวิจัยนี้กำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม การรับรู้คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคม ต้นทุน ความสะดวก และสิ่งจูงใจทางด้านการเงิน ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์

H_2: ผู้บริโภคมีความเต็มใจรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ณ จุดจัดการ(ทิ้ง)ของหมู่บ้าน การให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด และการให้มารับที่บ้านในทันทีในราคาที่ยินดีรับกี่บาท

ระเบียบวิธีวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

งานวิจัยนี้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง

ระดับการศึกษา	ลักษณะที่อยู่อาศัย		รวม
	บ้านเดี่ยว/อาคารพาณิชย์/ทาวน์เฮ้าส์	อพาร์ทเม้นท์/คอนโดมิเนียม/หอพัก	
ต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี	110	174	284
	38.73%	61.27%	100.00%

ระดับการศึกษา	ลักษณะที่อยู่อาศัย		รวม
	บ้านเดี่ยว/อาคารพาณิชย์/ทาวน์เฮ้าส์	อพาร์ทเม้นท์/คอนโดมิเนียม/หอพัก	
สูงกว่าหรือเท่ากับปริญญาโท	58	58	116
	50.00%	50.00%	100.00%
รวม	168	232	400
	42.00%	58.00%	100.00%

จากตารางที่ 1 แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างตามลักษณะที่อยู่อาศัยของประชากรและตามระดับการศึกษาโดยสาเหตุที่สุ่มกลุ่มตัวอย่างในระดับการศึกษาคือต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี สูงกว่าหรือเท่ากับปริญญาโทเพราะเป็นกลุ่มตัวอย่างและตัวแทนที่ดีของประชากร จึงสรุปได้ว่าที่เลือกกลุ่มตัวอย่างนี้เพราะระดับการศึกษาและลักษณะที่อยู่อาศัยที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความตั้งใจและการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ที่ต่างกัน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 สะท้อนข้อมูลส่วนบุคคล และพฤติกรรมในการจัดการขยะ และส่วนที่ 3 เป็นมาตรวัด Likert Scale เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะ

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมุติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยสามารถแสดงได้ ดังนี้

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5i}, X_{6i}$ = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{71}X_{1i} + \beta_{72}X_{2i} + \beta_{73}X_{3i} + \beta_{74}X_{4i} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

$$X_{8i} = \beta_{80} + \beta_{85}X_{5i} + \beta_{86}X_{6i} + \beta_{87}X_{7i} + \varepsilon_{8i}$$

โดยที่

X_{1i} = ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{2i} = การรับรู้คุณค่าของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{3i} = บรรทัดฐานทางสังคมของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{4i} = ต้นทุนของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{5i} = ความสะดวกของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{6i} = สิ่งจูงใจทางด้านการเงินของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{7i} = ความตั้งใจในการจัดการขยะของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

X_{8i} = พฤติกรรมการจัดการจัดการขยะของผู้ตอบแบบสอบถาม คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j คนที่ i

การประเมินความเต็มใจรับ

ความเต็มใจรับเพิ่มสำหรับพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ประเภท สามารถประเมินได้ โดย

1. วิธีการประเมินทางตรง คำนวณได้จากการใช้ค่าเฉลี่ย Trim-Mean

2. วิธีการประเมินทางอ้อม คำนวณได้จากการประมาณค่าแบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Random Effects Logit) ที่มีรูปสมการดังนี้

$$U_{is} = \beta_0 + \gamma\, price_{is} + \sum_{k=1}^{K} \beta_k D_{kis} + \alpha_i + \varepsilon_{is}$$

และ

$$P_{is} = \Pr(y = 1 \mid x) = \frac{1}{1 + e^{-U_{is}}}$$

โดยที่

Y=1 คือ รับ และ 0 คือ ไม่รับ

$price_{is}$ คือ ราคาที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

D_{kis} คือ ความเต็มใจจ่ายเพิ่มสำหรับค่าทิ้งซากผลิตภัณฑ์ ที่ผู้ตอบคนที่ i เผชิญภายในสถานการณ์ s

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จะมีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเทียบเท่าปริญญาตรีและจะพักอาศัยที่ อพาร์ทเม้น คอนโดมิเนี่ยม และหอพัก พฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ของกลุ่มตัวอย่างจะมีความถี่ในการจัดการขยะคอมพิวเตอร์ประมาณ 1-2 ครั้ง ภายในระยะเวลา 5 ปีพบว่าส่วนใหญ่คิดว่าการซึ่งมีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะต่อเดือนอยู่ที่ ประมาณ 301-400 บาท พบว่าส่วนใหญ่คิดว่าการจัดการขยะ (แยกประเภทขยะ) ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อมโดยทำการสำรวจข้อมูลพื้นฐานนี้จะช่วยให้คนส่วนใหญ่หันแยกขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์อย่างถูกวิธี

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคจากแบบสอบถาม พบว่า สิ่งจูงใจ

ทางการเงินส่งผลเชิงบวกต่อประกอบด้วย ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจการเงิน มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ0.3772 มีสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยการรับรู้คุณค่ามีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 3.769 มีสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยความกังวลต่อสิ่งแวดล้อมค่ามีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.0774 มีสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยด้านด้านบรรทัดฐานสังคม มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.3036 มีค่าสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยด้านต้นทุนมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.0568 มีค่าสัมพันธ์เชิงบวกปัจจัยด้านความสะดวกมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ -0.0324 มีค่าสัมพันธ์เชิงลบ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมความตั้งใจการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์เท่ากับ 0.5989 มีค่าสัมพันธ์เชิงบวก ปัจจัยสิ่งจูงใจทางการเงินมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.1585 มีค่าสัมพันธ์เชิงบวกและปัจจัยความสะดวกมีค่าสัมพันธ์เชิงบวก ต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และ รูปที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

Model	EI	EB	WB
EC	0.0774		
PV	0.3769***		
SN	0.3036***		
COS	0.0568**		
COV	-0.0324	-0.0023	0.3771
FI	0.3772***	0.1585***	1.3696**
EI		0.5989***	5.0045***
Constant	-0.1648***	0.2417***	
N	400.0000	400.0000	400.0000
Rss	3.5661	2.4859	
Ll	376.4214	448.5915	-113.8718
F	96.8264***	211.6604***	
chi2			148.1892***
r2	0.5965	0.6159	
r2_a	0.5903	0.6130	
r2_p			0.3942

หมายเหตุ : EC = Environmental concern, PV = Perceived Value, SN = Social Norm, COS = Cost, COV =Convenience, FI = Financial incentives, EI = E-waste Intention, EB = E-waste Behavior, WB = waste separation behavior

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ ***มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.001

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ แต่ละปัจจัย สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยต่าง ๆ ในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ดังรูปที่ 3

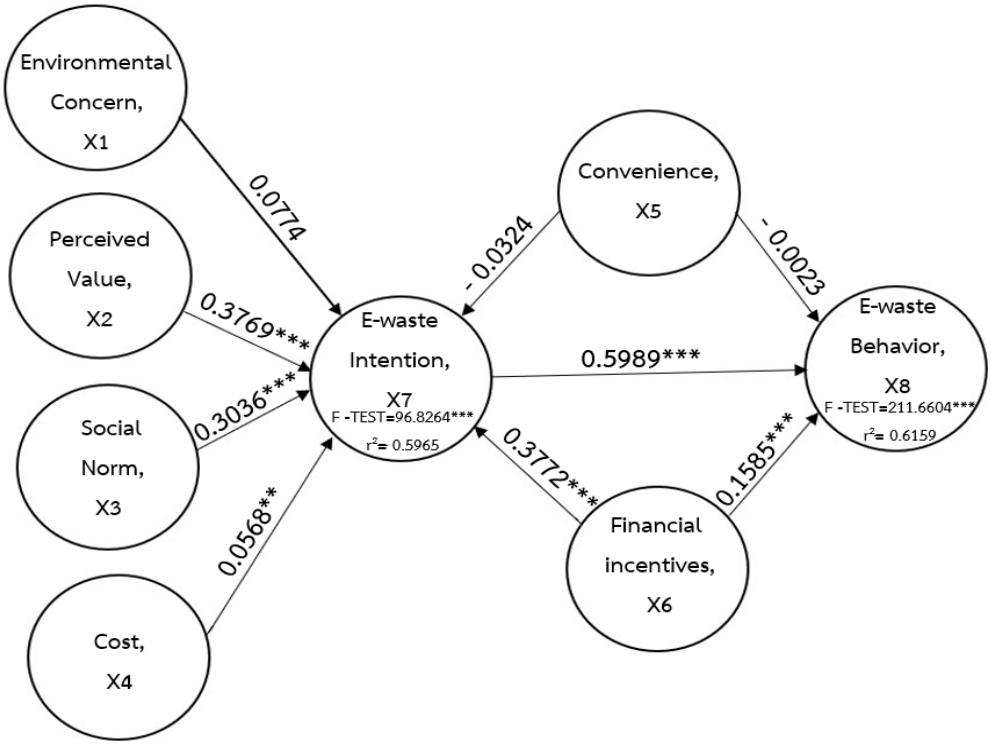

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์

ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบด้วยการวิเคราะห์แบบจำลองโลจิทแบบผลกระทบเชิงสุ่ม (Panel Random-Effects Logit Regression Analysis) เพื่อให้ทราบถึงความยินดีรับเงินจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ซึ่งมีส่วนเพิ่มเป็น 1) ณ จุดจัดการ(ทิ้ง)ของหมู่บ้าน 2) ให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด และ 3) ให้มารับที่บ้านทันที โดยมีผลการวิเคราะห์

ตารางที่ 3 ความยินดีรับเงินค่าจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ด้วยวิธี Double-bounded Logit

ยินดีรับเงินค่ากำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทคอมพิวเตอร์	จำนวน (คน)	โดยให้มารับที่บ้านในทันที (บาท)	โดยให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด (บาท)	ณ จุดทิ้งของหมู่บ้าน (บาท)
ยินดีรับเงิน ค่าจัดการขยะคอมพิวเตอร์	400	612.9619***	-127.6017***	220.5160***
รับต่ำสุด		521.9277	-214.7014	149.5022
รับสูงสุด		703.9960	-40.5020	291.5297

ผลจากการประมาณค่าแบบจำลองสามารถนำไปใช้ได้และสามารถเชื่อถือได้ เนื่องจากค่า Chi- squared Test โดยภาพรวมมีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมด ประกอบกับค่า price ปัจจัยส่วนเพิ่มและค่า Constant มีนัยสำคัญทางสถิติทั้งหมดและมีเครื่องหมายถูกต้อง รวมถึงค่า Chi2-Compared และผลการวิเคราะห์การถดถอย (Panel Random-Effects Logit Regression Analysis) มีค่านัยสำคัญทางสถิติที่สามารถเชื่อถือได้ ผลจากการทดสอบสมมติฐานในแบบจำลอง WTA พบว่าการยืนยันต่อสมมติฐานจำนวน 1 สมมติฐานโดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังต่อไปนี้

ผู้บริโภคมีความยินดีที่จะรับเงิน สำหรับการจัดการขยะ ณ จุดจัดการของหมู่บ้าน โดยการรับเงินเพื่อให้มารับขยะที่บ้านตามวันที่กำหนด และรับเงินเพื่อให้มารับขยะที่บ้านทันทีในราคากี่บาท

ผลการวิจัยพบว่าจากตารางที่ 3 ราคาความเต็มใจของผู้บริโภคที่จะรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ประเภทคอมพิวเตอร์ จากการประเมิน WTA ด้วยวิธี Double-bounded Logit โดยผู้บริโภคเต็มใจที่จะรับเงินสำหรับการจัดการขยะประเภทคอมพิวเตอร์จากแบบจำลอง WTA โดยให้มารับที่บ้านทันทีที่ราคา 612.96บาท และถ้าให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด ยินดีที่จะรับลดลง 127.60 บาท จากราคาตั้งต้นลดเหลือ 485.36 บาท และ ณ จุดจัดการขยะ ณ ของหมู่บ้าน ยินดีที่จะรับเพิ่ม 220.52บาท จากราคาตั้งต้นเป็นเงิน 833.48 บาท

สรุป อภิปรายผลและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการวิจัย

สำหรับผลการวิเคราะห์เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจทางด้านการเงิน ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจทางการเงิน การรับรู้คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคม และต้นทุน ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ และปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะ คือ ปัจจัยด้านความตั้งใจและสิ่งจูงใจทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ โดยปัจจัยด้านความตั้งใจในการจัดการขยะมีอิทธิพลมากที่สุด ผลของการวิเคราะห์ข้อมูลด้านความเต็มใจรับเงินสำหรับ

การจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทประเภทคอมพิวเตอร์ พบว่า ราคาของความเต็มใจรับสำหรับกลุ่มผู้ถูกสำรวจในการกำจัดขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ณ จุดจัดการ (ทิ้ง) ขยะของหมู่บ้าน ผู้ที่ถูกสำรวจยินดีรับเงินจำนวน 833.4779 บาท สำหรับการให้มารับขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ที่บ้านในทันที ผู้ที่ถูกสำรวจยินดีรับเงินจำนวน 612.9619 บาท ส่วนการให้มารับขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ที่บ้านตามวันที่กำหนด ผู้ที่ถูกสำรวจยินดีรับเงินเป็นจำนวน 485.3602 บาท ซึ่งพบว่าผู้ที่ถูกสำรวจมีความตั้งใจและพฤติกรรมยินดีรับเงินน้อยลง ถ้าได้รับความสะดวกในด้านการบริการรับขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์มากขึ้น ซึ่งจะพบได้ว่าการรับ จุดจัดการ(ทิ้ง)ของหมู่บ้าน มีความยินดีรับเงินมากกว่ามารับที่บ้านในทันทีและการมารับที่บ้านในทันทีความยินดีรับเงินจะมากกว่ามารับที่บ้านตามวันที่กำหนด เพราะผู้บริโภคจะสะดวกที่สุดสำหรับใน 3 ช่องทาง

การอภิปรายผล

ผลจากการศึกษาวิจัย พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านสิ่งจูงใจทางการเงิน การรับรู้คุณค่า บรรทัดฐานทางสังคม และต้นทุน ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยสิ่งจูงใจทางการเงินมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์มากที่สุด และจากงานวิจัยนี้พบว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์นั้น มีปัจจัยด้านความตั้งใจในการจัดการขยะและสิ่งจูงใจทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ โดยปัจจัยด้านความตั้งใจในการจัดการขยะมีอิทธิพลมากที่สุด ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับคุณค่าและการรับรู้คุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมของลูกค้าที่มีผลต่อผู้ผลิตของ Hanninen and Karjaluoto (2017) ซึ่งปัจจุบันผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญในสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งเกิดจากการรับรู้คุณค่า และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Abila and Kantola (2019) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการรับรู้บทบาทของสิ่งจูงใจทางการเงินในการส่งเสริมการรีไซเคิลขยะ (ฟินแลนด์) พบวิธีจัดการขยะแบบอย่างยั่งยืน คือ การสร้างแรงจูงใจทางการเงินเพื่อขับเคลื่อนการรีไซเคิลขยะและส่งเสริมพฤติกรรมของผู้บริโภค ดังนั้นโดยพื้นฐานแล้วพฤติกรรมของผู้บริโภคและแรงจูงใจทางการเงินจะใช้เพื่อขับเคลื่อนการรีไซเคิลร่วมกัน เพื่อให้สัมฤทธิ์ผลจึงแยกออกจากกันไม่ได้

สำหรับความเต็มใจรับเงินสำหรับการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีวิธีกำหนดนัดรับและแลกเปลี่ยนกัน 3 ช่องทาง ได้แก่ รับที่ ณ จุดจัดการ(ทิ้ง)ของหมู่บ้าน รับที่บ้านตามวันที่กำหนด และรับที่บ้านทันที ในจำนวนเงินที่แตกต่างกัน ซึ่งพบว่า ณ จุดทิ้งของหมู่บ้าน ผู้บริโภคจะยินดีรับเงิน 833.4779 บาท ถ้าผู้บริโภคยินดีให้มารับที่บ้านตามวันที่กำหนด ผู้บริโภคจะยินดีรับเงิน 485.3602 บาท และถ้าผู้บริโภคยินดีที่จะรับเงินสำหรับให้มารับที่บ้านทันที จะยินดีรับเงินที่ 612.9619 บาท สอดคล้องกับทฤษฎีด้าน Willingness to Accept ที่เกี่ยวกับแนวคิดทางเศรษฐศาสตร์ด้านจำนวนเงินที่ผู้บริโภคยินดีที่จะรับสำหรับสินค้าและการบริการ ซึ่งผู้บริโภคสามารถเปรียบเทียบเงื่อนไขต่าง ๆ ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับผู้บริโภค ราคายินดีที่จะรับมีจำนวนเงินต่ำ เงื่อนไขการ

บริการก็จะลดลงด้วยบผู้บริโภคเอง ทั้งราคาและบริการที่ผู้บริโภคยินดีที่จะรับ (Vatankhah, Zarra & Amirnejad, 2019) ยิ่งราคายินดีที่จะรับมีจำนวนเงินต่ำ เงื่อนไขการบริการก็จะลดลงด้วย ซึ่งขึ้นอยู่กับเงื่อนไขหรือประโยชน์ของผู้บริโภคที่จะได้รับงานวิจัยนี้มีจุดรับขยะประเภทคอมพิวเตอร์ทั้ง 3 ช่องทาง โดยจะมีจำนวนเงินที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับความเต็มใจรับในแต่ละช่องทางรวมทั้งความสะดวกของผู้บริโภคในแต่ละช่องทาง

ข้อเสนอแนะ

สำหรับข้อเสนอแนะด้านธุรกิจรีไซเคิล จากผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ควรดำเนินการปรับรูปแบบมาใช้โปรโมชั่นทางการเงินต่าง ๆ ทั้งแบบทางตรงและทางอ้อมเพื่อเป็นแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความตั้งใจและสร้างพฤติกรรมการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมตามมาตรฐาน สำหรับความเต็มใจรับเงินจากความตั้งใจในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งผู้บริโภคนั้นมีความยินดีที่จะรับเงินในการแลกเปลี่ยนและจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์นั้น ดังนั้นธุรกิจควรมีบริการทางเลือกให้ผู้บริโภคที่หลากหลายไว้คอยรองรับความสะดวกของผู้บริโภคในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ ณ ช่วงเวลานั้น ๆ เพื่อไม่ให้เกิดความรู้สึกว่ายุ่งยาก ความรู้สึกว่าเป็นภาระกับผู้บริโภค ความไม่คุ้มค่ากับเวลาที่เสียไปในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคสนใจที่จะจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์ให้ถูกต้องตามมาตรฐานและมีประสิทธิภาพ รวมทั้งอาจเพิ่มจำนวนผู้บริโภคในการให้ความร่วมมือกับโครงการนี้มากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับงานวิจัยนี้ในครั้งต่อไป ศึกษาและเปรียบเทียบจำนวนเงินที่ใช้ด้านความยินดีรับของผู้บริโภคกับต้นทุนในการจัดการขยะอิเล็กทรอนิกส์ประเภทคอมพิวเตอร์และมูลค่าของการนำวัตถุดิบที่ได้จากการรีไซเคิลนำกลับมาใช้หมุนเวียนใหม่ในอุตสาหกรรมเปรียบเทียบกับมูลค่าของวัตถุดิบที่ผลิตขึ้นมาใหม่เพื่อใช้ในการวางแผนตัดสินใจภายใต้ความเสี่ยงเพื่อเพิ่มทางเลือกที่ดีที่สุดของผลกำไรในการตัดสินใจของผู้บริหารในการดำเนินการต่อไปในอนาคต

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณวิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่สนับสนุนการดำเนินงานวิจัยนี้

บรรณานุกรม

กษิดิศ สุรดิลก. (2566). *ขยะอิเล็กทรอนิกส์ปัญหาที่หลายคนคาดไม่ถึง*. กรุงเทพธุรกิจ. https://www.bangkokbiznews.com/environment/1065757.

จักรกฤช เจียวิริยบุญญา, ธารวิมล บรรจง, ปณิธิ มิ่งมงคลเมือง, และนรชิต จิรสัทธรรม. (2566). การประเมินมูลค่าความเต็มใจที่จะยอมรับค่าชดเชยของชุมชนจากโรงไฟฟ้าพลังงานขยะกรณี ศึกษา ตำบลดงแดง อำเภอจตุรพักตรพิมาน จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารสังคมวิทยาศาสตร์สุรนารี*, 17(1), e249108. DOI: 10.55766/DMCL6269.

ปุณิกา ดรุณพชรพงศ์. (2562). *ความเต็มใจที่จะได้รับการชดเชยหากไม่ใช้แก้วกาแฟที่ใช้ครั้งเดียวทิ้ง*. (No. 182033). ปทุมธานี: โครงการเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาเศรษฐศาสตร์ธุรกิจ คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

พระธานี สมนาโค. (2562). ปัญหาสิ่งแวดล้อมกับคติความเชื่อในสังคมไทย: กรณีศาลพระภูมิ. *วารสารสหวิทยาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* 2562, *2*(3), หน้า 38-39. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/jmhs1_s/article/view/243501/165472.

ศูนย์วิทยาเพื่อการศึกษาขอนแก่น. (2558). *ขยะอิเล็กทรอนิกส์*. http://www.kksci.com/UserFiles/File/ขยะอิเล็กทรอนิค.pdf

สถาบันวิจัยและพัฒนาพลังงานนครพิงค์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่. (2564). *ภัยจากขยะอิเล็กทรอนิกส์ (e-Waste)*. https://erdi.cmu.ac.th/?p=3599

Abila, B., & Kantola, J. (2019). The perceived role of financial incentives in promoting waste recycling - Empirical evidence from Finland. *Recycling, 4*(1), 4.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50(*2), 179-211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T

Bamberg, S. (2013). Changing environmentally harmful behaviors: A stage model of self-regulated behavioral change. *Journal of Environmental Psychology*, *34*, 151-159.

Hanninen, N., & Karjaluoto, H. (2017). Environmental values and customer-perceived value in industrial supplier relationships. *Journal of Cleaner Production*, 156, 604-613.

Vatankhah, S., Zarra-Nezhad, M., & Amirnejad, G. (2019). An empirical assessment of willingness to accept “low-cost” air transport services: Evidence from the Middle East. *Journal of Tourism and Services*, *10*(18), 79-103.

ผลกระทบของความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

The Impact of Health Benefit Beliefs on Consumers' Purchase Intention of Oat Milk Products in Nonthaburi Province

เบญจมพร หน่อท้าว[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Benjamaporn Nortoau[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: benjamaporn.nor@rmutr.ac.th[1], dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค จำแนกตามกลุ่มอายุ และความถี่การบริโภคผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคนมโอ๊ตในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัย (1) ด้านการเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค จำแนกตามกลุ่มอายุ และความถี่การบริโภค พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 25-39 ปี มีการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพสูงกว่าผู้บริโภคที่มีอายุ 40-56 ปีขึ้นไป และผู้บริโภคที่มีความถี่การบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตสัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพสูงกว่าผู้บริโภคที่มีการบริโภคสัปดาห์ละ 1 ครั้ง และ (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพของผู้บริโภค พบว่า ประกอบด้วย (ก) คุณค่าทางสุขภาพ (ข) คุณค่าทางอารมณ์ (ค) คุณค่าทางหน้าที่ (ง) คุณค่าความแปลกใหม่ และ (จ) คุณค่าทางสังคม ขณะที่คุณค่าที่มีเงื่อนไขส่งผลเชิงลบต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ความตั้งใจซื้อ พฤติกรรมผู้บริโภค การรับรู้ประโยชน์

Abstract

The objectives of this study are twofold: (1) to conduct a comparative analysis of consumers' perceived value of health-oriented oat milk products across different age demographics and consumption frequency patterns within Nonthaburi Province; and (2) to

examine the determinant factors influencing consumer purchasing decisions regarding health-oriented oat milk products in the Nonthaburi provincial area. This research employed a quantitative methodology. The sample consisted of 400 oat milk consumers residing in Nonthaburi Province. Data were collected using questionnaires. The analytical tools included bivariate analysis and linear regression modeling. Research findings: (1) Regarding the comparison of perceived value of health-oriented oat milk products among consumers categorized by age groups and consumption frequency, the results indicated that consumers aged 25-39 years demonstrated significantly higher perceived value of health-oriented oat milk products compared to those aged 40-56 years and above. Additionally, consumers who consumed oat milk products 2-3 times per week exhibited higher perceived value compared to those consuming once weekly. (2) Concerning factors positively influencing consumers' purchase intention of health-oriented oat milk products, the analysis revealed that positive determinants included: (a) health value, (b) emotional value, (c) functional value, (d) novelty value, and (e) social value. Conversely, conditional value demonstrated a negative impact on purchase decisions for health-oriented oat milk products.

Keywords: Oat milk products, purchase intention, consumer behavior, perceived benefits

บทนำ

การบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารและเครื่องดื่มที่ดีต่อสุขภาพกลายเป็นแนวโน้มที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในปัจจุบัน ผู้บริโภคในหลายประเทศและในหลายกลุ่มประชากรต่างเริ่มหันมาให้ความสำคัญกับการเลือกบริโภคสินค้าที่ไม่เพียงแต่อร่อย แต่ยังส่งเสริมสุขภาพที่ดีและเป็นประโยชน์ต่อร่างกาย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้บริโภคที่มีความตระหนักเกี่ยวกับปัญหาสุขภาพ นมโอ๊ตมีส่วนผสมหลักจากข้าวโอ๊ตที่ได้รับการบดละเอียดและผสมกับน้ำ ทำให้เกิดเป็นนมที่มีรสชาติหวานธรรมชาติและนุ่มนวล ไม่เพียงแต่เป็นแหล่งของไฟเบอร์แต่ยังเป็นแหล่งของวิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ เช่น แมกนีเซียม วิตามินบี2 และวิตามินดี โดยไม่มีแลคโตสซึ่งทำให้เหมาะสำหรับผู้ที่แพ้แลคโตสหรือต้องการลดการบริโภคผลิตภัณฑ์จากสัตว์ ข้อดีที่สำคัญของนมโอ๊ตคือนอกจากจะไม่มีไขมันอิ่มตัวสูง ยังช่วยในการลดระดับคอเลสเตอรอลในร่างกาย และช่วยในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือด ซึ่งถือเป็นจุดเด่นสำคัญที่ทำให้ผลิตภัณฑ์นี้ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในกลุ่มผู้บริโภคที่มีปัญหาด้านสุขภาพหรือผู้ที่ต้องการป้องกันโรคต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคไขมันและน้ำตาลสูง นอกจากนี้ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตยังได้รับการยอมรับจากกลุ่มผู้บริโภคที่มองหาทางเลือกที่ไม่เป็นภาระต่อสิ่งแวดล้อม

ความเชื่อด้านสุขภาพมีบทบาทสำคัญอย่างมากต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในปัจจุบัน จากการศึกษาหลายชิ้นพบว่า ผู้บริโภคที่มีความเชื่อว่าผลิตภัณฑ์อาหารบางประเภทจะช่วยส่งเสริมสุขภาพหรือ

ป้องกันโรคต่าง ๆ มักจะมีแนวโน้มที่จะเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านั้นมากกว่าผลิตภัณฑ์ทั่วไป ความเชื่อในประโยชน์ทางสุขภาพที่ได้จากการบริโภคนมโอ๊ต เช่น การช่วยลดคอเลสเตอรอลช่วยในการย่อยอาหาร ส่งผลให้ผู้บริโภคมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์นี้มากขึ้น นอกจากนี้การรับรู้ว่า นมโอ๊ตมีประโยชน์ต่อสุขภาพจากการโฆษณาหรือคำแนะนำจากแพทย์และผู้เชี่ยวชาญทางสุขภาพก็มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเช่นกัน ในจังหวัดนนทบุรี ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีประชากรหนาแน่นและมีกลุ่มผู้บริโภคที่มีการตระหนักถึงสุขภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคจำแนกตามกลุ่มอายุ และการบริโภคผลิตภัณฑ์ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ(Stage of Life & Healthcare Expenditure) คือ แนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของชีวิตกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยทั่วไปแล้วแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมักจะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของบุคคล โดยทั่วไป ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมักจะสูงในช่วงแรกเกิดและวัยเด็ก ลดลงในวัยหนุ่มสาวและวัยทำงาน และเพิ่มขึ้นอีกครั้งในวัยสูงอายุ ช่วงปลายชีวิตมักมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงที่สุด

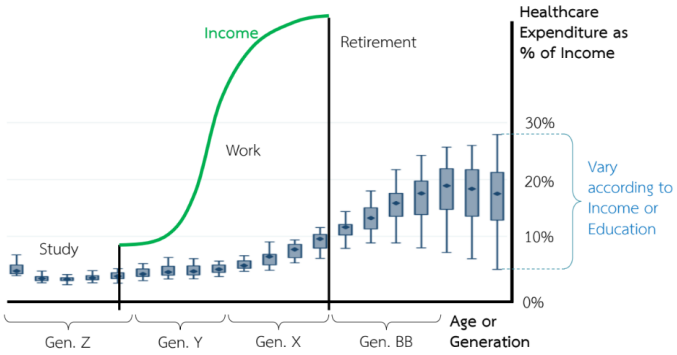

รูปที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure

จากรูปที่ 1 กล่าวโดยสรุปได้ว่า Stage of Life & Healthcare Expenditure มีแนวคิดที่ว่ารายได้ของคนมีความแตกต่างกัน ในแต่ละช่วงอายุรายได้ของคนมีส่วนในการที่จะเลือกใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ การเข้าโรงพยาบาล กลุ่มคนที่มีรายได้สูงอาจจะ เลือกเข้าโรงพยาบาลเอกชน กลุ่มคนที่มีรายได้น้อยอาจจะเลือกเข้าโรงพยาบาลรัฐ เพราะมีค่าใช้จ่ายถูกกว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของศิรนันท์ สุขศรี และดาริวรรณ เศรษฐีธรรม (2560) พบว่า คุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุและคุณภาพชีวิตปานกลาง ที่ใกล้เคียงกับจำนวนผู้สูงอายุ

ที่มีคุณภาพชีวิตในระดับดี ร้อยละ 0.53 ที่มีคุณภาพในระดับที่ไม่ดี ปัจจัยความรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูงมากที่สุด คือ ด้านทักษะการตัดสินใจเพื่อสุขภาพที่ดี และปัจจัยคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุ ได้แก่ ความสามารถในการตัดสินใจด้านสุขภาพ ความสามารถในการควบคุมอาหาร และการไม่มีโรคประจำตัว ดังนั้น ช่วงอายุรายได้ของคนส่วนใหญ่ และตระหนักรู้ด้านสุขภาพ สะท้อนให้เห็นว่า ผู้บริโภคแตกละช่วงวัยมีการตัดสินใจและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน การเข้าสู่สังคมสูงวัยของประเทศไทยยังส่งผลด้านค่าใช้จ่ายที่เพิ่มสูงขึ้นและประชาชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ตาม

ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV)

ในการวิจัยนี้จะอธิบายถึงปัจจัยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคที่ต่างกัน ได้แก่

1.ด้านคุณค่าทางหน้าที่ (Functional values) เกิดขึ้นจากสินค้าในการทำงานที่มีประสิทธิภาพเป็นประโยชน์ต่อการใช้ หรือทางกายภาพ เช่น ความสามารถในการปฏิบัติตามหน้าที่ Sheth, Newman and Gross (1991) กล่าวว่าคุณค่าทางหน้าที่ถือเป็นตัวขับเคลื่อนหลักในการตัดสินใจของผู้บริโภค สมมติฐานนี้รองรับทฤษฎีอรรถประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ก้าวหน้า โดยงานวิจัยของ Han et al. (2017) พบว่า คุณค่าด้านหน้าที่ในด้านประสิทธิภาพ ด้านราคา และความสะดวกสบาย มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ

2. คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional values) บ่งบอกความสามารถในการกระตุ้นความรู้สึกหรืออารมณ์ เนื่องจากสินค้าและบริการมักเชื่อมโยงกับการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้บริโภค จึงอาจกล่าวได้ว่าทางเลือกของผู้บริโภคอาจถูกขับเคลื่อนโดยแรงจูงใจที่ไม่รับรู้และไร้สติ โดยงานวิจัยของ (Peng et al., 2018) พบว่า คุณค่าทางอารมณ์และความน่าดึงดูดของผลิตภัณฑ์ในสายตาของผู้บริโภคนั้นมาจากปัจจัยด้านอารมณ์ทำให้พึงพอใจและสร้างความมั่นใจกับสุขภาพของตนเอง

3. คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional Values) บ่งบอกถึงความสามารถในการทำงานในสถานการณ์ที่เฉพาะเจาะจงหรือบริบทนั้น ๆ ขึ้นอยู่กับสถานการณ์เฉพาะที่เผชิญ ซึ่งส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคด้วยเช่นกัน โดยงานวิจัยของ Hirschman (1980) พบว่า คุณค่าที่มีเงื่อนไขของการตัดสินใจซื้อที่ละเอียดรอบคอบด้านราคา โปรโมชั่น ต้องการข้อมูลครบถ้วน

4. คุณค่าทางสังคม (Social values) ถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของการรับรู้ที่ได้มาจากผลิตภัณฑ์ทางด้านวัฒนธรรมหรือกลุ่มสังคม สิ่งที่ผู้บริโภคมักเลือกจากการพิจารณาคุณค่าทางสังคมมักจะเป็นตัวเลือกที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์ที่มองเห็นได้ชัดเจน และสินค้าหรือบริการที่จะแบ่งปันกับผู้อื่น ตัวอย่างเช่น เสื้อผ้ายี่ห้อหนึ่งอาจถูกเลือกจากภาพลักษณ์ทางสังคมมากกว่าระยะเวลาและประสิทธิภาพการใช้งาน โดยงานวิจัยของ Ozaki and Sevastyanova (2011) พบว่า ด้านอิทธิพลของคุณค่าทางสังคมที่ส่งผลต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคที่ช่วยสร้างความมั่นใจและการยอมรับด้านสุขภาพจากบุคคลรอบข้าง

5. คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic values) ถูกกำหนดความสามารถในการกระตุ้นความอยากรู้ให้ความแปลกใหม่ หรือตอบสนองความต้องการสำหรับความอยากรู้อยากเห็น โดยงานวิจัยของ Hirschman

(1980) พบว่า การยอมรับผลิตภัณฑ์ทางเลือกใหม่นั้น ผู้บริโภคจะมีการรับรู้ความแปลกใหม่เพื่อเกิดการอยากรู้อยากลองเพื่อสร้างประสบการณ์ใหม่ในการดูแลสุขภาพ

6. คุณค่าทางสุขภาพ (Health values) บ่งบอกถึงความสามารถในการทำให้ผู้บริโภคตระหนักและรับรู้ถึงคุณค่าที่ได้รับด้านสุขภาพ โดยงานวิจัยของ รัชกร อัครพิน (2562) พบว่า ผู้บริโภคมีความต้องการดูแลสุขภาพมาเป็นอันดับหนึ่งทั้งสารอาหารที่ครบถ้วนและจำเป็นต่อร่างกาย เพื่อทำให้มีสุขภาพที่ดีและแข็งแรง

กล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค มีแนวคิดที่ว่าคุณค่าของการบริโภคที่แตกต่างกันก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภคในแต่ละสถานการณ์ที่ต่างกันของการรับรู้คุณค่าหลายด้าน และให้ค่านิยามต่างกันไปตามขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำแบบจำลองทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV) มาใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ในวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ดังรูปที่ 2

กรอบแนวคิด

แนวคิดของวิจัยนี้ ประยุกต์จากทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค Theory of Consumption Values (TCV) ศึกษาถึงคุณค่าการบริโภค (Consumption Values) ที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญเมื่อตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งคุณค่าเหล่านี้จะมีอิทธิพลต่อทัศนคติและพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภค Sheth et al. (1991) ได้เสนอกรอบแนวคิดของคุณค่าการบริโภคไว้ ประกอบด้วย คุณค่าด้านหน้าที่(Functional values) คุณค่าด้านอารมณ์(Emotional values) คุณค่าที่มีเงื่อนไข(Conditional Values) คุณค่าทางสังคม(Social values) คุณค่าความแปลกใหม่(Epistemic values) และคุณค่าทางสุขภาพ (Health values) แสดงได้ดังรูปที่ 2

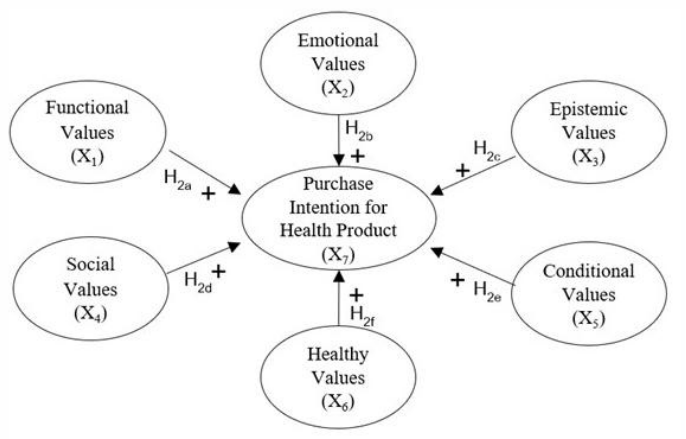

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษา แนวคิด ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยจึงได้นำกรอบแนวคิด ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values : TCV) มาเป็นต้นแบบการวิเคราะห์เพื่อกำหนดเป็นสมมติฐานการวิจัยในการศึกษา จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นผู้ศึกษาได้กำหนดสมมติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าจากการบริโภคผลิตนมโอ๊ต เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยต่าง ๆ สำหรับงานวิจัยเรื่องนี้ผู้ศึกษาจึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยไว้ ดังนี้

H_1: คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

H_2: คุณค่าทางอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

H_3: คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

H_4: คุณค่าความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

H_5: คุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

H_6: คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อสุขภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตเพื่อความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ ในพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มีความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุมตัวอย่างแบบแบงชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้ที่มีความเชื่อด้านประโยชน์ต่อสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	สัปดาห์ละ 2 – 3 ครั้ง	สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	รวม
Gen Z – Gen Y ช่วงอายุ	257.00	59.00	316.00
(น้อยกว่า 25-39 ปี)	81.33%	18.67%	100.00%
Gen X – Gen BB ช่วงอายุ	40.00	44.00	84.00
(40 - มากกว่า 56 ปี)	47.62%	52.38%	100.00%
รวม	297.00	103.00	400.00
	74.25%	25.75%	100.00%

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อายุ และ พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์เฉลี่ยต่อสัปดาห์ของผู้บริโภค จำนวน 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรทุกลุ่มย่อยที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามประเด็นศึกษา จากข้อมูลเบื้องต้นจะเห็นได้ว่า ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตส่วนมากเป็น Gen Z – Gen Y จำนวน 316 คน รองลงมา คือ Gen X – Gen BB จำนวน 84 คน โดยอัตราส่วนของผู้บริโภคจะสังเกตได้ว่าผู้บริโภคแบ่งตามช่วงของพฤติกรรมการบริโภค 2 ช่วง คือ สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง มีการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตมากกว่ากลุ่มช่วงสัปดาห์อื่น จากตารางพบว่า กลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคที่ช่วง สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จำนวน 297 คน แบ่งเป็นผู้บริโภค Gen Z – Gen Y จำนวน 257 คน คิดเป็นร้อยละ 81.33 และผู้บริโภค Gen x – Gen BB จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 47.62 กลุ่มพฤติกรรมผู้บริโภคที่ช่วง สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 103 คน แบ่งเป็นผู้บริโภค Gen Z – Gen Y จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 18.67 และผู้บริโภค Gen x – Gen BB จำนวน 44 คน คิดเป็นร้อยละ 52.38

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values : TCV) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV)

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5i}, X_{6i}$ = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{7i} = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \varepsilon_{ji} \quad (2)$$

โดยที่ X_{1i} = Functional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{2i} = Emotional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{3i} = Epistemic Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{4i} = Social Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{5i} = Conditional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{6i} = Healthy Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{7i} = Purchase Intention for Health Product ของผู้ใช้คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 214 คน คิดเป็น 54% อายุระหว่าง 25-39 ปี จำนวน 316 คน คิดเป็น 79% สถานภาพโสด จำนวน 226 คน คิดเป็น 57% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 230 คนคิดเป็น 73% ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 157 คน คิดเป็น 39% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-30,000 บาท จำนวน 270 คน คิดเป็น 67% ความถี่ในการบริโภค สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จำนวน 308 คิดเป็น 77% ราคาที่ซื้อ 101-300 บาท/สัปดาห์ จำนวน 219 คน คิดเป็น 55% ซื้อสินค้าที่ซุปเปอร์มาร์เก็ต เช่น Tops, Lotus, Big C, Makro จำนวน 185 คน คิดเป็น 46% การตัดสินใจซื้อสินค้า ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจซื้อสินค้าเพื่อบำรุงสุขภาพ มีเครื่องหมายการค้ารับรองจากองค์กรที่หน้าเชื่อถือ ราคาโปรโมชั่น เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่น่าทดลอง และบุคคลที่ทีอิทธิพล ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลประมาณค่าแบบจำลองการวิเคราะห์สมการแบบถดถอย (Regression Analysis Model) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยสหสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และความตั้งใจซื้อ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต

อายุ	จำนวน	FV	EMV	EPV	SV	CV	HV	PI
Gen Z - Gen Y	316	0.9200	0.8279	0.8796	0.8161	0.9193	0.9450	0.9502
Gen X - Gen BB	84	0.8961	0.8602	0.8910	0.8379	0.8612	0.9062	0.9226
	T-test	2.4408*	2.0782	1.0080	1.5205	4.0505***	2.4860*	0.8158
ความถี่ในการบริโภค								
สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง	308	0.9236	0.8356	0.8925	0.8287	0.9232	0.9558	0.9545
สัปดาห์ละ 1 ครั้ง	90	0.8861	0.8315	0.8466	0.7938	0.8531	0.8737	0.9103
	T-test	12.4007***	3.9776***	7.0193***	6.3083***	12.1378***	26.6161***	18.4905***

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ : FV = Functional Values, CV = Conditional Values, SV = Social Values, EMV = Emotional Values, EPV = Epistemic Values, HV= Healthy Values, PI = Purchase

จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ และคุณค่าทางสุขภาพต่อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และปัจจัยด้านการับรู้คุณค่าทางเงื่อนไขการบริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉลี่ยกลุ่ม Gen Z – Gen Y จะให้ความสำคัญในคุณค่าทางเงื่อนไข ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต สูงกว่า กลุ่ม Gen X – Gen BB

กลุ่มตัวอย่างที่มีความถี่ในการบริโภคที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าความแปลกใหม่ คุณค่าทางสังคม คุณค่าที่มีเงื่อนไข คุณค่าทางสุขภาพ และความตั้งใจในการบริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่บริโภคสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกด้าน

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	PI	PI	PI	PI	PI	PI
FV	0.121***	0.438***					
CV	-0.102***		0.193***				
SV	0.0732**			0.348***			
EMV	0.130***				0.290***		
EPV	0.0921**					0.411***	
HV	0.384***						0.621***
Constant	0.304***	0.543***	0.783***	0.638***	0.706***	0.572***	0.363***
Observation	400	400	400	400	400	400	400
RSS	5.119	7.639	9.098	7.625	7.633	7.321	5.825
F - test	60.22***	113.9***	31.75***	114.8***	114.3***	136.1***	273.3***
R-Square	0.479	0.222	0.0739	0.224	0.223	0.255	0.407

	PI	PI	PI	PI	PI	PI	PI
Adj. R-Square	0.471	0.221	0.0716	0.222	0.221	0.253	0.406

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ : FV = Functional Values, CV = Conditional Values, SV = Social Values, EMV = Emotional Values, EPV = Epistemic Values, HV = Healthy Values, PI = Purchase

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่างในแบบจำลอง Theory of Consumption Values

สมมติฐานที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.121 ซึ่งสอดคล้องกับสมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.130 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางอารมณ์ของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0921 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0732 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสังคมของผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.102 พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน จากการวิเคราะห์พบว่า ผลเชิงลบในคุณค่าที่มีเงื่อนไข อาจเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ ประการแรก ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตมีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพแต่ผู้บริโภคอาจยังไม่เห็นความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับกับผลิตภัณฑ์นมประเภทอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ประการที่สอง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย แต่รูปแบบการส่งเสริมการขายไม่สามารถสร้างแรงจูงใจต่อการการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประการที่สาม ผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตจะสามารถใช้ทดแทนผลิตภัณฑ์นมจากสัตว์ได้ ผู้บริโภคอาจมีความลังเลในด้านคุณค่าทางโภชนาการ รสชาติ หรือความเคยชินในการบริโภคผลิตภัณฑ์นมแบบดั้งเดิม

สมมติฐานที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.384 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสุขภาพจากผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องการรับรู้คุณค่าทางสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุในช่วง Gen Z – Gen Y อยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด และมีช่วงรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท โดยกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคสินค้าจากซุปเปอร์มาร์เก็ตมากกว่า จะมีความถี่ในการบริโภคที่สัปดาห์ 2-3 ครั้ง โดยซื้อครั้งละไม่มากเพราะช่วงราคาของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต ที่ราคาน้อยกว่า 100-300 บาทต่อสัปดาห์ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภครับรู้คุณค่าในการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตในด้านของการบำรุงและดูแลสุขภาพมากที่สุด เพราะมีเครื่องหมายการค้ารับรองจากองค์กรที่หน้าเชื่อถือ และแม้ว่าผู้บริโภคบางส่วนจะคิดว่าผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตมี ราคาสูงว่านมธรรมดา แต่ผู้บริโภคก็รับรู้ถึงความคุ้มค่าของการบริโภคผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตมากกว่าด้วยปัจจัยด้านสุขภาพ และความแปลกใหม่ เนื่องจากผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อโดยรับผลจากการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค การศึกษาโดยจำแนกตามอายุ และความถี่ของการบริโภคต่อสัปดาห์

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ พบว่า มีปัจจัยสำคัญสี่ด้าน ได้แก่ คุณค่าทางสุขภาพ ซึ่งผู้บริโภคเชื่อมั่นในคุณประโยชน์ด้านสารอาหารที่จำเป็น และมีไฟเบอร์สูง คุณค่าทางหน้าที่ การมีความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ที่มาจากแหล่งผลิตและมาตรฐานการรับรองที่น่าเชื่อถือ คุณค่าความแปลกใหม่และทางอารมณ์ที่ช่วยให้มีทางเลือกใหม่ในการดูแลสุขภาพและความรู้สึกมั่นใจในสุขภาพ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้งด้านราคา ช่องทางจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการขาย ซึ่งล้วนมีผลต่อการกระตุ้นความสนใจของการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยการตัดสินใจส่วนใหญ่เกิดจากการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์โดยตรง มากกว่าการได้รับอิทธิพลจากบุคคลอื่น

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์การเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี จำแนกตามกลุ่มอายุและความถี่ในการบริโภค แสดงให้เห็นความแตกต่างที่น่าสนใจในการรับรู้คุณค่าระหว่างช่วงอายุต่าง ๆ โดยผลการวิจัยพบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครอบคลุมทั้งคุณค่าที่มีเงื่อนไข คุณค่าทางสุขภาพและคุณค่าทางหน้าที่ สอดคล้องกับทฤษฎีเจอเนอเรชั่นที่อธิบายถึงความแตกต่างของประสบการณ์และอุปนิสัยของแต่ละรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในช่วงที่เติบโต โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับคุณค่าทางหน้าที่และคุณค่าทางสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัย

ของศิรนันท์ สุขศรี และดาริวรรณ เศรษฐีธรรม (2560) พบว่า คุณภาพชีวิตของคนรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองวิถีชีวิตและส่งเสริมในด้านสุขภาพ ในขณะที่กลุ่ม Gen X – Gen BB มีการรับรู้ด้านสุขภาพอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ดังนั้นช่วงอายุของคนส่วนใหญ่ มีให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ นอกจากนี้ความถี่ในการบริโภคมีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกปัจจัย สอดคล้องกับทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ รายได้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคและทัศนคติต่อการบริโภค กล่าวคือ ในด้านความถี่ในการบริโภคพบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีการบริโภคสัปดาห์ละ 2-3 ครั้งมากกว่ากลุ่มอื่น และแนวโน้มที่รายได้มีความสัมพันธ์กับความต้องการซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อดูแลรักษาสุขภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดนุสรณ์ โพธารินทร์ (2555) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลด้านความถี่ในการบริโภค พบว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพที่เพิ่มมาขึ้นในการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ ซึ่งค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในการบริโภคที่เพิ่มขึ้น และแม้ว่าผลิตภัณฑ์จะมีราคาสูง แต่ผู้บริโภคก็รับรู้ถึงความคุ้มค่าจากประโยชน์ด้านสุขภาพของผลิตภัณฑ์

ปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ตของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดนนทบุรี พบว่าคุณค่าทางสุขภาพมีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจซื้อ รองลงมาคือคุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าด้านความแปลกใหม่ และคุณค่าทางสังคมตามลำดับ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภคของ Sheth et al. (1991) ที่กล่าวว่าการตัดสินใจของผู้บริโภคไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านราคาเพียงอย่างเดียว แต่ยังขึ้นอยู่กับการรับรู้คุณค่าในด้านต่าง ๆ ของผลิตภัณฑ์ ในด้านคุณค่าทางสุขภาพผู้บริโภคให้ความสำคัญกับสารอาหารที่ครบถ้วนและจำเป็นต่อร่างกาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheth, Newman, and Gross (1991) คุณค่าทางอารมณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัย Peng et al. (2018) ที่พบว่าความน่าดึงดูดของผลิตภัณฑ์มาจากปัจจัยด้านอารมณ์ที่สร้างความมั่นใจในสุขภาพ ด้านคุณค่าทางหน้าที่ที่เน้นคุณภาพและความปลอดภัย สอดคล้องกับงานวิจัย Han et al. (2017) ที่ให้ความสำคัญกับมาตรฐานการรับรองจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ ส่วนคุณค่าความแปลกใหม่ที่ตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นสอดคล้องกับงานวิจัยของ Hirschman (1980) ที่พบว่าผู้บริโภคมีการรับรู้และต้องการทดลองสิ่งใหม่เพื่อสร้างประสบการณ์ในการดูแลสุขภาพ และคุณค่าทางสังคมที่กระตุ้นความต้องการการยอมรับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ozaki and Sevastyanova (2011) อย่างไรก็ตาม พบว่าคุณค่าแบบมีเงื่อนไขด้านราคาและการส่งเสริมการขายส่งผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อ ดังนั้นผู้บริโภคส่วนใหญ่ตัดสินใจซื้อด้วยตนเองโดยพิจารณาจากคุณประโยชน์ต่อสุขภาพเป็นหลัก ร่วมกับการให้ความสำคัญต่อคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรองความปลอดภัยจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างในการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มกลุ่มอายุ โดยกลุ่ม Gen X – Gen BB ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ ผู้ประกอบการ

จึงควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดโดยเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่มีมาตรฐานความปลอดภัยสูง มีสารอาหารที่ครบถ้วนและจำเป็นต่อร่างกาย แสดงการรับรับรองคุณภาพจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ บอกว่ากล่าวประโยชน์ด้านสุขภาพพร้อมหลักฐานอ้างอิง และรักษามาตรฐานคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความน่าเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในกลุ่มเป้าหมาย

2. การวิจัยพบว่าคุณค่าทางสุขภาพมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบการจึงควรพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเน้นการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ทางสุขภาพ รักษามาตรฐานการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการด้านสุขภาพเฉพาะกลุ่ม ในการตลาด ควรสื่อสารคุณค่าทางอารมณ์และความแปลกใหม่ควบคู่กับประโยชน์ด้านสุขภาพ ผ่านแคมเปญที่เชื่อมโยงกับไลฟ์สไตล์สุขภาพ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการกระจายสินค้าผ่านร้านสะดวกซื้อและพัฒนากลยุทธ์ราคาและโปรโมชั่นที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษากลุ่มประชากรเพิ่มเติม เพื่อให้สามารถศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในแต่ละภูมิภาคได้อย่างครอบคลุม การขยายขอบเขตการศึกษาไปยังพื้นที่เมืองใหญ่ที่มีแนวโน้มการบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพสูง ช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมของผู้บริโภคในบริบทที่แตกต่างกันได้

2. ศึกษาเชิงลึกโดยใช้แนวโน้มทางการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยทางจิตวิทยาและแรงจูงใจที่แท้จริงของผู้บริโภคในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์นมโอ๊ต

3. ศึกษาพฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มผู้บริโภคที่มีความต้องการเฉพาะกลุ่ม เช่น ผู้ที่แพ้นมวัว หรือผู้ที่มีปัญหาด้านสุขภาพเกี่ยวกับระบบย่อยอาหาร เป็นกลุ่มที่อาจมีความต้องการบริโภคนมโอ๊ตสูงแต่ยังไม่มีการศึกษาอย่างเจาะจง ควรศึกษาพฤติกรรมการบริโภคในกลุ่ม Gen X และ Baby Boomer เนื่องจากเป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อสูงแต่มีสัดส่วนการบริโภคน้อย

บรรณานุกรม

ดนุสรณ์ โพธารินทร์. (2555). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อ ค่าใช้จ่ายในการรักษาพยาบาลของผู้สูงอายุไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท, มหาวิทยาลัยมหิดล]. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital "วช.". https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/275902

รัชกร อัครพิน. (2562). *อิทธิพลของทัศนคติต่อการมีสุขภาพดีและทัศนคติต่อรสชาติที่มีผลต่อการเลือกบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ : พิจารณาในบทบาทของการรับรู้เชิงคุณค่าต่อสุขภาพ และการรับรู้ถึงความคุ้มค่า* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3235/1/TP%20MM.023%202562.pdf

ศิรินันท์ สุขศรี และดาริวรรณ เศรษฐีธรรม. (2560). ความรอบรู้ด้านสุขภาพและการดูแลตนเองที่มีความสัมพันธ์ กับคุณภาพชีวิตของผู้สูงอายุในเขตเทศบาลเมืองอำนาจเจริญ จังหวัดอำนาจเจริญ. *วารสารวิจัย มหาวิทยาลัยขอนแก่น (ฉบับบัณฑิตศึกษา), 17*(4), 73-84.

Han, L., Wang, S., Zhao, D. & Li, J. (2017). The intention to adopt electric vehicles: Driven byfunctional and non-functional values. Transportation Research Part A-policy and Practice, 103, 185-197.

Hirschman, E. C. (1980). Innovativeness, Novelty Seeking, and Consumer Creativity. *Journal ofConsumer Research*, *7*(3), 283–295.

Ozaki, R., & Sevastyanova, K.K. (2011). Going hybrid: An analysis of consumer purchase motivations. *Energy Policy*, 39, 2217-2227.

Peng, L., Zhang, W., Wang, X .& Liang, S .(2018). Moderating Effects of Time Pressureon the Relationship between Perceived Value and Purchase Intention in Social E-commerce Sales Promotion: Considering the Impact of Product Involvement. *Information & Management*, *56*(2), 317 – 328.

Sheth, J., Newman, B. & Gross, B. (1991). Why We Buy What We Buy: A Theory of Consumption Values. *Journal of Business Research,* 22, 159-170. DOI:10.1016/0148-2963(91)90050-8.

อิทธิพลของทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และคุณค่าการดูแลสุขภาพที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

The Influence of Utilitarian Attitudes and Health Care Value on the Purchasing Behavior of Environmentally Friendly Organic Meat

พิมพิศา รอดบาง[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Pimpisa Rodbang[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Pimpisa.rodb@rmutr.ac.th[1], dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 601 คน ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา จำนวน 214 คน ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว จำนวน 195 คน และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด จำนวน 192 คน โดยวิธีวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง SEM โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก รองลงมาคุณค่าการดูแลสุขภาพ และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์

คำสำคัญ: ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย คุณค่าการดูแลสุขภาพ เนื้อสัตว์ออร์แกนิก

Abstract

The purposes of this study wach to study the factors affecting consumers' intention to purchase environmentally friendly organic meat products, the research was conducted by collecting data from 601 consumers who have purchasing behavior of environmentally friendly organic meat products consisting of 214 fish products, 195 beef products, and 192 duck meat products, analyzed using the SEM structural equation modeling framework from consumer behavior theory, emotions The results of the research found that the factor that had the most influence on purchase intention was utilitarian attitude, which resulted from self-care and caring for the planet, followed by health care value and emotional enjoyment attitude.

Keywords: Utilitarian attitude, health value, organic meat

บทนำ

ในปัจจุบัน กระแสการบริโภคอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมสุขภาพกำลังเติบโตอย่างต่อเนื่องทั่วโลก โดยเฉพาะอย่างยิ่งผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นในหมู่ผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพและสิ่งแวดล้อม เนื้อที่ได้จากสัตว์ที่เลี้ยงด้วยอาหารออร์แกนิก ปราศจากการใช้ยาปฏิชีวนะ ฮอร์โมนเร่งการเจริญเติบโต และสารเคมีสังเคราะห์ รวมถึงการเลี้ยงในสภาพแวดล้อมที่เป็นธรรมชาติ โดยงานวิจัยของ (อริยา อริยะวัฒน์กุล, 2557) พบว่า คุณลักษณะที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากที่สุดในการเลือกซื้ออาหารออร์แกนิค คือ อาหารออร์แกนิคนั้นไม่มีสารเคมี รสชาติ และความสดของอาหารออร์แกนิค

ในบรรดาผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ออร์แกนิกเนื้อไก่ เนื้อหมู ไข่ไก่ เนื้อปลา เนื้อวัว และเนื้อเป็ด เนื้อสัตว์ออร์แกนิกทั้งหมดนี้ แม้ว่าจะมีราคาสูงกว่าเนื้อสัตว์ทั่วไปก็ตาม แต่เป็นผลิตภัณฑ์ที่มีความแตกต่างกันทั้งในแง่ของกระบวนการผลิต ต้นทุน และราคาจำหน่าย สะท้อนให้เห็นถึงมาตรฐานและข้อกำหนดที่เข้มงวดในการผลิตเนื้อสัตว์ออร์แกนิก รวมถึงประโยชน์ต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคได้รับ ผู้บริโภคจึงนิยมรับประทานเนื้อปลา เนื้อวัว และเนื้อเป็ด โดยเฉพาะปลาแซลมอนและปลาเทราต์ มีราคาสูงกว่าปลาเลี้ยงทั่วไปประมาณ 30-60% เนื้อวัวออร์แกนิกถือเป็นหนึ่งในผลิตภัณฑ์ที่มีราคาสูงที่สุดในตลาด โดยมีราคาสูงกว่าเนื้อวัวทั่วไปประมาณ 67% และเนื้อเป็ดออร์แกนิก โดยมีราคาสูงกว่าเนื้อเป็ดทั่วไปประมาณ 40-80% (Schulz, 2020) การศึกษาเปรียบเทียบระหว่างเนื้อสัตว์ออร์แกนิกประเภทต่าง ๆ พบความแตกต่างที่น่าสนใจทั้งในด้านราคาเนื้อปลา 650 บาท เนื้อวัว 800 บาท และเนื้อเป็ด 330 บาท สัดส่วนผู้บริโภค เนื้อปลา 25-30% เนื้อวัว 15-20% และเนื้อเป็ด 5-10% และคุณค่าทางโภชนาการ ได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ออร์แกนิก

ประเด็นเปรียบเทียบ	**เนื้อปลาออร์แกนิก**	**เนื้อวัวออร์แกนิก**	**เนื้อเป็ดออร์แกนิก**
ราคา (บาท)	650	800	330
สัดส่วนผู้บริโภค %	25-30%	15-20%	5-10%
คุณค่าทางโภชนาการ	มีกรดไขมันโอเมก้า 3 ซึ่งมีความสำคัญต่อการเติบโตของสมองและยังช่วย ลดความเสี่ยงของโรคข้ออักเสบ	มีธาตุเหล็ก และไขมันที่มีประโยชน์ต่อสุขภาพหัวใจและหลอดเลือด	มีไขมันและแคลอรีต่ำ ยังเป็นแหล่งวิตามินและแร่ธาตุที่ดี

ที่มา: Villa Market, (n.d.)

สรุปได้ว่าจากข้อมูลดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าก่อนที่ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกทั้ง 3 ผลิตภัณฑ์ ต้องคำนึงถึงคุณค่าทางโภชนาการที่ส่งผลต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาพฤติกรรมดังกล่าว เพื่อให้ข้อมูลที่เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการและเกษตรกรในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพสูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎี Stimulus Organism Response (SOR) เป็นกรอบแนวคิดที่มีความสำคัญในศาสตร์ด้านพฤติกรรมศาสตร์ ซึ่งอธิบายกระบวนการตอบสนองของมนุษย์ต่อสิ่งเร้าในสภาพแวดล้อม (อรรถศิษฐ์ พัฒนะศิริ, และวรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ, 2559) โดยทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาจากแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎี Stimulus-Response (S-R) แต่ได้เพิ่มมิติของกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) เข้าไปในการวิเคราะห์ ทำให้การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มีความลึกซึ้งและสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น การสื่อสารการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ที่มีประสิทธิภาพสามารถส่งผลต่อทัศนคติและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคผ่านกระบวนการภายในจิตใจตามแนวคิดทฤษฎี SOR

1. การดูแลตนเอง (Self-care) หมายถึง การที่บุคคลกระทำกิจกรรมต่าง ๆ ด้วยตนเองเพื่อส่งเสริมและรักษาสุขภาพ ป้องกันการเจ็บป่วย และจัดการกับความเจ็บป่วยเมื่อเกิดขึ้น โดยงานวิจัยของ (มณีรัตน์ แสงบุญไทย และคณะ, 2565) พบว่า การตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาพมีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อ อาหารออร์แกนิค

2. การใส่ใจโลก (World-Care) หมายถึง หมายถึง หน้าที่ของบุคคล องค์กร หรือธุรกิจในการดำเนินการอย่างยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งรวมถึงการลดการปล่อยมลพิษ การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ และการปกป้องระบบนิเวศ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Junior et al. (2018) พบว่า ความใส่ใจสิ่งแวดล้อมของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิก

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก (Benefits of Consuming Organic) การบริโภคผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกเป็นหนึ่งในการแสดงออกถึงการมีสุขภาพที่ดีของผู้บริโภคและสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับ (Poulia et al., 2025) ที่พบว่า การบริโภคอาหารออร์แกนิกสัมพันธ์กับความเสี่ยงที่ลดลงของโรคหัวใจและหลอดเลือด โดยเฉพาะในผู้ที่มีพฤติกรรมสุขภาพโดยรวมดี

4. ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian Attitudes) หมายถึง ทัศนคติที่เน้นความมีประโยชน์ การใช้งาน และความคุ้มค่าในการบริโภคหรือการตัดสินใจของผู้บริโภค ผู้บริโภคที่มีทัศนคตินี้มักให้ความสำคัญกับประสิทธิภาพและประโยชน์ที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือบริการ มากกว่าความพึงพอใจทางอารมณ์หรือความ

สนุกสนาน งานวิจัยของ Okada (2005) พบว่า ทางเลือกในการเลือกผลิตภัณฑ์ที่เน้นประโยชน์ใช้สอยนั้นมีแนวโน้มที่จะถูกเลือกมากกว่าทางเลือกในการเลือกผลิตภัณฑ์ที่เน้นความเพลิดเพลิน ทางอารมณ์

5. ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) หมายถึง ความรู้สึกนึกคิดที่มุ่งเน้นประสบการณ์ความสุข ความพึงพอใจ และความรู้สึกทางบวกที่ได้รับจากการบริโภคเนื้อสัตว์ออร์แกนิก งานวิจัยของ (Aertsens et al, 2009) พบว่าผู้บริโภคอาหารออร์แกนิกมักรายงานความรู้สึกพึงพอใจและความสุขจากการได้รับประสบการณ์ทางประสาทสัมผัสที่ดีกว่า โดยเฉพาะรสชาติที่เป็นธรรมชาติและความสดใหม่ของผลิตภัณฑ์

6. คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health Value) ความสำคัญที่บุคคลให้ต่อการมีสุขภาพที่ดีและการป้องกันโรค โดยเฉพาะเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่มักถูกมองว่าเป็นทางเลือกที่ดีต่อสุขภาพ (Sriwaranun et al., 2015) พบว่า คุณค่าการดูแลสุขภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความเต็มใจจ่ายราคาส่วนเพิ่ม (price premium) สำหรับเนื้อสัตว์ออร์แกนิกของผู้บริโภคชาวไทย โดยผู้ที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพสูงมีแนวโน้มที่จะยอมจ่ายเงินเพิ่มเพื่อซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกมากกว่า

7. พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) แนวโน้มหรือความเป็นไปได้ที่ผู้บริโภคจะซื้อสินค้าหรือบริการในอนาคต ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ที่สำคัญของพฤติกรรมการซื้อที่แท้จริง โดยงานวิจัย (ณัชญ์ธนัน พรมมา, 2556) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติมีผลต่อความตั้งใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพด้วยเช่นกันดังนั้นพฤติกรรมการตั้งใจซื้อ มีความตระหนักในการบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อสัตว์ออร์แกนิกสูงทั้งด้านสุขภาพ สิ่งแวดล้อม ความมั่นใจในความปลอดภัย และคุณค่าทางโภชนาการที่ดีของผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

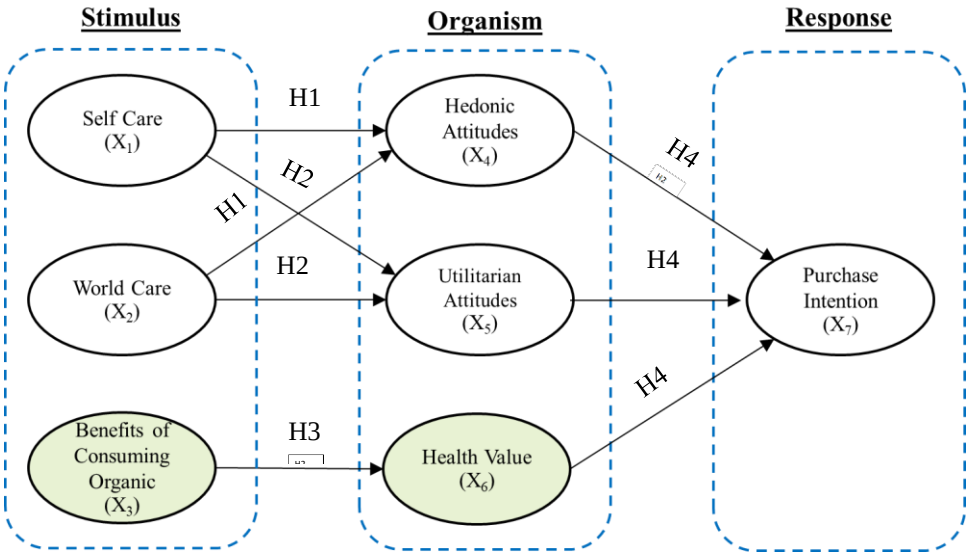

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค

สมมุติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานการวิจัยดังนี้

H_1: การดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์

H_2: การดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์

H_3: ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอาหารออร์แกนิกมีผลเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ

H_4: ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และคุณค่าการดูแลสุขภาพมีผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 601 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคอาหารเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 601 คน ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 214 คน ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 195 คน และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 192 คน จำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) โดยทำการแบ่งกลุ่มตามระดับการศึกษาของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี หรือปริญญาโทขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงการศึกษา/ ผลิตภัณฑ์	เนื้อปลา	เนื้อวัว	เนื้อเป็ด	รวม
ต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี	131 32.59%	135 33.58%	136 33.83%	402 100%
ปริญญาโทขึ้นไป	83 41.71%	60 30.15%	56 28.14%	199 100%
รวม	214	195	192	601

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 601 คน ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 214 คน ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 195 คน และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 192 คน ที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรกลุ่มย่อยแตกต่างกันตามประเด็นที่

ศึกษา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชาชนที่มีระดับการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 131 คน คิดเป็นร้อยละ 32.59% ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 135 คน คิดเป็นร้อยละ 33.58% และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 136 คน คิดเป็นร้อยละ 33.83% รวมเป็น 402 คน และกลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาปริญญาโทขึ้นไป ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 83 คน คิดเป็นร้อยละ 41.71% ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 60 คน คิดเป็นร้อยละ 30.15% และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 56 คน คิดเป็นร้อยละ 28.14% รวมเป็น 199 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอมถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภคของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดีโดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัว ประกอบด้วย การทดสอบ independent Sample t – test และOne way ANOVA F-test และการวิเคราะห์ด้วยการประมาณค่าแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎี Stimulus Organism Response (SOR)

$X_{1i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (1)

$X_{2i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (2)

$X_{3i} =$ ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (3)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74}X_{4i} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่

X_{1i} = Self Care ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = World Care ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = Benefits of Consuming Organic ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = Hedonic Attitudes ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = Utilitarian Attitudes ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = Health Value ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = Purchase Intention ของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 601 คน ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เนื้อปลา ผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด และเนื้อวัวพบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 317 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 115 คน เนื้อเป็ด 109 คน และเนื้อวัว 93 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ในช่วงอายุน้อยกว่า 25 ปี จำนวน 397 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 133 คน เนื้อเป็ด 132 คน และเนื้อวัว 132 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ผู้บริโภคที่มีสถานภาพโสด จำนวน 454 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 157 คน เนื้อเป็ด 149 คน และเนื้อวัว 148 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ด้านระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 402 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 136 คน เนื้อวัว 135 คน และเนื้อปลา 131 คน คิดเป็นร้อยละ 67 ด้านอาชีพนิสิต/นักศึกษา จำนวน 255 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 89 เนื้อปลา 84 คน และเนื้อเป็ด 82 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 245 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 87 คน เนื้อปลา 81 คน และเนื้อเป็ด 77 คน คิดเป็นร้อยละ 41

พฤติกรรมการการรับประทานอาหารออร์แกนิกทั่วไป การทานอาหารออร์แกนิก 1 ครั้ง/สัปดาห์ มีจำนวน 392 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 141 คน เนื้อเป็ด 135 คน และเนื้อปลา 116 คน คิดเป็นร้อยละ 65 ค่าใช้จ่ายที่ใช้ในซื้ออาหารออร์นิกต่อครั้ง ต่ำกว่า 200 บาท จำนวน 245 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 92 คน เนื้อวัว 80 คน และเนื้อปลา 73 คน คิดเป็นร้อยละ 41 การซื้ออาหารออร์แกนิกจากแหล่งใด ไฮเปอร์มาร์เก็ต เช่น แม็คโคร,โลตัส,บิ๊กซี จำนวน 361 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 130 คน เนื้อเป็ด 117 คน และเนื้อวัว 114 คน คิดเป็นร้อยละ 60 อิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิก ครอบครัว จำนวน 219 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 77 คน เนื้อปลา 72 คน และเนื้อวัว 70 คน คิดเป็นร้อยละ 36 ปัจจุบันบ้านพักอาศัยประเภทใด บ้านเดี่ยวจำนวน 328 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 128 คน เนื้อวัว 104 คน และ

เนื้อเป็ด 96 คน คิดเป็นร้อยละ 54 จำนวนสมาชิกในครอบครัว 2-3 คน จำนวน 300 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 111 คน เนื้อวัว 99 คน และเนื้อเป็ด 90 คน คิดเป็นร้อยละ 50 ปกติชอบทานอาหารประเภทใดอาหารปรุงเอง จำนวน 382 คน เลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 129 คน เนื้อเป็ด 127 คน และเนื้อวัว 126 คน คิดเป็น ร้อยละ 64

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยโดยผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM) ใช้ศึกษาศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อตวามตั้งใจซื้อเนื้อปลา เนื้อวัว และเนื้อเป็ด โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าสมการโครงสร้าง (Structural Equation Modeling: SEM)

ปัจจัย		Total	เนื้อปลา	เนื้อวัว	เนื้อเป็ด
HA					
	SC	0.698***	0.661***	0.681***	0.798***
	WC	0.493***	0.570***	0.447***	0.463***
UA					
	SC	0.702***	0.700***	0.656***	0.746***
	WC	0.358***	0.426***	0.347***	0.328***
HV					
	BCO	0.946***	0.980***	0.982***	0.870***
PI					
	UA	0.592***	0.800***	0.706***	0.310***
	HV	0.316***	0.256***	0.323***	0.341***
	HA	0.010***	0.000	-0.050	0.312***
N		601	214	195	192
ll		-9554.9	-3254.3	-3108.2	-3049.7
chi2_ms		4092.0***	1999.6***	2243.2***	2047.8***
chi2_bs		24293.1***	9240.8***	8883.1***	8555.3***
RMSEA		0.135	0.150	0.169	0.161
SRMR		0.525	0.531	0.526	0.518
CFI		0.843	0.813	0.776	0.791
TLI		0.827	0.793	0.753	0.769

หมายเหตุ : WC = การใส่ใจโลก BC = ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอาหารออร์แกนิก SC = การดูแลตัวเอง HA = ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ HV = คุณค่าการดูแลสุขภาพ UA = ทัศนคติที่เป็น

ประโยชน์ PI = พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 601 ประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 214 คน ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 195 คน และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 192 คน โดยอธิบายผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา พบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง และปัจจัยการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคมีความใส่ใจดูแลสุขภาพมองเห็นคุณค่าของปลาออร์แกนิกในฐานะแหล่งโปรตีนคุณภาพสูงและกรดไขมันโอเมก้า 3 ที่ปราศจากสารเคมีตกค้าง โลหะหนัก และยาปฏิชีวนะ

ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว พบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง และปัจจัยการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการดูแลตัวเอง โดยเลือกซื้อเนื้อวัวออร์แกนิกเพราะมีคุณค่าทางโภชนาการสูง

ผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด พบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง และปัจจัยการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคให้ความสำคัญการเลือกซื้อเนื้อเป็ดถือเป็นการดูแลตัวเองที่ชาญฉลาด เนื้อเป็ดมีคุณค่าทางโภชนาการที่โดดเด่นด้วยโปรตีนคุณภาพสูง วิตามินบีรวม โดยเฉพาะบี 12

สมมติฐานที่ 2 : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติที่เป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา พบว่า การดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคมองว่าการเลือกเนื้อปลาออร์แกนิกในยุคนี้ผู้คนหันมาใส่ใจสุขภาพมากขึ้น เนื้อปลาออร์แกนิกกำลังกลายเป็นทางเลือกสำคัญสำหรับผู้ที่ต้องการดูแลตัวเองอย่างครบวงจร

ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว พบว่า การดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคมองว่าการเลือกเนื้อวัวออร์แกนิกเป็นการดูแลสุขภาพ ปราศจากยาปฏิชีวนะ เป็นการเลือกวิถีชีวิตที่ใส่ใจสุขภาพอย่างแท้จริง

ผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด พบว่า การดูแลตัวเอง และการใส่ใจโลก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคมองว่าการเลือกเนื้อเป็ดออร์แกนิกเป็นอาหารเพื่อสุขภาพ การเลือกรับประทานเนื้อเป็ดที่ผ่านการเลี้ยงดูแบบออร์แกนิกไม่เพียงแต่เป็นการเพิ่มความหลากหลายให้กับมื้ออาหาร

สมมติฐานที่ 3 : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัย ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก มีผลเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา ปัจจัยประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคมองว่าการเลือกเนื้อปลาออร์แกนิกที่มีโปรตีนคุณภาพดีที่ปราศจากสารพิษ ซึ่งไม่เพียงส่งเสริมสุขภาพกายแต่ยังส่งผลต่อสุขภาพจิตและความสมดุลทางอารมณ์

ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว ปัจจัยประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื้อวัวออร์แกนิกมีโปรตีนคุณภาพสูง ไขมันที่มีประโยชน์ และการรับรู้ว่ากำลังบริโภคเนื้อวัวคุณภาพสูงที่ผลิตอย่างมีจริยธรรมและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด ปัจจัยประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 เนื้อเป็ดออร์แกนิกอุดมไปด้วย วิตามินกลุ่มบีที่ช่วยกระตุ้นการผลิตสารสื่อประสาทเกี่ยวกับความสุขและความพึงพอใจในสมอง สะท้อนทั้งจากรสชาติที่ดีกว่าและเนื้อสัมผัสที่เป็นธรรมชาติ และเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 4 : ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์มีผลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ส่งผลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมความตั้งใจ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์มีผลเชิงบวกต่อ พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา พบว่า ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ พฤติกรรมการตั้งใจซื้อเนื้อปลาออร์แกนิกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ไม่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อเนื้อปลาออร์แกนิกเลย บ่งชี้ว่าผู้บริโภคประสบการณ์การบริโภคในการตัดสินใจซื้อเนื้อปลา

ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว พบว่า ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประโยชน์ที่ได้รับจากเนื้อวัวออร์แกนิกเป็นอย่างมากในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงคุณค่าทางโภชนาการที่สูงกว่า

ผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด พบว่า ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ คุณค่าการดูแล และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณค่าการดูแลสุขภาพในการเลือกซื้อเนื้อเป็ดออร์แกนิก ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับการตระหนักถึงคุณค่าทางโภชนาการเฉพาะของเนื้อเป็ด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับระดับความตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิก จำนวน 601 คน ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์เนื้อปลา 214 คน ผลิตภัณฑ์เนื้อวัว 195 คน และผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด 192 คน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกมากที่สุด พบว่า ผลิตภัณฑ์เนื้อปลา มีปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก รองลงมาผลิตภัณฑ์เนื้อเป็ด มาจากปัจจัย

คุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอาหารออร์แกนิก และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตัวเอง การใส่ใจโลก

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคมากที่สุด คือ ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการดูแลตนเอง ปัจจัยการใส่ใจโลก รองลงมาปัจจัยคุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคอาหารออร์แกนิก และผลที่มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ ปัจจัยทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการดูแลตนเอง และการใส่ใจโลก ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลาออร์แกนิก มีพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ มากที่สุด โดยมีปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากปัจจัยการดูแลตนเอง และการใส่ใจโลก เพราะเนื้อปลามักถูกมองว่าอุดมด้วยกรดไขมันโอเมก้า 3 แร่ธาตุสำคัญ และวิตามินที่จำเป็นต่อร่างกาย ขณะที่การผลิตเนื้อปลามีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าเนื้อสัตว์ประเภทอื่น โดยสอดคล้องกับทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค Stimulus-Organism-Response (SOR) (Mehrabian & Russell, 1974) กล่าวว่าทฤษฎีนี้ได้รับการพัฒนาจากแนวคิดพื้นฐานของทฤษฎี Stimulus-Response (S-R) แต่ได้เพิ่มมิติของกระบวนการภายในอินทรีย์ (Organism) เข้าไปในการวิเคราะห์ ทำให้การศึกษาพฤติกรรมมนุษย์มีความลึกซึ้งและสมบูรณ์มากขึ้น โดยผู้บริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลา มีปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งผลมาจากการดูแลตัวเองและการใส่ใจโลก สอดคล้องกับ (Heffernan et al. 2021) พบว่า อาหารจากสัตว์น้ำมีผลดีต่อสุขภาพมนุษย์ โดยเฉพาะการมีกรดไขมันโอเมกา-3 โปรตีนคุณภาพสูง และแร่ธาตุที่จำเป็น ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงของโรคหัวใจและหลอดเลือด ดังนั้น ปัจจัยทัศนคติที่เป็นประโยชน์มีอิทธิพลสูงสุด ในการเลือกผลิตภัณฑ์เนื้อปลา มากกว่าเนื้อวัว และเนื้อเป็ด เพราะการที่ผู้บริโภคเห็นว่าการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เนื้อปลาเป็นการดูแลตนเองและใส่ใจโลกไปพร้อมกัน โดยสอดคล้องกับงานวิจัย (วาณี ศิลประสาทเอก, ภัทรกร ชื่นโกมล, และ ฉศก วสุนธรารัตน์, 2559) พบว่าพบว่าทัศนคติของผู้บริโภคมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคเนื้อแพะอย่างมีนัยสำคัญ อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคจึงเลือกผลิตภัณฑ์เนื้อปลาออร์แกนิกโดยมีแรงจูงใจหลักจากปัจจัยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ โดยเฉพาะการดูแลตนเองและการใส่ใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้ประกอบการควรนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์เนื้อปลาทางโภชนาการเกี่ยวกับสารอาหารที่เป็นประโยชน์และคุณค่าทางชีวภาพของผลิตภัณฑ์ ควบคู่ไปกับการให้ความรู้เกี่ยวกับหลักการและแนวทางการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเปรียบเทียบกับผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิกประเภทอื่นเปรียบเทียบระหว่างพฤติกรรมการเลือกซื้อเนื้อสัตว์ออร์แกนิกกับผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิกประเภทอื่น เช่น ผัก ผลไม้ ธัญพืช เพื่อวิเคราะห์ความเหมือนและความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพล

บรรณานุกรม

ณัชญ์ธนัน พรมมา. (2556). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออาหารเพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [การศึกษาเฉพาะบุคคลหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. https://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/1264

มณีรัตน์ แสงบุญไทย,สุขุมาล เกิดนอก และ วรญา โรจนาปภาพร.(2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้อ อาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารศิลปการจัดการ, 6*(2), 621-636.

วาณี ศิลประสาทเอก, ภัทรกร ชื่นโกมล, และ ฉศก วสุนธรารัตน์. (2559). *ทัศนคติของผู้บริโภคในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่มีต่อการบริโภคเนื้อแพะ.* สำนักงานปศุสัตว์เขต 7. https://region7.dld.go.th/webnew/images/region72562/Yuttasart/Academic_work/2559/12559.pdf

อรรถศิษฐ์ พัฒนะศิริ และ วรลักษณ์ วงศ์โดยหวัง ศิริเจริญ. (2559). *สื่อสังคมและอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค. วารสารวิชาการ นวัตกรรมสื่อสารสังคม, 4*(2), 152–160. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jcosci/article/view/93101

อริยา อริยะวัฒน์กุล. (2557). *การศึกษาปัจจัยและคุณค่าที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคเจเนอเรชั่นวาย โดยการประยุกต์ใช้ทฤษฎีลำดับขั้นทางจิตวิทยา* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/1227/1/TP%20MM.076%202557.pdf

Aertsens, J., Verbeke, W., Mondelaers, K., & Van Huylenbroeck, G. (2009). Personal determinants of organic food consumption: A review. *British Food Journal, 111*(10), 1140–1167. https://doi.org/10.1108/00070700910992961

Heffernan, A. L., et al. (2021). Insight into the relation between nutritional benefits of aquaculture products and consumer perception. *Frontiers in Marine Science, 8*, 925463. https://doi.org/10.3389/fmars.2022.925463

Junior, S., Silva, D., Gabriel, M., & Braga, W. (2018). The influence of environmental concern and purchase intent in buying green products. *Asian Journal of Behavioural Studies, 3*(12), 183–193.

Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. MIT Press.

Okada, E. M. (2005). Justification effects on consumer choice of hedonic and utilitarian goods. *Journal of Marketing Research, 42*, 43–53.

Poulia, K.-A., Bakaloudi, D. R., Alevizou, M., Papakonstantinou, E., Zampelas, A., & Chourdakis, M. (2025). Impact of organic foods on chronic diseases and health perception: A systematic review of the evidence. *European Journal of Clinical Nutrition, 79*(2), 90–103. https://doi.org/10.1038/s41430-024-01505-w

Schulz, L. L. (2020). Organic beef captures price premiums. Iowa State University Extension and Outreach. https://www.extension.iastate.edu/agdm/articles/schulz/SchDec20.html

Sriwaranun, Y., Gan, C., Lee, M., & Cohen, D. A. (2015). Consumers' willingness to pay for organic products in Thailand. *International Journal of Social Economics, 42*(5), 480–510. https://doi.org/10.1108/IJSE-09-2013-0204

Villa Market. (n.d.). *Villa Market online shopping.* https://shop.villamarket.com/

ความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลตนเอง ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

The Relationship Between Self-Care, Utilitarian Attitudes, and Purchase Intentions of Environmentally-Conscious Consumers in Choosing Organic Pork

ทัศดนัย เหลือมั่น[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Tasdanai Luermunt[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tasdanai.lue@rmutr.ac.th[1], dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคเนื้อหมูออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 420 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัวแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า (1) อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y (25-39 ปี) มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่ากลุ่ม Gen X – Gen BB (40-56 ปีขึ้นไป) ในด้านการดูแลตัวเอง ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท ในด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลกรองลงมาคุณค่าการดูแลสุขภาพ และทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์

คำสำคัญ: การดูแลตนเอง ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย เนื้อหมูออร์แกนิก

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the level of consumers' purchase intention of environmentally friendly organic pork across age groups and average monthly income, and (2) to investigate the factors influencing consumers' purchase intention of

environmentally friendly organic pork. This study was conducted using a quantitative approach. Data were collected from 420 consumers of organic pork in the Bangkok metropolitan area and its surrounding provinces through a stratified random sampling method. The data obtained were analyzed by hypothesis testing of two variables and linear regression modeling, based on the consumer behavior theory framework. Results revealed that (1) different age groups had significantly different purchase intention levels, with the Gen Z – Gen Y group (25-39 years) showing a higher purchase intention than the Gen X – Gen BB group (40-56 years and older) in terms of self-care, and that different average monthly incomes led to significantly different purchase intention levels, with the group earning 30,001 baht or more having a higher purchase intention than the group less than 30,000 baht to 30,000 baht of emotional enjoyment attitude, and (2) the most influential factor on purchase intention was the attitude toward the product's utility, which was driven by self-care and environmental concern, followed by the health value and the attitude toward emotional enjoyment.

Keywords: Self-Care, utilitarian attitudes, organic pork

บทนำ

ในปัจจุบัน ผู้บริโภคหันมาสนใจเลือกซื้อสินค้าบริโภคที่ดีต่อสุขภาพมากขึ้น โดยมองหาผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกที่ปลอดภัยจากสารเคมีและยาปฏิชีวนะ การผลิตสินค้าออร์แกนิกที่มีมาตรฐานสูงได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น เนื่องจากช่วยลดผลกระทบต่อสุขภาพในระยะยาว ผู้บริโภคสามารถหาซื้อได้ง่ายขึ้นผ่านช่องทางต่าง ๆ แต่ยังมี ปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อพฤติกรรมในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ซึ่งอาจรวมถึงความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาพ ราคา ความสะดวกในการเข้าถึง และความเชื่อมั่นในคุณภาพของสินค้า ทั้งนี้เพื่อส่งเสริมสุขภาพและคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น การเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นออร์แกนิกจึงเป็นทางเลือกที่สำคัญในยุคปัจจุบันโดยผู้บริโภคจะเน้นสารอาหารจากกลุ่มโปรตีน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในกระบวนการต่าง ๆ ของร่างกายที่เกี่ยวข้องกับการเจริญเติบโต การซ่อมแซม การต่อสู้กับโรค และการให้พลังงานแก่ร่างกาย (วินัย ดะห์ลัน, ม.ป.ป.) ซึ่งพบว่ากลุ่มโปรตีนที่ได้จากเนื้อสัตว์นั้นมีผู้ที่ประทานมากที่สุดในโลก คือ เนื้อหมู คิดเป็นร้อยละ 36 รองลงมาคือเนื้อสัตว์ปีก คิดเป็น ร้อยละ 33 เนื้อวัว คิด ร้อยละ 24 เนื้อแพะและแกะ คิดเป็นร้อยละ 5 และอื่น ๆ ร้อยละ 2 (Steakholder Foods, 2022)

ส่วนในประเทศไทย โดยสมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ (2566) ได้กล่าวไว้ว่า ในปี 2567 คาดว่าการบริโภคเนื้อสุกรในประเทศไทยจะมีปริมาณทั้งสิ้น 1.377 ล้านตัน ซึ่งเพิ่มขึ้นจากปริมาณ 1.317 ล้านตันในปี 2566 หรือมีอัตราการเติบโตเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.56 สาเหตุหลักมาจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจจากสถานการณ์การระบาดของโรค COVID-19 ที่มีการบริโภคเนื้อหมูลดลง โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวและ

บริการที่เริ่มกลับมามีความคึกคักอีกครั้ง การฟื้นตัวในภาคเศรษฐกิจดังกล่าวส่งผลให้มีความต้องการบริโภคเนื้อสุกรเพิ่มขึ้นอย่างชัดเจน และผู้บริโภคได้เกิดการตระหนักรู้เกี่ยวกับแหล่งที่มาของอาหารและคุณภาพของผลิตภัณฑ์มากขึ้น ซึ่งในการเลือกซื้อเนื้อหมูในปัจจุบันจึงไม่เพียงแต่ที่จะพิจารณาถึงราคาซึ่งราคาของเนื้อหมูอยู่ระดับกลางเมื่อเทียบกับราคาของเนื้อวัวจะสูงกว่าเนื้อหมู ส่วนราคาเนื้อไก่จะมีราคาต่ำกว่าเนื้อหมู (MEEKAO, 2025) และรสชาติเพียงอย่างเดียว แต่ยังรวมถึงความปลอดภัยและคุณภาพที่เกี่ยวข้องกับสุขภาพที่ได้ของผู้บริโภค

ในปัจจุบันการเลี้ยงหมูต้องเผชิญกับปัญหาการปนเปื้อนสารเคมี เช่น สารปฏิชีวนะและโลหะหนัก ซึ่งส่งผลต่อคุณภาพเนื้อหมู การจัดการฟาร์มที่ดีช่วยลดความเสี่ยง โดยควรมีโรงเรือนสะอาด ปลอดเชื้อ ระบบป้องกันโรคที่ดี อุปกรณ์ที่เหมาะสม และการเลี้ยงในจำนวนที่ไม่แน่นเกินไป เพื่อลดความเครียดและโอกาสการแพร่ระบาดของโรค ซึ่งจะช่วยลดการใช้สารเคมีและทำให้ปลอดภัยต่อผู้บริโภคในระยะยาว (เกียรติก้อง เทียมธรรม, 2563)

ด้วยเหตุข้างต้น จึงเกิดคำถามขึ้นว่าผู้บริโภคจะคำนึงถึงปัจจัยใดมากที่สุดในการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นออร์แกนิกและที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกของผู้บริโภคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure) ได้กล่าวว่า ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของชีวิตกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ จะสูงขึ้นเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอายุตามช่วงเวลาของชีวิตแต่ละบุคคล เมื่อเข้าสู่วัยสูงอายุก็จะมีความเสี่ยงต่อโรคภัยและความเจ็บป่วยเพิ่มมากขึ้น เช่น การเจ็บป่วยและการดูแลตนเองในช่วงวัยสูงอายุรวมถึงการดูแลสุขภาพระยะยาว นอกจากนี้ ยังสามารถป้องกันได้ในวัยเด็กและวัยทำงานก็เป็นปัจจัยสำคัญในการลดค่าใช้จ่ายสุขภาพในระยะยาว (de la Maisonneuve and Martins, 2013) สอดคล้องกับงานวิจัยของ นงนุช สุนทรชวกานต์ (2561) ที่ศึกษาเรื่อง อายุและความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในประเทศไทย พบว่า ความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้

ของกลุ่มผู้สูงอายุ มีรายได้สูงกว่าแรงงานอายุน้อยและกลุ่มวัยทำงานหลัก และกลุ่มผู้สูงวัยจะคำนึงถึงมาตรฐานครอบครัว และสุขภาพ

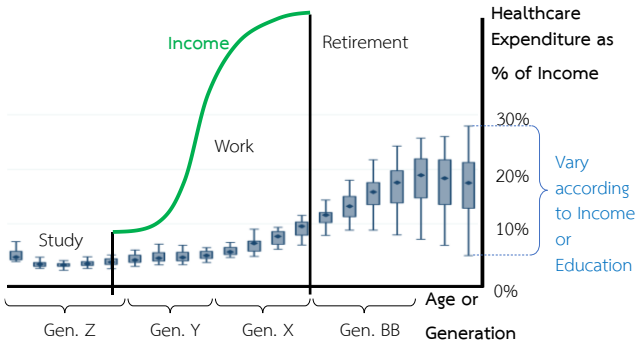

รูปที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure

ที่มา: de la Maisonneuve, and Martins (2013)

จากภาพที่ 1 สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ได้อธิบายเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ตามแต่ละช่วงวัย ในวัยเด็กจะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมาก และเมื่อได้เข้าสู่วัยรุ่นค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพจะเริ่มลดลงจนถึงวัยทำงานก็จะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงขึ้น

ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค (Stimulus-Organism-Response : SOR) Kurniawan, Madiasto, & Soesilo (2021) ได้กล่าวถึง SOR ประกอบไปด้วย ส่วนประกอบ 3 ส่วนด้วยกันคือ ตัวกระตุ้น (Stimulus) กลไก (Organism) และการตอบสนอง (Response) โดยตัวกระตุ้นประกอบไปด้วยตัวกระตุ้นจากสิ่งแวดล้อมและตัวกระตุ้นทางสังคมซึ่งตัวกระตุ้นดังกล่าวจะส่งผลต่อกลไก และทั้งตัวกระตุ้นและกลไกจะส่งผลต่อการตอบสนองซึ่ง ก็คือการตัดสินใจของผู้บริโภคนั่นเอง สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ทองศาลา และคมน์ พันธรักษ์ (2564) พบว่า พฤติกรรมของผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้อ จะมีปัจจัยด้านการประเมินทางเลือกและมีปัจจัยด้านการรับรู้ ปัญหา ปัจจัยด้านการแสวงหาข้อมูลในการตัดสินใจซื้อ ดังนั้น พฤติกรรมในการซื้อของผู้บริโภคมักจะมาจากอิทธิพลต่าง ๆ รอบตัว โดยแต่ละเหตุการณ์และปัจจัยมักส่งผลต่อพฤติกรรมในการซื้อของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน

การใส่ใจโลก (World-Care) เป็นกระบวนการผลิตที่คำนึงยึดหลักความเข้าใจเกี่ยวกับระบบนิเวศโดยไม่ใช้ทรัพยากรธรรมชาติมาก ซึ่งกระบวนการผลิตจะเน้นระบบนิเวศวิทยาและความหลากหลายทางชีวภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปานีย์ ศรีติสาร (2565) ที่ศึกษา อิทธิพลที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์เพื่อความงามที่เป็นออร์แกนิก พบว่า ผู้บริโภคสินค้าออร์แกนิกให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น การใส่ใจโลกเป็นการเน้นกระบวนการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและผลกระทบต่อสัตว์เลี้ยง

ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิก (Benefits of Consuming Organic) คือ ผู้บริโภคจะได้บริโภคอาหารที่ดีต่อสุขภาพและปราศจากสารเคมี จากฮอร์โมนเร่งโตและยาปฏิชีวนะในกระบวนการผลิต และมีวิตามินและคุณค่าทางโภชนาการดีกว่า (เมดไทย, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภูศิษฐ์ บุญศิริยศฐา

กุล และสร้อยบุปผา สาตร์มูล (2568) ศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายออร์แกนิก จำนวน 439 คน พบว่า ผู้บริโภคมีความตระหนักรู้ถึงประโยชน์ด้านสุขภาพจากการใช้ผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ดังนั้นประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิกจะเป็นการเน้นที่ประโยชน์ของผลิตภัณฑ์ และมีคุณค่าต่อร่างกายของผู้บริโภคในการบริโภคผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก

การดูแลตัวเอง (Self-Care) คือการดูแลด้านร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และจิตวิญญาณในชีวิตเพื่อส่งเสริมสุขภาพและความสมบูรณ์ของร่างกาย โดยถือเป็นวิถีชีวิตในการจัดสรรเวลาให้กับสุขภาพ (Bottaro, 2024) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปานีย์ ศรีติสาร (2565) ได้ศึกษา อิทธิพลที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์เพื่อความงามที่เป็นออร์แกนิค พบว่า ผู้บริโภคมักจะตั้งใจเลือกสรรผลิตภัณฑ์ที่เป็นออร์แกนิก เพื่อสุขภาพที่ดี ดังนั้นผู้บริโภคจะเน้นผลิตภัณฑ์ที่สิ่งเสริมต่อสุขภาพ

ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) แนวคิดที่มุ่งแสวงหาความพึงพอใจจากการทำกิจกรรมสร้างความสุข (ศุภณัฐ เติมชัยอนันต์, 2566) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี หงส์วิเศษ และคณะ (2564) พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพที่มีความสุขในเลือกสรรผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในวิถีชีวิต ณ ปัจจุบัน ดังนั้นผู้บริโภคจะมีความสุขต่อการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก

คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health Value) ลัญฉศักดิ์ อรรฆยากร (ม.ป.ป) กล่าวว่า การดูแลสุขภาพด้วยการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ หรือการเกิดโรคภัย ควรดูแลสุขภาพให้ดีจากภายในสู่ภายนอก สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภูศิษฐ์ บุญศิริยศฐากุล และสร้อยบุปผา สาตร์มูล (2568) ศึกษาปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายออร์แกนิก พบว่า ผู้บริโภคมีความตระหนักรู้ด้านสุขภาพรวมถึงประโยชน์การดูแลด้านสุขภาพจากคุณค่าที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ดังนั้นผู้บริโภคจะได้เลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นประโยชน์ต่อสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องของคุณค่าทางโภชนาการด้านสุขภาพ

ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian attitudes) ส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ด้านสุขภาพ, ด้านความปลอดภัยจากสารพิษ ร่วมถึงการส่งเสริมการเกษตรแบบยั่งยืน ในระบบเกษตรอินทรีย์ (เมดไทย, 2563) สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี หงส์วิเศษ และคณะ (2564) พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่มีทัศนคติเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพและต้องการบริโภคสินค้าปลอดสารปนเปื้อนโดยมีหน่วยงานที่น่าเชื่อถือรับรอง ซึ่งไม่จำเป็นต้องเป็นเกษตรอินทรีย์ ดังนั้นผู้บริโภคจะเน้นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดสารปนเปื้อน และมุ่งเน้นผลิตภัณฑ์ที่ใช้ระบบเกษตรอินทรีย์ในการเลี้ยง

พฤติกรรมความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) มักมีความเจาะจงในการซื้อในอนาคต สอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ แสงบุญไทย, สุขุมาล เกิดนอก, และวรญา โรจนาปภาพร (2565) ศึกษาปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคในประเทศไทยจำนวน 541 คน พบว่าที่ผู้บริโภคตระหนักด้านสุขภาพจะทำให้เกิดการตั้งใจซื้อ การตระหนักด้านสุขภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่จะกระตุ้นให้ผู้บริโภคตระหนักและหันมาบริโภคอาหารออร์แกนิค ดังนั้นพฤติกรรมความตั้งใจซื้อ จะมีการ

วางแผนในการซื้อผลิตภัณฑ์และผู้บริโภคจะเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อสุขภาพ จนถึงกระบวนการการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ต้องการซื้อ เพราะเป็นทางเลือกที่ดีของผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 2

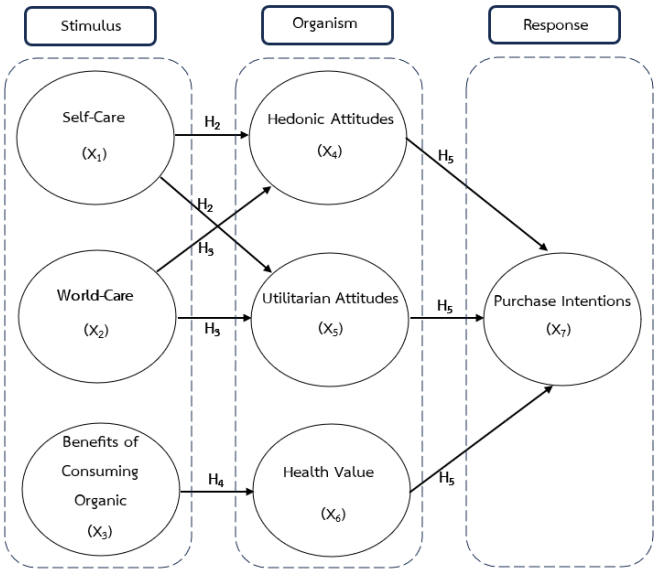

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 : ผู้บริโภคที่มีอายุ (Age) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (Average Monthly Income) ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมในการซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 : การดูแลตัวเอง (Self Care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) และทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian Attitudes)

สมมติฐานที่ 3 : การใส่ใจโลก (World care) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) และทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian Attitudes)

สมมติฐานที่ 4 : ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก (Benefits Consuming organic) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health Value)

สมมติฐานที่ 5 : ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes), ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian Attitudes) และคุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health Value) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิก (Purchase Intention)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคเนื้อหมูออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่เนื้อหมูออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกล่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 420 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคที่ซื้อเนื้อหมูออร์แกนิก โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มตามอายุ และกลุ่มตามรายได้ค่าเฉลี่ยต่อเดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวมทั้งสิ้น
	ต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
Gen Z – Gen Y ช่วงอายุ	263	81	344
(น้อยกว่า 25-39 ปี)	76.45%	23.55%	100.00%
Gen X – Gen BB ช่วงอายุ	30	46	76
(40 - มากกว่า 56 ปี)	39.47%	60.53%	100.00%
รวมทั้งสิ้น	293	127	420
	69.76%	30.24%	100.00%

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อายุ และ รายได้ค่าเฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 420 คน โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรทุกกลุ่มย่อยที่มีพฤติกรรมที่แตกต่างกันตามประเด็นศึกษา จากตารางพบว่า

กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท จำนวน 293 คน แบ่งเป็นผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่ม (Gen Z – Gen Y) จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 76.45 และกลุ่ม (Gen x – Gen BB) จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 39.47 กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 127 คน แบ่งเป็นผู้บริโภคที่อยู่ในกลุ่ม (Gen Z – Gen Y) จำนวน 81 คน คิดเป็นร้อยละ 23.55 และกลุ่ม (Gen x – Gen BB) จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 60.53

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการการรับประทานเนื้อหมูออร์แกนิก และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎี (Stimulus-Organism-Response : SOR) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัว ประกอบด้วย การทดสอบ Independent Sample t – test และการทดสอบ One way ANOVA F – test การแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง นอกจากนี้เพื่อแสดงผลการทดสอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น งานวิจัยนี้จะแสดงผลการทดสอบโดยการวิเคราะห์กราฟเรดาห์ด้วย และการวิเคราะห์ด้วยการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

<u>สมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎี Stimulus-Organism-Response หรือ S-O-R</u>

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{3i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \varepsilon_{4i}$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51} X_{1i} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i}$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63} X_{3i} + \varepsilon_{6i}$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74} X_{4i} + \beta_{75} X_{5i} + \beta_{76} X_{6i} + \varepsilon_{7i}$$

โดยที่ X_{1i} = Self Care ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = World Care ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = Benefits of Consuming Organic ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = Hedonic Attitudes ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = Utilitarian Attitudes ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = Health Value ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = Purchase Intention ของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 420 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศชายจำนวน 227 คน คิดเป็นร้อยละ 54 กลุ่มอายุ (Gen Z – Gen Y) จำนวน 344 คน คิดเป็นร้อยละ 82 สถานภาพโสด จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 53 ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 229 คนคิดเป็นร้อยละ 54 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 60 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท จำนวน 293 คน คิดเป็นร้อยละ 70

โดยผู้ตอบแบบสอบถามมีพฤติกรรมการการรับประทานเนื้อหมูออร์แกความถี่ในการรับประทานเนื้อหมูออร์แกนิก 1 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 213 คน คิดเป็นร้อยละ 51 ค่าใช้จ่ายในการซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกต่อครั้ง 201-300 บาท จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 56 พบว่าซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกจากแหล่งจำหน่ายซูเปอร์มาร์เก็ต จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 43 ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกคือครอบครัว จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 30 แหล่งที่พักอาศัยในปัจจุบันของผู้ซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกอยู่ทาวน์เฮาส์/ทาวน์โฮม จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 35 จำนวนสมาชิกในครอบครัวผู้ซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกมี 2-3 คน จำนวน 321 คน คิดเป็นร้อยละ 76 โดยประเภทอาหารที่ชอบรับประทานประจำเป็นอาหารปรุงเอง จำนวน 193 คน คิดเป็นร้อยละ 46

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 โดยวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิก จำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

	จำนวน	WC	BCO	SC	HA	HV	UA	PI
อายุ								
Gen Z – Gen Y	344	0.7003	0.6990	0.7046	0.6535	0.6971	0.6859	0.6635
Gen X – Gen BB	76	0.6728	0.6759	0.6680	0.6480	0.6763	0.6564	0.6263
	t-test	1.1070	1.0442	1.7845*	0.2253	0.9728	1.3189	1.6188

	จำนวน	WC	BCO	SC	HA	HV	UA	PI
<u>รายได้เฉลี่ยต่อเดือน</u>								
ต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท	293	0.6937	0.6902	0.6951	0.6341	0.6888	0.6741	0.6515
ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	127	0.6991	0.7055	0.7045	0.6950	0.7036	0.6953	0.6687
	t-test	0.2582	0.8232	0.5454	2.9608***	0.8290	1.1298	0.8902

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

<u>หมายเหตุ</u> : WC = World-Care, BCO = Benefits of Consuming Organic, SC = Self-Care, HA = Hedonic Attitudes, HV = Health Value, UA = Utilitarian Attitudes, PI = Purchase Intentions

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมการบริโภคเนื้อหมูออร์แกนิก กลุ่มตัวอย่างจำนวน 420 คน โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคเนื้อหมูออร์แกนิก

สมมติฐานที่ 1 ผู้บริโภคที่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านการดูแลตัวเอง ต่อการบริโภคเนื้อหมูออร์แกนิก แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยเฉลี่ยกลุ่ม Gen Z – Gen Y จะให้ความสำคัญในการดูแลตัวเอง สูงกว่า กลุ่ม Gen X – Gen BB นอกจากนี้ ผู้บริโภคที่มีกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสาคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉลี่ยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป สูงกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ ที่ 2 โดยประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิง ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	HA	HV	UA	PI
WC	0.4066***		0.3343***	
BCO		0.7997***		
SC	0.5483***		0.6068***	
HA				0.0680*
HV				0.3977***
UA				0.4895***
Constant	-0.0128	0.1377***	0.0245	0.0036
Observation	420	420	420	420
RSS	5.2114	3.6503	2.8438	3.1683
Log-likelihood	325.8230	400.5906	453.0204	430.3268

	HA	HV	UA	PI
F-test	430.7098***	937.3856***	749.0327***	466.8271***
R-square	0.6738	0.6916	0.7823	0.7710
Adj. R-square	0.6723	0.6909	0.7812	0.7693

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ : WC = World-Care, BCO = Benefits of Consuming Organic, SC = Self-Care, HA = Hedonic Attitudes, HV = Health Value, UA = Utilitarian Attitudes, PI = Purchase Intentions

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 420 คน โดยอธิบายผลการวิเคราะห์ตามสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการดูแลตัวเองส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์และทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอยของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใส่ใจโลกส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์และทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอยของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคออร์แกนิกส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สมมติฐานที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และปัจจัยด้านทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างการดูแลตนเอง ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย และการตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคเนื้อหมูออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 420 คน สามารถสรุปผลได้ดังนี้

กลุ่มอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่ากลุ่ม Gen X – Gen BB ในการดูแลตัวเอง ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป สูงกว่า กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท ในทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก รองลงมา คือ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาจากการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า อายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่ากลุ่ม Gen X – Gen BB ในการดูแลตัวเอง ขณะที่รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่าง อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเฉลี่ยกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป สูงกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท ถึง 30,000 บาท ในทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่าตรงตามแนวคิดทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure ที่ว่ากลุ่ม Gen Z – Gen Y หรือวัยทำงานเริ่มมีการดูแลสุขภาพเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงอายุตามช่วงเวลาของชีวิต โดยมีค่าใช้จ่ายด้านการดูแลสุขภาพในตัวเองเพิ่มขึ้นไม่ว่าจะเป็นในการเลือกเนื้อหมูในการบริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศิริพร ทองศาลา และคมน์ พันธรักษ์ (2564) พบว่า กลุ่ม Gen Y มีความต้องการทางโภชนาการประเภทโปรตีนอยู่ในระดับสูง เพื่อช่วยซ่อมแซมในส่วนที่สึกหรอของร่างกาย และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป เป็นวัยที่ทำงานมาหลายปีและมีกำลังซื้อสินค้าออร์แกนิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ บุหงา ชัยสุวรรณ (2564) พบว่า กลุ่มที่มีรายได้สูงจะเป็น Gen X – Gen BB มีกำลังซื้อและให้ความสนใจในเรื่องของสุขภาพและหลักโภชนาการในการดำรงชีวิตอยู่แล้ว ดังนั้น กลุ่ม Gen Z – Gen Y หันมาดูแลใส่ใจในตนเองมากขึ้น และให้ความสำคัญในการเลือกสรรแหล่งที่มาในการผลิตเพิ่มขึ้น โดยยอมเสียค่าใช้จ่ายที่ตอบโจทย์ในการดูแลสุขภาพเพิ่มขึ้น เพื่อความสุขและสบายใจแก่ตนเอง และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป เป็นกลุ่มที่มีกำลังซื้อจะเลือกซื้อเนื้อหมูที่ตอบสนองในการรับประทานที่มีความหลากหลาย และมีความสุขในการเลือกเนื้อหมูตามกำลังซื้อของตนเอง

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก รองลงมา คือ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลก และเป็นไปตามสมมติฐานและตามทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค (Stimulus-Organism-Response : SOR) Kurniawan, Madiasto, & Soesilo (2021) กล่าวโดยมีกลไก (Organism) เป็นตัวกระตุ้นความคิดให้ผู้บริโภคตัดสินใจก็คือปัจจัยด้านทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย (Utilitarian Attitudes) ที่มีความจำเป็นในการบริโภค และการตอบสนอง (Response) โดยปัจจัยทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเองและการใส่ใจโลก โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ มณีรัตน์ แสงบุญไทย,

สุขุมาล เกิดนอก, และวรญา โรจนาปภาพร (2565) พบว่า ผู้บริโภคตระหนักในการดูแลสุขภาพจึงเป็นปัจจัยที่สำคัญในการที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาบริโภคอาหารออร์แกนิคเพื่อมีสุขภาพที่ดีขึ้น แต่การรับรู้คุณค่าจะผ่านการคิดวิเคราะห์ด้านทัศนคติก่อนจึงจะเกิดความตั้งใจซื้อ และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ ฐาปานีย์ ศรีติสาร (2565) ที่พบว่า ผู้บริโภคสินค้าออร์แกนิกให้ความสำคัญกับกระบวนการผลิตที่ไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งแวดล้อม ดังนั้น ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกได้ โดยจะเน้นเนื้อหมูออร์แกนิกเพื่อสุขภาพของตนเอง รวมถึงกระบวนการผลิตที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการเลี้ยงสัตว์ ปัจจัยที่มีผลรองลงมาคือ คุณค่าการดูแลสุขภาพ โดยผู้บริโภคจะเน้นที่คุณค่าการดูแลสุขภาพด้วยการบริโภคอาหารที่มีประโยชน์ช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดโรคต่าง ๆ ซึ่งส่งผลดีต่อการใช้ชีวิตของผู้บริโภค สอดคล้องกับงานวิจัยของ เอกภูศิษฐ์ บุญศิริยศฐากุล และสร้อยบุปผา สาตร์มูล (2568) ที่พบว่า ผู้บริโภคมีความตระหนักรู้ด้านสุขภาพรวมถึงประโยชน์การดูแลด้านสุขภาพจากคุณค่าที่ได้รับจากผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ โดยผู้บริโภคมีความพึงพอใจ ความสุข ความสนุกที่น่าตื่นเต้น ในการเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิก โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุณี หงส์วิเศษ และคณะ (2564) ที่พบว่า ผู้บริโภคให้ความสำคัญในการดูแลสุขภาพที่มีความสุขในเลือกสรรผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก ซึ่งถือเป็นเรื่องปกติในวิถีชีวิตณ ปัจจุบัน อย่างไรก็ตาม ผู้บริโภคจะตัดสินใจเลือกซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่มีคุณค่าทางโภชนาการที่เป็นประโยชน์ต่อร่างกายและยังช่วยให้ร่างกายได้รับสารอาหารที่ดี โดยเน้นกระบวนการเลี้ยงหมูที่ไม่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เป็นออร์แกนิกตามมาตรฐานที่กำหนดไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ผลการศึกษาพบว่า ความแตกต่างในการดูแลตัวเองระหว่างกลุ่มอายุ โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y (25-39 ปี) ให้ความสำคัญกับการดูแลตัวเอง โดยผู้ประกอบการ ต้องดำเนินธุรกิจการเลี้ยงหมูตามคู่มือสวัสดิภาพการเลี้ยงสัตว์ของสหภาพยุโรป เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์และสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน ซึ่งจะสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนให้กับผู้บริโภคและได้เนื้อหมูออร์แกนิกที่มีโปรตีนและมีคุณภาพ และความแตกต่างในทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ระหว่างกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป โดยให้ความสำคัญกับทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ โดยผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญกับแคมเปญส่งเสริมการขายไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา การจัดโปรโมชั่น ให้ผู้บริโภคเกิดความสนุก ความสนใจในผลิตภัณฑ์เนื้อหมูออร์แกนิกในการเลือกซื้อแต่ละครั้ง

2. การวิจัยพบว่าทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย ซึ่งเป็นผลมาจากการดูแลตนเอง การใส่ใจโลกมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบการจึงควรเน้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเน้นการประชาสัมพันธ์ในการเลี้ยงหมูที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และไม่ใช้สารปฏิชีวนะและสารเคมีที่ส่งผลต่อคุณภาพเนื้อหมู และธุรกิจจะต้องดำเนินการช่วยเหลือสังคมอย่างชัดเจน กระบวนการผลิตภัณฑ์ต้องระบุคุณค่าทางโภชนาการตามมาตรฐานที่ทางรัฐกำหนด

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาประชากรที่มีความหลากหลาย โดยการขยายขอบเขตไปยังในพื้นที่ต่าง ๆ ที่มีลักษณะประชากรหรือพฤติกรรมของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน

2. ศึกษาเชิงลึกในการทำวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการจัดกลุ่มสนทนา เพื่อให้เข้าข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมและหลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมความตั้งใจซื้อเนื้อหมูออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในบริบทที่กว้างขึ้น

3. ศึกษาพฤติกรรมความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคสินค้าออร์แกนิกที่มีความต้องการซื้อเฉพาะกลุ่ม เช่น การวิเคราะห์และทำความเข้าใจถึงเหตุผลและปัจจัยที่ทำให้กลุ่มผู้บริโภคเฉพาะกลุ่มที่มีความสนใจในเรื่องของสุขภาพ สิ่งแวดล้อม หรือการจัดการเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เกี่ยวข้องกับสินค้าออร์แกนิก

บรรณานุกรม

เกียรติก้อง เทียมธรรม. (2563, 5 กุมภาพันธ์). *คนเลี้ยงหมูจากหมูสารพิษสู่ตลาดสีเขียว*. สารคดี. http://www.sarakadee.com/2020/02/05/คนเลี้ยงหมู

ฐาปานีย์ ศรีติสาร. (2565). *อิทธิพลที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคในผลิตภัณฑ์เพื่อความงามที่เป็นออร์ แกนิค* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4502

บุหงา ชัยสุวรรณ. (2564). กลุ่มลักษณะและช่องทางการสื่อสารของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์ผักออร์แกนิกที่มีกำลัง ซื้อ. *Journal of Public Relations and Advertising*, *14*(1), 49-66.

นงนุช สุนทรชวกานต์. (2561). อายุและความไม่เท่าเทียมกันทางรายได้ในประเทศไทย. *วารสารนักบริหาร*, *38*(1), 56-72

มณีรัตน์ แสงบุญไทย, สุขุมาล เกิดนอก, และ วรญา โรจนาปภาพร. (2565). ปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่อการตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคในประเทศไทย. *Journal of Arts Management, 6*(2). 621 – 636.

เมดไทย. (2563, 29 มิถุนายน). *15 ประโยชน์ของอาหารออแกนิค ! (Oranic Food).* https://medthai.com/%e0%b8%ad%e0%b8%b2%e0%b8%ab%e0%b8%b2%e0%b8%a3%e0%b8%ad%e0%b8%ad%e0%b9%81%e0%b8%81%e0%b8%99%e0%b8%b4%e0%b8%84/

ลัญฉศักดิ์ อรรฆยากร. (ม.ป.ป.) *การดูแลสุขภาพกายและใจให้สมดุล*. โรงพยาบาลมนารมย์. https://www.manarom.com/blog/Balance_mind_and_body.html

วินัย ดะห์ลัน. (ม.ป.ป.). *โปรตีน...สารอาหารจำเป็นที่ร่างกายขาดไม่ได้*. Nutrilite. https://nutrilite.co.th/th/article/protein-important

ศุภณัฐ เติมชัยอนันต์. (2566, 23 มิถุนายน). *ลู่วิ่งแห่งความสุข (Hedonic Treadmill): เมื่อการไขว่คว้าพาเรากลับมาที่จุดเดิมเสมอ*. The poterntial. https://thepotential.org/life/hedonic-treadmill/

ศิริพร ทองศาลา และ คมน์ พันธรักษ์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจบริโภคเนื้อสัตว์ประเภทเนื้อหมูและ เนื้อไก่ของผู้บริโภคในช่วงอายุ generation Y ในจังหวัดกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [ค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:270316

สมาคมผู้เลี้ยงสุกรแห่งชาติ. (2566). *OEA PIG 2023 2024*. http://www.swinethailand.com/17413985/oea-pig-2023-2024

สุณี หงส์วิเศษ, ปริญญา นาคปฐม, กฤษฎิพัทธ์ พิชญะเดชอนันต์, และธนวัฒน์ พิมลจินดา. (2564). การส่งเสริมสินค้าเกษตรอินทรีย์: ความรู้ความเข้าใจทัศนคติและปัจจัย ทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค. *Suan Dusit Graduate School Academic Journal*, *17*(1), 231-248.

เอกภูศิษฐ์ บุญศิริยศฐากุล และสร้อยบุปผา สาตร์มูล. (2568). ประโยชน์ที่รับรู้เทียบกับต้นทุนที่รับรู้: ปัจจัยขับเคลื่อนสำคัญในการซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายออร์แกนิกในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *สหวิทยาการ และความยั่งยืนปริทรรศน์ไทย*, *14*(1), 1-14.

Bottaro, A. (2024, July 24). *International Self-Care Day: Are you practicing authentic self-care?*. Healthing. https://www.healthing.ca/mental-health/international-self-care-day-are-you-practicing-authentic-self-care

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing.

Kurniawan, N. F., Madiasto, E., & Soesilo, P. K. (2021). How website's atmosphere affect consumer behavior: a new model based on the stimulus-organism-response (SOR) framework. *Journal of Business Management and Accounting*, *3*(2), 139-149.

MEEKAO. (2568, 21 มีนาคม). *ราคาหมู เนื้อสัตว์ ไข่ไก่ ผัก.* Trueid. https://food.trueid.net/detail

Steakholder Foods. (2022, 14 April). *What are the Most Consumed Meats Around the World?*. Steakholder. http://www.steakholderfoods.com/blog/most-consumed-meats

การศึกษาอิทธิพลของทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย พฤติกรรมการดูแลตนเอง และการรับรู้ประโยชน์จากการบริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม

A Study of the Influence of Utilitarian Attitudes, Self-Care Behaviors, and Perceived Benefits of Consumption on the Purchasing Decision of Organic Chicken Meat of Environmentally Conscious Consumers

นภาภรณ์ สังข์ทอง[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Napaporn Sangthong[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Napaporn.s@rmutr.ac.th[1], Dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มเพศและการศึกษา และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 409 คน โดยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ รวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัว แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า (1) เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในหลายมิติ ขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในหลายมิติ และ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการใส่ใจโลก การดูแลตนเอง รองลงมาทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และคุณค่าการดูแลสุขภาพ

คำสำคัญ: พฤติกรรมการดูแลตนเอง เนื้อไก่ออร์แกนิก ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare consumers' purchase intentions for environmentally friendly organic chicken meat across gender and education levels and (2) to identify key factors influencing consumers' purchase intentions for environmentally friendly organic chicken meat. This study was conducted with a quantitative approach. Data were collected from 409

consumers of organic chicken meat in Bangkok and metropolitan areas using stratified random sampling and a structured questionnaire. The data obtained were analyzed by independent sample t-tests and multiple linear regression analysis, based on the consumer behavior theory framework. Findings revealed that (1) gender significantly influenced purchase intention, with male consumers showing higher purchase intentions in multiple aspects, while education level also had a significant effect, with consumers holding below a bachelor's degree and a bachelor's degree reporting higher purchase intentions in several dimensions, and (2) the most influential factor affecting purchase intention was beneficial attitudes, driven by environmental concerns and self-care, followed by emotional enjoyment attitudes and health-conscious values.

Keywords: Self-care behavior, organic chicken meat, attitude on utility

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมจัดเป็นปัญหาสำคัญระดับโลก ซึ่งเป็นผลจากการเพิ่มขึ้นของประชากร การขยายตัวทางเศรษฐกิจและความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี จึงทำให้มีการใช้ทรัพยากรอย่างสิ้นเปลือง เกิดความเสื่อมโทรม รวมถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมต่าง ๆ เช่น การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ ภาวะโลกร้อน เป็นต้น (พิเชษฐ์ จานชัยภูมิ, 2023) ซึ่งปัญหาสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมผู้บริโภค ไม่ว่าจะเป็นการแพร่ระบาดของโรคโควิด 19 หรือการเกิดกลุ่มโรค NCDs ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้ชีวิต พฤติกรรมเสี่ยงต่าง ๆ ในการดำเนินชีวิต (โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์, 2016)

การรับประทานอาหารออร์แกนิกกำลังเป็นที่นิยมในผู้บริโภคชาวไทย ผู้บริโภคเชื่อว่าผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกเป็นผลิตภัณฑ์ที่ปลอดภัย ปลอดสารพิษ และมาจากธรรมชาติ 100% (Positioningmag, 2024) ซึ่งอาหารเพื่อสุขภาพมีให้ผู้บริโภคเลือกหลายประเภท โดยอาหารที่เป็นแหล่งโปรตีนที่สำคัญของผู้บริโภค คือ เนื้อไก่ ซึ่งจัดเป็นอาหารที่อุดมไปด้วยโปรตีน เกลือแร่ และวิตามินต่าง ๆ เนื้อไก่จึงเป็นที่นิยมของผู้บริโภค แต่ความต้องการบริโภคเนื้อไก่ขึ้นอยู่กับอายุ เพศ และกิจกรรมที่ทำในชีวิตประจำวัน เช่น ผู้ชายต้องการโปรตีนมากกว่าผู้หญิง (กิตติพงศ์ อัศตรกุล, 2564) ในปี 2561 – 2565 การบริโภคเนื้อไก่ของไทยเพิ่มขึ้นในอัตราร้อยละ 6.94 ต่อปี โดยปี 2565 มีปริมาณการบริโภคเนื้อไก่ 1.88 ล้านตัน เพิ่มขึ้นจาก 1.86 ล้านตัน ของปี 2564 ร้อยละ 0.94 เนื่องจากเนื้อสุกรมีราคาแพง ผู้บริโภคจึงหันมาบริโภคเนื้อไก่มากขึ้น ดังรูปที่ 1 (ศุภกร กรบุญไตรทศ, 2566)

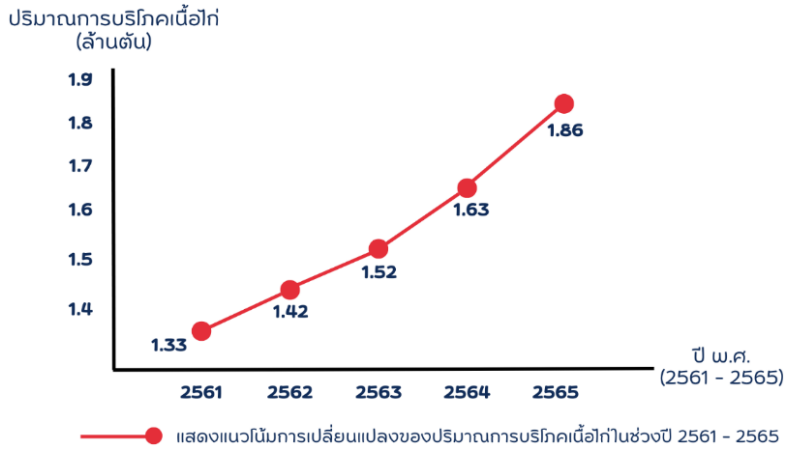

รูปที่ 1 ปริมาณการบริโภคไก่เนื้อในประเทศ ปี 2561 - 2565

จากปัญหาในเรื่องสุขภาพ ผู้บริโภคจึงให้ความสนใจเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ออร์แกนิก เนื่องจากส่งผลกระทบต่อสุขภาพระยะยาวและส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิกมีมากขึ้น (ณัฏฐ์กร ชื่นวัฒนพงศ์, 2562) แต่ผู้บริโภคยังเกิดความกังวลเกี่ยวกับความน่าเชื่อถือของฉลากและมาตรฐานสินค้าออร์แกนิกมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งผู้บริโภคบางกลุ่มขาดความรู้เกี่ยวกับประโยชน์และความแตกต่างของสินค้าออร์แกนิกเมื่อเทียบกับสินค้าทั่วไป ทำให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจซื้อ (โอฬาร เลิศศักดิ์นรินทร์ และเพ็ญจิรา คันธวงศ์, 2560)

การบริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกเป็นประโยชน์ในด้านสุขภาพผู้บริโภคและการดูแลสิ่งแวดล้อม ซึ่งพฤติกรรมการซื้อสินค้าออร์แกนิก ประกอบด้วยการรับรู้ที่สำคัญในหลายด้าน ได้แก่ การดูแลตัวเอง การใส่ใจโลก ทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย พฤติกรรมการดูแลตนเอง และการรับรู้ประโยชน์ การศึกษาวิจัยในครั้งมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มเพศและการศึกษา และวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีประชากรศาสตร์และทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค Stimulus-Organism-Response เพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปพัฒนาการตลาดผลิตภัณฑ์ออร์แกนิกให้สอดคล้องกับกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถช่วยดึงดูดกลุ่มลูกค้าที่รักสุขภาพและคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มเพศและการศึกษา
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) คือ ความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น

โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและหลากหลายของบุคคลนี้สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน (วชิรวัชร งามละม่อม, 2558) การศึกษาปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย

1. เพศ (Sex) ผู้หญิงและผู้ชายมีความชอบทัศนคติและความคิดที่แตกต่างกัน ทำให้วิธีการที่นักการตลาดจะใช้กับผู้หญิงและผู้ชายไม่เหมือนกันแต่ในปัจจุบันเรื่องเพศก็เปลี่ยนไปในทางซับซ้อนมากยิ่งขึ้นผู้หญิงในปัจจุบันอาจไม่ใช่คนที่ทำงานงานบ้านทำกับข้าวรอสามีอยู่ที่บ้านแล้ว (Kotler & Armstrong, 2018) โดยงานวิจัยของ พรรณภัทร มะกรูดทอง และยุรพร ศุทธรัตน์ (2563) ได้ทำการวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิกของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออแกนิกที่แตกต่างกัน

2. การศึกษา อาชีพ และรายได้ (Education, Occupation and Income) สามารถชี้ให้เห็นถึงความสามารถในการใช้จ่ายของผู้บริโภคได้อย่างชัดเจน เนื่องจากปัจจัยดังกล่าวมีแนวโน้มที่จะมีความสัมพันธ์กันทั้งที่เป็นเหตุและผล (Kotler & Armstrong, 2018) โดยงานวิจัยของ อลิสา สาดศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาต่างกันทำให้การตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิค ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ต่างกัน

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ เป็นลักษณะของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกันออกไปส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค และการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ ซึ่งปัจจัยในแต่ละด้านนั้นมีความสัมพันธ์กัน

ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค Stimulus-Organism-Response หรือ S-O-R คือ ทฤษฎีที่อธิบายถึงกระบวนการที่สิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Stimulus) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจหรือสภาวะอารมณ์ของสิ่งมีชีวิต (Organism) และนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการตอบสนอง (Response) ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภคเป็นทฤษฎีที่ถูกพัฒนามาจากทฤษฎีของพฤติกรรมนิยม (Behaviorism) ที่ใช้ในการศึกษาพฤติกรรมมนุษย์และสัตว์ โดยในทฤษฎีนี้ เน้นให้เห็นว่าการตอบสนองต่อสิ่งกระตุ้นไม่ได้เกิดขึ้นโดยตรง แต่ผ่านการประมวลผลทางจิตใจของสิ่งมีชีวิตก่อน (Jacoby, 2002; Lui & Zheng, 2019; Mehrabian & Russell, 1974; Utama, Purwanto, & Santosa, 2021) ในการวิจัยนี้จะอธิบายถึงตัวแปรที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคที่แตกต่างกัน ได้แก่

1. การดูแลตัวเอง (Self care) คือ ความสามารถของบุคคล ครอบครัว และชุมชนในการส่งเสริมสุขภาพ ป้องกันโรค รักษาสุขภาพ และฟื้นฟูสุขภาพ โดยไม่ต้องพึ่งพาบริการทางการแพทย์เสมอไป (คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2562)

2. การใส่ใจโลก (World care) คือ การดำเนินชีวิตและการกระทำที่คำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และระบบนิเวศของโลก (Microsoft, n.d.) โดยงานวิจัยของ อลิสา สาดศรี (2564) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านความตระหนักเรื่องสุขภาพ และด้านความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อม มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิค

3. ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก (Benefits Consuming organic) คือ ผลดีต่อสุขภาพและสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคสามารถได้รับจากการเลือกบริโภคอาหารและผลิตภัณฑ์ที่ผลิตโดยไม่ใช้สารเคมีหรือยาฆ่าแมลงที่เป็นอันตราย (Vigar et al., 2019) โดยงานวิจัยของ Rahman et al. (2024) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การวิเคราะห์อาหารอินทรีย์อย่างครอบคลุม การประเมินคุณค่าทางโภชนาการและผลกระทบต่อสุขภาพของมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์ด้านสุขภาพต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริโภคอาหารอินทรีย์มีประโยชน์ต่อสุขภาพหลายประการ เช่น การลดลงของโรคอ้วนและดัชนีมวลกาย (BMI) การปรับปรุงองค์ประกอบของสารอาหารในเลือด

4. ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ (Hedonic Attitudes) คือ การบริโภคแบบสุขนิยมเป็นแง่มุมต่าง ๆ ของพฤติกรรมผู้บริโภคที่เกี่ยวข้องกับประสบการณ์การใช้ผลิตภัณฑ์ที่ใช้ประสาทสัมผัส จินตนาการ และอารมณ์ (Hirschman & Holbrook, 1982)

5. ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ (Utilitarian Attitudes) คือ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์เพื่อพิจารณาทางเลือกที่ดีที่สุดด้วยการกระทำที่มีเหตุผล (กฤษณา ฟองธนกิจ, 2565) โดยงานวิจัยของ Lee and Yun (2015) ได้ทำการวิจัยเรื่อง การรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับคุณลักษณะของอาหารอินทรีย์และทัศนคติทางปัญญาและอารมณ์เป็นตัวกำหนดความตั้งใจในการซื้ออาหารอินทรีย์ ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับเนื้อหาทางโภชนาการ สวัสดิการทางนิเวศน์ และคุณลักษณะด้านราคาของอาหารอินทรีย์มีผลอย่างมากต่อทัศนคติประโยชน์ใช้สอยและทัศนคติด้านความสุขต่อการซื้ออาหารอินทรีย์

6. คุณค่าการดูแลสุขภาพ (Health Value) คือ การรับรู้ประโยชน์การดูแลสุขภาพตนเอง การรับรู้อุปสรรคการดูแลสุขภาพตนเอง การเห็นคุณค่าของตนเอง การเสริมพลัง และพฤติกรรมการดูแลตนเอง (นฤมล บุญอารีย์, 2567) โดยงานวิจัยของ มธุรพจน์ ศรีโพนทอง (2560) ได้ทำการศึกษางานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการบริโภคสินค้าออร์แกนิกของชาวเยอรมันและโอกาสของผู้ประกอบการไทย ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารออร์แกนิกขึ้นอยู่กับ แรงจูงใจด้านสุขภาพ คุณค่าทางโภชนาการอาหาร และทัศนคติความเชื่อด้านความปลอดภัยของอาหารออร์แกนิก

7. พฤติกรรมตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิก (Purchase Intention) คือ ความตั้งใจหรือความพร้อมของผู้บริโภคที่จะเลือกซื้อสินค้าออร์แกนิกในอนาคต โดยพิจารณาจากความต้องการ ความชอบ หรือความเชื่อมั่นในประโยชน์ของสินค้าประเภทนี้ (Ajzen, 1991) โดยงานวิจัยของ Intajak and Anantachart (2023) ได้ทำการวิจัยเรื่อง อิทธิพลของปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการบริโภคต่อความตั้งใจในการบริโภคอาหารคลีนของผู้บริโภค ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยกำหนดพฤติกรรมการบริโภคอาหารคลีน ได้แก่ ทัศนคติต่ออาหารคลีน บรรทัดฐานส่วนบุคคล การรับรู้การควบคุมพฤติกรรม การรับรู้ราคาความไว้วางใจ และความพร้อมใช้งาน มีความสำคัญต่อความตั้งใจในการบริโภคอาหารคลีนของผู้บริโภค

ดังนั้นจึงสรุปได้ว่า ทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค Stimulus-Organism-Response (S-O-R) อธิบายกระบวนการที่สิ่งกระตุ้นจากภายนอก ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจหรืออารมณ์ และนำไปสู่การตอบสนองของผู้บริโภค

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 2

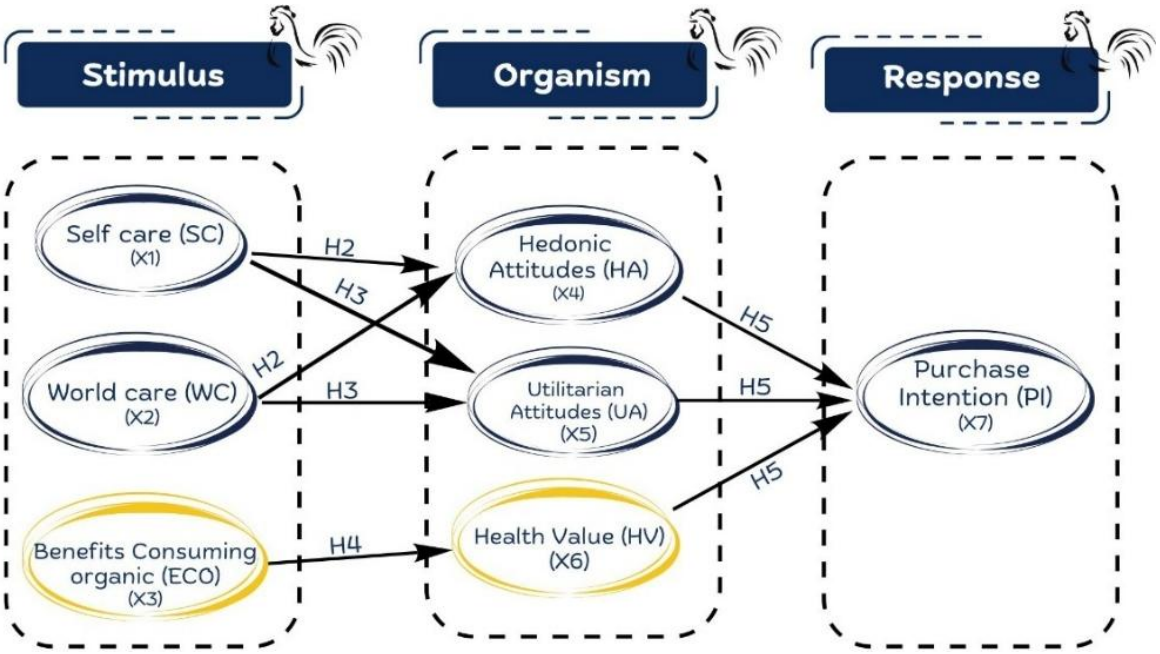

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากรูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีเพศและการศึกษาที่แตกต่างกัน จะมีระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน

H_2: การดูแลตัวเองส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และทัศนคติที่เป็นประโยชน์

H_3: การใส่ใจโลกส่งผลกระทบเชิงบวกต่อทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และทัศนคติที่เป็นประโยชน์

H_4: ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิกส่งผลกระทบเชิงบวกต่อคุณค่าการดูแลสุขภาพ

H_5: ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และคุณค่าการดูแลสุขภาพ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิก

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified

Sampling) จำนวน 409 คน ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ เพศ และระดับการศึกษา แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

เพศ	ระดับการศึกษา		รวม
	ต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี	สูงกว่าปริญญาตรี	
ชาย	88	31	119
	73.95%	26.05%	100%
หญิง	197	93	290
	67.93%	32.07%	100%
รวม	285	124	409
	69.68%	30.32%	100.00%

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่จำแนกตามเพศ ได้แก่ เพศหญิง จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90 และเพศชายจำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.10 แบ่งตามระดับการศึกษา ได้แก่ ต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 69.68 และสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 30.32

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการการรับประทานอาหารออร์แกนิกทั่วไป และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิก

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดซึ่งประยุกต์มาจากทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภคของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

งานวิจัยนี้ได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมติฐานโดยวิธีการทดสอบสมมติฐานตัวแปรสองตัวประกอบด้วย การทดสอบ Independent Sample t – test และการทดสอบ One way ANOVA F – test

การแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบตาราง นอกจากนี้เพื่อแสดงผลการทดสอบให้ชัดเจนยิ่งขึ้น และการวิเคราะห์ด้วยการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

สมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎี Stimulus-Organism-Response หรือ S-O-R

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

$\mathrm{X_{3i}}$ = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \varepsilon_{4i}$$
$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2i} + \varepsilon_{5i}$$
$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i}$$
$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{74}X_{4i} + \beta_{75}X_{5i} + \beta_{76}X_{6i} + \varepsilon_{4i}$$

โดยที่

X_{1i} = การดูแลตัวเองของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = ใส่ใจโลกของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิกของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = คุณค่าการดูแลสุขภาพของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = พฤติกรรมตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิกของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 70.90 มีอายุ 25 – 39 ปี จำนวน 236 คน คิดเป็นร้อยละ 57.70 สถานภาพสมรส จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 45.48 มีการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี จำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 69.68 มีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 140 คน คิดเป็นร้อยละ 34.23 มีรายได้ 10,001 – 30,000 บาทต่อเดือน จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 49.88

โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการรับประทานเนื้อไก่ออร์แกนิก 2 – 5 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 70.66 มีค่าใช้จ่ายในการซื้อครั้งละ 201 – 300 บาท จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 50.12 ซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกจากไฮเปอร์มาเก็ต เช่น แม็คโคร โลตัส บิ๊กซี จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 47.68 ผู้ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคือ ครอบครัว จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 30.56 บ้านพักมีลักษณะ

เป็นบ้านเดี่ยว จำนวน 168 คน คิดเป็นร้อยละ 46.08 มีสมาชิกในครอบครัว 2 – 3 คน จำนวน 246 คน คิดเป็นร้อยละ 60.15 และชอบรับประทานอาหารปรุงเอง จำนวน 261 คน คิดเป็นร้อยละ 63.81

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการทดสอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 โดยวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์โดยเพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มเพศและการศึกษา จากแบบสอบถาม โดยแสดงได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรและทดสอบสมมติฐาน 2 ตัวแปร ด้านเพศและการศึกษา

ปัจจัย	จำนวน	WC	BCO	SC	HA	HV	UA	PI
เพศ								
ชาย	119	0.7921	0.7698	0.7532	0.7952	0.7097	0.7887	0.7646
หญิง	290	0.7453	0.7244	0.7031	0.7502	0.6472	0.7371	0.7095
t-test		2.6202***	2.3548**	2.3365**	2.5069**	2.4708**	2.7110***	2.6105***
ระดับการศึกษา								
ต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี	285	0.7557	0.7267	0.7054	0.7539	0.6495	0.7431	0.7121
สูงกว่าปริญญาตรี	124	0.7662	0.7625	0.7460	0.7848	0.7020	0.7729	0.7564
t-test		0.8753	0.8732*	0.8637*	0.8859*	0.8378**	0.8792	0.8697**

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 WC = การใส่ใจโลก, BCO = ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก, SC = การดูแลตัวเอง, HA = ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์, UA = ทัศนคติที่เป็นประโยชน์, HV = คุณค่าการดูแลสุขภาพ และ PI = พฤติกรรมตั้งใจซื้อ

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบตัวแปรและทดสอบสมมติฐาน 2 ตัวแปร สามารถอธิบายสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ รองลงมาการใส่ใจโลก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก และการดูแลตัวเอง ขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีถึงปริญญาตรี มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ รองลงมาทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ การดูแลตัวเอง และคุณค่าการดูแลสุขภาพ

ผลการทดสอบวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค จากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	HA	HV	UA	PI
WC	0.3691***		0.2642***	
BCO		1.2156***		
SC	0.5097***		0.6495***	
HA				0.1147**
HV				0.2753***
UA				0.6025***
Constant	0.1174***	-0.2313***	0.0855***	0.0017
N	409	409	409	409
rss	1.0403	3.1568	1.0135	1.2930
ll	641.3803	414.3725	646.7156	596.9039
F-test	1986.8823***	2463.3151***	2329.6209***	1485.8950***
r2	0.9073	0.8582	0.9198	0.9167
r2_a	0.9068	0.8579	0.9195	0.9161

หมายเหตุ: * มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

จากตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย สามารถอธิบายสมมติฐานได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการดูแลตัวเองส่งผลกระทบเชิงบวกต่อด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.6495 ซึ่งส่งผลมากกว่าด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.5097

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการใส่ใจโลก ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ และด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.3691 ซึ่งส่งผลมากกว่าด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.2642

สมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิกส่งผลกระทบเชิงบวกต่อด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 1.2156

สมมติฐานที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ และด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อพฤติกรรมตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.6025 ซึ่งส่งผลมากกว่าด้านคุณค่าการดูแลสุขภาพ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.2753 และด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ มีค่าสัมประสิทธิ์สัมพันธ์ 0.1147

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการศึกษาอิทธิพลของทัศนคติด้านประโยชน์ใช้สอย พฤติกรรมการดูแลตนเอง และการรับรู้ประโยชน์จากการบริโภคที่มีต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อม สามารถสรุปผล ได้ดังนี้ เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ รองลงมาการใส่ใจโลก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก และการดูแลตัวเอง ขณะที่ระดับการศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีหรือปริญญาตรี มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ รองลงมาทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ การดูแลตัวเอง และคุณค่าการดูแลสุขภาพ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการใส่ใจโลก การดูแลตนเอง รองลงมาทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการใส่ใจโลก การดูแลตนเอง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก

อภิปรายผลการศึกษา

จากการศึกษาการวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มเพศและการศึกษา พบว่า เพศที่แตกต่างกันส่งผลต่อระดับความตั้งใจซื้อที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยเพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ รองลงมาการใส่ใจโลก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ ทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก และการดูแลตัวเอง ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) โดย วชิรวัชร งามละม่อม (2558) ได้กล่าวว่า ความหลากหลายและแตกต่างเกี่ยวกับบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ซึ่งความแตกต่างและหลากหลายของบุคคลนี้ สามารถบ่งชี้ลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พรรณภัทร มะกรูดทอง และยุรพร ศุทธ

รัตน์ (2563) ผลการวิจัยพบว่า เพศที่ต่างกันมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออแกนิกที่แตกต่างกัน ดังนั้น เพศชายและเพศหญิงมีระดับความตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิกที่แตกต่างกัน โดยเพศชายมีทัศนคติหรือแนวคิดที่มุ่งเน้นไปที่การตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงหรือความคุ้มค่ามากกว่าเพศหญิง

การศึกษาที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีหรือปริญญาตรี มีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าในด้านทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ รองลงมาทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก พฤติกรรมตั้งใจซื้อ การดูแลตัวเอง และคุณค่าการดูแลสุขภาพ ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา สาดศรี (2564) ผลการวิจัยพบว่า ระดับการศึกษาต่างกัน ทำให้การตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครต่างกัน ดังนั้น ผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรีหรือปริญญาตรี มีความรู้สึกเชิงบวก ความเพลิดเพลิน หรือความสุขจากการบริโภคอาหารออร์แกนิก ซึ่งสามารถกระตุ้นให้ผู้บริโภคยินดีที่จะจ่ายเพื่อประสบการณ์และประโยชน์ที่ได้รับสูงขึ้น

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อระดับความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด คือ ด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ซึ่งเป็นผลมาจากการใส่ใจโลก การดูแลตนเอง รองลงมาทัศนคติความเพลิดเพลินทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการใส่ใจโลก การดูแลตนเอง และปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อน้อยที่สุด คือ คุณค่าการดูแลสุขภาพ ซึ่งเป็นผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับทฤษฎีทฤษฎีพฤติกรรมของผู้บริโภค Stimulus-Organism-Response หรือ S-O-R โดยกระบวนการที่สิ่งกระตุ้นจากภายนอก (Stimulus) ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงภายในจิตใจหรือสภาวะอารมณ์ของสิ่งมีชีวิต (Organism) และนำไปสู่การแสดงออกทางพฤติกรรมหรือการตอบสนอง (Response) (Jacoby, 2002; Lui & Zheng, 2019; Mehrabian & Russell, 1974; Utama, Purwanto, & Santosa, 2021) ผู้บริโภคมองว่าการบริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกเป็นสิ่งที่จำเป็นต่อร่างกาย และเนื้อไก่ออร์แกนิกสามารถหาซื้อได้ง่าย ทำให้ทัศนคติของผู้บริโภคมุ่งเน้นไปที่การตัดสินใจเพื่อให้ได้รับประโยชน์ที่แท้จริงหรือความคุ้มค่ามากที่สุด ซึ่งส่งผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับต่อสุขภาพ คุณค่าทางโภชนาการ และอาหารออร์แกนิกมีกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ อลิสา สาดศรี (2564) ผลการวิจัยพบว่า ความตระหนักเรื่องสุขภาพและด้านความตระหนักเรื่องสิ่งแวดล้อมมีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิค ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งผู้บริโภคยังให้ความสำคัญกับความเพลิดเพลิน หรือความสุขจากการบริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Yun (2015) การรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับเนื้อหาทางโภชนาการ สวัสดิการทางนิเวศน์ และคุณลักษณะด้านราคาของอาหารอินทรีย์มีผลอย่างมากต่อทัศนคติประโยชน์ใช้สอยและทัศนคติด้านความสุขต่อการซื้ออาหารอินทรีย์ โดยผู้บริโภคจะเน้นไปที่คุณค่าทางโภชนาการ ซึ่งส่งผลมาจากประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้าออร์แกนิก สอดคล้องกับงานวิจัยของ มธุรพจน์ ศรีโพนทอง (2560) ผลการวิจัยพบว่า พฤติกรรมการบริโภคอาหารออร์แกนิกขึ้นอยู่กับ แรงจูงใจด้านสุขภาพ คุณค่าทางโภชนาการอาหาร และทัศนคติความเชื่อด้านความปลอดภัยของอาหารออร์แกนิก ดังนั้น

จากผลการวิจัยจะเห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิก คือ ทัศนคติที่ผู้บริโภคมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ที่ได้รับอย่างแท้จริง ส่งผลมาจากการที่ผู้บริโภคตระหนักถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคมควบคู่ไปกับการดูแลตนเอง การให้ความสำคัญกับสุขภาพและประโยชน์ที่ได้รับจากการบริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิกในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) สำหรับผู้ประกอบการ ผลการวิจัยพบว่า เพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงกว่าเพศหญิง โดยเพศชายมีระดับความตั้งใจซื้อสูงในด้านทัศนคติที่เป็นประโยชน์ ผู้ประกอบการควรพิจารณากลยุทธ์การตลาดที่เน้นไปที่กลุ่มเพศชาย โดยการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เน้นไปที่ประโยชน์ที่แท้จริงหรือความคุ้มค่าที่ได้รับจากการบริโภคเนื้อไก่ออร์แกนิก จะช่วยให้ธุรกิจสามารถเข้าถึงลูกค้าได้มากขึ้นและมีโอกาสเพิ่มยอดขายสินค้าได้

2) จากผลการวิจัยพบว่า ทัศนคติที่เป็นประโยชน์ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุด ซึ่งส่งผลมาจากการใส่ใจโลกและการดูแลตัวเอง ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการนำเสนอข้อมูลในด้านคุณค่าทางโภชนาการ หรือคุณประโยชน์ที่ได้รับจาการรับประทานเนื้อไก่ออร์แกนิก และข้อมูลกระบวนการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ศึกษาประชากรที่หลากหลายมากขึ้น ขยายขอบเขตไปยังพื้นที่อื่น ๆ ที่มีลักษณะประชากรและพฤติกรรมผู้บริโภคที่แตกต่างกัน เช่น ต่างจังหวัดหรือเขตเมืองเล็ก เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบและทำความเข้าใจความแตกต่างของปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อไก่ออร์แกนิกจากหลากหลายกลุ่มคน

2) ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติที่แตกต่างกันในกลุ่มเพศหรือกลุ่มอายุที่หลากหลาย โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีการศึกษาสูงและต่ำกว่า โดยอาจทำการสัมภาษณ์หรือวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเข้าใจถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อในเชิงลึก

3) ศึกษาผลกระทบของปัจจัยทางด้านจิตวิทยา เช่น การรับรู้ตนเอง (self-concept) หรือพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้บริโภคในระยะยาวควรได้รับการศึกษาเพิ่มเติม เพื่อให้เข้าใจถึงพฤติกรรมการซื้อสินค้าประเภทออร์แกนิกในเชิงลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

กิตติพงศ์ อัศตรกุล. (2564). เนื้อไก่ แหล่งโปรตีนสมบูรณ์ มากคุณค่าทางอาหาร. *วารสารจุฬาฯ ในสื่อจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 44*(5383), 14. https://www.chula.ac.th/clipping/49555/

กฤษณา ฟองธนกิจ. (2565). ทฤษฎีทางเลือกอย่างมีเหตุผลกับสิ่งท้าทาย. *Journal of Public Administration, Public Affairs, and Management, 20*(2), 83-101.

คณะทันตแพทยศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. (2562). *คู่มือการดูแลตนเองเพื่อสุขภาพดีมีความสุข*. สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ณัฏฐ์กร ชื่นวัฒนพงศ์. (2562). *การศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ). BU RESEARCH. http://dspace.bu.ac.th/jspui/handle/123456789/3882

นฤมล บุญอารีย์. (2024). ผลของการให้คุณค่าและการเสริมพลังต่อการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการดูแลสุขภาพตนเองของผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมไม่ได้ในเขตรับผิดชอบของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลบ้านผักแว่น ตำบลยางขี้นก อำเภอเขื่องใน จังหวัดอุบลราชธานี. *วารสารอนามัยสิ่งแวดล้อมและสุขภาพชุมชน, 9*(5), 763-772.

พรรณภัทร มะกรูดทอง และ ยุรพร ศุทธรัตน์. (2563). พฤติกรรมการบริโภคและการตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิกของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมหาวิทยาลัยการจัดการและเทคโนโลยีอีสเทิร์น, 18*(2), 48-61.

พิเชษฐ์ จานชัยภูมิ. (2566, กันยายน). *รายงานสถานการณ์คุณภาพและสิ่งแวดล้อมปี 2566*. สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. https://www.onep.go.th

มธุรพจน์ ศรีโพนทอง และมธุรพจน์ ศรีพลทอง. (2560). พฤติกรรมการบริโภคสินค้าออร์แกนิกของชาวเยอรมันและโอกาสของผู้ประกอบการไทย. *วารสารธุรกิจปริทัศน์, 9*(1), 263-277. https://has.hcu.ac.th/jspui/handle/123456789/1564

โรงพยาบาลบำรุงราษฎร์. (2559, พฤษภาคม). *โรคไม่ติดต่อเรื้อรัง (NCDs): อาการและการป้องกัน.* https://www.bumrungrad.com/th/health-blog/may-2016/ncds-non-communicable-diseases-symptoms-prevention

วีรณัฐ วิรยขลุ่ยทอง และวรินรำไพ รุ่งเรืองจิตต์. (2565). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิกของกลุ่มคนรักสุขภาพในเครือข่ายสังคม. *Journal of Accountancy and Management, 15*(4), 69-86.

ศุภกร กรบุญไตรทศ. (2566, มิถุนายน). แนวโน้มอุตสาหกรรมไก่แปรรูปและไก่แช่แข็งในประเทศไทย. *วิจัยกรุงศรีอุตสาหกรรม* https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/food-beverage/frozen-processed-chicken/io/chicken

อลิสา สาดศรี. (2564). *การตัดสินใจซื้ออาหารออร์แกนิคของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาโท, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt16/6414991066.pdf

โอฬาร เลิศศักดิ์นรินทร์ และ เพ็ญจิรา คันธวงศ์. (2560). ปัจจัยที่มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตั้งใจซื้อสินค้าออร์แกนิคของผู้บริโภคในเขตคลองเตยและเขตสาทร กรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมทางวิชาการของมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 55: สาขาศึกษาศาสตร์, สาขาเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ, สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์* (น. 459-466). กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย. https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/index.php?/BKN/search_detail/result/366576

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50*(2), 179-211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T

Batra, R., & Ahuvia, A. (1999). Materialism and well-being: The role of personality factors and individual values. *Journal of Consumer Psychology, 7*(3), 335-359. https://www.researchgate.net/publication/279948889_Personality_and_Values_Based_Materialism_Their_Relationship_and_Origins

Gundala, R. R., & Singh, A. (2021). What motivates consumers to buy organic foods? Results of an empirical study in the United States. *Plos one, 16*(9), e0257288.

Hirschman, E. C., & Holbrook, M. B. (1982). Hedonic consumption: emerging concepts, methods and propositions. *Journal of marketing, 46*(3), 92-101.

Intajak, K., & Anantachart, S. (2023). Influences of Clean Food Consuming Determinants on Consumer's Behavioral Intention. *Journal of Communication Arts, 41*(2), 1-24.

Jacoby, J. (2002). Stimulus-organism-response reconsidered: an evolutionary step in modeling (consumer) behavior. *Journal of consumer psychology, 12*(1), 51-57.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing* (17th ed.). Pearson.

Lee, H. J., & Yun, Z. S. (2015). Consumers' perceptions of organic food attributes and cognitive and affective attitudes as determinants of their purchase intentions toward organic food. *Food quality and preference, 39*, 259-267.

Lui, M., & Zheng, Y. (2019). Exploring the effects of emotional responses on consumer decision-making. *Journal of Consumer Psychology, 29*(4), 560-578.

Mehrabian, A., & Russell, J. A. (1974). *An approach to environmental psychology*. the MIT Press.

Microsoft. (n.d.). *Environmental sustainability*. https://www.microsoft.com/th-th/sustainability/learn/environmental-sustainability?utm_source=chatgpt.com

Positioningmag. (2024, กันยายน). *การรับประทานอาหารออร์แกนิกกำลังเป็นที่นิยมในผู้บริโภคชาวไทย.* Marketbuzzz. https://today.line.me/th/v2/article/wJO9WoY

Rahman, A., Baharlouei, P., Koh, E. H. Y., Pirvu, D. G., Rehmani, R., Arcos, M., & Singh, S. (2024). A comprehensive analysis of organic food: Evaluating nutritional value and impact on human health. *Foods, 13*(2), 208. https://doi.org/10.3390/foods13020208

Schifferstein, H. N. J., & Oude-Ophuis, P. A. M. (1998). Health-related determinants of organic food consumption in the Netherlands. *Food Quality and Preference, 9*(3), 119-127.

Utama, N. D., Purwanto, A., & Santosa, P. I. (2021). The influence of consumer emotions on purchase intention of organic food. *International Journal of Economics, Business and Management Studies, 8*(1), 44-52.

Vigar, V., Myers, S., Oliver, C., Arellano, J., Robinson, S., & Leifert, C. (2019, 18 December). *A systematic review of organic food consumption compared with conventional food*. https://pubmed.ncbi.nlm.nih.gov/31861431/

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพและความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำแร่เพื่อสุขภาพของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Factors Affecting Perception of Health Value and Purchase Intention of Health Mineral Water Products of Consumers in Bangkok and Surrounding Areas

นภัสสรณ์ บุญเลี้ยง[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Napatsorn Boonleang[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Napatsorn.boon@rmutr.ac.th[1], dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ 2 ประการ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภค จำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภค การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคน้ำแร่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 409 คน เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองโพรบิทเรียงลำดับ โดยใช้กรอบแนวคิดจากทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค ซึ่งครอบคลุมคุณค่าทางหน้าที่ อารมณ์ สังคม ความแปลกใหม่ และสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม Gen Z - Gen Y (น้อยกว่า 25 – 39 ปี ขึ้นไป) มีการรับรู้คุณค่าสูงกว่าในหลายมิติ ขณะที่ระดับรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยกลุ่มรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป มีการรับรู้คุณค่าความแปลกใหม่สูงกว่า (2) ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุดคือคุณค่าทางสุขภาพ รองลงมาคือคุณค่าทางเงื่อนไข คุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าความแปลกใหม่ คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่าทางสังคมตามลำดับ

คำสำคัญ: การรับรู้คุณค่า ความตั้งใจซื้อ ผลิตภัณฑ์น้ำแร่

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare consumers' perceived value of mineral water products across different age groups and income levels, and (2) to examine factors influencing consumers' decision-making in mineral water product selection. This quantitative research surveyed 409 mineral water consumers in Bangkok Metropolitan Region. Data was

collected through questionnaires and analyzed using bivariate analysis, linear regression modeling, and ordered probit modeling. The conceptual framework was based on the Theory of Consumption Values (TCV), encompassing functional, emotional, social, epistemic, and health values.The findings revealed that: (1) Different age groups showed statistically significant differences in value perception, with Gen Z - Gen Y consumers (under 25 - 39 years) demonstrating higher perceived values across multiple dimensions. Income levels also significantly affected value perception, with consumers earning over 30,001 baht showing higher epistemic value perception. (2) Health value had the strongest positive impact on purchase intention, followed by conditional value, functional value, epistemic value, emotional value, and social value, respectively.

Keywords: Perceived value, purchase intention, mineral water products

บทนำ

ปัจจุบันนี้ น้ำเป็นปัจจัยสำคัญของการดำรงชีวิต ยิ่งในยุคนี้ที่อาหารและเครื่องดื่มเป็นสิ่งที่สามารถบ่งบอกไลฟ์สไตล์ความเป็นตัวคุณได้อย่างน่าสนใจ หัวใจสำคัญของการเลือกซื้อน้ำดื่มสักขวดนั้น หลายคนอาจใช้หลักพิจารณาถึงจากความใสสะอาด กลิ่น สี ประโยชน์ หรือเลือกดื่มตามรีวิวของคนที่มีชื่อเสียง แม้แต่ราคาก็เป็นอีกปัจจัยที่ทำให้คนเลือกซื้อน้ำด้วย น้ำแร่อีกหนึ่งทางเลือกในการดื่มน้ำของคนยุคใหม่ ที่มาพร้อมกับคุณสมบัติดี ๆ ที่มีมากกว่าในน้ำเปล่าธรรมดาอย่างแร่ธาตุบางชนิดที่หาในอาหารไม่ได้ (สหภูมิ ศรีสุมะ, 2567)

น้ำแร่ เป็นน้ำที่มีสารบางอย่างละลายอยู่ซึ่งไม่มีอยู่ในน้ำธรรมชาติชนิดอื่น ๆ สารที่ละลายอยู่ เช่น สังกะสี กำมะถัน เป็นต้น บ่อน้ำแร่ที่มีชื่อเสียงในประเทศไทยมีหลายแห่ง เช่นที่จังหวัดกาญจนบุรี สุราษฎร์ธานี ระนอง เป็นต้น สำหรับน้ำแร่บรรจุขวดที่ขายในเมืองไทย ส่วนมากสั่งมาจากประเทศฝรั่งเศสและเบลเยี่ยม น้ำแร่ที่บริสุทธิ์ต้องมีส่วนประกอบและคุณสมบัติของน้ำแร่คงเดิมเท่าที่มีอยู่ในธรรมชาติ ไม่มีการปนเปื้อนหรือปรุงแต่งด้วยสารเคมีใด ๆ (พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์, 2561)

การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพของผู้บริโภคเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคประเมินและตีความเกี่ยวกับประโยชน์ทางสุขภาพที่จะได้รับจากการบริโภคผลิตภัณฑ์ ประกอบด้วยมิติที่สำคัญหลายด้าน ได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพ คุณค่าทางเงื่อนไข คุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าความแปลกใหม่ คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่าทางสังคม การศึกษาวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การรับรู้คุณค่าทางสุขภาพที่มีผลต่อ ความตั้งใจซื้อน้ำแร่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยประยุกต์ใช้ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภคเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษา ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีบริบทด้านสภาพแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจที่เด่นชัดแตกต่างจากจังหวัดอื่น ๆ และเพื่อนำองค์ความรู้ที่ได้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนาตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายที่ใส่ใจสุขภาพ เพื่อการพัฒนาอุตสาหกรรมน้ำแร่อย่างยั่งยืนต่อไป

ดังนั้น ผลการศึกษายังสามารถใช้ในพัฒนาผลิตภัณฑ์นำแร่ให้ดียิ่งขึ้น เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคตามกลุ่มเป้าหมายยิ่งขึ้น เช่น การพัฒนารูปแบบบรรจุภัณฑ์ที่สะดวกต่อการพกพาและการใช้งานในชีวิตประจำวันและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภคจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้

2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure)

ทฤษฎีนี้ กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงชีวิตของบุคคลกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ ซึ่งเปลี่ยนแปลงตามอายุและ สถานะชีวิต เช่น ช่วงวัยสูงอายุจะมีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพสูงกว่าช่วงวัยหนุ่มสาว เนื่องจากความเสื่อมของ ร่างกายและโรคเรื้อรัง

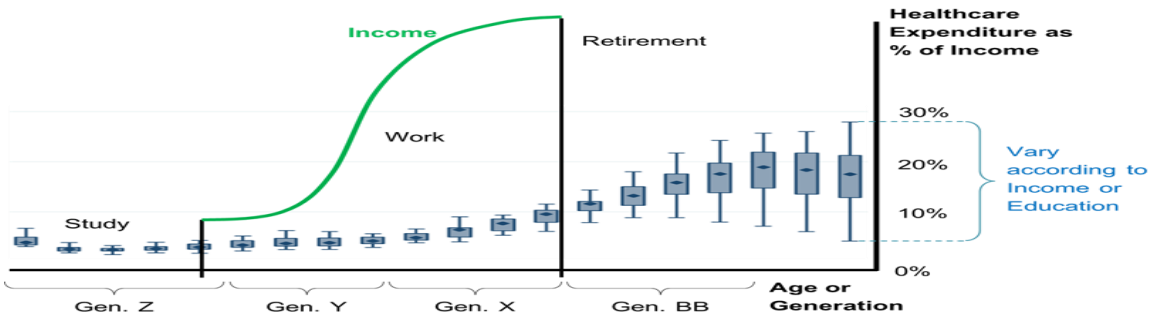

รูปที่ 1 แนวคิดและทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure

จากธูปที่ 1 สรุปได้ว่า แนวคิดทฤษฎีช่วงชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเป็นทฤษฎีที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างอายุของบุคคลกับรูปแบบการใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยพบว่าค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมีความแปรผันตามช่วงวัย กล่าวคือ มีค่าใช้จ่ายสูงในวัยทารกและวัยเด็ก จากนั้นจะลดลงเมื่อเข้าสู่วัยหนุ่ม สาว และวัยทำงาน และจะเพิ่มสูงขึ้นอีกครั้งในวัยสูงอายุ โดยเฉพาะในช่วงปลายชีวิตที่มักมีค่าใช้จ่ายด้าน สุขภาพสูงที่สุด อันเนื่องมาจากความเสื่อมของร่างกายและการเกิดโรคเรื้อรังต่าง ๆ ในการศึกษานี้ได้นำ แนวคิดดังกล่าวมาประยุกต์ใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อน้ำดื่มผสมวิตามินของผู้บริโภค โดยพิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัย รายได้ และการตระหนักรู้ด้านสุขภาพ ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า 5 ผู้บริโภคในแต่ละช่วงวัยมีรูปแบบการตัดสินใจและการใช้จ่ายด้านสุขภาพที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ การเข้าสู่สังคม สูงวัยของประเทศ

ไทยยังส่งผลให้เกิดแรงกดดันด้านค่าใช้จ่ายสุขภาพที่เพิ่มสูงขึ้น แม้ว่าประเทศและ ประชาชนจะมีรายได้เพิ่มขึ้นก็ตาม

แนวคิดและทฤษฎีคุณค่าการบริโภค (Theory of Consumption Values: TCV)

ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภคถูกพัฒนาขึ้นในปี 1991 โดย Sheth, Newman และ Gross เพื่อเน้นการอธิบายเรื่องความหมายของคุณค่าของการบริโภค โดยมุ่งเน้นไปที่ค่านิยมการบริโภคอธิบายเหตุผลของการซื้อว่าทำไมผู้บริโภคถึงเลือกซื้อหรือเลือกใช้ผลิตภัณฑ์นั้น ๆ ซึ่งคุณค่าของการบริโภคที่แตกต่างกันก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภคในแต่ละสถานการณ์ที่ต่างกัน (Sheth, Newman, & Gross, 1991) ในการวิจัยนี้จะอธิบายถึงปัจจัยตัวแปรที่มีอิทธิพลต่อผู้บริโภคที่ต่างกัน ได้แก่

คุณค่าทางหน้าที่ เป็นประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการทางกายภาพ จากงานวิจัยของเจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์ (2561) ศึกษาผู้บริโภคที่ซื้อน้ำแร่บรรจุขวดในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 275 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ด้วย (Reliability of the Test) และ (Alpha Cronbach Coefficient) ผลการศึกษาพบว่าคุณค่าทางหน้าที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับ Sheth et al. (1991) ที่ระบุว่าประโยชน์ใช้สอยเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อและการรับรู้ความพึงพอใจ ดังนั้นการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน และมุ่งเน้นการพัฒนาคุณค่าทางประโยชน์ใช้สอยของผลิตภัณฑ์

คุณค่าทางอารมณ์เป็นสิ่งที่กระตุ้นความรู้สึกของผู้บริโภคที่มีต่อสินค้า จากงานวิจัยธนัชพร จินดา (2563) ศึกษากลุ่มผู้บริโภคที่เคยใช้บริการร้านกาแฟที่ดำเนินการโดยผู้พิการทางการได้ยิน จำนวน 385 คน พบว่ามีความพึงพอใจต่อร้านกาแฟที่ดำเนินการโดยผู้พิการทางการได้ยินสัมพันธ์กับคุณค่าทางอารมณ์ สอดคล้องกับงานวิจัยของเจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์ (2561) ที่พบว่า 7 คุณค่าทางอารมณ์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ เพิ่มความจงรักภักดีผ่านการยกระดับความพึงพอใจที่เชื่อมโยงกับปัจจัยทางอารมณ์ เช่น ความสุข ความประหลาดใจ และความเพลิดเพลิน สอดคล้องกับ Sheth and Gross (1991) ที่พบว่าคุณค่าทางอารมณ์ส่งผลต่อความพึงพอใจและความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค

คุณค่าที่มีเงื่อนไข เป็นการแก้ไขปัญหาและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค จากงานวิจัยของสายพิน แก้วอ่ำ (2565) ศึกษาคนวัยท่างานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ จำนวน 400 คน พบว่าการรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไข มีอิทธิพลเชิงบวกความตั้งใจซื้อ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Sheth et al. (1991) ที่ศึกษาอิทธิพลของการรับรู้คุณค่าต่อพฤติกรรมการเลือก ซื้อสินค้าสมาร์ทวอทช์ พบว่าการรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไขส่งผลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการบริโภค

คุณค่าทางสังคม เป็นการได้รับการยอมรับจากการบริโภคสินค้า ตามแนวคิดของ Kahle and Xie (2008) กล่าวถึงคุณค่าเชิงสังคมเป็นการเชื่อมโยงระหว่างงผลิตภัณฑ์ และการยอมรับของกลุ่มทางสังคม งานวิจัยของ อริสรา อัครพิสิฐ (2562) ศึกษายในกลุ่มเจเนอเรชัน Y และเจเนอเรชัน Z ในกรุงเทพมหานคร 400 คน พบว่าคุณค่าทางสังคมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อเนื้อสัตว์ปลูก สอดคล้องกับที่

Sheth et al. (1991) ที่ระบุว่าคุณค่าทางสังคมเกี่ยวข้องกับสถานะและการยอมรับจากผู้อื่น โดยผู้บริโภคมักเลือกสินค้าที่สอดคล้องกับบรรทัดฐานทางสังคม

คุณค่าความแปลกใหม่ เป็นประสบการณ์ที่ได้รับจากการบริโภคสินค้า จากงานวิจัยของญาตาวี ทิพย์เที่ยงแท้ (2565) ศึกษาคุณลักษณะของเทคโนโลยี AR ที่ส่งผลต่อคุณค่าที่ผู้ใช้งาน 385 คน พบว่าอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าความแปลกใหม่ ซึ่งสูงกว่าคุณค่าด้านอารมณ์ โดยผู้บริโภคอาจเลือกซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่แตกต่าง

คุณค่าทางสุขภาพเป็นการตระหนักถึงประโยชน์ด้านสุขภาพจากการบริโภคสินค้า จากงานวิจัยของพงษ์พันธ์ ร่งเรืองนรารัตน์ (2561) ศึกษาผู้ที่บริโภคน้ำแร่ 30 คน พบว่าแม้ผู้บริโภคส่วนใหญ่ มีความสนใจในเรื่องสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีต่อน้ำแร่ โดยผู้บริโภคตัดสินใจซื้อด้วยเหตุผลด้านคุณประโยชน์ต่อสุขภาพเป็นหลัก และให้ความสำคัญ กับคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรองความปลอดภัยจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 2

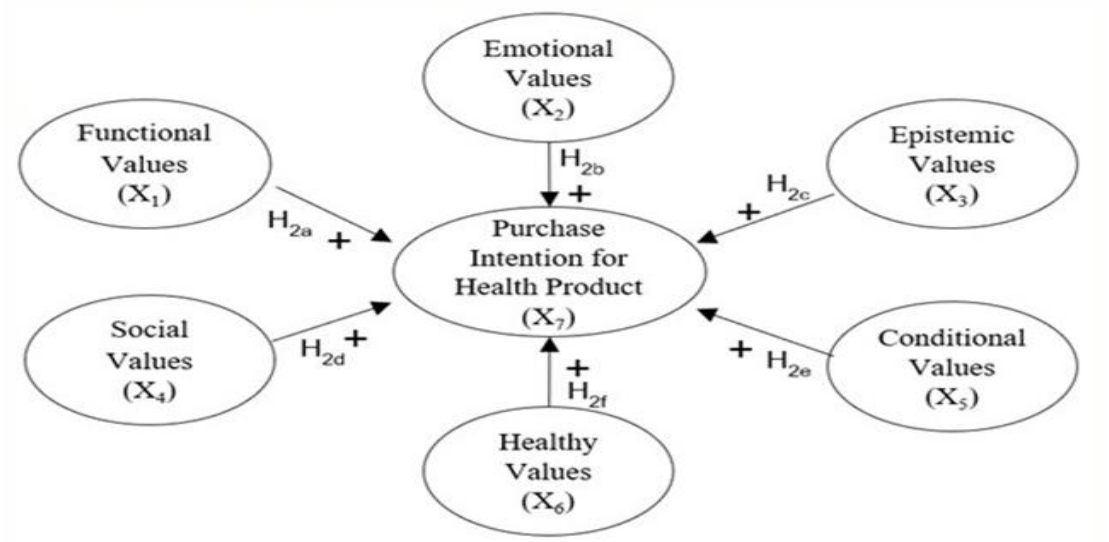

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากการศึกษาตามแนวคิดและทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องข้างต้นนำไปสู่การสร้างสมมุติฐานเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าจากการบริโภคน้ำแร่ของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ได้ว่า

H_1: คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

H_2: คุณค่าทางอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

H_3: คุณค่าความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

H_4: คุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

H_5: คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

H_6: คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการศึกษาในครั้งนี้ คือประชากรผู้บริโภคน้ำแร่มิเนเร่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือกลุ่มประชากรที่รู้จักหรือเคยใช้ผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ ตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาคือประชากรในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 409 คน จึงทำการสำรวจ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่ม 2 กลุ่ม ตามอายุของผู้บริโภคและระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวมทั้งสิ้น
	น้อยกว่า 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
Gen Z – Gen Y	258	48	306
	84.31%	15.69%	**100.00%**
Gen x – Gen BB	41	62	103
	39.81%	60.19%	**100.00%**
รวมทั้งสิ้น	299	110	**418**
	73.11%	26.90%	**100.00%**

จากตารางที่ 1 พบว่า จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ อายุและระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภค จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 409 คน กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคที่ใช้ผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทน ที่ดีของประชากรได้แบ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวนรวม 299 คน คิดเป็นร้อยละ 73.11% และรายได้ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวนรวม 110 คน คิดเป็นร้อยละ 26.90% โดยส่วนใหญ่มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 306 คน คิดเป็นร้อยละ 74.82% และ มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 25.18%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์ โดยได้ทำการออกแบบสอบถามแบ่งออกเป็นแบบสอบถามงานวิจัย ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาให้เกิดเป็นข้อคำถามที่สอดคล้องตามกรอบแนวคิด งานวิจัยนี้ แบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ เป็นการสอบถามถึงปัจจัย และเหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อ และส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคของงานวิจัย เพื่อหาค่าความเชื่อมั่น Cronbach's Alpha รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างโดยดำเนินการเก็บแบบสอบถามเบื้องต้น ทั้งสิ้น 40 ชุด จากผู้บริโภคน้ำแร่ ในพื้นที่เขตกรุงเทพและปริมณฑล มีค่าโดยรวมมากกว่า 0.7 ในทุกปัจจัย ดังนั้น แบบสอบถามทั้ง 23 ข้อ ที่ใช้ในงานวิจัยนี้จึงมีความเที่ยงตรงและมีความน่าเชื่อถือได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาเปรียบเทียบระดับความพึงพอใจโดยใช้วิธีการทดสอบสมมุติฐานตัวแปรสองตัวประกอบด้วย การทดสอบ Independent Sample t-test และการทดสอบ One way ANOVA F-test การแจกแจงความถี่แล้วนำเสนอในรูปแบบตารางสมการตามกรอบแนวคิด

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5}i, X_{6i}$ = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{7i} = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \varepsilon_i \quad (2)$$

โดยที่ X_{1i} = Functional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{2i} = Conditional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{3i} = Social Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{4i} = Emotional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{5i} = Epistemic Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{6i} = Healthy Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{7i} = Choice Behavior for Health Product ของผู้ใช้คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น จำนวน 409 คน พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 62 อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี 299 คนคิดเป็นร้อยละ 75 สถานภาพโสด จำนวน 303 คน คิดเป็น ร้อยละ 74 กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรีจำนวน 226 คน คิดเป็นร้อยละ55 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 171 คนคิดเป็นร้อยละ 42 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 299 คน คิดเป็นร้อยละ 73

โดยผู้ใช้ผลิตภัณฑ์นำแร่มีความถี่ของการบริโภคเดือนละ 1 ครั้ง จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 42 ค่าใช้จ่ายของการบริโภคต่อครั้งน้อยกว่า 100 บาท / สัปดาห์ จำนวน 266 คน คิดเป็นร้อยละ 65 ซื้อจากร้านสะดวกซื้อ/มินิมาร์ท จำนวน 294คน คิดเป็นร้อยละ 72 ตัดสินใจบริโภคเพราะบำรุงสุขภาพร่างกาย จำนวน 377 คน คิดเป็นร้อยละ 79% ตัดสินใจบริโภคเพราะโปรโมชั่น จำนวน 322 คน คิดเป็นร้อยละ 80 ไม่ได้ตัดสินใจบริโภคเพราะราคา จำนวน 328 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ตัดสินใจบริโภคเพราะแปลกใหม่น่าทดลอง จำนวน 309 คน คิดเป็นร้อยละ 76 ไม่ได้ตัดสินใจบริโภคเพราะบุคคลที่มีอิทธิพลจำนวน 310 คน คิดเป็นร้อยละ 90 ตัดสินใจบริโภคเพราะมีเครื่องหมายรับรองจากองค์กรที่น่าเชื่อถือจำนวน 367 คน คิดเป็นร้อยละ 90

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลประมาณค่าแบบจำลองการวิเคราะห์สมการแบบถดถอย (Regression Analysis Model) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยสหสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และความตั้งใจซื้อ โดยผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดงานวิจัยขึ้นมา ประกอบด้วย 7 ปัจจัย ได้แก่ การรับรู้คุณค่าด้านหน้าที่ การรับรู้คุณค่าทางด้านอารมณ์ การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ การรับรู้คุณค่าทางด้านสังคม การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข การรับรู้คุณค่าทางด้านสุขภาพ และความตั้งใจซื้อ

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์และรายได้เฉลี่ยของผลิตภัณฑ์น้ำแร่

	จำนวน	FV	EMV	EPV	SV	CV	HV	PI
อายุ								
Gen Y - Gen Z	306	0.6709	0.6910	0.7290	0.7717	0.8083	0.7553	0.7696
Gen X - Gen BB	103	0.6190	0.6471	0.6421	0.7442	0.7953	0.7105	0.7344
	t-test	17.5473***	7.8415***	10.4025***	2.2076*	2.2076***	9.3560***	5.5312***
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน								
ต่ำกว่า 30,000 บาท	299	0.6518	0.6758	0.7058	0.7599	0.8013	0.7380	0.7538
30,001 บาท ขึ้นไป	110	0.6743	0.6913	0.7105	0.7782	0.8157	0.7608	0.7797
	t-test	1.7567	1.6823	2.2920*	1.4556	0.9144	1.4688	2.9323**

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ: FV = Functional Values, CV = Conditional Values, SV =Social Values, EMV = Emotional Values, EPV = Epistemic Values, HV = Healthy Values, PI = Purchase Intention

จากผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และรายได้เฉลี่ยของผลิตภัณฑ์น้ำแร่ กลุ่มตัวอย่างจำนวน 409 คน โดยกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่ในเขตในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

กลุ่มตัวอย่างที่มีอายุที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านการรับรู้การรับรู้คุณค่าด้านหน้าที่ การรับรู้คุณค่าทางด้านอารมณ์ การรับรู้คุณค่าด้านความแปลกใหม่ การรับรู้คุณค่าแบบมีเงื่อนไข การรับรู้คุณค่าทางด้านสุขภาพ และความตั้งใจซื้อต่อผลิตภัณฑ์น้ำแร่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าทางด้านสังคมการบริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยเฉลี่ยกลุ่ม Gen Y – Gen Z (25-39 ปี) มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดในทุกด้าน

กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยที่แตกต่างกัน มีปัจจัยด้านการรับรู้คุณค่าความแปลกใหม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อการบริโภคแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยเฉลี่ยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยมากว่า 30,000 บาทขึ้นไป มีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำแร่สูงกว่าคนที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	PI	PI	PI	PI	PI	PI
FV	0.1090***	0.4720***					
EMV	0.0822**		0.5140***				
EPV	0.0929**			0.5310***			
SV	0.0147				0.5950***		
CV	0.2660**					0.9040***	
HV	0.3900***						0.7450***
Constant	0.0522	0.4500***	0.4110***	0.3860***	0.3060***	0.0329	0.2060***
Observation	409	409	409	409	409	409	409
RSS	4.4250	7.3690	7.1750	7.3410	7.9450	6.6950	5.3720
F - test	107.0***	227.7***	244.8***	230.0***	181.6***	291.5***	463.5***
R-Square	0.6150	0.3590	0.3760	0.3610	0.3090	0.4170	0.5320
Adj. R-Square	0.6090	0.3570	0.3740	0.3600	0.3070	0.4160	0.5310

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ: FV = Functional Values, CV = Conditional Values, SV =Social Values, EMV = Emotional Values, EPV = Epistemic Values, HV = Healthy Values, PI = Purchase Intention

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่1 ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1090 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางหน้าที่ของน้ำแร่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กล่าวคือ ประสบการณ์ที่ลูกค้าได้รับจากน้ำแร่ทั้งประสบการณ์เชิงบวกและประสบการณ์เชิงลบ จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อที่มีต่อน้ำแร่ด้วย

สมมติฐานที่2 ผลการวัยพบว่า คุณค่าทางอารมณ์ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0147 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางอารมณ์จากน้ำแร่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กล่าวคือ ความรู้สึกที่ลูกค้าได้รับจากน้ำแร่จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อ

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์0.2660 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าความแปลกใหม่จากน้ำแร่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กล่าวคือ ความแปลกใหม่ที่ลูกค้าได้รับจากน้ำแร่จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อด้วย

สมมติฐานที่4 ผลการวิจัยพบว่าคุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0929 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสังคมของน้ำแร่ได้มีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่5 ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0822 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไขของน้ำแร่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ กล่าวคือ ความคุ้มค่าที่ลูกค้าได้รับจากน้ำแร่จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อที่มีต่อน้ำแร่มิเนเร่ด้วย

สมมติฐานที่6 ผลการวิจัยพบว่า คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3900 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน แสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสุขภาพจากน้ำแร่มิเนเร่จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลจากการศึกษาเรื่องการรับรู้คุณค่าทางสุขภาพที่มีต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภคในเขตเขตกรุงเทพและปริมณฑล โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 409 คน ผ่านแบบสอบถามออนไลน์ พบว่า ผู้บริโภคส่วนใหญ่เป็นกลุ่มประชากรที่มีอายุในช่วง Gen Z – Gen Y (อายุ 25-39 ปี) อยู่ในระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด และมีช่วงรายได้ต่อเดือนมากกว่า 30,001 บาท โดยกลุ่มผู้บริโภคส่วนใหญ่บริโภคสินค้าจากสะดวก/มินิมาร์ทมากกว่า จะมีความถี่ในการบริโภคที่เดือนละ 1 ครั้ง โดยซื้อครั้งละไม่มากเพราะช่วงราคาของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่ ที่ราคาน้อยกว่า 100 บาทต่อสัปดาห์ โดยส่วนใหญ่แล้วผู้บริโภครับรู้คุณค่าในการบริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่ในด้านของการบำรุงและดูแลสุขภาพมากที่สุด เพราะมีเครื่องหมายการค้ารับรองจากองค์กรที่หน้าเชื่อถือ และแม้ว่าผู้บริโภคบางส่วนจะคิดว่าผลิตภัณฑ์

น้ำแร่มีราคาสูงกว่าน้ำธรรมดา แต่ผู้บริโภคก็รับรู้ถึงความคุ้มค่าของการบริโภคผลิตภัณฑ์น้ำแร่ด้วยปัจจัยด้านสุขภาพ เนื่องจากผู้บริโภคมีการตัดสินใจซื้อโดยรับผลจากการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค การศึกษาโดยจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ย

ผลการเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์จำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ แสดงให้เห็นความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่ม Gen Z - Gen Y (อายุน้อยกว่า 25-39 ปี) ให้ความสำคัญกับคุณค่าทางอารมณ์และสุขภาพมากกว่า ในขณะที่กลุ่ม Gen X - Gen BB (อายุ 40-56 ปีขึ้นไป) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ ด้านรายได้พบว่า ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมีความคาดหวังต่อคุณค่าทางสุขภาพและคุณค่าทางสังคมมากกว่า ส่วนกลุ่มที่มีรายได้ต่ำจะให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าด้านราคาและปริมาณเป็นหลัก

การวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์พบว่ามีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ คุณค่าทางสุขภาพ ซึ่งผู้บริโภคเชื่อมั่นในคุณประโยชน์ และแร่ธาตุที่จำเป็น ความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ที่มาจากแหล่งผลิตและมาตรฐานการรับรองที่น่าเชื่อถือ คุณค่าทางอารมณ์และสังคมที่ช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ด้านการดูแลสุขภาพ และปัจจัยทางการตลาด ทั้งด้านราคา ช่องทางจัดจำหน่ายและการส่งเสริมการขาย ซึ่งผลต่อการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

อภิปรายผลการศึกษา

จากวัตถุประสงค์การเปรียบเทียบระดับการรับรู้คุณค่าผลิตภัณฑ์น้ำแร่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ย แสดงให้เห็นความแตกต่างที่น่าสนใจในการรับรู้คุณค่าระหว่างช่วงอายุต่าง ๆ โดยผลการวิจัยพบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ครอบคลุมทั้งคุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าความแปลกใหม่ คุณค่าทางสังคม คุณค่าที่มีเงื่อนไข คุณค่าทางสุขภาพ และความตั้งใจซื้อ สอดคล้องกับทฤษฎีช่วงระยะชีวิตที่อธิบายถึงความแตกต่างของประสบการณ์และอุปนิสัยของแต่ละรุ่นที่ได้รับอิทธิพลจากสภาพแวดล้อมทางสังคม วัฒนธรรม และเทคโนโลยีในช่วงที่เติบโต โดยกลุ่ม Gen Z – Gen Y (อายุ 25-39 ปี) มีแนวโน้มให้ความสำคัญกับคุณค่าทางหน้าที่และคุณค่าทางสุขภาพ ส่วนกลุ่ม Gen X - Gen BB (40-56 ปีขึ้นไป) มีการรับรู้คุณค่าด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือของผลิตภัณฑ์ สะท้อนถึงลักษณะที่ให้ความสำคัญกับการดูแลสุขภาพ และมีกำลังซื้อสูง สอดคล้องงานวิจัยของนฤมล กิมภากรณ์ และคณะ (2019) พบว่าการรับรู้คุณค่าจากประสบการณ์การบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม ในมิติด้านองค์ประกอบด้านความแปลกใหม่ ด้านอารมณ์ มีน้ำหนักในการประเมินการรับรู้คุณค่ามากกว่าคุณค่าด้านสังคมและคุณค่าที่มีเงื่อนไข และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ย 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับคุณค่าความแปลกใหม่และความตั้งใจซื้อสอดคล้องกับงานวิจัยของญาตาวี ทิพย์เที่ยงแท้ (2565) พบว่าอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้คุณค่าความแปลกใหม่ โดยผู้บริโภคอาจเลือกซื้อสินค้าเพื่อตอบสนองความอยากรู้อยากเห็นในสิ่งที่แตกต่างและทดลองสิ่งใหม่ ๆ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์น้ำแร่มิเนเร่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพและปริมณฑล พบว่า คุณค่าทางสุขภาพมีอิทธิพลสูงสุดต่อความตั้งใจซื้อ รองลงมาคือคุณค่าทางเงื่อนไข คุณค่าทางหน้าที่

คุณค่าความแปลกใหม่ คุณค่าทางอารมณ์ และคุณค่าทางสังคมตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภคของ Sheth et al. (1991) โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับคุณประโยชน์ด้านวิตามินแร่ธาตุที่ช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกัน และรู้สึกว่าผลิตภัณฑ์ช่วยเสริมภาพลักษณ์ด้านการดูแลสุขภาพ และสอดงานวิจัยของรวิกร สยามิภักดิ์ (2559) ที่พบว่าปัจจัยด้านคุณภาพของน้ำแร่ ปัจจัยด้านบรรจุภัณฑ์และหาซื้อได้ง่าย และปัจจัยด้านราคา ซึ่งส่งผลทางบวกต่อการตัดสินใจเลือกซื้อ ดังนั้นผู้บริโภคส่วนใหญ่ มีความสนใจในเรื่องสุขภาพเป็นสิ่งสำคัญ ส่งผลให้มีทัศนคติที่ดีต่อน้ำแร่ โดยผู้บริโภคตัดสินใจซื้อด้วยเหตุผลด้านคุณประโยชน์ต่อสุขภาพเป็นหลัก และให้ความสำคัญกับคุณภาพผลิตภัณฑ์และการรับรองความปลอดภัยจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. สำหรับผู้ประกอบการ ผลการศึกษาพบว่าความแตกต่างในการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์ระหว่างกลุ่มกลุ่มอายุ โดยกลุ่ม Gen Y – Gen Z (25-39 ปี) ให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ บอกว่ากล่าวประโยชน์ด้านสุขภาพพร้อมรักษามาตรฐานคุณภาพอย่างสม่ำเสมอ เพื่อสร้างความน่าเชื่อมั่นให้กับผู้บริโภคในกลุ่มเป้าหมาย และพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ที่ดึงดูดและน่าสนใจยิ่งขึ้น

2. การวิจัยพบว่าคุณค่าทางสุขภาพมีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อ ผู้ประกอบการจึงควรพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยเน้นการสื่อสารที่ชัดเจนเกี่ยวกับประโยชน์ทางสุขภาพ รักษามาตรฐานการผลิต และพัฒนาผลิตภัณฑ์ตามความต้องการด้านสุขภาพเฉพาะกลุ่มในการตลาด การสื่อสารคุณค่าทางอารมณ์และความแปลกใหม่ควบคู่กับประโยชน์ด้านสุขภาพ ผ่านแคมเปญที่เชื่อมโยงกับไลฟ์สไตส์สุขภาพ นอกจากนี้ควรให้ความสำคัญกับการกระจายสินค้าผ่านร้านสะดวกซื้อและพัฒนากลยุทธ์ราคาและโปรโมชั่นที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย และมีการเสนอนวัตกรรมใหม่ ๆในกลุ่มคนรักสุขภาพ โดยเน้นสื่อสารประโยชน์ในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1 การศึกษากลุ่มประชากรเพิ่มเติม ขยายกลุ่มตัวอย่างไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศ เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างด้านพฤติกรรมการบริโภคในแต่ละพื้นที่ และศึกษาพฤติกรรมของกลุ่มเป้าหมายเฉพาะ เช่น ผู้สูงอายุที่มีความต้องการทางสุขภาพเฉพาะด้าน

2 การวิจัยเพิ่มเติมในด้านอื่น ๆ ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับผลกระทบของการออกแบบบรรจุภัณฑ์และการสร้างแบรนด์ที่มีต่อการรับรู้คุณค่าของผู้บริโภค ศึกษาความยั่งยืนของธุรกิจน้ำแร่ และการผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

กิตติประกาศ

การวิจัยในครั้งนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาและความช่วยเหลือ จาก ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ดารารัตน์ สุขแก้ว อาจารย์ที่ปรึกษาในงานวิจัยครั้งนี้ ที่ได้ให้ข้อมูล ความรู้ ข้อเสนอแนะต่าง ๆ ให้แนวทางความคิดและคำปรึกษาอันเป็นประโยชน์ต่อผู้วิจัย และเป็นผู้ผลักดันให้เกิดความคืบหน้าโดยตลอด ทั้งนี้ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอย่างสูงมา ณ โอกาสนี้

บรรณานุกรม

เจตวัฒน์ เกษมไชยานันท์. (2561). *การรับรู้คุณค่าตราสินค้าที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อน้ำแร่บรรจุขวด* [สารนิพนธ์, วิทยาลัยการจัดการมหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/2546

ญาตาวี ทิพย์เที่ยงแท้. (2565). *อิทธิพลของเทคโนโลยีความจริงเสริมที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้ากลุ่มเครื่องสำอางผ่าน ทัศนคติต่อเทคโนโลยี* [สารนิพนธ์วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4576

ธนัชพร จินดา. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความจงรักภักดีและการรับรู้คุณค่าเพื่อผู้อื่นของผู้บริโภคต่อร้านกาแฟที่ดำเนินการโดยผู้พิการทางการได้ยินในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล*.[ปริญญานิพนธ์ บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ].http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/977/1/gs611110114.pdf

นฤมล กิมภากรณ์, ธีรกิติ นวรัตน ณ อยุธยา, พิมพ์ชนก บุนนาค, นวภัทร ฟักคง และ นิชนันท์ ฟองวรรณา. (2562). การรับรู้คุณค่าหลายมิติจากประสบการณ์การบริโภคผลิตภัณฑ์เพื่อความงาม. *วารสารบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 5*(3), 85-107.

พงษ์พันธ์ ร่งเรืองนรารัตน์. (2561).*การศึกษาการรับรู้คุณค่าและคุณภาพต่อน้ำแร่ของผู้บริโภค* [สารนิพนธ์วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3232

พิมพ์เพ็ญ พรเฉลิมพงศ์. (2561).*น้ำแร่ธรรมชาติ*. ศูนย์เครือข่ายข้อมูลอาหารครบวงจร. https://www.foodnetworksolution.com/wiki/word/2201natural-mineral-water

รวิกร สยามิภักดิ์. (2559).*ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อน้ำแร่บรรจุขวดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [การค้นคว้าอิสระบริหารมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802030022_5805_4246.pdf

สหภูมิ ศรีสุมะ. (2567). *ดื่มน้ำอย่างไรให้ดีต่อร่างกาย*.คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี มหาวิทยาลัยมหิดล. https://www.rama.mahidol.ac.th/ramachannel/article

สายพิน แก้วอ่ำ. (2565). อิทธิพลของทฤษฎีคุณค่าของการบริโภค ความง่ายในการใช้งานและความเข้ากันได้ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ทวอทช์ของคนวัยทำงานในเขตจังหวัดสมุทรปราการ. *วารสารบริหารบัณฑิต มหาวิทยาลัยรามคำแหง.* https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin10/6314155041.pdf

อริสรา อัครพิสิฐ. (2562). อิทธิพลของการรับรู้คุณค่า การรับรู้ความเสี่ยง และการยอมรับผลิตภัณฑ์ใหม่ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อเนื้อสัตว์ปลูก (In Vitro Meat) ของผู้บริโภคชาวไทยในกลุ่ม Generation Y และ Generation Z ในกรุงเทพมหานคร. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 14*(1), 113 – 114. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/pimjournal/article/view/250232

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Kahle L.R, Xie GX 2008. *Social values in consumer psychology. In C Haugvedt, P Herr, F Kardes (eds), Handbook of consumer psychology.* Mahwah, NJ: Lawrence Erlbaum.

Sheth, J. N., Newman, B. I., & Gross, B. L. (1991). Why we buy what we buy: A theory of consumption values. *Journal of Business Research, 22*(2), 159-170.

การส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Promoting the Awareness of Health Value of Ready-To-Eat Vegetable and Fruit Juice Products Among Consumers in Bangkok and Its Vicinity

วีระพงษ์ นกเล็ก[1] และดารารัตน์ สุขแก้ว[2]

Wirapong Noklek[1] and Dararat Sukkaew[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Wirapong.Nok@rmutr.ac.th[1], Dararat.s@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างได้แก่ ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 412 คนเครื่องมือที่ใช้ในการในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถาม เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง และแบบจำลองโพรบิทเรียงลาดับ โดยใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค ซึ่งครอบคลุมคุณค่าทางหน้าที่ คุณค่าอารมณ์ คุณค่าความแปลกใหม่ และคุณค่าสุขภาพ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุดคือคุณค่าทางสุขภาพ รองลงมาคือคุณค่าทางสังคม และคุณค่าทางอารมณ์ ตามลำดับ ขณะที่คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อ

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป คุณค่าด้านสุขภาพ การส่งเสริมการรับรู้

Abstract

The purposes of study the factors affecting the decision to purchase ready-to-eat vegetable and fruit juice products of consumers in Bangkok and its vicinity. This research was a quantitative research. The sample consisted of 412 consumers of ready-to-eat vegetable and fruit juice products in Bangkok and its vicinity. The data collection instrument was a questionnaire. The data analysis instrument was a linear regression model and an ordinal probit model. The framework of consumer value theory was used, which covers functional value, emotional value, novelty value, and health value. The results of the research found that the factor with the highest positive effect on purchase intention was health value,

followed by social value and emotional value, respectively. Meanwhile, conditional value had a negative effect on purchase intention.

Keywords: Ready-to-eat vegetable and fruit juice products, health value, awareness promotion

บทนำ

ในปัจจุบันผู้บริโภคชาวไทยตระหนักและใส่ใจ ดูแล เกี่ยวกับสุขภาพร่างกายของ ตนเองในด้านต่าง ๆ มากยิ่งขึ้นพฤติกรรมการดูแลสุขภาพของชาวไทยได้แก่ การบริโภคอาหารที่ได้รับการรับรองว่าเป็นประโยชน์เพื่อสุขภาพ ปลอดภัย การหลีกเลี่ยงไม่บริโภคสิ่งที่อาจจะเป็นอันตรายต่อสุขภาพ การออกกำลังกายอย่างสม่ำเสมอ ผู้บริโภคชาวไทยมีความกระตือรือร้นในการแสวงหาความรู้เรื่องวิธีในการดูแลสุขภาพแบบใหม่เพื่อเป้าหมายในการมีสุขภาพที่ดี และเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับตนเอง อย่างไรก็ดี ผู้บริโภคต้องการมีความสะดวกและสามารถนำไปใช้กับการดำเนินชีวิตประจำวันได้ ซึ่ง พฤติกรรมของผู้บริโภคชาวไทยดังกล่าวแสดงให้เห็นถึงแนวโน้มพฤติกรรมดูแลสุขภาพเชิงป้องกันมากกว่ารักษา โดยแนวโน้มนี้ได้รับความนิยมมากขึ้นเนื่องจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรค ใหม่คือโรคโควิด-19 ซึ่ง ในระยะแรกมีผู้เสียชีวิตเป็นจำนวนมาก ถึงแม้ว่าในปัจจุบันอัตราการติดเชื้อและเสียชีวิตจะลดลงก็ตาม แต่ผู้บริโภคก็เกรงว่าอาจจะมีโรคอุบัติใหม่อื่น ๆ เกิดขึ้นอีกจึงค้นหาผลิตภัณฑ์ที่จะช่วยเสริมสร้างภูมิคุ้มกันและป้องกันการโรค ผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพที่ผู้บริโภคหันมานิยมบริโภคมากขึ้นก็คือผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพ เพราะตระหนักว่า เครื่องดื่มเพื่อสุขภาพตอบสนองความสะดวกสบายในการซื้อ การบริโภค ตลอดจนคุณประโยชน์ที่สามารถเสริมสร้างภูมิคุ้มกันให้กับร่างกายได้โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

ในประเทศไทยผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปมีมูลค่าตลาด 9,261 ล้านบาท ด้วยอัตราเฉลี่ยการเจริญเติบโตต่อปีเท่ากับร้อยละ 3.5 เนื่องจากวิถีการดำเนินชีวิตที่เร่งรีบของคนในเมืองหลวง ทำให้ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปที่เติบโตขึ้น จะเป็นผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปที่เข้มข้นร้อยละ90 - 100 ซึ่งมูลค่าตลาดของผลิตภัณฑ์ในกลุ่มนี้ เท่ากับ 3,264 ล้านบาท และมีสถิติการขยายตัวต่อปีเท่ากับร้อยละ 10 ซึ่งสูงกว่าภาพรวมค่าเฉลี่ยของการขยายตัวของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปโดยรวมทั้งตลาด กลุ่มลูกค้าหลักผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปส่วนใหญ่จะเป็นคนที่อาศัยในหัวเมืองใหญ่อย่างในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มองหาผลิตภัณฑ์ที่ดีต่อสุขภาพและสะดวกสบายต่อการบริโภค (Marketeer Online, 2565)

ด้วยเหตุนี้จึงเป็นประเด็นที่น่าสนใจสำหรับการศึกษาวิจัยถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อ นำไปสู่การวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดในการสร้างข้อได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน สร้างการเจริญเติบโตที่ยั่งยืนสำหรับผู้ผลิต ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปในปัจจุบัน และผู้ผลิตรายใหม่ที่กำลังวางแผนที่จะนำเสนอผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาด

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV)

ผู้วิจัยได้นำแบบจำลอง จากแนวคิดทฤษฎีการรับรู้คุณค่า (Theory of Consumption Value) นำมาปรับใช้เพื่อศึกษา ปัจจัยที่ส่งผลกระทบการรับรู้ด้านคุณภาพที่มีความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีปัจจัยการรับรู้คุณค่าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า มี 6 ปัจจัยด้วยกัน ได้แก่

1. คุณค่าทางหน้าที่ (Functional Value) บ่งบอกคุณค่าที่ได้รับจากหน้าที่ของผลิตภัณฑ์, อรรถประโยชน์ของผลิตภัณฑ์, หรือรูปลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความคงทน คุณภาพ และราคา (Zeithaml & Bitner, 2000)

2. คุณค่าทางสังคม (Social Value) บ่งบอกอรรถประโยชน์ที่รับรู้ได้จากการเป็นสมาชิกหนึ่งในสังคม ซึ่งได้จากการเป็นต้นแบบในด้านประชากรศาสตร์ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม และชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การให้ของขวัญกับผู้อื่น หรือ การส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนเองในสังคม การเป็นกลุ่มอ้างอิง หรือการคล้อยตามสมาชิกกลุ่ม (Sheth, Newman & Gross,1991)

3. คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) ประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์ในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นความรู้สึกหรือสภาวะทางอารมณ์ เมื่อมีการใช้สินค้า ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคมีประสบการณ์ร่วมกับสินค้า ต่างจากตัววัดอื่น ๆ ซึ่งคุณค่าทางอารมณ์จะรวมถึงประโยชน์ด้านความรู้สึก ครอบคลุมไปถึงการรักษาและอารมณ์ในการประเมินสินค้าและบริการ ซึ่งการดึงดูดของผลิตภัณฑ์หรือบริการมีผลมาจากการผสมผสานระหว่างปัจจัยทางระบบและทางอารมณ์ โดยที่อารมณ์มีบทบาทในการตัดสินใจซื้อ Wang (2013)

4. คุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic Value) บ่งบอกว่า ผู้บริโภคได้รับแรงกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็น ความแปลกใหม่จากสินค้า หรือสินค้าสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้เมื่อผู้บริโภคค้นพบสินค้าใหม่ ผู้บริโภคจะใช้ความคุ้นเคยจากสินค้าที่รู้จักและข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าใหม่มาตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าการที่ผู้บริโภคได้รับแรงกระตุ้นความอยากรู้อยากเห็นความแปลกใหม่จากสินค้า Steffen (2016) กล่าวว่าอย่างไรก็ตามทางเลือกอื่นที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอย่างง่าย ๆ ก็สามารถเติมเต็มด้วยคุณค่าความแปลกใหม่ ทางเลือกอื่นอาจเกิดขึ้นเนื่องจากผู้บริโภครู้สึกเบื่อหรืออิ่มตัว

5. คุณค่าที่มีเงื่อนไข (Conditional Value) คือบ่งบอกคุณค่าความแปลกใหม่ (Epistemic Value) เป็นสถานการณ์ที่ทุกปัจจัยเกี่ยวข้องกับเวลาและสถานที่ ความรู้ส่วนบุคคล และการเลือกทางเลือกมีผลกระทบต่อสาธารณะและพฤติกรรม ตัวแปรที่อยู่ในสถานการณ์รอบ ๆ เมื่อตอบสนองต่อการเลือกนั้น

เมื่อสถานการณ์ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลงไป พฤติกรรมการซื้ออาจถูกผลกระทบได้ (Sweeney & Soutar, 2001)

6. คุณค่าทางสุขภาพ (Healthy Values) บ่งบอกความใส่ใจสุขภาพ คือการตระหนักรู้ในตนเองเกี่ยวกับระบบโภชนาการและสุขภาพ (Kraft & Goodell, 1993) นอกจากนี้ยังสะท้อนถึงระดับความพร้อมที่จะลงมือทำอะไรสักอย่าง เพื่อให้สุขภาพของตัวเองดีขึ้น (Kraft & Goodell, 1993) พบว่าความใส่ใจต่อสุขภาพเป็นการตระหนักรู้ในตนเองเพื่อให้มีสุขภาพแข็งแรง นอกจากนี้ (Kraft & Goodell, 1993) ระบุว่า ผู้บริโภคที่มีความตระหนักรู้เรื่องสุขภาพคือ คนที่มีความ ต้องการที่จะมีสุขภาพที่ดีควบคู่ไปกับมีพฤติกรรมที่ดี เช่น การเลือกบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพและ อาหารที่มีประโยชน์ต่อร่างกาย ที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ

กล่าวสรุปได้ว่า ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค มีแนวคิดที่ว่าคุณค่าของการบริโภคที่ไม่เหมือนก็จะส่งผลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อของผู้บริโภคในแต่ละสถานการณ์ที่ไม่เหมือนกันของการรับรู้คุณค่าหลายด้าน และให้ค่านิยามต่างกันไปตามขอบเขตของการศึกษา

ผู้ศึกษาได้นำแบบจำลองทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV) มาใช้เป็นเครื่องมือวิเคราะห์ในวิจัยเรื่อง การตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แสดงได้ดังรูปที่ 1

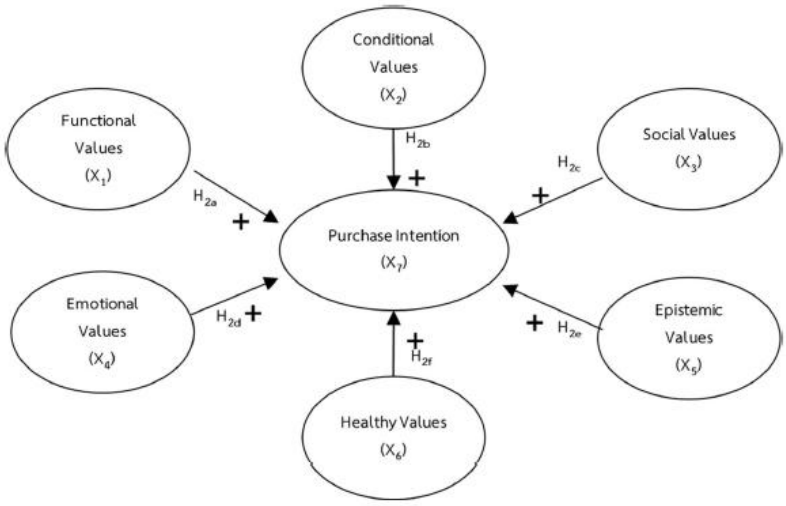

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับการส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

H_2: คุณค่าทางอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

H_3: คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

H_4: คุณค่าความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

H_5: คุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

H_6: คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 412 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยทำการแบ่งกลุ่มจากอายุ และ รายได้ ที่มีต่อความตั้งใจซื้อ ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ช่วงอายุ	**ระดับรายได้**		**รวม**
	น้อยกว่า หรือ เท่ากับ 30,000 บาท	**ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป**	
GEN Z & GEN Y	159	60	219
	72.60%	27.40%	100%
GEN X & GEN Z	36	157	193
	18.65%	81.35%	100%
รวม	195	217	412
	47.33%	52.67	100%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จานวน 412 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Z & Gen Y จำนวน 219 คน และ Gen X & Gen BB จำนวน 193 คน

และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 195 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 217 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 412 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ ส่วนที่3 ปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป และส่วนที่ 4 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการบริโภคผลิตภัณฑ์ผลิตภัณฑ์ น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

<u>สมการตามกรอบแนวคิดทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค</u> (Theory of Consumption Values: TCV)

$X_{1i}, X_{2i}, X_{3i}, X_{4i}, X_{5i}, X_{6i}$ = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{7i} = \beta_0 + \beta_1 X_{1i} + \beta_2 X_{2i} + \beta_3 X_{3i} + \beta_4 X_{4i} + \beta_5 X_{5i} + \beta_6 X_{6i} + \varepsilon_{ji} \quad (2)$$

โดยที่ X_{1i} = Functional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{2i} = Emotional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{3i} = Epistemic Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{4i} = Social Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{5i} = Conditional Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{6i} = Healthy Values ของผู้ใช้คนที่ i

X_{7i} = Purchase Intention for Health Product ของผู้ใช้คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 412 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 211 คน คิดเป็น 51% อายุระหว่าง 25-39 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็น 56% สถานภาพ โสด จำนวน 154 คน คิดเป็น 37% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 94 คนคิดเป็น 22% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 96 คน คิดเป็นน 23% รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 175 คน คิดเป็น 42% สถานของผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่มีการตัดสินใจซื้อสินค้า เพื่อบำรุงสุขภาพ มีเครื่องหมายการค้ารับรองจากองค์กรที่หน้าเชื่อถือราคา โปรโมชั่น เป็นผลิตภัณฑ์ที่แปลกใหม่น่าทดลอง

ผลการศึกษาด้านผลิตภัณฑ์พบว่า คุณสมบัติ บำรุงสุขภาพร่างกาย มีผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด 398 คน คิดเป็น ร้อยละ 96.60 ด้านราคา มีราคาเหมาะสมต่อคุณค่าทาง โภชนาการ มีผลตอบ 324 คน คิดเป็นร้อยละ 78.64 มีเครื่องหมายรับรองจากองค์กรที่น่าเชื่อถือ 354 คน คิดเป็นร้อยละ 85.92 สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรัญญา ขันนาค (2558) ซึ่งศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมของผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าเลือกซื้อจากซุปเปอร์มาร์เก็ต ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญใน ช่องทางการจัดจำหน่าย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลประมาณค่าแบบจำลองการวิเคราะห์สมการแบบถดถอย (Regression Analysis Model) ใช้ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร เมื่อตัวแปรมีความสัมพันธ์แบบเส้นตรง เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลในการวิจัยสหสัมพันธ์ตามวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการรับรู้และความตั้งใจซื้อ โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	PI	PI	PI	PI	PI	PI
FV	0.126**	0.827***					
CV	-0.507***		0.866***				
SV	0.333***			0.879***			
EMV	0.327***				0.837***		
EPV	0.257***					0.896***	
HV	0.483***						0.966***
Constant	-0.0134	0.151***	0.116***	0.118***	0.152***	0.0968***	0.00911

	PI	PI	PI	PI	PI	PI	PI
Observation	412	412	412	412	412	412	412
RSS	2.253	6.571	6.462	4.072	4.2	4.464	5.524
F – test	465.8	700.7	719.5	1382.5	1327.9	1225.1	911.3
R-Square	0.873	0.631	0.637	0.771	0.764	0.749	0.69
Adj. R-Square	0.872	0.63	0.636	0.771	0.764	0.749	0.689

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

หมายเหตุ: FV = Functional Values, CV = Conditional Values, SV = Social Values, EMV = Emotional Values, EPV = Epistemic Values, HV= Healthy Values, PI = Purchase

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ สามารถแสดงได้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปมี นัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.126 ซึ่งสอดคล้องกับสมติฐานแสดงให้เห็นว่าการรับรู้คุณค่าทางหน้าที่ของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 2 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางอารมณ์ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.327 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางอารมณ์ของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ..ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

สมมติฐานที่ 3 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางความแปลกใหม่ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.257 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าความแปลกใหม่ของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 4 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.333 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสังคมของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สมมติฐานที่ 5 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าที่มีเงื่อนไข ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ -0.507 พบว่าไม่สอดคล้องกับสมมติฐานจากการวิเคราะห์พบว่า ผลเชิงลบในคุณค่าที่มีเงื่อนไข อาจเป็นผลมาจากปัจจัยหลายประการ ประการแรก

ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป มีการกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพแต่ผู้บริโภคอาจยังไม่เห็นความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับกับผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ประเภทอื่น ๆ ซึ่งส่งผลให้เกิดความลังเลในการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ ประการที่สอง การจัดกิจกรรมส่งเสริมการขาย แต่รูปแบบการส่งเสริมการขายไม่สามารถสร้างแรงจูงใจต่อการการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ประการที่สาม ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปจะสามารถใช้ทดแทนผลิตภัณฑ์ผลไม้สดได้ ผู้บริโภคอาจมีความลังเลในด้านคุณค่าทางโภชนาการ รสชาติ หรือความเคยชินในการบริโภคผลิตภัณฑ์ผักและผลไม้ แบบดั้งเดิม

สมมติฐานที่ 6 ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้คุณค่าทางสุขภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เครื่องดื่มมีประโยชน์ เพื่อสุขภาพ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.483 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการผู้บริโภครับรู้คุณค่าทางสุขภาพจากผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสุขภาพ

สรุปผลการวิจัย

การวิจัยเรื่องการส่งเสริมการรับรู้คุณค่าด้านสุขภาพของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ผู้บริโภคผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุไม่เกิน 39 ปี สถานภาพสมรส จบการศึกษาระดับปริญญาโท ทำงานรับราชการ/พนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือน ไม่เกิน 30,000 บาท ให้ความสำคัญปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดโดยรวมอยู่ในระดับมาก และมีการตัดสินใจซื้อน้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ผู้บริโภคน้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่มีอายุ รายได้ ความถี่ในการซื้อ ปริมาณในการซื้อในแต่ละครั้ง สาเหตุของการเลือกซื้อ ช่วงเวลาที่นิยมดื่มที่แตกต่างกัน มีการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปแตกต่างกัน และ ส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ด้านการจัดจำหน่าย และด้านส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ พบว่า คุณค่าทางสุขภาพ ซึ่งผู้บริโภคเชื่อมั่นในประโยชน์ของเครื่องดื่ม และคุ้มค่ากับราคา การมีความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ มีเครื่องหมายรับรองคุณภาพ มีความคาดหวัง ทำให้สุขภาพดีขึ้น มั่นใจในสุขภาพ ได้ทำสิ่งที่ดีเพื่อตนเอง มีสารอาหารที่จำเป็น มีแร่ธาตุที่จำเป็นผลิตภัณฑ์ที่มาจากแหล่งผลิตและมาตรฐานการรับรองที่น่าเชื่อถือ คุณค่าความแปลกใหม่และทางอารมณ์ที่ช่วยให้มีทางเลือกแปลกใหม่ในการดูแลสุขภาพและความรู้สึกใส่ใจในสุขภาพ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ทั้งด้านราคา และการส่งเสริมการขาย ซึ่งล้วนมีผลต่อต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค

อภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยที่ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อมากที่สุดคือคุณค่าทางสุขภาพ รองลงมาคือคุณค่าทางสังคม คุณค่าทางอารมณ์ คุณค่าความแปลกใหม่ และคุณค่าทางหน้าที่ ตามลำดับสอดคล้องกับ ทฤษฎีคุณค่าผู้บริโภค (Theory of Consumption Values: TCV)

คุณค่าทางหน้าที่ (Functional Value) บ่งบอกคุณค่าที่ได้รับจากหน้าที่ของผลิตภัณฑ์,อรรถประโยชน์ของผลิตภัณฑ์, หรือรูปลักษณะทางกายภาพของผลิตภัณฑ์ ซึ่งได้แก่ ความน่าเชื่อถือ ความคงทน คุณภาพ และราคา

คุณค่าทางสังคม (Social Value) บ่งบอกอรรถประโยชน์ที่รับรู้ได้จากการเป็นสมาชิกหนึ่งในสังคม ซึ่งได้จากการเป็นต้นแบบในด้านประชากรศาสตร์ เกี่ยวข้องกับเศรษฐกิจสังคม และชาติพันธุ์ วัฒนธรรม ตัวอย่างเช่น การให้ของขวัญกับผู้อื่น หรือ การส่งเสริมภาพลักษณ์ของตนเองในสังคม การเป็นกลุ่มอ้างอิง หรือ การคล้อยตามสมาชิกกลุ่ม

คุณค่าทางอารมณ์ (Emotional Value) ประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์ในด้านความรู้สึกหรืออารมณ์ ผู้บริโภคได้รับการกระตุ้นความรู้สึกหรือสภาวะทางอารมณ์ เมื่อมีการใช้สินค้า ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคมีประสบการณ์ร่วมกับสินค้า ต่างจากตัววัดอื่น ๆ ซึ่งคุณค่าทางอารมณ์จะรวมถึงประโยชน์ด้านความรู้สึก ครอบคลุมไปถึงการรักษาและอารมณ์ในการประเมินสินค้าและบริการ ซึ่งการดึงดูดของผลิตภัณฑ์หรือบริการมีผลมาจากการผสมผสานระหว่างปัจจัยทางระบบและทางอารมณ์ โดยที่อารมณ์มีบทบาทในการตัดสินใจซื้อ

ขณะที่คุณค่าที่มีเงื่อนไขส่งผลเชิงลบต่อความตั้งใจซื้อ การที่สินค้าหรือการบริการสามารถแก้ไขหรือตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค ในสถานการณ์ต่าง ๆ ด้วยสินค้าหรือบริการนั้น ๆ เป็นสถานการณ์ที่ทุกปัจจัยเกี่ยวข้องกับเวลาและสถานที่ ความรู้ส่วนบุคคล และการเลือกทางเลือก มีผลกระทบต่อสาธารณะและพฤติกรรม ตัวแปรที่อยู่ในสถานการณ์รอบ ๆ เมื่อตอบสนองต่อการเลือกนั้น เมื่อสถานการณ์ของผู้บริโภคเปลี่ยนแปลง

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผู้บริหารการตลาดของผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ควรให้ความสำคัญเรื่อง มีสารอาหารที่จำเป็น มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ควรมุ่งเน้นกลยุทธ์ด้านผลิตภัณฑ์ว่าน้ำผักและผลไม้สำเร็จรูปที่ได้รับการรับรองคุณภาพ กลุ่มเป้าหมายดังกล่าวเป็นกลุ่มที่มีความตระหนักรู้เกี่ยวกับสุขภาพและความงามสูง จึงอาจจะเพิ่มเติมเกี่ยวกับสารอาหารพิเศษที่ช่วยดูแลได้ครบทั้งองค์รวม ได้แก่วิตามินและแร่ธาตุต่าง ๆ คอลลาเจน กากใยอาหารที่ช่วยระบบการขับถ่าย เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาปัจจัยด้านอื่น ๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจและการเลือกซื้อ ผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป เช่น การรับรู้ต่อตราผลิตภัณฑ์ ปัจจัยทางด้านจิตวิทยาของผู้บริโภค เป็นต้น

ศึกษาวิจัยเชิงลึกด้วยการวิจัยเชิงคุณภาพเกี่ยวกับปัจจัยสังคมและวัฒนธรรมที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจผลิตภัณฑ์น้ำผักและผลไม้สำเร็จรูป ของผู้บริโภค

บรรณานุกรม

Kraft, F. B., & Goodell, P. W. (1993). Identing the health conscious consumer. *Joumal ofHealth Care Marketing*, 2010, 18-25.

Marketeer Online. (2565). *ตลาดน้ำผลไม้ไอเทมสุดฮิตติดกระเช้าทุกปีใหม่มีมูลค่าเท่าไร.* https://marketeeronline.co/archives/292782

Sheth, J. N., Newman, B. I., &Gross, B. L. (1991). *Consumption Values and Market Choices:* Theory and Applications. *Journal of Marketing Research, 29*(4), 487-489.

Steffen, A. (2016). *Second-Hand Consumptionasa Lifestyle Choice*. 189-207.

Sweeney, J. C., & Soutar, N. (2001). *Consumer Perceived Value: The Development of A* MultipleItem Scale. *Joumal of retailing, 77*(2), 203-220.

Wang, L. (2013). *Consumer value perception of health supplements in China*. *Journalof Business Research*, 108, 292-304.

Zeithaml, V. A. (2000). *Consumer perceptions of price, quality, and value*: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing, 52*(3), 2- 22.

ความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก

The Relationship Between Environmental Concerns and Social Media Engagement of Customers Influencing Their Decision to Purchase Organic Skincare Products

ณัฐปารย์ แก้วคง[1] และศรีสมร ผ่องพุฒิ[2]

Nattapan Keawkong[1] and Srisamorn Pongput[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: nattapan.kea@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์และความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (2) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 419 คน และทำผลการวิจัยด้วยการวิเคราะห์ทางสถิติพื้นฐาน ค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติชั้นสูง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์และความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 44 ปี ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ และความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป และ (2) ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้าตามลำดับ โดยปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ บำรุงผิวออร์แกนิกมากกว่าปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของลูกค้า สื่อสังคมออนไลน์ ออร์แกนิก

Abstract

The purposes of this study were (1) compare the influence of social media marketing and consumer satisfaction with organic skincare products based on age groups and average monthly income, and (2) examine the relationship between environmental concerns and customer engagement on social media that affect the purchase decisions of organic skincare products among consumers in Bangkok and its metropolitan areas. Data were collected through an online questionnaire, with a sample of 419 respondents from the general population in the target area. The data were analyzed using basic statistical methods, including frequency (percentage), mean, standard deviation, and advanced statistical analysis. The research findings reveal that: (1) Differences in age groups significantly influence social media marketing factors and consumer satisfaction. Consumers aged 44 years or younger place greater importance on these factors compared to those aged 45 years and above. Similarly, variations in average monthly income significantly impact these factors, with consumers earning 30,000 THB or less placing more emphasis on social media marketing and satisfaction than those earning 30,001 THB or more. (2) Social media marketing and environmental concerns influence customer engagement in sequential order. Moreover, customer engagement has a stronger impact on the decision to purchase organic skincare products than environmental concerns.

Keywords: Environmental concern, customer engagement, social media, organic

บทนำ

ในปัจจุบันทุกคนต่างเผชิญกับมลพิษต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อผิวพรรณเร่งให้เกิดปัญหาผิว ทำให้ผิวแก่ก่อนวัย การสัมผัสแสงแดด โดยเฉพาะแสงอัลตราไวโอเลต (UV) สามารถทำลายเส้นใยคอลลาเจนและอีลาสติน ในผิวหนังก่อให้เกิดความเสียหายต่อเซลล์ผิว ซึ่งอาจนำไปสู่ริ้วรอย การสูญเสียความยืดหยุ่น การเกิดรอยดำ การใช้มาตรการป้องกัน เช่น การใช้ครีมกันแดดที่มีค่า SPF (ปัจจัยป้องกันแสงแดด) การดูแลรักษาผิวเพิ่มความชุ่มชื้นโดยใช้มอยเจอร์ไรเซอร์ เพื่อสุขภาพผิวที่ดีเป็นประจำ (Tanuwidjaja, 2023) เมื่อกล่าวถึงผลิตภัณฑ์บำรุงผิวพรรณ มีทั้ง โลชั่น ครีมอาบน้ำ แฮนด์ครีม เซรั่มลดกลิ่นกาย ซึ่งผลิตภัณฑ์มีการพัฒนาออกมาหลายสูตร เพื่อเป็นตัวช่วยในการตัดสินใจเลือกซื้อให้ตรงตามความต้องการกับทุกปัญหาสุขภาพผิว โดยเผยแพร่ข้อมูลคุณประโยชน์ต่าง ๆ ผ่านทางโซเชียลมีเดีย เช่น YouTube, Google, Facebook, TikTok และแอปพลิเคชั่นอื่น ๆ ซึ่งส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Pelupessy, Turukay & Tanmelay, 2023) ปัจจุบันพืชถูกนำมาใช้ในอุตสาหกรรมความงามอย่างกว้างขวาง เพื่อสร้างสูตรเครื่องสำอางที่แปลกใหม่และมีประโยชน์ (Ahmed & Mikail,

2022) ดังจะเห็นได้จากตลาด E-Commerce ในช่วงปี 2566 - 2567 มีมูลค่า 6.34 - 6.94 แสนล้านบาท หรือเติบโตเฉลี่ยที่ปีละ 6% โดย กลุ่มสินค้าที่คนไทยหันมาซื้อผ่านช่องทาง E-Commerce มากที่สุดคือ สินค้ากลุ่ม Personal & Household Care ครอบคลุมสินค้าในหมวด Beauty และ Health เช่น ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม เครื่องสำอาง วิตามิน อาหารเสริม ผลิตภัณฑ์บำรุงผิว โดยในปี 2565 มีส่วนแบ่งตลาด 22% จะเห็นได้ว่า E-Commerce ไทยจะขยายตัวเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ ตามการใช้ช่องทางอินเตอร์เน็ต Social Media ที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (AMARINTV, 2566)

ด้วยเหตุข้างต้นจึงเป็นที่มาของงานวิจัยครั้งนี้ เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ผู้ประกอบการ นักวิชาการ สามารถนำข้อมูลการวิจัยเป็นแนวทางในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อเพิ่มยอดขาย นำไปประยุกต์หรือพัฒนาองค์ความรู้ที่เป็นประโยชน์ในด้านการตลาด รวมถึงสามารถใช้สนับสนุนงานวิชาการที่เกี่ยวข้องกับการจัดการธุรกิจบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ และความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีช่วงระยะของชีวิต และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure) โดย De La Maisonneuve & Martins (2013) กล่าวถึงว่าเป็นการแสดงความสัมพันธ์ของช่วงอายุหรือระยะต่าง ๆ ในชีวิต กับค่าใช้จ่ายในการดูแลสุขภาพ ซึ่งจะแตกต่างกันไปตามรายได้หรือการศึกษา เช่น Gen BB คือ อายุ 60 ปี ขึ้นไป เป็นวัยเกษียณ ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพของวัยสูงอายุมักจะสูงที่สุด เนื่องจากมีความต้องการรักษาพยาบาลและยาประจำตัวมากขึ้น และอาจมีค่าใช้จ่ายสูงในการดูแลระยะยาว Gen X คือ อายุ 45-59 ปี เป็นวัยทำงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพของวัยกลางคน อาจมีค่าใช้จ่ายในการตรวจคัดกรองโรค เนื่องจากความเสี่ยงต่อโรคเรื้อรังเพิ่มขึ้น Gen Y คือ อายุ 27-44 ปี วัยเริ่มทำงาน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพของวัยผู้ใหญ่ตอนต้นนี้อาจต่ำกว่าช่วงวัยอื่น โดยจะเป็นค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับการตั้งครรภ์และคลอดบุตร Gen Z คือ อายุน้อยกว่า 27 ปี อยู่ในวัยเรียน ค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับสุขภาพของวัยนี้ในช่วงทารกมีค่าใช้จ่ายในการฉีดวัคซีน และอาจมีค่ารักษาพยาบาลเนื่องจากยังไม่แข็งแรงแต่จะลดลงเมื่อเริ่มเข้าสู่วัยรุ่น

แนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) แนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ ใช้ในการวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ เนื่องจากปัจจุบันโซเชียลมีเดียเป็นส่วนสำคัญของผู้บริโภคในยุคดิจิทัล จึงกลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ทรงพลัง (Ardiansyah & Sarwoko, 2020) (Lena Ellitan, 2022)

การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) Rais, Khan, and Zaheer (2023) กล่าวว่า แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียช่วยธุรกิจให้สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ โดยธุรกิจที่มีความกระตือรือร้นในการตอบคำถามลูกค้า อนุญาตให้ลูกค้าสามารถโต้ตอบบนแพลตฟอร์มได้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะของลูกค้า และแบ่งปันประสบการณ์เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของลูกค้า เป็นการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ นอกจากนี้งานวิจัยของ Voramontri and Klieb (2019) ยังให้ความเห็นว่า แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียช่วยให้ธุรกิจมีส่วนร่วมกับลูกค้าโดยตรง ผ่านการแสดงความคิดเห็น และคุณสมบัติเชิงโต้ตอบอื่น ๆ ผู้บริโภคกว่า 70% ไว้วางใจการแสดงความคิดเห็นจากผู้บริโภครายอื่น

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) งานวิจัยของ Jaipukdee and Tantivejakul (2019) ให้ความเห็นว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมในปัจจุบัน ทำให้ผู้คนบางส่วนเริ่มตระหนักและปรับเปลี่ยนรูปแบบการดำเนินชีวิต จึงทำให้ผู้ผลิตและผู้จัดจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เริ่มนำเรื่องสิ่งแวดล้อมเข้ามาเป็นนโยบายในการดำเนินธุรกิจ กิจกรรมทางการตลาดต่าง ๆ จะออกแบบเพื่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ในเงื่อนไขว่าสภาพแวดล้อมทางธรรมชาติต้องถูกทำลายน้อยที่สุด และมีความพยายามในการแก้ไขหรือแสดงความตั้งใจสนับสนุนการแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้งานวิจัยของ Fauzan and Azhar (2020) ก็ได้กล่าวไว้เช่นเดียวกัน และจากผลการวิจัยพบว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงดังรูปที่ 1

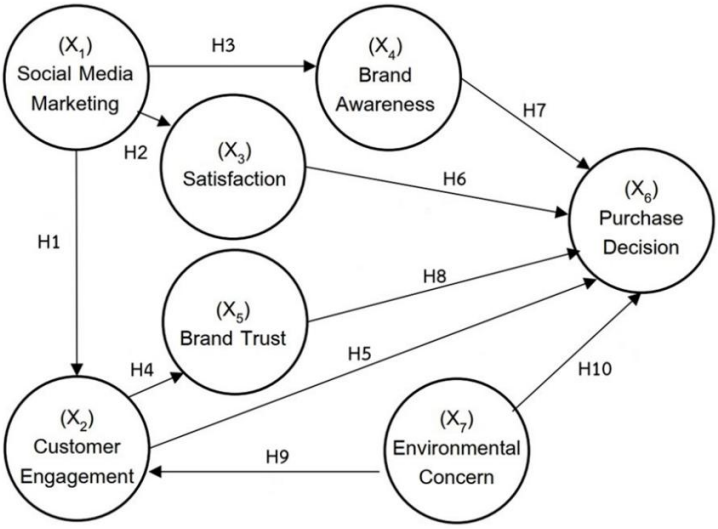

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวแอร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_2: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจ (Satisfaction)

H_3: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

H_4: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

H_5: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_6: ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_7: การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_8: ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_9: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_{10} : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 419 คน

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 419 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและ

ปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตาม ช่วงอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ได้แก่ Gen.Z & Gen.Y (อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 44 ปี) และ Gen.X & Gen.BB (อายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป) รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาทและตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

Generation	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวม
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
Gen. Z & Gen. Y	181	78	259
(อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 44 ปี)	43.20%	18.62%	62%
Gen. X & Gen. BB	74	86	160
(อายุตั้งแต่ 45 ปีขึ้นไป)	17.66%	20.53%	38%
รวม	**255**	**164**	**419**
	60.86%	39.14%	100%

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรกลุ่มย่อยแตกต่างกันตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชาชนที่มีอายุในช่วง Gen. Z & Gen. Y จำนวน 259 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 181 คน คิดเป็น 43.20% และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 78 คน คิดเป็น 18.62% ประชาชนที่มีอายุในช่วง Gen. X & Gen. BB จำนวน 160 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 74 คน คิดเป็น 17.66% และผู้ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 86 คน คิดเป็น 39.14%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) สอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่ออิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้ตอบแบบสอบถาม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i}, X_{7i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_{1i} + \beta_{27} X_{7i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62} X_{2i} + \beta_{63} X_{3i} + \beta_{64} X_{4i} + \beta_{65} X_{5i} + \beta_{67} X_{7i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

โดยที่ X_{1i} = Social Media Marketing ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = Customer Engagement ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = Satisfaction ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = Brand Awareness ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = Brand Trust ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = Purchase Decision ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้บริโภค คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 419 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 334 คน คิดเป็นร้อยละ 80 มีอายุอยู่ระหว่าง Gen.Z & Gen.Y จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 62 สถานภาพโสด จำนวน 240 คน คิดเป็นร้อยละ 57 กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 290 คน คิดเป็นร้อยละ 69 ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 298 คน คิดเป็นร้อยละ 71 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 255 คน คิดเป็นร้อยละ 61

โดยผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าออนไลน์ 1 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 45 ซื้อสินค้าออนไลน์ประเภท ผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายและความงาม จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 41 ใช้แพลตฟอร์ม Shopee จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 44 ซื้อสินค้าออนไลน์ในราคาน้อยกว่า 300 บาท/ครั้ง จำนวน 206 คน คิดเป็นร้อยละ 49 ซื้อสินค้าออนไลน์เพราะสะดวก จำนวน 241 คน คิดเป็นร้อยละ 57 แรงจูงใจในการซื้อจากการโฆษณาจากแพลตฟอร์มออนไลน์ จำนวน 212 คน คิดเป็นร้อยละ 51

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัย ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	CE	Sa	BA	BT	PD
SMM	0.5099***	0.6303***	0.5977***		
Sa					0.1159**
BA					0.1121**
CE				0.5673***	0.2817***
BT					0.2441***
EC	0.3990***				0.2415***
Constant	0.0619***	0.3333***	0.3609***	0.4028***	0.0045
Observation	419	419	419	419	419
RSS	4.1720	5.4796	6.9244	7.6753	3.8487
loglikelihood	371.15	314.03	265.01	243.44	388.05
Overall F-test	485.57***	480.52***	341.93***	243.21***	210.56***
R-squared	0.7001	0.5354	0.4505	0.3684	0.7182
Adj. R-squared	0.6987	0.5343	0.4492	0.3669	0.7148

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

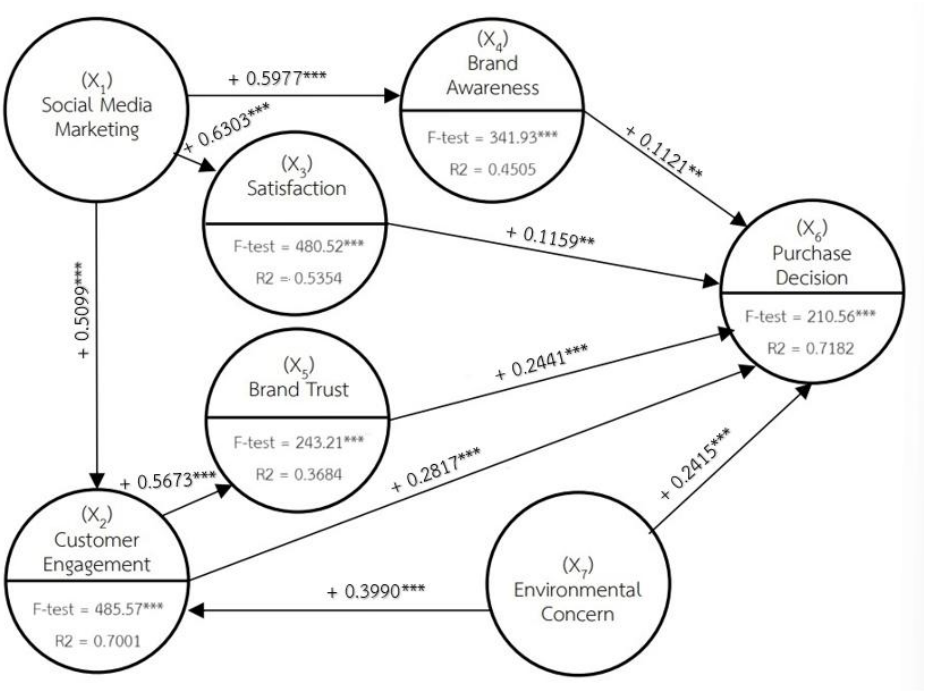

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลเชิงบวกต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5099 แสดงให้เห็นว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ดีจะส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าไม่ว่าจะเป็น การทำโฆษณาให้น่าสนใจ สามารถค้นหาได้ง่าย และทำแพลตฟอร์มให้มีช่องทางสำหรับให้ลูกค้าสามารถแสดงความคิดเห็น แลกเปลี่ยนข้อมูลและโต้ตอบกับผู้ขายหรือสมาชิกรายอื่น ๆ

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลเชิงบวกต่อ ความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6303 แสดงให้เห็นว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า เช่น การใช้สื่อออนไลน์ในการเก็บข้อมูล ความสนใจ ความชอบของลูกค้า และนำเสนอผลิตภัณฑ์ให้ตรงตามความต้องการ และมีช่องทางให้ลูกค้าสอบถาม หรือให้ความช่วยเหลือลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว จะส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากขึ้น

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ถึงแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5977 แสดงให้เห็นว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ส่งผลต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ เช่น การทำโฆษณาเกี่ยวกับแบรนด์และสินค้าในสื่อที่ได้รับความนิยมสูงจะทำให้มีผู้รับรู้ถึงแบรนด์ และจดจำแบรนด์ได้ทันทีที่เห็น

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า ส่งผลเชิงบวกต่อ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5673 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ เช่น การให้ลูกค้ามีส่วนร่วม ในการแสดงความคิดเห็นที่ดีบนแพลต์ฟอร์ม ซึ่งลูกค้ารายอื่นเห็นรีวิวหรือข้อคิดเห็นเหล่านี้ก็จะเกิดความเชื่อถือในแบรนด์ เพราะคนส่วนมากมักจะให้ความเชื่อถือกับบุคคลอื่น ๆ มากกกว่าการโฆษณาจากผู้ขาย

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2817 แสดงให้เห็นว่า การมีส่วนร่วมของลูกค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น การรีวิว หรือให้ข้อคิดเห็นที่ดีของลูกค้าที่เคยใช้สินค้าจะเป็นการเริ่มแรงจูงใจในการตัดสินใจซื้อให้กับลูกค้ารายอื่น

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจ ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1159 แสดงให้เห็นว่า ความพึงพอใจ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อไม่ว่าจะเป็นความพร้อมในการจำหน่ายสินค้าและมีสินค้าให้เลือกหลากหลาย

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ถึงแบรนนด์ ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1121 แสดงให้เห็นว่า การรับรู้ถึงแบรนด์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น เมื่อลูกค้าต้องการใช้ครีมหรือโลชั่นบำรุงผิว ลูกค้าจะนึกถึงแบรนด์ที่เขาจดจำได้ก่อนเสมอ

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 2.441 แสดงให้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อไม่ว่าจะเป็น การริวิว หรือข้อคิดเห็นจากลูกค้ารายอื่น

สมมติฐานที่ 9 (H_9) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3990 แสดงให้เห็นว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นการกำหนดกิจกรรมเกี่ยวกับการป้องกัน และแก้ปัญญาสิ่งแวดล้อมเพื่อให้ลูกค้ามีส่วนร่วมกับแบรนด์มากขึ้น

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ การตัดสินใจซื้อ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2415 แสดงให้เห็นว่า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น ลูกค้าที่มีทัศนคติในการดูแลและแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม จะให้การสนับสนุนหรือตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยที่สุด

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) และความกังวัลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และพบว่า ปัจจัย ด้านความพึงพอใจ (Satisfaction) และการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อ การตัดสินใจซื้อมากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ และความพึงพอใจจากการใช้ผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิก พบว่า อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจซื้อ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติโดยกลุ่มตัวอย่าง Gen Z & Gen Y (อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 44 ปี) ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวข้างต้น มากกว่ากลุ่มตัวอย่าง Gen X & Gen BB (อายุตั้งแต่ 45 ปี ขึ้นไป) และพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลต่อปัจจัยด้านสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และการตัดสินใจซื้อแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวข้างต้น มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป

ผลการศึกษาข้างต้นเป็นไปตามแนวคิดทฤษฎีช่วงระยะของชีวิตและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure)

ผลการศึกษาข้างต้นจะเห็นได้ว่า เพื่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อควรให้ความสำคัญต่อปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า เนื่องจากมีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Raees, Khan, and Zaheer (2023) กล่าวว่าแพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียช่วยธุรกิจให้สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคได้ โดยธุรกิจที่มีความกระตือรือร้น ในการตอบคำถามลูกค้า อนุญาตให้ลูกค้าสามารถโต้ตอบบนแพลตฟอร์มได้ เช่น การแสดงความคิดเห็น การให้ข้อเสนอแนะ บทวิจารณ์ของลูกค้า และแบ่งปันประสบการณ์ เพื่อส่งเสริมการมีส่วนร่วมของลูกค้าเป็นการกระตุ้นการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ นอกจากนี้งานวิจัยของ Voramontri and Klieb (2019) ยังให้ความเห็นว่า แพลตฟอร์มโซเชียลมีเดียช่วยให้ธุรกิจมีส่วนร่วมกับลูกค้าโดยตรง ผ่านการแสดงความคิดเห็น และคุณสมบัติเชิงโต้ตอบอื่น ๆ ผู้บริโภคกว่า 70% ไว้วางใจการแสดงความคิดเห็นจากผู้บริโภครายอื่น ซึ่งแพลตฟอร์มอนุญาตให้ผู้บริโภคทราบว่าผู้อื่นกำลังซื้อ สนใจ หรือชอบอะไร ซึ่งทำให้ผู้บริโภคทราบถึงความนิยม และมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคได้ เนื่องจากผู้ใช้มีแนวโน้มไว้วางใจเนื้อหาที่ได้รับความนิยม หรือแนะนำโดยผู้อื่นมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึง ความสัมพันธ์ระหว่างความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมและการมีส่วนร่วมของลูกค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวออร์แกนิกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สามารถนำผลการศึกษาไว้เป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจ และกำหนดกลยุทธ์ที่มีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความได้เปรียบในเชิงแข่งขันกับคู่แข่งในธุรกิจ ตอบรับกับสถานการณ์ในปัจจุบัน โดยควรให้ความสำคัญ ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากที่สุด การสร้างแพลตฟอร์มบนสื่อออนไลน์ ให้น่าสนใจ มีช่องทางให้ลูกค้าสามารถแบ่งปันข้อมูล แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ จัดกิจกรรมเพื่อให้ลูกค้าได้รับข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าจากสื่อสังคมออนไลน์ และเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้ากลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยในอนาคตสามารถพัฒนาและขยายขอบเขตการศึกษาได้ เช่น การขยายกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมพื้นที่กว้างขึ้นนอกจากกรุงเทพและปริมณฑล การวิจัยครั้งต่อไปอาจใช้ทั้งการวิจัยเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถาม และการวิจัยเชิงคุณภาพผ่านการสัมภาษณ์เชิงลึกหรือการสนทนากลุ่มเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก

บรรณานุกรม

Ahmed, I. A., & Mikail, M. A. (2022). Anti-aging skincare: the natural and organic way. *Anti-Aging Pharmacology*, 269–284. https://doi.org/10.1016/B978-0-12-823679-6.00008-4

AMARINTV. (2566, 12 กรกฎาคม). *สำรวจตลาด E-Commerce ไทยโตแรง*. https://www.amarintv.com/spotlight/business-marketing/detail/48706

Ardiansyah, F., & Sarwoko, E. (2020). How social media marketing influences consumers purchase decision? A mediation analysis of brand awareness. *JEMA: Jurnal Ilmiah Bidang Akuntansi Dan Manajemen*, *17*(2), 156. https://doi.org/10.31106/jema.v17i2.6916

Fauzan, N., & Azhar, F. N. (2020). The Influence of Environmental Concern and Environmental Attitude on Purchase Intention Towards Green Products: A Case Study of Students College in Universitas Muhammadiyah Yogyakarta. *SSRN Electronic Journal*, *2*(3), 1–8. https://doi.org/10.2139/ssrn.3525917

Jaipukdee, P., & Tantivejakul, N. (2019). Environment Concern and Consumer Behavior of Generation Y towards Green Brands. *Academic Journal of Humanities and Social Sciences Burapha University*, *27*(55), 83–109. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/husojournal/article/view/161486/147643

Lena Ellitan. (2022). the Role of Social Media Marketing, Brand Awareness and E-Wom To Increase Purchase Decision. *EKOMA : Jurnal Ekonomi, Manajemen, Akuntansi*, *2*(1), 115–122. https://doi.org/10.56799/ekoma.v2i1.882

Raees, M., Khan, S., & Zaheer, K. (2023). Impact of Social Media Marketing On Consumer Purchase Intention: A SEM Based Study of Attitude towards Information. *International Journal of Social Science & Entrepreneurship*, *3*(2), 523–544. https://doi.org/10.58661/ijsse.v3i2.153

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Pelupessy, M. M., Turukay, E., & Tanmelay, N. (2023). Lifestyle, Word of Mouth Dan Brand Image Sebagai Anteseden Keputusan Pembelian Produk. *Jurnal Pendidikan Tambusai*, *7*(2), 4831–4844.

Tanuwidjaja, T. (2023). Development of Anti-Aging Cream Preparations with Active Substances from Plant Extracts: Physicochemical Review and Potential Applications. *Jurnal EduHealth*, *14*(3), 1310–1325. https://doi.org/10.54209/jurnaleduhealth.v14i3.2522

Voramontri, D., & Klieb, L. (2019). Impact of social media on consumer behaviour. *International Journal of Information and Decision Sciences*, *11*(3), 209–233. https://doi.org/10.1504/IJIDS.2019.101994

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม: บทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า

Analysis of Factors Affecting Purchase Decisions for Hair Care Products: The Role of Social Media Marketing Brand Awareness and Customer

พรรณทิพย์ บัวสาย[1] และศรีสมร ผ่องพุฒิ[2]

Phanthip Buasai[1] and Srisamorn Pongput[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Phanthip.bua@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์และความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภค โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนและ (2) เพื่อศึกษาบทบาทของปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 418 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ และความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยช่วงอายุน้อยกว่า 25 ปี - 42 ปี ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่าช่วงอายุ 43 ปีขึ้นไป สำหรับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ให้ความสำคัญมากกว่ารายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป และ (2) ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า ตามลำดับ โดยปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมมากกว่าการรับรู้แบรนด์

คำสำคัญ: สื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the influence levels of social media marketing and consumer satisfaction in purchasing hair care products, categorized by age

groups and average monthly income and (2) to study the roles of social media factors, brand awareness, and customer engagement in consumer purchasing decisions for hair care products in Bangkok Metropolitan Region. The research was conducted by collecting data from a sample group of 418 general population in Bangkok Metropolitan Region using stratified random sampling. Data collection was performed through online questionnaires. The data analysis employed bivariate analysis and linear regression model. The research findings consist of (1) different age groups significantly affect social media marketing factors and satisfaction statistically, with those aged under 25 to 42 years placing greater importance on these factors compared to those aged 43 and above. Different monthly income levels also significantly affect social media marketing factors statistically, with those earning 30,000 baht or less per month placing greater importance compared to those earning 30,001 baht or more and (2) social media marketing factors affect brand awareness and customer engagement respectively, with customer engagement factors having a greater influence on hair care product purchase decisions than brand awareness.

Keywords: Social media marketing, brand awareness, customer engagement, hair care product

บทนำ

สื่อสังคมออนไลน์เป็นเครื่องมือทางการตลาดสำคัญในการเชื่อมโยงผู้บริโภคกับผลิตภัณฑ์ โดย Yanpitak, P. (2023) ระบุว่าเทคโนโลยีสารสนเทศและอินเทอร์เน็ตได้หลอมรวมการสื่อสารและการดำเนินธุรกิจเข้าด้วยกัน ส่งผลให้เกิดธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ผ่านหลายช่องทาง จากสถิติปี 2565 ไทยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 61.21 ล้านคน หรือร้อยละ 85.30 ของประชากร (insight Era, 2566) โดยตลาด E-commerce มีมูลค่า 6.20 แสนล้านบาท และคาดว่าจะเพิ่มเป็น 6.34-6.94 แสนล้านบาทในปี 2566-2567 ทั้งนี้ กลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลส่วนบุคคลและครัวเรือนซึ่งรวมถึงผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นจากร้อยละ 17 เป็น 22 และครองอันดับสองด้านความนิยมในการซื้อสินค้าออนไลน์ (กณิศ อ่ำสกุล, 2566)

การส่งออกเครื่องสำอางของไทย เติบโตร้อยละ 6.6 ซึ่งผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมมีมูลค่าการส่งออกสูงสุดที่ 716 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (ฐานเศรษฐกิจ, 2566) ตลาดผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมโลกคาดว่าจะมีมูลค่าถึง 102 พันล้านดอลลาร์สหรัฐในปี 2567 (Pereira-Silva et al., 2022) สำหรับตลาดผลิตภัณฑ์ความงามในไทยปี 2565 มีมูลค่า 2.46 แสนล้านบาท ทั้งนี้ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมครองส่วนแบ่งร้อยละ 17 (ฐานเศรษฐกิจ, 2567)

จากแนวโน้มความต้องการผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมที่เพิ่มขึ้นและบทบาทสำคัญของสื่อสังคมออนไลน์ในปัจจุบัน งานวิจัยนี้จึงมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม โดยศึกษาบทบาทของสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ และความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภค โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

2. เพื่อศึกษาบทบาทของปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ (Stage of Life & Healthcare Expenditure) เป็นแนวคิดที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างช่วงอายุ รายได้ และค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพของแต่ละ Generation โดย Generation Z (อายุน้อยกว่า 25 ปี) มีค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่ำและคงที่ Generation Y (อายุ 25-42 ปี) มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นตามรายได้ Generation X (อายุ 43-57 ปี) มีค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้นชัดเจนและเริ่มมีความแตกต่างระหว่างกลุ่ม ส่วน Generation BB (อายุ 58 ปีขึ้นไป) มีค่าใช้จ่ายสูงสุดและมีความแตกต่างระหว่างกลุ่มมากที่สุด สะท้อนความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงการดูแลสุขภาพตามระดับการศึกษาและรายได้ (de la Maisonneuve & Martins, 2013)

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับช่วงอายุ (Generation Theory) แต่ละ Generation มีลักษณะเฉพาะที่แตกต่างกัน โดยสมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์ และคณะ (2567) พบว่า Generation BB (อายุ 58 ปีขึ้นไป) มีความอดทน ขยัน และระมัดระวังในการใช้จ่าย Generation X (อายุ 43-57 ปี) โดดเด่นด้านความคิดสร้างสรรค์และการสื่อสาร Generation Y (อายุ 25- 42 ปี) ที่เติบโตมาพร้อมเทคโนโลยี มีความเป็นอิสระสูงและมุ่งพัฒนาตนเอง ส่วน Generation (อายุน้อยกว่า 25 ปี) มีทักษะดิจิทัลโดดเด่น Boada et al. (2023) พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญของพฤติกรรมการซื้อและการรับสื่อระหว่าง Generation โดย Generation Y และ Z นิยมสื่อดิจิทัล ขณะที่ Generation X และ BB ชอบสื่อแบบดั้งเดิม

การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) เป็นกระบวนการสร้างและส่งเสริมกิจกรรมการตลาดบนแพลตฟอร์มออนไลน์ สร้างการบอกต่อ เพิ่มความภักดีต่อแบรนด์ และส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ (Alkharabsheh & Zhe, 2022) โดย Yanpitak (2023) ระบุว่าเป็นแพลตฟอร์มสำคัญที่เชื่อมต่อองค์กรกับผู้บริโภค สร้างการมีส่วนร่วมและการแบ่งปันเนื้อหา สอดคล้องกับ Fai & Ekawanto (2021) ที่พบว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้แบรนด์ ภาพลักษณ์แบรนด์ และการตั้งใจซื้อ นอกจากนี้ Chivandi, Mlilo, & Vafana (2023) พบว่าการแสดงตัวตนขององค์กรบนสื่อสังคมออนไลน์เชื่อมโยงกับการรับรู้แบรนด์และการยอมรับนวัตกรรมการดูแลเส้นผมแบบใหม่

การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) เป็นปัจจัยสำคัญสู่ความสำเร็จขององค์กร วัดได้จากอัตราการเพิ่มขึ้นของการบริโภคและความต้องการในผลิตภัณฑ์ (ZAID & PATWAYATI, 2021) ซึ่ง Chen et al. (2021) ระบุว่าเป็นการแสดงออกทางพฤติกรรมที่มีต่อแบรนด์ ครอบคลุมการซื้อ การแสดงความคิดเห็น และการสื่อสารแบบปากต่อปาก สอดคล้องกับ Faritzal & Perkasa (2022) ที่พบว่าการมีส่วนร่วมของลูกค้าทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์กับความตั้งใจซื้อ นอกจากนี้ยังสอดคล้องกับ Choedon & Lee (2020) ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นแพลตฟอร์มสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค โดยส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมกับแบรนด์และความตั้งใจซื้อในกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ความพึงพอใจ (Satisfaction) เป็นปัจจัยสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ที่องค์กรตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้เหนือกว่าคู่แข่ง (Dam & Dam, 2021) โดย Jamil et al. (2022) อธิบายว่าเป็นผลจากการเปรียบเทียบความพึงพอใจที่คาดหวังก่อนและหลังรับบริการ ขณะที่ ZAID & PATWAYATI (2021) ชี้ว่าธุรกิจพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ สามารถประเมินได้จากคุณภาพบริการ ประสิทธิภาพการจัดส่ง ความเป็นมิตรของเว็บไซต์ และความหลากหลายของผลิตภัณฑ์

การรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness) คือศักยภาพของผู้บริโภค ในการจดจำและเชื่อมโยงแบรนด์กับผลิตภัณฑ์ วัดได้จากความถี่ในการจดจำ การเป็นที่รู้จัก และการได้รับการกล่าวถึง (Mahaputra & Saputra, 2021) โดย Ihzaturrahma and Kusumawati (2021) ระบุว่า องค์ประกอบสำคัญคือการระลึกได้และการรับรู้แบรนด์ นอกจากนี้ Andreani, Gunawan, & Haryono (2021) แบ่งระดับการรับรู้แบรนด์เป็น 4 ระดับ ตั้งแต่ไม่รู้จักจนถึงนึกถึงแบรนด์เป็นอันดับแรก ซึ่งเป็นดัชนีชี้วัดที่ตอบสนองเชิงบวกสู่การตัดสินใจซื้อ

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เป็นขั้นตอนที่ผู้บริโภคประเมินและเลือกซื้อผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการ โดยมีตัวชี้วัด 3 องค์ประกอบ คือ ความมั่นคงต่อผลิตภัณฑ์ พฤติกรรมการซื้อซ้ำ และความรวดเร็วในการตัดสินใจ (Azizah & Nur & Putra, 2022) โดย Fadli et al. (2022) อธิบายว่าเป็นกระบวนการแก้ปัญหาที่ประกอบด้วยการตระหนักถึงความต้องการ การสืบค้นข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

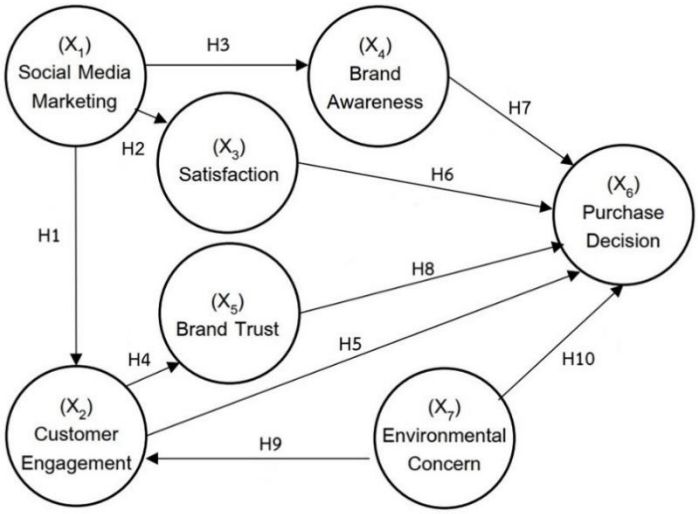

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์และความพึงพอใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมแบรนด์ X ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_2: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

H_3: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness)

H_4: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

H_5: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_6: ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_7: การรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_8: ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_9: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_{10}: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 418 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนทั่วไปที่ใช้ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมแบรนด์ X ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุมตัวอย่างโดยใชวิธีการสุมตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 418 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากประชาชนทั่วไปที่ใช้ผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมแบรนด์ X ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือช่วงอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดย แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวมทั้งสิ้น
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
Gen Z - Gen Y	192	56	248
(น้อยกว่า 25 – 42 ปี)	45.93%	13.40%	59.33%
Gen X - Gen BB	74	96	170
(43 ปีขึ้นไป)	17.70%	22.97%	40.67%
รวมทั้งสิ้น	266	152	418
	63.64%	36.36%	100.00%

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 418 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Generation Z & Generation Y จำนวน 248 และ Generation X & Generation BB จำนวน 170 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วย รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 266 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 152 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 418 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม

และพฤติกรรมการซื้อสินค้าบนสื่อสังคมออนไลน์ และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i}, X_{7i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_1 i + \beta_{27} X_{7i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_2 i + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62} X_{2i} + \beta_{63} X_{3i} + \beta_{64} X_{4i} + \beta_{65} X_{5i} + \beta_{67} X_{7i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

โดยที่ X_{1i} = Social Media Marketing

X_{2i} = Customer Engagement

X_{3i} = Satisfaction

X_{4i} = Brand Awareness

X_{5i} = Brand Trust

X_{6i} = Purchase Decision

X_{7i} = Environmental Concern

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 418 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 335 คน คิดเป็น 80% อายุระหว่าง น้อยกว่า 25-42 ปี จำนวน 248 คน คิดเป็น 59%

สถานภาพ โสด/หย่าร้าง จำนวน 246 คน คิดเป็น 59% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 289 คนคิดเป็น 69% อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 297 คน คิดเป็น 71% รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 266 คน คิดเป็น 64%

โดยผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์สัปดาห์ละ 1 ครั้ง จำนวน 203 คน คิดเป็น 49% ซื้อสินค้าแฟชั่น จำนวน 160 คน คิดเป็น 38% ซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม Shopee จำนวน 190 คน คิดเป็น 46% ซื้อสินค้าราคาน้อยกว่า 300 บาทต่อครั้ง จำนวน 205 คน คิดเป็น 49% เหตุผลในการซื้อสินค้าออนไลน์คือสะดวก จำนวน 232 คน คิดเป็น 56% แรงจูงใจในการซื้อสินค้าออนไลน์มาจากการโฆษณาของแพลตฟอร์ม 213 คน คิดเป็น 51%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อศึกษาบทบาทของปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า ในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	CE	Sa	BA	BT	PD
SMM	0.4369***	0.7125***	0.6043***		
Sa					0.0831*
BA					0.0919**
CE				0.5394***	0.2694***
BT					0.1758***
EC	0.4449***				0.2990***
Constant	0.0941***	0.2326***	0.3341***	0.4194***	0.0791***
Observation	418	418	418	418	418
RSS	4.7596	7.1709	6.7366	8.2061	2.9715
loglikelihood	342.2265	256.5631	269.6190	228.3801	440.6821
Overall F-test	448.3045***	422.1382***	323.1975***	221.8570***	275.6092***
R-square	0.6836	0.5037	0.4372	0.3478	0.7698
Adj. R-square	0.6821	0.5025	0.4359	0.3462	0.7670

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

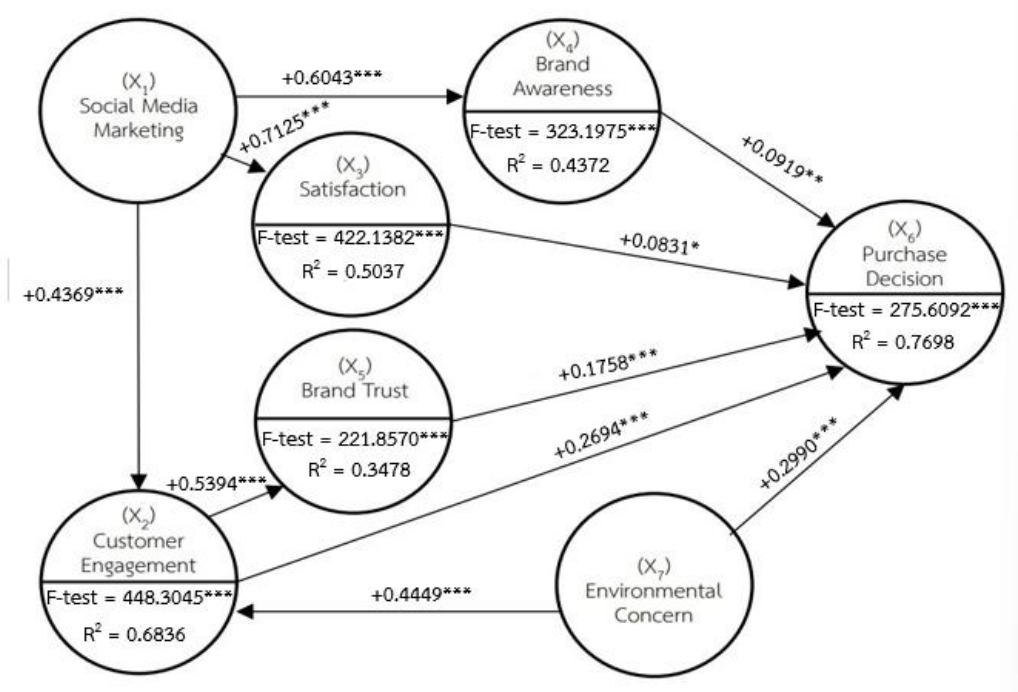

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4369 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า โดยการนำเสนอข้อมูลผลิตภัณฑ์ที่เข้าถึงง่าย น่าสนใจ และมีช่องทางให้ผู้บริโภคแสดงความคิดเห็น ช่วยสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7125 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือเนื้อหาที่น่าสนใจและผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้บริโภค

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

0.6043 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการนำเสนอข้อมูลและกิจกรรมการตลาดที่น่าสนใจและเข้าถึงง่ายบนสื่อสังคมออนไลน์ช่วยเพิ่มการรับรู้แบรนด์

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5394 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการเผยแพร่ข้อมูลที่ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย มีช่องทางจำหน่ายออนไลน์และส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในกิจกรรมการตลาดช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือของแบรนด์

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2694 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแบรนด์สร้างความผูกพันและประสบการณ์เชิงบวก ทำให้ผู้บริโภคได้รับข้อมูลผลิตภัณฑ์โดยตรง นำไปสู่การตัดสินใจซื้อ

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0831 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการที่ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในแบรนด์ หรือพึงพอใจในผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ จะเพิ่มโอกาสให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของแบรนด์เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : การรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยการรับรู้แบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0919 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการที่ลูกค้ารู้จักแบรนด์ จดจำแบรนด์ ไปจนถึงสามารถนึกถึงแบรนด์ได้เสมอ จะเพิ่มโอกาสให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของแบรนด์เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1758 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการที่ผู้บริโภคมีความไว้ใจว่าแบรนด์มีความปลอดภัย และเชื่อถือในแบรนด์มากเท่าไรจะเพิ่มโอกาสให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ของแบรนด์เพิ่มขึ้น

สมมติฐานที่ 9 (H_9) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4449 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือการที่แบรนด์ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในกิจกรรมของแบรนด์

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2990 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือนโยบายอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมของแบรนด์ผ่านการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมจากกลุ่มตัวอย่าง 418 คน ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้แบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า การตัดสินใจซื้อ และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดย Generation Z และ Y (อายุน้อยว่า 25–42 ปี) ให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้มากกว่า Generation X และ BB (อายุ 43 ปีขึ้นไป) ในขณะที่กลุ่มรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาทต่อเดือน ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ากลุ่มที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป สะท้อนให้เห็นว่าความแตกต่างของ Generation และรายได้ส่งผลต่อทัศนคติและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม

ผลการวิเคราะห์บทบาทของปัจจัยสื่อสังคมออนไลน์ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สอดคล้องกับกรอบแนวคิด "Social Media Marketing" โดยพบว่า การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ต่อความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้าตามลำดับ ทั้งนี้การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ซึ่งมากกว่าการรับรู้ถึงแบรนด์ที่มีระดับนัยสำคัญ 0.05

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยด้านการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ ความพึงพอใจ การรับรู้แบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า การตัดสินใจซื้อ และความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญ โดย Generation Z และ Y (อายุน้อยกว่า 25-42 ปี) ให้ความสำคัญกับปัจจัยเหล่านี้มากกว่า Generation X และ BB (อายุ 43 ปีขึ้นไป) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Boada et al. (2023) พบว่า Generation Z และ Y นิยมสื่อดิจิทัล ขณะที่ Generation X และ BB ชอบสื่อแบบดั้งเดิม นอกจากนี้กลุ่ม

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 30,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยดังกล่าวมากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎี Stage of Life & Healthcare Expenditure ที่ระบุว่า Generation Y และ Z มีค่าใช้จ่ายสุขภาพต่ำแต่มีรายได้เพิ่มขึ้น ต่างจาก Generation X และ BB ที่มีค่าใช้จ่ายสุขภาพสูงขึ้นแม้รายได้คงที่

การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มีบทบาทสำคัญในการสร้างความสัมพันธ์กับผู้บริโภค โดยส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจ การรับรู้แบรนด์ และการมีส่วนร่วมของลูกค้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Fai & Ekawanto (2021) ที่พบว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลต่อการรับรู้และภาพลักษณ์แบรนด์ซึ่งเป็นตัวแปรสื่อกลางสู่ความตั้งใจซื้อ เช่นเดียวกับ Yanpitak (2023) ที่พบอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ และ Chivandi, Mlilo, & Vafana (2023) ที่พบว่าการแสดงตัวตนขององค์กรบนสื่อสังคมออนไลน์เชื่อมโยงกับการรับรู้แบรนด์

โดยการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมมากกว่าการรับรู้แบรนด์ สะท้อนพฤติกรรมผู้บริโภคยุคดิจิทัลที่เน้นการมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์ สอดคล้องกับ Faritzal & Perkasa (2022) ที่พบว่ากิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อ ซึ่งการมีส่วนร่วมของลูกค้าทำหน้าที่เป็นตัวแปรส่งผ่านระหว่างกิจกรรมการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์กับความตั้งใจซื้อ สอดคล้องกับ Choedon & Lee (2020) ที่พบว่าสื่อสังคมออนไลน์เป็นแพลตฟอร์มสร้างการมีส่วนร่วมระหว่างแบรนด์กับผู้บริโภค โดยส่งผลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมกับแบรนด์และพฤติกรรมความตั้งใจซื้อในกลุ่มผลิตภัณฑ์เครื่องสำอาง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจบทบาทของการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์และปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยพบว่าการมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากกว่าการรับรู้แบรนด์ ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นและส่งเสริมการสร้างปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ พบว่าความพึงพอใจของผู้บริโภคอยู่ในระดับที่ต้องได้รับการพัฒนา ธุรกิจควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ ช่องทางจำหน่าย และกลยุทธ์การตลาด เพื่อยกระดับความพึงพอใจของผู้บริโภค ผลการศึกษานี้เป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบธุรกิจและผู้บริหารในการวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาธุรกิจให้มีความได้เปรียบในเชิงการแข่งขัน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งถัดไป ผู้วิจัยควรดำเนินการศึกษาโดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้นโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคในเขตเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ การขยายขอบเขตเช่นนี้จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุมและหลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าบนแพลตฟอร์มสื่อสังคมออนไลน์ ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมของแบรนด์ต่าง ๆ ในขอบเขตที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

กณิศ อ่ำสกุล. (2566). *อัปเดต 'ดิจิทัลโพรไฟล์คนไทย' เล่นเน็ต-ใช้ Social Media-ช้อปออนไลน์ เพิ่มขึ้นแค่ไหน*. https://marketeeronline.co/archives/312083

บริษัท ฐานเศรษฐกิจ มัลติมีเดีย จำกัด. (2566). *ตลาดสินค้าความงามในประเทศปี 2566 คาดการณ์เติบโต 10.40%*. https://www.thansettakij.com/business/economy/555138

บริษัท ฐานเศรษฐกิจ มัลติมีเดีย จำกัด. (2567). *ชงรัฐบาลหนุนเครื่องสำอางไทย เป็น Soft Power ตลาด 2.4 แสนล้านบาท ส่งสัญญาณโตแรง*. https://www.thansettakij.com/business/marketing/586996

สมจันทร์ ศรีปรัชยานนท์, ปาณิสรา เทพรักษ์, ธวัช คิดอ่าน, กาญจนา มาลัยทอง และเพ็คภัค รัตนคำฟู. (2567). Generation Gap: การเรียนรู้ โลกทัศน์และการใช้ชีวิตร่วมกันของสังคมต่างวัยในจังหวัดลำปาง. *วารสารวิจัยวิชาการ, 7*(4), 183-198.

Alkharabsheh, O. H. M., & Zhe, B. H. (2022). The Impact of Content Marketing, Social Media Marketing and Online Convenience on Consumer Buying Decision Process. *Conference on Management, Business, Innovation, Education and Social Science*, *1*, 1823–1834. https://journal.uib.ac.id/index.php/combines

Andreani, F., Gunawan, L., & Haryono, S. (2021). Social Media Influencer, Brand Awareness, and Purchase Decision Among Generation Z in Surabaya. *Jurnal Manajemen Dan Kewirausahaan*, *23*(1), 18–26. https://doi.org/10.9744/jmk.23.1.18-26

Azizah, F. D., Nur, A. N., & Putra, A. H. P. K. (2022). Impulsive Buying Behavior: Implementation of IT on Technology Acceptance Model on E-Commerce Purchase Decisions. *Golden Ratio of Marketing and Applied Psychology of Business*, *2*(1), 58–72. https://doi.org/10.52970/grmapb.v2i1.173

Boada, M., Burneo, D., Morocho, F., & Gutiérrez, J. (2023). Relationship between ConsumerInsights and Purchase Patterns across Different Generations: A Quantitative Approach. *OALib*, *10*(11), 1–20. https://doi.org/10.4236/oalib.1110867

Chen, X., Jiao, C., Ji, R., & Li, Y. (2021). Examining Customer Motivation and Its Impact on Customer Engagement Behavior in Social Media: The Mediating Effect of Brand Experience. *SAGE Open*, *11*(4). https://doi.org/10.1177/21582440211052256

Chivandi, A., Mlilo, T., & Vafana, S. (2023). The influence of social medial innovation inconsumption of hair products. *International Journal of Economics and Management Systems, 8*, 21-42. https://www.iaras.org/iaras/journals/ijems

Choedon, T., & Lee, Y. C. (2020). The Effect of Social Media Marketing Activities on Purchase

Dam, S. M., & Dam, T. C. (2021). Relationships between Service Quality, Brand Image, Customer Satisfaction, and Customer Loyalty. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, *8*(3), 585–593. https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no3.0585

de la Maisonneuve, C. & Martins, O. J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department Working Papers, 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Fadli, Rivaldo, Y., Kamanda, S. V., & Yusman, E. (2022). The Effect Of Products, Promotions And Prices On Mizon's Purchasing Decision At Alfamart Sungai Harapan. *Jurnal Mantik*, *6*(2), 2393–2399.

Faisal, A., & Ekawanto, I. (2021). The role of Social Media Marketing in increasing Brand Awareness, Brand Image and Purchase Intention. *Indonesian Management and Accounting Research*, *20*(2), 185–208. https://doi.org/10.25105/imar.v20i2.12554

Faritzal, A., & Perkasa, C. (2022). Customer Engagement Analysis as Mediating the Influence on Social Media Marketing of Purchase Intentions on Skincare Avoskin. *Journal of Information Systems and Informatics*, *4*(1), 30–39. http://journal-isi.org/index.php/isi

Ihzaturrahma, N., & Kusumawati, N. (2021). Influence of Integrated Marketing Communication To Brand Awareness and Brand Image Toward Purchase Intention of Local Fashion Product. *International Journal of Entrepreneurship and Management Practices*, *4*(15), 23–41. https://doi.org/10.35631/ijemp.415002

Insight era. (2566). *สรุปข้อมูลที่ควรรู้ DIGITAL 2023 THAILAND จาก We Are Social และ Meltwater*. https://www.insightera.co.th/digital-2023-thailand/

Intention with Brand Equity and Social Brand Engagement: Empirical Evidence from Korean Cosmetic Firms. *Knowledge Management Research, 21*(3), 141-160. https://doi.org/ 10.15813/kmr.2020.21.3.008

Jamil, K., Dunnan, L., Gul, R. F., Shehzad, M. U., Gillani, S. H. M., & Awan, F. H. (2022). Role of Social Media Marketing Activities in Influencing Customer Intentions: A Perspective of a New Emerging Era. *Frontiers in Psychology*, *12*(January), 1–12. https://doi.org/10.3389/ fpsyg.2021.808525

Maharani, A. & Saputra, F. (2021). Relationship word of mouth, advertising and product quality to brand awareness. *Dinasti International Journal of Digital Business Management*, *2*(6), 1099–1108.

Pereira-Silva, M., Martins, A. M., Sousa-Oliveira, I., Ribeiro, H. M., Veiga, F., Marto, J., & Paiva-

Santos, A. C. (2022). Nanomaterials in hair care and treatment. In *Acta Biomaterialia* (Vol. 142, pp. 14–35). Acta Materialia Inc. https://doi.org/10.1016/j.actbio.2022.02.025

Yanpitak, P. (2023). The influence of online marketing on online purchasing decisions. *Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3*(6), https://doi.org/10.60027/iarj.2023.272786

ZAID, S. & PATWAYATI, P. (2021). Impact of Customer Experience and Customer Engagementon Satisfaction and Loyalty: A Case Study in Indonesia. *Journal of Asian Finance, Economics and Business*, *8*(4), 983–992 https://doi.org/10.13106/jafeb.2021.vol8.no4.0983

การวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมแบรนด์ X ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Analysis of Social Media Marketing Influence on Consumer Purchasing Decisions of Brand X Perfume in Bangkok Metropolitan Region

อดิศร เจตบุตร[1] และศรีสมร ผ่องพุฒิ[2]

Adisorn Jattabut[1] and Srisamon Pongput[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Adisorn.jat@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์จากการใช้น้ำหอมแบรนด์ X ของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและระดับการศึกษา (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยวิธีการเก็บข้อมูลโดยการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 410 คน ซึ่งเป็นขนาดตัวอย่างที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์ทางสถิติในระดับความเชื่อมั่นที่ยอมรับได้ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพื้นฐานและสถิติขั้นสูง เพื่อทดสอบสมมติฐานการวิจัยที่กำหนดไว้ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ช่วงอายุที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มช่วงอายุ 25-39 ปี ให้ความสำคัญต่ออิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มากกว่าช่วงอายุ 40 ขึ้นไป สำหรับระดับการศึกษาที่แตกต่างกันส่งผลต่อปัจจัยการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป ให้ความสำคัญมากกว่าระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี และ (2) ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ความกังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม การมีส่วนร่วมของลูกค้า และความพึงพอใจ ส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม ตามลำดับ

คำสำคัญ: ความพึงพอใจ การรับรู้ถึงแบรนด์ การมีส่วนร่วมของลูกค้า การตัดสินใจซื้อ

Abstract

The objectives of this research were: (1) to compare the influence levels of social media marketing for X perfume among consumers across different age groups and education levels, and (2) to study factors affecting perfume purchasing decisions of consumers in Bangkok Metropolitan Region. The research was conducted using stratified random sampling with 410

participants, which represents an appropriate sample size for statistical analysis at an acceptable confidence level. Data analysis employed both basic and advanced statistics to test the predetermined research hypotheses. The research findings revealed that: (1) Different age groups showed statistically significant differences in social media marketing factors, with the 25-39 age group placing greater importance on social media marketing influence compared to those aged 40 and above. Different education levels also showed statistically significant differences in social media marketing factors, with those holding master's degrees or higher placing greater importance compared to those with bachelor's degrees or lower. (2) Brand credibility, environmental concerns, customer engagement, and satisfaction factors respectively influenced perfume purchasing decisions.

Keywords: Satisfaction, Brand awareness, customer engagement, purchase decision

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมน้ำหอมยุคดิจิทัล สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญในอุตสาหกรรมน้ำหอม โดยเฉพาะแพลตฟอร์มยอดนิยมอย่าง Instagram Facebook TikTok และ YouTube ที่ได้เปลี่ยนโฉมหน้าการตลาดจากการสื่อสารทางเดียวสู่การสื่อสารแบบสองทางที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค พลังของชุมชนออนไลน์และอินฟลูเอนเซอร์ การเติบโตของ Digital Beauty Community และ Beauty Influencers ได้สร้างมิติใหม่ให้กับการตลาดน้ำหอม โดยเฉพาะในการมีอิทธิพลต่อกลุ่ม Generation Z และ Y ข้อมูลสถิติชี้ให้เห็นว่า 82% ของผู้บริโภคใช้สื่อสังคมออนไลน์เป็นแหล่งข้อมูลหลัก และ 73% เชื่อถือคำแนะนำจาก Beauty Influencers มากกว่าการโฆษณาแบบดั้งเดิม ผลกระทบจากโควิด-19 สถานการณ์การระบาดได้เร่งการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการซื้อน้ำหอมผ่านช่องทางออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญ โดยยอดขายเพิ่มขึ้น เมื่อเทียบกับช่วงก่อนการระบาด แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการปรับตัวของอุตสาหกรรมน้ำหอมที่สามารถตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะเป็นผลิตภัณฑ์ที่ต้องใช้ประสาทสัมผัสในการทดลองก็ตาม ในปัจจุบัน สื่อสังคมออนไลน์ได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมน้ำหอมอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากแพลตฟอร์มหลักในสื่อออนไลน์ได้เปลี่ยนรูปแบบการสื่อสารจากแบบทางเดียวในยุคสื่อดั้งเดิม มาเป็นการสื่อสารแบบสองทางที่เน้นการมีส่วนร่วมของผู้บริโภคมากขึ้น แสดงให้เห็นถึงความสำเร็จในการปรับตัวของอุตสาหกรรมน้ำหอมในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคสื่อออนไลน์ ที่ต้องปรับกลยุทธ์การตลาดให้สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งการวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม เพื่อเป็นการใช้ประโยชน์จากชุมชนออนไลน์และอิทธิพลของ Influencers ในการสร้างการรับรู้และความต้องการในผลิตภัณฑ์

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1.เพื่อเปรียบเทียบระดับอิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์จากการใช้น้ำหอมแบรนด์ X ของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและระดับการศึกษา

2.เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) งานวิจัยของ Lamberton & Stephen (2016) ชี้ให้เห็นถึงประสิทธิภาพของสื่อสังคมออนไลน์ในการเชื่อมโยงลูกค้ากับแบรนด์ ผลการศึกษาแสดงว่าการใช้ช่องทางดิจิทัลเหล่านี้สามารถกระตุ้นการมีส่วนร่วมระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ได้อย่างมีประสิทธิผล ซึ่งส่งผลให้เกิดการรับรู้ ความผูกพัน และความภักดีต่อแบรนด์ที่เพิ่มขึ้น Kannan & Li (2017) นำเสนอมุมมองที่น่าสนใจเกี่ยวกับการตลาดดิจิทัล พวกเขาชี้ให้เห็นว่า เทคโนโลยีดิจิทัลเพิ่มความยืดหยุ่นและประสิทธิภาพในการปรับกลยุทธ์การตลาดขององค์กร โดยอาศัยการ วิเคราะห์ข้อมูลพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างละเอียด

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับช่วงอายุ (Generation Theory) การแบ่งช่วงอายุในปัจจุบันประกอบด้วยกลุ่มหลัก 5 กลุ่ม ได้แก่ Baby Boomers (1946-1964) ที่เน้นการทำงานหนักและความมั่นคง Generation X (1965-1980) ที่ปรับตัวได้ดีระหว่างโลกดั้งเดิมและดิจิทัล Generation Y หรือ Millennials (1981-1996) ที่ให้ความสำคัญกับ Work-Life Balance Generation Z (1997-2012) ที่เชี่ยวชาญด้านเทคโนโลยีและใส่ใจสิ่งแวดล้อม และ Generation Alpha (2013-ปัจจุบัน) ที่คาดว่าจะมีความสามารถในการใช้เทคโนโลยีขั้นสูงและ AI อย่างเป็นธรรมชาติ (McCrindle & Wolfinger, 2014) **สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media)** ทฤษฎีการแพร่กระจายนวัตกรรม (Diffusion of Innovations Theory) Rogers (2003) ได้อธิบายถึงกระบวนการที่นวัตกรรม อาทิ สื่อสังคมออนไลน์ ได้รับการรับรู้และแพร่กระจายในสังคม โดยมีปัจจัยหลากหลายที่มีอิทธิพลต่อกระบวนการ

การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เป็นขั้นตอนสำคัญในกระบวนการพฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior Process) Kotler & Keller (2016) ซึ่งหมายถึงการกระทำที่ผู้บริโภคแสดงออกในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการหลังจากผ่านกระบวนการประเมินทางเลือกต่าง ๆ อย่างรอบด้าน กระบวนการตัดสินใจซื้อประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญหลายประการ ได้แก่ การตระหนักถึงความต้องการ (Need Recognition) การแสวงหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และพฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-Purchase Behavior) ในขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ

การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)กระบวนการทางความคิดและการตีความของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์สินค้าหรือบริการ ซึ่งเป็นผลมาจากประสบการณ์ การรับรู้ และการประมวลผลข้อมูลของผู้บริโภคที่

มีต่อแบรนด์นั้น ๆ Keller (1993) ได้นำเสนอแนวคิด "Customer-Based Brand Equity" โดยระบุว่าการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์เป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่งต่อมูลค่าตราสินค้า การรับรู้ถึงแบรนด์มีบทบาทสำคัญในหลายมิติ

การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) มีแนวคิดพื้นฐานว่าลูกค้ามีบทบาทที่สำคัญเกินกว่าการเป็นเพียงผู้รับบริการ โดยลูกค้าดำรงบทบาททั้งในฐานะผู้รับบริการและผู้ร่วมสร้างคุณค่า (Co-creator of Value) ในกระบวนการบริการ การมีส่วนร่วมของลูกค้าสามารถส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการ กระบวนการผลิตบริการ การมีส่วนร่วมระดับสูง (High Participation) ลูกค้ามีส่วนร่วมในการร่วมผลิตบริการ (Co-production) การมีส่วนร่วมของลูกค้า ประสิทธิภาพและคุณภาพของการบริการ ในประเด็นระดับการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Bowen, 1986) **ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)** Erdem & Swait (1998) ได้นำเสนอทฤษฎีความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Credibility Theory) โดยเสนอว่าความน่าเชื่อถือของแบรนด์ประกอบด้วยสององค์ประกอบหลัก ได้แก่ ความน่าเชื่อถือด้านผลิตภัณฑ์ (Product Credibility) และความน่าเชื่อถือด้านความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Credibility)

ความพึงพอใจ (Satisfaction) ทฤษฎีและแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับความพึงพอใจทฤษฎีความคาดหวังได้รับการตอบสนอง (Expectancy Disconfirmation Theory) Oliver (1980) ได้เสนอทฤษฎีนี้ โดยอธิบายว่าความพึงพอใจเกิดจากการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวัง (Expectations) กับการรับรู้ผลการปฏิบัติงานจริง (Perceived Performance) หากผลการปฏิบัติงานจริงสูงกว่าความคาดหวัง จะเกิดการยืนยันเชิงบวก (Positive Disconfirmation) ซึ่งนำไปสู่ความพึงพอใจ ทฤษฎีการยุติความขัดแย้งทางปัญญา (Cognitive Dissonance Theory)

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) หมายถึงระดับของความรู้สึกกังวลหรือห่วงใยต่อประเด็นปัญหาสิ่งแวดล้อม ซึ่งมีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจของบุคคลในการอนุรักษ์และปกป้องสิ่งแวดล้อม (Schultz, 2000) ความกังวลดังกล่าวอาจเกิดจากการรับรู้ถึงผลกระทบหรืออันตรายที่เกิดจากปัญหาสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

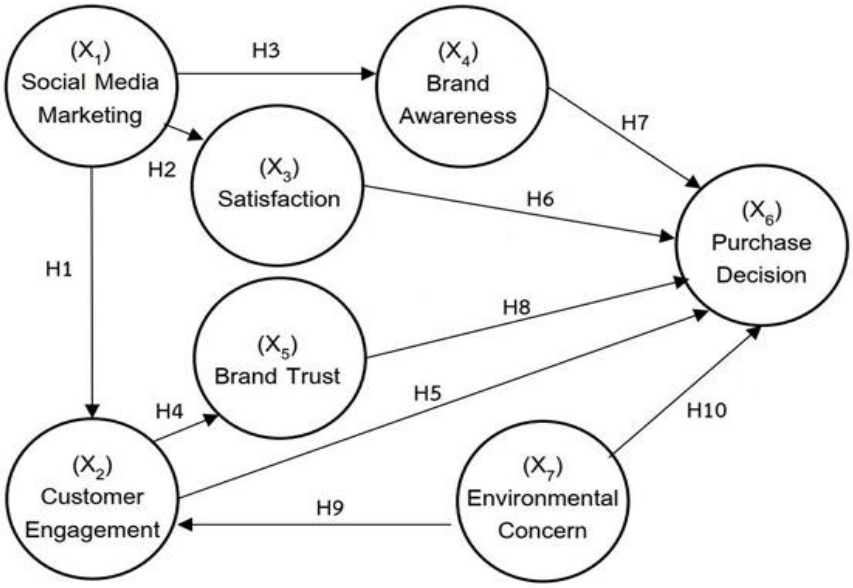

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยที่มีการวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมแบรนด์ X ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_2: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

H_3: การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

H_4: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

H_5: การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_6: ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_7: การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_8: ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

H_9: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

H_{10}: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.งานวิจัยนี้ใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ซึ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ คือ ประชาชนทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 410 คน โดยสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ โดยทำการแบ่งกลุ่มตาม ช่วงอายุและระดับการศึกษา ได้แก่ น้อยกว่า 25 – 39 ปีและอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ระดับการศึกษา ต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรีและตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

Generetion	ระดับการศึกษา		รวม
	ต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี	ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป	
Gen.Z & Gen.Y	**214**	**70**	**284**
(น้อยกว่า 25 – 39 ปี)	**75.35%**	**24.65%**	**100.00%**
Gen.X & Gen.BB	**96**	**30**	**126**
(40 ปีขึ้นไป)	**76.19%**	**23.81%**	**100.00%**
รวม	**310**	**100**	**410**
	75.61%	**24.39%**	**100.00%**

จากตางรางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ โดยกลุ่มตัวอย่างมีองค์ประกอบจากประชากรกลุ่มย่อยแตกต่างกันตามประเด็นที่ศึกษา ซึ่งผู้ตอบแบบสอบถามเป็นประชาชนที่มีอายุน้อยกว่า 25 – 39 ปี มีจำนวน 284 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี มีจำนวน 214 คน คิดเป็นร้อยละ 75.35% และตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มีจำนวน 70 คน คิดเป็นร้อยละ 24.65% ประชาชนที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปี ขึ้นไป มีจำนวน 126 คน แบ่งเป็นผู้ที่มีระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี มีจำนวน 96 คน คิดเป็นร้อยละ 76.19% และตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป มีจำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 23.81%

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ปัจจัยที่ส่งผลต่ออิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม X ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เป็นการสอบถามกลุ่มตัวอย่างผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากการที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาสร้างและพัฒนาเป็นข้อคำถาม ที่สอดคล้องตามกรอบแนวคิดและสามารถตอบวัตถุประสงค์ของงานวิจัยได้อย่างสมบูรณ์

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีการตลาดแบบออนไลน์ (Social Media Marketing : SMM) โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบ 7 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมาก จึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i}, X_{7i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

(1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_{1i} + \beta_{27} X_{7i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62} X_{2i} + \beta_{63} X_{3i} + \beta_{64} X_{4i} + \beta_{65} X_{5i} + \beta_{67} X_{7i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

โดยที่ X_{1i} = Social Media Marketing ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{2i} = Customer Engagement ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{3i} = Satisfaction ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{4i} = Brand Awareness ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{5i} = Brand Trust ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{6i} = Purchase Decision ของผู้บริโภค คนที่ i

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้บริโภค คนที่ I

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้บริโภค คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 410 ส่วนใหญ่จะเป็นเพศหญิง มีจำนวน 255 คน จะคิดเป็นร้อยละ 62.2 อายุ 25-39 ปี มีจำนวน 232 คน จะคิดเป็นร้อยละ 56.6 มีสถานะโสด มีจำนวน 249 คน จะคิดเป็นร้อยละ 60.7 ระดับการศึกษาต่ำกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี มีจำนวน 262 คน จะคิดเป็นร้อยละ 63.9 อาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีจำนวน 188 คน จะคิดเป็นร้อยละ 45.9 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001 – 30,000 บาท มีจำนวน 195 คน จะคิดเป็นร้อยละ 47.6

โดยผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าออนไลน์ 1 ครั้ง / สัปดาห์ มีจำนวน 181 คน จะคิดเป็นร้อยละ 44.1 ชอบซื้อสินค้าประเภทผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกายและความงาม มีจำนวน 136 คน จะคิดเป็นร้อยละ 33.2 ใช้ Shoppee มีจำนวน 142 คน จะคิดเป็นร้อยละ 34.6 การซื้อสินค้าน้อยกว่า 1000 บาท/ครั้ง มีจำนวน 154 คน ตัดสินใจตัดสินใจซื้อสินค้าเพราะสินค้าราคาพิเศษ 120 คน จะคิดเป็นร้อยละ 29.3 ซื้อสินค้าออนไลน์เพราะชื่อเสียงของแพลตฟอร์มออนไลน์ มีจำนวน 162 คน จะคิดเป็นร้อยละ 39.

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	CE	Sa	BA	BT	PD
SMM	0.5147***	0.7607***	0.7554***		
Sa					0.1514***
BA					0.0440
CE				0.7299***	0.2616***
BT					0.2900***
EC	0.4017***				0.2641***
Constant	0.0321*	0.1794***	0.1812***	0.2490***	0.0152
Observation	410	410	410	410	410
Rss	2.8954	3.4049	4.9827	5.2626	2.9278
Loglikelihood	433.6090	400.3811	322.3231	311.1206	431.3292
F-test	716.9436***	1001.3589***	674.8140***	540.9757***	301.3199***
R-square	0.7789	0.7105	0.6232	0.5701	0.7885
Adj. R-square	0.7778	0.7098	0.6223	0.5690	0.7859

หมายเหตุ : *มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, **มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, ***มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

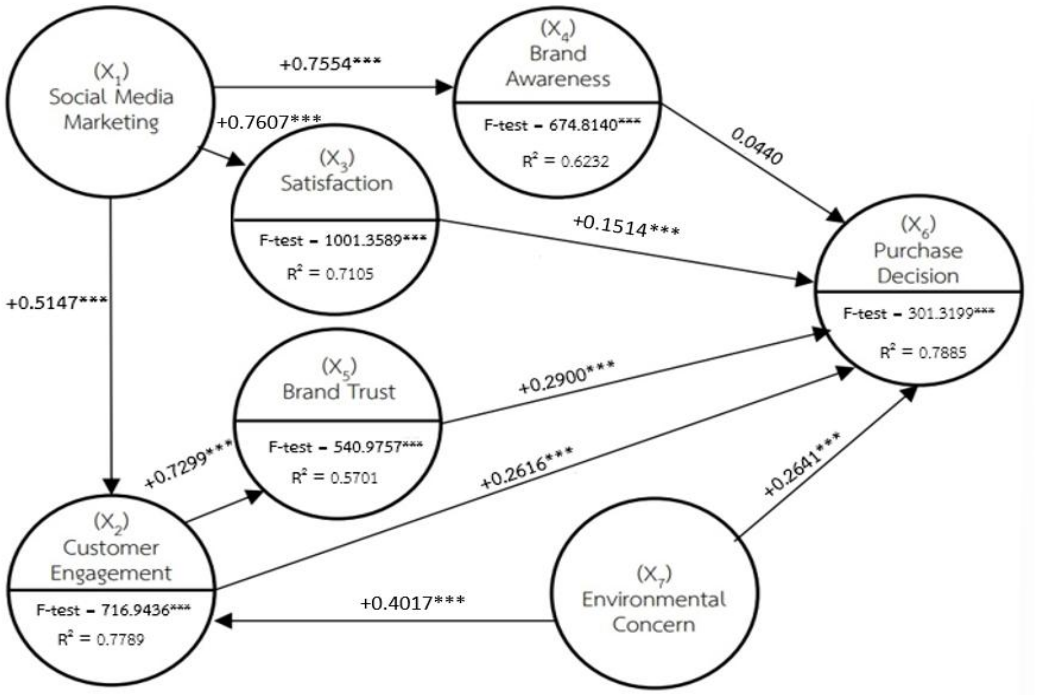

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า : การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5147 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือการแบ่งปันข้อมูลน้ำหอมบนสื่อสังคมออนไลน์กับสมาชิกอื่น ๆ ในแพลตฟอร์มออนไลน์ ช่วยกระตุ้นให้ลูกค้ามีส่วนร่วมกับสินค้าน้ำหอมมากขึ้น

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ (Satisfaction)

ผลการวิจัยพบว่า : การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความพึงพอใจของลูกค้าที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.7607 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ลูกค้ามีความพึงพอใจกับสินค้าที่นำมาส่งมอบลูกค้าได้ใช้งานน้ำหอมช่วยเพิ่มความพึงพอใจกับลูกค้าได้

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Marketing) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness)

ผลการวิจัยพบว่า : การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการรับรู้ถึงแบรนด์ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.7554 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

กล่าวคือข้อมูลบนสื่อสังคมออนไลน์ทำให้ลูกค้าประทับใจและจดจำได้สินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้นและช่วยการรับรู้ถึงแบรนด์ได้ง่าย

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust)

ผลการวิจัยพบว่า : การมีส่วนร่วมของลูกค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับความน่าเชื่อถือของแบรนด์ที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.7299 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเมื่อลูกค้ามีส่วนร่วมกับแบรนด์มากขึ้น จะส่งผลให้เกิดความน่าเชื่อถือและความเชื่อมั่นต่อสินค้าน้ำหอมเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : การมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า : การมีส่วนร่วมของลูกค้ามีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการมีการตัดสินใจซื้อที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.2616 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือการให้ลูกค้ามีส่วนร่วมในการทดลองและเลือกกลิ่นน้ำหอม จะช่วยเพิ่มความมั่นใจในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความพึงพอใจ (Satisfaction) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า : ความพึงพอใจมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้อที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.1514 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเมื่อลูกค้ามีความพึงพอใจต่อสินค้ามากขึ้น ลูกค้าจะมีแนวโน้มในการจะตัดสินใจซื้อง่าย

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : การรับรู้ถึงแบรนด์ (Brand Awareness) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า : การรับรู้ถึงแบรนด์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้อที่ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.0440 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือ จดจำน้ำหอมแบรนด์ของน้ำหอมยังไม่เข้าถึงการรับรู้ของลูกค้าได้ทั้งหมด และจะไม่สามารถช่วยให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อน้ำหอมได้

สมมติฐานที่ 8 (H_8) : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์มีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้อที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.2900 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้ง กล่าวคือความน่าเชื่อถือของแบรนด์ช่วยทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นต่อน้ำหอม ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อมากขึ้น

สมมติฐานที่ 9 (H_9) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า (Customer Engagement)

ผลการวิจัยพบว่า : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการมีส่วนร่วมของลูกค้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติกับการตัดสินใจซื้อที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.4017 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเมื่อน้ำหอมใช้แล้วเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นในน้ำหอมและจะแบ่งปันข้อมูลข่าวสารบนสื่อสังคมออนไลน์ได้มาก

สมมติฐานที่ 10 (H_{10}) : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision)

ผลการวิจัยพบว่า : ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ 0.2641 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ กล่าวคือเมื่อน้ำหอมใช้แล้วเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมทำให้ลูกค้าเชื่อมั่นในน้ำหอม และจะลูกค้าตัดสินใจซื้อน้ำหอมอย่างแน่นอน

สรุปผลการวิจัย

การวิเคราะห์อิทธิพลการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอม X แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่น่าสนใจหลายประการ การมีส่วนร่วมของลูกค้าส่งผลเชิงบวกโดยตรงต่อทั้งความน่าเชื่อถือของแบรนด์และการตัดสินใจซื้อ ขณะที่ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมและการตัดสินใจซื้อ ประเด็นที่น่าสนใจคือแม้การรับรู้แบรนด์จะมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการตัดสินใจซื้อ แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในทางตรงกันข้าม ความน่าเชื่อถือของแบรนด์กลับแสดงอิทธิพลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ แสดงให้เห็นว่าการสร้างความน่าเชื่อถือมีความสำคัญมากกว่าการสร้างการรับรู้เพียงอย่างเดียวเมื่อพิจารณาความแตกต่างระหว่างกลุ่มประชากร พบว่า Generation Y และ Z (น้อยกว่า 25 – 39 ปี) ตอบสนองต่อการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์สูงกว่า Generation X และ Baby Boomer (40 ปีขึ้นไป) อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้สื่อดิจิทัลของแต่ละช่วงระดับการศึกษา นอกจากนี้ ระดับตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไปยังแสดงการตอบสนองสูงกว่าระดับน้อยกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี

ผลการวิจัยนี้ชี้ให้เห็นว่าการพัฒนากลยุทธ์การตลาดออนไลน์สำหรับน้ำหอมควรบูรณาการหลายองค์ประกอบเข้าด้วยกัน ทั้งการสร้างการมีส่วนร่วม การพัฒนาความน่าเชื่อถือ และการใส่ใจสิ่งแวดล้อม โดยต้องคำนึงถึงความแตกต่างของกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากกระบวนการตัดสินใจซื้อในช่องทางออนไลน์มีความซับซ้อนและได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลากหลายทั้งด้านการตลาด สังคม และสิ่งแวดล้อม

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมได้แสดงความสอดคล้องกับทฤษฎีและงานวิจัยที่สำคัญหลาย ความสัมพันธ์ระหว่างการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์กับความพึงพอใจและการรับรู้แบรนด์ สอดคล้องกับแนวคิดของ Kannan & Li (2017) โดยพบว่าการตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการมีส่วนร่วมของลูกค้า ซึ่งตรงกับแนวคิดของ Lamberton & Stephen (2016) เกี่ยวกับประสิทธิภาพของสื่อสังคมในการเชื่อมโยงลูกค้ากับแบรนด์ ด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Erdem & Swait (1998) ที่ชี้ว่าความน่าเชื่อถือมีผลต่อการรับรู้คุณภาพและการประเมินความ

เสี่ยงของผู้บริโภค ขณะที่ประเด็นความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับงานของ Schultz (2000) ที่อธิบายถึงผลของความห่วงใยสิ่งแวดล้อมต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค การที่การรับรู้แบรนด์ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจซื้อ แตกต่างจากแนวคิดคุณค่าแบรนด์ของ Keller (1993) ซึ่งอาจเป็นเพราะบริบทเฉพาะของตลาดน้ำหอมที่ให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือและการมีส่วนร่วมมากกว่า

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นถึงแนวทางสำคัญในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดบนสื่อสังคมออนไลน์สำหรับผู้ประกอบการ โดยเน้นการสร้างความน่าเชื่อถือของแบรนด์ผ่านการพัฒนาเนื้อหาคุณภาพและการสื่อสังคมออนไลน์ เพื่อให้สามารถจดจำแบรนด์ที่ยังไม่เข้าถึงการรับรู้ของลูกค้าได้ทั้งหมด เนื่องจากความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจซื้อ การปรับกลยุทธ์การตลาดควรคำนึงถึงความแตกต่างระหว่างกลุ่มเป้าหมาย โดยเฉพาะระหว่าง น้อยกว่า 25 – 39 ปีกับ 40 ปีขึ้นไปที่มีการตอบสนองต่อการตลาดออนไลน์แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ขณะเดียวกันต้องให้ความสำคัญกับการสร้างการมีส่วนร่วมของลูกค้าผ่านแพลตฟอร์มและกิจกรรมที่กระตุ้นการมีปฏิสัมพันธ์นอกจากนี้ ความใส่ใจด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ ธุรกิจจึงควรพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและสื่อสารความรับผิดชอบอย่างชัดเจน พร้อมทั้งเน้นการสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้ามากกว่าการสร้างการรับรู้แบรนด์เพียงอย่างเดียว เพื่อให้สามารถปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับพฤติกรรมผู้บริโภคแต่ละกลุ่ม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการวิจัยในอนาคต งานวิจัยนี้ได้ระบุประเด็นที่ควรศึกษาเพิ่มเติมหลายประการ โดยเฉพาะการขยายขอบเขตการศึกษาให้ครอบคลุมมากขึ้น ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการพัฒนาผลิตภัณฑ์ในรูปแบบต่าง ๆ ที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลายมากขึ้น ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น อิทธิพลของผู้มีอิทธิพลทางความคิด (Influencers) บทบาทของเทคโนโลยีใหม่ในการตลาดดิจิทัล

บรรณานุกรม

Bowen, D. E. (1986). Managing Customers as Human Resources in Service Organizations. *Human Resource Management*, 25, 371-383.

Erdem, T. and Swait, J. (1998) Brand Equity as a Signaling Phenomenon. *Journal of Consumer Psychology, 7*, 131-157.

Kannan, P.K. & Li, H.A. (2017) Digital Marketing: A Framework, *Review and Research Agenda. International Journal of Research in Marketing*, 34, 22-45.

Keller, K.L. (1993) Conceptualizing, Measuring, and Managing Customer-Based Brand Equity. *Journal of Marketing*, *57,* 1-22.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing Management* (15th global ed). Edinburgh: Pearson Education.

Lamberton, C. & Stephen, A.T. (2016) A Thematic Exploration of Digital, Social Media, and Mobile Marketing: Research Evolution from 2000 to 2015 and an Agenda for Future Inquiry. *Journal of Marketing, 80,* 146-172.

McCrindle, M., & Wolfinger, E. (2014). *The ABC of XYZ: Understanding the global generations*. McCrindle Research Pty Ltd.

Oliver, R.L. (1980) A Cognitive Model of the Antecedents and Consequences of Satisfaction Decisions. *Journal of Marketing Research*, 17, 460-469.

Rogers, E.M. (2003). *Diffusion of Innovations*. Free Press, New York.

Schultz, P.W. (2000) The Structure of Environmental Concern: Concern for Self, Other People, and the Biophere*. Environmental Psychology, 21,* 327-339.

พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Environmentally Friendly Consumer Behavior at gas stations in Mueang District, Prachuap Khiri Khan Province.

ณัฐวุฒิ แพทย์ประสม[1] และศรีสมร ผ่องพุฒิ[2]

Nattawut Padprasom[1] and Srisamorn Pongput[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Nattawut.pad@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ประชากรทั่วไป ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 421 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลคือ แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สองตัวแปร แบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระดับความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท (2) ปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน และปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

คำสำคัญ: พฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สถานีบริการน้ำมัน สิ่งแวดล้อม การใช้บริการ

Abstract

This research aims to achieve the following objectives: (1) To compare the level of intention to use environmentally friendly gas stations among consumers in Mueang District,

Prachuap Khiri Khan, categorized by age and average monthly income. (2) To identify the factors that influence the intention to use environmentally friendly gas stations in Mueang District, Prachuap Khiri Khan. The research was conducted by collecting data from a sample of 421 individuals from the general population in Mueang District, Prachuap Khiri Khan, using a stratified random sampling method. The data collection tool was an online questionnaire, and the data were analyzed using a two-variable linear regression model. The research findings include the following: (1) The level of intention to use environmentally friendly gas stations among consumers in Mueang District, Prachuap Khiri Khan, revealed that individuals aged 39 or younger placed greater importance on environmental knowledge than those aged 40 and above. Additionally, individuals with an average monthly income of 30,000 Baht or less valued environmental brand preference more than those with an average monthly income of 30,001 Baht or more. (2) The factors of environmental concern, environmental utility benefits, feelings of warmth, self-expression benefits, and environmental knowledge all had a positive impact on the intention to engage in environmentally friendly behavior, in that order.

Keywords: Environmental behavior, Gas stations, environment, service usage

บทนำ

ในปัจจุบัน ความตระหนักถึงปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นอย่างมาก ส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สถานีบริการน้ำมันในประเทศไทยจึงต้องปรับตัวเพื่อตอบสนองต่อพฤติกรรมดังกล่าว การศึกษาของโชคชัย เจียรกุล (2562) ความตระหนักรู้เกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมได้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลให้ผู้บริโภคหันมาให้ความสำคัญกับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการดำเนินชีวิตประจำวัน รวมถึงการเลือกใช้บริการต่าง ๆ เช่น สถานีบริการน้ำมัน สินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมคือบริการที่ดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและการจัดการของเสียอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีต่อการใช้บริการสถานีบริการน้ำมันพบว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์เชื้อเพลิงชีวภาพและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ (อุทุมพร พันธุ์เพ็ง, & ศิริพร จึงสุทธิวงษ์, 2564)

ส่วนแบ่งการตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้ค้าน้ำมันในประเทศไทยมีการกระจายตัวอย่างหลากหลาย โดยบริษัทที่ครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดคือ บริษัท ปตท.น้ำมันและการค้าปลีก จำกัด (มหาชน) หรือ โออาร์ ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดอยู่ที่ 36.9% ตามด้วยบริษัท เอสโซ่ ซึ่งถือส่วนแบ่งอยู่ที่ 11.3% และบริษัทบางจากฯ ที่มีส่วนแบ่งตลาด 10.3% นอกจากนี้ บริษัท ไทยออยล์ และเชลล์ มีส่วนแบ่งตลาดที่ 7.3% และ 6.8% ตามลำดับ สถานการณ์เหล่านี้สะท้อนถึงการแข่งขันที่รุนแรงในตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงของไทย ซึ่งมีบริษัทหลักหลายรายที่มีบทบาทสำคัญในการ

กำหนดทิศทางและการเติบโตของอุตสาหกรรมน้ำมันเชื้อเพลิงของไทยในอนาคต (กรมการค้าภายใน, 2566) โดยสถานีบริการน้ำมันเชลล์ ได้ดำเนินการขยายขอบเขตการให้บริการในหลากหลายด้าน เพื่อเสริมสร้างปฏิสัมพันธ์และความใกล้ชิดกับผู้บริโภคในมิติต่าง ๆ ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อระดับความพึงพอใจและความต้องการของผู้ใช้บริการ อีกทั้งยังมีบทบาทสำคัญต่อ วิถีชีวิตของชุมชนใกล้เคียง ทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม

จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสำคัญในการเชื่อมโยงเส้นทางการขนส่งพลังงาน และทรัพยากรน้ำมันไปยังภูมิภาคต่าง ๆ ส่งผลให้ปั๊มน้ำมันในพื้นที่มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการขยายตัวทางเศรษฐกิจแต่ในขณะเดียวกัน การดำเนินการดังกล่าวก็อาจมีผลกระทบต่อคุณภาพสิ่งแวดล้อม เช่น มลพิษทางอากาศ การใช้พลังงาน และการจัดการของเสียจากสถานีบริการน้ำมันนำมาใช้ในการปกป้องสิ่งแวดล้อม รวมถึงบทบาทของชุมชนท้องถิ่นในการร่วมมือในการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อม ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) แสดงความสัมพันธ์รายได้ของบุคคลมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในช่วงวัยทำงานและลดลงหลังเกษียณ ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพกลับเพิ่มขึ้นตามอายุ (de la Maisonneuve & Martins, 2013) โดยช่วงวัยศึกษา (Gen Z) เป็นช่วงที่มีรายได้ต่ำและค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพต่ำ ช่วงวัยทำงาน (Gen Y และ Gen X) เป็นช่วงที่รายได้เพิ่มขึ้นและสามารถรับภาระค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพได้มากขึ้น แต่ในช่วงวัยเกษียณ (Gen BB) รายได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ขณะที่ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพเพิ่มขึ้นจนกลายเป็นภาระทางเศรษฐกิจ ภาพยังแสดงให้เห็นว่าระดับรายได้และการศึกษามีผลต่อสัดส่วนค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ กล่าวคือ ผู้ที่มีรายได้สูงและการศึกษาสูงมีแนวโน้มเข้าถึงบริการสุขภาพที่มีคุณภาพได้ดีกว่าและรับภาระค่าใช้จ่ายได้น้อยกว่าผู้มีรายได้น้อย (Honnold, 1984) นอกจากนี้ แนวโน้มประชากรสูงวัยยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ภาครัฐต้องเผชิญกับความท้าทายในการบริหารงบประมาณด้านสุขภาพและการออกแบบระบบสวัสดิการที่ยั่งยืนเพื่อรองรับความต้องการที่เพิ่มขึ้นของประชากรสูงอายุ (de la Maisonneuve & Martins, 2013)

ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) แนวคิดนี้เกี่ยวข้องกับความสามารถของแบรนด์ในการสร้างความเชื่อมั่นให้แก่ผู้บริโภคว่าองค์กรของตนดำเนินธุรกิจโดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Fillgoods, 2565) การตลาดสีเขียว (Green Marketing) จึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่แบ

รนด์ใช้เพื่อสร้างภาพลักษณ์ที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่ลดผลกระทบต่อธรรมชาติ (Thai Environmental Institute, 2564)

การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (bio spheric value orientation) หมายถึง การให้ความสำคัญกับธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยคำนึงถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นกับสิ่งมีชีวิตและระบบนิเวศ บุคคลที่มีค่านิยมแบบนี้มักจะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Steg, L., & de Groot, J. I. M. , 2012)

ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) หมายถึง ความไว้วางใจของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ที่ดำเนินกิจกรรมโดยคำนึงถึงสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน ซึ่งส่งผลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค (Choi & Lee, 2021) งานวิจัยพบว่าการรับรู้ความรับผิดชอบต่อสังคมขององค์กร (Corporate Social Responsibility - CSR) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Kaewwongsa & Yoopetch, 2022)

ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) เป็นแนวคิดที่อธิบายถึงความพึงพอใจหรือความสุขที่บุคคลได้รับจากการกระทำที่เป็นประโยชน์ต่อผู้อื่นหรือสังคม โดยไม่คำนึงถึงผลประโยชน์ที่ตนเองจะได้รับโดยตรง (Andreoni & Serra-Garcia, 2021) แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการอธิบายพฤติกรรมการบริจาคและการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสังคม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านพฤติกรรมการให้เพื่อการกุศลและการช่วยเหลือสังคม (Konrath & Handy, 2021)

ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) หมายถึง คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์ที่ช่วยสะท้อนอัตลักษณ์ บุคลิกภาพ หรือสถานะทางสังคมของตนเอง ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการสร้างแบรนด์ (Nguyen et al., 2023) งานวิจัยพบว่าการออกแบบกราฟิกที่ใช้สีสันและรูปแบบที่สอดคล้องกับบุคลิกภาพของกลุ่มเป้าหมายสามารถเสริมสร้างการรับรู้คุณค่าของผลิตภัณฑ์และเพิ่มความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคได้ (วัชราธร เพ็ญศศิธร, 2564)

ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) หมายถึง คุณค่าที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์หรือบริการที่ช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพ โดยมุ่งเน้นที่การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การลดของเสีย และการส่งเสริมความยั่งยืน (สุรศักดิ์ แก้วอุไร, 2565) งานวิจัยพบว่าการจัดการนวัตกรรมสีเขียว เช่น การสร้างแรงจูงใจสีเขียวและการประยุกต์ใช้นวัตกรรมเชิงสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมขององค์กร (ณัฐฐศศิ เล็กศรีสกุล, 2567)

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) หมายถึง ความรู้สึกห่วงใยหรือวิตกกังวลของบุคคลต่อปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมและผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อม ซึ่งสามารถมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคและการสนับสนุนนโยบายเพื่อความยั่งยืน (Mintel, 2023) งานวิจัยพบว่าคนไทยให้ความสำคัญกับปัญหาโลกร้อนเป็นอันดับแรก รองลงมาคือปัญหาขยะมูลฝอยที่จัดการไม่ถูกต้อง และปัญหา PM2.5 ในพื้นที่กรุงเทพมหานคร (สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย, 2567)

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) หมายถึง ความเข้าใจและข้อมูลที่บุคคลมีเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม ปัญหาสิ่งแวดล้อม และแนวทางการแก้ไข ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมพฤติกรรมที่

เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Stern et al., 2021) งานวิจัยพบว่าการพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในพื้นที่ป่าชุมชนช่วยเพิ่มระดับความรู้และความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมของผู้เรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ (ลิขิต จันทร์แก้ว, 2564)

ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) หมายถึง ความมุ่งมั่นของบุคคลในการปฏิบัติกิจกรรมหรือพฤติกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและส่งเสริมความยั่งยืน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย งานวิจัยพบว่าปัจจัยด้าน ความไว้วางใจต่อแบรนด์สีเขียว (Green Brand Trust) มีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจในการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในตราสินค้าจะมีแนวโน้มสูงขึ้นในการสนับสนุนผลิตภัณฑ์เหล่านี้ (Jiang et al., 2023)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

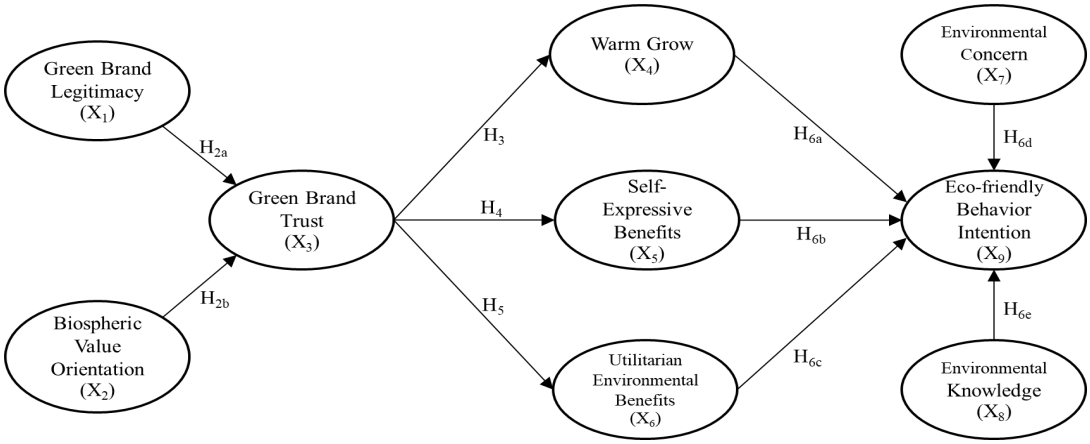

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน จะมีระดับการตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

H_2: ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust)

H_3: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow)

H_4: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits)

H_5: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits)

H_6: ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือประชาชนที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมันเชลล์ ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ประชาชนที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมันเชลล์ ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 421 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากประชาชนที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ช่วงอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน โดยแต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวมทั้งสิ้น
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี	283	46	329
	86.02%	13.98%	100%
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	42	50	92
	45.65%	54.35%	100%
รวม	325	96	421
	77.20%	22.80%	100%

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จานวน 421 คน โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภค ออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 329 คน และอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้น จำนวน 92 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 325 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 96 คน รวมจำนวนขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด จำนวน 421 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (1)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (2)

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2\,i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{9i} = \beta_{90} + \beta_{94}X_{4i} + \beta_{95}X_{5i} + \beta_{96}X_{6i} + \beta_{97}X_{7i} + \beta_{98}X_{8i} + \varepsilon_{9i} \quad (7)$$

โดยที่

X_{1i} = Green Brand Legitimacy ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{2i} = Biospheric Value Orientation ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{3i} = Green Brand Trust ของผู้ใช้ คนที่ *I*

X_{4i} = Warm Grow ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{5i} = Self-Expressive Benefits ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{6i} = Utilitarian Environmental Benefits ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้ใช้ คนที่ I

X_{8i} = Environmental Knowledge ของผู้ใช้ คนที่ i

X_{9i} = Eco-friendly Behavior Intention ของผู้ใช้ คนที่

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ I

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 421 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 278 คน คิดเป็น 66.20 % อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 329 คน คิดเป็น 78.15% สถานภาพโสด จำนวน 304 คน คิดเป็น 72.40% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 277 คนคิดเป็น 66% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 178 คน คิดเป็น 42.40% และรายได้เฉลี่ย ต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 325 คน คิดเป็น 77.20%

โดยใช้บริการเติมน้ำมันสถานีบริการน้ำมัน 1-2 ครั้ง/เดือน จำนวน 241 คน คิดเป็น 57.40% นอกจากการเติมน้ำมันแล้วใช้บริการห้องน้ำบ่อยที่สุด จำนวน 150 คน คิดเป็น 35.70 % ใช้บริการสถานีบริการน้ำมันโดยเฉลี่ยต่อครั้งเป็นจำนวนเงิน 300 -500 บาท จำนวน 147 คน คิดเป็น 35% ตัดสินใจเลือกใช้สถานีบริการน้ำมันเพราะคุณภาพของน้ำมัน จำนวน 262 คนคิดเป็น 62.40% ชำระค่าน้ำมันด้วยเงินสดบ่อยที่สุด จำนวน 275 คน คิดเป็น 65.50% และใช้บริการเติมน้ำมันจากสถานีบริการน้ำมัน PTT ปตท. บ่อยที่สุด จำนวน 159 คน คิดเป็น 37.90%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยแสดงผลได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้.

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	GBL	BVO	GBT	WG	SEB	UEB	EC	EK	EBI
อายุ										
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี	329	0.8696	0.868	0.8617	0.867	0.8609	0.8559	0.8735	0.8348	0.8655
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	92	0.8863	0.874	0.8388	0.8515	0.8587	0.865	0.8723	0.8616	0.8791
	t-test	0.9415	0.9349	0.9158	0.9227	0.9266	0.93	0.934	0.9282*	0.9376

ลักษณะทางประชากร	จำนวน	GBL	BVO	GBT	WG	SEB	UEB	EC	EK	EBI
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน										
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	325	0.8557	0.8679	0.8506	0.8592	0.8523	0.8472	0.8658	0.8274	0.8595
ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	96	0.9327	0.8742	0.8776	0.8784	0.8881	0.894	0.8985	0.8855	0.8989
	t-test	4.6673***	0.3868	1.627	1.1336	2.1945**	2.932***	2.0996**	3.1751***	2.5893**

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยอธิบายผลการวิเคราะห์สมมติฐานดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน จะมีระดับการตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกัน จะมีระดับการตั้งใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน โดยกลุ่มอายุแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจของผู้ใช้บริการจากตอบแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3 และรูปที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
GBL	0.5093***				
BVO	0.2952***				
GBT		0.7110***	0.5755***	0.5994***	
WG					0.1715***
SEB					0.1506***
UEB					0.1983***
EC					0.2311***
EK					0.1458***

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
Constant	0.1553***	0.2545***	0.3674***	0.3443***	0.0963***
Observation	421	421	421	421	421
RSS	4.0737	4.5992	5.5324	4.9893	2.6275
Loglikelihood	378.9423	353.4013	314.5148	336.2653	471.2479
Overall F-test	233.0445***	396.7912***	216.1073***	260.0012***	147.6417***
R - squared	0.5272	0.4864	0.3403	0.3829	0.6401
Adjusted(Adj.	0.5249	0.4852	0.3387	0.3814	0.6358

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

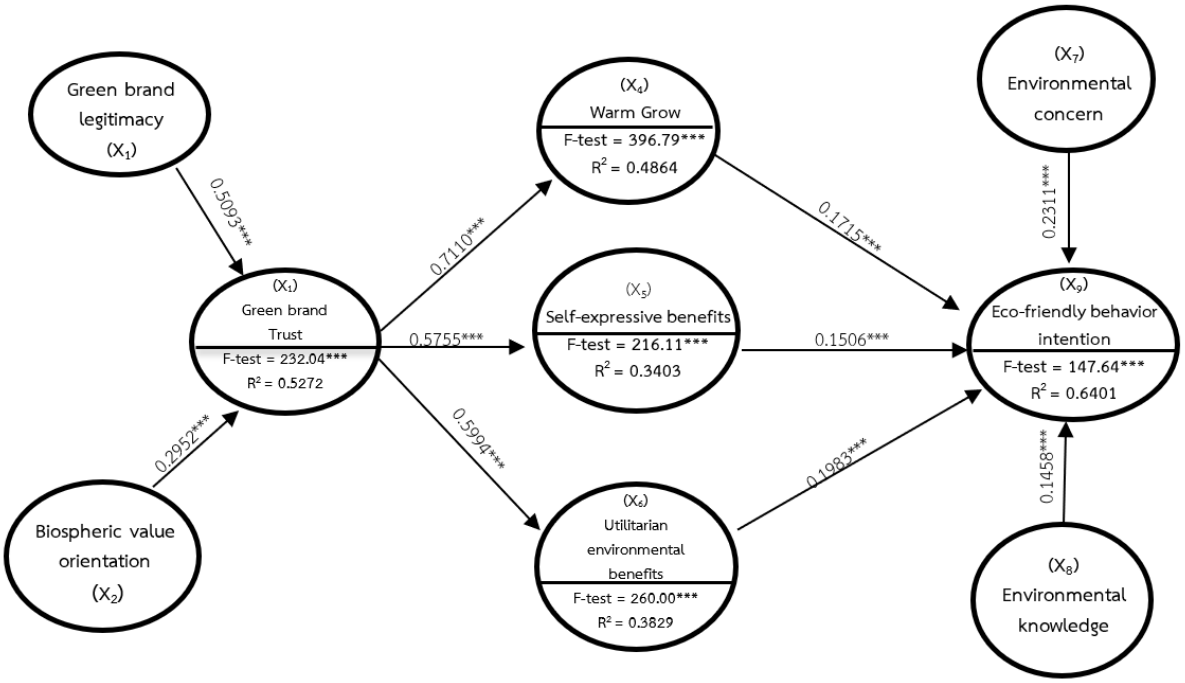

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอยโดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังนี้

H_2: ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์

รนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5093 และ 0.2952 ตามลำดับ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่ให้คุณค่ากับการรักษาสิ่งแวดล้อมจะมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ที่มีการรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

H_3: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7110 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในแบรนด์ที่รักษาสิ่งแวดล้อมจะรู้สึกอบอุ่นใจหรือพึงพอใจเมื่อเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์นั้น ๆ มากขึ้น.

H_4: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5755 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในแบรนด์ที่รักษาสิ่งแวดล้อมจะรู้สึกว่าการเลือกซื้อสินค้าจากแบรนด์นั้น ๆ ช่วยในการแสดงออกถึงตัวตนและค่านิยมที่สอดคล้องกับสิ่งแวดล้อม

H_5: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5994 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในแบรนด์ที่รักษาสิ่งแวดล้อมจะมองเห็นประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ที่เป็นผลดีต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

H_6: ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ส่งผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1715 ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ส่งผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1506 ปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ส่งผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1983 ปัจจัยด้านความ

กังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ส่งผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2311 และปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ส่งผลกระทบเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1458 ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคมีความรู้สึกอบอุ่นใจ, มองเห็นประโยชน์จากการแสดงออกถึงตัวตน, เข้าใจถึงประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม, มีความกังวลเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม และมีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม พวกเขาจะมีแนวโน้มที่จะมีพฤติกรรมที่สนับสนุนสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน จากกลุ่มตัวอย่าง 421 คน ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า พบว่าช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท นอกจากนี้ปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน และปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัย พบว่า ช่วงอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าช่วงอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป และกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป

ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) และปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jaiswal และ Kant (2021) ที่พบว่าความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและการตระหนักในประเด็นสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การศึกษาวิจัยครั้งนี้มุ่งสำรวจบทบาทของพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน ในอำเภอเมือง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบน้อยที่สุด ดังนั้นควรส่งเสริมองค์ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบและต่อเนื่องผ่านความร่วมมือของภาครัฐและเอกชน โดยใช้หลากหลายช่องทางในการเผยแพร่ เช่น สื่อออนไลน์ สื่อมวลชน และกิจกรรมในชุมชน เพื่อสร้างความตระหนักรู้เกี่ยวกับผลกระทบจากพฤติกรรมต่อสิ่งแวดล้อม ในทางกลับกันปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบมากที่สุด ดังนั้นควรกระตุ้นความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมให้ประชาชนตระหนักถึงผลกระทบที่ใกล้ตัว ผ่านสื่อที่สร้างอารมณ์ร่วมและกรณีศึกษาจริง พร้อมเสนอแนวทางแก้ไขที่ทำได้จริง ควบคู่กับการจัดกิจกรรมที่เปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วม เพื่อเปลี่ยนความกังวลให้เป็นแรงจูงใจในการมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ในการวิจัยครั้งถัดไป ผู้วิจัยควรดำเนินการศึกษาโดยครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้บริโภคในเขตเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ การขยายขอบเขตเช่นนี้จะช่วยให้ได้มาซึ่งข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุม และหลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันต่าง ๆ ในบริบทที่กว้างขึ้น

บรรณานุกรม

กรมการค้าภายใน. (2566). *รายงานส่วนแบ่งการตลาดน้ำมันเชื้อเพลิงของผู้ค้าน้ำมัน.* https://dmf.go.th/public/list/data/detail/id/16738/menu/593

โชคชัย เจียรกุล. (2562). *ความท้าทายในธุรกิจสถานีบริการน้ำมันภายใต้การแข่งขันและการเปลี่ยนผ่านเทคโนโลยี: กรณีศึกษาสถานีบริการน้ำมันเชลล์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.* https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6104010399_11932_12201.pdf

ณัฐฐศศิ เล็กศรีสกุล. (2567). *การศึกษากลยุทธ์การดำเนินการด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลในการพัฒนาความยั่งยืนของบริษัท แสนสิริ จำกัด (มหาชน)* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/5352/1/TP%20MM.001%202567.pdf

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). *ทัศนคติของผู้บริโภคต่อตราสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์เพื่อความยั่งยืน.* https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4924/1/TP%20MM.061%202565.pdf

ลิขิต จันทร์แก้ว. (2564). *การพัฒนากิจกรรมการเรียนรู้สิ่งแวดล้อมศึกษาในป่าชุมชนโคกหินลาด (ป่าต้นน้ำห้วยคะคาง) โดยใช้พื้นที่เป็นฐานการเรียนรู้. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญา

ดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/889/1/59011760012.pdf

วัชราธร เพ็ญศศิธร. (2564). *สีที่สะท้อนบุคลิกภาพการออกแบบกราฟิกเพื่อนำเสนอจุดขายสินค้าสะดวกซื้อ.* วารสารวิชาการ คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ สจล., 33(2), 161-175. https://so04.tci-thaijo.org/index.php/archkmitl/article/download/253504/173772/93832

สถาบันสิ่งแวดล้อมไทย. (2567). ผล*สำรวจปัญหาสิ่งแวดล้อม คนไทยกังวลเรื่องโลกร้อน* อันดับ 1. https://en.mahidol.ac.th/envinews/2530-1-15

สุรศักดิ์ แก้วอุไร. (2565). *การประเมินปัจจัยในการเลือกผู้ให้บริการขนส่งโดยคำนึงถึงความยั่งยืน* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/63920026.pdf

อุทุมพร พันธุ์เพ็ง และศิริพร จึงสุทธิวงษ์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการยอมรับการใช้น้ำมันแก๊สโซฮอล์ E85ของผู้ขับขี่รถยนต์ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 47*(1), 99-116. https://information.soc.ku.ac.th/ojs/index.php/social/article/viewFile/99/100

Andreoni, J., & Serra-Garcia, M. (2021). Time-inconsistent charitable giving. European Economic Review, 136, 103748. https://doi.org/10.1016/j.euroecorev.2021.103748

Choi, D., & Lee, Y. (2021). Green brand trust: The impact of environmental concern and green brand credibility on green purchase intention. Sustainability, 13(5), 2597.https://doi.org/10.3390/su13052597

de la Maisonneuve, C., & Martins, J. O. (2013). A projection method for public health and long-term care expenditures. OECD Economics Department Working Papers, No. 1048. OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Fillgoods. (2565). *เจาะเทรนด์สินค้ารักษ์โลกเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อผู้บริโภคสายกรีน.* https://fillgoods.co/online-biz/shop-orders-trend-product-environmental-friendly-for-green

Honnold, J. A. (1984). Age and environmental concern: Some specification of effects. The Journal of Environmental Education, 16(1), 4-9. https://doi.org/10.1080/00958964.1984.9942695

Jaiswal, D., & Kant, R. (2021). Green purchasing behaviour: A conceptual framework and empirical investigation of Indian consumers. Journal of Retailing and Consumer Services, 61, 102558. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2021.102558

Jiang, Y., Wang, W., & Li, X. (2023). The role of green brand trust in sustainable consumer behavior: A moderated mediation model. Journal of Business Research, 150, 113247. https://doi.org/10.1016/j.jbusres.2023.113247

Kaewwongsa, T., & Yoopetch, C. (2022). The influence of green brand trust on purchase intention: The role of perceived environmental responsibility. *Journal of Social Sciences Research and Application, 4*(2), 78-92. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/JSSRA/article/view/260481

Konrath, S., & Handy, F. (2021). The development and validation of the motives to donate scale. *Nonprofit and Voluntary Sector Quarterly, 50*(2), 305-325. https://doi.org/10.1177/0899764020981172

Mintel. (2023). *งานวิจัยชี้วิกฤติขาดแคลนน้ำ เป็นปัญหาสิ่งแวดล้อมที่ผู้บริโภคกังวลมากสุด.* Nation TV Go Green. https://www.nationtv.tv/gogreen/378921184

Nguyen, T. H. M., Tran, L. S., Nguyen, T. T. D., Vu, H. G., & Nguyen, K. C. (2023). Building personal branding: The impact of self-expression, social interaction, and personal value. *VNU Journal of Economics and Business, 3*(4), 88-98. https://www.researchgate.net/ publication/ 373428379_Building_Personal_Branding_The_Impact_of_Self-Expression_ Social_Interaction_and_Personal_Value

Steg, L., & de Groot, J. I. M. (2012). *Environmental values. In S. Clayton* (Ed.), The Oxford handbook of environmental and conservation psychology (pp. 81–92). Oxford University Press.

Stern, P. C., Dietz, T., Abel, T., Guagnano, G. A., & Kalof, L. (2021). A social psychological theory of environmental concern and behavior. *Journal of Environmental Psychology, 76*, 101651. https://doi.org/10.1016/j.jenvp.2021.101651

Thai Environmental Institute. (2564). *ประเด็นความยั่งยืนในอุตสาหกรรมเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์ดูแลร่างกาย.* https://thaienvi.com/article/view/349

ความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Brand Preference and Trust in Environmental Brands Affecting Consumers' Intention to Use Environmentally Friendly Gas Stations in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province

ดนยา ธรรมาเจริญราช[1] และศรีสมร ผ่องพุฒิ[2]

Donnaya Thummajareanrach[1] and Srisamorn Pongput[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: donnaya.thu@rmutr.ac.th[1], srisamorn507@gmail.com[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์อายุและระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้แก่ประชากรในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 400 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล คือ แบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการวิเคราะห์สองตัวแปรแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระดับความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญต่อปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี และกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท (2) ปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน และด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่มีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

คำสำคัญ: แบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม พฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สถานีบริการน้ำมัน

Abstract

The purposes of this study were (1) To compare the level of intention to use environmentally friendly gas station services of consumers in Hua Hin District. Prachuap Khiri Khan Province, age and average monthly income level (2) to identify brand preference factors. Environmental brand confidence that affects the intention to use gas station services that are friendly to things Consumer environment in Hua Hin District Prachuap Khiri Khan Province Conduct research by collecting data from a group of people, including the population in Hua Hin District. Prachuap Khiri Khan Province, 400 people, using a stratified sampling method. The tool used to collect data is an online questionnaire. Data were analyzed using a two-variable analysis of a linear regression equation model. Research results include: (1) Level of intention to use environmentally friendly gas station services of consumers in Hua Hin District. Prachuap Khiri Khan Province found that Consumers over 40 years of age place more importance on life-giving factors. Consumers under 40 years of age and consumers with average monthly incomes from 30,001 baht or more, giving more importance to the factor of giving value to life than consumers with an average monthly income of less than 30,000 baht. (2) Environmental brand preference factors have a positive impact on Confidence factor in environmental brands Including the factor of confidence in the brand environment has a positive impact on the factor of feeling warm. Benefits in expressing oneself and environmental utility by environmental utility factors and the feeling of warmth It has a positive impact on intentions to behave environmentally friendly, respectively.

Keywords: Environmentally friendly brands, environmentally friendly behaviors, gas stations

บทนำ

ปลายของศตวรรษที่ 20 การพัฒนาทางเศรษฐกิจของเอเชียเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้เอเชียกลายเป็นผู้นำเศรษฐกิจโลก ปัจจุบันเศรษฐกิจของเอเชียเติบโตเกือบร้อยละ 40 ของเศรษฐกิจโลก หรือเติบโตร้อยละ 6 ต่อปี ในช่วง 25 ปีที่ผ่านมา อีกทั้งหลายประเทศในเอเชียมีประชากรอาศัยอยู่ในมหานครจำนวนหลายแห่ง ส่งผลให้มีการใช้พลังงาน น้ำมัน และถ่านหินเพิ่มขึ้นมาก ปัจจุบันทั่วโลกต่างกำลังมุ่งหน้าเร่งฟื้นฟูเศรษฐกิจ และธุรกิจจากสถานการณ์โควิด-19 ที่เริ่มคลี่คลาย ในขณะที่การเกิดสถานการณ์ความขัดแย้งระหว่างรัสเซีย – ยูเครน กลับส่งผลให้ปัญหาการหยุดชะงักของห่วงโซ่อุปทานทวีความรุนแรงขึ้น ราคาพลังงานและเครื่องอุปโภคบริโภคอยู่ในระดับสูง อัตราเงินเฟ้อในหลายประเทศอยู่ในระดับสูง จึงกลายมาเป็นประเด็นหลักที่ถูกหารือในเวทีระดับโลก เช่น World Economic Forum ณ เมืองดาวอส ประเทศสวิตเซอร์แลนด์ ที่มีบทบาทความสำคัญ ต่อการกำหนดนโยบายด้านเศรษฐกิจ สิ่งแวดล้อม และสังคม โดยสถานการณ์สงครามรัสเซีย-ยูเครน กำลังเป็นปัจจัยเสี่ยงสำคัญที่จะส่งผลต่อ

วิกฤตพลังงงานโดยเฉพาะเรื่องของน้ำมันในขณะที่ทั่วโลกให้ความสำคัญต่อการลงทุนพลังงานสะอาดที่กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว (กระทรวงพลังงาน, 2567)

สรุปรายงานกรมธุรกิจพลังงาน จำนวนสาขาและอัตราการเติบโตของสถานีบริการน้ำมัน บางจาก ในประเทศไทย พ.ศ. 2565-2567 พบว่า บางจาก ในปี 2565 มีจำนวนสาขา 1,292 สาขา ปี 2566 มีจำนวน 1,353 สาขา มีอัตราเพิ่มขึ้น 3.32 % และในปี 2567 มีจำนวนสาขา 2,217 สาขา มีอัตราเพิ่มขึ้น 24.20 % คาดว่าในอนาคตการขยายสาขาของสถานีบริการน้ำมัน บางจาก มีแนวโน้มปรับตัวเพิ่มขึ้นเนื่องจากการฟื้นตัวของเศรษฐกิจและการเปิดตัวของธุรกิจใหม่ที่ต้องพึ่งพา การขนส่งและการใช้พลังงานปริมาณมาก (กรมธุรกิจพลังงาน, 2567)

ทั้งนี้สถานีบริการน้ำมัน บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน) เป็นสถานีบริการน้ำมันที่มุ่งขยายการลงทุนธุรกิจสีเขียวหรือ Green Power) เพื่อขยายฐานรายได้ต่อเนื่องในระยะยาว รองรับเทคโนโลยีที่พัฒนา รวมถึงการเปลี่ยนแปลงในวงการพลังงานกำลังเกิดขึ้นอย่างรวดเร็ว งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และเปรียบเทียบระดับการเลือกใช้บริการของบริโภคในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านความยั่งยืน ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้ ทั้งระดับภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจในการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) การรับรู้ในแต่ละระยะของชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจ ใช้บริการ โดยแบรนด์ที่สามารถสื่อสารคุณค่าและความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมได้อย่างชัดเจนจะสามารถดึงดูดผู้บริโภคในทุกช่วงวัยได้ดียิ่งขึ้น การเข้าใจถึงพฤติกรรมและความต้องการที่แตกต่างกันในแต่ละระยะ ได้แก่ วัยรุ่นให้ความสำคัญกับเทรนด์และภาพลักษณ์มักจะมองหาแบรนด์ที่มีภาพลักษณ์ทันสมัยและเป็นที่นิยม การสร้างภาพลักษณ์ อาจเลือกบริการจากแบรนด์ที่มีภาพลักษณ์ดีในด้านสิ่งแวดล้อมหรือการทำกิจกรรมเพื่อสังคม ซึ่งสามารถสร้างความนิยมในกลุ่มเพื่อนฝูง วัยทำงานจะมีความรับผิดชอบและมุ่งเน้นที่ความมั่นคง จะคำนึงถึงคุณค่าของแบรนด์ในด้านความยั่งยืนและความรับผิดชอบต่อสังคมผู้บริโภคในวัยนี้อาจเลือกใช้บริการจากแบรนด์ ที่แสดงให้เห็นถึงการสนับสนุนด้านสิ่งแวดล้อม วัยทำงานมักมีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมสูงขึ้น วัยนี้จะมองหาบริการที่สะท้อนถึงค่านิยมที่ต้องการสร้างผลกระทบเชิงบวก วัยเกษียณจะให้ความสำคัญกับสุขภาพและคุณภาพ

ชีวิตผู้บริโภคในช่วงนี้อาจมีการรับรู้เกี่ยวกับแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในแง่ของความปลอดภัยและสุขภาพ ซึ่งทฤษฎีนี้ช่วยให้รับรู้ว่าผู้บริโภคในแต่ละระยะชีวิต มีลักษณะการตัดสินใจและความต้องการที่แตกต่างกัน (Maisonneuve & Martins, 2013)

แนวคิดความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) ภาพรวมพฤติกรรมผู้บริโภคทั่วโลกในปีที่ผ่านมา มีผู้บริโภคที่หันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจังเพิ่มมากขึ้น และมีแนวโน้มว่าจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มคน Gen Z ที่ตื่นตัวเรื่องสิ่งแวดล้อมเป็นพิเศษ รวมถึงใช้ชีวิตแบบใส่ใจโลกผ่านพฤติกรรมในชีวิตประจำวันกันมากขึ้น นอกจากเทรนด์รักษ์โลกจะมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคมากขึ้นแล้ว ผู้บริโภคยังยินดีจ่ายในราคาที่แพงขึ้นด้วย เพราะมองว่า สินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม น่าจะเป็นสินค้าที่มีคุณภาพ มีความปลอดภัยและควรสนับสนุน (ยุวดี ศิริยทรัพย์, 2566)

แนวคิดการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตเป็นหลักสำคัญในการรักษ์โลก เนื่องจากโลกในปัจจุบันเผชิญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมที่รุนแรงขึ้น การใช้ชีวิตอย่างมีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม การสนับสนุนผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยการปลูกฝังจิตสำนึกรักษ์โลก สร้างค่านิยมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การส่งเสริมให้การรักษ์โลกเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิตปกติ ในการการปกป้องสิ่งแวดล้อม และการป้องกันมลพิษให้ลดลงและไม่เป็นอันตรายต่อสิ่งมีชีวิต (วรรณกาญจน์ มังกร, 2562)

แนวคิดความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ความจงรักภักดีในแบรนด์ซึ่งหมายถึงความเชื่อมั่น ไว้วางใจ และภูมิใจที่จะเลือกใช้สินค้าจากแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยไม่คิดที่จะเปลี่ยนใจไปใช้สินค้าแบบเดียวกันจากแบรนด์อื่นเป็นจุดตัดกันของพฤติกรรมสองประการสำหรับบริษัทหรือองค์กร ได้แก่ ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมที่ไม่ดีและการสื่อสารเชิงบวก เกี่ยวกับการดำเนินงานด้านสิ่งแวดล้อม พร้อมทั้งได้จัดหมวดหมู่บริษัทตามประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อม เช่น บริษัท "สีน้ำตาล" คือบริษัทที่มีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมต่ำ และบริษัท "สีเขียว" คือบริษัทที่มีประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมที่ดี ดังนั้น บริษัทที่เป็นสีน้ำตาลควรเลือกที่จะสื่อสารในแง่บวกแทน ฝึกการล้างสี สร้างภาพลักษณ์ความต้องการแบรนด์ที่ยั่งยืนในตลาดเพิ่มมากขึ้น โดยการเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาล (Ahn Ryu & Han, 2007)

แนวคิดความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) เป็นแนวคิดในการสร้างสัญลักษณ์แห่งความอบอุ่นและผูกพันให้กับสินค้าคิดที่แสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อให้โดดเด่นกว่าคู่แข่งและเชื่อมต่อกับกลุ่มเป้าหมายในระดับที่ลึกขึ้น ซึ่งการตลาดแบบ Nostalgia ได้กลายเป็นกลยุทธ์ที่ทรงพลังที่ช่วยให้บริษัทต่าง ๆ ใช้ประโยชน์จากพลังทางอารมณ์ของความทรงจำเชิงบวกจากอดีต ด้วยการกระตุ้นความรู้สึกอบอุ่น สะดวกสบาย และความคุ้นเคย การตลาดแบบคิดถึงอดีตจะสร้างความผูกพันที่ไม่เหมือนใครและยั่งยืนให้เกิดขึ้นกับผู้บริโภค (ธนัฏฐ์ตฤณ บุนนาค, 2562)

แนวคิดประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) คือ การเห็นคุณค่าในตนเอง การรับรู้ว่าตนเองมีคุณค่า มีศักยภาพและภูมิใจในตนเอง ผู้ที่ตระหนักรู้คุณค่าในตนเองจะมีแนวคิดและวิธีการดำเนินชีวิตที่สอดคล้องเหมาะสม รักตัวเองเป็น กล้าที่จะเผชิญหน้ากับความท้าทายใหม่ ๆ ยอมรับความแตกต่างระหว่างบุคคล รับฟังความคิดเห็นของผู้อื่น มีความสามารถในการปรับตัวได้ดี รวมทั้ง มองโลกในแง่ดีและมีเหตุผล (Naeeni, 2023).

แนวคิดประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) หมายถึง แนวทางแบบอรรถประโยชน์สามารถนำไปใช้ในการอภิปรายเกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่กำลังดำเนินอยู่หลากหลายสถานการณ์เน้นความโปร่งใสเป็นสิ่งสำคัญ และมีข้อดีในการให้ความสำคัญกับความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษย์ในอนาคต ซึ่งเสริมการวิเคราะห์ที่เรียกร้องความรับผิดชอบทางประวัติศาสตร์สำหรับการปล่อยก๊าซคาร์บอนในอดีต อีกทั้งเป็นการสร้างมาตรฐานเชิงปฏิบัตินิยม การสร้างแบบจำลองที่เป็นธรรมซึ่งจัดสรรข้อจำกัดการปล่อยก๊าซคาร์บอนใหม่และอนุญาตให้ภูมิภาคที่ยากจนมีโอกาสในการพัฒนาเศรษฐกิจต่อไป (สุชณิษา ทองคำ, 2566)

แนวคิดความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) หมายถึง ระดับความกังวลของแต่ละบุคคลต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งนำไปสู่การสนับสนุนเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียว เนื่องจากเน้นที่ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมเพื่อความเป็นอยู่ที่ดีของมนุษยชาติและขับเคลื่อนโดยค่านิยมหลักที่ฝังแน่นด้วยคุณค่าแห่งการเสียสละ แรงจูงใจเกิดจากประสิทธิภาพในตนเองในทฤษฎีการรับรู้ทางสังคม แม้ว่าผลิตภัณฑ์สีเขียวจะมีราคาสูงกว่า แต่ผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมก็เต็มใจที่จะจ่ายเงินมากขึ้นเพื่อแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม (Zhang et al.. 2018)

แนวคิดความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) หมายถึง ระบวนการที่มุ่งสร้างให้ประชากรโลกมีความสำนึกและห่วงใยใน ปัญหาสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัญหาที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ มีความรู้ เจตคติ ทักษะ ความตั้งใจจริง และความมุ่งมั่นที่จะหาทางแก้ไขปัญหาที่เผชิญอยู่และป้องกันปัญหาใหม่ ทั้งด้วยตนเองและด้วยความร่วมมือกับผู้อื่น (ณัฐนนท์ ศรีไพศาลเจริญ, 2566)

แนวคิดความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) หมายถึง ทัศนคติเชิงบวกต่อพฤติกรรมในเรื่องสิ่งแวดล้อม โดยการรับรู้ถึง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อมนั้นเป็นหลักสำคัญที่ชี้วัดถึงทัศนคติต่อพฤติกรรมในเรื่องสิ่งแวดล้อมของบุคคลนั้นๆ ดังนั้นการตระหนักถึง ความสำคัญของสิ่งแวดล้อม, ความสำนึกในเรื่องสิ่งแวดล้อม, ความรุนแรงของปัญหาสิ่งแวดล้อม และระดับความรับผิดชอบในเรื่องสิ่งแวดล้อม ล้วนก่อให้เกิดทัศนคติต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม จึงสร้างแรงบันดาลใจให้เกิดพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (ธรรมาพร มโนวัฒน์, 2563)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 2

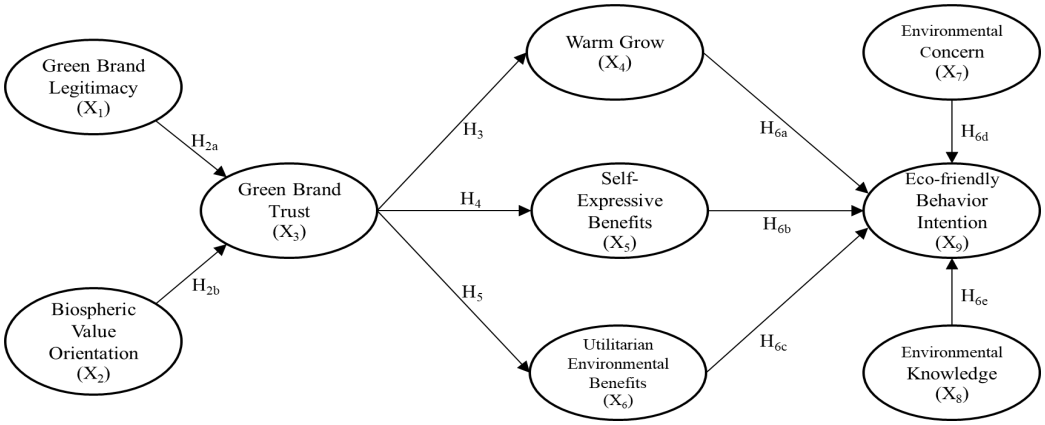

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับผลกระทบของแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_1): ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับการตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified sampling) จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ จากผู้บริโภคที่ใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยทำการแบ่งกลุ่มตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ 1) กลุ่มที่มีอายุ น้อยกว่า 40 ปี และอายุมากกว่า 40 ขึ้นไป 2) กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวม
	ต่ำกว่า 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	
น้อยกว่า 40 ปี	203	53	256
	79.30%	20.70%	100.00%
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	64	80	144
	44.44%	55.56%	100.00%
รวม	267	133	400
	66.75%	33.25%	100.00%

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย จำนวน 400 คน กลุ่มตัวอย่าง ของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้แบ่งเป็น อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย กลุ่มอายุน้อยกว่า 40 ปีส่วนใหญ่ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 203 คน คิดเป็นร้อยละ 79.30 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 20.70 ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีอายุ ตั้งแต่ 41 ปีขึ้นไป ส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 55.56 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 44.44 โดยมีการแจกแจงปกติจึงเป็นกลุ่มตัวอย่างและตัวแทนที่ดีของประชากร

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 ส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และข้อมูลการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น เพื่อวัดระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด Eco-friendly behavior intention ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อ พิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของ ทุกองค์ประกอบ มากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัย เดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (1)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (2)

X_{3i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variable) (3)

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2\,i} + \varepsilon_{4i} \quad (5)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1i} + \beta_{52}X_{2\,i} + \varepsilon_{5i} \quad (6)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (7)$$

$$X_{9i} = \beta_{90} + 9X_{4i} + \beta_{95}X_{5i} + \beta_{96}X_{6i} + \beta_{97}X_{7i} + \beta_{98}X_{8i} + \varepsilon_{9i} \quad (8)$$

โดยที่

X_{1i} = Green Brand Legitimacy ของผู้ใช้ คนที่ i (1)

X_{2i} = Biospheric Value Orientation ของผู้ใช้ คนที่ i (2)

X_{3i} = Green Brand Trust ของผู้ใช้ คนที่ *I* (3)

X_{4i} = Warm Grow ของผู้ใช้ คนที่ i (5)

X_{5i} = Self-Expressive Benefits ของผู้ใช้ คนที่ *i* (6)

X_{6i} = Utilitarian Environmental Benefits ของผู้ใช้ คนที่ i (7)

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้ใช้ คนที่ I (8)

X_{8i} = Environmental Knowledge ของผู้ใช้ คนที่ i (9)

X_{9i} = Eco-friendly Behavior Intention ของผู้ใช้ คนที่ (10)

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ I (11)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 239 คน คิดเป็นร้อยละ 59.75 อายุน้อยกว่า 40 ปี จำนวน 256 คน คิดเป็นร้อยละ 64 สถานภาพสมรส โสด จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 61 ระดับการศึกษา กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 268 คน คิดเป็นร้อยละ 67 มีอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.75 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 30,000 บาท จำนวน 235 คน คิดเป็นร้อยละ 58.75 มีความถี่ในการเข้าใช้บริการเติมน้ำมันปั๊มบางจาก 1-2 ครั้ง/เดือน จำนวน 186 คน คิดเป็นร้อยละ 46.5 มีการใช้บริการด้านอื่น ๆ นอกจากการเติมน้ำมัน บริการห้องน้ำ จำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 มีจำนวนเงินที่ใช้บริการปั๊มน้ำมันโดยเฉลี่ยต่อครั้ง 501-1,000 บาท จำนวน 139 คน คิดเป็นร้อยละ 34.75 มีการตัดสินใจเลือกใช้ปั๊มน้ำมัน คุณภาพน้ำมัน จำนวน 180 คน คิดเป็นร้อยละ 45 มีวิธีการชำระเงินเป็นเงินสด จำนวน 167 คน คิดเป็นร้อยละ 41.75 มีการตัดสินใจเลือกสถานีเติมน้ำมัน ปตท. จำนวน 124 คน คิดเป็นร้อยละ 31

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 1 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์โดยแสดงผลได้ดังตารางที่ 2 ดังนี้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน

ลักษณะทางประชากร /พฤติกรรม	จำนวน	GBL	BVO	TGB	WG	SEB	UEB	EC	EK	EFBI
อายุ										
(1) น้อยกว่า 40 ปี	256	0.798	0.841	0.802	0.799	0.799	0.787	0.83	0.747	0.793
(2) มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	144	0.790	0.843	0.777	0.805	0.770	0.777	0.843	0.744	0.797
F-test		3.062**	5.358***	3.450**	3.059**	3.598**	2.566*	2.653**	1.430	3.349**
รายได้เฉลี่ยต่อเดือน										
(1) น้อยกว่า 30,000 บาท	267	0.082	0.083	0.085	0.083	0.085	0.084	0.087	0.083	0.086
(2) ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	133	0.535	0.578	0.528	0.545	0.529	0.522	0.579	0.500	0.537
F-test		3.520**	4.820***	2.767**	2.648**	2.374*	2.519**	2.814**	1.036	1.611

ผลการวิเคราะห์ตัวแปรจำแนกตามอายุ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนโดยอธิบายผลการวิเคราะห์ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 (H_1) ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญต่อปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี และกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีระดับการตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

ผลการวิจัยตามวัตถุประสงค์ที่ 2 การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 3 และรูปที่ 2

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	ความเชื่อมั่นในแบรนด์	ความอบอุ่นใจ	ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน	ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์	ความตั้งใจมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม
ความชื่นชอบในแบรนด์	0.6362***				
การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต	0.2645***				
ความเชื่อมั่นในแบรนด์		0.9455***	0.9335***	0.9284***	
ความอบอุ่นใจ					0.2167***
ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน					0.0695
ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์					0.3080***
ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม					0.2980***
ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม					0.0828**
	400.000	400.000	400.000	400.000	400.000
rss	5.664	4.561	7.220	5.690	5.055
ll	283.892	327.212	235.358	282.969	306.620
F	843.772***	1927.168***	1452.404***	1784.621***	414.422***
r2	0.810	0.829	0.785	0.818	0.840
r2_a	0.809	0.828	0.784	0.817	0.838

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

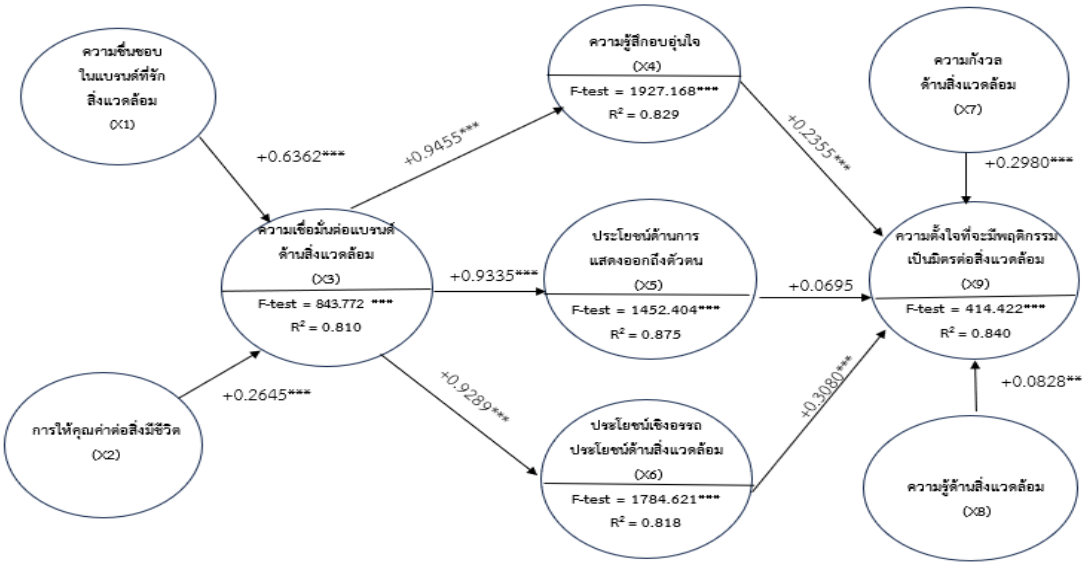

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ผลการวิจัยพบว่า ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.6362 และ 0.2645 ตามลำดับ สอดคล้องกับสมมติฐานว่า ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ผู้บริโภคที่ให้คุณค่ากับการรักษาสิ่งแวดล้อมจะมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ที่มีการความรับผิดชอบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.9455 สอดคล้องกับสมมติฐานว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผู้บริโภคที่จะรู้สึกมีความอบอุ่นใจในการเลือกซื้อหรือใช้สินค้าและบริการเพิ่มมากขึ้น

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตนอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.9335 สอดคล้องกับสมมติฐานว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน กล่าวคือ เมื่อผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ทำให้เกิดการสร้างค่านิยมและการแสดงออกถึงตัวตนในด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิเท่ากับ 0.9289 สอดคล้องกับสมมติฐานว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมจะทำให้ผู้บริโภคมองเห็นประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ที่เกิดผลดีต่อด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ผลการวิจัยพบว่า ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกอบอุ่นใจ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.3080 0.2980 และ 0.2355 ตามลำดับ และปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0828 และปัจจัยประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตนส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0695 ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน กล่าวคือ ความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แต่ผู้บริโภคยังให้ความสำคัญปัจจัยประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตนน้อยกว่าปัจจัยอื่น ๆ

สรุปผลการวิจัย

ระดับความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญต่อปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีช่วงอายุน้อยกว่า 40 ปี และกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยการให้คุณค่าต่อชีวิตมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท นอกจากนี้ ปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม รวมทั้งปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน และด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่มีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามลำดับ

อภิปรายผลการศึกษา

ความชื่นชอบในแบรนด์ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า

ปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นในแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน และด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม โดยปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม และด้านความรู้สึกอบอุ่น ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่มี

พฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Delgado, 2023) พบว่า เมื่อความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมกำลังมองหาธุรกิจที่สอดคล้องกับค่านิยมของลูกค้ามากขึ้นเรื่อยๆ สำหรับสถานีบริการน้ำมันเป็นโอกาสในการสร้างแบรนด์สีเขียวที่ดึงดูดและรักษาลูกค้าที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมเหล่านี้ไว้ โดยการนำแนวปฏิบัติที่ยั่งยืนมาใช้และส่งเสริมโครงการสีเขียว ปั๊มน้ำมันสามารถสร้างความแตกต่างในตลาดที่มีการแข่งขันและมีส่วนร่วมในการสร้างอนาคตที่ยั่งยืนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรรณปวีร์ เรืองสกุล, 2562) พบว่า โครงการจัดตั้งธุรกิจร้าน Scrap From Heart ที่เน้นถึงคุณค่า เน้นออกแบบให้สินค้าที่รักษ์โลกเน้นความอบอุ่น และบริการที่มีความเป็นเอกลักษณ์และมีความหมายพิเศษจากความทรงจำ เน้นการออกแบบร้านให้รู้สึกอบอุ่น ผ่านการตกแต่ง และองค์ประกอบต่าง ๆ การมีพนักงานที่มีใจรักบริการเน้นการให้บริการลูกค้าอย่างใกล้ชิด รวมทั้งการมีกระบวนการให้บริการ ที่เน้นการตอบสนองความต้องการของลูกค้าแต่ละคนอย่างเฉพาะเจาะจง เพื่อสร้างความสัมพันธ์อันดีกับลูกค้า อันจะนำไปสู่ความเป็นชุมชนและเกิดการรับรู้ในตราสินค้าส่งผลให้ลูกค้ามีความภักดีและมีความเชื่อมั่นในแบรนด์ของร้าน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ (สุทธิพงษ์ แสงวิเศษ, 2563) พบว่า สถานีบริการน้ำมันกับการเปลี่ยนแปลงสู่วัฒนธรรมแบบใหม่ ซึ่งประกอบไปด้วยด้านความคุ้มค่าของพลังงานความปลอดภัยความพร้อมการบริการภายในความทันสมัยสวยงาม และความใส่ใจสิ่งแวดล้อม รูปแบบค่านิยมเพื่อสร้างความเชื่อมั่นในแบรนด์และสร้างภาพลักษณ์ความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เป็นผลต่อการทำ ธุรกิจบริการสถานีบริการในมันโดยตรงหากมีความนิยมมากกำลังซื้อหรือจำนวนผู้เข้ารับบริการภายใน สถานีบริการก็จะเพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาวิจัย ผู้บริโภค ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต โดยมีความคิดเห็นเกี่ยวกับ การป้องกันมลพิษเป็นหลักการสำคัญในการดำรงชีวิตมากที่สุด ดังนั้น ผู้บริหาร บริษัท ภาครัฐ ควรให้ความสำคัญ ในการกำหนดนโยบายคุณภาพและสิ่งแวดล้อม เพื่อเป็นแนวปฏิบัติในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมภายในองค์กรรวมถึงมาตรฐานสากลสำหรับระบบการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมขององค์กรโดยคำนึงถึงตระหนักและให้ความสำคัญต่อกระบวนการผลิตสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อส่งเสริมการผลิตและการบริโภคสินค้าและบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-Products) เช่น (Green Procurement) การใช้ทรัพยากรทางเลือกหรือทรัพยากรที่สามารถนำกลับมาใช้ใหม่ได้ กระบวนการผลิตไม่มีการปล่อยของเสีย เช่น น้ำเสียหรือควันพิษเข้าสู่สิ่งแวดล้อม กระบวนการผลิตไม่เป็นอันตรายต่อสุขภาพของพนักงานและผู้เกี่ยวข้อง เป็นต้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

วิจัยควรดำเนินการศึกษาผู้บริโภคในเขตเมืองของภูมิภาคต่าง ๆ ทั่วประเทศ การขยายขอบเขต ครอบคลุมกลุ่มตัวอย่างที่มีความหลากหลายมากขึ้น จะทำให้ได้ข้อมูลเชิงลึกที่ครอบคลุม เกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตลอดจนกระบวนการตัดสินใจใช้บริการสถานีบริการน้ำมันต่าง ๆ ในบริบทที่กว้างขึ้น สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนและเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

บรรณานุกรม

กระทรวงพลังงาน. (2567). *โครงการสาธิตระบบการบริหารจัดการพลังงานในภาคขนส่ง.* กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน.

กรมธุรกิจพลังงาน. (2567). *สถานการณ์การใช้น้ำมันเชื้อเพลิงรอบ 12 เดือนของปี 2567 (มกราคม – ธันวาคม).* กรุงเทพฯ: สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน.

ณัฐนนท์ ศรีไพศาลเจริญ (2566). *อิทธิพลของความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมและสุขภาพและบทบาทของตัวแปรกำกับความอ่อนไหวด้านราคาที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการจากบริษัทที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/ tu_dc/frontend/Info/item/dc:314 830

ธนัฏฐ์ตฤณ บุนนาค. (2562) *เศรษฐ์ศาสตร์เพื่อการจัดการพื้นที่อุทยานแห่งชาติ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: วิขั่นพรีเพรส.

ธรรมาพร มโนวัฒน์. (2563). *การศึกษาภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียว (green brand) ที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภค: กรณีศึกษา ร้านเติมเต็ม Refill Shoppe* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/ frontend/Info/item/dc:187695.

*พรรณปวีร์ เรืองสกุล. (2562). ทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์ ที่นำมาเองของกลุ่ม*มิลเลนเนียล [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:174043.

ยุวดี ศิริยทรัพย์. (2566). *Voice of Green* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณกาญจน์ มังกร (2562). *การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของวิธีปฏิบัติการออกแบบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมด้วยวิธีการรูปแบบโครงสร้างความสัมพันธ์ (No. 148859)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์], TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:148859.

สุชณิษา ทองคำ (2566). *การเปลี่ยนแปลงในอุตสาหกรรมพลาสติกไทยจากกระแสการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:315799.

สุทธิพงษ์ แสงวิเศษ. (2563). *สถานีบริการน้ำมันกับการเปลี่ยนแปลงสู่วัฒนธรรมแบบใหม่ : นครราชสีมา* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. DSpace at Mahasarakham University.http://202.28.34.124/dspace/bitstream/123456789/942/1/56012160511.pdf.

Ahn, T., Ryu, S., & Han, I. (2007, April). The impact of Web quality and playfulness on user acceptance of online retailing. *Information & management*, 44(3), 263-278.

De la Maisonneuve, C. and J. Oliveira Martins (2013, July). A Projection Method for PublicHealth and Long-Term Care Expenditures OECD Economics Department Working. *OECD Publishing*, 32(9), 1048-1052.

Delgado, M. (2023, April). Development and validation of a brand trust scale. *International Journa of Market Research, 45*(1), 35-53.

Khajeh Naeeni, S. (2023, January). The Utilitarian Approach to Environmental Law: Balancing Costs and Benefits. *Interdisciplinary Studies in Society, Law, and Politics,* 2(1), 463-465.

Zhang et al. (2018, March). The influence of greenwashing perception on green purchasing intentions: The mediating role of green word-of-mouth and moderating role of green concern. *J. Clean. Prod*, *9*(1), 740-742.

การวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Analysis of the Role of Brand Image in Environmental Aspects of Coffee Shop Businesses in Bangkok and Its Metropolitan Area

เสาวลักษณ์ จุ้ยงาม[1] และมาลัย กุศลส่งทวี[2]

Saowaluck Juyngam[1] and Malai Kusolsongtawee[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: saowaluck.juy@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค และความพึงพอใจของร้านกาแฟแบรนด์ N ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นภูมิกลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งเพศชาย เพศหญิง จำนวน 430 คน ลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือวิจัยการวิเคราะห์ ในทางสถิติพื้นฐานค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การรับรู้ประสบการณ์แบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 และการรับรู้ความผูกพันกับแบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป รับรู้ประสบการณ์แบรนด์ และความผูกพันกับแบรนด์สูงที่สุด (2) ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ และปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 ผลรวมค่าสัมประสิทธิ์ของผลกระทบโดยรวมจากปัจจัยด้านประสบการณ์แบรนด์ ที่ส่งผลต่อปัจจัยความภักดีต่อ แบรนด์ มีค่าเท่ากับ 0.3647 ซึ่งมีค่ามากที่สุดจากทุกปัจจัย

คำสำคัญ: ความภักดี ความผูกพัน แบรนด์สีเขียว ภาพลักษณ์ สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research has two main objectives: (1) to compare the levels of brand loyalty, and (2) to identify the factors influencing consumer behavior and satisfaction with the Intanin coffee shop in the Bangkok and metropolitan areas. This research is quantitative in nature,

using a stratified random sampling method to select a sample of 430 participants, both male and female. The research design is a survey, and data was collected using an online questionnaire. The statistical analysis tools used include basic descriptive statistics such as frequency (percentage), mean, standard deviation, t-test, one-way analysis of variance, and Pearson's correlation coefficient. The research findings revealed that: (1) Age differences among the participants resulted in statistically significant differences in brand experience at the 0.1 level and in brand attachment at the 0.05 level. Participants aged 41 and above had the highest perceptions of both brand experience and brand attachment. (2) The green brand image positively impacts brand attachment, and brand attachment, in turn, has a statistically significant positive impact on brand loyalty at a significance level of 0.01.

Keywords: Attachment, Loyalty, Green Brand, image, environment

บทนำ

กาแฟเป็นเครื่องดื่มที่ได้รับความนิยมอย่างมากในหมู่ผู้บริโภคชาว แนวโน้มการบริโภคกาแฟเพิ่มขึ้นทุกปี จาก 30,000 เป็น 90,000 ตันต่อปี โดยคนไทยดื่มกาแฟเฉลี่ย 340 แก้ว/ปี/คน (ประชาชาติธุรกิจ, 2567; Supattra Marketeer, 2567) พฤติกรรมการดื่มกาแฟของผู้บริโภคสมัยใหม่ที่มีหลาก หลายมากยิ่งขึ้น รวมถึงปัจจุบันผู้บริโภคหันมาบริโภคสินค้ากลุ่มพวกกาแฟเพื่อสุขภาพ ดูแลตนเอง ใส่ใจกับสภาพปัญหาสิ่งแวดล้อม เนื่องจากสภาวะโลกร้อน และสภาพอากาศที่แปรปรวน สะท้อนให้เห็นว่าผู้บริโภคยุคนี้ ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม และพร้อมสนับสนุนแบรนด์สินค้าที่ทำธุรกิจด้วยแนวทางนี้

ในยุคที่ผู้บริโภคเริ่มหันมาใส่ใจกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้น ทำให้การตลาดสีเขียว (Green Marketing) ได้รับความนิยมอย่างมาก การนำเสนอสินค้าและบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การทำการตลาดที่เน้นสื่อสารภาพลักษณ์ที่รักษ์โลกของแบรนด์ ทำให้ผู้บริโภคมั่นใจได้ว่าการใช้งานสินค้า และบริการของแบรนด์ สามารถช่วยลดผลเสียต่อสิ่งแวดล้อมได้จริง และช่วยให้เกิดความยั่งยืนต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว ผู้ประกอบการในธุรกิจกาแฟต่างนำกลยุทธ์ออกมาใช้เพื่อรักษาส่วนแบ่งตลาด เหมือนอย่างที่ ร้านกาแฟอินทนิล มองเห็นปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และใส่ใจกับบรรจุภัณฑ์ จนนับได้ว่า เป็นผู้นำในเรื่องร้านกาแฟรักษ์โลก โดยถือเป็นร้านแรก ๆ ที่มีการใช้แก้ว Bio Cup ซึ่งเป็นแก้วเครื่องดื่มที่ผลิตจากพืช 100% สลายตัวได้ทางชีวภาพภายใน 180 วัน (บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน), https://www.Thaipack magazine .com/activity /news/inthanin-biocup, 6 มิถุนายน 2567) สำหรับการทำธุรกิจด้วยแนวคิดยั่งยืน และใส่ใจสิ่งแวดล้อม จะสร้างการเติบโตไปพร้อม ๆ ธุรกิจ เป็นสิ่งที่ผู้ประกอบการธุรกิจร้านกาแฟไม่ควรมองข้าม

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เกิดคำถามการวิจัยว่าปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อระดับความภักดีต่อแบรนด์ผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามอายุ รายได้

และปัจจัยใดที่ส่งผลเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ผู้บริโภคแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล แบ่งตามอายุและรายได้

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

กรอบแนวคิดการวิจัย Stage of Life & Healthcare Expenditure ความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของชีวิตกับค่าใช้จ่ายในด้านสุขภาพ แนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ลักษณะพฤติกรรมรายจ่าย ดูแลสุขภาพของแต่ละบุคคล มักจะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุ (Jin, F., Lou, P., & Yu, Y., 2015) ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพในแต่ละช่วงวัย พฤติกรรมการใช้ชีวิต เช่น การรับประทานอาหาร การดูแลตนเอง ใส่ใจเรื่องสุขภาพ เริ่มต้นด้วยการรับประทานอาหารที่มีประโยชน์ ปลอดสารเคมี หรือเหมาะสมกับแต่ละช่วงวัยจะช่วยลดความเสี่ยงของโรค รวมถึงชะลอความเสื่อมของร่างกาย การเลือกบริโภคอาหารที่ดีจึงเป็นสิ่งสำคัญในคุณภาพชีวิตที่ดีในระยะยาว หากกล่าวถึง Stage of Life ในบริบทของการตลาด มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมผู้บริโภค เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมี ค่านิยม ความสนใจ และลำดับความสำคัญที่แตกต่างกัน นักการตลาดจึงต้องเข้าใจว่าในแต่ละช่วงชีวิต และออกแบบผลิตภัณฑ์ บริการ และกลยุทธ์ทางการตลาดให้เหมาะสม

การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม คือ ความยั่งยืนทางด้านอุตสาหกรรมร้านอาหาร ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้แก่ การป้องกันมลพิษ วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และอาหารที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำวัสดุเหลือใช้ที่เกิดขึ้นในร้านค้ากลับมาใช้ใหม่ เช่น กากกาแฟและพลาสติก หรือ การใช้แก้วซื้อกลับบ้านที่ รีไซเคิลได้ (Ko & Jeon, 2024)

ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม คือ การดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมยังสามารถลดต้นทุนของธุรกิจได้ อาทิ การประหยัดพลังงานการใช้เทคโนโลยีเพื่อความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และยังสามารถสร้างภาพลักษณ์ให้กับธุรกิจในแง่ของการมีความรับผิดชอบต่อสังคม (วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์, 2567)

ประสบการณ์แบรนด์ คือ สิ่งผู้บริโภคจะได้รับเมื่อได้มาสัมผัสกับแบรนด์ผ่านช่องทางต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นการโฆษณา การเดินชมสินค้าในร้าน ไปจนถึงการพูดคุยกับพนักงาน ซึ่งจะให้เกิดภาพจำของกลุ่มเป้าหมาย ส่งผลไปถึงการสนับสนุนสินค้าหรือบริการ และมีความจงรักภักดีต่อแบรนด์ (บัณฑิต รัตนไตร, ศศิร์รัช สายขุน และ กรณัฏฐ์ สกุลกฤติ, 2563)

ความผูกพันกับแบรนด์ คือ สายสัมพันธ์ทางอารมณ์ ที่เชื่อมโยงบุคคลเข้ากับสิ่งของเฉพาะอย่าง โดยความผูกพันต่อแบรนด์เกิดขึ้นจากความสัมพันธ์ระยะยาวระหว่างบุคคลกับแบรนด์ ผู้บริโภคสามารถมีความ

ผูกพันกับแบรนด์ในลักษณะที่กลายเป็นส่วนหนึ่งของตัวตน โดยให้ความรู้สึกทางอารมณ์ เมื่อแบรนด์กลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้บริโภค (Ko, & Jeon, 2024)

ความรักแบรนด์ คือ มีบทบาทต่อคุณภาพการให้บริการ และผลลัพธ์ด้านความสัมพันธ์ หลายประการ เช่น การบอกต่อในเชิง, ความเต็มใจที่จะจ่ายมากขึ้น, การเปิดเผยข้อมูลส่วนตัว, ความต้านทานต่อคู่แข่ง หรือความภักดีในเชิงพฤติกรรม ซึ่งหมายถึงลูกค้ามีแนวโน้มที่จะไม่เปลี่ยนไปใช้แบรนด์คู่แข่ง (Ferreira, P., Rodrigues, P., & Rodrigues, P., 2019) ทัศนคติที่มีต่อแบรนด์สีเขียว สามารถมีความสัมพันธ์ที่ดี และสำคัญกับความรักต่อแบรนด์สีเขียว (Heidari Aqagoli, & Salehzadeh, 2021)

ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ คือ การที่ทำให้ผู้บริโภคเกิดความรู้สึก หรือมีอารมณ์ร่วมไปกับตราสินค้า ซึ่งหมายถึงกลยุทธ์การสร้างประสบการณ์ระหว่างตราสินค้ากับผู้บริโภคผ่านทาง ประสาทสัมผัส, ความรู้สึก, ความนึกคิด และพฤติกรรม โดยการสร้างประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้บริโภคนั้นจะก่อให้เกิดความไว้วางใจต่อตราสินค้า (Brand Trust) (อรญา มาณวพัฒน์, 2563)

การสนับสนุนแบรนด์ คือ ทำให้เกิดการสร้างผู้สนับสนุน (Promoter) หรือลูกค้าขององค์กรที่ประทับใจและพร้อมทำตัวเป็น Reviewer ให้กับแบรนด์เพื่อกระตุ้นคนอื่นในสื่อสังคมออนไลน์ หรือสังคมใกล้ชิดให้เกิดความต้องการ หรือการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการในแบบเดียวกัน (ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์, 2563)

ความภักดีต่อแบรนด์ คือ การสร้างความภักดีในตราสินค้า และความภักดีของผู้บริโภค สามารถแสดงออกมาเป็นพฤติกรรมได้โดย การสามารถจดจำตราสินค้าหรือบริการได้ การนึกถึง และการแนะนำบอกต่อให้ผู้อื่นใช้สินค้า หรือบริการ รวมถึงการซื้อซ้ำในตราสินค้าเดิม ๆ (ณัฏฐ์จิรา รพีบุณยาพร, 2560)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จากการศึกษาวรรณกรรมเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการการวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์ (2567) ศึกษาศักยภาพในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านกาแฟในประเทศไทย ผู้วิจัยเก็บข้อมูลในพื้นที่ท่องเที่ยว จำนวน 272 ราย โดยสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ และสัมภาษณ์ผู้ประกอบการธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจำนวน 15 ราย การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนาร่วมกับการวิเคราะห์เชิงข้อมูลคุณภาพ ผลการวิจัยพบว่า จะสนับสนุนกิจการที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมในระดับเท่ากันร้อยละ 59.56 การดำเนินธุรกิจ การบริการที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยมีความคาดหวังจากการพัฒนาธุรกิจร้านกาแฟให้มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมหากสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดี และสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคได้

Ko and Jeon (2024) ศึกษาผลกระทบของแนวทางปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมต่อภาพลักษณ์สีเขียวของคนรุ่น Gen Z ความผูกพันต่อแบรนด์ การสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในร้านกาแฟ ผู้วิจัยเก็บข้อมูลแบบสอบถามจำนวน 287 ราย ที่ใช้บริการร้านกาแฟ Starbucks เครื่องมือในการวิเคราะห์

(SEM) ผลการวิจัยพบว่า ได้รับการสนับสนุนเพราะภาพลักษณ์สีเขียว ส่งผลในเชิงบวกต่อการผูกพันต่อแบรนด์ (β = 0.309 และ t = 4.292)

วัชราภรณ์ ขายม และ สุภาวดี ฮงคนาค (2567) ที่ศึกษาอิทธิพลของการโฆษณาด้านสิ่งแวดล้อม ความโปร่งใสด้านสิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียวต่อความไว้วางใจตราสินค้าสีเขียว และความภักดีต่อตราสินค้าผู้ประกอบการสีเขียวของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างจำนวน 426 คน การวิเคราะห์ข้อมูลสถิติเชิงพรรณนา เครื่องมือในการวิเคราะห์ (SEM) ผลการวิจัยพบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียวมีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจตราสินค้าสีเขียว มีค่าสัมประสิทธิ์เส้นทาง เท่ากับ 0.445 และความไว้วางใจตราสินค้าสีเขียวมีอิทธิพลทางบวกต่อความภักดีต่อตราสินค้าผู้ประกอบการสีเขียว มีค่าสัมประสิทธิเท่ากับ 0.752 โดยทุกค่ามีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

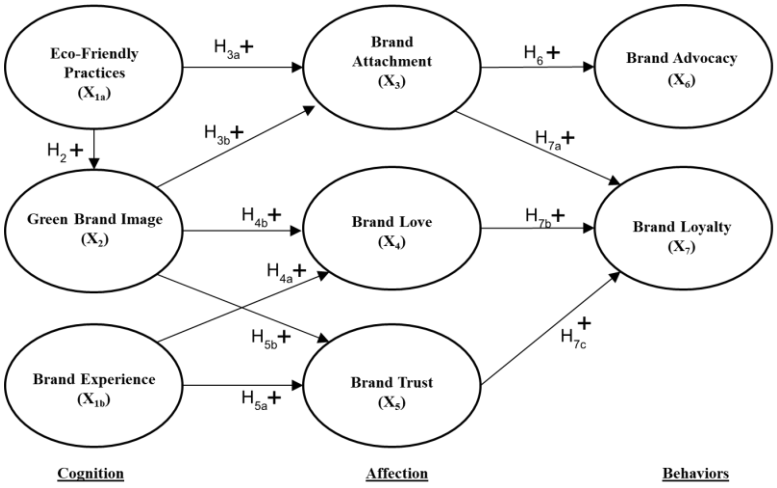

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ

H1 : ปัจจัยที่ส่งผลต่อระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มีต่อร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ประกอบด้วยอายุ และรายได้ของผู้บริโภค

H2 : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (X1a) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (X2)

H3a : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (X1a) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (X3)

H3b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (X3)

H4a : ประสบการณ์แบรนด์ (X1b) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (X4)

H4b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความรักแบรนด์ (X4)

H5a : ประสบการณ์แบรนด์ (X1b) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (X5)

H5b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (X5)

H6 : ความผูกพันกับแบรนด์ (X3) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ (X6)

H7a : ความผูกพันกับแบรนด์ (X3) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (X7)

H7b : ความรักแบรนด์ (X4) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (X7)

H7c : ความน่าเชื่อถือของแบ (X5) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (X7)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีสุ่มตัวอย่าง แบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กลุ่มตัวอย่างประชากร ทั้งเพศชาย เพศหญิง จำนวน 430 คน ลักษณะการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือวิจัยการวิเคราะห์ ในทางสถิติพื้นฐานค่าความถี่ (ร้อยละ) ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างทำการแบ่งกลุ่มตามอายุ และรายได้ วัดจากอายุที่เพิ่มขึ้น และรายได้ในการใช้จ่าย แต่ละกลุ่มมีจำนวน กลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	กลุ่มรายได้เฉลี่ย		
	< 30,000 บาท	**> 30,001 บาท**	**รวม**
อายุไม่เกิน 40 ปี	204	32	236
	86%	14%	55%
อายุ 41 ปีขึ้นไป	111	83	194
	57%	43%	45%
รวม	315	115	430
	73%	27%	100%

จากตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยของผู้บริโภคสินค้าร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภค จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 430 คน สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ แบ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีกลุ่มรายได้เฉลี่ยหรือเท่ากับ 30,000 บาท

จำนวนรวม 315 คน คิดเป็น 73% และรายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวนรวม 115 คน คิดเป็น 27% ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยอาศัยเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ โดยได้ทำแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ตอน ดังนี้ ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป ประกอบด้วย คำถามคัดกรอง เพศ อายุสถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้, ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลการใช้บริการ, ตอนที่ 3 ความพึงพอใจการใช้บริการร้านกาแฟอินทนิล และตอนที่ 4 ข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด Cognitive-Affective-Behavior (C-A-B) model ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กัน จึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้ ซึ่งมีเพียงแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนแบรนด์ มีค่า % Total Variance ที่ต่ำกว่า 0.7 แต่ว่ายังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ถือว่าแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ในระดับพอใช้

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ในการวิจัยเรื่องการวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบสมมุติฐานเพื่อบรรลุ วัตถุประสงค์ ดังนี้

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ผู้บริโภคแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล งานวิจัยนี้จึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการทดสอบสมมุติฐาน โดยใช้วิธีการทดสอบสมมุติฐานตัวแปรสองตัว 1.Independent Sample t-test 2. One way ANOVA F-test

เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยมีลักษณะความเป็นเหตุเป็นผลกันซึ่งเห็นว่าปัจจัยที่ส่งผลต่อบทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการ ตามกรอบแนวคิด ดังนี้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X1ai, X1bi = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$X2i = \beta 20 + \beta 21 X1ai + \varepsilon_(2i)$ (2)

$X3i = \beta 30 + \beta 31 X1ai + \beta 32\ X2i + \varepsilon_(3i)$ (3)

$X4i = \beta 40 + \beta 41 X1bi + \beta 42 X2i + \varepsilon_(4i)$ (4)

$X5i = \beta 50 + \beta 51 X1bi + \beta 52 X2i + \varepsilon_(5i)$ (5)

$$X6i = \beta 60 + \beta 63X3i + \varepsilon_(6i) \quad (6)$$

$$X7i = \beta 70 + \beta 73X3i + \beta 74\ X4i + \beta 75X5i + \varepsilon_(7i) \quad (7)$$

โดยที่ X1ai = Eco-Friendly Practices ของคนที่ใช้ คนที่ i

X1bi = Brand Experience ของคนที่ใช้ คนที่ i

X2i = Green Brand Image ของคนที่ใช้ คนที่ i

X3i = Brand Attachment ของคนที่ใช้ คนที่ i

X4i = Brand Love ของคนที่ใช้ คนที่ i

X5i = Brand Trust ของคนที่ใช้ คนที่ i

X6i = Brand Advocacy ของคนที่ใช้ คนที่ i

X7i = Brand Loyalty ของคนที่ใช้ คนที่ i

ε ji = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ที่ตอบแบบสอบถาม จำนวน 430 คน พบว่า เป็นเพศหญิง จำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 60 และเพศชาย จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 40 โดยส่วนใหญ่อายุ 25-39 ปี จำนวน 159 คนคิดเป็นร้อยละ 37 รองลงมาอายุ 40-55ปี จำนวน 125 คน คิดเป็นร้อยละ 29 อายุต่ำกว่า 25ปี จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 18 และสุดท้ายตั้งแต่ 56ปี จำนวน 69 คน คิดเป็นร้อยละ 16 โดยส่วนใหญ่ มีรายได้ 10,001-30,000 บาท จำนวน 242 คน คิดเป็นร้อยละ 56 รองลงมามีรายได้ 30,001-50,000 บาท จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 18 รายได้ต่ำกว่า 10,000บาท จำนวน 73 คน คิดเป็นร้อยละ 17 และรายได้มากกว่า 50,001 จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 9 โดยส่วนใหญ่ตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มกาแฟเพราะรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 43 รองลงมาคือ ราคา จำนวน 83 คน คิดเป็นร้อยละ 19 พบปะสังสรรค์ จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 15 บรรยากาศในร้าน และพนักงานบริการดี 63 คน คิดเป็นร้อยละ 15 และ โฆษณา จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBI	BA	BL	BT	BAv	BLy
EFP	0.6011	0.3628***				
GBI		0.2718***	0.1687***	0.1089***		
BE			0.3558***	0.4762***		
BA					0.8439***	0.3497***
BL						0.3032***
BT						0.5396***
Constant	0.3938***	0.3445[7]***	0.4458***	0.3802***	0.0916*	-0.2267***
N-Observation	430.0000	430.0000	430.0000	430.0000	430.0000	430.0000
rss	7.7424	4.8752	4.1257	4.4125	10.7635	8.2412
Loglikelihood	253.5283	352.9738	388.8638	374.4143	182.6962	240.1040
Overall F-test	204.4097***	149.1271***	128.2059***	160.7931***	234.4794***	145.3548***
r R-squared	0.3232	0.4112	0.3752	0.4296	0.3539	0.5058
Adjusted (Adj.)	0.3216	0.4085	0.3723	0.4269	0.3524	0.5024

* $p < .1$, ** $p < .05$, *** $p < .01$

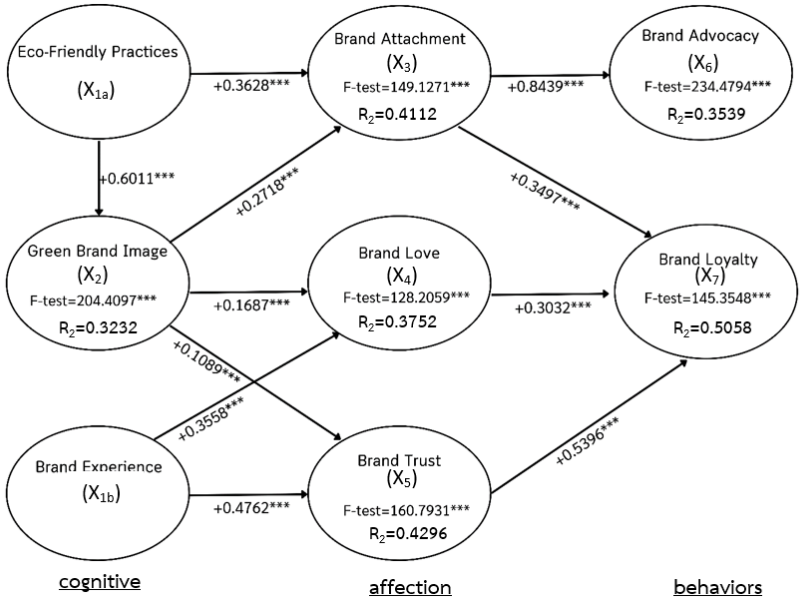

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลจากการทดสอบสมมติฐานในแบบจำลองสมการถดถอย พบว่าการยืนยันต่อสมมติฐานจำนวน 8 สมมติฐาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ H2 : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.6011

สมมติฐานที่ H3a : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3628

สมมติฐานที่ H3b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.2718

สมมติฐานที่ H4a : ประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3558

สมมติฐานที่ H4b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความรักแบรนด์ (Brand อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1687

สมมติฐานที่ H5a : ประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.4762

สมมติฐานที่ H5b : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1089

สมมติฐานที่ H6 : ความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.8439

สมมติฐานที่ H7a : ความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3497

สมมติฐานที่ H7b : ความรักแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3032

สมมติฐานที่ H7c : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.5396

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับการวิเคราะห์บทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟอินทนิล จำนวน 430 คน วัตถุประสงค์ข้อที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ผู้บริโภคแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้ พบว่า การศึกษาผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟอินทนิล อายุน้อยกว่า 40 ปี และอายุมากกว่า 41 ปีขึ้นไป ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การรับรู้ประสบการณ์แบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.1 และการรับรู้ความผูกพันกับแบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 โดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีตั้งแต่ 41 ปี ขึ้นไป รับรู้ประสบการณ์แบรนด์ และความผูกพันกับแบรนด์สูงที่สุด รายได้ของผู้บริโภคต่ำกว่า 30,000 บาท และมากกว่า 30,001 บาท ผลที่ได้จากการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างรายได้ที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้การรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 และส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยกลุ่มตัวอย่างรายได้ที่ต่ำกว่า

30,000 บาท มีการรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และการสนับสนุนแบรนด์สูงที่สุด ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์แบรนด์ ความผูกพันกับแบรนด์ ความรักแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟอินทนิล ไม่แตกต่างกัน

วัตถุประสงค์ข้อที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟอินทนิล ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ความรักแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของ แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์มากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการอภิปรายผลการศึกษาเกี่ยวกับความพึงพอใจการใช้บริการของผู้บริโภคร้านกาแฟอินทนิล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล จำนวน 430 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟอินทนิลในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ผลการวิเคราะห์ พบว่า

ปัจจัยการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.6011 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์ (2567) ผู้ประกอบการร้านกาแฟที่มีความสนใจและมีความคาดหวังในการดำเนินธุรกิจอย่างเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีและสามารถปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคของผู้บริโภคได้

ปัจจัยการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.3628 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Ko & Jeon (2024) การใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ภาชนะใส่อาหารแบบนำกลับบ้านที่รีไซเคิลได้ แก้วที่นำมาใช้ซ้ำได้ในร้าน และแก้วส่วนตัว มีความสำคัญต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ทางอารมณ์

ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1687 สอดคล้องกับงานวิจัยของ Heidari Aqagoli and Salehzadeh (2021) ทัศนคติที่มีต่อแบรนด์สีเขียว สามารถมีความสัมพันธ์ที่ดี และสำคัญกับความรักต่อแบรนด์สีเขียว แนะนำว่าองค์กรต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับลูกค้าด้วยการตอบคำถามตลอดเวลา เปิดโอกาสให้ลูกค้าได้ชมกระบวนการผลิตอย่างใกล้ชิด เพื่อพัฒนาทัศนคติต่อแบรนด์ที่ดีขึ้น และนำไปสู่อารมณ์ความรู้สึกความสัมพันธ์กับแบรนด์ คุณภาพของการให้บริการ, การออกแบบร้านค้า, สินค้า, ภาพลักษณ์ของร้านค้า และมูลค่าทางธุรกรรม ล้วนมีผลต่อ Brand Love

ปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.1089 สอดคล้องกับงานวิจัยของ วัชราภรณ์ ขายม และ สุภาวดี ฮงคนาค (2567) การโฆษณาด้านสิ่งแวดล้อม ความโปร่งใสด้านสิ่งแวดล้อม และภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียวของผลิตภัณฑ์ (สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม) มีอิทธิพลทางบวกต่อความไว้วางใจตราสินค้าสีเขียว

ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์อยู่ที่ 0.5396 สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐ์จิรา รพีบุณยาพร (2559) ทัศนคติที่ดีต่อคุณสมบัติของสินค้าชื่นชอบตราสินค้านั้น มีความประทับใจในคุณภาพของตราสินค้า รวมถึงมีคุณภาพมากพอต่อความคาดหวัง การใช้งาน และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ด้วยเหตุนี้ ความไว้วางใจในตราสินค้าส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการประเมินวิเคราะห์ข้อมูลบทบาทภาพลักษณ์แบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของธุรกิจร้านกาแฟ ปัจจัยการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เป็นสิ่งสำคัญโดยปัจจุบันสภาพแวดล้อมเป็นปัญหาที่สำคัญ ผลกระทบจากภาวะโลกร้อน ปริมาณขยะที่เพิ่มขึ้น ทำให้สภาพแวดล้อมเกิดการเปลี่ยนแปลง ปัญหาเหล่านี้เป็นสิ่งที่ทุกคนต้องร่วมกันตระหนัก และใช้ทรัพยากรให้เกิดความคุ้มค่า ซึ่งกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความเข้าใจแต่ยังไม่ทราบแนวทางในการปฏิบัติ เนื่องจาก ยังไม่ได้รับความสะดวกในชีวิตประจำวัน ดังนั้น หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควร ใช้สื่อต่าง ๆ รณรงค์ พร้อมสร้างรากฐานจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมด้วยการให้ข้อมูลความรู้ที่ถูกต้อง ส่งเสริมให้คนมีส่วนร่วมในการพัฒนาสิ่งแวดล้อมในชุมชนที่ตัวเองอาศัยอยู่ โดยสนับสนุนโครงการงานวิจัย หรือการพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวกับด้านสิ่งแวดล้อม แล้วผลักดันให้เกิดการต่อยอดนำไปใช้จริง

บรรณานุกรม

ณัฏฐ์จิรา รพีบุณยาพร. (2560). *ความคาดหวังเกี่ยวกับสินค้า ความไว้วางใจในตราสินค้า และความภักดีต่อตราสินค้า ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแป้งศรีจันทร์ภายใต้บรรจุภัณฑ์ใหม่ของคนในกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์. (2563). องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์กรณีศึกษาผู้บริโภคเครื่องสำอาง. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ*, *7*(1), 126-141.

บริษัท บางจาก คอร์ปอเรชั่น จำกัด (มหาชน). (2567, 8 มิถุนายน). *อินทนิล ตั้งเป้าใช้แก้ว Bio Cup 195 ล้านใบ ภายใน 2024 มุ่งสู่การเป็นผู้นำร้านกาแฟรักษ์โลก*. https://www.thaipackmagazine.com /activity/ news/inthanin-biocup/

บัณฑิต รัตนไตร, ศศิร์รัช สายขุน และกรณัฏฐ์ สกุลกฤติ. (2563). การสร้างแบรนด์ผ่านประสาทสัมผัส (Sensory Branding). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย*, *11*(2), 39-48.

ปริญญา โคตคำ. (2565). *การศึกษาความผูกพันกับแบรนด์ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ไทยดีไซน์เนอร์ ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าไทยดีไซน์เนอร์ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.

ประชาชาติธุรกิจ. (2567, 5 กรกฎาคม). *คนไทยบริโภคกาแฟปีละ 9 หมื่นตัน นิยมเมล็ดกาแฟพิเศษมากขึ้น แต่ผลิตไม่เพียงพอ.* https://www.prachachat.net/d-life/news-1601416

วัชราภรณ์ ขายม และสุภาวดี ฮงคนาค. (มกราคม-มีนาคม 2567). อิทธิพลของการโฆษณาด้านสิ่งแวดล้อม ความโปร่งใสด้านสิ่งแวดล้อมและภาพลักษณ์ตราสินค้าสีเขียวต่อความไว้วางใจตราสินค้าสีเขียว และความภักดีต่อตราสินค้าผู้ประกอบการสีเขียวของกลุ่มคนวัยทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารศิลปการจัดการ*, *8*(1), 308-325.

อรญา มาณวพัฒน์. (มกราคม-มิถุนายน 2563). ประสบการณ์ความไว้วางใจและความภักดีต่อตราสินค้าของผู้ใช้บริการในธุรกิจสายการบินของไทย. *วารสารนิเทศศาสตร์และนวัตกรรม นิด้า, 4*(1), 77-85.

Supattra Marketeer. (2567, 26 กรกฎาคม). *เนสกาแฟ เตือนเมล็ดกาแฟลดลงทั่วโลก ชี้คนรุ่นใหม่นิยมกาแฟเย็น.* (Marketeer). https://marketeeronline.co/archives/366607

Ferreira, P., Rodrigues, P., & Rodrigues, P. (2019). Brand love as mediator of the brand experience-satisfaction loyalty relationship in a retail fashion brand. *Research on Economics, Management and Information*, *14*(3), 278-291. Univ Portucalense. ISSN 2069–8887.

Heidari Aqagoli, P., & Salehzadeh, R. (2021). Elucidating green branding among Muslim consumers: The nexus of green brand love, image, trust, and attitude. Univ Portucalense. *Journal of Islamic Marketing*, *1*(1), 1759-1833.

Jin, F., Lou, P., & Yu, Y. (2015). Health care expenditure over life cycle in the People's Republic of China. *Asian Development Review*, *32*(1), 167–195.

Ko, J.-H., & Jeon, H.-M. (2024). The impact of eco-friendly practices on Generation Z’s green image, brand attachment, brand advocacy, and brand loyalty in coffee shops. *Sustainability*, *16*(8), 3126. https://doi.org/10.3390/su16083126

ผลกระทบของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The Impact of Environmentally Friendly Practices on Brand Loyalty of Consumers of Coffee Shop Businesses in Bangkok and Its Vicinity

ศิริกัลยา พันสุรินทร์[1] และมาลัย กุศลส่งทวี[2]

Sirikanlaya Phansurin[1] and Malai Kusolsongtawee[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sirikanlaya.pha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 2 ประการ ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและรายได้ และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 483 คน ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ใช้บริการร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการศึกษาและระดับรายได้ของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) ปัจจัยแนวปฏิบัติเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์ แบรนด์ ความรักแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ การสนับสนุนแบรนด์ ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านความรักแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์มากที่สุด

คำสำคัญ: แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ความภักดีต่อแบรนด์ ธุรกิจร้านกาแฟ

Abstract

The purposes of this study were 2 objectives as follows: (1) to compare the level of brand loyalty of consumers towards the D'Oro coffee shop brand in Bangkok and its vicinity, classified by education level and income; and (2) to identify the factors affecting consumer

loyalty towards the D'Oro coffee shop brand in Bangkok and its vicinity. This research is quantitative research. The sample consists of 483 people, which are the population using the services of D'Oro coffee shops in Bangkok and its vicinity. Data were collected using an online questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson's correlation coefficient. The research results found that (1) Different levels of education and income of the sample groups significantly affected brand loyalty towards the D'Oro coffee shop. (2) Factors such as environmentally friendly practices, environmental image, brand experience, brand love, brand credibility, and brand support significantly affected brand loyalty at the 0.01 level. Brand engagement significantly affected brand loyalty at the 0.05 level. Brand love had the most positive impact on brand loyalty.

Keywords: Eco-friendly practices, brand loyalty, coffee shop business

บทนำ

ในเวลานี้ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะปัญหาสภาวะโลกร้อนจากการพัฒนาเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมที่ขาดความรับผิดชอบ กำลังทวีความรุนแรงขึ้นเรื่อย (รพีพรรณ ศิริโภคานนท์, 2556) ประเทศไทยมีปริมาณขยะเพิ่มขึ้นในทุก ๆ ปี และในปี 2566 สูงถึง 26.95 ล้านตัน (กรมควบคุมมลพิษ, 2566) โดยเฉพาะการเพิ่มขึ้นของขยะพลาสติกและโฟมที่กำจัดไม่ถูกวิธี ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (กนิษฐา รัตนสินธ, 2563) การนำแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมาใช้เป็นสิ่งจำเป็นเพื่อสร้างสภาพแวดล้อมที่ยั่งยืนสำหรับทั้งปัจจุบันและอนาคต ผู้บริโภคเริ่มให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์ที่สนับสนุนการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมมากขึ้น (Elkington, 1994; Chen and C, 2013) ดังนั้น แนวปฏิบัติด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์เชิงบวกให้กับแบรนด์ ทำให้แบรนด์โดดเด่นและถูกจดจำมากขึ้น ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อผลิตภัณฑ์และความภักดีต่อแบรนด์

ปัจจุบันธุรกิจให้ความสำคัญกับแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เนื่องจากผู้บริโภคใส่ใจปัญหาสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่นเดียวกับร้านกาแฟ D’Oro ที่ปรับกลยุทธ์การตลาดเพื่อสนับสนุนสิ่งแวดล้อม โดยใช้ผลิตภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้ และมีโปรโมชั่นส่วนลดเมื่อนำแก้วมาเอง รวมถึงปรับปรุงกระบวนการผลิตเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (ทรงกลด บางยี่ขัน, 2567)

จากข้อมูลข้างต้นทำให้เกิดคำถามการวิจัยว่าปัจจัยใด ที่มีอิทธิพลต่อความภักดีต่อแบรนด์ผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและรายได้ และปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงเป็นที่มาของการศึกษาวิจัยในครั้งนี้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามระดับการศึกษาและรายได้

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) คือแนวคิด Stage of Life & Healthcare Expenditure คือ แนวคิดที่อธิบายความสัมพันธ์ระหว่างช่วงวัยของชีวิตกับค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพ โดยทั่วไปแล้วแนวคิดนี้แสดงให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายด้านสุขภาพมักจะแตกต่างกันไปตามช่วงอายุของบุคคล (ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร และคณะ, 2561) ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในธุรกิจร้านกาแฟ โดยในแต่ละช่วงวัยและระดับรายได้ของผู้บริโภคจะมีแนวโน้มเลือกใช้บริการที่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีรายได้สูงมักเลือกสินค้าหรือบริการที่มีคุณภาพและประสบการณ์ดี ขณะที่ผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำมักเลือกสินค้าที่มีราคาสมเหตุสมผล ปัจจัยด้านระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับระดับรายได้ กล่าวคือ ผู้ที่มีระดับการศึกษาสูงมักมีแนวโน้มที่จะมีรายได้สูง อีกทั้งการศึกษาเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สร้างความแตกต่างระหว่างบุคคล (ธีรวัจน์ วุฒิปัญญาคม, 2563)

แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หมายถึง การผลิตสินค้าหรือบริการที่ให้ความสำคัญกับผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดกระบวนการผลิต (สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์, 2561)

ความผูกพันกับแบรนด์ คือ กิจกรรมเชิงบวกของผู้บริโภคที่เกี่ยวกับความรู้ความเข้าใจ อารมณ์ และพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องกับการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้บริโภคและตราสินค้า โดยระดับที่เพิ่มขึ้นจากความผูกพันในตราสินค้านั้นช่วยให้ธุรกิจประสบความสำเร็จ ไม่ว่าจะเป็นการเติบโตของยอดขาย การลดค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน การพูดต่อแบบปากต่อปาก (Hollebeek et al, 2014)

ความรักแบรนด์ คือ ความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มีต่อตราสินค้าเป็นความสัมพันธ์ทางอารมณ์ที่มั่นคงยาวนานและส่งผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค มีอิทธิพลทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการสื่อสารแบบปากต่อปาก (สุธาสินี นิยมศาสตร์ และอานนท์ คำวรรณ์, 2558)

การสนับสนุนแบรนด์ มีเป้าหมายเพื่อสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าที่ลึกซึ้งยิ่งขึ้น เพื่อให้ได้รับความไว้วางใจและความมุ่งมั่นในระดับสูงที่จะเกิดพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ (ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์, 2562)

ความภักดีต่อแบรนด์ หมายถึง การที่ผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าหนึ่งไม่ว่าจะเกิดจากความเชื่อมั่น การนึกถึง และหรือตรงใจผู้บริโภค และเกิดการซื้อซ้ำต่อเนื่องตลอดมา (รุ่งอรุณ คำหงษา, 2558) ผู้บริโภคที่มีทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าหนึ่งไม่ว่าจะเกิดจากความเชื่อมั่น การนึกถึง และหรือตรงใจผู้บริโภค จนเกิดการซื้อซ้ำต่อเนื่องตลอดมา (Jobsdb, 2567)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปัจจัยด้านแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อรรถพล ธรรมไพบูลย์ นุช สัทธาฉัตรมงคล และลาวรรณ์ อนันต์ชลาลัย (2555) พบว่า การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานสีเขียวทั้ง 5 ด้านส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ขององค์กร และการรับรู้ดังกล่าวยังสามารถสร้างภาพลักษณ์ที่ดีแก่องค์กรด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Ko & Jeon (2024) ที่พบว่า แนวทางการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟมีผลในเชิงบวก ส่งผลต่อภาพลักษณ์สีเขียวและความผูกพันของแบรนด์

ปัจจัยด้านภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ปวีณา สินขาว (2556) พบว่า ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม มีความสัมพันธ์กับภาพลักษณ์บริษัท มีผลต่อการใช้ผลิตภัณฑ์ของบริษัท สอดคล้องกับ มุนินทร์ นิลวงษานุวัติ (2558) ระบุว่า ภาพลักษณ์ของร้านค้าและคุณสมบัติของตราสินค้า ส่งผลต่อความผูกพันในตราสินค้า กล่าวคือ เมื่อแบรนด์มีภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมแล้ว ผู้บริโภครับรู้ถึงภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมของแบรนด์แล้วก็จะส่งผลให้เกิดความเชื่อถือในแบรนด์ และเกิดความรักในแบรนด์ ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการใช้ผลิตภัณฑ์ของแบรนด์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ Astuti (2023) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์มีอิทธิพลโดยตรงต่อความรักในแบรนด์

ปัจจัยด้านประสบการณ์แบรนด์ ณัฐวดี สุขุมาลวัฒน์ และ ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ (2565) พบว่า ประสบการณ์ต่อแบรนด์ มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณค่าแบรนด์ร้าน โดย Brakus et al. (2009) ให้แนวคิดเรื่องประสบการณ์แบรนด์ แบ่งเป็น 4 มิติ ได้แก่ ด้านความรู้สึก ด้านอารมณ์ ด้านพฤติกรรม และด้านสติปัญญา พบว่า ประสบการณ์แบรนด์ที่ดีส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจของลูกค้า จนเกิดความเชื่อถือและความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งประสบการณ์จากแบรนด์มีผลโดยตรงต่อความรักแบรนด์ สอดคล้องกับจันทรัสม์ ศรีบุญณะ, ชลธิศ ดาราวงษ์, และ รมิดา วงษ์เวชวณิชย์ (2565) พบว่า ปัจจัยประสบการณ์ลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกต่อความรักในตราสินค้า

ปัจจัยด้านความผูกพันกับแบรนด์ จากการศึกษาของวุฒิชัย รวีเรืองรอง (2563) พบว่า ภาพลักษณ์และทัศนคติต่อแบรนด์มีผลทำให้ผู้บริโภคมีความผูกพันต่อแบรนด์ ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้า ซึ่งเป็น การสนับสนุนแบรนด์ด้วย สอดคล้องกับรุ่งโรจน์ รุ่งวิมลสิน และสุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม (2563) ที่พบว่า ความผูกพันต่อเทรดคาแรคเตอร์ มีความสัมพันธ์กับความภักดีต่อตราสินค้า และ Ko & Jeon (2024) ที่พบว่า การผูกพันต่อแบรนด์มีผลเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ และยังพบว่าความผูกพันกับแบรนด์มีผลเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ปัจจัยด้านความรักแบรนด์ จากงานวิจัยของชาญชัย พรมมิ (2565) พบว่า ความรักในตราสินค้ามีอิทธิพลทางตรงต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้ใช้บริการไปรษณีย์ไทย เช่นเดียวกันกับ บุญสม รัศมีโชติ และคณะ (2564) ที่พบว่า ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าในการใช้บริการร้านกาแฟแบรนด์เนมประกอบด้วยปัจจัยหลายด้านรวมถึงความรักในตราสินค้าด้วย ซึ่งสอดคล้องกับ Maduretno and Junaedi (2022) พบว่า ความรักในแบรนด์และความไว้วางใจในแบรนด์อิทธิพลโดยตรงต่อความภักดีในแบรนด์ของร้าน

กาแฟ และเช่นเดียวกับ Song, Bae, and Han (2019) ที่ระบุว่า ความรักและความเคารพในแบรนด์ของลูกค้าทั้งสองปัจจัยนี้มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความภักดีต่อแบรนด์

ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ธนันดา ผาสุกกานนท์ (2565) พบว่า ความเชื่อถือไว้วางใจตราสินค้า มีความสัมพันธ์ทางบวกกับความภักดีในตราสินค้า อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับ วิภาสิริ สถิรเจริญกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความจงรักภักดีของลูกค้าบัตรเครดิตของธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

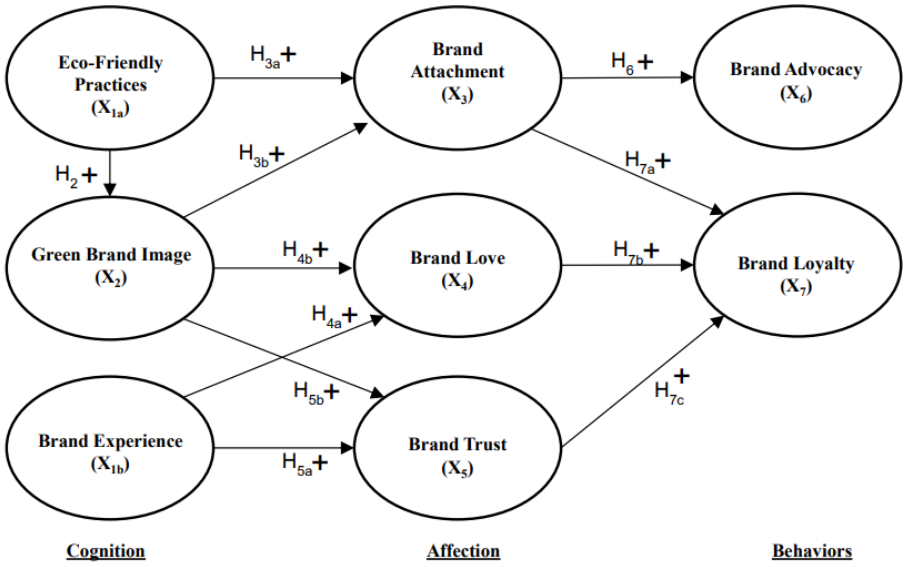

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับผลกระทบของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

สมมุติฐานที่ 1 : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

สมมุติฐานที่ 2 : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

สมมุติฐานที่ 3 : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

สมมุติฐานที่ 4 : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

สมมุติฐานที่ 5 : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

สมมุติฐานที่ 6 : ประสบการณ์แบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

สมมุติฐานที่ 7 : ประสบการณ์แบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

สมมุติฐานที่ 8 : ความผูกพันกับแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์

สมมุติฐานที่ 9 : ความผูกพันกับแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

สมมุติฐานที่ 10 : ความรักแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

สมมุติฐานที่ 11 : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 483 ตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใชวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้บริโภคร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยทำการแบ่งกลุ่มของผู้บริโภค ออกเป็น 2 กลุ่ม คือ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

ระดับการศึกษา	ระดับรายได้		รวม
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
น้อยกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี	261	103	364
	54.04%	21.33%	75.37%
ตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป	36	83	119
	7.45%	17.18%	24.63%
รวม	297	186	483
			100.00
	61.49%	38.51%	%

จากตางรางที่ 1 พบว่า องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ระดับการศึกษา และระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้บริโภค จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 483 คน กลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคที่ใช้บริการร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยกลุ่มตัวอย่างที่สำรวจมาได้และใช้ในงานวิจัยนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากรได้ แบ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวนรวม

297 คน และรายได้ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวนรวม 186 คน โดยส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี จำนวน 364 คน และมีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทปีขึ้นไป จำนวน 119 คน

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการบริโภคกาแฟทั่วไป และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็นและเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น เพื่อวัดปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด C-A-B model โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้ ซึ่งมีเพียงแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมีค่า % Total Variance ที่ต่ำกว่า 0.7 แต่ว่ายังอยู่ในเกณฑ์ที่ดี ถือว่าแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความเที่ยงตรงและมีความเชื่อถือได้ในระดับพอใช้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1ai}, X_{1bi} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1ai} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1ai} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1bi} + \beta_{42}X_{2i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{51}X_{1bi} + \beta_{52}X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{73}X_{3i} + \beta_{74}X_{4i} + \beta_{75}X_{5i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

โดยที่ X_{1ai} = Eco-Friendly Practices ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{1bi} = Brand Experience ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{2i} = Green Brand Image ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{3i} = Brand Attachment ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{4i} = Brand Love ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{5i} = Brand Trust ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{6i} = Brand Advocacy ของคนที่ใช้ คนที่ i

X_{7i} = Brand Loyalty ของคนที่ใช้ คนที่ i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 483 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 292 คน คิดเป็น 60% อายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 359 คน คิดเป็น 74% สถานภาพโสด จำนวน 298 คน คิดเป็น 62% ระดับการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี จำนวน 364 คน คิดเป็น 75% ประกอบอาชีพรับราชการ/วิสาหกิจ/พนักงานรัฐ จำนวน 157 คน คิดเป็น 33% รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 297 คน คิดเป็น 61%

โดยผู้ใช้บริการส่วนใหญ่บริโภคกาแฟวันละ 1 แก้ว จำนวน 434 คน คิดเป็น 90% ใช้บริการแบบนาน ๆ ครั้ง จำนวน 186 คน คิดเป็น 39% โดยเป็นการใช้บริการที่ร้าน จำนวน 270 คน คิดเป็น 56% และซื้อสินค้าประเภทเครื่องดื่มเป็นประจำ จำนวน 291 คน คิดเป็น 60% เหตุผลในการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องดื่มกาแฟเพราะรสชาติเป็นไปตามที่ต้องการ จำนวน 254 คน คิดเป็น 53% โดยส่วนใหญ่มักใช้บริการร้านกาแฟคนเดียว จำนวน 166 คน คิดเป็น 34%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBI	BAt	BLo	BT	BAd	BL
EFP	0.8676***	0.2503***				
GBI		0.4193***	0.1464***	0.1867***		
BEx			0.5268***	0.4842***		
BAt					0.8361***	0.1093**
BLo						0.4364***
BT						0.4292***
Constant	-0.0223	0.2491***	0.2863***	0.2670***	0.1250***	0.0087
Observation	483	483	483	483	483	483
RSS	11.8139	5.3626	4.8802	4.4625	3.7237	2.4902
Loglikelihood	210.7961	401.5397	424.3062	445.9126	489.6255	586.7863

	GBI	BAt	BLo	BT	BAd	BL
Overall F-test	430.2084***	329.8723***	390.8029***	423.5267***	1149.9193***	705.7751***
R-squared	0.4721	0.5789	0.6195	0.6383	0.7051	0.8155
Adj.R-Saquared	0.4710	0.5771	0.6179	0.6368	0.7045	0.8144

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

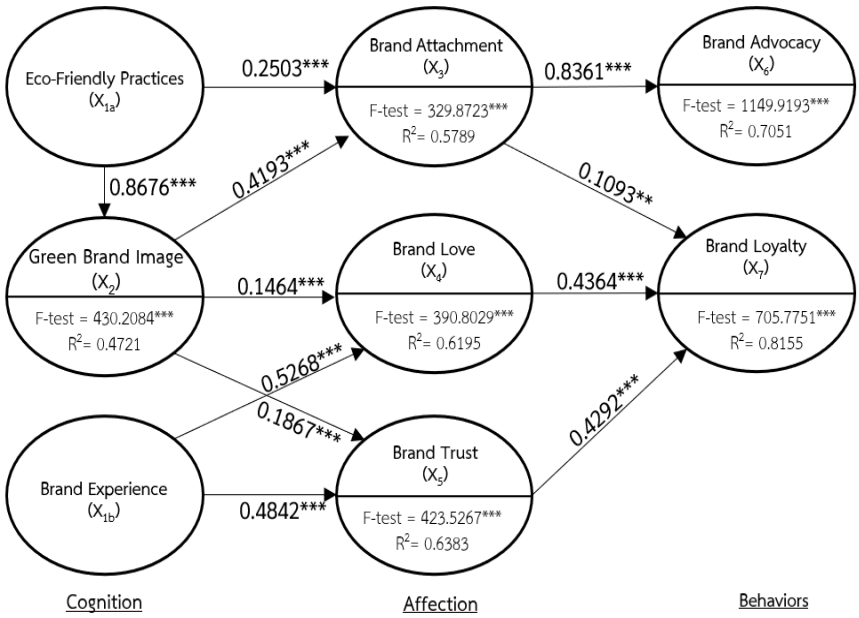

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 : การรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8676

สมมติฐานที่ 2 : การรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2503

สมมติฐานที่ 3 : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4193

สมมติฐานที่ 4 : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1464

สมมติฐานที่ 5 : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1867

สมมติฐานที่ 6 : ประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5268

สมมติฐานที่ 7 : ประสบการณ์แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4842

สมมติฐานที่ 8 : ความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.8361

สมมติฐานที่ 9 : ความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1093

สมมติฐานที่ 10 : ความรักแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความรักในแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4364

สมมติฐานที่ 11 : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดี ต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4292

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคกาแฟร้าน D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 483 คน โดยมีวัตถุประสงค์ที่ 1 เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามระดับการศึกษา และรายได้ พบว่า ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความภักดีแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างโดยที่กลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาน้อยกว่าหรือเท่ากับปริญญาตรี ให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาตั้งแต่ปริญญาโทขึ้นไป นั่นคือผู้บริโภคที่มีระดับการศึกษาที่แตกต่างกันย่อมมีการรับรู้ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มี

ต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro แตกต่างกันด้วยนั่นเอง ระดับรายได้ที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่าง ส่งผลต่อปัจจัยที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จะให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,000 บาท ขึ้นไป นั่นคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีการรับรู้ มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro แตกต่างกันด้วย

วัตถุประสงค์ที่ 2 เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ D'Oro ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยแนวปฏิบัติเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ประสบการณ์แบรนด์ ความรักแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ การสนับสนุนแบรนด์ ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 และปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.05 โดยปัจจัยด้านความรักแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ มากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยศึกษาเกี่ยวกับผลกระทบของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคธุรกิจร้านกาแฟในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเก็บแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 483 คน โดยสามารถนำมาอภิปรายการทดสอบสมมุติฐานได้ดังนี้

ปัจจัยด้านแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยความผูกพันกับแบรนด์ สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรถพล ธรรมไพบูลย์ นุช สัทธาฉัตรมงคล และลาวรรณ์ อนันต์ชลาลัย (2555) และงานวิจัยของ Ko & Jeon (2024)

ปัจจัยด้านภาพลักษณ์สิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ และความผูกพันกับแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Astuti (2023) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์ส่งผลต่อความรักในแบรนด์ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปวีณา สินขาว (2556) และมุนินทร์ นิลวงษานุวัติ (2558) พบว่า ภาพลักษณ์และความรับผิดชอบต่อสังคมช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความผูกพันกับแบรนด์

ปัจจัยด้านประสบการณ์แบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์และความรักแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Brakus et al. (2009) ที่ชี้ว่าประสบการณ์แบรนด์ดีช่วยเสริมความเชื่อถือและความรักแบรนด์ และจันทรัสม์ ศรีบุญณะ, ชลธิศ ดาราวงษ์ และรมิดา วงษ์เวชวณิชย์ (2565) พบว่า ปัจจัยประสบการณ์ลูกค้าที่มีอิทธิพลต่อความรู้สึกต่อความรักในตราสินค้า

ปัจจัยด้านความผูกพันกับแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์และความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Ko & Jeon (2024) และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของรุ่งโรจน์ รุ่งวิมลสิน และสุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม (2563) ที่พบว่า ความผูกพันมีผลบวกต่อการสนับสนุนและความภักดีต่อแบรนด์

ปัจจัยด้านความรักแบรนด์และความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชาญชัย พรมมิ (2565) และงานวิจัยของบุญสม รัศมีโชติ และคณะ (2564) รวมถึงงานวิจัยของธนันดา ผาสุกกานนท์ (2565) และวิภาสิริ สถิรเจริญกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์ (2558) ที่พบว่าความรักและความเชื่อถือในแบรนด์ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการสำรวจข้อมูล พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่รับรู้ถึงแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และควรสร้างการรับรู้เพิ่มขึ้นถึงด้านแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยให้ความสำคัญในส่วนของการแนะนำให้ใช้แก้วของตนเองเพื่อลดปริมาณขยะ ลดการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกต่าง ๆ และภาคธุรกิจควรรณรงค์เสริมสร้างค่านิยมเกี่ยวกับแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในระยะยาว รวมถึงหน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรกำหนดมาตรการที่เกี่ยวกับแนวทางการปฏิบัติที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีมาตรฐานที่กำหนดสำหรับภาคธุรกิจเพื่อเป็นแนวทางในการปฏิบัติ รวมทั้งบังคับใช้กฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม โดยมีการกำหนดบทลงโทษสำหรับผู้ประกอบการ และผู้บริโภคที่ชัดเจน เหมาะสม

บรรณานุกรม

กนิษฐา รัตนสินธ. (2563). *การลดการใช้พลาสติกของประชากรในจังหวัดฉะเชิงเทรา* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กรมควบคุมมลพิษ. (2566) *รายงานสถานการณ์สถานที่กำจัดขยะมูลฝอยชุมชนของประเทศไทย ปีพ.ศ. 2566.* เข้าถึงได้จาก: https://www.pcd.go.th/publication/31985, 9 พฤษภาคม 2567.

จันทรัสม์ ศรีบุญณะ, ชลธิศ ดาราวงษ์ และรมิดา วงษ์เวชวณิชย์. (2565). ประสบการณ์ลูกค้าที่มีผลต่อความรู้สึกต่อตราสินค้าแฟรนไชส์ร้านชานมไข่มุกของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(2),* 103-105.

ชาญชัย พรมมิ. (2565). โมเดลสมการโครงสร้างของความรักในตราสินค้าต่อความภักดีต่อตราสินค้าและการบอกต่อแบบปากต่อปากของผู้ใช้บริการไปรษณีย์ไทย. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, *39*(1), 136-162.

ณัฐนันท์ วิจิตรอักษร, อลงกรณ์ ฉลาดสุข, พิมพ์ชนก เกื้อรอด, ภัทร อภิวัฒนกุล และขวัญกมล ถนัดค้า. (2561)*ประมาณการค่าใช้จ่ายสาธารณะด้านสุขภาพในอีก 15 ปีข้างหน้า สถาบันเพื่อการวิจัยและพัฒนาประเทศไทย.* TU Digital Collection. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/i tem/dc:190362

ณัฐวดี สุขุมาลวัฒ์ และชื่นจิตต แจ้งเจนกิจ. (2565). ประสบการณ์ต่อแบรนด์ที่มีผลต่อการรับรู้คุณค่าแบรนด์ร้านอาหารอิตาเลียน. *วารสารวิชาการศรีปทุม ชลบุรี, 19(2),* 151-152

ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์. (2562). องค์ประกอบพฤติกรรมการสนับสนุนแบรนด์ กรณีศึกษาผู้บริโภคเครื่องสำอาง. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ, 7*(1), 93-94.

ทรงกลด บางยี่ขัน. (2567, 6 มิถุนายน). *การตลาดร้านกาแฟดิโอโร่.* The Cloud. https://readthecloud.co/d-oro-coffee.

ธนันดา ผาสุกกานต์. (2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีในตราสินค้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพฯ และปริมณฑล กรณีศึกษา ร้าน Shopee*[ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

ธีรวัจน์ วุฒิปัญญาคม. (2563). *ความใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ทัศนคติและการตัดสินใจซื้อเนื้อทำจากพืชของผู้บริโภค* [วิทยานิพนธ์ปริญญานิเทศศาสตรมหาบัณฑิต]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). 4329. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/4329

บุญสม รัศมีโชติ, ธาตรี จันทรโคลิกา, กอบกุล จันทรโคลิกา, พาสน์ ทีฆทรัพย์, สิทธิพรอินทุวงศ์, และ ศุภวัฒน์ สุขะปรเมษฐ. (2564). ความรักและความนับถือในตราสินค้าต่อการสร้างความภักดีในตราสินค้าของผู้ใช้บริการร้านกาแฟแบรนด์เนม. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์มหาวิทยาลัยธนบุรี, 16*(2), 89-100.

ปวีณา สินขาว. (2556). *ความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อภาพลักษณ์ของบริษัทไทยน้ำทิพย์ จำกัด จังหวัดปทุมธานี*[ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

มุนินทร์ นิลวงษานุวัติ. (2558). *การเปรียบเทียบระหว่างอิทธิพลของภาพลักษณ์ร้านค้าที่มีชื่อเสียงด้านคุณสมบัติของตรา สินค้าส่งผลกระทบต่อความผูกพันในตราสินค้าประเภทเสื้อผ้าแฟชั่นของผู้ที่เริ่มทำงานในเขตกรุงเทพมหานคร[*ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

รพีพรรณ ศิริโภคานนท์. (2556). *การศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร[*ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

รุ่งโรจน์ รุ่งวิมลสิน และสุทธิลักษณ์ หวังสันติธรรม. (2563). การเปิดรับสื่อ ความผูกพันต่อเทรด คาแรคเตอร์ และความภักดีต่อตราสินค้า. *วารสารการประชาสัมพันธ์และการโฆษณา*, *12*(2), 65-66.

รุ่งอรุณ คำหงษา, (2558). *ความจงรักภักดีต่อแบรนด์ Apple ของผู้ที่ชื่นชอบผลิตภัณฑ์แบรนด์ Apple ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยรังสิต.

วิภาสิริ สถิรเจริญกุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2558). ภาพลักษณ์บัตรเดบิตที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพบริการและความจงรักภักดีต่อผลิตภัณฑ์บัตรเดบิตธนาคารยูโอบี จำกัด (มหาชน). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยศิลปากร ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 8*(2), 56-57.

วุฒิชัย รวีเรืองรอง. (2563). *ภาพลักษณ์ ทัศนคติและความผูกพันต่อแบรนด์นำไปสู่ความตั้งใจซื้อเสื้อผ้าแบรนด์ ยูนิโคล่ (Uniqlo) ของกลุ่มผู้บริโภค[*สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค. ผู้บริโภค[*ค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุธาสินี นิยมศาสตร์, อานนท์ คำวรณ์. (2558). ความรักในตราสินค้า ความจงรักภักดีต่อตราสินค้า และการสื่อสารแบบปากต่อปาก. *การประชุมวิชาการทางธุรกิจและนวัตกรรมทางการจัดการระดับชาติและนานาชาติ ประจำปี 2558* (น.1437)

อรรถพล ธรรมไพบูลย์ นุช สัทธาฉัตรมงคล และลาวรรณ์ อนันต์ชลาลัย. (2559). การรับรู้เกี่ยวกับการจัดการโซ่อุปทานสีเขียวและผลกระทบต่อภาพลักษณ์องค์กร. *วารสารธุรกิจปริทัศน์, 8*(2), 109-128.

Astuti, W. T. (2023), The Influence of Brand Image, Brand Love, and Brand Trust on Brand Loyalty in local coffee shop brand names. *Journal Research of Social Science Economics and Management 2023*, *02*(12), 3021–3036.

Brakus, J. J., Schmitt, B. H., & Zarantonello, L. (2009). Brand Experience: What Is It? How Is It Measured? Does It Affect Loyalty. *Journal of Marketing. 73*(3), 52-68.

Chen, Y. and Chang, C. (2013*),* Towards green trust: The influences of green perceived quality, green perceived risk, and green satisfaction. *Management Decision*, *51*(1), 63-82.

Elkington, J. (1994) Towards the Sustainable Corporation: Win-Win-Win Business Strategies for Sustainable Development. *California Management Review*, *36*(2), 90-100. http://dx.doi.org/10.2307/41165746.

Hollebeek, L. D., Glym, S. M., & Brodie, J. R (2014). Consumer brand engagement in socialmedia: Conceptualization, scale development and validation. *Journal of InteractiveMarketing, 28*(2), 149-165.

Jobsdb. (2567). *ความภักดีในตราสินค้า.* https://th.jobsdb.com/th/career- advice/article/brandloyalty

Ko, J.-H., & Jeon, H.-M. (2024). The Impact of Eco-Friendly Practices on Generation Z's Green Image, Brand Attachment, Brand Advocacy, and Brand Loyalty in Coffee Shop. *Sustainability*, *16*(8), 3126. https://doi.org/10.3390/su16083126

Maduretno, R. B. E. H. P., & Junaedi, M. F. S. (2022). Exploring the Effects of Coffee ShopBrand Experience on Loyalty: The Roles of Brand Love and Brand Trust. *Gadjah Mada International Journal of Business*, *24*(3), 289-309

Song, H. J., Bae, S. Y., & Han, H. (2019). Emotional Comprehension of a Name-Brand Coffee Shop: Focus on Lovemarks Theory. *International Journal of Contemporary Hospitality Management, 31*(3), 1046-1065.

บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ

The Role of Eco-Friendly Practices and Brand Commitment on Brand Support and Brand Loyalty in Coffee Shop Industry

ธัญญาทิพย์ ยอดสุรางค์[1] และมาลัย กุศลส่งทวี[2]

Tunyatip Yodsurang[1] and Malai Kusolsongtawee[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: tunyatip.yod@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการสุ่มตัวอย่างประชากรจำนวน 420 คน ได้แก่ กลุ่มประชากรที่ใช้บริการร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยวิธีการตอบแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติ ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัยพบว่า (1) อายุและรายได้ของกลุ่มประชากรตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ แตกต่างกัน กลุ่มประชากรตัวอย่างที่มีอายุ Gen Z & Gen Y หรืออายุน้อยกว่า 39 ปี และมีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีความภักดีต่อแบรนด์มากกว่ากลุ่มอื่น ๆ (2) ปัจจัยความผูกพันต่อแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และปัจจัยความรักแบรนด์ ปัจจัยความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

คำสำคัญ: ความภักดีต่อแบรนด์ เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ธุรกิจร้านกาแฟ

Abstract

The purposes of this study were (1) comparing the level of brand loyalty of Starbucks coffee shop consumers in Bangkok and its vicinity by age and income, and (2) to identify the factors affecting brand loyalty of Starbucks coffee shop consumers in Bangkok and its vicinity. The research was conducted by collecting data from a random sample of 420 people,

including the population group that uses the services of Starbucks coffee shops in Bangkok and its vicinity. The research was conducted by answering an online questionnaire. The statistical data were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson correlation coefficient. The research results found that (1) age and income of different sample groups Affecting brand loyalty to Starbucks coffee shop differently. The sample population group that is Gen Z & Gen Y or younger than 39 years old and has an income of 30,001 baht or more has more brand loyalty than other groups (2). Brand Attachment factor has a positive impact on brand loyalty (Brand Loyalty) with a statistical significance of 0.05 and brand love factor (Brand Love), brand trust factor (Brand Trust) has a positive impact on brand loyalty (Brand Loyalty) with a statistical significance of 0.01.

Keywords: Brand loyalty**,** environmentally friendly**,** coffee shop business

บทนำ

ปัจจุบันภาวะโลกร้อนส่งผลกระทบต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้นทำให้ผู้คนต่างให้ความสำคัญเกี่ยวกับปัญหาเหล่านี้เพิ่มขึ้น ประชากรทั่วโลกได้ช่วยกันรณรงค์ เพื่อลดปัญหาการปล่อยก๊าซเรือนกระจกกันอย่างกว้างขวาง และอีกหนึ่งธุรกิจที่ได้รับผลกระทบจากปัญหาโลกร้อนและมีกิจกรรมต่าง ๆ ที่ช่วยส่งเสริมให้ประชากรหันมาช่วยกันดูแลรักษาสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นนั้นคือ “ธุรกิจร้านกาแฟ” โดยเฉพาะแบรนด์ยักษ์ใหญ่อย่าง สตาร์บัคส์ ที่มีสาขากระจายอยู่ทั่วโลก หลายคนกำลังสงสัยว่าปัญหาโลกร้อนเกี่ยวข้องกำธุรกิจร้านกาแฟอย่างไร จากทีมวิจัยมหาวิทยาลัยมอนทานา และมหาวิทยาลัยทัฟส์ในอเมริกาได้ค้นพบว่าผลกระทบนั้นยิ่งใหญ่กาแฟหนึ่งแก้วเชื่อมโยงกับห่วงโซ่การผลิตมากมาย (แมเรียน สรอัครพงศ์, 2564) การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ พื้นที่ที่เหมาะสมสำหรับเพาะปลูกกาแฟจะหดแคบลงถึง 54% และทำให้ผลผลิตเมล็ดกาแฟลดลงซึ่งอาจนำไปสู่การขาดแคลนเมล็ดกาแฟคุณภาพดีในอนาคต (พรรณราย ด่วงเด่น, 2566) ทำให้เมล็ดกาแฟมีราคาสูงและหลีกเลี่ยงไม่ได้ นอกจากนี้ การดำเนินงานข้องร้านกาแฟมีการใช้พลังงานสูง โดยเฉพาะในกระบวนการคั่วกาแฟ ซึ่งคิดเป็นประมาณ 15% ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสู่บรรยากาศ (แอช ซามูเอลส์, 2566) ซึ่งเป็นต้นเหตุของภาวะโลกร้อน ร้านกาแฟจึงจำเป็นต้องมีมาตรการลดการใช้พลังงานและหันมาใช้พลังงานทดแทนมากขึ้น และปัญหาขยะจากบรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้ง ซึ่งเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับธุรกิจร้านกาแฟ ปัจจุบันนี้ประชากรส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเพิ่มมากขึ้นร้านกาแฟแต่ละร้านต้องให้ความสำคัญกับการรักษาสิ่งแวดล้อมเป็นหลัก เพื่อเป็นจุดขายของร้านที่จะช่วยดึงดูดให้ลูกค้าเข้ามาซื้อสินค้า และใช้บริการของที่ร้าน จากความสำคัญดังกล่าว ทำให้เกิดข้อคำถามในงานวิจัยว่า (1) ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้ (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้

2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) หรือ ช่วงชีวิต หมายถึงระยะต่าง ๆ ที่บุคคลต้องเผชิญในระหว่างช่วงชีวิต ตั้งแต่วัยเด็กจนถึงวัยชรา โดยในแต่ละช่วงชีวิต มักมีลักษณะเฉพาะของความต้องการ ความสนใจ และพฤติกรรมที่แตกต่างกัน ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจด้านการบริโภค และรูปแบบการใช้ชีวิตด้วย ตามทฤษฎีทางจิตวิทยาและสังคมศาสตร์ Stage of Life ถูกแบ่งออกเป็นหลายช่วง ซึ่งอาจแตกต่างกันตามแต่ละแหล่งอ้างอิง การเข้าใจ Stage of Life เป็นสิ่งสำคัญสำหรับนักการตลาด เพราะผู้บริโภคในแต่ละช่วงชีวิตมีความต้องการที่แตกต่างกัน

การสร้างความสัมพันธ์กับแบรนด์ (The Brand Resonance Theory) ปาจรีย์ กรรณมณีเลิศ (ม.ป.ป.) ได้ให้คำจำกัดความหมายของแนวคิดในการใช้ทฤษฎี Brand Resonance ของ Keller ว่าเป็นการวิเคราะห์หาความลับในการสร้าง Brand ทฤษฎีนี้ในประเทศไทยยังไม่เป็นที่นิยม แต่ในช่วง 4-5 ปีที่ผ่านมาในวงการ Branding มีการให้ความสำคัญกับทฤษฎีนี้เป็นอย่างมาก จะเป็นการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่าง “คน กับ Brand” ว่ามีความสัมพันธ์กันอย่างไร โดยเปรียบเทียบความสัมพันธ์ต่าง ๆ นี้ไว้ใน Pyramid สามเหลี่ยม เรียกว่า คุณค่าตราสินค้าโดยการ ประเมินด้านลูกค้า (Customer-Based Brand Equity: CBBE)

ภาพลักษณ์ตราสินค้า (Brand Image) หมายถึง ภาพที่เกิดขึ้นในใจ เป็นเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของ แต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมักจะเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยอาศัยประสบการณ์ส่วนบุคคล การค้นคว้าหาความรู้ การหลอมรวม และสร้างสรรค์ คิด วิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเชื่อ การรับรู้การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆประกอบกันเป็นภาพลักษณ์จากการรับรู้ตนเอง ซึ่งอาจจะแตกต่างไปจากสภาพความเป็นจริงก็ได้จึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรง เป็นการผ่านการตีความหมาย การเลือกสรร และการให้ความหมายของตนเอง (ณัฐฌา เสรีวัฒนา, 2563)

ประสบการณ์ของแบรนด์ (Brand Experience) หมายถึง สิ่งที่ผู้บริโภคได้รับหลังจากการบริโภคสินค้า การใช้สินค้า หรือหลังจากได้รับการบริการ จะแสดงออกมาในรูปแบบ รสชาติ กลิ่น การสัมผัส ความรู้สึก อารมณ์ ความคิด การแสดงออกมาในรูปแบบต่าง ๆ เหล่านี้จะนำไปสู่การตัดสินใจในการกลับมาซื้อ

สินค้าซ้ำ หรือมาใช้บริการซ้ำ และส่งผลให้เกิดความผูกพันระหว่างแบรนด์ และผู้บริโภค (ปรีดี นุกุลสม ปรารถนา, 2563)

ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand attachment) หมายถึง สภาวะด้านอารมณ์ และจิตใจที่มีผลต่อสินค้า และบริการ หรือตราสินค้า ของร้าน ซึ่งอารมณ์เหล่านี้ สามารถพัฒนาระดับความผูกพันที่เกิดจากคุณสมบัติที่ดี ให้กลายเป็นความหลงใหลที่ทำให้ลูกค้ากลับมาใช้บริการซ้ำ (brodie, 2011)

ความรักในตราสินค้า (Brand Love) หมายถึง เป็นความรู้สึกของผู้บริโภคที่ความหลงใหลในตัวสินค้า หรือการบริการของแบรนด์ ซึ่งความรู้สึกแบบนี้ไม่จำเป็นต้องเป็นแบรนด์ใหญ่ ๆ อาจจะเป็น แบรนด์เล็ก หรือ อาจจะเป็นแบรนด์ที่พึ่งสร้างขึ้นก็เป็นได้ การที่ผู้บริโภคจะมีความรู้สึกแบบนี้จะต้องมาจากการที่ได้เคยใช้บริการ หรือหลังจากที่ได้ลองใช้สินค้าแล้ว (R.Somboon, 2020)

การสนับสนุนแบรนด์ (Brand advocacy) หมายถึง เป็นการที่ผู้ที่เคยบริโภคสินค้า หรือเคยใช้บริการ เอาข้อมูลในด้านดีมาเผยแผ่ต่อบุคคลที่ยังไม่เคยใช้บริการ อาจจะเป็นการเผื่อแพร่โดยการบอกต่อกันแบบปากต่อปาก หรือการโฆษณา ให้รับรู้กันว่าสินค้า หรือการบริการ ของร้านมีความน่าเชื่อถือ และโน้มน้าวให้ผู้บริโภคไปใช้บริการร้านค้า หรือสินค้านั้น ๆ ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และ ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธุ์ม (2563)

ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) หมายถึง การที่เจ้าของแบรนด์สามารถสร้างการให้บริการ หรือผลิตสินค้าที่ดี จนสามารถทำให้ลูกค้า หรือผู้ที่มาใช้บริการมีความไว้วางใจ ความเชื่อมั่นในสินค้า การบริการ หรือตราสินค้า และความไว้วางใจจะสามารถช่วยลดความไม่แน่นอน และความเสี่ยง (Rempel, Holmes, & Zanna, 1985)

ความจงรักภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) หมายถึง พฤติกรรมและทัศนคติที่ดีของลูกค้าที่มีต่อแบรนด์หนึ่งเป็นการเฉพาะ โดยมีความตั้งใจที่จะซื้อและใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการของแบรนด์นั้นอย่างต่อเนื่อง แม้จะมีทางเลือกอื่นที่ดีกว่า (Aaker, 1991)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

บุษยมาส ชื่นเย็น และคณะ (2567) ได้ศึกษางานวิจัยเรื่อง พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเจเนอ-เรชั่นวาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย ผลการวิจัยพบว่า 1) ผู้บริโภคเป็นเพศหญิง สถานภาพโสด ระดับการศึกษาปริญญาตรีอาชีพธุรกิจส่วนตัว รายได้ต่อเดือน 10,001- 20,000 บาท 2) พฤติกรรมผู้บริโภคแตกต่างกันมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเจเนอเรชั่นวายแตกต่างกัน และ 3) ปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ได้แก่ การติดต่อสื่อสาร ความต้องการ ต้นทุน และความสะดวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 เพื่อให้ผู้ผลิตพิจารณาปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มยอดขายในอนาคต

โชติชญาน์ พลดี (2564) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคส่วนมากเป็นเพศหญิง มีระดับการศึกษาปริญญาตรีหรือเทียบเท่า ประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ต่อเดือนอยู่ที่ 40,001-60,000 บาท ใช้จ่ายในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพต่อมื้ออยู่ที่ 101-200 บาท เข้าใจคคำว่า อาหารเพื่อสุขภาพคืออาหารคลีน มีความถี่ในการรับประทานอยู่ที่ 24 มื้อต่อเดือน และเหตุผลในการรับประทานเพื่อต้องการสุขภาพร่างกายที่ดี ผล จากการทดสอบสมมติฐานพบว่าความไว้วางใจต่อตราสินค้า การรับรู้คุณภาพของตราสินค้า และการสื่อสารทางการตลาดของตราสินค้าส่งผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญต่อความภักดีต่อตราสินค้าของอาหารเพื่อสุขภาพ อีกทั้งกลุ่มรุ่นวัย X และ Y ให้ความสำคัญกับปัจจัยความไว้วางใจการรับรู้คุณภาพ และการสื่อสารทางการตลาดที่แตกต่างกัน แต่ทั้งสองกลุ่มรุ่นวัยมีความภักดีต่อตราสินค้าที่ไม่แตกต่างกัน

วรมาศ บุบผาชาติ (2557) ได้ศึกษาเรื่อง ความภักดี ความมั่นคง และความผูกพัน ผ่านการตลาดเชิงประสบการณ์ของร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยง ผลวิจัยพบว่า การรับรู้การตลาดเชิงประสบการณ์จากความรู้สึก และจากประสาทสัมผัส สามารถเข้าถึงผู้ใช้บริการร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยงได้มากที่สุด โดยสามารถรับรู้ได้จากประสาทสัมผัสเกิดเป็นความประทับใจของผู้มาใช้บริการ นำมาซึ่งความภักดีที่ต้องการกลับมาใช้บริการอีก ประกอบกับทัศนคติที่ดีต่อร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยง และสุดท้ายผู้มาใช้บริการร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยงเกิดเป็นความผูกพัน รู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของร้าน และทำให้เกิดการแนะนำบอกต่อให้มาใช้บริการร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยง

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

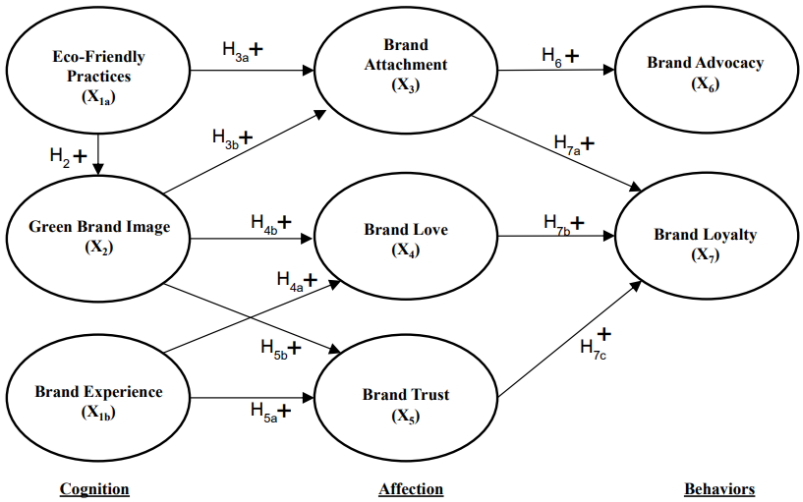

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยข้างต้นนี้ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับปัจจัยที่มีบทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_2 : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_{3a} : การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

H_{3b} : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์

H_{5b} : ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

H_{4a} : ประสบการณ์ของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์

H_{5a} : ประสบการณ์แบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์

H_6 : ความผูกพันกับแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์

H_{7a} : ความผูกพันกับแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

H_{7b} : ความรักแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

H_{7c} : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 420 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ที่มาใช้บริการร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จำนวน 420 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) จากผู้ที่มาใช้บริการร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ อายุ และ รายได้ แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	ระดับรายได้		รวม
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
Gen Z & Gen Y	124	148	272
	45.59%	54.41%	100.00%
Gen X & Gen BB	20	128	148

อายุ	ระดับรายได้		รวม
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป	
	13.51%	86.49%	100.00%
รวม	144	276	420
	34.29%	65.71%	100.00%

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่าองค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา ได้แก่ อายุ และระดับรายได้ของผู้บริโภคที่ใช้บริการ ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล จากกลุ่มตัวอย่างจำนวนประชากร 420 คน จากการสำรวจมาใช้ในงานวิจัยครั้งนี้สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของกลุ่มประชากรได้ โดยแบ่งกลุ่มผู้บริโภคตามระดับรายได้เป็น 2 กลุ่ม คือ รายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 34.29 และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 65.71 โดยส่วนใหญ่ผู้ที่มาใช้บริการร้านกาแฟสตาร์บัคส์ จะอยู่ในช่วง Gen Z & Gen Y หรืออายุน้อยกว่า 39 ปี จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 64.76 และช่วง Gen X & Gen BB หรืออายุ 40 ปี ขึ้นไป จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 35.24

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พฤติกรรมการบริโภคกาแฟ ที่ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพ และปริมณฑล ส่วนที่ 4 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อให้ทราบปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด C-A-B Model ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 8 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ มีความเที่ยงตรง และมีความน่าเชื่อถือได้ในระดับดีทุกปัจจัย ยกเว้นปัจจัยแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) มีค่า % Total Variance ที่ต่ำกว่า 0.7 ถือว่าแบบสอบถามที่ใช้ในงานวิจัยนี้มีความเที่ยงตรง และมีความเชื่อถือได้ในระดับพอใช้ ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความ สัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X1ai , X1bi = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables) (1)

$X2i = \beta 20 + \beta 21X1ai + \varepsilon 2i$ (2)

$X3i = \beta 30 + \beta 31X1ai + \beta 32\ X2i + \varepsilon 3i$ (3)

$X4i = \beta 40 + \beta 41X1bi + \beta 42X2i + \varepsilon 4i$ (4)

$X5i = \beta 50 + \beta 51X1bi + \beta 52X2i + \varepsilon 5i$ (5)

$X6i = \beta 60 + \beta 63X3i + \varepsilon 6i$ (6)

$X7i = \beta 70 + \beta 73X3i + \beta 74\ X4i + \beta 75X5i + \varepsilon 7i$ (7)

โดยที่ X1ai = Eco-Friendly Practices ของคนที่ใช้ คนที่ i

X1bi = Brand Experience ของคนที่ใช้ คนที่ i

X2i = Green Brand Image ของคนที่ใช้ คนที่ i

X3i = Brand Attachment ของคนที่ใช้ คนที่ i

X4i = Brand Love ของคนที่ใช้ คนที่ i

X5i = Brand Trust ของคนที่ใช้ คนที่ i

X6i = Brand Advocacy ของคนที่ใช้ คนที่ i

X7i = Brand Loyalty ของคนที่ใช้ คนที่ i

ε ji = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้ คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามจำนวนทั้งสิ้น 420 คน โดยส่วนใหญ่เป็นกลุ่มตัวอย่างที่มีช่วง Gen Z & Gen Y หรืออายุน้อยกว่า 39 ปี จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 65 และช่วง Gen X & Gen BB หรืออายุ 40 ปี ขึ้นไป จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 35 รายได้ตั้งแต่ 30,001 บาท ขึ้นไป จำนวน 276 คน คิดเป็นร้อยละ 66 และรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 34

โดยผู้ใช้บริการมีความถี่ในการใช้บริการร้านกาแฟของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม ความถี่ในการใช้บริการร้านกาแฟเรียงจากมากไปน้อย ดังนี้ ความถี่สัปดาห์ละ 2-3 ครั้ง จำนวน 165 คน คิดเป็นร้อยละ 39 ความถี่นาน ๆ ครั้ง จำนวน 128 คน คิดเป็นร้อยละ 30 และความถี่ทุกวัน จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 30 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ร้าน กาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลโดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBI	BAt	BLO	BT	BAd	BL
EFP	0.7196***	0.2261***				
GBI		0.5006***	0.1297***	0.1930***		
BEx			0.5592***	0.4696***		
BAt					0.7095***	0.1240**
BLo						0.5460***
BT						0.1833***
Constant	0.2192***	0.1698***	0.2071***	0.2294***	0.2589***	0.1351***
N	420	420	420	420	420	420
rss	4.4401	7.6976	4.5922	5.4784	6.0646	4.7593
ll	359.4581	243.9084	352.3844	315.3277	293.9810	344.8765
	GBI	BAt	BLO	BT	BAd	BL
F-test	335.8294***	94.2750***	158.7183***	116.2249***	387.8154***	153.7603***
p	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000	0.0000
r2	0.4455	0.3114	0.4322	0.3579	0.4813	0.5258
r2_a	0.4442	0.3081	0.4295	0.3548	0.4800	0.5224

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

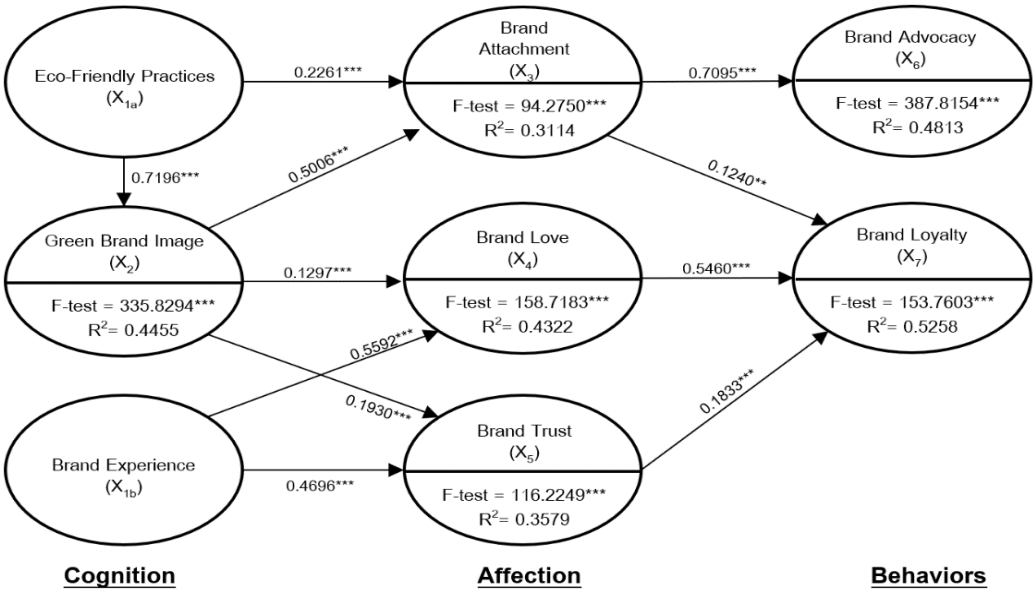

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ H2 : การรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) (X1a) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) (X2) ของร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7196 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H3a : การรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) (X1a) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) (X3) ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้แนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2261 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H3b : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) (X3) ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5006 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H4a : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) (X5) ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1930 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H4b : การรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) (X2) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (Brand Love) (X4) ร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1297 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H5a : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) (X1b) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) (X5) ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านประสบการณ์ที่ได้รับจากแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4696 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H5b : ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) (X1b) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (Brand Love) (X4) ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านประสบการณ์ที่ได้รับจาก แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5592 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H6 : ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) (X3) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) (X6) ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านความผูกพันกับแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการ สนับสนุนแบรนด์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7095 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H7a : ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) (X3) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) (X7) ผลการวิจัย พบว่า ผลกระทบจากปัจจัยด้านความผูกพันกับ แบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1240 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H7b : ความรักแบรนด์ (Brand Love) (X4) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อ แบรนด์ (Brand Loyalty) (X7) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความรักในแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5460 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สมมติฐานที่ H7c : ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) (X5) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) (X7) ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1833 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐาน

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาบทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ผู้บริโภคกาแฟร้าน สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 420 คน โดยมี

วัตถุประสงค์ เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้ พบว่า ช่วงอายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความภักดีที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.1 สอดคล้องกับระดับรายได้ที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความภักดีที่แตกแตกต่างกัน ผู้บริโภคที่อยู่ในช่วง Gen X & Gen BB หรืออายุ 40 ปี ขึ้นไป มีความพึงพอใจมากกว่าผู้บริโภคที่อยู่ในช่วง ช่วง Gen Z & Gen Y หรืออายุน้อยกว่า 39 ปี

ผลการวิเคราะห์เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ปัจจัยด้านความรักแบรนด์ (Brand Love) ส่งผลต่อความพึงพอใจความภักดีต่อแบรนด์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านความรักแบรนด์ ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้ามากที่สุด

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษา เรื่อง บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ โดยมีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภค ในเขตเขตกรุงเทพมหานคร และปริมณฑล โดยจำแนกตาม อายุ และรายได้ 2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อแบรนด์ของผู้บริโภคร้านกาแฟ สตาร์บัคส์ ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จากการวิจัยเรื่องนี้พบว่า

การปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อปัจจัยภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) และการปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-Friendly Practices) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) สอดคล้องกับงานวิจัยของ วิสาขา ภู่จินดา และ นิชนัญ ปฏิทัศน์ (2567) พบว่า ผู้ประกอบการที่มีความสนใจในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมให้ความสำคัญกับการพัฒนาศักยภาพตั้งแต่ต้นน้ำจนถึงปลายน้ำ

ภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความผูกพันกับ แบรนด์ (Brand Attachment) และภาพลักษณ์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green Brand Image) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ฤดี เสริมชยุต (2567) พบว่า ปัจจุบันนี้กลยุทธ์การตลาดสีเขียวมีบทบาทต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับแบรนด์เป็นอย่างมาก ทุกแบรนด์ หรือทุกองค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า

ประสบการณ์ของแบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรักแบรนด์ (Brand Love) ประสบการณ์แบรนด์ (Brand Experience) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ศุภกานต์ ศริพันธุ์ และชลลดา สัจจานิตย์ (2567) พบว่า การที่แบรนด์ หรือองค์กรให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ที่ดีให้ลูกค้ารับรู้ โดยด้านพฤติกรรม ด้านความรู้สึกทางประสาทสัมผัสและด้านอารมณ์

ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อการสนับสนุนแบรนด์ (Brand Advocacy) ความผูกพันกับแบรนด์ (Brand Attachment) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์

(Brand Loyalty) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา โคตรคำ (2565) พบว่า คุณค่าทางด้านประโยชน์ใช้สอยจากการซื้อสินค้า หรือการใช้บริการ แบรนด์

ความรักแบรนด์ (Brand Love) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) สอดคล้องกับงานวิจัยของ ไพโรจน์ บุตรชีวัน และคณะ (2562) พบว่า จากโมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันความรักในแบรนด์มีความสอดคล้องกับการทำให้ลูกค้ามีความภักดีต่อแบรนด์สินค้า

ความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Brand Trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความภักดีต่อแบรนด์ (Brand Loyalty) สอดคล้องกับงานวิจัยของ จารุพร ตั้งพัฒนกิจ, ปาณิก เสนาฤทธิไกร และ ธมลวรรณ - คชเสน (2567) พบว่า เมื่อแบรนด์สร้างความน่าเชื่อถือให้ลูกค้ารับรู้ได้ และสามารถทำให้ลูกค้ามีความเชื่อมั่นในคุณภาพสินค้า

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาการวิจัยเรื่อง บทบาทของแนวปฏิบัติที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และความผูกพันต่อแบรนด์ ที่ส่งผลต่อการสนับสนุนแบรนด์ และความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟ พบว่า ผู้ใช้บริการส่วนใหญ่ให้ความสำคัญกับผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และมีความจงรักภักดีต่อแบรนด์ ดังนั้นในมุมมองของเจ้าของกิจการจะต้องสร้างการรับรู้เพิ่มเติมให้แก่ผู้ที่มาใช้บริการ เพื่อช่วยลดปริมาณขยะลงและส่งเสริมให้ผู้ที่มาใช้บริการรักษ์สิ่งแวดล้อม ในมุมของภาครัฐควรออกกฎหมาย และนโยบายสิ่งแวดล้อมที่เข้มงวด เพื่อเพิ่มมาตรการควบคุม การปล่อยมลพิษ และการใช้พลังงานสะอาดในทุกภาคส่วน พร้อมกับการบังคับใช้กฎหมายสิ่งแวดล้อมที่มีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

จารุพร ตั้งพัฒนกิจ, ปาณิก เสนาฤทธิไกร, และธมลวรรณ คชเสน. (2567). อิทธิพลของความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของแบรนด์ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่มีความเกี่ยวพันสูง กรณีศึกษารถยนต์แบรนด์โตโยต้า. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 3*(1), 37-56.

ณัฐณา เสรีวัฒนา. (2563). *ภาพลักษณ์ตราสินค้า คุณภาพการบริการและคุณค่าตราสินค้าที่มีอิทธิพลต่อความภักดีและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ร้านไทย-เดนมาร์ค มิลค์แลนด์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/979

บุษยมาส ชื่นเย็น, อุมารินทร์ ราตรี, โชฒกามาศ พลศรี และรัตนภรณ์ แซ่ลี้. (2567). *พฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยด้านการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มเจเนอเรชั่นวาย ในเขตภาคตะวันออกเฉียงเหนือตอนล่างของประเทศไทย. วารสารศิลป์การจัดการ, 8*(1), 288-289.

ปาจารีย์ กรรณมณีเลิศ. (ม.ป.ป.). BRAND RESONANCE. *ความลับที่ STARBUCKS รู้ แต่คนทำร้านกาแฟไม่เคยรู้*. OURPOINT.com. https://ourpoint.co/posts/guidebook/starbucks/

ปริญญา โคตคำ. (2565). *ความผูกพันกับแบรนด์ ระหว่างผู้บริโภคกับแบรนด์ไทยดีไซน์เนอร์ ที่ส่งผลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าไทยดีไซน์เนอร์ ในเขตกรุงเทพมหานคร*[สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต. สาขาการจัดการร มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/ 123456789/4925

ปรีดี นุกูลสมปรารถนา. (2563). *ความต่างของ Brand Experience กับ Customer Experience การตลาดการสร้างแบรนด์*. Popticles.com. https://shorturl.asia/HMty6.

พรรณราย ด่วงเด่น. (2566). *อนาคตที่ไร้คาเฟอีน เมื่อโลกร้อนกระทบแหล่งเพาะปลูกกาแฟ*. Forbes THAILAND. HTTPS://SHORTURL.ASIA/HZ9EF

ถิรวรรณ สกุลวงศ์สิริโชค และ ณัฐสพันธ์ เผ่าพันธ์. (2563). การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน : การตลาดเชิงประสบการณ์กับการ สนับสนุนแบรนด์ของอุตสาหกรรมเครื่องสำอางในประเทศไทย. *วารสารมหาจุฬาวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย, 7*(3), 126-141.

แมเรียน สรอัครพงศ์. (2564). *กาแฟกับโลกร้อนเกี่ยวอะไรกัน?*. GQ Thailand CLUB. https://shorturl.asia/cJo8n

วรมาศ บุบผาชาติ. (2557). *ความภักดี ความมั่นคง และความผูกพัน ผ่านการตลาดเชิงประสบการณ์ของร้านคาเฟ่สัตว์เลี้ยง* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์]. NIDA. http://libdcms.nida.ac.th/thesis6/2557/ba187884.pdf

วิสาขา ภู่จินดา และนิชนัญ ปฏิทัศน์. (2567). ศักยภาพในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้ประกอบการร้านกาแฟในประเทศไทย. *วารสารการปกครองท้องถิ่น, 17*(2), 224-244. https://shorturl.asia/AFi0q

ศุภกานต์ ศริพันธุ์ และชลลดา สัจจานิตย์. (2567). อิทธิพลของประสบการณ์ตราสินค้าและการรับรู้คุณภาพต่อความตั้งใจซื้อซ้ำเครื่องสำอางแบรนด์ L'Oréal Paris. *วารสารการบริหารและสังคมศาสตร์ปริทรรศน์, 7*(4), 151-166.

ฤดี เสริมชยุต. (2567). บทบาทของกลยุทธ์การตลาดสีเขียวต่อภาพลักษณ์แบรนด์. *วารสารวิทยาการจัดการปริทัศน์, 26*(2), หน้า 235-243. https://shorturl.asia/Hj5q2.

ไพโรจน์ บุตรชีวัน, สมชาย เล็กเจริญ, จันทนา อุดม, นงนุช ไพบูลย์รัตนานนท์, ณรงค์ฤทธิ์ ประสานตรี, และพระปลัดสมชาย ดำเนิน. (2562). โมเดลการวัดองค์ประกอบเชิงยืนยันความรักในแบรนด์ผ่านสื่อสังคมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยกรุงเทพธนบุรี, 8*(1), 197. https://shorturl.asia/3dglr

โชติชญาน์ พลดี. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความภักดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคในการซื้ออาหารเพื่อสุขภาพ* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

แอช ซามูเอลส์. (2566). *วิกฤตพลังงานส่งผลกระทบต่อผู้คั่วกาแฟอย่างไร.* New Groundmag.com. https://url.in.th/UWfiY

Aaker, D. A. (1991). *Managing brand equity: Capitalizing on the value of a brand name*. New York, NY: The Free Press.

Brodie, R. J., Hollebeek, L. D., Juric, B., & Ilic, A. (2011). Customer engagement: conceptualdomain, fundamental propositions, and implications for research. *Journal of Service Research, 14*(3), 252-271.

R. SOMBOON. (2020). *อยากเป็น BRAND LOVE ต้องมี 10 กลยุทธ์นี้.* Brand Age Online.com. https://shorturl.asia/Gax0r

Rempel, J. K., Holmes, J. G., & Zanna, M. P. (1985). Trust in close relationships. *Journal of Personality and Social Psychology, 49*(1), 95-112.

ผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร

The Impact of Green Brand Trust and Warm glow on Consumers' Environmentally Friendly Behaviors in Using Gas Station Services in Chumphon Province

ศิริพร เพ็ชรเกลี้ยง[1] และมาลัย กุศลส่งทวี[2]

Siriporn Phetkleing[1] and Malai Kusolsongtawee[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: siriporn.phe@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและระดับรายได้ และ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร การวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามผู้บริโภคจำนวน 402 คน ที่ใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในจังหวัดชุมพร วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ถดถอย ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติตามกลุ่มอายุและรายได้ โดยกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 39 ปี และกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไปมีการเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรมากกว่ากลุ่มอื่น และ (2) ปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด และปัจจัยความรู้สึกอบอุ่นใจ ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อ ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญมากที่สุด

คำสำคัญ: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกอบอุ่นใจ สถานีบริการน้ำมัน เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the level of environmentally friendly gas station service selection among consumers in Chumphon Province, classified by age groups and income levels, and (2) to investigate the factors of green brand trust and Warm glow environmentally friendly behaviors in using gas station services in Chumphon Province. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from 402 consumers who used PTT gas stations in Chumphon Province by using questionnaires. The data obtained were analyzed by descriptive statistics and regression analysis. Results revealed that (1) the level of environmentally friendly gas station service selection among consumers in Chumphon Province showed statistically significant differences according to age groups and income levels, with consumers younger than 39 years old and those with a monthly income of 30,001 baht or higher choosing PTT gas stations in Chumphon Province more frequently than other groups, and (2) Green brand trust and Warm glow That influence consumers' environmentally friendly behaviors in using PTT gas station services in Chumphon Province. Green brand trust factor had the most significant positive impact on warm glow feeling, self-expressive benefits, and Utilitarian environmental benefits, while the warm glow feeling factor had the most significant positive impact on the intention to engage in Eco-friendly behavior intention.

Keywords: Green Brand Trust, Warm glow, gas station**,** eco-friendly

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน ปัญหาด้านสิ่งแวดล้อมเป็นประเด็นสำคัญที่ได้รับความสนใจจากทุกภาคส่วนในระดับนานาชาติและระดับท้องถิ่น การเติบโตทางเศรษฐกิจและอุตสาหกรรมได้นำไปสู่การใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างต่อเนื่องและส่งผลกระทบในด้านมลภาวะ ซึ่งเป็นปัจจัยที่เร่งให้เกิดความตระหนักในเรื่องการพัฒนาอย่างยั่งยืน แนวคิดการสร้างแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly brand) จึงกลายเป็นกลยุทธ์สำคัญที่หลายองค์กรธุรกิจนำมาใช้ เพื่อสะท้อนความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคที่เพิ่มขึ้นในเรื่องของการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

อุตสาหกรรมน้ำมันถือเป็นหนึ่งในภาคธุรกิจที่มีส่วนในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติและปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปริมาณมาก ส่งผลให้การสร้างแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของปั๊มน้ำมันเป็นความจำเป็นที่ธุรกิจต้องคำนึงถึง การตระหนักรู้เกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมเช่นนี้ได้แสดงให้เห็นว่ามีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Walker et al., 2021) ในทางกลับกัน พฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางสังคม เศรษฐกิจ และจิตวิทยาในระดับบุคคลในรูปแบบที่ซับซ้อน ดังนั้นจึงยากที่จะ

กล่าวได้ว่าการรับรู้หรือทัศนคติเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อมทั้งหมดนำไปสู่การกระทำที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจริง ๆ (Khan et al., 2021). เพื่อสนับสนุนการดำเนินงานที่ยั่งยืน ในประเทศไทย บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน) ถือเป็นองค์กรชั้นนำที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาโครงการและนโยบายที่คำนึงถึงความยั่งยืน โดยเฉพาะการส่งเสริมการใช้พลังงานอย่างมีความรับผิดชอบและลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และเปรียบเทียบระดับการเลือกใช้บริการของผู้บริโภคในการปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้สอดคล้องกับแนวคิดด้านความยั่งยืน ผลลัพธ์ของงานวิจัยนี้สามารถนำไปใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาด และสนับสนุนนโยบายที่ส่งเสริมการบริโภคอย่างยั่งยืนได้ ทั้งในระดับธุรกิจและภาครัฐ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและระดับรายได้
2. เพื่อศึกษาปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life)

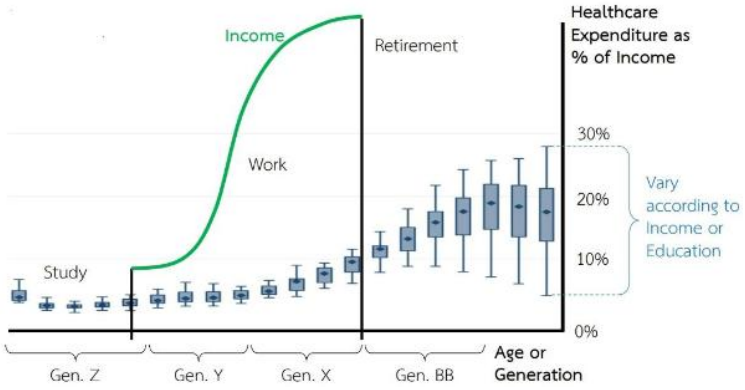

รูปที่ 1 ทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life)

ที่มา: de la Maisonneuve and Martins (2013) และ Honnold (1984)

จากรูปที่ 1 ทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) ได้อธิบายการเปลี่ยนแปลงของมนุษย์ในแต่ละช่วงชีวิต ตั้งแต่วัยเด็ก วัยรุ่น วัยผู้ใหญ่ ไปจนถึงวัยชรา โดยมักพิจารณาทั้งด้านพัฒนาการทางร่างกาย จิตใจ อารมณ์ และสังคม เมื่อพิจารณาเรื่อง Stage of life & Healthcare expenditure พบว่ามีผลต่อความ

คาดหวังและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ วัยรุ่นคาดหวังราคาที่คุ้มค่าและเทคโนโลยีที่ทันสมัย วัยทำงานเน้นคุณภาพและความคุ้มค่า ส่วนวัยเกษียณให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและบริการหลังการขาย โดยมักไม่ค่อยซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์เนื่องจากข้อจำกัดด้านเทคโนโลยี

ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy)

Suchman, M. C. (1995) ให้คำจำกัดความของ "legitimacy" ว่าเป็นการรับรู้หรือความเชื่อที่ว่าการกระทำขององค์กรนั้นเหมาะสมและถูกต้องตามกฎเกณฑ์ทางสังคม ในกรณีของแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม สิ่งนี้หมายถึงการที่แบรนด์สามารถสร้างความมั่นใจให้กับผู้บริโภคว่าแบรนด์นั้นปฏิบัติตามมาตรฐานทางสิ่งแวดล้อมและยึดมั่นในคุณค่าด้านความยั่งยืน

การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation)

Steg, L., & de Groot, J. I. M. (2020) ให้กรอบแนวคิด การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ว่าเป็นหนึ่งในตัวแปรสำคัญที่อธิบายพฤติกรรมเชิงอนุรักษ์ พวกเขาเน้นว่าผู้ที่มีค่านิยมนี้จะคำนึงถึงผลกระทบต่อธรรมชาติโดยเฉพาะ และมีแนวโน้มที่จะสนับสนุนการดำเนินการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) หมายถึง ระดับความไว้วางใจของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ ซึ่งแสดงออกถึงความมุ่งมั่นและความซื่อสัตย์ของแบรนด์ในการดำเนินธุรกิจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งหากพบว่าผลิตภัณฑ์นั้นเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมยิ่งจะส่งผลในทางบวกให้เกิดความเชื่อมั่นและเกิดความตั้งใจซื้อเพิ่มมากขึ้น (Li & Sun, 2022)

ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) หมายถึง ความพึงพอใจทางอารมณ์ที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีส่วนร่วมในพฤติกรรมที่ถือว่าเป็นประโยชน์ต่อสังคมหรือสิ่งแวดล้อม ความรู้สึกอบอุ่นมีความสำคัญในการกระตุ้นพฤติกรรม ผู้บริโภคที่รู้สึกอบอุ่นใจจากการมีส่วนร่วมในกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อมหรือสังคม มีแนวโน้มที่จะสนับสนุนผลิตภัณฑ์และแบรนด์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น โดยงานวิจัยของ วรรณา เกียรติกุล (2563) พบว่าผู้บริโภคที่มีความรู้สึกอบอุ่นใจจากการสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) หมายถึง คุณค่าหรือประโยชน์ที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้สินค้า/บริการ จากผลการศึกษาของ Wang & Liu (2022) พบว่าผู้บริโภคที่รู้สึกว่าการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียวช่วยสะท้อนตัวตนและค่านิยมของตนเอง มักจะมีความพึงพอใจและแรงจูงใจในการเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์เหล่านี้มากขึ้น

ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) หมายถึง ประโยชน์ที่เป็นรูปธรรมและสามารถวัดผลได้ ซึ่งเกิดจากการใช้ผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น การช่วยลดมลพิษ ลดการใช้พลังงาน หรือช่วยประหยัดค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม จากงานวิจัยของ นฤมล อินทรสุวรรณ (2562) พบว่า ผู้บริโภคที่รับรู้ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม มักมีแนวโน้มที่จะเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคให้สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาอย่างยั่งยืน

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) หมายถึง ระดับความตระหนักและความกังวลของบุคคลเกี่ยวกับปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม และผลกระทบของกิจกรรมมนุษย์ต่อธรรมชาติ (Zeng, Zhong, & Naz, 2023)

ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) หมายถึง ระดับความเข้าใจหรือข้อมูลที่บุคคลมีเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและแนวทางในการแก้ไขปัญหาเหล่านั้น ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อการส่งเสริมพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยงานวิจัยของ อรพินท์ กิจศิริ (2563) พบว่า กลุ่มผู้บริโภคที่มีความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมสูงมักมีแนวโน้มที่จะปฏิบัติตนเพื่อลดการใช้ทรัพยากร

ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) หมายถึง แรงจูงใจหรือความตั้งใจของบุคคล ในการแสดงพฤติกรรมที่ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหรือสนับสนุนกิจกรรมและผลิตภัณฑ์ที่ส่งเสริมความยั่งยืนสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีรวิชญ์ ศรีสุวรรณ (2562) ระบุว่า ผู้บริโภคที่มีทัศนคติเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมและมีความรู้เกี่ยวกับประเด็นสิ่งแวดล้อมสูง มีแนวโน้มที่จะตั้งใจและแสดงพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 2

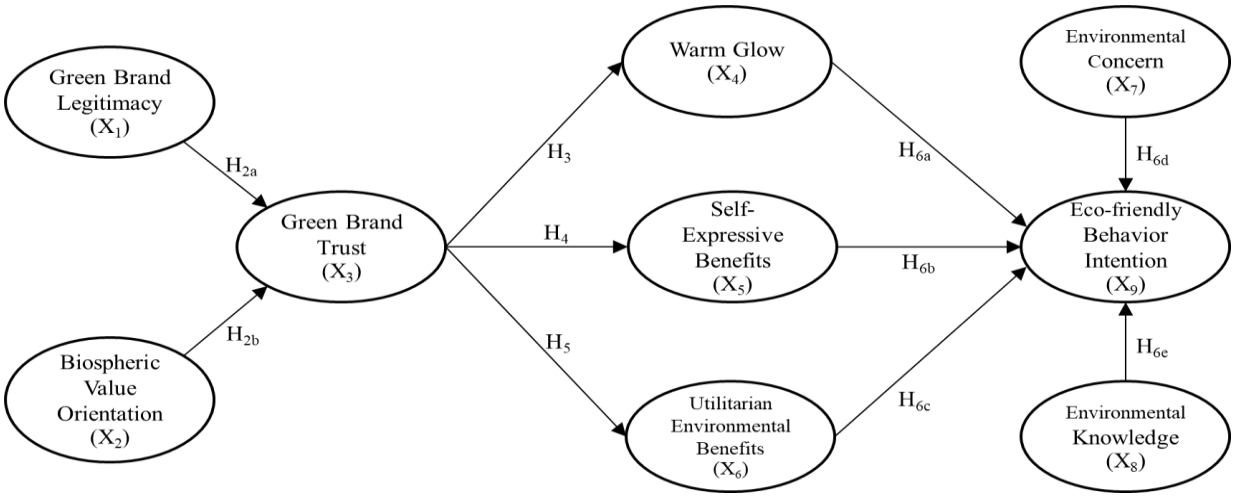

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดงานวิจัย Eco-friendly Behavior Intention

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัย Eco-friendly Behavior Intention ข้างต้นนี้ได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรโดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

$H_{1a:}$ ผู้บริโภคที่มีอายุที่ต่างกันจะมีระดับการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

H_{1b}: ผู้บริโภคที่มีรายได้ที่ต่างกันจะมีระดับการเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่แตกต่างกัน

H_2: ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อมและการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_3: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ

H_4: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน

H_5: ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_6: ความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 402 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้คือผู้บริโภคที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน แบรนด์ ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) จำนวน 402 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (Stratified Sampling) ผู้บริโภคที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน แบรนด์ ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยทำการแบ่งกลุ่มตามกลุ่มตัวอย่างของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มอายุและรายได้แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 402 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		รวม
	ต่ำกว่า 30,000 บาท	30,001 บาท ขึ้นไป	
น้อยกว่า 39 ปี	194	55	249
	48.26%	13.68%	61.94%
ตั้งแต่ 39 ปี ขึ้นไป	39	114	153
	9.70%	28.36%	38.06%
รวม	233	169	402
	57.96%	42.04%	100%

จากตารางที่ 1 พบว่า แสดงจำนวนกลุ่มตัวอย่างแยกตามกลุ่มอายุและกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ใช้บริการ ผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร กลุ่มอายุน้อยกว่า 39 ปี จำนวน 249 คน คิดเป็น ร้อยละ 61.94 และกลุ่มอายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.06 ส่วนใหญ่กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาทมีจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 57.96 กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.04

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และส่วนที่ 3 โดยแบ่งเป็นตามทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB) มีลักษณะของแบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด Eco-friendly Behavior Intention ของงานวิจัย โดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

<u>สมการตามกรอบแนวคิด Eco-friendly Behavior Intention</u>

X_{1i}, X_{2i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (1)

X_{7i}, X_{8i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (2)

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{53}X_{3i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{9i} = \beta_{90} + \beta_{94}X_{4i} + \beta_{95}X_{5i} + \beta_{96}X_{6i} + \beta_{97}X_{7i} + \beta_{98}X_{8i}\varepsilon_{9i} \quad (7)$$

โดยที่ X_{1i} = *Green Brand Legitimacy* ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{2i} = *Biospheric Value Orientation* ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{3i} = Green Brand Trust ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{4i} = Warm Glow ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{5i} = Self-Expressive Benefits ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{6i} = Utilitarian Environmental Benefits ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{8i} = Environmental Knowledge ของผู้ใช้ คนที่ *i*

X_{9i} = Eco-friendly Behavior Intention ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้ใช้ คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็น จากการศึกษาแยกตามกลุ่มอายุและกลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของผู้ใช้บริการ ผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร กลุ่มอายุน้อยกว่า 39 ปี จำนวน 249 คน คิดเป็น ร้อยละ 61.94 และกลุ่มอายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 38.06 ส่วนใหญ่กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาทมีจำนวน 233 คน คิดเป็นร้อยละ 57.96 กลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 169 คน คิดเป็นร้อยละ 42.04

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง วิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
GBL	0.6164***				
BVO	0.2824***				
GBT		0.7803***	0.7530***	0.7168***	
WG					0.1822***
SEB					0.1193**
UEB					0.2012***
EC					0.2413***
EK					0.1606***
Constant	0.0753**	0.1859***	0.2020***	0.2199***	0.0893***
N-Observation	402	402	402	402	402

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
rss	5.0870	4.3686	6.1935	6.0931	3.3267
loglikelihood	307.9079	338.5098	268.3516	271.6353	393.2734
Overall F-test	350.0302***	781.2541***	513.0671***	472.6327***	205.7456***
R - squared	0.6370	0.6614	0.5619	0.5416	0.7221
Adjusted (Adj.)	0.6351	0.6605	0.5608	0.5405	0.7185

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

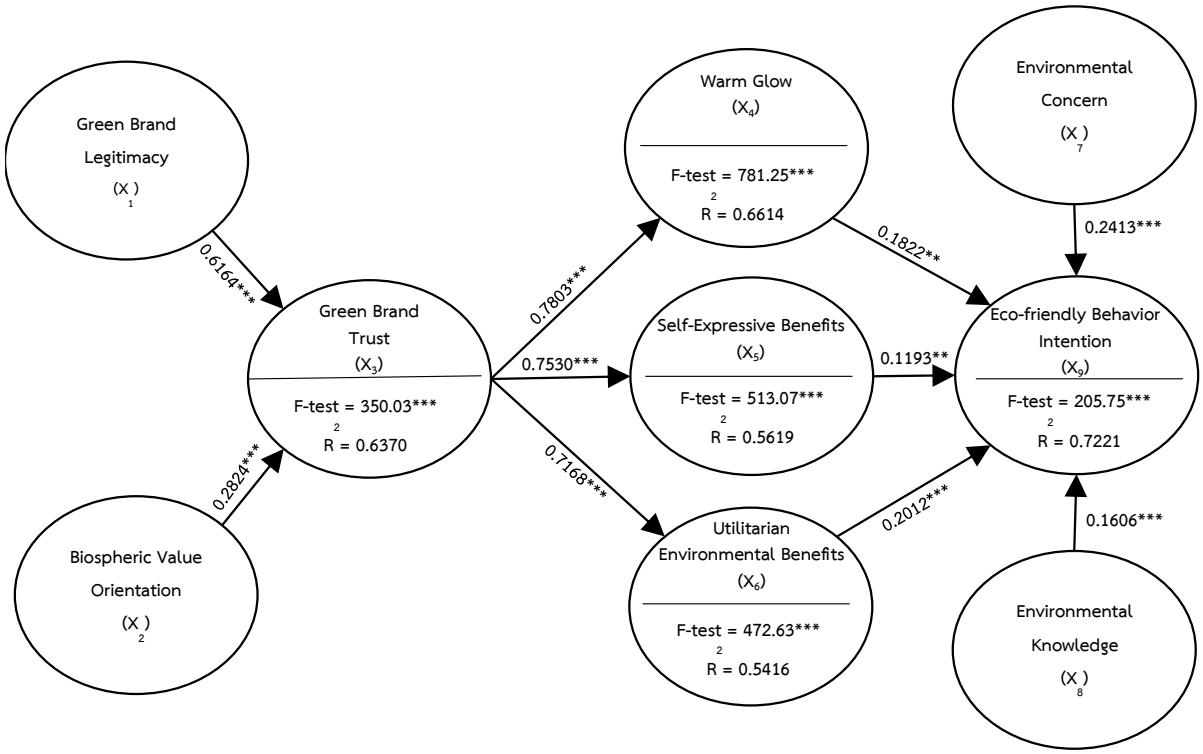

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม(Green brand legitimacy)และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต(Biospheric value orientation) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust)

ผลการวิจัยพบว่า ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม(Green brand legitimacy)และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต(Biospheric value orientation) ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยในความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อมที่มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.6164 ซึ่งส่งผลมากกว่าการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.2824

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ(Warm glow)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust) ส่งผลเชิงบวก ต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ(Warm glow) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7803 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน(Self-expressive benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust) ส่งผลเชิงบวก ต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน(Self-expressive benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7530 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภคให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust)ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม(Utilitarian environmental benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม(Green brand trust) ส่งผลเชิงบวก ต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม(Utilitarian environmental benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7168 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานแสดงให้เห็นว่าการที่ผู้บริโภคมีความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความรู้สึกอบอุ่นใจ(Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน(Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม(Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม(Environmental concern) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม(Environmental knowledge) ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม(Eco-friendly behavior intention)

ผลการวิจัยพบว่า ความรู้สึกอบอุ่นใจ(Warm glow) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1822 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน(Self-expressive benefits) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1193 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2012 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม(Environmental concern) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2413 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม(Environmental knowledge) มีความสัมพันธ์เชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1606 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ นั่นคือ ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ซึ่งเป็นความสุขจากการทำสิ่งที่ดีต่อสิ่งแวดล้อม ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ที่ทำให้บุคคลสามารถแสดงค่านิยมด้านสิ่งแวดล้อมออกมาได้

และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ที่สะท้อนถึงความคุ้มค่าจากการเลือกทำสิ่งที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ช่วยเพิ่มความตระหนักถึงปัญหาที่ต้องการแก้ไข และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ช่วยเสริมความเข้าใจในแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสม ซึ่งทั้งหมดนี้จะส่งเสริมให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 402 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมันปตท.ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ ดังนี้

อายุที่แตกต่างกันของกลุ่มตัวอย่างส่งผลให้ ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 โดยที่กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่น้อยกว่า 39 ปี ให้ความสำคัญกับปัจจัย ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มอายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป ซึ่งกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 39 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม นั่นคือผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นและทัศนคติที่แตกต่างกันส่งผลให้ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยกลุ่มตัวอย่างรายได้ตั้งแต่ 30,001 ขึ้นไปให้ความสำคัญ มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 30,000 บาท นั่นคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันส่งผลให้การใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพรแตกต่างกันด้วยนั่นเอง

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการวิจัยพบว่าความเชื่อมั่นในแบรนด์สีเขียว (Green Brand Trust) มีอิทธิพลสำคัญต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร สอดคล้องกับงานวิจัยของ อมราวดี ชูทอง (2563) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในประเทศไทย และพบว่าความไว้วางใจในแบรนด์ที่มีนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ นอกจากนี้ การศึกษาของ มณีรัตน์ ศิริวรรณ์ และสุพาพร ลอยวัฒนานนท์ (2562)

ยังสนับสนุนว่าคุณค่าตราสินค้าสีเขียวมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับพฤติกรรมการซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคไทย

ด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm Glow) ที่พบในกลุ่มผู้บริโภคอายุ 39 ปีขึ้นไป สอดคล้องกับงานวิจัยของ กฤตพร ห้าวเจริญ และนิตนา ฐานิตธนกร (2560) ที่พบว่าทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมซึ่งรวมถึงความรู้สึกดีที่ได้มีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม เป็นแรงจูงใจสำคัญสำหรับผู้บริโภคที่มีอายุมากกว่า ในขณะที่ประโยชน์เชิงแสดงออก (Self-expressive Benefits) ก็มีความสำคัญต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมสอดคล้องกับที่ ธนภูมิ อติเวทิน และคณะ (2564) พบว่าผู้บริโภคไทยมักเลือกผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อสะท้อนภาพลักษณ์และค่านิยมของตนเอง

ความแตกต่างระหว่างกลุ่มรายได้ที่พบว่าผู้มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทต่อเดือนให้การสนับสนุนแบรนด์สีเขียวมากกว่า สอดคล้องกับการศึกษาของ กิติญา แสนเย็น และสุวิต ผิวพรรณ (2562) ที่พบว่าปัจจัยด้านรายได้มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยผู้ที่มีรายได้สูงมีแนวโน้มที่จะยอมจ่ายเพิ่มสำหรับผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากกว่า

ผลการวิจัยนี้มีนัยสำคัญทางธุรกิจสำหรับ ปตท. ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เน้นการสร้างความเชื่อมั่นในแบรนด์สีเขียว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ณัฏฐกฤษฎิ์ เอกวรรณัง และ ชลลดา สัจจานิตย์ (2563) ที่พบว่าความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมของสถานีบริการน้ำมัน ปตท. ที่มีผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมันในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม การสื่อสารด้านความยั่งยืนและการแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นรูปธรรมจะช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท. ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร เพราะในปัจจุบันคนใส่ใจสิ่งแวดล้อมมากขึ้น สามารถนำผลการวิจัยที่ได้จะเป็นประโยชน์ในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อส่งเสริมการใช้บริการที่สอดคล้องกับความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อม

2) ควรให้ความสำคัญปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมและความรู้สึกอบอุ่นใจ โดยเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมของปั๊มน้ำมัน ปตท. อย่างชัดเจน พัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้สอดคล้องกับความยั่งยืน จัดทำโครงการเพื่อสังคมที่ส่งเสริมสิ่งแวดล้อม และใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ช่วยให้ผู้บริโภครับรู้และมั่นใจในความมุ่งมั่นของแบรนด์ในการดูแลสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างความพึงพอใจและความไว้วางใจให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มการใช้บริการที่เพิ่มมากขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ผู้บริโภคในเขตหัวเมืองใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ปตท.

2) ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับผู้ใช้บริการด้วย

บรรณานุกรม

กฤตพร ห้าวเจริญ และนิตนา ฐานิตธนกร. (2560). *อิทธิพลของการตระหนักรู้ในสิ่งแวดล้อมและทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร.วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ*, *3*(2), 85 - 101.

กิติญา แสนเย็น และสุวิต ผิวพรรณ. (2562). ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี*, *6*(2), 1 - 14.

ณัฏฐกฤษฎ์ เอกวรรณัง และชลลดา สัจจานิตย์. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อความภักดีของลูกค้าที่ใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน ปตท.ในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ สมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 9*(1), 114 - 128.

ธนภูมิ อติเวทิน และคณะ. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์อุปโภคบริโภคที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในประเทศไทย.*วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ*, *12*(1), 90-107.

นฤมล อินทรสุวรรณ. (2562). อรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมกับพฤติกรรมการเลือกซื้อผลิตภัณฑ์สีเขียวในกลุ่มผู้บริโภคไทย. *วารสารวิจัยพฤติกรรมผู้บริโภค, 10*(3), 89 - 104.

พีรวิชญ์ ศรีสุวรรณ. (2562). ความตั้งใจและพฤติกรรมการบริโภคที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในกลุ่มผู้บริโภคไทย. *วารสารพฤติกรรมศาสตร์, 11*(2), 89 - 103.

มณีรัตน์ ศิริวรรณ์ และสุพาพร ลอยวัฒนานนท์. (2562). ความสัมพันธ์ระหว่างคุณค่าตราสินค้าสีเขียวและพฤติกรรมการซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค.*วารสารการจัดการสมัยใหม่, 17*(1), 39 -51.

วรรณา เกียรติกุล. (2563). ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกอบอุ่นใจและความภักดีต่อแบรนด์ผลิตภัณฑ์สีเขียวในกลุ่มผู้บริโภคไทย. *วารสารการตลาดและนวัตกรรม, 12*(2), 45 - 58.

อมราวดี ชูทอง. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารปัญญาภิวัฒน์, 12*(1), 205 - 219.

อรพินท์ กิจศิริ. (2563). ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการบริโภคผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในประเทศไทย. *วารสารสิ่งแวดล้อมศึกษา, 12*(2), 67 - 82.

de la Maisonneuve, C., & Oliveira Martins, J. (2013). A projection method for public healthand long-term care expenditures. *OECD Economics Department Working Papers, (1048)*. OECD Publishing. https://doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

Khan, Z., Zhang, Y., & Khan, I. (2021). Pro-environmental consumer behavior: A value-belief-norm perspective. *Journal of Sustainable Marketing, 19*(4), 210 - 224.

Li, G., & Sun, X. (2022). Trust in Green Brands: A Conceptual Framework. *Journal of MarketingResearch*, *59*(2), 23 – 45.

Steg, L., & de Groot, J. I. M. (2020). *Environmental psychology: An introduction*. WileyBlackwell.

Suchman, M. C. (1995). Managing legitimacy: Strategic and institutional approaches. *Academyof Management Review, 20*(3), pp. 571 - 610.

Walker, R., Zhang, W., & Wang, Z. (2021). Consumer engagement in sustainable practices: Anempirical study of pro-environmental behaviors. *Journal of Environmental Management*, 301, 113761.

Wang, T., & Liu, S. (2022). Self-expression through eco - friendly purchases: Influence on brand loyalty and green behavior. *Sustainable Consumer Behavior Journal, 18*(5), 492 - 508.

Zeng, Z., Zhong, W., & Naz, S. (2023). Environmental concerns and eco - friendly behavior:Cross-cultural perspectives. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(8), 4412.

ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร

Brand Confidence and Environmental Utility Benefits That Affect Consumers' Intention to Use Environmentally Friendly Gas Stations in the Chumphon Province Area

ประภาพร ฤทธิมาศ[1] และกัณณ์ศศิชา เนาว์เย็นผล[2]

Prapaporn Rittimas[1] and Kunsasicha Nowyenphol[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: prapaporn.rit@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจเลือกใช้บริการปั้มน้ำมัน A ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ และ (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน A การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 459 คน ได้แก่ ผู้ใช้บริการปั้มน้ำมัน A ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามออนไลน์ เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การวิเคราะห์แบบสองตัวแปรและแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความตั้งใจใช้บริการปั้มน้ำมัน A ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร พบว่า กลุ่มอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน มากกว่า กลุ่มอายุน้อยกว่า 40 ปี และในขณะที่กลุ่มรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม มากกว่ากลุ่มรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 30,001 บาท (2) ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลกระทบเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการปั้มน้ำมัน A

คำสำคัญ: พฤติกรรมการใช้บริการปั๊มน้ำมัน ความพึงพอใจ สิ่งแวดล้อม

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare the level of intention to choose the environmentally friendly PT gas station services among consumers classified by age group and income, and (2) to identify the factors affecting the intention to use the environmentally friendly PT gas station services among consumers. This study was conducted by collecting data from 459 users of PT gas station services in Chumphon Province through online data

collection, stratified sampling, and data analysis using linear regression models, ordered probit models, and regression models. The research findings include (1) that users of PT gas stations of different age groups and income levels affect factors such as green brand legitimacy, green brand trust, and eco-friendly behavior intention, with statistically significant differences at the 0.01 level, and (2) Consumers under 40 years old place less importance on the warm glow and self-expressive benefits than consumers aged 40 and above. Meanwhile, consumers with an income of 30,001 baht and above value all factors more than consumers with an income of less than 30,001 baht. This clearly shows that differences in age and income significantly affect consumers' environmentally friendly behaviors

Keywords: Behavior in using gas station services, Satisfaction, Environment

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่ปัญหาสิ่งแวดล้อมทวีความรุนแรงมากขึ้น ผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงความสำคัญของการบริโภคอย่างยั่งยืนและใส่ใจต่อผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจต่าง ๆ ต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอุตสาหกรรมพลังงานที่ต้องใส่ใจสิ่งแวดล้อม หนึ่งในธุรกิจที่ได้รับผลกระทบ คือ ธุรกิจปั๊มน้ำมัน การใช้บริการปั๊มน้ำมันเป็นสิ่งที่หลีกเลี่ยงไม่ได้สำหรับผู้คนในการดำเนินชีวิตประจำวัน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสังคมที่มีการพัฒนาอย่างรวดเร็ว การเดินทางด้วยยานพาหนะกลายเป็นส่วนหนึ่งของวิถีชีวิต อย่างไรก็ตาม การใช้บริการปั๊มน้ำมันนั้นกลับมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่ไม่อาจมองข้ามได้ ซึ่งไม่เพียงแต่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพอากาศและสุขภาพของประชาชน แต่ยังมีผลต่อระบบนิเวศ และการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอีกด้วย Smith et al., (2021) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเผาไหม้เชื้อเพลิงฟอสซิลในรถยนต์ก็เป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้เกิดภาวะโลกร้อน Johnson, (2022) นอกจากนี้ การดำเนินงานของปั๊มน้ำมันยังสามารถก่อให้เกิดมลพิษจากน้ำมันและสารเคมีที่ใช้ในการบำรุงรักษา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อแหล่งน้ำ และดินในพื้นที่ใกล้เคียง (Lee & Kim, 2023)

จากปัญหาของสิ่งแวดล้อมที่ทวีความรุนแรงขึ้น ทำให้ผู้บริโภคจำนวนมากหันมาให้ความสำคัญกับการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น เพื่อมีส่วนร่วมในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อม การเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเป็นหนึ่งในทางเลือกที่ผู้บริโภคให้ความสนใจ เนื่องจากปั๊มน้ำมันเหล่านี้มักมีนโยบายการบริหารจัดการที่เน้นการควบคุมความปลอดภัยในการทำงาน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม โดยการนำ“ระบบการจัดการ” มาใช้ ซึ่งรวมถึงการบูรณาการมาตรฐาน ISO และการกำหนดนโยบายด้านคุณภาพ ความมั่นคง ความปลอดภัย และสิ่งแวดล้อมเป็นแนวปฏิบัติในสถานประกอบการ การเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมไม่เพียงแต่จะช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเท่านั้น แต่ยังช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับผู้บริโภค ทำให้พวกเขารู้สึกว่าตนเองมีส่วนร่วมในการ

รักษาสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตามการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ (Brand Trust) และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Functional Benefits) ความเชื่อมั่นต่อแบรด์เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค เนื่องจากสะท้อนถึงความเชื่อมั่นในคุณภาพและความน่าเชื่อถือของแบรนด์ ในขณะที่ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมแสดงให้เห็นถึงความใส่ใจของแบรนด์ต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญมากขึ้นในปัจจุบัน (Chen & Chang, 2013)

จากสถานการณ์ปัญหาสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน ทำให้เกิดคำถามสำคัญว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับปัจจัยใดมากที่สุดในการตัดสินใจเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีของปั๊มน้ำมัน PT และปัจจัยใดบ้างที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในพื้นที่จังหวัดชุมพร ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาผลกระทบของ “ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์” (Brand Trust) และ "ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม" (Environmental Functional Benefits) ที่มีต่อความตั้งใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในจังหวัดชุมพร เป้าหมายหลักของการวิจัยนี้คือการรวบรวมข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในพื้นที่จังหวัดชุมพร เพื่อนำข้อมูลที่ได้ไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจเลือกใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน PT ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคโดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน PT ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

สิ่งแวดล้อม (Environment) หมายถึง สภาพแวดล้อมที่มีผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของสิ่งมีชีวิต รวมถึงปัจจัยทางธรรมชาติ เช่น อากาศ น้ำ ดิน และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ รวมถึงปัจจัยที่เกิดจากกิจกรรมของมนุษย์ เช่น การใช้ทรัพยากร การผลิตและการบริโภค ซึ่งทั้งหมดนี้มีผลต่อสุขภาพและคุณภาพชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตอื่น ๆ (มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, 2563)

พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior) หมายถึง กระบวนการ หรือพฤติกรรมในการตัดสินใจซื้อ ใช้ และประเมินผลการใช้สินค้าหรือบริการของผู้ซื้อ ทั้งที่เป็นปัจเจกบุคคลและกลุ่มบุคคล อันจะมีความสำคัญต่อการซื้อสินค้าและบริการทั้งในปัจจุบันและอนาคต

แนวคิดทฤษฎีระยะชีวิต (Stage of Life) คือ แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต โดยแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัย ตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้ ช่วงวัยที่ 1 วัยรุ่นประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ช่วยวัยที่ 2 วัยทำงานประกอบด้วยกลุ่ม Generation Y และ Generation X และช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ซึ่งเป็นกลุ่ม Baby Boomer แต่ละช่วงวัยมีพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน ทั้งในด้านความต้องการผลิตภัณฑ์ และกำลังซื้อ รวมถึงพฤติกรรมที่แตกต่างกันในแต่ละช่วงชีวิต โดยเฉพาะในมุมมองของความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้ปั๊มน้ำมันในแต่ละช่วงชีวิตนั้น บทบาททางสังคม ความรับผิดชอบ และคุณค่าต่อสิ่งแวดล้อมจะมีความแตกต่างกันไป ได้แก่ วัยรุ่น เป็นวัยที่มีการรับรู้และมีความกระตือรือร้นในการมีส่วนร่วมในการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะจากข้อมูลที่ได้รับผ่านโซเชียลมีเดีย วัยทำงานและวัยกลางคน เป็นวัยที่มีความรับผิดชอบทางการเงินและครอบครัว บางคนเลือกใช้บริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบในการดูแลโลก และวัยสูงอายุหรือวัยเกษียณ เป็นวัยที่อาจมีแนวคิดและประสบการณ์ชีวิตที่สอนให้พวกเขาเห็นคุณค่าของการรักษาสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งต่อให้กับคนรุ่นถัดไป

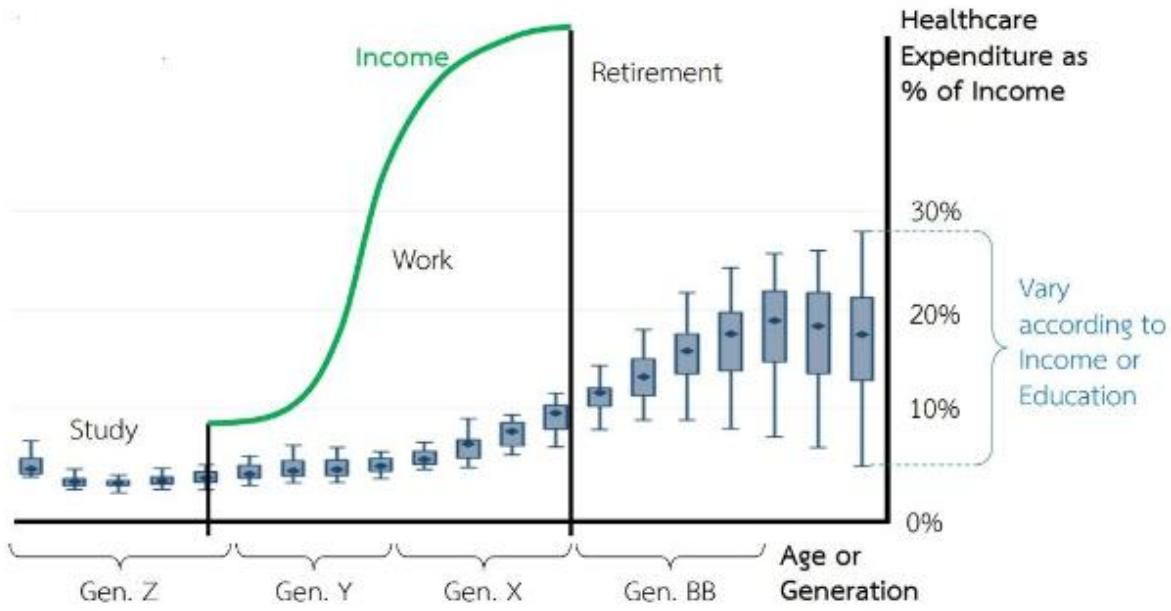

รูปที่ 1 ทฤษฎีระยะชีวิต (Stage of Life)

ที่มา: De la Maisonneuve, and a Martins (2013)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูป

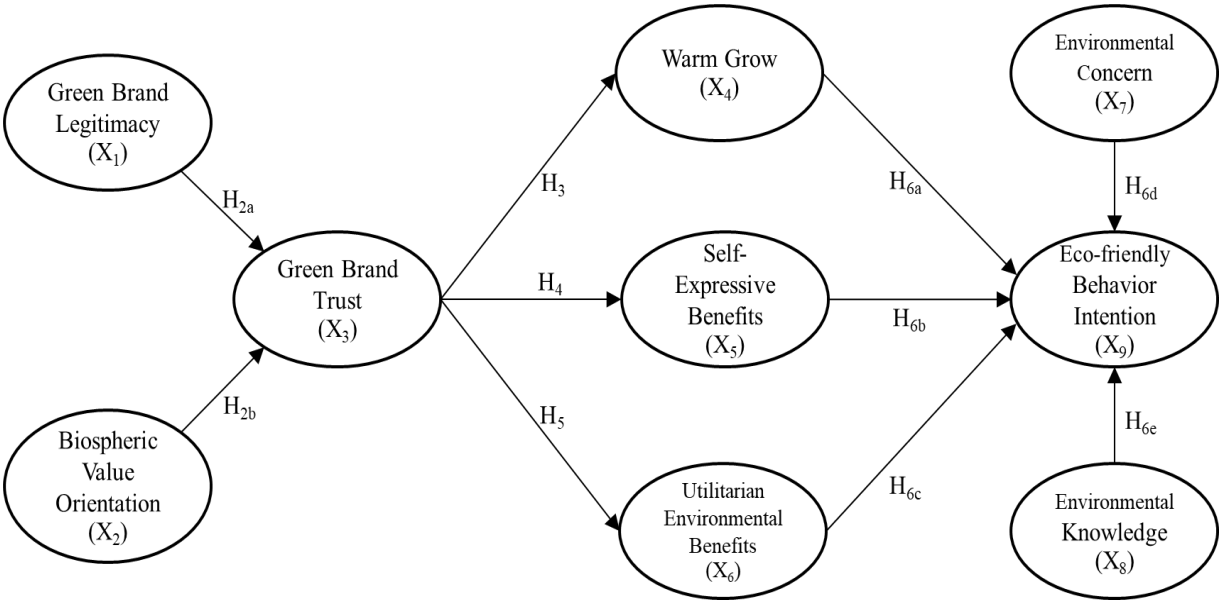

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานของการวิจัย

จากกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัยข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานการวิจัยไว้หลายประการเกี่ยวกับผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการปั๊มน้ำมันที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยอ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมงานวิจัยต่าง ๆ งานวิจัยนี้จึงกำหนดสมมติฐานของงานวิจัยดังนี้

H_1 : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกันจะมีระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการปั๊มน้ำมันที่แตกต่างกัน

H_2 : ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อมและการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิตมีผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_3 : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ

H_4 : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน

H_5 : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม

H_6 : ความรู้สึกอบอุ่นใจ ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อมมีผลเชิงบวกต่อความ ตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 459 คน

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคที่ใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมันแบรนด์ PT ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) จำนวน 459 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ จึงทำการสำรวจข้อมูลผ่านแบบสอบถามออนไลน์ ผู้วิจัยใช้วิธีสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ (stratified sampling) จากผู้บริโภคที่ใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมันแบรนด์ PT ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยทำการแบ่งกลุ่มตามประชากรศาสตร์ของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มอายุ ที่มีอายุน้อยกว่า 40 ปี (Gen Y, Z) อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นปี (Gen X, BB) และกลุ่มรายได้ มีรายได้น้อยกว่า 30,001 บาท รายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป แต่ละกลุ่มมีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ไม่ต่ำกว่า 30 คน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

อายุ	**รายได้ (บาท)**		
	น้อยกว่า 30,001	**ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป**	**รวม**
น้อยกว่า 40 ปี	224	73	297
(Gen Y, Z)	75.42%	24.58%	64.71%
ตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป	41	121	162
(Gen X, BB)	25.31%	74.69%	35.29%
รวม	**265**	**194**	**459**
	57.73%	**42.27%**	**100.00%**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น จำนวน 459 โดยจำแนกตามช่วงอายุของผู้บริโภคออกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบไปด้วย Gen Y, Z จำนวน 297 คน และ Gen X, BB จำนวน 162 คน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประกอบไปด้วยรายได้น้อยกว่า 30,001 บาท จำนวน 265 คน และรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จำนวน 194 คน

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมผู้บริโภคที่ใช้บริการปั๊มน้ำมันโดยทั่วไป ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบถามแสดงความ

คิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน PT

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดของงานวิจัยโดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

X_{1i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

X_{2i} = ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)

$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \beta_{32}X_{2i} + £_{3i}$

$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{4}3X_{3i} + £_{4i}$

$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{5}3X_{3i} + £_{5i}$

$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{63}X_{3i} + £_{6i}$

$X_{9i} = \beta_{90} + \beta_{94}X_{4i} + \beta_{95}X_{5i} + \beta_{96}X_{6i} + \beta_{97}X_{7i} + \beta_{98}X_{8i} + £_{9i}$

โดยที่ X_{1i} = Green brand legitimacy ของผู้ใช้คนที่ i

X_{2i} = Biospheric value orientation ของผู้ใช้คนที่ i

X_{3i} = Green brand trust ของผู้ใช้คนที่ i

X_{4i} = Warm glow ของผู้ใช้คนที่ i

X_{5i} = Self-expressive benefits ของผู้ใช้คนที่ i

X_{6i} = Utilitarian environmental benefits ของผู้ใช้คนที่ i

X_{7i} = Environmental Concern ของผู้ใช้คนที่ i

X_{8i} = Environmental Knowledge ของผู้ใช้คนที่ i

X_{9i} = Eco-friendly Behavior Intention ของผู้ใช้คนที่ i

$£_{ji}$ = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ j ของผู้ใช้คนที่ i

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

กลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม จำนวนทั้งสิ้น 459 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 60.8 มีอายุมากที่สุดอยู่ระหว่าง 25 – 39 ปี จำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 33.6 สถานภาพมากที่สุด คือ โสด จำนวน 258 คน คิดเป็นร้อยละ 56.2 ระดับการศึกษามากที่สุด คือ กำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 40.3 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ประกอบธุรกิจส่วนตัว จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 34.4 และมีรายได้อยู่ที่ 10,001 – 30,000 บาท จำนวน 173 คน คิดเป็นร้อยละ 37.7

โดยกลุ่มตัวอย่างมีการใช้บริการปั๊มน้ำมัน คือ เติมน้ำมันปั๊ม PT 3 – 5 ครั้ง/เดือน จำนวน 224 คน คิดเป็นร้อยละ 48.8 การใช้บริการอื่น ๆ ในปั๊มน้ำมัน PT ส่วนใหญ่จะเป็นการใช้บริการร้านอาหาร/เครื่องดื่ม จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8 มีการใช้บริการที่สถานีบริการน้ำมัน PT โดยเฉลี่ยต่อครั้งเป็นจำนวนเงินครั้งละ 300 – 500 บาท จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 30.9 เหตุผลในการเลือกใช้บริการปั๊มน้ำมัน PT มากที่สุด คือ คุณภาพน้ำมัน จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 40.1 มีการชำระค่าน้ำมันด้วยเงินสดมากที่สุด จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 43.1 และมีการใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน PTT ปตท. มากที่สุด จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 37.3 รองลงมาเป็นปั๊มน้ำมัน PT Station จำนวน 146 คน คิดเป็นร้อยละ 31.8

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้ใช้บริการปั๊มน้ำมันจากแบบสอบถาม โดยแสดงผลไว้ดังตารางที่ 2 และรูปที่ 3

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
GBL	0.3655***				
BVO	0.4040***				
GBT		0.7456***	0.6237***	0.6908***	
WG					0.2027***
SEB					0.2422***
UEB					0.0512
EC					0.1968***
EK					0.2297***
Constant	0.2071***	0.2150***	0.3329***	0.2549***	0.0609***
N	459	459	459	459	459
rss	10.6663	10.3847	9.5648	12.5681	5.1851
loglikelihood	212.0778	218.2188	237.0923	174.4227	377.6141

	GBT	WG	SEB	UEB	EBI
F-test	277.6826***	578.7198***	439.6516***	410.5083***	272.4129***
R-Squared	0.5491	0.5588	0.4903	0.4732	0.7504
Adjusted	0.5471	0.5578	0.4892	0.4721	0.7477

*มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, **มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, ***มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

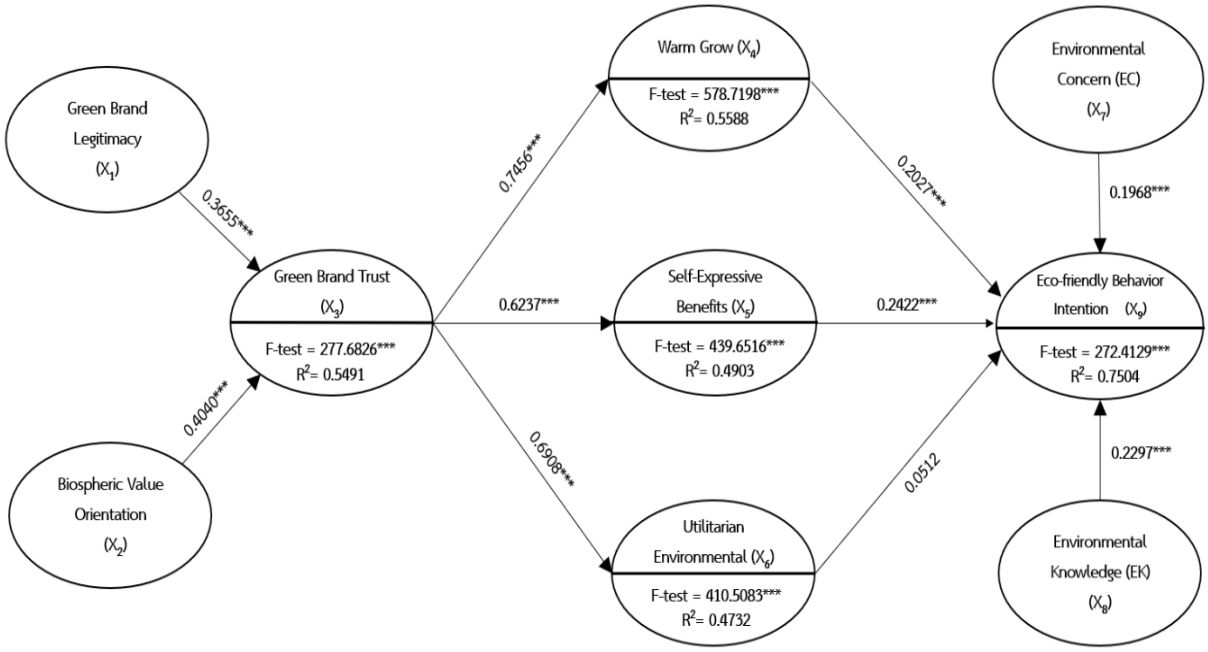

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ในแบบจำลองสมการถดถอย

สมมติฐานที่ 1 (H_1) : ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกันจะมีระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการปั๊มน้ำมันที่แตกต่างกัน

ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่อายุแตกต่างกัน มีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ 0.1 ต่อความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) ความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) และความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) มีการรับรู้ที่ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ กลุ่มตัวอย่างที่อายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป จะให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีอายุน้อยกว่า 40

ส่วนกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีการรับรู้ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.1 ต่อความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) และความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) โดยกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป จะให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่า 30,001 บาท

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) มีผลเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) และการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) มีผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยปัจจัยด้านการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต มีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4040 ซึ่งส่งผลมากกว่าปัจจัยความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม ที่มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.3655

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.7456

สมมติฐานที่ 4 (H_4) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6237

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) มีผลเชิงบวกต่อประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 มีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.6908

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits)

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention)

ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) และความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2027, 0.2422, 0.1968 และ 0.2297 แต่ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ไม่มีผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ เท่ากับ 0.0512 ซึ่งปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) จะส่งผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) มากกว่าปัจจัยตัวอื่น

สรุปผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน PT ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 459 คน พบว่าปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) ปัจจัยด้านการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ปัจจัยด้านประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ปัจจัยด้านความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ปัจจัยด้านความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) และปัจจัยด้านความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 ปัจจัยด้านประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ส่งผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) อย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยปัจจัยปัจจัยด้านความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ส่งผลต่อพฤติกรรมที่จะเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในการใช้บริการสถานีปั๊มน้ำมันมากกว่าปัจจัยด้านอื่น ๆ ตามที่ Singh, S., Vrontis, D., & Thrassou, A. (2011) ที่ได้กล่าวถึงความสัมพันธ์ระหว่างการรับรู้ของผู้บริโภคต่อการตลาดสีเขียวและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์น้ำมันเบนซิน รวมถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภค

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาผลกระทบของความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) และประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ที่มีผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) ของผู้บริโภคในการใช้บริการปั๊มน้ำมัน PT ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ กลุ่มบุคคลทั่วไปที่ใช้บริการสถานี

ปั๊มน้ำมัน PT ในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร จำนวน 459 คน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจเลือกใช้บริการสถานีบริการน้ำมัน PT ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมผู้ใช้บริการจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมัน PT ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผู้ใช้บริการ ดังนี้

อายุที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) และความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 อย่างไรก็ตามปัจจัยด้านความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) และประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ไม่แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ โดยผู้บริโภคอายุน้อยกว่า 40 ปี ให้ความสำคัญกับความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) และประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) แต่ก็ยังน้อยกว่าผู้บริโภคอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ที่ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อม ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ส่งผลให้ระดับความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์ (2561) ที่ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และพบว่าปัจจัยทางด้านประชากรศาสตร์ (เพศ อายุ และระดับการศึกษา) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมโดยผู้บริโภคที่มีอายุต่างกันจะตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมที่ต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อม (Green brand legitimacy) การให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต (Biospheric value orientation) ความเชื่อมั่นต่อแบรนด์ด้านสิ่งแวดล้อม (Green brand trust) ความรู้สึกอบอุ่นใจ (Warm glow) ประโยชน์ด้านการแสดงออกถึงตัวตน (Self-expressive benefits) ประโยชน์เชิงอรรถประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อม (Utilitarian environmental benefits) ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental concern) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental knowledge) และความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Eco-friendly behavior intention) แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยผู้บริโภคที่มีรายได้มากกว่า 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับทุกปัจจัยมากกว่าผู้บริโภคที่มีรายได้ต่ำกว่า 30,001 บาท ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันย่อมมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชนากานต์ อุณาพรหมม (2565) ที่ศึกษาพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี และพบว่าผู้บริโภคที่มีระดับรายได้น้อยกว่า 10,000 บาท มีความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมโดยรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ทำให้ทราบถึงความตั้งใจที่จะเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเขตพื้นที่จังหวัดชุมพร มีมากเพราะทุกคนก็หันมาใส่ใจสิ่งแวดล้อมกันมากขึ้น สามารถนำผลที่ศึกษาไว้ไปเป็นแนวทางในการวางแผนธุรกิจและการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความได้เปรียบทางธุรกิจสถานีบริการปั๊มน้ำมันที่จะขยายตัวเพิ่มมากขึ้น

2. ควรให้ความสำคัญปัจจัยด้านความชื่นชอบในแบรนด์ที่รักสิ่งแวดล้อมกับการให้คุณค่าต่อสิ่งมีชีวิต เพราะมีผลต่อความตั้งใจที่จะมีพฤติกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อผู้ใช้บริการเกิดความพึงพอใจก็จะส่งผลให้ลูกค้ามีโอกาสกลับมาใช้บริการซ้ำ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรขยายกลุ่มตัวอย่างที่มีความแตกต่างจากการศึกษาครั้งนี้ เช่น ผู้ใช้บริการในเขตพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง เพื่อได้ทราบข้อมูลที่หลากหลายเกี่ยวกับพฤติกรรม ความพึงพอใจการใช้บริการสถานีบริการปั๊มน้ำมันที่หลากหลาย

2. ควรเพิ่มการสัมภาษณ์เชิงลึกในการเก็บข้อมูลงานวิจัย เพื่อให้ได้ข้อมูลที่เฉพาะเจาะจงเพิ่มมากขึ้น และควรสัมภาษณ์ในฝั่งของผู้ให้บริการควบคู่ไปกับผู้ใช้บริการด้วย

บรรณานุกรม

ชนากานต์ อุณาพรหม. (2565). พฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในตำบลโพนงาม อำเภอหนองหาน จังหวัดอุดรธานี. *วารสารมหาวิทยาลัยพายัพ, 32*(2), 32-49.

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์. (2563). *สิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน.* https://www.ku.ac.th

สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6002031489_9344_9599.pdf

Chen, Y. S., & Chang, C. H. (2013). Towards green trust: *determinants of consumers' green purchase intention.* Management decision*, 51*(5), 1008-1025.

De la Maisonneuve, C., & Oliveira Martins, J. (2013). *A Projection Method for Public Health and Long-Term Care Expenditures*. OECD Economics Department

Johnson, L. (2022). Greenhouse Gas Emissions from Transportation: A Global Perspective. *Transportation Research Part D: Transport and Environment*, 95, 102-115.

Lee, S., & Kim, H. (2023). *Oil Spill and Groundwater Contamination: A Case Study*. *Environmental Science & Technology*, *57*(4), 2345-2353.

Singh, S., Vrontis, D., & Thrassou, A. (2011). Green marketing and consumer behavior: The case of gasoline products. *Journal of Transnational Management, 16*(2), 84-106.

Smith, J., Brown, A., & Taylor, R. (2021). Environmental Impacts of Fuel Stations: A Review. *Journal of Environmental Management,* 250, 109-120.

Working Papers, (1048). OECD Publishing. http://dx.doi.org/10.1787/5k44v53w5w47-en

การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The Perceived Effectiveness of Consumption on Consumers' Purchase Intention of Eco-Friendly Fashion Products in the Bangkok and Metropolitan Area

วรวุฒิ พันธะไหล และจิราภรณ์ ชนัญชนะ

Worawuth Phantalai and Jiraporn Chananchana

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Worawuth.pha@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยมีกรอบแนวคิดของงานวิจัยประยุกต์จากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต และแนวคิดพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 437 คน ด้วยวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า(1) ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไปให้ความสำคัญกับปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างรายได้เฉลี่ย 30,001 บาทขึ้นไปให้ความสำคัญกับทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจซื้อ และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (2) ปัจจัยที่ส่งผลทางตรงต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากที่สุด 3 ลำดับแรก ได้แก่ การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเมื่อเชื่อมั่นว่าการเลือกซื้อนั้นสามารถสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อสิ่งแวดล้อมได้

คำสำคัญ: การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ความตั้งใจซื้อ สินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Abstract

The objectives of this research (1) to compare the purchase intention of environmentally friendly fashion products among consumers in Bangkok and its metropolitan area, categorized by age and average monthly income, and (2) to identify the factors influencing the intention to purchase environmentally friendly products. This quantitative research employed a sample of 437 respondents selected via stratified random sampling from Bangkok and its metropolitan area. Data was collected using surveys, and analysis was conducted through linear regression models. Major findings: (1) Consumers with different ages and average monthly incomes show statistically significant differences in their intention to purchase environmentally friendly fashion products. Specifically, individuals aged 40 and above place more importance on environmental knowledge, environmental concern, confidence in environmentally friendly products, attitudes toward the environment, perceived behavioral control, social norms, personal moral norms, and their intention to purchase environmentally friendly fashion products. In contrast, the sample group with an average income of 30,001 baht and above values attitudes toward the environment, purchase intention, and perceived consumption effectiveness. (2) The three factors that have the most direct impact on the intention to purchase environmentally friendly products are perceived consumption effectiveness, social norms, and personal moral norms, all of which are statistically significant. The research suggests that consumers decide to purchase environmentally friendly fashion products when they believe that their choice can have a positive environmental impact.

Keywords: The perceived effectiveness of consumption, purchase intention, environmentally friendly fashion products.

บทนำ

ในปัจจุบันนี้โลกมีการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติอย่างรวดเร็วและตลอดเวลา ปัญหาที่เกิดขึ้นกับโลกใบนี้ มีทั้งเกิดขึ้นเองตามธรรมชาติที่ไม่สามารถควบคุมได้ และเกิดขึ้นจากการกระทำของสิ่งมีชีวิต ต่าง ๆบนโลก จากการกระทำเหล่านี้ส่งผลให้เกิดการเปลี่ยนแปลงทางธรรมชาติทำให้หลายภาคส่วนต่างหันมาให้ความใส่ใจและสนใจในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง

จากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าวทำให้ทุกภาคส่วนได้มีมาตรการเพื่อส่งเสริมและมีส่วนร่วมในการดูแลสิ่งแวดล้อมอาทิเช่น ในปี พ.ศ. 2554 - 2555 กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม ได้จัดทำโครงการส่งเสริมการ

ผลิตที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและผลิตภัณฑ์ต้นแบบของชุมชน ซึ่งปัญหาที่เกิดจากการกระทำของมนุษย์ ความต้องการในการใช้ทรัพยากรของมนุษย์มีเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง รวมถึงปัญหาการเลือกใช้วัตถุดิบ อุปกรณ์ วิธีการในการผลิตสินค้าที่ไม่ทำลายโลก เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และประเทศไทยได้เริ่มแผนจัดการคุณภาพสิ่งแวดล้อมโดยระหว่างปี พ.ศ. 2555-2559 มีมาตรการที่สำคัญ คือ การส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน การปรับฐานการผลิตภาคเกษตร การผลิตภาคอุตสาหกรรมให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และการจัดการพลังงานหมุนเวียนอย่างยั่งยืน เป็นต้น

งานวิจัยนี้ได้นำทฤษฎีและพฤติกรรม (Theory of Planned Behavior: TPB) และทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) มาใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคที่คำนึงถึงการรักษาสิ่งแวดล้อมและรักษ์โลก ด้วยเหตุผลข้างต้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และเพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นรักษ์โลกของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อให้ภาครัฐ ภาคเอกชน สามารถนำข้อมูลการวิจัยนี้ไปเป็นแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาด และเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภคในการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น และสามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผน และกำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการบริโภคสินค้าอย่างยั่งยืนได้ในอนาคตต่อไป

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การทบทวนวรรณกรรม

1.แนวคิดทฤษฎีระยะของชีวิต (**Stage of Life)**

ทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life) (Erikson, 1902) เป็นการอธิบายการแบ่งระยะชีวิตของมนุษย์ออกเป็น 3 ช่วงวัยตามลักษณะของแต่ละรุ่น (Generation) ดังนี้

ช่วงวัยที่ 1 วัยเรียน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z กล่าวคือ เป็นช่วงวัยเด็กถึงวัยรุ่น ส่วนใหญ่ไม่มีรายได้หรือไม่มีเลย ซึ่งวัยนี้กำลังอยู่ในกระบวนการเรียนรู้ พัฒนาทักษะ ปัจจัยที่ส่งผลต่อในวัยนี้ได้แก่ ครอบครัว การศึกษา และอิทธิพลจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว โดยกลุ่มนี้มีพฤติกรรมที่มีค่านิยมที่จะรักษาและอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมตามพฤติกรรมการเรียนรู้ตามวัยที่อยู่ใกล้ชิดเช่น Generation Y สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องโครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) Research Coordination for SDGs (ชล บุนนาค, 2561) กล่าวไว้ว่าวัยนี้ยังอยู่ในระบบการศึกษา เป็นวัยที่กำลังเรียนรู้พัฒนา และค้นหาตัวตนยังไม่มีรายได้ที่แน่นอนส่งผลถึงการบริโภคที่ไม่มากนัก

ช่วงวัยที่ 2 วัยทำงาน ประกอบด้วยกลุ่ม Generation Z ตอนปลาย กลุ่ม Generation Y และกลุ่ม Generation X เป็นช่วงวัยผู้ใหญ่ที่บุคคลเข้าสู่ตลาดแรงงาน มีการสร้างครอบครัว มีอาชีพการงาน ความมั่นคงทางเศรษฐกิจและสังคม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในระยะนี้ จึงมีแนวโน้มที่จะเลือกซื้อสินค้าคุณภาพสูง ดังนั้นพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของกลุ่มนี้มักมีพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และกลุ่ม Generation X, Y นี้มักซื้อสินค้าที่สนับสนุนโครงการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้บรรจุภัณฑ์สีเขียว (นภัสวรรณ วงกตวรินทร์, 2564) กล่าวไว้ว่า วัยนี้มักเลือกใช้สินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เช่น สินค้าที่ผลิตจากวัสดุธรรมชาติ

ช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณหรือคนที่อายุระหว่าง 57-75 ปี เป็นช่วงวัยสูงอายุ ซึ่งบุคคลเข้าสู่การเกษียณและมุ่งเน้นไปที่สุขภาพ และคุณภาพชีวิต ปัจจัยสำคัญในระยะนี้ได้แก่ การดูแลสุขภาพ และการวางแผนทางการเงิน รายได้ส่วนใหญ่มาจากเงินบำนาญ เงินออม การลงทุน ดังนั้นพฤติกรรมการบริโภคสินค้าของกลุ่ม Generation Baby Boomer มีแนวโน้มซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อนุรักษ์และรักษาสิ่งแวดล้อมที่ยั่งยืน มีทัศนคติเชิงบวกต่อพฤติกรรมเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม สอดคล้องกับงานวิจัยเรื่อง การศึกษาเกี่ยวกับบทบาทของทัศนคติต่อพฤติกรรม และกระบวนการในการตัดสินใจที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Han, 2009) กล่าวไว้ว่าวัยนี้มีความสนใจในการเลือกใช้ ผลิตภัณฑ์ที่ เลือกสินค้าที่มีคุณภาพ ดีต่อสุขภาพ และคำนึงถึงผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นกับสิ่งแวดล้อมจากการใช้สินค้า

2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB)

เป็นทฤษฎีการวางแผนพฤติกรรม ซึ่งอธิบายถึงวิธีที่ผู้คนตัดสินใจเกี่ยวกับการกระทำต่าง ๆ โดยใช้ความตั้งใจในการกระทำเป็นปัจจัยหลัก ทฤษฎีนี้เน้นการที่พฤติกรรมของบุคคล ได้รับอิทธิพลจากความตั้งใจ (intention) ซึ่งเกิดขึ้นจากความเชื่อในทักษะของตน (perceived behavioral control), ทัศนคติที่มีต่อการกระทำ (attitude), และการสนับสนุนจากกลุ่มสังคม (subjective norm) (Ajzen, 1991) ทฤษฎีนี้ถูก พัฒนาจากทฤษฎีการกระทำด้วยเหตุผล (Theory of Reasoned Action: TRA) ของ Ajzen Icek เพื่อแก้ไขในเรื่องข้อจำกัดในด้านพฤติกรรมของบุคคลที่มีเจตนาในการควบคุมพฤติกรรม ซึ่งมีผลกับทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานทางสังคม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม และแนวคิดพฤติกรรมการบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ประกอบด้วยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล ที่ส่งผลกับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานการวิจัย

จากกรอบแนวคิดการวิจัยนี้ข้างต้นได้กำหนดสมมติฐานงานวิจัยไว้ดังนี้

H_1: ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้ที่ต่างกัน จะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน

H_2: ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม

H_3: ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{4a}: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

H_{4b}: ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

H_{4c}: ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

H_5: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม

H_6: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานทางสังคม

H_7: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล

H_{8a}: ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8b}: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8c}: การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8d}: ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8e}: บรรทัดฐานทางสังคม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8f}: ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8g}: บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

H_{8h}: การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค มีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

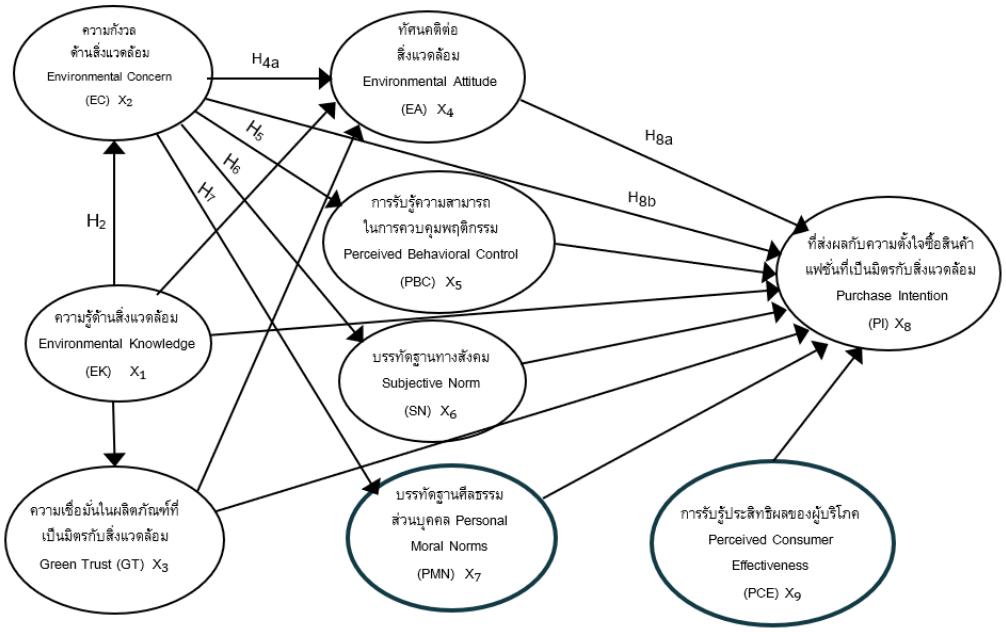

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การกำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2.กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัยคือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลจำนวน 437 คน โดยจำแนกกลุ่มตามอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนดังตารางที่1

ตารางที่ 1 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย

	ต่ำกว่า 30,000บาท	**30,001บาท ขึ้นไป**	**รวม**
อายุต่ำกว่า 39 ปี	127 60.77%	82 39.23%	209 100.00%
อายุ40 ปีขึ้นไป	54 23.68%	174 76.32%	228 100.00%
รวม	**181** **41.42%**	**256** **58.58%**	**437** **100.00%**

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างจำนวน 437 คนสามารถเป็นตัวแทนที่ดีของผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้เมื่อจำแนกกลุ่มตัวอย่างตามรายได้ต่ำกว่า 30,000 บาท มีจำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 41.42 กลุ่มตัวอย่างรายได้มากกว่า 30,001 บาท จำนวน 256 คนคิดเป็นร้อยละ 58.58 และเมื่อจำแนกตามกลุ่มอายุต่ำกว่า 39 ปี มีจำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 100 กลุ่มอายุมากกว่า 40 ปีขึ้นไป จำนวน 228 คนคิดเป็นร้อยละ 100

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัยในการวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามแบบออนไลน์ (Questionaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 คือข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและพฤติกรรมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจและพฤติกรรมในการซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิดทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of planned Behavior:TPB) ของงานวิจัยโดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้งปัจจัยวัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี

โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือเป็นตัวแปรมรความสัมพันธ์กันมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวความคิดแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัย Sustainable Consumption Behavior + TPB ดังนี้

X_{1i}, X_{9i} = *ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)* (1)

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21}X_{1i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31}X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52}X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62}X_{2i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{72}X_{2i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

$$X_{8i} = \beta_{40} + \beta_{41}X_{1i} + \beta_{42}X_{2i} + \beta_{43}X_{3i} + \beta_{44}X_{4i} \quad (8)$$
$$\beta_{45}X_{5i} + \beta_{46}X_{6i} + \beta_{47}X_{7i} + \beta_{49}X_{9i} + \varepsilon_{8i}$$

โดยที่ X_{1i} = *Environmental Knowledge* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{2i} = *Environmental Concern* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{3i} = *Green Test* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{4i} = *Environmental Attitude* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{5i} = *Perceived Behavioral Concern* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{6i} = *Subjective Norms* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{7i} = *Personal Moral Norms* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{8i} = *Purchase Intention* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

X_{9i} = *Perceived Consumer Effectiveness* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

E_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

ผลการศึกษาและการอภิปรายผล

ลักษณะของกลุ่มตัวอย่างและข้อมูล

จากการศึกษาพบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 244 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 อายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00 สถานภาพการสมรส จำนวน 223 คน คิดเป็นร้อยละ 31.40 การศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรีจำนวน 259 คน คิดเป็นร้อยละ 59.00 อาชีพของกลุ่มตัวอย่างส่วน

ใหญ่เป็นกลุ่มพนักงานบริษัทเอกชนจำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่มีรายได้ 30,001-50,000 บาท จำนวน 113 คนคิดเป็นร้อยละ 25.90 ความถี่ที่เลือกซื้อสินค้าแฟชั่น (ครั้ง/สัปดาห์) ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ซื้อสินค้าแฟชั่น 1-2 /สัปดาห์จำนวน 293 คนคิดเป็นร้อยละ 67.00 ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการเลือกซื้อสินค้าแฟชั่น (บาท/ครั้ง)กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่ซื้อสินค้าแฟชั่นมากกว่า 2,500 บาท จำนวน 106 คนคิดเป็นร้อยละ 24.30 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เลือกซื้อสินค้าแฟชั่นจากห้างสรรพสินค้ามากที่สุดจำนวน 192 คนคิดเป็นร้อยละ 43.90 กลุ่มตัวอย่างที่เต็มใจจ่ายเงินเพื่อซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่มีจำนวน 434 คนคิดเป็นร้อยละ99.30 กลุ่มตัวอย่างที่เลือกซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เลือกซื้อจากแบรนด์สินค้าที่มีนโยบายที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 172 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 และกลุ่มตัวอย่างที่รับรู้ข่าวสารสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่วนใหญ่เป็นกลุ่มที่เลือกซื้อสินค้าจากสังคม online จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 52.00

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจากแบบสอบถามโดยแสดงผลไว้ ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง

	PI	EA	PBC	SN	PMN	EC	GT
PCE	0.5071***						
PMN	0.2241***						
SN	0.3360***						
PBC	-0.0614						
EA	0.1277***						
GT	-0.0434	0.9562***					
EC	0.0285	0.1741***	0.5257***	0.5817***	0.7161***		
EK	0.0753**	0.0317				0.5200***	0.4607***
Constant	-0.2030***	-0.2265***	0.3756***	0.2997***	0.1098***	0.3301***	0.3577***
N	437	437	437	437	437	437	437
rss	8.4478	14.9460	12.4303	14.9907	25.6328	19.7185	21.1653
ll	242.1300	117.4680	157.7393	116.8159	-0.3967	56.9193	41.4481
F	195.4368	286.9095	240.6388	244.3854	216.5419	113.9890	83.3577
p	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00	0.00
chi2							
r2	0.7851	0.6653	0.3562	0.3597	0.3324	0.2076	0.1608

	PI	EA	PBC	SN	PMN	EC	GT
r2_a	0.7811	0.6630	0.3547	0.3582	0.3308	0.2058	0.1589
r2_p							

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, และ *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

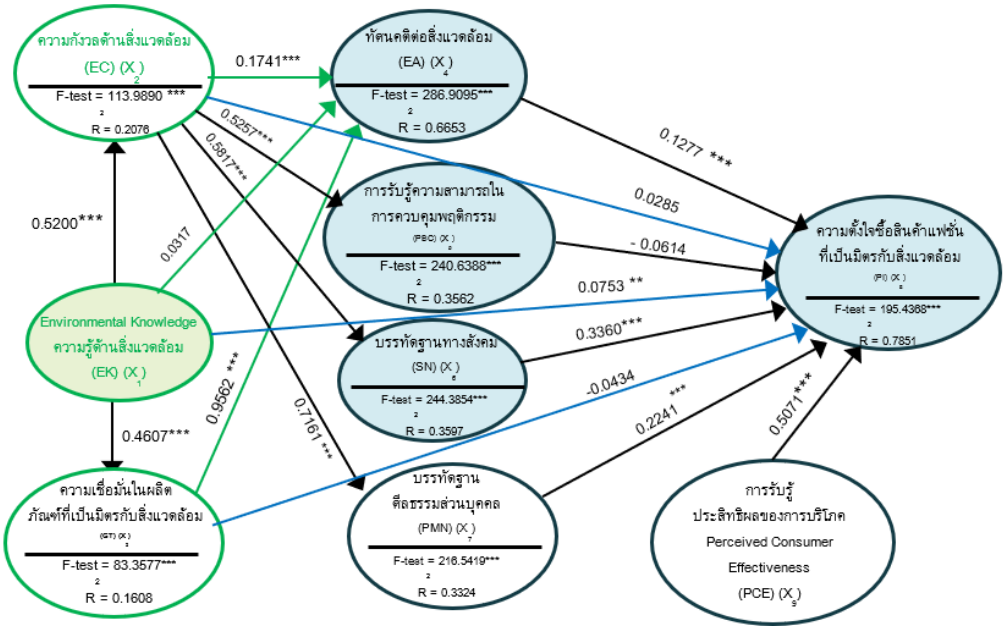

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

จากการวิเคราะห์ข้อมูลโดยการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคแต่ละปัจจัย สามารถแสดงผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของแต่ละปัจจัยต่าง ๆ ในการวิเคราะห์แบบจำลองสมการถดถอย SCB+TPB ได้ ดังรูปที่ 2

ผลจากการทดสอบสมมติฐานในแบบจำลองสมการถดถอย พบว่าสามารถยืนยันต่อสมมติฐานจำนวน 8 สมมติฐาน โดยมีรายละเอียดในแต่ละสมมติฐานดังต่อไปนี้

สมมติฐานที่ 2 (H_2) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5200

สมมติฐานที่ 3 (H_3) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.4607

สมมติฐานที่ 4 (H_{4a}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวก ต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1741

สมมติฐานที่ 4 (H_{4b}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 4 (H_{4c}) : ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวก ต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.9562

สมมติฐานที่ 5 (H_5) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5257

สมมติฐานที่ 6 (H_6) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานทางสังคม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5817

สมมติฐานที่ 7 (H_7) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.7161

สมมติฐานที่ 8 (H_{8a}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.1277

สมมติฐานที่ 8 (H_{8b}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 8 (H_{8c}) : ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 8 : (H_{8d}) ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม มีผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.0753

สมมติฐานที่ 8 (H_{8e}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบรรทัดฐานทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.3360

สมมติฐานที่ 8 (H_{8f}) : ผลการวิจัยพบว่า ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สมมติฐานที่ 8 (H_{8g}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.2241

สมมติฐานที่ 8 (H_{8h}) : ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยด้านการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ 0.5071

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้ โดยสามารถสรุปผลการวิจัย ดังนี้

1. เปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมพบว่าอายุและรายได้ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

โดยกลุ่มตัวอย่างอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป ให้ความสำคัญกับปัจจัย ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล มากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีช่วงอายุอื่น ๆ นั่นคือผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันย่อมมีทัศนคติต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันด้วยสอดคคล้องกับสมมติฐานผู้บริโภคที่มีอายุที่แตกต่างกันจะมีพฤติกรรมการบริโภคที่ต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างที่แตกต่างกัน ส่งผลต่อปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อมโดยกลุ่มตัวอย่างรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไปให้ความสำคัญมากกว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท นั่นคือผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน ส่งผลให้การบริโภคสินค้าแฟชั่นแตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับสมมติฐานผู้บริโภคที่มีรายได้ที่แตกต่างกัน จะมีการบริโภคที่ต่างกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพและปริมณฑล ประกอบด้วย ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล บรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค

อภิปรายผลการศึกษา

การศึกษาครั้งนี้มุ่งวิเคราะห์การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคที่มีต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผลการวิจัยสามารถสรุปและอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. อิทธิพลของอายุและรายได้ พบว่า กลุ่มตัวอย่างตั้งแต่อายุ 40 ปีขึ้นไปและมีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไปให้ความสำคัญกับปัจจัยความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล มากกว่ากลุ่มอื่น สอดคล้องกับทฤษฎีระยะของชีวิต (Stage of Life Theory) (Erikson, 1902) ว่าด้วยการพัฒนาจิตใจตามช่วงวัย อธิบายว่าระดับรายได้ส่งผลต่อการรับรู้และพฤติกรรมการบริโภค กลุ่มนี้มีวุฒิภาวะทางความคิดและมีทรัพยากรเพียงพอที่จะเลือกบริโภคสินค้าที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มShopee ของประชาชนในเขตจังหวัดภูเก็ต ภายหลังจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด19 (ธิดารัตน์ ศิริวิบูรณ์เศรษฐ์, 2563) พบว่ารายได้ที่ต่างกันทำให้การตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าที่แตกต่างกัน

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประกอบด้วย ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล บรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยเรื่องปัจจัยที่สามารถทำนายพฤติกรรมการบริโภคที่มีความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม โดยพิจารณาจากความรู้ ทักษะ และความอ่อนไหวต่อสิ่งแวดล้อม (Sia et al, 1985) กล่าวไว้ว่าผู้บริโภคต้องการใช้สินค้าแฟชั่นให้คุ้มค่า

และได้ประโยชน์มากที่สุด และสินค้านั้นต้องเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จากการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี (ปารมี พัฒนดุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์, 2559) กล่าวไว้ว่า ผู้บริโภคมีทัศนคติ และความรู้ต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมมีความสัมพันธ์ทางบวกกับพฤติกรรมการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค และจากการศึกษา เรื่องการวางแผนพฤติกรรม ซึ่งอธิบายถึงวิธีที่ผู้คนตัดสินใจการกระทำต่าง ๆ สอดคล้องกับ (Ajzen, 1991) ที่กล่าวไว้ว่า การตัดสินใจของบุคคลได้รับอิทธิพลจากปัจจัย ทัศนคติสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานทางสังคม ปัจจัยการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ซึ่งในกรณีนี้จะสามารถเชื่อมโยงกับการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้ทำให้เห็นความสำคัญของการส่งเสริมการบริโภคสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยภาคธุรกิจควรให้ความสำคัญกับกลยุทธ์การตลาดที่คำนึงถึงความแตกต่างทางประชากรศาสตร์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุ 40 ปีขึ้นไป ที่มีรายได้ 30,001 บาทขึ้นไป ซึ่งมีความสนใจด้านสิ่งแวดล้อมสูง ควรมุ่งเน้นการสร้างความรู้ ความเข้าใจ และความตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมควบคู่ไปกับการนำเสนอคุณค่าของผลิตภัณฑ์

ดังนั้นหน่วยงานภาครัฐ เอกชน องค์กรและภาคธุรกิจต่าง ๆ สามารถนำผลการวิจัยไปปรับปรุงกระบวนการผลิต การใช้วัตถุดิบ เพื่อผลิตสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม วางนโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและนำไปวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดของสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม นำไปสู่ความยั่งยืนขององค์กร เพื่อสร้างความได้เปรียบในธุรกิจ และใช้ในการประกอบในการตัดสินใจเพื่อพัฒนาหรือปรับปรุงการผลิต เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

งานวิจัยครั้งต่อไปอาจขยายขอบเขตพื้นที่วิจัยในพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อในแต่ละพื้นที่ หรือศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค เนื่องจากเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงสุดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

บรรณานุกรม

ชล บุนนาค. (2561). *โครงการประสานงานการวิจัยเพื่อสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs).* กรุงเทพมหานคร: คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ธิดารัตน์ ศิริวิบูรณ์เศรษฐ์. (2563*). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจในการเลือกซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม Shopee ของประชาชนในเขตจังหวัดภูเก็ต ภายหลังจากการแพร่ระบาดเชื้อไวรัสโควิด 19* [วิทยานิพนธ์, ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

นภัสวรรณ วงกตวรินทร์. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์อาหารที่ใช้บรรจุภัณฑ์สีเขียว* [สารนิพนธ์, ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สาขาการจัดการมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/3926

ปารมี พัฒนดุล และวิโรจน์ เจษฎาลักษณ์. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์เพื่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค อำเภอปากเกร็ด จังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาศิลปกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/19962

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, *50*(2), 179-211. https://www.researchgate.net/publication/272790646_The_Theory_of_Planned_Behavior

Erikson, E. (1902). *The concept of life stages by dividing the human life span into different stages* [Research, University of California]. https://www.simplypsychology.org/erik-erikson.html

Han, H. (2009). Empirical investigation of the roles of attitudes toward greenbehaviors,overall image, gender, and age in hotel customers'eco-friendly decision-making process.*International Journal of Hospitality Management, 28*(2009), 519–528. https://www.researchgate.net/publication/223859969_Empirical_investigation_of_the_roles_of_attitudes_toward_green_behaviors_overall_image_gender_and_age_in_hotel_customers'_eco-friendly_decision-making_process

Sia, A. P., Hungerford, H. R., & Tomera, A. N. (1985). Selected predictors of responsible environmental behavior: An analysis. *Journal of Environmental Education, 17*(2), 31–40. https://doi.org/10.1080/00958964.1986.9941408

อิทธิพลความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

The Influence of Environmental Concern on Purchase Intention toward Environmentally Friendly Fashion Products among Consumers in Bangkok Metropolitan Region.

ศศิธร จันทิมี[1] และอาทิตยา พิพัฒน์พงศ์อำไพ[2]

Sasithorn Jantimee[1] and Arthitiya Pipatpongumpai[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: Sasithorn.jant@rmutr.ac.th[1], Sarinya.pip@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน (2) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยมีกรอบแนวคิดประยุกต์จากแนวคิดระยะของชีวิต ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน และพฤติกรรมการบริโภคอย่างยั่งยืน การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณใช้การสุ่มตัวอย่างแบบชั้นภูมิ จำนวน 423 คน และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้บริโภคที่มีอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ โดยกลุ่มอายุไม่เกิน 39 ปี ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ในขณะที่กลุ่มรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ผลการวิจัยสะท้อนว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ตระหนักถึงผลกระทบจากการซื้อสินค้า ภาคธุรกิจควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่มุ่งสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์

คำสำคัญ: ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ความตั้งใจซื้อ สินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

Abstract

The objectives of this study were (1) to compare the levels of purchase intention toward environmentally friendly fashion products among consumers in Bangkok Metropolitan Region, categorized by age group and average monthly income, and (2) to identify factors influencing consumers' purchase intention toward environmentally friendly fashion products. The conceptual framework was adapted from the stage of life concept, theory of planned behavior, and sustainable consumption behavior. This research employed a quantitative approach, using stratified random sampling with 423 participants, and analyzed the data using linear regression models.The research findings revealed that (1) consumers with different ages and average monthly incomes placed different levels of importance on factors influencing purchase intention toward environmentally friendly fashion products with statistical significance. The age group not exceeding 39 years emphasized environmental knowledge, attitudes, perceived behavioral control, social norms, personal moral norms, and perceived consumer effectiveness. Meanwhile, the income group of 30,001 baht and above emphasized environmental knowledge, attitudes, social norms, and personal moral norms. (2) The top three factors significantly influencing the purchase intention toward environmentally friendly fashion products were environmental concern, personal moral norms, and perceived consumer effectiveness. The findings reflect that environmental concern plays a crucial role in the purchasing behavior of consumers who are aware of the impact of their purchases. Businesses should develop marketing strategies that focus on raising environmental awareness and communicating product value.

Keywords: Environmental concern Purchase intention Environmentally friendly fashion products

บทนำ

ปัญหาสิ่งแวดล้อมได้กลายเป็นประเด็นสำคัญระดับโลกที่องค์กรหรือหน่วยงานระดับชาติให้ความสำคัญ จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศโดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงของอุณหภูมิโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและคุณภาพชีวิตของประชากรทั่วโลก (United Nations Environment Programme, 2023) จากรายงานของ World Economic Forum (2021) ระบุว่าปัญหาสิ่งแวดล้อมกลายเป็นความเสี่ยงต่อเศรษฐกิจโลก หากไม่มีการแก้ไขอาจทำให้ GDP โลกลดลงถึง 18% ภายในปี 2050 และตามรายงานของ World Meteorological Organization (2024) ประเมินว่า มีโอกาสมากถึง 80% ที่อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกจะเพิ่มสูงเกิน 1.5 องศาเซลเซียส การคาดการณ์นี้ส่งสัญญาณเตือนถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการลด

การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและจัดการกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศอย่างจริงจัง สำหรับประเทศไทย ภาครัฐได้กำหนดแนวทางเชิงนโยบายประกาศเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี 2050 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี 2065 (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

อุตสาหกรรมการผลิตรองเท้าแฟชั่นส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างมีนัยสำคัญก่อให้เกิดของเสียและปล่อยคาร์บอนประมาณ 10% ทำให้เป็นหนึ่งในอุตสาหกรรมที่ก่อมลพิษในระดับมากของโลก (Garg & Bhardwaj, 2023) การผลิตรองเท้าแฟชั่นก่อให้เกิดขยะพลาสติกที่ต้องการการจัดการอย่างเหมาะสม (Rossi et al., 2024) ปัจจุบัน อุตสาหกรรมการผลิตรองเท้าแฟชั่นมีแนวโน้มหันมาใช้แนวคิดเศรษฐกิจหมุนเวียนที่เน้นการนำกลับมาใช้ซ้ำ (Reuse) การรีไซเคิล (Recycle) และการลดของเสีย (Reduce) เช่น การออกแบบรองเท้าให้ถอดประกอบและรีไซเคิลได้ (Ghimouz, Kenné & Hof, 2023) และการพัฒนากระบวนการผลิตที่ลดของเสียและส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่า (จีรภัทร์ พินิจสุวรรณ์, 2565) กระแสรักษ์โลกในประเทศไทยกำลังได้รับความสนใจมากขึ้นทำให้ผู้ผลิตและแบรนด์ต่าง ๆ ปรับตัวเพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่ใส่ใจสิ่งแวดล้อมและเพื่อความยั่งยืนทางธุรกิจ

ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมทำให้ผู้บริโภคปรับพฤติกรรมและมีจิตสำนึกด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (Fleseriu, Cosma & Bocănet, 2020) งานวิจัยนี้จึงได้นำแนวคิดระยะของชีวิต ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผนและแนวคิดพฤติกรรมการบริโภคอย่างยั่งยืนมาประยุกต์ใช้เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภคที่ตระหนักถึงผลกระทบจากการซื้อสินค้า แม้จะมีงานวิจัยที่ศึกษาเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม แต่งานวิจัยที่ศึกษาเปรียบเทียบกลุ่มประชากรโดยมีปัจจัยร่วมประกอบหลายแนวคิดในบริบทสินค้าแฟชั่นยังมีน้อย ด้วยเหตุนี้ จึงเกิดคำถามขึ้นว่า พฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคแต่ละช่วงวัยแตกต่างกันหรือไม่ ระดับรายได้มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นหรือไม่ และผู้บริโภคคำนึงถึงปัจจัยใดมากที่สุดในการซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยจำแนกตามกลุ่มอายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือน
2. เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดระยะของชีวิต (Stage of Life Concept)

แนวคิดระยะของชีวิต เป็นแนวคิดที่อธิบายพฤติกรรมและรูปแบบการบริโภคของบุคคลแต่ละช่วงวัยที่มีมุมมองแตกต่างกันในแต่ละรุ่น (Generation) ซึ่ง de la Maisonneuve, C. and J. Oliveira Martins (2013) ได้จำแนกกลุ่มผู้บริโภคออกเป็น 3 ช่วงระยะของชีวิต ดังนี้

ช่วงวัยที่ 1 วัยเรียน ได้แก่ กลุ่ม Generation Z กลุ่มนี้มักยังไม่มีรายได้หรือมีรายได้น้อยและเติบโตขึ้นพร้อมกับการพัฒนาอินเทอร์เน็ตและเทคโนโลยีการสื่อสารที่สามารถเชื่อมต่อกับคนทั่วโลกได้อย่างรวดเร็ว ส่วนใหญ่สื่อสารผ่านข้อความบนหน้าจอโทรศัพท์หรือคอมพิวเตอร์แทนการพูดคุยโดยตรง (ผกาวดี ก้อนคำดี, 2565) ซึ่งกลุ่ม Generation Z นี้ให้ความสำคัญต่อสิ่งแวดล้อมและมีแนวโน้มสนับสนุนผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสะท้อนถึงพฤติกรรมการบริโภคที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม

ช่วงวัยที่ 2 เริ่มเข้าสู่วัยทำงาน ได้แก่ กลุ่ม Generation Z ตอนปลาย กลุ่ม Generation Y และกลุ่ม Generation X กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะด้านการจัดการและปรับตัวต่อสภาพแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว พร้อมให้ความสำคัญกับวัฒนธรรมองค์กรที่โปร่งใสและมีความรับผิดชอบต่อสังคม อีกทั้งมุ่งมั่นสร้างความมั่นคงทางอาชีพ และมีความภักดีต่อองค์กรสูง (Harari, Sela & Bareket-Bojmel, 2023) พฤติกรรมการบริโภคของกลุ่มนี้มักเน้นสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม และให้ความสำคัญกับการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม รวมถึงการเลือกใช้ผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ช่วงวัยที่ 3 วัยเกษียณ ได้แก่ กลุ่ม Generation BB กลุ่มนี้มีความมั่นคงทางการเงิน ให้ความสำคัญกับคุณภาพของสินค้าและบริการ โดยมักเลือกซื้อสินค้าที่มีความคุ้มค่าและเป็นแบรนด์ที่มีความน่าเชื่อถือ และยังมีความภักดีต่อแบรนด์สูง หากพึงพอใจในผลิตภัณฑ์หรือบริการใดแล้ว จะมีแนวโน้มเลือกใช้ซ้ำอย่างต่อเนื่อง (Santosa et al., 2021) แม้บุคคลในกลุ่มนี้จะไม่ได้เติบโตมาพร้อมกับเทคโนโลยีเหมือนกับคนรุ่นใหม่ แต่สามารถปรับตัวและเปิดรับการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้น โดยเฉพาะหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 (Magsamen-Conrad & Dillon, 2020) กลุ่มนี้ให้ความสำคัญกับปัญหาสิ่งแวดล้อม ตระหนักถึงผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และมีแนวโน้มเลือกสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและยั่งยืน

2. ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior : TPB)

ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) พัฒนาโดย Ajzen ในปี ค.ศ. 1985 อธิบายการแสดงพฤติกรรมของมนุษย์ว่าเกิดจากปัจจัย 3 ประการ ได้แก่ ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude) การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) และการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) ซึ่งทั้งสามปัจจัยมีอิทธิพลต่อเจตนาในการแสดงพฤติกรรม (Behavioral intention) โดยเน้นให้ความสำคัญกับเจตนาของบุคคล ซึ่งเป็นปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อการแสดงออกทางพฤติกรรม (Ajzen, 1991)

2.1 ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (Environmental Attitude) หมายถึง แนวโน้มทางจิตวิทยาของบุคคลในการประเมิน ตัดสิน หรือมีปฏิกิริยาต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งอาจแสดงออกในเชิงบวกหรือเชิงลบ ส่งผลต่อการรับรู้ อารมณ์ และพฤติกรรมของบุคคลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อมและการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Shen et al.,2024)

นอกจากนี้ พรรณปวีร์ เรืองสกุล (2562) กล่าวว่าทัศนคติ คือ การรับรู้ความตระหนัก ความรู้สึก การตอบสนองทางอารมณ์ การตัดสินใจ ตลอดจนความคิดเห็นหรือความเชื่อของบุคคลเกี่ยวกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม ปัญหาทางสิ่งแวดล้อม และพฤติกรรมของบุคคลเพื่อแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม

2.2 บรรทัดฐานทางสังคม (Subjective Norm) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับแรงกดดันหรือความคาดหวังทางสังคมที่มีต่อพฤติกรรมของตนเอง โดยเฉพาะอย่างยิ่งจากบุคคลหรือกลุ่มที่ตนให้ความสำคัญ เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือสังคมรอบข้าง ว่าตนควรหรือไม่ควรปฏิบัติตามพฤติกรรมนั้น ๆ (La Barbera & Ajzen, 2020) นอกจากนี้ ความเชื่อของบุคคลในเชิงบรรทัดฐานของสังคมเกิดขึ้นจากการที่มนุษย์มีความเชื่อและรับรู้ว่า หากบุคคลที่มีความสำคัญและเป็นบุคคลที่ตนเคารพ เชื่อมั่น หรือไว้วางใจ ได้แสดงพฤติกรรมบางอย่าง มนุษย์มักจะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและกระทำพฤติกรรมนั้น (พิริยา เจียมจิตรักษ์, 2566)

2.3 การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (Perceived Behavioral Control) หมายถึง การรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความยากหรือง่ายในการแสดงพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งประสบการณ์ในอดีตอาจมีส่วนช่วยต่อการแสดงพฤติกรรมหรือขัดขวางการแสดงพฤติกรรมได้โดยการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมของตนเอง (Ajzen, 2002) อีกทั้ง La Barbera & Ajzen (2020) ได้กล่าวการรับรู้ของบุคคลเกี่ยวกับความสามารถและอำนาจในการควบคุมหรือดำเนินพฤติกรรมใดพฤติกรรมหนึ่ง ซึ่งส่งผลต่อทั้งความตั้งใจและการปฏิบัติพฤติกรรมนั้นโดยตรง

ปัจจัยที่สำคัญที่เพิ่มขึ้นจากทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน ซึ่งมีผลต่อเจตนาและพฤติกรรมในการตัดสินใจเลือกปฏิบัติตามมาตรฐานทางศีลธรรม ได้แก่ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ถึงผลกระทบจากการกระทำซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้สามารถเสริมสร้างการตัดสินใจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมได้มากขึ้น

2.4 บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (Personal Moral Norms) หมายถึง ความรู้สึกของภาระผูกพันทางศีลธรรมในการกระทำบางอย่าง ซึ่งเกิดจากค่านิยม บุคลิกภาพ และนิสัยส่วนบุคคล โดยความคาดหวังเหล่านี้จะสร้างความรู้สึกของภาระผูกพันในการกระทำที่ควรปฏิบัติ (Setiawan, Afiff & Heruwasto, 2021) นอกจากนี้ แรงจูงใจภายในของบุคคลหรือความรู้สึกของความรับผิดชอบในการกระทำที่ถูกต้องตามหลักจริยธรรมมีระดับที่แตกต่างกันขึ้นอยู่กับการประเมินค่าและความเชื่อในสถานการณ์ต่าง ๆ (Zhang et al., 2022)

2.5 การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (Perceived Consumer Effectiveness) หมายถึง ความเชื่อส่วนบุคคลเกี่ยวกับประสิทธิผลของการกระทำในการแก้ไขปัญหาสิ่งแวดล้อมและการตัดสินใจในการจัดการปัญหาดังกล่าว ซึ่งช่วยให้ผู้บริโภคมีความมั่นใจในการดำเนินการที่ส่งผลดีต่อสิ่งแวดล้อม (Kumar, Garg & Singh, 2022) นอกจากนี้ ยังเป็นการประเมินความสามารถของบุคคลในการสร้างการเปลี่ยนแปลงหรือแก้ไขปัญหาในสถานการณ์ต่าง ๆ (ชวนวล คณานุกูล, 2563)

3. พฤติกรรมการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption Behavior)

ในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมาการบริโภคที่เน้นให้ความสำคัญกับผลกระทบที่จะเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจอย่างกว้างขวาง ทั้งในแวดวงวิชาการและในภาคธุรกิจ Syed et al. (2024) ได้ให้คำนิยามของพฤติกรรมการบริโภคที่ยั่งยืน หมายถึง แนวปฏิบัติในการเลือกซื้อ การใช้ และการกำจัดสินค้าและบริการ

อย่างมีความรับผิดชอบ โดยคำนึงถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสังคม มุ่งเน้นลดการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างสิ้นเปลือง และหลีกเลี่ยงการสร้างผลกระทบเชิงลบต่อระบบนิเวศและคุณภาพชีวิตของคนรุ่นปัจจุบันและอนาคต นอกจากนี้ Dimitrova, Ilieva & Angelova (2022) กล่าวว่าการบริโภคที่ยั่งยืนเป็นการรวบรวมประเด็นสำคัญหลายอย่าง เช่น การตอบสนองความต้องการ การยกระดับคุณภาพชีวิต การปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร การเพิ่มการใช้แหล่งพลังงานหมุนเวียน การลดขยะให้เหลือน้อยที่สุด

3.1 ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Knowledge) หมายถึง ความรู้ความเข้าใจและความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับสิ่งแวดล้อม รวมถึงความรู้และปัญหาอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องของแต่ละบุคคล (วัชราภรณ์ ขายม และ สุภาวดี ฮงคนาค, 2567) นอกจากนี้ ณิชมน ปิ่นมณีนพรัตน์ (2565) กล่าวว่าการวัดความรู้ความเข้าใจด้านสิ่งแวดล้อมสามารถวัดเป็นความสามารถทางปัญญาในการเข้าใจประเด็นที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมและความยั่งยืน เช่น มลพิษ การใช้พลังงาน และการหมุนเวียน ซึ่งมีผลกระทบต่อสังคมและสภาพแวดล้อม

3.2 ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Concern) หมายถึง ความกังวลของบุคคลต่อปัญหาสิ่งแวดล้อม เช่น ภาวะโลกร้อน มลพิษ และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ ซึ่งสะท้อนผ่านความคิดเห็น พฤติกรรม และความตั้งใจในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม (Cruz & Manata, 2020) นอกจากนี้ ปุณชญา ใจภักดี และนภวรรณ ตันติเวชกุล (2562) กล่าวว่าทัศนคติโดยทั่วไปที่มีต่อการปกป้องสิ่งแวดล้อม เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมของบุคคล ซึ่งจะเกิดขึ้นผ่านความเชื่อและทัศนคติที่แต่ละคนมีต่อประเด็นด้านสิ่งแวดล้อม

3.3 ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (Green Trust) หมายถึง ความไว้วางใจด้านสิ่งแวดล้อม หมายถึง ความเชื่อมั่นของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ซึ่งพิจารณาจากความคาดหวังว่าผลิตภัณฑ์นั้นมีความน่าเชื่อถือและมีประสิทธิภาพของผลิตภัณฑ์ภายใต้หลักเกณฑ์และมาตรฐานด้านสิ่งแวดล้อม (Aditi et al.,2020)

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้นสามารถสร้างกรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย แสดงได้ดังรูปที่ 1

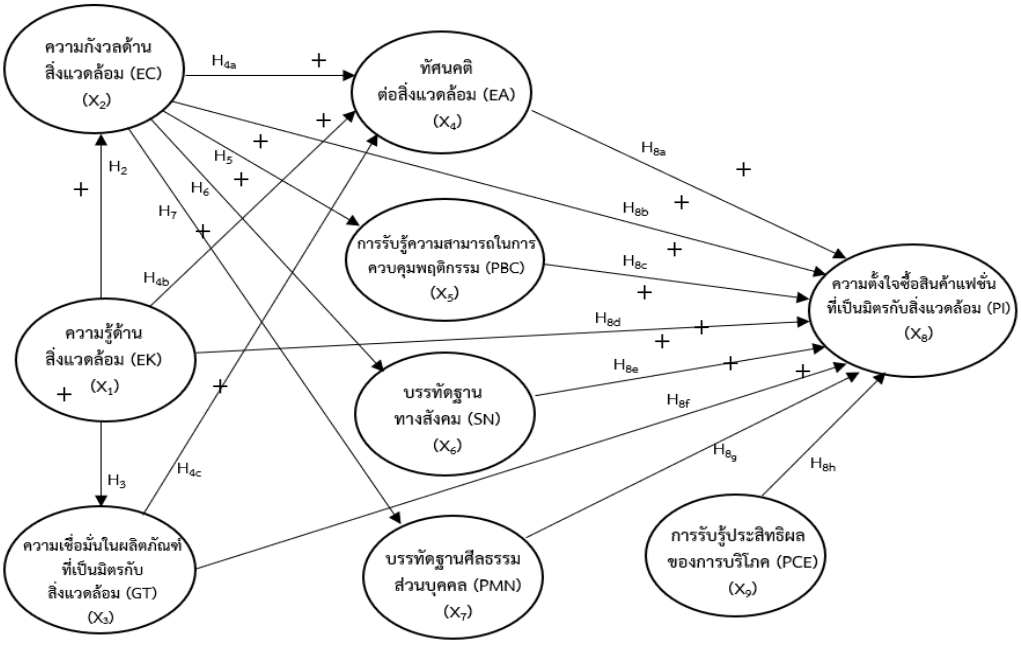

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

ตารางที่ 1 สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐาน	ปัจจัย
H_1	อายุและรายได้แตกต่างกัน ส่งผลต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน
H_2	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม
H_3	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{4a}	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H_{4b}	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H_{4c}	ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม
H_5	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม
H_6	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานทางสังคม
H_7	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล
H_{8a}	ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8b}	ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

สมมติฐาน	ปัจจัย
H_{8c}	การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8d}	ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8e}	บรรทัดฐานทางสังคม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8f}	ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8g}	บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม
H_{8h}	การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ส่งผลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากรที่ใช้ศึกษา คือ ผู้บริโภคทั่วไปในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. กลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้บริโภคที่ซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่างและควบคุมสัดส่วนการเก็บข้อมูลเพื่อให้ครอบคลุมเป้าหมายที่กำหนด มีจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่เก็บได้ทั้งสิ้น 423 คน จำแนกตามกลุ่มอายุและระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 องค์ประกอบของกลุ่มตัวอย่าง

อายุ	รายได้เฉลี่ยต่อเดือน		
	น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท	ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป	รวม
น้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี	245	56	301
	81.40%	18.60%	100.00%
มากกว่า 40 ปีขึ้นไป	41	81	122
	33.61%	66.39%	100.00%
รวม	286	137	423
	67.61%	32.39%	100.00%

จากตารางที่ 2 พบว่ากลุ่มตัวอย่างจำนวน 423 คน สามารถเป็นตัวแทนที่ดีของประชากร โดยเมื่อจำแนกตามกลุ่มตามรายได้ พบว่า ผู้มีรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท มีจำนวน 286 คน คิดเป็นร้อยละ 67.61 และผู้มีรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป มีจำนวน 137 คน คิดเป็นร้อยละ 32.39 และจำแนกตามกลุ่มตามอายุ พบว่า ผู้บริโภคที่มีอายุน้อยกว่า 39 ปี มีจำนวน 301 คน คิดเป็นร้อยละ 71.16 ขณะที่ผู้มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป มีจำนวน 122 คน คิดเป็นร้อยละ 28.84

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ใช้แบบสอบถามออนไลน์ (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ส่วนที่ 1 และส่วนที่ 2 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม และพฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้ตอบแบบสอบถามและส่วนที่ 3 แบบสอบถามเป็นการให้ผู้ตอบแบบสอบถามแสดงความคิดเห็น (Likert Scale) และเป็นระดับการวัดข้อมูลประเภทอัตราภาคชั้น (Interval Scale) เพื่อวัดระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

การทดสอบเครื่องมือในงานวิจัย

ผู้วิจัยได้วิเคราะห์คำถามตามกรอบแนวคิด ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior) ของงานวิจัยโดยมีปัจจัยขององค์ประกอบทั้ง 9 ปัจจัย วัดค่าตัวแปรในแต่ละด้านได้ในระดับที่ดี โดยเมื่อพิจารณาด้วยน้ำหนักของปัจจัย (Factor Loading) ที่สะท้อนจากค่าของตัวแปรในด้านต่าง ๆ ของทุกองค์ประกอบมากกว่า 0.7 ซึ่งถือว่าตัวแปรมีความสัมพันธ์กันในระดับมากจึงรวมเป็นองค์ประกอบของปัจจัยเดียวกันได้

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

วิธีการศึกษาของงานวิจัยนี้ ประยุกต์การประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรง (Linear Regression Model) เพื่อทดสอบสมมติฐานของงานวิจัย โดยแบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัยสามารถแสดงสมการตามกรอบแนวคิด ดังนี้

แบบจำลองที่ใช้ในงานวิจัย

$$X_{1i}, X_{9i} = \text{ตัวแปรอิสระ (Exogenous Variables)} \quad (1)$$

$$X_{2i} = \beta_{20} + \beta_{21} X_{1i} + \varepsilon_{2i} \quad (2)$$

$$X_{3i} = \beta_{30} + \beta_{31} X_{1i} + \varepsilon_{3i} \quad (3)$$

$$X_{4i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \beta_{43} X_{3i} + \varepsilon_{4i} \quad (4)$$

$$X_{5i} = \beta_{50} + \beta_{52} X_{2i} + \varepsilon_{5i} \quad (5)$$

$$X_{6i} = \beta_{60} + \beta_{62} X_{2i} + \varepsilon_{6i} \quad (6)$$

$$X_{7i} = \beta_{70} + \beta_{72} X_{2i} + \varepsilon_{7i} \quad (7)$$

$$X_{8i} = \beta_{40} + \beta_{41} X_{1i} + \beta_{42} X_{2i} + \beta_{43} X_{3i} + \beta_{44} X_{4i} + \beta_{45} X_{5i} + \beta_{46} X_{6i} + \beta_{47} X_{7i} + \beta_{49} X_{9i} + \varepsilon_{8i} \quad (8)$$

โดยที่ X_{1i} = Environmental Knowledge *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{2i} = Environmental Concern *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{3i} = Green Trust *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{4i} = Environmental Attitude *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{5i} = Perceived Behavioral Concern *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{6i} = Subjective Norms *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{7i} = Personal Moral Norms *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{8i} = Purchase Intention *ของผู้บริโภค คนที่* i

X_{9i} = Perceived Consumer Effectiveness *ของผู้บริโภค คนที่* i

ε_{ji} = ค่าความคลาดเคลื่อนเชิงสุ่มของสมการที่ *j* ของผู้บริโภค คนที่ *i*

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้ตอบแบบสอบถามจำนวน 423 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 237 คน คิดเป็น 56.00% มีอายุน้อยกว่าหรือเท่ากับ 39 ปี จำนวน 301 คน คิดเป็น 71.00% สถานภาพโสด จำนวน 311 คน คิดเป็น 73.50% ระดับการศึกษากำลังศึกษาปริญญาตรี/ปริญญาตรี จำนวน 288 คน คิดเป็น 68.10% ประกอบอาชีพรับราชการ/รัฐวิสาหกิจ/พนักงานของรัฐ จำนวน 164 คน คิดเป็น 38.80% รายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 30,000 บาท จำนวน 286 คน คิดเป็น 68.00% พฤติกรรมการซื้อสินค้าแฟชั่นของผู้บริโภค พบว่า ความถี่ในการซื้อสินค้าแฟชั่น โดยส่วนใหญ่ซื้อสินค้าแฟชั่น 1 – 2 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 326 คน คิดเป็น 77.00% ค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อสินค้าแฟชั่น มากกว่า 2,500 บาท จำนวน 106 คน คิดเป็น 25.10% ซื้อสินค้าแฟชั่นจากห้างสรรพสินค้า จำนวน 129 คน คิดเป็น 30.50% ซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเพราะคุณภาพและความทนทานของสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม จำนวน 135 คน คิดเป็น 31.90% และรับรู้ข่าวสารสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมจากสื่อสังคมออนไลน์ เช่น Line, Facebook,TikTok, Instagram, X (Twitter) จำนวน 239 คน คิดเป็น 56.50%

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการประมาณค่าแบบจำลองสมการถดถอยเชิงเส้นตรงเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค โดยแสดงผลดังรูปที่ 2

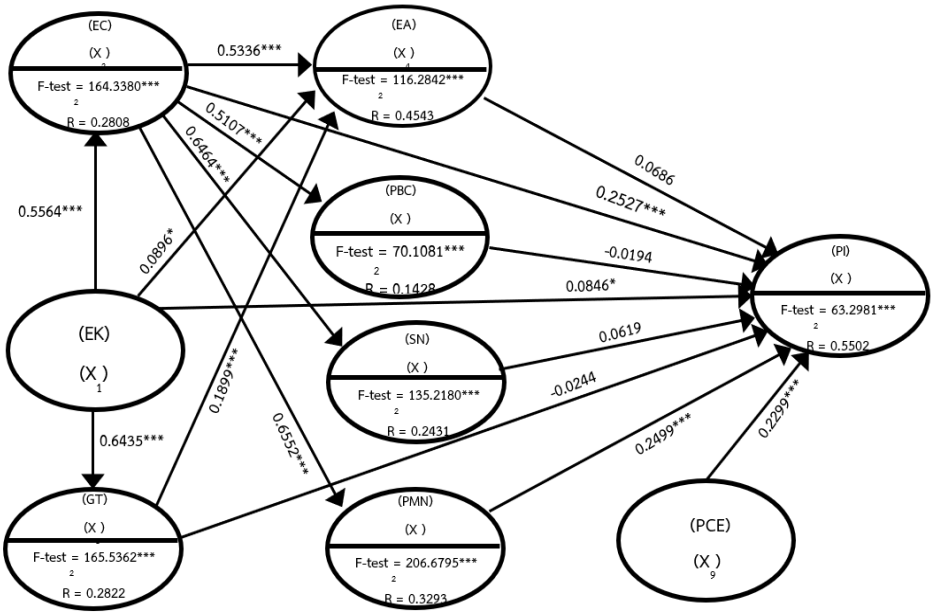

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของปัจจัยต่าง ๆ ของแบบจำลองสมการถดถอย

* มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.10, ** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05, *** มีนัยสำคัญทางสถิติ 0.01

1. ความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม (EK) ส่งผลเชิงบวกต่อความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (EC) ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GT) ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (EA) และความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5564 0.6435 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.0896 0.0846 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.10 และสอดคล้องตามสมมติฐาน

2. ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม (EC) ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (EA) การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) บรรทัดฐานทางสังคม (SN) บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (PMN) และความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.5336 0.5107 0.6464 0.6552 และ 0.2527 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องตามสมมติฐาน

3. ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (GT) ส่งผลเชิงบวกต่อทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (EA) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.1899 มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องตามสมมติฐาน

4. บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล (PMN) การรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค (PCE) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PI) โดยมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.2499 0.2299 ตามลำดับ มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และสอดคล้องตามสมมติฐาน

5. ทัศนคติต่อสิ่งแวดล้อม (EA) บรรทัดฐานทางสังคม (SN) ส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PI) มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.0686 0.0619 สอดคล้องตามสมมติฐาน โดยไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ในด้านการรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม (PBC) ความเชื่อมั่นในผลิตภัณฑ์ที่เป็น

มิตรกับสิ่งแวดล้อม (GT) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม (PI) ในทิศทางตรงกันข้าม มีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ -0.0194 และ -0.0244 ไม่สอดคล้องตามสมมติฐานและไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

สรุปผลการวิจัย

การศึกษาตามงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลและระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ระดับความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม พบว่า อายุและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างให้ความสำคัญกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมแตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุไม่เกิน 39 ปี ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ในขณะที่กลุ่มรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล

2. ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม 3 ลำดับแรก ได้แก่ ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภค ผลการวิจัยสะท้อนว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีบทบาทสำคัญต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าของผู้บริโภคที่ตระหนักถึงผลกระทบจากการซื้อสินค้า ภาคธุรกิจควรพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่มุ่งสร้างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและสื่อสารคุณค่าของผลิตภัณฑ์อย่างเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย

อภิปรายผลการศึกษา

จากผลการศึกษาอิทธิพลความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า

1. กลุ่มอายุแต่ละช่วงวัยมีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มอายุไม่เกิน 39 ปี ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม บรรทัดฐานทางสังคม บรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคล และการรับรู้ประสิทธิผลของการบริโภคในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคกลุ่ม Gen Z และ Y คำนึงถึงการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Novela, Synfah, and Lee (2025) พบว่าผู้บริโภคอายุน้อยมีแนวโน้มซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และงานวิจัยของ นิรชา เอี่ยมชะโอด (2563) พบว่าผู้บริโภคยุคใหม่มีความสนใจในสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้นจากความตระหนักถึงปัญหาขยะพลาสติกและภาวะโลกร้อน สำหรับผู้บริโภคที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันมีระดับการตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่แตกต่างกัน โดยกลุ่มรายได้ตั้งแต่ 30,001 บาทขึ้นไป ให้ความสำคัญกับความรู้ด้านสิ่งแวดล้อม ทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และบรรทัดฐานศีลธรรมส่วนบุคคลในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคที่มีรายได้สูงคำนึงถึงการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Han, Hsu and Sheu (2010) และ D'Souza et al. (2007) พบว่าผู้มีรายได้สูงมีทัศนคติเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมและให้ความสำคัญกับบรรทัดฐานทางศีลธรรมและสังคม

และสอดคล้องกับ Yılmaz (2020) ที่พบว่าผู้มีรายได้สูงตระหนักถึงผลกระทบของการบริโภคต่อสิ่งแวดล้อมและสนใจสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ผลการวิจัยนี้สอดคล้องกับแนวคิดระยะของชีวิตที่อธิบายว่าคนแต่ละช่วงวัยมีมุมมองการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกันจากประสบการณ์ทางสังคมและสภาพแวดล้อมในการเติบโต

2. ความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลเชิงบวกต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม แสดงให้เห็นว่า เมื่อผู้บริโภคกังวลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมทำให้เลือกซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งช่วยลดความขัดแย้งในใจได้ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดพฤติกรรมการบริโภคอย่างยั่งยืน (Sustainable Consumption Behavior) ที่เน้นว่าความตระหนักและความกังวลเกี่ยวกับปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นแรงผลักดันสำคัญที่ทำให้ผู้บริโภคเปลี่ยนพฤติกรรมการบริโภคไปสู่ทางเลือกที่ยั่งยืนมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ ณิชมน ปิ่นมณีนพรัตน์ (2565) พบว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออาหารออร์แกนิกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ขณะที่ Channa et al. (2022) พบว่าผู้บริโภคที่มีความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมสูงมีแนวโน้มเลือกซื้อสินค้าแฟชั่นที่ยั่งยืนมากขึ้น และ Royani & Imaningsih (2024) พบว่าความกังวลด้านสิ่งแวดล้อมส่งผลให้ผู้บริโภคมีแนวโน้มเลือกซื้อสินค้าที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยพบว่า ผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยเฉพาะกลุ่มที่มีอายุน้อยกว่า 39 ปี ตัดสินใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมเนื่องจากความตระหนักถึงผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม กลุ่มผู้บริโภคดังกล่าวมีการใช้โซเชียลมีเดียอย่างสม่ำเสมอ ผู้ประกอบการจึงสามารถเผยแพร่ความรู้ผ่านช่องทางออนไลน์ได้ ขณะที่ภาครัฐสามารถสนับสนุนผ่านมาตรการลดหย่อนภาษีและเงินอุดหนุนแก่ผู้ผลิตสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อม ทั้งนี้ ควรมีแนวทางส่งเสริมพฤติกรรมการบริโภคที่ยั่งยืนเพื่อประโยชน์ต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เก็บกลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น การวิจัยในอนาคตอาจขยายกลุ่มตัวอย่างหรือพื้นที่ศึกษาไปยังภูมิภาคอื่น ๆ ของประเทศ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภคในกลุ่มที่มีพฤติกรรมแตกต่างกัน

บรรณานุกรม

จีรภัทร์ พินิจสุวรรณ์.(2565). *ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าแฟชั่นยั่งยืน(กรณีศึกษากระเป๋า รองเท้า* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4950/1/TP%20MM.065%202565.pdf

ชวนวล คณานุกูล. (กันยายน - ธันวาคม 2563). อิทธิพลของอารมณ์จากมโนสำนึกและการรับรู้การมีประสิทธิผลของผู้บริโภคต่อพฤติกรรมการบริโภคสายกรีน.*วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *28*(3), 22-43.

ณิชมน ปิ่นมณีนพรัตน์. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อและความพึงพอใจต่ออาหารเพื่อสุขภาพที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. คลังสารสนเทศวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. https://archive.cm.mahidol.ac.th/ handle/123456789/4806

นิรชา เอี่ยมชะโอด. (2563). *การศึกษาทัศนคติของผู้บริโภค Generation Y ในการซื้อผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, วิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/3666/1/TP%20MS.024%202563.pdf

ปุณชญา ใจภักดีและ นภวรรณ ตันติเวชกุล. (กันยายน - ธันวาคม 2562). ความใส่ใจสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมผู้บริโภคต่อตราสินค้าเพื่อสิ่งแวดล้อมของเจเนอเรชั่นวาย.*วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *27*(55) ,83-109.

ผกาวดี ก้อนคำดี. (2565). *ทัศนคติของคนกลุ่มเจเนอเรชัน Z ต่อการประสบความสำเร็จ* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. คลังสารสนเทศวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4721

พรรณปวีร์ เรืองสกุล. (2562). *ทัศนคติด้านสิ่งแวดล้อมและพฤติกรรมการใช้บรรจุภัณฑ์ที่นำมาเองของกลุ่มมิลเลนเนียล* (No. 174043) [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, คณะพาณิชยศาสตร์และการบัญชี มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6102031868_11123_11739.pdf

พิริยา เจียมจิตรักษ์. (2566). *การศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้ออัลบั้มเพลงที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของกลุ่มแฟนคลับศิลปินเกาหลีใต้ในประเทศไทย* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิ,มหาวิทยาลัยมหิดล]. คลังสารสนเทศวิทยาลัยการจัดการ มหาวิทยาลัยมหิดล.https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/5255

วัชราภรณ์ ขายม และสุภาวดี ฮงคนาค. (พฤษภาคม – มิถุนายน 2567). ผู้บริโภคในเศรษฐกิจหมุนเวียน: ทัศนคติต่อผลิตภัณฑ์และปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์แฟชั่นหมุนเวียนของกลุ่ม Generation Y (Millennials) ในเขตกรุงเทพมหานคร. *Rajapark Journal*, *18*(58), 116-131.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (20 พฤศจิกายน 2566). *ลดโลกร้อนด้วย Carbon Neutrality และ Net Zero Emissions.* https://www.onep.go.th/ลดโลกร้อนด้วย-carbon-neutrality-และ-net-zero-emissions/

Aditi, B., Nani, N., Juliana, J., & Manullang, S. O. (2020). Green trust mediates the effect of green perceived value and green perceived risk against green repurchase intention. *International*

Journal of Advanced Science and Technology, 29(9s), 354-365. https://www.researchgate.net/publication/342706242

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes, 50*(2), 179-211. https://doi.org/10.1016/0749-5978(91)90020-T

Ajzen, I. (2002). Perceived behavioral control, self‐efficacy, locus of control, and the theory of planned behavior 1. *Journal of applied social psychology*, *32*(4), 665-683.

Channa, N. A., Tariq, B., Samo, A. H., Ghumro, N. H., & Qureshi, N. A. (2022). Predicting consumers'intentions to purchase eco-friendly athletic wear in a moderated model of individual green values and gender. *International Journal of Sports Marketing and Sponsorship, 23*(2), 410–436. https://doi.org/10.1108/IJSMS-12-2020-0215

Cruz, S. M., & Manata, B. (2020). Measurement of environmental concern: A review and analysis. *Frontiers in Psychology,* 11, 363. https://doi.org/10.3389/fpsyg.2020.00363

Dimitrova, T., Ilieva, I., & Angelova, M. (2022). Exploring factors affecting sustainable consumption behaviour. *Administrative Sciences*, *12*(4), 155. https://doi.org/10.3390/ admsci12040155

D'Souza, C., Taghian, M., Lamb, P., & Peretiatko, R. (2007). Green decisions: demographics and consumer understanding of environmental labels. *International Journal of Consumer Studies, 31(*4), 371-376.

Han, H., Hsu, L. T. J., & Sheu, C. (2010). Application of the theory of planned behavior to green hotel choice: Testing the effect of environmental friendly activities. *Tourism management, 31(*3), 325-334.

Fleseriu, C., Cosma, S. A. & Bocănet, V. (2020). Values and Planned Behaviour of the Romanian Organic Food Consumer. *Sustainability, 12*(5), 1772. https://doi.org/10.3390/su12051772

Garg, S., & Bhardwaj, R. (2023). *Modeling of Environmental Pollution Due to the FashionIndustry Using Fractional Programming*. https://doi.org/10.3390/ecas2023-15508

Ghimouz, C., Kenné, J. P., & Hof, L. A. (2023). On sustainable design and manufacturing for the footwear industry–Towards circular manufacturing. *Materials & Design*, 233, 112224.

Harari, T. T. E., Sela, Y., & Bareket-Bojmel, L. (2023). Gen Z during the COVID-19 crisis: A comparative analysis of the differences between Gen Z and Gen X in resilience, values and attitudes. *Current Psychology, 42*(28), 24223-24232.

Kumar, N., Garg, P., & Singh, S. (2022). Pro-environmental purchase intention towards eco-friendly apparel: Augmenting the theory of planned behavior with perceived consumer effectiveness and environmental concern. *Journal of Global Fashion Marketing*, *13*(2), 134-150.

La Barbera, F., & Ajzen, I. (2020). Control interactions in the theory of planned behavior: Rethinking the role of subjective norm. *Europe's Journal of Psychology*, *16*(3), 401.

Magsamen-Conrad, K., & Dillon, J. M. (2020). Mobile technology adoption across the lifespan: A mixed methods investigation to clarify adoption stages, and the influence of diffusion attributes. *Computers in Human Behavior*, 112, 106456.

Novela, S., Synfah, M., & Lee, T. M. S. A. (2025). The role of environmental attitude as a mediating variable on green purchasing behavior of the young generation and the implication for SMEs to increase their environmental awareness. IOP Conference *Series: Earth and Environmental Science*, *1441*(1), 012030. IOP Publishing. https://doi.org/10.1088/1755-1315/1441/1/012030

Rossi E., Arfelli F., Barani L., Cespi D., Ciacci L., Passarini F. (2024). Improving the waste management system in an Italian footwear district applying MFA and LCA. *Journal Science of the Total Environment,* 955, https://doi.org/10.1016/j.scitotenv.2024.177289

Royani, I., & Imaningsih, E. S. (2024). Determinants of Green Purchase Intentions for Eco-friendly Skincare Products. *Journal of Applied Business, Taxation and Economics Research, 4*(2), 267- 287.

Santosa, A. D., Taufik, N., Prabowo, F. H. E., & Rahmawati, M. (2021). Continuance intention of baby boomer and X generation as new users of digital payment during COVID-19 pandemic using UTAUT2. *Journal of Financial Services Marketing, 26*(4), 259.

Setiawan, B., Afiff, A. Z., & Heruwasto, I. (2021). Personal norm and pro-environmental consumer behavior: An application of norm activation theory. *ASEAN Marketing Journal*, *13*(1), 3.

Shen, T., Rasdi, I. B., Ezani, N. E. B., & San, O. T. (2024). The mediating role of pro-environmental attitude and intention on the translation from climate change health risk perception to pro-environmental behavior. *Scientific Reports*, *14*(1), 9831.

Syed, S., Acquaye, A., Khalfan, M. M., Obuobisa-Darko, T., & Yamoah, F. A. (2024). Decoding sustainable consumption behavior: A systematic review of theories and models and provision of a guidance framework. *Resources, Conservation & Recycling Advances,* 23200232.

United Nations Environment Programme (UNEP). (2023). *Emissions gap report 2022*. https://www.unep.org/resources/emissions-gap-report-2022

World Economic Forum (2021). *This is how climate change could impact the global economy*. https://www.weforum.org/stories/2021/06/impact-climate-change-global-gdp/?utm_source=chatgpt.com

World Meteorological Organization. (2024). *Global temperature is likely to exceed 1.5°C above pre-industrial level temporarily in next 5 years*. https://shorturl.asia/U1BdN

Yılmaz, Z. (2020). Green product consumption analysis: Awareness, interest level, and sensitivity of consumers. *Pamukkale University Journal of Social Sciences Institute, 41*, 594-614. https://doi.org/10.30794/pausbed.687013

Zhang, J., Cherian, J., Abbas Sandhu, Y., Abbas, J., Cismas, L. M., Negrut, C. V., & Negrut, L. (2022). Presumption of green electronic appliances purchase intention: The mediating role of personal moral norms. *Sustainability*, *14*(8), 4572.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล ของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

Marketing Mix Factors Affecting Parents' Decision to Purchase Football Courses in Pathum Thani Province

กฤตนน อรุณเสถียร[1] อาชวิทธิ์ เจิงกลิ่นจันทน์[2] และสุภกร ตันวราวุฒิชัย[3]

Kritnon Aroonsathian[1] Archavit Choengklinchan[2] and Supakorn Tunvaravuttichai [3]

การจัดการฟุตบอลอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา[1]

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา[2,3]

E-mail: kritnon2006@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี และ (2) ประเมินปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจดังกล่าว โดยดำเนินการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองที่พาบุตรหลานเข้าเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 400 คน ด้วยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติเชิงพรรณนา การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) และการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยประชากรศาสตร์ ได้แก่ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ขณะที่เพศไม่มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ ได้แก่ ด้านกระบวนการให้บริการ บุคลากร ผลิตภัณฑ์ สภาพแวดล้อมทางกายภาพ และการส่งเสริมการตลาด โดยเฉพาะด้านกระบวนการให้บริการมีอิทธิพลสูงสุด (β = 0.427) (3) แบบจำลองถดถอยสามารถอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 67.7 (R^2 = 0.677) ผลการศึกษาสะท้อนว่าผู้ปกครองให้ความสำคัญกับคุณภาพการฝึกสอนและผลลัพธ์ของบุตรหลาน มากกว่ากิจกรรมส่งเสริมการตลาดทั่วไป

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจซื้อ คอร์สเรียนฟุตบอล

Abstract

The purposes of this study were (1) to compare demographic factors that influence parents' decisions to purchase football training courses in Pathum Thani Province and (2) to evaluate the marketing mix factors affecting such decisions. Data were collected from 400 parents whose children were enrolled in football courses in Pathum Thani using a questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics, one-way ANOVA, and stepwise multiple regression

analysis. The findings revealed that (1) demographic factors such as age, average monthly income, education level, occupation, and marital status significantly influenced the decision-making process at the 0.05 significance level, while gender had no significant effect; (2) marketing mix factors that significantly influenced parents' purchasing decisions included service process, personnel, product, physical environment, and promotion. Among these, the service process had the highest impact (β = 0.427); and (3) the final regression model could explain 67.7% of the variation in purchasing behavior (R^2 = 0.677). These findings suggest that parents prioritize the quality of instruction and the actual outcomes for their children over general promotional strategies.

Keywords: Marketing mix, decision making, football course

บทนำ

ในปัจจุบัน กีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมและมีบทบาทสำคัญในประเทศไทย โดยเฉพาะหลังจากการก่อตั้งการแข่งขันฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) ซึ่งจัดโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย (สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย, 2566) การแข่งขันดังกล่าวได้รับกระแสตอบรับเป็นอย่างดีจากประชาชน ส่งผลให้มีจำนวนผู้เข้าชมการแข่งขันในสนามและการสนับสนุนจากภาคเอกชนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง การเติบโตนี้นำไปสู่การพัฒนาวงการฟุตบอลไทยในหลายมิติ ไม่ว่าจะเป็นการจัดการสโมสร การพัฒนาบุคลากร และการส่งเสริมนักฟุตบอลทั้งในระดับเยาวชนและระดับอาชีพโดยเฉพาะในระดับเยาวชน การฝึกฝนกีฬาฟุตบอลมุ่งเน้นที่การปลูกฝังความรักในกีฬา ความสนุกสนาน ความมีระเบียบวินัย และการปฏิบัติตามกติกาและมารยาททางกีฬา เยาวชนส่วนใหญ่อยู่ในช่วงวัยเรียน ซึ่งโรงเรียน ผู้ปกครอง และภาคเอกชนต่างให้ความร่วมมือในการสนับสนุนเยาวชนเข้าสู่ระบบการฝึกฝนที่เหมาะสม จึงเกิดการจัดตั้งโรงเรียนหรือศูนย์ฝึกฟุตบอล (Academy) หรือที่รู้จักกันว่า "ฟาร์มเพาะเลี้ยงนักเตะ" อย่างแพร่หลาย ตัวอย่างของสถาบันที่มีบทบาทสำคัญคือ JMG Academy Thailand ซึ่งถือเป็นศูนย์ฝึกนักฟุตบอลอาชีพแห่งแรกของประเทศไทย และยังเป็นสถาบันแห่งแรกในทวีปเอเชียที่มุ่งมั่นในการพัฒนาเยาวชนอย่างมีระบบมากว่า 10 ปี (ฐิติพัฒน์ วีณิน, 2563) นอกจากนี้ ทีมสโมสรฟุตบอลอาชีพในประเทศไทยก็ได้จัดตั้งอะคาเดมีเป็นของตนเอง เพื่อพัฒนาเยาวชนให้เติบโตขึ้นมาเป็นนักฟุตบอลอาชีพของทีมอย่างต่อเนื่อง กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา (2553) ยังได้เน้นย้ำว่าการพัฒนากีฬาอาชีพอย่างยั่งยืนนั้น จำเป็นต้องมีการวางแผนทั้งในระยะสั้นและระยะยาวให้สอดคล้องกับแผนพัฒนากีฬาแห่งชาติ โดยต้องมีความต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถบรรลุวัตถุประสงค์ที่วางไว้ การจัดตั้งอะคาเดมีฟุตบอลจึงไม่ได้เป็นเพียงเครื่องมือในการฝึกฝนนักกีฬาเท่านั้น แต่ยังเป็นระบบสำคัญในการหล่อหลอมและคัดกรองเยาวชนที่มีศักยภาพการบริหารจัดการอะคาเดมีให้ประสบความสำเร็จจำเป็นต้องอาศัยปัจจัยหลายด้าน ทั้งความพร้อมด้านบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญ สถานที่ฝึกซ้อมที่ได้มาตรฐาน เงินทุนสนับสนุนที่เพียงพอ รวมถึงอุปกรณ์และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสม ซึ่งแนวทางเหล่านี้สอดคล้องกับ

แนวคิดทางการตลาดที่เรียกว่า “ส่วนประสมทางการตลาด” หรือ Marketing Mix 7P’s ซึ่งประกอบด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี เพื่อให้ผู้ประกอบการธุรกิจกีฬาได้นำข้อมูลไปใช้ในการปรับปรุงกลยุทธ์ทางการตลาด ให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ และส่งเสริมให้เยาวชนไทยสามารถพัฒนาไปสู่การเป็นนักฟุตบอลอาชีพในอนาคต ซึ่งจะส่งผลดีต่อการพัฒนาวงการฟุตบอลไทยในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.1 เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

1.2 เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

การทบทวนวรรณกรรม

2.1 แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

Kotler and Keller (2016) อธิบายว่า ประชากรศาสตร์เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาด โดยลักษณะของผู้บริโภค เช่น เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา และอาชีพ มีอิทธิพลต่อความต้องการและพฤติกรรมการซื้ออย่างมีนัยสำคัญ ตัวอย่างเช่น เพศ ผู้หญิงอาจให้ความสำคัญกับความปลอดภัยมากกว่าผู้ชาย อายุ: กลุ่มอายุที่ต่างกันมักมีความต้องการและพฤติกรรมที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ปกครองวัย 30–40 ปี มักให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะระยะยาวของบุตร รายได้ ส่งผลต่อความสามารถในการเลือกคอร์สเรียนที่มีคุณภาพสูง การศึกษา ส่งผลต่อความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลก่อนตัดสินใจ และอาชีพ: อาชีพที่แตกต่างอาจส่งผลต่อเวลาและความสะดวกในการพาบุตรหลานเข้าร่วมกิจกรรมฝึกซ้อม

2.2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix 7P's)

แนวคิด “ส่วนประสมทางการตลาด” (Marketing Mix) เดิมได้รับการพัฒนาโดย McCarthy (1964) ซึ่งประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 4 ประการ เรียกว่า 4P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price) ช่องทางจัดจำหน่าย (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งเน้นในบริบทของสินค้า (Product-Oriented) ไปสู่ 7P's โดยเพิ่มองค์ประกอบ People, Process, และ Physical Evidence เพื่อให้เหมาะสมกับธุรกิจบริการ: ผลิตภัณฑ์ (Product) การออกแบบคอร์สที่ตรงกับความต้องการ เช่น คอร์ส ฟุตบอลสำหรับเยาวชนระดับเริ่มต้น ราคา (Price) การตั้งราคาที่เหมาะสมและคุ้มค่าสำหรับผู้ปกครอง ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การเลือกสถานที่ฝึกที่เดินทางสะดวกและเหมาะสม การส่งเสริมการตลาด (Promotion):

การประชาสัมพันธ์ผ่านโซเชียลมีเดียและกิจกรรมส่งเสริมการขาย บุคลากร (People)ผู้ฝึกสอนและเจ้าหน้าที่ที่มีความเชี่ยวชาญ กระบวนการ (Process): การจัดการฝึกซ้อมที่มีมาตรฐานลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) สิ่งอำนวยความสะดวก เช่น สนามหญ้าเทียม

2.3 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค (Consumer Buying Process) ประกอบด้วย 5 ขั้นตอน (Walters, 1978) การรับรู้ถึงปัญหา,การค้นหาข้อมูล,การประเมินทางเลือกการตัดสินใจซื้อ,การประเมินหลังการซื้อ

2.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ฐิติพัฒน์ วีณิน (2563) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P’s ผลการวิจัยพบว่า ผู้ปกครองที่มีแนวโน้มตัดสินใจซื้อมักเป็นเพศหญิง อายุ 40–50 ปี การศึกษาระดับปริญญาตรี รายได้เฉลี่ยมากกว่า 50,000 บาท โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออย่างมีนัยสำคัญ ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ กระบวนการ และบุคลากร ขณะที่ด้านราคามีผลในระดับรอง โดยโมเดลสามารถอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจได้ร้อยละ 34.7

พีรศักดิ์ มนต์ชัยกุล, อนุชิต กลุวานิช, กิตติพงษ์ โพธิมู, และปริญญา ขวัญเมืองวานิช. (2564) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าชมฟุตบอลในสนาม กรณีศึกษาสโมสรอยุธยายูไนเต็ด ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาด ภาพลักษณ์สโมสร และปัจจัยกายภาพของสนามมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อการตัดสินใจของแฟนบอล โดยปัจจัยรวมสามารถอธิบายพฤติกรรมได้ร้อยละ 51.2 ทั้งนี้ ข้อมูลดังกล่าวสามารถนำไปพัฒนากลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มจำนวนผู้ชมในสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

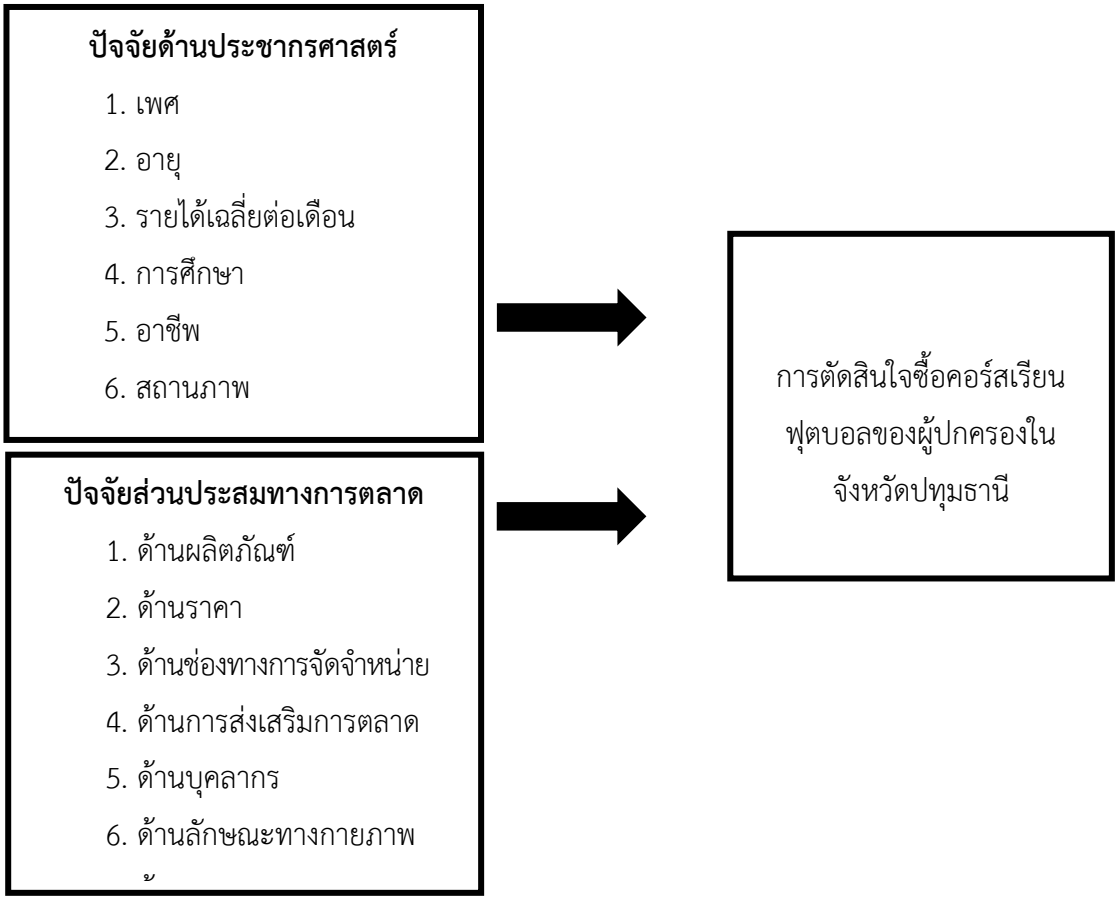

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีดำเนินการวิจัย

1.ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่าง 400 คน โดยใช้วิธีการเลือกสุ่มความน่าจะเป็น (Probability.sampling) โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple.Random Sampling) จากผู้ปกครองที่พาบุตรหลานไปเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี ที่อาศัยอยู่จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 950,397 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566)

2. เครื่องมือการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) โดยแบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1. คำถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบคำถาม ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพ เป็นแบบสอบถามประเภทตรวจสอบรายการ (Check list) ส่วนที่ 2. คำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี จำนวน 7 ด้าน เป็นแบบสอบถามประเภทมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ส่วนที่ 3. คำถามเกี่ยวกับการตัดสินใจในการซื้อคอร์

สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี เป็นแบบสอบถามประเภทมาตรวัดประมาณค่า (Rating scale) 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด ส่วนที่ 4. เป็นคำถามเกี่ยวข้องกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะเป็นคำถามปลายเปิด สำหรับการวิเคราะห์ข้อมูลในส่วนที่ 2 และ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale.ตามรูปแบบของ Likert.Scale.โดยให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว มี 5 ระดับ ใช้ระดับในการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความถี่ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังสูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้น

3. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

3.1. ประชากรผู้ปกครองที่พาบุตรหลานไปเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี ที่อาศัยอยู่จังหวัดปทุมธานี ที่มีอายุ 20 ปีขึ้นไป จำนวน 950,397 คน (สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย, 2566) 3.2. กลุ่มตัวอย่าง ตัวอย่างที่ใช้ศึกษา มีจำนวนทั้งสิ้น 400 คน โดยผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่างจำนวนดังกล่าวโดยใช้ตารางของสำเร็จรูปของ (Taro, Yamane. 1967) ณ.ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน ±5% ซึ่งตัวอย่างที่ได้นั้น ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการเลือกสุ่มตัวอย่างโดยใช้วิธีการเลือกสุ่มความน่าจะเป็น โดยการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย

4. สถิติที่ใช้ในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้ 4.1) การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรของผู้ตอบแบบสอบถามใช้การพรรณนาข้อมูลเพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) 4.2) การวิเคราะห์ส่วนประสมทางการตลาดของผู้ปกครอง ในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 4.3) การวิเคราะห์การตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง ในจังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) 4.4) การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัด ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) 4.5) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง จังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

5.ผลการวิจัย

การนำเสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลงานวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่างผู้ปกครองจำนวน 400 คน ซึ่งมีบุตรหลานเรียนคอร์สฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี โดยพิจารณาตัวแปรด้านเพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ และสถานภาพสมรส สรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

เพศ: กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชาย จำนวน 211 คน (คิดเป็นร้อยละ 52.75) รองลงมาเป็นเพศหญิง 184 คน (ร้อยละ 46.00) และไม่ระบุเพศ 5 คน (ร้อยละ 1.25)

อายุ: ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 41–50 ปี จำนวน 200 คน (ร้อยละ 50.0) รองลงมาคือช่วงอายุ 31–40 ปี จำนวน 129 คน (ร้อยละ 32.2) และช่วงอายุ 51–60 ปี จำนวน 37 คน (ร้อยละ 9.3)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน: มากที่สุดอยู่ในกลุ่มรายได้น้อยกว่าหรือเท่ากับ 20,000 บาท จำนวน 115 คน (ร้อยละ 28.7) รองลงมาคือกลุ่มรายได้ 20,001–30,000 บาท จำนวน 101 คน (ร้อยละ 25.3) และกลุ่มรายได้ 50,000 บาทขึ้นไป จำนวน 80 คน (ร้อยละ 20.0)

ระดับการศึกษา: ส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 189 คน (ร้อยละ 47.3) รองลงมาคือระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 78 คน (ร้อยละ 19.5) และระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 44 คน (ร้อยละ 11.0)

อาชีพ: กลุ่มอาชีพหลักคือพนักงานบริษัทและผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว ซึ่งมีจำนวนเท่ากันคือ 137 คน (ร้อยละ 34.3) รองลงมาคือข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ 94 คน (ร้อยละ 23.5)

สถานภาพสมรส: ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีสถานภาพสมรส จำนวน 324 คน (ร้อยละ 81.0) รองลงมาคือโสด 62 คน (ร้อยละ 15.5)

ส่วนที่ 2 ระดับความคิดเห็นด้านส่วนประสมทางการตลาดในการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของส่วนประสมทางการตลาด

ส่วนประสมทางการตลาด (n=400)	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	4.24	0.5741	ระดับมากที่สุด
2. ด้านราคา	3.85	0.7303	ระดับมาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.09	0.7403	ระดับมาก
4. ด้านส่งเสริมการตลาด	3.98	0.7167	ระดับมาก
5. ด้านบุคลากร	4.45	0.5409	ระดับมากที่สุด
6. ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ	4.45	0.6303	ระดับมากที่สุด
7. ด้านกระบวนการให้บริการ	4.29	0.5845	ระดับมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.18	0.5458	ระดับมาก

จากตารางที่ 1 พบว่า ส่วนประสมทางการตลาด ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ($\bar{x}$ = 4.45) ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 4.45) รองลงมา ด้านกระบวนการให้บริการ ($\bar{x}$ = 4.29) ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x}$ = 4.24) ด้านส่งเสริมการตลาด ($\bar{x}$ = 3.98) ตามลำดับและ ด้านราคา ($\bar{x}$ = 3.85) เป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์การตัดสินใจในการเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของพฤติกรรมการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี

การตัดสินใจในการเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี (n=400)	$\bar{x}$	**S.D.**	**ระดับความคิดเห็น**
1.ตระหนักถึงความต้องการของบุตรหลานในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล	4.43	0.679	ระดับมากที่สุด
2.หาข้อมูลอย่างละเอียดและครบถ้วนก่อนการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียน	4.39	0.659	ระดับมากที่สุด
3.ท่านตัดสินใจเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลจากความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของสถาบัน	4.26	0.762	ระดับมากที่สุด
4. ท่านคิดว่าบุตรหลานได้พัฒนาทักษะฟุตบอลอย่างแท้จริง	4.47	0.663	ระดับมากที่สุด
5.มีการประเมินทักษะด้านฟุตบอลของบุตรหลานหลังจากเรียนไปแล้ว	4.33	0.645	ระดับมากที่สุด
รวมเฉลี่ย	4.40	0.578	ระดับมากที่สุด

จากตารางที่ 2 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุดในการตัดสินใจในการเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ .ท่านคิดว่าบุตรหลานได้พัฒนาทักษะฟุตบอลอย่างแท้จริง ($\bar{x}$ = 4.47) รองลงมา ตระหนักถึงความต้องการของบุตรหลานในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล($\bar{x}$ = 4.43) หาข้อมูลอย่างละเอียดและครบถ้วนก่อนการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียน($\bar{x}$ = 4.39) .มีการประเมินทักษะด้านฟุตบอลของบุตรหลานหลังจากเรียนไปแล้ว ($\bar{x}$ = 4.33) ตามลำดับและท่านตัดสินใจเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลจากความน่าเชื่อถือและชื่อเสียงของสถาบัน ($\bar{x}$ = 4.29) เป็นลำดับสุดท้าย

ส่วนที่ 4 การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัด ด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA)

ตารางที่ 3 สมมติฐานปัจจัยลักษณะของผู้ปกครอง จำแนกตามปัจจัยประชากรศาสตร์ที่มีอิทธิพลการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี

สมมติฐาน	Sig.	ยอมรับสมมติฐาน	ไม่ยอมรับสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1.1 เพศแตกต่างกันมีอิทธิพลการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน	.633		✓
สมมติฐานที่ 1.2 อายุแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน	.000	✓	
สมมติฐานที่ 1.3 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน	.025	✓	
สมมติฐานที่ 1.4 ระดับการศึกษา แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานีแตกต่างกัน	.000	✓	
สมมติฐานที่ 1.5 อาชีพ แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน	.000	✓	
สมมติฐานที่ 1.6 สถานภาพ แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี แตกต่างกัน	.031	✓	

จากตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ รายได้ ระดับการศึกษา สถานภาพ มีอิทธิพลการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในจังหวัดปทุมธานี ได้แก่ อายุ รายได้ต่อเดือน ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

ส่วนที่ 5 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง จังหวัดปทุมธานี ด้วยการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P.มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองจังหวัดปทุมธานี

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ตัวแบบที่เหมาะสมของการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง จังหวัดปทุมธานี

การตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล	Model1	Model2	Model3	Model4	Model5
ค่าคงที่	1.165	0.548	0.470	0.438	0.434
ด้านกระบวนการให้บริการ	0.752	0.433	0.382	0.465	0.427
ด้านบุคลากร		0.446	0.379	0.375	0.330
ด้านผลิตภัณฑ์			0.140	0.199	0.157
ด้านส่งเสริมการตลาด				0.139	0.167
ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ					0.151
R^2	0.578	0.648	0.656	0.669	0.677
ADJ R^2	0.577	0.647	0.653	0.666	0.673
S.E.	0.37604	0.34367	0.34026	0.33412	0.33051
F	544.775	79.500	8.997	15.689	9.679

จากตารางที่ 4 จากการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณเพื่อศึกษาผลของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7P ที่มีต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง พบว่าใน Model 1 เมื่อนำเฉพาะตัวแปรด้านกระบวนการให้บริการมาวิเคราะห์เพียงตัวแปรเดียว มีค่า R^2 = 0.578 แสดงว่าสามารถอธิบายความแปรปรวนของการตัดสินใจซื้อได้ร้อยละ 57.8 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยเท่ากับ 0.752 และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐาน (S.E.) เท่ากับ 0.37604 เมื่อเพิ่มตัวแปรด้านบุคลากรใน Model 2 พบว่า R^2 เพิ่มขึ้นเป็น 0.648 แสดงว่าอธิบายความแปรปรวนได้เพิ่มเป็นร้อยละ 64.8 โดยตัวแปรด้านกระบวนการให้บริการและบุคลากรมีค่าสัมประสิทธิ์เท่ากับ 0.433 และ 0.446 ตามลำดับ และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานลดลงเป็น 0.34367 ใน Model 3 เมื่อเพิ่มตัวแปรด้านผลิตภัณฑ์ พบว่า R^2 = 0.656 อธิบายได้ร้อยละ 65.6 โดยตัวแปรทั้ง 3 ด้าน ได้แก่ กระบวนการให้บริการ (0.382) บุคลากร (0.379) และผลิตภัณฑ์ (0.140) ยังคงมีค่าสัมประสิทธิ์ทางบวกและมีนัยสำคัญ สำหรับ Model 4 เมื่อนำตัวแปรด้านส่งเสริมการตลาดเข้ามาร่วมวิเคราะห์ พบว่า R^2 เพิ่มขึ้นเป็น 0.669 และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานลดลงเหลือ 0.33412 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรด้านส่งเสริมการตลาดเท่ากับ 0.139 ใน Model 5 ซึ่งเป็นตัวแบบสุดท้าย เมื่อนำตัวแปรด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพเพิ่มเข้ามา พบว่า R^2 เพิ่มขึ้นเป็น 0.677 และค่าคลาดเคลื่อนมาตรฐานลดลงเหลือ 0.33051 โดยตัวแปรด้านกระบวนการให้บริการยังคงมีค่าสัมประสิทธิ์สูงที่สุด (0.427) รองลงมาคือบุคลากร (0.330) ผลิตภัณฑ์ (0.157) และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ (0.151) ส่วนด้านส่งเสริมการตลาดแม้จะมีค่าสัมประสิทธิ์เป็นบวกใน Model 4 แต่กลับเป็นค่าลบ (-0.167) ใน Model 5 แสดงให้เห็นถึงความซับซ้อนในการรับรู้ของผู้ปกครองต่อกิจกรรมส่งเสริมการตลาด

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการศึกษาพบว่า กลุ่มผู้ปกครองที่ตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลให้บุตรหลานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 41–50 ปี มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่เกิน 20,000 บาท และสำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี โดยประกอบอาชีพเป็นลูกจ้างหรือพนักงานบริษัท ลักษณะประชากรศาสตร์ดังกล่าวสะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มเป้าหมายมีความพร้อมในระดับหนึ่งทั้งด้านเศรษฐานะและการศึกษา ซึ่งส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าและการตัดสินใจซื้อบริการทางการศึกษาสำหรับบุตรหลาน โดยเฉพาะในบริบทของกิจกรรมกีฬา ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Keller (2016) ที่กล่าวว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการวางกลยุทธ์ทางการตลาดในส่วนของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix 7Ps) พบว่า ผู้ปกครองให้ความสำคัญในระดับ “มากที่สุด” ต่อด้านบุคลากร กระบวนการให้บริการ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ โดยเฉพาะบุคลากรผู้สอน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและสามารถสื่อสารกับผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ แสดงให้เห็นว่า ผู้บริโภคมีความคาดหวังในด้านคุณภาพและความเชี่ยวชาญของผู้ให้บริการ มากกว่าปัจจัยทางราคา ทั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Zeithaml, Bitner and Gremler (2009) ที่เสนอว่า ในธุรกิจบริการ การรับรู้คุณภาพมักขึ้นอยู่กับการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ให้บริการกับผู้รับบริการโดยตรงนอกจากนี้ พฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้ปกครองพบว่าอยู่ในระดับสูง โดยมีปัจจัยสำคัญคือ การรับรู้ว่าบุตรหลานสามารถพัฒนาทักษะฟุตบอลได้อย่างแท้จริง ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีของ Walters (1978) ที่ระบุว่า ผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อเมื่อมั่นใจว่าผลลัพธ์ที่ได้รับสามารถตอบสนองต่อความต้องการหรือคาดหวังได้อย่างแท้จริง จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อด้วยวิธีการถดถอยพหุคูณแบบขั้นตอน (Stepwise Multiple Regression) พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการให้บริการ บุคลากร ผลิตภัณฑ์ และสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ล้วนมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อ โดยแบบจำลองสามารถอธิบายพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อได้ถึงร้อยละ 67.7 ($R^2 = 0.677$) อย่างไรก็ตาม มีข้อค้นพบที่น่าสนใจคือ ปัจจัยด้านการส่งเสริมการตลาดกลับส่งผลในทางลบต่อการตัดสินใจซื้อ ซึ่งอาจสะท้อนให้เห็นถึงความไม่สอดคล้องกันระหว่างรูปแบบการสื่อสารการตลาดกับความคาดหวังของผู้ปกครอง เช่น การใช้ข้อความโฆษณาที่เกินจริง หรือการเสนอโปรโมชั่นในลักษณะที่เร่งรัด ซึ่งอาจก่อให้เกิดความรู้สึกไม่มั่นใจในคุณภาพของ คอร์สเรียน ผลการศึกษานี้นำไปสู่ข้อเสนอเชิงปฏิบัติว่า ผู้ประกอบการควรมุ่งเน้นการเสริมสร้าง “คุณค่าจากประสบการณ์จริง” (experience-based value) โดยการพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรที่มีคุณภาพ การจัดกระบวนการเรียนการสอนที่มีระบบ และการคัดเลือกบุคลากรที่มีความรู้ ความสามารถ และจิตวิทยาเด็ก เพื่อสร้างความมั่นใจและความประทับใจในระยะยาว นอกจากนี้ ควรพิจารณาปรับกลยุทธ์การตลาดให้เหมาะสมกับแต่ละกลุ่มเป้าหมายโดยใช้แนวทาง “การแบ่งส่วนตลาด” (Market Segmentation) โดยเฉพาะตามรายได้และช่วงอายุของผู้ปกครอง อันจะช่วยให้การสื่อสารและการนำเสนอคุณค่าของบริการตรงกับความต้องการที่แท้จริง และสามารถสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันในระยะยาว

ผลการศึกษาครั้งนี้ตอกย้ำให้เห็นว่า การพัฒนาและบริหารจัดการศูนย์ฝึกฟุตบอลควรมุ่งเน้นที่การยกระดับคุณภาพโดยรวมของบริการ อันประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่ เนื้อหาหลักสูตร บุคลากร

กระบวนการจัดการเรียนการสอน และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ มากกว่าการพึ่งพากลยุทธ์การส่งเสริมการขายเชิงพาณิชย์เพียงอย่างเดียว เนื่องจากกลุ่มผู้ปกครองในปัจจุบันให้ความสำคัญกับผลลัพธ์ที่จับต้องได้จากการเรียนรู้ของบุตรหลาน และตัดสินใจซื้อบนพื้นฐานของความคุ้มค่าทางการศึกษา มากกว่าการตอบสนองต่อแรงจูงใจชั่วคราว เช่น ส่วนลดหรือโปรโมชั่น การสื่อสารการตลาดที่เน้นเนื้อหาจริง และสะท้อนคุณภาพบริการอย่างตรงไปตรงมา จึงมีแนวโน้มสร้างความเชื่อมั่นได้มากกว่าการโฆษณาเกินจริง ทั้งนี้ ผู้ประกอบการควรพิจารณานำข้อมูลจากผลวิจัยไปใช้กำหนดทิศทางกลยุทธ์ที่ยั่งยืน โดยยึดผู้บริโภคเป็นศูนย์กลาง และปรับวิธีการให้สอดคล้องกับลักษณะเฉพาะของกลุ่มเป้าหมาย

ข้อเสนอแนะ

1. ผู้ประกอบการศูนย์ฝึกฟุตบอล ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการให้บริการอย่างเป็นระบบ เช่น การจัดตารางเรียน การติดตามความก้าวหน้าของผู้เรียน และการสื่อสารกับผู้ปกครองอย่างต่อเนื่อง เพื่อสร้างความเชื่อมั่นและประสบการณ์ที่ดีแก่ผู้ใช้บริการ

2. บุคลากร เป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลสูงต่อการตัดสินใจ ผู้ประกอบการควรส่งเสริมให้โค้ชและทีมงานมีความเชี่ยวชาญทั้งด้านทักษะฟุตบอลและการดูแลเด็ก รวมถึงการมีมนุษย์สัมพันธ์ที่ดีเพื่อสร้างบรรยากาศการเรียนรู้ที่ปลอดภัยและเป็นมิตร

3.ด้านสภาพแวดล้อมทางกายภาพ ควรได้รับการปรับปรุงให้ได้มาตรฐาน เช่น สนามฝึกซ้อมต้องปลอดภัย มีอุปกรณ์ครบถ้วน และมีระบบรักษาความสะอาดและความปลอดภัยที่ดี

4. การส่งเสริมการตลาด ควรเน้นการให้ข้อมูลที่เป็นจริงและชัดเจน แทนการใช้โปรโมชั่นเชิงพาณิชย์มากเกินไป เช่น การแชร์ผลงานของนักเรียน การรีวิวจากผู้ปกครอง หรือการจัดกิจกรรมให้ทดลองเรียน เพื่อสร้างการรับรู้ที่เป็นบวกและเชื่อถือได้

5. ควรแบ่งกลุ่มตลาดเป้าหมาย ตามรายได้และช่วงอายุของผู้ปกครอง เพื่อสามารถวางแผนบริการและกลยุทธ์การตลาดได้ตรงกลุ่ม เช่น กลุ่มรายได้ต่ำอาจตอบสนองต่อแพ็คเกจราคายืดหยุ่นหรือทุนการศึกษาพิเศษ

บรรณานุกรม

กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา. (2553). *แผนยุทธศาสตร์สร้างกีฬาไทยสู่ความเป็นเลิศ (พ.ศ. 2553–2559).* กรุงเทพฯ: กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา.

ฐิติพัฒน์ วีณิน. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองในเขตกรุงเทพมหานคร.*[วิทยานิพนธ์บริหาร ธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.

พีรศักดิ์ มนต์ชัยกุล, อนุชิต กลุวานิช, กิตติพงษ์ โพธิมู, และ ปริญญา ขวัญเมืองวานิช. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเข้าชมฟุตบอลในสนาม กรณีศึกษาสโมสรอยุธยา

ยูไนเต็ด. ใน *เอกสารประกอบการประชุมวิชาการระดับชาติด้านนวัตกรรมการจัดการ ครั้งที่ 2* (น. 124–138). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ. มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา https://rcimcon.rcimacademy.com/ uploads/2025/01/Bibliography.pdf

สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย. (2566). ประวัติและการดำเนินงานของไทยลีก. กรุงเทพฯ: สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย. FA Thailand. https://fathailand.org/about

สำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย. (2566). *สถิติประชากรไทยตามทะเบียนราษฎร ณ เดือนธันวาคม 2566*. กรมการปกครอง.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education Limited.

McCarthy, E. J. (1964). *Basic marketing*: *A managerial approach.* Homewood, IL: Richard D. Irwin.

Taro, Y. (1967). *Statistics: An introductory analysis. New York*: Harper & Row.

Walters, C. G. (1978). *Consumer behavior: Theory and practice* (3rd ed.). Homewood, IL: Irwin.

Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., and Gremler, D. D. (2009). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (5th ed.). McGraw-Hill.

การตัดสินใจของผู้ปกครองในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล

Parental Decision-Making in Purchasing Football Training Courses

กฤตนน อรุณเสถียร[1] อาชวิทธิ์ เจิงกลิ่นจันทน์[2] และสุภกร ตันวราวุฒิชัย[3]

Kritnon Aroonsathian[1] Archavit Choengklinchan[2] and Supakorn Tunvaravuttichai[3]

การจัดการฟุตบอลอาชีพ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา[1]

วิทยาลัยนวัตกรรมและการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา[2,3]

E-mail: kritnon2006@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่ออภิปรายเนื้อหาสาระเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ เนื่องจากธุรกิจโรงเรียนสอนฟุตบอลมีการเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูง แต่ยังขาดการศึกษาที่ลงลึกถึงองค์ประกอบที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจของผู้ปกครองอย่างละเอียด งานวิจัยนี้ใช้กรอบแนวคิดทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix 4P และ 7P) และทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในการตอบวัตถุประสงค์จากการตรวจสอบเอกสารและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง พบประเด็นหลักที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกคอร์สเรียนฟุตบอล ดังนี้ ประเด็นที่ 1 ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ซึ่งให้ความสำคัญกับคุณภาพหลักสูตรและความเชี่ยวชาญของผู้ฝึกสอน ประเด็นที่ 2 ด้านราคา (Price) ที่ต้องคุ้มค่าและเหมาะสมกับคุณภาพบริการ และประเด็นที่ 3 ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ซึ่งการสื่อสารและการประชาสัมพันธ์ผ่านสื่อดิจิทัลและการตลาดแบบปากต่อปากมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจพร้อมกับข้อเสนอแนะว่า ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากร (People) และกระบวนการบริการ (Process) อย่างต่อเนื่อง รวมทั้งปรับปรุงลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ให้สามารถสร้างความประทับใจและตอบสนองความคาดหวังของผู้ปกครองได้ เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันและสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้าในระยะยาว

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด การตัดสินใจ คอร์สเรียนฟุตบอล

Abstract

The objective of this academic article is to discuss the factors of the marketing mix that influence parents' decisions in purchasing football training courses, proposing effective strategies to meet consumer needs. Given the rapid growth and intense competition in football school businesses, there remains a lack of in-depth studies exploring the specific

elements affecting parents' decision-making behavior. This research employs the Marketing Mix theoretical framework (4Ps and 7Ps) and consumer buying decision theory to achieve its objectives. A review of relevant literature identified key factors affecting parental decision making in selecting football courses: 1) Product, emphasizing curriculum quality and coach expertise; 2) Price, focusing on cost-effectiveness relative to service quality; and 3) Promotion, highlighting the importance of digital communication and word-of-mouth marketing. The study recommends that entrepreneurs continuously emphasize developing their personnel (People) and service processes (Process) and improving physical evidence to effectively meet parental expectations, enhance competitiveness, and achieve long-term customer satisfaction.

Keywords: Marketing Mix, decision-making, football training courses

บทนำ

ฟุตบอลเป็นกีฬาที่ได้รับความนิยมทั่วโลก และการเรียนฟุตบอลในระดับเยาวชนได้รับความสนใจจากผู้ปกครองที่ต้องการให้บุตรหลานมีพัฒนาการทางร่างกาย ทักษะสังคม และโอกาสในอนาคต อย่างไรก็ตาม การตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกคอร์สเรียนฟุตบอลได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย เช่น คุณภาพของหลักสูตร ความชำนาญของผู้ฝึกสอน ราคา และสถานที่ให้บริการ งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์ปัจจัยทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ โดยพิจารณาผ่านกรอบแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (4P และ 7P) และพฤติกรรมผู้บริโภค

ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ธุรกิจโรงเรียนสอนฟุตบอลในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงความต้องการของตลาดที่เพิ่มขึ้น ทั้งจากกระแสความนิยมฟุตบอลระดับนานาชาติ และความตระหนักของผู้ปกครองถึงประโยชน์ของการเล่นกีฬาต่อพัฒนาการของเด็กจากผลการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคของสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ร่วมกับศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ พบว่า มูลค่าตลาดของธุรกิจฝึกสอนกีฬาและนันทนาการในประเทศไทยในปี 2566 มีแนวโน้มเติบโตต่อเนื่อง โดยกลุ่มโรงเรียนสอนกีฬาฟุตบอลมีสัดส่วนสูงที่สุด คิดเป็น 34.7% ของตลาดทั้งหมด และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ยราว 8.5% ต่อปี อีกทั้งยังพบว่า ผู้ปกครองมากกว่า 70% ของกลุ่มตัวอย่างในเขตเมืองใหญ่ให้ความสำคัญกับการเลือกสถาบันฝึกสอนฟุตบอลที่มีมาตรฐานและระบบการฝึกซ้อมที่ชัดเจน นอกจากนี้ การสนับสนุนจากภาครัฐและสมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทยในการพัฒนานักกีฬาเยาวชนกีฬาฟุตบอลได้รับความนิยมและมีบทบาทสำคัญในประเทศไทย หลังจากการก่อตั้งการแข่งขันฟุตบอลไทยพรีเมียร์ลีกอย่างเป็นทางการในปี พ.ศ. 2552 (ค.ศ. 2009) ซึ่งจัดโดยสมาคมฟุตบอลแห่งประเทศไทย (สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย, 2566) ยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจนี้ และกระตุ้นให้เกิดการแข่งขันด้านคุณภาพการให้บริการในหมู่ผู้ประกอบการ

การทบทวนวรรณกรรมนี้มุ่งศึกษาองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกคอร์สเรียนฟุตบอล โดยรวบรวมและวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้องในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา (พ.ศ. 2563 –2568) เพื่อให้เข้าใจถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจ ทั้งในด้านการตลาด การบริการ และความคาดหวังของผู้ปกครอง ซึ่งความเข้าใจนี้จะเป็นประโยชน์ต่อผู้ประกอบการในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและการบริการให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครองในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครอง ได้แก่ ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านการส่งเสริม การตลาด ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ และปัจจัยด้านกระบวนการ

การทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นหนึ่งในกรอบแนวคิดที่ได้รับความนิยมมากที่สุดในวงการวิชาการด้านการตลาดและได้รับการนำมาใช้ในการศึกษาในหลายบริบท ทั้งสินค้าและบริการ โดยเฉพาะในงานวิจัยนี้ ซึ่งมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการซื้อคอร์สเรียนฟุตบอล กรอบแนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคอย่างครอบคลุมและเป็นระบบ

1.1 พัฒนาการของแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดในระยะแรกเริ่มจากการเสนอของ McCarthy (1960) ที่กล่าวว่า 4 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ Product (ผลิตภัณฑ์), Price, (ราคา) Place (ช่องทางการจัดจำหน่าย) และ Promotion (การส่งเสริมการตลาด) ซึ่งเรียกรวมกันว่า 4P โดยถูกใช้กันอย่างแพร่หลายในการวางแผนกลยุทธ์การตลาด โดยเฉพาะในภาคสินค้า (Goods-Oriented Marketing)

McCarthy (1964) ได้นำเสนอแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 4P ซึ่งประกอบด้วยผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), ช่องทางจัดจำหน่าย (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) โดยถือเป็นกรอบเบื้องต้นในการวิเคราะห์และวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาดขององค์กรต่อมา Booms and Bitner (1981) ได้ขยายกรอบแนวคิดนี้ให้เหมาะสมกับธุรกิจบริการ โดยเพิ่มองค์ประกอบอีก 3 ด้าน ได้แก่ บุคลากร (People), กระบวนการให้บริการ (Process), และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) กลายเป็นโมเดล 7P ซึ่งเหมาะกับธุรกิจที่ให้บริการเป็นหลัก เช่น โรงเรียนสอนฟุตบอลที่เน้นความเชี่ยวชาญของบุคลากรและกระบวนการบริการที่เป็นระบบแนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนจาก Kotler and Keller (2016) ที่ระบุว่าส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7P เป็นเครื่องมือสำคัญที่องค์กรสามารถนำมาใช้สร้างคุณค่า (Value) และความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2 รายละเอียดขององค์ประกอบในแนวคิด 7P

Product (ผลิตภัณฑ์) – เป็นข้อเสนอที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้า ทั้งที่มีตัวตน (สินค้า) และไม่มีตัวตน (บริการ ความคิด บุคคล) ซึ่งต้องมีอรรถประโยชน์ (Utility) และคุณค่า (Value) ที่สามารถรับรู้ได้อย่างชัดเจนในสายตาของผู้บริโภค (ธัญญานันท์ จิระธรรมวิทย์)

Price (ราคา) – เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อแลกเปลี่ยนกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ ซึ่งสะท้อนถึงคุณค่าและการเปรียบเทียบระหว่างต้นทุนกับประโยชน์ที่ได้รับ (Sweeney and Soutar)

Place (สถานที่/ช่องทางการจัดจำหน่าย) – ครอบคลุมสถานที่ที่ให้บริการ ช่องทางออนไลน์หรือออฟไลน์ รวมถึงการเข้าถึงที่สะดวกและปลอดภัย (Kotler and Keller, 2016)

Promotion (การส่งเสริมการตลาด) – เครื่องมือการสื่อสาร เช่น โฆษณา โปรโมชั่น รีวิว ช่องทางโซเชียลมีเดีย ซึ่งช่วยกระตุ้นการรับรู้และสร้างแรงจูงใจให้เกิดการซื้อ (ธัญญานันท์ จิระธรรมวิทย์, 2564)

People (บุคลากร) – บุคลากรที่ให้บริการต้องมีความรู้ ทักษะ และทัศนคติที่ดี รวมถึงความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Zeithaml, Bitner and Gremler, 2013)

Process (กระบวนการให้บริการ) – ลำดับวิธีการในการให้บริการแก่ลูกค้า เช่น การสมัครเรียน การจัดกลุ่มฝึก ระบบรายงานผล ฯลฯ ซึ่งต้องเป็นระบบที่สะดวก รวดเร็ว ไม่ซับซ้อน (Kotler and Keller, 2016)

Physical Evidence (ลักษณะทางกายภาพ) – สิ่งแวดล้อม สถานที่ เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์ที่แสดงถึงมาตรฐานการบริการที่เป็นรูปธรรม และช่วยเสริมภาพลักษณ์ความน่าเชื่อถือให้บริการนั้น (Bitner, Booms and Mohr, 1994)

แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7P มีความเหมาะสมต่อวัตถุประสงค์ของงานวิจัยนี้อย่างยิ่ง เนื่องจากครอบคลุมทุกองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อบริการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของโรงเรียนสอนฟุตบอลที่มีลักษณะเป็นบริการที่ผู้ปกครองไม่ได้บริโภคด้วยตนเอง แต่ตัดสินใจแทนบุตรหลาน ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจจึงเกี่ยวข้องกับความเชื่อมั่น ความปลอดภัย และความสามารถของบุคลากรเป็นหลัก จากการสังเคราะห์วรรณกรรมพบว่า People, Process และ Product เป็นองค์ประกอบที่ผู้ปกครองให้ความสำคัญสูงสุด ขณะที่ Price และ Promotion มีบทบาทในลำดับรอง โดยเฉพาะในกลุ่มผู้ปกครองรายได้ปานกลางถึงสูง ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องทั้งในและต่างประเทศยังสนับสนุนว่า การรับรู้คุณค่าบริการ (Perceived Service Value) มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับบุคลากร กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ ดังนั้น การนำแนวคิด 7P มาเป็นกรอบวิเคราะห์ในงานวิจัยนี้ จึงสามารถตอบวัตถุประสงค์ได้อย่างครอบคลุม และเป็นพื้นฐานที่ชัดเจนในการวางกลยุทธ์การตลาดที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ปกครองในบริบทปัจจุบัน

2 แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

2.1 ความหมายและความสำคัญของกระบวนการตัดสินใจซื้อ

กระบวนการตัดสินใจซื้อ (Consumer Decision-Making Process) เป็นกระบวนการทางพฤติกรรมที่ผู้บริโภคใช้ในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าและบริการ โดยพิจารณาจากปัจจัยภายในและภายนอกที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ แรงจูงใจ และการกระทำของผู้บริโภค ซึ่งมีความสำคัญอย่างยิ่งในบริบทของบริการ เช่น การเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลสำหรับบุตรหลาน เพราะเป็นการตัดสินใจแทนบุคคลอื่นและเกี่ยวข้องกับเป้าหมายในระยะยาว Kotler และ Keller (2016) อธิบายว่า กระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคประกอบด้วย 5 ขั้นตอน ได้แก่ (1) การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition), (2) การค้นหาข้อมูล (Information Search), (3) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives), (4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision), และ (5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-Purchase Behavior)

2.2 แบบจำลองกระบวนการตัดสินใจในแนวคิดต่าง ๆ

ปรีดี นุกุลสมปรารถนา (2564) ได้เสนอโมเดลที่ขยายออกเป็น 6 ขั้นตอน โดยแยกขั้นตอน "การซื้อสินค้า" (Purchase) ออกจาก "การตัดสินใจซื้อ" อย่างชัดเจน ซึ่งจะช่วยให้การวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้บริโภคสามารถลงลึกในแต่ละช่วงของกระบวนการได้มากยิ่งขึ้น เช่น การวางแผนส่งเสริมการตลาด ณ จุดขาย หรือการบริการหลังการขาย สามารถ สิทธิมณี (2562) และสุวพจน์ ผจงจิตยางกูร (2566) กล่าวว่า รายละเอียดของแต่ละขั้นตอนไว้อย่างเป็นระบบ โดยเฉพาะในขั้นของ "การตระหนักรู้ถึงปัญหา" ซึ่งสามารถเกิดจากหลายสาเหตุ เช่น สินค้าหมด การเปลี่ยนแปลงของบุคคลหรือครอบครัว สถานะทางการเงิน หรือประสิทธิภาพของการตลาด ทั้งนี้เมื่อผู้บริโภครับรู้ปัญหา ก็จะเข้าสู่ขั้นตอน "การแสวงหาข้อมูล" ซึ่งอาจได้จากแหล่งบุคคล (Personal Search) แหล่งธุรกิจ (Commercial Search) แหล่งข่าวทั่วไป (Public Search) และจากประสบการณ์ตนเอง (Experimental Search) ขั้นตอนต่อมา คือ การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ผู้บริโภคจะนำข้อมูลมาเปรียบเทียบโดยใช้เกณฑ์ เช่น คุณสมบัติของสินค้า ความเชื่อถือต่อตราสินค้า ระดับความสำคัญของคุณลักษณะ และประสบการณ์เดิม การตัดสินใจซื้อจึงเป็นผลลัพธ์ของกระบวนการประเมินซึ่งได้รับอิทธิพลจากทั้งข้อมูลและสถานการณ์เฉพาะหน้า ขณะที่พฤติกรรมหลังการซื้อ เช่น ความพึงพอใจ การซื้อซ้ำ หรือการบอกต่อ จะส่งผลต่อความยั่งยืนของความสัมพันธ์ระหว่างลูกค้าและผู้ให้บริการ

2.3 การเชื่อมโยงกับการตลาดบริการ

เพื่อให้เห็นภาพอย่างชัดเจนเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกับกรอบแนวคิดการตลาดบริการแบบ 7P สามารถสรุปเป็นตารางเปรียบเทียบดังนี้

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกับ แนวคิดการตลาดบริการแบบ 7P

ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อ	**องค์ประกอบ 7P ที่เกี่ยวข้อง**
การรับรู้ปัญหา	Promotion, Physical Evidence
การค้นหาข้อมูล	Promotion, Place
การประเมินทางเลือก	Product, People, Price
การตัดสินใจซื้อ	Price, Process
พฤติกรรมหลังการซื้อ	People, Process, Physical Evidence

จากตารางข้างต้นสามารถวิเคราะห์ได้ว่า องค์ประกอบแต่ละด้านของการตลาดมีอิทธิพลในแต่ละขั้นตอนของการตัดสินใจซื้อแตกต่างกัน เช่น การรับรู้ปัญหาและการค้นหาข้อมูลมักได้รับอิทธิพลจากการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และสื่อที่เกี่ยวข้อง ขณะที่การประเมินทางเลือกและการตัดสินใจซื้อจะพึ่งพาข้อมูลเชิงคุณภาพของสินค้า บุคลากร และราคา ส่วนพฤติกรรมหลังการซื้อจะสะท้อนจากประสบการณ์โดยตรงในการใช้บริการ ซึ่งครอบคลุมทั้งด้านบุคลากร ระบบบริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพเมื่อเชื่อมโยงแนวคิดกระบวนการตัดสินใจซื้อเข้ากับกรอบแนวคิด 7P จะเห็นได้ว่าแต่ละองค์ประกอบของการตลาดสามารถเข้าไปมีบทบาทในแต่ละขั้นของการตัดสินใจ เช่น การส่งเสริมการตลาด (Promotion) มีผลในช่วงของการตระหนักรู้และการค้นหาข้อมูล บุคลากร (People) และผลิตภัณฑ์ (Product) มีอิทธิพลสูงในช่วงการประเมินทางเลือก ขณะที่กระบวนการให้บริการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) สร้างความพึงพอใจในขั้นตอนหลังการซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ดังนั้น การผสานแนวคิดกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคกับกรอบแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 7P ไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจพฤติกรรมของผู้ปกครองที่ตัดสินใจเลือกคอร์สเรียนฟุตบอลอย่างเป็นระบบเท่านั้น แต่ยังสามารถชี้ให้เห็นถึงจุดยุทธศาสตร์ที่ผู้ประกอบการสามารถเข้าไปพัฒนา ปรับปรุง หรือสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันได้อย่างแม่นยำและตรงจุดในช่วงการประเมินทางเลือก ขณะที่กระบวนการให้บริการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) สร้างความพึงพอใจในขั้นตอนหลังการซื้อได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. แนวคิดการตลาดบริการและผลต่อการตัดสินใจของผู้ปกครอง

แนวคิดของส่วนประสมทางการตลาดมีบทบาทสำคัญในการกำหนดกลยุทธ์ของคอร์สเรียนฟุตบอล โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของธุรกิจบริการที่เน้นทั้งผลลัพธ์เชิงพฤติกรรมและประสบการณ์ของผู้บริโภค งานวิจัยของ Kotler & Keller (2016) ชี้ให้เห็นว่าส่วนประสมทางการตลาด 4P (Product, Price, Place, Promotion) และ 7P (เพิ่ม People, Process, Physical Evidence) มีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้าในภาคบริการ Lovelock & Wirtz (2011) ได้อธิบายเพิ่มเติมว่าการตลาดบริการมีลักษณะเฉพาะที่ต้องพิจารณาทั้งด้านการจัดการกระบวนการบริการ (Process Management) และความสามารถของบุคลากร เนื่องจากบริการไม่สามารถจับต้องได้ การรับรู้คุณค่าจึงขึ้นอยู่กับประสบการณ์และปฏิสัมพันธ์ของลูกค้ากับผู้

ให้บริการโดยตรง นอกจากนี้ การศึกษาของ Zeithaml et al. (2013) ชี้ให้เห็นว่า ในภาคธุรกิจการศึกษาและกีฬา เช่น โรงเรียนสอนฟุตบอล ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของ 7P ดังนี้:

- Product: หลักสูตรที่ได้มาตรฐาน เป็นระบบ มีการพัฒนาทักษะด้านเทคนิคและจิตใจ พร้อมการประเมินผลที่เป็นรูปธรรม และการรับรองจากสถาบันที่น่าเชื่อถือ
- Price: ความคุ้มค่าของราคา ความยืดหยุ่นในการชำระเงิน การเปิดเผยค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมอย่างโปร่งใส
- Place: ความสะดวกในการเดินทาง ทำเลที่ตั้ง ระบบขนส่งสาธารณะ และความปลอดภัยของบริเวณโดยรอบ
- Promotion: ช่องทางการสื่อสารที่ทันสมัย เช่น สื่อดิจิทัล การแนะนำปากต่อปาก โปรแกรมส่งเสริมการขาย และกิจกรรมพิเศษ
- People: คุณวุฒิ ประสบการณ์ของผู้ฝึกสอน ทักษะการสื่อสาร และความเข้าใจด้านจิตวิทยาเด็ก
- Process: ระบบการจัดการชั้นเรียน การสื่อสารความก้าวหน้า การจัดการกรณีฉุกเฉิน และการตอบรับข้อเสนอแนะจากผู้ปกครอง
- Physical Evidence: สภาพแวดล้อมของสนาม อุปกรณ์การฝึก ความสะอาด ระบบรักษาความปลอดภัย และสิ่งอำนวยความสะดวกสำหรับผู้ปกครอง

Wilson et al. (2020) สนับสนุนแนวคิดดังกล่าวโดยเน้นว่า การบริการที่มีคุณภาพสูงต้องพิจารณาองค์ประกอบเชิงมนุษย์และประสบการณ์การใช้บริการควบคู่กัน และต้องมุ่งสร้างคุณค่าให้แก่ลูกค้าด้วยความใส่ใจในรายละเอียดทุกด้านของ 7P Parasuraman & Berry (2019) กล่าวว่า การรับรู้คุณภาพบริการของผู้ปกครองมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความพึงพอใจและการตัดสินใจซื้อซ้ำ โดยเฉพาะในด้านความน่าเชื่อถือของบริการ การตอบสนองต่อความต้องการ ความมั่นใจที่ผู้ปกครองรู้สึกได้ และองค์ประกอบทางกายภาพที่ช่วยสร้างภาพลักษณ์ให้แก่สถาบันฝึกสอน

จากการทบทวนวรรณกรรมในหัวข้อนี้สามารถสังเคราะห์ได้ว่า แนวคิดการตลาดบริการ โดยเฉพาะกรอบแนวคิด 7P มีบทบาทสำคัญในการวิเคราะห์พฤติกรรมของผู้ปกครองที่เลือกคอร์สเรียนฟุตบอลให้บุตรหลาน โดยองค์ประกอบทั้งเจ็ด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการให้บริการ และลักษณะทางกายภาพ ล้วนมีผลต่อการรับรู้คุณค่าและความพึงพอใจของผู้บริโภค แนวคิดจากนักวิจัยชั้นนำ เช่น Kotler & Keller (2016), Lovelock & Wirtz (2011) and Zeithaml et al. (2013) ต่างสนับสนุนว่าความสามารถในการออกแบบบริการที่มีคุณภาพ การบริหารจัดการกระบวนการ และการมีบุคลากรที่มีศักยภาพ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้ปกครองอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในบริการที่เกี่ยวข้องกับการดูแลและพัฒนาบุตรหลานในระยะยาว นอกจากนี้ ความคาดหวังของผู้ปกครองในเรื่องความปลอดภัย ความเชื่อถือได้ และบรรยากาศการเรียนรู้ที่เหมาะสม ล้วนเป็นประเด็นที่เชื่อมโยงโดยตรงกับแนวทางการออกแบบกลยุทธ์ทางการตลาด ดังนั้น การใช้กรอบแนวคิด 7P ไม่เพียงแต่ช่วยให้เข้าใจปัจจัยเชิงการตลาด แต่ยังสามารถวิเคราะห์เชิงลึกถึงความรู้สึกและทัศนคติของผู้ปกครองได้อย่างครอบคลุมและแม่นยำ

4. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคอร์สเรียนฟุตบอล

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกคอร์สเรียนฟุตบอลของผู้ปกครองสามารถจำแนกออกตามกรอบแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด (7P) ได้อย่างครอบคลุม โดยสะท้อนทั้งด้านเนื้อหาหลักสูตร บริการ การจัดการ และประสบการณ์การใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler & Keller (2016) Zeithaml et al. (2013) and Lovelock & Wirtz (2011) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการตลาดบริการในการสร้างความน่าเชื่อถือและความภักดีของผู้บริโภคในภาคบริการการศึกษาและกีฬา

ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่มีมาตรฐาน ชัดเจน และสามารถพัฒนาทักษะทั้งด้านเทคนิคและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรมของเด็ก เช่น วินัย ความมีน้ำใจนักกีฬา และความมั่นใจในตนเอง

ด้านราคา (Price) มีความเกี่ยวข้องกับความคุ้มค่าและต้นทุนในการเข้าร่วมกิจกรรม ผู้ปกครองมักพิจารณาค่าบริการที่สะท้อนถึงคุณภาพบริการ มีความยืดหยุ่นและสามารถบริหารจัดการได้ภายใต้งบประมาณครัวเรือน

ด้านสถานที่ (Place) ความสะดวกในการเดินทาง ความปลอดภัย และบรรยากาศรอบบริเวณล้วนมีผลต่อความรู้สึกไว้วางใจของผู้ปกครอง โดยเฉพาะในเขตเมืองใหญ่ที่การเดินทางมีข้อจำกัด

ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) การประชาสัมพันธ์ผ่านช่องทางดิจิทัล การแนะนำแบบปากต่อปาก และรีวิวจากผู้ใช้บริการมีอิทธิพลต่อการรับรู้คุณภาพและสร้างภาพลักษณ์ของแบรนด์ในสายตาผู้ปกครอง

ด้านบุคลากร (People) คุณภาพและบุคลิกภาพของผู้ฝึกสอนถือเป็นตัวแปรสำคัญ โดยเฉพาะความสามารถในการสื่อสารกับเด็กและสร้างแรงบันดาลใจในการเรียนรู้กีฬา

ด้านกระบวนการ (Process) ความชัดเจนของขั้นตอนตั้งแต่การสมัครเรียน การฝึกซ้อม การประเมินผล ไปจนถึงการสื่อสารกับผู้ปกครองจะสร้างประสบการณ์ที่ดีและความรู้สึกเชื่อมั่นต่อระบบบริการ

ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ได้แก่ สนามฝึกซ้อม เครื่องมือ อุปกรณ์ และสภาพแวดล้อมทั้งหมดที่มองเห็นได้และจับต้องได้ ซึ่งช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของสถาบันให้ดูเป็นมืออาชีพ

จากการเปรียบเทียบแนวคิด 7P กับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เช่น แบบจำลองของ Kotler & Keller (2016) and Blackwell et al. (2006) พบว่า ทั้งสองแนวคิดสามารถสนับสนุนซึ่งกันและกัน กล่าวคือ ปัจจัยทางการตลาดใน 7P มักสัมพันธ์กับแต่ละขั้นตอนในกระบวนการตัดสินใจ เช่น การส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลในขั้นตอนการตระหนักถึงปัญหา การเปรียบเทียบข้อมูลจะอิงกับผลิตภัณฑ์ ราคา และบุคลากร ในขณะที่การตัดสินใจซื้อและพฤติกรรมหลังการซื้อจะพึ่งพาปัจจัยกระบวนการบริการและลักษณะทางกายภาพ

กล่าวโดยสรุป การสังเคราะห์องค์ความรู้ในหัวข้อนี้ช่วยชี้ให้เห็นความสำคัญของการจัดการบริการอย่างครบวงจรตามแนวคิด 7P ควบคู่ไปกับการทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคตามกระบวนการตัดสินใจ ซึ่ง

จะทำให้ผู้ประกอบการสามารถกำหนดกลยุทธ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างแม่นยำ และสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันในระยะยาว

บทสรุป

จากผลการศึกษานี้พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน (7P) มีอิทธิพลอย่างชัดเจนต่อการตัดสินใจของผู้ปกครองในการเลือกซื้อคอร์สเรียนฟุตบอลให้บุตรหลาน โดยเฉพาะในบริบทของธุรกิจบริการด้านการศึกษาและกีฬา ซึ่งการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไม่ได้พิจารณาเฉพาะตัวผลิตภัณฑ์เท่านั้น แต่ยังครอบคลุมถึงกระบวนการบริการ การรับรู้คุณค่า และประสบการณ์ที่ได้รับจากการใช้บริการทั้งหมด องค์ประกอบที่มีอิทธิพลมากที่สุด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) บุคลากร (People) และกระบวนการให้บริการ (Process) ซึ่งตรงกับผลการศึกษาของ Kotler & Keller (2016) and Lovelock & Wirtz (2011) ที่ชี้ให้เห็นว่าคุณภาพของบริการและความสามารถของบุคลากรเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความพึงพอใจของลูกค้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในธุรกิจบริการที่เกี่ยวข้องกับเด็กและเยาวชน ซึ่งผู้ปกครองมีบทบาทเป็นผู้ตัดสินใจแทนบุตรหลานในด้านผลิตภัณฑ์ ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับหลักสูตรที่มีมาตรฐาน มีความชัดเจนในการพัฒนาทักษะทั้งทางเทคนิคและคุณลักษณะเชิงพฤติกรรม เช่น ความมีระเบียบวินัย ความกล้าแสดงออก และความมั่นใจในตนเอง พวกเขาต้องการให้บุตรหลานได้รับการฝึกฝนที่เป็นระบบ มีเป้าหมายชัดเจน และสามารถวัดผลการพัฒนาได้อย่างเป็นรูปธรรม ด้านบุคลากร ผู้ปกครองให้ความสำคัญกับความรู้ ความสามารถ และทักษะการสื่อสารของผู้ฝึกสอน โดยเฉพาะความเข้าใจในพฤติกรรมของเด็กและการสร้างแรงจูงใจที่เหมาะสม สิ่งเหล่านี้ไม่เพียงส่งผลต่อพัฒนาการของเด็กเท่านั้น แต่ยังส่งผลโดยตรงต่อความเชื่อมั่นของผู้ปกครองที่เป็นผู้ตัดสินใจหลักในการเลือกใช้บริการ สำหรับกระบวนการให้บริการ การมีระบบจัดการที่ดี เช่น ขั้นตอนการสมัครเรียน การประเมินผล การสื่อสารกับผู้ปกครอง และการบริหารจัดการกิจกรรมต่าง ๆ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสร้างความประทับใจและความเชื่อมั่นในระบบการเรียนการสอน ทั้งนี้ กระบวนการที่มีความชัดเจนและเป็นระบบจะช่วยให้ผู้ปกครองรู้สึกว่าบุตรหลานของตนได้รับการดูแลอย่างมีประสิทธิภาพ ในด้านอื่น ๆ เช่น ราคา (Price) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ก็มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเช่นกัน โดยเฉพาะการส่งเสริมการตลาดผ่านสื่อดิจิทัล และการแนะนำแบบปากต่อปาก ซึ่งมีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการรับรู้ปัญหาและการค้นหาข้อมูล การสื่อสารที่ทันสมัยและเข้าถึงง่ายช่วยให้ผู้ปกครองได้รับข้อมูลอย่างรวดเร็วและมีความเชื่อมั่นในแบรนด์มากยิ่งขึ้น ข้อมูลจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) พบว่า ในปี 2566 ธุรกิจโรงเรียนสอนกีฬาฟุตบอลมีสัดส่วนตลาดสูงสุดถึง 34.7% ของตลาดฝึกสอนกีฬาและนันทนาการทั้งหมด และมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 8.5% ต่อปี ตัวเลขเหล่านี้สะท้อนถึงโอกาสในการขยายตัวของตลาดและศักยภาพในการแข่งขันของผู้ประกอบการที่สามารถตอบโจทย์ผู้ปกครองได้อย่างตรงจุด นอกจากนี้ การเปรียบเทียบกับทฤษฎีกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค เช่น แบบจำลองของ Kotler & Keller (2016) และ Blackwell et al. (2006) ยังพบว่า องค์ประกอบของ 7P มีความสัมพันธ์กับแต่ละขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจอย่างเป็น

ระบบ เช่น การรับรู้ปัญหาและการค้นหาข้อมูลได้รับอิทธิพลจากการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ขณะที่การประเมินทางเลือกและการตัดสินใจซื้อขึ้นอยู่กับคุณภาพของผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) และบุคลากร (People) ส่วนพฤติกรรมหลังการซื้อจะได้รับอิทธิพลจากกระบวนการให้บริการ (Process) และประสบการณ์ที่เกิดจากลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence)

กล่าวโดยสรุป เน้นย้ำถึงความสำคัญของการนำแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด 7P มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์การตลาดของธุรกิจโรงเรียนสอนฟุตบอล เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ปกครองได้อย่างตรงจุด และสร้างความพึงพอใจซึ่งจะนำไปสู่การตัดสินใจซื้อซ้ำและความภักดีในระยะยาว การใช้กรอบแนวคิด 7P ร่วมกับการทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนกลยุทธ์ได้อย่างเป็นระบบและแม่นยำ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรเชื่อมโยงแต่ละองค์ประกอบของกรอบแนวคิด 7P เข้ากับขั้นตอนของกระบวนการตัดสินใจซื้ออย่างชัดเจนเพื่อแสดงให้เห็นว่าแต่ละปัจจัยทางการตลาดมีผลต่อพฤติกรรมของผู้ปกครองในช่วงใดของการตัดสินใจ เช่น การส่งเสริมการตลาด (Promotion) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ส่งผลต่อการรับรู้ปัญหา ขณะที่บุคลากร (People) และหลักสูตร (Product) มีบทบาทสำคัญในขั้นตอนการประเมินทางเลือก

2. ควรขยายผลการวิเคราะห์ให้ครอบคลุมถึงความสัมพันธ์เชิงลึกระหว่างองค์ประกอบของ 7P โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร (People) กับกระบวนการบริการ (Process) และลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ซึ่งมักร่วมกันสร้างประสบการณ์การใช้บริการที่ดี และนำไปสู่ความพึงพอใจหลังการซื้อ

3. ควรใช้ข้อมูลเชิงสถิติหรือผลการศึกษาที่ผ่านมาเพื่อสนับสนุนการอภิปรายในแต่ละหัวข้อเช่น การอ้างอิงถึงสถิติจากสำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.) ที่ระบุว่า ธุรกิจโรงเรียนสอนฟุตบอลมีอัตราการเติบโตเฉลี่ย 8.5% ต่อปี และครองส่วนแบ่งตลาด 34.7% เพื่อเสริมให้ข้อวิเคราะห์มีน้ำหนักมากขึ้น

4. ควรแสดงความต่อเนื่องระหว่างวัตถุประสงค์ของการวิจัยกับผลการอภิปรายอย่างชัดเจนกล่าวคือแต่ละข้อค้นพบควรสัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ทั้ง 2 ข้อ ได้แก่ การศึกษาปัจจัยการตัดสินใจของผู้ปกครอง และการวิเคราะห์องค์ประกอบทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการเลือกคอร์สเรียนฟุตบอล

5. ควรมีข้อเสนอแนะแนวทางการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์จริงในเชิงกลยุทธ์ เช่น ผู้ประกอบการสามารถนำผลการศึกษาไปพัฒนาแนวทางส่งเสริมการขาย การฝึกอบรมบุคลากร การปรับปรุงสถานที่ฝึกซ้อม และการสื่อสารกับผู้ปกครองในเชิงจิตวิทยาเด็ก เพื่อเพิ่มโอกาสในการตัดสินใจซื้อซ้ำและสร้างความภักดีในระยะยาว

บรรณานุกรม

ธัญญานันท์ จิระธรรมวิทย์. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสของผู้หญิงในเขตอำเภอเมืองสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ*[การศึกษาค้นคว้าอิสระปริญญาเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย]. scholar.utcc.ac.th/home. https://scholar.utcc.ac.th/server/api/core/bitstreams/d1653817-521c-4d76-ad26-ab44ea6b5ef6/content

ปรีดี นุกูลสมปรารถนา. (2564). *พฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย. (2566). *ประวัติและการดำเนินงานของไทยลีก*. กรุงเทพฯ: สมาคมกีฬาฟุตบอลแห่งประเทศไทย. FA Thailand. https://fathailand.org/about

สามารถ สิทธิมณี. (2562). *การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2566). *รายงานพฤติกรรมผู้บริโภคในธุรกิจกีฬาและนันทนาการ*. สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. กรุงเทพฯ

สุวพจน์ ผจงจิตยางกูร. (2566). *แบบจำลองการตัดสินใจซื้อสำหรับสินค้าและบริการในยุคดิจิทัล*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Bitner, M. J., Booms, B. H., and Mohr, L. A. (1994). Critical service encounters: The employee's viewpoint. *Journal of Marketing*, 58(4), 95–106.

Blackwell, R. D., Miniard, P. W., and Engel, J. F. (2006). *Consumer behavior* (10th ed.). ThomsonSouth-Western.

Booms, B. H. and Bitner, M. J. (1981). Marketing strategies and organization structures for service firms. In J. H. Donnelly and W. R. George (Eds.), Marketing of Services (pp. 47–51). Chicago: American Marketing Association.

Kotler, P., and Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). Pearson Education Limited.

Lovelock, C. H., and Wirtz, J. (2011). *Services marketing: People, technology, strategy* (7th ed.). Pearson.

McCarthy, E. J. (1964). *Basic marketing*: *A managerial approach.* Homewood, IL: Richard D. Irwin.

Parasuraman, A., and Berry, L. L. (2019). *Marketing services: Competing through quality*. Free Press.

Sweeney, J. C., & Soutar, G. N. (2001). Consumer perceived value: The development of a multiple item scale. *Journal of Retailing*, 77(2), 203–220.

Wilson, A., Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2020). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (3rd ed.). McGraw-Hill Education.

Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., and Gremler, D. D. (2013). *Services marketing: Integrating customer focus across the firm* (6th ed.). McGraw-Hill.

ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้าน ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Marketing Mix Factors Values in Society the Quality of the Store's Service That Affects Deciding to Buy Auspicious Trees in Bangkok Metropolitan Region

จารวี เสริมศิริ[1] และสาวิตรี สันติพิริยพร[2]

Jarawee Sermsiri[1] and Sawitree Santipiriyapon[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1,2]

E-mail: Toonjutaluk@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล (2) เพื่อศึกษาอิทธิพลของค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล และ (3) เพื่อศึกษาอิทธิพลคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจาก กลุ่มผู้บริโภคที่สนใจและตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในช่วง 1-12 เดือนที่ผ่านมา และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 400 คน สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีอิทธิพลในด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (2) ค่านิยมในสังคมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล (3) คุณภาพการบริการของร้านค้าต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการมีอิทธิพลในด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด ค่านิยมในสังคม คุณภาพการบริการ ต้นไม้มงคล

Abstract

The research had 3 objectives. (1) Study the influence of marketing mix factors that affect the decision to purchase auspicious woods. (2) Study the influence of social values that affect the decision to purchase auspicious woods. (3) Study the influence of the store's service quality on the decision to purchase auspicious woods. This research was quantitative. The

researcher collected data by questionnaire. The sample consisted of customers who decided to purchase auspicious woods in the past 1-12 months and live in Bangkok Metropolitan Region, 400 people. Analyze data from frequency, percentage, mean, standard deviation and multiple linear regression. The research found. (1) Marketing mix factors; promotion positively influenced the decision to purchase auspicious woods in Bangkok Metropolitan Region. Marketing mix factors; place negatively influenced the decision to purchase auspicious woods in Bangkok Metropolitan Region. (2) Social values didn't influence the decision to purchase auspicious woods in Bangkok Metropolitan Region. (3) Auspicious woods store's service qualities were Concrete service and compassion positively influenced the decision to purchase auspicious woods in Bangkok Metropolitan Region. Auspicious woods store's service qualities were confidence for service users negatively influenced the decision to purchase auspicious woods in Bangkok Metropolitan Region.

Keywords: Marketing mix, social values, service quality, Auspicious Woods

บทนำ

ต้นไม้ถือว่ามีความผูกพันกับชีวิตมนุษย์มานานแล้ว มนุษย์รู้จักที่จะนำเอาส่วนต่าง ๆ ของต้นไม้มาใช้ประโยชน์ในรูปของปัจจัยสี่ที่จำเป็นในการดำรงชีวิต อีกทั้งต้นไม้ยังเป็นสิ่งให้ความร่มรื่น ความสุ ขตาสุขใจ ความมีชีวิตชีวาผ่อนคลายอารมณ์ของมนุษย์ได้เป็นอย่างดี ในปัจจุบันที่วิถีการดำเนินชีวิตของผู้คนเริ่มเปลี่ยนแปลงไปตามเศรษฐกิจที่กำลังพัฒนาไปอย่างไม่หยุดยั้งและสภาพสังคมที่ผันแปรอยู่ ส่งผลให้การใช้ชีวิตห่างไกลจากธรรมชาติโดยเฉพาะในเขตกรุงเทพมหานครซึ่งเป็นชุมชนขนาดใหญ่และสภาพแวดล้อมที่เต็มไปด้วยอาคารสูง ๆ จำนวนมากไม่ว่าจะเป็นอาคารสำนักงาน โรงแรมหรือ ห้างสรรพสินค้าส่งผลให้บรรยากาศรอบ ๆ ตัวกลายเป็นสิ่งปลูกสร้างแทนที่จะเป็นแมกไม้ที่ให้ความสดชื่นแจ่มใสเหมือนแต่ก่อน ประกอบกับที่ผ่านมาประเทศไทยประสบปัญหาฝุ่น PM 2.5 ที่ส่งผลให้ในต้นปีที่ผ่านมามีผู้ป่วยเกี่ยวกับมลพิษทางอากาศ 1.52 ล้านคน (สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี, 2566)

จากปัญหาหมอกควันและฝุ่นละอองขนาดเล็กที่เกิดขึ้นส่งผลให้ประชาชนมีความวิตกกังวลต่อการเจ็บป่วยด้วยโรคระบบทางเดินหายใจ ภูมิแพ้อากาศ รวมไปถึงมีผลกระทบต่อพฤติกรรมทางสุขภาพในด้านต่าง ๆ หันกลับมาให้ความสำคัญกับสุขภาพร่างกายมากขึ้น โดยหนึ่งในวิธีรักษาสุขภาพด้านทางเดินหายใจที่ได้รับความนิยม คือ การให้ความสำคัญกับการเลือกซื้อต้นไม้ที่ช่วยฟอกอากาศ โดยประชาชนรับรู้ถึงสรรพคุณของต้นไม้ประเภท โดยเฉพาะต้นไม้ที่สามารถฟอกอากาศได้และมีความมงคล ต้นไม้ที่ได้รับความนิยมในการซื้อส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่มว่าน เช่น ว่านงาช้าง ลิ้นมังกร และว่านหางจระเข้ เป็นต้น ผู้ค้าตลาดต้นไม้ที่จตุจักรระบุว่ายอดขายต้นไม้เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะต้นไม้ที่มีคุณสมบัติในการฟอกอากาศและดูดซับสารพิษ ส่งผลให้

เศรษฐกิจในตลาดพันธุ์ไม้มีแนวโน้มที่ดีขึ้น (สรวิศ ต่างพันธุ์, 2563) สะท้อนได้จากมูลค่าธุรกิจต้นไม้ในตลาดใหญ่อย่างประเทศสหรัฐอเมริกามีแนวโน้มเติบโตขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเห็นได้จากตั้งแต่ปี 2020 ที่มีมูลค่าตลาด 15.29 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ ในปี 2021 มีมูลค่าตลาด 15.34 พันล้านดอลลาร์สหรัฐ นอกจากนี้ยังมีกลุ่มคนอายุ 18-34 ปีหันมาปลูกต้นไม้กันมากขึ้น จนมียอดใช้จ่ายต่อครัวเรือนเพิ่มขึ้นถึง 503 ดอลลาร์สหรัฐ ซึ่งสำหรับประเทศไทยกระแสการปลูกต้นไม้มงคลได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก โดยเกษตรกรมีการลดความเสี่ยงจากการปลูกพืชเชิงเดี่ยว ทำนา ไร่อ้อย หันมาปลูกต้นไม้มงคลเป็นอาชีพเสริม รวมกลุ่มจัดตั้งเป็นแปลงใหญ่ โดยมีกรมส่งเสริมการเกษตรให้การสนับสนุน และเพิ่มมูลค่าของต้นไม้มงคล ตลอดจนจัดหาพันธุ์ไม้ใหม่ ๆ เพื่อส่งออกตลาดทั้งในและต่างประเทศ เช่น อินโดนีเซีย และฟิลิปปินส์ เป็นต้น (เทคโนโลยีชาวบ้าน, 2567)

อีกทั้งประชาชนชาวไทยยังมีความเชื่อในการปลูกต้นไม้หรือดอกไม้มงคลภายในบ้านมาตั้งแต่ในอดีต โดยมีความเชื่อว่าการปลูกต้นไม้มงคลสามารถเสริมความเจริญรุ่งเรืองในชีวิตให้ดียิ่งขึ้น ทั้งด้านสุขภาพ การงาน การเงิน และความรัก การปลูกต้นไม้มงคล ถือเป็นสิ่งที่ช่วยเพิ่มความแข็งแรงของร่างกายและจิตใจได้เป็นอย่างมาก ไม่ว่าจะเป็นการตกแต่งบ้านให้สวยงามด้วย ดอกไม้มงคล สร้างความสดชื่นให้กับที่อยู่อาศัย ช่วยให้บรรยากาศภายในบ้านเกิดความผ่อนคลายมากขึ้น ฟอกอากาศในบ้านให้สะอาด คลายความอ่อนล้าของสายตา เรียกได้ว่าเป็นข้อดีทั้งร่างกายและจิตใจ ด้วยความที่วิถีชีวิตคนไทยมีความสัมพันธ์กับต้นไม้มาช้านานจึงทำให้ต้นไม้มีอิทธิพลต่อ วิถีชีวิตคนไทย เกิดเป็นความเชื่อหรือพิธีกรรมที่มีต้นไม้เข้ามามีเกี่ยวข้องด้วยที่เห็นได้เด่นชัด คือ คนไทยมีคติความเชื่อเกี่ยวกับความเป็นสิริมงคลของต้นไม้แต่ละชนิด คนไทยจึงเกิดความเชื่อว่าเมื่อปลูกต้นไม้มงคลในบริเวณบ้านของตนจะส่งผลดีให้กับครอบครัวจะมีแต่สิ่งดีๆเข้ามาในชีวิต ซึ่งตามความเชื่อของคนไทยแล้วนั้น ไม้มงคลแต่ละชนิดมีความหมายแตกต่างกันออกไป (chantrathongbai, 2554)

ในปัจจุบัน ธุรกิจต้นไม้ไม่ได้จำกัดเพียงการจำหน่ายต้นไม้เท่านั้น แต่ยังมุ่งเน้นการนำเสนอ “รสนิยม” พร้อมกับการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า เนื่องจากการปลูกต้นไม้มงคลได้กลายเป็นสัญลักษณ์ที่สะท้อนรสนิยมและไลฟ์สไตล์ของผู้ปลูก คล้ายกับการสะสมของแต่งบ้านหรือของสะสมอื่น ๆ จากรายงานของกรุงเทพธุรกิจระบุว่า ในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา ธุรกิจต้นไม้มงคลมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการปลูกต้นไม้เหล่านี้ไม่ได้เป็นเพียงการสร้างรายได้หรือการทำตามกระแสเท่านั้น แต่ยังสะท้อนถึงความชื่นชอบและเอกลักษณ์ของผู้ปลูกที่แตกต่างกันไปตามรสนิยมส่วนบุคคล ธุรกิจต้นไม้ที่สามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับไลฟ์สไตล์ของลูกค้า และยกระดับผลิตภัณฑ์ให้มีคุณค่ามากกว่าการขายต้นไม้เพียงอย่างเดียว มีโอกาสเติบโตแม้ในช่วงวิกฤต ตัวอย่างเช่น การขายต้นไม้พร้อมกระถางหวายถักในสไตล์มินิมอล การให้คำแนะนำในการดูแลต้นไม้ฟรีตลอดชีวิต หรือการจัดจำหน่ายต้นไม้พร้อมแพ็กเกจสวยงามสำหรับมอบเป็นของขวัญในโอกาสสำคัญต่าง ๆ เป็นต้น (กรุงเทพธุรกิจ, 2563) ซึ่งรสนิยมของกลุ่มคนที่มีอิทธิพลจะส่งต่อไปยังผู้อื่นได้กลายไปเป็นค่านิยมในสังคม ทำให้เกิดการส่งต่อแนวความคิด ค่านิยมทางสังคมมีบทบาทสำคัญต่อการกำหนดทัศนคติและพฤติกรรมของมนุษย์ การพัฒนาเครื่องมือทางการตลาดที่สอดคล้องกับค่านิยมเหล่านี้จะเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จได้อย่างมีนัยสำคัญ ค่านิยมจึงเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดพฤติกรรม และ

เมื่อพฤติกรรมนั้นสอดคล้องกับค่านิยมของผู้บริโภค ย่อมส่งผลให้เกิดความพึงพอใจในตัวผู้บริโภคตามมา (ภาสวรรณ ธีรอรรถ, 2555)

อย่างไรก็ตาม นอกเหนือจากค่านิยมในการซื้อต้นไม้มงคลที่เกิดขึ้นในสังคม ซึ่งเป็นผลที่มาจากปัจจัยด้านความสนใจของผู้บริโภคแล้ว ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อยังรวมถึงบทบาทของผู้ประกอบการหรือผู้จัดจำหน่ายด้วย เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันมีความต้องการที่หลากหลายและให้ความสำคัญกับการบริการที่ดี ดังนั้น ผู้ประกอบการจึงต้องเตรียมความพร้อมในด้านกลยุทธ์ทางการตลาดที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างตรงจุด พร้อมทั้งให้ความสำคัญกับคุณภาพของการบริการในการจำหน่ายสินค้า เพื่อสร้างความพึงพอใจและการตอบสนองความคาดหวังของผู้บริโภคได้อย่างเหมาะสมและมีประสิทธิภาพ

ดังนั้นผู้วิจัยจึงศึกษาค้นคว้าปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งข้อมูลที่ได้จากการวิจัยในครั้งนี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการส่งเสริมกลยุทธ์ทางการตลาดที่เหมาะสมตรงตามความต้องการของผู้บริโภค รวมถึงสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการปรับปรุงคุณภาพการบริการเพื่อสร้างความประทับใจแก่ลูกค้าก่อให้เกิดการตัดสินใจซื้อและเพิ่มความเจริญเติบโตทางด้านธุรกิจได้ในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล
2. เพื่อศึกษาอิทธิพลของค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล
3. เพื่อศึกษาอิทธิพลคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล ผู้วิจัยได้ทบทวนวรรณกรรมดังนี้

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Kotler (1997) ได้กล่าวไว้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง การจัดการการขายช่วยขับเคลื่อนคุณภาพ ราคา และการกระจายสินค้า การส่งเสริมการตลาดใช้เพื่อช่วยส่งเสริมการขาย

อนุศักดิ์ ฉิ่นไพศาล (2566) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดในธุรกิจหมายถึงกระบวนการ กลยุทธ์และเครื่องมือที่ใช้เพื่อเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายที่มีโอกาสเป็นลูกค้า พร้อมทั้งกระตุ้นยอดขายให้เกิดขึ้น

สุดาพร กุณฑลบุตร (2557) ส่วนประสมทางการตลาด หมายถึง องค์ประกอบหลักของกลยุทธ์การตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งถูกนำมาใช้ในการวางแผนงานด้านการตลาดอย่างมีระบบ โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อใช้ทรัพยากรที่มีอย่างคุ้มค่า เพื่อเพิ่มยอดขายและผลกำไรขององค์กรให้ได้มากที่สุด

กล่าวโดยสรุปส่วนประสมทางการตลาด (4P's) หมายถึง ส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจ ซึ่งในที่นี้คือธุรกิจต้นไม้มงคล นี่เป็นส่วนสำคัญในการดำเนินธุรกิจ เปรียบเสมือนเครื่องมือที่ช่วยให้สามารถวิเคราะห์ตัดสินใจเกี่ยวกับกลยุทธ์ทางการตลาด และดำเนินธุรกิจได้

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับค่านิยม

Crutchfield (1966) ระบุว่า ค่านิยม คือความเชื่อว่าสิ่งใดสิ่งหนึ่งเป็นสิ่งที่จำเป็นหรือไม่จำเป็น หรือเป็นสิ่งที่ดีหรือไม่ดี ซึ่งความเชื่อนี้ส่งผลสะท้อนต่อวัฒนธรรมของสังคม และกลายเป็นสิ่งที่สังคมยึดถือปฏิบัติ สำหรับผู้ที่ยอมรับค่านิยมเหล่านั้นเป็นของตนเอง ค่านิยมจะกลายเป็นแนวทางในการดำรงชีวิต

Phenix (1996) กล่าวว่า ค่านิยม หมายถึงแนวคิดหรือความเชื่อที่กำหนดว่าสิ่งใดหรือพฤติกรรมใดมีคุณค่า และสมควรแก่การปฏิบัติ ทำให้ประชาชนมีระเบียบแบบแผนและมีความสุข

พัชรา ทิพยทัศน์ (2551) อธิบายว่า ค่านิยม เป็นสิ่งที่มีอยู่ในตัวทุกคน และมีผลกระทบต่อความคิดและการกระทำของพวกเขา ซึ่งพาไปสู่การตัดสินใจเพื่อก้าวไปสู่สิ่งใหม่ นอกจากนี้ ค่านิยมยังเป็นตัวชี้วัดที่สะท้อนถึงความแตกต่างระหว่างบุคคลในกลุ่มสังคม โดยความแตกต่างดังกล่าวส่งผลต่อการกำหนดคุณค่าของแต่ละบุคคล

จากความหมายที่กล่าวมาข้างต้นนั้นสามารถสรุปได้ว่า ค่านิยม หมายถึง สิ่งที่บุคคลพึงพอใจหรือเห็นว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า และยอมรับไว้แสดงออกถึงความเชื่อ โดยค่านิยมของบุคคลจะแฝงอยู่ภายในความคิด อารมณ์ความรู้สึก และ ค่านิยมเป็นสิ่งที่มีการเปลี่ยนแปลงได้ตามสภาพแวดล้อม และความเหมาะสมในแต่ละยุคสมัย เนื่องจากการปรับเปลี่ยนแปลงทางสังคมทำให้สังคมนั้น เกิดมีค่านิยมใหม่มาทดแทนค่านิยมเดิม

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

อดุลย์ จาตุรงคกุล (2550) ระบุว่า การให้บริการ คือ การปฏิบัติตามคำสั่งหรือความต้องการของอีกฝ่ายหนึ่ง โดยไม่จำเป็นต้องมีการโอนสิทธิ์หรือทรัพย์สินใด ๆ

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ (2552) กล่าวว่า การบริการ คือ กระบวนการหรือกิจกรรมที่มุ่งส่งมอบสินค้าและบริการให้แก่ผู้รับ โดยไม่ก่อให้เกิดปัญหา พร้อมทั้งตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า

Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985) กล่าวว่า การให้บริการ หมายถึง ศักยภาพที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัวให้บริษัทโดดเด่น พร้อมมอบบริการและคุณภาพสูงที่ลูกค้าต้องการ ทำให้ลูกค้าอยากใช้บริการต่อ

ผู้วิจัยสรุปได้ว่า คุณภาพการให้บริการ (Service Quality) หมายถึง การมอบบริการที่ดีและตรงตามความต้องการของลูกค้า การบริการที่มีคุณภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ธุรกิจแตกต่างจากคู่แข่ง และช่วยสร้างความพึงพอใจ รวมถึงความรู้สึกต่อการภักดีของลูกค้า ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืน

4. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อ

จุทารัตน์ เกียรติรัศมี (2558) กล่าวว่า ลูกค้าจะตัดสินใจเมื่อความรู้และความต้องการเท่านั้น ฉันสนใจในสินค้าหรือบริการนี้ สามารถค้นหาข้อมูลที่ต้องการได้ เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพและราคาในที่สุดคุณจะต้องตัดสินใจและเลือกผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของคุณ ดังนั้นคุณจึงตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์นั้น

Kotler (2003) กล่าวว่า การตัดสินใจซื้อ คือการตัดสินใจขึ้นอยู่กับหลายทางเลือก ดังนั้น เราต้องใช้เหตุผลในการตัดสินใจว่าจะทำอย่างไร หรือคุณต้องการอะไร

มนัส ศุภรจิตพร (2555) อธิบายว่า การตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคพิจารณาและตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า หรือบริการ โดยข้อมูลที่เกี่ยวข้องในกระบวนการนี้มักประกอบด้วยรายละเอียดเกี่ยวกับสินค้า กลุ่มชุมชน หรือแวดวงทางสังคม รวมถึงความคิดเห็นและมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ

สรุปได้ว่าการตัดสินใจคือกระบวนการที่มุ่งเน้นการระบุโอกาสในการเลือก การพิจารณาทางเลือกที่เหมาะสมที่สุด และการสรุปผลลัพธ์ของกระบวนการคิดอย่างมีเหตุผล เพื่อนำไปสู่การตัดสินใจเลือกแนวทางปฏิบัติที่สอดคล้องและเหมาะสมกับสถานการณ์ที่เกิดขึ้น

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล

ตัวแปรต้น ประกอบด้วย

1. ส่วนประสมทางการตลาด อ้างอิงทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด Kotler (1997)
2. ค่านิยม อ้างอิงทฤษฎีค่านิยม Phenix (1996)
3. คุณภาพการบริการ อ้างอิงทฤษฎีคุณภาพการบริการ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985)

ตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล อ้างอิงทฤษฎีการตัดสินใจซื้อ Kotler (2003)

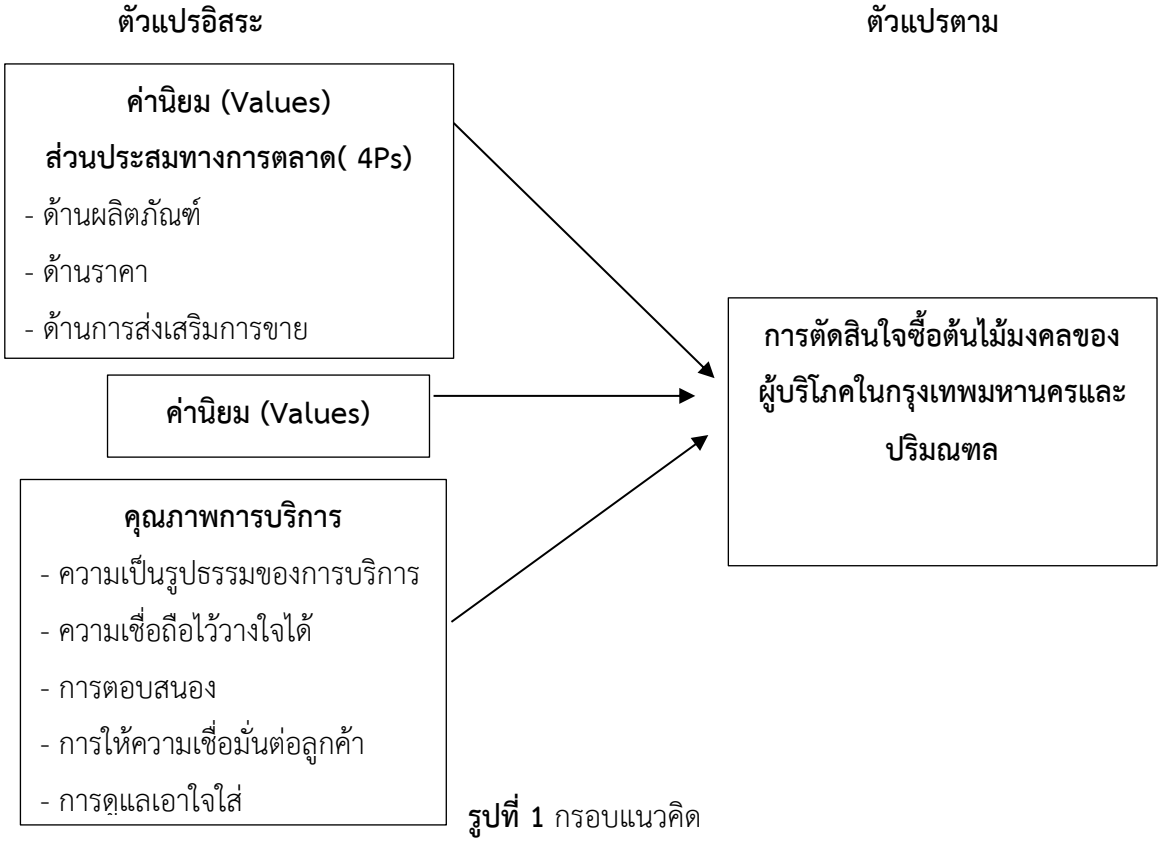

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมการตลาดอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. ค่านิยมในสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

3. คุณภาพการบริการของร้านค้าอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) และมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ซึ่งเป็นผู้บริโภคที่สนใจและตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในช่วง 1-12 เดือนที่ผ่านมา และอาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและการวิเคราะห์สถิติถดถอยพหุคูณเชิงเส้นตรง (Multiple Linear Regression)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. การวิเคราะห์ลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 50.50 อายุ 31 - 40 ปี จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 มีรายได้ 15,001 - 25,000 บาท จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 และมีอาชีพเป็นพนักงานบริษัท จำนวน 151 คน คิดเป็นร้อยละ 37.75

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.20 S.D. = 0.24) เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.41 S.D. = 0.21) ด้านราคา มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.22 S.D. = 0.27) ด้านการส่งเสริมการตลาด มีระดับความคิดเห็นมาก ($\overline{X}$ = 4.16 S.D. = 0.41) และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีระดับความคิดเห็นมาก ($\overline{X}$ = 4.02 S.D. = 0.38) ตามลำดับ

3. ระดับค่านิยมในสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายข้อ พบว่า ท่านซื้อต้นไม้มงคลเพราะเชื่อในความหมายของต้นไม้ เช่น ส่งเสริมความร่ำรวย เจริญก้าวหน้าในการทำงาน เป็นต้น มีระดับความคิดเห็นมาก ท่านซื้อต้นไม้มงคลเพื่อให้เข้ากับกระแสนิยมของสังคมมีระดับความคิดเห็นมาก ท่านซื้อต้นไม้มงคลเพื่อให้สามารถคุยกับผู้อื่นได้ มีระดับความคิดเห็นมาก การซื้อต้นไม้มงคลช่วยเสริมอำนาจบารมีและสร้างการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนและสังคม มี

ระดับความคิดเห็นมาก และท่านซื้อต้นไม้มงคลเพราะความสวยงามตรงกับรสนิยม มีระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ

4. ระดับคุณภาพการบริการของร้านค้าที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ มีระดับความคิดเห็นมาก ด้านความเห็นอกเห็นใจ มีระดับความคิดเห็นมาก ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ มีระดับความคิดเห็นมาก ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ มีระดับความคิดเห็นมาก และด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ มีระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ

5. ระดับการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อยู่ในระดับมาก เมื่อแยกพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านการตระหนักถึงปัญหา มีระดับความคิดเห็นมากที่สุด ด้านการประเมินทางเลือก มีระดับความคิดเห็นมาก ด้านกระบวนการตัดสินใจซื้อ มีระดับความคิดเห็นมาก ด้านการประเมินหลังการซื้อ มีระดับความคิดเห็นมาก และด้านการค้นหาข้อมูล มีระดับความคิดเห็นมาก ตามลำดับ

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่าเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด จำนวน 2 ด้าน ได้แก่ ด้านการส่งเสริมการตลาด (P4) มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (P3) มีอิทธิพลในด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ค่านิยมในสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า ไม่เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ ค่านิยมในสังคมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

สมมติฐานที่ 3 คุณภาพการบริการของร้านค้าอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล พบว่า เป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้ คือ คุณภาพการบริการของร้านค้าต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ (Q1) และด้านความเห็นอกเห็นใจ (Q5) มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ส่วนด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ (Q4) มีอิทธิพลในด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 1 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยส่วนประสมการตลาดอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
ด้านผลิตภัณฑ์	ปฏิเสธ
ด้านราคา	ปฏิเสธ
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	สอดคล้อง
ด้านการส่งเสริมการตลาด	สอดคล้อง
สมมติฐานที่ 2 ค่านิยมในสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
ด้านค่านิยมในสังคม	ปฏิเสธ
สมมติฐาน	**ผลการทดสอบสมมติฐาน**
สมมติฐานที่ 3 คุณภาพการบริการของร้านค้าอย่างน้อย 1 ด้าน มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล	
ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ	สอดคล้อง
ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ	ปฏิเสธ
ด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ	ปฏิเสธ
ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ	สอดคล้อง
ด้านความเห็นอกเห็นใจ	สอดคล้อง

ผลการทดสอบสมมติฐานสรุปได้ว่า ผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน มีดังนี้ 1) ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ประกอบด้วย ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด 2) ปัจจัยคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ในทางตรงกันข้าม ผลการศึกษาที่ไม่สอดคล้องกับสมมติฐาน ได้แก่ 1) ปัจจัยส่วนประสมการตลาด คือ ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านราคา 2) ค่านิยมในสังคม และ 3) ปัจจัยคุณภาพการบริการ คือ ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ และด้านการตอบสนองต่อความต้องการการบริการ ไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

อภิปรายผลการวิจัย

จากผลการวิจัยเรื่อง ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ค่านิยมในสังคม และคุณภาพการบริการของร้านที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อภิปรายได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เนื่องจากในปัจจุบันมี

ช่องทางการจำหน่ายสินค้าเพิ่มมากขึ้นทั้งในรูปแบบออนไลน์หรือการตั้งร้านค้าปกติ การแข่งขันจึงค่อนข้างสูง ผู้ขายจึงจำเป็นต้องมีการส่งเสริมการตลาดที่สูงขึ้น เช่น การลดราคา การแถมสินค้า หรือการให้อุปกรณ์วัสดุในการปลูกจำพวกดิน ปุ๋ย เป็นต้น ซึ่งทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจยิ่งขึ้น เป็นไปตามแนวคิดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของของ Kotler(1997) และอดุลย์ จาตุรงคกุล (2550)

2. ค่านิยมในสังคมไม่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล สาเหตุมาจากค่านิยมในสังคมเกี่ยวกับการปลูกต้นไม้มงคลนั้นมีหลากหลาย โดยนอกจะจะปลูกเพื่อเสริมโชคลาภ หรือการเสริมความเป็นศิริมงคลให้กับเจ้าของบ้านและที่พักอาศัยแล้ว บางคนยังปลูกเพื่อเป็นไม้ประดับสร้างความสวยงาม และไม้มงคลบางชนิดยังเป็นต้นไม้ที่ช่วยให้บรรยากาศดีขึ้นเพราะปลูกในร่มได้ ไว้ใช้พักสายตามจากการทำงาน หรือบางชนิดมีคุณสมบัติฟอกอากาศภายในอาคาร ซึ่งแต่ละกลุ่มลูกค้าก็จะมีวิธีการตัดสินใจซื้อต้นไม้แตกต่างกันออกไป จึงไม่ส่งผลกับการตัดสินใจอย่างชัดเจน เป็นไปตามแนวคิดค่านิยมในสังคมของพัชรา ทิพยทัศน์ (2551)

3. คุณภาพการบริการของร้านค้าต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ มีอิทธิพลในด้านบวกต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมีเหตุผลมาจากร้านค้าจำหน่ายต้นไม้มงคลส่วนใหญ่เปิดขายสินค้าประเภทเดียวคือต้นไม้ และอุปกรณ์ วัสดุสำหรับการปลูก ทำให้เป็นร้านค้าที่มีความชัดเจนลูกค้ามีความมั่นใจว่าจะได้สินค้าต้นไม้มงคลหรืออุปกรณ์ วัสดุต่าง ๆ ที่ตนเองต้องการแน่นอนหากเข้าไปในร้านค้าไม่ว่าจะเป็นร้านค้าปกติหรือร้านค้าออนไลน์ รวมถึงผู้ค้าที่มีความเป็นเกษตรกรที่ต้องดูแลต้นไม้ เป็นไปตามแนวคิดการให้บริการของ Parasuraman, Zeithaml & Berry (1985)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้น ร้านจำหน่ายต้นไม้มงคลจึงควรพัฒนาสถานที่ร้านค้าให้ลูกค้าใช้บริการได้สะดวก หรือการจำหน่ายออนไลน์ก็ควรพัฒนารูปถ่ายสินค้า รวมถึงรายละเอียดของต้นไม้ให้ทำความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

2. ระดับคุณภาพการบริการของร้านค้า ด้านความน่าเชื่อถือในการให้บริการ มีค่าเฉลี่ยต่ำกว่าด้านอื่น ดังนั้น ร้านจำหน่ายต้นไม้มงคลจึงควรสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า โดยการบอกเล่าวิธีการดูแลต้นไม้ที่ถูกต้อง รวมถึงไม่ปิดบังข้อมูลต่าง ๆ เกี่ยวกับทางร้านค้าหรือต้นไม้ที่จำหน่าย

3. คุณภาพการบริการของร้านค้าด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ มีอิทธิพลในด้านลบต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคล ดังนั้น ร้านจำหน่ายต้นไม้มงคลจึงควรสร้างความเชื่อมั่นให้กับลูกค้า เช่น การรับประกันสินค้าเสียหายระหว่างขนส่ง การแสดงที่อยู่ของหน้าร้านจำหน่ายสินค้าให้ชัดเจน เป็นต้น

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาแนวทางในการสร้างความภักดีให้กับลูกค้าที่ปลูกต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

2. การศึกษาแนวทางในการจัดพื้นที่ร้านค้าจำหน่ายต้นไม้มงคลในเขตเมือง

3. การศึกษาพฤติกรรมในการซื้อของผู้ปลูกไม้มงคลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อต้นไม้มงคลในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

4. การเปลี่ยนพื้นที่ในการศึกษา เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของผลการวิจัย โดยอาจศึกษาเปรียบเทียบในจังหวัดที่มีความหนาแน่นของเขตเมืองและมีประชากรมากใกล้เคียงกับกรุงเทพและปริมณฑล เช่น จังหวัดเชียงใหม่ จังหวัดชลบุรี เป็นต้น

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. (2563, 25 ธันวาคม). *ธุรกิจต้นไม้.* กรุงเทพธุรกิจ.https://www.bangkokbiznews.com/business/880136

จุฑารัตน์ เกียรติรัศมี (2558). *ปัจจัยที่มีผลต่อการซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชั่นออนไลน์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. http://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2015/TU_2015_570203 1690_2852_1783.pdf

ชัยสมพล ชาวประเสริฐ. (2552). *การตลาดบริการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

เทคโนโลยีชาวบ้าน. (2567, 6 สิงหาคม). *ไม้มงคลตลาดสดใส.*https://www.technologychaoban.com/bullet-news-today/article_284436

พัชรา ทิพยทัศน์. (2551, 20 พฤศจิกายน). *การพัฒนาภาวะผู้นำ.* http://www.br.ac.th/Elearning/.

ภาสวรรณ ธีรอรรถ. (2555). *บุคลิกภาพและค่านิยมที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมผู้บริโภคเพศหญิงในการเลือกซื้อกระเป๋าหลุยส์ วิตตอง ในเขตกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. Srinakharinwirot University (SWU). http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Mark/Passawan_T.pdf

มนัส ศุภรจิตพร. (2555). *การตัดสินใจซื้อเครื่องดื่มประเภทกาแฟคั่วบดในเขตพื้นที่นิคมอุตสาหกรรมเหมราช อีสเทิร์นซีบอร์ด จังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สรวิศ ต่างพันธุ์. (2563, 21 กุมภาพันธ์). *ตลาดต้นไม้ฟอกอากาศเติบโต เปลี่ยนโลกให้สดชื่น.* http://www.baankluayonline.com

สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี. (2566, 8 มีนาคม). *สธ. เผย 15 จังหวัดค่าฝุ่น PM 2.5 สูงติดต่อกัน 3 วัน ตั้งแต่ต้นปีพบผู้ป่วยแล้ว 1.32 ล้านคน คาดสัปดาห์นี้ กทม.-ปริมณฑลแนวโน้มดีขึ้น.* https://www.thaigov.go.th/news/contents.

สุดาพร กุณฑลบุตร. (2557). *หลักการตลาดสมัยใหม่.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์.

อดุลย์ จาตุรงคกุล. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อนุศักดิ์ ฉิ่นไพศาล. (2566). *พฤติกรรมผู้บริโภค (Consumer Behavior).* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

Crutchfield, R. S. (1966). *Ketch avid and Ballanchey Edgerton L. individual in society*. Tokyo: kongakusha Con.

Chantrathongbai. (2554, 27 สิงหาคม). *ตลาดต้นไม้มงคล.* https://chantrathongbai.wordpress.com/

Kotler, P. (1997). *Marketing Management: Analysis, Planning, Implementation, and Control.* (9th Edition). Prentice Hall, Upper Saddle River.

Kotler, P. (2003). *Marketing Best Practice 2*. Ohio: Thompson South-Western.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. and Berry, L.L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing*, *49*(4), 41–51.

Phenix. (1996). *Social Values*. New Jersey: Prentice-hall.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

The Study of Factors in Decision-Making for Purchasing Therapeutic Foods in Thailand

กัญญาณัฐ มากสูงเนิน[1] และสาวิตรี สันติพิริยพร[2]

Kanyanat Maksungnern[1] and Sawitree Santipiriyaporn[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1], บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: kanyanat.maks@bumail.net

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย (2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านวิถีชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย (3) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากผู้บริโภคอาหารเฉพาะโรคหรือเคยซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย จำนวน 401 คน โดยวิธีการใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์ค่าที และ P-Value ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยด้านวิถีชีวิต มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก (3) ปัจจัยด้านทัศนคติ มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยด้านวิถีชีวิต ปัจจัยด้านทัศนคติ และปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด พบว่าปัจจัยด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมทางการตลาด มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: อาหารเฉพาะโรค ส่วนประสมทางการตลาด วิถีชีวิต ทัศนคติ การตั้งใจซื้อ

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the influence of marketing mix factors on purchasing decisions of therapeutic foods, (2) to evaluate the impact of lifestyle factors on purchasing decisions, and (3) to assess the role of attitudes in purchasing decisions. This study was conducted using a quantitative approach. Data were collected from 401 consumers who have purchased or consumed therapeutic foods in Thailand using a questionnaire. The data obtained were analyzed using descriptive statistics, including percentage, standard deviation, mean, t-test, and P-value. Findings indicated that (1) marketing mix factors received a high level of agreement from respondents, (2) lifestyle factors were perceived at a high level, and

(3) attitude factors received a high level of agreement. Furthermore, marketing mix, lifestyle, and attitude factors significantly influenced purchasing decisions. Specifically, price, distribution channels, and promotional activities had a statistically significant impact on purchasing behavior at the 0.05 significance level.

Keywords: Theraputic foods, marketing mix, attitude, lifestyle, decision-making

บทนำ

จากข้อมูลของ The United States Renal Data System (USRDS) พบว่า ประเทศไทยจัดอยู่ในกลุ่มห้าประเทศที่มีอัตราการเกิดโรคไตเรื้อรังสูงที่สุดในโลก โดยมีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังจำนวนกว่า 11 ล้านคน และคาดการณ์ว่าในอนาคตจำนวนผู้ป่วยที่ต้องฟอกไตจะเพิ่มขึ้นถึง 50,000 คนต่อปี ซึ่งในปัจจุบันมีผู้ป่วยไตระยะวิกฤตถึง 82,463 คน (กรมอนามัย, 2566) นอกจากนี้ โรคหัวใจ-หลอดเลือด มะเร็ง และเบาหวาน ยังเป็นสาเหตุหลักที่ทำให้ประชากรไทยเสียชีวิต ซึ่งล้วนเป็นโรคในกลุ่ม NCDs (Non-Communicable Diseases) ที่เกิดจากพฤติกรรมการดำเนินชีวิต เช่น การบริโภคอาหารที่ไม่เหมาะสม ส่งผลให้โรคเหล่านี้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในระยะยาวและอาจพัฒนาเป็นโรคเรื้อรังได้ (ชมนาด สิงห์หันต์, 2561) ดังนั้น พฤติกรรมการบริโภคอาหารที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการลดความเสี่ยงต่อโรค NCDs และเสริมประสิทธิภาพในการรักษา โดยเฉพาะในกรณีของผู้ป่วยโรคเรื้อรัง ซึ่งอาหารเฉพาะโรค (Therapeutic Diet) เป็นทางเลือกที่สำคัญ เนื่องจากอาหารเหล่านี้ได้รับการออกแบบให้เหมาะสมกับภาวะร่างกายและสภาพโรคของผู้ป่วย เพื่อให้ได้สารอาหารที่ครบถ้วนและช่วยเสริมการรักษา (Phasit K., ม.ป.ป.) นอกจากนี้ การคาดการณ์การเพิ่มขึ้นของประชากรผู้สูงอายุในอนาคต ซึ่งอาจเพิ่มเป็นสองเท่าในอีก 25 ปีข้างหน้า ยิ่งทำให้ความสำคัญของอาหารเฉพาะโรคเด่นชัดยิ่งขึ้น เนื่องจากผู้สูงอายุมีความเสี่ยงสูงต่อโรคเรื้อรังหลายโรค ซึ่งจำเป็นต้องได้รับอาหารที่เหมาะสมตามหลักโภชนาการเพื่อเสริมการรักษาและบำรุงร่างกายอย่างถูกต้อง การศึกษาความต้องการด้านอาหารเฉพาะบุคคลที่ได้รับความนิยมในต่างประเทศยังสะท้อนถึงแนวโน้มการเติบโตของตลาดอาหารเฉพาะโรค โดยในประเทศไทยคาดว่ามูลค่าตลาดนี้จะเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2568 ตลาดอาหารเฉพาะบุคคลทั่วโลกคาดว่าจะมีมูลค่าถึง 96,820 ล้านดอลลาร์ หรือประมาณ 3 ล้านล้านบาท (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ด้วยการเติบโตของตลาดและความต้องการด้านโภชนาการเฉพาะบุคคล จึงเป็นสิ่งสำคัญที่ผู้วิจัยจะศึกษาหาแนวทางพัฒนาและสร้างทางเลือกใหม่ในการบริโภคอาหารที่เหมาะสมสำหรับผู้ป่วยและผู้สูงอายุ เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงของสังคมในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย
2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านวิถีชีวิตที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย
3) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านทัศนคติที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย โดยมีการตั้งสมมติฐานดังนี้

1) อิทธิพลของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย

2) อิทธิพลของปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย

3) อิทธิพลของปัจจัยด้านทัศนคติ ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค ในประเทศไทย

การทดสอบสมมติฐานทั้งสามข้อจะทำการทดสอบที่นัยสำคัญทางสถิติ 0.05

การทบทวนวรรณกรรม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับตลาดเฉพาะโรค

ปัจจุบันผู้บริโภคให้ความสำคัญกับอาหารที่ตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคลมากขึ้น ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลของ Ganeden Probiotic (2019 อ้างถึงใน กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ที่พบว่า 58% ของผู้บริโภคพิจารณาความเฉพาะบุคคลของอาหารในการตัดสินใจเลือกบริโภค นอกจากนี้ Leatherhead Food Research (2020 อ้างถึงใน กรุงเทพธุรกิจ, 2567) รายงานว่า 42% ของผู้บริโภคต้องการอาหารเฉพาะบุคคลเพื่อสุขภาพอย่างจริงจัง และ Monate (2020, อ้างถึงใน กรุงเทพธุรกิจ, 2567) พบว่า 32% ของผู้บริโภคต้องการอาหารที่ตรงกับความต้องการด้านโภชนาการของตนเอง ขณะเดียวกันประเทศไทยกำลังก้าวเข้าสู่สังคมสูงอายุ โดยเฉพาะในภาคตะวันออกเฉียงเหนือที่มีประชากรผู้สูงอายุถึง 4 ล้านคน และมีผู้ป่วยโรคไตเรื้อรังสูงกว่าค่าเฉลี่ยของประเทศ ซึ่งทำให้เกิดโอกาสทางธุรกิจสำหรับอาหารสำเร็จรูปและร้านอาหารที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการด้านสุขภาพของผู้บริโภค โดยเฉพาะในกลุ่มที่ให้ความสำคัญกับการรักษาสุขภาพ (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) โดยอาหารสำเร็จรูปที่ตอบโจทย์บุคคลเฉพาะกลุ่มนี้ครอบคลุมทั้งอาหารพร้อมรับประทานและเครื่องดื่มที่ออกแบบมาเพื่อตอบสนองความต้องการด้านสุขภาพ ไม่ว่าจะเป็นอาหารสำหรับผู้สูงอายุ นักกีฬา หรือผู้ที่ต้องการควบคุมน้ำหนัก ตัวอย่างผู้ประกอบการที่ดำเนินธุรกิจในกลุ่มนี้ ได้แก่ Kewpie จากญี่ปุ่น ซึ่งผลิตอาหารสำหรับผู้สูงอายุที่เคี้ยวง่าย เช่น สเต็กแฮมเบอร์เกอร์ไก่และเกี๊ยวกุ้ง ในประเทศไทย บริษัท เจริญโภคภัณฑ์อาหาร จำกัด ผลิตข้าวต้มสำหรับผู้สูงอายุ ส่วนบริษัท กรีน แอนด์ ออแกนิค จำกัด ผลิตอาหารเฉพาะโรค เช่น อาหารสำหรับผู้ป่วยโรคไตหรือโรคมะเร็ง พร้อมให้คำปรึกษาโดยนักโภชนาการ นอกจากนี้ ร้านต้นกล้าฟ้าใสและ Vista Kitchen ยังพัฒนาเมนูพิเศษเพื่อตอบสนองความต้องการเฉพาะบุคคล เช่น เมนูสำหรับผู้ที่ต้องการควบคุมน้ำหนักหรือเมนูที่เหมาะกับกรุ๊ปเลือดของแต่ละคน (ISAN INSIGHT & OUTLOOK, ม.ป.ป.)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด

Kotler และ McCarthy (1960, อ้างถึงใน ณัฐนนท์ โชครัศมีศิริ, 2558) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดเป็นกลยุทธ์ที่องค์กรหรือธุรกิจใช้ในการตัดสินใจทางธุรกิจ เพื่อบรรลุวัตถุประสงค์และตอบสนอง

ความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่สามารถควบคุมได้ โดยในอดีตส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย 4 ตัวแปร หรือ 4Ps มีดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) คือ สิ่งที่นำเสนอให้กับผู้บริโภคเพื่อดึงดูดความสนใจ ซึ่งต้องมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมาย และยังได้อธิบายองค์ประกอบของผลิตภัณฑ์ (Product Components) ในลักษณะที่ครอบคลุมหลายด้าน ซึ่งช่วยให้ธุรกิจสามารถวิเคราะห์และออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น โดยประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ดังนี้

1.1 Core Product (ผลิตภัณฑ์หลัก) คือ ประโยชน์หลักหรือฟังก์ชันหลัก ที่ผู้บริโภคต้องการได้รับจากการซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ เช่น เครื่องปรับอากาศ มีประโยชน์หลัก คือ การให้ความเย็นและปรับอุณหภูมิในพื้นที่

1.2 Generic Product (ผลิตภัณฑ์ทั่วไป) คือ รูปแบบหรือรูปลักษณะพื้นฐานของผลิตภัณฑ์ที่จำเป็นต้องมี เพื่อให้สามารถใช้งานได้ตามวัตถุประสงค์พื้นฐานของสินค้า เช่น ข้าวสาร มีลักษณะเป็นเมล็ดข้าวที่สามารถนำไปหุงเพื่อรับประทานได้

1.3 Expected Product (ผลิตภัณฑ์คาดหวัง) คือ คุณสมบัติหรือประโยชน์ที่ผู้บริโภคคาดหวังให้มีในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการ ถือว่าเป็นมาตรฐานที่ควรจะได้รับเมื่อทำการซื้อสินค้าเหล่านั้น เช่น ร้านอาหารควรมีความสะอาด วัตถุดิบที่ใช้ในอาหารมีคุณภาพและมีความสด

1.4 Augmented Product (ผลิตภัณฑ์เสริม) คือ คุณค่าเพิ่มเติมหรือบริการพิเศษที่ผู้บริโภคได้รับจากผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นสิ่งที่ทำให้สินค้าหรือบริการนั้นมีความโดดเด่นและแตกต่างจากคู่แข่ง ซึ่งมักช่วยสร้างความประทับใจและเพิ่มมูลค่าให้กับสินค้า เช่น โรงแรมมีบริการรถรับ-ส่งจากสนามบิน

1.5 Potential Product (ผลิตภัณฑ์ที่มีศักยภาพในอนาคต) คือ การพัฒนาหรือการต่อยอดผลิตภัณฑ์เพื่อรองรับความต้องการของตลาดในอนาคต รวมถึงนวัตกรรมหรือการปรับปรุงที่ยังไม่ได้เปิดตัวในปัจจุบัน แต่มีแผนพัฒนาเพื่อเพิ่มคุณค่าและตอบสนองต่อความคาดหวังของผู้บริโภคให้ดียิ่งขึ้น เช่น เสื้อผ้าที่มีการใช้เทคโนโลยี AR ในการลองเสื้อผ้าแบบเสมือนจริงก่อนซื้อ

2. ราคา (Price) คือ ค่าตอบแทนที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อแลกกับผลิตภัณฑ์ ซึ่งต้องเหมาะสมกับคุณค่าของผลิตภัณฑ์ โดยพิจารณาจากต้นทุน ความคาดหวังของลูกค้า และราคาของคู่แข่ง

3. ช่องทางการจำหน่าย (Place) คือ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งและสถานที่ของจุดจำหน่ายหรือจุดให้บริการ โดยมุ่งเน้นการเลือกช่องทางที่ครอบคลุมและสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างทั่วถึง ทั้งในช่องทางออนไลน์และออฟไลน์

4. การส่งเสริมการขาย (Promotion) คือการติดต่อสื่อสารทางการตลาด ซึ่งเป็นการสื่อสารระหว่างธุรกิจและผู้บริโภค โดยเน้นทั้งการโฆษณา การประชาสัมพันธ์ การส่งเสริมการขาย และการตลาดโดยตรง โดยมีจุดประสงค์เพื่อกระจายข่าวสารและกระตุ้นยอดขาย

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต

Wells William D. (1975) กล่าวว่า รูปแบบวิถีการดำเนินชีวิต หมายถึง แนวทางที่บุคคลจัดระเบียบและใช้ชีวิตในแต่ละวัน ซึ่งสะท้อนถึงพฤติกรรม ความสนใจ และมุมมองที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจในด้านต่าง ๆ เช่น

การบริหารเวลา การเลือกทำกิจกรรม การบริโภคสินค้าและบริการ การเข้าสังคม รวมถึงการแสดงออกถึงตัวตนและความเป็นเอกลักษณ์ของบุคคลนั้น ๆ โดยรูปแบบวิถีการดำเนินชีวิตถูกวิเคราะห์ผ่านโมเดล AIO (Activities, Interests, and Opinions) นอกจากนี้ AIO ช่วยให้นักการตลาดสามารถวิเคราะห์และแบ่งกลุ่มผู้บริโภค (Segmentation) ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยพิจารณาจากพฤติกรรม ความสนใจ และทัศนคติ ซึ่งสะท้อนถึงวิถีชีวิตและความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละตลาด ซึ่งประกอบด้วย

1. กิจกรรม (Activities) หมายถึง สิ่งที่บุคคลเลือกทำในชีวิตประจำวัน ซึ่งครอบคลุมถึงการกระทำหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นเป็นประจำและสะท้อนให้เห็นถึงรูปแบบการใช้ชีวิตของแต่ละคน โดยกิจกรรมเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการแสดงออกถึงพฤติกรรมและลักษณะเฉพาะของบุคคล

2. ความสนใจ (Interests) หมายถึง สิ่งที่บุคคลให้ความสำคัญหรือสนใจเป็นพิเศษ ซึ่งอาจเกี่ยวข้องกับกิจกรรม งานอดิเรก หรือหัวข้อที่ดึงดูดความสนใจในชีวิตประจำวัน ความสนใจของบุคคลมักสะท้อนถึงความชอบส่วนตัว ค่านิยม และความต้องการในเชิงลึกที่มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจ

3. ความคิดเห็น (Opinions) หมายถึง มุมมองหรือความคิดที่แต่ละคนมีต่อสิ่งต่าง ๆ ในชีวิต เช่น เรื่องเศรษฐกิจ สังคม การเมือง หรือสินค้าและบริการ ความคิดเห็นเหล่านี้สะท้อนถึงความเชื่อ ค่านิยม และประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมในชีวิตประจำวัน

จีรนันท์ สุธิตานนท์ (2561) กล่าวว่ารูปแบบการดำเนินชีวิต (Lifestyle) เป็นแนวคิดที่จะศึกษา และทำความเข้าใจถึงวิถีชีวิตของบุคคล ซึ่งมีความแตกต่างกันในด้านสังคมและวัฒนธรรม โดยรูปแบบการดำเนินชีวิตนี้มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าและบริการของแต่ละบุคคล

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับตัวแปรเรื่องทัศนคติ

พงศ์ หรดาล (2540, อ้างถึงใน ฐิติรัตน์ ผลพิกุล, 2560) ให้ความหมายของคำว่าทัศนคติว่า คือ ความรู้สึก ท่าที ความคิดเห็น และพฤติกรรมของบุคคลที่มีต่อเพื่อนร่วมงาน ผู้บริหาร กลุ่มคน หรือสภาพแวดล้อมต่าง ๆ โดยการแสดงออกในลักษณะของการยอมรับหรือปฏิเสธ ซึ่งอาจแสดงออกผ่านการตอบสนองทั้งในด้านบวกและลบต่อสิ่งที่อยู่รอบตัว รวมถึงการแสดงพฤติกรรมที่สะท้อนถึงทัศนคตินั้น ๆ เช่น การเลือกปฏิบัติต่อคนหรือสิ่งใดสิ่งหนึ่งอย่างเฉพาะเจาะจง อารมณ์และความคิดเห็นเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการตัดสินใจและการดำเนินการในชีวิตประจำวัน โดยทัศนคติสามารถมีอิทธิพลอย่างมากต่อพฤติกรรมของบุคคลในสังคม เช่น การตัดสินใจในที่ทำงานหรือการโต้ตอบกับผู้อื่นในสภาพแวดล้อมต่าง ๆ

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการตัดสินใจ

สิทธิชัย ฝรั่งทอง และคณะ (2554, อ้างถึงใน อรยา บุญสกุลโสภิต, 2555) ได้กล่าวถึงการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา เป็นขั้นตอนแรกในกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค ซึ่งประกอบด้วย 4 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ถึงความต้องการหรือรับรู้ปัญหา เป็นขั้นตอนแรกของกระบวนการตัดสินใจซื้อ ซึ่งหากไม่มีปัญหาเกิดขึ้น ก็ไม่จำเป็นต้องมีการตัดสินใจ

2. การค้นหาข้อมูล เมื่อความต้องการเกิดขึ้น ผู้บริโภคต้องมีข้อมูลเกี่ยวกับตัวสินค้า เพื่อนำมาประกอบการตัดสินใจ

3. การประเมินผลทางเลือก เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลของสินค้ามาแล้ว ผู้บริโภคต้องมีการประเมินทางเลือกตามคุณค่าและคุณประโยชน์ตามที่ต้องการ

4. การตัดสินใจซื้อ มีทั้งหมด 3 รูปแบบ ได้แก่

1. เลือกตราสินค้าเป็นอันดับแรก เลือกร้านค้าเป็นอันดับ 2
2. เลือกร้านค้าเป็นอันดับแรก เลือกตราสินค้าเป็นอันดับ 2
3. เลือกพร้อม ๆ กันทั้งร้านค้าและตราสินค้าที่ต้องการ

โดยพฤติกรรมหลังการซื้อ หากผลิตภัณฑ์มีคุณสมบัติตามที่คาดหวัง ผู้บริโภคย่อมเกิดความพึงพอใจ แต่หากผลิตภัณฑ์ไม่ตรงกับความคาดหวังอาจทำให้ผู้บริโภครู้สึกผิดหวังหรือไม่พอใจ

กรอบแนวคิด

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย โดยตัวแปรอิสระ คือ ส่วนประสมทางการตลาด วิถีการดำเนินชีวิต และทัศนคติ ส่วนตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่ 1

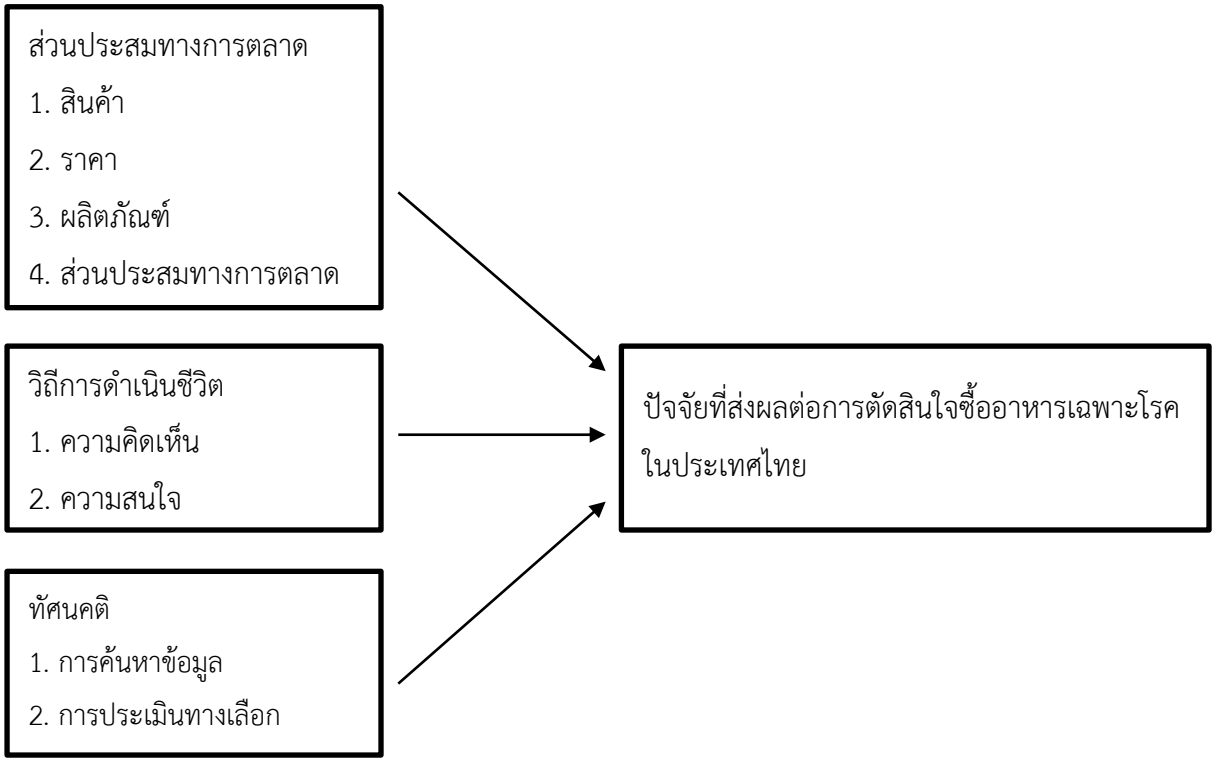

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากร

ในการวิจัยเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ประชากรที่เลือกใช้ในการทำวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้สูงอายุที่ป่วยด้วยโรคไม่ติดต่อ ซึ่งมีจำนวน 7,404,202 คน (Health Data Center, 2566 อ้างถึงใน กรมควบคุมโรค, 2567)

กลุ่มตัวอย่าง

ตัวอย่างที่เลือกมาศึกษา เลือกจากประชากรในประเทศไทยที่มีการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรค แต่เนื่องจากขนาดของกลุ่มตัวอย่างมีขนาดใหญ่ จึงมีการใช้สูตรการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างตามหลักการของทาโร่ ยามาเน่ (Taro Yamane, 1973, อ้างถึงใน ภัทรวดี ตุบทา, 2558) ที่ระดับความน่าเชื่อถือ ร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ ± 5

เครื่องมือในการวิจัย

แบบสอบถาม (Questionnaire) มีทั้งหมด 5 ส่วนดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ สถานภาพทางครอบครัว ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน โรคประจำตัว และการตรวจสุขภาพในปีที่ผ่านมา

2. ข้อมูลเกี่ยวกับวิถีการดำเนินชีวิตของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

3. ข้อมูลด้านส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการตลาดของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

4. ข้อมูลเกี่ยวกับทัศนคติของผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

วิธีการทางสถิติที่ใช้สำหรับงานวิจัย

วิธีการทางสถิติที่ใช้สำหรับงานวิจัยนี้สามารถแบ่งได้ 2 ประเภทได้แก่

1. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ซึ่งได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. การรายงานผลด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) ซึ่งได้แก่ การวิเคราะห์ สมมติฐานทั้ง 3 ข้อ โดยมีการใช้สถิติการวิจัยดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 จะใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

สมมติฐานข้อที่ 2 จะใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

สมมติฐานข้อที่ 3 จะใช้สถิติทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

การวิเคราะห์ข้อมูลแบบสอบถามการวิจัย เรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย สามารถสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง 198 คน (49.4%) มีอายุระหว่าง 21-30 ปี จำนวน 127 คน (31.7%) และประกอบอาชีพพนักงานบริษัทเอกชน 115 คน (28.7%) โดยมีรายได้เฉลี่ยระหว่าง 20,001-30,000 บาท จำนวน 144 คน (25.9%) นอกจากนี้ กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ไม่มีโรคประจำตัว 158 คน (39.4%) และมีการตรวจสุขภาพในปีที่ผ่านมา 303 คน (75.6%)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับด้านส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

ด้านส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	4.01	0.566	ระดับมาก
ปัจจัยด้านราคา	4.10	0.472	ระดับมาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.08	0.580	ระดับมาก
ปัจจัยทางด้านการส่งเสริมทางการตลาด	4.21	0.506	ระดับมากที่สุด
รวมด้านส่วนประสมทางการตลาด	4.10	0.418	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ปัจจัยด้านส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านราคา ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย และปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับด้านวิถีการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

ด้านวิถีการดำเนินชีวิต	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านความคิดเห็น	3.77	0.678	ระดับมาก
ด้านความสนใจ	3.80	0.745	ระดับมาก
รวมด้านวิถีการดำเนินชีวิต	3.79	0.671	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านวิถีชีวิต ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านความสนใจและด้านความคิดเห็น

ตารางที่ 3 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็น เกี่ยวกับด้านทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

ด้านทัศนคติ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านการค้นหาข้อมูล	4.20	0.582	ระดับมาก
ด้านการประเมินทางเลือก	4.13	0.522	ระดับมาก
รวมด้านทัศนคติ	4.18	0.450	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ทุกด้านอยู่ในระดับมาก โดยเรียงตามลำดับดังนี้ ด้านการค้นหาข้อมูลและด้านการประเมินทางเลือก

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของระดับความคิดเห็นการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

การตัดสินใจซื้อ	ค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$)	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
รวมด้านการตัดสินใจซื้อ	4.01	0.554	ระดับมาก

ผลการวิเคราะห์การตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า ข้ออยู่ในระดับมาก

ตารางที่ 5 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าอิทธิพลของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ด้านส่วนประสมทางการตลาด	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ค่า t	Sig (P-value)
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	0.098	1.765	0.078
ปัจจัยด้านราคา	0.168	3.062	0.002
ปัจจัยทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.134	2.091	0.037
ปัจจัยทางด้านการส่งเสริมทางการตลาด	0.146	2.425	0.016

R^2 = 0.184, F-Value = 22.391, n = 401, P-Value $\leq$ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านส่งเสริมทางการตลาด ปัจจัยด้านราคา และปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่ายส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ส่วนปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

ตารางที่ 6 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าอิทธิพลของปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิต ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ด้านวิถีการดำเนินชีวิต	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ค่า t	Sig (P-value)
ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์	0.152	2.132	0.034
ปัจจัยด้านราคา	0.199	2.786	0.006

R^2 = 0.108, F-Value = 23.982, n = 401, P-Value $\leq$ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านวิถีชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านการค้นหาข้อมูลและปัจจัยด้านการประเมินทางเลือกส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

ตารางที่ 7 ความสัมพันธ์ระหว่างค่าอิทธิพลของปัจจัยด้านทัศนคติ ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis)

ด้านทัศนคติ	สัมประสิทธิ์การถดถอย	ค่า t	Sig (P-value)
ด้านการค้นหาข้อมูล	0.319	5.678	<0.001
ด้านการประเมินทางเลือก	0.169	2.998	0.003

R^2 = 0.195, F-Value = 48.272, n = 401, P-Value $\leq$ 0.05

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย สามารถสมรุปการวิจัยได้ดังนี้ สามารถสรุปการวิจัยได้ดังนี้ ปัจจัยด้านความสนใจและปัจจัยด้านความคิดเห็นส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย

อภิปรายผล

สามารถสรุปได้ดังนี้

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านส่งเสริมทางการตลาด ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทยให้ความสำคัญ

กับการส่งเสริมทางการตลาด ในระดับมาก มีความเห็นว่า การส่งเสริมด้านการตลาด ในการส่งเสริมการขาย การประชาสัมพันธ์หรือการจัดโปรโมชั่น มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรชนก หวังถวิล และคณะ (2566) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านส่งเสริมทางการตลาดส่งผลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทยให้ความสำคัญกับราคา ในระดับมาก มีความเห็นว่า มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคสอดคล้องกับงานวิจัยของ นิธิดา อรุณคีรีวัฒนา และคณะ (2562) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกล่องเพื่อสุขภาพ สำหรับกลุ่ม Millennial ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร โดยพบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกล่องเพื่อสุขภาพ สำหรับกลุ่ม Millennial ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งหากคุณภาพสูงกว่าราคา ผู้บริโภคก็จะซื้อ

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ผู้บริโภคที่ตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทยให้ความสำคัญกับช่องทางการจัดจำหน่าย ในระดับมาก ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กุลภัสสรณ์ หมั่นคติธรรม และธนวิทย์ ทับหิรัญรักษ์ (2564) ได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารคลีน ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่า ถึงแม้ความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคาอยู่ในระดับมาก แต่ผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์มากนัก ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ อรรนพ เรืองกัลป์ปวงศ์ และสราวรรณ เรืองกัลป์ปวงศ์ (2560) ได้ศึกษาในหัวข้อปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร ที่พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านผลิตภัณฑ์ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร โดยผู้สูงอายุมีความคิดเห็นว่าผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพนั้น มีความสะอาด ปลอดภัยจากสารเคมี ไม่มีสารปนเปื้อน อีกทั้งผลิตภัณฑ์ยังมีเครื่องหมายรับรองคุณภาพและ มาตรฐานสากลตามข้อกำหนดของกระทรวงสาธารณสุข เป็นที่น่าเชื่อถือได้

ปัจจัยด้านวิถีชีวิต ซึ่งประกอบด้วยด้านความสนใจละความคิดเห็น ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าวิถีการดำเนินชีวิตมีความสำคัญในการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ อัมพุช พวงไม้ (2560) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลตอการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนในกรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยด้านวิถีการดำเนินชีวิตส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยด้านทัศนคติ ซึ่งประกอบด้วยด้านความสนใจละความคิดเห็น ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ซึ่งผู้วิจัยมีความเห็นว่าทัศนคติของผู้บริโภคมีความสำคัญในการตัดสินใจซื้ออาหารเฉพาะโรคในประเทศไทย ทั้งนี้อาจเนื่องจาก การรับประทานอาหารเฉพาะโรคมีความสำคัญต่อการดูแลสุขภาพโดยรวมและส่งผลต่อสุขภาพในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ลัดดาวัลย์ โชคถาวร และขวัญกมล ดอนขวา (2560) ซึ่งได้ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา โดยปัจจัยด้านทัศนคติส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับอาหารเฉพาะโรค โดยไม่ได้เจาะจงเฉพาะโรคนั้น ๆ ซึ่งในความเป็นจริงผู้รับประทานอาหารเฉพาะโรคมีการรับประทานอาหารที่ค่อนข้างแตกต่างกัน ดังนั้นหากต้องการศึกษาให้ได้ประสิทธิภาพมากขึ้น อาจมีการเฉพาะเจาะจงเฉพาะโรคที่ต้องการศึกษา

2. การวิจัยครั้งนี้ใช้การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบสอบถาม ในการวิจัยครั้งต่อไป ควรเพิ่มการศึกษาเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกกับผู้บริโภคที่รับประทานอาหารเฉพาะโรค เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ละเอียดและชัดเจนมากขึ้นเกี่ยวกับความต้องการในการบริโภค

3. การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาสำหรับประชากรในประเทศไทย ซึ่งในแต่ละพื้นที่มีผู้ป่วยเฉพาะโรคที่แตกต่างกัน ดังนั้นหากต้องการศึกษาในพื้นที่ที่แคบขึ้น จึงควรมีการศึกษาเกี่ยวกับผู้ป่วยในพื้นที่นั้นๆ เช่นกัน

บรรณานุกรม

กรชนก หวังถวิล, อนิรุทธ์ ผ่องแผ้ว, พิชัย ลัทธศักดิ์ศิริ และ พิชัย ทรัพย์เกิด. (มกราคม-เมษายน 2567). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจบริโภคอาหารเพื่อสุขภาพของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมจร เพชรบุรีปริทรรศน์*, *7*(1), 124.

กุลภัสสรณ์ หมั่นคติธรรม และธนวิทย์ ทับหิรัญรักษ์. (2564). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคอาหารคลีนของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล. *วารสารบัณฑิตศึกษา : มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา, 14*(2), 81.

จีรนันท์ สุธิตานนท์. (2561). *รูปแบบการดำเนินชีวิตของลูกค้ากลุ่มเจนเนอเรชั่นวายที่มีผลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อสินค้า ประเภทเสื้อผ้าแฟชั่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต วิชาเอกการตลาด คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี] Intellectual Repository At Rajamangala University of Technology. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3462

ชมนาด สิงห์หันต์. (2561). *เอกสารประกอบการเรียนวิชาอาหารบำบัดโรค หรืออาหารเฉพาะโรค* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาเคมีและโภชนาการ (โภชนาการและโภชนบำบัด) คณะวิทยาศาสตร์การแพทย์ มหาวิทยาลัยพะเยา.

ฐิติรัตน์ ผลพิกุล. (2560). *ปัจจัยที่มีผลต่อทัศนคติในการตัดสินใจในการเลือกซื้อเครื่องสำอางผ่านร้านค้าเครื่องสำอางออนไลน์ของประชากรในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิตวิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยมหิดล] CMMU Digital Archive.https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/2594

ณัฐนนท์ โชครัศมีศิริ. (2558). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์ต่อความจงรักภักดีของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการโรงแรมราคาประหยัด ในอำเภอเมือง จังหวัดนครปฐม* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร] DSpace JSPUI.http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/203?mode=full

ภัทรวดี ตุบทา. (2558). *ความรุนแรงในชีวิตคู่ของสตรีในเขตเทศบาลนครแม่สอด จังหวัดตาก* [บัณฑิตวิทยาลัยสาธารณสุขศาตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

อรยา บุญสกุลโสภิต. (2555). *การรับรู้ ทัศนคติต่อสื่อโฆษณาของธนาคารกสิกรไทย ที่มีความสัมพันธ์กับแนวโน้มพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการตลาด ไม่ได้ตีพิมพ์] มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

นิธิดา อรุณคีรีวัฒน์, รัชตะวัน ป้องกก, รินรดา รัตรดิลกวิทย์, วราศิณี อรุณคีรีวัฒน์, ทาริกา สระทองคำ และ ศุภชัย เหมือนโพธิ์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2562). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารกล่องเพื่อสุขภาพสำหรับกลุ่ม Millennial ในพื้นที่เขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเอเชียอาคเนย์, 3*(2), 33.

อรรนพ เรืองกัลป์ปวงศ์ และ สราวรรณ เรืองกัลป์ปวงศ์. (2558). พฤษภาคม-สิงหาคม 2558. *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกบริโภคผลิตภัณฑ์อาหารสุขภาพของผู้สูงอายุในกรุงเทพมหานคร. SDU Res. J., 11*(2), 78.

อัมพุช พวงไม้. (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนในกรุงเทพมหานคร[*สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ] BU Researchhttp://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/3698

ลัดดาวัลย์ โชคถาวร และขวัญกมล ดอนขวา. มกราคม-เมษายน 2560. อิทธิพลของปัจจัยส่วนประสมการตลาดและปัจจัยทัศนคติที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้ออาหารคลีนของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยขอนแก่น(ฉบับบัณฑิตศึกษา)สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์, 5*(1), 79.

กรมอนามัย (2566, 9 มีนาคม). *กรมอนามัย เผยไทยติด 1 ใน 5 ประเทศที่มีอัตราการเกิดโรคไตสูงสุด แนะเลี่ยง 8 ประเภทอาหาร.* AnamaiMedia.https://multimedia.anamai.moph.go.th/news/ 090366/

กรมควบคุมโรค (2567, 25 มกราคม). *5 โรคไม่ติดต่อที่พบในผู้สูงอายุ และเสียชีวิตในประเทศไทย* https://www.facebook.com/thaincd/posts/5-non-communic/781053227394437/

กรุงเทพธุรกิจ. (2567, 3 เมษายน). *โภชนบำบัด' ดีไซน์เฉพาะบุคคล เทรนด์ใหม่ ผลักดันวงการอาหาร*. https://www.bangkokbiznews.com/health/well-being/1120565

ISAN INSIGHT & OUTLOOK. (ม.ป.ป.). Personalized Food โอกาสใหม่ในธุรกิจอาหารเพื่อสุขภาพ. https://isaninsight.kku.ac.th/archives/807

Phasit, K.. (ม.ป.ป.). *อาหารเฉพาะโรค คืออะไร?*. Eat Well Concept. https://eatwellconcept.com/2020/01/24/theraputicdiet/

Wells, William D. (1975). Psychographics: A Critical Review. *Journal of Marketing Research*, *12*(2), 196-213.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Factors Affecting Consumers' Choice to Use Fresh Milk Shops in Bangkok

วรกมล หนูขวัญ[1] และสาวิตรี สันติพิริยพร[2]

Worrakamon Nukhwan[1] and Sawitree Santipiriyapon[2]

หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1]

บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: Worrakamon.nukh@bumail.net[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการตัดสินใจเข้าใช้บริการที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร และ (2) ศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร กลุ่มตัวอย่างคือ ผู้บริโภคที่เลือกเข้าใช้บริการร้านนมสด และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุ 21-30 ปี สถานภาพโสด จบการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี อาชีพพนักงานบริษัท และมีรายได้ 25,001 - 40,000 บาท พฤติกรรมของการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดคือ มีความสะดวกในการเข้าใช้บริการร้าน ใช้บริการร้านร้านนมสด 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ ค่าใช้จ่ายระหว่าง 81-160 บาท ใช้บริการร้านนมสดช่วง 10.00 – 12.00 น. และใช้บริการร้านนมสด 30 นาที - 1 ชั่วโมง และ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้ ด้านบุคลากร ด้านราคา ด้านกระบวนการให้บริการ ด้านลักษณะทางกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการ และด้านการส่งเสริมการขาย และลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องปรับอากาศแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจใช้บริการ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ร้านนมสด

Abstract

This research aims to: (1) study the personal factors and decision-making behaviors that affect consumers' choices to visit fresh milk shops in Bangkok, and (2) investigate the marketing mix factors that influence consumers' decisions to visit fresh milk shops in Bangkok. The sample consists of 400 consumers who visit fresh milk shops and reside in Bangkok. The findings of the study reveal that: (1) The majority of respondents are female, aged between

21-30 years, single, hold an education level higher than a bachelor's degree, work as company employees, and have an income between 25,001 - 40,000 baht. The decision-making behavior to visit fresh milk shops is driven by convenience, with consumers visiting the shops 3-4 times a week, spending between 81-160 baht per visit, typically between 10:00 AM and 12:00 PM, and staying for 30 minutes to 1 hour. (2) The marketing mix factors that influence consumers in Bangkok are overall rated as highly significant. These factors include: personnel, pricing, service processes, physical evidence, products, distribution channels, service efficiency and quality, and promotional activities. Furthermore, demographic characteristics such as gender, education level, occupation, and average monthly income were found to have statistically significant relationships with the decision to choose to purchase air conditioners at a significance level of 0.05.

Keywords: Purchasing decisions Console Mixture Fresh Milk Shop

บทนำ

ธุรกิจเครื่องดื่มในประเทศไทยเติบโตต่อเนื่อง โดยเฉพาะเครื่องดื่มไม่มีแอลกอฮอล์ที่มีมูลค่าตลาดประมาณ 1.97-1.99 แสนล้านบาทในปี 2564 และตลาดเครื่องดื่มเพื่อสุขภาพที่คาดว่าจะเติบโต 5-7% ในปี 2565 (นลิศา เตชะศิริประภา, 2565) ร้านนมสดในกรุงเทพฯ ได้รับความนิยมเพิ่มขึ้นจากกลุ่มผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพและเลือกผลิตภัณฑ์คุณภาพสูง ซึ่งมักมีการตกแต่งที่โดดเด่นและหลากหลายเมนูที่ตอบสนองความต้องการผู้บริโภค ธุรกิจเครื่องดื่มต้องแข่งขันในหลากหลายกลุ่มผลิตภัณฑ์ เช่น กาแฟ ชา น้ำผลไม้ และเครื่องดื่มชูกำลัง ความสำเร็จจึงขึ้นอยู่กับการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพ รสชาติ และตอบโจทย์ความต้องการของตลาด ซึ่งจะช่วยเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันและการเป็นผู้นำในอุตสาหกรรม (ปาริชาติ โชคเกิด, 2564)

เนื่องจากธุรกิจร้านนมสดในกรุงเทพมหานครได้รับความนิยมและขยายตัวอย่างรวดเร็ว สังเกตได้จากจำนวนร้านที่เพิ่มขึ้นทุกปี โดยมีการตกแต่งที่มีเอกลักษณ์และตั้งอยู่ในทำเลที่เข้าถึงกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย เช่น ใกล้สถานศึกษาและย่านธุรกิจ การเสนอผลิตภัณฑ์หลากหลาย เช่น อาหารจานด่วนและเครื่องดื่ม ช่วยตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค ท่ามกลางการแข่งขันที่เข้มข้น ร้านนมสดจำเป็นต้องใช้กลยุทธ์การตลาดที่มีประสิทธิภาพ เช่น การใช้สื่อออนไลน์และการสร้างบรรยากาศที่น่าสนใจ อย่างไรก็ตาม หลายร้านยังขาดกลยุทธ์ทางการตลาดที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภคในยุคดิจิทัล ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความสามารถในการแข่งขัน (เอมอร เจียรมาศ, 2562)

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) มีความสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพธุรกิจร้านนมสด โดยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและตอบสนองความต้องการผู้บริโภค เช่น การนำเสนอเครื่องดื่ม

เพื่อสุขภาพที่ใช้วัตถุดิบคุณภาพสูง และการพัฒนารสชาติที่ตรงกับความคาดหวังของลูกค้า การตั้งราคาที่สามารถแข่งขันได้ในตลาดและตรงกับกำลังซื้อของกลุ่มเป้าหมาย รวมถึงการเลือกทำเลที่ตั้งร้านในย่านธุรกิจ สถานศึกษา หรือแหล่งท่องเที่ยว ช่วยให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การใช้กลยุทธ์การส่งเสริมการขาย เช่น การใช้สื่อสังคมออนไลน์และการจัดกิจกรรมพิเศษ จะช่วยเพิ่มการรับรู้และกระตุ้นยอดขาย ในขณะเดียวกันการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีและการตลาดดิจิทัลยังเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจและความภักดีจากลูกค้าในระยะยาว นอกจากนี้ การพัฒนาเทคโนโลยีในการให้บริการและการใช้สื่อออนไลน์อย่างมีประสิทธิภาพยังช่วยเพิ่มประสิทธิผลในการตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค (ประสิทธิชัย นรากรณ์, 2563)

จากการเติบโตของธุรกิจร้านนมสดในกรุงเทพมหานครและการแข่งขันที่สูง ทำให้ผู้วิจัยสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการร้านนมสด โดยมุ่งหวังให้ผลการศึกษาช่วยพัฒนาและขยายกิจการให้ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การศึกษานี้มุ่งสำรวจปัจจัยที่ช่วยปรับกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อสร้างความแตกต่างและเสริมความสามารถในการแข่งขันในตลาดที่มีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล พฤติกรรมการตัดสินใจเข้าใช้บริการที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

แนวคิด ทฤษฎี งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีความหมายของประชากรศาสตร์

พรพิตรา ธรรมชาติ (2560) ได้อธิบายว่า ความหลากหลายของลักษณะประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพสมรส อายุงาน เป็นปัจจัยที่ก่อให้เกิดความคิด พฤติกรรม และทัศนะคติที่แตกต่างกัน

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2558) กล่าวว่า การแบ่งตัวแปรประชากรศาสตร์ประกอบด้วยเพศ อายุ สถานภาพครอบครัว การศึกษา อาชีพ และรายได้ ซึ่งข้อมูลเหล่านี้ช่วยในการกำหนดกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ ขณะเดียวกันด้านจิตวิทยา สังคม และวัฒนธรรม ช่วยอธิบายความคิดและความรู้สึกของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างชัดเจน

Adam Hayes (2022) ได้อธิบายว่า ประชากรศาสตร์คือการวิเคราะห์การกระจายลักษณะประชากรในสังคม หรือกลุ่มประชากรต่าง ๆ โดยการศึกษาจะช่วยทำนายทิศทางการเปลี่ยนแปลงในอนาคต ข้อมูลประชากรศาสตร์ครอบคลุมลักษณะต่าง ๆ เช่น อายุ เพศ รายได้ การศึกษา ซึ่งช่วยทำความเข้าใจความแตกต่างและแนวโน้มที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจ การจ้างงาน และนโยบายรัฐบาล

สรุปได้ว่า ลักษณะของประชากรศาสตร์ส่วนใหญ่จะประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ และระยะเวลาในการทำงาน ซึ่งความแตกต่างกันของลักษณะประชากรศาสตร์ทำให้ความคิด พฤติกรรม แนวโน้ม และสิ่งอื่น ๆ ย่อมมีความแตกต่างกัน และประโยชน์ที่ได้จากการวิเคราะห์นี้ก็จะสามารถนำมาวางแผน ปรับแนวทาง ให้ตรงตามกลุ่มประชากรเป้าหมายที่ต้องการได้อีกด้วย

ทฤษฎีความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภค

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2550) นิยามพฤติกรรมผู้บริโภคว่าเป็นกระบวนการค้นหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อ การใช้ และการประเมินผลสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการของตน ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยทางจิตวิทยาและสังคมที่มีอยู่ก่อน การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคช่วยให้เข้าใจเหตุผลและปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการ

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันท์ (2551) นิยามพฤติกรรมผู้บริโภคว่าเป็นการแสดงออกของบุคคลที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการ ซึ่งครอบคลุมถึงการซื้อ การใช้ การประเมินผล และการใช้สอยผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ยังรวมถึงบริการทางเศรษฐกิจที่มุ่งสร้างความประทับใจให้กับลูกค้า เพื่อกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจซื้อ โดยเน้นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าและบริการ

สรุปได้ว่า พฤติกรรมผู้บริโภคหมายถึงการตัดสินใจและการกระทำที่เกี่ยวข้องกับการซื้อและการใช้สินค้า รวมถึงการกระทำที่มีผลโดยตรงต่อการจัดหาสินค้าและบริการ การวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคช่วยให้เราเข้าใจสาเหตุและปัจจัยต่าง ๆ ที่มีอิทธิพลในการตัดสินใจซื้อ ซึ่งการเข้าใจถึงปัจจัยเหล่านี้จะช่วยให้นักการตลาดสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการชักจูงและกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อสินค้า และสร้างความจงรักภักดีให้กับลูกค้าที่ยินดีที่จะซื้อสินค้าซ้ำในอนาคต

แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด (8P's)

Kotler (1997) ได้กล่าวถึงส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) เป็นชุดตัวแปรที่บริษัทสามารถควบคุมได้เพื่อตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า โดยเดิมทีประกอบด้วย 4P ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), สถานที่ (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) และได้มีการเพิ่มอีก 3P ได้แก่ บุคคล (People), ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence), และกระบวนการ (Process) เพื่อให้สอดคล้องกับธุรกิจบริการและตอบสนองความต้องการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์ (2558) ได้อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาดเริ่มต้นประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product), ราคา (Price), การจัดจำหน่าย (Place), และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) แต่เพื่อปรับให้เหมาะสมกับธุรกิจบริการใหม่ จึงได้เพิ่มอีก 4 ปัจจัย ได้แก่ บุคลากร (People), ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence), กระบวนการ (Process), และผลิตภาพ (Productivity) ซึ่งช่วยให้ธุรกิจบริการตอบสนองความต้องการลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด

สรุปได้ว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ประกอบด้วย 4 ปัจจัยหลัก ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย และการส่งเสริมการตลาด ซึ่งใช้ในการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดสำหรับ

ธุรกิจทั่วไป อย่างไรก็ตาม สำหรับธุรกิจบริการได้มีการขยายหลักการเป็น 8P's ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด บุคลากร ลักษณะทางกายภาพ กระบวนการ และผลิตภาพ โดยแต่ละปัจจัยมีความสำคัญเท่าเทียมกันและสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิด ส่วนประสมทางการตลาดเหล่านี้ช่วยกระตุ้นความต้องการและการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์ รวมถึงสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพและสอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของตลาด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการ

ฐิตาพร พึ่งสุข (2564) ได้อธิบายว่า การตัดสินใจเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคเลือกทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่ โดยอาศัยข้อมูลที่ได้รับและข้อจำกัดของสถานการณ์ กระบวนการนี้เป็นขั้นตอนสำคัญในจิตใจของผู้บริโภคที่ช่วยในการเลือกสินค้าและบริการที่ตอบสนองความต้องการ

ภัทรวดี กฤตรัชตนันต์ (2562) อธิบายว่า การตัดสินใจคือการเลือกกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งที่อาจนำไปสู่ผลลัพธ์เชิงบวกหรือเชิงลบ โดยกระบวนการนี้ขึ้นอยู่กับการประเมินข้อมูลและข้อจำกัดที่เกิดขึ้นในสถานการณ์นั้นๆ ซึ่งการตัดสินใจไม่ใช่การกระทำโดยสุ่มเสี่ยง แต่มีการประเมินและพิจารณาปัจจัยต่าง ๆ อย่างรอบคอบ

กมลวรรณ สุขสมัย (2560) ขยายความหมายการตัดสินใจในเชิงกระบวนการว่าเป็นผลลัพธ์จากการวิเคราะห์และประเมินข้อมูลอย่างมีเหตุผล เพื่อเลือกแนวทางที่เหมาะสมกับทรัพยากร บุคคล และสถานการณ์ โดยการตัดสินใจที่ดีจะนำไปสู่การบรรลุเป้าหมายและวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้

สรุปได้ว่า การตัดสินใจซื้อเป็นกระบวนการที่ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าหรือบริการจากหลายทางเลือกที่มีอยู่ โดยพิจารณาจากข้อมูลที่ได้รับและข้อจำกัดในสถานการณ์ต่าง ๆ กระบวนการนี้มีความสำคัญในการเลือกสินค้าหรือบริการที่ตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของผู้บริโภค ซึ่งการตัดสินใจซื้อจะขึ้นอยู่กับการวิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น ข้อมูล, ราคา, คุณภาพ, และสถานการณ์ที่เผชิญ การตัดสินใจที่ดีจะช่วยให้ผู้บริโภคเลือกซื้อสินค้าที่ตรงกับความต้องการและเป้าหมายของตนเอง

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ผู้วิจัย ได้แนวคิดจากทฤษฎีของแมสโลว์ (Maslow, 2000) ในเรื่องทฤษฎีสำดับชั้นของความต้องการพื้นฐานของมนุษย์ และแนวคิดทฤษฎีของปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจเข้าใช้บริการของผู้บริโภค โดยมีกรอบแนวคิด การวิจัยดังนี้

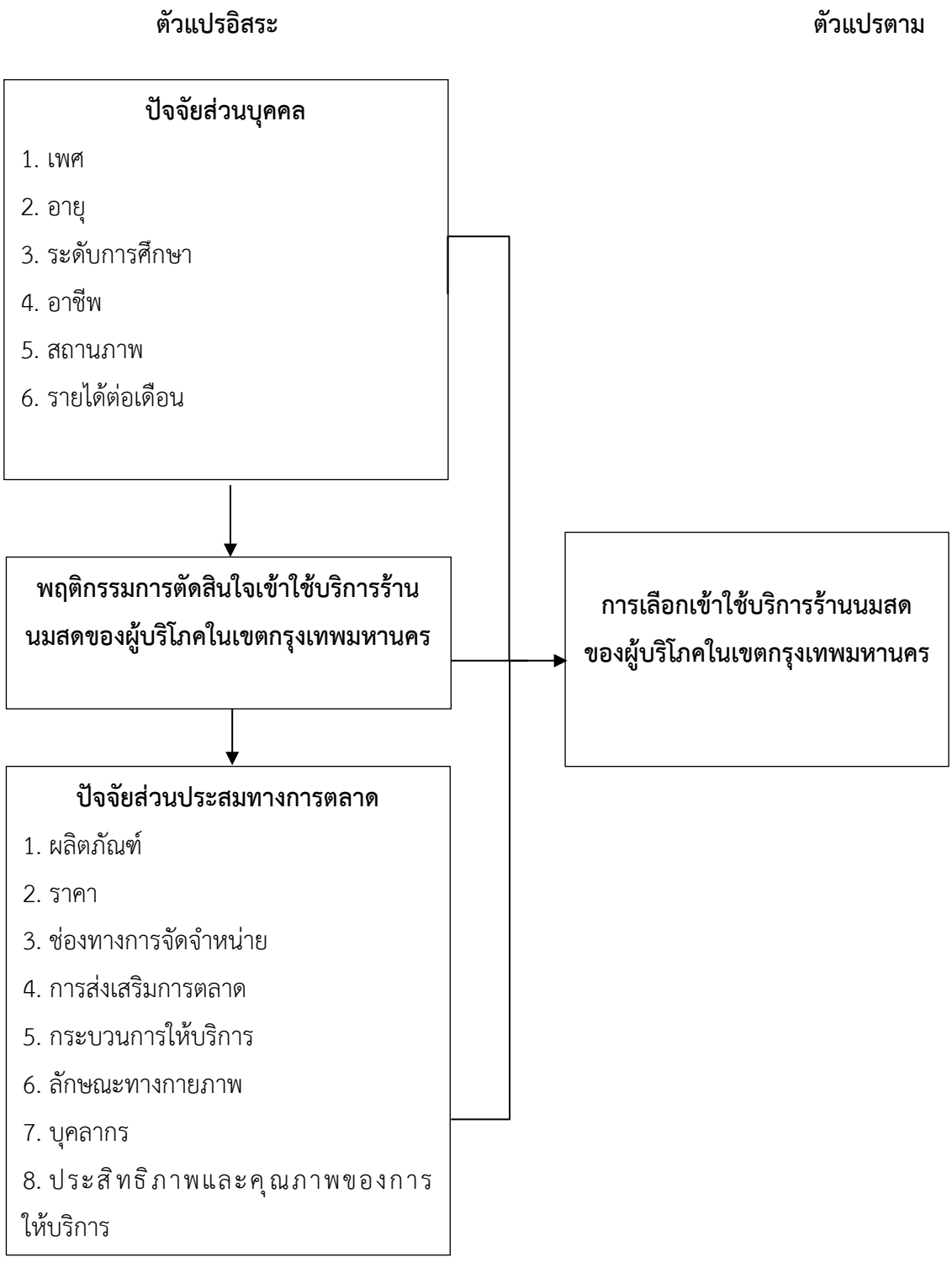

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการศึกษาวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

1. ปัจจัยส่วนบุคคลได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ สถานภาพ และรายได้ต่อเดือนของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

2. ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

วิธีดำเนินการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยใช้การวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research Method) และมีวิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) เก็บข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือกับกลุ่มตัวอย่างผู้บริโภคที่เลือกเข้าใช้บริการร้านนมสด และอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครซึ่งไม่รับรู้จำนวนประชากรที่แน่นอน จึงใช้การคำนวณตามสูตรไม่รับรู้จำนวนประชากรของทาโร่ ยามาเน่ ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยเลือกวิธีสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non Probability Sampling) และเก็บข้อมูลด้วยการเลือกตัวอย่างตามสะดวก (Convenience Sampling) สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่

1. ตัวแปรด้านคุณสมบัติของตัวอย่าง ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา อาชีพ สถานภาพสมรส และรายได้ต่อเดือน ซึ่งเป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดแบบนามบัญญัติและเรียงลำดับเนื่องจากไม่สามารถวัดเป็นมูลค่าได้และผู้วิจัยต้องการบรรยายเพื่อให้รับรู้ถึงจำนวน ตัวอย่างจำแนกตามคุณสมบัติเท่านั้น ดังนั้น สถิติที่เหมาะสม คือ ค่าความถี่ (จำนวน) และค่าร้อยละ

2. ตัวแปรด้านความคิดเห็น ได้แก่ พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านนมสดและส่วนประสมทางการตลาด เป็นข้อมูลที่ใช้มาตรวัดอันตรภาคชั้นสำหรับการแปลผลข้อมูล สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. สถิติเชิงอนุมาน เป็นการวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบกลุ่มตัวอย่าง โดยเป็นการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนบุคคล และตัวแปรตาม คือ พฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านนมสดด้วยการใช้สถิติ T-Test Independent และ F-test (ANOVA -Analysis of Variance) และสำหรับการวิเคราะห์เพื่อทดสอบการส่งผลของตัวแปรอิสระ คือส่วนประสมทางการตลาด ที่มีต่อตัวแปรตาม คือพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านนมสด สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ (Multiple Regression Analysis) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

สรุปผลการวิจัยและอภิปรายผล

การศึกษาเรื่อง “ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร”

สรุปผลการวิจัย

1. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 234 คน คิดเป็นร้อยละ 58.50 เป็นเพศชาย จำนวน 138 คน คิดเป็นร้อยละ 34.50 และเพศทางเลือก จำนวน 28 คน คิดเป็นร้อยละ 7.00 มีอายุ 21-30 ปี จำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 39.50 สถานภาพโสด จำนวน 216 คน คิดเป็นร้อยละ 54.00 มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 283 คน คิดเป็น

ร้อยละ 70.75 เป็นพนักงานบริษัทจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 38.50 และมีรายได้ 25,001 - 40,000 บาท จำนวน 143 คน คิดเป็นร้อยละ 35.75 และผลวิเคราะห์พฤติกรรมของการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสด ผลวิจัยพบว่า ส่วนใหญ่มีความสะดวกในการเข้าใช้บริการร้าน จำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 19.50 ใช้บริการร้านร้านนมสด 3-4 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 49.50 ค่าใช้จ่ายระหว่าง 81-160 บาท จำนวน 157 คน คิดเป็นร้อยละ 39.25 ใช้บริการร้านนมสดช่วง 10.00 – 12.00 น. จำนวน 154 คน และใช้บริการร้านนมสด 30 นาที- 1 ชั่วโมง จำนวน 210 คน

2. ผลวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของผู้บริโภคในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ดังนี้

1) ด้านผลิตภัณฑ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องของความน่าเชื่อถือของแบรนด์มากที่สุด รองลงมามีมาตรฐานและคุณภาพสินค้ามีหลากหลายชนิดให้เลือกซื้อ ความสะอาดของเครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่ และรสชาติความอร่อย ตามลำดับ

2) ด้านราคา ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องราคาเหมาะสมกับคุณภาพของเครื่องดื่มมากที่สุด รองลงมา มีราคาให้เลือกซื้อหลายขนาด เครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่มีราคาถูกกว่าร้านอื่น และราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ตามลำดับ

3) ด้านการส่งเสริมการขาย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องมีการจัดสินค้าในราคาพิเศษจัดทำโปรโมชั่นตามเทศกาลต่าง ๆ มากที่สุด รองลงมาการประชาสัมพันธ์ โฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ และสื่อโซเชียล มีคูปองสะสมแต้ม และมีการแจกของแถม ตามลำดับ

4) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องหาซื้อได้ง่ายมากที่สุด รองลงมาทางร้านมีบริการที่จอดรถเพียงพอต่อลูกค้า ป้ายร้านที่เห็นชัดเจน เข้าถึงได้ง่าย มีหลากหลายสาขา และบริการจัดส่งถึงที่ เช่น Grab lineman ตามลำดับ

5) ด้านบุคลากร ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องพนักงานมีความเต็มใจในการให้บริการลูกค้ามากที่สุด รองลงมา พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า พนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลเครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่ของร้านได้เป็นอย่างดี พนักงานมีมารยาทที่ดี พนักงานแต่งกายสะอาด พนักงานมีบุคลิกภาพที่ดี และจำนวนพนักงานมีเพียงพอตอการให้บริการ ตามลำดับ

6) ด้านกระบวนการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องวิธีสั่งซื้อสินค้าไม่ยุ่งยากมากที่สุด รองลงมาได้รับสินค้าถูกต้อง มีการแนะนำเกี่ยวกับเครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่ ความน่าเชื่อถือในการให้บริการ ความสะดวกในการชำระ

เงินที่หลากหลาย เช่น เงินสด และชำระผ่านระบบออนไลน์ เวลาเปิด - ปิดร้าน มีความเหมาะสม และได้รับสินค้ารวดเร็ว ตามลำดับ

7) ด้านประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในเรื่องความรวดเร็วในการให้บริการมากที่สุด รองลงมาความเอาใจใส่ในการให้บริการ มีความเต็มใจในการให้บริการ และรูปแบบการให้บริการเป็นไปตามระบบ ตามขั้นตอน ตามลำดับ

3. ผลวิเคราะห์ข้อมูลเปรียบเทียบการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดในกรุงเทพมหานครจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์ ผลวิจัยพบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ในด้านเพศ ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.05

4. ผลวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดในกรุงเทพมหานคร ผลวิจัยพบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วย ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านการสื่อสารและส่งเสริมทางการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านบุคลากร ด้านกระบวนการ ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านประสิทธิภาพและคุณภาพของการให้บริการ ที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดในกรุงเทพมหานครคือ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านบุคลากร ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดด้านราคา และด้านการสื่อสารและส่งเสริมทางการตลาด อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ 0.05 ตามลำดับ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการศึกษากปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมีประเด็นที่ต้องนำมาอภิปรายดังต่อไปนี้

1. ผลการวิเคราะห์ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศ สถานภาพสมรส ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีความสัมพันธ์กับการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดแตกต่างกัน และลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านอายุที่ต่างกัน มีผลต่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ที่ไม่แตกต่างกัน ซึ่งจากผลการวิจัยครั้งนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของดาเรศ รังสีธรรมปัญญา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Café ผลการวิจัยพบว่าผู้ใช้บริการ ที่มี ความแตกต่างกันในด้านเพศ และ อายุ ที่แตกต่างกัน ไม่มีผลต่อความความพึงพอใจในการใช้บริการ คาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Café ในขณะที่ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ อาชีพ ที่แตกต่างกัน จะมีความพึงพอใจในการใช้บริการคาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Café แตกต่างกัน

2. ผลวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยนำทั้ง 7 ด้าน มาทำการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสด มีจำนวน 4 ปัจจัย โดยเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอย (Beta Coefficient) จากมากไปน้อย คือ ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านราคา และด้านการสื่อสารและส่งเสริมทางการตลาด ในขณะที่ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ปัจจัยด้านกระบวนการ และปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพ ไม่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยตัวแบบดังกล่าวสามารถนำมาอธิบายความสัมพันธ์ของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ได้ร้อยละ 69.90 ซึ่งสามารถอธิบายเพิ่มเติมได้ดังนี้

1) ปัจจัยด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วยการหาซื้อได้ง่าย ทางร้านมีบริการที่จอดรถเพียงพอต่อลูกค้า มีป้ายร้านที่เห็นชัดเจน เข้าถึงได้ง่ายมีหลากหลายสาขา รวมถึงบริการจัดส่งถึงที่ เช่น Grab lineman ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดิษวัชร ลอแต และคณะ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพยากรณ์การตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทที่ให้บริการอินเตอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการทั้ง 8 ด้าน ที่ส่งผลในการเลือกบริษัทที่ให้บริการอินเตอร์เน็ตผ่านโทรศัพท์มือถือในเขตอำเภอหาดใหญ่จังหวัดสงขลาเรียงตามลำดับได้แก่ ด้านผลิตภาพ ด้านสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ ด้านราคา ด้านบุคลากร ด้านช่องทางจัดจำหน่าย ด้านกระบวนการด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านผลิตภัณฑ์ และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณแบบกลุ่ม (Multinomial Regression) พบว่า โดยส่วนใหญ่กลุ่มตัวอย่างมีโอกาสเลือกใช้บริการ Mobile internet จากค่าย TRUE

2) ปัจจัยด้านบุคลากร ส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครมากที่สุด แสดงให้เห็นว่า การที่พนักงานพนักงานมีความเต็มใจในการให้บริการลูกค้า พนักงานมีความกระตือรือร้นในการให้บริการลูกค้า ทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจในการใส่ใจลูกค้าของพนักงาน รวมถึงพนักงานมีความรู้ความสามารถในการให้ข้อมูลเครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่ของร้านได้เป็นอย่างดี มีความกระตือรือร้นและเอาใจใส่ ย่อมส่งผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของดาเรศ รังสีธรรมปัญญา (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Café ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านกระบวนการ ปัจจัยด้าน ผลิตภัณฑ์ (แมว) และสถานที่ ปัจจัยด้านลักษณะทางกายภาพและสิ่งอำนวยความสะดวก ปัจจัยด้าน อาหารและเครื่องดื่มและการส่งเสริมการขาย และ ปัจจัยด้านพนักงาน เป็นปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Café

3) ปัจจัยด้านราคา ส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภค ทั้งในเรื่องของราคาเหมาะสมกับคุณภาพของเครื่องดื่ม มีราคาให้เลือกซื้อหลายขนาด เครื่องดื่ม ขนมปัง และเบเกอรี่มีราคาถูกกว่าร้านอื่น รวมไปถึงราคาเหมาะสมกับคุณภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเอมอร เจียรมาศ (2562)

ได้ทำการศึกษาเรื่องการเลือกรับบริการร้านนมสดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ราคาเป็นปัจจัยที่ผู้ประกอบกิจการนำมาพิจารณาประกอบทุกครั้ง เพื่อให้เหมาะสมกับลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย

4) ปัจจัยด้านการส่งเสริมการขาย ส่งผลเชิงบวกต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภค ประกอบด้วยการมีการจัดสินค้าในราคาพิเศษ จัดทำโปรโมชั่นตามเทศกาลต่าง ๆ การประชาสัมพันธ์โฆษณาผ่านสื่อสิ่งพิมพ์ มีคูปองสะสมแต้ม และมีการแจกของแถม ซึ่งที่ได้กล่าวมาข้างต้นทำให้เพิ่มยอดขายให้กับธุรกิจร้านนมสดในจังหวัดกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรนิสา บุญเนื่อง (2562) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านคาเฟ่ อเมซอน ในจังหวัดตรัง ผลการวิจัยพบว่า ความพึงพอใจต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดประกอบไปด้วย ความพึงพอใจต่อด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านสถานที่ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านบุคลากร ด้านลักษณะทางกายภาพ และด้านกระบวนการ มีความสัมพันธ์ต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านคาเฟ่ อเมซอน ในจังหวัดตรัง

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การส่งเสริมการตลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกเข้าใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยปัจจัยแรกที่สำคัญคือการดึงบุคคลที่มีชื่อเสียงหรือบุคคลที่เป็นที่นิยมเข้ามามีส่วนร่วมในการส่งเสริมการตลาด ซึ่งจะช่วยดึงดูดกลุ่มลูกค้าและสร้างความสนใจในการซื้อสินค้าได้มากขึ้น การเลือกใช้บุคคลที่มีอิทธิพลหรือชื่อเสียงในสังคมจะสามารถสร้างความน่าเชื่อถือและเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับธุรกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ลักษณะทางกายภาพของร้านค้าก็มีความสำคัญไม่แพ้กัน การจัดตกแต่งร้านให้เรียบร้อยทันสมัย และมีสไตล์ที่โดดเด่นจะช่วยสร้างภาพลักษณ์ที่น่าสนใจและดึงดูดลูกค้าได้ดีขึ้น การให้ความสำคัญกับภาพลักษณ์ของแบรนด์ และการเลือกผลิตภัณฑ์ที่หลากหลายและมีคุณภาพสูงเป็นสิ่งที่ต้องคำนึงถึงอย่างยิ่ง เพื่อให้ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่ต้องการสินค้าที่มีคุณภาพและมีความหลากหลาย ซึ่งจะส่งผลให้ธุรกิจมีภาพลักษณ์ที่ดีและดึงดูดลูกค้ากลุ่มใหม่ ๆ ได้อย่างต่อเนื่อง

ผลการศึกษายังพบว่า ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับช่องทางการจัดจำหน่าย บุคลากร ราคา และการสื่อสารและการส่งเสริมการตลาดต่างมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการของลูกค้าในธุรกิจร้านนมสด ผู้ประกอบการควรให้ความสำคัญกับการเลือกช่องทางการจัดจำหน่ายที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ การมีบุคลากรที่มีทักษะและมีความรู้ในการบริการลูกค้า รวมถึงการตั้งราคาที่สมเหตุสมผลและการใช้กลยุทธ์การสื่อสารที่ชัดเจนและมีประสิทธิภาพในการส่งเสริมการตลาด จะเป็นสิ่งที่ช่วยกระตุ้นให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการได้อย่างต่อเนื่อง และ การจัดการที่มีระบบในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าก็เป็นสิ่งที่ไม่ควรมองข้าม ร้านนมสดควรมีการวางแผนการดำเนินงานอย่างเป็นระบบ ด้วยกลยุทธ์ที่ชัดเจน ซึ่งต้องเริ่มจากการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางธุรกิจ อุตสาหกรรม และทำเลที่ตั้งของร้าน การทำความเข้าใจถึง

ทิศทางการเปลี่ยนแปลงของตลาด ขนาดของตลาด และอัตราการเจริญเติบโต จะช่วยให้ร้านนมสดสามารถปรับตัวและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ ภายใต้การแข่งขันที่สูงขึ้นในตลาด

จากการวิเคราะห์ทั้งหมดจะเห็นได้ว่าการให้ความสำคัญกับการวางแผนกลยุทธ์ที่รอบคอบและครอบคลุมทุกด้านทั้งในด้านการส่งเสริมการตลาด การพัฒนาภาพลักษณ์ร้าน การจัดการช่องทางการจัดจำหน่าย การสร้างบุคลากรที่มีคุณภาพ รวมถึงการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ จะเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจร้านนมสดในเขตกรุงเทพมหานครประสบความสำเร็จและเติบโตได้ในอนาคต

ข้อเสนอแนะในการทำการวิจัยครั้งต่อไป

จากการวิจัยในครั้งนี้ที่เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ซึ่งเน้นการเก็บข้อมูลที่สามารถวัดและคำนวณได้ การทำวิจัยในครั้งถัดไปควรมีการเพิ่มมิติใหม่ด้วยการใช้วิธีการวิจัยเชิงคุณภาพ เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการสัมภาษณ์แบบสนทนากลุ่ม (Focus Group Interview) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความลึกซึ้งและหลากหลายมากยิ่งขึ้น การสัมภาษณ์ในรูปแบบนี้จะช่วยให้เข้าใจมุมมองและความรู้สึกของผู้บริโภคในเชิงลึกมากขึ้น ซึ่งสามารถเสริมสร้างความเข้าใจที่มีคุณค่าและนำไปใช้ในการปรับกลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนาผลิตภัณฑ์ได้ดียิ่งขึ้น โดยงานวิจัยนี้เน้นการศึกษากลุ่มตัวอย่างเฉพาะผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นการศึกษาที่มีขอบเขตจำกัด ดังนั้นในการวิจัยครั้งถัดไป ควรขยายขอบเขตการศึกษาให้กว้างขวางขึ้น โดยการเพิ่มกลุ่มตัวอย่างจากพื้นที่อื่น ๆ นอกเหนือจากกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและสะท้อนถึงพฤติกรรมของผู้บริโภคจากหลากหลายภูมิภาค การขยายขอบเขตนี้จะช่วยให้ผลการวิจัยสามารถนำไปปรับใช้ได้ในระดับที่กว้างขึ้นและมีความน่าเชื่อถือมากขึ้นในการสร้างกลยุทธ์ทางธุรกิจ

การศึกษาครั้งนี้เน้นการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านนมสดของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร แต่ในการศึกษาครั้งต่อไป ควรให้ความสำคัญกับการศึกษาระบบการจัดการและนวัตกรรมที่ทันสมัยซึ่งสามารถช่วยพัฒนาระบบการทำงานของธุรกิจร้านนมสด การใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ หรือการพัฒนาแนวทางการจัดการที่มีประสิทธิภาพสูงจะช่วยให้ธุรกิจสามารถเติบโตและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีขึ้น และ การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการร้านนมสดในต่างจังหวัดควรได้รับการพิจารณาเพื่อนำมาเปรียบเทียบกับปัจจัยที่พบในเขตกรุงเทพมหานคร ซึ่งจะช่วยให้เห็นความแตกต่างในพฤติกรรมการเลือกใช้บริการของผู้บริโภคในแต่ละพื้นที่ การทำการศึกษาเปรียบเทียบในระดับประเทศจะช่วยให้ธุรกิจสามารถวางแผนกลยุทธ์และพัฒนาโปรแกรมการตลาดที่ตอบโจทย์ผู้บริโภคได้ทุกกลุ่มและทุกพื้นที่อย่างเหมาะสมโดยรวมแล้ว การขยายขอบเขตของการศึกษา การเพิ่มมิติการวิจัยเชิงคุณภาพ และการศึกษาระบบการจัดการและนวัตกรรมต่าง ๆ จะช่วยให้การวิจัยในอนาคตมีความครอบคลุมมากยิ่งขึ้น และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาธุรกิจร้านนมสดให้มีความยั่งยืนและประสบความสำเร็จในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

กมลวรรณ สุขสมัย (2560). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการศูนย์การค้า* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5902031433_7348_5976.pdf

ฐิตาพร พึ่งสุข. (2564). *ปัจจัยและรูปแบบที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการ Subscription ธุรกิจอาหาร* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. Mahidol University. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/4061

ณัฏฐพันธ์ เขจรนันทน์. (2551). *พฤติกรรมองค์การ.* กรุงเทพฯ: ซีเอ็ดยูเคชั่น.

ดาเรศ รังสีธรรมปัญญา. (2562). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการคาเฟ่แมวแคทเทอเดย์ Caturday Cat Caf* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:92841

ดิษวัชร ลอแต. (2563). การพยากรณ์การตัดสินใจเลือกใช้บริการบริษัทที่ให้บริการอินเตอร์เน็ตบนโทรศัพท์มือถือในเขตอำเภอหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9* (น. 639-648). มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

นลิศา เตชะศิริประภา. (2565). *ธุรกิจขนส่งพัสดุ 5 หมื่นล้าน แต่ละแบรนด์แข่งอย่างไรในวันที่ค่าส่งถูกอย่างเดียวไม่พอ*. https://plus.thairath.co.th/topic/money/101155

ประสิทธิชัย นรากรณ์. (2563). ผลกระทบของความสามารถการตลาดดิจิทัลในฐานะตัวแปรส่งผ่านต่อประสิทธิภาพทางการตลาดของผู้ประกอบการขนาดกลางและขนาดย่อม. *จุฬาลงกรณ์ธุรกิจปริทัศน์, 42(4),* 44-66.

ปาริชาติ โชคเกิด. (2564). *ศูนย์วิจัยกสิกรฯ คาด ตลาดเครื่องดื่มไร้แอลกอฮอล์ปี 64 ปรับตัวดีขึ้นมูลค่าแตะ 2 แสนล้านบาท*. https://brandinside.asia/non-alcoholic-beverage-in-2021-will-reach-200-billion-baht/

พรพิตรา ธรรมชาติ. (2560). *คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจในการทำงาน และความตั้งใจในการลาออกของผู้แทนขายระดับบังคับบัญชาของบริษัทผู้ผลิตบรรจุภัณฑ์* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต] มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์. TU Digital Collections. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2017/TU_2017_5902031763_7320_6078.pdf

ภัทรวดี กฤตรัชตนันต์ (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านวัสดุก่อสร้างสมัยใหม่ของประชาชนในจังหวัดพัทลุง. *วารสารนาคบุตรปริทรรศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครศรีธรรมราช, 11*(3), 121-128.

ยุพาวรรณ วรรณวาณิชย์. (2558). *การตลาดบริการ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2558). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* http://it.nation.ac.th/research/ntu/files/56011310532222.pdf

อรนิสา บุญเนื่อง. (2562). *ความพึงพอใจของผู้บริโภคที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการร้านคาเฟ่ อเมซอน ในจังหวัดตรัง.* http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2562-5-11_1599048293.pdf

เอมอร เจียรมาศ. (2562). การเลือกรับบริการร้านนมสดในเขตเทศบาลนครหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา. *Journal Suan Sunandha Rajabhat University 11*(2).

Adam Hayes. (2022). Conflict Theory Definition, Founder, and Examples. Behavioral Economics (Blog), Investopedia.

Maslow, A. H. (2000). *The Maslow Nusiness Rreader*. New York: John Wiley & Sons.

Philip, Kotler. (1997). Marketing Management : analysis, planning, implementation, and control. (9th ed). New Jersey : A Simon & Schuster.

ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา

Factors Affecting the Selection of Fitnow Fitness Ayutthaya

ณัฐพล ปรีเปรม[1] และสาวิตรี สันติพิริยพร[2]

Nattapon Preeprem[1] and Sawitree Santipiriyapon[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1] บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: nattapon.pree@bumail.net[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ อาชีพ รายได้ ประสบการณ์ และความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส (2) เพื่อศึกษาคุณภาพการบริการที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการฟิตนาว ฟิตเนส และ (3) เพื่อสำรวจการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้ใช้บริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยวิธีใช้การสุ่มแบบสะดวกผ่านแบบสอบถามออนไลน์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน (การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยด้านส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่ใช้บริการฟิตเนสที่ ฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 30-39 ปี อาชีพข้าราชการหรือพนักงานรัฐวิสาหกิจ มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 20,000-29,999 บาท มีประสบการณ์ในการใช้บริการฟิตเนส 1-2 ปี และมีความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ (2) ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และ (3) ปัจจัยด้านการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้ใช้บริการ มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด การบริการ การตอบสนองต่ออารมณ์

Abstract

This study aims to (1) analyze personal factors such as gender, age, occupation, income, experience, and frequency of fitness service usage; (2) examine the quality of service that influences the decision to choose FitNow Fitness and (3) explore the emotional responses of users that affect their decision-making. The research was conducted by collecting data from 400 participants using a convenience sampling method through an online questionnaire. The data were analyzed using descriptive statistics (percentage, mean, and standard deviation) and inferential statistics (multiple regression analysis). The research findings include: (1) Personal

factors: The majority of the sample using FitNow Fitness in Ayutthaya are female, aged between 30-39 years, working as government officials or state enterprise employees, with an average monthly income of 20,000-29,999 THB, having 1-2 years of experience in fitness services, and using fitness services 1-3 times per week. (2) Service quality factors: These significantly influence the decision to use the fitness service at a statistical significance level of 0.05 (3) Emotional response factors: These significantly affect the decision to use the fitness service at a statistical significance level of 0.05

Keywords: Marketing, mix service, Emotional Response

บทนำ

ปัจจุบัน คนไทยให้ความสำคัญกับสุขภาพและการออกกำลังกายมากขึ้น ส่งผลให้ธุรกิจฟิตเนสเติบโตอย่างรวดเร็วและมีการแข่งขันสูง ฟิตเนสหลายแห่งเริ่มให้บริการตลอด 24 ชั่วโมงเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้า ดังนั้น การเข้าใจพฤติกรรมและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับผู้ประกอบการ ธุรกิจฟิตเนสในประเทศไทยมีแนวโน้มเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยได้รับอิทธิพลจากปัจจัยต่าง ๆ เช่น ความตระหนักด้านสุขภาพของประชาชน การพัฒนาเทคโนโลยีที่เอื้อต่อการออกกำลังกาย และการส่งเสริมจากภาครัฐที่สนับสนุนให้ประชาชนหันมาออกกำลังกายมากขึ้น ฟิตเนสหลายแห่งจึงพยายามปรับกลยุทธ์การให้บริการให้สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคมากขึ้น

งานวิจัยนี้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา ซึ่งเป็นกรณีศึกษาที่น่าสนใจ เนื่องจากฟิตเนสแห่งนี้มีแนวทางการให้บริการที่แตกต่าง และผู้วิจัยเองเคยเป็นสมาชิกและฝึกงานที่นี่ จึงมีความสนใจในการพัฒนาแนวทางการให้บริการของฟิตเนสให้ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัจจัยด้านลักษณะส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส
2. วิเคราะห์คุณภาพการบริการที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการฟิตเนส
3. ศึกษาผลของการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้ใช้บริการต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

การทบทวนวรรณกรรม

ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับฟิตนาวฟิตเนส

ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา เป็นศูนย์กลางการออกกำลังกายที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ก่อตั้งโดยคุณ ปภพ ด่านชัยวิโรจน์ ดำรงตำแหน่ง ผู้ช่วยกรรมการอำนวยการ ศูนย์การค้าอยุธยาซิตี้พาร์ค โดยมี

เป้าหมายเพื่อให้คำปรึกษาแนะนำและบริการด้านการออกกำลังกายและสุขภาพที่ครบวงจร ฟิตเนสแห่งนี้มีเครื่องเล่นสำหรับการออกกำลังกายที่ทันสมัยและหลากหลาย ตัวอย่างเช่น เครื่องวิ่งไฟฟ้า เครื่องยกน้ำหนักและอุปกรณ์สำหรับการออกกำลังกายแบบคาร์ดิโอ นอกจากนี้ยังมีคลาสออกกำลังกายต่าง ๆ เช่น บอดี้ปั๊ม ซูมบ้า บ็อกซิ่ง และแอโรบิค ที่จัดขึ้นโดยผู้ฝึกสอนที่มีความเชี่ยวชาญละมีประสบการณ์ในเรื่องของการสอนมาอย่างยาวนาน

ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา ยังมีเทรนเนอร์คอยบริการให้คำปรึกษาด้านโภชนาการและการจัดทำโปรแกรมการออกกำลังกายรูปแปบโดยเฉพาะแต่ละบุคคล เพื่อให้สมาชิกสามารถประสบความสำเร็จตรงตามเป้าหมายในด้านการออกกำลังกายและเรื่องของสุขภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังมีสิ่งที่อำนวยถึงความสะดวกอื่น ๆ เช่น ห้องน้ำ ห้องอาบน้ำ และห้องล็อคเกอร์ที่สะอาดและปลอดภัยที่มีระบบคีย์การ์ดเพื่อช่วยในเรื่องของความปลอดภัยของสมาชิก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจใช้บริการ

การตัดสินใจของผู้บริโภค (ฉัตรยพร เสมอใจ, 2550) คือ กระบวนการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการจากตัวเลือกที่มี โดยมีขั้นตอน 5 ขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ปัญหา การค้นหาข้อมูล การประเมินทางเลือก การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมหลังการซื้อ ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจ ปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยภายนอก

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการฟิตเนสได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัย โดย Engel, Blackwell, & Miniard (1990) อธิบายกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคว่าประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยส่วนบุคคลและภายนอก Oliver (1980) เสนอว่าความพึงพอใจของลูกค้าขึ้นอยู่กับการเปรียบเทียบระหว่างความคาดหวังกับประสบการณ์จริง Woodruff (1997) ชี้ให้เห็นว่าผู้บริโภคประเมินความคุ้มค่าโดยเปรียบเทียบผลประโยชน์ที่ได้รับกับทรัพยากรที่ใช้ไป Bitner (1992) เน้นย้ำถึงอิทธิพลของสภาพแวดล้อมบริการต่อประสบการณ์ของลูกค้าและการตัดสินใจใช้ซ้ำ

นอกจากนี้ Adams (1965) อธิบายว่าลูกค้าจะประเมินความเสมอภาคในการแลกเปลี่ยนระหว่างสิ่งที่จ่ายไปกับสิ่งที่ได้รับ Deutsch, & Gerard (1955) กล่าวว่าการตัดสินใจได้รับอิทธิพลจากความคิดเห็นและการยอมรับของผู้อื่น Simon (1955) เสนอแนวคิดเรื่องความมีเหตุผลแบบมีขอบเขตในการตัดสินใจของผู้บริโภค Liberman and Trope (2003) ศึกษาถึงอิทธิพลของระดับการพิจารณาที่มีต่อการตัดสินใจของผู้บริโภค โดยเฉพาะในเรื่องเป้าหมายระยะยาว Schmitt (1999) เน้นความสำคัญของประสบการณ์โดยรวมที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้บริการ และ Skinner (1953) อธิบายถึงอิทธิพลของผลลัพธ์ที่ได้รับจากการใช้บริการครั้งก่อน ๆ ต่อการตัดสินใจใช้บริการในอนาคต

Engel, Blackwell, และ Miniard (1990) ยังได้ระบุถึงการตัดสินใจย่อย 9 ประการของผู้บริโภคในการเลือกซื้อสินค้าหรือบริการ ซึ่งรวมถึงการตัดสินใจเกี่ยวกับลำดับความต้องการ, ประเภทสินค้า, ตราสินค้า, ผู้จำหน่าย, และวิธีการชำระเงิน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับเชิงประชากรศาสตร์

ปัจจัยส่วนบุคคลที่สำคัญ มี 4 ปัจจัยหลักๆ ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้

ทฤษฎีบุคลิกภาพแบบคุณลักษณะ Allport (1937) บุคลิกภาพของแต่ละบุคคล เช่น ความมุ่งมั่น ความซื่อสัตย์ มีผลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจซื้อ

ทฤษฎีบทบาททางสังคม Eagly (1987) บทบาททางสังคม เช่น อาชีพ มีผลต่อการเลือกใช้บริการ เช่น พนักงานออฟฟิศอาจเลือกใช้บริการฟิตเนสที่เปิด 24 ชั่วโมง

ทฤษฎีการปรับตัวทางวัฒนธรรม Hofstede (1980) วัฒนธรรม เช่น ค่านิยม มีผลต่อการเลือกใช้บริการ เช่น สังคมที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพมีแนวโน้มใช้บริการฟิตเนสมากขึ้น

ทฤษฎีพฤติกรรมเชิงจิตวิทยา Hoyer, MacInnis (2010) ทัศนคติ ไลฟ์สไตล์ และความสนใจ มีผลต่อการเลือกใช้บริการ เช่น คนรักสุขภาพเลือกฟิตเนสที่มีคลาสทันสมัย

ทฤษฎีความเข้ากันของอัตลักษณ์ Sirgy (1982) ผู้บริโภคเลือกบริการที่สอดคล้องกับภาพลักษณ์ที่ตนเองต้องการ เช่น คนรักสุขภาพเลือกฟิตเนสหรูหรา

ส่วนประสมทางการตลาด 7Ps Kotler (2012) ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่ (Place) การส่งเสริมการขาย (Promotion) บุคลากร (People) กระบวนการ (Process) หลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence)

คุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ Zeithaml (1988) ลูกค้าตัดสินใจซื้อโดยเปรียบเทียบระหว่างสิ่งที่ได้รับกับสิ่งที่ต้องเสียไป ซึ่งรวมถึงประโยชน์ ความรู้สึก ภาพลักษณ์ และต้นทุน ธุรกิจฟิตเนสควรสร้างคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้ในด้านต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์ทันสมัย บรรยากาศ และราคา เพื่อดึงดูดลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับคุณภาพการบริการ

คุณภาพการบริการมีอิทธิพลสำคัญต่อความพึงพอใจและความภักดีของลูกค้า ทฤษฎี SERVQUAL ของ Parasuraman, Zeithaml และBerry (1988) ประกอบด้วยมิติหลัก 5 ประการ ได้แก่ ความน่าเชื่อถือ การรับประกัน การตอบสนอง ความเห็นอกเห็นใจ และสิ่งที่จับต้องได้ นอกจากนี้ คุณภาพการบริการยังสามารถแบ่งออกเป็นคุณภาพทางเทคนิค (Technical Quality) และคุณภาพทางหน้าที่ (Functional Quality)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการตอบสนองต่ออารมณ์

ทฤษฎีของ Plutchik (1980) และLazarus (1991) ชี้ให้เห็นว่าอารมณ์มีบทบาทสำคัญในกระบวนการตัดสินใจของมนุษย์ ประสบการณ์ที่สร้างอารมณ์เชิงบวก เช่น ความสุขและความไว้วางใจ มีแนวโน้มที่จะกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจเลือกใช้บริการ Jacoby, Chestnut (1978) กล่าวว่าความภักดีต่อแบรนด์เกิดขึ้นจากความพึงพอใจและประสบการณ์ที่ดีจากการใช้บริการ

กรอบแนวคิด

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ ฟิตเนส ฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา โดยตัวแปรอิสระ คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการและการตอบสนองต่ออารมณ์ ส่วนตัวแปรตาม คือ ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการ ฟิตเนส ฟิตนาว ฟิตเนสอยุธยา ซึ่งกรอบแนวคิดการวิจัย ดังรูปที่

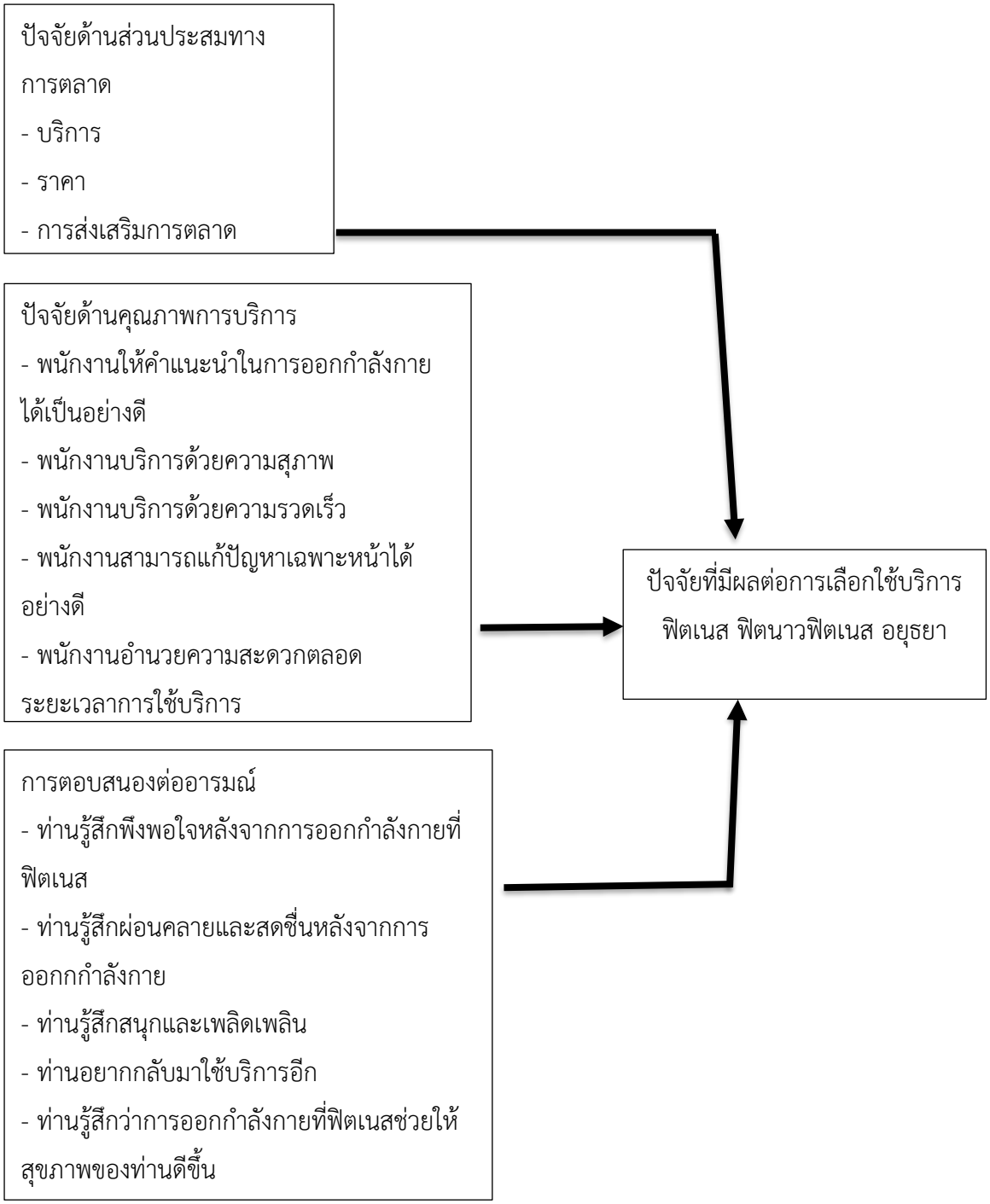

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือสมาชิกที่มาใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา จำนวน 400 คน

2. ขนาดกลุ่มตัวอย่างคำนวณโดยใช้ตาราง Yamane (1970) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และค่าความคลาดเคลื่อน ±5% ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน

3. ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ในการเลือกกลุ่มตัวอย่าง

เครื่องมือในการวิจัย

1. แบบสอบถามออนไลน์ (Google Form) เป็นเครื่องมือหลักในการเก็บข้อมูล

2. ออกแบบแบบสอบถามให้ครอบคลุม ปัจจัยส่วนบุคคล, คุณภาพการบริการ, การตอบสนองทางอารมณ์, และปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ใช้สถิติเชิงพรรณนา (ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน) และสถิติเชิงอนุมาน (การวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุ) เพื่อตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร โดยใช้โปรแกรม SPSS ในการวิเคราะห์ข้อมูล

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แบบสอบถามการใช้บริการฟิตเนสที่ Fit Now Fitness อยุธยา จำนวน 400 คน จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประสบการณ์ในการใช้บริการฟิตเนส และความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส ผลการวิเคราะห์มีดังนี้

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (เพศ)

เพศ	จำนวน (คน)	ร้อยละ
ผู้ชาย	109	27.3
ผู้หญิง	291	72.8
รวม	400	100

จากตารางที่ 1 จากการวิเคราะห์จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 291 คน หรือร้อยละ 72.8 และเป็นเพศชาย จำนวน 109 คน หรือร้อยละ 72.8

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (อายุ)

อายุ	จำนวน	ร้อยละ
ต่ำกว่า 20 ปี	0	0
20-29 ปี	131	32.8
30-39 ปี	267	66.8

40-49 ปี	2	0.4
50 ปีขึ้นไป	0	0.0
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีอายุ 30-30 ปี จำนวน 267 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 66.8 รองลงมาคืออายุ 20-29 ปี จำนวน 131 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 32.8 และอายุ 40-49 ปี จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.4

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (อาชีพ)

อาชีพ	**จำนวน**	**ร้อยละ**
นักเรียน/นักศึกษา	5	1.3
พนักงานบริษัทเอกชน	106	26.5
ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ	236	59.0
เจ้าของธุรกิจ	52	13.0
อาชีพอิสระ	1	0.2
อื่น ๆ	0	0.0
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 3 สรุปจำนวนและร้อยละ จำแนกตามอาชีพ พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 236 คน หรือร้อยละ 59.0 รองลงมาคือ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 106 คน หรือร้อยละ 26.5 เจ้าของกิจการ จำนวน 52 คน หรือร้อยละ 13.0 นักเรียน นักศึกษา จำนวน 5 คน หรือร้อยละ 13.0 และผู้ประกอบอาชีพอิสระ จำนวน 1 คน หรือร้อยละ 0.2

ตารางที่ 4 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (รายได้เฉลี่ยต่อเดือน)

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน	**จำนวน**	**ร้อยละ**
น้อยกว่า 10,000 บาท	0	0.0
10,000-19,999 บาท	76	19.0
20,000-29,999 บาท	304	76.0
30,000-39,999 บาท	20	5.0
40,000 บาทขึ้นไป	0	0.0
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 4 สรุปจำนวนและร้อยละ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีรายได้ 20,000-29,999 บาท จำนวน 304 คน คิดเป็นร้อยละ 76.0 รองลงมาคือ 10,000-19,999 บาท จำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 19.0 และรายได้ 30,000-39,999 บาท จำนวน 20 คน คิดเป็น ร้อยละ 5.0

ตารางที่ 5 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (ประสบการณ์ในการใช้บริการฟิตเนส)

ประสบการณ์ในการใช้บริการฟิตเนส	จำนวน	ร้อยละ
น้อยกว่า 1 ปี	92	23.0
1 - 2 ปี	266	66.5
3 - 5 ปี	42	10.5
มากกว่า 5 ปี	0	0.0
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 5 จำนวนและส่วนใหญ่ตามประสบการณ์ในการใช้บริการฟิตเนส พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีประมาณ 1-2 ปี จำนวน 266 คน ผู้ผลิตกระเทียม 66.5 รองลงมาคือ 1 ปี จำนวน 92 คน ความถี่ 23.0 และ 3-5 ปี มีความสำคัญ 42 คน ตามความต้องการร้อยละ 10.5

ตารางที่ 6 จำนวนและร้อยละของปัจจัยส่วนบุคคล (ความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส)

ความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส	จำนวน	ร้อยละ
มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์	39	9.8
1 - 3 ครั้งต่อสัปดาห์	285	71.3
2 - 3 ครั้งต่อเดือน	74	18.5
น้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน	2	0.5
รวม	**400**	**100.0**

จากตารางที่ 6 สรุปจำนวนและร้อยละ จำแนกตามความถี่ในการใช้บริการฟิตเนส พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ใช้บริการ 1-3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 285 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 71.3 รองลงมาคือ 2-3 ครั้งต่อเดือน จำนวน 74 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 18.5 มากกว่า 3 ครั้งต่อสัปดาห์ จำนวน 39 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 9.8 และน้อยกว่า 2 ครั้งต่อเดือน จำนวน 2 คน หรือคิดเป็นร้อยละ 0.5

ตารางที่ 7 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมารตฐานด้านส่วนประสมทางการตลาด

ด้านส่วนประสมทางการตลาด	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ด้านบริการ	4.54	0.20	น้อย
ด้านราคา	4.57	0.19	น้อย
ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.55	0.22	น้อย
รวม	**4.66**	**0.20**	**น้อย**

จากตารางที่ 7 ผลการวิเคราะห์ด้านส่วนประสมทางการตลาดของบริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา จำแนกตามค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน พบว่า อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ =4.54, S.D. =0.20) เมื่อพิจารณาเป็นรายรายการ พบว่า ด้านราคา อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ =4.57, S.D. 0.19) รองลงมาคือ ด้านการส่งเสริมการตลาด อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ =4.55, S.D. =0.22) และด้านบริการ อยู่ในระดับต่ำ ($\bar{x}$ =4.54, S.D. 0.20)

ตารางที่ 8 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมารตฐานด้านบริการ

ด้านบริการ	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ฟิตเนสมีอุปกรณ์ออกกำลังกายที่หลากหลายและทันสมัย	4.83	0.46	มากที่สุด
มีคลาสออกกำลังกายหลากหลายให้เลือก	4.92	0.28	น้อย
สถานที่มีบรรยากาศดีและสะอาด	4.32	0.53	มากที่สุด
มีความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวสูง	4.12	0.39	มาก
รวม	4.54	0.17	น้อย

จากตารางที่ 8 ผลการวิเคราะห์ด้านบริการ พบว่า อยู่ในระดับที่น้อย ($\bar{x}$ =4.54,S.D.=0.17) ซึ่งมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดเป็น มีคลาสออกกำลังกายหลากหลายให้เลือกมีค่า $\bar{x}$ =4.92 รองลงมาฟิตเนสมีอุปกรณ์ออกกำลังกายที่หลากหลายและทันสมัยมีค่า ($\bar{x}$ =4.83) สถานที่มีบรรยากาศดีและสะอาดมีค่า ($\bar{x}$ =4.32) และมีความปลอดภัยและความเป็นส่วนตัวสูง มีค่า ($\bar{x}$ =4.12)

ตารางที่ 9 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมารตฐานด้านราคา

ด้านราคา	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
ค่าบริการมีความเหมาะสม	4.69	0.60	มากที่สุด
รวม	4.57	0.19	น้อย

จากตารางที่ 9 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับด้านราคาใน พบว่า อยู่ในระดับที่น้อย ($\bar{x}$ =4.5,S.D.=0.1) ซึ่งมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดเป็น ค่าบริการมีความเหมาะสมมีค่า ($\bar{x}$ =4.69)

ตารางที่ 10 ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมารตฐานด้านการส่งเสริมการตลาด

ด้านการส่งเสริมการตลาด	ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
สามารถจองคลาสผ่านระบบออนไลน์ได้สะดวก	4.81	0.45	มากที่สุด
ด้านการส่งเสริมการตลาด	**ค่าเฉลี่ย $\bar{x}$**	**ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	**ระดับความคิดเห็น**
มีโปรโมชั่นที่น่าสนใจ	4.81	0.45	มากที่สุด
มีการสื่อสารการตลาดที่ครอบคลุมทุกช่องทาง	4.82	0.39	มาก
รวม	4.81	0.39	**มาก**

จากตารางที่ 10 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการส่งเสริมการตลาด พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ =4.81,S.D.=0.39) ซึ่งมีระดับความคิดเห็นมากที่สุดเป็น มีการสื่อสารการตลาดที่ครอบคลุมทุกช่องทางมีค่า $\bar{x}$ =4.82 รองลงมาสามารถจองคลาสผ่านระบบออนไลน์ได้สะดวกมีค่า $\bar{x}$ =4.81 และมีโปรโมชั่นที่น่าสนใจมีค่า $\bar{x}$ =4.81

ตารางที่ 11 ตารางแสดงอิทธิพลของปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสที่ฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ด้านส่วนประสมทางการตลาด	สัมประสิทธิ์การถดถอย(Beta)	ค่า t	Sig (P-Value)
1.) ด้านบริการ	.062	2.686	.008*
2.) ด้านราคา	.019	2.383	.018*
3.) ด้านการส่งเสริมการตลาด	.029	1.550	.122*

R^2 = 0.046, F-Value = 6.376, n = 400, P-Value ≤ 0.05*

จากตารางที่ 11 ปัจจัยภายในโดยรวมมีอิทธิพล 4.60 ปัจจัยด้านบริการมีอิทธิพล 6.20 ปัจจัยด้านราคามีอิทธิพล 1.90 และปัจจัยด้านการส่งเสริมตลาดมีอิทธิพล 2.90 ซึ่งมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานที่ 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพบริการต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนสที่ ฟิตนาว ฟิตเนส อยุธยา ผลการวิจัยแสดงไว้ในตารางที่ 12

ตารางที่ 12 ตารางแสดงค่าอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณภาพการบริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ (Mutiple Regression Analysis)

ด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)	ค่า t	Sig (P-Value)
1. ด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส	.163	3.291	.001*

R^2 = 0.026, F-Value = 10.831, n = 400, P-Value ≤ 0.05*

จากตารางที่ 12 ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส ภาพรวม มีค่าอิทธิพลร้อยละ 2.60 โดยด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส มีอิทธิพลร้อยละ 16.3 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 3 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณเพื่อศึกษาอิทธิพลของปัจจัยตอบสนองทางอารมณ์ต่อการเลือกบริการฟิตเนส Fit Now Fitness อยุธยา ผลลัพธ์แสดงไว้ในตารางที่ 13

ตารางที่ 13 ตารางแสดงค่าอิทธิพลของปัจจัยด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา ด้วยวิธีวิเคราะห์ความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ

ด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการฟิตเนส	สัมประสิทธิ์การถดถอย (Beta)	ค่า t	Sig (P-Value)
1.) ด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการฟิตเนส	0.189	3.832	.001*

R^2 = 0.036, F-Value = 14.681, n = 400, P-Value ≤ 0.05*

จากตารางที่ 13 ปัจจัยด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการฟิตเนส ในภาพรวม มีค่าอิทธิพลร้อยละ 3.60 โดยด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการฟิตเนส มีอิทธิพลร้อยละ 18.9 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ตารางที่ 14 สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐาน	ผลการทดสอบสมมติฐาน
สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยที่ด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา	
ด้านบริการ	ปฏิเสธ
ด้านราคา	ปฏิเสธ
ด้านการส่งเสริมการตลาด	ปฏิเสธ
สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา	
ด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส	สอดคล้อง
สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการมีผลต่อการเลือกใช้บริการฟิตเนส ฟิตนาวฟิตเนส อยุธยา	
ด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ในการใช้บริการฟิตเนส	สอดคล้อง

สรุปผลการทดสอบสมมติฐานตารางที่ 14 สรุปได้ว่าผลการศึกษาที่สอดคล้องกับสมมติฐาน มีดังนี้

1. ปัจจัยด้านคุณภาพการบริการ ประกอบด้วย ด้านคุณภาพการบริการในฟิตเนส มีผลสอดคล้องกับสมมติฐาน

2. ปัจจัยด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ ประกอบด้วย ด้านการตอบสนองต่ออารมณ์ มีผลสอดคล้องกับสมมติฐาน

ผลที่ไม่สอดคล้องกับสมมุติฐานได้แก่

1. ปัจจัยที่ด้านส่วนประสมทางการตลาด ประกอบด้วย ด้านบริการ ด้านราคา และด้านการส่งเสริมการตลาดไม่สอดคล้องกับสมมุติฐาน

อภิปรายผล

ผลการวิจัยสอดคล้องกับแนวคิดของ Kotler (2012) ที่ระบุว่าส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของลูกค้า การตั้งราคาที่เหมาะสมและการส่งเสริมการตลาดที่มีประสิทธิภาพมีบทบาทสำคัญในการดึงดูดลูกค้า นอกจากนี้ คุณภาพการบริการและความสะดวกสบายก็เป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของลูกค้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Smith et al. (2020) การตอบสนองต่ออารมณ์ก็มีผลต่อความภักดีของลูกค้าเช่นกัน ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Plutchik (1980) and Lazarus (1991)

ข้อเสนอแนะ

1. พัฒนาคุณภาพบริการ ฟิตเนสควรให้ความสำคัญกับความสะอาด ความพร้อมของอุปกรณ์ และการอบรมพนักงาน เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของลูกค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ควรมีการตรวจสอบสภาพอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอและนำเสนอโปรแกรมออกกำลังกายที่เหมาะสมกับแต่ละบุคคล

2. กลยุทธ์การส่งเสริมการตลาด ฟิตเนสควรนำผลการวิจัยเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมผู้บริโภคมาปรับใช้ เช่น การจัดโปรโมชั่นพิเศษ ส่วนลดสำหรับสมาชิกระยะยาว และกิจกรรมส่งเสริมการตลาดที่ตอบโจทย์กลุ่มเป้าหมายในแต่ละองค์กร

3. การสร้างบรรยากาศที่ดีและเป็นมิตร การสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการออกกำลังกายเป็นสิ่งสำคัญ ฟิตเนสควรมีบรรยากาศที่สะอาด ปลอดภัย และเป็นมิตร เพื่อให้ผู้ใช้บริการรู้สึกสบายใจและสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับสมาชิกคนอื่น ๆ

4. การนำเทคโนโลยีมาใช้ในการบริการ ฟิตเนสควรพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล เช่น แอปพลิเคชันสำหรับการจองคลาสออกกำลังกาย การติดตามผลการออกกำลังกาย และการให้คำแนะนำด้านโภชนาการเพื่อเพิ่มความสะดวกให้แก่สมาชิก

บรรณานุกรม

ฉัตรยพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค*. กรุงเทพฯ:สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Adams, J. S. (1965). Inequity in social exchange. In L. Berkowitz (Ed.), *Advances in Experimental Social Psychology* (Vol. 2, pp. 267–299). Academic Press.

Allport, G. W. (1937). *Personality: A psychological interpretation*. Holt.

Bitner, M. J. (1992). Servicescapes: The impact of physical surroundings on customers and employees. *Journal of Marketing*, *56*(2), 57–71.

Deutsch, M., & Gerard, H. B. (1955). A study of normative and informational social influences upon individual judgment. *Journal of Abnormal and Social Psychology*, *51*(3), 629–636.

Eagly, A. H. (1987). *Sex differences in social behavior: A social-role interpretation*. Lawrence Erlbaum Associates.

Engel, J. F., Blackwell, R. D., & Miniard, P. W. (1990). *Consumer behavior* (6th ed.). Dryden Press.

Hofstede, G. (1980). *Culture's consequences: International differences in work-related values*. Sage Publications.

Hoyer, W. D., & MacInnis, D. J. (2010). *Consumer behavior* (5th ed.). Cengage Learning.

Jacoby, J., & Chestnut, R. W. (1978). *Brand loyalty: Measurement and management*. John Wiley & Sons.

Kotler, P. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Education.

Lazarus, R. S. (1991). *Emotion and adaptation*. Oxford University Press.

Liberman, N., & Trope, Y. (2003). The psychology of transcending the here and now. *Science*, *301*(5634), 1201–1205.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research*, *17*(4), 460–469.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, *64*(1), 12–40.

Plutchik, R. (1980). *Emotion: A psychoevolutionary synthesis*. Harper & Row.

Schmitt, B. H. (1999). *Experiential marketing: How to get customers to sense, feel, think, act, and relate to your company and brands*. Free Press.

Simon, H. A. (1955). A behavioral model of rational choice. *The Quarterly Journal of Economics*, *69*(1), 99–118.

Sirgy, M. J. (1982). Self-concept in consumer behavior: A critical review. *Journal of Consumer Research*, 9(3), 287–300.

Woodruff, R. B. (1997). Customer value: The next source for competitive advantage. *Journal of the Academy of Marketing Science*, *25*(2), 139–153.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, *52*(3), 2–22.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค

Online Marketing Mix Factors Influence Consumers' Decisions to Purchase Fashion Clothing on Online Platforms

จิดาภา สุพังโค[1] นัทธ์หทัย อือนอก[2] และนฤมล สุ่นสวัสดิ์[3]

Jidapa Supungkho[1] Nuthatai Ounok[2] and Narumol Soonsawad[3]

นักศึกษาปริญญาโทบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี[1]

อาจารย์ประจำหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยธนบุรี[2, 3]

E-mail : jidapa.supungkho@gmail.com[1], nuthatai_aoy@yahoo.com[2], soonl197@hotmail.com[3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ (2) เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค โดยกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ จำนวน 400 คน เครื่องมือที่ใช้การวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และการวิเคราะห์สมการถดถอยพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า (1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านราคา ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการให้บริการส่วนบุคคล ตามลำดับ (2) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นมากที่สุดเป็นลำดับแรก คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา ด้านการแสวงหาข้อมูล ด้านการตัดสินใจซื้อ และลำดับสุดท้าย คือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ ตามลำดับ และ (3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ : ปัจจัยส่วนประสมการตลาด เสื้อผ้าแฟชั่น แพลตฟอร์มออนไลน์

Abstract

This study aims to (1) examine the level of opinions regarding the online marketing mix factors of fashion clothing stores on online platforms, (2) investigate the level of opinions regarding the decision-making process for purchasing fashion clothing on online platforms by consumers, and (3) study the online marketing mix factors that influence the decision-making process for purchasing fashion clothing on online platforms by consumers. The sample group consists of 400 individuals who have purchased fashion clothing on online platforms. The research tool used in this study is a questionnaire. The statistics used for data analysis include frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, and multiple regression analysis. The study found that (1) the overall average level of opinion on the marketing mix factors of fashion clothing stores on online platforms was at the highest level. When considering each aspect, the first-ranked aspect was marketing promotion, followed by product, distribution channels, price, privacy, and lastly, personal service. (2) The overall average level of opinion on the decision-making process for purchasing fashion clothing on online platforms was at the highest level. When considering each aspect, the first-ranked aspect was alternative evaluation, followed by need recognition, information search, purchase decision, and lastly, post-purchase behavior. And (3) The marketing mix factors significantly influenced consumers' decisions to purchase fashion clothing on online platforms at a statistical significance level of 0.05.

Keywords: Marketing mix factors, fashion clothing, online platforms

บทนำ

ในยุคปัจจุบันของการเปลี่ยนแปลงและเทคโนโลยีที่เติบโตอย่างรวดเร็ว ผู้คนสามารถรับรู้ข่าวสารได้รวดเร็วและหลายช่องทางมากขึ้น ทำให้ผู้คนเลือกรับข้อมูลช่องทางออนไลน์มากกว่าช่องทางอื่น ยุคดิจิตอลที่ E-Commerce กลายเป็นช่องทางสำคัญที่คนไทยนิยมใช้ซื้อสินค้า ครึ่งปีหลังของปี 2567 พบว่าผู้บริโภคใช้เวลากับหน้าจอสมาร์ตโฟนเฉลี่ยวันละ 4 ชั่วโมง 30 นาที โดยกว่า 50% ของเวลานั้นเป็นการใช้แอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับการช้อปปิ้ง ไม่ว่าจะเป็นแอปของแบรนด์สินค้า แพลตฟอร์ม E-commerce หรือแอปสแกนรหัสส่วนลด ซึ่งเป็นการเพิ่มขึ้นอย่างมากจากช่วงเดียวกันของปีก่อน โดยปัจจัยสำคัญมาจากการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ทำให้ผู้บริโภคหลีกเลี่ยงการไปห้างสรรพสินค้าหรือร้านค้าจริง หันมาพึ่งการซื้อของออนไลน์ผ่านมือถือมากขึ้น (Ourgreenfish, 2567) และเมื่อทุกอย่างถูก ขับเคลื่อนด้วยคำว่า “ดิจิทัล” รวมถึงสังคมที่เปลี่ยนไป

ก็ทำให้พฤติกรรมการใช้ชีวิตประจำวันของคนไทยเปลี่ยนไปเช่นกัน รวมถึงการเลือกซื้อสินค้าผ่านช่องออนไลน์กลายเป็นอีกหนึ่งทางเลือกที่สำคัญสำหรับผู้บริโภคในยุคนี้

ธุรกิจอีคอมเมิร์ซ หรือธุรกิจที่ทำบนโลกออนไลน์ ซื้อ-ขาย ผ่านอินเทอร์เน็ต ไม่ว่าจะเป็นเว็บไซต์ แอปพลิเคชั่น แพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่ตอนนี้มีออกมาให้ผู้บริโภคเลือกซื้อเป็นจำนวนมาก ทั้งนี้อีคอมเมิร์ซยังเป็นหนึ่งในหลาย ๆ วิธีที่ผู้คนใช้ซื้อและค้าขายปลีก บางบริษัทเน้นขายของออนไลน์อย่างเดียว แต่ในอีกหลายแห่งอีคอมเมิร์ซเป็นช่องทางค้าขายที่เป็นส่วนหนึ่งของกลยุทธ์การตลาดที่รวมไปถึงการมีหน้าร้านและช่องทางสร้างกำไรอื่น ๆ และไม่ว่าจะทางไหนอีคอมเมิร์ซก็ทำให้ทั้งสตาร์ทอัพ ธุรกิจขนาดเล็ก และบริษัทใหญ่ได้ขยายการขายสินค้าแถมได้เข้าถึงกลุ่มลูกค้าทั่วโลกอีกด้วย สินค้าและบริการที่ขายบน “E-Commerce” มีตั้งแต่สินค้าปัจจัย 4 ที่ต้องใช้ในชีวิตประจำวัน ไปถึงการบริการในด้านต่าง ๆ หมวดหมู่สินค้าที่ขายดีใน E-Commerce ไทย 2024 อันดับ 1 ได้แก่ แฟชั่นและเครื่องแต่งกาย 35% และปัจจัยในการตัดสินใจซื้อ นอกจากความสะดวกสบายในการเข้าถึง ผู้บริโภคยังคงมีปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ เช่น ราคาและโปรโมชั่น 75% รีวิวสินค้า 65% ความสะดวกในการจัดส่ง 55% แบรนด์ที่น่าเชื่อถือ 45% ความปลอดภัยของข้อมูล 77% ในส่วนของความปลอดภัยในการซื้อสินค้าออนไลน์ยังคงเป็นเรื่องที่ผู้บริโภคให้ความสำคัญและกังวลอย่างมาก เพราะผู้บริโภคต้องการความมั่นใจทั้งในแง่ของการปกป้องข้อมูลส่วนตัว ความปลอดภัยในการชำระเงิน เพราะถ้าสร้างความไว้วางใจในเรื่องนี้ให้กับกับผู้บริโภคได้ จะเพิ่มโอกาสในการทำธุรกิจ ซื้อ-ขาย บน E-Commerce ได้มากขึ้น (Deeboon, 2567) ซึ่งจากรายงาน E-Commerce Thailand ที่ระบุว่า ธุรกิจอีคอมเมิร์ซได้รับความนิยมจากคนไทย อย่างต่อเนื่องในการซื้อสินค้า/บริการ ผ่านตลาดอีคอมเมิร์ซที่สูงขึ้นเกือบ 3 เท่าตัว จากปีละ 2,970 บาทต่อคน ในปี 2562 ขึ้นมาอยู่ที่ 8,840 บาทต่อคนในปี 2566 และยังคาดการณ์มูลค่าตลาดอีคอมเมิร์ซในปี 2567 ว่าจะอยู่ที่ 6.94 แสนล้านบาท เพิ่มขึ้นจาก 6.34 แสนล้านบาทในปี 2566 เป็นเหตุผลที่ทำให้ธุรกิจแบบอีคอมเมิร์ซเกิดการแข่งขันสูงมากตามแพลตฟอร์มต่าง ๆ (ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย, 2566) ดังนั้นจากข้อมูลที่กล่าวมาข้างต้นผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญและมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค เพื่อเป็นแนวทางให้กับผู้ประกอบการร้านค้าออนไลน์ในการนำผลจากการวิจัยไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาและขยายฐานลูกค้าเดิมให้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์
2. เพื่อศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค
3. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนประสมการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค

สมมติฐานการวิจัย

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์

Kotler (2000) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) ไว้ว่า เป็นเครื่องมือทางการตลาดที่กิจการใช้เพื่อโน้มน้าวความต้องการในตัวผลิตภัณฑ์ของกิจการที่สามารถตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้ โดยส่วนประสมทางการตลาดหรือ 6Ps ประกอบด้วย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคต้องการ อีกทั้งยังหมายถึงสิ่งที่องค์กรต้องการ เพื่อที่จะไปใช้ในกระบวนการผลิตสินค้าอื่น ๆ และผลิตภัณฑ์ยังเป็นสิ่งสำคัญที่มีรายละเอียดที่จะต้องพิจารณาอีกมากมาย

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง อัตรา จำนวนเงิน หรือสิ่งที่นำมาแลกเปลี่ยนกับสินค้า หรือ บริการ ดังนั้นจึงจะต้องสร้างกำไรในอัตราที่เหมาะสมสู่กิจการ และเหมาะสมกับตำแหน่งทางการแข่งขัน เพื่อให้ได้มาซึ่งผลประโยชน์จากการมีหรือการใช้ ทั้งนี้การกำหนดราคาจึงมีความสำคัญต่อทุกองค์กรมาก องค์กรไม่สามารถกำหนดราคาเองได้ตามใจชอบ

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) หมายถึง ช่องทางหรือสถานที่ที่ใช้การกระจายสินค้าที่ทั่วถึงและครอบคลุม สามารถเข้าถึงกลุ่มผู้บริโภคเป้าหมายทุกส่วนได้เป็นอย่างดี หรืออาจจะเป็นเส้นทางเคลื่อนย้ายจากผู้ผลิตไปยังผู้บริโภคได้อีกด้วย ทั้งนี้สามารถผ่านหรือไม่ผ่านคนกลางก็ได้

4. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) หมายถึง ประชาสัมพันธ์เพื่อส่งเสริมการขาย การโฆษณาหรือการตลาดโดยตรง เพื่อนำไปสู่การได้ส่วนแบ่งทางการตลาดที่เพิ่มขึ้นตามเป้าหมายขององค์กร อีกทั้งยังมีการตลาดที่มุ่งเน้นทางด้านสร้างประสบการณ์ที่น่าประทับใจให้ผู้บริโภค เพื่อการสร้างความผูกพันทางด้านอารมณ์ที่แนบแน่นต่อผู้บริโภค

5. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) ผู้ประกอบการจะต้องรักษาความลับของผู้บริโภคไม่นำข้อมูลของผู้บริโภคไปเผยแพร่ก่อนได้รับอนุญาต ผู้ดูแลเว็บไซต์จำเป็นต้องสร้างระบบรักษาความปลอดภัยที่เชื่อถือได้ โดยผู้ประกอบการจะต้องระบุนโยบายการรักษาความเป็นส่วนตัวของผู้บริโภคให้ชัดเจนบนเว็บไซต์และปฏิบัติตามกฎนั้นอย่างเคร่งครัด

6. ด้านการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) หมายถึง ลักษณะการบริการแบบได้ตอบร่วมกัน (Interactive) ระหว่างผู้ประกอบการกับลูกค้าแบบเจาะจงบุคคลเพื่อนำเสนอสิ่งที่ตรงใจลูกค้า

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

Kotler (2003) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภคประกอบด้วยกระบวนการคิดลำดับ 5 ขั้นตอน ดังนี้

1. การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา (Problem/Need Recognition) ปัญหาเกิดขึ้นเมื่อบุคคลสัมผัสหรือรับรู้ถึงความแตกต่างระหว่างสภาพที่เป็นอุดมคติ คือ สภาพที่ตนรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่เหมาะสมสำหรับตัวเอง เป็นสิ่งที่ต้องการอยู่ในขณะนั้น ส่งผลให้เกิดความประสงค์สิ่งของหรือสินค้าเหล่านั้นเพื่อมาทดแทนส่วนที่ขาดหรือเพื่อเติมเต็มสิ่งที่เป็นอุดมคติให้กลายเป็นสภาพที่เกิดขึ้นจริง

2. การแสวงหาข้อมูล (Information Search) เมื่อเกิดปัญหา ผู้บริโภคต้องค้นหาแนวทางวิธีการแก้ไขปัญหา โดยการค้นหาข้อมูลเพิ่มเติมเพื่อช่วยในการตัดสินใจโดยการใช้ข้อมูลเบื้องต้นก่อน เช่น จากประสบการณ์ของผู้บริโภค แต่หากข้อมูลจากแหล่งภายในไม่เพียงพอต่อการตัดสินใจ จะต้องมีการค้นหาข้อมูลจากแหล่งภายนอกเพิ่มเติม

3. การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) เมื่อผู้บริโภคได้ข้อมูลจากขั้นตอนการค้นหาข้อมูลแล้ว ต่อมาผู้บริโภคจะทำการประเมินทางเลือกก่อนที่จะมีการตัดสินใจเลือกทางที่ดีที่สุดให้ตนเอง โดยใช้วิธีประเมินเปรียบเทียบข้อมูล ประเมินดูความคุ้มค่าเกี่ยวกับคุณสมบัติของแต่ละสินค้า และคัดสรรตราสินค้าเดียวที่มีความนิยม ความศรัทธาในแง่บวก

4. การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เป็นขั้นตอนการตัดสินใจเลือกตัวเลือกที่ประเมินแล้วว่าดีที่สุด หลังจากผ่านการค้นหาข้อมูลและการประเมินทางเลือกจากที่มีทั้งหมด

5. พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) หลังจากมีการตัดสินใจและทำการซื้อแล้ว ผู้บริโภคจะได้รับประสบการณ์ในการบริโภค ในกรณีที่ผู้บริโภคเกิดความพึงพอใจในตัวผลิตภัณฑ์หรือบริการนั้น ๆ ย่อมส่งผลให้เกิดการซื้อซ้ำหรือการบอกต่อแก่ผู้อื่นถึงข้อดีของสินค้าอาจทำให้เกิดลูกค้ารายใหม่ แต่ในทางตรงกันข้ามหากผู้บริโภคเกิดความไม่พอใจ ผู้บริโภคย่อมไม่ทำการซื้อผลิตภัณฑ์ชนิดนั้นซ้ำอีก และอาจเกิดการบอกต่อถึงข้อเสียของผลิตภัณฑ์แก่บุคคลอื่น อาจทำให้เกิดการสูญเสียกลุ่มผู้บริโภครายใหม่ได้

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกรียง กิจบำรุงรัตน์. (2564) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทางสังคมออนไลน์ พบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางแอพพลิเคชันออนไลน์มีทั้งหมด 4 ปัจจัย ได้แก่ 1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ช่องทางการจัดจำหน่ายและการยอมรับเทคโนโลยี 2) ปัจจัยด้านความปลอดภัยและความน่าเชื่อถือ 3) ปัจจัยด้านราคาคุณภาพและความหลากหลายของสินค้าในแอพพลิเคชันและความตรงต่อเวลาในการจัดส่งสินค้า 4) ด้านการประชาสัมพันธ์การสื่อสารกับผู้บริโภคและความมีชื่อเสียงของแอพพลิเคชัน

ภัทรธิดา วัฒนาพรรณกิตติ และคณะ (2567). ศึกษาเรื่องอิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในประเทศไทย พบว่า ปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยทาง

การตลาดดิจิทัล และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในประเทศไทย อยู่ในระดับมาก 2) อิทธิพลระหว่างปัจจัยทางการตลาด ปัจจัยทางการตลาดดิจิทัล และการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค โดยตัวแปรต้น คือ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2000) และตัวแปรตาม คือ การตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2003) ซึ่งกำหนดกรอบแนวคิด ดังนี้

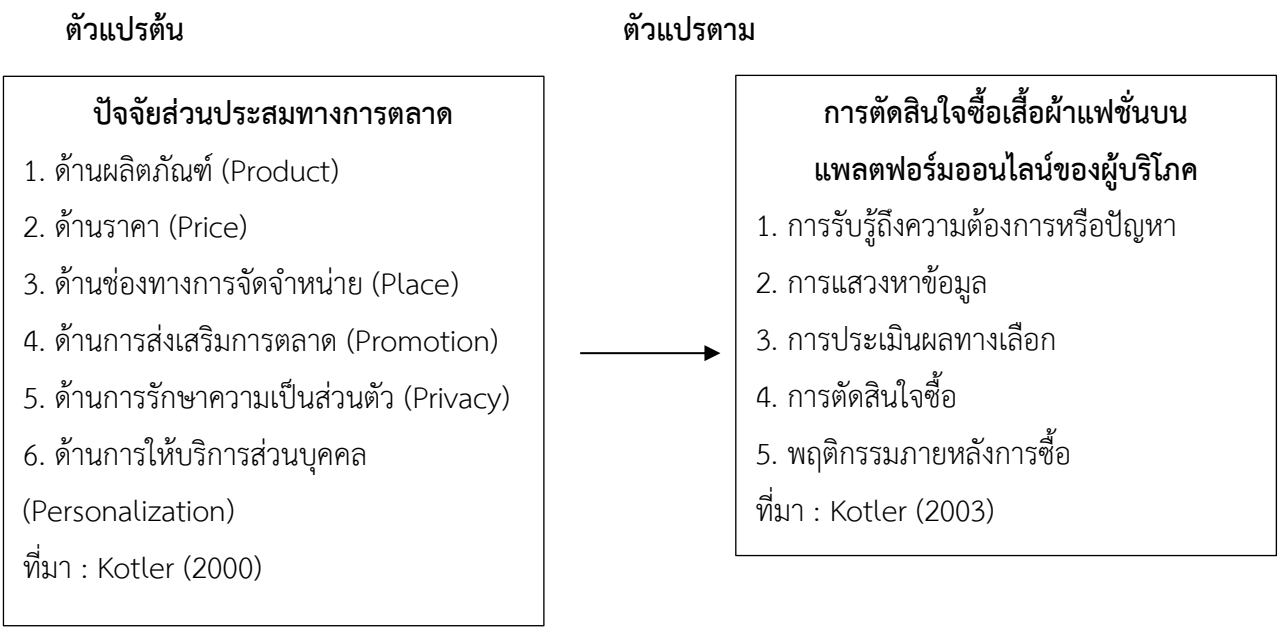

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบของการวิจัย

ขอบเขตด้านประชากร

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์

ขอบเขตด้านเนื้อหา

การศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค โดยได้กำหนดลักษณะของตัวแปรที่ศึกษา ดังนี้ ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) คือ ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2000) ส่วนตัวแปรตาม (Dependent Variables) คือ การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ตามแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2003)

ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาครั้งนี้ในการศึกษาตั้งแต่เดือนพฤษภาคม-เดือนธันวาคม 2567 รวมเป็น ระยะเวลา 8 เดือน

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ที่เคยซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากไม่ทราบประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรของ Cochran (1977) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 400 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย คือ แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try out) จำนวน 30 ชุด เพื่อตรวจสอบความเที่ยงของเครื่องมือ (Validity) มีค่าสัมประสิทธิ์ความเชื่อมั่น (Cronbach’s alpha) ทั้งฉบับเท่ากับ 0.98 ซึ่งแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 แบบสอบถามปัจจัยส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน คำถามแบบปลายปิด (Close Ended) ซึ่งมีลักษณะเป็นแบบชนิดเลือกตอบ (Check List)

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ประกอบด้วย 6 ด้าน ได้แก่ ด้านผลิตภัณฑ์ ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว และ ด้านการให้บริการส่วนบุคคล

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา การแสวงหาข้อมูล การประเมินผลทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ และพฤติกรรมภายหลังการซื้อ

โดยส่วนที่ 2 และ 3 ข้อคำถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดและการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของ Likert (1961) 5 ระดับ ได้แก่ 5 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมากที่สุด 4 หมายถึง ระดับความคิดเห็นมาก 3 หมายถึง ระดับความคิดเห็นปานกลาง 2 ระดับความคิดเห็นน้อย และ 1 หมายถึง ระดับความคิดเห็นน้อยที่สุด

ส่วนที่ 4 แบบสอบถามและข้อเสนอแนะ

การรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่าง แล้วนำมาวิเคราะห์ โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูลดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่ผู้วิจัยได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในรูปแบบออนไลน์

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสารบทความ หนังสือ วิชาการ วารสารที่สามารถอ้างอิงได้ ผลงานวิจัยในรูปแบบออนไลน์ต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงข้อมูลจาก อินเตอร์เน็ต เพื่อประกอบการค้นคว้าและสร้างแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้

การวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถามออนไลน์มาประมวลผลโดยใช้สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ดังนี้

1. การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive analysis) ประกอบด้วย 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยเพศ สถานภาพ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านค้าเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ส่วนที่ 3 การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้ สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

โดยส่วนที่ 2 และ 3 ใช้สถิติค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน (Standard Deviation) โดยมีเกณฑ์การให้คะแนนตามวิธีของ Likert (1961) 5 ระดับ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย 4.21-5.00 หมายความว่า มีความเห็นระดับมากที่สุด ค่าเฉลี่ย 3.41-4.20 หมายความว่า มีความเห็นระดับมาก ค่าเฉลี่ย 2.61-3.40 หมายความว่า มีความเห็นระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 1.81-2.60 หมายความว่า มีความเห็นระดับน้อย และค่าเฉลี่ย 1.00-1.80 หมายความว่า มีความเห็นระดับน้อยที่สุด

2. การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) การทดสอบสมมติฐานปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) กำหนดนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 สถานภาพโสด จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.0 อายุน้อยกว่า 21 ปี จำนวน 269 คน คิดเป็นร้อยละ 67.25 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 - 30,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 28.25 และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 117 คน คิดเป็นร้อยละ 29.25

2. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.35) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่าด้านที่มีความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.42) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.63, S.D. = 0.39) ด้านราคา มีค่าเฉลี่ยอยู่ใน

ระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.60, S.D. = 0.40) ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.59, S.D. = 0.45) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านการให้บริการส่วนบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.51, S.D. = 0.53) ตามลำดับ (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์

ด้าน	ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านผลิตภัณฑ์	4.64	0.37	มากที่สุด
2.	ด้านราคา	4.60	0.40	มากที่สุด
3.	ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.63	0.39	มากที่สุด
4.	ด้านการส่งเสริมการตลาด	4.64	0.42	มากที่สุด
5.	ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	4.59	0.45	มากที่สุด
6.	ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	4.51	0.53	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.60**	**0.35**	**มากที่สุด**

1. ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.36) เมื่อพิจารณารายละเอียด พบว่า ด้านที่มีความคิดเห็นเป็นลำดับแรก คือ ด้านการประเมินผลทางเลือก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.66, S.D. = 0.37) รองลงมา คือ ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.65, S.D. = 0.39) ด้านการแสวงหาข้อมูล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.64, S.D. = 0.39) ด้านการตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.61, S.D. = 0.42) และลำดับสุดท้าย คือ ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$ = 4.49, S.D. = 0.57) ตามลำดับ (ตารางที่ 2)

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค

ลำดับ	การตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค	$\overline{X}$	S.D.	แปลผล
1.	ด้านการรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา	4.65	0.39	มากที่สุด
2.	ด้านการแสวงหาข้อมูล	4.64	0.39	มากที่สุด
3.	ด้านการประเมินผลทางเลือก	4.66	0.37	มากที่สุด
4.	ด้านการตัดสินใจซื้อ	4.61	0.42	มากที่สุด

5.	ด้านพฤติกรรมภายหลังการซื้อ	4.49	0.57	มากที่สุด
	ค่าเฉลี่ยรวม	**4.61**	**0.36**	**มากที่สุด**

2. การทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (ดังตารางที่ 3)

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ภาพรวม โดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Linear Regression)

ตัวแปรพยากรณ์	B	Std. Error	Beta	t	P - value	Collinearity Statistics	
						Tolerance	VIF
ค่าคงที่ (Constant)	0.465	0.136		3.416*	0.001		
ด้านผลิตภัณฑ์	0.179	0.038	0.184	4.706*	0.000	0.446	2.241
ด้านราคา	0.123	0.037	0.138	3.320*	0.001	0.398	2.516
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	0.215	0.039	0.235	5.546*	0.000	0.381	2.625
ด้านการส่งเสริมการตลาด	0.193	0.028	0.227	6.801*	0.000	0.615	1.626
ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว	0.061	0.030	0.076	2.044*	0.042	0.498	2.009
ด้านการให้บริการส่วนบุคคล	0.128	0.028	0.189	4.540*	0.000	0.399	2.504

$R = 0.855$, $R^2 = 0.732$, Adj. $R^2 = 0.727$, $F = 178.500$, Durbin - Watson = 1.658

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การอภิปรายผล

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ได้แบ่งการอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของร้านเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2000) กล่าวว่า ส่วนประสมทางการตลาดออนไลน์ (Online Marketing) คือ การสื่อสารออนไลน์เพื่อทำการตลาด โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ในสินค้าและบริการมากขึ้น รวมถึงเป็นช่องทางในการสื่อสารกับผู้บริโภคได้ตลอดเวลา ประกอบไปด้วย ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) ช่องทางการจัด

จำหน่าย (Place) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) การรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) และการให้บริการส่วนบุคคล (Personalization) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภากร เหลืองเอกตระกูล (2564) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากรณีของแบรนด์สินค้ายี่ห้อหนึ่ง พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียง กิจบำรุงรัตน์ (2564) ทำการศึกษาเรื่องการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊คและอินสตาแกรม พบว่า ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

2. จากผลการศึกษาระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดและทฤษฎีของ Kotler (2003) กล่าวว่า กระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกัน และมีความต้องการแตกต่างกัน โดยผู้บริโภคจะมีแนวทางการตัดสินใจซื้อที่เป็นลำดับขั้นตอนคล้ายกัน ไม่ได้เกิดขึ้นในทันที โดยในการตัดสินใจของผู้บริโภคประกอบด้วยกระบวนการคิดลำดับขั้นตอน ได้แก่ การรับรู้ถึงความต้องการหรือปัญหา (Problem/Need Recognition) การแสวงหาข้อมูล (Information Search) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) และ พฤติกรรมภายหลังการซื้อ (Post Purchase Behavior) และสอดคล้องกับงานวิจัยของสุภากร เหลืองเอกตระกูล (2564) ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้ากรณีของแบรนด์สินค้ายี่ห้อหนึ่ง พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียง กิจบำรุงรัตน์ (2564) ทำการศึกษาเรื่องการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊คและอินสตาแกรม พบว่า การตัดสินใจซื้อสินค้าภาพรวมค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด

3. จากผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนประสมการตลาด ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการจัดจำหน่าย การส่งเสริมการตลาด การรักษาความเป็นส่วนตัว และการให้บริการส่วนบุคคลมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของเกรียง กิจบำรุงรัตน์ (2564) ทำการศึกษาเรื่องการทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเฟซบุ๊คและอินสตาแกรม พบว่า ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด ทุกปัจจัยส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านทางสังคมออนไลน์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

การศึกษาปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ของผู้บริโภค ครั้งนี้มีข้อเสนอแนะดังนี้

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) จากผลการทดสอบสมมติฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์ (B) เท่ากับ 0.179 แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์เป็นอย่างมาก หากผลิตภัณฑ์ตอบโจทย์ความต้องการ หรือกระตุ้นให้เกิดความอยากซื้อ ทำให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้ดีขึ้น

2. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) จากผลการทดสอบสมมติฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์ (B) เท่ากับ 0.215 แสดงให้เห็นว่าช่องทางการจัดจำหน่ายเป็นสิ่งสำคัญมากสำหรับธุรกิจหรือร้านค้าต่าง ๆ ที่ต้องการเข้าถึงผู้บริโภค ซึ่งหากมีช่องทางที่เข้าถึงได้ง่าย สะดวก ย่อมได้เปรียบเป็นอย่างมาก

3. ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) จากผลการทดสอบสมมติฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์ (B) เท่ากับ 0.193 แสดงให้เห็นว่าการทำการตลาดที่น่าสนใจแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าที่ผู้บริโภคจะได้รับ เป็นสิ่งสำคัญเป็นอย่างยิ่ง ร้านค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์หรือธุรกิจต่าง ๆ ในยุคนี้จึงต้องให้ความสำคัญกับการส่งเสริมการตลาดให้มากยิ่งขึ้น

4. ด้านการรักษาความเป็นส่วนตัว (Privacy) จากผลการทดสอบสมมติฐาน มีค่าสัมประสิทธิ์ (B) เท่ากับ 0.061 แสดงให้เห็นว่าผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความเป็นส่วนตัวของตนเองเป็นอย่างมาก การที่ร้านค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์มีการรักษาข้อมูลส่วนบุคคล หรือความเป็นส่วนตัวให้ผู้บริโภคได้ ส่งผลให้เกิดความเชื่อใจ สบายใจ และความรู้สึกปลอดภัยต่อการสั่งซื้อสินค้าได้

และจากการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ร้านค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์ หรือธุรกิจการ ซื้อ-ขาย สินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการวางแผนกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อนำไปพัฒนาและปรับปรุง เพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานต่าง ๆ เพื่อที่จะรักษาและขยายฐานลูกค้าเดิมให้เพิ่มมากขึ้น และเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

1. ศึกษาร้านค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์แบบหลากหลายและเจาะจงมากยิ่งขึ้น เพื่อให้ทราบว่าการตัดสินใจเลือกใช้บริการร้านค้าออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์มของผู้บริโภคมาจากปัจจัยใด

2. ศึกษาผู้บริโภคกลุ่ม LGTBQ+ ถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นบนแพลตฟอร์มออนไลน์ เนื่องจากเป็นกลุ่มบุคคลที่ชื่นชอบแฟชั่นและมีกำลังทรัพย์ หากมีการศึกษาผู้บริโภคกลุ่มนี้อาจนำกลยุทธ์ทางการตลาดไปปรับใช้เพื่อเพิ่มลูกค้ากลุ่มนี้ได้

3. ศึกษากลุ่มผู้บริโภคที่ไม่เคยใช้บริการร้านค้าบนแพลตฟอร์มออนไลน์เพิ่มเติม เพื่อนำผลการวิจัยมาวิเคราะห์และปรับใช้กับกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อเป็นการเพิ่มจำนวนผู้ใช้บริการรายใหม่ได้

บรรณานุกรม

เกรียง กิจบำรุงรัตน์. (2564). การทำนายปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าแฟชั่นผ่านเครือข่ายสังคมออนไลน์เฟซบุ๊คและอินสตาแกรม. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหาสารคาม, 40*(3), 260-271. https://li01.tci-thaijo.org/index.php/scimsujournal/article/view/248731

เกรียง กิจบำรุงรัตน์. (2564). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าของผู้บริโภคทางสังคมออนไลน์ *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยมหาสารคาม, 41*(1), 18-28.

ธนาคาร ซีไอเอ็มบี ไทย. (2566, 28 เมษายน). *สำรวจธุรกิจ E-COMMERCE ในไทยมีอะไรบ้าง และเปลี่ยนแปลงอุตสาหกรรมการค้าปลีกอย่างไร.* https://www.cimbthai.com/th/personal/blog/business-maker/e-commerce-in-thailand.html

ภัทรธิดา วัฒนาพรรณกิตติ, นันทะ บุตรน้อย, สุพรรณี คำวาส, อัจฉรา เมฆสุวรรณ, และ สุธีราทิพย์วิวัฒน์พจนา. (2567). อิทธิพลของปัจจัยทางการตลาดและการตลาดดิจิทัลที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคในประเทศไทย. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7*(1), 96-113.

สุภากร เหลืองเอกตระกูล. (2564). *ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดต่อการตัดสินใจซื้อสินค้า กรณีศึกษาของแบรนด์สินค้ายี่ห้อหนึ่ง* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2021/TU_2021_630203073 6_14667_17602.pdf

Cochran, W.G. (1977). *Sampling Techniques*. John Wiley & Sons.

Deeboon. (2567, 25 พฤศจิกายน). *เจาะลึกพฤติกรรมผู้บริโภค E-Commerce ไทย 2024 : บทวิเคราะห์และแนวโน้มสำคัญ.* https://deeboon.co.th/blog

Kotler, P. (2000). *Marketing management*. Prentice-Hall.

Kotler, P. (2003). *Marketing management* (11th ed.). Prentice Hall.

Likert, R. (1961). *New Pattern of Management*. McGraw Hill. .

Ourgreenfish. (2567, 12 กรกฎาคม). *การช้อปปิ้งผ่านมือถือ : พฤติกรรมผู้บริโภคและเทรนด์ในครึ่งปีหลัง 2024.* https://blog.ourgreenfish.com/consumer-behavior-and-trends-in-the-second-half-of-2024

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

The Factors on the Decision to Apprly Smes Business Loans in Government Savings Bank, Khonkean2

ชฎาพร โนนพยอม[1] และรินรดา แสงบัว[2]

Chadapohn Nonpayom[1] and Rinrada Sangbua[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะบัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการเงิน คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: Chadachada141@gmail.com[1,2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 (2) เพื่อศึกษาปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4 P และด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 (3) เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 โดยมีวิธีการดำเนินงานวิจัยเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ศึกษาจากกลุ่มลูกค้าที่เคยยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 จำนวน 400 คน และประมวลผลโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ หาค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าร้อยละ และทดสอบค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวและวิเคราะห์ความสัมพันธ์ โดยมีผลการวิจัย ดังนี้ (1) ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีผลการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 แตกต่างกัน (2) ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมทางการตลาด และด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 (3) ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 และปัจจัยภายนอกด้านนโยบายทางการเงินของภาครัฐไม่มีความสัมพันธ์ต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

คำสำคัญ: สินเชื่อธุรกิจ SMEs การตัดสินใจ ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

This research aims to (1) to examine how different personal factors affect loan application decisions, (2) to analyze internal factors, including the 4Ps marketing mix and customer relationship management (CRM), and their impact on loan application decisions, and

(3) to investigate external factors, including economic conditions and government financial policies, that influence loan application decisions. This study employs a quantitative research methodology, collecting data from 400 customers who have previously applied for SME business loans at Government Savings Bank, KhonKaen2. The data were analyzed using statistical software to determine mean, standard deviation, percentage, t-tests, one-way ANOVA, and correlation analysis .The findings indicate that (1) differences in personal factors lead to variations in loan application decisions, (2) internal factors such as marketing mix and CRM have a significant relationship with loan application decisions, and (3) external economic factors influence loan application decisions, whereas government financial policies do not have a significant impact.

Keywords: SME loans, decision-making, marketing mix

บทนำ

ธนาคารออมสิน เป็นหนึ่งในสถาบันการเงินเฉพาะกิจ เป็นหน่วยงานรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง และเป็นสถาบันการเงินที่รัฐบาลใช้เป็นเครื่องมือกระตุ้นเศรษฐกิจให้มีการเติบโต ปัจจุบันธุรกิจธนาคาร สถาบันการเงินต่าง ๆ มีอัตราการแข่งขันสูง ในด้านอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียม โปรโมชั่น กิจกรรมส่งเสริมการตลาด ที่มีการออกโปรโมชั่นในการ Retention หรือลดอัตราดอกเบี้ย อัตราค่าธรรมเนียมสำหรับการRefinance ส่งผลให้ลูกค้าบางกลุ่มของธนาคารออมสินโอนย้ายบัญชีสินเชื่อไปใช้บริการสินเชื่อธุรกิจ SMEs กับสถาบันการเงินอื่น อีกทั้ง ธนาคารแห่งประเทศไทยได้กำหนดมาตรฐานการให้สินเชื่อเข้มงวดมากขึ้น เพื่อไม่เกิดหนี้ค้างชำระที่พุ่งขึ้นสูง ทำให้กลุ่มลูกค้าบางกลุ่ม ไม่ผ่านเกณฑ์ในการอนุมัติสินเชื่อ SMEs (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) และนอกจากนี้ยังพบปัญหาในขั้นตอนของการยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs เรื่องความล่าช้าของกระบวนการขออนุมัติสินเชื่อ พนักงานขาดความรู้ความเข้าใจในการระเบียบ คำสั่ง วิธีปฏิบัติในกระบวนการยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ และขั้นตอนในการอนุมัติที่ยุ่งยากและซับซ้อน ส่งผลให้ลูกค้ายื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ลดลง จากเหตุผลดังกล่าวนี้ จึงพัฒนางานวิจัย เพื่อศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 ที่กระตุ้นที่ทำให้ผู้ประกอบการตัดสินใจเข้ามาใช้บริการที่ธนาคารแห่งนี้ เนื่องจากธุรกรรมการให้สินเชื่อเป็นรายได้หลักของธนาคาร และเป็นดัชนีชี้วัดความสำเร็จของสาขา (KPIs) ที่ต้องปฏิบัติตาม และมีการวัดผลมากขึ้นในทุกๆ ปี ทั้งนี้ ผลการศึกษาที่ได้สามารถใช้เป็นแนวทางเพื่อกำหนดนโยบายและกลยุทธ์ทางการตลาดในการขยายฐานลูกค้า อันจะนำไปสู่การเพิ่มกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย รวมถึงเป็นแนวทางปรับปรุงและพัฒนาการบริการของธนาคารออมสิน เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่มาใช้บริการได้อย่างเหมาะสม และเป็นประโยชน์ต่อหน่วยงานในการพัฒนาศักยภาพการดำเนินงานให้สูงขึ้นในอนาคต

วัตถุประสงค์

1.เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

2.เพื่อศึกษาปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4 P และด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

3.เพื่อศึกษาปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

การทบทวนวรรณกรรม

เนื่องลูกค้าเป็นผู้ตัดสินใจในการเลือกใช้บริการด้านต่าง ๆของสถาบันการเงิน ธนาคารควรคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติ เพื่อสร้างโอกาสทางการตลาด นำเสนอผลิตภัณฑ์และบริการตรงกับความต้องการของลูกค้า

ปัจจัยประชากรศาสตร์

สุมัยยา นาคนาวา และวิลาสินี ยนต์วิกัย (2564) ได้ให้ความหมายของประชากรศาสตร์ไว้ว่า ปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ หมายถึง ข้อมูลคุณลักษณะส่วนตัวของผู้บริโภค ประกอบไปด้วย เพศ อายุ ศาสนา สถานภาพระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ เพื่อเป็นเครื่องมือในการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และสามารถว่าโครงสร้างส่วนผสมทางการตลาดได้ตรงกับความต้องการของกลุ่มเป้าหมายได้มากที่สุด

ทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมการตลาด (marketing mix หรือ 4Ps)

สุดาพร กุณฑลบุตร (2557) กล่าวว่าเครื่องมือทางการตลาดที่สามารถควบคุมได้ ประกอบด้วยทุกสิ่งทุกอย่างที่กิจการใช้เพื่อให้มีอิทธิพลโน้มน้าว ความต้องการผลิตภัณฑ์ของกิจการ โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่ทางบริษัทได้นำเสนอออกขายสู่ตลาด เพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ 2) ด้านราคา (Price) ราคา หมายถึงจำนวนเงินตราที่ต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับผลิตภัณฑ์ สินค้าและหรือบริการของกิจการ หรืออาจเป็นคุณค่าทั้งหมดที่ลูกค้ารับรู้ เพื่อให้ได้รับผลประโยชน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์ สินค้าหรือบริการนั้นๆ อย่างคุ้มค่ากับจำนวนเงินที่จ่ายไป 3) ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) คือช่องทางในการจัดจำหน่ายสินค้า หรือกระจายสินค้าจากแบรนด์ไปสู่มือของผู้บริโภคได้อย่างสะดวก ง่ายดาย และรวดเร็วที่สุด 4) ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการสื่อสารเพื่อให้เกิดความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการ เพื่อจูงใจให้เกิดความต้องการหรือเป็นการเตือนความทรงจำในตัวสินค้าหรือบริการ โดยคาดว่าจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรมการซื้อ

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ CRM (Customer Relationship Management)

ศิริวรรณ เสรีรัตน (2538) กล่าวว่า การบริหารลูกค้าสัมพันธ์ เพื่อสร้างความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า เรียนรู้ความต้องการที่แตกต่างกันของลูกค้า และตอบสนองความต้องการของลูกค้าด้วยสินค้าหรือบริการที่เหมาะสมกับลูกค้าแต่ละคนมากที่สุด ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ (2546) กล่าวว่า กระบวนการทำงาน ของ

ระบบ CRM มี 4 ขั้นตอน ดังนี้ 1) Identify คือ การเก็บข้อมูลว่าลูกค้าของบริษัทเป็นใคร เนื่องจากลูกค้ามีหลายระดับ พื้นฐานของลูกค้าแต่ละคนแตกต่างกัน เพื่อที่จะสามารถ สร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าในแต่ละกลุ่มได้อย่างเหมาะสม 2) Differentiate คือ การวิเคราะห์พฤติกรรมของลูกค้าแต่ละคน และจัดแบ่งลูกค้าออกเป็นกลุ่มตามคุณค่าที่ลูกค้ามีต่อบริษัท สร้างความต่างระหว่างลูกค้าแต่ละกลุ่ม เนื่องจากลูกค้าแต่ละกลุ่มมี ความต้องการไม่เหมือนกัน 3) Interact คือ การมีปฏิสัมพันธ์กับลูกค้าเพื่อเรียนรู้ความต้องการของลูกค้าและเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในระยะยาว 4) Customize คือ การนำเสนอสินค้าหรือบริการที่มีความเหมาะสมเฉพาะตัวกับลูกค้าแต่ละคน

ทฤษฎีการตัดสินใจ (Theory of Decisions)

ศิริวรรณ เสรีรัตนและคณะ (2542) กล่าวว่า แนวทางที่จะช่วยให้ผู้ตัดสินใจได้เลือก ทางเลือกที่ดีที่สุดอย่างมีหลักการ ซึ่งแต่ละทฤษฎีนั้นจะต้องมีข้อมูลหรือองค์ประกอบเพื่อนำไปพิจารณาในการตัดสินใจ การตัดสินใจมีองค์ประกอบที่ต้องพิจารณา 5 ประการคือ 1) ผู้ทำการตัดสินใจ เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่สุด การตัดสินใจจะดีหรือไม่ขึ้นอยู่กับผู้ตัดสินใจเป็นสำคัญ ดังนั้นผู้ตัดสินใจจำเป็นต้องมีข้อมูล มีเหตุผล และวิจารณญาณที่ดี 2) ประเด็นปัญหาที่ต้องตัดสินใจ จะต้องมีความชัดเจนเพื่อที่จะหาแนวทางในการแก้ไขได้อย่างถูกต้องเหมาะสม 3) ทางเลือกหรือกลยุทธ์ ในแต่ละปัญหาสามารถตัดสินใจเลือกทางเลือกมากกว่า 1 ทางเลือก 4) สภาวการณ์นอกบังคับหรือเหตุการณ์ เป็นสภาวการณ์ที่เกิดขึ้นโดยที่ผู้ตัดสินใจไม่สามารถควบคุมได้ซึ่งมีมากกว่า 1 สภาวการณ์ 5) ผลลัพธ์หรือผลได้ ที่เกิดจากการเลือกกลยุทธ์หนึ่ง ๆ ภายใต้สภาวการณ์หนึ่ง

ด้านเศรษฐกิจและนโยบายการเงินของภาครัฐ

ภาพรวมเศรษฐกิจยังอยู่ในทิศทางขยายตัว แต่บางภาคส่วนของเศรษฐกิจยังมีปัญหาที่ต้องแก้ไข โดยภาคครัวเรือนยังมีปัญหาหนี้ที่อยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะกลุ่มครัวเรือน ที่รายได้ยังไม่กลับมาฟื้นตัวเต็มที่ ขณะที่ธุรกิจ SMEs ไม่ได้มีปัญหาหนี้สูง แต่มีปัญหาการเข้าถึงสินเชื่อ ซึ่งเป็นปัญหาที่มีมาตั้งแต่ก่อนเกิดวิกฤต COVID-19 กนง. ประเมินว่าการใช้มาตรการเฉพาะจุดจะสามารถ แก้ไขปัญหาได้ตรงจุดมากกว่านโยบายการเงินที่มีผลกระทบในวงกว้าง (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

นลินภัสร์ อัครเดชโรจน์กุล (2564) ศึกษาเรื่อง การศึกษาสาเหตุ และแนวทางการแก้ไขปัญหาสินเชื่อธุรกิจของสำนักสินเชื่อธุรกิจลูกค้า SMEs 15 ธนาคารออมสินที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของธนาคาร ผลการศึกษาพบว่า ธนาคารควรมีพัฒนา ปรับปรุงแนวทางปฏิบัติให้เหมาะสม สามารถบริการแก่ลูกค้าได้ทันท่วงที สร้างความพึงพอใจแก่ลูกค้าได้ โดยมีการปรับลดขั้นตอนการพิจารณาอนุมัติสินเชื่อ และจำนวนเอกสารที่นำมาประกอบการขอสินเชื่อลง เพื่อให้งานบริการสินเชื่อมีความรวดเร็ว สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้า

รัชฎาภรณ์ กาญจะแสน (2564) ศึกษาเรื่อง แนวทางการแก้ไขปัญหาสินเชื่อธุรกิจวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาทของธนาคารออมสินสาขาโคกอุดมที่มีแนวโน้มลดลง ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการให้บริการสินเชื่อธุรกิจได้ แบ่งออกเป็น 3 ปัจจัยได้แก่ ปัจจัยภายนอก ปัจจัยภายใน และปัจจัยส่วนบุคคล และ

จากการสัมภาษณ์ลูกค้าและพนักงานพนักงานพบว่า สภาวะเศรษฐกิจซบเซา กิจการไม่มีรายได้ ทำให้การพิจารณาสินเชื่อไม่ผ่านเกณฑ์ ขั้นตอนและเอกสารในการขอกู้ค่อนข้างซับซ้อน ใช้ระยะเวลานาน การพิจารณาในส่วนของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อมักจะใช้เกณฑ์การตัดสินใจส่วนตัว

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาทฤษฎีและแนวคิดต่าง ๆ รวมถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้นำทฤษฎีและแนวคิด ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรม มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดของงานวิจัย ดังนี้

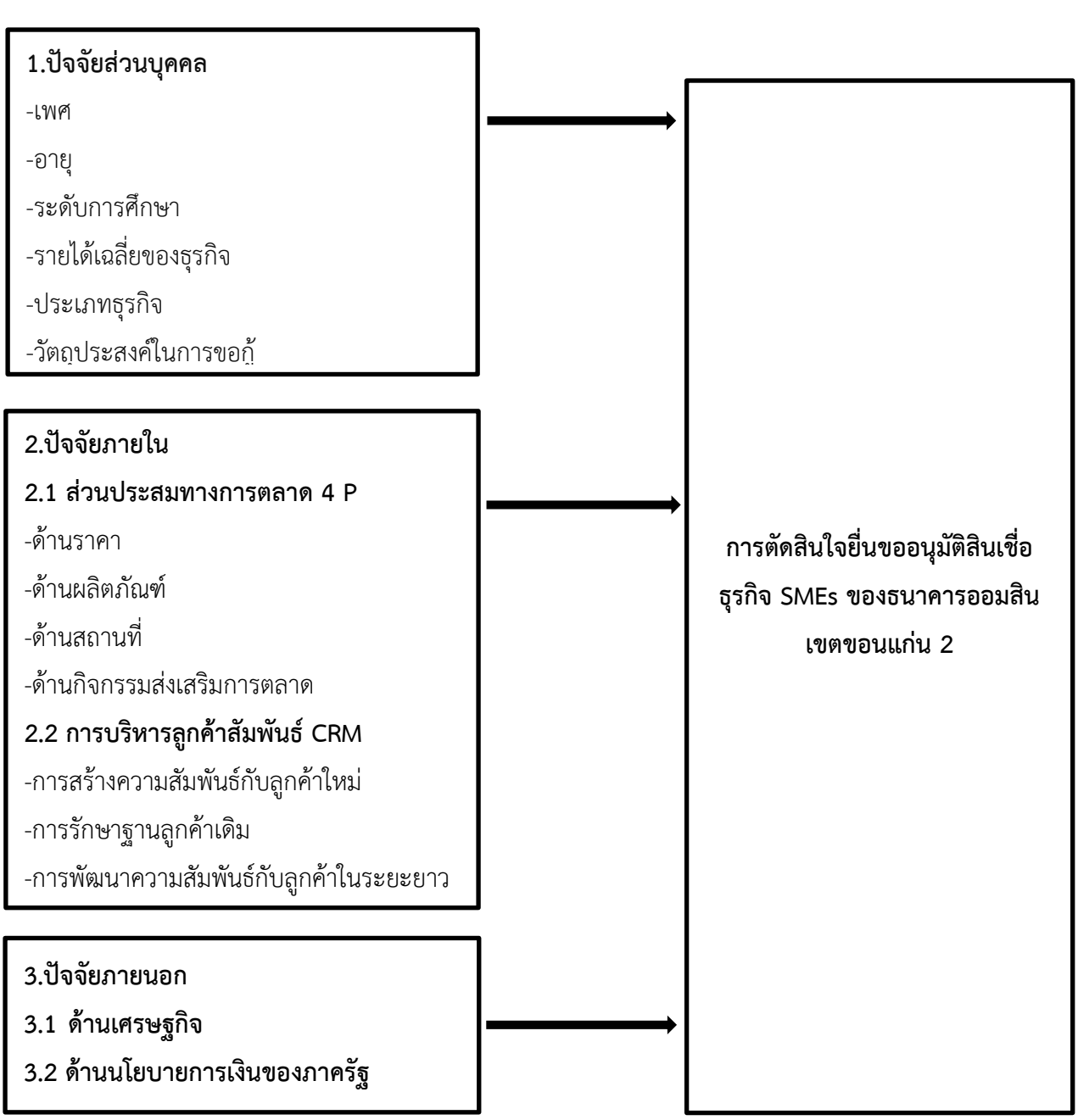

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

สมมติฐานการศึกษาวิจัย

1.ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 แตกต่างกัน

2.ปัจจัยภายใน ประกอบ ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4 P และด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

3.ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ มีผลต่อการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

วิธีดำเนินการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ ลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการธนาคารออมสินสาขาในสังกัดธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 จำนวน 208,468 คน (ธนาคารออมสิน,2567) และผู้วิจัยได้ทำการคำนวณหากลุ่มตัวอย่าง ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่เหมาะสม อยู่ที่ประมาณ 400 ตัวอย่าง และการเลือกกลุ่มตัวอย่าง คือ ลูกค้าที่เคยยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 โดยกำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างในสัดส่วนที่เท่ากัน โดยแบ่งเป็นจำนวนสาขาละ 50 ท่าน จำนวน 8 สาขา รวมทั้งสิ้น จำนวน 400 คน โดยมีระยะเวลาการเก็บแบบสำรวจอยู่ในช่วงเดือนกันยายน-ตุลาคม 2567 เป็น ระยะเวลา 1 เดือน

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และร้อยละ วิเคราะห์ลักษณะทางข้อมูลส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประเภทธุรกิจ ของกลุ่มตัวอย่าง
2. การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานได้แก่ การวิเคราะห์T-test การวิเคราะห์One-way ANOVA และการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ (Correlation) เพื่อใช้ทดสอบวัตถุประสงค์และศึกษาเกี่ยวกับตัวแปรในปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

ตารางที่ 1 ระดับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ระหว่างตัวแปร

ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r)	ระดับความสัมพันธ์
0.80 – 1.00	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูงมาก
0.60 – 0.80	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง
0.40 – 0.60	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับปานกลาง
0.20 – 0.40	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำ
0.00 – 0.20	มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับต่ำมาก

ผลการวิจัย

จากการวิจัยเรื่อง การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 สามารถสรุปผลการวิจัยได้ ดังนี้ ด้านเพศ พบว่าเพศชายมากว่าเพศหญิง เพศชาย คิด

เป็นร้อยละ 56.25 และเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 43.75 ด้านอายุ พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.25 จบการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.3 ประเภทอุตสาหกรรมของกิจการ พบว่า ส่วนใหญ่กิจการอยู่ในประเภทอุตสาหกรรมกิจการค้าส่ง,กิจการค้าส่ง-ค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 42.5 และส่วนใหญ่รูปแบบของกิจการเป็นแบบเจ้าของกิจการคนเดียว/ร้านค้าทั่วไป คิดเป็นร้อยละ 51.5 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ที่ 100,000 – 500,000 บาท กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์การใช้วงเงินเพื่อเพิ่มสภาพคล่องในธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 32.25

ตารางที่ 2 ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2	**ค่าเฉลี่ย (Mean)**	**ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)**	**ระดับความคิดเห็น**
1.ด้านส่วนประสมทางการตลาด			
- ด้านสินค้าหรือบริการ	3.77	0.630	มาก
- ด้านราคา	3.80	0.728	มาก
- ด้านช่องทางการตลาด	3.74	0.657	มาก
- ด้านส่งเสริมทางการตลาด	3.66	0.683	มาก
2.ด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์			
- ด้านการสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าใหม่	2.72	0.510	ปานกลาง
- ด้านการรักษาฐานลูกค้าเดิม	3.53	0.716	มาก
- ด้านการพัฒนาความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว	3.53	0.716	มาก
เฉลี่ย			มาก

ตารางที่ 3 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจและด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2	ค่าเฉลี่ย (Mean)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.)	ระดับความคิดเห็น
1.ด้านเศรษฐกิจ	4.25	0.500	มากที่สุด
2.ด้านนโยบายทางการเงินของภาครัฐ	4.50	0.746	มากที่สุด
รวม	4.37	0.388	มากที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐานทางสถิติ

สมมติฐานที่1 ปัจจัยส่วนบุคคลประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา รูปแบบของกิจการ หมวดอุตสาหกรรม รายได้ วัตถุประสงค์การใช้วงเงิน และประเภทของวงเงิน มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 ผลที่ได้พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกัน มีผลการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 แตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยภายในประกอบ ด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

H0 = ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมการตลาดและด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs

H1 = ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมการตลาดและด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมการตลาด และด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs

ตัวแปร	**การตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2**			
	Pearson Correlation	**Sig. (2-tail)**	**ทิศทาง**	**ระดับความสัมพันธ์**
ด้านส่วนประสมทางการตลาด 4 P	.612**	0.000	บวก	สูง
ด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM	.561**	0.000	บวก	ปานกลาง

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางพบว่า ปัจจัยภายใน ประกอบด้วย ด้านส่วนประสมการตลาดและด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์CRM มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .001 โดยมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับสูงและในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยภายนอก ประกอบด้วยด้านเศรษฐกิจและด้านนโยบายการเงินของภาครัฐมีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

H0 = ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

H1 = ปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายนอกประกอบด้วย ด้านเศรษฐกิจ และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs

ตัวแปร	การตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2			
	Pearson Correlation	Sig. (2-tail)	ทิศทาง	ระดับความสัมพันธ์
ด้านเศรษฐกิจ	.473**	0.000	บวก	สูง
ด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ	.069	1.68		ไม่มีความสัมพันธ์

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05, ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01

จากตารางพบว่า ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 มีค่า Sig. เท่ากับ 0.000 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.005 และปัจจัยภายนอกด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ไม่มีความสัมพันธ์กับการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 มีค่า Sig. เท่ากับ 0.168 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.005

สรุปผลการวิจัย

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า อยู่ในสัดส่วนที่ใกล้เคียงกัน เพศชายคิดเป็นร้อยละ 56.25 ช่วงอายุ 31 – 40 ปี คิดเป็นร้อยละ 42.25 จบการศึกษาสูงสุดปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31. ส่วนใหญ่เป็นเจ้าของกิจการคนเดียว คิดเป็นร้อยละ 51.5 อยู่ในประเภทอุตสาหกรรม กิจการค้าส่ง-ค้าปลีก คิดเป็นร้อยละ 42.5 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 100,000 – 500,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 35.5 มีวัตุประสงค์ในการใช้วงเงินเพื่อเสริมสภาพคล่องในธุรกิจ คิดเป็นร้อยละ 32.25 และมีวงเงินกู้ระยะยาว คิดเป็นร้อยละ 58.5

ปัจจัยภายในด้านส่วนประสมทางการตลาดและด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 โดยภาพรวมมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน ในระดับสูงและในระดับปานกลาง กล่าวคือ ถ้าหากธนาคารมีการปรับปรุงกระบวนการในด้านส่วนประสมตลาดในระดับที่สูง จะมีระดับความคิดเห็นของลูกค้าที่เข้าตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs เพิ่มขึ้นสูงมากเช่นเดียวกันและถ้าหากธนาคารมีการปรับปรุงด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM ในระดับที่สูง จะมีระดับความคิดเห็นของลูกค้าที่เข้าตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs เพิ่มขึ้นปานกลาง และปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 โดยภาพรวม มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกันในระดับสูง ถ้าหาก

เศรษฐกิจมีประสิทธิภาพสูง จะมีระดับความคิดเห็นของลูกค้าที่เข้าตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs เพิ่มขึ้นสูงมากเช่นเดียวกัน และด้านนโยบายการเงินของภาครัฐ ที่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 โดยภาพรวมไม่มีความสัมพันธ์ ถ้าหากภาครัฐออกนโยบายการเงินของภาครัฐมา ก็ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

อภิปรายผล

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า เพศ อายุ และระดับการศึกษา แตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs แตกต่างกัน ผลการศึกษา มีกลุ่มตัวอย่าง เพศชายมากกว่าเพศหญิง สอดคล้องกับงานวิจัยของภัสราภรณ์ อ่ำหุ่น (2565) โดยมีผลการศึกษา เพศแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่แตกต่างกัน ช่วงอายุที่มีการตัดสินใจยื่นกู้มากที่สุดคือ ช่วงอายุ 31 - 40 ปี และระดับการศึกษาที่ยื่นกู้มากที่สุดคือ ระดับปริญญาตรี สอดคล้องกับงานวิจัยของประภาพร กิจดำรงธรรม และศิริกุล ตุลาสมบัติ (2566) โดยผลการศึกษาพบว่า ช่วงอายุเริ่มสร้างครอบครัว (อายุ 31-40 ปี) เป็นวัยที่หน้าที่การงานมีความก้าวหน้า ทำให้มีรายได้และรายจ่ายอยู่ในระดับที่สูง ดังนั้นในวัยนี้จึงมีความรอบคอบในการใช้จ่ายมากขึ้นจากวัยเริ่มทำงาน มีการวางแผนการเงินอย่างจริงจัง ซึ่งส่วนใหญ่เป็นการวางแผนการเงินเพื่อซื้อบ้าน ซื้อรถ ใช้ในวัยเกษียณ และเงินเพื่อการลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมวิมล สุขเสริมและปยุดา อิงคสมภพ (2565) โดยผลการวิจัยพบว่า ผู้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรีมีการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อมากกว่าผู้ตอบแบบสอบถามระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี ทั้งนี้ เนื่องจากระดับการศึกษาที่แตกต่างกันจะส่งผลต่อความสามารถในการศึกษาหาข้อมูล การเลือกรับข่าวสาร ความละเอียดรอบคอบในการพิจารณารายละเอียดข้อมูล และการตัดสินใจที่แตกต่างกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รูปแบบของกิจการ วัตถุประสงค์ของการใช้วงเงิน ประเภทวงเงินแตกต่างกัน มีผลต่อการตัดสินใจขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs แตกต่างกัน ธุรกิจใดที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนสูงย่อมต้องการขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจSMEs มากยิ่งขึ้น ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยธรรมวิมล สุขเสริมและปยุดา อิงคสมภพ (2565) โดยผลการวิจัยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อธุรกิจรายย่อยไม่แตกต่างกัน รายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกิจการไม่แตกต่างกันมาก ทำให้มีทัศนคติ ค่านิยม และกิจกรรมปฏิบัติคล้ายคลึงกัน การตัดสินใจจึงไม่แตกต่างกัน และไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของธนีนุช เร็วการ และคณะ (2566) ผลการวิจัยพบว่าประเภทของธุรกิจอายุของกิจการ และจำนวนเงินลงทุนของกิจการ ที่แตกต่างกันส่งผลต่อความเติบโตของธุรกิจ SMEs โดยภาพรวม แตกต่างกัน

ปัจจัยภายในด้านส่วนประสมทางการตลาดมีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 ธนาคารมีอัตราดอกเบี้ยต่ำกว่าธนาคารอื่น ๆ อัตราค่าธรรมเนียมและอัตราค่าเบี้ยประกันสามารถขอลดได้ ผลิตภัณฑ์สินเชื่อธุรกิจ SMEs มีความหลากหลายและตรงตามวัตถุประสงค์ในการใช้บริการ อีกทั้ง การกำหนดวงเงินสินเชื่อ และอัตราส่วนวงเงินต่อหลักประกัน มีความ

เหมาะสม สอดคล้องกับงานวิจัยของธรรมวิมล สุขเสริมและปยุดา อิงคสมภพ (2565) ซึ่งผลการวิจัยด้านราคาส่งผลเชิงลบต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อธุรกิจรายย่อยฯ คือ ไม่ว่าธนาคารจะมีอัตราดอกเบี้ยต่ำ หรือมีค่าใช้จ่ายในการกู้ต่ำ การตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อยิ่งจะมีการตัดสินใจที่มากยิ่งขึ้น

ปัจจัยภายในด้านการบริหารงานลูกค้าสัมพันธ์ CRM มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 ธนาคารมีผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มลูกค้าเดิมประวัติการชำระหนี้ดี มีการแจ้งข้อมูล ข่าวสาร โปรโมชั่นผ่านทางโทรศัพท์มือถือและแอพพลิเคชั่นของธนาคาร และพนักงานสามารถให้ความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์และมีความรู้ ความชำนาญ พร้อมทั้งทักท้วงเอกสารประกอบการยื่นสินเชื่อธุรกิจ SMEs น้อยกว่าธนาคารอื่น ๆ สอดคล้องกับงานวิจัยของธวัลรัตน์ วงศ์พฤกษ์,เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, วรพนธ์ วัฒนาธรและณัฐวุฒิ สมบูรณ์ทวี (2562) ปัจจัยด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ส่งผลต่อ ผลการปฏิบัติงานขององค์กรด้านลูกค้า (Customer Performance) จากการทดสอบสมมติฐานพบว่า ปัจจัยด้านการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ส่งผลเชิงบวกต่อ ผลการปฏิบัติงานขององค์กรด้านลูกค้า (Customer Performance) อย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยภายนอกด้านเศรษฐกิจมีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 กล่าวคือ หากเศรษฐกิจอยู่ในช่วงสภาวะขาขึ้น มีสภาพคล่องทางการเงินของประเทศสูง ภาครัฐสนับสนุนในการปล่อยสินเชื่อ SMEs และผลักดันและส่งเสริม SMEs ให้ใช้โครงสร้างพื้นฐานทางการเงินกลาง อาทิ Prompt Pay และ QR Payment มากขึ้น เพื่อสนับสนุนการสร้าง Track record ที่จะนำไปใช้ประกอบการพิจารณาสินเชื่อ จะส่งผลให้การตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs มากขึ้นตามไปด้วย ในทางกลับกัน หากเศรษฐกิจอยู่ในสภาวะซบเซา ภาครัฐไม่ได้เข้าส่งเสริมการปล่อยสินเชื่อ จะส่งผลให้การตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ลดลง สอดคล้องกับงานวิจัยของพรทิพย์ สุวรรณพุ่ม และกุสุมา ดำรงพิทักษ์ (2555) พบว่า ปัจจัยสิ่งแวดล้อม ด้านภาวะเศรษฐกิจ ด้านนโยบายภาครัฐ และการแข่งขันทางธุรกิจ มีความสัมพันธ์ในระดับปานกลาง ในทิศทางเดียวกัน กับการตัดสินใจเลือกใช้บริการสินเชื่อของลูกค้า

ปัจจัยภายนอกด้านนโยบายทางการเงินของภาครัฐไม่มีผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 กล่าวคือ ภาครัฐจะมีนโยบายทางการเงินออกมาหรือไม่ ก็ไม่ส่งผลต่อการตัดสินใจยื่นขออนุมัติสินเชื่อธุรกิจ SMEs ของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2

ข้อเสนอแนะ

เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเฉพาะกรณีของธนาคารออมสินเขตขอนแก่น 2 ดังนั้นสามารถนำผลจากการศึกษานี้ไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาคุณภาพการให้บริการได้ ดังนี้

1.ปัจจัยภายในด้านส่วนประสมทางการตลาด ธนาคารควรผ่อนปรนหลักเกณฑ์และลดขั้นตอนของเอกสารในการขอกู้สินเชื่อ เพื่อความสะดวกและรวดเร็ว และลูกค้าไม่ได้รู้สึกถึงการเสียเวลาในขั้นตอนขอกู้ ที่มีระยะเวลานานและเอกสารยุ่งยาก และธนาคารควรมีการปรับหลักเกณฑ์ในการกำหนดระยะเวลาชำระคืนที่ขยายระยะเวลาชำระหนี้มากขึ้น เพื่อให้เงินงวดต่อเดือนลดลง หรือมีมาตรการลดดอกเบี้ย ช่วยเพิ่มสภาพคล่อง

ในธุรกิจของลูกค้า โดยที่ไม่ส่งผลกระทบต่อรายได้ของธนาคารและยังอยู่ในความเสี่ยงที่ธนาคารยอมรับได้ ไม่ผิดระเบียบคำสั่ง วิธีปฏิบัติของธนาคาร อีกทั้ง ธนาคารควรให้ความสำคัญกับบริเวณภายในสำนักงานและพื้นที่ให้บริการมีความสะอาดและเป็นระเบียบเรียบร้อย เพราะเป็นสถานที่ที่เข้ามาใช้บริการ รอรับบริการ การมีอุปกรณ์ที่ทันสมัย สะดวกต่อการใช้งาน มีความพร้อมในการให้บริการ และพื้นที่ในการให้บริการไม่ควรมีเสียงดังรบกวน เมื่อเวลาที่พูดคุยกันจะได้ราบรื่นทำให้ลูกค้าเกิดความสะดวกสบายในการทำธุรกรรม

2.ด้านบริหารลูกค้าสัมพันธ์ CRM ธนาคารควรมีการแจ้งข้อมูล ข่าวสารและโปรโมชั่นผ่านทางโทรศัพท์มือถือและแอพพลิเคชั่นของธนาคาร และมีการนำเสนอผลิตภัณฑ์สำหรับกลุ่มลูกค้าเดิมประวัติการชำระหนี้ดี และพนักงานสินเชื่อควรมีการบริการดูแลหลังการขาย เข้าพบเพื่อตรวจเยี่ยมธุรกิจและนำเสนอผลิตภัณฑ์สินเชื่ออย่างสม่ำเสมอ และแจ้งเตือนครบกำหนดชำระสินเชื่อให้ทราบล่วงหน้า อีกทั้งยังต้องปรับปรุงกระบวนการให้บริการของพนักงานสินเชื่อ ให้มีความทันสมัย ลดขั้นตอนในการขอเอกสาร เพื่อความรวดเร็วในการให้บริการ ลูกค้าได้รับการอนุมัติวงเงินกู้ยืมในช่วงเวลาที่กำหนด และธนาคารควรมีการจัดอบรม พัฒนาศักยภาพของพนักงานวิเคราะห์สินเชื่อให้มีความชำนาญการ และปลูกฝังวัฒนธรรมให้พนักงานมีความเต็มใจพร้อมให้บริการ

บรรณานุกรม

ชื่นจิตต์ แจ้งเจนกิจ. (2546). *การบริหารลูกค้าสัมพันธ์* (พิมพ์ครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: เลิฟ แอนเลิฟ.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *รายงานภาวะและแนวโน้มสินเชื่อของสถาบันการเงินปี 2567*. https://www.bot.or.th/th/thai-economy/econ-publication/credit-conditions-report.html

ธนาคารออมสิน. (2566,4 ธันวาคม). *ข้อมูลสถิติการให้บริการธนาคารออมสินประจำปี 2566*. https://www.gsb.or.th/media/2023/04/o12-Final.pdf

ธนาคารออมสิน.(2567,เมษายน). *รายงานประจำปี 2566*. https://www.gsb.or.th/media/2024/04/Final_GSB-2566-TH_Book_23-Jan-25_compressed.pdf

ธนีนุช เร็วการ, ณภัทร ทิพย์ศรี, นพรัตน์ เตชะพันธ์รัตนกุล และ มงคลกร ศรีวิชัย (กรกฎาคม-ธันวาคม 2566). อิทธิพลของปัจจัยในการดำเนินธุรกิจที่มีต่อความเติบโตของธุรกิจ SMEs ในจังหวัดเชียงราย. *วารสารวิชาการการตลาดและการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี,* 10(2), 74-94.

ธรรมวิมล สุขเสริม และ ปยุดา อิงคสมภพ. (มกราคม-เมษายน 2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อธุรกิจรายย่อยของธนาคารออมสิน สาขากันทรารมย์ อำเภอกันทรารมย์ จังหวัดศรีสะเกษ. *วารสารกลยุทธ์และความสามารถทางการแข่งขันองค์กร, 1*(1), 44-59.

ธวัลรัตน์ วงศ์พฤกษ์, เกตุวดี สมบูรณ์ทวี, วรพนธ์ วัฒนาธร และ ณัฐวุฒิ สมบูรณ์ทวี (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564). อิทธิพลของการบริหารลูกค้าสัมพันธ์ (CRM) ที่ส่งผลต่อผลการปฏิบัติงานขององค์กร กรณีศึกษา ธนาคารพาณิชย์ในประเทศไทย. *วารสารนวัตกรรมธุรกิจ การจัดการ และสังคมศาสตร์, 2*(2), 23-34.

นลินภัสร์ อัครเดชโรจน์กุล. (2564). *การศึกษาสาเหตุและแนวทางการแก้ไขปัญหาสินเชื่อธุรกิจของสำนักสินเชื่อธุรกิจลูกค้า SMEs 15 ธนาคารออมสินที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายของธนาคาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

บุญญิสา อุสิทธ์. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้บริการสินเชื่อ SME ของธนาคารกสิกรไทยในจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง

ประภาพร กิจดำรงธรรม และ ศิริกุล ตุลาสมบัติ. (2566). การวางแผนการเงินส่วนบุคคลในแต่ละช่วงอายุด้วยเทคนิคการสร้างภาพ. *วารสารศิลปศาสตร์ราชมงคลสุวรรณภูมิ, 5*(2),288-303.

พรทิพย์ สุวรรณพุ่ม และ กุสุมา ดำรงพิทักษ์. (2555). *ปัจจัยที่มีผลต่อลูกค้าในการเลือกใช้บริการสินเชื่อกรณีศึกษาธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย*[วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

ภัสราภรณ์ อ่ำหุ่น. (2565). *ศึกษาปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อที่อยู่อาศัยกับธนาคารอาคารสงเคราะห์ในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

รัชฎาภรณ์ กาญจะแสน. (2564). *แนวทางการแก้ไขปัญหาสินเชื่อธุรกิจวงเงินไม่เกิน 10 ล้านบาทของธนาคารออมสินสาขาโคกอุดมที่มีแนวโน้มลดลง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *พฤติกรรมผู้บริโภคฉบับสมบูรณ์.* กรุงเทพฯ: พัฒนาศึกษา.

สุดาพร กุณฑลบุตร. (2557). *หลักการตลาด (สมัยใหม่).* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2542). *การวิจัยตลาด: ฉบับมาตรฐาน.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธรรมสาร จำกัด.

สุมัยยา นาคนาวา และ วิลาสินี ยนต์วิกัย. (มกราคม-เมษายน 2564). ทัศนคติพฤติกรรมและส่วนผสมทางการตลาดที่มีความสัมพันธ์และส่งผลต่อทัศนคติการใช้บริการร้านอาหารฮาลาลของผู้บริโภคที่ไม่ใช่มุสลิม. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี, 15*(1), 318-336.

ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย ในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19

The Relationship between Profitability Ratio and Market Capital Gain of Listed Companies in the Stock Exchange of Thailand during COVID-19 and after COVID-19

จิณห์นิภา เล้าตระกูล[1] และธฤตพน อู่สวัสดิ์[2]

Jinnipa Laotrakul[1] and Thitapon Ousawat [2]

บัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการเงิน[1], กลุ่มวิชาการเงินและการลงทุน คณะบริหารธุรกิจ[2]

มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: Gift.jinnipa@gmail.com[1], thitapon_ous@utcc.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) เพื่อเป็นข้อมูลแก่นักลงทุน ให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ (2) เพื่อเป็นข้อมูลในพยากรณ์ล่วงหน้าเมื่อมีเหตุการณ์โรคระบาดคล้ายกันในอนาคต ว่าสามารถใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรตัดสินใจในการลงทุนเพื่อคาดหวังผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ได้หรือไม่ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากงบการเงินรายไตรมาส ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2567 และข้อมูลจากราคาปิดของหลักทรัพย์ ณ วันรายงานผลการดำเนินงานของบริษัท จากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย และระบบฐานข้อมูลของ SETSMART รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 18 ไตรมาส วิธีการทางสถิติที่ใช้วิเคราะห์คือ วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา วิเคราะห์สถิติค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ และ วิเคราะห์ข้อมูลแบบพาแนล โดยแบ่งการวิจัยออกเป็น 2 ช่วงเวลาคือในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19 จากผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์อย่างมีนัยสำคัญได้แก่ (1) ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ตัวแปรที่มีนัยสำคัญเชิงลบได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และขนาดของกิจการ (Firm size) (2) ในช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19 พบว่าตัวแปรที่มีนัยสำคัญเชิงบวกได้แก่ ดัชนีผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (SET100 TRI)

คำสำคัญ: อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร อัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ดัชนีราคา SET100 โควิด-19

Abstract

The objective of this research is to (1) to inform investors to know the relationship between the profitability ratio to the rate of return from the price difference in securities (2)

to be information to predict in advance when there is a similar epidemic event in the future. Whether the profitability ratio can be used to decide to invest to expect returns from the price difference in securities. Conduct research by collecting data from quarterly financial statements since January 2020 to June 2024 and information from the closing price of securities as of the company's performance report date from the Stock Exchange of Thailand website and SETSMART's database system, a total of 18 quarters. The statistical methods used to analyse are descriptive statistical analysis, correlation coefficient statistics, and panel data analysis. The research is divided into 2 periods, during COVID-19 and after COVID-19. The results of the study found that the variables that have a significant relationship with the return on the difference in securities prices are (1) During the outbreak of COVID-19, the negative significant variables include Return on Equity (ROE) and the size of the business (Firm size) (2). During the period after the outbreak of COVID-19, it was found that significant variables were positive, including the Total Return on Asset Index (SET100 TRI).

Keywords: Profitability ratio, capital gain, SET100 Index, COVID-19

บทนำ

ในโลกของการทำธุรกิจจะสังเกตุได้ว่าทั้งเจ้าของ ผู้ถือหุ้น ผู้บริหาร นักลงทุนและเจ้าหนี้มักจะใช้งบการเงินและอัตราส่วนทางการเงินต่าง ๆ ในการประเมินผลการบริหารธุรกิจ ซึ่งโดยผู้ที่เกี่ยวข้องโดยเฉพาะเจ้าของ ผู้ถือหุ้นและผู้บริหารส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นติดตามกำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น และอัตราผลตอบแทนจากทรัพย์สินทั้งหมด เป็นสำคัญ สะท้อนให้เห็นว่าในการบริหารธุรกิจสิ่งที่สำคัญคือการทำกำไรให้กับธุรกิจนั่นเอง (ธนวรรธน์ พลวิชัย, 2564)

การลงทุนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยนักลงทุนจะต้องใช้การตัดสินใจเลือกบริษัทที่จะลงทุนโดยแต่ละบุคคลนั้นจะใช้การวิเคราะห์แตกต่างกัน นักวิเคราะห์หรือผู้เชี่ยวชาญด้านการลงทุนพูดถึงอัตราส่วนทางการเงินที่สำคัญสำหรับการลงทุนในหุ้นอยู่บ่อยครั้ง เนื่องจากเป้าหมายหลักของธุรกิจคือการทำกำไรสูงสุด ดังนั้นจึงเลือกอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรมาใช้ในการวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากเป็นอัตราส่วนที่ใช้วัดความสามารถในการบริหารกิจการว่าประสบความสำเร็จในด้านการทำกำไรอย่างไร และเลือกบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจากกลุ่ม SET100 เป็นประชากรในการวิจัยเนื่องจากเป็นหลักทรัพย์ขนาดใหญ่ที่มีสภาพคล่องสูง ที่ผ่านการคัดเลือกทั้งด้านมูลค่าการซื้อขายและปริมาณหุ้นซื้อขายที่มีขนาดใหญ่ 100 อันดับแรก ผู้วิจัยเล็งเห็นว่าหลังจากการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 ส่งผลกระทบต่อบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย จึงเลือกทำการวิจัยในหัวข้อ ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียน

ในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19 เพื่อเป็นข้อมูลแก่นักลงทุน ให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์และเพื่อเป็นข้อมูลในพยากรณ์ล่วงหน้าเมื่อมีเหตุการณ์โรคระบาดคล้ายกันในอนาคต

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. เพื่อเป็นข้อมูลแก่นักลงทุน ให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

2. เพื่อเป็นข้อมูลในพยากรณ์ล่วงหน้าเมื่อมีเหตุการณ์โรคระบาดคล้ายกันในอนาคต ว่าสามารถใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรตัดสินใจในการลงทุนเพื่อคาดหวังผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ได้หรือไม่

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มูลค่าที่แท้จริง (Intrinsic Value) ของหลักทรัพย์

ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (2563) กล่าวว่า มูลค่าที่แท้จริงของหุ้น คือ ราคาที่ควรจะเป็นหรือราคาเป้าหมายของหุ้นตัวนั้นๆว่าควรจะเป็นเท่าไหร่ ซึ่งสะท้อนมาจากปัจจัยพื้นฐานต่าง ๆ ตั้งแต่ภาพของเศรษฐกิจ อุตสาหกรรม ไปจนถึงผลการดำเนินงานและโอกาสการเติบโตของกิจการในอนาคต เนื่องจากนักลงทุนจะคาดหวังถึงผลตอบแทนทั้งในรูปแบบของเงินปันผล หรือ ส่วนต่างราคา ดังนั้น ราคาหุ้นที่นักลงทุนยอมจ่ายในวันนี้ จึงเป็นราคาสำหรับสิ่งที่นักลงทุนคาดหวังว่าจะได้รับในอนาคต

ดัชนีผลตอบแทนรวม (SET Total Return Index : SET TRI)

ปริย เตชะมวลไววิทย์ (2561) กล่าวว่า ดัชนีผลตอบแทนรวมเป็นดัชนีที่คำนวณผลตอบแทนทุกประเภทของการลงทุน โดยรวมผลตอบแทนจากมูลค่าหุ้นที่ลงทุน (Capital gain/loss) ซึ่งอาจจะเป็นได้ทั้งกำไรหรือขาดทุน และเงินปันผล (Dividends) ซึ่งเป็นส่วนแบ่งกำไรที่จ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้น จากสมมติฐานที่ว่าเงินปันผลที่ได้รับจะถูกนำไปลงทุนในหลักทรัพย์ด้วย นอกจากนี้ยังรวมสิทธิในการจองซื้อหุ้น (Rights) ซึ่งเป็นสิทธิที่ให้แก่ผู้ถือหุ้นเดิมซื้อและมักจะมีราคาที่ต่ำกว่าราคาตลาด ณ ขณะนั้น

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน

การวิเคราะห์อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratio Analysis) คือ การนำตัวเลขจากงบการเงินมาหาอัตราส่วนต่าง ๆ เพื่อให้ได้ตัวเลขที่สามารถนำมาใช้วิเคราะห์สุขภาพทางการเงินของกิจการ โดยการนำข้อมูลในงบการเงินมาหาอัตราส่วนนั้นเป็นการนำข้อมูลทั้งด้านงบดุล และงบกำไรขาดทุน มาใช้ในการคำนวณเพื่อให้ได้ข้อมูลในการวิเคราะห์และตัดสินใจลงทุนในหลักทรัพย์ (เพชรี ขุมทรัพย์, 2548) โดยอัตราส่วนทางการเงินแบ่งออกเป็น 4 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มอัตราส่วนแสดงสภาพคล่อง กลุ่มอัตราส่วนแสดงประสิทธิภาพการบริหารสินทรัพย์ กลุ่มอัตราส่วนวิเคราะห์ความสามารถในการชำระหนี้ และกลุ่มอัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร ซึ่งผู้วิจัยจะใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเป็นตัวแปรอิสระในการทำวิจัยครั้งนี้

อัตราส่วนแสดงความสามารถในการทำกำไร คือ เป็นการบอกถึงความสามารถในการทำกำไร โดยดูทั้งการทำกำไรจากยอดขาย ไปจนถึงผลตอบแทนจากสินทรัพย์และส่วนทุน

$$\text{อัตรากำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin)} = \frac{\text{รายได้} - \text{ต้นทุน}}{\text{รายได้}}$$

$$\text{อัตรากำไรสุทธิ (Net Profit Margin)} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{รายได้}}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม (Return on Assets, ROA)} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{สินทรัพย์รวม}}$$

$$\text{อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return on Equity, ROE)} = \frac{\text{กำไร(ขาดทุน)สุทธิ}}{\text{ส่วนของผู้ถือหุ้น}}$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ประภัสสร อธิกสุรพงศ์ (2564) ศึกษาเกี่ยวกับความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินต่อราคาหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนใน ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100) ในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ COVID19 โดยศึกษาจากบริษัทจดทะเบียนใน หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 100 จำนวน 73 บริษัท ใช้ข้อมูลงบการเงินรายไตรมาส ทั้งหมด 8 ไตรมาส รวม 530 ชุดข้อมูล มีตัวแปรอิสระคือ อัตราส่วนทางการเงิน ตัวแปรควบคุมคือ ขนาดของกิจการ และตัวแปรตามคือ มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) โดยสรุปผลว่า ในช่วงก่อนเหตุการณ์ COVID19 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาของหลักทรัพย์ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นและขนาดของกิจการ ในช่วงหลังเหตุการณ์ COVID19 ตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับราคาของหลักทรัพย์ ได้แก่ อัตราส่วนทุนหมุนเวียนอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้นและขนาดของกิจการ แสดงให้เห็นว่าโดยทั่วไปแล้วนักลงทุนย่อมคำนึงถึงผลตอบแทน ความสามารถในการทำกำไรและความมั่นคงของบริษัทเป็นหลัก และเมื่ออยู่ในภาวะเศรษฐกิจตกต่ำจึงส่งผลให้นักลงทุนต้องคำนึงปัจจัยสภาพคล่องมากขึ้น

อรทัย อยู่บุญ (2563) ศึกษาเกี่ยวกับอิทธิพลของอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรที่ส่งผลต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตาม ราคาตลาดในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม: SET 50 โดยศึกษาจากบริษัทจดทะเบียนใน หลักทรัพย์แห่งประเทศไทย SET 50 จำนวน 49 บริษัท ใช้ข้อมูลงบการเงินรายไตรมาส และมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดตลาดถัวเฉลี่ยรายเดือน ตั้งแต่ช่วง เดือนกันยายน พ.ศ. 2562 ถึงเดือนเมษายน พ.ศ. 2563 รวม 392 ชุดข้อมูล มีตัวแปรอิสระคือ อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร และตัวแปรตามคือ มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาด (Market Capitalization) โดยสรุปผลว่า อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไร 3 อัตราส่วน ได้แก่อัตรากำไรสุทธิ อัตราผลตอบแทนต่อสินทรัพย์รวม และอัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น ไม่ส่งผลกระทบกับมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในช่วงก่อนภาวะวิกฤตโควิด-19 แต่สำหรับช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 นั้น อัตราส่วนความสามารถในการทำ

กำไรที่วัดด้วย อัตรากำไรสุทธิส่งผลกระทบในทิศทางตรงกันข้ามต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 เนื่องจากว่าในช่วงภาวะวิกฤตโควิด-19 แนวโน้มอัตรากำไรสุทธิของทุกบริษัทในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยมีแนวโน้มลดลงอย่างรุนแรง ในขณะที่มูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดลดลงเพียงเล็กน้อย

กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

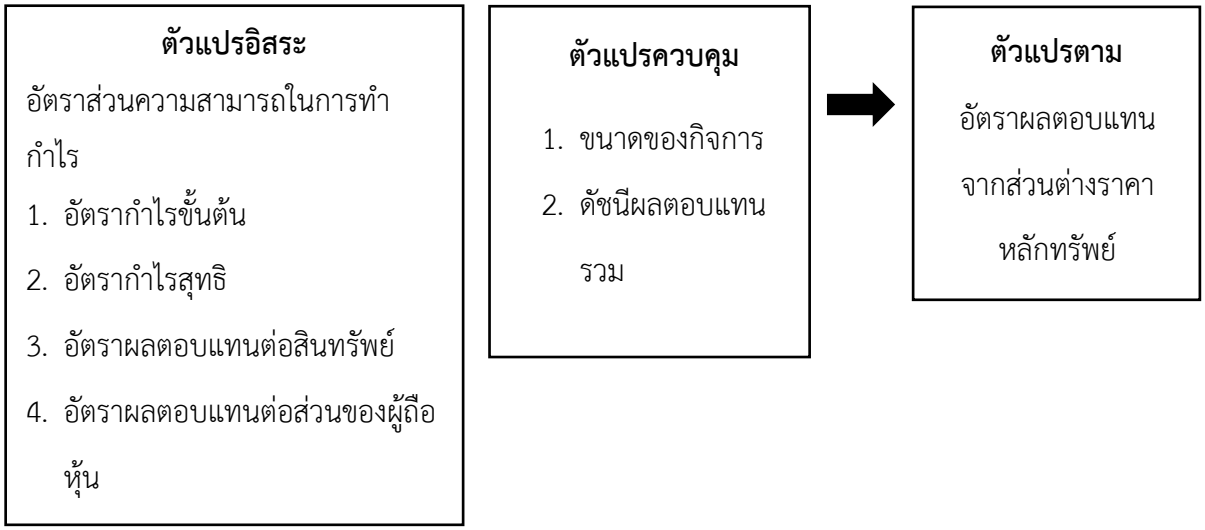

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

ในงานวิจัยเล่มนี้ ผู้วิจัยจะใช้บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ในทุกช่วงเวลาตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2567 รวมระยะเวลาทั้งสิ้น 4 ปี กับ 6 เดือน หรือ 18 ไตรมาส ซึ่งบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยที่อยู่ในกลุ่ม SET100 ตามระยะเวลาที่กำหนด โดยตัดบริษัทที่เพิ่มเข้าใหม่มาและถูกเพิกถอนจาก SET100 ในช่วงเวลาที่ทำการทดลอง เพื่อให้ได้ข้อมูลจากบริษัทที่มีความต่อเนื่องกันของข้อมูลตลอดช่วงเวลาทำการทดลอง และตัดกลุ่มอุสาหกรรมการเงินออกจากการวิจัยเนื่องจากตลาดหลักทรัพย์ฯ ได้กำหนดการเผยแพร่อัตราส่วนทางการเงิน (Financial Ratios) สำหรับบริษัทจดทะเบียนตามประเภท ของรูปแบบงบการเงิน (Accounting Form) ซึ่งกลุ่มอุสาหกรรมการเงินไม่มีการแสดงอัตราส่วนกำไรขั้นต้นซึ่งเป็นตัวแปรอิสระในการวิจัยครั้งนี้ ดังนั้นจึงมีกลุ่มตัวอย่างทั้งหมดจำนวน 52 บริษัท ดังนั้นจำนวนชุดข้อมูลทั้งสิ้น 936 ชุดข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บข้อมูลประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ข้อมูลแบบพาแนล (Panel Data) ซึ่งเป็นข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลา (Time Series Data) ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย

(SET100) โดยรวบรวมข้อมูลจากงบการเงินรายไตรมาส ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2567 และข้อมูลจากราคาปิดของหลักทรัพย์ ณ วันรายงานผลการดำเนินงานของบริษัท จากเว็บไซต์ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (http://www.set.or.th) และระบบฐานข้อมูลของ SETSMART

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บข้อมูล

เป็นการวิเคราะห์ข้อมูลชนิดพหุมิติ เนื่องจากเป็นการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างที่เหมือนกันในระยะที่ต่างกัน ทำให้ข้อมูลแต่ละช่วงเวลาไม่เป็นอิสระต่อกัน โดยใช้สมการเดียวกันในช่วงการระบาดของ COVID-19 และหลังจากการระบาดของ COVID-19 สามารถเขียนสมการจำลองงานวิจัยได้ ดังนี้

$$Return_{it} = \beta_1 GPM_{it} + \beta_2 NPM_{it} + \beta_3 ROA_{it} + \beta_4 ROE_{it} + \beta_5 LogTA_{it} + \beta_6 LogTRI_{it} + e_{it}$$

โดยกำหนดให้

i = บริษัทที่

β = ค่าสัมประสิทธิ์ความถดถอย

GPM_{it} = อัตรากำไรขั้นต้น

NPM_{it} = อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ

t = ไตรมาสที่

e_{it}= ค่าความคลาดเคลื่อน

ROE_{it} = อัตราผลตอบแทนจากส่วนของผู้ถือหุ้น

$Return_{it}$ = อัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ROA_{it} = อัตราผลตอบแทนจากสินทรัพย์รวม

$LogTA_{it}$ = ลอการิทึมธรรมชาติของสินทรัพย์รวม

$LogTRI_{it}$ = ลอการิทึมธรรมชาติของดัชนีผลตอบแทนรวมกลุ่ม SET100

การวิเคราะห์ข้อมูล

1.วิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) ประกอบด้วย ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

2. วิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน (Inferential statistics) โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีขั้นตอนทดสอบดังต่อไปนี้

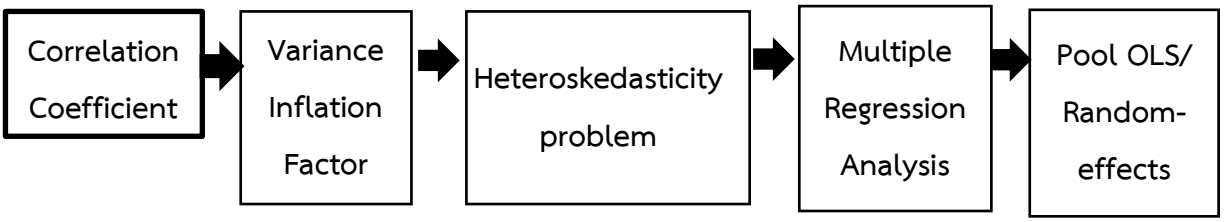

รูปที่ 2 ขั้นตอนการวิเคราะห์สถิติเชิงอ้างอิงหรือสถิติอนุมาน

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 ค่าสถิติเชิงพรรณนาของตัวแปรที่ใช้ในการศึกษา

variable	Min		Max		Mean		S.D.	
	During Covid-19	After Covid-19	During Covid-19	After Covid-19	During Covid-19	After Covid-19	During Covid-19	After Covid-19
GPM	-37.20	-12.47	119.10	100.00	29.33	28.65	19.45	19.16
NPM	-314.20	-122.30	116.00	51.63	8.95	9.76	29.56	13.82
ROA	-30.41	-9.34	79.17	34.28	8.44	7.82	9.35	6.24
ROE	-41.21	-77.72	90.09	53.05	13.09	10.79	15.42	11.87
LogTA	3.79	4.00	6.55	6.56	5.03	5.11	0.58	0.59
Log SET100 TRI	3.45	3.54	3.62	3.62	3.56	3.58	0.05	0.03
Return	-2.92	-0.67	1.48	0.74	0.06	-0.03	0.27	0.13

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่า Variance inflation factor กับตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม	VIF (During Covid-19)	VIF (After Covid-19)
GPM	1.054	1.361
NPM	1.158	1.533
ROA	5.796	3.232
ROE	5.594	3.044
LogTA	1.173	1.188
Log SET100 TRI	1.033	1.009

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรที่ใช้ในการทดลองต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม	ตัวแปรตาม	Coefficient			
		During Covid-19	สมมติฐาน	After Covid-19	สมมติฐาน
GPM	Return	−0.000286		−0.000029	
NPM	Return	−0.000096		0.000598	
ROE	Return	−0.001370 *	√	0.000060	

ตัวแปรอิสระและตัวแปรควบคุม	ตัวแปรตาม	Coefficient			
		During Covid-19	สมมติฐาน	After Covid-19	สมมติฐาน
Log TA	Return	−0.060702 ***	√	0.006842	
Log SET100TRI	Return	−0.015571		1.405720 ***	√

ช่วงระบาดของ COVID-19

Hausman test -

Chi-square(5) = 8.867760

with p-value = 0.114457

ช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19

Hausman test –

Chi-square(5) = 6.882060

with p-value = 0.229561

*, **, *** หมายถึงมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.10, 0.05 และ 0.01 ตามลำดับ

จากผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญมี 2 ตัวแปร แทนค่าตามแบบจำลองถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

Return (COVID-19) = – 0.000286GPM – 0.000096NPM – 0.001370ROE
– 0.060702LogTA – 0.015571LogTRI

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (Return On Equity: ROE) เป็นตัวแปรอิสระที่มีระดับนัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ขนาดของกิจการ (Firm Size) เป็นตัวแปรควบคุมที่มีระดับนัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ (Return) ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยขนาดของกิจการ (Firm Size) มีความสัมพันธ์ในเชิงลบกับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ตัวแปรที่ไม่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากกำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ (Net Profit Margin) และดัชนีผลตอบแทนรวม SET100 (SET100 TRI)

ในส่วนของตัวแปรที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19 อย่างมีนัยสำคัญมี 1 ตัวแปร แทนค่าตามแบบจำลองถดถอยพหุคูณได้ดังนี้

Return (Post COVID-19) = – 0.000029GPM + 0.000598NPM + 0.000060ROE
+ 0.006842LogTA + 1.405720LogTRI

ดัชนีผลตอบแทนรวม SET100 (SET100 TRI) เป็นตัวแปรควบคุมที่มีระดับนัยสำคัญต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ซึ่งผลการศึกษาเป็นไปตามสมมติฐานที่ตั้งไว้โดยดัชนีผลตอบแทนรวม SET100 (SET100 TRI) มีความสัมพันธ์ในเชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

ตัวแปรที่ไม่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์ในช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19 ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากกำไรขั้นต้น (Gross Profit Margin) อัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ (Net Profit Margin) อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น (ROE) และขนาดของกิจการ (Firm Size)

อภิปรายผลการศึกษาวิจัย

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม SET100 ไม่รวมบริษัทในอุตสาหกรรมการเงิน ในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19 ซึ่งมีกลุ่มตัวอย่างคือ บริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยจำนวน 52 บริษัท ในทุกช่วงเวลาตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2563 ถึง มิถุนายน พ.ศ. 2567 ผลการศึกษาพบว่าตัวแปรที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น ขนาดของกิจการ และดัชนีผลตอบแทนรวม SET100 (SET100 TRI) และตัวแปรที่ไม่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ได้แก่ อัตราผลตอบแทนจากกำไรขั้นต้น และอัตราผลตอบแทนจากกำไรสุทธิ ซึ่งตรงกันทั้งในช่วง COVID-19 และช่วงหลัง COVID-19 โดยสามารถอธิบายตัวแปรรายตัวได้ดังนี้

อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรที่มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์

อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้น เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ซึ่งจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ในช่วงเริ่มต้นการระบาดของ COVID-19 ส่งผลกระทบต่อกำไร(ขาดทุน)สุทธิเป็นอย่างมากในหลาย ๆบริษัท เนื่องจากการคำนวณอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมาจาก กำไร(ขาดทุน)สุทธิหารด้วยส่วนของผู้ถือหุ้น จึงส่งอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นลดลงไปด้วย ในขณะที่อัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ไม่ได้ปรับตัวลดลงอย่างเท่ากัน จึงส่งผลให้อัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นมีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 ซึ่งตรงกับงานวิจัยของ อรทัย อยู่บุญ (2563) แต่ในทางกลับกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของประภัสสร อธิกสุรพงศ์ (2564) สามารถสรุปได้ว่าในช่วงที่เกิดโรคระบาดส่งผลให้ราคาหุ้นเปลี่ยนแปลงทำให้ผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์กลับมาปกตินักลงทุนย่อมคำนึงถึงผลตอบแทนจึงเลือกลงทุนในบริษัทที่มีอัตราผลตอบแทนต่อส่วนของผู้ถือหุ้นสูง ตามทฤษฎีมูลค่าที่แท้จริง (Intrinsic Value)

ของหลักทรัพย์คือเมื่อนักลงทุนส่วนใหญ่ในตลาดมีความคิดเห็นไปในทิศทางเดียวกันจะทำให้เกิดแรงซื้อมากกว่าแรงขายจึงทำให้ราคาหลักทรัพย์นั้นสูงขึ้นไปด้วยดังนั้นจึงสรุปได้ว่าอัตราผลตอบแทนต่อผู้ถือหุ้นนับเป็นอัตราส่วนที่สำคัญในการตัดสินใจลงทุน

ขนาดของกิจการ เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 สามารถสรุปได้ว่า ในช่วงที่เกิดโรคระบาดส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ปรับตัวลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ขนาดของกิจการที่วัดด้วยสินทรัพย์รวมไม่ได้ปรับตัวลดลงในระดับเดียวกัน แต่ในทางกลับกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงหลังจากการระบาดของ COVID-19 สามารถสรุปได้ว่าในช่วงที่เกิดโรคระบาดส่งผลให้ราคาหุ้นเปลี่ยนแปลงทำให้ผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาเปลี่ยนแปลงไปด้วย แต่อย่างไรก็ตามเมื่อสถานการณ์กลับมาปกตินักลงทุนย่อมคำนึงถึงความมั่นคงของกิจการทำให้ราคาหลักทรัพย์นั้นสูงขึ้นไปด้วย ดังนั้นจึงสรุปได้ว่าขนาดของกิจการนับเป็นปัจจัยที่สำคัญในการตัดสินใจลงทุน

ดัชนีผลตอบแทนรวม SET100 เป็นตัวแปรที่มีความสัมพันธ์เชิงลบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงการระบาดของ COVID-19 สามารถสรุปได้ว่าในช่วงที่เกิดโรคระบาดส่งผลกระทบต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ปรับตัวลงอย่างรวดเร็ว ในขณะที่ดัชนีผลตอบแทนรวมSET100 ไม่ได้ปรับตัวลดลงในระดับเดียวกันเนื่องจากดัชนีผลตอบแทนรวม คำนวณจากผลตอบแทนทุกประเภทของการลงทุน ได้แก่มูลค่าหุ้นที่ลงทุน เงินปันผล และสิทธิในการจองซื้อหุ้นด้วย แต่ในทางกลับกันมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ในช่วงหลังการระบาดของ COVID-19

สรุปผลการวิจัยจากที่มาและความสำคัญของการทำวิจัยครั้งนี้ เนื่องจากผู้วิจัยมีวัตถุประสงค์ให้ผลการวิจัยนี้เป็นข้อมูลแก่นักลงทุนให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์เมื่อมีโรคระบาดคล้ายกันในอนาคตผู้วิจัยสรุปว่าผู้ลงทุนสามารถใช้อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเป็นส่วนหนึ่งในการตัดสินใจลงทุนได้ แต่ควรวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆร่วมด้วยเนื่องจากการลงทุนมีความเสี่ยง

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งนี้

ผลการวิจัยที่ได้สามารถเป็นเป็นข้อมูลแก่นักลงทุน ให้ทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์หรือเป็นข้อมูลในพยากรณ์ล่วงหน้าเมื่อมีเหตุการณ์โรคระบาดคล้ายกันในอนาคต เพื่อให้ทราบว่าอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรตัวไหนที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนและใช้อัตราส่วนนั้นๆในการตัดสินลงทุน โดยมีข้อเสนอแนะดังนี้

จากผลการวิจัยพบว่า อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรทุกตัวไม่ได้มีความสัมพันธ์กับอัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ ดังนั้นการตัดสินใจลงทุนควรวิเคราะห์ปัจจัยอื่น ๆร่วมด้วยเพื่อป้องกันความเสี่ยงในการลงทุนให้มากที่สุด

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

1. การศึกษาวิจัยนี้ศึกษาเพียงแค่อัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรเท่านั้น มิได้มีการศึกษาอัตราส่วนทางการเงินอื่น ซึ่งหากเพิ่มอัตราส่วนทางการเงินหรือตัวแปรอื่น ๆ จะสามารถหาปัจจัยอื่นที่มีผลต่ออัตราผลตอบแทนจากส่วนต่างราคาหลักทรัพย์ได้มากขึ้น

2. กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้มีเพียงกลุ่ม SET100 ที่อยู่ในทุกช่วงเวลาของการวิจัยเท่านั้น และไม่ได้รวมกลุ่มอุตสาหกรรมการเงิน ในการศึกษาครั้งหน้าหากเพิ่มกลุ่มตัวอย่างมากขึ้น หรือศึกษาประชากรกลุ่มอื่น เช่น MAI หรือตลาดหลักทรัพย์ของต่างประเทศ

3. ในการวิจัยครั้งนี้มีระยะเวลาระหว่างการระบาดของ COVID-19 และหลังจากการระบาดของ COVID-19 ที่ไม่เท่ากัน เนื่องจากโรค COVID-19 เพิ่งหยุดการระบาดไปเพียง 2 ปีเท่านั้น หากมีการศึกษาในช่วงระยะเวลาการระบาดและหลังจากการระบาดที่เท่ากันจะทำให้งานวิจัยมีความน่าเชื่อถือมากขึ้น

บรรณานุกรม

การวิเคราะห์ปัจจัยพื้นฐาน. (2563). *ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย.* https://www setinvestnow.com /th/glossary/fundamental-analysis.

ธนวรรธน์ พลวิสัย. (2564). *เศรษฐศาสตร์การจัดการ : เครื่องมือวิเคราะห์ธุรกิจในยุคปัจจุบัน*. บริษัท เยลโล่ การพิมพ์ (1998) จำกัด.

ประภัสสร อธิกสุรพงศ์. (2564). *ความสัมพันธ์ระหว่างอัตราส่วนทางการเงินต่อราคาหลักทรัพย์ที่จดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย (SET100) ในช่วงก่อนและหลังเหตุการณ์ COVID19* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://libdoc.dpu.ac.th /thesis /Srisuda.Nam.pdf

ปริย เตชะมวลไววิทย์. (2561). *ดัชนี SET TRI ตัวชี้วัดที่ดี.* สำนักงานกำกับหลักทรัพย์และตลาดหลักทรัพย์ (ก.ล.ต.)

เพชรี ขุมทรัพย์. (2548). *วิเคราะห์งบการเงิน*. กรุงเทพมหานคร : โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อรทัย อยู่บุญ. (2563). *อิทธิพลของอัตราส่วนความสามารถในการทำกำไรที่ส่งผลต่อมูลค่าหลักทรัพย์ตามราคาตลาดในภาวะวิกฤตโควิด-19 ของบริษัทจดทะเบียนในตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย กลุ่ม: SET 50* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. https://libdoc.dpu.ac.th/ thesis/Oratai.Yoo.pdf

ผลกระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา

The Impact of Nudge on University Students' Financial Spending Behavior

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์

Channarong Chaiphat

อาจารย์คณะเศรษฐศาสตร์และการลงทุน

มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail: channarong.c@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่ไม่มีการ Nudge และกลุ่มที่มีการ Nudge และ (2) เพื่อวิเคราะห์กระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา โดยการชี้นำเกี่ยวกับการวางแผนออมเงินก่อนใช้ และการสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงิน ดำเนินการวิจัยเชิงทดลองเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างนักศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 61 คน ในเดือนมกราคม และกุมภาพันธ์ พ.ศ.2568 โดยวิธีสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพรรณนา และสถิติการถดถอยโลจีสติกสองทางเลือก ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) กลุ่มที่มีการ Nudge มีการออมเงินโดยหักไว้ล่วงหน้าก่อนใช้จ่ายร้อยละ 16.81 มากกว่ากลุ่มที่ไม่ Nudge มีเพียงร้อยละ 7.91 ในขณะที่กลุ่มที่มีการ Nudge มีจำนวนเงินคงเหลือจากการใช้จ่ายร้อยละ 9.51 น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ Nudge มีร้อยละ 12.80 นอกจากนี้แล้วกลุ่มที่มีการ Nudge มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มเพื่อการท่องเที่ยว (กลางวัน/กลางคืน) ร้อยละ 3.31 น้อยกว่ากลุ่มที่ไม่ Nudge มีร้อยละ 6.91 แสดงให้เห็นว่าการ Nudge ทำให้การวางแผนการใช้จ่ายเงินดีกว่า และ (2) ค่าผลกระทบของการ Nudge การสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงิน มีโอกาสทำให้พฤติกรรมทางด้านรายจ่ายลดลงมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการไม่ Nudge ร้อยละ 22.47 ส่วนการชี้นำวางแผนออมเงินก่อนใช้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้สังเกตผู้เข้าร่วมการทดลองมีสัดส่วนของการออมเงินก่อนใช้เมื่อเทียบกับรายได้น้อยมาก ดังนั้นเสนอแนะให้ชี้นำวางแผนออมเงินก่อนใช้เพิ่มขึ้นอย่างน้อยร้อยละ 20-30 ของรายได้

คำสำคัญ: พฤติกรรมทางการเงิน การสะกิด เศรษฐศาสตร์การทดลอง

Abstract

This study aims to (1) compare university students' financial spending behavior between the non-nudge and nudge groups and (2) examine the impact of nudging on their financial spending behavior through interventions that encourage "Save before Spending" planning and inspiration for "Financial Freedom." The research employs an experimental

approach, collecting data from a sample of 61 undergraduate students in January and February 2025 through purposive sampling. Data analysis was conducted using descriptive statistics and binary logistic regression. The findings indicate that (1) students in the nudge group were more likely to allocate a portion of their income for savings before spending (16.81%) compared to the non-nudge group (7.91%). However, the nudge group had a lower remaining balance after expenditures (9.51%) than the non-nudge group (12.80%). Additionally, the nudge group spent less on food and beverages related to day and night leisure activities (3.31%) compared to the non-nudge group (6.91%), suggesting that nudging enhances financial planning and expenditure control. (2) The nudge effect analysis shows that inspiration for financial freedom significantly reduces spending behavior by 22.47% compared to the non-nudge condition. In contrast, the "Save before Spending" intervention did not yield statistically significant effects. Notably, participants exhibited a low savings-to-income ratio. Thus, it is recommended that financial planning interventions emphasize increasing pre-expenditure savings to at least 20–30% of income.

Keywords: Financial behavior, nudge, experimental economics

บทนำ

ธนาคารแห่งประเทศไทย (2568) รายงานหนี้ภาคครัวเรือนไทยในปัจจุบันมีสัดส่วนหนี้ต่อ GDP อยู่ในระดับสูงมาก โดยในปี 2557-2562 หนี้ครัวเรือนอยู่ในระดับร้อยละ 82-85 ต่อ GDP ต่อมาปี 2563-2566 หนี้ครัวเรือนเพิ่มขึ้นแบบก้าวกระโดดเป็นร้อยละ 91-94 ต่อ GDP อย่างไรก็ตามปี 2567 หนี้ครัวเรือนลดลงเป็นร้อยละ 89 (รูปที่ 1) อันเนื่องมาจากการดำเนินนโยบายการเงินที่เข้มงวดของธนาคารแห่งประเทศไทย มีการปรับอัตราดอกเบี้ยเพิ่มขึ้นหลายครั้ง และธนาคารพาณิชย์เพิ่มความระมัดระวังในการปล่อยสินเชื่อมากขึ้น ทั้งนี้การที่ภาวะหนี้ครัวเรือนไทยอยู่ในระดับสูง ส่วนหนึ่งมาจากพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสมมีการใช้จ่ายเงินเกินตัว โดยมีมุมมองในเชิงบวกคาดว่าภาวะเศรษฐกิจจะดีขึ้น (Overconfidence Bias) นอกจากนี้แล้วยังถูกกระตุ้นให้บริโภคจากการทำตลาดของธุรกิจ เช่น จัดโปรโมชั่นลดราคา 50 % ซื้อ 1 แถม 1 ช็อปก่อนจ่ายทีหลัง หรือ บัตรประชาชนใบเดียวก็ผ่อนได้ ทำให้ผู้บริโภคหลงเชื่อในข้อมูลที่ได้รับ

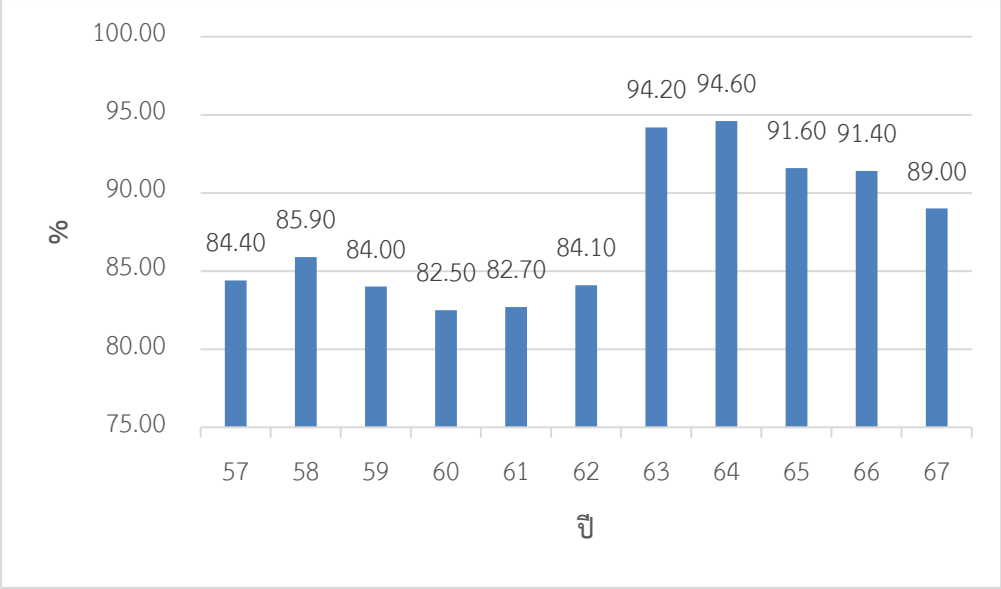

รูปที่ 1 หนี้ภาคครัวเรือนต่อ GDP (%) ของไทยปี 2557-2567

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2568)

ทั้งนี้เมื่อวิเคราะห์ภาวะหนี้ครัวเรือนไทยปี 2567 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2568) โดยจำแนกตามวัตถุประสงค์การกู้ยืม พบว่า มีสัดส่วนหนี้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ร้อยละ 34.32 หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล ได้แก่ หนี้บัตรเครดิตและสินเชื่ออุปโภคบริโภคส่วนบุคคลร้อยละ 28.05 หนี้เพื่อการประกอบอาชีพร้อยละ 17.67 หนี้เพื่อซื้อหรือเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ร้อยละ 10.19 หนี้เพื่อการศึกษาร้อยละ 4.07 และหนี้อื่น ๆ ร้อยละ 5.70 ทั้งนี้เมื่อรวมหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล และหนี้เพื่อซื้อเช่าซื้อรถยนต์และรถจักรยานยนต์ จะสูงถึงร้อยละ 38.24 มากกว่าหนี้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์ที่มีร้อยละ 34.32 (รูปที่ 2) ซึ่งเป็นโครงสร้างหนี้ครัวเรือนที่ไม่เหมาะสม เพราะหนี้เพื่อซื้ออสังหาริมทรัพย์จัดเป็นหนี้ดี ควรจะมีมากกว่าหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลที่จัดเป็นหนี้เลว หรือเป็นหนี้ที่ไม่ก่อให้เกิดรายได้ (Non Productive Loan) ถึงแม้ว่าหนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคลจะช่วยแก้ปัญหาสภาพคล่องของครัวเรือน แต่ในอนาคตจะสร้างภาระทางการเงินให้แก่ครัวเรือนอย่างมาก เพราะหนี้ประเภทนี้มีระยะเวลาผ่อนชำระคืนสั้น อัตราดอกเบี้ยสูง ยิ่งถ้าผู้กู้มีการผิดนัดชำระหนี้จะทำให้มีค่าธรรมเนียมและค่าปรับต่าง ๆ ตามมาทำให้มีความเสี่ยงสูงที่จะกลายเป็นหนี้เสีย (NPLs) และกลายเป็นปัญหาของระบบสถาบันการเงิน รวมทั้งภาครัฐอาจจะต้องจัดสรรงบประมาณมาเพื่อแก้ปัญหาภาระหนี้ นอกจากนี้แล้วยังมีหนี้นอกระบบอีกที่เชื่อว่ามีจำนวนมากแต่ไม่มีข้อมูลที่เป็นทางการ ดังนั้นในปัจจุบันฐานะทางการเงินของครัวเรือนไทยจึงมีความเปราะบางและมีความเสี่ยงสูงขึ้นจากการผิดนัดชำระหนี้ การแก้ปัญหาหนี้ครัวเรือนควรจะมุ่งเน้นไปที่หนี้เพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล อันเนื่องมาจากผู้บริโภคมีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินที่ไม่เหมาะสม ขาดสติยั้งคิด เป็นการบริโภคเพื่อตอบสนองความพึงพอใจของตนเองในปัจจุบัน (Present Bias) ทำให้มีรายได้ไม่เพียงพอต่อรายจ่าย ขาดการวางแผนจัดการทางการเงินที่ดี เงินออมมีไม่เพียงพอต่อการใช้จ่ายในสถานการณ์ฉุกเฉิน

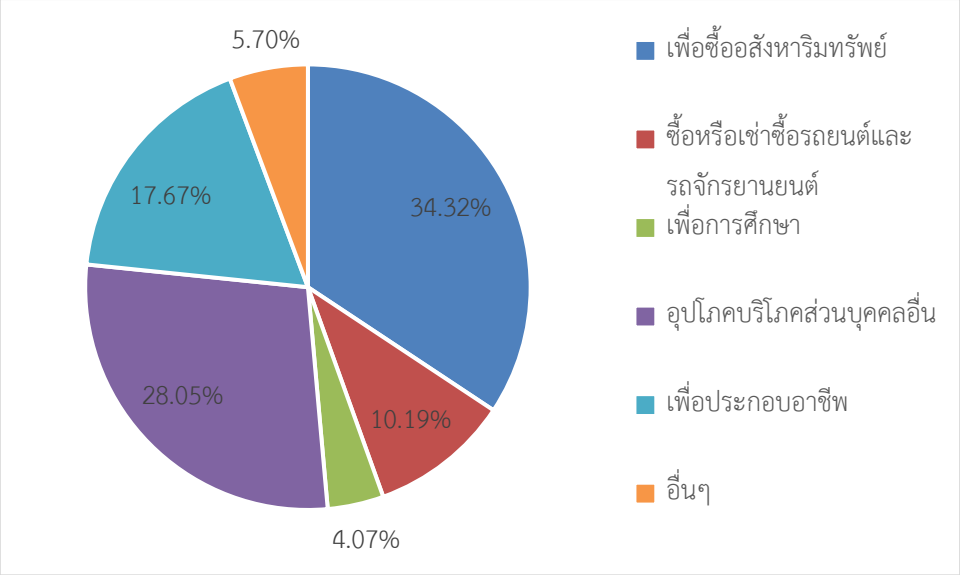

รูปที่ 2 หนี้ภาคครัวเรือนจำแนกตามวัตถุประสงค์การกู้ยืม ปี 2567

ที่มา: ธนาคารแห่งประเทศไทย (2568)

อีกทั้งจากรายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย ปี 2565 (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2565) พบว่าคนไทยมีพัฒนาการของระดับทักษะทางการเงินที่ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 71.40 สูงขึ้นจากปี 2563 ที่ร้อยละ 67.40 ทั้งนี้คะแนนที่เพิ่มขึ้นเกิดจากองค์ประกอบของทักษะทางการเงินในด้านความรู้ทางการเงินและพฤติกรรมทางการเงินที่มีพัฒนาการที่ดีขึ้น โดยมีค่าเฉลี่ยคะแนนอยู่ที่ร้อยละ 69.70 (จากร้อยละ 62.60) และร้อยละ70.30 (จากร้อยละ 66.40) ขณะที่คะแนนด้านทัศนคติทางการเงินลดลงเล็กน้อย โดยมีคะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ร้อยละ 76.80 (จากร้อยละ 77.80) เมื่อเปรียบเทียบกับปี 2563 ขณะที่องค์การความร่วมมือทางเศรษฐกิจและการพัฒนา (OECD, 2023) ทำการสำรวจทักษะทางการเงินของประเทศต่าง ๆ พบว่าทักษะทางการเงินทั้ง 3 ด้าน ของ 40 ประเทศ มีค่าเฉลี่ยร้อยละ 60.00 แม้ว่าทักษะทางการเงินของคนไทยดีขึ้น ขณะที่สัดส่วนผู้ที่มีการวางแผนและเริ่มการออมเงินเพื่อเกษียณกลับมีแนวโน้มลดลง จากปี 2563 ที่ร้อยละ 66.00 มาอยู่ที่ร้อยละ 61.10 โดยเฉพาะกลุ่มคน Gen Z พบว่าร้อยละ 53.50 ยังไม่ได้คิดหรือวางแผนการออมเงินเพื่อวัยเกษียณ เมื่อพิจารณาถึงความพร้อมในการเกษียณพบว่ามีคนไทยเพียงร้อยละ 15.70 เท่านั้นที่มีความพร้อม

นอกจากนี้การศึกษาของชาญณรงค์ ชัยพัฒน์ และพีระ ตั้งธรรมรักษ์ (2564) พบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีสุขภาพการเงินดีมีร้อยละ 43.02 กลุ่มที่มีสุขภาพการเงินเสี่ยงและสุขภาพการเงินวิกฤตมีมากถึงร้อยละ 56.98 ซึ่งกำลังกลายเป็นปัญหาความอ่อนแอทางการเงิน เพราะครัวเรือนไทยมีภาระหนี้สูงมากและยังเป็นหนี้ที่เกิดจากการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล เช่น หนี้บัตรเครดิต หรือหนี้สินเชื่อส่วนบุคล อันเนื่องมาจากพฤติกรรมทางการเงินที่ไม่เหมาะสม ผู้บริโภคถูกระตุ้นให้บริโภคเกินความจำเป็นจากการเชื่อในข้อมูลที่ได้รับ (Anchoring Bias) หรือเน้นการบริโภคเพื่อความพึงพอใจในปัจจุบัน (Present Bias) มากกว่าอนาคต สอดคล้องกับ

การศึกษาของ ชานิณี ยศพันธ์ และคณะ (2565) พบว่านักเรียนมีการใช้เงินอย่างฟุ่มเฟือยในด้านอาหาร เครื่องแต่งกาย การเที่ยวเตร่ ซึ่งเป็นผลมาจากความเจริญก้าวหน้าทางด้านวัตถุทำให้นักเรียนตกอยู่ในกระแสการบริโภคนิยม ส่วนการศึกษาของ Jalil et al. (2015) พบว่านักศึกษาในมหาวิทยาลัยมีการใช้จ่ายมากกว่ารายได้และมีพฤติกรรมการจัดการทางการเงินที่ไม่มีประสิทธิภาพ การศึกษานี้จะทำการทดลองเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของนักศึกษาโดยเครื่องมือ Nudge ว่าสามารถลดรายจ่ายของกลุ่มทดลองได้อย่างไร เนื่องจากนักศึกษามีพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินเกินตัวขาดสติยั้งคิดควบคุมตัวเองไม่ได้ (Self-Control Bias) มีการซื้อสินค้าตามแฟชั่นหรือการโฆษณาเกินความจำเป็น ดังนั้นจึงต้องทำการ Nudge เพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของนักศึกษา โดยคาดหวังว่าจะสามารถลดรายจ่ายที่ไม่จำเป็นและคำนึงถึงอนาคตมากขึ้น ทำให้มีรายได้มากกว่ารายจ่าย มีเงินเก็บออม และสามารถลดภาระหนี้ ซึ่งเป็นแนวทางการวางแผนจัดการทางการเงินที่ยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่ไม่มีการ Nudge และกลุ่มที่มีการ Nudge

2. เพื่อวิเคราะห์กระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา โดยการชี้นำเกี่ยวกับการวางแผนออมเงินก่อนใช้ และการสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงิน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม

Kahneman เป็นผู้บุกเบิกเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม (Behavioral Economics) และได้รับ Nobel Prize สาขาเศรษฐศาสตร์ ในปี 2002 จากผลงานที่คัดค้านข้อสมมติว่ามนุษย์เป็นสัตว์ที่ตัดสินใจตามเหตุผล (Economic Man) ที่มีอยู่ในทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ นอกจากนี้ยังมีผลงานที่สำคัญเรื่อง Thinking, Fast and Slow (Kahneman, 2011) กล่าวถึงกระบวนการคิด (Cognitive Systems) ของมนุษย์แบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบอัตโนมัติ (Automatic System) หรือคิดเร็ว และระบบไตร่ตรอง (Reflective System) หรือคิดช้า สมองของคนเราจะใช้ระบบความคิดอัตโนมัติมากกว่าระบบไตร่ตรอง ทำให้ประมวลผลด้วยสัญชาตญาณจึงเป็นสาเหตุของความบกพร่องในการใช้เหตุผลของมนุษย์ Kenton (2024) อธิบายเศรษฐศาสตร์พฤติกรรม คือการผสมผสานทฤษฎีเศรษฐศาสตร์ (Economics) และจิตวิทยา (Psychology) เพื่ออธิบายว่าทำไมมนุษย์จึงตัดสินใจแบบไม่มีเหตุผล (Irrational) นอกจากนี้ยังมีผลงานที่สำคัญเรื่อง Misbehaving ของ Thaler (2015) โดยกล่าวถึงมนุษย์มีอคติทางพฤติกรรม (Behavioral Bias) มีข้อจำกัดในการใช้เหตุผลและประพฤติตัว “ขาดสติ” ดังนั้นจึงต้องมีการ Nudge

แนวคิดการ Nudge และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เมื่อมนุษย์ไม่ได้มีเหตุผล (Irrational) ตลอดเวลา Thaler & Sunstein (2008) ได้กล่าวถึงการ Nudge เป็นการออกแบบสถานการณ์หรือทางเลือกเพื่อผลักดันให้ทำในสิ่งที่ต้องการและนำไปสู่การบรรลุเป้าหมาย โดยที่ Nudge จะไม่ใช่การบังคับฝืนใจเพราะผู้ถูก Nudge สามารถเลือกปฏิเสธได้ ซึ่งแนวคิดนี้ทำให้เศรษฐศาสตร์พฤติกรรมได้รับความสนใจมากยิ่งขึ้น เพราะการ Nudge สามารถนำไปแก้ปัญหาเชิงพฤติกรรมได้หลากหลายสาขา เช่น พฤติกรรมทางการเงิน พฤติกรรมทางด้านสุขภาพ หรือพฤติกรรมของสังคม ผลการทดลอง Nudge ของ Thaler จำนวนมากเป็นประโยชน์ต่อสังคม และทำให้ได้รับ Nobel Prize สาขาเศรษฐศาสตร์ ในปี 2017

การ Nudge จึงเป็นเครื่องมือเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมผู้บริโภคหรือออกแบบนโยบายทางสังคม เช่น การทดลองเรื่อง Save More Tomorrow: Using Behavioral Economics to Increase Employee Saving (Thaler & Benartzi, 2004) กล่าวถึง 1.ความเฉื่อย (Inertia) คือวางแผนว่าจะออมเงินเพิ่มขึ้นเมื่อได้รับเงินเดือนมากขึ้น แต่ไม่ได้ทำขอผัดวันออกไปก่อน 2.ความกลัวการสูญเสีย (Loss Aversion) คือเมื่อเห็นเงินเดือนที่ได้รับมียอดบัญชีลดลงจะรู้สึกกลัวการสูญเสียนั้น และ 3.ความลำเอียงในปัจจุบัน (Present Bias) คือเมื่อต้องอดออมเพื่อเก็บเงินไว้ใช้ในอนาคตคนส่วนใหญ่จะมีความลำเอียงเลือกที่จะมีความสุขในปัจจุบันมากกว่าการเก็บออมเพื่อความสุขในอนาคต ทั้ง 3 เรื่องนี้เป็นอคติเชิงพฤติกรรม (Behavioral Bias) ที่เป็นอุปสรรคของการออม Thaler & Benartzi (2004) จึงออกแบบ Nudge ให้ลูกจ้างเข้าแผนการลงทุนที่เพิ่มอัตราการออมอัตโนมัติในทุกครั้งที่มีการปรับขึ้นเงินเดือน ผลการทดลองพบว่า ลูกจ้างที่เข้าร่วมโครงการนี้ร้อยละ 78 อัตราการออมเพิ่มขึ้นเกือบ 4 เท่า และมีลูกจ้างที่เลือกออกจากโครงการนี้เพียงร้อยละ 12 การทดลองนี้ชี้ให้เห็นว่าการ Nudge สามารถทำให้ลูกจ้างเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินเป็นไปตามเป้าหมายของผู้กำหนดนโยบาย ส่วนประเทศไทยมีการศึกษาเกี่ยวกับ Nudge ในหลายหลายสาขา เช่น กอบกาญจน์ ปั้นพงษ์ และปาริฉัตร เต็งสุวรรณ์ (2564) พบว่า การ Nudge สามารถใช้ออกแบบกิจกรรมทางการศึกษาเพื่อส่งเสริมพฤติกรรมที่พึงประสงค์ให้เป็นไปตามมาตรฐานการศึกษาได้ ตั้งแต่ระดับระดับปฐมวัยจนถึงระดับอุดมศึกษา ส่วนการนำเครื่องมือ Nudge มาออกแบบเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายนั้นเป็นประเด็นที่สำคัญ เพราะเป็นการแก้ปัญหาทางการเงินในระดับบุคคล และนำไปสู่ความยั่งยืนของระบบการเงิน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง (Experimental Research) เพื่อศึกษาผลของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อ 1 และ 2 โดยมีขั้นตอนการวิจัย ดังนี้

การเก็บรวมรวมข้อมูล

ข้อมูลที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการทดลองเป็นนักศึกษาระดับปริญญาตรี ในมหาวิทยาลัยเอกชนที่ศึกษาอยู่ในระดับชั้นปี 2 ถึง ปี 4 จำนวน 61 คน โดยใช้วิธี

สุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพราะข้อมูลทางการเงินเป็นเรื่องละเอียดอ่อนจึงต้องอาศัยความสมัครใจของแต่ละคน และทำการเก็บข้อมูลรายจ่ายของนักศึกษาต่อเดือน จำนวน 2 รอบ คือ เดือนมกราคม และ กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยนี้เป็นแบบสอบถาม แบ่งออกเป็น 2 ตอน คือ

ตอนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปของกลุ่มทดลอง เช่น เพศ ภูมิลำเนา และรายได้

ตอนที่ 2 สอบถามเกี่ยวกับรายจ่ายต่าง ๆ ของกลุ่มทดลอง โดยเป็นคำถามปลายเปิด

การทดลอง Nudge เพื่อวิเคราะห์พฤติกรรมทางด้านรายจ่าย โดยแบ่งเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. กลุ่มที่ไม่มีการแทรกแซงใดๆ (No Intervention) ผู้เข้าร่วมการทดลองจะตัดสินใจทางการเงินด้วยตนเอง

2. Nudge 1 คือการสร้างแรงบันดาลใจ (Passion) เกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงิน (Financial Freedom) ว่าจะต้องวางแผนจัดการทางการเงินเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้

3. Nudge 2 คือการชี้นำให้ข้อมูลเกี่ยวกับการวางแผนการเงิน โดยการ “ออมก่อนใช้จ่าย” หรือตั้งค่าโอนเงินให้เป็นอัตโนมัติทุกๆ ครั้งที่มีรายได้ เพื่อเป็นเงินออมหรือเงินลงทุน

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

ตัวแปรที่ใช้ในการทดลอง

ตัวแปรตาม ได้แก่พฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่าย

มีค่า = 1 เมื่อร้อยละของรายจ่ายเมื่อเทียบกับรายได้ของเดือนกุมภาพันธ์

มีค่าลดลง เมื่อเทียบกับเดือนมกราคม 2568

มีค่า = 0 เมื่อร้อยละของรายจ่ายเมื่อเทียบกับรายได้ของเดือนกุมภาพันธ์

มีค่าอื่น ๆ เมื่อเทียบกับเดือนมกราคม 2568

ตัวแปรอิสระ ได้แก่เครื่องมือที่ใช้ในการทดลอง คือ Nudge 1 และ Nudge 2

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

สถิติพรรณนา เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษาระหว่างกลุ่มที่ไม่มีการ Nudge และกลุ่มที่มีการ Nudge เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัย ข้อ 1

สถิติโลจีสติกสองทางเลือก (Binary Logistic) วิเคราะห์ผลกระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตารางที่ 1 การอธิบายคุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มทดลอง จำนวน 61 คน พบว่าเป็น เพศชายจำนวนร้อยละ 47.54 และเพศหญิงร้อยละ 52.46 โดยมีภูมิลำเนาในกรุงเทพฯ และปริมณฑลร้อยละ 45.90 และจังหวัดอื่น ๆ ร้อยละ 54.10 ด้านรายได้ พบว่าส่วนใหญ่มีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท/เดือน ร้อยละ 32.79

ลำดับรองลงมามีรายได้ระหว่าง 10,001 ถึง 15,000 บาท/เดือน ร้อยละ 29.51 รายได้ระหว่าง 15,001 ถึง 20,000 บาท/เดือน ร้อยละ 22.95 และรายได้มากกว่า 20,000 บาท/เดือน ร้อยละ 14.75

ตารางที่ 1 คุณลักษณะพื้นฐานของกลุ่มทดลอง

ข้อคำถาม		จำนวน (คน)	ร้อยละ
เพศ	ชาย	29	47.54
	หญิง	32	52.46
ภูมิลำเนา	กรุงเทพฯ และปริมณฑล	28	45.90
	อื่น ๆ	33	54.10
รายได้	ต่ำกว่า 10,000 บาท	20	32.79
	10,001 ถึง 15,000 บาท	18	29.51
	15,001 ถึง 20,000 บาท	14	22.95
	มากกว่า 20,000 บาท	9	14.75

ตารางที่ 2 การเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษาเพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 1 โดยแบ่งการทดลองออกเป็น 2 กลุ่ม คือกลุ่มที่ไม่มีการ Nudge จำนวน 30 คน และกลุ่มที่มีการ Nudge จำนวน 31 คน พบว่า กลุ่มที่มีการ Nudge จะมีการออมโดยหักไว้ล่วงหน้าก่อนใช้จ่ายร้อยละ 16.81 ส่วนกลุ่มที่ไม่ Nudge มีเพียงร้อยละ 7.91 ในขณะที่กลุ่มที่มีการ Nudge มีจำนวนเนินเงินคงเหลือจากการใช้จ่ายร้อยละ 9.51 ส่วนกลุ่มที่ไม่ Nudge มีร้อยละ 12.80 นอกจากนี้แล้วกลุ่มที่ Nudge มีค่าใช้จ่ายเกี่ยวกับอาหารและเครื่องดื่มเพื่อการท่องเที่ยว (กลางวัน/กลางคืน) ร้อยละ 3.31 ส่วนกลุ่มที่ไม่ Nudge มีร้อยละ 6.91 ส่วนรายการรายจ่ายอื่น ๆ ทั้ง 2 กลุ่ม แตกต่างกันไม่มาก

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา (ร้อยละ)

รายการรายจ่าย	Non-Nudge (ร้อยละ)	Nudge (ร้อยละ)
1.เพื่อการออมโดยหักไว้ล่วงหน้าก่อนใช้จ่าย	7.91	16.81
2.เพื่อการอุปโภค บริโภค เช่น ค่าอาหาร ค่าน้ำ	27.05	25.04
3.ค่าเช่าที่พักอาศัย ค่าน้ำ ค่าไฟ	18.21	17.93
4.ค่าน้ำมันรถยนต์ ทางด่วน และการเดินทางอื่น ๆ	8.07	3.84
5.ค่าอุปกรณ์การเรียน หรืออื่น ๆ ที่เกี่ยวกับการเรียน	0.79	0.94
6.ค่าอินเตอร์เน็ต หรือค่าสมาชิกรายเดือน	5.38	3.01
7.ค่าเสื้อผ้า เครื่องสำอาง/ประดับ และของใช้อื่น ๆ	6.08	9.42

รายการรายจ่าย	Non-Nudge (ร้อยละ)	Nudge (ร้อยละ)
8.ค่าซื้อสินค้าเฉพาะอย่าง หรือสินค้าฟุ่มเฟือย	3.33	8.40
9.ค่าความบันเทิง เช่น ดูหนัง ฟังเพลง เดินเล่น	2.78	0.87
10.ค่าอาหาร/เครื่องดื่มเพื่อการท่องเที่ยว (กลางวัน/กลางคืน)	6.91	3.31
11.ค่าสิ่งเสพติด เช่น บุหรี่	0.45	0.78
12.ค่ายา / ค่ารักษาพยาบาล	0.24	0.13
13.เงินคงเหลือจากการใช้จ่าย	12.80	9.51
รวมทั้งหมด	100	100

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลกระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา เพื่อตอบวัตถุประสงค์การวิจัยข้อที่ 2 ด้วยแบบจำลองโลจีสติกสองทางเลือก (Binary Logistic Model) เนื่องจากตัวแปรตาม (Y) คือพฤติกรรมทางด้านรายจ่ายของนักศึกษา เป็นตัวแปรที่มี 2 ค่า คือมีค่าเท่ากับ 1 เมื่อรายจ่ายของนักศึกษามีค่าลดลง และมีค่าเท่ากับ 0 เมื่อรายจ่ายของนักศึกษามีค่าเพิ่มขึ้น ส่วนตัวแปรอิสระเป็นเครื่องมือ (Nudge) โดยเริ่มจากการตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระโดยวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Pearson's Correlation) พบว่าไม่มีเครื่องมือใดมีความสัมพันธ์เกิน 0.8 จึงสรุปได้ว่าไม่มีปัญหา Multicollinearity และมีค่า Likelihood Ratio Chi-square เท่ากับ 4.27 หมายความว่าตัวแปรอิสระอย่างน้อย 1 ตัว มีผลต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่าย โดยมีค่า Pr(Y) = 0.7900 หมายความว่ามีโอกาสหรือความน่าจะเป็นร้อยละ 79.00 ในการเกิดเหตุการณ์ Y (พฤติกรรมทางด้านรายจ่ายลดลง)

เมื่อพิจารณาค่าผลกระทบของการ Nudge (Nudge Effect) พบว่า การสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงิน (Financial Freedom) มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นทำให้พฤติกรรมทางด้านรายจ่ายลดลงมากกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการไม่แทรกแซงใดๆ (Non-Nudge) ร้อยละ 22.47 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 กล่าวคือการ Nudge เป็นเครื่องมือที่ทำให้กลุ่มทดลองสามารถลดรายจ่ายและวางแผนจัดการทางการเงินได้ดีกว่า ส่วนการชี้นำโดยการให้ข้อมูล ออมก่อนใช้ มีโอกาสหรือความน่าจะเป็นทำให้พฤติกรรมทางด้านรายจ่ายลดลงน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับการไม่แทรกแซงใดๆ (Non-Nudge) แต่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้มีความเป็นได้ว่าการ Nudge โดยไม่ได้ชี้นำสัดส่วนของเงินออมเมื่อเทียบกับรายได้ จึงทำให้กลุ่มทดลองมีจำนวนเงินออมก่อนใช้เมื่อเทียบกับรายได้เพิ่มขึ้นในระดับต่ำ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ผลกระทบของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมทางการเงินด้านรายจ่ายของนักศึกษา

Treatments	Marginal Effect	P-value
Non-Nudge (กลุ่มอ้างอิง)	-	-
Nudge 1 (สร้างแรงบันดาลใจ "อิสรภาพทางการเงิน"	0.2247	0.037**

Nudge 2 (ชี้นำให้ข้อมูล “ออมก่อนใช้”)	-0.0832	0.425
Number of obs. = 61 คน	Pr(Y) = 0.7900	
Log likelihood = -30.72	LR Chi-square = 4.27	

สรุปและอภิปรายผล

พฤติกรรมทางการเงินทางด้านรายจ่ายของนักศึกษา โดยการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มที่ไม่มีการแทรกแซงใดๆ (Non-Nudge) กับกลุ่มที่มีการสร้างแรงบันดาจใจหรือชี้นำข้อมูลทางการเงิน (Nudge) ผลการทดลอง พบว่ากลุ่มที่มีการ Nudge มีการวางแผนทางการเงินโดยมีเงินออมก่อนใช้เพิ่มขึ้น มีเงินคงเหลือจากการใช้จ่ายลดลง และยังมีค่าใช้จ่ายเพื่อการท่องเที่ยว (กลางวันและกลางคืน) ลดลง เนื่องจากมนุษย์ในความเป็นจริงไม่ได้มีเหตุผลตลอดเวลา (Irrational) เหมือนกับมนุษย์ในทางทฤษฎี โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษามีความลำเอียงที่จะบริโภคในปัจจุบัน (Present Bias) มากกว่าการเก็บออมเพื่อไว้ใช้จ่ายในอนาคต นอกจากนี้แล้วยังมีความมั่นใจมากเกิน (Overconfident) ว่ามีรายได้เพียงพอต่อการใช้จ่าย ในขณะที่การ Nudge สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินนักศึกษาได้ สอดคล้องกับ Smith et al. (2020) Nudge เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการจัดการพฤติกรรมการเงินส่วนบุคคล

ผลของการ Nudge ที่มีต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินนั้น พบว่าการสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงินนั้นสามารถลดการใช้จ่ายเงิน ทำให้มีเงินเก็บออมมากขึ้นและนำไปวางแผนการลงทุนต่อไป สอดคล้องกับการศึกษาของ ชานิณี ยศพันธ์ และคณะ (2565) ที่พบว่าการพัฒนาพฤติกรรมการใช้เงิน ด้วยวิธีการอบรมเพื่อปรับเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้เงินด่วน การจัดอบรมให้นักเรียนรู้คุณค่าของการใช้เงิน ทำให้นักเรียนไม่หลงไปตามกระแสบริโภคนิยม และเห็นความจำเป็นของการออม ดังนั้นเพื่อให้ได้ผลอย่างเป็นรูปธรรมควรจะทำการ Nudge อย่างต่อเนื่องเพราะมนุษย์มีอคติทางความคิด (Cognitive Bias) โดยอาจจะเปลี่ยนรูปแบบการ Nudge เช่น จัดกิจกรรมสัปดาห์การออมในกลุ่มนักศึกษา อย่างไรก็ตามการชี้นำข้อมูลให้มีการออมเงินก่อนใช้ ไม่ได้ทำให้พฤติกรรมการใช้จ่ายลดลงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ทั้งนี้ตั้งข้อสังเกตว่าผู้เข้าร่วมการทดลองมีสัดส่วนของจำนวนเงินออมก่อนใช้เมื่อเทียบกับรายได้น้อยมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการศึกษา

จากผลการศึกษาพบว่า Nudge เป็นเครื่องมือที่สามารถเปลี่ยนพฤติกรรมการใช้จ่ายเงินของนักศึกษาได้ ดังนั้นควรจะนำการ Nudge ไปประยุกต์ใช้กับผู้บริโภคที่มีปัญหาทางการเงิน ไม่สามารถเก็บออมเงินได้ โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อลดการบริโภค การใช้จ่ายเงินในสิ่งที่ไม่จำเป็น นอกจากนี้แล้วในระดับนโยบายควรจะจัดกิจกรรมการ Nudge โดยการสร้างแรงบันดาลใจเกี่ยวกับอิสรภาพทางการเงินในบริเวณที่คนวัยทำงานใช้บริการเป็นจำนวนมาก เช่น สถานีรถไฟฟ้า

ข้อเสนอแนะในการศึกษาครั้งต่อไป

การศึกษาครั้งต่อไปควรจะทำการทดลองในกลุ่มอื่น ๆ ที่มีความหลายหลายมากขึ้น เช่น กลุ่มคนเริ่มต้นวัยทำงาน หรือกลุ่มคนวัยกลางคน เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมทางการเงินของคนในแต่ละวัย นอกจากนี้แล้วการ Nudge โดยการชี้นำข้อมูลให้ออมเงินก่อนใช้ ควรจะระบุให้ชัดเจนถึงจำนวนเงินที่ออมก่อนใช้ เช่น อย่างน้อยร้อยละ 20 ของรายได้

บรรณนานุกรม

กอบกาญจน์ ปั้นพงษ์ และ ปาริฉัตร เต็งสุวรรณ์. (2564). ทฤษฎีสะกิดกับผลลัพธ์ผู้เรียนตามมาตรฐานการศึกษาของชาติ. *วารสารสันติศึกษาปริทรรศน์ มจร, 9*(6), 2690-2703.

ชาญณรงค์ ชัยพัฒน์ และ พีระ ตั้งธรรมรักษ์. (2564). ผลกระทบของการตั้งเป้าหมายทางการเงิน และการให้ความรู้ทางการเงินต่อความยั่งยืนทางการเงินส่วนบุคคลและพฤติกรรมการออมเพื่อวัยเกษียณ. *วารสารเศรษฐศาสตร์และกลยุทธ์การจัดการ, 8*(1), 19-37.

ชานิณี ยศพันธ์, สุวิน ทองปั้น, จรัส ลีกา, และ ประสิทธิ์ วงศ์ศรีเทพ. (2565). การพัฒนาพฤติกรรมการใช้เงินตามหลักพุทธปรัชญาเถรวาทของนักเรียนมัธยมปลาย โรงเรียนโคกสีพิทยาสรรพ์ จังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการธรรมทรรศน์, 22*(2), 189-200.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2565). *รายงานผลการสำรวจทักษะทางการเงินของคนไทย ปี 2565*. กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2568, 10 มกราคม). *เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน.* https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=985

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2568, 10 มกราคม). *เงินให้กู้ยืมแก่ภาคครัวเรือน จำแนกตามวัตถุประสงค์.* https://app.bot.or.th/BTWS_STAT/statistics/BOTWEBSTAT.aspx?reportID=984

Jalil, N. A., Yusof, H., Rambeli, N., Samsudin, N., & Zakariya, Z. (2015). The Expenditure Behavior of the Economic Literates. *International Business Education Journal, 8*(1), 95-104.

Kahneman, D. (2011). *Thinking, Fast and Slow*. New York: Farrar, Straus, and Giroux.

Kenton, W. (2024, June 26). *What is Behavioral Economics? Theories, Goals, and Applications*. https://www.investopedia.com/terms/b/behavioraleconomics.asp

OECD. (2023). *International Survey of Adult Financial Literacy*. OECD International Network on Financial Education. https://www.oecd.org/en/publications/oecd-infe-2023-international-survey-of-adult-financial-literacy_56003a32-en.html

Smith, R. C., Loibl, C., Imam, K., & Jones, L. (2020). Improving Financial Behaviors Through Nudges. *The Journal of Extension, 58*(1), Article 2.

Thaler, R. H. (2015). *Misbehaving: The Making of Behavioral Economics*. New York: W.W. Norton & Co.

Thaler, R. H., & Benartzi, S. (2004). Save More Tomorrow: Using Behavioral Economics to Increase Employee Saving. *Journal of Political Economy, 112*(S1), 164-187.

Thaler, R. H., & Sunstein, C. R. (2008). *Nudge: Improving Decisions about Health, Wealth, and Happiness.* New Haven: Yale University Press.

แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อเคหะ กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)

Guidelines for Increasing Housing Loan Sales: A Case Study of Government Savings Bank, Talad Ruamjai Branch (Muang Thong Thani)

วาสินี ลัดดากุล[1] และประสิทธิ์ มะหะหมัด[2]

Wasinee Laddakul[1] and Prasit Mahamad[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: wasineel1818@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาของยอดสินเชื่อเคหะของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ (2) เพื่อหาแนวทางการพัฒนาในการเพิ่มยอดสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม ได้แก่ ผู้ใช้สินเชื่อเคหะเดิม 217 คน และผู้ไม่ใช้สินเชื่อ 50 คน พร้อมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้ใช้สินเชื่อ 3 คน โดยวิธีแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยสถิติ (การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัญหาของยอดสินเชื่อเคหะของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยส่วนผสมด้านผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริมการตลาด (2) แนวทางการแก้ปัญหาคือ การทำการตลาดเชิงรุกโดยเน้นเข้าชุมชน การเน้นการให้บริการนอกสถานที่ สร้างการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์การให้บริการของธนาคารผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มภาพลักษณ์ของธนาคาร

คำสำคัญ: แนวทางการเพิ่มยอด สินเชื่อเคหะ ธนาคารออมสิน

Abstract

This research aims to (1) Investigate the causes of the housing loan performance issues at the Government Savings Bank, Talad Ruamjai Branch (Muang Thong Thani), which has not met the set targets. (2) Identify development strategies to increase housing loan sales at the Government Savings Bank, Talad Ruamjai Branch (Muang Thong Thani).The study was conducted by collecting data from two sample groups: 217 existing housing loan users and 50 non-users. Additionally, in-depth interviews were conducted with three loan users. Data were collected using questionnaires and interviews and analyzed using statistical methods, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. (1) The research findings

indicate that the main reasons for the housing loan performance issues not meeting the targets are primarily related to product factors and marketing promotion strategies. (2) The recommended solutions include proactive marketing strategies focusing on community engagement, off-site service expansion, and enhancing the bank's service image through online media to strengthen its public perception.

Keywords: Strategies for Increasing, sales housing loans, government savings bank

บทนำ

ธนาคารออมสิน มีสถานะรัฐวิสาหกิจสังกัดกระทรวงการคลัง ถือกำเนิดโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัวรัชกาลที่ 6 ที่ทรงตระหนักถึงความสำคัญของการเก็บรักษาทรัพย์ ให้ปลอดภัยจากโจรผู้ร้าย โดยทรงตราพระราชบัญญัติจัดตั้งคลังออมสินขึ้น เมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2456 ด้วยพระราชปณิธานที่จะให้คลังออมสินเป็นที่เก็บรักษาทรัพย์สินอย่างปลอดภัย และฝึกฝนให้ราษฎร รู้จักเก็บออมทรัพย์อย่างถูกวิธี ซึ่งคลังออมสินได้ยืนหยัดในการทำหน้าที่นี้ตลอดมา และในปี พ.ศ. 2489 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุยเดช ได้ทรงโปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะคลังออมสินขึ้นเป็น ธนาคารออมสิน โดยทรงตราพระราชบัญญัติธนาคารออมสินขึ้น เพื่อรองรับกับความก้าวหน้าของกิจการคลังออมสิน และเปิดดำเนินการในรูปแบบธนาคารตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ. 2490 และมีหน้าที่ประกอบธุรกิจ ซึ่งเป็นไปตามพระราชบัญญัติธนาคารออมสิน พ.ศ. 2489 ให้ประกอบธุรกิจ ธนาคารออมสิน เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจที่มุ่งมั่นพัฒนาการให้บริการด้านการเงินเพื่อตอบสนองความต้องการให้กับลูกค้าในทุกด้าน ภายใต้แนวคิด “ธนาคารออมสิน มากกว่าธนาคาร ธนาคารเพื่อสังคม” ธนาคารจึงได้มีการออกสินเชื่อต่าง ๆ เพื่อเสริมสร้างความมั่นคงให้กับลูกค้า จากสภาวะเศรษฐกิจในปัจจุบันที่มีแนวโน้มชะลอตัวและสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ส่งผลต่อความมั่นคงในอาชีพการเงินของผู้บริโภค และสภาพคล่องทางการเงินของผู้บริโภค ทำให้ความต้องการสินเชื่อมีแนวโน้มขยายตัวเพิ่มขึ้น ธนาคารออมสินมีการเตรียมความพร้อมอย่างต่อเนื่องในการปรับตัวตามการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ลูกค้าถือเป็นกำลังสำคัญขององค์กรที่พร้อมจะขับเคลื่อนไปสู่ความสำเร็จตามที่ธนาคารตั้งเป้าหมายไว้ ซึ่งธนาคารออมสินมีสินเชื่อหลายประเภท อาทิ สินเชื่อรายย่อย สินเชื่อบุคคล สินเชื่อสำหรับผู้ประกอบการรายย่อย สินเชื่อธุรกิจ SME สินเชื่อเคหะ เป็นต้น โดยสินเชื่อทุกประเภทของธนาคารออมสินมีความสำคัญและส่งผลต่อรายได้ของธนาคารเป็นอย่างมาก หากสามารถปล่อยสินเชื่อได้มากจะทำให้ธนาคารมีผลประกอบการมากขึ้นตามลำดับ สินเชื่อเคหะ จึงถือเป็นสินเชื่อหลักประเภทหนึ่งของธนาคารออมสินที่สามารถทำรายได้ให้กับธนาคารเช่นกัน หากมียอดการใช้สินเชื่อลดลงก็จะส่งผลให้ธนาคารมีรายได้ลดลงเช่นกัน

ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) จึงมีเป้าหมายจากธนาคารที่ต้องอนุมัติสินเชื่อเพิ่มขึ้นทุก ๆ ปี ซึ่งสินเชื่อเคหะ เป็นหนึ่งในสินเชื่อที่ธนาคารได้กำหนดเป้าหมายในทุก ๆ ปี ที่ผ่านมานับตั้งแต่

ปี 2563 – 2567 (ปัจจุบัน) จากรายงานผลการดำเนินงานสินเชื่อจำแนกตามกลุ่มสินเชื่อ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) พบว่ามีแนวโน้มเพิ่มขึ้นลดลง แต่ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ซึ่งหากในอนาคตผลการดำเนินงานของสินเชื่อเคหะยังมีแนวโน้มลดลงอาจส่งผลกระทบต่อรายได้ของธนาคาร โดยสาเหตุที่ยอดสินเชื่อเคหะลดลงส่วนหนึ่งอาจเกิดจากกระบวนการอนุมัติที่ล่าช้า อัตราดอกเบี้ยสูงกว่าคู่แข่ง ประกอบกับไม่มีช่องทางออนไลน์ในการขออนุมัติสินเชื่อ ลูกค้าจำเป็นต้องมาติดต่อที่สาขาด้วยตนเอง รวมถึงพนักงานอาจมีความเชี่ยวชาญไม่เพียงพอ ทำให้ลูกค้าอาจหันไปใช้บริการกับสถาบันการเงินคู่แข่ง ผลกระทบนี้ทำให้ธนาคารออมสินมีรายได้ที่ลดลง และเป็นการแบ่งส่วนแบ่งการตลาดไปยังคู่แข่ง (ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี), 2567)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสาเหตุของปัญหาของยอดสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้
2. เพื่อหาแนวทางการพัฒนาในการเพิ่มยอดสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีส่วนประสมทางการตลาด 7'Ps

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2552) กล่าวว่า ส่วนประสมการตลาด หมายถึง ตัวแปรทางการตลาดที่ควบคุมได้ ซึ่งบริษัทใช้ร่วมกันเพื่อสนองความพึงพอใจแก่กลุ่มเป้าหมาย โดยการใช้ส่วนประสมการตลาดสำหรับธุรกิจด้านบริการ ประกอบด้วยเครื่องมือดังนี้

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่นำเสนอแก่ตลาดเพื่อตอบสนองความต้องการของลูกค้าและต้องสร้างคุณค่าให้เกิดขึ้นการสร้างบริการเพื่อให้บริการที่ทรงคุณค่า ประกอบด้วยผลิตภัณฑ์หลักและผลิตภัณฑ์เสริมที่แสดงให้เห็นถึงผลประโยชน์ที่ลูกค้าต้องการ สามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจนั้นอาจจะมาจากสิ่งที่สัมผัสได้หรือสัมผัสไม่ได้
2. ราคา (Price) หมายถึง สิ่งที่กำหนดมูลค่าของผลิตภัณฑ์ในรูปเงินตราที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อให้ได้รับผลิตภัณฑ์สินค้าหรือบริการของกิจการ ซึ่งผู้บริโภคจะใช้ราคาเป็นส่วนหนึ่งในการประเมินคุณภาพและคุณค่าผลิตภัณฑ์ โดยเปรียบเทียบระหว่างราคาที่ต้องจ่ายเงินออกไปกับคุณค่าที่ลูกค้าจะได้รับ ราคาจึงเป็นปัจจัยที่ผู้บริโภคใช้เป็นเกณฑ์ในการตัดสินใจซื้อ
3. สถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์ (Place) เป็นช่องทางการส่งมอบสินค้าหรือบริการซึ่งเป็นส่วนที่มีความสำคัญในการนำสินค้าและบริการไปให้ใกล้ลูกค้ามากที่สุด ให้ลูกค้าสามารถซื้อสินค้าได้สะดวกที่สุด เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับกระบวนการสร้างคุณค่าให้กับลูกค้าโดยผ่านคนกลาง

4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาดเพื่อสร้างแรงจูงใจ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และความพึงพอใจในสินค้าหรือบริการ เพื่อกระตุ้นความต้องการให้เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว โดยคาดว่าการส่งเสริมการตลาดนั้นจะมีอิทธิพลต่อความรู้สึก (Feeling) ความเชื่อ (Belief) และพฤติกรรม (Behavior) การซื้อสินค้าหรือบริการ หรืออาจเป็นการติดต่อสื่อสาร (Communication) เพื่อแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างผู้ขายกับผู้ซื้อ

5. บุคคล (People) หมายถึง พนักงานทุกระดับที่ทำงานเพื่อก่อประโยชน์ให้แก่องค์กรต่าง ๆ โดยบุคลากรมีความสำคัญเพราะเป็นบุคคลที่ขับเคลื่อนองค์กรให้เป็นไปตามทิศทางที่วางกลยุทธ์ไว้ องค์กรจึงต้องให้ความสำคัญในการวางแผนการคัดเลือกบุคลากรและการฝึกอบรมพนักงาน

6. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) เป็นสิ่งที่ประจักษ์มองเห็นด้วยสายตา สามารถจับต้องได้ มีสิ่งอำนวยความสะดวกต่อผู้ปฏิบัติงานและลูกค้าที่มาใช้บริการ

7. กระบวนการ (Process) เป็นกระบวนการหรือวิธีการลำดับขั้นตอนในการสร้างและส่งมอบผลิตภัณฑ์ โดยต้องออกแบบกระบวนการให้มีประสิทธิภาพตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว เพื่อช่วยลดขั้นตอนที่ซ้ำซ้อนและสามารถส่งมอบสินค้าและบริการได้อย่างรวดเร็ว อีกทั้งลดความผิดพลาดในการให้บริการ

ทฤษฎีแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram)

แผนผังสาเหตุและผล หรือ แผนผังก้างปลา เป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา (Problem) กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น (Possible Cause) หลายคนอาจคุ้นเคยกับแผนภูมิมีลักษณะคล้ายปลาที่เหลือแต่ก้าง หรือหลาย ๆ คนอาจรู้จักในชื่อของแผนผังอิชิกาว่า (Ishikawa Diagram) ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1943 โดยศาสตราจารย์คาโอรุ อิชิกาว่าแห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว (วันรัตน์ จันทกิจ, 2547)

ทฤษฎีการวิเคราะห์ SWOT

อภิชัย ศรีเมือง (2555) กล่าวว่า SWOT Analysis คือ การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อค้นหาจุดอ่อน จุดแข็ง โอกาส และอุปสรรค ซึ่งเป็นข้อมูลสำคัญที่ใช้ในการกำหนดแนวทางการ บริหารองค์กร ให้สามารถดำเนินธุรกิจและแข่งขันต่อไปได้ในอนาคต SWOT Analysis ประกอบด้วยปัจจัย 4 อย่าง ดังนี้

1. S ย่อมาจาก Strengths คือ จุดแข็ง หรือ จุดเด่น ซึ่งเป็นข้อดีที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร ผู้บริหารต้องใช้จุดแข็งให้เป็นประโยชน์ ในการดำเนินกลยุทธ์ทางการตลาด

2. W ย่อมาจาก Weaknesses คือ จุดอ่อน หรือ จุดด้อย ที่เกิดจากปัจจัยภายในองค์กร ที่ผู้บริหารต้องให้ความสำคัญและดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว

3. O ย่อมาจาก Opportunities คือ โอกาส เป็นปัจจัยภายนอกองค์กร ที่ส่งเสริมและสนับสนุนการดำเนินงานขององค์กรให้ดีขึ้น ผู้บริหารต้องเสาะแสวงหาโอกาสอยู่เสมอ

4. T ย่อมาจาก Threats คือ อุปสรรค เป็นปัจจัยภายนอกองค์กร ซึ่งเป็นข้อจำกัดในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้บริหารจะต้องหาแนวทางในการหลีกเลี่ยง หรือกำจัดอุปสรรคนั้นไป

ทฤษฎีการวิเคราะห์ TOWS Matrix

พิบูล ทีปะปาล (2551) กล่าวว่า การวิเคราะห์ TOWS Matrix เป็นการจับคู่ระหว่างปัจจัยภายนอก (External Factors) กับปัจจัยภายใน (Internal Factors) ที่ได้มาจากการวิเคราะห์ SWOT ด้วยการจับคู่ระหว่างจุดแข็ง (Strengths) และจุดอ่อน (Weaknesses) สัมพันธ์กับโอกาส (Opportunities) และอุปสรรค (Threats) เพื่อแก้ไขและหากลยุทธ์ที่เหมาะสม ได้แก่ การกำหนดกลยุทธ์เชิงรุก (SO Strategy) กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO Strategy) กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST Strategy) และกลยุทธ์เชิงรับ (WT Strategy) ดังนี้

1. กลยุทธ์เชิงรุก (SO) เป็นการใช้จุดแข็ง (Strengths) ร่วมกับโอกาส (Opportunities) เพื่อหาผลประโยชน์สูงสุดจากโอกาสที่เกิดขึ้น ทำให้เกิดความสามารถในการแข่งขันที่ดีขึ้น

2. กลยุทธ์เชิงแก้ไข (WO) เป็นการใช้จุดอ่อน (Weaknesses) ร่วมกับโอกาส Opportunities) เน้นแก้ไขหรือกลบจุดอ่อนด้วยโอกาสที่เข้ามา

3. กลยุทธ์เชิงป้องกัน (ST) เป็นการใช้จุดแข็ง (Strengths) ร่วมกับอุปสรรค (Threats) โดยการใช้ทรัพยากรที่องค์กรมีอยู่เพื่อหลีกเลี่ยงปัญหาที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคตหรือกำลังเกิดขึ้นอยู่ในปัจจุบัน

4. กลยุทธ์เชิงรับ (WT) เป็นการใช้จุดอ่อน (Weaknesses) ร่วมกับอุปสรรค (Threats) เน้นลดจุดอ่อนที่มีอยู่และหลีกเลี่ยงปัญหาไม่ให้เกิดขึ้นเพิ่มเติม

แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) กล่าวว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุ เพศ สถานภาพ ขนาดครอบครัว อาชีพ รายได้ ระดับการศึกษา เป็นลักษณะที่ใช้เป็นเกณฑ์ในการ กำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายและแบ่งส่วนแบ่งทางการตลาด โดยวิเคราะห์จากลักษณะที่สำคัญ ดังนี้

1. อายุ เป็นปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อการตอบสนองพฤติกรรมการบริโภคที่แตกต่างกัน

2. เพศ เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคและการรับรู้ข่าวสาวที่แตกต่างกัน

3. ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความคิด ทัศนคติ ค่านิยม และพฤติกรรมในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน

4. สถานภาพทางสังคม ประกอบด้วย สถานภาพ อาชีพ รายได้ ขนาดครอบครัว เป็นตัวแปรสำคัญในการกำหนดพฤติกรรมและเป้าหมายในการดำรงชีวิตที่แตกต่างกัน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วรกมล ณ ราช (2564) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเพิ่มยอดจ่ายสินเชื่อธนาคารประชาชน กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกร เป็นการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การเบิกจ่ายเงินกู้สินเชื่อธนาคารประชาชนลดลงของธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกร เป็นวิจัยเชิงคุณภาพ ซึ่งผู้วิจัยรวบรวม ข้อมูลจากแบบสัมภาษณ์ผู้จัดการ พนักงานปฏิบัติการธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกรจำนวน 10 ชุด และแบบสอบถามลูกค้าผู้สนใจใช้บริการสินเชื่อธนาคารประชาชน 200 ชุด ซึ่งได้ทำการวิจัยวิเคราะห์ เนื้อหา หาความถี่ ร้อยละ

ใช้สถิติเชิงพรรณนา ผลวิจัยพบว่าสาเหตุการเบิกจ่ายสินเชื่อธนาคารประชาชน ลดลง สาเหตุหลักเนื่องจากเงื่อนไขสินเชื่อมีความยุ่งยาก รองลงมาคือสาขาหรือจุดให้บริการมีไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์น้อย ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติใช้เวลานาน และจำนวนพนักงานไม่เพียงพอ แนวทางการแก้ปัญหาคือ การทำการตลาดเชิงรุกโดยเน้นเข้าชุมชน การเน้นการให้บริการนอกสถานที่

วรรณาพร เมฆขลา (2563) ได้ศึกษาปัญหาและแนวทางแก้ไขการลดลงของปริมาณสินเชื่อที่มีหลักประกันของธนาคารออมสิน สาขาเตาปูน เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยเครื่องมือแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 100 ราย และสัมภาษณ์ผู้ช่วยผู้จัดการด้านสินเชื่อ พนักงานตำแหน่งธุรกิจสาขา ลูกค้าที่ใช้บริการสินเชื่อ และลูกค้าที่ยังไม่ได้มีการสมัครใช้บริการสินเชื่อ จำนวน 4 คน และทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและวิเคราะห์สาเหตุด้วย SWOT Analysis และทฤษฎีผังก้างปลา และหาแนวทางเลือกด้วยการนำ TOWS Matrix มาใช้ และจากการศึกษานั้นพบว่า สาเหตุหลักที่พบคือ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านกระบวนการให้บริการ และสิ่งแวดล้อมทางกายภาพ แนวทางการแก้ไขคือ กลยุทธ์เชิงรุกและรับด้านช่องทางการจัดจำหน่าย กลยุทธ์เชิงแก้ไขด้านกระบวนการให้บริการ และกลยุทธ์เชิงป้องกันด้านการส่งเสริมการตลาด

กมลชนก เชื้อทอง (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มยอดเงินสินเชื่อรายย่อย ธนาคารออมสินสาขาบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสาเหตุของยอดเงินสินเชื่อรายย่อยต่ำกว่าเป้าหมาย ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการสินเชื่อรายย่อย และแนวทางการเพิ่มยอดเงินสินเชื่อรายย่อยวงเงินอนุมัติไม่เกิน 200,000 บาท ผลการศึกษาพบว่าควรใช้การประชาสัมพันธ์เชิงรุก การจัดกิจกรรมพิเศษเพื่อสร้างการรับรู้สำหรับกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย และการบริหารลูกค้าสัมพันธ์

สิทธิพล เพ็งแจ่ม และศุภสัณห์ ปรีดาวิภาต (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อรายย่อยธนาคารออมสินเขตราชวัตร มีวัตถุประสงค์เพื่อการศึกษาสาเหตุของปัญหายอดสินเชื่อรายย่อยไม่บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ และเสนอแนะหาแนวทางในการเพิ่มยอดสินเชื่อรายย่อยธนาคารออมสินเขตราชวัตร ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของปัญหามาจากปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) และแนวทางในการแก้ปัญหาคือ ใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) ในการทำการตลาดแบบเชิงรุก เชิงแก้ไข และเชิงป้องกัน

กรอบแนวคิด

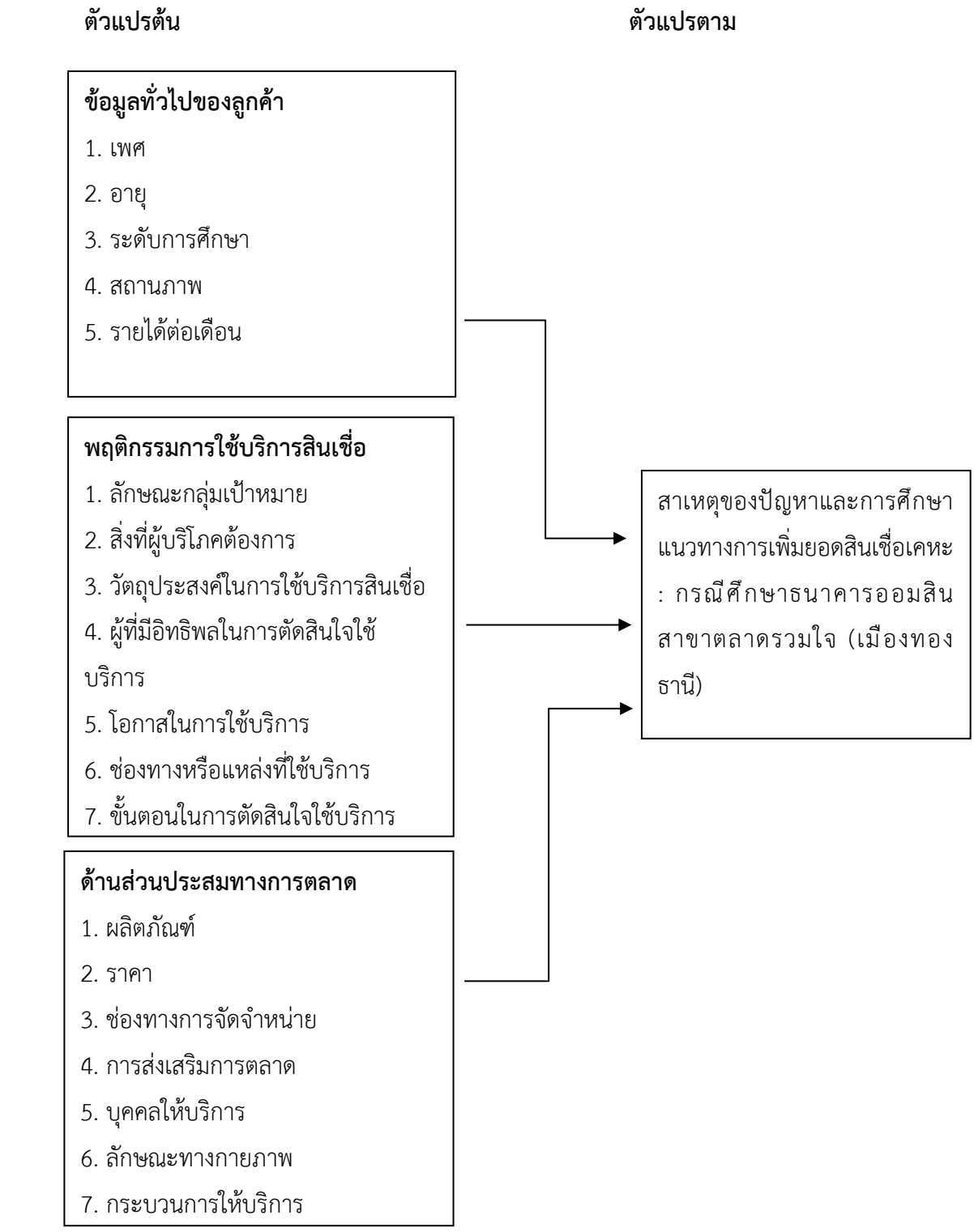

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การเก็บข้อมูลแบบปฐมภูมิ

การเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง กับลูกค้าที่ขอใช้บริการสินเชื่อเคหะและไม่ใช้บริการสินเชื่อเคหะของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) เพื่อนำข้อมูลมาวิเคราะห์ถึงสาเหตุปัญหาของยอดสินเชื่อเคหะที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมาย

การสัมภาษณ์เชิงลึกจากเจ้าหน้าที่สินเชื่อ ผู้ช่วยผู้จัดการสาขา และผู้จัดการสาขา

การเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ

ทำการเก็บข้อมูลจากรายงานสินเชื่อและผลประกอบการของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) รวมถึงการศึกษาค้นคว้าข้อมูลโดยการเก็บรวบรวมหนังสือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและแหล่งข้อมูลทางอินเตอร์เน็ตที่มีความเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้ในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย และใช้อ้างอิงในการเขียนรายงานผลการวิจัย

จำนวนกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ใช้บริการสินเชื่อสินเชื่อเคหะเดิม หาขนาดของกลุ่มตัวอย่างจากสูตร Taro Yamane (Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 217 คน

กลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ไม่ใช้บริการสินเชื่อเคหะการเลือกกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่ไม่ใช้บริการสินเชื่อเคหะ จะใช้การสุ่มกลุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้หลักความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) คือวิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ดังนี้ ลูกค้าที่มาใช้บริการด้านเงินฝาก จำนวน 25 ราย ลูกค้าที่มาใช้บริการยื่นสินเชื่อทุกประเภท ยกเว้นสินเชื่อเคหะ จำนวน 25 ราย

วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติพื้นฐานที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ ได้แก่ ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) ค่าความถี่ (Frequency) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.)

การวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้นำข้อมูลที่รวบรวมมาได้จากแบบสอบถามมาทำการคำนวณและวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยใช้สถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย ($\overline{x}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: S.D.) โดยการตรวจสอบข้อมูลและความถูกต้องครบถ้วนของแบบสอบถามนำผลที่ได้มาวิเคราะห์ นำเสนอ และการบรรยายในเชิงพรรณนา ดังนี้

แบบสอบถามส่วนที่ 1 สอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป และแบบสอบถามส่วนที่ 2 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจในการเลือกใช้บริการสินเชื่อ โดยนำข้อมูลมาเพื่อจะใช้วิเคราะห์ทางสถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบไปด้วยการแจกแจงความถี่ (Frequency) และ ค่าร้อยละ (Percentage)

แบบสอบถามส่วนที่ 3 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ แบบสอบถามที่มีลักษณะเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) เมื่อรวบรวมข้อมูลและนำมาตรวจสอบความถูกต้อง ความสมบูรณ์ของข้อมูลแล้ว จะนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ซึ่งประกอบไปด้วย ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

แบบสอบถามส่วนที่ 4 สอบถามข้อมูลเกี่ยวกับข้อเสนอแนะ ในการเพิ่มยอดลูกค้าสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) ให้เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดและมีประสิทธิภาพมากที่สุด มาสรุปหรือวิเคราะห์ในลักษณะบรรยายเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์จากแบบสัมภาษณ์ข้อมูลเชิงลึก

ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ ผู้จัดการสาขา ผู้ช่วยผู้จัดการสาขาและพนักงานสินเชื่อ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) และนำผลที่ได้จากแบบสัมภาษณ์ทั้งหมดมาสรุปและวิเคราะห์ลักษณะเชิงพรรณนา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือแผนผังก้างปลา

เมื่อผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ข้อมูลจากแบบสอบถามและจากแบบสัมภาษณ์ที่ได้มา แล้วนำข้อมูลที่ได้มาแจกแจงเหตุและผล ที่ทำให้ลูกค้าเลือกใช้หรือไม่ใช้บริการสินเชื่อเคหะ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) เพื่อที่จะได้นำสาเหตุเหล่านั้นมากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหากำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไปได้จากการทำแผนผังก้างปลา

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือ SWOT Analysis

ทำการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกของธนาคาร จุดแข็งและจุดอ่อนของผลิตภัณฑ์ โดยเครื่องมือ SWOT analysis จะช่วยทำให้ผู้บริหารหรือพนักงาน กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ที่มีผลต่อการดำเนินงานของธนาคาร เพื่อนำมากำหนดเป็นแนวทางการแก้ไขปัญหาต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือ TOWS Matrix

ผู้ศึกษานำผลข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ SWOT Analysis แต่ละส่วนจับคู่กัน เพื่อเลือกแนวทางที่เหมาะสมมาแก้ไขปัญหายอดสินเชื่อเคหะ ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ที่มีจำนวนน้อย มาออกแบบกลยุทธ์ด้วยเครื่องมือตาราง TOWS Matrix

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 55.80 อายุ 31 – 40 ป จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 36.90 สถานภาพโสด จำนวน 106 คน คิดเป็นร้อยละ 48.80 ระดับปริญญาตรีจำนวน 158 คน คิดเป็นร้อยละ 72.80 อาชีพพนักงานบริษัทจำนวน 105 คนคิดเป็นร้อยละ 48.40 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001 – 30,000 บาทจำนวน 76 คน คิดเป็นร้อยละ 35.00 คิดเป็นร้อยละ 30.25 เป็นลูกค้าธนาคารออมสิน 3 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปีจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75

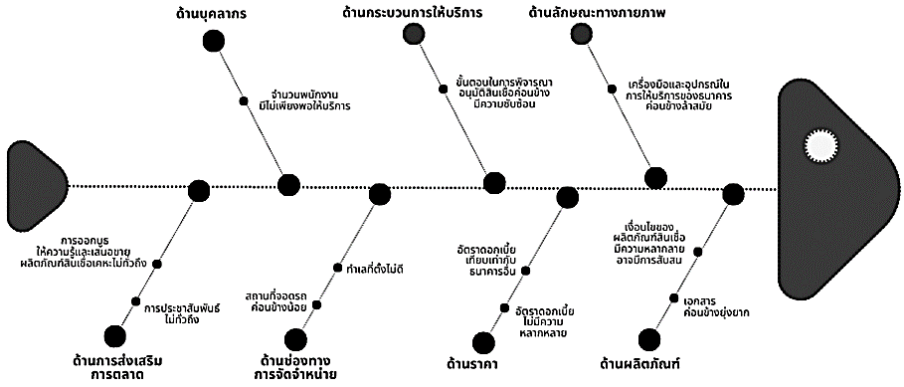

รูปที่ 2 แผนภาพก้างปลา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis

SWOT Analysis	**การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม**
จุดแข็ง (Strengths)	S1 ธนาคารมีสาขาให้บริการครอบคลุมทั่วประเทศ S2 ธนาคารมีภาพลักษณ์ที่มั่นคงและน่าเชื่อถือ S3 อัตราดอกเบี้ยมีหลากหลายโปรโมชั่น
จุดอ่อน (Weaknesses)	W1 ขาดการประชาสัมพันธ์สินเชื่อที่ต่อเนื่อง W2 ขั้นตอนการยื่นขอและอนุมัติสินเชื่อค่อนข้างซับซ้อน W3 เงื่อนไขผลิตภัณฑ์มีเยอะทำให้ลูกค้าเกิดความสับสน
โอกาส (Opportunities)	O1 สื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สร้างการรับรู้ให้กับลูกค้าได้ดีมากขึ้น O2 กิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น แคมเปญดอกเบี้ยต่ำในช่วงเทศกาล
อุปสรรค (Threats)	T1 การแข่งขันทางด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อของสถาบันการเงินอื่น ที่ต้องการจูงใจลูกค้ามากขึ้น T2 การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากภาวะเศรษฐกิจ อาจทำให้ลูกค้ามีความลังเลที่จะตัดสินใจใช้สินเชื่อกับธนาคาร

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

TOWS Matrix	**S1 ธนาคารมีสาขาให้บริการครอบคลุมทั่วประเทศ** **S2 ธนาคารมีภาพลักษณ์ที่มั่นคงและน่าเชื่อถือ** **S3 อัตราดอกเบี้ยมีหลากหลายโปรโมชั่น**	**W1 ขาดการประชาสัมพันธ์สินเชื่อที่ต่อเนื่อง** **W2 ขั้นตอนการยื่นขอและอนุมัติสินเชื่อค่อนข้างซับซ้อน** **W3 เงื่อนไขผลิตภัณฑ์มีเยอะทำให้ลูกค้าเกิดความสับสน**

O1 สื่อออนไลน์เป็นช่องทางที่สร้างการรับรู้ให้กับลูกค้าได้ดีมากขึ้น **O2 กิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น แคมเปญดอกเบี้ยต่ำในช่วงเทศกาล**	SO1 สร้างการรับรู้เกี่ยวกับภาพลักษณ์การให้บริการของธนาคารผ่านสื่อออนไลน์เพื่อเพิ่มภาพลักษณ์ของธนาคาร SO2 จัดโปรโมชันพิเศษ เช่น อัตราดอกเบี้ยต่ำสำหรับกลุ่มเป้าหมาย (ข้าราชการ, พนักงานรัฐวิสาหกิจ)	WO1 ใช้สื่อออนไลน์ประชาสัมพันธ์ข้อมูลสินเชื่อของธนาคารเพื่อสร้างการรับรู้อย่างต่อเนื่อง เช่นการทำคอนเทนต์สั้น ๆ เพื่อดึงดูดลูกค้า WO2 ออกแคมเปญ “อนุมัติไวช่วงเทศกาล” โดยปรับขั้นตอนให้กระชับและจัดทีมเร่งรัดช่วงเทศกาล
T1 การแข่งขันทางด้านผลิตภัณฑ์สินเชื่อของสถาบันการเงินอื่นที่ต้องการจูงใจลูกค้ามากขึ้น **T2 การปรับตัวของอัตราดอกเบี้ยเงินกู้จากภาวะเศรษฐกิจ อาจทำให้ลูกค้าลังเลที่จะตัดสินใจกู้**	ST1 ทำการตลาดเชิงรุก ติดต่อเชิญชวนลูกค้าเข้ามาใช้บริการผ่านการประชาสัมพันธ์ที่สาขาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ST2 สร้างความใกล้ชิดกับลูกค้าในพื้นที่ เพื่อรักษาฐานลูกค้าประจำแม้มีการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ย	WT1 ผ่อนปลดขั้นตอนที่ไม่มีความจำเป็นในอนุมัติสินเชื่อให้มีความยืดหยุ่นเพื่อให้สามารถแข่งขันการให้บริการสินเชื่อกับสถาบันการเงินอื่นได้ WT2 พัฒนาระบบให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อรองรับลูกค้าที่ลังเลในการตัดสินใจกู้เนื่องจากการปรับตัวของอัตราดอกเบี้ย

การอภิปรายผลการศึกษากับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อเคหะ กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) พบว่า ปัญหาของยอดสินเชื่อเคหะของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ที่ไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัจจัยส่วนผสมด้านผลิตภัณฑ์และด้านการส่งเสริมการตลาด คือ ลูกค้าไม่เข้าใจในเงื่อนไขรายละเอียดผลิตภัณฑ์ การประชาสัมพันธ์ผลิตภัณฑ์สินเชื่อนี้มีน้อย จำนวนพนักงานที่ให้บริการไม่เพียงพอ สอดคล้องกับงานวิจัยของสิทธิพล เพ็งแจ่ม (2562) ศึกษาเรื่องแนวทางการเพิ่มยอดสินเชื่อรายย่อยธนาคารออมสินเขตราชวัตร พบว่า สาเหตุของปัญหายอดสินเชื่อรายย่อย ได้แก่ ปัจจัยส่วนผสมทางการตลาดบริการด้านผลิตภัณฑ์/บริการ ด้านส่งเสริมการตลาด ด้านช่องทางการบริการ และด้านกระบวนการ และงานวิจัยของวรกมล ณ ราช (2564) ได้ศึกษาแนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเพิ่มยอดจ่ายสินเชื่อธนาคารประชาชน กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกร เป็นการวิเคราะห์สาเหตุที่ทำให้การเบิกจ่ายเงินกู้สินเชื่อธนาคารประชาชนลดลงของธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกร พบว่า สาเหตุการเบิกจ่ายสินเชื่อธนาคารประชาชนลดลง สาเหตุหลักเนื่องจาก เงื่อนไข

สินเชื่อมีความยุ่งยาก รองลงมาคือสาขาหรือจุดให้บริการมีไม่เพียงพอ การประชาสัมพันธ์น้อย ระยะเวลาในการพิจารณาอนุมัติใช้เวลานาน และจำนวนพนักงานไม่เพียงพอ

แนวทางการแก้ปัญหาคือ การทำการตลาดเชิงรุกโดยเน้นเข้าชุมชน การเน้นการให้บริการนอกสถานที่ ในส่วนของแนวทางการแก้ปัญหา จากการการศึกษาในครั้งนี้ พบว่าแนวทางการแก้ปัญหาควรทำการตลาดเชิงรุกเพื่อเข้าถึงกลุ่มลูกค้า สร้างการรับรู้เงื่อนไขผลิตภัณฑ์ที่ชัดเจน และพัฒนาพนักงาน เพิ่มศักยภาพในการให้บริการ และเชิญชวนลูกค้าเข้ามาใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กมลชนก เชื้อทอง (2562) ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดเงินสินเชื่อรายย่อย ธนาคารออมสินสาขาบางสะพาน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ การเข้าถึงลูกค้าด้วยการประชาสัมพันธ์เชิงรุกสินเชื่อรายย่อยของธนาคารออมสินอย่างต่อเนื่อง

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งนี้

1. ควรเพิ่มช่องทางการให้ความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับสินเชื่อเคหะให้แก่พนักงานธนาคารออมสินเพื่อเพิ่มศักยภาพในการให้บริการและแก้ไขปัญหาให้กับลูกค้าได้อย่างถูกต้องและรวดเร็ว

2. ควรเพิ่มช่องทางการให้บริการทางออนไลน์ ทั้งการประชาสัมพันธ์สินเชื่อเคหะ การยื่นเอกสารผ่านช่องทางออนไลน์การติดตามขั้นตอนการอนุมัติ การติดตามการชำระหนี้เพื่อให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและสะดวกในการใช้บริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. การศึกษาในครั้งต่อไปควรมีการศึกษาเฉพาะสาขาหรือเปรียบเทียบให้เห็นความแตกต่างระหว่างสาขา และทราบถึงปัญหาของแต่ละสาขา เพื่อหาแนวทางการแก้ไขปัญหาได้ตรงจุดและเห็นภาพชัดเจนมากยิ่งขึ้น

2. การศึกษาในครั้งต่อไปควรขยายระยะเวลาในการดำเนินการศึกษา เพื่อศึกษาข้อมูลรายละเอียดต่าง ๆ อย่างละเอียดรอบคอบ และวางแนวทางการแก้ไขปัญหาได้อย่างเป็นระเบียบ

บรรณานุกรม

กมลชนก เชื้อทอง. (2562). *แนวทางการเพิ่มยอดเงินสินเชื่อรายย่อยธนาคารออมสินสาขาบางสะพาน* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี). (2567). *รายงานผลการดำเนินงานประจำสาขาธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี)*. นนทบุรี: ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี).

พิบูล ทีปะปาล. (2551). *การจัดการเชิงกลยุทธ์.* กรุงเทพมหานคร: อมรการพิมพ์.

วรกมล ณ ราช. (2564). *แนวทางการแก้ไขปัญหาเพื่อเพิ่มยอดจ่ายสินเชื่อธนาคารประชาชน กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาตลาดวงศกร* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วรรณาพร เมฆขลา. (2563). *ปัญหาและแนวทางแก้ไขการลดลงของปริมาณสินเชื่อที่มีหลักประกันของธนาคารออมสิน สาขาเตาปูน* [การค้นคว้าอิสระหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

วันรัตน์ จันทกิจ. (2547). *17 เครื่องมือนักคิด Problem Solving Devices* (พิมพ์ครั้งที่ 4) . กรุงเทพฯ:สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, องอาจ ปทะวานิช, ปณิศา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวัชชานนท์, และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2552). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. กรุงเทพมหานคร: ไดมอนด์ อิน บิสเน็ซ เวิลด์.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *พฤติกรรมผู้บริโภคกรุงเทพมหานคร.* กรุงเทพมหานคร: ไทยวัฒนาพานิช.

สิทธิพล เพ็งแจ่ม และศุภสัณห์ ปรีดาวิภาต. (2562*). แนวทางการเพิ่มสินเชื่อรายย่อยธนาคารออมสิน เขตราชวัตร. ใน บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, การประชุมวิชาการระดับชาติ UTCC ครั้งที่ 14* (น.1206-1216). มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

อภิชัย ศรีเมือง. (2555). *SWOT : เทคนิควิเคราะห์ธุรกิจอย่างเฉียบคม (สไตล์ผู้บริหารมืออาชีพ).* นนทบุรี: ธิงค์ บียอนด์ บุ๊คส์.

แนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)

Strategies for Increasing the Number of Applicants for GSB Instant Debit Cards at Talad Ruamjai Branch (Muang Thong Thani)

รุ่งนภา จักนักคำ[1] และประสิทธิ์ มะหะหมัด[2]

Rungnapa Juknakkham[1] and Prasit Mahamad[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1] , อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: zxxz_mimi@hotmail.com[1,2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาหาสาเหตุปัจจัยที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจสมัครใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ (2) เพื่อกำหนดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์บัตรเดบิตออมสิน อินสแตนท์มีการใช้บริการเพิ่มขึ้น (3) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดขายบัตร เดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน พร้อมสัมภาษณ์เชิงลึกผู้จัดการสาขา และผู้ช่วยผู้จัดการสาขาด้านเงินฝาก ของธนาคารออมสิน สาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) จำนวน 2 ท่าน โดยวิธีแบบสอบถามและการสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยด้วยสถิติ (การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) สาเหตุส่วนใหญ่เกิดจากปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านช่องทางการบริการและด้านการตลาด (2) แนวทางการแก้ปัญหาคือ พัฒนาด้านช่องทางการให้บริการที่ทันสมัยและตอบโจทย์ลูกค้าหลากหลายประเภท (3) การเปิดช่องทางการสมัครออนไลน์หรือผ่านแอปธนาคาร เพื่อความสะดวกรวดเร็ว

คำสำคัญ: แนวทางการเพิ่มยอดขาย บัตรเดบิต ธนาคารออมสิน

Abstract

This research aims to (1) To study the causes and factors involved in the decision to apply for the GSB Instant Debit Card service. (2) To identify the marketing mix factors that contribute to the increased usage of the GSB Instant Debit Card. (3) To explore strategies for increasing sales of the GSB Instant Debit Card at the Ruamjai Market Branch (Muang Thong Thani). The research was conducted by collecting data from a sample group of 400 individuals and conducting in-depth interviews with two personnel: the branch manager and the assistant branch manager in charge of deposit services at the GSB Ruamjai Market Branch (Muang Thong Thani). Data was collected through questionnaires and interviews and analyzed using statistical

methods, including frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. The research findings are as follows: (1) The main causes stem from product-related issues, service channel problems, and marketing challenges. (2) A key solution is to develop modern service channels that cater to a diverse range of customer needs. (3) Another strategy is to offer online or mobile banking application channels for applying, in order to enhance convenience and speed.

Keywords: Strategies for increasing sales, debit cards, government savings bank

บทนำ

ด้วยเทคโนโลยีที่พัฒนาอย่างรวดเร็ว ทำให้มีการพัฒนามาสู่ระบบการชำระเงินยุคใหม่ในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์ ทดแทนการใช้เงินสดและเช็คที่มีต้นทุนในการจัดการสูง เริ่มจากยุคของ “เงินพลาสติก” ไม่ว่าจะเป็นบัตรเครดิต บัตรเดบิต และบัตรเอทีเอ็ม ที่มีติดกระเป๋ากันแทบทุกคน สามารถใช้จ่ายได้ไม่ต่างจากการใช้เงินสด และช่วยลดโอกาสเงินหายหรือถูกขโมยจากการพกเงินสดจำนวนมากอีกด้วย และเพื่อสร้างความมั่นใจในการใช้จ่ายด้วยบัตรเหล่านี้ ตั้งแต่ปี 2559 ธปท.และภาคธนาคารได้ร่วมกันผลักดันให้มีการปรับเปลี่ยนบัตรเดบิตและบัตรเอทีเอ็มจากรูปแบบบัตรแถบแม่เหล็กแบบเดิมให้เป็นบัตรแบบชิปการ์ด เพื่อยกระดับความปลอดภัยในการใช้บัตรเนื่องจากเทคโนโลยีชิปการ์ดเป็นเทคโนโลยีที่มีความปลอดภัยสูง สามารถป้องกันการถูกมิจฉาชีพโจรกรรมข้อมูลไปทำบัตรปลอมได้

ปัจจุบันความสามารถของสมาร์ตโฟนและแอปพลิเคชันต่าง ๆ ในปัจจุบันทำให้ความจำเป็นในการพกเงินสดหรือบัตรต่าง ๆก็ลดน้อยลงไปด้วย หลายคนถึงขั้นยกเลิกบัตรเดบิตเพราะรู้สึกว่าไม่มีความจำเป็นแล้วและช่วยประหยัดค่าธรรมเนียมบัตร แต่หลายคนถึงยังคงมีบัตรเดบิตไว้เพื่อรับสิทธิประโยชน์ต่าง ๆ เช่น สะสมแต้มผูกบัตรไว้ช็อปออนไลน์ เพิ่มความสะดวกสบายอุ่นใจในกรณีฉุกเฉินในช่วงเวลาที่ไม่สามารถใช้งาน Mobile Banking ได้ เช่น แบตหมด ไม่มีสัญญาณอินเทอร์เน็ต และในการแข่งขันของธนาคารต่าง ๆที่จัดโปรโมชั่นออกมาเรื่อย ๆ เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้า เช่น การยกเลิกค่าธรรมเนียมรายปี การออกแบบลวดลายบนบัตร เช่น บัตรเดบิตสายมู

ธนาคารออมสินได้มีบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ เป็นอีกหนึ่งผลิตภัณฑ์บัตรที่ผูกไว้กับบัญชีเงินฝากของผู้ถือบัตรเพิ่มความสะดวกสบายให้กับชีวิตมากยิ่งขึ้น สามารถโอนเงิน ชำระสินค้าและบริการได้ทุกที่ทั่วโลก

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการตัดสินใจสมัครใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์

2) เพื่อกำหนดปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลให้ผลิตภัณฑ์บัตรเดบิตออมสินอินสแตนท์มีการใช้บริการเพิ่มขึ้น

3) เพื่อศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดขายบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)

การทบทวนวรรณกรรม

การวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis)

ไทยวินเนอร์ (2562) ได้กล่าวถึง สภาพแวดล้อมภายในและภายนอกใช้เป็นเครื่องมือในการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค ขององค์กร หรือบุคคล เป็นการจัดโครงสร้าง ความคิดเพื่อวิเคราะห์หรือประเมินความสามารถในการ แข่งขันทางการตลาดจากสภาพแวดล้อมภายใน และภายนอก โดยแบ่งเป็น

1.จุดแข็ง (Strengths) ปัจจัยภายในที่เป็นจุดแข็งของ องค์กรที่ทำให้มีความได้เปรียบเหนือคู่แข่ง ทำให้มีความ แตกต่าง หรือ ลอกเลียนแบบได้ยากคือ เป็นสิ่งที่องค์กรทำได้ดี

2. จุดอ่อน (Weakness) ปัจจัยภายในที่เป็นจุดอ่อน ขององค์กรที่ทำให้มีความได้เปรียบน้อยกว่าคู่แข่ง เป็นปัจจัยด้านลบที่มาจากจุดบกพร่องในองค์กรและควรได้รับการแก้ไข

3. โอกาส (Opportunity) ปัจจัยและสภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กรที่เป็นโอกาสทำให้เกิดผลดีต่อองค์กรที่ สามารถนำมาใช้เพื่อพัฒนาหรือทำให้มีความได้เปรียบ เหนือคู่แข่งขัน

4. อุปสรรค (Threat) ปัจจัยและสภาพแวดล้อม ภายนอกองค์กรที่เป็นอุปสรรคทำให้เกิดผลลบที่องค์กรต้องก้าวผ่านและปรับตัวเพื่อความอยู่รอด

การวิเคราะห์ (TOWS matrix) การวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค์ มาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์แบบแมททริกซ์

จีรภัทร ชูศิลป์ทอง (2549) ได้อธิบาย ทฤษฎีการนำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค มาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์ แบบแมททริกซ์ (TOWS matrix)TOWS เป็นเครื่องมือทางธุรกิจที่เน้นเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมภายนอก ในขณะที่ SWOT จะเน้นทั้งสภาพแวดล้อมภายในและสภาพแวดล้อมภายนอก ซึ่งเครื่องมือทั้ง 2 นี้จะให้ผลการวิเคราะห์ในรูปแบบของตารางเมตริกซ์การวิเคราะห์ที่มักเกี่ยวข้องกับปัจจัยภายนอก โดย TOWS Matrix ช่วยให้คิดเกี่ยวกับปัจจัยที่คุณสามารถติดตามและทีผลกระทบต่อโดยตรงจากสภาพแวดล้อมภายนอก (โอกาสและภัยคุกคาม) จากสภาพแวดล้อมภายใน (จุดแข็งและจุดอ่อน)

ทฤษฎีแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram)

วันรัตน์ จันทกิจ (2547) แผนผังสาเหตุและผล หรือ แผนผังก้างปลา เป็นแผนผังที่แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัญหา(Problem) กับสาเหตุทั้งหมดที่เป็นไปได้ที่อาจก่อให้เกิดปัญหานั้น (Possible Cause) หลายคนอาจคุ้นเคยกับแผนภูมิมีลักษณะคล้ายปลาที่เหลือแต่ก้าง หรือหลาย ๆ คนอาจรู้จักในชื่อของแผนผังอิชิกาว่า (Ishikawa Diagram) ซึ่งได้รับการพัฒนาครั้งแรกเมื่อปี ค.ศ. 1943 โดยศาสตราจารย์คาโอรุ อิชิกาว่าแห่งมหาวิทยาลัยโตเกียว

ส่วนประสมทางการตลาด 4Ps และส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ 7Ps

สุดาพร กุณฑลบุตร (2557) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาดไว้ว่า องค์ประกอบโดยตรงที่เกี่ยวข้องกับสินค้าหรือบริการที่นำเสนอสู่ผู้บริโภค ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาดประกอบด้วยปัจจัยด้านการตลาด 4 ชนิดที่เรียกว่า 4Ps

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สินค้าหรือบริการที่กิจการนำเสนอขายต่อผู้บริโภคหรือลูกค้า

2. ด้านราคา (Price) หมายถึง ราคาของสินค้าหรือบริการที่ผู้บริโภคต้องจ่ายเพื่อให้ได้สินค้าหรือบริการนั้น ๆ ราคาต้องมีมูลค่าสูงกว่าต้นทุนของสินค้าหรือบริการเพื่อที่จะได้เกิดส่วนต่างเป็นกำไรให้แก่กิจการ

3. สถานที่ (Place) หมายถึง ช่องทางในการนำเสนอขายผู้บริโภค เป็นกระบวนการในการนำสินค้าจากผู้ผลิตไปผู้บริโภคเป้าหมายและเป็นส่วนประสมทางการตลาดที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จของการตลาดเป็นอย่างมาก หากไม่สามารถวางจำหน่ายในท้องตลาดได้ก็ทำให้การตลาดประสบความล้มเหลว

4. การส่งเสริมการจำหน่าย (Promotion) หมายถึง กระบวนการส่งเสริมและกระตุ้นให้ผู้บริโภคหันมาใช้สินค้าและผลิตภัณฑ์ของกิจการ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) ได้อ้างถึงแนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Service Mix) ไว้ว่าเป็นแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับธุรกิจที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วน ประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7Ps ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดซึ่งประกอบด้วย

1. ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) สิ่งที่นำเสนอออกขายเพื่อก่อให้เกิดความสนใจโดยการบริโภคหรือการใช้บริการนั้นสามารถทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจ โดยความพึงพอใจนั้นอาจจะมา จากสิ่งที่สัมผัสได้หรือสัมผัสไม่ได้

2. ด้านราคา (Price) คุณค่าของสินค้าหรือบริการที่อยู่ในรูปของตัวเงินซึ่งลูกค้าใช้ในการเปรียบเทียบระหว่างราคา (Price) ที่ต้องจ่ายเงินออกไป กับคุณค่า (Value) ที่ลูกค้าจะได้รับกลับมาจากผลิตภัณฑ์หรือการรับบริการนั้น

3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) ช่องทางการจำหน่ายสินค้าหรือบริการ รวมถึง วิธีการที่จะนำสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ไปยังผู้บริโภคเพื่อให้ทันต่อความต้องการ

4. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือการสื่อสารทางการตลาด เพื่อสร้าง แรงจูงใจ ความคิด ความรู้สึก ความต้องการ และความพึงพอใจ ในตัวสินค้าหรือบริการนั้นสิ่งนี้ใช้ในการจูงใจลูกค้ากลุ่มเป้าหมายให้เกิดความต้องการในตัวสินค้าหรือบริการการส่งเสริมการตลาดนั้นมีอิทธิพลต่อความรู้สึก ความเชื่อ และพฤติกรรม การซื้อสินค้าหรือบริการนั้น ๆ

5. ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) การฝึกอบรม การจูงใจ เพื่อให้ สามารถสร้างความพึงให้กับลูกค้าได้แตกต่างเหนือคู่แข่งขันเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร พนักงานที่ต้องมีความสามารถ มีทัศนคติที่สามารถ ตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ มีความคิดริเริ่ม มีความสามารถในการแก้ไขปัญหา

6. ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นสิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสได้จากการเลือกใช้สินค้าหรือบริการขององค์กร เป็นการ สร้างความแตกต่างอย่างโดดเด่น มีคุณภาพและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า โดย พยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้ายกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับ ลูกค้า หรือผลประโยชน์อื่น ๆ ที่ลูกค้าควรได้รับ

7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติ ในด้านการบริการนำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็ว และทำให้ ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ ทั้งนี้กระบวนการทำงานในด้านของการบริการ จำเป็นจะต้องมี กระบวนการทำงานที่ชัดเจน เพื่อให้พนักงานภายในองค์กรทุกคน เกิดความเข้าใจตรงกัน สามารถ ปฏิบัติให้เป็นไปในทิศทางเดียวกันได้อย่างถูกต้องและราบรื่น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์

ลักษณะด้านประชากรศาสตร์ (Demographic) ประกอบด้วย เพศ อายุ ขนาดครอบครัว สถานภาพครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ (Peter & Olsen) ลักษณะเหล่านี้เป็นกฎเกณฑ์ที่นิยมใช้ในการแบ่งส่วนตลาด ลักษณะด้านประชากรศาสตร์เป็นลักษณะที่สำคัญ ซึ่งตัวแปรด้านประชากรศาสตร์ที่สำคัญมีดังนี้

ปัจจัยด้านเพศ

เจริญ เตชะเรืองอัมพร (2549 อ้างถึงใน Peter & Olson,2005) เป็นตัวแปรที่มีความสำคัณในเรื่องของพฤติกรรมในการบริโภคมากเพราะเพศที่แตกต่างกันมักจะมีทัศนคติ การรับรู้ และการตัดสินใจในเรื่องการเลือกสินค้าที่บริโภคต่าง ๆกัน โดยมากเกิดจากสาเหตุในเรื่องของการได้รับการเลี้ยงดู การปลูกฝังนิสัยมาตั้งแต่ในวัยเด็ก

ปัจจัยด้านอายุ

อายุ (Age) ระยะเวลาที่บุคคลหรือสิ่งมีอยู่ในโลก ระยะเวลาที่กำหนดไว้สำคัญสิ่งหนึ่งๆ อายุเป็นปัจจัยหนึ่ง ที่มีผลทำให้คนมีความคิดและพฤติกรรมที่เหมือนหรือแตกต่างกันและเนื่องจากผลิตภัณฑ์หรือบริการจะสามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่มีอายุแตกต่าง

ปัจจัยด้านการศึกษา

ยุทธนา ธรรมเจริญ (2546) การศึกษา (Education) ผู้ที่มีการศึกษาสูง มีแนวโน้มที่จะบริโภคหรือใช้สินค้าและ บริการที่มีคุณภาพดีมากกว่าผู้ที่มีการศึกษาต่ำ โดยการที่ผู้บริโภคได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้นจากที่เป็นมาในอดีตจะส่งผลทำให้ผู้บริโภคมีความต้องการผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพดีมากขึ้นกว่าเดิม เช่น ต้องการเสื้อผ้า เครื่องแต่งกาย อุปกรณ์การศึกษา เป็นต้น

ปัจจัยด้านอาชีพ

ปัจจัยด้านอาชีพ (Occupation)อาชีพของแต่ละบุคคลจะนำไปสู่ความจำเป็นและความต้องการสินค้าและบริการที่แตกต่างกัน เช่น เกษตรกร หรือชาวนาก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อการครองชีพ และสินค้าที่เป็นปัจจัยการผลิตเป็นส่วนใหญ่ส่วนพนักงานที่ทำงานในบริษัทต่าง ๆ ส่วนใหญ่จะซื้อสินค้าเพื่อเสริมสร้าง

บุคลิกภาพ ข้าราชการก็จะซื้อสินค้าที่จำเป็นกับธุรกิจก็จะซื้อสินค้าเพื่อสร้างภาพพจน์ ให้กับตัวเองเป็นต้น กับการตลาดจะต้องศึกษาว่าสินค้าและบริการของบริษัทเป็นที่ต้องการของกลุ่มอาชีพ

ปัจจัยด้านรายได้

ปัจจัยด้านรายได้ (Income) หรือสถานภาพทางเศรษฐกิจ (Economic status) สถานภาพทางเศรษฐกิจของบุคคลจะกระทบต่อตราสินค้าและบริการที่ตัดสินใจสถานภาพเหล่านี้ประกอบด้วย รายได้ การออมทรัพย์ อำนาจการซื้อและทัศนคติเกี่ยวกับการจ่ายเงิน นักการตลาดต้องสนใจแนวโน้มของรายได้ส่วนบุคคล เนื่องจากรายได้จะมีผลต่ออำนาจของการซื้อ คนที่มีรายได้ต่ำจะมุ่งซื้อสินค้าที่จำเป็นต่อ การครองชีพและมีความไวต่อราคามาก ส่วนคนที่มีรายได้สูง จะมุ่งซื้อสินค้าที่มีคุณภาพดี และราคาสูง โดยเน้นที่ภาพพจน์ของราคาสินค้าเป็นหลัก

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภิณญาพัชญ์ ชิ้นไพบูลย์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดผลิตภัณฑ์บัตร อิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารออมสินสาขาอเวนิว รัชโยธิน เพื่อหาสาเหตุของปัญหายอดผลิตภัณฑ์บัตร อิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนลดลง และหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น พร้อมเสนอแนวทางที่สามารถ ปฏิบัติได้จริง ผลการศึกษาพบว่า ความพึงพอใจส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใน ด้านราคาน้อยที่สุด เนื่องมากจากอัตราค่าธรรมเนียมแรกเข้า ค่าธรรมเนียมรายปี และค่าธรรมเนียม ออกบัตรทดแทนบัตรสูญหาย เนื่องจากกลุ่มลูกค้าของธนาคารออมสินเป็นกลุ่มผู้มีรายได้น้อยถึง รายได้ปานกลาง จึงจัดว่าอัตราค่าธรรมเนียมเป็นปัญหาในการสมัครใช้บริการ อีกทั้งปัจจุบันธนาคาร ออมสินมี Application My Mo ที่สามารถทำธุรกรรมผ่านมือถือได้เลยโดยไม่ต้องใช้บัตร อิเล็กทรอนิกส์เช่นการถอนเงินโดยไม่ใช้บัตร จึงเป็นสาเหตุให้ลูกค้าผู้ใช้บริการเลือกที่จะไม่สมัครบัตรอิเล็กทรอนิกส์โดยผู้วิจัยได้ให้แนวทางแก้ไขปัญหาไว้ 3 ทางเลือก

1. เพิ่มช่องทางการสมัครใช้ บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบออนไลน์ ผ่าน Application ของธนาคารเพื่อลดขั้นตอนการ ดำเนินงานที่เอกสารทั้งหมด

2. ทำการส่งเสริมการตลาด การโฆษณาเชิงรุก โดยจัดโปรโมชั่นในการ สมัครบัตร์อิเล็กทรอนิกส์ แก่ลูกค้าที่สมัครใช้บริการ

3. กำหนดกลยุทธ์ระดับธุรกิจ โดยใช้เครื่องมือ TOWS Matrix

ปิยธิดา มลอุ่น (2562) ศึกษาปัญหายอดการใช้บัตร VISA Debit ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตสุราษฎร์ธานี 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี วัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับปัญหาการไม่ใช้บัตร VISA Debit และหาแนวทางเพิ่มยอดการใช้บัตรและกระตุ้นการเปิดใช้บริการบัตรVISA Debit ของลูกค้าเนื่องจากยอดเปิดใช้บัตรของลูกค้าธนาคารออมสิน เขตสุราษฎร์ธานี 1 ไม่ถึง 80% ของเป้าหมายตาม KPI ของธนาคาร ผลการศึกษาพบว่าสาเหตุของการไม่เปิดใช้บริการบัตร VISA Debit ของลูกค้า เนื่องมาจากการเสียค่าธรรมเนียมรายปีและขั้นตอนของการใช้บริการค่อนข้าง ยุ่งยากและซับซ้อน ผู้วิจัยได้เสนอทางเลือกเรื่องกลยุทธ์เชิงรุก ด้านการตลาด โดยเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน โดยให้มียอดการเปิดใช้บริการบัตร VISA Debit และ เพิ่มผู้ใช้บริการ Application MYMO ควบคู่กันไป

กรอบแนวคิด

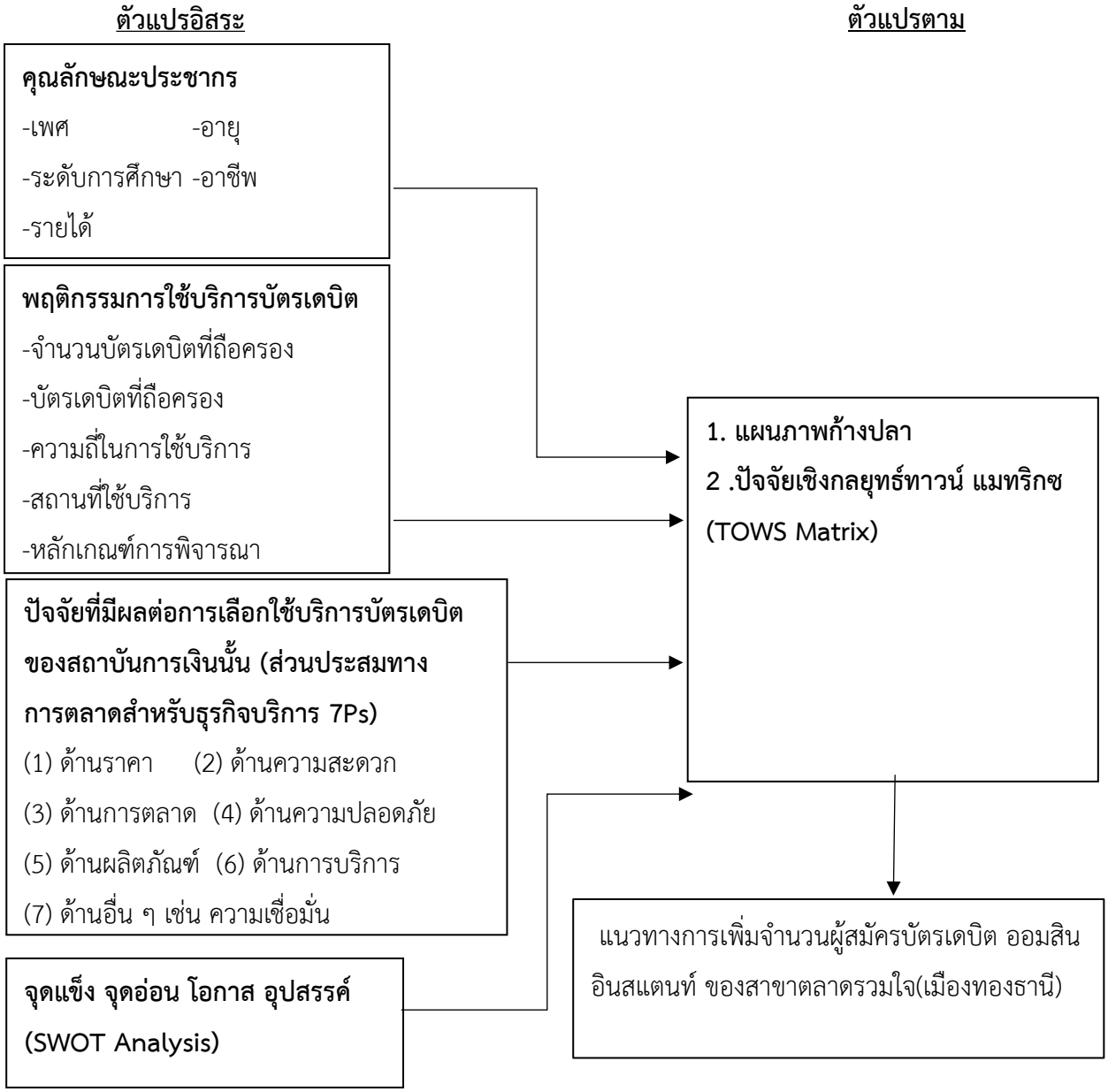

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

กลุ่มตัวอย่าง

วิธีการสุ่มเก็บข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เป็นการสุ่มกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)โดยให้กลุ่มตัวอย่างเป็นลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการของ ธนาคารออมสินสาขา ตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) นั้นทำการกรอกแบบสอบถาม จำนวน 400 คน โดยเริ่มเก็บตั้งแต่เดือนกันยายนถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2567

กลุ่มผู้ให้ข้อมูล โดยการสัมภาษณ์ผู้จัดการสาขา และผู้ช่วยผู้จัดการสาขาด้านเงินฝาก ของธนาคารออมสิน สาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) จำนวน 2 ท่าน วันที่ 17 ตุลาคม พ.ศ.2567 เพื่อใช้ในการวิเคราะห์สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis) และวิเคราะห์ Tows matrix ของการศึกษาแนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ กรณีศึกษาธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี)

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นเชิงปริมาณ

1. ผู้วิจัยทำการแจกแบบสอบถามให้กับกลุ่มตัวอย่างลูกค้าที่เข้ามาใช้บริการธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) จำนวน 400 ราย (ข้อมูลจากระบบงานลูกค้าของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) ณ เดือนกันยายน 2567)

2. ผู้วิจัยเก็บแบบสอบถามที่กรอกข้อมูลเรียบร้อยแล้วนำไปวิเคราะห์ข้อมูลตามวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงคุณภาพ

1. ผู้วิจัยดำเนินการสัมภาษณ์เชิงลึก (In-Depth Interview) กับผู้จัดการสาขาและผู้ช่วยผู้จัดการสาขาด้านเงินฝากของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) จำนวน 2 ท่าน โดยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-Structured Interview) ซึ่งออกแบบคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัยที่มุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพการจัดการด้านเงินฝากและการตอบสนองความต้องการของลูกค้า

2. ด้านผู้ให้ข้อมูลในการสัมภาษณ์ในครั้งนี้มีความไม่สะดวกหรือไม่พร้อมของผู้ให้ข้อมูล เช่น ผู้จัดการและผู้ช่วยผู้จัดการมีเวลาจำกัด หรือมีภาระงานที่เร่งด่วน ทำให้การสัมภาษณ์ต้องเลื่อนหรือใช้เวลาน้อยกว่าที่วางแผนไว้

3. ผู้วิจัยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์ทั้งหมดและนำมาถอดความ (Transcription) จากนั้นทำการวิเคราะห์เนื้อหาเชิงพรรณนา (Descriptive Content Analysis) เพื่อสรุปประเด็นสำคัญและค้นหาประเด็นหลักที่เกี่ยวข้องกับหัวข้อการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลในเชิงปริมาณ

1. เก็บรวบรวมข้อมูลในการสร้างแบบสอบถามที่ใช้สำหรับรวบรวมข้อมูลเพื่อนำมาวิเคราะห์ผู้วิจัยได้ดำเนินการศึกษาและรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้ ศึกษา ค้นคว้า เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง สร้างแบบสอบถามจากกรอบแนวคิดและทฤษฎีที่ได้รวบรวม นำเสนอแบบสอบถามงานวิจัยต่ออาจารย์ที่ปรึกษา เพื่อตรวจสอบความครบถ้วนข้อเนื้อหาตามขอบเขตของการศึกษา และปรับปรุงแก้ไขตามคำแนะนำ

2. เมื่อเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของลูกค้าของธนาคาร ออมสิน สาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) อายุไม่ต่ำกว่า 15 ปีบริบูรณ์ ที่เข้ามาทำธุรกรรมการเงินกับทางธนาคารโดยกำหนดกลุ่ม

ตัวอย่างไว้ที่ 400 คน เมื่อได้จำนวนผู้ตอบแบบสอบถามครบถ้วนแล้วทำการตรวจสอบความครบถ้วนและนำมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยมีรายละเอียดดังนี้

2.1 การวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของผู้มาใช้บริการมาประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่เลือกใช้คือสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) นำข้อมูลแบบสอบถามส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของลูกค้า ส่วนที่ 2 พฤติกรรมการใช้บริการผลิตภัณฑ์บัตรเดบิต และส่วนที่ 3 ข้อมูลความคิดเห็นเกี่ยวกับปัญหาและอุปสรรคในการใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ รวมทั้งข้อเสนอแนะเพิ่มเติมในการให้บริการต่าง ๆ นำข้อมูลที่ได้มาแบ่งกลุ่มจำแนกตามประเภทต่าง ๆ และแปลงค่าเป็นร้อยละ (Percentage) และนำเสนอข้อมูลในรูปแบบของตารางแจกแจงความถี่ (Frequency)

2.2 นำข้อมูลส่วนที่ 4 มากำหนดเกณฑ์การวัดมาตราส่วนประมาณค่า (Ratting Scale) ใช้เกณฑ์การวัดระดับความคิดเห็นโดยกำหนดค่าคะแนนแบ่งเป็น 5 ระดับตามลำดับ (Likert Scale) วิเคราะห์ทางสถิติเพื่อหาค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพ

โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์เชิงลึกมาทำการวิเคราะห์เนื้อหากำหนดเค้าโครงการวิเคราะห์ให้สอดคล้องกับปัญหาและวัตถุประสงค์การวิจัย โดยใช้ SWOT Analysis วิเคราะห์สภาพแวดล้อมทางการตลาด กำหนดจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรค์ วิเคราะห์กลยุทธ์โดยวิธีทาวน์ แมทริกซ์ (TOW Matrix) ที่ผลต่อการดำเนินเงินของธนาคารเพื่อนำมากำหนดแนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) ต่อไปได้

การวิเคราะห์ข้อมูลจากเครื่องมือแผนผังก้างปลา

ทำการวิเคราะห์จากแบบสอบถามที่ได้มาแจกแจงเป็นเหตุและผลที่ทำให้ลูกค้าเลือกสมัครใช้หรือไม่สมัครใช้บริการบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ของธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ (เมืองทองธานี) เพื่อนำสาเหตุมากำหนดแนวทางการแก้ไขปัญหากำหนดกลยุทธ์การดำเนินงานที่เหมาะสมต่อไปจากการทำแผนผังก้างปลา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ลักษณะประชากรศาสตร์ของกลุ่มตัวอย่าง สวนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 247 คน คิดเป็นร้อยละ 61.80 อายุ 20 - 30 ปี จำนวน 160 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 ระดับการศึกษาปริญญาตรีจำนวน 285 คน คิดเป็นร้อยละ 71.30 อาชีพรับจ้าง/พนักงานบริษัทจำนวน 195 คน คิดเป็นร้อยละ 48.75 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 30,001 - 40,000 บาทจำนวน 121 คน คิดเป็นร้อยละ 30.25 เป็นลูกค้าธนาคารออมสิน 3 ปีแต่ไม่เกิน 5 ปีจำนวน 179 คน คิดเป็นร้อยละ 44.75

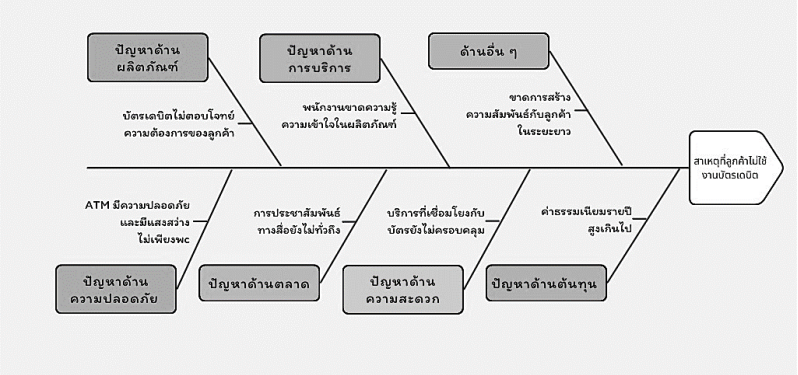

รูปที่ 2 แผนภาพก้างปลา วิเคราะห์สาเหตุของปัญหา

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ SWOT Analysis

SWOT Analysis	**การวิเคราะห์สภาพแวดล้อม**
จุดแข็ง (Strengths)	S1 เป็นธนาคารของรัฐ ดอกเบี้ยต่ำ เน้นช่วยลูกค้าฐานราก S2 มีสลากออมสินพิเศษ,สินเชื่อรายย่อยเพื่อลูกค้าฐานราก
จุดอ่อน (Weaknesses)	W1 ใช้เอกสารประกอบการทำธุรกรรมค่อนข้างเยอะ,ใช้เวลาในการพิจารณาสินเชื่อนาน W2 เครื่อง ATM สำหรับใช้บริการน้อยกว่าธนาคารอื่น ๆ
โอกาส (Opportunities)	O1 การเติบโตของธุรกิจ Digital Banking ทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินสะดวก รวดเร็ว เพิ่มการเติบโตการทำธุรกรรมทางการเงินของธนาคารสาขา
อุปสรรค (Threats)	T1 มีคู่แข่งขันทางตรงหลายธนาคาร ลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการได้

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ TOWS Matrix

TOWS Matrix	**S1 เป็นธนาคารของรัฐ ดอกเบี้ยต่ำ เน้นช่วยลูกค้าฐานราก S2 มีสลากออมสินพิเศษ สินเชื่อรายย่อยเพื่อลูกค้าฐานราก**	**W1 ใช้เอกสารประกอบการทำธุรกรรมค่อนข้างเยอะ ใช้เวลาในการพิจารณาสินเชื่อนาน W2 เครื่อง ATM สำหรับใช้บริการน้อยกว่าธนาคารอื่น ๆ**
O1 การเติบโตของธุรกิจ Digital Banking ทำให้การทำธุรกรรมทางการเงินสะดวก รวดเร็ว เพิ่มการ	SO1 พัฒนาฟีเจอร์บัตรเดบิตที่ผูกกับบัญชี Digital Banking: เช่น บัตรเดบิตที่สามารถใช้รับสินเชื่อดอกเบี้ยต่ำได้โดยตรง ช่วยลด	WO1 ใช้โอกาสของ การเติบโตของ Digital Banking เพื่อพัฒนาระบบที่รองรับการใช้งานของลูกค้าฐานรากที่ไม่ถนัด

TOWS Matrix	**S1 เป็นธนาคารของรัฐ ดอกเบี้ยต่ำ เน้นช่วยลูกค้าฐานราก S2 มีสลากออมสินพิเศษ สินเชื่อรายย่อยเพื่อลูกค้าฐานราก**	**W1 ใช้เอกสารประกอบการทำธุรกรรมค่อนข้างเยอะ ใช้เวลาในการพิจารณาสินเชื่อนาน W2 เครื่อง ATM สำหรับใช้บริการน้อยกว่าธนาคารอื่น ๆ**
เติบโตการทำธุรกรรมทางการเงินของธนาคารสาขา	ขั้นตอนและความยุ่งยากให้ลูกค้าฐานราก	เทคโนโลยี เช่น ระบบที่มีคำแนะนำใช้งานง่าย หรือเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาผ่านช่องทางออนไลน์
T1 มีคู่แข่งขันทางตรงหลายธนาคาร ลูกค้าสามารถเลือกใช้บริการได้	ST1 การสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันจัดแคมเปญส่งเสริมการขาย เช่น ส่วนลดร้านค้าเมื่อใช้บัตร หรือสะสมแต้มเพื่อรับรางวัล	WT1 เพิ่มจำนวนพนักงานของสาขาเพื่อเพียงพอต่อการบริการลูกค้า

อภิปรายผลการศึกษา

การอภิปรายผลการศึกษากับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องจากการศึกษาเรื่อง การศึกษาแนวทางการเพิ่มจำนวนผู้สมัครบัตรเดบิต ออมสิน อินสแตนท์ ธนาคารออมสิน กรณีศึกษา ธนาคารออมสินสาขาตลาดรวมใจ(เมืองทองธานี) พบว่า ปัญหาด้านผลิตภัณฑ์ ปัญหาด้านช่องทางการบริการและ ด้านการตลาด คือ การประชาสัมพันธ์ทางสื่อยังไม่ทั่วถึง โปรโมชั่นคู่แข่งให้สิทธิประโยชน์ดีกว่า ผลิตภัณฑ์ยังไม่ตอบโจทย์ลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิญญาพัชญ์ ชิ้นไพบูลย์ (2562) ได้ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดผลิตภัณฑ์บัตรอิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารออมสินสาขาอเวนิว รัชโยธิน เพื่อหาสาเหตุของปัญหายอดผลิตภัณฑ์บัตรอิเล็กทรอนิกส์มีจำนวนลดลงและหาแนวทางแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นพบว่า ความพึงพอใจส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการตัดสินใจใน ด้านราคาน้อยที่สุด และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยธิดา มลอุ่น (2562) ศึกษาปัญหายอดการใช้บัตร VISA Debit ของลูกค้าธนาคารออมสินเขตสุราษฎร์ธานี 1 จังหวัดสุราษฎร์ธานี พบว่า สาเหตุของการไม่เปิดใช้บริการบัตร VISA Debit ของลูกค้า เนื่องมาจากการเสียค่าธรรมเนียมรายปีและขั้นตอนของการใช้บริการค่อนข้าง ยุ่งยากและซับซ้อน ผู้วิจัยได้เสนอทางเลือกเรื่องกลยุทธ์เชิงรุก ด้านการตลาด โดยเน้นไปที่กลุ่มเป้าหมาย เพื่อเพิ่มสมรรถนะในการแข่งขัน โดยให้มียอดการเปิดใช้บริการบัตร VISA Debit และ เพิ่มผู้ใช้บริการ Application MYMO ควบคู่กันไป

แนวทางการแก้ปัญหาคือ การเปิดช่องทางการสมัครออนไลน์หรือผ่านแอปธนาคาร เพื่อความสะดวกรวดเร็ว พัฒนาด้านช่องทางการให้บริการที่ทันสมัยและตอบโจทย์ลูกค้าหลากหลายประเภท เช่น การลดดอกเบี้ย เพิ่มจำนวนฐานลูกค้า การสร้างความแตกต่างทางการแข่งขันจัดแคมเปญส่งเสริมการขาย เช่น

ส่วนลดร้านค้าเมื่อใช้บัตร หรือสะสมแต้มเพื่อรับรางวัล จากการการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภิณญาพัชญ์ ชิ้นไพบูลย์ (2562) ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดผลิตภัณฑ์บัตร อิเล็กทรอนิกส์ ธนาคารออมสิน สาขาอเวนิว รัชโยธินพบว่าแนวทางการแก้ไขปัญหา คือ เพิ่มช่องทางการสมัครใช้ บริการบัตรอิเล็กทรอนิกส์ด้วยระบบออนไลน์ ผ่าน Application ของธนาคารเพื่อลดขั้นตอนการ ดำเนินงานที่เอกสารทั้งหมด ทำการส่งเสริมการตลาด การโฆษณาเชิงรุก โดยจัดโปรโมชั่นในการ สมัครบัตร์อิเล็กทรอนิกส์ แก่ลูกค้าที่สมัครใช้บริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งนี้

จากการศึกษาพบว่า มีปัญหาในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มลูกค้าฐานรากที่ไม่สะดวกใช้เทคโนโลยีดิจิทัล และกลุ่มลูกค้าที่ยังไม่คุ้นเคยกับการใช้แอปพลิเคชันธนาคารออนไลน์ การศึกษาครั้งนี้จึงแนะนำให้ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในด้านการพัฒนาและปรับปรุงการเก็บข้อมูล พิจารณาพัฒนาวิธีการเก็บข้อมูลที่มีความหลากหลายและเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้มากขึ้น เช่น การจัดทำแบบสอบถามทั้งในรูปแบบเอกสารและออนไลน์ รวมถึงเพิ่มกลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบถ้วนและหลากหลายมากยิ่งขึ้น ซึ่งสามารถช่วยในการทำความเข้าใจพฤติกรรมและความต้องการของลูกค้าในมุมมองที่หลากหลาย

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาในครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และอุปสรรคของธนาคารคู่แข่งเพื่อคาดการณ์ทิศทางการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งจะช่วยในการวางกลยุทธ์ที่เหมาะสมในอนาคต

2. ควรมีการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อพัฒนาและนำไปสู่การบริหารองค์กรอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรมีความยั่งยืนและตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

จีรภัทร ชูศิลป์ทอง (2549). *ทฤษฎีการนำการวิเคราะห์จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาสและอุปสรรคมาวิเคราะห์ในรูปแบบความสัมพันธ์ แบบแมททริกซ์ (TOWS matrix) TOWS* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

เจริญ เตชะเรืองอัมพร. (2549). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการอินเทอร์เน็ตความเร็วสูงระบบ ADSL ของบริษัท ทีทีแอนด์ที จำกัด (มหาชน) ในจังหวัดขอนแก่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยขอนแก่น.

ไทยวินเนอร์. (2562). *สภาพแวดล้อมภายในและภายนอก (SWOT Analysis).* https://thaiwinner.com/swot/

ปิยธิดา มลอุ่น. (2562). *ศึกษาปัญหายอดการใช้บริการบัตร VISA Debit ของลูกค้าธนาคารออมสิน กรณีศึกษา: ธนาคารออมสิน เขตสุราษฎร์ธานี1จังหวัดสุราษฎร์ธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ภิณญาพัชญ์ ชิ้นไพบูลย์. (2562). *ศึกษาแนวทางการเพิ่มยอดผลิตภัณฑ์บัตร อิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: ธนาคารออมสินสาขาอเวนิว รัชโยธิน TOWS* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย

ยุทธนา ธรรมเจริญ. (2546). *การจัดการตลาด.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์เพียร์สัน เอ็ดดูเคชั่นอินโดไชน่า ชวนพิมพ์.

วันรัตน์ จันทกิจ. (2547). *แผนผังสาเหตุและผล หรือ แผนผังก้างปลา.* กรุงเทพฯ: สถาบันเพิ่มผลผลิตแห่งชาติ.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ , ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และ อรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2546). *แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการ (Service Mix) หรือ 7Ps.* กรุงเทพฯ: บริษัท ธีระฟิล์มและไซเท็กซ์ จำกัด.

สุดาพร กุณฑลบุตร. (2557). *ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับส่วนประสมทางการตลาด 4 ชนิด เรียกว่า 4Ps*. กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร

Financial Planning for Retirement of Government Savings Bank Customers in Bangkok

เมธาวี โล่ห์คำ[1] และนงนภัส แก้วพลอย[2]

Methawi Lokham[1] and Nongnapad Kaewploy[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะบัณฑิตวิทยาลัย กลุ่มวิชาการเงิน มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: Methawi4404@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร (2) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณในรูปแบบของการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน โดยใช้รูปแบบการวิจัยแบบเชิงปริมาณ ซึ่งได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 คน ใช้แบบสอบถามในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเชิงอนุมาน จากการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างมีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ ได้แก่ เงินฝากสถาบันการเงิน ตราสารหนี้ ตราสารทุน กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจ และกองทุนรวมเพื่อการเกษียณเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน อยู่ในระดับการกระทำ คือ ออมและลงทุนน้อยครั้ง แสดงให้เห็นว่าลูกค้าธนาคารออมสินมีการออมและลงทุนเพื่อวางแผนการเกษียณน้อยมาก และจากการวิเคราะห์ความแตกต่างข้อมูลส่วนบุคคลต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกันมีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 (2) ด้านปัจจัยที่ส่งผลต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยด้านการเมือง มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีระดับความสำคัญในระดับมีอิทธิพลมากต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคาร ออมสิน

คำสำคัญ: ผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ ปัจจัยส่วนบุคคล การเกษียณ

Abstract

This study aimed to (1) study the financial planning for retirement of Government Savings Bank customers aged 40-59 years in Bangkok and (2) study the factors affecting the financial planning for retirement of Government Savings Bank customers aged 40-59 years in

Bangkok in terms of saving and investing for retirement in the form of saving and investing in financial products by using a quantitative research design with a sample group of 400 people using a questionnaire to collect data. The data were analyzed using descriptive and inferential statistics. The study found that (1) the sample group saved and invested in financial products for retirement, including deposits at financial institutions, debt instruments, equity instruments, voluntary retirement mutual funds, and retirement mutual funds related to work, at the action level of saving and investing less often. This shows that Government Savings Bank customers save and invest for retirement planning very little. From the analysis of the differences in personal data on saving and investing in financial products for retirement, it was found that personal factors such as gender, age, status, education, occupation, and monthly income that were different had different savings and investment in financial products for retirement with statistical significance at the 0.05 level. (2) In terms of factors affecting saving and investing in financial products for retirement, it was found that economic factors And political factors have a positive relationship and have a significant level of influence on savings and investment in retirement financial products of Government Savings Bank customers.

Keywords: Retirement savings and investment products, personal factors, retirement

บทนำ

ประเทศไทยเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุโดยสมบูรณ์ (Aged Society) จากจำนวนผู้มีอายุ 60 ปีขึ้นไป ที่คิดเป็น 1 ใน 5 ของประชากรทั้งประเทศ (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2567) ซึ่งการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรสู่สังคมผู้สูงอายุเป็นประเด็นที่สำคัญในสังคมไทยปัจจุบัน เนื่องจากการพัฒนาของเทคโนโลยีทางการแพทย์ที่พัฒนาขึ้นอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว ทำให้อัตราการเสียชีวิตลดน้อยลง ประกอบกับอัตราการแต่งงานของคนรุ่นใหม่ที่มีจำนวนลดน้อยลง และอัตราการเกิดใหม่ของประชากรที่มีจำนวนลดน้อยลงไปด้วย ส่งผลให้ประชากรในกลุ่มคนวัยทำงานของประเทศมีจำนวนลดลงและเข้าสู่กลุ่มผู้สูงวัยมากขึ้น ปัญหาดังกล่าวจึงส่งผลต่อสังคม เศรษฐกิจ การแพทย์ตลอดจนความเป็นอยู่ต่าง ๆ รวมถึงปัญหาด้านแรงงานด้วย ทำให้ภาครัฐต้องมีการเตรียมความพร้อมและรับมือกับประชากรวัยสูงอายุ เพื่อให้ทันกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างประชากรที่เกิดขึ้นรวมทั้งเตรียมความพร้อมให้ผู้ที่กำลังจะเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุให้มีความรู้ ความสามารถ และมีศักยภาพ ในการช่วยกันขับเคลื่อนเศรษฐกิจและสังคมได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ธุรกิจทางการเงินมีโอกาสอย่างมากใน Silver Economy เนื่องจากผู้สูงอายุไทยจำนวนมากยังประสบปัญหาเรื่องความเพียงพอของรายได้ และการเข้าถึงบริการทางการเงิน หรือบุคคลในช่วงวัยกลางคน วัยทำงาน

ที่ยังขาดการออมหรือการลงทุนเพื่อการเกษียณที่เหมาะสม ดังนั้น สถาบันการเงินจึงสามารถเข้ามามีบทบาทในการนำเสนอผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เช่น บัญชีเงินฝากที่ให้ดอกเบี้ยสูง และมีความยืดหยุ่นในการเบิก-ถอน หรือกองทุนรวมเพื่อการเกษียณ ซึ่งผลิตภัณฑ์เหล่านี้จะช่วยให้กลุ่มคนที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี มีการออมและลงทุนเพื่อการเกษียณที่มีประสิทธิภาพ เป็นผู้สูงอายุที่สามารถใช้ชีวิตหลังเกษียณอย่างมีคุณภาพมากขึ้น (ธนาคารกรุงศรีอยุธยา, 2567)

ธนาคารออมสิน เป็นสถาบันการเงินเฉพาะกิจของรัฐ สังกัดกระทรวงการคลัง มีวิสัยทัศน์ คือ ธนาคารเพื่อสังคมที่เป็นผู้นำด้านการส่งเสริมการออม สร้างความมั่นคงให้กับประชาชน เพื่อการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน ซึ่งธนาคารออมสินได้จัดทำแผนยุทธศาสตร์ ปี 2567-2571 เพื่อเป็นกรอบทิศทางการดำเนินงาน เพื่อมุ่งสู่การเป็น “ธนาคารเพื่อสังคม (Social Bank)” อย่างต่อเนื่อง โดยมีจุดมุ่งหมายเพื่อ “ลดความเหลื่อมล้ำทางการเงิน สร้างการเข้าถึงแหล่งทุนที่เป็นธรรม” โดยได้พิจารณาความสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ของสหประชาชาติ การที่สังคมไทยที่เข้าสู่ภาวะ “สังคมสูงวัยโดยสมบูรณ์” ทำให้อัตราการพึ่งพิงของผู้สูงอายุต่อวัยแรงงานมีแนวโน้มสูงขึ้น ขณะที่คนไทยส่วนใหญ่ยังขาดการเตรียมความพร้อมทางการเงิน ธนาคารออมสินจึงมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการออมหรือการลงทุนเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการเกษียณที่เหมาะกับกลุ่มคนวัย 40-59 ปี ได้แก่

1. เงินฝากออมสินเผื่อเรียกพิเศษเพื่อการเกษียณ 10 ปี อัตราดอกเบี้ย 2.84% ต่อปี สำหรับบุคคลธรรมดาที่มีอายุตั้งแต่ 40 ปีขึ้นไป (ธนาคารออมสิน, 2567)

2. เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษเพื่อการเกษียณ 9 ปี อัตราดอกเบี้ย 2.99% ต่อปี สำหรับบุคคลธรรมดาที่มีอายุตั้งแต่ 50 ปีขึ้นไป (ธนาคารออมสิน, 2567)

3. เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษผู้สูงวัย เพื่อผู้สูงวัยมีเงินออมพร้อมใช้ในยามที่ต้องการ ได้รับผลตอบแทนหรือใช้เป็นหลักประกัน และเงินสำรองเพื่อจัดสรรในอนาคต บุคคลธรรมดาไม่หักภาษี (ธนาคารออมสิน, 2567)

4. สลากออมสินพิเศษ 1 ปีและ 2 ปี หน่วยละ 100 บาท ซื้อง่ายผ่านช่องทาง Mymo (ธนาคารออมสิน, 2567)

5. สวัสดิการสุขใจวัยเกษียณ การออมและลงทุนในกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) การออมเงินกับกองทุนการออมแห่งชาติ (กอช.) กองทุนประกันสังคม

ดังนั้น การเลือกผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อช่วยในการวางแผนทางการเงินสำหรับการเกษียณอายุจึงเป็นประเด็นที่ต้องให้ความสำคัญ เพื่อให้สามารถใช้ชีวิตหลังการเกษียณได้อย่างมีคุณภาพ ซึ่งอาจเป็นเรื่องสำคัญอันดับต้น ๆ ของทุกคน แต่ในปัจจุบันคนจำนวนมากยังวางแผนการเกษียณที่ผิดพลาด ซึ่งอาจส่งผลทำให้ไม่สามารถเกษียณอายุได้อย่างแท้จริง รวมถึงยังต้องเป็นภาระของภาครัฐหรือลูกหลานอีกด้วย จึงต้องการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการออมการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ หรือปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากธนาคารออมสินมีผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณที่หลากหลาย เช่น ผลิตภัณฑ์เพื่อการเกษียณ

ออมสิน 10 ปี, เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษเพื่อการเกษียณ 9 ปี, สลากออมสินพิเศษ เป็นต้น เพื่อให้เกิดการออกแบบหรือพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อวัยเกษียณ และการนำเสนอผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ตอบโจทย์ต่อความต้องการของลูกค้าในช่วงวัยกลางคนที่มีรายได้ และมีความมั่นคงในหน้าที่การงาน รวมถึงการมีช่องทางการประชาสัมพันธ์ เช่น *Application MyMo* หรือการส่งเสริมการขายผลิตภัณฑ์ให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากขึ้น และเป็นการสร้างความตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ โดยการวางแผนทางการเงินของแต่ละบุคคลย่อมแตกต่างกัน ความคาดหวังผลตอบแทนจากการออมการลงทุน และระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของแต่ละบุคคลที่แตกต่างกัน จึงต้องการศึกษาเพื่อให้เห็นถึงรูปแบบการออมการลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ และปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินของลูกค้าธนาคารออมสินในกรุงเทพมหานคร

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร

แนวคิดทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดการวางแผนเกษียณ

การวางแผนเกษียณ (Retirement Planning) หมายถึง การเตรียมความพร้อมทางการเงินเพื่อใช้ชีวิตในวัยเกษียณ ให้สามารถพึ่งพาตนเองได้ ไม่ต้องเป็นภาระทางการเงินของผู้อื่น (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

ผลิตภัณฑ์เพื่อการเกษียณ หมายถึง เครื่องมือในการออมเงินที่เหมาะกับการวางแผนเกษียณ เช่น ออมหุ้น ออมกองทุน เงินฝาก ประกันบำนาญ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ/กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) (หลักทรัพย์ฟิลลิป, 2557) และการลงทุนในผลิตภัณฑ์ที่เหมาะกับวัยเกษียณ ได้แก่ ซื้อสลากออมสินและสลากธ.ก.ส. ซื้อพันธบัตรหรือหุ้นกู้ และลงทุนในกองทุนรวม นอกจากนี้ วัยเกษียณก็สามารถลงทุนในหุ้นได้ โดยต้องมีสัดส่วนการลงทุนในหุ้นที่ไม่มากเกินไป เพราะหุ้นให้ผลตอบแทนที่ดีกว่าการลงทุนประเภทอื่น ๆ ในระยะยาว (ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทย, 2563)

แนวคิดเกี่ยวกับการออมการลงทุน

การออม เป็นการแบ่งรายได้ส่วนหนึ่งเก็บสะสมไว้สำหรับวัตถุประสงค์ต่าง ๆ เช่น เพื่อไว้ใช้ในอนาคต เผื่อเวลาฉุกเฉิน เพื่อใช้ในสิ่งที่อยากได้หรืออยากทำ การออมส่วนใหญ่มักอยู่ในรูปแบบที่มีความเสี่ยงต่อการสูญเสียเงินต้นต่ำ และได้รับผลตอบแทนไม่สูงนักเมื่อเทียบกับการลงทุน เช่น การฝากออมทรัพย์การฝากประจำ การซื้อสลากออมทรัพย์ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2566)

การเก็บออม คือ การป้องกันความเสี่ยงต่อช่วงเวลาอันเลวร้ายของชีวิตที่หลีกเลี่ยงไม่ได้ มันคือการป้องกันความเสี่ยงต่อสิ่งที่จะทำให้คุณประหลาดใจในช่วงเวลาที่เลวร้ายที่สุด (Morgan Housel, 2563)

การลงทุน หมายถึง สินทรัพย์ทุกประเภทที่ผู้ลงทุนเป็นเจ้าของหรือควบคุมโดยตรงหรือโดยอ้อม และที่มีคุณลักษณะของการลงทุน รวมถึงคุณลักษณะ เช่น พันธสัญญาของเงินทุนหรือทรัพยากรอื่น การคาดหวังในผลตอบแทนหรือกำไร หรือการยอมรับความเสี่ยง รูปแบบการลงทุนอาจรวมถึง หุ้นส่วน หุ้น และรูปแบบอื่นของการมีส่วนร่วมในส่วนทุนในนิติบุคคล พันธบัตร หุ้นกู้ เงินกู้และตราสารหนี้สินอื่นของนิติบุคคล (สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน, 2566)

ทฤษฎีปริมาณเงินของฟรีดแมน

อ้างอิงแนวคิดของ Milton Friedman (1912 – 2006) กล่าวว่า การวิเคราะห์ความต้องการถือเงินจะเป็นไปในทำนองเดียวกันกับความต้องการสินค้าและบริการเพื่อการบริโภค ซึ่งขึ้นอยู่กับปัจจัยที่สำคัญ ดังนี้ 1. ทรัพย์ที่ถืออยู่ทั้งหมดในรูปต่าง ๆ เปรียบเทียบกับงบประมาณที่จำกัด 2. ราคาและผลตอบแทนของทรัพย์ในรูปแบบต่าง ๆ 3. รสนิยมและความพึงพอใจของผู้เป็นเจ้าของทรัพย์

ทฤษฎีความพึงพอใจในสภาพคล่อง

อ้างอิงแนวคิดของจอห์น เมย์นาร์ด เคนส์ (John Maynard Keynes, 1936) ซึ่งได้อธิบายว่าอัตราดอกเบี้ยดุลยภาพในตลาดนั้น ถูกกำหนดขึ้นจากเส้นความต้องการถือเงิน (demand for money) ตัดกับเส้นอุปทานของเงิน (supply of money) สำหรับความต้องการถือเงินของเคนส์แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการถือเงินเพื่อจับจ่ายใช้สอย (Transaction Demand) หมายถึงความต้องการถือเงินของบุคคลใดบุคคลหนึ่งเพื่อซื้อสินค้าและบริการ ในการดำรงชีพในแต่ละวัน

2. ความต้องการถือเงินไว้ใช้ในกรณีฉุกเฉิน (Precautionary Demand) โดยความต้องการถือเงินในลักษณะนี้ เกิดจากความไม่แน่นอนของรายรับและรายจ่ายในอนาคต ดังนั้นจึงมีความสัมพันธ์โดยตรงกับรายได้ของแต่ละบุคคล และผกผันกับอัตราดอกเบี้ย

3. ความต้องการถือเงินไว้เพื่อเก็งกำไร (Speculation Demand) หมายถึงการที่บุคคลถือเงินไว้เพื่อลงทุนแสวงหากำไร อาทิ ซื้อหลักทรัพย์ต่าง ๆ เป็นต้น ดังนั้น ความต้องการถือเงินประเภทนี้จะมีความสัมพันธ์ผกผันกับอัตราดอกเบี้ย (ปิติพัฒน์ นิตยกมลพันธุ์, 2558)

กรอบแนวคิดการศึกษาวิจัย

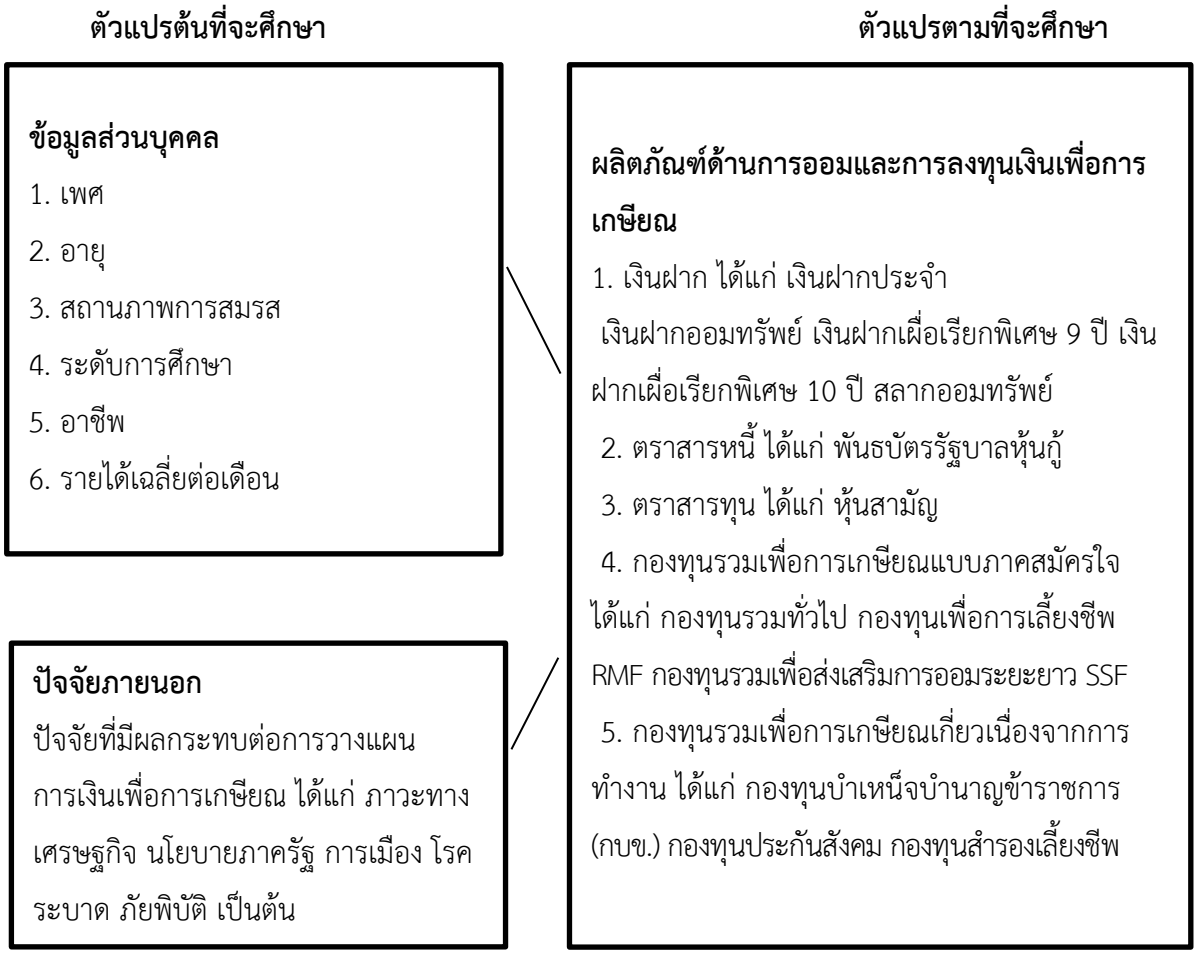

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีการศึกษา

ประชากรที่กำหนดในการศึกษาในครั้งนี้ คือ ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวนทั้งหมด 13,000 คน (ข้อมูลลูกค้าผลิตภัณฑ์เงินฝากเพื่อการเกษียณ 10 ปี ธนาคารออมสิน, 2567) การกำหนดกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยนี้ใช้วิธีของ Taro Yamane (1967) ณ ระดับความเชื่อมั่น 95% และระดับความคลาดเคลื่อน ±0.05 ทำให้ได้จำนวนตัวอย่างที่ 389 ตัวอย่าง จากจำนวนลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี จำนวน 13,000 คน และเผื่อความผิดพลาดจากการตอบแบบสอบถามไม่สมบูรณ์ จึงรวมแบบสอบถามทั้งสิ้น จำนวน 400 ตัวอย่าง

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. ข้อมูลทุติยภูมิ การสุ่มกลุ่มตัวอย่างลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร ที่ต้องเก็บรวบรวมข้อมูลจำนวน 400 ตัวอย่าง โดยมีวิธีการสุ่มตัวอย่างพิจารณาตามความสะดวก (Convenience Sampling) โดยจะเลือกศึกษาจากกลุ่มลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระว่าง 40-59 ปี

เช่น ลูกค้าเงินฝาก ลูกค้าสินเชื่อเคหะ ลูกค้าสินเชื่อธุรกิจ หรือลูกค้าสลากออมสินจากสาขาต่าง ๆ เป็นต้น โดยกำหนดช่องทางการตอบแบบสอบถามตามความเหมาะสมและสอดคล้องกับงานวิจัย

2. ข้อมูลทุติยภูมิ จัดเก็บข้อมูลจากหนังสือ วารสาร งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงานจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ ข้อมูลจากธนาคารแห่งประเทศไทย ตลาดหลักทรัพย์แห่งประเทศไทยและข้อมูลจากสถาบันการเงิน

การวิเคราะห์ข้อมูล

นำแบบสอบถามที่รวบรวมได้มาดำเนินการเพื่อตรวจสอบข้อมูล และวิเคราะห์ข้อมูลทางด้านสถิติ โดยเลือกใช้สถิติ 2 ประเภท ในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติในการวิเคราะห์ข้อมูลซึ่งมีรายละเอียดดังต่อไปนี้

- สถิติเชิงพรรณนา ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยค่าสถิติที่ใช้ ได้แก่ ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Means) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

- สถิติเชิงอนุมาน ผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ และปัจจัยที่มีผลกระทบการวางแผนทางด้านการเงินเพื่อวัยเกษียณ โดยใช้การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ t-test, ANOVA และ Fisher's Least Significant Difference (LSD)

1. ใช้สถิติ T-Test สำหรับการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างที่แบ่งประชากรออกเป็น 2 กลุ่ม ว่าค่าเฉลี่ยของแต่ละปัจจัยแตกต่างกันหรือไม่ ในการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวกับข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน) กับผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ

2. ใช้สถิติ One-Way Analysis of Variance ใช้ทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของตัวแปรมากกว่า 2 กลุ่ม โดยเป็นการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียวของประชากร โดยใช้ค่าสถิติ F-Test ในการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับ ข้อมูลคุณลักษณะส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน) กับผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ

3. ใช้สถิติ Pearson's Correlation Coefficient ใช้ทดสอบความสัมพันธ์ของสองตัวแปร ในการทดสอบสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณโดยการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ

ผลการศึกษา

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง

- จากกลุ่มตัวอย่าง 400 คน ของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี มีจำนวนเพศหญิงมากกว่าเพศชาย ช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่างมากที่สุดอยู่ที่ 40-45 ปี และมีสถานภาพแต่งงานและอยู่ด้วยกัน ระดับการศึกษามากที่สุด คือ ระดับปริญญาตรี มีอาชีพรัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ/พนักงานราชการ และรายได้ต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป

ส่วนที่ 2 ผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ

- เงินฝากสถาบันการเงิน พบว่า ระดับการกระทำอยู่ในระดับออมและลงทุนบางครั้ง โดยสูงสุด คือ เงินฝากออมทรัพย์
- ตราสารทุน พบว่า ระดับการกระทำอยู่ในระดับออมและลงทุนน้อยครั้ง
- กองทุนรวมเพื่อการเกษียณเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน พบว่า ระดับการกระทำอยู่ในระดับออมและลงทุนน้อยครั้ง โดยสูงสุด คือ กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
- กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจ พบว่า ระดับการกระทำอยู่ในระดับออมและลงทุนน้อยครั้ง โดยสูงสุด คือ กองทุนรวมทั่วไป
- ตราสารหนี้ พบว่า ระดับการกระทำอยู่ในระดับออมและลงทุนน้อยครั้ง โดยสูงสุด คือ พันธบัตรรัฐบาล

ส่วนที่ 2 วิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ

- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงินเพื่อการเกษียณแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนเพื่อการเกษียณไม่แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านเพศที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ (เงินฝากสถาบันการเงิน) แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ (ตราสารทุน) ไม่แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอายุที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ (กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจ) แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงินแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนไม่แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านสถานภาพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจไม่แตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงินแตกต่างกัน

- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านการศึกษาที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงินแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านอาชีพที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงินแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนแตกต่างกัน
- ข้อมูลส่วนบุคคลด้านรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจแตกต่างกัน

ส่วนที่ 3 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ

ด้านเศรษฐกิจ ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบการวางแผนทางการเงินเพื่อเกษียณ ด้านเศรษฐกิจในภาพรวม พบว่า ให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก มีค่าเฉลี่ย 4.21 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.851 โดยสูงสุด คือ อัตราการเติบโตของภาวะเศรษฐกิจ มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.24) รองลงมา คือ อัตราเงินเฟ้อ มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.23) และทิศทางของอัตราดอกเบี้ยกับภาวะเศรษฐกิจที่มีผลจากโรคระบาด ภัยพิบัติ ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.19) เท่ากัน

ปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์ต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ มีค่า Sig. < 0.05 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 โดยพบว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจมีอิทธิพลต่อการออมและลงทุนเพื่อการเกษียณเพิ่มขึ้นหรือน้อยลง

ด้านการเมือง ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อผลกระทบการวางแผนทางการเงินเพื่อเกษียณ ด้านการเมืองในภาพรวม พบว่า ให้ระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก มีค่าเฉลี่ย 4.10 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน 0.829 โดยสูงสุด คือ ความปลอดภัยในชีวิตและทรัพย์สิน มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.19) รองลงมา คือ นโยบายของรัฐบาล มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.17), ความเชื่อมั่นภาครัฐ มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{X}$ = 4.07), ความมั่นคง ความ

สงบเรียบร้อยภายในประเทศ มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{x}$ = 4.05) และเสถียรภาพของรัฐบาล มีระดับความสำคัญอยู่ในระดับมีอิทธิพลมาก ($\overline{x}$ = 4.02) ตามลำดับ

ปัจจัยด้านการเมืองมีความสัมพันธ์ต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ มีค่า Sig. < 0.05 ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 และ 0.01 โดยพบว่าปัจจัยด้านการเมืองมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการเมืองมีอิทธิพลต่อการออมและลงทุนเพื่อการเกษียณเพิ่มขึ้นหรือน้อยลง

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่าง ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงมากกว่าเพศชาย มีอายุระหว่าง 41-45 ปี มีสถานภาพแต่งงานและอยู่ด้วยกัน ระดับการศึกษาปริญญาตรี ประกอบอาชีพรัฐวิสาหกิจ/ข้าราชการ/พนักงานราชการ และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป

ผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ

ในภาพรวมของกลุ่มตัวอย่างลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี มีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณ ได้แก่

1. เงินฝากสถาบันการเงิน ได้แก่ เงินฝากประจำ เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ 9 ปี เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ 10 ปี สลากออมสินพิเศษ/ดิจิทัล

2. ตราสารหนี้ ได้แก่ พันธบัตรรัฐบาล หุ้นกู้

3. ตราสารทุน ได้แก่ หุ้นสามัญ

4. กองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจ ได้แก่ กองทุนรวมทั่วไป กองทุนเพื่อการเลี้ยงชีพ RMF กองทุนรวมเพื่อส่งเสริมการออมระยะยาว SSF

5. กองทุนรวมเพื่อการเกษียณเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน ได้แก่ กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) กองทุนประกันสังคม กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

พบว่า การออมและลงทุนทั้ง 5 กลุ่มผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ อยู่ในระดับออมและลงทุนน้อยครั้ง ค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 2.36 ซึ่งมีการออมและลงทุนในรูปแบบของเงินฝากสถาบันการเงินเป็นอันดับ 1 ในผลิตภัณฑ์เงินฝากออมทรัพย์ เงินฝากประจำ สลากออมสินพิเศษ/ดิจิทัล เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ 10 ปี และเงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ ตามลำดับ อันดับที่ 2 มีการออมและลงทุนในรูปแบบของตราสารทุนและกองทุนรวมเพื่อการเกษียณเกี่ยวเนื่องจากการทำงาน ในผลิตภัณฑ์หุ้นสามัญ และกองทุนสำรองเลี้ยงชีพ กองทุนประกันสังคม กองทุนบำเหน็จบำนาญข้าราชการ (กบข.) ตามลำดับ อับดับที่ 3 มีการออมและลงทุนในรูปแบบของกองทุนรวมเพื่อการเกษียณแบบภาคสมัครใจ ในผลิตภัณฑ์กองทุนรวมทั่วไป กองทุนเพื่อการ เลี้ยง

ชีพ RMF และกองทุนรวมเพื่อส่งเสริมการออมระยะยาว SSF ตามลำดับ อันดับที่ 4 มีการออมและลงทุนในรูปแบบของตราสารหนี้ ในผลิตภัณฑ์พันธบัตรรัฐบาล และหุ้นกู้ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล (เพศ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน) ที่แตกต่างกันมีผลต่อการออมและการลงทุนเพื่อการเกษียณในผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ในภาพรวม พบว่า

- เพศหญิงมีการออมและลงทุนมากกว่าเพศชาย มีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ตราสารทุนที่เหมือนกัน ส่วนผลิตภัณฑ์เงินฝากสถาบันการเงิน ตราสารหนี้ และกองทุนรวมเพื่อการเกษียณจะแตกต่างกัน
- ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 51-59 ปี มีการออมและลงทุนมากกว่าอายุระหว่าง 40-50 ปี และลูกค้าที่มีสถานภาพโสด หม้ายหรือไม่แต่งงานมีการออมและลงทุนมากกว่าสถานภาพแต่งงานหรืออยู่ด้วยกัน ซึ่งช่วงอายุระหว่าง 40-50 ปี ที่มีการออมและลงทุนน้อยมีความเสี่ยงที่จะมีเงินเก็บไม่เพียงพอต่อการเกษียณ หรือไม่สามารถเกษียณได้อย่างแท้จริง
- ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีระดับการศึกษาที่สูงขึ้นและมีรายได้ต่อเดือนมากขึ้น เช่น รายได้ต่อเดือน 35,000 บาทขึ้นไป จะมีการออมและลงทุนมากขึ้น เนื่องจากมีความรู้ความเข้าใจและมีประสบการณ์การออมการลงทุนมากขึ้น
- ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอาชีพเจ้าของกิจการหรือประกอบธุรกิจส่วนตัวมีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณมากกว่าอาชีพอื่น ๆเนื่องจากมีรายได้สูง มีความรู้ความเข้าใจในด้านการออมและการลงทุน สามารถยอมรับความเสี่ยงได้ดี

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ

โดยในภาพรวมของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณในการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ ด้านเศรษฐกิจและด้านการเมือง ให้ระดับความสำคัญต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ อยู่ในระ ดับมีอิทธิพลมาก และมีความสัมพันธ์เชิงบวกต่อการออมและการลงทุนในผลิตภัณฑ์ด้านการออมและการลงทุนเงินเพื่อการเกษียณ แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านเศรษฐกิจและการเมืองมีอิทธิพลต่อการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณมากขึ้นหรือน้อยลง

ซึ่งสรุปได้ว่า ผลการวิจัยสอดคล้องกับทฤษฎีปริมาณเงินของฟรีดแมน (ปิติพัฒน์ นิตยกมลพันธุ์, 2558) ความต้องการถือเงินโดยผู้ถือครองทรัพย์ รายได้ประจำที่บุคคลจะได้รับซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความต้องการถือเงิน เมื่อมีรายได้ที่สูงขึ้น ลูกค้าย่อมมีการออมและลงทุนมากขึ้น การออมหรือลงทุนในเงินฝากสถาบันการเงินหากอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประจำสูงจะส่งผลทำให้ความต้องการถือเงินลดลง ลูกค้าย่อมออมเงินในสถาบันการเงินมากขึ้น รวมถึงการออมและลงทุนในตราสารหนี้ โดยสูงสุด คือ พันธบัตรรัฐบาล อัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการถือพันธบัตรรัฐบาล สำหรับพันธบัตรรัฐบาลถือว่าเป็นสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูง และไม่มีความเสี่ยงที่เกิดจากการไม่สามารถชำระหนี้ โดยอัตราดอกเบี้ยของพันธบัตรรัฐบาล จะสูงหรือต่ำขึ้นอยู่กับภาวะเศรษฐกิจและการคาดคะเนเหตุการณ์ในอนาคต ซึ่งผลตอบแทนจะคงที่ตลอดระยะเวลา

ในการไถ่ถอน ดังนั้น ผลตอบแทนที่แท้จริงของพันธบัตร จะได้รับผลกระทบมาจากการเปลี่ยนแปลงของระดับราคาสินค้าและบริการ ฉะนั้นผลการวิจัยปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและการเมือง จึงมีอิทธิพลมากต่อการวางแผนทางการเงินเพื่อการเกษียณ และจากอัตราผลตอบแทนที่คาดว่าจะได้รับจากการถือหุ้น (equity) ซึ่งผลตอบแทนประเภทนี้เกิดจาก 3 องค์ประกอบ จำนวนเงินที่ได้รับสม่ำเสมอต่อปี (เงินปันผล) อัตราผลตอบแทนจากการถือหุ้นเปรียบเทียบกับอัตราเงินเฟ้อ การเปลี่ยนแปลงของราคาของหุ้น ลูกค้าทั้งเพศหญิงและเพศชายมีการออมและลงทุนในตราสารทุนไม่แตกต่างกัน โดยการลงทุนในตราสารทุนอัตราผลตอบแทนที่คาดหวังขึ้นอยู่กับความรู้ความเข้าใจ และความสามารถในการยอมรับความเสี่ยงได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์ จากการศึกษาการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า ลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ในกรุงเทพมหานคร มีการออมและลงทุนในผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณอยู่ในระดับที่ออมและลงทุนน้อยครั้ง ซึ่งอาจจะทำให้ไม่สามารถมีเงินเก็บเพียงพอสำหรับการเกษียณได้ ซึ่งกลุ่มลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุระหว่าง 40-59 ปี ให้ความสำคัญเกี่ยวกับข่าวสารหรือรู้จักผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณ ความสะดวกในการสมัครใช้บริการผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการเกษียณที่มีอัตราดอกเบี้ยหรือผลตอบแทนที่เหมาะสม มีความปลอดภัยของเงินต้น รวมถึงการบอกต่อผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ได้รับผลตอบแทนจากอัตราดอกเบี้ยที่แน่นอน สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ในการเพิ่มช่องทางการรับรู้ผลิตภัณฑ์ทางการเงินในรูปแบบที่หลากหลาย และการนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่ให้ผลตอบแทนที่เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้า เพื่อตอบโจทย์ต่อการลงทุนเพื่อการวางแผนเกษียณ เช่น เงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ 10 ปี หรือเงินฝากเผื่อเรียกพิเศษ 9 ปี มุ่งเน้นการตลาดผลิตภัณฑ์ทางการเงินเพื่อการออมและลงทุนในกลุ่มลูกค้าอายุระหว่าง 40-59 ปีมากขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ศึกษาการวางแผนทางการเงินเพื่อวัยเกษียณของลูกค้าธนาคารออมสินที่มีอายุในช่วงวัยเริ่มทำงาน และเพิ่มผลิตภัณฑ์การออมและการลงทุนของธนาคารออมสินที่หลากหลายมากขึ้น เช่น เงินฝาก กองทุน การลงทุนในรูปแบบของประกัน และปัจจัยในการรับรู้ข่าวสารหรือช่องทางการให้บริการลูกค้าธนาคาร รวมถึงปัจจัยการเข้าถึงข้อมูลและความรู้เกี่ยวกับการออมการลงทุนในรูปแบบต่าง ๆเพื่อให้เกิดการบริการและนำเสนอผลิตภัณฑ์ของธนาคารอย่างเหมาะสมและตรงต่อความต้องการของลูกค้ามากขึ้น

บรรณานุกรม

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2567). *เทคนิควางแผนเกษียณให้เร็วขึ้นเพื่อสบายยามแก่*. https://www.krungsri.com/th/krungsri-the-coach/life/retirement/early-start-retirement-plan-for-better-life

ธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน). (2567). *สังคมสูงวัย โจทย์ใหญ่ที่มาพร้อมกับโอกาส*. https://www.krungsri.com/th/research/research-intelligence/silver-economy?fbclid=IwY2xjawGMpG9leHRuA2FlbQIxMAABHSxgP263ZKhYl5_00oGHvDDRIH7EJVqLISuyfUsuED5AukKa07XiR9ZmIw_aem_HP4TBHuqlW3UxCSar3VS8Q

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2566). *การออม*.https://www.bot.or.th/th/satang- story/money-plan/saving.html

ธนาคารออมสิน. (2567). *ตารางเปิดเผยข้อมูลผลิตภัณฑ์-Sales-Sheet*. https://www.gsb.or.th/

ธนาคารออมสิน. (2567). *แผนวิสาหกิจธนาคารออมสิน 2567-2571*. https://www.gsb.or.th/

ปิติพัฒน์ นิตยกมลพันธุ์. (2558). *ทฤษฎีความพึงพอใจในสภาพคล่อง.* กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

ปิติพัฒน์ นิตยกมลพันธุ์. (2558). *ทฤษฎีปริมาณเงินของฟรีดแมน*. กรุงเทพมหานคร: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมการลงทุน. (2566). *การลงทุน.* https://www.boi.go.th/upload/RCEP_TH_Unoffical_600aa1168ac66.pdf

หลักทรัพย์ฟิลลิป. (2557). *5 เครื่องมือ ออมเงินเพื่อวัยเกษียณ*. https://www3.poems.in.th/learning_detail.aspx?id=301&5%20เครื่องมือ%20ออมเงินเพื่อวัยเกษียณ

Morgan Housel. (2563). *The Psychology of Money* [จิตวิทยาว่าด้วยเงิน] (พิมพ์ครั้งที่ 12). ลีฟ ริช ฟอร์เอฟเวอร์.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Marketing Mix Factors Influencing Consumers' Decision to Purchase Electric Vehicles in Bangkok

ณัฐวัตร คำคง[1] สรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต[2] และประวิทย์ พุ่มพา[3]

Nattawat kamkong[1] Sruangporn Satchapappichit [2] and Prawit Phumpa [3]

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต[1], อาจารย์[2,3]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก[1,2,3]

E-mail: nattawat.kam@rmutto.ac.th[1], sruangporn_sa@rmutto.ac.th[2], prawit_pum@rmutto.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรถยนต์ไฟฟ้า (2) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (3) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า ดำเนินการเก็บข้อมูลจาก กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อรถยนต์ไฟฟ้า และจดทะเบียนรถยนต์ที่กรมการขนส่งทางบกในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยทำการแจกแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google Form) จำนวน 400 ตัวอย่าง ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณา การวิเคราะห์ค่าที การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ส่วนประสมทางการตลาดด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านกายภาพ และด้านบุคคลมีความสำคัญมาก ส่วนด้านผลิตภัณฑ์ ราคา ช่องทางการตลาด และด้านกระบวนการให้บริการอยู่ในระดับปานกลางในส่วนกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าพบว่า ขั้นตอนการค้นหาข้อมูลมีความสำคัญในระดับมาก ส่วนขั้นตอนอื่นอยู่ในระดับปานกลาง (2) ปัจจัยประชากรศาสตร์ด้านอายุและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 (3) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 4 ปัจจัย เมื่อเรียงลำดับค่าสัมประสิทธ์ของสมการถดถอยจากมากไปน้อยได้แก่ ด้านกระบวนการ ด้านกายภาพ ด้านผลิตภัณฑ์และด้านบุคคล ตามลำดับ

คำสำคัญ: รถยนต์ไฟฟ้า กระบวนการตัดสินใจซื้อ ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The objectives of this study are as follows: (1) To analyze the marketing mix factors of electric vehicles. (2) To examine the decision-making process for purchasing electric vehicles.

(3) To investigate the marketing mix factors that influence consumers' purchasing decisions for electric vehicles. The data were collected from consumers who had previously purchased and registered their electric vehicles with the Department of Land Transport in Bangkok. A convenience sampling method was employed, and an online questionnaire (Google Forms) was distributed to 400 respondents. The data were analyzed using descriptive statistics, t-tests, one-way ANOVA, and multiple regression analysis. Research Findings: (1) Regarding the marketing mix, the most influential factors were promotion, physical evidence, and people. In contrast, product, price, place (distribution channels), and process were rated as moderately important. Concerning the decision-making process for purchasing electric vehicles, the information search stage was found to be highly significant, while other stages were of moderate importance. (2) Demographic factors such as age and monthly income significantly influenced the decision-making process for purchasing electric vehicles at a statistical significance level of 0.05. (3) Among the marketing mix factors affecting the decision-making process of consumers in Bangkok, four key factors were identified. In descending order of influence based on regression coefficients, these factors were: process, physical evidence, product, and people.

Keywords: Electric Vehicles, consumer decision-making process, marketing mix

บทนำ

ตลาดรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยกำลังเติบโตอย่างรวดเร็วภายใต้การสนับสนุนของภาครัฐ และการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและพลังงานสะอาด ศุภวัฒน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล. (2567) คาดการในปี 2567 – 2569 มียอดจดทะเบียน 190,000 คันต่อปี อุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าจึงต้องปรับกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดให้สอดคล้องกับกระบวนการตัดสินใจซื้อของตลาดเป้าหมายเป็นสำคัญ ทั้งนี้ส่วนรถยนต์ไฟฟ้าออกเป็น 4 ประเภท ได้แก่ 1) รถยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ (Battery Electric Vehicle: BEV) 2) รถยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (Hybrid Electric Vehicle: HEV) 3) รถยนต์ไฟฟ้าไฮบริดปลั๊กอิน (Plug-in Hybrid Electric Vehicle: PHEV) 4) รถยนต์ไฟฟ้าแบบเซลล์เชื้อเพลิง (Fuel Cell Electric Vehicle: FCEV) จากประเด็นดังกล่าวจึงนำไปสู่คำถามนำวิจัย การพัฒนาส่วนประสมทางการตลาดในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าสำหรับกลุ่มเป้าหมายในประเทศไทยนำไปสู่การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคกลุ่มเป้าหมายในประเด็นสำคัญในส่วนของกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า

วัตถุประสงค์ของงานวิจัย

1. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

2. วิเคราะห์กระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

3. วิเคราะห์ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ รถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2538) กล่าวว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ไว้ว่าหมายถึง ลักษณะทางประชากรที่ประกอบไปด้วย อายุ เพศ ลักษณะครอบครัว รายได้ การศึกษาอาชีพ และสถานภาพ ซึ่งองค์ประกอบเหล่านี้เป็นเกณฑ์ที่นิยมนำมาใช้ในการแบ่งส่วนการตลาด และสามารถกำหนดตลาดของกลุ่มเป้าหมายโดยใช้สถิติที่วัดได้จากประชากรในการคำนวณเพราะฉะนั้นลักษณะประชากรศาสตร์จึงเป็นสิ่งที่สำคัญ และนอกจากนี้ยังทำให้การคำนวณเป็นไปได้ง่ายมากกว่าการวัดด้วยตัวแปรอื่น ๆ

อดุลย์ จาตุรงค์กุล (2543) กล่าวว่าลักษณะทางประชากรศาสตร์ประกอบไปด้วยปัจจัยสำคัญได้แก่ อายุ เพศ วงจรชีวิตของครอบครัว เพราะขั้นตอนในแต่ละขั้นของวงจรชีวิตของครอบครัวเป็นตัวกำหนดที่สำคัญของพฤติกรรม ปัจจัยสุดท้ายคือการศึกษาและรายได้ เนื่องจากการศึกษามีอิทธิพลต่อรายได้เป็นอย่างมากเพราะจะส่งผลต่ออำนาจในการซื้อโดยเฉพาะในตลาดรถยนต์ไฟฟ้าซึ่งเป็นสินค้านวัตกรรม สรุปได้ว่าลักษณะดังกล่าวมีความเกี่ยวพันกับความต้องการซื้อหรืออุปสงค์ของผู้บริโภค

ยุบล เบ็ญจรงคกิจ (2542) กล่าวว่าแนวความคิดด้านประชากรศาสตร์ว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์นั้นเกิดขึ้นจากแรงกระตุ้นของปัจจัยภายนอก เป็นความเชื่อที่ว่าคนที่มีคุณสมบัติทางประชากรศาสตร์ที่แตกต่างกัน จะมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันไปด้วย

ปราโมทย์ ประสาทกุล (2556) กล่าวว่า ลักษณะด้านปัจจัยพื้นฐานส่วนบุคคล ซึ่งประกอบไปด้วย เพศ อายุ สถานภาพ ครอบครัว ระดับการศึกษา อาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนซึ่งเป็นเกณฑ์ที่นิยมนำมาใช้ในการกำหนดลักษณะด้านประชากรศาสตร์ของกลุ่มเป้าหมาย

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

Kotler (1997) ได้ให้ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) ว่าเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่กิจการนำมาใช้เพื่อตอบสนองความต้องการและสร้างความพึงพอใจของลูกค้ากลุ่มเป้าหมาย โดยส่วนประสมทางการตลาด “7Ps” ได้แก่

1) ผลิตภัณฑ์ (Product) หมายถึง สิ่งที่เสนอขายแก่ผู้บริโภคเพื่อตอบสนองความจำเป็นหรือความต้องการของลูกค้าให้เกิดความพึงพอใจ ฉลากบรรจุภัณฑ์ สีของผลิตภัณฑ์ รูปลักษณ์ ราคา คุณภาพ ตราสินค้า

การให้บริการ และชื่อเสียง โดยเฉพาะด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยี ประวิทย์ พุ่มพา (2560) ผลิตภัณฑ์ต้องมีอรรถประโยชน์และคุณค่า ในจิตใจของลูกค้าเป็นความแตกต่างของสินค้า หรือการแข่งขันที่แตกต่าง ระหว่างคู่แข่ง องค์ประกอบ คุณสมบัติของผลิตภัณฑ์ การกำหนดตำแหน่งผลิตภัณฑ์

2) ราคา (Price) หมายถึง จำนวนเงินที่จ่ายเพื่อให้ได้มาซึ่งผลิตภัณฑ์ และบริการหรือ เป็นคุณค่าที่ลูกค้ารับรู้เพื่อให้ได้ผลประโยชน์จากการใช้ผลิตภัณฑ์และบริการ หรือหมายถึง คุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงินซึ่งลูกค้าเสนอจ่าย โดยผู้บริโภคใช้เปรียบเทียบระหว่างคุณค่าด้านนวัตกรรมและเทคโนโลยีของผลิตภัณฑ์ กับราคา ของผลิตภัณฑ์นั้นถ้าคุณค่าสูงกว่าราคาผู้บริโภคจะตัดสินใจซื้อ

3) ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place หรือ Distribution) กิจกรรมที่ใช้เพื่อเคลื่อนย้ายผลิตภัณฑ์และบริการจากกิจการไปยังตลาดไปยังกลุ่มลูกค้าเป้าหมาย ประกอบด้วยช่องทางการจัดจำหน่ายและการกระจายสินค้า มุ่งสร้างเครือข่ายคุณค่าการตลาดสู่มือผู้บริโภค

4) การส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นการติดต่อสื่อสารตลาดเกี่ยวกับข้มูลระหว่างผู้ซื้อกับผู้ขายเพื่อสร้างทัศนคติ แนวคิด ความเชื่อ เพื่อให้เกิดพฤติกรรมการซื้อ การติดต่อสื่อสารอาจใช้คน (Personal Selling) และไม่ใช้คน (Non personal Selling) เป็นเครื่องมือสำหรับการสื่อสารหลาย ๆ อย่างจะเลือกใช้เครื่องมือเหล่านั้นอย่างเดียวหรือหลาย ๆ เครื่องมือ โดยเลือกใช้แบบบูรณาการ (Integrated Marketing Communication: IMC)

5) ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) หมายความถึงเจ้าของร้านหรือตัวแทนจำหน่ายต้องสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าได้อย่างแตกต่างและเหนือกว่าคู่แข่งขันและต้องสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับลูกค้าอย่างสม่ำเสมอ

6) ด้านการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า เพื่อให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ไม่ว่าจะเป็นหน้าร้านที่สวยงาม การเจรจาซื้อขายต้องมีความสุภาพอ่อนโยน และการให้บริการที่รวดเร็วหรือผลประโยชน์อื่นที่ลูกค้าควรได้รับ

7) ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับวิธีการและการปฏิบัติในด้านการบริการลูกค้าเพื่อทำให้ลูกค้าเกิดความประทับใจ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับกระบวนการตัดสินใจซื้อ

ฉัตยาพร เสมอใจ (2550) กล่าวว่าการตัดสินใจ (Decision Making) หมายถึง กระบวนการในการเลือกที่จะกระทำสิ่งใดสิ่งหนึ่งจากทางเลือกที่มีอยู่ ซึ่งผู้บริโภคมักจะต้องตัดสินใจในทางเลือกของสินค้าและบริการอยู่เสมอ โดยที่เขาจะเลือกสินค้าหรือบริการตามข้อมูลและข้อจำกดของสถานการณ์ การตัดสินใจจึงเป็นกระบวนการที่สำคัญและอยู่ภายในจิตใจของผู้บริโภค ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546) กล่าวว่ากระบวนการในการตัดสินใจซื้อ (Buyer’s Decision Process) หมายถึง ขั้นตอนการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการของผู้บริโภคกลุ่มใดกลุ่มหนึ่ง ประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญ 5 ขั้นตอนคือ ขั้นที่ 1 การรับรู้ถึงปัญหาหรือความต้องการ คือ การที่บุคคลรับรู้ได้ต่อความแตกต่างกันระหว่างสภาพที่มีความต้องการกับสภาพที่มีของ

ปัจจุบันมากเพียงพอที่จะทำให้เกิดการกระตุ้นทำให้บุคคลเกิดกระบวนการในการ ขั้นที่ 2 การเสาะแสวงหาข้อมูล (Search for Information) การค้นคว้าหาข้อมูลก่อนที่จะตัดสินใจซื้อสินค้าและบริการโดยมาจากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ ได้แก่ด้านจิตวิทยา หรือแหล่งข้อมูลภายนอกในกระบวนการการรับรู้จะต้องค้นหาข้อมูลแหล่งบุคคล แหล่งธุรกิจ แหล่งข่าวทั่วไป และจากประสบการณ์ของผู้บริโภค ขั้นที่ 3 การประเมินทางเลือกโดยผู้บริโภคได้มีการเปรียบเทียบข้อมูลของสินค้าจากการค้นหาโดยการเลือกนี้ขึ้นอยู่กับรสนิยม ความเชื่อคุณสมบัติและประโยชน์ของสินค้า ระดับความสำคัญ ความเชื่อถือต่อตรายี่ห้อ ความพอใจ ขั้นที่ 4 การตัดสินใจซื้อ ขั้นตอนที่ผู้บริโภคตัดสินใจที่จะซื้อสินค้าและบริการ ผู้บริโภคจะต้องการข้อมูลต่าง ๆในระหว่างการตัดสินใจ เพื่อใช้ในการเปรียบเทียบสินค้าแต่ละชนิด และขั้นที่ 5 พฤติกรรมหลังการซื้อ เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นหลังจากได้ใช้สินค้าและบริการแล้วซึ่งจะมีความพอใจหรือไม่พอใจก็ได้ ผู้บริโภคจะตัดสินระหว่างข้อดีข้อเสียของผลิตภัณฑ์ถ้าผู้บริโภคไม่รับความพึงพอใจจะเกิดการซื้อซ้ำ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ภราดร ตุ่นแก้ว (2563) กล่าวว่าปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแบรนด์ FOMM ONE ในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านการสื่อสารการตลาดบูรณาการ ประกอบด้วย การโฆษณา การขายโดยใช้พนักงาน การตลาดทางตรง มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแบรนด์ FOMM ONE ปัจจัยด้านทัศนคติ ความรู้สึก พฤติกรรม มีผลต่อการ ตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแบรนด์ FOMM ONE

อินทิรา ชัยโรจน์นิพัฒน์ (2561) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตธนบุรีกรุงเทพมหานคร ด้านผลิตภัณฑ์, ด้านราคา, ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย, ด้านการส่งเสริมการตลาด มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร

เอกวิทย์ ระกัม (2565) กล่าวว่า การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า เป็นการวิเคราะห์เชิงปริมาณ (Quantitative Analysis) ด้วยแบบจำลองโลจิต ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความน่าเชื่อถือของแบรนด์ มีความน่าจะเป็นที่ตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้าที่สูงขึ้น ในขณะที่ผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับผลิตภัณฑ์รถยนต์ไฟฟ้าด้านการประหยัดพลังงาน มีความน่าจะเป็นที่จะตัดสินใจเลือกซื้อรถยนต์ไฟฟ้าที่ลดลง สะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบรถยนต์ไฟฟ้าเพื่อให้สามารถประหยัดพลังงานยังทำได้ไม่ดีพอเมื่อเทียบกับความคาดหวังของผู้ที่ให้ความสนใจกับผลิตภัณฑ์รถยนต์ไฟฟ้าด้านการประหยัดพลังงาน

เจนจิรา ภาคบุบผา (2562) กล่าวว่า การวิเคราะห์คุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่าตราสินค้า และค่านิยมทางสังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับในตัวสินค้าและการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานคร การรับรู้คุณค่าตราสินค้าและค่านิยมทางสังคมส่งผลต่อการยอมรับรถยนต์ไฟฟ้า การรับรู้ คุณค่าตราสินค้าและค่านิยมทางสังคมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า และการยอมรับในตัวสินค้า ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า

อติชาติ โรจนกร และ กฤช จรินโท (2561) กล่าวว่า การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฮบริดของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี พบว่าความสำคัญการโฆษณาผ่านทาง

เว็บไซต์หรือสื่อออนไลน์ การประชาสัมพันธ์โดยการเป็นผู้สนับสนุนกิจกรรม อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม การตลาดทางตรงผ่านทางสื่อสังคมออนไลน์ การขายโดยใช้พนักงานขายที่มีความเข้าใจคุณสมบัติของรถเป็นอย่างดี ส่งเสริมการขายด้วยส่วนลดราคาขาย และการจัดกิจกรรมทางการตลาดที่เน้นการได้เข้าร่วมทดลองขับ

เบญจวรรณ ติกขะนา (2564) กล่าวว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าของผู้บริโภค พบว่ากลุ่มตัวอย่างให้ความสำคัญในด้านราคามากที่สุดและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า โดยราคาเป็นสิ่งแรกที่ผู้บริโภคคำนึงถึงก่อนจะตัดสินใจซื้อ ผู้บริโภคใช้แล้วรู้สึกถึงความคุ้มค่าเมื่อเทียบกบรถยนต์ที่ใช้น้ำมันเชื้อเพลิง

กรอบแนวคิด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าสรุปได้ดังนี้

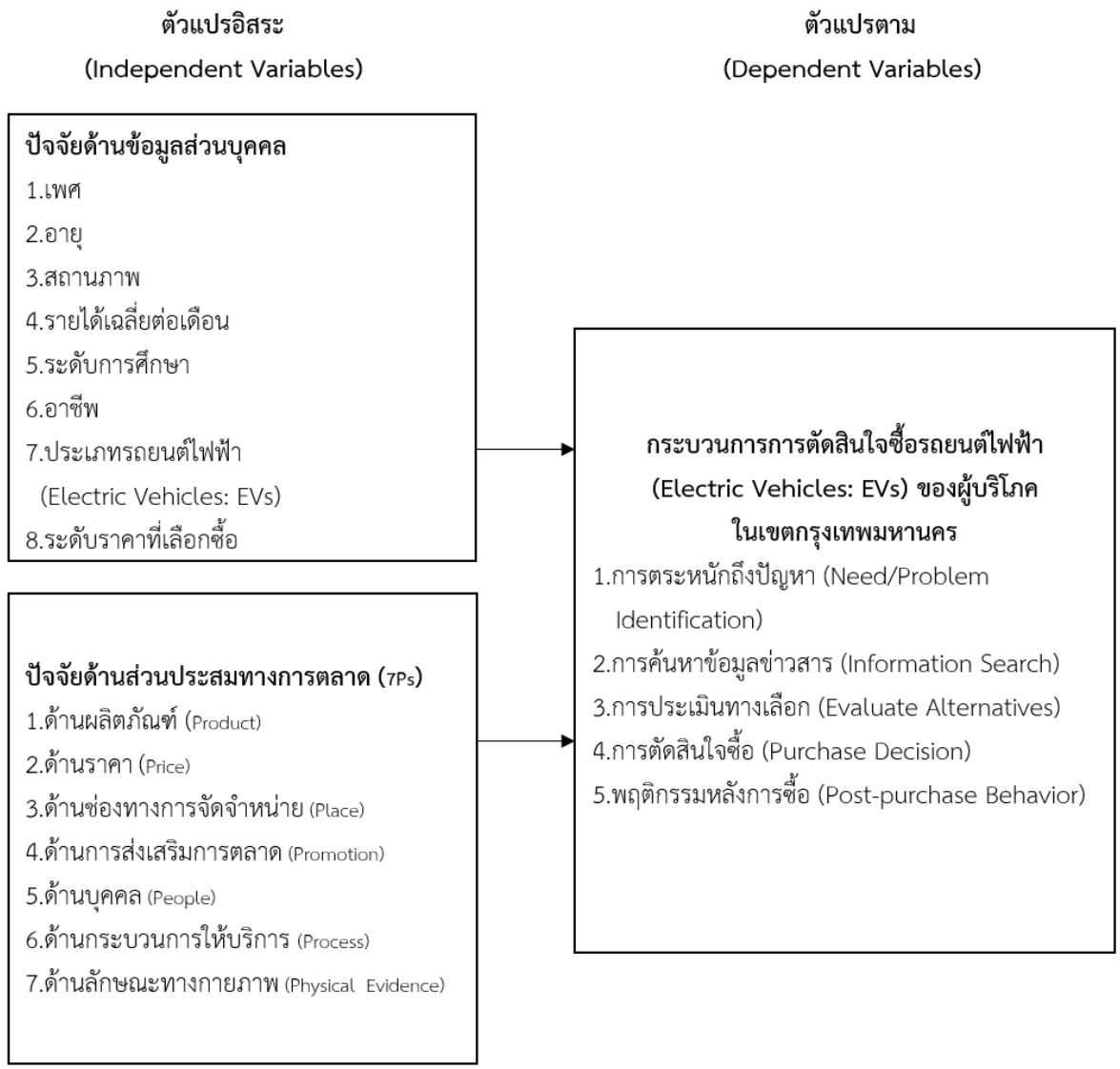

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในงานวิจัยปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

จากการสังเคราะห์ตัวแปรปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลที่เป็นกลุ่มเป้าหมายในตลาดรถยนต์ไฟฟ้าส่ง และอีกทั้งกลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดรถยนต์ไฟฟ้า 7Ps ผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้ออย่างไรจึงมีการทบทวนวรรณกรรมและสังเคราะห์ตัวแปรจนได้กรอบแนวคิด โดยมีการจำแนกลักษณะดังนี้ 1) ตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล และส่วนประสมทางการตลาดรถยนต์ไฟฟ้า 2) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ กระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า) จึงสามารถกำหนดสมมติฐานสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณไว้ดังนี้

สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ขอบเขตด้านประชากร ขอบเขตด้านประชากรที่เป็นผู้ให้ข้อมูล ได้แก่ 1) กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อรถยนต์ไฟฟ้า และจดทะเบียนรถยนต์ที่กรมการขนส่งทางบกในเขตกรุงเทพมหานคร เป็นประชากรที่ใช้สำหรับการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งไม่ทราบค่าประชากรที่แน่ชัดโดยใช้สูตรของ W.G. Cochran เพื่อทำการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ร้อยละ 5 พบว่าขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องใช้ในการศึกษาวิจัยฉบับนี้ จะต้องไม่น้อยกว่า 384 คน เพื่อป้องกันความคลาดเคลื่อนของข้อมูล ได้กำหนดจำนวนกลุ่มตัวอย่างสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นจำนวนทั้งสิ้น 400 คน

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง ได้กำหนดกรอบตัวอย่าง (Sampling Frame) ได้แก่ กลุ่มผู้บริโภคที่เคยซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) และจดทะเบียนรถยนต์ที่กรมการขนส่งทางบกในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแจกแบบสอบถามคัดกรอง แล้วจึงแจกแบบสอบถามออนไลน์โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยทำการแจกแบบสอบถามแบบออนไลน์ (Google Form) จำนวน 400 ตัวอย่าง ทั้งนี้ กัลยา วาณิชย์บัญชา (2549) เสนอว่าให้ประมาณค่าอัตราการตอบกลับจากผู้ตอบแบบสอบถามไว้ร้อยละ 90 เท่ากับผู้วิจัยต้องแจกแบบสอบถาม เท่ากับ 445 ชุด เพื่อตอบคำถามคัดกรองเบื้องต้นแล้วจึงได้แบบสอบถามที่สมบูรณ์จำนวนทั้งสิ้น 400 ชุด เพื่อดำเนินการทดสอบสมมติฐานการวิจัยต่อไป

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดำเนินการสร้างเครื่องมือการวิจัยสำหรับการวิจัยเชิงปริมาณใช้แบบสอบถามที่ได้มาจากการทบทวนวรรณกรรม เครื่องมือในการวิจัยแบ่งออกเป็น 4 ส่วนดังนี้ ส่วนที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล ส่วนที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ส่วนที่ 3 กระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ส่วนที่ 4 ข้อเสนอแนะ ทั้งนี้แบบสอบถามส่วนที่ 2 – 3 เป็นแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ซึ่งมีเกณฑ์ในการให้ค่าของน้ำหนัก ของการ

ประเมินเป็น 5 ระดับตามวิธีของลิเกิร์ต (Likert) ได้ดังนี้ David, M., & Sutton, C. D. (2011) ตามระดับความสำคัญ ค่าน้ำหนักคะแนนของตัวเลือกตอบ

การทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ได้แก่ 1) การทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อกำหนดขอบเขตของคำถามให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์งานวิจัย และประโยชน์งานวิจัยโดยผู้เชี่ยวชาญผลการวิเคราะห์ค่าความตรงเชิงเนื้อหาเพื่อตรวจคุณภาพเครื่องมือในการทำวิจัย แล้วใช้คำถามที่ได้ค่า IOC ที่มีค่าตั้งแต่ 0.6 ถึง 1 ทั้งนี้สรุปได้ค่า IOC ทั้งฉบับเท่ากับ 0.96 และ 2) ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ใช้การวิเคราะห์ด้วยการหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า (Alpha Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) David, M., & Sutton, C. D. (2011) ด้วยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติทางสังคมศาสตร์ ได้ค่า 0.875

สถิติที่ใช้ในงานวิจัย ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณา (Descriptive Statistics) 2) สถิติอ้างอิง (Inferential statistics) เพื่อทดสอบสมมติฐาน ใช้การวิเคราะห์ค่าที (Independent Sample T-Test) และการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA) สำหรับทดสอบสมมติฐานที่ 1 และทำการทดสอบหลังการวิเคราะห์ (Post hoc test) โดยวิธีการเปรียบเทียบพหุคูณ (Multiple comparison) ด้วยวิธี Least - Significant Different (LSD) และสำหรับการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) กลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 95 สำหรับทดสอบสมมติฐานที่ 2

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยแบ่งการนำเสนอออกเป็น 4 ส่วนดังนี้

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า กลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ราย เป็นเพศหญิงมากที่สุดร้อยละ 75.00 รองลงมาเป็นเพศชาย ร้อยละ 25.00 อายุต่ำกว่า 30 ปีมากที่สุดร้อยละ 48.50 รองลงมาเป็นอายุ 30 – 40 ปี ร้อยละ 29.30 อายุ 41 – 50 ปี ร้อยละ 12.50 และ อายุมากกว่า 50 ปี ร้อยละ 9.70 มีสถานภาพโสด ร้อยละ 38.80 มากที่สุด รองลงมาสถานภาพสมรส ร้อยละ 38.00 และสถานภาพสมรสและมีบุตรแล้ว ร้อยละ 23.20 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรีมากที่สุด ร้อยละ 53.50 ระดับการศึกษาสูงกว่าระดับปริญญาตรี ร้อยละ 32.80 และระดับการศึกษาต่ำกว่าระดับปริญญา ร้อยละ 13.70 มีรายได้ต่ำกว่า 40,000 บาทมากที่สุด ร้อยละ 48.0 รองลงมา รายได้ 40,001 – 80,000 บาท ร้อยละ 26.20 รายได้มากกว่า 120,000 บาท ร้อยละ 13.50 และรายได้ 80,001 – 120,000 บาท ร้อยละ 12.30 มีอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุด ร้อยละ 46.50 รองลงมา พนักงาน/ลูกค้า ร้อยละ 29.00 และ รับราชการ/พนักงานราชการ ร้อยละ 46.50 ประเภทรถยนต์ไฟฟ้า ที่เลือกซื้อประเภท HEV มากที่สุด ร้อยละ 53.50 รองลงมา รถยนต์ไฟฟ้าประเภท BEV ร้อยละ 29.00 รถยนต์ไฟฟ้าประเภท PHEV ร้อยละ 12.30 และ รถยนต์ไฟฟ้าประเภท FCEV ร้อยละ 5.20 มีระดับราคาที่เลือกซื้อมากที่สุด ราคา 800,000 – 1,400,000 บาท ร้อยละ 46.2 รองลงมา ราคาต่ำกว่า 800,000 บาท ร้อยละ 41.3 และ ระดับราคา 1,400,000 บาท ร้อยละ 12.5

2) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) พบว่า ด้านผลิตภัณฑ์ มีค่าเฉลี่ย 3.41 มีระดับความสำคัญปานกลาง ด้านราคา มีค่าเฉลี่ย 3.20 มีระดับความสำคัญปานกลาง ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ค่าเฉลี่ย 3.27 มีระดับความสำคัญปานกลาง ด้านการส่งเสริมการตลาด มีค่าเฉลี่ย 3.51 มีระดับ

ความสำคัญมาก ด้านบุคคล มีค่าเฉลี่ย 3.83 มีระดับความสำคัญมาก ด้านกระบวนการให้บริการ มีค่าเฉลี่ย 3.47 มีระดับความสำคัญปานกลาง และด้านลักษณะทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ย 4.17 มีระดับความสำคัญมาก

3) ผลการวิเคราะห์ปัจจัยกระบวนการการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า พบว่า การตระหนักถึงปัญหา มีค่าเฉลี่ย 3.44 มีระดับความสำคัญปานกลาง การค้นหาข้อมูลข่าวสาร มีค่าเฉลี่ย 3.57 มีระดับความสำคัญมาก การประเมินทางเลือก มีค่าเฉลี่ย 3.44 มีระดับความสำคัญปานกลาง การตัดสินใจซื้อ มีค่าเฉลี่ย 3.32 มีระดับความสำคัญปานกลาง และพฤติกรรมหลังการซื้อ มีค่าเฉลี่ย 3.35 มีระดับความสำคัญปานกลาง

4) ผลการทดสอบสมมติฐาน สมมติฐานที่ 1 ปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน

ตารางที่ 1 การทดสอบสมมติฐานที่ 1 ด้านเพศ โดยใช้สถิติ Independent Sample T-test

กระบวนการตัดสินใจซื้อ	เพศ	n	$\bar{X}$	S.D.	t	p-value
กระบวนการตัดสินใจซื้อ	ชาย	100	3.45	.44	.83	.81
รถยนต์ไฟฟ้า	หญิง	300	3.41	.44		

จากตารางที่ 1 พบว่า ภาพรวมไม่แตกต่างกันที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

ตารางที่ 2 การทดสอบสมมติฐาน อายุ สภานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน อาชีพ ประเภทรถยนต์ที่ใช้และระดับราคาที่ซื้อด้วยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One – Way ANOVA)

	แหล่งความแปรปรวน	**SS**	**df**	**MS**	**F**	**Sig**
อายุ	ระหว่างกลุ่ม	12.03	3	4.01	24.05	.00**
	ภายในกลุ่ม	66.02	396	.16		
	รวม	78.06	399			
สถานภาพ	ระหว่างกลุ่ม	.33	2	.16	.85	.42
	ภายในกลุ่ม	77.72	397	.19		
	รวม	78.06	399			
ระดับการศึกษา	ระหว่างกลุ่ม	.47	2	.23	1.21	.29
	ภายในกลุ่ม	77.58	397	.19		
	รวม	103.09	399			

	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig
รายได้ต่อเดือน	ระหว่างกลุ่ม	4.02	3	1.34	7.18	.00**
	ภายในกลุ่ม	74.03	396	.18		
	รวม	78.06	399			
อาชีพ	ระหว่างกลุ่ม	.30	2	.15	.78	.45
	ภายในกลุ่ม	77.75	397	.19		
	รวม	78.06	399			
ประเภทรถยนต์ที่ใช้	ระหว่างกลุ่ม	.28	3	.09	.48	.69
	ภายในกลุ่ม	77.77	396	.19		
	รวม	78.06	399			
ระดับราคาที่เลือกซื้อ	ระหว่างกลุ่ม	.35	2	.17	.89	.40
	ภายในกลุ่ม	77.71	397	.19		
	รวม	78.06	399			

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 2 พบว่า อายุและรายได้ต่อเดือนที่แตกต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ .00

การทดสอบสมมติฐานที่ 2 ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicles: EVs) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ใช้การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression) ด้วยวิธี Enter กลุ่มตัวอย่างที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติร้อยละ 95

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	b	Std. Error	B	t	Sig.
(Constant)	.667	.181		3.686	.00**
- ด้านผลิตภัณฑ์	.067	.025	.064	2.633	.00**
- ด้านราคา	.015	.026	.014	.552	.58
- ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	.025	.026	.023	.955	.34
- ด้านการส่งเสริมการตลาด	.022	.033	.020	.648	.51
- ด้านบุคคล	.067	.029	.073	2.338	.02*

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	b	Std. Error	B	t	Sig.
- ด้านกระบวนการให้บริการ	.848	.024	.851	35.448	.00**
- ด้านลักษณะทางกายภาพ	.137	.030	.116	4.569	.00**
R = .892 R^2 = .795 S.E. = .201 F = 217.43 Sig.=.00					

หมายเหตุ * มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .05 ** มีนัยสำคัญทางสถิติที่ .01

จากตารางที่ 3 พบว่าค่าความผิดพลาดมาตรฐานต่ำสุดเท่ากับ .201 และมีค่าสัมประสิทธิ์ตัวกำหนด(R Square) สูงสุดเท่ากับ .795 แสดงว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดสามารถลดความผิดพลาดในการประเมินกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าได้ร้อยละ 20.1 ค่า F – Test มีค่า sig - .00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่าระดับนัยสำคัญที่กำหนดไว้ .05 แสดงว่ามีปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดอย่างน้อย 1 ปัจจัย ที่สามารถนำมาใช้ในการประเมินปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าได้ ตัวแปรอิสระส่วนประสมทางการตลาด 4 ตัวแปรที่ส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 โดยเรียงลำดับจากค่าสัมประสิทธิ์ของสมการถดถอย (Beta Coefficient) จากมากไปหาน้อยดังนี้ ด้านกระบวนการให้บริการ (B =.848, b.851, P= .00) ด้านกายภาพ (B =.137, b.116, P= .00) ด้านผลิตภัณฑ์ (B =.067, b.064, P= .000) และ ด้านบุคคล (B =.067, b.073, P= .02) ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

สรุปผลการวิจัย พบว่า อายุและรายได้ต่อเดือนที่ต่างกันส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อที่แตกต่างกัน สะท้อนคุณลักษณะของกลุ่มเป้าหมายตลาดรถยนต์ไฟฟ้าต่อการตัดสินใจซื้อที่ต่างกัน ทั้งนี้พบว่าส่วนประสมทางการตลาดมีอิทธิพลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อ โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์ บุคคล กระบวนการ และลักษณะทางกายภาพ ที่จะส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภคอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ

อภิปรายผลการวิจัย

ส่วนประสมทางการตลาดรถยนต์ไฟฟ้าเป็นข้อค้นพบที่สำคัญดังนี้ด้านผลิตภัณฑ์ (Product) รถยนต์ไฟฟ้าเป็นสินค้านวัตกรรมที่ต้องตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคทั้งด้านประสิทธิภาพ สอดคล้องกับธนเดช สุวรรณโชติ และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์ (2563) กล่าวว่าความปลอดภัย และความสะดวกสบาย ปัจจัยสำคัญของผลิตภัณฑ์ ได้แก่ ประเภทของรถไฟฟ้า BEV (Battery Electric Vehicle), PHEV (Plug-in Hybrid), HEV (Hybrid) ระยะทางที่วิ่งได้ต่อการชาร์จหนึ่งครั้งประสิทธิภาพของแบตเตอรี่และเทคโนโลยีการชาร์จ ระบบช่วยขับขี่อัจฉริยะ (ADAS) และเทคโนโลยีเชื่อมต่อ (Connected Car) ดีไซน์ ความหรูหรา และฟังก์ชันพิเศษ เช่น ระบบอินโฟเทนเมนต์ ด้านราคา (Price) ราคาของรถยนต์ไฟฟ้ายังคงเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค สอดคล้องกับเอกวิทย์ ระกัม และคณะ (2565) กล่าวว่าปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับราคา

ได้แก่ ต้นทุนการผลิตและเทคโนโลยีแบตเตอรี่ ค่าใช้จ่ายในการใช้งานระยะยาว เทียบกับรถยนต์สันดาปภายใน (ICE) ต้นทุนการบำรุงรักษา ซึ่งมักจะต่ำกว่ารถยนต์ใช้น้ำมัน ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) การขายและการให้บริการรถยนต์ไฟฟ้าต้องอาศัยช่องทางที่เหมาะสม ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ตัวแทนจำหน่าย (Dealerships) และศูนย์บริการ แพลตฟอร์มออนไลน์ โชว์รูมและงานแสดงสินค้า ด้านการส่งเสริมการตลาด (Promotion) มุ่งสร้างการรับรู้และกระตุ้นการตัดสินใจซื้อ ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ โฆษณาผ่านสื่อออนไลน์และโซเชียลมีเดีย การให้ทดลองขับฟรี (Test Drive) ในงานแสดงสินค้า สอดคล้องกับอินทิรา ชัยโรจน์นิพัฒน์ (2561) การสร้างแบรนด์ให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ด้านบุคลากร (People) พนักงานขายและทีมสนับสนุนมีบทบาทสำคัญในการสร้างความมั่นใจให้ลูกค้า สอดคล้องกับ เบญจวรรณ ติกขะนา (2564) กล่าวว่าปัจจัยสำคัญ ได้แก่ พนักงานขายที่มีความรู้เกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้าและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง ฝ่ายบริการลูกค้าและทีมเทคนิคที่สามารถให้คำปรึกษาด้านการชาร์จและการบำรุงรักษา การอบรมตัวแทนจำหน่ายให้เข้าใจความต้องการของลูกค้า EV ด้านกระบวนการ (Process) กระบวนการซื้อและบริการหลังการขายต้องมีประสิทธิภาพเพื่อสร้างความพึงพอใจให้ลูกค้า สอดคล้องกับกัญจน์นิกข์ กำเนิดเพ็ชร์ (2563) กล่าวว่าปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ขั้นตอนการจองและสั่งซื้อที่สะดวก รวดเร็วกระบวนการขอสินเชื่อและการรับเงินอุดหนุนจากภาครัฐ การให้บริการหลังการขาย เช่น การรับประกันแบตเตอรี่ และบริการซ่อมบำรุง และด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) ภาพลักษณ์ของแบรนด์และการออกแบบโชว์รูมส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า ปัจจัยสำคัญ ได้แก่ ดีไซน์ของโชว์รูมที่ทันสมัยและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แอปพลิเคชันที่ช่วยติดตามสถานะรถ EV และแสดงตำแหน่งสถานีชาร์จวัสดุและเทคโนโลยีในตัวรถที่สะท้อนถึงคุณภาพและนวัตกรรม

เมื่อพิจารณากระบวนการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแล้วพบว่า 1) การรับรู้ปัญหา (Problem Recognition) ผู้บริโภคเริ่มตระหนักถึงความต้องการหรือปัญหาที่ต้องการแก้ไข เช่นต้องการลดค่าใช้จ่ายน้ำมันต้องการลดการปล่อยมลพิษเพื่อสิ่งแวดล้อมสนใจเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่ทันสมัย สอดคล้องกับ อติชาติ โรจนกร และ กฤช จรินโท (2561) กล่าวว่าปัจจัยกระตุ้นอาจมาจากราคาน้ำมันที่สูงขึ้น นโยบายภาครัฐ หรือคำแนะนำจากเพื่อนและครอบครัว 2) การค้นหาข้อมูล (Information Search) ผู้บริโภคเริ่มค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับรถยนต์ไฟฟ้า เช่นประเภทของรถยนต์ไฟฟ้า (BEV, PHEV, HEV)ราคาและคุณสมบัติของรถแต่ละรุ่นระยะทางที่รถสามารถวิ่งได้ต่อการชาร์จหนึ่งครั้ง โครงสร้างพื้นฐาน เช่น สถานีชาร์จไฟรีวิวจากผู้ใช้งานจริงและข้อมูลจากผู้ผลิตแหล่งข้อมูลที่ใช้ ได้แก่เว็บไซต์ผู้ผลิตรถยนต์สื่อโซเชียลมีเดียและรีวิวจากผู้ใช้จริงการทดลองขับรถ 3) การประเมินทางเลือก (Evaluation of Alternatives) ผู้บริโภคเปรียบเทียบตัวเลือกที่มี โดยพิจารณาปัจจัยหลัก เช่นราคาและความคุ้มค่าสมรรถนะและคุณสมบัติของรถยนต์ค่าใช้จ่ายในการบำรุงรักษาและค่าชาร์จไฟสอดคล้องกับเจนจิรา ภาคบุบผา (2561) กล่าวว่าการสนับสนุนจากภาครัฐ เช่น ส่วนลดภาษีและเงินอุดหนุนแบรนด์ที่ได้รับความนิยม 4) การตัดสินใจซื้อ (Purchase Decision) เมื่อตัดสินใจเลือกรุ่นที่ต้องการแล้ว ผู้บริโภคจะเลือกช่องทางการซื้อ เช่น ซื้อจากตัวแทนจำหน่าย (Authorized Dealers) สอดคล้องกับอินทิรา ชัยโรจน์นิพัฒน์ (2561) กล่าวว่านอกจากนี้การติดต่อผ่านแพลตฟอร์มของบริษัทซื้อผ่านโปรโมชั่นในงานแสดงปัจจัยที่อาจส่งผลต่อการตัดสินใจขั้นสุดท้าย ได้แก่ ส่วนลด โปรโมชั่น และเงื่อนไขการผ่อนชำระ

ความคิดเห็นจากครอบครัวหรือเพื่อนความมั่นใจในบริการหลังการขาย 5) พฤติกรรมหลังการซื้อ (Post-Purchase Behavior) หลังจากซื้อรถ ผู้บริโภคจะประเมินความพึงพอใจจากการใช้งานจริง เช่น ประสบการณ์ในการขับขี่และความสะดวกสบายค่าใช้จ่ายในการชาร์จไฟและบำรุงรักษา ความสะดวกในการใช้สถานีชาร์จ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การศึกษาตลาดรถยนต์ไฟฟ้าขอบเขตในการศึกษาให้กว้างและครอบคลุมยิ่งขึ้นเพื่อให้ทราบความคิดเห็นทัศนคติของผู้บริโภคที่มีความหลากหลายแตกต่างกันมากขึ้น อาจพัฒนาโมเดลปัจจัยเชิงสาเหตุที่มีอิทธิพลต่ออุสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย เพื่อนำไปสู่การพัฒนาของตลาดรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

กัญจน์นิกษ์ กำเนิดเพ็ชร์. (2563*). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแบบแบตเตอรี่ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม.

เจนจิรา ภาคบุบผา. (2561). *การวิเคราะห์คุณภาพการบริการ การรับรู้คุณค่าตราสินค้า และค่านิยมทาง สังคมที่ส่งผลต่อการยอมรับในตัวสินค้าและการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าในเขต* กรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ฉัตยาพร เสมอใจ. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพฯ: เอ็กซเปอร์เน็ท.

ธนเดช สุวรรณโชติ และ พิพัฒน์ นนทนาธรณ์. (2563). *คุณลักษณะของรถยนต์ไฟฟ้าที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ ตีพิมพ์) มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

นิสสัน มอเตอร์ (ประเทศไทย). (2019). *4 ข้อดีของการใช้รถยนต์พลังงานไฟฟ้า*. https://www.nissan.co.th/experience-nissan/Nissan-EV/EV-benefit.html

เบญจวรรณ ติกขะนา. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ที่ขับเคลื่อนด้วยพลังงานไฟฟ้าของผู้บริโภคในเขตดุสิต* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

ประวิทย์ พุ่มพา. (2560). *การวางแผนการตลาด 4.0*. กรุงเทพฯ: บริษัท จรัลสนิทวงศ์การพิมพ์ จำกัด.

ปราโมทย์ ประสาทกุล. (2556). *ทัศนคติต่อสิทธิมนุษยชนด้านการศึกษาเพื่อส่งเสริมการศึกษา สิทธิมนุษยชนในระบบการศึกษาของไทย* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ภราดร ตุ่นแก้ว. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้าแบรนด์ FOMM ONE ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร* [วิทยานิพนธ์นิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ศุภร เสรีรัตน์, ปณิศา มีจินดา, จิระวัฒน์ อนุวิชชานนท์ และอรทัย เลิศวรรณวิทย์. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่ (ฉบับปรับปรุงใหม่)*. กรุงเทพฯ: ธรรมสาร.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2538). *ทฤษฎีด้านประชากรศาสตร์*. กรุงเทพฯ: พัฒนาการศึกษา.

ศุภวัฒน์ โชคสวัสดิ์ไพศาล. (2567, 10 กรกฎาคม). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2567-2569: อุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า*กรุงศรีวิจัย. https://www.krungsri.com/th/research/industry/ industry-outlook/hi-tech-industries/electric-vehicle/io/electric-vehicle-2024

อดุลย์ จาตุรงคกุล. (2543). *กลยุทธ์การตลาด*. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

อติชาติ โรจนกร และ กฤช จรินโท. (2561). *การรับรู้การสื่อสารทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฮบริดของผู้บริโภคในจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

อินทิรา ชัยโรจน์นิพัฒน์. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภคในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

อินทิรา ชัยโรจน์นิพัฒน์. (2561). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์อีโคคาร์ของผู้บริโภค ในเขตธนบุรี กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

เอกวิทย์ ระกัม. (2565). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรถยนต์ไฟฟ้า. ในอรรถพล ควรเลี้ยง (บก), *การประชุมวิชาการบัณฑิตศึกษาระดับชาติ ครั้งที่ 22* (น.1101). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตศรีราชา https://econ.src.ku.ac.th/QA/files/2565/6334750411_Full.pdf

Cochran, W. G. (1953). *Sampling techniques*. New York, NY: John Wiley & Sons.

Kotler, P., & Armstrong, G. (2018). *Principles of marketing* (17th ed.). Prentice Hall.

Kotler, P. (1997). *Marketing management: Analysis, planning, implementation, and control* (9th ed.). Simon & Schuster

ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่

Factors Influencing Personal Financial Planning of Government Savings Bank Head Office Employees

ชญานิศ ฉัตรรักษา[1] และนงนภัส แก้วพลอย[2]

Chayanit Chatraksa[1] and Nongnapad Kaewploy[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

กลุ่มวิชาการเงิน, คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: Chayanitt.rak@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อ (1) ศึกษาพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ (2) ศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ดำเนินการวิจัยเชิงปริมาณ โดยการเก็บแบบสอบถามกับพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ จำนวน 372 ราย สถิติ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานด้วยการเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบหาความสัมพันธ์แบบถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษา พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยภายนอกสูงที่สุด คือ ภาวะเศรษฐกิจ รองลงมาคือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน และ สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน และมีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล คือ มีการตั้งเป้าหมายการวางแผนทางการเงินชัดเจน รองลงมาคือ มีการตรวจสอบและปรับแผนการวางแผนทางการเงินตามสถานการณ์ มีการประเมินฐานะการเงินก่อนการวางแผนทางการเงิน มีการจัดทำแผนการเงิน และ การดำเนินตามการวางแผนทางการเงิน (2) ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน รายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน ภาระหนี้สินต่อเดือน สินทรัพย์ที่พร้อมลงทุน วัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงิน และกำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่แตกต่างกัน และ ปัจจัยภายนอกด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน และภาวะเศรษฐกิจส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05

คำสำคัญ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยภายนอก พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล

Abstract

This research aimed to: (1) study the personal financial planning behavior of the employees of the Government Savings Bank Head Office; (2) study the personal and external

factors that influence the personal financial planning behavior of the employees of the Government Savings Bank Head Office. The quantitative research was conducted by collecting questionnaires from 372 employees of the Government Savings Bank Head Office. The statistics were frequency, percentage, mean, and standard deviation. The hypothesis was tested by comparing the differences between the 2 sample groups, one-way analysis of variance, and multiple regression analysis. The results of the study found that (1) the sample group had the highest opinions on external factors, which were economic conditions, followed by people who influenced financial planning, and media that influenced financial planning. Their personal financial planning behaviors were: setting clear financial planning goals, followed by checking and adjusting financial planning plans according to the situation, assessing financial status before financial planning, creating financial plans, and implementing financial planning. (2) Personal factors such as gender, age, education level, average monthly income, average monthly expenses, monthly debt burden, assets available for investment, financial planning objectives, and personal financial planning schedules had different effects on the personal financial planning behavior of the employees of the Government Savings Bank Head Office. (3) External factors of individuals had different effects on financial planning. Media that influences financial planning and economic conditions affect personal financial planning behavior of employees at the Government Savings Bank Head Office at a significance level of 0.05.

Keywords: Personal factors, external factors, personal financial planning behavior

บทนำ

การวางแผนทางการเงินเป็นกระบวนการที่มีความซับซ้อนและมีลักษณะเฉพาะทางวิชาการ ซึ่งหลายบุคคลอาจมีข้อจำกัดในการศึกษาและนำไปปฏิบัติ อย่างไรก็ตาม การละเลยกระบวนการดังกล่าวอาจนำไปสู่ความเสี่ยงทางการเงินที่เพิ่มขึ้นในอนาคต โดยเฉพาะอย่างยิ่งในสถานการณ์ที่เกิดขึ้นโดยไม่คาดคิด โดยนัยนี้ การวางแผนทางการเงินจึงทำหน้าที่เสมือนแนวทางเชิงยุทธศาสตร์ที่ช่วยให้บุคคลสามารถบรรลุวัตถุประสงค์ทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งการริเริ่มกระบวนการวางแผนทางการเงินในระยะเริ่มต้น มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบรรลุเป้าประสงค์ทางการเงินในระยะเวลาที่รวดเร็วขึ้น ซึ่งจากการศึกษาข้อมูลสถิติย้อนหลัง 10 ปีเกี่ยวกับหนี้สินครัวเรือนของประเทศไทย แสดงให้เห็นถึงแนวโน้มที่น่าวิตกอย่างมีนัยสำคัญ จากข้อมูลของธนาคารแห่งประเทศไทย (ธปท.) พบว่า อัตราส่วนหนี้สินครัวเรือนต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (Household Debt to GDP) มีการปรับตัวเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยในปี 2556 อยู่ที่ประมาณร้อยละ 76.6

และเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 90.9 ในไตรมาสที่ 4 ของปี 2566 ซึ่งถือเป็นระดับที่สูงที่สุดในรอบทศวรรษ (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2567) โดยการวิเคราะห์โครงสร้างหนี้สินครัวเรือนไทยพบว่า สัดส่วนของสินเชื่อเพื่อการอุปโภคบริโภคส่วนบุคคล (Consumer Loans) มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 5.8 ต่อปี โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มสินเชื่อบัตรเครดิตและสินเชื่อส่วนบุคคลที่มีอัตราการเติบโตเฉลี่ยสูงถึงร้อยละ 7.2 ต่อปี (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง, 2566) นอกจากนี้ในปัจจุบัน การวางแผนทางการเงินมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อทุกภาคส่วนของประชากร และมีแนวโน้มที่จะทวีความสำคัญเพิ่มมากขึ้นในอนาคต อันเนื่องมาจากปัจจัยความไม่แน่นอนที่เพิ่มขึ้นในหลายมิติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งความผันผวนในระบบเศรษฐกิจ ดังนั้น การพัฒนากลยุทธ์การวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิผล ถือเป็นกลไกสำคัญที่จะนำไปสู่ความสำเร็จทางการเงินและเพิ่มขีดความสามารถในการบรรลุอิสรภาพทางการเงิน เมื่อพิจารณาถึงความไม่แน่นอนที่แฝงอยู่ในวิถีชีวิต จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่บุคคลควรดำเนินชีวิตด้วยความระมัดระวังและมีสติสัมปชัญญะอยู่ตลอดเวลา

ในปี 2566 พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ มีอัตราการกู้สินเชื่อสวัสดิการพนักงานธนาคารออมสินที่มียอดสินเชื่อมากกว่า 500,000 บาท มีจำนวน มากกว่าร้อยละ 80 ของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ทั้งหมด โดยส่วนใหญ่จะกู้เงินในวงเงิน 500,000 – 3,000,000 บาท ซึ่งจะเป็นการกู้เพื่อนำมาใช้ในกรณีฉุกเฉิน ใช้เพื่อปิดสินเชื่อส่วนบุคคล บัตรเครดิต เป็นต้น (ธนาคารออมสิน, 2567) ดังนั้น ผู้วิจัย จึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ทั้งเรื่องของ รายได้ การใช้จ่าย การออม การลงทุน และปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆที่อาจจะเกิดขึ้นเพื่อให้พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ได้ตระหนักถึง ความสำคัญและความจำเป็นของการวางแผนทางการเงินในโลกยุคปัจจุบันที่มีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็วแบบไร้ทิศทาง และรู้ถึงประโยชน์ที่จะได้รับถ้ามีการกำหนดแนวทางและเป้าหมายให้มีแบบแผนในการดำเนินชีวิตไว้อย่างชัดเจนและเป็นขั้นเป็นตอน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่
2. เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยภายนอกที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

ทบทวนวรรณกรรม

1. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุนฟินันซ่า จำกัด (2560) ให้ความหมายของการวางแผนการเงินส่วนบุคคลไว้ คือ การสร้าง ใช้งาน ปรับปรุง และแก้ไขแผนงานเพื่อความสำเร็จตามเป้าหมายทางการเงินของบุคคลหนึ่งบุคคลใดโดยเฉพาะ โดยแนวคิดของแผนเน้นถึงเป้าหมายนับตั้งแต่จุดแรกเริ่มของการวางแผนการลงทุน มากกว่าการใช้เครื่องมือทางการเงินแบบใดแบบหนึ่งหรือมากกว่านั้น เพื่อแก้ปัญหาการเงินบางปัญหาเท่านั้น

2. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์ (2555) กล่าวว่า แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคลที่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เป็นประเด็นสำคัญในการศึกษาด้านการเงินส่วนบุคคล โดยมีหลักการว่าลักษณะเฉพาะของแต่ละบุคคลมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมและการตัดสินใจทางการเงิน ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการวางแผนทางการเงินโดยรวม ปัจจัยส่วนบุคคลที่มักถูกพิจารณาในบริบทนี้ ได้แก่ อายุ เพศ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ สถานภาพสมรส และจำนวนสมาชิกในครอบครัว แต่ละปัจจัยมีผลต่อการวางแผนทางการเงินในลักษณะที่แตกต่างกัน มีรายละเอียดดังนี้

3. แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมที่ส่งผลต่อการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล วิไล เอื้อปิยฉัตร (2556) กล่าวว่า พฤติกรรมการวางแผนการเงินส่วนบุคคล หมายถึง พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมช่วยสร้างวินัยทางการเงินที่ดีทำให้บุคคลดำรงชีพได้อย่างมีภาพและเหมาะสม ประกอบด้วย การกำหนดเป้าหมายทางการเงิน การบริหารรายได้ การบริหารค่าใช้จ่าย การออม การลงทุน และการวววางแผนเกษียณ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

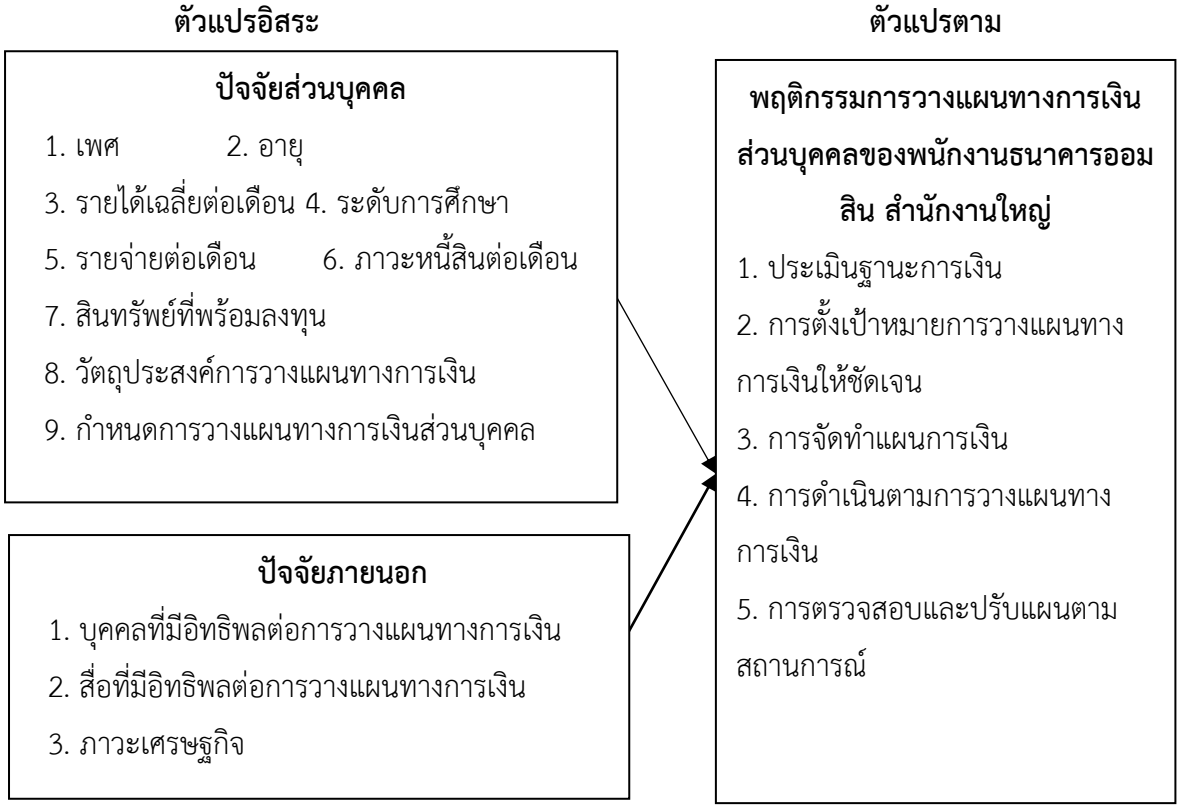

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่แตกต่างกัน

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยภายนอกส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

วิธีการศึกษา

1. กลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ จำนวน 5,188 ราย โดยกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จากสูตรคำนวณของทาโร่ยามาเน่ กำหนดสัดส่วนการสุ่มตัวอย่างที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และยอมให้คาดเคลื่อนได้ร้อยละ 5 จะได้ขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ทั้งสิ้น 372 รายและใช้วิธีการเลือกตัวอย่างตามความสะดวกเก็บรวบรวมข้อมูลในรูปแบบออนไลน์

2. เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ประกอบด้วยเครื่องมือสำหรับคำถาม

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ระดับการศึกษา รายจ่ายต่อเดือน ภาวะหนี้สินต่อเดือน สินทรัพย์ที่พร้อมลงทุน วัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงิน. กำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลส่วนบุคคล เป็นคำถามแบบ Check list ซึ่งเป็นแบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตอนที่ 2 ปัจจัยภายนอก ได้แก่ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน ภาวะเศรษฐกิจ การรับรู้ข่าวสาร

ตอนที่ 3 พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ได้แก่ ประเมินฐานะการเงิน การตั้งเป้าหมายการวางแผนทางการเงินให้ชัดเจน การจัดทำแผนการเงิน การดำเนินตามการวางแผนทางการเงิน การตรวจสอบและปรับแผนตามสถานการณ์

ตอนที่ 2 – 3 เป็นลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ตามแนวคิดของลิเคิร์ท (Likert Scale) แต่ละหัวข้อแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ โดยกำหนดหลักเกณฑ์ในการให้คะแนนค่าน้ำ หนักของคำตอบ (5 หมายถึง ทำเป็นประจำ, 4 หมายถึง ทำบ่อย ๆ, 3 หมายถึง ทำบ้านเป็นบางโอกาส,2 หมายถึง น้อยครั้งที่จะทำ, 1 หมายถึง ไม่เคยทำเลย)

โดยผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของ แบบสอบถาม (Reliability) โดยใช้วิธีหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาจากการ วิเคราะห์ความน่าเชื่อถือของแบบสอบถาม จำนวน 30 ชุด ปรากฏว่าได้ผลเท่ากับ 0.941 ซึ่งโดยปกติถ้าค่าความเชื่อมั่นต้องมีค่าเกิด 0.80 ขึ้นไป ถือว่าใช้ได้

สถิติที่ใช้ในการวิจัย วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาด้วยสถิติ โดยใช้ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ส่วนการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 ใช้การทดสอบความแตกต่างระหว่าง ค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่ม โดยใช้ Independent Sample t – test การทดสอบความแตกต่างระหว่างค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่ม โดยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 ใช้การวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis)

ผลการศึกษา

ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิงร้อยละ 72.0 มีอายุ 31 - 40 ปี ร้อยละ 44.6 มีระดับการศึกษาปริญญาตรี ร้อยละ 69.9 มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000 – 25,000 บาท ร้อยละ 43.8 มีรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนมีสัดส่วนไม่เกิน ร้อยละ 61 - 80 ของรายได้ทั้งหมดต่อเดือน ร้อยละ 55.6 มีภาระหนี้สินต่อเดือนมีสัดส่วนไม่เกิน ร้อยละ 20 ของรายได้ทั้งหมดต่อเดือน ร้อยละ 31.1 มีสินทรัพย์ที่พร้อมลงทุน คือ สลากออมทรัพย์ ร้อยละ 38.4 มีวัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงินเพื่อป้องกันเหตุการณ์ต่าง ๆ หรือมรสุมชีวิตที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต ร้อยละ 53.2 และมีกำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล ร้อยละ 57.5

ข้อมูลปัจจัยภายนอก พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นต่อปัจจัยภายนอก ในภาพรวม ในระดับสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย = 4.12, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.834) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ภาวะเศรษฐกิจ มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.51, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.612) รองลงมาคือ บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน ในระดับสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.93, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 1.003) และ สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน ในระดับสำคัญมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.91, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.886)

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของปัจจัยภายนอก

ปัจจัยภายนอก	ค่าเฉลี่ย	S.D.	อันดับที่
บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน	3.93	1.003	2
สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน	3.91	0.886	3
ภาวะเศรษฐกิจ	4.51	0.612	1
ค่าเฉลี่ยรวม	4.12	0.834	

ข้อมูลพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ คือ ทำเป็นประจำ ในภาพรวม (ค่าเฉลี่ย = 4.24, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.832) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อเรียงลำดับจากค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ กลุ่มตัวอย่างมีการตั้งเป้าหมายการวางแผนทางการเงินให้ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย = 4.39, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.717) รองลงมาคือ กลุ่มตัวอย่างมีการตรวจสอบและปรับแผนการวางแผนทางการเงินตามสถานการณ์ (ค่าเฉลี่ย = 4.33, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.785) กลุ่มตัวอย่างมีการประเมินฐานะการเงินก่อนการวางแผนทางการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 4.20, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.906) กลุ่มตัวอย่างมีการจัดทำแผนการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 4.20, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.876) และ กลุ่มตัวอย่างมีการดำเนินตามการวางแผนทางการเงิน (ค่าเฉลี่ย = 4.10, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.876)

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่แตกต่างกัน

ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ด้านเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน รายจ่ายต่อเดือน ภาวะหนี้สิน สินทรัพย์ที่พร้อมลงทุน วัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงินและกำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลที่ต่างกันมีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญที่ระดับ 0.05

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยภายนอกส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐาน

ตัวแปร	B	*SE*	Beta	t	Sig.
ค่าคงที่	2.316	0.329		7.048	0.000*
บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน (X_1)	0.244	0.060	0.232	4.089	0.000*
สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน (X_2)	0.264	0.055	0.271	4.791	0.000*
ภาวะเศรษฐกิจ (X_3)	-0.214	0.064	-0.210	-0.211	0.033*

สรุปผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน และภาวะเศรษฐกิจส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 สามารถแสดงสมการได้ดังนี้

สมการทำนายในรูปของคะแนนดิบ

standardized $\hat{Y} = 2.316 + 0.232\ (X_1) + 0.271\ (X_2) - 0.210(X_3)$

เมื่อ $\hat{Y}$ = พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

X_1 = บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน

X_2 = สื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน

X_3 = ภาวะเศรษฐกิจ

ถ้าเพิ่มปัจจัยภายนอกด้านบุคคล ปัจจัยภายนอกด้านสื่อ จะทำให้พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ เพิ่มขึ้น

ถ้าลดปัจจัยภายนอกด้านภาวะเศรษฐกิจ จะทำให้พฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ เพิ่มขึ้น

อภิปรายผล

ในการอภิปรายผล สามารถอภิปรายตามผลวัตถุประสงค์ ดังนี้

สมมติฐานข้อที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่แตกต่างกัน

ด้านเพศ พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่เพศชายและเพศหญิงมีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ปัจจัยทางสังคมและวัฒนธรรม รวมถึงความแตกต่างในการรับรู้ความเสี่ยงและเป้าหมายชีวิต โดยทั่วไป ผู้หญิงมักจะระมัดระวังในการลงทุนมากกว่าและให้ความสำคัญกับความมั่นคงทางการเงินในระยะยาว ในขณะที่ผู้ชายอาจมีแนวโน้มที่จะยอมรับความเสี่ยงได้มากกว่าในการลงทุนเพื่อผลตอบแทนที่สูงขึ้น นอกจากนี้ ความรับผิดชอบในครอบครัวที่แตกต่างกันอาจส่งผลต่อการจัดสรรทรัพยากรทางการเงินที่แตกต่างกันด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย เพศ ที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลต่างกัน

ด้านอายุ พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีอายุที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก อายุเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงิน เนื่องจากแต่ละช่วงวัยมีความต้องการและเป้าหมายทางการเงินที่แตกต่างกัน เช่น วัยเริ่มทำงาน (20-30 ปี) อาจเน้นการสร้างฐานะ การออมเงินเพื่อซื้อทรัพย์สิน และการเริ่มต้นลงทุนระยะยาว ส่วนวัยกลางคน (30-50 ปี) อาจเน้นการวางแผนการศึกษาของบุตร การซื้อบ้าน และการสร้างความมั่นคงทางการเงิน หรือวัยใกล้เกษียณ (50 ปีขึ้นไป) อาจเน้นการเตรียมเงินสำหรับวัยเกษียณ การลดความเสี่ยงในการลงทุน และการวางแผนมรดก สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) พบว่า ปัจจัยทางประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย อายุที่ต่างกัน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก การศึกษามีผลต่อความรู้และความเข้าใจในเรื่องการเงิน ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจวางแผนทางการเงิน ผู้ที่มีการศึกษาสูงอาจมีความรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ทางการเงินที่ซับซ้อนมากขึ้น เช่น การลงทุนในตราสารอนุพันธ์ หรือการวางแผนภาษี ในขณะที่ผู้ที่มีการศึกษาน้อยกว่าอาจเน้นการออมแบบดั้งเดิมมากกว่า นอกจากนี้ ระดับการศึกษายังอาจส่งผลต่อโอกาสในการเข้าถึงข้อมูลและคำแนะนำทางการเงินที่มีคุณภาพ ซึ่งมีผลต่อการตัดสินใจวางแผนทางการเงินในระยะยาว สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพร จันทร์สว่าง และ พิเชษฐ์ มุสิกะโปดก (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านระดับการศึกษา ที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีรายได้ต่อเดือนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก รายได้ที่แตกต่างกันส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการออมและลงทุน ผู้ที่มีรายได้สูงมีโอกาสในการกระจายการลงทุนและเข้าถึงผลิตภัณฑ์

ทางการเงินที่หลากหลายมากกว่า เช่น กองทุนรวม หุ้น หรืออสังหาริมทรัพย์ ในขณะที่ผู้มีรายได้น้อยอาจต้องเน้นการบริหารค่าใช้จ่ายและการออมเงินเป็นหลัก นอกจากนี้ ระดับรายได้ยังส่งผลต่อความสามารถในการรับความเสี่ยงทางการเงินและการวางแผนระยะยาว เช่น การประกันชีวิตหรือการลงทุนเพื่อเกษียณอายุ สอดคล้องกับงานวิจัยของธนพร จันทร์สว่าง และ พิเชษฐ์ มุสิกะโปดก (2562) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยามแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ด้านรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีรายจ่ายต่อเดือนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก รายจ่ายที่แตกต่างกันส่งผลต่อเงินคงเหลือที่สามารถนำไปออมหรือลงทุนได้ ผู้ที่มีรายจ่ายสูงอาจต้องเน้นการบริหารกระแสเงินสดและการควบคุมค่าใช้จ่ายมากกว่า ในขณะที่ผู้ที่มีรายจ่ายต่ำกว่าอาจมีโอกาสในการวางแผนการลงทุนที่หลากหลายมากขึ้น นอกจากนี้ ลักษณะของรายจ่ายยังส่งผลต่อการวางแผนทางการเงิน เช่น ผู้ที่มีภาระผ่อนบ้านหรือรถยนต์อาจต้องวางแผนการชำระหนี้ควบคู่ไปกับการออมและลงทุน สอดคล้องกับงานวิจัยของเอธยา ชนะภัย และ สุธาวัลย์ พฤกษ์อำไพ (2566) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายจ่ายเฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณอายุของประชาชนเจเนอเรชั่นวาย ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านภาระหนี้สินต่อเดือน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีภาวะหนี้สินที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ระดับหนี้สินที่แตกต่างกันส่งผลโดยตรงต่อความสามารถในการวางแผนทางการเงิน ผู้ที่มีภาระหนี้สินสูงอาจต้องเน้นการวางแผนชำระหนี้เป็นลำดับแรก โดยอาจต้องจัดสรรรายได้ส่วนใหญ่ไปเพื่อการชำระหนี้ ทำให้มีเงินเหลือสำหรับการออมและลงทุนน้อยลง ในทางกลับกัน ผู้ที่มีภาระหนี้สินต่ำหรือไม่มีหนี้สินเลยจะมีความยืดหยุ่นในการวางแผนทางการเงินมากกว่า สามารถเน้นการออมและการลงทุนเพื่อสร้างความมั่งคั่งในระยะยาวได้มากขึ้นสอดคล้องกับงานวิจัยของเอธยา ชนะภัย และ สุธาวัลย์ พฤกษ์อำไพ (2566) พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านภาระหนี้สินที่แตกต่างกัน มีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณอายุของประชาชนเจเนอเรชั่นวาย ที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ด้านสินทรัพย์ที่พร้อมลงทุน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีสินทรัพย์ที่พร้อมลงทุนที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ปริมาณสินทรัพย์ที่มีพร้อมลงทุนส่งผลต่อโอกาสและทางเลือกในการลงทุนที่หลากหลาย ผู้ที่มีสินทรัพย์มากอาจสามารถลงทุนในสินทรัพย์ที่มีมูลค่าสูงหรือมีความเสี่ยงมากขึ้น เช่น อสังหาริมทรัพย์ หรือการลงทุนในธุรกิจ ในขณะที่ผู้ที่มีสินทรัพย์น้อยอาจต้องเริ่มต้นด้วยการลงทุนในสินทรัพย์ที่มีสภาพคล่องสูงและมีความเสี่ยงต่ำ เช่น เงินฝากประจำหรือกองทุนรวมตลาดเงิน นอกจากนี้ ปริมาณสินทรัพย์ยังส่งผลต่อความสามารถในการกระจายความเสี่ยงของพอร์ตการลงทุน ซึ่งเป็นหลักการสำคัญในการวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ

ด้านวัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงิน พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่มีวัตถุประสงค์การวางแผนทางการเงินที่ต่างกัน มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล แตกต่างกัน

ทั้งนี้เนื่องจาก วัตถุประสงค์ในการวางแผนทางการเงินที่แตกต่างกันนำไปสู่กลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากรที่แตกต่างกัน เช่น ผู้ที่มีเป้าหมายในการซื้อบ้านในระยะสั้นอาจเน้นการออมเงินในบัญชีเงินฝากที่มีความเสี่ยงต่ำ ส่วนผู้ที่ต้องการสร้างความมั่งคั่งในระยะยาวอาจเน้นการลงทุนในหุ้นหรือกองทุนรวมที่มีความเสี่ยงสูงกว่า หรือผู้ที่ต้องการความมั่นคงทางการเงินสำหรับครอบครัวอาจให้ความสำคัญกับการทำประกันชีวิตและการวางแผนมรดก วัตถุประสงค์ที่ชัดเจนช่วยในการกำหนดเป้าหมายทางการเงินที่เฉพาะเจาะจงและวัดผลได้ ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญของการวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) ผลการศึกษาพบว่า วัตถุประสงค์ต้องการมีภาพชีวิตที่ดีขึ้นก่อนและหลังเกษียณ และเพื่อเป็นการป้องกันความเสี่ยงที่จะเกิดหนี้สินที่มากเกินไปจึงได้มีการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของตน มีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล

ด้านกำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล พบว่า พนักงานธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ที่มีและไม่มีกำหนดการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล มีพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลแตกต่างกัน ทั้งนี้เนื่องจาก ระยะเวลาในการวางแผนที่แตกต่างกันส่งผลต่อกลยุทธ์และการจัดสรรทรัพยากรทางการเงิน เช่น การวางแผนระยะสั้น (1-3 ปี) อาจเน้นการบริหารสภาพคล่องและการสร้างเงินออมฉุกเฉิน หรือ การวางแผนระยะกลาง (3-10 ปี) อาจรวมถึงการลงทุนเพื่อเป้าหมายเฉพาะ เช่น การศึกษาของบุตรหรือการซื้อบ้าน และการวางแผนระยะยาว (10 ปีขึ้นไป) มักเกี่ยวข้องกับการเตรียมตัวเกษียณและการสร้างความมั่งคั่ง กำหนดการที่ชัดเจนช่วยให้บุคคลสามารถปรับกลยุทธ์การลงทุนให้เหมาะสมกับระยะเวลาและความเสี่ยงที่ยอมรับได้ในแต่ละช่วงของชีวิต

สมมติฐานข้อที่ 2 ปัจจัยภายนอกส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

ด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านบุคคลที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน ส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจาก บุคคลรอบตัว เช่น ครอบครัว เพื่อนร่วมงาน หรือที่ปรึกษาทางการเงิน มีผลต่อการตัดสินใจและพฤติกรรมทางการเงินของพนักงาน ประสบการณ์และคำแนะนำจากบุคคลเหล่านี้อาจช่วยเสริมสร้างความรู้ ทัศนคติ และแรงจูงใจในการวางแผนการเงิน นอกจากนี้ วัฒนธรรมองค์กรและความคาดหวังทางสังคมก็อาจส่งผลต่อการตัดสินใจทางการเงินของพนักงานด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) พบว่า บุคคลในครอบครัวมีอิทธิพลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคล และส่วนน้อยจะใช้บริการจากผู้เชี่ยวชาญให้คำปรึกษาด้านการวางแผนการเงินส่วน

ด้านสื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงิน พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านสื่อที่มีอิทธิพลต่อการวางแผนทางการเงินส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจาก สื่อต่าง ๆ ทั้งสื่อดั้งเดิมและสื่อดิจิทัล มีบทบาทสำคัญในการให้ข้อมูลและความรู้ทางการเงินแก่พนักงาน ข่าวสารเศรษฐกิจ บทความการเงินส่วนบุคคล และโฆษณาผลิตภัณฑ์ทางการเงิน ล้วนมีอิทธิพลต่อการรับรู้และการตัดสินใจทางการเงิน การเข้าถึงข้อมูลที่ถูกต้องและทันสมัยผ่านสื่อต่าง ๆ จะช่วย

ให้พนักงานสามารถวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) พบว่า การรับรู้ข้อมูลข่าวสาร และองค์ความรู้เกี่ยวกับการวางแผนทางการเงิน มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ 0.01

ด้านภาวะเศรษฐกิจ พบว่า ปัจจัยภายนอกด้านภาวะเศรษฐกิจส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ทั้งนี้เนื่องจาก สภาพเศรษฐกิจโดยรวม เช่น อัตราเงินเฟ้อ อัตราดอกเบี้ย และการเติบโตทางเศรษฐกิจ มีผลโดยตรงต่อการวางแผนทางการเงินของพนักงาน ในช่วงเศรษฐกิจขาขึ้น พนักงานอาจมีแนวโน้มที่จะลงทุนมากขึ้นหรือวางแผนการใช้จ่ายในระยะยาว ในทางกลับกัน ช่วงเศรษฐกิจถดถอยอาจทำให้พนักงานระมัดระวังการใช้จ่ายมากขึ้นและเน้นการออมเพื่อความมั่นคง การเข้าใจและปรับตัวตามสภาวะเศรษฐกิจจึงเป็นส่วนสำคัญของการวางแผนทางการเงินที่มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับงานวิจัยของกัลยารัตน์ หัสโรค์ (2567) พบว่า ปัจจัยด้านภาวะเศรษฐกิจ มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคล เชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญ 0.01

ข้อเสนอแนะที่ได้จากงานวิจัย

1. องค์กรควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาความรู้ด้านการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมกับพนักงานแต่ละกลุ่ม โดยจัดทำแผนการอบรมและพัฒนาที่คำนึงถึงความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ รวมถึงควรจัดให้มีการอบรมอย่างสม่ำเสมอ โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจที่อาจส่งผลกระทบต่อการวางแผนทางการเงินของพนักงาน นอกจากนี้ ควรพัฒนาช่องทางการสื่อสารและให้คำปรึกษาที่เข้าถึงได้ง่าย เพื่อสนับสนุนให้พนักงานสามารถวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ในส่วนของพนักงาน ควรตระหนักถึงความสำคัญของการวางแผนทางการเงินที่เหมาะสมกับสถานะทางการเงินของตนเอง มีการติดตามข้อมูลข่าวสารทางเศรษฐกิจอย่างสม่ำเสมอ และเข้าร่วมการอบรมหรือสัมมนาที่องค์กรจัดขึ้น เพื่อพัฒนาความรู้และทักษะในการวางแผนทางการเงิน องค์กรควรพัฒนาสื่อและช่องทางการให้ความรู้ที่หลากหลาย เพื่อให้เข้าถึงพนักงานทุกกลุ่ม และมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลผ่านช่องทางที่พนักงานเข้าถึงได้ง่าย

3. องค์กรควรกำหนดให้การส่งเสริมการวางแผนทางการเงินของพนักงานเป็นส่วนหนึ่งของแผนพัฒนาบุคลากร มีการติดตามและประเมินผลอย่างต่อเนื่อง รวมถึงสร้างระบบสนับสนุนที่ช่วยให้พนักงานสามารถวางแผนทางการเงินได้อย่างมีประสิทธิภาพ สำหรับการวิจัยในอนาคต ควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงิน ทำการวิจัยเชิงคุณภาพเพิ่มเติมเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึก และขยายขอบเขตการศึกษาไปยังหน่วยงานอื่น ๆ ของธนาคาร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและเป็นประโยชน์ต่อการพัฒนาองค์กรในภาพรวม

บรรณานุกรม

กัลยารัตน์ หัสโรค์. (มกราคม - กุมภาพันธ์ 2567). ศึกษาการวางแผนการเงินส่วนบุคคลของประชาชนในจังหวัดอุดรธานีหลังสถานการณ์แพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์, 9*(1), 131. . https://so03.tci-thaijo.org/index.php/jmbr/article/view/275649.

ธนพร จันทร์สว่าง และ พิเชษฐ์ มุสิกะโปดก. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการวางแผนทางการเงินส่วนบุคคลของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยสยาม. *Professional management in a disruptive world. การประชุมวิชาการ THE 11th NATIONAL ACADEMIC CONFERENCE OF 2019.* (น. 76-91). https://e-research.siam.edu/wp-content/uploads/ 2019/04/MBA-2 0 1 8 - IS-Factors-Influencing-Personal-financial-planning-behavior-of-undergraduate-Students-Siam-University.pdf

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2567). *รายงานหนี้สินครัวเรือนไทย ไตรมาส 4 ปี 2566.* กรุงเทพมหานคร: ธนาคารแห่งประเทศไทย.

ธนาคารออมสิน. (2567). รายงานประจำปี 2567. กรุงเทพมหานคร : ธนาคารออมสิน.

บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ฟินันซ่า จำกัด. (2560). *โครงสร้างหนี้ครัวเรือนไทยและนัยต่อฐานะการเงินภาคครัวเรือน.* กรุงเทพมหานคร : บริษัทหลักทรัพย์จัดการกองทุน ฟินันซ่า จำกัด.

วิไล เอื้อปิยฉัตร. (2556). ความรู้ทางการเงิน: ตัวกำหนดและผลกระทบที่มีต่อพฤติกรรมการออม. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 25*(47), 67-93.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง. (2566). *รายงานวิเคราะห์สถานการณ์หนี้สินภาคครัวเรือนของประเทศไทย.* กรุงเทพมหานคร : กระทรวงการคลัง.

สุดารัตน์ พิมลรัตนกานต์. (2555). *การเงินส่วนบุคคล.* กรุงเทพมหานคร : ซีเอ็ดยูเคชั่น.

เอธยา ชนะภัย และ สุธาวัลย์ พฤกษ์อำไพ. (มกราคม 2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการวางแผนการเงินส่วนบุคคลเพื่อการเกษียณอายุของประชาชนเจเนอเรชั่นวาย. *วารสารสหวิทยาการวิจัย : ฉบับบัณฑิตศึกษา, 11*(2), 200. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JIRGS/article/view/262712

ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

Customer Satisfaction with the GSB Employees Savings Cooperative LTD, CO.

รุ้งเพชร สังข์ทอง[1] และกิตติพงษ์ สาครเสถียร[2]

Rungpetch Sangthong[1] and Kitting Sectorisation[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยหอการค้าไทยถนนวิภาวดีรังสิต เขตดินแดง กรุงเทพฯ[1,2]

E-mail: rpetch8141@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลกับความพึงพอใจในการใช้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด (2) เพื่อประเมินอิทธิพลของส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านต่อความพึงพอใจในการใช้บริการ และ (3) เพื่อประเมินผลของคุณภาพการให้บริการที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของสมาชิกผู้ใช้บริการ ดำเนินการวิจัยโดยใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณ เก็บข้อมูลจากบุคลากรส่วนกลางของธนาคารออมสิน จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีทางสถิติผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดมีอิทธิพลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (2) คุณภาพการให้บริการโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง แต่การให้ความสำคัญกับบุคลากรและกระบวนการให้บริการ เช่น ความสามารถในการตอบสนอง การให้คำแนะนำที่ชัดเจน และการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของสมาชิก และ (3) การจัดการสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยเฉพาะความสะดวกสบายและความทันสมัยของสถานที่บริการ มีส่วนช่วยเพิ่มคุณภาพการให้บริการในภาพรวม

คำสำคัญ: ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ คุณภาพการให้บริการ ส่วนประสมทางการตลาด บริการสหกรณ์ บุคลากรธนาคาร กระบวนการบริการ สิ่งแวดล้อมทางกายภาพ

Abstract

The purposes of this study were (1) to determine the relationship between personal factors and user satisfaction with the services of the Government Savings Bank Employees' Savings Cooperative Limited, (2) to assess the influence of the seven elements of the marketing mix on user satisfaction, and (3) to evaluate the impact of service quality on user satisfaction. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from 400 personnel at the central office of the Government Savings Bank by using questionnaires. The data obtained were analyzed by statistical methods. The findings revealed that (1) product and promotion factors had a statistically significant impact on user satisfaction, (2) overall service quality was at a moderate

level, but personnel-related and service process elements—such as responsiveness, clarity of advice, and communication efficiency—had a positive effect on user satisfaction, and (3) physical facilities, particularly convenience and modernity, contributed to improved perceptions of service quality.

Keywords: User satisfaction, service quality, marketing mix, cooperative services, banking personnel, service process, physical environment

บทนำ

สหกรณ์ หมายถึง องค์กรที่จดทะเบียนและจัดตั้งขึ้นโดยกลุ่มบุคคลซึ่งประกอบอาชีพอยู่ในหน่วยงานเดียวกัน มีอาชีพเหมือนกัน หรืออาศัยอยู่ในพื้นที่ใกล้เคียงกัน โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจและสังคมของสมาชิก ผ่านกระบวนการช่วยเหลือตนเองและช่วยเหลือซึ่งกันและกัน ตามหลักการของสหกรณ์ ในประเทศไทย สหกรณ์ที่จดทะเบียนจัดตั้งขึ้นตามพระราชบัญญัติสหกรณ์ พ.ศ.2542 แบ่งออกเป็น 7 ประเภท ได้แก่ สหกรณ์การเกษตร สหกรณ์ประมง สหกรณ์นิคม สหกรณ์ร้านค้า สหกรณ์บริการ สหกรณ์ออมทรัพย์ และสหกรณ์เครดิตยูเนี่ยน (กรมตรวจบัญชีสหกรณ์, 2560) ธนาคารออมสินถือกำเนิดโดยพระราชประสงค์ของพระบาทสมเด็จพระมงกุฎเกล้าเจ้าอยู่หัว รัชกาลที่ 6 โดยทรงตราพระราชบัญญัติจัดตั้งคลังออมสินขึ้นเมื่อวันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2456 โดยมีพระราชปณิธานเพื่อให้คลังออมสินเป็นที่เก็บรักษาทรัพย์สินอย่างปลอดภัย และฝึกฝนให้ประชาชนรู้จักเก็บออมทรัพย์อย่างถูกวิธี ต่อมาใน พ.ศ.2489 พระบาทสมเด็จพระปรมินทรมหาภูมิพลอดุลยเดชได้โปรดเกล้าฯ ให้ยกฐานะคลังออมสินขึ้นเป็นธนาคารออมสิน และดำเนินการในรูปแบบธนาคารตั้งแต่วันที่ 1 เมษายน พ.ศ.2490 (ธนาคารออมสิน, 2567)

เพื่อสนับสนุนการดำเนินชีวิตของพนักงาน ธนาคารออมสินได้จัดตั้งสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เมื่อวันที่ 8 ธันวาคม พ.ศ.2525 และเริ่มดำเนินการเมื่อวันที่ 2 มกราคม พ.ศ.2526 โดยคุณดุษฎี สวัสดิ์-ชูโต ผู้อำนวยการธนาคารออมสินในขณะนั้น เป็นประธานกรรมการสหกรณ์คนแรก และมอบหมายให้คุณสรศักดิ์ พุทธรักษา ดำรงตำแหน่งกรรมการผู้จัดการคนแรก เพื่อให้สหกรณ์เป็นเครื่องมือสนับสนุนพนักงาน และสร้างผลประโยชน์สูงสุดแก่สมาชิก (สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน, 2566) อย่างไรก็ตาม สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ประสบปัญหาเกี่ยวกับสถานที่ให้บริการที่มีพื้นที่คับแคบไม่เพียงพอต่อการรองรับสมาชิกในกรณีที่มีผู้มาใช้บริการจำนวนมาก รวมถึงข้อจำกัดในด้านการบริหารงานและคุณภาพการให้บริการ เช่น ความล่าช้าในกระบวนการทำงาน และการขาดอุปกรณ์ที่ทันสมัย ส่งผลให้สมาชิกบางส่วนเกิดความไม่พึงพอใจ และส่งผลต่อความสำเร็จของการดำเนินงาน

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาความพึงพอใจในการใช้บริการของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อความพึงพอใจและหาแนวทางในการปรับปรุงการให้บริการให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ตอบสนองความต้องการของสมาชิก และยกระดับความพึงพอใจในการใช้บริการในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยส่วนบุคคลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
2. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎี

1. วชิรวัชร งามละม่อม (2558) กล่าวว่า ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ เป็นความหลากหลายด้านภูมิหลังของบุคคล ซึ่งได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ลักษณะโครงสร้างของร่างกาย ความอาวุโสในการทำงาน เป็นต้น โดยจะแสดงถึงความเป็นมาของแต่ละบุคคลจากอดีตถึงปัจจุบัน ในหน่วยงานหรือในองค์กรต่าง ๆ ซึ่งประกอบด้วยพนักงานหรือบุคลากรในระดับต่าง ๆ ซึ่งมีลักษณะพฤติกรรมการแสดงออกที่แตกต่างกันมีสาเหตุมาจากความแตกต่างทางด้านประชากรศาสตร์หรือภูมิหลังของบุคคล

2. หากผู้บริโภคจะพอใจในสินค้าหรือบริการแล้ว แต่ก็ยังไม่สามารถมีการยืนยันได้ว่าจะไม่มีการเปลี่ยนใจไปใช้สินค้าหรือบริการอื่นทดแทน การที่จะทำให้ผู้บริโภคมีความพึงพอใจในระดับที่สูง ก็จะช่วยลดอัตราการเปลี่ยนใจไปใช้ตรายี่ห้ออื่นได้ ดังนั้นผู้ประกอบการจึงต้องมีการศึกษาส่วนประสมทางการตลาด เพื่อให้สามารถปรับปรุงสินค้าหรือบริการเพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค หรือผู้รับบริการได้ โดยส่วนประสมทางการตลาด (Marketing mix) 7 P's (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, และศุภร เสรีรัตน์., 2546)

3. ทฤษฎีช่องว่างการให้บริการ (SERVQUAL Model) Zeithaml, Parasuraman, และ Berry (1985) กล่าวว่า เพื่อวัดและประเมินคุณภาพของการบริการโดยการระบุและวิเคราะห์ "ช่องว่าง" หรือ "Gap" ระหว่างความคาดหวังของลูกค้ากับการรับรู้ถึงประสบการณ์การบริการที่ได้รับจริง ๆ ทฤษฎีนี้เป็นหนึ่งในโมเดลที่มีอิทธิพลมากที่สุดในด้านการประเมินคุณภาพบริการและถูกนำไปใช้ในหลากหลายอุตสาหกรรม ทฤษฎีช่องว่างการ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

อานนท์ ธิลาว (2564) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าศูนย์บริการรถยนต์มาสด้าในกรุงเทพฯ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ รายได้ และระยะเวลาใช้รถ มีผลต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ปัจจัยด้านคุณภาพบริการ เช่น ความเป็นรูปธรรม ความเชื่อถือ การตอบสนอง และการเอาใจใส่ ก็มีผลกระทบเชิงบวกต่อความพึงพอใจ

สุดารัตน์ สิงหะมีชัย (2563) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารทหารไทยในเขตกรุงเทพมหานคร พบว่าความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยปัจจัยที่มีผล ได้แก่ คุณภาพบริการ บุคลากร อาคารสถานที่ และการเอาใจใส่

น้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าความพึงพอใจต่อคุณภาพบริการโดยรวมอยู่ในระดับมาก

รุ่งทิพย์ มณเทียร และคณะ (2560) ศึกษาความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย พบว่า เพศ สถานภาพ และรายได้ ส่งผลต่อระดับความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญ พร้อมเสนอแนวทางปรับปรุงด้านการประชาสัมพันธ์และการใช้เทคโนโลยี

นราธิป แนวคำดี, ณัฐวุฒิ หอมชื่น, และอำนวย แสงอรุณ (2562) ศึกษาความพึงพอใจของลูกค้าบริษัทพรอมิส พบว่าระดับความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยเฉพาะในด้านความน่าเชื่อถือ การตอบสนอง และการเอาใจใส่

อรษา ทิพย์เที่ยงแท้ และพิภพ วชังเงิน (2558) ศึกษาส่วนประสมทางการตลาดของธนาคารออมสินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ ราคา สถานที่ การส่งเสริมการตลาด บุคลากร และกระบวนการ มีผลต่อการใช้บริการ และแตกต่างกันตามกลุ่มประชากรศาสตร์

ชุติมณฑน์ เช้าเจริญ (2559) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย์ พบว่าปัจจัยด้านบุคลากร กระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ และความน่าเชื่อถือ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

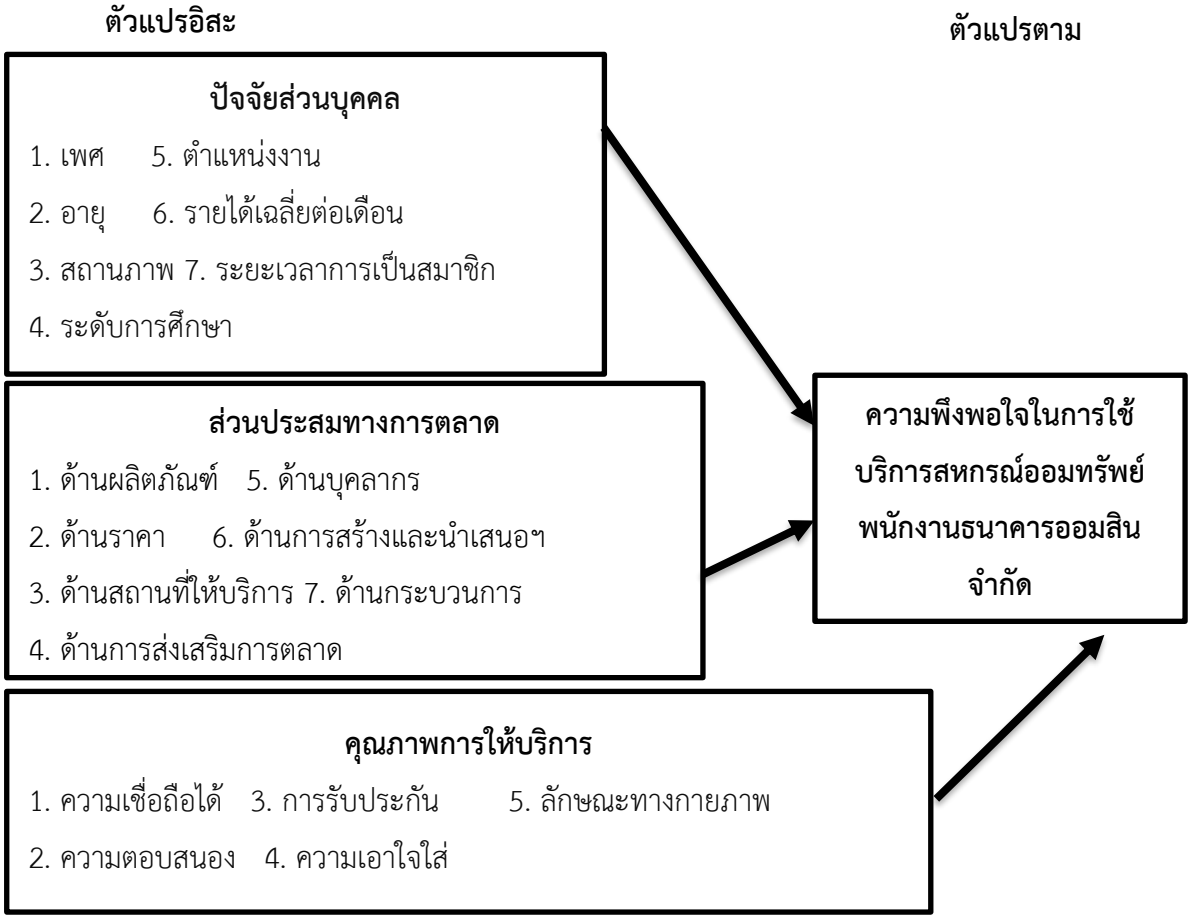

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง ความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด เป็นการศึกษาแบบวิจัยเชิงพรรณนา (Descriptive Research) ซึ่งเป็นการอธิบายความพึงพอใจในการใช้บริการของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงสำรวจ (Survey Research) เพื่อรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากกลุ่มตัวอย่างโดยใช้แบบสอบถามที่จัดทำขึ้นให้กลุ่มตัวอย่างกรอกแบบสอบถามด้วยตนเอง (Self-Administration Questionnaires) และการเก็บข้อมูลแบบทุติยภูมิ (Secondary Study) เพื่อศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงรายงานผลการดำเนินงานของสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัดประจำปี 2566 ประชากรในการใช้วิจัยครั้งนี้ คือ คือ บุคลากรส่วนกลาง ธนาคารออมสิน สำนักงานใหญ่ ที่ใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างโดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Nonprobability Sampling) ซึ่งผู้วิจัยจะเลือกใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) โดยใช้สูตรของ ทาโร่ ยามาเน่ (Taro Tayamane,1973) ผลจากการคำนวณ ผู้วิจัยต้องการจะเก็บกลุ่มตัวอย่างในการศึกษาครั้งนี้อยู่ที่จำนวน 400 คน วิธีการเก็บข้อมูล โดยแจกแบบสอบถามผ่านทางออนไลน์โดยใช้ Google From โดยดำเนินการแจกผ่านทาง Application Line ของพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ตอบข้อซักถามบางประการจากผู้ตอบ หลังจากนั้นรวบรวมแบบสอบถามและนำไปวิเคราะห์ เครื่องมือในการศึกษาวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถามโดยมีมาตรวัดแบบ Likert-Scale วัดระดับความเห็น 5 ระดับ

ผลการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล เช่น อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีผลต่อความพึงพอใจที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ โดยสมาชิกที่มีรายได้สูงกว่า 30,000 บาทต่อเดือนและมีประสบการณ์การเป็นสมาชิกนานกว่า 5 ปีมีระดับความพึงพอใจสูงกว่าเมื่อเทียบกับกลุ่มอื่น

2. ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน (7Ps) มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า ส่วนประสมทางการตลาดในด้านผลิตภัณฑ์ และ สถานที่ให้บริการ มีผลต่อความพึงพอใจสูงที่สุด โดยผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการของสมาชิกและสถานที่ที่สะดวกและปลอดภัยช่วยเสริมความพึงพอใจ ด้าน การส่งเสริมการตลาด และบุคลากร ก็มีผลในเชิงบวกต่อการตัดสินใจใช้บริการ

3. คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการในมิติ ความเชื่อถือได้ (Reliability) และความเอาใจใส่ (Empathy) มีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจ การตอบสนองอย่างรวดเร็วและการให้คำแนะนำที่ชัดเจนช่วยเพิ่มความไว้วางใจและความรู้สึกเชื่อมั่นของสมาชิก

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาเรื่องการศึกษาเรื่องความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด พบข้อมูลเชิงพรรณนาว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31-40 ปี มีสถานภาพโสด ระดับการศึกษาส่วนใหญ่สูงกว่าปริญญาตรี ตำแหน่งงานเป็นพนักงาน โดยรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001 – 30,000 บาท 60 และมีระยะเวลาการเป็นสมาชิกอยู่ในช่วง 10 - 15 ปี ร้อยละ 25.70 ในด้านปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด 7 ด้าน พบว่าทุกด้านได้รับความคิดเห็นในระดับมาก โดยเฉพาะด้านบุคลากรและการส่งเสริมการตลาด ขณะที่คุณภาพการให้บริการที่ศึกษาทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อถือได้ ความตอบสนอง การรับประกัน ความเอาใจใส่ และลักษณะทางกายภาพ มีความคิดเห็นในระดับมาก เช่นกัน ในส่วนของการวิเคราะห์เชิงอนุมาน ผลการทดสอบสมมติฐานที่ 1 เกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก พบว่าไม่มีปัจจัยใดที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติแสดงว่าความพึงพอใจไม่แตกต่างกันตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยผู้ใช้บริการในแต่ละกลุ่มมีระดับความพึงพอใจใกล้เคียงกัน สำหรับส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน พบว่าการทดสอบถดถอยเชิงพหุระบุว่ามีเพียงด้านผลิตภัณฑ์ และการส่งเสริมการตลาดเท่านั้นที่มีความสัมพันธ์เชิงบวกและมีนัยสำคัญทางสถิติของทั้งสองด้านนี้น้อยกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่าผู้ใช้บริการจะมีความพึงพอใจมากขึ้นหากมีการพัฒนาผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาดให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น ส่วนด้านอื่น ๆ ได้แก่ ราคา สถานที่ให้บริการ บุคลากร การสร้างและนำเสนอ และกระบวนการ ไม่มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจอย่างมีนัยสำคัญชี้ให้เห็นว่าปัจจัยหลักที่มีผลต่อความพึงพอใจคือด้านผลิตภัณฑ์และการส่งเสริมการตลาด ในขณะที่ปัจจัยด้านอื่น ๆ ไม่ได้มีบทบาทสำคัญเชิงนัยสำคัญ สุดท้าย คุณภาพการให้บริการ พบว่าการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพการให้บริการทั้ง 5 ด้าน ได้แก่ ความเชื่อถือได้ ความตอบสนอง การรับประกัน ความเอาใจใส่ และลักษณะทางกายภาพ ไม่มีความสัมพันธ์เชิงนัยสำคัญกับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ

การอภิปรายผลการศึกษา

ปัจจัยส่วนบุคคลที่แตกต่างกันที่ส่งผลต่อพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด แตกต่างกัน ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาการเป็นสมาชิก มีผลต่อระดับความพึงพอใจในการใช้บริการ โดยผู้ใช้บริการเพศหญิงมีความพึงพอใจสูงกว่าเพศชาย กลุ่มอายุ 31-40 ปีพึงพอใจสูงสุด ตามด้วยกลุ่มอายุ 51 ปีขึ้นไป และผู้ใช้บริการที่มีการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรีมีความพึงพอใจมากกว่ากลุ่มที่มีการศึกษาต่ำกว่า ส่วนใหญ่เป็นพนักงานประจำและมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001–30,000 บาท นอกจากนี้ สมาชิกที่ใช้บริการนานกว่า 10 ปีมีความพึงพอใจสูงกว่าเนื่องจากมีความเชื่อมั่นและได้รับประโยชน์จากการเป็นสมาชิกอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ผลการวิจัยยังสอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น งานของอานนท์ ธิลาว (2564) ที่พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล เช่น เพศและรายได้ มีผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการศูนย์รถยนต์ งานของสุดารัตน์ สิงหะมีชัย (2563) ที่พบว่าผู้ใช้บริการธนาคารทหารไทยที่มีรายได้ปานกลางมีความพึงพอใจสูง และงานของ

นราธิป แนวคำดี และคณะ (2562) ที่ระบุว่าปัจจัยด้านความมั่นใจ การเอาใจใส่ ความน่าเชื่อถือ และการตอบสนองต่อความต้องการมีผลต่อความพึงพอใจระดับสูง

ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้านมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด ด้านผลิตภัณฑ์ เช่น บริการเงินฝากและเงินกู้ที่ตอบโจทย์ความต้องการมีความพึงพอใจในระดับมาก สะท้อนว่าผลิตภัณฑ์เป็นไปตามความคาดหวังของลูกค้าซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของชุติมณฑน์ เช้าเจริญ (2559) แสดงให้เห็นว่าความหลากหลายและการออกแบบผลิตภัณฑ์ที่ตรงตามความต้องการลูกค้าจะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความภักดีในระยะยาว การสร้างผลิตภัณฑ์ที่เข้าใจลูกค้าและมีการปรับเปลี่ยนตามความต้องการของลูกค้าจะช่วยเพิ่มมูลค่าให้แก่สหกรณ์มากยิ่งขึ้น ต่อมาด้านราคา การตั้งราคาที่ยุติธรรม อัตราดอกเบี้ยที่เหมาะสมในผลิตภัณฑ์เงินฝากและเงินกู้ซึ่งได้รับการประเมินในระดับมาก แสดงถึงการคำนึงถึงความสามารถในการเข้าถึงของลูกค้า สอดคล้องกับการศึกษาของ อรษา ทิพย์เที่ยงแท้ และพิภพ วชังเงิน (2558) พบว่าในบริการทางการเงิน การให้ราคาที่เหมาะสมหรือคุ้มค่าเป็นปัจจัยสำคัญในการดึงดูดและรักษาลูกค้า เนื่องจากลูกค้าคาดหวังถึงการได้รับบริการที่คุ้มค่าและสามารถแข่งขันได้ โดยเฉพาะเมื่อเกี่ยวข้องกับอัตราดอกเบี้ยที่สอดคล้องกับตลาด ด้านสถานที่ให้บริการ สถานที่ตั้งของสหกรณ์ที่สะดวกในการเข้าถึงและตั้งอยู่ในทำเลที่หาได้ง่าย ทำให้ลูกค้ารู้สึกสะดวกและได้รับความสะดวก ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ อานนท์ ธิลาว (2564) ที่ระบุว่าการตั้งอยู่ในสถานที่ที่ลูกค้าสามารถเข้าถึงได้ง่ายมีผลในการเพิ่มนอกจากนี้การมีสถานที่ที่กว้างขวางและสะอาดทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายใจเมื่อมาใช้บริการ ด้านการส่งเสริมการตลาด เช่น การประชาสัมพันธ์ที่ครอบคลุมและของสมนาคุณในโอกาสพิเศษ มีผลต่อความพึงพอใจสูง สอดคล้องกับงานวิจัยของสุดารัตน์ สิงหะมีชัย (2563) แสดงว่าการส่งเสริมการตลาดที่ดีและการสื่อสารที่ทั่วถึงทำให้ลูกค้ารู้สึกถึงคุณค่าในการเป็นสมาชิกหรือผู้ใช้บริการของสหกรณ์ การใช้วิธีการประชาสัมพันธ์ที่ทันสมัยทำให้ลูกค้ารู้สึกว่ามีการติดต่อสื่อสารและการดูแลเอาใจใส่จากสหกรณ์ นอกจากนี้การส่งเสริมการขายยังช่วยสร้างความผูกพันระหว่างลูกค้าและสหกรณ์มากยิ่งขึ้น

คุณภาพการให้บริการมีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด จากผลการศึกษาพบว่า คุณภาพการให้บริการ เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจในการใช้บริการสหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด โดยคุณภาพการบริการในด้านต่าง ๆ เช่น ความน่าเชื่อถือ ลักษณะทางกายภาพ การรับประกัน ความเอาใจใส่ (empathy) และความตอบสนองล้วนมีบทบาทสำคัญ โดยเฉพาะด้านความน่าเชื่อถือที่ได้รับการตอบรับในระดับสูงสุดจากการเปิด-ปิดบริการอย่างแน่นอนและตรงเวลา ตามด้วยด้านลักษณะทางกายภาพที่เจ้าหน้าที่ให้บริการด้วยความสุภาพอ่อนน้อม ด้านการรับประกันที่ผู้ใช้บริการรู้สึกปลอดภัยเมื่อใช้บริการ และด้านการตอบสนองที่เจ้าหน้าที่มีความพร้อมและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการได้ดี ทั้งนี้ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยของ นราธิป แนวคำดี และคณะ (2562) ที่ศึกษาความพึงพอใจในการให้บริการของบริษัทพรอมิส (ประเทศไทย) พบว่าด้านความมั่นใจและการดูแลเอาใจใส่เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้า ซึ่งคล้ายคลึงกับการศึกษา

นี้ที่คุณภาพการบริการในด้านความน่าเชื่อถือและความเอาใจใส่ส่งผลให้ผู้ใช้บริการของสหกรณ์รู้สึกมั่นใจและพึงพอใจในการบริการ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งนี้

ข้อเสนอแนะจากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าปัจจัยบางด้านมีผลอย่างมีนัยสำคัญต่อความพึงพอใจของสมาชิก เช่น ผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการตลาด บุคลากร กระบวนการ และ สถานที่ให้บริการ โดยรวมจะเสนอแนะให้ มีการพัฒนาผลิตภันฑ์ให้มีความหลากหลาย เน้นการประชาสัมพันธ์ที่เข้าถึงสมาชิก พัฒนาทักษะเจ้าหน้าที่ในการให้บริการ ปรับปรุงกระบวนการให้มีความรวดเร็ว เพิ่มพื้นที่ในการให้บริการ ตกแต่งสำนักงานให้ทันสมัย และสุดท้ายต้องปรับปรุงความน่าเชื่อถือและการตอบสนองโดยการให้ข้อมูลแก้สมาชิกราบถ้วนถูกต้อง

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งต่อไปเพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครอบคลุมและละเอียดมากยิ่งขึ้น ต้องศึกษาปัจจัยการพัฒนาการบริการเพิ่มเติม และใช้การวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อเก็บข้อมูลเชิงลึก ทั้งต้องขยายขอบเขตประชากรให้ใหญ่ขึ้น สุดท้ายอาจวิเคราะห์ไปในเรื่องความภักดีของสมาชิก

บรรณานุกรม

กรมตรวจบัญชีสหกรณ์. (2560). *ประเภทของสหกรณ์*. กรมตรวจบัญชีสหกรณ์.

ชุติมณฑน์ เช้าเจริญ. (2559). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของลูกค้าในการใช้บริการธนาคารไทยพาณิชย* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต,มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5802031103_5189_3944.pdf

ธนาคารออมสิน. (2567). *ประวัติธนาคารออมสิน*. ธนาคารออมสิน.

นราธิป แนวคำดี, ณัฐวุฒิ หอมชื่น, และ อำนวย แสงอรุณ. (2562). ความพึงพอใจของลูกค้าบริษัทพรอมิส (ประเทศไทย) จำกัด. *วารสารบริหารธุรกิจและเศรษฐศาสตร์*, *10*(2), 22–33. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/JMSNPRU/article/download/232420/158799

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). *ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม* [วิทยานิพนธ์, มหาวิทยาลัยมหาสารคาม]. https://so14.tci-thaijo.org/index.php/TSULJ/article/view/380

รุ่งทิพย์ มณเทียร, ณัชชา กริ่มใจ, และชนิดา ดีสุขอนันต์ (2560). ความพึงพอใจของสมาชิกสหกรณ์ออมทรัพย์มหาวิทยาลัยมหามกุฏราชวิทยาลัย. *วารสารสหกรณ์ศึกษา, 5*(1), 30–41. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/IARJ/article/view/266345

สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด. (2566). *รายงานผลการดำเนินงานประจำปี 2566*. สหกรณ์ออมทรัพย์พนักงานธนาคารออมสิน จำกัด.

สุดารัตน์ สิงหะมีชัย. (2563). *ความพึงพอใจของลูกค้าธนาคารทหารไทยในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์, วิทยาลัยการจัดการ, มหาวิทยาลัยพะเยา]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sat16/6114060059.pdf

ศิริวรรณ เสรีรัตน์, ปริญ ลักษิตานนท์, และ ศุภร เสรีรัตน์. (2546). *การบริหารการตลาดยุคใหม่*. บริษัท ธีระฟิล์ม และไซเท็กซ์.

อานนท์ ธิลาว. (2564). *ความพึงพอใจของลูกค้าต่อศูนย์บริการรถยนต์มาสด้าในเขตกรุงเทพมหานคร* [รายงานการวิจัย, วิทยาลัยเทคโนโลยีไทยบริหารธุรกิจ]. http://www.ba-abstract.ru.ac.th/AbstractPdf/2564-2-1_1644204087.pdf

อรษา ทิพย์เที่ยงแท้, และ พิภพ วชังเงิน. (2558). *ส่วนประสมทางการตลาดของธนาคารออมสินในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์*. วารสารวิชาการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี, *4*(1), 45–58. https://ojs.kmutnb.ac.th/index.php/faa/article/viewFile/788/733

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York, NY: Harper & Row.

Zeithaml, V. A., Parasuraman, A., & Berry, L. L. (1985). *Problems and strategies in services marketing*. Journal of Marketing, *49*(2), 33–46.

แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี

Motivation Affecting the Staffs Performance in Chonburi Municipality

กนกพร วรรณสูญ[1] สมพงษ์ อัศวริยธิปัติ[2] และ ธนสร กิรัมย์[3]

Kanokporn Vannasoon[1] Sompong Aussawarithipat[2] and Tanasorn Girum[3]

นักศึกษาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต[1], อาจารย์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต[2,3]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ[1,3], สถาบันเทคโนโลยีการบินและอวกาศ[2]

E-mail: kanokporn.va@rmutto.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี (2) ศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี (3) เปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล (4) ศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้เป็นบุคคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีจำนวน 220 คน โดยใช้วิธีการสุ่มแบบง่าย เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาเป็นแบบสอบถามแบบประมาณค่า 5 ระดับ สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การทดสอบสมมติฐานใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว และ การวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยพบว่า (1) แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก และปัจจัยค้ำจุนในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (2) ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก (3) ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน (4) ปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี

คำสำคัญ : ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน เทศบาล

Abstract

This research is a quantitative research with the objective of (1) Study of motivation in working of personnel of Chonburi Municipality (2) Study of the performance efficiency of personnel of Chonburi Municipality (3) Comparative study of the efficiency level of personnel in Chonburi Municipality classified by personal factors (4) Study of motivational factors affecting the performance of personnel in Chonburi Municipality The sample group used in

the study was 220 personnel of Chonburi Municipality using a simple random sampling method. The instrument used in the study was a 5-level rating questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation. Hypothesis testing used one-way analysis of variance and multiple regression analysis. The research results found that (1) The motivating factors affecting the overall performance of Chonburi Municipality personnel are at a high level, and the supporting factors affecting the overall performance of Chonburi Municipality personnel are at a high level. (2) The overall performance efficiency of Chonburi Municipality personnel is at a high level. (3) The results of the comparison of the performance of Chonburi Municipality personnel classified by gender, age, education level, marital status, average monthly income, position type, and length of employment were not different overall. (4) The motivating factors and supporting factors influence the work performance efficiency of personnel in Chonburi Municipality.

Keywords: Motivational factors, supporting factors, performance, municipality

บทนำ

กระทรวงมหาดไทยมีทิศทางการดำเนินงานที่ชัดเจนที่สอดคล้องเชื่อมโยงกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บทภายใต้ยุทธศาสตร์ชาติ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภา เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) และบริบทที่เกี่ยวข้องรวมทั้งใช้เป็นแนวทางในการขับเคลื่อนการดำเนินงาน และการติดตามประเมินผลได้อย่างมีประสิทธิภาพและบรรลุผลสัมฤทธิ์ ซึ่งเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี โดยกระทรวงฯ มีแนวทางในการติดตามและประเมินผลการดำเนินตามแผนปฏิบัติราชการรายปี (2567) ดังนี้ 1) การพัฒนาระบบติดตามและการประเมินผลการดำเนินงานตามแผนปฏิบัติราชการ 2) การเชื่อมโยงและสนับสนุนระบบการติดตามและประเมินผลต่าง ๆ ในระดับชาติ 3) การบริหารผลการปฏิบัติงาน ซึ่งประกอบด้วย การวางแผนการปฏิบัติงาน การติดตามผลการปฏิบัติงาน การพัฒนาผลการปฏิบัติงาน และการประเมินผลการปฏิบัติงาน โดยมีการประเมินผลการปฏิบัติงานของบุคลากรในทุก 6 เดือน เพื่อให้ทราบผลการปฏิบัติงานและพร้อมปรับเปลี่ยนการปฏิบัติงานหากมีปัญหาเกิดขึ้น 4) การทบทวนและปรับปรุงแผนการปฏิบัติราชการ ให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลงไป (สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย, ออนไลน์: 2567) องค์การบริหารส่วนท้องถิ่นมีรูปแบบการปกครองที่มีความสำคัญในทางการเมืองและการปกครองของชุมชน การพัฒนาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น มีวัตถุประสงค์เพื่อให้การบริหารจัดการองค์กร สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชน การพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดชลบุรี มุ่งตอบสนองความต้องการของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งถือเป็นจุดเริ่มต้นของการพัฒนาในภาพรวมของจังหวัดชลบุรี เพื่อ

นำไปสู่การจัดสรรงบประมาณตามแผนงาน/ โครงการที่กำหนดไว้ตามความต้องการของประชาชนอย่างแท้จริง (เทศบาลเมืองชลบุรี, ออนไลน์: 2567)

เทศบาลเมืองชลบุรี เป็นเทศบาลหนึ่งที่ให้ความสนใจและความสำคัญกับประชาชนในพื้นที่ จากการศึกษาข้อมูลประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในเทศบาลเมืองชลบุรี ยังไม่เป็นไปตามนโยบายที่กำหนด ในประเด็นที่เกี่ยวกับการให้บริการตามความต้องการของประชาชน ตลอดจนแนวทางการพัฒนาที่เหมาะสมกับสภาพพื้นที่ในภาพรวมของจังหวัด มีปัญหาและอุปสรรคในการดำเนินการ ดังนี้ 1) การติดต่อสื่อสาร ข้อมูลข่าวสารระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นกับประชาชนในท้องถิ่น 2) โครงการที่มาจากแผนพัฒนาขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และโครงการที่มาจากกระบวนการที่ได้จากทำประชาคมในท้องถิ่น บางโครงการไม่มีความพร้อมในการดำเนินการ เช่น บุคลากรเทศบาลขาดทักษะในการสื่อสารกับประชาชน รวมถึงขาดทักษะในการวิเคราะห์ความต้องการของประชาชนในชุมชนทำให้ไม่สามารถดำเนินโครงการ หรือจัดทำโครงการที่สะท้อนความต้องการที่แท้จริงของชุมชนได้ (ฉัตรมงคล หอมเลิศนลิน, การสื่อสารส่วนบุคคล, 2 สิงหาคม 2567)

จากข้อมูลข้างต้น จะเห็นว่าแรงจูงใจมีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร จึงเป็นเหตุผลให้ผู้วิจัยเลือกศึกษาแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี ทั้งนี้ผลที่ได้สามารถนำไปพัฒนาและปรับปรุงการบริหารงานบุคลากรให้มีประสิทธิภาพ เกิดประสิทธิผลเสริมสร้างขวัญและกำลังใจ รวมถึงแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในการพัฒนางานเพื่อบริการผู้มาติดต่อต่อไปในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี
3. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรีจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
4. เพื่อศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดในการวิจัย ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน นอกจากนี้ได้ศึกษางานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด) (2561) และสุภารัตน์ กุลโชติ (2566) โดยนำมาพัฒนาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการศึกษวิจัย ดังนี้

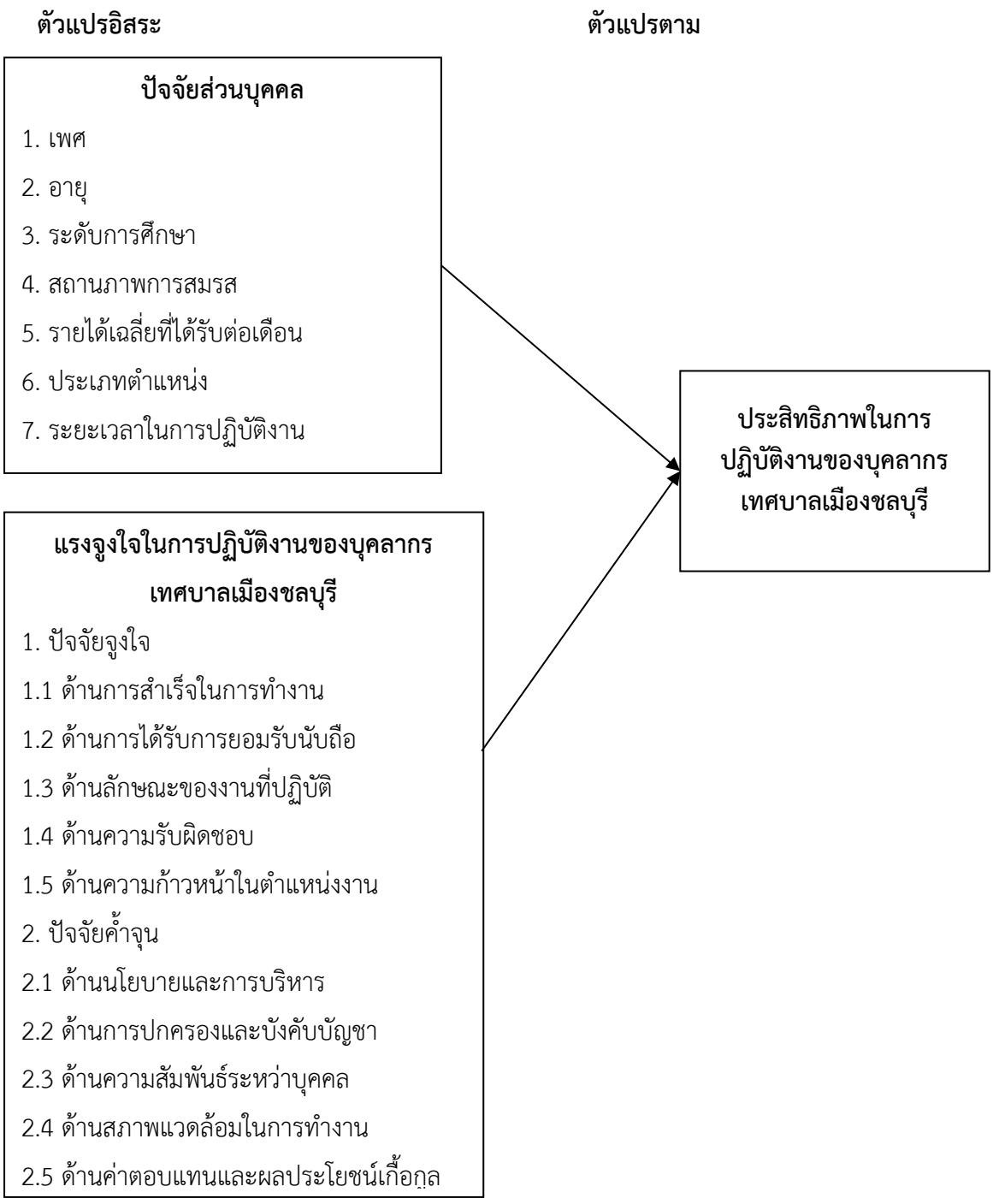

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

การทบทวนวรรณกรรม

ทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

จากการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดที่เกี่ยวข้องดังนี้ พระมหาคณาธิป จันทร์สง่า (2561) ได้ให้ความหมายของประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานว่าเป็น ความสามารถ

ในการปฏิบัติงานตามหน้าที่ ความรับผิดชอบให้สำเร็จลุล่วงอย่างถูกต้อง รวดเร็ว และทันตามกำหนดเวลา โดยการใช้ความรู้ความสามารถ ทักษะ ตลอดจนทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด การใช้ทรัพยากรเช่น บุคลากร งบประมาณอย่างจำกัดในการให้บริการกับผู้รับบริการจนเกิดความพึงพอใจมากที่สุด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กร หากแต่ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานนั้น จะมีมากหรือน้อยก็ขึ้นอยู่กับปัจจัยต่าง ๆ

บัณฑิตา ลาภาพันธ์ (2564) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ว่า ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานคือ ความสามารถในการปฏิบัติงานเพื่อมุ่งให้เกิดความสำเร็จ บรรลุตามวัตถุประสงค์ของการปฏิบัติงาน ที่จำเป็นต้องอาศัยการบริหารจัดการทรัพยากรในการปฏิบัติงานอย่างคุ้มค่า ประหยัด เกิดประโยชน์สูงสุด สามารถให้การปฏิบัติงานของพนักงานมีประสิทธิภาพสูง งานมีคุณภาพ องค์กรจึงต้องมีทั้งประสิทธิภาพและประสิทธิผลควบคู่กันไป

ศุภฤกษ์ โคตรทอง (2565) ได้ให้ความหมายของ ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ว่าเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน แต่ละบุคคลจะมีไม่เหมือนกันแล้วแต่สภาพภูมิหลังของแต่ละบุคคล ซึ่งมีอยู่หลายปัจจัย เช่น สิ่งแวดล้อมภายนอก ได้แก่ สภาพเศรษฐกิจ สังคม และการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี เป็นต้น สิ่งแวดล้อมภายในองค์กร ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ ทิศทางการดำเนินงานขององค์กร วัฒนธรรมองค์กร และบรรยากาศการทำงาน เป็นต้น ปัจจัยขององค์กร ได้แก่ อาคาร สถานที่ เครื่องมือที่ใช้ในการปฏิบัติงาน และศักยภาพของบุคลากร เป็นต้น ส่วนปัจจัยค้ำจุน เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคลากรมีแรงจูงใจในการปฏิบัติหน้าที่ ได้แก่ เงินเดือน ความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน สภาพแวดล้อม และความมั่นคง เป็นต้น

จากการศึกษาประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้วิจัยสรุปได้ว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน คือ ผลที่เกิดจากการได้รับแรงจูงใจของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในด้าน 1) ด้านการสำเร็จในการทำงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบ 5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน และผลที่เกิดจาก 1) ด้านนโยบายและการบริหาร 2) ด้านการปกครองและบังคับบัญชา 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่าบุคคล 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ที่ส่งผลให้บุคลากรของเทศบาลปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดไว้ตามตำแหน่งหน้าที่และความรับผิดชอบตามภาระงาน โดยส่งผลต่อความสำเร็จของงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

จุฑารัตน์ ดีวิ (2560) ได้ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเมืองพัทยา ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเมืองพัทยา โดยรวมอยู่ระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเมืองพัทยาอยู่ในระดับมากทุกด้าน ได้แก่ ด้านการเจริญเติบโต ด้านความรับผิดชอบ ด้านการบังคับบัญชา ด้านลักษณะงาน ด้านความสำเร็จของงาน ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งการงาน ด้านเงื่อนไขการทำงาน ด้านสถานภาพในการทำงาน ด้านความมั่นคงในการทำงาน ด้านความสัมพันธ์กับเพื่อนร่วมงาน ด้านเงินเดือนหรือค่าจ้าง และด้านชีวิตส่วนตัว ด้านการได้รับยอมรับ ด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชา และด้านนโยบายการบริหารงานของเมืองพัทยาตามลำดับ ผลการทดสอบสมมติฐานพบว่า บุคลากรสังกัดเมืองพัทยาที่มีเพศต่างกันมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานไม่แตกต่างกัน

และพบว่า บุคลากรสังกัดเมืองพัทยาที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง รายได้และประสบการณ์ทำงานต่างกัน มีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ .05

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด) (2561) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า 1) ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยรวมอยู่ในระดับมาก 2) ผลการเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลพบว่า พนักงานมีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานโดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน 3) ปัญหา อุปสรรค แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว คือ ผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานขาดความจริงใจ ไม่ให้ความสนใจในการดูแลเอาใจใส่ และไม่ช่วยแก้ไขปัญหาเมื่อมีปัญหาในการปฏิบัติงาน อีกทั้งผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานใช้อารมณ์มากกว่าความคิด ทำให้เกิดความขัดแย้งภายในหน่วยงาน บรรยากาศในการทำงานหมดไป นอกจากนี้ยังขาดการกระจายงานให้เหมาะสม ทำให้พนักงานได้รับงานเกินขีดความสามารถ ทำให้งานที่ได้รับมอบหมายไม่สำเร็จตามเวลา ตลอดจนเงินเดือนที่ได้รับไม่เหมาะสมกับปริมาณงานและความรับผิดชอบ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ คือ บุคลากรของเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี จำนวน 488 คน ที่มา: แผนอัตรากำลัง 3 ปี ของเทศบาลเมืองชลบุรี อำเภอเมืองชลบุรี จังหวัดชลบุรี ประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2567 – 2569 กองการเจ้าหน้าที่ (ข้อมูล ณ วันที่ 1 ตุลาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่าง การคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างในการศึกษานี้ ได้ใช้สูตรการคำนวณหาขนาดของกลุ่มตัวอย่างแบบทราบจำนวนประชากร ของ Taro Yamane (1967) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นที่ 95% และกำหนดระดับความผิดพลาดไม่เกิน 0.05 ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลเท่ากับ 220 คน โดยใช้วิธีการสุ่มอย่างง่าย (Simple Random Sampling)

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ โดยเก็บข้อมูลจากเทศบาลเมืองชลบุรี แบบสอบถามเป็นแบบชนิดเลือกตอบ และแบบประมาณค่า ซึ่งผู้วิจัยได้สร้างขึ้นจากแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ รวมทั้งงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาใช้เป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม โดยลักษณะคำถามเป็นแบบปลายปิด โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 4 ส่วน คือ

ส่วนที่ 1 เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 2 เกี่ยวกับปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านการสำเร็จของงาน 2) ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ 3) ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ 4) ด้านความรับผิดชอบ

5) ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน

ส่วนที่ 3 เกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale) แบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังนี้ 1) ด้านนโยบายและการบริหาร 2) ด้านการปกครองและบังคับบัญชา 3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล 4) ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน 5) ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล

ส่วนที่ 4 เกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating Scale)

การทดสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ในการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบดังนี้

2.1 ผู้วิจัยนำแบบสอบถามที่พัฒนาขึ้นจากแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยส่วนบุคคล และแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน โดยนำไปปรึกษาอาจารย์ที่ปรึกษาเพื่อตรวจสอบข้อคำถามว่าครอบคลุมเนื้อหาและเป็นไปตามวัตถุประสงค์ของการวิจัยหรือไม่

2.2 นำแบบสอบถามมาทดสอบเพื่อหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน เป็นผู้ประเมินข้อคำถามในแต่ละข้อว่ามีความสอดคล้อง เหมาะสมกับสิ่งที่ต้องการวัดในแต่ละด้าน และตรงประเด็นที่ต้องการศึกษาตามวัตถุประสงค์ของการวิจัย นิยามศัพท์เฉพาะหรือไม่ โดยทำการหาค่าความสอดคล้องภายในของแบบสอบถาม โดยใช้สูตรการคำนวณหาค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Item - objective congruence index: IOC) เมื่อนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ประเมินความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาพบว่าค่าความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาขอข้อคำถามแต่ละข้อมีค่าอยู่ระหว่าง 0.67 – 1.00 ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้วิจัยสามารถนำข้อคำถามไปดำเนินการในข้อต่อไปได้

2.3 จากนั้นดำเนินการหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยผู้วิจัยได้กำหนดจำนวนแบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลกับบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยจำนวนกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาเพื่อหาค่าความเชื่อมั่น จำนวน 30 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นคนละกลุ่มกับกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษา โดยการใช้สูตรการหาค่าสัมประสิทธิ์อัลฟ่าของครอนบัค (Cronbach’s Alpha Coefficient) หลังจากผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามพบว่า ค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับอยู่ที่ 0.839

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นบุคลากรของเทศบาลเมืองชลบุรี ในการเก็บข้อมูลผู้วิจัยใช้การแจกแบบสอบถามด้วยตนเอง เพื่อให้ได้ข้อมูลครบตามจำนวนกลุ่มตัวอย่าง โดยดำเนินการดังนี้

1. ทำหนังสือขอความอนุเคราะห์ไปยังเทศบาลเมืองชลบุรี เพื่อขออนุญาตเก็บข้อมูล
2. เตรียมแบบสอบถามที่จะใช้ในการเก็บข้อมูลให้เพียงพอและอยู่ในสภาพที่เรียบร้อย
3. ผู้วิจัยดำเนินการแจกแบบสอบถามตามกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 220 ชุด ในช่วงเดือน มกราคม 2568

4. ผู้วิจัยทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา หากมีความสมบูรณ์ครบถ้วนจึงนำไปใช้วิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ของการศึกษาวิจัยต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผลข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลหลังจากเก็บรวบรวมข้อมูลเสร็จเรียบร้อย ผู้วิจัยได้ตรวจสอบข้อมูลจากนั้นกำหนดรหัสลงข้อมูลในโปรแกรมสำเร็จทางสถิติเพื่อการวิจัยด้านสังคมศาสตร์และการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับดังนี้

1. สถิติเชิงพรรณนา ใช้เพื่อการบรรยายลักษณะของข้อมูลโดยวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา มีดังนี้

1.1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การหาค่าความถี่ และค่าร้อยละ

1.2 แรงจูงใจที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 1

1.3 ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ใช้การหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 2

2. สถิติเชิงอนุมาน ใช้ในการทดสอบสมมติฐานในการวิจัย โดยกำหนดระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ผู้วิจัยดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

2.1 การเปรียบเทียบประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล โดยการทดสอบความแตกต่างของปัจจัยส่วนบุคคล ผู้วิจัยใช้การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อหาคำตอบ เมื่อพบความแตกต่างของข้อมูลจะใช้ การเปรียบเทียบรายคู่ต่อด้วยวิธีการแบบ LSD เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 3

2.2 สำหรับการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ใช้การวิเคราะห์หาค่าถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อหาคำตอบตามวัตถุประสงค์ข้อที่ 4

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

จากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยทำแบบสอบถามฉบับสมบูรณ์ จำนวน 220 ชุด ผู้วิจัยนำเสนอตามวัตถุประสงค์ในการศึกษาดังนี้

1. ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม

ผู้ตอบแบบสอบถามพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 144 คน คิดเป็นร้อยละ 65.45 มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 64.54 มีสถานภาพการสมรสอยู่ในกลุ่ม โสด จำนวน 127 คน คิดเป็นร้อยละ 57.73 มีอายุในกลุ่ม Gen y (อายุระหว่าง 28-43 ปี) จำนวน 116 คน คิดเป็นร้อยละ 52.73 โดยมีตำแหน่งเป็นพนักงานจ้างตามภารกิจจำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 42.27 มีระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ระหว่าง 1-4 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 39.10 และมีรายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือนอยู่ระหว่าง 15,001-20,000 บาท จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 38.18 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 4.05, SD. = 0.52) เมื่อพิจารณาปัจจัยจูงใจรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยได้ดังนี้ ด้านความสำเร็จในการทำงาน รองลงมาด้านความรับผิดชอบ ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ และด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งหน้าที่การงาน ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่า ปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.85, SD. = 0.64) เมื่อพิจารณาปัจจัยค้ำจุนรายด้าน โดยเรียงลำดับค่าเฉลี่ยจากมากไปหาน้อยเป็นรายด้านพบว่า ปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานอยู่ในระดับมากทุกด้าน ดังนี้ ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล รองลงมาด้านนโยบายและการบริหาร ด้านการปกครองและการบังคับบัญชา ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงานและด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ตามลำดับ

4. ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ประเภทตำแหน่ง ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน

5. ผลการศึกษาปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองชลบุรี แสดงดังตารางที่ 1-2

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ระหว่างปัจจัยจูงใจกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี (Enter Regression)

	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี				
ตัวแปร	**B**	**SE_b**	**β**	**t**	**Sig**
ค่าคงที่ (Constant)	0.229	0.279		0.819	0.414
ด้านความสำเร็จในการทำงาน (X_1)	0.264	0.102	0.208	2.592	0.010*
ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ (X_2)	0.075	0.080	0.068	0.931	0.353
ด้านลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (X_3)	0.031	0.085	0.028	0.369	0.713
ด้านความรับผิดชอบ (X_4)	0.399	0.092	0.338	4.353	0.000*
ด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน (X_5)	0.165	0.085	0.157	1.939	0.054*
R = 0.700 R^2 = 0.489 SE = 0.511 F = 41.039 Sig. = 0.000					

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 1 พบว่า เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบ Enter ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีที่เป็นปัจจัยจูงใจคือ แรงจูงใจด้านความสำเร็จในงาน แรงจูงใจในด้านความรับผิดชอบ แรงจูงใจในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ได้ร้อยละ 48.90 (R^2 = 0.489) มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 51.10 จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่า ปัจจัยจูงใจ ประกอบด้วย แรงจูงใจด้านความสำเร็จในงาน แรงจูงใจในด้านความรับผิดชอบ แรงจูงใจในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.229 + 0.264_{X1} + 0.399_{X4} + 0.165_{X5}$$

ตารางที่ 2 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยของตัวแปรพยากรณ์ระหว่างปัจจัยค้ำจุนกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในรูปคะแนนดิบ (b) และคะแนนมาตรฐาน (β) ของสมการถดถอยพหุคูณ ด้วยวิธี (Enter Regression)

	ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี				
ตัวแปร	**B**	**SE_b**	**β**	**t**	**Sig**
ค่าคงที่ (Constant)	0.919	0.213		4.306	0.000*
ด้านนโยบายและการบริหาร (X_6)	0.375	0.084	0.359	4.448	0.000*
ด้านการปกครองและบังคับบัญชา (X_7)	0.035	0.077	0.038	0.457	0.648
ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล (X_8)	0.266	0.076	0.273	3.522	0.001*
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน (X_9)	0.007	0.075	0.008	0.099	0.921
ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล (X_{10})	0.123	0.058	0.150	2.129	0.034*
R = 0.723 R^2 = 0.523 SE = 0.494 F = 46.974 Sig. = 0.000					

* $p < 0.05$

จากตารางที่ 2 พบว่า เมื่อวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณแบบ Enter ตัวแปรพยากรณ์ที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีที่เป็นปัจจัยค้ำจุนคือ ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล

ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ได้ร้อยละ 52.30 (R^2 = 0.523) มีความคลาดเคลื่อนร้อยละ 49.40 จึงยอมรับสมมติฐานที่ว่าปัจจัยค้ำจุน ประกอบด้วย ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี โดยสามารถสร้างสมการพยากรณ์ได้ดังนี้

$$\hat{Y} = 0.919 + 0.375_{X6} + 0.266_{X8} + 0.123_{X10}$$

อภิปรายผล

ผลจากการวิเคราะห์ข้อมูลผู้วิจัยสามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีได้ดำเนินงานที่ได้รับมอบหมายให้บรรลุเป้าหมาย และได้ความไว้วางใจในการปฏิบัติงานจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน รวมทั้งได้รับการส่งเสริม สนับสนุนให้มีความก้าวหน้าในหน้าที่การงานในตำแหน่งให้สูงขึ้นไปตามความเหมาะสมของแต่ละบุคคล โดยสอดคล้องกับงานวิจัยของพระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด) (2561) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว ผลการวิจัยพบว่า ระดับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก (M = 3.59)

ปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีมีความสัมพันธ์ในการปฏิบัติงานระหว่างผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงานดี สถานที่ทำงานมีสภาพแวดล้อมในที่ปลอดโปร่งเอื้ออำนวยต่อการปฏิบัติงาน รวมทั้งการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมกับการปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอาภาวี เรืองรุ่ง (2566) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ด้านปัจจัยค้ำจุนในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคลากรของเทศบาลเมืองชลบุรีปฏิบัติงานได้ตามเป้าหมายที่กำหนดและมีความรับผิดชอบตามภาระงาน โดยส่งผลต่อความสำเร็จของงานทั้งในเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัย อาภาวี เรืองรุ่ง (2566) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีจำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวมไม่แตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคคลากรที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพการสมรส รายได้เฉลี่ยที่ได้รับต่อเดือน ระยะเวลาในการปฏิบัติงาน สามารถพัฒนาการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ บรรลุวัตถุประสงค์ของงานที่กำหนดไว้ได้ซึ่งอาจเกิดจากความสนใจและความต้องการในการปฏิบัติงานเบื้องต้นตั้งแต่เริ่มบรรจุเข้าทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กัลยากร สิทธิวงษ์ (2566) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษาศาลแขวงนครสวรรค์ ผลการศึกษาพบว่า ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรศาลแขวงนครสวรรค์ จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประเภทบุคลากร อายุการทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันทุกด้านมีประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานในภาพรวมและรายด้านแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีประเภทตำแหน่งต่างกัน ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานโดยรวมแตกต่างกัน ซึ่งอธิบายได้ว่า บุคคลากรที่มีตำแหน่งงานที่แตกต่างกัน มีภาระหน้าที่ความรับผิดชอบที่แตกต่างกัน จึงทำให้ผลการปฏิบัติงานในแต่ละตำแหน่งบรรลุผลต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กรุณา สุวรรณคำ (2564) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 1 ผลการศึกษาพบว่า บุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 1 ที่มีอายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน ระยะเวลาที่ปฏิบัติงาน (อายุราชการ) และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันทำให้ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 1 โดยภาพรวมต่างกัน

ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ประกอบด้วย แรงจูงใจด้านความสำเร็จในงาน แรงจูงใจในด้านความรับผิดชอบ แรงจูงใจในด้านความก้าวหน้าในตำแหน่งงาน ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ได้ร้อยละ 48.90 (R^2 = 0.489) ซึ่งสอดคล้องกับ ปริณดา ปันหล้า อัศนีย์ ณ น่าน และศศิชา วงศ์ไชย (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยจูงใจด้านการยอมรับและความรับผิดชอบส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ประกอบด้วย ด้านนโยบายและการบริหาร ด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล และด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์เกื้อกูล ซึ่งสามารถเป็นตัวทำนายประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ได้ร้อยละ 52.30 (R^2 = 0.523) ซึ่งสอดคล้องกับ ปริณดา ปันหล้า อัศนีย์ ณ น่าน และศศิชา วงศ์ไชย (2566) ที่ศึกษาเรื่อง ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5 ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยค้ำจุนด้านความสัมพันธ์กับผู้บังคับบัญชาและด้านสภาพชีวิตส่วนตัวส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

1. ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการศึกษาไปใช้ประโยชน์

1.1 ผลการศึกษาปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งพบว่าแรงจูงใจในด้านความสำเร็จในการทำงาน มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรก ดังนั้น เทศบาลเมืองชลบุรี ควรดำเนินการในการส่งเสริมให้บุคลากรมีความรู้ ทักษะที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงานด้วยการส่งเสริม สนับสนุนด้วยการฝึกอบรม การศึกษาดูงานนอกสถานที่เพื่อนำความรู้ที่ได้มาใช้ในการสร้างความสำเร็จในการทำงาน

1.2 ผลการศึกษาปัจจัยค้ำจุนที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพของการปฏิบัติงานของบุคคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี ซึ่งพบว่าแรงจูงใจในด้านความสัมพันธ์ระหว่างบุคคล มีค่าเฉลี่ยอยู่ในลำดับแรกดังนั้น

เทศบาลเมืองชลบุรีควรให้ความสำคัญกับการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลด้วยการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ดีเกี่ยวกับการติดต่อสื่อสารระหว่างบุคคลากรในทุกระดับ ส่งเสริมให้เกิดกิจกรรมเพื่อสร้างความสามัคคีในหมู่บุคคลากร เช่น กิจกรรมกีฬาสัมพันธ์ กิจกรรมในวันสำคัญต่าง ๆ ได้แก่ กิจกรรมวันปีใหม่ กิจกรรมวันสงกรานต์ เป็นต้น

2. ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมด้วยวิธีการศึกษาเชิงคุณภาพ โดยอาจใช้วิธีการสัมภาษณ์พนักงานเทศบาลเพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

2.2 ควรศึกษาเปรียบเทียบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคคลากรเทศบาลเมืองชลบุรีกับเทศบาลอื่น เพื่อให้ทราบแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่แท้จริงของบุคลากร

2.3 ควรศึกษาความต้องการของบุคคลากรที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดประสิทธิภาพในการทำงานตามตำแหน่งงาน ฝ่ายงาน ของเทศบาล

2.4 ควรศึกษาสภาพที่คาดหวังของประชาชนและสภาพที่เป็นจริงตามความคิดเห็นของประชาชนในการเข้ารับบริการจากบุคคลากรของเทศบาล

บรรณานุกรม

กรุณา สุวรรณคำ. (2564). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร สำนักงานสรรพากรพื้นที่สมุทรปราการ 1* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบัญชี ไม่ได้ตีพิมพ์]. บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

กัลยากร สิทธิวงษ์. (2566). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร กรณีศึกษาศาลแขวงนครสวรรค์*[รายงานทางวิชาการ ไม่ได้ตีพิมพ์]. วิทยาลัยข้าราชการศาลยุติธรรม สถาบันพัฒนาข้าราชการฝ่ายตุลาการศาลยุติธรรม.

จุฑารัตน์ ดีวิ. (2560). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเมืองพัทยา* [งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

เทศบาลเมืองชลบุรี (2567). *จำนวนบุคลากรเทศบาลเมืองชลบุรี.* https://chonburicity.go.th

เทศบาลเมืองชลบุรี. (2567. *รายงานผลแสดงผลการปฏิบัติงานตามนโยบายของนายกเทศมนตรี ประจำปี 2566*. https://choaburicity.go.th/public/list/data/index/menu/1633

บัณฑิตา ลาภาพันธ์. (2564). *ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุนที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานระดับปฏิบัติการห้างสรรพสินค้าสาขาชิดลม กรุงเทพมหานคร* [ปริญญานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

ปริณดา ปันหล้า อัศนีย์ ณ น่าน และ ศศิชา วงศ์ไชย. (2566). ปัจจัยจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากรในสำนักงานอัยการภาค 5. *วารสารวิจัยมหาวิทยาลัยเวสเทิร์น มนุษย์ศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *9*(1), 143-156.

พระพงษ์ศักดิ์ สนฺตมโน (เกษวงศ์รอด). (2561). *แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของพนักงานเทศบาลเมืองสระแก้ว จังหวัดสระแก้ว*[สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.

พระมหาคณาธิป จันทร์สง่า. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานเขต สำนักงานเขตสัมพันธวงศ์ กรุงเทพมหานคร* [งานนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสยาม.

ศุภฤกษ์ โคตรทอง. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลในเขตอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี*[สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

สำนักนโยบายและแผน สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย. (2567). *แผนปฏิบัติราชการกระทรวงมหาดไทย (พ.ศ. 2566 – 2570)*. http://www.oic.go.th/FILEWEB/CABINFOCENCER9/DRAWER025/GENERAL/DATA0001/00001264.PDF

สุภารัตน์ กุลโชติ. (2566). *แรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิผลในการปฏิบัติงานของบุคลากรสังกัดเทศบาลเมืองหาดใหญ่ จังหวัดสงขลา*[สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

อาภาวี เรืองรุ่ง. (2566). ปัจจัยแรงจูงใจที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรเทศบาลตำบลโคกสำโรง อำเภอโคกสำโรง จังหวัดลพบุรี. *วารสารวิจัยวิชาการ, 6(1),* 243-254.

Yamane, Taro. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis.* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

Factors Affecting Employee Engagement at the Government Savings Bank Headquarters

สรสิชา สุคโต[1] และลีลาวดี พัฒนรัชต์[2]

Sorasicha Sukato[1] and Lilawadi Phatanarajata[2]

คณะบริหารธุรกิจ, มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย[1,2]

E-mail: Sorasichasukato@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความผูกพันต่อองค์กร (2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กร และ (3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยค้ำจุนกับความผูกพันต่อองค์กร กลุ่มตัวอย่างคือพนักงานธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่จำนวน 400 คน โดยใช้การสุ่มแบบบังเอิญ (Accidental Sampling) เครื่องมือคือแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้สถิติพรรณนาและอนุมาน ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวน (ANOVA) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการทำงาน มีผลต่อความผูกพันอย่างมีนัยสำคัญ โดยผู้ที่มีอายุและประสบการณ์มากมีความผูกพันสูงขึ้น (2) ปัจจัยจูงใจพบว่า ความสำเร็จในงาน การได้รับการยอมรับ และความก้าวหน้าในอาชีพ ส่งผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กร (3) ปัจจัยค้ำจุน ได้แก่ นโยบายการบริหาร ความมั่นคงในงาน และสถานะของอาชีพ มีผลเชิงบวกต่อความผูกพันต่อองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: ความผูกพันต่อองค์กร ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน

Abstract

This research aimed to (1) compare personal factors with organizational commitment, (2) compare motivational factors with organizational commitment, and (3) compare maintenance factors with organizational commitment. The sample consisted of 400 employees at the Government Savings Bank Headquarters, selected through accidental sampling. The research instrument was a questionnaire. Data were analyzed using both descriptive and inferential statistics, including mean, standard deviation, analysis of variance (ANOVA) and multiple regression analysis. The research findings revealed that (1) personal factors such as age, education level, job position, and years of service significantly affected organizational commitment, with older and more experienced employees demonstrating higher levels of commitment (2) motivational factors including achievement, recognition, and

career advancement positively influenced organizational commitment and (3) maintenance factors such as management policies, job security, and occupational status had a significant positive impact on organizational commitment.

Keywords: Organizational commitment, Personal factors, Motivational factors, Supporting factors

บทนำ

ในยุคของการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี เศรษฐกิจ และสังคม องค์กรต่าง ๆ ต้องเผชิญกับความท้าทายในการรักษาบุคลากรที่มีคุณภาพให้อยู่กับองค์กรในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งองค์กรขนาดใหญ่ที่มีโครงสร้างซับซ้อน เช่น ธนาคารออมสิน ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจระดับประเทศ ความสามารถในการรักษาและพัฒนาบุคลากรให้มีความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นหัวใจสำคัญในการดำเนินงานให้บรรลุเป้าหมายตามวิสัยทัศน์ที่วางไว้

ความผูกพันต่อองค์กร (Organizational Commitment) หมายถึง ความรู้สึกยึดมั่นและมีความตั้งใจที่จะดำรงตนเป็นสมาชิกขององค์กรต่อไป ซึ่งมีผลต่อระดับความพึงพอใจในการทำงาน ประสิทธิภาพขององค์กร และการลดอัตราการลาออกของพนักงาน (Meyer & Allen, 1997) โดยเฉพาะในบริบทของธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ซึ่งมีบุคลากรจำนวนมาก การส่งเสริมให้บุคลากรเกิดความผูกพันต่อองค์กรจึงเป็นแนวทางหนึ่งในการเพิ่มประสิทธิภาพและความมั่นคงขององค์กรในระยะยาว

จากการเปลี่ยนแปลงของเจเนอเรชันแรงงานและความหลากหลายของลักษณะบุคลากรในปัจจุบัน ทำให้ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมีความซับซ้อนมากขึ้น ทั้งจากปัจจัยภายในบุคคล เช่น อายุ เพศ การศึกษา ตำแหน่งงาน และประสบการณ์การทำงาน รวมถึงปัจจัยภายนอก เช่น ความมั่นคงในงาน ความก้าวหน้าในสายอาชีพ และการยอมรับจากองค์กร (Khan, Ahmed & Ali, 2012; Robbins, 2016)

ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ โดยมุ่งเน้นวิเคราะห์ทั้งด้านปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน เพื่อให้ทราบว่าปัจจัยใดมีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันของบุคลากรมากที่สุด อันจะนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปใช้พัฒนาองค์กรในเชิงปฏิบัติได้อย่างเป็นรูปธรรม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลกับความผูกพันธ์ต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่
2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยจูงใจกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยค้ำจุนกับความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่

แนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดความผูกพันต่อองค์กร

ความผูกพันต่อองค์กรเป็นประเด็นที่มีความสำคัญในด้านการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เนื่องจากส่งผลต่อความจงรักภักดี การปฏิบัติงาน และความสามารถในการรักษาบุคลากรขององค์กร Burke (2014) ได้อธิบายถึง Employee Engagement Model ซึ่งมีปัจจัยสำคัญ ได้แก่ การจ่ายค่าตอบแทนและสวัสดิการที่ดี การมีความร่วมมือจากเพื่อนร่วมงาน การส่งเสริมความก้าวหน้าในสายอาชีพ

Meyer & Allen (1997) ได้นำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความผูกพันต่อองค์กรใน 3 ด้านหลัก คือ

1. ความผูกพันด้านความรู้สึก เกิดจากความสัมพันธ์ทางจิตใจที่แน่นแฟ้นกับองค์กร
2. ความผูกพันด้านความต่อเนื่อง เน้นความคุ้มค่าที่พนักงานได้รับและความเสี่ยงที่เกิดขึ้นหากเปลี่ยนองค์กร
3. ความผูกพันด้านบรรทัดฐานทางสังคม เกี่ยวข้องกับค่านิยม ความจงรักภักดี และความรับผิดชอบต่อองค์กร

แนวคิดนี้ได้รับการสนับสนุนเพิ่มเติมจาก Kanter & Kan (1968) ซึ่งแบ่งความผูกพันเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ความผูกพันแบบคงอยู่ ความผูกพันแบบติดยึด และความผูกพันแบบควบคุม โดยเน้นบทบาทของค่านิยมและวัฒนธรรมองค์กร ทั้งนี้ Porter, Laweer & Hackman (1975) ยังได้อธิบายว่าความผูกพันเกิดจากความอิสระในการปฏิบัติงาน พนักงานที่มีอิสระจะมีแรงจูงใจและความพึงพอใจมากกว่า ลดความเสี่ยงในการลาออก

สุพานี สฤษฎ์วานิช (2552) ได้กล่าวถึงลักษณะความผูกพันใน 3 รูปแบบ ได้แก่ ความผูกพันในเชิงความรู้สึก ความผูกพันเชิงต้นทุน-ผลประโยชน์ และความผูกพันตามข้อผูกมัด โดยแต่ละลักษณะสะท้อนถึงปัจจัยต่าง ๆ ที่องค์กรสามารถปรับปรุงเพื่อเพิ่มความผูกพันของพนักงาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล

Khan et al. (2012) อธิบายว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ของบุคลากรมีผลต่อทัศนคติและพฤติกรรมในการทำงานอย่างมีนัยสำคัญ เนื่องจากแต่ละบุคคลมีความแตกต่างกันทั้งในด้านอายุ เพศ อายุงาน และระดับรายได้ ซึ่งความแตกต่างเหล่านี้ล้วนสะท้อนถึงความต้องการเฉพาะตัวของบุคลากร และมีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันที่มีต่อองค์กร ในด้านของ อายุ บุคลากรที่มีอายุมากกว่ามักมีประสบการณ์และวุฒิภาวะในการทำงานสูงกว่า ส่งผลให้สามารถรับมือกับความกดดันหรือการเปลี่ยนแปลงในองค์กรได้ดี อีกทั้งอายุยังสัมพันธ์กับความมั่นคงในอาชีพและความไว้วางใจจากเพื่อนร่วมงานและผู้บริหาร จึงเป็นปัจจัยที่เสริมสร้างความผูกพันต่อองค์กรได้อย่างเด่นชัด ในเรื่องของเพศ เป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ส่งผลต่อการรับรู้และความพึงพอใจในงาน โดยเฉพาะในลักษณะงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการหรือการดูแล ซึ่งต้องอาศัยความเอาใจใส่ อดทน และการสื่อสารเชิงบวก เพศหญิงมักแสดงพฤติกรรมในลักษณะนี้ได้ชัดเจนกว่าเพศชาย จึงมีแนวโน้มได้รับความไว้วางใจมากขึ้นในบริบทดังกล่าว ในด้านของ **อายุงาน** บุคลากรที่ปฏิบัติงานในองค์กรมาเป็นเวลานานย่อมมีความคุ้นเคยกับระบบงาน วัฒนธรรมองค์กร และมีความผูกพันเชิงอารมณ์มากกว่า ส่งผลให้มีแรงจูงใจในการพัฒนาองค์กรและรักษาความมั่นคงในหน้าที่การงานของตน ในด้านของระดับเงินเดือน ซึ่งสะท้อนถึง

คุณค่าและการได้รับการยอมรับในบทบาทการทำงาน บุคลากรที่มีรายได้สูงมักมีแรงจูงใจภายในในการพัฒนาผลงาน และมีแนวโน้มสร้างผลงานที่มีคุณภาพมากกว่า ทั้งนี้เพราะการได้รับค่าตอบแทนที่เหมาะสมจะช่วยให้พนักงานรู้สึกว่าตนเองมีความสำคัญต่อองค์กร

แนวคิดของ Khan et al. (2012) จึงชี้ให้เห็นว่า ความเข้าใจในปัจจัยส่วนบุคคลเป็นสิ่งจำเป็นสำหรับการบริหารทรัพยากรมนุษย์อย่างมีประสิทธิภาพ เพราะจะช่วยให้ผู้บริหารสามารถออกแบบแนวทางในการส่งเสริมความผูกพันต่อองค์กรให้เหมาะสมกับบุคลากรแต่ละกลุ่มได้อย่างแท้จริง

กรรณิการ์ เหมือนประเสริฐ (2565, อ้างถึงใน ธัญชนก ธรรมศิริ,2565) ได้กล่าวว่า หน่วยงานองค์กรแต่ละคนมีพฤติกรรมที่แตกต่างกันออกไป ลักษณะพฤติกรรมของบุคคลที่แสดงออกมีสาเหตุมาจากปัจจัยต่าง ๆ ได้แก่ อายุ เพศ สถานภาพ ระดับการศึกษา ระยะเวลาในการปฏิบัติงานในองค์กร ตำแหน่งงาน ลักษณะพฤติกรรมในการทำงานของบุคคล

Will, Goldhabers Yates (1980, อ้างถึงใน สลักจิต ภู่ประกร, 2555) ได้อธิบายความหมายของประชากรศาสตร์ ดังนี้

1. เพศ ความแตกต่างทางเพศ โดยบุคคลแสดงพฤติกรรมของการติดต่อสื่อสารที่แตกต่างกัน คือ เพศหญิง มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารมากกว่าเพศชาย ในขณะที่เพศชายไม่ได้มีความต้องการที่จะส่งและรับข่าวสารเพียงอย่างเดียวเท่านั้น

2. อายุ เป็นปัจจัยที่ทำให้คนมีความแตกต่างกัน โดยเฉพาะในเรื่องของความคิดและพฤติกรรม บุคคลที่มีอายุน้อยจะมีความคิดเสรีนิยมยึดถืออุดมการณ์และมองโลกในแง่ดี

3. ระดับการศึกษา เป็นปัจจัยที่ทำให้บุคคลมีความคิดเห็น ค่านิยม ทัศนคติและแสดงพฤติกรรมที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะบุคคลที่มีการศึกษาสูงจะได้เปรียบมาก

4. สถานะทางเศรษฐกิจและสังคม หมายถึง การประกอบอาชีพ ระยะเวลาปฏิบัติงาน ผลตอบแทนรายได้ ซึ่งสถานภาพทางเศรษฐกิจและสังคมของบุคคล มีอิทธิพลต่อปฏิกิริยาของผู้รับ ข่าวสารที่มีต่อผู้ส่งข่าวสาร

Robbins (2016, อ้างถึงใน สุรยุทธ บุญมาทัต, 2562) ให้ความหมายของการจูงใจว่า สิ่งที่ผลักดันให้คนมีพฤติกรรมเพื่อกำหนดทิศทางและเป้าหมาย ซึ่งคนที่มีแรงจูงใจสูงจะใช้ความพยายามอย่างมากเพื่อบรรลุเป้าหมายสูงสุด ส่วนคนที่มีแรงจูงใจต่ำจะไม่แสดงออกทางพฤติกรรมหรืออาจล้มเลิกการกระทำก่อนบรรลุเป้าหมาย

วิภาส ทองสุทธิ์ (2552) ได้ชี้ให้เห็นถึงความแตกต่างระหว่างความต้องการในระดับต่ำและความต้องการในระดับสูง ซึ่งเกี่ยวข้องกับความต้องการของ Maslow 5 ประเภท คงเหลือ 3 ประเภท ดังนี้

1. ความต้องการในการอยู่รอด (existence needs) เป็นความต้องการในระดับต่ำสุด ประกอบด้วยความต้องการตามทฤษฎี Maslow คือ ความต้องการของร่างกายและความต้องการความปลอดภัย

2. ความต้องการความสัมพันธ์ (related needs) มีลักษณะเป็นรูปธรรมน้อยลง ประกอบด้วยความต้องการทางด้านสังคมตามทฤษฎีของ Maslow บวกด้วยความต้องการความปลอดภัยและความต้องการการยกย่อง

3. ความต้องการความเจริญก้าวหน้า (growth needs) เป็นความต้องการในระดับสูงสุดในทฤษฎีของ Alderfer และมีความเป็นรูปธรรมต่ำสุด ประกอบด้วยส่วนที่เป็นความต้องการยกย่อง บวกด้วยความต้องการประสบความสำเร็จตามทฤษฎีของ Maslow

ทฤษฎีความต้องการของ Alderfer ได้นำแนวคิดพื้นฐานมาจากทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของ Maslow โดยเปลี่ยนลำดับขั้นความต้องการของ Maslow จาก 5 ประเภทให้เหลือ 3 ประเภท คือ ความต้องการในการอยู่รอด ความต้องการความสัมพันธ์ และ ความต้องการความเจริญก้าวหน้า ซึ่งความต้องการของ Alderfer จะไม่คำนึงถึงขั้นของความต้องการว่าความต้องการใดจะเกิดก่อน

ทฤษฎีความต้องการของ McClelland

สุพานี สฤษฎ์วานิช (2552) ได้นำเสนอทฤษฎีความต้องการที่เรียนรู้ได้ (Learned Needs Theory) ซึ่งประกอบด้วยความต้องการหลัก 3 ประการ ได้แก่

1. ความต้องการประสบความสำเร็จ (Need for Achievement) หมายถึง ความมุ่งมั่นในการทำงานให้บรรลุผลสำเร็จ มีความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่ยากและซับซ้อน ตลอดจนแสวงหาวิธีการใหม่ ๆ เพื่อพัฒนางานให้ดียิ่งขึ้น

2. ความต้องการมีอำนาจ (Need for Power) หมายถึง ความต้องการมีอิทธิพลและควบคุมพฤติกรรมของผู้อื่น สามารถแบ่งได้เป็นอำนาจเพื่อประโยชน์ส่วนตน และอำนาจเพื่อประโยชน์ของกลุ่มหรือองค์กร

3. ความต้องการความผูกพัน (Need for Affiliation) หมายถึง ความต้องการมีความสัมพันธ์ที่ดีกับผู้อื่น การเป็นที่ยอมรับในกลุ่ม การหลีกเลี่ยงความขัดแย้ง และการมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม

ทฤษฎีนี้ช่วยให้ผู้บริหารเข้าใจแรงจูงใจของพนักงานแต่ละประเภท ซึ่งสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการเพื่อส่งเสริมประสิทธิภาพในการทำงาน และสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมในองค์กร

ทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

ทฤษฎีสองปัจจัย (Two-Factor Theory) (Herzberg, Mausner, & Snyderman, 1959) ได้ศึกษาโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์พนักงานเกี่ยวกับช่วงเวลาที่พวกเขารู้สึกพอใจหรือไม่พอใจในการทำงาน แล้วจึงจำแนกปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องออกเป็น 2 กลุ่มหลัก ได้แก่

1. ปัจจัยจูงใจ (Motivators) เป็นปัจจัยที่กระตุ้นให้เกิดความพึงพอใจและแรงจูงใจในการทำงาน เช่น ความสำเร็จในการทำงาน การได้รับการยอมรับ ลักษณะของงานที่ท้าทาย ความรับผิดชอบ และโอกาสความก้าวหน้าในอาชีพ ปัจจัยเหล่านี้ช่วยให้พนักงานเกิดทัศนคติเชิงบวกและตั้งใจทำงานมากขึ้น

2. ปัจจัยค้ำจุน (Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่ได้นำไปสู่ความพึงพอใจโดยตรง แต่หากขาดหายไปจะทำให้เกิดความไม่พอใจในการทำงาน เช่น นโยบายและการบริหาร ความสัมพันธ์ระหว่างบุคลากร ความมั่นคงในงาน สภาพแวดล้อมในการทำงาน เงินเดือน และสถานะทางสังคมของอาชีพ

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

1. เยาวภา นียากร (2562) ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน และคุณภาพชีวิตในการทำงานในธุรกิจโรงแรม พบว่าปัจจัยเหล่านี้สามารถร่วมกันพยากรณ์ความผูกพันต่อองค์กรได้ร้อยละ 47.8 โดยเฉพาะปัจจัยด้านความรับผิดชอบในงาน และการได้รับการเลื่อนตำแหน่ง

2. วีรวุฒิ พลูสวัสดิ์ (2562) ศึกษาความผูกพันต่อองค์กรในบริษัท วีรสยาม จำกัด พบว่า ปัจจัยภายในองค์กรเช่น ความมั่นคงในงาน และความก้าวหน้า มีผลต่อความผูกพัน แต่ค่าตอบแทนไม่มีผลต่อความผูกพัน

3. ธิดารัตน์ สวนเศรษฐ์ และคณะ (2562) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันของพนักงานสนับสนุนวิชาการที่มหาวิทยาลัยบูรพา พบว่าคุณภาพชีวิตในการทำงานและประสบการณ์ทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันในระดับปานกลาง

4. เทียนศรี บางม่วงงาม (2562) ศึกษาบุคลากรในบริษัทเอกชนในกรุงเทพฯ พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงานและประสบการณ์การทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร

5. สุรมน จันทร์เจริญ (2562) ศึกษาความผูกพันของบุคลากรกองบัญชาการศึกษา พบว่าปัจจัยด้านการพัฒนาและค่าตอบแทนมีความสัมพันธ์กับความผูกพัน

6. วรรณวนัช ดวงภมร (2562) ศึกษาความผูกพันในบริษัท ยูนิค พบว่าปัจจัยต่าง ๆ เช่น ประสบการณ์ในการทำงาน และการรับรู้ความสำคัญมีผลต่อความผูกพัน

7. พัชร์หทัย จารทวีผลนุกูล (2563) ศึกษาความผูกพันในบริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ พบว่าปัจจัยส่วนบุคคล และปัจจัยจูงใจต่าง ๆ เช่น ความสำเร็จในงานและความรับผิดชอบส่งผลต่อความผูกพัน

8. ปรารถนา หลีกภัย (2563) ศึกษาความผูกพันของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดตรัง พบว่าประสบการณ์ทำงานและลักษณะงานมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

9. กรกฎ แน่นหนา และปิยากร หวังมหาพร (2564) ศึกษาความผูกพันของข้าราชการกรมทรัพยากรน้ำบาดาล พบว่าปัจจัยด้านลักษณะงานและประสบการณ์ในการทำงานมีความสัมพันธ์กับความผูกพันต่อองค์กร

10. ธัญพิชชา สามารถ (2564) ศึกษาความผูกพันในเทศบาลเมืองชลบุรี พบว่าความเชื่อมั่นในเป้าหมายและการทุ่มเทเพื่อความสำเร็จขององค์กรมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กร

กรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิด อ้างอิงจากแนวคิดของ Herzberg และการวิเคราะห์งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน ดังรูปที่ 1

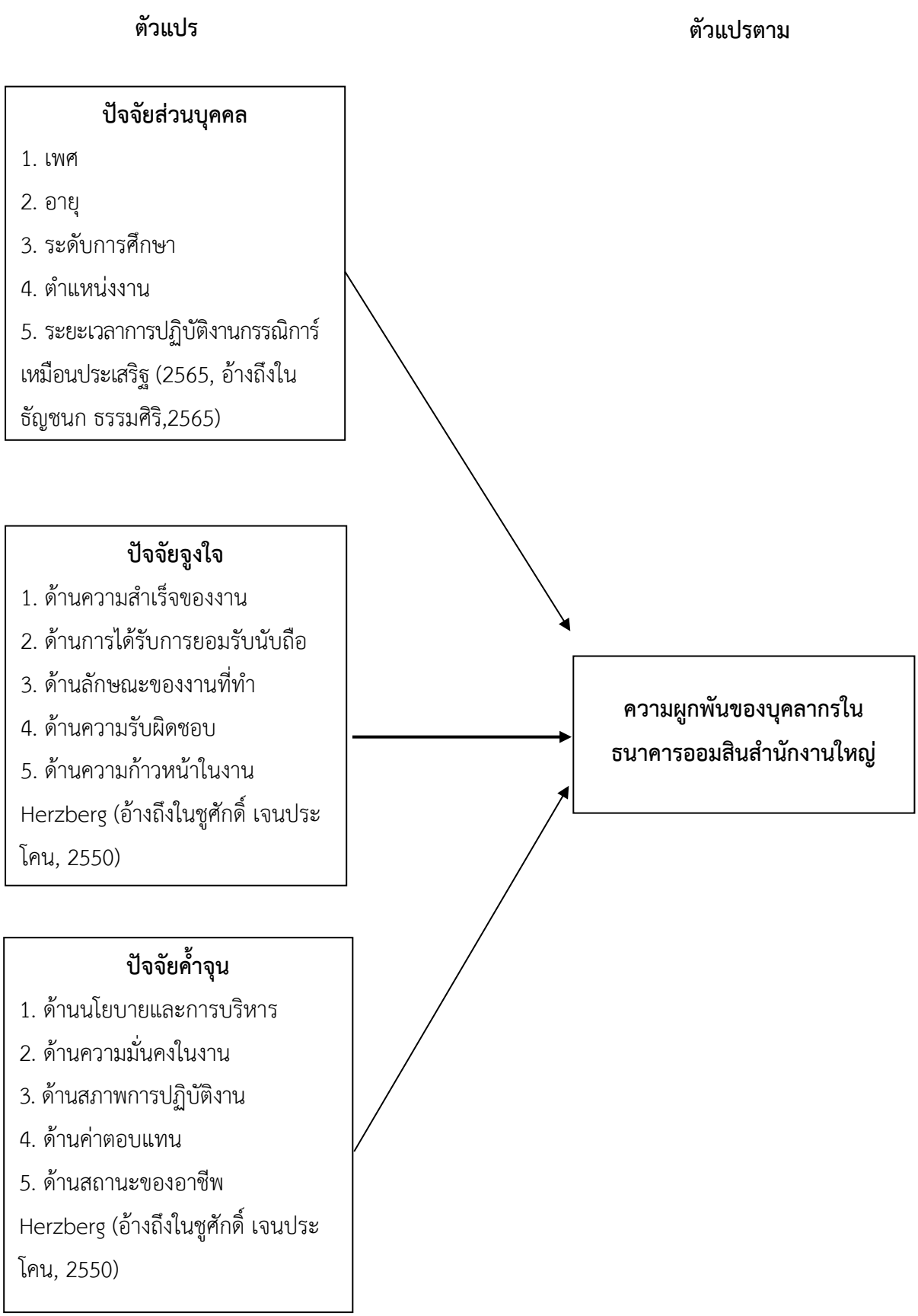

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ ซึ่งประกอบด้วย ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ ปัจจัยค้ำจุน เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ โดยการศึกษาเป็น descriptive แบบ non-probability โดยใช้วิธีการเก็บแบบสอบถามแบบการสุ่มตามความสะดวก (Convenience Sampling)

ประชากรและจำนวนกลุ่มตัวอย่าง ประชากรที่ใช้ในการศึกษา คือ พนักงานและลูกจ้างภายในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ จำนวน 5,466 คน (ข้อมูล ณ วันที่ 1 สิงหาคม 2567) ผู้วิจัยใช้สูตรในการคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างของ Yamane (1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% และยอมให้มีความคลาดเคลื่อนได้ 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นแบบสอบถามเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 5 ส่วน ดังนี้ (1) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล (2) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยจูงใจ (3) แบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยค้ำจุน (4) แบบสอบถามเกี่ยวกับความผูกพันของบุคลากร (5) เป็นการให้แสดงความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยโปรแกรมสำเร็จรูปทางคอมพิวเตอร์ สถิติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ใช้สถิติพื้นฐาน โดยใช้ค่าสถิติอัตราส่วนร้อยละ (Percentages) ค่าเฉลี่ย (Means) และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation หรือ SD) โดยทดสอบความแปรปรวนด้วย (ANOVA - Analysis of Variance) และการวิเคราะห์การถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อพิจารณาว่าปัจจัยใดมีผลต่อความผูกพันต่อองค์กรมากที่สุดและในทิศทางใด

ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่ โดยเน้นวิเคราะห์ข้อมูลใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยค้ำจุน ซึ่งมีผลต่อระดับความผูกพันของบุคลากรต่อองค์กร ผลการศึกษาสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยส่วนบุคคล บุคลากรส่วนใหญ่ในธนาคารออมสินสำนักงานใหญ่เป็นเพศหญิง คิดเป็นร้อยละ 57.5 ขณะที่เพศชายคิดเป็นร้อยละ 42.5 บุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 20-30 ปี คิดเป็นร้อยละ 35.3 รองลงมาคืออายุ 31-40 ปี คิดเป็นร้อยละ 30.5 ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 72.5 โดยส่วนใหญ่อยู่ในตำแหน่งพนักงานปฏิบัติการระดับ 2-7 คิดเป็นร้อยละ 57.3 ระยะเวลาการปฏิบัติงานของบุคลากรส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 28.2 รองลงมาคือช่วง 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 20.8

2. ปัจจัยจูงใจ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าบุคลากรมีปัจจัยจูงใจโดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 3.98) โดยปัจจัยจูงใจที่สำคัญที่สุดคือด้านความสำเร็จในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.25) บุคลากรรู้สึกภาคภูมิใจที่สามารถทำให้งานประสบความสำเร็จและบรรลุเป้าหมาย รองลงมาคือด้านความรับผิดชอบ (ค่าเฉลี่ย 3.94) โดยบุคลากรรู้สึกว่าตนได้รับความไว้วางใจและมีอิสระในการตัดสินใจเกี่ยวกับงานที่ทำ ด้านการยอมรับนับถือ (ค่าเฉลี่ย

3.93) แสดงให้เห็นว่าการได้รับคำชมเชยและการยอมรับจากองค์กรเป็นแรงจูงใจสำคัญ ส่วนด้านลักษณะของงาน (ค่าเฉลี่ย 3.91) และด้านความก้าวหน้าในงาน (ค่าเฉลี่ย 3.87) มีผลต่อความผูกพันในแง่ของความพึงพอใจในงานและโอกาสการพัฒนาในสายอาชีพ

3. ปัจจัยค้ำจุน โดยรวมอยู่ในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.06) ด้านนโยบายการบริหาร (ค่าเฉลี่ย 4.23) มีบทบาทสำคัญที่สุด บุคลากรรู้สึกว่านโยบายขององค์กรมีความชัดเจน โปร่งใส และสนับสนุนการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ รองลงมาคือด้านความมั่นคงในงาน (ค่าเฉลี่ย 4.15) ซึ่งสะท้อนถึงความเชื่อมั่นของบุคลากรในองค์กรที่มีการจัดการอย่างมั่นคงและปลอดภัย ด้านสถานะของอาชีพ (ค่าเฉลี่ย 4.09) ชี้ให้เห็นว่าบุคลากรรู้สึกว่าอาชีพของตนได้รับการยอมรับในสังคม ด้านสภาพการปฏิบัติงาน (ค่าเฉลี่ย 3.98) และด้านค่าตอบแทน (ค่าเฉลี่ย 3.84) แสดงถึงความพึงพอใจในสวัสดิการและการสนับสนุนจากองค์กร แม้ค่าตอบแทนจะมีผลต่อความพึงพอใจ แต่ไม่ได้ส่งผลสำคัญต่อความผูกพันในภาพรวมอภิปรายผลการศึกษา

อภิปรายผลการศึกษา

1. ปัจจัยส่วนบุคคล ซึ่งประกอบด้วยเพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และระยะเวลาการปฏิบัติงาน พบว่ามีอิทธิพลต่อระดับความผูกพันของบุคลากรในระดับที่แตกต่างกัน โดยแต่ละปัจจัยสามารถอธิบายได้ดังนี้

1.1 เพศ ผลการศึกษาพบว่าเพศไม่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เทียนศรี บางม่วงงาม (2562) ที่ชี้ว่าเพศไม่มีความแตกต่างในระดับความผูกพันต่อองค์กร อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ พัชร์หทัย จารทวีผลนุกูล (2563) พบว่าเพศอาจมีผลในบางองค์กรที่มีลักษณะงานหลากหลายและโครงสร้างองค์กรซับซ้อน

1.2 อายุ อายุเป็นปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรอย่างชัดเจน โดยบุคลากรที่มีอายุมากกว่ามักมีระดับความผูกพันสูงกว่า สอดคล้องกับแนวคิดของ Meyer และ Allen ที่ระบุว่าอายุมีความสัมพันธ์กับความผูกพันในระยะยาว เนื่องจากการทำงานที่ยาวนานขึ้นช่วยสะสมประสบการณ์ ความมั่นคง และความเชื่อมั่นในองค์กร

1.3 ระดับการศึกษา บุคลากรที่มีการศึกษาสูงมีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันในองค์กรมากกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธัญพิชชา สามารถ (2564) ที่พบว่าผู้ที่มีการศึกษาสูงเข้าใจเป้าหมายและบทบาทในองค์กรได้ดีกว่า นอกจากนี้ ระดับการศึกษาสูงยังช่วยส่งเสริมโอกาสในการพัฒนาและก้าวหน้าในสายอาชีพ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยของ วรรณวนัช ดวงภมร (2562) ชี้ให้เห็นว่าในองค์กรที่มีระบบเลื่อนตำแหน่งไม่ยืดหยุ่น ระดับการศึกษาอาจไม่มีผลมากนัก

1.4 ตำแหน่งงาน ตำแหน่งงานมีผลต่อระดับความผูกพันในองค์กร โดยพนักงานที่อยู่ในตำแหน่งสูงมักมีความผูกพันสูงกว่า เนื่องจากได้รับความไว้วางใจและมีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจ งานวิจัยของ สุรมน จันทร์เจริญ (2562) สนับสนุนว่าตำแหน่งที่สูงขึ้นส่งผลต่อความผูกพันเนื่องจากเพิ่มความรับผิดชอบและความเชื่อมั่น

1.5 ระยะเวลาการปฏิบัติงาน ระยะเวลาการทำงานที่ยาวนานสัมพันธ์กับความผูกพันในองค์กร เนื่องจากพนักงานที่ทำงานนานมักมีความคุ้นเคยกับวัฒนธรรมองค์กรและสะสมความไว้วางใจในองค์กร งานวิจัยของ กรรณิการ์ เหมือนประเสริฐ (2565) สนับสนุนว่าประสบการณ์ทำงานยาวนานช่วยเพิ่มความจงรักภักดีและความผูกพัน

2. ปัจจัยจูงใจ เป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อความผูกพันของบุคลากร โดยมี 5 ด้านหลัก ได้แก่ ความสำเร็จในงาน การยอมรับนับถือ ลักษณะของงาน ความรับผิดชอบ และความก้าวหน้าในงาน

2.1 ความสำเร็จในงาน ความสำเร็จในงานเป็นปัจจัยจูงใจที่สำคัญที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.25) บุคลากรรู้สึกภูมิใจเมื่อสามารถบรรลุเป้าหมายและแก้ไขปัญหาได้สำเร็จ สอดคล้องกับทฤษฎีของ Herzberg ที่ระบุว่าความสำเร็จเป็นปัจจัยกระตุ้นที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและความผูกพัน

2.2 การยอมรับนับถือ การได้รับการยอมรับจากหัวหน้างานและเพื่อนร่วมงานช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในตนเองและความผูกพันในองค์กร ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow ที่เน้นถึงความสำคัญของการยอมรับในฐานะปัจจัยที่เพิ่มแรงจูงใจ

2.3 ลักษณะของงาน งานที่มีความหลากหลาย ท้าทาย และน่าสนใจช่วยเพิ่มความพึงพอใจในงาน สอดคล้องกับงานวิจัยของ Robbins (2016) ที่ระบุว่าบุคลากรที่ทำงานที่น่าสนใจมีแนวโน้มที่จะมีแรงจูงใจและความผูกพันที่สูงกว่า

2.4 ความรับผิดชอบ บุคลากรที่ได้รับอิสระและความไว้วางใจในการทำงานมีแนวโน้มที่จะมีความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับแนวคิดของ McClelland ที่ระบุว่าความรับผิดชอบเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ

2.5 ความก้าวหน้าในงาน การได้รับโอกาสพัฒนาและเลื่อนตำแหน่งส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับทฤษฎีของ Herzberg และงานวิจัยของ ธิดารัตน์ สวนเศรษฐ์ (2562)

3. ปัจจัยค้ำจุน เช่น นโยบายการบริหาร ความมั่นคงในงาน สถานะของอาชีพ สภาพการปฏิบัติงาน และค่าตอบแทน มีบทบาทสำคัญต่อความผูกพันในองค์กร

3.1 นโยบายการบริหาร นโยบายที่โปร่งใสและยุติธรรมช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความผูกพันต่อองค์กร สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg

3.2 ความมั่นคงในงาน ความมั่นคงในงานช่วยเสริมสร้างความเชื่อมั่นในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ สุพานี สฤษฎ์วานิช (2552)

3.3 สถานะของอาชีพ การที่บุคลากรรู้สึกถึงสถานะที่เป็นที่ยอมรับในสังคมส่งผลให้เกิดความภาคภูมิใจและยึดมั่นในองค์กร สอดคล้องกับงานวิจัยของ Meyer และ Allen ที่ระบุว่าบุคลากรจะมีความผูกพันสูงขึ้นเมื่อรู้สึกว่าองค์กรให้ความสำคัญกับสถานะทางอาชีพของพวกเขา งานวิจัยของ พัชร์หทัย จารทวี ผลนุกูล (2563)

3.4 สภาพการปฏิบัติงาน สภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสมและสะดวกสบายช่วยส่งเสริมความผูกพันในองค์กร สอดคล้องกับทฤษฎีสองปัจจัยของ Herzberg ที่ระบุว่าสภาพการทำงานที่ดีเป็นปัจจัยค้ำจุนที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจ งานวิจัยของ เทียนศรี บางม่วงงาม (2562)

3.5 ค่าตอบแทน แม้จะเป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด แต่ค่าตอบแทนยังมีผลต่อความพึงพอใจในระดับหนึ่ง สอดคล้องกับแนวคิดของ Maslow

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้มีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรเพิ่มปัจจัยแวดล้อมอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อความผูกพันในองค์กร ศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ อาจช่วยให้เข้าใจว่าการเปลี่ยนแปลงภายนอกมีผลต่อทัศนคติและความผูกพันของบุคลากรอย่างไร โดยเฉพาะในช่วงที่มีการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจอย่างรวดเร็ว รวมถึงปัจจัยด้านเทคโนโลยีและนวัตกรรมในงาน ควรศึกษาว่าความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วมีผลต่อความผูกพันในองค์กรอย่างไร

2. ควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อสร้างความเข้าใจเชิงลึก สัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ควรจัดการสัมภาษณ์บุคลากรในทุกระดับตั้งแต่ผู้บริหารไปจนถึงพนักงานระดับปฏิบัติการ เพื่อเข้าใจปัจจัยที่มีผลต่อความผูกพันในองค์กรในแต่ละระดับ คำถามควรเน้นไปที่ประสบการณ์ตรง ปัจจัยที่ทำให้เกิดความผูกพันหรือปัจจัยที่ทำให้เกิดความรู้สึกไม่พึงพอใจ โดยวิธีนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลที่ลงลึกถึงมุมมอง ความรู้สึก และแรงจูงใจของบุคลากร

ข้อเสนอแนะสำหรับการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรเพิ่มความหลากหลายของกลุ่มตัวอย่าง แนะนำให้ศึกษาในกลุ่มตัวอย่างที่หลากหลายมากขึ้น เช่น พนักงานในสาขาธนาคารที่ต่างกัน หรือในหน่วยงานอื่น ๆ ที่มีลักษณะงานและสภาพแวดล้อมแตกต่างจากสำนักงานใหญ่ ซึ่งจะช่วยให้ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันในบริบทที่แตกต่างกัน

2. ควรใช้เครื่องมือวัดความผูกพันที่หลากหลายและครอบคลุม แนะนำให้ใช้แบบสอบถามหรือเครื่องมือวัดความผูกพันที่ได้รับการพัฒนาเพิ่มเติม เช่น แบบวัดที่ครอบคลุมทั้งความผูกพันทางอารมณ์ ความผูกพันเชิงพฤติกรรม และความผูกพันด้านการรับรู้ การมีมุมมองที่ครอบคลุมเช่นนี้จะช่วยให้การประเมินผลมีความละเอียดและแม่นยำยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรกฎ แน่นหนา และปิยากร หวังมหาพร. (2564). ความผูกพันต่อองค์กรของข้าราชการส่วนกลางกรมทรัพยากรน้ำบาดาล. *วารสารด้านการบริหารรัฐกิจและการเมือง, 10*(1), 109–124.

เทียนศรี บางม่วงงาม. (2562). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อความผูกพนต่อองค์การของบุคลากรที่ผ่านโครงการอบรมวิศวกรใหม่ กรณีศึกษาบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ศิลปะศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกริก]. https://alist.thailis.or.th/krirk/BibDetail.aspx?bibno=29126

ธัญพิชชา สามารถ. (2564). *ความผูกพันต่อองค์การของบุคลากรเทศบาลเมืองในจังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/4371

ธิดารัตน์ สวนเศรษฐ์ ,ระพิน ชูชื่น และธนวิน ทองแพง. (2562). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันองค์กรของพนักงานสายสนับสนุนวิชาการในมหาวิทยาลัยบูรพา. *e-Journal of Education Studies*, *1*(6), 55-67. https://www.tci-thaijo.org/index.php/ejes/article/view/207566

ปรารถนา หลีกภัย. (2563). ความผูกพันของบุคลากรภาครัฐในจังหวัดตรัง. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์, 3*(3), 132-146.

พัชร์หทัย จารทวีผลนุกูล. (2563). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของพนักงาน บริษัท เอสเอสเค โลจิสติกส์ จำกัด. *วารสารวิชาการสังคมศาสตร์เครือข่ายวิจัยประชาชื่น*, *2*(3), 27–39. https://so03.tci-thaijo.org/index.php/prn/article/view/247914

เยาวภา นียากร. (2562). *อิทธิพลของปัจจัยจูงใจและปัจจัยค้ำจุนที่มีต่อความผูกพันในองค์กรธุรกิจโรงแรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

วรรณวนัช ดวงภมร. (2562). *ความผูกพันต่อองค์กรของบุคลากรในบริษัท ยูนิค เอ็นจิเนียริงแอนด์ คอนสตรัคชัน จำกัด (มหาชน)* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt14/6114991061.pdf

วิภาส ทองสุทธิ์. (2552). *พฤติกรรมองค์การ.* กรุงเทพมหานคร: ส านักพิมพ์อินทภาษ.

วีรวุฒิ พลูสวัสดิ์. (2562). *ความผูกพันต่อองค์กรของพนักงานบริษัท วีรสยาม จำกัด* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt13-2/6014993085.pdf

สุพานี สฤษฎ์วานิช. (2552). *พฤติกรรมองค์การสมัยใหม่ แนวคิด และทฤษฎี.* กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรมน จันทร์เจริญ. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความผูกพันในองค์กรของบุคลากรกองบัญชาการศึกษาสำนักงานตำรวจแห่งชาติ. *วารสารรัชต์ภาคย์, 13*(31), 221-231.

Burke, R. J. (2014). *Employee engagement: Theory and practice*. London: Routledge.

Herzberg, F., Mausner, B., & Snyderman, B. (1959). *The motivation to work*. New York: John Wiley & Sons.

Kanter, R. M., & Kan, J. A. (1968). Commitment and social organization: A study of commitment mechanisms in utopian communities. *American Sociological Review, 33*(4), 499–517.

Khan, A., Ahmed, W., & Ali, M. (2012). Demographic characteristics and employee commitment. *International Journal of Business and Social Science, 3*(4), 20–30.

Meyer, J. P., & Allen, N. J. (1997). *Commitment in the workplace: Theory, research, and application*. California: Sage Publications.

Porter, L. W., Lawler, E. E., & Hackman, J. R. (1975). *Behavior in organizations*. New York: McGraw-Hill.

Robbins, S. P. (2016). *Organizational behavior* (16th ed.). New Jersey: Pearson Education.

Willo, O.A. Goldhabers, G.M. & Yates, M.P. (1980) *Organization Communication Research: Time for Reflection In Dan Nimmo* (ed.). Communication Yearbook 4. New Jersey: International Communication Association.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory analysis* (3rd ed.). New York, NY: Harper & Row.

อิทธิพลของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายและการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

Influence of Seller Characteristic Factors and Online Social Marketing through Live Broadcasts That Affects the Perception of the Image of Cosmetic Products by Consumers in Bangkok Metropolitan Area

นิดฏิญา คัลลาฮัน[1] และเศรษฐวัสภุ์ พรมสิทธิ์[2]

Nittiya Callahan[1] and Sedtawat Prommasit[2]

นิสิตระดับปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะบริหารธุรกิจเพื่อสังคม มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ[1,2]

E-mail: ca.nittiya@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภค (2) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายและปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 400 ตัวอย่าง ใช้แบบสอบถาม โดยใช้วิธีการทางสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ด้วยสถิติการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว และการวิเคราะห์ความถดถอยพหุคูณ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้บริโภคที่มีลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน ผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ลักษณะการซื้อสินค้า ประเภทสินค้าที่ซื้อ ประเภทสื่อออนไลน์ที่ใช้ซื้อ ความถี่โดยเฉลี่ยที่ซื้อ และงบประมาณในการซื้อแตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน (2) ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย ประกอบด้วย ด้านความดึงดูดใจ ด้านความเชี่ยวชาญ และด้านความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด ประกอบด้วย ด้านความบันเทิง ด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านความเฉพาะเจาะจง และด้านการตลาดแบบปากต่อปาก มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: คุณลักษณะของผู้ขาย การตลาดสังคมออนไลน์ การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้า การไลฟ์สด

Abstract

The purpose of this research is (1) to compare the level of consumers' perception of cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area categorized by demographic characteristics and consumers behaviors (2) to examine the influence of seller characteristic factors and online social marketing through live broadcasts on consumers' perception of cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area. 400 samples used questionnaires as a tool to collect data. Statistical analyses included percentage, mean scores, standard deviation, One-way Analysis of variance, and multiple regression analysis. Findings revealed (1) Consumers with different demographic characteristics (including gender, age, marital status, education level, occupation, and average monthly income) did not exhibit significant differences in their perceptions of cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area. Consumers with different purchasing behaviors, including purchase characteristics, types of products purchased, online media platforms used, average purchase frequency, and budget, exhibited significantly different perceptions of cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area. (2) Seller characteristics factors, including attractiveness, expertise, and similarity, influenced consumers' perception cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area. Online social media marketing factors via live streaming, including entertainment, interaction, customization, and word-of-mouth, influenced the consumers' perception of cosmetic product images in the Bangkok metropolitan area.

Keywords: Seller characteristics, online social marketing, the perception of product image, live broadcasts

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน เทคโนโลยีดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตของผู้คนทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยที่มีการใช้งานอินเทอร์เน็ตเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ผลสำรวจโครงการ Thailand Digital Outlook ประจำปี 2567 (กรุงเทพธุรกิจ, 2567) ระบุว่า ในปี 2567 อัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในประเทศไทยอยู่ที่ 90.3% ของประชากรทั้งหมด โดยผู้ใช้งานเฉลี่ยใช้อินเทอร์เน็ตกว่า 9 ชั่วโมงต่อวัน การเข้าถึงเทคโนโลยีเหล่านี้ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อพฤติกรรมการบริโภคข้อมูลข่าวสาร แต่ยังเปลี่ยนแปลงวิถีการบริโภคสินค้าและบริการของผู้บริโภคด้วย จากเหตุการณ์การระบาดของโควิด-19 ยิ่งกระตุ้นให้เกิดการเปลี่ยนผ่านจากการบริโภคสินค้าในช่องทางดั้งเดิมสู่ช่องทางออนไลน์มากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการซื้อขายสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ผู้ประกอบการใช้ในการสร้างความเชื่อมั่นและความสนใจ

จากกลุ่มเป้าหมาย นายธนาวัฒน์ มาลาบุบผา ประธานเจ้าหน้าที่บริหาร และผู้ร่วมก่อตั้ง priceza.com ในงาน DAAT DAY Advolution ได้กล่าวถึงภาพรวมตลาดอีคอมเมิร์ซในปี 2567 ที่มีการขยายตัว 14% และมีมูลค่าแตะระดับ 1.1 ล้านล้านบาทแพลตฟอร์มที่ลูกค้าสนใจเลือกซื้อสินค้ามากสุดคือ ช้อปปี้ (Shopee) 75% ลาซาด้า (Lazada) 67% ติ๊กต็อก (TikTok) 51% และเฟซบุ๊ก (Facebook) 39% (กรุงเทพธุรกิจ, 2567)

ตลาดเครื่องสำอางในปัจจุบันมีอัตราการเติบโตอย่างต่อเนื่อง ปัจจัยหลักที่ขับเคลื่อนมาจากพฤติกรรมที่ให้ความสำคัญกับรูปลักษณ์และการดูแลตัวมากขึ้น มูลค่าตลาดโดยรวมในปี 2567-68 มีแนวโน้มขยายตัวต่อเนื่องที่ 17.4% และ 12.9% ตามลำดับ (SETTRADE, 2567) ความเสี่ยงหลักของธุรกิจขายเครื่องสำอาง คือ การแข่งขันขันสูง เนื่องจากตลาดเครื่องสำอางมีขนาดใหญ่ มูลค่าสูง การเข้าออกธุรกิจสามารถทำได้ง่าย ทำให้มีผู้ประกอบการเป็นจำนวนมาก ซึ่งเพิ่มขึ้นเฉลี่ยปีละ 16.9% รวมไปถึงการเติบโตของช่องทางการขายออนไลน์ที่เข้าถึงได้ง่ายขึ้น ทำให้ธุรกิจต้องมีการปรับตัวสู่ยุคดิจิทัลมากขึ้น เพื่อให้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้บริโภค

การไลฟ์สดขายสินค้ากลายเป็นเครื่องมือการตลาดที่ทรงพลังในปี 2567 ผู้ประกอบการต่างนำการไลฟ์สดมาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและเชื่อมต่อกับกลุ่มผู้บริโภคในยุคสมัยที่การตลาดออนไลน์มีบทบาทสำคัญมากขึ้นและส่งผลให้ธุรกิจออนไลน์เติบโตอย่างรวดเร็ว (ปิญญ์สลิชา เจริญพูล, 2561) ซึ่งการถ่ายทอดสดมีความสอดคล้องกับพฤติกรรมคนไทยที่มีความชื่นชอบในความสนุกสนานและบันเทิง เรื่องการไลฟ์สดที่น่าสนใจและมีบรรยากาศเต็มไปด้วยความสนุกสนานมักจะดึงดูดผู้ชมได้ ทั้งนี้ผู้ขายมีวิธีการสื่อสารและสร้างความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ทำให้ผู้บริโภคมีความเชื่อถือในแบรนด์มากขึ้น เนื่องจากพวกเขาสามารถเห็นสินค้าหรือบริการในสถานการณ์จริงและได้ยินคำอธิบายจากผู้ขายเอง

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงเล็งเห็นถึงความสำคัญของคุณลักษณะของผู้ขายและการการตลาดสังคมออนไลน์ในยุคที่มีการแข่งขันการซื้อขายสินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านการไลฟ์สด จึงทำให้ผู้วิจัยเกิดความสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย และการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เพื่อให้เข้าใจปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภค อันจะนำไปสู่การพัฒนาแนวทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาเปรียบเทียบระดับการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยจำแนกตามลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภค
2. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายและปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดเกี่ยวกับลักษณะทางประชากรศาสตร์ วิทวัส รุ่งเรืองผล (2558) กล่าวว่า การใช้ลักษณะประชากรศาสตร์ในการแบ่งส่วนตลาดเป็นเรื่องที่นักการตลาดนิยมทำเพื่อเข้าใจและเป้าหมายตลาดให้แม่นยำ

มากขึ้น โดยเป็นการแยกแยะและกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่มีลักษณะที่คล้ายคลึงกันเพื่อให้สามารถพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่เหมาะสมในแต่ละกลุ่ม ได้แก่เพศ อายุ การศึกษา รายได้ และสถานภาพสมรส เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภค วาสนา อินทะแสง (2559) อธิบายความหมายของพฤติกรรมผู้บริโภคว่าเป็นผลจากการกระทำและตัดสินใจของผู้บริโภคในกระบวนการค้นหาข้อมูล การตัดสินใจซื้อ การใช้สินค้าหรือบริการ และการประเมินผลหลังการใช้งาน ซึ่งมีผลต่อความสำเร็จของการตลาดและธุรกิจเป็นอย่างมาก ซึ่งการเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภคสามารถช่วยธุรกิจในการสร้างผลิตภัณฑ์และบริการที่ตอบสนองความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม รวมถึงการพัฒนากลยุทธ์การตลาดและการโฆษณาที่เหมาะกับกลุ่มเป้าหมายที่ต่างกัน

แนวคิดเกี่ยวกับคุณลักษณะของผู้ขาย ลักษณะของบุคคลในการนำเสนอขายสินค้า ซึ่งคุณลักษณะและพฤติกรรมของผู้ขายมีผลต่อความสนใจและความคล้อยตาม จนเกิดการซื้อสินค้า รวมถึงการมีภาพลักษณ์ที่ดีของผู้ขายส่งผลต่อสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ที่ดีด้วย (จริยา แก้วหนองสังข์, 2565) คุณลักษณะของผู้ขาย มี 5 คุณลักษณะ ประกอบด้วย ด้านความดึงดูดใจ การนำเสนอเรื่องราวของสินค้าที่น่าสนใจ สามารถแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างเหมาะสมและรวดเร็ว (McGuire,1985 อ้างอิงใน Lindzey & Aronson, 1985) ด้านความไว้วางใจ การให้บริการลูกค้าที่ดีและความถูกต้องในการรับมือกับปัญหาหรือข้อร้องเรียนจากลูกค้า (Ohanian, 1991) ด้านความน่านับถือ ความสามารถในการปฏิบัติตามคำสัญญาและข้อตกลงที่เขียนเสมอ และแสดงพฤติกรรมที่เป็นคุณธรรมและซื่อสัตย์ต่อลูกค้า (Byrne Whitehead & Breen, 2003) ด้านความเชี่ยวชาญ เป็นผู้มีความรู้และประสบการณ์ในงานหรือสาขาที่เกี่ยวข้องกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ (Shimp,2003) และด้านความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย การมีลักษณะหรือคุณสมบัติคล้ายคลึงกับผู้บริโภค (Cialdini, 2007) เป็นต้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตลาดสังคมออนไลน์ Kaur (2016) ได้อธิบายความหมายของการตลาดผ่านสังคมออนไลน์ไว้ว่าเป็นการใช้สื่อออนไลน์เพื่อสร้างความรู้สึกและการติดต่อกับกลุ่มเป้าหมายของธุรกิจ การใช้สังคมออนไลน์เป็นช่องทางการตลาดเป็นที่นิยมและมีความสำคัญในธุรกิจในยุคปัจจุบันเนื่องจากสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างง่ายและมีวิธีการตลาดที่หลากหลายให้เลือกใช้ โดยองค์ประกอบของการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ประกอบด้วย ด้านความบันเทิง เป็นความรู้สึกบันเทิงและความสุขที่เกิดขึ้นเมื่อบุคคลมีประสบการณ์เข้าร่วมกิจกรรมหรือเหตุการณ์บางอย่างที่ทำให้ผู้เข้าร่วมมีความพึงพอใจในประสบการณ์นั้น (Richard & Chebat 2015) ด้านการปฏิสัมพันธ์ การสร้างความรู้สึกเชื่อมโยงและความรู้สึกใกล้ชิดต่อคนที่เป็นเพื่อนในโลกแห่งความเป็นจริง (วันวิสาข์ โชติปุญโญ, 2558) ด้านความนิยม ผู้บริโภคมักเลือกซื้อผลิตภัณฑ์หรือบริการต่าง ๆ เพื่อให้สอดคล้องกับความเชื่อและค่านิยมที่มีอยู่ (Solomon,2011) ด้านความเฉพาะเจาะจง สินค้าหรือบริการที่นำเสนอต้องมีความเฉพาะ เนื่องจากผู้บริโภคแต่ละบุคคลมีความต้องการแตกต่างกัน สินค้าที่นำเสนอจะต้องสามารถกระตุ้นความปรารถนาและความอยากรับสิ่งนั้น (ธเนศ ยุคันตวนิชชัย, 2553) และด้านการตลาดแบบปากต่อปาก การส่งต่อข้อมูลหรือข้อความทางการตลาดไปยังผู้อื่น

เช่น การแชร์ข้อมูลในโซเชียลมีเดีย การรีวิวสินค้าหรือบริการในเว็บไซต์รีวิว มีบทบาทสำคัญในการสร้างความนิยมและกระจายข้อมูลทางการตลาดให้ถึงกลุ่มผู้บริโภคอย่างมาก (มุชาภร โยธะวงษ์, 2557)

แนวคิดเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้า เป็นแนวคิดที่เกี่ยวกับวิธีที่ผู้บริโภครับรู้และมองเห็นสินค้าหรือบริการที่มีอยู่ในตลาด ภาพลักษณ์สินค้าคือวิวัฒนาการทางสติปัญญาและความรู้สึกที่ผู้บริโภคสร้างขึ้นเกี่ยวกับสินค้าหรือแบรนด์ใด ๆ ที่มีอยู่ในสภาวะต่าง ๆ โดยการรับรู้ประกอบด้วย ด้านตราสินค้า เป็นความสามารถของผู้บริโภคในการระบุหรือรู้จักตราสินค้าในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน (เต็มสิริ ตั้งจิตสมบูรณ์, 2554) ด้านผลิตภัณฑ์ คุณสมบัติหรือคุณค่าที่ผลิตภัณฑ์หรือสินค้าต้องมีในสามารถตอบสนองความต้องการและความพึงพอใจของลูกค้า (ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2541) และด้านการสื่อสาร การผู้บริโภคมองเห็นและทำความเข้าใจข้อมูลหรือข้อความที่ถูกสื่อสารออกมา (ศิริพล เจียมวิจิตร, 2559)

กรอบแนวคิด

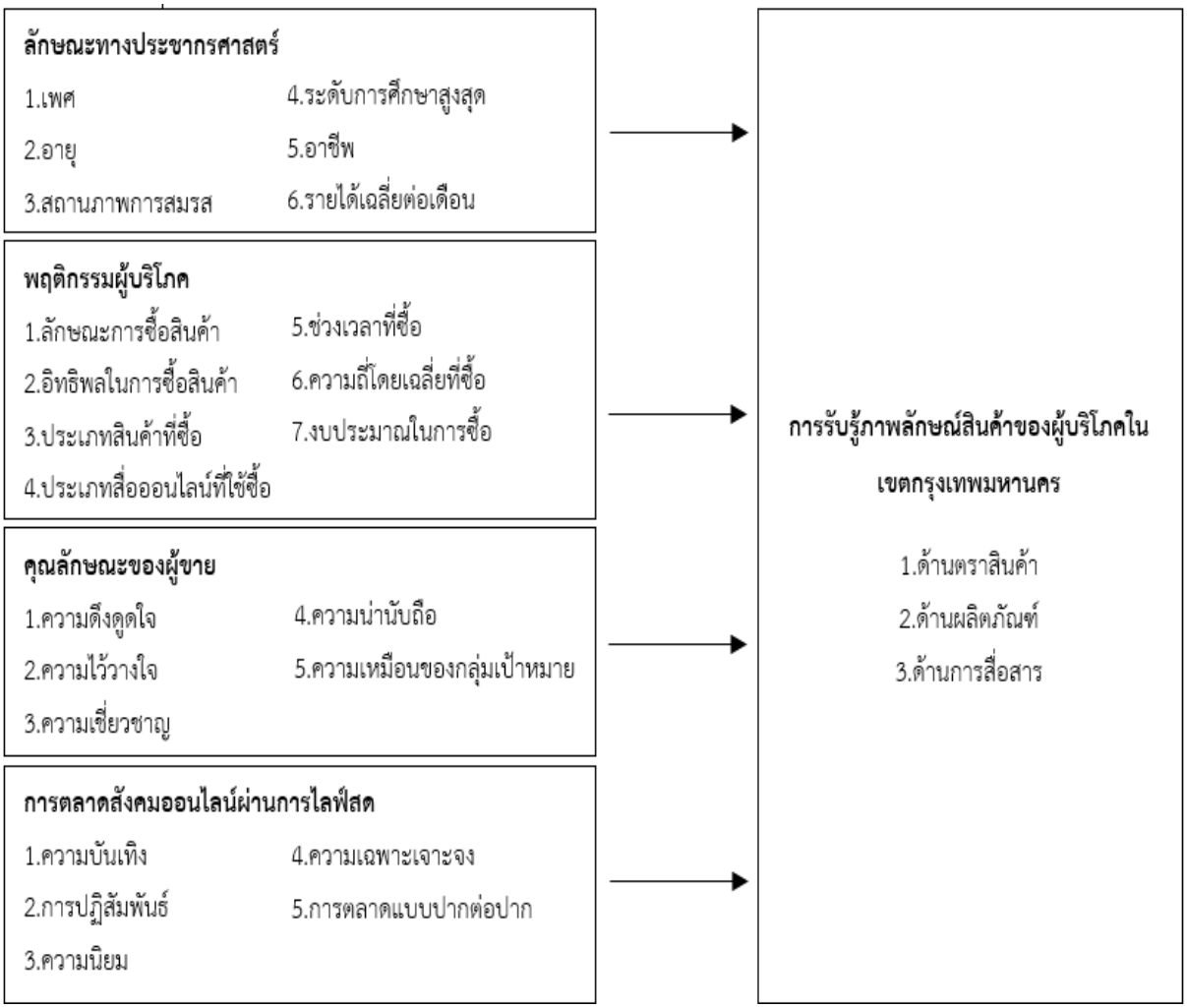

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ใช้วิธีการเก็บข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) มีรายละเอียดดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ที่อาศัยอยู่ในเขตกรุงเทพมหานครที่เคยซื้อสินค้าผ่านการรับชมการไลฟ์สดขายสินค้าประเภทเครื่องสำอาง จำนวน 400 ตัวอย่าง เนื่องจากไม่ทราบจำนวนที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงกำหนดขนาดตัวอย่างโดยใช้สูตรการคำนวณของ กัลยา วานิชย์บัญชา และ ฐิตา วานิชย์บัญชา (2561) โดยกำหนดระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ใช้สมมติฐานที่กำหนดว่าข้อมูลมีการกระจายตัวแบบปกติ (Normal Distribution)

การเก็บรวบรวมข้อมูล แบ่งเป็น 2 ลักษณะ ได้แก่ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ ได้จากการใช้แบบสอบถามที่เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ชุด (2) ข้อมูลทุติยภูมิ การเก็บรวบรวมข้อมูลจากตำรา เอกสาร ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องรวมถึงแหล่งข้อมูลทางอินเตอร์เน็ต

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ส่วนที่ 1 ลักณะของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนที่ พฤติกรรมผู้บริโภค เป็นแบบสอบถามให้เลือกตอบ ได้แก่ ลักษณะการซื้อสินค้า อิทธิพลในการซื้อสินค้า ประเภทสินค้าที่ซื้อ ประเภทสื่อออนไลน์ที่ใช้ซื้อ ช่วงเวลาที่ซื้อ ความถี่โดยเฉลี่ยที่ซื้อ และงบประมาณในการซื้อ ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลความคิดเห็นปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย ส่วนที่ 4 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด ส่วนที่ 5 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยแบบสอบถามมีค่าความเชื่อมั่น 0.946

การวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยได้นำเสนอผลตามความมุ่งหมายของงานวิจัย โดยนำเสนอออกมาได้ 2 ส่วน คือ 1) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา เพื่ออธิบายลักษณะทางประชากรศาสตร์ พฤติกรรมผู้บริโภค ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย ปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด และ การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยใช้สถิติพื้นฐานได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าคะแนนเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการคำนวณเพื่อได้ค่าวิเคราะห์เป็นข้อมูลเชิงพรรณนา 2) การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน ใช้สถิติการทดสอบความแปรปรวนทางเดียว (One-Way ANOVA) เพื่อทดสอบความแตกต่างระหว่างกลุ่มตัวอย่างที่มีมากกว่า 2 กลุ่ม ในการทดสอบลักษณะทางประชากรศาสตร์และพฤติกรรมผู้บริโภค และใช้การวิเคราะห์สถิติความถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ในลักษณะของการส่งผลระหว่างตัวแปรอิสระหลายตัว โดยทดสอบกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายและปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ผลการศึกษา

1. การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 208 คน (ร้อยละ 52.00) มีอายุ 20-29 ปี จำนวน 138 คน (ร้อยละ 34.50) มีสถานภาพโสด จำนวน 206 คน (ร้อยละ 51.50) มีระดับการศึกษาสูงสุด คือ ปริญญาตรีหรือเทียบเท่า จำนวน 178 คน (ร้อยละ 44.50) มีอาชีพนักศึกษา จำนวน 127 คน (ร้อยละ 31.80) และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่าหรือเท่ากับ 15,000 บาท จำนวน 87 คน (ร้อยละ 21.80)

2. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมผู้บริโภคของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ซื้อสินค้าผ่านการไลฟ์สดให้ตัวเองมากที่สุด จำนวน 332 คน (ร้อยละ 83.00) ตัดสินใจซื้อตามตัวเอง 210 คน (ร้อยละ 52.50) ซื้อผลิตภัณฑ์ครีมทาผิวหน้า เช่น ครีม เซรั่ม น้ำตบ เจล จำนวน 50 คน (ร้อยละ 12.50) ซื้อสินค้าผ่าน TikTok จำนวน 161 คน (ร้อยละ 40.30) ซื้อเวลา 20.01 - 24.00 น จำนวน 302 คน (ร้อยละ 75.50) มีความถี่ในการซื้อ 1-2 ครั้ง จำนวน 227 คน (ร้อยละ 56.80) และมีงบประมาณในการซื้อ 501 –1,000 บาท จำนวน 222 คน (ร้อยละ 55.50)

3. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย ประกอบด้วย ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความน่านับถือ และความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย พบว่า ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขายโดยรวมมีความสำคัญในระดับมาก ($\bar{X}$=4.11, S.D.=0.451) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านความไว้วางใจ ($\bar{X}$=4.35, S.D.=0.574) และด้านความน่านับถือ ($\bar{X}$=4.35, S.D.=0.597) รองลงมาคือด้านความเชี่ยวชาญ ($\bar{X}$=4.29, S.D.=0.534) ด้านความดึงดูดใจ ($\bar{X}$=4.03, S.D.=0.543) และด้านความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย ($\bar{X}$=3.51, S.D.=0.829) ตามลำดับ

4. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด ประกอบด้วย ความบันเทิง การปฏิสัมพันธ์ ความนิยม ความเฉพาะเจาะจง และการตลาดแบบปากต่อปาก พบว่า ปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดโดยรวมมีความสำคัญในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.25, S.D.=0.496) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการตลาดแบบปากต่อปาก ($\bar{X}$=4.33, S.D.=0.722) รองลงมาคือด้านการปฏิสัมพันธ์ ($\bar{X}$=4.30, S.D.=0.662) ด้านความนิยม ($\bar{X}$=4.28, S.D.=0.604) ด้านความบันเทิง ($\bar{X}$=4.27, S.D.=0.720) และด้านความเฉพาะเจาะจง ($\bar{X}$=4.09, S.D.=0.607) ตามลำดับ

5. การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ประกอบด้วย ด้านตราสินค้า ด้านผลิตภัณฑ์ และด้านการสื่อสาร พบว่า การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร โดยรวมมีความสำคัญในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$=4.24, S.D.=0.590) และเมื่อพิจารณารายด้าน ด้านที่ได้ค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านการสื่อสาร ($\bar{X}$=4.35, S.D.=0.554) รองลงมาคือ ด้านตราสินค้า ($\bar{X}$=4.28, S.D.=0.690) และด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$=4.08, S.D.=0.747) ตามลำดับ

6. ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงอนุมานเพื่อทดสอบสมมติฐาน

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 1 พบว่า ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 พบว่า พฤติกรรมผู้บริโภค ได้แก่ ลักษณะการซื้อสินค้า ประเภทสินค้าที่ซื้อ ประเภทสื่อออนไลน์ที่ใช้ซื้อ ความถี่โดยเฉลี่ยที่ซื้อ และงบประมาณในการซื้อ แตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครแตกต่างกัน ส่วนอิทธิพลในการซื้อสินค้า และช่วงเวลาที่ซื้อ แตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานครไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 3 ปัจจัยด้านคุณลักษณะของผู้ขาย ประกอบด้วย ความดึงดูดใจ ความไว้วางใจ ความเชี่ยวชาญ ความน่านับถือ และความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ผล พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายทางบวกของคุณลักษณะของผู้ขายที่มีอิทธิพลการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความดึงดูดใจ ด้านความเชี่ยวชาญ และด้านความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของตัวแปรมีอิทธิพลการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	**Unstandardized Coefficients (B)**	**SE**	**t**	**Sig.**
(Constant)	0.807	0.216	3.737	0.000
ความดึงดูดใจ	0.396	0.050	7.892	0.000
ความไว้วางใจ	0.010	0.058	0.177	0.859
ความเชี่ยวชาญ	0.428	0.075	5.746	0.000
ความน่านับถือ	-0.086	0.062	-1.388	0.166
ความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย	0.093	0.033	2.800	0.005
Dependent Variable = การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร R = 0.649 R^2= 0.422				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หมายเหตุ: t = The t test statistic (t-value), SE = The standard error for the unstandardized beta

ผลการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 4 ปัจจัยด้านการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด ประกอบด้วย ความบันเทิง การปฏิสัมพันธ์ ความนิยม ความเฉพาะเจาะจง และการตลาดแบบปากต่อปาก มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร จากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

เมื่อวิเคราะห์ผล พบว่า ตัวแปรที่สามารถทำนายทางบวกของการตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สดที่มีอิทธิพลการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านความบันเทิง ด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านความเฉพาะเจาะจง และด้านการตลาดแบบปากต่อปาก ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) ของตัวแปรมีอิทธิพลการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	**Unstandardized Coefficients (B)**	**SE**	**t**	**Sig.**
(Constant)	0.518	0.167	3.097	0.002
ความบันเทิง	0.256	0.036	7.151	0.000
การปฏิสัมพันธ์	0.198	0.040	5.022	0.000
ความนิยม	0.061	0.049	1.253	0.211
ความเฉพาะเจาะจง	0.094	0.037	2.517	0.012
การตลาดแบบปากต่อปาก	0.260	0.035	7.427	0.000
Dependent Variable = การรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร R = 0.772 R^2 = 0.596				

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

หมายเหตุ: t = The t test statistic (t-value), SE = The standard error for the unstandardized beta

อภิปรายผล

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพการสมรส ระดับการศึกษาสูงสุด อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร ไม่แตกต่างกัน เนื่องจากในยุคที่เทคโนโลยีพัฒนา แอปพลิเคชันใช้งานง่าย สะดวกและสินค้ามีราคาถูก ทำให้ทุกคนสามารถเข้าถึงได้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิวา สุขปรุง (2565) ที่ทำการศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่าน Facebook Live ของคนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร พบว่า ปจจัยดานประชากรศาสตรไมสงผลตอการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภคผ่าน Facebook Live อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

พฤติกรรมผู้บริโภคที่มีลักษณะการซื้อสินค้า ประเภทสินค้าที่ซื้อ ประเภทสื่อออนไลน์ที่ใช้ซื้อ ความถี่โดยเฉลี่ยที่ใช้ซื้อและงบประมาณในการซื้อที่แตกต่างกัน มีการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร แตกต่างกัน เนื่องจากพฤติกรรมของผู้บริโภคได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยไม่ว่าจะเป็นปัจจัยทางด้านวัฒนธรรม ปัจจัยทางสังคม ปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านจิตวิทยา รวมถึงปัจจัยด้านสื่อโฆษณา ต่างสร้างทัศนคติ คามคิด ความรู้สึก ความตั้งใจให้แก่ผู้บริโภคเอง ทำให้พฤติกรรมของผู้บริโภคแตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ โสพิชา เถกิงเกียรติ (2557) ที่ทำการศึกษาเรื่อง โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี พบว่า ความตั้งใจในการซื้อสินค้า เป็นสาเหตุทางตรงของพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงและการรับรู้ความสามารถควบคุมพฤติกรรม เป็นสาเหตุทางตรงอ้อมของพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้า

คุณลักษณะของผู้ขาย ประกอบด้วย ด้านความดึงดูดใจ ด้านความเชี่ยวชาญ และด้านความเหมือนของกลุ่มเป้าหมาย มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสนใจในเรื่องราวที่ผู้ขายนำเสนอ ความรู้หรือประสบการณ์ที่ผู้ขายมี และสิ่งที่ผู้ขายและผู้บริโภคมีคล้ายคลึงกัน ทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจ คล้อยตามและอยากใช้สินค้าเหมือนกับผู้ขาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ จริยา แก้วหนองสังข์ (2565) ที่ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของบุคคลผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภควัยทำงาน พบว่า ปัจจัยอิทธิพลของบุคคลที่มีชื่อเสียง (Influencer) ในด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมาย ด้านความชำนาญเชี่ยวชาญ และด้านความเหมือนกับกลุ่มเป้าหมายมีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภควัยทำงาน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

การตลาดสังคมออนไลน์ผ่านการไลฟ์สด ด้านความบันเทิง ด้านการปฏิสัมพันธ์ ด้านความเฉพาะเจาะจง และด้านการตลาดแบบปากต่อปาก มีอิทธิพลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์สินค้าประเภทเครื่องสำอางผ่านการไลฟ์สดของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ได้รับในเรื่องความสนุกสนาน การสร้างปฏิสัมพันธ์ร่วมกัน ระหว่างผู้ซื้อและผู้บริโภค หรือระหว่างผู้บริโภคด้วยกันเอง โดยสินค้าอยู่ในกระแสนิยม มีสินค้าที่ผู้บริโภคต้องการ สอดคล้องกับงานวิจัย จีรพัฒน์ พิชัยกมลศิลป์ (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่อง การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความไว้วางใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ พบว่า ปัจจัยการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้แก่ ด้านความบันเทิง ด้านความนิยม ด้านความเฉพาะเจาะจง และด้านการบอกปากต่อปาก ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ่านช่องทางเฟซบุ๊กไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่ และสอดคล้องกับงานวิจัย ญาณิศา เล็กคง (2564) ที่ทำการศึกษาเรื่อง อิทธิพลของการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า พบว่า การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการตลาดด้านการปฏิสัมพันธ์มีผลต่อการตั้งใจซื้อมากกว่า การตลาดในรูปแบบอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการวิจัย ดังนี้

1. ลักษณะทางด้านประชากรศาสตร์ ควรเน้นเจาะกลุ่มเป้าหมาย เนื่องจากผู้บริโภคกลุ่มนี้มีแนวโน้มในการซื้อสินค้าประเภทเครื่องสำอางมากกว่ากลุ่มผู้บริโภคกลุ่มอื่น ๆ และเป็นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนค่อนข้างจำกัด การนำเสนอสินค้าในระดับราคาที่เหมาะสม และเน้นความคุ้มค่า เช่น โปรโมชั่นส่วนลด บริการจัดส่งฟรี หรือซื้อ 1 แถม 1 จะช่วยดึงดูดกลุ่มนี้ได้ดี

2. พฤติกรรมผู้บริโภค ผู้ประกอบการควรกำหนดกลุ่มเป้าหมายที่ชัดเจน โดยเน้นผู้บริโภคที่สนใจดูแลผิวหน้า จัดไลฟ์สดในช่วงเวลาที่ผู้บริโภคออนไลน์บ่อย โดยเน้นการรีวิวสินค้า การทดลองใช้จริง และการตอบคำถามแบบเรียลไทม์ สร้างคอนเทนต์วิดีโอสั้นดึงดูดใจ เสนอโปรโมชั่นที่สอดคล้องกับงบประมาณ

3. คุณลักษณะของผู้ขาย ผู้ประกอบการควรเลือกผู้ขายที่มีลักษณะทางกายภาพที่น่าดึงดูด และมีการนำเสนอที่น่าสนใจ มีความโดดเด่นเป็นเอกลักษณ์ เน้นด้านความเชี่ยวชาญของผู้ขาย ให้สามารถตอบข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ได้อย่างถูกต้องครบถ้วน เลือกผู้ขายที่คล้ายกับกลุ่มเป้าหมายหรือเป็นอินฟลูเอนเซอร์ที่มีอายุช่วงเดียวกันกับผู้บริโภค สามารถสื่อสารกับผู้บริโภคอย่างเป็นกันเอง

4. การตลาดสังคมออนไลน์ ในการนำเสนอสินค้าผ่านการไลฟ์สดควรมีลักษณะที่ทำให้ผู้บริโภคที่กำลังรับชมนั้นมีความรู้สึกสนุกเพลิดเพลินไปกับการรับชมนั้น มีดนตรีประกอบ มีกิจกรรมที่สามารถให้ผู้บริโภคเข้าร่วมได้เป็นช่วง ๆ เพื่อไม่ให้ผู้บริโภครู้สึกเบื่อกับการขายสินค้า มีการโต้ตอบกับผู้บริโภคเป็นระยะๆ เพื่อให้ผู้บริโภครู้สึกถึงการมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างกัน ทั้งนี้เป็นการสร้างความรู้สึกและประสบการณ์ที่ดีจนเกิดความพึงพอใจในการรับชมไลฟ์จนเกิดการบอกต่อในที่สุด

ข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยในครั้งต่อไป

1. ขอบเขตการศึกษางานวิจัยในอนาคตควรศึกษาในภูมิภาคอื่น ๆ เพื่อให้ได้รับข้อมูลที่มีความแตกต่างกัน ทั้งนี้ข้อมูลที่ได้สามารถนำไปวางแผลกลยุทธ์ทางการตลาดเพื่อให้เหมาะสมและสามารถเข้าใจความต้องการของกลุ่มเป้าหมายในแต่ละลักษณะได้มากขึ้น

2. อาจยังมีตัวแปรอื่นที่มิได้นำมาศึกษา ดังนั้นการศึกษาตัวแปรอื่นนอกเหนือจากงานวิจัยครั้งนี้ เช่น ปัจจัยส่วนประสมด้านการตลาด ปัจจัยด้านความพึงพอใจ ปัจจัยด้านแรงจูงใจ เป็นต้น เพื่อนำผลที่ได้มาพัฒนาและปรับใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุด เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการของผู้บริโภค และเข้าถึงผู้บริโภคให้ได้มากที่สุด

3. ควรเพิ่มเครื่องมือการวิจัยเชิงคุณภาพในการเก็บรวบรวมข้อมูล เช่น การสัมภาษณ์แบบเจาะลึกและการสนทนากลุ่มกับผู้บริโภค จะช่วยให้ได้ข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับมุมมองต่าง ๆของผู้บริโภค เช่น ความคิดเห็น ทัศนคติ ความรู้สึก การรับรู้ ความเชื่อและพฤติกรรมที่ถูกถ่ายทอดออกมาขณะนั้น ข้อมูลที่ได้นำมาพัฒนาสินค้าและการให้บริการเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและตอบโจทย์ความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคมากกว่า

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ. (2567, 30 ตุลาคม). *อีคอมเมิร์ซปี 67 มูลค่า 1.1 ล้านล้าน - อินไซด์คนไทยชอบให้มีส่วนลด – ส่งฟรี.* https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1151365.

กรุงเทพธุรกิจ. (2567, 28 ตุลาคม). *'ดีอี' เผยผลสำรวจพบคนไทยใช้เน็ตวันละกว่า 9 ชม. ช้อปออนไลน์สัปดาห์ละครั้ง.* https://www.bangkokbiznews.com/tech/gadget/1150947.

กัลยา วานิชย์บัญชา และ ฐิตา วานิชย์บัญชา. (2561). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 31). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือแห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

จริยา แก้วหนองสังข์. (2565). *อิทธิพลของบุคคลผู้มีชื่อเสียง (Influencer) ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อน้ำหอมของผู้บริโภควัยทำงาน* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

จีรพัฒน์ พิชัยกมลศิลป์. (2563). *การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์และความไว้วางใจที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อรองเท้าผ่านช่องทางการถ่ายทอดสดเฟซบุ๊คไลฟ์ของผู้บริโภคในจังหวัดเชียงใหม่* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยแม่โจ้.

ญาณิศา เล็กคง. (2564). *อิทธิพลของการตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ต่อการตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงผิวหน้า* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เต็มสิริ ตั้งจิตสมบูรณ์. (2554). *การวัดค่าตราสินค้าธนาคารกรุงเทพ จำกัด (มหาชน) ของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร กรณีศึกษา ภาคนครหลวง 4* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. Silpakorn University Repository (SURE). https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/12176

ธเนศ ยุคันตวนิชชัย. (2553). การสื่อสารการตลาดเชิงบูรณาการ IMC (Integrated Marketing Communications). *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย, 30*(2), 99-115.

ปิญญ์สลิชา เจริญพูล. (2561). *รูปแบบและวิธีการถ่ายทอดสดผ่านเฟซบุ๊คของร้านขายสินค้าแฟชั่นออนไลน์* [การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

มุชาภร โยธะวงษ์. (2557). *อิทธิพลของการสื่อสารด้วยวิธีปากต่อปากผ่านทางออนไลน์ที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าและการตัดสินใจรับประทานอาหารที่ร้านอาหารญี่ปุ่นในเขตกรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

รุ่งทิวา สุขปรุง. (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอุปโภคบริโภค ผ่าน Facebook Live ของคนในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานคร* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

วันวิสาข์ โชติปุญโญ. (2558). ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติที่ดี และความตั้งใจซื้อสินค้าที่เกี่ยวข้องกับบุคคลข้ามเพศผ่านการใช้งาน เครือข่ายสังคมออนไลน์ Facebook: กรณีศึกษา Fanpage Facebook บันทึกของ ตุ๊ด. *วารสารระบบสารสนเทศด้านธุรกิจ (JISB), 1*(1), 73-85.

วาสนา อินทะแสง. (2559). *การศึกษาพฤติกรรมผู้บริโภคและปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของธุรกิจคลินิกเสริมความงามที่ส่งผลต่อความภักดีของลูกค้า* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

วิทวัส รุ่งเรืองผล. (2558). *ตำราหลักการตลาด = Principle of marketing* (พิมพ์ครั้งที่ 9). กรุงเทพฯ: ศูนย์หนังสือมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ศิริพล เจียมวิจิตร. (2559). *การรับรู้ข้อมูลข่าวสารและปัจจัยการสื่อสารที่ส่งผลต่อการรับรู้คุณค่าตราสินค้าของผู้บริโภค กรณีศึกษา ศูนย์การค้าส่ง เดอะฮับ รังสิต จังหวัดปทุมธานี* [การค้นคว้าอิสระนิเทศศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2541). *กลยุทธ์การตลาดและการบริหารการตลาด*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

โสพิชา เถกิงเกียรติ, เสรี ชัดแช้ม, และ ภัทราวดี มากมี. (2557). โมเดลความสัมพันธ์เชิงสาเหตุของพฤติกรรมการเลือกซื้อสินค้าทางอินเทอร์เน็ตของนักศึกษาระดับปริญญาตรี. *วารสารวิทยาลัยพาณิชยศาสตร์บูรพาปริทัศน์, 9*(1), 19-32.

Byrne, A., Whitehead, M., & Breen, S. (2003). *The naked truth of celebrity endorsement. British Food Journal, 105*(4/5), 288-296.

Cialdini, R. B. (2007). *Influence: The Psychology of Persuasion*. HarperCollins.

Kaur, G. (2016). *Social Media Marketing. Asian Journal of Multidisciplinary Studies,* 4, 34-36.

Lindzey, G. and Aronson, E. (1985). *The Handbook of Social Psychology* (3rd ed). Random House, New York.

Ohanian, R. (1991). *THE IMPACT OF CELEBRITY SPOKESPERSONS PERCEIVED IMAGE ON CONSUMERS INTENTION TO PURCHASE. Journal of advertising research,* 31(1), 46-54.

Richard, M.-O., & Chebat, J.-C. (2015). *Modeling online consumer behavior: Preeminence of emotions and moderating influences of need for cognition and optimal stimulation level. Journal of Business Research,* 69.

SETTRADE. (2567, 14 พฤศจิกายน). *แนวโน้มธุรกิจขายเครื่องสำอาง*. https://www.settrade.com/th/news-and-articles/articles/496-krungthai-compass-cosmetic-consump

Shimp, T. A. (2003). *Advertising, Promotion & Supplemental Aspects of Integrated Marketing Communications*. Thomson South-Western.

Solomon, M. R. (2011). *Consumer behavior: buying, having, and being* (9th ed). Prentice Hall.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น

Factors of Marketing Mix Influencing Online Music Streaming Platform Service Usage Behavior of Consumers in Khon Kaen Province

ณัฐณิชา อติวัฒนชัย[1] อมรรัตน์ กุนอก[2] พัชรินทร์ สิมมา[3] และปนัดดา จันทะกล[4]

Natnicha Atiwattanachai[1] Amonrat Kunok[2] Patcharin Simma[3] and Panadda Chanthakol[4]

นักศึกษา[1,2,3], อาจารย์ที่ปรึกษา[4]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น[1,2,3]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น[4]

E-mail: natnicha.at@rmuti.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมเข้าใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น และ (2) เพื่อสำรวจพฤติกรรมในการเลือกใช้แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ แนวคิดทฤษฎีที่ใช้ คือ ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี แนวคิดการตัดสินใจ และแนวคิดส่วนประสมทางการตลาด ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลในรูปแบบกระดาษและแบบออนไลน์จากประชากรที่อาศัยในจังหวัดขอนแก่น จำนวน 400 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ เพื่อหาค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัย พบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 57.75 อายุ 15 - 25 ปี ร้อยละ 63.25 สถานภาพโสด ร้อยละ 86.50 ศึกษาระดับปริญญาตรี ร้อยละ 59.50 และเป็นนักเรียน/นักศึกษา ร้อยละ 65.75 ใช้บริการแพลตฟอร์มมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ ร้อยละ 35.50 โดยตัดสินใจเลือกใช้เอง ร้อยละ 43.04 เหตุผลหลักคือมีเพลงให้เลือกมากมาย ส่วนใหญ่ใช้แพ็กเกจฟรี และนิยมใช้บริการช่วง 20.00 - 00.00 น. ในวันเสาร์ - วันอาทิตย์ โดยแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมที่สุดคือ Spotify และ (2) ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีอิทธิพลสูงสุด ได้แก่ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.85), ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.86), ด้านกระบวนการ ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.85), ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.89), ด้านบุคลากร ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.87), ด้านราคา ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.90), และด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด คือ ด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.92) โดยในทุกด้านอยู่ในระดับมาก

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลง พฤติกรรมผู้บริโภค ส่วนประสมทางการตลาด

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the factors influencing the popularity of online music streaming platforms among consumers in Khon Kaen province, and (2) to explore the behavior of consumers in selecting online music streaming platforms in Khon Kaen. The study is quantitative in nature, using the Technology Acceptance Model, Decision-Making Theory, and the Marketing Mix Concept as theoretical frameworks. Data were collected through paper-based and online surveys from 400 residents in Khon Kaen, using a questionnaire as the research tool. The data were analyzed using statistical software to calculate percentages, frequencies, means, and standard deviations. The findings revealed that, first, the majority of the sample was female (57.75%), aged 15-25 (63.25%), single (86.50%), pursuing a bachelor's degree (59.50%), and students (65.75%). A significant portion (35.50%) used streaming platforms more than 5 times per week, with most making their own platform selection (43.04%) primarily due to the extensive music library. The free package was the most popular, with peak usage occurring between 8:00 PM and 12:00 AM on weekends. Spotify emerged as the most favored platform. Second, Marketing mix analysis showed highest influence from distribution channels ($\bar{X}$ = 4.23, S.D = 0.85), product ($\bar{X}$ = 4.15, S.D = 0.86), process ($\bar{X}$ = 4.13, S.D = 0.85), physical evidence ($\bar{X}$ = 4.10, S.D = 0.89), people ($\bar{X}$ = 4.05, S.D = 0.87), and price ($\bar{X}$ = 4.03, S.D = 0.90). Promotion had the lowest influence ($\bar{X}$ = 3.90, S.D = 0.92). All factors had high influence levels.

Keywords: Music Streaming Platform, Consumer Behavior, Marketing Mix

บทนำ

ปัจจุบันโลกแห่งเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ในยุคโลกาภิวัตน์ ส่งผลให้รอบตัวของเรานั้นเต็มไปด้วยสิ่งอำนวยความสะดวกหลากหลายอย่างที่คอยช่วยเหลือการใช้ชีวิต รวมไปถึงสร้างความบันเทิงและความจรรโลงใจ ปฏิเสธไม่ได้เลยว่าแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลง หรือจะกล่าวอย่างง่ายคือเป็นแอปพลิเคชันในการฟังเพลง ซึ่งสามารถฟังได้ทุกที่ทุกเวลาไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนก็ตาม รวมถึงไม่จำกัดประเภทของอุปกรณ์ สามารถใช้งานได้บนสมาร์ทโฟน แท็บเล็ต หรือคอมพิวเตอร์ก็ได้เช่นกัน เทคโนโลยีนี้ทำให้ค่ายเพลงหรือศิลปินเข้าถึงกลุ่มผู้ฟังได้สะดวก และมีราคาย่อมเยาว์สำหรับคนรักเสียงเพลง และเข้าถึงได้ง่าย นับล้านเพลงจากทุกที่ในโลก มีฟีเจอร์ที่หลากหลาย รวมถึงคำแนะนำเพลย์ลิสต์ที่คัดสรรให้เฉพาะ และยังมีความสามารถในการสร้างเพลย์ลิสต์แบบกำหนดเอง แอปหลายตัวยังอนุญาตให้ผู้ใช้ดาวน์โหลดเพลงสำหรับเล่นแบบออฟไลน์ ทำให้ผู้ใช้เพลิดเพลินกับเพลงโปรดได้โดยไม่ต้องเชื่อมต่ออินเทอร์เน็ต ช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา

บริการสตรีมเพลงได้ปฏิวัติวงการเพลง ทำให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงคลังเพลงอันกว้างใหญ่ได้อย่างที่ไม่เคยมีมาก่อนทุกที่ทุกเวลา การเปลี่ยนแปลงการบริโภคดนตรีครั้งนี้ส่งผลกระทบอย่างมากต่อผู้ฟังและศิลปิน นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงทางอุตสาหกรรมที่ไม่อาจจินตนาการได้จากเมื่อสิบปีก่อน (Zele, 2024) ตลาดการสตรีมเพลงทั่วโลกคาดว่าจะเติบโตถึง 41,400 ล้านดอลลาร์สหรัฐ ภายในปี 2030 แม้ว่าบริการสตรีมเพลงจะมีรายได้ลดลงจากเพลงที่สตรีมทุกเพลง แต่การวิเคราะห์การลงทุนก็เชื่อมั่นว่าภาคส่วนนี้จะยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง (Bludov, 2024)

จากข้อมูลข้างต้นคณะผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ ว่าแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์แต่ละแพลตฟอร์มนั้นมีความนิยมมากน้อยเพียงใด ในปัจจุบันประชากรไทยก็มีความสนใจในการเข้าใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งออนไลน์เป็นจำนวนมาก แต่อาจจะไม่เข้าใจว่าแพลตฟอร์มที่ใช้บริการมีการทำงานอย่างไร คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาเกี่ยวกับการความเข้าใจและความสนใจของผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งออนไลน์ ว่าผู้เข้าใช้บริการมีความรู้หรือเข้าใจถูกต้องเกี่ยวกับแพลตฟอร์มออนไลน์นั้นหรือไม่ และรวมถึงการเข้าถึงฟีเจอร์ที่หลากหลายและคำแนะนำการใช้งานแพลตฟอร์มต่าง ๆ ข้อดี ข้อเสีย ของบริการสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ในแพลตฟอร์มต่าง ๆ ที่เข้าใช้บริการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความนิยมเข้าใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น
2. เพื่อสำรวจพฤติกรรมในการเลือกใช้แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของสตรีมมิ่ง

สตรีมมิ่ง (Streaming) คือ การรับส่งสัญญาณส่งไฟล์มัลติมีเดียทั้งภาพและเสียงผ่านเครือข่ายระบบอินเทอร์เน็ตด้วยการใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ ซึ่งไม่ต้องมีการดาวน์โหลด (Download) ทำให้เราสามารถรับชมวีดีโอทั้งหมดที่ผ่านการอัพโหลดผ่านอินเทอร์เน็ตมายังอุปกรณ์โดยไม่ต้องดาวน์โหลดไฟล์มาลงบนเครื่อง การสตรีมมิ่งก็สามารถทำได้ผ่านอุปกรณ์มากมาย นอกจากนี้การสตรีมมิ่งยังสามารถรับชมได้โดยไม่มีการจำกัดเวลาและสถานที่ ไม่ว่าจะอยู่ที่ไหนของโลกก็สามารถรับชมได้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประชากรศาสตร์

แนวคิดด้านประชากรศาสตร์มีหลักการสำคัญว่าพฤติกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ที่เกิดขึ้นมักจะเกิดจากแรงกระตุ้นจากภายนอก โดยเชื่อว่ามนุษย์ดำเนินชีวิตตามที่สังคมกำหนดไว้ให้กล่าวคือ แนวคิดด้านประชากรศาสตร์ เชื่อว่าคนจะมีพฤติกรรมในด้านต่าง ๆ ที่แตกต่างกันไปขึ้นอยู่กับลักษณะทางประชากรที่ต่างกันด้วย (ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ, 2542)

ทฤษฎีการพัฒนาลูกค้าสัมพันธ์

ความหมายของการพัฒนาลูกค้าสัมพันธ์ คือ การสร้างสัมพันธภาพที่ดีระหว่างผู้ซื้อและผู้ขาย อนุเทพ เบื้องบน (2544) ได้อธิบายแนวทางการพัฒนาลูกค้าสัมพันธ์ คือ ผู้ประกอบการจะต้องมีทัศนคติที่ดีต่อลูกค้า ต้องเป็นผู้มีความภูมิฐาน มีบุคลิกภาพที่ดี มีการแต่งกายที่สะอาดเรียบร้อย เมื่อมีลูกค้าหรือผู้รับบริการเข้ามาติดต่อธุรกิจหรือขอรับบริการ พนักงานของผู้ประกอบการจะต้องให้ความสำคัญ และความสนใจแก่ลูกค้าทันที

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการตัดสินใจ

การตัดสินใจ หมายถึง กระบวนการตัดสินใจซื้อของบริโภค ประกอบด้วย 6 ขั้นตอน เริ่มตั้งแต่การทราบความต้องการและเสาะหาของข้อมูลที่ต้องการเพื่อเปรียบเทียบทั้งคุณภาพและราคาสุดท้ายจะประเมินทางเลือกว่าจะเลือกสินค้าไหนที่ได้ตรงความต้องการจึงตัดสินใจซื้อและเมื่อซื้อสินค้านั้นแล้วจะทำให้ทราบถึงประสบการณ์กับสินค้านั้น (จิรนุช ต้อยปาน, 2556)

หลักการแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการบริการ

หมายถึง ปฏิบัติรับใช้ให้ความสะดวกต่าง ๆ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2525) กลยุทธ์สำคัญของการบริการที่มีประสิทธิภาพและสามารถกำหนดอำนาจต่อรองในการแข่งขันทางธุรกิจปัจจุบันขึ้นอยู่กับคุณภาพของการบริการ หากธุรกิจใดสามารถสร้างความแตกต่างของกิจการบริการ โดยเข้าถึงความต้องการของลูกค้า และเสนอบริการที่ตรงกับความคาดหวังในแต่ละฉากเหตุการณ์ของวงจรแห่งการให้บริการที่ลูกค้าเห็นว่าสำคัญ

กรอบแนวคิด

พฤติกรรมในการเลือกใช้แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์เกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7 ด้าน จากการสำรวจองค์ความรู้ต่าง ๆ รวมไปถึงงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ทางผู้วิจัยสามารถกำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ ดังแสดงในรูปที่ 1

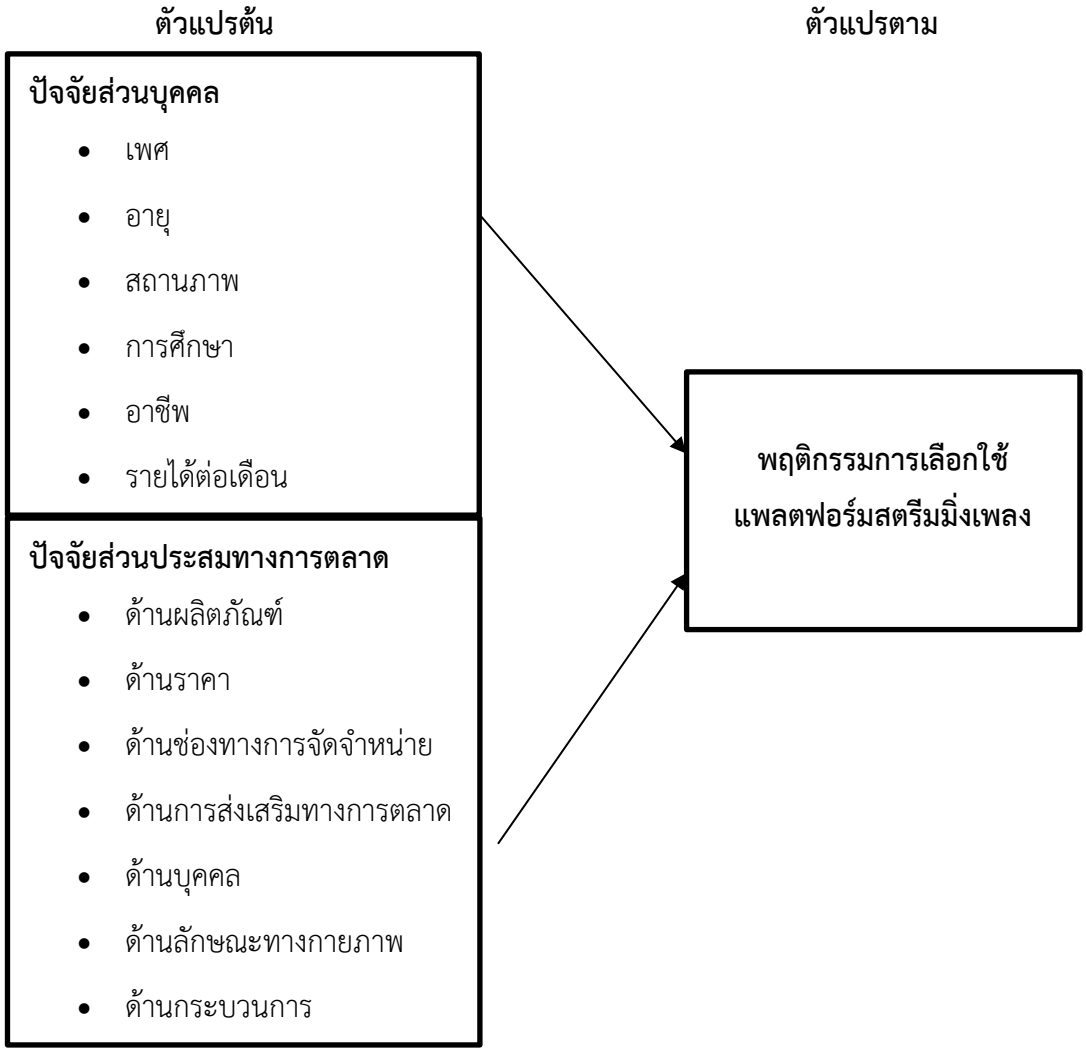

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเป็นการศึกษาเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น ใช้วิธีการทางสถิติเข้ามาวิเคราะห์ข้อมูลจากการเก็บแบบสอบถามทั้งหมด 400 ชุด เพื่อใช้ในการตอบวัตถุประสงค์ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัยนี้ ได้แก่ คือ แบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นมา โดยมีเนื้อหาแบ่งเป็น 4 ตอน ได้แก่ ข้อมูลเกี่ยวกับลักษณะประชากรศาสตร์ ข้อมูลเกี่ยวกับพฤติกรรมการตัดสินใจใช้บริการ ข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด และความพึงพอใจโดยรวมต่อการเข้าใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลง ส่วนสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล คือ ค่าเฉลี่ย (Mean) ความถี่ (Frequency) ร้อยละ (Percentage) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) นำมาใช้ในการวิเคราะห์ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง น้อยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง น้อย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง มาก

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง มากที่สุด

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

ตอนที่ 1 ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของกลุ่มประชากร ผลดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามลักษณะของกลุ่มประชากร

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศ	**400**	**100**
ชาย	131	32.75
หญิง	231	57.75
LGBTQ+	38	9.50
2. อายุ	**400**	**100**
ต่ำกว่า 15 ปี	28	7.00
15 - 25 ปี	253	63.25
26 - 35 ปี	64	16.00
35 ปีขึ้นไป	55	13.75
3. สถานภาพ	**400**	**100**
โสด	346	86.50
สมรส	46	11.50
อื่น ๆ	8	2.00
4. การศึกษา	**400**	**100**
มัธยมศึกษาตอนต้น/ตอนปลายหรือเทียบเท่า	85	21.25
ปวช./ปวส./อนุปริญญาหรือเทียบเท่า	52	13.00
ปริญญาตรี	238	59.50
สูงกว่าปริญญาตรี	23	5.75
อื่น ๆ	2	0.50

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
5. อาชีพ	**400**	**100**
ข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ	6	1.50
นักเรียน/นักศึกษา	263	65.75
พนักงานบริษัทเอกชน	76	19.00
ธุรกิจส่วนตัว	40	10.00
อื่น ๆ	15	3.75
6. รายได้ต่อเดือน	**400**	**100**
ต่ำกว่า 10,000 บาท	219	54.75
10,001 – 20,000 บาท	104	26.00
20,001 – 30,000 บาท	41	10.25
มากกว่า 30,000 บาท	36	9.00

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศ หญิง จำนวน 231 คน คิดเป็นร้อยละ 57.75 อยู่ในช่วงอายุ 15 - 25 ปี จำนวน 253 คน คิดเป็นร้อยละ 63.25 สถานภาพโสด จำนวน 346 คน คิดเป็นร้อยละ 86.50 ศึกษาในระดับชั้นปริญญาตรี จำนวน 238 คน คิดเป็นร้อยละ 59.50 อาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 65.75 และมีรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 54.75

ตอนที่ 2 ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการใช้งาน ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามพฤติกรรมการใช้งาน

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. ความถี่ในการใช้บริการ	**400**	**100**
1 ครั้ง/สัปดาห์	87	21.75
2-3 ครั้ง/สัปดาห์	111	27.75
4-5 ครั้ง/สัปดาห์	60	15.00
มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์	142	35.50
2. บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ	**632**	**100**
เพื่อน	161	25.47
คนรัก	45	7.12
ครอบครัว	68	10.76
เพื่อนร่วมงาน	86	13.61
ตนเอง	272	43.04

ตัวแปร	จำนวน (คน)	ร้อยละ
3. เหตุผลที่ใช้บริการ	**885**	**100**
เป็นช่องทางที่มีเพลงให้เลือกฟังมากมาย	219	24.75
สามารถฟังได้ทุกที่ ทุกเวลา	217	24.52
มีฟังก์ชั่นในการค้นหาเพลงที่ง่าย สะดวกสบาย	170	19.21
มีคุณภาพเสียงในการฟังเพลงที่ดี	122	13.79
มีการแนะนำเพลงหรือเพลย์ลิสต์ที่เหมาะกับความชอบส่วนตัว	152	17.18
อื่น ๆ	5	0.56
4. ค่าใช้จ่ายในการใช้บริการ	**400**	**100**
ไม่เสียค่าใช้จ่าย (แพ็กเกจฟรี)	177	44.25
1 - 200 บาท	124	31.00
201 - 500 บาท	47	11.75
มากกว่า 500 บาท	52	13.00
5. ช่วงเวลาที่ใช้บริการ	**400**	**100**
08:00 - 12:00 น.	49	12.25
12:00 - 16:00 น.	72	18.00
16:00 - 20:00 น.	105	26.25
20:00 - 00:00 น.	174	43.50
6. ช่วงวันที่ใช้บริการ	**649**	**100**
วันจันทร์ - วันศุกร์	260	40.06
วันเสาร์ - วันอาทิตย์	263	40.52
วันหยุดนักขัตฤกษ์	126	19.41
7. แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งที่ใช้บริการ	**701**	**100**
Spotify	202	28.82
JOOX	113	16.12
Apple Music	80	11.41
YouTube Music	199	28.39
SoundCloud	42	5.99
Fungi	28	3.99
Tidal	34	4.85
อื่น ๆ	3	0.43

จากตารางที่ 2 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความถี่ในการใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์มากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 35.50 บุคคลที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการ คือ ตนเอง จำนวน 272 คน คิดเป็นร้อยละ 43.04 เหตุผลที่ใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ คือ เป็นช่องทางที่มีเพลงให้เลือกฟังมากมาย จำนวน 219 คน คิดเป็นร้อยละ 24.75 ไม่เสียค่าใช้จ่ายในการเลือกใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ (แพ็กเกจฟรี) จำนวน 177 คน คิดเป็นร้อยละ 44.25 ใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ช่วงเวลา 20:00 - 00:00 น. จำนวน 174 คน คิดเป็นร้อยละ 43.50 ใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ช่วงวันเสาร์ - วันอาทิตย์ จำนวน 263 คน คิดเป็นร้อยละ 40.52 และเลือกใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์มากที่สุด คือ Spotify จำนวน 202 คน คิดเป็นร้อยละ 28.82

ตอนที่ 3 ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ผลดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ด้านผลิตภัณฑ์	4.15	0.66	มาก
ด้านราคา	4.04	0.71	มาก
ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	4.24	0.66	มาก
ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	3.90	0.73	มาก
ด้านบุคลากร	4.06	0.73	มาก
ด้านลักษณะทางกายภาพ	4.10	0.68	มาก
ด้านกระบวนการ	4.14	0.68	มาก
รวม	**4.09**	**0.69**	

จากตารางที่ 3 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ของผู้บริโภคจังหวัดขอนแก่น อยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.09, S.D. = 0.69) โดยเรียงลำดับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดจากมากไปน้อย ดังนี้ ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ($\bar{x}$ = 4.24, S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านผลิตภัณฑ์ ($\bar{x}$ = 4.15, S.D. = 0.66) ด้านกระบวนการ ($\bar{x}$ = 4.14, S.D. = 0.68) ด้านลักษณะทางกายภาพ ($\bar{x}$ = 4.10, S.D. = 0.68) ด้านบุคลากร ($\bar{x}$ = 4.06, S.D. = 0.73) ด้านราคา ($\bar{x}$ = 4.04, S.D. = 0.71) และด้านการส่งเสริมทางการตลาด ($\bar{x}$ = 3.90, S.D. = 0.73) ตามลำดับ

ตอนที่ 4 ร้อยละของจำนวนกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แบบแยกเป็นรายด้าน ผลดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 จำนวนร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด แบบแยกเป็นรายด้าน

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
1. ด้านผลิตภัณฑ์	**4.15**	**0.86**	**มาก**
ความหลากหลายของเพลงและเนื้อหาต่าง ๆ เช่น เพลงไทย เพลงสากล พอดแคสต์	4.23	0.82	มาก
มีฟีเจอร์พิเศษ เช่น ระบบแนะนำเพลง เพลย์ลิสต์ส่วนบุคคล ระบบฟังเพลงแบบออฟไลน์	4.13	0.86	มาก
รองรับการใช้งานหลายภาษา	4.09	0.91	มาก
2. ด้านราคา	**4.03**	**0.90**	**มาก**
ราคาในการสมัครสมาชิกมีความคุ้มค่า เหมาะสมกับคุณภาพ	4.05	0.87	มาก
มีการจัดโปรโมชั่นลดราคาหรือสิทธิ์ทดลองใช้ฟรี	4.01	0.92	มาก
มีทางเลือกชำระเงินแบบยืดหยุ่น เช่น รายวัน รายเดือน รายปี	4.05	0.93	มาก
3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย	**4.24**	**0.66**	**มาก**
ความสะดวกในการเข้าถึงแพลตฟอร์ม	4.28	0.84	มาก
การรองรับอุปกรณ์ได้หลากหลาย เช่น สมาร์ทโฟน ลำโพงบลูทูธ	4.26	0.87	มาก
สามารถเชื่อมต่อและใช้งานร่วมกับแอพพลิเคชั่นอื่น เช่น TikTok หรือ Instagram	4.17	0.84	มาก
4. ด้านการส่งเสริมทางการตลาด	**3.90**	**0.92**	**มาก**
มีการทำกิจกรรมส่งเสริมการขาย เช่น การแจกรางวัลให้แก่สมาชิก	3.81	0.93	มาก
มีการเสนอเพลย์ลิสต์พิเศษที่เชื่อมโยงกับเทศกาล หรือเหตุการณ์สำคัญ	3.98	0.89	มาก
มีการให้สิทธิพิเศษร่วมกับพันธมิตร เช่น ส่วนลดค่าโทรศัพท์เมื่อสมัครแพลตฟอร์ม	3.91	0.94	มาก

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
5. ด้านบุคลากร	**4.05**	**0.87**	**มาก**
ทีมฝ่ายสนับสนุนลูกค้าตอบสนองปัญหาอย่างรวดเร็ว	4.04	0.88	มาก
ความเชี่ยวชาญของทีมพัฒนาแพลตฟอร์มสามารถสร้างประสบการณ์ในการใช้งานที่ดี	4.08	0.86	มาก
มีทีมงานที่เชี่ยวชาญคอยแนะนำเนื้อหาสำหรับผู้ใช้	4.05	0.89	มาก
6. ด้านลักษณะทางกายภาพ	**4.10**	**0.89**	**มาก**
ระบบการค้นหาเพลงมีความไม่ซับซ้อน	4.12	0.89	มาก
โลโก้และแบรนด์จดจำได้ง่าย	4.08	0.92	มาก
ระบบแจ้งเตือนหรือหน้าแนะนำเนื้อหาใช้งานง่าย	4.11	0.87	มาก
7. ด้านกระบวนการ	**4.13**	**0.85**	**มาก**
มีระบบการแนะนำเพลย์ลิสต์หรือเพลงที่เหมาะกับอารมณ์ผู้ใช้	4.17	0.83	มาก
มีระบบชำระเงินที่สะดวกและปลอดภัย	4.10	0.89	มาก
ระบบสตรีมมิ่งมีความเสถียร ไม่สะดุด	4.14	0.85	มาก

จากตารางที่ 4 พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีระดับความคิดเห็นต่อปัจจัยส่วนประสมทางด้านผลิตภัณฑ์ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.15, S.D. = 0.86) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ความหลากหลายของเพลงและเนื้อหาต่าง ๆ เช่น เพลงไทย เพลงสากล พอดแคสต์ ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.82) ปัจจัยส่วนประสมทางด้านราคา อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.03, S.D. = 0.90) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ราคาในการสมัครสมาชิกมีความคุ้มค่า เหมาะสมกับคุณภาพ ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.87) ปัจจัยส่วนประสมทางด้านช่องทางการจัดจำหน่าย อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.23, S.D. = 0.85) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ความสะดวกในการเข้าถึงแพลตฟอร์ม ($\bar{X}$ = 4.28, S.D. = 0.84) ปัจจัยส่วนประสมทางด้านการส่งเสริมทางการตลาด อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 3.90, S.D. = 0.92) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ มีการเสนอเพลย์ลิสต์พิเศษที่เชื่อมโยงกับเทศกาล หรือเหตุการณ์สำคัญ ($\bar{X}$ = 3.98, S.D. = 0.89) ปัจจัยส่วนประสมทางด้านบุคลากร อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.05, S.D. = 0.87) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ความเชี่ยวชาญของทีมพัฒนาแพลตฟอร์มสามารถสร้างประสบการณ์ในการใช้งานที่ดี ($\bar{X}$ = 4.08, S.D. = 0.86) ปัจจัยส่วนประสมทางด้านลักษณะทางกายภาพ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.89) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ ระบบการค้นหาเพลงมีความไม่ซับซ้อน ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.89) และปัจจัยส่วนประสมทางด้านกระบวนการ อยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.13, S.D. = 0.85) โดยประเด็นที่มีน้ำหนักมากที่สุด คือ มีระบบการแนะนำเพลย์ลิสต์หรือเพลงที่เหมาะกับอารมณ์ผู้ใช้ ($\bar{X}$ = 4.17, S.D. = 0.83)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการสำรวจกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ในจังหวัดขอนแก่น พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง อายุระหว่าง 15 - 25 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาระดับปริญญาตรี มีอาชีพเป็นนักเรียน/นักศึกษา และมีรายได้ต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท ในด้านพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ พบว่าผู้บริโภคส่วนใหญ่ใช้บริการมากกว่า 5 ครั้ง/สัปดาห์ ตัดสินใจเลือกใช้บริการด้วยตนเอง โดยเหตุผลหลักคือเป็นช่องทางที่มีเพลงให้เลือกฟังมากมายและสามารถฟังได้ทุกที่ทุกเวลา ผู้บริโภคส่วนใหญ่เลือกใช้บริการแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์แบบไม่เสียค่าใช้จ่าย (แพ็กเกจฟรี) และนิยมใช้บริการในช่วงเวลา 20:00 - 00:00 น. ในวันเสาร์ - อาทิตย์ โดยแพลตฟอร์มที่ได้รับความนิยมมากที่สุดคือ Spotify สำหรับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ พบว่า ด้านช่องทางการจัดจำหน่ายมีอิทธิพลมากที่สุด รองลงมาคือด้านผลิตภัณฑ์ ด้านกระบวนการ ลักษณะทางกายภาพ ด้านบุคลากร ด้านราคา และด้านการส่งเสริมทางการตลาด โดยภาพรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ในด้านผลิตภัณฑ์ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความหลากหลายของเพลงและเนื้อหา รวมถึงฟีเจอร์พิเศษต่าง ๆ ในด้านราคา ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความคุ้มค่าและเหมาะสมของราคาในการสมัครสมาชิก รวมถึงทางเลือกในการชำระเงินที่ยืดหยุ่น ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความสะดวกในการเข้าถึงแพลตฟอร์มและการรองรับอุปกรณ์ที่หลากหลาย ในด้านการส่งเสริมทางการตลาด ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับการเสนอเพลย์ลิสต์พิเศษที่เชื่อมโยงกับเทศกาลหรือเหตุการณ์สำคัญและการให้สิทธิพิเศษร่วมกับพันธมิตร ในด้านบุคลากร ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับความเชี่ยวชาญของทีมพัฒนาแพลตฟอร์มและทีมงานที่คอยแนะนำเนื้อหา ในด้านลักษณะทางกายภาพ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบการค้นหาเพลงที่ไม่ซับซ้อนและระบบแจ้งเตือนที่ใช้งานง่าย และในด้านกระบวนการ ผู้บริโภคให้ความสำคัญกับระบบการแนะนำเพลงที่เหมาะกับอารมณ์และระบบสตรีมมิ่งที่เสถียร

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการศึกษาข้อมูลเพิ่มเติมเกี่ยวกับแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์เพิ่มเติมในเชิงลึกมากกว่านี้ เนื่องจากการวิจัยครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษาพฤติกรรมและปัจจัยเบื้องต้นเพียงเท่านั้น หากต้องการข้อมูลที่มีความละเอียดและครบถ้วนกว่านี้ อาจเพิ่มกลุ่มเป้าหมายอื่น ๆ เข้ามาร่วมด้วย

2. ควรมีการศึกษาตัวแปรอื่น ๆ เพิ่มเติมเกี่ยวกับแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์เพิ่มเติม เช่น ทัศนคติ ความรู้ความเข้าใจ หรือการนำไปประยุกต์ใช้ในการสร้างโมเดลธุรกิจแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งเพลงออนไลน์ขึ้นมา

บรรณานุกรม

จิรนุช ต้อยปาน. (2556). *การศึกษาปัญหาและแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์เพื่อสร้างโอกาสทางธุรกิจ กรณีศึกษากาญจนาอพาร์ทเมนต์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาหลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยหอการค้าไทย.

ยุบล เบ็ญจรงค์กิจ. (2542). *การวิเคราะห์ผู้รับสาร*. กรุงเทพฯ: คณะนิเทศศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2525). *พจนานุกรมฉบับราชบัณฑิตยสถาน พ.ศ. 2525*. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์อักษรเจริญทัศน์.

อนุเทพ เบื้องบน. (2544). *การศึกษาความพึงพอใจการให้บริการของธนาคารกรุงศรีอยุธยา จำกัด (มหาชน) สาขามาบตาพุด* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Zele, O. (2024, February 16). *The impact of music streaming on consumption patterns*. Kill the DJ. https://killthedj.com/the-impact-of-music-streaming-on-Consumpption patterns

Bludov, S. (2024, March 1). *Music Streaming Trends: 7 Innovations and Strategies in the Digital Music Industry to Watch for in 2024*. DataArt. https://www.dataart.com/blog/music-streaming-trends

ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Factors Affecting the Readiness of Qualified Accountants After the COVID-19 Pandemic in Hua Hin District, Prachuap Khiri Khan Province

สุภาวดี มะณีวงค์[1] และพิมพ์ปวีณ์ พลมณี[2]

Supawadee maneewong[1] andPimpavee phonmanee[2]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขตวังไกลกังวล[1,2]

E-mail: supawadi.man@rmutr.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชี (2) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ของผู้ทำบัญชีภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (Covid-19) ในอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การเก็บข้อมูลดำเนินการผ่านแบบสอบถามออนไลน์จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 คน ซึ่งเป็นผู้ทำบัญชีในเขตพื้นที่หัวหิน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย (Simple Random Sampling) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการทำงานของผู้ทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ได้แก่ เพศ และระดับการศึกษา (p-value < 0.05) โดยเฉพาะในบริบทหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 ซึ่งส่งผลให้ผู้ทำบัญชีต้องปรับตัวเข้าสู่ระบบการทำงานที่เน้นการใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เพื่อจัดการข้อมูลบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ ปัจจัยด้านเทคโนโลยีจึงเป็นตัวแปรสำคัญที่ส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงลักษณะการทำงานของผู้ทำบัญชีอย่างชัดเจน และ (2)ระดับความพร้อมในการทำงานของผู้ทำบัญชีโดยรวมอยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 71.75) ครอบคลุมด้านเวลา คุณภาพของงาน ปริมาณงาน ความก้าวหน้าในอาชีพ และความพึงพอใจในการทำงาน โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p > 0.05) ปัจจัยด้านทักษะดิจิทัลและความสามารถในการใช้เทคโนโลยีสมัยใหม่เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความพร้อมในการทำงานของผู้ทำบัญชีในยุคหลังการแพร่ระบาด กล่าวได้ว่า ความสามารถในการปรับตัวและประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการปฏิบัติงานมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มศักยภาพและความยืดหยุ่นของผู้ทำบัญชีในสภาวะแวดล้อมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว

คำสำคัญ: ความพร้อม ผู้ทำบัญชี ไวรัสโคโรนา เทคโนโลยีดิจิทัล

Abstract

The purposes of this study were (1) study the factors affecting the work of accountants, and (2) examine the level of readiness of accountants following the COVID-19 pandemic in Hua

Hin District, Prachuap Khiri Khan Province. Data were collected via online questionnaires from a sample of 300 accountants in the Hua Hin area, using a simple random sampling method. The data were analyzed using descriptive statistics including percentage, mean, and standard deviation. The research findings revealed that: (1) gender and educational level significantly affected accountants' work performance (p-value < 0.05), particularly in the post-pandemic context where the adoption of digital technologies became crucial. Accountants had to adapt to technology-based work systems to manage accounting data efficiently. Technological factors, such as digital tools, cloud computing, and artificial intelligence (AI), played a significant role in transforming the nature of accounting work. (2) The overall level of work readiness among accountants was high (71.75%), covering aspects such as time management, work quality, workload, career advancement, and job satisfaction, with no statistically significant differences found among these aspects (p > 0.05). Digital skills and the ability to use modern technology were key components in enhancing accountants' readiness in the post-pandemic era. It can be concluded that the ability to adapt and apply technology in accounting practices has become increasingly important in boosting the potential and flexibility of accountants in rapidly changing work environments.

Keywords: Readiness, Accountants, COVID-19, Digital Technology

บทนำ

วิกฤตการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) ซึ่งเป็นโรคอุบัติใหม่ที่แพร่กระจายไปทั่วโลก รวมถึงประเทศไทยได้ก่อให้เกิดผลกระทบอย่างกว้างขวางต่อทุกภาคส่วนของสังคมและเศรษฐกิจ ในช่วงเริ่มต้นของการระบาดที่ยังขาดทั้งยารักษาและวัคซีนป้องกัน รัฐบาลจำเป็นต้องประกาศใช้มาตรการฉุกเฉินที่เข้มงวด ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคธุรกิจ โดยเฉพาะภาคการท่องเที่ยวที่เป็นแหล่งรายได้สำคัญของประเทศ รวมถึงธุรกิจและอุตสาหกรรมอื่น ๆ ที่ต้องหยุดชะงักตามนโยบายเว้นระยะห่างทางสังคม (วิจัยกรุงไทย, 2563) การหยุดชะงักนี้ส่งผลให้สถานประกอบการจำนวนมากต้องเผชิญกับความยากลำบากและพนักงานจำนวนไม่น้อยต้องสูญเสียงานหรือถูกลดชั่วโมงการทำงาน ภาคธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวอย่างรวดเร็ว และเทคโนโลยีได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเปลี่ยนแปลงนี้ เช่นเดียวกับวิชาชีพบัญชี ที่ต้องเผชิญกับการเปลี่ยนแปลงในรูปแบบการทำงานอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในช่วงที่มีการแพร่ระบาด การนำเทคโนโลยีมาใช้ช่วยให้การทำงานร่วมกับลูกค้าและการเข้าถึงข้อมูลเป็นไปได้โดยสะดวกยิ่งขึ้น ลดความจำเป็นในการเดินทางและเผชิญหน้าโดยตรง (องค์การอนามัยโลก, 2020) การเปลี่ยนผ่านสู่การทำงานระยะไกลและการใช้ระบบดิจิทัลในการจัดการเอกสารได้กลายเป็นแนวปฏิบัติใหม่ที่สำคัญ

จากสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วนี้ ผู้วิจัยเล็งเห็นถึงความสำคัญของการศึกษาในบริบทของนักบัญชี ซึ่งเป็นผู้มีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการดำเนินงานของธุรกิจ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่อำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นพื้นที่ที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจและได้รับผลกระทบจากการระบาดของ COVID-19 โดยตรงงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์หลักสองประการคือ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชีในบริบทของการเปลี่ยนแปลงที่เกิดจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 และ (2) เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของผู้ทำบัญชีในอำเภอหัวหิน ภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ในด้านต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการทำงานและเทคโนโลยีที่นำมาใช้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชี
2. เพื่อศึกษาระดับความพร้อมของผู้จัดทำบัญชีหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมเน้นศึกษาประเด็นสำคัญที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบของสถานการณ์การแพร่ระบาดของโรคติดเชื้อไวรัสโคโรนา 2019 และการเปลี่ยนแปลงทางสังคมและเทคโนโลยี ดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับ New Normal

แนวคิด “New Normal” หมายถึงการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตและการทำงานภายหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 โดยเฉพาะในภาคธุรกิจที่ต้องปรับตัวสู่ระบบดิจิทัล เช่น การทำงานทางไกล การใช้ระบบ SaaS และเทคโนโลยีต่าง ๆ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความยืดหยุ่น (Cloud Ace Ltd., 2022) ภาคเศรษฐกิจต้องปรับโมเดลธุรกิจ เช่น อีคอมเมิร์ซและบริการออนไลน์ เพื่อลดผลกระทบจากภาวะถดถอย ขณะที่ภาคแรงงานและโครงสร้างองค์กรเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วในด้านสังคม วิถีชีวิตเน้นการเว้นระยะห่าง การใช้เทคโนโลยีในการสื่อสารและทำธุรกรรม รวมถึงการให้ความสำคัญกับสุขภาพและสุขภาพจิตมากยิ่งขึ้น โดยสรุป “New Normal” คือการปรับตัวเชิงระบบเพื่อรองรับบริบทใหม่อย่างยั่งยืนผ่านการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีและการเปลี่ยนแปลงเชิงพฤติกรรม.

แนวคิดด้านเทคโนโลยีและการเปลี่ยนผ่านดิจิทัล (Digital Transformation)

การเปลี่ยนผ่านดิจิทัล หมายถึง กระบวนการที่องค์กรนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาประยุกต์ใช้กับระบบงาน กระบวนการทางธุรกิจ และรูปแบบการให้บริการ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานเสริมสร้างขีดความสามารถในการแข่งขัน และตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในยุคดิจิทัลได้อย่างมีประสิทธิผล (Westerman, Bonnet, & McAfee, 2014) แนวคิดดังกล่าวมิได้จำกัดเฉพาะการใช้เทคโนโลยี แต่ยังครอบคลุมถึงการปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร โครงสร้างการบริหาร และแนวคิดของบุคลากรโดยมีเทคโนโลยีสำคัญ ได้แก่ ปัญญาประดิษฐ์ การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ ระบบคลาวด์ ระบบอัตโนมัติ และอินเทอร์เน็ตของสรรพสิ่ง ซึ่งมีบทบาทในการยกระดับกระบวนการทำงาน การวิเคราะห์เชิงลึก และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ (Vial, 2019)

องค์กรที่ต้องการขับเคลื่อนการเปลี่ยนผ่านดิจิทัลอย่างมีประสิทธิภาพจำเป็นต้องมีวิสัยทัศน์เชิงกลยุทธ์ที่ชัดเจน ส่งเสริมการพัฒนาทักษะด้านดิจิทัลของบุคลากร และดำเนินการบริหารการเปลี่ยนแปลงอย่างเป็นระบบ (Fitzgerald, Kruschwitz, Bonnet, & Welch, 2014) โดยสรุป การเปลี่ยนผ่านดิจิทัลเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถปรับตัวให้สอดคล้องกับพลวัตของโลกยุคดิจิทัล และเสริมสร้างความสามารถในการดำเนินงานอย่างยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดด้านสิ่งแวดล้อมการทำงานและการปรับตัวขององค์กร (Organizational Adaptability)

แนวคิดด้านการปรับตัวขององค์กร สะท้อนถึงความสามารถขององค์กรในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกอย่างมีประสิทธิภาพ โดยครอบคลุมถึงการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ โครงสร้าง วัฒนธรรมองค์กร และพฤติกรรมของบุคลากรให้สอดคล้องกับบริบทที่เปลี่ยนแปลง อย่างรวดเร็ว ซึ่งถือเป็นปัจจัยสำคัญต่อความอยู่รอดและการเติบโตขององค์กรในระยะยาว (Hatum & Pettigrew, 2006) สิ่งแวดล้อมการทำงานที่ส่งเสริมการปรับตัวควรเอื้อต่อการเรียนรู้ การสื่อสารแบบเปิดกว้าง การมีส่วนร่วมของพนักงาน การสนับสนุนทางเทคโนโลยี และการส่งเสริมนวัตกรรมอย่างต่อเนื่อง องค์กรที่มีวัฒนธรรมที่เปิดรับการเปลี่ยนแปลงย่อมมีความสามารถในการเผชิญความท้าทายและสร้างคุณค่าใหม่ ๆ (Judge & Miller, 1991) การปรับตัวขององค์กรยังต้องอาศัยภาวะผู้นำที่มีวิสัยทัศน์ มีทักษะในการบริหารการเปลี่ยนแปลง และสามารถจูงใจบุคลากรให้ปรับเปลี่ยนพฤติกรรมให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ทั้งนี้ โครงสร้างองค์กรที่ยืดหยุ่น การจัดการความรู้ และการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ เป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งเสริมศักยภาพการปรับตัวเชิงระบบขององค์กร (Yukl & Mahsud, 2010) โดยสรุปการปรับตัวขององค์กรคือความสามารถในการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สอดรับกับความเปลี่ยนแปลงในทุกมิติอย่างยั่งยืน

แนวคิดด้านสังคมและเศรษฐกิจ

ในยุคแห่งความเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งด้านเทคโนโลยี ภูมิรัฐศาสตร์ และเศรษฐกิจโลก แนวคิดด้านสังคมและเศรษฐกิจได้กลายเป็นรากฐานสำคัญในการขับเคลื่อนการพัฒนาอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน โดยแนวคิดด้านสังคมให้ความสำคัญกับการพัฒนา "ทุนมนุษย์" และ "ความเท่าเทียมทางสังคม" ผ่านการเข้าถึงบริการพื้นฐาน การมีส่วนร่วม และความเป็นธรรมในทุกมิติ (UNDP, 2022) ในขณะเดียวกัน แนวคิดด้านเศรษฐกิจมุ่งเน้นการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน การสร้างมูลค่าเพิ่ม และการปรับตัวต่อภาวะเศรษฐกิจผันผวน โดยเฉพาะในช่วงหลังการแพร่ระบาดของโควิด-19 ที่ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อระบบเศรษฐกิจโลก (World Bank, 2023) องค์กรที่ส่งเสริมความยืดหยุ่นทางเศรษฐกิจและการมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นย่อมมีความสามารถในการดำรงอยู่ท่ามกลางความไม่แน่นอนได้ดีกว่า และสามารถขับเคลื่อนเศรษฐกิจในระดับพื้นที่อย่างยั่งยืน การผนวกมิติสังคม เช่น ความเท่าเทียมทางเพศ การศึกษา และสุขภาพ เข้าสู่กลยุทธ์เศรษฐกิจ ยังช่วยยกระดับศักยภาพแรงงานและลดความเหลื่อมล้ำเชิงโครงสร้างในระยะยาว (Riyadi et al., 2024) แนวคิดด้านสังคมและเศรษฐกิจในปัจจุบันจึงมีลักษณะบูรณาการ โดยเน้นการพัฒนาแบบองค์รวมที่ยึดมนุษย์เป็นศูนย์กลางควบคู่กับการเติบโตทางเศรษฐกิจและความยั่งยืนทางสังคม เพื่อนำไปสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนและเป็นธรรมสำหรับทุกภาคส่วน

ทฤษฎีการปรับตัวของมนุษย์และองค์กร

การปรับตัวของมนุษย์และองค์กรสามารถอธิบายผ่านทฤษฎีต่าง ๆ เช่น Roy Adaptation Model (Roy, 2009) ซึ่งมองมนุษย์เป็นระบบที่ตอบสนองต่อปัจจัยกระตุ้นผ่านกลไกการควบคุมและการรับรู้ สอดคล้องกับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงจากการแพร่ระบาดของ COVID-19 ในมิติการยอมรับเทคโนโลยี Motivation Model and Technology Acceptance Theory (Davis et al., 1992; Igbaria et al., 1996) อธิบายถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีของบุคคลและองค์กร โดยเฉพาะในบริบทของการทำงานแบบดิจิทัล ขณะที่ Adoption and Innovation Theory (Rogers, 2003) ใช้ในการจำแนกลักษณะของกลุ่มผู้ใช้เทคโนโลยี ตั้งแต่ผู้ริเริ่มไปจนถึงผู้ตามช้า จากการศึกษาพบว่า COVID-19 เป็นตัวเร่งให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรม การดำเนินธุรกิจ และการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีดิจิทัลอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะในกลุ่มนักบัญชีซึ่งต้องเผชิญความท้าทายจากโครงสร้าง กระบวนการ และวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งผลต่อการปรับตัว ดังนั้น การส่งเสริมทักษะดิจิทัลและการสนับสนุนวัฒนธรรมแห่งนวัตกรรมจึงเป็นแนวทางสำคัญต่อการปรับตัวขององค์กรในยุคดิจิทัล.

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนาจากปัจจัยที่ส่งผลต่อความพร้อมของผู้จัดทำบัญชี สามารถสรุปได้ ดังนี้

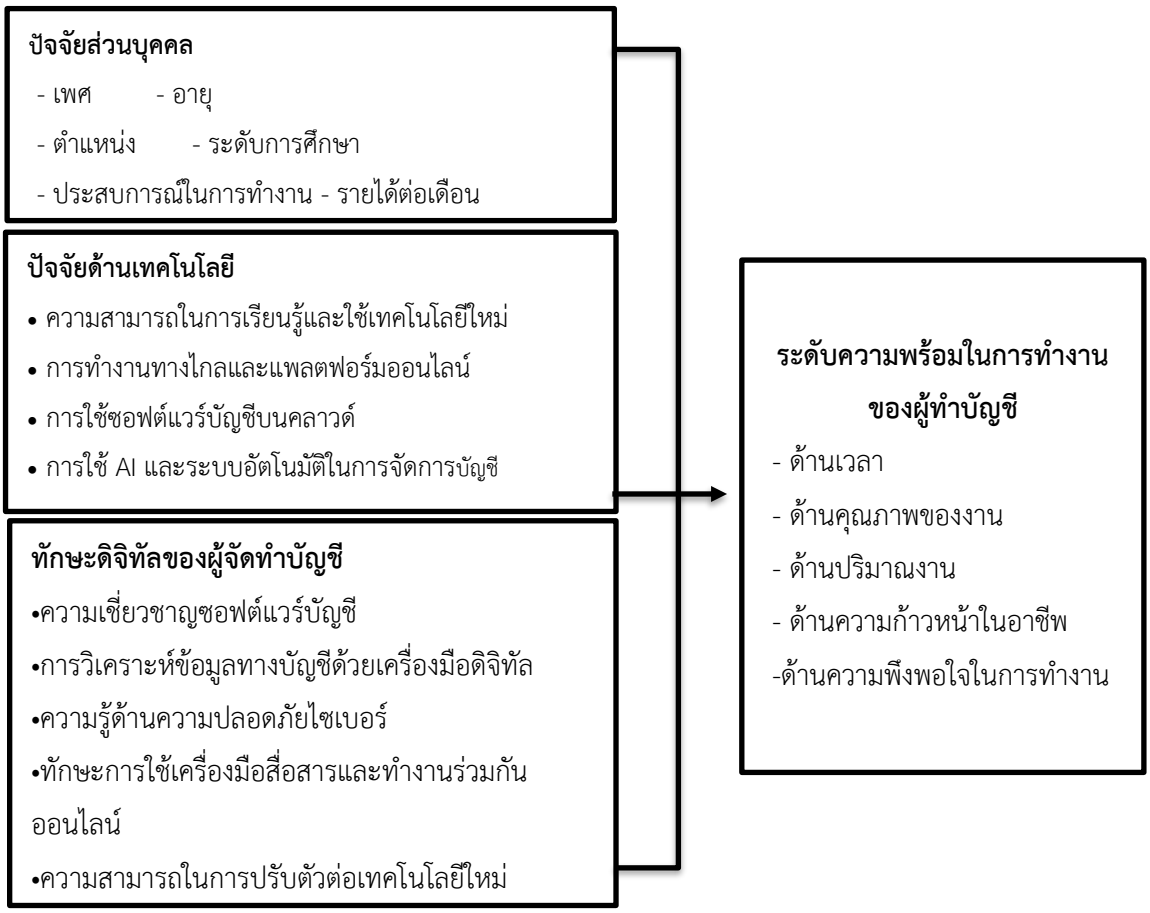

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: พัฒนาจากขนิฐา นิลรัตนานนท์ (2559)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ประชากรที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ทำบัญชีในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในปัจจุบัน มีจำนวนทั้งสิ้น 952 คน (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2563) กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง คือ ผู้ทำบัญชีในเขตอำเภอหัวหิน ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างตามวิธีของ ทาโร ยามาเน่ (Yamane, 1976) กำหนดค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 95% ค่าความคลาดเคลื่อนของการสั่งตัวอย่างที่ 0.05 ได้ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง จากสูตร n = N/1+Ne2

โดย n = ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่ต้องการ

N = ขนาดของประชากร

e = ความคลาดเคลื่อนของกลุ่มตัวอย่างที่ยอมรับได้

แทนค่า $n = \frac{1,092}{1+952\ (0.05)^2}$

= 293 คน

จากสูตรข้างต้น ผู้วิจัยได้กำหนดกลุ่มตัวอย่างในการเก็บแบบสอบถามจากผู้ทำบัญชี ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์จำนวนทั้งหมด 300 คน

การหาคุณภาพเครื่องมือการวิจัย แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ได้รับการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือโดยการวิเคราะห์ความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาโดยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ซึ่งเป็นผู้มีความชำนาญในสาขาที่เกี่ยวข้องซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า IOC เท่ากับ 0.87 ซึ่งถือว่าแบบสอบถามมีความเที่ยงตรงเพียงพอสำหรับการนำไปใช้ในการวิจัยได้ นอกจากนี้ ได้มีการตรวจสอบค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้การวิเคราะห์ Cronbach's Alpha ซึ่งผลการวิเคราะห์พบว่ามีค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.79 ซึ่งอยู่ในระดับที่น่าเชื่อถือสามารถนำไปใช้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วิธีการรักษาจริยธรรมในการใช้เครื่องมือวิจัย เพื่อให้เป็นไปตาม หลักจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้ดำเนินการตามมาตร การให้ข้อมูลแก่ผู้เข้าร่วมก่อนเริ่มตอบแบบสอบถาม มีเอกสารชี้แจงโครงการวิจัย ผู้เข้าร่วมต้องให้ ความยินยอมก่อนเริ่มตอบแบบสอบถามและการรักษาความเป็นส่วนตัวของข้อมูลผู้ตอบ ไม่มีการบันทึกข้อมูลที่สามารถระบุตัวตนได้และจัดเก็บข้อมูลใน ระบบที่มีมาตรการรักษาความปลอดภัยสูง การตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยติดต่อประสานกับกลุ่มตัวอย่างเพื่อแจ้งวัตถุประสงค์และวิธีการตอบแบบสอบถามผ่านช่องทางอีเมลและทางไลน์ ผู้วิจัยจึงใช้แบบสอบถามในรูปแบบออนไลน์เป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูลจากผู้ทำบัญชีในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีกลุ่มตัวอย่างจำนวน 300 ชุด คิดเป็นร้อยละ 100 และนำข้อมูลที่กลุ่มตัวอย่างมาดำเนินการประมวลผลค่าเพื่อวิเคราะห์ทางสถิติที่เกี่ยวข้องด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ ในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถามออนไลน์ จำเป็นต้องดำเนินการตามขั้นตอนที่เป็นระบบ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ถูกต้อง น่าเชื่อถือ ผู้วิจัยต้องจัดเตรียมหน้าแรกของแบบสอบถามเพื่อแสดงวัตถุประสงค์ของการวิจัย อธิบาย

ขั้นตอนในการตอบแบบสอบถาม และชี้แจงการนำข้อมูลไปใช้ พร้อมทั้งให้ผู้ตอบแสดงความยินยอมก่อนเริ่มตอบแบบสอบถาม การเผยแพร่แบบสอบถามควรเลือกใช้แพลตฟอร์มที่สะดวกและเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ง่าย เช่น Google Forms พร้อมทั้งกระจายลิงก์ผ่านช่องทางที่เหมาะสม เช่น อีเมลหรือสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ ผู้วิจัยให้ความสำคัญต่อการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคล โดยไม่เก็บข้อมูลที่สามารถระบุตัวบุคคลได้ และต้องใช้ระบบที่มีการเข้ารหัสข้อมูลเพื่อป้องกันการเข้าถึงโดยมิชอบ พร้อมแจ้งให้ผู้ตอบทราบว่าข้อมูลทั้งหมดจะถูกเก็บเป็นความลับและใช้เพื่อวัตถุประสงค์ทางวิจัยเท่านั้น.

การวิเคราะห์ข้อมูลและสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์

ข้อมูลจากแบบสอบถามได้รับการตรวจสอบความครบถ้วนก่อนนำไปวิเคราะห์ด้วยโปรแกรมสถิติ โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่ออธิบายลักษณะทั่วไปของกลุ่มตัวอย่างตอนที่ 1. วิเคราะห์ข้อมูลประชากรศาสตร์ ได้แก่ เพศ อายุ ตำแหน่งงาน ระดับการศึกษา รายได้ และประสบการณ์การทำงาน โดยใช้ค่าความถี่และร้อยละ และตอนที่ 2-4 วิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยด้านเทคโนโลยี (เช่น ความสามารถในการใช้เทคโนโลยีใหม่ การทำงานออนไลน์) ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยทักษะดิจิทัลของผู้จัดทำบัญชี (เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ การวิเคราะห์ข้อมูล ความรู้ด้านไซเบอร์) และความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยความพร้อมในการทำงาน (ด้านเวลา คุณภาพ ปริมาณ ความก้าวหน้า และความพึงพอใจ) โดยใช้แบบสอบถามมาตราส่วน Likert 5 ระดับ วิเคราะห์ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานรวมถึงการใช้สถิติเชิงอนุมาน ได้แก่ T-test, ANOVA และ MANOVA

ผลการศึกษา

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาครั้งนี้ ผู้วิจัยได้เสนอผลการวิเคราะห์ข้อมูลตามลำดับต่อไปนี้

ข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถาม ผลการวิจัยจากการสำรวจลักษณะประชากรของกลุ่มตัวอย่างพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 96.67 อยู่ในช่วงอายุ 26–30 ปี (ร้อยละ 45.67) รองลงมาคือช่วงอายุ 19–25 ปี (ร้อยละ 37.33) แสดงให้เห็นถึงกลุ่มวัยทำงานที่มีความพร้อมและศักยภาพในการปฏิบัติงานด้านบัญชี ในด้านตำแหน่งงานส่วนใหญ่เป็นพนักงานบัญชี (ร้อยละ 96.33) รองลงมาคือหัวหน้างานบัญชี (ร้อยละ 3.67) สะท้อนให้เห็นว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในระดับปฏิบัติการโดยตรง ด้านระดับการศึกษาพบว่าผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 80.67) รองลงมาคือระดับประกาศนียบัตรวิชาชีพชั้นสูง (ร้อยละ 13.33) ซึ่งแสดงถึงพื้นฐานความรู้ที่เหมาะสมกับวิชาชีพบัญชี ในส่วนของประสบการณ์การทำงาน ส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 1–3 ปี (ร้อยละ 45.33) รองลงมาคือ 4–5 ปี (ร้อยละ 25.00) บ่งบอกถึงกลุ่มบุคลากรที่มีประสบการณ์เพียงพอในการปฏิบัติงาน สุดท้ายรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่อยู่ในช่วง 15,001–20,000 บาท (ร้อยละ 43.67) รองลงมาคือ 12,001–15,000 บาท (ร้อยละ 38.33) สะท้อนให้เห็นถึงกลุ่มแรงงานระดับปานกลางถึงสูงในสายงานบัญชี.

ความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่างจากการวิเคราะห์ข้อมูลสรุปผลได้ดังนี้

ตารางที่ 1 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมด้านเทคโนโลยี 4 ด้าน

ปัจจัยส่งเสริมด้านเทคโนโลยีของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความสามารถในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่	4.73	0.39	มากที่สุด
การทำงานทางไกลและแพลตฟอร์มออนไลน์	4.60	0.35	มากที่สุด
การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนคลาวด์	4.50	0.35	มาก
การใช้ AI และระบบอัตโนมัติในการจัดการบัญชี	4.53	0.39	มากที่สุด
โดยรวม	4.59	0.197	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ปัจจัยด้านเทคโนโลยีที่มีผลต่อการพัฒนาและส่งเสริมการทำบัญชีในยุคปัจจุบันได้รับการให้ความสำคัญในระดับสูง โดยเฉพาะความสามารถในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ซึ่งได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดที่ 4.73 (S.D. = 0.39) แสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการปรับตัวและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่อย่างต่อเนื่อง การทำงานทางไกลและแพลตฟอร์มออนไลน์ ได้คะแนนเฉลี่ย 4.60 (S.D. = 0.35) สะท้อนถึงการปรับตัวเข้าสู่การทำงานที่ยืดหยุ่นและสามารถทำงานจากระยะไกลได้ โดยไม่จำเป็นต้องอยู่ในสถานที่จริง การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนคลาวด์ ได้คะแนนเฉลี่ย 4.50 (S.D. = 0.35) แสดงให้เห็นถึงการยอมรับและความนิยมในการใช้เทคโนโลยีคลาวด์เพื่อความสะดวกในการจัดการข้อมูลบัญชี การใช้ AI และระบบอัตโนมัติในการจัดการบัญชี ได้คะแนนเฉลี่ย 4.53 (S.D. = 0.39) บ่งชี้ถึงการนำเทคโนโลยีอัจฉริยะเข้ามาช่วยเสริมประสิทธิภาพในการจัดการบัญชี โดยรวมแล้ว คะแนนเฉลี่ยรวมอยู่ที่ 4.59 (S.D. = 0.197) ซึ่งจัดอยู่ในระดับสูงที่สุด แสดงถึงการยอมรับอย่างชัดเจนในบทบาทของเทคโนโลยีที่ช่วยขับเคลื่อนการทำบัญชี โดยเฉพาะในบริบทการเปลี่ยนแปลงจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของโควิด-19.

ตารางที่ 2 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมความพร้อมด้านทักษะดิจิตอล 5 ด้าน

ปัจจัยส่งเสริมความพร้อมด้านทักษะดิจิตอล ของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา	$\bar{x}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น
ความเชี่ยวชาญซอฟต์แวร์บัญชี	4.54	0.37	มากที่สุด
การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีด้วยเครื่องมือดิจิทัล	4.57	0.41	มากที่สุด
ความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์	4.60	0.35	มากที่สุด
ทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสารและทำงานร่วมกันออนไลน์	4.59	0.36	มากที่สุด
ความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่	4.50	0.35	มาก
โดยรวม	4.58	0.183	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ปัจจัยสำคัญที่ส่งเสริมความพร้อมด้านทักษะดิจิทัล ความเชี่ยวชาญซอฟต์แวร์บัญชี ได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.54 (S.D. = 0.37) ซึ่งแสดงถึงความสำคัญในการเชี่ยวชาญในการใช้ซอฟต์แวร์บัญชี การวิเคราะห์ข้อมูลทางบัญชีด้วยเครื่องมือดิจิทัล ได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.57 (S.D. = 0.41) ซึ่งสะท้อนถึงการใช้เครื่องมือดิจิทัลในการวิเคราะห์ข้อมูลบัญชีอย่างมีประสิทธิภาพ ความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.60 (S.D. = 0.35) ซึ่งแสดงถึงการให้ความสำคัญกับการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลทางบัญชีในโลกดิจิทัล ทักษะการใช้เครื่องมือสื่อสารและทำงานร่วมกันออนไลน์ ได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.59 (S.D. = 0.36) ซึ่งสะท้อนถึงความสามารถในการสื่อสารและทำงานร่วมกันในสภาพแวดล้อมออนไลน์ ความสามารถในการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ ได้รับคะแนนเฉลี่ย 4.50 (S.D. = 0.35) ซึ่งแสดงถึงความยืดหยุ่นในการปรับตัวและเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.58 (S.D. = 0.183) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุดแสดงให้เห็นว่า ผู้ทำบัญชีมีความพร้อมด้านทักษะดิจิทัลในด้านต่าง ๆ อย่างครบถ้วน โดยเฉพาะในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ที่ส่งผลให้การใช้ทักษะดิจิทัลเป็นสิ่งสำคัญในการทำงาน

ระดับความพร้อมและศักยภาพในการทำงานมีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชี

ตารางที่ 3 ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความพร้อมและศักยภาพในการทำงาน 5 ด้าน

ความพร้อมและศักยภาพในการทำงานของผู้ทำบัญชี ของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019	$\bar{x}$	S.D.	**ระดับความคิดเห็น**
ด้านเวลา	4.50	0.379	มาก
ด้านคุณภาพของงาน	4.62	0.381	มากที่สุด
ด้านปริมาณงาน	4.54	0.321	มากที่สุด
ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ	4.62	0.403	มากที่สุด
ด้านความพึงพอใจในการทำงาน	4.62	0.330	มากที่สุด
โดยรวม	4.59	0.177	มากที่สุด

จากตารางพบว่า ด้านเวลา ได้คะแนนเฉลี่ย 4.50 (S.D. = 0.379) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความสามารถในการจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพในสภาวะที่ต้องทำงานจากที่บ้านหรือทำงานทางไกลด้านคุณภาพของงาน ได้คะแนนเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.381) ซึ่งอยู่ในระดับมาก แสดงถึงการรักษามาตรฐานและคุณภาพในการทำงานถึงแม้จะเผชิญกับสถานการณ์โรคระบาดด้านปริมาณงาน ได้คะแนนเฉลี่ย 4.54 (S.D. = 0.321) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความสามารถในการจัดการกับปริมาณงานที่สูงภายหลังสภาวะที่ท้าทาย ด้านความก้าวหน้าในอาชีพ ได้คะแนนเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.403) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงการมองเห็นโอกาสในการเติบโตและพัฒนาตนเองในอาชีพบัญชีและด้านความพึงพอใจในการทำงาน ได้คะแนนเฉลี่ย 4.62 (S.D. = 0.330) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงถึงความพึงพอใจที่ผู้ทำบัญชีมีต่อการทำงาน แม้ใน

สถานการณ์ที่มีข้อจำกัด ดังนั้น คะแนนเฉลี่ยอยู่ที่ 4.59 (S.D. = 0.177) ซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นถึงความพร้อมและศักยภาพของผู้ทำบัญชีในการทำงานในช่วงสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 แม้ว่าจะต้องเผชิญกับความท้าทายหลายด้าน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมด้านส่งเสริมทักษะดิจิทัลของผู้ทำบัญชีของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา โดยรวมของผู้ตอบแบบสอบถามที่มีระดับการศึกษาแตกต่างกัน (ANOVA)

ด้านการวิเคราะห์ข้อมูล	แหล่งของความแปรปรวน	SS	df	MS	F	p-value
โดยรวม	Between Groups	0.332	2	0.166	2.954	0.054*
	Within Groups	16.716	297	0.056		
	Total	17.049	299			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางข้างต้นพบว่า การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม (Between Groups) มีค่า SS = 0.332, df = 2, MS = 0.166, F = 2.954 และ p-value = 0.054 ซึ่งค่า p-value ที่ได้เท่ากับ 0.054 แสดงให้เห็นว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจากการเปรียบเทียบระหว่างกลุ่มมีความน่าจะเป็นต่ำกว่า 5% ที่จะเกิดขึ้นโดยบังเอิญ หากสมมติฐานที่ไม่แตกต่างกันระหว่างกลุ่ม (null hypothesis) เป็นจริง อย่างไรก็ตาม ค่า p-value ที่ได้ยังสูงกว่า 0.05 ซึ่งหมายความว่าไม่สามารถปฏิเสธสมมติฐาน null ได้อย่างชัดเจนสามารถสรุปได้ว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ทดสอบในครั้งนี้ ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% หรือที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 ดังนั้น ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าความแตกต่างระหว่างกลุ่มที่ทดสอบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ เนื่องจาก p-value = 0.054 ซึ่งสูงกว่า 0.05 ดังนั้นจึงไม่สามารถสรุปได้ว่ามีความแตกต่างที่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างกลุ่มที่ทำการทดสอบ ข้อสรุปนี้ช่วยในการยืนยันว่าไม่มีความแตกต่างที่ชัดเจนจากผลลัพธ์ที่ได้ในเชิงสถิติ

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่งเสริมด้านเทคโนโลยีของผู้จัดทำบัญชีที่มีคุณภาพภายหลังสถานการณ์ที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา โดยรวมและเป็นรายด้านของผู้ตอบแบบสอบถาม ที่มีเพศแตกต่างกัน (t-test)

ปัจจัยส่งเสริมด้านเทคโนโลยีของผู้จัดทำบัญชี	ชาย		หญิง		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
ความสามารถในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่	4.30	0.36	4.35	0.56	0.399	0.698
การทำงานทางไกลและแพลตฟอร์มออนไลน์	4.40	0.38	4.44	0.49	0.308	0.764
การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนคลาวด์	4.67	0.42	4.35	0.53	2.314	0.043*

ปัจจัยส่งเสริมด้านเทคโนโลยีของผู้จัดทำบัญชี	ชาย		หญิง		t	p-value
	$\bar{x}$	S.D.	$\bar{x}$	S.D.		
การใช้ AI และระบบอัตโนมัติในการจัดการบัญชี	4.57	0.32	4.35	0.46	2.074	0.064

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่าในด้าน ความสามารถในการเรียนรู้และใช้เทคโนโลยีใหม่ ผู้ชายและผู้หญิงมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกัน โดยไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.698) เช่นเดียวกับด้าน การทำงานทางไกลและการใช้แพลตฟอร์มออนไลน์ (p-value = 0.764) และ การใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และระบบอัตโนมัติในการจัดการบัญชี (p-value = 0.064) ซึ่งไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญระหว่างเพศเช่นกัน ในทางกลับกัน ด้าน การใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนระบบคลาวด์ พบว่า ผู้ชายมีค่าเฉลี่ยการใช้งานสูงกว่าผู้หญิงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value = 0.043) สะท้อนให้เห็นว่ามีความแตกต่างในการนำเทคโนโลยีประเภทนี้มาใช้งานจริงในแต่ละเพศ สรุปผลโดยรวมพบว่า ปัจจัยด้านการใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนคลาวด์เป็นเพียงปัจจัยเดียวที่แสดงความแตกต่างทางสถิติระหว่างเพศ ส่วนปัจจัยอื่น ๆ ได้แก่ ความสามารถในการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ การทำงานผ่านระบบออนไลน์ และการใช้ AI ไม่พบความแตกต่างที่มีนัยสำคัญระหว่างผู้ชายและผู้หญิง

การอภิปรายผล

การอภิปรายผลการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อความพร้อมของผู้ทำบัญชีภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนา (COVID-19) ดังนี้

วัตถุประสงค์ที่ 1 ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้ทำบัญชีพบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบสูงสุดในการทำงานของผู้ทำบัญชีภายหลังสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 คือการนำเทคโนโลยีมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลและการจัดการเอกสารบัญชีโดยใช้ระบบ Cloud Computing และ AI ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและลดภาระในการจัดเก็บเอกสารแบบเดิม ๆ โดยเฉพาะในช่วงการแพร่ระบาดที่มีข้อจำกัดด้านการทำงานร่วมกันในพื้นที่เดียวกัน เทคโนโลยีดังกล่าวสามารถช่วยให้ผู้ทำบัญชีสามารถเข้าถึงข้อมูลจากทุกที่และทุกเวลา โดยมีความปลอดภัยสูง และลดความเสี่ยงในการสูญหายของข้อมูล อีกทั้งยังช่วยให้การบันทึกบัญชีและการจัดทำแบบฟอร์มภาษีอัตโนมัติเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ (จิตรลดา คชารักษ์, 2563) ที่ระบุว่า การนำเทคโนโลยีมาใช้ในงานบัญชีช่วยลดข้อจำกัดในการทำงานด้วยเอกสารกระดาษ และเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานให้ดียิ่งขึ้น โดยเฉพาะในสถานการณ์วิกฤติที่ต้องทำงานจากระยะไกล ผลการศึกษานี้สามารถอธิบายได้ด้วยทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ซึ่งระบุว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) และการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการยอมรับและการนำเทคโนโลยี

มาใช้ในการทำงานของผู้ทำบัญชี การที่เทคโนโลยี Cloud Computing และ AI ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพ ลดภาระ และเข้าถึงข้อมูลได้ง่ายขึ้น ทำให้ผู้ทำบัญชีเห็นถึงประโยชน์และนำมาใช้ในการปฏิบัติงานมากขึ้น

วัตถุประสงค์ที่ 2 ระดับความพร้อมของผู้ทำบัญชีหลังการแพร่ระบาดของ COVID-19 พบว่า ผู้ทำบัญชีในเขตอำเภอหัวหินมีความพร้อมในด้านทักษะดิจิทัลและการใช้งานเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับการทำบัญชีในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการใช้ซอฟต์แวร์บัญชีบนคลาวด์ การทำงานทางไกล และการวิเคราะห์ข้อมูลผ่านเครื่องมือดิจิทัล ผู้ทำบัญชีมีการปรับตัวให้ทันกับเทคโนโลยีที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็วและสามารถใช้เครื่องมือที่ทันสมัยเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่า ทักษะดิจิทัล เช่น ความรู้ด้านความปลอดภัยไซเบอร์ การใช้เครื่องมือสื่อสารออนไลน์ และทักษะการปรับตัวต่อเทคโนโลยีใหม่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้ผู้ทำบัญชีสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 การใช้เทคโนโลยี AI ในการจัดการบัญชี และการเก็บข้อมูลในระบบ Cloud and SaaS ช่วยให้ผู้ทำบัญชีสามารถป้องกันการสูญหายของข้อมูลและจัดการข้อมูลได้สะดวกและรวดเร็ว สอดคล้องกับผลการศึกษาของ (ธนาพรภัฏ ธนาคุณ, 2562) ที่ระบุว่าการพัฒนาทักษะดิจิทัลและการปรับตัวให้ทันต่อเทคโนโลยีใหม่เป็นสิ่งจำเป็นสำหรับผู้ทำบัญชีในยุคปัจจุบัน โดยเฉพาะในสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่ทำให้การทำงานจากระยะไกลและการใช้เครื่องมือออนไลน์กลายเป็นเรื่องจำเป็น ดังนั้นระดับความพร้อมที่สูงของผู้ทำบัญชีในด้านทักษะดิจิทัลสามารถอธิบายได้ด้วย ทฤษฎีการเรียนรู้ทางสังคมของ Bandura (1977) ซึ่งเน้นว่าบุคคลสามารถเรียนรู้ทักษะและพฤติกรรมใหม่ ๆ ผ่านการสังเกต การเลียนแบบ และการได้รับแรงเสริม ในช่วงการแพร่ระบาดผู้ทำบัญชีอาจได้รับแรงจูงใจจากความจำเป็นในการทำงานระยะไกลและความต้องการในการเพิ่มประสิทธิภาพทำให้เกิดการเรียนรู้และพัฒนาทักษะดิจิทัลอย่างรวดเร็ว นอกจากนี้การเข้าถึงแหล่งข้อมูลออนไลน์ การอบรมและการแลกเปลี่ยนความรู้กับเพื่อนร่วมวิชาชีพก็เป็นกลไกสำคัญในการเรียนรู้และพัฒนาทักษะเหล่านี้

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาพบว่า 1) ศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการทำงานของผู้จัดทำบัญชีในสภาวะการแพร่ระบาดของไวรัสโคโรนาหรือ (Covid-19) ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านจากการศึกษาพบว่า เพศ และระดับการศึกษาส่งผลกระทบต่อการทำงานของผู้จัดทำบัญชีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (p-value <0.05) และ2) ระดับความพร้อมและศักยภาพในการทำงานของนักบัญชีที่ภายหลังสถานการณ์ที่เกิดที่เกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนาหรือ (Covid-19) ในเขตอำเภอหัวหิน จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยรวมอยู่ในระดับมาก คิดเป็นร้อยละ 71.75 แบ่งเป็นรายได้ได้แก่ ด้านเวลา ด้านคุณภาพของงาน ด้านปริมาณงาน ด้านความก้าวหน้าในอาชีพและด้านความพึงพอใจในการทำงานไม่แตกต่างกัน (p>0.05) ซึ่งการเตรียมความพร้อมและการเพิ่มศักยภายในการทำงานของนักบัญชี เมื่อพิจารณาปัจจัยโดยรวมที่ส่งผลต่อแนวทางการเตรียมความพร้อมพบว่า ปัจจัยด้านทักษะดิจิตอลและเทคโนโลยีส่งผลกระทบเป็นรูปธรรมมากที่สุดความพร้อมในการทำงานผู้ทำบัญชี

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ หน่วยงานภาครัฐที่เกี่ยวข้องควรออกมาตรการเพื่อช่วยเหลือประชาชนที่ได้รับผลกระทบจากสถานการณ์อื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบอย่างต่อเนื่อง และผู้ประกอบการควรมีการวางแผนรองรับและเพิ่มศักยภาพของเทคโนโลยีให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น เพื่อเป็นการป้องกันในกรณีที่เกิดสถานการณ์อื่น ๆ ที่จะก่อให้เกิดปัญหาด้านการทำงานในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับปัญหาหรือปัจจัยด้านอื่นเพิ่มเติมที่สามารถก่อให้เกิดผลกระทบหลังเกิดโรคระบาดของไวรัสโคโรนา 2019 ในพื้นที่อื่น ๆ ที่ได้รับผลกระทบ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยได้รับทุนสนับสนุนการวิจัยจากงบประมาณรายได้ปี 2565 ของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ผู้วิจัยขอขอบพระคุณ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ ที่ได้ให้การส่งเสริมและสนับสนุนในการทำวิจัยและหวังเป็นอย่างยิ่งว่าอาจารย์ทุกท่านจะเล็งเห็นถึงความสำคัญของการทำวิจัยต่อไป

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2563). *ระบบคลังข้อมูลธุรกิจ*. http://datawarehouse.dbd.go.th

ขนิฐา นิลรัตนานนท์. (2559). ปัจจัยที่มีผลต่อความพร้อมของผู้ประกอบวิชาชีพบัญชีไทย เพื่อรองรับประชาคมเศรษฐกิจอาเซียน. *วารสารวิชาชีพบัญชี*, *12*(33), 25–39.

จำเนียร จวงตระกูล. (2561). ปัญหาการกำหนดกลุ่มตัวอย่างและวิธีการสุ่มตัวอย่างในการวิจัยเชิงคุณภาพ. *วารสารบริหารธุรกิจและสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง*, *1*(2), 1–21.

จิตรลดา คชารักษ์. (2563). *การศึกษาผลกระทบต่อการทำงานของนักบัญชีไทย และการปรับตัวแบบนิวนอร์มอลในสถานการณ์การแพร่ระบาดของไวรัสโควิด-19* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:186187

ธนาพรภัฏ ธนาคุณ. (2562). *การศึกษาปัจจัยส่วนบุคคล ความรู้ความเข้าใจในเศรษฐกิจยุค 4.0 และกระบวนการทำงานในองค์กรที่มีผลต่อคุณลักษณะของนักบัญชีที่พึงประสงค์ต่อการเข้ามาของปัญญาประดิษฐ์ในยุคไทยแลนด์ 4.0 ของนักบัญชีในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. TU Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:174364

วิจัยกรุงไทย. (2563). *รีสตาร์ท Medical Hub พาเศรษฐกิจไทยฝ่าวิกฤติโควิด-19*. https://krungthai.com/Download/economyresources/EconomyResources

องค์การอนามัยโลก. (2020). *WHO ประกาศทางการไวรัสโควิด-19 เป็นการระบาดใหญ่ Pandemic ของโลก.* https://thaipublica.org/2020/01/who-international-health-emergency-corona-virus

Bandura, A. (1977). *Social learning theory*. Englewood Cliffs, NJ: Prentice-Hall.

Cloud Ace Ltd. (2022). *Digital transformation and the new normal: How businesses are adapting*. Cloud Ace.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319–340. https://doi.org/10.2307/249008

Davis, F. D., Bagozzi, R. P., & Warshaw, P. R. (1992). Extrinsic and intrinsic motivation to use computers in the workplace. *Journal of Applied Social Psychology*, *22*(14), 1111–1132.

Fitzgerald, M., Kruschwitz, N., Bonnet, D., & Welch, M. (2014). Embracing digital technology: A new strategic imperative. *MIT Sloan Management Review, 55*(2), 1–12. https://sloanreview.mit.edu/article/embracing-digital-technology-a-new-strategic-imperative/

Hatum, A., & Pettigrew, A. (2006). Determinants of organizational flexibility: A study in an emerging economy. *British Journal of Management, 17*(2), 115–137. https://doi.org/10.1111/j.1467-8551.2006.00490.x

Igbaria, M., Guimaraes, T., & Davis, G. B. (1996). Testing the determinants of microcomputer usage in the business environment. *Information & Management*, *31*(5), 227–238. https://doi.org/10.1016/0378-7206(96)

Judge, W. Q., & Miller, A. (1991). Antecedents and outcomes of decision speed in different environmental contexts. *Academy of Management Journal, 34*(2), 449–463. https://doi.org/10.5465/256451

Riyadi, S., Helmita., Sumerli A, C. H., & Anggoro, Y. (2024). The Effect of Change Management on Organizational Adaptability in The Age of Technology. *Nawala: Journal of Education and Learning*, *1*(8), 85-95. https://nawalaeducation.com/index.php/NJ/article/view/789

Rogers, E. M. (2003). *Diffusion of innovations* (5th ed.). Free Press.

Roy, C. (2009). *The Roy adaptation model: A theoretical foundation for practice*. Springer Publishing Company.

UNDP. (2022). Human Development Report 2022: Uncertain Times, Unsettled Lives. United Nations Development Programme. https://hdr.undp.org

Vial, G. (2019). Understanding digital transformation: A review and a research agenda. *The Journal of Strategic Information Systems, 28*(2), 118–144. https://doi.org/10.1016/j.jsis.2019.01.003

Westerman, G., Bonnet, D., & McAfee, A. (2014). Leading digital: Turning technology into business transformation. Harvard Business Review Press.

World Bank. (2023). *Global Economic Prospects.* The World Bank. https://www.worldbank.org/en/publication/global-economic-prospects

Yamane, T. (1976). *Statistics: An introductory analysis*. New York: Harper & Row.

Yukl, G., & Mahsud, R. (2010). Why flexible and adaptive leadership is essential. *Consulting Psychology Journal: Practice and Research, 62*(2), 81–93. https://doi.org/10.1037/a0019835

ความเหลื่อมล้ำดิจิทัลและการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนเปราะบาง: การวิเคราะห์บทบาทของรายได้ ทุนมนุษย์ และเทคโนโลยี

Digital Divide and Educational Investment in Vulnerable Households: Analyzing the Role of Income, Human Capital, and Technology

ธิติมา พลับพลึง[1] และปิยพงศ์ พลับพลึง[2]

Thitima Plubpleung[1] and Piyapong Plubpleung[2]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาเศรษฐศาสตร์[1], ผู้ช่วยศาสตราจารย์สาขาการตลาด[2]

คณะบริหารธุรกิจ (บพิตรพิมุข จักรรรดิ) มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1,2]

E-mail: thitima.plu@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีระหว่างครัวเรือนกลุ่มเปราะบางกับกลุ่มไม่เปราะบาง (2) เพื่อศึกษาผลของรายได้ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT readiness) และทุนมนุษย์ต่อการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนกลุ่มเปราะบาง และ (3) เพื่อวิเคราะห์ผลของปัจจัยทางพื้นที่และหนี้สินต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษา วิจัยนี้ใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน ปี 2566 โดยศึกษาสมาชิกครัวเรือนอายุ 6-22 ปี และกำหนดกลุ่มเปราะบางจากรายได้ต่ำกว่าควอไทล์ที่ 1 และมีระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศไม่เกิน 1 คะแนน ความพร้อมด้านเทคโนโลยีวัดจากดัชนีการมีคอมพิวเตอร์ การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต การมีสมาร์ตโฟน และการสมัครใช้บริการดิจิทัล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา การทดสอบค่าเฉลี่ย การถดถอยเชิงเส้น และการถดถอยแบบควอนไทล์ ผลการวิจัยพบว่า (1) กลุ่มเปราะบางมีระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีเฉลี่ย 0.55 คะแนน ต่ำกว่ากลุ่มไม่เปราะบาง (2.36 คะแนน) อย่างมีนัยสำคัญ (2) รายได้และการศึกษาของพ่อแม่มีผลต่อค่าใช้จ่ายการศึกษาในกลุ่มเปราะบางที่มีค่าใช้จ่ายสูง (ควอไทล์ที่ 75) ขณะที่ความพร้อมด้านเทคโนโลยีส่งผลบวกเฉพาะในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ (ควอไทล์ที่ 25) และ (3) ครัวเรือนในเมืองใช้จ่ายด้านการศึกษาน้อยกว่าครัวเรือนชนบท และครัวเรือนที่มีหนี้สินยังคงลงทุนในการศึกษาของบุตรอย่างมีนัยสำคัญ งานวิจัยนี้เสนอแนะให้ภาครัฐพัฒนาโครงการสนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตสำหรับครอบครัวรายได้น้อย โดยเฉพาะกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายการศึกษาต่ำ และกำหนดนโยบายที่แตกต่างระหว่างเขตเมืองและชนบทเพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา

คำสำคัญ: ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษา ความพร้อมด้านเทคโนโลยี ครัวเรือนเปราะบาง การถดถอยควอนไทล์

Abstract

This study aims (1) to analyze digital technology inequality between vulnerable and non-vulnerable households, (2) to examine the effects of income, IT readiness, and human capital on educational investment in vulnerable households, and (3) to assess the influence of residential area and household debt on education expenditure. The research used data from the 2023 Socio-Economic Survey of Thailand's National Statistical Office, studying individuals aged 6-22 years. Vulnerable households were identified by having income below the first quartile and an IT readiness score not exceeding 1. IT readiness was measured using an index of computer ownership, internet access, smartphone ownership, and digital service subscriptions. The analysis employed descriptive statistics, t-tests, OLS, and Quantile Regression. Findings revealed that: (1) vulnerable households had significantly lower IT readiness scores (0.55) than non-vulnerable households (2.36); (2) income and parental education positively affected educational expenditure in the higher-spending vulnerable households (75th quantile), while IT readiness showed a positive impact only in the lower-spending group (25th quantile); and (3) urban households spent less on education than rural households, while indebted households continued to prioritize educational investment. The research recommends that the government develop programs providing digital devices and internet access for low-income families, especially those with low educational expenditure, and implement differentiated policies for urban and rural areas to reduce educational inequality.

Keywords: Educational inequality, IT readiness, vulnerable households, quantile regression

บทนำ

การศึกษาถือเป็นกลไกสำคัญในการพัฒนาทุนมนุษย์และลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมในยุคดิจิทัล อย่างไรก็ตาม ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงเป็นความท้าทาย โดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนเปราะบางที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงโครงสร้างพื้นฐานด้านดิจิทัลและเทคโนโลยีการเรียนรู้ จากรายงานขององค์การยูนิเซฟ (UNICEF, 2021) พบว่า การปิดโรงเรียนในช่วงการระบาดของโควิด-19 ส่งผลกระทบอย่างรุนแรงต่อโอกาสทางการศึกษาของเด็กทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีอัตราการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตในครัวเรือนต่ำ ส่งผลให้เด็กกว่า 168 ล้านคนขาดการเรียนการสอนในชั้นเรียนเกือบทั้งหมด นอกจากนี้ แม้สถานการณ์การระบาดจะคลี่คลาย แต่บทบาทของเทคโนโลยีดิจิทัลในระบบการศึกษาที่เพิ่มขึ้น เช่น การใช้แพลตฟอร์มออนไลน์และ

ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ยิ่งขยายช่องว่างระหว่างเด็กจากครอบครัวที่สามารถเข้าถึงอุปกรณ์ดิจิทัลกับเด็กจากครัวเรือนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ

การระบาดของโควิด-19 ได้ตอกย้ำและขยายความเหลื่อมล้ำดังกล่าวให้ชัดเจนยิ่งขึ้น เมื่อระบบการศึกษาต้องเปลี่ยนไปพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลอย่างฉับพลัน กระทรวงศึกษาธิการ (2565) รายงานว่านักเรียนไทยมากกว่า 10% ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ในช่วงการระบาด ซึ่งนำไปสู่ปัญหาการถดถอยทางการเรียนรู้ (learning loss) อย่างรุนแรงโดยเฉพาะในกลุ่มครัวเรือนที่ขาดแคลนทรัพยากรด้านเทคโนโลยี ทำให้ความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลกลายเป็นปัจจัยสำคัญที่ซ้ำเติมช่องว่างทางการศึกษาสอดคล้องกับรายงานของ OECD (2020) ที่ระบุถึงบทบาทสำคัญของเทคโนโลยีสารสนเทศในการเรียนรู้และการพัฒนาทักษะของครูซึ่งส่งผลต่อความเหลื่อมล้ำด้านโอกาสทางการศึกษา

ข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566ข) ระบุว่า ครัวเรือนในเขตเมืองมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตมากถึงร้อยละ 87.1 เทียบกับเขตชนบทมีเพียงร้อยละ 43.4 และมีความแตกต่างของค่าใช้จ่ายทางการศึกษาระหว่างกลุ่มรายได้สูงและต่ำอย่างชัดเจน นอกจากนี้งานวิจัยของ งานวิจัยของ Jongwanich (2022) ชี้ให้เห็นว่าแม้การแพร่ระบาดของโควิด-19 จะส่งผลกระทบต่อหลายภาคส่วนแต่บริการดิจิทัลกลับเติบโตอย่างมีนัยสำคัญ โดยในปี 2020 มีอัตราการเติบโตสูงถึง 45% สะท้อนให้เห็นบทบาทที่เพิ่มขึ้นของเทคโนโลยีสารสนเทศในการดำเนินชีวิตประจำวันและระบบเศรษฐกิจดิจิทัลของประเทศไทย แต่ถึงอย่างไรก็ตามความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงยังคงดำรงอยู่ระหว่างกลุ่มรายได้และพื้นที่ซึ่งส่งผลต่อความไม่เท่าเทียมด้านโอกาสทางการศึกษาและการพัฒนาทุนมนุษย์ในระยะยาว ถึงแม้ว่ารัฐบาลไทยจะพยายามขยายโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลสู่พื้นที่ห่างไกลผ่านโครงการเน็ตประชารัฐและการแจกแท็บเล็ตให้นักเรียน แต่ยังไม่สามารถลดช่องว่างความเหลื่อมล้ำได้อย่างมีประสิทธิภาพสอดคล้องกับการศึกษาของ Chamwong, Chomtohsuwan, และ Charoenphandhu (2024) พบว่า ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เช่น รายได้ครัวเรือน ชนชั้นทางเศรษฐกิจ และจำนวนคอมพิวเตอร์ มีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความสามารถในการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตของครัวเรือน ซึ่งสะท้อนถึงความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลที่อาจกระทบต่อโอกาสทางการศึกษาของนักเรียน โดยเฉพาะในบริบทของการเรียนออนไลน์ที่เทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญต่อการเรียนรู้

จากการทบทวนวรรณกรรมพบว่าความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความสัมพันธ์กับหลายปัจจัย ทั้งในมิติของรายได้ครัวเรือน (Psacharopoulos & Patrinos, 2018) การศึกษาของผู้ปกครองซึ่งส่งผลต่อความคาดหวังของบุตร (Attanasio & Kaufmann, 2014) และการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศซึ่งสะท้อนความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัล (Van Dijk, 2020) อย่างไรก็ตามวรรณกรรมส่วนใหญ่มักศึกษาแต่ละปัจจัยแยกจากกันจึงยังขาดการวิเคราะห์เชิงบูรณาการที่พิจารณาความเชื่อมโยงระหว่างปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และเทคโนโลยี โดยเฉพาะในบริบทของครัวเรือนเปราะบางที่มีข้อจำกัดทั้งด้านรายได้ การศึกษาของผู้ปกครอง และโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลควบคู่กัน นอกจากนี้ยังพบว่าการศึกษาผลกระทบที่แตกต่างกันตามระดับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา เช่น การเรียนพิเศษหรือการลงทุนทางการศึกษารูปแบบต่าง ๆ ยังมีอยู่อย่างจำกัด (Collins & Bilge, 2020) ดังนั้นบทความนี้จึงมุ่งศึกษาความเหลื่อมล้ำด้านการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนเปราะบาง โดยเน้น

วิเคราะห์บทบาทของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT readiness) ร่วมกับปัจจัยทางเศรษฐกิจและทุนมนุษย์เพื่อเสนอข้อเสนอแนะเชิงนโยบายในการลดช่องว่างและสร้างโอกาสทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีของครัวเรือนกลุ่มเปราะบางเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มไม่เปราะบาง
2. เพื่อศึกษาผลของรายได้ ความพร้อมด้านเทคโนโลยี และทุนมนุษย์ต่อพฤติกรรมการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนกลุ่มเปราะบาง
3. เพื่อวิเคราะห์ผลของปัจจัยทางพื้นที่ (เมือง/ชนบท) และหนี้สินต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในกลุ่มเปราะบาง

การทบทวนวรรณกรรม

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษายังคงเป็นประเด็นสำคัญโดยเฉพาะเมื่อพิจารณาภายใต้กรอบทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Becker (1993) ที่มองว่าการศึกษาเป็นการลงทุนเพื่อเพิ่มผลิตภาพและรายได้ในอนาคต ซึ่งครัวเรือนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจหรือมีผู้ปกครองที่มีการศึกษาสูงมักมีแนวโน้มลงทุนมากกว่า (Psacharopoulos & Patrinos, 2018) ขณะที่ครัวเรือนเปราะบางเผชิญข้อจำกัดทั้งด้านทรัพยากรและโอกาสการลงทุนทางการศึกษา ทั้งนี้ Attanasio และ Kaufmann (2014) พบว่าการศึกษาของผู้ปกครองมีอิทธิพลต่อความคาดหวังและการตัดสินใจเรียนต่อของบุตรสะท้อนบทบาทของทุนมนุษย์ข้ามรุ่น

สำหรับยุคดิจิทัลนั้นการมีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT readiness) กลายเป็นปัจจัยสำคัญที่กำหนดโอกาสทางการศึกษา Van Dijk (2020) นิยามความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลไว้ใน 3 มิติ ได้แก่ การเข้าถึง (access) ทักษะดิจิทัล (skills) และการใช้ประโยชน์ (use) ซึ่งเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและสังคมที่มีอยู่เดิมสอดคล้องกับ Warschauer (2003) ที่เสนอว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีอย่างแท้จริงต้องรวมถึงทักษะและการสนับสนุนที่จำเป็น มิใช่เพียงอุปกรณ์หรือการเชื่อมต่อเท่านั้น ทั้งนี้ Rahali et al. (2023) แสดงให้เห็นว่าเทคโนโลยีสามารถยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยนักเรียนประถมในโมร็อกโกที่เรียนด้วยแท็บเล็ตภายใต้โครงการ Samsung Smart School มีผลการเรียนเฉลี่ยสูงกว่ากลุ่มควบคุมภายในเวลาเพียงสองสัปดาห์

ความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาเป็นผลจากปฏิสัมพันธ์ของปัจจัยหลายมิติที่ซ้อนทับและเสริมกัน แนวคิดความเหลื่อมล้ำเชิงซ้อน (intersectionality) ของ Collins และ Bilge (2020) ชี้ว่าการวิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำต้องพิจารณาปัจจัยเศรษฐกิจ สังคม และโครงสร้างอย่างบูรณาการ โดยเฉพาะในช่วงวิกฤต เช่น การระบาดของโควิด-19 ซึ่ง OECD (2020) รายงานว่านักเรียนที่มีข้อจำกัดในการเข้าถึงเทคโนโลยีสารสนเทศเผชิญอุปสรรคในการเรียนรู้มากกว่ากลุ่มอื่น และในบริบทของประเทศไทยนั้นความเหลื่อมล้ำทางการศึกษามีความเชื่อมโยงอย่างชัดเจนกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจและดิจิทัล โดยสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566ข)

รายงานว่าครัวเรือนในเขตเมืองมีการเข้าถึงอินเทอร์เน็ตร้อยละ 87.1 เทียบกับในเขตชนบทเพียงร้อยละ 43.4 สอดคล้องกับรายงานของกระทรวงศึกษาธิการ (2565) ซึ่งระบุว่านักเรียนจำนวนมากไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ได้ในช่วงการระบาดของโควิด-19 ขณะที่ Chamwong, Chomtohsuwan, และ Charoenphandhu (2024) วิเคราะห์ความเหลื่อมล้ำในการใช้อินเทอร์เน็ตของครัวเรือนไทยและพบว่าครัวเรือนในชนบท กลุ่มที่มีรายได้น้อย และกลุ่มที่ไม่มีรายได้ประจำต้องเผชิญกับระดับความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลอย่างมีนัยสำคัญทั้งในด้านการเชื่อมต่อ ค่าใช้จ่าย อุปกรณ์ และคุณภาพของอินเทอร์เน็ต ซึ่งส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาและเศรษฐกิจในระยะยาว

ดังนั้นนโยบายสาธารณะจึงมีบทบาทสำคัญในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาโดยเฉพาะสำหรับเด็กยากจนและด้อยโอกาส (Psacharopoulos & Patrinos, 2018) แต่ถึงแม้ประเทศไทยจะลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลหลายด้าน แต่ Jongwanich (2022) ชี้ว่ายังมีปัญหาความเหลื่อมล้ำในการเข้าถึงเทคโนโลยีจากค่าใช้จ่ายสูงและทักษะ ICT ที่จำกัด บทความนี้จึงมุ่งเติมเต็มช่องว่างสำคัญคือ (1) การวิเคราะห์ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้ ทุนมนุษย์ และเทคโนโลยีในเชิงองค์รวม (2) การศึกษาผลกระทบที่แตกต่างตามระดับค่าใช้จ่ายการศึกษา และ (3) การวิเคราะห์กลุ่มที่มีความเปราะบางเชิงซ้อนทั้งด้านรายได้และเทคโนโลยี โดยใช้ข้อมูลล่าสุดจาก SES ปี 2566 และการถดถอยแบบควอนไทล์ เพื่อนำไปสู่ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่แม่นยำในการลดความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาอย่างยั่งยืน

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้บูรณาการแนวคิดทุนมนุษย์และความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลผ่านมุมมององค์รวม โดยพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจ (รายได้ครัวเรือน) ทุนมนุษย์ (การศึกษาของพ่อแม่) และความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT readiness) เป็นกลไกที่ปฏิสัมพันธ์กันในการกำหนดพฤติกรรมการลงทุนทางการศึกษา ดังภาพที่ 1 โดยกรอบแนวคิดนี้ประยุกต์ใช้ทฤษฎีความเหลื่อมล้ำเชิงซ้อน (Intersectionality Theory) ของ Collins & Bilge (2020) ที่อธิบายปรากฏการณ์ที่ปัจจัยความเหลื่อมล้ำหลายมิติเสริมและทวีความรุนแรงของผลกระทบโดยเฉพาะในช่วงวิกฤต โดยมีสมมติฐานหลัก 4 ประการ ได้แก่ 1) ระดับความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศในครัวเรือนเปราะบางต่ำกว่ากลุ่มไม่เปราะบางอย่างมีนัยสำคัญ 2) รายได้ครัวเรือนและระดับการศึกษาของพ่อแม่มีผลเชิงบวกต่อการลงทุนทางการศึกษา 3) ผลของความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศต่อการลงทุนทางการศึกษาแปรผันตามระดับรายได้ และ 4) ลักษณะพื้นที่และสถานะหนี้สินของครัวเรือนมีผลต่อรูปแบบการลงทุนทางการศึกษาในกลุ่มเปราะบาง

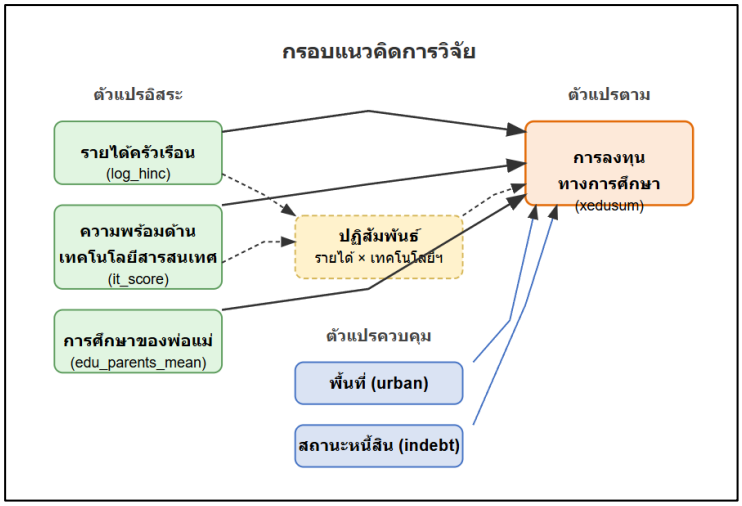

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นเสมือนการเดินทางสำรวจภูมิประเทศของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในประเทศไทย ผ่านข้อมูลระดับประเทศจากแบบสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566 (SES 2023) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ซึ่งเป็นข้อมูลที่ทันสมัยและมีความน่าเชื่อถือสูง

กลุ่มประชากรและการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือสมาชิกในครัวเรือนที่มีอายุระหว่าง 6-22 ปี ซึ่งอยู่ในช่วงวัยการศึกษา ทั้งที่กำลังศึกษาและไม่ได้ศึกษา โดยมีกลุ่มตัวอย่างทั้งสิ้น 107,128 ราย จากครัวเรือนทั่วประเทศ การกำหนด "ครัวเรือนเปราะบาง" ใช้เกณฑ์ที่ผสมผสานทั้งมิติเศรษฐกิจและเทคโนโลยี โดยครัวเรือนที่ถือว่าเปราะบางต้องมีคุณสมบัติทั้งสองข้อ คือ มีรายได้ครัวเรือนต่อปีต่ำกว่าควอไทล์ที่ 1 (25th percentile) ของรายได้ครัวเรือนทั้งหมด และมีค่าความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ (IT readiness) ไม่เกิน 1 คะแนน จากคะแนนเต็ม 4 ซึ่งการกำหนดเกณฑ์เช่นนี้ทำให้สามารถระบุกลุ่มที่มีความเปราะบางซ้ำซ้อนทั้งด้านเศรษฐกิจและดิจิทัลสอดคล้องกับแนวคิดความเหลื่อมล้ำเชิงทับซ้อน (Intersectional Inequality) ที่เสนอโดย Collins & Bilge (2020)

การคำนวณคะแนน IT readiness ทำโดยการรวมคะแนนความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ 4 ด้าน ได้แก่ (1) การมีคอมพิวเตอร์ในครัวเรือน (2) การเข้าถึงอินเทอร์เน็ต (3) การมีสมาร์ตโฟน และ (4) การสมัครใช้บริการดิจิทัล โดยแต่ละด้านให้คะแนน 0 หรือ 1 รวมเป็นคะแนนเต็ม 4 คะแนน จากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 107,128 ราย มีสมาชิกจำนวน 907 รายที่อยู่ในครัวเรือนที่เข้าข่ายกลุ่มเปราะบาง คิดเป็นเพียง 0.85% ของกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด สะท้อนให้เห็นถึงความเปราะบางเชิงซ้อนที่อาจไม่ได้รับความสนใจในนโยบายสาธารณะมากนัก

ตัวแปรในแบบจำลอง

การวิเคราะห์ใช้การถดถอยเชิงเส้น (OLS) และการถดถอยแบบควอนไทล์ (Quantile Regression) โดยมีตัวแปรหลักดังนี้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา (xedusum) วัดเป็นจำนวนเงินบาทต่อปีที่แต่ละบุคคลใช้ในการศึกษา รวมค่าเล่าเรียน ค่าอุปกรณ์การเรียน การเรียนพิเศษ และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา

ตัวแปรอิสระหลัก ได้แก่ log_hinc คือ รายได้ครัวเรือนต่อปีในรูปแบบ Logarithm เพื่อลดผลของความเบ้และให้ค่าสัมประสิทธิ์แปลความเป็นความยืดหยุ่นได้ it_score คือ ดัชนีความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศของครัวเรือน (0-4 คะแนน) และ loghinc_itscore คือ ตัวแปรปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้และความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อทดสอบผลร่วม edu_parents_mean คือ ค่าเฉลี่ยปีการศึกษาของพ่อและแม่ของเด็กเป็นตัวแทนของทุนมนุษย์ในครัวเรือน

ตัวแปรควบคุม ได้แก่ urban เป็นตัวแปรดัมมี่แสดงว่าครัวเรือนอยู่ในเขตเมือง (1) หรือชนบท (0) และ indebt เป็นตัวแปรดัมมี่แสดงว่าครัวเรือนมีหนี้สิน (1) หรือไม่มี (0)

การวิเคราะห์ข้อมูล แบ่งเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1. การเปรียบเทียบระหว่างกลุ่ม โดยใช้สถิติเชิงพรรณนาและการทดสอบ t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ย IT readiness และค่าใช้จ่ายทางการศึกษาของครัวเรือนระหว่างกลุ่มเปราะบางและไม่เปราะบาง

2. การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โดยใช้การถดถอยเชิงเส้น (OLS) เพื่อวิเคราะห์ผลโดยรวมของตัวแปรอิสระต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

3. การวิเคราะห์ความแตกต่างตามระดับค่าใช้จ่าย โดยใช้การถดถอยแบบควอนไทล์ (Quantile Regression) ที่ควอนไทล์ 25%, 50% และ 75% เพื่อวิเคราะห์ผลที่แตกต่างกันตามระดับของค่าใช้จ่ายทางการศึกษา

Quantile Regression ช่วยให้เข้าใจว่าปัจจัยต่าง ๆ มีผลแตกต่างกันอย่างไรในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่ำ (Q25) ปานกลาง (Q50) และสูง (Q75) ทำให้เห็นความซับซ้อนของความสัมพันธ์ที่อาจถูกบดบังในการวิเคราะห์แบบ OLS ที่ดูเพียงค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีระหว่างกลุ่มเปราะบางและไม่เปราะบาง

ผลการเปรียบเทียบความพร้อมด้านเทคโนโลยี (ตารางที่ 1) แสดงให้เห็นช่องว่างที่น่าตกใจระหว่างกลุ่มเปราะบางและไม่เปราะบาง โดยกลุ่มเปราะบางมีค่าเฉลี่ย IT readiness เพียง 0.55 คะแนน จากคะแนนเต็ม 4 ในขณะที่กลุ่มไม่เปราะบางมีค่าเฉลี่ยสูงถึง 2.36 คะแนน ความแตกต่างนี้มีนัยสำคัญทางสถิติอย่างยิ่ง ($t = 108.36$, $p < 0.001$)

ตารางที่ 1 ความแตกต่างของความพร้อมด้านเทคโนโลยี (IT readiness) ระหว่างกลุ่มเปราะบางและไม่เปราะบาง

กลุ่มตัวอย่าง	จำนวน (n)	ค่าเฉลี่ย IT readiness	ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน	t-statistic	p-value
ไม่เปราะบาง	106,221	2.36	0.76		
เปราะบาง	907	0.55	0.50	**108.36**	**<0.001**

ความแตกต่างที่พบนี้มีนัยสำคัญมากกว่าที่คาดการณ์ไว้ และชี้ให้เห็นถึงช่องว่างดิจิทัล (Digital Gap) ที่ลึกซึ้ง ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสทางการศึกษาและอาชีพของเยาวชนในกลุ่มเปราะบางในระยะยาว "เด็กจากครัวเรือนเปราะบางกำลังเผชิญกับความเสียเปรียบซ้ำซ้อน ทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านดิจิทัล"

2. ปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการลงทุนทางการศึกษาในครัวเรือนเปราะบาง

การวิเคราะห์ข้อมูลพบว่า ครัวเรือนกลุ่มเปราะบางซึ่งนิยามจากรายได้ในควอไทล์ที่ 1 ร่วมกับคะแนนความพร้อมด้านเทคโนโลยีไม่เกิน 1 มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาเฉลี่ยเพียง 2,338.23 บาทต่อปี ขณะที่กลุ่มไม่เปราะบางมีค่าเฉลี่ยสูงกว่ามากที่ 7,682.50 บาท และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของกลุ่มไม่เปราะบางอยู่ในระดับสูง สะท้อนถึงความหลากหลายของพฤติกรรมการลงทุนด้านการศึกษาในกลุ่มนี้ และผลการทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยระหว่างสองกลุ่มด้วย t-test พบว่ามีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value < 0.01) ยืนยันว่า ความเปราะบางทางรายได้และเทคโนโลยีสัมพันธ์กับพฤติกรรมการลงทุนทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ

ส่วนผลการวิเคราะห์ถดถอย OLS และ Quantile Regression (ตารางที่ 2) แสดงให้เห็นความสัมพันธ์ที่ซับซ้อนระหว่างตัวแปรต่าง ๆ กับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในกลุ่มเปราะบาง

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์ถดถอยเชิงเส้น (OLS) และการถดถอยแบบควอนไทล์ (Quantile Regression) ของปัจจัยที่มีผลต่อการลงทุนทางการศึกษา (xedusum) ในครัวเรือนเปราะบาง

ตัวแปร	OLS		Quantile Regression			
	Coefficient	Robust SE	p-value	Q25	Q50	Q75
Constant	11,710.60**	5,407.75	0.030	4,110.32	10,660.62	9,083.57
log_hinc	-1,209.42**	578.76	0.037	-370.78	-1,037.01	-899.46
it_score	1,478.06	8,320.42	0.859	7,485.12*	138.84	-6,580.88
loghinc_itscore	-167.08	891.33	0.851	-814.11*	1.54	732.85
edu_parents_mean	7.59***	2.72	0.005	0.10	2.15	10.11**
urban	-1,000.56***	284.21	<0.001	-582.66***	-887.54***	-1,254.10***
indebt	807.81***	196.42	0.0001	428.23**	721.15***	974.52***

หมายเหตุ: *** p<0.01, ** p<0.05, * p<0.1; N = 907; R^2 = 0.116; F(6, 900) = 6.64, p < 0.001
ตัวแปรตาม: ค่าใช้จ่ายด้านการศึกษา (xedusum), หน่วย: บาทต่อปี
ที่มา: วิเคราะห์จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (SES) ปี 2566

ผลการวิเคราะห์เผยให้เห็นข้อค้นพบที่น่าสนใจหลายประการ ดังนี้

1. รายได้ครัวเรือน (log_hinc) มีความสัมพันธ์เชิงลบกับค่าใช้จ่ายทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญในการวิเคราะห์ OLS (β = -1,209.42, p < 0.05) นี่เป็นผลที่ขัดกับสมมติฐานเบื้องต้นและทฤษฎีทุนมนุษย์

แต่อาจอธิบายได้ว่าในกลุ่มเปราะบางนั้นการเพิ่มขึ้นของรายได้อาจถูกนำไปใช้เพื่อตอบสนองความต้องการพื้นฐานอื่น ๆ ก่อน เช่น อาหาร ที่อยู่อาศัย หรือการรักษาพยาบาล เป็นต้น

2. ความพร้อมด้านเทคโนโลยี (it_score) มีผลบวกอย่างเด่นชัดเฉพาะในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่ำ (Q25: β = 7,485.12, $p < 0.1$) ซึ่งสะท้อนว่าเทคโนโลยีอาจเป็นปัจจัยสำคัญในการเข้าถึงการศึกษาสำหรับกลุ่มที่มีทรัพยากรจำกัดมากที่สุด

3. ปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้และเทคโนโลยี (loghinc_itscore) แสดงรูปแบบที่น่าสนใจ โดยมีผลเชิงลบในกลุ่ม Q25 (β = -814.11, $p < 0.1$) แต่เปลี่ยนเป็นบวกใน Q75 (β = 732.85, $p > 0.1$) ซึ่งบ่งชี้ว่าเมื่อพิจารณาร่วมกัน ผลของเทคโนโลยีต่อการลงทุนทางการศึกษาจะแตกต่างกันตามระดับรายได้ โดยในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ (Q25) การเพิ่มขึ้นของรายได้จะลดอิทธิพลเชิงบวกของเทคโนโลยีต่อการลงทุนทางการศึกษา แต่ในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายสูง (Q75) การเพิ่มขึ้นของรายได้กลับเสริมอิทธิพลของเทคโนโลยี แม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ใน Q75 จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติก็ตาม

4. การศึกษาของพ่อแม่ (edu_parents_mean) มีผลบวกที่ชัดเจนและมีนัยสำคัญทางสถิติในการวิเคราะห์ OLS (β = 7.59, $p < 0.01$) และโดยเฉพาะในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายการศึกษาสูง (Q75: β = 10.11, $p < 0.05$) สะท้อนบทบาทของทุนมนุษย์ข้ามรุ่นและความสำคัญของการศึกษาของพ่อแม่ในการสนับสนุนการศึกษาของบุตร

5. ความแตกต่างเมือง-ชนบท (urban) แสดงผลที่น่าประหลาดใจ โดยครัวเรือนเปราะบางในเขตเมืองมีค่าใช้จ่ายด้านการศึกษาน้อยกว่าในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกควอนไทล์ (OLS: β = -1,000.56, $p < 0.001$; Q25: β = -582.66, $p < 0.01$; Q50: β = -887.54, $p < 0.01$; Q75: β = -1,254.10, $p < 0.01$) อาจเกิดจากค่าครองชีพที่สูงกว่าในเมืองทำให้ต้องลดการลงทุนด้านการศึกษา หรืออาจเป็นเพราะการเข้าถึงการศึกษาภาครัฐในเมืองที่มีต้นทุนต่ำกว่า

6. หนี้สินครัวเรือน (indebt) มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการลงทุนทางการศึกษาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกควอนไทล์ (OLS: β = 807.81, $p < 0.001$; Q25: β = 428.23, $p < 0.05$; Q50: β = 721.15, $p < 0.01$; Q75: β = 974.52, $p < 0.01$) สะท้อนว่าครัวเรือนเปราะบางยังคงให้ความสำคัญกับการศึกษาของบุตรหลาน แม้จะต้องเป็นหนี้

3. ความสัมพันธ์ระหว่างความพร้อมด้านเทคโนโลยีและพฤติกรรมการลงทุนทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ Quantile Regression แสดงให้เห็นว่าผลของความพร้อมด้านเทคโนโลยีต่อการลงทุนทางการศึกษาแตกต่างกันอย่างมากตามระดับค่าใช้จ่าย โดยในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ (Q25) IT readiness มีผลบวกที่ชัดเจน (β = 7,485.12, $p < 0.1$) แต่ในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายสูง (Q75) กลับมีผลเชิงลบ (β = -6,580.88, $p > 0.1$) แม้จะไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ความแตกต่างนี้อาจอธิบายได้ว่า สำหรับครัวเรือนที่มีค่าใช้จ่ายการศึกษาต่ำนั้น การเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสทางการศึกษา เช่น การเรียนรู้ออนไลน์ฟรี การเข้าถึงห้องสมุดดิจิทัล หรือการใช้แอปพลิเคชันการศึกษาต้นทุนต่ำ ในทางตรงกันข้าม สำหรับกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายสูงนั้น การมีเทคโนโลยีอาจทำให้พวกเขาเลือกลงทุนในช่องทางการศึกษาที่มีประสิทธิภาพ

มากขึ้นแต่มีต้นทุนต่ำลง และปฏิสัมพันธ์ระหว่างรายได้และเทคโนโลยี (loghinc_itscore) ที่เปลี่ยนจากลบเป็นบวกเมื่อระดับค่าใช้จ่ายเพิ่มขึ้น ยิ่งยืนยันความซับซ้อนของความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีในบริบทของการลงทุนทางการศึกษา โดยแสดงให้เห็นว่าผลของความพร้อมด้านเทคโนโลยีจะแปรผันตามระดับรายได้และระดับการลงทุนทางการศึกษา

4. บทบาทของพื้นที่และหนี้สินต่อการลงทุนทางการศึกษา

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าครัวเรือนเปราะบางในเขตเมืองมีการลงทุนทางการศึกษาน้อยกว่าในชนบทอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติในทุกควอนไทล์ โดยเฉพาะในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายสูง (Q75: β = -1,254.10, $p < 0.01$) ซึ่งเป็นข้อค้นพบที่ขัดกับความเข้าใจทั่วไปที่มักสันนิษฐานว่าครัวเรือนในเมืองมีแนวโน้มลงทุนด้านการศึกษามากกว่า

ข้อค้นพบนี้อาจอธิบายได้จากหลายปัจจัย เช่น ค่าครองชีพที่สูงกว่าในเขตเมืองทำให้งบประมาณสำหรับการศึกษาถูกจำกัด การเข้าถึงโรงเรียนรัฐบาลคุณภาพดีในเมืองที่มีค่าใช้จ่ายต่ำกว่าโรงเรียนเอกชน และในชนบท ค่าเดินทางและค่าที่พักอาศัยเพื่อเข้าถึงสถานศึกษาอาจสูงกว่า ในทางกลับกัน ครัวเรือนที่มีหนี้สินกลับมีการลงทุนด้านการศึกษามากกว่าครัวเรือนที่ไม่มีหนี้อย่างมีนัยสำคัญในทุกระดับค่าใช้จ่าย และผลกระทบนี้เพิ่มขึ้นตามระดับค่าใช้จ่าย (Q25: β = 428.23, $p < 0.05$; Q50: β = 721.15, $p < 0.01$; Q75: β = 974.52, $p < 0.01$) สะท้อนความพยายามของครอบครัวไทยที่ยินดีเป็นหนี้เพื่อการศึกษาของบุตรหลาน

การอภิปรายผล

ผลการศึกษาครั้งนี้แสดงให้เห็นความซับซ้อนของความเหลื่อมล้ำทางการศึกษาในครัวเรือนเปราะบาง โดยเฉพาะอย่างยิ่งความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และทุนมนุษย์ ประเด็นสำคัญที่ค้นพบมีดังนี้

ประการแรก ผลการวิเคราะห์ยืนยันความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลระหว่างกลุ่มเปราะบางและไม่เปราะบางอย่างมีนัยสำคัญสอดคล้องกับงานศึกษาของ Van Dijk (2006) และ Warschauer (2003) ที่พบว่าความเหลื่อมล้ำทางดิจิทัลมักเชื่อมโยงกับความเหลื่อมล้ำทางเศรษฐกิจสังคม โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา (OECD, 2020) ข้อค้นพบนี้มีความสำคัญมากขึ้นในบริบทของการระบาดโควิด-19 ที่ทำให้การศึกษาต้องพึ่งพาเทคโนโลยีดิจิทัลมากขึ้นตามที่กระทรวงศึกษาธิการ (2565) รายงานว่านักเรียนไทยมากกว่า 10% ไม่สามารถเข้าถึงการเรียนออนไลน์ในช่วงการระบาด

ประการที่สอง ผลการวิเคราะห์ Quantile Regression แสดงให้เห็นความซับซ้อนของความสัมพันธ์ที่แตกต่างกันในแต่ละระดับค่าใช้จ่ายทางการศึกษา โดยพบความสัมพันธ์ที่น่าสนใจ 3 ประการ ได้แก่

1. บทบาทของเทคโนโลยีที่แตกต่างตามระดับค่าใช้จ่าย กล่าวคือ ความพร้อมด้านเทคโนโลยีมีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญเฉพาะในกลุ่ม Q25 (กลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาต่ำ) ขณะที่มีผลเชิงลบในกลุ่ม Q75 ปรากฏการณ์นี้อาจอธิบายได้ว่า ในกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายต่ำ การเข้าถึงเทคโนโลยีช่วยลดต้นทุนและเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษา สอดคล้องกับงานของ Attanasio & Kaufmann (2014) ที่พบว่าการเข้าถึงเทคโนโลยีสามารถทดแทนทรัพยากรทางการศึกษาอื่น ๆ ได้บางส่วนในครัวเรือนที่มีข้อจำกัดทางเศรษฐกิจ และยัง

สอดคล้องกับกรณีศึกษาของ Rahali et al. (2023) ที่พบว่าการเข้าถึงแท็บเล็ตช่วยยกระดับผลสัมฤทธิ์ทางการศึกษาในพื้นที่ห่างไกลของโมร็อกโก

2. อิทธิพลของทุนมนุษย์ในระดับสูง กล่าวคือ การศึกษาของพ่อแม่มีผลเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญในกลุ่ม Q75 แสดงให้เห็นว่าทุนมนุษย์มีบทบาทสำคัญในการกำหนดการลงทุนทางการศึกษาระดับสูง ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับทฤษฎีทุนมนุษย์ของ Becker (1993) ที่เสนอว่าพ่อแม่ที่มีการศึกษาสูงจะให้ความสำคัญกับการลงทุนทางการศึกษาของบุตรมากกว่า

3. ความสัมพันธ์เชิงลบของรายได้ เนื่องจากผลลัพธ์ที่น่าสนใจคือรายได้ครัวเรือนมีผลเชิงลบต่อค่าใช้จ่ายทางการศึกษาในกลุ่มเปราะบางซึ่งขัดแย้งกับสมมติฐานเบื้องต้นและทฤษฎีทุนมนุษย์ แต่อาจอธิบายได้ด้วยแนวคิดลำดับความสำคัญของความต้องการ (hierarchy of needs) โดยในครัวเรือนเปราะบาง การเพิ่มขึ้นของรายได้อาจถูกนำไปใช้เพื่อความต้องการพื้นฐานก่อน (Psacharopoulos & Patrinos, 2018)

ประการที่สาม ปัจจัยด้านพื้นที่และภาระหนี้สินเผยให้เห็นรูปแบบที่น่าสนใจ โดยครัวเรือนเปราะบางในเขตเมืองกลับมีค่าใช้จ่ายทางการศึกษาน้อยกว่าในชนบท (β = -1,000.56, $p < 0.001$) ขัดกับความเข้าใจทั่วไป สิ่งนี้อาจเกิดจากภาระค่าครองชีพในเมืองที่สูงกว่าหรือการเข้าถึงบริการการศึกษาภาครัฐในเมืองที่มีต้นทุนต่ำกว่า (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2566ก) ขณะที่ครัวเรือนที่มีหนี้กลับมีการลงทุนทางการศึกษามากกว่า (β = 807.81, $p < 0.001$) สะท้อนว่าครัวเรือนเปราะบางในไทยยอมเป็นหนี้เพื่อการศึกษาของบุตร ซึ่งแสดงถึงค่านิยมที่ให้ความสำคัญกับการศึกษาแม้ในภาวะขาดแคลนทรัพยากร สอดคล้องกับรายงานของธนาคารโลก (World Bank, 2018) ที่ระบุว่าการลงทุนด้านการศึกษาเป็นกลยุทธ์หลักในการลดความเหลื่อมล้ำทางสังคมและเศรษฐกิจในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. รัฐบาลควรพัฒนาโครงการศึกษาตลอดชีวิตสำหรับผู้ปกครอง โครงการเหล่านี้ควรเน้นการพัฒนาทักษะดิจิทัลและความรู้ที่จำเป็น ผลการวิจัยได้แสดงอย่างชัดเจนว่าการศึกษาของพ่อแม่ส่งผลบวกต่อการลงทุนทางการศึกษาของบุตรในทุกกลุ่ม

2. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรพัฒนาแผนยุทธศาสตร์แห่งชาติที่บูรณาการการแก้ไขปัญหาความเหลื่อมล้ำทั้งด้านเศรษฐกิจ เทคโนโลยี และการศึกษาอย่างเป็นระบบ. แผนยุทธศาสตร์นี้จะช่วยตอบสนองต่อความเหลื่อมล้ำเชิงซ้อนที่ครัวเรือนเปราะบางกำลังเผชิญอยู่

3. ภาครัฐควรพัฒนาโครงการสนับสนุนอุปกรณ์ดิจิทัลและอินเทอร์เน็ตราคาถูกหรือฟรีสำหรับนักเรียนจากครอบครัวรายได้น้อย. โครงการเหล่านี้ควรมุ่งเป้าโดยเฉพาะไปยังกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายการศึกษาต่ำซึ่งจะได้รับประโยชน์มากที่สุด

4. หน่วยงานรัฐควรพัฒนานโยบายที่แตกต่างระหว่างเขตเมืองและชนบท. นโยบายในเขตเมืองควรมุ่งเน้นการลดภาระค่าครองชีพที่กระทบต่องบประมาณด้านการศึกษา. นโยบายสำหรับพื้นที่ชนบทควรเน้นการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานดิจิทัลและการเข้าถึงเทคโนโลยี

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. นักวิจัยควรดำเนินการศึกษาระยะยาวเพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของความเหลื่อมล้ำด้านเทคโนโลยีและการลงทุนทางการศึกษา. การศึกษาเหล่านี้จะช่วยให้เข้าใจผลลัพธ์ทางการศึกษาและรายได้ในอนาคตของเยาวชน.

2. นักวิจัยควรใช้วิธีวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อทำความเข้าใจกระบวนการตัดสินใจของครัวเรือนเปราะบาง. วิธีการเหล่านี้อาจรวมถึงการสัมภาษณ์เชิงลึกและการสนทนากลุ่มเพื่อศึกษากลยุทธ์การลงทุนทางการศึกษา.

3. หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรประเมินผลนโยบายและโครงการสนับสนุนด้านเทคโนโลยีและการศึกษาที่มีอยู่. การประเมินนี้จะช่วยระบุช่องว่างและโอกาสในการปรับปรุง

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2565). *เรียนออนไลน์ยุคโควิด-19: วิกฤตหรือโอกาสการศึกษาไทย*. สำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษา.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566ก). *การสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2566: ทั่วราชอาณาจักร*. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566ข). *สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566 (ไตรมาส 4)*. กระทรวงดิจิทัลเพื่อเศรษฐกิจและสังคม.

Attanasio, O., & Kaufmann, K. (2014). Education choices and returns to schooling: Mothers' and youths' subjective expectations and their role by gender. *Journal of Development Economics, 109*, 203-216.

Becker, G. S. (1993). *Human capital: A theoretical and empirical analysis, with special reference to education* (3rd ed.). University of Chicago Press.

Chamwong, S., Chomtohsuwan, T., & Charoenphandhu, N. (2024). Analysis of inequality in household internet utilization and policy implications. *Journal of Demography, 40*(1), 1–35.

Collins, P. H., & Bilge, S. (2020). *Intersectionality* (2nd ed.). Polity Press.

Jongwanich, J. (2022). *Readiness of Thailand towards the digital economy* (Discussion Paper No. 66). Faculty of Economics, Thammasat University.

OECD. (2020). *Education at a glance 2020: OECD indicators*. OECD Publishing.

Psacharopoulos, G., & Patrinos, H. A. (2018). Returns to investment in education: A decennial review of the global literature. *Education Economics, 26*(5), 445–458.

Rahali, E. A., Chikhaoui, A., Khattabi, K. E., & Ouzennou, F. (2023). Learning with tablets in the primary school: Learners' perceptions and impact on motivation and academic performance. *International Journal of Information and Education Technology, 13*(3), 489–495.

UNICEF. (2021). *COVID-19 and school closures: One year of education disruption*. New York: United Nations Children's Fund. Retrieved from https://www.unicef.org/documents/covid-19-and-school-closures-report

Van Dijk, J. (2006). *The network society: Social aspects of new media* (2nd ed.). SAGE Publications.

Van Dijk, J. (2020). *The digital divide*. Cambridge: Polity Press.

Warschauer, M. (2003). *Technology and social inclusion: Rethinking the digital divide*. Cambridge, MA: MIT Press.

World Bank. (2018). *World development report 2018: Learning to realize education's promise*. World Bank.

ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

Marketing Mix Factors on Consumer Perspective (4c's) Affecting the Purchase Intention of Art Toys of Consumers in Nakhon Ratchasima Province

ภูมิพัฒน์ นวจินดากาญจน์[1] โชษิตา เปสตันยี[2] ปุริม หนุนนัด[3] และดุษฎี เทียมเทศ บุญมาสูงทรง[4]

Bhumipat Nawajindakarn[1] Chosita Pestonji[2] Purim Nunnad[3] and Dusadee Tiamtes Boonmasungsong[4]

อาจารย์[1-3], ผู้ช่วยศาสตราจารย์[4]

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน นครราชสีมา[1-4]

E-mail: bhumipat.na@outlook.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อสำรวจพฤติกรรมการซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา (2) เพื่อสำรวจปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่มีผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา โดยใช้ทฤษฎีความตั้งใจซื้อและส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) การศึกษาครั้งนี้ใช้การวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา คือ ความถี่ และร้อยละ วิเคราะห์สถิติเชิงอนุมานด้วยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ ผลการศึกษาประกอบด้วย (1) ผู้บริโภคมีพฤติกรรมการซื้อ อาร์ตทอยค่อนข้างบ่อยแทบทุกเดือน โดยผู้ที่มีอิทธิพลจูงใจต่อการซื้ออาร์ตทอยมากที่สุด คือ ครอบครัว เพื่อน และคนรอบตัว จุดประสงค์ในการซื้ออาร์ตทอยหลัก ๆ เพื่อตอบสนองความชอบ ความสุนทรีย์ และส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสาร อาร์ตทอยผ่านทาง Social media อย่างเป็นทางการ (2) ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค ปัจจัยด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค ปัจจัยด้านการสื่อสาร มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ในขณะที่ ปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด นอกจากนี้ พบว่า ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภคส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อีกทั้ง ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภคส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการหรือนักการตลาด เพื่อพัฒนากลยุทธที่มีปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค โดยการเลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบที่สวยงาม น่ารัก ดึงดูดให้ผู้ซื้ออยากสะสม ให้ครบทุกรูปแบบเพื่อแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์

คำสำคัญ: ส่วนประสมการตลาด ความตั้งใจซื้อ อาร์ตทอย

Abstract

This study aims to: (1) investigate the purchasing behavior of consumers towards Art Toys in Nakhon Ratchasima province, and (2) explore the factors of the marketing mix (4C's) Using the purchase intention theory and marketing mix from the consumer's perspective (4C's) from the consumers' perspective that influence their purchase intentions of Art Toys in Nakhon Ratchasima province. This study used quantitative research. The analysis was conducted using descriptive statistics such as frequency and percentage, and inferential statistics through multiple regression analysis. The results showed (1) Consumers have a fairly frequent purchasing behavior of art toys, almost every month. The people who have the most influence on purchasing art toys are family, friends, and people around them The main purpose of purchasing art toys is to satisfy one's interests, aesthetics, and to mostly receive information about art toys via official social media (2) that factors related to consumer wants and needs, consumer's cost to satisfy, convenience to buy, and communication had an average score at a high level. Meanwhile, the factor of purchase intention had the highest average score. Additionally, it was found that the factor of consumer wants and needs significantly influences the purchase intention of consumers. Furthermore, the factor of consumer's cost to satisfy also significantly affects the purchase intention of consumers Suggestions for entrepreneurs or marketers to develop strategies that factor in consumer demand by selecting products with beautiful, cute designs that attract buyers to collect them in all forms to express uniqueness.

Keywords: Marketing Mix, Purchase intentions, art toys

บทนำ

การสะสมเกิดจากองค์ประกอบและแรงผลักดันหลายประการ บางคนบอกว่าการ สะสมคือโรคหรือภาวะที่ถูกครอบงำอย่างหนึ่ง และบางคนบอกว่านักสะสมพยายามที่จะเติมเต็มสิ่งที่ เขารักที่เขารู้สึกว่าขาดหายใจในวัยเด็ก (ปณิตา สระวาสี, 2554) ในสังคมบริโภคนิยมการสะสม สิ่งของเป็นเครื่องแสดงความมีรสนิยม คือองค์ประกอบหนึ่งของคุณภาพชีวิตและเป็นพฤติกรรมของผู้มี วัฒนธรรมหาใช่คนแห้งแล้งไร้จิตวิญญาณที่วันๆ เอาแต่ตั้งหน้าตั้งตาทำมาหากินหรือง่วนอยู่กับงาน (ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์, 2546) นักคิดตะวันตกเห็นว่าการเก็บสะสมเป็นกิจกรรมในการบริโภค แต่ มักเกิดขึ้นในสถานที่และช่วงเวลาที่การบริโภคกำลังรุ่งเรืองกว่าปกติ (นิติ ภวัครพันธุ์, 2552)

อาร์ตทอย (Art Toys) เป็นสินค้าของเล่นของสะสมประเภทหนึ่งที่กำลังอยู่ในกระแสนิยม ถูกออกแบบจากศิลปินหรือนักออกแบบ โดยเป็นการผสมผสานระหว่างศิลปะสมัยใหม่กับของเล่นแบบเดิม ทำมาจากวัสดุ

หลากหลายชนิด อาทิ พลาสติก ไวนิล ไม้ เหล็ก ผ้ากำมะหยี่และเรซิน จุดเด่นของอาร์ตทอยจะเน้นการสร้างสรรค์ตัวละครแบบไม่ต้องมีเนื้อเรื่อง แต่มีรูปลักษณ์ที่แปลกใหม่ ผลิตในจำนวนที่จำกัด ทำให้เกิดการแข่งขันเพื่อการครอบครอง และหากเป็นผลงานของศิลปินที่มีชื่อเสียงหรือกำลังอยู่ในกระแส ความต้องการยิ่งเพิ่มขึ้น ทำให้ราคาเพิ่มขึ้นตามไปด้วย นอกจากนี้ผู้ผลิตยังได้เพิ่มเสน่ห์การขายในรูปแบบกล่องสุ่ม (Blind Boxes) เป็นการสร้างความตื่นเต้นให้แก่ผู้ซื้อจากการแกะกล่องที่ไม่ทราบว่าจะเป็นอาร์ตทอยในรูปแบบใด จนเกิดกระแสนิยมในสไตล์ป๊อปคัลเจอร์ (POP Culture) หรือวัฒนธรรมร่วมสมัยที่ได้รับความนิยมเป็นอย่างมาก และการเข้ามาของร้านค้าปลีกกล่องสุ่ม/อาร์ตทอย ก็มีเพิ่มมากขึ้นตามมาเช่นกัน เพื่อให้กลุ่มคนเข้าถึงได้ง่าย

จากข้อมูลของบริษัท ป๊อปมาร์ท ผู้ผลิตและจัดจำหน่ายอาร์ตทอยที่มีชื่อเสียงของจีน มีการคาดการณ์ว่า ไทยจะเป็นตลาดศักยภาพที่มีการเติบโตอย่างรวดเร็วในกลุ่มสินค้าอาร์ตทอยจากกลุ่มผู้ซื้อที่มีจำนวนมากขึ้น อีกทั้งยังมีพฤติกรรมการซื้อแบบสะสมครบทุกเซต ซึ่งแตกต่างจากประเทศอื่น ๆ ที่ซื้อเพื่อความสนุกสนานเท่านั้น เนื่องจากอาร์ตทอยไม่ได้เป็นเพียงของเล่นหรือของสะสม แต่เป็นหนึ่งในสินค้าที่ผู้ซื้อสามารถนำมาใช้ประดับตกแต่งภายในที่อยู่อาศัย ถือเป็นงานศิลปะที่บ่งบอกรสนิยม และเนื่องจากอาร์ตทอยเป็นสินค้าที่ผลิตในจำนวนที่จำกัด ไม่เพียงพอต่อความต้องการ ส่งผลให้ราคาของอาร์ตทอยสูงขึ้นจนกลายเป็นสินทรัพย์

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะผู้วิจัยจึงทำการศึกษาถึงความคาดหวังของผู้บริโภคจากการเล่นกล่องสุ่ม/อาร์ตทอยนอกเหนือจากการได้รับสินค้า มีปัจจัยใดบ้างที่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคต่อสินค้าที่ได้รับจากกล่องสุ่ม การได้ลุ้นเป็นปัจจัยสำคัญในการตั้งใจซื้อกล่องสุ่มสำหรับผู้บริโภคหรือไม่ แล้วปัจจัยเกี่ยวกับการตลาดใดบ้างที่กระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้ออาร์ตทอย ความต้องการที่จะเป็นเจ้าของสินค้าหายากหรือลิมิเต็ดเอดิชั่น (Limited Edition) มีผลต่อการซื้อหรือไม่หรือการได้รับการยอมรับจากกลุ่มเพื่อนหรือสังคมออนไลน์มีผลต่อการตั้งใจซื้อกล่องสุ่ม/อาร์ตทอยของผู้บริโภคหรือไม่

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจพฤติกรรมการซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อสำรวจปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C’s) ที่มีผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

1. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับความตั้งใจซื้อ (Purchase intention)

Ajzen (1991) ได้พัฒนาทฤษฎีเพื่ออธิบายถึงความสัมพันธ์ระหว่าง ความเชื่อ ความตั้งใจ และพฤติกรรมของมนุษย์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งพฤติกรรมที่เกิดจากการตัดสินใจอย่างมีสติ ทฤษฎีนี้มีความสำคัญอย่างยิ่งในการทำความเข้าใจพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการตัดสินใจซื้อสินค้าหรือบริการ และอธิบายว่าความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมใด ๆ รวมถึงการซื้อสินค้าจะได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลัก 3 ประการ ดังนี้

1. ทัศนคติต่อพฤติกรรม (Attitude towards the behavior) เป็นความรู้สึกเชิงบวกหรือเชิงลบที่บุคคลมีต่อพฤติกรรมนั้น ๆ เช่น การซื้อสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่ หากบุคคลมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อการมีสมาร์ทโฟนรุ่นใหม่ ก็จะมีแนวโน้มที่จะมีความตั้งใจซื้อสูงขึ้น

พัชรพร หงษ์รัตนอุทัย (2562) ได้อธิบายเพิ่มเติมเกี่ยวกับทัศนคติต่อพฤติกรรม ไว้ว่า สิ่งที่เกิดจากความเชื่อส่วนบุคคลเกี่ยวกับผลลัพธ์ของการกระทำหรือความเชื่อด้านพฤติกรรม (Behavioral Beliefs) โดยนำมาถ่วงน้ำหนักกับการประเมินผลลัพธ์เหล่านั้น โดยทัศนคติมีพื้นฐานมาจากประสบการณ์ก่อนหน้าที่เคยสัมผัสมา และความเชื่อปัจจุบันของบุคคลนั้น ๆ แต่อย่างไรก็ตาม ทัศนคติสามารถเปลี่ยนแปลงได้จากการผ่านการโน้มน้าว

2. อิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิง (Subjective Norm) เป็นความเชื่อของบุคคลว่าบุคคลสำคัญในชีวิตของตน เช่น ครอบครัว เพื่อน หรือกลุ่มสังคมคาดหวังให้ตนกระทำพฤติกรรมนั้น ๆ หรือไม่ ยกตัวอย่างเช่น หากเพื่อนๆ ของบุคคลหนึ่งนิยมใช้ผลิตภัณฑ์แบรนด์หนึ่ง บุคคลนั้นก็อาจจะรู้สึกกดดันทางสังคมให้ซื้อผลิตภัณฑ์ แบรนด์เดียวกัน

พัชรพร หงษ์รัตนอุทัย (2562) กล่าวว่า อิทธิพลจากกลุ่มอ้างอิง หมายถึง สิ่งที่สะท้อนถึงผลกระทบทางความคิดจากบุคคลอื่นที่บุคคลนั้นนำมาใช้ในการตัดสินใจ เป็นการผสมกันระหว่าง 7 ความคาดหวังจากคนใกล้ชิด และความตั้งใจที่จะทำตามความคาดหวังนั้น หรือกล่าวได้ว่าเป็น มุมมองของเฉพาะบุคคลต่อความกดดันจากบรรทัดฐานของสังคม ซึ่งเป็นสิ่งกระตุ้นให้เกิดความเชื่อ ที่จะกระทำตามได้ หากรับรู้ว่าบุคคลนั้นมีความสำคัญต่อตนหรือกลุ่มอ้างอิงได้กระทำพฤติกรรมนั้น ก็มีแนวโน้มคล้อยตามและทำตามด้วย

3. การควบคุมพฤติกรรมที่รับรู้ได้ (Perceived Behavioral Control) เป็นความเชื่อของบุคคลว่าตนเองมีความสามารถในการควบคุมพฤติกรรมนั้น ๆ ได้ มากน้อยเพียงใด เช่น หากบุคคลมีความคิดว่าราคาของสินค้าชิ้นหนึ่งสูงเกินไป ก็อาจจะรู้สึกว่าตนเองไม่สามารถควบคุมการซื้อสินค้าชิ้นนั้นได้

ภาคย์ ชูชื่น (2557) กล่าวว่า ความเชื่อเกี่ยวกับความสามารถในการควบคุม (Control Beliefs) ถ้าบุคคลเชื่อว่ามีความสามารถที่จะแสดงพฤติกรรมในสภาพการณ์นั้นได้และสามารถควบคุมให้เกิดผลได้ตามที่ต้องการเขาก็มีแนวโน้มที่จะแสดงพฤติกรรมนั้น ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร อธิบายได้ว่า เจตนาในการกระทำนั้นเกิดจากปัจจัย 3 ประการหลัก คือ ทัศนคติต่อพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และการควบคุมพฤติกรรมที่รับรู้ได้ เมื่อบุคคลมีความคิดเห็นเชิงบวกต่อพฤติกรรมหนึ่ง และรู้สึกว่าบุคคลสำคัญในชีวิตของเขาสนับสนุนพฤติกรรมนั้น บุคคลก็จะมีแนวโน้มที่จะมีเจตนาในการกระทำพฤติกรรมนั้นมากขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การแสดงพฤติกรรมตามมา ดังนั้นการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลัก 3 ประการสามารถส่งผลให้เกิดความตั้งใจของบุคคลที่จะกระทำพฤติกรรมใดๆ รวมถึงการซื้อสินค้า

2. ทฤษฎีและแนวคิดเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's)

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ (2560) กล่าวว่า การที่จะทำให้ธุรกิจประสบความสำเร็จจะต้องบริหารการตลาดโดยใช้กลยุทธ์ส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค เพื่อที่จะเข้าใจและตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง

ณฐมน กัสปะ และฐิตารีย์ ศิริมงคล (2564) ได้นิยามว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด (4C's) เป็นการวางแผนการตลาดแนวใหม่ ที่ดัดแปลงมาจาก 4P's เป็นการสร้างมุมมองที่เน้นผู้บริโภคเป็นศูนย์กลางและจัดลำดับความสำคัญของความต้องการของผู้บริโภคแทนความจำเป็นทางธุรกิจขององค์กร ด้วยการให้คุณค่าและผลประโยชน์ต่อผู้บริโภค และเข้าใจความต้องการผู้บริโภคอย่างแท้จริง ซึ่งประกอบด้วย

ด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) คือ มองว่าการจำหน่ายสินค้านี้แล้วผู้บริโภคจะซื้อไปใช้หรือไม่ เนื่องจากผู้บริโภคในปัจจุบันเรียนรู้ที่จะเลือกบริโภคสินค้าแบบไหน อย่างไรได้ด้วยตนเอง เจ้าของธุรกิจ ร้านค้า ต้องศึกษาและทำความเข้าใจผู้บริโภคอย่างลึกซึ้งเพื่อรองรับความต้องการอย่างแท้จริง ซึ่งมองสะท้อนมุมกลับในด้านสินค้า (Products) ในส่วนประสมทางการตลาด 4P's นั่นเอง

ด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) การกำหนดราคาของสินค้า ต้องคำนึงถึงต้นทุนของผู้บริโภคมากกว่าต้นทุนทุนทางการธุรกิจ โดยพิจารณาว่าก่อนที่ผู้บริโภคจะจ่ายเงินซื้อสินค้าชิ้นนั้นเขาต้องมีค่าใช้จ่ายอะไรมาก่อนหรือไม่เช่น ค่าเดินทาง ค่าที่จอดรถ รวมถึงค่าเสียเวลา ผู้บริโภคจะมองว่าที่พวกเขาจะจ่ายนั้น คุ้มค่ากับสินค้าหรือบริการหรือไม่ ในมุมมองของผู้บริโภคเอง ซึ่งความรู้ของผู้บริโภคแต่ละคนไม่เท่ากัน เป็นการสะท้อนมุมกลับในด้านต้นทุนการผลิต (Price) ในส่วนประสมทางการตลาด 4P's

ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค (Convenience to Buy) เป็นมุมมองในฝั่งตรงข้ามของส่วนประสมทางการตลาด 4'Ps ในด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เนื่องจากปัจจุบันในยุคของการสื่อสารออนไลน์ ผู้บริโภคเลือกความสะดวกสบายมากกว่าการที่จะต้องเดินทางไปซื้อสินค้าหรือบริการ ดังนั้นต้องคำนึงถึงความสะดวกสบายของผู้บริโภคเป็นสำคัญ ด้วยการเพิ่มช่องทางในการที่ผู้บริโภคสามารถค้นหาสินค้าได้อย่างรวดเร็ว อำนวยความสะดวกในการให้ข้อมูลสินค้าที่จำเป็น และเพียงพอกับความต้องการ ช่องทางการชำระเงินก็ต้องให้เกิดความสะดวกสบาย ง่าย กระชับ รวมไปถึงการอำนวยความสะดวกในเรื่องการบริการจัดส่ง เป็นต้น

ด้านการสื่อสาร (Communication) เป็นมุมกลับของส่วนประสมทางการตลาด 4P's ในด้านการโฆษณาและประชาสัมพันธ์ (Promotion) ซึ่งได้เปลี่ยนเป็นการสื่อสารเข้ามาแทน เพราะการสื่อสารที่ดีจะสร้างความไว้วางใจ และความเชื่อถือในสินค้าและบริการ ส่งผลให้เกิดยอดขายที่เพิ่มขึ้น จึงจำเป็นต้องทำการสื่อสารไปยังกลุ่มเป้าหมาย ให้เกิดความเข้าใจอย่างตรงประเด็น ชี้ให้เห็นถึงเหตุผลว่า ทำไมพวกเขาจึงเหมาะสมกับสินค้าหรือบริการเหล่านั้น โดยเฉพาะการสื่อสารที่ไปให้สอดคล้องกับความต้องการตามรูปแบบวิถีชีวิตของพวกเขา ความคุ้มค่าหรือสิทธิพิเศษอื่นที่พวกเขาจะได้รับ

3. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ชลิดา วรหิรัญ (2561) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักสะสมดีไซน์เนอร์ทอย กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาเป็นนักสะสมดีไซน์เนอร์ทอย จำนวน 400 ตัวอย่าง การศึกษาพบว่า นักสะสมดีไซน์เนอร์ทอยมักทำไปเพราะต้องการตอบสนอง ความต้องการทางจิตใจ เช่น ความต้องการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่สนใจสิ่งเดียวกัน หรือเพื่อสร้างความสุขส่วนตัว เป็นต้น นอกจากนี้ยังพบว่า เหตุผลที่ต้องการเก็งกำไร หรือลงทุนจากการซื้อดีไซน์เนอร์ทอย (Investment) ของนักสะสมนั้นเป็นเพียงข้ออ้างในการสะสมดีไซน์เนอร์ทอย ทำให้รู้สึกว่าการสะสมนั้นไม่ได้ไร้

สาระแต่ยังสร้างประโยชน์ และผลตอบแทนให้กับผู้สะสมได้ ส่งผลให้นักสะสมทำการสะสมต่อไปเรื่อย ๆ นอกจากนี้ยังเป็นปัจจัยทางจิตวิทยา ที่ส่งผลให้เกิดพฤติกรรมในการสะสมดีไซน์เนอร์ทอยที่เป็นประโยชน์ในการทำการตลาดของสินค้า ได้แก่ ความกระตือรือร้นในการแสวงหาคอลเลกชั่นดีไซน์เนอร์ทอย (Enthusiasm), ความจงรักภักดีที่มีต่อการสะสมดีไซน์เนอร์ทอย (Loyalty), ความตั้งใจในการซื้อดีไซน์เนอร์ทอย (Intention to buy) และการเสพติดการซื้อดีไซน์เนอร์ทอย (Addiction to buy)

พัชรพร หงษ์รัตนอุทัย (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกล่องเครื่องสำอางแบบสุ่ม โดยเก็บตัวอย่างจำนวน 489 กลุ่มตัวอย่าง โดยจากการศึกษา พบว่า แรงจูงใจเชิงสุนทรียรสส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกล่องเครื่องสำอางแบบสุ่ม กล่าวคือการสร้างความน่าสนใจให้เกิดขึ้นขณะเลือกซื้อสินค้า ส่งผลให้เกิดความเพลิดเพลินใจและการรับรู้ถึงความประสงค์ที่ได้ครอบครองสินค้าที่มีเอกลักษณ์ ส่งผลต่อทัศนคติต่อการสมัครสมาชิกใช้บริการรายเดือน กล่าวคือ ความแตกต่างเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างอัตลักษณ์แก่แต่ละบุคคลในทางที่ดี การรับรู้ถึงความประสงค์ได้ครอบครองสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้คนยอมรับสิ่งใหม่ เมื่อเกิดความเชื่อในทางที่ดีจึงส่งผลดีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรมนั้น

กรอบแนวคิด

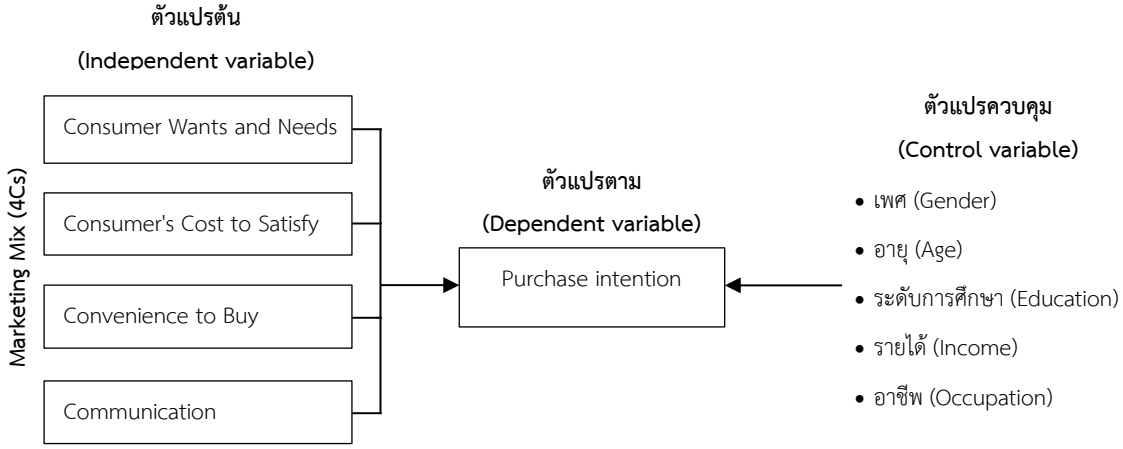

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C’s) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา” คณะผู้วิจัยได้มีวิธีดำเนินการวิจัยอย่างเป็นขั้นตอนเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และนำไปวิเคราะห์ด้วยวิธีทางสถิติต่อไปในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยได้ดำเนินการตามขั้นตอน ดังนี้

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ ผู้ที่เคยซื้ออาร์ตทอย (Art Toys) ที่อาศัยอยู่ในจังหวัดนครราชสีมา เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน คณะผู้วิจัยจึงได้ทำการคำนวณเพื่อกำหนดขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยใช้สูตรการหาขนาดตัวอย่างที่ไม่ทราบจำนวนประชากร ของ Cochran

(1953) และได้กำหนดค่าความเชื่อมั่น ร้อยละ 95 ความผิดพลาดที่ยอมรับได้ไม่เกิน ร้อยละ 5 โดยใช้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน จึงจะสามารถประมาณค่าร้อยละ โดยมีความผิดพลาดไม่เกินร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560) เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล คณะผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือ ไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง คณะผู้ดำเนินวิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่าง โดยไม่ใช้ความน่าจะเป็น (Non-Probability Sampling) และใช้การเลือกสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive sampling) โดยมีคำถามคัดกรอง (Screening Question) เพื่อคัดกรองกลุ่มตัวอย่างและเก็บข้อมูลเฉพาะเจาะจงสำหรับผู้ตอบแบบสอบถามที่เคยซื้อสินค้าประเภทอาร์ตทอย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้วิธีการสร้างแบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลการสร้างแบบสอบถามสำหรับงานวิจัยครั้งนี้ได้มาจากการศึกษาทฤษฎี แนวความคิด งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเอกสารต่าง ๆ ที่ใช้เป็นแนวทางในการสร้าง แบบสอบถามโดยได้ออกแบบสอบถาม ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะส่วนบุคคล เป็นแบบสอบถามส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลส่วนบุคคลของผู้บริโภค ได้แก่ เพศ อายุ ระดับ การศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และอาชีพ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดแบบหลายคำตอบ (Multiple Choice Questions) จำนวน 5 ข้อ โดยผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค 4C’s เป็นแบบสอบถามส่วนที่เกี่ยวกับปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C’s) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs), ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy), ปัจจัยด้านความสะดวกในการซื้อ (Convenience to Buy) และปัจจัยด้านการสื่อสาร (Communication) และปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions; PI) ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบ Likert Scale ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) มี 5 ระดับ จำนวน 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามส่วนที่เกี่ยวกับข้อมูลพฤติกรรมการตัดสินใจเลือกซื้อของผู้บริโภค ได้แก่ ความถี่ในการซื้อ ปริมาณในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลจูงใจในการเลือกซื้อ วัตถุประสงค์ในการซื้อ ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารของผลิตภัณฑ์อาร์ตทอย และคาแรคเตอร์กล่องสุ่ม/อาร์ตทอยที่ชื่นชอบ ซึ่งมีลักษณะเป็นคำถามแบบปลายปิดแบบหลายคำตอบ (Multiple Choice Questions) ใช้ระดับการวัดข้อมูลประเภทนามบัญญัติ (Nominal Scale) จำนวน 6 ข้อ โดยผู้ตอบเลือกเพียงคำตอบเดียวที่เป็นจริงมากที่สุด

การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ คณะผู้วิจัยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัย โดยคณะผู้วิจัยได้มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) และความน่าเชื่อถือ (Reliability) ของเครื่องมือในการวิจัยก่อนนำมาใช้เก็บข้อมูลจริง โดยทดสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถาม (Validity) คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามเสนอต่อผู้ทรงคุณวุฒิ เพื่อพิจารณา และตรวจสอบความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้านโครงสร้างและความเที่ยงตรงของแบบสอบถามด้านเนื้อหา และทดสอบความน่าเชื่อถือ (Reliability) คณะผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่ผ่านการแก้ไขมาทดสอบแบบสอบถาม (Pre-test) กับบุคคลที่มีลักษณะเหมือนกับกลุ่มตัวอย่างเป้าหมายจำนวน 30 ชุด

เพื่อตรวจสอบว่าคำถามในแต่ละข้อของแบบสอบถามสามารถสื่อความหมายได้ตรงตามที่คณะผู้วิจัยต้องการจะสื่อ และนำไปหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach's Alpha Coefficient) มีค่าเท่ากับ 0.855 ดังนั้น ผลของความน่าเชื่อถือมีค่า .70 ขึ้นไป หมายความว่า มีความน่าเชื่อถือในระดับที่ค่อนข้างสูง (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2560)

คณะผู้วิจัยได้เก็บรวมรวบข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 400 ตัวอย่างแล้วนำมาวิเคราะห์เพื่อการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคล และปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา โดยรวบรวมข้อมูลจากแหล่งข้อมูล ดังนี้ (1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) เป็นข้อมูลที่คณะผู้วิจัยได้จากการใช้แบบสอบถามเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง 400 ชุด โดยให้กลุ่มตัวอย่างทำแบบสอบถามผ่านกูเกิลฟอร์มโดยการโพสผ่านช่องทางโซเชียลมีเดีย ได้แก่ เฟสบุค ไลน์ และอินสตาแกรม (2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary data) เป็นการค้นคว้าหาข้อมูลจากเอกสาร บทความ หนังสือวิชาการ วารสารที่สามารถอ้างอิงได้ ผลงานวิจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง รวมถึงแหล่งข้อมูล ทางอินเทอร์เน็ต เพื่อประกอบการค้นคว้า และสร้างแบบสอบถาม

การวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เพื่อใช้อธิบายข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง เช่น เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน อาชีพ ความถี่ในการซื้อ ปริมาณในการซื้อ ผู้มีอิทธิพลจูงใจในการเลือกซื้อ วัตถุประสงค์ในการซื้อ ช่องทางในการรับรู้ข่าวสารของผลิตภัณฑ์อาร์ตทอย และคาแรคเตอร์อาร์ตทอยที่ชื่นชอบ โดยนำเสนอในรูปตารางแจกแจงความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) และการวิเคราะห์ข้อมูลของแบบสอบถามส่วน ที่ 2 และ 3 นำเสนอเป็นค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และการวิเคราะห์สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistic) เพื่อตอบวัตถุประสงค์การศึกษาปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่มีผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา โดยการวิเคราะห์ความถดถอยแบบพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) โดยมีตัวแปรตัวแปรอิสระ (Independent Variable) คือ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) แบ่งเป็น 4 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs), ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy), ปัจจัยด้านความสะดวกในการซื้อ (Convenience to Buy) และปัจจัยด้านการสื่อสาร (Communication) และตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions; PI)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง "ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา" ผลการวิจัยครั้งนี้พบว่า มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน โดยเป็นเพศหญิง จำนวน 265 คน คิดเป็นร้อยละ 66.25 ช่วงอายุพบว่า ช่วงอายุ 26-35 ปี จำนวน 243 คน คิดเป็นร้อยละ 60.75 ระดับการศึกษา พบว่า ระดับปริญญาตรี จำนวน 251 คน คิดเป็นร้อยละ 62.75 รายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ช่วง 15,001 - 25,000 บาท จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 46.25 อาชีพ พบว่า พนักงานบริษัท จำนวน 171 คน คิดเป็นร้อยละ 42.75 โดยส่วนใหญ่มีพฤติกรรมการซื้อ อาร์ตทอยค่อนข้างบ่อยแทบทุกเดือน มี จำนวน 159 คน คิดเป็น

ร้อยละ 39.75 โดยผู้ที่มีอิทธิพลจูงใจต่อการซื้ออาร์ตทอยมากที่สุด คือ ครอบครัว เพื่อน และคนรอบตัว จำนวน 145 คน คิดเป็นร้อยละ 36.25 จุดประสงค์ในการซื้อ อาร์ตทอยหลัก ๆ เพื่อตอบสนองความชอบ ความสุนทรีย์ โดยมีจำนวน 156 คน คิดเป็นร้อยละ 39.00 และส่วนใหญ่รับข้อมูลข่าวสาร อาร์ตทอยผ่านทาง Social media อย่างเป็นทางการ โดยมีจำนวน 178 คน คิดเป็นร้อยละ 44.50

ความแตกต่างของลักษณะประชากร ต่อปัจจัยด้านต่าง ๆ ผลจากการศึกษาพบว่า ลักษณะประชากรมีความแตกต่างกันในบางปัจจัย ดังนี้

1. ลักษณะประชากรด้านเพศ พบว่า เพศไม่มีความแตกต่างกันในปัจจัยด้านต่าง ๆ

2. ลักษณะประชากรด้านอายุพบว่า แต่ละช่วงอายุไม่มีความแตกต่างกันในปัจจัยด้าน ต่าง ๆ

3. ลักษณะประชากรด้านระดับการศึกษา พบว่า แต่ละระดับการศึกษาไม่มีความ แตกต่างกันในปัจจัยด้านต่าง ๆ

4. ลักษณะประชากรด้านระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มี ความแตกต่างกันในปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) โดยปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) ส่งผลต่อ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท มากกว่า กลุ่มที่มี ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท และปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) ยังส่งผลต่อกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มากกว่า 30,000 บาทอีกด้วย

5. ลักษณะประชากรด้านอาชีพ พบว่า แต่ละอาชีพไม่มีความแตกต่างกันในปัจจัยด้าน ต่าง ๆ

ความคิดเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ส่งผลต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจซื้ออาร์ตทอย ผลการศึกษาพบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็น ดังนี้

1. ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.06 โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การออกแบบ สวยงาม/น่ารัก เช่น หนึ่งในคอลเลกชันอาร์ตทอยแต่ละลาย มีการออกแบบที่สวยงาม น่ารัก ดึงดูดให้ผู้ซื้ออยากสะสม ให้ครบทุกรูปแบบ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.39 รองลงมาคือ มีคาแรคเตอร์ให้เลือกหลากหลาย มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 และสินค้า มีจำนวนมากพอต่อความต้องการของผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภคสามารถซื้อสินค้าได้ในราคาที่แบรนด์กำหนดขึ้น มีความเห็นอยู่ในระดับมาก โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 3.81 ตามลำดับ

2. ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 3.70 โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ราคาของอาร์ตทอยเหมาะสมกับกำลังซื้อของท่าน มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.95 รองลงมา คือ การซื้ออาร์ตทอยมีความคุ้มค่าเมื่อเทียบกับเงินที่จ่ายไป มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากกับ 3.82 และ มีส่วนลดราคา เช่นการซื้อยกกล่อง มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.33 ตามลำดับ

3. ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค (Convenience to Buy) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 4.12 โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า ความหลากหลายของช่องทางการจัดจำหน่าย เช่น ช่องทางผ่านเว็บไซต์ แอปพลิเคชัน และร้านค้าออฟไลน์ มีความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.54 รองลงมาคือ รูปแบบการชำระเงินมีความสะดวกรวดเร็ว สามารถชำระเงินได้หลายช่องทาง เช่น เงินสด บัตรเครดิต โอนเงินผ่านธนาคาร พร้อมเพย์ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และท่านสามารถเข้าถึงสถานที่ตั้งของร้านที่จำหน่ายอาร์ตทอยได้อย่างสะดวก มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.76 ตามลำดับ

4. ด้านการสื่อสาร (Communication) มีค่าเฉลี่ยโดยรวมอยู่ที่ 3.64 โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่า การโฆษณาประชาสัมพันธ์ มีการจูงใจ ทำให้เกิดความต้องการซื้อมากยิ่งขึ้น มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.03 รองลงมาคือ มีกิจกรรมส่งเสริมการขายที่น่าสนใจ มีการจัดงานเปิดตัวสินค้าตัวใหม่ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.51 และ การใช้ผู้มีอิทธิพลออนไลน์ (Influencer) มีผลต่อการตัดสินใจซื้อ มีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.39 ตามลำดับ

5. ปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions; PI) เป็นปัจจัยที่มีค่าเฉลี่ยโดยรวมสูงที่สุด โดยความเห็นของผู้ตอบแบบสอบถามโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.22 โดยผู้ตอบแบบสอบถามเห็นว่าจะซื้ออาร์ตทอยอย่างแน่นอนภายในหกเดือนนี้ ความเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.51 มีความตั้งใจจะซื้ออาร์ตทอยเพิ่มภายในไม่กี่เดือนข้างหน้า ความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.18 โดยคิดว่าน่าจะซื้ออาร์ตทอย ตัวใหม่เร็วๆ นี้ โดยมีความเห็นอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.07 และมีความสนใจในการซื้ออาร์ตทอยสูงมาก โดยมี ความเห็นอยู่ในระดับมากเช่นกัน โดยมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.98 ตามลำดับ

และสรุปได้ว่า ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) และปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) ส่งผลปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมันร้อยละ 95 แต่ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค (Convenience to Buy) ไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมันร้อยละ 95

อภิปรายผลการวิจัย

ในการศึกษาวิจัยเรื่อง “ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C’s) ที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยของผู้บริโภคในจังหวัดนครราชสีมา” สามารถอภิปรายผลโดยใช้แนวคิดและทฤษฎีด้านการตลาดที่เกี่ยวข้องมาอภิปรายผลการศึกษาเพื่อนำไปใช้เป็นข้อมูลในการวางแผน และพัฒนากลยุทธ์รวมทั้งนำไปใช้ในการ ปรับเปลี่ยนแนวคิดทางการสื่อสารเพื่อสื่อสารผู้บริโภคได้ตรงกลุ่มเป้าหมายและตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น

ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศ จากการศึกษาพบว่า เพศที่ต่างกันมีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C’s) ในการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยไม่แตกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นเพศชายหรือ

เพศหญิงก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้ออาร์ตทอยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยนี้อาจบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงของ พฤติกรรมผู้บริโภคในปัจจุบันที่ความสนใจในสินค้าประเภทอาร์ตทอยไม่ได้จำกัดอยู่เฉพาะกลุ่มใดกลุ่มหนึ่งอีกต่อไป แต่ขยายไปสู่กลุ่มผู้บริโภคที่หลากหลายมากขึ้น โดยไม่คำนึงถึงเพศ

ด้านอายุ จากการศึกษาพบว่า อายุที่ต่างกันมีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ในการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยไม่แตกกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นกลุ่มวัยรุ่น วัยทำงาน หรือผู้สูงอายุ ก็มีแนวโน้มที่ จะตัดสินใจซื้ออาร์ตทอยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ผลการวิจัยนี้อาจบ่งบอกถึงความนิยมของ อาร์ตทอยที่ข้ามกลุ่มวัยไปแล้ว ไม่ใช่แค่กลุ่มวัยรุ่นที่เป็นกลุ่มเป้าหมายหลัก แต่ยังรวมถึงผู้ใหญ่และผู้สูงอายุด้วย

ระดับการศึกษา จากการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษาที่ต่างกันมีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ในการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยไม่แตกกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ที่มีการศึกษาระดับใด ก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้ออาร์ตทอยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จากการศึกษาพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละช่วงรายได้มีความแตกต่าง กันในปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค โดยปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภคส่งผลต่อ กลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนน้อยกว่า 15,000 บาท มากกว่า กลุ่มที่มี ระดับรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท และปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภคยังส่งผลต่อกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 20,001-25,000 บาท มากกว่ากลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาทอีกด้วย เนื่องจากปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภคนั้น คือปัจจัยที่เกิดจากความต้องการ จะแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มสังคมเดียวกัน โดยการเลือกซื้อสินค้าที่มีราคาสูง เพื่อแสดงออกถึงความมีระดับและความเป็นเอกลักษณ์ ดังนั้นกลุ่มที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนมากกว่า 30,000 บาท จึงไม่ได้มองว่าปัจจัยนี้มีผลต่อพวกเขา ดังนั้นผู้ประกอบการหรือนักการตลาดต้องเน้นกลุ่มที่มีรายได้ น้อยถึงปานกลาง เพื่อกระตุ้นกลุ่มผู้บริโภคเหล่านี้ด้วยการสร้างความรู้สึกเหมือนสินค้ามีจำนวนจำกัด หรือเป็นรุ่นพิเศษ แม้ว่าจริง ๆ แล้วอาจผลิตจำนวนมากก็ตาม เช่น การใช้คำว่า "Limited Edition" หรือ"เฉพาะสมาชิก" เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภครู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของสินค้าที่คนอื่นไม่มี

อาชีพ จากการศึกษาพบว่า อาชีพที่ต่างกันมีปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ในการตั้งใจซื้ออาร์ตทอยไม่แตกกต่างกัน ไม่ว่าจะเป็นผู้ประกอบอาชีพใด ก็มีแนวโน้มที่จะตัดสินใจซื้ออาร์ตทอยในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน

ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ที่มีผลต่อการตั้งใจซื้ออาร์ตทอย ผลจากการศึกษาความเห็นด้วยต่อปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดในมุมมองของผู้บริโภค (4C's) ของผู้บริโภคในการตั้งใจซื้ออาร์ตทอย ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยรวมอยู่ในระดับเห็นด้วยมาก และผลการวิเคราะห์ระบุว่า ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) และปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) ส่งผลปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมันร้อยละ 95 แต่ด้านความสะดวกในการซื้อของผู้บริโภค (Convenience to Buy) ไม่ส่งผลต่อปัจจัยด้านความตั้งใจซื้อ (Purchase Intentions) อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ณ ระดับความเชื่อมันร้อยละ 95 โดยจะแยกอภิปรายดังนี้

1. ปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วย อยู่ในระดับมาก และเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลิดา วรหิรัญ (2561) ที่พบว่า นักสะสมดีไซน์เนอร์ทอยมักทำไปเพราะต้องการตอบสนอง ความต้องการทางจิตใจ เช่น ความต้องการแสดงออกถึงความเป็นตัวของตัวเอง ความต้องการเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มคนที่สนใจสิ่งเดียวกัน ดังนั้น ความต้องการของผู้บริโภคจึงมีส่วนในความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ดังกล่าว อีกทั้ง พัชรพร หงษ์รัตนอุทัย (2562) ได้ระบุเพิ่มเติมว่า ความแตกต่างเป็นสิ่งสำคัญที่สร้างอัตลักษณ์แก่แต่ละบุคคลในทางที่ดี การรับรู้ถึงความประสงค์ได้ครอบครองสินค้าที่เป็นเอกลักษณ์ เป็นสิ่งที่กระตุ้นให้ผู้คนยอมรับสิ่งใหม่ เมื่อเกิดความเชื่อในทางที่ดีจึงส่งผลดีต่อทัศนคติต่อพฤติกรรม

2. ปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) ผู้ตอบแบบสอบถามมีความเห็นด้วยอยู่ในระดับมากและเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ สอดคล้องกับการศึกษาของ ชลิดา วรหิรัญ (2561) ที่ระบุว่า ลงทุนจากการซื้อดีไซน์เนอร์ทอย (Investment) ของนักสะสมนั้นเป็นเพียงข้ออ้างในการสะสมดีไซน์เนอร์ทอย ทำให้รู้สึกว่าการสะสมนั้นไม่ได้ไร้สาระแต่ยังสร้างประโยชน์ และผลตอบแทนให้กับผู้สะสมได้ ส่งผลให้นักสะสมทำการสะสมต่อไปเรื่อย ๆ ทั้งนี้ อาร์ตทอยในบางชนิดมีราคาที่สูงมาก ซึ่งทำให้ผู้ที่ได้ครอบครองสามารถแสดงถึงฐานะของตนได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับผู้ประกอบการหรือนักการตลาด เพื่อพัฒนากลยุทธ เนื่องจากผลการวิจัยพบว่าผู้บริโภคที่มีรายได้น้อยถึงปานกลาง เป็นผู้บริโภคที่มีปัจจัยด้านความต้องการของผู้บริโภค (Consumer Wants and Needs) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากความต้องการจะแตกต่างจากคนอื่นในกลุ่มสังคมเดียวกัน โดยการเลือกซื้อสินค้าที่มีการออกแบบที่สวยงาม น่ารัก ดึงดูดให้ผู้ซื้ออยากสะสม ให้ครบทุกรูปแบบ เพื่อแสดงออกถึงความเป็นเอกลักษณ์ และยังมีปัจจัยด้านต้นทุนของผู้บริโภค (Consumer's Cost to Satisfy) ซึ่งเป็นปัจจัยที่เกิดจากความต้องการแสดงออกถึงสถานะทางสังคมและความมั่งคั่ง โดยการซื้อสินค้าที่มีราคาสูงและเป็นที่รู้จักของสังคม ดังนั้นคณะผู้วิจัยจึงนำเสนอกลยุทธ์ดังต่อไปนี้ เพื่อตอบสนองผู้บริโภคกลุ่มดังกล่าว ได้แก่

1. กลยุทธ์ Simulated Exclusivity สร้างความรู้สึกเหมือนสินค้ามีจำนวนจำกัด หรือเป็นรุ่นพิเศษ แม้ว่าจริงๆ แล้วอาจผลิต จำนวนมากก็ตาม เช่น การใช้คำว่า "Limited Edition" หรือ"เฉพาะสมาชิก" เพื่อกระตุ้นให้ผู้บริโภค รู้สึกว่าได้เป็นเจ้าของสินค้าที่คนอื่นไม่มี

2. กลยุทธ์ Online-offline society เนื่องจากผู้บริโภคกลุ่มนี้ต้องการเป็นที่ยอมรับ ดังนั้นการสร้างชุมชนที่ผู้บริโภคสามารถเข้ามาแบ่งปันความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับสินค้า เพื่อให้เกิดความรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่มและกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อ เช่น สร้างตัวตนในสังคมออนไลน์ผ่าน social media เป็นต้น

3. กลยุทธ์ Niche within reach สร้างความเชื่อมโยงกับกลุ่มสังคมให้กลุ่มที่มีความสนใจเฉพาะสามารถเข้าถึง ได้เช่น Celebrity Endorsement คือใช้บุคคลที่มีชื่อเสียงในวงสังคมเป็นพรีเซนเตอร์ เลือก

Influencer ที่มีภาพลักษณ์ดี น่าเชื่อถือ แต่ตรงกับกลุ่มเป้าหมาย หรือ ใช้การ Communication โฆษณาผ่านเว็บไซต์ไลฟ์ สไตล์ หรือโซเชียลมีเดียที่กลุ่มเป้าหมายใช้งาน

4. กลยุทธ์ Buyable ทำราคาให้สามารถจับต้องได้ซึ่งเหมาะสำหรับผู้บริโภคที่ต้องการลองซื้อครั้งแรก หรือมีงบประมาณจำกัด โดยสินค้ายังคงความมีคุณภาพสูง เพื่อกระตุ้นให้เกิดการซื้อครั้งต่อไปหรือ หลายชิ้นเพิ่มขึ้นได้ เช่น กล่องสุ่มขนาดเล็กในราคาที่จับต้องได้ เช่น 50-100 บาท เหมาะสำหรับผู้ที่ต้องการลองซื้อครั้งแรก หรือ จัดเซ็ตกล่องสุ่มหลายกล่องในราคาพิเศษ เพื่อกระตุ้นให้ลูกค้าซื้อหลายชิ้น

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2560). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ชลิดา วรหิรัญ. (2561). *ปัจจัยทางจิตวิทยาที่ส่งผลต่อพฤติกรรมของนักสะสมดีไซน์เนอร์ทอย* [สารนิพนธ์ปริญญาการจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/2553?mode=full

ชูศักดิ์ ภัทรกุลวณิชย์. (2546) *วัฒนธรรมการสะสมในเชิงอรรถวัฒนธรรม,* หน้า 132-159. กรุงเทพฯ : วิภาษา.

ณฐมน กัสปะและฐิตารีย์ ศิริมงคล. (2021). ส่วนประสมทางการตลาด 4C’s ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (เฟสบุ๊ค) ของผู้บริโภคในจังหวัดขอนแก่น. *วารสารวิชาการและวิจัยมหาวิทยาลัยภาคตะวันออกเฉียงเหนือ, 11(1),* 100–114.

นิติ ภวัครพันธุ์. (2552). วัฒนธรรมเก็บสะสม "ใจรัก" และ "กำไร". ใน สุวรรณา เกรียงไกรเพ็ชร์ *ยกเครื่องเรื่องวัฒนธรรมศึกษา : รวมบทความจากการประชุมประจำปีทางมานุษยวิทยา ครั้งที่ 7* (น. 300-443). กรุงเทพฯ: ศูนย์มานุษยวิทยาสิรินธร.

ปณิตา สระวาสี. (2554) *นักสะสมกับการสะสม (Collectors and Collecting).* http://www.sac.or.th/databases/museumdatabase/article_inside.php?id=1294

พัชรพร หงษ์รัตนอุทัย. (2562). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อกล่องเครื่องสำอางแบบสุ่มกรณีศึกษา SEPHORA PLAY!* [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2019/TU_2019_6102115075_11782_12311.pdf

ภาคย์ ชูชื่น. (2557). *ระดับการยอมรับของลูกค้าต่อการประชาสัมพันธ์ของการประปาส่วนภูมิภาคสาขาเชียงใหม่* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMUDC. https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Creator/personDc/87175

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2560). *การบริหารการตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: ไดมอนด์อินบิซิเนส เวิลด์.

Ajzen, I. (1991). *The theory of planned behavior*. Organizational behavior and human decision processes, *50*(2), 179-211.

Cochran, W.G. (1953). *Sampling Techniques*. New York: John Wiley & Sons, Inc.

ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูดใจ ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

The Impact of Influencers' Experience, Trustworthiness, Attractiveness, Content Usefulness and Popularity on Consumers' Repeat Purchase Intention of Hair Care Products in Bangkok

สุพัตรา โพนเมืองหล้า[1] และนิตนา ฐานิตธนกร[2]

Supattra Phonmueanglah[1] and Nittana Tarnittanakorn[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย[1], คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: supattra.work@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูดใจ ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer) ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร โดยใช้แบบสอบถามปลายปิดและการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจงในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมเป็นประจำและมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมในอนาคตอันใกล้ จำนวน 240 คน และใช้การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุในการทดสอบสมมติฐาน ซึ่งผลการศึกษา พบว่า ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ตามลำดับ ส่วนความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: ความน่าดึงดูดใจ ประโยชน์ด้านเนื้อหา กระแสความนิยม ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด

Abstract

The study was aimed primarily to identify the influencers' experience, trustworthiness, attractiveness, content usefulness and popularity affecting consumers' repeat purchase intention of hair care products in Bangkok. Close-ended questionnaires and purposive sampling

are implemented to gather information from 240 consumers in Bangkok who regularly purchase hair care products and intend to buy hair care products soon. In addition, the inferential statistics used for hypothesis testing were multiple regression. The results were found that influencer's experience, trustworthiness, content usefulness, and popularity affected the hair care product repeat purchase intention of consumers in Bangkok with statistical significance of .05. Furthermore, the influencers' experience had the most significant impact on the repeat purchase intention of hair care products among consumers in Bangkok. Following this, influencers' trustworthiness, influencers' content usefulness, and influencers' popularity affected repeat purchase intention, respectively. On the other hand, influencer's attractiveness did not affect the hair care product repeat purchase intention of consumers in Bangkok.

Keywords: Attractiveness, content usefulness, popularity, influencer

บทนำ

ความสวยความงามกับผู้หญิงนับว่าเป็นของคู่กัน โดยในช่วงระยะเวลาหลายปีที่ผ่านมา ตลาดสินค้าความงามทั่วโลกมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยจะเห็นได้จากมูลค่าตลาดความงามในประเทศไทยในปี 2566 มีมูลค่าตลาดรวมประมาณ 258,275 ล้านบาท เติบโต 11.6% โดยแบ่งเป็นสินค้ากลุ่มพรีเมี่ยม 50,277.6 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 13% และกลุ่มสินค้าทั่วไป 175,880.8 ล้านบาท เพิ่มขึ้น 11.55% ซึ่งสินค้าส่วนใหญ่จะมาจากกลุ่มสกินแคร์ 41.78% กลุ่มดูแลเส้นผม 15.20% กลุ่มดูแลสุขภาพช่องปาก 11.41% และกลุ่มอื่น ๆ นับเป็นความท้าทายของธุรกิจทุกแวดวงอุตสาหกรรม รวมถึงอุตสาหกรรมความงามเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลิตภัณฑ์บำรุงผมที่ครองส่วนแบ่งตลาดความงามเป็นอันดับ 2 ที่มีมูลค่ารวม 5.8 หมื่นล้านบาท ในปี 2566 ประกอบด้วยกลุ่มผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม เช่น แชมพู คอนดิชันเนอร์ ทรีทเม้นท์มาส์ก เป็นต้น กลุ่มผลิตภัณฑ์เปลี่ยนสีผม ผลิตภัณฑ์จัดแต่งทรงผม ผลิตภัณฑ์ยืดผม และผลิตภัณฑ์ดัดผม (ทีเอ็นพี คอสเมซูติคอล, 2566) ทำให้หลายแบรนด์ในตลาดอุตสาหกรรมเส้นผมต่างมีกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อสื่อสารข้อมูลเส้นผมและผลิตภัณฑ์ที่แตกต่างกัน แต่กว่าร้อยละ 40 ของกลยุทธ์ทางการตลาดนั้น คือ การใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer Marketing) มาใช้เป็นเครื่องมือทางการตลาด เพื่อให้ผู้บริโภคเข้าใจในรายละเอียด ข้อดี และสรรพคุณเมื่อใช้ผลิตภัณฑ์นั้นๆ ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เพราะผู้บริโภคที่มีพฤติกรรมการเปิดรับข่าวสารผ่านสื่อสังคมออนไลน์ มักจะค้นพบแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ใหม่ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และมีแนวโน้มที่จะทดลองใช้ผลิตภัณฑ์นั้นที่ถูกบอกต่อหรือวิจารณ์ในเชิงบวกจากผู้ใช้จริง (ร็อคเก็ต, 2563)

จากการทบทวนงานวิจัยในอดีต พบว่า การตลาดโดยใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ได้กลายเป็นเครื่องมือทางการตลาดอันทรงพลังของแบรนด์และบริษัทในการสร้างการรับรู้ ยอดขาย และภาพลักษณ์

เนื่องจากผู้บริโภคจะชื่นชอบแบรนด์ที่มีภาพลักษณ์และตัวตนที่สอดคล้องกับตัวตนที่แท้จริงหรือตัวตนในอุดมคติของตน จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้บริโภคมักจะชื่นชอบและคล้อยตามไปกับผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่เขาสามารถเปรียบเทียบกับตนเองได้ ดังนั้น ความสอดคล้องกันระหว่างผู้บริโภคและผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดทำให้เกิดความไว้วางใจที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าได้ในที่สุด (Venciute, Mackeviciene, Kuslys, & Correia, 2020) อีกทั้ง ผลการศึกษาของ Chiu, Hsu, Lai, & Chang (2012) พบว่า ความไว้วางใจที่ต่อเนื่องในความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค เป็นเครื่องมือที่สามารถทำให้เกิดพฤติกรรมการซื้อซ้ำได้ (Repeat Purchase Intention) เพราะการซื้อซ้ำที่มาจากความภักดีของผู้บริโภคนั้น เป็นกุญแจสำคัญของความสำเร็จทั้งในด้านยอดขายและภาพลักษณ์ แต่การสื่อสารที่สร้างขึ้นโดยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมักจะได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากขึ้น เมื่อเทียบกับการสื่อสารที่สร้างโดยแบรนด์ (Pereira et al., 2014) ซึ่งอาจถือได้ว่า เป็นผลมาจากเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีความน่าเชื่อถือ เป็นธรรมชาติมากกว่า และมีการสื่อสารที่ใกล้ชิดโดยตรงกับผู้บริโภค (Cheung et al., 2022) สิ่งเหล่านี้จึงอาจเป็นหนึ่งในปัจจัยที่ทำให้มูลค่าของตลาดโดยใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดเพิ่มขึ้นมากกว่า 800% ในช่วงปี 2016 – 2021 (Statista, 2021) ดังนั้น การเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมาเป็นเครื่องมือทางการตลาดเพื่อให้ผู้บริโภคคล้อยตามและซื้อซ้ำ จำเป็นมากที่จะต้องคำนึงถึงปัจจัยอันได้แก่ ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูด ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด

จากข้อมูลที่กล่าวมาในข้างต้น ผู้ศึกษาจึงมีความสนใจที่จะศึกษา ประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูด ประโยชน์ด้านเนื้อหา และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ประกอบการ บริษัทผู้จำหน่ายผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม หรือผู้ที่สนใจ สามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้กับกลยุทธ์ในการทำการตลาดผ่านผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดให้เหมาะสมและมีประสิทธิภาพ สามารถสร้างตัวตน สร้างการรับรู้เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ประเภทบำรุงเส้นผมและสร้างยอดขายต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประสบการณ์ ความน่าเชื่อถือ ความน่าดึงดูด ประโยชน์ด้านเนื้อหาและกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer) หรืออินฟลูเอนเซอร์ หรือบิวตี้บล็อกเกอร์ หรือเน็ตไอดอล หมายถึง บุคคลที่มีชื่อเสียง เป็นที่รู้จักในโลกออนไลน์ ซึ่งมีผู้ติดตามเป็นจำนวนมาก และมีอิทธิพลในการสร้างแรงกระตุ้นจูงใจให้ผู้อื่นทั้งแบบตั้งใจหรือไม่ตั้งใจให้คล้อยตามหรือติดตามได้ กล่าวได้ว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดนั้นล้วนสร้างตัวตนขึ้นมาเอง จนได้รับความไว้วางใจ โดยเป็นการยกระดับการสื่อสารเพื่อให้ข้อมูล

ความรู้ ข่าวสาร และสื่อสารไปยังผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Evans, Phua, Lim & Jun, 2017) โดย Tafesse & Wood (2021) กล่าวว่า ตัวตนที่ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดได้สร้างขึ้นมานั้น เกิดมาจากกิจกรรมที่พวกเขามีความชำนาญ จึงส่งผลทำให้ผู้ทรงอิทธิพลบนสื่อสังคมออนไลน์ได้รับความไว้วางใจ เกิดความน่าเชื่อถือ และซื้อสินค้าตามคำแนะนำได้ ทั้งนี้ ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด จึงหมายถึง ผู้ที่มีชื่อเสียงและมีบทบาทสำคัญในการกำหนดทิศทางการรับรู้และทัศนคติของผู้บริโภค ตลอดจนเป็นผู้ที่มีความสามารถในการขับเคลื่อนการตอบสนองของผู้บริโภคได้ (Choi & Rifon, 2012) ในการศึกษาครั้งนี้ ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดยังหมายรวมถึง ผู้ที่มีความรู้และมีประสบการณ์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม เป็นผู้ที่มีความน่าเชื่อถือ มีความน่าดึงดูดใจ เป็นผู้สร้างสรรค์เนื้อหาที่เป็นประโยชน์ต่อการบำรุงเส้นผม รวมทั้งเป็นผู้ที่มีกระแสความนิยมในปัจจุบัน และจากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Venciute et al. (2023) ทำการศึกษาบทบาทของความสอดคล้องของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตาม พบว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีอิทธิพลโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตาม ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาก่อนหน้านี้ที่แสดงให้เห็นว่า ผู้ติดตามมักคล้อยตามและเชื่อฟังผู้ทรงอิทธิผลทางความคิดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ก่อนการตัดสินใจซื้อ (Elwalda & Lu, 2016) รวมถึงผลการศึกษาองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น การรับรู้ความน่าเชื่อถือ ความเชี่ยวชาญ และความน่าดึงดูดของผู้มีอิทธิพล พบว่า มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค (AlFarraj, Alalwan, Obeidat, Baabdullah, Aldmour & Al-Haddad, 2021)

ประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer's Experience) ประสบการณ์ เป็นความสามารถทางความคิดที่เกิดขึ้นจากสิ่งที่เคยพบมาในช่วงเวลาหนึ่ง ก่อให้เกิดความตระหนักรู้ การปฏิบัติหรือการฝึกอบรมในเรื่องใดเรื่องหนึ่ง (Erdogan, 1999) ซึ่งส่งผลต่อทัศนคติเชิงบวกต่อผลิตภัณฑ์หรือแบรนด์ที่ได้รับการส่งเสริมและความตั้งใจในการซื้อ (Ohanian, 1990) สำหรับการศึกษานี้ ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีประสบการณ์และมีความเชี่ยวชาญมักจะได้รับการรับรอง โดยจะได้รับการยกย่องให้เป็นเสมือนแหล่งที่มาที่ได้รับการรับรองว่า สามารถเชื่อถือได้ (Hovland, Janis & Kelley, 1953) และสามารถให้ข้อมูลที่ถูกต้องได้ด้วย (Sussman & Siegal, 2003) ด้วยเหตุนี้เอง จึงอาจกล่าวได้ว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด คือ แหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ เพราะได้ทดลองใช้สินค้าหรือบริการนั้นมาก่อน จึงมีประสบการณ์ตรงมาก่อนและนำประสบการณ์นั้นมาแนะนำบอกต่อ ทั้งนี้ ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ประสบการณ์ก็สามารถกำหนดทิศทางของทัศนคติและพฤติกรรมของผู้ติดตามหรือผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี (Erdogan, 1999) เมื่อพิจารณาจากตลาดที่มีการแข่งขันสูงและมีผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีอยู่มากมาย พบว่า การผู้บริโภคตัดสินใจง่ายขึ้น หากผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีประสบการณ์ที่สอดคล้องกับพวกเขา (Belanche, Casalo, Flavi & Sanchez, 2021)

ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer's Trustworthiness) หมายถึง ความไว้วางใจของผู้ติดตามที่มีต่อผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญที่สุดของความสัมพันธ์ระหว่างผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกับผู้ติดตาม ซึ่งนำไปสู่การสันนิษฐานว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดจะสามารถมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคได้ ก็ต่อเมื่อผู้ติดตามเกิดความไว้วางใจพวกเขา (Lee & Koo, 2015) ความน่าเชื่อถือ จึงถูกมองว่า "เป็นความซื่อสัตย์ที่ได้รับการรับรองโดยผู้อื่น" (Van der Waldt, Van Loggerenberg

& Wehmeyer, 2009, p. 104) และเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญในการประเมินความน่าเชื่อถือของแหล่งที่มา แหล่งที่มาที่มีความน่าเชื่อถือจะช่วยสร้างทัศนคติเชิงบวกต่อแบรนด์ (Garretson & Niedrich, 2004) ในทางกลับกัน สิ่งนี้อาจกระตุ้นให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อ เนื่องจากเชื่อมั่นในสิ่งที่พวกเขาเห็นหรือได้ยิน (Hubert & Griffiths, 2018) ในบริบทของการรับรองผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด การรีวิวผลิตภัณฑ์โดยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในสื่อสังคมออนไลน์ พบว่า สามารถสร้างความมั่นใจให้ผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น (Djafarova & Rushworth, 2017) ซึ่งผลการศึกษาก่อนหน้านี้ได้ชี้ให้เห็นว่า ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อกระบวนการตัดสินใจซื้อซ้ำของผู้บริโภค (Venciute et al., 2023)

ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer's Attractiveness) หมายถึง อิทธิพลของผู้ทรงอิทธิพลที่มีเสน่ห์ทางร่างกาย มีบุคลิกภาพและลักษณะที่เป็นที่ต้องการทางสังคม ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับความตั้งใจในการซื้อของผู้บริโภค (Lee & Koo, 2015) และทัศนคติเชิงบวกต่อแบรนด์มากขึ้น (Eisend & Langner, 2010) การวิจัยก่อนหน้านี้ได้อธิบายว่าแม้แต่ข้อความที่ไม่น่าดึงดูดความสนใจของผู้บริโภคก็สามารถถูกบดบังด้วยความน่าดึงดูดของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดได้ ดังนั้น ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดอาจมีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตาม (Kahle & Homer, 1985)

ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer's Content Usefulness) ความสำคัญของเนื้อหายังถูกเน้นย้ำในคำจำกัดความที่อธิบายว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด คือ ผู้สร้างเนื้อหาที่ผลิตเนื้อหาที่มีคุณค่าผ่านสื่อสังคมออนไลน์เป็นประจำ (Lou & Yuan, 2019) จากข้อมูลของ Müller & Christandl (2019) กล่าวไว้ว่า ประโยชน์ของเนื้อหามีความสำคัญมากในสื่อสังคมออนไลน์ เนื่องจากมีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมการซื้อของลูกค้า โดยเนื้อหาที่มีแบรนด์ที่ผลิตโดยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมักจะให้ข้อมูล ความบันเทิง หรือสร้างแรงบันดาลใจ โดยหวังว่า หากผู้ติดตามเห็นว่า มีประโยชน์ก็จะมีอิทธิพลโดยตรงต่อความตั้งใจในการซื้อและการตัดสินใจของผู้ติดตามหรือผู้บริโภค นอกจากนี้ คุณภาพเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่สร้างขึ้นนั้น ถือเป็นคุณลักษณะส่วนหนึ่งในการสร้างความน่าเชื่อถือและช่วยลูกค้าที่กำลังค้นหาข้อมูล กล่าวได้ว่า เนื้อหาบนสื่อสังคมออนไลน์ เป็นเครื่องมือที่มีอิทธิพลต่อความเชื่อและพฤติกรรมการซื้อซ้ำของผู้บริโภค (Venciute et al., 2023)

กระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Influencer's Popularity) กระแสความนิยมหมายถึง สิ่งที่ได้รับการยอมรับและถูกกล่าวถึงในวงกว้างในช่วงเวลาใดช่วงเวลาหนึ่ง (Ladhari, Massa & Skandrani, 2020) จากผลการศึกษาจำนวนมากได้แสดงให้เห็นถึงผลกระทบของความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีต่อผลลัพธ์ของผู้บริโภคที่หลากหลาย (Pittman & Abell, 2021) และความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ได้รับการระบุว่า เป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อการตอบสนองและการมีส่วนร่วมของผู้บริโภค (Lou et al., 2022) โดยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดยอดนิยมที่มีผู้ติดตามจำนวนมากและมีอิทธิพลทางสังคมมากขึ้นมีแนวโน้มที่จะมีผลกระทบอย่างมากต่อการสร้างภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ เนื่องจากการเข้าถึงที่กว้างกว่าและมีพลังโน้มน้าวใจมากกว่า นอกจากนี้ ความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีความ

เกี่ยวข้องอย่างใกล้ชิดกับความน่าเชื่อถือและความเชี่ยวชาญ ซึ่งสามารถส่งผลเชิงบวกต่อการรับรู้ของผู้บริโภคเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรอง (Djafarova & Rushworth, 2017) นอกจากนี้ ยังพบว่า ความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดทำหน้าที่เป็นตัวกลั่นกรองคุณภาพเนื้อหา โดยกลไกเหล่านี้ส่งผลต่อความตั้งใจในการมีส่วนร่วมทางออนไลน์และพฤติกรรมต่าง ๆ ของผู้ติดตามหรือผู้บริโภค เช่น การแสดงความรัก การเอาใจใส่ การเชื่อมโยงทางสังคม การมีส่วนร่วม และความตั้งใจซื้อซ้ำ (Haq & Chiu, 2024)

ความตั้งใจซื้อซ้ำ (Repeat Purchase Intention) หมายถึง พฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคที่เกิดขึ้นจากความประทับใจ หลังจากใช้ผลิตภัณฑ์แล้ว (Chiu et al., 2012) โดยความตั้งใจซื้อซ้ำมีคุณลักษณะที่ไม่แน่นอน มักเกิดจากความไว้วางใจต่อแบรนด์และผลิตภัณฑ์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งการจำหน่ายผลิตภัณฑ์ผ่านสื่อสังคมออนไลน์ที่มีการแข่งขันสูง ความภักดีของลูกค้าหรือการซื้อซ้ำจึงเป็นสิ่งสำคัญเพื่อความอยู่รอดและความสำเร็จของร้านค้า (Kim & Gupta, 2009) ทั้งนี้ ความตั้งใจซื้อซ้ำ คือ ความน่าจะเป็นเชิงอัตนัยที่บุคคลจะยังคงซื้อผลิตภัณฑ์จากผู้ขายออนไลน์หรือร้านค้าในอนาคต และความตั้งใจซื้อซ้ำจะลดลงเมื่อพฤติกรรมการซื้อของออนไลน์กลายเป็นนิสัยมากขึ้น (Limayem, Hirt & Cheung, 2007) นอกจากนี้ ความตั้งใจซื้อซ้ำ ยังเกิดจากการผสมผสานระหว่างพฤติกรรมและความไว้วางใจ โดยที่พฤติกรรมเกิดจากความคิดและอารมณ์ ในขณะที่พฤติกรรม เป็นการตอบสนองอัตโนมัติที่ถูกกระตุ้นโดยสิ่งเร้าตามสถานการณ์ โดยไม่ต้องมีกระบวนการวิเคราะห์ความรู้ความเข้าใจ อย่างไรก็ตาม รูปแบบความไว้วางใจที่ขับเคลื่อนด้วยอารมณ์อาจยังคงมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อซ้ำ (Riegelsberger, Sasse & McCarthy, 2005)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

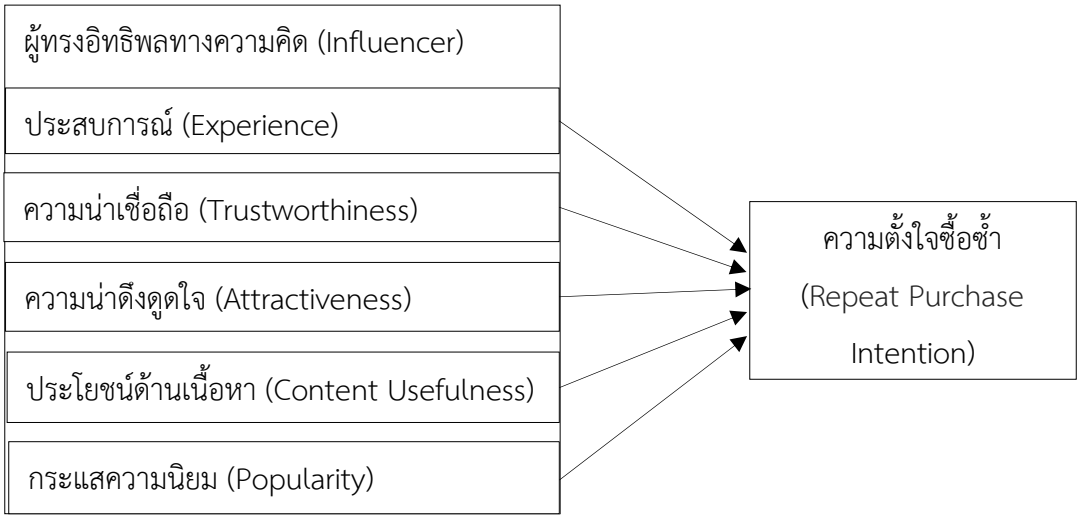

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

จากกรอบแนวคิดการวิจัยในรูปที่ 1 แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ 1) ประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด 2) ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด 3) ความน่าดึงดูดของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด และ 4) ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ซึ่งพัฒนามาจากการศึกษาของ Venciute et al. (2023) รวมถึง 5) กระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด พัฒนามาจากการศึกษาของ Haq & Chiu (2024) กับตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจซื้อซ้ำ พัฒนามาจากการศึกษาของ Chiu et al. (2012)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมเป็นประจำ และมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมอีกในอนาคตอันใกล้

ขนาดตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการประมวลแบบสอบถามจากการเก็บข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด และใช้โปรแกรม SPSS V.15 เพื่อหาค่า Partial และนำผลมาคำนวนหาสูตร Partial R^2 = $(Partial/2)^2$ เท่ากับ 0.07812025 โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป G*Power มาคำนวนขนาดตัวอย่าง ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) โดยมีการกำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.0847402 ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจประมวลเท่ากับ 0.95 และมีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร จึงคำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 240 คน

การสุ่มตัวอย่าง

การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมเป็นประจำ และมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมในอนาคตอันใกล้ โดยการแจกแบบสอบถามทาง Google Form ตามช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊กที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับการบำรุงเส้นผม เฟซบุ๊กที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับเครื่องสำอาง และการดูแลตนเอง รวมทั้งแจกแบบสอบถามไปยังกลุ่มผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่เชี่ยวชาญในด้านเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงดูแลรักษาเส้นผมที่มีชื่อเสียงในสื่อสังคมออนไลน์ ทั้งนี้ ในแบบสอบถามมีคำถามคัดกรอง ได้แก่ “ท่านใช้ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม (อาทิ แชมพู ครีมนวด ทรีทเม้นท์ เซรั่ม น้ำมันบำรุง) เป็นประจำ ใช่หรือไม่” และ “ท่านมีความตั้งใจที่จะซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมอีกในอนาคตอันใกล้ ใช่หรือไม่” โดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมเฉพาะข้อมูลที่ตอบว่า “ใช่” ทั้งสองคำถาม เพื่อทำการคัดกรองผู้ตอบแบบสอบถามให้มีคุณสมบัติตามที่ต้องการ

เครื่องมือสำหรับงานวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล คือ แบบสอบถามปลายปิดที่พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการตรวจสอบความตรงเชิง

เนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมในสื่อสังคมออนไลน์จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความครบถ้วนของเนื้อหา และข้อคำถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา รวมถึงมีการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมีการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pilot Test) โดยการทดลองนำแบบสอบถามไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำ จำนวน 40 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละตัวแปร เท่ากับ 0.874 – 0.954 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำนวน 240 ตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เท่ากับ 0.737 – 0.886 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่าง เป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาข้อมูลเบื้องต้น

จากการศึกษาข้อมูลทั่วไปของตัวอย่างจำนวน 240 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศหญิง มีอายุ 31 – 40 ปี มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี และเป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้ 25,001 – 35,000 บาท โดยส่วนใหญ่ใช้ผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมประเภทครีมนวดผมมากที่สุด มีความถี่ในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม 2-3 ครั้งต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายในการซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม 101 – 500 บาทต่อครั้ง และซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมยี่ห้อซันซิล (Sunsilk) ซ้ำบ่อยที่สุด

ผลการทดสอบสมมติฐาน

จากผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ ประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (Sig. = 0.001) ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (Sig. = 0.000) ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (Sig. = 0.016) และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (Sig. = 0.016) โดยประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (β = 0.234) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มากที่สุด รองลงมาคือ ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (β = 0.231) ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (β = 0.156) และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (β = 0.147) ตามลำดับ ในขณะที่ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด (Sig. = 0.091) ไม่ส่งผลต่อต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุของปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ตัวแปร	$\bar{x}$	SD	ความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำ						
			b	S.E.	β	t	Sig.	TLRNC	VIF
ค่าคงที่	-	-	.272	.274	-	.993	.322	-	-
ประสบการณ์	3.991	.608	.247	.071	.234	3.474	.001*	.509	1.966
ความน่าเชื่อถือ	3.980	.705	.210	.055	.231	3.798	.000*	.625	1.600
ความน่าดึงดูดใจ	4.160	.604	.111	.066	.105	1.697	.091	.607	1.647
ประโยชน์ด้านเนื้อหา	4.143	.549	.182	.075	.156	2.423	.016*	.560	1.786
กระแสความนิยม	4.084	.598	.158	.065	.147	2.425	.016*	.628	1.593

R^2 = 0.467, F = 40.322, *p<0.05

อภิปรายผลการวิจัย

ประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีความเห็นว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดเป็นผู้ที่มีประสบการณ์ มีความรู้ ความสามารถ และความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผม จึงมีความเหมาะสมที่จะยืนยันและแนะนำข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมให้แก่ผู้อื่นผ่านสื่อสังคมออนไลน์ได้ และมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภค ซึ่งผลการวิจัยครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Venciute et al. (2023) ที่พบว่า ประสบการณ์ของผู้มีอิทธิพลทางความคิดต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตามจะสูงขึ้น ในขณะที่ผู้คนมักจะพึ่งพาความคิดเห็นจากประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด และสิ่งนี้อาจนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวกที่สนับสนุนให้เกิดความตั้งใจซื้อ

ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจได้ และความจริงใจจะได้รับความเชื่อถือจากผู้บริโภค และเมื่อผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดดังกล่าวแนะนำผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมผ่านช่องทางออนไลน์ในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอ จึงส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภค ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee & Koo, 2015; Zogaj et al. (2021) ที่พบว่า ความน่าเชื่อถือ เป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่สุดระหว่างผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดและผู้ติดตาม

ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่อาจจะพิจารณาตามการแนะนำของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีประสบการณ์และความน่าเชื่อถือมากกว่ารูปลักษณ์ภายนอก ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Venciute et al. (2023) ที่พบว่า ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดไม่มีผลกระทบเชิงบวกโดยตรงต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตาม ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า ผู้ติดตามให้ความสำคัญมากขึ้น

เกี่ยวกับเนื้อหาของทรงอิทธิพลทางความคิดว่า มีประโยชน์เพียงใด หรือความสามารถที่แท้จริงของทรงอิทธิพลทางความคิด คืออะไร แทนที่จะติดตามที่ความน่าดึงดูดใจของข้อความและรูปลักษณ์ภายนอกของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดเท่านั้น

ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากการนำเสนอเนื้อหาการรีวิวผลิตภัณฑ์บำรุงผมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีประโยชน์ ให้ความรู้ที่เหมาะสม และตรงกับความสนใจของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมของผู้บริโภค ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Venciute et al. (2023) ที่พบว่า การรับรู้ถึงประโยชน์ของเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดมีผลกระทบโดยตรงเชิงบวกต่อพฤติกรรมการซื้อของผู้ติดตาม โดยวิธีการนำเสนอเป็นคุณลักษณะที่สำคัญมากในการตลาดแบบผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ช่วยให้เกิดความแตกต่าง และถูกมองว่า เป็นสัญญาณของความน่าเชื่อถือที่กลายเป็นผู้ส่งข้อความอันทรงคุณค่าสำหรับลูกค้าที่กำลังมองหาข้อมูลเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์

กระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เนื่องจากผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่แนะนำผลิตภัณฑ์บำรุงผม เป็นบุคคลที่มีผู้ติดตามและมียอดการกดถูกใจจำนวนมาก มักจะได้รับความนิยมชมชอบจากผู้ติดตามจำนวนมากในสื่อสังคมออนไลน์ เมื่อผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดดังกล่าวแนะนำหรือนำเสนอผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมจึงส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวความคิดที่กล่าวว่า ความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดและความสอดคล้องระหว่างผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดกับผลิตภัณฑ์ในระหว่างขั้นตอนการสื่อสารและถ่ายทอดภาพลักษณ์ ซึ่งบ่งชี้ว่า ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่ได้รับความนิยมมีผลกระทบที่แข็งแกร่งยิ่งขึ้นต่อภาพลักษณ์ของแพลตฟอร์มและภาพลักษณ์ของผลิตภัณฑ์ การค้นพบนี้สอดคล้องกับการวิจัยก่อนหน้านี้ที่เน้นบทบาทของความนิยมของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดในการขับเคลื่อนประสิทธิผลของการตลาดด้วยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด (Djafarova & Rushworth, 2017; Lou et al., 2022)

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษาในครั้งนี้ พบว่า ประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ความน่าเชื่อถือของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด ประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิด และกระแสความนิยมของผู้ทรงอิทธิผลทางความคิดส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ดังนั้น ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เป็นเจ้าของธุรกิจในอุตสาหกรรมความงามและเส้นผมดำเนินการ ดังนี้

1) ควรให้ความสำคัญต่อการพิจารณาเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับผลิตภัณฑ์ดูแลเส้นผมสำหรับดำเนินการตลาดดิจิทัล เนื่องจากผู้บริโภคมักจะพึ่งพาความคิดเห็นจากประสบการณ์ของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด และสิ่งนี้อาจนำไปสู่ทัศนคติเชิงบวกที่สนับสนุนให้เกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภค

2) ควรเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีความซื่อสัตย์ ความไว้วางใจได้ และความจริงใจ เนื่องจากผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่น่าไว้วางใจได้ จะได้รับความเชื่อถือจากผู้บริโภค และเมื่อผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดดังกล่าวแนะนำผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมผ่านช่องทางออนไลน์ในช่วงระยะเวลาที่ยาวนานเพียงพอ จะส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภค

3) ควรเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีวิธีการนำเสนอเนื้อหาที่ต้องตามความต้องการของผู้บริโภค ทั้งนี้จะต้องมีวิธีการสื่อสาร และช่องทางการสื่อสารที่เหมาะสมกับพฤติกรรมการเปิดรับสื่อของผู้บริโภคในปัจจุบัน เนื่องจากรูปแบบการนำเสนอเนื้อหาช่วยให้ผู้คนจำนวนมากในการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมที่ต้องการได้ดีที่สุด และสิ่งนี้อาจสนับสนุนให้เกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำ

4) ควรเลือกใช้ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีชื่อเสียงในสื่อสังคมออนไลน์ ได้รับความนิยมชมชอบจากผู้บริโภค ซึ่งสามารถพิจารณาได้จากจำนวนผู้ติดตามหรือจำนวนการกดชอบหรือถูกใจ นอกจากนี้ผู้ประกอบการหรือผู้ที่เป็นเจ้าของธุรกิจในอุตสาหกรรมความงามเส้นผม รวมถึงควรให้ความสำคัญแก่ผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีผู้ติดตามมาก เพื่อให้การสื่อสารกระจายไปในวงกว้างและอยู่ในกระแสสังคมปัจจุบัน

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

ในการศึกษาครั้งต่อไป ผู้ที่มีความสนใจหรือนักวิชาการที่ต้องการต่อยอดวิจัยในครั้งนี้ ควรศึกษาเกี่ยวกับประโยชน์ด้านเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ซึ่งผลการศึกษาดังกล่าว อาจนำไปสู่การพัฒนาการนำเสนอเนื้อหาของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่สร้างสรรค์ มีคุณค่า เหมาะสม และมีประโยชน์ที่ตรงกับความสนใจหรือตอบสนองความต้องการของผู้ติดตามหรือผู้บริโภคมากที่สุด ซึ่งสามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาและยกระดับการสื่อสารด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมต่อไปในอนาคต เนื่องจากการตลาดโดยผู้ทรงอิทธิพลทางความคิด ยังคงเป็นเครื่องมือทางการตลาดที่ได้รับความนิยมในปัจจุบันสำหรับการส่งเสริมยอดขายของผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผม นอกจากนี้ จากผลการวิจัยพบว่า ความน่าดึงดูดใจของผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมซ้ำของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ซึ่งไม่เป็นไปตามสมมติฐานการวิจัย ดังนั้น ผู้ที่มีความสนใจหรือนักวิชาการที่ต้องการต่อยอดวิจัยในครั้งนี้ ควรมีการศึกษาใหม่อีกครั้ง โดยการเปลี่ยนกลุ่มเป้าหมายใหม่ เช่น กลุ่มผู้บริโภคเจนซี (Gen Z) ซึ่งเป็นกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ที่มีการสื่อสังคมออนไลน์ผ่านติ๊กต็อกและอินสตาแกรม มากที่สุด (มาร์เก็ตติ้งอุปส์, 2565) เพื่อหาความสอดคล้องหรือความขัดแย้งที่เกิดขึ้นในตัวแปรดังกล่าว โดยนำผลการวิจัยที่ได้มาเปรียบเทียบกับผลการศึกษาครั้งนี้ รวมถึงอาจจะได้ผลการวิจัยที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้และตอบสนองพฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละกลุ่มเจนเนอเรชันได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ทีเอ็นพี คอสเมซูติคอล. (2566). *“ตลาดผลิตภัณฑ์เส้นผม” ธุรกิจความงามน่าลงทุนที่ไม่ควรมองข้าม*. https://www.tnopem.com/content/4762/haircare-market-thailand

ร็อคเก็ต. (2563). *Influencer Marketing คืออะไร มารู้จักการตลาดแบบอินฟลูเอนเซอร์*. https://www.rocket.in.th/blog/influencer-marketing/

AlFarraj, O., Alalwan, A. A., Obeidat, Z. M., Baabdullah, A., Aldmour, R., & Al-Haddad, S. (2021). Examining the impact of influencers' credibility dimensions: Attractiveness, trustworthiness and expertise on the purchase intention in the aesthetic dermatology industry. *Rev. Int. Business Strategy, 31*(3), 355–374.

Barta, S., Belanche, D., Fern Andez, A., & Flavi, M. (2023). Influencer marketing on TikTok: The effectiveness of humor and followers' hedonic experience. *J. Retail. Consum. Serv*., *70*, 103149.

Belanche, D., Casalo, L. V., Flavi, M., & Sanchez, S. (2021). Understanding influencer marketing: The role of congruence between influencers, products and consumers. *Journal of Business Research, 132,* 186-195.

Cheung, M. L., Leung, W. K., Yang, M. X., Koay, K. Y., & Chang, M. K. (2022). Exploring the nexus of social media influencers and consumer brand engagement. *Asia Pac. J. Mark. Logist., 34*(10), 2370–2385.

Chiu, C., Hsu, M., Lai, H., & Chang, C. (2012). Re-examining the influence of trust on online repeat purchase intention: The moderating role of habit and its antecedents. *Decision Support Systems, 53*, 835–845.

Choi, S. M., & Rifon, N. J. (2012). It is a match: The impact of congruence between celebrity image and consumer ideal self on endorsement effectiveness. *Psychol. Mark*., *29*(9), 639–650.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences*. New York: Academic.

De Veirman, M., Cauberghe, V., & Hudders, L. (2017). Marketing through Instagram influencers: The impact of number of followers and product divergence on brand attitude. *Int. J. Advert*., *36*(5), 798–828.

Djafarova, E., & Rushworth, C. (2017). Exploring the credibility of online celebrities' Instagram profiles in influencing the purchase decisions of young female users. *Comput. Hum. Behav., 68*, 1–7.

Eisend, M., & Langner, T. (2010). Immediate and delayed advertising effects of celebrity endorsers' attractiveness and expertise. *Int. J. Advert., 29*(4), 527–546.

Elwalda, A., & Lu, K. (2016). The impact of online customer reviews (OCRs) on customers' purchase decisions: An exploration of the main dimensions of OCRs. *J. Cust. Behav., 15*(2), 123–152.

Erdogan, B. Z. (1999). Celebrity endorsement: A literature review. *J. Market. Manag., 15*(4), 291–314.

Evans, N. J., Phua, J., Lim, J., & Jun, H. (2017). Disclosing Instagram influencer advertising: The effects of disclosure language on advertising recognition, attitudes, and behavioral intent. *J. Interact. Advert., 17*(2), 138–149.

Garretson, J. A., & Niedrich, R. W. (2004). Creating character trust and positive brand attitudes. *J. Advert., 33*(2), 25–36.

Haq, M. D., & Chiu, C. (2024). Boosting online user engagement with short video endorsement content on TikTok via the image transfer mechanism. *Electronic Commerce Research and Applications, 64*, 101379.

Hovland, C., Janis, I., & Kelley, H. (1953). *Communication and persuasion*. New Haven, GT: Yale University Press.

Hubert, P., & Griffiths, M. D. (2018). A comparison of online versus offline gambling harm in Portuguese pathological gamblers: An empirical study. *International Journal of Mental Health and Addiction, 16*, 1219–1237.

Kim, H. W., & Gupta, S. (2009). A comparison of purchase decision calculus between potential and repeat customers of an online store. *Decision Support Systems, 47,* 477-487.

Ladhari, R., Massa, E., & Skandrani, H. (2020). YouTube vloggers' popularity and influence: The roles of homophily, emotional attachment, and expertise. *J. Retail. Consum. Serv., 54*, 102027.

Lee, Y., & Koo, J. (2015). Athlete endorsement, attitudes, and purchase intention: the interaction effect between athlete endorser-product congruence and endorser credibility. *J. Sport Manag., 29*(5), 523–538.

Limayem, M., Hirt, S., & Cheung, C. (2007). How habit limits the predictive power of intentions: The case of IS continuance. *MIS Quarterly, 31*, 705–737.

Lou, C., & Yuan, S. (2019). Influencer marketing: How message value and credibility affect consumer trust of branded content on social media. *J. Interact. Advert., 19*(1), 58–73.

Müller, J., & Christandl, F. (2019). Content is king–but who is the king of kings? The effect of content marketing, sponsored content & user-generated content on brand responses. *Comput. Hum. Behav., 96*, 46–55.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Pereira, H.G., Salgueiro, D.F., & Mateus, M.I. (2014). Say yes to Facebook and get your customers involved! Relationships in a world of social networks. *Bus. Horiz. 57*(6), 695–702.

Pittman, M., & Abell, A. (2021). More trust in fewer followers: Diverging effects of popularity metrics and green orientation social media influencers. *J. Interact. Mark.,* 56(1), 70–82.

Riegelsberger, J., Sasse, M. A., & McCarthy, J. D. (2005). The mechanics of trust: A framework for research and design. *International Journal of Human-Computer Studies, 62*, 381-422.

Statista, (2021). Influencer marketing market size worldwide from 2016 to 2021. https://www. statista.com/statistics/1092819/global-influencer-market-s ize/.

Sussman, S. W., & Siegal, W. S. (2003). Informational influence in organizations: An integrated approach to knowledge adoption. *Information Systems Research, 14(1)*, 47–65.

Van der Waldt, D. L. R., Van Loggerenberg, M., & Wehmeyer, L. (2009). Celebrity endorsements versus created spokespersons in advertising: *A Survey Among Students. S. Afr. J. Econ. Manag. Sci., 12*(1), 100–114.

Venciute, D., Mickiewiczian, I., Kuslys, M., & Correia, R.F. (2023). The role of influencer–follower congruence in the relationship between influencer marketing and purchase behaviour. *Journal of Retailing and Consumer Services, 75*, 103506.

Zogaj, A., Lindenmeier, J., Tscheulin, D. K., & Olk, S. (2021). Linking actual self-congruence, ideal self-congruence, and functional congruence to donor loyalty: The moderating role of issue involvement. *Journal of Business Economics, 91*(6), 379-400.

สื่อสังคมออนไลน์ การปรับโปรโมชัน ความสามารถในการกำหนดราคา และความสามารถในการสร้างเครือข่ายที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Social Media, Promotional Adaptation, Pricing Capability, and Networking Ability Affecting the Export Performance of Processed Food and Fruit Products by Small and Medium-sized Enterprises (SMEs) in Bangkok and the Metropolitan Area

รุจิษยา สุภาวงศ์[1] และนิตนา ฐานิตธนกร[2]

Rujitsaya Supawong[1] and Nittana Tarnittanakorn[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย[1], คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: rujisaya.supa@bumail.net[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสื่อสังคมออนไลน์ การปรับโปรโมชัน ความสามารถในการกำหนดราคา และความสามารถในการสร้างเครือข่ายที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลประชากรที่ใช้ในการศึกษา เป็นผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็ก และขนาดกลางที่ดำเนินกิจการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ ซึ่งมีกิจการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จำนวน 522 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า การรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์และการปรับโปรโมชันมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล มากที่สุด รองลงมา คือ ความสามารถในการสร้างเครือข่าย การพูดคุยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ และความสามารถในการกำหนดราคา ตามลำดับ

คำสำคัญ: ประสิทธิภาพการส่งออก ความสามารถในการสร้างเครือข่าย ผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูป ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง

Abstract

This research aims to study social media, promotional adaptation, pricing capability, and networking ability affecting the export performance of processed food and fruit products by small and medium-sized enterprises (SMEs) in Bangkok and its metropolitan area. The study population consisted of 522 SME entrepreneurs engaged in the export of food and fruit

products, whose businesses were located in Bangkok and its metropolitan area. Data collection was conducted using questionnaires, and hypotheses were tested through multiple regression analysis. The results revealed that listening through social media and promotional adaptation had the greatest impact on the export performance of processed food and fruit products by SMEs in Bangkok and its metropolitan area. This was followed by networking ability, communication through social media, and pricing capability, respectively.

Keywords: Export efficiency, networking ability, processed food and fruit products, small and medium-sized enterprises (SMEs)

บทนำ

การส่งออกนับเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญที่สุดของประเทศไทย เนื่องจากมีบทบาทสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและครอบคลุมส่วนแบ่งทางเศรษฐกิจในระดับสูง และเป็นตัวขับเคลื่อนการเติบโตของภาคอุตสาหกรรม เกษตรกรรม และบริการในประเทศ การส่งออกยังมีความสำคัญในเชิงยุทธศาสตร์ เนื่องจากช่วยเชื่อมโยงเศรษฐกิจไทยกับตลาดโลก ส่งเสริมการเข้าถึงแหล่งทุน เทคโนโลยี และตลาดใหม่ ๆ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยให้ประเทศไทยสามารถพัฒนาเศรษฐกิจได้อย่างยั่งยืน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2566) ทั้งนี้ ในปี 2566 การส่งออกสินค้าของประเทศไทยมีมูลค่ารวมทั้งสิ้น 284,561.8 ล้านเหรียญสหรัฐ หรือประมาณ 9,809,008 ล้านบาท แม้ภาพรวมการส่งออกจะมีการหดตัวร้อยละ 1.0 แต่หากพิจารณาการส่งออกโดยไม่รวมสินค้าที่เกี่ยวเนื่องกับน้ำมัน ทองคำ และยุทธปัจจัยมีการขยายตัวร้อยละ 0.6 แสดงให้เห็นถึงความยืดหยุ่นของโครงสร้างเศรษฐกิจไทยในภาคการส่งออก โดยสินค้าส่งออกที่มีสัดส่วนมากที่สุด คือ สินค้าอุตสาหกรรม สัดส่วนร้อยละ 78.6 รองลงมาเป็นสินค้าเกษตร สัดส่วนร้อยละ 9.3 สินค้าอุตสาหกรรมเกษตร สัดส่วนร้อยละ 17.3 และสินค้าแร่และเชื้อเพลิง สัดส่วนร้อยละ 4.1 ของมูลค่าส่งออกรวม (สำนักงานนโยบายและยุทธศาสตร์การค้า, 2567)

ในส่วนของผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูป ซึ่งจัดอยู่ในหมวดสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร แม้จะมีสัดส่วนการส่งออกในลำดับ 3 ของมูลค่าการส่งออก แต่จัดเป็นหมวดการส่งออกที่มีอนาคต และมีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ จากการที่ประเทศไทยมีทรัพยากรธรรมชาติอุดมสมบูรณ์และมีศักยภาพในการผลิตสินค้าเกษตรคุณภาพสูง รวมถึงมีการแปรรูปสินค้าเกษตร เช่น อาหารและผลไม้แปรรูป นอกจากจะเพิ่มมูลค่าของสินค้าแล้ว ยังช่วยสร้างความหลากหลายในตลาดสินค้าเกษตร และส่งเสริมการจ้างงานในภาคอุตสาหกรรมทั้งทางตรงและทางอ้อม (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2566) และสินค้าอุตสาหกรรมเกษตร มีแนวโน้มความต้องการในระดับโลกเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในกลุ่มประเทศที่ให้ความสำคัญกับสุขภาพและความปลอดภัยด้านอาหาร การบริโภคอาหารแปรรูปที่มีคุณภาพและปลอดภัยได้รับความนิยมมากขึ้นตามกระแสการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมผู้บริโภค เช่น ตลาดในสหรัฐอเมริกา ยุโรป และเอเชียที่

กำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว (World Bank, 2023) ดังนั้น การส่งออกสินค้าอุตสาหกรรมเกษตรจึงเป็นโอกาสสำคัญในการขยายตลาดและเพิ่มรายได้ให้แก่ประเทศ อีกทั้งยังช่วยยกระดับมูลค่าของสินค้าเกษตรให้มีคุณค่ามากยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การผลิตผลไม้อบแห้ง น้ำผลไม้ และขนมจากวัตถุดิบทางการเกษตร นอกจากจะสร้างความแตกต่างให้กับผลิตภัณฑ์แล้ว ยังช่วยให้สินค้าเกษตรของไทยสามารถแข่งขันในตลาดโลกได้ดีขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อพิจารณาถึงคุณภาพและความเป็นเอกลักษณ์ของสินค้าไทยที่ได้รับการยอมรับในระดับสากล (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2566)

จากข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ (2567) ระบุว่า อุตสาหกรรมอาหารและผลไม้แปรรูปของไทยในช่วงปี 2560 ถึง 2565 มีมูลค่าการส่งออกเฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 1.5 ล้านล้านบาทต่อปี อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมดังกล่าวเผชิญความท้าทายในการขยายตลาด เนื่องจากแนวโน้มมูลค่าการส่งออกในช่วงเวลาดังกล่าวยังคงมีลักษณะคงตัว สะท้อนถึงความจำเป็นที่ประเทศไทยต้องพัฒนาแผนกลยุทธ์ที่ครอบคลุมเพื่อสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของไทย และเสริมสร้างความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2567)

สำหรับพื้นที่ที่มีสัดส่วนในการดำเนินธุรกิจภาคการส่งออกปริมาณมาก ประกอบด้วยกรุงเทพมหานคร ซึ่งเป็นศูนย์กลางทางการเงิน การค้าปลีกและการค้าส่ง อุตสาหกรรมโรงงาน และอุตสาหกรรมสื่อสาร โดยมี 5 จังหวัดปริมณฑลอยู่รายล้อมกรุงเทพมหานคร ได้แก่ นครปฐม นนทบุรี ปทุมธานี สมุทรปราการ และสมุทรสาคร ซึ่งพื้นที่ดังกล่าว เป็นแหล่งสร้างรายได้ที่สำคัญและมีบทบาทสำคัญในการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทย (ทุนท้องถิ่น, 2567) ทั้งนี้ ปัจจุบันมีผู้ประกอบการที่จดทะเบียนนิติบุคคลประเภทการแปรรูปและการถนอมผลไม้มีจำนวนทั้งสิ้น 1,050 ราย ตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล 617 ราย คิดเป็นร้อยละ 59 (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์, 2567) แสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการเป็นศูนย์กลางอุตสาหกรรมผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูป โดยมีผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปตั้งอยู่ในเขตพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ทั้งนี้ ผู้ประกอบการรายใหญ่ที่ผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปส่วนใหญ่นิยมแปรรูปผลไม้ด้วยการผลิตเป็นผลไม้อบแห้งและแช่เย็น เพื่อความสะดวกในการขนส่งและการเก็บรักษา โดยผลไม้ที่ได้รับความนิยม ได้แก่ กล้วย มะพร้าวอ่อน ทุเรียน แก้วมังกร และลำไย สำหรับตลาดเป้าหมายการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปที่เป็นตลาดหลัก คือ ประเทศจีน โดยเฉพาะทุเรียน นอกจากตลาดจีนแล้ว ประเทศไทยยังส่งออกผลไม้แปรรูปไปยังเวียดนาม เยอรมนี และเนเธอร์แลนด์ ซึ่งเป็นคู่ค้าหลักระดับโลก (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2563) สำหรับผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (Small and Medium-sized Enterprises: SMEs) หมายถึง ธุรกิจที่มีขนาดเล็กถึงขนาดกลางซึ่งมีการจำแนกตามลักษณะกิจการ เช่น การผลิตสินค้า การค้าส่ง การค้าปลีก และการให้บริการ โดยมีเกณฑ์การพิจารณา เช่น จำนวนพนักงานและมูลค่าทรัพย์สินถาวร ซึ่งกำหนดไว้ตามพระราชบัญญัติส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม พ.ศ. 2543 (ราชกิจจานุเบกษา, 2543)

ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อระบบเศรษฐกิจไทย เนื่องจากเป็นแหล่งจ้างงานสำคัญในระดับชุมชน โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบท ช่วยกระจายรายได้สู่ท้องถิ่นและลดความเหลื่อมล้ำในสังคม มีความยืดหยุ่นและความสามารถในการปรับตัวเข้ากับความต้องการของตลาดได้อย่างรวดเร็ว (สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์, 2563) ในด้านการส่งออก SMEs มีบทบาทสำคัญในการแปรรูปผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ไทย เช่น การผลิตผลไม้อบแห้ง น้ำผลไม้ แยม และอาหารสำเร็จรูปต่าง ๆ ซึ่งช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผลผลิตทางการเกษตร ลดการสูญเสียผลผลิต และสร้างรายได้เพิ่มให้เกษตรกร นอกจากนี้ SMEs ยังสามารถสร้างความโดดเด่นให้กับผลิตภัณฑ์ผ่านการใช้วัตถุดิบท้องถิ่น และยังตอบสนองกระแสรักสุขภาพและความยั่งยืน ด้วยการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและใช้วัตถุดิบออร์แกนิก เพื่อตอบโจทย์ผู้บริโภคที่ใส่ใจสุขภาพและสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การดำเนินงานของ SMEs จึงสร้างห่วงโซ่คุณค่าที่เชื่อมโยงและสนับสนุนเศรษฐกิจท้องถิ่น ส่งเสริมการพึ่งพาตนเองของชุมชนได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.), 2568)

ในการผลิตและส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการรายใหญ่และ SMEs ของไทย ประการสำคัญที่ผู้ประกอบการต้องคำนึงถึง คือ ประสิทธิภาพการส่งออก (Export Performance) ซึ่งหมายถึง ผลสำเร็จของการดำเนินการในด้านยอดขาย กำไร และส่วนแบ่งการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก (Cavusgil & Zou, 1994) อันเป็นกลไกในการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ โดยมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจและการแข่งขันในเวทีโลก สะท้อนให้เห็นถึงความสามารถของประเทศในการสร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจผ่านการดำเนินกลยุทธ์ทางการค้าระหว่างประเทศ การวัดประสิทธิภาพการส่งออกครอบคลุมหลายมิติ ได้แก่ ยอดขาย กำไร และส่วนแบ่งการตลาด ซึ่งเป็นตัวบ่งชี้ความสำเร็จทางเศรษฐกิจที่สำคัญ อีกทั้งการส่งออกที่มีประสิทธิภาพช่วยนำเงินตราต่างประเทศเข้าสู่ระบบเศรษฐกิจ สะท้อนถึงความสามารถในการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและตลาดเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มมูลค่าการส่งออก (Hultman, Iveson, & Oghazi, 2023) นอกจากนี้ ในปัจจุบัน SMEs ที่ดำเนินธุรกิจส่งออกในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑลต่างเผชิญกับความท้าทายที่ส่งผลต่อความสามารถในการแข่งขันและการเติบโต โดยเฉพาะในด้านค่าแรงและค่าครองชีพที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น ทำให้ต้นทุนการผลิตและการดำเนินงานของ SMEs เพิ่มขึ้น ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อความสามารถในการแข่งขันด้านการส่งออกที่ลดลงเมื่อเทียบกับคู่แข่งจากประเทศที่มีต้นทุนต่ำกว่า

ดังนั้น การศึกษาครั้งนี้จึงมุ่งเน้นศึกษาวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยมุ่งศึกษาปัจจัยการใช้สื่อสังคมออนไลน์ การปรับโปรโมชัน ความสามารถในการกำหนดราคา และการสร้างเครือข่ายเพื่อให้ผู้ประกอบการสามารถนำผลลัพธ์ที่ได้ไปพัฒนากลยุทธ์ที่สามารถเพิ่มขีดความสามารถและสร้างความยั่งยืนในตลาดสากลสำหรับอุตสาหกรรมการส่งออกอาหารและผลไม้แปรรูปของไทยในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสื่อสังคมออนไลน์ การปรับโปรโมชัน ความสามารถในการกำหนดราคา และการสร้างเครือข่ายที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ประสิทธิภาพการส่งออก (Export Performance) ได้รับการศึกษาและนิยามในหลายมิติจากนักวิชาการต่าง ๆ โดยในปี 1990 Cavusgil and Zou (1994) นิยามว่า เป็นผลสำเร็จที่สามารถวัดได้จากยอดขาย กำไร และส่วนแบ่งการตลาดที่เกี่ยวข้องกับการส่งออก ซึ่งได้รับอิทธิพลจากปัจจัยภายในและภายนอกองค์กร ขณะที่ Hultman, Iveson, & Oghazi (2023) เน้นบทบาทของเทคโนโลยีและประสบการณ์ลูกค้าในการเพิ่มประสิทธิภาพการส่งออก ประสิทธิภาพการส่งออกยังสามารถสะท้อนถึงความสามารถในการแข่งขันในเวทีโลก ซึ่งเป็นการประเมินผลประสิทธิภาพการส่งออกผ่านการดำเนินกลยุทธ์การส่งออกที่มีประสิทธิภาพ แสดงถึงการบริหารทรัพยากรในองค์กรที่ดีและความสามารถในการปรับตัวของกลยุทธ์ทางการตลาดขององค์กร (Shoham, 1998) ทั้งนี้ ประสิทธิภาพการส่งออกจึงประกอบด้วย การบรรลุเป้าหมายยอดขาย การเติบโตและการครอบครองส่วนแบ่งทางการตลาดสำหรับตลาดต่างประเทศ ตลอดจนบรรลุเป้าหมายด้านผลกำไรสำหรับตลาดต่างประเทศ (Cavusgil & Zou, 1994) ซึ่งในปัจจุบัน ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกของประเทศไทยต้องเผชิญกับความท้าทายใหม่ ๆ อาทิ รสนิยมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป การแข่งขันที่สูงขึ้นต่อเนื่อง ฯลฯ จึงพัฒนาและยกระดับมาตรฐานการผลิต รวมทั้งพัฒนาผลิตภัณฑ์แปรรูปเพื่อยกระดับความสามารถในการแข่งขัน (กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ, 2566)

สื่อสังคมออนไลน์ (Social Media) ในการศึกษานี้ ประกอบด้วยการพูดคุยและการรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์ ซึ่งเป็นส่วนสำคัญในการทำธุรกิจในยุคดิจิทัล โดยสามารถเสริมสร้างความสัมพันธ์กับลูกค้าและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกได้ (Hultman, Iveson, & Oghazi, 2023) โดย 1) การพูดคุยผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Talking) เป็นการสื่อสารเชิงรุกที่มีเป้าหมายในการสร้างการรับรู้และความไว้วางใจจากกลุ่มเป้าหมาย โดยมุ่งเน้นการใช้สื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม และทวิตเตอร์ เพื่อติดต่อสื่อสารกับลูกค้าต่างประเทศอย่างต่อเนื่อง ผ่านการแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์เกี่ยวกับผลิตภัณฑ์หรือบริการ รวมถึงการสร้างแคมเปญที่เน้นความแตกต่างของวัฒนธรรมในแต่ละตลาด เช่น การใช้วัฒนธรรมเฉพาะถิ่นเพื่อเพิ่มความน่าสนใจและไว้วางใจในสินค้า (Kaplan & Haenlein, 2010) และ 2) การรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Social Media Listening) เป็นกระบวนการสำคัญที่ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถรวบรวมความคิดเห็นและข้อเสนอแนะจากลูกค้าผ่านสื่อสังคมออนไลน์ เช่น เฟซบุ๊ก อินสตาแกรม หรือทวิตเตอร์ เพื่อเข้าใจความต้องการและความคาดหวังของตลาดได้ลึกซึ้งยิ่งขึ้น ตัวอย่างเช่น การรับฟังคำติชมเกี่ยวกับบรรจุภัณฑ์ของสินค้าและปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการของตลาด (Chaffey & Smith, 2017) นอกจากนี้ การรับฟังความคิดเห็นยังสามารถช่วยปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดหรือการพัฒนาผลิตภัณฑ์ให้ตอบสนองต่อความ

ต้องการของลูกค้าได้ดียิ่งขึ้น (Hultman, Iveson, & Oghazi, 2023) การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการพูดคุยและรับฟังความคิดเห็นจากลูกค้าเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการพัฒนาธุรกิจ โดยเฉพาะในตลาดต่างประเทศ ซึ่งช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า ปรับปรุงกลยุทธ์การตลาด และเพิ่มประสิทธิภาพในการส่งออกสินค้าและบริการ (Lestari & Andriana, 2024)

การปรับโปรโมชัน (Promotion Adaptation) การปรับโปรโมชันในบริบทของการส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศ เป็นกลยุทธ์สำคัญที่ช่วยให้ธุรกิจขนาดเล็กและกลางสามารถขยายตลาดและเพิ่มยอดขายได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดย Kotler and Keller (2016) และ Armstrong et al. (2020) ระบุว่า การปรับโปรโมชัน เช่น การลดราคา การแจกของรางวัล และกิจกรรมทดลองใช้สินค้า มีบทบาทสำคัญในการสร้างการรับรู้และดึงดูดลูกค้า นอกจากนี้ การปรับโปรโมชันยังหมายถึง การปรับเปลี่ยนกลยุทธ์ให้เหมาะสมกับตลาดเป้าหมาย โดยคำนึงถึงปัจจัยทางวัฒนธรรม พฤติกรรมผู้บริโภค สภาพเศรษฐกิจ และกฎหมายในแต่ละประเทศ (Heo & Choi, 2022)

ความสามารถในการกำหนดราคา (Pricing Capability) หมายถึง ความสามารถขององค์กรในการตั้งราคาสินค้าหรือบริการให้เหมาะสมกับตลาด โดยคำนึงถึงต้นทุน การแข่งขัน และพฤติกรรมผู้บริโภค (Nagle et al., 2016) ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อผลกำไรและความสำเร็จของธุรกิจ โดยเฉพาะในบริบทของการส่งออก ที่ต้องเผชิญกับความซับซ้อนของตลาดต่างประเทศ เช่น ค่าเงิน ภาษี และค่าขนส่ง (Dutta et al., 2002; Zhou & Li, 2010) จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดย Boso, Story & Cadogan (2013) พบว่า บริษัทที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดราคาสามารถปรับตัวเข้ากับความต้องการและเงื่อนไขของตลาดต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บริษัทสามารถเพิ่มยอดขายและผลกำไรได้อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่า ความสามารถในการกำหนดราคาเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยเสริมสร้างความสำเร็จขององค์กรในตลาดโลก นอกจากนี้ Ali and Anwar (2021) พบว่า กลยุทธ์การกำหนดราคา เช่น การกำหนดราคาแบบเจาะตลาด และการกำหนดราคาแบบแข่งขัน มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค กลยุทธ์เหล่านี้ช่วยกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภค ส่งเสริมการตัดสินใจซื้อ และช่วยเพิ่มยอดขายได้อย่างมีนัยสำคัญ

ความสามารถในการสร้างเครือข่าย (Networking Ability) เป็นกลยุทธ์สำคัญในยุคเศรษฐกิจโลกที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในธุรกิจส่งออก ซึ่งช่วยขยายตลาด ลดความเสี่ยง และเพิ่มประสิทธิภาพ การสร้างเครือข่ายช่วยให้เข้าถึงโอกาสทางการตลาด (Johanson & Mattsson, 1988) ลดต้นทุน (Porter, 2008) และเพิ่มความน่าเชื่อถือของแบรนด์ (Morgan & Hunt, 1994) ในบริบทไทย พสุ เดชะรินทร์ (2558) ระบุว่า เครือข่ายช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์และลดความเสี่ยงในการส่งออก ขณะที่สุพนารัช ปรีดากรณ์ และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์ (2561) ชี้ว่า เครือข่ายเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ธุรกิจเข้าถึงตลาดได้รวดเร็วขึ้น งานวิจัยที่เกี่ยวข้องของ Serrano, Acero & Fernández-Olmos (2016) ชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือในการส่งเสริมกระบวนการส่งออกของผู้ประกอบการ SMEs ในอุตสาหกรรมอาหารและเกษตร และพบว่า เครือข่ายความร่วมมือมีผลกระทบเชิงบวกต่อการตัดสินใจเริ่มต้นการส่งออกและเพิ่มความเข้มข้นของการส่งออก การสร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs รถก้าวข้ามข้อจำกัดด้านขนาด และ

ขยายขอบเขตธุรกิจสู่ตลาดต่างประเทศได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในขณะที่ Lahiri (2024) โดยพบว่า โครงสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งช่วยเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันของธุรกิจผ่านการแบ่งปันความรู้และทรัพยากร รวมถึงการเจาะตลาดใหม่ โดยการสร้างความร่วมมือเชิงกลยุทธ์ช่วยให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเอาชนะข้อจำกัดดั้งเดิมในการเข้าสู่ตลาดโลก เช่น การขาดประสบการณ์และทรัพยากรที่จำเป็น

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยดังนี้

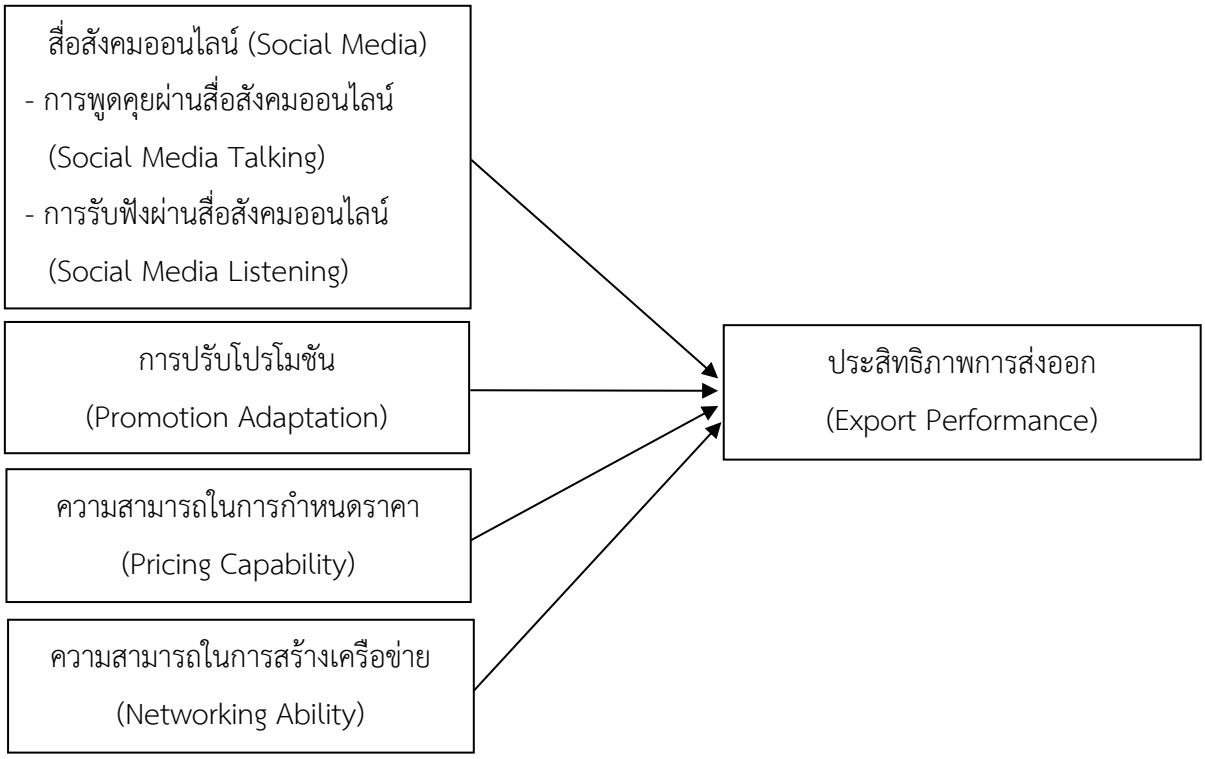

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางที่ดำเนินกิจการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ โดยมีกิจการตั้งอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมฑล

ขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยการประมวลแบบสอบถามจากการเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด และใช้โปรแกรม SPSS V.15 เพื่อหาค่า Partial R^2 เท่ากับ 0.0267322 ใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป G*Power มาคำนวณขนาดตัวอย่าง ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) โดยมีการกำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.0267322 ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.1 ค่าอำนาจประมวล เท่ากับ 0.9 และมีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร จึงคำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 522 คน

การสุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ที่ดำเนินธุรกิจ SMEs ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และมีการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่าน Google Form โดยเผยแพร่แบบสอบถามผ่านช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ในกลุ่มเฟซบุ๊กที่แลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ส่งออก ได้แก่ “ส่งออกสินค้าไทยไปต่างประทศ Import Export รวมชิปปิ้ง Trading หาสินค้า โพสฟรี จำนวนสมาชิก 8.3 หมื่นคน” “ชิปปิ้ง นำเข้า ส่งออก Import Export จำนวนสมาชิก 7.6 หมื่นคน” “นำเข้าส่งออก จำนวนสมาชิก 1.5 หมื่นคน” และ “ส่งออกสินค้าไทยไปต่างประเทศ Thai product to B2B, export Thai product จำนวนสมาชิก 5.7 พันคน” ทั้งนี้ ในแบบสอบถามผู้วิจัยได้จัดทำคำถามคัดกรอง (Screening Questions) ได้แก่ “ท่านเป็นผู้ประกอบการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ ใช่รือไม่” และ “ท่านดำเนินธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลาง (SMEs) ในกรุงเทพมหนครและปริมณฑล ใช่หรือไม่” โดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมเฉพาะข้อมูลที่ตอบว่า “ใช่” ในทั้งสองคำถาม เพื่อคัดกรองให้ผู้ตอบแบบสอบถามมีคุณสมบัติตรงตามที่กำหนด

เครื่องมือสำหรับงานวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ คือ แบบสอบถามปลายปิดที่พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และมีการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ ซึ่งเป็นผู้ทรงอิทธิพลทางความคิดที่มีชื่อเสียงด้านเครื่องสำอางและผลิตภัณฑ์บำรุงเส้นผมในสื่อสังคมออนไลน์ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความครบถ้วนของเนื้อหา และข้อคำถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา รวมถึงมีการตรวจสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยการทดลองนำแบบสอบถาม (Pilot Test) ไปเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้ประกอบการธุรกิจ SMEs ที่ดำเนินกิจการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้ จำนวน 40 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละตัวแปร เท่ากับ 0.628 – 0.770 และมีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำนวน 522 ตัวอย่าง จากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เท่ากับ 0.707– 0.785 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งกลุ่มทดลองและกลุ่มตัวอย่างเป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 522 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นผู้ประกอบการเพศหญิง มีอายุระหว่าง 31–40 ปี สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี มีรายได้เฉลี่ย 300,001–400,000 บาทต่อเดือน ส่วนใหญ่ดำเนินกิจการในรูปแบบบริษัทมหาชนจำกัด มีรูปแบบการดำเนินกิจการส่งออก โดยผ่านนายหน้าหรือตัวแทนจำหน่าย สินค้าที่มีการส่งออกมากที่สุดคือ อาหารแปรรูป และส่วนใหญ่เลือกการส่งออกสินค้าทางเรือ

จากผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระดับ 0.05 ได้แก่ การพูดคุยผ่านสื่อสังคม

ออนไลน์ (Sig. = 0.001) การรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์ (Sig. = 0.000) การปรับโปรโมชัน (Sig. = 0.000) ความสามารถในการกำหนดราคา (Sig. = 0.011) และความสามารถในการสร้างเครือข่าย (Sig. = 0.000)

ตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุของปัจจัยที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	ประสิทธิภาพการส่งออก						
	b	S.E.	β	t	Sig.	TLRNC	VIF
ค่าคงที่	0.352	0.096	-	3.658	0.000	-	-
การพูดคุยผ่านสื่อสังคมออนไลน์	0.183	0.056	0.155	3.252	0.001*	0.385	2.391
การรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์	0.450	0.059	0.463	7.573	0.000*	0.212	3.923
การปรับโปรโมชัน	0.501	0.067	0.463	7.472	0.000*	0.309	2.443
ความสามารถในการกำหนดราคา	0.098	0.038	0.104	2.559	0.011*	0.352	2.412
ความสามารถในการสร้างครือข่าย	0.237	0.043	0.229	5.506	0.000*	0.342	2.525

R^2 = 0.781, F = 373.428, *p < 0.05

อภิปรายผล

การพูดคุยผ่านสื่อสังคมออนไลน์กับลูกค้าต่างประเทศมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการพูดคุย และให้คำแนะนำแก่ลูกค้าต่างประเทศทำให้ผู้ประกอบการ SMEs สามารถปรับปรุงการให้บริการแก่ลูกค้าให้มีประสิทธิภาพและรวดเร็วยิ่งขึ้น รวมถึงเป็นการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับเครือข่ายลูกค้าต่างประเทศและสามารถแก้ไขปัญหาในระหว่างการให้บริการได้ทันท่วงที ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ Grenien & Campos (2023) ที่พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถติดตามพฤติกรรมผู้บริโภค และวางกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งส่งผลต่อยอดขาย เพิ่มโอกาสในการขยายธุรกิจ และสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า และสอดคล้องกับ Karmakar, Emon & Akhter (2023) ที่ระบุว่า การตลาดผ่านสื่อสังคมออนไลน์ช่วยสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับธุรกิจค้าปลีกออนไลน์ โดยเฉพาะการใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลแบบบูรณาการในการวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคและพูดคุยกับผู้บริโภคผ่านโซเชียลมีเดียช่วยเพิ่มความสามารถในการแข่งขันของธุรกิจได้

การรับฟังลูกค้าต่างประเทศผ่านสื่อสังคมออไลน์มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs มีการใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและข้อเสนอแนะของกลุ่มลูกค้าต่างประเทศ รวมถึงเป็นการรับฟังความคิดเห็นของกลุ่มลูกค้าต่างประเทศที่อาจจะ

เป็นลูกค้าของผู้ประกอบการในอนาคต เพื่อทำความเข้าใจในความต้องการของกลุ่มลูกค้าเป้าหมายได้อย่างชัดเจน และเป็นการหาความรู้ด้านการตลาดออนไลน์ที่สามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าต่างประเทศมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ซึ่งผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับ Yavuz and Tire (2023) ที่พบว่า การปรับปรุงบริการและแนวทางการวิเคราะห์ข้อมูลลูกค้าแบบบูรณาการมีส่วนสำคัญในการพัฒนาธุรกิจนำไปสู่การพัฒนาระบบวิเคราะห์โซเชียลมีเดียที่มีประสิทธิภาพและตอบโจทย์การใช้งานมากยิ่งขึ้น และ Grenien and Campos (2023) ที่พบว่า การใช้สื่อสังคมออนไลน์ช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถติดตามพฤติกรรมผู้บริโภคและวางกลยุทธ์ที่ตอบสนองต่อความต้องการได้อย่างมีประสิทธิภาพ การฟังความคิดเห็นจากผู้บริโภคในตลาดต่างประเทศจึงช่วยเพิ่มโอกาสในการขยายธุรกิจและสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า ซึ่งมีผลกระทบเชิงบวกต่อการซื้อซ้ำโดยการสร้างกลยุทธ์ที่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้บริโภค (Utomo, 2022)

การปรับโปรโมชันให้สอดคล้องกับตลาดต่างประเทศมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากกลยุทธ์การโปรโมชันให้สอดคล้องกับตลาดต่างประเทศในแต่ละประเทศนั้นมีผลโดยตรงต่อการกระตุ้นยอดขายของธุรกิจ SMEs และมีประสิทธิภาพในการดึงดูดความสนใจลูกค้า อีกทั้งการใช้สื่อโฆษณาและกิจกรรมการตลาดแบบตรงที่มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพทำให้ ผู้ประกอบการ SMEs สามารถเข้าถึงลูกค้าได้ดียิ่งขึ้นและมีผลต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า รวมถึงการจัดกิจกรรมประชาสัมพันธ์ของผู้ประกอบการ SMEs มีผลต่อการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่ธุรกิจ นอกจากนี้ การปรับโมชันให้เหมาะสมกับสถานการณ์ ในบริบทของการส่งออกสินค้าไปยังตลาดต่างประเทศสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการส่งออกสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันและเพิ่มส่วนแบ่งตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพในการใช้กลยุทธ์ด้านโปรโมชันที่แตกต่าง สามารถสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันระยะยาว (Porter, 2008) ซึ่งสอดคล้องกับ Obadia & Vida (2024) ที่พบว่า ผู้ประกอบการที่ปรับโปรโมชันตามลักษณะเฉพาะของตลาดเป้าหมายมีโอกาสเพิ่มยอดขายได้ถึง 30% เมื่อเปรียบเทียบกับผู้ประกอบการที่ไม่มีการปรับเปลี่ยนกลยุทธ์เพื่อรองรับสถานการณ์การเปลี่ยนแปลงของตลาด

ความสามารถในการกำหนดราคามีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้ประกอบการ SMEs ที่มีการติดตามความเคลื่อนไหวด้านราคาของคู่แข่งในตลาดอย่างสม่ำเสมอ และมีการศึกษาวิเคราะห์กลยุทธ์การตั้งราคาของคู่แข่ง จะทำให้ผู้ประกอบการเหล่านั้นมีข้อมูลพื้นฐานสำคัญในกำหนดราคาสินค้าและบริการที่เหมาะสมของตน เนื่องจากความสามารถในการกำหนดราคาเกี่ยวข้องกับความเข้าใจในต้นทุนการผลิต การวิเคราะห์ราคาของคู่แข่ง การคาดการณ์พฤติกรรมของผู้บริโภค และการบริหารจัดการกลยุทธ์ด้านราคาอย่างมีประสิทธิภาพ (Nagle et al., 2016) ดังนั้น ความสามารถในการบริหารจัดการในด้านการกำหนดราคาจึงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อศักยภาพการแข่งขันในตลาดส่งออกของผู้ประกอบการ SMEs ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ Boso, Story & Cadogan (2013) ที่พบว่า บริษัทที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดราคาสามารถปรับตัวเข้ากับตลาดต่างประเทศได้ดีขึ้น รวมถึงส่งผลให้ยอดขาย

และผลกำไรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ อีกทั้ง Ali & Anwar (2021) พบว่า กลยุทธ์การกำหนดราคา เช่น การกำหนดราคาแบบเจาะตลาด และการกำหนดราคาแบบแข่งขันมีอิทธิพลเชิงบวกต่อพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค โดยเฉพาะในตลาดที่ช่องทางดิจิทัลเป็นตัวขับเคลื่อนสำคัญ การกำหนดราคาที่เหมาะสมสามารถกระตุ้นความสนใจของผู้บริโภคและเพิ่มยอดขายได้อย่างมีนัยสำคัญ ดังนั้น ผู้ประกอบการ SMEs ที่มีความยืดหยุ่นในการกำหนดราคาสามารถรักษาความสามารถในการแข่งขันและสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าในตลาดเป้าหมายได้ดีกว่าผู้ประกอบการที่ใช้กลยุทธ์ราคาแบบตายตัว (Bodlaj & Barbara, 2022)

ความสามารถในการสร้างเครือข่ายทางธุรกิจมีผลกระทบต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องมาจากการสร้างเครือข่ายเป็นการสร้างความสัมพันธ์ระหว่างองค์กรช่วยให้เกิดความไว้วางใจ การแลกเปลี่ยนข้อมูลที่จำเป็นระหว่างธุรกิจ ซึ่งช่วยลดความเสี่ยงและความไม่แน่นอนในตลาดการบริการองค์กรสมัยใหม่รวมถึงการส่งออกสินค้าไปยังต่างประเทศ (พสุ เดชะรินทร์, 2558) อีกทั้ง การสร้างเครือข่ายเชิงกลยุทธ์ช่วยให้การดำเนินธุรกิจมีความรวดเร็วในการเข้าถึงตลาดอย่างมีประสิทธิภาพ (สุพนารัช ปรีดากรณ์และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์, 2561) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ Serrano, Acero & Fernández-Olmos (2016) ที่พบว่า เครือข่ายความร่วมมือส่งผลเชิงบวกต่อการริเริ่มกิจกรรมการส่งออกและความเข้มข้นของการดำเนินงานด้านการส่งออก ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า ผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางสามารถก้าวข้ามข้อจำกัดด้านขนาดองค์กรได้ผ่านการสร้างพันธมิตรเชิงกลยุทธ์ และยังสอดคล้องกับการศึกษาของ Lahiri (2024) ที่พบว่า การสร้างเครือข่ายที่แข็งแกร่งมีส่วนสำคัญในการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันผ่านกลไกการแบ่งปันความรู้และทรัพยากร ตลอดจนการสนับสนุนการเจาะตลาดใหม่

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

การใช้สื่อสังคมออนไลน์ในการสื่อสารกับลูกค้าต่างประเทศด้วยการพูดคุยและการรับฟังผ่านสื่อสังคมออนไลน์ในบริบทของการส่งออกสินค้าส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกขนาดเล็กและขนาดกลางหรือ SMEs จำเป็นต้องคำนึงถึงช่องทางสื่อสังคมออนไลน์ที่ได้รับความนิยมในประเทศเป้าหมาย เช่น ในกรณีของประเทศจีน ซึ่งเป็นตลาดส่งออกสำคัญสำหรับอาหารและผลไม้แปรรูป ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกควรพิจารณาใช้แพลตฟอร์มที่คนจีนใช้เป็นหลัก เช่น WeChat, Weibo, Xiaohongshu (Little Red Book) และ Douyin (TikTok เวอร์ชันจีน) เพื่อสื่อสารและเก็บข้อมูลความคิดเห็น ข้อเสนอแนะหรือคำวิจารณ์จากลูกค้าโดยตรง และนำมาปรับปรุงสินค้าและบริการได้อย่างทันท่วงที อีกทั้งยังสร้างความสัมพันธ์ที่ดีและเพิ่มความไว้วางใจจากลูกค้า ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปรรูปของผู้ประกอบการ

การปรับโปรโมชันส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น การพัฒนาประสิทธิภาพการส่งออกผลิตภัณฑ์อาหารและผลไม้แปร

รูป ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกขนาดเล็กและขนาดกลางจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับการปรับกลยุทธ์ด้านโปรโมชันให้สอดคล้องกับบริบทของตลาดเป้าหมายในแต่ละประเทศ ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกควรดำเนินการศึกษาวิเคราะห์พฤติกรรมผู้บริโภคในแต่ละประเทศอย่างละเอียด เพื่อนำข้อมูลมาประยุกต์ใช้ในการออกแบบกิจกรรมส่งเสริมการขายที่ตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างแท้จริง อาทิ การออกแบบบรรจุภัณฑ์ที่สอดคล้องกับวัฒนธรรมท้องถิ่น การจัดโปรโมชันพิเศษในช่วงเทศกาลสำคัญ และการนำเสนอแพ็กเกจสินค้าที่มอบคุณค่าสูงสุดแก่ผู้บริโภค

ความสามารถในการกำหนดราคาส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกควรมีการวิเคราะห์ในประเด็นย่อยในด้านการติดตามและศึกษาเกี่ยวกับกลยุทธ์การตั้งราคาของคู่แข่ง การตระหนักถึงผลกระทบของการตั้งราคาที่เหมาะสมต่อการตัดสินใจซื้อของลูกค้า มีระดับสูงกว่าประเด็นอื่น ๆ ดังนั้น ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกควรมีการติดตามราคาของคู่แข่งอย่างสม่ำเสมอ และควรมีระบบในการติดตามราคาและการเปลี่ยนแปลงราคาของคู่แข่งอย่างต่อเนื่อง อาทิ การใช้เทคโนโลยีหรือซอฟต์แวร์ที่สามารถช่วยในการรวบรวมข้อมูลราคาในตลาด เพื่อให้สามารถปรับกลยุทธ์การตั้งราคาได้อย่างทันท่วงที นอกจากนี้ ยังควรพิจารณาถึงปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงในต้นทุนการผลิตและความต้องการของตลาด ฯลฯ

ความสามารถในการสร้างเครือข่ายส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล และจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลชี้ให้เห็นว่า การสร้างเครือข่ายใหม่กับพันธมิตรทางธุรกิจ การติดต่อประสานงาน และการพัฒนาความสัมพันธ์ที่เป็นความร่วมมือกับพันธมิตรในตลาดต่างประเทศ มีค่าเฉลี่ยในระดับมาก และปัจจัยย่อยที่มีความสำคัญสูงสุด ดังนั้น ในการพัฒนาความสามารถในการสร้างเครือข่าย ผู้ประกอบการธุรกิจส่งออกควรมีการสร้างเครือข่ายความสัมพันธ์ใหม่กับพันธมิตรทางธุรกิจในตลาดต่างประเทศ โดยให้ความสำคัญกับการเข้าร่วมงานแสดงสินค้า การประชุมสัมมนาและกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมอาหารและผลไม้แปรรูปในระดับนานาชาติ เพื่อพบปะและสร้างความสัมพันธ์ใหม่กับพันธมิตรในตลาดต่างประเทศ นอกจากนี้ ควรใช้เทคโนโลยีดิจิทัล เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการจับคู่ธุรกิจ เพื่อเพิ่มโอกาสในการเชื่อมโยงกับผู้ซื้อและคู่ค้าใหม่ เป็นต้น

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

การศึกษาวิจัยครั้งต่อไป นักวิจัยหรือผู้ที่สนใจควรมีการขยายขอบเขตพื้นที่การศึกษาไปยังภูมิภาคอื่นของประเทศไทย เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างของปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการส่งออกในแต่ละพื้นที่ ซึ่งจะทำให้เข้าใจบริบทและความท้าทายที่แตกต่างกันในแต่ละภูมิภาค รวมถึงควรมีการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของนวัตกรรมดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่มีต่อประสิทธิภาพการส่งออกของผู้ประกอบการส่งออกขนาดเล็กและขนาดกลาง โดยเฉพาะการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) ในการพัฒนากลยุทธ์การส่งออก นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับผลกระทบของนโยบายภาครัฐและมาตรการส่งเสริมการส่งออกที่มีต่อความสามารถในการแข่งขันของผู้ประกอบการส่งออกธุรกิจขนาดเล็กและขนาดกลางในตลาดโลก

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า กระทรวงพาณิชย์. (2567, ธันวาคม 12). *สถิตินิติบุคคลธุรกิจการแปรรูปและการถนอมผลไม้และผักที่มีรายได้สูงสุด (5 อันดับแรก) ในปี 2566.* https://datawarehouse.dbd.go.th/business/10309?type=business

กรมส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ. (2566, 18 ตุลาคม). *ยุทธศาสตร์ กลยุทธ์ และแผนการส่งเสริมการค้าระหว่างประเทศ.* https://www.ditp.go.th/post/149577

ทุนท้องถิ่น. (2567, 28 กรกฎาคม). *สำรวจเศรษฐกิจกรุงเทพฯ และปริมณฑล*. https://xn--72c4abajd1l8b4a0og.com/node/449

พสุ เดชะรินทร์. (2558, พฤศจิกายน 24). *องค์กรรูปแบบใหม่ในศตวรรษที่ 21.* https://www.Bangkokbiznews.com/ blogs/columnist/111102

พระราชบัญญัติสงเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดยอม พ.ศ. 2543. (2543, 17 กุมภาพันธ). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 117 ตอนที่ 9 ก. หน้า 1-17.

สถาบันวิจัยเศรษฐกิจป๋วย อึ๊งภากรณ์. (2563, 24 ตุลาคม). *อุตสาหกรรมแปรรูปและส่งออกผลไม้.* https://www.pier.or.th/forums/2020/08/fruit-processing-and-exporting/

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร. (2567, 15 พฤศจิกายน). *สถิติการส่งออกผลไม้และผลิตภัณฑ์ 2560-2565.* https://impexpth.oae.go.th/export

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (สสว.). (2568, มกราคม 9). *บทสรุปผู้บริหารผลการศึกษารายงานตัวชี้วัดเชิงนโยบายในการพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมอาเซียน ฉบับปี 2567*. https://www.sme.go.th/ uploads/file/20250109-230656_บทสรุปผู้บริหารฉบับแปลภาษาไทยอย่างไม่เป็นทางการ.pdf

สุพนารัช ปรีดากรณ์ และสุภาวดี เหล่าฤทธิรัตน์. (2561). การสร้างเครือข่ายธุรกิจที่มีศักยภาพ: กรณีศึกษาเครือข่ายเครื่องนุ่งห่มและเสื้อผ้าในต่างประเทศ. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์โรงเรียนนายร้อยพระจุลจอมเกล้า*, *5*(1), 95–130.

Ali, B.J., & Anwar, G. (2021). Marketing Strategy: Pricing strategies and its influence on consumer purchasing decision. I*nternational Journal of Rural Development, Environment and Health Research*, *5*(2), 26-39.

Armstrong, G., Kotler, P., Harker, M., & Brennan, R. (2020). *Marketing: An introduction*. (4th ed.) New York: Pearson.

Bodlaj, M., & Čater, B. (2022). Responsive and proactive market orientation in relation to SMEs' export venture performance: The mediating role of marketing capabilities. *Journal of Business Research*, *138*(3), 256–265.

Boso, N., Story, V. M., & Cadogan, J. W. (2013). Entrepreneurial orientation, market orientation, network ties, and performance: Study of entrepreneurial firms in a developing economy. *Journal of Business Venturing*, *28*(6), 708-727.

Cavusgil, S. T., & Zou, S. (1994). Marketing strategy-performance relationship: An investigation of the empirical link in export market ventures. *Journal of Marketing, 58*(1), 1-21.

Chaffey, D., & Smith, P. R. (2017). *Digital marketing excellence: Planning, optimizing and integrating online marketing*. New York: Routledge.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (Revised ed.). New York: Academic Press.

Dutta, S., Bergen, M., Levy, D., Ritson, M., & Zbaracki, M. (2002). Pricing as a strategic capability. *MIT Sloan Management Review*, *43*(3), 61-66.

Grenien, D. S., & Campos, K. (2023). The Impact of social media on Individual's attitudes and perceptions in Davao City, Philippines. *Journal of Economics Education and Entrepreneurship*, *4*(1), 68-73.

Heo, Y., & Choi, M. (2022). Export marketing strategy and performance: A focus on SMEs promotion. *International Business Review*, *31*(2), 200-215.

Hultman, M., Iveson, A., & Oghazi, P. (2023). Talk less and listen more? The effectiveness of social media talking and listening tactics on export performance. *Journal of Business Research*, *159*(2), 113751.

Johanson, J., & Mattsson, L. G. (1988). Internationalisation in industrial systems: a network approach. In *Strategies in Global Competition (RLE International Business)* (pp. 287-314). New York: Routledge.

Kaplan, A. M., & Haenlein, M. (2010). Users of the world, unite! The challenges and opportunities of social media, *Business Horizons*, *53*(1), 59-68.

Karmakar, A., Emon, M., & Akhter, T. (2023). To Determine the Impact of social media factors on consumer buying behaviour: A study on Dhaka city. *Corporate Sustainable Management Journal*, *1*(2), 51-57.

Kotler, P., & Keller, K. L. (2016). *Marketing management* (15th ed.). New York: Pearson.

Lahiri, S. (2024). Impact on fostering collaboration and network structures for export- increase economic output in local business development to global markets. REST. *Journal on Emerging Trends in Modelling and Manufacturing*, *7*(4), 203–217.

Morgan, R. M., & Hunt, S. D. (1994). The commitment-trust theory of relationship marketing. *Journal of Marketing*, *58*(3), 20-38.

Nagle, T. T., Hogan, J., & Zale, J. (2016). *The strategy and tactics of pricing: A guide to growing more profitably*. New York: Routledge.

Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hil.

Obadia, C., & Vida, I. (2023). Export marketing strategy and performance: A focus on SMEs promotion. *International Business Review, 33*(4), 102229.

Porter, M. E. (2008). *Competitive Advantage: Creating and Sustaining Superior Performance*. New York: Free Press.

Serrano, R., Acero, I., & Fernández-Olmos, M. (2016). Networks and export performance of agri-food firms: New evidence linking micro and macro determinants. *Agricultural Economics-zemedelska Ekonomika*, *62*(1), 459–470.

Utomo, H. Y. (2022). Social media marketing, Brand image dan trust terhadap Repeat purchase pada Marketplace. *Journal of Management and Business (JOMB)*, *4*(2), 1305-1315.

Yavuz, Ş., & Tire, E. (2023). A survey of corporate communication professionals' perspective on social listening and analytics. *Corporate Communications: An International Journal*, *28*(4), 564-581.

Zhou, L., & Li, J. J. (2010). How strategic orientations influence the building of dynamic capability in emerging economies. *Journal of Business Research*, *63*(3), 224-231.

ปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงิน และคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

Hygiene Factor, Habits, Perceived Usefulness, Perceived Complementarity, and Monetary and Quality Value Influencing the Continued Intention to Use Food Delivery Applications Among Consumers in Bangkok and Its Metropolitan Area

คมกลมศิษฐ์ พีระคีรี[1] และนิตนา ฐานิตธนกร[2]

Komglomsit Pirakiri[1] and Nittana Tarnittanakorn[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย[1], คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: khomkamonsit.peer@bumail.net[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงิน และคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ประชากรในการศึกษาเป็นผู้บริโภคในพื้นที่กรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่มีการใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีอย่างสม่ำเสมอ จำนวน 261 คน และใช้การสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือเก็บข้อมูล รวมถึงทดสอบสมมติฐานด้วยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านปัจจัยสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ โดยนิสัยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ คุณค่า ด้านการเงินและคุณภาพ ปัจจัยด้านสุขอนามัย และการรับรู้ถึงความหลากหลาย ตามลำดับ ในขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

คำสำคัญ: แอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี การใช้บริการอย่างต่อเนื่อง การรับรู้ถึงประโยชน์ คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ

Abstract

This research aims to identify the hygiene factors, habits, perceived usefulness, perceived complementarity, and monetary and quality values influencing the continued intention to use food delivery application among consumers in Bangkok and its metropolitan area. The study population consists of 261 consumers from Bangkok and the surrounding areas who regularly use food delivery applications. The sample was selected through purposive sampling, and a questionnaire was used as a data collection tool. Hypothesis testing was conducted using multiple regression analysis. The results revealed that factors significantly influencing consumers' continued intention to use food delivery applications in Bangkok and the surrounding areas at the 0.05 significance level included hygiene factors, habits, perceived complementarity, and monetary and quality values. Among these, habits had the most significant influence on the continued intention to use food delivery applications, followed by monetary and quality values, hygiene factors, and perceived complementarity, respectively. Meanwhile, perceived usefulness did not have an influence on the continued intention to use food delivery applications among consumers in Bangkok and its metropolitan area.

Keywords: Food delivery applications, continued intention, perceived benefits, monetary value and quality

บทนำ

ธุรกิจให้บริการจัดส่งอาหารหรือฟู้ดเดลิเวอรีในประเทศไทยมีแนวโน้มการเติบโตอย่างต่อเนื่องและรวดเร็ว สะท้อนให้เห็นถึงพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงไป โดยให้ความสำคัญกับความสะดวกสบายและความรวดเร็วในการเข้าถึงอาหารมากยิ่งขึ้น จากข้อมูลในปี 2563 พบว่า ตลาดฟู้ดเดลิเวอรีในประเทศไทยมีมูลค่าสูงถึง 68,000 ล้านบาท และเติบโตเฉลี่ยปีละ 16.2% จนถึงปี 2568 โดยมีผู้ให้บริการหลัก ได้แก่ Foodpanda, Grab, LINE MAN (ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC, 2564)

ในบริบทของพื้นที่เขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งมีความหนาแน่นของประชากรสูงและผู้บริโภคมีวิถีชีวิตที่เร่งรีบ ทำให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีกลายเป็นทางเลือกที่ได้รับความนิยมและตอบสนองความต้องการด้านความสะดวกสบายได้อย่างตรงจุด ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงอาหารหลากหลายประเภทได้โดยไม่จำเป็นต้องเดินทาง ช่วยลดข้อจำกัดด้านระยะทางและเวลา อีกทั้งยังรองรับความต้องการเฉพาะบุคคลได้อย่างยืดหยุ่น โดยเฉพาะในกลุ่มคนทำงานและครอบครัวที่ต้องการความสะดวกสบายในการสั่งอาหารในสถานการณ์ต่าง ๆ เช่น ระหว่างการทำงาน การประชุม หรือในช่วงเวลาที่เร่งรีบ เป็นต้น (Chartchawalitsakul, 2020) นอกจากนี้ ในปี 2567 ธุรกิจร้านอาหารที่จดทะเบียนในรูปแบบนิติบุคคลส่วนใหญ่ตั้งอยู่ในเขต

กรุงเทพมหานคร มีจำนวนทั้งสิ้น 19,329 ราย คิดเป็นร้อยละ 43.43 ของทั้งประเทศ โดยพื้นที่ที่มีธุรกิจร้านอาหารมากที่สุดในกรุงเทพฯ ได้แก่ เขตวัฒนา เขตบางรัก และเขตคลองเตย ดังนั้น ด้วยจำนวนธุรกิจร้านอาหารที่หนาแน่นในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ทำให้พื้นที่ดังกล่าวมีการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีสูงที่สุดในประเทศ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคที่หลากหลาย และรองรับวิถีชีวิตในสังคมเมืองที่เน้นความสะดวกสบายและการจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2567)

อย่างไรก็ตาม ความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคยังขึ้นอยู่กับหลายปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เช่น สุขอนามัยของอาหาร นิสัยการบริโภค การรับรู้ถึงประโยชน์ของบริการ การรับรู้ถึงความหลากหลายของตัวเลือก และการประเมินคุณค่าในแง่ของคุณภาพและการเงิน เป็นต้น ทั้งนี้ ความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continued Intention) เป็นความตั้งใจหรือความปรารถนาของผู้บริโภคที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำในอนาคต ซึ่งเกิดจากความพึงพอใจที่ผู้บริโภคได้รับ ความพึงพอใจดังกล่าวเป็นผลมาจากประสบการณ์การใช้งานที่ตรงกับหรือเกินกว่าความคาดหวังของผู้บริโภค (Oliver, 1980) แนวคิดความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องได้รับความสนใจและพัฒนามาตั้งแต่ช่วงต้นทศวรรษ 2000 และยังคงมีความสำคัญในปัจจุบัน โดยเฉพาะในบริบทของบริการออนไลน์และเทคโนโลยี การเติบโตของแพลตฟอร์มดิจิทัล รวมถึงบริการฟู้ดเดลิเวอรี ผลักดันให้องค์กรต้องทำความเข้าใจปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาใช้บริการของผู้บริโภค เนื่องจากการรักษาฐานลูกค้าเดิมมีต้นทุนที่ต่ำกว่าการแสวงหาลูกค้าใหม่ ประกอบกับพฤติกรรมผู้บริโภคที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว แนวคิดนี้จึงช่วยให้ธุรกิจเข้าใจปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องของลูกค้า อาทิ คุณภาพบริการ ความพึงพอใจ ความไว้วางใจ และความคุ้มค่า (Wen, Pookulangara & Josiam, 2022) โดยผลการศึกษาของ Hoyos and Chinelato (2024) พบว่า การตรวจสอบและรับรองสุขอนามัยจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ช่วยส่งเสริมภาพลักษณ์ของร้านอาหารและสร้างความมั่นใจในการใช้บริการ ส่งผลต่อความตั้งใจของผู้บริโภคในการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง

ดังนั้น การศึกษาปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล จึงมีความสำคัญต่อการทำความเข้าใจพฤติกรรมของผู้บริโภค ซึ่งผู้ประกอบการธุรกิจฟู้ดเดลิเวอรีสามารถนำผลการวิจัยนี้ไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนากลยุทธ์ทางการตลาดและการบริการ เพื่อตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

การทบทวนวรรณกรรม

ความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continued Intention) เป็นแนวคิดสำคัญในพฤติกรรมผู้บริโภค โดยเฉพาะในธุรกิจที่พึ่งพาการใช้งานซ้ำของลูกค้า (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1988) แนวคิดนี้ได้รับความสนใจมากขึ้นจากการเติบโตของบริการออนไลน์ เช่น อีคอมเมิร์ซ สตรีมมิง และฟู้ดเดลิเวอรี เนื่องจากการรักษาลูกค้าเดิมมีต้นทุนต่ำกว่าการดึงดูดลูกค้าใหม่ และเป็นตัวชี้วัดความสำเร็จทางธุรกิจ (Wen, Pookulangara & Josiam, 2022) และ Gefen, Karahanna, and Straub (2003) ระบุว่า ความพึงพอใจประสบการณ์ในอดีต และความไว้วางใจเป็นปัจจัยกระตุ้นการใช้งานซ้ำ ส่วน Wang and Lin (2019) เสริมว่าความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่องยังขึ้นอยู่กับการรับรู้ถึงคุณค่าของบริการ เช่น ความคุ้มค่าและความไว้วางใจ นอกจากนี้ ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (TPB) ของ Ajzen (1991) อธิบายว่า ทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรม เป็นปัจจัยที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการซ้ำ

ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene Factor) สามารถอธิบายได้ด้วยแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) ของ Rosenstock (1974) ซึ่งเน้นการรับรู้ความเสี่ยงและประโยชน์ด้านสุขอนามัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง (Sharma, Thomas, & Paul, 2021) และ Chinelato and Hoyos (2024) ระบุว่า ปัจจัยด้านสุขอนามัยเกี่ยวข้องกับความสะอาดของอาหารและการป้องกันการปนเปื้อน เช่น การควบคุมอุณหภูมิขณะขนส่ง ขณะที่ (Sharma, Thomas, & Paul, 2021) ชี้ว่าการรับรู้ถึงมาตรฐานสุขอนามัยช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและกระตุ้นการใช้บริการซ้ำ ส่วน Kim, Lee, Park, and Choi (2022) เสริมว่า การใช้ภาชนะปลอดเชื้อและลดการสัมผัสอาหารโดยไม่จำเป็นช่วยเพิ่มความพึงพอใจ นอกจากนี้ Yao, Zhou, and Wang (2023) พบว่า ผู้บริโภคที่มั่นใจในสุขอนามัยของอาหารมีแนวโน้มที่จะใช้บริการซ้ำ และความปลอดภัยของอาหารยังช่วยรักษาฐานลูกค้าได้ในระยะยาว

นิสัย (Habit) เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ จนพัฒนาเป็นส่วนหนึ่งของกระบวนการตัดสินใจของผู้บริโภค (Verplanken & Wood, 2006) จากทฤษฎีการสร้างนิสัย (Habit Formation Theory) ของ Wood and Neal (2007) อธิบายว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในบริบทที่คงที่สามารถนำไปสู่การสร้างนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีที่อาจกลายเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้บริโภค Aarts, Verplanken, and Knippenberg (1998) เสริมว่า นิสัยเกิดจากพฤติกรรมที่ทำซ้ำภายใต้เงื่อนไขแวดล้อมที่คล้ายกัน จนเกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ ขณะที่ Triandis (1980) มองว่า นิสัยเชื่อมโยงกับพฤติกรรมที่เป็นกิจวัตรและส่งผลต่อการเลือกใช้บริการในอนาคต นอกจากนี้ Thong and Tan (2023) พบว่า การใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องในช่วง COVID-19 มีแนวโน้มที่จะคงอยู่ แม้สถานการณ์จะกลับสู่ภาวะปกติ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับนิสัยในบริบทของการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี อาทิ Venkatesh, Morris, Davis, and Davis (2003) พบว่า นิสัยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจในการใช้เทคโนโลยีใหม่ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคมีความพึงพอใจและได้รับประสบการณ์ที่ดี ซึ่งช่วยสร้างความผูกพันกับการใช้บริการนั้น ๆ ส่วน Lim, Tan, Lee, and Ng (2021) พบว่า นิสัยในการสั่งอาหารออนไลน์บ่อยครั้งมีผลต่อความตั้งใจที่จะใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีในอนาคต โดยผู้บริโภคที่มีประสบการณ์ดีกับบริการจะกลายเป็นผู้ใช้บริการประจำ

การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) หมายถึง การที่ผู้บริโภคพิจารณาความคุ้มค่าและความสะดวกจากบริการ ซึ่งส่งผลให้เกิดความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง โดยอธิบายได้จาก แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยีของ Davis (1989) ที่เน้นความสำคัญของการรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ในกรณีของฟู้ดเดลิเวอรี ผู้บริโภคจะยอมรับหากเห็นถึงประโยชน์ในการช่วยให้ชีวิตสะดวกขึ้น เช่น การลดความยุ่งยากและประหยัดเวลา Gefen, Karahanna, and Straub (2003) ซึ่งสร้างความพึงพอใจและกระตุ้นการใช้บริการซ้ำ Kim and Lee (2020) ระบุว่า การประเมินประโยชน์ในการลดภาระงานในชีวิตประจำวัน ช่วยกระตุ้นความตั้งใจใช้บริการ ขณะที่ Moon et al. (2023) กล่าวว่า ความเชื่อมั่นในประโยชน์ของแพลตฟอร์มฟู้ดเดลิเวอรี เช่น การลดความยุ่งยากและเพิ่มความคล่องตัวมีบทบาทสำคัญต่อการใช้บริการในระยะยาว งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการรับรู้ถึงประโยชน์ในบริบทของการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี อาทิ Lee and Han (2022) พบว่า ผู้บริโภคที่เห็นความสะดวกในการสั่งอาหารผ่านแอปพลิเคชันมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการอีก เนื่องจากสามารถลดความยุ่งยากในการจัดเตรียมอาหาร

การรับรู้ถึงความหลากหลาย (Perceived Complementarity) หมายถึง ความสามารถของผู้บริโภคในการรับรู้ความหลากหลายของสินค้าและบริการส่งผลต่อความพึงพอใจและการใช้บริการต่อเนื่อง ตามทฤษฎีการรับรู้คุณค่า (Zeithaml, 1988) และแนวคิดของ Kahn (1995) ที่ชี้ว่า ความหลากหลายช่วยตอบสนองความต้องการของผู้บริโภคได้ดีขึ้น ในบริบทฟู้ดเดลิเวอรี โดย Singh et al. (2021) พบว่า ความหลากหลายของเมนูส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจและการใช้บริการซ้ำ ขณะที่ Tan et al. (2023) ระบุว่าความสามารถในการเลือกเมนูที่ตรงตามความต้องการช่วยเพิ่มความตั้งใจใช้บริการในกลุ่มผู้บริโภคเมืองใหญ่ Smith and Wallace (2020) ชี้ว่า ความหลากหลายช่วยสร้างความภักดีต่อแบรนด์ ส่วน Aslam et al. (2021) พบว่า การมีเมนูและบริการที่หลากหลายลดโอกาสที่ผู้บริโภคจะเปลี่ยนไปใช้คู่แข่ง

คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ (Monetary and Quality Value) เป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี โดยการรับรู้ว่าค่าใช้จ่ายสมเหตุสมผลและคุ้มค่าจะกระตุ้นให้ผู้บริโภคใช้บริการซ้ำ (Zeithaml, 1988) ตาม ทฤษฎีการรับรู้คุณค่า (Perceived Value Theory) ที่เน้นการประเมินคุณค่าจากด้านการเงิน ความหลากหลาย และคุณภาพ (Dodds, Monroe, & Grewal, 1991) งานวิจัยของ Gao et al. (2022) พบว่า คุณภาพอาหารและความคุ้มค่าทางการเงินส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความตั้งใจใช้บริการต่อเนื่อง ขณะที่การส่งเสริมการขาย เช่น โปรโมชั่นลดราคา ส่งผลให้ผู้บริโภครับรู้ถึงความคุ้มค่ามากขึ้นและมีแนวโน้มกลับมาใช้บริการซ้ำ (Wareebor et al., 2024)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัย ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่

1) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (Hygiene) ซึ่งพัฒนามาจากแบบจำลองความเชื่อด้านสุขภาพ (Health Belief Model) โดย Rosenstock (1974) นำมาประยุกต์ใช้ในการอธิบายพฤติกรรมการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี โดยเฉพาะในแง่ของการรับรู้ความเสี่ยงและประโยชน์ด้านสุขอนามัยที่มีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการ ประกอบกับการศึกษาของ Sharma et al. (2021)

2) นิสัย (Habit) อธิบายโดยทฤษฎีการสร้างนิสัย (Habit Formation Theory) ของ Wood and Neal (2007) ได้อธิบายว่า พฤติกรรมที่เกิดขึ้นซ้ำ ๆ ในบริบทที่คงที่จะนำไปสู่การสร้างนิสัย ซึ่งสอดคล้องกับการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีที่อาจกลายเป็นส่วนหนึ่งของชีวิตประจำวันของผู้บริโภค และการศึกษาของ Yao et al. (2023)

3) การรับรู้ถึงประโยชน์ (Perceived Usefulness) อธิบายได้จากแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่นำเสนอโดย Davis (1989) ได้เน้นความสำคัญของการรับรู้ถึงประโยชน์และความง่ายในการใช้งาน ร่วมกับการพัฒนาจากการศึกษาของ Sharma et al. (2021)

4) การรับรู้ถึงความหลากหลาย (Perceived Complementarity) และ 5) คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ (Monetary and Quality Value) อธิบายได้ด้วยทฤษฎีการรับรู้คุณค่า (Perceived Value Theory) ตามแนวคิดของ Zeithaml (1988) ที่กล่าวถึงความสำคัญของการประเมินคุณค่าที่ได้รับจากการใช้บริการ ทั้งในแง่ของคุณค่าด้านการเงิน ความหลากหลาย และคุณภาพของบริการ ซึ่งมีผลโดยตรงต่อการตัดสินใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง และข้อคำถามเกี่ยวกับการรับรู้ถึงความหลากหลาย ยังได้พัฒนามาจากการศึกษาของ Yao et al. (2023) ส่วนข้อคำถามของคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ พัฒนามาจากการศึกษาของ Tando et al. (2021)

ตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจใช้บริการอย่างต่อเนื่อง (Continued Intention) อธิบายจาก ทฤษฎีพฤติกรรมตามแผน (Theory of Planned Behavior: TPB) ของ Ajzen (1991) กล่าวว่า ความตั้งใจแสดงพฤติกรรมนั้นได้รับอิทธิพลจากทัศนคติ บรรทัดฐานทางสังคม และการรับรู้ถึงการควบคุมพฤติกรรมในแต่ละบริบทที่บุคคลแสดงความตั้งใจและพฤติกรรมในการใช้บริการนั้น ๆ ร่วมกับการพัฒนาข้อคำถามจากการศึกษาของ Kurniawan et al. (2023) ดังแสดงในรูปที่ 1

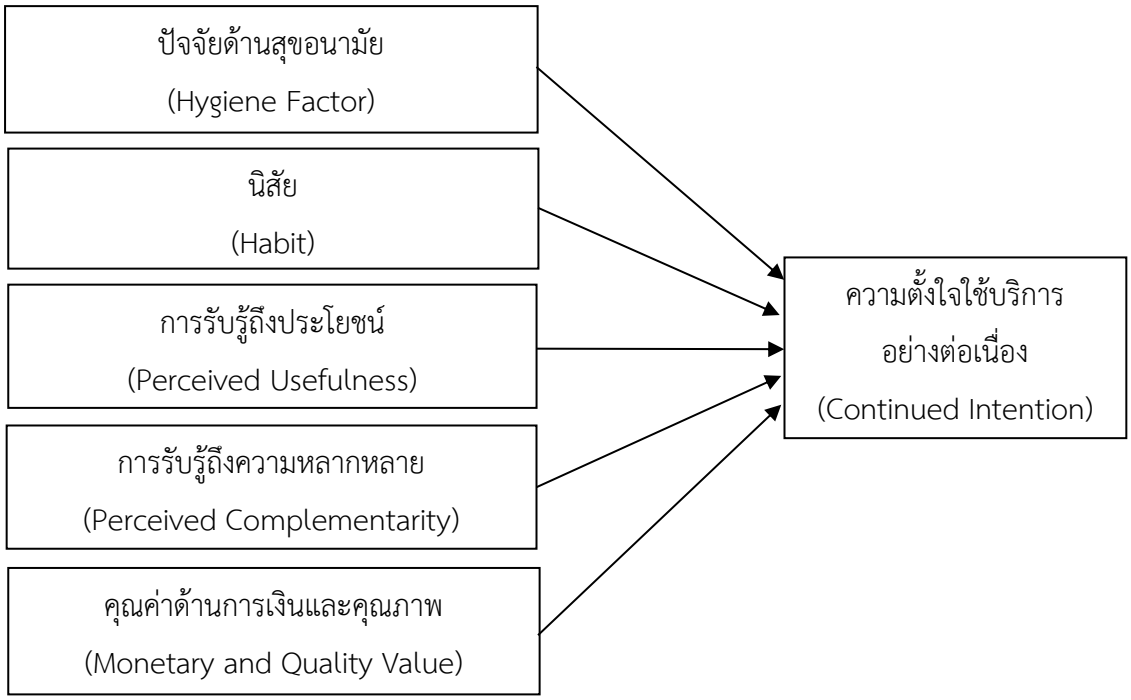

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง ที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ กลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีเป็นประจำ

ขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง (Sample Size) โดยการประมวลแบบสอบถามจากการเก็บ ข้อมูลกับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด และใช้โปรแกรม SPSS V.15 เพื่อหาค่า Partial และนำผลมาคำนวณหา Partial R^2 เท่ากับ 0.05405625 โดยใช้โปรแกรมสถิติสำเร็จรูป G*Power มาคำนวณขนาดตัวอย่าง ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) โดยมีการ กำหนดขนาดอิทธิพลเท่ากับ 0.05405625 ค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ค่าอำนาจประมวล เท่ากับ 0.95 และมีตัวแปรทั้งหมด 5 ตัวแปร จึงคำนวณได้ขนาดตัวอย่างเท่ากับ 261 คน

การสุ่มตัวอย่าง การศึกษาครั้งนี้ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยเลือกเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่ใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีเป็นประจำ โดยการแจกแบบสอบถามทาง Google Form ตามช่องทางสื่อสังคมออนไลน์เป็นเฟซบุ๊กที่มีการแลกเปลี่ยนความคิดเห็นเกี่ยวกับแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี ได้แก่ “แกร็บฟู้ดเดลิเวอรีGrabFood-พูดคุยทั่วไป” “Foodpanda Thailand” และ “ร้านอาหารพาร์ทเนอร์ Lineman Grab Shopee Foodpanda Robinhood” ทั้งนี้ ในแบบสอบถามมีคำถามคัดกรอง (Screening Questions) คือ “ท่านอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลใช่หรือไม่” และ “ท่านใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีเป็นประจำ ใช่หรือไม่” โดยผู้วิจัยจะเก็บรวบรวมเฉพาะข้อมูลที่ตอบว่า “ใช่” ทั้งสองคำถาม เพื่อทำการคัดกรองคุณสมบัติผู้ตอบแบบสอบถาม

เครื่องมือสำหรับงานวิจัย การศึกษาในครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณและใช้แบบสอบถามปลายปิดเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูล ซึ่งประกอบด้วย 3 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วยคำถามเกี่ยวกับ เพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน ความถี่ในการใช้แอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี ช่องทางการเลือกชำระเงิน ค่าใช้จ่ายโดยเฉลี่ยในการใช้บริการในแต่ละครั้ง และแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีที่เลือกใช้บ่อยที่สุด วัดในระดับมาตรวัดนามบัญญัติ (Nominal Scale) และมาตรวัดเรียงลำดับ (Ordinal Scale)

ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง เป็นคำถามที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยด้านสุขอนามัย นิสัย การรับรู้ถึงประโยชน์ การรับรู้ถึงความหลากหลาย และคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพที่ส่งผลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วัดในระดับมาตรวัดอันตรภาค (Interval Scale) 5 ระดับ

ส่วนที่ 3 ความตั้งใจใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล วัดในระดับมาตรวัดอันตรภาค 5 ระดับ

นอกจากนี้ แบบสอบถามที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ยังผ่านการตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยนำแบบสอบถามเสนอแก่ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความสอดคล้อง ความครบถ้วนของเนื้อหา และข้อคำถามให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ของเรื่องที่ศึกษา รวมถึงผ่านการตรวจสอบความ

เชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยมีการนำแบบสอบถามไปทดสอบ (Pilot Test) เก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลที่ใช้บริการแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีเป็นประจำ จำนวน 40 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละตัวแปร เท่ากับ 0.815 – 0.937 และค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามจำนวน 0.937 ตัวอย่างจากการเก็บข้อมูลภาคสนาม เท่ากับ 0.815 – 0.938 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์แอลฟาของครอนบาคทั้งสองกลุ่ม เป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาข้อมูลส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 261 คน ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง มีอายุ 21–30 ปี และมีการศึกษาระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นนักเรียน/นักศึกษา โดยมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,000–25,000 บาท มีการใช้งานแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี มากกว่า 6 ครั้งต่อเดือน มีค่าใช้จ่ายในการใช้งานแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีต่อครั้งเฉลี่ย 101–200 บาท และแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีที่ใช้บ่อยที่สุด คือ LINE MAN

จากผลการทดสอบสมมติฐาน โดยการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ด้านปัจจัยสุขอนามัย (Sig. = 0.016) นิสัย (Sig. = 0.000) การรับรู้ถึงความหลากหลาย (Sig. = 0.044) และคุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ (Sig. = 0.000) โดยนิสัย (β = 0.527) มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมา คือ คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ (β = 0.371) ปัจจัยด้านสุขอนามัย (β = 0.105) และการรับรู้ถึงความหลากหลาย (β = 0.105) ตามลำดับ ในขณะที่การรับรู้ถึงประโยชน์ (Sig. = 0.310) ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์การถดถอยพหุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล

ตัวแปร	ความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง						
	b	S.E.	β	T	Sig.	TLRNC	VIF
ค่าคงที่	0.252	0.250	-	1.007	0.315	-	-
ปัจจัยด้านสุขอนามัย	0.139	0.057	0.105	2.421	0.016*	0.651	1.536
นิสัย	0.443	0.042	0.527	10.504	0.000*	0.488	2.050
การรับรู้ถึงประโยชน์	0.071	0.070	0.053	1.017	0.310	0.456	2.194
การรับรู้ถึงความหลากหลาย	0.130	0.064	0.105	2.028	0.044*	0.457	2.186
คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพ	0.397	0.072	0.371	5.495	0.000*	0.269	3.723

R^2= 0.681, F = 112.076, *p < 0.05

อภิปรายผล

ปัจจัยด้านสุขอนามัยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคให้ความสำคัญกับหลักปฏิบัติด้านสุขอนามัยของร้านอาหารที่ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรี และมีการพิจารณาเลือกใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีของร้านอาหารที่ปฏิบัติตามมาตรฐานสุขอนามัยและมีความสะอาด ผลการศึกษายังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Yao et al. (2023) ซึ่งพบว่า ผู้บริโภคที่มีความเชื่อมั่นในคุณภาพและความปลอดภัยด้านสุขอนามัยของอาหารมีแนวโน้มที่จะกลับมาใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ มาตรฐานด้านความปลอดภัยของอาหารยังมีบทบาทสำคัญในการสร้างความไว้วางใจให้แก่ผู้บริโภค ซึ่งช่วยรักษาฐานลูกค้าในระยะยาวได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในทำนองเดียวกัน งานวิจัยของ Hoyos and Chinelato (2024) ได้เน้นย้ำถึงความสำคัญของการตรวจสอบและรับรองมาตรฐานสุขอนามัยโดยหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ ซึ่งช่วยเสริมสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้กับร้านอาหารและผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรี อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความมั่นใจให้แก่ผู้บริโภคในการเลือกใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ผลการศึกษาดังกล่าวสะท้อนให้เห็นถึงบทบาทของมาตรฐานสุขอนามัยที่ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้บริโภคในระยะสั้น แต่ยังช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนระหว่างผู้บริโภคและผู้ให้บริการ

นิสัยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคมีการใช้แอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีในชีวิตประจำวันบ่อยครั้งจนติดเป็นนิสัย และเมื่อผู้บริโภคต้องการรับประทานอาหาร การใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีถือเป็นตัวเลือกแรกที่ผู้บริโภคต้องการใช้ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในอดีตของ Venkatesh et al. (2003) ซึ่งแสดงให้เห็นว่า นิสัยมีบทบาทสำคัญต่อความตั้งใจของผู้บริโภคในการยอมรับและใช้เทคโนโลยีใหม่ โดยเฉพาะในกรณีที่ผู้บริโภคได้รับประสบการณ์ที่ดีและเกิดความพึงพอใจจากการใช้บริการนั้น ๆ ประสบการณ์เชิงบวกดังกล่าวช่วยสร้างความผูกพันระหว่างผู้บริโภคกับบริการที่ใช้ ซึ่งนำไปสู่การใช้บริการอย่างต่อเนื่องในระยะยาว นอกจากนี้ การศึกษาของ Lim et al. (2021) ยังชี้ให้เห็นว่านิสัยในการสั่งอาหารออนไลน์อย่างสม่ำเสมอมีผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีในอนาคต โดยผู้บริโภคที่เคยใช้บริการบ่อยครั้งและมีประสบการณ์ที่ดีมักจะพัฒนาเป็นผู้ใช้บริการประจำ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างนิสัยที่เกิดจากการใช้บริการซ้ำ ๆ และความตั้งใจในการใช้บริการอย่างต่อเนื่องระยะยาว

การรับรู้ถึงประโยชน์มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ สะท้อนถึงช่องว่างระหว่างความคาดหวังของผู้บริโภคและประสบการณ์การใช้งานจริง โดยผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า แม้ว่าผู้บริโภคจะเห็นถึงประโยชน์พื้นฐาน เช่น การประหยัดเวลาและการเพิ่มความสะดวกสบายด้วยคะแนนที่สูง แต่ได้คะแนนที่น้อยกว่าในเรื่องการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการชีวิตประจำวัน กล่าวได้ว่า การรับรู้ถึงประโยชน์เพียงอย่างเดียวอาจยังไม่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคในด้านที่ลึกซึ้งกว่า เช่น การจัดการคำสั่งซื้ออย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ความน่าเชื่อถือของการให้บริการ ความสามารถในการแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้น รวมถึงการตอบสนองต่อความคาดหวังในเรื่องคุณภาพอาหารและความคุ้มค่า หากแอปพลิเคชันไม่สามารถ

ตอบสนองในประเด็นเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ ความรู้สึกถึงประโยชน์ของบริการก็อาจไม่เพียงพอที่จะกระตุ้นความตั้งใจใช้บริการซ้ำได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตที่พบว่า การรับรู้ประโยชน์และกระแสสังคมไม่ส่งผลต่อการใช้แอปพลิเคชันธนาคารอย่างต่อเนื่องของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร (พิชชญาพร เหมธร และนิตนา ฐานิตธนกร, 2567)

การรับรู้ถึงความหลากหลายมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากในแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีมีรายการสินค้าและอาหารที่หลากหลายให้เลือก รวมถึงมีบริการที่ครบครันให้เลือกใช้ ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ Singh et al. (2021) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความหลากหลายของเมนูอาหารที่แอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีนำเสนอส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของผู้บริโภค ความหลากหลายดังกล่าวช่วยเพิ่มทางเลือกให้กับผู้บริโภค ทำให้สามารถตอบสนองความต้องการที่หลากหลายและเฉพาะเจาะจงของกลุ่มผู้บริโภคได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง ในทำนองเดียวกัน การศึกษาของ Tan et al. (2023) ได้เน้นถึงความสำคัญของความหลากหลายในมุมมองของผู้บริโภค โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกลุ่มผู้บริโภคในเขตเมืองใหญ่ที่มีลักษณะการใช้ชีวิตและความต้องการที่หลากหลาย งานวิจัยดังกล่าวพบว่าความสามารถของผู้บริโภคในการเลือกเมนูที่หลากหลายและตรงตามความต้องการส่วนตัวช่วยส่งเสริมความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำ ความหลากหลายไม่เพียงแต่เพิ่มความพึงพอใจในระยะสั้น แต่ยังช่วยสร้างความเชื่อมั่นและความภักดีต่อบริการในระยะยาว

คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ทั้งนี้ เนื่องจากแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรีมักมีการนำเสนอโปรโมชันหลากหลาย อีกทั้งยังมีค่าบริการที่สมเหตุสมผล ทำให้ผู้บริโภครู้สึกคุ้มค่ากับเงินที่เสียไป และรู้สึกพึงพอใจกับอัตราค่าบริการของแอปพลิเคชันฟู้ดเดลิเวอรี ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Gao et al. (2022) ที่ได้เน้นย้ำว่า คุณภาพอาหารที่ส่งถึงมือผู้บริโภคและความคุ้มค่าด้านการเงินเป็นปัจจัยที่ส่งผลโดยตรงต่อความพึงพอใจและความตั้งใจใช้บริการซ้ำของผู้บริโภค หากผู้บริโภคได้รับบริการที่ตรงตามความคาดหวังทั้งในแง่ของคุณภาพอาหารและราคาที่เหมาะสม ความพึงพอใจที่เกิดขึ้นจะช่วยเสริมสร้างความไว้วางใจและความภักดีต่อผู้ให้บริการ นอกจากนี้ การรักษามาตรฐานของคุณภาพอาหารและการกำหนดราคาที่คุ้มค่า ยังถือเป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างฐานลูกค้าที่มั่นคง นอกจากนี้ Parasuraman et al. (1988) ยังได้กล่าวไว้ว่า การได้รับบริการที่คุณภาพสูงและราคาสมเหตุสมผล ทำให้ผู้รับบริการเกิดความพึงพอใจ ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยส่งเสริมความภักดีต่อผู้ให้บริการ และช่วยกระตุ้นความตั้งใจในการใช้บริการซ้ำในระยะยาว โดยความพึงพอใจนั้นรวมถึงประสบการณ์โดยรวมที่ผู้บริโภคได้รับจากการใช้บริการที่มีความคุ้มค่าอีกด้วย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านสุขอนามัยมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครและปริมณฑล ผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีจึงควรให้ความสำคัญกับมาตรฐานสุขอนามัยในทุกขั้นตอนของการดำเนินงาน เพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจให้แก่ลูกค้า โดยในด้านการดำเนินการ รวมถึงควรเน้นการตรวจสอบและคัดเลือกพันธมิตรผู้ประกอบการร้านอาหารที่มีมาตรฐานสุขอนามัยที่ดี เช่น การดูแลความสะอาดของสถานที่ปรุงอาหาร การจัดเก็บวัตถุดิบที่ถูกสุขลักษณะ และการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัยด้านอาหารอย่างเคร่งครัด ฯลฯ นอกจากนี้ ผลการศึกษา พบว่า ปัจจัยด้านนิสัยมีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง โดยนิสัยการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีในฐานะตัวเลือกแรกเมื่อต้องการรับประทานอาหาร เป็นปัจจัยที่ได้รับความสนใจจากผู้บริโภคมากที่สุด ดังนั้น ผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีจึงควรให้ความสำคัญกับการสร้างพฤติกรรมที่ช่วยกระตุ้นให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีกลายเป็นส่วนหนึ่งในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค ด้วยการพัฒนาประสบการณ์การใช้งานที่ง่ายและสะดวกสบาย โดยออกแบบอินเทอร์เฟซของแอปพลิเคชันให้ใช้งานง่าย พร้อมนำเสนอคุณสมบัติที่ช่วยลดเวลาการตัดสินใจ เช่น ฟังก์ชันคำสั่งซื้อซ้ำ ร้านอาหารที่แนะนำตามพฤติกรรมการใช้งาน หรือโปรโมชันพิเศษสำหรับการใช้บริการซ้ำ

นอกจากนี้ จากผลการศึกษา พบว่า การรับรู้ถึงความหลากหลายเป็นปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะอย่างยิ่งการมีรายการสินค้าและอาหารที่หลากหลาย ฟังก์ชันการใช้งานที่ตอบโจทย์ความต้องการ และบริการที่ครบครันในแอปพลิเคชันที่อยู่ในระดับมาก สร้างความพึงพอใจและกระตุ้นให้ผู้บริโภคกลับมาใช้บริการอย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น เพื่อเพิ่มศักยภาพและสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน ผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีควรขยายความหลากหลายของเมนูอาหารและร้านค้าที่ร่วมรายการ โดยเน้นความครอบคลุมทั้งอาหารประเภทต่าง ๆ เช่น อาหารท้องถิ่น อาหารเพื่อสุขภาพ และอาหารนานาชาติ รวมถึงสินค้าอุปโภคบริโภคที่สอดคล้องกับความต้องการในชีวิตประจำวันของผู้บริโภค และจากผลการศึกษา พบว่า คุณค่าด้านการเงินและคุณภาพเป็นปัจจัยสำคัญที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรีอย่างต่อเนื่อง โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับโปรโมชันที่หลากหลาย ค่าบริการที่สมเหตุสมผล และความคุ้มค่าของเงินที่จ่ายไป สิ่งเหล่านี้สะท้อนถึงความคาดหวังของผู้ใช้งานในด้านการบริหารจัดการต้นทุนและการสร้างประสบการณ์ที่ตอบโจทย์ความต้องการ ดังนั้น ผู้ให้บริการฟู้ดเดลิเวอรีควรให้ความสำคัญกับการเสนอโปรโมชันที่หลากหลายและเหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย เช่น ส่วนลดค่าจัดส่ง โปรโมชันร่วมกับร้านค้า หรือสิทธิพิเศษสำหรับสมาชิก เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้บริโภคเลือกใช้บริการอย่างต่อเนื่อง ในด้านค่าบริการ ควรมีการกำหนดอัตราค่าบริการที่โปร่งใสและสมเหตุสมผล รวมถึงพิจารณาการออกแบบโครงสร้างค่าบริการที่ยืดหยุ่น เช่น ค่าจัดส่งตามระยะทาง หรือการจัดแพ็กเกจสมาชิกที่ให้ส่วนลดพิเศษสำหรับผู้ใช้งานประจำ รวมถึงควรมีการสื่อสารถึงคุณค่าที่ผู้บริโภคจะได้รับผ่านแคมเปญการตลาดที่น่าสนใจและตรงประเด็น เพื่อเสริมสร้างความเชื่อมั่นในบริการและรักษาความสัมพันธ์กับลูกค้าในระยะยาว

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

สำหรับการศึกษาครั้งต่อไป นักวิจัย นักวิชาการ หรือผู้ที่สนใจควรมีการศึกษาในเชิงลึกจากผู้ใช้งานเกี่ยวกับความต้องการและปัญหาที่พบในการจัดการชีวิตประจำวันจากการใช้บริการฟู้ดเดลิเวอรี เพื่อช่วยให้ผู้ให้บริการสามารถพัฒนานวัตกรรมและบริการที่ตรงจุดมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งการรับรู้ถึงประโยชน์ในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการชีวิตประจำวัน รวมถึงควรเพิ่มพื้นที่การศึกษาครอบคลุมพื้นที่อื่นนอกเหนือจากกรุงเทพมหานครและปริมณฑล เช่น เมืองใหญ่ในภูมิภาคต่าง ๆ เพื่อเปรียบเทียบพฤติกรรมผู้บริโภคในพื้นที่ที่มีบริบททางเศรษฐกิจและสังคมที่แตกต่างกัน และเพื่อให้ได้ข้อมูลที่สะท้อนภาพรวมของประเทศมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรใช้วิธีวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) โดยประยุกต์ใช้การวิจัยเชิงปริมาณควบคู่กับการวิจัยเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและมีรายละเอียดที่ครอบคลุมมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567). *อาหารไทย โอกาสธุรกิจสู่ตลาดโลก*. https://www.dbd.go.th/news/21002102567

พิชชญาพร เหมธร และนิตนา ฐานิตธนกร. (2567). การรับรู้ประโยชน์ ความพึงพอใจต่อการใช้เทคโนโลยีกระแสสังคม ความน่าเชื่อถือของระบบบริการ และระบบสนับสนุนการใช้บริการที่ส่งผลต่อการใช้แอปพลิเคชันธนาคารอย่างต่อเนื่องของผู้ใช้บริการในกรุงเทพมหานคร. ใน *งานประชุมวิชาการระดับชาติ สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น ครั้งที่ 10 (TNIAC 2024)*. กรุงเทพฯ: สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น.

ศูนย์วิจัยเศรษฐกิจและธุรกิจ ธนาคารไทยพาณิชย์ (SCB EIC). (2564). *อินไซด์ธุรกิจ Food delivery: เดินหน้าขยายตลาดพร้อมบริการ ที่หลากหลาย*. https://www.scbeic.com/th/ detail/file/product/7906/g3uws6soy7/EIC_Note_Food-delivery_20211102.pdf

Aarts, H., Verplanken, B., & Knippenberg, A. (1998). Predicting behavior from actions in the past: Repeated decision making or a matter of habit? *Journal of Applied Social Psychology, 28*(15), 1355–1374.

Ajzen, I. (1991). The theory of planned behavior. *Organizational Behavior and Human Decision Processes*, *50*(2), 179-211.

Aslam, W., Ham, M., & Arif, I. (2021). Technology at the dining table: Linking perceived value, service recovery, and continuous intention to use food delivery applications. *Revista Brasileira de Gestão de Negócios*, *23*, 600-618.

Chartchawalitsakul, P. (2020). *The service quality affecting customer loyalty toward food delivery service in Thailand*. Independent study Master of Arts in Business and Managerial Economics, Faculty of Economics, Chulalongkorn University.

Chinelato, F. B., & Hoyos Vallejo, C. A. (2024). Operational excellence in online food delivery service: The role of food biosafety measures. *British Food Journal*, *126*(12), 4485-4502.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (Revised Edition). New York: Academic Press.

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly, 13*(3), 319-340.

Dodds, W. B., Monroe, K. B., & Grewal, D. (1991). Effects of price, brand, and store information on buyers' product evaluations. *Journal of Marketing Research, 28*(3), 307-319.

Gao, H., Zhang, Y., Chen, L., & Li, W. (2022). Food quality and monetary value as determinants of repeat usage in food delivery services. *Journal of Consumer Behavior, 21*(4), 456-470.

Gefen, D., Karahanna, E., & Straub, D. W. (2003). Trust and TAM in online shopping: An integrated model. *MIS Quarterly, 27*(1), 51-90.

Hoyos Vallejo, C. A., & Chinelato, F. B. (2024). Delivering trust: How food safety performance drives loyalty across the online ordering journey. *International Journal of Quality & Reliability Management*. *42*(1), 107-121.

Kahn, B. E. (1995). Consumer variety-seeking among goods and services: An integrative review. *Journal of Retailing and Consumer Services, 2*(3), 139-148.

Kim, J., Lee, H., Park, S., & Choi, Y. (2022). The role of hygiene practices in food delivery services: A focus on customer retention. *Journal of Foodservice Business Research, 25*(2), 150-165.

Kurniawan, A. C., Rachmawati, N. L., & Ayu, M. M. (2023). Determinants of satisfaction and continuance intention towards online food delivery service users in Indonesia post the COVID-19 pandemic. *Heliyon, 10*(3), e23298.

Lee, S. O., & Han, H. (2022). Food delivery application quality in customer brand loyalty formation: Identifying its antecedent and outcomes. *International Journal of Hospitality Management*, *107*(5), 103292.

Lim, J., Tan, H., Lee, S., & Ng, W. (2021). Habit formation and future intention: Understanding food delivery services adoption. *International Journal of Consumer Studies, 45*(4), 732-745.

Moon, J., Lee, W., Shim, J., & Hwang, J. (2023). Structural relationship between attributes of technology acceptance for food delivery application system: Exploration for the antecedents of perceived usefulness. *Systems*, *11*(8), 419-439.

Nunnally, J.C. (1978). *Psychometric theory*. (2nd ed.). New York: McGraw-Hil.

Oliver, R. L. (1980). A cognitive model of the antecedents and consequences of satisfaction decisions. *Journal of Marketing Research, 17*(4), 460-469.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERVQUAL: A multiple-item scale for measuring consumer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, *64*(1), 12–40.

Rosenstock, I. M. (1974). Historical origins of the health belief model. *Health Education Monographs*, *2*(4), 328-335.

Sharma, P., Thomas, S., & Paul, J. (2021). Hygiene factors influencing trust in food delivery services. *Journal of Retailing and Consumer Services, 58*, 102283.

Singh, A., Kumar, R., Patel, S., & Sharma, P. (2021). Impact of menu variety on consumer satisfaction and repeat usage of food delivery applications. *Journal of Foodservice Business Research, 24*(4), 275-289.

Smith, J., & Wallace, T. (2020). Enhancing brand loyalty through diverse service offerings in urban food delivery platforms. *Urban Consumer Studies Journal*, *15*(4), 450–472.

Tan, J., Lim, S., Wong, K., & Chua, T. (2023). The role of menu variety in fostering consumer loyalty to food delivery services. *Asia Pacific Journal of Marketing, 15*(2), 112-128.

Tando, A., Kaur, P., Bhatt, Y., Mantymaki, M., & Dhir, A. (2021). Why do people purchase from food delivery apps? A consumer value perspective. *Journal of Retailing and Consumer Services, 63,* 102667.

Thong, J., & Tan, M. (2023). Pandemic-driven habits: The persistence of food delivery usage post-COVID-19. *Journal of Behavioral Economics, 14*(2), 211-225.

Triandis, H.C. (1980). Values, attitudes, and interpersonal behavior. *Nebraska Symposium on Motivation, 27*, 195-259

Venkatesh, V., & Davis, F. D. (2000). A theoretical extension of the technology acceptance model: Four longitudinal field studies. *Management Science*, *46*(2), 186–204.

Verplanken, B., & Wood, W. (2006). Interventions to break and create consumer habits. *Journal of Public Policy & Marketing*, *25*(1), 90-103.

Wang, X., & Lin, Y. (2019). Factors affecting continuous intention to use food delivery services in Taiwan. *Journal of Service Management, 30*(2), 231-250.

Wareebor, S., Suttikun, C., & Mahasuweerachai, P. (2024). Exploring the influence of online restaurant promotions on consumer behavioral intentions. *Journal of Hospitality and Tourism Insights*. *Vol. ahead-of-print No. ahead-of-print.* https://doi.org/10.1108/JHTI-05-2024-0511

Wen, H., Pookulangara, S., & Josiam, B. M. (2022). A comprehensive examination of consumers' intentions to use food delivery apps. *British Food Journal*, *124*(5), 1737-1754.

Wood, W., & Neal, D. T. (2007). A new look at habits and the habit-goal interface. *Psychological Review*, *114*(4), 843-863.

Yao, J., Li, X., Zhou, Q., & Wang, S. (2023). The impact of food hygiene on customer loyalty in delivery services. *International Journal of Hospitality Management, 105*, 103330.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means-end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing*, *52*(3), 2-22.

การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

Subjective Norms, Brand Image, Price-quality Perception, Brand Identity, Brand Loyalty, Seller Reputation and Design Affecting Consumers' Purchase Intention of Nintendo Switch Handheld Consoles in Bangkok

ฐิติมา นาคประสิทธิ์[1] และนิตนา ฐานิตธนกร[2]

Titimar Narkprasit[1] and Nittana Tarnittanakorn[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย[1], คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: titimar.nark@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีความสนใจหรือมีความตั้งใจที่จะซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch จำนวน 301 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อ เครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ภาพลักษณ์ของแบรนด์ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภัคดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบในขณะที่การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง และการรับรู้ด้านราคาและคุณภาพไม่มีผลต่อความตั้งใจ ซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

คำสำคัญ: การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ความตั้งใจซื้อ

Abstract

The study was aimed to identify subjective norms, brand image, price-quality perception, brand identity, brand loyalty, seller reputation, and design affecting consumers' purchase intention of Nintendo Switch handheld consoles in Bangkok. The study was a quantitative approach that employed a questionnaire to collect data from 301 consumers in Bangkok who were either interested in or intended to purchase the Nintendo Switch portable

gaming consoles. Data were analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. The results showed that the factors significantly influencing consumers' purchase intention of Nintendo Switch handheld consoles in Bangkok at the 0.05 level were brand image, brand identity, brand loyalty, seller reputation, and design. Meanwhile, subjective norms and price-quality perception had no significant effect on consumers' purchase intention of Nintendo Switch handheld consoles in Bangkok.

Keywords: Subjective norms, brand image, brand loyalty, purchase intention

บทนำ

ในปัจจุบัน สังคมไทยได้ให้การยอมรับว่า “การเล่นเกม” ไม่เพียงแต่เป็นกิจกรรมเพื่อความบันเทิงเท่านั้น หากยังสามารถสร้างรายได้จำนวนมากจนส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมเกมกลายเป็นหนึ่งในกลไกสำคัญที่มีอิทธิพลต่อเศรษฐกิจของประเทศไทย โดยมีจำนวนผู้เล่นเกมชาวไทยมากถึง 27.8 ล้านคน หรือคิดเป็นประมาณร้อยละ 41 ของประชากรทั้งประเทศ (PeerPower Team, 2022) โดยปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเติบโตของอุตสาหกรรมเกม คือ กระแสความนิยมของกีฬาอีสปอร์ต (E-sport) ซึ่งเปลี่ยนมุมมองของสังคมต่อการเล่นเกมให้เป็นกิจกรรมทางกีฬาอย่างเป็นทางการ และมีจำนวนผู้เล่นและผู้ชมเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง (ลงทุนแมน, 2566) นอกจากนี้ จากผลสำรวจของกรุงเทพธุรกิจ (2567) พบว่า เด็กและเยาวชนในกรุงเทพมหานครร้อยละ 8.1 ใช้เวลาเล่นเกมมากกว่า 8 ชั่วโมงในวันหยุด โดยในช่วงการแพร่ระบาดของโควิด-19 ความนิยมในการเล่นเกมเพิ่มสูงขึ้น เนื่องจากมาตรการเว้นระยะห่างทางสังคมและการทำงานที่บ้าน ส่งผลให้อุตสาหกรรมเกมเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะตลาดเกม Console ซึ่งมีส่วนแบ่งตลาดเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 34.89 ในปี 2563 คิดเป็นมูลค่า 4,785 ล้านบาท (มติชน, 2563) นอกจากนี้ ผู้ผลิตเกม Console รายใหญ่ในปัจจุบันได้แก่ Sony (PlayStation), Microsoft (Xbox) และ Nintendo (Nintendo Switch) ต่างมีจุดเด่นเฉพาะตัว เช่น God of War (PlayStation), Assassin’s Creed Valhalla (Xbox) และ Mario (Nintendo) โดยในปี 2021 ยอดขายทั่วโลกของ Nintendo Switch สูงถึง 103.54 ล้านเครื่องและสร้างรายได้จากเกมกว่า 766.41 ล้านดอลลาร์สหรัฐ (Gematsu, 2022) โดยความนิยมของ Nintendo Switch มาจากความสามารถในการใช้งานได้ 3 โหมด ได้แก่ Handheld, Tabletop และ TV รวมถึงขนาดกะทัดรัดและหน้าจอที่คมชัดซึ่งตรงความต้องการของผู้บริโภคยุคใหม่ (ไทยรัฐออนไลน์, 2564)

ทั้งนี้ เครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ยังคงได้รับความนิยมในหมู่ผู้บริโภคทั่วไป โดยมีปัจจัยหลายประการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อ หนึ่งในปัจจัยสำคัญคือ การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ซึ่งมีอิทธิพลอย่างมีนัยสำคัญต่อพฤติกรรมของผู้บริโภค (Sandve & Øgaard, 2014; Schepers & Wetzels, 2007) โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อครอบครัวหรือเพื่อนมีความนิยมในผลิตภัณฑ์นั้น ผู้บริโภคจะมีแนวโน้มในการเลือกซื้อเพิ่มขึ้น (Hasbullah et al., 2016) อีกปัจจัยหนึ่งที่สำคัญคือ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ซึ่งประกอบด้วย

องค์ประกอบที่สามารถจดจำได้ เช่น สี รูปแบบ และโลโก้ ที่ช่วยแยกแยะผลิตภัณฑ์ในจิตสำนึกของผู้บริโภค (Tarver, 2022) Nintendo Switch ได้รับการจดจำในฐานะเครื่องเกมกึ่งพกพาที่สามารถใช้งานได้ทั้งแบบพกพาและเชื่อมต่อกับโทรทัศน์ ซึ่งมีการใช้งานที่ยืดหยุ่น นอกจากนี้ ชื่อเสียงของผู้ขาย ยังมีส่วนสำคัญในการลดความลังเลของผู้บริโภคและส่งเสริมการตัดสินใจซื้อ โดยเป็นผลสะสมจากความน่าเชื่อถือของบริษัทในระยะยาว (Henslowe, 2012) ขณะเดียวกัน ภาพลักษณ์ของแบรนด์ส่งผลต่อความรู้สึกและการรับรู้ของผู้บริโภคต่อผลิตภัณฑ์ และเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจซื้อ (Mulianto, Widodo, & Wahyuni, 2021; Foster, 2018) รวมถึงความภักดีต่อแบรนด์ เป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมผู้บริโภค โดยผู้บริโภคที่มีทัศนคติที่ดีและประสบการณ์เชิงบวกกับแบรนด์มีแนวโน้มที่จะซื้อซ้ำและยึดมั่นใน แบรนด์นั้น แม้จะมีทางเลือกอื่นในตลาด (Casaló, Flavián & Guinalíu, 2010; Laroche, Habibi & Richard, 2013) ในด้านการออกแบบ นักออกแบบมักใช้สี รูปแบบ และสัญลักษณ์เพื่อกระตุ้นอารมณ์และสร้างความรู้สึกในเชิงจิตวิทยา ซึ่งช่วยเสริมความโดดเด่นของแบรนด์ (Kerr, 2016) และแม้ผลิตภัณฑ์อย่าง Nintendo Switch จะมีราคาสูง แต่ผู้บริโภคยังคงมีความสนใจซื้อหากรับรู้ว่า คุณภาพของผลิตภัณฑ์สอดคล้องกับราคานั้น (Melanie, 2017) สะท้อนให้เห็นถึงการยอมรับในคุณภาพและคุณค่าของแบรนด์ในระดับสูง

จากความเป็นมาที่ได้กล่าวมาข้างต้น ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย ความภักดีต่อแบรนด์ การออกแบบ และการรับรู้ด้านราคาและคุณภาพที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร เพื่อให้ผู้ประกอบการหรือบริษัท ทีดำเนินธุรกิจเกี่ยวข้องกับเครื่องเล่นเกมพกพาสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ ใช้วางแผนการจำหน่ายหรือการออกแบบพัฒนาตัวเครื่องเล่นเกมพกพาให้ตรงตามความต้องการของผู้บริโภค และให้เกิดประสิทธิภาพทางด้านการตลาดมากที่สุดต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการคล้อยตามบุคคลรอบข้าง เอกลักษณ์แบรนด์ ชื่อเสียงของพนักงานขาย ความภักดีต่อแบรนด์ การออกแบบ การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ และภาพลักษณ์ของแบรนด์ที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

การทบทวนวรรณกรรม

การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง (Subjective norms) หมายถึง การที่บุคคลถูกแรงกดดันจากบุคคลหรือจากกลุ่มให้เปลี่ยนแปลงความเชื่อหรือพฤติกรรมให้สอดคล้องตามบรรทัดฐานของบุคคลหรือกลุ่มนั้น ๆ โดยความกดดันที่มี อาจเกิดขึ้นจริงหรืออาจเกิดจากการที่บุคคลคาดคิดไปเองก็ได้ ซึ่งการคล้อยตามไม่ใช่แค่เพียงการแสดงพฤติกรรมให้สอดคล้องกับผู้อื่นเท่านั้น แต่ยังหมายรวมถึงการที่บุคคลถูกอิทธิพลทางใดทางหนึ่งจากสิ่งที่ผู้อื่นกระทำนั่นคือ เมื่ออยู่กับกลุ่มบุคคลจะพยายามแสดงพฤติกรรมหรือความคิดให้สอดคล้องกับบรรทัดฐานของกลุ่ม ซึ่งแตกต่างจากเมื่อตนอยู่คนเดียว (Singh & Verma, 2017) ซึ่งสอดคล้องกับ

Chintunun & Tarnittanakorn (2022) ได้ระบุว่า การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง เป็นการรับรู้ของบุคคลนั้นว่าคนรอบข้างที่มีความสำคัญสำหรับเขาต้องการให้เขาทำพฤติกรรมนั้นหรือไม่ หากรับรู้ว่า คนที่มีความสำคัญต่อเขาได้ทำพฤติกรรมนั้นหรือต้องการให้เขาทำพฤติกรรมนั้นจะมีแนวโน้มที่จะคล้อยตามและทำตาม

ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Brand image) เป็นเสมือนสิ่งที่เกิดขึ้นจากความรู้สึกของแต่ละบุคคลต่อสิ่งต่าง ๆ และมักจะเป็นความรู้สึกที่สร้างขึ้นเองโดยมีข้อเท็จจริงเป็นหลักอ้างอิงอยู่ด้วยอาศัยประสบการณ์ การค้นคว้าหาความรู้ การหลอมรวม และสร้างสรรค์คิดวิเคราะห์สิ่งต่าง ๆ จนทำให้เกิดความเชื่อและการรับรู้ การเข้าใจในสิ่งต่าง ๆ ประกอบกันขึ้นเป็นภาพลักษณ์ของตนเองและแสดงออกในรูปของพฤติกรรม โดยผ่านการคิดและกลั่นกรองของแต่ละคนมาแล้ว จึงทำให้ภาพลักษณ์นั้นมีลักษณะที่เกี่ยวข้องกับจิตใจโดยตรง (Rybaczewska, Sparks & Sułkowski, 2020) ส่วน Keller (1998) มองว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์ เป็นการรับรู้ของผู้บริโภคที่มีต่อตราสินค้าหนึ่งที่เกิดมาจากการเชื่อมโยงต่าง ๆ ที่มีต่อแบรนด์ที่เกิดขึ้นในความทรงจำและความรู้สึกนึกคิดของผู้บริโภค ซึ่งการเชื่อมโยงที่เกิดขึ้นนั้นจะส่งผ่านความหมายเกี่ยวกับตราสินค้าไปสู่ผู้บริโภค โดยการรับรู้นั้น สามารถเป็นได้ทั้งการรับรู้ด้านเหตุผลและด้านอารมณ์ที่มีต่อตราสินค้านั้น ขณะที่ Aaker (2002) มองว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์หรือตราสินค้า เกิดจากความคิดและการจินตนาการของผู้บริโภค และเป็นสิ่งต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับตราสินค้า ซึ่งมีการเชื่อมโยงอยู่ในความทรงจำของผู้บริโภค

การรับรู้คุณค่าด้านราคาและคุณภาพ (Price-quality perception) การรับรู้คุณค่า เป็นการประเมินผลของผู้บริโภคเกี่ยวกับอรรถประโยชน์โดยรวมของผลิตภัณฑ์ โดยตระหนักถึงสิ่งที่ตนได้รับมากับสิ่งที่ตนสูญเสียไปจากพฤติกรรมการบริโภคสินค้าและบริการ (Zeithaml, 1988) นอกจากนี้ Etzel, Walker & Stanto (2001) ได้กล่าวไว้ว่า การรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคา เป็นการเปรียบเทียบระหว่างคุณค่าของผลิตภัณฑ์กับราคาของผลิตภัณฑ์นั้น ถ้าคุณค่าสูงกว่าราคา ผู้บริโภคก็จะตัดสินใจซื้อ ดังนั้น ผู้กำหนดกลยุทธ์ด้านราคาต้องคำนึงถึงการรับรู้คุณค่าของปัจจัยด้านราคาในสายตาของลูกค้า ต้นทุนสินค้าและค่าใช้จ่ายที่เกี่ยวข้อง การแข่งขัน และปัจจัยอื่น ๆ ส่วน Jee (2021) ระบุว่า การรับรู้คุณค่าด้านราคาและคุณภาพหมายถึง การที่ผู้บริโภคยอมจ่ายเงินเพิ่มขึ้นเพื่อให้ได้สินค้าในรุ่นที่ดี เพราะผู้บริโภคมีแนวคิดว่า สินค้าที่มีราคาสูงมักมีคุณภาพที่ดี โดยราคาเป็นตัวบ่งชี้ถึงคุณภาพของสินค้า

เอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand identity) เป็นสิ่งที่ต้องสร้างขึ้นมา เพื่อใช้บ่งบอกถึงตัวตนของแต่ละแบรนด์ว่า มีความแตกต่างจากแบรนด์อื่น ๆ เมื่อเทียบกับสินค้าหรือบริการที่มีความคล้ายคลึงกัน (Krishna & Kim, 2021) ซึ่งสอดคล้องกับการให้ความหมายของ Berger & Luckmann (1967) ที่กล่าวว่า เอกลักษณ์ของแบรนด์ เกิดจากสหสัมพันธ์กันขององค์ประกอบหลาย ๆ องค์ประกอบของตราสินค้า เพื่อบ่งบอกให้ผู้บริโภคทราบว่าสินค้านี้ คือ อะไร เจ้าของตราสินค้าให้คำมั่นสัญญาอะไรกับผู้บริโภคเป้าหมาย เมื่อผู้บริโภคใช้ตราสินค้านั้น เอกลักษณ์ของแบรนด์จะช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค รวมทั้งเจ้าของแบรนด์ ซึ่ง Jean-Noel Kapferer ได้พัฒนาโมเดลขึ้นมาเพื่ออธิบายเกี่ยวกับเอกลักษณ์ของแบรนด์ คือ ปริซึมเอกลักษณ์ของแบรนด์ (Brand identity prism) เพื่อนำไปใช้ในการสร้างหรือการวัดเอกลักษณ์ของแบรนด์หนึ่ง โดยที่มีความเชื่อมโยงกันกับผู้บริโภค การสื่อสารทางการตลาด และการจัดการแบรนด์ ดังนั้น

จึงทำให้โมเดลปริซึมเอกลักษณ์ของแบรนด์นี้ ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัย ในหลากหลายอุตสาหกรรมและตราสินค้ามากมาย อาทิ Apple iPhone, Samsung AXE และ Lifestyle Magazines เป็นต้น เพื่อสร้างความสัมพันธ์ในระยะยาวกับลูกค้า (Pich & Dean, 2015)

ความภักดีต่อแบรนด์ (Brand loyalty) หมายถึง ข้อผูกมัดอย่างลึกซึ้งของผู้บริโภคที่จะให้การอุปถัมภ์สินค้าหรือบริการที่พึงพอใจอยู่อย่างสม่ำเสมอความภักดี นอกจากจะมีส่วนเกี่ยวข้องกับพฤติกรรมการซื้อของผู้บริโภคแล้ว ยังเกี่ยวข้องกับทัศนคติของ ผู้บริโภคที่มีต่อสินค้าและบริการ ซึ่งหากผู้บริโภคมีทัศนคติที่ดีต่อสินค้าและบริการจะก่อให้เกิดความสัมพันธ์ที่ดีในระยะยาวระหว่างผู้บริโภคกับองค์กรแล้วจะส่งผลให้เกิดพฤติกรรมการซื้อซ้ำสม่ำเสมอได้ (Liua & Jiang, 2020) ซึ่งสอดคล้องกับที่ Oliver (1999) กล่าวว่า ความภักดีต่อแบรนด์ เป็นสิ่งที่เกิดจากความรู้สึกดีของผู้บริโภคก่อให้เกิดความผูกพันอย่างลึกซึ้งทำให้เกิดการซื้อซ้ำในสินค้าและบริการในตราสินค้าเดิม ๆ การเปลี่ยนการปฏิบัติจะเกิดขึ้นต่อเมื่อผู้บริโภคได้รับผลกระทบจากสินค้าหรือบริการนั้น ๆ ความภักดีต่อแบรนด์เกิดจากความพอใจของผู้บริโภค ซึ่งมักเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้รับความพอใจอย่างต่อเนื่อง นอกจากนี้ Pearce (1997) กล่าวว่า ผู้บริโภคที่มีค่าต่อธุรกิจมากที่สุด คือ ผู้บริโภคที่มีความซื่อสัตย์ต่อตราสินค้าอย่างมาก และเป็นผู้ที่ใช้สินค้าในปริมาณที่มากด้วย จึงจะทำให้ธุรกิจได้รับผลกำไรในระยะยาว ดังนั้น โปรแกรมการตลาดใด ๆ ที่มุ่งสร้างความซื่อสัตย์ของผู้บริโภคจะต้องมุ่งไปที่ผู้บริโภคกลุ่มที่มีความภักดีต่อแบรนด์ และผู้บริโภคกลุ่มที่ซื้อสินค้าในปริมาณมาก

ชื่อเสียงของผู้ขาย (Seller reputation) เป็นผลมาจากการเห็นกิจกรรมต่าง ๆ ที่แบรนด์จัดขึ้น อาทิ การขายสินค้าหรือบริการ การโฆษณา หรือการจัดอีเว้นท์ต่าง ๆ ซึ่งสามารถก่อให้เกิดประโยชน์ต่อแบรนด์สินค้าและความสำเร็จของธุรกิจ ได้แก่ การสร้างให้เกิดข้อได้เปรียบทางการแข่งขัน การสร้างการรับรู้ในตัวแบรนด์ การสร้างให้เกิดความภักดีในแบรนด์สินค้า โอกาสเพิ่มยอดขายให้ธุรกิจสร้างกำไรที่มากขึ้น การสร้างความน่าเชื่อถือในตลาดและลูกค้า รวมถึงการสร้างคุณค่าให้กับแบรนด์ เป็นต้น (Casedy, 2018) ทั้งนี้ชื่อเสียงที่ดีและการให้บริการที่ดีของตัวแทนจำหน่ายสินค้าหรือบริการ เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญและจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่นเพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อ (Agostini, Bigliardi, Filippelli & Galati, 2021) ส่วน Hwang & Wan (2016) กล่าวว่า ผู้บริโภคจะยอมรับความมีชื่อเสียงของผู้ขายหรือตราสินค้าที่สามารถบ่งบอกถึงสถานะทางสังคมของผู้บริโภคได้ ชื่อเสียงของผู้ขายหรือตราสินค้ายังมีส่วนช่วยให้ผู้บริโภคยอมรับทั้งในด้านราคาของสินค้าที่มีราคาสูง และยังมีอิทธิพลในต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าอย่างต่อเนื่องของผู้บริโภคอีกด้วย หากชื่อเสียงของผู้ขายสินค้าหรือบริการนั้นมีชื่อเสียงที่ดีกว่าผู้ขายอีกแบรนด์

การออกแบบ (Design) หมายถึง แนวทางหรือกระบวนการในการสร้างรูปลักษณ์ ลักษณะภายนอกและองค์ประกอบทางกายภาพของสินค้าให้มีความน่าสนใจ สอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภค และสะท้อนภาพลักษณ์ของแบรนด์ โดยรวมถึงรูปทรง สีสัน วัสดุ พื้นผิว ลวดลาย รวมถึงการจัดวางองค์ประกอบต่าง ๆ ของสินค้า ซึ่งล้วนเป็นปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ของผู้บริโภคและพฤติกรรมการตัดสินใจซื้อ (Gu, Li & Kim, 2021) นอกจากนี้ Rust & Oliver (1994) อธิบายไว้ว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ คือ กิจกรรมการแก้

ปัญหาเพื่อให้บรรลุตามเป้าหมายหรือจุดประสงค์ที่ตั้งไว้มีทั้งที่ออกแบบเพื่อสร้างขึ้นใหม่ให้แตกต่างจากของเดิมหรือปรับปรุงตกแต่งของเดิม ซึ่งเป็นขั้นตอนเบื้องต้นที่จะทำให้กระบวนการในการผลิตสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ประสบผลสำเร็จในตลาดและตรงตามเป้าหมาย อีกทั้ง Perks, Cooper & Jones (2005) ให้เหตุผลว่า การออกแบบ คือ พลังสำคัญของการสร้างนวัตกรรม โดยการออกแบบส่งผลต่อกระบวนการสร้างนวัตกรรมทั้งหมด ตั้งแต่การให้มุมมองใหม่ ๆ กับลูกค้าสู่การนำเสนอผลิตภัณฑ์ที่มีการออกแบบสร้างสรรค์ใหม่

ความตั้งใจซื้อ (Purchase intention) เป็นความพยายามในการซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภค โดยจะขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายประการ เช่น ตราสินค้า ผู้จัดจำหน่าย และเวลา เป็นต้น ซึ่งความตั้งใจซื้อมีผลโดยตรงต่อปริมาณการซื้อสินค้าและบริการจากผู้จัดจำหน่าย และความตั้งใจซื้อของผู้บริโภคมักเกิดขึ้นภายหลังจากที่ผู้บริโภคได้รับรู้ถึงประโยชน์ใช้สอยและคุณค่าของสินค้าและบริการ (Das, 2014) นอกจากนี้ Zeithaml, Parasuraman & Berry (1990) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อ เป็นการแสดงถึงการใช้บริการนั้น ๆ เป็นตัวเลือกแรก และกล่าวได้ว่า ความตั้งใจซื้อเป็นมิติหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดีในเลือกใช้บริการนั้น ๆ จากการวิจัยของ Howard (1994) กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับจิตใจที่บ่งบอกถึงแผนการของผู้บริโภคที่จะซื้อตราสินค้าใดสินค้าหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง โดยความตั้งใจซื้อจะเกิดขึ้นมาจากทัศนคติที่ดีต่อตราสินค้าของผู้บริโภคและความมั่นใจของผู้บริโภคในการประเมินตราสินค้าที่ผ่านมา และ Huang & Benyoucef (2017) พบว่า การตัดสินใจซื้อเป็นสถานการณ์ที่ผู้บริโภคมีความตั้งใจซื้อสินค้าโดยมีการวางแผนล่วงหน้าก่อนตัดสินใจซื้อสินค้า ซึ่งผ่านกระบวนความคิดหลายขั้นตอนในการตัดสินใจซื้อ

กรอบแนวคิด

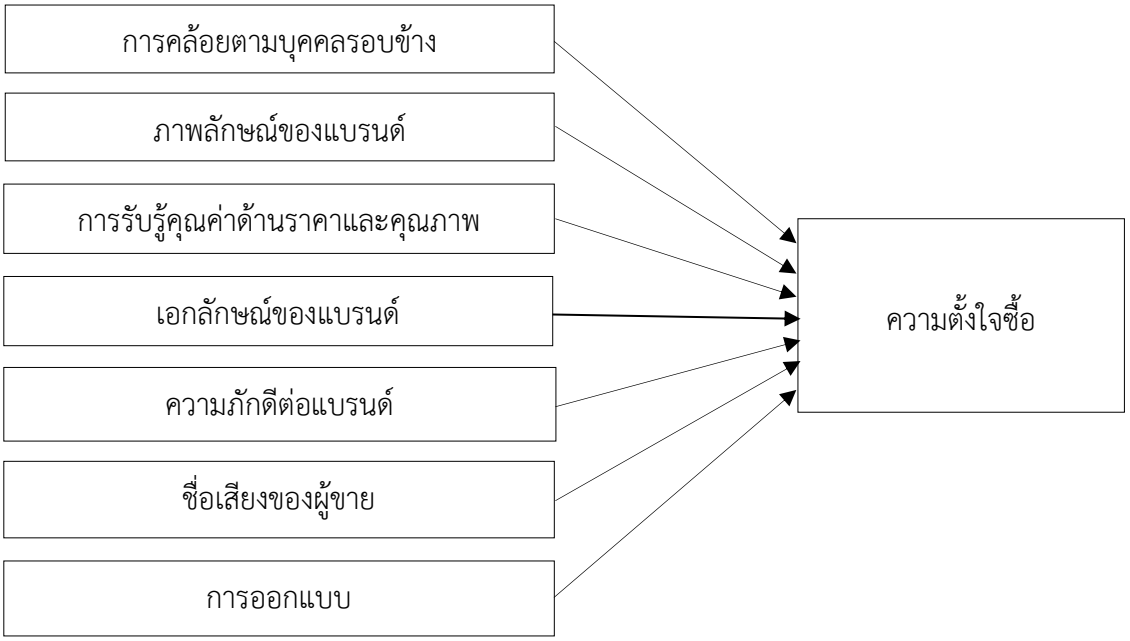

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

กรอบแนวความคิดในข้างต้นได้พัฒนามาจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยมีกรอบแนวคิดการวิจัยที่แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การคล้อยตามบุคคล รอบข้าง จากแนวคิดของ Singh & Verma (2017) ภาพลักษณ์ของแบรนด์ จากแนวคิดของ Rybaczewska, Sparks & Sułkowsk (2020) การรับรู้คุณค่าด้านราคาและคุณภาพ จากแนวคิดของ Jee (2021) เอกลักษณ์ ของแบรนด์ จากแนวคิดของ Krishna & Kim (2021) ความภักดีต่อแบรนด์ จากแนวคิดของ Liua & Jiang (2020) ชื่อเสียงพนักงานขาย จากแนวคิดของ Agostini et al. (2021) การออกแบบ จากแนวคิดของ Gu, Li & Kim (2021) และตัวแปรตาม คือ ความตั้งใจซื้อ จากแนวคิดของ Timothy et al. (2021)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่าง

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ ผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีความสนใจหรือมีความตั้งใจที่จะซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch

ขนาดตัวอย่าง

ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการทดสอบแบบสอบถามกับทางกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด และคำนวณหาค่าของ Partial R^2 เพื่อนำไปประมาณค่าของขนาดตัวอย่างโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) จากการประมาณค่าตัวอย่าง โดยมีค่า Partial R^2 เท่ากับ 0.049729 ค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 0.0523314 ความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทหนึ่ง (α) เท่ากับ 0.10 จำนวนตัวแปรทำนาย เท่ากับ 7 อำนาจการทดสอบ (1-β) เท่ากับ 0.90 จึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 301 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง

สำหรับการสุ่มตัวอย่างในงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive sampling) โดยทำการเลือกกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครที่มีความสนใจหรือมีความตั้งใจที่จะซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ด้วยการจัดทำแบบสอบถามรูปแบบออนไลน์ (Google form) เพื่อส่งให้กับกลุ่มตัวอย่าง ทั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการส่งแบบสอบถามให้แก่กลุ่มผู้ใช้งานสื่อสังคมออนไลน์เฟซบุ๊กของกลุ่มแลกเปลี่ยนข้อมูลเกี่ยวกับเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo โดยมีคำถามที่ใช้ในการคัดกรองตัวอย่าง ได้แก่ “ท่านรู้จักเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ใช่หรือไม่” และ “ท่านมีความสนใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch หรือไม่” หากตอบว่า “ใช่” จึงดำเนินการขอให้กลุ่มตัวอย่างกรอกข้อมูลต่าง ๆ ในแบบสอบถามต่อไป ซึ่งผู้วิจัยได้รวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจนครบ จำนวน 301 ตัวอย่าง ตามที่กำหนด

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามปลายปิด เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล และแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ 1) เป็นคำถามในส่วนของข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน จำนวนชั่วโมงในการเล่นเกม

ในแต่ละวัน และช่องทางที่ใช้ในการเลือกซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch เป็นคำถามที่ใช้มาตรวัดนามบัญญัติและมาตรวัดจัดลำดับ 2) เป็นคำถามเกี่ยวกับการคล้อยตามบุคคลรอบข้าง ภาพลักษณ์ของแบรนด์ การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบ มีลักษณะเป็นคำถามที่ใช้มาตรวัดแบบอันตรภาค และ 3) เป็นคำถามในส่วนของความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch โดยลักษณะของคำถามเป็นคำถามที่ใช้มาตรวัดแบบอันตรภาค นอกจากนี้ แบบสอบถามดังกล่าวได้ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่านได้พิจารณาตรวจสอบความครบถ้วน ความเหมาะสมของเนื้อหาภาษาที่ใช้ รวมถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-objective congruence index: IOC) และมีการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถาม โดยนำไปทดลองแจกให้กับกลุ่มตัวอย่าง (Pilot test) จำนวน 40 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามในแต่ละด้านเท่ากับ 0.655 - 0.879 และกลุ่มตัวอย่างภาคสนามจำนวน 301 ตัวอย่าง มีค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามแต่ละด้านเท่ากับ 0.612 - 0.796 ซึ่งผลของค่าสัมประสิทธิ์ แอลฟาของครอนบาคเป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามกลุ่มตัวอย่าง 301 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ เป็นเพศชาย อายุ 21 - 30 ปี สถานภาพโสด มีการศึกษาในระดับปริญญาตรี ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 15,001 - 30,000 บาท มีการใช้เวลาเล่นเกมต่อวันประมาณ 1-2 ชั่วโมง/ต่อวัน โดยช่องทางการเลือกซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch คือ ร้านตัวแทนจำหน่ายของ Nintendo Switch

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แสดงสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ปัจจัย	ความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch						
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	0.359	0.330		1.088	0.277		
การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง	-0.039	0.036	-0.056	-1.083	0.280	0.820	1.219
ภาพลักษณ์ของแบรนด์	0.176	0.066	0.150	2.683	0.008*	0.708	1.412
การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ	-0.039	0.057	-0.038	-0.685	0.494	0.707	1.415
เอกลักษณ์ของแบรนด์	0.304	0.069	0.249	4.390	0.000*	0. 690	1.450
ความภักดีต่อแบรนด์	0.125	0.061	0.122	2.068	0.040*	0.636	1.572
ชื่อเสียงของผู้ขาย	0.121	0.048	0.139	2.516	0.012*	0.734	1.362
การออกแบบ	0.271	0.071	0.216	3.799	0.000*	0.689	1.451

R^2 = 0.348, F = 22.336, *p<0.05

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (Sig. = 0.008) เอกลักษณ์ของแบรนด์ (Sig. = 0.000) ความภักดีต่อแบรนด์ (Sig. = 0.040) ชื่อเสียงของผู้ขาย (Sig. = 0.012) และการออกแบบ (Sig. = 0.000) โดยเอกลักษณ์ของแบรนด์ (β = 0.249) มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครมากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การออกแบบ (β = 0.216) ภาพลักษณ์ของแบรนด์ (β = 0.150) ชื่อเสียงของผู้ขาย (β = 0.139) และความภักดีต่อแบรนด์ (β = 0.122) ตามลำดับ ในขณะที่การคล้อยตามบุคคลรอบข้าง (Sig. = 0.280) และการรับรู้ด้านราคาและคุณภาพ (Sig. = 0.494) ไม่มีผลต่อผลความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

อภิปรายผล

จากผลการศึกษา พบว่า ภาพลักษณ์ของแบรนด์ เอกลักษณ์ของแบรนด์ ความภักดีต่อแบรนด์ ชื่อเสียงของผู้ขาย และการออกแบบมีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้วิจัยได้นำผลสรุปการวิเคราะห์มาเชื่อมโยงกับแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

ภาพลักษณ์ของแบรนด์มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ได้รับการออกแบบตัวเครื่องเล่นให้มีภาพลักษณ์ที่มีความทันสมัย สวยงาม คล่องตัว และพกพาสะดวก ซึ่งส่งผลต่อความรู้สึกเชิงบวกต่อแบรนด์และผู้บริโภคมีความทรงจำที่ดีและมีทัศนคติเชิงบวกต่อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch จนสามารถกระตุ้นความสนใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภค (Rybaczewsk et al., 2020) ซึ่งสอดคล้องงานวิจัยของ Ling & Tarnittanakorn (2019) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ของสถานที่ท่องเที่ยวและความดึงดูดใจของสถานที่ท่องเที่ยวมีผลต่อการตัดสินใจเดินทางมาท่องเที่ยวที่กรุงเทพมหานครของนักท่องเที่ยวชาวจีน อีกทั้งยังสอดคล้องกับงานวิจัยของหิรัญ หิรัญประทีป (2559) ที่พบว่า ภาพลักษณ์ตราสินค้ามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องสำอางในร้านขายยา เนื่องจากภาพลักษณ์ตราสินค้า สามารถบ่งบอกถึงตัวตนของผลิตภัณฑ์นั้น ๆ และยังสามารถบอกถึงสัญลักษณ์ทางสังคมของตัวผู้บริโภค

เอกลักษณ์ของแบรนด์มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มี การออกแบบสีสันที่ดึงดูดใจและมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัว จึงทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจเลือกซื้อมากกว่าเครื่องเล่นเกมพกพายี่ห้ออื่น (Krishna & Kim, 2021) ซึ่งผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องงานวิจัยของ Pich & Dean (2015) ที่พบว่าการสร้างเอกลักษณ์ของแบรนด์มีความเชื่อมโยงกันกับการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภค จึงทำให้เอกลักษณ์ของแบรนด์ถูกนำมาประยุกต์ใช้กับงานวิจัยในหลากหลายอุตสาหกรรมและตราสินค้า อาทิ Apple iPhone, Samsung AXE เป็นต้น

ความภักดีต่อแบรนด์มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากผู้บริโภคมีพึงพอใจต่อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ทำให้เมื่อตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา มักจะเป็นตัวเลือกแรกและไม่เปลี่ยนใจไปซื้อแบรนด์อื่น อีกทั้ง ยังมีการแนะนำเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ให้แก่ผู้อื่น (Liua & Jiang, 2020) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องงานวิจัยของ Watphuangkeaw & Thiangtam (2018) ที่พบว่า ความภักดีของลูกค้ามีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเรือนของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

ชื่อเสียงของผู้ขายมีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากชื่อเสียงที่ดีของตัวแทนจำหน่าย และการให้บริการที่ดีของตัวแทนจำหน่ายเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch เป็นสิ่งที่ผู้บริโภคจะให้ความสำคัญ และจะถูกนำมาเปรียบเทียบกับคู่แข่งรายอื่น เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อสินค้าเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องงานกับงานวิจัยของ Agostini et al. (2021) ที่พบว่า ชื่อเสียงของผู้ขายเป็นสิ่งสำคัญต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ อีกทั้ง ตลาดออนไลน์กลาง เช่น eBay หรือ Amazon เป็นสื่อสำคัญสำหรับผู้ขายในการสร้างและสื่อสารชื่อเสียงของตนให้ผู้บริโภครับรู้ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ Heski & Steven (2008) ที่พบว่า ชื่อเสียงของผู้ขายถือเป็นทรัพย์สินที่สำคัญ เนื่องจากผู้ซื้อมักจะเลือกผู้ขายโดยพิจารณาจากชื่อเสียงของพวกเขา โดยเฉพาะอย่างยิ่ง เมื่อคุณภาพของสินค้าหรือบริการที่กระทำนั้นยากต่อการวัดผล ผู้ขายจึงคำนึงถึงการสร้างและรักษาชื่อเสียงที่ดีผ่านข้อมูลที่ผู้ซื้อมีเกี่ยวกับผู้ขาย อีกทั้งชื่อเสียงของผู้ขายยังส่งเสริมความภักดีและความไว้วางใจระหว่างลูกค้าและผู้ขาย (Jeffrey, Rosenberg & McCabe, 2018)

การออกแบบมีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้ เนื่องจากการตกแต่งตัวและออกแบบเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มีลวดลายและสีสันที่ทันสมัย เป็นสิ่งจูงใจหรือสร้างแรงกระตุ้นให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจซื้อ (Gu, Li & Kim, 2021) ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องงานวิจัยของ Chen, Luh & Wang (2024) ที่กล่าวว่า การออกแบบผลิตภัณฑ์ กลายเป็นกลยุทธ์การแข่งขันที่สำคัญสำหรับแบรนด์ โดยผู้บริโภคมองหาผลิตภัณฑ์ที่มีเอกลักษณ์เฉพาะตัว ซึ่งสามารถตอบสนองความต้องการเฉพาะของผู้บริโภคได้ รวมถึงยังสอดคล้องกับงานวิจัยของจรรยา ฉลาดแย้ม และนิตนา ฐานิตธนกร (2564) พบว่า สุนทรียภาพในการออกแบบ การรับรู้ประโยชน์ และการใส่ใจในสุขภาพส่งผลต่อความตั้งใจซื้อแอปเปิ้ลวอทช์ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร

นอกจากนี้ จากผลการศึกษา พบว่า การคล้อยตามบุคคลรอบข้างและการรับรู้ด้านราคาและคุณภาพไม่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร ทั้งนี้เนื่องจากผู้บริโภคส่วนใหญ่มีความสนใจซื้อ เครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch จากการที่ได้อ่านรีวิวที่เกี่ยวข้องกับเครื่องเล่นเกมพกพา ในสื่อออนไลน์ต่าง ๆ จึงอาจมีส่วนทำให้การคล้อยตามบุคคลรอบข้างไม่ส่งผลความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภค นอกจากนี้ เครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch เป็นเครื่องเล่นเกมที่มีราคาปานกลางไปจนถึงราคาสูง ซึ่งอาจทำให้ผู้ที่มีความสนใจเกิด

ความรู้สึกลังเลใจในการเลือกซื้อ ทั้งนี้ ในการซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ผู้บริโภคจำเป็นต้องซื้อแผ่นเกมเฉพาะของเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch เท่านั้น ซึ่งจะแตกต่างกับเครื่องเล่นเกมพกพาแบรนด์อื่น ๆ ที่ไม่จำเป็นต้องซื้อแผ่นเกมเฉพาะเครื่องเล่นเกม อีกทั้งในด้านคุณภาพของเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch อยู่ในระดับปานกลางแต่มีราคาค่อนข้างสูง จึงอาจส่งผลทำให้การรับรู้ด้านราคาและคุณภาพไม่มีผลต่อความตั้งใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ซึ่งผลการศึกษาในครั้งนี้สอดคล้องกับ Kunkrom & Tarnittanakorn (2021) ที่พบว่า การรับรู้ความสามารถในการควบคุมพฤติกรรม การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิง และทัศนคติไม่มีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิคจากท้องถิ่นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร แต่ผลการศึกษาในครั้งนี้ขัดแย้งกับ Singh & Verma (2017) ที่พบว่า การคล้อยตามบุคคลรอบข้างมีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการซื้อจริง รวมถึงยังขัดแย้งกับงานของ Chintunun & Tarnittanakorn (2022) ที่พบว่า การคล้อยตามกลุ่มอ้างอิงส่งผลต่อการซื้อสินค้าเลียนแบบแบรนด์เนมของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร อีกทั้งขัดแย้งกับอัมพล ชูสนุก และคณะ (2560) ที่กล่าวว่า เมื่อผู้บริโภครับรู้ว่า ผลิตภัณฑ์ขนมกูลิโกมีรสชาติที่ดีคุ้มค่ากับเงินที่จ่ายไป จึงส่งผลให้ผู้บริโภคพึงพอใจต่อคุณภาพและรสชาติผลิตภัณฑ์

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า ภาพลักษณของแบรนดมีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร มากที่สุด ดังนั้น ธุรกิจร้านเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ควรให้ความสำคัญกับการทำให้เครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มีความน่าเชื่อถือมีชื่อเสียงไปในทางที่ดี โดยมีการพรีเซนต์แนะนำเกี่ยวกับจุดเด่นของเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch แก่ผู้บริโภคที่มีความสนใจในเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch เช่น ตัวเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มีเวลาการใช้การงานในการเล่นเกมที่ยาวนานกว่าเครื่องเล่นเกมพกพาแบรนด์ อื่น ๆ อีกทั้งเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ไม่มีปัญหาเครื่องค้าง แต่มีคุณภาพเสียงที่ชัด และมีคุณภาพจอแสดงผลที่สูงทำให้ผู้เล่นเกิดความรู้สึกสนุกสนาน รวมถึงตัวเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มีความดึงดูดใจผู้บริโภคด้วยขนาดเครื่องเล่นกมพกพากะทัดรัด สามารถพกพาไปเล่นทุกที่ ซึ่งจะทำให้ผู้บริโภคกิดความรู้สึกพึงพอใจในสินค้า และส่วนหนึ่งเป็นผลมาจากภาพลักษณ์ตราสินค้าที่ดี (หิรัญ หิรัญประทีป, 2559)

เอกลักษณของแบรนด์มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร รองลงมา ดังนั้น บริษัท นินเท็นโด จำกัด ควรนำเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มาคอลแลปส์ (Collabs) กับเกมยอดฮิตในตำนาน อาทิ Pokemon, Mario, The Legend of Zelda เป็นต้น ในการนำเอาคาแรคเตอร์ตัวละครในเกมที่ได้รับความนิยมสูงมาออกแบบเป็นลวดลายบนตัวเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ซึ่งมีความเป็นเอกลักษณ์เฉพาะตัวและส่งผลทำให้ผู้บริโภคตัดสินใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch มากกว่าเครื่องเล่นเกมพกพายี่ห้ออื่น (Krishna & Kim, 2021)

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์และสามารถขยายต่อไปในทัศนะที่กว้างขึ้น ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยผู้ที่มีความสนใจ ผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้อง หรือนักวิชาการควรมีการศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่มีผลต่อความตั้งใจเพิ่มเติม เช่น แรงกระตุ้นในการซื้อ (Impulse buying) การโฆษณาที่ตรง เป้าหมาย (Targeted ddvertising) ความคุ้นเคยของแบรนด์ (Brand familiarity) วัตถุนิยม (Materialism) ความรู้ความเข้าใจ (Cognition) เป็นต้น ซึ่งผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องจะได้นำข้อมูลของผลลัพธ์มาประเมินและวิเคราะห์ เพื่อนำมาพัฒนากลยุทธ์การขายให้เหมาะสมกับกลุ่มลูกค้าได้ รวมถึงเป็นการวิเคราะห์ความต้องการในอนาคตของลูกค้าที่มีต่อผลิตภัณฑ์ ซึ่งจะทำให้ลูกค้าเกิดแรงดึงดูดและความสนใจในตัวของผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเปรียบเทียบกับเครื่องเล่นเกมพกพาแบรนด์อื่น ๆ เช่น Asus Rog Ally, Steam Deck OLED, Msi Gaming Handheld Claw หรือ Razer Edge WiFi Gaming Tablet เป็นต้น เพื่อเป็นการรวบรวมข้อมูลจุดเด่น จุดด้อยของแบรนด์คู่แข่งอื่น ๆ ซึ่งจะทำให้เกิดความได้เปรียบในการนำมาพัฒนาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อเครื่องเล่นเกมพกพา Nintendo Switch ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานครต่อไป รวมถึงควรมีการขยายขอบเขตในศึกษาให้กว้างยิ่งขึ้น อาทิ ภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ซึ่งผู้เล่นในภาคดังกล่าวมีการเล่นเกมมากกว่าวันละ 5 ชั่วโมง ซึ่งเป็นสถิติที่สูงกว่าภูมิภาคอื่นอย่างมีนัยสำคัญ (สำนักงาน คณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ, 2565) เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการทำธุรกิจที่เกี่ยวข้องให้สามารถตอบสนองความต้องการของกลุ่มผู้บริโภคที่เป็นเป้าหมายในวงกว้างได้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรุงเทพธุรกิจ (2567). *เด็กไทยเล่นเกมออนไลน์สูงสุดเกิน 8 ชั่วโมง/วัน นำหนึ่งคือ ROV*. https://www.bangkokbiznews.com/social/856162

จรรยา ฉลาดแย้ม และนิตนา ฐานิตธนกร. (2564). การรับรู้ประโยชน์ แรงจูงใจด้านอารมณ์ความรู้สึก ความคุ้มค่าของเงิน สุนทรียภาพในการออกแบบ และการใส่ใจในสุขภาพที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อแอปเปิ้ล วอทช์ (Apple Watch) ของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ สหวิทยาการเอเชียอาคเนย์ ครั้งที่ 8 (SAUNIC 2021)*. นนทบุรี: โรงแรมริชมอนด์ สไตลิส คอนเวนชั่น

ไทยรัฐออนไลน์. (2564). *ช่วงล็อกดาวน์โควิด Nintendo Switch คือเครื่องเล่นเกมที่คนไทยหามากสุด.* https://www.thairath.co.th/news/tech/gadget/1860144

มติชน. (2563). *อุตสาหกรรมเกม โตต่อเนื่อง ปี 63 มูลค่ากว่า 3.4 หมื่นล้าน หนังแอนิเมชั่นหดตัว 50.51%.* https://www.matichon.co.th/economy/news_3044909

ลงทุนแมน. (2566). *อุตสาหกรรมเกม 30,000 ล้าน กำลังสร้างงาน สร้างรายได้ ให้คนไทย.* https://www.longtunman.com/45511

สำนักงานคณะกรรมการสุขภาพแห่งชาติ. (2565). *ผลวิจัยชี้ เด็ก-เยาวชน ติดเกม เฉลี่ย 5 ชั่วโมง/วัน ค่าใช้จ่าย 5,000 บาท/เดือน.* https://www.nationalhealth.or.th/th/node/3006

หิรัญ หิรัญประทีป. (2559). *ภาพลักษณ์และทัศนคติที่ส่งผลต่อการตั้งใจซื้อเครื่องสำอางในร้าน Drugstore ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

อัมพล ชูสนุก, จอมพล เวชการ, ฉวีวรรณ ชูสนุก และ กิตติ เจริญพรพานิชกุล. (2560). อิทธิพลของการรับรู้คุณค่าด้านราคา และด้านคุณภาพต่อความไว้วางใจ ความพึงพอใจ การบอกต่อ และการกลับมาซื้อซ้ำของผู้บริโภคสินค้าไทยกูลิโกะในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารบริหารธุรกิจศรีนครินทรวิโรฒ, 8,* 13-26

Aaker, D. A. (2002). *Building strong brands*. New York: Bath Press

Agostini, L., Bigliardi, B., Filippelli, S., & Galati, F. (2021). Seller reputation, distribution and intention to purchase refurbished products. *Journal of Cleaner Production, 316*(2021), 128296.

Berger, P., & Luckmann, T. (1967). *The social construction of reality: A treatise in the Sociology of Knowledge*. NY: Doubleday

Casaló, V, L., Flavián, C., & Guinalíu, M. (2010). Relationship quality, community promotion and brand loyalty in virtual communities: Evidence from free software communities. *International Journal of Information Management, 30,* 357-367

Casedy, M. (2018). An empirical investigation of the relationship between personality traits, brand reputation, and fashion consciousness of Generation Y. *Australasian Marketing Journal, 24*(4), 242-249

Chen, T., Luh, D., & Wang, J. (2024). Product family modeling technology for customized cosmetic packaging design based on basic-element theory. *Journal of Dermatologic Science and Cosmetic Technology, 12*, 100002.

Chintunun, C., & Tarnittanakorn, N. (2022). Subjective norm and continued use affecting purchase decision of counterfeit luxury brand products of consumers in Bangkok. In *the 9th SAU Interdisciplinary Conference 2022.* Bangkok: Southeast Asia University.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (Rev. Ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

Das, G. (2014). Linkages of retailer personality, perceived quality and purchase intention with retailer loyalty: A study of Indian non-food retailing. *Journal of Retailing and Consumer Services, 21*(2014), 407–414.

Etzel, M. J., Walker, B. J., & Stanton, W. J. (2001). *Marketing* (12th ed.). Boston: McGraw-Hill.

Foster, B. (2018). *The Influence of service quality on aircraft's brand image in Bandung, Indonesia. Journal of International Business Research and Marketing, 3,* 19-24.

Gematsu. (2022). *Nintendo Switch ทำยอดขายทั่วโลกรวม 103.54 ล้านเครื่อง!* https://www.techoffside.com/2022/02/.

Gu, Q., Li, M., & Kim, S. (2021). The role of nostalgia-evoking stimuli at nostalgia - themed restaurants in explaining benefits, consumption value and post purchase behavioral intention. *Journal of Hospitality Management, 96*(6/7), 102955.

Hasbullah, A, N., Osman, A., Abdullah, S., N, Salahuddin, N, S., Ramlee, F, N., & Soha, M, H. (2016). *The relationship of attitude, subjective norm and website usability on consumer intention to purchase online: Evidence of Malaysian youth*. *Procedia Economics and Finance, 35,* 493 – 502.

Henslowe, P. (2012). *The art and science of public relations.* Jakarta: Erlangga.

Heski, B. I., & Tadelis, S. (2008). Seller reputation. *Foundations and Trends in Microeconomics, 4*(4), 273–351.

Howard, J. A. (1994). *Buyer behavior in marketing strategy*. United States of America: Prentice Hall.

Huang, Z., & Benyoucef, M. (2017). The effects of social commerce design on consumer purchase decision-making: An empirical study. *Electronic Commerce Research and Applications*, *25*(1), 40-58.

Hwang, J., & Wan, W. (2016). Examining strategies for maximizing and utilizing brand reputation in the luxury cruise industry. *Tourism Management, 42,* 242-259.

Jee, T.W. (2021). *The perception of discount sales promotions – A utilitarian and hedonic perspective*. Swinburne University Technology.

Jeffrey, S., Rosenberg, S., & McCabe, B. (2018). Corporate social responsibility behaviors and corporate reputation. *Emerald Group Publishing Limited, 15*(3), 395-408.

Keller, L. K. (1998). *Strategic brand management: Building, measuring, and managing brand equity.* New Jersey: Prentice Hall.

Kerr, L. (2016). *How design affects consumer decisions*. Retrieved from https://thecyphersagency.com/how-design-affects-consumer-decisions/

Krishna, A., & Kim, S. (2021). Exploring the dynamics between brand investment, customer investment, brand identification, and brand identity fusion. *Journal of Business Research, 137*(2021), 267-277.

Laroche, M., Habibi, M.R. & Richard, M.O. (2013). The effects of social media based brand communities on brand community markers, value creation practices, brand trust and brand loyalty. *Computers in Human Behavior, 28,* 1755-1767.

Ling, Z., & Tarnittakorn, N. (2018). Life style, destination trust, destination personality, destination image, and destination attachment affecting decision to visit Bangkok of Chinese tourists. In *The 5th SAU National Interdisciplinary Conference 2018.* Nothaburi: Richmond Stylish Convention Hotel.

Liua, C. H., & Jiang, J. F. (2020). Assessing the moderating roles of brand equity, intellectual capital and social capital in Chinese luxury hotels. *Journal of Hospitality and Tourism Management, 43*(2020), 139-148.

Melanie. (2017). *How your pricing strategy affects customer satisfaction.* https://www.unleashedsoftware.com/pricing-strategy-affects-customer-satisfaction

Mulianto, M, B., Widodo, J., & Wahyuni, S. (2021). *Pengaruh brand image (citra merek) terhadap keputusan pembelian konsumen pada smartphone Samsung*. *Jurnal Administrasi Bisnis., 6,* 110-114.

Nunnally, J. C. (1978). An overview of psychological measurement. *Clinical Diagnosis of Mental Disorders: A Handbook, 1(*1), 97-146.

Oliver, R., L. (1999). Whence consumer loyalty. *Journal of Marketing, 63*, 33-44.

Pearce, R., D. (1997). *Global competition and technology.* London: Macmillan.

PeerPower Team. (2022). *เส้นทางระดมทุนคราวด์ฟันดิงกับ SHIN-A Service*. https://www.Peerpower.co.th/blog/our-journey-with-shin-a-service

Perks, H., Cooper, R., & Jones, C. (2005). Characterizing the role of Design in new product development: An empirically derived taxonomy. *Journal of Product Innovation Management, 22*(2), 111 - 127.

Pich, C., & Dean, D. (2015). Political branding: sense of identity or identity crisis? An investigation of the transfer potential of the brand identity prism to the UK Conservative Party. *Journal of Marketing Management, 31*(11-12), 1353-1378.

Rares, A., & Jorie, R. J. (2015). *The effect of the price, promotion, location, brand image and quality products towards the purchase decision of consumers at Bengkel Gaoel Store Manado Town Square*. *Journal of Business Research, 137*(2021), 267-277.

Rust, R. T., & Oliver, R. L. (1994). *Service quality: Insights and managerial implications from the frontier.* New York: Sage.

Rybaczewska, M., Sparks, L., & Sułkowski, L. (2020). *Consumers' purchase decisions and employer image*. University of Social Sciences.

Sandve, A., & Øgaard, T. (2014). *Exploring the interaction between perceived ethical obligation and subjective norms, and their influence on CSR-related choices. Tourism Management, 42,* 177–180.

Schepers, J., & Wetzels, M. (2007). *A meta-analysis of the technology acceptance model: Investigating subjective norm and moderation effects*. *Information & Management, 44,* 90–103.

Singh, A., & Verma, P. (2017). Factors influencing Indian consumers' actual buying behaviour towards organic food products. *Journal of Cleaner Production, 167*, 473-483.

Tarver. (2022). *Brand identity: What it is and how to build one*. https://www.Investopedia.com/terms/b/brand-identity.asp

Timothy, H. J., Sujin, B. Natasha, M., & Ohbyung, K. (2021). The impact of user perceptions of AR on purchase intention of location-based AR navigation systems. *Journal of Retailing and Consumer Services, 61*, 102575.

Watphuangkeaw, K., & Thiangtam, S. (2018). The influence of corporate social responsibility and store loyalty to purchase intention of furniture of consumers in Bangkok. *VRU Research and Development Journal Humanities and Social Science, 13*(1), 236-243.

Zeithaml, V. A. (1988). Consumer perceptions of price, quality, and value: A means end model and synthesis of evidence. *Journal of Marketing, 52*(3), 2–22.

Zeithaml, V. A., Berry, L. L., & Parasuraman, A. (1990). An empirical examination relationship in an extended service quality model. *Serbian Journal of Management, 7*(2), 203 – 218.

อิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับเทคโนโลยี ที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

The Influence of Electronic Word-of-Mouth Communication and the Acceptance of Technology Affecting Consumers' Purchase Intention for OPPO Smartphones in Phanat Nikhom District, Chonburi Province

หมิงเจ๋อ หลี่[1] และนิตนา ฐานิตธนกร[2]

Mingze Li[1] and Nittana Tarnittanakorn[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

บัณฑิตวิทยาลัย[1], คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[2]

E-mail: limingze222@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ และการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี งานวิจัยเป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีความสนใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี จำนวน 200 คน เก็บรวบรวมข้อมูล โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา และการวิเคราะห์ความถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท มีความสนใจหรือตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO เพราะภาพลักษณ์และค่านิยมของแบรนด์ มีงบประมาณในการซื้อสมาร์ตโฟน 10,001 – 15,000 บาท และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านเว็บไซต์ นอกจากนี้ ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ต การยอมรับเทคโนโลยี ด้านอิทธิพลทางสังคม ด้านแรงจูงใจด้านความชอบ และด้านมูลค่าราคาส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ การยอมรับเทคโนโลยี ความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน

Abstract

This study aimed to identify the influence of electronic word-of-mouth (eWOM) communication and technology acceptance on consumers' purchase intention for OPPO

smartphone products in Phanat Nikhom District, Chonburi Province. The study is a quantitative approach. The sample consists of 200 consumers who are interested in purchasing OPPO smartphones in Phanat Nikhom District, Chonburi Province. Questionnaires were implemented to collect the data and analyzed using descriptive statistics and multiple regression analysis. The findings indicated that most respondents were male, aged between 31 and 40 years, held a bachelor's degree, and were single. The majority worked in private companies with an average monthly income of 25,001 – 35,000 Baht. Their interest or intention to purchase OPPO smartphones was influenced by brand image and values. The respondents' budget for purchasing a smartphone ranged between 10,001 – 15,000 Baht, and they primarily received information about OPPO smartphones through websites. Moreover, the hypothesis testing results revealed that electronic word-of-mouth communication—particularly internet-based eWOM—along with technology acceptance factors such as social influence, hedonic motivation, and price value, significantly impacted consumers' purchase intention of OPPO smartphones in Phanat Nikhom District, Chonburi Province with statistical significance of .05.

Keywords: Electronic word-of-mouth communication, technology acceptance, purchase intention, smartphone

บทนำ

ปัจจุบันสมาร์ตโฟนได้เข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันจนอาจกล่าวได้ว่า สมาร์ตโฟนเป็นเสมือนปัจจัยพื้นฐานในชีวิตลำดับที่ 5 ซึ่งหมายความว่า สมาร์ตโฟนมีความสำคัญเป็นอย่างยิ่งต่อมนุษย์และส่งผลกระทบให้เกิดการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ในสังคมปัจจุบัน โดยเฉพาะการเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและอำนวยความสะดวกในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ และสมาร์ตโฟนยังกลายเป็นอุปกรณ์ที่เข้ามาช่วยตอบสนองการทำงานแทนที่คอมพิวเตอร์ได้อีกด้วย รวมถึงช่วยสร้างความยืดหยุ่นในการทำงานและความสมดุลระหว่างชีวิตงานและการพักผ่อน ดังนั้น สมาร์ตโฟนจึงกลายมาเป็นปัจจัยที่ช่วยในการตอบสนองไลฟ์สไตล์ของคนในยุคปัจจุบันได้อย่างเหมาะสม ทั้งนี้ จากการสำรวจพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์มือถือของคนไทย พบว่า อุปกรณ์มือถือทั่วโลกปัจจุบันเป็นสมาร์ตโฟนถึงร้อยละ 76.9 แต่ยังมีอีกกว่าร้อยละ 19.5 ที่ยังใช้โทรศัพท์แบบปุ่มกดแบบเดิม และแนวโน้มการเป็นเจ้าของโทรศัพท์มือถือทั่วโลกนั้นมีมากกว่าคนละ 1 เครื่อง ค่าเฉลี่ยในการเป็นเจ้าของโทรศัพท์มือถือทั่วโลกอยู่ที่ร้อยละ 104.6 ส่วนชาวไทยนั้นสูงถึงร้อยละ 136.5 (ฟิวเจอร์สปริตไทยแลนด์, 2565)

นอกจากนี้ ยอดขายสมาร์ตโฟนในประเทศไทยของปี 2566 พบว่า Samsung ครองส่วนแบ่งตลาดสูงสุดในไทยที่ 21% รองลงมาตามลำดับ ได้แก่ OPPO อยู่ที่อันดับ 2 ที่ 18% ส่วน Vivo อยู่อันดับ 3 ที่ 14%

ขณะที่ไอโฟนจาก Apple มีตัวเลขเติบโตสูงสุดในไทยเมื่อปีที่แล้ว มีส่วนแบ่งการตลาดอยู่อันดับ 4 ที่ 13% อันดับ 5 เป็น Xiaomi ที่ 12% อันดับ 6 เป็น Realme ที่ 10% และสุดท้ายเป็น Infinix ที่ 4% ส่วนระดับภูมิภาค อินโดนีเซียยังคงเป็นตลาดสมาร์ตโฟนที่ใหญ่ที่สุดในเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ รองลงมาคือ ฟิลิปปินส์ ไทย เวียดนาม และมาเลเซีย ตามลำดับ นอกจากนี้ ยังพบว่า ตลาดสมาร์ตโฟนในอาเซียนเติบโตสวนทางกับตลาดในจีนและสหรัฐอเมริกาที่ชะลอตัวลง ทำให้แบรนด์สมาร์ตโฟนต่างหันมาสนใจตลาดเกิดใหม่อย่างอาเซียนที่มีแนวโน้มการเติบโตที่ดี โดยผลสำรวจของ Canalys บริษัทวิเคราะห์ตลาดเทคโนโลยี พบว่า ตลาดสมาร์ทโฟนเอเชียตะวันออกเฉียงใต้มีการเติบโตประมาณ 7% ในปี 2567 ซึ่งเป็นอัตราที่รวดเร็วกว่าตลาดทั่วโลกที่เติบโตประมาณ 3% ในขณะที่ตลาดจีนขยายตัว 1% และตลาดอเมริกาเหนือทรงตัว (เวิร์คพ้อยท์ทูเดย์, 2567)

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติ (2566) ซึ่งสำรวจสถานการณ์การมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือนของประชากรไทย พบว่า มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยมีผู้ใช้อินเทอร์เน็ต 59.0 ล้านคน สำหรับการใช้โทรศัพท์มือถือผู้ใช้โทรศัพท์มือถืออยู่ที่ 62.9 ล้านคน ผลการสำรวจยังพบว่ากรุงเทพมหานครมีผู้ใช้โทรศัพท์มือถือสูงที่สุด ร้อยละ 97.8 รองลงมา คือ ภาคกลาง ร้อยละ 96.0 ส่วนภาคที่ใช้ต่ำที่สุด คือ ภาคเหนือ ร้อยละ 91.8. นอกจากนี้ จากการศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้งานอินเทอร์เน็ตซึ่งเป็นผู้บริโภคยุคใหม่ พบว่า ผู้บริโภคในปัจจุบันนิยมการซื้อของออนไลน์บนมือถือสูงถึง 50.9% และอย่างน้อยจะมีการซื้อของออนไลน์บนมือถือสัปดาห์ละครั้ง และพบว่า ผู้หญิงที่มีอายุระหว่าง 35-44 ปี เป็นกลุ่มที่ซื้อของออนไลน์บนมือถือมากที่สุด อีกทั้ง ผลสำรวจยังพบว่า 95% ของลูกค้าหรือผู้บริโภคในปัจจุบันจะอ่านบทรีวิวออนไลน์ต่าง ๆ ผ่านสมาร์ตโฟนก่อนที่จะตัดสินใจเดินทางไปร้านนั้นๆ แสดงให้เห็นว่า อิทธิพลของสมาร์ตโฟนเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจของผู้บริโภคยุคใหม่ (สปริงนิวส์, 2567) ซึ่งสอดคล้องกับผลการสำรวจที่พบว่าผู้ใช้บริการซื้อสินค้าออนไลน์ในอำเภอชลบุรี ส่วนใหญ่นิยมใช้โทรศัพท์เป็นอุปกรณ์ในการสั่งซื้อสินค้าออนไลน์มากที่สุด (บัณฑิต จ้อยลี, 2564) ทั้งนี้ อำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เป็นพื้นที่เป้าหมายในการศึกษา เนื่องจากอำเภอพนัสนิคมมีการพัฒนาและส่งเสริมการลงทุนในระดับท้องถิ่น โดยมีโครงการที่มุ่งเน้นการพัฒนาเมืองให้เป็นเมืองน่าอยู่อย่างชาญฉลาดและส่งเสริมการลงทุนในพื้นที่ และมีพื้นที่ติดกับนิคมอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ คือ นิคมอุตสาหกรรมอมตะซิตี้ สมาร์ทซิตี้ ชลบุรี

ทั้งนี้ การสื่อสารสารแบบปากต่อปาก ได้รับการยอมรับว่า เป็นรูปแบบที่สำคัญของการส่งเสริมการขายที่มีประสิทธิภาพ และมีผลต่อการซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก สามารถตอบสนองความต้องการของธุรกิจและผู้บริโภคได้ในเวลาเดียวกัน โดยการสื่อสารกันแบบปากต่อปาก เป็นผลมาจากความสัมพันธ์เชิงบวกระหว่างผู้บริโภคกับตราสินค้า (East et al., 2017) และจากวิวัฒนาการของอินเทอร์เน็ตทำให้รูปแบบดั้งเดิมของการสื่อสารแบบปากต่อปากเปลี่ยนแปลงไปสู่การสื่อสารปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word of Mouth: eWOM) เป็นการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารอย่างรวดเร็ว ซึ่งนับเป็นปรากฏการณ์ที่นักการตลาดได้พยายามใช้ประโยชน์จากศักยภาพเหล่านี้ในการทำการตลาดแบบบอกต่อ (ดารินทร์ จิตสุวรรณ, 2561) โดยการสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ สามารถกระทำได้หลากหลายช่องทาง ได้แก่ ทางอินเทอร์เน็ต อีเมล ทางวิดีโอออนไลน์ และทางเครือข่ายสังคม เป็นต้น ซึ่งการสื่อสารแบบปากต่อปากบนสื่อ

ออนไลน์ เป็นคำกล่าวใด ๆ ก็ตามในเชิงบวกและเชิงลบที่ลูกค้าทั้งในอดีต ปัจจุบัน และอนาคต เป็นผู้กล่าวออกมาเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการนั้น ๆ โดยที่ผู้อื่นสามารถรับรู้ได้ผ่านสื่อออนไลน์ ซึ่งเป็นสารจากผู้ที่มีความน่าเชื่อถือจะมีอิทธิพลต่อผู้บริโภคมากกว่าสารจากการโฆษณาทั่วไป (Hennig-Thurau et al., 2004) เนื่องจากผู้บริโภคต้องการข้อมูลในทุกขั้นของการซื้อสินค้า นับตั้งแต่การเกิดขึ้นของอินเทอร์เน็ตและการยอมรับสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ลักษณะการค้นหาข้อมูลจึงเปลี่ยนแปลงไปและทำให้ผู้บริโภคสามารถตัดสินใจได้อย่างชาญฉลาด (สปริงนิวส์, 2567) นอกจากนี้ การเกิดแพลตฟอร์มที่หลากหลายเพื่อพูดคุยเกี่ยวกับผลิตภัณฑ์ ให้คะแนนผลิตภัณฑ์ รวมถึงเขียนรีวิวผลิตภัณฑ์นับว่า เป็นข้อมูลที่มีค่าจากผู้บริโภครายหนึ่งที่แบ่งปันไปยังผู้บริโภครายอื่น (Rani & Shivaprasad, 2018) ซึ่งการสื่อสารแบบปากต่อปากของผู้บริโภคนั้น มีผลต่อความตั้งใจซื้อสินค้าและบริการของผู้บริโภคเป็นอย่างมาก (Archer-Brown et al., 2017)

นอกจากนี้ เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร ได้เข้ามามีบทบาทต่อชีวิตประจำวันเป็นอย่างมาก ซึ่งต้องยอมรับว่า เทคโนโลยีการสื่อสารแบบไร้สายได้กลายเป็นปัจจัยสำคัญประการหนึ่งต่อการดำรงชีวิตไปแล้ว จากความก้าวหน้าของเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในปัจจุบันส่งผลต่อการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรมการใช้โทรศัพท์เคลื่อนที่ที่มีการใช้งานเพิ่มมากขึ้น โดยการยอมรับเทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) นั้น ผู้บริโภคจะมีความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม อิทธิพลทางสังคม แรงจูงใจความรับผิดชอบ และมูลค่าราคา (Venkatesh, Thong & Xu, 2012) และสอดคล้องงานวิจัยของ Wijaya & Susilo (2021) ซึ่งผลการศึกษา พบว่า การยอมรับเทคโนโลยีและความไว้วางใจในตราสินค้ามีผลในเชิงบวกกับความตั้งใจในการซื้อสินค้าของผู้บริโภค

จากที่กล่าวมาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า ปัจจุบันการสื่อสารผ่านอินเทอร์เน็ตและเครือข่ายออนไลน์กลายมาเป็นช่องทางการสื่อสารที่ผู้บริโภคใช้กันอย่างแพร่หลาย เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญต่อการดำเนินชีวิตในปัจจุบัน และปัจจัยใดที่เป็นองค์ประกอบที่สำคัญที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ของผู้บริโภค จึงทำให้ผู้วิจัยสนใจที่จะศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี เพื่อเป็นประโยชน์แก่ผู้ประกอบธุรกิจโทรศัพท์มือถือและผู้ประกอบการที่สนใจในธุรกิจสามารถนำข้อมูลไปประยุกต์ใช้สำหรับการกำหนดกลยุทธ์การสื่อสารทางการตลาด เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภคได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาอิทธิพลของการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์และการยอมรับเทคโนโลยีที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Word of Mouth: eWOM) เป็นกลยุทธ์ที่เน้นในเรื่องของการรับรู้ตราสินค้าของผู้บริโภค โดยการบอกต่อทั้งตั้งใจหรือไม่ตั้งใจทำให้เกิดการขยายตัวของข้อมูลอย่างรวดเร็วเหมือนไวรัส โดยใช้สื่อสังคมออนไลน์ต่าง ๆ ได้แก่ อีเมล เฟซบุ๊ก ติ๊กต็อก ฯลฯ (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน), 2562) ได้กล่าวถึงความหมายของการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ว่า นอกจากนี้ การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ยังรวมถึงการแบ่งปันประสบการณ์และการเผยแพร่ข้อมูลอย่างไม่เป็นทางการไปยังบุคคลอื่น โดย การใช้อินเทอร์เน็ตและทำให้เกิดการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ เป็นการแสดงความคิดเห็นหรือข้อเสนอแนะเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการที่อยู่บนสื่อสารสังคมออนไลน์ในรูปแบบต่าง ๆ (นิจกานต์ หนูอุไร และสานิตย์ ศรีชูเกียรติ, 2558) ทั้งนี้ eWOM เป็นช่องทางการสื่อสารที่สำคัญที่ช่วยส่งเสริมให้ผู้บริโภคแบ่งปันความคิดเห็นและความรู้ได้ โดยผู้บริโภคสามารถโพสต์ความคิดเห็นและคำวิจารณ์เกี่ยวกับสินค้าในเว็บบล็อก แหล่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ พื้นที่แสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์วิจารณ์ เป็นต้น (Cheung & Thadani, 2010) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ซึ่งประกอบด้วย การสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Internet WOM) การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอีเมล (E-mail WOM) การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางวิดีโอออนไลน์ (Online VDO WOM) และการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางเครือข่ายสังคม (Social Network WOM) (Henning-Thurau et al., 2004)

การยอมรับเทคโนโลยี (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) เป็นการตัดสินใจนำเทคโนโลยีไปใช้ จนเมื่อแน่ใจว่า เทคโนโลยีนั้นสามารถให้ประโยชน์อย่างแน่นอน จึงทำให้เกิดการลงทุนและการยอมรับตามมา โดยระยะเวลาในการตัดสินใจยอมรับนั้น ไม่มีกำหนดแน่นอนตายตัวขึ้นอยู่กับลักษณะของเทคโนโลยีและตัวบุคคล อีกทั้งการนำเทคโนโลยีมาใช้งานทำให้แต่ละบุคคลมีประสบการณ์ ความรู้และทักษะในการใช้งานเพิ่มมากขึ้น (เกวรินทร์ ละเอียดดีนันท์ และนิตนา ฐานิตธนกร, 2559) นอกจากนี้ เมื่อบุคคลได้ทดลองใช้งานและเกิดประโยชน์เกิดการเปลี่ยนแปลงในด้านต่าง ๆ เกิดความมั่นใจจากประสบการณ์จริงรับรู้ถึงความง่ายต่อการใช้งาน สามารถก่อให้เกิดการกลับมาใช้บริการซ้ำอีกครั้ง (Chu & Chu, 2011) ทั้งนี้ Venkatesh, Morris, Davis & Davis (2003) ได้นำพื้นฐานความสัมพันธ์ของแต่ละทฤษฎีมารวมเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับการใช้เทคโนโลยี โดยมี 4 ปัจจัยหลัก ประกอบด้วย ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectation) ความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) และอิทธิพลของสังคม (Social Influence) ซึ่งส่งผลต่อความตั้งใจแสดงพฤติกรรม และปัจจัยด้านสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน (Facilitating Conditions) ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อพฤติกรรมการใช้งาน นอกจากนี้ ยังมีตัวแปรเสริมที่เป็นส่วนขยายที่ช่วยเพิ่มเติมความถูกต้องของการพยากรณ์การยอมรับและใช้งานเทคโนโลยี ประกอบด้วย เพศ อายุ ประสบการณ์ และความสมัครใจในการใช้งาน แต่ที่ผ่านมาไม่นิยมนำตัวแปรเสริมเข้ามาใช้ในงานวิจัย นอกจากนี้ Venkatesh et al. (2012) ได้พัฒนาทฤษฎีการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี เพื่อให้เกิดความเหมาะสม และเป็นการให้ความสนใจในบริบทการใช้งานของผู้บริโภคมากยิ่งขึ้น และพบว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผล

ต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม คือ ความคาดหวังในประสิทธิภาพ ความคาดหวังในความพยายาม อิทธิพลทางสังคมสภาพสิ่งอำนวยความสะดวกในการใช้งาน แรงจูงใจด้านความชอบ มูลค่าราคา และความเคยชิน สำหรับการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ศึกษาถึงการยอมรับและการใช้เทคโนโลยี ซึ่งประกอบด้วย 1) ความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Performance Expectation) 2) ความคาดหวังในความพยายาม (Effort Expectancy) 3) อิทธิพลทางสังคม (Social Influence) 4) แรงจูงใจด้านความชอบ (Hedonic Motivation) และ 5) มูลค่าราคา (Price Value)

ความตั้งใจซื้อ (Purchase Intention) หมายถึง แผนในการซื้อสินค้าหรือบริการที่เฉพาะเจาะจงในเวลาที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งความตั้งใจซื้อนั้นเป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพในการทำนายขั้นตอนในการซื้อ โดยถูกวัดและนำมาใช้โดยนักการตลาดเพื่อใช้ในการพยากรณ์ยอดขายและส่วนแบ่งทางการตลาด (Hosein, 2012) นอกจากนี้ Zeithaml, Berry & Parasuraman (1996) ได้กล่าวว่า ความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค เป็นกระบวนการที่เกี่ยว ข้องกับจิตใจที่บ่งบอกถึงแผนการของผู้ประกอบธุรกิจที่จะซื้อตราสินค้าใดสินค้าหนึ่งในช่วงเวลาใดเวลาหนึ่ง ระยะเวลาที่เปรียบเทียบสินค้าก่อนการซื้อ รวมถึงสภาวะทางเศรษฐกิจที่ส่งผลในการตั้งใจซื้อ ราคาและความแตกต่างของผลิตภัณฑ์ของคู่แข่ง การโฆษณาผลิตภัณฑ์ การส่งเสริมการขาย รวมถึงสถานที่ที่ซื้อ และเงื่อนไขในการซื้อผลิตภัณฑ์ นอกจากนี้ ความตั้งใจซื้อ ยังเป็นการแสดงความรู้ความเข้าใจและความสนใจของบุคคลที่มีพฤติกรรมต่อสินค้าชนิดหนึ่ง และถือว่า เป็นพฤติกรรมที่เกิดขึ้นทันทีการมีเจตคติในเชิงบวกต่อสินค้าถือเป็นจุดเริ่มต้นที่ดี เพราะจะก่อให้เกิดพฤติกรรมต่อความตั้งใจซื้อ (Hwang, Lee, Diddi & Karpova, 2016) ทั้งนี้ Zeithaml et al. (1996) ได้กล่าวถึงองค์ประกอบของความตั้งใจซื้อไว้ว่า ความตั้งใจซื้อเป็นการแสดงถึงการใช้บริการนั้น ๆ เป็นตัวเลือกแรก และกล่าวได้ว่า ความตั้งใจซื้อเป็นมิติหนึ่งที่แสดงให้เห็นถึงความจงรักภักดี ซึ่งประกอบด้วย 4 มิติ ได้แก่ 1) ความตั้งใจซื้อ คือ การที่ผู้ประกอบธุรกิจเลือกใช้บริการนั้น ๆ เป็นตัวเลือกแรก ซึ่งสิ่งนี้สามารถสะท้อนถึงพฤติกรรมการซื้อของผู้ประกอบธุรกิจได้ 2) พฤติกรรมการบอกต่อ คือ การที่ผู้ประกอบธุรกิจพูดถึงแต่เรื่องที่ดีเกี่ยวกับผู้ให้ บริการและการบริการ รวมถึงแนะนำและกระตุ้นให้บุคคลอื่นสนใจและมาใช้บริการนั้น ซึ่งสามารถนำมาวิเคราะห์ความจงรักภักดีของผู้ประกอบธุรกิจที่มีต่อผู้ให้บริการ 3) ความอ่อนไหวต่อปัจจัยด้านราคา คือ การที่ผู้ประกอบธุรกิจไม่มีปัญหาเมื่อผู้ให้บริการขึ้นราคา และผู้ประกอบธุรกิจยอมจ่ายในราคาที่สูงกว่าที่อื่นหากการบริการนั้นสามารถตอบสนองความพึงพอใจได้ และ 4) พฤติกรรมการร้องเรียน คือ การที่ผู้ประกอบธุรกิจร้องเรียนเมื่อเกิดปัญหา อาจจะร้องเรียนกับผู้ให้บริการ บอกต่อคนอื่นหรือส่งเรื่องไปยังหนังสือพิมพ์ ส่วนนี้เป็นการวัดถึงการตอบสนองต่อปัญหาของผู้ประกอบธุรกิจ

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ผู้บริโภคที่มีความสนใจและมีความตั้งใจที่จะเลือกซื้อสมาร์ตโฟน OPPO และพักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ขนาดตัวอย่าง ผู้วิจัยได้กำหนดขนาดตัวอย่าง โดยการทดสอบแบบสอบถามกับทางกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 40 ชุด และคำนวณหาค่าของ Partial R^2 เพื่อนำไปประมาณค่าของขนาดตัวอย่างโดยการใช้โปรแกรมสำเร็จรูป G*Power ซึ่งเป็นโปรแกรมที่สร้างจากสูตรของ Cohen (1977) ซึ่งผ่านการตรวจสอบและรับรองคุณภาพจากนักวิจัยเป็นจำนวนมาก เพื่อสำหรับการกำหนดขนาดตัวอย่างให้ถูกต้องและทันสมัย (นงลักษณ์ วิรัชชัย, 2555) จากการประมาณค่าตัวอย่างโดยมีค่าขนาดอิทธิพล (Effect Size) เท่ากับ 0.22108 โดยคำนวณจากค่าตัวอย่าง 40 ชุด ความน่าจะเป็นของความคลาดเคลื่อนในการทดสอบประเภทหนึ่ง เท่ากับ 0.5 จำนวนตัวแปรทำนายเท่ากับ 9 อำนาจการทดสอบ (1- β) เท่ากับ 0.95 จึงได้ขนาดตัวอย่างจำนวน 116 ตัวอย่าง ซึ่งผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจากตัวอย่างสำรองเพิ่มรวมทั้งสิ้นจำนวน 200 ตัวอย่าง

การสุ่มตัวอย่าง สำหรับงานวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) โดยแจกแบบสอบถามและทำการเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้บริโภคที่มีความสนใจและมีความตั้งใจที่จะเลือกซื้อสมาร์ตโฟน OPPO และพักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ทั้งนี้ ในแบบสอบถามจะประกอบด้วยคำถามคัดกรอง ได้แก่ “ท่านพักอาศัยอยู่ในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ใช่หรือไม่” และ “ท่านมีความสนใจและมีความตั้งใจที่จะเลือกซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ใช่หรือไม่” เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย โดยผู้วิจัยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ตอบแบบสอบถามที่มีการตอบว่า “ใช่” ทั้ง 2 คำถาม

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา เป็นแบบสอบถามปลายปิดที่ผ่านการทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ได้พิจารณาตรวจสอบความครบถ้วน ความเหมาะสมของเนื้อหาภาษาที่ใช้ รวมถึงความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Item-objective Congruence Index: IOC) จากผลการประเมินข้อคำถามในแบบสอบถามจำนวน 43 ข้อ โดยผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน พบว่า ค่าของดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (IOC) ของ 43 ข้อคำถามแต่ละข้อมีค่า 0.79 – 0.86 คะแนน และมีค่าคะแนนโดยรวมเท่ากับ 0.82 (กัลยา วานิชย์บัญชา, 2551) และความเชื่อมั่น (Reliability) โดยนำไปทดลองแจกให้กับกลุ่มตัวอย่างจำนวน 40 ชุด และนำมาวิเคราะห์ความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม พบว่า คำถามในแต่ละด้านมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.896 – 0.946 ซึ่งเมื่อนำไปใช้กับกลุ่มตัวอย่างภาคสนาม จำนวน 200 ชุด พบว่าแบบสอบถามในแต่ละด้านมีระดับความเชื่อมั่นอยู่ระหว่าง 0.746 – 0.859 ซึ่งมีระดับความเชื่อมั่นเป็นไปตามเกณฑ์ (Nunnally, 1978)

ผลการศึกษา

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามที่ทำการสำรวจจำนวน 200 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศชาย อายุระหว่าง 31 – 40 ปี มีระดับการศึกษาปริญญาตรี สถานภาพโสด ส่วนใหญ่เป็นพนักงานบริษัทเอกชน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 25,001 – 35,000 บาท มีความสนใจหรือตั้งใจซื้อ

สมาร์ตโฟน OPPO เพราะภาพลักษณ์และค่านิยมของแบรนด์ มีความสนใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ในช่วงราคา 10,001 – 15,000 บาท และได้รับข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านเว็บไซต์

ตารางที่ 1 การวิเคราะห์แสดงสัมประสิทธิ์การถดถอยเชิงพหุของปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

ปัจจัย	ความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO						
	b	S.E.	β	t	Sig.	Tolerance	VIF
ค่าคงที่	-1.331	0.483		-2.753	0.006*		
การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์							
- ผ่านทางอินเทอร์เน็ต	0.337	0.047	0.311	7.190	0.000*	0.730	1.369
- ผ่านทางอีเมล	0.029	0.038	0.028	0.750	0.454	0.973	1.028
- ผ่านทางวิดีโอออนไลน์	0.066	0.035	0.077	1.901	0.059	0.826	1.211
- ผ่านทางเครือข่ายสังคม	0.041	0.040	0.041	1.029	0.305	0.845	1.183
การยอมรับเทคโนโลยี							
- ความคาดหวังในประสิทธิภาพ	-0.058	0.056	-0.044	-1.037	0.301	0.746	1.340
- ความคาดหวังในความพยายาม	0.027	0.033	0.034	0.801	0.424	0.776	1.288
- อิทธิพลทางสังคม	0.068	0.033	0.084	2.059	0.041*	0.819	1.221
- แรงจูงใจด้านความชอบ	0.709	0.035	0.853	20.162	0.000*	0.765	1.307
- มูลค่าราคา	0.107	0.044	0.113	2.443	0.015*	0.639	1.565

R^2 = 0.750, F = 63.194, *p<0.05

ผลการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ พบว่า ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ต (Sig. = 0.000) การยอมรับเทคโนโลยี ด้านอิทธิพลทางสังคม (Sig. = 0.041) ด้านแรงจูงใจด้านความชอบ (Sig. = 0.000) และด้านราคา (Sig. = 0.015) โดยที่การยอมรับเทคโนโลยี ด้านแรงจูงใจด้านความชอบ (β = 0.853) ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มากที่สุด รองลงมา ได้แก่ การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ต (β = 0.311) การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านราคา (β = 0.113) และการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านอิทธิพลทางสังคม (β = 0.084) ตามลำดับ ในขณะที่การสื่อสารแบบปากต่อปาก

ผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอีเมล (Sig. = 0.454) ด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางวิดีโอออนไลน์ (Sig. = 0.059) และด้านการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางเครือข่ายสังคม (Sig. = 0.305) การยอมรับเทคโนโลยี ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพ (Sig. = 0.301) และด้านความคาดหวังในความพยายาม (Sig. = 0.424) ไม่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี

อภิปรายผลการวิจัย

การสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ ทั้งนี้เนื่องจากการสื่อสารเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านทางอินเทอร์เน็ตสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถให้ข้อมูลได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และมีรายละเอียดที่ชัดเจนเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO และทำให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO นอกจากนี้ การที่ธุรกิจได้มีการนำเสนอสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านช่องทางอินเทอร์เน็ตอย่างสม่ำเสมอ จนทำให้ผู้บริโภคเกิดการรับรู้ จะทำให้ผู้บริโภคเกิดการสื่อสารและแชร์ข้อมูลเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านทางอินเทอร์เน็ตมากขึ้น และส่งผลให้ผู้บริโภครายอื่น ๆ เกิดความตั้งใจซื้อได้ โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของณิชาภา จงประกายทอง (2563) ที่พบว่า ปัจจัยด้านการบอกต่อแบบปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตของผู้บริโภคส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมแคลเซียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร

การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอีเมลไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านทางอีเมลจำนวนมาก จึงทำให้ผู้บริโภคอาจจะไม่มีเวลาในการเปิดอีเมลหรืออีเมลข้อมูลเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO อาจจะถูกส่งไปถังขยะ (Trash หรือ Junk Mail) จึงทำให้ผู้บริโภคไม่ได้รับข้อมูลดังกล่าว จึงทำให้การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอีเมลยังไม่สามารถสร้างความน่าเชื่อถือหรือจูงใจให้ผู้บริโภคเกิดความสนใจหรือความตั้งใจซื้อได้ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ขัดแย้งกับแนวคิดของ Teng et al. (2017) ที่ได้กล่าวว่า กลยุทธ์ทางการตลาดที่มีประสิทธิภาพและประหยัดค่าใช้จ่าย โดยการสื่อสารแบบปากต่อปากหรือการบอกต่อเป็นรูปแบบการสื่อสารที่ไม่เป็นทางการเกิดขึ้นจากการที่ผู้บริโภคได้ใช้สินค้าหรือบริการแล้วเกิดความพึงพอใจ จึงมีการบอกต่อจากบุคคลหนึ่งไปยังบุคคลอื่นผ่านสื่อช่องทางอิเล็กทรอนิกส์ เช่น อีเมล เป็นต้น

การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางวิดีโอออนไลน์ไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะผู้บริโภคไม่ได้ให้ความสำคัญต่อการโฆษณาหรือการนำเสนอสมาร์ตโฟนผ่านรูปวิดีโอออนไลน์ เนื่องจากอาจจะมีการถูกตัดต่อหรือโฆษณาชวนเชื่อได้ ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ขัดแย้งกับแนวคิดของจันทรรัตน์ เนาสราญ (2556) ได้กล่าวว่า การใช้คลิปวิดีโอในการสื่อสารที่เป็นที่นิยมมากที่สุดทำให้เกิดเป็นการบอกต่อโดยการอัปโหลดวิดีโอ

ที่ถ่ายมาลงบนอินเทอร์เน็ต ซึ่งมักจะได้รับความนิยมจากคนที่ได้ชมจนกระทั่งเกิดเป็นกระแสทำให้เกิดการบอกต่อ โดยมีการส่งต่อคลิปวิดีโอให้กับบุคคลอื่น ๆ และขัดแย้งกับผลการวิจัยของ Papadopoulou et al. (2012) ที่พบว่า การใช้วิดีโอออนไลน์ในการส่งผ่านข้อมูลหรือบอกต่อข้อมูลเกี่ยวกับสินค้าหรือบริการ สามารถแสดงรูปภาพสินค้าหรือบริการจริงได้โดยละเอียด พร้อมทั้งมีเสียงและภาพเคลื่อนไหวประกอบที่ดึงดูดความสนใจของผู้ชม และสามารถประชาสัมพันธ์ข้อมูลสินค้าหรือบริการได้อย่างครบถ้วนและชัดเจน ซึ่งสามารถเชิญชวนผู้บริโภคให้เกิดการตัดสินใจซื้อได้เป็นอย่างดี

การสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางเครือข่ายสังคมไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะเครือข่ายสังคมออนไลน์ในปัจจุบันมีจำนวนมากและเป็นช่องทางให้ผู้บริโภคได้เสนอแนะข้อคิดเห็นเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน ซึ่งส่วนใหญ่เป็นข้อมูลความคิดเห็นส่วนบุคคลซึ่งยังไม่ผ่านการตรวจสอบข้อเท็จจริง จึงอาจจะมีผลทำให้ผู้บริโภคไม่ให้ความสำคัญต่อการศึกษาหาข้อมูลผ่านทางเครือข่ายสังคม ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ขัดแย้งกับแนวคิดของ Cheung & Thadani (2010) กล่าวว่า ผู้บริโภคสามารถโพสต์ความคิดเห็นและคำวิจารณ์เกี่ยวกับสินค้าในเว็บบล็อก แหล่งเครือข่ายสังคมออนไลน์ พื้นที่แสดงความคิดเห็น และเว็บไซต์วิจารณ์ เพื่อให้ผู้บริโภครายอื่นได้เข้ามาศึกษาข้อมูลเพิ่มเติม และขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Papadopoulou et al. (2012) ที่พบว่า การสื่อสารปากต่อปากทางอิเล็กทรอนิกส์ผ่านทางเครือข่ายสังคมออนไลน์ เป็นการบอกต่อข้อมูลสินค้าหรือบริการ ซึ่งสามารถเข้าถึงกลุ่มลูกค้าได้หลากหลายและทั่วถึง สะดวกและรวดเร็ว ช่วยให้การตัดสินใจเลือกสินค้าหรือบริการได้ง่ายยิ่งขึ้น

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านความคาดหวังในประสิทธิภาพไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO เป็นแบรนด์ที่มีชื่อเสียง รวมถึงมีคุณสมบัติและประสิทธิภาพในการทำงานที่มีมาตรฐานได้รับการยอมรับและได้รับความเชื่อถือจากผู้บริโภคอยู่แล้ว จึงอาจจะทำให้ความคาดหวังในประสิทธิภาพไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งผู้บริโภคอาจจะตั้งใจซื้อด้วยความชื่นชอบและความพึงพอใจส่วนบุคคล รวมถึงความเชื่อถือที่มีต่อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ขัดแย้งกับผลการศึกษาของ Martinez & McAndrews (2023) ที่พบว่า การที่ผู้บริโภคใช้ M-payment เพื่อช่วยในการทำธุรกรรมได้แม่นยำและสะดวกยิ่งขึ้น ก่อให้เกิดความคาดหวังด้านประสิทธิภาพมุ่งเน้นไปที่ประโยชน์ ประสิทธิภาพ และการประหยัดเวลาของเทคโนโลยีสำหรับผู้ใช้

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านความคาดหวังในความพยายามไม่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งไม่สอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ อาจเป็นเพราะสมาร์ตโฟนมีการใช้งานอย่างแพร่หลายมายาวนาน จึงทำให้ผู้บริโภคมีความคุ้นชินเป็นอย่างดีกับการใช้งานสมาร์ตโฟน จึงทำให้ผู้บริโภคไม่ต้องใช้ความพยายามในการเรียนรู้ระบบสมาร์ตโฟน อีกทั้งสมาร์ตโฟนหลายแบรนด์ในปัจจุบันมีรูปแบบการใช้งานที่คล้ายคลึงกัน ทำให้ผู้บริโภคไม่จำเป็นที่จะต้องค้นคว้าหรือ

ศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการใช้งานสมาร์ตโฟนในรุ่นปัจจุบัน ซึ่งงานวิจัยในครั้งนี้ ไม่สอดคล้องกับผลการศึกษาของ Ameen et al. (2022) ที่พบว่า ความคาดหวังของความพยายามมีผลต่อความตั้งใจทำธุรกรรมผ่าน M-pay ของผู้บริโภค

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านอิทธิพลทางสังคมมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากในปัจจุบัน ผู้บริโภคให้ความสนใจกับการเลือกซื้อสมาร์ตโฟนตามพรีเซนเตอร์ที่ตนเองชื่นชอบ เพื่อเป็นการสนับสนุนการขายให้กับธุรกิจ จึงทำให้อิทธิพลทางสังคม เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อของผู้บริโภค โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Venkatesh et al. (2012) ได้กล่าวว่า การรับรู้ว่าปัจจัยทางสังคมหรือบรรทัดฐานทางสังคม เช่น บุคคลใกล้ชิด ครอบครัว หรือเพื่อน เป็นต้น ซึ่งมีการใช้งานเทคโนโลยีในการสื่อสารหรือทำงานจะส่งผลให้บุคคลรอบข้างเกิดการเรียนรู้และสนใจที่จะใช้เทคโนโลยีเหล่านั้น และสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของชนิกา กิจกุลธนันต์ และนิตนา ฐานิตธนกร (2561) ที่พบว่า การสื่อสารแบบปากต่อปาก ด้านอิทธิพลทางสังคมมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโมบายแบงค์กิ้งมากที่สุด

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านแรงจูงใจด้านความชอบมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากรูปทรงและการออกแบบของผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO มีความโดดเด่น สวยงาม ทันสมัย และเป็นเอกลักษณ์ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Venkatesh et al. (2012) ที่กล่าวว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม คือ แรงจูงใจด้านความชอบหรือความพึงพอใจที่ได้รับจากการใช้งานเทคโนโลยี และสอดคล้องกับงานวิจัยในอดีตของ Shaw & Sergueeva (2019) ที่พบว่า แรงจูงใจด้านความชอบ ถือเป็นส่วนเสริมทางทฤษฎีที่สำคัญที่สุดของการยอมรับเทคโนโลยี เนื่องจากได้รวมองค์ประกอบทางอารมณ์ที่จำเป็นมากเข้ากับการยอมรับเทคโนโลยีที่เน้นการรับรู้เป็นส่วนใหญ่ โดยเปลี่ยนการมุ่งเน้นจากแรงจูงใจภายนอกของผู้ใช้ไปเป็นแรงจูงใจภายในของเทคโนโลยีผู้บริโภค แรงจูงใจด้านความชอบ จึงเป็นความสนุกสนานหรือความพึงพอใจที่ได้มาจากการใช้เทคโนโลยี และเป็นปัจจัยสำคัญในการยอมรับและความตั้งใจใช้เทคโนโลยีของผู้บริโภค

การยอมรับเทคโนโลยี ด้านมูลค่าราคามีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานวิจัยที่ตั้งไว้ เนื่องจากหากผู้บริโภคได้มีการเปรียบเทียบคุณสมบัติของสมาร์ตโฟน OPPO กับแบรนด์ค่ายๆ และมีความคิดว่า สมาร์ตโฟน OPPO มีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับราคา รวมถึงอะไหล่และอุปกรณ์เสริมของสมาร์ตโฟน OPPO มีราคาที่เหมาะสม โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับแนวคิดของ Venkatesh et al. (2012) ได้กล่าวว่า ปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อความตั้งใจในการแสดงพฤติกรรม คือ ราคา โดยผู้บริโภคมีการเปรียบเทียบความคุ้มค่าระหว่างค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นในการใช้เทคโนโลยีกับประโยชน์ที่จะได้รับจากการใช้งาน และสอดคล้องกับผลการศึกษาในอดีต ที่พบว่า ตำแหน่งทางการตลาด ความไว้วางใจ และราคามีผลต่อความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์ออร์แกนิคจากท้องถิ่นของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร (Kunkrom & Tarnittanakorn, 2021) รวมถึงสอดคล้องกับ Alalwan et

al. (2016) ที่พบว่า ด้วยระดับราคาที่เป็นบวกที่สูงขึ้น ลูกค้าจะมีความกระตือรือร้นมากขึ้นในการนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ ในทางกลับกัน ลูกค้าจะต้องมองว่า การใช้เทคโนโลยีมีข้อได้เปรียบและมีประโยชน์มากกว่าต้นทุนทางการเงินที่จ่ายไป ที่สำคัญกว่านั้น สิ่งอำนวยความสะดวกและทรัพยากรที่จำเป็น (เช่น บริการ 4G สมาร์ตโฟน Wi-Fi) เพื่อเรียกใช้บริการธนาคารบนมือถือสามารถลดต้นทุนทางการเงินของลูกค้าได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการศึกษา พบว่า การยอมรับเทคโนโลยี ด้านแรงจูงใจด้านความชอบมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี มากที่สุด โดยผู้บริโภคให้ความพึงพอใจต่อระบบปฏิบัติการของสมาร์ตโฟน OPPO ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการได้ มากที่สุด ดังนั้น ผู้ผลิตหรือผู้ประกอบการที่เกี่ยวข้องกับสมาร์ตโฟน ควรคำนึงถึงการออกแบบผลิตภัณฑ์ให้มีความโดดเด่น สวยงามทันสมัย และเป็นเอกลักษณ์ รวมถึงควรมีการพัฒนาระบบปฏิบัติการของสมาร์ตโฟน OPPO ที่สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้บริโภค เพื่อที่จะกระตุ้นแรงจูงใจที่มีความชอบอยู่แล้ว ให้เกิดความตั้งใจซื้อผลิตภัณฑ์สมาร์ตโฟน OPPO ต่อไป นอกจากนี้ การยอมรับเทคโนโลยี ด้านมูลค่าราคาส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยผู้บริโภคให้ความคิดเห็นต่อเทคโนโลยีของสมาร์ตโฟน OPPO ที่ได้รับจากการซื้อหรือใช้ผลิตภัณฑ์มีความคุ้มค่าและเหมาะสมกับราคา มากที่สุด ดังนั้น ผู้ประกอบการควรมีกำหนดราคาของสมาร์ตโฟน OPPO ให้ผู้บริโภคสามารถเข้าถึงได้ทุกกลุ่ม มีการนำเทคโนโลยีที่ทันสมัยเข้ามาปรับใช้ในสมาร์ตโฟน ระบบปฏิบัติงานที่มีความเสถียรมาก เพื่อสร้างความประทับใจจากการใช้งานให้กับผู้บริโภค ทำให้ผู้บริโภครู้สึกถึงความคุ้มค่าที่ได้เลือกซื้อสมาร์ตโฟน OPPO และเกิดความจงรักภักดีต่อแบรนด์ไม่หันไปใช้แบรนด์อื่นอีกต่อไป

อีกทั้ง การยอมรับเทคโนโลยี ด้านอิทธิพลทางสังคมส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยผู้บริโภคให้ความคิดเห็นต่อพรีเซนเตอร์ที่มีชื่อเสียงมีอิทธิพลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO มากที่สุด ดังนั้น ทางธุรกิจควรให้ความสำคัญกับพรีเซนเตอร์ในการนำเสนอสมาร์ตโฟน OPPO เพื่อสร้างภาพลักษณ์ สร้างความโดดเด่น และสร้างการจดจำภาพของแบรนด์ให้กับผู้บริโภคได้เป็นอย่างดี อีกทั้งการเลือกพรีเซนเตอร์ที่มีภาพลักษณ์ดีจะช่วยส่งเสริมอัตราการเติบโตของยอดขายให้สูงตามขึ้นไปอีกด้วย รวมถึงการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอิเล็กทรอนิกส์ ด้านการสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรี โดยผู้บริโภคให้ความคิดเห็นต่อการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตทำให้เกิดความสนใจและตั้งใจอยากซื้อสมาร์ตโฟน OPPO มากที่สุด ดังนั้น ทางธุรกิจควรมีการนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับสมาร์ตโฟน OPPO ผ่านทางอินเทอร์เน็ตเพิ่มมากขึ้น และนำเสนอข้อมูลที่มีความชัดเจน ถูกต้อง และครบถ้วน เพื่อที่จะทำให้ผู้บริโภคเกิดการสื่อสารแบบปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตเกี่ยวกับคุณสมบัติ ระบบปฏิบัติการ และ

คุณประโยชน์ที่ผู้บริโภคจะได้รับและรีวิวการใช้งานจริงจากผู้บริโภคผ่านทางอินเทอร์เน็ต เพื่อประกอบการตัดสินใจซื้อของผู้บริโภครายอื่น ๆ ได้อย่างรวดเร็วมากขึ้น

ข้อแนะนำสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

เพื่อให้ได้ผลการศึกษาครั้งนี้เป็นประโยชน์และสามารถขยายต่อไปในทัศนะที่กว้างขึ้น ผู้วิจัยขอนำเสนอข้อเสนอแนะเพื่อการวิจัยครั้งต่อไป โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟน OPPO ของผู้บริโภคในอำเภอพนัสนิคม จังหวัดชลบุรีเท่านั้น ดังนั้น ผู้ที่สนใจควรศึกษาและหาข้อมูลเกี่ยวกับโทรศัพท์มือถือสมาร์ตโฟนที่กำลังเป็นที่นิยมในปัจจุบัน เช่น เสี่ยวมี่ (Xiaomi) ไอโฟน (iPhone) ซัมซุง (Samsung) และเรดมี่ (Redmi) เป็นต้น เพื่อที่จะสามารถหาข้อมูลเพิ่มเติมและเปรียบเทียบความแตกต่างด้านความตั้งใจซื้อสมาร์ตโฟนของผู้บริโภคได้มากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ นักวิจัย นักวิชาการ หรือผู้ที่สนใจควรศึกษาตัวแปรอิสระอื่น ๆ ที่มีความสัมพันธ์หรือมีอิทธิพลต่อการเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตาม เช่น เทคนิคกลยุทธ์การตลาดสู่การเชื่อมต่อทางโซเชียลมีเดีย การติดต่อสื่อสาร การสร้างเนื้อหาคอนเทนต์ การทำงานร่วมกัน เป็นต้น

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2551). *การใช้ SPSS for Windows ในการวิเคราะห์ข้อมูล* (พิมพ์ครั้งที่ 11). กรุงเทพฯ: จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เกวรินทร์ ละเอียดดีนันท์ และ นิตนา ฐานิตธนกร. (2559). การยอมรับเทคโนโลยีและพฤติกรรมผู้บริโภคทางออนไลน์ที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร. *ในการประชุมวิชาการนำเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 12.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร.

จันทรรัตน์ เนาสราญ. (2556). การสื่อสารปากต่อปากผ่านทางอินเทอร์เน็ตที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อเครื่องสำอางของผู้บริโภค. ใน *การประชุมวิชาการระดับบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยกรุงเทพ ครั้งที่ 2*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยกรุงเทพ.

ชนิกา กิจกุลธนันต์ และ นิตนา ฐานิตธนกร. (2561). ความคาดหวังในประสิทธิภาพและความพยายาม อิทธิพลทางสังคม สภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ความไว้วางใจ และการสื่อสารแบบปากต่อปากที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการโมบายแบงค์กิ้งของผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร. ใน *การประชุมวิชาการมหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ ครั้งที่ 56.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ณิชาภา จงประกายทอง. (2563). *การบอกต่อแบบปากต่อปากและปัจจัยด้านผลิตภัณฑ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อผลิตภัณฑ์เสริมแคลเซียมของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/1129/1/gs602130002.pdf

นงลักษณ์ วิรัชชัย. (2555). *สถิติชวนใช้.* กรุงเทพฯ: ไอคอนพริ้นติ้ง.

บัณฑิต จ้อยลี. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าออนไลน์ของผู้บริโภคในอำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี* [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง].https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/sun18/6214070108.pdf

ฟิวเจอร์สปิริตไทยแลนด์. (2565). *สถิติการใช้โทรศัพท์มือถือของคนไทย.* https://short url.asia/y UD5O.

ระบบสถิติทางการทะเบียนมหาดไทย. (2565). *จำนวนประชากรทะเบียนราษฎร์ จำแนกตามเขตการปกครองรายตำบล ปี 2565.* http://data.cbo.moph.go.th/DATA-PERSON.php

เวิร์คพ้อยท์ทูเดย์. (2567). *ตลาดสมาร์ทโฟนไทย Samsung ส่วนแบ่งตลาดสูงสุด ขณะที่ Apple เติบโตสูงสุด.* https://workpointtoday.com/smartphone-market-in-thailand/.

สปริงนิวส์. (2567). *Samsung คว้าแชมป์อันดับ 1 สมาร์ทโฟนยอดฮิตในไทย ปี 2024 แซงหน้า Apple.* https://www.springnews.co.th/digital-tech/gadget/850710

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2566). *สำรวจการมีการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารในครัวเรือน พ.ศ. 2566*. https://prachatai.com/journal/2021/02/91540

Alalwan, A. A., Dwivedi, Y. K., Rana, N. P. P., & Williams, M. D. (2016). Consumer adoption of mobile banking in Jordan: Examining the role of usefulness, ease of use, perceived risk and self-efficacy. *Journal of Enterprise Information Management, 29*(1), 118-139.

Ameen, N., Cheah, J-H., & Kumar, S. (2022). It's all part of the customer journey: The impact of augmented reality, chatbots, and social media on the body image and self-esteem of Generation Z female consumers. *Psychology and Marketing, 39*(11), 2110-2129.

Archer-Brown, C., Kampani, J., Marder, B., Bal, A. S., & Kietzmann, J. (2017). Conditions in prerelease movie trailers for stimulating positive word of mouth: A conceptual model demonstrates the importance of understanding as a factor for engagement. *Journal of Advertising Research, 57*(2), 159-172.

Cheung, C. M. K., & Thadani, D. R. (2010). The impact of electronic word-of-mouth communication: A literature analysis and integrative model. *Decision Support Systems*, *54*(1), 461-470.

Chu, A. Z.-C., & Chu, R. J.-C. (2011). The intranet's role in newcomer socialization in hotel industry in Taiwan-Technology acceptance model analysis. *The International Journal of Human Resource Management, 22*(5), 1163-1179.

Cohen, J. (1977). *Statistical power analysis for the behavioral sciences* (Rev. Ed.). Hillsdale, NJ: Lawrence Erlbaum Associates.

East, R., Uncles, M. D., Romaniuk, J., & Hand, C. (2017). The decay of positive and negative word of mouth after product experience. *Australasian Marketing Journal*, *22*(4), 350-355.

Henning-Thurau, T., Gwinner, K. P., Walsh, G., & Gremler, D. D. (2004). Electronic word of mouth via consumer-opinion platforms: What motivates consumers to articulate themselves on the internet? *Journal of Interactive Marketing*, *18*(1), 38-52.

Hwang, C., Lee, Y., Diddi, S., & Karpova, E. (2016). Don't buy this jacket: Consumer reaction toward anti-consumption apparel advertisement. *Journal of Fashion Marketing and Management: An International Journal*, 20(4), 435-452.

Kunkrom, C., & Tarnittanakorn, N. (2021). Attitude, trust, subjective norm, perceived behavioral control, brand positioning and price affecting intention to purchase local organic products of consumers in Bangkok. In *The 8 th SAU National Interdisciplinary Conference 2021.* Nothaburi: Richmond Stylish Convention Hotel.

Martinez, B. M., & McAndrews, L. E. (2023). Do you take? The effect of mobile payment solutions on use intention: An application of UTAUT2. *Journal of Marketing Analytics*, *11*, 458-469.

Nunnally, J. C. (1978). *Psychometric theory* (2nd ed.). New York: McGraw-Hill.

Papadopoulou, K., Pavlidou, V., & Hodza, A. (2012). Electronic word-of-mouth through social networking sites: How does it affect consumers? *Journal of electronic, 4*(1), 25-32.

Rani, A., & Shivaprasad, H. N. (2018). Determinants of electronic word of mouth persuasiveness a conceptual model and research propositions. *Journal of Contemporary Management Research; Tiruchirappalli*, *12*(2), 1-16.

Shaw, N., & Sergueeva, K. (2019). The non-monetary benefits of mobile commerce: Extending UTAUT2 with perceived value. *International Journal of Information Management*, *45*, 44-55.

Teng, S., Khong, K. W., Chong, A. Y. L., & Lin, B. (2017). Persuasive electronic word-of-mouth messages in social media. *Journal of Computer Information Systems, 57*(1), 76-88.

Venkatesh, V., Morris, M. G., Davis, G. B., & Davis, F. D. (2003). User acceptance of information technology: Toward a unified view. *MIS Quarterly, 27*(3), 425-478.

Venkatesh, V., Thong, J. Y. L., & Xu, X. (2012). Consumer acceptance and use of information technology: extending the unified theory of acceptance and use of technology. *MIS Quarterly*, *36*(1), 157-178.

Wijaya, O. R. C., & Susilo, C. L. (2021). The influence of technology acceptance model (TAM) and brand trust toward consumer's intention to buy in Tiket.com with E-WOM as a moderation variable. *Journal of Tourism, Culinary, and Entrepreneurship, 1*(1), 15-24.

การวิเคราะห์ต้นทุนกำไรของการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม: กรณีศึกษาร้านกาแฟ Bakerneering

Cost-Benefit Analysis of Revolution from Plastic to Eco-friendly Packaging: A Case Study of Bakerneering Café

ณัฐญา เป้าบ้านเซ่า[1] ประพิธาริ์ ธนารักษ์[2] และธวัช สุริวงษ์[3]

Natthaya Paobanzao[1] Prapita Thanarak[2] and Tawat Suriwong[3]

นิสิตปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2-3]

วิทยาลัยพลังงานทดแทนและสมาร์ตกริดเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยนเรศวร พิษณุโลก[1-3]

E-mail: p.natthayaa@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จากการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟ Bakerneering เนื่องจากร้านกาแฟ Bakerneering มีการบันทึกข้อมูลทางการเงินและต้นทุนที่ชัดเจน ทำให้สามารถนำข้อมูลมาวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ได้อย่างแม่นยำ โดยใช้การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis: CBA) และ (2) การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ผลการศึกษาพบว่า (1) การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์มีต้นทุนเพิ่มขึ้นโดยมีมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เท่ากับ 1,210,194.22 บาท เมื่อใช้อัตราลด (Discount rate) 8% อย่างไรก็ตาม (2) หากการเปลี่ยนแปลงบรรจุภัณฑ์นำไปสู่การเพิ่มยอดขายเพียง 5-10% จะทำให้ NPV เป็นบวกตั้งแต่ 1,270,704.16 ถึง 1,331,214.10 บาท การวิเคราะห์ความอ่อนไหวชี้ให้เห็นว่าค่า NPV มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลงต้นทุนบรรจุภัณฑ์มากกว่าอัตราลด โดยที่การเปลี่ยนแปลงต้นทุน ±10% ส่งผลกระทบต่อค่า NPV อย่างมีนัยสำคัญมากกว่าการเปลี่ยนอัตราลดระหว่าง 6-10% นอกจากนี้การวิเคราะห์เชิงคุณภาพชี้ว่าการเปลี่ยนไปใช้ภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีประโยชน์ต่อภาพลักษณ์องค์กรและสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ 12 และ 13 ทำให้มีความเหมาะสมในการลงทุนระยะยาว

คำสำคัญ: Eco-Café ร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดก๊าซเรือนกระจก เศรษฐกิจหมุนเวียน เป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน

Abstract

This study aimed to (1) analyze the costs and benefits of transitioning from plastic packaging to environmentally friendly packaging at Bakerneering coffee shop due to Bakerneering coffee shop's clear financial and cost records, enabling accurate cost-benefit

analysis using Cost-Benefit Analysis (CBA) and (2) conduct a sensitivity analysis. Findings indicated that (1) switching packaging increased costs, resulting in a negative Net Present Value (NPV) of 1,210,194.22 Baht at a discount rate of 8%. However, (2) if the change in packaging led to an increase in sales revenue of just 5-10% due to the change in packaging, it could yield a positive NPV ranging from 1,270,704.16 to 1,331,214.10 Baht. The sensitivity analysis revealed that the NPV was more sensitive to packaging cost variations than to discount rate changes. Specifically, ±10% changes in packaging costs had a more significant impact on NPV than the discount rate between 6-10%. Additionally, qualitative analysis indicated that adopting environmentally friendly packaging enhances corporate image and aligns with Sustainable Development Goals (SDGs) 12 and 13, making it a suitable long-term investment.

Keywords: Eco-Café, Green Coffee shop, Greenhouse Gas reduction, Circular economy, Sustainable Development Goals.

บทนำ

สถานการณ์โลกในปัจจุบันกำลังเผชิญกับความท้าทายที่สำคัญสามประการด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และปัญหามลพิษ ซึ่งมีสาเหตุหลักจากการบริโภคและการผลิตที่ไม่ยั่งยืน (United Nations Environment Programme [UNEP], 2021) ทั้งนี้ การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้น ส่งผลกระทบต่อระบบนิเวศและชีวิตมนุษย์ในวงกว้าง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในปี ค.ศ. 2023 ที่เกิดเหตุการณ์ภูมิอากาศสุดขั้วและภัยพิบัติที่สร้างความเสียหายไปทั่วโลก (World Meteorological Organization, 2023) ขณะที่ความสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพและมลพิษยังคงขยายตัวจากการผลิตและการบริโภคที่ไม่เหมาะสม ส่งผลต่อความสมดุลของระบบนิเวศอย่างรุนแรง (Ellen MacArthur Foundation, 2019)

ในประเทศไทย ปัญหาขยะพลาสติกยังคงรุนแรงอย่างต่อเนื่อง โดยมีขยะพลาสติกมากกว่า 2 ล้านตันต่อปี แต่มีเพียง 0.5 ล้านตันที่ถูกนำไปรีไซเคิล ซึ่งสาเหตุหลักมาจากการใช้พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในธุรกิจต่าง ๆ รวมถึงร้านกาแฟ ที่มีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นเรื่อยๆ (กรมควบคุมมลพิษ, 2561) ประเทศไทยจัดอยู่ในอันดับ 6 ของประเทศที่สร้างขยะพลาสติกในทะเลมากที่สุดในโลก โดยผลิตขยะพลาสติกที่ไม่ได้รับการจัดการอย่างถูกต้องถึงประมาณ 1.03 ล้านตันต่อปี ซึ่งปัญหานี้เป็นผลมาจากการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียว (กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง, 2563) นอกจากนี้ จากการสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคในกรุงเทพมหานคร พบว่ากว่า 74% มีแนวโน้มที่จะเลือกร้านอาหารและร้านกาแฟที่มีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Greenpeace Thailand, 2020). ผู้บริโภคยุคใหม่โดยเฉพาะกลุ่ม Millennials และ Gen Z ให้ความสำคัญกับการบริโภคที่มีจริยธรรมและความยั่งยืน พฤติกรรมนี้ผลักดันให้ร้านกาแฟต้องปรับตัวให้เป็นมิตรกับ

สิ่งแวดล้อมมากขึ้น เช่น การลดพลาสติก การใช้วัตถุดิบท้องถิ่น หรือเมล็ดกาแฟที่มีการผลิตอย่างรับผิดชอบ (Ko & Jeon, 2024). ร้านกาแฟที่มีจุดยืนด้านสิ่งแวดล้อมชัดเจนสามารถใช้เป็นจุดขายเพื่อสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และสร้างความผูกพันทางอารมณ์กับลูกค้า ซึ่งสามารถเพิ่มความภักดีและความเต็มใจในการจ่ายในระดับที่สูงขึ้น (Noh, Kim, & Kim, 2024)

ด้วยเหตุนี้ จึงมีความจำเป็นในการเปลี่ยนผ่านธุรกิจร้านกาแฟแบบดั้งเดิมไปสู่ธุรกิจร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ตามหลักเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเศรษฐกิจคาร์บอนต่ำ (Low Carbon Economy) เพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Nicolau et al., 2022) แนวทางดังกล่าวสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ขององค์การสหประชาชาติ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเป้าหมายที่ 12 ด้านการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และเป้าหมายที่ 13 ด้านการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations, 2015) นอกจากนี้ ยังสอดรับกับยุทธศาสตร์ชาติของประเทศไทย และแผนแม่บทการจัดการขยะพลาสติกปี พ.ศ. 2561-2573 ที่เน้นส่งเสริมการบริโภคที่ยั่งยืน ลดขยะพลาสติก และการใช้ทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2561) กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อมได้ริเริ่มโครงการ ECO PLUS COFFEE SHOP (Phoochinda & Patituch, 2024) หรือร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อส่งเสริมการบริโภคและบริการที่คำนึงถึงสิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ผ่านหลักเกณฑ์และมาตรฐานที่ชัดเจน (กรมส่งเสริมคุณภาพสิ่งแวดล้อม, 2565) ซึ่งได้รับการตอบรับจากผู้บริโภคเพิ่มมากขึ้น

สถานการณ์โลกในปัจจุบันเผชิญปัญหาสิ่งแวดล้อมรุนแรงจากการผลิตและการบริโภคที่ไม่ยั่งยืน โดยเฉพาะปัญหาขยะพลาสติกจากการใช้บรรจุภัณฑ์แบบใช้ครั้งเดียวทิ้งในธุรกิจร้านกาแฟที่เพิ่มสูงขึ้น ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก แม้ประเทศไทยจะมีการส่งเสริมให้ร้านกาแฟเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมผ่านโครงการ ECO PLUS COFFEE SHOP ปัจจุบันยังขาดข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับต้นทุนและผลตอบแทนในการเปลี่ยนแปลง สู่ร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน ดังนั้นงานวิจัยนี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการดำเนินธุรกิจและวิเคราะห์ความสามารถในการทำกำไรของร้านกาแฟที่เปลี่ยนบรรจุภัณฑ์พลาสติกไปเป็นไบโอพลาสติกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยใช้ร้านกาแฟ Bakerneering เป็นกรณีศึกษา เพื่อนำไปสู่การเสนอแนะนโยบายและแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. วิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จากการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟ Bakerneering โดยใช้การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis: CBA) โดยพิจารณาผ่านมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV)

2. การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) จากการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟ Bakerneering

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้บริโภคมีแนวโน้มสนับสนุนธุรกิจที่แสดงออกถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อม ผู้บริโภคในปัจจุบันให้ความสนใจและมีทัศนคติที่ดีต่อธุรกิจที่ดำเนินกิจกรรมที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ธุรกิจที่แสดงให้เห็นถึงความรับผิดชอบต่อสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจนจะได้รับความนิยมเพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถดึงดูดผู้บริโภคที่มีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากกว่าธุรกิจที่ไม่ได้แสดงออกถึงความรับผิดชอบดังกล่าว (Takahashi, 2021)

การใช้บรรจุภัณฑ์ที่ย่อยสลายได้หรือเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มภาพลักษณ์ของธุรกิจ การเปลี่ยนมาใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายได้ เช่น ถ้วยและหลอดกระดาษ สามารถส่งผลดีต่อทัศนคติของผู้บริโภคที่มีต่อแบรนด์ โดยผู้บริโภคมีแนวโน้มที่จะมีภาพลักษณ์เชิงบวกต่อธุรกิจ และมีความภักดีต่อแบรนด์ที่ใช้วัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Jeong, E., et al., 2014)

การรับรองร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมช่วยเพิ่มความเชื่อมั่นและกระตุ้นพฤติกรรมการซื้อ การได้รับการรับรองจากหน่วยงานที่น่าเชื่อถือ เช่น ร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ช่วยเพิ่มความมั่นใจของผู้บริโภคที่มีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อม ส่งผลต่อความตั้งใจในการซื้อสินค้าและบริการมากขึ้น รวมถึงช่วยให้ร้านกาแฟสามารถแข่งขันในตลาดได้ดีขึ้น (Chen & Lee, 2015)

เศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพและลดต้นทุนการดำเนินงาน หลักเศรษฐกิจหมุนเวียนช่วยให้ธุรกิจสามารถบริหารจัดการทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การนำกลับมาใช้ใหม่ (Reuse) การรีไซเคิล (Recycle) และการนำไปผลิตใหม่ (Upcycle) สามารถช่วยลดต้นทุนด้านวัสดุ ลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเพิ่มกำไรในระยะยาวได้ (Takahashi, 2021; Nicolau et al., 2022)

ฉลากสิ่งแวดล้อมมีอิทธิพลต่อความเต็มใจในการจ่ายเงินเพิ่มของผู้บริโภคผู้บริโภคมักให้ความสำคัญกับฉลากหรือเครื่องหมายรับรองด้านสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในผลิตภัณฑ์หรือบริการที่เกี่ยวข้องกับอาหารและเครื่องดื่ม ผู้บริโภคยินดีจ่ายราคาสูงขึ้นสำหรับสินค้าที่มีฉลากรับรองสิ่งแวดล้อมที่เชื่อถือได้ เนื่องจากมั่นใจในคุณภาพและความรับผิดชอบของธุรกิจที่มีต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น (Sörqvist et al., 2013; Chen & Lee, 2015)

การศึกษาของ Nguyen, Yến-Khanh, & Thuan (2021) พบว่า การเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์ที่สามารถย่อยสลายได้ช่วยเพิ่มความภักดีต่อแบรนด์ในธุรกิจร้านกาแฟและร้านอาหารได้อย่างชัดเจน โดยลูกค้ายินดีจ่ายเพิ่มขึ้นประมาณ 10-15% สำหรับสินค้าที่มีบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกได้มากกว่า 50% เมื่อเปรียบเทียบกับการใช้บรรจุภัณฑ์พลาสติกทั่วไป

จากการทบทวนวรรณกรรมข้างต้น แสดงให้เห็นว่าธุรกิจร้านกาแฟที่ปรับเปลี่ยนไปสู่การดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม มีโอกาสที่จะได้รับการยอมรับและสนับสนุนจากผู้บริโภคเพิ่มขึ้น ทั้งยังสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการทรัพยากร ลดต้นทุน และเพิ่มรายได้ให้แก่ธุรกิจในระยะยาว ซึ่งเป็นพื้นฐาน

สำคัญที่นำไปสู่การศึกษาเรื่องความเป็นไปได้และความสามารถในการทำกำไรของการเปลี่ยนภาชนะพลาสติกเป็นภาชนะที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้านกาแฟในงานวิจัยนี้

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยเลือกใช้วิธีการวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เป็นเครื่องมือหลักในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ (Cost-Benefit Analysis: CBA) เนื่องจากลักษณะของการเปลี่ยนแปลงที่ศึกษา คือ การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์พลาสติกแบบใช้ครั้งเดียวไปเป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม โดยจะนำข้อมูลยอดขายจากร้าน Bakerneering ในปีพ.ศ. 2566-2567 มาคำนวณให้อยู่ในรูปมูลค่าเงินณเวลาเริ่มต้นกรณีศึกษา เพื่อนำมาเปรียบเทียบมูลค่าก่อนและหลังการเปลี่ยนแปลง ซึ่งถือเป็นการเปลี่ยนแปลงต้นทุนดำเนินงานของธุรกิจที่มีลักษณะต่อเนื่องและคงที่ในแต่ละช่วงเวลา ไม่ใช่การลงทุนขนาดใหญ่แบบโครงการใหม่

โดยปกติในการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ มีวิธีการสำคัญที่นิยมใช้ เช่น NPV, IRR (Internal Rate of Return), Payback Period และ Benefit-Cost Ratio (BCR) อย่างไรก็ตาม วิธี IRR มักเหมาะสมกับโครงการที่เป็นการลงทุนใหม่ เช่น การสร้างร้านใหม่ หรือการลงทุนในสินทรัพย์ถาวร ที่มีเงินลงทุนก้อนใหญ่ในช่วงแรก และมีเงินไหลเข้า-ออกหลายทิศทางในอนาคต วิธี Payback Period แม้จะสามารถบอกระยะเวลาคืนทุนได้ แต่มีข้อจำกัดสำคัญ คือ ไม่คำนึงถึงมูลค่าเงินตามกาลเวลาและไม่สะท้อนผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นหลังจากคืนทุนไปแล้ว สำหรับวิธี Benefit-Cost Ratio แม้จะสามารถใช้วิเคราะห์เปรียบเทียบผลประโยชน์ต่อต้นทุนได้ดี แต่ค่าที่ได้จะอยู่ในรูปของอัตราส่วน ซึ่งอาจไม่สามารถสะท้อนจำนวนเงินที่แท้จริงได้อย่างชัดเจนเท่ากับ NPV โดยเฉพาะอย่างยิ่งในกรณีที่ผู้ประกอบการต้องการเห็นผลกระทบในรูปตัวเงินที่ชัดเจนว่าจะได้หรือเสียเงินเท่าใดจากการเปลี่ยนแปลงดังกล่าว

สำหรับกรณีศึกษานี้ จุดประสงค์หลักของการวิเคราะห์ คือ การเปรียบเทียบต้นทุนที่เพิ่มขึ้นจากการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ กับผลประโยชน์ที่ได้จากยอดขายและกำไรที่เปลี่ยนแปลง ซึ่งการใช้ NPV จะสามารถสะท้อนจำนวนเงินสุทธิ (Net Benefit) ที่ได้หรือเสียจริงในระยะยาวได้อย่างชัดเจน เนื่องจาก NPV คำนวณจากกระแสเงินสด ที่เกิดขึ้นจริงตลอดโครงการ โดยมีการคำนึงถึงมูลค่าเงินตามกาลเวลาทำให้เหมาะสมกับการวิเคราะห์โครงการที่มี Cash Flow คงที่และสม่ำเสมออย่างกรณีศึกษานี้

กรอบแนวคิด

กรอบความคิดในการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ของการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ร้านกาแฟทั่วไปไปเป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีดังนี้

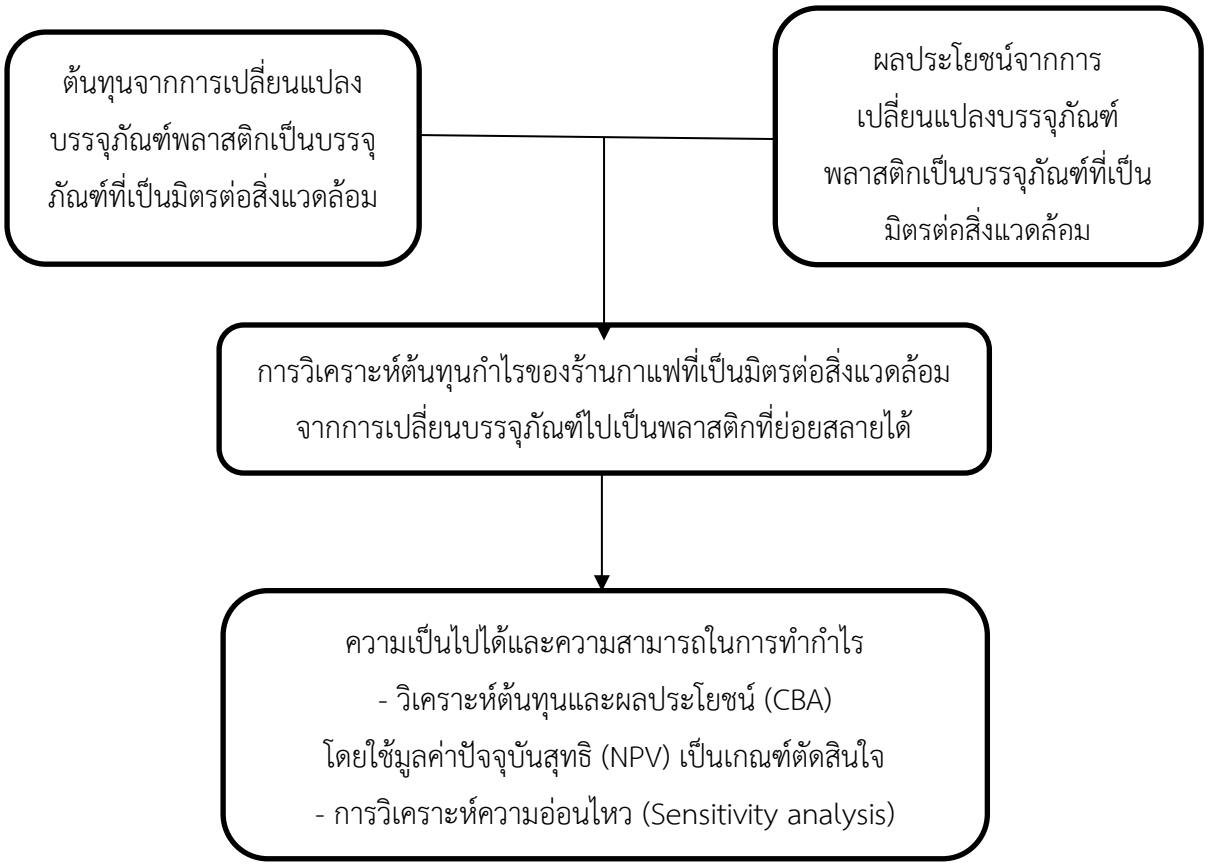

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้ใช้รูปแบบการวิจัยเชิงผสมผสาน (Mixed Methods Research) ซึ่งประกอบด้วยการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยงานวิจัยนี้ใช้วิธีวิเคราะห์เชิงปริมาณโดยนำข้อมูลต้นทุนบรรจุภัณฑ์ของร้านกาแฟ Bakerneering มาวิเคราะห์ด้วยวิธี Cost-Benefit Analysis ในการประเมินความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจมีตัวแปรหลัก ได้แก่ ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ก่อนและหลังเปลี่ยนวัสดุ, รายได้และยอดขายของร้านกาแฟ Bakerneering ในช่วงปี พ.ศ. 2566-2567 จากข้อมูลราบละเอียดยอดขายจริงที่ถูจัดเก็บในระบบเครื่อง POS ของร้าน และคำนวณ NPV ด้วยอัตราลดที่เหมาะสมสำหรับประเทศไทยที่ 8% และทำ Sensitivity Analysis โดยปรับอัตราลดที่ 6%, 8%, 10% และต้นทุนที่เพิ่มขึ้น ±10% รวมทั้งวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Research) ด้วยการการวิเคราะห์เนื้อหา (Content Analysis) เพื่อนำข้อมูลเชิงคุณภาพมาวิเคราะห์ประกอบการตัดสินใจลงทุนการศึกษานี้รวบรวมข้อมูลต้นทุนจากร้านกาแฟ Bakerneering เป็นกรณีศึกษา โดยข้อมูลประกอบด้วยค่าใช้จ่ายในการปรับเปลี่ยนบรรจุภัฑ์พลาสติกเป็นบรรจุภัณฑ์ที่มิตรต่อสิ่งแวดล้อม และข้อมูลด้านรายได้รวมทั้งยอดขายในปี พ.ศ.2566-2567

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาพบว่าการเปลี่ยนร้านกาแฟทั่วเป็นร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมีต้นทุนจากกิจกรรมต่าง ๆ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 เกณฑ์และต้นทุนการดำเนินงานร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green coffee shop) G1-G3 และ เกณฑ์มาตรฐาน ECO-Plus coffee shop P1-P9

มาตรฐาน	กิจกรรม	ต้นทุนจากกิจกรรม
G1	นโยบายและการอบรมพนักงาน	ค่าอบรม, ค่าป้าย, ค่าส่วนลด
G2	การจัดการขยะและของเสีย	ค่าอุปกรณ์ภาชนะที่ย่อยสลายได้, ค่าถังขยะแยกประเภท, ค่าอุปกรณ์ทำปุ๋ยอินทรีย์
G3	การดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ค่าจัดเวิร์คช็อป, ค่าเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้า, ค่าเปลี่ยนผลิตภัณฑ์ทำความสะอาด, ค่าก๊อกน้ำประหยัดน้ำ, ค่าติดตั้งระบบเซลล์แสงอาทิตย์
P1	การรักษามาตรฐานคุณภาพบริการ	ค่าจัดทำเอกสารและระบบตรวจสอบ
P2	การสนับสนุนวัตถุดิบที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม	ต้นทุนในการจัดหาวัตถุดิบจากฟาร์มที่ได้รับการรับรอง
P3	การจัดการสิ่งแวดล้อมภายในและภายนอกร้าน	ค่าเครื่องฟอกอากาศ, ค่าปรับปรุงแสงสว่าง, ค่าลดเสียงรบกวน
P4	การจัดการคาร์บอนฟุตพริ้นท์	ต้นทุนการชดเชยคาร์บอน
P5	การอนุรักษ์น้ำและพลังงาน	ต้นทุนอุปกรณ์ประหยัดน้ำ, ค่าเช่าพื้นที่ติดตั้งการผลิตไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์
P6	การจัดการของเสีย	ค่าระบบบำบัดน้ำเสีย
P7	การลดของเสีย	ต้นทุนการลงทุนถ้วย/แก้วที่ใช้ซ้ำได้
P8	การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่	ต้นทุนระบบอัพไซเคิล
P9	การรีไซเคิลและอัพไซเคิล	ค่าตั้งจุดรีไซเคิลและเวิร์คช็อปอัพไซเคิล

ที่มา: Phoochinda & Patituch (2024)

เพื่อให้ได้มาตรฐานการดำเนินกิจการร้านกาแฟที่มีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมในระดับต่าง ๆ ร้านกาแฟทั่วไปจะต้องดำเนินการปรับปรุงกิจกรรมหรือกระบวนการบริหารจัดการตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยแบ่งออกได้เป็นสองระดับมาตรฐาน ได้แก่ (1) ร้านกาแฟที่มุ่งสู่การเป็นร้านกาแฟที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Green coffee shop) ต้องดำเนินการปรับเปลี่ยนตามเกณฑ์มาตรฐานในกลุ่ม G1 ถึง G3 และ (2) ร้านกาแฟ

ที่มีเป้าหมายยกระดับไปสู่มาตรฐาน ECO-Plus coffee shop ซึ่งนอกจากจะต้องดำเนินการให้ผ่านเกณฑ์ในกลุ่ม G1 ถึง G3 แล้ว ยังจำเป็นต้องดำเนินการเพิ่มเติมตามเกณฑ์มาตรฐานในกลุ่ม P1 ถึง P9 อีกด้วย โดยในการศึกษานี้มุ่งเน้นไปที่การเปลี่ยนแปลงต้นทุนที่เป็นหัวใจสำคัญของธุรกิจร้านกาแฟคือ การปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์พลาสติกใช้ครั้งเดียวไปเป็นบรรจุภัณฑ์ไบโอพลาสติกที่สามารถย่อยสลายได้ซึ่งเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

การวิเคราะห์ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ (Packaging analysis)

ต้นทุนผันแปรรวม (Variable Cost) ของร้านก่อนและหลังเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ต้นทุนการปรับเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ให้เป็นวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ชนิดของบรรจุภรรณฑ์	วัสดุธรรมดา (บาท)	วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (บาท)	ผลต่างของต้นทุนต่อชิ้น (บาท)
แก้วขนาด 16 Oz	1.5000	2.9280	1.4280
แก้วขนาด 12 Oz	1.9510	2.5010	0.5500
หลอด	0.1558	0.1433	-0.0125
ฝาโดม	0.6500	1.0430	0.3930
ฝายกดื่ม	0.7000	1.0850	0.3850
ถุงหิ้ว	0.3308	0.8137	0.4829
กล่องใส่ขนม	2.2000	5.0000	2.8000
ช้อนขนม	0.8000	0.7865	-0.0135
สติ๊กเกอร์	0.9375	0.8125	-0.1250

เมื่อนำผลต่างของราคาบรรจุภัณฑ์มาคำนวณต้นทุนรวมต่อหน่วยด้วยการจัดกลุ่มของผลิตภัณฑ์ในร้านกาแฟ Bakerneering ซึ่งประกอบด้วย 4 กลุ่มผลิตภัณฑ์คือ ขนม, เครื่องดื่มขนาด 12 ออนซ์, เครื่องดื่มขนาด 16 ออนซ์พร้อมฝายกดื่ม และเครื่องดื่มขนาด 16 ออนซ์พร้อมฝาโดม แล้วสามารถแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ต้นทุนรวมต่อหน่วย

หมวดสินค้า	วัสดุปกติ (บาท)	วัสดุเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (บาท)
ขนม	4.2683	7.4127
เครื่องดื่มขนาด 12 Oz	4.0751	5.3555
เครื่องดื่มขนาด 16 Oz พร้อมฝายกดื่ม	3.6241	5.7825
เครื่องดื่มขนาด 16 Oz พร้อมฝาโดม	3.5741	5.7405

ตารางที่ 4 มูลค่ายอดขายสุทธิรายไตรมาสในปี พ.ศ. 2566-2567 ก่อนและหลังการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์

ไตรมาส	NPV ก่อนเปลี่ยนแปลง (บาท)	NPV หลังเปลี่ยนแปลง (บาท)
2566 Q1	272,503.64	264,977.14
2566 Q2	192,965.23	187,836.23
2566 Q3	266,555.78	257,577.77
2566 Q4	219,739.48	212,542.98
2567 Q1	221,357.53	214,437.03
2567 Q2	125,157.26	121,603.76
2567 Q3	210,883.21	203,816.21
2567 Q4	194,280.63	188,070.63
รวม	1,248,405.04	1,210,194.22

จากการการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์ โดยเปรียบเทียบต้นทุนบรรจุภัณฑ์ปัจจุบันกับบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ของร้าน Bakerneering พบว่า ผลการวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) ภายใต้อัตราคิดลด (Discount Rate) 8% ต่อปี ซึ่งเหมาะสมสำหรับการประเมินโครงการในบริบทประเทศไทย (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2025) พบว่า NPV ของการดำเนินธุรกิจแบบเดิมเท่ากับ 1,248,405.04 บาท ขณะที่ NPV หลังจากการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เท่ากับ 1,210,194.22 บาท แสดงให้เห็นว่า การเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อมทำให้มีต้นทุนสูงขึ้นอย่างชัดเจนส่งผลให้ผลตอบแทนทางการเงิน (NPV) ลดลงเล็กน้อยประมาณ 38,210.82 บาท เมื่อเทียบกับการใช้บรรจุภัณฑ์แบบเดิมแต่โครงการยังคงให้ผลตอบแทนสุทธิเป็นบวกและมีความคุ้มค่าในเชิงการเงิน หากสามารถเพิ่มยอดขายหรือสร้างคุณค่าเพิ่มด้านอื่น ๆ ได้ อย่างไรก็ตาม วัตถุประสงค์ของการเปลี่ยนแปลงบรรจุภัณฑ์คือการเพิ่มมูลค่าแบรนด์หรือภาพลักษณ์ด้านความยั่งยืน จำเป็นต้องประเมินเพิ่มเติมด้วยปัจจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative factors)

การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis)

การวิเคราะห์ความอ่อนไหว (Sensitivity Analysis) ในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาผลกระทบที่อาจเกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลง 2 ปัจจัยสำคัญ ได้แก่

1. การเพิ่มยอดขายที่เป็นไปได้หลังเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์
2. การเปลี่ยนแปลงอัตราคิดลด (Discount Rate) และ ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ (Cost Factor) ที่อาจผันผวน

การวิเคราะห์ผลกระทบต่อยอดขาย (Impact on Sales)

การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ไปเป็นวัสดุที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของร้าน Bakerneering นอกจากจะส่งผลต่อต้นทุนที่เพิ่มขึ้นแล้ว ยังอาจส่งผลเชิงบวกต่อยอดขายผ่านภาพลักษณ์แบรนด์และความพึงพอใจของลูกค้าได้เช่นกัน (Jeong, E., et al., 2014; Nguyen, Yến-Khanh, & Thuan., 2021) โดยเฉพาะอย่างยิ่ง จากผล

การศึกษาหลายฉบับพบว่า ลูกค้ามีความเต็มใจที่จะสนับสนุนร้านที่ดำเนินกิจกรรมด้านสิ่งแวดล้อม และยินดีจ่ายเงินเพิ่มขึ้น 5-15% หากรับรู้ว่าร้านมีการใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Nguyen, Yến-Khanh, & Thuan., 2021) ดังนั้น ในการวิเคราะห์ครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ในการเพิ่มยอดขายที่อาจเกิดขึ้นหลังเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ โดยพิจารณา 2 สถานการณ์ คือ 5% และ 10% ต่อปีในกรณีที่ลูกค้าเห็นคุณค่าด้านสิ่งแวดล้อมแล้วประเมิน NPV อีกครั้ง แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ผลกระทบต่อยอดขายหลังจากเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์เป็นบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

สถานการณ์	**NPV (บาท)**
ยอดขายเพิ่มขึ้น 5%	1,270,704.16
ยอดขายเพิ่มขึ้น 10%	1,331,214.10

NPV เป็นบวกทั้งสองสถานการณ์ หมายความว่าหากการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ช่วยเพิ่มยอดขายได้อย่างน้อย 5% ต่อปี การลงทุนนี้ก็จะเริ่มมีความคุ้มค่าในเชิงการเงินทันที โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม 60,509.94 บาท โดยเฉพาะหากยอดขายเพิ่มขึ้นถึง 10% ผลตอบแทนทางการเงินจะยิ่งสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยเพิ่มขึ้นจากเดิม 121,019.88 บาท เมื่อเปรียบเทียบกับ NPV ก่อนการเปลี่ยนแปลง พบว่าหากสามารถเพิ่มยอดขายได้ 5% หลังเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ จะทำให้ NPV เพิ่มขึ้นจากเดิมประมาณ 22,299.12 บาท หรือคิดเป็น 1.79% ของ NPV เดิม ขณะที่กรณียอดขายเพิ่มขึ้น 10% จะทำให้ NPV เพิ่มขึ้นสูงถึง 82,809.06 บาท หรือคิดเป็น 6.63% ของ NPV เดิม แสดงให้เห็นว่าการเพิ่มยอดขายแม้เพียงเล็กน้อยหลังเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ จะสามารถทำให้ผลตอบแทนทางการเงินกลับมาสูงกว่าการใช้บรรจุภัณฑ์แบบเดิมได้อย่างชัดเจน และเป็นแนวทางที่มีศักยภาพในการสร้างความคุ้มค่าในเชิงธุรกิจ

การวิเคราะห์ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลง Discount Rate และต้นทุน (cost factor)

ตารางที่ 6 ผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงอัตราลดและต้นทุนบรรจุภัณฑ์ต่อค่า Net Present Value (NPV)

Discount Rate (%)	**Cost Factor (%)**	**NPV (บาท)**
6.0	-10%	1,319,225.68
6.0	0%	1,292,380.12
6.0	+10%	1,265,534.56
8.0	-10%	1,284,296.80
8.0	0%	1,210,194.22
8.0	+10%	1,136,091.64
10.0	-10%	1,252,579.63

Discount Rate (%)	Cost Factor (%)	NPV (บาท)
10.0	0%	1,180,495.12
10.0	+10%	1,108,410.61

ผลการวิเคราะห์พบว่า ค่า NPV มีความไวต่อการเปลี่ยนแปลง ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ มากกว่า อัตราคิดลด โดยการเปลี่ยนแปลงต้นทุน ±10% ส่งผลต่อค่า NPV ค่อนข้างมาก ขณะที่การเปลี่ยน Discount Rate ในช่วง 6%-10% ส่งผลกระทบน้อยกว่า

การวิเคราะห์เชิงคุณภาพ (Qualitative Analysis)

ประเด็นในการวิเคราะห์แบ่งเป็น 2 ด้าน ได้แก่ ด้านสังคมและด้านสิ่งแวดล้อม รายละเอียดดังนี้

1. ด้านสังคม (Social Benefit)

เสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กร: การใช้บรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะช่วยเพิ่มมูลค่าแบรนด์ ทำให้ภาพลักษณ์องค์กรดีขึ้นในสายตาลูกค้าและชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มเป้าหมายที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและสิ่งแวดล้อม (Jeong, E., et al., 2014; Nguyen, Yến-Khanh, & Thuan., 2021) และเพิ่มการรับรู้และการสนับสนุนจากชุมชน: สร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนในฐานะผู้นำด้านการรักษาสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในสังคมมหาวิทยาลัยนเรศวรซึ่งเป็นตลาดหลักของร้าน Bakerneering

2. ด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Benefit)

การลดขยะพลาสติกและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม: การเปลี่ยนไปใช้บรรจุภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อมสามารถลดขยะพลาสติกที่ย่อยสลายยากในระยะยาว (Ellen MacArthur Foundation, 2019) และช่วยลดต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับการจัดการขยะหรือการปฏิบัติตามข้อกำหนดด้านสิ่งแวดล้อมในอนาคต เช่น การเก็บค่าขยะจากพลาสติกหรือการจัดการขยะตามมาตรการของภาครัฐ และเป็นการสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs): โดยเฉพาะ SDG ข้อที่ 12 (Responsible Consumption and Production) และข้อที่ 13 (Climate Action) ซึ่งจะเสริมสร้างความน่าเชื่อถือในด้านการดำเนินธุรกิจอย่างยั่งยืนของคุณในระยะยาว (United Nations, 2015)

การอภิปราย

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์จากการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ของร้าน Bakerneering สะท้อนให้เห็นข้อดีและข้อเสียที่แตกต่างกันในแต่ละมิติ เมื่อพิจารณาในด้านเศรษฐกิจพบว่า แม้ต้นทุนบรรจุภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมจะสูงกว่าบรรจุภัณฑ์แบบเดิม แต่การวิเคราะห์มูลค่าปัจจุบันชี้ให้เห็นว่า โครงการยังคงมีความคุ้มค่าในเชิงการเงิน โดย NPV ยังคงเป็นบวกทั้งในกรณีที่ยอดขายคงที่ และมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ หากร้านสามารถเพิ่มยอดขายได้ 5-10% ภายหลังการเปลี่ยนแปลง (Nguyen, Yến-Khanh, & Thuan., 2021) อย่างไรก็ตามข้อเสียในด้านนี้คือ หากไม่สามารถกระตุ้นยอดขายได้ตามเป้าหมาย ผลตอบแทนทางการเงินจะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับช่วงก่อนเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์ อีกประเด็นหนึ่งในด้านสังคมและลูกค้า

การเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์สามารถส่งผลเชิงบวกต่อภาพลักษณ์องค์กร และเสริมสร้างความภักดีของลูกค้า โดยเฉพาะในกลุ่มผู้บริโภครุ่นใหม่ที่ให้ความสำคัญกับสิ่งแวดล้อม (Jeong, E., et al., 2014) สำหรับร้าน Bakerneering ซึ่งตั้งอยู่ในบริบทของมหาวิทยาลัยนเรศวร กลุ่มลูกค้าหลักเป็นนักศึกษาและบุคลากรที่มีแนวโน้มสนับสนุนกิจกรรมเพื่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ยังไม่มีข้อมูลเชิงประจักษ์จากลูกค้าจริงของร้านว่ายินดีจ่ายในราคาที่สูงขึ้นมากน้อยเพียงใด อันเป็นข้อจำกัดสำคัญที่ต้องพิจารณาเพิ่มเติม ในขณะที่ด้านสิ่งแวดล้อมและ ESG ถือเป็นมิติที่การเปลี่ยนแปลงครั้งนี้ส่งผลดีชัดเจนที่สุด โดยช่วยลดปริมาณขยะพลาสติกในระบบ และสอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ข้อที่ 12 ด้านการผลิตและการบริโภคอย่างยั่งยืน และข้อที่ 13 ด้านการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations, 2015) นอกจากนี้ยังเพิ่มโอกาสในการสร้างจุดขาย (Selling Point) และการได้รับการรับรองมาตรฐาน Green Coffee Shop หรือ ECO-Plus Coffee Shop อย่างไรก็ตาม ข้อเสียสำคัญคือ บริบทของประเทศไทยยังไม่มีนโยบายสนับสนุนด้านต้นทุนหรือสิทธิประโยชน์ที่เป็นรูปธรรม

ข้อเสนอแนะ

แม้ว่าการวิเคราะห์ทางการเงินในระยะสั้นจะพบว่า NPV หลังการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์มีค่าลดลงจากเดิมประมาณ 38,210.82 บาทหากยอดขายไม่เพิ่มขึ้น แต่การลงทุนในบรรจุภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อมนั้นสามารถสร้างคุณค่าทางสังคมและสิ่งแวดล้อมได้ในระยะยาว โดยมีประโยชน์ในการเสริมสร้างภาพลักษณ์องค์กรที่ยั่งยืนซึ่งจะช่วยสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง ทำให้แบรนด์แข็งแกร่งและสามารถขยายตลาดในกลุ่มลูกค้าที่มีแนวโน้มสนับสนุนธุรกิจรักษ์โลก และยอมจ่ายเพิ่มขึ้นเพื่อสิ่งแวดล้อม อีกทั้งยังสามารถลดความเสี่ยงทางธุรกิจในอนาคตโดยเฉพาะการเตรียมพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงทางกฎหมายหรือข้อกำหนดทางกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมที่อาจเข้มงวดมากขึ้น ยิ่งไปกว่านั้นยังเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันที่ยั่งยืนเป็นผู้นำในการดำเนินธุรกิจที่มีความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม ช่วยสร้างจุดแข็งในการแข่งขันที่ยั่งยืนกว่าคู่แข่ง ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มเศรษฐกิจหมุนเวียน (Circular Economy) และเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs)

สรุปการวิเคราะห์

แม้ผลการวิเคราะห์ทางการเงินจะพบว่า NPV หลังการเปลี่ยนบรรจุภัณฑ์มีค่าลดลงจากเดิมประมาณ 38,210.82 บาทหากยอดขายไม่เพิ่มขึ้น แต่เมื่อพิจารณาปัจจัยเชิงคุณภาพดังกล่าวแล้ว การลงทุนในบรรจุภัณฑ์รักษ์สิ่งแวดล้อมยังคงมีความเหมาะสมและมีโอกาสสร้างผลตอบแทนทางอ้อมที่มีมูลค่าสูงกว่าในระยะยาว โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านการส่งเสริมภาพลักษณ์แบรนด์ที่ยั่งยืน การสร้างความแตกต่างจากคู่แข่ง และการมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อมอย่างจริงจัง ซึ่งจะช่วยเพิ่มโอกาสในการแข่งขันและการยอมรับจากลูกค้าในอนาคตได้อย่างมีนัยสำคัญ

บรรณานุกรม

กรมควบคุมมลพิษ. (2561). *Road map การจัดการขยะพลาสติก พ.ศ. 2561-2573*. กรมควบคุมมลพิษ

กรมทรัพยากรทางทะเลและชายฝั่ง. (2563). *รายงานสถานการณ์ขยะทะเลประเทศไทย 2563*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2568). *อัตราคิดลดที่เหมาะสมสำหรับการวิเคราะห์โครงการ*. สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ.

Chen, M.-F., & Lee, C.-L. (2015). The impacts of green claims on coffee consumers' purchase intention. *British Food Journal, 117*(1), 195-209. https://doi.org/10.1108/BFJ-07-2013-0196

Ellen MacArthur Foundation. (2019). *Completing the picture: How the circular economy tackles climate change*. https://ellenmacarthurfoundation.org/completing-the-picture

Greenpeace Thailand. (2020). *รายงานสำรวจพฤติกรรมผู้บริโภคต่อการลดใช้พลาสติกแบบครั้งเดียว.* https://www.greenpeace.org/thailand

Jeong, E., Jang, S., Day, J., & Ha, S. (2014). The impact of eco-friendly practices on green image and customer attitudes: An investigation in a café setting. *International Journal of Hospitality Management*, *41*, 10–20. https://doi.org/10.1016/j.ijhm.2014.03.002

Ko, J.-H., & Jeon, H.-M. (2024). The Impact of Eco-Friendly Practices on Generation Z's Green Image, Brand Attachment, Brand Advocacy, and Brand Loyalty in Coffee Shop. *Sustainability*, *16*(8), 3126. https://doi.org/10.3390/su16083126

Nguyen, A. T., Yến-Khanh, N., & Thuan, N. H. (2021). Consumers' purchase intention and willingness to pay for Eco-Friendly packaging in Vietnam. In *Environmental footprints and eco-design of products and processes*, 289–323.https://doi.org/10.1007/978-981-16-4609-6_11

Nicolau, J. L., Stadlthanner, K. A., Andreu, L., & Font, X. (2022). Explaining the willingness of consumers to bring their own reusable coffee cups under the condition of monetary incentives. *Journal of Retailing and Consumer Services*, *66*, 102908. https://doi.org/10.1016/j.jretconser.2022.102908

Noh, Y., Kim, M. J., & Kim, D.-Y. (2024). The Effect of Brand Lovemark on Reusable Cups in Coffee Shops: Machine Use Intention, Willingness to Pay a Deposit, and Green Brand Loyalty. *Sustainability*, *16*(3), 1113. https://doi.org/10.3390/su16031113

Phoochinda, W., & Patituch, N. (2024). *Guide to Green Coffee Shop and application for "ECO PLUS COFFEE SHOP" mark certification*. Department of Climate Change and Environment and NIDA Consulting Center.

Sörqvist, P., Hedblom, D., Holmgren, M., Haga, A., Langeborg, L., Nöstl, A., & Kågström, J. (2013). Who needs cream and sugar when there is eco-labeling? Taste and willingness to pay for “eco-friendly” coffee. *PLOS ONE, 8*(12), Article e80719. https://doi.org/10.1371/journal.pone.0080719

Takahashi, R. (2021). How to stimulate environmentally friendly consumption: Evidence from a nationwide social experiment in Japan to promote eco-friendly coffee. *Ecological Economics, 186*, Article 107082. https://doi.org/10.1016/j.ecolecon.2021.107082

United Nations Environment Programme. (n.d.). *UNEP - UN Environment programme*. UNEP - UN Environment Programme. https://www.unep.org

World Meteorological Organization. (2024). *State of the global climate 2023*. World Meteorological Organization (WMO). https://wmo.int/publication-series/state-of-global-climate-2023

การวางแผนผังคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์: กรณีศึกษาบริษัทธุรกิจร้านค้าปลีก

Warehouse Layout Planning Using the ABC Analysis in Online Order Fulfillment Department: a Case Study of a Retail Business Company

สุภพิชญาร์ พูลเกตุ[1] และปิยะวัฒน์ ชนินทร์ตระกูล[2]

Suphapicchaya Poolket[1] and Piyawat Chanintrakul[2]

นักศึกษาระดับปริญญาตรี[1], ผู้ช่วยศาสตราจารย์[2]

ภาควิชาการจัดการโลจิสติกส์และโซ่อุปทาน คณะโลจิสติกส์ มหาวิทยาลัยบูรพา[1-2]

E-mail: suphapicchaya@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้าอาหารแห้ง แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ของบริษัทธุรกิจร้านค้าปลีกแห่งหนึ่ง และ (2) เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี ซึ่งแบ่งกลุ่มสินค้าตามปริมาณการเคลื่อนไหว ซึ่งมีอัตราหมุนเวียนสินค้าเข้าและออกคลังสูง กลาง และต่ำ ตามลำดับ งานวิจัยชิ้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตและสัมภาษณ์พนักงานที่เกี่ยวข้องและการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือแผนผังก้างปลา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัญหาสำคัญที่พบ คือ การใช้ระยะเวลานานในการหยิบสินค้า โดยมาจากสาเหตุด้านกระบวนการ การไม่มีการจัดหมวดหมู่ของสินค้าตามปริมาณการเคลื่อนไหว และ (2) ผู้จัดทำวิจัยจึงได้นำการวิเคราะห์แบบเอบีซีเพื่อการจัดกลุ่มสินค้าและการวางแผนผังคลังสินค้าตามปริมาณการเคลื่อนไหว หลังการปรับปรุงด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี ผู้วิจัยได้ทดลองหยิบสินค้าตามใบสั่งซื้อ จำนวน 30 ใบ และผลวิจัยพบว่า สามารถลดระยะเวลาเฉลี่ยเหลือ 8.18 นาที จากเดิม 16.34 นาที หรือลดลง 49.94%

คำสำคัญ: การวางแผนผังคลังสินค้า การวิเคราะห์แบบเอบีซี ธุรกิจร้านค้าปลี

Abstract

The purposes of this study were (1) to identify the problems that occur in the dry grocery food warehouse of the online ordering fulfillment department of a retail business company and (2) to propose guidelines for increasing the efficiency of warehouse management by grouping according to the amount of movement which has high, medium, and low turnover of goods in and out of the warehouse. This research conducted data collection from observation and interviews of related employees and data analysis using fishbone diagram

tools. The research results consist of: (1) the major problem encountered was the long order picking time due to process-related factor that was the lack of categorization of products according to the amount of products' movement and the ABC Analysis was employed to categorize products and to plan the warehouse layout due to the amount of products' movement. After improvement with the ABC analysis, the order-picking experiment of 30 purchase orders was conducted and the research results found that the average order picking time can be reduced to 8.18 minutes from 16.34 minutes or 49.94 percent

Keywords: Warehouse layout planning, ABC analysis, retail business company

บทนำ

การสั่งซื้อผ่านช่องทางออนไลน์ของประเทศไทยในปัจจุบันมีแนวโน้มขยายตัวอย่างต่อเนื่อง โดยกรมพัฒนาธุรกิจการค้า (2567) วิเคราะห์ว่าธุรกิจที่น่าจับตามองไตรมาสแรกปี 2567 คือ ธุรกิจอี-คอมเมิร์ซโต ในปี 2566 มูลค่าตลาดธุรกิจอี-คอมเมิร์ซในไทย อยู่ที่ 6.34 แสนล้านบาท และคาดว่าปี 2567 มูลค่าตลาดจะแตะ 7 แสนล้านบาท ซึ่งคนไทยนิยมซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์มอี-คอมเมิร์ซ กว่า 67% สอดคล้องตัวเลขการจดทะเบียนจัดตั้งนิติบุคคลของธุรกิจอี-คอมเมิร์ซใหม่เพิ่มขึ้นต่อเนื่องตลอด 6 ปีที่ผ่านมา ส่งผลให้ธุรกิจค้าปลีก (Retail business) ต้องเตรียมความพร้อมเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าที่จะเพิ่มมากขึ้นในอนาคต สำหรับงานวิจัยชิ้นนี้บริษัทกรณีศึกษา เป็นผู้ประกอบกิจการในธุรกิจค้าปลีกแห่งหนึ่ง ผู้ให้บริการด้านการจัดจำหน่ายสินค้าอุปโภคบริโภค ดำเนินธุรกิจโดยมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์การซื้อสินค้าที่สะดวกสบายและสามารถตอบสนองความต้องการของลูกค้าผ่านช่องทางการจัดจำหน่ายสินค้าทั้งทางหน้าร้านและทางออนไลน์ เนื่องจากการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์มีเพิ่มมากขึ้น บริษัทกรณีศึกษา ได้มีการ พัฒนาแอปพลิเคชันสำหรับการสั่งซื้อสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ เพื่อช่วยให้ผู้บริโภคสามารถเลือกซื้อสินค้าได้อย่างสะดวกสบาย พร้อมกับบริการจัดส่งสินค้าที่ครอบคลุมทุกพื้นที่ทั่วประเทศ

ปัจจุบันแผนกที่มีหน้าที่ในการดูแลกระบวนการจัดจำหน่ายสินค้าผ่านช่องทางออนไลน์ คือ แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ซึ่งมีหน้าที่ดังนี้ การรับสินค้า การจัดรอบรถสำหรับการจัดส่งสินค้า และการหยิบสินค้า ซึ่งจากการศึกษาขั้นตอนการทำงานภายในแผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online to Offline Operation) ทำให้ผู้จัดทำวิจัยพบเห็นปัญหาในขั้นตอนการหยิบสินค้า คือ พนักงานมีการใช้ระยะเวลานานในการหยิบสินค้า เนื่องจากการไม่มีการจัดหมวดหมู่ของสินค้าตามความถี่การสั่งซื้อของลูกค้าจากปัญหาดังกล่าว ผู้จัดทำวิจัยจึงได้เล็งเห็นถึงความสำคัญในเการเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนผังคลัง โดยจำกัดขอบเขตการศึกษาเฉพาะสินค้าอาหารแห้ง ของแผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ (Online to Offline Operation) ด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี โดยแบ่งกลุ่มตามปริมาณการเคลื่อนไหว ซึ่งมีอัตราหมุนเวียนสินค้าเข้าและออกคลังสูง กลาง และต่ำ ตามลำดับ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้าอาหารแห้ง แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ของบริษัทกรณีศึกษา

2. เพื่อเสนอแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการคลังสินค้า (Warehouse Management)

คลังสินค้า หมายถึง พื้นที่ที่ได้วางแผนแล้วเพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้สอยและการเคลื่อนย้ายสินค้าและวัตถุดิบ โดยคลังสินค้าทำหน้าที่เก็บสินค้าระหว่างกระบวนการเคลื่อนย้ายเพื่อสนับสนุนการผลิตและการกระจายสินค้าซึ่งสินค้าที่เก็บในคลังสินค้า (Warehouse) สามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) วัตถุดิบ (Material) ซึ่งอยู่ในรูปวัตถุดิบส่วนประกอบและชิ้นส่วนต่าง ๆ 2) สินค้าสำเร็จรูป (Finished goods) รวมถึงงานระหว่างการผลิตสินค้าที่ต้องการทิ้งและวัสดุที่นำมาใช้ใหม่ (คำนาย อภิปรัชญาสกุล, 2550) นอกจากนั้น Grant et al. (2006) ได้กล่าวว่า คลังสินค้า หมายถึง สถานที่สำหรับการพัก หรือจัดเก็บสินค้าในปริมาณมาก ซึ่งกิจกรรมในคลังสินค้าจะเกี่ยวข้องกับการจัดเก็บ และการเคลื่อนย้ายสินค้า เพื่อสนับสนุนการผลิต และการกระจายสินค้า ดังนั้น การจัดการคลังสินค้า หมายถึง การจัดระเบียบการเคลื่อนย้าย การจัดเก็บ การวาง และการรักษาสินค้าอย่างเป็นระบบ เพื่อรักษาสินค้าให้อยู่ในสภาพที่ดีด้วยต้นทุนที่ต่ำ เพื่อช่วยในการดำเนินงาน และสร้างผลกำไรให้กับกิจการการดำเนินงานในลักษณะนี้ เกิดจากการบริหารทรัพยากรทั้งหมดภายในคลังสินค้าให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการดำเนินงานภายในคลังสินค้ามีขั้นตอนและรายละเอียดมาก ซึ่งขั้นตอนหลักประกอบด้วย การรับ (Receive), การเก็บ (Put-away), การหยิบสินค้า หรือการจ่ายสินค้า (Pick), การส่งมอบ (Delivery) และการตรวจนับสินค้าคงคลัง (Stock-count) (ไชยยศ ไชยมั่งคั่ง และมยุขพันธ์ ไชยมั่งคั่ง, 2556)

การวางแผนผังคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบ ABC

Tompkins and Smith (1998) อธิบายว่าการวางผังของคลังสินค้าหรือวัสดุโดยทั่วไปมักจะต้องการให้สินค้ามีลักษณะการเคลื่อนที่เป็นเส้นตรง, ระยะทางการเคลื่อนที่ทั้งของพนักงานและสินค้าต้องสั้น กะทัดรัด เพื่อให้บรรลุวัตถุประสงค์นี้ช่องทางเดินควรจะแคบที่สุดเท่าที่ทำได้และไม่ควรเป็นทางตัน นอกจากนั้นการวิเคราะห์แบบ ABC เป็นเกณฑ์ที่นิยมใช้กันอย่างแพร่หลายในเรื่องการจัดตำแหน่งการวางสินค้า โดยจะจัดกลุ่มตามการเคลื่อนไหว (movement) ของสินค้า โดยจากการจัดสินค้าตามเกณฑ์ดังกล่าวจะพบว่าสินค้าที่มีจำนวนเพียง 20% นั้นจะมีการเคลื่อนไหว (movement) ของสินค้ามาก ถึง 80% ของสินค้าทั้งหมด โดยสินค้าที่จัดอยู่ในกลุ่ม A ที่มีการเคลื่อนไหวสูงนั้นควรเป็นสินค้าที่องค์กรควรให้ความสำคัญควรมีการจัดการดูแลอย่างใกล้ชิดเพราะเป็นสินค้าที่ขายดีและควรจัดตำแหน่งในการจัดเก็บให้อยู่ในตำแหน่งใกล้ประตูเข้า-ออกมากที่สุด ซึ่งมีความสะดวกต่อการจัดเก็บและสะดวกต่อการหยิบ (pick) มากที่สุด สินค้าคงคลังกลุ่ม B เหมือนกลุ่ม A แต่ให้ความสำคัญในการบริหารรองลงมาและมีการจัดเก็บในตำแหน่งถัดจากกลุ่ม A ส่วนสินค้ากลุ่ม C

เป็นสินค้ามีอัตราการเคลื่อนไหวต่ำแต่ต้องใช้พื้นที่ในการจัดเก็บสินค้าสูงจึงควรถูกจัดเก็บในตำแหน่งที่ไกลออกไป ดังแสดงในรูปที่ 1

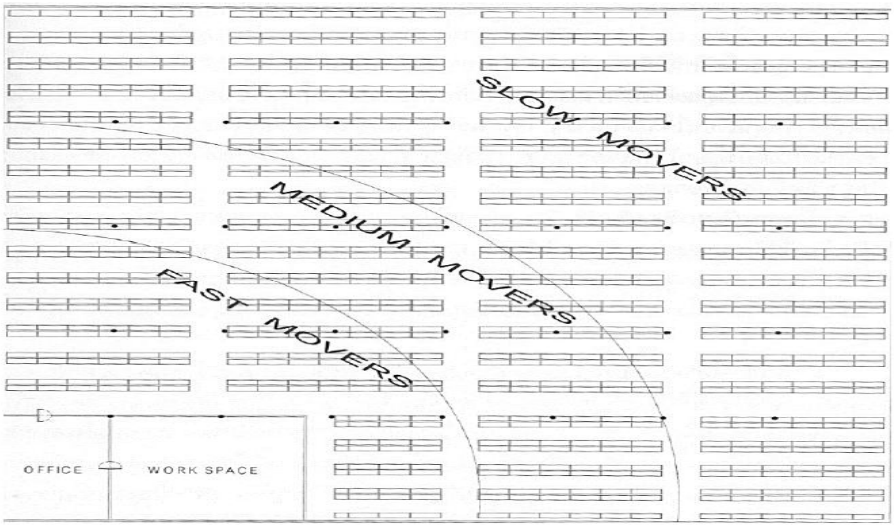

รูปที่ 1 การวางแผนผังคลังสินค้าโดยจัดกลุ่มตามการเคลื่อนไหวสินค้า

ที่มา: Tompkins and Smith (1998)

จุฑารัตน์ เศวตสุพร (2562) ได้ทำการวิจัย เกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าเพื่อแก้ปัญหาความล่าช้าในการหยิบชิ้นส่วนยานยนต์ โดยการวางแผนผังคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบ ABC กับแต่ละกลุ่มสินค้า ซึ่งผลลัพธ์ที่ได้ทำให้สามารถลดระยะเวลาในการปฏิบัติงานในขั้นตอนการหยิบสินค้าลงได้ 1.35 นาที หรือ 25.2% ต่อมา ทมนี สุขใส และ กนกพร แก้วภักดี (2565) ได้ทำการวิจัยกระบวนการหยิบสินค้าภายในคลังสินค้าเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการหยิบสินค้าด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบเอบีซี กรณีศึกษา บริษัท เอบีซี จำกัด ผลการวิจัยพบว่า การวิเคราะห์กระบวนการหยิบสินค้าภายในคลังสินค้าด้วยวิธีการวิเคราะห์แบบเอบีซี ด้านระยะเวลาการปฏิบัติงานใช้ระยะเวลาในการหยิบสินค้า 30 นาที มีระยะเวลาลดลงจากเดิม 10 นาที ด้านต้นทุนค่าแรงพนักงานหยิบสินค้าหลังการเพิ่มประสิทธิภาพการหยิบสินค้าคิดเป็นเงิน 19 บาทต่อคนต่อนาที ซึ่งมีต้นทุนค่าแรงพนักงานลดลงจากเดิม 6 บาท และด้านความน่าเชื่อถือในการจัดส่งสินค้าให้แก่ลูกค้า หลังการเพิ่มประสิทธิภาพการหยิบสินค้าคิดเป็นร้อยละ 76.85 โดยรวมมีความน่าเชื่อถือเพิ่มขึ้นเป็นร้อยละ 16.51

หลังจากนั้น พิชชากร ลิขิตกาญจน์ (2566) ได้ทำการศึกษาแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพกระบวนการจัดเก็บสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซีของบริษัท XYZ จำกัด ผลการวิจัยหลังการปรับปรุงด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซีพบว่า สามารถลดระยะเวลาเหลือ 80 นาที จากเดิม 110 นาที หรือลดลง 27% ด้านการลดระยะทางและต้นทุนแรงงาน สามารถลดระยะทางเหลือ 105 เมตร จากเดิม 120 เมตร หรือลดระยะทางลง 13% สามารถลดต้นทุนด้านแรงงาน 107 บาท/ใบงาน จากเดิม 147 บาท/ใบงาน หรือต้นทุนลดลง 27.27% และด้านการเพิ่มความแม่นยำในการจัดเก็บ สามารถลดจำนวนสินค้าวางผิดตำแหน่ง 854 ชิ้น จากเดิม 1,400 ชิ้น หรือความแม่นยำในการจัดเก็บเพิ่มขึ้น 38.95% และ ณัฐวรรณ สมรรคจันทร์ และณปาล อุทยารัตน์

(2566) ได้นำเทคนิคการวิเคราะห์แบบเอบีซีและเทคนิคควบคุมด้วยการมองเห็นมาประยุกต์ใช้ภายในคลังอะไหล่ เพื่อลดระยะเวลาในการเบิกจ่าย เนื่องจากคลังอะไหล่ของบริษัท XYZ จากัด มีการจัดวางอะไหล่ชิ้นส่วนปะปนกัน ไม่มีตำแหน่งที่ตายตัวจึงทำให้เกิดปัญหาในการใช้เวลานานในการเบิกอะไหล่และไม่มีป้ายแสดงตาแหน่งการจัด เก็บอะไหล่ที่ชัดเจน จากการวิจัยพบว่าสามารถลดเวลาในการเบิกอะไหล่ลงได้เฉลี่ย 7.38 นาทีต่อครั้ง จากที่ใช้เวลา 18.55 นาทีต่อครั้งเหลือ 11.17 นาทีต่อครั้งหรือลดลง 39.78%

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดของงานวิจัยครั้งนี้คือ การประยุกต์ใช้การวิเคราะห์แบบ ABC ในการจัดตำแหน่งการวางสินค้า โดยจะจัดกลุ่มตามการเคลื่อนไหวหรือเคลื่อนย้ายของสินค้าจากการจัดสินค้านั้น จะสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการคลังสินค้าได้ โดยงานวิจัยครั้งนี้พิจารณาตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านเวลาเท่านั้น รูปที่ 2 แสดงกรอบแนวคิดของงานวิจัยครั้งนี้

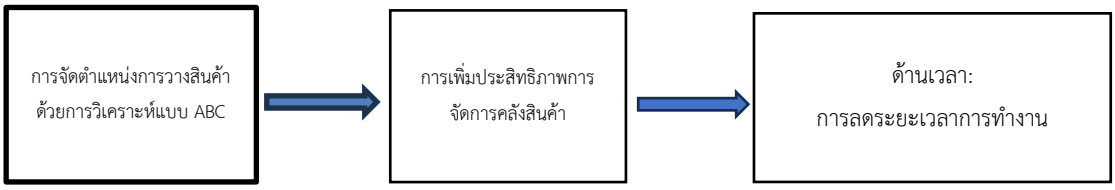

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยชิ้นนี้เก็บรวบรวมข้อมูลจากการสังเกตโดยการลงพื้นที่ศึกษาขั้นตอนการทำงานของพนักงานและสัมภาษณ์พนักงานที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการในแผนก Online to Offline ได้แก่ หัวหน้างานแผนกจัดออเดอร์สินค้าออนไลน์ (Online to Offline Supervisor) และพนักงานระดับปฏิบัติการแผนกจัดออเดอร์สินค้าออนไลน์ (Online to Offline Associate) รวมทั้งหมด 5 คน เพื่อนำมาทำการวิเคราะห์ปัญหาต่อไป การสัมภาษณ์ใช้เวลาโดยเฉลี่ย 10 นาที และการวิเคราะห์ข้อมูลใช้แผนผังก้างปลาเป็นเครื่องมือ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ปัญหาที่เกิดขึ้นภายในคลังสินค้าอาหารแห้ง แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ของบริษัทกรณีศึกษา

จากการสัมภาษณ์พนักงานที่เกี่ยวข้อง และศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานภายในแผนกจัดออเดอร์สินค้าออนไลน์ของบริษัทกรณีศึกษา สามารถนำมาวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาได้โดยการใช้แผนผังก้างปลาดังแสดงในรูปที่ 3

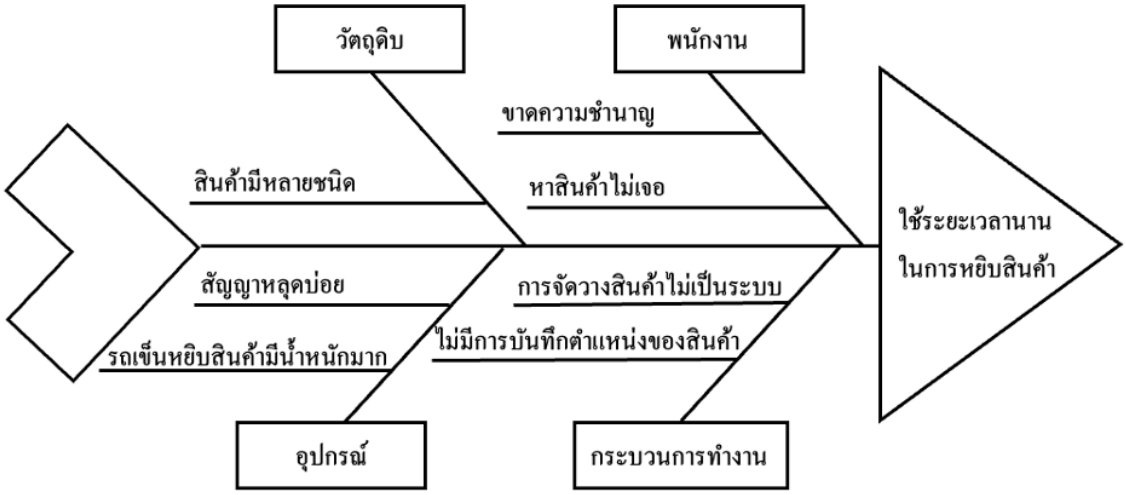

รูปที่ 3 การวิเคราะห์สาเหตุปัญหาโดยใช้แผนผังก้างปลา

จากรูปที่ 3 สามารถวิเคราะห์สาเหตุของปัญหาจากการใช้แผนผังก้างปลา ได้ดังนี้ (1) สาเหตุของปัญหาด้านพนักงาน ประกอบด้วยพนักงานยังมีประสบการณ์น้อยและพนักงานหาสินค้าไม่เจอ (2) สาเหตุของปัญหาด้านวัตถุดิบ ประกอบด้วยสินค้าภายในคลังมีหลายชนิดทำให้การหยิบสินค้าต้องใช้ความละเอียดรอบคอบ (3) สาเหตุของปัญหาด้านกระบวนการทำงาน ประกอบด้วย การจัดวางสินค้าที่ไม่เป็นระบบ กล่าวคือการไม่มีการจัดหมวดหมู่ของสินค้าตามการเคลื่อนไหวของสินค้าหรือตามความถี่การสั่งซื้อของลูกค้า และการไม่มีการบันทึกตำแหน่งของสินค้า และ (4) สาเหตุของปัญหาด้านอุปกรณ์ ประกอบด้วยสัญญาณอินเทอร์เน็ตที่หลุดบ่อย ทำให้รายการสินค้าที่หยิบถูกลบออกจากระบบ และ รถเข็นสำหรับหยิบสินค้ามีน้ำหนักมาก ทำให้การเข็นรถเพื่อเดินหาสินค้าภายในคลังเป็นไปได้อย่างยากลำบาก และใช้ระยะเวลานาน อนึ่งผลจากการสัมภาษณ์พบว่าสาเหตุของปัญหาที่สำคัญที่สุด คือ สาเหตุของปัญหาด้านกระบวนการทำงาน กล่าวคือไม่มีการจัดหมวดหมู่สินค้า เนื่องจากทุกครั้งที่พนักงานทำการหยิบสินค้า พนักงานมักต้องใช้ระยะเวลานานในการค้นหาสินค้า เนื่องจากหาสินค้าไม่พบ โดยปัญหาดังกล่าวเกิดจากความผิดพลาดในการวางแผนการจัดกลุ่มของสินค้า ดังนั้นผู้จัดทำจึงได้สนใจในการศึกษาประเด็นปัญหาดังกล่าว โดยได้นำสาเหตุด้านวัตถุดิบ ซึ่งสาเหตุย่อยมาจากการไม่มีการจัดหมวดหมู่ของสินค้าตามการเคลื่อนไหวของสินค้าหรือตามความถี่การสั่งซื้อของลูกค้า ดังนั้นผู้วิจัยจึงได้นำวิธีการแบ่งกลุ่มสินค้าด้วยวิธี ABC Analysis มาเพิ่มประสิทธิภาพในการวางแผนผังคลังสินค้า แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ของบริษัทกรณีศึกษา

แนวทางเพิ่มประสิทธิภาพการวางแผนผังคลังสินค้าด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี

ในปัจจุบันคลังสินค้าอาหารแห้ง แผนกจัดคำสั่งซื้อสินค้าออนไลน์ ได้จัดเก็บสินค้าทั้งหมด 2,765 รายการ โดยแผนผังคลังสินค้า แสดงในรูปที่ 4 โดยการจัดเก็บสินค้าของคลังสินค้านี้ไม่ได้มีการแบ่งประเภทของสินค้าตามความถี่การสั่งซื้อของลูกค้า หรือตามการเคลื่อนไหวของสินค้า ซึ่งจะเห็นได้ว่ามีการวางสินค้า

แบบกระจัดกระจายของสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว เคลื่อนไหวปานกลาง และเคลื่อนไหวช้าอยู่ในทุกพื้นที่ของคลังสินค้า ทำให้ยากต่อการจดจำตำแหน่งที่อยู่ของสินค้า และ การหยิบสินค้าใช้ระยะเวลานาน

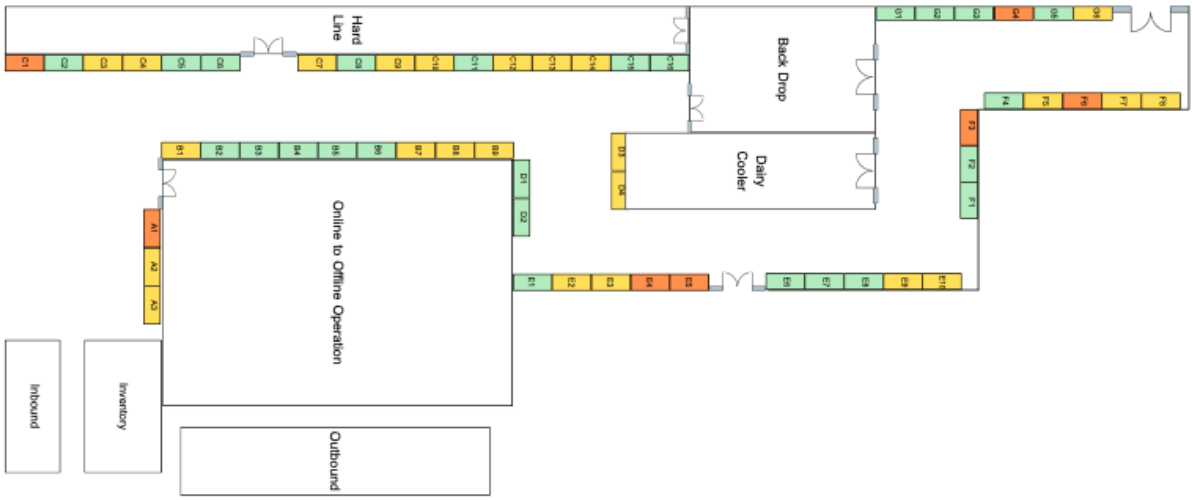

รูปที่ 4 แผนผังคลังสินค้าอาหารแห้งในปัจจุบัน

รูปที่ 4 มีการแบ่งสีตามการเคลื่อนไหวของสินค้า ดังนี้ (1) สีส้ม หมายถึง สินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว (2) สีเหลือง หมายถึง สินค้าที่มีการเคลื่อนไหวปานกลาง และ (3) สีเขียว หมายถึง สินค้าที่มีการเคลื่อนไหวช้า

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้ทำการแบ่งกลุ่มสินค้าโดยใช้ทฤษฎี ABC Analysis เริ่มจากการนำข้อมูลปริมาณการหยิบค้าประเภทอาหารแห้ง (Dry Grocery Food) ตั้งแต่เดือนมกราคม ถึง เดือนมิถุนายน พ.ศ.2567 มาทำการแบ่งกลุ่มสินค้า ซึ่งมีสินค้าทั้งหมด 2,765 รายการ และทำการสรุปข้อมูลความถี่ในการเคลื่อนไหวของสินค้าแต่ละรายการ โดยในการจัดทำวิจัยครั้งนี้ผู้จัดทำได้ใช้วิธีการจัดกลุ่มสินค้าแบบ ABC Analysis และเลือกวิธีจัดเรียงสินค้าแบบสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็ว เคลื่อนไหวปานกลาง และเคลื่อนไหวช้า ซึ่งผลการแบ่งกลุ่มกลุ่มสินค้าแสดงในตารางที่ 1 จากตารางที่ 1 สามารถสรุปผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้ (1) สินค้ากลุ่ม A มีจำนวน 360 รายการ และมีร้อยละการเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 80 (2) สินค้ากลุ่ม B มีจำนวน 1,188 รายการ และมีร้อยละการเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 15 และ (3) สินค้ากลุ่ม C มีจำนวน 1,217 รายการ และมีร้อยละการเคลื่อนไหวคิดเป็นร้อยละ 5

จากผลการการแบ่งกลุ่มสินค้าโดยใช้ทฤษฎี ABC Analysis ผู้วิจัยได้ทำการการจัดวางแผนผังคลังสินค้าใหม่ โดยพิจารณาจากปริมาณสินค้าของกลุ่มสินค้าตามการเคลื่อนไหว โดยทำการจัดวางสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็วให้อยู่ใกล้กับพื้นที่จัดส่งสินค้ามากที่สุด ดังนั้น สินค้ากลุ่ม A จึงถูกจัดให้อยู่ในชั้นวางที่อยู่ใกล้กับพื้นที่จัดส่งสินค้ามากที่สุด เพื่อความรวดเร็วในการหยิบสินค้า และทำการจัดเรียงสินค้ากลุ่ม B และ กลุ่ม C ให้อยู่ในพื้นที่ถัดไปตามลำดับ ซึ่งสามารถจัดแผนผังในการจัดวางสินค้าใหม่ได้ แสดงในรูปที่ 5 นอกจากนั้นทุกครั้งที่ทำการจัดเก็บสินค้าจะทำการจัดเรียงสินค้าจากวันที่สินค้าเข้า โดยนำสินค้าที่เข้าก่อนไว้ด้านหน้า และนำสินค้าที่เข้าทีหลังไว้ทางด้านหลังตามหลักการเข้าก่อนออกก่อน (FIFO)

ตารางที่ 1 แสดงรายการแบ่งกลุ่มสินค้า

กลุ่มสินค้า	รายการสินค้า	รายการสินค้า (ร้อยละ)	ปริมาณสินค้าที่ถูกจำหน่ายออก (ชิ้น)	ร้อยละการเคลื่อนไหว	ชนิดการเคลื่อนไหว
A	360	13%	253,267	80%	เร็ว
B	1,188	43%	47,487	15%	ปานกลาง
C	1,217	44%	15,829	5%	ช้า
รวม	2,765	100%	316,583	100%	

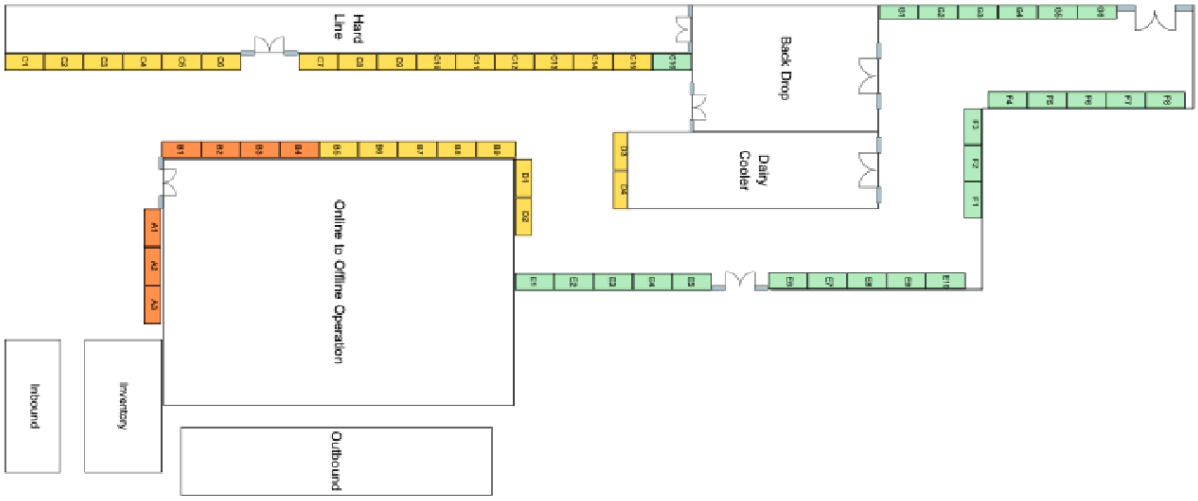

รูปที่ 5 แผนผังคลังสินค้าอาหารแห้งตามการแบ่งกลุ่มสินค้าด้วย ABC Analysis

หลังจากนั้น ผู้วิจัยได้ทำการทดลองการจับเวลาในการหยิบสินค้าตามใบหยิบสินค้าจำนวน 30 ใบ โดยจำนวนรายการสินค้าที่หยิบเฉลี่ยอยู่ที่ใบละประมาณ 14 รายการ เพื่อทำการเปรียบระยะเวลาที่ใช้ในการดำเนินการหยิบสินค้าระหว่างแผนผังคลังสินค้าอาหารแห้งในปัจจุบันและแผนผังคลังสินค้าอาหารแห้งตามการแบ่งกลุ่มสินค้าด้วย ABC Analysis ซึ่งผลการศึกษาแสดงดังรูปที่ 6 จากการทำการทดลองพบว่า ระยะเวลาในการหยิบสินค้าก่อนปรับปรุงคลังสินค้า มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 16.34 นาที และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.54 นาที และระยะเวลาในการหยิบสินค้าหลังปรับปรุงคลังสินค้ามีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 8.18 นาที และมีค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานเท่ากับ 1.04 นาที ดังนั้น การใช้ ABC Analysis เพื่อปรับปรุงแผนผังคลังสินค้า สามารถลดระยะเวลาเฉลี่ยที่ใช้ในการหยิบสินค้าได้ถึง 8.16 นาที หรือคิดเป็นร้อยละ 49.94 ของเวลาก่อนการปรับปรุงคลังสินค้า

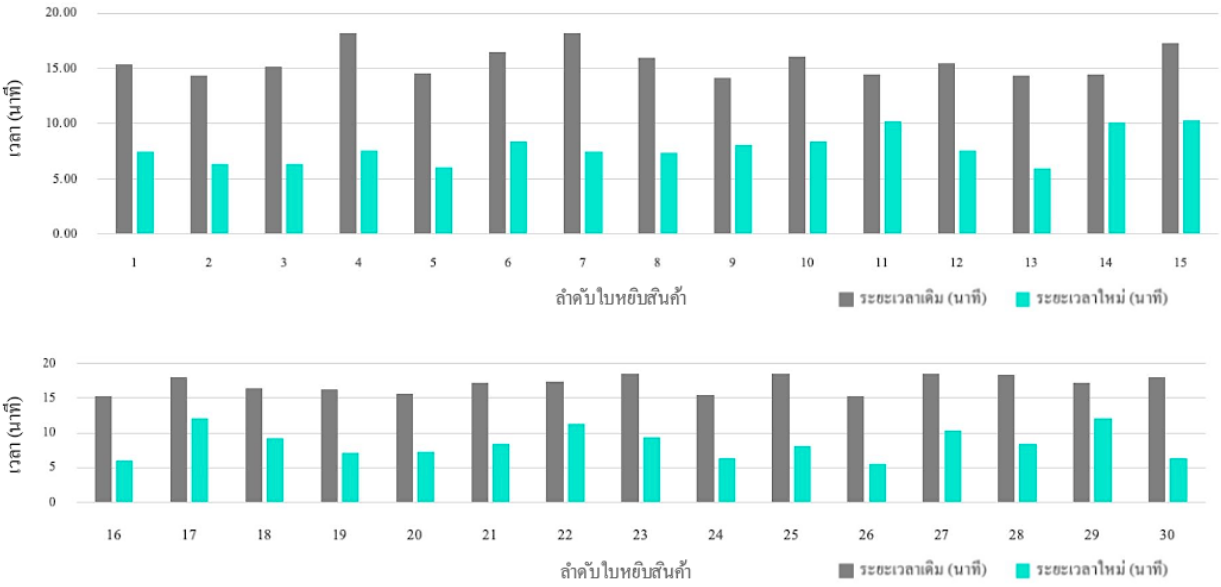

รูปที่ 6 ระยะเวลาในการหยิบสินค้าก่อนปรับปรุง – หลังปรับปรุงคลังสินค้า

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการการจัดวางแผนผังคลังสินค้าใหม่ โดยพิจารณาจากปริมาณสินค้าของกลุ่มสินค้าตามการเคลื่อนไหว โดยทำการจัดวางสินค้าที่มีการเคลื่อนไหวเร็วให้อยู่ใกล้กับพื้นที่จัดส่งสินค้ามากที่สุด ดังนั้น สินค้ากลุ่ม A จึงถูกจัดให้อยู่ในชั้นวางที่อยู่ใกล้กับพื้นที่จัดส่งสินค้ามากที่สุด เพื่อความรวดเร็วในการหยิบสินค้า และทำการจัดเรียงสินค้ากลุ่ม B และ กลุ่ม C ให้อยู่ในพื้นที่ถัดไปตามลำดับ หลังจากการปรับปรุง บริษัทกรณีศึกษาสามารถประยุกต์ใช้แผนผังคลังตามการแบ่งกลุ่มสินค้าด้วย ABC Analysis เพื่อจัดสินค้าอาหารแห้ง ภายในคลังสินค้าแผนกจัดออร์เดอร์สินค้าออนไลน์ได้ ซึ่งจะช่วยลดระยะเวลาในการหยิบสินค้า และทำให้การดำเนินงานภายในแผนกเกิดประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

อนึ่ง การทำวิจัยในศึกษาการหยิบสินค้าของคลังสินค้าประเภทสินค้าอาหารแห้งเท่านั้น ดังนั้นในการศึกษาครั้งถัดไปควรมีการเก็บรวบรวมข้อมูลการหยิบสินค้าในส่วนของสินค้าประเภทอื่นที่มีอยู่ในคลังสินค้าเพิ่ม และนำมาทำการวิเคราะห์จัดหมวดหมู่สินค้า นอกจากนั้นการวิจัยครั้งนี้พิจารณาตัวชี้วัดประสิทธิภาพด้านเวลาเท่านั้น ดังนั้นการวิจัยในอนาคตน่าจะเพิ่มการวัดประสิทธิภาพในมิติอื่น ๆ เช่น ด้านต้นทุนแรงงาน ด้านระยะทาง และด้านความแม่นยำในการจัดเก็บ เป็นต้น เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดวางสินค้าภายในคลังสินค้าให้ดียิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2567, 19 เมษายน). *แรงไม่หยุด-ฉุดไม่อยู่!! ธุรกิจอี-คอมเมิร์ซ เติบโตต่อเนื่องคนไทยซื้อสินค้าผ่านแพลตฟอร์ม อี-คอมเมิร์ซ กว่า 67%. https://www.dbd.go.th/news/73190467?fbclid=IwZXh0bgNhZW0CMTAAAR1C9rBGXc5p4SNyBt-MSl2GHt2MLGSuFKR-*

dXOuY6WiubQEqlZQlqPsHK0_aem_AenNaKbdaQYGh7EawKh6yeyzawrKc8Yd1VQbtm2sTpj49KSXcf5DjnZAT1w7keMs7GVX5nEkfLrasnZ5k8EA01jD

คำนาย อภิปรัชญาสกุล. (2550). *การจัดการคลังสินค้า*. กรุงเทพฯ: ดวงกมลสมัย.

ไชยยศ ไชยมั่งคัง และมยุขพันธ์ ไชยมั่งคัง. (2556). *กลยุทธ์โลจิสติกส์และซัพพลายเชนเพื่อแข่งขันในตลาดโลก* (พิมพ์ครั้งที่ 7). กรุงเทพฯ: วิชั่น พรีเพรส.

ณัฐวรรณ สมรรคจันทร์ และ ณปาล อุทยารัตน์. (2566). การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดการคลังอะไหล่ชิ้นส่วน กรณีศึกษา บริษัท XYZ จำกัด. *วารสารวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏเลย, 17*(60), 1-8.

ทมนี สุขใส และ กนกพร แก้วภักดี. (2565). การเพิ่มประสิทธิภาพการหยิบสินค้าในคลังสินค้าโดยใช้แนวคิดการวิเคราะห์แบบเอบีซี:กรณีศึกษา บริษัท เอบีซี จำกัด. *วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*, *8*(1), 90-104.

พิชชากร ลิขิตกาญจน์. (2566). การปรับปรุงกระบวนการจัดเก็บสินค้าคงคลังด้วยการวิเคราะห์แบบเอบีซี เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารงานจัดเก็บในคลังสินค้าของบริษัท เอ็กซ์วายแซด จำกัด. *วารสารวิทยาลัยโลจิสติกส์และซัพพลายเชน*, 9(1), 5-19.

วรรณวิภา ชื่นเพ็ชร. (2560). *การวางผังคลังสินค้าสำเร็จรูปด้วยเทคนิค ABC ANALYSIS กรณีศึกษาบริษัท AAA จำกัด* [การค้นคว้าอิสระวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิยาลัยศรีปทุม]. https://dspace.spu.ac.th/items/8c667a49-29b4-45e6-a18a-ca0506244215

Grant, D. B., Lambert, D., Stock, J. R., & Ellram, L. M. (2006). *Fundamentals of Logistics Management*. London: McGraw-Hill Higher Education.

Tompkins, J.A., & Smith, J. D. (1998). *The Warehouse Management Handbook* (2nd ed.). Raleigh: Tompkins press.

การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตร (Non-farm Income Diversification) ของครัวเรือนเกษตรกรไทย

The Impact of Climate Change on Non-farm Income Diversification of Thai Farm Households

เอมอร อภิณหสมิต[1] และชญานี ชวะโนทย์[2]

Aimorn Apinhasamit[1] and Chayanee Chawanote[2]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

คณะเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์[1-2]

E-mail: aimorn.api@st.econ.tu.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย ผ่านสัดส่วนแหล่งที่มาของรายได้ครัวเรือนเกษตรกร (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย งานวิจัยนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ ข้อมูลทุติยภูมิใช้ในการศึกษา ประกอบด้วย ข้อมูลครัวเรือนแบบตัวอย่างซ้ำ (Panel Data) จากโครงการ Townsend Thai Data รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ฉะเชิงเทรา สตูล และแพร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2560 และข้อมูลสภาพภูมิอากาศ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2523 – 2560 จากศูนย์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศระดับภูมิภาคและพลังงานทดแทน (Center of Regional Climate Change and Renewable Energy : RU-CORE) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ผลการวิจัยค้นพบว่า (1) Positive Temperature Shock และ Negative Rainfall Shock ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญ ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้และมีสัดส่วนรายได้นอกภาคเกษตรมากขึ้น เมื่อมีการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิสูงสุดนอกฤดูกาลเพาะปลูกที่มากกว่าในอดีต และการลดลงของปริมาณฝนที่น้อยกว่าในอดีตนอกฤดูการเพาะปลูก แต่การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิต่ำสุดที่มากกว่าในอดีตทั้งในและนอกฤดูกาลเพาะปลูก ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคเกษตรและมีสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรลดลง (2) ปัจจัยด้านเพศของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลด้านลบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้ ส่วนจำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร และการครอบครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของครัวเรือน ส่งผลต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้และสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การกระจายแหล่งที่มาของรายได้ รายได้นอกภาคเกษตร ครัวเรือนเกษตรกร การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

Abstract

This study aims to (1) examine the impact of climate change on non-farm income diversification of Thai farm households, evaluating based on income shares, and (2) identify factors affecting the distribution of non-farm income sources among Thai farm households. This research is quantitative using secondary data which includes panel data from the Townsend Thai Data project, covering 6 provinces: Lopburi, Buriram, Sisaket, Chachoengsao, Satun, and Phrae, from 2005 to 2017. Climate data from 1980 to 2017 was provided by the Center of Regional Climate Change and Renewable Energy (RU-CORE), Ramkhamhaeng University. The research found (1) that both positive temperature shocks and negative rainfall shocks significantly affected the income diversification. Farm households showed greater diversification of income sources and an increased share of non-farm income when there was a rise in maximum temperatures during the off-season compared to the past, and a decrease in rainfall during the off-season. However, an increase in minimum temperatures, both during and outside the growing season, led to a reduction in income diversification and a decrease in the proportion of non-agricultural income. (2) Additionally, factors such as the gender of the household head has a negative relation on income diversification, but household size, farm land, and land ownership significantly influenced income distribution and the share of non-farm income in a positive relation.

Keywords: Income diversification, non-farm Income, farm household, climate change

บทนำ

การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลกระทบต่อการดำรงชีวิตของครัวเรือนเกษตรกรในด้านการดำรงชีวิตและกิจกรรมทางเศรษฐกิจอย่างหลีกเลี่ยงไม่ได้ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงมากขึ้น ทำให้อุณหภูมิเฉลี่ยของโลกสูงขึ้น เกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติที่รุนแรง เช่น ภัยแล้ง น้ำท่วม รวมถึงความผันผวนของฤดูกาล ซึ่งเป็นความเสี่ยงที่ส่งผลกระทบต่อการผลิตทางการเกษตร ความเสียหายที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร ทำให้เกษตรกรมีรายได้ไม่แน่นอนจากผลผลิตทางการเกษตร ศูนย์สารสนเทศการเกษตร (2564) พบว่าการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศทำให้เกิดสภาวะภัยแล้ง แหล่งน้ำชลประทานและธรรมชาติไม่เพียงพอต่อการเพาะปลูก โดยเฉพาะในปี พ.ศ. 2563 ทำให้ผลผลิตข้าวและพืชไร่มีอัตราขยายตัวเฉลี่ยต่อปีลดลงมาก แม้ว่าปริมาณฝนจะมีมากกว่าปกติในช่วงปี พ.ศ. 2564 – 2565 แต่อัตราการขยายตัวในรอบ 5 ปี ยังคงมีทิศทางลดลง โดยพบว่า อ้อยโรงงาน ข้าวนาปรัง ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มีอัตราการขยายตัว 15.48, 10.09 และ 1.15 ตามลำดับ เมื่อมีรายได้ไม่เพียงพอต่อการ

บริโภคและการชำระหนี้ การกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตร (Non-farm Income Diversification) จึงเป็นทางเลือกที่ช่วยลดผลกระทบที่เกิดขึ้นกับครัวเรือนเกษตรกร ผ่านการที่สมาชิกครัวเรือนจัดสรรเวลาและจำนวนแรงงาน ไปยังกิจกรรมอื่น ๆนอกภาคการเกษตร เป็นวิธีกระจายความเสี่ยงทางด้านการเงิน โดยเพิ่มแหล่งที่มาของรายได้ ลดการพึ่งพิงรายได้ในภาคเกษตรอย่างเดียว และช่วยป้องกันความเสียหายจากความผันผวนของราคาสินค้าตลาดได้ เพื่อรักษาระดับรายได้และระดับการบริโภคให้ครัวเรือนมีความเป็นอยู่ที่ดีขึ้น

งานศึกษานี้จึงสนใจศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย โดยมีคำถามคือ การเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศส่งผลต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรอย่างไร และปัจจัยอะไรบ้างที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย โดยทำการศึกษาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศผ่านการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิ ร่วมกับข้อมูลครัวเรือนตัวอย่างซ้ำในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย ผ่านสัดส่วนแหล่งที่มาของรายได้ของครัวเรือนเกษตรกร
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย

การทบทวนวรรณกรรม

การเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เช่น อุณหภูมิ และปริมาณน้ำฝน ส่งผลกระทบต่อรายได้จากการเพาะปลูกของครัวเรือนเกษตรกร ทำให้รายได้สุทธิจากการเพาะปลูกเปลี่ยนแปลงไปได้ง่าย โดยเฉพาะอุณหภูมิตามฤดูกาล (Hossain, Alam, & Islam, 2019) นอกจากนี้ยังพบว่าผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงปริมาณน้ำฝนต่อภาคการเกษตรนั้นมีความผันผวนสูง โดยการกระจายของผลกระทบจะขึ้นอยู่กับกลุ่มของรายได้ ในกรณีที่ปริมาณน้ำฝนเพิ่มสูงขึ้นจะทำให้กลุ่มครัวเรือนที่ยากจนจะได้รับประโยชน์มากกว่าครัวเรือนที่ไม่ยากจน (Borgomeo, Ringler, & Houghton, 2018) เมื่อเกิดความเสี่ยงด้านรายได้จากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เกษตรกรสามารถเลือกปรับตัวและบรรเทาผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้หลากหลายวิธี ตัวอย่างเช่น การเปลี่ยนแปลงระบบการปลูกพืช ปฏิทินการปลูกพืช พันธุ์พืช และการปฏิบัติการทางการเกษตร การกระจายความหลากหลายในการปลูกพืชและพัฒนาการเลี้ยงสัตว์ การจ้างงานนอกฟาร์ม การจ้างงานนอกภาคการเกษตร การย้ายถิ่นฐานชั่วคราว และการทำอาชีพอิสระ (Kabir et al., 2017) เกษตรกรที่ยากจน ไม่มีความสามารถในการรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศได้ เนื่องจากมีทรัพยากรที่ถือครองอยู่น้อย เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงทางด้านรายได้ที่รุนแรง เกษตรกรกลุ่มนี้จะได้รับผลกระทบ

อย่างมาก สำหรับการปรับตัวภายในภาคการเกษตร การขาดแคลนการเข้าถึงสินเชื่อและการเข้าถึงแหล่งน้ำเป็นอุปสรรคที่สำคัญต่อการปรับตัวผ่านการกระจายการเพาะปลูก การเปลี่ยนแปลงพันธุ์พืช และวันในการเพาะปลูก (Gbetibouo, Ringler, & Hassan, 2010) รวมไปถึงเกษตรกรที่มีทางเลือกในการเช่าที่ดินอย่างจำกัด เกษตรกรจึงเลือกที่จะปรับตัวผ่านการจ้างงานอิสระนอกภาคการเกษตร เพื่อลดผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Ponce, 2020)

การกระจายแหล่งที่มาของรายได้ (Income Diversification) เป็นการจัดสรรเวลาเพื่อเข้าร่วมในกิจกรรมที่แตกต่างออกไป ซึ่งปัจจัยที่กระตุ้นให้ครัวเรือนมีการกระจายสินทรัพย์ รายได้ และกิจกรรม มี 2 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยผลัก (Push Factor) เป็นปัจจัยที่ผลักให้ครัวเรือนเกิดการกระจายกิจกรรม เช่น อุปทานแรงงานครอบครัวที่มีข้อจำกัดด้านที่ดินและการถือครองที่ดินอย่างกระจัดกระจาย และปัจจัยดึงดูด (Pull Factor) เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อแรงจูงใจของครัวเรือนเกษตรกรไปสู่การจ้างงานนอกภาคการเกษตร โดยจูงใจให้ครัวเรือนเกษตรกรเข้าสู่การจ้างงานนอกภาคการเกษตร เช่น การสร้างรายได้ที่สูงกว่าจากค่าจ้างนอกภาคการเกษตรและการรับจ้างอิสระ (Barrett, Reardon, & Webb, 2001) โดยงานศึกษาของ Chuang (2019) พบว่าเกษตรกรมีแนวโน้มกระจายรายได้ผ่านการจ้างงานนอกภาคการเกษตร เพื่อรับมือกับ Rainfall Shock โดยเพิ่มแหล่งที่มาของรายได้ให้มีความหลากหลายทั้งในและนอกภาคการเกษตร ซึ่งสอดคล้องกับงานศึกษาของ Asravor (2020) ที่พบว่าการเบี่ยงเบนของปริมาณน้ำฝนส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนอกภาคการเกษตร นอกจากนี้ยังพบว่า ระดับและการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนส่งผลกระทบต่อการตัดสินใจทำงานนอกภาคการเกษตรของครัวเรือนอย่างมีนัยสำคัญ ระดับปริมาณน้ำฝนลดลงและการเปลี่ยนแปลงของปริมาณน้ำฝนที่มากขึ้น การตัดสินใจเข้าร่วมกิจกรรมนอกภาคการเกษตรที่ให้ผลตอบแทนต่ำเพื่อรับมือกับผลกระทบจาก Weather Shock ของครัวเรือนจะมากขึ้น (Demeke and Zeller, 2012) สอดคล้องกับกับงานศึกษาของ Chen and Vuong (2018) ที่พบว่า ความเสี่ยงทางด้านสภาพภูมิอากาศมีบทบาทต่อการจัดสรรแรงงานของครัวเรือนเกษตรกร โดยความเสี่ยงด้านสภาพอากาศในระยะยาวมีผลกระทบอย่างมากต่อการรับรู้ความเสี่ยงของเกษตรกร และนำไปสู่อัตราการเข้าร่วมนอกภาคการเกษตรที่สูงขึ้นและรายได้ที่สูงขึ้นในระยะยาว

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้ (Income Diversification) ประกอบไปด้วย เพศ (Démurger, Fournier, & Yang, 2010; Danso-Abbeam, Aidoo, & Alhassan, 2021; Khan and Morrissey, 2023) อายุ (Abdulai & CroleRees, 2001; Amfo & Ali, 2020) และระดับการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน (Danso-Abbeam, Aidoo, & Alhassan, 2020; Saba et al., 2022) ขนาดของครัวเรือน (Diiro & Sam, 2015; Asravor, 2017) การถือครองสินทรัพย์ของครัวเรือน (Babatunde & Qaim, 2009) และขนาดพื้นที่ทำการเกษตร (Senadza, 2012; Koiry, Islam, & Rahman, 2024)

กรอบแนวคิด

ในการสร้างแบบจำลองเพื่อศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (Climate Change) ต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย มีกรอบแนวคิดตามรูปที่ 1

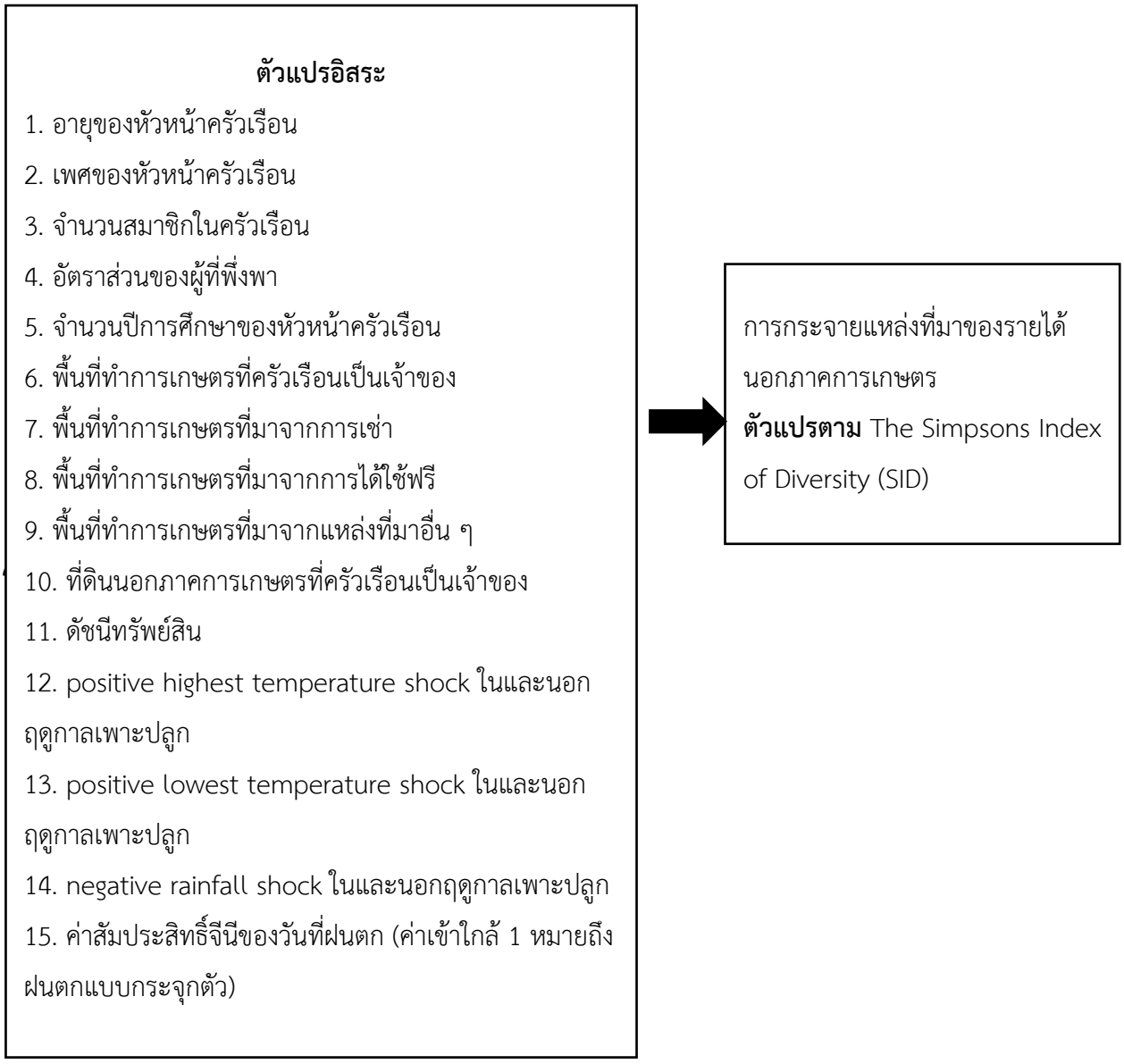

รูปที่ 1 แสดงกรอบแนวคิดการศึกษา

ระเบียบวิธีการวิจัย

ข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา

ข้อมูลครัวเรือน

ใช้ข้อมูลครัวเรือนแบบตัวอย่างซ้ำ (Panel Data) จากโครงการ Townsend Thai Data เป็นโครงการสำรวจวิจัยพัฒนาการเศรษฐกิจไทยซึ่งสำรวจข้อมูลครัวเรือนแบบตัวอย่างซ้ำ รวมทั้งสิ้น 6 จังหวัด ได้แก่ จังหวัดลพบุรี บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ฉะเชิงเทรา สตูล และแพร่ ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2548 – 2560 ประกอบด้วยข้อมูลเพศของหัวหน้าครัวเรือน อายุของหัวหน้าครัวเรือน การศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน การถือครองสินทรัพย์ของครัวเรือน และการถือครองที่ดิน ข้อมูลชุดนี้มีข้อจำกัด เนื่องจากมีข้อมูลเพียง 6 จังหวัดของประเทศไทย สาเหตุที่เลือกคือต้องการความต่อเนื่องของข้อมูลในการสะท้อนถึงพฤติกรรมที่เปลี่ยนแปลงของครัวเรือนเดิม

ข้อมูลสภาพอากาศ ใช้ข้อมูลสภาพภูมิอากาศของจังหวัดลพบุรี บุรีรัมย์ ศรีสะเกษ ฉะเชิงเทรา สตูล และแพร่ จากศูนย์การเปลี่ยนแปลงภูมิอากาศระดับภูมิภาคและพลังงานทดแทน (Center of Regional Climate Change and Renewable Energy : RU-CORE) มหาวิทยาลัยรามคำแหง ประกอบไปด้วย ข้อมูลรายเดือนของปริมาณน้ำฝนรวม จำนวนวันที่ฝนตก อุณหภูมิสูงสุดเฉลี่ย และอุณหภูมิต่ำสุดเฉลี่ย โดยแบ่งข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ข้อมูลสภาพภูมิอากาศในอดีต ปี พ.ศ. 2523 – 2548 และข้อมูลภายใต้แบบจำลองสภาพภูมิอากาศ RCP 4.5 ของ IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) ปี พ.ศ. 2549 – 2560 สาเหตุที่เลือกใช้แบบจำลองนี้เนื่องจากมีความใกล้เคียงกับข้อมูลสภาพภูมิอากาศในอดีตที่แท้จริงในช่วงระยะเวลาที่ผ่านมา

วิธีวิเคราะห์ข้อมูล

การศึกษาสัดส่วนของแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรนี้ได้สร้างแบบจำลองที่มีพื้นฐานการศึกษามาจากแบบจำลอง Standard Agricultural Household Model (Singh, Squire, & Strauss, 1986) และ The Rural Household Model of Income Diversification (Janvry and Sadoulet, 1995) มาประยุกต์ใช้ โดยสมมติให้ครัวเรือนได้รับอรรถประโยชน์สูงสุด และมีการจัดสรรเวลาให้กับกิจกรรมที่ก่อให้เกิดรายได้และการพักผ่อน ภายใต้สมมติฐานว่าตลาดสมบูรณ์และราคาถูกกำหนดจากภายนอก มีแบบจำลองดังนี้

$$P\left(Y_{ijt}\middle|W'_{jt}, H'_{ijt}\right) = \beta W'_{jt} + \theta H'_{ijt} + \gamma_{jt} + \varepsilon_{ijt}$$

โดย Y_{ijt} คือ Outcome Variable เป็นการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตร (Non-farm Income Diversification) ซึ่งวัดจาก The Simpsons Index of Diversity (SID) ค่าเข้าใกล้ 1 แสดงว่าครัวเรือนมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้จากหลายแหล่งที่มา หากค่าเข้าใกล้ 0 แสดงว่าครัวเรือนมีแหล่งที่มาของรายได้จาก 1 แหล่งที่มา

W'_{jt} คือ เวคเตอร์ของสภาพภูมิอากาศ ของจังหวัด j ณ เวลา t

H'_{ijt} คือ เวคเตอร์ของตัวแปรควบคุม (Control Variable) ซึ่งเป็นคุณลักษณะทั่วไปของครัวเรือนเกษตรกร ของครัวเรือน i จังหวัด j ณ เวลา t

γ_j คือ Fixed Effect ระหว่างตัวแปรหุ่นของจังหวัด j และเวลา t

ε_{ijt} คือ ความผิดพลาด (Error) ของครัวเรือน i จังหวัด j ณ เวลา t

ในการศึกษานี้ มีการแบ่งประเภทของรายได้ออกเป็น รายได้ในภาคการเกษตร และรายได้นอกภาคการเกษตร โดยรายได้นอกภาคการเกษตรถูกจัดออกเป็น 5 กลุ่ม ได้แก่ รายได้นอกภาคการเกษตรจากเงินเดือนและค่างจ้าง รายได้นอกภาคการเกษตรจากการประกอบธุรกิจ รายได้นอกภาคการเกษตรจากผลตอบแทนสินทรัพย์ รายได้นอกภาคการเกษตรจากเงินโอนหรือเงินช่วยเหลือ และรายได้นอกภาคการเกษตรจากแหล่งที่มาอื่น ๆ และวัดดัชนีทรัพย์สินผ่านวิธีการวิเคราะห์องค์ประกอบหลัก (Principal Component Analysis: PCA) จากทรัพย์สินทั้งหมด 26 รายการ

การวัดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ในการศึกษานี้พิจารณาจาก Rainfall Shock และ Temperature Shock โดยคำนวณจากลอการิทึมของปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิในปัจจุบันลบกับลอการิทึมของปริมาณน้ำฝนและอุณหภูมิของฤดูกาลเพาะปลูกในอดีตเฉลี่ย 20 ปี รวมถึงมีการใช้ค่าสัมประสิทธิ์จีนีของวันที่ฝนตก เพื่อสะท้อนถึงความสม่ำเสมอของวันที่ฝนตกร่วมด้วย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่า Positive Temperature Shock และ Negative Rainfall Shock ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญ โดยเมื่ออุณหภูมิสูงสุดในฤดูกาลเพาะปลูกเพิ่มขึ้นมากกว่าในอดีตจะส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคเกษตร และมีสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรลดลง สอดคล้องกับงานศึกษาของ Chuang (2019) ที่พบว่าเกษตรกรมีแนวโน้มกระจายรายได้ผ่านการจ้างงานนอกภาคการเกษตรเพื่อรับมือกับ Rainfall Shock แต่การเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิสูงสุดนอกฤดูกาลเพาะปลูกที่มากกว่าในอดีต จะส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคเกษตร และมีสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น ต่างจากการเพิ่มขึ้นของอุณหภูมิต่ำสุดที่มากกว่าในอดีตทั้งในและนอกฤดูกาลเพาะปลูก ที่ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคเกษตร และมีสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรลดลง อย่างมีนัยสำคัญ การลดลงของปริมาณฝนที่น้อยกว่าในอดีตนอกฤดูการเพาะปลูก ส่งผลให้ครัวเรือนเกษตรกรมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้และมีสัดส่วนของรายได้นอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ โดยการที่ปริมาณฝนลดลงจากในอดีตร้อยละ 1 ส่งผลให้การกระจายแหล่งที่ของรายได้และสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.97 และ 3.628 ตามลำดับ ในส่วนของค่าสัมประสิทธิ์จีนีของวันที่ฝนตก ส่งผลต่อการกระจาย

แหล่งที่มาของรายได้ในทิศทางลบ เมื่อการกระจุกตัวของของวันที่ฝนตกมาก (ค่าเข้าใกล้ 1 มากขึ้น) จะส่งผลให้ครัวเรือนมีการกระจายแหล่งที่มาของรายได้ลดลงอย่างมีนัยสำคัญ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยด้านสภาพอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตร

	ระดับการกระจายแห่งที่มาของรายได้	**สัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตร**
อายุของหัวหน้าครัวเรือน	0.00025 (0.0003)	0.001*** (0.0003)
เพศของหัวหน้าครัวเรือน	-0.015** (0.0077)	0.015* (0.0089)
จำนวนสมาชิกในครัวเรือน	0.009*** (0.0016)	0.006*** (0.0019)
อัตราส่วนของผู้ที่พึ่งพา (Dependent Ratio)	0.011 (0.0085)	0.009 (0.0098)
จำนวนปีการศึกษาของหัวหน้าครัวเรือน	0.002 (0.0013)	0.002 (0.0015)
พื้นที่ทำเกษตรที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ	0.001*** (0.0002)	-0.005*** (0.0002)
พื้นที่ทำเกษตรที่มาจากการเช่า	0.000 (0.0002)	-0.004*** (0.0002)
พื้นที่ทำเกษตรที่มาจากการได้ใช้ฟรี	0.001 (0.0003)	-0.003*** (0.0004)
พื้นที่ทำเกษตรที่มาจากแหล่งที่มาอื่น ๆ	0.002*** (0.0004)	-0.003*** (0.0005)
ที่ดินนอกภาคการเกษตรที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของ	0.001*** (0.0002)	0.001*** (0.0003)
ดัชนีทรัพย์สิน	0.001 (0.0023)	-0.002 (0.0026)
positive highest temperature shock ในฤดูกาลเพาะปลูก	-21.681*** (3.7936)	-20.479*** (4.3977)

	ระดับการกระจายแห่งที่มาของรายได้	สัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตร
positive highest temperature shock นอกฤดูกาลเพาะปลูก	48.488*** (8.4292)	38.293*** (9.7716)
positive lowest temperature shock ในฤดูกาลเพาะปลูก	-52.358*** (10.6219)	-38.456*** (12.3134)
positive lowest temperature shock นอกฤดูกาลเพาะปลูก	-40.194*** (6.2756)	-35.638*** (7.2750)
negative rainfall shock ในฤดูกาลเพาะปลูก	0.235 (0.3767)	-0.285 (0.4367)
negative rainfall shock นอกฤดูกาลเพาะปลูก	3.970*** (0.6069)	3.628*** (0.7036)
ค่าสัมประสิทธิ์จีนีของวันที่ฝนตก (ค่าเข้าใกล้ 1 หมายถึงฝนตกแบบกระจุกตัว)	-3.278*** (1.0314)	-1.932 (1.1956)
_cons	-0.888 (0.5540)	-0.061 (0.6422)
R-squared	0.033	0.097
Province fixed effects	yes	yes
Year fixed effects	yes	yes

ที่มา: จัดทำโดยผู้วิจัย

หมายเหตุ: * คือ ระดับนัยสำคัญที่ 10%
** คือ ระดับนัยสำคัญที่ 5%
*** คือ ระดับนัยสำคัญที่ 1%

การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทยพบว่า เพศของหัวหน้าครัวเรือนส่งผลในทิศทางลบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้โดยหัวหน้าครัวเรือนที่เป็นเพศหญิงมีแนวโน้มกระจายสู่กิจกรรมนอกภาคเกษตรมาก เนื่องมาจากการขาดแคลนทรัพยากรที่มีประสิทธิภาพ เช่น ที่ดิน (Danso-Abbeam, Aidoo, & Alhassan, 2021) แต่จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ทำการเกษตร และกรรมสิทธิ์ในที่ดินของครัวเรือนส่งผลกระทบต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรในทิศทางบวกอย่างมีนัยสำคัญ ส่วนปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรพบว่า อายุของหัวหน้าครัวเรือน เพศของหัวหน้าครัวเรือน จำนวนสมาชิกในครัวเรือน พื้นที่ทำ

การเกษตร และการครอบครองกรรมสิทธิ์ในที่ดินของครัวเรือน ส่งผลในทิศทางบวกต่อสัดส่วนรายได้นอกภาคการเกษตรอย่างมีนัยสำคัญ

จากผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าครัวเรือนเกษตรกรได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ จึงต้องกระจายแหล่งที่มาของรายได้เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้น ดังนั้นนอกจากภาครัฐจะให้การสนับสนุนนโยบายด้านราคาสินค้าเกษตร นโยบายการทำประกันภัยพืชผล ควรให้ความสำคัญกับการพัฒนาทักษะของแรงงานในครัวเรือนเกษตรกร เพื่อให้มีทักษะในการปรับตัวและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ และพร้อมสำหรับการจ้างงานที่จะเกิดขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อการกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรของครัวเรือนเกษตรกรไทย เป็นงานศึกษาที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาการปรับตัวและรับมือกับความเสี่ยงด้านสภาพภูมิอากาศของครัวเรือนเกษตรกร ดังนั้นการพัฒนาต่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการวิเคราะห์ข้อมูล ให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ต่อครัวเรือนเกษตรกรอย่างแท้จริงจึงมีความสำคัญ ผ่านการเพิ่มปริมาณข้อมูล ความทันสมัยของข้อมูล เพิ่มตัวแปรลักษณะอากาศที่ใช้สะท้อนการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ อาจช่วยให้ศึกษาผลกระทบของการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศต่อกระจายแหล่งที่มาของรายได้นอกภาคการเกษตรครัวเรือนเกษตรกรได้มีความชัดเจนยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ศูนย์สารสนเทศการเกษตร. (2564). *ตัวชี้วัดเศรษฐกิจการเกษตรของประเทศไทย ปี 2563*. https://www.oae.go.th/assets/portals/1/files/jounal/2564/indicator2563.pdf

Abdulai, A. & A. CroleRees (2001). Determinants of income diversification amongst rural households in Southern Mali. *Food Policy,* 26, 437-452.

Amfo, B. and E. B. Ali (2020). Climate change coping and adaptation strategies: How do cocoa farmers in Ghana diversify farm income?. *Forest Policy and Economics,* 119, 246–253.

Asravor, R. K. (2017). Livelihood Diversification Strategies to Climate Change among Smallholder Farmers in Northern Ghana. *Journal of International Development, 30*(8), 1318-1338.

Asravor, R. K. (2020). Effects of rainfall deviations on non-farm labour market participation and time allocation in northern Ghana. *Development in Practice, 30*(7), 890-904.

Babatunde, R. O. and M. Qaim (2009). Patterns of income diversification in rural Nigeria: determinants and impacts. *Quarterly Journal of International Agriculture, 48*(4), 305-320.

Barrett, C. B., Reardon, T., & Webb, P. (2001). Nonfarm income diversification and household livelihood strategies in rural Africa: Concepts, dynamics, and policy implications. *Food Policy*, *26*, 315–331.

Borgomeo, E., Ringler, C., & Houghton, R. (2018). The distributional and multi-sectoral impacts of rainfall shocks: Evidence from computable general equilibrium modelling for the Awash Basin, Ethiopia. *Ecological Economics*, 146, 621–632.

Chen, S. and B. Gong (2021). Response and adaptation of agriculture to climate change: Evidence from China. *Journal of Development Economics,* 148, 102557.

Chuang, Y. (2019). Climate variability, rainfall shocks, and farmers' income diversificationin India. *Economics Letters*, 174, 55-61.

Danso-Abbeam, G., Aidoo, R., & Alhassan, H. (2020). Rural non-farm income diversification: Implications on smallholder farmers' welfare and agricultural technology adoption in Ghana. *Heliyon*, *6*(11), e05393.

Danso-Abbeam, G., Aidoo, R., & Alhassan, H. (2021). Climate change adaptation strategies by smallholder farmers in Nigeria: Does non-farm employment play any role? *Heliyon*, 7(6), e07162.

Demeke, A. B. and M. Zeller (2012). Weather Risk and Household Participation in Off-farm Activities in Rural Ethiopia. *Quarterly Journal of International Agriculture*, *51*(1), 1-20.

Démurger, S., Fournier, M., & Yang, H. (2010). Rural households' decisions towards income diversification: Evidence from a township in northern China. *China Economic Review*, 21, S32–S44.

Diiro, G. M. and A. G. Sam (2015). Agricultural Technology Adoption and Nonfarm Earnings in Uganda: A Semiparametric Analysis. *The Journal of Developing Areas*, *49*(2), 145-162.

Gbetibouo, G. A., Ringler, C., & Hassan, R. (2010). Vulnerability of the South African farming sector to climate change and variability: An indicator approach. *Natural Resources Forum*, *34*(3), 175–187.

Hossain, M. S., Alam, K., & Islam, M. (2019). Economic impact of climate change on crop farming in Bangladesh: An application of Ricardian method. *Ecological Economics*, 164, 106354.

Janvry, A. d. and E. Sadoulet (1995). Household Modelling for the Design of Poverty Alleviation Strategies. *Revue d'Economie du Developpement,* 3, 3-23.

Kabir, M. J., Crimp, S., Islam, N., & Roth, C. (2017). Farm-level adaptation to climate change in Western Bangladesh: An analysis of adaptation dynamics, profitability and risks. *Land Use Policy*, *64*, 212–224.

Khan, R. and O. Morrissey (2023). Income diversification and household welfare in Uganda 1992–2012. *Food Policy,* 116, 102258.

Koiry, S., Islam, M. R., & Rahman, M. M. (2024). Impact of income diversification on multidimensional poverty: Household level evidence from tea estates in Bangladesh. *Heliyon*, *10*(5), e26509.

Ponce, C. (2020). Intra-seasonal climate variability and crop diversification strategies in the Peruvian Andes: A word of caution on the sustainability of adaptation to climate change. *World Development,* 127.

Saba, S., Hossain, M. S., & Rahman, M. M. (2022). Determinants of non-farm income diversification strategies and decisions of Bangladesh farm households. *Economic Analysis and Policy*, 76, 226–235.

Senadza, B. (2012). Non-farm Income Diversification in Rural Ghana: Patterns and Determinants. *African Development Review, 24*(3), 233-244.

Singh, I., Squire, L., & Strauss, J. (1986). Agricultural household models: Extensions, applications, and policy. *The World Bank*.

การพัฒนาโมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อม : กรณีศึกษาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย

Development of an Environmental Accounting Model: A Case Study of Small and Medium Enterprises in Thailand

สุนิษา ธงจันทร์[1] นิลุบล วิโรจน์ฐิติยวงศ์[2] และพรสวัสดิ์ สิงห์ยาม[3]

Sunisa Thongchan[1] Nilubon Wirotthitiyawong[2] and Pornsawad Singyam

คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน[1-3]

E-mail: Nilubon.du@rmuti.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย โดยใช้วิธีการวิจัยเชิงปริมาณและการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis: CFA) กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วย SMEs ในภาคอุตสาหกรรมการผลิต จำนวน 200 แห่ง ผลการวิจัยพบว่าโมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อมประกอบด้วย 3 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ (1) การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (2) การประเมินวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์ และ (3) การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม โดยโมเดลมีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์อย่างมีนัยสำคัญ (χ^2/df = 2.34, CFI = 0.965, TLI = 0.954, RMSEA = 0.045, SRMR = 0.032) การศึกษานี้เสนอแนวทางการพัฒนาการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับบริบทของ SMEs ไทย โดยเน้นการบูรณาการองค์ประกอบทั้งสามเพื่อส่งเสริมความยั่งยืนทางสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

คำสำคัญ: การบัญชีสิ่งแวดล้อม วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม การวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน

Abstract

This research aimed to develop and validate an environmental accounting model for small and medium-sized enterprises (SMEs) in Thailand using confirmatory factor analysis. The sample consisted of 200 SMEs in the manufacturing industry. The results showed that the environmental accounting model consisted of three main components: (1) environmental cost accounting, (2) product life cycle assessment, and (3) environmental impact reporting. The model demonstrated a significant fit with the empirical data (χ^2/df = 2.34, CFI = 0.965, TLI = 0.954, RMSEA = 0.045, SRMR = 0.032). This study provides guidelines for developing environmental accounting practices tailored to Thai SMEs, emphasizing the integration of these components to enhance environmental and economic sustainability.

Keywords: environmental accounting, SMEs, confirmatory factor analysis

บทนำ

การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการจัดการผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจ โดยเฉพาะสำหรับ SMEs ซึ่งมีบทบาทสำคัญในระบบเศรษฐกิจไทย (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) การศึกษานี้พัฒนาขึ้นจากกรอบแนวคิดของ Gray & Bebbington (2002) และ Schaltegger & Burritt (2010) ที่เน้นความสำคัญของการบัญชีสิ่งแวดล้อมในการลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร เนื่องด้วยปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศและผลกระทบสิ่งแวดล้อมจากภาคธุรกิจได้กลายเป็นประเด็นสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสนใจ องค์กรต่าง ๆ จึงต้องปรับตัวและให้ความสำคัญกับการดำเนินงานที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting) จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถติดตาม วัดผล และรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ การดำเนินการด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อมช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการต้นทุนและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น โดยงานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการบัญชีสิ่งแวดล้อมช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน ลดการสูญเสียวัตถุดิบ และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ซึ่งส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินที่ดีขึ้น การบัญชีสิ่งแวดล้อมยังช่วยให้องค์กรสามารถระบุต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมที่ซ่อนเร้น (Hidden Environmental Costs) และนำไปสู่การตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ที่คำนึงถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น นอกจากนี้ การบัญชีสิ่งแวดล้อมยังช่วยสนับสนุนการพัฒนาผลิตภัณฑ์และบริการที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อันเป็นการตอบสนองต่อความต้องการของตลาดที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนมากขึ้น ผลกระทบของภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศที่ทวีความรุนแรงขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นภัยพิบัติทางธรรมชาติ ภัยแล้ง น้ำท่วม และสภาพอากาศที่แปรปรวน ล้วนส่งผลกระทบต่อการดำเนินธุรกิจและห่วงโซ่อุปทานทั่วโลก ทำให้องค์กรธุรกิจจำเป็นต้องปรับตัวและพัฒนากลยุทธ์ในการรับมือกับความเสี่ยงด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงกลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถประเมินและจัดการกับความเสี่ยงเหล่านี้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับ Schaltegger & Wagner (2017) พบว่าการบัญชีสิ่งแวดล้อมช่วยลดต้นทุนการดำเนินงาน ลดการสูญเสียวัตถุดิบ และเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้พลังงาน ซึ่งส่งผลให้องค์กรมีความสามารถในการแข่งขันด้านการเงินที่ดีขึ้น ดังนั้นการบัญชีสิ่งแวดล้อม จึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถติดตาม วัดผล และรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นระบบการดำเนินการด้านการบัญชีสิ่งแวดล้อมช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการต้นทุนและทรัพยากรได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น (สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2565) ปัจจัยสำคัญที่จะทำให้องค์กรสามารถจัดทำการบัญชีสิ่งแวดล้อมได้อย่างยั่งยืนและมีประสิทธิภาพ ได้แก่ การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost Accounting) การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Assessment) และการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Reporting)

การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถวัดผลและจัดการผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจได้อย่างเป็นระบบ (Gray & Bebbington, 2001) สำหรับวิสาหกิจขนาดกลาง

และขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย ซึ่งมีสัดส่วนถึง 99.5% ของจำนวนวิสาหกิจทั้งหมด (สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม, 2565) การนำระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้อาจอุปสรรคจากการขาดแบบจำลองที่เหมาะสมกับบริบทเฉพาะของธุรกิจขนาดนี้ งานวิจัยนี้มุ่งพัฒนารูปแบบการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่สอดคล้องกับเงื่อนไขของ SMEs ไทย โดยมีวัตถุประสงค์หลัก คือ วิเคราะห์องค์ประกอบพื้นฐานของการบัญชีสิ่งแวดล้อมใน SMEs ไทย การพัฒนาและทดสอบโมเดลองค์ประกอบเชิงยืนยันและตรวจสอบความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบต่าง ๆ ในโมเดล

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาและตรวจสอบความตรงของโมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ในประเทศไทย

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดบัญชีสิ่งแวดล้อม (Environmental Accounting)

การบัญชีสิ่งแวดล้อม หมายถึง กระบวนการในการระบุ วัดมูลค่า บันทึก และรายงานข้อมูลทางการเงินและไม่ใช่การเงินที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจขององค์กร (Gray & Bebbington, 2001) การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้องค์กรสามารถบริหารจัดการต้นทุนสิ่งแวดล้อม ประเมินความเสี่ยง และรายงานผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย (2560) ได้ให้ความหมายของการบัญชีสิ่งแวดล้อมว่า เป็นระบบการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับต้นทุนและประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมที่เกิดจากการดำเนินธุรกิจ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหารและสื่อสารข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมต่อผู้มีส่วนได้เสีย

นอกจากนี้ การบัญชีสิ่งแวดล้อมยังมีบทบาทสำคัญในการช่วยให้องค์กรสามารถบูรณาการข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมเข้ากับการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร ลดการปล่อยมลพิษและเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจในระยะยาว (Burritt, Hahn & Schaltegger, 2002) องค์กรที่ให้ความสำคัญกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมมักได้รับการยอมรับในฐานะองค์กรที่รับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility: CSR) และมีภาพลักษณ์ที่ดีในสายตาของผู้มีส่วนได้เสีย

การบัญชีสิ่งแวดล้อมจึงมีความสำคัญในหลายมิติ ได้แก่ มิติด้านเศรษฐกิจ เช่น ช่วยให้องค์กรบริหารต้นทุนสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดความเสี่ยงจากค่าปรับหรือการดำเนินคดี มิติด้านสังคม เช่น สร้างความเชื่อมั่นและภาพลักษณ์ที่ดีต่อสังคม รวมถึงการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีกับชุมชนท้องถิ่นและมิติด้านสิ่งแวดล้อม เช่น สนับสนุนการพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมและลดผลกระทบจากการดำเนินธุรกิจ (Schaltegger & Burritt, 2000)

การบัญชีสิ่งแวดล้อมได้รับความสนใจมากขึ้น เนื่องจากสังคมให้ความสำคัญกับประเด็นด้านสิ่งแวดล้อมและการพัฒนาอย่างยั่งยืน นอกจากนี้ การเปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อมยังถูกกำหนดให้เป็นส่วนหนึ่งของรายงานความยั่งยืนตามมาตรฐานสากล เช่น Global Reporting Initiative (GRI) และ Sustainability Accounting Standards Board (SASB) (Schaltegger & Burritt, 2017)

องค์ประกอบของบัญชีสิ่งแวดล้อม

การบัญชีสิ่งแวดล้อมเป็นเครื่องมือสำคัญในการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมขององค์กร ตามแนวคิดของ Gray & Bebbington (2001) ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ประการ:

การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost Accounting)

การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการระบุ รวบรวม วิเคราะห์ และรายงานต้นทุนที่เกี่ยวข้องกับสิ่งแวดล้อมในการดำเนินธุรกิจ (Hansen & Mowen, 2018) โดยต้นทุนสิ่งแวดล้อมสามารถแบ่งได้เป็น 4 ประเภทหลัก ได้แก่ 1) ต้นทุนป้องกัน (Prevention Costs) ต้นทุนที่เกิดจากกิจกรรมเพื่อป้องกันการเกิดมลพิษหรือของเสีย เช่น การออกแบบผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การฝึกอบรมพนักงาน 2) ต้นทุนการตรวจจับ (Detection Costs) ต้นทุนที่เกิดจากการตรวจสอบและวัดระดับมลพิษ เช่น การตรวจวัดคุณภาพน้ำอากาศ 3) ต้นทุนการแก้ไข (Internal Failure Costs) ต้นทุนที่เกิดจากการกำจัดหรือบำบัดมลพิษที่เกิดขึ้นภายในองค์กร เช่น การบำบัดน้ำเสีย การกำจัดของเสีย 4) ต้นทุนความเสียหายภายนอก (External Failure Costs): ต้นทุนที่เกิดจากผลกระทบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อมภายนอกองค์กร เช่น ค่าชดเชยความเสียหาย ค่าปรับจากการปล่อยมลพิษ

Burritt et al. (2019) พบว่า องค์กรที่มีการบริหารจัดการต้นทุนสิ่งแวดล้อมอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดต้นทุนการดำเนินงานและเพิ่มผลกำไรได้อย่างมีนัยสำคัญ

การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Assessment)

การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (LCA) เป็นเครื่องมือในการประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมตลอดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต การขนส่ง การใช้งาน และการกำจัดหลังการใช้งาน (ISO 14040, 2006) การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ประกอบด้วย 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่ 1) การกำหนดเป้าหมายและขอบเขต (Goal and Scope Definition): กำหนดวัตถุประสงค์และขอบเขตของการศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม 2) การวิเคราะห์บัญชีรายการ (Inventory Analysis): วิเคราะห์ปริมาณการใช้ทรัพยากรและการปล่อยของเสียในแต่ละขั้นตอนของผลิตภัณฑ์ 3) การประเมินผลกระทบ (Impact Assessment): ประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากข้อมูลที่รวบรวม 4)การแปลผลและการตีความ (Interpretation): วิเคราะห์ผลลัพธ์เพื่อนำไปปรับปรุงกระบวนการผลิตหรือลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม (Rebitzer et al., 2004)

Finkbeiner et al. (2022) ได้ศึกษาพบว่า การนำ LCA มาใช้ในองค์กรช่วยในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม การลดต้นทุนวัตถุดิบและพลังงาน รวมถึงการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขันในตลาดที่ผู้บริโภคมีความตระหนักด้านสิ่งแวดล้อมมากขึ้น

การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Reporting)

การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมเป็นกระบวนการในการเปิดเผยข้อมูลเกี่ยวกับนโยบายด้านสิ่งแวดล้อม เป้าหมาย การดำเนินงาน และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมขององค์กรต่อผู้มีส่วนได้เสีย (Stakeholders) การรายงานด้านสิ่งแวดล้อมสามารถทำได้หลายรูปแบบ เช่น 1) รายงานแบบบูรณาการ (Integrated Reporting): รวมข้อมูลทางการเงินและข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และธรรมาภิบาลเข้าไว้ในรายงานฉบับเดียว (IIRC, 2013) 2) รายงานความยั่งยืน (Sustainability Reporting): เปิดเผยข้อมูลด้านสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจเพื่อแสดงถึงความรับผิดชอบต่อสังคม (GRI, 2016) 3) รายงานความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility Reporting): รายงานการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับความรับผิดชอบต่อสังคมและสิ่งแวดล้อม (Carroll & Shabana, 2010) 4) การเปิดเผยข้อมูลตามกรอบ ESG (Environmental, Social, and Governance): การเปิดเผยข้อมูลที่แสดงถึงผลกระทบขององค์กรต่อสิ่งแวดล้อม สังคม และการกำกับดูแลกิจการ (Eccles & Krzus, 2010)

มาตรฐานที่ได้รับการยอมรับในระดับสากลสำหรับการรายงานด้านสิ่งแวดล้อม ได้แก่ Global Reporting Initiative (GRI), Task Force on Climate-related Financial Disclosures (TCFD) และ Carbon Disclosure Project (CDP) (Unerman et al., 2018)

Cho et al. (2020) พบว่า การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมที่มีคุณภาพและความโปร่งใสช่วยเพิ่มความน่าเชื่อถือขององค์กร ลดต้นทุนเงินทุน และเพิ่มความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้เสีย

ทั้งนี้ การบัญชีสิ่งแวดล้อมและการรายงานผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อมมีความสำคัญต่อการดำเนินธุรกิจในยุคปัจจุบัน เนื่องจากช่วยให้องค์กรสามารถแสดงความรับผิดชอบต่อสังคมและสร้างความยั่งยืนในระยะยาวได้

สรุปได้ว่า การบัญชีสิ่งแวดล้อม เป็นกระบวนการที่มุ่งเน้นการระบุ วัดมูลค่า บันทึก และรายงานข้อมูลทางการเงินและไม่ใช่การเงินที่เกี่ยวข้องกับผลกระทบทางสิ่งแวดล้อมจากการดำเนินธุรกิจ ซึ่งมีบทบาทสำคัญใน 3 มิติ ได้แก่ เศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม โดยองค์กรสามารถใช้การบัญชีสิ่งแวดล้อมในการบริหารจัดการต้นทุนสิ่งแวดล้อม ประเมินความเสี่ยง และพัฒนากลยุทธ์ที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม แนวคิดที่เกี่ยวข้องได้แก่ การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์และการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Klongyut & Jantori (2023) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างความตระหนักรู้ด้านสิ่งแวดล้อมและการนำระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้ในวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าความตระหนักรู้ของผู้ประกอบการส่งผลเชิงบวกต่อการนำระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้จริง โดยเฉพาะในกลุ่มกิจการที่เกี่ยวข้องกับการผลิตสินค้าอุตสาหกรรม ซึ่งสนับสนุนแนวคิดว่าความรู้และความเข้าใจเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนนโยบายสิ่งแวดล้อมภายในองค์กร

Matpol, Nilniyom & Prachsriphum (2022) วิจัยเกี่ยวกับความเชื่อมโยงระหว่างวิสัยทัศน์ด้านความรับผิดชอบต่อสังคมของผู้บริหารองค์กร กับผลการดำเนินงานด้านบัญชีสิ่งแวดล้อมในธุรกิจสิ่งทอ พบว่าองค์กรที่ให้ความสำคัญต่อความยั่งยืนและ CSR จะมีแนวโน้มจัดเก็บข้อมูลและจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบมากขึ้น

Nonjun & Janopat (2021) วิเคราะห์ผลของการใช้บัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีต่อภาพลักษณ์องค์กรในนิคมอุตสาหกรรมอมตะนคร จังหวัดชลบุรี โดยชี้ให้เห็นว่าองค์ประกอบของต้นทุนสิ่งแวดล้อม เช่น ค่าใช้จ่ายในการบำบัดน้ำเสีย หรือการจัดการของเสีย มีผลต่อการรับรู้ภาพลักษณ์ที่ดีขององค์กรในสายตาผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย

Teamsawad (2020) ศึกษาการนำบัญชีสิ่งแวดล้อมไปใช้ในองค์กรที่ได้รับการรับรองมาตรฐาน ISO 14001 โดยเน้นว่าระบบบัญชีดังกล่าวช่วยเสริมสร้างคุณภาพของข้อมูลทางการเงิน และมีผลต่อการตัดสินใจด้านการบริหารจัดการอย่างยั่งยืน ทำให้องค์กรสามารถวางแผนเชิงกลยุทธ์ได้ดีขึ้น

Karvonen (2000) วิเคราะห์บทบาทของระบบการบัญชีสิ่งแวดล้อมใน SMEs ว่าเป็นเครื่องมือสำหรับประเมินความเสี่ยงทางเศรษฐกิจที่เกิดจากผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม โดยเน้นให้เห็นถึงความสำคัญของการวัดต้นทุนแฝง (hidden environmental costs) และการจัดทำรายงานที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการตัดสินใจทางธุรกิจ

กรอบแนวคิด

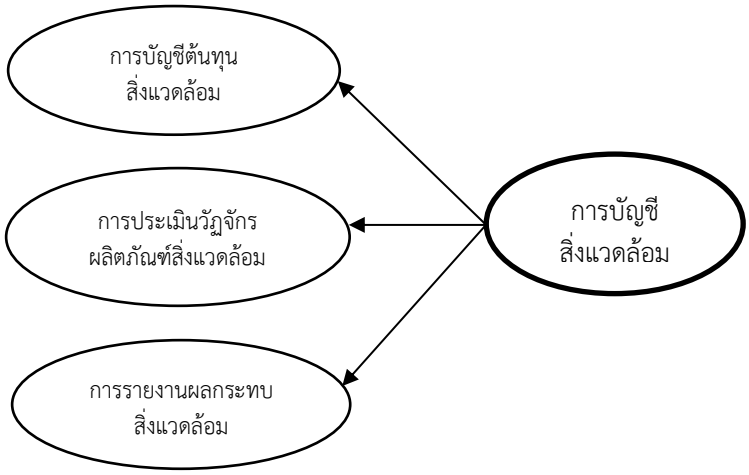

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยคือ SMEs ในประเทศไทยที่ดำเนินกิจการในภาคอุตสาหกรรมผลิต จำนวน 304 กิจการ (ข้อมูลจากกรมพัฒนาธุรกิจการค้า ณ เดือนมีนาคม พ.ศ. 2566) กลุ่มตัวอย่างคำนวณจากสูตรการ

กำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างสำหรับการวิเคราะห์แบบจำลองสมการโครงสร้าง (SEM) โดยใช้เกณฑ์ของ Jackson (2001) ได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 200 ตัวอย่าง

เครื่องมือและการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลการวิจัยนี้คือแบบสอบถาม (Questionnaire) ประกอบด้วย

1) ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามและองค์กร
2) ข้อมูลเกี่ยวกับองค์กร
3) แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม

ประกอบด้วยตัวแปรสังเกตได้ 3 ตัวแปร ได้แก่

การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost Accounting)

การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (Product Life Cycle Assessment)

การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (Environmental Impact Reporting)

ในขั้นตอนการทดสอบคุณภาพเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

1) การทดสอบความตรงเชิงเนื้อหา (content validity) แบบสอบถามได้ส่งให้ผู้ทรงคุณวุฒิจำนวน 3 ท่านตรวจสอบคุณภาพ เป็นตัวแทนของเนื้อหาสาระของตัวแปร ความครอบคลุม และความชัดเจนของภาษาที่ใช้ว่ามีความ เหมาะสมหรือไม่ พบว่าผลการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ ในการทดสอบความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา โดยพิจารณาค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง (IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 พบว่า ค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามมีค่าอยู่ระว่าง 0.6-1.00 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.50 ถือเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Rovinelli and Hambleton, 1977)

2) การทดสอบความน่าเชื่อถือ (reliability) โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha's Cronbach) พบว่า ค่าความน่าเชื่อถือของแบบสอบถามทุกข้อคำถามมีค่าอยู่ระหว่าง 0.903-0.920 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.7 (Santos, 1999) จึงสรุปได้ว่าแบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือ สามารถนำไปใช้เก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างในขั้นตอนต่อไป

3) การตรวจสอบเชิงโครงสร้าง (Construct Validity) ด้วยการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis) มีรายละเอียดการพิจารณาแสดงในตารางที่ 1 ดังนี้

ตารางที่ 1 เกณฑ์การพิจารณาค่าดัชนีวัดความสอดคล้อง

ค่าดัชนี	เกณฑ์	อ้างอิง
ไค-สแควร์สัมพัทธ์ (χ^2 /df)	< 3	Hair, et al. (2010)
	< 5	Schumacker and Lomax, 2004
ค่าดัชนีวัดระดับความกลมกลืน (CFI/TLI)	> 0.95	Hair, et al. (2010)
ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (SRMR)	< 0.05	Hair, et al. (2010)

ค่าดัชนี	เกณฑ์	อ้างอิง
ค่ารากที่สองของค่าเฉลี่ยกำลังสองของส่วนเหลือ (SRMR)	< 0.05	Hair, et al. (2010)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1.ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (CFA)

ค่าดัชนี ** p < .01	เกณฑ์	ค่าสถิติ	ผลการพิจารณา
χ^2		112.45	
df		48	
χ^2/df	< 3	2.34	ผ่านเกณฑ์
RMSEA	< 0.08	0.045	ผ่านเกณฑ์
SRMR	<0.05	0.032	ผ่านเกณฑ์
CFI	>0.95	0.965	ผ่านเกณฑ์
TLI		0.954	ผ่านเกณฑ์

จากตารางที่ 2 โมเดลการบัญชีสิ่งแวดล้อมที่ประกอบด้วย 3 องค์ประกอบ (ECA, PLA, EIR) มีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ โดยมีค่าดัชนีวัดดังนี้ χ^2/df = 2.34 (< 3), RMSEA = 0.045 (< 0.08), CFI = 0.965 (> 0.95), TLI = 0.954 (> 0.95)

2.ผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ยและน้ำหนักองค์ประกอบ

ตารางที่ 3 การวิเคราะห์ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานของข้อคำถามและองค์ประกอบเชิงสำรวจของการบัญชีสิ่งแวดล้อม

องค์ประกอบ/ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน	น้ำหนักองค์ประกอบ
การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (ECA)	3.78	0.82	
ECA1องค์กรมีการบันทึกต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ	3.80	0.75	0.825
ECA2 องค์กรวิเคราะห์ต้นทุนสิ่งแวดล้อมเพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพ	3.75	0.80	0.798
ECA3 องค์กรนำข้อมูลต้นทุนสิ่งแวดล้อมมาใช้ในการตัดสินใจ	3.70	0.85	0.835
ECA4 องค์กรมีระบบติดตามต้นทุนสิ่งแวดล้อมอย่างต่อเนื่อง	3.85	0.78	0.738

องค์ประกอบ/ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	ค่าเบี่ยงเบนมาตราฐาน	น้ำหนักองค์ประกอบ
การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (PLA)	3.52	0.95	
PLA1 องค์กรประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตลอดวัฏจักรผลิตภัณฑ์	3.55	0.90	0.792
PLA2 องค์กรปรับปรุงผลิตภัณฑ์ตามผลการประเมินวัฏจักร	3.45	0.97	0.821
PLA3 องค์กรสื่อสารผลประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ให้ผู้เกี่ยวข้องทราบ	3.50	0.93	0.765
PLA4 องค์กรใช้ผลประเมินเพื่อลดการใช้ทรัพยากร	3.55	0.96	0.747
การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIR)	3.65	0.88	
EIR1 องค์กรจัดทำรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมประจำปี	3.70	0.85	0.782
EIR2 รายงานสิ่งแวดล้อมมีข้อมูลครบถ้วนและโปร่งใส	3.60	0.90	0.816
EIR3 องค์กรเผยแพร่รายงานสิ่งแวดล้อมต่อสาธารณะ	3.55	0.92	0.775
EIR4 รายงานสิ่งแวดล้อมถูกใช้เพื่อปรับปรุงนโยบายองค์กร	3.75	0.83	0.727

ค่าเฉลี่ยทุกองค์ประกอบอยู่ในระดับสูง (3.52 - 3.78) การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (ECA) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด 3.78 ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานอยู่ระหว่าง 0.75 - 0.97 การบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม (ECA) ค่าเฉลี่ยรวม 3.78 (ระดับมาก) น้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.738 - 0.835 การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ (PLA) ค่าเฉลี่ยรวม 3.52 (ระดับมาก) น้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.738 - 0.765 การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม (EIR) ค่าเฉลี่ยรวม 3.65 (ระดับมาก) น้ำหนักองค์ประกอบระหว่าง 0.738 - 0.798

ผลการศึกษาความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีความคิดเห็นเกี่ยวกับการบัญชีสิ่งแวดล้อม โดยรวมในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และมีความคิดเห็นเกี่ยวกับองค์ประกอบของการบัญชีสิ่งแวดล้อม ในแต่ละด้าน ดังนี้ 1) ด้านการบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อม ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.78 2) การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์ ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.52 และ 3) การรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.65 และค่าน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loading) มีค่าอยู่ระหว่าง 0.727-0.835 ซึ่งมีค่ามากกว่า 0.70 ถือว่าเป็นค่าที่ยอมรับได้ (Hair et al., 2006) ผลการศึกษาสนับสนุนแนวคิดของ Gray & Bebbington (2001) ที่เสนอว่าการบัญชีสิ่งแวดล้อมควรประกอบด้วยองค์ประกอบด้านต้นทุน การประเมิน และการรายงาน อย่างไรก็ตาม การศึกษานี้พบว่าในบริบทของ SMEs ไทย องค์ประกอบด้านต้นทุนสิ่งแวดล้อม (ECA) มีระดับการปฏิบัติสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 3.78) ซึ่งอาจสะท้อนถึงความสำคัญของการจัดการต้นทุนในธุรกิจขนาดเล็กและกลาง ข้อค้นพบเกี่ยวกับน้ำหนักองค์ประกอบ (Factor Loadings) ที่สูงกว่า 0.70 ทุกตัวบ่งชี้ ยืนยันความ

เหมาะสมของโมเดลสำหรับ SMEs ไทย ซึ่งสอดคล้องกับข้อเสนอของ Hair et al. (2006) ว่าค่า Factor Loading ตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปแสดงถึงความสัมพันธ์ที่แข็งแกร่งระหว่างตัวบ่งชี้กับองค์ประกอบ

จากผลการวิเคราะห์องค์ประกอบเชิงยืนยัน (Confirmatory Factor Analysis : CFA) เกี่ยวกับบัญชีสิ่งแวดล้อมของวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในประเทศไทยทั้ง 3 องค์ประกอบย่อย ได้แก่ การบัญชีต้นทุน การประเมินวัฏจักรผลิตภัณฑ์และการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อม ซึ่งได้รับการยืนยันว่ามีความสอดคล้องกับข้อมูลเชิงประจักษ์ นอกจากนี้ยังสรุปได้ว่าการบัญชีต้นทุนสิ่งแวดล้อมเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญสูงสุด เนื่องจากช่วยลดต้นทุนการดำเนินงานและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากรและการรายงานผลกระทบสิ่งแวดล้อมช่วยสร้างความน่าเชื่อถือและความโปร่งใสให้กับองค์กร

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. วิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม (SMEs) ควรให้ความสำคัญกับองค์ประกอบของระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมที่มีผลต่อการดำเนินงานสูง โดยเฉพาะอย่างยิ่ง บัญชีต้นทุนด้านสิ่งแวดล้อม (Environmental Cost Accounting: ECA) ซึ่งส่งผลอย่างมีนัยสำคัญต่อประสิทธิภาพของระบบการจัดการภายในองค์กร
2. ควรมีการ พัฒนาศักยภาพบุคลากรภายในองค์กร ให้มีความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับแนวทางและกระบวนการของบัญชีสิ่งแวดล้อม เพื่อให้สามารถจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ
3. การสร้าง วัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการมีจิตสำนึกต่อสิ่งแวดล้อม จะช่วยให้การประยุกต์ใช้โมเดลบัญชีสิ่งแวดล้อมประสบความสำเร็จอย่างยั่งยืน

ข้อเสนอแนะเชิงการนำไปใช้ประโยชน์

1. ผู้ประกอบการ SMEs สามารถนำโมเดลบัญชีสิ่งแวดล้อมที่พัฒนาขึ้นไปประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างการบริหารจัดการต้นทุน และการตัดสินใจเชิงกลยุทธ์ โดยควรเริ่มจากการประยุกต์ใช้ในองค์ประกอบที่มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและต้นทุนมากที่สุด
2. หน่วยงานภาครัฐและองค์กรสนับสนุน SMEs ควรจัดให้มี โครงการฝึกอบรม ให้คำปรึกษา และสนับสนุนเครื่องมือทางเทคนิค สำหรับ SMEs ในการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม เพื่อยกระดับความสามารถในการบริหารจัดการสิ่งแวดล้อมอย่างเป็นระบบ
3. ควรมีการบูรณาการโมเดลบัญชีสิ่งแวดล้อมเข้ากับ แนวทางการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อให้เกิดผลเชิงนโยบายระดับประเทศในระยะยาว

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ควรขยายขอบเขตของการศึกษาไปยัง SMEs ในภาคอุตสาหกรรมอื่น ๆ เช่น ภาคบริการ โลจิสติกส์ เกษตรแปรรูป และอุตสาหกรรมสร้างสรรค์ เพื่อเพิ่มความหลากหลายและความครบถ้วนของโมเดล

2. แนะนำให้พิจารณา ตัวแปรเพิ่มเติม ที่อาจมีอิทธิพลต่อการนำระบบบัญชีสิ่งแวดล้อมมาใช้ เช่น นวัตกรรมสีเขียว (Green Innovation) การรับรู้ของผู้บริโภคต่อความยั่งยืน แรงกดดันจากคู่ค้าและหน่วยงานกำกับดูแล
3. ควรมีการ ศึกษาผลลัพธ์ระยะยาว ของการนำโมเดลบัญชีสิ่งแวดล้อมไปใช้ในทางปฏิบัติ เพื่อประเมินความยั่งยืนและผลตอบแทนทางเศรษฐกิจขององค์กร

บรรณานุกรม

สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม. (2565). *รายงานสถานการณ์ SMEs ไทย*. กรุงเทพมหานคร: สำนักงานส่งเสริมวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม.

สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย. (2560). *แนวทางการจัดทำบัญชีสิ่งแวดล้อม*. กรุงเทพมหานคร: สมาคมนักบัญชีและผู้สอบบัญชีรับอนุญาตแห่งประเทศไทย.

สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์. (2565). *คู่มือการบัญชีสิ่งแวดล้อมสำหรับวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อม*. กรุงเทพมหานคร: สภาวิชาชีพบัญชี ในพระบรมราชูปถัมภ์.

Burritt, R. L., Hahn, T., & Schaltegger, S. (2002). *Environmental management accounting: Informational and institutional developments*. Springer.

Carroll, A. B., & Shabana, K. M. (2010). The business case for corporate social responsibility: A review of concepts, research and practice. *International Journal of Management Reviews, 12*(1), 85–105.

Cho, C. H., Laine, M., Roberts, R. W., & Rodrigue, M. (2020). *The frontstage and backstage of corporate sustainability reporting: Evidence from the Arctic National Wildlife Refuge bill*. Journal of Business Ethics, *162*(2), 363–386.

Eccles, R. G., & Krzus, M. P. (2010). *One report: Integrated reporting for a sustainable strategy*. Wiley.

Finkbeiner, M., Schau, E. M., Lehmann, A., & Traverso, M. (2022). *Life cycle assessment (LCA): A guide to best practice*. Springer.

Global Reporting Initiative. (2016). *GRI standards*. Amsterdam, The Netherlands: Global Reporting Initiative.

Gray, R., & Bebbington, J. (2001). *Accounting for the environment*. Sage Publications.

Hair, J. F., Black, W. C., Babin, B. J., Anderson, R. E., & Tatham, R. L. (2006). *Multivariate data analysis* (6th ed.). Pearson Education.

Hansen, D. R., & Mowen, M. M. (2018). *Cost management* (8th ed.). Cengage Learning.

Hunkeler, D., Lichtenvort, K., & Rebitzer, G. (2008). *Environmental life cycle costing*. SETAC Press.

International Organization for Standardization. (2006). *Environmental management—Life cycle assessment—Principles and framework (ISO Standard No. 14040)*. Geneva, Switzerland: International Organization for Standardization.

nternational Integrated Reporting Council. (2013). *The international <IR> framework*. London, UK: International Integrated Reporting Council.

Jackson, S. L. (2001). *Research methods and statistics: A critical thinking approach* (1st ed.). Belmont, CA: Wadsworth.

Karvonen, M. M. (2000). Environmental accounting as a tool for SMEs in assessing environmental risks. *Environmental Management and Health*, *7*(1), 21–33. https://doi.org/10.1108/09566160010318235

Klongyut, S., & Jantori, P. (2023). The relationship between environmental awareness and implementation of environmental accounting in Thai SMEs. *วารสารบริหารธุรกิจและการบัญชี มหาวิทยาลัยขอนแก่น*, *15*(2), 45–60.

Matpol, J., Nilniyom, N., & Prachsriphum, S. (2022). Corporate social responsibility vision and environmental accounting performance of Thai textile industry. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, *10*(1), 35–50.

Nonjun, S., & Janopat, S. (2021). Environmental accounting and corporate image: A study of industrial estate in Thailand. *วารสารการจัดการธุรกิจ มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์*, *9*(3), 28–42.

Santos, J. R. A. (1999). Cronbach's alpha: A tool for assessing the reliability of scales. *Journal of Extension*, *37*(2), 1–5.

Rebitzer, G., Ekvall, T., Frischknecht, R., Hunkeler, D., Norris, G., Rydberg, T., ... & Pennington, D. W. (2004). Life cycle assessment: Part 1: Framework, goal and scope definition, inventory analysis, and applications. *Environment International*, *30*(5), 701–720. https://doi.org/10.1016/j.envint.2003.11.005

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the use of content specialists in the assessment of criterion-referenced test item validity. *Dutch Journal of Educational Research*, *2*(2), 49–60.

Schaltegger, S., & Burritt, R. (200 0). *Sustainability accounting for corporations: A strategic approach to corporate sustainability*. Routledge.

Schaltegger, S., & Burritt, R. L. (2017). Contemporary environmental accounting: Issues, concepts and practice. *Greenleaf Publishing*.

Teamsawad, M. (2020). The effectiveness of environmental accounting on financial information quality and organizational sustainability. สถาบันเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ.

Unerman, J., Bebbington, J., & O'Dwyer, B. (2018). *Corporate reporting and accounting for externalities*. Accounting and Business Research, *48*(5), 497–522. https://doi.org/10.1080/00014788.2018.1470155

การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ ในการท่องเที่ยวเชิงเกษตร : กรณีศึกษาฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

The Impact of Experiential Marketing on Satisfaction and Repeat Visit Intentions in Agritourism: A Case Study of Chokchai Farm, Nakhon Ratchasima Province

พัสตราภรณ์ สอนไธสง[1] นิลุบล วิโรจน์ฐิติยวงศ์[2] และชาตยา นิลพลับ[3]

Phattraporn Sonthaisong[1] Nilubon Wirotthitiyawong[2] and Chattaya Nilplab[3]

นักศึกษา สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน[1]

อาจารย์ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน[2-3]

E-mail: Nilubon.du@rmuti.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว (2) เพื่อศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ส่งผลเชิงบวกผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว กรณีศึกษาฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจาก กลุ่มตัวอย่างที่เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยมาท่องเที่ยว ณ ฟาร์มโชคชัย จำนวน 400 คน โดยวิธีสถิติเชิงอนุมาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.347 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.01 รองลงมาคือ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการกระทำ มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.109 มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.05 (2) ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ เป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.358 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ คือด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.01 รองลงมา ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.117 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการกระทำ มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.094 มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.10

คำสำคัญ: การตลาดเชิงประสบการณ์ ความพึงพอใจ ความตั้งใจกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

Abstract

This research aims (1) to study the positive effect of experiential marketing on tourist satisfaction (2) to study the positive effect of experiential marketing on repeat visits of tourists.: a case study of Chokchai Farm, Nakhon Ratchasima Province. The research was conducted by collecting data from a sample group of 400 tourists who have visited Chokchai Farm. The data were analyzed using inferential statistics and multiple regression equations. The research results consisted of (1) experiential marketing through connections has an influence on satisfaction as the first factor with a standardized coefficient of 0.347, which is statistically significant at the .01 level. The experiential marketing through ideas has a standardized coefficient of 0.317, which is statistically significant at the .01 level. The second factor is experiential marketing through actions, which has a standardized coefficient of 0.109, which is statistically significant at the .05 level. (2) experiential marketing through connections has an influence on revisiting as the first factor with a standardized coefficient of 0.358, which is statistically significant at the .01 level. The experiential marketing through ideas The standardized coefficient is 0.317, the standardized coefficient is 0.01, followed by the sensory stimulation aspect with the standardized coefficient of 0.117, which is statistically significant at the 0.05 level. The action experiential marketing aspect has the standardized coefficient of 0.094, the standardized coefficient is 0.10.

Keywords: Experiential marketing Satisfaction Revisit Intention

บทนำ

การท่องเที่ยวเชิงเกษตร (Agro-tourism หรือ Agritourism) เป็นการท่องเที่ยวที่ผสมผสานระหว่างการท่องเที่ยวและกิจกรรมทางการเกษตร โดยนักท่องเที่ยวจะได้มีโอกาสสัมผัสและเรียนรู้เกี่ยวกับวิถีชีวิตของเกษตรกร การผลิตสินค้าเกษตร หรือการบริหารจัดการฟาร์ม ซึ่งกิจกรรมดังกล่าวช่วยสร้างความเข้าใจในวัฒนธรรมท้องถิ่นและธรรมชาติ นอกจากนี้ ยังช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจในพื้นที่ชนบท และเป็นแหล่งรายได้เพิ่มเติมสำหรับชุมชนเกษตรกร ได้พัฒนาจากการท่องเที่ยวทั่วไปสู่การมุ้งเน้นสร้างประสบการณ์ให้กับนักท่องเที่ยว แนวโน้มตลาดเชิงประสบการณ์เพิ่มสูงขึ้นเป็นกลยุทธ์สำคัญในยุคปัจจุบันที่ช่วยสร้างความสัมพันธ์ระหว่างแบรนด์และผู้บริโภคเพื่อสร้างให้ผู้บริโภคมีประสบการณ์ร่วมกับแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ (ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว, 2564)

ฟาร์มโชคชัยเป็นหนึ่งในฟาร์มเกษตรกรเชิงท่องเที่ยวที่ประสบความสำเร็จในประเทศไทย ซึ่งได้นำการตลาดเชิงประสบการณ์ Experiential Marketing มาใช้เป็นกลยุทธ์สำคัญในการสร้างความประทับใจและ

กระตุ้นการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว โดยให้ความสำคัญกับการสร้างประสบการณ์ ให้กับนักท่องเที่ยวเช่น การเยี่ยมชมกระบวนการผลิตนมและไอศกรีม การมีส่วนร่วมในกิจกรรมการรีดนมวัว การขี่ม้า การชมการแสดงของสัตว์ บรรยากาศที่เป็นธรรมชาติและเปิดโอกาสให้ผู้เยี่ยมชมได้ใกล้ชิดกับชีวิตชนบท นับเป็นสีสันใหม่ที่ดึงดูดนักท่องเที่ยวได้เป็นอย่างดี โดยฟาร์มโชคชัยเตรียมการท่องเที่ยวรูปแบบใหม่ ที่จะเป็นจุดหมายปลายทางของการท่องเที่ยวเชิงเกษตรแบบมีส่วนร่วมแห่งแรกที่นักท่องเที่ยวนึกถึง พร้อมการเข้าชมฟาร์มที่แบ่งปันความรู้จากประสบการณ์จริง เพื่อสร้างความพึงพอใจที่ดีต่อนักท่องเที่ยว ที่มาเยี่ยมเยือน การนำการตลาดเชิงประสบการณ์มาใช้ที่ฟาร์มโชคชัยช่วยสริมสร้างประสบการณ์ที่ดีมีผลต่อการสร้างความทรงจำในเชิงบวกกลับสถานที่ กลายเป็นสัญลักษณ์ของการท่องเที่ยวเชิงเกษตร ไม่เพียงแต่ ช่วยกระตุ้นการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ แต่ยังช่วยสร้างแบรนด์ที่เป็นเอกลักษณ์ ส่งผลให้ฟาร์มโชคชัยกลายเป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตรที่ได้รับการยอมรับทั้งในระดับประเทศและนานาชาติ

การตลาดเชิงประสบการณ์นับว่าเป็นกลยุทธ์ที่เน้นสร้างความรู้สึกและประสบการณ์ที่น่าจดจำให้กับนักท่องเที่ยว ผ่านการมีส่วนร่วมและการเชื่อมโยงทางอารมณ์กับสถานที่หรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้อง นักท่องเที่ยวจะเกิดความพึงพอใจเมื่อได้รับประสบการณ์ที่ดีและแตกต่าง ความพึงพอใจนี้ยังเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่บ่งบอกว่ากลยุทธ์การตลาดเชิงประสบการณ์สามารถตอบสนองความต้องการของนักท่องเที่ยวได้อย่างมีประสิทธิภาพ หากนักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ดีจะส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ประสบความสำเร็จช่วยกระตุ้นให้นักท่องเที่ยวมีแนวโน้มที่จะกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอีกครั้ง หรือแนะนำให้ผู้อื่นมาเที่ยว ดังนั้น การนำการตลาดเชิงประสบการณ์มาใช้ในสถานที่ท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำอย่างมีประสิทธิภาพ (Kwortnik and Ross, 2007)

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ ณ ฟาร์มโชคชัยส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว

2. เพื่อศึกษาการตลาดเชิงประสบการณ์ ณ ฟาร์มโชคชัยส่งผลเชิงบวกผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดการตลาดเชิงประสบการณ์

Holbrook and Hirschman (1982) ได้กล่าวไว้ว่า วางรากฐานแนวคิดเรื่อง การบริโภคเชิงประสบการณ์ (Experiential Consumption) โดยระบุว่าผู้บริโภคไม่ได้มองหาคุณค่าทางการใช้งานเพียงอย่างเดียวแต่ยังแสวงหาคุณค่าทางอารมณ์ และความบันเทิงที่แฝงอยู่ในกระบวนการบริโภค การบริโภคจึงไม่ใช่แค่การแก้ปัญหาเชิงเหตุผล แต่เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับอารมณ์ ความทรงจำ และความสนุกสนาน

Schmitt (1999) ได้นิยามการตลาดเชิงประสบการณ์ว่าเป็น กลยุทธ์ที่ออกแบบมาเพื่อสร้างประสบการณ์ให้ผู้บริโภคได้รับอารมณ์และความรู้สึกเชิงบวก ผ่านการมีส่วนร่วมทางประสาทสัมผัส ความคิด

สร้างสรรค์ การกระทำ และการเชื่อมโยงกับสังคม Schmitt ได้เสนอ Strategic Experiential Modules (SEMs) ซึ่งเป็นกรอบแนวคิดสำคัญสำหรับการออกแบบประสบการณ์ ได้แก่ 1) Sense: กระตุ้นประสาทสัมผัส เช่น การมองเห็น การได้ยิน การสัมผัส 2) Feel: การสร้างอารมณ์ที่ดีต่อแบรนด์ 3) Think: การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ 4) Act: การจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม และ 5) Relate: การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค

Pine and Gilmore (1999) มองการตลาดเชิงประสบการณ์ในบริบทของ เศรษฐกิจเชิงประสบการณ์ (Experience Economy) ซึ่งผู้บริโภคไม่ได้มองหาสินค้าและบริการเพียงอย่างเดียว แต่ต้องการประสบการณ์ที่น่าจดจำ นิยามของพวกเขาระบุว่า ประสบการณ์เกิดขึ้นเมื่อบริษัทสามารถดึงดูดผู้บริโภคให้มีส่วนร่วมในลักษณะเฉพาะตัว โดยสามารถสร้างคุณค่าให้กับผู้บริโภคในรูปแบบที่มากกว่าสินค้าและบริการทั่วไป

Carù and Cova (2003) กล่าวไว้ว่า การตลาดเชิงประสบการณ์เป็นการสร้าง สถานการณ์ที่ผู้บริโภคสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์หรือผลิตภัณฑ์ในระดับอารมณ์และความรู้สึก พวกเขายังได้เชื่อมโยงกับแนวคิดของ การบริโภคเชิงประสบการณ์ (Experiential Consumption) ที่ผู้บริโภคไม่ได้บริโภคเพียงเพื่อประโยชน์ใช้สอย แต่ยังคำนึงถึงคุณค่าทางอารมณ์ ความทรงจำ และการปฏิสัมพันธ์

Smilansky (2009) ได้นิยาม การตลาดเชิงประสบการณ์ว่าเป็น กลยุทธ์ที่ใช้การออกแบบประสบการณ์จริง เพื่อเชื่อมโยงผู้บริโภคกับแบรนด์อย่างมีประสิทธิภาพ ประสบการณ์ที่สร้างขึ้นต้องช่วยสร้างความประทับใจที่ยั่งยืน และต้องมีผลกระทบต่อการรับรู้และพฤติกรรมของผู้บริโภค

Kotler and Keller (2012) กล่าวไว้ว่า การตลาดเชิงประสบการณ์ เป็นกลยุทธ์ที่มุ่งให้ผู้บริโภคได้มีโอกาสสัมผัสกับสินค้า บริการ หรือแบรนด์ โดยสร้างความรู้สึกและอารมณ์เชิงบวกที่สามารถส่งเสริมความสัมพันธ์ระยะยาวกับแบรนด์ได้ พวกเขาเน้นว่าการตลาดเชิงประสบการณ์เป็นมากกว่าการโฆษณา แต่เป็นการสร้าง Brand Engagement โดยตรง

จากความหมายข้างต้น สรุปได้ว่า การตลาดเชิงประสบการณ์ หมายถึง การเน้นสร้างประสบการณ์ที่เชื่อมโยงกับผู้บริโภคทั้งในระดับอารมณ์ ความทรงจำ และความสนุกสนาน ผ่านกิจกรรมและการปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์ ซึ่งแตกต่างจากการตลาดแบบดั้งเดิมที่เน้นการขายสินค้าและบริการเท่านั้น การออกแบบประสบการณ์ต้องสามารถกระตุ้นประสาทสัมผัสและอารมณ์ รวมถึงกระตุ้นให้ผู้บริโภคมีปฏิสัมพันธ์กับแบรนด์อย่างเต็มที่ ซึ่งช่วยสร้างความพึงพอใจต่อแบรนด์

แนวคิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

Cronin, et al. (2000) กล่าวว่า การกลับมาเที่ยวซ้ำหมายถึงการที่ การที่นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจและกลับมาเที่ยวซ้ำ และมีการบอกเล่าถึงคุณประโยชน์ หรือประสบการณ์ดี ๆ เกี่ยวกับสถานที่ หรือบริการไปยังผู้อื่น

Weaver and Lawton (2002) กล่าวว่า การกลับมาเที่ยวซ้ำแสดงความพึงพอใจจาก ประสบการณ์การท่องเที่ยวในครั้งก่อน ซึ่ง Weaver and Lawton ได้แบ่งความพึงพอใจไว้ 4 ประเภท ได้แก่ 1) ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับสูงมาก (Latent) คือ การที่นักท่องเที่ยวพอใจประสบการณ์การท่องเที่ยวในระดับสูงมาก แต่จะไม่ กลับมาเที่ยวอีกเพราะแหล่งท่องเที่ยวนั้นคือประสบการณ์ครั้งหนึ่งในชีวิตและกลับไปอีกไม่ได้เพราะค่าใช้จ่ายสูง 2) ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับสูง (High) คือ นักท่องเที่ยวจงรักภักดีแหล่งท่องเที่ยวในระดับสูง

และกลับไปท่องเที่ยวซ้ำ เสมอ และยังประชาสัมพันธ์ด้วยการบอกต่อความประทับใจ 3) ความพึงพอใจที่อยู่ในระดับต่ำ (Low) คือ ไม่จงรักภักดีหรือจงรักภักดีในระดับต่ำ เกิดจากประสบการณ์ที่ได้รับไม่น่า พอใจและไม่คิดจะกลับไปท่องเที่ยวอีกและ4) ความพึงพอใจที่ไม่แท้จริง (Spurious) คือ นักท่องเที่ยวกลับไปท่องเที่ยวซ้ำด้วยเหตุผลอื่นนอกเหนือไปจากความพึงพอใจหรือความจงรักภักดี อาจเพราะบุตรหลานชอบหรืออยากไป ดังนั้นหากจำนวนของ นักท่องเที่ยวกลุ่มนี้ลดลง ไม่ได้บ่งชี้ว่าแหล่งท่องเที่ยวขาดความนิยม เพราะเป็นเพียงกลุ่มที่มาท่องเที่ยวเพราะความจำเป็น ไม่ใช่ความชอบที่แท้

การกลับมาเที่ยวซ้ำ (Repeat Visit) คือ การที่นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมาท่องเที่ยวในสถานที่เดิมอีกครั้งหลังจากที่เคยไปเยือนมาแล้ว โดยปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำมักเกี่ยวข้องกับประสบการณ์ที่ดีในการเดินทางครั้งก่อน ความพึงพอใจในสถานที่ท่องเที่ยว บริการ ความสะดวกสบาย และความรู้สึกผูกพันทางอารมณ์กับสถานที่นั้น ๆ (ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านการท่องเที่ยว, 2562)

จากความหมาย ข้างต้น สรุปได้ว่า การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำหมายถึง การที่นักท่องเที่ยวเดินทางกลับมายังสถานที่ท่องเที่ยวเดิมหลังจากเคยเยือนมาแล้ว ซึ่งปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการกลับมาเที่ยวซ้ำได้แก่ ความพึงพอใจจากประสบการณ์การท่องเที่ยวครั้งก่อน ความสะดวกสบายในการบริการ และความผูกพันทางอารมณ์กับสถานที่ท่องเที่ยวนั้น ๆ หากนักท่องเที่ยวมีประสบการณ์ที่ดี พวกเขามักจะกลับมาเที่ยวซ้ำและบอกต่อประสบการณ์ที่ดี ให้กับผู้อื่น

กรอบแนวคิดการวิจัย

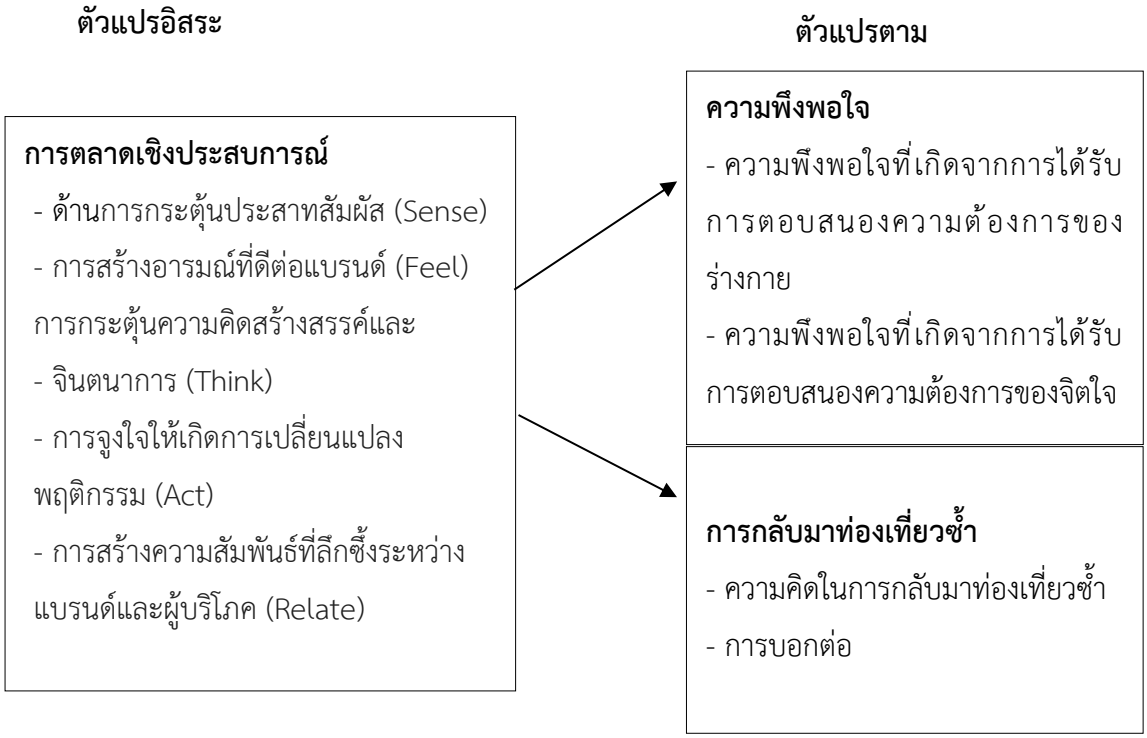

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยนี้คือ ผู้ที่เคยเยี่ยมชมฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา มีอายุ 20 ปีขึ้นไป ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้คือ ผู้ที่เคยเยี่ยมชมฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา โดยต้องเป็นผู้บรรลุนิติภาวะหรือมีอายุ 20 ปีขึ้นไป เนื่องจากเป็นผู้ที่มีความสามารถในการตัดสินใจเลือกท่องเที่ยวได้ด้วยตนเอง ทั้งนี้ได้กำหนดวิธีการคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบไม่ทราบจำนวนประชากร โดยคำนวณด้วยสูตรดังนี้ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ได้แก่ ที่เคยเยี่ยมชมฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ซึ่งไม่ทราบจำนวนประชากร โดยใช้สูตรของ Cochran (1953) โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ซึ่งสูตรในการคำนวณที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้คือ

สูตร $n = \frac{Z^2}{4e^2}$

โดย n คือ ขนาดของกลุ่มตัวอย่าง

Z คือ ระดับความเชื่อมั่น มีค่าเท่ากับ 1.96 ที่ระดับความ เชื่อมั่นร้อยละ 95 (ระดับ 0.50)

e คือ แทนค่าความผิดพลาดสูงสุดที่เกิดขึ้น = 0.50

แทนค่า

$$n = \frac{(1.96)^2}{4(0.05)^2}$$

$$= 384.16 \approx 385$$

เพื่อป้องกันการตอบแบบสอบถามไม่ครบถ้วนจึงเก็บเพิ่มอีกร้อยละ 10 ดังนั้น กลุ่มตัวอย่างที่เคยเยี่ยมชมฟาร์มโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เท่ากับ 400 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้ คือ แบบสอบถามเกี่ยวกับการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ มีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validity) เพื่อหาความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) และการทดสอบความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อตรวจสอบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีความเข้าใจตรงกัน โดยนำแบบสอบถามที่ตรวจสอบปรับปรุงแก้ไขแล้วไปทดสอบ (Try Out) กับกลุ่มที่ไม่ใช่กลุ่มตัวอย่างแต่มีลักษณะคล้ายคลึงกับกลุ่มตัวอย่าง คือนักท่องเที่ยวที่เคยท่องเที่ยวฟาร์มโชคชัย จำนวน 30 ชุด

การวิเคราะห์ค่าสหสัมพันธ์ (Correlation Analysis) ระหว่างการตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว เครื่องมือที่ใช้คือการคำนวณหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (Correlation Coefficient)

การทดสอบสมมติฐานการวิจัย โดยใช้สถิติเชิงอนุมาน (Inferential Statistics) คือการวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Regression Analysis) เพื่อศึกษาตัวแปรอิสระ ได้แก่ การตลาดเชิงประสบการณ์ ตัวแปรตาม คือ ความพึงพอใจและการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

ผลการศึกษาและอภิปราย

การวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุ (Multiple regressions) ทำการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ โดยพิจารณาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ไม่เกิน 0.80 ($r < 0.80$) ค่า VIF มีค่าไม่เกิน 10 และค่า Tolerance มีค่าไม่ต่ำกว่า 0.2 แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการทดสอบความเป็นอิสระระหว่างตัวแปรด้านความพึงพอใจ

การตลาดเชิงประสบการณ์	1	2	3	4	5	6
ด้านการกระตุ้นประสาทสัมผัส(X1)	1.000	.830**	.790**	.766**	.719**	.716**
การสร้างอารมณ์ที่ดีต่อแบรนด์(X2)	-	1.000	.828**	.767**	.742**	.731**
การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ	-	-	1.000	.774**	.759**	.780**
(X3)	-	-	-	1.000	.788**	.737**
การจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม(X4)	-	-	-	-	1.000	.777**
การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และ						
ผู้บริโภค(X5)						
VIF	3.900	4.540	4.130	3.654	3.194	
Tolerance	.256	.220	.242	.274	.313	

จากตารางที่ 1 พบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การตลาดเชิงประสบการณ์ ด้านการกระตุ้นประสาทสัมผัส การสร้างอารมณ์ที่ดีต่อแบรนด์ การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค และ ความพึงพอใจ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.716 – 0.830 ค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 3.194 – 4.540 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.220 – 0.313 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.2 จึงสามารถนำตัวแปรเหล่านี้ไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ตารางที่ 2 ผลการทดสอบความเป็นอิสระระหว่างตัวแปรด้านการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

การตลาดเชิงประสบการณ์	1	2	3	4	5	6
ด้านการกระตุ้นประสาทสัมผัส (X1)	1.000	.830**	.790**	.766**	.719**	.728**
การสร้างอารมณ์ที่ดีต่อแบรนด์ (X2)	-	1.000	.828**	.767**	.742**	.734**
การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ (X3)	-	-	1.000	.774**	.759**	.785**
การจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม (X4)	-	-	-	1.000	.788**	.740**
การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และ	-	-	-	-	1.000	.785**
ผู้บริโภค (X5)						
VIF	3.900	4.540	4.130	3.654	3.194	
Tolerance	.256	.220	.242	.274	.313	

จากตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปร ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ ได้แก่ การตลาดเชิงประสบการณ์ ด้านการกระตุ้นประสาทสัมผัส การสร้างอารมณ์ที่ดีต่อแบรนด์ การกระตุ้นความคิดสร้างสรรค์และจินตนาการ การจูงใจให้เกิดการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรม การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค และ การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ มีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์อยู่ระหว่าง 0.719 – 0.830 ค่า Variance Inflation Factor (VIF) อยู่ระหว่าง 3.194 – 4.540 และค่า Tolerance อยู่ระหว่าง 0.220 – 0.313 ซึ่งไม่ต่ำกว่า 0.2 จึงสามารถนำตัวแปรเหล่านี้ไปวิเคราะห์การถดถอยเชิงพหุคูณ

ตารางที่ 3 การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

การตลาดเชิงประสบการณ์		ค่าสัมประสิทธิ์(β)	Sig
ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัส		.085	.120
ด้านความรู้สึก		.057	.334
ด้านทางความคิด		.317	.000*
ด้านทางการกระทำ		.109	.039*
ด้านทางการเชื่อมโยง		.347	.000*
F = 183.941	p-value = 0.000	Adj.$\mathbf{R^2}$ = 0.696	

*p < .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ด้านการทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.347 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 มีค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมาคือ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการกระทำ มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.109 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 69.6

ตารางที่ 4 การตลาดเชิงประสบการณ์ที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

การตลาดเชิงประสบการณ์		ค่าสัมประสิทธิ์(β)	Sig
ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัส		.117	.030*
ด้านความรู้สึก		.037	.525
ด้านทางความคิด		.317	.000*
ด้านทางการกระทำ		.094	.069
ด้านทางการเชื่อมโยง		.358	.000*
F = 194.412	p-value = 0.000	Adj.$\mathbf{R^2}$ = 0.708	

*p < .05

จากตารางที่ 4 พบว่า ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจเป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.358 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และคือ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมา ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.117 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 70.8

การตลาดเชิงประสบการณ์ ณ ฟาร์มโชคชัยส่งผลเชิงบวกต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ด้านการทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.347 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมาคือ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 มีค่าอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการกระทำ มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.109 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 69.6

การตลาดเชิงประสบการณ์ ณ ฟาร์มโชคชัยส่งผลเชิงบวกต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการเชื่อมโยง มีอิทธิพลต่อความพึงพอใจ เป็นปัจจัยแรก โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.358 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 รองลงมาคือ ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางความคิด มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.317 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัส โดยมีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.117 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ด้านการตลาดเชิงประสบการณ์ทางการกระทำ มีค่าสัมประสิทธิ์ปรับมาตรฐานเท่ากับ 0.094 มีอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 มีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 70.8

ข้อเสนอแนะ

1) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านการทางการเชื่อมโยง ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านการเชื่อมโยงมีผลอย่างมากต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว โดยเน้นการสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งระหว่างแบรนด์และผู้บริโภค ผ่านการนำประสบการณ์ต่าง ๆ มาผสมผสานให้กลายเป็นประสบการณ์เฉพาะบุคคลที่สามารถเชื่อมโยงไปยังกลุ่มคนต่าง ๆ เช่น เพื่อน ญาติ หรือคนในสังคม การใช้วิธีนี้ช่วยให้ผู้บริโภคมีส่วนร่วมในประสบการณ์และมีการบอกต่อหรือแชร์ไปยังกลุ่มคนอื่น ๆ ได้อย่างกว้างขวาง รวมถึงการสร้างช่องทางในการแชร์ประสบการณ์ผ่านสื่อออนไลน์และการมีส่วนร่วมในการทำกิจกรรมต่าง ๆ จะช่วยเสริมสร้างความสัมพันธ์กับนักท่องเที่ยวและเพิ่มความพึงพอใจให้มากยิ่งขึ้น

2) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านความคิด ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับที่สอง คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ ควรให้ความสำคัญในการสร้างประสบการณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกดีในขณะเยี่ยมชมฟาร์ม เช่น การให้บริการที่อบอุ่นและใส่ใจ การสร้างบรรยากาศที่สนุกสนานและผ่อนคลาย รวมไปถึงการพัฒนาเนื้อหาหรือกิจกรรมที่ทำให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมและประทับใจ ฟาร์มโชคชัยควรมุ่งเน้นการทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความรู้สึกเชิงบวกที่เกี่ยวข้องกับแบรนด์ ซึ่งจะช่วยสร้างทัศนคติที่ดี

ต่อการเยี่ยมชมและการใช้บริการในอนาคต นอกจากนี้การใช้โซเชียลมีเดียในการแชร์ประสบการณ์ที่ดีของลูกค้าจะช่วยเสริมสร้างการรับรู้ที่ดีต่อฟาร์มโชคชัยในวงกว้าง สร้างภาพลักษณ์ที่เป็นบวกและช่วยเพิ่มความพึงพอใจให้กับนักท่องเที่ยวในระยะยาว

3) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านการกระทำ ส่งผลต่อความพึงพอใจของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับที่สาม คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ ฟาร์มโชคชัยควรออกแบบกิจกรรมที่สามารถกระตุ้นให้ผู้เยี่ยมชมมีส่วนร่วมทางกายภาพ เช่น การจัดกิจกรรมการทำฟาร์ม การป้อนอาหารสัตว์ หรือการร่วมกิจกรรมกับธรรมชาติ ซึ่งจะทำให้นักท่องเที่ยวได้สัมผัสประสบการณ์จริงและมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งที่พวกเขากำลังทำ โดยการกระทำเหล่านี้จะทำให้ลูกค้ารู้สึกผูกพันกับประสบการณ์ที่พวกเขามีและมีการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมไปในทางที่ดีขึ้น เช่น กลับมาที่ฟาร์มอีกครั้ง หรือแนะนำให้คนอื่นมาเยี่ยมชม การออกแบบประสบการณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวต้องใช้ร่างกายหรือมีส่วนร่วมในกิจกรรมที่ท้าทาย เช่น การเดินป่าหรือทำกิจกรรมกลางแจ้ง จะช่วยกระตุ้นให้ลูกค้าเกิดการเรียนรู้และการสัมผัสประสบการณ์ที่ลึกซึ้งขึ้น ซึ่งสามารถสร้างการเชื่อมโยงที่เข้มแข็งระหว่างฟาร์มโชคชัยและนักท่องเที่ยวและกระตุ้นให้เกิดการบอกต่อประสบการณ์นั้นในกลุ่มคนอื่น ๆ

4) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านการทางการเชื่อมโยง ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวมากที่สุด คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ ฟาร์มโชคชัยควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ทำให้นักท่องเที่ยวรู้สึกเชื่อมโยงและมีส่วนร่วมกับแบรนด์ เช่น การสร้างกิจกรรมที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของฟาร์ม ไม่ว่าจะเป็นการร่วมทำกิจกรรมต่าง ๆ หรือการสื่อสารที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกว่าประสบการณ์ของเขามีค่าและพิเศษ ฟาร์มควรใช้ช่องทางต่าง ๆ เช่น โซเชียลมีเดีย หรือการสร้างกิจกรรมที่กระตุ้นให้ลูกค้าแชร์ประสบการณ์กับเพื่อนหรือคนในสังคม การเชื่อมโยงลูกค้ากับประสบการณ์ที่ดีและความรู้สึกพิเศษ จะทำให้เกิดการบอกต่อและแนะนำไปยังกลุ่มต่าง ๆ ช่วยขยายฐานลูกค้าและส่งเสริมให้ลูกค้ากลับมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคตได้ การสร้างความสัมพันธ์ที่ลึกซึ้งและมีความหมายจะทำให้ลูกค้ารู้สึกผูกพันกับฟาร์มโชคชัยมากขึ้น ส่งผลให้การกลับมาท่องเที่ยวซ้ำเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ

5) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านความคิด ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับที่สอง คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ ฟาร์มโชคชัยควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกดีและมีทัศนคติที่บวกต่อแบรนด์ เช่น การให้บริการที่อบอุ่น ใส่ใจทุกรายละเอียด และการสร้างบรรยากาศที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกสบายใจและผ่อนคลาย การสร้างความประทับใจที่ดีตั้งแต่เริ่มต้นจนถึงจบการเยี่ยมชมจะช่วยทำให้ลูกค้ารู้สึกเชื่อมโยงกับแบรนด์ในทางบวก นอกจากนี้ ควรใช้กิจกรรมที่สามารถกระตุ้นความรู้สึกเชิงบวก เช่น การสื่อสารที่ชัดเจนและสร้างสรรค์ หรือการมอบประสบการณ์ที่พิเศษและไม่เหมือนใคร ฟาร์มโชคชัยอาจพิจารณาการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมเพื่อเสริมประสบการณ์ที่ดียิ่งขึ้น หรือสร้างโปรแกรมสมาชิกที่ทำให้ลูกค้ารู้สึกพิเศษและมีส่วนร่วมมากขึ้นการสร้างอารมณ์ที่ดีและทัศนคติที่บวกจะช่วยทำให้ลูกค้ารู้สึกผูกพันกับฟาร์มโชคชัย และส่งผลให้เกิดการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำในอนาคต และเพิ่มจำนวนลูกค้าประจำ

6) การตลาดเชิงประสบการณ์ด้านกระตุ้นประสาทสัมผัสส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยวเป็นลำดับที่สาม คณะผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะสำหรับผู้บริหารฟาร์มโชคชัยดังนี้ ฟาร์มโชคชัยควรมุ่งเน้นการสร้างประสบการณ์ที่เกี่ยวข้องกับประสาทสัมผัสในทุก ๆ ด้าน เช่น การออกแบบบรรยากาศที่มีความสวยงามและสอดคล้องกับธรรมชาติ โดยเน้นกลิ่นหอมของธรรมชาติหรือกลิ่นอาหารสดใหม่จากฟาร์ม การใช้เสียงจากธรรมชาติ เช่น เสียงนกร้อง หรือเสียงของสัตว์ที่สามารถสร้างความสงบและผ่อนคลายให้กับผู้เยี่ยมชม นอกจากนี้ ฟาร์มโชคชัยสามารถพิจารณาการจัดกิจกรรมที่กระตุ้นการสัมผัสและการลิ้มรส เช่น การให้ลูกค้าได้สัมผัสกับผลิตภัณฑ์จากฟาร์ม เช่น ผลไม้สด นมหรือผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ ที่ฟาร์มผลิต การให้ลูกค้าร่วมกิจกรรมทำอาหารจากวัตถุดิบที่ฟาร์มเองผลิตก็จะสร้างประสบการณ์ที่พิเศษและน่าจดจำ การออกแบบประสบการณ์ที่กระตุ้นประสาทสัมผัสจะช่วยทำให้ลูกค้ารู้สึกผ่อนคลาย และมีความสุขกับประสบการณ์ที่ฟาร์มโชคชัยได้มอบให้ และการสร้างความประทับใจจากประสาทสัมผัสเหล่านี้จะกระตุ้นให้ลูกค้ากลับมาท่องเที่ยวซ้ำ

บรรณานุกรม

ศูนย์พัฒนาวิชาการด้านการท่องเที่ยว. (2562). *การกลับมาเที่ยวซ้ำ: ปัจจัยที่ส่งผลต่อการกลับมาท่องเที่ยวซ้ำของนักท่องเที่ยว.* https://www.tourism.go.th

ศูนย์วิจัยและพัฒนาการท่องเที่ยว. (2564). *แนวทางการส่งเสริมการท่องเที่ยวเชิงเกษตร.* https://www.tourism.go.th

Carù, A., & Cova, B. (2003). Revisiting consumption experience: A more humble but complete view of the concept. *Marketing Theory*, *3*(2), 267-286.

Cronin, J. J., Brady, M. K., & Hult, G. T. M. (2000). Assessing the effects of quality, value, and customer satisfaction on consumer behavioral intentions in service environments. *Journal of Retailing*, *76*(2), 193-218.

Holbrook, M. B., & Hirschman, E. C. (1982). The experiential aspects of consumption: Consumer fantasies, feelings, and fun. *Journal of Consumer Research*, *9*(2), 132-140

Kotler, P., & Keller, K. L. (2012). *Marketing management* (14th ed.). Pearson Education

Kwortnik, R. J., Jr., & Ross, W. T., Jr. (2007). The role of positive emotions in experiential decisions. *International Journal of Research in Marketing, 24*(4), 324–335.

Pine, B. J., & Gilmore, J. H. (1999). The experience economy: Work is theatre & every business a stage. *Harvard Business Press*.

Schmitt, B. (1999). Experiential marketing. *Journal of Marketing Management*, *15*(1-3), 53-67.

Smilansky, S. (2009). *Experiential marketing: A practical guide to interactive* brand *experiences*. Kogan Page.

Weaver, D., & Lawton, L. (2002). *Tourism management*. John Wiley & Sons, Inc.

ความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

Customer Perceptions of the Marketing Mix of Mega Home: A Case Study in Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province

สุภาวดี สุขช่วย[1] ภาวดี ศรีเป้า[2] จินต์จุฑา สายชู[3] มุนินทร์ มังสา[4] มัณฑนา แดงเพชร[5] ณพิชญา เฉิดโฉม[6] และบุปผชาติ แต่งเกลี้ยง[7]

Suphawadee Sukhchuay[1] Pawadee Sripao[2] Jinjuta Saichoo[3] Munin Mangsa[4] Mantana Daengphet[5] Napitchya Cherdchom[6] and Buppachat Taengkliang[7]

นักศึกษาระดับปริญญาตรี[1-4], อาจารย์ที่ปรึกษา[6-7]

สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย[1-7]

E-mail: buppachat.t@rmutsv.ac.th[7]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อประเมินความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) ของสินค้าของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของสินค้าของเมกาโฮม จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเก็บข้อมูลจากลูกค้าของเมกาโฮม อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช ผ่านแบบสอบถามแบบมีโครงสร้าง ซึ่งกลุ่มตัวอย่างถูกเลือกแบบเฉพาะเจาะจงเฉพาะผู้ที่เคยใช้บริการเท่านั้น ข้อมูลที่ได้รับถูกวิเคราะห์โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และใช้สถิติอนุมานในการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One-way ANOVA) ผลการวิจัยพบว่า (1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (7 Ps) โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) รายด้านพบว่า ด้านหลักฐานทางกายภาพมีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมาคือด้านกระบวนการ ด้านสินค้า ด้านบุคลากร ด้านราคา ด้านสถานที่จัดจำหน่าย และด้านการส่งเสริมการขาย พบว่าไม่มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

คำสำคัญ: ส่วนประสมทางการตลาด เมกาโฮม ทุ่งสง นครศรีธรรมราช

Abstract

The purposes of this study were (1) to assess customer perceptions of the marketing mix (7Ps) for Mega Home products in Thung Song District, Nakhon Si Thammarat Province, and to compare these perceptions based on demographic characteristics. This quantitative research collected data from Mega Home customers in Thung Song District using a structured

questionnaire. The sample was purposively selected to include only those who had previously used the service. The data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, mean, and standard deviation, as well as inferential statistics through one-way ANOVA. The findings revealed that (1) overall customer perceptions of the marketing mix (7Ps) were at a high level, (2) among the seven aspects, physical evidence had the highest mean score, followed by process, product, people, price, place, and promotion, respectively significant differences at the .05 level.

Keywords: Marketing mix, Mega Home, Thung Song, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

ในช่วงหลายปีที่ผ่านมา ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างรวดเร็ว โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีการพัฒนาโครงการอสังหาริมทรัพย์และการขยายตัวของการก่อสร้างโครงการที่อยู่อาศัยทั้งในเขตเมืองและชนบทได้สร้างความต้องการสำหรับวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านจำนวนมาก ตลาดนี้ไม่เพียงแต่แข่งขันกันในกลุ่มผู้ค้ารายใหญ่ แต่ยังมีการแข่งขันในระดับชุมชนที่ร้านค้าท้องถิ่นต่างพยายามตอบสนองความต้องการของลูกค้าอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ (กรมพัฒนาธุรกิจการค้า, 2564) สำหรับประเทศไทยธุรกิจวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านมีการพัฒนาและปรับตัวอย่างรวดเร็ว เนื่องจากปัจจัยต่าง ๆ ทั้งในด้านเศรษฐกิจที่เติบโต รวมไปถึงความเปลี่ยนแปลงในพฤติกรรมของผู้บริโภคที่มีความต้องการสินค้าคุณภาพดีในราคาที่เหมาะสม ผู้บริโภคในปัจจุบันไม่เพียงแต่ต้องการวัสดุก่อสร้างที่มีคุณภาพทนทานเท่านั้น แต่ยังให้ความสำคัญกับความสะดวกในการซื้อสินค้า การบริการหลังการขายที่ดี และโปรโมชั่นที่น่าสนใจ ดังนั้น การตอบสนองความต้องการเหล่านี้จึงกลายเป็นสิ่งสำคัญในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด (จินต์จุฑา ซื่อชวกรกุล, 2564)

เมกาโฮม เป็นหนึ่งในผู้ประกอบการที่สำคัญในธุรกิจวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านในประเทศไทย โดยมีสาขามากมายในพื้นที่ต่าง ๆ มีทั้งหมด 14 สาขา และหนึ่งในนั้นคือสาขาทุ่งสง ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช สาขานี้ได้พัฒนาและปรับตัวให้เข้ากับความต้องการของลูกค้าในพื้นที่ โดยเฉพาะกลุ่มลูกค้าในพื้นที่ทุ่งสงที่เป็นศูนย์กลางการค้าของจังหวัด เนื่องจากทุ่งสงเป็นอำเภอที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและเป็นจุดเชื่อมต่อสำคัญของการค้าภาคใต้ การตั้งสาขาของเมกาโฮมในพื้นที่นี้จึงเป็นการตอบสนองความต้องการของทั้งช่างก่อสร้าง ผู้ประกอบการ และเจ้าของบ้านทั่วไปที่ต้องการวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้าน (เมกาโฮม, 2566) และสิ่งที่เป็นปัจจัยสำคัญในสภาวการณ์การแข่งขันที่สูง การทำให้ลูกค้าเกิดความพึงพอใจและลูกค้าจำเป็นต้องได้รับประสบการณ์การซื้อที่ดีเพื่อที่จะกลับมาใช้บริการซ้ำ ซึ่งเป็นสิ่งที่เมกาโฮม สาขาทุ่งสงให้ความสำคัญอย่างยิ่ง เมกาโฮมมุ่งเน้นไปที่การให้บริการลูกค้าทุกกลุ่มที่เข้ามาซื้อสินค้าตั้งแต่ลูกค้ารายย่อยจนถึงลูกค้าโครงการใหญ่ โดยมีกลยุทธ์ในการนำเสนอสินค้าที่หลากหลายเพื่อตอบสนองความต้องการของทุก

กลุ่มลูกค้า ไม่ว่าจะเป็นวัสดุก่อสร้างที่ใช้ในโครงการขนาดใหญ่ หรือสินค้าตกแต่งบ้านสำหรับเจ้าของบ้านทั่วไป (เมกาโฮม, 2566) นอกจากการเสนอสินค้าในหลากหลายหมวดหมู่แล้ว เมกาโฮมยังมีบริการหลังการขายที่มีคุณภาพ เช่น การให้คำแนะนำเกี่ยวกับการเลือกใช้วัสดุก่อสร้างและการออกแบบตกแต่งบ้าน ตลอดจนบริการจัดส่งสินค้าที่รวดเร็วและปลอดภัย ซึ่งสิ่งเหล่านี้เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ลูกค้าพึงพอใจและเลือกกลับมาซื้อสินค้าในครั้งถัดไป ความสะดวกในการเลือกซื้อสินค้าและการได้รับบริการที่มีคุณภาพทำให้ลูกค้าไม่เพียงแต่พึงพอใจในการซื้อสินค้าครั้งแรก แต่ยังกลายเป็นลูกค้าประจำที่กลับมาใช้บริการซ้ำ (จินต์จุฑา ชื่อชวกรกุล, 2564)

นอกจากนี้การเข้าใจพฤติกรรมการซื้อของลูกค้าและการสร้างกลยุทธ์ที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าในท้องถิ่นจึงเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการพัฒนาธุรกิจในระยะยาว สำหรับเมกาโฮม สาขาทุ่งสง การเข้าใจว่าลูกค้าต้องการสินค้าและบริการแบบไหนและการพัฒนาคุณภาพสินค้าและบริการให้ดียิ่งขึ้นสามารถช่วยให้ร้านค้านั้น ๆ ยังคงเป็นผู้นำในตลาดวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านในพื้นที่ได้ รวมถึงการพัฒนาและปรับตัวให้สอดคล้องกับความต้องการของลูกค้าคือกุญแจสำคัญในการสร้างความภักดีในแบรนด์ เมกาโฮม สาขาทุ่งสงจึงต้องใส่ใจในทุกด้าน ตั้งแต่การคัดเลือกสินค้า การจัดโปรโมชั่น การพัฒนาความสะดวกในการซื้อสินค้า และการให้บริการลูกค้าอย่างครบวงจรเพื่อให้มั่นใจว่าแต่ละการซื้อจะเป็น การสร้างความพึงพอใจและการสร้างความสัมพันธ์ที่ยั่งยืนกับลูกค้า การพัฒนาธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านในพื้นที่ทุ่งสงยังมีความสำคัญในแง่ของการสร้างความเข้มแข็งในระบบเศรษฐกิจท้องถิ่น การสร้างงานในชุมชนและการส่งเสริมธุรกิจที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้างและการตกแต่งบ้านให้มีโอกาสเติบโตต่อไป การมีร้านค้าที่มีความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้าจะช่วยเพิ่มคุณค่าให้กับเศรษฐกิจท้องถิ่นและเสริมสร้างความยั่งยืนให้กับธุรกิจในพื้นที่ (เมกาโฮม, 2566)

จากข้อมูลดังกล่าวข้างต้น คณะผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเข้าใช้บริการเมกาโฮม สาขาอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อทำให้ธุรกิจสามารถพัฒนากลยุทธ์การตลาดที่ตอบสนองความต้องการของลูกค้าได้อย่างถูกต้อง และยังสามารถเป็นแนวทางในการส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น โดยการสร้างงานและรายได้ให้กับชุมชนและสามารถแข่งขันในตลาดที่มีการแข่งขันสูงได้อย่างมีประสิทธิภาพ และยังเป็นตัวช่วยในการส่งเสริมการเติบโตของเศรษฐกิจในระดับจังหวัดนครศรีธรรมราชอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคิดเห็นส่วนประสมทางการตลาด (7Ps) สินค้าของเมกาโฮมในเขตพื้นที่อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดสินค้าของเมกาโฮม อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของส่วนประสมทางการตลาด

Serirat and Team (2017, อ้างถึงใน วิลาสินี ยนต์วิกัย, 2560) ได้อธิบายว่า “ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix)” คือ องค์ประกอบที่สำคัญในการดำเนินงานการตลาด ซึ่งเป็นปัจจัยที่กิจการสามารถควบคุมได้ กิจการธุรกิจจะต้องสร้างส่วนประสมการตลาดที่เหมาะสมในการวางกลยุทธ์ทางการตลาด เพื่อตอบสนองกลุ่มเป้าหมายให้เกิดความพึงพอใจมากที่สุด ซึ่งประกอบด้วย 7 ด้าน คือ ด้านสินค้า ด้านราคา ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย ด้านการส่งเสริมการตลาด ด้านบุคคล ด้านกระบวนการ และด้านลักษณะทางกายภาพ เป็นต้น

สุดาดวง เรืองรุจิระ (2543, อ้างถึงใน วิริยา จันทร์ทอง, 2563) อธิบายถึง ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) คือ ปัจจัยหรือองค์ประกอบที่สำคัญในงานด้านการตลาด เนื่องจากเป็นสิ่งที่กิจการสามารถควบคุมได้

องค์ประกอบของส่วนประสมทางการตลาด

Kotler (1997 อ้างถึงใน จรรยพร บุบผัน, 2565) ได้อธิบายว่า ส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) หมายถึง ตัวแปรหรือเครื่องมือทาง การตลาดที่สามารถควบคุมได้ บริษัทมักจะนำมาใช้ร่วมกันเพื่อตอบสนองความพึงพอใจและความต้องการของลูกค้าที่เป็นกลุ่มเป้าหมายแต่เดิมส่วนประสมการทางตลาดจะมีเพียงแค่ 4 ตัวแปรเท่านั้น (4Ps) ได้แก่ ผลิตภัณฑ์ (Product) ราคา (Price) สถานที่หรือช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์(Place) และการส่งเสริมการตลาด (Promotion) ต่อมามีการคิดตัวแปรเพิ่มเติมขึ้นมา อีก 3 ตัวแปร ได้แก่บุคคล (People) ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) และกระบวนการ (Process) เพื่อให้สอดคล้องกับแนวคิดที่สำคัญทางการตลาดสมัยใหม่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งกับธุรกิจทางด้านการบริการ ดังนั้นจึงรวมเรียกได้ว่าเป็นส่วนประสมทางการตลาดแบบ 7Ps

1. ผลิตภัณฑ์ (Product) - สิ่งที่บริษัทนำเสนอให้ลูกค้าเพื่อให้เกิดความพึงพอใจ เช่น รูปแบบ, บรรจุภัณฑ์, คุณภาพ, ราคา, และชื่อเสียงของผลิตภัณฑ์
2. ราคา (Price) - จำนวนเงินที่ลูกค้าต้องจ่ายเพื่อสินค้าหรือบริการ โดยพิจารณาจากความคุ้มค่าที่ลูกค้าจะได้รับจากการใช้สินค้า
3. ช่องทางการจัดจำหน่าย (Place/Channel Distribution) - วิธีการกระจายสินค้าให้ถึงมือลูกค้าในช่วงเวลาที่เหมาะสม
4. การส่งเสริมการตลาด (Promotion) - การใช้เครื่องมือสื่อสารทางการตลาดเพื่อดึงดูดความสนใจจากลูกค้า
5. บุคคล (People) - บุคลากรที่มีบทบาทสำคัญในการสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้า และการบริการที่ดี
6. กระบวนการ (Process) - กิจกรรมและระเบียบวิธีในการให้บริการที่มีประสิทธิภาพเพื่อให้บริการตรงตามความต้องการของลูกค้า

7. ลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence) - สิ่งที่ลูกค้าสามารถสัมผัสได้ เช่น การตกแต่งร้าน การบริการที่รวดเร็ว หรือการแต่งกายของพนักงาน เพื่อสร้างความแตกต่างและคุณภาพในการบริการ

การพัฒนาและการใช้ส่วนประสมทางการตลาดทั้ง 7Ps จะช่วยเสริมสร้างความพึงพอใจของลูกค้าและสามารถแข่งขันในตลาดได้ดียิ่งขึ้น.

ศิริวรรณ เสรีรัตน์ และคณะ (2546, อ้างถึงใน อิราวัฒน์ ชมระกา และคณะ (2565) ได้กล่าวไว้ว่า แนวคิดส่วนประสมทางการตลาดสำหรับธุรกิจบริการที่ให้บริการซึ่งจะได้ส่วนประสมการตลาด (Marketing Mix) หรือ 7Ps ในการกำหนดกลยุทธ์การตลาดซึ่งประกอบด้วย 1. ด้านผลิตภัณฑ์(Product) ผลิตภัณฑ์แบ่งเป็น 2 ลักษณะ คือ ผลิตภัณฑ์ที่อาจจับต้องได้และผลิตภัณฑ์ที่จับต้องไม่ได้ 2. ด้านราคา (Price) หมายถึงคุณค่าผลิตภัณฑ์ในรูปตัวเงิน ลูกค้าจะเปรียบเทียบระหว่างคุณค่า (Value) ของบริการกับราคา (Price) ของบริการนั้น 3. ด้านช่องทางการจัดจำหน่าย (Place) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับบรรยากาศสิ่งแวดล้อมในการนำเสนอบริการให้แก่ลูกค้า ทำเลที่ตั้ง (Location) และช่องทางในการนำเสนอบริการ (Channels) 4. ด้านส่งเสริมการตลาด (Promotion) เป็นเครื่องมือในการติดต่อสื่อสารให้ผู้ใช้บริการ เพื่อแจ้งข่าวสารหรือชักจูงให้เกิดทัศนคติและพฤติกรรม 5.ด้านบุคคล (People) หรือพนักงาน (Employee) เพื่อให้สามารถสร้างความพึงพอใจให้กับลูกค้าให้แตกต่างเหนือคู่แข่งขัน ซึ่งอาศัยเป็นความสัมพันธ์ระหว่างเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการและผู้ใช้บริการต่าง ๆ ขององค์กร 6. ด้านลักษณะทางกายภาพ (Physical Evidence and Presentation) เป็นการสร้างและนำเสนอลักษณะทางกายภาพให้กับลูกค้า โดยพยายามสร้างคุณภาพโดยรวม ทั้งทางด้ายกายภาพและรูปแบบการให้บริการเพื่อสร้างคุณค่าให้กับลูกค้า 7. ด้านกระบวนการ (Process) เป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับระเบียบวิธีการและงานปฏิบัติในด้านการบริการที่นำเสนอให้กับผู้ใช้บริการเพื่อมอบการให้บริการอย่างถูกต้องรวดเร็วและทำให้ผู้ใช้บริการเกิดความประทับใจ

กรอบแนวคิด

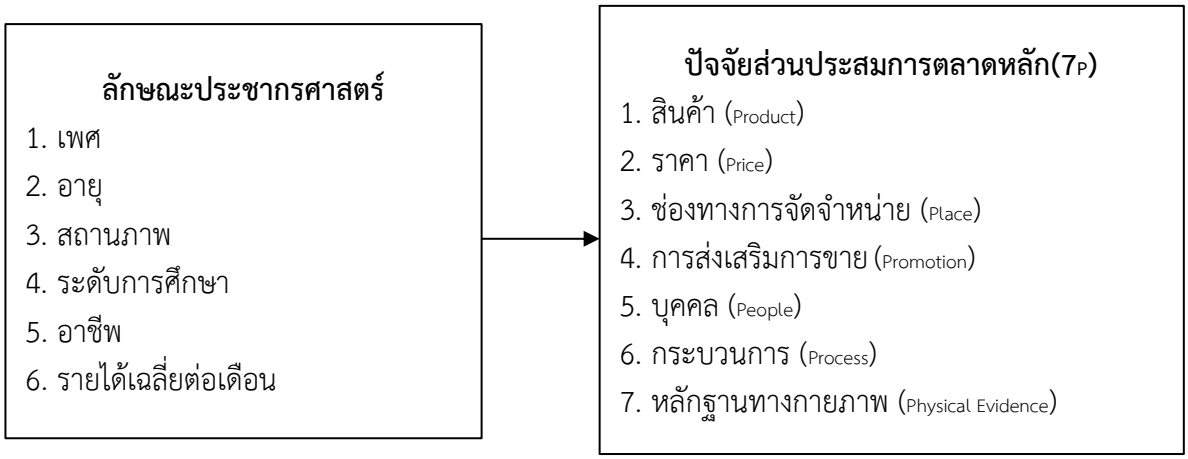

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยมีรายละเอียดดังนี้

1. การเลือกประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากร ได้แก่ ลูกค้าของเมกาโฮมสาขาทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ ลูกค้าที่ซื้อสินค้า/เคยซื้อสินค้า ของเมกาโฮมสาขาทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช และเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของวิลเลียม เจมเมลล์ โคชราน (Cochran, 1963) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 50 ค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 กลุ่มตัวอย่างในการวิจัย เท่ากับ 385 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยการเลือกเฉพาะผู้ที่เคยใช้บริการของเมกาโฮมสาขาทุ่งสง อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างโดยการประยุกต์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลลักษณะของประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ และ 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ส่วนที่ 2 ข้อมูลเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาด (Marketing Mix) 7P’s

แบบสอบถามส่วนที่ 2 เป็นแบบมาตรวัดตามแนวของ Likert’s scale โดยแบ่งระดับความคิดเห็นออกเป็น 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับมากที่สุด

4 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับมาก

3 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับปานกลาง

2 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับน้อย

1 คะแนนเท่ากับ ความคิดเห็นระดับน้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดที่มีผลต่อการเข้ามาใช้บริการของ เมกาโฮมสาขาอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ Best (1977, อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ แสงทอง, 2563)

$$\text{Interval (I)} = \text{Range (R)} / \text{Class (C)}$$

$$= (5\text{-}1) / 5 \quad = 0.80$$

จากการคำนวณจะได้ค่าเฉลี่ยแต่ละระดับห่างกัน 0.80 ซึ่งสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละระดับดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการและความตั้งใจเลือกใช้บริการซ้ำเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ตรวจสอบความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบการใช้ภาษาโดยการนำแบบสอบถามตรวจความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ค่า IOC ของข้อคำถามอยู่ที่ 1

3.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลอง (Tryout) จำนวน 30 คน และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นอยู่ที่ 0.96 และข้อคำถามที่ได้มีค่าอำนาจจำแนกรายข้ออยู่ระหว่าง 0.36 – 0.84 แสดงว่าแบบสอบถามมีคุณภาพสามารถนำไปใช้ในการเก็บข้อมูลได้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮม สาขาทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) โดยใช้สถิติ F - test เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลส่วนบุคคลจำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวม

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. สินค้า (Product)	4.20	0.831	มาก	3
2. ราคา (Price)	4.15	0.786	มาก	5
3. สถานที่จัดจำหน่าย (Place)	4.17	0.834	มาก	6
4. การส่งเสริมการขาย (Promotion)	4.13	0.844	มาก	7

ส่วนประสมทางการตลาด	$\bar{x}$	SD	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
5. บุคลากร (People)	4.15	0.852	มาก	4
6. กระบวนการ (Process)	4.20	0.825	มาก	2
7. หลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence)	4.25	0.834	มากที่สุด	1
รวม	**4.17**	**0.746**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก โดยมีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 4.17) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักฐานทางกายภาพ (Physical Evidence) ($\bar{x}$ = 4.25) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด กระบวนการ (Process) ($\bar{x}$ = 4.34) มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับมาก รองลงมาคือสินค้า (Product) ($\bar{x}$ = 4.20) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ส่วนสถานที่จัดจำหน่าย (Place) ($\bar{x}$ = 4.17) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ราคา (Price) ($\bar{x}$ = 4.15) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก บุคลากร (People) ($\bar{x}$ = 4.15) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และการส่งเสริมการขาย (Promotion) ($\bar{x}$ = 4.13) มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ตามลำดับ

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเพื่อทดสอบสมมติฐานทางสถิติ

จากสมมติฐาน H_0: ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามแตกต่างกัน ความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถามกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลักษณะประชากรศาสตร์	F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	0.023	0.977	ปฏิเสธสมมติฐาน
2. อายุ	1.591	0.191	ปฏิเสธสมมติฐาน
3. สถานภาพ	0.686	0.561	ปฏิเสธสมมติฐาน
4. ระดับการศึกษา	0.369	0.831	ปฏิเสธสมมติฐาน
5. อาชีพ	0.291	0.883	ปฏิเสธสมมติฐาน
6. รายได้ต่อเดือน	0.829	0.437	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยไม่แตกต่างกัน หรือไม่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

อภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของ เมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่า หลักฐานทางกายภาพ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ผลการวิจัยพบว่าโดยรวมแล้วลูกค้ามีความคิดเห็นในระดับมากเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮม โดยเฉพาะ "หลักฐานทางกายภาพ" (Physical Evidence) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด ซึ่งเป็นไปในทิศทางเดียวกับงานวิจัยของคณิน ศรีสอาด (2564) ที่ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านท็อปส์ มาร์เก็ต สาขาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลบางนา พบว่า การตัดสินใจซื้อของลูกค้าจะมีความสัมพันธ์กับการรับรู้ปัจจัยต่าง ๆ ทางการตลาด โดยเฉพาะปัจจัยที่เกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดที่อยู่ในระดับความคิดเห็นมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$= 3.90) และมีทิศทางเดียวกับพิมชนก เกื้อสังข์ (2566) พบว่าปัจจัยส่วนประสมทางการตลาด ของศูนย์การค้าเซ็นทรัล รามอินทรา โดยรวมมีผลต่อการตัดสินใจใช้บริการในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย $\bar{X}$ = 4.40) ซึ่งแสดงถึงความพึงพอใจของผู้ใช้บริการที่มีต่อปัจจัยต่าง ๆ ในการใช้บริการ

2. ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นของลูกค้าเกี่ยวกับส่วนประสมทางการตลาดของเมกาโฮมในอำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา อาชีพ และรายได้ต่อเดือน ที่แตกต่างกัน มีค่าเฉลี่ยระดับความคิดเห็นไม่แตกต่างกัน พบว่าไม่มีความแตกต่างกันในความคิดเห็น ซึ่งมีทิศทางเดียวกับณัชกานย์ กาญจนสมศักดิ์ (2567) ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัทเอส.อาร์.ดี.โป จำกัด ที่แสดงให้เห็นว่าไม่ว่าลักษณะประชากรศาสตร์ของลูกค้าจะต่างกันอย่างไร การรับรู้คุณภาพการบริการยังคงมีค่าเฉลี่ยสูงและแสดงถึงความพึงพอใจในระดับมาก และมีทิศทางเดียวกับปาริชาติ พุ่มโพธิ์ทอง และภัคจิรา นักบรรเลง (2564). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าราคาเดียวในห้างสรรพสินค้า เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก พบว่าปัจจัยด้านประชากรศาสตร์ ปัจจัยด้านส่วนประสมทางการตลาดบริการ และปัจจัยด้านการตัดสินใจซื้อ ล้วนมีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าราคาเดียวในห้างสรรพสินค้าเขตอำเภอเมืองจังหวัดพิษณุโลกอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า ปัจจัยเหล่านี้มีบทบาทสำคัญในการกระตุ้นให้ลูกค้าตัดสินใจซื้อสินค้าราคาเดียว โดยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาและปรับปรุงกลยุทธ์การตลาดเพื่อเพิ่มยอดขายและความพึงพอใจของลูกค้าในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

1. สำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การพัฒนาแนวทางการปฏิบัติ : ผลการวิจัยสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแนวทางการปฏิบัติที่ดีขึ้นในสาขาหรือวงการที่เกี่ยวข้อง โดยการนำข้อมูลหรือผลลัพธ์ที่ได้จากการวิจัยมาปรับใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน เช่น การปรับปรุงกระบวนการหรือขั้นตอนที่มีอยู่ หรือการนำเสนอแนวทางใหม่ ๆ ที่อาจช่วยเพิ่มผลลัพธ์ที่ดีกว่า

1.2 การใช้ในการพัฒนาโปรแกรมและบริการ : ผลการวิจัยสามารถนำไปพัฒนาโปรแกรมหรือบริการใหม่ ๆ ที่สามารถตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างดีขึ้น เช่น ผลการวิจัยเกี่ยวกับพฤติกรรมของผู้บริโภคอาจนำไปสู่การออกแบบสินค้าและบริการที่ตรงกับความต้องการของตลาด

2. สำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

2.1 การสร้างคำถามวิจัยใหม่ : ผลการวิจัยครั้งก่อนสามารถเป็นแหล่งที่มาของคำถามใหม่ ๆ หรือปัญหาที่การศึกษาเพิ่มเติม เช่น อาจพบข้อจำกัดบางประการในการศึกษา หรือค้นพบมุมมองใหม่ที่ยังไม่ได้ถูกนำมาวิเคราะห์ ซึ่งเปิดโอกาสให้มีการทำวิจัยในแง่มุมที่แตกต่างออกไป

2.2 การต่อยอดจากการวิจัยครั้งก่อน : เมื่อได้ผลลัพธ์จากการวิจัยครั้งแรกแล้ว สามารถนำไปเป็นฐานข้อมูลในการศึกษาต่อเนื่องได้ เช่น การขยายขอบเขตการวิจัยไปยังกลุ่มตัวอย่างที่ต่างออกไป หรือศึกษาผลกระทบในบริบทที่หลากหลายขึ้น เพื่อให้ผลลัพธ์มีความเชื่อถือและประยุกต์ใช้ได้ในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. (2564).*รายงานสถานการณ์ธุรกิจค้าปลีกวัสดุก่อสร้างและสินค้าตกแต่งบ้านในประเทศไทย*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาธุรกิจการค้า. https://www.reic.or.th/News/RealEstate/453377

กิตติศักดิ์ แสงทอง. (2563). *วิจัยการจัดการ จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 1). สงขลา: พี.ซี. พริ้นติ้ง.

คณิน ศรีสอาด. (2564). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าในร้านท็อปส์มาร์เก็ตสาขาห้างสรรพสินค้าเซ็นทรัลบางนา* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-9/6214154028.pdf

จรรยพร บุบผัน. (2565). *ส่วนประสมทางการตลาดและแรงจูงใจที่มีผลต่อพฤติกรรมการใช้บริการสถาบันเสริมความงามของผู้ใช้บริการในเขตกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/2457/1/gs641130235.pdf

จินต์จุฑา ซื่อชวกรกุล. (2564). *การศึกษาความต้องการของผู้บริโภคและการพัฒนาผลิตภัณฑ์เยลลี่วีแกนแคลอรี่ต่ำเสริมภูมิคุ้มกันจากกระชายขาว* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, หาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:271631

ณัชกานย์ กาญจนสมศักดิ์. (2567). การศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท เอส.อาร์. ดีโป จำกัด. *วารสารการวิจัยประยุกต์มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, *3*(2), 16–18. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/arj/article/view/4929

ปาริชาติ พุ่มโพธิ์ทอง และ ภัคจิรา นักบรรเลง. (2564). ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้าราคาเดียวในห้างสรรพสินค้า เขตอำเภอเมือง จังหวัดพิษณุโลก. *วารสารเศรษฐศาสตร์และบริหารธุรกิจ*

มหาวิทยาลัยทักษิณ, 13(1), 126–128. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/ecbatsu/article/download/240323/167408

พิมชนก เกื้อสังข์. (2566). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจใช้บริการศูนย์การค้าเซ็นทรัล รามอินทรา. *วารสารการวิจัยประยุกต์ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ*, 2(2), 10–13. https://so07.tci-thaijo.org/index.php/arj/article/view/3549

เมกาโฮม. (2566). *แผนการขยายสาขาและกลยุทธ์การตลาดของเมกาโฮมในปี 2566*. กรุงเทพธุรกิจ. https://www.bangkokbiznews.com/business/business/1069436

วิริยา จันทร์ทอง. (2563). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการสั่งซื้ออาหารออนไลน์ผ่านฟู้ดแพนด้าของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. บัณฑิตวิทยาลัย, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/714/1/gs601130400.pdf

วิลาสินี ยนต์วิกัย. (2560). ส่วนผสมทางการตลาดที่สัมพันธ์กับพฤติกรรมการใช้บริการร้านกาแฟในสาธารณรัฐสังคมเวียดนาม. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์*, *11* (พิเศษ), 128–130.https://so02.tci-thaijo.org/index.php/JournalGradVRU/article/view/116514

ศิริรัตน์ เสรีรัตน์, ธีระ สินสุข, วิมลพรรณ สินธุเสน, พัชรินทร์ เสรีรัตน์, และ วิเชียร เปรมชัยสวัสดิ์. (2546). *การตลาดยุคใหม่.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์ธรรกมล. https://www.car.chula.ac.th/display7.php?bib=b1633591

อิราวัฒน์ ชมระกา, ชัชชัย สุจริต, ภาศิริ เขตปิยรัตน์, ศิริกานดา แหยมคง และ เบญจวรรณ สุจริต. (2565). ปัจจัยส่วนประสมทางการตลาดบริการที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อเสื้อผ้าและเครื่องแต่งกายแฟชั่นผ่านช่องทางการตลาดแบบออนไลน์ของประชาชนในจังหวัดอุตรดิตถ์. *วารสารลวะศรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี*, *6*(1), 114–115.https://so04.tci-thaijo.org/index.php/lawasrijo/article/view/258337

Cochran, W. G. (1963). *Sampling technique* (2nd ed.). New York: John Wiley and Sons Inc.

การศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

A Comparative Study of Factors Influencing Tourists' Decision to Visit Kiriwong Village, Kamlon Subdistrict, Lanska District, Nakhon Si Thammarat Province

เกวลิน เสียรวงศ์[1] จุฑารัตน์ ทองร่วง[2] ธิดารัตน์ รุยันต์[3] พิไลวรรณ ช่วยจันทร์[4] บุปผชาติ แต่งเกลี้ยง[5] ปิยะ เพชรสงค์[6] ณพิชญา เฉิดโฉม[7] และนิเฟาซาน ระเด่นอาหมัด[8]

Kewalin Sianwong[1] Jutarat Thongruang[2] Tidarat Ruyan[3] Pilaiwan Charyjan[4] Buppachat Taengkliang[5] Piya Pechsong[6] Napitchya Cherdchom[7] and Nifaosan Raden Ahmad[8]

นักศึกษาระดับปริญญาตรี[1-4], อาจารย์ที่ปรึกษา[5-8]

สาขาวิชาการจัดการ คณะเทคโนโลยีการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย[1-8]

E-mail: kewalin.si@rmutsvmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และ (2) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักท่องเที่ยวจำนวน 385 คน โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการหาค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน และวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยว (5A) ด้านสิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านการเข้าถึง ด้านที่พัก ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกิจกรรม ตามลำดับ และ (2) เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวงจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ พบว่า เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และช่องทางในการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การตัดสินใจ นักท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ลานสกา นครศรีธรรมราช

Abstract

The study aims to; (1) study the factors influencing tourists' decision to visit Kiriwong Village, Kamlon Subdistrict, Lansaka District, Nakhon Si Thammarat Province and (2) compare factors influencing tourists' decision categorized by demographic variables to conduct the quantitative research. Data collection was collected from 385 tourists using a questionnaire as a tool to collect data which were analyzed using frequency, percentage, mean, standard deviation, and one - way ANOVA. The findings consist of; (1) factors influencing tourists' decision to visit Kiriwong Village, Kamlon Subdistrict, Lanska District, Nakhon Si Thammarat Province revealed that by overall of tourism elements was high, whereas considering the dimensions of tourism elements' 5A's of tourism found that Attraction was the highest level, followed by: Accessibility, Accommodation, Amenities, and Activities respectively and (2) the comparison of factors influencing tourists' decision to visit Kiriwong Village categorized using demographic variables found that there were differences among groups of gender, age, marital status, educational level, income, and channel of information perception at the 0.05 level of significance.

Keywords: Decision, tourist, Kiriwong, Lanska, Nakhon Si Thammarat

บทนำ

อุตสาหกรรมท่องเที่ยวจึงถือเป็นอุตสาหกรรมแห่งความหวัง ที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทยมากเป็นอันดับต้นๆ และมีความสำคัญโดยตรงต่อการพัฒนาเศรษฐกิจของประเทศ อันส่งผลให้ความเป็นอยู่ของประชาชนในประเทศดีขึ้น การเจริญเติบโตของอุตสาหกรรมท่องเที่ยวแม้ว่าจะก่อให้เกิดประโยชน์ทางเศรษฐกิจ มีการจ้างงานเพิ่มขึ้น มีการลงทุนและสร้างรายได้เข้าประเทศ แต่ก็ส่งผลกระทบต่อสภาพแวดล้อม วิถีชีวิต ของสถานที่นั้นๆ หากไม่มีการจัดการที่ดีพอ ดังนั้นเพื่อให้เกิดความสมดุลระหว่างการอนุรักษ์และการพัฒนาจึงได้เกิดแนวความคิดในการพัฒนาการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน เกิดเป็นการท่องเที่ยวทางเลือกที่หลากหลาย หนึ่งในนั้นคือ 'การท่องเที่ยวโดยชุมชน' (องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน), ม.ป.ป.) เนื่องอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวในระดับท้องถิ่นชุมชนสามารถเป็นเครื่องมือในการพัฒนาคุณภาพชีวิต ความอยู่ดีกินดีรวมไปถึงการรักษาวิถีชีวิตประเพณี วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมของชุมชนท้องถิ่นเกิดการกระจายรายได้สู่เศรษฐกิจฐานรากอย่างเป็นรูปธรรมของประเทศได้ (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2561) ซึ่งเศรษฐกิจฐานรากเข้มแข็ง คือ ระบบเศรษฐกิจของชุมชนท้องถิ่นที่สามารถพึ่งพาตนเองได้มีการช่วยเหลือซึ่งกันและกัน เป็นระบบเศรษฐกิจที่เกิดการพัฒนาด้านต่าง ๆ ในพื้นที่ในมิติ สังคม ผู้คน ชุมชนวัฒนธรรม สิ่งแวดล้อม ทรัพยากรธรรมชาติให้มีความเข้มแข็งและยั่งยืน สามารถสร้าง

อาชีพและการกระจายรายได้ สามารถลดปัญหาความเหลื่อมล้ำในระดับชุมชน นอกจากนี้เศรษฐกิจฐานรากจะต้องมีแนวทางการพัฒนาและการจัดการโดยชุมชนท้องถิ่นด้วยตนเองเอง จนสามารถพัฒนาเป็นวิสาหกิจชุมชนหรือเป็นธุรกิจของชุมชนได้ (อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และ ธนัสถา โรจนตระกูล, 2565)

จังหวัดนครศรีธรรมราชเป็นเมืองที่มีเสน่ห์มากเมืองหนึ่ง นอกจากจะมีป่าไม้ที่อุดมสมบูรณ์และสวยงาม เช่น เขาหลวง หรือชุมชนพัฒนาตัวอย่างที่บ้านคีรีวง แล้วเมืองนครยังเป็นแหล่งศิลปวัฒนธรรม มีทั้งหนังตะลุง มโนราห์ที่แฝงไว้ด้วยคติธรรม เป็นเมืองพุทธในแดนใต้ พระมหาธาตุวรมหาวิหาร มรดกทางวัฒนธรรมทางประวัติศาสตร์มายาวนานกว่า 1800 ปี นครศรีธรรมราชซึ่งเต็มไปด้วยแหล่งท่องเที่ยว ทั้งด้านศิลปวัฒนธรรม โบราณสถานและแหล่งธรรมชาติยิ่งใหญ่ของภาคใต้ก็เป็นหนึ่งในเจ้าของรางวัลกินรี (Tourism Awards) ด้านแหล่งท่องเที่ยวรางวัลสนับสนุนและส่งเสริมการท่องเที่ยว นอกจากนี้แล้วจังหวัดนครศรีธรรมราชยังมีอำเภอต่าง ๆ ที่มีทรัพยากรทางการท่องเที่ยวค่อนข้างสมบูรณ์ และหมู่บ้านคีรีวง ชุมชนต้นแบบที่รวบรวมวิถีชีวิตของชาวบ้านที่อยู่คู่กับธรรมชาติและวัฒนธรรมอันน่ายกย่อง โดยจุดเด่นของสถานที่แห่งนี้อยู่ที่ธรรมชาติอันสวยงามที่ยังคงความอุดมสมบูรณ์ไว้ได้เป็นอย่างดี รายล้อมไปด้วยเทือกเขาที่เรียงรายสลับซับซ้อนกันไป และป่าไม้ที่เต็มไปด้วยต้นไม้น้อยใหญ่นานาพันธุ์มากมาย ซึ่งกิจกรรมที่พลาดไม่ได้เลยเมื่อมาเยือนที่เที่ยวนครศรีธรรมราชแห่งนี้ก็คือ การปั่นจักรยานชมวิวสูดอากาศบริสุทธิ์ และเดินเล่นชมทัศนียภาพโดยรอบกันอย่างบันเทิงใจ (Traveloka TH, 2024)

จากที่กล่าวมานั้นองค์ประกอบในการท่องเที่ยวจึงมีความสำคัญในการดึงดูดใจที่จะให้นักท่องเที่ยวไม่ว่าจะเป็น สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึง สิ่งอำนวยความสะดวก ที่พัก และกิจกรรมที่เป็นองค์ประกอบจูงใจและดึงดูดให้นักท่องเที่ยวให้มาเยือนและมีประสบการณ์ที่ดี ผู้วิจัยจึงสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาการท่องเที่ยวและการให้บริการตามองค์ประกอบทั้ง 5As ให้นักท่องเที่ยวหรือผู้มาเยือนเกิดความพึงพอใจและตัดสินใจกลับมาเที่ยวซ้ำ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราชโดยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรม

ความหมายของการท่องเที่ยว คือ การเดินทางออกจากที่พัก เป็นการชั่วคราวไปยังอีกสถานที่หนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นเดินทางภายในประเทศหรือต่างประเทศ โดยไม่ได้เป็นคนท้องถิ่น และใช้ช่วงระยะเวลาช่วงหนึ่งอยู่

ณ ที่แห่งนั้น โดยมีวัตถุประสงค์ที่มิใช่เพื่อการศึกษา การทำงาน หรือการประกอบอาชีพ ซึ่งแนวคิดและ ทฤษฎี 5A's ของ Tourism Western Australia (2008) มีรายละเอียดขององค์ประกอบการท่องเที่ยวไว้ดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) หมายถึง สิ่งที่จูงใจให้นักท่องเที่ยวเดินทางมาท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น ซึ่งสิ่งที่ดึงดูดใจจัดเป็นองค์ประกอบที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะสถานที่ท่องเที่ยวที่มีชื่อเสียงมักจะมีสิ่งดึงดูดใจเอกลักษณ์และเป็นที่โด่งดัง อย่างเช่น สิ่งดึงดูดใจเชิงธรรมชาติ (Natural Attractions) สิ่งดึงดูดใจที่มนุษย์สร้างขึ้น (Built Attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงศิลปวัฒนธรรม (Cultural Attractions) สิ่งดึงดูดใจเชิงชุมชนสัมพันธ์ (Social Attractions)

2. การเข้าถึง (Access) หมายถึง สภาพการคมนาคมไปสู่แหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ มีความสะดวกสบายเหมาะต่อการเดินทางท่องเที่ยวมากน้อยเพียงใดโดยพิจารณาจากระยะทางจากจุด ศูนย์กลางการท่องเที่ยวมาสู่แหล่งท่องเที่ยว เช่น ระยะทางจากตัวเมือง ซึ่งจะเป็นศูนย์กลางการท่องเที่ยวของพื้นที่นั้น เป็นต้น อาจพิจารณาได้จาก ความสะดวก อุปสรรคหรือสิ่งกีดขวางการเดินทาง ลักษณะการเดินทาง และสภาพถนนการคมนาคม ขนส่งและความสะดวกในการเดินทางทางมายังแหล่งท่องเที่ยว

3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) หมายถึง สิ่งบริการขั้นพื้นฐานต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการท่องเที่ยวและระบบ สาธารณูปการ ซึ่งมีอยู่ในแหล่งท่องเที่ยวนั้นๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถจะใช้ได้อย่างสะดวกสบายมากน้อย เพียงใด เช่น ที่พักแรม ร้านอาหารและเครื่องดื่ม สถานเริงรมย์ สถานบริการ อื่น ๆ ระบบไฟฟ้า ประปา สถานรักษาพยาบาล สถานีตำรวจ หรือระบบรักษาความปลอดภัย เป็นต้น สิ่งเหล่านี้จะพิจารณาทั้งปริมาณและคุณภาพควบคู่กับไปและถ้าหากในบริเวณแหล่งท่องเที่ยวนั้นไม่มีสิ่งอำนวยความสะดวกอย่างครบถ้วน

4. ที่พัก (Accommodation) หมายถึง การมีที่พักแรมเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวที่ต้องการค้างคืนได้แก่ ที่พัก ประเภทต่าง ๆ เช่น โรงแรม รีสอร์ท เกสเฮ้าส์ โฮมสเตย์ที่พักแรมประเภทต่าง ๆ จะมีสิ่งอำนวยความสะดวกในระดับต่าง ๆ กันซึ่งจะทำให้มีราคาและบริการในระดับต่าง ๆ กัน

5. กิจกรรม (Activities) หมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่นักท่องเที่ยวสามารถทำในช่วงเวลาที่พำนักและท่องเที่ยว ณ สถานที่นั้น เพื่อเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยวและช่วงเวลาพักผ่อนของนักท่องเที่ยว กิจกรรมควรมีความหลากหลายและตรงกับความต้องการของนักท่องเที่ยวด้วย ซึ่งจะเป็นประสบการณ์ที่อยู่ในความทรงจำของนักท่องเที่ยวและกิจกรรมต่าง ๆ มักก่อให้เกิดการกระจายรายได้ในชุมชนของสถานที่ท่องเที่ยวนั้นด้วย

กรอบแนวคิด

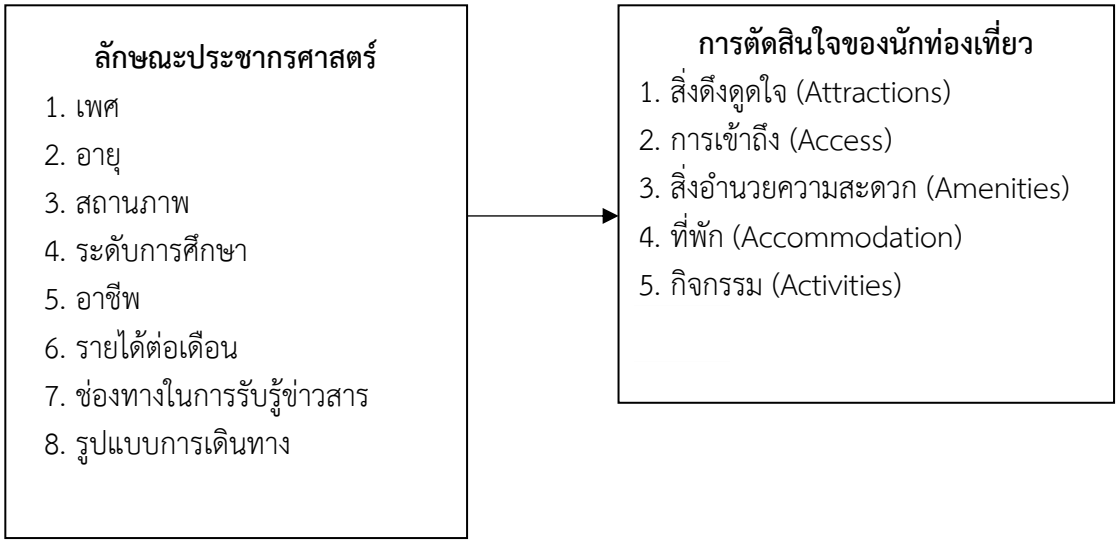

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การเลือกประชากรหรือกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรในการวิจัย ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

1.2 กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช และเนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ผู้วิจัยจึงคำนวณขนาดของกลุ่มตัวอย่างด้วยสูตรการคำนวณของวิลเลียม เจมเมลล์ โคชราน (Cochran, 1963) โดยกำหนดสัดส่วนของประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ร้อยละ 50 ค่าความคาดเคลื่อนร้อยละ 5 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ได้จำนวน 385 คน และเลือกกลุ่มตัวอย่างตามความสะดวก

2. เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล

2.1 การศึกษาวิจัยในครั้งนี้ใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) ในการเก็บรวบรวมข้อมูลที่สร้างโดยการประยุกต์จากเอกสารงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยแบ่งแบบสอบถามออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 8 ข้อ ประกอบด้วย 1) เพศ 2) อายุ 3) สถานภาพ 4) ระดับการศึกษา 5) อาชีพ 6) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 7) ช่องทางในการรับรู้ข่าวสาร 8) รูปแบบการเดินทาง

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยใช้แนวคิดองค์ประกอบการท่องเที่ยวจำนวน 5As ได้แก่ 1) สิ่งดึงดูดใจ (Attractions) 2) การเข้าถึง (Access) 3) สิ่งอำนวยความสะดวก

(Amenities) 4) ที่พัก (Accommodation) และ 5) กิจกรรม (Activities) เป็นแบบมาตรวัดตามแนวของ Likert's scale โดยแบ่งระดับการตัดสินใจออกเป็น 5 ระดับ และมีเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

5 = มากที่สุด	4 = มาก	3 = ปานกลาง	2 = น้อย	1 = น้อยที่สุด

ผู้วิจัยได้กำหนดการแปลความหมายคะแนนเฉลี่ยระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว โดยใช้สูตรในการคำนวณ ดังนี้ Best (1977, อ้างถึงใน กิตติศักดิ์ แสงทอง, 2563)

Interval (I) = Range (R) / Class (C)

= (5-1) / 5

= 0.80

จากการคำนวณจะได้ค่าเฉลี่ยแต่ละระดับห่างกัน 0.80 ซึ่งสามารถแปลความหมายของค่าเฉลี่ยแต่ละระดับดังนี้

4.21 – 5.00 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด

3.41 – 4.20 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2.61 – 3.40 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับปานกลาง

1.81 – 2.60 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย

1.00 – 1.80 หมายถึง ความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อยที่สุด

3. การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

3.1 ศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับองค์ประกอบการท่องเที่ยวเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสอบถาม

3.2 ตรวจสอบความตรงเชิงที่เนื้อหา (Content Validity) ตรวจสอบการใช้ภาษาโดยการนำแบบสอบถามตรวจความตรงเชิงเนื้อหาจากผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ค่า IOC ของข้อคำถามที่มีความตรงของเนื้อหาต้องมีค่าไม่ต่ำกว่าเกณฑ์หรือไม่น้อยกว่า 0.50 และข้อคำถามที่ผ่านการตรวจแล้วนั้น ปรากฏว่าข้อคำถามในแบบสอบถามมีค่า IOC ไม่น้อยกว่า 0.67

3.3 หาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยการนำไปทดลอง (Tryout) จำนวน 30 คน และใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟาครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นทั้งฉบับเท่ากับ 0.745 ซึ่งอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ (Acceptable) (Arof, Ismail & Saleh, 2018)

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

ประมวลผลข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ โดยสถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล มีดังนี้

4.1 ค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage) ใช้วิเคราะห์ลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

4.2 ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.3 วิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One - way ANOVA) โดยใช้สถิติ F - test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยจำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

1.1 จำแนกตามเพศ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 198 คน คิดเป็นร้อยละ 51.43 รองลงมา ได้แก่ เพศชาย จำนวน 153 คน คิดเป็นร้อยละ 39.74 และ LGBTQ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 8.83 ตามลำดับ

1.2 จำแนกตามอายุ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ช่วงอายุ 21-30 ปี จำนวน 120 คน คิดเป็นร้อยละ 31.17 รองลงมา ได้แก่ ช่วงอายุ 31-40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 28.57 ช่วงอายุ 40 ปีขึ้นไป จำนวน 87 คน คิดเป็นร้อยละ 22.60 และช่วงอายุ 18-20 ปี จำนวน 68 คน คิดเป็นร้อยละ 17.66 ตามลำดับ

1.3 จำแนกตามสถานภาพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่สถานภาพโสด จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 49.35 รองลงมา ได้แก่ สถานภาพสมรส จำนวน 142 คน คิดเป็นร้อยละ 36.88 สถานภาพหย่า/หม้าย จำนวน 30 คน คิดเป็นร้อยละ 7.79 และสถานภาพแยกกันอยู่ จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 5.97 ตามลำดับ

1.4 จำแนกตามระดับการศึกษา ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่การศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 33.77 รองลงมาได้แก่การศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. จำนวน 93 คน คิดเป็นร้อยละ 24.16 การศึกษาระดับสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 84 คน คิดเป็นร้อยละ 21.82 และการศึกษาระดับประถมศึกษา/มัธยมศึกษาตอนต้นจำนวน 78 คน คิดเป็นร้อยละ 20.26 ตามลำดับ

1.5 จำแนกตามอาชีพ ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นนักศึกษา จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 25.19 รองลงมา ได้แก่ อาชีพธุรกิจส่วนตัว จำนวน 91 คน คิดเป็นร้อยละ 23.67 พนักงานบริษัท จำนวน 65 คน คิดเป็นร้อยละ 16.88 รับจ้างทั่วไป จำนวน 53 คน คิดเป็นร้อยละ 13.77 ค้าขาย จำนวน 41 คน คิดเป็นร้อยละ 10.64 และข้าราชการ/รัฐวิสาหกิจ จำนวน 38 คน คิดเป็นร้อยละ 9.87 ตามลำดับ

1.6 จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 130 คน คิดเป็นร้อยละ 33.77 รองลงมา ได้แก่ รายได้ 20,000 บาทขึ้นไป จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 27.01 รายได้ 10,000-15,000 บาท จำนวน 92 คน คิดเป็นร้อยละ 23.90 และรายได้ 15,001-20,000 บาท จำนวน 59 คน คิดเป็นร้อยละ 15.32 ตามลำดับ

1.7 จำแนกตามช่องทางในการรับรู้ข่าวสาร ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่จากสื่อออนไลน์ จำนวน 264 คน คิดเป็นร้อยละ 68.57 รองลงมา ได้แก่ การรับรู้ข่าวสารจากสื่อบุคคลและเครือข่ายสังคม จำนวน 82 คน คิดเป็นร้อยละ 21.30 การรับรู้ข่าวสารจากนักข่าวประชาชน/นักข่าวอิสระ/นักข่าวจริง จำนวน

21 คน คิดเป็นร้อยละ 5.45 และการรับรู้ข่าวสารจากสื่อภาครัฐและองค์กรต่าง ๆ จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 4.68 ตามลำดับ

1.8 จำแนกตามรูปแบบการเดินทาง ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เดินทางด้วยรถยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 54.29 รองลงมา ได้แก่ เดินทางด้วยรถจักรยานยนต์ส่วนบุคคล จำนวน 85 คน คิดเป็นร้อยละ 22.08 เดินทางมากับกรุ๊ปทัวร์ จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 8.31 เดินทางด้วยรถโรงเรียน จำนวน 31 คน คิดเป็นร้อยละ 8.05 เดินทางด้วยรถรับจ้างประจำทาง จำนวน 19 คน คิดเป็นร้อยละ 4.94 และเดินทางด้วยรถจักรยาน จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 2.34 ตามลำดับ

2. ผลการศึกษาความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ตารางที่ 1 แสดงค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยว	Mean	SD	แปลผล	ลำดับ
1. สิ่งดึงดูดใจ (Attractions)	4.52	.452	มากที่สุด	1
2. การเข้าถึง (Access)	4.15	.485	มาก	2
3. สิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities)	3.81	.564	มาก	4
4. ที่พัก (Accommodation)	4.06	.534	มาก	3
5. กิจกรรม (Activities)	3.76	.682	มาก	5
ภาพรวม	**4.06**	**.338**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก ($\bar{x}$ = 4.06) เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.52) รองลงมาคือ การเข้าถึง ($\bar{x}$ = 4.15) ที่พัก ($\bar{x}$ = 4.06) สิ่งอำนวยความสะดวก ($\bar{x}$ = 3.81) กิจกรรม ($\bar{x}$ = 3.76) ตามลำดับ

3. ผลการศึกษาเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช จำแนกตามลักษณะประชากรศาสตร์ของผู้ตอบแบบสอบถาม

H_0 : ลักษณะประชากรศาสตร์แตกต่างกัน ความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช แตกต่างกัน

ตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

ลักษณะประชากรศาสตร์	F	Sig.	ผลการทดสอบสมมติฐาน
1. เพศ	4.471	.012*	ยอมรับสมมติฐาน
2. อายุ	3.180	.024*	ยอมรับสมมติฐาน
3. สถานภาพ	3.895	.009*	ยอมรับสมมติฐาน
4. ระดับการศึกษา	4.810	.003*	ยอมรับสมมติฐาน
5. อาชีพ	1.474	.197	ปฏิเสธสมมติฐาน
6. รายได้ต่อเดือน	6.485	.000*	ยอมรับสมมติฐาน
7. ช่องทางการรับรู้ข่าวสาร	2.746	.043*	ยอมรับสมมติฐาน
8. รูปแบบการเดินทาง	1.333	.249	ปฏิเสธสมมติฐาน

จากตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และช่องทางการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ส่วนอาชีพ และรูปแบบการเดินทาง มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช โดยภาพรวมมีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่าด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ เนื่องจากเป็นชุมชนที่โอบล้อมไปด้วยภูเขา หนึ่งในนั้นคือเขาหลวง ซึ่งเป็นภูเขาสูงที่สุดในภาคใต้ เคยได้รับรางวัลอุตสาหกรรมท่องเที่ยว ประจำปี พ.ศ. 2541 รางวัลชุมชนต้นแบบในการจัดการธุรกิจท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ประเภทเมืองและชุมชน ได้มีการพัฒนาการบริการนักท่องเที่ยวและศูนย์ท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์บ้านคีรีวง นักท่องเที่ยวสามารถเข้าไปเยี่ยมชมวิถีชีวิตของบ้านคีรีวงได้ตลอดปี (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.), ม.ป.ป.) ซึ่งสอดคล้องกับเทรนด์การท่องเที่ยวนักท่องเที่ยวรุ่นใหม่ให้ความสำคัญกับ “การท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน” มากขึ้น อีกทั้งยังสามารถสร้างรายได้โดยตรงจากการเดินทางเยี่ยมชมและพักแรม รวมทั้งสินค้าชุมชนและบริการชุมชนยังสามารถต่อยอดธุรกิจ คนในชุมชนสร้างอาชีพหลักและมีอาชีพเสริมได้อีกด้วย (สยามรัฐออนไลน์, 2566)

2. เปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความคิดเห็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า ลักษณะประชากรศาสตร์ จำแนก

ตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา รายได้ต่อเดือน และช่องทางการรับรู้ข่าวสาร มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็น ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวที่เดินทางท่องเที่ยวหมู่บ้านคีรีวง แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ ชลพลกฤต รัตน์นราทร (2562) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองรอง ลักษณะทางประชากรศาสตร์ ด้านเพศ อายุ สถานภาพ ระดับ การศึกษา อาชีพ และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที ่แตกต่างกันจะส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเมือง รองที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 และ แสงรวี เกตุสุวรรณ (2563) องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรม ในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป พบว่า ผลการทดสอบสมมติฐานที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 พบว่า นักท่องเที่ยวชาวยุโรปที่มีสถานภาพ อาชีพ รายได้ ที่แตกต่างกัน มีพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่า ค่าเฉลี่ยองค์ประกอบการท่องเที่ยวเป็น 2 อันดับสุดท้าย ได้แก่ ด้านสิ่งอำนวยความสะดวก (Amenities) เป็นสิ่งที่จะช่วยให้นักท่องเที่ยวได้รับความสะดวกสบายและมีความสุข ซึ่งเป็นเป้าหมายของนักท่องเที่ยวทุกคน และกิจกรรม (Activities) ที่ให้นักท่องเที่ยวร่วมสร้างสรรค์ประกอบกับชุมชนและสถานที่ท่องเที่ยวซึ่งอาจจะยังมีน้อย ภาครัฐและชุมชนจึงต้องร่วมกันพัฒนารูปแบบการให้บริการเพื่อความเพลิดเพลินและเพิ่มความน่าสนใจของการท่องเที่ยว หมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช ให้เกิดความโดดเด่นของกิจกรรมการท่องเที่ยวและพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการรองรับการท่องเที่ยวได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนที่มีอิทธิพลต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวของชุมชนหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

2. ศึกษางานวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อระดมความคิดเห็นเกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนหมู่บ้านคีรีวง ตำบลกำโลน อำเภอลานสกา จังหวัดนครศรีธรรมราช

บรรณานุกรม

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (ททท.). (ม.ป.ป.). *ชุมชนบ้านคีรีวง*. https://thai.tourismthailand.org/Attraction/ชุมชนบ้านคีรีวง

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2561). *การท่องเที่ยวโดยชุมชมอย่างยั่งยืน*. https://www.tatreviewmagazine.com/article/cbt-thailand/

กิตติศักดิ์ แสงทอง. (2563). *วิจัยการจัดการ จากภาคทฤษฎีสู่ภาคปฏิบัติ* (พิมพ์ครั้งที่ 2). พี.ซี. พริ้นติ้ง.

ชลพลกฤต รัตน์นราทร. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจของนักท่องเที่ยวชาวไทยในการท่องเที่ยวเมืองรอง* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/706

สยามรัฐออนไลน์. (2566). *เทรนด์ใหม่! สสว.เปิดข้อมูลท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมและวิถีชุมชนมาแรง โตทะยาน 155% สร้างมูลค่าทางเศรษฐกิจกว่า 220 ล้าน*. https://siamrath.co.th/n/464582

แสงรวี เกตุสุวรรณ. (2563). *องค์ประกอบของแหล่งท่องเที่ยวที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวเชิงวัฒนธรรมในประเทศไทยของนักท่องเที่ยวชาวยุโรป* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. DSpace at Srinakharinwirot University. http://ir-ithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/928

องค์การบริหารการพัฒนาพื้นที่พิเศษเพื่อการท่องเที่ยวอย่างยั่งยืน (องค์การมหาชน). (ม.ป.ป.). *การท่องเที่ยวหรืออุตสาหกรรมท่องเที่ยวเป็นเรื่องใกล้ตัวกว่าที่คิด*. https://tatreviewmagazine.com/article/community-based-tourism/

อนุวัฒน์ ชมภูปัญญา และ ธนัสถา โรจนตระกูล. (2565). การพัฒนาศักยภาพชุมชนแบบมีส่วนร่วมสู่ชุมชนท่องเที่ยวที่ยั่งยืน. *Journal of Modern Learning Development, 7*(8). 414-430.

Arof, K.Z.M., Ismail, S., & Saleh, A.L. (2018). Contractor's Performance Appraisal System in the Malaysian Construction Industry: Current Practice, Perception and Understanding. *International Journal of Engineering & Technology, 7*(3.9). 46-51.

Cochran, W.G. (1963). *Sampling Technique* (2nd ed), John Wiley and Sons Inc., New York.

Tourism Western Australia. (2008). *5A's of Tourism*. http://www.tourism.wa.gov.au/jumpstartguide/totb_5Asoftourism.html

Traveloka TH. (2024). *25 ที่เที่ยวนครศรีธรรมราช แบกเป้เที่ยวสบาย ชมธรรมชาติพร้อมรับอากาศดีๆ*. https://www.traveloka.com/th-th/explore/destination/25-places-to-travel-nakhonsithammarat/101462

ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม

Parabolic Dome Solar Dryer for Agricultural Products

เอกชัย รัตนบรรลือ[1] เฉลิมศักดิ์ งามละมัย[2] บุษบา ทัสเซนน่า[3] และพงศกร แก้วสาแสน[4]

Aekchai Rattanabanlue[1] Chaleamsak Ngamlamai[2] Budsaba Tassenaar[3] and Pongsagorn Keawsasaen[4]

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล[1],

นักศึกษาหลักสูตรอุตสาหกรรมศาสตรบัณฑิต สาขาวิชาเทคโนโลยีเครื่องกล[2-4]

คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงสุวรรณภูมิ สุพรรณบุรี 72130[1-4]

E-mail: aekchai.r@rmutsb.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ออกแบบและสร้างตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม และ (2) วิเคราะห์ประสิทธิภาพของตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม โดยการทดลองอบแห้งกล้วยน้ำว้าจำนวน 8 กิโลกรัม ที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส 50 องศาเซลเซียส และ 60 องศาเซลเซียส เป็นระยะเวลา 8 ชั่วโมง (09.00 – 17.00 น.) ทำการชั่งน้ำหนักผลิตภัณฑ์ทุก 1 ชั่วโมง เพื่อวิเคราะห์ค่าความชื้นมาตรเปียกที่เกิดขึ้นจากกระบวนการอบแห้ง ผลการวิจัยพบว่า (1) ตู้อบแห้งที่พัฒนาขึ้นมีขนาด 150 x 100 x 145 เซนติเมตร ภายในบรรจุถาดขนาด 93 x 63 เซนติเมตร จำนวน 4 ถาด รองรับปริมาณกล้วยน้ำว้าได้ครั้งละ 8 กิโลกรัม (2) ในด้านประสิทธิภาพการอบแห้ง พบว่าที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ความชื้นสุดท้ายของกล้วยอยู่ที่ 71% ที่อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส ความชื้นสุดท้ายอยู่ที่ 76% และที่อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส ความชื้นสุดท้ายอยู่ที่ 73% โดยค่าความชื้นแตกต่างกันโดยเฉลี่ย 2.2% ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการควบคุมอุณหภูมิเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของกระบวนการอบแห้ง จากผลการทดลองสรุปได้ว่า ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดมที่พัฒนาขึ้นสามารถใช้งานได้จริงและมีประสิทธิภาพในการลดความชื้นของกล้วยน้ำว้าได้อย่างเหมาะสม ซึ่งสามารถประยุกต์ใช้กับผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรอื่น ๆ ได้ในอนาคต

คำสำคัญ: ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ พาราโบลาโดม อบแห้ง

Abstract

The objectives of this research are to (1) design and construct a parabolic dome solar dryer for agricultural products and (2) analyze the performance of the parabolic dome solar dryer. The drying experiment was conducted using 8 kilograms of Namwa bananas at three different temperatures: 40°C, 50°C, and 60°C, over a period of 8 hours (09:00 – 17:00). The

weight of the bananas was measured every hour to analyze the wet-basis moisture content resulting from the drying process. The results showed that (1) the developed solar dryer has dimensions of 150 × 100 × 145 cm. and contains four trays, each measuring 93 × 63 cm., capable of holding up to 8 kilograms of bananas per batch. (2) In terms of drying efficiency, the final moisture content of the bananas at 40°C, 50°C, and 60°C were 71%, 76%, and 73%, respectively, with an average difference of 2.2%. This indicates that temperature control is a critical factor influencing the efficiency of the drying process. From the experimental results, it can be concluded that the developed parabolic dome solar dryer is functional and efficient in reducing the moisture content of Namwa bananas to an appropriate level. This system can be applied to other agricultural products in the future.

Keywords: Solar dryer, parabolic dome, agricultural drying

บทนำ

ในปัจจุบันการเกษตรเป็นหนึ่งในกิจกรรมที่มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาของเศรษฐกิจและความมั่นคงทางอาหารของประเทศต่าง ๆ ทั่วโลก โดยเฉพาะในประเทศที่มีภูมิอากาศร้อน เช่น ประเทศไทย การเกษตรมีความหลากหลายทั้งพืชและสัตว์ ซึ่งสามารถนำไปใช้ในอุตสาหกรรมต่าง ๆ ได้หลายประเภท การผลิตและการแปรรูปผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจึงเป็นภาคส่วนสำคัญในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้แก่ผลิตภัณฑ์เหล่านี้ การอบแห้งเป็นกระบวนการหนึ่งที่มีความสำคัญในการเก็บรักษาผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรให้มีอายุการใช้งานที่ยาวนานขึ้น แต่ในปัจจุบันกระบวนการอบแห้งส่วนใหญ่ยังใช้พลังงานจากฟอสซิล ซึ่งก่อให้เกิดปัญหาด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การปล่อยก๊าซเรือนกระจกและการใช้ทรัพยากรธรรมชาติที่ไม่ยั่งยืน

การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการอบแห้งทางการเกษตรจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจ เนื่องจากสามารถลดค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่า การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ไม่เพียงแต่เป็นการลดการพึ่งพาพลังงานฟอสซิล แต่ยังเป็นการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ในธรรมชาติอย่างยั่งยืน โดยเฉพาะในประเทศที่มีแสงแดดสม่ำเสมอและร้อนแรง การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในกระบวนการอบแห้งสามารถทำได้ผ่านเทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ซึ่งได้รับความสนใจในงานวิจัยและการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการอบแห้ง (Ministry of Energy, 2017)

ตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม (Parabolic Dome Solar Dryer) เป็นเทคโนโลยีที่ใช้รูปทรงของโดมที่ได้รับการออกแบบให้มีความสามารถในการสะท้อนและรวมพลังงานแสงอาทิตย์จากทุกทิศทางเข้ามาสู่บริเวณศูนย์กลางของโดม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการดูดซับพลังงานแสงและทำให้การอบแห้งเป็นไปอย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ตู้อบแห้งประเภทนี้มีความโดดเด่นในการใช้วัสดุที่สามารถสะท้อนแสงได้ดี เช่น กระจกหรือแผ่นอลูมิเนียมสะท้อนแสง ซึ่งทำให้สามารถใช้พลังงานจากแสงอาทิตย์ได้อย่างเต็มที่ และ

เหมาะสมกับการใช้งานในพื้นที่ที่มีแสงแดดเข้มข้น ปัญหาหลักของการอบแห้งด้วยพลังงานแสงอาทิตย์นั้น คือ การควบคุมอุณหภูมิภายในตู้อบให้คงที่ในระยะเวลานาน เพื่อป้องกันไม่ให้เกิดการสุกหรือเสียหายต่อผลิตภัณฑ์ที่ถูกอบแห้ง การออกแบบตู้อบพลังงานแสงอาทิตย์ในลักษณะพาราโบลาโดมจึงมีข้อดีในการช่วยควบคุมอุณหภูมิให้มีความสม่ำเสมอและรักษาคุณภาพของผลิตภัณฑ์ที่อบแห้งได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การวิจัยยังได้มีการพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้งานของตู้อบประเภทนี้โดยการใช้เทคโนโลยีที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการดูดซับพลังงานแสงอาทิตย์ และลดการสูญเสียความร้อนจากภายนอก (ชนก ศรีทัศน์, 2551)

การพัฒนาเทคโนโลยีตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดมไม่เพียงแต่มีความสำคัญในเชิงเศรษฐกิจ แต่ยังส่งผลดีต่อการอนุรักษ์สิ่งแวดล้อม เนื่องจากเป็นการใช้พลังงานทดแทนที่สะอาดและยั่งยืน การลดการใช้พลังงานฟอสซิลในการอบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรสามารถลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในประเทศที่มีการผลิตและการใช้พลังงานฟอสซิลในระดับสูง การใช้พลังงานแสงอาทิตย์จึงถือเป็นการเปลี่ยนแปลงที่สำคัญในการพัฒนาเทคโนโลยีการเกษตรอย่างยั่งยืน จากสถิติเกี่ยวกับการใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในกระบวนการอบแห้ง ผลการศึกษาในหลายประเทศที่ใช้พลังงานแสงอาทิตย์ในการอบแห้งทางการเกษตรแสดงให้เห็นว่า การใช้งานพลังงานแสงอาทิตย์สามารถช่วยลดค่าใช้จ่ายในการใช้พลังงานจากฟอสซิลได้ถึง 30-50% (Song et al, 2020) นอกจากนี้ การใช้พลังงานแสงอาทิตย์ยังช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการอบแห้งได้สูงขึ้นถึง 40% เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการอบแห้งแบบดั้งเดิม (Kamran, 2018) ทำให้มีความเหมาะสมในการใช้ในพื้นที่ชนบทและพื้นที่ที่ไม่สามารถเข้าถึงพลังงานฟอสซิลได้ง่าย การวิจัยในครั้งนี้จึงมีเป้าหมายที่จะพัฒนาและปรับปรุงประสิทธิภาพของตู้อบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม โดยการศึกษาถึงองค์ประกอบและลักษณะการออกแบบที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการอบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตร เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปสู่การพัฒนาเทคโนโลยีที่สามารถใช้งานได้จริงในภาคการเกษตร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและสร้างตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม
2. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม

การทบทวนวรรณกรรม

การอบแห้ง คือการให้พลังงานความร้อนแก่วัสดุอบแห้ง เพื่อระเหยน้ำในวัสดุ หรือลดปริมาณความชื้นในที่นี้จะกล่าวถึงการอบแห้งผลิตภัณฑ์อาหารเท่านั้น ซึ่งผลิตภัณฑ์อาหารส่วนมากจะไม่ใช่วัสดุที่สามารถทำให้แห้งจนความชื้นมีค่าเป็นศูนย์ได้ (Ministry of Energy, 1999) ปรากฏการณ์การอบแห้ง (Drying phenomena) วัสดุจากสิ่งมีชีวิตส่วนใหญ่มีโครงสร้างภายในเป็นลักษณะรูพรุน เมื่อทำการอบแห้งวัสดุเหล่านี้ที่สภาวะอากาศคงที่จะได้อัตราการอบแห้งเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงอัตราการอบแห้งคงที่ (AC) (Constant rate period) และ ช่วงอัตราการอบแห้งลดลง (Falling rate period) (CD) ดังแสดงในรูปที่ 1

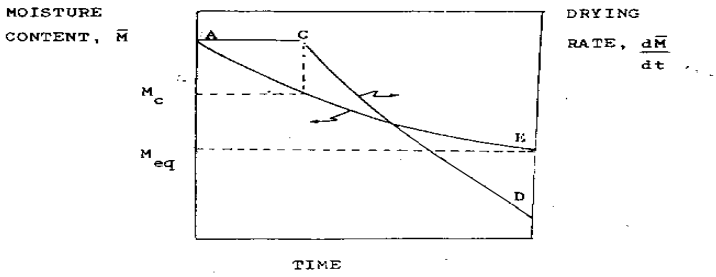

รูปที่ 1 การลดความชื้นของวัสดุจากสิ่งมีชีวิตในช่วงอัตราการอบแห้งคงที่และลดลง

ที่มา: เสริม จันทร์ฉาย (2559)

จากรูปที่ 1 จุด C คือจุดความชื้นวิกฤต (Critical Moisture Content) เป็นจุดที่เริ่มมีการเปลี่ยนแปลงช่วงอัตราการอบแห้งคงที่เป็นลดลง ซึ่งจุดความชื้นวิกฤตนี้จะขึ้นอยู่กับชนิดของวัสดุ และสภาวะในการอบแห้ง ช่วง AC เป็นช่วงที่มีอัตราการอบแห้งคงที่ ระยะนี้ปริมาณความชื้นในวัสดุจะมีค่าสูงกว่าจุดความชื้นวิกฤต ที่ผิวนอกของวัสดุ จะอยู่ในสภาพอิ่มตัวน้ำเคลื่อนที่จากภายในวัสดุมายังผิวเร็วพอๆ กับการระเหยของน้ำจากผิว การกระจายความชื้นที่ผิวของวัสดุมีค่าสม่ำเสมอ ความชื้นจะถูกพาออกไปโดยอากาศ การถ่ายเทความร้อนและมวลจะเกิดขึ้นเฉพาะที่ผิวของวัสดุเท่านั้น วัสดุมีค่าความชื้นต่ำ เช่น พวกเมล็ดพืชจะมีระยะนี้สั้นมากหรือไม่มีเลย

จุด E คือจุดที่ปริมาณความชื้นสมดุลของวัสดุ ความชื้นของวัสดุมีค่าคงที่ทั้งนี้เนื่องจาก ความดันไอน้ำจากวัสดุมีค่าเท่ากับความดันไอน้ำในบรรยากาศ ที่รอยวัสดุนั้น โดยที่ค่าความชื้นนี้จะขึ้นอยู่กับชนิดของวัสดุ อุณหภูมิ และความชื้นสัมพัทธ์ของอากาศ ช่วง CD เป็นช่วงที่อัตราการอบแห้งลดลง ระยะนี้ปริมาณความชื้นในวัสดุจะมีค่าต่ำกว่าปริมาณความชื้นวิกฤต น้ำ ภายในท่อเล็กๆ ในเนื้อวัสดุจะเคลื่อนที่มายังผิวของวัสดุในลักษณะของเหลวหรือ ไอน้ำ ได้ช้ามากและช้ากว่าการระเหยของน้ำจากผิว (เสริม จันทร์ฉาย,2559)

การหาค่าความชื้นในวัสดุ ความชื้นในผลิตภัณฑ์อาหารและ เมล็ดพืชมีทั้งความชื้นที่เกาะติดที่ผิวของวัสดุ (Unbound moisture) ซึ่งสามารถไล่ความชื้น นี้ออกไปได้หมดโดยการให้ความร้อน ความชื้นอาจเกาะติดอยู่ภายในผนังด้านในท่อเล็กๆ (Capillaries) ที่อยู่ภายในเนื้อวัสดุ (Bound moisture) โดยไม่สามารถไล่ความชื้นภายในเนื้อวัสดุนี้ได้หมด ปริมาณความชื้นในวัสดุสามารถแสดงได้ 2 แบบซึ่งในที่นี้จะกล่าวถึงแค่ ปริมาณความชื้นมาตรฐานเปียก ซึ่งปริมาณความชื้นมาตรฐานเปียก (Wet basis) คือ อัตราส่วนน้ำหนักของน้ำในวัสดุต่อน้ำหนักวัสดุชื้น ซึ่งเมื่อคูณด้วย 100 จะมีค่าเป็นเปอร์เซ็นต์ สามารถหาได้ดังนี้ (เสริม จันทร์ฉาย,2559)

$$M_w = \frac{(w-d)}{w} \times 100 \qquad (1)$$

โดยที่ M_w = เปอร์เซ็นต์ความชื้นมาตรฐานเปียก (เปอร์เซ็นต์)

W = น้ำหนักเริ่มต้นของวัสดุชื้น (กิโลกรัม)

d = น้ำหนักของวัสดุแห้ง (กิโลกรัม)

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดในการออกแบบการสร้างและออกแบบตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ประกอบด้วยตู้โครงทำเหล็กกล่องกัลวาไนซ์ (กันสนิม) มีขนาด 150 x 100 x 145 เซนติเมตร ส่วนหลังคาปิดด้วยแผ่นโพลีคาร์บอเนตเป็นทรงพาราโบลาโดม ที่ทำหน้าที่เรือนกระจกสามารถรักษาอุณหภูมิตั้งแต่ 40 ถึง 60 องศาเซลเซียส จะทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรแห้งเร็วขึ้น (ชนก ศรีทัศน์, 2551) มีการแผงโซล่าเซลล์จะตั้งเอียงตามส่วนโค้งของหลังคา ซึ่งจะทำให้แสงแดดตกลงกระทบแผงโซ่ล่าเซลล์เพื่อเป็นแหล่งพลังงานไฟฟ้าให้กับพัดลมดูดอากาศ ด้านหลังคาจะมีพัดลมดูดเพื่อระบายอากาศทำหน้าที่ระบายความชื้นภายในตู้อบแห้งทำให้ผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรแห้งเร็วขึ้น เป็นพัดลมที่ใช้ไฟฟ้ากระแสตรงที่ผลิตได้จากแผงโซล่าเซลล์ ซึ่งทำให้ประสิทธิภาพของการอบแห้งสูงกว่าการพาความร้อนแบบอิสระ (อนิรุทธิ์ ต่ายขาว และสมบัติ ทีฆทรัพย์, 2555)และยังมีชุดปรับตั้งอุณหภูมิชนิด PID ที่สามารถตั้งได้ในช่วง 40 ถึง 60 องศาเซลเซียส โดยการปรับตั้งอุณหภูมิสามารถปรับได้โดยทำงานร่วมกับพัดลมระบายอากาศ นั่นคือเมื่ออุณหภูมิถึงค่าที่ตั้งไว้พัดลมก็จะทำงานเพื่อรักษาระดับอุณหภูมิภายในตู้อบแห้ง

การออกแบบออกแบบตะแกรง 4 อัน เฉลี่ยความสามารถในการอบแกล้วยน้ำว้า ตะแกรงละ 2 กิโลกรัม เพื่อรองรับการอบกล้วย 8 กิโลกรัม โดยหลักการออกแบบคือ กล้วย 1 ลูก มีน้ำหนักประมาณ 50 กรัม ความยาวของกล้วย 9 เซนติเมตร กว้าง 3 เซนติเมตร ดังรูปที่ 3 ซึ่งเมื่อผ่าครึ่งกล้วยแล้วจะใช้เนื้อที่ประมาณ 143 ตารางเซนติเมตร จะใช้กล้วยทั้งหมด 40 ลูก น้ำหนักจะเท่ากับ 2 กิโลกรัมต่อ 1 ตะแกรง จากที่คำนวนกล้วย 40 ลูกจะใช้เนื้อที่ 5,720 ตารางเซนติเมตร จึงสร้างตะแกรงที่มีขนาดกว้าง 63 เซนติเมตร ยาว 93 เซนติเมตร ที่มีเนื้อที่ 5,859 ตารางเซนติเมตร ดังรูปที่ 4 ซึ่งออกแบบให้ใหญ่กว่า เพื่อป้องกันไม่ให้การตากกล้วยที่ชิดกันเกินไป เมื่อทำครบทั้ง 4 ตะแกรงก็จะสามารถ อบกล้วยได้ครั้งละ 8 กิโลกรัม ตามที่ออกแบบไว้

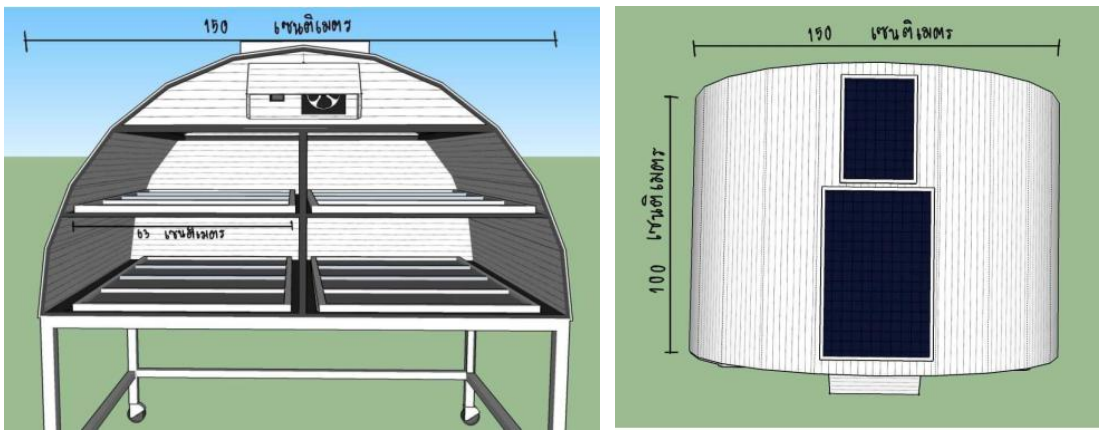

รูปที่ 2 ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม (ด้านหน้าและด้านบน)

รูปที่ 3 ความยาวของกล้วย 9 เซนติเมตร กว้าง 9 เซนติเมตร

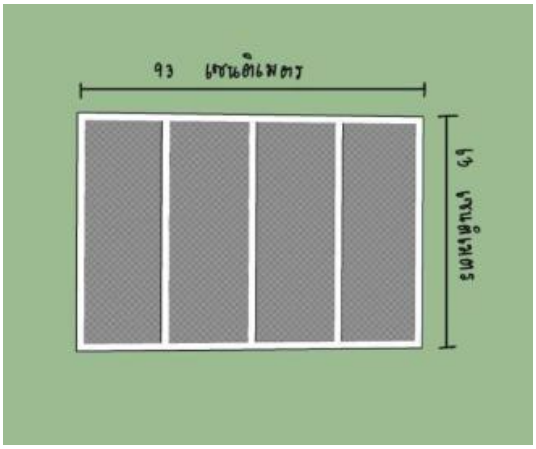

รูปที่ 4 ตะแกรงที่มีขนาดกว้าง 63 เซนติเมตร ยาว 93 เซนติเมตร ที่ใช้ในการอบแห้ง

ระเบียบวิธีการวิจัย

การเตรียมเครื่องมือและวัสดุ การดำเนินการศึกษาตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม มีดังนี้

1. ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ที่สร้างขึ้นมีขนาดกว้าง 100 เซนติเมตร ยาว150 เซนติเมตร สูง 145 เซนติเมตร
2. ตัวอย่างที่นำมาทดสอบ คือ กล้วยน้ำว้า โดยทำการทดลองครั้งละ 8 กิโลกรัม
3. อุณหภูมิที่ใช้การอบแห้ง คือ 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส
4. เวลาที่ใช้ในการอบแห้งในแต่ละครั้งคือ 8 ชั่วโมง (09.00 – 17.00 น.)
5. เครื่องควบคุมอุณหภูมิที่ใช้ในตู้อบแห้งคือเครื่องควบคุมอุณหภูมิชนิด PID
6. เครื่องชั่งน้ำหนักที่ใช้เป็นเครื่องชั่งน้ำหนักแบบดิจิตอล ความละเอียด 0.001 กรัม
7. การวัดอุณหภูมิใช้เทอร์โมมิเตอร์แบบดิจิตอลร่วมกับเทอร์โมคับเปิ้ลชนิด Type K

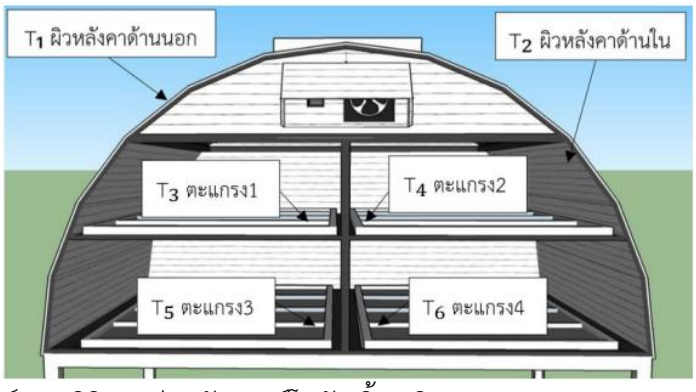

รูปที่ 5 เทอร์โมมิเตอร์แบบดิจิตอลร่วมกับเทอร์โมคับเปิ้ลชนิด Type K และ จุดติดตั้งเครื่องมือวัดอุณหภูมิที่ใช้ในการทดลอง

รูปที่ 6 เครื่องชั่งน้ำหนักที่ใช้เป็นเครื่องชั่งน้ำหนักแบบดิจิตอล ความละเอียด 0.001 กรัม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการทดลองการเปรียบเทียบอุณหภูมิภายในตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ในการบันทึกผลทดลองจะจะทำการทดลองที่ 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส ตามลำดับเวลา 8 ชั่วโมงต่อวัน อภิปรายผลได้ดังนี้

1.1 อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส อุณหภูมิภายในตู้อบสูงสุดเท่ากับ 42.7 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ย 37.6 องศาเซลเซียส

1.2 อุณหภูมิ 50 องศาเซลเซียส อุณหภูมิภายในตู้อบสูงสุดเท่ากับ 43.5 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ย 39.9 องศาเซลเซียส

1.3 อุณหภูมิ 60 องศาเซลเซียส อุณหภูมิภายในตู้อบสูงสุดเท่ากับ 58.7 องศาเซลเซียส มีค่าเฉลี่ยได้ 46.7 องศาเซลเซียส

จากการทดลองที่ 3 ช่วงอุณหภูมิ จะสรุปได้ว่า ทั้งการทดลอง 40 องศาเซลเซียส สามารถทำอุณหภูมิได้ถึงจุดที่ต้องการ แต่ในกรณีที่ 50 และ 60 องศาเซลเซียส นั้นยังต่ำกว่าที่ตั้งค่าไว้ เนื่องจากในวันที่ทำการทดลองมีเมฆเป็นจำนวนมากส่งผลต่ออุณหภูมิภายในตู้อบฯ ดังแสดงในรูปที่ 7

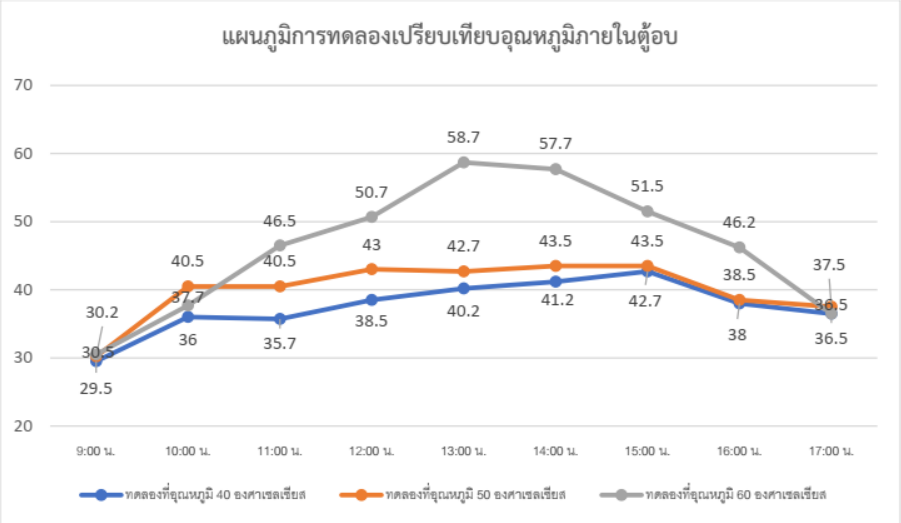

รูปที่ 7 ผลการทดลองการเปรียบเทียบอุณหภูมิภายในตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม

2. ผลการทดลองน้ำหนักของกล้วยที่ลดลงตามการทดลองของแต่ละช่วง แสดงให้เห็นว่าที่อุณหภูมิอบแห้ง 40 , 50 และ 60 องศาเซลเซียส ทำการอบแห้งเป็นเวลา 8 ชั่วโมง อภิปรายผลได้ดังนี้

2.1 อุณหภูมิงอบแห้ง 40 องศาเซลเซียสน้ำหนักลดลงไป 2.354 กิโลกรัม คิดค่าเฉลี่ยเป็นชั่วโมงจะอยู่ที่ 0.294 กิโลกรัม/ชั่วโมง

2.2 อุณหภูมิอบแห้ง 50 องศาเซลเซียส น้ำหนักลดลงไป 2.184 กิโลกรัม คิดค่าเฉลี่ยรายชั่วโมงจะอยู่ที่ 0.273 กิโลกรัม/ชั่วโมง

2.3 อุณหภูมิอบแห้ง 60 องศาเซลเซียส น้ำหนักลดลงไป 1.982 กิโลกรัม คิดค่าเฉลี่ยจะอยู่ที่ 0.247 กิโลกรัม/ชั่วโมง

จากการทดลองที่ 3 ช่วงอุณหภูมิ จะสรุปได้ว่าสรุปได้ว่าที่อุณหภูมิทดลอง 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส ส่งผลให้น้ำหนักของกล้วยน้ำว้าที่นำมาทดลอง มีอัตราการลดลงที่ต่างกันเล็กน้อย คิดเป็น 0.071% และ 0.065% เมื่อเปรียบเทียบกับอุณภูมิเริ่มต้นที่ 40 องศาเซลเซียส ดังแสดงในรูปที่ 8

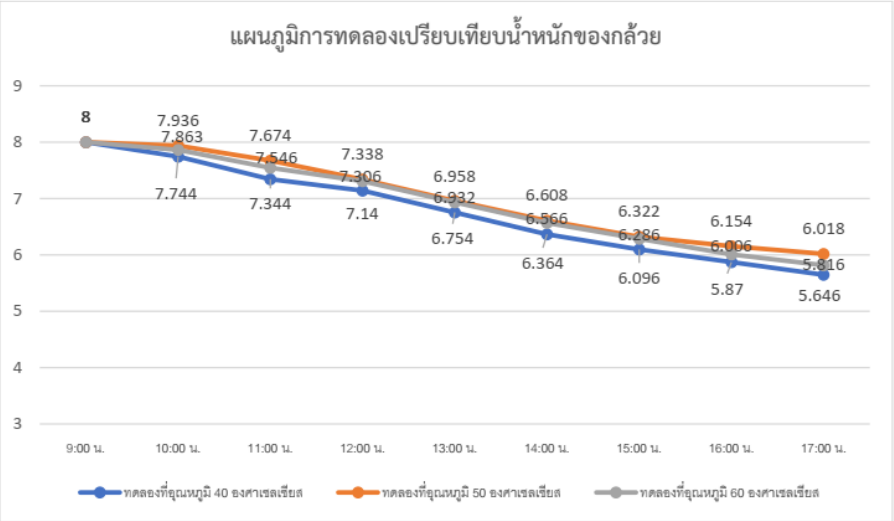

รูปที่ 8 ผลการทดลองน้ำหนักของกล้วยที่ลดลงตามการทดลองของแต่ละช่วงของอุณหภูมิการอบแห้ง

3. ผลของความชื้นมาตรฐานเปียก ของกล้วยน้ำว้าที่ได้จากตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม จากการทดลองที่ 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส ตามลำดับเวลา 8 ชั่วโมงต่อวัน อภิปรายผลได้ดังนี้

3.1 อุณหภูมิอบแห้ง 40 องศาเซลเซียส ความชื้นมาตรฐานเปียก สุดท้ายที่ได้เท่ากับ 71 เปอร์เซ็นต์

3.2 อุณหภูมิอบแห้ง 50 องศาเซลเซียส ความชื้นมาตรฐานเปียก สุดท้ายที่ได้เท่ากับ 76 เปอร์เซ็นต์

3.3 อุณหภูมิอบแห้ง 60 องศาเซลเซียส ความชื้นมาตรฐานเปียก สุดท้ายที่ได้เท่ากับ 73 เปอร์เซ็นต์

จากรูปที่ 9 จะเห็นได้ว่า ค่าความชื้นที่คงเหลืออยู่ในกล้วยที่อบแห้ง จะเห็นได้ว่าการทดลองที่อุณหภูมิ 40 องศาเซลเซียส ความชื้นจะลดลงได้ดีกว่าอุณหภูมิอื่น ๆ เนื่องจากการอบแห้งกล้วยน้ำว้าที่นำมาทดลอง จะใช้กล้วยที่ผ่าครึ่งมาอบแห้ง จึงสังเกตุได้ว่าในช่วงเวลา 4 ชั่วโมงแรก ความชื้นจะลดลงได้ไว เพราะกล้วยน้ำว้าเมื่อผ่านเวลาที่ทำการอบแห้งไปนั้น ที่อุณหภูมิที่สูงผิวด้านนอกจะเริ่มแข็งและปิดช่องทางการระบายของน้ำ ทำให้หลังจาก 4 ชั่วโมงแรก ความชื้นในผลกล้วยจะระบายออกได้ช้ากว่าช่วงแรก จึงส่งผลต่อการแห้งของกล้วยที่นำมาอบ ซึ่งเป็นไปตามปรากฏการณ์การอบแห้ง (เสริม จันทร์ฉาย, 2559) จึงสามารถสรุปได้ว่า การใช้อุณหภูมิอบแห้งที่ 40, 50 และ 60 องศาเซลเซียส ความชื้นมาตรฐานเปียกสุดท้ายที่ได้ตามละดับมีค่าเท่ากับ 71%, 76% และ 73% ต่างกันเฉลี่ยอยู่ที่2.2% ซึ่งต่างกันเพียงเล็กน้อย ดังนั้นอุณหภูมิที่ใช้ในการอบแห้งกล้วยน้ำว้าที่เหมาะสมอยู่ที่ 40 องศาเซลเซียส

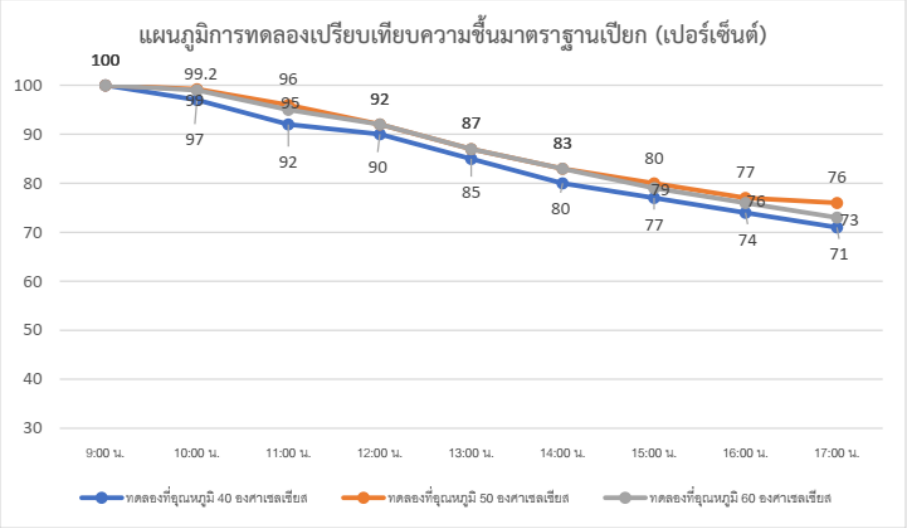

รูปที่ 9 ผลของความชื้นมาตรฐานเปียก (เปอร์เซ็นต์) ของกล้วยน้ำว้าที่ได้จากตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม

รูปที่ 10 กล้วยน้ำว้าที่ได้จากตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม

สรุปผลการทดลอง

จากวัตถุประสงค์การทดลองที่ตั้งไว้ทั้ง 2 ข้อคือ 1. เพื่อออกแบบและสร้างตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม และ 2. เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพของตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม สามารถสรุปผลการทดลองได้ดังนี้

1. ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ที่สร้างขึ้นมีขนาดกว้าง 100 เซนติเมตร ยาว150 เซนติเมตร สูง 145 เซนติเมตร สามารถอบแห้งกล้วยน้ำว้าได้ครั้งละประมาณ 8 กิโลกรัม โดยใช้เครื่องควบคุมอุณหภูมิที่ใช้ในตู้อบแห้งคือเครื่องควบคุมอุณหภูมิชนิด PID จึงทำให้สามารถควบคุมอุณหภูมิภายในตู้อบแห้งได้ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับสภาวะอากาศภายนอกตู้

2. ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดม ที่สร้างขึ้นมีประสิทธิภาพสามารถอบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรเช่นกล้วยน้ำว้าได้ ดั้งแสดงในรูปที่ 10

ข้อเสนอแนะ

ตู้อบแห้งผลิตภัณฑ์ทางการเกษตรจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบพาราโบลาโดมที่สร้างขึ้นมีข้อจำกัดในการควบคุมอุณหภูมิ เช่น ฤดูฝนจะไม่ค่อยมีแสงแดด หากอากาศภายนอกตู้ลดลง ภายในตู้ก็จะลดลงตาม จึงสามารถพัฒนา เป็นตู้อบแบบพลังงานความร้อนร่วม หรือ ไฮบริดส์ (Hybrid) จึงจะสามารถรักษาระดับอุณหภูมิภายในตู้ หรือ อาจนำไปพัฒนาในรูปแบบอื่น ๆ เช่น การติดตั้งระบบกักเก็บพลังงานความร้อน

กิตติกรรมประกาศ

การวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุน จากศูนย์พัฒนาวิชาชีพ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม และ สาขาวิชาวิศวกรรมเครื่องกล คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ

บทความวิจัยนี้ใช้ ChatGPT ในการจัดเตรียมร่างเนื้อหาในบางส่วน โดยได้ตรวจสอบความถูกต้องของข้อมูลจากผู้เขียนบทความเพิ่มเติมก่อนส่งบทความวิจัยแล้ว

บรรณานุกรม

เสริม จันทร์ฉาย. (2559). *เทคโนโลยีการอบแห้งพลังงานรังสีอาทิตย์*. นครปฐม: ภาควิชาฟิสิกส์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ชนก ศรีทัศน์. (2551). *การศึกษาสมรรถนะของเครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์แบบกรีนเฮ้าส์ขนาดใหญ่ที่ปิดคลุมด้วยแผ่นโพลีคาร์บอเนต* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต. มหาวิทยาลัยศิลปากร]. https://sure.su.ac.th/xmlui/handle/123456789/8503?attempt=2&&locale-attribute=en

อนิรุทธิ์ ต่ายขาว และ สมบัติ ทีฆทรัพย์. (2555). เครื่องอบแห้งพลังงานแสงอาทิตย์ชนิดพาความร้อนแบบธรรมชาติและชนิดพาความร้อนแบบบังคับ. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชีย ฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี (Online), 7*(1), 23–31.

Kamran, M. (2018). Current status and future success of renewable energy in Pakistan. *Renewable and Sustainable Energy Reviews*, *82(1)* , 609–617. https://www.sciencedirect.com/ science/article/abs/pii/S1364032117313072

Ministry of Energy. (1999). *Heat pump technology for heating: In-depth technology demonstration project for energy conservation*. Bangkok: Department of Alternative Energy Development and Energy Conservation Ministry of Energy.

Ministry of Energy. (2017). *Solar radiation intensity database year 2017*. Department of Alternative Energy Development and Energy Conservation Ministry of Energy.

Song, J., Wang, W., Niu, Y., Wang, J., & Yu, H. (2020). *A note of optical error diagnosis of parabolic trough concentrator based on flux image*. *Solar Energy*, *197*, 359-362. https://www.sciencedirect.com/science/article/abs/pii/S0038092X20300311

การศึกษาความสอดคล้องของการเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทย

A Study on the Alignment of Growth in the Electric Vehicle Industry with Carbon Neutrality Policies in Thailand

ตรงตะวัน บุนนาค[1] ปรีดา จันทวงษ์[2] และติกะ บุนนาค[3]

Trongtawan Bunnag[1] Preeda Jantawong[2] and Tika Bunnag[3]

สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องต้นกำลัง[1], สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมพลังงาน[2-3]

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุเทพมหานคร[1-3]

ฝ่ายวิจัยและพัฒนา บริษัท ไนน อินฟินิต กรุพ 1998 จำกัด[3]

E-mail: trongtawan_98@outlook.com[1], cpreeda@yahoo.com[2], tika.is98@gmail.com[3]

บทคัดย่อ

การเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้ามีบทบาทสำคัญในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและส่งเสริมความยั่งยืนในภาคอุตสาหกรรมยานยนต์ การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ ได้แก่ (1) เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้ากับนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนของภาครัฐ (2) เพื่อวิเคราะห์บทบาทของภาครัฐในการสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า และ (3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยีและมาตรการลดก๊าซคาร์บอนที่ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า การศึกษาใช้ข้อมูลจากรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่จดทะเบียนกับกรมการขนส่งทางบก และข้อมูลยอดขายจากบริษัทผู้จำหน่ายรถยนต์ เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มการเติบโตและศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยจำแนกรถยนต์ไฟฟ้าออกเป็น 2 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มพลังงานสะอาดซึ่งไม่มีการปล่อยไอเสีย คือ ยานยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ (BEV) และเซลล์เชื้อเพลิง (FCEV) และกลุ่มที่ยังมีการปล่อยไอเสียในระดับต่ำ คือ ยานยนต์ไฟฟ้าไฮบริด (HEV) และปลั๊กอินไฮบริด (PHEV) โดยเปรียบเทียบกับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาปภายใน (ICE) ผลการศึกษาพบว่า (1) การสนับสนุนจากภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการผลักดันการใช้ยานยนต์ไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง (2) การเติบโตของตลาด EV สอดคล้องกับเป้าหมายด้านความเป็นกลางทางคาร์บอน (3) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะแบตเตอรี่และระบบพลังงานสะอาด ช่วยเสริมศักยภาพในการลดการปล่อยก๊าซ CO_2 ในลักษณะที่วัดผลได้และมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ รถยนต์ไฟฟ้า ความเป็นกลางทางคาร์บอน ก๊าซเรือนกระจก

Abstract

The growth of the electric vehicle (EV) industry plays a significant role in reducing greenhouse gas emissions and promoting sustainability in the automotive sector. This study has 3 objectives including (1) to examine the alignment between the growth of the EV industry and the government's carbon neutrality policy (2) to analyze the government's role in supporting the development of the EV industry and (3) to explore technological factors and carbon reduction measures that influence the expansion of the EV sector. The research focuses on private passenger vehicles using registration data from the Department of Land Transport and sales data from automotive distributors to analyze growth trends and greenhouse gas reduction potential. Electric vehicles are categorized into 2 groups including clean-energy vehicles with zero tailpipe emissions, including battery electric vehicles (BEVs) and fuel cell electric vehicles (FCEVs), and low-emission vehicles, including hybrid electric vehicles (HEVs) and plug-in hybrid electric vehicles (PHEVs), which are compared with internal combustion engine (ICE) vehicles. The study found that (1) government support plays a key role in driving continued EV adoption; (2) EV market growth is aligned with carbon neutrality goals (3) technological advances, particularly batteries and clean energy systems, have the potential to reduce CO_2 emissions in a measurable and effective manner.

Keywords: Electric vehicles, Carbon neutrality, Greenhouse gases

บทนำ

ภาวะโลกร้อนและการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศเป็นประเด็นสำคัญที่ทั่วโลกให้ความสนใจ โดยเฉพาะภาคขนส่งซึ่งเป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่สำคัญ การเปลี่ยนมาใช้ยานยนต์ไฟฟ้าเป็นทางเลือกที่ช่วยลดปริมาณก๊าซเรือนกระจกในภาคขนส่งอย่างมีนัยสำคัญ ทั้งนี้ ประเทศไทยได้กำหนดเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนภายในปี พ.ศ. 2563 ซึ่งต้องอาศัยการสนับสนุนเทคโนโลยีสะอาดและการลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นวิเคราะห์ความสอดคล้องของการเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้ากับเป้าหมายดังกล่าวโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้ากับนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนของภาครัฐ, วิเคราะห์บทบาทของภาครัฐในการส่งเสริมการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า, ศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยีและการลดปริมาณก๊าซคาร์บอน ที่ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า (เดชาวุธ กาญจนกรัณย์กุล & วารุณี เตีย, 2560)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสอดคล้องระหว่างการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้ากับนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนของภาครัฐ

2. วิเคราะห์บทบาทของภาครัฐในการสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า

3. เพื่อศึกษาปัจจัยทางเทคโนโลยีและปัจจัยในการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนที่ส่งผลต่อการขยายตัวของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้า

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การศึกษาความสอดคล้องของการเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทย จะอ้างอิงกับพื้นฐานจาก “องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน)” เรียกโดยย่อว่า “อบก.” มีชื่อภาษาอังกฤษว่า “ Thailand Greenhouse Gas Management Organization (Public Organization)” เรียกโดยย่อว่า “TGO” (Thailand Greenhouse Gas Management Organization (Public Organization), 2023) ซึ่งเป็นหน่วยงานภายใต้การกำกับดูแลของรัฐมนตรีว่าการกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม โดยมีวิสัยทัศน์ในการขับเคลื่อนการลดก๊าซเรือนกระจก และส่งเสริมเศรษฐกิจสังคมคาร์บอนต่ำอย่างยั่งยืน

พันธกิจของ TGO:

- พัฒนาและส่งเสริมโครงการและตลาดซื้อขายปริมาณก๊าซเรือนกระจก
- ให้คำรับรองโครงการหรือการขึ้นทะเบียนโครงการ
- สนับสนุนการประเมินผลการลดการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจก
- เผยแพร่และประชาสัมพันธ์เกี่ยวกับการจัดการก๊าซเรือนกระจก

ในปี พ.ศ. 2544 TGO องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์กรมหาชน) (2566) ได้ดำเนินงานวิจัยเรื่อง “การศึกษาและจัดทำ Baseline การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคขนส่ง” โดยใช้แบบจำลองการเดินทางแบบ Sequential 4-Step Model เพื่อประเมินปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และเสนอแนวทางลดการปล่อยก๊าซในภาคขนส่ง ต่อมาในปี พ.ศ. 2550 และ 2556 มีงานวิจัยเพิ่มเติมเกี่ยวกับสมรรถนะการลดการปล่อยก๊าซในเขตเมืองและการขนส่งทางถนน ซึ่งช่วยเสริมความเข้าใจในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคขนส่งของประเทศไทยอย่างต่อเนื่อง ทางด้านต่างประเทศ การศึกษาจากประเทศจีน Zhao et al. (2023) พบว่า การใช้ EVs ช่วยลดการปล่อย CO_2 ในพื้นที่นั้นๆ และยังมีผลกระทบทางภูมิศาสตร์ที่ช่วยลดการปล่อยก๊าซในเมืองใกล้เคียงผ่านการแพร่กระจายทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยี นอกจากนี้ ศักยภาพในการลดการปล่อยคาร์บอนของ EVs ยังเพิ่มขึ้นเมื่อผสมพลังงานที่ปราศจากคาร์บอน ในส่วนของประเทศไอร์แลนด์ ผลการศึกษาของ Stefaniec et al. (2025) นั้นแสดงให้เห็นว่า การให้เงินอุดหนุน EVs แบบคงที่ (flat-rate subsidy) มักจะเป็นประโยชน์กับกลุ่มรายได้สูง ซึ่งทำให้เกิดความไม่เท่าเทียมในการเข้าถึง EVs การศึกษานี้จึง

แนะนำให้ปรับโครงสร้างการสนับสนุนให้เหมาะสมกับเงื่อนไขทางเศรษฐกิจและการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานในแต่ละพื้นที่เพื่อส่งเสริมการใช้ EVs อย่างเท่าเทียม

วิธีการวิจัย

ในการเก็บข้อมูลรถไฟฟ้าจะแยกรถไฟฟ้าออกเป็นสองกลุ่ม คือ กลุ่มที่เป็น Net Zero Emission และกลุ่มที่เป็น Low carbon Emission โดยมีรายระเอียดดังนี้

- กลุ่ม Net Zero Emission, NZE เป็นกลุ่มยานยนต์ไฟฟ้าที่ปราศจากการปลดปล่อย ก๊าซเรือนกระจกหรือมลภาวะใดๆออกมาเลยมี 2 ประเภทคือ ยานยนต์ไฟฟ้าแบตเตอรี่ และยานยนต์ไฟฟ้าเซลล์เชื้อเพลิง
- กลุ่ม Low Carbon Emission, LCM เป็นกลุ่มยานยนต์ไฟฟ้าที่ยังมีการติดตั้งเครื่องยนต์สันดาบภายในอยู่โดยทำงานร่วมกันระหว่าง มอเตอร์ไฟฟ้า และ เครื่องยนต์

วิธีการเก็บข้อมูล: ในการเก็บข้อมูลจะรวบรวมข้อมูลของรถยนต์ไฟฟ้าย้อนหลัง 10 ปี โดยแบ่งเป็นสองกลุ่มคือ กลุ่ม NZE และ LCM โดยจะเก็บรวมรวมข้อมูล จากกรมการขนส่งทางบก และข้อมูลจากบริษัทผู้ผลิตและจำหน่ายรถยนต์ไฟฟ้า

การวิเคราะห์ข้อมูล

การหาปริมาณการปล่อยคาร์บอนจากรถยนต์ EV สามารถหาได้ตามสมการ 1

$$GHG_{EV} = EF_{elec} \text{ X } EnergyEV \quad \text{.....(1)}$$

เมื่อ

GHG_{EV} = ปริมาณการปล่อยคาร์บอนจากรถยนต์ EV ($kgco_2$/Year)

$Ef_{elec.}$ = ค่า Emission Factor ของไฟฟ้า ($kgco_2$/kWh)

EnergyEV = ปริมาณพลังงานที่ EV ใช้ (kWh/km หรือ kWh/Year)

การหาปริมาณในการปล่อยคาร์บอนจากรถยนต์ ICE สามารถหาได้จากสมการ 2

$$GHG_{ICE} = Ef_{fuel} \times Fuel_{ICE} \quad \text{.....(2)}$$

เมื่อ

GHG_{ICE} = ปริมาณการการปล่อยคาร์บอนจากรถยนต์ ICE ($kgCO_2$/km หรือ $kgCO_2$/Year)

EF_{fuel} = ค่า Emission Factor ของน้ำมันเชื้อเพลิง ($kgCO_2$/liter)

$Fuel_{ICE}$ = ปริมาณน้ำมันที่รถ ICE ใช้ (liter/km หรือ liter/ปี)

การหาปริมาณในการลดการปล่อยคาร์บอน (Carbon Reduction) สามารถหาได้จากสมการ 3

$$CR = GHG_{ICE} - GHG_{EV} \quad \text{.....(3)}$$

เมื่อ

CR = ปริมาณในการลดการปล่อยคาร์บอน (Carbon Reduction, $kgco_2$/Year)

การคำนวณหาคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) สามารถหาได้จากสมการ 4

CC = Carbon Reduction × N .....(4)

เมื่อ

CC = Carbon Credit ($kgco_2$-km/Year)

N = ระยะทางที่รถวิ่ง (km)

ผลการศึกษา

จากการศึกษาสามรถนำเสนอตามปัจจัยต่าง ๆดังนี้

1. การขยายตัวของรถยนต์สันดาปภายใน

รถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาบภายในมีการใช้งานกันมายาวนานกว่า 100 ปี ซึ่งมีการใช้เชื้อเพลิงที่เป็นเชื้อเพลิงเหลว อย่างน้ำมันเบนซิน และ น้ำมันดีเซล หรือใช้เชื้อเพลิงที่เป็นแก๊ส เช่น LPG และ CNG เมื่อพิจารณาจากข้อมูลจำนวนการจดทะเบียนของรถยนต์สันดาบภายในจากกรมการขนส่งทางบกโดยพิจารณาเฉพาะรถยนต์นั่งส่วนบุคล (รูปที่ 1)

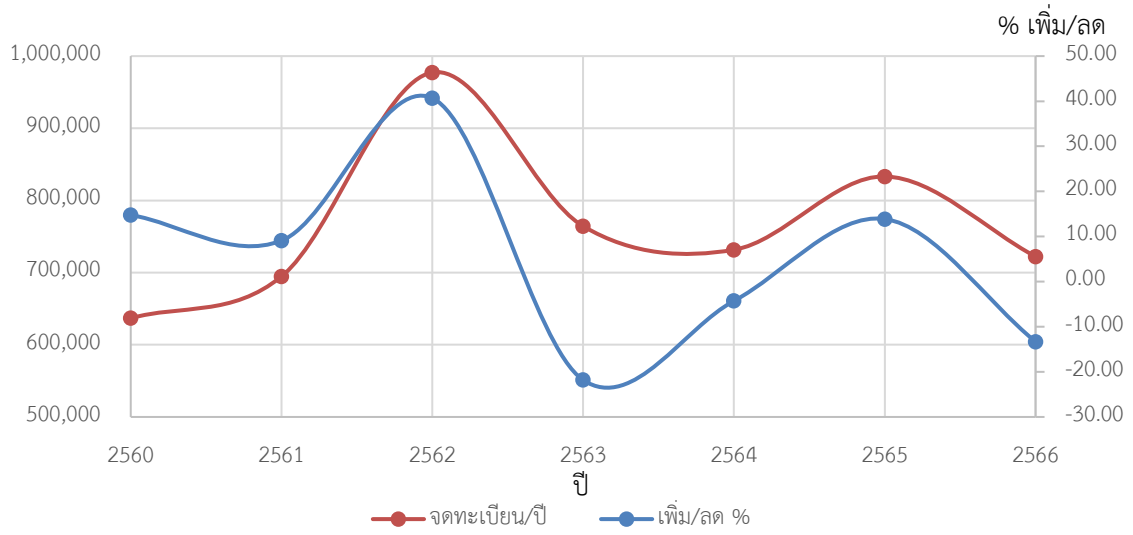

รูปที่ 1 จำนวนรถ ยนต์สันดาบภายในที่จดทะเบียนต่อปี 2560-2566

จากรูปที่ 1 แสดงจำนวนรถยนต์นั่งส่วนบุคคลที่ใช้เครื่องยนต์สันดาปภายใน (Internal Combustion Engine: ICE) ซึ่งจดทะเบียนต่อปีในช่วงปี พ.ศ. 2560–2566 พร้อมทั้งอัตราการเพิ่มขึ้นหรือลดลงเป็นเปอร์เซ็นต์ในแต่ละปี จะเห็นได้ว่าแนวโน้มของจำนวนการจดทะเบียนรถยนต์ ICE มีการเปลี่ยนแปลงขึ้นลงตลอดช่วงเวลาดังกล่าว โดยเฉพาะในช่วงปี พ.ศ. 2562 ที่มีจำนวนจดทะเบียนสูงสุดเกือบแตะ 1,000,000 คัน ก่อนที่จะลดลงอย่างมีนัยสำคัญในปีถัดมา ซึ่งอาจได้รับผลกระทบจากสถานการณ์การแพร่ระบาดของ COVID-19 ที่เริ่มต้นในปีนั้น ต่อมาในปี พ.ศ. 2564–2565 จำนวนการจดทะเบียนมีแนวโน้มกลับมาเพิ่มขึ้นอีกครั้ง ก่อน

จะลดลงในปี พ.ศ. 2566 ทั้งในแง่จำนวนและอัตราร้อยละของการเพิ่ม/ลด เมื่อเปรียบเทียบกับปีที่ผ่านมา โดยเฉพาะในปี 2566 ที่พบว่ามีอัตราการลดลงในเชิงร้อยละอยู่ในแดนลบ แสดงให้เห็นถึงการชะลอตัวของตลาดรถยนต์ ICE อย่างชัดเจน สาเหตุสำคัญที่ส่งผลต่อแนวโน้มการลดลงของการจดทะเบียนรถยนต์ ICE คือ การเติบโตอย่างรวดเร็วของอุตสาหกรรมรถยนต์ไฟฟ้า (Electric Vehicle: EV) ซึ่งได้รับแรงหนุนจากมาตรการสนับสนุนของภาครัฐ ความตื่นตัวด้านสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค รวมถึงความก้าวหน้าในเทคโนโลยีที่ช่วยให้ EV มีราคาที่เข้าถึงได้มากขึ้นและตอบสนองต่อการใช้งานได้ดียิ่งขึ้น ดังนั้น แนวโน้มที่ปรากฏในรูปจึงสะท้อนถึงการเปลี่ยนผ่านของตลาดยานยนต์ไทยสู่ยุคของการใช้พลังงานสะอาดมากขึ้นอย่างเป็นรูปธรรม

2. การเติบโตของยานยนต์ไฟฟ้า

เนื่องจากรถยนต์ไฟฟ้ามี 4 ชนิด คือ Hybrid (HEV), PHEV, BEV และ FCEV อย่างไรก็ตามรถ FCEV นั้นเนื่องจากประเทศไทยยังมีสถานีเติมไฮโดรเจนเพียงที่เดียว รถยนต์ FCEV จึงไม่แพร่หลายและสามารถตัดไปไม่นำมาศึกษาได้ดังนั้นจึงเหลือแค่ 3 ชนิดคือ Hybrid (HEV), BEV และ PHEV เท่านั้น ที่จะทำการศึกษาเมื่อพิจารณาภาพรวมของรถไฟฟ้าที่จดทะเบียนนำมาทำกราฟแยกตามชนิดได้ดังนี้

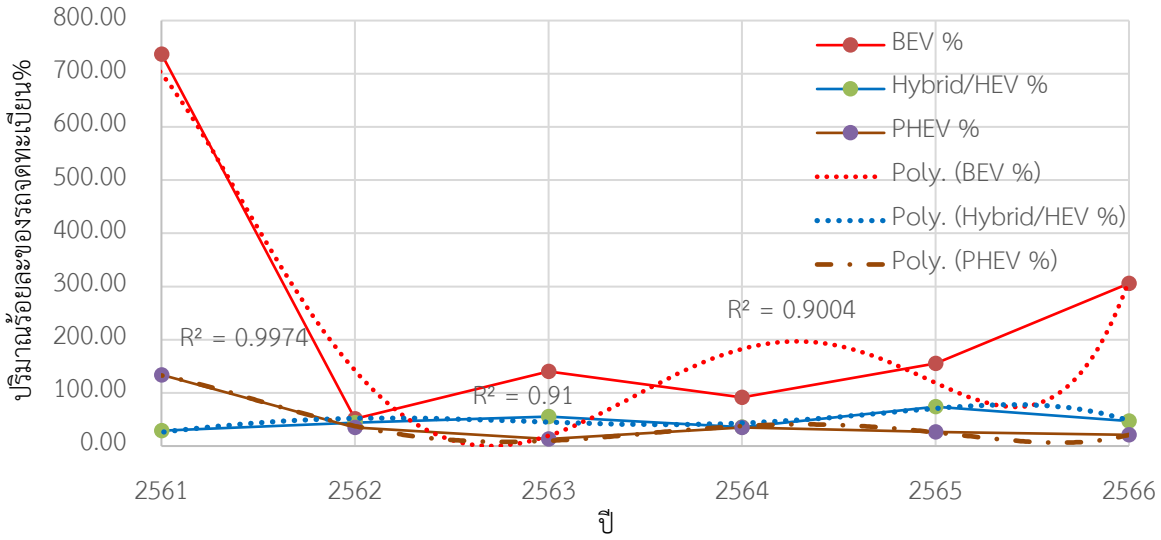

รูปที่ 2 แนวโน้มของการเติบโตของรถไฟฟ้าทั้งสามประเภทรายปี

จากรูปที่ 2 พบว่ารถยนต์ไฟฟ้าประเภทแบตเตอรี่ มีอัตราการเติบโตอย่างก้าวกระโดด โดยในปี พ.ศ. 2561 ยอดจดทะเบียนรถ BEV เพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญเป็นจำนวนทั้งสิ้น 1,361 คัน คิดเป็นการเพิ่มขึ้นถึง 8.367 เท่าเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2560 ซึ่งสะท้อนถึงการเริ่มต้นของกระแสความนิยมในการใช้งานยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยอย่างชัดเจน ปัจจัยที่ส่งผลต่อแนวโน้มดังกล่าวอาจรวมถึงการพัฒนาเทคโนโลยีแบตเตอรี่ การขยายตัวของเครือข่ายสถานีชาร์จไฟฟ้า และนโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ ทั้งในรูปแบบการลดภาษีนำเข้าและเงินอุดหนุนผู้บริโภค หลังจากปี พ.ศ. 2561 เป็นต้นมา ยอดจดทะเบียนของรถยนต์ไฟฟ้า BEV ยังคงมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเกือบในทุกปี เมื่อเปรียบเทียบกับยอดของปีที่ผ่านมา ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการ

เติบโตที่มั่นคงของตลาดรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศ อีกทั้งยังตอกย้ำบทบาทสำคัญของ BEV ในการขับเคลื่อนการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคขนส่งของไทยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. การลดปริมาณคาร์บอนจากการใช้รถไฟฟ้าในประเทศไทย

เมื่อพิจารณาการลดการปลดปล่อยคาร์บอนของยานยนต์ไฟฟ้าโดยคิดปริมาณการปลดปล่อยคาร์บอนเปรียบเทียบกับรถยนต์ที่ใช้เครื่องยนต์สันดาบภายใน จากการคำนวณหาค่าปริมาณการปลดปล่อยคาร์บอนของรถยนต์มีค่าแสดงในรูปที่ 3

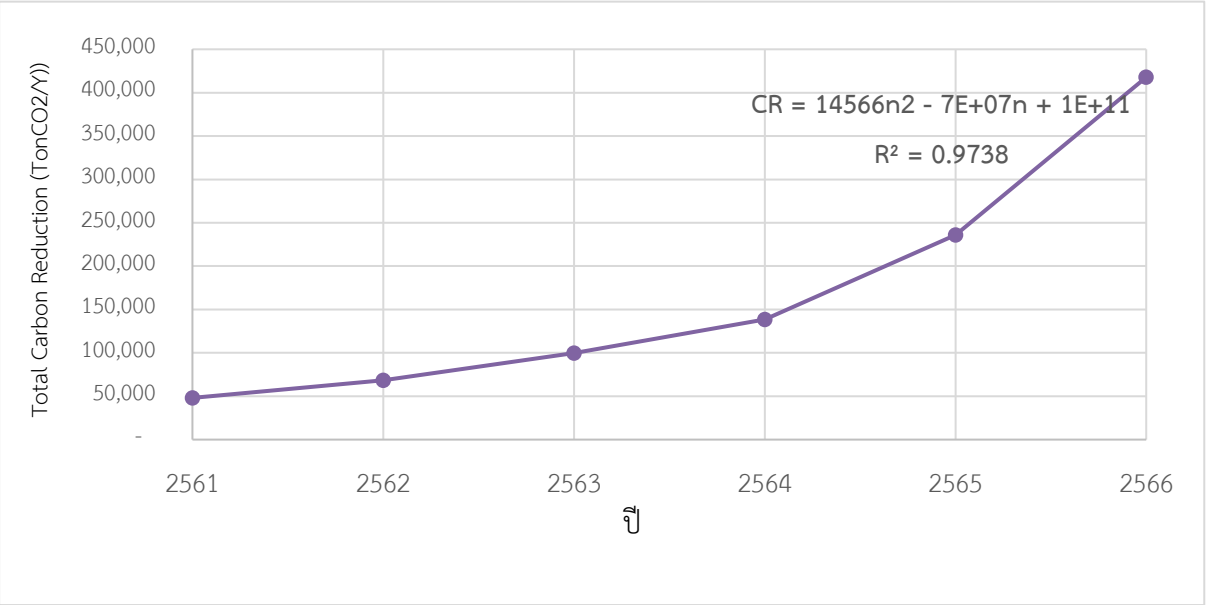

รูปที่ 3 การลดการปลดปล่อยคาร์บอนรวมจากรถยนต์ไฟฟ้าทุกประเภทรายปี

จากรูปที่ 3 พบว่าการดำเนินการตามมาตรการสนับสนุนการใช้รถยนต์ไฟฟ้าของภาครัฐเพื่อเป็นไปตามนโยบาย ความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทย นั้นประสบผลสำเร็จเป็นอย่างดียิ่งโดยในภาคขนส่งเฉพาะรถยนต์นั่งส่วนบุคคลตั้งแต่ ปี 2561 จนถึงปัจจุบันมาการลดปริมาณการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดอ๊อกไซด์ที่เพิ่มขึ้นเป็นกราฟโพลิโนเมียล ตามเส้นกราฟในตารางเส้นสีน้ำเงินแสดงถึงแนวโน้มการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากรถยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทย โดยแยกตามประเภทของรถยนต์ไฟฟ้าและรวมค่าทั้งหมดในแต่ละปี ตั้งแต่ปี 2561–2566 จะเห็นได้ว่าปริมาณการลดคาร์บอนเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง สะท้อนให้เห็นถึงการขยายตัวของตลาดรถยนต์ไฟฟ้า และประสิทธิผลของนโยบายภาครัฐ

สรุป

จากการศึกษาพบว่า (1) การเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้าในประเทศไทยมีความสอดคล้องกับเป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนของภาครัฐอย่างชัดเจน โดยข้อมูลการจดทะเบียนรถยนต์ไฟฟ้าสะท้อนให้เห็นว่า การใช้ยานยนต์ไฟฟ้าเป็นส่วนหนึ่งของการลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกนั้นได้ดำเนินไปอย่างต่อเนื่อง (2) ภาครัฐมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเติบโตของธุรกิจ EV ผ่านมาตรการและนโยบายส่งเสริมต่าง ๆ เช่น การให้สิทธิประโยชน์ทางภาษี เงินอุดหนุน และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานสำหรับสถานี

ชาร์จไฟฟ้า ซึ่งเป็นแรงผลักดันให้ตลาด EV เติบโตอย่างยั่งยืน (3) ความก้าวหน้าทางเทคโนโลยี โดยเฉพาะในด้านการพัฒนาแบตเตอรี่ที่มีประสิทธิภาพและการบูรณาการพลังงานสะอาด มีส่วนช่วยในการลดปริมาณก๊าซคาร์บอนที่ปล่อยออกจากยานยนต์ไฟฟ้า ส่งผลให้การขยายตัวของธุรกิจ EV มีแนวโน้มที่ดีและช่วยให้สามารถลดการปล่อยคาร์บอนในภาคขนส่งได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อความนี้แสดงให้เห็นว่าองค์ประกอบทั้งสามด้าน นโยบายการสนับสนุนจากภาครัฐ และ เทคโนโลยี เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้การเติบโตของธุรกิจยานยนต์ไฟฟ้าและการลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิผลในภาพรวมของตลาดยานยนต์ในประเทศไทย

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษาศึกษาความสอดคล้องของการเติบโตในอุตสาหกรรมยานยนต์ไฟฟ้าที่เกี่ยวข้องกับนโยบาย ความเป็นกลางทางคาร์บอนของประเทศไทย ซึ่งได้ผลลัพธ์ในทางที่ดีและเป็นไปตามสมมุติฐานการวิจัยที่ได้คาดหวังไว้ อย่างไรก็ตามในการศึกษานี้มีการศึกษาเฉพาะ รถยนต์นั่งส่วนบุคคล ประเภท 1-3 ตามรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ของกรมการขนส่งทางบกเท่านั้นซึ่งตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ ดังนั้นจากผลการศึกษานี้ซึ่งเป็นการศึกษาเฉพาะรถยนต์นั่งส่วนบุคคลเท่านั้นจากผลที่ได้สามารถขยายผลศึกษาเพิ่มในระดับที่ใหญ่ขึ้นไปคือ ศึกษาในภาพรวมของรถตามกฎหมายว่าด้วยรถยนต์ของกรมการขนส่งทางบกทั้ง 17 ประเภท หรือจะขยายผลสู่การศึกษาการลดการปลดปล่อยคาร์บอนเครดิตของ ภาคขนส่งทางบกทั้งหมด

บรรณานุกรม

เดชาวุธ กาญจนกรัณย์กุล, & วารุณี เตีย. (2560). การวิเคราะห์การใช้พลังงานและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของการขนส่งไปรษณียภัณฑ์ในเขตนครหลวง. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่*, *24*(3), 98–111.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์กรมหาชน). (2566). *โครงการศึกษาและจัดทำ Baseline การปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคขนส่งในจังหวัดนาร่อง และ การศึกษาแนวทางในการส่งเสริมกิจกรรมลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากภาคขนส่ง*. https://www.tgo.or.th

Stefaniec, A., Egan, R., Hosseini, K., & Caulfield, B. (2025). *The challenge of making EVs just affordable enough: Assessing the impact of subsidies on equity and emission reduction in Ireland*. *Research in Transportation Economics, 109*, 101495.

Thailand Greenhouse Gas Management Organization (Public Organization). (2023). *GHG emissions from the transport sector in Thailand*. https://www.tgo.or.th

Zhao, X., Hu, H., Yuan, H., & Chu, X. (2023). *How does adoption of electric vehicles reduce carbon emissions? Evidence from China*. *Heliyon, 9*, e20296.

การศึกษาทดสอบประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน

Evaluate the Performance of a Hybrid Solar Photovoltaic Power Generation System

มิตต์ กุลอนุสถาพร[1] ติกะ บุนนาค[2] และปรีดา จันทวงษ์[3]

Mitt Kulanusattaporn[1] Tika Bunnag[2] and Preeda Chantawong[3]

สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมพลังงาน ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องต้นกำลัง
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร
และฝ่ายวิจัยและพัฒนา บริษัท มัณฑาซิสเท็ม จำกัด ปทุมธานี[1],
ฝ่ายวิจัยและพัฒนา บริษัท ไนน อินฟินิต กรุฟ 1998 จำกัด กรุงเทพมหานคร[2],
สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมพลังงาน ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องต้นกำลัง
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม[3]
E-mail: mitt.mondha@gmail.com[1], cpreeda@yahoo.com[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานสำหรับใช้งานในอาคารสำนักงาน (2) เพื่อทดสอบการทำงานของระบบภายใต้ภาระโหลดระหว่าง 2-5 กิโลวัตต์ ตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน (3) เพื่อเปรียบเทียบค่ากระแสไฟฟ้าที่ชาร์จเข้าสู่แบตเตอรี่กับการใช้พลังงานไฟฟ้าภายในอาคารเพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานที่ติดตั้งในอาคารสำนักงาน โดยวิธี การติดตามและบันทึกข้อมูลพลังงานด้วยโปรแกรม ESS LINK และวิเคราะห์ค่าทางไฟฟ้าต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในระบบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วย วิธีการวิเคราะห์เชิงปริมาณ โดยการเปรียบเทียบค่าพลังงานที่ผลิตได้ การใช้พลังงาน และค่าการชาร์จแบตเตอรี่ในแต่ละช่วงเวลา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานที่ประกอบด้วยระบบแบตเตอรี่ขนาด 10.24 กิโลวัตต์ชั่วโมง จำนวน 1 ชุด อินเวอร์เตอร์และชาร์จเจอร์ขนาด 10 กิโลวัตต์ และแผงโซล่าเซลล์ขนาด 550 วัตต์ จำนวน 20 แผง สามารถจ่ายไฟได้ตลอด 24 ชั่วโมงโดยไม่ต้องพึ่งพาไฟฟ้าจากการไฟฟ้า (2) ค่ากระแสไฟฟ้าที่ผลิตและชาร์จเข้าสู่แบตเตอรี่มีความเสถียรและสามารถสำรองพลังงานไว้ใช้ในช่วงกลางคืนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ระบบดังกล่าวช่วยเพิ่มเสถียรภาพของการจ่ายพลังงานภายในอาคาร และส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาดจากแสงอาทิตย์ รวมทั้งช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

คำสำคัญ: ระบบโซลาร์ พลังงานแสงอาทิตย์แบบผสม แบตเตอรี่อนุรักษ์สิ่งแวดล้อม

Abstract

This research aims to (1) study the performance of a hybrid solar photovoltaic power generation system for office building applications (2) test the system's performance under load conditions ranging from 2 to 5 kilowatts continuously for 24 hours a day. (3) compare the charging current into the Battery with the electricity consumption within the building. The study was conducted using a hybrid solar power system installed in an office building. Data were collected through monitoring and recording power data using the ESS LINK program and analyzing various electrical parameters within the system. The data were analyzed quantitatively by comparing the amount of energy produced, energy consumption, and Battery charging levels over different time periods. The research findings are as follows: (1) The hybrid solar power generation system, consisting of a set of 10.24 kWh Battery, a 10-kilowatt inverter and charger, and 20 solar panels with a capacity of 550 watts each, can supply electricity continuously for 24 hours without relying on grid electricity. (2) The charging current produced and stored in the Battery is stable and effectively provides backup power during nighttime. (3) The system enhances the stability of electricity supply within the building, promotes the use of clean solar energy, and contributes to environmental conservation.

Keywords Solar system, hybrid solar energy, battery environmental conservation

บทนำ

ปัญหาโควิด 2019 ที่ผ่านมานั้นเกิดระบาดไปทั่วโลกส่งต่อภาวะทางเศรษฐกิจทั่วโลก อีกทั้งเกิดสภาวะสงครามในประเทศมหาอำนาจระหว่างประเทศรัฐเซียกับยูเคนในทวีปยุโรปซึ่งทั้งสองประเทศนี้เป็นประเทศมหาอำนาจด้านพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลที่มีผลกระทบต่อราคาที่สูงขึ้น จึงกระทบต่อเศรษฐกิจภาพรวมและปัญหาปัจจุบันสถานการณ์พลังงานของโลก มีการใช้พลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลในการผลิตไฟฟ้าเพิ่มมากยิ่งขึ้น ผลจากการเติบโตทางเศรษฐกิจและประชากรที่มีจำนวนเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ดังนั้นการใช้ น้ำมันถ่านหิน และก๊าซธรรมชาติ ซึ่งเป็นเชื้อเพลิงที่ใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าและใช้เป็นเชื้อเพลิงด้านขนส่งต่าง ๆ ของเครื่องยนต์เผาไหม้ ของโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ที่ก่อให้เกิดผลเสียด้านมลพิษในอากาศจากการเผาไหม้และกระทบโดยตรงต่อสิ่งแวดล้อมทั่วไป ทำให้เกิดปัญหามลพิษทางอากาศ PM 2.5 สำหรับเชื้อเพลิงจากฟอสซิลนี้เป็นเชื้อเพลิงที่ใช้แล้วหมดไป อีกทั้งในประเทศต่าง ๆ ทั่วโลกเกิดการตื่นตัวกับเรื่องปัญหา “ภาวะโลกร้อน” ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงกับประชากรโลกทั้งด้านสภาพอากาศที่เปลี่ยนไป การเกิดภัยธรรมชาติต่าง ๆ ทั้งจากคลื่นยักษ์สึนามิ ไฟไหม้ป่า พายุทอร์นาโด เกิดเหตุหลุมยุบ และเกิดโรคอุบัติใหม่ต่าง ๆ รวมถึงการกลายพันธุ์ ขึ้น ประชาคมโลกได้มีการทำสนธิสัญญา โตเกียวและสนธิสัญญาปารีส โดยใน สนธิสัญญาปารีส (Paris

Agreement) ได้มีการกำหนด นโยบาย Neutral Carbon และการบรรลุเป้าหมาย Net Zero เป็นกลยุทธ์สำคัญในการลดผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ทำให้รัฐบาลของแต่ละประเทศ สนับสนุนพลังงานหมุนเวียนที่ใช้แล้วเกิดขึ้นใหม่ได้ตามธรรมชาติ ได้แก่ พลังงานชีวมวล พลังงานใต้พิภพ พลังงานน้ำ พลังงานลม และพลังงานแสงอาทิตย์ สำหรับพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานที่สะอาด ปราศจากมลพิษ ให้แสงสว่างธรรมชาติในการดำรงชีวิตประจำวัน [1] และเป็นพลังงานที่มีศักยภาพสูง การใช้ประโยชน์จากพลังงานแสงอาทิตย์สามารถจำแนกออกเป็น 2 รูปแบบ คือ รูปแบบแรก เพื่อ ผลิตความร้อนได้แก่ การตากแห้ง อบแห้ง การทำน้ำร้อน การระบายอากาศแบบธรรมชาติ [2] และการใช้พลังงานแสงอาทิตย์เพื่อผลิตกระแสไฟฟ้าเนื่องจากมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่องทำให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้นและลดต้นทุนการผลิตลง [3] ในหลาย ๆ ประเทศได้มีการสนับสนุนให้มีการติดตั้งเซลล์แสงอาทิตย์เพื่อผลิตพลังงานไฟฟ้ากันอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์ที่ติดตั้งบนหลังคา

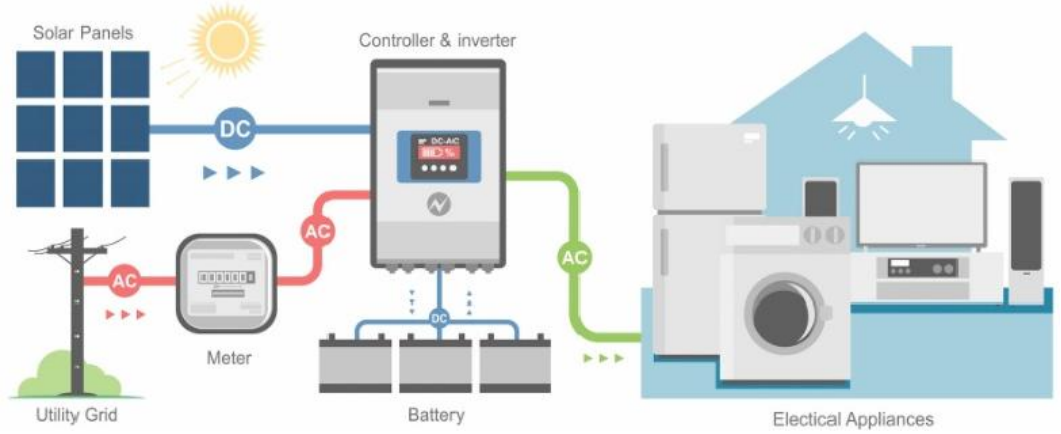

รูปที่ 1 แสดงวงจรระบบผลิตไฟฟ้าโซลาร์เซลล์อัจฉริยะพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสม (Smart hybrid solar photovoltaic power generation system)

ที่มา: HeliosCSP (n.d.).

การผลิตไฟฟ้าด้วยระบบโซล่าเซลล์ที่ใช้กันอยู่ทั่วไป แบ่งออกเป็น 3 ระบบ คือ ระบบแรกเป็น ออนกริด (On-grid system) เป็นระบบการผลิตไฟฟ้าจากแผงโซล่าเซลล์ (Photovoltaic panels) ที่เชื่อมต่อกับระบบสายส่งของการไฟฟ้าจะใช้อุปกรณ์เพียงแผงโซล่าเซลล์และอินเวอร์เตอร์ออนกริด (On-grid inverter) โดยหลักการแปลงไฟกระแสตรง (DC) จากแผงโซล่าเซลล์เป็นไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) เพื่อเชื่อมต่อเข้าระบบการไฟฟ้าเพื่อทำการขายไฟฟ้าคืนหรือลดค่าใช้จ่ายในการใช้ไฟฟ้าได้ ระบบที่สองเป็นออฟกริด (Off-grid system) เป็นระบบที่ผลิตไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์ที่ไม่ปฏิสัมพันธ์กับผู้ให้กำเนิดพลังงานไฟฟ้ารายใหญ่ระบบออฟกริดนี้จะแยกเดี่ยวออกมาโดยผู้ติดตั้งโซล่าเซลล์จะสามารถผลิตไฟฟ้าใช้ได้เองโดยไม่ต้องพึ่งพาการไฟฟ้าซึ่งสามารถแยกหมวดย่อยลงไปได้อีกตามลักษณะแรงดันไฟฟ้าที่จะใช้งานว่าเป็นไฟฟ้ากระแสตรงหรือไฟฟ้ากระแสสลับโดยต้องเลือกโหลด (เครื่องใช้ไฟฟ้า) ให้เหมาะสมกับแรงดันไฟฟ้าที่ใช้ซึ่งมีวิธีการต่อระบบที่

หลากหลายทั้งต่อโหลดกระแสตรงกับแผงโซล่าเซลล์ (ซึ่งผลิตไฟฟ้ากระแสตรง) โดยตรงหรือนำไฟฟ้ากระแสตรง (DC) ที่ผลิตได้จากแผงไปชาร์จไฟ (Charge Control) เข้าสู่แบตเตอรี่ (แบตเตอรี่) ด้วย Charge Controller แล้วแปลงเป็นไฟฟ้ากระแสสลับ (AC) ด้วย Inverter สำหรับไปใช้กับเครื่องใช้ไฟฟ้าตามบ้านเรือน ซึ่งใช้กับไฟฟ้ากระแสสลับอยู่แล้วและข้อดีคือสามารถเก็บสำรองไฟฟ้าไปใช้ได้ในตอนกลางคืน ข้อเสียคือไฟสำรองแบตเตอร์รี่หมดก็ไม่สามารถใช้งานได้อีก และระบบที่สามเป็นแบบผสม (Hybrid system) ผลิตไฟฟ้าโซลาร์เซลล์อัจฉริยะพลังงานแสงอาทิตย์ มีลักษณะโครงสร้างและอุปกรณ์ต่าง ๆ ภายในระบบเหมือนกับแบบแรก (ดังแสดงในรูปที่ 2) และแบบที่สองระบบนี้จะมีหลักการทำงานเหมือนกันกับแบบออฟกริด การใช้งานในเวลาตอนกลางคืน ถ้ามีเหตุการณ์ไฟสำรองแบตเตอร์รี่หมดก็สามารถใช้งานได้อีกโดยสามารถเชื่อมต่อไฟฟ้าจากการไฟฟ้า ทำให้สามารถทำงานได้อย่างต่อเนื่องโดยไม่สะดุด

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาทดสอบประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าโซลาร์เซลล์อัจฉริยะพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสม(Smart hybrid solar photovoltaic power generation system) ซึ่งประกอบด้วยแบตเตอรี่อินเวอร์เตอร์และชาร์จเจอร์ และแผงโซล่าเซลล์ ทำการทดสอบกับโหลด 2-5 กิโลวัตต์ ทำการทดสอบใช้งานจริงตลอด เป็นเวลา 24 ชั่วโมงต่อวัน เพื่อเปรียบเทียบค่ากระแสไฟฟ้าที่ชาร์จเข้าสู่แบตเตอรี่และการใช้ไฟฟ้าภายบ้านพักอาศัยดังแสดงในรูปที่ 2

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานสำหรับใช้งานในอาคารสำนักงาน
2. เพื่อทดสอบการทำงานของระบบภายใต้ภาระโหลดระหว่าง 2-5 กิโลวัตต์ ตลอด 24 ชั่วโมงต่อวัน
3. เพื่อเปรียบเทียบค่ากระแสไฟฟ้าที่ชาร์จเข้าสู่แบตเตอรี่กับการใช้พลังงานไฟฟ้าภายในอาคาร

เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน

การทบทวนวรรณกรรม

การผลิตพลังงานไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์เป็นหนึ่งในแนวทางที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน เนื่องจากเป็นพลังงานสะอาดที่สามารถนำมาใช้ทดแทนพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลได้อย่างยั่งยืน (สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน, 2564) โดยเฉพาะระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน ซึ่งเป็นการผสมผสานระหว่างระบบ Off-grid และ On-grid ทำให้สามารถใช้งานได้อย่างยืดหยุ่นและต่อเนื่องแม้ในช่วงที่ไม่มีแสงอาทิตย์ (Marion, Anderberg, & Kroposki, 2005).

ระบบแบบผสมผสานโดยทั่วไปประกอบด้วยแผงโซลาร์เซลล์ อินเวอร์เตอร์ แบตเตอรี่ และระบบควบคุม โดยแผงโซลาร์เซลล์ทำหน้าที่แปลงพลังงานแสงอาทิตย์เป็นพลังงานไฟฟ้า ส่งผ่านไปยังอินเวอร์เตอร์เพื่อแปลงกระแสตรง (DC) ให้เป็นกระแสสลับ (AC) สำหรับใช้งานในอาคาร (ณรงค์ฤทธิ์ พงศ์ศิริ, 2563) ในช่วง

ที่พลังงานจากแสงอาทิตย์มีปริมาณเกินความต้องการ ระบบจะทำการชาร์จพลังงานส่วนเกินเข้าสู่แบตเตอรี่เพื่อนำมาใช้ในช่วงกลางคืนหรือช่วงที่มีเมฆมาก ซึ่งช่วยให้ระบบสามารถจ่ายพลังงานได้ตลอด 24 ชั่วโมง

ในด้านประสิทธิภาพของระบบ มีการศึกษาโดยตรงในแง่ของพฤติกรรมการใช้งานและความสามารถในการจ่ายโหลด (Barzola-Monteses & Espinoza-Andaluz, 2019.) ตัวอย่างเช่น การทดลองของ (วีระชัย แก้วกาญจน์, 2562) พบว่าโหลดไฟฟ้าประเภท Induction เช่น ปั๊มน้ำหรือพัดลม จะดึงกำลังไฟฟ้าค่อนข้างคงที่และสามารถทดสอบระบบได้อย่างชัดเจน ระบบที่มีการออกแบบแบตเตอรี่ที่เหมาะสม เช่น ขนาดแรงดัน 102.4 V 50 แอมแปร์ชั่วโม จำนวน 2 ลูก ต่ออนุกรมเพื่อให้ได้กำลังไฟฟ้ารวม10.24 กิโลวัตต์ชั่วโมง สามารถจ่ายไฟต่อเนื่องได้โดยไม่ลดระดับพลังงานในช่วงเวลากลางวัน

ในส่วนของการจัดเก็บและวิเคราะห์ข้อมูล ปัจจุบันมีการใช้โปรแกรม ESS LINK สำหรับบันทึกพฤติกรรมการผลิตและการใช้พลังงานอย่างละเอียด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์และปรับปรุงประสิทธิภาพระบบในระยะยาว(บริษัท EnSmart, 2564) ซึ่งช่วยให้นักวิจัยสามารถวัดพลังงานที่ผลิต การใช้ และการชาร์จแบตเตอรี่ในช่วงเวลาต่าง ๆ ได้อย่างแม่นยำ

นอกจากนี้ ยังมีงานวิจัยจำนวนมากที่ชี้ให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศ เช่น อุณหภูมิหรือความเร็วลม กับประสิทธิภาพของแผงโซลาร์เซลล์ โดยพบว่าอุณหภูมิที่เหมาะสมและการระบายความร้อนที่ดีสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการผลิตพลังงานได้ (จักรกฤษณ์ แสงทอง, 2560)

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบ Hybrid ที่ประกอบด้วยแผงโซลาร์เซลล์ อินเวอร์เตอร์ แบตเตอรี่ และซอฟต์แวร์ติดตามผล เพื่อประเมิน ประสิทธิภาพ และ ความเสถียร ในการจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับอาคารสำนักงานตลอด 24 ชั่วโมง โดยไม่พึ่งพาไฟฟ้าจากการไฟฟ้าการวิจัยพิจารณาองค์ประกอบหลัก ดังนี้ (1) ระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน (2) ภาระโหลดไฟฟ้าภายในอาคาร (2 – 5 กิโลวัตต์) (3) พลังงานที่ผลิตจากแสงอาทิตย์ (4) การชาร์จพลังงานเข้าสู่แบตเตอรี่ (5) การใช้พลังงานในช่วงกลางวันและกลางคืน (6) การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม ESS LINK

ความสัมพันธ์ขององค์ประกอบเหล่านี้จะนำไปสู่การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบ โดยพิจารณาจากปริมาณพลังงานที่ผลิตได้ ความสามารถในการจ่ายไฟต่อเนื่อง ความเสถียรของกระแสไฟฟ้า และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

ระเบียบวิธีการวิจัย

จากการเก็บข้อมูลของการใช้ระบบผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์แบบ ไฮบริดขนาด 10 กิโลวัตต์ ที่ใช้กับอาคารสำนักงาน โดยมีการเก็บข้อมูลปัจจัยต่าง ๆคือ อุณหภูมิสิ่งแวดล้อม, ความเข้มของรังสีอาทิตย์, อุณหภูมิของแผงโซล่าเซลล์, ความเร็วลมภายนอก, ปริมาณการผลิตไฟฟ้า โซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์และไฟฟ้ากระแสตรงที่ผลิตได้ภายในระบบ ได้ดังแสดงในรูปที่ 3 - รูปที่ 6

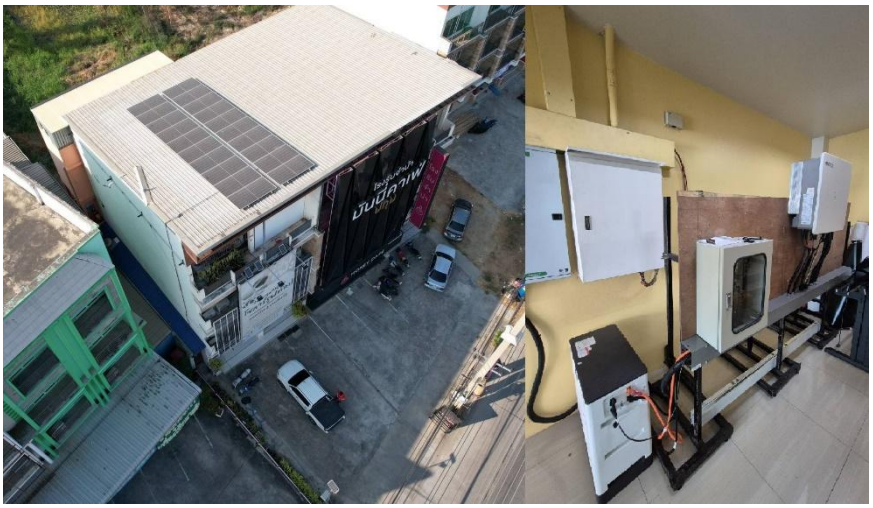

รูปที่ 2 ระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานที่ติดตั้งจริงในอาคารสำนักงาน แสดงให้เห็นการติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคา และอุปกรณ์ควบคุมภายใน ได้แก่ อินเวอร์เตอร์ ตู้ควบคุม และแบตเตอรี่สำรองพลังงาน

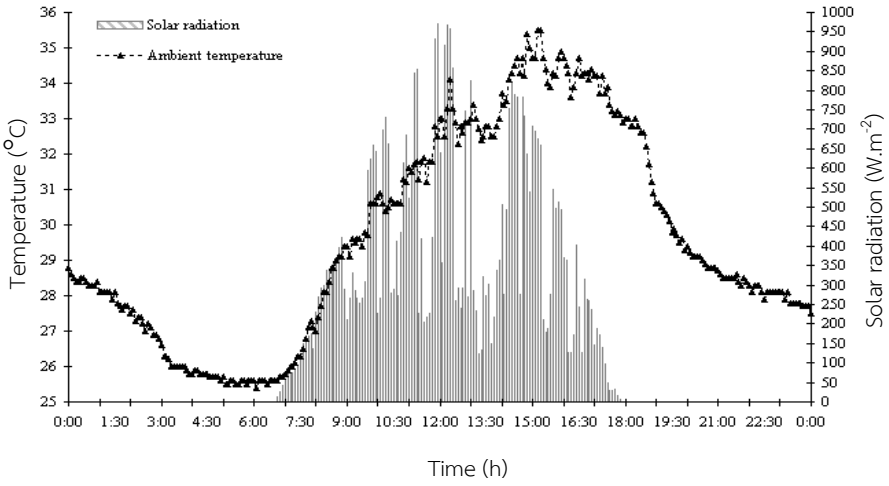

รูปที่ 3 ผลการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิสิ่งแวดล้อมและความเข้มของรังสีอาทิตย์ (วันที่ 17 มีนาคม 2025)

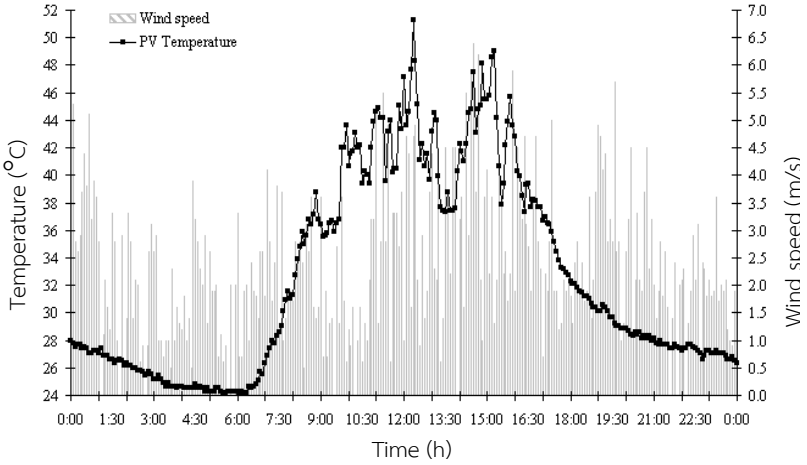

รูปที่ 4 ผลการเปลี่ยนแปลงอุณหภูมิของแผงโซล่าเซลล์และความเร็วลมสิ่งแวดล้อม (วันที่ 17 มีนาคม 2025)

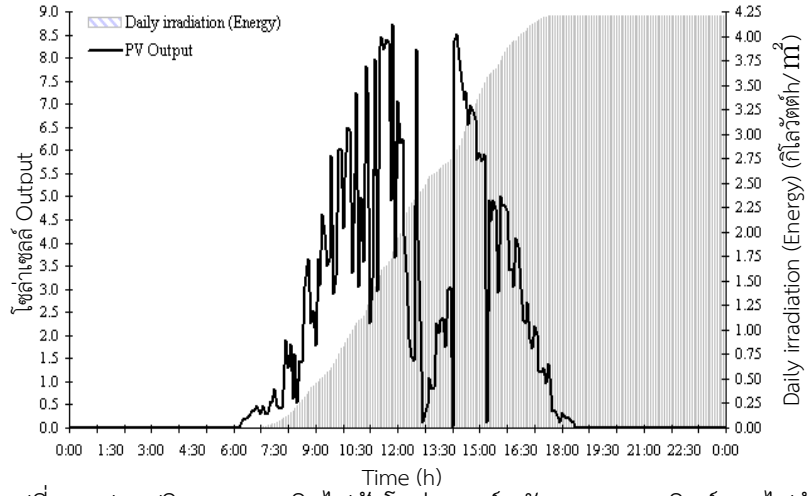

รูปที่ 5 ผลการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตไฟฟ้าโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์และไฟฟ้ากระแสตรงที่ผลิตได้ภายในระบบ (วันที่ 17 มีนาคม 2025)

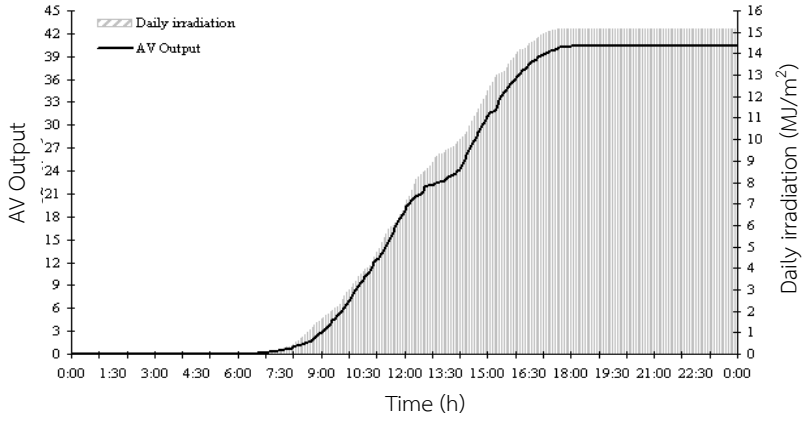

รูปที่ 6 ผลการเปลี่ยนแปลงปริมาณการผลิตไฟฟ้าโซล่าเซลล์พลังงานแสงอาทิตย์และไฟฟ้ากระแสสลับที่ผลิตได้ภายในระบบ (วันที่ 17 มีนาคม 2025)

จากรูปที่ 3 – รูปที่ 6 พบว่า การทดสอบมีการใช้โหลดทางไฟฟ้าของอาคารอยู่ในช่วงไม่เกิน 5 กิโลวัตต์ โดยเมื่อพิจารณาจากผลการเก็บข้อมูลจำนวน 24 ชั่วโมง โดยการวัดค่ากำลังไฟฟ้าที่แผงโซล่าเซลล์ผลิตได้ตามเวลาที่มีแดดเป็นรายชั่วโมงโดยพิจารณาเทียบกับค่ารังสีรวมแสงอาทิตย์ที่ตกกระทบพื้นดินรายวันที่เกิดขึ้น พบว่ามีค่าเป็นไปในทางเดียวกันโดยที่การผลิตไฟฟ้าที่เกิดขึ้นนั้นจะต้องมีค่าที่น้อยกว่าค่ารังสีตกกระทบแผ่นโซล่าเซลล์ ที่ได้รับการติดตั้ง เทียบกับระบบ โซล่าเซลล์ ที่ได้รับการติดตั้ง โดยมีช่วงเวลาที่เก็บข้อมูลเริ่มจากช่วงเวลา 07.00น ถึง 18.00น ซึ่งจากข้อมูลจะพบว่าช่วงเวลา 7.00น. แรงดันไฟฟ้าจากชุดโซล่าเซลล์ จะจ่ายไฟฟ้าไปยังชาร์จเจอร์และจ่ายไปยังโหลด โดยที่โหลดจะดึงกระแสไฟฟ้าจากแบตเตอร์รี่ชุดหลัก 102.4 โวลต์ 50 แอมแปร์ชั่วโม จำนวน 2 ลูกต่ออนุกรมเพื่อให้ได้กำลังรวม 10.24 กิโลวัตต์ชั่วโมงจ่ายให้กับระบบ Inverter แปลงแรงดันไฟฟ้า DC 204.8 โวลต์ เป็นแรงดันไฟฟ้า AC 220 โวลต์ เพื่อจ่ายโหลดซึ่งค่ากำลังไฟฟ้าของระบบที่ได้จากการวัดเฉลี่ยจะอยู่ที่ 1,684.79 วัตต์ ซึ่งช่วงที่ค่ากำลังไฟฟ้าได้สูงสุดจะอยู่ที่ ช่วงเวลา12.00 น. ถึง 13.00 น. ซึ่งจะได้กำลังไฟฟ้าอยู่ที่ 3,210.45 วัตต์ จากการทดลองกับโหลด ปั๊มน้ำและพัดลม ซึ่งเป็นโหลดชนิด Induction มีการเหนี่ยวนำอยู่ตลอดเวลา ระบบสามารถที่ขับโหลดได้อย่างต่อเนื่อง และเปอร์เซ็นต์ของแบตเตอรี่ ไม่ลดลง อยู่ที่ 100 เปอร์เซ็นต์ ตลอด โดยที่ระบบควบคุมจะนำพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จากแผงโซล่าเซลล์ ในส่วนที่เหลือจากการใช้งานมาชาร์จ เก็บไว้ที่แบตเตอรี่ วน Loop อยู่ตลอดเวลา และยังชาร์จไปยังชุดแบตเตอรี่ 102.4 โวลต์ 50 แอมแปร์ชั่วโม จำนวน 2 ลูกต่ออนุกรมเพื่อให้ได้กำลังรวม 10.24 กิโลวัตต์ชั่วโมง เพื่อใช้จ่ายให้กับระบบควบคุมได้แบบต่อเนื่อง ดังนั้นหมายความว่า ระบบของ โซล่าเซลล์ มีขนาดกำลังไฟฟ้าสำรองในแบตเตอรี่ที่เพียงพอในการจ่ายให้กับโหลดอยู่แม้ในเวลาที่ไม่มีแสงอาทิตย์ก็ยังสามารถจ่ายไฟให้โหลดได้ต่อเนื่องจนกว่า แบตเตอรี่ จะหมด และเมื่อดูในตารางการบันทึกข้อมูลด้านอุณหภูมิ Ambient Temperature (องศาเซลเซียส) มีค่าเฉลี่ยที่ 25.6 องศาเซลเซียส ค่าความเร็วลมบนหลังคาบ้านจาการวัด เฉลี่ยอยู่ที่ 1.73 เมตรต่อวินาที โดยในวันที่ทำการทดสอบ อากาศปกติสลับมีเมฆบังเป็นช่วงๆ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาและทดสอบระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานสำหรับใช้งานในอาคารสำนักงาน พบว่า:

1. ด้านประสิทธิภาพของระบบ ระบบสามารถผลิตและจ่ายพลังงานไฟฟ้าได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาการทดสอบ โดยแบตเตอรี่ขนาด 102.4 โวลต์ ความจุ 50 แอมแปร์ชั่วโมง จำนวน 2 ลูก (รวม 10.24 กิโลวัตต์ชั่วโมง) ร่วมกับแผงโซลาร์เซลล์ขนาด 550 วัตต์ จำนวน 20 แผง และอินเวอร์เตอร์ขนาด 10 กิโลวัตต์ สามารถรองรับโหลดในอาคารได้โดยไม่พึ่งพาไฟฟ้าจากการไฟฟ้า ค่ากำลังไฟฟ้าเฉลี่ยที่ผลิตได้อยู่ที่ 1,684.79 วัตต์ และในช่วงที่มีการแผ่รังสีสูงสุด (12.00–13.00 น.) สามารถผลิตได้ถึง 3,210.45 วัตต์ แสดงถึงประสิทธิภาพการทำงานของระบบที่ตอบสนองต่อภาระโหลดได้อย่างมีเสถียรภาพ

2. ด้านการรองรับภาระโหลด 2–5 กิโลวัตต์ การทดสอบด้วยโหลดประเภท Induction เช่น ปั๊มน้ำและพัดลม ในช่วง 2–5 กิโลวัตต์ พบว่าระบบสามารถขับโหลดได้อย่างต่อเนื่อง โดยไม่มีอาการโหลดตกหรือ

การหยุดทำงาน ค่าพลังงานสำรองในแบตเตอรี่ยังคงอยู่ในระดับ 100% ตลอดวัน เนื่องจากพลังงานส่วนเกินจากแสงอาทิตย์ถูกนำมาชาร์จเข้าสู่แบตเตอรี่อย่างสม่ำเสมอ สะท้อนถึงศักยภาพของระบบในการรองรับการใช้งานจริงในช่วงเวลาที่ต้องใช้พลังงานต่อเนื่อง

3. ด้านการเปรียบเทียบการผลิตไฟฟ้ากับการใช้พลังงานจากการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรม ESS LINK พบว่า ปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จากระบบในแต่ละช่วงเวลา มีความสัมพันธ์กับปริมาณที่ถูกนำไปใช้งานภายในอาคารและการเก็บสำรองในแบตเตอรี่ โดยเฉพาะในช่วงกลางวันที่มีการใช้ไฟฟ้าและมีการชาร์จแบตเตอรี่พร้อมกัน ค่าการผลิตไฟฟ้าเฉลี่ยทั้งวันสามารถรองรับภาระโหลดภายในอาคารได้เต็มที่ และยังสามารถเก็บสำรองไว้ใช้งานในช่วงกลางคืน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าระบบสามารถตอบสนองต่อการใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและช่วยเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานในอาคารได้เป็นอย่างดี

โดยรวม ระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสานที่ทดสอบในงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการใช้งานจริง ช่วยลดการพึ่งพาไฟฟ้าจากภายนอก ส่งเสริมการใช้พลังงานสะอาด และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในระยะยาว

ข้อเสนอแนะ

จากผลการทดลองพบว่า ระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน สามารถจ่ายพลังงานไฟฟ้าให้กับโหลดในอาคารได้อย่างต่อเนื่องตลอดช่วงเวลาทดสอบ แม้ในบางช่วงจะมีเมฆบังแสงอาทิตย์เกิดขึ้นก็ตาม ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความมีเสถียรภาพของระบบ ทั้งนี้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและความพร้อมใช้งานของระบบในระยะยาว ควรพิจารณาเพิ่มความจุของแบตเตอรี่ให้เหมาะสมกับพฤติกรรมการใช้พลังงานของอาคารในแต่ละช่วงเวลา โดยเฉพาะในช่วงกลางคืนหรือวันที่มีสภาพอากาศไม่เอื้ออำนวย

ในส่วนของสภาพอากาศที่มีผลต่อประสิทธิภาพของแผงโซลาร์เซลล์ เช่น อุณหภูมิและความเร็วลม ควรมีการติดตามและบันทึกข้อมูลในระยะยาว เพื่อใช้ในการปรับปรุงการออกแบบระบบในอนาคต และช่วยให้สามารถวางแผนการใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น สำหรับการนำระบบไปประยุกต์ใช้จริงในบ้านพักอาศัยหรือสำนักงานขนาดเล็ก ควรมีการปรับแต่งระบบให้สอดคล้องกับพฤติกรรมการใช้พลังงานของผู้ใช้งาน และหากเป็นไปได้ ควรมีระบบสำรองหรือระบบเชื่อมต่อกับไฟฟ้าภายนอกเพื่อรองรับสถานการณ์ฉุกเฉิน

บรรณานุกรม

จักรกฤษณ์ แสงทอง. (2560). *การศึกษาผลกระทบของอุณหภูมิและความเร็วลมต่อประสิทธิภาพแผงโซลาร์เซลล์.* วิทยาลัยเทคนิคเชียงใหม่.

ณรงค์ฤทธิ์ พงศ์ศิริ. (2563). *ระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบผสมผสาน (Hybrid System).* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์เทคโนโลยี.

บริษัท EnSmart. (2564). *คู่มือการใช้งานโปรแกรม ESS LINK. กรุงเทพฯ*: เอนสมาร์ท เทคโนโลยี.

วีระชัย แก้วกาญจน์. (2562). *การศึกษาการจ่ายโหลดในระบบโซลาร์เซลล์แบบผสมผสาน.* วิทยาลัยเทคนิคกรุงเทพ.

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2564). *รายงานการใช้พลังงานทดแทนของประเทศไทย. กระทรวงพลังงานสำหรับบ้านพักอาศัย.* วิทยาลัยเทคโนโลยีพณิชยการราชดำเนิน.

Barzola-Monteses, J., Espinoza-Andaluz, M. (2019). *Performance Analysis of Hybrid Solar/H2/Battery Renewable Energy System for Residential Electrification*, *Energy Procedia, 158,* 9-14.

HeliosCSP. (n.d.). *Integrating concentrated solar power and photovoltaics for enhanced energy generation.* https://helioscsp.com/integrating-concentrated-solar-power-and-photovoltaics-for-enhanced-energy-generation/

Marion, B., Anderberg, M., & Kroposki, B. (2005). *Performance parameters for grid-connected* Solar cell systems. National Renewable Energy Laboratory (NREL). https://www.nrel.gov/docs/fy05osti/37358.pdf

การพยากรณ์คำสั่งซื้อและการวางแผนการสั่งซื้อสำหรับบริษัทประเภทซื้อมาขายไป

Order Forecasting and Procurement Planning for a Trading Company

พีระพัฒน์ ศรีใจป้อ[1] พาพิศ วงศ์ชัยสุวัฒน์[2] และวรวุฒิ หวังวัชรกุล[3]

Phiraphat Srichaipo[1] Papis Wongchaisuwat[2] and Worawut Wangwatcharakul[3]

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1],

อาจารย์ที่ปรึกษา อาจารย์ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2-3]

E-mail: phiraphat.sr@ku.th[1], fengppwo@ku.ac.th[2], fengwww@ku.ac.th[3]

บทคัดย่อ

บทความวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พยากรณ์คำสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า และ (2) เพื่อปรับปรุงนโยบายการสั่งซื้อสินค้าที่เหมาะสม เพื่อแก้ปัญหาเรื่องต้นทุนการจัดเก็บสินค้าคงคลังที่สูง เนื่องจากการรับสินค้าเข้าแต่ละครั้งนั้น มีปริมาณมากเกินกว่าคำสั่งซื้อของลูกค้าที่เกิดขึ้นจริง ในการศึกษานี้จึงได้นำเทคนิคการพยากรณ์มาใช้พยากรณ์คำสั่งซื้อสินค้า โดยเลือกใช้ 6 วิธี ประกอบด้วยวิธี Moving Average, Exponential Smoothing, Holt-Winters, ARIMA, SARIMA และ Prophet โดยลักษณะข้อมูลในงานวิจัยเป็นข้อมูลอนุกรมเวลา จึงเลือกใช้วิธีที่ออกแบบมาสำหรับการพยากรณ์ข้อมูลลำดับเวลาโดยเฉพาะ และจำเป็นต้องรองรับความหลากหลายของรูปแบบข้อมูล เช่น ไม่มีแนวโน้ม (Moving Average), มีแนวโน้ม (Exponential Smoothing), มีฤดูกาล (Holt-Winters, SARIMA), หรือมีความซับซ้อนสูง (Prophet) ซึ่งแต่ละวิธีถูกพัฒนาโดยใช้ภาษาไพธอนเพื่อหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสมกับสินค้าแต่ละชนิด ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) สินค้าอันดับที่ 1, 3, 4, 6 และ 8 การพยากรณ์ด้วยวิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ให้ความแม่นยำสูงที่สุดเมื่อเทียบกับการพยากรณ์ด้วยวิธีอื่น โดยให้ค่า MAPE ต่ำสุดอยู่ที่ 13.93 และสินค้าอันดับที่ 2, 5, 7 และ 9 การพยากรณ์ด้วยวิธี Holt-Winters ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE ต่ำสุดอยู่ที่ 16.62 (2) การปรับปรุงนโยบายการสั่งซื้อสินค้าด้วยวิธี Order Up To Level (OUL) พบว่าสามารถลดต้นทุนการสั่งซื้อได้ถึง 1,133,264 บาทต่อปี หรือลดลง 26.6% เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีปัจจุบัน ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำเทคนิคการพยากรณ์มาประยุกต์ใช้ร่วมกับแนวทางการวางแผนการสั่งซื้อที่เหมาะสมสามารถช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสินค้าคงคลังได้อย่างมีนัยสำคัญ

คำสำคัญ: การพยากรณ์คำสั่งซื้อ การวางแผนการสั่งซื้อ สินค้าคงคลัง

Abstract

The purposes of this study were (1) to forecast customer orders and (2) improve an optimal procurement plan to address the issue of high inventory costs. The problem arises because the quantity of goods received in each procurement cycle often exceeds actual customer orders. To mitigate this issue, forecasting techniques were applied to forecast product demand using six methods: Moving Average, Exponential Smoothing, Holt-Winters, ARIMA, SARIMA, and Prophet. Since the dataset is a time series, the study selected forecasting techniques specifically designed for time series data, with the flexibility to handle various patterns such as no trend (Moving Average), trend (Exponential Smoothing), seasonality (Holt-Winters, SARIMA), or complex patterns (Prophet) Each method was implemented using Python to optimize the parameters for each product type. The research findings are as follows (1) For products ranked 1, 3, 4, 6, and 8, the Moving Average method yielded the highest forecasting accuracy compared to other methods, with the lowest MAPE at 13.93. For products ranked 2, 5, 7, and 9, the Holt-Winters method provided the most accurate forecasts, with the lowest MAPE at 16.62. (2) Improving the purchasing policy using the Order-Up-To Level (OUL) method resulted in a cost reduction of 1,133,264 THB per year, or 19.1% compared to the current method. These findings demonstrate that integrating forecasting techniques with an appropriate procurement planning strategy can significantly reduce costs and enhance inventory management efficiency.

Keywords: Order forecasting, procurement planning, inventory

บทนำ

ในปัจจุบันบริษัทดำเนินกิจการประเภทซื้อมาขายไปต้องเผชิญความท้าทายในการบริหารสินค้าคงคลัง เนื่องจากความผันแปรของจำนวนคำสั่งซื้อ ซึ่งการพยากรณ์ความต้องการสินค้าที่ไม่แม่นยำ อาจกระทบต่อต้นทุนและประสิทธิภาพในการดำเนินธุรกิจ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสินค้าคงคลัง คือ จำนวนคำสั่งซื้อที่ไม่แน่นอน และระยะเวลาการนำเข้า (Lead Time) จากซัพพลายเออร์ ซึ่งอาจแตกต่างกันไป หากไม่มีการวางแผนการสั่งซื้อที่เหมาะสม อาจส่งผลให้มีสินค้าคงคลังมากเกินความจำเป็น ส่งผลให้ต้นทุนการจัดเก็บสินค้าเพิ่มสูงขึ้นและอาจก่อให้เกิดปัญหาด้านสภาพคล่องทางการเงินของบริษัท (วรพล เนตรอัมพร, 2559) ซึ่งปัจจุบันบริษัทใช้วิธีการคาดการณ์ปริมาณการสั่งซื้อโดยอาศัยประสบการณ์ของพนักงานฝ่ายขายเป็นหลัก ซึ่งแม้จะมีข้อดีในด้านความรวดเร็ว แต่ก็ขาดความแม่นยำทางวิชาการ ส่งผลให้เกิดการจัดซื้อเกินความจำเป็น และทำให้ปริมาณสินค้าคงคลังมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องในแต่ละปี ทั้งที่บริษัทเพิ่งก่อตั้งได้ไม่นาน หากไม่เร่งหาแนวทางแก้ไข อาจส่งผลกระทบต่อการดำเนินงานโดยรวมขององค์กรในอนาคตอย่างมีนัยสำคัญ

การปรับปรุงเทคนิคการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าให้มีความแม่นยำมากขึ้นจึงเป็นแนวทางสำคัญในการแก้ไขปัญหาดังกล่าว การใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่เหมาะสมจะช่วยให้บริษัทสามารถคาดการณ์ปริมาณสินค้าที่ควรสั่งซื้อได้อย่างแม่นยำ ลดความคลาดเคลื่อนของปริมาณสินค้าคงคลัง และเพิ่มประสิทธิภาพในการตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็ว

งานวิจัยนี้จึงตั้งคำถามสำคัญว่า วิธีการพยากรณ์คำสั่งซื้อแบบใดให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลในธุรกิจซื้อมาขายไปมากที่สุด อีกทั้งยังมุ่งวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อความแม่นยำของการพยากรณ์ เช่น รูปแบบแนวโน้ม ความผันผวน หรือฤดูกาลของคำสั่งซื้อ ทั้งนี้ยังต้องการศึกษาว่า เมื่อใช้ข้อมูลการพยากรณ์ที่แม่นยำมาใช้ในการวางแผนการสั่งซื้อ จะสามารถช่วยลดต้นทุนสินค้าคงคลังได้อย่างไร งานวิจัยนี้ตอบคำถามเหล่านี้ผ่านการวิเคราะห์ข้อมูลจริงของคำสั่งซื้อสินค้าในอดีต การเปรียบเทียบผลลัพธ์ของแบบจำลองพยากรณ์ทั้ง 6 วิธี และการประเมินต้นทุนรวมจากการวางแผนการสั่งซื้อภายใต้ข้อมูลที่พยากรณ์ได้ เพื่อแสดงให้เห็นถึงความเชื่อมโยงระหว่างความแม่นยำในการพยากรณ์และการจัดการต้นทุนสินค้าคงคลังอย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พยากรณ์คำสั่งซื้อสินค้าของลูกค้า
2. เพื่อปรับปรุงนโยบายการสั่งซื้อสินค้าที่เหมาะสม

การทบทวนวรรณกรรม

การพยากรณ์คำสั่งซื้อและการวางแผนการสั่งซื้อเป็นหัวข้อสำคัญในงานวิจัยด้านโลจิสติกส์และการจัดการซัพพลายเชน โดยเฉพาะในธุรกิจประเภทซื้อมาขายไป ซึ่งต้องการการบริหารสินค้าคงคลังอย่างมีประสิทธิภาพเพื่อลดต้นทุนและเพิ่มความสามารถในการตอบสนองความต้องการของลูกค้า การวางแผนและบริหารคลังสินค้าที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้เกิดความสะดวกในการดำเนินงานและสามารถเป็นกิจกรรมที่สามารถเพิ่มมูลค่าสินค้าได้ (ภัทรา อุดมกัลยารักษ์, 2560)

ตามแนวคิดของ Chopra & Meindl (2016) การพยากรณ์อุปสงค์ (Demand Forecasting) คือกระบวนการในการคาดการณ์ปริมาณความต้องการของสินค้าในอนาคต โดยอาศัยข้อมูลในอดีตและวิธีการวิเคราะห์ที่เหมาะสม เพื่อใช้ในการวางแผนจัดซื้อ ผลิต และกระจายสินค้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งมีบทบาทสำคัญต่อการจัดการสินค้าคงคลัง การวางแผนการผลิต และการจัดการโซ่อุปทานโดยรวม ทั้งนี้ เทคนิคที่ใช้ในการพยากรณ์สามารถแบ่งได้เป็น 3 กลุ่มหลัก ได้แก่ วิธีเชิงปริมาณแบบอนุกรมเวลา (Time Series), วิธีเชิงสาเหตุ (Causal Models) และวิธีเชิงคุณภาพ (Judgmental Forecasting)

งานวิจัยนี้ได้นำเทคนิคการพยากรณ์มาใช้เพื่อพยากรณ์คำสั่งซื้อสินค้า และนำผลที่ได้จากการพยากรณ์มาใช้ประโยชน์ในการวางแผนการสั่งซื้อ เพื่อเป็นประโยชน์ต่อการบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น (พิภพ ลลิตาภรณ์, 2553) ซึ่งในการศึกษานี้พยากรณ์ด้วยเทคนิคอนุกรมเวลา (Time Series Forecasting)

เป็นเทคนิคที่ใช้ข้อมูลเชิงปริมาณในอดีตที่มีการเปลี่ยนแปลงไปตามลำดับเวลาที่เกิดขึ้นทำการพยากรณ์ในอนาคต (ชุมชัย บุญศรี, 2559)

การคัดเลือกสินค้าเพื่อพยากรณ์จากการทำ ABC Analysis ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการจัดลำดับความสำคัญของสินค้าคงคลัง โดยจัดกลุ่มสินค้าตามมูลค่าการใช้งานสะสม ซึ่งสามารถช่วยในการโฟกัสการจัดการกับสินค้าที่มีความสำคัญสูงสุด (ณัฐปรียา ฉลาดแย้ม, ประกายกาญ์ ชูศร, และยุภาพร ตงประสิทธิ์, 2558)

สำหรับงานวิจัยนี้ ได้เลือกใช้ 6 วิธี ได้แก่ Moving Average, Exponential Smoothing, Holt-Winters, ARIMA, SARIMA และ Prophet โดยพิจารณาจากความสามารถในการรองรับข้อมูลที่มีแนวโน้ม ฤดูกาล และความซับซ้อนของข้อมูลในธุรกิจจริง โมเดลเหล่านี้สามารถปรับค่าพารามิเตอร์ให้เหมาะสมกับชุดข้อมูลแต่ละชนิดได้ (Taylor & Letham, 2017) และสามารถพัฒนาได้ด้วยภาษาไพธอนซึ่งรองรับไลบรารีด้านอนุกรมเวลา เช่น Statsmodels และ Fbprophet

มีงานวิจัยหลายงานที่แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแต่ละเทคนิค เช่น การศึกษาความเที่ยงตรงของการพยากรณ์ยอดขายสินค้าของปรีชา อุนะวงศ์, สุทธิพงษ์ ที่สมัคร, และธนสิทธิ นิตยะประภา (2560) พบว่าการพยากรณ์วิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ (Moving Average) แบบย้อนหลัง 3 เดือน มีค่าความแม่นยำและใกล้เคียงกับยอดขายสินค้าปีก่อนหน้ามากที่สุด ซึ่งส่งผลให้ต้นทุนในการจัดเก็บลดลงได้ ซึ่งวิธีการพยากรณ์แบบค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่เป็นเทคนิคในกลุ่มอนุกรมเวลาที่ใช้ค่าเฉลี่ยของข้อมูลในอดีตช่วงเวลาหนึ่งมาใช้พยากรณ์อนาคต ดังนั้นสิ่งที่ต้องพิจารณาคือจำนวนของข้อมูลที่ใช้ในการหาค่าเฉลี่ยสำหรับข้อมูลถัดไป วิธีนี้เหมาะกับข้อมูลที่ไม่มีแนวโน้มหรือฤดูกาลชัดเจน จุดเด่นของวิธีนี้คือความเรียบง่ายและช่วยลดความผันผวนของข้อมูล แต่มีข้อจำกัดในการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันหรือแนวโน้มที่ชัดเจน (Hyndman & Athanasopoulos, 2018)

ในงานวิจัยของธันย์ชนก จันทร์หอม (2564) ศึกษาการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลา เพื่อกำหนดการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุดของโรงงานผลิตยางซิลิโคนแห่งหนึ่ง จากผลการศึกษาพบว่าการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลาแบบการปรับเรียบเอกซ์โพเนนเชียล (Exponential Smoothing) ที่ α = 0.1 ได้ผลการพยากรณ์ที่แม่นยำและเกิดความผิดพลาดน้อยที่สุด วิธีการพยากรณ์แบบการปรับเรียบเอกซ์โพเนนเชียล เป็นเทคนิคในกลุ่มการพยากรณ์อนุกรมเวลาที่ให้น้ำหนักกับข้อมูลในอดีต โดยข้อมูลล่าสุดจะมีน้ำหนักมากกว่าข้อมูลเก่าอย่างต่อเนื่องในรูปแบบของเลขชี้กำลัง เทคนิคนี้มีพื้นฐานจากสมมติฐานว่าค่าที่ผ่านมาใกล้กับปัจจุบันจะสะท้อนพฤติกรรมในอนาคตได้ดีกว่า จุดเด่นของวิธีนี้คือการตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงของข้อมูลได้ดีกว่าค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ โดยสามารถแบ่งออกเป็นหลายรูปแบบ ได้แก่ Single, Double และ Holt-Winters ซึ่งแต่ละแบบจะเหมาะกับข้อมูลที่มีระดับ, แนวโน้ม และฤดูกาล ตามลำดับ วิธีนี้เหมาะสำหรับการพยากรณ์ระยะสั้นถึงกลางในข้อมูลที่มีโครงสร้างชัดเจน และสามารถปรับพารามิเตอร์ให้เหมาะสมกับข้อมูลแต่ละชุดได้ (Hyndman & Athanasopoulos, 2018)

ในงานวิจัยของอภิชัย พรมอ่อน (2561) ศึกษาการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลา เพื่อวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบ สำหรับชิ้นส่วนผลิตท่อยางรถยนต์ พบว่าเทคนิคการพยากรณ์ที่มีค่าความคลาดเคลื่อนน้อยที่สุดคือ

การพยากรณ์ด้วยวิธีการ Holt-Winter และเมื่อนำผลการพยากรณ์มาใช้ในการวางแผนการสั่งซื้อวัตถุดิบลดความคลาดเคลื่อนจากวิธีเดิมจาก 9.97% เป็น 5.35% ซึ่งวิธีการพยากรณ์แบบ Holt-Winters เป็นการขยายแนวคิดของการปรับเรียบเอกซ์โพเนนเชียลเพื่อรองรับข้อมูลที่มีแนวโน้มและฤดูกาล โดยมีทั้งแบบ Additive และ Multiplicative ขึ้นอยู่กับลักษณะของฤดูกาลในข้อมูล วิธีนี้ประกอบด้วยสามองค์ประกอบหลัก ได้แก่ ระดับ (Level), แนวโน้ม (Trend) และฤดูกาล (Seasonality) ซึ่งจะถูกปรับในแต่ละช่วงเวลาด้วยสมการที่เชื่อมโยงกันอย่างเป็นระบบ จุดเด่นของ Holt-Winters คือความสามารถในการจับรูปแบบข้อมูลที่เปลี่ยนแปลงซับซ้อนได้ดี โดยเฉพาะในระบบที่มีความถี่ในการสั่งซื้อคงที่และมีฤดูกาลชัดเจน ด้วยความยืดหยุ่นในการตั้งค่าพารามิเตอร์ วิธีนี้จึงเป็นหนึ่งในเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในงานด้านการพยากรณ์ในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรม

นอกจากนี้ในงานวิจัยของTirkes, Güray & Çelebi (2017) ทำการศึกษาเพื่อเปรียบเทียบการพยากรณ์อุปสงค์ของลูกค้า กล่าวว่า การพยากรณ์ด้วย วิธีการ Holt-Winter ให้ความแม่นยำสูงเมื่อข้อมูลมีองค์ประกอบของระดับ, แนวโน้ม และฤดูกาล ซึ่งเป็นไปตามทฤษฎี

ในงานวิจัยของ Yücalar (2024) ศึกษาการใช้เทคนิคอนุกรมเวลาในการพยากรณ์คำสั่งซื้อ แสดงให้เห็นถึงการใช้โมเดล Prophet ซึ่งเป็นแบบจำลองอนุกรมเวลาที่พัฒนาโดย Facebook โดยออกแบบมาให้ใช้งานง่ายและสามารถจัดการกับข้อมูลที่มีแนวโน้มซับซ้อน เช่น แนวโน้มไม่เชิงเส้น ฤดูกาล และวันหยุด ได้อย่างมีประสิทธิภาพ Prophet สร้างแบบจำลองด้วยสมมติฐานว่าอนุกรมเวลาประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก 3 ส่วน ได้แก่ แนวโน้ม, ฤดูกาล และวันหยุดหรือเหตุการณ์พิเศษ ซึ่งถูกกำหนดอย่างยืดหยุ่นและสามารถเพิ่มส่วนประกอบอื่นได้ตามความเหมาะสม โมเดลนี้ใช้แนวคิดการแยกองค์ประกอบ และสามารถปรับค่าพารามิเตอร์อัตโนมัติ ทำให้เหมาะกับข้อมูลเชิงธุรกิจที่มีความซับซ้อนและมีการเปลี่ยนแปลงบ่อย โดยเฉพาะในกรณีที่ข้อมูลมีความไม่สมบูรณ์หรือมีปัจจัยภายนอกแทรกซ้อน (Taylor & Letham, 2017)

สำหรับการจัดการสินค้าคงคลัง แนวคิดสำคัญประกอบด้วย EOQ (Economic Order Quantity), ROP (Reorder Point) และ OUL (Order Up To Level) ซึ่งช่วยกำหนดปริมาณและรอบการสั่งซื้อที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนรวม โดยเฉพาะในสภาวะที่มีความไม่แน่นอนของคำสั่งซื้อและระยะเวลานำเข้า (Silver, Pyke & Thomas, 2016)

งานวิจัยนี้ได้วางแผนการสั่งซื้อโดยใช้วิธี OUL (Order Up To Level) เป็นหนึ่งในวิธีการวางแผนการสั่งซื้อสินค้าในระบบการตรวจสอบสินค้าคงคลังแบบเป็นช่วงเวลา (Periodic Review System) โดยหลักการของ OUL คือ การตรวจสอบระดับสินค้าคงคลังเป็นระยะตามรอบเวลาที่กำหนด (Review Period) และเมื่อถึงรอบการตรวจสอบ จะทำการสั่งซื้อสินค้าให้มีปริมาณรวมถึงระดับที่กำหนดไว้ล่วงหน้า เรียกว่า “Order-Up-To Level” หรือ “OUL” เพื่อให้สินค้ามีเพียงพอใช้ระหว่างรอบเวลานั้น รวมถึงคำนึงถึงระยะเวลานำสินค้า (Lead Time) และความไม่แน่นอนของความต้องการ (Demand variability) โดยจะคำนวณปริมาณการสั่งซื้อเพื่อเติมสินค้าคงคลังให้เท่ากับระดับเป้าหมาย หลังจากมีการเบิกสินค้าออกไป (อิศณัย ฟุ้งเกียรติไพบูลย์,

2559) วิธีนี้ช่วยให้สามารถกำหนดจุดสั่งซื้อที่เหมาะสมเพื่อลดต้นทุนรวมของระบบ ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการเก็บรักษาและต้นทุนการสั่งซื้อ

เพื่อวัดประสิทธิภาพของแนวทางที่พัฒนาขึ้น งานวิจัยนี้ได้ทำการเปรียบเทียบต้นทุนรวมระหว่างก่อนและหลังการปรับปรุง โดยคำนวณต้นทุนรวมที่ประกอบด้วยต้นทุนการเก็บรักษาและต้นทุนการสั่งซื้อที่ถูกกำหนดตามเงื่อนไขของบริษัท วิธีการดังกล่าวคล้ายกับแนวทางของ Durlinger (2015) ที่ได้เสนอแนวทางการคำนวณต้นทุนเพื่อปรับปรุงการบริหารสินค้าคงคลัง

แม้งานวิจัยนี้จะใช้แบบจำลองการพยากรณ์เช่นเดียวกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่ผ่านมา แต่สิ่งที่แตกต่างอย่างมีนัยสำคัญคือ ลักษณะเฉพาะของข้อมูลที่ใช้ ซึ่งเป็นข้อมูลคำสั่งซื้อของลูกค้าในธุรกิจซื้อมาขายไปที่มีความผันแปรสูง และมีลักษณะเฉพาะรูปแบบสินค้าแต่ละรายการ นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังให้ความสำคัญกับการปรับแต่งค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองให้เหมาะสมกับข้อมูลแต่ละชุด เพื่อให้ได้ผลการพยากรณ์ที่แม่นยำที่สุด ความแตกต่างในชุดข้อมูลและกระบวนการ tuning แบบจำลองดังกล่าว ทำให้ผลลัพธ์ที่ได้ไม่สามารถเปรียบเทียบโดยตรงกับงานวิจัยเดิมที่อาจใช้โมเดลเดียวกันได้เสมอไป นอกจากนี้ความเหมาะสมของวิธีการพยากรณ์ไม่ได้ขึ้นอยู่กับโมเดลเพียงอย่างเดียว แต่ขึ้นอยู่กับลักษณะข้อมูลและบริบทการใช้งานด้วย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูล

ผู้ทำวิจัยทำการรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้อง โดยเก็บรวมรวมข้อมูลรายได้ของบริษัท วิเคราะห์หาลูกค้าที่สร้างรายได้ให้แก่บริษัทสูงที่สุด เนื่องจากบริษัทมีลูกค้าหลายราย การศึกษานี้จะศึกษาลูกค้าที่ทำรายได้สูงสุดเท่านั้น จากนั้นรวบรวมปริมาณการสั่งซื้อสินค้าของลูกค้าดังกล่าว ตั้งแต่ มกราคม 2562 ถึงธันวาคม 2566 เพื่อนำมาวิเคราะห์ ABC เพื่อคัดเลือกสินค้าที่อยู่ในกลุ่ม A ของบริษัทดังกล่าว

2. พยากรณ์ความต้องการของลูกค้า

เมื่อคัดเลือกสินค้าที่อยู่ในกลุ่ม A จากการทำ ABC Analysis มาทำการพยากรณ์ โดยใช้ 6 วิธี และเขียนโค้ดด้วยภาษาไพธอนเพื่อหาค่าของพารามิเตอร์ที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพยากรณ์แต่ละวิธี ซึ่งพารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์แต่ละวิธีแสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 พารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้องกับการพยากรณ์แต่ละวิธี

วิธีการพยากรณ์	พารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้อง
Moving Average	จำนวนข้อมูลล่าสุดที่ต้องใช้ (Window Size)
Single Exponential Smoothing	α (ค่าคงที่การปรับเรียบ (Smoothing Constant)
Double Exponential Smoothing	α และ β (Trend)
Additive HWS	α (Cycle), β (Trend) และ γ (Seasonal) ปรับ γ = add
Multiplicative HWS	α (Cycle), β (Trend) และ γ (Seasonal) ปรับ γ = mul

วิธีการพยากรณ์	พารามิเตอร์ที่เกี่ยวข้อง
ARIMA	ARIMA (p,d,q)
SARIMA	SARIMA (p,d,q)(P,D,Q)
Prophet Model	Changepoint Prior Scale, Seasonality Prior Scale และ N-Changepoints

3. กำหนดนโยบายการสั่งซื้อ

การกำหนดนโยบายการสั่งซื้อด้วยวิธี OUL โดยพิจารณาจากความต้องการของลูกค้าที่ได้จากการพยากรณ์, ระยะเวลานำ, รอบการสั่งซื้อ และสินค้าคงคลังสำรอง เพื่อคำนวณหา OUL

4. คำนวณหาต้นทุน

ในการศึกษานี้จะพิจารณาต้นทุนรวม ซึ่งประกอบด้วยต้นทุนการถือครอง ดังสมการที่ 1 และต้นทุนการสั่งซื้อดังสมการที่ 2 นำมาเปรียบเทียบระหว่างก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุง

ต้นทุนการถือครอง = % ค่าจัดเก็บต่อปี X สินค้าคงเหลือเฉลี่ยต่อปี X ราคาสินค้าต่อหน่วย (1)

ต้นทุนการสั่งซื้อ = จำนวนครั้งในการสั่งซื้อ X ต้นทุนในการสั่งซื้อต่อครั้ง (2)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. การรวบรวมข้อมูล

วิเคราะห์หาลูกค้าที่สร้างรายได้ให้แก่บริษัทสูงที่สุด ซึ่งจากการรวบรวมข้อมูล พบว่าสัดส่วนรายได้ 72.29 เปอร์เซ็นต์เป็นของลูกค้า A

จากนั้นวิเคราะห์เพื่อจัดอันดับสินค้าของลูกค้า A ด้วยวิธี ABC Analysis พบว่าสินค้าที่อยู่ใน class A มีทั้งหมด 9 รายการ คิดเป็นรายได้ทั้งหมด 71.11% ต่อสัดส่วนของสินค้าที่ขายให้ลูกค้า A ทั้งหมด ดังนั้นในการศึกษานี้จะทำการพยากรณ์และวางแผนสั่งซื้อ เฉพาะสินค้า 9 รายการนี้เท่านั้น

2. การพยากรณ์ความต้องการของสินค้า

ทำการพยากรณ์ทั้งหมด 9 รายการ โดยแบ่งข้อมูลเป็น 2 ชุด ได้แก่ ชุดข้อมูลฝึกโมเดล ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2563 ถึง พ.ศ. 2566 และวัดค่าความผิดพลาดของข้อมูลที่ได้จากการพยากรณ์กับข้อมูลจริงในปี พ.ศ. 2567 จากนั้นเปรียบเทียบวิธีการพยากรณ์แต่ละวิธี โดยเลือกวิธีการพยากรณ์ที่ให้ค่า MAPE กับค่า MAD ต่ำที่สุด ผลการพยากรณ์ของสินค้า 9 รายการที่ได้จากวิธีที่ดีที่สุดแสดงดังรูปต่อไปนี้

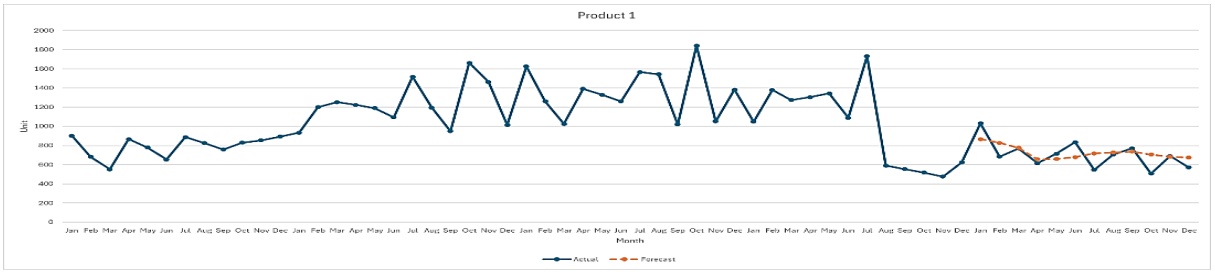

รูปที่ 1 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 1

จากรูปที่ 1 แสดงผลการพยากรณ์ของสินค้าอันดับที่ 1 ด้วยวิธี MA โดยใช้ข้อมูลย้อนหลัง 8 เดือน ซึ่งให้ผลแม่นยำสูงที่สุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 13.93 และค่า MAD เท่ากับ 91.52 เส้นพยากรณ์มีลักษณะเรียบและทรงตัวในช่วง 12 เดือนสุดท้าย สะท้อนความสามารถของวิธีนี้ในการลดความผันผวนของข้อมูล อย่างไรก็ตาม ค่าจริงมีความแปรปรวนสูงและแนวโน้มไม่สม่ำเสมอ โดยเฉพาะก่อนเกิดการลดลงฉับพลัน ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงความต้องการของลูกค้าหรือระดับสินค้าคงคลังที่ยังเหลืออยู่

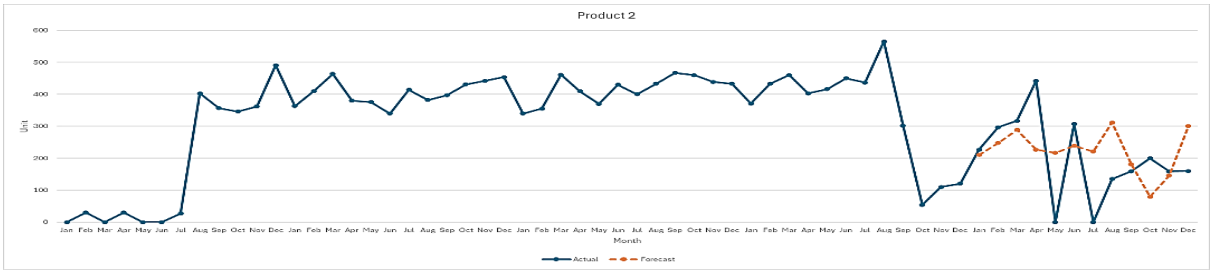

รูปที่ 2 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 2

จากรูปที่ 2 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 2 ด้วยวิธี Add HW ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 41.45 และค่า MAD เท่ากับ 102.6 เส้นพยากรณ์สะท้อนความแปรปรวนของข้อมูลจริงได้ดี โดยเฉพาะหลังช่วงยอดขายลดลงอย่างรุนแรงและมีการฟื้นตัวภายหลัง ซึ่งอาจเป็นผลจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงอุปสงค์ของตลาด วิธีนี้สามารถจับแนวโน้มและฤดูกาลได้ชัดเจนกว่าวิธีที่ให้เส้นพยากรณ์เรียบ เช่น MA หรือ SES

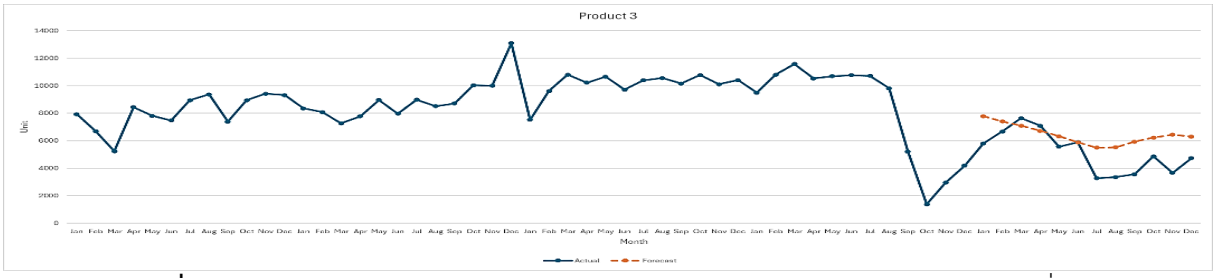

รูปที่ 3 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 3

จากรูปที่ 3 ผลการพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 3 โดยใช้วิธี MA ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 24.85 และค่า MAD เท่ากับ 1054.31 แนวโน้มค่าพยากรณ์ค่อย ๆ ลดลงในช่วงต้นและเริ่มฟื้นตัวในช่วงท้าย ซึ่งสอดคล้องกับแนวโน้มของข้อมูลจริง เส้นพยากรณ์มีความเรียบและตอบสนองต่อความผันผวนของข้อมูลจริงได้น้อย ซึ่งเป็นลักษณะเด่นของเทคนิคนี้ที่เน้นการลดความผันผวน

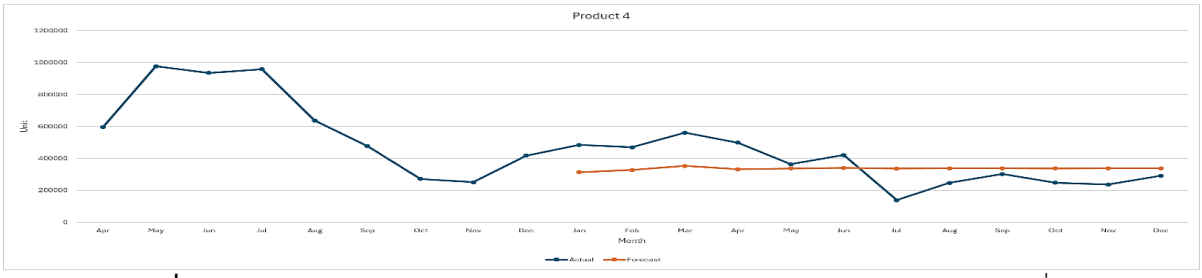

รูปที่ 4 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 4

จากรูปที่ 4 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 4 ด้วยวิธี MA ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 33.28 และค่า MAD เท่ากับ 85500 เส้นพยากรณ์มีแนวโน้มคงที่และเรียบตลอดช่วงเวลา สะท้อนว่าข้อมูลมีลักษณะเปลี่ยนแปลงอย่างช้า ขณะที่ค่าจริงมีความผันผวนสูง โดยเฉพาะช่วงต้นที่ลดลงอย่างมากก่อนฟื้นตัวบางส่วน ซึ่งอาจเกิดจากความไม่แน่นอนของตลาดหรือปัจจัยภายนอกที่กระทบต่อคำสั่งซื้อ

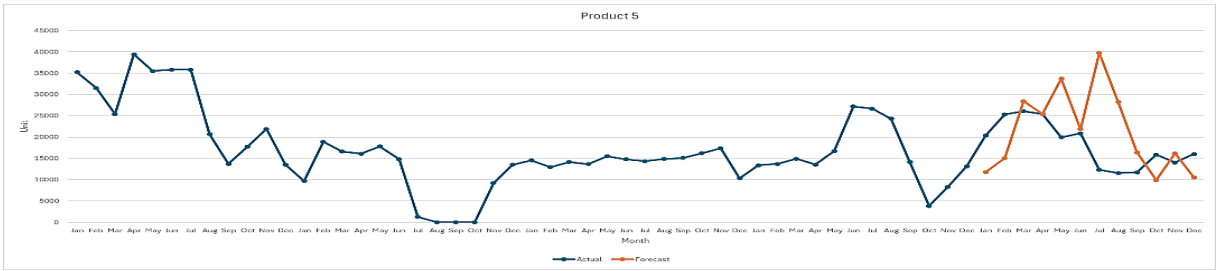

รูปที่ 5 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 5

จากรูปที่ 5 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 5 ด้วยวิธี Mul HW ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 19.8 และค่า MAD เท่ากับ 3799.27 วิธีนี้สามารถจับรูปแบบฤดูกาลและแนวโน้มเชิงคูณได้ชัดเจน อย่างไรก็ตาม ค่าพยากรณ์ในช่วงท้ายมีความผันผวนสูงกว่าค่าจริง และบางช่วงสูงเกินจริง ซึ่งอาจเป็นข้อจำกัดของโมเดลที่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงแบบฉับพลันมากเกินไป

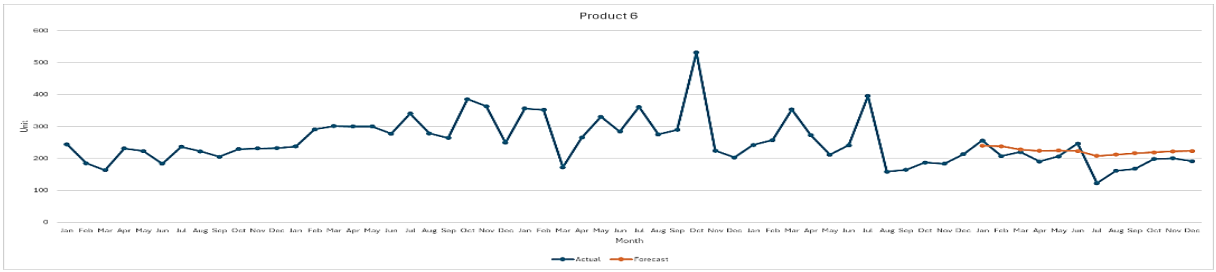

รูปที่ 6 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 6

จากรูปที่ 6 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 6 ด้วยวิธี MA ให้ความแม่นยำสูงที่สุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 14.47 และค่า MAD เท่ากับ 24.12 วิธีนี้สามารถลดความผันผวนของข้อมูลและให้แนวโน้มที่ราบเรียบต่อเนื่อง แม้ค่าพยากรณ์จะไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงฉับพลันของค่าจริง แต่ก็สะท้อนลักษณะของวิธีนี้ที่เน้นความต่อเนื่องมากกว่าความแม่นยำในจุดเปลี่ยนแบบไดนามิก

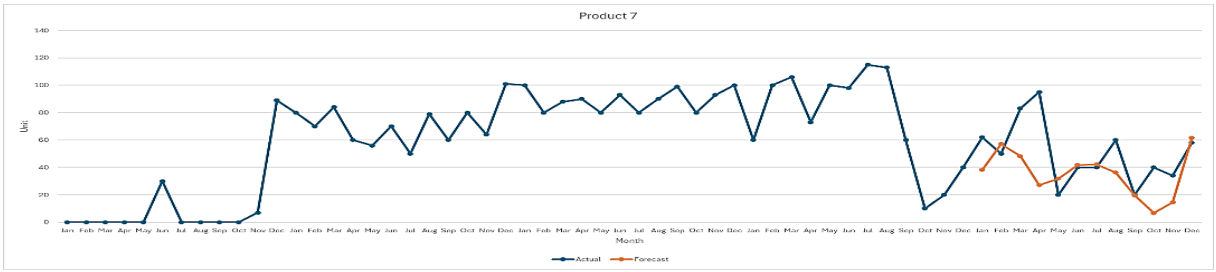

รูปที่ 7 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 7

จากรูปที่ 7 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 7 ด้วยวิธี Mul HW ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 35.19 และค่า MAD เท่ากับ 19.11 วิธีนี้สามารถจับแนวโน้มและฤดูกาลของข้อมูลได้ดี ค่าพยากรณ์ในช่วง 12 เดือนสุดท้ายมีความผันผวนใกล้เคียงกับค่าจริง สะท้อนการเปลี่ยนแปลงของคำสั่งซื้อที่ไม่สม่ำเสมอและติดตามแนวโน้มลดลงในช่วงปลายปีได้อย่างเหมาะสม

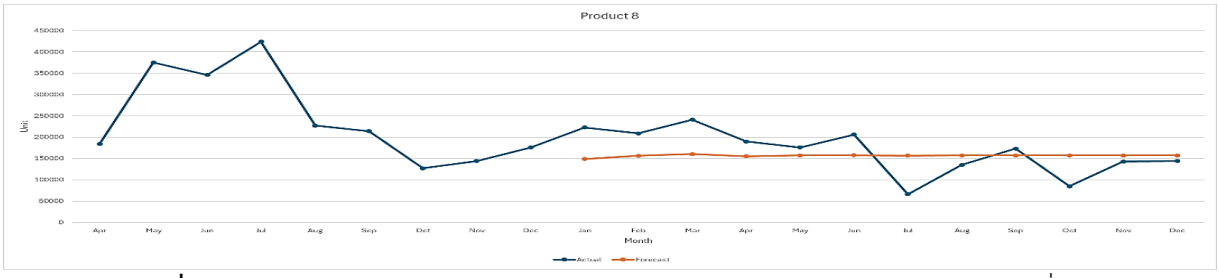

รูปที่ 8 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 8

จากรูปที่ 8 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 8 ด้วยวิธี MA ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 32.23 และค่า MAD เท่ากับ 37833.33 ค่าพยากรณ์มีแนวโน้มคงที่และใกล้เคียงกับค่าจริงในช่วงที่คำสั่งซื้อมีความเสถียร แม้จะไม่ตอบสนองต่อการเปลี่ยนแปลงฉับพลันในช่วงต้น แต่สามารถติดตามแนวโน้มได้ดีในช่วงปลาย สะท้อนข้อดีของวิธีนี้ในการจัดการข้อมูลที่มีความผันผวนต่ำ

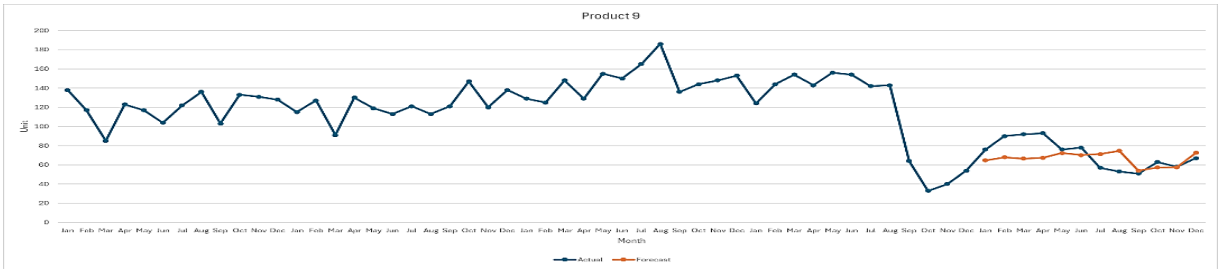

รูปที่ 9 ผลลัพธ์การพยากรณ์เปรียบเทียบกับค่าจริง ปี พ.ศ. 2567 ของสินค้าอันดับที่ 9

จากรูปที่ 9 การพยากรณ์สินค้าอันดับที่ 9 ด้วยวิธี Mul HW ให้ผลแม่นยำที่สุด โดยให้ค่า MAPE เท่ากับ 16.62 และค่า MAD เท่ากับ 12.23 วิธีนี้สามารถสะท้อนแนวโน้มการฟื้นตัวในช่วงปลายปีได้ แม้จะไม่สามารถจับความผันผวนของยอดขายจริงได้ทั้งหมด ค่าพยากรณ์มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง แต่ยังต่ำกว่าค่าจริงในบางช่วง ซึ่งอาจเกิดจากปัจจัยภายนอก เช่น การเปลี่ยนแปลงของตลาดหรือปัญหาด้านซัพพลายเชน

จากการทดลองพยากรณ์สินค้า 9 ชนิด พบว่าสินค้าอันดับที่ 1, 3, 4, 6 และ 8 ให้ผลแม่นยำที่สุดเมื่อใช้วิธี Moving Average ซึ่งสามารถอธิบายได้จากลักษณะของข้อมูลในแต่ละกลุ่มสินค้า โดยสินค้าในกลุ่มแรกมักมีพฤติกรรมคำสั่งซื้อที่ ไม่มีแนวโน้มหรือฤดูกาลชัดเจน ขณะที่สินค้าอันดับที่ 2, 5, 7 และ 9 เหมาะกับวิธี Holt-Winters ที่ลักษณะของข้อมูลที่ประกอบด้วย แนวโน้มและฤดูกาลอย่างชัดเจน จึงเหมาะกับโมเดลที่สามารถแยกองค์ประกอบดังกล่าวออกมาได้ ส่วน Prophet ที่ออกแบบมาเพื่อรองรับข้อมูลซับซ้อนและสามารถจัดการกับแนวโน้มที่ไม่เป็นเชิงเส้น ฤดูกาล และวันหยุดได้ดี แต่จากผลการทดลองพบว่า ไม่ให้ผลแม่นยำที่สุดในการพยากรณ์ของสินค้าทั้งหมดนี้ มีสาเหตุจาก (1) ข้อมูลของสินค้าในงานวิจัยนี้ไม่มีโครงสร้างฤดูกาลหรือแนวโน้มแบบไม่ต่อเนื่องที่ Prophet ได้เปรียบ, (2) ปริมาณข้อมูลอาจไม่เพียงพอให้ Prophet สร้างแบบจำลองที่เหมาะสมได้ดีเท่ากับวิธีแบบง่ายที่มีการตอบสนองเร็วต่อข้อมูลน้อย ๆ และ (3) เกิด overfitting ได้ง่ายเนื่องจากโมเดลที่ซับซ้อนจะพิจารณาทุกรายละเอียด ซึ่งในบางครั้งรายละเอียดนั้นไม่ได้ส่งผลต่อการพยากรณ์

ปัจจัยที่มีผลต่อความแม่นยำของการพยากรณ์อีกประการหนึ่งคือ ลักษณะของข้อมูลในแต่ละช่วงเวลา เช่น ความแปรปรวนสูง, การเปลี่ยนแปลงอย่างฉับพลัน, หรือข้อมูลที่ไม่ต่อเนื่อง ซึ่งล้วนเป็นเงื่อนไขที่ทำให้แบบจำลองเกิดข้อผิดพลาดได้ โดยเฉพาะในโมเดลที่ต้องอาศัยโครงสร้างข้อมูลที่นิ่งและมีแบบแผนที่ชัดเจน

3. การกำหนดนโยบายการสั่งซื้อ

กำหนดนโยบายการสั่งซื้อด้วยวิธี OUL โดยคำนวณหาค่าพารามิเตอร์ที่เหมาะสม ที่ส่งผลให้ต้นทุนรวมต่ำที่สุด และสินค้าเพียงพอต่อความต้องการของลูกค้า ผลที่ได้แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าพารามิเตอร์สำหรับการกำหนดนโยบายการสั่งซื้อด้วยวิธี OUL ของสินค้าแต่ละประเภท

สินค้า	ความต้องการสินค้า (หน่วย/เดือน)	ระยะเวลานำ (เดือน)	รอบการสั่งซื้อ	สินค้าคงคลังสำรอง	OUL
1	725	0	2	0	1,451
2	222	2	2	111	1,001
3	6,423	1	1	601	13,446
4	335,702	0	3	0	1,007,107
5	16,215	1	1	3,633	36,063
6	223	0	2	0	446
7	35	2	1	28	134
8	156,566	0	2	0	313,131
9	66	2	2	11	277

4. การคำนวณหาต้นทุน

เปรียบเทียบต้นทุนรวมระหว่างก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุงด้วยนโยบายการสั่งซื้อที่ได้จากการคำนวณ สำหรับปี พ.ศ. 2567 ซึ่งต้นทุนรวมประกอบด้วยต้นทุนการถือครองซึ่งถูกกำหนดโดยนโยบายของบริษัทเป็น 20% ของราคาต้นทุนสินค้าต่อชิ้นต่อปี และต้นทุนการสั่งซื้อเป็น 4,500 บาทต่อครั้งการสั่งซื้อ เปรียบเทียบต้นทุนรวมสำหรับสินค้า 9 รายการก่อนการปรับปรุงและหลังการปรับปรุง ได้ดังนี้ สินค้าอันดับที่ 1 ต้นทุนรวมลดลงไป 229,852 บาท, สินค้าอันดับที่ 2 ต้นทุนรวมลดลงไป 451,391 บาท, สินค้าอันดับที่ 3 ต้นทุนรวมลดลงไป 38,885 บาท, สินค้าอันดับที่ 4 ต้นทุนรวมลดลงไป 35,480 บาท, สินค้าอันดับที่ 5 ต้นทุนรวมลดลงไป 12,624 บาท, สินค้าอันดับที่ 6 ต้นทุนรวมลดลงไป 39,788 บาท, สินค้าอันดับที่ 7 ต้นทุนรวมลดลงไป 210,917 บาท, สินค้าอันดับที่ 8 ต้นทุนรวมลดลงไป 11,274 บาท, สินค้าอันดับที่ 9 ต้นทุนรวมลดลงไป 103,053 บาท และต้นทุนรวมของสินค้าทั้งหมดลดลงไป 1,133,264 บาท

แม้การพยากรณ์ที่แม่นยำจะช่วยให้วางแผนการสั่งซื้อได้ดีขึ้น แต่ไม่ได้ส่งผลให้ลดต้นทุนด้วยวิธี OUL ได้อย่างมีนัยสำคัญในทุกรายการสินค้า ปัจจัยสำคัญคือ ราคาต้นทุนต่อหน่วย ซึ่งมีผลโดยตรงต่อค่าจัดเก็บ แม้จะใช้อัตราคงที่ที่ 20% เท่ากันก็ตาม สินค้าที่มีราคาต่อหน่วยสูงสามารถลดต้นทุนได้มาก แม้ลดสต็อกเพียงเล็กน้อย ในขณะที่สินค้าราคาต่ำ แม้ลดสต็อกได้มาก แต่ส่งผลต่อการลดต้นทุนน้อยกว่า ดังนั้น การพยากรณ์ที่แม่นยำแม้ว่าจะช่วยให้การสั่งซื้อมีประสิทธิภาพมากขึ้น แต่ไม่ได้หมายความว่าจะสามารถลดต้นทุนได้อย่างมีนัยสำคัญในทุกกรณี เนื่องจากต้นทุนการจัดเก็บสินค้าได้รับอิทธิพลจากราคาต้นทุนสินค้า ซึ่งล้วนส่งผลให้การลดต้นทุนจากการใช้ OUL แตกต่างกันในแต่ละรายการสินค้า

สรุป

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพยากรณ์ความต้องการของลูกค้าเพื่อนำไปใช้ในการวางแผนการสั่งซื้อสินค้า โดยใช้วิธีการพยากรณ์ 6 วิธีกับสินค้า 9 ชนิด จากผลการทดลองพบว่า สินค้าอันดับที่ 1, 3, 4, 6 และ 8 การพยากรณ์ด้วยวิธีค่าเฉลี่ยเคลื่อนที่ให้ความแม่นยำสูงที่สุดเมื่อเทียบกับการพยากรณ์ด้วยวิธีอื่น โดยให้ค่า MAPE ต่ำสุดอยู่ที่ 13.93 ขณะที่สินค้าอันดับที่ 2, 5, 7 และ 9 การพยากรณ์ด้วยวิธี Holt-Winters ให้ความแม่นยำสูงสุด โดยให้ค่า MAPE ต่ำสุดอยู่ที่ 16.62 ซึ่งตอบคำถามการวิจัยที่ว่าวิธีการพยากรณ์คำสั่งซื้อที่ส่งผลให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและเหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลมากที่สุดนั้น ขึ้นอยู่กับรูปแบบของข้อมูลในอดีตของแต่ละสินค้านั้น ๆ ผลลัพธ์ชี้ให้เห็นว่าสินค้าแต่ละชนิดมีความเหมาะสมกับวิธีการพยากรณ์ที่แตกต่างกัน ทั้งนี้ ความแม่นยำของการพยากรณ์ขึ้นอยู่กับปริมาณข้อมูลที่ใช้และการกำหนดพารามิเตอร์ให้เหมาะสม ผลการพยากรณ์ถูกนำไปใช้ในกระบวนการวางแผนการสั่งซื้อ โดยใช้แนวทางการสั่งซื้อแบบ OUL และมีการหาพารามิเตอร์ที่เหมาะสมกับสินค้าแต่ละประเภท ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าสามารถลดต้นทุนรวมลงได้ 1,133,264 บาทต่อปี หรือคิดเป็น 26.6% เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการที่ใช้อยู่ในปัจจุบัน

ข้อเสนอแนะ

ในการศึกษานี้ ใช้ข้อมูลย้อนหลังเพียง 5 ปี ซึ่งอาจไม่เพียงพอในการจับแนวโน้มระยะยาวหรือปัจจัยฤดูกาลที่อาจส่งผลกระทบต่อการพยากรณ์ ในอนาคตเมื่อมีข้อมูลย้อนหลังที่ยาวขึ้น สามารถใช้เทคนิคที่มีความซับซ้อนมากขึ้น หรือใช้วิธีการปรับค่าพารามิเตอร์ของแบบจำลองให้เหมาะสมกับข้อมูลที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อเพิ่มความแม่นยำในการพยากรณ์ นอกจากนี้ควรพัฒนาและนำระบบที่สามารถอัปเดตข้อมูลคำสั่งซื้อและสต็อกสินค้าแบบเรียลไทม์มาใช้ เพื่อลดความล่าช้าในการพยากรณ์และปรับแผนการสั่งซื้อให้สอดคล้องกับสถานการณ์ปัจจุบัน อาจใช้ระบบฐานข้อมูลที่เชื่อมโยงกับคลังสินค้าและระบบ ERP เพื่อให้ข้อมูลมีความทันสมัยและแม่นยำ

บรรณานุกรม

ชุมชัย บุญศรี. (2559). *การพยากรณ์ยอดขายสินค้าประเภทสายไฟฟ้าของลูกค้าประเภทตัวแทนจำหน่าย (Distributor): กรณีศึกษาบริษัทสายไฟฟ้าแห่งหนึ่ง* [งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/12351/1/56710085.pdf

ณัฐปรียา ฉลาดแย้ม, ประกายกาญ์ ชูศร, และ ยุภาพร ตงประสิทธิ์. (2558). *การวิเคราะห์แบบเอบีซี ABC Analysis* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. DPU Research. http://sc2.kku.ac.th/stat/statweb/images/Eventpic/60/Seminar/02_15_.pdf

ธันย์ชนก จันทร์หอม. (2564). *การพยากรณ์แบบอนุกรมเวลา เพื่อกำหนดการสั่งซื้อที่ประหยัดที่สุดของโรงงานผลิตยางซิลิโคนแห่งหนึ่ง* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. DSpace at Silpakorn University. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3668/1/61602340.pdf

ปรีชา อุนะวงศ์, สุทธิพงษ์ ที่สมัคร, และ ธนสิทธิ นิตยะประภา. (2560). การศึกษาความเที่ยงตรงของการพยากรณ์ยอดขายสินค้า กรณีศึกษา: ห้างหุ้นส่วนจำกัด ฉมาพรคอนสตรัคชั่น. *รายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการระดับชาติ, 17*(4), 711-717.

พิภพ ลลิตาภรณ์. (2553). *ระบบการวางแผนและควบคุมการผลิต (ฉบับปรับปรุง)* (พิมพ์ครั้งที่ 15). กรุงเทพมหานคร: สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

ภัทรา อดมกัลยารักษ์. (2560). *แนวทางการพัฒนาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพระบบการจัดการคลังสินค้าสำหรับโรงงานแปรรูป เหล็ก สแตนเลส และอลูมิเนียม: กรณีศึกษา บริษัท พีเอ็มพี มอเตอร์ โปรดักส์ จำกัด* [สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. CMMU Digital Archive. https://archive.cm.mahidol.ac.th/handle/123456789/2306

วรพล เนตรอัมพร. (2559). *การปรับปรุงประสิทธิภาพการจัดเก็บวัตถุดิบในคลังสินค้า กรณีศึกษา บริษัท นิปปอน เอ็กซ์เพรส เอ็นอีซี โลจิสติกส์ (ประเทศไทย) จำกัด* [งานนิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. DSpace Repository. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/123456789/11677

อภิชัย พรมอ่อน. (2561). *การศึกษาการพยากรณ์แบบอนุกรมเวลา (Time Series) เพื่อการวางแผนวัตถุดิบ กรณีศึกษาบริษัทผลิตชิ้นส่วนยางรถยนต์* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, สถาบันเทคโนโลยีไทย-ญี่ปุ่น]. TNI Library. http://library.tni.ac.th/thesis/upload/files/IS%20MIM%202018/Apichai%20Prom-aon%20IS%20MIM%202018.pdf

อิศณัย ฟุ้งเกียรติไพบูลย์. (2559). *การกำหนดนโยบายการบริหารสินค้าคงคลังสำหรับธุรกิจซื้อมาขายไป เคมีภัณฑ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

Chopra, S., & Meindl, P. (2016). *Supply Chain Management: Strategy, Planning, and Operation* (6th ed). Pearson.

Durlinger, P. (2015). *Inventory and Holding Costs A White Paper Approch for Managers*. ResearchGate. https://www.researchgate.net/publication/280529747_inventory_and_holding_costs

Hyndman, R. J., & Athanasopoulos, G., (2018). *Forecasting: principles and practice* (2nd ed). OTexts.

Silver, E. A., Pyke, D. F., & Thomas, D. J., (2016). *Inventory and Production Management in Supply Chains* (4th ed). Taylor & Francis Group.https://doi.org/10.1201/9781315374406

Taylor, S. J., & Letham, B. (2017). Forecasting at Scale. *The American Statistician, 72*(1), 37–45. https://doi.org/10.1080/00031305.2017.1380080

Tirkes, G., Güray, C., & Çelebi, N. (2017). Demand Forecasting: A Comparison Between The Holt-Winters, Trend Analysis and Decomposition Models. *Technical Gazette, 24*(2), 503–509. https://doi.org/10.17559/TV-20160615204011

Yücalar, F. (2024). Using Time Series Models in Product Based Order Forecasting. *Journal of Innovative Science and Engineering, 8*(1), 36-52.https://doi.org/10.38088/jise.1422178

ศึกษาและเปรียบเทียบมลพิษที่ปลดปล่อยจากรถจักรยานยนต์แก๊สโซลีนแบบ 4 จังหวะ โดยใช้น้ำมันเบนซินที่มีสารบิวทานอลแต่ละไอโซเมอร์เป็นส่วนผสม

Study and Comparison of Emissions Released from a 4-Stroke Gasoline Motorcycle Using Gasoline Blended with Different Butanol Isomers

ชัชพิมุข ฉิมคล้าย[1] ชัยยศ ดำรงกิจโกศล[2]และปรีดา จันทวงษ์[3]

Chatpimuk Chimklai[1] Chaiyot Damrongkijkosol[2] and Preeda Chantawong[3]

นักศึกษา[1], อาจารย์[2-3]

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร[1-3]

E-mail: strikers_as@hotmail.co.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาการเผาไหม้ของน้ำมันเบนซินออกเทน 95 ที่ผสมบิวทานอล และ (2) เปรียบเทียบมลพิษที่ปล่อยจากจักรยานยนต์เมื่อใช้น้ำมันเบนซินที่ผสมไอโซเมอร์ของบิวทานอล ได้แก่ n-butanol, iso butanol, sec-butanol และ tert-butanol โดยเก็บข้อมูลผ่านการวิเคราะห์สารอินทรีย์ในไอเสีย เพื่อนำมาสังเคราะห์เป็นแนวทางในการเลือกใช้สารเติมแต่งเชื้อเพลิงที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมการทดลองใช้บิวทานอลเป็นสารเติมแต่งเชื้อเพลิง พบว่า (1) การผสมบิวทานอลช่วยเพิ่มค่าออกเทน ทำให้การเผาไหม้สมบูรณ์ขึ้น ลดการน็อคของเครื่องยนต์ และลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และไฮโดรคาร์บอนที่ไม่เผาไหม้สมบูรณ์ (HC) ได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะเชื้อเพลิงที่มี n-butanol ในอัตราส่วน 7% ให้ผลการเผาไหม้ดีที่สุดนอกจากนี้ (2) การวัดค่ามลพิษที่รอบเดินเบา และ 5,500 รอบ/นาที พบว่าเชื้อเพลิง n-butanol 7% ให้ค่าการปล่อย CO และ HC ต่ำที่สุดและอยู่ภายใต้เกณฑ์สิ่งแวดล้อมที่กำหนด (CO ไม่เกิน 1.5% และ HC ไม่เกิน 500 ppm) อีกทั้งบิวทานอลยังเป็นสารชีวภาพที่ย่อยสลายได้ จึงเหมาะสมในการพัฒนาเชื้อเพลิงทางเลือกที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม ควรศึกษาสัดส่วนที่เหมาะสมเพิ่มเติมเพื่อป้องกันผลกระทบต่อเครื่องยนต์ในระยะยาวงานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์

คำสำคัญ: เคมีอินทรีย์ มลพิษทางอากาศ สารอินทรีย์ระเหยง่าย สิ่งแวดล้อม บิวทานอล เชื้อเพลิงชีวภาพ

Abstract

This research aims to (1) investigate the combustion characteristics of gasoline 95 blended with butanol, and (2) compare exhaust emissions from motorcycles fueled with gasoline blended with different isomers of butanol, including n-butanol, iso butanol, sec-butanol, and tert-butanol. Data were collected by analyzing harmful organic compounds in

the exhaust to synthesize guidelines for selecting suitable fuel additives that minimize environmental impact. (1) The experiments utilized butanol as a fuel additive in various proportions. Results showed that butanol blending increased the octane number, enhanced combustion efficiency, reduced engine knocking, and significantly decreased emissions of carbon monoxide (CO) and unburned hydrocarbons (HC). Among the tested blends, gasoline containing 7% n-butanol exhibited the best combustion performance. (2) Emission measurements at idle and 5,500 rpm indicated that the 7% n-butanol blend produced the lowest levels of CO and HC emissions, remaining within environmental standards (CO ≤ 1.5%, HC ≤ 500 ppm). Furthermore, butanol is a biodegradable bio-based substance, making it a more environmentally friendly alternative to petroleum-based additives. In conclusion, butanol, particularly n-butanol at 7% concentration, is a promising additive for improving engine performance and reducing emissions. However, further research is recommended to determine the optimal blending ratio to prevent potential long-term effects on engine durability.

Keywords: Organic chemistry, air pollution, volatile organic compounds, environment, butanol

บทนำ

เป็นที่น่าสนใจที่จะสังเกตว่าการศึกษาหลายชิ้นเกี่ยวกับเชื้อเพลิงที่มีแอลกอฮอล์เป็นส่วนประกอบได้เริ่มขึ้นเมื่อสองทศวรรษก่อน และได้รับความสนใจอย่างมาก ยิ่งไปกว่านั้นในสถานการณ์ปัจจุบันการพร่องของเชื้อเพลิงฟอสซิลและน้ำมันดิบสำรองพร้อมกับราคาเชื้อเพลิงปิโตรเลียมที่เพิ่มขึ้นได้ตอกย้ำความจำเป็นในการใช้แอลกอฮอล์เป็นเชื้อเพลิงทางเลือกสำหรับเครื่องยนต์ IC หลังจากเปิดเผยแอลกอฮอล์เป็นเชื้อเพลิงที่เกี่ยวข้องสำหรับเครื่องยนต์ IC ได้รับการยืนยันจากการศึกษาที่ผ่านมาว่าเอทานอลและเมทานอลเป็นเชื้อเพลิงแอลกอฮอล์ที่ได้รับการยอมรับอย่างกว้างขวาง นอกจากเชื้อเพลิงแอลกอฮอล์ทั้งสองนี้แล้ว n-butanol ยังได้รับความสนใจจากนักวิจัยเนื่องจากคุณสมบัติที่เหนือกว่า เช่น ค่าความร้อนและความเข้ากันได้สูงกว่า และความดันไอที่ต่ำกว่าเอทานอล แนวทางปฏิบัติในการใช้แอลกอฮอล์ในเครื่องยนต์ IC แทนเชื้อเพลิงปิโตรเลียมเกิดจากแนวคิดที่ว่าวัตถุดิบที่มีไว้สำหรับการผลิตมีราคาถูกและหมุนเวียนได้ แม้ว่าจะเหมาะสมที่จะผลิตไบโอเอทานอลจากวัตถุดิบ เช่น อ้อย บีทรูท และข้าวฟ่างน้ำตาล แต่ก็สามารถผลิตได้จากข้าวบาร์เลย์ ข้าวโพด และข้าวสาลีที่มีแป้ง การผลิตและการประเมินเอทานอลเป็นเชื้อเพลิงเครื่องยนต์ได้รับการทบทวนและรายงานอย่างกว้างขวางในการศึกษาก่อนหน้านี้ นอกจากนี้ บิวทานอล คล้ายกับเอทานอล ยังถูกสังเคราะห์จากการหมักแอลกอฮอล์ของวัตถุดิบชีวมวล ในทางกลับกันเมทานอลซึ่งมีพลังงานการเผาไหม้ต่ำที่สุดผลิตจากถ่านหิน

หรือน้ำมันเบนซิน เนื่องจากการผลิตและลักษณะของเชื้อเพลิงแอลกอฮอล์ได้รับการจัดการแล้ว จึงไม่มีข้อมูลโดยละเอียดมากมายเกี่ยวกับการผลิตในงานทบทวนนี้ อย่างไรก็ตามในช่วงไม่กี่ครั้งที่ผ่านมาเนื่องจากเชื้อเพลิงที่มีส่วนผสมของแอลกอฮอล์ยังพบว่าใช้ในเครื่องยนต์ดีเซลและมีกลยุทธ์ที่หลากหลายที่สามารถนำไปใช้งาน ทบทวนนี้จะเจริญรุ่งเรืองเพื่อบันทึกสิ่งนี้และปิดผนึกช่องว่าง (R. Vallinayagam al., 2015)

เคมีอินทรีย์เป็นแขนงของวิชาเคมีซึ่งเป็นสาขาหนึ่งของวิทยาศาสตร์กายภาพที่ศึกษาเกี่ยวกับวิทยาศาสตร์ของสสารที่ศึกษาองค์ประกอบและโครงสร้าง สมบัติต่าง ๆ ของสสารตลอดจนการเปลี่ยนแปลงของสสารทำให้วิชาเคมีครอบคลุมเนื้อหาทางด้านวิทยาศาสตร์อย่างกว้างขวางเหตุที่ทำให้สารอินทรีย์มีความแตกต่างกัน เนื่องจากสารคาร์บอนมีความสามรถในการเกิดพันธะและยังมีการจัดเรียงตัวกันเกิดกิ่งก้านอีกมากมาย นอกจากนั้นสารคาร์บอนยังสามารถเกิดพันธะกับสารอื่นที่อยู่ในตารางธาตุเกือบทุกธาตุได้ (สุรินทร์ เหล่าสุขสถิต, 2555)

เนื่องปัจจุบัน ความต้องการพลังงานของโลกยังคงเติบโตอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ปริมาณเชื้อเพลิงฟอสซิลยังคงลดลงอย่างต่อเนื่อง เมื่อพิจารณาถึงผลกระทบจากก๊าซเรือนกระจกที่เกิดจากไฮโดรคาร์บอนที่ได้จากเชื้อเพลิงฟอสซิลนั้น จึงทำให้ความสนใจของเชื้อเพลิงชีวภาพนั้นเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย ตัวอย่างเชื้อเพลิงชีวภาพเหลว เช่น เอทานอล เมทานอล บิวทานอล ไบโอดีเซล หรือ น้ำมันพืชดิบ เป็นต้น สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงบริสุทธิ์หรือผสมกับเชื้อเพลิงอื่นได้ ในบรรดาเชื้อเพลิงเหล่านี้นั้น มีความสนใจต่อสารบิวทานอลเป็นอย่างมาก เพราะศักยภาพในการผลิตและการใช้ประโยชน์ ชี้ให้เห็นว่านักวิจัยแต่ละคนโดยทั่วไปได้ศึกษาบางคุณสมบัติของพฤติกรรมของเครื่องยนต์ที่ใช้แอลกอฮอล์นี้เป็นเชื้อเพลิง(E.Galloniet al.,2018) ดังนั้นจึงศึกษาโครงสร้างของน้ำมันเบนซิน 95 ที่มีสารบิวทานอลเป็นส่วนผสมและสามารถเป็นเชื้อพลิงที่ใช้สำหรับเครื่องยนต์เล็กแก๊สโซลีน 4 จังหวะ พร้อมทั้งศึกษาการจัดเรียงโครงสร้างที่ต่างกันของสารบิวทานอลที่ใช้เป็นส่วนผสมทั้ง 4 ไอโซเมอร์ ที่จะส่งผลต่อประสิทธิภาพในการใช้งานกับเครื่องยนต์เล็กแก๊สโซลีนได้อย่างไร รวมถึงมลภาวะที่ปล่อยออกมาแต่ละไอโซเมอร์ที่เป็นส่วนผสมนั้นมากน้อยขนาดไหน พร้อมทั้งหาวิธีป้องกันหรือลดมลภาวะที่ปล่อยออกมานั้นได้อย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาการเผาไหม้ของเชื้อเพลิงเบนซิน 95 ที่ผสมสารบิวทานอล

2. เปรียบเทียบมลภาวะที่ถูกปลดปล่อยออกจากจักรยานยนต์ โดยใช้น้ำมันเบนซิน 95 ผสมสารไอโซเมอร์บิวทานอล ซึ่งไอโซเมอร์บิวทานอล ได้แก่ เอ็น-บิวทานอล (C4H9OH) ไอโซบิวทานอล (CH3)2CHCH2OH เซค-บิวทานอล CH3CH2CH(OH)CH3 และเติร์ต-บิวทานอล (CH3)3COH

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการศึกษาและการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิภาพของน้ำมัน 95 เมื่อผสมกับสารบิวทานอลแล้วทั้ง 4 ไอโซเมอร์แล้วต้องไม่ส่งผลกระทบกับเครื่องยนต์และสิ่งแวดล้อม สิ่งสำคัญที่สุดจะต้องมีการวิเคราะห์ ปัจจัยการผสมว่ามีความสำคัญ เพื่อนำไปสู่การแก้ไขปัญหาหรือปรับปรุงในมิติ ต่าง ๆได้มากน้อยเพียงใด ในงานวิจัยนี้จึงได้มีการทบทวนวรรณกรรมเกี่ยวกับ การศึกษาเคมีอินทรีย์ พร้อมทั้งอัตราส่วนที่เหมาะสมในการผสมน้ำมันเบนซิน 95 กับสารบิวทานอลทั้งสี่ไอโซเมอร์ ได้แก่ เอ็นบิวทานอล ไอโซบิวทานอล เซคบิวทานอล เติร์ดบิวทานอล ตามลำดับและวิเคราะห์ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมหลังใช้ เพื่อนำไปสู่ทางเลือกในการใช้งานที่เหมาะสม

การศึกษาเคมีอินทรีย์และอัตราส่วนที่เหมาะสมในการผสมน้ำมันเบนซิน 95 กับสารบิวทานอล

เคมีอินทรีย์เป็นวิชาการที่ศึกษาสมบัติต่าง ๆของสารที่มีอะตอมของคาร์บอนเป็นองค์ประกอบในธรรมชาติมีสารต่าง ๆหลายชนิด สารที่มีคาร์บอนเป็นองค์ประกอบมักเป็นสารที่ได้จนากสิ่งมีชีวิต จึงมักเรียกสารเหล่านี้ว่า สารอินทรีย์ในปัจจุบันสารอินทรีย์มิได้หมายถึงเฉพาะสารที่ได้จากธรรมชาติเท่านั้น แต่ยังรวมถึงสารที่มนุษย์สังเคราะห์ขึ้นด้วย การศึกษาเหล่านี้จำเป็นต้องทราบสมบัติของอะตอมที่มาจับกันเป็นโมเลกุล โดยเฉพาะอะตอมของคาร์บอน เพื่อทราบพันธะที่เกิดระหว่างอะตอมและรูปร่างของโมเลกุลจึงมุ่งเน้นไปที่การศึกษาสเตอริโอเคมีซึ่งเป็นการศึกษาระดับโมเลกุล โดยศึกษาทั้งรูปร่างต่าง ๆที่เป็นไปได้ตลอดจนพลังงานของโมเลกุลเมื่อมีรูปร่างต่างกัน เพราะรูปร่างของโมเลกุลไม่พียงแต่มีอิทธิพลต่อสมบัติทางกายภาพเท่านั้นแต่ยังมีผลต่อสมบัติทางเคมีของสารเป็นอย่างมากด้วย เพราะการทำปฏิกิริยาของโมเลกุลที่มีรูปร่างต่างกันอาจมีทิศทางการเกิดปฏิกิริยาที่ต่างกัน ทำให้ผลิตภัณฑ์มีรูปร่างโมเลกุลแตกต่างกันได้ ดังนั้นสารบิวทานอลที่เป็นส่วนผสมในนำมันเบนซิน 95 ในการวิจัยนี้นั้น เป็นสารอินทรีย์จึงได้เจาะละเอียดเฉพาะไปที่สารกลุ่มอัลกอฮอล์ที่มีหมู่ไฮดรอกซิลเกาะกับคาร์บอนชนิดอะลิฟาติกหรือหมู่อัลคิล (สุรินทร์ เหล่าสุขสถิต,2555) และกำการกำหนดสัดส่วนของบิวทานอลกับเบนซิน95 ควรพิจารณาจากปัจจัย 4 ด้าน ได้แก่ สมรรถนะเครื่องยนต์ คุณสมบัติทางฟิสิกส์และเคมีของเชื้อเพลิง ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และต้นทุนความคุ้มค่า

การศึกษาผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

สิ่งแวดล้อมรอบๆตัวเราคือสิ่งสำคัญ ของการดำรงชีวิตมนุษย์โดยถ้าเราไม่มาช่วยกันรักษาให้สิ่งแวดล้อมรอบตัวเราอยู่ในสภาพที่ดีแล้ว ผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมต่อการดำรงชีพของเราย่อมมีแน่นอนซึ่งถ้าผลกระทบนั้นมีความรุนแรงและไม่จำเป็นต้องเกิดอันตรายต่อสุขภาพอนามัยเท่านั้น แต่อยู่ในอากาศก็สามารถบดบังแสงแดดที่จำเป็นต่อสิ่งมีชีวิตของโลกหรือขัดขวางการถ่ายเทความร้อนจากผิวโลกออกสู่บรรยากาศในชั้นสูงขึ้นไป ซึ่งเป็นองคือประกอบหนึ่งที่เกิดปรากฏการณ์ก๊าซเรือนกระจกก็นับว่าเกิดมลพิษได้เช่นกัน (อนุรักษ์ ปีติรักษ์สกุล และ พัชรินทร์ วรธนกุล,2561)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

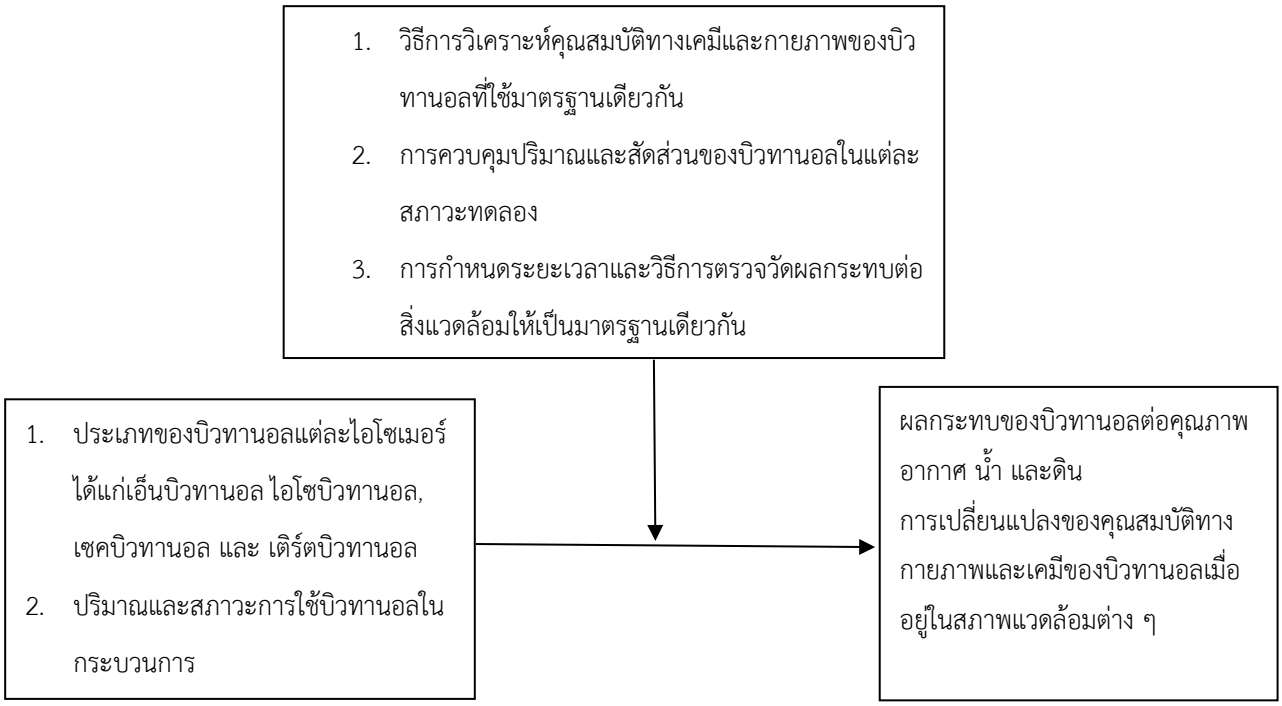

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยเริ่มต้นจากการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับสารเคมีอินทรีย์และผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมแล้วทำการทดลองกับเชื้อเพลิงทั้ง 13 ชนิด ที่รอบเดินเบาและ 5,500รอบต่อนาที จากนั้นนำข้อมูลที่ได้นำมาวิเคราะห์เป็นข้อเสนอแนะเกี่ยวกับแนวทางในการเลือกใช้เพื่อลดผลกระทบของสารอินทรีย์ที่เป็นอันตราย กระบวนการวิจัยยังรวมถึงการประเมินผลแนวทางการจัดการที่เหมาะสม เพื่อนำไปสู่การปรับใช้อย่างเป็นระบบและสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการพัฒนานโยบายด้านสิ่งแวดล้อมและอุตสาหกรรมเพื่อให้เกิดความยั่งยืนในระยะยาวโดยมีขั้นตอนการทดสอบดังต่อไปนี้

อุปกรณ์การทดลอง

1. กระบอกตวง 1000 มิลลิลิตร และ 100 มิลลิลิตร เพื่อตวงเชื้อเพลิงทดสอบ 2. พัดลมรุ่น VP 160004 ใช้เพื่อระบายความร้อนให้กับจักรยานยนต์ ในขณะทดสอบรถจักรยานยนต์ไม่ได้เคลื่อนที่จริงขณะทดสอบอาจทำให้เกิดความร้อนสูงได้ 3. ไดนาโมมิเตอร์ประเภท Chassis Dynamometer ยี่ห้อ MAHA รุ่น LPS-3000 LKW ระบบควบคุมแท่นทดสอบสำหรับตั้งจักรยานยนต์และวัดรอบ 4. เครื่องวิเคราะห์ก๊าซไอเสียรถยนต์ Automotive Gas Analyzer ยี่ห้อ KOENG KEG-500 เครื่องวิเคราะห์ก๊าซนี้ใช้วิธี Non Dispersive InfraRed เพื่อตรวจจับก๊าซ HC และ CO

ขั้นตอนการเตรียมเชื้อเพลิง

นำน้ำมันเบนซิน 95 ผสมสารบิวทานอลแต่ละไอโซเมอร์โดยการตวงที่อัตราส่วน 3 %บิวทานอล 5% บิวทานอล และ 7%บิวทานอล ตามลำดับ (Cenk Sayin and Mustafa Kemal Balki,2015) ในกระบอกตวงขนาด 1,000 มิลลิลิตร จนได้เชื้อเพลิงทั้งหมด 13 ชนิด รวม 100% เบนซิน

ขั้นตอนการเตรียมรถจักรยานยนต์

เปลี่ยนน้ำมันเครื่องทุกครั้งก่อนทำการทดสอบ ทำการติดตั้งรถจักรยานยนต์เข้ากับ Chassis Dynamometer และใช้อุปกรณ์ล็อคล้อหน้าให้ติดอยู่กับที่ ใช้สายรัดตัวรถจักรยานยนต์กับ โรลเลอร์ ให้แน่นเพื่อให้รถจักรยานยนต์อยู่นิ่งขณะทำการทดสอบ

วัดค่ามลพิษจากท่อไอเสียรถจักรยานยนต์เพื่อหาค่า คาร์บอนมอนอกไซด์ และ ไฮโดรคาร์บอน จากไอเสียที่รถจักรยานยนต์ปล่อยออกมาตามรอบเดินที่กำหนด (รอบเดินเบาและ5,500รอบต่อนาที) จับเวลาในการวัด 30 วินาที และ วัด 3 ครั้งต่อเชื้อเพลิง 1 ชนิดเพื่อหาค่าเฉลี่ย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

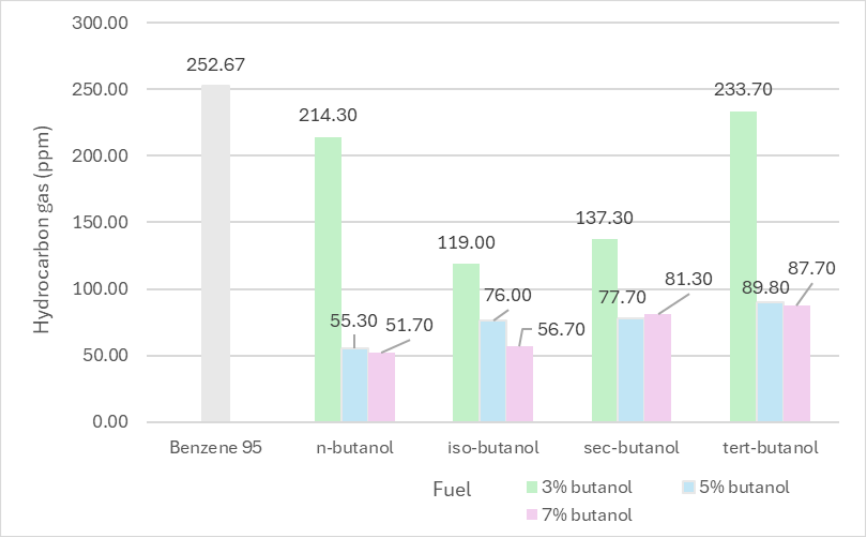

รูปที่ 2 แผนภูมิผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์ที่รอบเดินเบา

จากรูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ก๊าซไอโดรคาร์บอนที่เกิดจากไอเสียจากรถจักรยานยนต์รุ่น Honda wave รุ่น 125i ปี 2001 ที่รอบเดินเบา โดยที่แกน y คือปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอน ในหน่วย ส่วนต่อล้าน หรือ ppm และแกน x คือ เชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 13 ชนิด พบว่าที่ 100 เปอร์เซ็นต์ของเบนซิน 95 นั้นให้ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนสูงที่สุดอยู่ที่ 252.67 ppm และลดลงแปรผกผันกับอัตราส่วนของสารบิวทานอลที่ผสมของแต่ละชนิดไอโซเมอร์ เมื่อเปลี่ยนชนิดเพลิงจากเบนซิน 95 ไปเป็นเชื้อเพลิง n-butanol และ tert-butanol ที่อัตราส่วนเริ่มต้น 3% butanol จะเห็นผลการเปลี่ยนแปลงของปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากไอเสียหรือ

ความแตกต่างอยู่ 38.37 ppm และ 18.97 ppm ตามลำดับและเปลี่ยนแปลงอย่างมากที่ iso-butanol และ sec-butanol อยู่ที่ 133.67 ppm และ 115.37 ppm ตามลำดับ ที่อัตราส่วน 5% butanol n-butanol iso-butanol sec-butanol และ tert-butanol ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนลดลงอย่างมากความแตกต่างอยู่ที่ 197.37 176.67 174.97 และ162.77 ตามลำดับ และที่อัตราส่วน 7% butanol n-butanol iso-butanol sec-butanol และ tert-butanol ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนลดลงอย่างมากความแตกต่างอยู่ที่ 200.97 195.97 171.37 และ 164.97 ตามลำดับ มีเพียงเชื้อเพลิงชนิด sec-butanol ที่อัตราส่วน 7% butanol เท่านั้นไม่แปรผกตามอัตราส่วนและให้ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนสูงกว่าอัตราส่วน 5% butanol ของประเภทไอโซเมอร์เดียวกัน เพียงเล็กเท่านั้นหรือแตกต่างกัน 3.60 ppm เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตราฐานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชื้อเพลิงทั้ง 13 ชนิดมีค่าไม่เกิน 500 ppm ตามมาตราฐานที่กำหนด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2566, 2566)

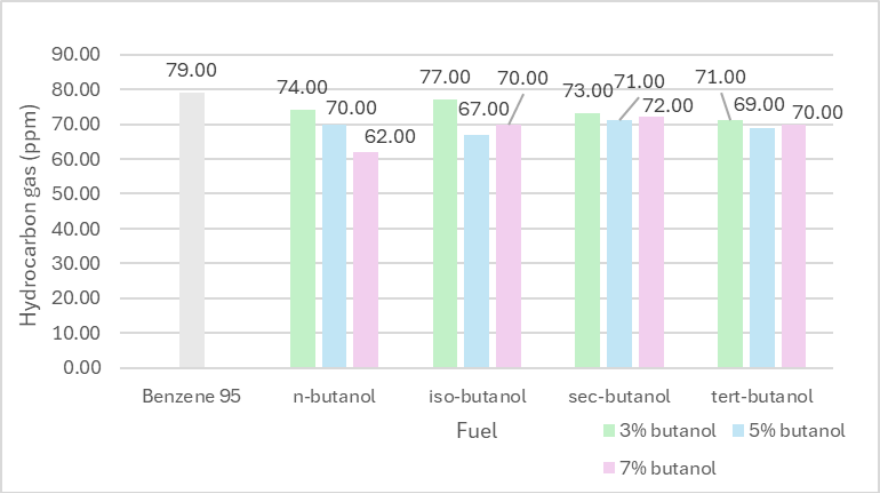

รูปที่ 3 แผนภูมิผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์ที่ 5,500 รอบต่อนาที

จากรูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนที่เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์รุ่น Honda wave รุ่น 125i ปี 2001 ที่รอบรอบ5,500 รอบต่อนาที โดยที่แกน y คือปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอน ในหน่วยส่วนต่อล้าน หรือ ppm และแกน x คือ เชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 13 ชนิด พบว่าที่ 100 เปอร์เซ็นต์ขอเบนซิน 95 นั้นให้ปริมาณก๊าซไฮโดรคาร์บอนสูงที่สุดอยู่ที่ 79 ppmและลดลงแปรผกผันกับอัตราส่วนของสารบิวทานอลที่ผสมของแต่ละชนิดไอโซเมอร์ เมื่อเปลี่ยนชนิดเพลิงจากเบนซิน 95 ไปเป็นเชื้อเพลิงไปเป็น n-butanol ทุกอัตราส่วนที่ผสม แต่ iso-butanol sec-butanol และ tert-butanol ตามลำดับ ที่อัตราส่วน 7% butanol ของเชื้อเพลิงทั้ง 3 ชนิดกลับมีปริมาณเพิ่มขึ้นเพียงเล็กเท่านั้นเมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตราฐานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชื้อเพลิงทั้ง 13 ชนิดมีค่าไม่เกิน 500 ppm ตามมาตราฐานที่กำหนด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2566, 2566)

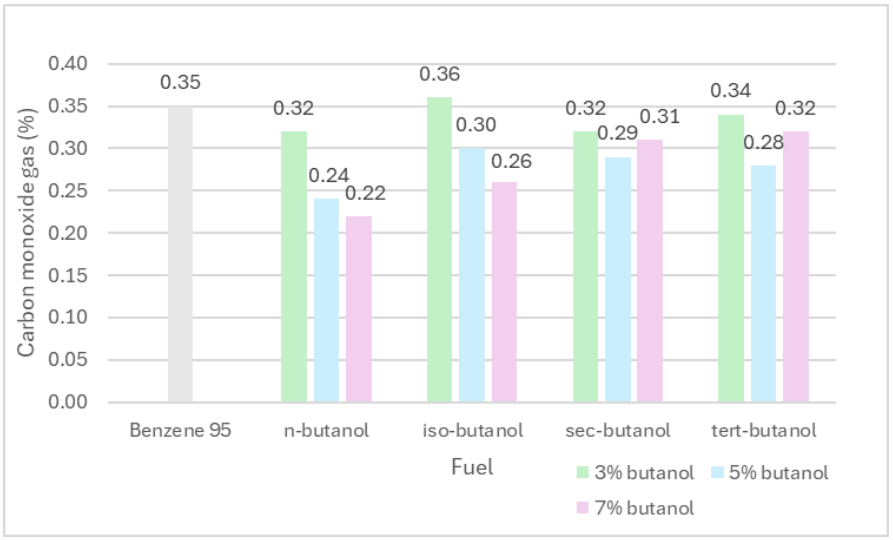

รูปที่ 4 แผนภูมิผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์ที่รอบเดินเบา

จากรูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ที่เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์รุ่น Honda wave รุ่น 125i ปี 2001 ที่รอบเดินเบา โดยที่แกน y คือปริมาณซก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ ในหน่วยเปอร์เซ็นต์ หรือ % และแกน x คือ เชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 13 ชนิด พบว่าที่ 3 เปอร์เซ็นต์ของiso-butanolนั้นให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์สูงที่สุดอยู่ที่ 0.36 %และลดลงแปรผกผันกับอัตราส่วนของสารบิวทานอลที่ผสม เมื่อเปลี่ยนชนิดเพลิงจากเบนซิน 95 ไปเป็นเชื้อเพลิงไปเป็น n-butanol และiso-butanol ทุกอัตราส่วนที่ผสม แต่ sec-butanol และ tert-butanol ที่อัตราส่วน 7% butanol ของเชื้อเพลิงทั้ง 2 ชนิด กลับมีปริมาณเพิ่มขึ้นเล็กน้อยมีเพียง iso-butanol ที่อัตราส่วน 3% butanol เท่านั้น ที่ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์มากกว่า เบนซิน 95 0.01% เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตราฐานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชื้อเพลิงทั้ง 13 ชนิดมีค่าไม่เกิน 1.5 % ตามมาตราฐานที่กำหนด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2566, 2566)

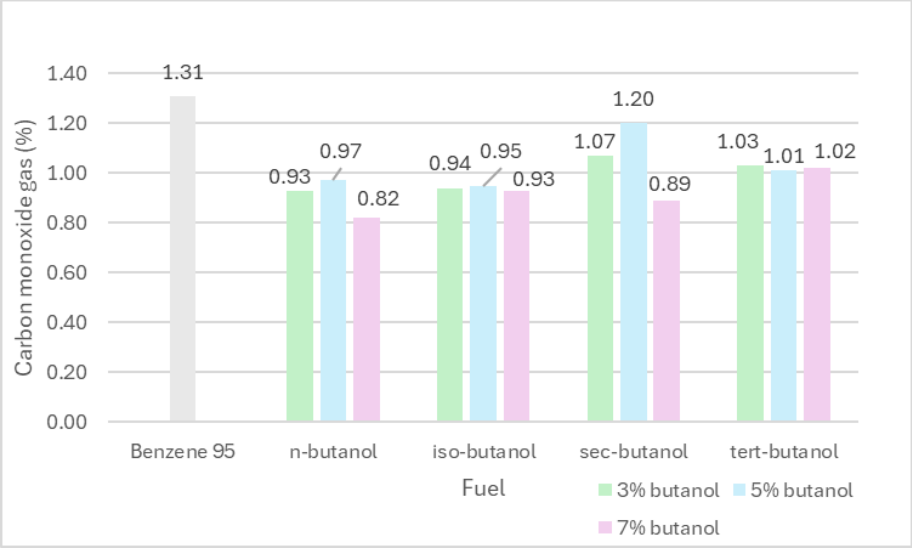

รูปที่ 5 แผนภูมิผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์ที่รอบเดิน 5,500 รอบต่อนาที

จากรูปที่ 5 แสดงผลการวิเคราะห์ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ที่เกิดจากไอเสียรถจักรยานยนต์รุ่น Honda wave รุ่น 125i ปี 2001 ที่รอบ5,500 รอบต่อนาที โดยที่แกน y คือปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ในหน่วย เปอร์เซ็นต์ หรือ % และแกน x คือ เชื้อเพลิงที่ใช้ในการทดสอบทั้ง 13 ชนิด พบว่าที่ 100 เปอร์เซ็นต์ของเบนซิน 95 นั้นให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์สูงที่สุดอยู่ที่ 1.31 %และลดลงแปรผกผันกับอัตราส่วนของสารบิวทานอลที่ผสมของแต่ละชนิดไอโซเมอร์ เมื่อเปลี่ยนชนิดเพลิงจากเบนซิน 95 ไปเป็นเชื้อเพลิงไปเป็น n-butanol iso-butanol และ sec-butanol ที่อัตราส่วน 5% butanol ให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์สูงกว่าที่อัตราส่วน 3% butanol และ7% butanol มีเพียง tert-butanol ที่อัตราส่วน 5% butanol ให้ปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ต่ำกว่าที่อัตราส่วน 3% butanol และ7% butanol เพียงเล็กน้อยเท่านั้น% เมื่อเปรียบเทียบกับค่ามาตราฐานกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมเชื้อเพลิงทั้ง 13 ชนิดมีค่าไม่เกิน 1.5 % ตามมาตรฐานที่กำหนด (ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2566, 2566)

สรุป

จากผลการศึกษาพบว่าบิวทานอลสามารถใช้เป็นสารเติมแต่งเชื้อเพลิงที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของการเผาไหม้ และลดการปล่อยมลพิษทางอากาศได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้านี้ที่ระบุว่าการใช้แอลกอฮอล์เช่นบิวทานอลสามารถลดปริมาณก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) และสารประกอบไฮโดรคาร์บอนที่ไม่เผาไหม้สมบูรณ์ (HC) ได้ อย่างไรก็ตาม ผลการทดลองยังแสดงให้เห็นว่าการใช้บิวทานอลในปริมาณที่สูงอาจส่งผลต่อสมรรถนะของเครื่องยนต์ เช่น การเผาไหม้ที่อาจไม่เสถียรเมื่อใช้ในอัตราส่วนที่สูงเกินไปในแง่ของสิ่งแวดล้อม พบว่าบิวทานอลเป็นสารที่สามารถย่อยสลายได้ทางชีวภาพ ซึ่งทำให้มีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าสารเติมแต่งเชื้อเพลิงที่เป็นปิโตรเคมี อย่างไรก็ตาม บิวทานอลบางชนิด เช่น ไอโซบิวทา

นอล อาจมีอัตราการระเหยสูง ส่งผลให้เกิดมลพิษทางอากาศหากไม่มีการควบคุมที่เหมาะสม นอกจากนี้ แม้ว่าการผลิตบิวทานอลชีวภาพจะช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล แต่กระบวนการผลิตยังคงต้องใช้พลังงานและทรัพยากรธรรมชาติในปริมาณที่มากเมื่อเปรียบเทียบกับเอทานอล ซึ่งเป็นสารเติมแต่งเชื้อเพลิงที่ใช้กันแพร่หลาย บิวทานอลมีข้อได้เปรียบในด้านความสามารถในการผสมกับน้ำมันเบนซินโดยไม่แยกชั้น และมีค่าความร้อนสูงกว่า ทำให้สามารถให้พลังงานมากกว่าในปริมาณที่เท่ากัน อย่างไรก็ตาม ต้นทุนการผลิตบิวทานอลยังคงสูงกว่าเอทานอล ส่งผลให้การนำไปใช้งานในเชิงพาณิชย์ยังมีข้อจำกัดการศึกษาครั้งนี้สามารถสรุปได้ว่าบิวทานอลเป็นทางเลือกที่มีศักยภาพในการเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพ แต่ยังคงต้องมีการศึกษาต่อไปเกี่ยวกับวิธีการผลิตที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น รวมถึงการประเมินผลกระทบในระยะยาวต่อเครื่องยนต์และสิ่งแวดล้อมเพื่อให้สามารถนำไปใช้อย่างยั่งยืนและคุ้มค่าทางเศรษฐกิจดังนั้นจากผลการศึกษาพบว่าเชื้อเพลิงเบนซิน 95 ผสมกับ n-butanol ในอัตราส่วน 7% เป็นเชื้อเพลิงที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการนำไปใช้งาน เนื่องจากมีประสิทธิภาพในการลดมลพิษได้ดีที่สุดเมื่อเทียบกับไอโซเมอร์อื่น ๆ และอัตราส่วนอื่น ๆ โดยมีเหตุผลดังนี้

1. ประสิทธิภาพในการลดมลพิษก๊าซไฮโดรคาร์บอน (HC) ที่รอบเดินเบาและ 5,500 รอบต่อนาที เชื้อเพลิงนี้ให้ปริมาณ HC ต่ำที่สุด (ลดลงอย่างมีนัยสำคัญเมื่อเทียบกับเบนซิน 95 ล้วน) และสอดคล้องกับมาตรฐานสิ่งแวดล้อม (ไม่เกิน 500 ppm) ก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์ (CO) ที่รอบเดินเบาและ 5,500 รอบต่อนาที เชื้อเพลิงนี้ให้ปริมาณ CO ต่ำกว่าหรือใกล้เคียงกับมาตรฐาน (ไม่เกิน 1.5%) และมีเสถียรภาพในการเผาไหม้

2. เสถียรภาพของเครื่องยนต์ n-butanol มีโครงสร้างโมเลกุลที่ช่วยเพิ่มค่าออกเทนของเชื้อเพลิง ทำให้การเผาไหม้สมบูรณ์ขึ้น และลดการเกิดการน็อคของเครื่องยนต์แม้การใช้บิวทานอลในอัตราส่วนสูง (7%) อาจมีผลต่อเครื่องยนต์ในระยะยาว แต่ n-butanol ยังคงแสดงผลกระทบน้อยที่สุดเมื่อเทียบกับไอโซเมอร์อื่น ๆ

3. ความคุ้มค่าและความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม n-butanol ย่อยสลายได้ทางชีวภาพ และมีศักยภาพในการผลิตจากแหล่งชีวภาพ (Bio-butanol) ซึ่งช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลแม้ต้นทุนการผลิตอาจสูงกว่าเอทานอล แต่ประสิทธิภาพด้านสิ่งแวดล้อมและสมรรถนะของเครื่องยนต์ทำให้คุ้มค่ากว่าการใช้เชื้อเพลิงอื่น ๆ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าบิวทานอลมีศักยภาพในการเป็นเชื้อเพลิงชีวภาพทางเลือก ดังนั้นจึงควรมีการพัฒนาเทคโนโลยีการผลิตบิวทานอลชีวภาพอย่างต่อเนื่อง โดยเน้นการใช้วัตถุดิบจากพืชและกระบวนการหมักที่ช่วยลดการปล่อยมลพิษ เพื่อให้กระบวนการผลิตมีความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ควรมีการศึกษาสมรรถนะของบิวทานอลในเครื่องยนต์ที่แตกต่างกัน โดยเฉพาะการทดลองส่วนผสมของบิวทานอลกับเชื้อเพลิงฟอสซิลในอัตราส่วนที่เหมาะสม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องยนต์และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมในภาพรวมขณะเดียวกันควรให้ความสำคัญกับการพัฒนากระบวนการบำบัดของเสียที่เกิดจากการผลิตและการใช้งานบิวทานอล เช่น การบำบัดน้ำเสียและควบคุมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกให้ได้มาตรฐาน เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบในระยะยาวต่อระบบนิเวศ สิ่งสำคัญอีกประการหนึ่งคือการสนับสนุนการใช้

เชื้อเพลิงชีวภาพในเชิงพาณิชย์ โดยเฉพาะการส่งเสริมนโยบายจากภาครัฐที่ช่วยผลักดันให้เกิดการนำบิวทานอลมาใช้จริงในวงกว้าง รวมถึงการให้ความรู้และสร้างความเข้าใจแก่ประชาชนเกี่ยวกับคุณสมบัติ ข้อดี และข้อจำกัดของบิวทานอล เพื่อนำไปสู่การใช้งานที่เหมาะสมและยั่งยืนต่อไป

บรรณานุกรม

กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566). *ประกาศกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม เรื่อง กำหนดมาตรฐานค่าก๊าซคาร์บอนมอนอกไซด์และก๊าซไฮโดรคาร์บอนจากท่อไอเสียของรถจักรยานยนต์ พ.ศ. 2566*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 140 ตอนพิเศษ 44 ง, 7–8.

สุรินทร์ เหล่าสุขสถิต. (2539). *เคมีอินทรีย์หลักการประยุกต์ในอุตสาหกรรมเคมี* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

อนุรักษ์ ปีติรักษ์สกุล และ พัชรินทร์ วรธนกุล. (2561). *เทคโนโลยีสิ่งแวดล้อม* (พิมพ์ครั้งที่ 11). ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

E. Galloni, A. Stamatelos, A. Boretti, and M. Perez. (2018). *Experimental and numerical analyses of a spark-ignition engine firing with n-butanol-gasoline blends at high load operation*. Published by Elsevier Ltd.

R. Vallinayagam, S. Vedharaj, W.M. Yang, P.S. Lee, K.J.E. Teng, and C.G. Tan. (2015). *Feasibility of using less viscous and lower cetane (LVLC) fuels in a diesel engine: A review*. Published by Elsevier Ltd.

Sayin, C., & Balki, M. K. (2015). *Effect of compression ratio on the emission performance and combustion characteristics of gasoline engine fueled with iso-butanol/gasoline blends*. Published by Elsevier Ltd.

การศึกษาและเปรียบเทียบการปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงาน เครื่องทำน้ำเย็นแบบสกรูของระบบทำความเย็นในห้างสรรพสินค้า

Study and Compare the Energy Efficiency Improvement of Screw Water-Cooled Chiller for the Cooling System in the Shopping Mall

เกรียงไกร โตคุ้มท้วม[1] ดุสิต งามรุ่งโรจน์[2] และปรีดา จันทวงษ์[3]

Kriangkrai Tokumtuam[1] Dusit Ngamrungroj[2] and Preeda Chantawong[3]

นักศึกษา[1], อาจารย์[2-3]

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร[1-3]

E-mail: kriangkrai.tokumtuam@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นคอมเพรสเซอร์แบบสกรู (2) ตรวจวัดประสิทธิภาพการทำงานของระบบเครื่องทำน้ำเย็นในสภาวะการใช้งานจริง และ (3) เปรียบเทียบค่าที่ได้จากการตรวจวัดกับค่ามาตรฐานที่ออกแบบไว้ เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบทำความเย็นภายหลังจากการปรับปรุงดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากเครื่องทำน้ำเย็นในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่งในภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย โดยวิธีการตรวจวัดจริง ณ สถานที่ปฏิบัติงาน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยวิธีการทางสถิติเชิงพรรณนา เปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน AHRI 550/590 และ ASHRAE ผลการวิจัยพบว่า (1) เครื่องทำน้ำเย็นหลังการปรับปรุงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยมีค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพอยู่ที่ 0.63 kW/Ton (2) อัตราการไหลของน้ำเย็นและน้ำควบแน่นมีค่าเฉลี่ยใกล้เคียงกับค่าที่ออกแบบไว้ โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน ±4%(3) อุณหภูมิน้ำเย็นที่ผลิตได้มีค่าตรงตามที่ตั้งไว้ที่ 45°F แสดงถึงความเสถียรของระบบในการควบคุมอุณหภูมิจากผลการวิจัยสามารถสรุปได้ว่า ระบบทำความเย็นที่ได้รับการปรับปรุงสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพภายใต้สภาวะโหลดที่หลากหลาย และเป็นไปตามมาตรฐานอุตสาหกรรม ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อการประหยัดพลังงานในภาคธุรกิจขนาดใหญ่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: เครื่องทำน้ำเย็น การใช้พลังงาน คอมเพรสเซอร์แบบสกรู ประสิทธิภาพพลังงาน ห้างสรรพสินค้า

Abstract

This research aims to (1) study the efficiency of screw compressor chillers, (2) measure the operational performance of the chiller system in actual working conditions, and (3) compare the measured values with the designed standards to evaluate the performance of the cooling system after improvements. Data was collected from a chiller in a department

store in the northeastern region of Thailand using actual onsite measurement methods, and the data was analyzed using descriptive statistical methods, compared with the AHRI 550/590 and ASHRAE standards. The research findings indicate that (1) the improved chiller operates efficiently with an average efficiency of 0.63 kW/Ton, (2) the flow rates of chilled water and condenser water closely match the designed values, with a deviation of no more than ±4%, and (3) the temperature of the produced chilled water meets the target set at 45°F, demonstrating the system's stability in temperature control. In summary, the research concludes that the improved cooling system can operate efficiently under various load conditions and conforms to industrial standards. This efficiency can be effectively applied to energy-saving practices in large-scale business operations.

Keywords: Chiller, energy consumption, screw compressor, energy efficiency, department store

บทนำ

ในปัจจุบัน ประเทศไทยประสบกับภาวะการใช้พลังงานไฟฟ้าในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะระบบปรับอากาศซึ่งเป็นหนึ่งในปัจจัยหลักที่มีสัดส่วนการใช้พลังงานสูงถึงร้อยละ 50–60 ของพลังงานทั้งหมดในอาคาร (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2562) เครื่องทำน้ำเย็นแบบคอมเพรสเซอร์สกรู (Screw Chiller) จึงได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายเนื่องจากสามารถรองรับโหลดการทำงานที่เปลี่ยนแปลงได้ดี มีอัตราการใช้พลังงานที่เหมาะสม และดูแลรักษาได้ง่ายกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับระบบแบบลูกสูบหรือแรงเหวี่ยง (ASHRAE, 2020)

อย่างไรก็ตาม แม้เครื่องจักรจะมีประสิทธิภาพในระดับที่ยอมรับได้ แต่หากไม่มีการตรวจสอบและปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง ก็อาจเกิดความสูญเสียทางพลังงานโดยไม่จำเป็น อีกทั้งเทคโนโลยีควบคุมที่ล้าสมัยยังเป็นอุปสรรคต่อการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพสูงสุด การวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาการปรับปรุงเครื่องทำน้ำเย็นในเชิงประสิทธิภาพพลังงาน เพื่อยกระดับการใช้พลังงานอย่างยั่งยืนในภาคธุรกิจและอุตสาหกรรมของประเทศไทยและเนื่องจากประเทศไทยตั้งอยู่ในเขตร้อนเหนือเส้นศูนย์สูตร ทำให้ภูมิอากาศของประเทศมีลักษณะเป็นแบบร้อนชื้นหรือแบบสะวันนา อุณหภูมิเฉลี่ยตลอดปีของประเทศไทยมีค่าเฉลี่ยประมาณ 27 องศาเซลเซียส ซึ่งในฤดูร้อนทำให้สภาพอากาศมีอุณหภูมิสูงมากขึ้น โดยการลดอุณหภูมิของอากาศในพื้นที่ที่ต้องการลดลงได้นั้นจะต้องนำระบบปรับอากาศ (Air-Conditioning System) เข้ามาช่วยในการลดอุณหภูมิลง ซึ่งในภาคอุตสาหกรรมและภาคธุรกิจขนาดกลางและขนาดใหญ่ มีความนิยมใช้ระบบปรับอากาศแบบรวมศูนย์ หรือระบบทำความเย็นด้วยเครื่องทำน้ำเย็นซึ่งมีการใช้พลังงานไฟฟ้าประมาณ 60% จากพลังงานในการดำเนินงานทั้งหมด ทั้งนี้ความนิยมในการเข้าห้างสรรพสินค้าในช่วงหน้าร้อนยังส่งผลให้มีความต้องการใช้พลังงานของระบบทำความเย็นเพิ่มสูงขึ้นตามไปด้วย ทางผู้ประกอบการห้างสรรพสินค้าจะต้องมีการปรับปรุงระบบหรือ

บำรุงรักษาเครื่องทำน้ำเย็นในระบบปรับอากาศอย่างสม่ำเสมอ ในกรณีศึกษานี้เป็นการศึกษาเพื่อปรับปรุงระบบและเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็น และเป็นการลดการใช้พลังงานของระบบปรับอากาศในห้างสรรพสินค้าแห่งหนึ่ง ที่ตั้งอยู่ทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย ในปัจจุบัน ระบบเครื่องทำน้ำเย็นแบบศูนย์กลาง (Central Chilled Water System) ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในอาคารขนาดใหญ่ เนื่องจากสามารถตอบสนองต่อความต้องการในการควบคุมอุณหภูมิที่เปลี่ยนแปลงตามโหลดการใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การใช้พลังงานไฟฟ้าของระบบดังกล่าวยังคงเป็นประเด็นสำคัญที่ต้องได้รับการพัฒนา โดยเฉพาะระบบปั๊มน้ำซึ่งเป็นองค์ประกอบที่ส่งผลต่อการใช้พลังงานโดยตรง

จากการศึกษาของ Tirmizi, Gandhidasan, & Zubair (2012) พบว่า การเปลี่ยนระบบปั๊มน้ำจากแบบความเร็วคงที่ (Constant Primary Flow) ไปเป็นแบบแปรผัน (Variable Primary Flow) สามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้ารวมในระบบได้สูงถึง 13% เมื่อใช้งานในสภาพอากาศของเมือง Dhahran ประเทศซาอุดีอาระเบีย ในขณะที่ระบบแบบ Primary-Secondary ซึ่งใช้ปั๊มความเร็วคงที่ในวงจรปฐมภูมิและปั๊มแปรผันในวงจรรอง ก็สามารถลดการใช้พลังงานได้ถึง 8% แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของเทคโนโลยีการควบคุมปั๊มน้ำแบบความเร็วแปรผัน (Variable Speed Drive: VSD) ในการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานของระบบทำความเย็น (Tirmizi, Gandhidasan, & Zubair, 2012)

การวิเคราะห์ยังระบุว่าการควบคุมอัตราการไหลของน้ำหล่อเย็นให้สอดคล้องกับโหลดจริงมีผลโดยตรงต่อการลดพลังงานสูญเสีย และช่วยให้ระบบทำงานในช่วงประสิทธิภาพสูงสุดได้ต่อเนื่อง ซึ่งประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวโน้มในปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับการใช้พลังงานอย่างยั่งยืนในอาคารพาณิชย์และอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในภูมิภาคที่มีสภาพอากาศร้อนชื้นเช่นประเทศไทย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นคอมเพรสเซอร์แบบสกรู
2. ทำการตรวจวัดประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นคอมเพรสเซอร์แบบสกรู
3. เปรียบเทียบค่าที่ได้จากการตรวจวัดกับค่ามาตรฐานที่ออกแบบไว้

การทบทวนวรรณกรรม

แนวทางการศึกษาเทคโนโลยีการปรับปรุงประสิทธิภาพพลังงานกรณีศึกษาเครื่องทำน้ำเย็นของระบบทำความเย็นในห้างสรรพสินค้าทางภาคตะวันออกเฉียงเหนือของประเทศไทย

การศึกษาการทำความเย็นเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรมและคอมเพรสเซอร์

การผลิตเครื่องทำความเย็นมักจะมีขนาดใหญ่โต มีราคาแพงและประสิทธิภาพของเครื่องยังไม่ดี และไม่สะดวกในการใช้งานเพราะว่าต้องมีวิศวกรควบคุมการใช้งานอย่างใกล้ชิดตลอดเวลา จึงทำให้ขอบเขตการใช้งานของเครื่องทำความเย็นอยู่ในวงจำกัดจะมีใช้ก็เฉพาะงานที่ใหญ่จริงๆ เช่น โรงน้ำแข็ง โรงงานทำอาหารกระป๋อง และห้องเย็นขนาดใหญ่เท่านั้นต่อมามีการพัฒนาและผลิตอุปกรณ์เครื่องทำความเย็นให้มีขนาดเล็กลง

และมีประสิทธิภาพสูงขึ้นและได้มีการพัฒนาคิดค้นสารทำความเย็นขึ้นใหม่ ซึ่งมีความปลอดภัยและประหยัด ทำให้การผลิตเครื่องทำความเย็นมีขนาดเล็กลงซึ่งทำให้มีการนำมาให้มีการนำมาใช้อย่างกว้างขวาง คอมเพรสเซอร์ที่ใช้ในการทำความเย็นในอุตสาหกรรมนั้นจะมีหลักๆ ที่ใช้คือคอมเพรสเซอร์แบบลูกสูบ คอมเพรสเซอร์แบบสกรู คอมเพรสเซอร์แบบแรงเหวี่ยง และคอมเพรสเซอร์โรตารีเวน และคอมเพรสเซอร์อีกชนิดหนึ่งที่มีการผลิตขึ้นมาจำนวนมากในปัจจุบันก็คือคอมเพรสเซอร์แบบสโคร์ล แต่ขนาดที่จะใช้กับการทำความเย็นในอุตสาหกรรมนั้นไม่มีจะมีแต่ขนาดเล็กเท่านั้นซึ่งจะใช้กับระบบการทำความเย็นเชิงพานิชย์จำนวนมาก (วิชาญ วิมานจันทร์,2555)

หลักการทำงานของคอมเพรสเซอร์แบบสกรู

โรเตอร์ตัวผู้ที่มีลอนและโรเตอร์ตัวเมียมีผิวเป็นร่องหมุนในทิศทางกลับกัน โรเตอร์ทั้งสองมีรูปร่างเป็นเกลียวและช่องที่เกิดขึ้นระหว่างเสื้อของคอมเพรสเซอร์และดรเตอร์รูปเกลียวจะเคลื่อนที่ไปในแนวแกนขณะที่เกิดการหมุนและปริมาตรของช่องนี้ลดลงตามลำดับ สารทำความเย็นที่ไหลผ่านมาทางท่อทางดูดเข้าสู่ช่องว่างระหว่างเกลียวการดูดเสร็จสิ้นเมื่อช่องว่างนี้ถูกปิดโดยผนังของเสื้อคอมเพรสเซอร์ไอสารทำความเย็นในช่องว่างอยู่ในกระบวนการอัด เมื่อไอสารทำความเย็นอัดได้ไปถึงช่องทางออกแล้ว และไอของสารทำความเย็นก็จะถูกจ่ายออกไปเมื่อโรเตอร์หมุนต่อปี (วิชาญ วิมานจันทร์,2555) ในงานศึกษาของ Chua et al. (2013) ได้สรุปแนวโน้มของเทคโนโลยีและกลยุทธ์การเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานของระบบปรับอากาศที่เน้นไปที่การลดค่า kW/ton ของระบบทำความเย็น โดยเน้นให้เห็นถึงบทบาทสำคัญขององค์ประกอบหลักในระบบผลิตความเย็น เช่น คอมเพรสเซอร์ ปั๊มน้ำ และหอหล่อเย็น พร้อมทั้งเสนอแนวทางการออกแบบระบบที่เป็นนวัตกรรม เช่น การใช้เครื่องแลกเปลี่ยนความร้อนแบบใหม่ ระบบระบายอากาศอัจฉริยะ และการจัดการควบคุมแบบชาญฉลาด (smart chiller sequencing) เพื่อช่วยลดการใช้พลังงานในภาพรวมของระบบปรับอากาศเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม (Chua et al., 2013) ขณะที่ Tirmizi, Gandhidasan, & Zubair (2012) ได้ทำการวิเคราะห์ระบบทำน้ำเย็นโดยเปรียบเทียบรูปแบบการใช้ปั๊มน้ำ ได้แก่ ระบบปั๊มแบบคงที่ (Constant Primary Flow), ระบบ Primary-Secondary Flow และระบบแปรผัน (Variable Primary Flow) ผลการศึกษาชี้ว่า ระบบแปรผันสามารถลดการใช้พลังงานได้สูงสุดถึง 13% เมื่อเปรียบเทียบกับระบบเดิม ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การปรับเปลี่ยนระบบปั๊มน้ำให้เหมาะสมตามโหลดการใช้งานจริงมีศักยภาพอย่างมากในการเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานของระบบทำน้ำเย็น (Tirmizi, Gandhidasan, & Zubair, 2012) นอกจากนี้ บทความจาก Protector Air Care (2024) ยังเสนอว่าการปรับปรุงระบบ HVAC โดยการ Retrofit หรืออัปเกรดองค์ประกอบต่าง ๆ เช่น เทอร์โมสแตทอัจฉริยะ มอเตอร์ ECM และการใช้ Variable Speed Drives (VSD) สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพพลังงานได้อย่างมีนัยสำคัญ พร้อมทั้งยืดอายุการใช้งานของอุปกรณ์ ลดต้นทุนการดำเนินงาน และช่วยปรับปรุงคุณภาพอากาศภายในอาคาร การอัปเกรดดังกล่าวยังเหมาะสมสำหรับทั้งระบบเก่าและใหม่ โดยสามารถลดการสูญเสียพลังงานโดยรวมของระบบได้ (Protector Air Care, 2024) จากวรรณกรรมข้างต้นสามารถสังเคราะห์ได้ว่า การเพิ่มประสิทธิภาพของระบบทำน้ำเย็นและระบบปรับอากาศสามารถทำได้ทั้งในระดับองค์ประกอบ ออกแบบระบบใหม่ และการควบคุมแบบอัจฉริยะ โดยการปรับใช้เทคโนโลยีและแนวทางที่

เหมาะสมตามบริบทจะช่วยให้เกิดการใช้พลังงานที่มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น และสามารถประยุกต์ใช้ได้ในสภาพอากาศแบบร้อนชื้นเช่นประเทศไทย

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถสรุปได้ดังนี้

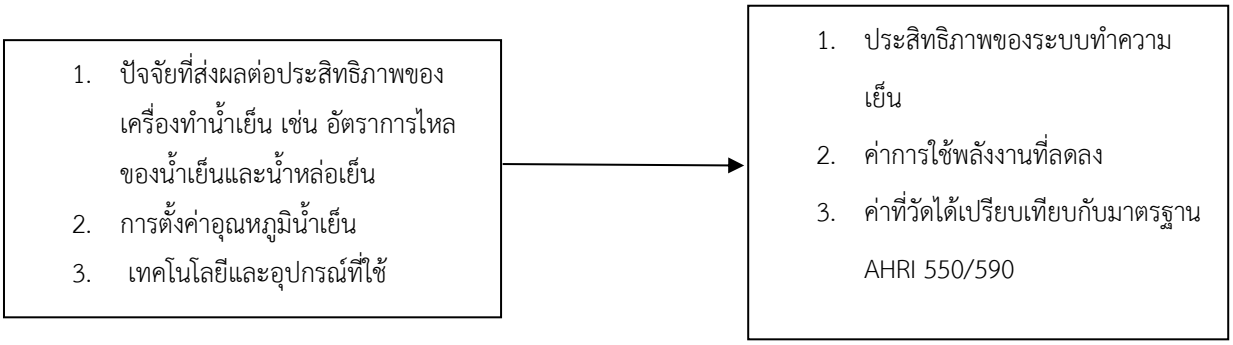

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงทดลอง โดยมุ่งเน้นศึกษาประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นคอมเพรสเซอร์แบบสกรูภายใต้เงื่อนไขที่แตกต่างกัน เพื่อนำไปเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน AHRI 550/590 ในการดำเนินการวิจัย ได้ทำการคัดเลือกเครื่องทำน้ำเย็นที่มีคุณสมบัติตรงตามเงื่อนไขของการศึกษา และใช้เครื่องมือที่เหมาะสมในการวัดผล เช่น เครื่องมือวัดค่าประสิทธิภาพของเครื่องทำความเย็น และซอฟต์แวร์ที่ใช้ในการคำนวณและวิเคราะห์ข้อมูลกระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการโดยการทดลองวัดค่าประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นในสภาวะที่แตกต่างกัน รวมถึงบันทึกค่าพลังงานที่ใช้และเปรียบเทียบกับค่ามาตรฐาน เพื่อตรวจสอบว่าสามารถปรับปรุงประสิทธิภาพของเครื่องให้ดีขึ้นได้หรือไม่ การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา เช่น ค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อนำเสนอผลลัพธ์ในรูปแบบที่เข้าใจง่าย และใช้เป็นแนวทางในการสรุปข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาและเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องทำน้ำเย็นต่อไป

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ประสิทธิภาพจริงของเครื่องทำความเย็นนี้ซึ่งเป็นไปตามเกณฑ์ Kalasin Plaza โดยอ้างอิงตามเงื่อนไขมาตราฐาน ซึ่งรวมถึงการตั้งอุณหภูมิน้ำเย็นที่ออก 45 ° F และอ้างอิงมาตรฐาน AHRI 550/590

อัตราการไหลของน้ำเย็นและน้ำหล่อเย็น

จากข้อมูลแนวโน้มการวัดน้ำหล่อเย็น พบว่าอัตราการไหลของน้ำเย็นและน้ำหล่อเย็นเฉลี่ยมีความแตกต่างเล็กน้อยจากแบบเดิมที่ออกแบบไว้ที่ 477 GPM และ 630 GPM ตามลำดับ โดยอัตราการไหลของน้ำเย็นที่วัดได้เฉลี่ยอยู่ที่ 486 GPMและอัตราการไหลของน้ำหล่อเย็นวัดได้เฉลี่ยอยู่ 658 GPM

ตารางที่ 1 อัตราการไหลของน้ำเย็นและน้ำหล่อเย็น

พารามิเตอร์จริง	ค่าเฉลี่ย
อัตราการไหลของน้ำเย็น (G.PM)	486
อัตราการไหลของน้ำเย็นที่ออกแบบไว้ @2.38 G.P.M./Ton	477
ค่าแตกต่างของอัตราการไหลของน้ำเย็น(%) เทียบกับค่าออกแบบ	2%
อัตราการไหลของน้ำควบแน่น (G.P.M)	658
อัตราการไหลของน้ำควบแน่นที่ออกแบบไว้ @3.15G.P.M/Ton	630
ค่าแตกต่างของอัตราการไหลของน้ำควบแน่น% เทียบกับค่าออกแบบ	4%

อุณหภูมิน้ำและอัตราการทำความเย็นของเครื่องทำความเย็น

จากแนวโน้มข้อมูลการวัดอุณหภูมิน้ำพบว่าอุณหภูมิน้ำเย็นออกจริงใกล้เคียงกับจุดที่ตั้งควบคุมที่ 45° F ซึ่งอยู่ในช่วงที่กำหนดอุณหภูมิของน้ำเย็นที่ไหลกลับเข้าสู่ระบบอยู่ในช่วงที่ยอมรับได้ ระหว่าง 51.5° F ถึง 55.00° F (อุณหภูมิที่ออกแบบไว้ คือ 10° F เมื่อโหลดเต็มที่และค่าอัตราการไหลของน้ำใกล้เคียงกับค่าออกแบบ) ดังนั้น อัตราการทำความเย็นที่แท้จริงที่ผลิตได้ในช่วงการตรวจสอบสามารถได้ค่าตามที่ออกแบบภายใต้เงื่อนไขเดียวกัน

ตารางที่ 2 อุณหภูมิน้ำและอัตราการทำความเย็นของเครื่องทำความเย็น

พารามิเตอร์จริง	ค่าเฉลี่ย
อุณหภูมิน้ำเย็นที่ออก (°F)	45.0
อุณหภูมิน้ำเย็นที่ตั้งค่าไว้ (°F)	45.0
อุณหภูมิน้ำเย็นที่ไหลกลับ (°F)	51.5
ความแตกต่างของอุณภูมิน้ำเย็น (°F)	6.5
อุณหภูมิน้ำควบแน่นที่ออก (°F)	89.5
อุณหภูมิน้ำควบแน่นไหลกลับ (°F)	83.8
อัตราการทำความเย็น (Ton)	131.3
การใช้พลังงานไฟฟ้า (kW)	82.3

การใช้พลังงานของเครื่องทำความเย็น

จากการตรวจสอบพบว่าเครื่องทำความเย็นนี้มีการใช้พลังงานไฟฟ้าเฉลี่ย 82.3 kW และโหลดการทำงานอยู่ที่ ประมาณ 66% ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ 0.63 kW/Ton โดยโหลดการทำงาน (Load Factor) คำนวณจากอัตราส่วนระหว่างความสามารถในการทำความเย็นจริง (Actual Cooling Load) กับความสามารถ

ในการทำความเย็นสูงสุดของเครื่อง (Full Load Capacity) แล้วคูณด้วย 100 เพื่อแสดงเป็นเปอร์เซ็นต์ ซึ่งในกรณีศึกษานี้ ค่าโหลดการทำงานอยู่ที่ประมาณ 66% แสดงว่าเครื่องทำงานภายใต้ภาระโหลดประมาณสองในสามของกำลังสูงสุดและค่าประสิทธิภาพพลังงาน (Efficiency) ของเครื่องทำน้ำเย็นสามารถคำนวณได้จากอัตราส่วนระหว่างพลังงานไฟฟ้าที่ใช้ (Electric Power Consumption) กับปริมาณความเย็นที่ผลิตได้ (Cooling Load Actual) โดยมีหน่วยเป็นกิโลวัตต์ต่อตัน (kW/Ton) ซึ่งในกรณีนี้พบว่าเครื่องใช้พลังงานเฉลี่ย 82.3 กิโลวัตต์ในการผลิตความเย็นเฉลี่ย 131.3 ตัน ส่งผลให้ค่าประสิทธิภาพเฉลี่ยอยู่ที่ 0.63 kW/Ton ซึ่งถือว่าอยู่ในระดับประสิทธิภาพสูงตามมาตรฐานASHRAE นอกจากนี้ยังสามารถนำเทคโนโลยีควบคุมแบบอัจฉริยะ เช่น ระบบควบคุมแบบ Adaptive หรือ AI-Based Control Systemมาใช้เพื่อปรับพฤติกรรมการทำงานของเครื่องให้เหมาะสมกับสภาวะโหลดจริง ซึ่งจะช่วยลดการใช้พลังงานและเพิ่มประสิทธิภาพโดยรวมของระบบได้อย่างมีนัยสำคัญ

สรุป

หลังจากวิเคราะห์แล้ว สามารถสรุปจุดที่ควรปรับปรุงและแนวทางดำเนินการได้ ดังนี้ 1.) เครื่องทำความเย็นที่ปรับปรุงทำงานด้วยประสิทธิภาพที่ดีภายใต้สภาวะการทำงานปกติของเครื่อง ซึ่งประสิทธิภาพของเครื่องทำความเย็นภายใต้สภาวะการทำงานปกติ (10 ชั่วโมง) ค่าเฉลี่ยประสิทธิภาพ คือ 0.63 kW/Ton อ้างอิงจากมาตรฐาน ASHRAE เครื่องทำความเย็นนี้ทำงานด้วยประสิทธิภาพอยู่ในระดับ High-Efficiency optimized chiller plants level 2.) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องทำความเย็นใหม่กับค่าที่ออกแบบไว้การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของเครื่องทำความเย็นใหม่ที่ปรับปรุงกับค่าที่ออกแบบไว้การทำงานจริงภายใต้สภาวะโหลดสูงสุด พบว่า เครื่องทำความเย็นใหม่สามารถทำงานได่ตามมาตรฐานที่กำหนดค่าประสิทธิภาพของเครื่องทำความเย็นที่ปรับผ่านการรับรองตามมาตรฐาน AHRI 550/590

ข้อเสนอแนะ

นอกจากการปรับปรุงเครื่องทำน้ำเย็นให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้นแล้ว การดำเนินการ Retrofit ระบบปรับอากาศ (HVAC Retrofitting) ด้วยการอัปเกรดส่วนประกอบสำคัญ เช่น การติดตั้งเทอร์โมสแตทแบบอัจฉริยะ การใช้พัดลมและปั๊มน้ำที่มีความเร็วแปรผัน (Variable Speed Drives) และการเปลี่ยนมอเตอร์เป็นชนิด Electronically Commutated Motor (ECM) ยังเป็นแนวทางที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของระบบโดยรวมได้อย่างมีนัยสำคัญ ช่วยลดการสูญเสียพลังงาน และยืดอายุการใช้งานของระบบ (Protector Air Care, 2024) การเลือกใช้เทคโนโลยีควบคุมอัตโนมัติที่สามารถปรับการทำงานของอุปกรณ์ตามโหลดจริง จะช่วยเพิ่มความยืดหยุ่นในการควบคุมอุณหภูมิ ลดต้นทุนในการดำเนินงาน และยังส่งเสริมการจัดการพลังงานอย่างยั่งยืนในอาคารเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม จึงควรได้รับการพิจารณาควบคู่ไปกับการบำรุงรักษาเครื่องทำน้ำเย็น เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อทั้งประสิทธิภาพและต้นทุนในระยะยาว

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2562). *รายงานการใช้พลังงานในอาคารธุรกิจประเทศไทย ปี 2562*. กระทรวงพลังงาน.

วิชาญ วิมานจันทร์. (2555). *การทำความเย็นเชิงพาณิชย์และอุตสาหกรรม* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ศูนย์ผลิตตำราเรียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ASHRAE. (2020). ASHRAE Handbook: HVAC Systems and Equipment (SI Edition). American Society of Heating, Refrigerating and Air-Conditioning Engineers.

Chua, K.J., Chou, S.K., Yang, W.M. and Yan, J. (2013). Achieving better energy-efficient air conditioning – A review of technologies and strategies. Applied Energy, 104, pp.87–104. https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2012.10.037

Protector Air Care. (2024). HVAC System Retrofitting: Achieving Optimal Efficiency with Component Upgrades. https://protectoraircare.com.au/hvac-system-retrofitting-achieving-optimal-efficiency-with-component-upgrades/

Tirmizi, S.A., Gandhidasan, P. & Zubair, S.M., (2012). Performance analysis of a chilled water system with various pumping schemes. Applied Energy, 100, 238–248. https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2012.05.052

การประเมินและการปรับปรุงค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพของระบบพลังงานแสงอาทิตย์ตามสภาพอากาศ

WEATHER CORRECTED SOLAR PERFORMANCE RATIO

สันติภาพ สุขสวัสดิ์[1] ดุสิต งามรุ่งโรจน์[2] และปรีดา จันทวงษ์[3]

Santipap Suksavut[1] Dusit Ngamrungroj[2] and Preeda Chantawong[3]

สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมพลังงาน ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องต้นกำลัง
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร
และฝ่ายวิจัยและพัฒนา บริษัท มัณฑา ซิสเท็ม จำกัด ปทุมธานี[1],
สาขาวิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมพลังงาน ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมเครื่องต้นกำลัง
วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร[2-3]
E-mail: santipap.mondha@gmail.com[1], cpreeda@yahoo.com[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาพอากาศที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์โดยใช้ดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพและ (3) เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีกับค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศจริงเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมในการประเมินระบบในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ขนาด 358.8 กิโลวัตต์ ที่ติดตั้งในจังหวัดอุดรธานี โดยวิธีเก็บข้อมูลสภาพอากาศ เช่น ความเข้มแสง อุณหภูมิ และปริมาณเมฆ ควบคู่กับข้อมูลการผลิตไฟฟ้าในระบบจากนั้นนำมา วิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรด้วยวิธีการเชิงสถิติ และประมวลผลด้วยสมการเชิงคณิตศาสตร์เพื่อปรับค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ ให้สอดคล้องกับผลกระทบของสภาพอากาศ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พบว่าสภาพอากาศ เช่น ความเข้มรังสี อุณหภูมิ และปริมาณเมฆ มีผลโดยตรงต่อค่าประสิทธิภาพของระบบ โดยเฉพาะในวันที่มีความเข้มแสงต่ำ ค่าประสิทธิภาพจะลดลง (2) ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ จากการจำลองด้วยโปรแกรม วิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบผลิตไฟฟ้าจากแสงอาทิตย์อยู่ที่ร้อยละ 81.72 ขณะที่ค่าที่วัดจริงในวันที่ 8–10 สิงหาคม 2567 อยู่ระหว่างร้อยละ 82.20–88.03 โดยมีค่าเฉลี่ยร้อยละ 84.26 (3) การปรับค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ ตามสภาพอากาศช่วยให้การประเมินประสิทธิภาพของระบบแม่นยำยิ่งขึ้น และสามารถใช้เป็นข้อมูลในการออกแบบหรือปรับปรุงระบบให้เหมาะสมกับพื้นที่ใช้งานจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: พลังงานแสงอาทิตย์ ดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ การปรับค่าตามสภาพอากาศ

Abstract

This study aims to (1) investigate the climatic factors that affect the performance of solar photovoltaic (PV) power generation systems, (2) evaluate the performance of solar PV systems using the Performance Ratio (PR) index, and (3) compare the PR index with the weather-corrected PR to assess the suitability of performance evaluation in diverse environmental conditions. The study was conducted using data collected from a 358.8-kilowatt solar PV power generation system installed in Udon Thani Province. The research method involved collecting meteorological data such as solar irradiance, ambient temperature, and cloud cover, alongside system electricity production data. The relationship between variables was analyzed using statistical methods and mathematical equations to adjust the PR index to reflect the impact of weather conditions. The research findings are as follows: (1) Weather conditions such as solar irradiance, temperature, and cloud cover were found to directly affect system performance, especially on days with low irradiance where efficiency decreased significantly. (2) The simulated PR value using PVsyst software was 81.72%, while actual measurements from August 8–10, 2024 ranged from 82.20% to 88.03%, with an average of 84.26%. (3) Adjusting the PR index based on real weather conditions improved the accuracy of performance evaluation and provided valuable insights for system design and optimization tailored to actual operating environments..

Keywords: Solar energy, performance ratio, weather correction

บทนำ

ในปัจจุบัน พลังงานหมุนเวียนได้รับความสนใจอย่างกว้างขวางทั่วโลก โดยเฉพาะพลังงานแสงอาทิตย์ ซึ่งถือเป็นแหล่งพลังงานที่สะอาดและยั่งยืน มีศักยภาพในการลดการพึ่งพาพลังงานจากเชื้อเพลิงฟอสซิลและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (IEA, 2021) ระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ได้รับการติดตั้งเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทั้งในภาคอุตสาหกรรม ภาคธุรกิจ และภาคครัวเรือน เนื่องจากมีต้นทุนที่ลดลงและเทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นอย่างรวดเร็ว (Tan et al., 2022)

อย่างไรก็ตาม การประเมินประสิทธิภาพของระบบยังคงเผชิญกับความท้าทาย โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของสภาพอากาศ เช่น ปริมาณแสง อุณหภูมิ และเมฆ ซึ่งล้วนมีผลกระทบต่อปริมาณพลังงานที่ผลิตได้ (Skoplaki & Palyvos, 2009) ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (Performance Ratio: PR) แม้เป็นที่นิยมใช้ แต่ยังไม่สามารถสะท้อนประสิทธิภาพที่แท้จริงภายใต้สภาพแวดล้อมจริงได้อย่างครบถ้วน

ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (Performance Ratio: PR) เป็นตัวชี้วัดที่นิยมใช้ในการประเมินระบบพลังงานแสงอาทิตย์ โดยแสดงถึงสัดส่วนของพลังงานที่ผลิตได้จริงเมื่อเทียบกับค่าที่คาดว่าจะผลิตได้ภายใต้สภาวะมาตรฐาน อย่างไรก็ตาม ค่าดัชนี PR แบบดั้งเดิมไม่ได้คำนึงถึงผลกระทบของสภาพอากาศที่เปลี่ยนแปลง ส่งผลให้การประเมินอาจไม่สะท้อนประสิทธิภาพที่แท้จริงของระบบ

เพื่อลดข้อจำกัดดังกล่าว จึงมีการเสนอค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศ หรือ Weather-Corrected Performance Ratio (WCPR) ซึ่งคำนึงถึงปัจจัยสิ่งแวดล้อม เช่น รังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิ ในการปรับค่าการประเมินให้แม่นยำมากขึ้น (Marion et al., 2005; Muller et al., 2020)

รูปที่ 1 ระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบออนกริดที่ติดตั้งบนหลังคาอาคารในพื้นที่ทดลอง (On-grid solar photovoltaic system installed on the rooftop at the experimental site)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยด้านสภาพอากาศที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์โดยใช้ดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ
3. เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีกับค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศจริงเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมในการประเมินระบบในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

การทบทวนวรรณกรรม

การผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในช่วงหลายปีที่ผ่านมา เนื่องจากเป็นพลังงานหมุนเวียนที่มีความยั่งยืนและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยเฉพาะในบริบทของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก และการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล (IEA, 2021) ระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบโฟโตโวลตาอิก (PV) ได้ถูกใช้งานอย่างแพร่หลายทั่วโลก ซึ่งระบบ PV สามารถแบ่งได้เป็นระบบออนกริด (On-grid),

ออฟกริด (Off-grid) และระบบไฮบริด (Hybrid) โดยระบบไฮบริดเป็นการผสมผสานข้อดีของทั้งสองระบบ คือ สามารถใช้งานร่วมกับแบตเตอรี่และกริดไฟฟ้าได้อย่างยืดหยุ่น (Kumar, Singh, & Shukla, 2021)

ดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (Performance Ratio: PR) เป็นค่าชี้วัดที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในการประเมินประสิทธิภาพของระบบโซลาร์เซลล์ โดยเป็นอัตราส่วนระหว่างพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตได้จริงเทียบกับพลังงานที่ควรจะผลิตได้ภายใต้ค่ารังสีอาทิตย์ที่ตกกระทบ อย่างไรก็ตาม ค่า PR ไม่สามารถสะท้อนความผันผวนของสภาพอากาศได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของแสงแดดและอุณหภูมิสูง (Skoplaki & Palyvos, 2009)

เพื่อให้การประเมินประสิทธิภาพของระบบมีความถูกต้องและยุติธรรมมากยิ่งขึ้น นักวิจัยจึงได้พัฒนาดัชนี PR ที่ปรับค่าตามสภาพอากาศ เรียกว่า Weather-Corrected Performance Ratio (WCPR) โดยการนำค่าพารามิเตอร์สภาพอากาศ เช่น ความเข้มแสง อุณหภูมิ และค่าความสูญเสียเชิงระบบมาคำนวณร่วมกับสูตร PR เพื่อให้ผลการประเมินมีความเที่ยงตรงและสะท้อนสภาพการทำงานจริงมากขึ้น (Marion et al., 2005; Muller et al., 2020)

งานวิจัยของ Tan et al. (2022) ยังเน้นย้ำถึงความสำคัญของการออกแบบระบบที่เหมาะสมกับลักษณะการใช้พลังงานของผู้ใช้งาน เช่น การเลือกขนาดของแผงโซลาร์เซลล์ ความจุของแบตเตอรี่ และกำลังของอินเวอร์เตอร์ ให้เหมาะสมกับโหลดไฟฟ้า เพื่อเพิ่มความต่อเนื่องในการจ่ายไฟและลดการพึ่งพาไฟฟ้าจากการไฟฟ้า

กรอบแนวคิด

การประเมินประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ในปัจจุบันมักใช้ค่าดัชนี Performance Ratio (PR) ซึ่งแม้จะเป็นค่าที่นิยม แต่ยังมีข้อจำกัดในการสะท้อนผลกระทบจากสภาพอากาศ เช่น ความเข้มแสงและอุณหภูมิ

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาดัชนีประสิทธิภาพแบบใหม่คือ Weather-Corrected Performance Ratio (WCPR) โดยปรับค่าจาก PR ให้คำนึงถึงปัจจัยด้านสภาพอากาศ เพื่อให้การประเมินระบบมีความถูกต้องและเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน โดยใช้ข้อมูลจากระบบจริงและวิเคราะห์ผ่าน Smart Logger ซึ่งเป็นอุปกรณ์บันทึกและจัดเก็บข้อมูลการผลิตพลังงานแบบเรียลไทม์ เพื่อเปรียบเทียบความแม่นยำระหว่าง Performance Ratio และ Weather-Corrected Performance Ratio

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้วิธีการเชิงทดลอง โดยออกแบบการทดลองเพื่อติดตามและวิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบออนกริดภายใต้สภาพแวดล้อมจริง โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพแบบดั้งเดิม (PR) กับค่าที่ปรับตามสภาพอากาศจริง (WCPR)

1. พื้นที่ศึกษา การทดลองดำเนินการที่จังหวัดอุดรธานี โดยติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบออนกริดขนาด 358.8 kWp ร่วมกับอินเวอร์เตอร์ขนาด 300 kWac บนหลังคาอาคารทดลอง

2. วัสดุและอุปกรณ์ ใช้เซนเซอร์วัดสภาพอากาศและอุณหภูมิได้แก่: (1) RIKA RK200-03 Pyranometer: วัดค่ารังสีแสงอาทิตย์ (W/m²) (2) RIKA RK100-02 Wind Speed Sensor: วัดความเร็วลม (3)RIKA RK330-01 Atmospheric Temperature Sensor: วัดอุณหภูมิบรรยากาศ (4) RIKA RK310-01 PT100 Ambient Temperature Sensor: วัดอุณหภูมิใต้แผงโซลาร์เซลล์ (5) Smart Logger 3000A: ใช้เป็นอุปกรณ์หลักในการจัดเก็บข้อมูลแบบเรียลไทม์

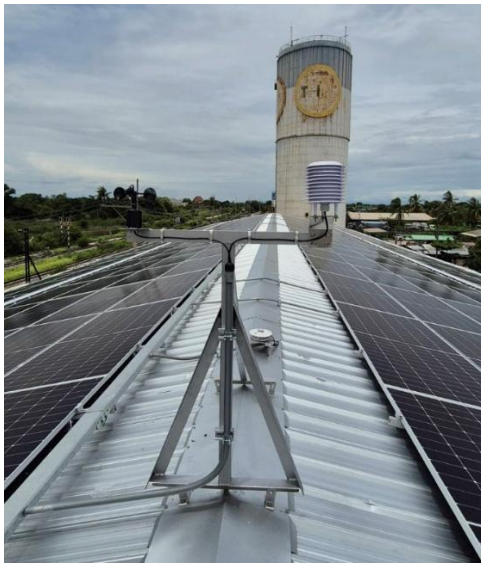

รูปที่ 2 การติดตั้งชุดเซนเซอร์ตรวจวัดสภาพอากาศร่วมกับระบบโซลาร์เซลล์แบบออนกริดบนหลังคาพื้นที่ทดลอง

(Installation of weather monitoring sensors with an on-grid solar photovoltaic system on the rooftop at the experimental site)

3. วิธีการทดลอง

3.1 ติดตั้งเซนเซอร์ทั้งหมดร่วมกับแผงโซลาร์เซลล์บนหลังคาอาคารในตำแหน่งที่เหมาะสม

3.2 เชื่อมต่ออุปกรณ์เซนเซอร์เข้ากับ Smart Logger 3000A เพื่อเก็บข้อมูลทุก 5 นาที

3.3 บันทึกข้อมูลค่ารังสีแสงอาทิตย์ อุณหภูมิ ความเร็วลม และพลังงานที่ผลิตได้เป็นระยะเวลาอย่างน้อย 3 วัน (ตัวอย่าง: วันที่ 8–10 สิงหาคม 2567)

3.4 วิเคราะห์ข้อมูลโดยคำนวณค่าดัชนี PR จากข้อมูลพลังงานไฟฟ้าที่ผลิตจริง เทียบกับค่าที่ได้จากการจำลองในโปรแกรม PVsyst

3.5 พัฒนาและคำนวณค่าดัชนี WCPR โดยนำปัจจัยสภาพอากาศจริงเข้ามาปรับค่า PR เพื่อสะท้อนประสิทธิภาพการทำงานที่แท้จริงของระบบในแต่ละวัน

4. วิธีการวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 เปรียบเทียบค่าดัชนี PR จากการจำลอง (PVsyst) กับค่าที่ได้จากการทดลองจริง (PRact)

4.2 วิเคราะห์แนวโน้มของค่าดัชนีในช่วงวันต่าง ๆ โดยดูจากความสัมพันธ์ระหว่างรังสีแสงอาทิตย์ อุณหภูมิแผง และพลังงานที่ผลิตได้

4.3 ประเมินความแม่นยำของค่าดัชนี WCPR และความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้ในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของสภาพอากาศ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษานี้ได้ทำการประเมินประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์แบบออนกริด ขนาด 358.8 kWp. โดยเปรียบเทียบค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (Performance Ratio: PR) ที่ได้จากการจำลองด้วยโปรแกรม PVsyst กับค่าที่ได้จากการวัดจริงภาคสนาม โดยใช้ Smart Logger 3000A และเซนเซอร์ตรวจวัดสภาพอากาศและอุณหภูมิร่วมกับระบบโซลาร์เซลล์

จากการจำลองด้วยโปรแกรม PVsyst พบว่า ค่า PR อยู่ที่ 81.72% ภายใต้สมมติฐานของสภาพอากาศมาตรฐาน ซึ่งไม่ได้คำนึงถึงความแปรปรวนของอุณหภูมิและรังสีแสงอาทิตย์ที่เกิดขึ้นจริงในแต่ละช่วงเวลา ในขณะที่ผลการเก็บข้อมูลจริงในช่วงวันที่ 8–10 สิงหาคม 2567 พบว่า: วันที่ 8 สิงหาคม อยู่ที่ 88.03% วันที่ 9 สิงหาคม อยู่ที่ 82.56% วันที่ 10 สิงหาคม อยู่ที่ 82.20% PRact เฉลี่ย ตลอดช่วงทดลองเท่ากับ 84.26%

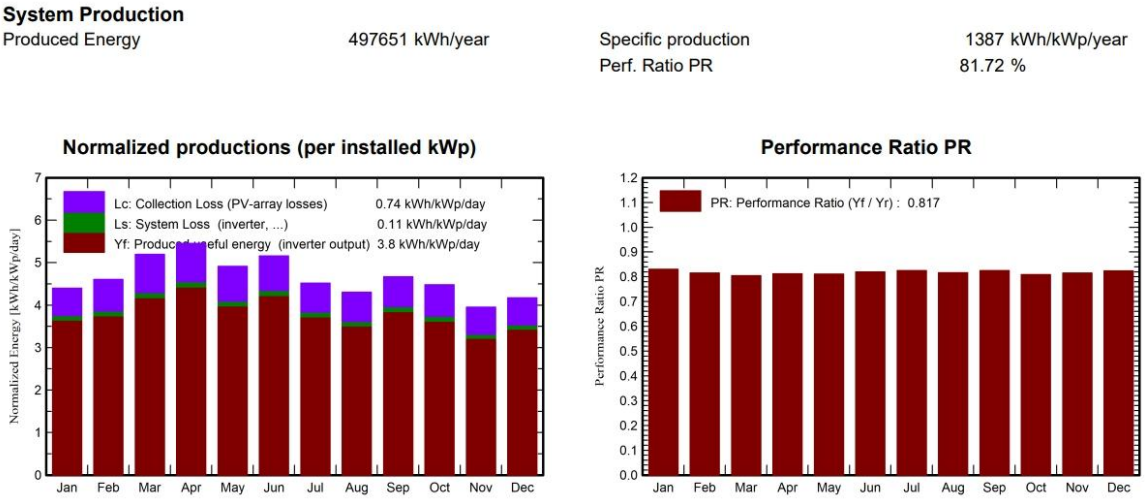

รูปที่ 3 แสดงผลการจำลองการผลิตพลังงานของระบบโซลาร์เซลล์ขนาด 358.8 kWp โดยใช้โปรแกรม PVsyst ภายใต้สมมติฐานของสภาพอากาศมาตรฐาน ซึ่งพบว่าค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพอยู่ที่ 81.72%

รูปที่ 4–6 แสดงค่าความเข้มรังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ที่บันทึกในช่วงวันที่ 8–10 สิงหาคม 2567 โดยกราฟในแต่ละรูปประกอบด้วย 2 เส้น ซึ่งมีความหมายดังนี้:

1.เส้นกราฟทึบ (Solid Line): แสดงค่าความเข้มรังสีแสงอาทิตย์ (Irradiance) หน่วยเป็นวัตต์ต่อตารางเมตร (W/m²)

2.เส้นกราฟเส้นประ หรือแท่งกราฟ (Dashed Line or Bars): แสดงค่าอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ (PV Temperature) หน่วยเป็นองศาเซลเซียส (°C)

การแสดงข้อมูลทั้งสองลักษณะในกราฟเดียวกันมีวัตถุประสงค์เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างสภาพอากาศ (รังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิ) กับประสิทธิภาพการทำงานของระบบในแต่ละวัน ซึ่งเป็นพื้นฐานสำคัญในการปรับค่าดัชนีประสิทธิภาพ (PR) ให้สะท้อนสภาพการใช้งานจริงได้แม่นยำมากขึ้น

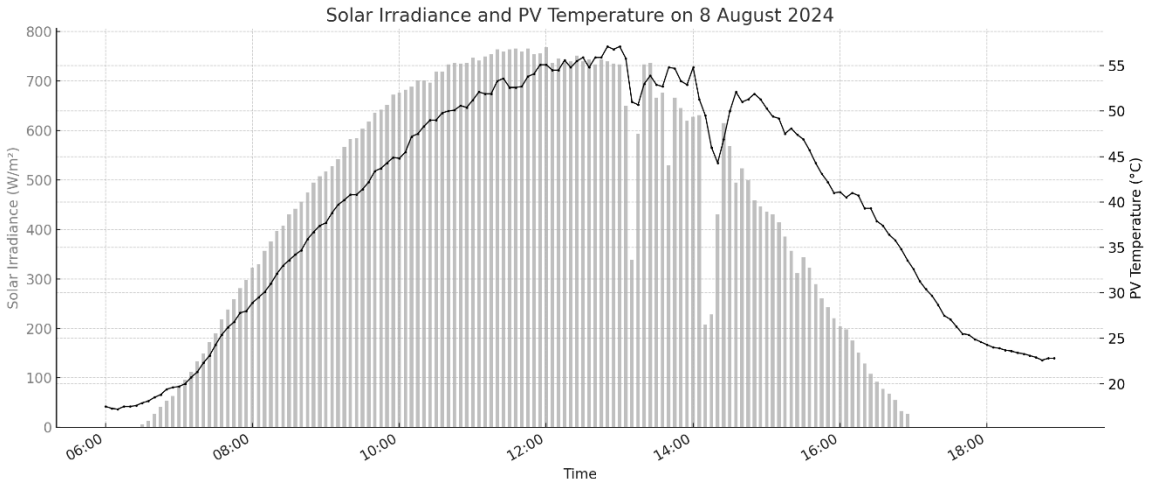

รูปที่ 4 ค่ารังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ในวันที่ 8 สิงหาคม 2567

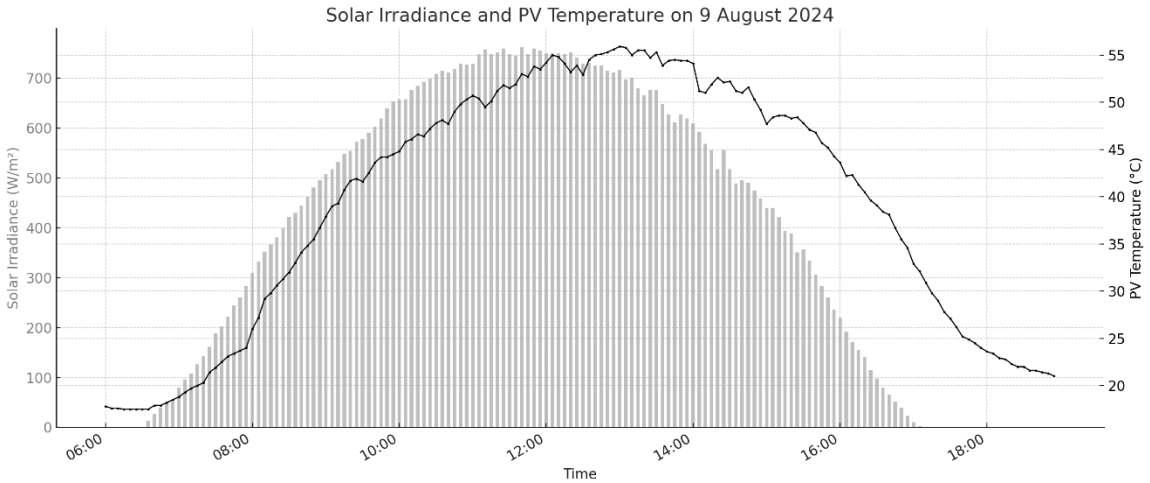

รูปที่ 5 ค่ารังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ในวันที่ 9 สิงหาคม 2567

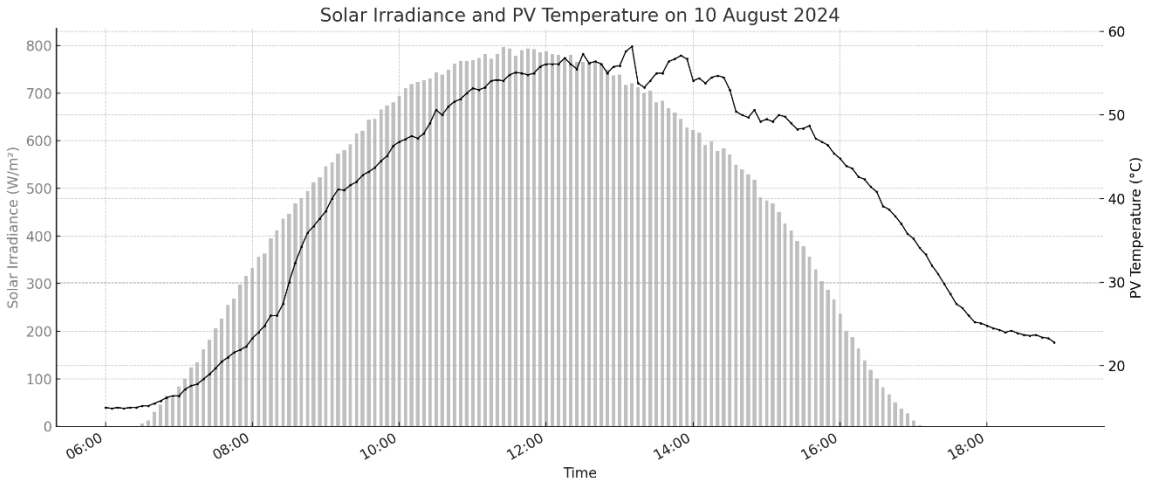

รูปที่ 6 ค่ารังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ในวันที่ 10 สิงหาคม 2567

ค่าดัชนี PRact ที่ได้จากการทดลองจริงมีแนวโน้มสูงกว่าค่าจำลองจากโปรแกรม PVsyst เล็กน้อย โดยเฉพาะในวันที่ 8 สิงหาคมที่มีสภาพอากาศเหมาะสม ทำให้ค่าดัชนี PRact อยู่ในระดับสูงกว่าปกติ การเปรียบเทียบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่า การประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยใช้ค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศ (WCPR หรือ PRact) ให้ผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับสภาพการทำงานจริงมากกว่าการใช้ค่า PR แบบดั้งเดิม

นอกจากนี้ การบันทึกข้อมูลรังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิอย่างต่อเนื่องยังช่วยให้สามารถวิเคราะห์แนวโน้มพฤติกรรมของระบบในแต่ละวันได้อย่างละเอียด ซึ่งมีประโยชน์ต่อการวางแผนบำรุงรักษา การออกแบบระบบให้มีประสิทธิภาพสูงสุด และสามารถประเมินผลกระทบจากสภาพอากาศได้แม่นยำยิ่งขึ้น

ผลการศึกษานี้พบว่า ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (PR) ที่ได้จากการวัดจริงเฉลี่ยอยู่ที่ 84.26% ซึ่งสูงกว่าค่าที่ได้จากการจำลอง (81.72%) เล็กน้อย โดยเฉพาะในวันที่มีสภาพอากาศเหมาะสม เช่น วันที่ 8 สิงหาคม ที่มีค่า PRact สูงถึง 88.03% ซึ่งแสดงให้เห็นถึงความจำเป็นในการปรับค่าดัชนีให้สะท้อนเงื่อนไขจริง

ผลลัพธ์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Muller et al. (2020) ที่เสนอแนวคิดการใช้ Weather-Corrected Performance Ratio (WCPR) เพื่อเพิ่มความแม่นยำของการประเมิน โดยเฉพาะในพื้นที่ที่มีความแปรปรวนของสภาพอากาศสูง

เช่นเดียวกับ Zhou et al. (2019) ที่เน้นบทบาทของระบบบันทึกข้อมูลแบบเรียลไทม์ เช่น Smart Logger ซึ่งช่วยให้การวิเคราะห์ประสิทธิภาพระบบสามารถสะท้อนสถานการณ์จริงได้ดียิ่งขึ้น ทั้งในด้านพลังงานที่ผลิต และผลกระทบจากอุณหภูมิและรังสีแสงอาทิตย์

นอกจากนี้ งานของ Tan et al. (2022) ยังระบุว่าการออกแบบระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้เหมาะสมกับรูปแบบการใช้พลังงานในพื้นที่จริงจำเป็นต้องใช้ข้อมูลภาคสนามอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถปรับปรุงระบบให้มีประสิทธิภาพสูงสุด ทั้งในด้านการผลิต การจัดการพลังงาน และความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์

จากการเปรียบเทียบข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า การประเมินค่าดัชนี PR โดยคำนึงถึงสภาพแวดล้อมจริง ไม่เพียงแต่ช่วยเพิ่มความแม่นยำของผลลัพธ์ แต่ยังเป็นแนวทางสำคัญในการปรับปรุงประสิทธิภาพระบบให้เหมาะสมกับบริบทเฉพาะพื้นที่ได้อย่างยั่งยืน

บทสรุป

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยด้านสภาพอากาศที่มีผลกระทบต่อประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ (2) ประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยใช้ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพและ (3) เปรียบเทียบค่าดัชนี PR กับค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศจริงเพื่อวิเคราะห์ความเหมาะสมของแต่ละค่าดัชนีในการประเมินระบบ

จากผลการทดลองในระบบโซลาร์เซลล์ขนาด 358.8 kWp ที่ติดตั้งในจังหวัดอุดรธานี พบว่า:

1.สภาพอากาศมีผลต่อประสิทธิภาพของระบบอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะค่ารังสีแสงอาทิตย์และอุณหภูมิของแผงโซลาร์เซลล์ ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับพลังงานที่ผลิตได้ในแต่ละช่วงเวลา

2.ค่าดัชนีสัดส่วนประสิทธิภาพ (PR) จากการจำลองด้วยโปรแกรม PVsyst มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 81.72% ขณะที่ค่าจากการวัดจริงในช่วงวันที่ 8–10 สิงหาคม 2567 มีค่าเฉลี่ยสูงกว่าอยู่ที่ 84.26% แสดงให้เห็นว่าการประเมินด้วยข้อมูลจำลองเพียงอย่างเดียวอาจไม่สะท้อนผลลัพธ์ที่แท้จริง

3.เมื่อปรับค่าดัชนี PR ตามสภาพอากาศจริง (WCPR) โดยใช้ข้อมูลจากเซนเซอร์วัดรังสีและอุณหภูมิ พบว่า ค่าดัชนี WCPR ให้ผลที่แม่นยำและสอดคล้องกับการทำงานของระบบมากกว่า PR แบบเดิม โดยเฉพาะในวันที่มีการเปลี่ยนแปลงของสภาพอากาศอย่างชัดเจน

ดังนั้น การใช้ค่าดัชนี WCPR จึงมีศักยภาพในการนำไปใช้เป็นเครื่องมือสำหรับการประเมิน ปรับปรุง และออกแบบระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ให้เหมาะสมกับสภาพแวดล้อมจริงได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่า การประเมินประสิทธิภาพของระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์ด้วยค่าดัชนีที่ปรับตามสภาพอากาศ (WCPR) สามารถสะท้อนการทำงานของระบบในสภาพแวดล้อมจริงได้ดีกว่าค่าดัชนีแบบดั้งเดิม (PR) อย่างไรก็ตาม เพื่อเพิ่มความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของดัชนีดังกล่าว จึงมีข้อเสนอแนะ ดังนี้

ควรมีการเก็บข้อมูลในระยะยาว เช่น ตลอดทั้งปี เพื่อให้ครอบคลุมสภาพอากาศที่หลากหลาย ทั้งฤดูร้อน ฝน และหนาว ซึ่งจะช่วยลดความคลาดเคลื่อนของค่าดัชนี และเพิ่มความแม่นยำในการวิเคราะห์ นอกจากนี้ ควรพิจารณานำปัจจัยอื่น ๆ เช่น ฝุ่นละออง การบังเงา และประสิทธิภาพของอินเวอร์เตอร์ เข้าร่วมในการคำนวณ WCPR เพื่อสะท้อนสภาพการทำงานจริงให้ครบถ้วนยิ่งขึ้น

สุดท้าย ควรมีการนำค่าดัชนี WCPR ไปประยุกต์ใช้ในระบบอื่น ๆ หรือต่างพื้นที่ เพื่อศึกษาความเหมาะสมและศักยภาพของการใช้งานในเชิงพาณิชย์หรือระดับอุตสาหกรรมในอนาคต

บรรณานุกรม

International Energy Agency. (2021). Renewables 2021: *Analysis and forecast to 2026.International Energy Agency.* https://www.iea.org/reports/renewables-2021

Kumar, A., Singh, R., & Shukla, A. (2021). *Performance analysis of hybrid solar PV system forresidential buildings. Energy Reports*, 7, 1234–1242.

Marion, B., Anderberg, M., & Kroposki, B. (2005). *Performance parameters for grid-connected PV systems. National Renewable Energy Laboratory*. https://www.nrel.gov/docs/fy05osti/37358.pdf

Muller, B., Gasteiger, M., & Reise, C. (2020). *Weather-corrected performance ratio: Empirical validation using satellite-based irradiance data. Progress in Photovoltaics: Research and Applications, 28*(3), 189–199.

Skoplaki, E., & Palyvos, J. A. (2009). *On the temperature dependence of photovoltaic module electrical performance. Solar Energy, 83*(5), 614–624. https://doi.org/10.1016/j.solener.2008.10.008

Tan, W. C., Lim, C. H., & Lee, K. H. (2022). *Optimal sizing and energy management of hybrid PV-battery system for building applications. Renewable Energy*, 181, 245–257.

Zhou, W., Lou, C., Li, Z., Lu, H., & Yang, H. (2019). *Current status of research on optimum sizing of stand-alone hybrid solar–wind power generation systems. Applied Energy, 87*(2), 380–389. https://doi.org/10.1016/j.apenergy.2009.08.012

การศึกษาการจัดตั้งโรงไฟฟ้าพลังงานชีวมวลเขตพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

Study of the Establishment of a Biomass Power Plant Area of tha Takiab District, Chachoengsao Province

ภาณุวัฒน์ พิมพ์วัน[1] ชัยยศ ดำรงกิจโกศล[2] และปรีดา จันทวงษ์[3]

Phanuwat Phimwan[1] Chaiyot Damrongkijkosol[2] and Preeda Chantawongand[3]

นักศึกษา[1], อาจารย์[2-3]

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร[1-3]

E-mail: s6603027816024@kmutnb.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อประเมินศักยภาพของเชื้อเพลิงชีวมวลที่สามารถจัดหาได้ในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา (2) เพื่อกำหนดขนาดโรงไฟฟ้าชีวมวลที่เหมาะสมตามปริมาณเชื้อเพลิงที่มีอยู่และ (3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของเทคโนโลยีการแปรรูปชีวมวลที่สามารถใช้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากหน่วยงานภาครัฐ ได้แก่ สำนักงานเกษตรจังหวัด สำนักงานพลังงานจังหวัด และองค์การบริหารส่วนตำบลในพื้นที่ศึกษา โดยวิธีเก็บข้อมูลเชิงปริมาณผ่านแบบฟอร์ม ข้อมูลทุติยภูมิ และคำนวณด้วยสูตรพลังงานความร้อนและอัตราเปลี่ยนพลังงานไฟฟ้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณเชิงปริมาณทางวิศวกรรม ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พื้นที่อำเภอท่าตะเกียบมีศักยภาพในการจัดหาเชื้อเพลิงชีวมวลได้ประมาณ 89,201,764 กิโลกรัมต่อปี จากวัสดุเหลือใช้ของพืชเศรษฐกิจหลัก เช่น ข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อย สับปะรด และปาล์มน้ำมัน (2) ปริมาณเชื้อเพลิงดังกล่าวสามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 89,208,900 กิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี เทียบเท่ากำลังการผลิตที่เหมาะสมประมาณ 11 เมกะวัตต์ (3) เทคโนโลยีที่เหมาะสมกับลักษณะเชื้อเพลิงในพื้นที่ คือ ระบบแก๊สซิฟิเคชันแบบ Fluidized Bed ซึ่งสามารถรองรับเชื้อเพลิงหลากหลายขนาดและความชื้นได้ดี ให้ก๊าซเชื้อเพลิงคุณภาพสูง และเหมาะกับการใช้งานในระดับชุมชนหรือเอกชนขนาดกลาง

คำสำคัญ: ขนาดโรงไฟฟ้า พลังงานชีวมวล แก๊สซิฟิเคชัน ศักยภาพเชื้อเพลิง ท่าตะเกียบ

Abstract

The purposes of this study were (1) to assess the potential of biomass fuel available in Tha Takiab District, Chachoengsao Province, (2) to determine the appropriate size of a biomass power plant based on the available biomass supply, and (3) to evaluate the suitability of biomass conversion technologies for electricity generation in the area. This study was conducted by collecting data from government agencies such as the Provincial Agricultural

Office, the Provincial Energy Office, and local administrative organizations. Secondary data were gathered using structured forms and analyzed through engineering-based quantitative calculations. The data analysis included thermal energy estimation and power output conversion formulas. The findings revealed that (1) the target area possesses biomass fuel potential of approximately 89,201,764 kilograms per year, mainly from agricultural residues such as rice, maize, cassava, sugarcane, pineapple, and oil palm, (2) this biomass quantity could generate around 89,208,900 kilowatt-hours of electricity annually, which is equivalent to a power plant capacity of approximately 11 megawatts, and (3) the most suitable technology for this context is the Fluidized Bed Gasification system, due to its capability to handle biomass with diverse sizes and moisture content, as well as its ability to produce high-quality syngas. This system is also technically appropriate for use in community-scale or medium-sized private sector biomass power plants. The findings serve as an initial framework for stakeholders seeking to invest in renewable energy development in rural areas.

Keywords: Power plant size, biomass energy, gasification, fuel potential, Tha Takiab

บทนำ

ความต้องการพลังงานไฟฟ้ามีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องทั้งในระดับประเทศและระดับโลก เนื่องจากพลังงานไฟฟ้ามีความสำคัญต่อการดำรงชีวิตประจำวัน การพัฒนาเศรษฐกิจ และการขยายตัวของภาคอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในประเทศไทย พื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออก (Eastern Economic Corridor: EEC) ถือเป็นพื้นที่ยุทธศาสตร์ที่มีการเติบโตทางเศรษฐกิจและเทคโนโลยีอย่างรวดเร็ว ส่งผลให้ความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าในพื้นที่ดังกล่าวเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ การตอบสนองต่อความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นจำเป็นต้องใช้งบประมาณลงทุนจำนวนมากทั้งในด้านการผลิตและระบบส่งพลังงานไฟฟ้า

อย่างไรก็ตาม แหล่งพลังงานหลักในปัจจุบันซึ่งพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล เช่น ถ่านหิน น้ำมัน และก๊าซธรรมชาติ มีข้อจำกัดหลายประการ ทั้งในด้านผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมจากการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ต้นทุนที่เพิ่มสูงขึ้น และความไม่มั่นคงของแหล่งทรัพยากรในระยะยาว ส่งผลให้เกิดความจำเป็นในการสำรวจแหล่งพลังงานทางเลือกที่ยั่งยืนและมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความสนใจอย่างแพร่หลายคือการผลิตพลังงานจากชีวมวล ซึ่งเป็นแหล่งพลังงานหมุนเวียนที่สามารถนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรและพืชพลังงานมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

พลังงานชีวมวลเป็นพลังงานหมุนเวียนที่ได้จากวัสดุอินทรีย์และเศษเหลือจากสิ่งมีชีวิต เช่น เศษไม้ ซังข้าวโพด ฟางข้าว แกลบ กากอ้อย เศษปาล์มน้ำมัน และวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอื่น ๆ ซึ่งสามารถนำมาแปรรูปเป็นพลังงานได้หลายวิธี ได้แก่ การเผาไหม้โดยตรง การย่อยสลายแบบไม่ใช้ออกซิเจน การหมักชีวภาพ และ

กระบวนการแก๊สซิฟิเคชัน (Gasification) โดยเฉพาะเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันแบบ Fluidized Bed ได้รับการยอมรับว่ามีความเหมาะสมสำหรับเชื้อเพลิงชีวมวลที่มีความหลากหลายด้านขนาดและความชื้น

พื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา เป็นหนึ่งในพื้นที่ที่มีศักยภาพสูงในการผลิตพลังงานชีวมวล เนื่องจากมีความอุดมสมบูรณ์ของทรัพยากรทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงได้อย่างต่อเนื่อง จากการสำรวจข้อมูลเบื้องต้นพบว่าพื้นที่ดังกล่าวมีพืชเศรษฐกิจสำคัญ ได้แก่ ปาล์มน้ำมันประมาณ 15,600 ไร่ มันสำปะหลัง 65,000 ไร่ ข้าว 17,000 ไร่ และต้นยางพารา 127,700 ไร่ นอกจากนี้ยังมีวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร เช่น ซังข้าวโพด ใบมันสำปะหลัง เศษใบอ้อย ฟางข้าว และทางปาล์มน้ำมัน ซึ่งสามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงในการผลิตพลังงานชีวมวลได้

จากการประเมินปริมาณเชื้อเพลิงชีวมวลในพื้นที่พบว่ามีศักยภาพในการจัดหาเชื้อเพลิงได้ประมาณ 89,201,764 กิโลกรัมต่อปี โดยมีค่าความร้อนเฉลี่ย 12 เมกะจูลต่อกิโลกรัม สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 89,208,900 กิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี หากนำไปใช้ในโรงไฟฟ้าระบบแก๊สซิฟิเคชันที่มีประสิทธิภาพประมาณ 30% การเลือกใช้เทคโนโลยี Fluidized Bed Gasification จึงเหมาะสมกับลักษณะเชื้อเพลิงในพื้นที่ เนื่องจากสามารถรองรับเชื้อเพลิงที่มีขนาดและความชื้นไม่สม่ำเสมอ ให้ก๊าซเชื้อเพลิง (Syngas) ที่มีคุณภาพและสามารถลดปัญหาการเกิดยางเหนียว (Tar) ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

นอกจากนี้ ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจของโครงการพบว่ามีความเป็นไปได้สูง โดยมีค่าใช้จ่ายเริ่มต้นรวมประมาณ 344.6 ล้านบาท และสามารถคืนทุนได้ภายในระยะเวลา 1.38 ถึง 1.74 ปี ขึ้นอยู่กับรูปแบบการจำหน่ายไฟฟ้า โครงการดังกล่าวนอกจากจะช่วยเพิ่มมูลค่าเศรษฐกิจจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรแล้ว ยังช่วยลดปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากการเผาเศษวัสดุทางการเกษตรในที่โล่ง และส่งเสริมความมั่นคงด้านพลังงานทั้งในระดับชุมชนและระดับประเทศ

การศึกษานี้สอดคล้องกับแผนพัฒนากำลังผลิตไฟฟ้าของประเทศไทย พ.ศ. 2567 – 2580 (PDP2024) ซึ่งให้ความสำคัญกับการส่งเสริมพลังงานหมุนเวียนเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเพิ่มสัดส่วนพลังงานสะอาดในระบบพลังงานของประเทศ รวมถึงสนับสนุนเป้าหมายของ EEC ในการนำพลังงานสะอาดมาใช้ตอบสนองความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง

โดยสรุป งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ โดยพิจารณาปัจจัยด้านความพร้อมของทรัพยากรเชื้อเพลิง ประสิทธิภาพในการแปลงพลังงาน ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม และการใช้ที่ดิน เพื่อเป็นข้อมูลประกอบการตัดสินใจเชิงนโยบายสำหรับหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง นักลงทุน และผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในภาคพลังงาน ผลการศึกษาจะมีส่วนสำคัญในการส่งเสริมการพัฒนาพลังงานหมุนเวียนและสนับสนุนการสร้างความมั่นคงทางพลังงานที่ยั่งยืนสำหรับประเทศไทยและพื้นที่เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาศักยภาพและปริมาณเชื้อเพลิงชีวมวลในพื้นที่เป้าหมาย
2. เพื่อออกแบบระบบโรงไฟฟ้าชีวมวลด้วยกระบวนการแก๊สซิฟิเคชันที่เหมาะสมกับเชื้อเพลิงและสภาพพื้นที่
3. เพื่อประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและความเป็นไปได้ของการดำเนินโครงการโรงไฟฟ้าชีวมวล

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการวิเคราะห์นโยบายพลังงานชีวมวล

การพัฒนาพลังงานจากชีวมวลได้รับความสนใจอย่างมากในระดับนโยบายและภาคปฏิบัติ เนื่องจากเป็นพลังงานหมุนเวียนที่สามารถผลิตได้จากทรัพยากรภายในประเทศ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคเกษตรกรรมที่มีวัสดุเหลือใช้จำนวนมาก ซึ่งสามารถนำมาใช้ประโยชน์ในรูปแบบของเชื้อเพลิงชีวมวลอย่างมีประสิทธิภาพ

McKendry (2002) ได้ศึกษากระบวนการแปรรูปชีวมวลและสรุปว่าเทคโนโลยี Gasification มีความเหมาะสมในการเปลี่ยนชีวมวลเป็นพลังงานไฟฟ้า โดยเฉพาะเมื่อใช้กับระบบ Fluidized Bed ซึ่งมีประสิทธิภาพสูงและสามารถรองรับเชื้อเพลิงหลากหลายขนาดและความชื้นได้ดี

Ghosh, Chatterjee, & Saha (2017) วิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบ Gasification สำหรับประเทศกำลังพัฒนา และเสนอว่า Fluidized Bed เป็นเทคโนโลยีที่มีความยืดหยุ่น เหมาะสมกับเชื้อเพลิงชีวมวลที่ไม่สม่ำเสมอ และสามารถผลิต Syngas ที่มีคุณภาพสูง เหมาะกับการผลิตพลังงานไฟฟ้า

จากแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2563–2580 (AEDP 2020) ของกระทรวงพลังงาน ได้กำหนดเป้าหมายในการเพิ่มสัดส่วนการใช้พลังงานหมุนเวียน โดยเฉพาะชีวมวล ซึ่งได้รับการส่งเสริมให้ดำเนินการในรูปแบบโรงไฟฟ้าชุมชนขนาดเล็กมาก (Very Small Power Producer: VSPP) โดยมีนโยบายส่งเสริมผ่านระบบอัตรารับซื้อไฟฟ้าแบบ Feed-in Tariff (FiT) เพื่อให้เกิดความมั่นคงด้านพลังงานในระยะยาว

นอกจากนี้ ยังมีงานศึกษาของ Siriwong, Jinda, & Kumson (2020) ที่ประเมินความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 10–15 เมกะวัตต์ในภาคตะวันออกของประเทศไทย พบว่าการลงทุนในระบบ Fluidized Bed ให้ผลตอบแทนที่คุ้มค่าเมื่อมีการจัดหาเชื้อเพลิงอย่างต่อเนื่องและมีระบบบริหารจัดการที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดความจำเป็นในการใช้พลังงานชีวมวล

จากความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้น ประกอบกับข้อจำกัดของพลังงานจากฟอสซิล การใช้พลังงานชีวมวลจึงเป็นทางเลือกสำคัญในการลดการพึ่งพาพลังงานนำเข้า ลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และเพิ่มรายได้ให้กับชุมชนจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร นอกจากนี้ การใช้พลังงานชีวมวลยังช่วยลดปัญหาของเสียจากภาคการเกษตรอีกด้วย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

McKendry (2002) ได้ศึกษาเทคโนโลยีการแปรรูปชีวมวล พบว่าเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันเป็นทางเลือกที่มีประสิทธิภาพในการผลิตพลังงานไฟฟ้าและลดการปล่อยคาร์บอน Ghosh, Chatterjee, & Saha (2017) วิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบแก๊สซิฟิเคชันสำหรับชุมชนในประเทศกำลังพัฒนา และพบว่าการใช้ระบบ Fluidized Bed มีความเหมาะสมสำหรับชีวมวลที่มีความชื้นและขนาดไม่สม่ำเสมอ

Ghosh, Chatterjee, & Saha (2017) วิเคราะห์ความเหมาะสมของระบบแก๊สซิฟิเคชันในบริบทของประเทศกำลังพัฒนา โดยเน้นถึงข้อดีของระบบ Fluidized Bed ที่สามารถรองรับชีวมวลที่มีขนาดและความชื้นไม่สม่ำเสมอ ซึ่งเหมาะสมกับลักษณะของวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในชุมชน การศึกษาระบุว่าระบบนี้สามารถผลิตก๊าซเชื้อเพลิง (Syngas) ที่มีคุณภาพ และเหมาะสำหรับนำไปใช้ในเครื่องกำเนิดไฟฟ้าขนาดเล็กถึงขนาดกลาง

Kumar, Jones, & Hanna (2018) ได้ทำการศึกษาการวิเคราะห์ต้นทุนของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กโดยเปรียบเทียบต้นทุนการลงทุนเริ่มต้นและต้นทุนเชื้อเพลิง พบว่าการเลือกขนาดโรงไฟฟ้าให้เหมาะสมกับศักยภาพเชื้อเพลิงในพื้นที่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้โครงการมีความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจและสามารถคืนทุนได้ภายในระยะเวลาอันสั้น

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน (2564) ได้จัดทำแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2563–2580 (AEDP 2020) ซึ่งกำหนดเป้าหมายการส่งเสริมการผลิตไฟฟ้าจากชีวมวล โดยเน้นให้ภาคเอกชนและชุมชนมีส่วนร่วมในการผลิตพลังงานหมุนเวียน เพื่อเพิ่มความมั่นคงด้านพลังงานและลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิล แผนดังกล่าวสนับสนุนการใช้เทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันในพื้นที่ที่มีศักยภาพชีวมวลสูง โดยเฉพาะในเขตภาคตะวันออกและภาคกลาง

อนุสรณ์ กาญจนสมบัติ, สราวุธ แสงโสม, และพงศกร มโนมัยพิบูลย์ (2560) ได้ศึกษาศักยภาพเชื้อเพลิงชีวมวลในภาคตะวันออกของประเทศไทย และพบว่าการประเมินขนาดโรงไฟฟ้าที่เหมาะสมกับปริมาณชีวมวลที่หาได้จริงในพื้นที่ เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยลดความเสี่ยงด้านการลงทุน และเพิ่มประสิทธิภาพการเดินเครื่องของโรงไฟฟ้าอย่างต่อเนื่อง

กรอบแนวคิด

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิด

ตัวแปรนำเข้า	กระบวนการวิจัย	ตัวแปรผลลัพธ์	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
ปริมาณชีวมวลในพื้นที่	การวิเคราะห์ศักยภาพและคุณภาพเชื้อเพลิง	ขนาดโรงไฟฟ้าที่เหมาะสม	การใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรอย่างคุ้มค่า
ข้อมูลต้นทุนและเทคโนโลยี	การออกแบบระบบแก๊สซิฟิเคชัน	ค่าใช้จ่ายเริ่มต้นและรายได้	ความเป็นไปได้ทางเศรษฐกิจของโครงการ

ตัวแปรนำเข้า	กระบวนการวิจัย	ตัวแปรผลลัพธ์	ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ
ข้อกำหนดนโยบายพลังงาน	การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ	ระยะเวลาคืนทุน	ส่งเสริมการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น
ความต้องการพลังงานในพื้นที่	การประเมินผลกระทบและความเหมาะสม	ศักยภาพการพัฒนาโรงไฟฟ้า	เพิ่มความมั่นคงด้านพลังงาน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาวิจัยครั้งนี้ใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยดำเนินการตามขั้นตอนดังนี้

1. การเก็บข้อมูลเบื้องต้น: ทำการสำรวจข้อมูลวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรในพื้นที่เป้าหมาย ได้แก่ ปริมาณผลผลิตของข้าว ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์ มันสำปะหลัง อ้อยโรงงาน สับปะรด และปาล์มน้ำมัน จากหน่วยงานราชการที่เกี่ยวข้อง เช่น สำนักงานเกษตรจังหวัด และหน่วยงานพลังงานในพื้นที่

2. การประเมินศักยภาพเชื้อเพลิงชีวมวล: คำนวณปริมาณวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิง โดยใช้อัตราส่วนวัสดุเหลือใช้จากผลผลิต และประเมินค่าความร้อนของเชื้อเพลิงตามข้อมูลมาตรฐาน

3. การเลือกเทคโนโลยีโรงไฟฟ้า: ศึกษาและเปรียบเทียบเทคโนโลยีแก๊สซิฟิเคชันประเภทต่าง ๆ เช่น Fixed Bed และ Fluidized Bed โดยพิจารณาจากลักษณะของเชื้อเพลิงในพื้นที่ และข้อกำหนดด้านเทคนิคและสิ่งแวดล้อม

4. การออกแบบระบบโรงไฟฟ้า: ออกแบบขนาดกำลังผลิตติดตั้งของโรงไฟฟ้า การเลือกอุปกรณ์หลัก เช่น เตาแก๊สซิฟิเคชัน หม้อแปลงไฟฟ้า และระบบจำหน่ายไฟฟ้า รวมถึงการวางแผนส่งไฟฟ้าเข้าสู่โครงข่ายของการไฟฟ้า

5. การประเมินต้นทุนและผลตอบแทน: ประเมินต้นทุนเริ่มต้นของโครงการ ประกอบด้วยค่าจัดหาเชื้อเพลิง ค่าก่อสร้างโรงไฟฟ้า และค่าติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้า รวมถึงประเมินรายได้จากการจำหน่ายไฟฟ้าให้แก่ภาครัฐหรือชุมชน

6. การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ: คำนวณระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) และวิเคราะห์ผลตอบแทนทางการเงินเบื้องต้น

7. การสังเคราะห์ผลและเสนอข้อเสนอแนะ: สรุปผลการศึกษา วิเคราะห์ความเป็นไปได้ของโครงการ และเสนอแนวทางการพัฒนาโรงไฟฟ้าชีวมวลในพื้นที่

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความเป็นไปได้ในการจัดตั้งโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดกลางในพื้นที่ที่มีแหล่งวัตถุดิบทางการเกษตรจำนวนมาก โดยเน้นการวิเคราะห์ปริมาณเชื้อเพลิง ความเหมาะสมของ

ระบบการผลิตไฟฟ้าแบบแก๊สซิฟิเคชัน การออกแบบระบบจ่ายไฟ และการประเมินต้นทุนผลตอบแทนของโครงการในเชิงเศรษฐศาสตร์

1. การวิเคราะห์ศักยภาพเชื้อเพลิงชีวมวลในพื้นที่อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา

1.1 ปริมาณเชื้อเพลิงชีวมวลในพื้นที่

จากการสำรวจข้อมูลผลผลิตทางการเกษตรในพื้นที่ พบว่ามีพืชเศรษฐกิจหลักจำนวน 6 ชนิด ได้แก่ ข้าว, ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์, มันสำปะหลัง, อ้อยโรงงาน, สับปะรด และปาล์มน้ำมัน โดยพิจารณาวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่สามารถนำมาใช้เป็นเชื้อเพลิงชีวมวล ได้แก่ แกลบ ฟางข้าว ซังข้าวโพด ชานอ้อย ใบปาล์ม และต้นมันสำปะหลัง โดยมีอัตราการแปรสภาพเป็นเชื้อเพลิงชีวมวลเฉลี่ยระหว่าง 0.2–1.3 เท่าของผลผลิต

จากการคำนวณพบว่า ปริมาณวัสดุชีวมวลที่สามารถนำมาใช้ผลิตพลังงานได้มีรวมกันประมาณ 89,201,764 กิโลกรัมต่อปี ซึ่งแสดงถึงศักยภาพเชื้อเพลิงที่มีความต่อเนื่องและมั่นคงในพื้นที่ อ้างอิงจากข้อมูลการปลูกพืชเศรษฐกิจที่สำคัญจังหวัดฉะเชิงเทรา ปี 2563-2564

ตารางที่ 2 อัตราส่วนวัสดุเหลือใช้เชื้อเพลิงชีวมวลที่ได้จากพืชผลทางการเกษตร

พืช	อัตราส่วนวัสดุเหลือใช้ (kg เชื้อเพลิง / kg ผลผลิต)	ประเภทวัสดุเหลือใช้ที่ใช้เป็นเชื้อเพลิง
ข้าว	1.3 (แกลบ + ฟางข้าว)	แกลบ, ฟางข้าว
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	1.2 (ซังข้าวโพด + กาบใบ)	ซังข้าวโพด, กาบใบ
มันสำปะหลัง	0.25 (ต้น + ใบ)	ต้นมันสำปะหลัง, ใบ
อ้อยโรงงาน	0.3 (ใบอ้อย + ชานอ้อย)	ใบอ้อย, ชานอ้อย
สับปะรด	0.2 (ใบสับปะรด)	ใบสับปะรด
ปาล์มน้ำมัน	0.25 (ทางปาล์ม + เส้นใย)	ทางปาล์ม, เส้นใยปาล์ม

ตารางที่ 3 ปริมาณเชื้อเพลิงชีวมวลที่ได้จากพืชผลทางการเกษตร

ประเภทพืช	ผลผลิต (kg/ปี)	อัตราส่วนวัสดุเหลือใช้	ปริมาณเชื้อเพลิงที่ได้ (kg/ปี)
ข้าว	10,800,952.84	1.3	14,041,238.69
ข้าวโพดเลี้ยงสัตว์	144,893	1.2	173,871.60
มันสำปะหลัง	236,697,520	0.25	59,174,380.00
อ้อยโรงงาน	20,500,740	0.3	6,150,222.00
สับปะรด	11,639,951	0.2	2,327,990.20
ปาล์มน้ำมัน	29,336,247	0.25	7,334,061.75
รวม	–	–	89,201,764.24

1.2 การคำนวณศักยภาพในการผลิตพลังงาน

ตารางที่ 4 การคำนวณศักยภาพในการผลิตพลังงาน

ประเภทชีวมวล	ค่าความร้อน (MJ/kg)
แกลบข้าว	13-15 MJ/kg
ซังข้าวโพด	14-17 MJ/kg
ชานอ้อย	8-10 MJ/kg
ใบอ้อย	10-12 MJ/kg
เส้นใยปาล์ม	15-18 MJ/kg
ต้นมันสำปะหลัง	10-12 MJ/kg

โดยเฉลี่ยค่าพลังงานความร้อนของชีวมวลรวมที่ได้จะอยู่ที่ 12 MJ/kg

คำนวณพลังงานความร้อนรวมต่อปี

พลังงานความร้อนทั้งหมดที่ได้จากเชื้อเพลิงชีวมวล

$$E_{thermal} = \text{ปริมาณเชื้อเพลิง} \times \text{ค่าความร้อนเฉลี่ย}$$

$$E_{thermal} = 89{,}201{,}764 \times 12$$

พลังงานความร้อนรวมที่ได้จากชีวมวลในพื้นที่คือ 1,070,421,170.90 MJ/ปี หรือประมาณ 297,339,214 kWh/ปี (1 MJ = 0.2778 kWh)

2. การออกแบบเบื้องต้นของระบบโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็ก

เมื่อพิจารณาประสิทธิภาพของระบบแก๊สซิฟิเคชันในการแปรรูปพลังงานความร้อนเป็นพลังงานไฟฟ้า (ประมาณ 30%) จะได้พลังงานไฟฟ้าที่สามารถผลิตได้ประมาณ:

$$1{,}070{,}421{,}170 \times 0.30 = 321{,}126{,}351 \text{MJ/ปี} \approx 89{,}208{,}900 \text{kWh/ปี}$$

ดังนั้น โรงไฟฟ้าที่ออกแบบจากปริมาณพลังงานดังกล่าวควรมีขนาดกำลังการผลิตติดตั้งประมาณ 11 เมกะวัตต์ โดยสามารถเดินเครื่องได้เฉลี่ย 8,000 ชั่วโมงต่อปี

2.1 การเลือกประเภทโรงไฟฟ้าแก๊สซิฟิเคชัน

ระบบแก๊สซิฟิเคชันที่ใช้ในโรงไฟฟ้าชีวมวลแบ่งออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่

ตารางที่ 5 ระบบแก๊สซิฟิเคชันที่ใช้ในโรงไฟฟ้าชีวมวล

ประเภทระบบ	**ลักษณะเด่น**	**ความเหมาะสม**
Fixed Bed - Updraft	ประหยัดพลังงาน, ทนต่อความชื้นสูง	เหมาะกับเชื้อเพลิงชื้น แต่มีปัญหาเรื่อง tar สูง

ประเภทระบบ	ลักษณะเด่น	ความเหมาะสม
Fixed Bed - Downdraft	ให้ syngas ที่สะอาด, tar ต่ำ	เหมาะกับเชื้อเพลิงแห้งและขนาดสม่ำเสมอ
Fluidized Bed	รองรับเชื้อเพลิงหลายขนาด, ประสิทธิภาพสูง	เหมาะกับโรงไฟฟ้าขนาดกลาง–ใหญ่, เชื้อเพลิงหลากหลาย

จากลักษณะของเชื้อเพลิงที่มีความหลากหลายทางขนาด ความชื้น และองค์ประกอบต่าง ๆ ระบบ Fluidized Bed Gasifier จึงเหมาะสมมากที่สุดในกรณีนี้ เนื่องจากสามารถรับเชื้อเพลิงที่มีลักษณะไม่สม่ำเสมอได้ดี อีกทั้งยังสามารถรักษาอุณหภูมิของการเผาไหม้ให้อยู่ในช่วงเหมาะสม (800–1000°C) ได้อย่างเสถียร

2.2 เทคโนโลยีการเผาไหม้ที่เหมาะสม

ระบบแก๊สซิฟิเคชันไม่ใช่การเผาไหม้โดยตรง แต่เป็นการ แปรรูปเชื้อเพลิงให้เป็นก๊าซเชื้อเพลิง (Syngas) ก่อนที่จะเผาไหม้ก๊าซนั้นภายหลัง ดังนั้น ขั้นตอนสำคัญในระบบจึงได้แก่:

Drying Zone: ลดความชื้นของชีวมวลก่อนป้อนเข้าสู่ปฏิกิริยา

Pyrolysis Zone: สลายชีวมวลให้เป็นถ่านและก๊าซ

Oxidation Zone: เติมอากาศบางส่วนให้เกิดปฏิกิริยา

Reduction Zone: เปลี่ยนถ่านและก๊าซให้กลายเป็น Syngas

ระบบ Fluidized Bed จะช่วยให้กระบวนการทั้งหมดเกิดขึ้นอย่างมีประสิทธิภาพ โดยลดปัญหาการสะสมของเถ้า และสามารถควบคุมขนาดอนุภาคของเชื้อเพลิงได้ง่าย

จากคุณสมบัติของเชื้อเพลิงชีวมวลในพื้นที่ และขนาดของโรงไฟฟ้าที่วางแผนไว้ ระบบแก๊สซิฟิเคชันแบบ Fluidized Bed เป็นตัวเลือกที่เหมาะสมที่สุด เนื่องจากสามารถรองรับเชื้อเพลิงหลายชนิดได้อย่างมีประสิทธิภาพ และลดปัญหาการสะสมของ tar ได้ดี ทั้งนี้ ควรเสริมด้วยระบบเตรียมเชื้อเพลิงและระบบกำจัดมลพิษเพื่อให้การผลิตไฟฟ้ามีเสถียรภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม

ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ควรมี ระบบปรับสภาพเชื้อเพลิง เช่น เครื่องบด เครื่องแยกความชื้น หรือเครื่องอบ เพื่อควบคุมคุณภาพก่อนเข้าเตาแก๊สซิฟายเออร์

ควรมี ระบบดักจับ tar และฝุ่น (Gas Cleaning System) เพื่อให้ได้ syngas ที่สะอาด เหมาะสำหรับใช้กับเครื่องกำเนิดไฟฟ้าหรือกังหัน

การใช้เทคโนโลยี Fluidized Bed + Gas Cleaning แม้จะมีต้นทุนเริ่มต้นสูงกว่าแบบ Fixed Bed แต่ให้ผลผลิตและความเสถียรในการเดินเครื่องสูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะสำหรับโรงไฟฟ้าขนาด 10–15 เมกะวัตต์

2.3 ระบบการจ่ายพลังงานไฟฟ้า

ในประเทศไทยมีมาตรฐานอยู่ที่แรงดันไฟฟ้า 220 โวลต์ ความถี่ 50 เฮิรตซ์ สำหรับระบบผู้ใช้ไฟฟ้าทั่วไป และแรงดัน 11–33 kV สำหรับระบบจำหน่ายระดับกลาง ในกรณีของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดเล็กถึงปาน

กลาง การวางแผนการจ่ายพลังงานสามารถทำได้ทั้งในรูปแบบเชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้าหลักของการไฟฟ้า หรือการพัฒนาเป็นระบบไมโครกริดเพื่อจ่ายไฟให้กับชุมชนในพื้นที่

2.3.1 การวางแผนการส่งไฟฟ้าเข้าสู่โครงข่าย

โรงไฟฟ้าขนาดประมาณ 10–15 เมกะวัตต์ ที่พิจารณาในงานวิจัยนี้ มีศักยภาพในการเชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายของการไฟฟ้าส่วนภูมิภาค (กฟภ.) ผ่านระบบไฟฟ้าแรงดันปานกลาง (Medium Voltage - MV) เช่น 22 kV หรือ 33 kV ตามโครงข่ายที่มีอยู่ในพื้นที่ โดยมีทางเลือก 2 แนวทางหลักคือ:

2.3.1.1 การเชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายของการไฟฟ้า (Grid-Tied System)

ใช้หม้อแปลงเพิ่มแรงดันจากระดับ 400 V (3 เฟส) เป็น 22/33 kV ติดตั้งอุปกรณ์ควบคุมการจ่ายโหลด เช่น Synchronizing Panel, Protection Relay และ Breaker ขายไฟฟ้าส่วนเกินเข้าระบบผ่านนโยบายรับซื้อไฟ เช่น Feed-in Tariff (FiT)

2.3.1.1 การใช้ภายในชุมชน (Off-grid หรือ Microgrid)

ส่งไฟฟ้าแรงต่ำผ่านสาย 3 เฟส 400 V ไปยังศูนย์กลางชุมชนหรือโรงงานเกษตร ควบคุมการกระจายโหลดด้วยระบบควบคุมภายใน เช่น Load Shedding, Energy Management System (EMS)

2.3.2 การวิเคราะห์การเชื่อมต่อกับระบบจำหน่ายไฟฟ้า

การเชื่อมต่อกับระบบของการไฟฟ้าจำเป็นต้องวิเคราะห์ประเด็นทางวิศวกรรมและข้อกำหนดด้านความปลอดภัย ได้แก่: ข้อกำหนดด้านแรงดันไฟฟ้าและความถี่: ต้องควบคุมให้อยู่ในช่วง ±5% สำหรับแรงดัน และ ±0.5 Hz สำหรับความถี่ Power Factor: ต้องไม่ต่ำกว่า 0.9 lagging ตามข้อกำหนด กฟภ.

ระบบป้องกัน (Protection System): ควรมีระบบป้องกันกระแสเกิน, ไฟย้อนกลับ, และแรงดันผิดปกติ (OV/UV)

มาตรฐาน Grid Code: ต้องปฏิบัติตามมาตรฐานการเชื่อมต่อของ ERC และ MEA/PEA Grid Code

2.3.3 การประเมินระบบไมโครกริด (Microgrid) กับการขายไฟเข้าระบบ

ตารางที่ 6 การประเมินระบบไมโครกริด (Microgrid) กับการขายไฟเข้าระบบ

แนวทาง	**ข้อดี**	**ข้อจำกัด**
ไมโครกริด (Microgrid)	ใช้ไฟได้ทันทีในพื้นที่, ควบคุมโหลดได้เอง, เหมาะกับพื้นที่ห่างไกล	ลงทุนระบบควบคุมสูง, ต้องมีระบบสำรองพลังงาน (Battery)
ขายไฟเข้าระบบ (Grid-Tied)	รายได้ระยะยาวจากการขายไฟ, ได้ประโยชน์จาก FiT	ต้องลงทุนด้านระบบเชื่อมต่อ, กระบวนการขออนุญาตซับซ้อน

จากการประเมิน หากพื้นที่มีโครงข่ายไฟฟ้าปานกลางของการไฟฟ้าอยู่แล้ว การเลือกเชื่อมต่อแบบ Grid-Tied จะมีความเหมาะสมมากกว่าในระยะยาว เนื่องจากสามารถผลิตและขายไฟฟ้าได้อย่างต่อเนื่อง ในขณะที่ระบบไมโครกริดเหมาะกับกรณีที่อยู่ห่างไกล หรือมีเป้าหมายเพื่อสร้างระบบพลังงานแบบพึ่งตนเองในระดับชุมชน

การออกแบบระบบส่งไฟฟ้าจากโรงไฟฟ้าชีวมวลจำเป็นต้องพิจารณาทั้งด้านเทคนิค เศรษฐศาสตร์ และนโยบาย โดยโรงไฟฟ้าขนาด 10–15 เมกะวัตต์สามารถส่งไฟฟ้าผ่านหม้อแปลงแรงดันเข้าสู่ระบบของการไฟฟ้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ หรืออาจพิจารณาพัฒนาเป็นระบบไมโครกริดในกรณีที่มีข้อจำกัดด้านโครงข่าย การออกแบบควรสอดคล้องกับมาตรฐาน Grid Code เพื่อความมั่นคงของระบบไฟฟ้าโดยรวม

3. การประเมินความคุ้มค่าทางพลังงานและเศรษฐศาสตร์เบื้องต้น

3.1 จากการวิเคราะห์โครงสร้างต้นทุนของโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาด 11 เมกะวัตต์ พบว่ามีค่าใช้จ่ายในส่วนต่าง ๆ ดังนี้: ค่าจัดหาเชื้อเพลิงชีวมวล (อิงจากต้นทุน 0.50 บาท/กิโลกรัม): 44,600,882 บาท/ปี ค่าก่อสร้างโรงไฟฟ้า (อิงจากต้นทุนเฉลี่ย 20 ล้านบาท/เมกะวัตต์): 220,000,000 บาท ค่าติดตั้งอุปกรณ์ไฟฟ้าและระบบควบคุม เช่น หม้อแปลง, สายส่ง, ระบบ Synchronization: 80,000,000 บาท รวมค่าใช้จ่ายเริ่มต้นทั้งหมดของโครงการอยู่ที่ประมาณ 344,600,882 บาท

3.2 รายได้จากการจำหน่ายไฟฟ้า โครงการพิจารณา 2 ช่องทางหลักในการจำหน่ายไฟฟ้า ได้แก่:

3.2.1 ขายไฟฟ้าให้การไฟฟ้าผ่านโครงการ Feed-in Tariff (FiT) อัตรา FiT สำหรับโรงไฟฟ้าชีวมวลขนาดกลางกำลังผลิต >10 MW ตามประกาศ กกพ. ปีล่าสุดอยู่ที่ 2.61 บาท/หน่วย ทำให้รายได้ต่อปีอยู่ที่ประมาณ: 89,208,900×2.61=232,835,229 บาท/ปี

3.2.2 จำหน่ายให้ภาคอุตสาหกรรมหรือชุมชน

ในกรณีทำสัญญาซื้อขายไฟฟ้าระหว่างเอกชน (PPA) อาจสามารถจำหน่ายไฟฟ้าได้ในอัตราเฉลี่ย 3.20 บาท/หน่วยส่งผลให้รายได้รวมต่อปีเท่ากับ: 89,208,900×3.20=285,468,480 บาท/ปี

3.3 ระยะเวลาคืนทุนของโครงการ (Payback Period)

เมื่อหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานต่อปี (เช่น ค่าแรง, ค่าซ่อมบำรุง ฯลฯ) ประมาณ 35 ล้านบาท/ปี แล้วจะได้รายได้สุทธิดังนี้:

- กรณีขายให้ภาครัฐ: 232,835,229 - 35,000,000 = 197,835,229 บาท/ปี
- กรณีขายให้เอกชน/ชุมชน: 285,468,480 - 35,000,000 = 250,468,480 บาท/ปี

$$\text{Payback (รัฐ)} = \frac{\mathbf{344,600,882}}{\mathbf{197,835,229}} \approx 1.74 \text{ ปี}$$

$$\text{Payback (เอกชน)} = \frac{\mathbf{344,600,882}}{\mathbf{250,468,480}} \approx 1.38 \text{ ปี}$$

สรุป

ผลการศึกษาพบว่าพื้นที่เป้าหมายมีศักยภาพในการจัดหาเชื้อเพลิงชีวมวลรวมประมาณ 89,201,764 กิโลกรัมต่อปี โดยอ้างอิงข้อมูลจากสำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา (สำนักงานเกษตรจังหวัดฉะเชิงเทรา, 2564 สามารถผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ประมาณ 89,208,900 กิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี ตามแนวทางของ McKendry

(2002) ซึ่งแสดงว่าค่าความร้อนของชีวมวลโดยทั่วไปอยู่ระหว่าง 8–18 MJ/kg โดยมีขนาดกำลังการผลิตติดตั้งประมาณ 11 เมกะวัตต์ การเลือกใช้ระบบแก๊สซิฟิเคชันแบบ Fluidized Bed เป็นทางเลือกที่เหมาะสมกับลักษณะเชื้อเพลิงในพื้นที่ ตามข้อเสนอของ Ghosh, Chatterjee, & Saha (2017) ที่ระบุว่าเทคโนโลยี Fluidized Bed เหมาะกับเชื้อเพลิงชีวมวลที่มีความหลากหลายด้านขนาดและความชื้น

ผลการวิเคราะห์ต้นทุนพบว่าค่าใช้จ่ายเริ่มต้นของโครงการอยู่ที่ 344.6 ล้านบาท โดยมีรายได้จากการจำหน่ายไฟฟ้าให้ภาครัฐประมาณ 232.8 ล้านบาทต่อปี ตามประกาศคณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน (กกพ.) เรื่องอัตรารับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน ปี 2568 และกรณีจำหน่ายให้ภาคเอกชนหรือชุมชนประมาณ 285.5 ล้านบาทต่อปี เมื่อหักค่าใช้จ่ายดำเนินงานแล้ว จะสามารถคืนทุนได้ภายใน 1.38 ถึง 1.74 ปี ซึ่งเป็นแนวทางการประเมินทางเศรษฐศาสตร์เบื้องต้นตามหลักของ Gielen & Taylor (2007)

ผลการศึกษายังชี้ให้เห็นว่าโครงการดังกล่าวสามารถช่วยเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจจากวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตร ลดปัญหาของเสีย และส่งเสริมความมั่นคงทางพลังงานในระดับชุมชนและประเทศ

ข้อเสนอแนะ

1. ควรดำเนินการศึกษาความเหมาะสมเชิงพื้นที่เพิ่มเติม โดยพิจารณาปัจจัยด้านสิ่งแวดล้อมและความต้องการใช้ไฟฟ้าในพื้นที่

2. ควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของชุมชนในโครงการ เพื่อให้เกิดความยั่งยืนในการจัดการเชื้อเพลิงและใช้ประโยชน์จากพลังงาน

3. ควรพิจารณาการพัฒนาเทคโนโลยีโคเจนเนอเรชั่นเพิ่มเติม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและมูลค่าทางเศรษฐกิจของโครงการ

บรรณานุกรม

คณะกรรมการกำกับกิจการพลังงาน. (2566). *ประกาศอัตรารับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน พ.ศ. 2566*. การไฟฟ้าฝ่ายผลิตแห่งประเทศไทย. สืบค้นจาก https://www.erc.or.th

สำนักงานนโยบายและแผนพลังงาน. (2564). *แผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2563–2580 (AEDP 2020)*. กระทรวงพลังงาน.

อนุสรณ์ กาญจนสมบัติ, สราวุธ แสงโสม, และพงศกร มโนมัยพิบูลย์. (2560). การศึกษาศักยภาพชีวมวลเพื่อการผลิตไฟฟ้าในภาคตะวันออกของประเทศไทย. *วารสารพลังงานทดแทนและพลังงานสะอาด, 4*(2), 45–53.

Ghosh, S., Chatterjee, P. K., & Saha, M. K. (2017). *Biomass gasification for electricity generation: A review of current technology and future scope*. Renewable and Sustainable Energy Reviews, 78, 161–178.

Gielen, D., & Taylor, P. (2007). *Indicators for industrial energy efficiency in developing countries*. United Nations Industrial Development Organization (UNIDO).

Kumar, A., Jones, D. D., & Hanna, M. A. (2018). *Techno-economic analysis of biomass gasification systems for small-scale electricity generation*. Renewable Energy, 118, 316–328.

McKendry, P. (2002). *Energy production from biomass (part 2): Conversion technologies*. Bioresource Technology, 83(1), 47–54.

Siriwong, S., Jinda, T., & Kumson, P. (2020). Economic assessment of biomass power plants using fluidized bed technology in Eastern Thailand. Journal of Renewable Energy Development, 9(3), 215–223.

ศึกษาการอนุรักษ์พลังงานอาคารสำนักงานกรณีศึกษาอาคารสำนักงาน

Study on Energy Conservation in Office Buildings: A Case Study of an Office Building

ภณทัต ใจกล้า[1] ชัยยศ ดำรงกิจโกศล[2] และปรีดา จันทวงษ์[3]

Panatanat Jaikla[1] Chaiyot Damrongkijkosol[2] and Preeda Chantawong[3]

นักศึกษา[1],อาจารย์[2-3]

วิทยาลัยเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ กรุงเทพมหานคร[1-3]

E-mail: Panatanat7809@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรการอนุรักษ์พลังงานในระบบกรอบอาคาร ระบบปรับอากาศ และระบบไฟฟ้าส่องสว่างในอาคารสำนักงาน (2) เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าด้านต้นทุนของแต่ละมาตรการโดยใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ เช่น ค่าใช้จ่ายที่ลดลง และระยะเวลาคืนทุน ตรวจสอบข้อมูลจากแบบแปลน และตรวจวัดค่าพลังงานจากการใช้งานจริงวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการคำนวณต้นทุนพลังงานที่ประหยัดได้ เงินลงทุน และระยะเวลาคืนทุนของแต่ละมาตรการ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) มาตรการล้างทำความสะอาดระบบปรับอากาศสามารถลดพลังงานได้ถึง 19.65 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี ช่วยลดค่าไฟฟ้าได้ 94,132.07 บาท ด้วยเงินลงทุน 47,850 บาท และมีระยะเวลาคืนทุนสั้นที่สุดเพียง 0.51 ปี (2) การเปลี่ยนหลอดไฟเป็นชนิดประสิทธิภาพสูงช่วยลดค่าไฟฟ้าได้ 73,336.34 บาทต่อปี โดยมีระยะเวลาคืนทุน 1.47 ปี และการปรับปรุงกรอบอาคารช่วยลดพลังงานได้ 15.06 กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี ประหยัดไฟฟ้าได้ 72,129.64 บาทต่อปี แต่ต้องใช้เงินลงทุนสูง และมีระยะเวลาคืนทุนนานถึง 5.98 ปี

คำสำคัญ: อนุรักษ์พลังงาน อาคารสำนักงาน จุดคุ้มทุน

Abstract

The purposes of this study were (1) to evaluate the effectiveness of energy conservation measures in the building envelope, air conditioning system, and lighting system of an office building, and (2) to analyze the cost-effectiveness of each measure using economic indicators such as reduced expenses and payback period. The study involved reviewing architectural plans and measuring actual energy consumption. Data were analyzed by calculating energy cost savings, investment costs, and the payback period for each measure. The research findings showed that (1) cleaning the air conditioning system could reduce energy consumption by 19.65 kilowatt-hours per year, saving 94,132.07 THB in electricity costs, with

an investment of 47,850 THB and the shortest payback period of 0.51 years; (2) replacing existing lighting with high-efficiency bulbs reduced electricity costs by 73,336.34 THB per year, with a payback period of 1.47 years; and improving the building envelope reduced energy consumption by 15.06 kilowatt-hours per year and saved 72,129.64 THB annually, but required a high investment and had a long payback period of 5.98 years.

Keywords: Energy conservation, office building, payback period

บทนำ

พลังงานไฟฟ้าเป็นปัจจัยพื้นฐานที่สำคัญต่อการดำเนินชีวิตและการประกอบธุรกิจทั้งภาครัฐและเอกชน โดยเฉพาะในภาคอุตสาหกรรม ซึ่งความต้องการพลังงานมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องตามการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สภาวะเศรษฐกิจในช่วงที่ราคาน้ำมันภายในประเทศปรับตัวสูงขึ้นอย่างต่อเนื่องได้ส่งผลให้การพัฒนากำลังการผลิตและระบบส่งไฟฟ้าเพื่อรองรับความต้องการพลังงานที่เพิ่มขึ้น ต้องใช้งบประมาณการลงทุนในระดับสูง ดังนั้น หน่วยงานทุกภาคส่วนจึงต้องร่วมมือกันในการอนุรักษ์พลังงาน เนื่องจากพลังงานมีการเปลี่ยนแปลงอยู่เสมอ ซึ่งส่งผลให้อัตราการใช้พลังงานของประเทศเพิ่มขึ้นในทุกปี นับเป็นภาระหนักต่อสถานะทางการเงินและการลงทุนของประเทศ ที่ต้องจัดหาพลังงานให้เพียงพอและเหมาะสมต่อความต้องการที่เพิ่มขึ้น(สุธร พิทักษ์, 2550)

การใช้พลังงานในอาคารและอุตสาหกรรมขนาดใหญ่สามารถแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ พลังงานความร้อนและพลังงานไฟฟ้า สำหรับอาคารขนาดใหญ่จะมีการใช้พลังงานไฟฟ้าคิดเป็นสัดส่วนระหว่างร้อยละ 50 – 85 ของพลังงานทั้งหมด และใช้พลังงานความร้อนในสัดส่วนร้อยละ 15 – 50 ดังนั้น จะเห็นได้ว่าพลังงานไฟฟ้ามีการใช้ในปริมาณที่สูง จึงมีศักยภาพในการประหยัดพลังงานได้อย่างมาก โดยทั่วไป อาคารขนาดใหญ่ เช่น โรงแรม โรงพยาบาล และอาคารสำนักงาน จะมีค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าสูงถึงระดับนับล้านบาทต่อเดือน(ศุภชัย ปัญญาวีร์, ม.ป.ป.)

ปัจจุบันการอนุรักษ์พลังงานถือว่าเป็นเรื่องที่สำคัญมาก และควรร่วมมือกันทุก ๆ ฝ่าย รวมทั้งประชาชนทุกคนด้วย เนื่องจากเมื่อมีการใช้พลังงานมาก ก็จะมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและธรรมชาติและจะส่งผลมายังมนุษย์ต่อไป อาคารและโรงงานอุตสาหกรรมเป็นแหล่งที่มีการใช้พลังงานมาก และมีโอกาสที่จะทำการประหยัดพลังงานได้มากด้วย แนวทางและวิธีในการประหยัดพลังงานควรเริ่มตั้งแต่แนวทางที่ไม่ต้องเสียค่าใช้จ่ายหรือเสียใช้จ่ายน้อยสุดก่อน แล้วจึงทำการวิเคราะห์หาแนวทางในการประหยัดที่ต้องมีค่าใช้จ่าย โดยต้องทำการวิเคราะห์หาระยะเวลาการคืนทุน ละอัตราผลตอบแทนในการลงทุน(ศุภชัย ปัญญาวีร์, ม.ป.ป.)

ดังนั้น เพื่อให้เกิดการลดต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน หากอาคารสำนักงานหรือโรงงานอุตสาหกรรมมีการบูรณาการมาตรการอนุรักษ์พลังงานอย่างรอบด้าน ควบคู่กับการใช้งานอย่างมีประสิทธิผล จะสามารถลดภาระค่าใช้จ่ายด้านพลังงานไฟฟ้าได้อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งในแต่ละเดือนอาจประหยัดงบประมาณ

ได้เป็นหลักแสนบาท อีกทั้งยังเป็นการส่งเสริมการใช้ทรัพยากรอย่างคุ้มค่าและสนับสนุนการพัฒนาที่ยั่งยืนในระยะยาว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรการอนุรักษ์พลังงานในระบบกรอบอาคาร ระบบปรับอากาศและระบบไฟฟ้าส่องสว่างในอาคารสำนักงาน
2. เพื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าด้านต้นทุนของแต่ละมาตรการโดยใช้ตัวชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์

การทบทวนวรรณกรรม

อาคารประหยัดพลังงาน (กระทรวงพลังงาน, 2566)

การออกแบบอาคารแบบบูรณาการ หมายถึง กระบวนการออกแบบอาคารที่คำนึงถึงการผสมผสานวิธีในการออกแบบทุก ๆ ระบบเข้าด้วยกันหรือออกแบบให้ทุก ๆ ระบบมีความสอดคล้องกัน โดยมีเป้าหมายหลักเพื่อให้อาคารมีประสิทธิภาพด้านการประหยัดพลังงานสูงสุด ขณะที่มีค่าใช้จ่ายในการออกแบบและอาคาร ซึ่งแนวคิดหลักก็คือการใช้ปัจจัยธรรมชาติและป้องกันความร้อนเข้าสู่กรอบอาคาร (Passive Design) เพื่อที่จะให้มีการใช้พลังงานในระบบปรับอากาศในระดับต่ำสุด แนวคิดในการออกแบบทั้งทางด้าน Passive และ Active Design โดยแบ่งออกเป็น 5 ด้าน ดังต่อไปนี้

1. การปรุงแต่งสภาพแวดล้อมบริเวณรอบอาคารให้ร่มรื่น เย็นสบาย
2. การเลือกรูปทรงอาคารและการใช้ประโยชน์จากปัจจัยธรรมชาติให้เกิดการประหยัดพลังงาน
3. การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสมสำหรับสภาพภูมิอากาศร้อนชื้นเพื่อลดความร้อนเข้าสู่อาคาร
4. การใช้ระบบและอุปกรณ์ประสิทธิภาพสูง
5. การใช้ระบบตรวจสอบและควบคุมอาคารให้มีการใช้พลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

การสำรวจและตรวจสอบการใช้พลังงานภายในอาคาร

การหาแนวทางปรับปรุงอาคารเพื่อประหยัดพลังงานไฟฟ้า จำเป็นต้องมีการศึกษาหาปัญหาของอาคารก่อน โดยการสำรวจและตรวจสอบอาคาร ดังนี้

1. การสำรวจและเก็บข้อมูลการใช้พลังงานภายในอาคารข้อมูลทั่วไปของอาคาร ประกอบด้วย
    1.1 ลักษณะทางกายภาพของอาคาร ได้แก่ ประเภทของโครงสร้างอาคารขนาดของอาคาร ทิศทางของอาคาร วัสดุก่อสร้าง พื้นที่ของช่องแสง และลักษณะการบังแดดให้ตัวอาคาร
    1.2 พื้นที่ใช้สอยภายในอาคาร ได้แก่ พื้นที่ปรับอากาศ พื้นที่จอดรถ
2. ข้อมูลงานระบบในอาคาร ประกอบด้วย
    2.1 ระบบปรับอากาศ ได้แก่ บริเวณที่ติดตั้ง ประเภท จำนวน และปริมาณพลังงานที่ใช้
    2.2 ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ได้แก่ บริเวณที่ติดตั้ง ประเภท จำนวนและปริมาณพลังงานที่ใช้
    2.3 ระบบอุปกรณ์ไฟฟ้า ได้แก่ ประเภท จำนวน และปริมาณพลังงานที่ใช้ในระบบ
3. ข้อมูลลักษณะการใช้งานของผู้ใช้อาคารตารางเวลาการใช้งาน ได้แก่ เวลาทำงาน จำนวนผู้ใช้งาน

4. ข้อมูลการใช้พลังงานในอาคาร

4.1 เวลาการใช้งานของระบบปรับอากาศ

4.2 เวลาการใช้งานของระบบไฟฟ้าแสงสว่าง

4.3 เวลาการใช้งานของระบบอุปกรณ์ไฟฟ้า

5. ข้อมูลการใช้พลังงานที่ผ่านมาย้อนหลัง 1 ปี

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้พลังงานในอาคาร

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน แบ่งออกเป็น ปัจจัยภายนอกและปัจจัยภายในที่มีผลต่อการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน (กระทรวงพลังงาน, 2560)

1. ปัจจัยภายนอกที่มีผลต่อการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน ประกอบด้วยปัจจัยต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1.1 ทิศทางแสงแดด ควรออกแบบให้ด้านแคบของอาคารหันไปทางทิศตะวันออก - ทิศตะวันตกเพื่อให้ด้านที่มีพื้นที่ผนังน้อยรับความร้อนจากรังสีอาทิตย์ โดยเฉพาะในช่วงบ่ายที่มีแสงแดดร้อนจัด ส่งผลให้ความร้อนเข้าสู่อาคารลดลงและลดการสิ้นเปลืองค่าไฟฟ้าระบบเครื่องปรับอากาศ

1.2 พืชพรรณธรรมชาติ การปลูกต้นไม้ขนาดใหญ่ที่มีทรงแผ่กว้างและพุ่มใบโปร่งบริเวณรอบ ๆ อาคารเพื่อให้ร่มเงาช่วยลดความร้อนที่เกิดจากรังสีโดยตรงจากดวงอาทิตย์ หรือการปลูกไม้พุ่มและการสร้างบ่อน้ำเพื่อสร้างความเย็นให้กับสภาพแวดล้อม หรือการปลูกหญ้าและพืชคลุมดินเพื่อป้องกันความร้อนให้กับพื้นดิน

1.3 สภาพภูมิประเทศ การออกแบบอาคารให้สามารถประหยัดพลังงานได้เต็มที่มีปัจจัยที่จำเป็นอย่างยิ่งต้องนำมาพิจารณาคือสภาพภูมิประเทศที่อาคารจะสร้างขึ้นเหนือพื้นที่นั้นการปรับสภาพภูมิประเทศให้เหมาะกับการก่อสร้างอาคารสามารถทำได้หลายวิธีด้วยกัน เช่นการปรับพื้นดินให้ลาดเอียงไปทางทิศเหนือเพื่อให้รับแสงแดดน้อยลง หรือการสร้างบ่อน้ำขนาดใหญ่เพื่อให้ลมพัดผ่านสร้างความเย็นให้กับสภาพแวดล้อม เป็นต้น

1.4 สภาพภูมิอากาศ การสร้างอาคารควรคำนึงถึงสภาพภูมิอากาศของท้องถิ่นนั้น ๆเนื่องจากการสร้างอาคารที่เหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศทั้งเขตร้อนและเขตหนาวจะช่วยลดการใช้พลังงานลงได้ เช่น การใช้ประโยชน์จากลมประจำถิ่นด้วยการวางตัวอาคารและช่องเปิดให้ขวางทิศทางลมสำหรับประเทศไทยมีลมประจำถิ่น ได้แก่ ลมฤดูร้อนพัดจากทางทิศใต้หรือตะวันตกเฉียงใต้ และลมฤดูหนาวพัดจากทางทิศเหนือหรือตะวันออกเฉียงเหนือ

2. ปัจจัยภายในที่มีผลต่อการออกแบบอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน (กระทรวงพลังงาน, 2560)

2.1 ผนังทึบ เป็นส่วนสำคัญในการช่วยให้อาคารมีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงาน เนื่องจากพลังงานส่วนใหญ่ในอาคารใช้เพื่อควบคุมอุณหภูมิในอาคารให้เหมาะสมกับการทำกิจกรรมต่าง ๆ ของผู้ใช้อาคาร การเลือกใช้ผนังทึบที่เหมาะสมจะเป็นส่วนสำคัญในการลดภาระการใช้พลังงานสำหรับระบบปรับอากาศภายในตัวอาคารลงได้

2.2 ผนังโปร่ง ผนังโปร่งแสงหรือกระจกเป็นส่วนประกอบหนึ่งของอาคารที่ส่งผลต่อการใช้พลังงานในอาคารเนื่องจากเป็นส่วนที่รับความร้อนและถ่ายเทความร้อนจากแสงอาทิตย์เข้าสู่ในอาคารได้มากกว่าผนังทึบ 5-10 เท่า การเลือกชนิดกระจกและเทคนิคการติดตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญที่ช่วยลดการใช้พลังงานในอาคารได้

2.3 กระจก เป็นส่วนประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อการใช้พลังงานในอาคารเนื่องจากเป็นส่วนที่รับความร้อนและแผ่รังสีความร้อนจากดวงอาทิตย์เข้าสู่อาคาร ดังนั้นการเลือกชนิดกระจกและเทคนิคการติดตั้งจึงเป็นส่วนสำคัญที่จะช่วยลดการใช้พลังงานในอาคารได้

2.4 หลังคา หลังคาอาคารควรมีการติดตั้งฉนวนกันความร้อนเพื่อทำให้ตัวอาคารมีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานได้ดีขึ้น เช่น ฉนวนใยแก้ว ฉนวนโฟม แผ่นยิปซัมบอร์ดแผ่นสะท้อนความร้อนอะลูมิเนียมฟอยล์ เป็นต้น

2.5 อุปกรณ์บังแดดภายนอก อุปกรณ์บังแดดแบบภายนอกมีประสิทธิภาพในการลดปริมาณความร้อนเข้าสู่ภายในอาคารดีกว่าแบบภายใน ดังนั้นการออกแบบช่องเปิดของอาคารต้องมีอุปกรณ์บังแดดภายนอกติดตั้งด้วยเสมอ สำหรับการออกแบบอุปกรณ์บังแดดภายนอกอาคารที่ดีควรคำนึงถึงหลายปัจจัยประกอบกัน เช่น การวางทิศทางตัวอาคาร ขนาดช่องเปิด และช่องว่างระหว่างอุปกรณ์บังแดดกับผนังอาคาร

2.6 ระบบปรับอากาศ การใช้ระบบปรับอากาศต้องคำนึงถึงปัจจัยต่าง ๆ เช่นเลือกเครื่องปรับอากาศที่มีกำลังทำความเย็นเหมาะสมกับภาระการทำความเย็นและมีประสิทธิภาพสูงหรือเป็นรุ่นประหยัดไฟเบอร์ 5 เป็นต้น

2.7 ระบบไฟฟ้าแสงสว่าง การลดการใช้พลังงานสำหรับระบบไฟฟ้าแสงสว่างควรลดการใช้ไฟฟ้าจากแสงประดิษฐ์หรือหลอดไฟต่าง ๆ ให้น้อยที่สุดแต่ความสว่างต้องเพียงพอกับการใช้งานแนวทางการออกแบบระบบไฟฟ้าแสงสว่าง ได้แก่ การเลือกใช้หลอดไฟที่มีประสิทธิภาพสูงหรือหลอดไฟ LED การใช้ประโยชน์จากแสงธรรมชาติในเวลากลางวันด้วยเทคนิคการติดตั้งสวิตช์เปิด-ปิดแบบแยกสำหรับพื้นที่ตามแนวกรอบอาคารด้านที่มีแสงสว่างจากภายนอก เป็นต้น (ธนกฤต จ้อยจินดา, 2566)

กรอบความแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยสามารถสรุปได้นี้

ตารางที่ 1 กรอบแนวคิด

1. สำรวจข้อมูลเบื้องต้นในการประเมินการใช้พลังงานของอาคารสำนักงาน	2. ประเมินการใช้พลังงานไฟฟ้าของอุปกรณ์ไฟฟ้าก่อนการปรับปรุง
3. วิเคราะห์การใช้พลังงานด้วยเกณฑ์และแนวทางการปรับปรุงที่กำหนด	4. วิเคราะห์หาจุดคุ้มทุน

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลทั่วไปของอาคารสานักงาน ที่ตั้ง อุปกรณ์เครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ แบบแปลนอาคาร เพื่อทาการจำลองการใช้พลังงานและประเมินค่าการถ่ายเทความร้อนโดยรวมของอาคารสานักงาน เพื่อวิเคราะห์การใช้พลังงานและหาแนวทางการแก้ไขปัญหารวมถึงการวิเคราะห์หาความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์และสรุปผลการดำเนินงานวิจัย โดยมีรายละเอียดดังนี้

ขั้นตอนการศึกษา

ในขั้นตอนนี้ ผู้วิจัยจะศึกษาข้อมูลโดยแบ่งออกเป็น 2 ระบบ ได้แก่ ระบบกรอบอาคารและการอนุรักษ์พลังงานในระบบไฟฟ้า โดยมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1.1 ระบบกรอบอาคาร ศึกษาข้อมูลทั่วไปของอาคารสานักงาน ด้วยการรวบรวมข้อมูลมี

1.2 การอนุรักษ์พลังงานในระบบไฟฟ้า ระบบไฟฟ้าภายในอาคารสำนักงานประกอบด้วย ระบบไฟฟ้าส่องสว่างและระบบปรับอากาศ

1.3 สรุปผลการดำเนินงานวิจัย สรุปผลการดำเนินงานวิจัยและแนวทางการปรับปรุงกรอบอาคารที่ผ่านเกณฑ์ตามที่กระทรวงพลังงานกำหนด และแนวทางหรือมาตรการสำหรับการจัดการการใช้พลังงานในระบบแสงสว่างและระบบปรับอากาศ

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล

วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูลอุปกรณ์เครื่องจักรจะเป็นการจัดทาฐานข้อมูลของอุปกรณ์ไฟฟ้าที่ได้มีการใช้งานในอาคารสำนักงานเพื่อวิเคราะห์การใช้พลังงานไฟฟ้าภายในอาคารสานักงาน มีวิธีการดังต่อไปนี้

1 ระบบกรอบอาคารสำนักงานระบบกรอบอาคารจะใช้ข้อมูลจากเอกสารหรือแบบแปลนแผนผังอาคารสำนักงาน เพื่อหารายละเอียด เช่น ลักษณะทางกายภาพของอาคาร วัสดุประกอบอาคาร

2 ระบบไฟฟ้าภายในอาคารสำนักงานระบบไฟฟ้าภายในอาคารสำนักงานจะใช้ข้อมูลจากเอกสารการซ่อมบำรุงเครื่องจักร หรือจากแบบแปลนแผนผังอาคารงาน ระบบวิศวกรรม เพื่อหารายละเอียด เช่น สถานที่ติดตั้ง จำนวนอุปกรณ์เครื่องจักร และค่าพลังงานไฟฟ้าตามพิกัดจากผู้ผลิต และใช้ข้อมูลจากหน้างานจริงโดยการตรวจวัดค่าพารามิเตอร์ต่าง ๆ ของอุปกรณ์เครื่องจักรขณะใช้งาน หรือตรวจนับจำนวนของอุปกรณ์เครื่องจักร

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

แนวทางในการดาเนินงานวิจัยที่ได้กล่าวไปแล้วข้างต้น ผู้วิจัยได้เลือกใช้เครื่องมือและโปรแกรมที่มีลักษณะเฉพาะเจาะจงเพื่อให้การดำเนินการวิจัยสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของงานวิจัยโดยผู้วิจัยได้เลือกอุปกรณ์หรือเครื่องมือที่สามารถบันทึกข้อมูลอุณหภูมิได้ และโปรแกรมประเมินประสิทธิภาพพลังงานของอาคาร ซึ่งมีรายละเอียดและรูปแบบการใช้งาน โดยแบ่งออกเป็นการประเมินในระบบต่าง ๆ

ผลการศึกษา

ค่าผลประหยัดของ กำลังไฟฟ้า ค่าไฟฟ้าต่อปี เงินลงทุน ระยะเวลาคืนทุน ของการปรับปรุง

ตารางที่ 2 แสดงให้เห็นว่าเมื่อปรับปรุงรวมกันในระบบกรอบอาคาร หลังคา ระบบปรับอากาศและระบบแสงสว่าง สามารถลดค่ากาลังไฟฟ้ารวมต่อปีลงได้ 73,611.66 กิโลวัตต์ต่อชั่วโมงต่อปีคิดเป็นค่าไฟฟ้าที่ลดลงได้ 352,599.88 บาทต่อปี มีมูลค่าลงทุนที่ 586,824.03 บาท เมื่อหาระยะเวลาคืนทุนแล้วอยู่ที่ 1.66 ปี

มาตรการ	ค่ากำลังไฟฟ้าที่ลดลง (กิโลวัตต์-ชั่วโมงต่อปี)	ค่าไฟฟ้าต่อปี (บาทต่อปี)	เงินลงทุน (บาท)	ระยะเวลาคืนทุน (ปี)
การปรับปรุงกรอบอาคาร				
A6+B2+C2	15,058.38	72,129.64	431,274.03	5.98
การอนุรักษ์พลังงานในระบบส่องสว่าง				
1.เปลี่ยนหลอดประสิทธิภาพสูง	15,309.88	73,334.36	107,700	1.46
2. ลดชั่วโมงระบบส่องสว่าง	5,361.75	25,682.78	-	-
การอนุรักษ์พลังงานในระบบปรับอากาศ				
1. ล้างทำความสะอาด	19,651.79	94,132.07	47,850	0.51
2. ลดเวลาทำงานในระบบปรับอากาศ	18,229.86	87,321.03	-	-
รวม	73,611.66	352,599.88	586,824.03	1.66

การใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารเป็นหนึ่งในต้นทุนหลักของการดำเนินงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งในอาคารขนาดใหญ่ที่ต้องใช้พลังงานไฟฟ้าในระบบปรับอากาศ แสงสว่าง และเครื่องใช้ไฟฟ้าต่าง ๆ การศึกษาในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์ประสิทธิภาพของมาตรการอนุรักษ์พลังงานที่สามารถลดต้นทุนค่าไฟฟ้าและระยะเวลาคืนทุนของแต่ละมาตรการ ผลการศึกษาพบว่ามีมาตรการสำคัญที่สามารถนำมาใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าต่อการลงทุน

การปรับปรุงกรอบอาคารเป็นหนึ่งในมาตรการที่สามารถลดกำลังไฟฟ้าสูงสุดลงได้ 15.06 กิโลวัตต์ ซึ่งส่งผลให้สามารถประหยัดค่าไฟฟ้าได้ถึง 72,129.64 บาทต่อปี อย่างไรก็ตาม มาตรการนี้ต้องใช้เงินลงทุนสูงถึง 431,274.03 บาท ทำให้ระยะเวลาคืนทุนยาวนานถึง 5.98 ปี แม้ว่าจะช่วยลดการใช้พลังงานในระยะยาว แต่การลงทุนที่สูงทำให้ต้องพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ประกอบการตัดสินใจ

ในส่วนของการปรับปรุงระบบแสงสว่าง พบว่าการปรับปรุงประสิทธิภาพของหลอดไฟสามารถลดกำลังไฟฟ้าสูงสุดได้ 15.31 กิโลวัตต์ และประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 73,336.34 บาทต่อปี โดยใช้เงินลงทุนเพียง

107,700 บาท ส่งผลให้มีระยะเวลาคืนทุนที่สั้นเพียง 1.47 ปี ซึ่งถือเป็นหนึ่งในมาตรการที่มีความคุ้มค่ามากที่สุด นอกจากนี้ การลดแสงสว่างส่วนเกินก็เป็นอีกหนึ่งมาตรการที่ช่วยลดกำลังไฟฟ้าได้ 5.36 กิโลวัตต์ และช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 25,682.78 บาทต่อปี แม้ว่าจะไม่มีข้อมูลเกี่ยวกับต้นทุนและระยะเวลาคืนทุนที่แน่ชัด แต่ก็นับว่าเป็นแนวทางที่สามารถช่วยลดการใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

สำหรับมาตรการที่ให้ผลตอบแทนดีที่สุดคือการอนุรักษ์พลังงานในระบบปรับอากาศ โดยเฉพาะการล้างทำความสะอาดระบบปรับอากาศที่สามารถลดกำลังไฟฟ้าได้ 19.65 กิโลวัตต์ ส่งผลให้สามารถประหยัดค่าไฟฟ้าได้ถึง 94,132.07 บาทต่อปี และใช้เงินลงทุนเพียง 47,850 บาท ทำให้ระยะเวลาคืนทุนสั้นที่สุดเพียง 0.51 ปี หรือประมาณ 6 เดือน ซึ่งถือเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดต้นทุนพลังงาน ในขณะที่การลดอุณหภูมิทำความเย็นของเครื่องปรับอากาศก็ช่วยลดกำลังไฟฟ้าได้ 18.23 กิโลวัตต์ และประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 87,321.03 บาทต่อปี แม้ว่าจะไม่มีข้อมูลด้านต้นทุนและระยะเวลาคืนทุนที่แน่ชัด แต่ก็เป็นอีกมาตรการที่สามารถช่วยลดการใช้พลังงานได้อย่างมาก

จากผลการศึกษาพบว่ามาตรการที่มีระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่า 2 ปี เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดสำหรับการอนุรักษ์พลังงานในอาคาร เนื่องจากสามารถคืนทุนได้อย่างรวดเร็วและช่วยลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานในระยะยาว มาตรการล้างทำความสะอาดระบบปรับอากาศเป็นมาตรการที่คุ้มค่าที่สุด รองลงมาคือการปรับปรุงประสิทธิภาพของหลอดไฟ ซึ่งสามารถคืนทุนได้ในระยะเวลาที่เหมาะสม ส่วนมาตรการปรับปรุงกรอบอาคารแม้ว่าจะช่วยประหยัดพลังงานได้มาก แต่ต้องใช้เงินลงทุนสูงและมีระยะเวลาคืนทุนที่ยาวกว่า อย่างไรก็ตาม การผสมผสานมาตรการหลายรูปแบบเข้าด้วยกันจะช่วยให้สามารถลดการใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น และเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาอาคารที่ประหยัดพลังงานในอนาคต

สรุป

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินประสิทธิภาพของมาตรการอนุรักษ์พลังงานในอาคารสำนักงาน โดยมุ่งเน้นไปที่การลดการใช้พลังงานไฟฟ้าในระบบหลัก ได้แก่ ระบบปรับอากาศ ระบบไฟฟ้าส่องสว่าง และโครงสร้างอาคาร (กรอบอาคาร) การประเมินดำเนินการโดยพิจารณาจากปริมาณกำลังไฟฟ้าที่ลดลง ค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่สามารถประหยัดได้ เงินลงทุนที่ใช้ในแต่ละมาตรการ และระยะเวลาคืนทุน เพื่อคัดเลือกแนวทางที่ให้ผลตอบแทนสูงและคุ้มค่าต่อการลงทุน ผลการศึกษาสามารถแบ่งกลุ่มมาตรการออกเป็น 3 ประเภทหลัก ดังนี้

1. มาตรการที่ให้ผลตอบแทนสูงสุด

การล้างทำความสะอาดระบบปรับอากาศ เป็นมาตรการที่ให้ผลตอบแทนสูงที่สุดเมื่อพิจารณาจากระยะเวลาคืนทุนและค่าไฟฟ้าที่สามารถประหยัดได้ โดยสามารถลดกำลังไฟฟ้าได้ 19.65 กิโลวัตต์ ประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 94,132.07 บาทต่อปี ใช้เงินลงทุนเพียง 47,850 บาท ส่งผลให้ระยะเวลาคืนทุนสั้นที่สุด คือประมาณ 0.51 ปี หรือประมาณ 6 เดือน นับว่าเป็นมาตรการที่มีประสิทธิภาพสูงสุดในการลดต้นทุนด้านพลังงานในระยะสั้น

2. มาตรการที่มีความคุ้มค่าสูง รองลงมา

การเปลี่ยนหลอดไฟเป็นแบบประสิทธิภาพสูง (LED) เป็นมาตรการที่ให้ผลตอบแทนในระดับสูงเช่นกัน โดยสามารถลดกำลังไฟฟ้าได้ 15.31 กิโลวัตต์ ประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 73,336.34 บาทต่อปี ใช้เงินลงทุน 107,700 บาท และมีระยะเวลาคืนทุนเพียง 1.47 ปี เหมาะสมอย่างยิ่งสำหรับการดำเนินการในระยะสั้นถึงระยะกลาง

3. มาตรการที่ให้ผลประหยัดระยะยาวแต่ต้องใช้เงินลงทุนสูง

การปรับปรุงกรอบอาคาร (เช่น หลังคา ผนัง และช่องเปิด) เป็นมาตรการที่ช่วยลดกำลังไฟฟ้าได้ 15.06 กิโลวัตต์ และสามารถประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 72,129.64 บาทต่อปี อย่างไรก็ตาม การดำเนินการต้องใช้เงินลงทุนสูงถึง 431,274.03 บาท และมีระยะเวลาคืนทุนยาวนานถึง 5.98 ปี แม้จะมีประสิทธิภาพในการลดพลังงานในระยะยาว แต่จำเป็นต้องพิจารณาความเหมาะสมในแง่ของงบประมาณและระยะเวลาในการลงทุน

ข้อเสนอแนะ

การศึกษาเกี่ยวกับการปรับปรุงประสิทธิภาพการใช้พลังงานไฟฟ้าในอาคารที่มีการลงทุนในมาตรการต่าง ๆ มีผลสำเร็จที่แตกต่างกันตามระยะเวลาคืนทุนและต้นทุนที่ใช้ในการลงทุน แต่สิ่งที่สามารถสรุปได้คือการเลือกมาตรการที่สามารถคืนทุนได้เร็วและให้ผลประหยัดค่าไฟฟ้าที่สูง เป็นการตัดสินใจที่ดีที่สุดในระยะยาวเพื่อการอนุรักษ์พลังงานและการลดต้นทุนค่าใช้จ่ายพลังงาน

การปรับปรุงระบบหลอดไฟ

การปรับปรุงประสิทธิภาพของหลอดไฟเป็นมาตรการที่คุ้มค่าที่สุดในแง่ของการคืนทุน เนื่องจากมีระยะเวลาคืนทุนที่สั้นที่สุด เพียง 1.47 ปี โดยสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าสูงสุดได้ถึง 15.31 กิโลวัตต์ และช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 73,336.34 บาท นับเป็นทางเลือกที่มีความคุ้มค่าที่สุดในบรรดามาตรการต่าง ๆ ที่นำเสนอ

การล้างทำความสะอาดระบบปรับอากาศ

มาตรการนี้เป็นมาตรการที่มีผลตอบแทนที่ดีที่สุด เนื่องจากสามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้ 19.65 กิโลวัตต์ และช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 94,132.07 บาท โดยการลงทุนเพียงแค่ 47,850 บาทเท่านั้น ทำให้มีระยะเวลาคืนทุนที่สั้นมากเพียง 0.51 ปี (ประมาณ 6 สัปดาห์) นับเป็นการลงทุนที่คุ้มค่าและให้ผลประหยัดทันที

การปรับปรุงกรอบอาคาร

แม้ว่ามาตรการนี้จะสามารถลดกำลังไฟฟ้าได้มากถึง 15.06 กิโลวัตต์ และช่วยประหยัดค่าไฟฟ้าได้ 72,129.64 บาท แต่การคืนทุนต้องใช้เวลานานถึง 5.98 ปี ซึ่งเป็นระยะเวลาคืนทุนที่ยาวที่สุดในกลุ่มนี้ แม้ว่าจะมีผลประหยัดในระยะยาว แต่ต้นทุนการลงทุนสูงและระยะเวลาคืนทุนที่ยาวอาจไม่เป็นทางเลือกที่ดีที่สุดเมื่อเทียบกับมาตรการอื่น ๆ ที่มีระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่า

บรรณานุกรม

กระทรวงพลังงาน. (2560). *กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. คู่มือแนวทางการออกแบบอาคารเพื่อการอนุรักษ์พลังงาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพลังงาน

กระทรวงพลังงาน. (2566). *กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. ภาคอาคารธุรกิจ หมวดที่ 1 : การออกแบบอาคารประหยัดพลังงาน (Passive Design for Buildings)*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงพลังงาน

ธนกฤต จ้อยจินดา. (2566). *การศึกษาแนวทางการปรับปรุงอาคารสำนักงานตามเกณฑ์มาตรฐานประสิทธิภาพพลังงาน กรณีศึกษาอาคารสำนักงานเขตปทุมวัน กรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

ศุภชัย ปัญญาวีร์. (ม.ป.ป.). *การอนุรักษ์พลังงานสำหรับอาคารและโรงงานอุตสาหกรรม.* กรุงเทพมหานคร: บริษัท เอ็นเนอร์ยี่ คอนเซอร์เวชั่น เทคโนโลยี จำกัด.

สุธร พิทักษ์. (2550). *การอนุรักษ์พลังงานไฟฟ้าในโรงงานอุตสาหกรรมกรณีศึกษา บริษัท อีพีอี แพคเกจ จิ้ง (ประเทศไทย) จำกัด.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนรินทรวิโรฒ]. Integrated Thesis and Research Management System Graduate School, Srinakharinwirot University. http://thesis.swu.ac.th/swuthesis/Ind_Ed/Suthon_P.pdf

การออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

Design and Development of the Accreditation Planning Process for Certification Body

ภัทรภร ครองยุทธ[1] ไอลดา ตรีรัตน์ตระกูล[2] และอินทิราภรณ์ มูลศาสตร์[3]

Pattaraporn Krongyuth[1] Ailada Treerattrakoon[2] and Intiraporn Mulasastra[3]

สาขาการจัดการวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1],
ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2-3]

E-mail: pattaraporn.kro@ku.th[1], fengadt@ku.ac.th[2], int@ku.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อลดระยะเวลาการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรองของสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม และ (2) ออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มรับรองหน่วยรับรอง ช่วงปี พ.ศ. 2565-2567 โดยวิธีรวบรวมปัญหาในการตรวจติดตามและวิเคราะห์หาสาเหตุด้วยแผนภูมิก้างปลา ออกแบบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรองด้วยแผนภาพอีอาร์ พัฒนาระบบด้วย Microsoft Lists เมื่อทดลองนำระบบมาใช้ในการวางแผนตรวจติดตาม ปี พ.ศ. 2569 โดยใช้ข้อมูลในการวางแผนตรวจติดตามใบรับรองที่ออกใหม่ในช่วงวันที่ 1 มกราคม ถึง 28 มีนาคม 2568 จำนวน 9 ใบรับรอง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) สามารถลดระยะเวลาการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรองเฉลี่ยจาก 3.13 นาทีต่อใบรับรอง เป็น 1.59 นาทีต่อใบรับรอง ซึ่งใช้เวลาลดลงร้อยละ 49.20 และ (2) ระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรองได้รับการออกแบบและพัฒนา นอกจากนี้ระบบยังได้รับความพึงพอใจจากผู้ใช้งานร้อยละ 95.95

คำสำคัญ: การรับรองหน่วยรับรอง การวางแผน ออกแบบและพัฒนาระบบ

Abstract

The purposes of this research were (1) to reduce the planning time for auditing certification bodies of the Thai Industrial Standards Institute and (2) to design and develop the accreditation planning process for certification body. This research was conducted using data from the certification body certification group during 2022-2024. Problems in the auditing were collected and analyzed the causes using a fishbone diagram. The certification planning system for certification bodies was designed using an ER diagram. The system was developed using Microsoft Lists. When the system was tested for planning audits in 2026, data was used to plan audits for newly issued certificates during January 1 to March 28, 2025, totaling 9 certificates. The research results consisted of (1) being able to reduce the average certification body audit

planning time from 3.13 minutes per certificate to 1.59 minutes per certificate, which is a 49.20 percent reduction in time, and (2) the certification body system planning system was designed and developed. Furthermore, the system received 95.95 percent satisfaction from users.

Keywords: Certification bodies, planning, design and development system

บทนำ

องค์กรที่มีหน้าที่ในการรับรองระบบงานหรือระบบการจัดการให้เป็นมาตรฐาน จะต้องได้รับการรับรองจากสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) จึงจะได้รับการยอมรับระดับระหว่างประเทศ

ดังนั้นสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม (สมอ.) ในฐานะหน่วยงานที่มีภารกิจในการคุ้มครองผู้บริโภค โดยมีสำนักงานคณะกรรมการการมาตรฐานแห่งชาติ (สก.) เป็นหน่วยงานในสังกัดรับผิดชอบงานด้านการตรวจสอบและรับรอง มีการกำหนดมาตรฐานการตรวจสอบและรับรองแห่งชาติ (มตช.) ภายใต้พระราชบัญญัติการมาตรฐานแห่งชาติ พ.ศ. 2551 เพื่อเป็นมาตรฐานสำหรับการตรวจสอบและรับรองเพื่อให้การรับรองระบบงานได้รับความน่าเชื่อถือ เพิ่มขีดความสามารถทางด้านการค้าของประเทศและเกิดความโปร่งใสทางการค้า เกิดประโยชน์ต่อการเจรจากับประเทศคู่ค้าในการยอมรับร่วมในผลการตรวจสอบและการรับรอง

เครื่องหมายมาตรฐานสำหรับการรับรองระบบงาน แสดงดังรูปที่ 1 เป็นเครื่องหมายที่ทำให้เกิดการยอมรับอย่างเป็นทางการว่า หน่วยรับรอง (Certification Body: CB) มีความสามารถในการดำเนินการให้การรับรอง กิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง เช่น การรับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบคุณภาพ (ISO 9001) การรับรองระบบงานของหน่วยรับรองระบบการจัดการสิ่งแวดล้อม (ISO 14001) การรับรองระบบงานของหน่วยจดทะเบียนบุคลากรผู้ทรงคุณวุฒิ โดยสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมทำหน้าที่เป็นหน่วยรับร องระบบงาน (Accreditation Body: AB) ซึ่งมีความสัมพันธ์แสดงดังรูปที่ 2

รูปที่ 1 เครื่องหมายการรับรองหน่วยรับรอง

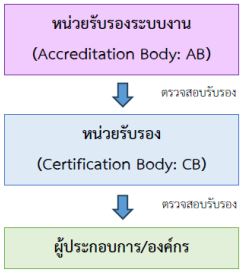

รูปที่ 2 ความสัมพันธ์ของหน่วยงานด้านการตรวจสอบรับรองหน่วยรับรอง

จากการศึกษาจำนวนการตรวจติดตามในแผนปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2567 พบว่า มีจำนวนงานที่ต้องตรวจติดตามเพิ่มขึ้น ดังรูปที่ 3 และตารางที่ 1 มีจำนวนงานเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2568 ถึงร้อยละ 25.58 โดยตามข้อกำหนดที่สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมต้องปฏิบัติตาม กำหนดว่าต้องมีการตรวจติดตามอย่างน้อย 1 ครั้ง ใน 2 ปี และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรมตั้งเป้าหมายว่าต้องทำการตรวจติดตามให้แล้วเสร็จภายใน 1 เดือนนับจากวันถึงกำหนดตรวจติดตาม ซึ่งจะเห็นได้ว่าหากวัดจากเป้าหมายจะพบจำนวนงานที่ล่าช้าเพิ่มขึ้นในปี พ.ศ. 2567 และอาจมีแนวโน้มเพิ่มสูงขึ้นในปี พ.ศ. 2568 เนื่องด้วยมีจำนวนงานมากขึ้น

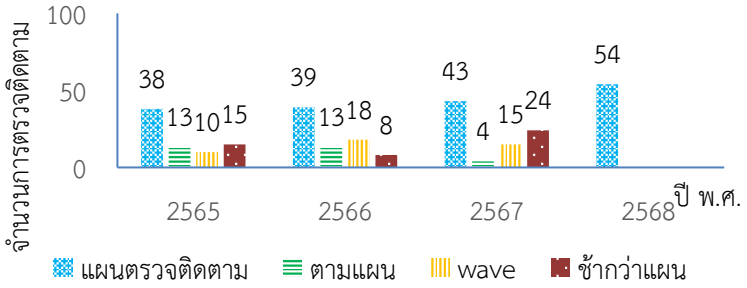

รูปที่ 3 แผนและผลการปฏิบัติงานตามแผนการตรวจติดตาม พ.ศ. 2565 ถึง 2567

ตารางที่ 1 จำนวนการตรวจติดตามในแผนปี พ.ศ. 2565 ถึง พ.ศ. 2568

จำนวนงานในแผน	ปี พ.ศ.			
	2565	2566	2567	2568
จำนวนการตรวจติดตามในแผน	38	39	43	54
ร้อยละของงานในแผนที่เพิ่มขึ้นจากปีก่อนหน้า	-	2.63	10.26	25.58

ดังนั้นจึงเป็นที่มาของแนวคิดที่จะสร้างเครื่องมือที่จะมาช่วยในการปฏิบัติงานและติดตามสถานะของงาน เพื่ออำนวยความสะดวกทั้งด้านการวางแผนและเป็นเครื่องมือสำหรับผู้อำนวยการกลุ่มที่จะใช้ในการติดตามสถานะของงานที่เกิดจากการปฏิบัติจริงกับแผนที่วางไว้ เนื่องด้วยปัจจุบันเจ้าหน้าที่แต่ละคนจัดทำแผนการตรวจประเมินและบริหารการวางแผนออกตรวจประเมินด้วยตนเอง จึงขาดเครื่องมือที่จะมองเห็นภาพรวมและสถานการณ์ทำงานทั้งหมดอย่างใกล้ชิด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อลดระยะเวลาการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรอง
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับฐานข้อมูล

Yuan & Li (2021) ได้ทำการวิจัยการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีฐานข้อมูลคอมพิวเตอร์ในการบริหารจัดการสารสนเทศ ตามผลการวิจัยพบว่าโครงสร้างระบบของเทคโนโลยีฐานข้อมูลประกอบด้วย 3 ด้าน ดังรูปที่ 4

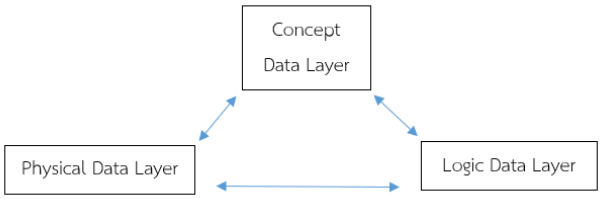

รูปที่ 4 โครงสร้างระบบของเทคโนโลยีฐานข้อมูล

1. ข้อมูลเชิงแนวคิด (Concept Data Layer) เป็นองค์ประกอบโครงสร้างหลักที่สุดของระบบการจัดการข้อมูล ในขณะที่ชั้นข้อมูลทางกายภาพเป็นองค์ประกอบภายในที่สุดของระบบการจัดการข้อมูล แสดงให้เห็นโดยตรงถึงความสัมพันธ์เชิงตรรกะและการเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลของระบบการจัดการข้อมูลทั้งหมด

2. ข้อมูลเชิงกายภาพ (Physical Data Layer) เป็นองค์ประกอบภายในที่สุดของระบบการจัดการข้อมูล เครื่องมือทางกายภาพที่มีอยู่ในการจัดเก็บข้อมูล เป็นข้อมูลพื้นฐานและต้นฉบับที่สุด

3. ข้อมูลเชิงตรรกะ (Logical Data Layer) การเชื่อมโยงข้อมูลทั้งหมด การจัดการจัดเก็บและควบคุมข้อมูลที่ยุ่งเหยิง และเชื่อมโยงระหว่างข้อมูลสืบค้นได้อย่างรวดเร็ว

Shan & Shen (2022) ได้ทำการศึกษาระบบจัดการหนังสือบนพื้นฐานฐานข้อมูลและ SQL ซึ่งการจัดการห้องสมุดแบบเดิมไม่สามารถตอบสนองความต้องการของนักศึกษาที่เพิ่มขึ้นได้ การสร้างระบบการจัดการหนังสือถือเป็นวิธีที่ดีในการแก้ปัญหานี้ ซึ่งสามารถเพิ่มประสิทธิภาพการดำเนินงานของห้องสมุดทั้งหมดและทำให้นักศึกษาได้รับประสบการณ์ที่ดีขึ้น ระบบการจัดการหนังสือสามารถแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ได้ เช่น การจัดเก็บข้อมูลหนังสือ การจัดการการยืมหนังสือ และการจัดการสภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ โดยใช้ MYSQL เพื่ออธิบายสาขา พนักงาน ลูกค้า สถานะปัญหา สถานะการส่งคืน และได้ศึกษาระบบฐานข้อมูลที่คล้ายกันหลายระบบ มีการออกแบบมาเพื่อการจัดการหนังสือเช่นกัน โดยนักออกแบบมักจะใช้การสร้างแบบจำลอง (Case Model) การใช้งานและคำอธิบายเพื่อแสดงความต้องการของผู้ใช้และงานทั้งหมดของการออกแบบระบบ และเมื่อออกแบบแบบจำลองข้อมูลเชิงตรรกะ (Logical Data Model) แล้วยังมีการสร้างแผนภาพอีอาร์ เพื่อแสดงความสัมพันธ์ระหว่างห้องสมุด หนังสือ ผู้ใช้ และอื่น ๆ โดยใช้แผนภาพอีอาร์อธิบายฐานข้อมูล

Guo, Liu, & Xiao (2022) ได้ทำการศึกษาจัดทำฐานข้อมูลการจัดการสำหรับระบบชุมชนผู้สูงอายุแบบดิจิทัลโดยใช้ SQL Server เพื่อช่วยให้ผู้จัดการสามารถจัดการชุมชนได้ ระบบจะสร้างแผนภาพอีอาร์ก่อน จากนั้นจึงตั้งค่าแบบจำลองความสัมพันธ์ตามแผนภาพอีอาร์ หลังจากนั้นจึงแทรกข้อมูลลงใน Oracle ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มที่จัดเตรียมสำหรับการเขียนโปรแกรมฐานข้อมูล SQL ระบบการจัดการนี้จะได้รับการทดสอบด้วย

คำถามบางข้อเพื่อตรวจสอบว่าโปรแกรมของเราถูกต้องและประสบความสำเร็จหรือไม่ ในที่สุดระบบฐานข้อมูลการจัดการชุมชนก็ได้รับการสร้างขึ้นเพื่อเก็บข้อมูลและให้บริการที่มีประสิทธิภาพ มีประสิทธิผล และเป็นระเบียบแก่ผู้อยู่อาศัยในชุมชน โดยสรุปแล้วมีขั้นตอนในการออกแบบพัฒนาระบบ ดังนี้

1. คำอธิบายระบบบริหารจัดการชุมชน
2. ออกแบบโครงสร้างระบบแผนภาพอีอาร์
3. กำหนดความสัมพันธ์ (Relationship Mode)
4. ออกแบบข้อมูลบางส่วนในแอททริบิวท์
5. สร้างตารางและแทรกข้อมูล
6. ใช้แบบสอบถามเพื่อทดสอบระบบ

Hu et al. (2023) ได้ทำการออกแบบระบบฐานข้อมูลผู้เชี่ยวชาญด้านความร่วมมือด้านทรัพยากรน้ำบนพื้นฐานความสามารถ การสร้างระบบแบ่งปันข้อมูลของบุคลากรผู้เชี่ยวชาญในด้านทรัพยากรน้ำ ช่วยให้ผู้จัดการค้นหาผู้เชี่ยวชาญในสาขาย่อยด้านทรัพยากรน้ำและสามารถสร้างทีมวิจัยได้อย่างรวดเร็ว

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้สืบเนื่องจาก ปี พ.ศ. 2568 มีจำนวนงานเพิ่มขึ้นร้อยละ 25.58 รวมถึงมีงานล่าช้ากว่าเป้าหมายที่มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย จึงมีแนวคิดที่จะออกแบบและพัฒนาระบบมาช่วยในการวางแผนและติดตามการทำงาน ซึ่งพัฒนามาจากหลักการพัฒนาระบบฐานข้อมูล โดยเริ่มจากการออกแบบข้อมูลด้วยแผนภาพอีอาร์ (ER-Diagram) ผ่านการคิดวิเคราะห์ข้อมูลที่ต้องใช้ในการปฏิบัติงานแต่ละขั้นตอน จากนั้นนำข้อมูลทั้งหมดที่ได้มาทำให้เป็นบรรทัดฐาน (Normalization) เพื่อให้ได้ตารางที่กระชับไม่ซ้ำซ้อน และลดปัญหาในการจัดดำเนินการข้อมูลไม่ว่าจะเป็นการเพิ่ม ลบ หรือปรับปรุงข้อมูล รวมถึงปรึกษากับเจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงานหรือผู้ใช้งานระบบเป็นระยะ เพื่อให้ได้ระบบที่ตรงตามความต้องการ

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง โดยมีขั้นตอนการดำเนินงาน 6 ขั้นตอน ดังนี้

1. เก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่ รายชื่อหัวหน้าผู้ตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมินด้านวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ ข้อมูลใบรับรองแต่ละสาขาขอบข่าย รวมถึงข้อมูลอื่น ๆ ที่จำเป็นในการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

2. รวบรวมปัญหาในการตรวจติดตามหน่วยรับรอง

รวบรวมปัญหาในการตรวจติดตามหน่วยรับรองด้วยการระดมสมองร่วมกับเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คน รวมทั้งผู้อำนวยการกลุ่ม โดยทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาที่ทำให้การตรวจติดตามล่าช้ากว่าแผนด้วยแผนภูมิก้างปลา (Fishbone Diagram)

3. ออกแบบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการจำลองข้อมูลที่เกิดขึ้นทั้งหมดในระบบด้วยแผนภาพอีอาร์ และออกแบบระบบที่จะมาช่วยในการบริหารจัดการผู้ตรวจประเมินและวางแผนตรวจติดตาม โดยการปรึกษากับผู้อำนวยการกลุ่มซึ่งต้องทำหน้าที่วางแผนภาพรวมทั้งหมดในการทำงานของกลุ่ม เพื่อให้ตอบสนองความต้องการในการวางแผนและติดตามงานอย่างใกล้ชิด และมีระบบแสดงค่าสถิติต่าง ๆ ในภาพรวมของกลุ่ม โดยแสดงผังงานระบบ (System Flowchart) เป็นการแสดงภาพรวมของระบบ แบ่งเป็น 3 กรณี ได้แก่ ออกแบบระบบกรณีคำขอใหม่ กรณีตรวจติดตาม กรณีต่ออายุใบรับรอง

4. พัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการออกแบบระบบโดยใช้โปรแกรม Microsoft Lists พัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง โดยมีการเก็บข้อมูลเป็นตารางย่อย ๆ 14 ตาราง ตามที่ออกแบบไว้ในแผนภาพอีอาร์ ได้แก่ ตารางสาขาขอบข่ายใบรับรอง (Certificate Scope List) ตารางหน่วยรับรอง (Certification Body) ตารางใบรับรองทั้งหมด (All Certificate) ตารางขอบข่าย (Scope) ตารางสาขาขอบข่าย (Scope List) ตารางผู้ตรวจประเมิน (Assessor) ตารางทะเบียนผู้ตรวจประเมิน (Register of Assessor) ตารางผู้เชี่ยวชาญ (Expert) ตารางผู้เชี่ยวชาญในแต่ละสาขาขอบข่าย (Expert Scope List) ตารางรายการตรวจและสุ่มตรวจ (Audit&Sampling Audit) ตารางคณะผู้ตรวจประเมิน (Assessor teams) ตารางผลการตรวจตามเลขคำขอ (Request Done) ตารางการแก้ไขข้อบกพร่องที่พบจากการตรวจ (Corrective Action Request) จะอยู่ภายในฐานข้อมูลของไอคอนรายการตรวจและสุ่มตรวจ และตารางผลปฏิบัติงาน (Job Done) จะอยู่ภายในฐานข้อมูลของไอคอนใบรับรองทั้งหมด เพื่อให้ง่ายในการเก็บข้อมูลและเรียกใช้ในรูปแบบต่าง ๆ ดังรูปที่ 5

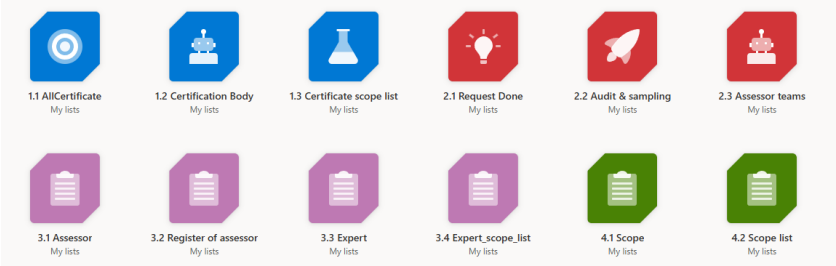

รูปที่ 5 การเก็บข้อมูลของระบบ

5. ทดสอบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ทำการทดสอบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรองตามที่ได้ออกแบบ

6. ประเมินผลการใช้งานระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ทำการเปรียบเทียบเวลาที่ใช้ในการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรองบนไฟล์ Excel กับการวางแผนด้วยระบบที่พัฒนาขึ้น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยทำการเก็บรวบรวมข้อมูล ได้แก่

1.1 รายละเอียดเกี่ยวกับใบรับรอง หน่วยรับรอง จำนวนใบรับรอง ทะเบียนหัวหน้าผู้ตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมิน ผู้ตรวจประเมินด้านวิชาการ ผู้เชี่ยวชาญ โดยสามารถสรุปจำนวนหัวหน้าผู้ตรวจประเมินเทียบกับจำนวนใบรับรองในแต่ละขอบข่ายการรับรองได้ ดังรูปที่ 6

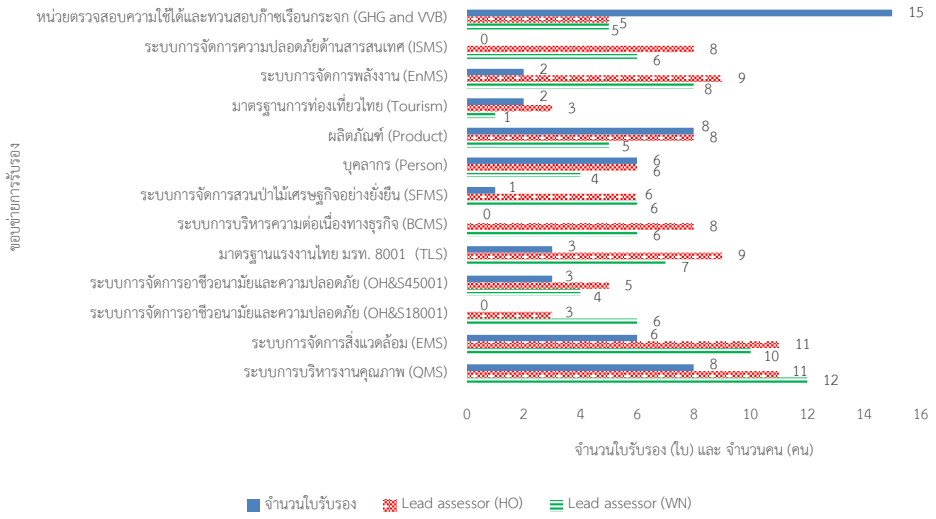

รูปที่ 6 สรุปจำนวนหัวหน้าผู้ตรวจประเมินเทียบกับจำนวนใบรับรองในแต่ละขอบข่ายการรับรอง

จากรูปที่ 6 พบว่ามีจำนวนใบรับรองในสาขาหน่วยตรวจความใช้ได้และทวนสอบก๊าซเรือนกระจกมากที่สุด แต่มีจำนวนหัวหน้าผู้ตรวจประเมินค่อนข้างน้อย จึงต้องพัฒนาระบบที่ช่วยในการเก็บประสบการณ์ผู้ตรวจประเมินเพื่อจะวางแผนพัฒนาและปรับระดับผู้ตรวจประเมินให้มีจำนวนเหมาะสมกับงาน

1.2 รายละเอียดประวัติการตรวจติดตาม การสุ่มตรวจ และคณะผู้ตรวจประเมิน ในช่วงเวลากรกฎาคม พ.ศ. 2563 ถึง สิงหาคม พ.ศ. 2567 การแบ่งประเภทอุตสาหกรรม เช่น การแบ่งตาม มอก. 2000 การแบ่งตามเอกสารขององค์การระหว่างประเทศว่าด้วยการรับรองระบบงาน IAF MD 17 เป็นต้น

2. การรวบรวมปัญหาในการตรวจติดตามหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการระดมสมองร่วมกับเจ้าหน้าที่จำนวน 5 คน รวมทั้งผู้อำนวยการกลุ่ม โดยทำการวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาด้วยแผนภูมิก้างปลา และพบสาเหตุของการตรวจติดตามล่าช้ากว่าแผน ดังรูปที่ 7

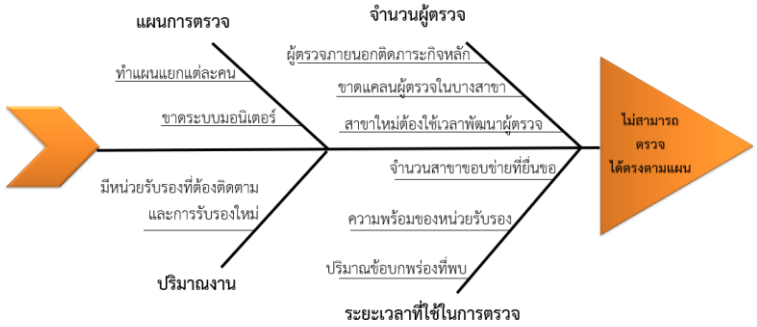

รูปที่ 7 การวิเคราะห์หาสาเหตุของปัญหาด้วยแผนภูมิก้างปลา

3. การออกแบบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการจำลองข้อมูลที่เกิดขึ้นทั้งหมดในระบบด้วยแผนภาพอีอาร์ ดังรูปที่ 8

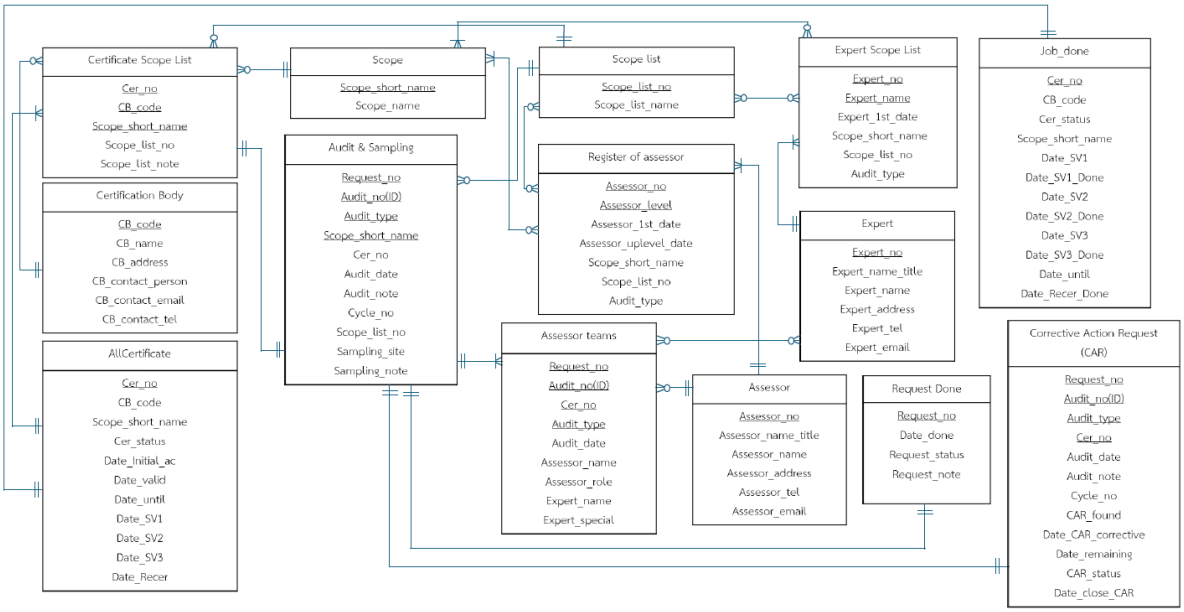

รูปที่ 8 แผนภาพอีอาร์ออกแบบระบบ

4. การพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการการพัฒนาระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง โดยสร้างเป็นตารางใบรับรองทั้งหมด (All Certificate) ซึ่งจะเห็นภาพรวมและแผนที่ต้องตรวจทั้งหมด โดยเพิ่มเติมสีแดงเพื่อให้เห็นงานตรวจที่จะมีในปีปัจจุบันด้วย ดังรูปที่ 9 และสร้างตารางผลปฏิบัติงาน (Job Done) เพื่อให้เห็นว่างานตรวจใดสำเร็จแล้วบ้าง เสร็จช้าหรืออยู่ในกำหนดการตามแผน ดังรูปที่ 10

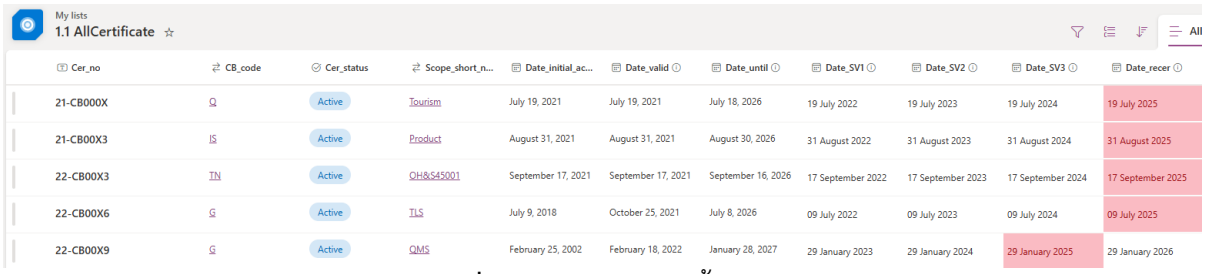

My lists
1.1 AllCertificate ☆

Cer_no	CB_code	Cer_status	Scope_short_n...	Date_initial_ac...	Date_valid	Date_until	Date_SV1	Date_SV2	Date_SV3	Date_recer
21-CB000X	Q	Active	Tourism	July 19, 2021	July 19, 2021	July 18, 2026	19 July 2022	19 July 2023	19 July 2024	19 July 2025
21-CB00X3	IS	Active	Product	August 31, 2021	August 31, 2021	August 30, 2026	31 August 2022	31 August 2023	31 August 2024	31 August 2025
22-CB00X3	TN	Active	OH&S45001	September 17, 2021	September 17, 2021	September 16, 2026	17 September 2022	17 September 2023	17 September 2024	17 September 2025
22-CB00X6	G	Active	TLS	July 9, 2018	October 25, 2021	July 8, 2026	09 July 2022	09 July 2023	09 July 2024	09 July 2025
22-CB00X9	G	Active	QMS	February 25, 2002	February 18, 2022	January 28, 2027	29 January 2023	29 January 2024	29 January 2025	29 January 2026

รูปที่ 9 ตารางใบรับรองทั้งหมด

My lists
1.1 AllCertificate ☆

Cer_no	CB_code	Cer_status	Scope_short_n...	Date_SV1	Date_SV1Done...	Date_SV2	Date_SV2Don...	Date_SV3	Date_SV3Don...	Date_recer	Date_Recer Do...	Date_until
21-CB000X	Q	Active	Tourism	19 July 2022	May 9, 2023	19 July 2023		19 July 2024		19 July 2025		July 18, 2026
21-CB00X3	IS	Active	Product	31 August 2022	April 4, 2023	31 August 2023		31 August 2024		31 August 2025		August 30, 2026
22-CB00X3	TN	Active	OH&S45001	17 September 2022	October 6, 2023	17 September 2023		17 September 2024		17 September 2025		September 16, 2026
22-CB00X6	G	Active	TLS	09 July 2022	September 21, 2022	09 July 2023		09 July 2024		09 July 2025		July 8, 2026
22-CB00X9	G	Active	QMS	29 January 2023	April 4, 2022	29 January 2024		29 January 2025		29 January 2026		January 28, 2027

รูปที่ 10 สถานะรอบตรวจตามแผนการตรวจติดตาม

5. การทดสอบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ผู้วิจัยทำการทดสอบระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรองตามการทำงานของระบบที่ได้ออกแบบไว้ในช่วงวันที่ 1 ถึง 28 มีนาคม 2568 ทั้งด้านการจัดทำแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง การทดลองลงข้อมูลรายการตรวจ การดูหน้าจอแสดงข้อมูลทางสถิติ ผลการทดสอบระบบสามารถใช้งานได้ครบถ้วน

6. การประเมินผลการใช้งานระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาครั้งนี้ เป็นการนำเสนอผลการวิเคราะห์การลดระยะเวลาการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรอง ซึ่งมีผลการศึกษา ดังนี้

การวิเคราะห์การลดระยะเวลาการวางแผนตรวจติดตามหน่วยรับรอง

เมื่อทดลองนำระบบมาใช้งานในการวางแผนตรวจติดตามใบรับรองในปี พ.ศ. 2569 เฉพาะใบรับรองที่ออกใหม่ในช่วงวันที่ 1 มกราคม ถึง 28 มีนาคม 2568 (จำนวน 9 ใบรับรอง) โดยการวางแผนแบบเดิมบนไฟล์ Excel ใช้เวลาเฉลี่ย 3.13 นาทีต่อใบรับรอง หากวางแผนในระบบที่พัฒนา ใช้เวลาเฉลี่ย 1.59 นาทีต่อใบรับรอง ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการทดลองใช้ระบบการวางแผนตรวจติดตามใบรับรอง

ใบรับรองที่	เวลาที่ใช้ (นาที)		ใบรับรองที่	เวลาที่ใช้ (นาที)	
	วางแผนแบบเดิม	วางแผนในระบบที่พัฒนา		วางแผนแบบเดิม	วางแผนในระบบที่พัฒนา
1	6.03	3.23	6	1.97	1.15

ใบรับรองที่	เวลาที่ใช้ (นาที)		ใบรับรองที่	เวลาที่ใช้ (นาที)	
	วางแผนแบบเดิม	วางแผนในระบบที่พัฒนา		วางแผนแบบเดิม	วางแผนในระบบที่พัฒนา
2	4.06	1.75	7	1.88	1.37
3	2.35	1.48	8	2.78	1.70
4	3.60	1.48	9	2.97	1.18
5	2.55	0.98	เฉลี่ยรวม	3.13	1.59

จากการวางแผนตรวจติดตามของ ปี พ.ศ. 2568 มีใบรับรองจำนวน 54 ใบรับรอง ประกอบด้วยใบรับรองที่มีอยู่แล้วและใบรับรองที่ออกใหม่ใน ปี พ.ศ. 2567 ใช้เวลาวางแผนเฉลี่ย 11.67 นาทีต่อใบรับรอง ระบบที่พัฒนาช่วยลดขั้นตอนที่ผู้อำนวยการกลุ่มต้องกรอกรายละเอียดประวัติการตรวจของแต่ละใบรับรอง จึงใช้เวลาในการวางแผนการตรวจติดตามใบรับรองที่มีอยู่แล้วเท่ากับการวางแผนใบรับรองใหม่ เนื่องจากเจ้าหน้าที่แต่ละคนมากรอกข้อมูลการตรวจในระบบแล้ว ผู้อำนวยการกลุ่มจึงไม่จำเป็นต้องมากรอกประวัติการตรวจซ้ำอีกครั้ง กล่าวได้ว่าสามารถลดเวลาการวางแผน จาก 11.67 นาทีต่อใบรับรอง เป็นใช้เวลาประมาณ 1.59 นาทีต่อใบรับรองได้

การวิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ

เมื่อทดลองนำระบบมาใช้งานในช่วงวันที่ 1 ถึง 28 มีนาคม 2568 ผู้ใช้งานจำนวน 6 คน ได้ทำการตอบแบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง ซึ่งแบบสอบถามฉบับนี้ ประกอบด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ความคิดเห็นด้านความพึงพอใจของระบบ และ ข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อระบบ โดยมีผลการประเมิน ดังตารางที่ 3 และมีรายละเอียด ดังนี้

ตารางที่ 3 สรุปผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานต่อระบบการวางแผนการรับรองระบบงานหน่วยรับรอง

รายการประเมิน	ระดับความพึงพอใจเฉลี่ย (คะแนน จากเต็ม 5 คะแนน)	ระดับความพึงพอใจ (เปอร์เซ็นต์)
1. ด้านความสามารถของระบบตรงตามความต้องการของผู้ใช้	4.87	97.33
2. ด้านความเชื่อถือได้ของระบบ	4.80	96.00
3. ด้านความยากง่ายในการใช้งานของระบบ	4.80	96.00
4. ด้านประสิทธิภาพการใช้งาน	4.72	94.44
สรุปความพึงพอใจต่อระบบทั้ง 4 ด้าน	**4.80**	**95.95**

และได้รับข้อเสนอแนะและความคิดเห็นต่อระบบ ดังนี้ ระบบดีมาก สามารถดึงข้อมูลระหว่างหน้าเมนูได้ดี ดูง่าย น่าใช้งาน ถ้าสามารถต่อยอดไปถึงการออกใบรับรองจะดีมาก และต้องการให้รอบตรวจติดตามสามารถกำหนดระยะเวลาได้ในแต่ละคำขอ รวมถึงถ้ากำหนดค่าความเชี่ยวชาญของผู้ตรวจ/ผู้เชี่ยวชาญได้จะดีมาก เพื่อให้ระบบเสนอชื่อผู้ที่สามารถตรวจหน่วยรับรองรายนี้ได้

อีกทั้งระบบใหม่มีฟังก์ชันเพิ่มเติมที่การวางแผนด้วย Excel แบบเดิมไม่สามารถทำได้ โดยมีการแจ้งเตือนไปยัง Email ของผู้อำนวยการกลุ่มล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดรอบตรวจติดตาม 60 วัน หรือ 180 วัน (ในกรณีที่เป็นการต่ออายุใบรับรอง) เพื่อเป็นการเฝ้าระวังการปฏิบัติงานไม่ให้เกิดความล่าช้า อีกทั้งระบบจะแสดงสีแดงให้เห็นว่าในปัจจุบันมีงานไหนต้องตรวจติดตามบ้างและสามารถค้นหาเป็นรายเดือนได้ว่ามีกี่งานที่ต้องไปตรวจติดตามในแต่ละเดือน และมีหน้าจอแสดงว่างานตรวจติดตามหรือคำขอหมายเลขใดสำเร็จแล้ว เพื่ออำนวยความสะดวกให้แก่ผู้อำนวยการกลุ่มในการบริหารการทำงานของเจ้าหน้าที่ให้เป็นไปตามแผนที่วางไว้และรองรับจำนวนงานมากขึ้นในอนาคต

สรุปการวิจัย

เมื่อทดลองนำระบบมาใช้งานในช่วงวันที่ 1 ถึง 28 มีนาคม 2568 ในการวางแผนตรวจติดตามใบรับรองที่ออกใหม่ในช่วงต้นปี พ.ศ. 2568 (จำนวน 9 ใบรับรอง) ใช้เวลาเฉลี่ย 1.59 นาทีต่อใบรับรอง หากใช้การเก็บข้อมูลลงบนไฟล์ Excel แบบเดิมใช้เวลาเฉลี่ย 3.13 นาทีต่อใบรับรอง ซึ่งใช้เวลาลดลงร้อยละ 49.20 อีกทั้งระบบใหม่ยังช่วยลดงานที่ซ้ำซ้อนได้ และได้รับความพึงพอใจต่อระบบจากผู้ใช้งานร้อยละ 95.95 ซึ่งระบบมีฟังก์ชันที่ช่วยในการควบคุมบริหารงานเพิ่มเติมจากเดิมที่เป็นการเก็บข้อมูลใน Excel เพียงอย่างเดียว เช่น ระบบสามารถแจ้งเตือนล่วงหน้าก่อนถึงกำหนดรอบตรวจติดตามทาง Email มีหน้าจอแสดงว่างานตรวจติดตามหรือคำขอหมายเลขใดสำเร็จแล้ว เพื่อใช้ในการติดตามการทำงานและรองรับจำนวนงานมากขึ้นในอนาคต

ข้อเสนอแนะ

การนำระบบฐานข้อมูลมาใช้ช่วยให้สามารถจัดระเบียบข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการตรวจรับรองได้ง่าย เช่น รายละเอียดใบรับรอง รายการตรวจ ประวัติการตรวจ การกำหนดเวลา และการติดตามสถานะการดำเนินการ ซึ่งสามารถเข้าถึงทำให้ข้อมูลได้เร็วและเป็นระเบียบ และระบบที่พัฒนาขึ้นนี้สามารถตั้งค่าให้มีการแจ้งเตือนเมื่อถึงกำหนดเวลาแผนตรวจติดตามล่วงหน้า 60 วัน หรือ 180 วัน (แล้วแต่กรณี) ช่วยให้ทีมงานไม่พลาดงานที่สำคัญ อีกทั้งสามารถใช้งานได้ทั้งในรูปแบบแอปพลิเคชันบน Desktop และบนโทรศัพท์มือถือ ทำให้สามารถเข้าถึงข้อมูลและอัพเดตสถานะได้ทุกที่ทุกเวลา ซึ่งในอนาคตอาจพัฒนาระบบเพื่อใช้สำหรับการตรวจรับรองหน่วยตรวจและรับรองห้องปฏิบัติการในอนาคตได้

บรรณานุกรม

Guo, X., Liu, H., & Xiao, X. (2022). Management database for SQL-based digital older communities systems. In *Proceedings of 2022 International Conference., Applied Physics and Computing (ICAPC)* (pp. 232-237). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICAPC57304.2022.00050

Hu, C., S. Ye., L. Sun., Y. Wei., B. Chen., & Xia, Y. (2023). The Design of Water Resources Cooperation Expert Database System based on Talent Portrait. In *Proceedings of 2023 11th International Conference., Agro-Geoinformatics (Agro-Geoinformatics)* (pp. 1-5). IEEE. https://doi.org/10.1109/Agro-Geoinformatics59224.2023.10233273

Shan, Z. & Shen, H. (2022). Book Management System Based on Database and SQL. In Proceedings of 2022 IEEE 5th International Conference., *Information Systems and Computer Aided Education (ICISCAE)* (pp. 923-928). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICISCAE55891.2022.9927508

Yuan, Q. & Li, M. (2021). Application Research on Computer Database Technology in Information Management. In *Proceedings of 2021 International Conference., Computer Information Science and Artificial Intelligence (CISAI)* (pp. 1088-1091). IEEE. https://doi.org/10.1109/CISAI54367.2021.00218

การพัฒนาเก้าอี้อัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ สำหรับเด็กออทิสติก

Semi-Autonomous Smart Postural Recovery Chair for Children with Autism

ชวิศ วรสันต์

Chawis Vorasunt

สถาบันวิทยาการหุ่นยนต์ภาคสนาม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี

E-mail: champchawis@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาเก้าอี้สำหรับฟื้นฟูระบบการทรงตัวสำหรับออทิสติก ให้ทำงานแบบกึ่งอัตโนมัติสามารถที่สามารถหมุนเองได้ ควบคุมความเร็วได้ และบันทึกข้อมูลการใช้งาน ได้ตามเกณฑ์ในกำหนดไว้ (2) เพื่อพัฒนาเก้าอี้สำหรับฟื้นฟูระบบการทรงตัวสำหรับออทิสติกที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากกว่าการใช้อุปกรณ์ฟื้นฟูระบบการทรงตัวแบบเดิม โดยใช้แนวคิดทฤษฎี pyramid of learning ซึ่งระบุว่าการทรงตัวเป็นรากฐานสำคัญในการพัฒนาประสาทสัมผัสของเด็กออทิสติก การพัฒนาอุปกรณ์ให้มีประสิทธิภาพจึงจำเป็นสำหรับการบำบัดฟื้นฟู วิธีดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลจาก 2 ส่วน คือ (1) ทดสอบประสิทธิภาพเก้าอี้กับหุ่นทดลองน้ำหนัก 20-60 กิโลกรัม และ (2) ประเมินความพึงพอใจโดยนักกิจกรรมบำบัดที่มีประสบการณ์ใช้งานทั้งอุปกรณ์แบบเดิมและเก้าอี้ที่พัฒนาขึ้น วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและเปรียบเทียบประสิทธิภาพกับเครื่องมือเดิม ผลการวิจัย (1) เก้าอี้รองรับน้ำหนักได้ตามเกณฑ์ 60 กิโลกรัม ควบคุมความเร็วได้แม่นยำที่ 37.8 RPM โดยมีความคลาดเคลื่อนไม่เกิน 3.8% และ (2) นักกิจกรรมบำบัดมีความพึงพอใจต่อเก้าอี้อัจฉริยะมากกว่าอุปกรณ์แบบเดิม ($\bar{x}$ =4.41) โดยด้านระบบควบคุมและการเก็บข้อมูลได้รับความพึงพอใจสูงสุด ($\bar{x}$ =4.53) รองลงมาคือด้านความปลอดภัย ($\bar{x}$ =4.46) การวิเคราะห์เชิงคุณภาพพบว่าเก้าอี้ช่วยลดภาระการทำงาน เพิ่มความปลอดภัย และมีประสิทธิภาพในการเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ

คำสำคัญ: เด็กออทิสติก เครื่องกระตุ้นประสาทสัมผัสการทรงตัว กิจกรรมบำบัด ระบบกึ่งอัตโนมัติ เวสติบูเลเตอร์

Abstract

The purposes of this study were (1) to design a semi-automatic balance rehabilitation chair for children with autism that can rotate automatically, control speed, and record usage data according to specified criteria, and (2) to develop a balance rehabilitation chair for children with autism that provides higher user satisfaction compared to conventional balance rehabilitation equipment. The pyramid of learning theory was adopted as the conceptual

framework, which identifies balance as a fundamental foundation for sensory development in children with autism, making the development of efficient equipment essential for rehabilitation therapy. This research collected data from two sources: (1) performance testing of the chair with test mannequins weighing 20-60 kilograms, and (2) satisfaction assessment by occupational therapists who had experience with both conventional equipment and the newly developed chair. Data were analyzed using descriptive statistics and comparative performance analysis with existing equipment. The findings revealed that (1) the chair supported weight up to the 60-kilogram criterion and maintained precise speed control at 37.8 RPM with a deviation not exceeding 3.8%, and (2) occupational therapists reported higher satisfaction with the smart chair compared to conventional equipment ($\bar{x}$ = 4.41), with the control system and data collection receiving the highest satisfaction rating ($\bar{x}$ = 4.53), followed by safety features ($\bar{x}$ = 4.46). Qualitative analysis identified that the chair helped reduce workload, improve safety, and efficiently collect systematic user data.

Keywords: Autistic children, balance sensory stimulation equipment, occupational therapy, semi-automatic system, vestibulator

บทนำ

ภาวะออทิสติกสเปกตรัมเป็นความผิดปกติทางพัฒนาการที่ส่งผลต่อการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม การสื่อสาร และพฤติกรรมซ้ำ องค์การอนามัยโลกพบความชุกประมาณ 1:100 ในเด็ก โดยมีอาการตั้งแต่เล็กน้อยถึงรุนแรง แม้ไม่มีวิธีรักษาให้หายขาด แต่การเข้าถึงบริการสนับสนุนที่เหมาะสมช่วยพัฒนาคุณภาพชีวิตได้อย่างมาก (WHO, 2022)

ประเทศไทยได้ตราพระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 และพระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551 นำไปสู่การจัดตั้งศูนย์การศึกษาพิเศษทั่วประเทศ (กระทรวงศึกษาธิการ, 2551) โดยปัจจุบันมีเด็กออทิสติกในศูนย์การศึกษาพิเศษ 77 แห่ง รวม 8,328 คน (สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ, 2568) แต่ประสบปัญหาการขาดแคลนนักกิจกรรมบำบัดอย่างรุนแรง โดยมีจำนวนน้อยกว่ามาตรฐานถึง 5 เท่า (พรสวรรค์ และพรทิพย์พา, 2562) ส่งผลกระทบต่อการให้บริการฟื้นฟูที่จำเป็นต้องทำอย่างต่อเนื่องและเข้มข้น

การบำบัดภาวะออทิสติกสเปกตรัมตามทฤษฎีบูรณาการประสาทความรู้สึก ให้ความสำคัญกับระบบการทรงตัวซึ่งเกี่ยวข้องกับการรับรู้การเคลื่อนไหว ทิศทาง ความเร็ว การฟื้นฟูระบบนี้ช่วยพัฒนาความกล้ามเนื้อ สมดุล การมองและความตื่นตัว อันเป็นพื้นฐานสำคัญของการเรียนรู้ (Ayres, 2005) อย่างไรก็ตาม

เครื่อง Vestibulator แบบดั้งเดิมมีราคาสูง ใช้แรงกายมาก ไม่สามารถปรับระดับความท้าทายได้อย่างแม่นยำหรือรักษาความเร็วได้

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงพัฒนาเก้าอี้อัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวแบบกึ่งอัตโนมัติ ที่ปรับระดับความความเร็วและทิศทางได้ ทำงานกึ่งอัตโนมัติเพื่อลดภาระนักบำบัด และมีต้นทุนต่ำกว่าการนำเข้าแบบอัตโนมัติ ซึ่งจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการฟื้นฟูและบรรเทาปัญหาการขาดแคลนบุคลากรได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเก้าอี้สำหรับฟื้นฟูระบบการทรงตัวสำหรับออทิสติก ให้ทำงานแบบกึ่งอัตโนมัติสามารถที่สามารถหมุนเองได้ ควบคุมความเร็วได้ และบันทึกข้อมูลการใช้งานได้ตามเกณฑ์ในกำหนดไว้
2. เพื่อพัฒนาเก้าอี้สำหรับฟื้นฟูระบบการทรงตัวสำหรับออทิสติกที่ผู้ใช้มีความพึงพอใจมากกว่าการใช้อุปกรณ์ฟื้นฟูระบบการทรงตัวแบบเดิม

การทบทวนวรรณกรรม

1. การวิจัยและพัฒนาเครื่องอาชาบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติก (2554) สุนทร อนุภาพไพรบูรณ์,ณรงค์ สีหาจ่อง,สุระ ตันดี และ ทศพล แจ้งน้อย

หุ่นยนต์อาชาบำบัดเป็นนวัตกรรมที่พัฒนาขึ้นเพื่อทดแทนการบำบัดด้วยม้าจริง โดย จำลองการเคลื่อนไหวและจังหวะการเดินของม้า ทำให้ผู้รับการบำบัดได้รับการกระตุ้นระบบประสาทและกล้ามเนื้อคล้ายคลึงกับการขี่ม้าจริง การนำมาใช้ที่ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษาที่ 9 ขอนแก่นพบว่าให้ผลดีอย่างมีนัยสำคัญ เด็กพิเศษมีพัฒนาการด้านกล้ามเนื้อ การทรงตัว และการประสานงานระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อที่ดีขึ้น นอกจากนี้ยังช่วย ลดข้อจำกัดด้านพื้นที่ สภาพอากาศ และความเสี่ยงในการใช้ม้าจริง ทำให้สามารถ ให้บริการได้อย่างต่อเนื่องและทั่วถึงมากขึ้น

2. Magic Room: A Smart Space for Children with Neurodevelopmental Disorder(2018) โดย Franca Garzotto and Mirko Gelsomini

The Magic Room คือพื้นที่อัจฉริยะที่ออกแบบมาเพื่อให้บริการแก่เด็กที่มีความผิดปกติทางการพัฒนาประสาท (Neurodevelopmental disorder หรือ NDD) และผู้ดูแล โดยได้รับการออกแบบขึ้นโดยมีการทำงานร่วมกับผู้เชี่ยวชาญด้าน NDD พื้นที่นี้ได้ถูกใช้งานอยู่ที่สองศูนย์ฯ และมีการให้การติดต่อสื่อสารแบบ multimodal embodied โดยการใช้สิ่งกระตุ้นต่าง ๆ ได้แก่ แสงสว่าง, สีสัน, เสียง, กลิ่น, และสิ่งของต่าง ๆ ที่ช่วยกระตุ้นระบบสัมผัส ระบบสมาธิของเด็ก ผลการศึกษาเบื้องต้นที่มีการใช้ Magic Room ร่วมกับผู้ดูแล 8 คนและเด็กที่มีอาการ NDD รุนแรง 19 คน ได้ผลที่ดีและอาจจะเปิดโอกาสให้มีการวิจัยและพัฒนาใหม่ ๆ ในพื้นที่นี้ในอนาคต

3. Using Unidirectional Rotations to Improve Vestibular System Asymmetry in Patients with Vestibular Dysfunction (2019) โดย Nayer Rassaian, Navid G. Sadeghi, Bardia Sabetazad, Kathleen M. McNerney, Robert F. Burkard, Soroush G. Sadeghi

ระบบประสาท vestibular ในหูชั้นในควบคุมสมดุลและการมองเห็น โดยความผิดปกติ ทำให้เกิดอาการวิงเวียนจากข้อมูลประสาทไม่สมมาตร แม้การฟื้นฟูทั่วไปใช้การออกกำลังกายหลายรูปแบบ แต่วิธีใหม่ที่ใช้การหมุนไปทางเดียวกับด้านที่อ่อนแอพบว่าสามารถปรับสมดุล vestibular ได้ การทดลองในผู้ป่วย 16 ราย แสดงการลดความไม่สมมาตรของ VOR หลังการรักษาเพียงครั้งเดียว โดยมีผลนานถึง 6 สัปดาห์ ผลการปรับสมดุลเกิดจากการเพิ่มการตอบสนองจากด้านที่อ่อนแอและลดการตอบสนองจากด้านที่แข็งแรง วิธีนี้จึงอาจเป็นทางเลือกในการฟื้นฟูผู้ป่วยที่มีปัญหาการทรงตัวเรื้อรัง

กรอบแนวคิด

การพัฒนาเก้าอี้และระบบอัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ สำหรับเด็กออทิสติก การวิจัยเรื่อง "การพัฒนาเก้าอี้และระบบอัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ สำหรับเด็กออทิสติก" มีกรอบแนวคิดที่พัฒนาจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

1. พื้นฐานทางทฤษฎี

1.1 ทฤษฎีลำดับขั้นการเรียนรู้และการทำงานของระบบประสาท ทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับระบบประสาทสัมผัสทั้ง 7 ได้แก่ ประสาทการทรงตัว การรับรู้ เรื่องข้อต่อ การรับผิวสัมผัส การรับกลิ่น การมองเห็น การได้ยินและการรับรส สำหรับเด็กออทิสติก ระบบการทรงตัวมีความสำคัญเป็นพิเศษ เนื่องจากเป็นระบบพื้นฐานที่ส่งผลต่อพัฒนาการด้านอื่น ๆ การฟื้นฟูระบบนี้ จึงมีความสำคัญต่อพัฒนาการของเชาวน์ปัญญา การรู้คิด และการเรียนรู้ (Williams & Shellenberger, 1996)

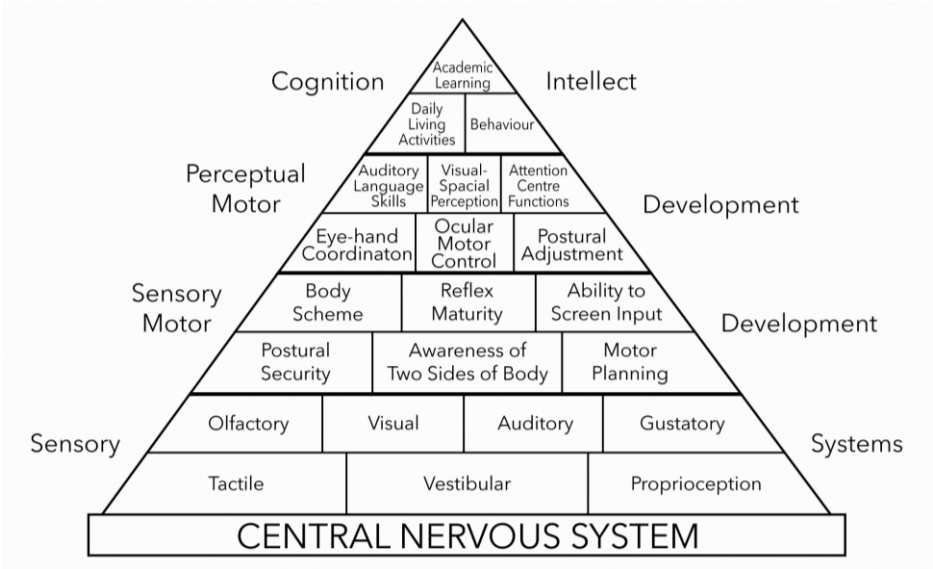

รูปที่ 1 แผนภาพทฤษฎี Central Nervous system

1.2 หลักการทำงานของเครื่อง Vestibulator

Vestibulator เป็นอุปกรณ์ทางการแพทย์ที่ออกแบบมาเพื่อฟื้นฟู หรือกระตุ้นระบบการทรงตัว โดยใช้การแกว่ง หรือ หมุน เพื่อกระตุ้นเซลล์ประสาทในส่วนที่ รับผิดชอบการทรงตัว เสริมสร้างความแข็งแรงของกล้ามเนื้อที่เกี่ยวข้องพัฒนาการประสานงาน ระหว่างระบบประสาทและกล้ามเนื้อใช้ในกิจกรรมบำบัด ตามทฤษฎีการบูรณาการประสาทความรู้สึก (Ayres,2005) พบว่าช่วยลดพฤติกรรมกระตุ้นตนเองในเด็กออทิสติก เพิ่มสมาธิ และพัฒนาทักษะการเคลื่อนไหว นอกจากนี้ยังมีประโยชน์สำหรับเด็กสมาธิสั้น เด็กที่มีปัญหาการประสานงานของกล้ามเนื้อ และผู้ที่ต้องการฟื้นฟูการทรงตัว

2.การวิเคราะห์รูปแบบของ Vestibulator ที่มีอยู่ในปัจจุบัน

1) แบบทั่วไป - มีลักษณะเป็นชิงช้าที่ใช้ได้ทั้งการหมุนและแกว่ง มีข้อจำกัดเรื่องขนาด ราคา และควบคุมโดยแรงของนักกิจกรรมบำบัด

2) แบบประยุกต์ใช้ – สร้างโดยใช้เก้าอี้แบบหมุนที่ไม่ใช้งานแล้ว ข้อดีคือประหยัดแต่จะฝืดกว่า ทำให้ต้องให้แรงเยอะกว่าปกติ และ พังง่าย

3) แบบกึ่งอัตโนมัติ/อัตโนมัติ – นำระบบควบคุมอัตโนมัติมาช่วยลดภาระของนักกิจกรรมบำบัด

	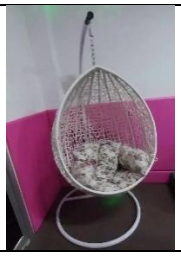	
แบบทั่วไป	แบบประยุกต์ใช้	แบบกึ่งอัตโนมัติ/อัตโนมัติ

รูปที่ 2 Vestibulator แบบต่าง ๆ

3. ความต้องการเฉพาะในบริบทห้องกิจกรรมบำบัดในศูนย์การศึกษาพิเศษ มีความต้องการเฉพาะที่แตกต่างจากโรงพยาบาลหรือคลินิก ได้แก่:

- อุปกรณ์ที่ใช้งานง่าย ไม่ซับซ้อน
- ประหยัดแรงงานของนักกิจกรรมบำบัดที่ต้องดูแลเด็กหลายคน
- มีความปลอดภัยสูง เหมาะกับเด็กออทิสติกที่มีพฤติกรรมคาดเดายาก
- มีความคงทนต่อการใช้งานต่อเนื่อง
- มักเอาไปใช้เพิ่มหรือลดความตื่นตัวของเด็กออทิสติกบางประเภทขึ้นกับวิธีใช้งาน

4. กรอบแนวคิดในการพัฒนานวัตกรรมการพัฒนาเก้าอี้และระบบอัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ ตั้งอยู่บนแนวคิดหลัก 4 ประการ:

1. การออกแบบโดยคำนึงถึงผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง - ให้ความสำคัญกับความต้องการของทั้งนักกิจกรรมบำบัดและเด็กออทิสติก
2. การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีอัตโนมัติ - ใช้ระบบควบคุมอัตโนมัติเพื่อลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพ
3. ความปลอดภัยและความยืดหยุ่น – คำนึงถึงความปลอดภัยเป็นอันดับแรกและสามารถปรับการใช้งานตามความต้องการเฉพาะบุคคล
4. ยกระดับการทำงาน -สามารถเก็บข้อมูลได้อย่างอัตโนมัติ และเป็นระเบียบเรียบร้อย

5. สมมติฐานการวิจัย

การวิจัยนี้ตั้งสมมติฐานว่า Vestibulator แบบกึ่งอัตโนมัติจะช่วยทุ่นแรงและเพิ่มความสะดวกสบายให้กับนักกิจกรรมบำบัด เมื่อเปรียบเทียบกับรูปแบบเดิมที่ต้องใช้แรงงานในการควบคุม ทำให้สามารถจัดการบำบัดได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

กรอบแนวคิดการวิจัย

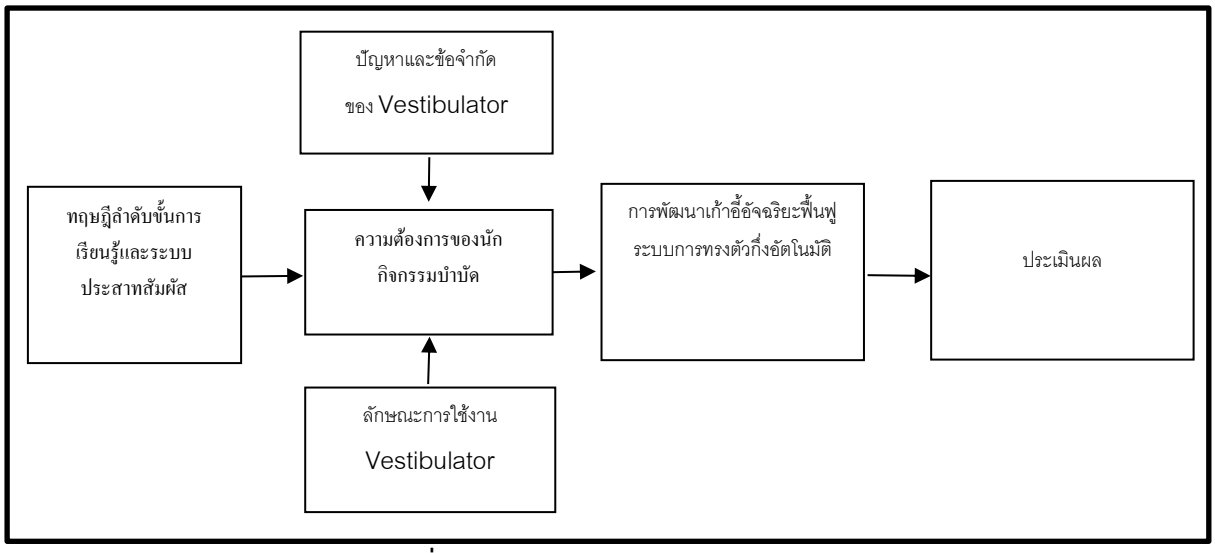

รูปที่ 3 แผนภาพกรอบแนวคิดในการวิจัย

กรอบแนวคิดนี้เชื่อมโยงกับงานวิจัยเกี่ยวกับหุ่นยนต์อาชาบำบัดและระบบอัตโนมัติในห้องกิจกรรมบำบัด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าการนำเทคโนโลยีอัตโนมัติมาใช้สามารถเพิ่มประสิทธิภาพในการบำบัดและลดภาระของผู้ให้การบำบัด อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้มีความแตกต่างในแง่ของการมุ่งเน้นที่การพัฒนา Vestibulator โดยเฉพาะ ซึ่งเป็นอุปกรณ์สำคัญในการฟื้นฟูระบบการทรงตัวสำหรับเด็กออทิสติก และยังไม่ได้รับการพัฒนาในเชิงระบบอัตโนมัติอย่างเพียงพอ

ระเบียบวิธีการวิจัย

โครงการเริ่มต้นด้วยการศึกษาการใช้งานเครื่อง Vestibulator ผ่านการสัมภาษณ์นักกิจกรรมบำบัดที่มีประสบการณ์ไม่ต่ำกว่า 3 ปี และสังเกตการณ์ในสถานการณ์จริง พร้อมทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้ Vestibulator ในการฟื้นฟูผู้ที่มีภาวะออทิสติก และศึกษาเทคโนโลยีที่มีอยู่ในปัจจุบัน

การออกแบบมุ่งเน้นตอบสนองความต้องการของนักกิจกรรมบำบัด โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านความปลอดภัยและมาตรฐานทางการแพทย์ มีการคำนวณค่าทางวิศวกรรม เช่น แรงบิด น้ำหนักที่รองรับได้ และความเร็วในการหมุน เพื่อเลือกอุปกรณ์ที่เหมาะสม การพัฒนาเริ่มจากการสร้างแบบจำลอง 3 มิติ ตามด้วยการสร้างต้นแบบและพัฒนาซอฟต์แวร์ควบคุม

การเก็บข้อมูลวิจัยใช้การทดลองจากหุ่นทดลอง โดยเตรียมหุ่นทดลองขนาดต่าง ๆ (5, 9 และ 12 ปี) จึงทำให้โครงการได้รับการอนุมัติจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์แบบเร่งด่วน มีการประสานงานกับศูนย์กิจกรรมบำบัด 5 แห่ง และจัดอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้งานเครื่องมือต้นแบบ

ผลการวิจัยได้รับการวิเคราะห์ทั้งเชิงปริมาณด้วยสถิติการทดสอบ T-Test เพื่อยืนยันนัยสำคัญ รวมถึงการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพจากการสัมภาษณ์นักกิจกรรมบำบัด สังเคราะห์ข้อมูลทั้งสองแบบเพื่อให้เกิดความเข้าใจที่ครอบคลุม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1.ออกแบบเครื่องมือ

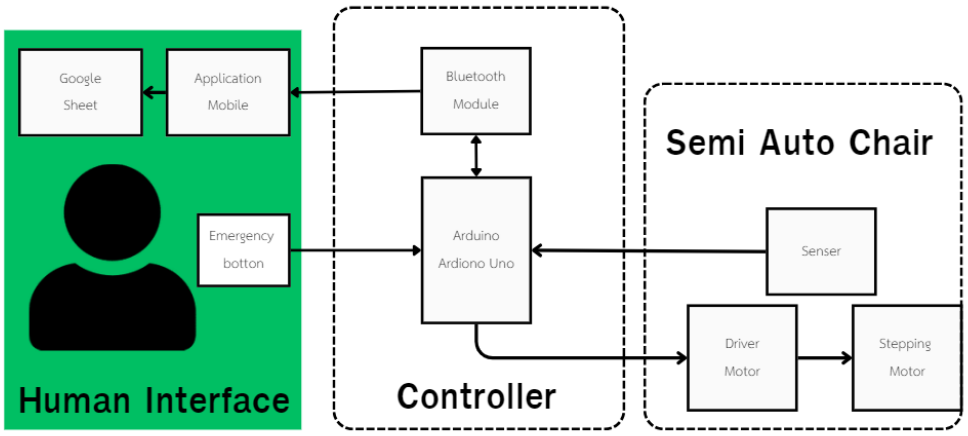

รูปที่ 4 แผนภาพระบบการทำงานและส่วนที่ติดต่อกับผู้ใช้

จากภาพจะเห็นได้ว่าระบบจะมีส่วนของ ตัวควบคุม (Controller) ซึ่งภายในประกอบไปด้วยบอร์ดประมวลผล Arduino Uno ส่วนที่ติดต่อกับผู้ใช้งานโดยตรง คือ Application ซึ่งเชื่อมต่อกับมือถือด้วย Bluetooth Module ซึ่งจะทำให้เชื่อมต่อกับมือถือได้ ทำให้สามารถสั่งการ การหมุน เก้าอี้หมุนกึ่งอัตโนมัติ

(Semi Auto Chair) ผ่าน Driver motor นอกจากนี้ ยังสามารถ ดู แก้ไข รวมไปถึงส่งข้อมูลต่อขึ้น Google Sheet ได้ และยังมีเซนเซอร์ที่ตรวจทำให้ตำแหน่งเก้าอี้กลับมาที่จุดเริ่มต้นทุกครั้งอีกด้วย

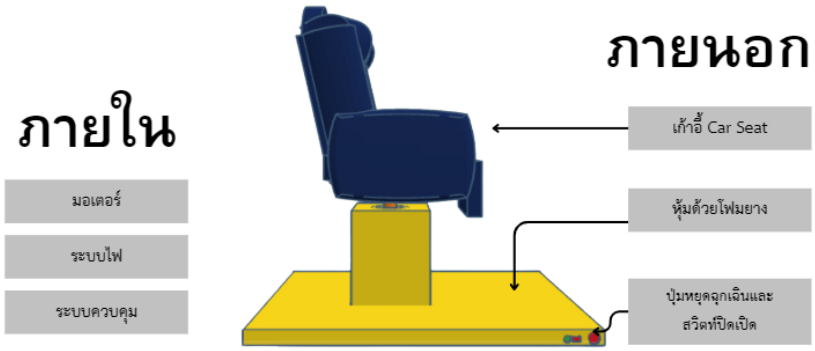

รูปที่ 5 องค์ประกอบของเก้าอี้อัจฉริยะฟื้นฟูการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ

ในแผนภาพนี้เป็นภาพรวมอุปกรณ์ทั้งหมดขณะใช้งานจริง ประกอบไปด้วย ตัวเก้าอี้สำหรับให้เด็กนั่ง มอเตอร์สำหรับหมุนตามคำสั่ง ตัวควบคุม(Controller)จะอยู่ภายในมีเพียงปุ่มเปิดปิดและปุ่มฉุกเฉินเท่านั้นที่เห็นได้ และเบาะรองพื้นเพื่อความปลอดภัยของผู้ใช้งาน

2.สร้างเครื่องมือ

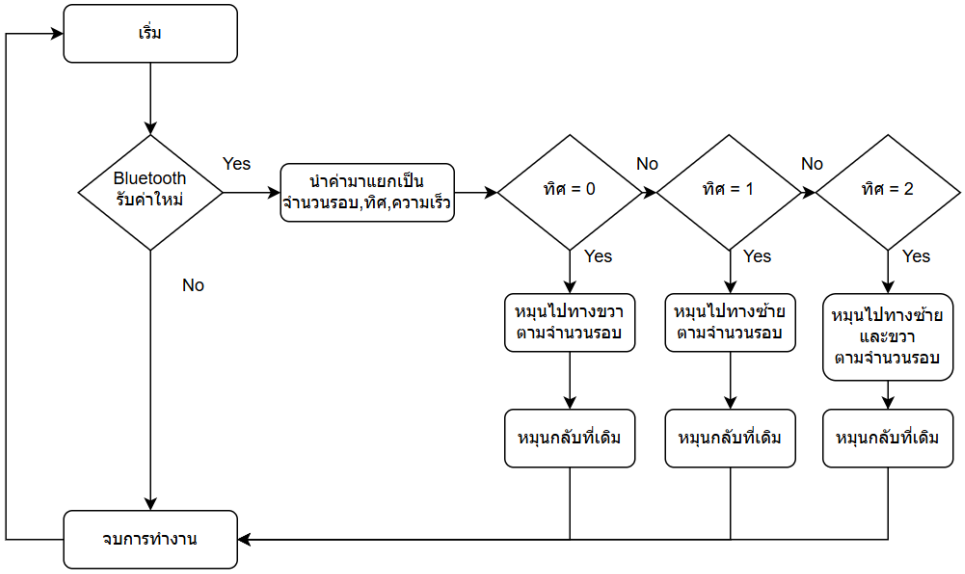

รูปที่ 6 แผนภาพการทำงานของโปรแกรมควบคุม

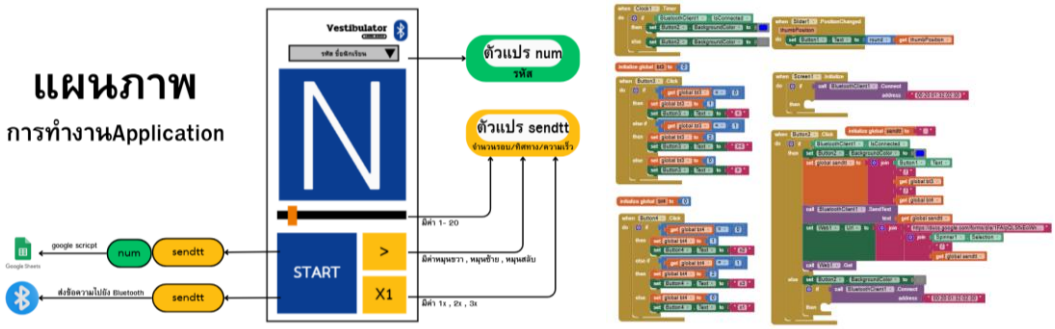

รูปที่ 7 แผนภาพ การทำงาน Application และโปรแกรมจาก App inventor

ในแผนภาพนี้เป็นรูปแบบของหน้าต่างควบคุมที่จะมี จอแสดงผลสำหรับแสดงรอบการหมุน ทิศทางที่หมุน ปุ่มสำหรับสั่งการเริ่มหยุด ปุ่มตั้งค่าความเร็ว ปุ่มตั้งค่าทิศทาง แล้วแป้นหมุนระบุรอบการหมุน

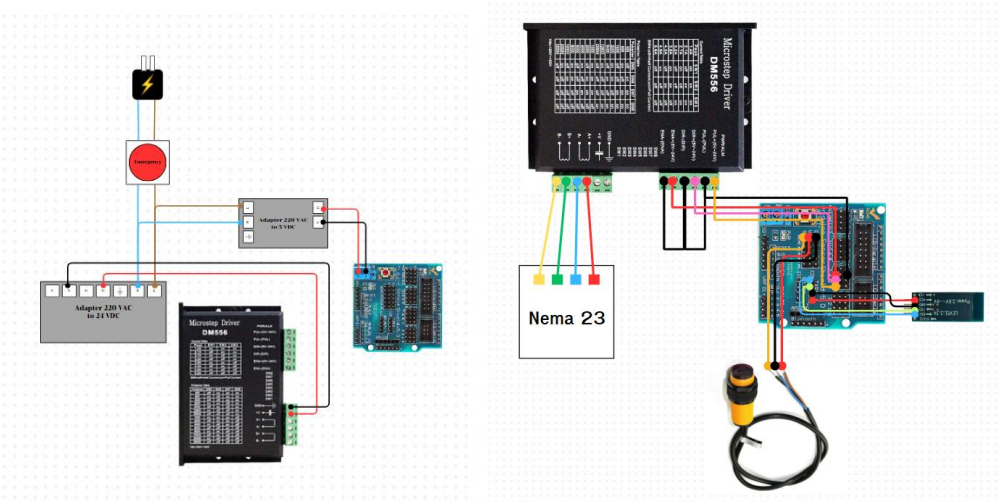

รูปที่ 8 แผนภาพการต่อระบบไฟฟ้าในวงจร และ การต่อวงจรและเซนเซอร์

มอเตอร์ตัวหลักที่เราเลือกใช้คือ Nema23 ที่ทดเฟืองแบบวอร์มเกียร์ด้วยอัตราส่วน 1:10 ทำให้มีแรงเพียงพอในการหมุนเก้าอี้ที่มีน้ำหนักกว่า 60 กิโลกรัมอยู่ด้านบนได้ ตามความเร็วที่ต้องการ ในส่วนของวงจรไฟฟ้า มีสวิตช์ฉุกเฉิน ก่อนจะแปลงไฟฟ้าผ่าน Adapter 220AC-24DC เพื่อจ่ายไฟให้มอเตอร์ และ Adapter 220AC-5DC เพื่อทให้ระบบประมวลผลทำงาน

รูปที่ 9 เก้าอี้ฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ และ หุ่นทดลอง 3 ขนาด

ในส่วนของเก้าอี้ตัวต้นแบบนั้นทำจากโครงเหล็กแต่มีกรอบเป็นไม้ที่มีโฟมยางรองสำหรับการใช้งานหุ่นทดลอง 5 ปี 9 ปี และ 12 ปี อ้างอิงขนาดจากรายงานการพัฒนาหุ่นขนาดมาตรฐานเด็กไทย (ศรีกาญจนา จตุพัฒน์วโรดม, 2558)

3. สรุปผลจากการทดสอบเครื่องมือ

จากการทดสอบเก้าอี้อัจฉริยะฟื้นฟูระบบการทรงตัวกึ่งอัตโนมัติ โดยใช้น้ำหนัก 60 กิโลกรัม พบว่าเครื่องมีความเร็วสูงสุดที่ 37.8 รอบต่อนาที ซึ่งอยู่ในช่วงที่แนะนำคือ 30 รอบต่อนาที(Kawar, Frick, & Frick, 2005) ความเร็วเหมาะสม สำหรับการกระตุ้นระบบเวสติบูลาร์ในเด็กที่ต้องการการบูรณาการประสาทรับความรู้สึกส่วนใหญ่แต่อาจจะไม่เพียงพอต่อกลุ่มที่ต้องการกระตุ้นสูง

4. ผลการวัดความพึงพอใจจากนักกิจกรรมบำบัด

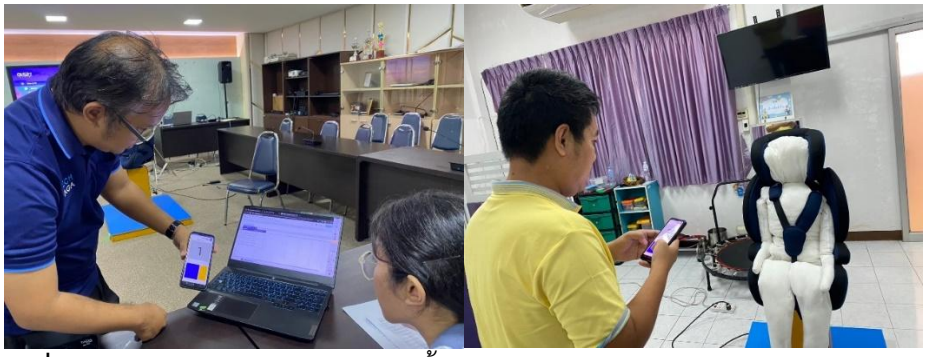

รูปที่ 10 นักกิจกรรมบำบัดควบคุมเก้าอี้อัจฉริยะฯ ด้วย Application มือถือ

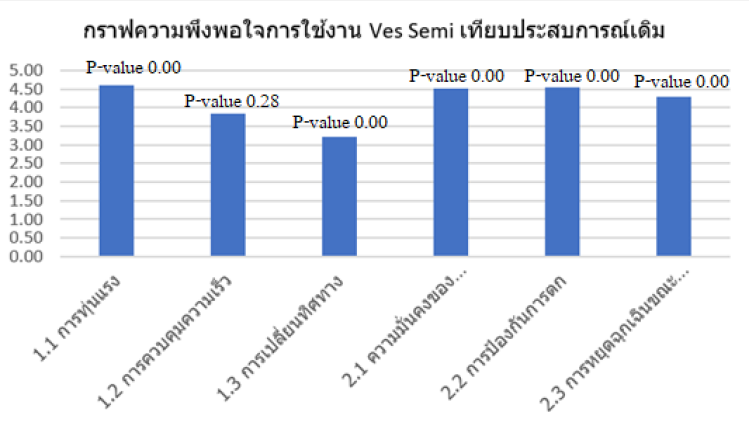

รูปที่ 11 กราฟความพึงพอใจการการใช้งาน Ves Semi เทียบกับ ประสบการณ์เดิม

จากรูป ผู้ใช้ 9 คน ทดลองใช้กับหุ่นทั้ง 3 ขนาด รวม 27 ข้อมูล มีความพึงพอใจกับการทุ่นแรงมากที่สุด 4.66 รองลงมาคือการควบคุมทิศทาง 3.88 ส่วนการควบคุมความเร็วได้คะแนนต่ำสุด 3.22 และเป็นเพียงด้านเดียวที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (P-value 0.28) สำหรับด้านความปลอดภัย ผู้ใช้พึงพอใจกับการป้องกันการตกมากที่สุด 4.56 ตามด้วยความมั่นคงของเครื่องมือ 4.52 และการหยุดฉุกเฉินขณะใช้งาน 4.29

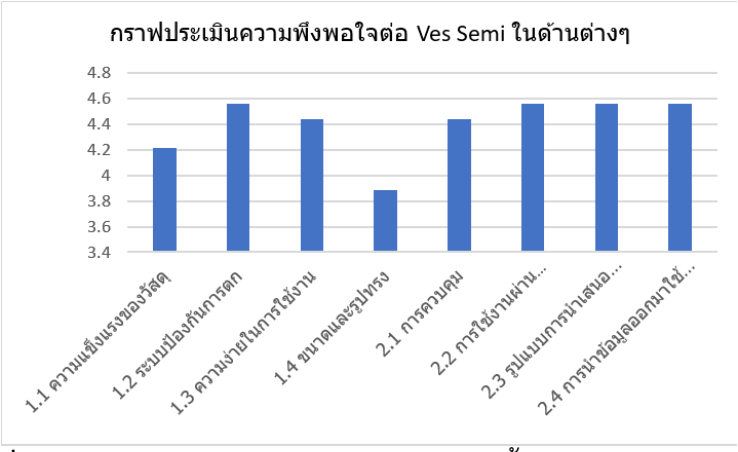

รูปที่ 12 กราฟความพึงพอใจต่อ Ves Semi (เก้าอี้อัจฉริยะ) ในด้านต่าง ๆ

จากรูปที่ 11 ผู้ใช้ 9 คนแสดงความพึงพอใจภาพรวมต่อระบบควบคุมและการเก็บข้อมูลได้รับคะแนนเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.53 โดยเฉพาะในด้านการใช้งานผ่าน Application รูปแบบการนำเสนอข้อมูล และการนำข้อมูลออกมาใช้งานต่อ ซึ่งได้คะแนนเท่ากันที่ 4.56 ส่วนตัวเก้าอี้หมุนได้คะแนนเฉลี่ย $\bar{x}$ = 4.28 โดยระบบป้องกันการตกได้คะแนนสูงสุดในหมวดนี้ที่ 4.56 ตามด้วยความง่ายในการใช้งานที่ 4.44 และความแข็งแรงของวัสดุที่ 4.22 ขณะที่ขนาดและรูปทรงของเก้าอี้หมุนได้คะแนนต่ำสุดที่ 3.89

ข้อเสนอแนะ

1) เพิ่มอุปกรณ์ควบแบบไม่ต้องใช้งานผ่าน Application

2) เก้าอี้ควรปรับความสูงให้เหมาะกับแต่ละคนได้

3) หาวิธีลดความดังมอเตอร์ หรือ เพิ่มเพลงประกอบให้กลบเสียงมอเตอร์

4) พัฒนาแอพพลิเคชั่นให้แสดงผล เป็นกราฟได้

5) พัฒนาระบบขับเคลื่อนให้มีพลังมากขึ้นให้เพียงพอต่อการกระตุ้นกลุ่มต้องการสูง

6) พัฒนาระบบเปลี่ยนทิศทางให้มีประสิทธิภาพ สามารถเปลี่ยนทิศทางกระทันหันได้พ

7) ในส่วนของการทดลอง ควรติดตั้งเซนเซอร์ต่าง ๆเข้าไปในหุ่นทดลองด้วย

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้สำเร็จลุล่วงด้วยความกรุณาจากหลายฝ่าย ผู้วิจัยขอขอบพระคุณอาจารย์ที่ปรึกษาและคณะกรรมการทุกท่าน รวมถึงผู้อำนวยการและบุคลากรของศูนย์การศึกษาพิเศษที่อนุเคราะห์สถานที่ในการเก็บข้อมูลวิจัย ได้แก่ ศูนย์การศึกษาพิเศษส่วนกลาง กรุงเทพมหานคร, ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 1 จังหวัดนครปฐม , ศูนย์การศึกษาพิเศษ เขตการศึกษา 5 จังหวัดสุพรรณบุรี , ศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดสมุทรปราการ และศูนย์การศึกษาพิเศษ จังหวัดปทุมธานี ตลอดจนนักกิจกรรมบำบัดทุกคนที่ให้ความร่วมมือในการวิจัยครั้งนี้

บรรณานุกรม

กระทรวงศึกษาธิการ. (2551). *พระราชบัญญัติการจัดการศึกษาสำหรับคนพิการ พ.ศ. 2551*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการการศึกษาขั้นพื้นฐาน.

พรสวรรค์ และพรทิพย์พา (2562) .*ข้อเสนอเพื่อการพัฒนา วิชาชีพนักกิจกรรมบำบัดในภาคสาธารณสุขของประเทศ* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. เชียงใหม่: สมาคมนักกิจกรรมบำบัด/อาชีวบำบัดแห่งประเทศไทย https://www.otatthai.com/attachments/view/?attach_id=250986

ศรีกาญจนา จตุพัฒน์วโรดม. (2558). *ขนาดตัวมาตรฐานเด็กไทย: การพัฒนาหุ่นขนาดตัวมาตรฐานเด็กไทย*. ปทุมธานี: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี. http://www.research.rmutt.ac.th/wp-content/uploads/2013/03/Thai-Children-Standard-Sizes.pdf

สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ (2568). *จำนวนนักเรียนรับจริงจำแนกตามประเภทความพิการ ณ 31 มกราคม พ.ศ. 2568 ของศูนย์การศึกษาพิเศษ.* กรุงเทพฯ: งานข้อมูลสารสนเทศ กลุ่มแผนและงบประมาณ สำนักบริหารงานการศึกษาพิเศษ. http://www.specialset.bopp.go.th/set_index/re_center/student/2567/2/table3.pdf

สุนทร อนุภาพไพรบูรณ์, ณรงค์ สีหาจ่อง, สุระ ตันดี, และ ทศพล แจ้งน้อย. (2554). *การวิจัยและพัฒนาเครื่องอาชาบำบัดสำหรับบุคคลออทิสติก*. ขอนแก่น : มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน วิทยาเขตขอนแก่น.

Ayres, A. J. (2005). *Sensory Integration and the Child: Understanding Hidden Sensory Challenges*. Western Psychological Services.

Garzotto, F., & Gelsomini, M. (2018). Magic Room: A Smart Space for Children with Neurodevelopmental Disorder. *IEEE Pervasive Computing*, 17(1), 38-48. https://doi.org/10.1109/MPRV.2018.011591060

Kawar, M. J., Frick, S. M., & Frick, R. (2005). *"Astronaut Training": A sound activated vestibular-visual protocol: for moving looking & listening*. Vital Links.

Rassaian, N., Sadeghi, N. G., Sabetazad, B., McNerney, K. M., Burkard, R. F., & Sadeghi, S. G. (2019). Using Unidirectional Rotations to Improve Vestibular System Asymmetry in Patients with Vestibular Dysfunction. *Journal of Neurophysiology*, *121*(3), 1098-1110. https://www.ncbi.nlm.nih.gov/pmc/articles/PMC8055379/

Williams, M. S., & Shellenberger, S. (1996). *"How does your engine run?": A leader's guide to the Alert Program for self-regulation*. TherapyWorks.

World Health Organization. (2022). *Autism spectrum disorders*. World Health Organization. https://www.who.int/news-room/fact-sheets/detail/autism-spectrum-disorders

การศึกษาและสร้างแบบจำลองโครงสร้างของรถสายพานเคลื่อนเร็วโดยใช้วิธีการทางไฟไนต์เอลิเมนต์เพื่อประเมินความแข็งแรงของโครงสร้าง

Study and Modeling for Evaluating the Structural Strength of a High-Speed Crawler Tanked Vehicle by Using FEM

ฐิติพร จันทร[1] และเอกรินทร์ พงพินิจธนา[2]

Thitiphorn Janthorn[1] and Ekkarin Phongphinnittana [2]

คณะวิศวกรรมศาสตร์ ภาควิชาวิศวกรรมเครื่องกลและการบิน-อวกาศ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้า พระนครเหนือ[1-2]

E-mail: Thitiphorn.jan@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงตัวถังของรถสายพานเคลื่อนที่เร็ว โดยพาหนะนี้ถูกนำไปใช้งาน ได้แก่ 1) การลาดตระเวน 2) การส่งกำลังบำรุง 3) ลำเลียงอุปกรณ์ และ 4) ภารกิจกู้ภัยนำส่งผู้ป่วยในพื้นที่เข้าถึงยาก ซึ่งลักษณะภูมิประเทศดังกล่าวมีพื้นผิวขรุขระ ส่งผลให้เกิดแรงกระแทกรุนแรงต่อตัวถังในระหว่างการใช้งาน อย่างไรก็ตาม การวัดแรงกระทำเป็นไปได้ยาก ดังนั้น ในงานวิจัยนี้ จึงทำการวิเคราะห์ความแข็งแรงของตัวถังรถจำลองอัตราส่วน 1 ต่อ 12 ด้วยระเบียบวิธีการทางไฟไนต์เอลิเมนต์ (Finite Element Method) เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องของรถจำลองกับแบบจำลอง ตลอดจนการจำลองการบิด (Torsion) เพื่อวิเคราะห์ความแข็งแรงเชิงบิด และวิเคราะห์ค่าความเค้น (Stress) บริเวณที่เกิดการเสียรูป ภายใต้ค่าความปลอดภัยของวัสดุ ABS ผลการศึกษาพบว่าในการเปรียบเทียบแบบจำลองกับรถจำลอง สามารถทำได้อย่างสอดคล้อง สำหรับการวิเคราะห์ความแข็งแรงตัวถังพบว่า ที่แรงกระทำสูงสุด 130 N มีค่าความเค้นกระจายอยู่บริเวณขอบประตูเท่ากับ 1.05×10^7 N/m^2 และมีค่าความปลอดภัยเท่ากับ 2.1

คำสำคัญ: รถสายพานเคลื่อนที่เร็ว ตัวถังยานยนต์ การบิด ระเบียบวิธีทางไฟไนต์เอลิเมนต์

Abstract

This research aims to study the structural strength analysis process of the body of a high-speed crawler tracked vehicle. These vehicles are utilized for various purposes including (1) reconnaissance, (2) logistics support, (3) equipment transportation and (4) rescue operations to transport patients in hard-to-reach areas. The terrain are typically rough and uneven, resulting in substantial impact forces on the vehicle's body during operation. However, direct measurement of these forces presents significant challenges. Therefore, this research conducts

a strength analysis of a 1:12 scale model chassis using the Finite Element Method (FEM) to compare the correlation between the physical model and the simulation model. Additionally, torsion simulations are performed to analyze the torsional strength and stress distribution in areas prone to deformation, based on the safety factor of ABS material. The results show that the comparison between the simulation and the physical model is consistent. For the torsional strength analysis of the chassis, it was found that under a maximum load of 130 N, the stress was distributed around the door edge with a value of 1.05×10^{7} N/m² and a safety factor of 2.1.

Keywords: High-speed crawler tracked vehicle, vehicle body, torsion, Finite Element Method

บทนำ

ในปัจจุบันได้มีการเกิดภัยพิบัติทางธรรมชาติ ได้แก่ (1) น้ำท่วม (2) ดินถล่ม และ (3) แผ่นดินไหว ในหลายพื้นที่ในประเทศไทย รวมไปถึงการเกิดอุบัติเหตุในพื้นที่ที่เดินทางไปช่วยเหลือผู้รอดชีวิตได้ยาก การนำรถสายพานเคลื่อนที่เร็วเข้ามาใช้ในการช่วยเหลือผู้ประสบภัยทางธรรมชาติ และการลำเลียงผู้ประสบอุบัติเหตุ จึงสามารถช่วยเหลือได้อย่างรวดเร็ว แม้จะอยู่ในพื้นที่ที่ยากต่อการเข้าถึงด้วยยานพาหนะทั่วไปก็ตาม (ไทยรัฐออนไลน์, 2567) ซึ่งในการใช้รถสายพานเคลื่อนที่เร็วนี้จำเป็นต้องมีการออกแบบโครงสร้างตัวถังให้มีความแข็งแรงและสามารถรองรับการใช้งานภาคสนามได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยต้องสามารถบรรทุกผู้โดยสาร สัมภาระ และอุปกรณ์ช่วยชีวิตได้อย่างปลอดภัย

โครงสร้างตัวถังถือเป็นส่วนประกอบหลักของยานยนต์ที่มีการรับแรงภายนอกในทุกทิศทาง ไม่ว่าจะเป็นแรงดัด (Bending), แรงบิด (Torsion) หรือแรงกระแทก (Impact) อย่างไรก็ตาม โครงสร้างตัวถังที่ดีควรสามารถกระจายแรงเหล่านี้ได้อย่างเหมาะสมเพื่อป้องกันการเสียรูปและเพิ่มความปลอดภัยต่อผู้โดยสาร ตลอดจนเสริมความมั่นคงในการควบคุมของผู้ขับขี่ (Özgen & Ünlüsoy, 2002) ดังนั้น การใช้ระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ (FEM) ในการวิเคราะห์โครงสร้างตัวถังของรถสายพานเคลื่อนที่เร็ว เป็นวิธีหนึ่งที่สามารถทำให้ทราบถึงบริเวณการเกิดความเสียหายของโครงสร้างได้อย่างแม่นยำ (Bhandari et al., 2016) ตลอดจนการนำไปใช้ในการวิเคราะห์วัสดุกับรูปแบบของโครงสร้างตัวถัง เพื่อออกแบบ และพัฒนาโครงสร้างให้มีน้ำหนักเบาแต่ยังคงมีความแข็งแรง (ชินะ เพ็ญชาติ, 2564)

จากการศึกษาของ Khan & Swamy (2019) เกี่ยวกับความแข็งแรงของโครงสร้างตัวถังจากการวิเคราะห์การดัด และการบิดพบว่าค่าทั้งสองมีผลต่อเสถียรภาพของรถอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับที่ Yasar & Bircan (2015) ได้นำการวิเคราะห์นี้ไปเป็นแนวทางในการออกแบบโครงสร้างเพื่อเพิ่มความแข็งแรงของโครงสร้างตัวถัง ทั้งนี้ จากการศึกษาของ Özgen & Ünlüsoy (2002) พบว่าระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ เป็นเครื่องมือที่มีประสิทธิภาพสูงในการออกแบบโครงสร้างยานยนต์โดยรวม สอดคล้องกับ Muthyala (2019)

ที่แสดงให้เห็นถึงการระบุพฤติกรรมการเสียรูปได้อย่างละเอียด ครอบคลุม ตลอดจนประเมินจุดวิกฤตเมื่อเกิดแรงที่กระทำ และแรงกระแทก ภายใต้การออกแบบที่สอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัย

ดังนั้น ในงานวิจัยนี้จึงได้ศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงของโครงสร้างตัวถังของรถสายพานเคลื่อนที่เร็ว โดยอ้างอิงจากองค์ความรู้ในงานวิจัยก่อนหน้า ทั้งในด้านเทคนิคการวิเคราะห์ระเบียบวิธีไฟไนต์เอลิเมนต์ การวิเคราะห์ทิศทางของแรงกระทำ การกำหนดวัสดุ ค่าความปลอดภัยของวัสดุ และรูปแบบโครงสร้างของตัวถัง เพื่อจำลองพฤติกรรมของตัวถังผ่านแบบจำลองของรถจำลองอัตราส่วน 1 ต่อ 12 ของขนาดจริง โดยทำการเปรียบเทียบพฤติกรรมการรับแรงกด (Compression) เพื่อประเมินความสอดคล้องของแบบจำลองกับพฤติกรรมการใช้งานจริง และประเมินประสิทธิภาพของโครงสร้างที่ได้จากการออกแบบ ด้วยระเบียบวิธีทางไฟไนต์เอลิเมนต์

วัตถุประสงค์

เพื่อศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงของตัวถังรถสายพานเคลื่อนที่เร็วจากการจำลองการบิดและยังคงความแข็งแรงภายใต้ค่าความปลอดภัยของวัสดุ สำหรับใช้เป็นแนวทางในการออกแบบ และวิเคราะห์โครงสร้างตัวถังของรถสายพานเคลื่อนที่เร็วขนาดจริงในอนาคต

โครงสร้างรถสายพานเคลื่อนที่เร็ว

รถสายพานเคลื่อนที่เร็วที่ออกแบบมาสำหรับการใช้งานในสภาวะพื้นถนนที่ขรุขระ และมีลักษณะเฉพาะที่โดดเด่นของตัวถัง มักมีการใช้วัสดุที่แข็งแรง และทนทาน เช่น (1) เหล็ก และ (2) วัสดุผสม (composite materials) เพื่อให้สามารถรองรับแรงกระแทกขณะขับขี่ในสภาพภูมิประเทศที่ท้าทาย ในส่วนของโครงรถที่ใช้ ได้แก่ (1) โครงรถแบบบันได (Ladder frame) (2) โครงรถแบบบันไดและโค้ชบิลท์ (Ladder frame and Coach built) และ (3) โครงรถแบบโมดูลาร์ (Modular Tubular Frame)

โครงรถแบบบันได (Ladder frame)

ลักษณะทั่วไปของโครงสร้างเป็นรางโครงหลักสองราง และมีคานเหล็กขวางระหว่างโครงหลักทั้งสองรางทำการเชื่อมรางโครงหลักสองรางเข้าด้วยกัน ซึ่งมักสร้างขึ้นจากเหล็กกล้าคาร์บอนที่ขึ้นรูปเป็นรูปตัวซี (C channel) ทำให้โครงสร้างนี้มีลักษณะคล้ายบันได (Muthyala, 2019)

โครงรถแบบบันได และโค้ชบิลท์ (Ladder frame and Coach built)

ลักษณะของโครงสร้างมีการผสมผสานระหว่างโครงรถแบบบันไดกับโค้ชบิลท์ ทำให้ได้โครงสร้างที่มีความแข็งแรง ในขณะเดียวกันก็ยังคงมีความยืดหยุ่นสูง และความสวยงามของตัวถังที่ออกแบบเฉพาะ

โครงรถแบบโมดูลาร์ (Modular Tubular Frame)

ลักษณะของโครงสร้างมีการใช้ท่อโลหะที่มีรูปทรงเป็นท่อกลมหรือท่อเหลี่ยมที่ประกอบขึ้น โดยท่อเหล่านี้จะเชื่อมต่อกันในลักษณะกรอบหรือโครง เพื่อเสริมสร้างความแข็งแรงของโครงให้มากขึ้น ซึ่งมีลักษณะแบบโมดูลาร์ (module) หรือชิ้นส่วนที่สามารถประกอบและถอดแยกออกจากกันได้ตามการออกแบบหรือ

ความต้องการเฉพาะ ทำให้สามารถประกอบหรือถอดชิ้นส่วนออกจากกันได้ง่าย กล่าวคือ เป็นโมดูลที่ใช้สำหรับส่วนของโครงรถต่าง ๆ เช่น (1) ระบบช่วงล่าง (suspension) และ (2) การเชื่อมต่อชิ้นส่วนเข้ากับตัวถัง (body) โดยที่ไม่ต้องสร้างโครงสร้างขึ้นมาใหม่ทั้งหมด

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

ในการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงของโครงสร้างตัวถัง จำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องทราบถึงแรงที่กระทำต่อโครงสร้าง เพื่อใช้สำหรับกำหนดค่าเงื่อนไขขอบเขตในการจำลองการเสียรูปของโครงสร้าง อย่างไรก็ตาม ในการศึกษานี้จะกล่าวถึงแรงที่กระทำขณะรถหยุดนิ่ง ซึ่งพบว่ามีแรงที่มากระทำต่อโครงสร้าง เช่น (1) แรงที่กระทำจากพื้นถนนสู่โครงสร้าง (Force reaction) (2) แรงที่กระทำต่อโครงสร้างที่เกิดจากน้ำหนักของตัวรถ (Mass) สัมภาระ (Pay load) และแรงตกกระแทก (Shock load)

สมดุลสถิตย์ (Static Equilibrium)

เมื่อสภาวะแรงที่เกิดสมดุล โดยใช้จุดศูนย์กลางมวล (Center of Mass) เป็นบริเวณจุดศูนย์กลางที่เกิดความสมดุลของมวลทั้งก้อน และการเท่ากันของแรง ในสภาวะที่รถไม่มีการเคลื่อนที่หรือหยุดนิ่ง ประกอบด้วย (1) การกำหนดทิศทางของแรงที่กระทำที่บริเวณด้านข้างของรถ (Longitudinal Load Transfer) และ (2) ด้านหน้าของรถ (Lateral Load Transfer)

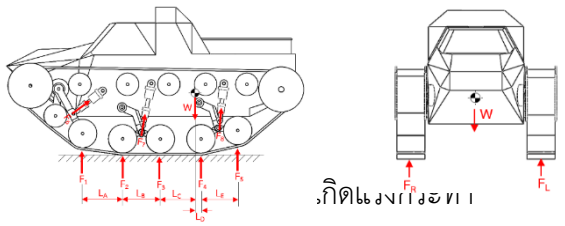

สมการน้ำหนักที่จุดศูนย์กลางมวล

$$W = Mg \tag{1}$$

นิยามตัวแปร

W คือ น้ำหนัก [N]

M คือ มวล [kg]

g คือ ค่าแรงโน้มถ่วงของโลก มีค่าเท่ากับ 9.81 [m/s^2]

สมการสมดุลแรงในแนวแกน y

$$\sum F_y = 0 \tag{2}$$

$$F_1 + F_2 + F_3 + F_4 + F_5 + F_6 cos\theta + F_7 + F_8 - W = 0 \tag{3}$$

นิยามตัวแปร

F_1, F_2, F_3, F_4, F_5 คือ แรงที่กระทำระกว่างพื้นถนนเข้าสู่ล้อ (Reaction Force)

F_6, F_7, F_8 คือ แรงสปริง

สมการสมดุลโมเมนต์

$$\sum M_i = 0 \tag{4}$$

$$W(L_A + L_B + L_C) - F_1(L_B + L_C) - F_2(L_C) - F_3(L_D) - F_4(L_E + L_D) = 0 \tag{5}$$

นิยามตัวแปร

L_A, L_B, L_C, L_D, L_E คือ ระยะระหว่างศูนย์กลางของล้อ

สมการค่าคงที่ของสปริง

$$k_{spring} = \frac{F}{s} \tag{6}$$

นิยามตัวแปร

k_{spring} คือ ค่าคงที่ของสปริง

F คือ แรง

S คือ ระยะยุบตัวของสปริง

สมการความแข็งแรงเชิงบิด (Torsional Rigidity)

$$TR = \frac{T}{\theta} \tag{7}$$

นิยามตัวแปร

TR คือ ค่าความแข็งแรงเชิงบิด

T คือ แรงบิดที่กระทำ (Torque)

θ คือ มุมบิด

สมการค่าความปลอดภัย (Safety factor)

$$FOS = \frac{\sigma_{yield}}{\sigma_{working}} \quad (8)$$

นิยามตัวแปร

FOS คือ ค่าความปลอดภัย

σ_{yield} คือ ค่าความเค้นคราก (Yield Strength)

$\sigma_{working}$ คือ ค่าความเค้นที่ใช้งานจริง (Working Stress)

ระเบียบวิธีทางไฟไนต์เอลิเมนต์ (FEM)

ระเบียบวิธีทางไฟไนต์เอลิเมนต์ (Finite Element Method; FEM) เป็นวิธีที่นิยมใช้วิเคราะห์ปัญหาทางด้านวิศวกรรม เช่น (1) กลศาสตร์ของแข็ง พลศาสตร์ และ (2) การถ่ายเทความร้อน โดยเป็นการใช้วิธีเชิงตัวเลข วิธีหนึ่งมาใช้ในการแก้ปัญหาสมการเชิงอนุพันธ์ และมีการกำหนดปัญหาตลอดจนการหาผลลัพธ์ด้วยคอมพิวเตอร์

การวิเคราะห์เชิงสถิตศาสตร์ (Static Analysis)

เป็นกระบวนการที่นิยมใช้ในการวิเคราะห์ และประเมินค่าความแข็งแรงของวัสดุ ในขณะที่วัตถุนั้น ๆ ไม่มีการเคลื่อนหรือหยุดนิ่ง ทั้งนี้ การวิเคราะห์เชิงสถิตศาสตร์ (Static Analysis) สำหรับการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ของโครงสร้างตัวถังของรถเคลื่อนที่เร็ว ได้แก่ (1) การวิเคราะห์น้ำหนักกด (Compression) และ (2) การวิเคราะห์ค่าความเค้น (Stress Analysis) จากการบิด (Torsion)

วัสดุที่ใช้ในการทดลอง

ในการศึกษานี้ได้ใช้วัสดุชนิดเดียวกับรถจำลอง คือ วัสดุประเภทพลาสติก ABS (Acrylonitrile Butadiene Styrene) ทั้งนี้ วัสดุประเภทพลาสติก ABS เป็นวัสดุที่นิยมนำมาใช้ในการผลิตยานพาหนะจำลองบังคับวิทยุ (Remote control car)

ตารางที่ 1 ค่าคุณสมบัติจำเพาะของวัสดุเชิงกล ในวัสดุพลาสติก ABS (Acrylonitrile Butadiene Styrene)

Material Properties	Value
Elastic Modulus (MPa)	2000
Poisson's Ratio	0.394
Shear Modulus (MPa)	318.9
Mass Density (kg/m^3)	1020
Ultimate Tensile Strength (MPa)	30
Tensile Yield Strength (MPa)	30

การสร้างแบบจำลองของโครงสร้างรถ

ในการสร้างแบบจำลองโครงสร้างตัวถังของรถเคลื่อนที่เร็ว เนื่องจากโครงสร้างของรถจำลองที่ทำการอ้างอิง ลักษณะเป็นเพียงตัวถังชิ้นเดียวขนาด 315x100x119 mm และมีความหนาเท่ากับ 1.5 mm ประกอบกับชุดล้อสายพาน โดยภายในรถจำลองมีมอเตอร์สำหรับขับเคลื่อน (Drive Motor) ติดตั้งอยู่ด้านหลังของรถ ซึ่งมีมวลรวมของแบบจำลองเท่ากับ 1.10 kg

รูปที่ 2 ส่วนประกอบของรถเคลื่อนที่เร็ว (Ripsaw) ขนาด 1 ต่อ 12

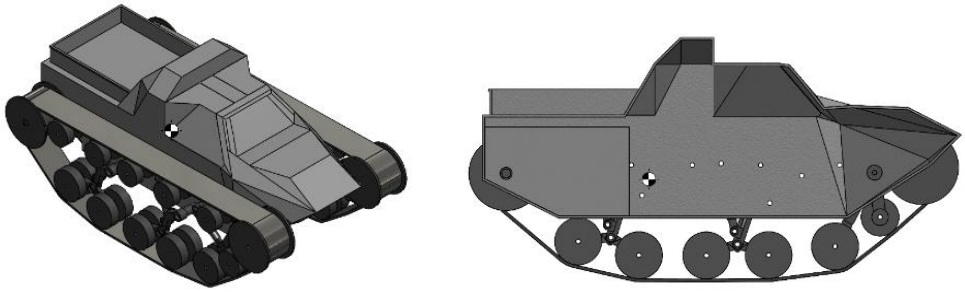

รูปที่ 3 แบบจำลองรถสายพานเคลื่อนที่เร็ว

การวิเคราะห์แบบจำลอง

ในการวิเคราะห์นี้ เป็นการวิเคราะห์ด้วยการใช้น้ำหนักกด (Compression) เพื่อทำการเปรียบเทียบแบบจำลองกับรถจำลองว่ามีความสอดคล้องกันหรือไม่ โดยพิจารณาถึงการยุบตัวของรถบริเวณโช้ค (Shock absorber) จากการรับน้ำหนักกด ซึ่งเป็นการจำลองที่ใช้น้ำหนักกดขนาดเท่ากันกับการวิเคราะห์การยุบตัวของสปริงที่โช้คด้วยการกดจากเครื่อง Compression test ในห้องปฏิบัติการ ในการกำหนดค่าเงื่อนไขขอบเขตโดยทำการจับยึด (Fixed) บริเวณล้อสายพานสำหรับจำลองการสัมผัสพื้น ซึ่งบริเวณนี้ไม่สามารถขยับหรือเคลื่อนที่ได้ การกำหนดแรงกด (Pay load) ในแนวแกน y ได้แก่ (1) ด้านหน้าของรถ (2) จุดติดตั้งประตูรถ และ (3) ด้านหลังของรถ การกำหนดคุณสมบัติจำเพาะของวัสดุ (Material Properties) ใช้วัสดุพลาสติก ABS และค่าแรงโน้มถ่วง (Gravity) เท่ากับ 9.81 m/s^2 สำหรับการกำหนดแมช (Mesh) ให้กับแบบจำลองใช้การกำหนดแมชแบบตามความโค้งแบบผสม (Blended curvature-based mesh) สำหรับแบบจำลองที่มีลักษณะโค้ง มีรูปทรงที่ซับซ้อน ทั้งนี้ ขนาดของเอลิเมนต์หลังจากแมชนั้นต้องการเอลิเมนต์ที่มีขนาดเล็กที่สุดเท่าที่จะทำได้ จึงมีการตรวจสอบจากการตั้งค่าขนาดของเอลิเมนต์จากโปรแกรม จนกว่าแบบจำลองนั้นจะไม่สามารถตั้งค่าได้อีก ดังนั้น ขนาดของเอลิเมนต์ใหญ่ที่สุดเท่ากับ 22 mm และเล็กที่สุดเท่ากับ 4.2 mm สำหรับจำนวนเอลิเมนต์ทั้งหมดเท่ากับ 34,232 ทั้งนี้ ขนาดของเอลิเมนต์ที่เล็กที่สุดอยู่ที่บริเวณโช้ค (Shock absorber)

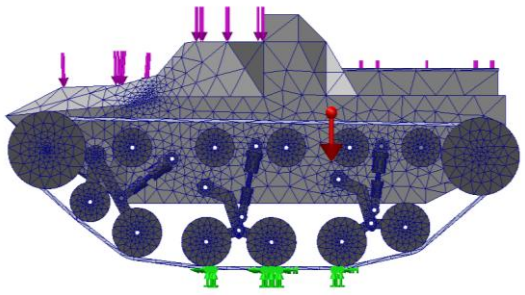

Mesh Details

Study name	Static 1* (-Default-)
DetailsMesh type	Solid Mesh
Mesher Used	Blended curvature-based mesh
Jacobian points for High quality mesh	16 points
Max Element Size	22 mm
Min Element Size	4.2 mm
Mesh quality	High
Total nodes	69451
Total elements	34232
Maximum Aspect Ratio	641.04
Percentage of elements with Aspect Ratio < 3	61
Percentage of elements with Aspect Ratio > 10	6.02
Percentage of distorted elements	0
Number of distorted elements	0

รูปที่ 4 แบบจำลองหลังจากกำหนดค่าเงื่อนไขขอบเขตและแมช

การกำหนดค่าน้ำหนักกดจะมีการให้ค่าน้ำหนักเริ่มต้นที่ 0 g ถึง 1 kg ทั้งนี้ เป็นเพียงการวิเคราะห์ความสอดคล้องของแบบจำลองกับรถจำลองเท่านั้น จึงไม่จำเป็นต้องให้เกิดการเสียรูป ดังนั้น การประเมินความสอดคล้องของโครงสร้างตัวถังของแบบจำลองกับรถจำลองสายพานเคลื่อนที่เร็วพบว่า สามารถนำแบบจำลองนี้ไปใช้ในการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ได้

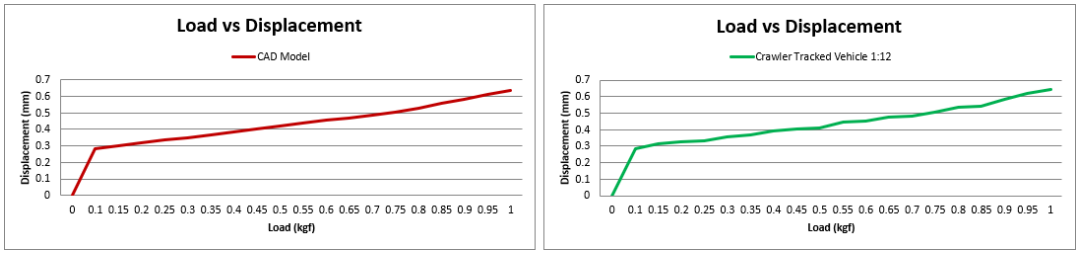

รูปที่ 5 กราฟแสดงความสัมพันธ์ของน้ำหนักกด (Load) และระยะยุบ (Displacement)

การวิเคราะห์ความแข็งแรงของโครงสร้าง

ในการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงโครงสร้างตัวถังของรถเคลื่อนที่เร็ว ได้ทำการศึกษาจากการจำลองการบิด (Torsion) ของตัวถังแบบจำลอง โดยกำหนดเงื่อนไขขอบเขตเป็นการกำหนดด้วยการยึด (Fixed) ตัวถังบริเวณจุดติดตั้งล้อขับหลัง (Drive Wheel) ทั้งสองฝั่ง และกำหนดแรงที่กระทำบริเวณคานล้อหน้า (Front Wheel Shaft) ทั้งสองฝั่ง โดยกำหนดทิศทางของแรงในแนวแกน y ให้มีทิศตรงข้ามกัน เพื่อจำลองการบิด และนำค่าการกระจัด (Displacement) ภายใต้แรงที่ได้มาคำนวณหามุมบิด และค่าความแข็งแรงเชิงบิด (Torsional rigidity) จากการคำนวณด้วยมุมบิดกับแรงบิด ทั้งนี้ การจำลองจะนำไปสู่การประเมินความแข็งแรงของโครงสร้างตัวถัง โดยใช้ค่าความเค้น (Stress) ที่บริเวณจุดวิกฤต ภายใต้ค่าความปลอดภัยของวัสดุพลาสติก ABS เพื่อให้ทราบถึงบริเวณที่เป็นจุดเสี่ยงต่อการเกิดความเสียหาย และนำมาซึ่งการปรับปรุงโครงสร้างต่อไปในอนาคต

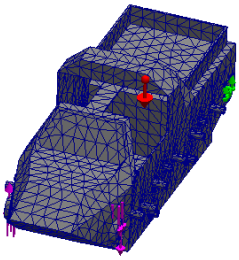

รูปที่ 6 การกำหนดเงื่อนไขขอบเขต (Boundary Condition) ของการจำลองการบิด

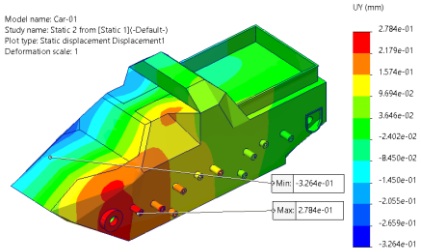

รูปที่ 7 ผลการวิเคราะห์การกระจัด (Displacement) แนวแกน Y

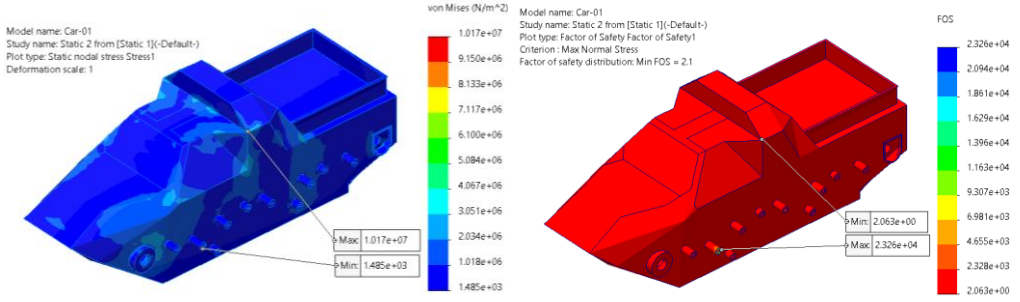

รูปที่ 8 ผลการวิเคราะห์การกระจายตัวของค่าความเค้น (Stress) และค่าความปลอดภัย (Safety factor)

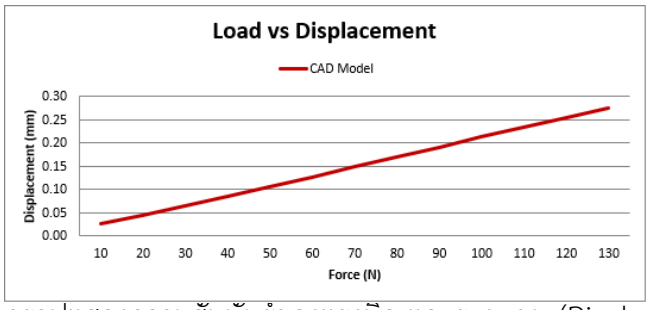

รูปที่ 10 กราฟแสดงความสัมพันธ์ของแรงบิด และระยะยุบ (Displacement)

ตารางที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างมุมบิด ค่าความแข็งแรงเชิงบิด ค่าความเค้น และค่าความปลอดภัย

Degree (θ)	Torsional stiffness (Nm/degree)	Stress (N/m^2)	Safety factor (FOS)
0.03	333.33	7.925×10^5	27
0.04	500	1.574×10^6	13
0.06	500	2.355×10^6	8.9
0.09	444.44	3.136×10^6	6.7
0.11	454.55	3.917×10^6	5.4
0.13	461.54	4.698×10^6	4.5
0.15	466.67	5.479×10^6	3.8
0.17	470.59	6.260×10^6	3.4
0.19	473.68	7.042×10^6	3
0.21	476.19	7.823×10^6	2.7
0.23	478.26	8.604×10^6	2.4
0.26	461.54	9.385×10^6	2.2
0.28	464.29	1.017×10^7	2.1

ผลการทดสอบ

ในการจำลองการวิเคราะห์น้ำหนักกดของแบบจำลองกับรถจำลอง เพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องระหว่างแบบจำลองกับรถจำลองพบว่า มีการยุบตัวของโช้ค (Shock absorber) เมื่อเกิดการกดน้ำหนัก และระยะยุบจะเพิ่มขึ้นเมื่อทำการเพิ่มน้ำหนัก ทั้งนี้ ในการจำลองการวิเคราะห์น้ำหนักกดพบว่าความแม่นยำในการวิเคราะห์จะเกิดจากการแมช ซึ่งเอลิเมนต์ที่สร้างขึ้นยิ่งมีขนาดเล็กมากเท่าไหร่ ยิ่งทำให้ผลลัพธ์นั้นมีประสิทธิภาพมากขึ้น สำหรับการตรวจสอบเอลิเมนต์สามารถทำได้โดยการลด และเพิ่มขนาดของเอลิเมนต์ในโปรแกรมให้มีขนาดเล็กที่สุดเท่าที่จะสามารถทำการแมชได้ ดังนั้น จากการจำลองเพื่อเปรียบเทียบความสอดคล้องพบว่า สามารถนำแบบจำลองมาใช้ในการจำลองวิเคราะห์ของตัวถัง เพื่อศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงได้ อย่างสอดคล้อง

ในการศึกษากระบวนการวิเคราะห์ความแข็งแรงความแข็งแรงของตัวถังจากการบิด จากการจำลองทางผู้วิจัยได้ทำการเพิ่มแรงบิดให้มีขนาดมากขึ้นจนถึงขนาดสูงสุดที่ 130 N พบว่าค่าความเค้นที่เกิดขึ้นอยู่ที่บริเวณขอบประตูของรถ และเมื่อประเมินจากค่าความเค้นที่เกิดขึ้น ซึ่งมีค่าเท่ากับ $1.017x10^7$ N/m^2 หากนำมาวิเคราะห์ร่วมกับค่าความต้านทานการยืดหยุ่นของวัสดุก่อนการเสียรูป (Tensile Yield strength) ของวัสดุ ABS ที่มีค่าเท่ากับ 30 MPa พบว่าตัวถังยังไม่มีการเสียรูปถาวร และอยู่ภายใต้ค่าความปลอดภัย (Safety factor) เท่ากับ 2.1

สรุปผลการทดสอบและข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้ สามารถนำไปใช้ในการออกแบบ และพัฒนาตัวถังของรถสายพานเคลื่อนที่เร็วขนาดจริงได้ โดยการใช้กระบวนการวิเคราะห์จากการจำลองการบิดกับแบบจำลองของรถสายพานเคลื่อนที่เร็วอัตราส่วน 1 ต่อ 12 เพื่อวิเคราะห์ความแข็งแรงเชิงบิดของวัสดุ (Torsional rigidity) และประเมินความแข็งแรงจากการวิเคราะห์ค่าความเค้น (Stress) ที่กระจายอยู่บริเวณตัวถัง ภายใต้ค่าความปลอดภัย (Safety factor) ซึ่งค่าความเค้นที่เกิดขึ้นอาจเปลี่ยนแปลงไปตามวัสดุที่ใช้ รวมถึงน้ำหนักและภาระการรับแรงที่แตกต่างจากในการจำลอง ทั้งนี้ การวิเคราะห์ความแข็งแรงของตัวถังต้องคำนึงถึงค่าความปลอดภัยของวัสดุด้วย เพื่อให้สามารถออกแบบ และพัฒนายานยนต์ในอนาคตให้มีความแข็งแรง และมีประสิทธิภาพสูงสุดในการใช้งาน

บรรณานุกรม

ชินะ เพ็ญชาติ. (2564). การวิเคราะห์ความแข็งแรงของโครงสร้างรถโดยสารตัวถังอะลูมิเนียม. *วารสารโครงการวิจัยออนไลน์ ศูนย์เทคโนโลยีโลหะและวัสดุแห่งชาติ*. https://www.mtec.or.th/en/research-projects-39311

รถสะเทินน้ำสะเทินบก ถึงเชียงราย เตรียมเข้าช่วยจุดน้ำสูง ไหลแรง, (13 กันยายน, 2567). *ไทยรัฐออนไลน์.* https://www.thairath.co.th/news/local/north/2814155.

Bhandari, P. I., Alur, M. S., & Kurbet, S. N. (2016). Structural analysis of crawler excavator chassis using FEM. *International Journal of Engineering Research and Technology*, *5*(6), Article IJERTV5IS060712.https://www.ijert.org/research/structural-analysis-of-crawler-excavator-chassis-using-fem-IJERTV5IS060712.pdf

Khan, M. M., & Swamy, R. P. (2019). Finite Element Analysis of Car Structure for Bending and Torsional Stiffness. *International Research Journal of Engineering and Technology*, *6*(7), Article IRJETV6I7190. https://www.irjet.net/archives/V6/i7/IRJET-V6I7190.pdf

Muthyala, M. (2019). Design and Crash Analysis of Ladder Chassis [Master's thesis, Blekinge Institute of Technology]. DiVA. https://www.diva-portal.org/smash/get/diva2:1337405/FULLTEXT02.pdf

Nguyen, T. Q. (2019). Finite Element Analysis in Automobile Chassis Design. *Applied Mechanics and Materials Forum, 889*, 461-468. https://www.scientific.net/AMM.889.461

Özgen, G. O., & Ünlüsoy, Y. S. (2002). Finite Element Modeling and Analysis of a Passenger Car Body Structure. *Proceedings of Automotive Technologies Congress'02 (OTEKON'02)* (pp.1-9). https://www.researchgate.net/publication/305641805

Yasar, A., & Bircan, D. A. (2015). Design, Analysis and Optimization of Heavy Vehicle Chassis Using Finite Element Analysis. *International Journal of Scientific and Technological Research*, *1*(6). https://www.researchgate.net/publication/281373162

การศึกษาเปรียบเทียบผลของการใช้ระยะทางมุมฉาก ระยะทางตามทางเดินจริง และระยะขจัดในการแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก

A Comparative Study of Rectilinear, Path, and Euclidean Distance Metrics in Solving Facility Layout Problems

ณพิตร วัฒนวีรพงษ์[1] ชีวินทร์ ลิ้มศิริ[2] และสุรีพร มีหอม[3]

Napit Wattanaweerapong[1] Cheevin Limsiri[2] and Sureeporn Meehom[3]

นักศึกษาสาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล[1]

อาจารย์สาขาวิชาการจัดการงานวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยวงษ์ชวลิตกุล[2-3]

E-mail: napit_wat@vu.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการออกแบบผังสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้จากการใช้วิธีวัดระยะทางแบบมุมฉาก แบบตามทางเดินจริง และแบบตามระยะขจัด และ (2) เพื่อประเมินความแตกต่างของค่าเป้าหมายที่ได้จากผังแต่ละแบบเมื่อประเมินด้วยวิธีวัดระยะทางอื่น ในการดำเนินการวิจัยคณะวิจัยใช้ชุดปัญหามาตรฐาน ได้แก่ nug12, nug16a, nug20 และ nug24 เพื่อค้นหาผังที่เหมาะสมที่สุดด้วยขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรม (Genetic Algorithm) ที่พัฒนาด้วยภาษา VBA ในโปรแกรมไมโครซอร์ฟเอ็กเซลล์ และนำผังแต่ละแบบไปประเมินไขว้ด้วยวิธีวัดระยะทางอื่นเพื่อศึกษาความแตกต่างของผลลัพธ์ ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า (1) ผังที่ได้จากแต่ละวิธีวัดระยะทางให้ค่าเป้าหมายต่ำที่สุดเมื่อประเมินด้วยวิธีเดียวกัน (2) เมื่อประเมินผังด้วยวิธีวัดระยะทางแบบอื่น ยังไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งอาจเกิดจากลักษณะของข้อมูล เช่น หน่วยงานมีขนาดเท่ากัน และมีหลายคู่ที่ไม่มีการขนถ่ายวัสดุ ส่งผลให้ผลลัพธ์จากแต่ละวิธีวัดระยะทางไม่แตกต่างกันอย่างชัดเจน อย่างไรก็ตามข้อค้นพบนี้สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการเลือกวิธีวัดระยะทางที่เหมาะสมตามลักษณะของข้อมูล โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องการสมดุลระหว่างความแม่นยำของผลลัพธ์และความสะดวกในการคำนวณ

คำสำคัญ: การวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก ระยะทางตามทางเดินจริง ระยะทางมุมฉาก ระยะขจัด การขนถ่ายวัสดุ

Abstract

This research has the following objectives: (1) to compare the outcomes of facility layout design obtained using Rectilinear, Path-based, and Euclidean distance measurement methods, and (2) to evaluate the differences in objective values from each layout when assessed using other distance measurement methods. The study employed standard

benchmark problems, namely nug12, nug16a, nug20, and nug24, to find the most optimal layouts using a Genetic Algorithm (GA) developed with VBA in Microsoft Excel. Each layout was then cross-evaluated using alternative distance measurement methods to study the differences in results. The results showed that (1) layouts generated using each distance method produced the lowest objective value when evaluated with the same method used for optimization, and (2) when the layouts were cross-evaluated with other distance metrics, no statistically significant differences were observed. This may be attributed to characteristics of the data, such as equal department sizes and the presence of multiple department pairs with zero material flow, which caused the resulting values from each distance method to be relatively similar. However, these findings can be applied to selecting appropriate distance measurement methods based on data characteristics, especially when balance between result accuracy and computational convenience is desired.

Keywords: Facility layout problem, path distance, rectilinear distance, euclidean distance, material handling

บทนำ

การวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Layout) เป็นกระบวนการสำคัญที่มีผลกระทบโดยตรงต่อประสิทธิภาพการผลิต การไหลของวัสดุ และต้นทุนรวมขององค์กร (Tompkins et al., 2010) โดยเฉพาะต้นทุนการขนถ่ายวัสดุซึ่งอาจคิดเป็นสัดส่วนถึงร้อยละ 20–50 ของต้นทุนดำเนินการทั้งหมด การวางผังที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อการเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขัน (Pérez-Gosende, Mula, & Díaz-Madroñero, 2021)

วิธีการหนึ่งที่นิยมใช้ในการประเมินคุณภาพของผังที่ออกแบบ คือการคำนวณระยะทางระหว่างหน่วยงานภายในผัง โดยตัวชี้วัดนี้สัมพันธ์โดยตรงกับต้นทุนการขนถ่ายวัสดุและเวลาที่ใช้ในการเคลื่อนย้าย (Singh & Sharma, 2006) ซึ่งในทางปฏิบัติสามารถวัดระยะทางได้หลายวิธี เช่น ระยะทางมุมฉาก (Rectilinear), ระยะทางตามระยะขจัด (Euclidean), และระยะทางตามทางเดินจริง (Path Distance) โดยแต่ละวิธีมีข้อดี ข้อจำกัด และความซับซ้อนที่แตกต่างกัน (Besbes et al., 2020)

ในสถานการณ์จริง การออกแบบผังสิ่งอำนวยความสะดวกจำเป็นต้องกำหนดเส้นทางการขนส่งที่ชัดเจนเพื่อควบคุมการเคลื่อนที่ภายในอาคาร ดังนั้นการวัดระยะทางที่เหมาะสมควรพิจารณาระยะทางตามเส้นทางที่กำหนดไว้จริง ประเด็นที่น่าสนใจในการวิจัยจึงอยู่ที่การศึกษาเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการออกแบบผังโดยใช้วิธีการวัดระยะทางที่แตกต่างกันนั้นจะส่งผลกระทบต่อผังที่ได้อย่างไร ซึ่งจากงานวิจัยที่ผ่านมายังมีข้อจำกัดอยู่บ้าง โดยมักเน้นการเปรียบเทียบระยะทางเพียง 2 รูปแบบในแต่ละครั้ง เช่น เปรียบเทียบระหว่าง

ระยะทางมุมฉากกับระยะขจัด (Öfele, Rottenegger, & Braunreuther, 2024) ทั้งที่ในความเป็นจริง การขนถ่ายวัสดุจำเป็นต้องอิงเส้นทางที่มีการกำหนดไว้ล่วงหน้า เช่น ทางเดินระหว่างเครื่องจักรหรือระหว่างโซนการทำงาน (Xie et al., 2018)

ดังนั้นในงานวิจัยนี้จึงทำการศึกษาและวิเคราะห์ผลกระทบของการวัดระยะทางแบบมุมฉากและระยะทางตามทางเดินที่มีต่อการแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก โดยมุ่งเน้นการศึกษาความแตกต่างของผลลัพธ์ที่ได้จากวิธีการวัดระยะทางแต่ละแบบ เพื่อหาข้อสรุปเกี่ยวกับวิธีการวัดระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบผังที่มีการกำหนดเส้นทางเดินภายในอาคาร

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ของการออกแบบผังสิ่งอำนวยความสะดวกที่ได้จากการใช้ระยะทาง 3 รูปแบบ ได้แก่ ระยะทางมุมฉาก ระยะทางตามทางเดินจริง และระยะทางตามระยะขจัด
2. เพื่อวิเคราะห์ความแตกต่างของค่าเป้าหมายที่ได้จากผังแต่ละแบบเมื่อประเมินด้วยระยะทางแบบอื่น

การทบทวนวรรณกรรม

การวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Layout Problem: FLP) เป็นปัญหาพื้นฐานในงานวิศวกรรมอุตสาหการที่ได้รับความสนใจอย่างต่อเนื่อง เนื่องจากมีผลต่อประสิทธิภาพการผลิต การลดต้นทุน และการจัดการทรัพยากรในองค์กร ลักษณะของปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวกอาจมีหลายรูปแบบขึ้นอยู่กับข้อจำกัดของพื้นที่ รูปร่างหน่วยงาน ข้อกำหนดด้านการผลิต และเส้นทางการขนถ่ายวัสดุ ซึ่งงานวิจัยหลายฉบับได้เสนอแนวทางในการออกแบบผังให้มีประสิทธิภาพมากที่สุดโดยใช้เทคนิคการคำนวณขั้นสูง

Pérez-Gosende, Mula, & Díaz-Madroñero (2021) ได้เสนอการจำแนกประเภทของปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก (Facility Layout Problems: FLPs) ออกเป็นหลายมิติ โดยหนึ่งในมิติหลักที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานวิจัยนี้คือ ชนิดของปัญหา (Problem Type) ซึ่งสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1.) การออกแบบผังใหม่ (Greenfield Design) และ 2.) การปรับปรุงผังเดิม (Re-Layout) สำหรับงานวิจัยนี้เป็นการแก้ปัญหาการวางผังสำหรับการออกแบบผังใหม่ (Greenfield Design) โดยเป็นการจัดวางผังสำหรับโรงงานใหม่ที่ไม่มีข้อจำกัดจากโครงสร้างเดิม โดยมีลักษณะเป็นผังแบบสถิต (Static Layout) ที่หน่วยงานมีตำแหน่งคงที่ ไม่มีการเปลี่ยนแปลงตามเวลา ซึ่งเหมาะกับการออกแบบระบบการขนถ่ายวัสดุที่มีเส้นทางกำหนดไว้ล่วงหน้า นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ยังอยู่ในขอบเขตของผังโรงงานเดี่ยวแบบชั้นเดียว (Single-Floor Facility) ที่ไม่มีข้อจำกัดด้านความสูงหรือการเชื่อมโยงข้ามชั้น แม้ว่า Pérez-Gosende, Mula, & Díaz-Madroñero (2021) จะเสนอปัจจัยอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อการจำแนกปัญหา เช่น วิธีการสร้างผัง ระบบขนถ่ายวัสดุ และลักษณะของกระบวนการผลิต แต่ในบริบทของงานวิจัยนี้จะไม่ครอบคลุมการเปรียบเทียบตามมิติเหล่านั้น ซึ่งจะมุ่งเน้นการวิเคราะห์ผลกระทบของรูปแบบการวัดระยะทางต่อประสิทธิภาพของผังที่ได้เท่านั้น

วิธีการวัดระยะทางเป็นตัวชี้วัดที่มีความสำคัญสำหรับการประเมินและออกแบบผังสิ่งอำนวยความสะดวกในโรงงาน โดยตัวชี้วัดนี้ช่วยให้ ซึ่งตัวชี้วัดระยะทางที่ได้รับความนิยมแสดงดังรูปที่ 1

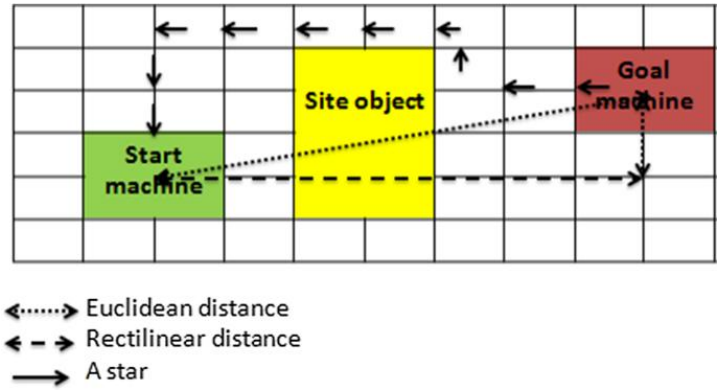

รูปที่ 1 วิธีการวัดระยะทางรูปแบบต่าง ๆ (Besbes et al., 2020)

จากรูปที่ 1 สามารถอธิบายวิธีการวัดระยะทางได้ 3 รูปแบบ คือ 1) ระยะทางมุมฉาก (Rectilinear Distance) เป็นระยะทางที่คำนวณจากระยะทางตามแกน X และ Y โดยวัดจากการเคลื่อนที่ในเส้นตรงตามแกนที่กำหนด 2) ระยะทางตามระยะขจัด (Euclidean Distance) เป็นการวัดระยะทางเส้นตรงระหว่างสองจุด และ 3) ระยะทางตามทางเดิน (Path Distance) หรือ A Star เป็นการคำนวณจากเส้นทางจริงที่ถูกกำหนดไว้ในผัง โดยคำนึงถึงการหลบหลีกสิ่งกีดขวางหรืออุปกรณ์ต่าง ๆ ระยะทางประเภทนี้สะท้อนถึงการเคลื่อนที่ในโลกความเป็นจริง ซึ่งเป็นข้อได้เปรียบในการออกแบบเส้นทางขนส่งให้เหมาะสมในโรงงานหรือพื้นที่ที่มีข้อจำกัดมากมาย การเลือกใช้วิธีวัดระยะทางแบบใดขึ้นอยู่กับบริบทและลักษณะเฉพาะของผังที่ต้องการออกแบบ โดยตัวชี้วัดแต่ละแบบมีข้อดีและข้อจำกัดเฉพาะตัว การทำความเข้าใจความแตกต่างของตัวชี้วัดเหล่านี้จะช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของกระบวนการออกแบบและประเมินผลของผังสิ่งอำนวยความสะดวก

การแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวกสามารถดำเนินการได้ด้วยแนวทางหลากหลาย ซึ่งมีความแตกต่างกันทั้งในด้านหลักการ ความแม่นยำ และความซับซ้อนเชิงคำนวณ โดย Singh & Sharma (2006) ได้จำแนกวิธีการแก้ปัญหา FLP ออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ได้แก่ วิธีแม่นตรง วิธีเชิงฮิวริสติกส์ วิธีเชิงเมตาฮิวริสติกส์ และวิธีที่ใช้ปัญญาประดิษฐ์

ในบริบทของงานวิจัยนี้ซึ่งมีการใช้ชุดข้อมูลที่มีขนาดปานกลางถึงใหญ่ และมีข้อจำกัดด้านโครงสร้างผังและเส้นทางขนส่งที่ซับซ้อน จึงเหมาะสมกับการใช้แนวทางในกลุ่ม วิธีการเชิงเมตาฮิวริสติกส์ (Metaheuristic Methods) ซึ่งมีความสามารถในการค้นหาคำตอบที่ดีในพื้นที่คำตอบที่กว้าง และสามารถหลีกเลี่ยงการติดอยู่ในจุดต่ำสุดเฉพาะที่ (local optimum) ได้ดีกว่าวิธีเชิงฮิวริสติกส์ทั่วไป

ในบรรดาวิธีเชิงเมตาฮิวริสติกส์นั้น ขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรม (Genetic Algorithm: GA) เป็นหนึ่งในเทคนิคที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลายในการแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก เนื่องจากมีความยืดหยุ่นสูงในการประยุกต์ใช้กับผังที่มีลักษณะไม่ปกติ และสามารถปรับเปลี่ยนกลยุทธ์การเลือก การข้ามสายพันธุ์ และการกลายพันธุ์เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาคำตอบได้อย่างต่อเนื่อง

ในการศึกษาการเลือกวิธีการวัดระยะทางพบว่า Öfele, Rottenegger, & Braunreuther (2024) ได้ศึกษาผลกระทบของการใช้ระยะทางมุมฉากและระยะขจัดในบริบทของผังสายการประกอบ โดยพบว่าการเลือกใช้ระยะทางแต่ละแบบส่งผลต่อความแม่นยำของผัง และระยะขจัดมักให้ค่าความเหมาะสมที่ดีกว่า แต่ใช้เวลาในการคำนวณสูงกว่า ทั้งนี้การศึกษายังไม่ได้พิจารณาระยะทางที่สะท้อนการเคลื่อนที่ในสภาพจริงอย่างระยะทางตามทางเดิน ในขณะที่ Xie et al. (2018) ได้พัฒนาเทคนิคการแปลงค่าระยะขจัดให้อยู่ในรูปเชิงเส้นเพื่อให้สามารถนำไปใช้ในแบบจำลองเชิงคณิตศาสตร์ได้ง่ายขึ้น และเปรียบเทียบกับระยะทางแบบ Tchebychev ที่เหมาะสำหรับเครนเหนือศีรษะ อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังอยู่ในบริบทของการออกแบบเชิงเรขาคณิตที่สมมาตร และยังไม่พิจารณาการเคลื่อนที่ผ่านเส้นทางจริงที่มีข้อจำกัด Besbes et al. (2020) เป็นหนึ่งในงานไม่กี่งานที่นำเสนอการใช้ ระยะทางตามทางเดินจริง (Path Distance) โดยใช้ A* Search Algorithm ร่วมกับขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมเพื่อหลีกเลี่ยงสิ่งกีดขวางภายในโรงงาน และได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของวิธีการวัดระยะทางตามางเดินจริงในการให้ผลลัพธ์ที่ใกล้เคียงความเป็นจริงมากกว่าวิธีการวัดระยะทางแบบอื่น ๆ อย่างไรก็ตามงานดังกล่าวยังไม่เน้นการเปรียบเทียบกับระยะทางแบบอื่นโดยตรง

แม้จะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่กล่าวถึงการวัดระยะทางและการใช้ขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมในการแก้ปัญหา แต่เมื่อพิจารณาในภาพรวมยังไม่พบงานวิจัยที่เปรียบเทียบผลลัพธ์ของการออกแบบผังโดยใช้ระยะทางทั้ง 3 รูปแบบอย่างครอบคลุม พร้อมทั้งทำการประเมินไขว้ระหว่างกันเพื่อวัดผลกระทบของแต่ละรูปแบบการวัดระยะทาง ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการเปรียบเทียบวิธีวัดระยะทางทั้ง 3 แบบ โดยใช้ขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมเป็นกลไกการหาผังที่เหมาะสม และวิเคราะห์ผลด้วยการประเมินไขว้ พร้อมทดสอบความแตกต่างทางสถิติ เพื่อให้ได้ข้อสรุปที่ชัดเจนเกี่ยวกับความเหมาะสมของการเลือกวิธีวัดระยะทางในสถานการณ์ที่แตกต่างกัน

ระเบียบวิธีการวิจัย

การกำหนดลักษณะปัญหา

การแก้ปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวกจะต้องมีการกำหนดลักษณะของปัญหาให้ชัดเจน ซึ่งจะทำให้การดำเนินการแก้ปัญหาถูกต้องตามลักษณะของปัญหา อีกทั้งยังเป็นการกำหนดกรอบและขอบเขตของการดำเนินงาน ซึ่งจะช่วยตัดปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับปัญหาออกไป โดยลักษณะของปัญหาในงานวิจัยนี้ประกอบด้วยปัญหาการวางผังเป็นผังโรงงานโรงงานใหม่แบบสถิต สำหรับผังอาคารเดี่ยวแบบชั้นเดียว รูปร่างหน่วยงานไม่ปกติ ขนาดพื้นที่หน่วยงาน มีการออกแบบเส้นทางการขนส่งเป็นแบบเปิด

การรวบรวมข้อมูลปัญหา

การสืบค้นและรวบรวมข้อมูลปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวกที่เชื่อถือได้ เพื่อนำโจทย์ปัญหาที่ได้มาทดสอบ โดยงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้ใช้ข้อมูลจากปัญหา nug12, nug16a, nug20, และ nug24 (Mhahsler, n.d.) ซึ่งเป็นชุดปัญหาที่นิยมใช้ในการศึกษาปัญหาการวางผังสิ่งอำนวยความสะดวก ซึ่งข้อมูลที่ใช้ในงานวิจัยนี้แสดงรูปที่ 2

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12
1	0	5	2	4	1	0	0	6	2	1	1	1
2	5	0	3	0	2	2	2	0	4	5	0	0
3	2	3	0	0	0	0	0	5	5	2	2	2
4	4	0	0	0	5	2	2	10	0	0	5	5
5	1	2	0	5	0	10	0	0	0	5	1	1
6	0	2	0	2	10	0	5	1	1	5	4	0
7	0	2	0	2	0	5	0	10	5	2	3	3
8	6	0	5	10	0	1	10	0	0	0	5	0
9	2	4	5	0	0	1	5	0	0	0	10	10
10	1	5	2	0	5	5	2	0	0	0	5	0
11	1	0	2	5	1	4	3	5	10	5	0	2
12	1	0	2	5	1	0	3	0	10	0	2	0

Nug12

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20	21	22	23	24
1	0	3	2	0	0	2	10	5	0	5	2	5	0	0	2	0	5	6	3	0	1	10	0	10
2	3	0	4	0	10	4	0	0	2	2	1	0	5	0	0	0	0	2	0	1	6	1	0	1
3	2	4	0	3	4	0	5	5	5	1	4	1	0	4	0	4	0	6	3	2	5	5	2	1
4	0	0	3	0	0	0	0	2	2	0	6	0	2	5	2	5	1	1	1	1	2	2	4	0
5	0	10	4	0	0	5	2	0	0	0	0	2	0	0	0	0	2	1	0	0	2	0	5	1
6	2	4	0	0	5	0	1	2	2	1	4	10	10	2	5	5	0	5	0	0	0	10	0	0
7	10	0	5	0	2	1	0	10	10	5	10	10	6	0	0	10	2	1	10	1	5	5	2	3
8	5	0	5	2	0	2	10	0	1	3	5	0	0	0	2	4	5	2	10	6	0	5	5	2
9	0	2	5	2	0	2	10	1	0	10	2	1	5	2	0	3	0	2	0	0	4	0	5	2
10	5	2	1	0	0	1	5	3	10	0	5	5	6	0	1	5	5	0	5	2	3	5	0	5
11	2	1	4	6	0	4	10	5	2	5	0	0	0	1	2	1	0	2	0	0	0	6	6	0
12	5	0	1	0	2	10	10	0	1	5	0	0	5	5	2	0	0	0	0	2	0	4	5	10
13	0	5	0	2	0	10	6	0	5	6	0	5	0	2	0	4	2	2	1	0	6	2	1	5
14	0	0	4	5	0	2	0	0	2	0	1	5	2	0	2	1	0	5	3	10	0	0	4	2
15	2	0	0	2	0	5	0	2	0	1	2	2	0	2	0	4	5	1	0	1	0	5	0	2
16	0	0	4	5	0	5	10	4	3	5	1	0	4	1	4	0	0	3	0	2	2	0	2	0
17	5	0	0	1	2	0	2	5	0	5	0	0	2	0	5	0	0	2	2	0	0	0	6	5
18	6	2	6	1	1	5	1	2	2	0	2	0	2	5	1	3	2	0	5	1	2	10	10	4
19	3	0	3	1	0	0	10	10	0	5	0	0	1	3	0	0	2	5	0	0	5	5	1	0
20	0	1	2	1	0	0	1	6	0	2	0	2	0	10	1	2	0	1	0	0	5	2	1	3
21	1	6	5	2	2	0	5	0	4	3	0	0	6	0	0	2	0	2	5	5	0	4	0	1
22	#	1	5	2	0	10	5	5	0	5	6	4	2	0	5	0	0	10	5	2	4	0	5	0
23	0	0	2	4	5	0	2	5	5	0	6	5	1	4	0	2	6	10	1	1	0	5	0	0
24	#	1	1	0	1	0	3	2	2	5	0	10	5	2	2	0	5	4	0	3	1	0	0	0

Nug24

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16
1	0	0	5	0	5	2	10	3	1	5	5	5	0	0	5	4
2	0	0	3	10	5	1	5	1	2	4	2	5	0	10	10	3
3	5	3	0	2	0	5	2	4	4	5	0	0	0	5	1	0
4	0	10	2	0	1	0	5	2	1	0	10	2	2	0	2	1
5	5	5	0	1	0	5	6	5	2	5	2	0	5	1	1	1
6	2	1	5	0	5	0	5	2	1	6	0	0	10	0	2	0
7	10	5	2	5	6	5	0	0	0	0	5	10	2	2	5	1
8	3	1	4	2	5	2	0	0	1	1	10	10	2	0	10	2
9	1	2	4	1	2	1	0	1	0	2	0	3	5	5	0	5
10	5	4	5	0	5	6	0	1	2	0	5	5	0	5	1	0
11	5	2	0	10	2	0	5	10	0	5	0	5	2	5	1	10
12	5	5	0	2	0	0	10	10	3	5	5	0	2	10	5	0
13	0	0	0	2	5	10	2	2	5	0	2	2	0	2	2	1
14	0	10	5	0	1	0	2	0	5	5	5	10	2	0	5	5
15	5	10	1	2	1	2	5	10	0	1	1	5	2	5	0	3
16	4	3	0	1	1	0	1	2	5	0	10	0	1	5	3	0

Nug16a

	1	2	3	4	5	6	7	8	9	10	11	12	13	14	15	16	17	18	19	20
1	0	0	5	0	5	2	10	3	1	5	5	5	0	0	5	4	4	0	0	1
2	0	0	3	10	5	1	5	1	2	4	2	5	0	10	10	3	0	5	10	5
3	5	3	0	2	0	5	2	4	4	5	0	0	0	5	1	0	0	5	0	0
4	0	10	2	0	1	0	5	2	1	0	10	2	2	0	2	1	5	2	5	5
5	5	5	0	1	0	5	6	5	2	5	2	0	5	1	1	1	5	2	5	1
6	2	1	5	0	5	0	5	2	1	6	0	0	10	0	2	0	1	0	1	5
7	10	5	2	5	6	5	0	0	0	0	5	10	2	2	5	1	2	1	0	10
8	3	1	4	2	5	2	0	0	1	1	10	10	2	0	10	2	5	2	2	10
9	1	2	4	1	2	1	0	1	0	2	0	3	5	5	0	5	0	0	0	2
10	5	4	5	0	5	6	0	1	2	0	5	5	0	5	1	0	0	5	5	2
11	5	2	0	10	2	0	5	10	0	5	0	5	2	5	1	10	0	2	2	5
12	5	5	0	2	0	0	10	10	3	5	5	0	2	10	5	0	1	1	2	5
13	0	0	0	2	5	10	2	2	5	0	2	2	0	2	2	1	0	0	0	5
14	0	10	5	0	1	0	2	0	5	5	5	10	2	0	5	5	1	5	5	0
15	5	10	1	2	1	2	5	10	0	1	1	5	2	5	0	3	0	5	10	10
16	4	3	0	1	1	0	1	2	5	0	10	0	1	5	3	0	0	0	2	0
17	4	0	0	5	5	1	2	5	0	0	0	1	0	1	0	0	0	5	2	0
18	0	5	5	2	2	0	1	2	0	5	2	1	0	5	5	0	5	0	1	1
15	0	10	0	5	5	1	0	2	0	5	2	2	0	5	10	2	2	1	0	6
16	1	5	0	5	1	5	10	10	2	2	5	5	5	0	10	0	0	1	6	0

Nug20

รูปที่ 2 ข้อมูลปัญหาที่ใช้ในงานวิจัย

จากรูปที่ 2 แสดงด้วยข้อมูลปริมาณชนถ่ายและจำนวนหน่วยงานสำหรับการทดสอบในงานวิจัยนี้ สำหรับจำนวนหน่วยงานของปัญหา nug12, nug16a, nug20, และ nug24 มีหน่วยงานจำนวน 12, 16, 20, และ 24 หน่วยงาน ตามลำดับ นอกจากนั้นมีข้อมูลที่ได้สร้างเพิ่มเติมสำหรับการประเมินผลตามวัตถุประสงค์เกี่ยวกับเส้นทางการเดินในผังของงานวิจัยซึ่งได้แก่ ขนาดเนื้อที่ของหน่วยงาน คณะวิจัยได้กำหนดให้ทุกหน่วยงานมีขนาดเนื้อที่เท่ากันคือ 20 ตารางเมตรต่อหน่วยงาน และกำหนดให้ความกว้างต่ำสุดของแต่ละด้านของหน่วยงานต้องไม่น้อยกว่า 4 เมตร ดังนั้นเนื้อที่รวมสำหรับการวางผังของแต่ละปัญหา คือ 240, 320, 400 และ 480 ตารางเมตร ตามลำดับ แต่อย่างไรก็ตามปัญหานี้ยังขาดข้อมูลที่จำเป็นในการทดสอบสำหรับงานวิจัยนี้ คือ ข้อมูลความกว้างของทางเดิน ดังนั้นในการทดลองจึงได้สร้างข้อมูลเพิ่มเติมสำหรับการทดสอบโดยกำหนดให้ขนาดทางเดินในการทดสอบจะมีขนาด 1 เมตรในทุกชุดการทดสอบ

การออกแบบวิธีการวางผัง

การออกแบบวิธีการวางผังมีเป้าหมายเพื่อหาผังที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวิธีการวัดระยะทางแต่ละวิธี เพื่อตรวจสอบว่าวิธีการวัดระยะทางส่งผลกระทบต่อการหาผังที่เหมาะสมหรือไม่ โดยในการออกแบบผังสำหรับงานวิจัยนี้ได้เลือกใช้ขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรม (Genetic Algorithm, GA) เป็นเครื่องมือในการหาผังที่เหมาะสมที่สุด สำหรับขั้นตอนการหาผังอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมในงานวิจัยนี้มีดังรูปที่ 3

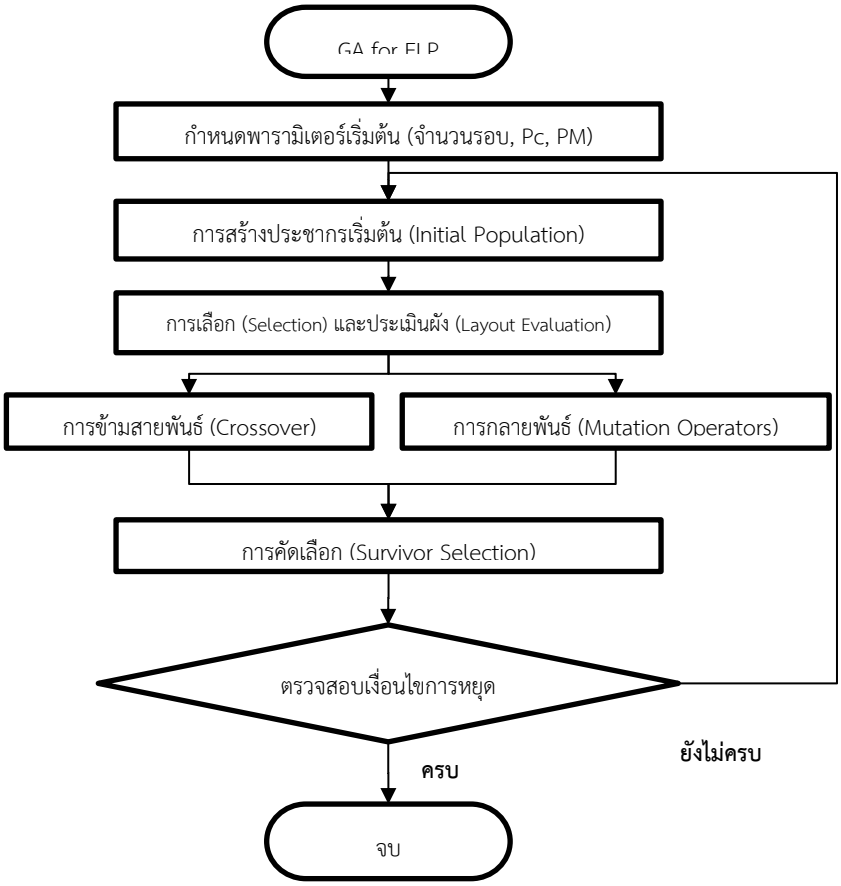

รูปที่ 3 การหาผังอำนวยความสะดวกด้วยขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรม (Genetic Algorithm, GA)

จากรูปที่ 3 แสดงขั้นตอนการหาผังอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมซึ่งขั้นตอนการดำเนินการเริ่มจากการสร้างประชากรเริ่มต้นแบบสุ่มในรูปของโครโมโซมซึ่งแทนลำดับการจัดวางหน่วยงาน จากนั้นประเมินความเหมาะสมของแต่ละผังด้วยฟังก์ชันวัตถุประสงค์ (Objective Function) คือ

$$Z = \sum_{i=1}^{n}\sum_{j=1}^{n} f_{ij}d_{ij} \qquad (1)$$

โดย Z คือ ระยะทางรวมในการขนถ่าย (เมตร)

f_{ij} คือ ปริมาณขนถ่ายหรือค่าความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงาน i ไป j

d_{ij} คือ ระยะทางที่สั้นที่สุดระหว่างหน่วยงาน i ไป j

จากนั้นโครโมโซมที่มีค่าความเหมาะสมสูงจะถูกคัดเลือกเข้าสู่รุ่นถัดไป พร้อมดำเนินการข้ามสายพันธุ์เพื่อสร้างคำตอบใหม่ และกลายพันธุ์บางส่วนเพื่อเพิ่มความหลากหลายของประชากร กระบวนการจะดำเนินต่อเนื่องจนกว่าจะถึงเงื่อนไขการหยุด ได้แก่ จำนวนรอบที่กำหนดหรือค่าความเหมาะสมไม่เปลี่ยนแปลง โดยขั้นตอนทั้งหมดนี้พัฒนาในโปรแกรมไมโครซอร์ฟเอ็กเซลล์ด้วยภาษา VBA เพื่อรองรับการทดลองกับวิธีวัดระยะทางทั้งสามแบบ ได้แก่ ระยะทางมุมฉาก ระยะทางตามระยะขจัด และระยะทางตามทางเดินจริง

การทดลองและการเก็บข้อมูล

การทดลองคณะวิจัยได้นำโจทย์ปัญหาที่คัดเลือกไว้มาทดสอบกับโปรแกรมที่พัฒนาขึ้น โดยใช้วิธีการวัดระยะทางทั้งสามรูปแบบ โดยเก็บข้อมูลค่าเป้าหมายของผังที่ดีที่สุดของแต่ละวิธีการวัดระยะทาง และการนำผังที่ดีที่สุดจากแต่ละวิธีไปวิเคราะห์เปรียบเทียบกับวิธีการวัดอื่นเพื่อประเมินความแตกต่าง

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบผล

การวิเคราะห์และเปรียบเทียบผลมุ่งเน้นการศึกษาประสิทธิภาพของระยะทางทั้งสามรูปแบบ โดยพิจารณาความเหมือนและความแตกต่างของผังที่ดีที่สุดที่ได้ ความแตกต่างของค่าเป้าหมายเมื่อนำผังที่ได้ไปทดสอบกับวิธีการวัดระยะทางแบบอื่น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการทดลอง คณะวิจัยได้นำข้อมูลปัญหาที่ได้ออกแบบไว้ไปหาผังที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวิธีการวัดระยะทางแต่ละวิธี จากนั้นได้ทำการเก็บข้อมูลค่าเป้าหมายของผังที่ดีที่สุด และได้เก็บข้อมูลค่าเป้าหมายของผังที่ได้ในกรณีที่ใช้วิธีการวัดผลด้วยวิธีอื่น ซึ่งผลการดำเนินงานแสดงดังตารางที่ 1 และตัวอย่างของผังที่เหมาะสมของปัญหา Nug12 แสดงดังรูปที่ 4

ตารางที่ 1 ผลการออกแบบผังและค่าเป้าหมายของผังที่ได้จากใช้วิธีการวัดระยะทางที่แตกต่างกัน

ชนิดปัญหา	วิธีวัดระยะทางสำหรับการหาคำตอบด้วยวิธีเชิงพันธุกรรม	ค่าเป้าหมายด้วยวิธีวัดระยะทางแบบ...			ลำดับการวางผัง
		มุมฉาก	ทางเดิน	ระยะขจัด	
Nug12	มุมฉาก	3,124.00*	3,942.00	2,685.17	3-8-7-4-12-9-11-1-2-10-6-5
	ทางเดิน	3,408.00	3,720.00*	2,743.65	1-4-8-7-6-11-9-3-12-2-10-5
	ระยะขจัด	3,142.00	3,759.00	2,653.83*	3-1-2-10-6-7-11-9-12-4-8-5
Nug16a	มุมฉาก	9,136.00*	10,761.00	7,409.83	3-14-16-9-1-10-8-11-13-2-15-12-7-4-5-6
	ทางเดิน	9,324.00	10,543.00*	7,429.20	3-15-14-9-16-10-1-8-13-12-2-11-4-7-5-6
	ระยะขจัด	9,280.00	10,616.00	7,372.30*	9-14-10-5-13-6-12-16-11-2-1-7-3-15-8-4
Nug20	มุมฉาก	15,652.00*	18,752.00	12,721.29	17-16-13-9-19-5-11-1-7-8-15-20-2-14-12-4-18-6-10-3
	ทางเดิน	16,016.00	18,175.00*	12,756.20	13-7-5-9-16-1-20-6-14-2-8-11-4-10-12-15-18-17-3-19
	ระยะขจัด	15,718.00	18,215.00	12,581.60*	20-4-17-5-13-6-7-8-15-19-12-1-3-18-2-11-16-10-9-14

ชนิดปัญหา	วิธีวัดระยะทางสำหรับการหาคำตอบด้วยวิธีเชิงพันธุกรรม	ค่าเป้าหมายด้วยวิธีวัดระยะทางแบบ...			ลำดับการวางผัง
		มุมฉาก	ทางเดิน	ระยะขจัด	
Nug24	มุมฉาก	22,188.00*	25,772.00	17,936.24	15-1-24-2-5-17-9-11-7-12-10-23-18-13-19-22-6-8-3-21-4-14-16-20
	ทางเดิน	22,380.00	25,629.00*	18,045.97	16-13-2-5-6-22-1-10-12-24-21-7-11-8-19-9-23-3-20-15-4-17-18-14
	ระยะขจัด	22,282.00	25,843.00	17,898.20*	15-12-24-14-16-20-9-1-8-7-6-13-21-22-10-18-17-11-3-2-5-23-4-19

หมายเหตุ * คือ ค่าเป้าหมายที่ดีที่สุดสำหรับวิธีวัดระยะทางแต่ละแบบ

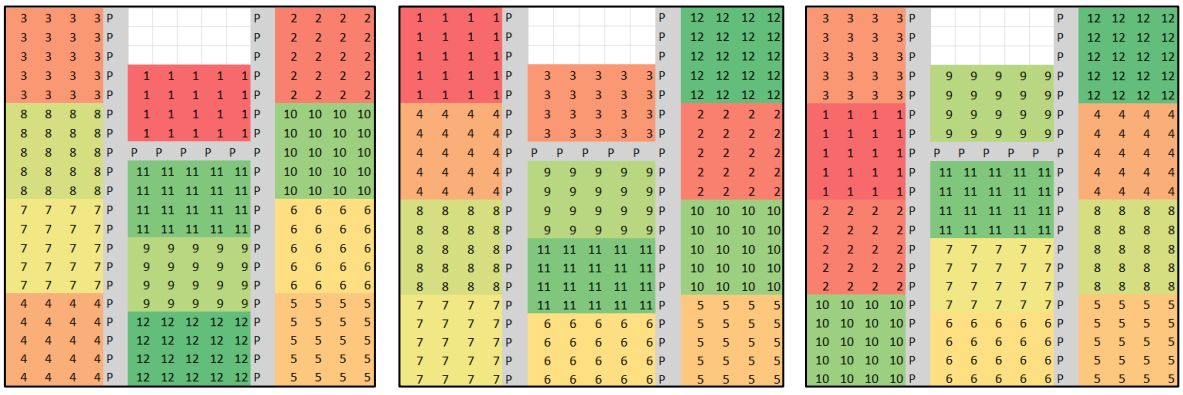

(ก) (ข) (ค)

*P คือ ทางเดินภายในผังที่ออกแบบ

รูปที่ 4 ผังโรงงานที่เหมาะสมที่สุดสำหรับวิธีการวัดระยะทางแต่ละวิธี (Nug12)

(ก) ผังจากการหาคำตอบด้วยวิธีวัดระยะทางแบบมุมฉาก

(ข) ผังจากการหาคำตอบด้วยวิธีวัดระยะทางแบบตามทางเดิน

(ค) ผังจากการหาคำตอบด้วยวิธีวัดระยะทางแบบตามระยะขจัด

จากตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์หาผังที่เหมาะสมกับวิธีการวัดระยะทางแต่ละรูปแบบ นอกจากนั้นยังแสดงผลการประเมินผังเมื่อนำผังที่ดีที่สุดสำหรับวิธีการวัดแต่ละวิธีไปทำการประเมินด้วยวิธีการวัดระยะทางแบบอื่น ซึ่งจากผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า เมื่อนำผังที่ได้จากการออกแบบโดยใช้วิธีใดวิธีหนึ่งไปประเมินผลด้วยวิธีการวัดระยะทางแบบอื่น จะพบว่าค่าเป้าหมายที่ได้สูงกว่าค่าเป้าหมายของผังที่ออกแบบมาโดยตรงด้วยวิธีนั้น ยกตัวอย่างเช่น กรณีปัญหา Nug12 ผังที่ออกแบบด้วยวิธีระยะทางมุมฉากให้ค่าเป้าหมายเท่ากับ 3,124.00 เมตร เมื่อใช้ผังนี้ไปคำนวณด้วยวิธีระยะทางตามทางเดิน และวิธีระยะทางขจัด พบว่าค่าเป้าหมายเพิ่มขึ้นเป็น 3,942.00 และ 2,685.17 เมตร ตามลำดับ ในทางกลับกัน ผังที่ได้จากการออกแบบด้วยวิธีระยะทางตามทางเดินซึ่งให้ค่าเป้าหมายดีที่สุดที่ 3,720.00 เมตร เมื่อนำผังจากวิธีมุมฉากมาใช้ จะได้ค่า 3,942.00 เมตร ซึ่งมากกว่าอย่างชัดเจน และสำหรับวิธีระยะทางขจัด ผังที่ออกแบบด้วยวิธีนี้ให้ค่าเป้าหมายดีที่สุดที่ 2,653.83 เมตร แต่เมื่อใช้ผังจากวิธีมุมฉาก จะได้ค่า 2,685.17 เมตร ซึ่งก็ยังสูงกว่า ดังนั้นสามารถสรุปได้ว่า การเลือกใช้วิธีการวัดระยะทางที่แตกต่างกันมีผลต่อการออกแบบผังที่ได้ เนื่องจากผังที่เหมาะสมที่สุดจากแต่ละวิธีจะให้ค่าเป้าหมายที่ต่ำที่สุดเฉพาะในวิธีนั้นๆ เท่านั้น

จากผลการทดลองคณะวิจัยได้ทำการหาร้อยละความแตกต่างของค่าเป้าหมายของผังที่ได้โดยใช้วิธีการวัดแต่ละวิธี โดยแสดงดังตารางที่ 2 จากนั้นคณะวิจัยได้ทำการทดสอบทางสถิติด้วยวิธี One-Way ANOVA เพื่อทดสอบว่าวิธีการวัดระยะทางให้ผลลัพธ์ของผังที่แตกต่างกันหรือไม่

ตารางที่ 2 ร้อยละความแตกต่างจากค่าเป้าหมายจากผังที่เหมาะสมที่สุด

ชนิดปัญหา	วิธีวัดระยะทางสำหรับการหาคำตอบ	ค่าเป้าหมายที่เหมาะสมที่สุด	ร้อยละแตกต่างจากค่าเป้าหมายด้วยวิธีวัดระยะทางแบบ...		
			มุมฉาก	ทางเดิน	ระยะขจัด
Nug12	มุมฉาก	3,124.00	-	5.968	1.181
Nug12	ทางเดิน	3,720.00	9.091	-	3.384
Nug12	ระยะขจัด	2,653.83	0.576	1.048	-
Nug16a	มุมฉาก	9,136.00	-	2.068	0.509
Nug16a	ทางเดิน	10,543.00	2.058	-	0.772
Nug16a	ระยะขจัด	7,372.30	1.576	0.692	-
Nug20	มุมฉาก	15,652.00	-	3.17	1.11
Nug20	ทางเดิน	18,175.00	2.33	-	1.39
Nug20	ระยะขจัด	12,581.60	0.42	0.22	-
Nug24	มุมฉาก	22,188.00	-	0.56	0.21
Nug24	ทางเดิน	25,629.00	0.87	-	0.83
Nug24	ระยะขจัด	17,898.20	0.42	0.83	-

ผลการวิเคราะห์ทางสถิติด้วยการทดสอบ ANOVA แสดงให้เห็นว่าไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p > 0.05$) ระหว่างผังที่ได้จากการใช้วิธีวัดระยะทางทั้งสามรูปแบบ ได้แก่ ระยะทางมุมฉาก ระยะทางตามทางเดินจริง และระยะขจัด เมื่อพิจารณาค่าเป้าหมายโดยรวมของผังในแต่ละกรณี

แม้ว่าผังที่ออกแบบด้วยวิธีวัดระยะทางแต่ละแบบจะให้ค่าเป้าหมายต่ำที่สุดเมื่อประเมินด้วยระยะทางแบบเดียวกัน แต่เมื่อผังเหล่านี้ถูกนำไปประเมินด้วยวิธีวัดระยะทางแบบอื่นกลับไม่พบความแตกต่างของผลลัพธ์ที่มีนัยสำคัญเชิงสถิติ ซึ่งบ่งชี้ว่า ภายใต้เงื่อนไขของข้อมูลในกรณีศึกษานี้ วิธีวัดระยะทางอาจไม่มีผลกระทบต่อคุณภาพผังในภาพรวมอย่างเด่นชัด

การไม่พบความแตกต่างอาจเกิดจาก ลักษณะเฉพาะของชุดข้อมูลที่ใช้ในการทดลอง โดยเฉพาะชุดข้อมูลปริมาณการขนถ่ายวัสดุระหว่างหน่วยงาน (f_{ij}) ซึ่งพบว่ามีหลายคู่ของหน่วยงานที่มีค่าการขนถ่ายเท่ากับศูนย์ นั่นหมายความว่าการจัดวางตำแหน่งของหน่วยงานเหล่านั้น ไม่มีผลต่อค่าฟังก์ชันวัตถุประสงค์ ทำให้ผลรวมของระยะทางในการขนถ่ายไม่เปลี่ยนแปลงอย่างมีนัยสำคัญแม้วิธีวัดระยะทางจะเปลี่ยนไป

นอกจากนี้ ขนาดของพื้นที่หน่วยงานที่ใช้ในการทดลองยังถูกกำหนดให้มีค่าเท่ากันทั้งหมด และมีขนาดค่อนข้างเล็กเมื่อเทียบกับพื้นที่รวมของผัง ส่งผลให้ระยะห่างระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ มีแนวโน้มอยู่ในช่วงที่ใกล้เคียงกัน ไม่ว่าจะใช้วิธีการวัดระยะทางรูปแบบใด จึงทำให้ค่าผลลัพธ์ของฟังก์ชันวัตถุประสงค์จากแต่ละวิธีมีแนวโน้มไม่แตกต่างกันมากนัก จากปัจจัยทั้งหมดข้างต้นสามารถตีความได้ว่า ความละเอียดของตัวแปรนำเข้า (เช่น รูปแบบการขนถ่ายวัสดุ และขนาดหน่วยงาน) มีบทบาทสำคัญต่อการสะท้อนความแตกต่างระหว่างวิธีวัดระยะทาง ซึ่งควรพิจารณาอย่างรอบคอบในการออกแบบการทดลองในงานวิจัยในอนาคต

สรุป

การศึกษาวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบของวิธีการวัดระยะทางที่แตกต่างกัน ได้แก่ ระยะทางมุมฉาก, ระยะทางตามทางเดินจริง และระยะขจัด ต่อประสิทธิภาพของการออกแบบผังสิ่งอำนวยความสะดวก โดยใช้ขั้นตอนวิธีเชิงพันธุกรรมในการค้นหาผังที่ดีที่สุดสำหรับแต่ละวิธีการวัดระยะทาง และนำผังที่ได้ไปประเมินค่าเป้าหมายด้วยวิธีวัดระยะทางอื่น เพื่อศึกษาความแตกต่างของผลลัพธ์ที่เกิดขึ้น

ผลการทดลองพบว่า ผังที่ได้จากแต่ละวิธีวัดระยะทางสามารถให้ค่าเป้าหมายที่ต่ำที่สุดเมื่อประเมินด้วยวิธีเดียวกัน แต่เมื่อเปรียบเทียบผลลัพธ์ระหว่างกันโดยใช้การทดสอบทางสถิติ (ANOVA) กลับไม่พบความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งหมายความว่าภายใต้เงื่อนไขของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา การเลือกใช้วิธีวัดระยะทางทั้งสามรูปแบบอาจไม่มีผลต่อประสิทธิภาพของผังโดยรวมอย่างเด่นชัด

อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังแสดงให้เห็นว่า ลักษณะของข้อมูลนำเข้า เช่น รูปแบบของการขนถ่ายวัสดุและขนาดของหน่วยงาน มีอิทธิพลต่อการแสดงผลของวิธีวัดระยะทางเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะในกรณีที่มีคู่ของหน่วยงานที่ไม่มีการขนถ่ายวัสดุระหว่างกัน หรือลักษณะหน่วยงานที่มีขนาดเล็กและเท่ากัน ซึ่งอาจทำให้ผลลัพธ์ของผังในแต่ละวิธีไม่แตกต่างกันอย่างเด่นชัด ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานของ Öfele, Rottenegger, & Braunreuther (2024) และ Xie et al. (2018) ซึ่งต่างก็ระบุว่า ความแตกต่างของวิธีการวัด

ระยะทางจะมีนัยสำคัญต่อผลลัพธ์เฉพาะในกรณีที่ข้อมูลมีความซับซ้อนเชิงเรขาคณิตหรือมีรูปแบบการขนถ่ายวัสดุที่แปรผันอย่างชัดเจน ในกรณีที่ flow matrix มีคู่หน่วยงานจำนวนมากที่ไม่มีการขนถ่ายวัสดุ หรือมีขนาดหน่วยงานเท่ากันตลอด ค่าเป้าหมายรวมที่ได้จากแต่ละวิธีวัดระยะทางมักไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ

ในเชิงการประยุกต์ใช้ผลการศึกษานี้สามารถนำไปใช้เป็นแนวทางในการเลือกวิธีวัดระยะทางที่เหมาะสมสำหรับการออกแบบผังในบริบทที่มีข้อจำกัดต่างกัน โดยหากระบบการผลิตมีลักษณะการเคลื่อนที่ที่ชัดเจนและจำกัด เช่น เส้นทางรถเข็นหรือรถลากในคลังสินค้า การใช้วิธีการวัดระยะทางตามทางเดินจะสามารถสะท้อนต้นทุนที่แท้จริงได้ดีกว่า แต่ในกรณีที่ข้อมูลปริมาณการขนถ่ายระหว่างหน่วยงานมีค่าเป็นศูนย์ในบางหน่วยงาน การเลือกใช้วิธีการวัดระยะทางแบบมุมฉากหรือวิธีการวัดระยะทางแบบระยะขจัดก็เพียงพอต่อการใช้งาน

ข้อเสนอแนะในงานวิจัยในอนาคต

ควรใช้ชุดข้อมูลที่มีการเคลื่อนย้ายวัสดุระหว่างหน่วยงานอย่างหลากหลาย เพื่อลดผลกระทบจากข้อมูลที่ไม่มีน้ำหนักในสมการวัตถุประสงค์

ควรทดลองเพิ่มขนาดพื้นที่ของแต่ละหน่วยงานหรือใช้ขนาดที่หลากหลาย เพื่อให้การวัดระยะทางสะท้อนความแตกต่างของตำแหน่งหน่วยงานได้ชัดเจนมากขึ้น

บรรณานุกรม

Besbes, M., Zolghadri, M., Costa Affonso, R., Masmoudi, F., & Haddar, M. (2020). A methodology for solving facility layout problem considering barriers: Genetic algorithm coupled with A* search. *Journal of Intelligent Manufacturing*, *31*(3), 615–640. https://doi.org/10.1007/s10845-019-01468-x

Öfele, M., Rottenegger, D., & Braunreuther, S. (2024). The influence of distance metrics on the facility layout problem. *Procedia CIRP*, *126*, 99–104. https://doi.org/10.1016/j.procir.2024.08.307

Pérez-Gosende, P., Mula, J., & Díaz-Madroñero, M. (2021). Facility layout planning. An extended literature review. *International Journal of Production Research*, *59*(12), 3777–3816. https://doi.org/10.1080/00207543.2021.1897176

Singh, S. P., & Sharma, R. R. K. (2006). A review of different approaches to the facility layout problems. *The International Journal of Advanced Manufacturing Technology*, *30*(5), 425–433. https://doi.org/10.1007/s00170-005-0087-9

Tompkins, J. A., White, J. A., Bozer, Y. A., & Tanchoco, J. M. A. (2010). *Facilities Planning*. John Wiley & Sons.

Xie, Y., Zhou, S., Xiao, Y., Kulturel-Konak, S., & Konak, A. (2018). A β-accurate linearization method of Euclidean distance for the facility layout problem with heterogeneous distance metrics. *European Journal of Operational Research*, *265*(1), 26–38. https://doi.org/10.1016/j.ejor.2017.07.052

การศึกษารูปแบบโครงสร้าง Truss ด้วย Rhinoceros Grasshopper กับ Revit Dynamo

Study of Truss Structural Modeling with Rhinoceros Grasshopper and Revit Dynamo

สรศักดิ์ พ่วงเพชร[1] นิธิภัทร์ นาคง[2] และศรันยู พรมศร[3]

Sorasak Phuangphet[1] Nitipat Nakong[2] and Saranyoo Promsorn[3]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-2], อาจารย์[3]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-3]

E-mail: nitipat7310@gmail.com[1], Saranyoo.pro@rmutr.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อให้รู้จักรูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ด้วย โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper กับโปรแกรม Autodesk Revit ส่วนเสริม dynamo (2) เพื่อให้รู้ข้อจำกัดในการสร้างรูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ทั้งสองโปรแกรม และ (3) เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้การใช้งานโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม Dynamo งานวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากแบบสอบถามโดยวิธีการทำแบบสอบถามใน google forms แล้วทำสื่อการเรียนรู้โครงสร้างทรัส (Truss) วิเคราะห์ข้อมูลด้วยผลการหาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบน โดยเอาเทียบค่า t-test ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้ให้ข้อมูลได้รู้จักรูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) การเขียนโครงสร้างทรัส (Truss) ในโปรแกรมเขียน Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม Dynamo สามารถเอามาเขียนแบบโครงทรัส (Truss) (2) ผู้เก็บข้อมูลได้รู้ข้อจำกัดด้านโปรแกรมที่แตกต่างและขั้นตอนการทำ และ (3) ได้รู้ว่าโครงทรัสมีรูปแบบไหนที่นิยมใช้ในปัจจุบันหรือประโยชน์ว่าโครงทรัสเอาไหนเหมาะสมเอาไปใช้ในรูปแบบไหน

คำสำคัญ: การเขียนแบบโครงสร้างทรัส สื่อการเรียนรู้โครงสร้างทรัส โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper

Abstract

This research aims as follows: (1) to know the truss structure pattern using Rhinoceros Grasshopper add-on and Autodesk Revit Dynamo add-on; (2) to know the limitations in creating truss structure patterns in both programs; and (3) to create learning media for using Rhinoceros Grasshopper add-on and Revit Dynamo add-on. The research was conducted by collecting data from questionnaires using the questionnaire method in Google Forms and creating learning media for truss structures. The data was analyzed by finding the mean and standard

deviation by comparing the t-test values. The research results consisted of (1) the informants were familiar with the truss structure pattern, the truss structure drawing in the Rhinoceros Grasshopper add-on program, and the Revit Dynamo add-on program, which can be used to draw truss structures; (2) the data collectors were aware of the limitations of different programs and the steps involved in creating them; and (3) they were aware of the truss structure patterns currently popular or the benefits of which truss structures are appropriate for use in which forms.

Keywords: Truss structure drawing, truss structure learning, media Rhinoceros Program Grasshopper Add-On

บทนำ

ในปัจจุบันอุตสาหกรรมการก่อสร้างนั้นมีความก้าวหน้าในการก่อสร้างมากมีการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในงานก่อสร้าง เพื่อให้งานก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี เสร็จสิ้นทันเวลาที่กำหนด สอดคล้องกับงบประมาณ มีคุณภาพ เป็นสิ่งที่ผู้ควบคุมงานก่อสร้าง ล้วนสรรหาวิธีหรือกระบวนการต่าง ๆ เพื่อบรรลุเป้าหมายดังกล่าว ซึ่งต้องอาศัยความร่วมมือจากหลายฝ่ายที่เกี่ยวข้องกับอุตสาหกรรมการก่อสร้างทั้งความร่วมมือจากหน่วยงานของรัฐหรือหน่วยงานเอกชน ผ่านทางขั้นตอนกระบวนการก่อสร้างต่าง ๆ และระยะเวลาของโครงการที่กำหนด ปัญหาในงานก่อสร้างบางอย่างที่มักตรวจพบ เช่น การสื่อสารจากผู้ควบคุมกับผู้ปฏิบัติยังไม่สามารถทำให้ผู้ปฏิบัติเข้าใจเพียงพอ ซึ่งอาจกระทบถึงความถูกต้องของงานก่อสร้าง การสั่งวัสดุจำนวนมากหรือน้อยจนเกินไป ส่งผลต่องบประมาณในงานก่อสร้างหรือทำให้งานก่อสร้างช้ากว่าที่กำหนด เป็นต้น งานก่อสร้างในส่วนของโครงสร้าง Truss นับเป็นส่วนหนึ่งของอาคารที่ค่อนข้างมีความสำคัญ เนื่องจากหากดำเนินการก่อสร้างที่ไม่ได้มาตรฐาน อาจก่อให้เกิดปัญหาหลาย ๆ อย่างตามมา เช่น ปัญหาการสื่อสารระหว่างผู้ควบคุมงานและผู้ปฏิบัติ การติดตั้งโครงหลังคาไม่ถูกต้อง การตกหล่นในการเชื่อมชิ้นส่วน เป็นต้น จากที่กล่าวมานี้หากปัญหาดังกล่าวไม่ได้รับการแก้ไขอาจจะทำให้เกิดปัญหาหลายอย่างตามมา เช่น การล่าช้าของงานโครงสร้าง Truss ทำให้สูญเสียเวลาและงบประมาณ เป็นต้น จากปัญหาดังกล่าวจึงได้มีแนวคิดการนำเทคโนโลยีโปรแกรมการเขียนแบบโปรแกรม Rhinoceros กับ ส่วนเสริม Grasshopper ซึ่งเป็นเทคโนโลยีที่ใช้สร้าง โครงสร้าง Truss ได้อย่างรวดเร็ว เป็นการช่วยประหยัดเวลาในการเขียนแบบที่ต้องใช้เวลานานในหลายโปรแกรมเช่น Revit ที่สามารถเขียนโครงสร้าง Truss ได้แต่ต้องใช้เวลาในการทำนานมาก แต่ถ้ามาใช้โปรแกรม Rhinoceros กับ ส่วนเสริม Grasshopper เป็นโปรแกรมที่ใช้เวลาไม่นานก็สามารถสร้างโครงสร้าง Truss ได้อย่างรวดเร็ว ยังสามารถลดปัญหาที่ใช้เวลานานในการทำได้ ยังสามรถทำโครงสร้าง Truss ในหลายรูปแบบได้ที่ Revit ไม่สามารถทำได้หรือทำได้ก็ใช้เวลาทำนานมาก

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษารูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ด้วย โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper กับโปรแกรม Autodesk Revit ส่วนเสริม dynamo

2. เพื่อศึกษาข้อจำกัดในการสร้างรูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ทั้งสองโปรแกรม

3.เพื่อจัดทำสื่อการเรียนรู้การใช้งานโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม โปรแกรม Revit ส่วนเสริม Dynamo

การทบทวนวรรณกรรม

ในการทำงานโครงงานฉบับนี้มีการศึกษาค้นคว้าหาข้อมูลจากแหล่งต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นในรูปแบบอินเตอร์เน็ต หรือในรูปแบบเอกสาร เพื่อหาข้อมูลในการนำมาเป็นแนวทางให้โครงงานมีคุณค่าน่าเชื่อถือ โดยที่ผู้ศึกษาได้ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้งานวิจัยภายในประเทศ

ฐิติวัฒน์ ตรีวงศ์, จำรูญ หฤทัยพันธ์, และ มสฤณา แสงสุทธิ์ (2565) ได้จัดทำเรื่องการพัฒนาต้นแบบของโครงการเพื่อสำรองใช้ในโปรแกรม ออโตเดสก์ เรฟวิต วิต หาที่มักเกิดขึ้นจากการทำแบบก่อสร้างในระบบสองมิติ เช่น การทำงานร่วมกันของทีมงานหลายฝ่ายเพื่อสร้างชิ้นงานเดียวกัน โดยทีมงานแต่ละฝ่ายจะต้องมีข้อมูลที่ถูกต้องและสอดคล้องกัน เพื่อลดความขัดแย้งที่จะเกิดจากการทำงาน ดังนั้นปัญหาแบบก่อสร้างไม่เป็นปัจจุบันทำให้เกิดข้อผิดพลาดในงานก่อสร้าง หรือการใช้แรงงานจำนวนมากในการทำแบบก่อสร้าง หรือการใช้ที่ปรึกษาเพื่อเข้ามาเป็นตัวกลางในการยุติปัญหาข้อขัดแย้งดังกล่าว เพื่อตรวจสอบความถูกต้องของแบบและขั้นตอนของการก่อสร้าง

วงศกร สว่างวงษ์ และ ทรงเกียรติ เที้ยธิทรัพย (2563) ได้จัดทำเรื่องการศึกษาคานโครงถักประกอบไม้-เหล็กจากไม้แปรรูปในประเทศไทยเพื่อการก่อสร้างคานพื้นในบ้านพักอาศัย เมื่ออภิปรายผลการทดลองแล้วทำ ให้สามารถสังเกตได้ถึงการเสียรูปและการรับแรงของไม้ในช่วงพาดต่างโดยช่วงพาด 4 และ 5 เมตร ของไม้ต่าง ๆ นั้นมีความใกล้เคียงกัน แตกต่างเพียงไม้แดงที่มีการเสียรูปน้อยกว่า และรับแรงได้น้อยเช่นกัน ส่วนในช่วงพาด 6 เมตรนั้น ไม้ที่มีความใกล้เคียงกับไม้กลูแลม คือไม้กฐินเทพา ไม้สัก โดยยังมีไม้แดงที่มีการเสียรูปน้อยกว่า และรับแรงได้น้อยอยู่เช่นเดียวกับช่วงพาด 4 และ 5 เมตร

แสงแดด มณีวงศ์ และคณะ (2566) ได้จัดทำเรื่องการออกแบบโทโพโลยีโครงสร้างเหล็กถักประกอบผิวอาคาร (Topology optimization) ของโครงสร้างเหล็กถักประกอบผิวอาคาร โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อการวิเคราะห์หาแนวทางการออกแบบโครงสร้างเหล็กถักประกอบผิวอาคารที่สามารถลดต้นทุนวัสดุและผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม ในขณะเดียวกันยังคงรักษาความสามารถในการรับแรงตามมาตรฐานการใช้งาน ผ่านการใช้แบบจำลองทางคณิตศาสตร์ด้วยวิธีการ Direct Stiffness Method ร่วมกับวิธีการ Bi-directional Evolutionary Structural Optimization(BESO) ในการปรับปรุงโครงสร้างเหล็กถัก ด้วยการใช้ซอฟต์แวร์สำเร็จรูปที่ทันสมัย ได้แก่ (1) โปรแกรม Rhinoceros3D (2) โปรแกรม Grasshopper และ (3) ส่วนขยาย

Karamba3D จากนั้นจึงทำการเปรียบเทียบรูปร่าง ปริมาตรของเหล็ก และน้ำหนักของโครงสร้างที่ใช้ระหว่างก่อนและหลังทำการปรับปรุง

กรอบแนวคิด

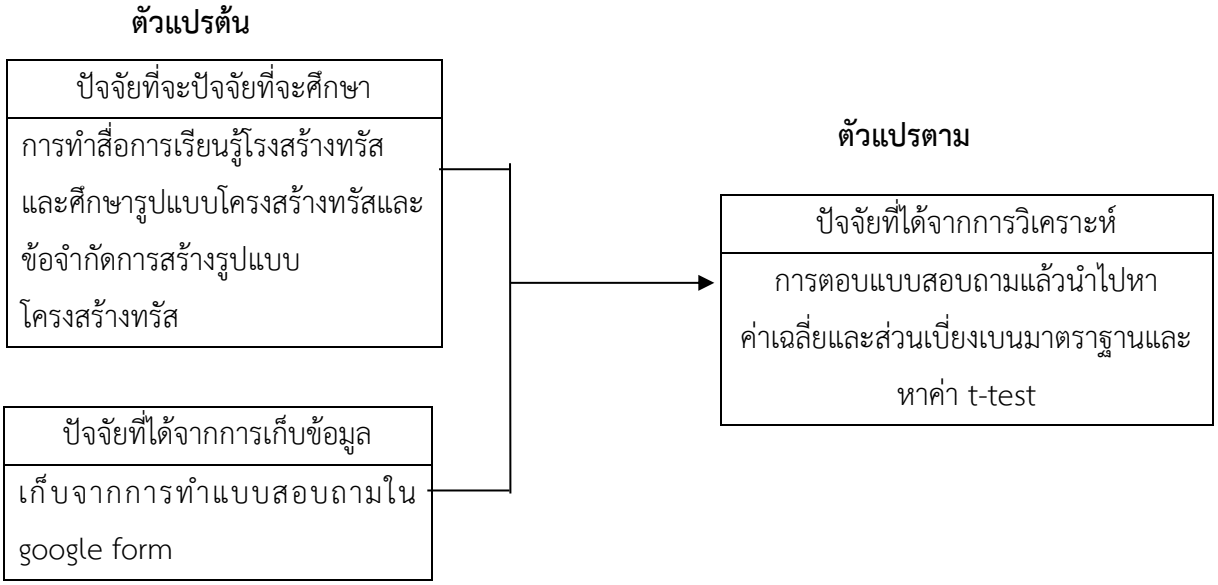

ปัญหาที่พบในงานวิจัย

1. ปัญหาด้านการศึกษาข้อมูลการใช้งานโปรแกรม ศึกษาโครงสร้าง Truss ด้วยโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper กับโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo พบปัญหาในเรื่องการใช้งานโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper มีความต่าง ๆกันในอุปกรณ์ของโปรแกรมแตกต่างจากโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo และผู้ศึกษาไม่ชำนาญโปรแกรม Rhinoceros Grasshopper ทำให้เกิดความล่าช้า

2. ปัญหาด้านการปฏิบัติงาน การศึกษาโครงสร้าง Truss ด้วยโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper กับโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo พบปัญหาในเรื่องของการทำโปรแกรมไม่มีการตั้งโจทย์กำหนดความกว้างและความยาวของโครงทรัส (Truss) 5 แบบ

วิธีการแก้ไข ทำการตั้งโจทย์กำหนดความกว้างและความยาวในโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo

ขั้นตอนการวิจัย

รายละเอียดขั้นตอนการดำเนินงานมีดังนี้

1. กำหนดแบบโครงทรัส (Truss) 5 แบบ
2. การเขียนแบบโปรแกรม Rhinoceros Grasshopper และ โปรแกรม Revit Dynamo

รูปจากโปรแกรม Rhinoceros Grasshopper และ ภาพจากโปรแกรม Revit Dynamo

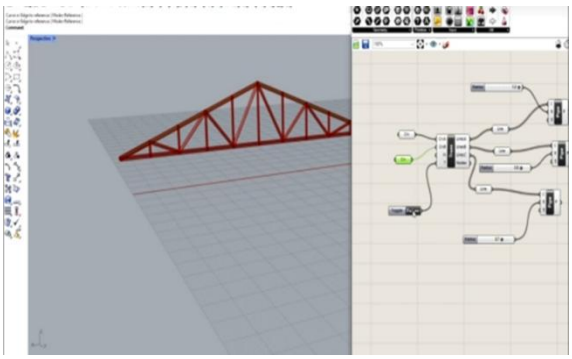

รูปที่ 1 โครงถักแบบโฮว์

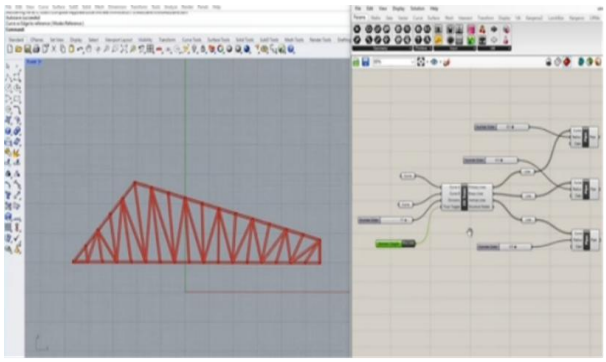

รูปที่ 2 โครงถักแบบโฮวย์ยกระดับ

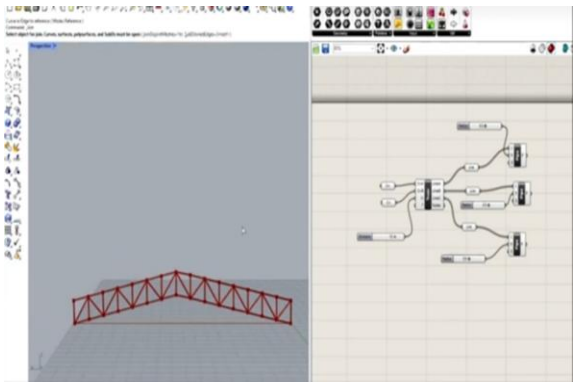

รูปที่ 3 โครงถักแบบคอร์ดเอียงขนาน

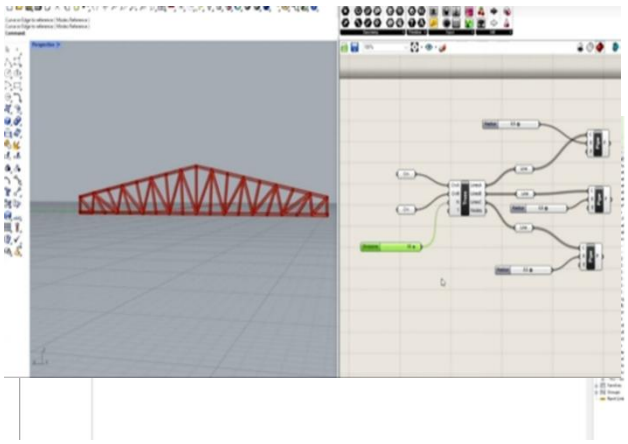

รูปที่ 4 โครงถักแบบแบบเอียงต่างมุม

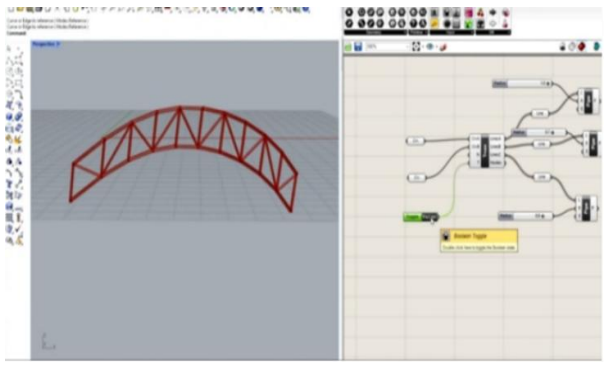

รูปที่ 5 โครงทรัสแบบโค้ง

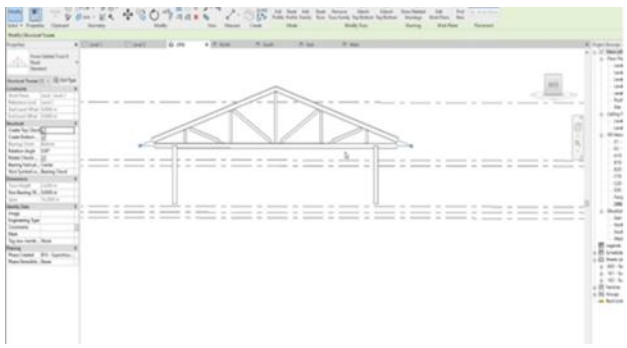

รูป 6 โครงทรัสแบบโฮว์

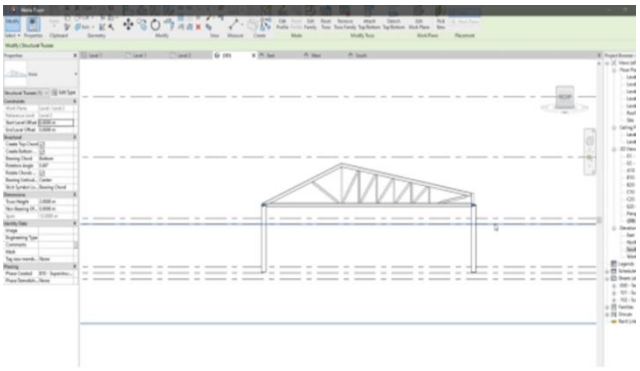

รูปที่ 7 โครงถักแบบโฮว์ยกระดับ

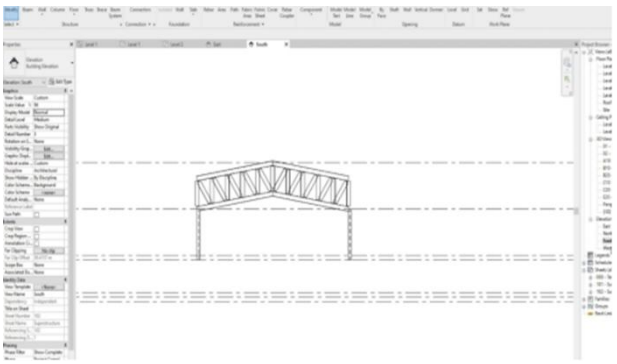

รูป 8 โครงทรัสแบบแบบคอร์ดเอียงขนาน

รูปที่ 9 โครงถักแบบเอียงต่างมุม

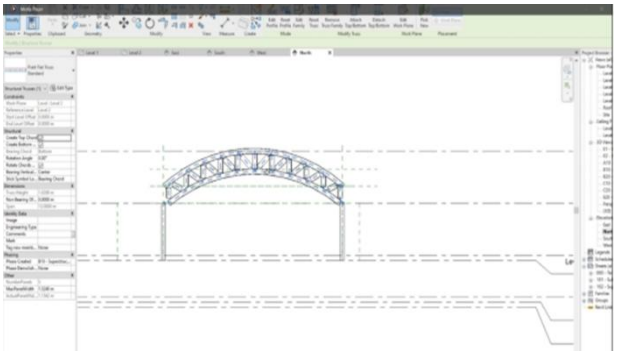

รูปที่ 10 โครงถักแบบโค้ง

3.การทำสื่อการเรียนรู้และวิดีโอขั้นตอนการทำ

4. ทำแบบสอบถามและสอบถามความพึงพอใจจาการดูสื่อการเรียนรู้

อภิปรายผล

จากการศึกษาการศึกษารูปแบบโครงสร้าง Truss ด้วย Rhinoceros Grasshopper กับ RevitDynamo และการทำคู่มือสอนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo จากการเก็บข้อมูลนักศึกษาจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ สาขาวิชาการจัดการงานก่อสร้างและสาขาสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์จำนวน 75 คน ผู้เชี่ยวชาญด้านโปรแกรม 25 คน ทั้งหมด 100 คนโดยแบ่งเป็นคะแนนการทำแบบทดสอบก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo

ตารางที่ 1 แสดงก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo การจัดการงานก่อสร้าง ปี 3

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
การจัดการงานก่อสร้าง ปี 3					
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	17	10	4.47	1.66	7.81
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	17	10	8.52	1.06	
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	17	10	4.06	1.43	7.06
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	17	10	8.43	0.87	

ตารางที่ 2 แสดงก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo การจัดการงานก่อสร้าง ปี 4

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
การจัดการงานก่อสร้าง ปี 4					
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	10	10	4.60	1.34	9.33

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	10	10	8.30	0.95	
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	10	10	4.60	1.34	7.09
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	10	10	9.00	0.63	

ตารางที่ 3 แสดงก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo สถาปัตยกรรม ปี 1

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
สถาปัตยกรรม ปี 1					
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	31	10	2.29	0.82	22.13
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	31	10	6.90	1.16	
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	31	10	2.58	1.03	19.14

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	31	10	7.19	1.22	

ตารางที่ 4 แสดงก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo วิศวกรรมโยธา ปี 2

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
วิศวกรรมโยธา ปี 2					
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	17	10	2.70	1.10	7.41
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	17	10	6.82	1.66	
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	17	10	3.05	1.29	6.90
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	17	10	6.70	1.82	

ตารางที่ 5 แสดงก่อนดูสื่อการสอนและหลังดูสื่อการสอน โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo ผู้เชี่ยวด้านโปรแกรม

รายการ	จำนวน (n)	คะแนนเต็ม	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตราฐาน	t-test
ผู้เชี่ยวด้านโปรแกรม					
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	25	10	3.32	1.18	16.26
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper	25	10	7.92	1.11	
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบก่อนเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	25	10	3.84	1.37	17.03
คะแนนเฉลี่ยจากการทำแบบทดสอบหลังเรียนโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo	25	10	8.36	1.07	

ข้อเสนอแนะ

1. การเลือกใช้ทรัพยากรคอมพิวเตอร์ให้เหมาะสมกับภาระงาน เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานและช่วยลดปัญหาและลดความล่าช้าในการปฏิบัติงานเนื่องจากคอมพิวเตอร์ไม่เหมาะสมกับการเปิดไฟล์งานที่มีขนาดไฟล์ใหญ่เกินไป ซึ่งคอมพิวเตอร์ที่เหมาะสมกับประเภทงานเขียนแบบและการนำเสนอแผนงานนี้ควรมีระบบไม่ต่ำกว่าตัวเลือกตัวไป

2. การศึกษาข้อมูลการใช้งานโปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo และโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper ควรจัดหาหนังสือหรือคู่มือการใช้งานโปรแกรม เพื่อเพิ่มความเข้าใจในการใช้โปรแกรมซึงช่วยลดปัญหาความล่าช้าในการจำลองแบบโครงถัก (Truss) ได้หรือศึกษาจากทางออนไลน์

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาได้ทราบถึงข้อจำกัดในการสร้างรูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ของโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และ โปรแกรม Revit ส่วนเสริม dynamo โดยทั้ง 2 โปรแกรมมีข้อแตกต่างกันมากทั้งหน้าตาโปรแกรมและเครื่องมือ ข้อจำกัดของโปรแกรมมีความแต่งต่างกันโดยในโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper มีข้อจำกัดด้านการเห็นภาพ 2D แต่จะเห็นแต่ภาพ 3D การปรับเหล็กทำได้โดยการใช้ Grasshopper โดยการใส่เลขหรือการเลื่อนเพื่อให้ได้ขนาดตามที่แบบต้องการ การเขียนโครงทรัส (Truss) ได้หลายรูปแบบมาก โปรแกรม Revit ส่วนเสริม Dynamo มีข้อจำกัดด้านการเขียนโครงทรัส (Truss) ในแบบที่ซับซ้อนจะไม่สามารถเขียนได้และการเขียนโครงถักต้องมีการขึ้น family เพื่อการขึ้นโครงทรัส (Truss) แล้วนำไปวางใน models ทำให้ขึ้นโครงทรัส (Truss) มีจุดเด่นเห็นภาพ 2D และภาพ 3D การปรับเหล็กนั้นมีขั้นตอนที่เยอะทำให้ต้องเสียเวลานาน

สาเหตุของการทำให้เกิด

1. ผู้ทำไม่มีคู่มือของโปรแกรมทำให้เกิดความล่าช้า
2. ไม่รู้จักทรัพยากรตัวเพียงพอทำให้เกิดความล่าช้าในการทำงาน

ผลการศึกษาได้ทราบถึงข้อจำกัดของโปรแกรมมีความแตกต่างกันในการทำงานด้านต่างและใช้เวลาและขั้นตอนในการทำงาน การใช้ทรัพยากรที่เรามีอาจจะทำให้เกิดความล่าช้าและถ้าขาดความเข้าโปรแกรมทำให้ไม่สามารถใช้โปรแกรมได้ดีเท่าที่ควร ทำให้ได้รู้จักโครงทรัส (Truss) ชนิดต่าง ๆ และขั้นตอนการเขียนแบบที่แตกต่างกันไป

อภิปรายผล

จากข้อมูลผลการทำแบบสอบถามก่อนเรียนและหลังเรียนก่อนดูสื่อการสอนออนไลน์โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และโปรแกรม Autodesk Revit ส่วนเสริม dynamo จากการศึกษาพบว่า ผู้ที่ร่วมทำแบบสอบถามก่อนเรียน - หลังเรียน มีความรู้เพิ่มขึ้น และการทำแบบสอบถามผู้ใช้งานโปรแกรมสามารถนำมาเป็นตัวชี้วัดในการตัดสินใจเลือกใช้โปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และโปรแกรม Autodesk Revit ส่วนเสริม dynamo จากการศึกษาการด้วยโปรแกรม Autodesk Revit และการการศึกษารูปแบบโครงสร้างทรัส (Truss) ด้วย Rhinoceros Grasshopper เปรียบเทียบกับ Revit dynamo ผลการศึกษาพบว่าการเขียนโครงสร้างทรัส (Truss) 5 รูปแบบนั้น สามารถประหยัดเวลาในการเขียนแบบทรัส (Truss) โดย Truss ได้แก่ 1.โครงทรัสแบบโฮว์ 2.โครงทรัสแบบโฮว์ยกระดับ 3.โครงทรัสคอร์ดเอียงขนาน 4. โครงทรัสแบบเอียงต่างมุม 5.โครงทรัสแบบโค้ง

ผลการศึกษาพบว่าสื่อการเรียนรู้และแบบฝึกหัดที่ให้ทำนั้นสามารถเพิ่มความรู้ด้านการเรียนรู้โครงทรัส (Truss) เช่น การเรียนรู้องค์ประกอบโครงทรัส (Truss) และสามารถเพิ่มความรู้ในการเขียนแบบโปรแกรม Rhinoceros ส่วนเสริม Grasshopper และโปรแกรม Autodesk Revit ส่วนเสริม dynamo ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับผู้ใช้งาน และลักษณะการใช้งานที่แตกต่างกันออกไป ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนายฐิติวัฒน์ ตรีวงศ์ นาย

จำรูญ หฤทัยพันธ์ และ นางสาวมสฤณา แสงสุทธิ์ ที่กล่าว ระบบสารสนเทศหุ่นจำลองอาคาร หรือ BIM (Building InformationModelling) เป็นที่ถูกกล่าวถึงอย่างกว้างขว้างในปัจจุบัน และได้ถูกนำมาใช้เป็นเครื่องมือในสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมที่พัฒนาต่อมาจาก CAD (Computer Aid Design) ซึ่งเป็นระบบการเขียนแบบและให้ผู้เขียนมีปฏิสัมพันธ์ที่สามารถสร้างหรือแก้ไขแบบโดยผ่านมุมมองกราฟิกที่แสดงผลผ่านคอมพิวเตอร์ การจัดการข้อมูลของอาคารผ่านขบวนการซอฟต์แวร์สามมิติ หรือ BIM สามารถแก้ไขข้อบกพร่องที่เกิดขึ้นจากการออกแบบก่อสร้างทางสถาปัตยกรรมและวิศวกรรมก่อนทำจริง โดยจำลองข้อมูลเพื่อสนับสนุนด้านการออกแบบ โดยผ่านการใช้ข้อมูลพารามิเตอร์ของรูปทรงสามมิติเป็นแนวทางในการดำเนินงานเพื่อบันทึกข้อมูลที่เกี่ยวข้องลงไปในวัตถุสามมิติ หลังจากนั้นสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลที่ถูก

บรรณานุกรม

ฐิติวัฒน์ ตรีวงศ์, จำรูญ หฤทัยพันธ์, และ มสฤณา แสงสุทธิ์. (2565). การพัฒนาต้นแบบของโครงการเพื่อสำรองใช้ในออโตเดสก์ เรสวิด โดยระบบสารสนเทศหุ่นจำลองอาคาร. ใน *การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 27 ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม*. (BIM01-8). ภาควิชาเทคโนโลยีวิศวกรรมโยธาและสิ่งแวดล้อม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ.

วงศกร สว่างวงษ์ และ ทรงเกียรติ เทียธทรัพย์. (2563). ศึกษาคานโครงถักประกอบไม้-เหล็กจากไม้แปรรูปในประเทศไทยเพื่อการก่อสร้างคานพื้นในบ้านพักอาศัย. *สาระศาสตร, 4*(2563) , 760-763.

แสงแดด มณีวงศ์, สิรกร กิตกาธร, อินทนนท์ ฉัตรชยัพลรตัน, และ เสวกชัย ตั้งอร่างวงศ์. (2566). การออกแบบโทโพโลยีโครงสร้างเหล็กถักประกอบผิวอาคารด้วยวิธีการหาคำตอบที่ดีที่สุด. *Civil Engineering Project,* 2101499. https://civil.eng.chula.ac.th/Data_Upload/Senior%20project/2023/ST_2023/Y2023_ST_Article_G18.pdf

การศึกษาสภาพปัญหา สวัสดิการ การคุ้มครอง และการฝึกอบรมแรงงานหญิง ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง จังหวัดนครปฐม

Study the Problems, Welfare, Protection and Training of Female Workers in the Construction Industry Nakhon Pathom Province

พิมพ์ชนก เพชรผ่องศรี[1] จุฑามณี ตาคำ[2] ภัทรชนม์ กรรัตน์[3] และกัณฐิกา จันทนา[4]

Phimchanok Phethanogsri[1] Juthamanee Takam[2] Phattarachon Kornrat[3] and Kantika Jantana[4]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-3], อาจารย์ประจำสาขา[4]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-4]

E-mail: 1641020241121@rmutr.ac.th[1], Kantika.jan@rmutr.ac.th[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง (2) เพื่อศึกษาสวัสดิการ และการคุ้มครองของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง และ (3) เพื่อศึกษาการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง การวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูลฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจากความรู้และประสบการณ์ตรงของบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ เป็นวิธีการค้นหาความจริงจากเหตุการณ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นับไม่ได้ เน้นการสร้างแนวคิดการตีความ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน เช่น อายุ ความต้องการ ส่วนบุคคลในการดำรงชีวิตเป็นต้น ผลการศึกษาพบว่า (1) ข้อมูลการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนงานภาคสนาม เวลาทำงาน 8.00 น. ถึง 17.00 น. เป็นมาตรฐานเดียวกันสำหรับทุกคนประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี งานหลักทำความสะอาด และการเคลื่อนย้ายวัสดุ ส่วนน้อยทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมืออาชีพ (2) สภาพปัญหา และความท้าทาย ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาในการทำงาน เนื่องจากผู้รับเหมาให้เกียรติและเข้าใจในการเป็นแรงงานหญิง มีเพียงบางรายที่พบปัญหาด้านความเหนื่อยล้าทางกาย (3) สวัสดิการและการคุ้มครอง ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการพื้นฐานครบถ้วน ส่วนใหญ่ทราบถึงสิทธิแรงงานหญิงตามกฎหมาย (4) การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมประจำปีในเรื่องความปลอดภัยและการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีบางส่วนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเนื่องจากบริษัทไม่มีโครงการ

คำสำคัญ: สวัสดิการ แรงงานหญิง การรคุ้มครองและฝึกอบรมแรงงานหญิง

Abstract

This research aims as follows: (1) to study the problems of female workers in construction industry establishments; (2) to study welfare and protection of female workers in construction industry establishments; and (3) to study training and skill development of female workers in construction industry establishments. Qualitative research using purposeful conversation between two parties: the interviewer and the informant as the interviewee. The data obtained from the interviews came from the knowledge and direct experience of the interviewees. It is a method to find the truth from the event. The analysis of innumerable data emphasizes the creation of concepts, interpretation, observation, interviews, and conversations to create understanding. The data analysis uses general interviews to obtain basic information such as age, personal needs in life, etc. The results of the study found that (1) Work data, most of them are field workers. Working hours are 8.00 a.m. to 5.00 p.m., which is the same standard for everyone. Working experience is 1-5 years. The main jobs are cleaning and moving materials. A few work as professional security guards. (2) Problems and challenges, most do not have problems in work because the contractor respects and understands being female workers. Only some have problems with physical fatigue. (3) Welfare and protection, most of them receive complete basic welfare. Most are aware of their legal female labor rights (4) Training and Skill Development Most receive annual training on safety and first aid. Some do not receive training because the company does not have a program.

Keywords: Welfare benefit, female workers, protection and training of female workers

บทนำ

การประกอบอาชีพของประชากรในสังคมยุคปัจจุบันนั้นมีความหลากหลาย และในทุกความหลากหลายทางอาชีพนั้น แรงงานมีส่วนสำคัญในการขับเคลื่อนเพื่อพัฒนาอาชีพรวมถึงเศรษฐกิจให้เจริญก้าวหน้า ดังนี้สังคมจึงให้ความสำคัญกับแรงงานในทุกระดับ จึงเป็นเหตุสำคัญให้ประเทศไทยมีความจำเป็นต้องให้ความสำคัญกับแรงงานเช่นกัน จึงเป็นที่มาของการบัญญัติกฎหมายแรงงาน เพื่อใช้บังคับให้ความคุ้มครอง ให้สวัสดิการ และให้สิทธิประโยชน์ในด้านต่าง ๆ แก่ผู้ใช้แรงงานโดยทั่วกัน แต่ปรากฏว่ากฎหมายแรงงานดังกล่าวมีข้อจำกัด เนื่องจากสามารถใช้บังคับ และให้ความคุ้มครองได้เฉพาะผู้ใช้แรงงาน ซึ่งเป็นลูกจ้างตามสัญญาจ้างแรงงานเท่านั้น ในขณะที่ผู้ใช้แรงงานในสถานประกอบการต่าง ๆ อีกจำนวนมากที่มีผู้รับจ้างทำงานโดยมีลักษณะสภาพของการทำงาน การรับผลตอบแทนไม่เข้าลักษณะตามสัญญาจ้างแรงงาน ทำให้แรงงานกลุ่มดังกล่าวไม่ได้อยู่ในหลักเกณฑ์ตามกฎหมายที่จะได้รับความคุ้มครองทางด้านแรงงานตามกฎหมาย

แรงงาน ส่งผลให้ไม่ได้รับสวัสดิการ และไม่ได้รับสิทธิประโยชน์ทางด้านแรงงาน ด้านสวัสดิการ แม้จะมีกฎหมายคุ้มครองแรงงานกำหนดมาตรฐานขั้นพื้นฐานไว้ แต่ในทางปฏิบัติพบว่าแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างหลายรายยังไม่ได้รับสวัสดิการตามที่กฎหมายกำหนด เช่น การลาคลอด การดูแลบุตร ประกันสังคม และสวัสดิการด้านที่พักอาศัย ซึ่งส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงานหญิง และครอบครัว (วินัย ลู่วิโรจน์, 2562)

แรงงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่งต่อการดำรงอยู่ของสังคมมนุษย์โดยเฉพาะอย่างยิ่ง แรงงานที่มีปัจจัยสนับสนุนในการขับเคลื่อนระบบเศรษฐกิจ ปัจจุบันแรงงานมีหลายกลุ่มหลายประเภท รวมถึงแรงงานในกลุ่ม “อุตสาหกรรมก่อสร้าง” ซึ่งจัดเป็นแรงงานหนึ่งที่สร้างระบบเศรษฐกิจของประเทศให้เจริญก้าวหน้า ดังนั้นในสถานประกอบการกลุ่มดังกล่าวถือเป็นแรงงานที่มีลักษณะการทำงานเป็นพิเศษต่างจากแรงงานกลุ่มอื่น ๆ ทั้งลักษณะทางศักยภาพของการทำงาน อายุ และเวลาการทำงาน รวมถึงความสามารถพิเศษในงานก่อสร้าง จากจุดนี้เองจึงนำไปสู่ปัญหาความคุ้มครองแรงงานในแง่มุมต่าง ๆ ได้แก่ ปัญหาการใช้แรงงานในลักษณะที่ไม่เหมาะสม อาทิ การใช้แรงงานหญิง การบังคับใช้แรงงานหญิง ปัญหาการใช้แรงงานทำงานในระยะเวลาที่ไม่สมควรหรือยาวนานเกินไป ปัญหาการจ่ายค่าจ้างที่ไม่เป็นธรรม และการได้รับรายได้ที่ไม่คงที่แน่นอน รวมถึงปัญหาการทำงานที่ขาดความคุ้มครองทางด้านแรงงานความปลอดภัยในการทำงานทำให้แรงงานหญิงในสถานประกอบการเหล่านี้ รวมถึงครอบครัวขาดหลักประกันที่มั่นคงในชีวิต ได้รับความลำบากเดือดร้อน ทำให้ต้องมีการคุ้มครองทางด้านแรงงานหญิงในกลุ่มที่สถานประกอบการก่อสร้างนี้เพิ่มมากยิ่งขึ้น เพื่อให้มีสภาพการทำงาน สภาพการจ้างงานที่มั่นคงเหมาะสม และมีความคุ้มครองทางด้านแรงงานที่ดียิ่งขึ้นมากกว่าเดิม รวมถึงด้านการพัฒนาฝีมือแรงงาน พบว่าแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างมักมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะทั้งจากปัจจัยด้านเวลา โอกาส และทัศนคติของผู้ประกอบการทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ และการยกระดับรายได้ด้านการพัฒนาฝีมือแรงงานพบว่าแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างมักมีข้อจำกัดในการเข้าถึงการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะ ทั้งจากปัจจัยด้านเวลา โอกาส และทัศนคติของผู้ประกอบการ ทำให้ขาดโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ และการยกระดับรายได้ (วินัย ลู่วิโรจน์, 2562)

ดังนั้นจึงเป็นเรื่องที่ควรแก่การวิจัยเพื่อทราบสภาพการณ์รับรู้เกี่ยวกับการเชื่อมโยงที่กล่าวมาของสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้างของจังหวัดนครปฐม อันอาจจะนำไปสู่แนวทางในการให้ความรู้ ความเข้าใจรวมทั้งการกำหนดมาตรการ และวิธีการดำเนินงานที่เกี่ยวข้องกับการปฏิบัติต่อแรงงานหญิง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสภาพปัญหาของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง
2. เพื่อศึกษาสวัสดิการ และการคุ้มครองของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง
3. เพื่อศึกษาการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง

การทบทวนวรรณกรรม

สภาพปัญหาของแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างมักต้องเผชิญกับความท้าทายในหลายด้านที่แตกต่างจากแรงงานชาย เช่น ความไม่เท่าเทียมในด้านการจ้างงานและการเข้าถึงโอกาสในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะ บางครั้งแรงงานหญิงยังต้องเผชิญกับอุปสรรคในการทำงานที่เกี่ยวข้องกับความไม่ปลอดภัยในที่ทำงาน รวมถึงความไม่เหมาะสมในเรื่องสวัสดิการที่รองรับการทำงานหนักในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยง

1. สวัสดิการและการคุ้มครอง

- หลายครั้งที่แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างไม่ได้รับสวัสดิการที่เหมาะสม เช่น การขาดสิทธิในการลาหยุดพักร้อนหรือการขาดการคุ้มครองในกรณีการตั้งครรภ์
- การคุ้มครองด้านความปลอดภัยมักไม่ได้รับการให้ความสำคัญในบางองค์กร ซึ่งส่งผลต่อความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุหรือการได้รับบาดเจ็บในขณะทำงาน

2. การฝึกอบรมและการพัฒนาอาชีพ

- แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างมักได้รับการฝึกอบรมที่จำกัด หรือบางครั้งอาจไม่ได้รับโอกาสในการฝึกอบรมพัฒนาทักษะที่สามารถช่วยให้พวกเขาเติบโตในสายงาน
- ขาดการสนับสนุนในการพัฒนาอาชีพที่เท่าเทียมกับแรงงานชาย เช่น การอบรมทักษะการจัดการ หรือการฝึกอบรมด้านความปลอดภัย

การคุ้มครองแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างจำเป็นต้องได้รับการคุ้มครองในด้านต่าง ๆ โดยเฉพาะเรื่อง ความปลอดภัย และ สุขภาพ ในที่ทำงาน เนื่องจากงานก่อสร้างเป็นงานที่มีความเสี่ยงสูง โดยเฉพาะการทำงานในที่ที่มีอุปกรณ์เครื่องมือหนักและการทำงานในสภาพแวดล้อมที่อาจเป็นอันตรายได้

1. การคุ้มครองความปลอดภัย ควรมีการตรวจสอบและดูแลเรื่องการใช้เครื่องมือที่ปลอดภัย รวมถึงการให้ความรู้เกี่ยวกับการป้องกันอุบัติเหตุในสถานที่ทำงาน

2. การคุ้มครองทางสุขภาพ ควรมีการตรวจสุขภาพประจำปีสำหรับแรงงานหญิง และให้คำแนะนำเกี่ยวกับการดูแลสุขภาพเฉพาะด้าน เช่น การป้องกันโรคจากการทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีฝุ่นและสารเคมี

สวัสดิการแรงงานหญิง

การให้สวัสดิการที่เหมาะสมเป็นเรื่องสำคัญในการสร้างขวัญและกำลังใจให้แก่แรงงานหญิง โดยสวัสดิการที่สำคัญ ได้แก่

1. สิทธิในการลาหยุดพักร้อน แรงงานหญิงควรมีสิทธิในการลาหยุดพักร้อนหรือหยุดตามระเบียบกฎหมายแรงงาน

2. สิทธิในการลาคลอด ต้องมีการให้สิทธิในการลาคลอดและการดูแลสุขภาพระหว่างการตั้งครรภ์

3. การสนับสนุนการดูแลเด็ก หากมีการจัดตั้งศูนย์ดูแลเด็กในสถานที่ทำงานจะช่วยให้แรงงานหญิงสามารถทำงานได้โดยไม่ต้องกังวลเรื่องการดูแลบุตร

การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะแรงงานหญิง

การฝึกอบรมและพัฒนาทักษะถือเป็นเครื่องมือสำคัญในการยกระดับความสามารถของแรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง การฝึกอบรมสามารถครอบคลุมทั้งทักษะในด้านเทคนิค เช่น การใช้เครื่องมือเครื่องจักรต่าง ๆ หรือทักษะด้านการบริหารงานและความปลอดภัย

1. การฝึกอบรมด้านเทคนิค การให้ความรู้ในเรื่องการใช้เครื่องมือก่อสร้างที่ทันสมัย หรือการฝึกอบรมในด้านวิศวกรรมก่อสร้างจะช่วยเพิ่มขีดความสามารถของแรงงานหญิง

2. การอบรมด้านการบริหารและความปลอดภัย การเสริมทักษะการบริหารงานจะช่วยให้แรงงานหญิงสามารถขึ้นไปสู่ตำแหน่งการจัดการได้ ขณะที่การฝึกอบรมด้านความปลอดภัยจะทำให้แรงงานหญิงสามารถทำงานในสภาพแวดล้อมที่มีความเสี่ยงได้อย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิด

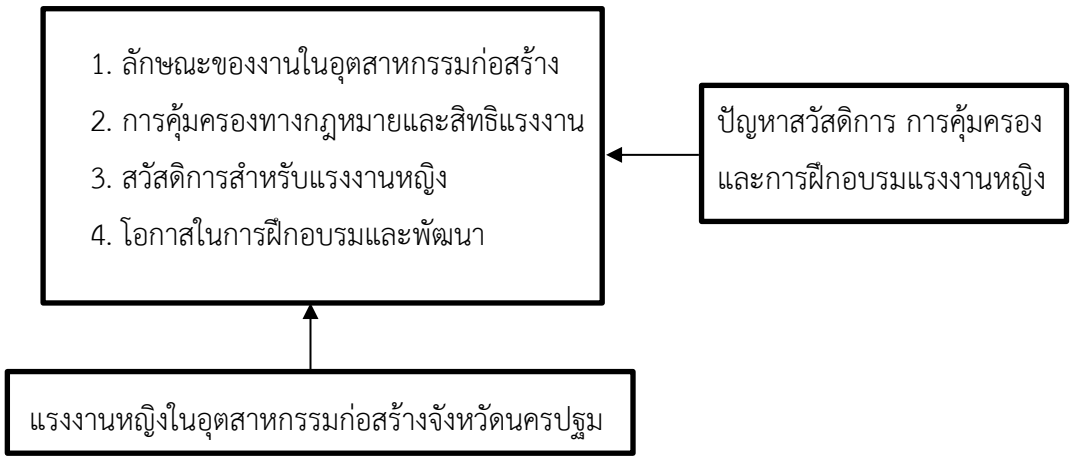

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยรวบรวมข้อมูลจากการสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง การสัมภาษณ์ เป็นรูปแบบหนึ่งของการวิจัยเชิงคุณภาพที่ใช้วิธีการสนทนาอย่างมีจุดมุ่งหมายระหว่างบุคคล 2 ฝ่าย คือ ผู้สัมภาษณ์ และผู้ให้ข้อมูลฐานะผู้ให้สัมภาษณ์ ข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์มาจากความรู้ และประสบการณ์ตรงของบุคคลที่ให้สัมภาษณ์ เป็นวิธีการค้นหาความจริงจากเหตุการณ์หรือสภาพแวดล้อมจริง มีการวิเคราะห์ข้อมูลที่นับไม่ได้ เน้นการสร้างแนวคิดการตีความ การสังเกต การสัมภาษณ์ การสนทนา เพื่อให้เกิดความเข้าใจมนุษย์ และสังคมให้ความสำคัญกับข้อมูลประเภทความรู้สึกนึกคิดของบุคคลใช้การอุปมานในการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การสัมภาษณ์ทั่วไป เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐาน เช่น อายุ ความต้องการ ส่วนบุคคลใน

การดำรงชีวิต เป็นต้น ส่วนใหญ่มักจะเป็นการพูดคุยสนทนา เพื่อจุดประกายแนวคิด และค้นหาความสำคัญที่แท้จริงของการวิจัย การสัมภาษณ์ทั่วไปจึงอยู่ในกระบวน การเริ่มต้นของการทำวิจัยหรือต้องการศึกษาภาระงาน และสมรรถนะที่จำเป็นโดยวิธีการสัมภาษณ์

แบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ให้สัมภาษณ์

ส่วนที่ 2 ข้อมูลการทำงานในอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ส่วนที่ 3 สภาพปัญหา และความท้าทายในการทำงาน

ส่วนที่ 4 สวัสดิการ และการคุ้มครอง

ส่วนที่ 5 การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะ

ส่วนที่ 6 ข้อเสนอแนะเพิ่มเติม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการวิเคราะห์ผลการศึกษาครั้งนี้ จากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างจังหวัดนครปฐมจำนวน 35 คน สามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (1) ข้อมูลการทำงาน ส่วนใหญ่เป็นคนงานภาคสนาม เวลาทำงาน 8.00 น. ถึง 17.00 น. เป็นมาตรฐานเดียวกัน สำหรับทุกคนประสบการณ์การทำงาน 1-5 ปี งานหลัก ได้แก่ การทาสี ทำความสะอาด การจัดเก็บอุปกรณ์ การเคลื่อนย้ายวัสดุ และการติดตั้งกระเบื้อง ส่วนน้อยทำหน้าที่เป็นเจ้าหน้าที่รักษาความปลอดภัยมืออาชีพ และรับผิดชอบด้านความปลอดภัย (2) สภาพปัญหา และความท้าทาย ส่วนใหญ่ไม่พบปัญหาในการทำงาน เนื่องจากผู้รับเหมาให้เกียรติ และเข้าใจในการเป็นแรงงานหญิง มีเพียงบางรายที่พบปัญหาด้านความเหนื่อยล้าทางกายเนื่องจากงานหนัก (3) สวัสดิการ และการคุ้มครอง ส่วนใหญ่ได้รับสวัสดิการพื้นฐานครบถ้วน ได้แก่ ประกันสังคม ประกันอุบัติเหตุ เบี้ยขยัน โบนัส วันหยุดพักผ่อน และมีการจัดสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น ห้องน้ำแยกชาย-หญิง ส่วนใหญ่ทราบถึงสิทธิแรงงานหญิงตามกฎหมาย (4) การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะ ส่วนใหญ่ได้รับการฝึกอบรมประจำปีในเรื่องความปลอดภัย และการปฐมพยาบาลเบื้องต้น มีบางส่วนที่ไม่ได้รับการฝึกอบรมเนื่องจากบริษัทไม่มีโครงการ

โดยผลการศึกษามีการเก็บข้อมูลไม่ครบถ้วนจึงต้องทำการเก็บอีกครั้งจากการวิเคราะห์ข้อมูลจากการสัมภาษณ์หัวหน้าไซต์ในอุตสาหกรรมก่อสร้างจังหวัดนครปฐมจำนวน 7 คน สามารถสรุปผลการวิจัยในประเด็นสำคัญได้ดังนี้ (1) สภาพปัญหา และความท้าทายในการทำงาน พบว่ามีการใช้แรงงานหญิงมีครรภ์ในการยกของ และเข็นของภายในไซต์งาน ซึ่งเป็นงานที่ต้องใช้แรงกายมาก และอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของทั้งแม่และเด็กในครรภ์ แรงงานหญิงที่พึ่งผ่าคลอดมาทำงาน และประสบกับอาการหน่วงท้องเวลายกของ แสดงให้เห็นถึงการกลับมาทำงานเร็วเกินไปหลังการคลอด มีการใช้แรงงานหญิงมีครรภ์ทำงานเป็นระยะเวลานาน โดยบางกรณีต้องทำงานตั้งแต่ 8.00-17.00 น. และล่วงเวลาถึง 21.00 น. แล้วต้องเริ่มงานวันถัดไปเวลา 6.00 น. มีการใช้แรงงานหญิงทำงานล่วงเวลา ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อความเหนื่อยล้า และสุขภาพในระยะยาว (2)

สวัสดิการ และการคุ้มครอง พบว่าไม่มีห้องน้ำแยกชายหญิงภายในไซต์งาน มีเพียงห้องน้ำรวม ซึ่งอาจส่งผลต่อความเป็นส่วนตัว และความปลอดภัยของแรงงานหญิง แรงงานหญิงมักใช้สิทธิลาคลอดไม่ครบตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากหากใช้สิทธิครบจะไม่ได้รับเงินในช่วงเวลาที่ลาพักฟื้น ทำให้ต้องกลับมาทำงานก่อนครบกำหนดวันลาคลอด ขาดสวัสดิการเรื่องที่พักสำหรับแรงงานหญิง มีข้อจำกัดในการลาหยุดเนื่องจากปริมาณงานที่มาก (3) การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะในด้านการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะ พบว่ามีการจัดฝึกอบรมแต่แรงงานไม่สามารถเข้าร่วมได้ครบทุกคน เนื่องจากต้องแบ่งคนไปทำงาน และฝึกอบรมสลับกันไปจนกว่าจะครบ

สรุป

1. สภาพปัญหาของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง

จากผลการศึกษาเกี่ยวกับสภาพปัญหาของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง พบว่ามีประเด็นที่น่าเป็นห่วงอย่างยิ่งเกี่ยวกับการใช้แรงงานหญิงตั้งครรภ์ และหญิงหลังคลอด ในงานที่ต้องใช้แรงกายมาก และในช่วงเวลาที่ยาวนาน ซึ่งอาจส่งผลกระทบต่อสุขภาพของแรงงาน และทารกในครรภ์ได้

ประเด็นนี้สอดคล้องกับแนวคิดเรื่องการคุ้มครองแรงงานหญิงตามที่ปรากฏในพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 มาตรา 39 ที่ห้ามมิให้นายจ้างให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์ทำงานที่อาจเป็นอันตรายต่อสุขภาพ และความปลอดภัยตามที่กำหนดในกฎกระทรวง (กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน, 2564) ซึ่งรวมถึงงานที่ต้องยกหรือหิ้วของหนักเกิน 15 กิโลกรัม งานที่ต้องทำในสภาพที่มีเสียงดังเกินกว่า 85 เดซิเบล และงานที่ต้องทำต่อเนื่องเป็นเวลานาน

นอกจากนี้ ผลการศึกษายังแสดงให้เห็นว่ามีการใช้แรงงานหญิงทำงานล่วงเวลา ซึ่งอาจขัดกับข้อกำหนดในมาตรา 27 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ที่กำหนดว่านายจ้างต้องจัดให้ลูกจ้างมีเวลาพักระหว่างการทำงานวันหนึ่งไม่น้อยกว่าหนึ่งชั่วโมงหลังจากที่ลูกจ้างทำงานมาแล้วไม่เกินห้าชั่วโมงติดต่อกัน

ปัญหาเหล่านี้สะท้อนให้เห็นถึงความไม่เท่าเทียมที่ยังคงมีอยู่ในตลาดแรงงาน โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมก่อสร้างซึ่งแรงงานหญิงมักได้รับการปฏิบัติที่ไม่เป็นธรรม เช่น แรงงานหญิงในอุตสาหกรรมก่อสร้างทั่วโลกยังคงเผชิญกับการเลือกปฏิบัติ และสภาพการทำงานที่ไม่เหมาะสม

2. สวัสดิการ และการคุ้มครองของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ผลการศึกษาด้านสวัสดิการ และการคุ้มครองแรงงานหญิงชี้ให้เห็นถึงช่องว่างระหว่างกฎหมาย และการปฏิบัติจริง โดยเฉพาะประเด็นการไม่มีห้องน้ำแยกชายหญิงภายในไซต์งาน การใช้สิทธิลาคลอดไม่ครบเนื่องจากแรงกดดันทางเศรษฐกิจ และการขาดสวัสดิการด้านที่พัก

ประเด็นเรื่องการลาคลอดนี้มีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากมาตรา 41 ของพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. 2541 ได้กำหนดให้ลูกจ้างซึ่งเป็นหญิงมีครรภ์มีสิทธิลาเพื่อคลอดบุตรครรภ์หนึ่งไม่เกิน 98 วัน โดยให้นับรวมวันหยุดที่มีระหว่างวันลาด้วย และมาตรา 59 กำหนดให้นายจ้างจ่ายค่าจ้างเท่ากับค่าจ้างในวันทำงานตลอดระยะเวลาที่ลาแต่ไม่เกิน 45 วัน (กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน, 2564) อย่างไรก็ตาม ผล

การศึกษาแสดงให้เห็นว่าในทางปฏิบัติ แรงงานหญิงมักไม่ได้ใช้สิทธิลาคลอดเต็มตามที่กฎหมายกำหนด เนื่องจากไม่ได้รับเงินในช่วงที่ลาเกิน 45 วัน ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความไม่เพียงพอของระบบสวัสดิการสังคมในการรองรับความต้องการพื้นฐานของแรงงานหญิง

นอกจากนี้ การขาดสวัสดิการด้านที่พักสำหรับแรงงานหญิงในไซต์ก่อสร้างยังเป็นประเด็นสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพชีวิตของแรงงาน โดยเฉพาะในกรณีที่ต้องทำงานต่อเนื่องเป็นเวลานาน ทั้งนี้ตามกฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานในการบริหาร จัดการ และดำเนินการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2564 ได้กำหนดให้นายจ้างจัดให้มีที่พักอาศัยสำหรับลูกจ้างที่สะอาด ปลอดภัย ถูกสุขลักษณะ และมีสิ่งจำเป็นต่อการดำรงชีวิต (กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน, 2564)

3. การฝึกอบรม และพัฒนาทักษะของแรงงานหญิงในสถานประกอบการอุตสาหกรรมก่อสร้าง

ผลการศึกษา แสดงให้เห็นถึงข้อจำกัดในการเข้าถึงการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะของแรงงานหญิง เนื่องจากต้องแบ่งคนไปทำงาน และฝึกอบรมสลับกัน ซึ่งอาจส่งผลต่อโอกาสในการพัฒนาความก้าวหน้าในอาชีพ และการยกระดับรายได้

ประเด็นนี้พบว่าการขาดโอกาสในการฝึกอบรม และพัฒนาทักษะเป็นหนึ่งในอุปสรรคสำคัญต่อการพัฒนาอาชีพของแรงงานหญิงในภาคก่อสร้าง โดยเฉพาะในประเทศกำลังพัฒนา นอกจากนี้ ยังสอดคล้องกับแนวคิดของ พระราชบัญญัติส่งเสริมการพัฒนาฝีมือแรงงาน พ.ศ. 2545 ที่ส่งเสริมให้มีการพัฒนาฝีมือแรงงานอย่างทั่วถึงเพื่อเพิ่มผลิตภาพแรงงาน และขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศ (กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน, 2564)

การขาดโอกาสในการพัฒนาทักษะของแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างอาจมีผลกระทบในระยะยาวต่อศักยภาพในการทำงาน และโอกาสในการเลื่อนตำแหน่ง อันนำไปสู่ความไม่เท่าเทียมทางเพศในตลาดแรงงาน ซึ่งเป็นประเด็นที่ต้องได้รับการแก้ไขอย่างเร่งด่วน

ข้อเสนอแนะ

การเสริมสร้างการบังคับใช้กฎหมายแรงงาน หน่วยงานภาครัฐควรเพิ่มความเข้มงวดในการตรวจสอบการปฏิบัติตามกฎหมายคุ้มครองแรงงานในสถานประกอบการก่อสร้าง โดยเฉพาะในประเด็นการใช้แรงงานหญิงมีครรภ์การทำงานล่วงเวลา และการให้สิทธิลาคลอด

การส่งเสริมสวัสดิการสำหรับแรงงานหญิง รัฐควรกำหนดนโยบายสนับสนุนให้สถานประกอบการจัดสวัสดิการที่เหมาะสมสำหรับแรงงานหญิง เช่น ศูนย์เลี้ยงเด็กในไซต์งานหรือบริเวณใกล้เคียง ห้องน้ำแยกชายหญิง และที่พักที่ปลอดภัยสำหรับแรงงานหญิง

การปรับปรุงระบบประกันสังคม ควรมีการปรับปรุงระบบประกันสังคมให้ครอบคลุมแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างอย่างทั่วถึง โดยเฉพาะในประเด็นการจ่ายเงินทดแทนระหว่างลาคลอดให้ครบ 98 วันตามที่กฎหมายกำหนด เพื่อให้แรงงานหญิงสามารถใช้สิทธิลาคลอดได้อย่างเต็มที่โดยไม่กระทบต่อรายได้

การส่งเสริมการพัฒนาทักษะ รัฐควรจัดให้มีโครงการฝึกอบรมพัฒนาทักษะสำหรับแรงงานหญิงในภาคก่อสร้างโดยเฉพาะ โดยคำนึงถึงข้อจำกัดด้านเวลา และสถานที่ เช่น การฝึกอบรมนอกเวลาทำงาน หรือการฝึกอบรมในพื้นที่ใกล้เคียงกับไซต์งาน

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน. (2564). *กรมพัฒนาฝีมือแรงงาน กระทรวงแรงงาน*. กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.

กรมสวัสดิการ และคุ้มครองแรงงาน. (2564). *คู่มือการตรวจแรงงานสำหรับพนักงานแรงงาน.* กรุงเทพมหานคร: กระทรวงแรงงาน.

วินัย ลู่วิโรจน์. (2562). *นายจ้างกับปัญหาแรงงานต่างด้าว.* ม.ป.ท.

การศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตตามข้อกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522

Study of the Permit Application Process Building Control Act, B.E. (1979)

ธนากร พุ่มจันทร์[1] นภัสวรรณ แก้วนิลทอง[2] ทักดนัย จำปีทอง[3] และจักรพงศ์ ไชยานุพัทธกุล[4]

Thanakon Phoomjun[1] Napatsawan Kaewninthong[2] Tukdanai Jumpeetong[3] and Chackaphong Chaiyanupattakul[4]

นักศึกษา[1-2], อาจารย์ประจำสาขา[3-4]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-4]

E-mail: Thanakon.pho@outlook.rmutr.ac.th[1], 1641020241122@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (2) เพื่อศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลง อาคารและ (3) เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลง เพื่อดำเนินการวิจัย การศึกษานี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ โดยการสำรวจจากเจ้าหน้าที่ในหน่วยงานเทศบาล อำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม เกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขออนุญาตและการใช้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในช่วงปี พ.ศ.2562-2566 ดำเนินงานวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจาก เจ้าหน้าที่รัฐ โดยใช้วิธีการทำแบบสัมภาษณ์และแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ วิธีแจกแจงความถี่หาค่าร้อยละ และนำเสนอในรูปแบบตารางประกอบความเรียง เพื่อเป็นแนวทางให้แก่ผู้ที่สนใจ ก่อสร้าง ต่อเติม และดัดแปลงอาคาร ผลการศึกษาพบว่า (1) กลุ่มตัวอย่างทั้งหมดเป็นเพศชายคิดเป็น (100%) ส่วนใหญ่อยู่ในช่วงอายุ 31-40 ปี (47.37%) และระยะเวลาในการปฏิบัติหน้า 16 ปีขึ้นไป (36.84%) (2) โดยปัญหาที่พบจากการศึกษา การพบว่าคำขออนุญาตก่อสร้างฯ ที่ลดลง (7.90%) ใน 3-5 ปีที่ผ่านมานั้นเกิดจากผลกระทบทางโควิดฯ ในส่วนของการขออนุญาตนั้นมีระยะเวลาในการออกใบอนุญาตก่อสร้างแตกต่างกันไปตามพื้นที่โดยเฉลี่ย 7-14 วัน (52.63%) ปัญหาที่พบในการยื่นขออนุญาต ผังบริเวณไม่ครบถ้วน/ไม่ถูกต้อง (78.95%) รองลงมาผังสุขาภิบาลไม่ครบถ้วน /ไม่ถูกต้อง (73.68%) และสำเนาทะเบียนบ้าน สำเนาบัตรประชาชนไม่มี/ไม่ครบ (63.16%) (3) วิธิการแก้ไขปัญหาที่ใช้โดยหน่วยงานในพื้นที่ การส่งมอบเอกสารคืนเพื่อเตรียมเอกสารให้ครบถ้วน (94.74%) การให้คำแนะนำ และคำปรึกษา(89.47) การปรับปรุงหรือแก้ไขแบบแปลน (84.21%)

คำสำคัญ: การขออนุญาตก่อสร้าง กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร 2522 ปัญหาและแนวทางแก้ไข

Abstract

This research aims to achieve the following objectives: (1) to study the legal provisions of the Building Control Act B.E. 2522 (1979), (2) to examine the process of applying for construction, extension, and alteration permits, and (3) to investigate the issues encountered during the application process for construction, extension, and alteration permits. The study is a quantitative research conducted through a survey of officials in the municipal office of Bang Len District, Nakhon Pathom Province, regarding the process of applying for permits and the implementation of the Building Control Act B.E. 2522 between the years 2019 and 2023. Data collection was carried out through questionnaires and interviews with government officials, and the data were analyzed using frequency distribution and percentage methods, then presented in tables along with a narrative analysis to provide guidelines for those interested in construction, extension, and alteration projects. The results of the study revealed the following: (1) All of the samples were male (100%), with the majority being in the age range of 31-40 years (47.37%), and the majority had been in their positions for 16 years or more (36.84%). (2) The study identified a decrease in the number of construction permit applications (7.90%) over the past 3-5 years, which was attributed to the impact of COVID-19. The time required for issuing construction permits varied by area, with an average time of 7-14 days (52.63%). Issues encountered during the application process included incomplete or incorrect site plans (78.95%), incomplete or incorrect sanitary plans (73.68%), and missing or incomplete copies of house registration or identification cards (63.16%). (3) The methods used by local authorities to resolve these issues included returning documents for completion (94.74%), providing advice and consultations (89.47%), and revising or correcting building plans (84.21%).

Keywords: Construction Permit Application, Building Control Act B.E. 2522, Issues and Solutions

บทนำ

ปัจจุบันสิ่งปลูกสร้างอาคารเกิดขึ้นเป็นจำนวนมาก ทั้งที่ปลูกสร้างเองเพื่ออยู่อาศัย และปลูกสร้างเพื่อขายหรือที่รู้จักกันโดยทั่วไปว่าหมู่บ้านจัดสรรที่พักอาศัยเหล่านี้มักมีการสร้างหรือดัดแปลง เพื่อเพิ่มพื้นที่ใช้งานให้มากขึ้นหรือตรงตามความต้องการของผู้อยู่อาศัยมากขึ้นส่งผลต่อสภาพอาคารที่เปลี่ยนแปลงไปภาพลักษณ์ของอาคาร ความไม่ถูกต้องตามกฎหมายตลอดจนผลกระทบต่อเพื่อนบ้านหรือผู้อยู่อาศัยข้างเคียงดังนั้นผู้ศึกษาจึงศึกษาผ่านข้อมูลจากภาครัฐที่เกิดขึ้นจากผลกระทบจากการต่อเติมว่ามีการต่อเติมหรือดัดแปลงอาคารเพื่ออะไร และตรงตามที่กฎหมายกำหนดหรือไม่ โดยนำข้อกฎหมายมาวิเคราะห์เปรียบเทียบกับกรณีศึกษา

พระราชบัญญัติควบคุม พ.ศ. 2522 กำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองให้เจ้าหน้าที่ท้องถิ่นควบคุมการก่อสร้าง และอาคารตามกฎหมายดังกล่าว และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องตลอดจนให้อำนาจแก่เจ้าพนักงานท้องถิ่นในการอนุญาต ไม่อนุญาตให้มีการก่อสร้างโครงสร้าง และอาคารใดๆ และสั่งระงับการก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน หรือเคลื่อนย้ายทรัพย์สิน อาคาร และการแก้ไขหรือเปลี่ยนแปลงอาคารหรือยอมให้รื้อถอนอาคารที่ผิดกฎหมายหรือการออกคำสั่งซึ่งเป็นมาตรการทางปกครองหรือเงื่อนไขบังคับ รวมทั้งการออกระเบียบข้อบังคับให้บังคับใช้ในพื้นที่ด้วยการพัฒนาประเทศได้มีความเจริญก้าวหน้าอย่างรวดเร็วโดยเฉพาะการขยายตัวของเมืองในด้านก่อสร้างอาคารมีเพิ่มมากขึ้นการขยายตัวทางเศรษฐกิจ และสังคม มิได้ขยายเพียงแค่เมืองหลวงเท่านั้นแต่ได้ขยายตัวถึงเขตปริมณฑลรวมถึงท้องถิ่นอีกด้วย จึงเกิดการปลูกสร้างอาคารมากขึ้น องค์กรปกครองท้องถิ่นซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารในเขตพื้นที่ จึงต้องดำเนินการบังคับใช้กฎหมายตามที่กำหนดไว้รวมถึงกฎหมายอื่น ๆที่เกี่ยวข้องเพื่อให้การก่อสร้างเป็นไปอย่างถูกต้อง และปลอดภัยเหมาะสม แต่ปรากฏว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นไม่สามารถใช้อำนาจ และหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายให้เป็นไปตามพระราชบัญญัติกระจายอำนาจ และหน้าที่ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น

ในการก่อสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้างต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นบ้านเรือนขนาดเล็กจนถึงอาคารสำนักงานคอนโดขนาดใหญ่นั้น กฎหมายกำหนดให้ต้องมีการขออนุญาตก่อนเริ่มทำการก่อสร้างทั้งนั้น ต้องมีการออกแบบอาคารให้ถูกต้อง ปลอดภัย มีการกำหนดประเภทของอาคารว่าสร้างมาแล้วจะใช้เป็นที่อยู่อาศัย เป็นสำนักงาน เป็นห้างสรรพสินค้า มีการจัดทำระบบป้องกันอัคคีภัยป้องกันแผ่นดินไหว ฯลฯ เพื่อความปลอดภัยและผลกระทบต่าง ๆที่จะตามมาหลังจากก่อสร้างอาคารเหล่านั้นไม่ว่าจะเป็นผลกระทบทางด้านสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อชุมชนต่าง ๆ บริเวณนั้นเป็นต้น และเมื่อมีการก่อสร้างอาคารต่าง ๆเสร็จแล้วกฎหมายยังกำหนดให้มีการคอยตรวจสภาพอาคารเหล่านั้นเป็นระยะๆด้วย เพื่อความปลอดภัยของโครงสร้างอาคาร และผู้ที่ใช้อาคารเหล่านั้น (จตุพล กองมณี, 2562)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาข้อกฎหมาย พระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522
2. เพื่อศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลง อาคาร
3. เพื่อศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลง

การทบทวนวรรณกรรม

เหตุผลที่ต้องศึกษาในขั้นตอนการขออนุญาตและข้อกฎหมายพระราชบัญญัติ

ผลการศึกษานี้พบว่ามีอัตราการปรับแก้แบบประมาณร้อยละ 60 ของการยื่นขออนุญาตทั้งหมดในภาคกลาง ซึ่งแสดงให้เห็นว่าปัญหานี้ไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะในพื้นที่อำเภอบางเลนเท่านั้น แต่เป็นปัญหาที่พบในวงกว้าง การที่ผลการศึกษายืนยันสมมติฐานนี้มีนัยสำคัญต่อการพัฒนาระบบการให้บริการ และการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคาร เพื่อลดอัตราการปรับแก้แบบ และระยะเวลาในการดำเนินการ

เพื่อศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง

ผลการศึกษาพบว่า ขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคาร ในอำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม มีความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่การเตรียมเอกสาร การยื่นเอกสาร การตรวจสอบเอกสาร การชำระค่าธรรมเนียม พบว่ากระบวนการขออนุญาต ก่อสร้างอาคารมี

ความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมาก งานวิจัยนี้พบว่าในพื้นที่อำเภอบางเลนมีความเหมาะสมในระดับมาก ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ดีขึ้นของกระบวนการ

ปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในขั้นตอนการขออนุญาต

ผลการศึกษาพบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการยื่นขออนุญาตหลายประการ โดยปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย (ร้อยละ 84.21) แบบแปลนไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 73.68-78.95) และเอกสารไม่ครบถ้วน (ร้อยละ 63.16-68.42) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับแก้แบบและรายการในอัตราที่สูง (ร้อยละ 55) มีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่าปัญหาหลักในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร คือ การขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายและการเตรียมเอกสารไม่ครบถ้วน แต่งานวิจัยนี้ยังค้นพบเพิ่มเติมว่า การเปลี่ยนแปลงแบบแปลนระหว่างการขออนุญาต (ร้อยละ 35) เป็นอีกปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการพิจารณาและอนุมัติใบอนุญาตนอกจากนี้ วิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพ ได้แก่ การส่งมอบเอกสารคืนเพื่อเตรียมเอกสารให้ครบถ้วน (ร้อยละ 94.74) การให้คำแนะนำ และคำปรึกษา (ร้อยละ 89.47) และการปรับปรุงหรือแก้ไขแบบแปลน (ร้อยละ 84.21) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความพยายามของหน่วยงานในการแก้ไขปัญหาอย่างมีประสิทธิภาพ

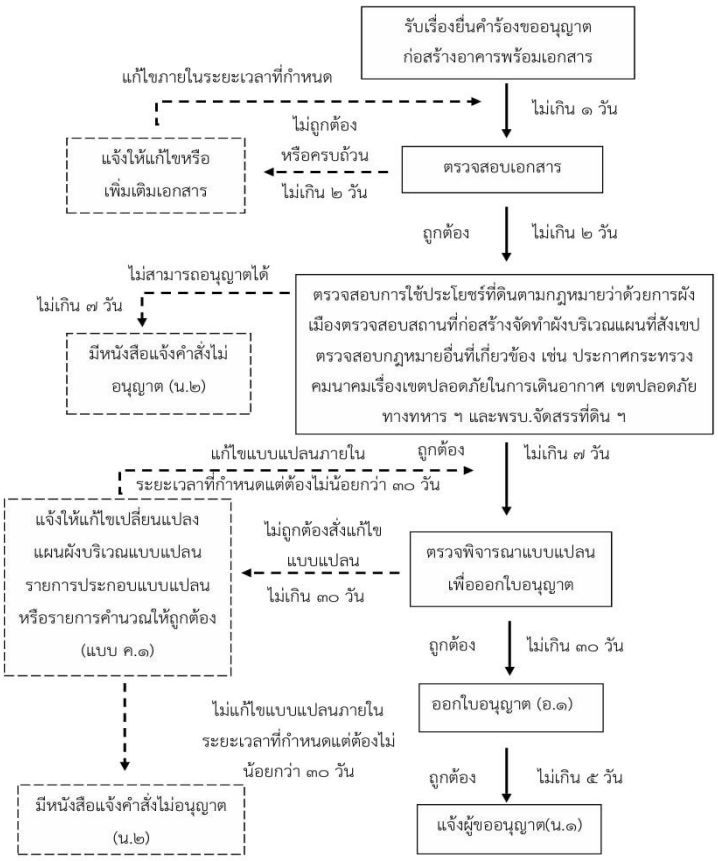

รูปที่ 1 แสดงขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม และดัดแปลง

กรอบแนวคิด

การศึกษาวิจัยเรื่องของ ขั้นตอนการขออนุญาตก่อสร้าง กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 โดยผู้วิจัยมุ่งศึกษาเพื่อทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการยื่นขออนุญาต เพื่อเป็นแนวทางเพื่อพัฒนาระบบในการช่วยลดข้อผิดพลาดในการยื่นขออนุญาตเพื่อ สร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคารฯ

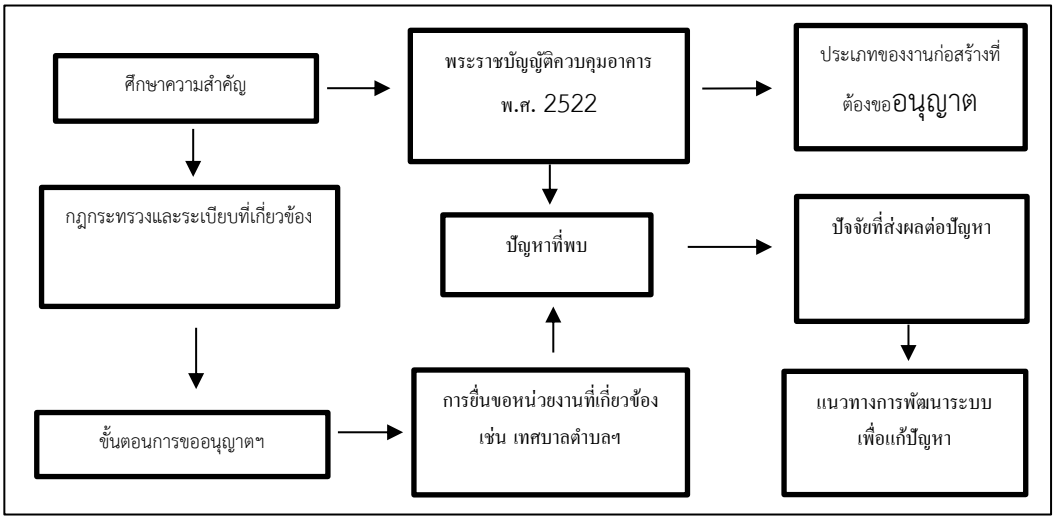

ภาพที่ 2 กรอบแนวคิดของการวิจัย “การขออนุญาตและกฎหมายพระราชบัญญัติ ควบคุมอาคาร 2522”

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูลในการศึกษาครั้งนี้ ใช้สถิติพรรณนา (Descriptive statistics)โดยเน้นจากการสำรวจของเจ้าหน้าที่ผู้บังคับใช้กฎหมาย ในช่วงปี พ.ศ. 2562-2566 นำมาวิเคราะห์ ในรูปแบบความถี่ ร้อยละ เพื่ออธิบายข้อมูลด้านพฤติกรรม โดยนำข้อมูลที่รวบรวมได้มาวิเคราะห์ เพื่อเป็นแนวทางในการประกอบการตัดสินใจของผู้ที่เข้ามาศึกษางานวิจัย

ดำเนินออกแบบสัมภาษณ์

ส่วน 1 เป็นแบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับข้อมูลทั่วไป เป็นแบบสำรวจ ส่วนลักษณะของผู้ตอบ มีรายละเอียด เช่น เพศ อายุ การศึกษา ตำแหน่ง จำนวนปีที่ปฏิบัติงานในพื้นที่ จำนวนปีที่ปฏิบัติงาน เกี่ยวกับ กฎหมายฯ จำนวน 7 ข้อ เพื่อให้ทราบข้อมูลเบื้องต้น

ส่วน 2 แบบสัมภาษณ์เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของเทศบาลในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม ลักษณะคำถามเป็นแบบถามถึงปัญหาในขั้นตอนการขออนุญาต โดยนำคำตอบมาวิเคราะห์เพื่อเป็นแนวทางในอนาคตรวมทั้งสิ้น 7 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสัมภาษณ์แสดงความต้องการและข้อเสนอแนะอื่น ๆ เกี่ยวกับ การบังคับใช้กฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของเทศบาลบางเลน ในจังหวัดนครปฐม ลักษณะคำถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ คือ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อยและน้อยที่สุด รวมทั้งสิ้น 10 ข้อ เพื่อจะได้นำความคิดเห็นมาประกอบในการพิจารณาปรับแก้ใข

การทดสอบแบบสัมภาษณ์

ส่วนที่ 1 ศึกษาตำรา เอกสาร บทความ ทฤษฎีหลักการ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อกำหนดขอบเขต

ส่วนที่ 2 กำหนดตัวแปรที่ศึกษาและนำมาจัดทำแบบสัมภาษณ์ โดยกำหนดประเด็นและ ขอบเขตคำถาม

ส่วนที่ 3 นำข้อมูลที่ได้มาสร้างแบบสัมภาษณ์ เป็นฉบับร่างเสนออาจารย์ที่ปรึกษางานนิพนธ์ เพื่อพิจารณาตรวจสอบและให้ข้อเสนอแนะในการปรับปรุง เพื่อวัตถุประสงค์การวิจัยมากที่สุด

ส่วนที่ 4 นำแบบสัมภาษณ์ไปตรวจสอบค่าความน่าเชื่อถือ (Reliability) โดยนำแบบสัมภาษณ์ ไปใช้กับกลุ่มทดสอบโดยการให้ผู้บังคับใช้กฎหมายฯในหน่วยงานของเทศบาลบางเลนเป็นผู้ตรวจสอบ

ส่วนที่ 5 นำแบบสัมภาษณ์ฉบับสมบูรณ์ ไปใช้จริงกับกลุ่มตัวอย่างในการเก็บรวบรวมข้อมูล

นำแบบสัมภาษณ์ไปใช้งาน

ส่วนที่ 1 ผู้วิจัยเก็บรวบรวมข้อมูลภาคสนาม โดยการติดต่อประสานขอข้อมูล ผู้บังคับใช้กฎหมายฯ ของหน่วยงานเทศบาล 15 ตำบล 19 หน่วยงานในอำเภอบางเลน จังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 2 ผู้วิจัย นำแบบสัมภาษณ์ปัญหาเกี่ยวกับการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอนอาคารของกองช่างเทศบาลตำบลในจังหวัดนครปฐม

ส่วนที่ 3 คัดเลือกแบบสัมภาษณ์ที่มีความสมบูรณ์และให้ได้ตามครบจำนวนกลุ่มตัวอย่าง

การสุ่มกลุ่มตัวอย่าง

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำการศึกษาด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคาร ของกองช่าง ในอำเภอ บางเลน เป็นงานวิจัยเชิงสำรวจโดยใช้แบบสัมภาษณ์ เพื่อวิเคราะห์ข้อมูล นำมาแปรผลได้กำหนดพื้นที่เป้าหมายไว้เฉพา คือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอบางเลน จำนวน 19 แห่ง

รวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 แสดงจำนวน ค่าความถี่ และร้อยละของกลุ่มตัวอย่างตามข้อมูลทั่วไปของกลุ่มเจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคาร

ข้อมูลทั่วไป		จำนวนตัวอย่าง (n = 19)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
1. เพศ	ชาย	19	100.00
	หญิง	-	-
	รวม	19	100.00
2.อายุ	อายุ 31-40 ปี	9	47.37
	อายุ 41-50 ปี	6	31.58
	อายุ 51-60 ปี	4	21.05
	รวม	19	100.00

ข้อมูลทั่วไป		จำนวนตัวอย่าง (n = 19)	
		จำนวน(คน)	ร้อยละ
3.ระดับการศึกษา	ปวส./อนุปริญญา	1	5.26
	ปริญญาตรี	18	94.74
	ปริญญาโท	-	-
	รวม	19	100.00
4.ระยะเวลาในการดำรงตำแหน่ง	1 - 5 ปี	3	15.79
	6 - 10 ปี	6	31.58
	11 - 15 ปี	3	15.79
	16 ปีขึ้นไป	7	36.84
	รวม	19	100.00
5. ระยะเวลาในการปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวกับพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522	1 - 5 ปี	3	15.79
	6 - 10 ปี	7	36.84
	11 - 15 ปี	2	10.53
	16 ปีขึ้นไป	7	36.84
	รวม	19	100.00
6. ตำแหน่ง	ช่างโยธา	3	15.79
	นายช่างโยธา	7	36.84
	นายช่างสำรวจ	1	5.26
	วิศวกรโยธา	1	5.26
	หัวหน้าส่วนโยธา	4	21.05
	ผู้อำนวยการกองช่าง	3	15.79
	รวม	19	100.00

ตารางที่ 2 แสดงระยะเวลาในการพิจารณาใบอนุญาตก่อสร้างของหน่วยงานในอำเภอบางเลน

ระยะเวลา	จำนวนหน่วยงาน	ร้อยละ
7 - 14 วัน	10	52.63
14 - 21 วัน	7	36.84
ไม่เกิน 45 วัน	2	10.53
รวม	19	100.00

ตารางที่ 3 แสดงปัญหาที่พบในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร

ปัญหาที่พบเจอ	จำนวนหน่วยงาน	ร้อยละ
ผังบริเวณไม่ครบถ้วน/ไม่ถูกต้อง	15	78.95
ผังสุขาภิบาลไม่ครบถ้วน/ไม่ถูกต้อง	14	73.68
สำเนาทะเบียนบ้านไม่มี/ไม่ครบ	13	63.16
สำเนาบัตรประชาชนไม่มี/ไม่ครบ	12	68.42
แผนที่สังเขปไม่ครบถ้วน/ไม่ถูกต้อง	12	63.16
ตำแหน่งอาคารในที่ดินไม่ชัดเจน	11	57.89
ระยะร่นจากแนวเขตไม่ถูกต้อง	10	52.63
รูปด้าน/รูปตัดอาคารไม่ครบถ้วน	9	47.37
หนังสือรับรองการเป็นเจ้าของที่ดินไม่มี/ไม่ครบ	8	42.11

ตารางที่ 4 แสดงสถิติการเปลี่ยนแปลงแบบแปลนระหว่างการขออนุญาตก่อสร้าง

ประเภทการเปลี่ยนแปลง	จำนวนร้อยละ
ไม่มีการเปลี่ยนแปลง	65.00
การเปลี่ยนแปลงที่ไม่สำคัญ	22.63
การเปลี่ยนแปลงที่สำคัญ	12.37
รวม	100.00

ตารางที่ 5 แสดงวิธีการแก้ไขปัญหาที่ใช้โดยหน่วยงานในอำเภอบางเลน

วิธีการแก้ไขปัญหา	ร้อยละ
การส่งมอบเอกสารคืนเพื่อเตรียมเอกสารให้ครบถ้วน	94.74
การให้คำแนะนำและคำปรึกษา	89.47
การปรับปรุงหรือแก้ไขแบบแปลน	84.21
การพัฒนาระบบการยื่นขออนุญาตออนไลน์	42.11

ตารางที่ 6 แสดงความคิดเห็นต่อข้อดีและข้อเสียของการแก้ไขกฎหมายควบคุมอาคาร

ประเด็น ข้อดี	จำนวนผู้เห็นด้วย ร้อยละ
การปรับปรุงมาตรฐานการก่อสร้าง	89.47
ความสะดวกในการขออนุญาต	78.95
การคุ้มครองสิ่งแวดล้อมและการใช้ที่ดิน	73.68

ประเด็น ข้อเสีย	จำนวนผู้เห็นด้วย ร้อยละ
ความซับซ้อนและยุ่งยากในการปฏิบัติตาม	84.21
ความขัดแย้งระหว่างกฎหมายใหม่และเก่า	68.42
ต้นทุนในการปฏิบัติตามข้อกำหนดใหม่	57.89

ตารางที่ 7 แสดงสถิติการขอต่ออายุใบอนุญาตก่อสร้างในอำเภอบางเลน

การขอต่ออายุใบอนุญาต	ร้อยละ
ขอต่ออายุครั้งที่ 1	68.42
ขอต่ออายุครั้งที่ 2	26.32
ขอต่ออายุครั้งที่ 3	5.26
รวม	100

ตารางที่ 8 แสดงความเพียงพอของบุคลากรในการปฏิบัติงาน

ความเพียงพอของบุคลากร	ร้อยละ
เพียงพอสำหรับงานในสำนักงาน	63.16
ไม่เพียงพอสำหรับงานในสำนักงาน	36.84
เพียงพอสำหรับงานตรวจสอบนอกสถานที่	26.32
ไม่เพียงพอสำหรับงานตรวจสอบนอกสถานที่	73.68

ตารางที่ 9 แสดงค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานข้อมูลการประเมินผล: การวิเคราะห์ความสะดวกและประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่และผู้รับบริการตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{x}$	SD	
1. การยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารมีระเบียบขั้นตอนเหมาะสม	4.05	0.71	มาก
2. มีการประชาสัมพันธ์การปฏิบัติตามกฎหมายควบคุมอาคาร ออนไลน์	4.37	0.83	มาก
3. ความสะดวกต่อประชาชนผู้รับบริการ	4.26	0.65	มาก
4. ความสะดวกต่อเจ้าหน้าที่ในการทำงาน	4.58	0.51	มากที่สุด
5. การออกปฏิบัติงานตรวจการนอกสถานที่	4.26	0.65	มาก
6. มีการฝึกอบรมทบทวนกฎหมายอย่างต่อเนื่อง	4.21	0.63	มาก
7. การบังคับใช้กฎหมาย (พ.ร.บ.ควบคุมอาคาร) มีผลต่อการพัฒนาพื้นที่	4.00	0.88	มาก

ประเด็นคำถาม	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{x}$	SD	
8. การประชาสัมพันธ์บทลงโทษการฝ่าฝืนปฏิบัติตามกฎหมายฯ	4.11	0.88	มาก
9. กำหนดระยะเวลาการพิจารณาออกใบอนุญาตที่ชัดเจน	4.00	0.88	มาก
10.เจ้าหน้าที่มีความรู้ในข้อกฎหมายฯและสามารถให้ข้อแนะน้ำในการปฏิบัติตามพ.ร.บ.ควบคุมอาคาร	4.53	0.51	มากที่สุด
รวม	4.24	0.71	มาก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลัก 3 ประการ ซึ่งสามารถอภิปรายผลตามวัตถุประสงค์ได้ดังนี้

เพื่อศึกษาข้อกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522

ผลการศึกษาพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่เป็นเจ้าหน้าที่รัฐผู้บังคับใช้กฎหมายส่วนใหญ่มีความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมายพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.53) สามารถให้ คำแนะนำในการปฏิบัติตามกฎหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ยังพบว่ามีความท้าทายใน การบังคับใช้กฎหมายในบางประเด็น โดยเฉพาะเรื่องการตีความข้อกฎหมายที่มีความซับซ้อนและการ ปรับเปลี่ยนของกฎหมายที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงาน

มีความสอดคล้องกันในประเด็นที่ว่า ความรู้ความเข้าใจของเจ้าหน้าที่เป็นปัจจัยสำคัญในการบังคับใช้กฎหมายแต่งานวิจัยนี้ยังค้นพบเพิ่มเติมว่าการฝึกอบรมทบทวนกฎหมายอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย 4.21) มีความสำคัญต่อการพัฒนาความรู้ความ เข้าใจของเจ้าหน้าที่ และส่งผลโดยตรงต่อประสิทธิภาพในการบังคับใช้กฎหมาย

เพื่อศึกษาขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคาร

ขั้นตอนการยื่นขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคาร ในอำเภอบางเลน จังหวัด นครปฐม มีความเหมาะสมในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย 4.05) โดยมีขั้นตอนที่ชัดเจนตั้งแต่การเตรียมเอกสาร การยื่นเอกสาร การตรวจสอบเอกสาร การชำระค่าธรรมเนียม จนถึงการรับใบอนุญาต ซึ่งใช้เวลาดำเนินการโดยเฉลี่ย 7-30 วัน ขึ้นอยู่กับแต่ละพื้นที่

กระบวนการขออนุญาต ก่อสร้างอาคารในประเทศไทยมีความเหมาะสมในระดับปานกลางถึงมาก งานวิจัยนี้พบว่าในพื้นที่อำเภอบางเลนมีความเหมาะสมในระดับมากซึ่งแสดงให้เห็นถึงการพัฒนาที่ดีขึ้นของกระบวนการอย่างไรก็ตามยังคงมีประเด็นที่ต้องปรับปรุงโดยเฉพาะเรื่องความแตกต่างของระยะเวลาในการพิจารณาใบอนุญาตระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ซึ่งอาจส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ชัยนรงค์ ถาวรเพียร์, 2561)

ปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการยื่นขออนุญาต

ผลการศึกษาพบปัญหาที่เกิดขึ้นระหว่างการยื่นขออนุญาตหลายประการ โดยปัญหาที่พบมากที่สุด ได้แก่ การขาดความรู้ความเข้าใจในกฎหมาย (ร้อยละ 84.21) แบบแปลนไม่ครบถ้วนหรือไม่ถูกต้อง (ร้อยละ 73.68-78.95) และเอกสารไม่ครบถ้วน (ร้อยละ 63.16-68.42) ซึ่งเป็นสาเหตุสำคัญที่ทำให้เกิดการปรับแก้แบบและรายการในอัตราที่สูง (ร้อยละ 55)

ปัญหาหลักในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคารคือการขาดความรู้ความเข้าใจในข้อกฎหมาย และ 36 การเตรียมเอกสารไม่ครบถ้วน การเปลี่ยนแปลงแบบแปลนระหว่าง การขออนุญาต (ร้อยละ 35) เป็นอีกปัญหาสำคัญที่ส่งผลต่อกระบวนการพิจารณาและอนุมัติใบอนุญาต นอกจากนี้งานวิจัยนี้ยังพบว่าวิธีการแก้ไขปัญหาที่มีประสิทธิภาพได้แก่การส่งมอบเอกสารคืนเพื่อเตรียมเอกสารให้ครบถ้วน (ร้อยละ 94.74) การให้คำแนะนำและคำปรึกษา (ร้อยละ 89.47) และการปรับปรุง

ข้อเสนอแนะ

การจัดทำคู่มือและสื่อการเรียนรู้ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องควรจัดทำคู่มือและสื่อการเรียนรู้เกี่ยวกับ การขออนุญาตก่อสร้าง ต่อเติม ดัดแปลงอาคาร ที่เข้าใจง่ายและครอบคลุมทุกประเด็น เพื่อให้ประชาชน สามารถเข้าถึงและเข้าใจได้อย่างทั่วถึง

การส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ และตรวจสอบแบบแปลน ควรมีการส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีในการออกแบบ และตรวจสอบแบบแปลน เช่น การใช้ซอฟต์แวร์ BIM (Building Information Modeling) ซึ่งสามารถช่วยลดความผิดพลาดในการออกแบบ และทำให้การตรวจสอบ แบบแปลนมีประสิทธิภาพมากขึ้น

บรรณานุกรม

จตุพล กองมณี.(2562).*ปัญหากฎหมายในการควบคุมอาคารขนาดเล็กตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลันศรีปทุม]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. https://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/6320

ชัยนรงค์ ถาวรเพียร์. (2561). *การศึกษาปัญหาการให้บริการด้านการขออนุญาตก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน อาคารของก่อช่างเทศบาล ในอำเภอเมือง จังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท มหาวิทยาลัยบูรพา] มหาวิทยาลัยบูรพา. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/54921332.pdf?utm_source=chatgpt.com

การวิเคราะห์ความเสี่ยงการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง โครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว

Analysis of Accident Risk from Construction Motorway Construction Project No. 82-1 Ekkachai-Ban Phaeo Section

สลักพงศ์ แก้วมรกต[1] ธีรเดช สนองทวีพร[2] วรานนท์ คงสง[3] ชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย[4] และสินิทธิ์ บุญสิทธิ์[5]

Salakphong Kaewmorakot[1] Teeradej Snongtaweeporn[2] Waranon Kongsong[3] Chaiwat Pooworakulchai[4] and Sinit Boonsit[5]

นักศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต[1],รองคณบดี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ[2], อาจารย์สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร[3-4], อาจารย์พิเศษสาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร[5]

E-mail: Salakphong.1011@gmail.com[1], Teeradej@nbk.ac.th[2], Waranon.k@rumail.ru.ac.th[3], Chaiwat.p@rumail.ru.ac.th[4], Sinit_b@yahoo.com[5]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างในโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว (2) วิเคราะห์ความเสี่ยงของอุบัติเหตุในงานก่อสร้างที่มีต่อโครงการก่อสร้างในโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว ดำเนินการวิจัยเก็บข้อมูลจากกลุ่มประชากรที่เป็นผู้บริหาร ผู้ปฏิบัติงานในโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว จำนวน 55 ท่าน โดยวิธีระเบียบวิจัยเชิงปริมาณ วิเคราะห์ข้อมูลหาค่าทางสถิติจากปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง แบ่งเป็น 5 ด้าน ดังนี้ (1) ด้านบุคคล (2) ด้านนโยบายของผู้บริหาร (3) ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน (4) ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร (5) ด้านขั้นตอนวิธีการทำงาน โดยการจัดลำดับระดับความถี่ที่เกิดขึ้นและระดับความรุนแรงต่อปัจจัยในแต่ละด้านตั้งแต่มากสุดถึงน้อยสุด นำมาวิเคราะห์จัดระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) เพื่อหามาตรการป้องกันและแก้ไข ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างที่ค่าระดับความถี่ที่เกิดขึ้นมากที่สุดคือ ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานรองลงมาคือ ด้านเครื่องมือ เครื่องจักรที่ใช้ในการทำงาน (2) ปัจจัยที่มีการประเมินความเสี่ยงอยู่ในระดับสูงมาก ได้แก่ ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน 3 ปัจจัย ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร ในการทำงาน 2 ปัจจัย เป็นระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงในทันทีเพื่อให้ความเสี่ยงต่ำลงและอยู่ในระดับที่ยอมรับได้โดยผู้บริหารต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด

คำสำคัญ: ความเสี่ยง อุบัติเหตุจากการก่อสร้าง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุ

Abstract

The purposes of this study were (1) Analysis of factors affecting construction accidents in the construction project of Motorway No. 82-1, Ekachai-Ban Phaeo section (2) Analysis of construction accident risks to the construction project of Motorway No. 82-1, Ekachai-Ban Phaeo section. The research was conducted by collecting data from a population group who were executives and workers in the construction project of Motorway No. 82-1, Ekachai-Ban Phaeo, totaling 55 persons, using quantitative research methods. Data was analyzed to find statistical values from the factors affecting construction accidents, divided into 5 areas as follows: (1) Personnel (2) Executive policies (3) Worker potential (4) Tools and machinery (5) Work procedures by ranking the frequency and severity of each factor from highest to lowest. These factors were analyzed and classified into risk matrix to find preventive and corrective measures. The research results found that (1) the factor affecting construction accidents with the highest frequency was worker potential, followed by tools. Machinery used in the work (2) Factors with risk assessments at a very high level include 3 factors in terms of the potential of the workers and 2 factors in terms of tools and machinery used in the work. These are at an unacceptable level. It is necessary to urgently manage the risk in order to reduce the risk and keep it at an acceptable level, with management having to closely supervise.

Keywords: Risk, construction accidents, factors influencing construction accidents

บทนำ

สถิติการเกิดอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างในประเทศไทย (วุฒินันทน์ ปัทมวิสุทธิ์ , 2564) จากข้อมูลสถิติกองทุนเงินทดแทน พบว่า จำนวนอุบัติเหตุที่เกิดจากอุตสาหกรรมก่อสร้างจะอยู่ในลำดับที่หนึ่งมาตลอดหลายปีที่ผ่านมา โดยจากสถิติการประสบอันตรายหรือเจ็บป่วยเนื่องจากการทำงาน จำแนกตามความรุนแรงและประเภทกิจการ ปี 2562 พบว่ามีข้อมูลที่น่าสนใจ โดยมีอุบัติเหตุจากการก่อสร้างรวมทุกกรณีตั้งแต่หยุดงานไม่เกิน 3 วัน หยุดงานเกิน 3 วัน สูญเสียอวัยวะ ทุพลภาพ ตาย รวมทั้งหมด 11,599 กรณี คิดเป็น 12% จากอุบัติเหตุทั้งหมด 94,906 กรณี แต่กลับมีสัดส่วนผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง สูงถึง 29% คิดจาก 186 กรณี จากอุบัติเหตุที่ผู้ประสบเหตุเสียชีวิตทั้งหมด 639 กรณี

ปัจจุบันถนนทางหลวงหมายเลข 35 ช่วงพระราม 2 - สมุทรสาครเป็นเส้นทางหลักการใช้สัญจรของประชาชน แต่ละวันมีปริมาณรถมากกว่า 150,000 คันต่อวัน ทั้งยังพบการเกิดอุบัติเหตุบ่อยครั้ง ทำให้ต้องมีการขยายถนนและทางยกระดับมอเตอร์เวย์ ขณะเดียวกันมีสถิติการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างบนถนนพระราม 2 ตั้งแต่วันที่1 ม.ค. ถึง 30 เม.ย. 2566 พบว่าเพียงระยะเวลา 4 เดือน ถนนเส้นนี้ได้มีการเกิดอุบัติเหตุจำนวน 262 ครั้ง มีผู้เสียชีวิต 12 ราย และมีผู้บาดเจ็บ 138 ราย แม้จะมีการขยายถนนเพื่อช่วยลดปัญหา

ดังกล่าว แต่ประชาชนผู้ใช้รถใช้ถนนยังคงต้องเจอกับปัญหารถติด และอุบัติเหตุเนื่องจากการก่อสร้างที่ไม่สิ้นสุด

ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างทางยกระดับมอเตอร์หมายเลข 82 ช่วงพระราม 2 – สมุทรสาคร หากผู้บริหารโครงการรวมถึงผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับโครงการ ทราบถึงปัจจัยสำคัญต่าง ๆ ที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง และปัจจัยนั้นมีระดับความถี่มากน้อยเพียงใด รวมถึงระดับความรุนแรงหรือผลกระทบทำให้เกิดอุบัติเหตุและความเสียหายเนื่องจากปัจจัยเหล่านั้นก็จะเป็นประโยชน์ต่อการเตรียมการดำเนินงาน การวางแผนบริหารจัดการตามลำดับความสำคัญของแต่ละปัจจัยตั้งแต่เริ่มโครงการ ก็มีโอกาสที่จะบริหารโครงการให้ปราศจากการเกิดอุบัติเหตุ อีกทั้งยังส่งผลต่อการคมนาคม ความก้าวหน้าของโครงการ เป็นการสร้างภาพลักษณ์ที่ดีให้แก่หน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับโครงการทั้งภาครัฐและภาคเอกชน และสร้างความเชื่อมั่นแก่ประชาชนผู้ใช้ถนน

วัตถุประสงค์ของการวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างในพื้นที่โครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว กม. 20+295.417 ถึง กม. 22 + 474.000
2. เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของอุบัติเหตุในงานก่อสร้างที่มีต่อโครงการก่อสร้างในพื้นที่โครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว กม. 20+295.417 ถึง กม. 22 + 474.000

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องของปัญหาและสาเหตุการประสบอันตรายในงานก่อสร้างเพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างทางยกระดับมอเตอร์หมายเลข 82 ช่วงพระราม 2 – สมุทรสาคร นำมากำหนดตัวแปรในการศึกษาวิจัย ดังนี้

วินัย ลัฐิกาวิบูลย์ และนคร จิรวัฒนอังคณา (2543) ได้กล่าวถึงทฤษฎีเกี่ยวกับคนกับสิ่งแวดล้อมในการทำงานไว้ว่า ปัจจัยที่สำคัญของการเกิดการประสบอันตรายจากการประกอบอาชีพ คือผู้ประกอบอาชีพหรือคนงาน และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ผู้ประกอบอาชีพหรือคนงาน เป็นกลุ่มกำลังแรงงานที่มีความสำคัญทางเศรษฐกิจของประเทศไทย ผู้ประกอบอาชีพเหล่านี้เป็นผู้ที่มีส่วนในการก่อให้เกิดภัยจากการ ประกอบอาชีพนั้นซึ่งอาจจะเนื่องมาจากการขาดประสบการณ์ ขาดความรู้ ความเข้าใจในงานที่ทำ มีทัศนคติ และจิตสำนึกที่ไม่ปลอดภัย และไม่ป้องกันตัวเองอย่างเหมาะสม เป็นต้น สิ่งแวดล้อมการทำงาน เป็นปัจจัยที่มีความสำคัญที่อยู่ล้อมรอบตัว ผู้ประกอบอาชีพหรือคนงานในขณะทำงาน อาจรวมถึง เครื่องจักรกล อุปกรณ์ เครื่องมือ อากาศที่หายใจ แสงสว่าง ความสั่นสะเทือน รังสี ความร้อน ก๊าซ ไอสาร ฝุ่น ฟูม ละออง และสารเคมีอื่น ๆและสัตว์ต่าง ๆ รวมถึง สภาพการทำงานที่ซ้ำซาก เร่งรีบในการทำงาน ทำงานเป็นผลัดหมุนเวียนเรื่อยไป สัมพันธภาพระหว่างเพื่อนร่วมงาน ค่าตอบแทน และชั่งโมงการทำงาน ความไม่เหมาะสมของสิ่งแวดล้อมในการทำงานนับว่าเป็นปัจจัยที่สำคัญ ก่อให้เกิดการประสบอันตรายในการก่อสร้างเช่นเดียวกัน

สุรเดช โนสูงเนิน (2563) ได้ศึกษาวิเคราะห์สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในการก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่ซึ่งอุบัติเหตุจากงานก่อสร้างยังคงเป็นปัญหาที่สร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินอย่างมากและสูงกว่า

อุตสาหกรรมประเภทอื่นจึงมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาวิเคราะห์สาเหตุที่ก่อให้เกิดอุบัติเหตุและเป็นแนวทางในการป้องกันอุบัติเหตุในงานก่อสร้างจากการวิจัยพบว่าสาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่เกิดจากคน ความประมาทในการทำงาน การแต่งกายไม่รัดกุม ความมักง่ายของผู้ปฏิบัติงาน

ซารีฮะ หะยีหะซา และรางคค์ณา อีแตงาน (2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้าง กรณีศึกษาการก่อสร้างรันเวย์ ท่าอากาศยานตรังมีวัตถุประสงค์ คือ 1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้าง กรณีศึกษา การก่อสร้างรันเวย์ท่าอากาศยานตรัง 2) เพื่อศึกษาปัจจัยส่วนบุคคลที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้าง กรณีศึกษา การก่อสร้างรันเวย์ท่าอากาศยานตรังโดยการทดสอบหาระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้าง พบว่าโดยรวมระดับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้างอยู่ในระดับดีมาก

อภิชา ครุธาโรจน์ (2561) ได้ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานบนที่สูง ของคนงานก่อสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานคร ผลการศึกษาพบว่า คนงานที่ทำงานก่อสร้างรถไฟฟ้า มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานบนที่สูงในการเกิดอุบัติเหตุแต่ละครั้งมีผลกระทบที่ออกมาค่อนข้างรุนแรงส่วนใหญ่มีการเสียชีวิตจากการตกจากที่สูงจำนวนมาก โดยการศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัจจัยต่าง ๆ ที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานบนที่สูงของคนงานก่อนสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานคร โดยการศึกษากลุ่มตัวอย่าง จำนวน 180 คน

กรอบแนวคิด

จากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่ามาตรการการตรวจสอบของผู้ควบคุมงานเกี่ยวข้องกับปัจจัยต่าง ๆ คือ ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านปฏิบัติงาน ซึ่งมีกรอบแนวคิดในการวิจัยสามารถแสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรต้นและตัวแปรตาม ดังแสดงในรูปที่ 1

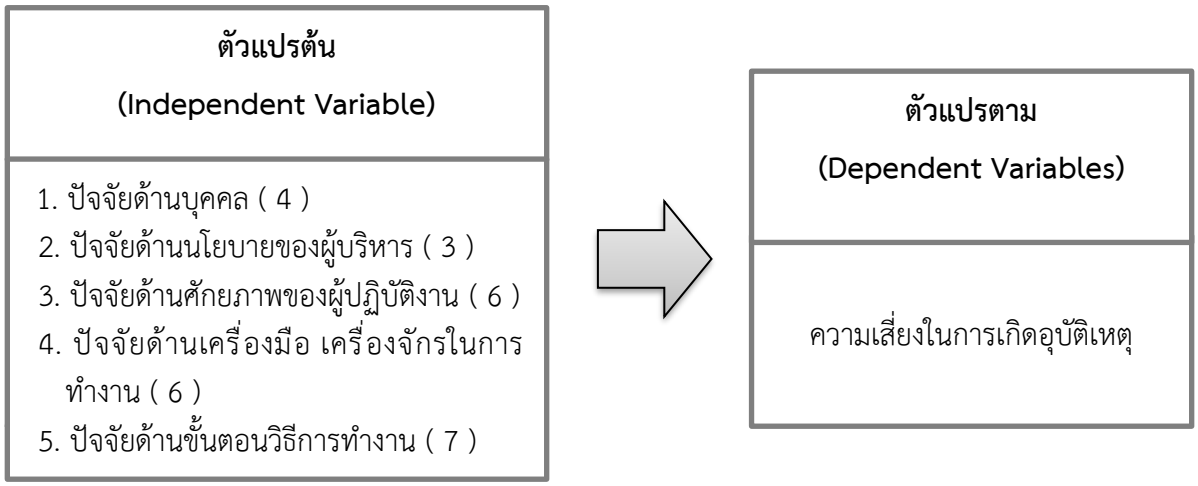

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

งานวิจัยแบบเชิงปริมาณ (Quantitative Research)โดยใช้แบบสอบถาม (Questionnaire) เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลข้อคิดเห็นโดยจะทำการเก็บรวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างในโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย-บ้านแพ้ว กม. 20+295.417 ถึง กม. 22+474.000 ทำการวิเคราะห์ตามหลักสถิติในการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างทฤษฎีและข้อมูล

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรสำหรับการศึกษาวิจัย คือ กลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์ หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย - บ้านแพ้วกม. 20+295.417 ถึงกม. 22+474.000 ทั้งหมด 55 คนได้แก่ วิศวกร เจ้าหน้าที่ของกรมทางหลวง จำนวน 12 คน วิศวกร เจ้าหน้าที่ของบริษัทผู้รับจ้างก่อสร้าง ผู้รับเหมาช่วง จำนวน 43 คน

เครื่องมือวิจัย

ใช้แบบสอบถามเชิงปริมาณ (Quantitative Research)โดยมีการตรวจสอบความสอดคล้องของคำถามด้วย IOC ได้ค่าเท่ากับ 0.89 และตรวจสอบความเชื่อมั่นด้วยค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา(Cronbach's Alpha)ได้ค่าเท่ากับ 0.86

การเก็บรวบรวมข้อมูล

เก็บรวบรวมข้อมูลที่ตอบสนองต่อวัตถุประสงค์ของการวิจัยจากกลุ่มตัวอย่างที่เป็นผู้ผ่านประสบการณ์การทำงานในโครงการก่อสร้างมอเตอร์เวย์หมายเลข 82-1 ช่วงเอกชัย - บ้านแพ้ว กม. 20+295.417 ถึง กม. 22 + 474.000 รวมถึงผู้ที่รับรู้สถานการณ์หน้างานในโครงการก่อสร้างดังกล่าวได้เป็นอย่างดี

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. วิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบทำให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้างด้านความถี่ที่เกิดขึ้นและ ความรุนแรงของปัจจัย หาค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

2. วิเคราะห์หาเมทริกซ์ระดับความเสี่ยง (Risk Matrix)

ผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง โดยพิจารณาจากปัจจัยทั้ง 4 ด้าน หาค่าสถิติอันได้แก่ (Mean) และค่าความเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ได้ผลรวมค่าเฉลี่ยของระดับความถี่ที่เกิดขึ้นกับระดับความรุนแรงต่อปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ดังแสดงต่อไปนี้

1. ด้านนโยบายผู้บริหาร จากการจัดอันดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง พบว่าระดับความถี่ที่เกิดขึ้นที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ จำนวนแรงงานที่เหมาะสมกับปริมาณงานมีค่าเฉลี่ย (Mean = 2.58 , SD = 0.85) รองลงมาคือ กฎข้อบังคับที่ชัดเจนทุกครั้งในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 2.56 , SD = 1.07) น้อยที่สุดคือ การวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ (Mean = 2.47 , SD = 0.86) ตามลำดับ ระดับความรุนแรงต่อปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุดคือ กฎข้อบังคับที่ชัดเจนทุกครั้งในการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 2.84 , SD = 0.90) รองลงมาคือ จำนวน

แรงงานที่เหมาะสมกับปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 2.75 , SD = 0.95) น้อยที่สุดคือ การวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 2.49 , SD = 0.96) ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 2

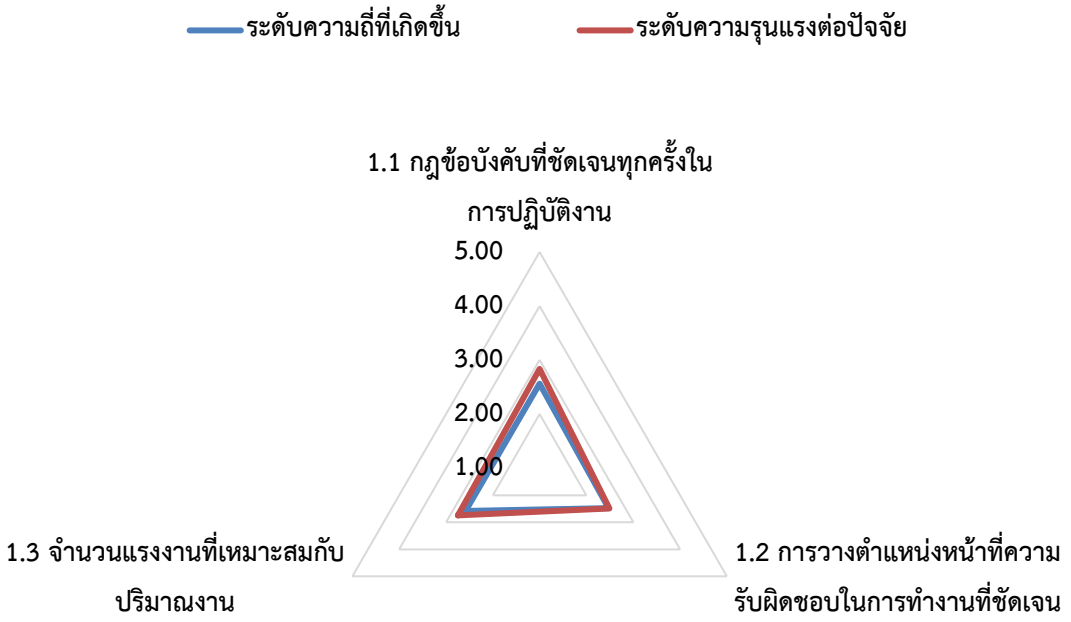

รูปที่ 2 กราฟแสดงระดับความถี่ที่เกิดขึ้นกับระดับความรุนแรงต่อปัจจัยด้านนโยบายผู้บริหาร

2. ด้านศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง 6 ปัจจัยพบว่า 3 อันดับที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ด้านระดับความถี่ที่เกิดขึ้นคือ การทำกิจกรรมอื่นๆร่วมด้วยในการปฏิบัติงาน เช่น เล่นหรือคุยโทรศัพท์ หยอกล้อเล่นกัน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.64, SD = 0.80) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.60 , SD = 0.91) และ การทำความเข้าใจในวิธีการทำงาน แบบแปลน อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ก่อนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.56, SD = 0.96) ตามลำดับ ด้านระดับความรุนแรงต่อปัจจัยคือ การทำความเข้าใจในวิธีการทำงาน แบบแปลน อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องใช้ ก่อนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.67 , SD = 0.75) รองลงมาคือ สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.38 , SD = 1.11)และ การทำกิจกรรมอื่นๆร่วมด้วยในการปฏิบัติงาน เช่น เล่นหรือคุยโทรศัพท์ หยอกล้อเล่นกัน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.36 , SD = 1.24) ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 3

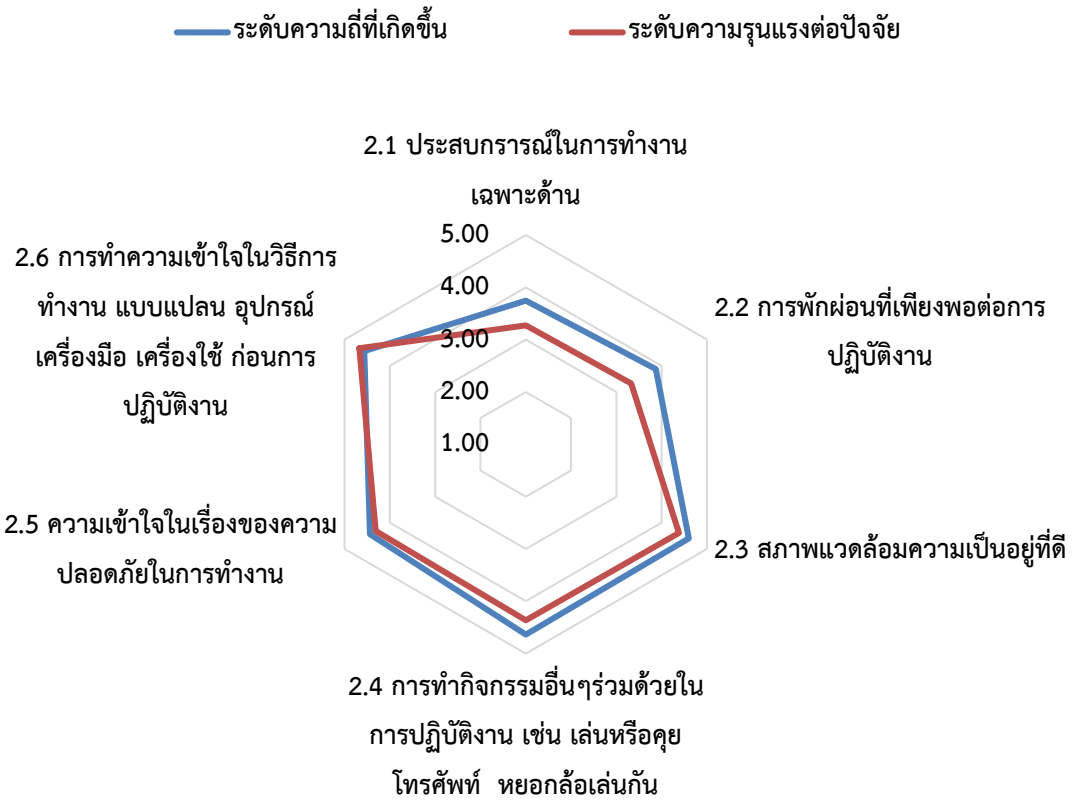

รูปที่ 3 กราฟแสดงระดับความถี่ที่เกิดขึ้นกับระดับความรุนแรงต่อปัจจัย ด้านศักยภาพผู้ปฏิบัติงาน

3. ด้านเครื่องมือ เครื่องจักรในการทำงาน จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง 6 ปัจจัยพบว่า 3 อันดับที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ด้านระดับความถี่ที่เกิดขึ้นคือ การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ถูกประเภทและสามารถรับน้ำหนักปลอดภัยมีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.58 , SD = 0.85) รองลงมาคือ การให้สัญญาณมือ สัญญาณเครื่องมือสื่อสารที่ถูกวิธีในการปฏิบัติงานกับเครื่องจักร มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.51 , SD = 0.81)และ การจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ป้ายเตือน ไฟแสงสว่าง ราวกันตก อุปกรณ์ความปลอดภัยในการทำงานในที่สูง มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.42 , SD = 0.81)ตามลำดับ ด้านระดับความรุนแรงต่อปัจจัยคือ แผนการบำรุงรักษาอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักรที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.27 , SD = 0.91) รองลงมาคือ การตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรก่อนการปฏิบัติงานขณะปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.15 , SD = 0.95)และ การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ถูกประเภทและสามารถรับน้ำหนักปลอดภัย มีค่าเฉลี่ย (Mean = 4.13 , SD = 1.07) ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 4

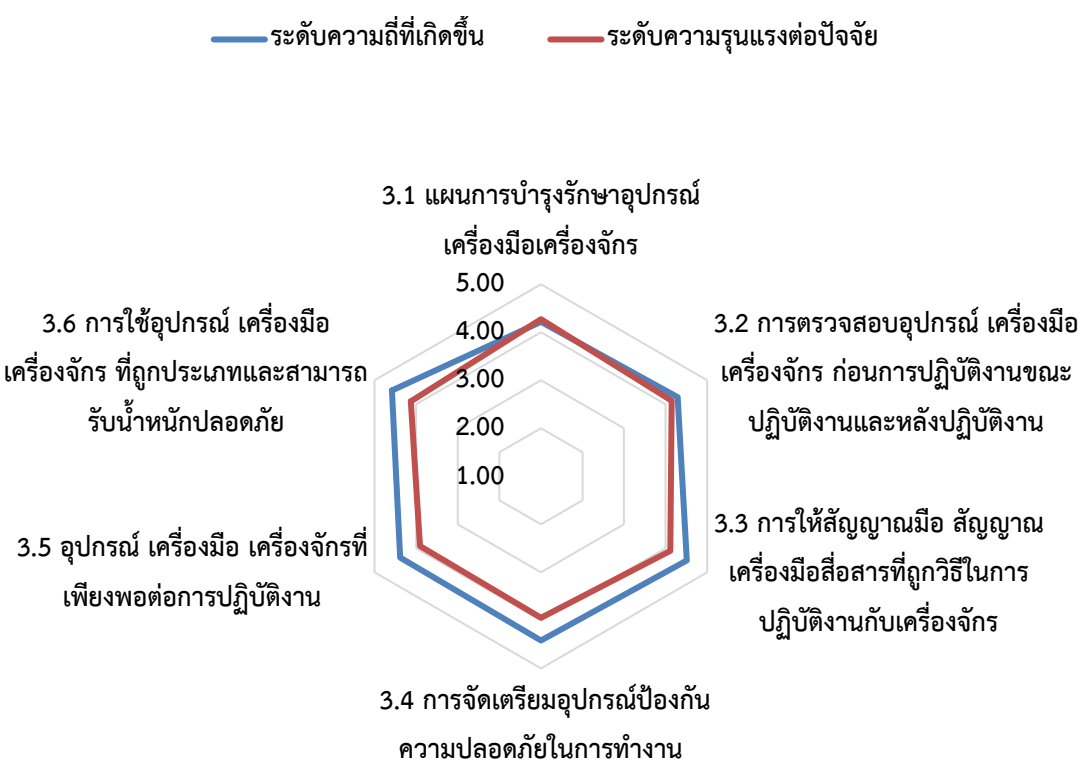

รูปที่ 4 กราฟแสดงระดับความถี่ที่เกิดขึ้นกับระดับความรุนแรงต่อปัจจัย ด้านเครื่องมือ เครื่องจักรในการทำงาน

4. ด้านขั้นตอนวิธีการทำงาน จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง 7 ปัจจัยพบว่า 3 อันดับที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุมากที่สุด ด้านระดับความถี่ที่เกิดขึ้นคือ วิศวกรหรือผู้ชำนาญการที่มีประสบการณ์คอยให้คำปรึกษาและตรวจสอบในขณะปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.84 , SD = 1.37) รองลงมาคือ การตรวจสอบคุณภาพในการทำงานอย่างเข้มงวด มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.73 , SD = 1.15)และการฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.65 , SD = 1.31) ตามลำดับ ด้านระดับความรุนแรงต่อปัจจัยคือ การตรวจสอบคุณภาพในการทำงานอย่างเข้มงวด มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.82 , SD = 1.38) รองลงมาคือ แผนการทำงานที่ชัดเจน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.69, SD = 1.26) และ วิศวกรหรือผู้ชำนาญการที่มีประสบการณ์คอยให้คำปรึกษาและตรวจสอบในขณะปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ย (Mean = 3.51 , SD = 1.36)ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 5

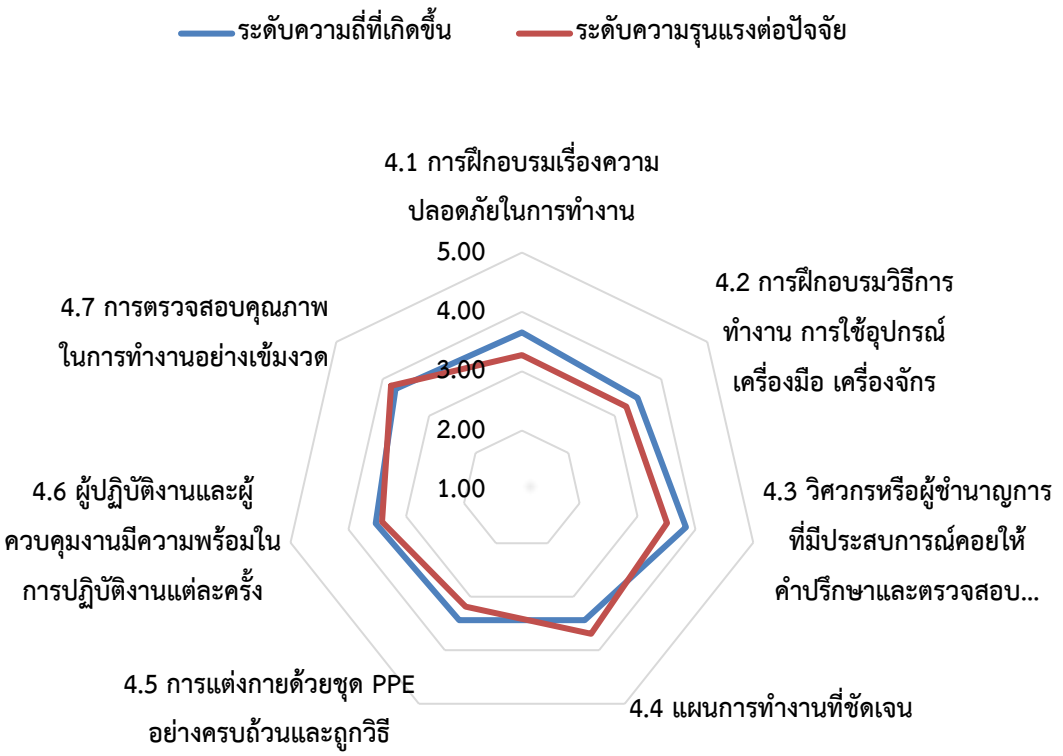

รูปที่ 5 กราฟแสดงระดับความถี่ที่เกิดขึ้นกับระดับความรุนแรงต่อปัจจัย ด้านขั้นตอนวิธีการทำงาน

ระดับความเสี่ยง	ระดับคะแนน	ความหมาย
สูงมาก	17-25	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้จำเป็นต้องเร่งจัดการความเสี่ยงในทันทีเพื่อให้ความเสี่ยงต่ำลง และอยู่ในระดับที่ยอมรับได้
สูง	10-16	ระดับที่ไม่สามารถยอมรับได้ โดยต้องเฝ้าระวัง และจัดการความเสี่ยงเพื่อให้อยู่ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป
ปานกลาง	6-9	ระดับที่พอยอมรับได้ แต่ต้องใช้ความพยายามที่จะลดความเสี่ยงให้อยู่ในระดับที่น้อยลงต่อไป
น้อย	1-5	ระดับที่ยอมรับได้ โดยใช้วิธีควบคุมปกติกำหนดและติดตามระดับความเสี่ยงตลอดระยะเวลาการปฏิบัติงาน

ผลการวิเคราะห์ระดับความเสี่ยง (Risk Matrix) โดยการนำความเสี่ยงของปัจจัยที่ทำให้เกิดอุบัติเหตุมาทำการหาค่าความเสี่ยงรวม ซึ่งได้จากการนำระดับความถี่ที่จะเกิดขึ้น X ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ มีการคำนวณมาจากค่าเฉลี่ย (Mean) เพื่อนำคะแนนระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ของความเสี่ยงแต่ละปัจจัย

นั้น ๆ มาเปรียบเทียบกับระดับความเสี่ยงที่ได้ประเมินไว้ของความเสี่ยง และสาเหตุ แล้วจะทราบได้ว่าความเสี่ยงที่ประเมินไว้นั้นจัดอยู่ในกรณีใด ดังแสดงในตารางที่ 1

จากการวิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดระดับความเสี่ยงของแต่ละปัจจัยทั้ง 4 ด้าน ได้ผลการวิเคราะห์ดังแสดงต่อไปนี้

ตารางที่ 2 วิเคราะห์ความเสี่ยงและจัดระดับความเสี่ยง

ลำดับ	การระบุความเสี่ยง	การประเมินความเสี่ยง			ระดับความเสี่ยง	แนวทางการปฏิบัติ
		ระดับความถี่	ระดับความรุนแรง	ความเสี่ยงรวม		
1	**นโยบายของผู้บริหาร**					
1.1	กฎข้อบังคับที่ชัดเจนทุกครั้งในการปฏิบัติงาน	3	3	9	ปานกลาง	พอจะยอมรับได้
1.2	การวางตำแหน่งหน้าที่ความรับผิดชอบในการทำงานที่ชัดเจน	2	2	4	น้อย	ไม่ต้องมีการควบคุม
1.3	จำนวนแรงงานที่เหมาะสมกับปริมาณงาน	3	3	9	ปานกลาง	พอจะยอมรับได้
2	**ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน**					
2.1	ประสบการณ์ในการทำงานเฉพาะด้าน	4	3	12	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
2.2	การพักผ่อนที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4	3	12	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
2.3	สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี	5	4	20	สูงมาก	ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
2.4	การทำกิจกรรมอื่น ๆร่วมด้วยในการปฏิบัติงาน เช่น เล่นหรือคุยโทรศัพท์ หยอกล้อเล่นกัน	5	4	20	สูงมาก	ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
2.5	ความเข้าใจในเรื่องของความปลอดภัยในการทำงาน	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง

ลำดับ	การระบุความเสี่ยง	การประเมินความเสี่ยง			ระดับความเสี่ยง	แนวทางการปฏิบัติ
		ระดับความถี่	ระดับความรุนแรง	ความเสี่ยงรวม		
2.6	การทำความเข้าใจในวิธีการทำงานแบบแปลน อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ ก่อนการปฏิบัติงาน	5	5	25	สูงมาก	ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
3	**ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร ในการทำงาน**					
3.1	แผนการบำรุงรักษาอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องจักรที่ชัดเจน	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
3.2	การตรวจสอบอุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร ก่อนการปฏิบัติงานขณะปฏิบัติงานและหลังปฏิบัติงาน	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
3.3	การให้สัญญาณมือ สัญญาณเครื่องมือสื่อสารที่ถูกวิธีในการปฏิบัติงานกับเครื่องจักร	5	4	20	สูงมาก	ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
3.4	การจัดเตรียมอุปกรณ์ป้องกันความปลอดภัยในการทำงาน เช่น ป้ายเตือน ไฟแสงสว่าง ราวกันตก	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
3.5	อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักรที่เพียงพอต่อการปฏิบัติงาน	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
3.6	การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องจักร ที่ถูกประเภทและสามารถรับน้ำหนักปลอดภัย	5	4	20	สูงมาก	ต้องกำกับดูแลอย่างใกล้ชิด
4	**ด้านขั้นตอนวิธีการทำงาน**					
4.1	การฝึกอบรมเรื่องความปลอดภัยในการทำงาน	4	3	12	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
4.2	การฝึกอบรมวิธีการทำงาน การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร	3	3	9	ปานกลาง	พอจะยอมรับได้

ลำดับ	การระบุความเสี่ยง	การประเมินความเสี่ยง			ระดับความเสี่ยง	แนวทางการปฏิบัติ
		ระดับความถี่	ระดับความรุนแรง	ความเสี่ยงรวม		
4.3	วิศวกรหรือผู้ชำนาญการที่มีประสบการณ์คอยให้คำปรึกษาและตรวจสอบในขณะปฏิบัติงาน	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
4.4	แผนการทำงานที่ชัดเจน	3	4	12	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
4.5	การแต่งกายด้วยชุด PPE อย่างครบถ้วนและถูกวิธี	3	3	9	ปานกลาง	พอจะยอมรับได้
4.6	ผู้ปฏิบัติงานและผู้ควบคุมงานมีความพร้อมในการปฏิบัติงานทุกครั้ง	4	3	12	สูง	ต้องเฝ้าระวัง
4.7	การตรวจสอบคุณภาพในการทำงานอย่างเข้มงวด	4	4	16	สูง	ต้องเฝ้าระวัง

สรุป/อภิปรายผล

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงของปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างเพื่อจัดทำมาตรการป้องกันและแก้ไข ควบคุมระดับความเสี่ยงเพื่อไม่ให้เกิดอุบัติเหตุจากการก่อสร้าง ทำให้ผู้ควบคุมงาน ผู้ปฏิบัติงานมีความรู้ความเข้าใจและตระหนักถึงความปลอดภัยในการทำงาน ผลจากการวิเคราะห์ความถี่ที่เกิดขึ้นของปัจจัยในทั้ง 4 ด้านพบว่าส่วนใหญ่เกิดจากการขาดความรู้ความเข้าและประสบกราณ์ ของบุคลากรในการทำงาน ทั้งผู้ควบคุมงานและผู้ปฏิบัติงาน โดยด้านนโยบายผู้บริหาร พบว่าความถี่ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือจำนวนแรงงานที่เหมาะสมกับปริมาณงาน ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน พบว่าค่าระดับความถี่ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การทำกิจกรรมอื่น ๆร่วมด้วยในการปฏิบัติงานเช่น เล่นหรือคุยโทรศัพท์ หยอกล้อเล่นกัน ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร ในการทำงาน พบว่าค่าระดับความถี่ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ การใช้อุปกรณ์เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ถูกประเภทและสามารถรับน้ำหนักปลอดภัย ด้านขั้นตอนวิธีการทำงาน พบว่าค่าระดับความถี่ที่เกิดขึ้นมากที่สุด คือ วิศวกรหรือผู้ชำนาญการที่มีประสบการณ์คอยให้คำปรึกษาและตรวจสอบในขณะปฏิบัติงาน ซึ่งสอดคล้องกับ (สุรเดช โนสูงเนิน, 2563) สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่เกิดจากคน ความประมาทในการทำงาน การแต่งกายไม่รัดกุม ความมักง่ายของผู้ปฏิบัติงาน

การวิเคราะห์ประเมินระดับความเสี่ยงพบว่าค่าระดับความเสี่ยงที่สูงมากมีทั้งหมด 5 ปัจจัย ได้แก่ ด้านศักยภาพของผู้ปฏิบัติงานคือ สภาพแวดล้อมความเป็นอยู่ที่ดี การทำกิจกรรมอื่น ๆร่วมด้วยในการปฏิบัติงาน เช่น เล่นหรือคุยโทรศัพท์ หยอกล้อเล่นกัน การทำความเข้าใจในวิธีการทำงาน แบบแปลน อุปกรณ์ เครื่องมือเครื่องใช้ก่อนการปฏิบัติงาน ด้านเครื่องมือ เครื่องจักร ในการทำงาน คือ การให้สัญญาณมือ สัญญาณเครื่องมือสื่อสารที่ถูกวิธีในการปฏิบัติงานกับเครื่องจักร การใช้อุปกรณ์ เครื่องมือ เครื่องจักร ที่ถูกประเภทและสามารถรับน้ำหนักปลอดภัย เป็นระดับความเสี่ยงยอมรับไม่ได้ ต้องมีการบริหารจัดการและเฝ้าระวังอย่างใกล้ชิดเพื่อให้ระดับความเสี่ยงลดลงและอยู่ในระดับที่ยอมรับได้ต่อไป

การวิเคราะห์ความเสี่ยงเป็นกระบวนการสำคัญในการบริหารจัดการโครงการ โดยเฉพาะในโครงการก่อสร้างซึ่งมีความซับซ้อนและความไม่แน่นอนสูง การหาระดับความเสี่ยง (Risk Level) โดยทั่วไปอาศัยการประเมิน ความน่าจะเป็น (Probability) และ ผลกระทบ (Impact) เพื่อจัดลำดับความสำคัญของความเสี่ยงแต่ละปัจจัย ทั้งนี้มีข้อดีและข้อจำกัดที่ควรพิจารณาอย่างรอบด้านดังนี้ ด้านข้อดีของการวิเคราะห์ความเสี่ยง ช่วยส่งเสริมการวางแผนเชิงรุก ช่วยสนับสนุนการจัดลำดับความสำคัญ เพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสารภายในทีม สนับสนุนการตัดสินใจที่มีข้อมูลรองรับ ส่งเสริมการเตรียมแผนความต่อเนื่องของโครงการ ด้านข้อจำกัดของการวิเคราะห์ความเสี่ยงคือข้อจำกัดด้านข้อมูล ต้องอาศัยข้อมูลที่เพียงพอและเชื่อถือได้ หากข้อมูลมีข้อผิดพลาดหรือไม่สมบูรณ์อาจนำไปสู่การประเมินที่คลาดเคลื่อน การให้ค่าความน่าจะเป็นและผลกระทบมักพึ่งพาความเห็นส่วนบุคคล ซึ่งอาจส่งผลต่อความสม่ำเสมอและความถูกต้องของการประเมิน การไม่สามารถประเมินเหตุการณ์ที่ไม่เคยเกิดขึ้นได้ การวิเคราะห์ความเสี่ยงโดยละเอียดต้องใช้เวลา บุคลากร และความเชี่ยวชาญ อาจไม่เหมาะสมกับโครงการที่มีข้อจำกัดด้านงบประมาณหรือเวลา งานวิจัยนี้เป็นส่วนหนึ่งของการค้นคว้าอิสระ

ข้อเสนอแนะ

1. มีมาตรการ การจัดอบรมพนักงานให้ความรู้ด้านความปลอดภัยในการทำงาน อบรมการใช้ และการตรวจสอบอุปกรณ์ยกวัสดุ อบรมการปฏิบัติงาน และความปลอดภัยในการทำงานบนที่สูง

2. มีมาตรการความปลอดภัยด้านเครื่องมือ เครื่องจักร โดยมีการตรวจสอบเครื่องมือ และอุปกรณ์ก่อนการปฏิบัติงาน ตรวจสอบความแข็งแรงนั่งร้านและติดตั้งตาข่ายป้องกันวัสดุ ตรวจสอบความสมบูรณ์ของอุปกรณ์

3. มีมาตรการความปลอดภัยด้านขั้นตอนและวิธีการทำงาน โดยจัดทำ Method statement อธิบายรายละเอียดให้ชัดเจน เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานเข้าใจ แล้วนำไปปฏิบัติตามได้อย่างถูกต้อง

บรรณานุกรม

ซารีฮะ หะยีหะซา และ รางค์คณา อีแต. (2563). *พฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานของคนงานก่อสร้าง กรณีศึกษาการก่อสร้างรันเวย์ ท่าอากาศยานตรัง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยทักษิณ วิทยาเขตพัทลุง.

วินัย ลัฐิกาวิบูลย์ และ นคร จิรวัฒนอังคณา. (2543). *ความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างสำหรับผู้ควบคุมงาน.* (เล่ม1, 4-6). สำนักพิมพ์ บริษัท ร้อยสิบเอ็ดธุรกิจ จำกัด.

วุฒินันทน์ ปัทมวิสุทธิ์. (2564, 12 กรกฎาคม). *อันตรายร้ายแรงและสถิติการเสียชีวิตจากอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง*. ข้อมูลสถิติกองทุนเงินทดแทน กรมสวัสดิการและคุ้มครองแรงงาน. https://www.tosh.or.th/index.php/blog/item/922-2021-07-12-13-03-30

สุรเดช โนสูงเนิน. (2563). *สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้างอาคารขนาดใหญ่.* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้าง ภาควิชาวิศวกรรมโยธา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ]. https://xmcm.eng.kmutnb.ac.th/wp-content/uploads/2022/12/สาเหตุการเกิดอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง-สุรเดช-โนสูงเนิน.pdf

อภิชา ครุธาโรจน์. (2561). *ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมความปลอดภัยในการทำงานบนที่สูงของคนงานก่อสร้างรถไฟฟ้าในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สาขาวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัย คณะสาธารณสุขศาสตร์ มหาลัยบูรพา.

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ กรณีศึกษาของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่ง

Factors Affecting the Management of Construction Contracts by the Project Management Division: A Case Study of a Private Company

เนติ บุญเสริม[1] ธีรเดช สนองทวีพร[2] วรานนท์ คงสง[3] ชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย[4] และประวิทย์ ชูเกลี้ยง[5]

Neti Boonserm[1] Teeradej Snongtaweeporn[2] Waranon Kongsong[3]

Chaiwat Pooworakulchai[4] and Prawit Choogliang[5]

นักศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต[1], รองคณะบดี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ[2],
อาจารย์สาขาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง[3-5]

E-mail: 6514772011@rumail.ru.ac.th[1], Teeradej@nbk.ac.th[2] , Waranon.k@rumail.ru.ac.th[3],
Chaiwat.p@rumail.ru.ac.th[4], Choogliang@hotmail.com[5]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาในโครงการก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ และ (2) เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้างที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง การศึกษาครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เก็บรวบรวมข้อมูลจากบุคลากรผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในฐานะผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง และผู้ที่ปฏิบัติงานในฝ่ายบริหารโครงการก่อสร้างทั้งหมดภายในบริษัทเอกชนที่ทำการศึกษาด้วยแบบสอบถามรายบุคคลทั้งหมด 60 คน โดยการกำหนดกลุ่มตัวอย่างแบบเฉพาะเจาะจง โดยแบ่งข้อมูลแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกทำการวิเคราะห์จัดลำดับความสำคัญด้วยค่าดัชนีความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ Relative Importance Index (RII) ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้าง ส่วนที่สองวิเคราะห์แนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้างที่เหมาะสมในการการบริหารจัดการสัญญาด้วยค่าดัชนีความรุนแรง Severity index (SI) ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการจากกลุ่มปัจจัยทั้ง 5 ด้าน 3 ลำดับแรก คือ (ก) ปัญหาด้านการเงินหรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ (ข) ความผิดพลาดจากการสื่อสารและประสานงาน และ (ค) ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ซึ่งปัญหาโดยส่วนใหญ่เป็นปัญหาในด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ และ (2) แนวทางการบริหารสัญญาที่มีความสำคัญมากที่สุดในการลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง คือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและรายละเอียดในสัญญา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการบริหารโครงการก่อสร้างที่สำคัญ และยังเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการก่อสร้าง

คำสำคัญ: การบริหารสัญญาก่อสร้าง สัญญาก่อสร้าง การจัดการงานก่อสร้าง

Abstract

The purposes of this research were (1) to analyze the factors that affect contract management in construction projects by the project management team, and (2) to find suitable ways to manage construction contracts in order to reduce negative impacts on the project. This study used a quantitative research method. Data were collected from 60 people involved in construction projects, including employers, contractors, and project management staff, using purposive sampling and individual questionnaires. The questionnaire had two parts. The first part was analyzed using the Relative Importance Index (RII) to rank the important factors. The second part used the Severity Index (SI) to find suitable ways to manage contracts. The results showed that (1) the three main factors affecting contract management were: (a) financial problems or lack of working capital, (b) communication and coordination errors, and (c) labor shortage. These problems mainly came from internal project management issues. (2) The most important solution is that all parties involved should clearly understand the contract details, which are essential for effective project management and the successful start of the construction project.

Keywords: Construction contract management, construction contracts, construction project management

บทนำ

ปัจจุบันการก่อสร้างในประเทศไทยมีบทบาทที่สำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม ทั้งยังมีการพัฒนาเทคโนโลยีการก่อสร้างอยู่ตลอดเวลา ซึ่งการบริหารโครงการก่อสร้างที่มีประสิทธิภาพมีหลายหลายวิธีการ ซึ่งเครื่องมือในการบริหารโครงการก่อสร้าง และเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการก่อสร้างที่สำคัญอย่างหนึ่งนั้น คือ สัญญาก่อสร้าง เป็นสิ่งที่ต้องมีการบริหารจัดการเพื่อช่วยให้โครงการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงได้อย่างมีประสิทธิภาพ ในการบริหารสัญญาสำหรับภาพรวมของงานก่อสร้าง ประกอบไปด้วย 4 ช่วงหลัก คือ ช่วงกำหนดโครงการ ช่วงวางแผนโครงการ ช่วงปฏิบัติโครงการ และช่วงสุดท้ายคือช่วงปิดโครงการ (วิสูตร จิระดำเกิง, 2547) ซึ่งในขั้นตอนก่อสร้างช่วงที่มักมีผลกระทบจะเป็นช่วงปฏิบัติโครงการในระหว่างการก่อสร้าง การบริหารสัญญาก่อสร้างมักเกิดปัญหาเป็นอย่างมาก เพราะมีเหตุการณ์หลายอย่างที่ทำให้งานก่อสร้างมีอุปสรรค และอาจทำให้เกิดข้อขัดแย้ง พิพาทระหว่างคู่สัญญาได้ เช่น การเปลี่ยนแปลงแบบ การเพิ่ม-ลดเนื้องาน การเพิ่ม-ลดราคาว่าจ้าง การขยายระยะเวลาก่อสร้าง เหตุสุดวิสัย ฯลฯ เหตุการณ์ต่าง ๆ เหล่านี้หรือเหตุการณ์อื่น ๆที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องมีการบริหารจัดการที่ดีและถูกต้องตามเงื่อนไขในสัญญาก่อสร้าง (กัมพล กิตติพงษ์พัฒนา, 2565) ผู้บริหารโครงการก่อสร้างนั้น

ต้องมีความรู้เกี่ยวกับสัญญา และหลักการบริหารงานในโครงการก่อสร้าง ซึ่งการบริหารงานในโครงการก่อสร้าง และการดำเนินงานให้มีประสิทธิภาพนั้น ต้องมีการจัดสรรทรัพยากรต่าง ๆที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการบริหารจัดการความเสี่ยงต่าง ๆ เพื่อให้โครงการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปตามเป้าหมาย เพื่อให้สิ่งก่อสร้างมีคุณภาพที่ดีแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด ใช้งบประมาณการเงินอยู่ในกรอบที่ตกลงว่าจ้าง (ชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย, 2559)

ดังนั้น จะเห็นได้ว่าลักษณะการบริหารสัญญา และการบริหารงานก่อสร้างนั้นเป็นหลักการบริหารไปในหลักการบริหารโครงการก่อสร้างโดยทั่วไปจะเป็นขั้นตอนที่ต่อเนื่องสัมพันธ์กันเป็นเหตุเป็นผลต่อกัน เกี่ยวข้องกับทั้งฝ่ายผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง โดยมีหลักในการบริหารให้สามารถควบคุมคุณภาพ เวลา และต้นทุน รวมถึงการจัดการความเสี่ยงในการทำงานต่าง ๆภายใต้ข้อกำหนด และกฎหมายที่เกี่ยวข้องกับการก่อสร้าง ซึ่งการบริหารจัดการสัญญาเป็นส่วนหนึ่งที่ช่วยสนับสนุนให้โครงการก่อสร้างสำเร็จลุล่วงไปด้วยดี ทำให้มีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการสัญญา เพื่อให้สามารถรู้ถึงสาเหตุและปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อโครงการในการบริหารสัญญา สามารถจัดลำดับความสำคัญของปัจจัย และกำหนดแนวทางสำหรับการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ เพื่อลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการได้อย่างเหมาะสม ส่งผลให้โครงการก่อสร้างประสบความสำเร็จตามเป้าหมาย และวัตถุประสงค์ที่วางไว้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาในโครงการก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ
2. เพื่อวิเคราะห์แนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้างที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษานี้ ผู้วิจัยได้ทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์หาสาเหตุปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญา และแนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้าง เพื่อนำมากำหนดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

การบริหารสัญญาก่อสร้างเป็นส่วนสำคัญของการดำเนินโครงการก่อสร้าง ซึ่งได้รับอิทธิพลจากหลายปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความสำเร็จของโครงการ งานวิจัยของชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย (2559) ระบุว่าปัจจัยด้านบุคลากรเป็นตัวแปรสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพของการบริหารสัญญา โดยความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ของบุคลากรมีผลโดยตรงต่อความสามารถในการจัดทำเอกสารสัญญา ติดตามความคืบหน้า และแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในระหว่างการก่อสร้าง นอกจากนี้งานวิจัยของทวีวุฒิ นามศิริ และกอปร ศรีนาวิน (2558) ยังพบว่าหากบุคลากรมีความรู้ความเข้าใจในข้อกำหนดของสัญญา รวมถึงกระบวนการทางกฎหมายที่เกี่ยวข้อง สามารถลดข้อขัดแย้งและป้องกันปัญหาข้อพิพาทได้อย่างมีประสิทธิภาพ อีกทั้งทักษะด้านการเจรจาต่อรองและการ

จัดการปัญหาของบุคลากรยังส่งผลต่อการแก้ไขข้อขัดแย้ง พิพาทที่เกิดขึ้นระหว่างคู่สัญญา ทำให้สามารถดำเนินโครงการได้อย่างต่อเนื่อง และปัจจัยด้านการบริหารจัดการสัญญาในงานวิจัยของ Gamage (2023) ชี้ให้เห็นว่าการใช้เทคโนโลยีและกระบวนการที่เป็นระบบช่วยลดข้อผิดพลาดที่เกิดจากมนุษย์ รวมถึงการกำหนดมาตรการบริหารความเสี่ยงเพื่อป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นในอนาคต และในงานวิจัยของ Hayati, Latief, and Jaka (2019) ได้เน้นถึงความสำคัญของการนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ระบบการติดตามความคืบหน้าแบบเรียลไทม์ และการจัดเก็บข้อมูลสัญญาแบบดิจิทัล ซึ่งช่วยให้การดำเนินงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งยังลดความเสี่ยงจากการบริหารเอกสารที่ไม่เป็นระบบและการตีความข้อกำหนดสัญญาที่คลาดเคลื่อน ในส่วนของปัจจัยด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการงานวิจัยของปรีชา อินสำลี (2556) พบว่าความชัดเจนของขอบเขตงานและความเหมาะสมของงบประมาณเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการบริหารสัญญา โดยการเปลี่ยนแปลงขอบเขตงานระหว่างการก่อสร้างมักเป็นสาเหตุของข้อขัดแย้ง พิพาทและความล่าช้าในโครงการ และในงานวิจัยของ Antoniou and Tsioulpa (2024) ระบุว่าการกำหนดรายละเอียดของขอบเขตงานและงบประมาณที่ชัดเจนตั้งแต่ต้นสามารถลดความเสี่ยงของการเปลี่ยนแปลงที่ไม่จำเป็น และช่วยให้การดำเนินโครงการเป็นไปตามแผนที่กำหนดไว้

นอกจากนี้ งานวิจัยของรัชชวิทย์ ระวังสำโรง และวรรณวิทย์ แต้มทอง (2565) แสดงให้เห็นว่าปัจจัยด้านการตัดสินใจของผู้ว่าจ้างมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสัญญา โดยเฉพาะในด้านการอนุมัติแบบ การตัดสินใจเกี่ยวกับขอบเขตงาน และการควบคุมงบประมาณ หากการตัดสินใจของผู้ว่าจ้างล่าช้าอาจทำให้เกิดความล่าช้าในโครงการ และส่งผลกระทบต่อต้นทุนและคุณภาพของงานก่อสร้าง และปัจจัยด้านการสื่อสารก็เป็นองค์ประกอบที่มีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของการบริหารสัญญาก่อสร้าง งานวิจัยของ Gamage (2023) พบว่าการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้เกี่ยวข้องทั้งหมดช่วยลดโอกาสในการเกิดความเข้าใจผิด และส่งเสริมความร่วมมือระหว่างคู่สัญญา ในขณะที่งานวิจัยของ Hayati, Latief, and Jaka (2019) ระบุว่าการสื่อสารที่ไม่ชัดเจนหรือขาดการประสานงานที่ดีอาจนำไปสู่ความล่าช้าในการอนุมัติเอกสาร การเปลี่ยนแปลงแบบที่ไม่จำเป็น หรือแม้กระทั่งข้อขัดแย้ง พิพาทที่รุนแรง ดังนั้น การใช้เครื่องมือสื่อสารที่ทันสมัย เช่น แพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับติดตามโครงการ หรือระบบแจ้งเตือนอัตโนมัติ สามารถช่วยให้การประสานงานเป็นไปอย่างราบรื่นและลดโอกาสในการเกิดปัญหาที่ไม่คาดคิด

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ ประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 5 ด้าน ปัจจัยย่อย 20 ตัวแปร ประกอบด้วย ปัจจัยด้านบุคลากร 2 ตัวแปร ปัจจัยด้านการบริหารสัญญา 7 ตัวแปร ปัจจัยด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ 4 ตัวแปร ปัจจัยด้านการตัดสินใจจากทางผู้ว่าจ้าง 4 ตัวแปร และปัจจัยด้านการสื่อสาร 3 ตัวแปร ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังแสดงในรูปที่ 1

และเพื่อสอบถามข้อมูลที่เกี่ยวกับแนวทางการบริหารสัญญาที่เหมาะสม เพื่อลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง ประกอบไปด้วย 13 ตัวแปร ซึ่งสามารถนำมาสร้างเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยได้ ดังแสดงในรูปที่ 2

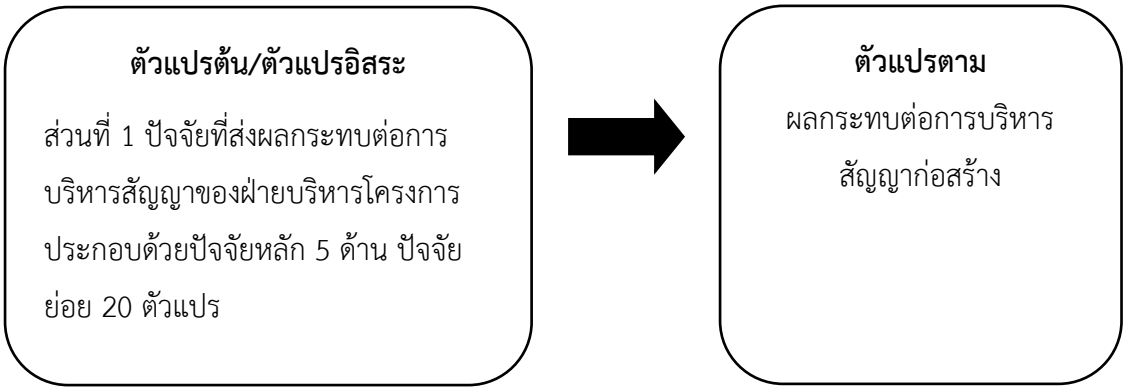

รูปที่ 1 กรอบแนวที่ใช้ในการวิจัยปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้าง

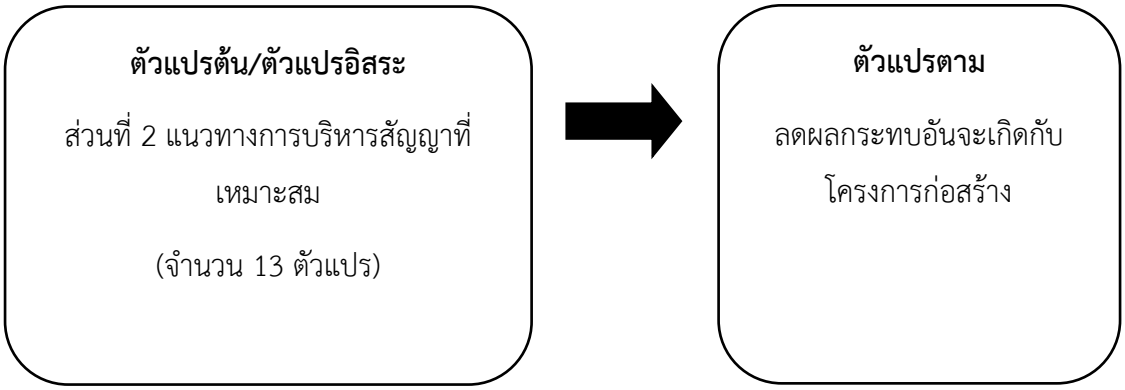

รูปที่ 2 กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยแนวทางการบริหารสัญญาที่เหมาะสม

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เริ่มต้นจากการศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญา และแนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้าง วิเคราะห์ รวบรวมปัญหาปัจจัยที่ส่งผลกระทบ หาความเชื่อมโยงความสัมพันธ์ที่เกี่ยวเนื่องกับการบริหารสัญญา เพื่อกำหนดตัวแปรในการศึกษาให้ครอบคลุมถึงเนื้อหาตามวัตถุประสงค์ และขอบเขตของการวิจัย ใช้วิธีการสถิตินำมาวิเคราะห์ และแปลความหมาย จัดลำดับความสำคัญด้วยค่าดัชนีความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ Relative Importance Index (RII) ในส่วนของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญา และวิเคราะห์แนวทางการบริหารสัญญาที่เหมาะสมในการลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้างด้วยค่าดัชนีความรุนแรง Severity index (SI) โดยแบ่งข้อมูลแบบสอบถามเป็น 2 ส่วน ส่วนแรกเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับผลกระทบของแต่ละตัวแปรซึ่งมีการกำหนดข้อคำถามจำนวน 20 ข้อ ตามจำนวนปัจจัย

ย่อย โดยแยกย่อยไปตามกลุ่มปัจจัย 5 ด้าน ส่วนที่สองเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 4 ระดับ (Rating Scale) เพื่อให้ผู้ตอบแบบสอบถามให้คะแนนความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการลดผลกระทบของแต่ละตัวแปร ซึ่งมีการกำหนดข้อคำถามจำนวน 13 ข้อตามจำนวนตัวแปรตัวแปร

สำหรับประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ ประชากรเป็นบุคลากรของบริษัทเอกชนแห่งหนึ่งและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในในโครงการที่เจ้าหน้าที่ฝ่ายบริหารโครงการได้ปฏิบัติหน้าที่ ในฐานะผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ซึ่งเป็นคู่สัญญากัน การคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบไม่ใช้ทฤษฎีความน่าจะเป็น (Non-Probability-Sample) โดยใช้วิธีการเลือกแบบเฉพาะเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อให้ได้กลุ่มตัวอย่างที่มีคุณสมบัติตรงกับลักษณะของการศึกษา ประกอบด้วย เจ้าหน้าที่บริหารสัญญาและที่ปรึกษาโครงการจำนวน 20 คน ผู้ว่าจ้างจำนวน 20 คน และผู้รับจ้างจำนวน 20 คน รวมทั้งสิ้น 60 คน

การวิเคราะห์ข้อมูล

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ระดับผลกระทบของปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้าง ด้วยการหาค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และจัดลำดับความสำคัญด้วยค่าดัชนีความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ Relative Importance Index (RII) โดยให้ความสำคัญกับ 3 อันดับแรกในแต่ละกลุ่มปัจจัยของแต่ละด้านที่พิจารณา โดยใช้สูตร

$$RII = \frac{\sum_{i=1}^{4} W_i X_i}{AN} \times 100\% \quad (1)$$

กำหนดให้ W_i = เกณฑ์การวัดระดับ มีค่าตั้งแต่ 1 - 4

X_i = จำนวนการตอบในแต่ละเกณฑ์

A = เกณฑ์การวัดสูงสุด คือ 4

N = จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์แนวทางการบริหารสัญญาที่เหมาะสมในการบริหารจัดการสัญญาด้วยค่าดัชนีความรุนแรง Severity index (SI) โดยให้ความสำคัญกับ 10 อันดับแรก โดยใช้สูตร

$$SI = \frac{\sum_{i=1}^{4} W_i X_i}{AN} \times 100\% \quad (2)$$

กำหนดให้ W_i = เกณฑ์การวัดระดับ มีค่าตั้งแต่ 1 - 4

X_i = จำนวนการตอบในแต่ละเกณฑ์

A = เกณฑ์การวัดสูงสุด คือ 4

N = จำนวนแบบสอบถามทั้งหมด

ผลการศึกษา

1.ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ ประกอบด้วยปัจจัยหลัก 5 ด้าน ได้แก่ ปัจจัยด้านบุคลากร ปัจจัยด้านการบริหารสัญญา ปัจจัยด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ ปัจจัยด้านการตัดสินใจจากทางผู้ว่าจ้าง และปัจจัยด้านการสื่อสาร มีปัจจัยย่อยในแต่ละด้านจำนวน 2, 6, 2, 2 และ3 ตามลำดับ ที่มีผลกระทบมาก และผลการจัดลำดับปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่กลุ่มตัวอย่าง ให้ความเห็นว่ามีผลกระทบต่อการบริหารสัญญาของฝ่ายบริหารโครงการ ซึ่งในที่นี้อาศัยค่าดัชนีความสำคัญสัมพัทธ์ Relative Importance Index (RII) ในการพิจารณาลำดับความสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับ 3 อันดับแรกในแต่ละกลุ่มปัจจัยของแต่ละด้านที่พิจารณา ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้าง	**RII**	**ลำดับ**	**ลำดับรวม**
ปัจจัยด้านบุคลากร			
ความเข้าใจไม่ตรงกันเรื่องคุณภาพงานที่ตกลงกัน	94.17%	1	4
บทบาทและหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมงานของฝ่ายบริหารโครงการ	89.58%	2	8
ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสัญญา			
การกำหนดเวลาก่อสร้างไว้ไม่เพียงพอ	93.75%	1	5
ความผิดพลาดจากการประมาณราคา	93.75%	1	5
กระบวนการตัดสินใจที่ล่าช้า	89.58%	2	8
การกำหนดขั้นตอนปฏิบัติเมื่อมีข้อขัดแย้ง พิพาทระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง	87.50%	3	10
ปัจจัยด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ			
ปัญหาด้านการเงิน หรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ	97.08%	1	1
ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน	95.00%	2	3
การวางแผนการที่ไม่เหมาะสมกับการทำงาน	93.75%	3	5
ปัจจัยด้านการตัดสินใจจากทางผู้ว่าจ้าง			
ความล่าช้าจากการได้รับเงินค่างวดงาน	90.00%	1	7
การเปลี่ยนแปลงงานระหว่างก่อสร้าง	82.92%	2	13
การจัดหาซัพพลายเออร์ หรือวัสดุ อุปกรณ์บางส่วนตามข้อตกลงสัญญาที่ผู้ว่าจ้างต้องจัดหามา	75.42%	3	15
ปัจจัยด้านการสื่อสาร			
ความผิดพลาดจากการสื่อสาร และประสานงาน	96.25%	1	2
ทัศนคติเชิงลบ	90.42%	2	6
การสั่งงานด้วยปากเปล่าจากทางผู้ว่าจ้าง	89.17%	3	9

การจัดลำดับโดย RII (ดูตาราง 1) ผลการวิเคราะห์ค่าดัชนีความสำคัญสัมพัทธ์ ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการประกอบไปด้วยปัจจัยหลัก 5 ด้าน 20 ตัวแปร โดยให้ความสำคัญ 3 อันดับแรกในแต่ละด้าน ผลการวิเคราะห์จากตารางจัดอันดับ พบว่า ปัจจัยด้านบุคลากร มีปัจจัยย่อยจำนวน 2 ตัวแปร เมื่อวิเคราะห์ค่าลำดับ 1-3 ลำดับแรก คือ ความเข้าใจไม่ตรงกันเรื่องคุณภาพงานที่ตกลงกัน (RII 94.17%) รองลงมา คือ บทบาทและหน้าที่ในการตรวจสอบและควบคุมงานของฝ่ายบริหารโครงการ (RII 89.58%) ปัจจัยด้านการบริหารจัดการสัญญา มีปัจจัยย่อยจำนวน 7 ตัวแปร เมื่อวิเคราะห์ค่าลำดับ 1-3 ลำดับแรก คือ การกำหนดเวลาก่อสร้างไว้ไม่เพียงพอ (RII 93.75%) และความผิดพลาดจากการประมาณราคา (RII 93.75%)รองลงมา คือ กระบวนการตัดสินใจที่ล่าช้า (RII 89.58%) และการกำหนดขั้นตอนปฏิบัติเมื่อมีข้อขัดแย้ง พิพาทระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง (RII 87.50%) ปัจจัยด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ มีปัจจัยย่อยจำนวน 3 ตัวแปร เมื่อวิเคราะห์ค่าลำดับ 1-3 ลำดับแรก คือ ปัญหาด้านการเงินหรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ (RII 97.08%) รองลงมา คือ ปัญหาการขาดแคลนแรงงาน (RII 95.00%) และการวางแผนการที่ไม่เหมาะสมกับการทำงาน (RII 93.75%) ปัจจัยด้านการตัดสินใจจากทางผู้ว่าจ้าง มีปัจจัยย่อยจำนวน 4 ตัวแปร เมื่อวิเคราะห์ค่าลำดับ 1-3 ลำดับแรก คือ ความล่าช้าจากการได้รับเงินค่างวดงาน (RII 90.00%) รองลงมา คือ การเปลี่ยนแปลงงานระหว่างก่อสร้าง (RII 82.92%) และการจัดหาซัพพลายเออร์ หรือวัสดุ อุปกรณ์บางส่วนตามข้อตกลงสัญญาที่ผู้ว่าจ้างต้องจัดหามา (RII 75.42%) และปัจจัยด้านการสื่อสาร มีปัจจัยย่อยจำนวน 3 ตัวแปร เมื่อวิเคราะห์ค่าลำดับ 1-3 ลำดับแรก คือ ความผิดพลาดจากการสื่อสาร และประสานงาน (RII 96.25%) รองลงมา คือ ทัศนคติเชิงลบ (RII 90.42%) และการสั่งงานด้วยปากเปล่าจากทางผู้ว่าจ้าง (RII 89.17%)

และเมื่อพิจารณาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างด้วยค่าดัชนีความสำคัญเชิงสัมพัทธ์ Relative Importance Index (RII) ที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรกจากกลุ่มปัจจัยหลักทั้ง 5 ด้าน ลำดับแรก คือ ปัญหาด้านการเงินหรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ รองลงมา คือ ความผิดพลาดจากการสื่อสารและประสานงาน และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน โดยทั้ง 3 ปัจจัยย่อย อยู่ในปัจจัยหลักด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ 2 ปัจจัย ด้านการสื่อสาร 1 ปัจจัย ซึ่งเป็นปัญหาทางผู้รับจ้างโดยส่วนใหญ่ในส่วนอื่น ๆเป็นความผิดพลาดจากการสื่อสาร และประสานระหว่างกัน ทั้งแสดงให้เห็นว่าปัจจัยทั้ง 3 ปัจจัยมีระดับผลกระทบมากต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการในด้านการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ และการสื่อสาร

2. ผลการจัดลำดับความรุนแรงในการลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการสัญญาด้วยค่าดัชนีความรุนแรง Severity index (SI) เพื่อใช้เป็นแนวทางในการปรับปรุงเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสัญญาของฝ่ายบริหารโครงการให้มีประสิทธิภาพ ลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง ในการพิจารณาลำดับความสำคัญ โดยให้ความสำคัญกับ 10 อันดับแรก โดยตัวแปร 10 อันดับแรกจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการบริหารสัญญา โดยเริ่มตั้งแต่ช่วงริเริ่มโครงการ จนถึงช่วงสุดท้ายคือช่วงปิดโครงการ ผลส่วนใหญ่จำนวน 7 ข้อ เป็นกระบวนการก่อนดำเนินการก่อสร้าง ก่อนเกิดสัญญา

ว่าจ้าง หรือช่วงวางแผนโครงการดำเนินการต่อเนื่องจนมาถึงกระบวนการดำเนินการก่อสร้าง หรือช่วงปฏิบัติโครงการ มีเพียง 4 ข้อที่บ่งชี้ถึงกระบวนการระหว่างดำเนินการก่อสร้างหรือช่วงปฏิบัติโครงการ ดังแสดงตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการบริหารสัญญาที่เหมาะสม เพื่อลดกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง

ลำดับ	แนวทางการบริหารสัญญาก่อสร้าง	SI
1	ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา และรายละเอียดในสัญญา	97.08%
2	การจัดทำราคากลางต้องตรวจสอบราคาจริงตามสภาวะเศรษฐกิจ และเหมาะสมกับวิธีการก่อสร้าง	95.83%
3	การตรวจสอบรายละเอียดแบบรูป และรายการแบบแบบให้สอดคล้องก่อนลงมือปฏิบัติงาน	95.42%
4	การทำความเข้าใจเกี่ยวกับคุณภาพงานให้สอดคล้องกับมูลค่างานที่ได้รับ	95.00%
5	การได้รับค่างวดงานตามกำหนดระยะเวลาที่ระบุไว้ในสัญญา หากงานดังกล่าวเสร็จสมบูรณ์เป็นไปตามข้อตกลงแล้ว	94.17%
6	การกำหนดระยะเวลาในการทำงานในแต่ละงวดงานให้สอดคล้องกับวิธีการก่อสร้าง	93.75%
7	ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการต้องมีความเข้าใจในการตรวจสอบงานตามขั้นตอนมาตรฐานวิชาชีพ และข้อตกลงตามสัญญา	93.33%
8	การจัดให้มีการประชุมเพื่อกำหนดวิธีการทำงาน ขั้นตอนการก่อสร้าง พูดคุยเรื่องแบบก่อนลงมือปฏิบัติงานในแต่ละงวดงาน เพื่อลดความผิดพลาดที่จะเกิดขึ้นกับโครงการ	92.92%
8	ผู้ควบคุมงานเป็นบุคลากรทางสายวิชาชีพโดยตรง มีประสบการณ์ในการทำงาน สามารถแก้ไข แนะนำการทำงานได้ และปฏิบัติหน้าที่อย่างต่อเนื่อง เต็มระยะเวลา	92.92%
9	การกำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมงานตามขอบเขตวิชาชีพของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเพื่อส่งเสริมให้โครงการมีประสิทธิภาพในการทำงาน	90.83%
10	การจัดทำแผนงานโครงการให้แล้วเสร็จก่อนกำหนดระยะเวลาในสัญญา เพื่อป้องกันเหตุไม่คาดหมายที่ทำให้งานไม่แล้วเสร็จตามกำหนดเวลา	90.42%

จากตารางที่ 2 ตัวแปร 10 อันดับแรก จำนวน 11 ข้อจะเป็นตัวกำหนดแนวทางการบริหารสัญญา และเมื่อพิจารณารายตัวแปรที่มีความสำคัญมากที่สุดในการลดผลกระทบอันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง ลำดับแรกต้องเริ่มต้นจากผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่าย ควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหา และรายละเอียดในสัญญา ซึ่งเป็นเครื่องมือในการบริหารโครงการก่อสร้างและยังเป็นจุดเริ่มต้นของโครงการก่อสร้างที่สำคัญอย่างหนึ่ง รองลงมาคือ การจัดทำราคากลางต้องตรวจสอบราคาจริงตามสภาวะเศรษฐกิจ และเหมาะสมกับวิธีการก่อสร้าง และการตรวจสอบรายละเอียดแบบรูป และรายการแบบแบบให้สอดคล้องก่อนลงมือปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรรองลงมาที่มีบทบาทที่สำคัญ เนื่องจากเป็นตัวกำหนดงบประมาณของโครงการ และช่วยให้สามารถควบคุม

ต้นทุนได้อย่างเหมาะสม หากมีการกำหนดราคากลางที่ต่ำเกินจริง อาจส่งผลให้ผู้รับจ้างเสนอราคาต่ำเพื่อลดต้นทุน ซึ่งอาจกระทบต่อคุณภาพของวัสดุหรือการก่อสร้าง ในทางกลับกันหากราคากลางสูงเกินไป อาจทำให้โครงการมีต้นทุนสูงเกินความจำเป็น และกระทบต่อการใช้งบประมาณโดยรวม และการตรวจสอบรายละเอียดแบบรูป และรายการแบบแบบให้สอดคล้องก่อนลงมือปฏิบัติงาน เป็นตัวแปรที่มีความสำคัญที่เกี่ยวข้องกับการจัดทำราคากลาง หากเอกสารแบบก่อสร้างมีข้อผิดพลาดหรือไม่สอดคล้องกัน อาจทำให้เกิดความสับสนในการดำเนินงานและส่งผลให้โครงการล่าช้าหรือมีต้นทุนเพิ่มขึ้น นอกจากนี้ หากพบข้อผิดพลาดระหว่างการก่อสร้างอาจต้องมีการแก้ไขแบบกะทันหัน ซึ่งอาจก่อให้เกิดข้อพิพาทระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง อีกทั้งอาจต้องมีการเจรจาต่อรองเรื่องค่าใช้จ่ายเพิ่มเติม ดังนั้น การตรวจสอบแบบก่อสร้างและรายละเอียดของแบบก่อนลงมือปฏิบัติงานจึงเป็นขั้นตอนสำคัญที่ช่วยลดปัญหาข้อขัดแย้ง ข้อพิพาท ลดความคลาดเคลื่อนในการทำงาน และทำให้กระบวนการก่อสร้างเป็นไปอย่างราบรื่น

3. ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างที่มีความสำคัญ 3 อันดับแรกในแต่ละกลุ่มปัจจัยกับแนวทางการบริหารสัญญา นำมาปรับปรุง เพื่อลดผลกระทบ อันจะเกิดกับโครงการก่อสร้าง เพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารสัญญา สามารถสรุปได้ดังนี้

1. ด้านบุคลากร การบริหารสัญญาที่มีประสิทธิภาพจำเป็นต้องเริ่มจากบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจในบทบาทหน้าที่ของตน โดยผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีความเข้าใจในเนื้อหาและรายละเอียดของสัญญาอย่างถูกต้อง ชัดเจน รวมถึงต้องตระหนักถึงคุณภาพของงานที่ดำเนินการให้เหมาะสมกับมูลค่างานที่ได้รับ นอกจากนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในโครงการต้องตรวจสอบงานให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพและข้อตกลงในสัญญา และผู้ควบคุมงานควรเป็นผู้ที่มีความรู้ทางสายวิชาชีพโดยตรง มีประสบการณ์จริงในการทำงาน สามารถให้คำแนะนำและแก้ไขปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งควรกำหนดคุณสมบัติของผู้ควบคุมงานตามเกณฑ์ของวิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยเพื่อยกระดับคุณภาพของงานและเสริมสร้างประสิทธิภาพโครงการโดยรวม ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสัญญาลำดับที่ 1, 4, 7, 8, และ 9

2. ด้านบริหารจัดการสัญญา เพื่อให้การบริหารสัญญาเป็นไปอย่างราบรื่นและลดผลกระทบต่อโครงการก่อสร้าง ควรมีการจัดการด้านสัญญาอย่างเหมาะสม โดยเริ่มจากการที่ทุกฝ่ายต้องมีความเข้าใจในเนื้อหาและรายละเอียดของสัญญา การจัดทำราคากลางตามสภาวะเศรษฐกิจและเหมาะสมกับวิธีการก่อสร้าง การกำหนดระยะเวลาในแต่ละงวดงานให้สอดคล้องกับวิธีการก่อสร้าง นอกจากนี้ การประชุมร่วมก่อนลงมือปฏิบัติงานในแต่ละงวดงานจะช่วยลดความผิดพลาด เพื่อให้ทุกฝ่ายเข้าใจตรงกัน และจัดทำแผนงานโครงการให้สอดคล้องกับวิธีการก่อสร้างและแล้วเสร็จก่อนกำหนดในสัญญาเพื่อรับมือกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิดที่อาจทำให้งานล่าช้า ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสัญญาลำดับที่ 1, 2, 6, 8, และ 10

3. ด้านบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ การบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการควรมุ่งเน้นที่ความชัดเจนด้านการเงินและเวลา โดยการจ่ายค่างวดงานควรเป็นไปตามระยะเวลาที่ระบุในสัญญา เมื่อผลงานนั้นแล้วเสร็จตามข้อตกลง เพื่อให้ผู้รับจ้างมีแรงจูงใจในการดำเนินงานอย่างต่อเนื่อง รวมถึงการกำหนดระยะเวลาของแต่ละงวดงานต้องสอดคล้องกับวิธีการก่อสร้างที่ใช้ เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการก่อสร้าง และ

การจัดทำแผนงานโครงการให้แล้วเสร็จก่อนเวลาที่ระบุในสัญญาจะช่วยลดผลกระทบจากเหตุการณ์ไม่คาดคิดที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการดำเนินงาน ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสัญญาลำดับที่ 5, 6, และ 10

4. ด้านการตัดสินใจจากทางผู้ว่าจ้าง ผู้ว่าจ้างมีบทบาทสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ โดยควรเริ่มจากการตรวจสอบแบบรูปรายการและรายละเอียดต่าง ๆ ให้ครบถ้วนก่อนเริ่มดำเนินการ เพื่อหลีกเลี่ยงความคลาดเคลื่อนที่อาจส่งผลกระทบต่อการก่อสร้าง การจ่ายค่างวดงานตามกำหนดหากผลงานเป็นไปตามข้อตกลงในสัญญา จะช่วยส่งเสริมความมั่นคงทางการเงินแก่ผู้รับจ้าง การจัดประชุมร่วมเพื่อกำหนดขั้นตอนการทำงาน และพูดคุยเรื่องแบบล่วงหน้าก่อนลงมือปฏิบัติงานในแต่ละงวดจะช่วยลดข้อผิดพลาดในโครงการ นอกจากนี้ ควรกำหนดกระบวนการติดต่อประสานงานระหว่างฝ่ายผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้าง และผู้ที่เกี่ยวข้องอย่างเป็นระบบ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสัญญาลำดับที่ 3, 5, และ 8

5. ด้านการสื่อสาร การสื่อสารที่ดีระหว่างทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้องเป็นหัวใจสำคัญของการบริหารสัญญาอย่างมีประสิทธิภาพ โดยทุกฝ่ายควรมีความเข้าใจในเนื้อหาและรายละเอียดของสัญญาอย่างถูกต้อง เพื่อให้สามารถดำเนินการตามหน้าที่และข้อตกลงได้อย่างถูกต้อง การกำหนดขั้นตอนการติดต่อประสานงานอย่างชัดเจนระหว่างฝ่ายผู้ว่าจ้าง ผู้รับจ้าง รวมถึงหน่วยงานที่เกี่ยวข้องอื่น ๆ จะช่วยลดความสับสน เพิ่มความเข้าใจร่วมกัน และลดปัญหาการสื่อสารผิดพลาดซึ่งอาจกระทบต่อความคืบหน้าของโครงการ ซึ่งสอดคล้องกับแนวทางการบริหารสัญญาลำดับที่ 1

อภิปรายผล

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างสูงสุดตามความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง คือ ปัญหาด้านการเงิน หรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ รองลงมาคือ ความผิดพลาดจากการสื่อสาร และประสานงาน และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน ปัจจัยเหล่านี้มีผลต่อความล่าช้าในการดำเนินโครงการก่อสร้าง และอาจนำไปสู่ข้อพิพาทระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับจ้าง ปัญหาด้านการเงินถือเป็นปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้างมากที่สุด การขาดเงินทุนหมุนเวียนทำให้ผู้รับเหมาไม่สามารถดำเนินการก่อสร้างได้ตามแผน ทั้งส่งผลให้เกิดความล่าช้าและส่งผลกระทบต่อคุณภาพของงานก่อสร้าง งานวิจัยของ Choudhry et al. (2013) ระบุว่าปัญหาการขาดเงินทุนหมุนเวียนเป็นหนึ่งในสาเหตุหลักที่ทำให้โครงการก่อสร้างเกิดความล่าช้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่ต้องการเงินทุนจำนวนมากและมีระยะเวลาการดำเนินงานที่ยาวนาน นอกจากนี้ งานวิจัยของ Gamage (2023) ยังชี้ให้เห็นว่าการขาดสภาพคล่องทางการเงินของผู้รับเหมา ส่งผลกระทบต่อการบริหารโครงการ เนื่องจากทำให้เกิดปัญหาในการจัดซื้อวัสดุ การจ่ายค่าจ้างแรงงาน และค่าใช้จ่ายอื่น ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่การหยุดชะงักของโครงการก่อสร้างและความล่าช้าตามมา ความผิดพลาดจากการสื่อสารและประสานงาน การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้องในโครงการก่อสร้างมักเป็นสาเหตุของความเข้าใจผิด ความคลาดเคลื่อนในการวางแผนงาน และข้อขัดแย้ง พิพาทที่อาจเกิดขึ้น งานวิจัยของ Hayati and Latief (2019) พบว่าความผิดพลาดในการสื่อสารสามารถทำให้เกิดความล่าช้าในกระบวนการอนุมัติแบบก่อสร้าง ส่งผลให้เกิดการปรับปรุงแก้ไขที่ไม่จำเป็นและเพิ่มต้นทุนโครงการ นอกจากนี้

รัชชวิทย์ ระวังสำโรง และวรรณวิทย์ แต้มทอง (2565) ศึกษาปัญหาความล่าช้าในงานก่อสร้างของสัญญาจ้างออกแบบและก่อสร้าง และพบว่าปัจจัยด้านการสื่อสารและการประสานงานระหว่างฝ่ายต่าง ๆเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความล่าช้าในโครงการ โดยเฉพาะอย่างยิ่งเมื่อมีการเปลี่ยนแปลงแบบก่อสร้างหรือข้อกำหนดที่ไม่ได้แจ้งให้ทุกฝ่ายรับทราบอย่างครบถ้วน และปัญหาการขาดแคลนแรงงานเป็นอีกปัจจัยสำคัญที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารสัญญาก่อสร้าง โดยเฉพาะแรงงานฝีมือที่มีความเชี่ยวชาญเฉพาะด้าน งานวิจัยของ Hassan and Riaz (2025) ศึกษาสาเหตุของการขาดแคลนแรงงานฝีมือในอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศกำลังพัฒนา มีสาเหตุสำคัญมาจากค่าจ้างที่ต่ำและไม่แน่นอน การฝึกอบรมที่ไม่มีประสิทธิภาพ และการเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ ซึ่งส่งผลทำให้เกิดความล่าช้าและความผิดพลาดในการก่อสร้าง เป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้โครงการไม่สามารถดำเนินไปตามแผนที่กำหนดได้ นอกจากนี้ งานวิจัยของ Antoniou and Tsioulpa (2024) ยังระบุว่าการขาดแคลนแรงงานก่อสร้างทำให้ผู้รับเหมามีต้นทุนสูงขึ้น เนื่องจากต้องใช้แรงงานที่ไม่มีประสบการณ์หรือมีทักษะไม่เพียงพอ ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดในการก่อสร้างและต้องมีการแก้ไขงานมากขึ้น

และผลการศึกษาพบว่าแนวทางที่เหมาะสมในการบริหารสัญญาเพื่อลดผลกระทบต่อโครงการก่อสร้างอันดับแรกคือ ผู้ที่เกี่ยวข้องทุกฝ่ายควรมีความเข้าใจเกี่ยวกับเนื้อหาและรายละเอียดในสัญญา เนื่องจากสัญญาก่อสร้างเป็นเครื่องมือสำคัญในการบริหารโครงการก่อสร้างและเป็นจุดเริ่มต้นที่กำหนดขอบเขต หน้าที่ และความรับผิดชอบของแต่ละฝ่าย หากไม่มีความเข้าใจที่ชัดเจน อาจนำไปสู่ข้อพิพาทและความล่าช้าในการดำเนินโครงการ การมีความเข้าใจที่ถูกต้องเกี่ยวกับสัญญาก่อสร้างจะช่วยลดปัญหาความคลาดเคลื่อนในการปฏิบัติงาน งานวิจัยของ Choudhry et al. (2013) ระบุว่าหนึ่งในสาเหตุหลักของข้อพิพาทในโครงการก่อสร้างคือการตีความสัญญาที่แตกต่างกันระหว่างผู้ว่าจ้างและผู้รับเหมา ซึ่งอาจนำไปสู่ความล่าช้าและต้นทุนที่เพิ่มขึ้นในระหว่างการดำเนินงาน นอกจากนี้ Gamage (2023) ยังเน้นว่าการฝึกอบรมและให้ความรู้เกี่ยวกับข้อกำหนดของสัญญาสำหรับผู้ที่เกี่ยวข้องทั้งหมดเป็นแนวทางที่ช่วยลดความขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้นได้ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโครงการที่มีความซับซ้อนและต้องการการบริหารจัดการอย่างเป็นระบบ

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิเคราะห์หาสาเหตุที่ส่งผลให้การบริหารสัญญาก่อสร้างของฝ่ายบริหารโครงการเกิดความผิดพลาด ประสบปัญหาในการบริหารสัญญาก่อสร้าง สาเหตุหลักเกิดจากการบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการและการสื่อสาร ซึ่งมีสาเหตุย่อย 3 อันดับแรก คือ ปัญหาด้านการเงินหรือการขาดเงินทุนหมุนเวียนในโครงการ รองลงมาคือ ความผิดพลาดจากการสื่อสาร และประสานงาน และปัญหาการขาดแคลนแรงงาน

1.ด้านบริหารงานก่อสร้างภายในโครงการ ควรกำหนดขั้นตอนการจ่ายค่างวดงานให้เป็นไปตามข้อตกลงและระยะเวลาที่กำหนดในสัญญา เพื่อให้ผู้รับจ้างมีเงินทุนหมุนเวียนที่เพียงพอสำหรับการดำเนินงาน พร้อมทั้งวางแผนการใช้แรงงานล่วงหน้าและหาวิธีรองรับปัญหาการขาดแคลนแรงงาน เช่น การจ้างแรงงานล่วงหน้า หรือการฝึกอบรมแรงงานที่มีอยู่ให้สามารถทำงานได้หลากหลาย

2.ด้านการสื่อสาร ควรกำหนดแนวทางการสื่อสารที่เป็นมาตรฐานระหว่างฝ่ายที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ข้อมูลที่ส่งถึงกันมีความถูกต้องและครบถ้วน พร้อมทั้งจัดอบรมให้บุคลากรทุกฝ่ายเกี่ยวกับการสื่อสารอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจและลดข้อขัดแย้งที่อาจเกิดขึ้น นอกจากนี้ ควรใช้เอกสารเป็นหลักฐานในการสั่งงานทุกครั้ง เพื่อลดปัญหาความผิดพลาดจากการสั่งงานด้วยปากเปล่า และเพื่อให้สามารถตรวจสอบข้อมูลย้อนหลังได้อย่างถูกต้องและเป็นระบบ

บรรณานุกรม

กัมพล กิตติพงษ์พัฒนา (2565). *การบริหารสัญญาจ้างก่อสร้าง* (พิมพ์ครั้งแรก). นนทบุรี: เฟิสท์ ออฟเซท (1993).

ชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย. (2559). *ผลกระทบต่อการบริหารจัดการสัญญาก่อสร้างโครงการของส่วนราชการ* [ดุษฎีนิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม.

ทวีวุฒิ นามศิริ และ กอปร ศรีนาวิน. (2558). ปัญหาการบริหารสัญญาก่อสร้างในมหาวิทยาลัยของรัฐ. *ในการประชุมวิชาการเสนอผลงานวิจัยระดับบัณฑิตศึกษา ครั้งที่ 34* (น. 225–232). มหาวิทยาลัยขอนแก่น. https://gsbooks.gs.kku.ac.th/58/the34th/pdf/PMO9.pdf

ปรีชา อินสาลี. (2556). *ปัญหาการแก้ไขสัญญาระหว่างการก่อสร้างโครงการภายในมหาวิทยาลัยขอนแก่น.* [โครงงานปริญญาวิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา.

รัชชวิทย์ ระวังสำโรง และ วรรณวิทย์ แต้มทอง. (2566). การศึกษาปัญหาความล่าช้าในงานก่อสร้างของสัญญาจ้างออกแบบและก่อสร้าง. *ในรายงานสืบเนื่องจากการประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 28* (น. CEM19-1–CEM19-8). วิศวกรรมสถานแห่งประเทศไทยในพระบรมราชูปถัมภ์. https://conference.thaince.org/index.php/ncce28/article/view/2473

วิสูตร จิระดำเกิง. (2547). *การวางแผนงานและแผนกำหนดเวลางานก่อสร้าง* (พิมพ์ครั้งที่ 3). ปทุมธานี: วรรณกวี.

Antoniou, F., & Tsioulpa, A. V. (2024). Assessing the delay, cost, and quality risks of claims on construction contract performance. *Buildings, 14*(2), 333. https://doi.org/10.3390/buildings14020333

Choudhry, R. M., Aslam, M. A., Hinze, J. W., & Arain, F. M. (2013). Critical factors leading to cost overruns in large construction projects. *Journal of Construction Engineering and Management, 139*(3), 321–332. https://doi.org/10.1061/(ASCE)CO.1943-7862.0000612

Gamage, A. N. K. K. (2023). *Dispute risk management in construction projects through effective contract management*. *Scholars Journal of Engineering and Technology*, *11*(3), 53-65. https://doi.org/10.36347/sjet.2023.v11i03.006

Hassan, A., & Riaz, A. (2025). *Analysis of skilled labor shortage in the construction industry of developing countries*. *Building Engineering, 3*(1), 2054. https://doi.org/10.59400/be2054

Hayati, K., & Latief, Y. (2019). Communication issues and their effects on construction projects performance. *Asian Journal of Civil Engineering, 20*(5), 678- 694. https://doi.org/10.1007/s42107-019-00148-4

Hayati, K., Latief, Y., & Jaka, A. S. (2019). Risk-based contract management on the design and build construction to minimize disputes in infrastructure projects. *IOP Conference Series: Materials Science and Engineering, 506*, 012047. https://doi.org/10.1088/1757-899X/506/1/012047

การรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารในเรื่อง การยื่นขอรับใบอนุญาต

The Perception and Impact of the Residents in Sao Hai Subdistrict Municipality, Sao Hai District, Saraburi Regarding the Enforcement of the Building Control Act on the Application

พรนภา เพ็งเสงี่ยม[1] ธีรเดช สนองทวีพร[2] วรานนท์ คงสง[3] และชัยวัฒน์ ภู่วรกุลชัย[4]

Pronnapa Pengsangiam[1] Teeradej Snongtaweeporn[2] Waranon Kongsong[3] and Chaiwat Pooworakulchai[4]

นักศึกษาหลักสูตรวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต[1], รองคณบดี คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยนอร์ทกรุงเทพ[2],
อาจารย์สาขาวิชาการตรวจสอบและกฎหมายวิศวกรรม
คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง กรุงเทพมหานคร[3-4]
E-mail: pronnapa.pe@gmail.com[1], Teeradej@nbk.ac.th[2], waranon.k@rumail.ru.ac.th[3],
chaiwat.p@rumail.ru.ac.th[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง (2) เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง ภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี จำนวน 95 ครัวเรือน โดยใช้แบบสอบถามแบบไม่ระบุชื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อนำมาวิเคราะห์หาค่าความเที่ยงตรงและค่าความเชื่อมั่น จากนั้นนำข้อมูลของกลุ่มตัวอย่างมาวิเคราะห์ตามหลักสถิติ ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานและค่า F-test ผลการวิจัยพบว่า (1) การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินการ ความรู้ประกอบในการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง และการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพที่ต่างกัน มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 แต่ที่จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน มีผลไม่แตกต่างกัน ในส่วนผลการเปรียบเทียบผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่จำแนกตามระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน มีผลแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และที่จำแนกตามอาชีพที่ต่างกัน มีผล ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การรับรู้ ผลกระทบ ใบอนุญาตก่อสร้าง พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

Abstract

The research has an objective (1) to study the level of public awareness in Sao Hai Subdistrict Municipality, Sao Hai District, Saraburi Province, regarding the application for a construction permit, and (2) to analyze the impact on the public resulting from the application for a construction permit under the Building Control Act using quantitative research methods. The sample group for this research consisted of 95 households in Sao Hai Subdistrict Municipality, Sao Hai District, Saraburi Province. An anonymous questionnaire was used as the data collection instrument, for the purpose of analyzing the validity and reliability. The collected data were analyzed using quantitative methods, including percentage, mean, standard deviation, and F-test. The research findings indicate (1) that public awareness regarding the timeline and steps of the process, knowledge of construction permit application procedures, and public relations efforts were generally at a high level. (2) the overall impact on the public resulting from the construction permit application process was assessed as moderate level. A comparison of public awareness in Sao Hai Subdistrict Municipality, categorized by education level and occupation, revealed statistically significant differences at the 0.05 level. No differences were found based on the length of residency in different areas. Regarding the impact on the public, the comparison based on education level and length of residency in different areas showed statistically significant differences at the 0.05 level, the comparison based on occupation showed no differences.

Keywords: Perception, impact, construction permit, building control act

บทนำ

ปัจจุบันการเปลี่ยนแปลงของสังคมมีการพัฒนาอย่างรวดเร็วทำให้ประชากรมีจำนวนเพิ่มมากขึ้นในทุก ๆ วัน ก่อให้เกิดการสร้างอาคารหลายประเภท เมื่อจำนวนประชาชนมากขึ้นการก่อสร้างอาคารหรือที่พักอาศัยจึงจำเป็นต้องดำเนินการขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร ในการยื่นขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องเป็นไปตามกฎกระทรวงที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต โดยตำบลเสาไห้เป็นหนึ่งในพื้นที่ของอำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี มีพื้นที่ทั้งหมด 5.89 ตร.กม. มีประชากรทั้งหมด 3,003 คน (เทศบาลตำบลเสาไห้, 2567) ที่ตั้งของตำบลเสาไห้อยู่ใกล้กับอำเภอเมืองสระบุรี เมื่อยึดตามสีผังเมืองของจังหวัดสระบุรีตามประกาศให้ใช้บังคับผังเมืองรวมสระบุรีนั้น พื้นที่ตำบลเสาไห้มีสีพื้นที่เป็นสีชมพู (กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2554, 2555) เป็นพื้นที่ชุมชน แต่เมื่อพิจารณาจากพื้นที่ทั้งหมดในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้พื้นที่ส่วนใหญ่เป็นพื้นที่

การเกษตร และด้วยเขตเทศบาลตำบลเสาไห้อยู่ใกล้กับอำเภอเมืองสระบุรี จึงทำให้มีการขยายตัวของชุมชน ส่งผลให้เกิดการขยายตัวของการก่อสร้าง ทั้งนี้ การยื่นขอรับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นจะต้องเป็นไปตามกฎกระทรวงที่มีการกำหนดหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขในการขออนุญาต ดังนั้น จึงมีความสนใจในการศึกษาการรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารใน เรื่อง การยื่นขอรับใบอนุญาตครั้งนี้ เพื่อศึกษาถึงระดับการรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรีและนำมาเป็นแนวทางในการประชาสัมพันธ์เพื่อเพิ่มความรู้ให้แก่ประชาชนในเขตตำบลเสาไห้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้างภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร
2. เพื่อวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้างภายใต้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลและนำมากำหนดตัวแปรในการศึกษาครั้งนี้ ดังต่อไปนี้

1. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีการรับรู้ พบว่า การรับรู้ คือ กระบวนการที่บุคคลได้รับความรู้สึกและแปลความหมายหรือตีความจากสิ่งเร้าที่รับเข้ามาผ่านการวิเคราะห์โดยอาศัยความจำ ความรู้ผสมผสานกับประสบการณ์เดิมที่มีอยู่ออกมาเป็นความรู้ความเข้าใจตามที่ (นิตยา สุภาภรณ์, 2552) และการรับรู้ยังหมายถึงกระบวนการภายในของบุคคลที่แปรความจากสิ่งที่รับ จดจำสังเกต ประสบการณ์ หรือรับทราบ แสดงถึงความเข้าใจ การมีทัศนคติ และความรู้ต่อสิ่งนั้น การรับรู้ดังกล่าวนี้เกิดขึ้นเฉพาะบุคคล สำหรับแต่ละสถานการณ์ ซึ่งอาจเหมือนหรือแตกต่างกับบุคคลอื่นก็ได้ (วรุณรัตน์ ขันติธีระโฆษิต, 2552 อ้างถึงใน ณัชชา เจริญไชย, 2562)

2. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีความเข้าใจ พบว่า การเข้าใจหรือเข้าใจเกี่ยวกับสิ่งที่เกิดขึ้น หรือสิ่งที่ถูกบอกหรืออธิบาย โดยใช้สมองหรือความคิดเป็นพื้นฐานเป็นขั้นตอนที่สำคัญของการสื่อความหมายโดยอาศัยความสามารถทางสมองและทักษะ ซึ่งการเข้าใจมักเกิดขึ้นผ่านการตีความ การวิเคราะห์ การสังเกต และการติดต่อสื่อสาร (อัจฉราพร ปะทิ, 2559) ซึ่งปัจจัยที่มีผลต่อการรับรู้ แบ่งออกเป็น 4 ประเภท ดังนี้ 1) ปัจจัยทางสภาพแวดล้อม 2) ปัจจัยทางสมองและจิต 3) ปัจจัยทางสังคม 4) ปัจจัยเชิงบุคคล

3. ศึกษาแนวคิดและทฤษฎีผลกระทบ พบว่า ผลกระทบ หมายถึง ผลที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดกระบวนการรับรู้ของบุคคลหรือกลุ่มคนในสภาพแวดล้อมหรือสถานการณ์ที่ต่างกัน อาจเป็นผลที่เกิดขึ้นหลังจากเกิดกระบวนการรับรู้ของบุคคลหรือกลุ่มคนในสถานการณ์ต่าง ๆ สามารถมีผลต่อการเรียนรู้และการตอบสนอง หรือการปรับตัวต่อสถานการณ์ที่เปลี่ยนแปลงได้

อำนวย วงษ์พานิช (2549, อ้างถึงใน วารุณี หาญวันนา, 2558) ได้สรุปผลกระทบว่า ผลที่เกิดขึ้นจากการกระทำเรื่องใดเรื่องหนึ่งอาจเป็นผลที่เกิดขึ้นทั้งในปัจจุบันและอนาคต เป็นไปได้ทั้งทางบวกและทางลบ อาจขึ้นกับกลุ่มเป้าหมายและมิใช่กลุ่มเป้าหมาย หรือผลกระทบต่อสถานการณ์ต่าง ๆ ทั้งทางตรงและทางอ้อม

4. ศึกษาทฤษฎีที่เกี่ยวกับการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร โดยศึกษาพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 (พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522, 2522) หมวดที่ 3 การก่อสร้าง ดัดแปลง รื้อถอน เคลื่อนย้ายและใช้หรือเปลี่ยนการใช้อาคาร ซึ่งในการก่อสร้าง ดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคารต้องได้รับใบอนุญาตจากเจ้าพนักงานท้องถิ่นก่อนถึงจะสามารถดำเนินการก่อสร้างดัดแปลงหรือเคลื่อนย้ายอาคารได้เป็นไปตามมาตรา 21 และในการตรวจพิจารณาคำขอรับใบอนุญาต เจ้าพนักงานท้องถิ่นมีอำนาจสั่งให้ผู้ขอรับใบอนุญาตแก้ไขเอกสารประกอบในการยื่นขออนุญาตเพื่อให้ถูกต้องและเป็นไปตามกฎกระทรวงตามที่มาตรา 27 ระบุไว้ ซึ่งการปฏิบัติตามข้อบังคับในหมวดนี้เป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้การก่อสร้างและการใช้งานอาคารเกิดขึ้นอย่างปลอดภัยและเป็นไปตามกฎหมาย

5. ทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อทำการศึกษาแนวคิดและทฤษฎี โดยมีงานวิจัยที่เกี่ยวข้องดังนี้

สมชาย ศรีเกษตร์ (2556) ได้ทำการศึกษาหัวข้อการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา จังหวัดนนทบุรี โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนตามความแตกต่างของปัจจัยหลาย ๆ ด้าน ผลการศึกษาพบว่า ระดับการรับรู้เกี่ยวกับความรู้ทั่วไปของการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารของประชาชนโดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง และระดับการรับรู้เกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารอยู่ในระดับปานกลางเช่นกัน ผลการเปรียบเทียบการรับรู้จำแนกตาม เพศ อายุ มีระดับการรับรู้ไม่ต่างกัน และเมื่อจำแนกตามระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ และระยะเวลาที่อยู่อาศัยมีระดับการรับรู้แตกต่างกัน

อติพล เปลี่ยนบางช้าง (2560) ศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ และเพื่อศึกษาแนวทางมาตรการแก้ไขและส่งเสริมให้ประชาชนปฏิบัติตามพระราชบัญญัติอาคาร พ.ศ. 2522 ผลการวิจัยพบว่า ความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ผลการทดสอบสมมติฐาน พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ อาชีพ/ตำแหน่งงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีผลต่อความคิดเห็นต่อปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522 แตกต่างกัน แต่ปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ มีผลไม่แตกต่างกัน

ยงยศ เจริญสรรพ์ (2566) ได้ทำการศึกษาการรับรู้และบทบาทของพนักงานกองช่างเทศบาลอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เพื่อการออกใบอนุญาต (ตามแบบ ข.1) มีวัตถุประสงค์เพื่อ 1) ศึกษาการรับรู้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารของพนักงานกองช่างเทศบาลอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี เพื่อนำไปพัฒนาการรับรู้อย่างยั่งยืน 2) ศึกษาการรับรู้บทบาทหน้าที่การบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคารของพนักงาน

กองช่างเทศบาลอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การรับรู้การรู้กฎหมายควบคุมอาคารและการรับรู้บทบาทหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคาร โดยรวมอยู่ในระบบดับน้อย และพนักงานกองช่างที่มี เพศ อายุ อายุการปฏิบัติราชการ มีการรับรู้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม มีการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และพนักงานกองช่างเทศบาลที่มี เพศ อายุ อายุการปฏิบัติราชการ มีความรับรู้บทบาทหน้าที่ในการบังคับใช้กฎหมายว่าด้วยการควบคุมอาคาร ไม่แตกต่างกัน ส่วนที่มีระดับการศึกษาและจำนวนครั้งที่ได้รับการอบรม มีการรับรู้บทบาทหน้าที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดดังรูปที่ 1

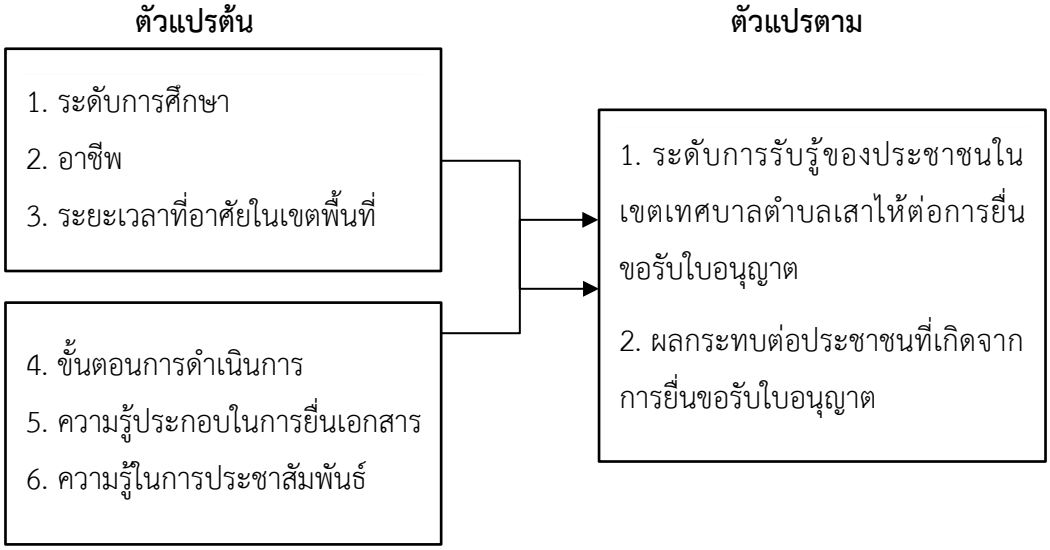

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยเพื่อศึกษาการรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารใน เรื่อง การยื่นขอรับใบอนุญาต เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการคำนวณหาตามสูตร (Taro Yamane, 1973) ที่ระดับความเชื่อมั่น 90% ได้จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง 95 ครัวเรือน ในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้นั้นมีทั้งหมด 8 ชุมชน ทางผู้ศึกษานำจำนวนครัวเรือนตัวอย่างจำนวน 95 ครัวเรือน มาแจกแจงโดยการกระจายทั้ง 8 ชุมชนให้ในแต่ละชุมชนมีร้อยละของจำนวนครัวเรือนเท่าๆกันโดยหาได้ดังนี้

$$\text{ร้อยละของแต่ละครัวเรือน} = \frac{\text{จำนวนครัวเรือนตัวอย่าง} \times 100}{\text{จำนวนครัวเรือนทั้งหมด}} \quad (1)$$

$$\text{ร้อยละของแต่ละครัวเรือน} = \frac{95 \times 100}{1,570}$$

$$\text{ร้อยละของแต่ละครัวเรือน} = 6$$

คิดได้เป็นร้อยละ 6 ของจำนวนครัวเรือนตัวอย่าง ซึ่งนำมาคำนวณหาจำนวนครัวเรือนตัวอย่างที่จะต้องเก็บข้อมูลในแต่ละชุมชนได้ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 จำนวนครัวเรือนในแต่ละชุมชนและครัวเรือนตัวอย่าง

ชุมชน	**จำนวนครัวเรือน (หน่วย : คน)**	**ครัวเรือนตัวอย่าง (หน่วย : ครัวเรือน) (6% ของจำนวนครัวเรือนทั้งหมดในแต่ละชุมชน)**
หมู่ที่ 1 ชุมชนเสาไห้พระสยาม	292	18
หมู่ที่ 2 ชุมชนไผ่ล้อมน้อยสามัคคี	254	15
หมู่ที่ 3 ชุมชนบ้านเหนือพัฒนา	208	12
หมู่ที่ 4 ชุมชนวัดเสาไห้ร่วมใจ	75	5
หมู่ที่ 5 ชุมชนลูกแม่นาง	264	16
หมู่ที่ 6 ชุมชนบ้านหลังวัดสูง	112	7
หมู่ที่ 7 ชุมชนบ้านแพะกลาง	169	10
หมู่ที่ 8 ชุมชนหมู่บ้านศศิธร 2	196	12
รวม	1,570	95

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในการเก็บข้อมูลเป็นแบบสอบถาม ซึ่งจะสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง โดยแบ่งออกเป็น 4 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานของผู้ทำแบบสอบถาม ได้แก่ ระดับการศึกษา อาชีพ ระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ ตอนที่ 2 แบบสอบถามการศึกษาระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินการในการยื่นขอรับใบอนุญาตกับทางหน่วยงานเทศบาล การประชาสัมพันธ์ และความรู้ประกอบในการยื่นขอรับใบอนุญาต โดยเก็บข้อมูลเป็นตัวเลขค่าคะแนน ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับผลกระทบต่อประชาชน ที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาต โดยเก็บข้อมูลเป็นตัวเลขค่าคะแนน และตอนที่ 4 แบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ

ผู้วิจัยได้นำผลการตรวจสอบของผู้เชี่ยวชาญและทรงคุณวุฒิมาหาความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหาของแบบสอบถามโดยหาค่าดัชนีความสอดคล้องของข้อคำถาม (Index of Item Objective Congruence: IOC)

(Rovinelli & Hambleton, 1977) ซึ่งผลการวิเคราะห์ มีค่าดัชนีความสอดคล้อง ได้เท่ากับ 0.89 และนำเครื่องมือไปทดลองใช้กับกลุ่มที่มีลักษณะเหมือนกลุ่มตัวอย่างจำนวน 30 ชุด เพื่อหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม (Reliability) ของ Cronbach's alpha โดยผู้ศึกษาได้ผลการหาค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.84 เป็นค่าความเชื่อมั่นของแบบสอบถามที่ยอมรับได้

การวิเคราะห์ข้อมูลของการศึกษา

1. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับข้อมูลพื้นฐานมาคำนวณหาค่าร้อยละและแจกแจงความถี่

2. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการรับรู้ในการยื่นขอรับใบอนุญาตของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

3. วิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับผลกระทบต่อประชาชนเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาต วิเคราะห์โดยการหาค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

4. ทดสอบสมมติฐาน

4.1 เปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนที่มีปัจจัยด้านบุคคลแตกต่างกัน

4.2 เปรียบเทียบผลกระทบของประชาชนที่มีปัจจัยด้านบุคคลแตกต่างกัน

สถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐาน คือ การทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมากกว่า 2 กลุ่มตัวอย่าง (F-test) โดยวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (one-Way Analysis of Variance) (ยงยศ เจริญสรรพ์, 2566)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการกำหนดวิธีการดำเนินงานของการศึกษาระดับการรับรู้และผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ต่อการบังคับใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคารใน เรื่องการยื่นขอรับใบอนุญาต มีผลดังต่อไปนี้

1. ผลการศึกษาจากข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างที่รวบรวมจากการตอบแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าจำนวนและค่าร้อยละของข้อมูลพื้นฐาน

1.1 จำแนกตามระดับการศึกษา พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีการศึกษาระดับอนุปริญญา/ปวส. คิดเป็นร้อยละ 33.68 รองลงมามีการศึกษาระดับปริญญาตรี คิดเป็นร้อยละ 31.58 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. คิดเป็นร้อยละ 21.05 รองลงมามีการศึกษาระดับมัธยมศึกษาตอนต้น คิดเป็นร้อยละ 10.53 และระดับ ประถมศึกษาคิดเป็นร้อยละ 3.16 ดังรูปที่ 2

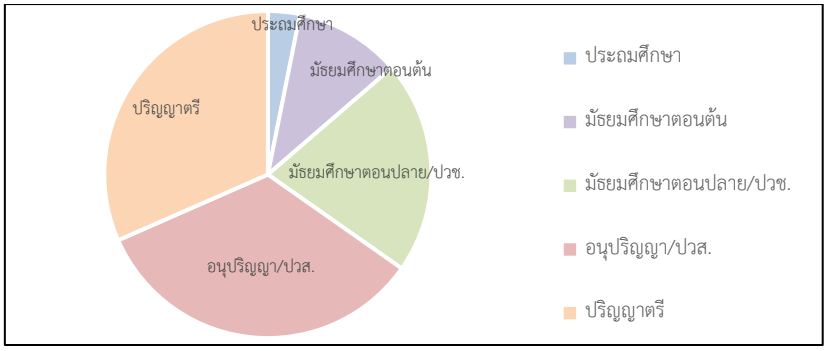

รูปที่ 2 แผนภูมิร้อยละ จำแนกตามระดับการศึกษา

1.2 จำแนกตามอาชีพ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอาชีพพนักงานบริษัทเอกชนคิดเป็นร้อยละ 42.11 รองลงมามีอาชีพธุรกิจส่วนตัว คิดเป็นร้อยละ 41.05 รองลงมา มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ คิดเป็นร้อยละ 11.58 และอันดับสุดท้ายอาชีพเกษตรกร คิดเป็นร้อยละ 5.26 ดังรูปที่ 3

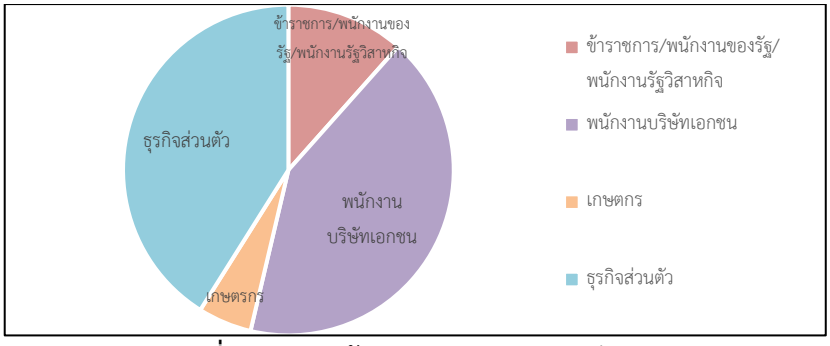

รูปที่ 3 แผนภูมิร้อยละ จำแนกตามอาชีพ

1.3 จำแนกตามระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีระยะเวลาที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ 10 ปี ขึ้นไป คิดเป็นร้อยละ 33.68 รองลงมาระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ ต่ำกว่า 1 ปี คิดเป็นร้อยละ 26.32 รองลงมาระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ 6-10 ปี คิดเป็นร้อยละ 24.21 และระยะเวลาอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ 1-5 ปี คิดเป็นร้อยละ 15.79 ดังรูปที่ 4

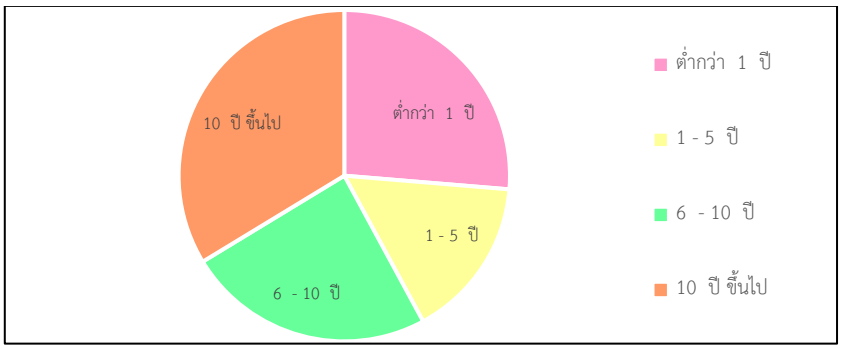

รูปที่ 4 แผนภูมิร้อยละ จำแนกตามอาชีพ

2. ผลการวิเคราะห์ระดับการรับรู้ของประชาชนในการยื่นขอรับใบอนุญาต ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ระดับการรับรู้ของประชาชนต่อการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. กฎหมายควบคุมอาคารเป็นกฎหมายที่บังคับใช้ในเขตควบคุมอาคาร มีการประกาศในราชกิจจานุเบกษาให้ใช้พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522	3.76	0.499	มาก
2. ในการก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ท่านต้องยื่นคำขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคารที่เทศบาล และได้รับอนุญาตก่อนที่จะดำเนินการก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร	4.45	0.769	มากที่สุด
3. การยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ท่านสามารถเดินทางมารับเอกสารแบบคำขออนุญาตก่อสร้างอาคาร (แบบ ข.1) ได้ที่สำนักงานเทศบาลตำบลเสาไห้	3.48	1.375	มาก
4. ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ทางเทศบาลจะแจ้งระยะเวลาการดำเนินการในการออกใบอนุญาตให้แก่ท่าน	3.56	1.049	มาก
5. ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ท่านจะต้องเตรียมเอกสารที่ต้องนำมาประกอบในการยื่นขอรับใบอนุญาต ได้แก่ สำเนาบัตรประชาชน, สำเนาทะเบียนบ้าน และสำเนาโฉนดที่ดิน(ขนาดเท่าตัวจริง) อย่างละ 1 ชุด และแบบแปลนการก่อสร้าง จำนวน 3 ชุด (ถ้ามีขนาดเกิน 150 ตร.ม. จะต้องเป็นไปตาม พรบ. วิศวกรและสถาปนิก)	2.79	1.577	ปานกลาง
6. ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร เอกสารโฉนดที่ดินที่ท่านเตรียมมาท่านจะต้องถ่ายสำเนาทั้งด้านหน้าและด้านหลังโฉนดที่ดินทุกแผ่น พร้อมผู้ที่มีกรรมสิทธิ์ในที่ดินจะต้องรับรองสำเนาให้ครบทุกท่าน	3.39	1.378	ปานกลาง
7. แบบแปลนการก่อสร้างอาคารที่นำมาประกอบการยื่นขออนุญาตก่อสร้างไม่ได้กำหนดขนาดกระดาษที่ใช้ แต่มาตราส่วนในแบบแปลนต้องเป็นไปตามที่กฎกระทรวงกำหนดไว้	2.15	1.167	น้อย

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
8. หากเจ้าของอาคารไม่ใช่เจ้าของที่ดิน ท่านจะต้องมีหนังสือยินยอมให้ทำการก่อสร้างอาคารในที่ดิน พร้อมสำเนาบัตรประจำตัวประชาชนของเจ้าของที่ดินแนบคำขอ(ข.1)มาประกอบในการยื่นเอกสารด้วย	3.71	1.202	มาก
9. หากเจ้าของอาคารไม่สามารถมาดำเนินการยื่นขออนุญาตด้วยตนเองได้ ท่านสามารถมอบอำนาจให้ผู้อื่นมาดำเนินการแทนได้ แต่ท่านจะต้องมีหนังสือมอบอำนาจพร้อมติดอากรแสตมป์และรับรองสำเนาถูกต้อง แนบคำขอ(ข.1)	4.47	0.823	มากที่สุด
10. ท่านสามารถปรึกษาเกี่ยวกับข้อกำหนดของกฎกระทรวงในการจัดทำแบบแปลนการก่อสร้างอาคารที่นำมาประกอบการยื่นขออนุญาตก่อสร้างได้ที่กองช่าง เทศบาลตำบลเสาไห้	3.77	1.372	มาก
11. ในกรณีที่พื้นที่ที่ทำการขออนุญาตก่อสร้าง มีขนาดไม่เกิน 150 ตร.ม. ท่านสามารถเป็นผู้ควบคุมงานเองได้	2.69	1.544	ปานกลาง
12. ท่านสามารถขอหนังสือรับรองว่ามีสิ่งปลูกสร้างในที่ดินจากเทศบาลได้โดยเขียนคำร้องและเตรียมเอกสาร ดังนี้ 1) สำเนาบัตรประชาชน และสำเนาทะเบียนบ้าน 2) สำเนาโฉนดที่ดิน (ขนาดเท่าตัวจริง) 3) รูปถ่ายบ้านรอบด้าน	2.58	1.602	น้อย
13. ในการยื่นขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคารมีค่าธรรมเนียมในการออกใบอนุญาตที่จะต้องชำระให้แก่เทศบาลตำบลเสาไห้	4.17	1.007	มากที่สุด
รวม	3.46	0.707	มาก

จากตารางที่ 2 สรุปได้ว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับระยะเวลา และขั้นตอนการดำเนินการความรู้ประกอบในการยื่นขอรับใบอนุญาต และการประชาสัมพันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก (ค่าเฉลี่ย = 3.46 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.707) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ระดับการรับรู้ของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุดมี 3 ข้อ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีการรับรู้และเข้าใจในเรื่องของ การได้รับอนุญาตตามข้อกฎหมายก่อนทำการก่อสร้าง เข้าใจการมอบอำนาจและการชำระค่าธรรมเนียม

3. ผลการวิเคราะห์ผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาต ดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ระดับผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาต

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
1. การที่ท่านเดินทางมาติดต่อเพื่อยื่นขอรับใบอนุญาตในช่วงเวลาทำการของราชการส่งผลกระทบต่อการทำงานประจำของท่าน หรือมีผลกระทบต่อการจัดการเวลาของท่านมากน้อยเพียงใด	4.16	0.938	มาก
2. การที่ท่านต้องมาติดต่อด้วยตนเอง เมื่อพบว่าเอกสารที่เตรียมมาไม่ครบถ้วนส่งผลกระทบต่อท่านมากน้อยเพียงใดในการเดินทางมาดำเนินการอีกครั้ง	4.00	1.052	มาก
3. การที่ท่านไม่เข้าใจข้อกำหนดในกฎกระทรวงทำให้ท่านเตรียมแบบแปลนก่อสร้างผิด และทำให้ท่านต้องแก้แบบก่อสร้างหลายรอบหรือไม่	4.17	0.808	มาก
4. การที่ต้องเตรียมเอกสารหลายอย่าง สำหรับการยื่นขอรับใบอนุญาตส่งผลกระทบต่อท่านมากน้อยเพียงใดในการจัดเตรียมเอกสาร	2.92	1.007	ปานกลาง
5. ในเว็บไซต์เทศบาลตำบลเสาไห้ ไม่มีแบบฟอร์มตัวอย่าง และคู่มือการกรอกเอกสารที่ชัดเจน ส่งผลต่อท่านมากน้อยเพียงใดในการกรอกเอกสาร	3.58	0.952	มาก
6. การเปลี่ยนชุดแบบฟอร์มของเอกสารขออนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ของเทศบาล ทำให้ท่านเกิดความสับสนต่อการเตรียมเอกสารในการดำเนินการยื่นขอรับใบอนุญาตมากน้อยเพียงใด	3.00	1.618	ปานกลาง
7. การเดินทางมาติดต่อยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้างอาคาร ดัดแปลงอาคาร รื้อถอนอาคาร ที่เทศบาลท่านจะต้องมีการสื่อสารกับเจ้าหน้าที่ที่สำนักงาน ซึ่งส่งผลกระทบต่อความเข้าใจของท่านมากน้อยเพียงใดในการสื่อสารที่ถูกต้องในเรื่องของการเตรียมเอกสารและการมาดำเนินการยื่นขอรับใบอนุญาต	2.48	1.443	น้อย
8. ท่านมีผลกระทบต่อธุรกิจหรือกิจการของท่านมากน้อยเพียงใดจากระยะเวลาที่ต้องใช้ในการรอคอยการอนุมัติใบอนุญาต	3.89	0.951	มาก

รายการ	ค่าเฉลี่ย	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	แปลผล
9. ท่านคิดว่าค่าธรรมเนียมและค่าใช้จ่ายในการยื่นขอใบอนุญาตมีผลกระทบต่อด้านการเงินของท่านมากน้อยเพียงใด	2.13	1.151	น้อย
10. ท่านมีความรู้สึกมากน้อยเพียงใดต่อความซับซ้อนในขั้นตอน	2.07	1.074	น้อย
รวม	3.24	0.824	ปานกลาง

จากตารางที่ 3 สรุปได้ว่า ผลกระทบต่อประชาชน ที่เกิดจากการยื่นขอรับ ใบอนุญาต โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง (ค่าเฉลี่ย = 3.24 และ ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน = 0.824) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่า ผลกระทบต่อประชาชนที่เกิดจากการยื่นขอรับใบอนุญาตมาก มี 5 ข้อ ผลการวิจัยสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีผลกระทบส่วนใหญ่ในเรื่องของระยะเวลาและความถูกต้องของเอกสารในระดับมาก

4. ผลการทดสอบสมมติฐาน

4.1 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

4.1.1 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีระดับการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ศรีเกษตร์ (2556) โดยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี อนุปริญญา/ปวส. มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และมัธยมศึกษาตอนต้น มีการรับรู้ในการยื่นขอรับใบอนุญาตสูงกว่าระดับประถมศึกษา ผลการเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาสูงกว่าระดับประถมศึกษา มีแนวโน้มที่จะมีความเข้าใจและรับรู้เกี่ยวกับขั้นตอนหรือกระบวนการในการยื่นขอรับใบอนุญาตได้ชัดเจนมากกว่า รวมถึงอาจมีทักษะการอ่านและทำความเข้าใจเนื้อหาที่สูงกว่าระดับประถมศึกษา

4.1.2 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีระดับการรับรู้แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย ศรีเกษตร์ (2556) และ อติพล เปลี่ยนบางช้าง (2560) โดยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีอาชีพข้าราชการ/พนักงานของรัฐ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ พนักงานบริษัทเอกชน และธุรกิจส่วนตัว มีการรับรู้ในการยื่นขอรับใบอนุญาตสูงกว่าอาชีพเกษตรกร ผลการเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนที่ประกอบอาชีพในหน่วยงานราชการและหน่วยงานเอกชนรวมถึงผู้ประกอบธุรกิจส่วนตัว มีระดับการรับรู้ในการยื่นขอรับใบอนุญาตสูงกว่าอาชีพเกษตรกร อาจเป็นผลมาจากลักษณะของงานทำให้กลุ่มอาชีพเหล่านี้มีโอกาสเข้าถึงข้อมูลข่าวสารที่เกี่ยวข้องกับระเบียบปฏิบัติที่มากกว่า และอาจมีทักษะการจัดการเอกสารที่ดีกว่า

4.1.3 ผลการเปรียบเทียบการรับรู้ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน มีระดับการรับรู้ในการยื่นขอรับใบอนุญาต ไม่แตกต่างกัน

4.2 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบของประชาชน สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

4.2.1 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกัน มีผลกระทบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระดับการศึกษาปริญญาตรี มัธยมศึกษาตอนปลาย/ปวช. และประถมศึกษา มีผลกระทบมากกว่าระดับการศึกษาอนุปริญญา/ปวส. และมัธยมศึกษาตอนต้น ผลการเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นว่า ประชาชนมีผลกระทบที่แตกต่างกันอาจเนื่องมาจากความแตกต่างด้านความสามารถในการทำความเข้าใจข้อมูลและทัศนคติของแต่ละบุคคล ซึ่งล้วนส่งผลกระทบแต่ละกลุ่มต่างกัน

4.2.2 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีอาชีพที่ต่างกัน มีผลกระทบไม่แตกต่างกัน

4.2.3 ผลการเปรียบเทียบผลกระทบของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่มีระยะเวลาที่อาศัยในเขตพื้นที่ที่ต่างกัน มีผลกระทบแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 โดยประชาชนในเขตเทศบาลตำบลเสาไห้ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ต่ำกว่า 1 ปี และอยู่อาศัยในเขตพื้นที่ 6-10 ปี มีผลกระทบมากกว่า ที่อยู่อาศัยในเขตพื้นที่ 1-5 ปี และอยู่อาศัยในเขตพื้นที่ 10 ปี ขึ้นไป ผลการเปรียบเทียบสะท้อนให้เห็นว่า ระยะเวลาการอยู่อาศัยในเขตพื้นที่มีผลแตกต่างกัน โดยประชาชนที่อยู่อาศัยในพื้นที่ต่ำกว่า 1 ปี ได้รับผลกระทบมากกว่า ซึ่งอาจเกิดจากความแตกต่างจากความคุ้นเคย การเข้าถึงข้อมูลข่าวสารและการมีส่วนร่วมในชุมชน

ข้อเสนอแนะ

จากการวิจัยครั้งนี้ ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องสามารถนำผลการวิจัยไปจัดทำคู่มือที่แสดงถึงขั้นตอนการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้าง และสามารถทำสื่อเกี่ยวกับขั้นตอนการยื่นขอรับใบอนุญาตก่อสร้างผ่านการประชาสัมพันธ์และผ่านทางแพลตฟอร์มต่าง ๆ เพื่อลดภาระหน้าที่ของประชาชนในการเดินทางมาติดต่อที่สำนักงาน หรือเพื่อเพิ่มช่องทางให้กับประชาชนได้มีการใช้งานที่หลากหลายมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กฎกระทรวง ให้ใช้บังคับผังเมืองรวมจังหวัดสระบุรี พ.ศ. 2554. (2555, 13 มกราคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 129 ตอนที่ 6 ก. 1–16.

ณัชชา เจริญไชย. (2562). *การรับรู้ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานครต่อพระราชบัญญัติภาษีที่ดินและสิ่งปลูกสร้าง พ.ศ. 2562* [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. MMM RU. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/mmm24-2/6014133103.pdf

เทศบาลตำบลเสาไห้. (2567, 1 สิงหาคม). *ประกาศเทศบาลตำบลเสาไห้ เรื่อง การจัดตั้งชุมชน*. http://www.tessabansaohai.go.th/index.php?_mod=MldrUFRRPT0&no=aEQ1QQ

นิตยา สุภาภรณ์. (2552). *การรับรู้ของประชาชนต่อความอยู่ดีมีสุขในชุมชนบางไผ่* [การวิจัย, วิทยาลัยราชพฤกษ์]. RPU. http://www.rpu.ac.th/Library_web/doc/RC_RR/2552_Manage_Nittaya.pdf

พระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ. 2522. (2522, 8 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 96 ตอนที่ 80. หน้า 13-15.

ยงยศ เจริญสรรพ์. (2566). *การรับรู้และบทบาทของพนักงานกองช่างเทศบาลอำเภอหนองแค จังหวัดสระบุรีเพื่อการออกใบอนุญาต (ตามแบบ ข.1)* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

วารุณี หาญวันนา. (2558). *ผลกระทบด้านสังคมและแนวทางการแก้ปัญหาการกัดเซาะชายฝั่งทะเล: กรณีศึกษาตำบลสองคลอง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา* [งานนิพนธ์รัฐประศาสนศาตร|มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://buuir.buu.ac.th/bitstream/1234567890/11269/1/Fulltext.pdf

สมชาย ศรีเกษตร์. (2556). *การรับรู้ของประชาชนเกี่ยวกับการบังคับใช้กฎหมายควบคุมอาคารในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลบางรักพัฒนา จังหวัดนนทบุรี* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

อัจฉราพร ปะทิ. (2559). *ความรู้ ความเข้าใจ และความคิดเห็นของประชาชนในชุมชนต่อการคุ้มครองคนไร้ที่พึ่ง : กรณีศึกษาประชาชนในตำบลผาสิงห์ อำเภอเมือง จังหวัดน่าน* [สารนิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2016/TU_2016_5705037082_4989_4009.pdf

อติพล เปลี่ยนบางช้าง. (2560). *ปัญหาการปฏิบัติตามพระราชบัญญัติควบคุมอาคาร พ.ศ.2522 ของประชาชนในเขตเทศบาลตำบลบางเมือง จังหวัดสมุทรปราการ* [การค้นคว้าอิสระวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก.

Rovinelli, R. J., & Hambleton, R. K. (1977). On the Use of Content Specialists in the Assessment of Criterion-Referenced Test Item Validity. *Journal of Educational Research*, *2*(1), 49-60.

Yamane, T. (1973). *Statistics an introductory analysis*. New York Harper & Row.

การวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน

Analysis of Safety Risks in the Construction of Underground Structures

นิตินาถ หิรัญ[1] ก่อโชค จันทวรางกูร[2] ชาญณรงค์ ไวยพจน์[3] และปารเมศ กำแหงฤทธิรงค์[4]

Nitinat Hiran[1] Korchoke Chantawarangul[2] Channarong Waiyapoj[3] and Parames Kamhangrittirong[4]

สาขาวิชาวิศวกรรมความปลอดภัย คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1],
ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2],
สมาคมวิศวกรรมความปลอดภัย[3], คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[4]
E-mail: safety_nat@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน (2) ศึกษาโอกาส และระดับความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน (3) วิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน (4) เสนอแนวทางในการวางแผนเพื่อสร้างความปลอดภัย ในการทำงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยผู้ปฏิบัติงานและผู้เชี่ยวชาญจากหน่วยงานก่อสร้าง 7 แห่งในกรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนาและการวิเคราะห์พหุถดถอย ผลการศึกษาพบว่า (1) การวิเคราะห์พหุถดถอยพบว่า ไม่มีปัจจัยใดแสดงนัยสำคัญทางสถิติต่อการเกิดอันตราย ($p > 0.05$) แม้ว่าอุปกรณ์-เครื่องมือจะมีค่าความสัมพันธ์สูงสุด ($\beta = 0.703$, $p = 0.110$) (2) ด้านโอกาสและระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ พบว่าอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ยรวม = 3.59) โดยเฉพาะอุปกรณ์-เครื่องมือ (ค่าเฉลี่ย = 3.79) และสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 3.65) (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการเกิดอันตรายสูงสุด ได้แก่ ขั้นตอนและกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย = 4.33) และอุปกรณ์-เครื่องมือ (ค่าเฉลี่ย = 4.31) อยู่ในระดับ “มาก” และ(4) ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้แก่ การฝึกอบรมเฉพาะทาง การบำรุงรักษาเครื่องจักรอย่างสม่ำเสมอ และการสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยในองค์กร เพื่อยกระดับความปลอดภัยในการทำงานใต้ดินอย่างยั่งยืน

คำสำคัญ: การวิเคราะห์ความเสี่ยง ความปลอดภัยในงานก่อสร้าง โครงสร้างใต้ดิน

Abstract

This study aims to (1) show factors affecting hazard incidents in underground construction, (2) assess the likelihood and severity of work-related accidents, (3) analyze the overall safety risk level, and (4) propose planning guidelines to enhance safety in underground construction. The sample included personnel and experts from seven construction organizations in Bangkok and Samut Prakan. Data were collected using questionnaires and analyzed through descriptive statistics and multiple regression analysis. The findings were as follows: (1) The regression analysis showed that none of the factors had a statistically significant effect on hazard occurrence ($p > 0.05$), although the equipment/tools factor had the highest beta coefficient ($\beta = 0.703$, $p = 0.110$). (2) The likelihood and severity of accidents were found to be at a "high" level (overall mean = 3.59), especially concerning equipment/tools (mean = 3.79) and the working environment (mean = 3.65). (3) The most influential risk factors were work procedures (mean = 4.33) and equipment/tools (mean = 4.31), both rated at a high level. And, (4) The recommended safety strategies include specialized training, regular maintenance of machinery, and fostering a strong safety culture within organizations to enhance sustainable safety in underground construction.

Keywords: Risk analysis, safety, construction, underground structures

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง โดยเฉพาะในภาคธุรกิจอสังหาริมทรัพย์และการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน ส่งผลให้กิจกรรมการก่อสร้างมีแนวโน้มขยายตัวมากขึ้นอย่างรวดเร็ว (ธนาคารแห่งประเทศไทย, 2564) พร้อมกับการนำเครื่องจักรกลและเทคโนโลยีสมัยใหม่มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดระยะเวลาในการก่อสร้าง (สุนันท์ มนต์แก้ว และคณะ, 2567) อย่างไรก็ตาม ปัญหาด้านความปลอดภัยในการทำงานยังคงเป็นประเด็นสำคัญ จากรายงานของสำนักงานประกันสังคมในช่วงปี 2561-2565 พบว่าการก่อสร้างเป็นสาขาที่มีการเกิดอันตรายสูงสุด โดยเฉพาะในการก่อสร้างอาคารที่พักอาศัย ซึ่งมี จำนวนผู้ได้รับอันตรายสูงถึง 14,194 ราย หรือร้อยละ 3.37 ของผู้ที่ได้รับอันตรายทั้งหมด สาเหตุหลักมาจากการขาดทักษะและประสบการณ์ในการทำงานของผู้ปฏิบัติงาน (สำนักงานประกันสังคม, 2565) การก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินเป็นกิจกรรมที่มีความซับซ้อนและมีความเสี่ยงสูงกว่าการก่อสร้างทั่วไป เนื่องจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่จำกัด ความไม่แน่นอนทางธรณีวิทยา และการพึ่งพาเครื่องจักรกลหนักในการดำเนินงาน (Klein & Carroll, 2017) (Chan et al., 2023) ปัจจัยดังกล่าวเพิ่มโอกาสของการเกิดอันตรายและความรุนแรงของอุบัติเหตุในการปฏิบัติงานจริง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาจากผลการวิเคราะห์พหุถดถอยกลับพบว่า ไม่มีปัจจัยใดที่แสดง

นัยสำคัญทางสถิติ ซึ่งก่อให้เกิดคำถามว่า ปัจจัยที่ได้รับการประเมินในระดับสูงดังกล่าวมีผลกระทบในทางปฏิบัติจริงหรือไม่ หรือเป็นเพียงการประเมินตามความรู้สึกของผู้ปฏิบัติงานเท่านั้น ด้วยความไม่สอดคล้องกันระหว่างค่าการประเมินและผลการวิเคราะห์เชิงสถิติ จึงนำไปสู่คำถามวิจัยที่สำคัญ ได้แก่ (1) ปัจจัยใดที่มีอิทธิพลต่อความเสี่ยงในการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินอย่างแท้จริง? และ (2) ควรวางแนวทางการจัดการความเสี่ยงอย่างไรให้มีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับทั้งข้อมูลเชิงประสบการณ์และข้อมูลเชิงวิเคราะห์? การหาคำตอบต่อคำถามเหล่านี้จะช่วยให้สามารถกำหนดมาตรการความปลอดภัยเชิงนโยบายที่มีความแม่นยำและสอดคล้องกับสถานการณ์จริงมากยิ่งขึ้น

การศึกษาครั้งนี้จึงทำการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน เพื่อให้ทราบถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน โอกาสที่จะเกิดอันตรายและระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ รวมถึงวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน ซึ่งผลการศึกษาสามารถนำไปกำหนดนโยบายในการสร้างความปลอดภัย สำหรับเป็นมาตรการในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน ระบบกันดินพังแบบชีทไพล์ และระบบงานก่อสร้างใต้ดินต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน
2. เพื่อศึกษาโอกาส และระดับความรุนแรงของการเกิดอุบัติเหตุในการทำงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน
3. เพื่อวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน
4. เพื่อเสนอแนวทางในการวางแผนเพื่อสร้างความปลอดภัย ในการทำงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน

การทบทวนวรรณกรรม

เพื่อวางรากฐานในการศึกษาวิจัยเรื่องการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านความปลอดภัยในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน ผู้วิจัยได้ศึกษากรอบแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดยสังเคราะห์ออกเป็น 5 ประเด็นหลักที่สัมพันธ์กับวัตถุประสงค์ของการวิจัย และสามารถประยุกต์ใช้เป็นแนวทางในการวางแผนการวิจัย ดังนี้

ความเสี่ยงจากสภาพธรณีวิทยาและโครงสร้างใต้ดิน

งานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินต้องเผชิญกับสภาพดินที่มีความไม่แน่นอน ทั้งความเสถียรของชั้นดิน การทรุดตัว และการรั่วซึมของน้ำใต้ดิน ซึ่งอาจทำให้เกิดการพังทลายของโครงสร้างหรือส่งผลต่อการทำงานของเครื่องจักร (Gangrade et al., 2022) นอกจากนี้ ในกรณีที่ไม่มีข้อมูลธรณีวิทยาที่เพียงพอ จะทำให้การออกแบบทางวิศวกรรมขาดความแม่นยำ ส่งผลต่อความเสี่ยงด้านโครงสร้างอย่างมีนัยสำคัญ (Koohathongsumrit & Meethom, 2024) แนวคิดด้าน “การวิเคราะห์ความเสี่ยงทางธรณีเทคนิค (Geotechnical Risk Analysis)” จึงมีบทบาทสำคัญในการประเมินความเป็นไปได้ของการเกิดอุบัติเหตุใน

ระยะต่าง ๆ ของโครงการ โดยเฉพาะในช่วงก่อนการก่อสร้างต้องอาศัยการสำรวจและประเมินผลอย่างเป็นระบบ (Zhang et al., 2024), (Lannyati et al., 2024)

ความเสี่ยงจากเครื่องจักรและอุปกรณ์ที่ใช้ในงานก่อสร้าง

การใช้เครื่องจักรและอุปกรณ์เป็นหัวใจสำคัญของงานก่อสร้างใต้ดิน โดยเฉพาะในพื้นที่จำกัดที่ต้องพึ่งพาเครื่องจักรขนาดใหญ่ การเสื่อมสภาพของเครื่องจักร รวมถึงการขาดการบำรุงรักษาเชิงป้องกัน (Preventive Maintenance) เป็นสาเหตุสำคัญของอุบัติเหตุในไซต์งาน (Wozniakowski-Zehenter, 2024) (สุนิสา ชายเกลี้ยง และคณะ, 2560) (Zafirovski et al., 2019) ซึ่งมีผลการศึกษาก่อนหน้าพบว่า การเรียนรู้จากเหตุการณ์อุบัติเหตุในอดีตสามารถลดอุบัติการณ์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสะท้อนความสำคัญของการจัดเก็บข้อมูลและวิเคราะห์เหตุการณ์ย้อนหลัง เพื่อพัฒนากลยุทธ์ด้านความปลอดภัยในเชิงลึก (Chan et al., 2023) การประเมินความเสี่ยงในประเด็นนี้ยังเกี่ยวข้องกับคุณภาพของอุปกรณ์ ความสอดคล้องกับมาตรฐานความปลอดภัย และความสามารถของผู้ใช้ในการควบคุมเครื่องจักรอย่างถูกต้อง ซึ่งมีความสัมพันธ์โดยตรงกับทักษะและประสบการณ์ของผู้ปฏิบัติงานด้วย

ความเสี่ยงจากบุคลากรและพฤติกรรมมนุษย์

มนุษย์เป็นปัจจัยที่ยากควบคุมในงานก่อสร้าง โดยเฉพาะในสถานการณ์ที่ต้องใช้การตัดสินใจอย่างรวดเร็วในพื้นที่จำกัดหรือภายใต้ความกดดัน ผู้ปฏิบัติงานที่ไม่มีประสบการณ์หรือขาดการฝึกอบรมความปลอดภัยจะมีแนวโน้มเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุมากขึ้น (สุนิสา ชายเกลี้ยง และคณะ, 2560) และมีการเสนอแนวทางการประเมินความเสี่ยงในกิจกรรมที่ไม่เป็นกิจวัตร (Non-routine Activities) โดยเน้นว่าการตระหนักรู้ (awareness) และการจำลองสถานการณ์ (simulation-based training) สามารถช่วยลดความเสี่ยงได้ (Zhang et al., 2024) จากกรณีศึกษาในประเทศไทย พบว่า แรงงานก่อสร้างส่วนใหญ่ไม่เข้าใจระบบความปลอดภัยอย่างชัดเจน โดยเฉพาะในส่วนที่เกี่ยวกับอุปกรณ์ป้องกันภัยส่วนบุคคล (PPE) และขั้นตอนการปฏิบัติงานที่ถูกต้อง การเสริมสร้างวัฒนธรรมความปลอดภัยจึงต้องเริ่มตั้งแต่ระดับการสื่อสารในองค์กร (สุนิสา ชายเกลี้ยง และคณะ, 2560)

ความเสี่ยงจากการวางแผนและขั้นตอนการทำงาน

การจัดการขั้นตอนการทำงานอย่างไม่เป็นระบบหรือไม่สอดคล้องกับสภาพพื้นที่จริงเป็นหนึ่งในปัจจัยสำคัญที่ทำให้เกิดความล่าช้าและอุบัติเหตุในโครงการ (Wu & Sun, 2024) ระบบค้ำยัน การระบายอากาศ และระบบเตือนภัยที่ไม่ครอบคลุมมักนำไปสู่เหตุการณ์วิกฤตที่สามารถป้องกันได้ แนวคิดของ “ระบบการจัดการความปลอดภัยเชิงปฏิบัติการ” (Operational Safety Management System) จึงมีความสำคัญอย่างยิ่งในการควบคุมกิจกรรมให้สอดคล้องกับความเสี่ยง โดยเฉพาะในพื้นที่แคบและแสงน้อย การจำแนกงานตามระดับความเสี่ยงก่อนเริ่มงาน (Job Safety Analysis) เป็นแนวทางหนึ่งที่ช่วยลดอุบัติเหตุได้ในระดับโครงการ

ความเสี่ยงจากข้อกฎหมายและข้อบังคับ

ด้านกฎหมาย กฎกระทรวงและพระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกับงานก่อสร้างใต้ดิน เช่น พ.ร.บ. ความปลอดภัย พ.ศ. 2554 (กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานในที่อับอากาศ พ.ศ. 2547,

2547) และ กฎกระทรวง พ.ศ. 2551 (กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551, 2551) (พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554, 2554) ได้ระบุข้อบังคับในการจัดการที่อับอากาศและการกำหนดเจ้าหน้าที่ความปลอดภัย โดยมุ่งเน้นที่การป้องกันมากกว่าการแก้ปัญหา ในระดับสากล CDM Regulations 2015 ของสหราชอาณาจักร (Ogunde et al., 2014) และข้อกำหนดขององค์การแรงงานระหว่างประเทศ (ILO) ยังเสนอแนวทางบูรณาการความปลอดภัยตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบโครงการ (Design for Safety) ไปจนถึงการฝึกอบรมแรงงานอย่างต่อเนื่อง การไม่ปฏิบัติตามข้อบังคับส่งผลต่อความปลอดภัยเท่านั้น และก่อให้เกิดความเสี่ยงด้านกฎหมายและชื่อเสียงขององค์กร (Safety and Health in Construction Convention, 1988)

จากการสังเคราะห์องค์ประกอบความเสี่ยงทั้ง 5 ประเด็นข้างต้น ผู้วิจัยได้นำมากำหนดกรอบแนวคิดเพื่อออกแบบวิธีวิจัยที่มีความเชื่อมโยงกับวัตถุประสงค์ของการศึกษา โดยมีขั้นตอนดังนี้ 1) ศึกษาแนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องในด้านวิศวกรรมความปลอดภัย ธรณีเทคนิค และการจัดการความเสี่ยง 2) พัฒนาแบบสอบถามเพื่อเก็บข้อมูลจากผู้มีประสบการณ์ตรงในงานก่อสร้างใต้ดินจาก 7 หน่วยงาน 3) วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนาเพื่อหาแนวโน้มของแต่ละปัจจัย และใช้การวิเคราะห์พหุถดถอยเพื่อหาปัจจัยที่ส่งผลอย่างมีนัยสำคัญ และ 4) นำผลลัพธ์มาเชื่อมโยงกับกรอบแนวคิดเพื่อจัดทำข้อเสนอแนะเชิงนโยบายที่สามารถนำไปปฏิบัติจริงในระดับโครงการและระดับองค์กร

คำจำกัดความศัพท์เฉพาะ

ปัจจัยที่ส่งผลกระทบ (Contributing Factors) หมายถึง ตัวแปรหรือเงื่อนไขที่อาจเป็นสาเหตุหรือมีความสัมพันธ์กับการเกิดอันตรายระหว่างกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน เช่น เครื่องจักร อุปกรณ์ บุคลากร ขั้นตอนการทำงาน หรือสภาพแวดล้อม

โอกาสเกิดอันตราย (Likelihood of Hazard Occurrence) หมายถึง ความน่าจะเป็นหรือความถี่ที่อุบัติเหตุหรืออันตรายจะเกิดขึ้นในกิจกรรมก่อสร้าง โดยพิจารณาจากสถานการณ์ปัจจุบัน การปฏิบัติงานจริง และประวัติการเกิดเหตุ

ระดับความรุนแรง (Severity Level) หมายถึง ขนาดหรือผลกระทบของความเสียหายที่เกิดจากอุบัติเหตุ เช่น การบาดเจ็บ การสูญเสียทรัพย์สิน หรือการหยุดชะงักของโครงการ ซึ่งจำแนกเป็นระดับต่ำ ปานกลาง หรือสูง ตามเกณฑ์มาตรฐานความปลอดภัย

ระดับความเสี่ยง (Risk Level) หมายถึง ค่าผลลัพธ์ที่ได้จากการประเมินร่วมกันระหว่างโอกาสเกิดอันตรายและระดับความรุนแรง โดยใช้สูตรหรือเกณฑ์ที่กำหนด เช่น Risk = Likelihood × Severity เพื่อใช้ในการจัดลำดับและวางแผนการจัดการความเสี่ยง

กรอบแนวคิด

การวิเคราะห์ความเสี่ยงในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินจำเป็นต้องอาศัยกรอบแนวคิดที่ครอบคลุมทั้งด้านวิศวกรรม กฎหมาย พฤติกรรมมนุษย์ และกระบวนการจัดการ ในบริบทของประเทศไทยที่งานก่อสร้างใต้ดินเริ่มมีการขยายตัวอย่างรวดเร็ว แต่ยังขาดองค์ความรู้เชิงลึกในด้านการจัดการความเสี่ยงเชิงระบบ ผู้วิจัยจึงได้สังเคราะห์องค์ความรู้และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยเสี่ยงต่าง ๆ พร้อมทั้งอภิปรายเชิงวิพากษ์เพื่อเชื่อมโยงกับผลการศึกษาในครั้งนี้ โดยแบ่งออกเป็น 5 มิติหลัก ดังนี้

1) ความเสี่ยงจากปัจจัยทางธรณีวิทยาและสภาพพื้นที่

โครงสร้างใต้ดินมีความเปราะบางสูงต่อการเปลี่ยนแปลงของสภาพธรณี เช่น การทรุดตัวของดิน การไหลซึมของน้ำใต้ดิน และความไม่แน่นอนของชั้นดิน ซึ่งส่งผลโดยตรงต่อเสถียรภาพของโครงสร้าง จากการศึกษาของ Koohathongsumrit and Meethom พบว่า การใช้แบบจำลองการวิเคราะห์ความเสี่ยงสามารถช่วยให้สามารถจัดลำดับพื้นที่เสี่ยงได้อย่างแม่นยำ อย่างไรก็ตาม การประยุกต์ใช้ในพื้นที่จริงกลับมีข้อจำกัดด้านต้นทุนและเทคนิคการเก็บข้อมูลที่ครอบคลุม ส่งผลให้ในหลายโครงการไม่สามารถควบคุมความเสี่ยงในมิตินี้ได้อย่างเต็มที่

2) ความเสี่ยงจากเครื่องจักรและอุปกรณ์

เครื่องจักรกลและอุปกรณ์ในงานก่อสร้างมีบทบาทสำคัญต่อประสิทธิภาพและความปลอดภัย โดยเฉพาะอย่างยิ่งในพื้นที่ใต้ดินที่มีข้อจำกัดด้านการเข้าถึงและแสงสว่าง การศึกษาของ Chan et al. (2023) และ Zafirovski et al. (2019) ระบุว่า การขาดระบบบำรุงรักษาเชิงป้องกันเป็นสาเหตุหลักของการเกิดอุบัติเหตุ ขณะเดียวกัน การขาดความรู้ในการใช้งานเครื่องจักรอย่างถูกต้องยังเพิ่มโอกาสเสี่ยงจากความผิดพลาดของมนุษย์

3) ความเสี่ยงจากบุคลากรผู้ปฏิบัติงาน

ผู้ปฏิบัติงานในโครงการก่อสร้างเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ส่งผลต่อความปลอดภัยโดยรวม ความรู้ ทักษะ และพฤติกรรมในการทำงานล้วนเป็นตัวกำหนดระดับความเสี่ยงที่อาจเกิดขึ้นได้ อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาก่อนหน้าพบว่า พฤติกรรมเสี่ยงมักเกิดขึ้นจากกิจกรรมที่ไม่เป็นกิจวัตร (non-routine) ซึ่งไม่สามารถควบคุมได้ด้วยมาตรการทั่วไป จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมเฉพาะทางและการเรียนรู้จากเหตุการณ์ที่ผ่านมา

4) ความเสี่ยงจากกระบวนการทำงาน

การวางแผนและจัดลำดับขั้นตอนการทำงานที่ไม่เป็นระบบเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่นำไปสู่ความผิดพลาดและอุบัติเหตุในงานก่อสร้าง โดยเฉพาะในงานใต้ดินที่มีข้อจำกัดเชิงพื้นที่ การขาดระบบควบคุมคุณภาพหรือการจำแนกงานตามระดับความเสี่ยงก่อนเริ่มดำเนินการ (Job Hazard Analysis) ล้วนเพิ่มโอกาสในการเกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิด

5) ความเสี่ยงจากกฎหมายและข้อบังคับ

มาตรฐานและข้อกำหนดด้านความปลอดภัย เช่น กฎกระทรวง พ.ศ. 2551 (กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551, 2551), พ.ร.บ. ความปลอดภัย พ.ศ.

2554 (พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554, 2554), CDM Regulations 2015 และข้อเสนอแนะจาก ILO เป็นกรอบสำคัญในการกำหนดแนวทางการดำเนินงานให้มีความปลอดภัย อย่างไรก็ตาม ความท้าทายในการปฏิบัติจริงคือการตีความข้อกฎหมาย การขาดการควบคุมกำกับ และความแตกต่างของการบังคับใช้ในแต่ละพื้นที่ (Ogunde et al., 2014) ซึ่งอาจลดทอนประสิทธิภาพของนโยบายได้ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่า หลายโครงการยังขาดกลไกการติดตามและรายงานผลการปฏิบัติตามข้อกฎหมาย ซึ่งควรได้รับการเสริมในรูปแบบข้อเสนอเชิงนโยบายระดับองค์กร

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ โดยเริ่มจากการรวบรวมข้อมูลปัจจัยเสี่ยงด้านความปลอดภัยในการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการทบทวนวรรณกรรมที่ใช้ในงานก่อสร้างลักษณะคล้ายคลึงกัน เพื่อให้ได้แนวคิดในการระบุปัจจัยเสี่ยง จากนั้นจึงได้มีการออกแบบเครื่องมือวิจัยในรูปแบบแบบสอบถาม โดยแบ่งเป็นหมวดหมู่ตามปัจจัยต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์และเครื่องมือ การปฏิบัติงานของบุคลากร สภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน และความเสี่ยงที่เกี่ยวข้องกับโครงสร้างพื้นฐาน

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยคือผู้เชี่ยวชาญด้านการก่อสร้างและวิศวกรที่มีประสบการณ์ในการทำงานก่อสร้างใต้ดินจาก 7 หน่วยงานก่อสร้างในพื้นที่กรุงเทพมหานครและสมุทรปราการ เก็บรวบรวมข้อมูลดำเนินการผ่านการแจกแบบสอบถาม โดยการวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาเพื่อวิเคราะห์ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ใช้การวิเคราะห์พหุถดถอยเชิงเส้นเพื่อระบุปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน ผลการวิเคราะห์ความเสี่ยงถูกนำเสนอในรูปแบบของการประเมินระดับความเสี่ยง พร้อมทั้งระบุโอกาสที่จะเกิดเหตุการณ์อันตรายและระดับความรุนแรงที่เกิดขึ้น

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญเป็นกลุ่มหลักที่มีบทบาทสำคัญในการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินเป็นเพศชาย 14 คน (ร้อยละ 82.35) กลุ่มอายุ 25-35 ปีมีจำนวนมากที่สุด 6 คน (ร้อยละ 35.29) และกลุ่มที่มีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี 12 คน (ร้อยละ 70.59) กลุ่มที่สำเร็จการศึกษาระดับปริญญาตรี 8 คน (ร้อยละ 47.06) โดยส่วนใหญ่จบจากสาขาวิศวกรรมศาสตร์ 13 คน (ร้อยละ 76.47) ส่วนในด้านตำแหน่งงาน กลุ่มหัวหน้างานมีจำนวน 6 คน (ร้อยละ 35.29)

ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ทั้ง 4 ประการ สามารถสรุปผลได้ดังนี้

ด้านปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน จากผลการวิเคราะห์จากตารางที่ 1 พบว่าทุกปัจจัยอยู่ในระดับ "มาก" โดยเฉพาะปัจจัยด้าน ขั้นตอนและกระบวนการ (ค่าเฉลี่ย = 4.33, SD = 0.456) และ อุปกรณ์-เครื่องมือ (ค่าเฉลี่ย = 4.31, SD = 0.464) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ได้รับการประเมินสูงที่สุด รองลงมาคือ เครื่องจักรกล และบุคลากร ซึ่งแสดงให้เห็นว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีการตระหนักรู้ถึง

ความสำคัญของขั้นตอนการทำงานและสภาพของอุปกรณ์ในการควบคุมความเสี่ยง ทั้งนี้ยังสะท้อนว่าการออกแบบวิธีการทำงานและการจัดการเครื่องมือมีบทบาทสำคัญในการลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุ

ตารางที่ 1 ปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการเกิดอันตรายในกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน

ปัจจัย	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
ด้านคน/ผู้ปฏิบัติงาน	4.24	0.431	มาก
ด้านเครื่องจักรกล	4.29	0.498	มาก
ด้านอุปกรณ์-เครื่องมือ	4.31	0.464	มาก
ด้านขั้นตอนและกระบวนการ	4.33	0.456	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.29**	**0.351**	**มาก**

ด้านโอกาสและระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ จากตารางที่ 2 พบว่าค่าเฉลี่ยรวมของโอกาสและระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุอยู่ในระดับ “มาก” (ค่าเฉลี่ย = 3.59, SD = 0.570) โดยเฉพาะปัจจัยด้านอุปกรณ์-เครื่องมือ (ค่าเฉลี่ย = 3.79, SD = 0.672) และสภาพแวดล้อม (ค่าเฉลี่ย = 3.65, SD = 0.679) ซึ่งตอกย้ำข้อเท็จจริงว่าปัจจัยภายนอกที่ควบคุมได้ยาก เช่น ความชื้น ความมืด หรือการสึกหรอของเครื่องมือ อาจเป็นตัวเร่งให้เกิดความรุนแรงมากขึ้นเมื่อต้องปฏิบัติงานในพื้นที่ปิด

ตารางที่ 2 โอกาสที่จะเกิดอันตราย ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุ และระดับความเสี่ยงของการเกิดอันตรายของงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน

ระดับความรุนแรง	$\bar{x}$	SD	การแปลผล
ด้านคน/ผู้ปฏิบัติงาน	3.21	0.762	ปานกลาง
ด้านเครื่องจักรกล	3.40	0.748	ปานกลาง
ด้านอุปกรณ์-เครื่องมือ	3.79	0.672	มาก
ด้านขั้นตอนและกระบวนการ	3.56	0.538	มาก
ด้านสภาพแวดล้อมในการทำงาน	3.65	0.679	มาก
เฉลี่ยรวม	**3.59**	**0.570**	**มาก**

การวิเคราะห์ระดับความเสี่ยงโดยรวม ผลการวิเคราะห์พหุถดถอย (ตารางที่ 3) พบว่า ไม่มีตัวแปรใดใน 4 ปัจจัยหลักที่แสดงนัยสำคัญทางสถิติต่อโอกาสการเกิดอันตราย ($p > 0.05$ ทุกตัวแปร) แม้ว่าค่าสัมประสิทธิ์ของบางปัจจัย เช่น อุปกรณ์/เครื่องมือ (B = 0.864, p = 0.110) และขั้นตอนการทำงาน (B = 0.210, p = 0.542) จะมีทิศทางบวกและค่า Beta ในระดับที่พอมีน้ำหนัก แต่ไม่สามารถยืนยันผลเชิงสถิติได้

สะท้อนให้เห็นถึงช่องว่างระหว่าง “การรับรู้ของผู้ปฏิบัติงาน” กับ “ข้อมูลเชิงวิเคราะห์” ซึ่งควรนำไปพิจารณาเพิ่มเติมในการพัฒนาเครื่องมือวัด หรือการวางระบบตรวจสอบภาคสนามในระยะยาว

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการเกิดอันตรายในกระบวนการก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน (Multiple Regression Analysis)

ตัวแปร	B	S.E.	Beta	t	p
(ค่าคงที่)	1.942	1.821	-	1.067	0.307
คน/ผู้ปฏิบัติงาน (W)	-0.186	0.447	-0.141	-0.415	0.685
เครื่องจักร (M)	-0.514	0.403	-0.450	-1.277	0.226
อุปกรณ์/เครื่องมือ (E)	0.864	0.501	0.703	1.724	0.110
ขั้นตอนและกระบวนการ (P)	0.210	0.334	0.168	0.627	0.542

ด้านข้อเสนอแนะแนวทางเพื่อการวางแผนสร้างความปลอดภัย จากผลการวิเคราะห์ ผู้วิจัยเสนอแนวทางการพัฒนาระบบความปลอดภัยในโครงการก่อสร้างใต้ดินใน 3 ด้านหลัก ได้แก่ 1) การพัฒนาทักษะของผู้ปฏิบัติงานผ่านการอบรมที่เฉพาะเจาะจงกับความเสี่ยงในสถานที่จริง 2) การจัดให้มีการตรวจสอบและบำรุงรักษาเครื่องจักรและอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ และ 3) การส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยที่ฝังลึกในระดับองค์กร ซึ่งจะช่วยลดความแตกต่างระหว่างการรับรู้และความเสี่ยงที่แท้จริง

จากผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่า การบริหารความเสี่ยงในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดินไม่สามารถพึ่งพาปัจจัยใดปัจจัยหนึ่งเพียงอย่างเดียว แต่ต้องอาศัยความร่วมมือในทุกมิติ ตั้งแต่ระดับนโยบายจนถึงระดับการปฏิบัติงานจริงในพื้นที่

ข้อเสนอแนะ

1. จากการขาดการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงาน องค์กรควรใช้ผลการศึกษา เพื่อวางแผนการฝึกอบรมความปลอดภัยในการทำงานที่สอดคล้องกับปัจจัยเสี่ยงที่พบในงานก่อสร้างโครงสร้างใต้ดิน เน้นการฝึกอบรมเกี่ยวกับการใช้อุปกรณ์และเครื่องจักรอย่างถูกต้อง รวมถึงการปฏิบัติตามมาตรฐานความปลอดภัย เพื่อป้องกันอุบัติเหตุที่อาจเกิดขึ้น

2. ผลการศึกษาชี้ให้เห็นถึงความสำคัญของการบำรุงรักษาและตรวจสอบอุปกรณ์อย่างสม่ำเสมอ ดังนั้น องค์กรควรใช้ข้อมูลนี้ในการวางแผนและดำเนินการตรวจสอบอุปกรณ์และเครื่องจักรตามระยะเวลาที่กำหนด เพื่อให้แน่ใจว่าเครื่องจักรอยู่ในสภาพที่ปลอดภัยในการใช้งาน

3. พัฒนามาตรฐานการปฏิบัติงานในงานก่อสร้าง โดยเฉพาะด้านการจัดการขั้นตอนและกระบวนการทำงาน ควรให้มีการจัดทำคู่มือการปฏิบัติงานที่ชัดเจนและการตรวจสอบความปลอดภัยของขั้นตอนการทำงานอย่างต่อเนื่อง

บรรณานุกรม

กระทรวงแรงงาน. (2547). *กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานในที่อับอากาศ พ.ศ. 2547*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 121 ตอนที่ 60 ก.

กระทรวงแรงงาน. (2551). *กฎกระทรวงกำหนดมาตรฐานความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับงานก่อสร้าง พ.ศ. 2551*. ราชกิจจานุเบกษา, เล่ม 125 ตอนที่ 38 ก.

ธนาคารแห่งประเทศไทย. (2564). *รายงานตามติดเศรษฐกิจไทย กรกฎาคม 2564: เส้นทางสู่การฟื้นตัวทางเศรษฐกิจ*. ธนาคารแห่งประเทศไทย. https://www.worldbank.org/th/country/Thailand|/publication/thailand-economic-monitor-july-2021-the-road-to-recovery

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554. (2554). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม *128* ตอนที่ *4* ก พ.ศ.*2554, 2554*

สำนักงานประกันสังคม. (2565). *รายงานสถานการณ์ความปลอดภัยในการทำงานในประเทศไทย*. กองความปลอดภัยแรงงาน. https://www.sso.go.th

สุนันท์ มนต์แก้ว, ชูเกียรติ ชูสกุล, และ ไพศาล สุขสม. (2567). การประเมินความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้างบนที่สูง ของโครงการก่อสร้างในเขตกรุงเทพมหานคร. *วารสารสถาปัตยกรรม การออกแบบและการก่อสร้าง, 6*(2), 132-141.

สุนิสา ชายเกลี้ยง, วิภารัตน์ โพธิ์ขี, และ สุดปรารถนา จารุกขมูล. (2560). การประเมินความเสี่ยงในคนงานก่อสร้าง: กรณีศึกษาบริษัทก่อสร้างที่พักอาศัย. *ศรีนครินทร์เวชสาร, 32*(1), 30-37.

Chan, A. P. C., Guan, J., Choi, T. N. Y., Yang, Y., Wu, G., & Lam, E. (2023). Improving Safety Performance of Construction Workers through Learning from Incidents. *International Journal of Environmental Research and Public Health, 20*(5), 1-26. https://doi.org/10.3390/ijerph20054570

Gangrade, R., Grasmick, J., Trainor-Guitton, W., & Mooney, M. (2022). Risk-based methodology to optimize geotechnical site investigations in tunnel projects. *Tunnelling and Underground Space Technology, 127,* 104589. https://doi.org/10.1016/j.tust.2022.104589

Klein, S., & O'Carroll, J. (2017). Geotechnical Risk Assessments for Tunneling/Underground Projects. *Geo-Risk 2017 GSP 285,* 291–301. https://doi.org/10.1061/9780784480724.027

Koohathongsumrit, N., & Meethom, W. (2024). Risk analysis in underground tunnel construction with tunnel boring machines using the Best–Worst method and data envelopment analysis. *Heliyon, 10*(1), e23486. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e23486

Lannyati, N., Sarwono, A., Sami'an, S., Taufiq, T., & Soeharto, A. (2024). Legal and Financial Risk Management in Large-Scale Construction Projects. *Scholars International Journal of*

Law, Crime and Justice, 7(8), 316–322. https://doi.org/10.36348/sijlcj.2024.v07i08.005.

Ogunde, A., Owolabi, D., Kukoyi, P., & Oloke, O. (2014). Evaluation Of the Level of Compliance with Construction Design Management (CDM 2007) Regulations by Clients in Nigeria. *Covenant Journal Research in the Built Environment, 1*(1), 42–52.

Safety and Health in Construction Convention, 167 (1988*). Safety and Health in Construction Convention.* https://www.ilo.org/

Wozniakowski-Zehenter, M. (2024, Aug 19). *Safety in Tunneling: Challenges and Hazards During Construction.* https://www.identecsolutions.com/news/safety-in-tunneling-challenges-and-hazards-during-construction

Wu, X., & Sun, P. (2024). Dynamic Analysis and Temporal Governance of Safety Risks: Evidence from Underground Construction Accident Reports. *Sustainability, 16*(19), 8531. https://doi.org/10.3390/su16198531

Zafirovski, Z., Gacevski, V., Lazarevska, M., & Ognjenovic, S. (2019). Procedures for risk analysis and management in tunnelling projects. *E3S Web of Conferences, 135*, 1–7. https://doi.org/10.1051/e3sconf/201913501001

Zhang, J., Li, W., Sun, Y., Liu, Y., & Li, X. (2024). Why is the risk of industrial non-routine activities high and how can it be evaluated? An integrated approach. *Heliyon, 10*(1), e23951. https://doi.org/10.1016/j.heliyon.2023.e23951

การบริหารโครงการก่อสร้างงานระบบประกอบอาคาร เพื่อลดต้นทุน กรณีศึกษา โครงการก่อสร้างศูนย์นิทรรศการและการประชุม

Mechanical, Electrical and Plumbing Construction Project Management to Reduce Costs: Case Study of Trade and Exhibition Centre

นิพัทธรา จันทรศิริ[1] จุฑา พิชิตลำเค็ญ[2] และวรวุฒิ หวังวัชรกุล[3]

Nipattra Chandrasiri[1] Juta Pichitlamken[2] and Worawut Wangwatcharakul[3]

นิสิตปริญญาโท สาขาการจัดการวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1]

อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการจัดการวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2-3]

E-mail: nipattra.ch@ku.th[1], juta.p@ku.th[2], fengwww@ku.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงานของโครงการก่อสร้างงานระบบประกอบอาคาร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ (Earned Value Analysis) ในการควบคุมต้นทุนของโครงการ (2) กำหนดแนวทางการบริหารจัดการต้นทุนโครงการก่อสร้าง เพื่อเพิ่มอัตราผลกำไรของโครงการ ร่วมกับการวิเคราะห์ตารางงาน หาเส้นทางวิกฤต ด้วยโปรแกรม Microsoft Project และวิเคราะห์ความน่าจะเป็นที่โครงการจะดำเนินการแล้วเสร็จตามแผน ด้วยเทคนิค PERT (Program Evaluation and Review Technique) โดยใช้โปรแกรม Microsoft Excel Add-in Crystal Ball พร้อมทั้งปรับปรุงแผนงาน เร่งรัดกิจกรรมวิกฤตให้เสร็จภายในระยะเวลาที่เร็วที่สุด (Optimistic Time) หลังจากปรับปรุงแผนงานและนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) มีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง 6,459,104 บาท ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้จำนวน 100,895 บาท คิดเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านต้นทุนเท่ากับ 1.02 (2) สามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้ 1.56 เปอร์เซ็นต์

คำสำคัญ: การบริหารโครงการ การบริหารจัดการต้นทุน การวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ

Abstract

The purposes of this study were (1) to reduce operational costs in building systems construction projects by employing Earned Value Analysis (EVA) for project cost control, and (2) to formulate cost management guidelines for construction projects to enhance project profitability through schedule analysis, identification of the critical path using Microsoft Project, and evaluation of project completion probabilities using the Program Evaluation and Review

Technique (PERT) with the Oracle Crystal Ball add-in for Microsoft Excel, as well as improvement of the project schedule by accelerating critical path activities to achieve completion within the optimistic time frame. The results after applying the improved schedule to the ongoing construction project included the following: (1) the actual expenses were 6,459,104 baht, which was 100,895 baht below the allocated budget, resulting in a cost performance index of 1.02, and (2) the project profitability increased by 1.56 percent from the initial forecast.

Keywords: Project Management, cost management, earned value analysis

บทนำ

ธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง เป็นธุรกิจที่เติบโตจากการลงทุนของภาครัฐและเอกชน เช่น โครงสร้างพื้นฐาน และอาคารต่าง ๆ โดยปัจจัยที่จำกัดการเติบโตมาจากต้นทุนการก่อสร้าง ทั้งค่าวัสดุและค่าแรง รวมถึงระยะเวลาที่มีจำกัด อีกทั้งยังมีการแข่งขันทางด้านราคาสูง การบริหารโครงการจึงมีความสำคัญ เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ภายใต้ข้อจำกัดด้านทรัพยากรและงบประมาณ

บริษัทกรณีศึกษาเป็นบริษัทในกลุ่มธุรกิจรับเหมาก่อสร้าง ให้บริการติดตั้งและบริหารโครงการด้านวิศวกรรมระบบประกอบอาคาร ได้แก่ ระบบปรับอากาศ ระบบสุขาภิบาล ระบบดับเพลิง และระบบไฟฟ้า จากการรวบรวมข้อมูลของโครงการที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2562 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2566 พบว่า มีอัตราผลกำไรต่ำกว่าค่าเฉลี่ยของบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมเดียวกัน และมีบางโครงการที่มีค่าใช้จ่ายเกินงบประมาณ เนื่องจากไม่มีการติดตามและตรวจสอบค่าใช้จ่ายอย่างเหมาะสม ส่งผลให้ไม่สามารถควบคุมค่าใช้จ่ายให้เป็นไปตามงบประมาณ โดยจะมุ่งเน้นที่กลุ่มโครงการก่อสร้างศูนย์นิทรรศการและการประชุม ซึ่งเป็นกลุ่มลูกค้าหลัก และมีแนวโน้มที่จะได้รับการว่าจ้างงานอย่างต่อเนื่อง ทั้งนี้ ได้สรุปผลการดำเนินงานของกลุ่มโครงการก่อสร้างสูนย์นิทรรศการและการประชุมที่พบปัญหาด้านค่าใช้จ่ายเกินงบประมาณ ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ข้อมูลโครงการที่มีค่าใช้จ่ายเกินเงิบประมาณของกลุ่มโครงการก่อสร้างศูนย์นิทรรศการและการประชุม ตั้งแต่ มกราคม พ.ศ. 2562 ถึง ธันวาคม พ.ศ. 2566

ลำดับ	โครงการ	งบประมาณโครงการ (บาท)	ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มจากงบประมาณ (บาท)	เปอร์เซ็นต์ส่วนต่าง	ระยะเวลาโครงการ (วัน)
1	A	22,943,250.00	1,537,264.75	6.70	152
2	B	27,450,000.00	930,880.51	3.39	167
3	C	28,850,000.00	859,907.04	2.98	180
4	D	1,000,000.00	27,473.07	2.75	30
5	E	870,000.00	19,993.90	2.30	25

Obronova (2022) กล่าวว่า การประเมินคุณภาพของการบริหารจัดการโครงการ ตั้งแต่ระยะเริ่มต้นจนถึงระยะสิ้นสุดโครงการ ช่วยให้สามารถระบุและแก้ไขปัญหาได้อย่างทันท่วงที จากข้อผิดพลาดในอดีต จึงได้ศึกษาแผนงานของโครงการที่กำลังดำเนินงานอยู่ ประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารโครงการ และติดตามสถานะโครงการอย่างต่อเนื่อง โดยใช้โปรแกรม Microsoft Project และ Microsoft Excel Add-in Crystal Ball ซึ่งเป็นโปรแกรมที่ใช้งานง่าย ราคาถูก เมื่อเทียบกับโปรแกรมสำเร็จรูปอื่น ๆ สามารถนำไปใช้เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจในการบริหารโครงการได้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อลดต้นทุนในการดำเนินงานของโครงการก่อสร้างงานระบบประกอบอาคาร โดยใช้เทคนิคการวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ (Earned Value Analysis) ในการควบคุมต้นทุนของโครงการ
2. กำหนดแนวทางการบริหารจัดการต้นทุน เพื่อเพิ่มอัตราผลกำไรของโครงการก่อสร้างงานระบบประกอบอาคาร

ขอบเขตการวิจัย

1. ศึกษาโครงการก่อสร้างศูนย์นิทรรศการและการประชุม โดยพิจารณาเฉพาะงานระบบประกอบอาคารเท่านั้น ได้แก่ ระบบปรับอากาศ ระบบสุขาภิบาล ระบบดับเพลิง และระบบไฟฟ้า
2. ศึกษาเฉพาะโครงการก่อสร้างขนาดเล็กที่มีมูลค่างานต่ำกว่า 50 ล้านบาท และมีระยะเวลาการติดตั้งต่ำกว่า 8 เดือน
3. พิจารณาค่าใช้จ่ายในส่วนของการดำเนินงาน (Operating Cost) เท่านั้น

การทบทวนวรรณกรรม

โครงการก่อสร้าง มีการกำหนดระยะเวลาและทิศทางการดำเนินงานอย่างชัดเจน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายของโครงการ ทั้งในด้านเวลาและคุณภาพ จะต้องมีการวางแผนและกำหนดตารางกิจกรรม เพื่อให้โครงการดำเนินไปตามระยะเวลาที่กำหนดไว้ มีการติดตามความคืบหน้าและควบคุมการใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสม (Jaswanth & Kumar, 2018)

ปัญหาที่มักพบในโครงการ คือ ความล่าช้า ซึ่งส่งผลกระทบโดยตรงต่อต้นทุนของโครงการ จึงต้องมีการวางแผนและจัดตารางงาน โดยมุ่งเน้นที่กิจกรรมวิกฤต เนื่องจากการล่าช้าในกิจกรรมเหล่านี้ จะส่งผลต่อระยะเวลาเสร็จสิ้นของโครงการ ร่วมกับการใช้เทคนิค PERT ที่พิจารณาความไม่แน่นอนของระยะเวลากิจกรรม สามารถวิเคราะห์หาความเสี่ยงในการล่าช้าได้ เป็นการพัฒนาวิธีการวิเคราะห์ความเสี่ยงด้านกำหนดเวลาโครงการให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น (Hasan & Lu, 2024)

เมื่อทราบช่วงเวลาเริ่มต้นและสุดสิ้นของโครงการ สามารถนำการวิเคราะห์เส้นทางวิกฤต (Critical Path Method) ไปใช้ในการบริหารโครงการได้ นิยมใช้ในการวางแผน กำหนดตารางเวลา และควบคุม

โครงการที่มีขนาดใหญ่และซับซ้อน โดยพิจารณาจากผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นจริง สามารถระบุกิจกรรมที่สามารถเลื่อนออกไปได้ ปรับปรุงกิจกรรมที่ล่าช้า อีกทั้งยังช่วยระบุกิจกรรม สำหรับใช้ในการเร่งรัดโครงการ อาจนำไปใช้ร่วมกับ Gantt Chart เพื่อลดความผิดพลาดในการสื่อสารที่ไม่ชัดเจน (Kumar & Chakraborty, 2016)

เทคนิค PERT มุ่งเน้นที่องค์ประกอบด้านเวลาของโครงการ เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการหาความน่าจะเป็นที่โครงการจะแล้วเสร็จภายในระยะเวลาที่กำหนด นิยมใช้ร่วมกับการวิเคราะห์เส้นทางวิกฤต และวางแผนเพื่อระบุเส้นทางวิกฤตของโครงการ กิจกรรมที่ไม่สามารถเลื่อนออกไปได้ และกิจกรรมที่เลื่อนออกไปได้ โดยไม่ส่งผลกระทบต่อระยะเวลาการดำเนินโครงการ (Lu & Abourizk, 2000)

Chowdeswari et al. (2017) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้โปรแกรม Microsoft Project ในการวางแผนและกำหนดช่วงเวลาของกิจกรรมภายในโครงการก่อสร้างอาคารสูง จากผลการศึกษา ประสิทธิภาพของแรงงานมีความสำคัญที่สุดในการวางแผนและคำนวณระยะเวลาของกิจกรรมในโครงการ และควรทราบถึงความสัมพันธ์ระหว่างกิจกรรมต่าง ๆ มีการตรวจสอบและเปรียบเทียบแผนงานกับการดำเนินงานจริงอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวิเคราะห์ความผิดพลาดและความเสี่ยงของโครงการ พร้อมทั้งแก้ไขปรับปรุงกิจกรรมที่ก่อให้เกิดความล่าช้าและเกินงบประมาณ สามารถนำไปประยุกต์ใช้กับโครงการที่มีขนาดใกล้เคียงกันได้

Russel (2008) กล่าวว่า ในการบริหารงานก่อสร้าง โดยการวัดผลการดำเนินโครงการเปรียบเทียบระหว่างผลการดำเนินงานจริงกับแผนงานด้วยการวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ จะแสดงถึงสถานะการใช้งบประมาณและประสิทธิภาพการดำเนินงานได้อย่างแท้จริง ช่วยในการบริหารโครงการ ในแง่ของการบริหารต้นทุนและการบริหารแผนงาน โดยเปรียบเทียบจากผลงานจริงกับแผนที่วางไว้ เพื่อกำหนดทิศทาง ติดตาม คาดการณ์งบประมาณ และระยะเวลาที่ใช้ในการทำงาน

การพิจารณาเลือกใช้วิธีการคำนวณให้เหมาะสม จะช่วยให้การคาดการณ์ผลการดำเนินงานมีความแม่นยำ และสะท้อนถึงปัญหา เพื่อหาแนวทางแก้ไข โดยประเมินความก้าวหน้าของงานเทียบกับแผน และการประเมินต้นทุนเทียบกับงบประมาณ ทั้งนี้จะต้องควบคุมอย่างต่อเนื่อง โดยการประเมินด้านเวลา อาจจะทำโดยอาศัยแผน Gantt Chart หรือใช้จุดตรวจสอบ (Milestone) ส่วนการประเมินต้นทุน มักนิยมใช้ค่าความเบี่ยงเบนของต้นทุนจริง (Cost Variance: CV) และดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านต้นทุน (Cost Performance Index: CPI) ในการควบคุมต้นทุน (Kerzner, 2009) แสดงดังสมการที่ 1 และ 2

$$CV = BCWP - ACWP \tag{1}$$

$$CPI = \frac{BCWP}{ACWP} \tag{2}$$

โดยที่ BCWP (Budgeted Cost for Work Performed) คือ ผลงานที่ทำได้ คิดจากราคางบประมาณ ACWP (Actual Cost of Work Performed) คือ ต้นทุนจริงของผลงานที่ทำได้

วิธีดำเนินการวิจัย

1. รวบรวมข้อมูลและแผนงานของโครงการที่จะดำเนินงานติดตั้ง

2. ศึกษาตารางงานของโครงการ รวบรวมข้อมูลระยะเวลาที่เสร็จเร็วที่สุด (Optimistic Time) ระยะเวลาที่เสร็จบ่อยครั้งที่สุด (Most Likely Time) และระยะเวลาที่เสร็จช้าที่สุด (Pessimistic Time) ของแต่ละกิจกรรมตามแผนงาน และนำไปวิเคราะห์หาสายงานวิกฤต ด้วยโปรแกรม Microsoft Project

3. วิเคราะห์หาระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินโครงการ ด้วยเทคนิค PERT ร่วมกับโปรแกรม Microsoft Excel Add-in Crystal Ball พร้อมทั้งวิเคราะห์หาความน่าจะเป็นที่โครงการจะดำเนินการแล้วเสร็จภายใต้ระยะเวลาตามแผนงาน เพื่อปรับปรุงแผนงาน เร่งรัดกิจกรรมวิกฤต โดยเลือกใช้ระยะเวลาดำเนินงานที่เสร็จเร็วที่สุด (Optimistic Time) กับกิจกรรมวิกฤตที่สามารถปรับปรุงได้ง่าย และไม่มีค่าใช้จ่ายในการเร่งรัดกิจกรรม

4. วิเคราะห์ต้นทุนด้วยเทคนิคการวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ เพื่อติดตามสถานะโครงการระหว่างการดำเนินงาน โดยบันทึกข้อมูลในด้านค่าใช้จ่ายในแต่ละกิจกรรมย่อยทุก ๆ สัปดาห์ ตั้งแต่เริ่มโครงการ จนปิดโครงการ หากกิจกรรมใดที่มีค่า CV เป็นค่าลบ หรือ CPI มีค่าน้อยกว่า 1.00 แสดงว่ามีค่าใช้จ่ายเกินงบประมาณ ซึ่งจะต้องดำเนินการแก้ไขทันที เพื่อไม่ให้ส่งผลกระทบต่อค่าใช้จ่ายโดยรวมของโครงการ

ผลการวิจัย

1. ข้อมูลโครงการติดตั้งงานระบบประกอบอาคาร เป็นพื้นที่ร้านอาหารและร้านกาแฟในพื้นที่ศูนย์นิทรรศการและการประชุม งบประมาณโครงการ 6,560,000 บาท ระยะเวลาโครงการ ตั้งแต่ 25 พฤศจิกายน พ.ศ. 2567 ถึง 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 รวมทั้งสิ้น 80 วัน และหยุดทำงานในช่วงปีใหม่ 29 ธันวาคม พ.ศ. 2567 ถึง 4 มกราคม พ.ศ. 2568

2. วิเคราะห์ตารางงานของโครงการ ด้วยเทคนิค PERT โดยการรวบรวมข้อมูลระยะเวลาที่เสร็จเร็วที่สุด (Optimistic Time) ระยะเวลาที่เสร็จบ่อยครั้งที่สุด (Most Likely Time) และระยะเวลาที่เสร็จช้าที่สุด (Pessimistic Time) ของแต่ละกิจกรรมตามแผนงาน และนำไปวิเคราะห์หาสายงานวิกฤต ด้วยโปรแกรม Microsoft Project พบว่า มีระยะเวลาโครงการเฉลี่ย 76.68 วัน ดังรูปที่ 1

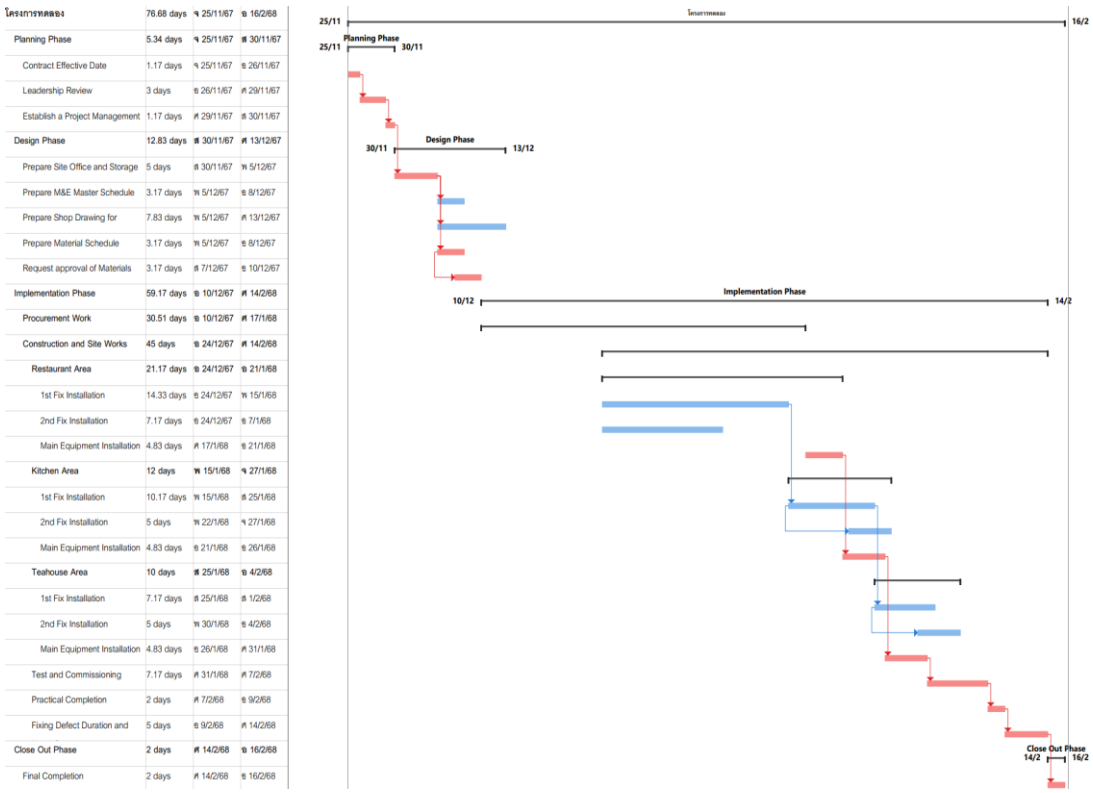

โครงการทดลอง	76.68 days	25/11/67	16/2/68
Planning Phase	5.34 days	25/11/67	30/11/67
Contract Effective Date	1.17 days	25/11/67	26/11/67
Leadership Review	3 days	26/11/67	29/11/67
Establish a Project Management	1.17 days	29/11/67	30/11/67
Design Phase	12.83 days	30/11/67	13/12/67
Prepare Site Office and Storage	5 days	30/11/67	5/12/67
Prepare M&E Master Schedule	3.17 days	5/12/67	8/12/67
Prepare Shop Drawing for	7.83 days	5/12/67	13/12/67
Prepare Material Schedule	3.17 days	5/12/67	8/12/67
Request approval of Materials	3.17 days	7/12/67	10/12/67
Implementation Phase	59.17 days	10/12/67	14/2/68
Procurement Work	30.51 days	10/12/67	17/1/68
Construction and Site Works	45 days	24/12/67	14/2/68
Restaurant Area	21.17 days	24/12/67	21/1/68
1st Fix Installation	14.33 days	24/12/67	15/1/68
2nd Fix Installation	7.17 days	24/12/67	7/1/68
Main Equipment Installation	4.83 days	17/1/68	21/1/68
Kitchen Area	12 days	15/1/68	27/1/68
1st Fix Installation	10.17 days	15/1/68	25/1/68
2nd Fix Installation	5 days	22/1/68	27/1/68
Main Equipment Installation	4.83 days	21/1/68	26/1/68
Teahouse Area	10 days	25/1/68	4/2/68
1st Fix Installation	7.17 days	25/1/68	1/2/68
2nd Fix Installation	5 days	30/1/68	4/2/68
Main Equipment Installation	4.83 days	26/1/68	31/1/68
Test and Commissioning	7.17 days	31/1/68	7/2/68
Practical Completion	2 days	7/2/68	9/2/68
Fixing Defect Duration and	5 days	9/2/68	14/2/68
Close Out Phase	2 days	14/2/68	16/2/68
Final Completion	2 days	14/2/68	16/2/68

รูปที่ 1 ระยะเวลาดำเนินโครงการเฉลี่ย และสายงานวิกฤตของโครงการ ก่อนปรับปรุงตารางงาน

3. การวิเคราะห์ระยะเวลาเฉลี่ยในการดำเนินโครงการโดยใช้เทคนิค PERT ร่วมกับการประมวลผลด้วย Microsoft Excel Add-in Crystal Ball จำนวน 10,000 ครั้ง พบว่า ผลการวิเคราะห์ความเป็นไปได้ที่โครงการจะแล้วเสร็จตามแผนงาน 80 วัน มีค่าความน่าจะเป็นเท่ากับ 80.31 เปอร์เซ็นต์ (Certainly Percentage) และระยะเวลาที่โครงการจะดำเนินการแล้วเสร็จภายใต้ความเชื่อมั่น 100 เปอร์เซ็นต์ มีค่าเท่ากับ 88.90 วัน ดังรูปที่ 2

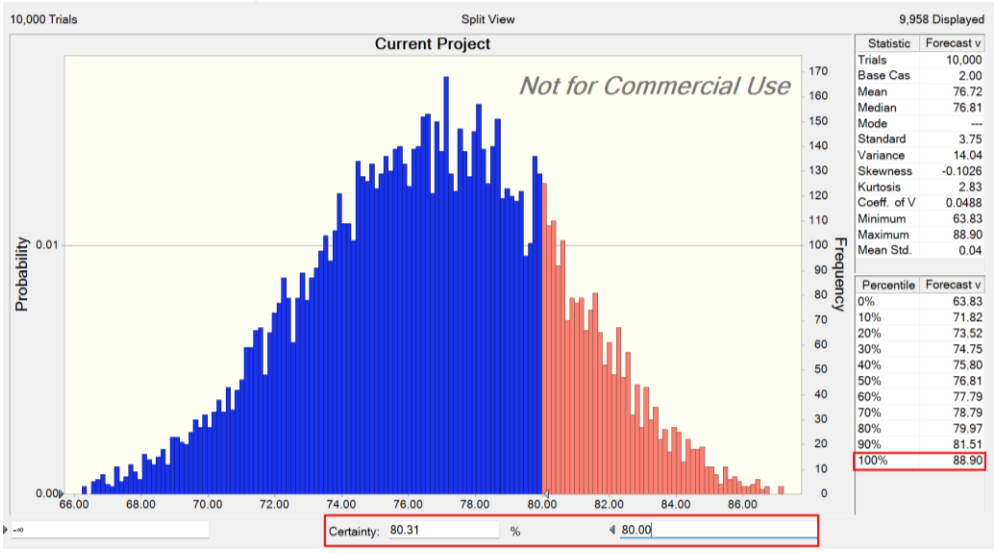

Statistic	Forecast v
Trials	10,000
Base Cas	2.00
Mean	76.72
Median	76.81
Mode	---
Standard	3.75
Variance	14.04
Skewness	-0.1026
Kurtosis	2.83
Coeff. of V	0.0488
Minimum	63.83
Maximum	88.90
Mean Std.	0.04

Percentile	Forecast v
0%	63.83
10%	71.82
20%	73.52
30%	74.75
40%	75.80
50%	76.81
60%	77.79
70%	78.79
80%	79.97
90%	81.51
100%	88.90

รูปที่ 2 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นที่โครงการจะสำเร็จตามแผนงานของโครงการ ก่อนปรับปรุงตารางงาน

การหาระยะเวลาในการเร่งรัดโครงการ คำนวณจากผลต่างของระยะเวลาดำเนินโครงการที่จะดำเนินการแล้วเสร็จภายใต้ความเชื่อมั่น 100 เปอร์เซ็นต์ ระหว่างก่อนปรับปรุงแผนงานและระยะเวลาตามสัญญา เท่ากับ 8.90 วัน โดยจะเร่งรัดระยะเวลาของแต่ละกิจกรรมในเส้นทางวิกฤต ให้มีค่าเท่ากับระยะเวลาที่เร็วที่สุด (Optimistic Time) พิจารณาจากกิจกรรมวิกฤตที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเร่งรัด และสามารถทำได้ง่าย ได้แก่ งานจัดเตรียมเอกสารต่าง ๆ เร่งรัดโดยการประชุมออนไลน์ จัดส่งและลงนามผ่านจดหมายอิเล็กทรอนิกส์ งานจัดเตรียมสำนักงานชั่วคราว เร่งรัดโดยการใช้ตู้คอนเทนเนอร์เดิมแทนการสร้างใหม่ เพื่อลดระยะเวลาในการเตรียมการ และงานเก็บความเรียบร้อยการติดตั้ง ก่อนส่งมอบพื้นที่ให้เจ้าของโครงการ เร่งรัดโดยจัดทำรายการตรวจสอบการติดตั้ง (Defect Checklist) และประเมินผลงานของผู้รับเหมา หลังจากติดตั้งงานเสร็จ เพื่อลดความผิดพลาดที่อาจจะเกิดขึ้นและได้รับผลงานที่มีคุณภาพ

หลังการปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมวิกฤต และนำไปประมวลผลด้วยโปรแกรม Microsoft Project พบว่า มีระยะเวลาโครงการเฉลี่ย 69.34 วัน และได้หยุดเร่งกิจกรรม เนื่องจากต้องการลดระยะเวลาโครงการ และมีค่าใช้จ่ายในการเร่งรัดกิจกรรมน้อยที่สุด ผลการวิเคราะห์หาความเป็นไปได้ที่โครงการจะแล้วเสร็จตามแผนงาน 80 วัน มีความน่าจะเป็นที่โครงการจะแล้วเสร็จตามแผนงานเพิ่มขึ้นจาก 80.31 เปอร์เซ็นต์ เป็น 99.96 เปอร์เซ็นต์ และระยะเวลาที่โครงการจะดำเนินการแล้วเสร็จภายใต้ความเชื่อมั่น 100 เปอร์เซ็นต์ เท่ากับ 81.12 วัน ดังรูปที่ 3 ทั้งนี้ ได้นำแผนงานที่ได้รับการปรับปรุงแล้วไปใช้งานจริง และสามารถส่งมอบพื้นที่ให้กับเจ้าของโครงการแล้วเสร็จในวันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ซึ่งเร็วกว่าระยะเวลาตามสัญญาในวันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 เป็นระยะเวลา 4 วัน

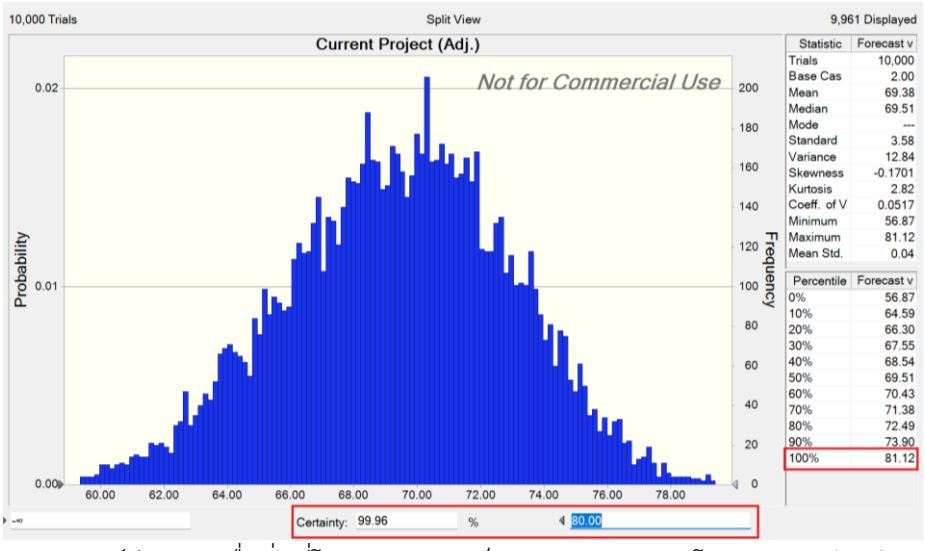

รูปที่ 3 ผลการวิเคราะห์ค่าความเชื่อมั่นที่โครงการจะสำเร็จตามแผนงานของโครงการ หลังปรับปรุงตารางงาน

4. รวบรวมข้อมูลค่าใช้จ่ายโครงการ พร้อมทั้งวิเคราะห์ Earned Value ทุก ๆ สัปดาห์ เป็นเครื่องมือในการติดตามความคืบหน้าและค่าใช้จ่ายได้ และนำแนวทางการป้องกันปัญหาที่อาจเกิดขึ้นได้จากโครงการที่ดำเนินการเสร็จแล้วในอดีตมาปรับใช้ในโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ พร้อมทั้งปรับกลยุทธ์การบริหารโครงการ ดังนี้

กรณีที่ 1 ณ วันที่ 11 มกราคม พ.ศ. 2568 ได้วิเคราะห์แผนการก่อสร้างรายการ Sanitary System ตามแผนงานจะต้องดำเนินการติดตั้ง Submersible Pump และ Stainless Grease Trap โดยการฝังที่พื้นคอนกรีต แต่พื้นคอนกรีตมีความหนามากกว่าที่ประเมินไว้ ส่งผลให้หัวเจาะที่เตรียมมาไม่เพียงพอ มีค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานเพิ่มขึ้น 4,000 บาท เมื่อพิจารณาแล้ว ค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นดังกล่าว สามารถยอมรับได้ เมื่อเทียบกับแผนงานที่จะต้องล่าช้าออกไป และได้บันทึกไว้เป็นข้อมูล เพื่อเป็นแนวทางในการเสนอราคาโครงการถัดไป โดยกิจกรรมย่อย Submersible Pump มีค่าดัชนีด้านต้นทุนโดยรวมเท่ากับ 0.86 และกิจกรรมย่อย Stainless Grease Trap มีค่าดัชนีต้นทุนโดยรวมเท่ากับ 0.76 นอกจากนี้ยังส่งผลกระทบต่อแผนการก่อสร้างรายการ Preliminaries ในกิจกรรมย่อย Cleaning ซึ่งจะต้องนำเศษปูนจากการขุดไปทิ้งภายนอกโครงการและทำความสะอาดพื้นที่เพิ่มขึ้น 3,000 บาท มีค่าดัชนีต้นทุนโดยรวมเท่ากับ 0.33 ดังรูปที่ 4

Item D Sanitary System

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
Item D-3 Submersible Pump													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	-	-	-	-	53,370.00	10,674.00	10,674.00	10,674.00	10,674.00	3,558.00	3,558.00	3,558.00	106,740.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	-	-	-	-	53,370.00	9,149.14	12,198.86	10,674.00	10,674.00	3,558.00	3,558.00	3,558.00	106,740.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	-	-	-	-	53,370.00	9,149.14	14,198.86	10,674.00	10,674.00	3,558.00	3,558.00	1,971.00	107,153.00
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	-	-	-	-	(2,000.00)	-	-	-	-	1,587.00	(413.00)
CPI (%) = BCWP / ACWP	-	-	-	-	1.00	1.00	0.86	1.00	1.00	1.00	1.00	1.81	0.99

Item D Sanitary System

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
Item D-4 Stainless Grease Trap													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	-	-	-	-	28,250.00	5,650.00	5,650.00	5,650.00	5,650.00	1,883.33	1,883.33	1,883.33	56,500.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	-	-	-	-	28,250.00	4,842.86	6,457.14	5,650.00	5,650.00	1,883.33	1,883.33	1,883.33	56,500.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	-	-	-	-	28,250.00	4,842.86	8,457.14	5,650.00	5,650.00	1,883.33	1,883.33	1,558.33	58,175.00
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	-	-	-	-	(2,000.00)	-	-	-	-	325.00	(1,675.00)
CPI (%) = BCWP / ACWP	-	-	-	-	1.00	1.00	0.76	1.00	1.00	1.00	1.00	1.21	0.97

Item F Preliminaries

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
Item F-5 Cleaning													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	-	-	2,500.00	2,500.00	2,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	500.00	500.00	500.00	15,000.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	-	-	2,500.00	2,500.00	2,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	1,500.00	500.00	500.00	500.00	15,000.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	-	-	2,500.00	2,500.00	2,500.00	1,500.00	4,500.00	1,500.00	1,500.00	500.00	250.00	-	17,250.00
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	-	-	-	-	(3,000.00)	-	-	-	250.00	500.00	(2,250.00)
CPI (%) = BCWP / ACWP	-	-	1.00	1.00	1.00	1.00	0.33	1.00	1.00	1.00	2.00	-	0.87

รูปที่ 4 ผลการวิเคราะห์ EVA กิจกรรมย่อย Submersible Pump Stainless Grease Trap และ Cleaning

กรณีที่ 2 ณ วันที่ 27 มกราคม พ.ศ. 2568 ได้วิเคราะห์แผนการก่อสร้างรายการ Air Condition and Ventilation System ในกิจกรรมย่อย Concrete Foundation มีมูลค่าตามแผนงาน คือ 26,800 บาท เป็นการเทแท่นคอนกรีต สำหรับวางเครื่อง Condensing Unit ภายนอกอาคาร เมื่อตรวจสอบสภาพอากาศล่วงหน้าแล้ว ณ วันที่ดังกล่าว มีความเสี่ยงที่ฝนจะตก ซึ่งอาจทำให้งานมีความล่าช้า และส่งผลกระทบต่อแผนการติดตั้งเครื่อง Condensing Unit จึงได้ปรับเปลี่ยนแผนงาน เลื่อนวันเทแท่นคอนกรีตขึ้นมาเร็วขึ้น 1 สัปดาห์ เพื่อไม่ให้เกิดผลกระทบต่อระยะเวลาโครงการ ดังรูปที่ 5

Item C Air Condition & Ventilation System

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
Item C-1 Concrete Foundation													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	-	-	-	-	33,500.00	-	-	-	26,800.00	-	-	6,700.00	67,000.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	-	-	-	-	33,500.00	-	-	26,800.00	-	-	-	6,700.00	67,000.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	-	-	-	-	33,500.00	-	-	26,800.00	-	-	-	5,700.00	66,000.00
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	-	1,000.00	1,000.00
CPI (%) = BCWP / ACWP	-	-	-	-	1.00	-	-	1.00	-	-	-	1.18	1.02

รูปที่ 5 ผลการวิเคราะห์ EVA กิจกรรมย่อย Concrete Foundation

กรณีที่ 3 ได้วิเคราะห์แผนการก่อสร้างรายการ Preliminaries ในกิจกรรมย่อย Scaffold and X-Lift จากการพิจารณาโครงการที่ผ่านมาในอดีต พบว่า มีการเช่า X-Lift ในรูปแบบรายวัน ส่งผลให้เกิดค่าขนส่งเครื่องจักรหลายครั้ง เมื่อพิจารณาค่าใช้จ่ายรวมค่าเช่าและค่าขนส่งแล้ว การเช่ารายเดือนมีความคุ้มค่ามากกว่ารายวัน จึงได้ปรับเปลี่ยนรูปแบบการเช่า X-Lift เป็นรายเดือน โดยกิจกรรมย่อย Scaffold and X-Lift มีค่าดัชนีต้นทุนโดยรวมเท่ากับ 2.40 ดังรูปที่ 6

Item F Preliminaries

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
Item F-1 Scaffold & X-Lift													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	-	-	6,500.00	6,500.00	6,500.00	3,900.00	3,900.00	3,900.00	3,900.00	1,300.00	1,300.00	1,300.00	39,000.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	-	-	6,500.00	6,500.00	6,500.00	3,900.00	3,900.00	3,900.00	3,900.00	1,300.00	1,300.00	1,300.00	39,000.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	-	-	2,708.33	2,708.33	2,708.33	1,625.00	1,625.00	1,625.00	1,625.00	541.67	541.67	541.67	16,250.00
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	3,791.67	3,791.67	3,791.67	2,275.00	2,275.00	2,275.00	2,275.00	758.33	758.33	758.33	22,750.00
CPI (%) = BCWP / ACWP	-	-	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40	2.40

รูปที่ 6 ผลการวิเคราะห์ EVA กิจกรรมย่อย Scaffold and X-Lift

กรณีที่ 4 จากการเร่งรัดกิจกรรมในเส้นทางวิกฤตให้มีค่าเท่ากับระยะเวลาที่เร็วที่สุด (Optimistic Time) โดยพิจารณาจากกิจกรรมวิกฤตที่ไม่มีค่าใช้จ่ายในการเร่งรัดกิจกรรม ผลการปรับปรุงระยะเวลาของกิจกรรมวิกฤตดังกล่าว สามารถลดค่าใช้จ่ายในส่วนของค่าแรงผู้รับเหมา (Subcontractor Labor) ซึ่งรวมอยู่ในแต่ละรายการย่อยของแผนการก่อสร้างแต่ละระบบ และค่าดำเนินการเบื้องต้น (Preliminaries) ได้แก่ ค่าธรรมเนียมหนังสือค้ำประกัน ค่าประกันอุบัติเหตุ ค่าทำความสะอาด ค่าเช่าสำนักงานชั่วคราว ค่าสาธารณูปโภค และเงินเดือนพนักงาน ส่งผลให้ภาพรวมของแผนการก่อสร้าง มีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง 6,459,104 บาท ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้ 100,895 บาท คิดเป็นค่าดัชนีต้นทุนโดยรวมเท่ากับ 1.02 ซึ่งสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้ 1.56 เปอร์เซ็นต์ ดังรูปที่ 7

TOTAL

Duration / Parameter	25 Nov 2024 - 1 Dec 2024	2 Dec 2024 - 8 Dec 2024	9 Dec 2024 - 15 Dec 2024	16 Dec 2024 - 22 Dec 2024	23 Dec 2024 - 28 Dec 2024	5 Jan 2025 - 11 Jan 2025	12 Jan 2025 - 18 Jan 2025	19 Jan 2025 - 25 Jan 2025	26 Jan 2025 - 1 Feb 2025	2 Feb 2025 - 8 Feb 2025	9 Feb 2025 - 15 Feb 2025	16 Feb 2025 - 19 Feb 2025	Total
TOTAL													
Budgeted Cost of Work Scheduled: BCWS (THB)	35,000.00	35,000.00	435,811.33	435,811.33	2,338,377.33	635,105.00	635,105.00	635,105.00	718,685.00	350,407.33	142,348.83	163,243.83	6,560,000.00
Budgeted Cost of Work Performed: BCWP (THB)	35,000.00	35,000.00	435,811.33	435,811.33	2,338,377.33	632,773.00	637,437.00	661,905.00	691,885.00	358,759.53	138,172.73	159,067.73	6,560,000.00
Actual Cost of Work Performed: ACWP (THB)	35,000.00	35,000.00	432,019.67	432,019.67	2,334,585.67	630,498.00	642,162.00	659,630.00	689,610.00	326,075.80	129,387.16	113,116.13	6,459,104.10
CV = (BCWP - ACWP)	-	-	3,791.67	3,791.67	3,791.67	2,275.00	- 4,725.00	2,275.00	2,275.00	32,683.73	8,785.57	45,951.60	100,895.90
CPI (%) = BCWP / ACWP	1.00	1.00	1.01	1.01	1.00	1.00	0.99	1.00	1.00	1.10	1.07	1.41	1.02

รูปที่ 7 ผลการวิเคราะห์ EVA กิจกรรมทั้งหมดของโครงการ

สรุป

จากการนำเทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารโครงการ ไปประยุกต์ใช้ในโครงการที่กำลังดำเนินการอยู่ พร้อมทั้งบันทึกค่าใช้จ่าย และวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับทุก ๆ สัปดาห์ ตั้งแต่เริ่มโครงการจนถึงปิดโครงการ ทั้งนี้ได้ส่งมอบพื้นที่ให้กับเจ้าของโครงการแล้วเสร็จ วันที่ 15 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 ซึ่งเร็วกว่าระยะเวลาตามสัญญา วันที่ 19 กุมภาพันธ์ พ.ศ. 2568 เป็นระยะเวลา 4 วัน ความน่าจะเป็นที่โครงการจะแล้วเสร็จตามแผนงานเพิ่มขึ้นจาก 80.31 เปอร์เซ็นต์ เป็น 99.96 เปอร์เซ็นต์ และมีค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นจริง 6,459,104 บาท ต่ำกว่างบประมาณที่ตั้งไว้จำนวน 100,895 บาท คิดเป็นดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพด้านต้นทุนเท่ากับ 1.02 ซึ่งสามารถทำกำไรได้เพิ่มขึ้นจากที่คาดการณ์ไว้ 1.56 เปอร์เซ็นต์ แสดงว่า การปรับปรุงแผนงาน โดยปรับระยะเวลาดำเนินงานของกิจกรรมในสายงานวิกฤตและควบคุมการดำเนินงานของกิจกรรมนั้น ๆ ให้มีค่าเท่ากับระยะเวลาที่เสร็จเร็วที่สุด (Optimistic Time) ร่วมกับการวิเคราะห์มูลค่าที่ได้รับ สามารถลดระยะเวลาและค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานได้ โดยมีปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อการบริหารจัดการต้นทุน ได้แก่ สภาพแวดล้อม ความไม่แน่นอนของข้อมูล การจัดการทรัพยากร การติดตามและควบคุมกิจกรรมวิกฤตของโครงการ รวมไปถึงความถี่ที่เหมาะสมในการบันทึกข้อมูลด้านต้นทุน

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบคุณสาขาการจัดการวิศวกรรม ภาควิชาวิศวกรรมอุตสาหการ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ และผู้เกี่ยวข้องทุกท่าน ที่ให้ความอนุเคราะห์และสนับสนุนข้อมูลสำหรับการวิจัยในครั้งนี้

ข้อเสนอแนะ

การบริหารโครงการวิศวกรรมของบริษัทกรณีศึกษา ยังมีหลายปัจจัยที่ไม่ได้ถูกควบคุมในงานวิจัยนี้ เช่น ความต้องการเพิ่มเติมจากลูกค้าระหว่างดำเนินโครงการ ผลกระทบจากผู้รับเหมางานโครงสร้างและสถาปัตยกรรม และเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด ซึ่งปัจจัยเหล่านี้ อาจส่งผลกระทบต่อการบริหารโครงการ ทั้งด้านระยะเวลาและต้นทุน หากสามารถนำปัจจัยดังกล่าวมาวิเคราะห์ร่วมด้วย จะสามารถลดความแปรปรวนของผลการวิเคราะห์ความเชื่อมั่นที่โครงการจะแล้วเสร็จ และเพิ่มประสิทธิภาพในการปรับปรุงตารางงานให้มีความแม่นยำมากยิ่งขึ้น

การประยุกต์ใช้เทคนิคต่าง ๆ ในการบริหารโครงการ เป็นเพียงเครื่องมือที่ช่วยให้ผู้จัดการโครงการมองเห็นภาพรวมของปัญหาที่เกิดขึ้น ทั้งนี้การแก้ไขปัญหาต่าง ๆ จะต้องอาศัยทักษะการทำงานร่วมกับผู้อื่น การเจรจาต่อรอง ซึ่งจะต้องมีการติดตามและควบคุมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้โครงการสำเร็จตามเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

Chowdeswari, C., Chandra, D. S., & Asadi, S. (2017). Optimal Planning and Scheduling of HighRise Buildings. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET), 8*(1), 312-324.

Hasan, M., & Lu, M. (2024). Mitigating Project Schedule Risks by identifying Subcritical Paths and Variance-Critical Activities. *Journal of Construction Engineering & Management, 150*(8), 1-11.

Jaswanth, S. M. B., & Kumar, P. S. (2018). Optimization of Planning, Scheduling, and Control of High Rise Construction Projects. *International Journal of Civil Engineering and Technology (IJCIET), 9*(4), 914-922.

Kerzner, H. (2009). *Project Management: A Systems Approach to Planning, Scheduling, andControlling* (10th ed.). John Wiley and Sons, Inc.

Kumar, A., & Chakraborty, B. S. (2016). Application of critical path analysis in clinical trails. *Journal of Advanced Pharmaceutical Technology & Research, 7*(1), 17-21.

Lu, M., & Abourizk, S. M. (2000). Simplified CPM/PERT Simulation Model. *Journal of Construction Engineering and Management, 126*(3), 219-226.

Obronova, A. (2022). Development of a Method for Assessing the Quality of Project Management Processes Based on the Entropy Approach. *Technology Audit and Production Reserves, 4*(1), 6-11.

Russel, S. H. (2008). Earned Value Management: Uses and Misuses. *Air Force Journal of Logistics, 32*(2), 85-91.

การประเมินผลโครงการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุโดยใช้ไฟสัญญาณจราจร กรณีศึกษา สามแยกบางศรีเมือง จังหวัดนนทบุรี

Evaluation of Improvement Accident Site Project Using Traffic Lights Case Study of Bang Si Muang Crossway

ญาณวุฒิ ศรีสุข[1] และวัชรินทร์ วิทยกุล[2]

Yanawut Srisuk [1] and Watcharin Witayakul [2]

นิสิตสาขาวิศวกรรมโครงสร้างพื้นฐานและการบริหาร ภาควิชาวิศวกรรมโยธา[1],

อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก สาขาวิศวกรรมโครงสร้างพื้นฐานและการบริหาร ภาควิชาวิศวกรรมโยธา[2]

มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1,2]

E-mail: ynw.ss@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินมูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุ ก่อนและหลังการก่อสร้างปรับปรุงทางร่วมทางแยกโดยใช้สัญญาณไฟจราจร (2) เพื่อหาความคุ้มค่าของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงทางร่วมทางแยกโดยใช้สัญญาณไฟจราจร ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลการรวบรวมข้อมูลและจำนวนอุบัติเหตุความรุนแรงจากการเกิดอุบัติเหตุ บริเวณสามแยกบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยนำมาข้อมูลมาศึกษาหามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุ และดำเนินการเปรียบเทียบกับราคาต้นทุนของโครงการ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการศึกษาและรวบรวมเอกสารและทำการเปรียบเทียบข้อมูลและดำเนินการวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เท่ากับ 4,774,801.53 บาท, อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) คือร้อยละ 20.36 และ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio :B/C Ratio) คือ 2.91 (2) โครงการมีความเหมาะสมในการลงทุนเพื่อปรับปรุงทางร่วมทางแยกโดยใช้สัญญาณไฟจราจร

คำสำคัญ: ไฟสัญญาณจราจร การประเมินทางเศรษฐศาสตร์ การวิเคราะห์ต้นทุน-ผลประโยชน์ การลดอุบัติเหตุ

Abstract

This research aims to (1) assess the economic damage caused by accidents before and after the construction and improvement of an intersection using traffic signals, and (2) evaluate the cost-effectiveness of the project that allocated budget for intersection improvement with traffic signals. The study was conducted by collecting accident data, including frequency and severity, at the Bang Si Mueang intersection in Mueang Nonthaburi District, Nonthaburi Province. The data were analyzed to determine the economic losses from accidents and compared with the project's investment cost. The research methodology involved document analysis, data comparison, and economic cost-benefit analysis. The findings revealed that: (1) The Net Present Value (NPV) was 10,938,678.03 THB, the Economic Internal Rate of Return (EIRR)was 26.58%, and the Benefit-Cost Ratio (B/C Ratio) was 5.38. (2) The project was deemed economically viable for investment in improving the intersection with traffic signal systems.These results indicate that the traffic signal installation project provides significant economic benefits and is a worthwhile investment for enhancing intersection safety and efficiency.

Keywords: Traffic signal, economic evaluation, cost-benefit analysis, accident reduction

บทนำ

จากการสำรวจขององค์กรอนามัยโลก ประเทศไทยมีอัตราการเกิดอุบัติเหตุบนท้องถนนสูงเป็นอันดับ 9 ของโลก โดยในช่วง 5 ปีที่ผ่านมา มีผู้บาดเจ็บสาหัสจากอุบัติเหตุทางถนน เฉลี่ย 228,740 และในทศวรรษที่ผ่านมา มีผู้เสียชีวิตจากอุบัติเหตุทางถนนเฉลี่ย 17,914 คนต่อปีและมีผู้พิการอีกกว่า 10,000 คน โดยอุบัติเหตุทางถนนเป็นสาเหตุการเสียชีวิตของประชากรไทยอันดับที่ 3 และประเทศไทยก็มีอันดับอัตราการเสียชีวิตจากถนนสูงสุดเป็นอันดับที่ 47 ของโลก เป็นสิ่งสะท้อนว่าระบบทางหลวงที่สะดวกปลอดภัยเชื่อมโยงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานของประเทศ จัดว่าเป็นสิ่งสำคัญที่สุดในการขับเคลื่อนภารกิจ เพื่อให้สอดรับเป้าหมายการพัฒนาอย่างยั่งยืนเป้าหมายที่ 3 สร้างหลักประกันว่าคนมีชีวิตที่มีสุขภาพดีและส่งเสริมสวัสดิภาพสำหรับทุกคนในทุกวัย เป้าประสงค์ 3.6 ลดจำนวนการตายและบาดเจ็บจากอุบัติเหตุทางถนนทั่วโลกลงครึ่งหนึ่ง ภายในปี 2573 (สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ), 2567)

รูปที่ 1 บริเวณสามแยกบางศรีเมือง จ.นนทบุรี ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

ในกรณีศึกษาสามแยกบางศรีเมือง จ.นนทบุรี ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี นั้น เป็นการปรับปรุงทางร่วมทางแยก ของถนนบางศรีเมือง โดยใช้สัญญาณไฟจราจรซึ่งทางแยกดังกล่าวเป็นเส้นทางเชื่อมต่อระหว่าง ทางหลวงแผ่นดินหมายเลข 3215 (บางกรวย - ไทรน้อย) กับถนนบางศรีเมือง ถนนบางศรีเมืองเป็นเส้นทางที่จะไปยังจุดสำคัญหลายจุดเช่น ท่าเทียบเรือบางศรีเมือง ซึ่งท่าเทียบเรือแห่งนี้เป็นพาหนะใช้สัญจรข้ามฟากฝั่งแม่น้ำเจ้าพระยา ในปัจจุบันทางหลวงแผ่นดินแทบทุกเส้นทางในจังหวัดนนทบุรีมีปริมาณจราจรสูง โดยมีปริมาณจราจรประมาณ 21,000 – 180,000 คันต่อวัน จึงทำให้เกิดอุบัติเหตุถึงขั้นเสียชีวิตและเป็นจุดเสี่ยงอันตรายบนทางหลวง (black spot) ซึ่งเมื่อนำมาจัดอันดับการเกิดอุบัติเหตุจากการตัดกระแสจราจร พบว่าแยกดังกล่าวอยู่ลำดับต้นๆ ของประเทศ (กรมทางหลวง, 2566)

ประกอบกับการศึกษาข้อมูลพบว่า สามแยกบางศรีเมือง จ.นนทบุรี ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ได้รับการอนุมัติงบประมาณเพื่อดำเนินการปรับปรุงระบบแต่มีการดำเนินการโดยไม่ได้รวบรวมข้อมูลที่เกี่ยวข้องเพื่อวิเคราะห์มูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุหรือความคุ้มค่าของโครงการที่ได้รับจัดสรรงบประมาณ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาหาค่ามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุก่อนการปรับปรุงจุดอันตรายย้อนหลัง 3 ปีและหลังการก่อสร้างโครงการปรับปรุงแล้วเสร็จและศึกษาหาความคุ้มค่าของโครงการก่อสร้างปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ จากก่อนปรับปรุงและหลังปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุดังกล่าว

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินมูลค่าความเสียหายจากอุบัติเหตุ ก่อนและหลังการก่อสร้างปรับปรุงทางร่วมทางแยกโดยใช้สัญญาณไฟจราจร

2. เพื่อหาความคุ้มค่าของโครงการที่นำงบประมาณไปปรับปรุงทางร่วมทางแยกโดยใช้สัญญาณไฟจราจร ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบกับมูลค่าความเสียหายทั้งก่อนและหลังของบริเวณสามแยกบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

การประเมินผลโครงการ คือ การประเมินผลโครงการย่อยของกรมทางหลวงในปัจจุบัน เป็นการประเมินโครงการขนาดเล็กที่ดำเนินการภายในระยะเวลาไม่เกิน 1 ปี เป็นลักษณะการก่อสร้างทางและสะพานเพื่อแก้ไขปัญหาและพัฒนาทางหลวงให้รองรับความเจริญและการขยายตัวทางเศรษฐกิจ สังคม และการท่องเที่ยว ตลอดจนเพิ่มความสะดวก รวดเร็วและความปลอดภัยของผู้ใช้ทาง โดยแบบประเมินความคุ้มค่าในการปฏิบัติงานบำรุงทาง

การประเมินก่อนดำเนินงาน ประกอบด้วย 1. มิติความสัมพันธ์ คือ ความสอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (พ.ศ. 2561-2580) ความสอดคล้องกับนโยบายของกรมทางหลวงแผนยุทธศาสตร์กรมทางหลวง พ.ศ. 2560-2564 และความสอดคล้องกับสภาพความเสียหายหรือรูปแบบของการปรับปรุงและซ่อมไหล่ทาง ทางเท้า ทางเชื่อม และ เกาะแบ่งถนน 2. มิติประสิทธิภาพ คือ ระยะเวลาตามแผนงานระยะเวลาการก่อสร้างสูงสุดให้เป็นไปตามข้อกำหนดของสำนักบริหารบำรุงทาง

การประเมินหลังดำเนินงาน ประกอบด้วย 1. มิติประสิทธิภาพ การควบคุมระยะเวลาการทำงานตามสัญญาให้ระบุว่าโครงการสามารถดำเนินงานได้แล้วเสร็จ โดยไม่มีค่าปรับเกิดขึ้นหรือไม่ และระยะเวลาที่ดำเนินการแล้วเสร็จ ระยะเวลาที่ผู้รับจ้างดำเนินการแล้วเสร็จ (นับถึงวันส่งมอบงาน) ระยะเวลาตามสัญญา 2. มิติประสิทธิผล 2.1 คุณภาพผลงาน ให้ประเมินคุณภาพผลงานแยกตามรูปแบบของการปรับปรุง จากนั้นนำคะแนนการประเมินในแต่ละกรณีมาหาค่าเฉลี่ยเพื่อเป็นคะแนนการประเมินของดัชนีคุณภาพผลงานและจำนวนข้อร้องเรียนระหว่างก่อสร้าง

ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ คือ การประเมินค่าใช้จ่ายประเมินค่าใช้จ่ายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง เช่น ค่าก่อสร้าง ค่าบำรุงรักษาและปรับปรุงจุดเสี่ยงอันตราย มูลค่าอุบัติเหตุ (Accident Costs)โดยแสดงเป็นมูลค่าทั้งราคาด้านการเงิน และราคาด้านเศรษฐกิจ แนวคิดเกี่ยวกับความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ เป็นการวิเคราะห์ความเหมาะสมเพื่อใช้เป็นเกณฑ์การตัดสินใจลงทุนในโครงการ ซึ่งใช้หลักการวิเคราะห์ต้นทุนผลประโยชน์ (cost-benefit analysis) โดยพิจารณาต้นทุนทางตรง เช่น เงินลงทุนในโครงการ และต้นทุนทางอ้อมที่ไม่ได้เป็นตัวเงิน ประกอบด้วย ต้นทุนค่าเสียโอกาส รวมทั้งผลประโยชน์ที่ทางตรง ผลประโยชน์ทางอ้อม เช่น เวลาในการเดินทางที่ลดลง แล้วนำมาวิเคราะห์โดยใช้เกณฑ์ต่าง ๆ ประกอบกัน ดังนี้

1. มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (net present value: NPV) หมายถึง ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการในแต่ละปี

$$\text{NPV} = \sum_{t=0}^{n} \frac{B_t - C_t}{(1+r)^t}$$

โดย

n = จำนวนปีที่ใช้ประเมินโครงการ

B_t = ผลประโยชน์ในปีที่ t

C_t = ต้นทุนในปีที่ t

R = อัตราส่วนลด

การประเมินผลจากมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (net present value: NPV)

ผลประโยชน์ทางด้านเศรษฐกิจ คือ ผลประโยชน์ทางเศรษฐกิจที่ได้ดำเนินการติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความปลอดภัยบนถนนโครงข่ายทางหลวงชนบท อาจทำให้ประหยัดค่าใช้จ่ายและผลกระทบต่าง ๆ ในการเดินทางบนโครงข่ายถนน โดยแบ่งเป็น 1. ผลประโยชน์ทางตรง ผลประโยชน์ทางเศรษฐศาสตร์ทางตรงของโครงการคือผลประโยชน์ต่อผู้ใช้บริการ (User Benefit ได้แก่ ผู้ใช้บริการโครงข่ายถนนที่อยู่ในเขตพื้นที่ของโครงการ (Road User) ผลประโยชน์ของผู้เดินทางเป็นพื้นฐานที่ จะแสดงให้เห็นถึงความคุ้มค่าในการลงทุนภาคการขนส่งเพียงใด และสามารถคำนวณเป็นตัวเงินได้ เช่น มูลค่าการประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้ยานพาหนะ, มูลค่าการประหยัดเวลาในการเดินทางของผู้ใช้ถนน, มูลค่าการลดลงของอุบัติเหตุ 2. ผลประโยชน์ทางอ้อมผลประโยชน์ทางอ้อมที่นำมารวมในการวิเคราะห์โครงการทางเศรษฐศาสตร์ เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจจากการลงทุน การจ้างงาน ผลประโยชน์ที่เกิดจากการส่งเสริมการท่องเที่ยวที่ทำให้รายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น และทำให้เกิดการกระจายรายได้ในกลุ่มอาชีพต่าง ๆ ในพื้นที่ที่ได้รับการพัฒนาเส้นทางและโครงสร้างพื้นฐานที่เกี่ยวข้องและผลประโยชน์จากการพัฒนาต่อเนื่องในด้านอื่น ๆ เช่น การกระตุ้นเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นระหว่างเมือง และจังหวัดต่าง ๆ ตามเส้นทางที่พัฒนาระบบ เป็นต้น

ผลประโยชน์จากการลดอุบัติเหตุผลประโยชน์จากการลดอุบัติเหตุอุบัติเหตุจราจรทางบกนับเป็นส่วนสำคัญส่วนหนึ่งของต้นทุนทางเศรษฐกิจของการคมนาคมขนส่งของประเทศ ทั้งนี้ เพราะอุบัติเหตุก่อให้เกิดการสูญเสียชีวิตและทรัพย์สิน การประเมินค่าทางเศรษฐกิจของโครงการ จะคำนึงถึงมูลค่าความสูญเสียเนื่องจากอุบัติเหตุ (Accident Cost : ACC) ที่ลดลงเนื่องจากปรับปรุงและติดตั้งอุปกรณ์อำนวยความปลอดรัยโดยทั่วไปการศึกษาเรื่องอุบัติเหตุทำได้โดยการเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างจำนวนอุบัติเหตุ ที่เกิดขึ้นกับตัวแปรต่าง ๆ เช่น จำนวนรถจดทะเบียน ประชากร หรือปริมาณการเดินทางซึ่งแตกต่างกันไปในแต่ละประเทศ ทั้งนี้ ขึ้นกับลักษณะกายภาพของถนน การจัดการจราจร พฤติกรรมการขับขี่ ปัจจัยที่มีความสำคัญมากต่ออัตราการเกิดอุบัติเหตุคือ ลักษณะต่าง ๆทางกายภาพของถนน ได้แก่ จำนวนช่องจราจร ลักษณะทาง

เรขาคณิต ความลาดชัน พื้นผิว ทางร่วมทางแยก การควบคุมการเข้าออก การใช้ป้ายจราจรและอุปกรณ์อำนวยความปลอดภัยต่าง ๆ เป็นต้น

อุบัติเหตุจราจร

การเกิดอุบัติเหตุ จะตามมาซึ่งผู้ประสบ คือบุคคลได้รับการบาดเจ็บเล็กน้อย หมายถึง ผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุจราจร และได้รับการรักษาที่ห้องฉุกเฉินแล้วแพทย์อนุญาตให้กลับบ้าน บาดเจ็บสาหัส ผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุจราจรและแพทย์ให้นอนพักรักษาในโรงพยาบาล พิการหมายถึงผู้ป่วยที่ได้รับอุบัติเหตุจนพิการทางกายหรือการเคลื่อนไหวอวัยวะต่าง ๆ ของร่างกาย คือ ศีรษะ ลำตัว แขน ขาและมือได้ อันเนื่องจากมีอาการอ่อนกำลังของลำตัว แขนและขา โดยระดับของความพิการ มี 5 ระดับดังนี้

ความรุนแรงของการชน

การเก็บรวบรวมข้อมูลอุบัติเหตุ ระดับความรุนแรงของอุบัติเหตุเป็นปัจจัยสำคัญเพราะเป็นตัวกำหนดข้อมูลการบาดเจ็บของคน การรายงานความรุนแรงของการชนจะแยกเป็น 4 ระดับดังนี้

1.เสียชีวิต (A Fatal Crash) คือ มีหนึ่งคนหรือมากกว่าที่เสียชีวิตทันทีหรือภายใน 30 วันผลเนื่องจากการเกิดอุบัติเหตุในครั้งนั้น (Vienna Convention 1968)

2.บาดเจ็บสาหัส (A Serious Crash) คือ ไม่มีคนเสียชีวิต แต่มีหนึ่งคนหรือมากกว่าบาดเจ็บสาหัสในสามารถนิยามดังนี้ บาดเจ็บสาหัส คือ พักรักษาในโรงพยาบาลหรือเป็นคนไข้ใน หรือไม่ได้พักรักษาในโรงพยาบาล แต่ กระดูกหัก ถูกกระทบกระแทกอย่างรุนแรง บาดเจ็บภายใน บาดแผลลึกหรือรอยถลอกมากและเป็นลมหมดสติต้องได้รับการรักษา รวมถึงการตายหลังจาก 30 วันที่เกิดอุบัติเหตุ

3. บาดเจ็บเล็กน้อย (A Slight Crash) คือ ไม่มีคนบาดเจ็บสาหัสและคนเสียชีวิต แต่มีคนบาดเจ็บเพียงเล็กน้อยหมายถึง มีบาดแผลเล็กน้อย เคล็ดขัดยอก รอยถลอก ขีดข่วน เป็นต้น

4. ทรัพย์สินเสียหายอย่างเดียว (A Damage only Crash) คือ ไม่มีผู้ได้รับบาดเจ็บและตายจากการเกิดอุบัติเหตุในครั้งนี้ แต่ยานพาหนะเสียหายหรือทรัพย์สินอื่นเสียหาย

ทางแยก

ทางแยก เป็นบริเวณที่ถนนสองสายหรือมากกว่ามาตัดกัน เป็นบริเวณที่ผู้ขับขี่ต้องตัดสินใจเลือกเส้นทางและปฏิบัติตามกฎการควบคุมเรียกทางแยกเป็นบริเวณคับขันที่มีความเสี่ยงต่อการเกิดอุบัติเหตุสูงที่สุดบนโครงข่าย ถนนทางแยก อาจมีรูปแบบง่าย ๆ จนถึงรูปแบบที่ซับซ้อนขึ้นกับประเภทของถนนที่มาพบกัน โดยทั่วไป แบ่งทางแยกออกเป็นทางแยกระดับเดียวกันและทางแยกต่างระดับ ทางแยกระดับเดียวกันอาจเรียกตามจำนวนขาที่มาตัดกัน เช่น 3 แยก(อาจเป็นรูปตัว Y หรือตัว T) 4 แยก หรือสำหรับแยกที่มีขามากกว่า 4 ขา อาจจะเรียนว่าเป็นแยกหลายขา(multi-leg intersections) เป็นต้น นอกจากนี้ยังมีแยกซึ่งเป็นลักษณะของวงเวียนที่มีเกาะกลางวงกลมอยู่กลางทางแยก

จุดขัดแย้ง ณ สามแยกไม่มีสัญญาณไฟจราจรรวมจุดขัดแย้งทั้งหมด 9 จุด จุดขัดแย้งหลัก 6 จุด ประกอบด้วย

1. จุดตัดในลักษณะแยกกระแส 3 จุด
2. จุดตัดในลักษณะรวมกระแส 3 จุด
3. จุดตัดในลักษณะตัดกระแส 2 จุด
4. จุดตัดในลักษณะไขว้ 1 จุด

มุมที่ถนนตัดกัน

ถนนสองสายควรตัดกันเป็นมุมฉาก โดยหากตัดกันเป็นมุมแหลม อาจก่อให้เกิดปัญหาหลายอย่าง เช่น ผู้ขับขี่ไม่สามารถมองเห็นรถในอีกทิศทางได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะผู้ขับขี่ที่เป็นผู้สูงอายุรถขนาดใหญ่ เลี้ยวลำบาก เพิ่มพื้นที่ขัดแย้งบริเวณทางแยก เพิ่มความเร็วสัมพัทธ์ของรถคู่กรณีหากเกิดการชน เพิ่มระยะทางและระยะเวลาในการข้ามถนน

กรอบแนวคิด

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาหาความคุ้มค่าจากการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ โดยการรวบรวมข้อมูลและจำนวนอุบัติเหตุความรุนแรงจากการเกิดอุบัติเหตุของบริเวณสามแยกบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี น้อยหลังเป็นเวลา 3 ปี และนำมาศึกษาหามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุมาเปรียบเทียบกับราคาต้นทุนของโครงการที่ใช้ในการปรับปรุง เพื่อหาความคุ้มค่าของโครงการ ซึ่งจะทำการเปรียบเทียบกับมูลค่าความเสียหายทั้งก่อนและหลังของบริเวณสามแยกบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จ.นนทบุรี โดยมีกรอบแนวคิดการดำเนินการวิจัย ดังนี้

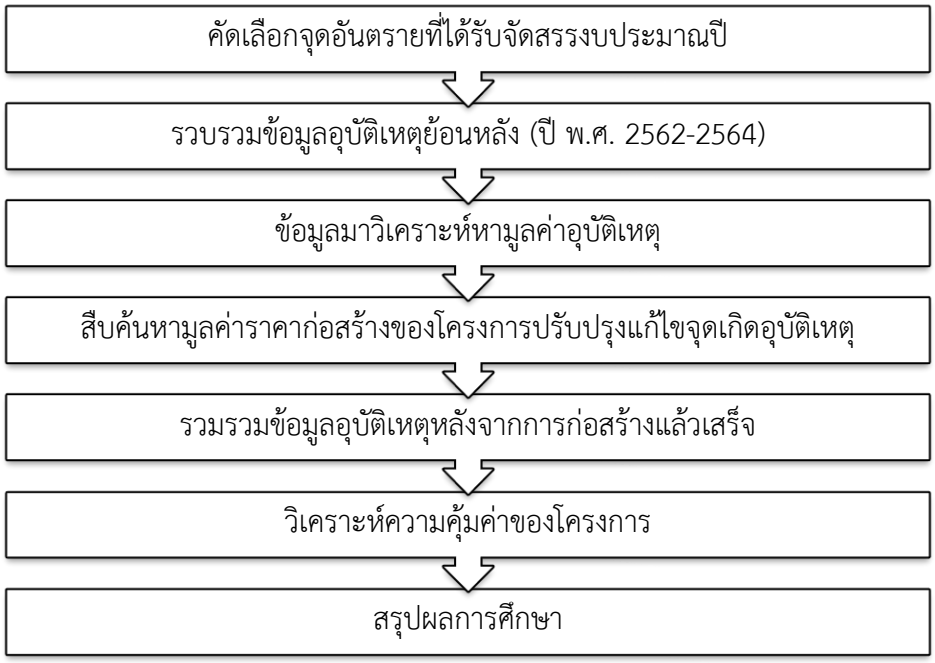

รูปที่ 2 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณเพื่อวิเคราะห์หามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุก่อนการปรับปรุงจุดอันตรายย้อนหลัง 3 ปีและหลังการก่อสร้างโครงการปรับปรุงแล้วเสร็จ โดยนำมาเปรียบเทียบกับมูลค่าต้นทุนของโครงการก่อสร้างปรับปรุงจุดที่เกิดอุบัติเหตุ เพื่อใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไข อุบัติเหตุทางถนน งานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม. 0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี โดยในการเปรียบเทียบมูลค่าตามเวลา (Time Value of Money) โดยมีขอบเขตการวิจัย ดังนี้

1. ขอบเขตด้านพื้นที่

พื้นที่ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พื้นที่รับผิดชอบของแขวงทางหลวงนนทบุรี ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี

2. ขอบเขตด้านเวลา

ระยะเวลาที่ใช้ในการวิจัย คือ 1) ก่อนการปรับปรุงโครงการมีการเก็บสถิติอุบัติเหตุเป็นระยะเวลา 3 ปี ก่อนดำเนินโครงการ ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม. 0+600 ข้อมูลมีความจำกัดในระยะเวลาก่อนดำเนินโครงการซึ่งสามารถแสวงหาจากบันทึกสถิติอุบัติเหตุกรมทางหลวง(HAIMS) และ 2) ระยะเวลาหลังจากโครงการก่อสร้างปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ โดยอ้างอิงจากสถิติอุบัติเหตุกรมทางหลวง (HAIMS) และ 3) การกำหนดอายุการใช้งานสินทรัพย์ประเภทโครงสร้างพื้นฐานถนนไว้ที่ 20 ปี เพื่อใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนน งานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 แล้วเสร็จ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาและวิเคราะห์อุบัติเหตุบนทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ผลการศึกษาประกอบด้วย 3 ส่วนดังนี้

1. ผลการศึกษาสถิติอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงของประเทศไทยและอุบัติเหตุในพื้นที่ศึกษา พบว่าจากการรวบรวมสถิติอุบัติเหตุบนทางหลวงของประเทศไทย ระหว่างปี พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2566 สามารถแสดงทั้งหมดในสายทางหลวงตามภาพที่ 1 ดังนี้

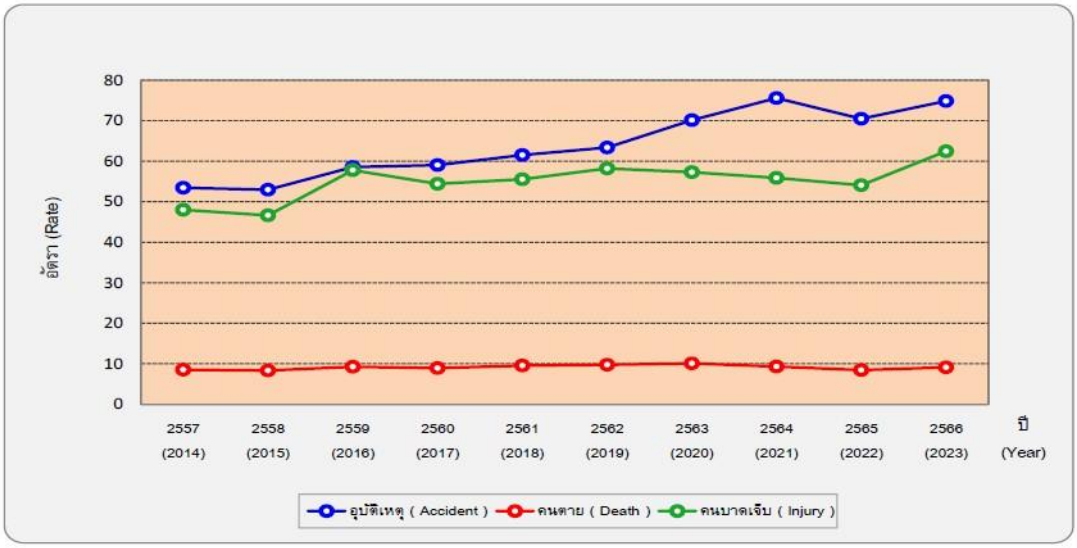

รูปที่ 3 อัตราอุบัติเหตุบนทางหลวงต่อปริมาณการเดินทาง (พันล้านคัน-กิโลเมตร)

จากภาพที่ 3 แสดงให้เห็นว่า มูลค่าอุบัติเหตุรายปีทางหลวงของประเทศไทยในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง ระหว่างปี พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2566 มีแนวโน้มสูงขึ้น

ตารางที่ 1 มูลค่าอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงในความรับผิดชอบของกรมทางหลวง ระหว่างปี พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2566

ปี	รวม			ทางหลวงพิเศษระหว่างเมือง						ทางหลวงสัมปทาน			มูลค่าอุบัติเหตุ (ล้านบาท)
				Inter city			Motorway						
	อุบัติเหตุ	ตาย	เจ็บ	อุบัติเหตุ	ตาย	เจ็บ	อุบัติเหตุ	ตาย	เจ็บ	อุบัติเหตุ	ตาย	เจ็บ	
2557	13,259	2,115	11,906	884	49	316	556	34	186	216	1	82	41,900
2558	13,575	2,136	11,948	774	28	318	510	18	198	192	-	58	42,899
2559	15,578	2,464	15,365	783	53	352	519	44	238	236	-	45	49,325
2560	15,936	2,409	14,692	796	41	411	557	35	332	232	3	50	50,811
2561	17,045	2,651	15,383	1696	55	365	571	49	291	215	-	60	54,947
2562	17,554	2,700	16,129	1,961	25	883	1,870	21	844	171	-	47	57,154
2563	19,806	2,856	16,179	2,197	45	813	2,045	29	722	86	1	16	64,996
2564	18,654	2,299	13,784	2,155	30	680	2,063	27	638	76	-	25	61,826
2565	19,213	2,297	14,740	2,440	35	1027	2,335	26	978	63	1	23	64,577
2566	20,872	2,545	17,408	2,602	41	1,156	2,498	33	1,116	63	-	25	71,985

ที่มา: สำนักอำนวยความปลอดภัย กรมทางหลวง (2566)

จากตารางที่ 1 พบว่า มูลค่าอุบัติเหตุรายปีทางหลวงของประเทศไทยในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงระหว่างปี พ.ศ. 2557 จนถึง พ.ศ. 2566 มีมูลค่าอุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงในความรับผิดชอบของกรมทางหลวงสูงขึ้นทุกปี และตั้งแต่ปี 2547 – ปัจจุบัน เฉลี่ยแล้วพบว่าอุบัติเหตุ 1 ครั้ง จะพบผู้เสียชีวิต 0.42 คน ผู้พิการ 0.03 คน บาดเจ็บสาหัส 0.79 คน บาดเจ็บเล็กน้อย 2.76 คน โดยอุบัติเหตุ 1 ครั้ง คิดเป็นมูลค่า 2,997,380.00 บาท

2. ผลการวิเคราะห์ความคุ้มค่าในการปรับปรุงแก้ไขจุดเกิดอุบัติเหตุ

การวิเคราะห์หาผลตอบแทนในรูปแบบมูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) พบว่า จากการนำข้อมูลมูลค่าอุบัติเหตุที่ประหยัดได้หลังจากก่อสร้างโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี นั้น โดยประกอบด้วยเงินที่ประหยัดได้จากการที่ไม่เกิดอุบัติเหตุตลอดอายุโครงการ 20 ปี และมีค่าใช้จ่ายในการก่อสร้างในปี 2564 มูลค่า 2,500,000.00 บาท โดยที่ผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์และต้นทุนของโครงการในแต่ละปีต้องมีค่ามากกว่า 0 ภายใต้เงื่อนไขการวิเคราะห์ครั้งนี้ใช้ค่า Discount Rate ที่ใช้ในการวิเคราะห์ใช้ 12% ผลที่ได้มูลค่าสุทธิ ในปี 2565 เท่ากับ 10,938,678.03 บาท

3. ผลการสัมภาษณ์เพื่อวิเคราะห์การประเมินความคุ้มค่าตามทัศนะของผู้เชี่ยวชาญงานทาง

พบว่า หลักการประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนและการดำเนินการโครงการเกี่ยวกับโครงสร้างพื้นฐานนั้น ผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการลงทุนและการดำเนินการอาจอยู่ในหลายรูปแบบ ทั้งผลประโยชน์ทางตรง อันได้แก่ การลดลงของมูลค่าเวลา การลดลงของค่าใช้จ่ายยานพาหนะ และการลดลงของมูลค่าอุบัติเหตุ รวมถึงอาจอยู่ในรูปแบบของผลประโยชน์ทางอ้อม เช่น การเพิ่มขึ้นของมูลค่าที่ดิน การเปลี่ยนแปลงการใช้ประโยชน์ของพื้นที่ การจ้างงาน โดยผู้เชี่ยวชาญให้ความสำคัญ มูลค่าการลงลงของอุบัติเหตุ และการพัฒนาพื้นที่ อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาคือ มูลค่าการประหยัดเวลาในการเดินทางและเลือกซื้อที่อยู่อาศัยพื้นที่รอบจุดปรับปรุง, มูลค่าการประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้ยานพาหนะและรายได้ของคนในชุมชน ตามลำดับ

สรุปผลการวิจัย

จากปัญหาการเกิดอุบัติเหตุจากการตัดกระแสจราจรเพื่อเข้าแยกบางศรีเมือง ทางฝ่ายสำรวจออกแบบ สำนักงานทางหลวงที่ 13 (กรุงเทพ) ได้ทำการออกแบบการแก้ไขปัญหาโดยใช้สัญญาณไฟในการแก้ไขปัญหาอุบัติเหตุ ที่บริเวณดังกล่าว นั้น จากการประมาณราคาค่าก่อสร้างมีมูลค่า 2,500,000 บาท(สองล้านห้าแสนบาทถ้วน) การวิเคราะห์หามูลค่าความเสียหายจากการเกิดอุบัติเหตุ ก่อนดำเนินโครงการก่อสร้างปรับปรุง จุดเกิดอุบัติเหตุย้อนหลัง 3 ปี และหลังดำเนินการก่อสร้างแล้วเสร็จ 20 ปี การหามูลค่าราคาค่าก่อสร้างปรังปรุงของโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม. 0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี การวิเคราะห์หาผลตอบแทนของโครงการ และการรวบรวมสถิติของสายทางแขวงทางหลวงนนทบุรี ทำให้ได้ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) เท่ากับ 10,938,678.03 บาท, อัตราผลตอบแทนทางเศรษฐกิจของโครงการ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) คือ 26.586% และ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio :B/C Ratio) คือ 5.38

ผลการวิเคราะห์หาผลตอบแทน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) มีค่าเฉลี่ยเป็นบวกหรือมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C

Ratio) มากกว่า 1 และอัตราค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) มากกว่า 12 % ต่อปีจึงสามารถสรุปจากผลการประเมินผลโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนในการแก้ไขปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ

อภิปรายผลการวิจัย

ผลจากการวิเคราะห์หาผลตอบแทน มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value) สามารถอภิปรายผลได้ว่าการประเมินความคุ้มค่าของโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกันและแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนมีค่าเฉลี่ยเป็นบวกหรือมีค่ามากกว่าศูนย์ อัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลประโยชน์ต่อค่าใช้จ่าย (Benefit Cost Ratio : B/C Ratio) มากกว่า 1 และอัตราค่าตอบแทนทางเศรษฐกิจ (Economic Internal Rate of Return : EIRR) มากกว่า 12 % ต่อปีจึงสามารถสรุปจากผลการประเมินผลโครงการงานอำนวยความปลอดภัยเพื่อป้องกัน และแก้ไขอุบัติเหตุทางถนนงานไฟสัญญาณจราจร ทางหลวงหมายเลข 3215 ตอนควบคุม 0101 ตอน คลองวัดแดง - บางบัวทอง ที่ กม.0+600 ตำบลบางศรีเมือง อำเภอเมืองนนทบุรี จังหวัดนนทบุรี ปรากฏว่ามีความคุ้มค่าในการลงทุนในการแก้ไขปรับปรุงจุดเกิดอุบัติเหตุ สะท้อนให้เห็นว่าการประมินความคุ้มค่าและการวิเคราะห์หาผลตอบแทนช่วยให้เกิดประโยชน์ต่อการประเมินความคุ้มค่าทางการเงิน ช่วยลดปริมาณต้นทุน แต่ทั้งนี้ต้องพิจารณาปัจจัยเชิงคุณภาพและความเสี่ยงร่วมด้วย โดยเฉพาะในโครงการระยะยาวหรือโครงการที่เกี่ยวข้องกับสาธารณประโยชน์

ข้อเสนอแนะ

ควรมีการวิเคราะห์หาผลตอบแทนจำเป็นต้องเอาผลประโยชน์ด้านอื่น เช่น ด้านมูลค่าการประหยัดค่าใช้จ่ายในการใช้ยานพาหนะและด้านมูลค่าการประหยัดเวลาในการเดินทางของผู้ใช้ถนนมาทดแทนใน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ครบรอบด้านและเกิดประโยชน์ต่อหน่วยงานสูงสุด

บรรณานุกรม

กรมทางหลวง. (2566). *อุบัติเหตุจราจรบนทางหลวงแผ่นดินปี 2566 (รายงานประจำปี 2566).* กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยความปลอดภัย กลุ่มสถิติสารสนเทศ กรมทางหลวง.

สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาประเทศไทย (ทีดีอาร์ไอ). (2567). *ย้อนดูสถิติเจ็บ-ตายบนถนนไทย ปี 2564 – 2566.* https://tdri.or.th/road-safety/

สำนักอำนวยความปลอดภัย กรมทางหลวง. (2566). *สรุปสถิติวิศวกรรมจราจรสำหรับผู้บริหาร*. กรุงเทพฯ: สำนักอำนวยความปลอดภัย กรมทางหลวง.

การศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีมีการพัฒนาระบบทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ

A Study of Factors Affecting Travel Mode Choice of Travelers Using Motorway No. 7 and Suvarnabhumi Airport: Case Study of the Development of Sri Nakharin - Suvarnabhumi Airport Expressway System

อินทรศาสตร์ เสียงลือชา[1] และสุพรชัย อุทัยนฤมล[2]

Inthrasart Siangluecha[1] and Supornchai Utainarumol[2]

นิสิตปริญญาโทหลักสูตรวิศวกรรมการขนส่ง[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

ภาควิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าพระนครเหนือ[1-2]

E-mail: inthrasart@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีมีการพัฒนาระบบทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ (2) เพื่อศึกษาคุณลักษณะการรับรู้ค่าผ่านทางของผู้เดินทาง โดยดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 1,261 ตัวอย่าง ซึ่งเป็นผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ผ่านการสัมภาษณ์แบบสอบถามตามแนวทางการสำรวจแบบ Stated Preference Survey และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยแบบจำลองทางเลือกแบบทวินาม (Binary Logit Model) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางประกอบด้วย ระยะเวลาในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง โดยตัวแปร เวลาในการเดินทางมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกมากกว่าค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากสัมประสิทธิ์ของตัวแปรเวลาเดินทางเท่ากับ (-0.2033) มีค่าสัมบูรณ์มากกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของค่าใช้จ่ายในการเดินทางที่เท่ากับ (-0.0517) สะท้อนว่าผู้เดินทางให้ความสำคัญกับการประหยัดเวลาเดินทางมากกว่าการประหยัดค่าใช้จ่าย (2) ผู้เดินทางมีระดับความอ่อนไหวต่อการเปลี่ยนแปลงค่าผ่านทาง ซึ่งส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเดินทาง โดยแบบจำลองที่พัฒนาขึ้นสามารถนำมาใช้ในการจัดทำสมการฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) ที่สามารถประยุกต์ใช้ในการวางแผนนโยบายด้านคมนาคม เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของระบบทางพิเศษให้สอดคล้องกับพฤติกรรมของผู้ใช้บริการในอนาคต

คำสำคัญ: การเลือกรูปแบบการเดินทาง แบบจำลองทางเลือกแบบทวินาม สมการฟังก์ชันอรรถประโยชน์

Abstract

This study aims to (1) investigate the determinants shaping travel mode choice among users of Motorway No. 7 and Suvarnabhumi Airport, within the contextual framework of the proposed Srinakarin–Suvarnabhumi Expressway project, and (2) assess traveler perceptions regarding toll pricing. A total of 1,302 respondents participated in structured interviews utilizing a Stated Preference survey instrument. The collected data were analyzed using a Binary Logit Model to identify statistically significant factors influencing modal decisions. The empirical findings indicate that (1) travel time and travel cost constitute the principal variables affecting mode choice, with travel time exerting a more substantial influence. This is evidenced by the coefficient of travel time (-0.2005), which presents a greater absolute value compared to that of travel cost (-0.0507), implying a stronger behavioral inclination toward minimizing temporal costs over monetary expenses. (2) travelers are sensitive to changes in toll rates, which significantly affect their mode choice decisions. The developed model can be applied to construct a utility function, which may be used to inform transportation policy planning and enhance the efficiency of expressway systems in alignment with user behavior in the future.

Keywords: Travel Mode choice, binary logit model, utility function

บทนำ

ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (กรุงเทพฯ–ชลบุรี สายใหม่) เป็นโครงข่ายคมนาคมสำคัญภายใต้การดูแลของกรมทางหลวง ซึ่งเชื่อมโยงกรุงเทพมหานครกับภาคตะวันออก รวมถึงท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ซึ่งมีบทบาทเป็นศูนย์กลางการเดินทางและการขนส่งสินค้าระดับนานาชาติ ความเจริญทางเศรษฐกิจในพื้นที่ตะวันออก โดยเฉพาะบริเวณ ICD ลาดกระบัง และการเพิ่มขึ้นของผู้โดยสารที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ส่งผลให้เกิดปริมาณจราจรหนาแน่น โดยเฉพาะช่วงทางแยกศรีนครินทร์และพื้นที่ลาดกระบัง

เพื่อลดผลกระทบจากปัญหาการจราจรและเพิ่มทางเลือกในการเดินทาง จึงมีแผนพัฒนาทางพิเศษสายศรีนครินทร์–ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ ระยะทางประมาณ 18 กิโลเมตร เชื่อมต่อจากทางพิเศษศรีรัช (ส่วน D) ไปยังถนนวงแหวนรอบนอกด้านตะวันออกและพื้นที่ลาดกระบัง การพัฒนาดังกล่าวคาดว่าจะช่วยกระจายปริมาณจราจรและเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมการเดินทางของผู้ใช้ทางจากเส้นทางเดิมสู่เส้นทางใหม่ที่มีการเก็บค่าผ่านทาง ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 ที่มีจุดหมายปลายทางหรือเกี่ยวข้องกับท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยมุ่งวิเคราะห์ทั้งคุณลักษณะของการเดินทางและการรับรู้ค่าผ่านทาง เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงประจักษ์สำหรับประกอบการวางแผนพัฒนาโครงข่ายคมนาคมขนส่งในอนาคตอย่างเหมาะสม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทาง ของผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีมีการพัฒนาระบบทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ
2. เพื่อศึกษาคุณลักษณะการรับรู้ค่าผ่านทางของผู้เดินทาง

การทบทวนวรรณกรรม

เสาวนี ศรีสุวรรณ และคณะ (2565) ได้ศึกษาพฤติกรรมผู้ใช้ทางพิเศษต่อการเปลี่ยนมาใช้ระบบเก็บค่าผ่านทางแบบ M-Flow โดยใช้แบบจำลอง Logit Model วิเคราะห์ข้อมูลจากผู้ใช้ทาง 1,201 ราย พบว่าผู้ใช้เงินสด มีแนวโน้มเปลี่ยนมาใช้ระบบ M-Flow มากกว่าผู้ใช้ Easy Pass โดยมีปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการตัดสินใจ ได้แก่ ส่วนลดค่าผ่านทาง เวลาในการผ่านด่าน และการชำระเงินภายหลัง โดยเฉพาะปัจจัยการชำระเงินภายหลังที่มีค่าสัมประสิทธิ์สูงสุด (+1.1323) ในกลุ่มรถทั่วไป ทั้งนี้ ผู้ใช้ส่วนใหญ่มีทัศนคติเชิงบวกต่อระบบ M-Flow หากได้รับความสะดวกและความคุ้มค่าในการใช้งาน ด้านการตัดสินใจใช้ระบบ Easy Pass อัมพร สอสุวงศ์ (2555) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกใช้ระบบ Easy Pass โดยใช้เทคนิค Stated Preference (SP) และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลอง Binary Logit และ Ordered Logit จากกลุ่มตัวอย่าง 407 ราย พบว่าปัจจัยที่มีนัยสำคัญทางสถิติต่อการตัดสินใจ ได้แก่ เงินมัดจำบัตร ส่วนเพิ่มจากการเติมเงิน และการแถมเที่ยวการเดินทาง โดยเฉพาะเงินมัดจำที่มีอิทธิพลสูงที่สุด รวมถึงปัจจัยด้านข้อมูลส่วนบุคคล เช่น สถานภาพสมรส รายได้ วัตถุประสงค์การเดินทาง และจำนวนผู้โดยสาร ก็ส่งผลต่อการตัดสินใจเช่นกัน ในด้านพฤติกรรมการเข้าถึงระบบขนส่งมวลชน ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์ (2548) ได้ศึกษาแบบจำลองพฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งมวลชนรองในการเข้าสู่สถานีรถไฟฟ้า BTS จากกลุ่มตัวอย่าง 1,013 ราย และวิเคราะห์ด้วยแบบจำลองโลจิตทวินาม ผลการศึกษาพบว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกรูปแบบการเดินทาง ได้แก่ ความสะดวกสบาย ระยะทางจากสถานี สถานภาพสมรส การมีรถยนต์ และลักษณะพื้นที่ในรัศมี 2 กิโลเมตรจากสถานี

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางของผู้เดินทางที่ใช้ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 และใช้บริการท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ กรณีมีการพัฒนาระบบทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ โดยใช้แนวคิดจากทฤษฎีอรรถประโยชน์และทฤษฎีการเลือกแบบไม่ต่อเนื่อง ซึ่งอธิบายว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวโน้มที่จะเลือกทางเลือกที่ให้ "อรรถประโยชน์" สูงสุด โดยการเลือกดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยเฉพาะของทางเลือก (Alternative-Specific Variables) และปัจจัยเฉพาะของแต่ละบุคคล (Case-Specific Variables)

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการวิเคราะห์พฤติกรรมการตัดสินใจโดยใช้สถานการณ์จำลองแบบ Stated Preference (SP) และประมวลผลข้อมูลผ่านแบบจำลอง Binary Logit Model เพื่อวิเคราะห์ความน่าจะเป็นของการเลือกรูปแบบการเดินทางระหว่างใช้ทางพิเศษ กับไม่ใช้ทางพิเศษ โดยพิจารณาจากตัวแปรต่อไปนี้ 1) ตัวแปรตาม (Dependent Variable) คือ ตัวแปรการเลือกโหมดการเดินทาง เป็นตัวแปรไม่ต่อเนื่อง ซึ่งในการวิจัยนี้คือตัวแปร y จะมีค่าขึ้นอยู่กับการโหมดการเดินทางที่ถูกเลือก โดยที่ y เท่ากับ 1 เมื่อเลือกโหมดใช้ทางพิเศษ และ y เท่ากับ 0 เมื่อเลือกโหมดไม่ใช้ทางพิเศษ 2) ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) แบ่งออกเป็น ตัวแปรคุณลักษณะทางเลือก (Alternative-Specific Variables) ประกอบด้วย ตัวแปร Time กับ Cost และตัวแปรคุณลักษณะบุคคล (Case-Specific Variables) ประกอบด้วย ตัวแปร DMale Age Dedu Job DIncome และ Purpuse

ระเบียบวิธีการวิจัย

แบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทาง

ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยประยุกต์ใช้แบบจำลอง Binary Logit Model เพื่อหาปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกรูปแบบการเดินทางตามทฤษฎีอรรถประโยชน์ Utility Function (ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์ 2561) โดยความน่าจะเป็นหรือโอกาสที่จะเลือกโหมดการเดินทาง (P_{ij}) ของโอกาสที่ผู้เดินทางที่ *i* จะเลือกโหมดการเดินทาง *j* ซึ่งขึ้นอยู่กับค่าอรรถประโยชน์สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ (1)

$$P_{ij} = \frac{e^{U_{ij}}}{\sum_k e^{U_{ik}}} \quad (1)$$

โดยที่ U_{ij} คือฟังก์ชันอรรถประโยชน์ที่สังเกตได้จากการเลือกรูปแบบการเดินทาง *j* สำหรับทางเลือก *i* ใดๆ สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ (2)

$$U_{ij} = \beta X_{ij} + \varepsilon_{ij} \quad (2)$$

โดยที่ β คือค่าพารามิเตอร์ของฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของตัวแปร I กับความพึงพอใจในฟังก์ชันอรรถประโยชน์ X_{ij} คือตัวแปรที่ j ของความพึงพอใจในฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของลักษณะทางเลือกที่ *i* ที่ประสบโดยผู้เดินทางคนที่ *j* และ ε_{ij} คือ ค่าคลาดเคลื่อนของอรรถประโยชน์ที่ผู้เดินทางคนที่ *I* ได้รับจากทางเลือก *j*

การประมาณค่าแบบจำลองโลจิตทวินาม (Binary Logit Model) จะใช้หลัก Maximum Likelihood Estimation (MLE) โดยมีการตั้งฟังก์ชัน Likelihood ซึ่งสะท้อนถึง “ความน่าจะเป็นรวม” ที่ข้อมูลจริงเกิดขึ้นภายใต้ค่าพารามิเตอร์ที่กำหนด สามารถเขียนฟังก์ชันได้ดังสมการที่ (3)

$$L(\beta_1, \beta_2) = \prod_{i=1}^{n} P(Y_i = 1)^{Y_i} \times P(Y_i = 0)^{1-Y_i} \quad (3)$$

โดยที่ $\prod$ คือ ผลคูณอันดับ (Product Operation) L คือ ฟังก์ชันความเป็นไปได้ $Y_i \in \{0,1\}$คือ ตัวแปรตาม $P\ (Y_i = 1)$ คือ ความน่าจะเป็นที่บุคคลที่ *i* จะเลือกทางเลือก *j*

แบบจำลองที่พัฒนาได้จากขั้นตอนก่อนหน้านี้ จะต้องมีการตรวจสอบทั้งภายในและภายนอกแบบจำลอง สำหรับการตรวจสอบภายในแบบจำลองนั้นทำได้โดยตรวจเครื่องหมายของค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระในแบบจำลอง (Sign test) และตรวจสอบค่า t – test เป็นการทดสอบค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรว่าสามารถนำเข้าสมการได้หรือไม่ ที่ระดับความเชื่อมั่นที่ 95 % เมื่อค่าสัมบูรณ์ของค่า t มีค่าน้อยกว่า 1.96 ตัวแปรจะถูกคัดออกจากสมการ ดังนั้นค่า t ควรสูงกว่า 1.96

นอกจากวิธีการตรวจสอบแบบจำลองข้างต้นแล้ว จะเป็นการตรวจสอบระดับความสอดคล้องของแบบจำลอง Likelihood Ratio Test คือค่า Likelihood Ratio Index (LRI,) โดยอาศัยค่าดัชนีที่บอกสัดส่วนหรือเปอร์เซ็นต์ที่สามารถอธิบายความผันแปรในแบบจำลองโลจิต ซึ่งคล้ายคลึงกับค่า R^2 ในการวิเคราะห์สมการความถดถอยเชิงเส้น ซึ่งค่านี้ต้องอยู่ระหว่าง 0 ถึง 1 ถ้ามีค่าใกล้ 1 แสดงว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นสามารถแทนความสัมพันธ์ได้อย่างสมบูรณ์ ถ้าเข้าใกล้ 0 ก็แสดงว่าแบบจำลองที่สร้างขึ้นไม่สามารถแทนความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรที่พิจารณา โดยค่า ρ^2 ที่ยอมรับได้จะต้องมีค่ามากกว่า 0.2 ขึ้นไป สามารถคำนวณค่าได้ดังสมการที่ (4)

$$\rho^2 = 1 - \left[\frac{L(\beta)}{L(O)}\right] \quad (4)$$

โดยที่ $L(O)$ คือ ค่า Log Likelihood สำหรับ Model ในกรณีสมมติให้สัมประสิทธิ์ทุกตัวมีค่าเท่ากับศูนย์ และ$L(\beta)$ ค่า Log Likelihood สำหรับ Model ที่ได้จากการประมาณค่าสัมประสิทธิ์

การสำรวจและเก็บข้อมูล

การเก็บข้อมูลในการวิจัยนี้ดำเนินการผ่านการสัมภาษณ์ผู้เดินทางด้วยเทคนิคการเก็บข้อมูลแบบ Stated Preference (SP) ซึ่งเป็นคำถามที่ถามถึงสถานการณ์หรือรูปแบบการเดินทางที่ยังไม่เคยเกิดขึ้นแต่จะถูกสมมติขึ้นมา โดยการสัมภาษณ์แบบตัวต่อตัวเพื่อที่ผู้ถูกสัมภาษณ์จะได้รับรายละเอียดของคำถามอย่างสมบูรณ์และสามารถซักถามข้อสงสัยหรือโต้ตอบกับผู้สัมภาษณ์ได้ สำหรับแบบสอบถามประกอบด้วย 3 ส่วนหลัก ได้แก่ ส่วนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบสำรวจ กำหนดให้เป็นตัวแปรด้านเศรษฐกิจและสังคม ได้แก่ เพศ อายุ อาชีพ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวนยานพาหนะที่ครอบครอง ส่วนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลลักษณะการเดินทางของผู้ตอบแบบสำรวจ กำหนดให้เป็นตัวแปรด้านคุณลักษณะการ

เดินทาง ได้แก่ จุดเริ่มต้น จุดหมายปลายทาง ของการเดินทาง วัตถุประสงค์ในการเดินทาง รูปแบบการเดินทางในปัจจุบัน ระยะเวลาในการเดินทาง ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ความถี่ในการเดินทาง และจำนวนผู้ร่วมเดินทาง และส่วนที่ 3 แบบสอบถามข้อคิดเห็นด้านการใช้บริการทางพิเศษ เป็นการสำรวจศึกษาการรับรู้ค่าผ่านทาง และความเต็มใจที่จะยอมจ่ายค่าผ่านทางภายใต้สถารการณ์จำลองที่มีการเปลี่ยนแปลงค่าใช้จ่ายและระยะเวลาในการเดินทาง

สำหรับการออกแบบการทดลองใช้แนวคิด Factorial Experimental Design โดยกำหนดปัจจัยหลัก 2 ปัจจัย ได้แก่ เวลาที่ใช้ในการเดินทาง และค่าใช้จ่ายในการเดินทาง ซึ่งแต่ละปัจจัยมี 3 ระดับย่อย จากการจัดระดับดังกล่าวนำไปสร้างสถานการณ์สมมติสำหรับให้ผู้ตอบแบบสอบถามเลือกรูปแบบการเดินทาง เพื่อความสมดุลและความสมจริงของสถานการณ์ที่ใช้ในการเก็บข้อมูล ผู้วิจัยได้คัดกรองและตัดสถานการณ์ที่ไม่เหมาะสมออก เหลือเพียง 9 สถานการณ์ที่ผ่านเกณฑ์การพิจารณาเพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์พฤติกรรมการเลือกอย่างมีประสิทธิภาพ

ตารางที่ 2 ปัจจัยเวลาที่ใช้ในการเดินทางและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง

ปัจจัย	ระบบทางพิเศษ	ทางหลวงพิเศษหมายเลข 7
เวลาที่ใช้ในการเดินทาง (นาที)	10 / 15 /30	10 / 20 / 40
ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (บาท)	25 / 50 / 75	ไม่มีค่าใช้จ่าย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การสำรวจข้อมูลความพึงพอใจในการเลือกรูปแบบการเดินทางหรือ State Preference โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มผู้เดินทางบนทางหลวงพิเศษหมายเลข 7 (กรุงเทพฯ-ชลบุรี สายใหม่) และกลุ่มผู้เดินทางเข้าใช้บริการที่ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ รวมทั้งสิ้น 1,302 ตัวอย่าง หลังตรวจสอบความถูกต้องของแบบสอบถาม พบว่า มีแบบสอบถามที่ตอบไม่สอดคล้องกับจุดประสงค์ จึงเหลือข้อมูลแบบสอบถามทั้งสิ้นจำนวน 1,290 ตัวอย่าง

ข้อมูลสถิติเบื้องต้นของผู้ตอบแบบสอบถาม

ลักษณะทางเศรษฐกิจและสังคมของผู้เดินทางจากข้อมูลการสำรวจทำให้ทราบถึงคุณลักษณะของผู้เดินทางที่เลือกรูปแบบการเดินทางนั้นๆ โดยแสดงเป็นค่าสถิติเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง พบว่า สัดส่วนคุณลักษณะของเพศ กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามที่สำรวจมีสัดส่วนใกล้เคียงกัน แบ่งเป็น เพศชาย ร้อยละ 56 และเพศหญิง ร้อยละ 44 สัดส่วนช่วงอายุ กลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามมีกลุ่มอายุ 26-40 ปี คิดเป็นสัดส่วนร้อยละ 55 รองลงมาอยู่ในกลุ่มอายุมากกว่า 40 ปี และ กลุ่มอายุ 18-25 ปี ร้อยละ 5 สัดส่วนของระดับการศึกษา ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งอาชีพออกเป็น 3 กลุ่ม (1) การศึกษาระดับมัธยมต้น - มัธยมปลาย (2) การศึกษาระดับ ปวช. - ปวส. (3) การศึกษาระดับ ปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับปริญญาตรี ปริญญาโท ปริญญาเอก ติดเป็นร้อยละ 85

สัดส่วนของอาชีพ ในการศึกษาครั้งนี้ผู้วิจัยแบ่งอาชีพออกเป็น 7 กลุ่ม (1) นักเรียน/นิสิต/นักศึกษา (2) ข้าราชการ/พนักงานรัฐวิสาหกิจ (3) พนักงานบริษัท/ห้างร้าน/เอกชน (4) เจ้าของกิจการ/บริษัท (5) ผู้ประกอบการท่องเที่ยว (6)ผู้ประกอบการขนส่ง (7) พนักงานขับรถส่งสินค้า โดยกลุ่มตัวอย่างผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็น พนักงานบริษัท/ห้างร้าน/เอกชน ร้อยละ 51.24 รองลงมาคือ เจ้าของกิจการ/บริษัท ร้อยละ 35.89 และสัดส่วนของรายได้เฉลี่ยต่อเดือนของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยแบ่งรายได้เฉลี่ยต่อเดือนออกเป็น 3 กลุ่ม (1) กลุ่มที่มีรายได้น้อย ช่วงรายได้ระหว่าง รายได้น้อยกว่า 5,000 - 20,000 บาท/เดือน คิดเป็นร้อยละ 7 (2) กลุ่มที่มีรายได้ปานกลาง ช่วงรายได้ระหว่าง มากกว่า 20,000 – 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 67 และ(3) กลุ่มที่มีรายได้สูง ช่วงรายได้มากกว่า 50,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 26

ลักษณะการเดินทางของผู้ตอบแบบสำรวจทราบถึงคุณลักษณะของผู้เดินทางที่เลือกรูปแบบการเดินทางนั้นๆ โดยแสดงเป็นค่าสถิติเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่าง ประกอบด้วย วัตถุประสงค์การเดินทาง โดยวัตถุประสงค์การเดินทางแบ่งออกเป็น 5 กลุ่ม (1) ไป - กลับ ที่ทำงาน (2) ไป - กลับ สถานศึกษา (3) ไป - กลับ กิจกรรมส่วนตัว (4) ไปกลับ ท่องเที่ยว/พักผ่อน (5) ขนส่งสินค้า โดยวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ไป - กลับ กิจกรรมส่วนตัว เป็นสัดส่วนค่อนข้างมากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 37 โดยใกล้เคียงกับวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ไป - กลับ ท่องเที่ยว/พักผ่อน คิดเป็นร้อยละ 34 และวัตถุประสงค์ของการเดินทาง ไป - กลับ ที่ทำงาน เป็นร้อยละ 28 ตามลำดับ

การวิเคราะห์กลุ่มตัวแปรของแบบจำลอง Binary Logit Model

ผู้วิจัยทดสอบกลุ่มตัวแปรด้วยแบบจำลองการเลือกของบุคคลโดยใช้ Alternative-Specific Conditional Logit Model (ASCL Model) เป็นหนึ่งในวิธีการทางเศรษฐมิติที่ใช้กันอย่างแพร่หลายในงานวิจัยด้านการขนส่งและพฤติกรรมผู้บริโภค แบบจำลองนี้มีพื้นฐานอยู่บนแนวคิดของ Discrete Choice Model (DCM) ซึ่งอธิบายว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีแนวโน้มที่จะเลือกทางเลือกที่ให้ "อรรถประโยชน์" สูงสุด โดยการเลือกดังกล่าวได้รับอิทธิพลจากทั้งปัจจัยเฉพาะของทางเลือก (Alternative-Specific Variables) และปัจจัยเฉพาะของแต่ละบุคคล (Case-Specific Variables)

ผู้วิจัยแบ่งการวิเคราะห์โดยเปรียบเทียบฟังก์ชันอรรถประโยชน์ ในแบบจำลอง Binary Logit Model ออกเป็น 2 รูปแบบตามกลุ่มตัวแปรอิสระ ได้แก่ (1) วิเคราะห์ตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและคุณลักษณะของผู้เดินทาง (2) วิเคราะห์ตัวแปรคุณลักษณะการเดินทาง นอกจากนี้ในการพัฒนาแบบจำลองทั้ง 2 รูปแบบจะมีการเปรียบเทียบแบบมีค่าคงที่เฉพาะทางเลือก

1) การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและคุณลักษณะของผู้เดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก

ผู้วิจัยประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและคุณลักษณะของผู้เดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก สามารถแปลความหมายของค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณค่า และประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า ค่าล็อกความน่าจะเป็น (Log Pseudolikelihood : LLmax) เท่ากับ -2880.6947 ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองมีความเสถียรและ

สามารถใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้ และเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ในการคำนวณค่าความเหมาะสมของแบบจำลอง (ρ^2 - Rho-Squared หรือ Pseudo R^2) เท่ากับ ρ^2 = 0.3015 หรือ 30.15% ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองสามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้เดินทางได้ประมาณ 30.15% ตามมาตรฐานของ McFadden's Pseudo R^2 ซึ่งค่า ρ^2 > 0.20 ถือว่าเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้พยากรณ์ได้

ค่าสัมประสิทธิ์และนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรในแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1% (α =0.01) ได้แก่ เวลาในการเดินทาง (time), ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (cost), และค่าคงที่ (_cons) อธิบายได้ว่า 1) เวลาในการเดินทาง (Time) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น -0.2006 ($p < 0.01$) ซึ่งหมายความว่า หากเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เช่น 1 นาที) อรรถประโยชน์ของโหมดการเดินทางนั้นจะลดลง 0.2006 หน่วย แสดงว่าผู้เดินทางมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงโหมดที่ใช้เวลามากขึ้น 2) ค่าใช้จ่าย (cost) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น -0.0508 ($p < 0.01$) ซึ่งหมายความว่า หากค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เช่น 1 บาท) อรรถประโยชน์ของโหมดนั้นจะลดลง 0.0508 หน่วย สะท้อนให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมีผลลดความน่าจะเป็นในการเลือกโหมดการเดินทางนั้น และ 3) ค่าคงที่ (_cons) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น 1.06496 ($p < 0.01$) หมายความว่าโหมดการเดินทางที่ถูกใช้เป็นค่าอ้างอิง (Base Alternative) มีแนวโน้มถูกเลือกมากกว่าโหมดอื่นโดยอิสระจากตัวแปรอื่นในแบบจำลอง

จากผลการวิเคราะห์ เวลาในเดินทางมีอิทธิพลต่อการเลือกมากกว่าค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของ time (-0.2006) มีค่าสัมบูรณ์สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของ cost (-0.0508) แสดงว่าผู้เดินทางให้ความสำคัญกับเวลาเดินทางมากกว่าค่าใช้จ่าย

ส่วนตัวแปรที่ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ (p-value > 0.10) ได้แก่ ตัวแปรหุ่นเพศ (DMale) ตัวแปรอายุของบุคคล (Age) ตัวแปรหุ่นระดับการศึกษา (Dedu) ตัวแปรอาชีพ (job) ตัวแปรหุ่นรายได้ (DIncome) และตัวแปรวัตถุประสงค์การเดินทาง (Purpuse) ซึ่งเป็นตัวแปรลักษณะบุคคล แสดงว่าปัจจัยเหล่านี้ไม่มีผลต่อการเลือกโหมดการเดินทาง ดังแสดงไว้ในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและคุณลักษณะของผู้เดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก

ตัวแปร	คำอธิบาย	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	ค่าสถิติ t	Sig.
Time	เวลาในการเดินทาง (นาที)	-0.2006	0.004179	-48.00***	0.000
Cost	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (บาท)	-0.05079	0.002221	-22.86***	0.000
DMale	ตัวแปรหุ่นเพศ	-0.00627	0.070829	-0.09n/s	0.929
Age	ตัวแปรอายุของบุคคล	-0.00059	0.003956	-0.15 n/s	0.881
Dedu	ตัวแปรหุ่นระดับการศึกษา	-0.04737	0.070011	-0.68 n/s	0.499
job	ตัวแปรอาชีพ	-0.06258	0.041925	-1.49 n/s	0.136
DIncome	ตัวแปรหุ่นรายได้	0.121991	0.078323	1.56 n/s	0.119

ตารางที่ 3 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและคุณลักษณะของผู้เดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก (ต่อ)

ตัวแปร	คำอธิบาย	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	ค่าสถิติ t	Sig.
Purpuse	ตัวแปรวัตถุประสงค์การเดินทาง	0.044979	0.029564	1.52 n/s	0.128
_cons	ค่าคงที่	1.064955	0.292211	3.64***	0.000
จำนวนตัวอย่าง	1,290				
LL_{max}	-2880.6947				
ρ^2	0.3015				

หมายเหตุ :* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.10, ** หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05, *** หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01, n/s หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

2) การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและค่าคงที่เฉพาะทางเลือก

ผู้วิจัยประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก สามารถแปลความหมายของค่าพารามิเตอร์ที่ได้จากการประมาณค่า และประเมินความเหมาะสมของแบบจำลอง พบว่า ค่าล็อกความน่าจะเป็น (Log Pseudolikelihood : LLmax) เท่ากับ -2883.8782 ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองมีความเสถียรและสามารถใช้สำหรับการวิเคราะห์ได้ และเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่ใช้ในการคำนวณค่าความเหมาะสมของแบบจำลอง (ρ^2 - Rho-Squared หรือ Pseudo R^2) เท่ากับ ρ^2 = 0.3012 หรือ 30.12% ซึ่งแสดงว่าแบบจำลองสามารถอธิบายพฤติกรรมของผู้เดินทางได้ประมาณ 30.12% ตามมาตรฐานของ McFadden's Pseudo R^2 ซึ่งค่า ρ^2 > 0.20 ถือว่าเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมและสามารถนำไปใช้พยากรณ์ได้

ค่าสัมประสิทธิ์และนัยสำคัญทางสถิติของตัวแปรในแบบจำลอง พบว่า ตัวแปรที่มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 1% (α=0.01) ได้แก่ เวลาในการเดินทาง (time), ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (cost), และค่าคงที่ (_cons) อธิบายได้ว่า 1) เวลาในการเดินทาง (Time) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น -0.2005 ($p < 0.01$) ซึ่งหมายความว่า หากเวลาเดินทางเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เช่น 1 นาที) อรรถประโยชน์ของโหมดการเดินทางนั้นจะลดลง 0.2005 หน่วย แสดงว่าผู้เดินทางมีแนวโน้มหลีกเลี่ยงโหมดที่ใช้เวลามากขึ้น 2) ค่าใช้จ่าย (cost) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น -0.0507 ($p < 0.01$) ซึ่งหมายความว่า หากค่าใช้จ่ายในการเดินทางเพิ่มขึ้น 1 หน่วย (เช่น 1 บาท) อรรถประโยชน์ของโหมดนั้นจะลดลง 0.0507 หน่วย สะท้อนให้เห็นว่า ค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมีผลลดความน่าจะเป็นในการเลือกโหมดการเดินทางนั้น 3) ค่าคงที่ (_cons) มีค่าสัมประสิทธิ์เป็น 1.0926 ($p < 0.01$) หมายความว่าโหมดการเดินทางที่ถูกใช้เป็นค่าอ้างอิง (Base Alternative) มีแนวโน้มถูกเลือกมากกว่าโหมดอื่นโดยอิสระจากตัวแปรอื่นในแบบจำลอง

จากผลการวิเคราะห์ เวลาในเดินทางมีอิทธิพลต่อการเลือกมากกว่าค่าใช้จ่ายในการเดินทาง เนื่องจากค่าสัมประสิทธิ์ของ time (-0.2005) มีค่าสัมบูรณ์สูงกว่าค่าสัมประสิทธิ์ของ cost (-0.0507) แสดงว่าผู้เดินทางให้ความสำคัญกับเวลาเดินทางมากกว่าค่าใช้จ่าย ดังแสดงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ผลการประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทาง และค่าคงที่เฉพาะทางเลือก

ตัวแปร	คำอธิบาย	ค่าสัมประสิทธิ์	S.E.	ค่าสถิติ t	Sig.
Time	เวลาในการเดินทาง (นาที)	-0.2005073	0.0041835	-47.93***	0.000
Cost	ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (บาท)	-0.0507467	0.0022202	-22.86***	0.000
_cons	ค่าคงที่	1.092614	0.0819746	13.33***	0.000
จำนวนตัวอย่าง	1,290				
LL_{max}	-2883.8782				
ρ^2	0.3012				

หมายเหตุ:* หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.10, ** หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.05, *** หมายถึง มีนัยสำคัญ ณ ระดับ 0.01, n/s หมายถึง ไม่มีนัยสำคัญ

การวิเคราะห์แบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทาง

จากการสรุปผลการทดสอบกลุ่มตัวแปรของแบบจำลอง การประมาณค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลองการเลือกรูปแบบการเดินทางพิจารณากลุ่มตัวแปรคุณลักษณะการเดินทางและค่าคงที่เฉพาะทางเลือก นำมาวิเคราะห์การเลือกรูปแบบการเดินทางโดยใช้แบบจำลอง Binary Logit Model โดยตัวแปรอิสระที่นำมาใช้เป็นองค์ประกอบของแบบจำลองซึ่งจะปรากฏอยู่ในฟังก์ชันอรรถประโยชน์ (Utility Function) สามารถแสดงเป็นสมการได้ดังสมการที่ 5

$$U_{ij} = \beta_1 time_{ij} + \beta_2 cost_{ij} + \varepsilon_{ij} \quad (5)$$

โดยที่ U_{ij} คือ อรรถประโยชน์ของบุคคลที่ *I* ต่อทางเลือก *j* $time_{ij}$ *คือ* เวลาเดินทางของทางเลือก $cost_{ij}$ คือ ค่าใช้จ่ายในการเดินทาง *j* β_1, β_2 คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของตัวแปรอิสระ ε_{ij} คือ ค่าคลาดเคลื่อนของอรรถประโยชน์ที่ผู้เดินทางคนที่ I ได้รับจากทางเลือก j

โดยผู้วิจัยกำหนดให้โหมดการเดินที่เลือกใช้ทางพิเศษ (Express) เป็นโหมดฐาน (base alternative) และ No Express เป็นโหมดที่ใช้เปรียบเทียบกับ Express สามารถแสดงเป็นสมการฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของโหมด Express (Base Alternative) ดังสมการที่ 6 และฟังก์ชันอรรถประโยชน์ของโหมด No Express ดังสมการที่ 7

$$U_{express} = 0 \quad (6)$$

$$U_{noexpress} = -0.2005time - 0.0507cost + 1.0926 \quad (7)$$

ซึ่งหมายความว่า อรรถประโยชน์ของ No Express ขึ้นอยู่กับเวลาเดินทางและค่าใช้จ่าย และถูกเปรียบเทียบกับ Express ซึ่งเป็นโหมดฐาน

ทั้งนี้จากการวิเคราะห์ข้อมูลโครงการทางพิเศษสายศรีนครินทร์ – ท่าอากาศยานสุวรรณภูมิ มีระยะแนวเส้นทางโครงการทางพิเศษประมาณ 18.0 กม. โดยผู้วิจัยได้ทบทวนข้อมูลอัตราการใช้เชื้อเพลิง พบว่า กรณีที่ใช้ทางพิเศษ ของรถที่มีขนาด 4 ล้อ มีอัตราการใช้น้ำมันเฉลี่ยอยู่ที่ 15 กม./ ลิตร เทียบกับกรณีที่ใช้เส้นทางปกติ มีอัตราการใช้น้ำมันเฉลี่ยอยู่ที่ 10 กม./ ลิตร เมื่อคิดอัตราค่าน้ำมันที่ 40 บาท/ ลิตร จะได้ค่าใช้จ่ายเพิ่มเติมที่เป็น Fix Costสำหรับทางพิเศษ 50 บาท และทางหลวง 70 บาท เพื่อนำไปวิเคราะห์ในแบบจำลอง

จากผลการวิเคราะห์สัดส่วนผู้ใช้ทาง ตามอัตราค่าผ่านทาง แสดงความสัมพันธ์ของการเลือกใช้ทางพิเศษ และอัตราค่าผ่านทาง ภายใต้เงื่อนไขของเวลาการเดินทางที่ลดลง 20 40 และ 60 นาที พบว่าเมื่อเวลาในการเดินทางลดลงเนื่องจากความคล่องตัวในการใช้ทางพิเศษจะทำให้สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษเพิ่มมากขึ้น สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษจะแปรผกผันกับอัตราค่าผ่านทาง โดยเมื่ออัตราค่าผ่านทางเพิ่มขึ้น จะทำให้สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษลดลง ในกรณีที่เวลาในการเดินทางลดลง 20 นาที เมื่อพิจารณาอัตราค่าผ่านทางที่สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษเท่ากับสัดส่วนผู้ใช้ทางปกติ พบว่า อัตราค่าผ่านทางประมาณ 80.00 บาท ในกรณีที่เวลาในการเดินทางลดลง 40 นาที เมื่อพิจารณาอัตราค่าผ่านทางที่สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษเท่ากับสัดส่วนผู้ใช้ทางปกติ พบว่า อัตราค่าผ่านทางประมาณ 158.00 บาท ในกรณีที่เวลาในการเดินทางลดลง 60 นาที เมื่อพิจารณาอัตราค่าผ่านทางที่สัดส่วนผู้ใช้ทางพิเศษเท่ากับสัดส่วนผู้ใช้ทางปกติ พบว่า อัตราค่าผ่านทางประมาณ 236.00 บาท ดังแสดงในรูปที่ *1*

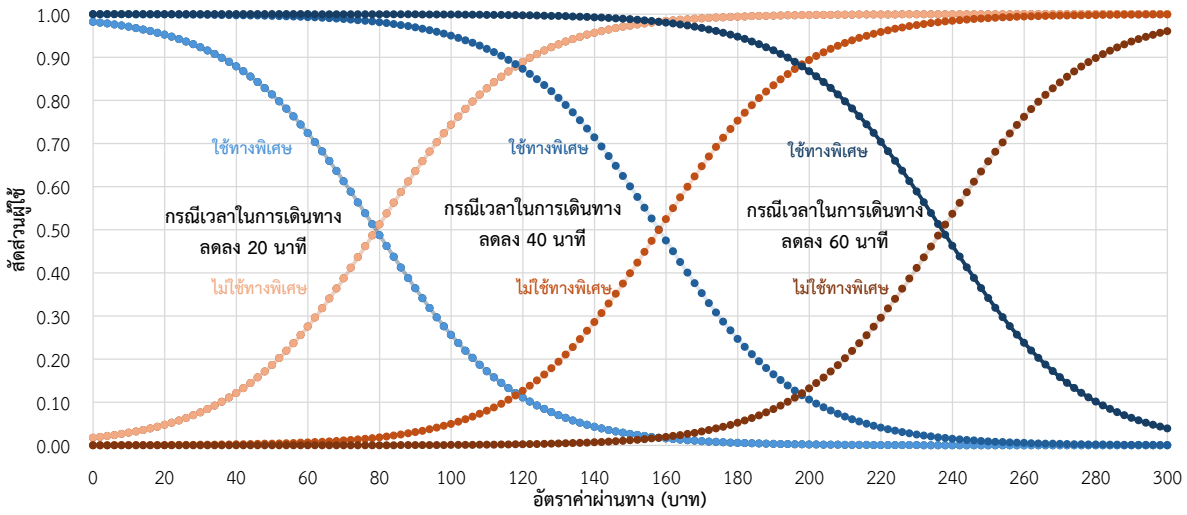

รูปที่ 1 ผลการคาดการณ์การเปลี่ยนแปลงสัดส่วนของผู้ใช้ทางเมื่อเวลาการเดินทางลดลง 20 40 และ 60 นาที

สรุปผล และข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างอัตราค่าผ่านทางและสัดส่วนผู้ใช้ทาง พบว่า เมื่ออัตราค่าผ่านทางเพิ่มขึ้น จำนวนผู้ใช้ทางพิเศษจะลดลง ในขณะที่ เมื่อเวลาเดินทางลดลง จำนวนผู้ใช้ทางพิเศษจะเพิ่มขึ้น โดยสามารถกำหนด อัตราค่าผ่านทางที่ทำให้สัดส่วนของผู้ใช้ทางพิเศษและทางปกติมีค่าเท่ากัน ได้ดังนี้ เมื่อสามารถลดเวลาเดินทางได้ 20 นาที อัตราค่าผ่านทางที่เหมาะสมจะอยู่ที่ 80 บาท หากสามารถลดเวลาเดินทางได้ 40 นาที อัตราค่าผ่านทางที่เหมาะสมจะเพิ่มขึ้นเป็น 158 บาท และหากลดเวลาเดินทางได้ 60 นาที อัตราค่าผ่านทางที่เหมาะสมจะอยู่ที่ 236 บาท สะท้อนให้เห็นว่า ผู้เดินทางยอมจ่ายค่าผ่านทางที่สูงขึ้น หากสามารถประหยัดเวลาเดินทางได้มากขึ้น

นอกจากนี้ เมื่อกำหนดอัตราผ่านทางทางพิเศษเป็น 50 บาท ในกรณีที่สามารถลดระยะเวลาเดินทางได้ 20 นาที พบว่า สัดส่วนของผู้ใช้ทางพิเศษจะเพิ่มขึ้นเป็น 81.4% ของผู้เดินทางทั้งหมด ซึ่งบ่งชี้ว่า การปรับลดอัตราค่าผ่านทางลงจากระดับที่เหมาะสม 80 บาท สามารถดึงดูดให้ผู้เดินทางเลือกใช้ทางพิเศษ (Express) มากขึ้น โดยเฉพาะในกรณีที่การลดเวลาเดินทางยังคงอยู่ในระดับที่สามารถสร้างความแตกต่างได้

ทั้งนี้จากผลการศึกษาสามารถเสนอแนวทางเชิงนโยบายเพื่อบริหารจัดการโครงสร้างค่าผ่านทางให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด ได้แก่ (1) การกำหนดอัตราค่าผ่านทางแบบแปรผัน (Dynamic Pricing) โดยพิจารณาปัจจัยด้านเวลาเดินทางและระดับความหนาแน่นของการจราจร หากสามารถลดเวลาเดินทางได้มากขึ้น ผู้ให้บริการสามารถกำหนดค่าผ่านทางที่สูงขึ้นได้โดยยังคงรักษาสัดส่วนของผู้ใช้ทางพิเศษให้คงที่ (2) การกำหนดโครงสร้างค่าผ่านทางตามช่วงเวลา (Time-of-Day Pricing) โดยลดค่าผ่านทางในช่วงที่มีความต้องการต่ำ และปรับเพิ่มในช่วงที่มีการเดินทางหนาแน่น เพื่อลดปริมาณการจราจรแออัดและกระตุ้นให้เกิดการกระจายตัวของผู้เดินทาง (3) การลงทุนพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานเพื่อเพิ่มความเร็วของโหมด Express เช่น การจัดช่องทางพิเศษ เพิ่มประสิทธิภาพของระบบจ่ายค่าผ่านทาง และใช้มาตรการลดความแออัดในจุดที่มีการจราจรติดขัด

สุดท้ายนี้ ผลการวิจัยชี้ให้เห็นว่า อัตราค่าผ่านทางที่เหมาะสมเป็นปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการตัดสินใจของผู้เดินทาง หากสามารถบริหารจัดการค่าผ่านทางควบคู่ไปกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานด้านการจราจร จะช่วยให้สามารถกระตุ้นการใช้ทางพิเศษได้อย่างมีประสิทธิภาพ เพิ่มประสิทธิภาพของโครงข่ายคมนาคม และช่วยลดปัญหาการจราจรในระยะยาว

บรรณานุกรม

ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์. (2548). *การพัฒนาแบบจำลองพฤติกรรมการเลือกใช้ระบบขนส่งมวลชนรองสำหรับระบบรถไฟฟ้าขนส่งมวลชนในกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/8376

ศักดิ์สิทธิ์ เฉลิมพงศ์. (2561). *การวิเคราะห์ทางเลือกแบบไม่ต่อเนื่องสำหรับวิศวกรรมขนส่ง* พิมพ์ครั้งที่ 1. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

เสาวนี ศรีสุวรรณ, ธนุตม์ กล่อมระนก, ธนพร กรีวงษ์, ศิวัช ปัญญาชัย, วัฒนากูล และ เทพฤทธิ์ รัตนปัญญากร (2565). การศึกษาการเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมผู้ใช้ทางพิเศษต่อการใช้งานระบบเก็บค่าผ่านทางพิเศษแบบ Multi-Lane Free Flow (M-Flow) บนโครงข่ายทางพิเศษ. *การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 27 (NCCE27)*, TRL39–1. https://conference.thaince.org/index.php/ncce27/article/view/1512

อัมพร สอสุวงศ์. (2555). *ปัจจัยและกลยุทธ์ที่ส่งผลต่อการตัดสินใจใช้ระบบ Easy Pass ของผู้ใช้ทางพิเศษ* [วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/42270

การประหยัดพลังงานไฟฟ้าของอาคาร ตามมาตรการลดความร้อนผ่านกรอบอาคาร กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก

Energy Saving of Buildings According to Measures to Reduce Heat Through the Building Frame Case Study of Retail Commercial Building

ภีมศรันย์ อุบลแก้วศิริ[1] และอาทิตย์ โสตรโยม[2]

Phimsaran Ubonkaewsiri[1] and Athit Sode-Yome[2]

บัณฑิตวิทยาลัย สาขาการจัดการงานวิศวกรรม มหาวิทยาลัยสยาม[1-2]

E-mail: Ce12_mylove@hotmail.com

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อจำลองการใช้พลังงานของอาคาร และเปรียบเทียบการใช้พลังงาน (2) เพื่อประเมินมาตรการปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคาร และวิเคราะห์การลงทุน และ (3) เพื่อประเมินการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก โดยใช้โปรแกรมจำลองพลังงานของอาคาร ในการจำลองพลังงานของอาคารก่อนและหลังการปรับปรุง มาตรการปรับปรุงกรอบอาคารที่ศึกษาประกอบด้วย 6 มาตรการ ได้แก่ การติดฉนวนที่ผนังอาคาร การติดฟิล์มกระจก การติดฉนวนหลังคา และการรวมมาตรการต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ผลการศึกษาพบว่า (1) มาตรการที่ 6 (ติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 มม. การติดฟิล์มกระจก และติดฉนวนหลังคา หนา 150 มม.) ให้ผลการประหยัดพลังงานสูงสุดที่ร้อยละ 2.23 และ (2) เมื่อวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์พบว่ามีเพียงมาตรการที่ 2 (ติดฟิล์มที่กระจกทั้งอาคาร) เท่านั้นที่มีค่ามูลค่าปัจจุบันสุทธิเป็นบวกที่ 3,805.49 บาท อัตราผลตอบแทนภายในร้อยละ 1.28 และระยะเวลาคืนทุน 26.15 ปี แม้จะให้ผลประหยัดพลังงานเพียงร้อยละ 0.23 ทั้งนี้เนื่องจากต้นทุนการลงทุนที่ต่ำกว่ามาตรการอื่น ๆ และ (3) การลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากที่สุด คือมาตรการที่ 6 ลดได้ 1,159.18 กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่าต่อกิโลวัตต์ชั่วโมงต่อปี ผลการศึกษานี้สะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐศาสตร์ควบคู่ไปกับประสิทธิภาพการประหยัดพลังงานในการตัดสินใจลงทุนปรับปรุงอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน

คำสำคัญ: การประหยัดพลังงานอาคาร กรอบอาคาร แบบจำลองพลังงาน การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ การลดก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

Abstract

This research aimed to (1) simulate and compare building energy consumption, (2) evaluate building envelope energy improvement measures and analyze investment feasibility, and (3) assess carbon dioxide emission reduction in a commercial retail building case study. Building energy simulation software was utilized to model energy consumption before and after improvements. Six building envelope improvement measures were studied, including wall insulation installation, window film application, roof insulation installation, and combinations of these measures. The results revealed that: (1) Measure 6 (65 mm wall insulation, window film, and 150 mm roof insulation) provided the maximum energy savings of 2.23%; (2) Economic analysis showed that only Measure 2 (window film application) yielded a positive Net Present Value of 3,805.49 Baht, with an Internal Rate of Return of 1.28% and a Payback Period of 26.15 years, despite providing energy savings of only 0.23%, due to its lower investment cost compared to other measures; and (3) Measure 6 achieved the highest carbon dioxide emission reduction at 1,159.18 kgCo_2e/kWh.year. This study highlights the importance of considering economic factors alongside energy efficiency when making investment decisions for building energy improvements.

Keywords: Building energy conservation, building envelope, energy modeling, economic feasibility analysis, carbon dioxide reduction

บทนำ

ในปัจจุบันโลกมีสภาพภูมิอากาศที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างมากเนื่องจากการขยายตัวของชุมชนเมือง และประชากรที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว ทำให้การกำหนดนโยบายทางด้านพลังงานและการพัฒนาผังเมืองให้มีประสิทธิภาพและยั่งยืนนั้นทำได้ยากมากยิ่งขึ้น โดยส่วนมากประชากรของโลกทั้งหมดจะอาศัยอยู่ในเขตพื้นที่เมืองคิดเป็นประมาณร้อยละ 55 และคาดการณ์ว่าในอนาคตประชากรของโลกจะเพิ่มขึ้นถึงร้อยละ 68 ภายในปี 2050 นั่นหมายความว่ามีความต้องการใช้พลังงานในทุก ๆ ด้านเพิ่มสูงขึ้นเช่นกัน ส่งผลโดยตรงให้มีการเพิ่มขึ้นของการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas-GHG) เขตพื้นที่อาศัยในเขตชุมชนเมืองมีการใช้พลังงานถึงร้อยละ70 และมีการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ร้อยละ 66 การใช้พลังงานในเขตชุมชนเมืองนั้นมีความเกี่ยวข้องกับทรัพยากรและสภาพภูมิอากาศอย่างเป็นนัยสำคัญ หากสามารถลดการใช้พลังงานจากไฟฟ้าเปลี่ยนมาเป็นการใช้พลังงานจากพลังงานหมุนเวียนแทน เช่น การติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ การติดตั้งกังหันลม และอื่น ๆ โดยเฉพาะอย่างยิ่งแผงโซลาร์เซลล์นั้น สามารถติดตั้งกับหลังคาและผนังของอาคารที่มีอยู่เดิมได้ ประชาชนโดยทั่วไปสามารถหาซื้อและนำมาใช้ได้อย่างทั่วถึง และยังมีอีกหนึ่งมาตรการที่สามารถลดการใช้

พลังงานภายในอาคารได้อย่างยั่งยืนโดยทำการปรับปรุงอาคารเดิมหรือออกแบบอาคารใหม่ให้เข้าสู่เกณฑ์อาคารที่ใช้พลังงานสุทธิเป็นศูนย์ ไม่ว่าจะเป็นการปรับเปลี่ยนกรอบหน้าต่างอาคาร การติดฟิล์มกันความร้อนภายในอาคาร การติดตั้งฉนวนกันความร้อน การปรับเปลี่ยนระบบปรับอากาศที่เน้นไปทางด้านลดการใช้พลังงานไฟฟ้า การใช้ปรับเปลี่ยนหลอดไฟ พลังงาน และอื่น ๆ นั้นล้วนแต่เป็นมาตรการเชิงรุกที่มุ่งไปสู่สังคมคาร์บอนต่ำได้ในอนาคต (ณัฏฐ์ นาคกร, ศุภรัชชัย วรรัตน, และอำนาจ ผดุงศิลป์, 2566)

MR.D.I.Y. เป็นร้านค้าปลีกสินค้าตกแต่งและซ่อมแซมบ้านจากมาเลเซีย มีกว่า 2,000 สาขา ใน 10 ประเทศทั่วโลก (เปรมยศ ประสมศักดิ์, 2561) โดยธุรกิจค้าปลีกนั้นในแต่ละปีจะมีการใช้พลังงานไฟฟ้าจากการใช้อาคารเป็นจำนวนมาก และมีแนวโน้มการขยายกิจการมากขึ้นเรื่อย ๆ จะเห็นได้ว่ามีงานวิจัยในอาคารประเภทธุรกิจมีอยู่น้อย ดังนั้นบทความวิจัยนี้มุ่งเน้นที่อาคารประเภทธุรกิจค้าปลีก โดยงานวิจัยนี้ได้ทำการศึกษาการเลือกใช้วัสดุผนัง และหลังคาของอาคารที่มีความหลากหลาย เพื่อเปรียบเทียบการใช้พลังงานในการเลือกใช้วัสดุรวมถึงการวิเคราะห์การลงทุน ในการวิเคราะห์สมรรถนะด้านพลังงานของอาคารได้เลือกใช้แบบจำลองพลังงาน OpenStudio และ EnergyPlus ทำการจำลองการใช้พลังงาน (นันทพล มหาวัน และคณะ, 2564) ซึ่งการใช้แบบจำลองพลังงานในอาคารเข้ามาช่วยในการตัดสินใจนั้นพบว่าเป็นวิธีการวิจัยที่ใช้กันอย่างกว้างขว้างทั้งในและต่างประเทศจากการทบทวนวรรณกรรมที่ผ่านมา อีกทั้งในปัจจุบัน OpenStudio และ EnergyPlus ถือว่าเป็นแบบจำลองพลังงานในอาคารที่นิยมใช้และมีค่าความถูกต้องที่ยอมรับได้สูง (ยศยา ภัทรภูมีมิตร, 2562) จึงได้ทำการจำลองการใช้พลังงานของอาคารกรณีศึกษา (อาคาร MR. D.I.Y.) และทำการเปรียบเทียบการใช้พลังงานและวิเคราะห์การลงทุนตามหลักการ LifeCycle Cost (LCC) (ประยุทธ์ ฤทธิเดช, ศุภรัชชัย วรรัตน และอำนาจ ผดุงศิลป์, 2566) ของการปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคารจำนวน 6 มาตรการ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อจำลองการใช้พลังงานของอาคาร และเปรียบเทียบการใช้พลังงาน กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก
2. เพื่อประเมินมาตรการปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคารและวิเคราะห์การลงทุน กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก
3. เพื่อประเมินการลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2)

การทบทวนวรรณกรรม

การจำลองพลังงานในอาคาร

การจำลองพลังงานในอาคาร OpenStudio และEnergyPlus จะคำนวณการใช้พลังงานโดย EnergyPlus ในลักษณะของ Physical Model โดยใช้สมการทางด้านการถ่ายเทความร้อนและมวลระหว่างอาคารกับสิ่งแวดล้อมรอบตัวอาคาร ซึ่ง EnergyPlus นั้นเป็น Simulation Engine ที่ใช้การคำนวณบนพื้นฐานของสมดุลความร้อน สำหรับ OpenStudio นั้นเป็นโปรแกรมประเภท API (Application Programming

Interface) ที่ใช้ในการจัดการข้อมูลของแต่ละตัวแปร ข้อมูลทางด้านสภาวะอากาศ เช่น อุณหภูมิ ความชื้น ความเร็วลม และรังสีดวงอาทิตย์ได้ใช้ชุดข้อมูลของจังหวัดกรุงเทพฯ ข้อมูลการใช้ไฟฟ้าของอุปกรณ์ต่าง ๆ ได้จากการเข้าสำรวจ การทำ Energy Audit และตรวจวัดจากอุปกรณ์ที่ใช้งานสำหรับแบบจำลองพลังงาน EnergyPlus ใช้การคำนวณหลักการสมดุลความร้อน ซึ่งรวมถึงสมดุลความร้อนที่พื้นผิว สมดุลความร้อนในอากาศ และการจำลองระบบอาคาร (ประยุทธ์ ฤทธิเดช, อำนาจ ผดุงศิลป์ และศุภรัชชัย วรรัตน, 2564)

การประเมินทางเศรษฐศาสตร์

การประเมินทางด้านเศรษฐศาสตร์ (Economic Potential) เป็นการศึกษาการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของอาคาร ตามมาตรการลดความร้อนผ่านกรอบอาคาร กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก จากดัชนีชี้วัดทางเศรษฐศาสตร์ เพื่อใช้ประกอบการตัดสินใจว่าการจัดทำโครงการนั้นคุ้มค่ากับการลงทุนหรือไม่ (พัชรินทร์ อินทมาส และคณะ, 2565) โดยทั่วไปเทคนิคที่นิยมใช้มี 3 วิธีดังนี้

ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) วิธีการคิดระยะเวลาคืนทุน สามารถคำนวณได้โดยการคำนวณหากระแสเงินสดสะสมสุทธิในแต่ละงวดเวลา จนกระทั่งกระแสเงินสดสะสมสุทธิเป็นบวก หากกระแสเงินสดสะสมสุทธิเปลี่ยนจากการติดลบ มาเป็นบวกในงวดเวลาใดก็หมายถึง ระยะเวลาคืนทุนได้เกิดขึ้นภายในงวดเวลานั้นนั่นเองสามารถคำนวณระยะเวลาคืนทุน (Payback Period) ได้ดังสมการที่ 1

$$Payback = \frac{Total\ Investment}{Unit\ per\ year * FiT} \quad (1)$$

เมื่อ Payback คือ ระยะเวลาคืนทุน, Total Investment คือ เงินลงทุนทั้งหมดก่อนเริ่มโครงการ, Unit per year คือ หน่วยไฟฟ้าที่ใช้ต่อปี และ FiT คือ มาตรการส่งเสริมการรับซื้อไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียนประเภทหนึ่ง ระยะเวลาคืนทุนจะมีความเหมาะสมทางด้านเศรษฐศาสตร์ก็ต่อเมื่อมีระยะเวลาน้อยกว่าอายุของโครงการ (40 ปี)

มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) เป็นวิธีคำนวณหาผลต่างระหว่างมูลค่าปัจจุบันของผลตอบแทนที่คาดว่าน่าจะได้รับในอนาคตตามอัตราผลตอบแทนขั้นต่ำที่ต้องการ หรือต้นทุนเงินทุนกับต้นทุนเงินทุนเริ่มแรก โดยมูลค่าปัจจุบันสุทธิที่จะได้รับตลอดระยะเวลาของโครงการจะมีการคำนวณอัตราส่วนลดที่คาดว่าจะเกิดขึ้นโดยอาจจะประมาณการจากอัตราดอกเบี้ยของธนาคาร ซึ่งมีหลักการตัดสินใจว่าโครงการจะมีความเหมาะสมในการลงทุนต่อเมื่อ NPV > 0 หรือมีค่าเป็นบวก แสดงว่าโครงการนั้นๆ มีความเหมาะสมที่จะลงทุน ได้ดังสมการที่ 2

$$NPV = \sum_{t=1}^{n} \frac{ESt}{(1+i)^t} - I_0 \quad (2)$$

โดยที่ NPV คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ(บาท), ESt คือ กระแสเงินสดได้รับสุทธิในแต่ละปี(บาท), n คือ อายุโครงการ (ปี), i คือ อัตราคิดลด (Discount rate),t คือ Time of cash flow

อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal Rate of Return: IRR) เป็นการคำนวณหาอัตราผลตอบแทนที่จะได้รับจากการลงทุนในโครงการที่เป็นอีกทางเลือกหนึ่งที่เป็นที่นิยมเหมือนกับวิธีการหามูลค่าปัจจุบันสุทธิ โดย IRR และ NPV ทั้งสองวิธีนี้ มีหลักการบนพื้นฐานเดียวกัน คือ เป็นการให้ความสำคัญกับค่าของเงินตามระยะเวลา ซึ่งนั่นแปลว่า กระแสเงินสดจำนวนเดียวกันที่เกิดขึ้น ณ เวลาต่างกันนั้น ย่อมมีค่าที่ไม่เท่ากัน การคำนวณด้วย NPV จะใช้อัตราคิดลด (Discount Rate) หรือจะเรียกว่าเป็นต้นทุนค่าเสียโอกาส (Opportunity Cost) ของเงินทุนก็ได้ ซึ่งเป็นค่าที่ถูกกำหนดขึ้น ส่วนการคำนวณค่า IRR นั้น จะแตกต่างกับ NPV ที่ค่าของตัวแปร r โดยใน IRR ค่า r จะถูกแทนด้วยอัตราคิดลดหรือต้นทุนของเงิน สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ 3

$$I_0 = \sum_{t=1}^{n} \frac{ESt}{(1+IRR)^t} = 0 \quad (3)$$

เมื่อ IRR คือ อัตราผลตอบแทนภายใน, ESt คือ กระแสเงินสดได้รับสุทธิในแต่ละปี(บาท), I0 คือเงินลงทุนตอนเริ่มโครงการ(บาท)

สำหรับเกณฑ์ตัดสินใจว่าจะลงทุนหรือไม่นั้นจะพิจารณา ดังนี้

- หาก IRR > ต้นทุนเงินทุน (cost of capital) ของโครงการ ก็ตัดสินใจลงทุน
- หาก IRR < ต้นทุนเงินทุน (cost of capital) ของโครงการ ก็ตัดสินใจไม่ลงทุน

การคำนวณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) จากการใช้พลังงานของมาตรการปรับปรุง

การคำนวณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) เพื่อประเมินผลประโยชน์ทางสิ่งแวดล้อมและนำไปวิเคราะห์หาแนวทางหรือมาตรการเพื่อลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ (CO_2) โดยใช้การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร ขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) เริ่มบังคับใช้ 1 มกราคม 2566 มีค่า Emission Factor เท่ากับ 0.5986 kgCO_2e/kWh (ทินกร เชื้อวงศ์, ศุภรัชชัย วรรัตน์, และประยุทธ์ ฤทธิเดช, 2567) สามารถคำนวณได้ดังสมการที่ 4

$$\text{Avoided } CO_2 \text{ Emissions} = ER * 0.5986 \text{ kg}CO_2\text{e/kWh} \quad (4)$$

โดยที่ ER คือ ปริมาณพลังงานไฟฟ้าที่ได้จากระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าเซลล์แสงอาทิตย์ (kWh) หรือปริมาณพลังงานไฟฟ้าส่วนที่ลดลงของการปรับปรุงตามมาตรการ

กรอบแนวคิด

กรอบแนวความคิด ได้มาจากหลักการวิเคราะห์การประหยัดพลังงานในอาคาร สามารถสรุปได้ ดังนี้

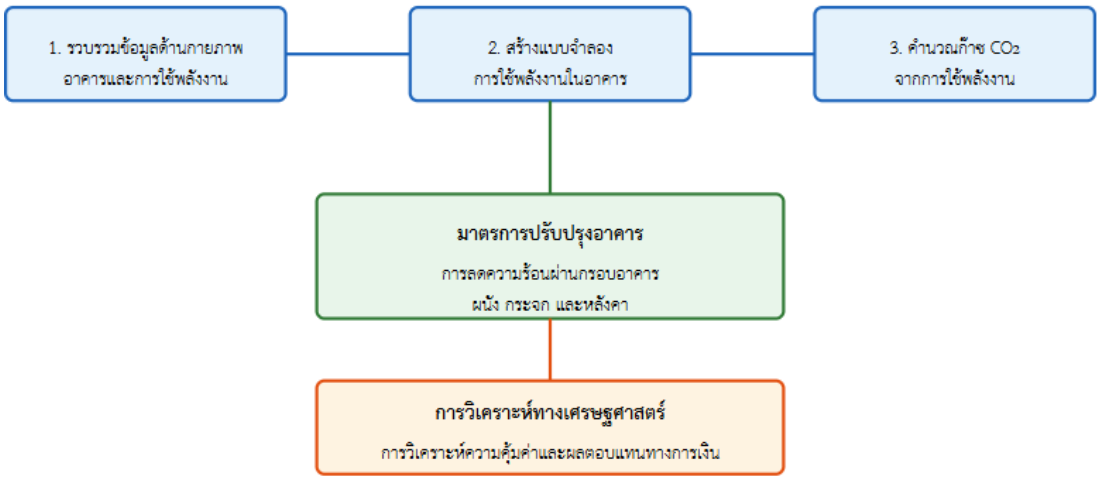

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากรูปที่ 1 เป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของการวิจัยเรื่องการประหยัดพลังงานไฟฟ้าของอาคารตามมาตรการลดความร้อนผ่านกรอบอาคาร กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก สร้างแบบจำลองพลังงานด้วยโปรแกรม OpenStudio และ EnergyPlus เสนอมาตรการปรับปรุงกรอบอาคาร เปรียบเทียบการใช้พลังงานก่อนและหลังปรับปรุง วิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์โดยใช้ PB, NPV, IRR และประเมินการลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในงานวิจัยนี้ ได้ใช้แบบจำลองพลังงานในอาคาร OpenStudio และEnergyPlus ซึ่งเป็นโปรแกรมโดยทำการศึกษาการปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคาร ดังรูปที่ 1 โดยแผนผังวิธีดำเนินงานวิจัยจะประกอบด้วย การรวบรวมข้อมูลทางกายภาพของอาคารกรณีศึกษา ดังรูปที่ 2 ผนังอาคารทำด้วยวัสดุ Masonry Wall และ Glass Wall ส่วนของหลังคาใช้วัสดุ Metal Sheet หนา 4 mm และแบบแปลนของพื้นที่ภายในอาคาร ดังรูปที่ 3 ลักษณะเป็นอาคารประเภทธุรกิจค้าปลีก และข้อมูลต่าง ๆ ของอาคารกรณีศึกษาได้แสดงไว้ดังตารางที่ 1

รูปที่ 2 อาคารกรณีศึกษา

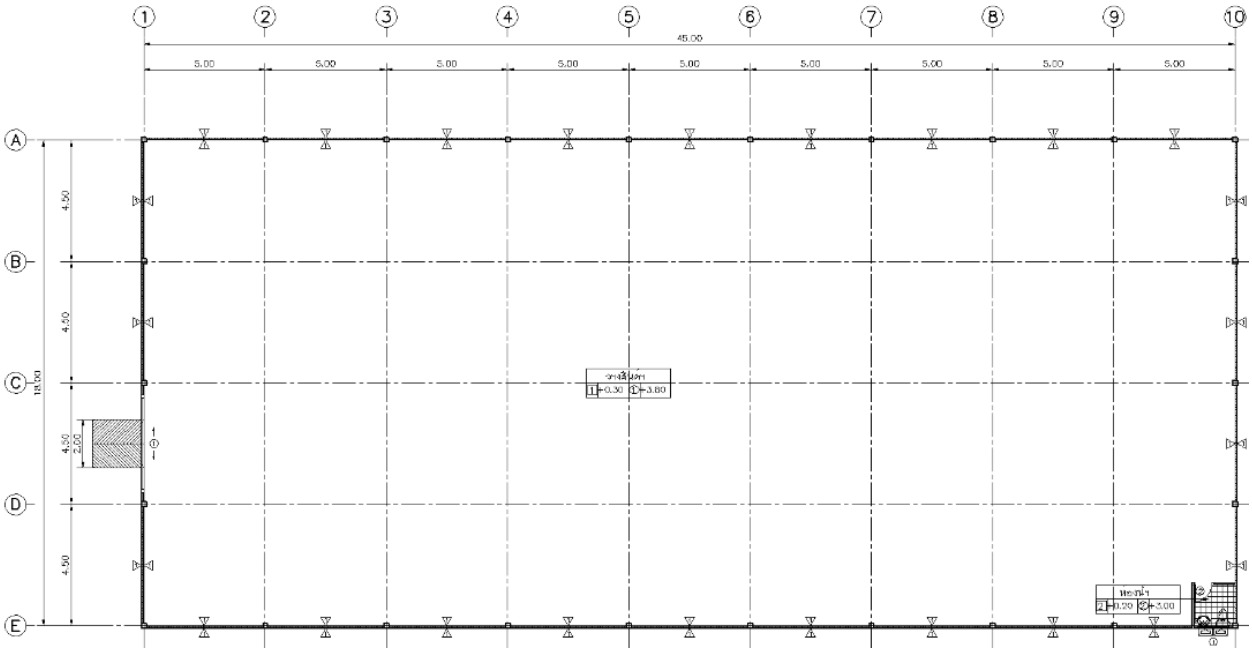

รูปที่ 3 แปลนพื้นอาคารกรณีศึกษา

ตารางที่ 1 ข้อมูลอาคารตัวอย่างกรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก

ข้อมูลอาคาร	**อาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก**			
ปีที่เปิดใช้อาคาร	พ.ศ. 2566			
พื้นที่ใช้สอย (m^2)	810			
พื้นที่ปรับอากาศ (m^2)	806			
พื้นที่ไม่ปรับอากาศ (m^2)	4			
พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ (kWh/Year)	87,121.00			
พลังงานไฟฟ้าที่ใช้ kWh/(m^2Year)	107.56			
เวลาเปิดใช้อาคาร (hr)	12			
Window-to-Wall Ratio (WWR)	ทิศเหนือ (N)	ทิศใต้ (S)	ทิศตะวันออก (E)	ทิศตะวันตก (W)
	0.3225	1.000	1.000	1.000

จากตารางที่ 1 นำเสนอข้อมูลพื้นฐานของอาคารกรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก ที่ใช้ในการวิจัย แสดงรายละเอียดดังนี้ อาคารเปิดใช้งานตั้งแต่ปี พ.ศ. 2566 มีพื้นที่ใช้สอยรวม 810 ตารางเมตร โดยเป็นพื้นที่ปรับอากาศ 806 ตารางเมตร และพื้นที่ไม่ปรับอากาศ 4 ตารางเมตร มีการใช้พลังงานไฟฟ้า 87,121 kWh/Year (อ้างอิงจากข้อมูลการใช้พลังงานไฟฟ้าปี พ.ศ. 2567) คิดเป็น 107.56 kWh/m^2Year เปิด

ใช้งานวันละ 12 ชั่วโมง นอกจากนี้ยังแสดงอัตราส่วนพื้นที่หน้าต่างต่อผนัง (WWR) ในแต่ละทิศทาง โดยทิศเหนือมีค่า 0.3225 ส่วนทิศใต้ ทิศตะวันออก และทิศตะวันตกมีค่าเท่ากันคือ 1.000

สมบัติทางความร้อนของกรอบอาคาร

ในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอมาตรการปรับปรุงกรอบอาคารในส่วนผนังและหลังคาที่สามารถนำรูปแบบมาตรการมาประยุกต์ใช้ได้จริง โดยใช้เทคนิคการปรับคุณสมบัติของวัสดุและนวัตกรรมของกรอบอาคารมาใช้ในการปรับปรุงผนังและหลังคาของอาคารที่มีผลต่อการประหยัดพลังงาน โดยทำการรวบรวมคุณสมบัติตัวแปรทางความร้อนของกรอบอาคารที่ส่งผลต่อการใช้พลังงานดังแสดงไว้ในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ข้อมูลอ้างอิงสมบัติที่เกี่ยวข้องกับตัวแปรทางความร้อนอาคารกรณีศึกษา

รายการวัสดุ	**ค่า Thermal Conductivity ($W/m^2.K$)**	**ค่า Density (kg/m^3)**	**ค่า Specific Heat (kJ/kg^oC)**	**ค่า SHGC**	**ค่า Transmittance**
1. ผนังอิฐบล็อก ฉาบปูนหนา 75 mm	1.10	1,700	0.79	-	-
2. กระจกใส หนา 6 mm	-	-	-	0.72	0.846
3. ฉนวนกันความร้อน หนา 65 mm	0.035	24	0.96	-	-
4. ฟิล์ม B4100	-	-	-	0.29	0.128
5. ฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 75 mm	0.036	12	0.96	-	-
6. ฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 150 mm	0.042	12	0.96	-	-

เมื่อได้สร้างอาคารขึ้นในรูปแบบ 3 มิติโดยใช้โปรแกรม SketchUp แล้วส่งข้อมูลทางกายภาพและสมบัติทางความร้อนของตัวแปรต่าง ๆ ผ่าน OpenStudio เพื่อนำไปให้ EnergyPlus ทำการคำนวณ การสร้างแบบจำลองได้ใช้ข้อมูลค่าอ้างอิงสมบัติที่เกี่ยวข้องของตัวแปรทางความร้อนของอาคาร ตามรายการวัสดุแต่ละประเภทที่นำมาใช้ในการปรับปรุง โดยตารางที่ 2 ได้แสดงค่า Thermal Conductivity, Density, Specific Heat, Solar Heat Gain Coefficient (SHGC) และTransmittance ของวัสดุต่าง ๆ ที่นำมาใช้แทนค่าในแบบจำลอง โดยอัตราส่วนของพื้นที่หน้าต่างภายนอกเทียบกับพื้นที่ผนังของอาคาร (WWR) ได้แสดงไว้ดังตารางที่ 1 พบว่าค่า WWR มากที่สุดจะอยู่ที่ทิศเหนือ (N) เท่ากับ 0.3225 โดยที่ทิศใต้ (S) ทิศตะวันออกและ

ตะวันตกมีอัตราส่วนพื้นที่หน้าต่างภายนอกเทียบกับพื้นที่ผนังของอาคาร (WWR) เท่ากันมีค่าเท่ากับ 1.000 เนื่องจากอาคารมีรูปแบบผนังทึบ

มาตรการปรับปรุงพลังงานกรอบอาคารกรณีศึกษา

ในงานวิจัยนี้ได้ทำการนำเสนอรูปแบบมาตรการปรับปรุงอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน จำนวน 6 มาตรการ โดยทำการวิเคราะห์ตัวแปร สมบัติด้านความร้อนของกรอบอาคารกรณีศึกษา และความเป็นไปได้ในการจำลองการใช้พลังงานและการปฏิบัติจริงแสดงไว้ในตารางที่ 3 จากนั้นจึงนำมาตรการที่เลือกไปทำการจำลองการใช้พลังงานโดยใช้ตัวแปรของแต่ละมาตรการ รวมถึงแสดงจำนวนพื้นที่ของผนัง พื้นที่หลังคา ราคาวัสดุและค่าแรงไว้ในตารางที่ 4

ตารางที่ 3 มาตรการปรับปรุงอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน

มาตรการ	รายละเอียด
M1	ติดฉนวนที่ผนังอาคาร หนา 65 mm
M2	ติดฟิล์ม B4100 ที่กระจกทั้งอาคาร
M3	ติดฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 75 mm
M4	ติดฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 150 mm
M5	ติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 mm ติดฟิล์ม B4100 และเพิ่ม Stay Cool หนา 75 mm
M6	ติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 mm ติดฟิล์ม B4100 และเพิ่ม Stay Cool หนา 150 mm

ตารางที่ 4 ราคาวัสดุบวกค่าแรงสำหรับมาตรการปรับปรุงกรอบอาคาร

รายการวัสดุ	จำนวนพื้นที่ (m^2)	ราคาค่าวัสดุและค่าแรง (Baht/m^2)
1. ผนังก่ออิฐบล็อก ฉาบปูน หนา 75 mm	400.78	420.00
2. กระจกใส หนา 6 mm	23.22	251.87
3. ฉนวนกันความร้อน หนา 65 mm	400.78	352.08
4. ฟิล์ม B4100	23.22	861.11
5. ฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 75 mm	810.00	210.41
6. ฉนวนหลังคา Stay Cool หนา 150 mm	810.00	268.74

ผลการศึกษา

เมื่อได้แบบจำลองต้นแบบของอาคารกรณีศึกษาแล้ว จึงทำการเพิ่มความสามารถในการป้องกันความร้อน ซึ่งจะช่วยให้ลดการใช้พลังงานจากระบบปรับอากาศลงได้ ผลจากการจำลองพลังงานโดยใช้ Open Studio และEnergy Plus ทำการจำลองการปรับปรุงกรอบอาคาร 6 มาตรการ พบว่าค่าการใช้พลังงาน (Energy Use) ของอาคารกรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก ก่อนการปรับปรุงอยู่ที่ 86,902.23 kWh/Year โดยมีคลาดเคลื่อนจากการใช้ไฟฟ้าจริงของอาคารกรณีศึกษาอยู่ที่ -0.25 % จากการจำลองการใช้พลังงานทั้ง 6 มาตรการ ได้ผลการศึกษาซึ่งสามารถแสดงการเปรียบเทียบค่า Energy Use ก่อนและหลังการปรับปรุงดังแสดงไว้ในตารางที่ 5 จากนั้นจึงวิเคราะห์การลงทุนเพื่อหาความเป็นไปได้ในการลงทุนแต่ละมาตรการโดยใช้ผลตอบแทนการลงทุนมาช่วยวิเคราะห์โอกาสและความเป็นไปได้ของโครงการที่ดีที่สุดในระยะเวลา 40 ปี โดยคิดค่าไฟฟ้าหน่วยละ 7 บาท และใช้อัตราคิดลดที่ 5% ดังแสดงไว้ในตารางที่ 5

ตารางที่ 5 แสดงการเปรียบเทียบค่า Energy Use หลังการปรับปรุง และค่าตอบแทนการลงทุน

มาตรการ	พลังงานหลังปรับปรุง kWh/Year	พลังงานหลังปรับปรุง kWh/(m^2Year)	การประหยัดพลังงาน (%)	ค่า NPV (บาท)	ค่า IRR (%)	ค่า PB (ปี)
M1	86,510.87	106.80	0.45	-94,098.96	-5.89	เกิน 40 ปี
M2	86,704.08	107.04	0.23	3,805.49	1.28	26.15
M3	86,138.39	106.34	0.88	-78,684.52	-3.66	เกิน 40 ปี
M4	85,819.18	105.95	1.25	-87,590.36	-3.12	เกิน 40 ปี
M5	85,281.53	105.29	1.86	-136,865.62	-3.21	เกิน 40 ปี
M6	84,965.75	104.90	2.23	-146,183.45	-2.97	เกิน 40 ปี

จากตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพของมาตรการปรับปรุงกรอบอาคารทั้ง 6 มาตรการ พบว่ามาตรการ M6 (ติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 mm ติดฟิล์ม B4100 และเพิ่ม Stay Cool หนา 150 mm) ให้ผลการประหยัดพลังงานสูงสุดที่ 2.23% โดยสามารถลดการใช้พลังงานจาก 86,902.23 kWh/Year เหลือเพียง 84,965.75 kWh/Year หรือคิดเป็น 104.90 kWh/(m^2·Year) รองลงมาคือมาตรการ M5 (ติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 mm ติดฟิล์ม B4100 และเพิ่ม Stay Cool หนา 75 mm) ซึ่งให้ผลประหยัดพลังงานที่ 1.86% ลดการใช้พลังงานลงเหลือ 85,281.53 kWh/Year หรือคิดเป็น 105.29 kWh/(m^2·Year) อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลตอบแทนการลงทุน พบว่ามีเพียงมาตรการ M2 (ติดฟิล์ม B4100 ที่กระจกทั้งอาคาร) เท่านั้นที่ให้ค่า NPV เป็นบวกที่ 3,805.49 บาท และมีอัตราผลตอบแทนภายใน (IRR) เป็นบวกที่ 1.28% โดยมีระยะเวลาคืนทุน (PB) 26.15 ปี แม้ว่ามาตรการนี้จะให้ผลประหยัดพลังงานเพียง 0.23% ซึ่งน้อย

ที่สุดในบรรดามาตรการทั้งหมด แต่เนื่องจากมีต้นทุนการลงทุนที่ต่ำกว่ามาตรการอื่น ๆ ทำให้มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์มากกว่ามาตรการอื่น ๆ ทั้งหมด (M1, M3, M4, M5 และ M6) มีค่า NPV เป็นลบ และ IRR ต่ำกว่าอัตราคิดลด 5% ที่ใช้ในการวิเคราะห์ โดยมีระยะเวลาคืนทุนเกิน 40 ปี ซึ่งเกินอายุของโครงการที่กำหนดไว้ แสดงให้เห็นว่ามาตรการดังกล่าวไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในระยะเวลา 40 ปี

ในแง่ของการใช้พลังงานและการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์แสดงในตารางที่ 6 ผู้วิจัยทำการวิเคราะห์ใน 2 ประเด็นหลักตามมาตรการทั้ง 6 รูปแบบ จากการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของมาตรการต่าง ๆ พบว่า มาตรการ M6 (การติดฉนวนที่ผนังอาคารหนา 65 mm ติดฟิล์ม B4100 และเพิ่ม Stay Cool หนา 150 mm) มีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานสูงสุด โดยสามารถลดการใช้พลังงานได้ 1,936.48 kWh/Year และลดการปล่อย CO_2 ได้ 1,159.18 kgCO_2/kWh.Year รองลงมาคือมาตรการ M5 ที่สามารถประหยัดพลังงานได้ 1,620.70 kWh/Year และลดการปล่อย CO_2 ได้ 970.15 kgCO_2/kWh.Year ขณะที่มาตรการ M2 (การติดฟิล์ม B4100) มีประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานต่ำที่สุด โดยประหยัดได้เพียง 198.15 kWh/Year และลดการปล่อย CO_2 ได้ 118.61 kgCO_2/kWh.Year แม้ว่ามาตรการนี้จะประหยัดพลังงานได้น้อยที่สุด แต่จากตารางที่ 5 กลับพบว่าเป็นมาตรการเดียวที่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ โดยภาพรวม ตารางนี้แสดงให้เห็นว่ามาตรการที่มีการผสมผสานการปรับปรุงหลายส่วนเข้าด้วยกัน (M5 และ M6) สามารถให้ผลลัพธ์ในการประหยัดพลังงาน และลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้มากกว่ามาตรการเดี่ยว ๆ อย่างมีนัยสำคัญ แต่ปัจจัยด้านต้นทุนและระยะเวลาคืนทุนต้องนำมาพิจารณาร่วมด้วยเมื่อต้องตัดสินใจเลือกมาตรการที่เหมาะสมที่สุด

ตารางที่ 6 การใช้พลังงานและปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ของอาคาร

มาตรการ	พลังงานหลังปรับปรุง kWh/Year	ปริมาณการปล่อย CO_2 ($kgCo_2$/kWh.Year)	การประหยัดพลังงาน (Energy Use) kWh/(Year)	การลดปริมาณการปล่อย CO_2 ($kgCo_2$/kWh.Year)
M1	86,510.87	51,785.41	391.36	234.27
M2	86,704.08	51,901.06	198.15	118.61
M3	86,138.39	51,562.44	763.84	457.23
M4	85,819.18	51,371.36	1,083.05	648.31
M5	85,281.53	51,049.52	1,620.70	970.15
M6	84,965.75	50,860.50	1,936.48	1,159.18

สรุป

จากผลการศึกษาการประหยัดพลังงานไฟฟ้าตามมาตรการลดความร้อนผ่านกรอบอาคาร กรณีศึกษาอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก สามารถสรุปได้ว่า การปรับปรุงกรอบอาคารด้วยมาตรการต่าง ๆ สามารถลดการใช้พลังงานของอาคารได้ แต่เมื่อพิจารณาในแง่ของความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ พบว่ามีเพียงมาตรการ M2 (ติดฟิล์ม B4100 ที่กระจกทั้งอาคาร) เท่านั้นที่มีความคุ้มค่าในการลงทุน

ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากอาคารกรณีศึกษามีพื้นที่กระจกเพียง 23.22 m^2 เทียบกับพื้นที่ผนังทั้งหมด 400.78 m^2 ทำให้การปรับปรุงกระจกมีต้นทุนต่ำกว่ามาตรการอื่น ๆ อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การที่พื้นที่กระจกส่วนใหญ่อยู่ทางทิศเหนือ (WWR = 0.3225) ซึ่งได้รับรังสีความร้อนน้อยกว่าทิศอื่น ๆ ก็อาจเป็นอีกปัจจัยหนึ่งที่ทำให้ผลประหยัดพลังงานจากการติดฟิล์มกระจกไม่สูงมากนัก มาตรการที่ให้ผลประหยัดพลังงานสูงสุดคือ M6 และ M5 ซึ่งเป็นการรวมหลายมาตรการเข้าด้วยกัน แต่กลับไม่มีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ เนื่องจากต้นทุนในการปรับปรุงสูงเกินไปเมื่อเทียบกับผลประหยัดพลังงานที่ได้รับ โดยมีระยะเวลาคืนทุนเกิน 40 ปี ซึ่งเกินอายุของโครงการที่กำหนดไว้

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า แม้มาตรการปรับปรุงกรอบอาคารจะช่วยลดการใช้พลังงานและการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ แต่ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ยังเป็นปัจจัยสำคัญในการตัดสินใจลงทุน โดยเฉพาะในอาคารประเภทธุรกิจค้าปลีกที่มีการใช้พลังงานไม่สูงมากนักเมื่อเทียบกับอาคารประเภทอื่น เช่น อาคารสำนักงาน หรือโรงแรม

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่ามาตรการ M6 ให้ประสิทธิภาพประหยัดพลังงานสูงสุด (2.23%) และลดการปล่อย CO_2 ได้มากที่สุด (1,159.18 $kgCO_2/kWh.Year$) สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประยุทธ์ ฤทธิเดช, อำนาจ ผดุงศิลป์ และศุภรัชชัย วรรัตน, 2564) ที่พบว่าการปรับปรุงกรอบอาคารสามารถลดการใช้พลังงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม ด้านความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ มีเพียงมาตรการ M2 ที่มี NPV เป็นบวก และระยะเวลาคืนทุน 26.15 ปี สะท้อนให้เห็นถึงข้อจำกัดของการลงทุนในมาตรการประหยัดพลังงานสำหรับอาคารพาณิชย์ประเภทร้านค้าปลีก

ผลการศึกษานี้แตกต่างจากงานวิจัยของ (ทินกร เชื้อวงศ์, ศุภรัชชัย วรรัตน์, และประยุทธ์ ฤทธิเดช, 2567) ที่พบว่าการปรับปรุงกรอบอาคารในอาคารสำนักงานภาครัฐมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์สูงกว่า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากความแตกต่างของลักษณะการใช้งานอาคาร ระยะเวลาการเปิดใช้งาน และรูปแบบการใช้พลังงาน

การพิจารณาเฉพาะการลงทุนระยะยาวอาจไม่เพียงพอ ควรคำนึงถึงปัจจัยอื่น ๆ เช่น ภาพลักษณ์องค์กร นโยบายภาครัฐ และแนวโน้มราคาพลังงานในอนาคต สอดคล้องกับแนวคิดของ (ยศยา ภัทรภูมีมิตร, 2562) ที่เสนอว่านโยบายสนับสนุนจากภาครัฐเป็นปัจจัยสำคัญในการส่งเสริมการอนุรักษ์พลังงานในอาคาร

ข้อเสนอแนะ

1. การพิจารณาปัจจัยอื่นนอกเหนือจากความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์: การประเมินความคุ้มค่าของมาตรการประหยัดพลังงานควรพิจารณาปัจจัยอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น ภาพลักษณ์ขององค์กรในการเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม หรือการตอบสนองต่อนโยบายของรัฐในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

2. การพิจารณามาตรการอื่น ๆ: นอกเหนือจากการปรับปรุงกรอบอาคารแล้ว ควรพิจารณามาตรการประหยัดพลังงานอื่น ๆ ร่วมด้วย เช่น การปรับปรุงระบบปรับอากาศ ระบบแสงสว่าง หรือการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานหมุนเวียน เช่น แผงโซลาร์เซลล์ ซึ่งอาจมีความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์มากกว่า

3. การพิจารณานโยบายสนับสนุนจากภาครัฐ: ภาครัฐควรพิจารณานโยบายสนับสนุนการปรับปรุงอาคารเพื่อการประหยัดพลังงาน เช่น การให้เงินอุดหนุน หรือสิทธิประโยชน์ทางภาษี เพื่อให้มาตรการประหยัดพลังงานมีความคุ้มค่ามากขึ้น

4. การประยุกต์ใช้กับอาคารประเภทอื่น: การศึกษานี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะอาคารประเภทธุรกิจค้าปลีก ซึ่งมีลักษณะการใช้งานเฉพาะ ผลการศึกษาอาจแตกต่างไปเมื่อนำไปประยุกต์ใช้กับอาคารประเภทอื่น จึงควรมีการศึกษาเพิ่มเติมกับอาคารประเภทอื่น ๆ ด้วย

5. การพิจารณาความไม่แน่นอนของราคาพลังงานในอนาคต: การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางเศรษฐศาสตร์ในการศึกษานี้ตั้งอยู่บนสมมติฐานว่าราคาค่าไฟฟ้าคงที่ที่ 7 บาทต่อหน่วยตลอดอายุโครงการ 40 ปี ซึ่งในความเป็นจริงแล้ว ราคาค่าไฟฟ้ามีแนวโน้มที่จะปรับตัวสูงขึ้นในอนาคต การวิเคราะห์ควรพิจารณาความไม่แน่นอนของราคาพลังงานในอนาคตด้วย

บรรณานุกรม

ณัฏฐ์ นาคกร, ศุภรัชชัย วรรัตน์, และ อำนาจ ผดุงศิลป์. (กันยายน-ธันวาคม 2566). การพัฒนาแบบจำลองพลังงานแบบบูรณาการของอาคารในเมืองพัทยา ประเทศไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 17*(3), 56-71.

ทินกร เชื้อวงศ์, ศุภรัชชัย วรรัตน์, และ ประยุทธ์ ฤทธิเดช. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2567). การปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคารในอาคารสำนักงานภาครัฐโดยใช้แบบจำลองพลังงาน: กรณีศึกษาสำนักงานเทศบาลเมืองบางแม่นาง. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยอีสเทิร์นเอเชียฉบับวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี, 18*(2), 92-106.

นันทพล มหาวัน, อภิชาต บัวกล้า, ฤทธิ์ทยุต ก้อนทอง, และ นพรัตน์ เกตุขาว. (2565). การประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคารเพื่อลดการใช้พลังงาน ด้วยการปรับปรุงกรอบอาคาร กรณีศึกษา: อาคารที่อยู่อาศัย. ใน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (บ.ก.), *วิศวกรรมโยธาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 27*. (น. BIM05-1-BIM05-10)

ประยุทธ์ ฤทธิเดช, ศุภรัชชัย วรรัตน์, และ อำนาจ ผดุงศิลป์. (กันยายน-ธันวาคม 2566). การจำลองระบบผลิตพลังงานไฟฟ้าจากเซลล์แสงอาทิตย์เพื่อมุ่งสู่เป้าหมายความเป็นกลางทางคาร์บอนของอาคารใน

มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. *วารสารวิจัยและพัฒนา วไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์สาขาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี*, *18*(3), 43-55.

ประยุทธ์ ฤทธิเดช, อำนาจ ผดุงศิลป์ และศุภรัชชัย วรรัตน. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2564). การประเมินผลมาตรการการปรับปรุงพลังงานของกรอบอาคารในอาคารสถานศึกษาโดยใช้แบบจำลองพลังงาน กรณีศึกษาในมหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. *วารสารวิชาการปทุมวัน, 11*(31), 128-142.

เปรมยศ ประสมศักดิ์. (2561). *คุณภาพบริการ คุณภาพสินค้า ราคา ความพึงพอใจ และความไว้วางใจ ที่ส่งผลต่อความภักดีต่อร้าน สินค้าเบ็ดเตล็ดและเครื่องมือช่างของลูกค้าในกรุงเทพมหานคร* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/handle/123456789/4413

พัชรินทร์ อินทมาส, มณีรัตน์ ชัยสกุลนิยม, พเนตร์ สุขสิงห์, ธีระพงษ์ บุญรักษา และพรหมพักตร์ บุญรักษา. (กันยายน-ธันวาคม 2565). การวิเคราะห์เชิงเทคนิคและความคุ้มค่าในการติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าพลังงานแสงอาทิตย์แบบติดตั้งบนหลังคาระดับครัวเรือน. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งรัตนโกสิทร์*, *4*(3), 47-56.

ยศยา ภัทรภูมีมิตร. (2562). *การประเมินประสิทธิภาพพลังงานหลังการเข้าใช้งานของอาคารประหยัดพลังงานที่ได้รับรางวัลตามเกณฑ์ LEED 2009* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/8961/

ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น : วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย

Prototype of Sugarcane Juicer Using Electricity from Solar Cells Alternating with Electricity for Sugarcane Juice Producers: Community Enterprise, Sukhothai Province.

สมบัติย์ มงคลชัยชนะ[1] อรรณพ ทัศนอุดม[2] ภควัต หุ่นฉัตร์[3] วิทยา พรหมพฤกษ์[4] และเกษร กลีบบัว[5]

Sombat Mongkonchaichana[1] Annop Tasnaudom[2] Phakhawat Hunchat[3]

Witthaya Phromphruek[4] and Kesorn Kleebbua[5]

อาจารย์[1-4] เจ้าหน้าที่วิจัย[5]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา พิษณุโลก[1-5]

E-mail: sombat@rmutl.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์คือ (1) เพื่อสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อย (2) เพื่อหาความสามารถการใช้งานและ (3) เพื่อทดสอบคุณภาพน้ำอ้อยคั้น จะเก็บข้อมูลจากผลการทดลองต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย ใช้วิธีการวิจัยเชิงทดลอง เก็บข้อมูลจากผลการทดลองนำมาวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ได้ผลการทดสอบดังนี้ (1) เครื่องทดสอบนี้ประกอบด้วย (1.1) ชุดขูดผิว ขูดผิวอ้อยได้ดีที่สุดที่ความเร็ว 200 รอบต่อนาทีต่อท่อน (ยาว 0.5 เมตร เส้นผ่านศูนย์กลาง 30-40 มิลิเมตร) เฉลี่ยที่ 58.55 วินาที ขูดผิวอ้อยได้สะอาด 95 เปอร์เซ็นต์ (1.2) ชุดคั้นน้ำอ้อย คั้นน้ำอ้อยได้ดีสุดที่ความเร็วรอบ 40 รอบต่อนาที คั้นน้ำอ้อยได้เฉลี่ย 352.50 กรัม ใช้เวลาเฉลี่ย 27.50 วินาที การสูญเสียขณะคั้นน้ำอ้อย 3.00 กรัม (ทดสอบที่1กิโลกรัม) (1.3) ถังเก็บน้ำอ้อยสามารถควบคุมอุณหภูมิน้ำอ้อยได้ขั้นต่ำ 4 องศาเซลเซียสและ (1.4) โซล่าเซลล์ที่ประจุไฟได้ 120 วัตต์ต่อชั่วโมงเข้าแบตเตอรี่ (2) เครื่องทดสอบนี้มีกำลังผลิตโดยภาพรวมสูงสุดที่ 25 ลิตรต่อชั่วโมง ใช้ปริมาณไฟฟ้า 2 กิโลวัตต์ต่อวัน การใช้งานต่อ 1 การชาร์ตแบตเตอรี่สูงสุด 3 ชั่วโมง เมื่อคิดถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดอยู่ที่ 80,000 บาท หากขายได้กำไรเดือนละ 2,000 บาท จะคืนทุนภายใน 4 ปี โดยมีค่าบำรุงรักษาต่อปีที่ 800 บาท (3) น้ำอ้อยจากเครื่องทดสอบและจากผู้ประกอบการวิสาหกิจชุมชน จ. สุโขทัย ผ่านตามเกณฑ์มาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน

คำสำคัญ: อ้อยพันธุ์สพรรบุณี 50 โซล่าเซลล์ เครื่องคั้นน้ำอ้อย

Abstract

The objectives of this research are (1) to create a prototype of a sugarcane juicer, (2) to determine its usability, and (3) to test the quality of sugarcane juicer. Use experimental research methods. Collect data from the results of the experiment and analyze the data. The test results are as follows: (1) This tester consists of (1.1) a scraper that scrapes the best sugarcane skin at a speed of 200 rpm per log (0.5 meters long, 30-40 mm in diameter) with an average of 58.55 seconds. (1.2) Sugarcane juicer set: The best sugarcane juicer at 40 rpm. Average sugarcane juice 352.50 g, average time 27.50 seconds, loss while squeezing sugarcane 3.00 g (tested at 1 kg) (1.3) The sugarcane juice storage tank can control the sugarcane juice temperature to a minimum of 4 degrees Celsius and (1.4) a solar cell with a charge of 120 watts per hour into the battery. (2) This tester has a maximum overall output capacity of 25 liters per hour. Electricity consumption is 2 kW per day. Considering the total cost of 80,000 baht, if the sales force is 2,000 baht per month, the capital will be paid back within 4 years with an annual maintenance cost of 800 baht. (3) Sugarcane juice from testing machines and from community enterprise operators. Sukhothai Province passed the standard criteria according to the Notification of the Ministry of Public Health and Community Product Standards.

Keywords: Suphan Buri 50 sugarcane, solar cells, sugarcane juice machine

บทนำ

อ้อยเป็นพืชที่ให้เก็บสะสมความหวานที่ลำต้น การบริโภคโดยการคั้นน้ำอ้อยออกลำต้น น้ำอ้อยที่ได้ผลิตเป็นน้ำตาลใช้ปรุงรสชาติในอาหารคาวหวาน ผสมในเครื่องดื่มต่าง ๆเพื่อเพิ่มรสชาติในการรับประทานและการดื่มน้ำอ้อยคั้นสดเพื่อแก้กระหายดื่มแล้วสดชื่น (โรงเรียนบ้านหนองขาม(หข.), 2556) กรณีศึกษาผู้ประการวิสาหกิจชุมชนแห่งหนึ่งในจังหวัดสุโขทัยผลิตน้ำอ้อยคั้นเพื่อการจำหน่ายในชุมชนหรือสถานที่ที่ภาครัฐ เอกชนจัดให้ ราคาจำหน่ายลิตรละ 40 บาท ต้นทุนประมาณ 30-35 บาทต่อลิตร (ค่าน้ำ ค่าแรง ค่าไฟฟ้า ค่าขนส่ง ค่าบรรจุภัณฑ์ฯ) ต้นทุนต่าง ๆ นับวันมีแนวโน้มสูงขึ้นทางออกของผู้ประกอบการคือการใช้วิธีการและแนวทางต่าง ๆ ตามความสามารถที่กระทำได้เพื่อลดต้นทุน การผลิตน้ำอ้อยคั้นของผู้ประกอบการ จ สุโขทัย จะขูดผิวอ้อยด้วยเครื่องมือที่ผลิตขึ้น คั้นน้ำอ้อยด้วยเครื่องคั้นน้ำอ้อยไฟฟ้า บรรจุน้ำอ้อยลงขวด ๆ ละ 0.25 ลิตร นำไปแช่เย็นในถังน้ำแข็ง ลดต้นทุนโดยใช้แรงงานของวิสาหกิจชุมชน แต่จะมีค่าใช้จ่ายได้แก่ ค่าไฟฟ้า ค่าน้ำแข็งฯขั้นต่ำประมาณ 6 บาทต่อลิตร ดำรง (นามแฝง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2564) ทางเลือกคือการใช้แผงโซล่าเซลล์ผลิตไฟฟ้าทดแทนลดค่าใช้จ่ายดังกล่าวได้โดยสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่า

เซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น : วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย ที่ประกอบด้วยชุดขูดผิว ชุดคั้นน้ำอ้อย และถังเก็บน้ำอ้อย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1.เพื่อสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย

2.เพื่อหาความสามารถการใช้งานต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย

3.เพื่อทดสอบคุณภาพน้ำอ้อยคั้นจากต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย

การทบทวนวรรณกรรม

สมการการสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยการหาอัตราทดล้อสายพาน (วริทธิ์ อึ้งภากรณ์และชาญ ถนัดงาน, 2521)

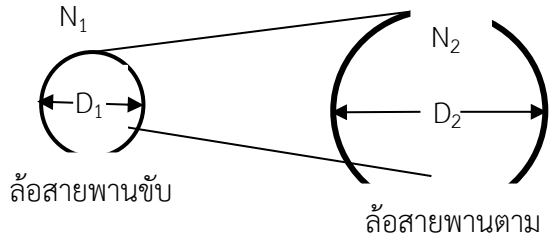

รูปที่ 1 การถ่ายทอดกำลังโดยสายพาน

จากรูป 1 กำหนดให้ I คือ อัตราทดล้อสายพาน D_1, D_2 คือ เส้นผ่านศูนย์กลางของล้อสายพานขับและตาม (เมตร) N_1, N_2 คือ ความเร็วรอบของล้อสานพานขับ (รอบต่อนาที) และตามได้สมการหาค่าอัตราทด คือ

$$I = \frac{D_1}{D_2} = \frac{N_2}{N_1} \quad (1)$$

แรงบิด (เกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์, 2540)

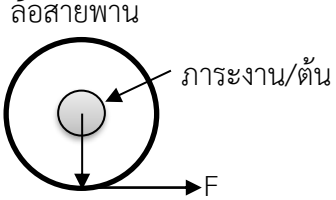

รูปที่ 2 แรงกระทำกับท่อนอ้อย

จากรูปที่ 2 กำหนดให้ F คือ แรงขับขอบล้อสายพาน (นิวตัน) r คือ รัศมีล้อสายพาน (เมตร) T คือ แรงบิดล้อสายพาน (นิวตันเมตร) ได้สมการหาค่าแรงบิด คือ

$$T = Fr \tag{2}$$

หาแรงม้าต้นกำลัง (Wikihow, 2565)

การแรงม้า (HP) ต้นกำลังเพื่อใช้ในการขับเคลื่อนต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยให้ทำงานโดย กำหนดให้ T คือ แรงบิดล้อสายพาน (นิวตัน) N คือ ความเร็วรอบของต้นกำลัง (รอบต่อนาที) s คือ ค่าชดเชยการออกแบบ ได้หาค่าสมการแรงม้า คือ

$$HP = \frac{2\pi TNs}{60x746} \tag{3}$$

หาค่าความร้อน (สมจินต์ พ่วงเจริญชัย, 2555)

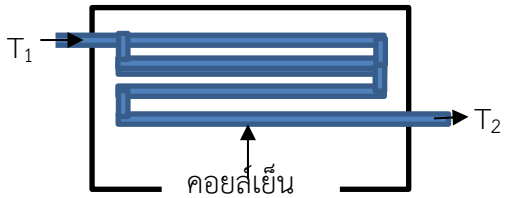

รูปที่ 3 การแลกเปลี่ยนความร้อน

จากรูปที่ 3 น้ำอ้อยจะมีน้ำเป็นส่วนประกอบอยู่ราว 84 เปอร์เซ็นต์การคำนวณจึงคิดค่าน้ำเท่านั้น น้ำไม่เปลี่ยนสถานและเฟส กำหนดให้ Q คือ ค่าความร้อน (กิโลจูลต่อวินาที) m คือมวลน้ำอ้อย (กิโลกรัม) c คือ ค่าความร้อนจำเพาะของน้ำ (กิโลจูลต่อกิโลกรัมเควิน) และ T_2 , T_1 คือ ค่าอุณหภูมิ (เควิน) ได้สมการหาค่าความร้อน คือ

$$Q = mC(T_2 - T_1) \tag{4}$$

ตันความเย็น (DS new energy, 2562)

ตันความเย็น (TR) ซึ่งเป็นอัตราการถ่ายเทความร้อนที่ทำให้เกิดการหลอมเหลวของน้ำแข็งบริสุทธิ์ 0 องศาเซลเซียส 1 ตันในเวลา 24 ชั่วโมง ตันทำความเย็นเท่ากับ 3.5 กิโลวัตต์ กำหนดให้ Q คือ ค่าความร้อน (กิโลจูลต่อวินาที) L คือ ค่าการสูญเสียการออกแบบ (กิโลจูลต่อวินาที) ได้สมการหาค่าตันความเย็น คือ

$$TR = \frac{Q+L}{3,500} \tag{5}$$

กำลังไฟฟ้า (solarhub.co.th, 2558)

กำลังไฟฟ้า (P) (วัตต์) ของต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อย กำหนดให้ I_{ME1} คือ มอเตอร์เครื่องขูดผิว (วัตต์) I_{ME2} คือ เครื่องคั้นน้ำอ้อย (วัตต์) และ I_{RER} คือ ระบบการทำความเย็น (วัตต์) ได้สมการหาค่ากำลังไฟฟ้า คือ

$$P = I_{ME1} + I_{ME2} + I_{RER} \quad (6)$$

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาเครื่องขัดและคั้นน้ำอ้อยประกอบด้วยชุดแปรงขัด 4 ชุด หมุนสวนทางกันส่วนชุดคั้นน้ำอ้อยประกอบด้วยลูกหีบ 3 ลูก มอเตอร์ไฟฟ้าขนาด 3 เฟส 380 โวลย์ 3 แรงม้าเป็นต้นกำลัง ใช้ท่อนอ้อยที่ทดสอบมีขนาดเส้นผ่านศูนย์กลาง 25-40 มิลลิเมตร และความยาวท่อนอ้อย 800–1,000 มิลลิเมตร ผลการทดสอบพบว่าที่ความเร็วรอบ 1,400 รอบต่อนาที มีความสามารถในการทำงาน 39.93 กิโลกรัมต่อชั่วโมง เปอร์เซ็นต์ปริมาณน้ำอ้อยที่ได้คือ 44.56 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักอ้อย ค่าใช้จ่ายในการทำงาน 0.08 บาทต่อกิโลกรัม เมื่อทำงานปีละ 2,400 ชั่วโมงต่อปี จะมีระยะเวลาคืนทุน 3.46 ปี (สุนันปานสาคร และชัยรัตน์ หงษ์ทอง, 2547) งานวิจัยเรื่องการออกแบบพัฒนาและสร้างเครื่องขัดผิวท่อนอ้อยแบบป้อนต่อเนื่องสามารถลอกกาบอ้อยและขัดผิวท่อนอ้อยสุพรรณบุรี 50 ได้ต่อเนื่องใช้มอเตอร์ขนาด 0.5 แรงม้า ผลการทดสอบพบว่าเครื่องขัดผิวท่อนอ้อยแบบป้อนต่อเนื่องใช้ใบมีดโค้งที่ความเร็วรอบ 864, 1080 และ 1152 รอบต่อนาที พบว่า ประสิทธิภาพการขูดผิว 91.06 เปอร์เซ็นต์ ที่ความเร็วรอบของชุดป้อน 16 รอบต่อนาที น้ำหนักอ้อยที่ถูกขัดออกเท่ากับ 19.01 เปอร์เซ็นต์ และมีอัตราการทำงาน 115.86 กิโลกรัมต่อชั่วโมง (พิมพ์พรรณ ปรืองาม, 2550) และงานวิจัยเรื่องศึกษาผลของสายพันธุ์ (K-200, สุพรรณบุรี 50, และอ้อยดำ) กับการปอกเปลือกและไม่ปอกเปลือกก่อนการคั้นน้ำ ผลการทดลอง พบว่า น้ำอ้อยคั้นจากการไม่ปลอกเปลือกปริมาณของแข็งที่ละลายปริมาณน้ำตาลและกรดที่ไตเตรทมีค่าสูงกว่าอ้อยที่ปลอกเปลือกของแต่ละสายพันธุ์ (อังคณา จันทรพลพันธ์ และคณะ, 2561)

กรอบแนวคิด

แนวคิดระบบการทำงานต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯ ปรับปรุงจากกระบวนการผลิตของผู้ประกอบการประกอบด้วย การขูดผิวอ้อยที่ใช้แรงงานคน ชุดคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าบ้านและถังแช่เย็นน้ำอ้อยคั้นเพิ่มในส่วนของถังเก็บผิวอ้อย ถังเก็บน้ำอ้อย จุดรองรับกากอ้อยตามรูปที่ 4 ที่ประกอบ ชุดขุดผิวทำหน้าที่ขุดผิวอ้อยให้ลงถังเก็บผิวอ้อย ชุดคั้นน้ำอ้อยทำหน้าที่คั้นน้ำอ้อยให้น้ำอ้อยลงในถังเก็บน้ำอ้อยที่ควบคุมอุณหภูมิน้ำอ้อยได

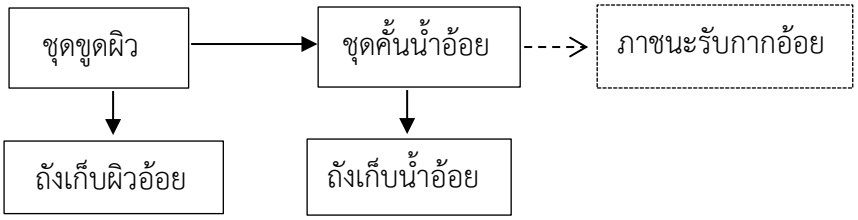

รูปที่ 4 แนวคิดระบบการทำงานต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯ

กากอ้อยจะลงภาชนะรับกากอ้อย (จัดหามาถังมาเป็นภาชนะรับกากอ้อย) สามารถทำงานได้ครบการบวนการผลิตน้ำอ้อย

แนวคิดระบบไฟฟ้าต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯที่ปรับปรุงจากการใช้ไฟฟ้าบ้านเป็นการใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับไฟฟ้าบ้าน เป็นแนวทางดังรูปที่ 5 แหล่งพลังงานจากแผงโซล่าประจุเข้าแบตเตอรี่โดยไฟ

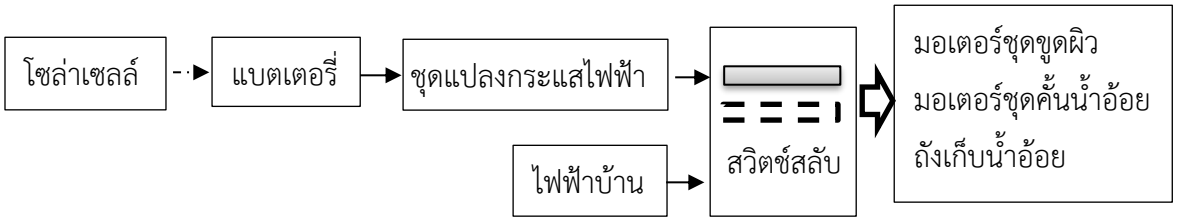

รูปที่ 5 แนวคิดระบบไฟฟ้าต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯ

จากแบตเตอรี่ผ่านชุดแปลงกระแสไฟฟ้าเป็นการใช้งานสามารถใช้สลับกับไฟฟ้าบ้านโดยสวิตช์สลับใช้งานเพื่อให้การทำงานต่อเนื่องกรณีไม่มีไฟจากแบตเตอรี่และในทางกลับกัน

ตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย ตัวแปรต้น ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้า ตัวแปรตาม ความเร็วรอบที่เหมาะสมในการขูดผิวและคั้นน้ำอ้อย กำลังผลิต คุณภาพน้ำอ้อย และ ตัวแปรควบคุม กระบวนการขูดผิวและการคั้นน้ำอ้อย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขั้นตอนที่ 1 การสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประการผลิตน้ำอ้อยคั้น:วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย มีกระบวนการสร้างต้นแบบดังรูปที่ 6 ประกอบด้วย การออกแบบสร้างต้นแบบฯ ตรวจสอบแบบที่ได้เขียนไว้แก้ไขแบบให้ถูกต้อง สร้างตามแบบและปรับแก้ไขในระหว่างสร้างต้นแบบเพื่อให้เหมาะสมกับขนาดวัสดุฯ ทดสอบและแก้ไขให้ใช้งานได้ตามเป้าหมายการใช้งานเพื่อให้ได้ต้นแบบในการทดสอบฯ

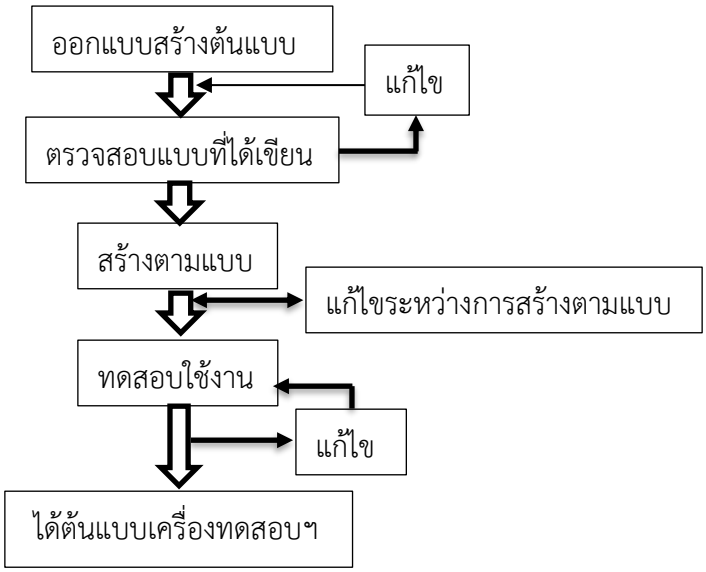

รูปที่ 6 แนวทางสร้างต้นแบบเครื่องคั้นฯ

ขั้นตอนที่ 2 หาความสามารถการใช้งานของต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้า สำหรับผู้ประการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย มีขั้นตอนดังนี้

ก การทดสอบชุดขูดผิวใช้ท่อนอ้อยตัดจากไร่ 20 ลำ ตัดเป็นท่อนๆละ 0.5 เมตร ทดสอบครั้งละ 1 ท่อน ทดลองซ้ำ 5 ครั้ง ความเร็วรอบเริ่มต้นที่ 100, 200, 400, 600, 800 และ 1,000 รอบต่อนาที ตามลำดับ เก็บข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ข การทดสอบชุดคั้นน้ำอ้อยใช้ท่อนอ้อยที่ผ่านการขูดผิวจากข้อ ก ผ่านการทำความสะอาดก่อนนำมาทดลอง ชั่งน้ำหนักท่อนอ้อยครั้งละ 1 กิโลกรัม ทดลองซ้ำ 5 ครั้ง ความเร็วรอบเริ่มต้นที่ 20, 40, 60, 80 และ 100 รอบต่อนาที ตามลำดับ เก็บข้อมูลปริมาณน้ำอ้อยที่ได้ วิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ขั้นตอนที่ 3 เพื่อทดสอบคุณภาพน้ำอ้อยคั้นจากต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯและจากผู้ประกอบการ นำแต่ละตัวอย่างน้ำอ้อยบรรจุขวดละ 0.25 ลิตรรวมจำนวน 28 ขวด สุ่มตรวจตัวอย่างละ 3 ขวด ทดสอบซ้ำ 3 ครั้งหาค่าวอเตอร์แอกติวิตี ปริมาณของแข็งที่ละลายน้ำได้ ค่าพีเอช จำนวนเชื้อจุลินทรีย์ทั้งหมด เชื้อยีสต์และรา และแบคทีเรียกรดแลคติก (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416 พ.ศ.2522, 2522 และสำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) เปรียบเทียบกับน้ำอ้อยผู้ประกอบการวิเคราะห์ข้อมูล หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการสร้างต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย

รูปที่ 7 ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยฯ

จากรูปที่ 7 ต้นแบบเครื่องนี้มีส่วนประกอบหลัก คือ ชุดขูดผิวอ้อยมีหน้าที่ขูดผิวอ้อย ปรับขนาดขยายขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางได้ประมาณ 20-50 มิลลิเมตร ชุดคั้นน้ำอ้อยประกอบด้วยลูกกลิ้ง 3 อัน ทำหน้าที่คั้นให้น้ำอ้อยออกจากชานอ้อย ปรับขนาดทางเข้าได้ช่วงประมาณ 10-20 มิลลิเมตร ถังเก็บน้ำอ้อยทำหน้าที่เก็บน้ำอ้อยที่ผ่านการคั้นจากชุดคั้นน้ำอ้อยมีระบบทำความเย็นสำหรับแช่เย็นน้ำอ้อย และโซล่าเซลล์ทำหน้าที่ประจุไฟเข้าแบตเตอรี่อัตราการประจุไฟที่ 120 วัตต์ต่อชั่วโมง แบตเตอรี่เป็นแหล่งจ่ายพลังงานให้กับชุดแปลงกระแสไฟฟ้าเลี้ยงวงจรเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้สลับกับไฟฟ้าบ้าน

2 ผลการทดลองหาความสามารถการใช้ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้า สำหรับประการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย ได้ผลการทดลองดังนี้

ตารางที่ 1 ผลการทดลองชุดขูดผิวได้ผลการทดลองดังนี้

ความเร็ว (รอบต่อนาที)	ความสะอาดของผิวอ้อย (เปอร์เซ็นต์)	ค่าเฉลี่ยเวลา (วินาที)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	หมายเหตุการควบคุมลำอ้อย
100	95	92.75	3.50	ปลอดภัย
200	95	58.55	3.77	ปลอดภัย
400	95	41.25	3.30	ปลอดภัยน้อย

ความเร็ว (รอบต่อนาที)	ความสะอาดของผิวอ้อย (เปอร์เซ็นต์)	ค่าเฉลี่ยเวลา (วินาที)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	หมายเหตุการควบคุมลำอ้อย
600	-	-	-	ไม่ปลอดภัย
800	-	-	-	ไม่ปลอดภัย
1,000	-	-	-	ไม่ปลอดภัย

ผลการทดลองจากตารางที่ 1 และรูปที่ 8 ผลการทดลองพบว่าความเร็วรอบเหมาะสมที่สุดอยู่ที่ 200 รอบต่อนาที ใช้เวลาต่อท่อน (ยาว 0.5 เมตร 30-40 มิลลิเมตร) เฉลี่ยที่ 58.55 วินาที ขูดผิวได้สะอาด 95 เปอร์เซ็นต์ ความเร็วที่ต่ำกว่า 200 รอบต่อนาทีได้กำลังผลิตต่ำ ความเร็วรอบที่สูงเกิน 400 รอบรอบต่อนาทีไม่เกิดความปลอดภัยเนื่องจากต้องใช้คนเป็นผู้ควบคุมท่อนอ้อยเพื่อให้ประสิทธิภาพการขูดผิวอ้อยดีขึ้น

ก ท่อนอ้อยก่อนขัดผิว ข ท่อนอ้อยเข้าขัดผิว ค ท่อนอ้อยผ่านการขัดผิว

รูปที่ 8 กระบวนการขูดผิวอ้อย

ตารางที่ 2 ผลการทดลองชุดคั้นน้ำอ้อยได้ผลการทดลองดังนี้

ความเร็ว (รอบต่อนาที)	ผลการทดลอง						
	น้ำหนักน้ำอ้อย (กรัม)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	น้ำหนักที่เหลือ (กรัม)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	ค่าเฉลี่ยเวลา (กรัม)	ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน	สูญเสียน้ำอ้อยขณะคั้นน้ำอ้อย(กรัม)
20	355.00	5.77	642.5	5.00	42.50	1.91	2.50
40	352.50	5.00	642.50	5.00	27.50	1.73	3.00
60	347.50	5.00	642.50	5.00	15.25	1.71	10..00
80	335.00	5.77	642.50	5.00	9.75	1.26	22.50
100	327.50	5.00	642.50	5.00	4.25	0.96	30.00

ผลการทดลองจากตารางที่ 2 และรูปที่ 9 ผลการทดลองพบว่าที่ความเร็ว 40 รอบต่อนาทีคั้นน้ำอ้อยได้ดีที่สุดเฉลี่ย 352.50 กรัม เวลาเฉลี่ย 27.50 วินาที การสูญเสียขณะคั้นน้ำอ้อย 3.00 กรัม (ทดสอบที่1

กิโลกรัม) การสูญเสียขณะคั้นน้ำอ้อยน้อยกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับผลการทดสอบความเร็วรอบที่สูงกว่าและใช้เวลาการคั้นน้ำอ้อยที่น้อยกว่า และผลการทดสอบความเร็วรอบที่ต่ำกว่าโดยค่าการสูญเสียต่างกันไม่มาก น้ำหนักที่เหลือคือส่วนของกากอ้อยและน้ำอ้อยที่ตกค้าง

ก ท่อนอ้อยผ่านการทำความสะอาด ข ท่อนอ้อยเข้าเครื่องคั้นฯ ค กากท่อนอ้อย

รูปที่ 9 กระบวนการคั้นน้ำอ้อย

ตารางที่ 3 ข้อมูลเครื่องต้นแบบฯ

รายการ	กำลังผลิตปริมาณน้ำอ้อยสูงสุด	ปริมาณการใช้ไฟฟ้าต่อวัน	การใช้งานต่อ 1 การชาร์ตแบตเตอรี่สูงสุด	ต้นทุนทั้งหมด	ระยะคืนทุน	ค่าบำรุงรักษาต่อปี
ข้อมูล	25 ลิตรต่อชั่วโมง	2 กิโลวัตต์	3 ชั่วโมง	80,000 บาท	ไม่เกิน 4 ปี	800 บาท

เครื่องทดสอบนี้มีกำลังผลิตโดยภาพรวมสูงสุดที่ 25 ลิตรต่อชั่วโมง ใช้ปริมาณไฟฟ้า 2 กิโลวัตต์ต่อวัน การใช้งานต่อ 1 การชาร์ตแบตเตอรี่สูงสุดที่ 3 ชั่วโมง เมื่อคิดถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดอยู่ที่ 80,000 บาท หากขายได้กำลังเดือนละ 2,000 บาท จะคืนทุนภายใน 4 ปี โดยมีค่าบำรุงรักษาต่อปีที่ 800 บาท

3 ผลการทดสอบคุณภาพน้ำอ้อยคั้นจากต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น: วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย ได้ผลการทดลองดังนี้

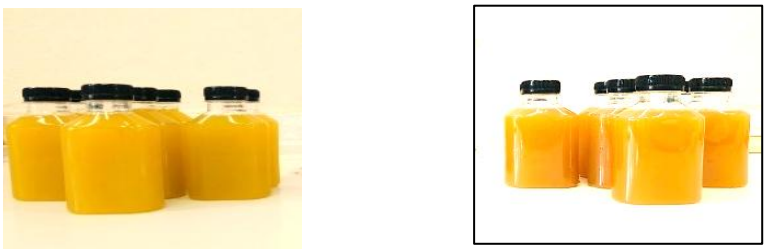

ก ผู้ประกอบการ ข ต้นแบบเครื่องทดสอบ

รูปที่ 10 น้ำอ้อยที่ได้จาก 2 แหล่ง

ตารางที่ 4 คุณภาพและความปลอดภัยของผลิตภัณฑ์น้ำอ้อย เปรียบเทียบกับข้อกำหนดตามประกาศกระทรวงสาธารณสุขและมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม

คุณลักษณะ	น้ำอ้อยจากผู้ประกอบการ	น้ำอ้อยจากเครื่องทดสอบ	ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416	มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช. 122/2546 (น้ำอ้อย)
ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (องศาบริกซ์)	18.0±0.0	18.0±0.0	–	ไม่น้อยกว่า 11
วัตถุกันเสียทุกชนิด	ไม่ใช้	ไม่ใช้	–	ห้ามใช้
ยีสต์และรา (CFUต่อมิลลิลิตร)	9.40×10^3	3.15×10^3	–	ไม่เกิน 1×10^4
Escherichia coli (MPNต่อมิลลิลิตร)	0	0	–	<2.2
Staphylococcus aureus (CFUต่อมิลลิลิตร) *	<100	<100	ไม่เกิน 1×10^3	–
Salmonella spp* (พบ/ไม่พบ)	ไม่พบ	ไม่พบ	ไม่พบ	–

ผลการทดลองจากตารางที่ 4 พบว่าอ้อยจากผู้ประกอบการและจากเครื่องทดสอบได้คุณภาพตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416 (ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416 พ.ศ.2522, 2522) คือ ค่า Staphylococcus aureus (CFUต่อมิลลิลิตร) จากทั้ง 2 ตัวอย่าง <100 ไม่เกินค่ามาตาฐานที่ไม่เกิน 1×10^3 ค่า Salmonella spp. ไม่พบในทั้ง 2 ตัวอย่างเป็นตามมาตรฐานที่ต้องไม่พบและมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช. 122/2546 น้ำอ้อย (สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม, 2546) คือ ปริมาณของแข็งที่ละลายได้ทั้งหมด (องศาบริกซ์) จากทั้ง 2 ตัวอย่างอยู่ที่ 18.0±0.0 อยู่ในมาตรฐานไม่น้อยกว่า 11 วัตถุกันเสียทุกชนิดจากทั้ง 2 ตัวอย่างไม่ใช้เป็นไปตามมาตรฐานห้ามใช้ ค่ายีสต์และรา (CFUต่อมิลลิลิตร) น้ำอ้อยจากผู้ประกอบการและจากเครื่องทดสอบได้ค่า 9.40×10^3 และ 3.15×10^3 ตามลำดับได้ตามมาตรฐานที่ไม่เกิน 1×10^4 และ Escherichia coli (MPNต่อมิลลิลิตร) จากทั้ง 2 ตัวอย่างมีค่า 0 ได้ตามมาตรฐานที่น้อยกว่า<2.2 ลักษณะน้ำอ้อยที่ผ่านการคั้นจากทั้ง 2 แหล่งดังรูปที่ 10

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาพบว่าน้ำอ้อยคั้นจากต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยและผู้ประกอบการน้ำอ้อย จ. สุโขทัย ผ่านมาตรฐานตามประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416 และมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน มผช.122/2546 จากผลการทดลองพบว่าชุดชูดผิวได้ดีที่ 200 รอบต่อนาทีต่อท่อน ขูดผิวได้สะอาด 95 เปอร์เซ็นต์ เมื่อเปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่องเครื่องขัดผิวท่อนอ้อยแบบป้อนต่อเนื่องใช้ใบมีดโค้งที่ความเร็วรอบ 864, 1,080 และ 1,152 รอบต่อนาที ขูดผิวได้สะอาด 91.06 เปอร์เซ็นต์ ที่ความเร็วรอบของชุดป้อน 16 รอบต่อนาที (พิมพ์

พรรณ ปรีองาม, 2550) พบว่ากำลังผลิตต่ำกว่าแต่ประสิทธิภาพการขูดผิวสูงกว่า ในส่วนของชุดคั้นน้ำอ้อยคั้นน้ำอ้อยได้ดีที่ความเร็วรอบ 40 รอบต่อนาที ได้น้ำอ้อย 35.2 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนัก เปรียบเทียบกับงานวิจัยเรื่องการออกแบบและพัฒนาเครื่องขัดและคั้นน้ำอ้อย (สุนัน ปานสาคร และชัยรัตน์ หงษ์ทอง, 2547) ที่ความเร็วรอบของมอเตอร์ 1,400 รอบต่อนาที ได้น้ำอ้อย 44.56 เปอร์เซ็นต์ของน้ำหนักอ้อย พบว่าใช้ความเร็วรอบต่ำกว่าแต่เปอร์เซ็นต์คั้นน้ำอ้อยได้น้อยกว่า ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับการออกแบบลักษณะการทำงานของเครื่องทดสอบที่ผู้วิจัยสร้างขึ้น ต้นทุนการผลิตน้ำอ้อยจากเครื่องต้นแบบอยู่ที่ประมาณ 0.01 บาทต่อลิตร จากผู้ประกอบการอยู่ขั้นต่ำประมาณ 6 บาทต่อลิตร (คิดต้นทุนค่าไฟฟ้า+ค่าน้ำแข็ง+อื่น ๆ) ดำรง (นามแฝง, การสื่อสารส่วนบุคคล, 30 ตุลาคม 2564) เครื่องต้นแบบมีต้นทุนน้อยมากแต่ต้นทุนคงที่สูงกว่าแต่หากขายได้กำลังเดือนละ 2,000 บาทจะคืนทุนภายใน 4 ปี

สรุปผล

ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยนี้ออกแบบให้มีส่วนประกอบหลักคือ ชุดขูดผิว ชุดคั้นน้ำอ้อย ถังเก็บน้ำอ้อย และโซล่าเซลล์ สามารถใช้งานได้ครบกระบวนการผลิตน้ำอ้อยคั้น ผลการใช้งานพบว่าความสามารถในการขูดผิวและคั้นน้ำอ้อยได้ดีที่ความเร็ว 200 รอบต่อนาที ใช้เวลาเฉลี่ยที่ 58.55 วินาที ขูดผิวได้สะอาด 95 เปอร์เซ็นต์ และที่ความเร็ว 40 รอบต่อนาทีคั้นน้ำอ้อยได้เฉลี่ย 352.50 กรัม เวลาเฉลี่ย 27.50 วินาที การสูญเสียขณะคั้นน้ำอ้อย 3.00 กรัม ข้อมูลโดยภาพรวมกำลังผลิตสูงสุดที่ 25 ลิตรต่อชั่วโมง ใช้ปริมาณไฟฟ้า 2 กิโลวัตต์ต่อวัน การใช้งานต่อ 1 การชาร์ตแบตเตอรี่สูงสุดที่ 3 ชั่วโมง เมื่อคิดถึงต้นทุนค่าใช้จ่ายทั้งหมดอยู่ที่ 80,000 บาท หากขายได้กำลังเดือนละ 2,000 บาทจะคืนทุนภายใน 4 ปี โดยมีค่าบำรุงรักษาต่อปีที่ 800 บาท ผลิตน้ำอ้อยคั้นได้คุณภาพตามมาตรฐานประกาศกระทรวงสาธารณสุข มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนและมีคุณภาพไม่แตกต่างจากตัวอย่างน้ำอ้อยคั้นของผู้ประกอบการ

ข้อเสนอแนะ

ต้นแบบเครื่องคั้นน้ำอ้อยนี้ ชุดขูดผิวหากออกแบบอุปกรณ์ช่วยจับท่อนอ้อยจะช่วยลดเวลาการขูดผิวลงได้และชุดคั้นน้ำอ้อยควรออกแบบอุปกรณ์ป้องกันการสูญเสียน้ำอ้อย ต้นแบบนี้สำหรับใช้พัฒนาต่อยอดหรือสร้างให้เหมาะสมกับความต้องการใช้งานของผู้ประกอบการ

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยเรื่องต้นแบบเครื่องคั้นพร้อมเก็บรักษาน้ำอ้อยใช้พลังงานไฟฟ้าจากโซล่าเซลล์สลับกับพลังงานไฟฟ้าสำหรับผู้ประกอบการผลิตน้ำอ้อยคั้น : วิสาหกิจชุมชน จ.สุโขทัย ทางคณะผู้วิจัยขอขอบคุณแหล่งทุนงบประมาณแผ่นดินวช.FF 2567 คณะวิศวกรรมศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีการเกษตร มทร. ล้านนาพิษณุโลกที่เอื้อเฟื้อสถานที่ อ้อยทดสอบ และบุคลากรภายในหน่วยงานและอื่น ๆ ที่ไม่กล่าวถึง

บรรณานุกรม

เกรียงศักดิ์ อุดมสินโรจน์. (2540). *กลศาสตร์ของวัสดุ*. นนทบุรี: มิตรนราการพิมพ์. พิมพ์พรรณ ปรืองาม. (2550). *การพัฒนาและทดสอบเครื่องขัดผิวท่อนอ้อยแบบป้อนต่อเนื่อง.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

ประกาศกระทรวงสาธารณสุข ฉบับที่ 416 ออกตามความในพระราชบัญญัติอาหาร พ.ศ. 2522 เรื่อง กำหนดคุณภาพหรือมาตรฐาน หลักเกณฑ์เงื่อนไข และวิธีการในการตรวจวิเคราะห์ของอาหารด้านจุลินทรีย์ที่ทำให้เกิดโรค (2563, 9 ตุลาคม). *ราชกิจจาณุเบกษา*. เล่ม 137 ตอนพิเศษ 237 ง. หน้า 9.

โรงเรียนบ้านหนองขาม. (2556, 23 มิถุนายน). *อ้อยมีคุณประโยชน์อย่างไร*. https://bannongkham.ac.th.

วริทธิ์ อึ้งภากรณ์ และ ชาญ ถนัดงาน. (2521). *การออกแบบเครื่องจักรกล*. กรุงเทพฯ : ซีเอ็ดยูเคชั่น จำกัด.

สมจินต์ พ่วงเจริญชัย. (2555). *เธอร์โมไดนามิกส์1*. (พิมพ์ครั้งที่2). กรุงเทพฯ : ทริปเพิ้ลกรุ๊ป จำกัด.

สำนักงานมาตรฐานผลิตภัณฑ์อุตสาหกรรม. (2546). *มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนน้ำอ้อย(มผช. 122/2546).* กรุงเทพมหานคร กระทรวงอุตสาหกรรม.

สุนัน ปานสาคร และ ชัยรัตน์ หงส์ทอง. (2547). *การออกแบบและพัฒนาเครื่องปอกเปลือกและคั้นน้ำอ้อย*. ปทุมธานี : สถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

อังคณา จันทรพลพันธ์, ปิยะนุช กุณโฮง, นัชณภา สีเสนาะ และ ศิระภาไร ขุมคา. (2561). ผลของสายพันธุ์การปอกเปลือกและเวลาในการให้ความร้อนต่อคุณสมบัติทางเคมีของน้ำอ้อยคั้น, *46*,(ฉบับพิเศษ 1), 508- 514.

DS new energy. (2562, 10 เมษายน). *ความรู้เกี่ยวกับเครื่องปรับอากาศและการแปลงหน่วยพลังงาน.* https://th.dsisolar.com.

solarhub.co.th. (2558, 10กันยายน). *ความรู้ทางไฟฟ้าเบื้องต้น*. https://www.solarhub.co.th.

Wikihow. (2565, 23มิถุนายน). *วิธีการคำนวณแรงม้า*. https://th.wikihow.com.

การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัท กรณีศึกษาการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง

Feasibility Studies in Establishing a Company a Case Study of Setting Up a Company that Sells and Installs Electrical and Lighting Systems

นลินี เพ็ชรสว่าง[1] และวีระกาจ ดอกจันทร์[2]

Nalinee Petchsawang[1] and Weerakarj Dokchan[2]

บัณฑิตวิทยาลัย สาขาการจัดการงานวิศวกรรม มหาวิทยาลัยสยาม[1-2]

E-mail: nalinee_pet@hotmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการจัดตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมระบบไฟฟ้า และอุปกรณ์ส่องแสงสว่าง และ (2) เพื่อเสนอแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมระบบไฟฟ้า และอุปกรณ์ส่องแสงสว่าง ให้เกิดการพัฒนาในจัดตั้งบริษัทอย่างยั่งยืน ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้ทำการเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม ที่มีคำถามชนิดปลายปิดจากกลุ่มลูกจ้าง พนักงาน ผู้รับเหมา ผู้บริหาร ซึ่งเป็นผู้มีประสบการณ์ในอุตสาหกรรมด้านไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ จำนวน 20 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) ปัจจัยที่มีผลต่อความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทที่สำคัญที่สุดคือ มาตรฐานและคุณภาพสินค้า (ค่าเฉลี่ย=4.60, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.50) และต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน (ค่าเฉลี่ย=4.55, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.60) และ (2) ส่วนแนวทางพัฒนาที่สำคัญที่สุดคือ การพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง (ค่าเฉลี่ย=4.85, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.36) และการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า (ค่าเฉลี่ย=4.80, ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน=0.41) ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาความเป็นไปได้ที่ครอบคลุมด้านเทคนิค การตลาด และการเงิน ข้อเสนอแนะเชิงนโยบายรวมถึงการสนับสนุนด้านมาตรฐานคุณภาพ การส่งเสริมการวิจัยพัฒนา และการพัฒนาบุคลากร สำหรับผู้ประกอบการควรเน้นการพัฒนาคุณภาพอย่างต่อเนื่อง การสร้างเครือข่ายพันธมิตร การสร้างความน่าเชื่อถือ การบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ และการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยี

คำสำคัญ: การศึกษาความเป็นไปได้ อุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่าง การจัดตั้งบริษัท ปัจจัยแห่งความสำเร็จ การพัฒนาอย่างยั่งยืน

Abstract

This research aimed to (1) study the problems, obstacles, and factors affecting the establishment of businesses in the electrical systems and lighting equipment industry, and (2) propose feasibility guidelines for establishing companies in the electrical systems and lighting

equipment industry to achieve sustainable business development. The study employed quantitative research methodology, collecting data through closed-ended questionnaires from 20 participants including employees, contractors, and executives with experience in the electrical lighting and equipment industry. The research findings revealed that (1) the most significant factors affecting company establishment feasibility were product standards and quality ($\bar{X}$=4.60, SD=0.50) and clear production costs ($\bar{X}$=4.55, SD=0.60), and (2) the most important development approaches were continuous product development ($\bar{X}$=4.85, SD=0.36) and building customer trust ($\bar{X}$=4.80, SD=0.41). These findings align with feasibility study concepts covering technical, marketing, and financial aspects. Policy recommendations include support for quality standards, promotion of research and development, and personnel development. For entrepreneurs, emphasis should be placed on continuous quality improvement, building strategic alliances, establishing credibility, efficient cost management, and adaptation to technological changes.

Keywords: Feasibility Study, Lighting Industry, Company Establishment, Success Factors, Sustainable Development

บทนำ

ถึงแม้ว่าความต้องการใช้พลังงานไฟฟ้าในประเทศไทย จะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องจากการเติบโตของเศรษฐกิจ จากข้อมูล พ.ศ. 2562 การผลิตและซื้อพลังงานไฟฟ้าในประเทศไทยมีการเติบโตเพิ่มขึ้นจาก พ.ศ. 2561 อยู่ที่ 3.39% (พรสุดา พฤฒพงษ์ และดาริชา สุธีวงศ์, 2566) การเติบโตทางเศรษฐกิจถือเป็นเป้าหมายหลักของทุกประเทศทั่วโลก (รณกร กิติพชรเดชาธร, 2567) พลังงานเป็นสิ่งจำเป็นอย่างหนึ่งในการดำเนินชีวิตของมนุษย์ แหล่งกำเนิดพลังงานมีหลากหลายรูปแบบการผลิตพลังงานค่อย ๆ เปลี่ยนไปเป็นการผลิตพลังงานที่ต้องอาศัยเทคโนโลยีในการผลิตมากยิ่งขึ้น โดยเฉพาะการนำพลังงานมาผลิตเป็นกระแสไฟฟ้า การผลิตไฟฟ้าของประเทศไทยยังคงใช้น้ำมันเชื้อเพลิงและก๊าซธรรมชาติเป็นพลังงานหลัก ในอนาคตเชื้อเพลิงเหล่านี้จะลดลงและหมดไปถ้าทุกคนไม่ช่วยกันประหยัดพลังงาน เพราะพลังงานมีอยู่อย่างจำกัดและขาดแคลน นอกจากนี้ ยังเป็นต้นเหตุของการเกิดภาวะโลกร้อนจากปัญหาดังกล่าว ทำให้มีกระแสตื่นตัวด้านการอนุรักษ์ และการประหยัดพลังงาน ในหลายประเทศทั่วโลก รวมถึงประเทศไทย ที่ตระหนักถึงการขาดแคลนพลังงานที่อาจจะเกิดขึ้นในอนาคต จึงทำให้มีการศึกษาวิจัยและพัฒนาวัตกรรมเพื่อทำให้เกิดการประหยัดพลังงานในด้านต่าง ๆ อย่างมากมาย การอนุรักษ์ และการประหยัดพลังงาน จึงเป็นสิ่งจำเป็นที่ทุกคนต้องร่วมมือกัน เพราะจะทำให้ใช้ทรัพยากรด้านพลังงานอย่างคุ้มค่าและไม่สูญเปล่า ดังนั้น การสร้างนวัตกรรมหลอดไฟ LED จึงเป็นอีกหนึ่ง

อุปกรณ์ที่จะช่วยประหยัดพลังงานไฟฟ้าของประเทศ รวมถึงสามารถช่วยลดภาวะโลกร้อนที่จะส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม และสุขภาพของประชาชน (ปรัชญกุล ตุลาชม, บุญเลิศ วงค์โพธิ์, และไพโรจน์ เบาใจ, 2558)

ด้วยเหตุนี้ ผู้ศึกษาได้เล็งเห็นช่องทางในการดำเนินกิจการประกอบธุรกิจในด้านอุตสาหกรรมพลังงานไฟฟ้า ซึ่งมีความเป็นไปได้ในกาจัดตั้งบริษัทประกอบการภาครัฐได้มีส่วนร่วมและให้เปิดช่องทางในการส่งเสริมการลงทุนให้กับภาคเอกชนในการประกอบธุรกิจเกี่ยวกับระบบพลังไฟฟ้า โดยรวมทั้งยังจะช่วยให้เกิดรายได้เข้าประเทศและเป็นการสร้างรากฐานในภาคอุตสาหกรรมไฟส่องแสงสว่างภายในประเทศให้ก้าวไปสู่การพัฒนาเศรษฐกิจที่ยั่งยืนและแข็งแกร่งต่อสู้กับกระแสการเติบโตของตลาดโลกในด้านนี้ได้ และยังจะช่วยในการลดต้นทุนในภาคอุตสาหกรรมต่าง ๆ และเป็นการเพิ่มช่องทางในด้านการตลาดส่งออกด้วย นั้นผู้ศึกษาจึงอยากจะหาแนวทางในความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทเพื่อประโยชน์กับผู้ศึกษา และเป็นแนวทางให้กับผู้ที่สนใจจะดำเนินประกอบกิจการในด้านนี้ไว้เป็นแบบอย่างให้กับผู้ที่สนใจต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาถึง ปัญหา อุปสรรค ปัจจัยที่มีผลต่อการดำเนินการจัดตั้งธุรกิจอุตสาหกรรมระบบไฟฟ้าและอุปกรณ์ส่องแสงสว่าง

2. เพื่อเสนอแนวทางความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในกลุ่มอุตสาหกรรมระบบไฟฟ้าและอุปกรณ์ส่องแสงสว่าง ให้เกิดการพัฒนาในจัดตั้งบริษัทอย่างยั่งยืน

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) คือ กระบวนการรวบรวมข้อมูลรอบด้านและนำข้อมูลเหล่านั้นมาวิเคราะห์เพื่อประกอบการตัดสินใจก่อนการลงทุน ผู้ประกอบการใหม่ที่จะเริ่มธุรกิจควรมีการศึกษาความเป็นไปได้ก่อนการลงทุนทุกครั้ง เพราะนอกจากช่วยลดความเสี่ยงแล้วยังเป็นการวางแผนงานไปด้วย

ทั้งนี้ จากการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง (นัฐกาน นัยนานนท์ และธิติยา ทองเกิน, 2567) พบว่า ตัวแปรที่ถูกนำมาใช้มากที่สุดในการศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนมี 5 ด้าน ได้แก่ ด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการ ด้านเทคนิค ด้านการตลาด และด้านการเงิน ซึ่งมีรายละเอียด ดังนี้

1. ด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม (Legal and environmental Feasibility) การตรวจสอบข้อกำหนดทางกฎหมายและข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง รวมถึงผลกระทบด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โครงการดำเนินการได้โดยไม่ละเมิดกฎหมาย

2. ด้านการจัดการ (Organizational Feasibility) การประเมินโครงสร้างองค์กร ทรัพยากร และความสามารถของทีมงานในการดำเนินโครงการให้สำเร็จ

3. ด้านเทคนิค (Technical Feasibility) การประเมินความพร้อมของเทคโนโลยีและเครื่องมือที่จำเป็น รวมถึงทักษะของทีมงาน เพื่อให้แน่ใจว่าโครงการสามารถดาเนินการได้ตามแผนโดยไม่มีปัญหาทางเทคนิค

4. ด้านการตลาด (Market Feasibility) การศึกษาแนวโน้มตลาด ความต้องการของลูกค้าเป้าหมาย และสถานการณ์การแข่งขัน เพื่อประเมินความสามารถในการเข้าถึงและแข่งขันในตลาด

5. ด้านการเงิน (Financial Feasibility) การวิเคราะห์ต้นทุน ค่าใช้จ่าย การระดมทุน และความสามารถในการคืนทุน เพื่อประเมินความคุ้มค่าและโอกาสทางการเงินของโครงการ โดยเครื่องมือที่ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์ด้านการเงินมากที่สุด ได้แก่ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ (Net Present Value: NPV) อัตราผลตอบแทนจากโครงการ (Internal Rate of Return: IRR) อัตราผลตอบแทนต่อค่าใช้จ่าย (Benefit CostRatio: B/C Ratio) ระยะเวลาคืนทุน (Payback Period: PB) และ การวิเคราะห์ความอ่อนไหวของโครงการ (Sensitive Analysis)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้พัฒนามาจากหลักการวิเคราะห์การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ สามารถสรุปได้ ดังนี้

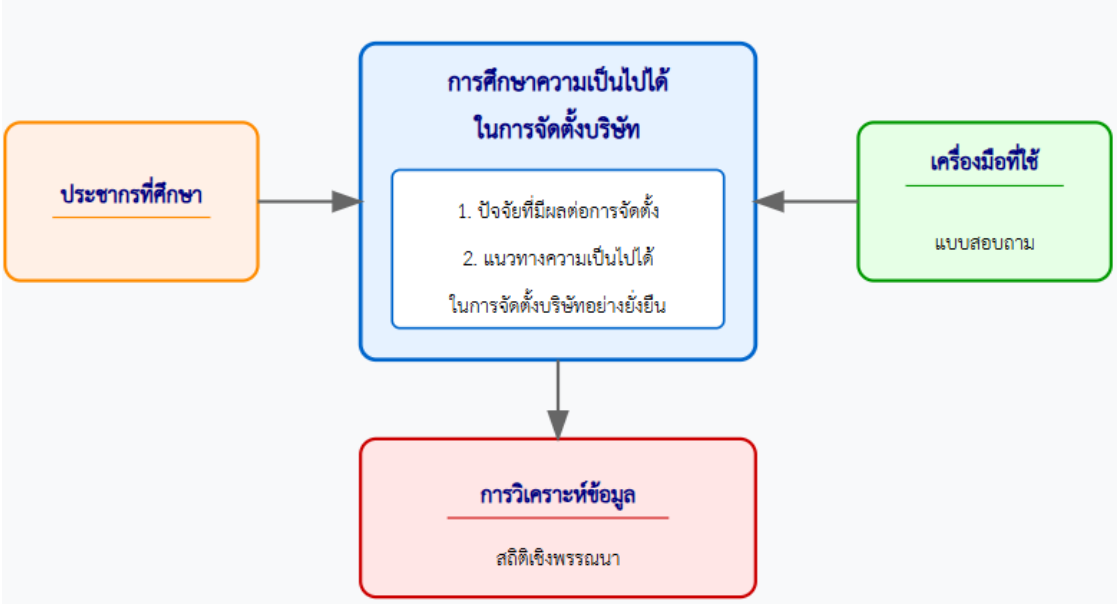

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

จากรูปที่ 1 เป็นกรอบแนวคิด (Conceptual Framework) ของการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง แสดงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบสำคัญ 4 ส่วน เริ่มจากประชากรที่ศึกษาซึ่งเป็นผู้เกี่ยวข้องในอุตสาหกรรมประเภทนี้ โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือหลักในการเก็บรวบรวมข้อมูล เพื่อศึกษาประเด็นหลักคือความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัท โดยแบ่งเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯ และแนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทฯ อย่างยั่งยืน ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ความสัมพันธ์ที่เชื่อมโยงกันนี้ทำให้เห็นภาพรวม

ของกระบวนการวิจัยที่เป็นระบบ ตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูลจากแหล่งที่มา การวิเคราะห์ จนนำไปสู่การตอบวัตถุประสงค์การวิจัยเกี่ยวกับความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมนี้

ระเบียบวิธีการวิจัย

ในการวิจัยเรื่อง การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัท กรณีศึกษาการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ใช้วิธีวิจัยเชิงปริมาณ โดยผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามเพื่อรวบรวมความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯ และแนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟส่องแสงสว่างและอุปกรณ์ เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิด (Closed Ended response Questions) โดยทำการทดสอบคุณภาพแบบสอบถาม 2 ส่วน คือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability)

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรเป็นบุคลากรในบริษัทจัดจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ที่มีประสบการณ์ทำงานเป็นระยะเวลา 1 ปีขึ้นไป การเลือกกลุ่มตัวอย่างแบ่งตามลักษณะโดยการตอบแบบสอบถาม จำนวน 20 คน

กลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยกำหนดประชากรไว้สำหรับการวิจัยครั้งนี้ คือ เป็นลูกจ้าง พนักงาน ในบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง จำนวน 15 คน และผู้บริหาร ผู้รับเหมาติดตั้งงานระบบไฟฟ้าและผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องได้เสียกับบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบฟ้าและแสงสว่าง จำนวน 5 คน ตั้งแต่เดือนตุลาคม พ.ศ. 2567 ถึง เดือนธันวาคม พ.ศ. 2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่มีคำถามชนิดปลายปิด (Closed Ended response Questions) โดยแบ่งโครงสร้างคำถามออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา ประสบการณ์การทำงาน ตำแหน่งหน้าที่การทำงาน

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์

แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามที่ใช้มาตรวัดแบบ Rating Scale ตามรูปแบบของ Likert Scale จำนวน 25 ข้อ โดยให้ผู้ตอบคำถามเลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียว มี 5 ระดับ ใช้ระดับในการวัดข้อมูลประเภทอันตรภาค (Interval Scale) โดยมีการกำหนดเกณฑ์การให้คะแนน ดังนี้

ระดับคะแนน 5	หมายถึง	ระดับเห็นด้วยที่สุด
ระดับคะแนน 4	หมายถึง	ระดับเห็นด้วย
ระดับคะแนน 3	หมายถึง	ระดับเฉยๆ

ระดับคะแนน 2 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วย

ระดับคะแนน 1 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วยที่สุด

เมื่อรวบรวมข้อมูลและแจกแจงความถี่แล้วใช้คะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างมาพิจารณาระดับความถี่ ซึ่งมีเกณฑ์การพิจารณาดังสูตรการคำนวณระดับการให้คะแนนเฉลี่ยในแต่ละระดับชั้นโดยใช้สูตรการคำนวณช่วงความกว้างของชั้น (จิรวัฒน์ เขียวสอาด, 2554) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.50 - 5.00 หมายถึง ระดับเห็นด้วยที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.50 - 4.49 หมายถึง ระดับเห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 2.50 - 3.49 หมายถึง ระดับเฉยๆ

ค่าเฉลี่ย 1.50 - 2.49 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วย

ค่าเฉลี่ย 1.00 - 1.49 หมายถึง ระดับไม่เห็นด้วยที่สุด

การประเมินคุณภาพของเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นสำหรับการวิจัยไปทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 2 ส่วน คือ ค่าความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) และค่าความเชื่อมั่น (Reliability) ของแบบสอบถามดังนี้

1. ความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Validity) โดยการนำแบบสอบถามที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นไปปรึกษากับอาจารย์หรือผู้เชี่ยวชาญช่วยตรวจสอบความถูกต้องและความครอบคลุมของเนื้อหาที่ต้องการศึกษา โดยมีผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยได้วิเคราะห์ดัชนีความสอดคล้อง (IOC) และเลือกข้อคำถามที่มีค่า (IOC) มากกว่า 0.5 มาใช้เป็นข้อคำถาม

2. ความเชื่อมั่น (Reliability) ผู้วิจัยได้นำแบบสอบถามที่สร้างขึ้นมาไปทำการทดสอบ (Pilot test) จำนวน 20 ชุด เพื่อตรวจสอบว่าคำถามสามารถสื่อความหมายตรงตามความต้องการ และมีความเหมาะสมหรือไม่ จากนั้นจึงนำมาทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปการทดสอบความเชื่อมั่นของแบบสอบถามโดยใช้สูตร สัมประสิทธิแอลฟ่า (Coefficient) ของครอนบัค (Cronbach) (ดาราวรรณ มากมูล และวีระกาจ ดอกจันทร์, 2567)โดยนำแบบสอบถามไปทดลองใช้กับกลุ่มเป้าหมาย 1 ครั้ง นำผลคะแนนมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา ซึ่งจะต้องมีค่าตั้งแต่ 0.70 ขึ้นไป จึงจะเป็นแบบสอบถามที่สามารถนำไปใช้ได้ (พัฒนา พรหมณี และคณะ, 2563) ในการหาความเชื่อมั่นโดยหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา (Cronbach’s alpha coefficient) ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นของแบบสอบถามเท่ากับ 0.89 ซึ่งถือได้ว่าอยู่ในระดับดี หมายถึง แบบสอบถามมีความน่าเชื่อถือและสามารถนำไปศึกษากับกลุ่มตัวอย่างจริงได้

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามแนวทางการวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้โปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติเพื่อวิเคราะห์หาค่าสถิติ ดังนี้

ส่วนที่ 1 การวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามใช้สถิติเชิงพรรณนาข้อมูล (Description Analysis) เพื่ออธิบายข้อมูลของผู้ตอบแบบสอบถามโดยวิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) และค่าร้อยละ (Percentage)

ส่วนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ จะด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สูตรดังสมการที่ (1),(2)

ส่วนที่ 3 การวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ ด้วยการวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ใช้สูตรดังสมการที่ (1),(2) (ยศกร ชลรัตน และชัยณรงค์ อธิสกุล, 2565)

ทั้งนี้แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 จะบรรยายด้วยวิธีการพรรณนาวิเคราะห์ (Descriptive Analysis) โดยอธิบายค่าสถิติที่คำนวณได้เทียบกับเกณฑ์การแปลความหมายที่กำหนดไว้ในระเบียบวิธีวิจัย

$$\bar{x} = [\Sigma xi]/N \quad (1)$$

เมื่อ $\bar{x}$ แทน ค่าเฉลี่ย

เมื่อ X แทน คะแนนแต่ละตัว

เมื่อ N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น

เมื่อ ΣX แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด

$$SD = [N(\Sigma x) ^2 - (\Sigma x) ^2] ^0.5 / [N(N-1)] \quad (2)$$

เมื่อ SD แทน ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

เมื่อ X แทน คะแนนแต่ละตัว

เมื่อ N แทน จำนวนสมาชิกในกลุ่มนั้น

เมื่อ Σx แทน ผลรวมคะแนนทั้งหมด

ผลการศึกษา

ผลการวิจัยการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัท กรณีศึกษาการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง ประกอบด้วย 3 ส่วน 1.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะข้อมูลทั่วไป 2.) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัญหาเกี่ยวกับความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ 3.) ผลการวิเคราะห์เกี่ยวกับแนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์

ตารางที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลลักษณะข้อมูลทั่วไป

สถานภาพบุคคล	จำนวน (คน)	ร้อยละ
1. เพศหญิง	12	60.00
2. อายุ 31-40 ปีขึ้นไป	9	45.00
3. การศึกษาปริญญาตรี	15	75.00
4. ประสบการณ์ทำงาน มากกว่า 10 ปี	10	50.00
5. ผู้บริหารหรือเจ้าของธุรกิจ	5	25.00

ผลการวิเคราะห์คุณลักษณะประชากรที่ศึกษาในตารางที่ 1 แสดงความหลากหลายที่สำคัญซึ่งมีนัยต่อความน่าเชื่อถือของข้อมูล กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 60 เป็นเพศหญิง สะท้อนแนวโน้มการมีส่วนร่วมของสตรีในภาคธุรกิจอุตสาหกรรม มีอายุอยู่ในช่วง 31-40 ปี (ร้อยละ 45) ซึ่งเป็นช่วงที่มีประสบการณ์การทำงานพอสมควรและมีความเข้าใจในบริบทอุตสาหกรรม ระดับการศึกษาส่วนใหญ่อยู่ในระดับปริญญาตรี (ร้อยละ 75) ซึ่งสะท้อนถึงระดับความรู้ความสามารถในการวิเคราะห์และให้ข้อมูลที่มีคุณภาพที่โดดเด่นคือ ร้อยละ 50 ของกลุ่มตัวอย่างมีประสบการณ์ทำงานมากกว่า 10 ปี ซึ่งแสดงถึงความเชี่ยวชาญในอุตสาหกรรมนี้ ในขณะที่ร้อยละ 25 เป็นผู้บริหารหรือเจ้าของธุรกิจ ทำให้ได้มุมมองเชิงกลยุทธ์ระดับสูงที่มีคุณค่าต่อการศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นปัจจัยที่มีผลต่อการจัดตั้งบริษัทฯ

ความคิดเห็นที่มีผล**ต่อความเป็นไป**ได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟส่องแสงสว่างและอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{x}$	SD	
1.สินค้าต้องมีมาตรฐานและคุณภาพ	4.60	0.50	เห็นด้วยที่สุด
2.มีการสำรวจตลาดของผู้บริโภค	4.00	0.45	เห็นด้วย
3.มีต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน	4.55	0.60	เห็นด้วยที่สุด
4.ศึกษากฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับที่เกี่ยวข้อง	4.00	0.32	เห็นด้วย
5.จัดหาบุคลากรที่มีความเชี่ยวชาญในแต่ละด้าน	4.10	0.64	เห็นด้วย
6.มีเงินทุนมากพอ	4.05	0.39	เห็นด้วย
7.จัดหาวัตถุดิบได้ง่ายและสะดวก	4.15	0.48	เห็นด้วย
8.มีการควบคุมคุณภาพของสินค้า	4.25	0.55	เห็นด้วย
9.มีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน	4.05	0.60	เห็นด้วย
10.มีการจัดโปรชั่น ส่วนลดพิเศษของสินค้า	4.10	0.78	เห็นด้วย
รวม	4.18	0.36	เห็นด้วย

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทแสดงในตารางที่ 2 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับปัจจัยด้านคุณภาพสินค้ามากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.50) สอดคล้องกับเงื่อนไขเชิงเทคนิคด้านต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน ($\bar{x}$ = 4.55, SD = 0.60) ทั้งสองปัจจัยนี้อยู่ในระดับ "เห็นด้วยที่สุด" สะท้อนให้เห็นว่า ความสำเร็จในอุตสาหกรรมนี้ขึ้นอยู่กับมาตรฐานผลิตภัณฑ์และการบริหารต้นทุนอย่างมีประสิทธิภาพ ข้อมูลยังแสดงให้เห็นถึงความสำคัญของการควบคุมคุณภาพของสินค้า ($\bar{x}$ = 4.25, SD = 0.55) การจัดหาวัตถุดิบที่สะดวก ($\bar{x}$ = 4.15, SD = 0.48) และการจัดหาบุคลากรที่เชี่ยวชาญ ($\bar{x}$ = 4.10, SD = 0.64) ซึ่งทั้งหมดนี้สะท้อนถึงความสำคัญของระบบห่วงโซ่คุณค่าที่ครบวงจร โดยภาพรวมทุกปัจจัยได้รับการประเมินในระดับ "เห็นด้วย" ขึ้นไป ($\bar{x}$ = 4.18, SD = 0.36) แสดงถึงความสอดคล้องกันของความคิดเห็นในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 3 แนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทฯ

แนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟส่องแสงสว่างและอุปกรณ์	**ระดับความคิดเห็น**		**ความหมาย**
	$\bar{x}$	SD	
1.สินค้าต้องมีการพัฒนาอย่างต่อเนื่อง	4.85	0.36	เห็นด้วยที่สุด
2.สินค้ามีเอกลักษณ์เฉพาะและรูปแบบที่ทันสมัย	4.40	0.59	เห็นด้วย
3.สินค้าได้รับรองมาตรฐานจากหน่วยงานของภาครัฐ เช่น มอก. เป็นต้น	4.40	0.50	เห็นด้วย
4.ราคามีความเหมาะสมกับคุณภาพของสินค้า	4.55	0.51	เห็นด้วยที่สุด
5.วางแผนก่อนทำการผลิตสินค้า	4.35	0.48	เห็นด้วย
6.มีการนำเทคโนโลยีหรือเครื่องมือที่ทันสมัยมาใช้ในการผลิต	4.25	0.44	เห็นด้วย
7.การโฆษณาประชาสัมพันธ์ทางสื่อต่าง ๆ เช่น สื่ออินเตอร์เน็ต เป็นต้น	4.15	0.36	เห็นด้วย
8.การทำโฆษณาประชาสัมพันธ์อย่างต่อเนื่องเพื่อให้บริษัทและสินค้าเป็นที่รู้จัก	4.25	0.55	เห็นด้วย
9.เพิ่มช่องทางการค้ารูปแบบอิเล็กทรอนิกส์	4.10	0.44	เห็นด้วย
10.บริหารจัดการการตลาดให้เหมาะสมกับสินค้า	4.25	0.44	เห็นด้วย
11.การวางแผนทำการขาย	4.40	0.50	เห็นด้วย
12.ความรวดเร็วในการจัดส่งสินค้า	4.35	0.48	เห็นด้วย
13.มีโปรโมรชั่น ส่วนลดพิเศษ เมื่อมีการสั่งซื้อสินค้าในปริมาณมาก ๆ	4.50	0.68	เห็นด้วยที่สุด
14.สร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ เพื่อเป็นสื่อกลางในการเผยแพร่ข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสินค้าของบริษัท	4.60	0.59	เห็นด้วยที่สุด

แนวทางพัฒนาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟส่องแสงสว่างและอุปกรณ์	ระดับความคิดเห็น		ความหมาย
	$\bar{x}$	SD	
15.การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับทางลูกค้า	4.80	0.41	เห็นด้วยที่สุด
รวม	4.41	0.33	เห็นด้วย

ผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาแสดงในตารางที่ 3 พบว่า การพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่อง ($\bar{x}$ = 4.85, SD = 0.36) และการสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้า ($\bar{x}$ = 4.80, SD = 0.41) เป็นปัจจัยสำคัญที่สุดโดยอยู่ในระดับ "เห็นด้วยที่สุด" สะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความไว้วางใจและการปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาด นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการ ($\bar{x}$ = 4.60, SD = 0.59) การกำหนดราคาที่เหมาะสมกับคุณภาพ ($\bar{x}$ = 4.55, SD = 0.51) และการมีโปรโมชั่นสำหรับการสั่งซื้อปริมาณมาก ($\bar{x}$ = 4.50, SD = 0.68) ได้รับการจัดอันดับความสำคัญสูงเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของปัจจัยด้านการตลาดและการสร้างความสัมพันธ์ทางธุรกิจโดยภาพรวม แนวทางพัฒนาทั้ง 15 ด้านถูกประเมินในระดับ "เห็นด้วย" ขึ้นไป ($\bar{x}$ = 4.41, SD = 0.33) แสดงถึงการยอมรับในความสำคัญของแนวทางพัฒนาที่เสนอ และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานที่ต่ำแสดงถึงความสอดคล้องของความคิดเห็นในกลุ่มผู้ตอบแบบสอบถาม

การวิเคราะห์ปัจจัยสำคัญในการจัดตั้งบริษัทจำหน่ายและติดตั้งระบบไฟฟ้าและแสงสว่าง กราฟแสดงปัจจัยสำคัญ 10 อันดับแรก ในรูปที่ 2 โดยการพัฒนาสินค้าต่อเนื่อง (4.85) และการสร้างความน่าเชื่อถือ (4.80) เป็นแนวทางพัฒนาที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด ขณะที่มาตรฐานและคุณภาพสินค้า (4.60) และต้นทุนการผลิตที่ชัดเจน (4.55) เป็นปัจจัยหลักในการจัดตั้งบริษัท แนวทางพัฒนามีค่าเฉลี่ยสูงกว่าปัจจัยการจัดตั้ง สะท้อนว่าการพัฒนาต่อเนื่องและความสัมพันธ์กับลูกค้ามีความสำคัญต่อความสำเร็จระยะยาว ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าคุณภาพและนวัตกรรมเป็นหัวใจสำคัญของความสำเร็จ ปัจจัยทั้ง 10 ล้วนมีค่าเฉลี่ยสูงกว่า 4.0

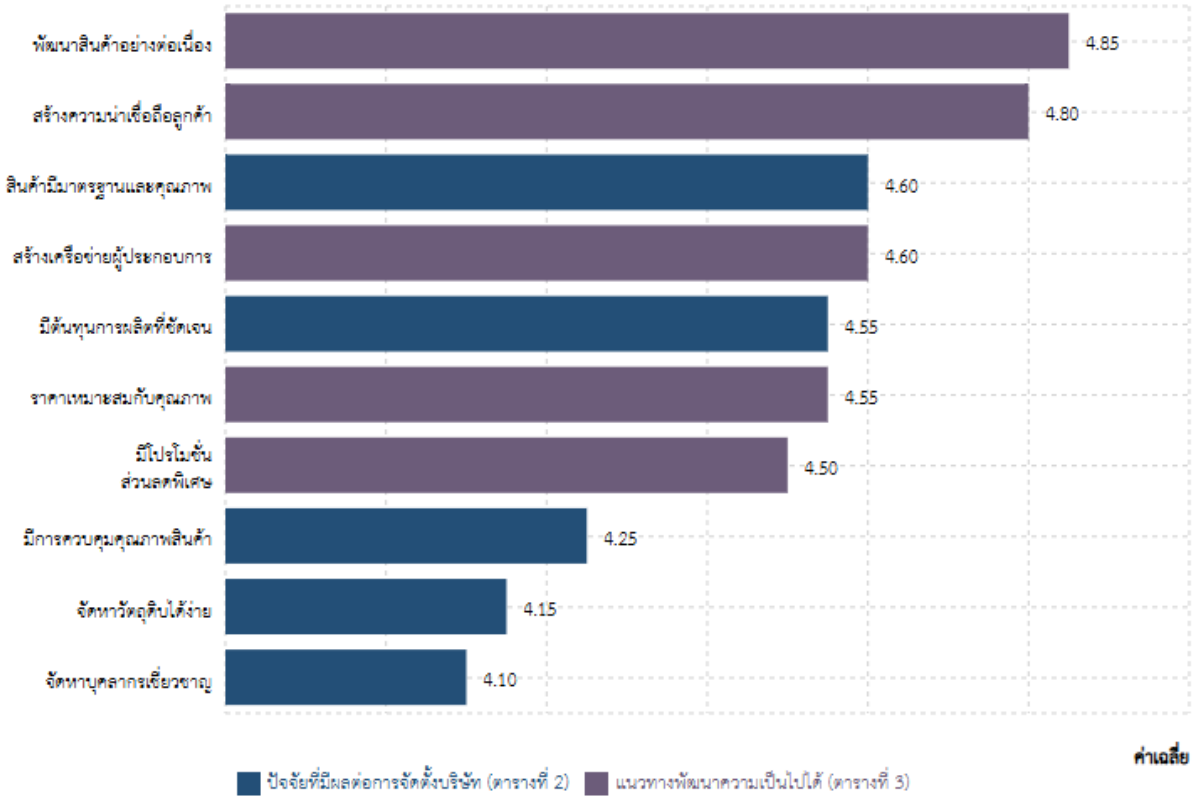

รูปที่ 2 การเปรียบเทียบปัจจัยสำคัญ 10 อันดับแรกจากตารางที่ 2 และตารางที่ 3

สรุป

การศึกษาความเป็นไปได้ในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ได้ดำเนินการโดยการสำรวจความคิดเห็นจากผู้มีประสบการณ์ในอุตสาหกรรมดังกล่าว ผลการวิจัยพบว่าปัจจัยหลักที่มีอิทธิพลต่อความสำเร็จในการจัดตั้งบริษัทในอุตสาหกรรมนี้ประกอบด้วย:

1. ด้านคุณภาพผลิตภัณฑ์: มาตรฐานและคุณภาพสินค้าเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด ซึ่งสอดคล้องกับความต้องการของผู้บริโภคในยุคปัจจุบันที่ให้ความสำคัญกับคุณภาพและความปลอดภัย

2. ด้านการบริหารต้นทุน: ความชัดเจนของต้นทุนการผลิตเป็นปัจจัยสำคัญรองลงมา ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการวางแผนทางการเงินและการบริหารทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านการพัฒนาผลิตภัณฑ์: การพัฒนาสินค้าอย่างต่อเนื่องเป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้รับการประเมินว่าสำคัญที่สุด ซึ่งสะท้อนถึงความจำเป็นในการปรับตัวให้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของเทคโนโลยีและความต้องการของตลาด

4. ด้านความน่าเชื่อถือ: การสร้างความน่าเชื่อถือให้กับลูกค้าเป็นแนวทางการพัฒนาที่สำคัญมากเช่นกัน ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของการสร้างความไว้วางใจและความสัมพันธ์ระยะยาวกับลูกค้า

5. ด้านเครือข่ายธุรกิจ: การสร้างเครือข่ายผู้ประกอบการเป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้รับการประเมินว่าสำคัญ ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของความร่วมมือและการแบ่งปันทรัพยากรในการสร้างความได้เปรียบทางการแข่งขัน

อภิปรายผลการศึกษา

ผลการศึกษาสอดคล้องกับแนวคิดการศึกษาความเป็นไปได้ (Feasibility study) ในที่นี้ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการจัดตั้งธุรกิจ ได้แก่ ด้านกฎหมายและสิ่งแวดล้อม ด้านการจัดการ ด้านเทคนิค ด้านการตลาด และด้านการเงิน โดยผลการศึกษาได้ชี้ให้เห็นว่า:

1. ด้านเทคนิค: คุณภาพและมาตรฐานสินค้า การควบคุมคุณภาพ และการจัดหาวัตถุดิบเป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์, 2564) ที่ศึกษาความสำเร็จของธุรกิจผลิตหลอดไฟ LED ในประเทศไทยและพบว่า คุณภาพผลิตภัณฑ์เป็นปัจจัยสำคัญอันดับหนึ่งที่ส่งผลต่อความยั่งยืนของธุรกิจ

2. ด้านการตลาด: การสำรวจตลาด การมีกลุ่มลูกค้าที่ชัดเจน และการจัดโปรโมชั่นเป็นปัจจัยที่ได้รับการประเมินว่าสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (พรสุดา อินทร์สาร, 2565) ที่ศึกษากลยุทธ์การตลาดของธุรกิจระบบไฟฟ้าส่องสว่างในประเทศไทยและพบว่า ผู้ประกอบการที่มีการกำหนดกลุ่มลูกค้าเป้าหมายที่ชัดเจนและมีการวางแผนการตลาดอย่างเป็นระบบมีโอกาสประสบความสำเร็จสูงกว่าผู้ประกอบการที่ไม่มีทิศทางทางการตลาดที่ชัดเจน

3. ด้านการเงิน: ต้นทุนการผลิตที่ชัดเจนและการมีเงินทุนเพียงพอเป็นปัจจัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนวัฒน์ สุวรรณศรี และศิริพร พงศ์ศรีโรจน์, 2563) ที่ศึกษาความล้มเหลวของธุรกิจ SMEs ในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ในประเทศไทย พบว่า การขาดการวางแผนทางการเงินและการบริหารต้นทุนเป็นสาเหตุหลักของความล้มเหลวทางธุรกิจ โดยผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จมักมีการวางแผนทางการเงินที่รอบคอบและมีการติดตามต้นทุนการผลิตอย่างใกล้ชิด

การศึกษายังพบว่า แนวโน้มของอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่างและอุปกรณ์ในปัจจุบันกำลังเปลี่ยนแปลงไปสู่การใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัยและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ซึ่งสอดคล้องกับความตระหนักถึงปัญหาการขาดแคลนพลังงานและภาวะโลกร้อนที่กล่าวถึงในบทนำ การพัฒนาธุรกิจในอุตสาหกรรมนี้จึงต้องคำนึงถึงทั้งประสิทธิภาพในการประหยัดพลังงานและการลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม

นอกจากนี้ การสร้างความน่าเชื่อถือและเครือข่ายผู้ประกอบการยังเป็นแนวทางการพัฒนาที่ได้รับการประเมินว่าสำคัญ ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงความสำคัญของการสร้างพันธมิตรทางธุรกิจและการสร้างแบรนด์ที่แข็งแกร่ง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมที่มีการแข่งขันสูงและต้องการความเชี่ยวชาญเฉพาะทาง

ข้อเสนอแนะ

1. ควรศึกษาการเปรียบเทียบกลยุทธ์ของผู้ประกอบการที่ประสบความสำเร็จในอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อค้นหารูปแบบและปัจจัยแห่งความสำเร็จที่สามารถนำมาประยุกต์ใช้

2. ควรศึกษาผลกระทบของนโยบายภาครัฐต่อการพัฒนาอุตสาหกรรมไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อประเมินประสิทธิผลของนโยบายและมาตรการสนับสนุนต่าง ๆ

3. ควรศึกษาพฤติกรรมและความต้องการของผู้บริโภคในตลาดผลิตภัณฑ์ไฟฟ้าส่องสว่าง เพื่อให้เข้าใจแนวโน้มและปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจซื้อ

4. ควรศึกษาความเป็นไปได้ในการพัฒนาเทคโนโลยีไฟฟ้าส่องสว่างที่มีประสิทธิภาพสูงและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม เพื่อสร้างนวัตกรรมและความได้เปรียบทางการแข่งขัน

5. ภาครัฐควรส่งเสริมการวิจัยและพัฒนาเทคโนโลยีด้านไฟฟ้าส่องสว่างที่ประหยัดพลังงานและเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม ผ่านการให้ทุนวิจัย หรือการสร้างความร่วมมือระหว่างภาครัฐ ภาคเอกชน

บรรณานุกรม

จิรวัฒน์ เขียวสะอาด. (2554). *ปัญหาและความพึงพอใจของประชาชนในการขออนุญาตปลูกสร้างอาคารภายในเขตเทศบาลตำบลแก่งเสือเต้น อำเภอพัฒนานิคม จังหวัดลพบุรี* [วิทยานิพนธ์หลักสูตรปริญญาวิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารงานก่อสร้างและสาธารณูปโภค, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี]. http://sutir.sut.ac.th:8080/jspui/handle/123456789/4337

ดาราวรรณ มากมูล และ วีรกาจ ดอกจันทร์. (2567). การศึกษาปัญหาและความพึงพอใจของประชาชนในการขออนุญาตปลูกสร้างอาคาร ภายในสำนักงานเขตบางกอกน้อย กรุงเทพมหานคร. ในสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี (บ.ก.), *การขับเคลื่อนงานวิจัยและนวัตกรรมสู่การพัฒนาท้องถิ่นอย่างยั่งยืนด้วยโมเดลเศรษฐกิจ BCG. การประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี ครั้งที่ 6* (น. 147-155). มหาวิทยาลัยราชภัฏกาญจนบุรี.

ธนวัฒน์ สุวรรณศรี และ ศิริพร พงศ์ศรีโรจน์. (เมษายน-มิถุนายน 2563). ปัจจัยความล้มเหลวของธุรกิจขนาดกลางและขนาดย่อมในอุตสาหกรรมไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์ไทย. *วารสารวิชาการมหาวิทยาลัยหอการค้าไทย มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, *40*(2), 142-160.

นัฐกาน นัยนานนท์ และ ธิติยา ทองเกิน. (กันยายน-ธันวาคม 2567). การศึกษาความเป็นไปได้ในการลงทุนธุรกิจศูนย์บริการซ่อมบำรุงรถยนต์ไฟฟ้าในอำเภอเมือง จังหวัดนครสวรรค์. *วารสารนวัตศาสตร์สหวิทยาการ*, *2*(3), 27-45.

ปรัชญกุล ตุลาชม, บุญเลิศ วงค์โพธิ์, และ ไพโรจน์ เบาใจ. (กรกฎาคม-กันยายน 2558). การศึกษาความรู้ความเข้าใจของประชาชนต่อสื่อมัลติมีเดีย เรื่อง ภาวะโลกร้อน. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, *12*(58), 127-136.

พรสุดา พฤฒพงษ์, และ ดาริชา สุธีวงศ์. (ตุลาคม-ธันวาคม 2566). การประเมินความคุ้มค่าในการลงทุนปรับปรุงโรงไฟฟ้าพลังงานความร้อนร่วมด้วยการบริหารต้นทุนตลอดอายุ. *วารสารวิชาการพระจอมเกล้าพระนครเหนือ*, *33*(4), 1-16.

พรสุดา อินทร์สาร. (มกราคม-มีนาคม 2565). กลยุทธ์การตลาดของธุรกิจระบบไฟฟ้าส่องสว่างในประเทศไทย. *วารสารบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร, 17*(1), 86-99.

พัฒนา พรหมณี, ยุพิน พิทยาวัฒนชัย, และ จีระศักดิ์ ทัพผา. (มกราคม-มิถุนายน 2563). แนวคิดเกี่ยวกับความพึงพอใจและการสร้างแบบสอบถามความพึงพอใจในงาน. *วารสารวิชาการสมาคมสถาบันอุดมศึกษาเอกชนแห่งประเทศไทย, 26*(1), 59-66.

ยศกร ชลรัตน และ ชัยณรงค์ อธิสกุล. (2565). การควบคุมงานก่อสร้างโครงการของภาครัฐด้วยเทคนิคปัจจัยในการควบคุมเวลา. ใน คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยพะเยา (บ.ก.), *วิศวกรรมโยธาเพื่อความเข้มแข็งของชุมชน. การประชุมวิชาการวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 27*. (น. CEM01-1-CEM01-4). โรงแรม เดอะ เฮอริเทจ เชียงราย.

รณกร กิติพชรเดชาธร. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2567). ความซับซ้อนของระบบเศรษฐกิจและผลกระทบต่อการเติบโตทางเศรษฐกิจไทย. *วารสารวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลัญบุรี, 19*(2), 62-77.

วรพงศ์ วรชาติอุดมพงศ์. (มกราคม-มีนาคม 2564). ปัจจัยความสำเร็จของธุรกิจผลิตหลอดไฟ LED ในประเทศไทย. *วารสารวิชาการบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 10*(1), 77-94.

การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทย โดยแบบจำลอง Regression และ ARIMA

Comparison of Forecasting Performance for Block Rubber Sales Volume in Thailand Using Regression and ARIMA Models

ฉัตรพล พิมพา[1] บัณฑิตา ภู่ทรัพย์มี โปณะทอง[2] และศิวพร แน่นหนา[3]

Chatpon Phimpha[1] Banthita Poosabmee Ponatong[2] and Siwaporn Nannar[3]

สาขาวิชาวิศวกรรมอุตสาหการ คณะครุศาสตร์อุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1]

สาขาวิชาเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย[2]

สาขาวิศวกรรมการจัดการ คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์[3]

E-mail: Perpetually09@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยโดยใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้น (Regression) และการวิเคราะห์อนุกรมเวลา (ARIMA) และ (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองจากค่าความผิดพลาดของการพยากรณ์ระหว่างสองวิธี โดยในการดำเนินการวิจัยผู้วิจัยใช้ข้อมูลจากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2562–2566 เพื่อนำข้อมูลมาสร้างแบบจำลองใช้ในการ (1) พยากรณ์ยอดขายยางแท่งในปี พ.ศ.2567 จากนั้นจึงนำข้อมูลการพยากรณ์มาเปรียบเทียบกับข้อมูลการขายยางแท่งจริงและทำการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยตัวชี้วัดทางสถิติ ได้แก่ ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ รากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยและค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ย (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพการพยากรณ์ ผลการวิจัยพบว่าการวิเคราะห์อนุกรมเวลา ARIMA มีความแม่นยำสูงกว่าแบบจำลองถดถอยเชิงเส้น โดยมีค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์เฉลี่ยต่ำกว่า (5,069.24 เทียบกับ 17,556.41) และค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ยที่ลดลง (6,124.99 เทียบกับ 18,655.89) นอกจากนี้ค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ยของการวิเคราะห์อนุกรมเวลา ARIMA อยู่ที่ 9.40% ซึ่งต่ำกว่าค่า 34.20% ของแบบจำลองถดถอยเชิงเส้น สรุปได้ว่าการวิเคราะห์อนุกรมเวลา ARIMA มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์สูงกว่าแบบจำลองถดถอยเชิงเส้น

คำสำคัญ: การพยากรณ์ยอดขาย อนุกรมเวลา การถดถอยเชิงเส้น

Abstract

This research aims (1) to forecast the sales volume of block rubber in Thailand using a linear regression model (Regression) and time series analysis (ARIMA) and (2) to compare the efficiency of the models based on the forecasting error between the two methods. In conducting the research, the researcher used data from the Office of Industrial Economics during the years 2019–2023 to create a model for (1) forecasting the block rubber sales volume in 2024. The forecasted data was then compared with the actual sales data of block rubber and analyzed using statistical indicators, including the mean absolute error (MAE), root mean square error (RMSE), and mean absolute percentage error (MAPE) (2) to compare forecasting efficiency. The research results found that time series analysis ARIMA was more accurate than the linear regression model, with a lower mean absolute error (5,069.24 compared to 17,556.41) and a reduced root mean square error (6,124.99 compared to 18,655.89). Additionally, the mean absolute percentage error of time series analysis ARIMA was 9.40%, which was lower than the 34.20% of the linear regression model. In conclusion, time series analysis ARIMA is more efficient in forecasting than the linear regression model.

Keywords: Sales forecasting, time series, linear regression

บทนำ

ประเทศไทยเป็นหนึ่งในผู้ผลิตและส่งออกยางพาราายใหญ่ของโลก โดยอุตสาหกรรมยางพารามีบทบาทสำคัญต่อเศรษฐกิจของประเทศ ทั้งในภาคการเกษตรและอุตสาหกรรมการแปรรูป โดยเฉพาะยางแท่ง (Standard Thai Rubber: STR) ซึ่งเป็นผลิตภัณฑ์แปรรูปที่มีมูลค่าเพิ่มและได้รับความนิยมในตลาดทั้งภายในและต่างประเทศ การพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการวางแผนการผลิต การบริหารจัดการซัพพลายเชน และการกำหนดนโยบายภาครัฐและเอกชน เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและปรับตัวให้ทันต่อแนวโน้มของอุตสาหกรรมยางพาราในอนาคต (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) การแปรรูปผลิตภัณฑ์ยางเพื่อทำเป็นยางแท่งเป็นสินค้าที่ได้รับความนิยมในตลาด ทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ การพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งจึงเป็นปัจจัยสำคัญสำหรับการวางแผนการผลิตเพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการของตลาดและปรับตัวให้ทันต่อ แนวโน้มของอุตสาหกรรมยางพาราในอนาคต

โดยในปัจจุบันเทคโนโลยีการวิเคราะห์ข้อมูลและการพยากรณ์ถูกนำมาใช้เพื่อช่วยเพิ่มความแม่นยำในการคาดการณ์แนวโน้มทางเศรษฐกิจและภาคอุตสาหกรรม รวมถึงอุตสาหกรรมการเกษตร ซึ่งแบบจำลองที่ได้รับความนิยมในการพยากรณ์ ได้แก่ แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น (Linear Regression) ซึ่งเป็นวิธีทาง

สถิติที่ใช้ในการระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม (ณัฐพร ตั้งเจริญชัย, 2567) และแบบจำลองการวิเคราะห์อนุกรมเวลา (ARIMA: Autoregressive Integrated Moving Average) ซึ่งเป็นเทคนิคอนุกรมเวลาที่สามารถจัดการกับข้อมูลที่มีแนวโน้มและความผันผวนสูง จากงานวิจัยพบว่า ARIMA มีประสิทธิภาพสูงในการพยากรณ์ข้อมูลที่มีลักษณะเป็นอนุกรมเวลาเมื่อเทียบกับแบบจำลองเชิงเส้นทั่วไป (เกสินี หมื่นไธสง และศรัญญา รักสงฆ์, 2564) อย่างไรก็ตาม การเลือกแบบจำลองที่เหมาะสมขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลและเป้าหมายของการพยากรณ์ ในกรณีของยางแท่งซึ่งเป็นสินค้าที่ได้รับอิทธิพลจากปัจจัยหลายประการ เช่น ความต้องการของตลาดโลก ราคาน้ำมัน นโยบายส่งออก และสภาพเศรษฐกิจ การพยากรณ์ที่แม่นยำจึงจำเป็นต่อการบริหารจัดการอุปทานและเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทย

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นไปที่การสร้างแบบจำลองและเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองถดถอยเชิงเส้น (Regression) และการวิเคราะห์อนุกรมเวลา (ARIMA) ในการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมในช่วงปี พ.ศ. 2562–2566 และทดสอบความแม่นยำของแบบจำลองด้วยตัวชี้วัดทางสถิติ ได้แก่ ค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์เฉลี่ย (MAE), รากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (RMSE), และค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ย (MAPE)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยโดยวิธี Regression และ ARIMA
2. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธีการพยากรณ์ระหว่างวิธี Regression และ ARIMA

การทบทวนวรรณกรรม

ยางแท่ง (Standard Thai Rubber: STR) เป็นผลิตภัณฑ์ยางพาราที่สำคัญของประเทศไทย ซึ่งเป็นแหล่งผลิตและส่งออกยางพาราอันดับต้น ๆ ของโลก การพัฒนาและปรับปรุงกระบวนการผลิตยางแท่งมีความสำคัญอย่างยิ่งต่ออุตสาหกรรมยางพาราและเศรษฐกิจไทย (กรมวิชาการเกษตร, 2564) ในประเทศไทยได้มีศึกษาการพัฒนามาตรฐานยางแท่ง เพื่อเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันในตลาดโลกและตอบสนองความต้องการของอุตสาหกรรมยางล้อและผลิตภัณฑ์ยางขั้นสูง โดยงานวิจัยส่วนใหญ่มุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงและพัฒนาการผลิตยางแท่ง เช่น การปรับค่าพารามิเตอร์ในการอบและกระบวนการคัดแยกสิ่งเจือปนสามารถลดปัญหาคุณภาพ (นิภาส ลีนะธรรม และคณะ, 2564) การใช้สารเร่งการจับตัวเพื่อเพิ่มความบริสุทธิ์ของยางแท่ง แต่หากมีการใช้สารปลอมปนที่ไม่เหมาะสมจะส่งผลเสียต่อสมบัติทางกายภาพและเคมีของผลิตภัณฑ์ รวมถึงอายุการใช้งานของยางที่ผ่านกระบวนการแปรรูป (ปรีดิ์เปรม ทัศนกุล, พิศิษฐ์ พิมพ์รัตน์ และบัญชา สมบูรณ์สุข, 2564) อย่างไรก็ดีการปรับปรุงและพัฒนากระบวนการควรมีการปรับปรุงควบคู่ไปกับการการคาดการณ์ปริมาณการผลิตเพื่อให้เกิดกระบวนการที่มีประสิทธิภาพขึ้น สามารถผลิตผลิตภัณฑ์ได้อย่างสอดคล้องกับความต้องการสินค้า การปรับปรุงดังที่กล่าวมานั้นจะช่วยให้ ประเทศไทยสามารถผลิตยางแท่งได้

ในปริมาณที่เหมาะสมเพื่อจำหน่ายภายในประเทศและยังเป็นส่วนหนึ่งซึ่งจะช่วยให้ยางแท่งของประเทศไทยสามารถแข่งขันได้ในตลาดระดับสากลได้อย่างยั่งยืน

การวิเคราะห์แบบจำลองถดถอยเชิงเส้น (Regression Analysis) เป็นเครื่องมือทางสถิติที่สำคัญในการพยากรณ์ยอดขายสินค้าเกษตร โดยเฉพาะการถดถอยเชิงเส้นที่ใช้ในการคาดการณ์ความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระ (เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สภาพอากาศ หรือพื้นที่เพาะปลูก) กับยอดขายหรือผลผลิตของสินค้าเกษตร การศึกษาของสำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตรได้จัดทำแบบจำลองการพยากรณ์ความต้องการสินค้าเกษตรที่สำคัญของไทย เช่น ข้าว มันสำปะหลัง ปาล์มน้ำมัน โดยใช้แบบจำลองทางสถิติเพื่อพยากรณ์ความต้องการในอนาคต (สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร, 2564) จะเห็นได้ว่าในการทำการพยากรณ์ข้อมูลทางการเกษตรนั้น แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นมักถูกเลือกมาใช้เป็นหนึ่งในวิธีที่ใช้ในการพยากรณ์ อย่างไรก็ดีผู้วิจัยพบว่า การใช้แบบจำลองถดถอยเชิงเส้นในการพยากรณ์ยอดขายสินค้าเกษตรอาจมีข้อจำกัดเมื่อข้อมูลมีความซับซ้อนหรือไม่เป็นเชิงเส้น ดังงานวิจัยที่กล่าวถึงได้เปรียบเทียบประสิทธิภาพของการพยากรณ์ของตัวแบบการพยากรณ์ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ เมื่อทำการเปรียบเทียบประสิทธิภาพจะพบว่าเทคนิคแบบจำลองถดถอยเชิงเส้นไม่ใช่เทคนิคที่มีประสิทธิภาพดีที่สุด (กนกวรรณ วามะขันธ์, ณัฏฐ์ ศรีเมืองทอง, และอนุพงศ์ สุขประเสริฐ, 2567) ดังนั้นการเลือกใช้เทคนิคการพยากรณ์ที่เหมาะสมกับลักษณะของข้อมูลและสินค้าเกษตรจึงเป็นสิ่งสำคัญ เพื่อให้ได้ผลการพยากรณ์ที่แม่นยำและเป็นประโยชน์ต่อการวางแผนการผลิตและการตลาด

การใช้แบบจำลองการวิเคราะห์อนุกรมเวลา (ARIMA: Autoregressive Integrated Moving Average) ในการพยากรณ์ยอดขายและราคาสินค้าเกษตรเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยมอย่างแพร่หลาย เนื่องจากความสามารถในการจัดการกับข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีความซับซ้อนและแนวโน้มที่ไม่ชัดเจน งานวิจัยหลายฉบับได้แสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพของแบบจำลองนี้ในอุตสาหกรรมเกษตร โดยสามารถนำไปใช้ทำนายราคาสินค้าเกษตรที่สำคัญ เช่น ข้าว มันสำปะหลัง และน้ำมันปาล์ม จากการทบทวนงานวิจัยพบว่าวิธีดังกล่าวถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์และพยากรณ์ราคาข้าวเปลือกเจ้า ซึ่งผลการศึกษาพบว่าแบบจำลองให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำ โดยมีบ่งชี้ว่าแบบจำลองนี้สามารถจับแนวโน้มราคาและช่วยให้เกษตรกรสามารถวางแผนการตลาดล่วงหน้าได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ศิริพร ตั้งวิบูลย์พาณิชย์ และวุฒินันต์ ประทุม, 2565) รวมถึงมีการนำแบบจำลอง ARIMA ไปใช้ในการพยากรณ์ยอดขายไก่เนื้อของผู้ประกอบการรายย่อยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์ โดยเปรียบเทียบเทียบเทคนิคหลาย ๆ วิธีเพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพซึ่งผลการวิจัยพบว่า ARIMA สำหรับอนุกรมเวลา โดยมีอัตราความผิดพลาดต่ำสุดซึ่งการพยากรณ์ที่แม่นยำนั้นส่งผลให้ผู้ประกอบการสามารถวางแผนยอดขายล่วงหน้าได้แม่นยำขึ้น ลดความเสี่ยงด้านต้นทุน และปรับกลยุทธ์การตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ (ปภากร ศรีวงศ์ชัย และอนิรุทธิ์ อัศวสกุลศร. 2567)

การประเมินประสิทธิภาพของแบบจำลองการพยากรณ์ข้อมูลแรงงาน นิยมใช้ตัวชี้วัดหลายประเภทเพื่อวัดความคลาดเคลื่อนระหว่างค่าที่พยากรณ์กับค่าจริง (สิโรรัตน์ จั่นงาม, กนิษฐา ยิ้มนาค และจุฑารัตน์ โพธิ์หลวง, 2567) ตัวชี้วัดที่สำคัญได้แก่ ค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Error: MAE) รากที่สองของค่าเฉลี่ยความคลาดเคลื่อนกำลังสอง (Root Mean Square Error: RMSE) และค่าเฉลี่ย

เปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ (Mean Absolute Percentage Error: MAPE) MAE คือค่าเฉลี่ยของความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ระหว่างค่าที่พยากรณ์กับค่าจริง ซึ่งแสดงถึงความคลาดเคลื่อนโดยเฉลี่ยในหน่วยเดียวกับข้อมูลต้นฉบับ RMSE เป็นการวัดความคลาดเคลื่อนที่ให้น้ำหนักมากขึ้นกับความคลาดเคลื่อนที่มีค่าสูง โดยการยกกำลังสองความคลาดเคลื่อนก่อนหาค่าเฉลี่ยและถอดรากที่สอง ทำให้ RMSE มีความไวต่อค่าผิดปกติมากกว่า MAE ส่วน MAPE แสดงค่าเฉลี่ยของเปอร์เซ็นต์ความคลาดเคลื่อนสัมบูรณ์ ซึ่งเป็นการวัดความคลาดเคลื่อนในรูปของเปอร์เซ็นต์ ทำให้สามารถเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแบบจำลองระหว่างชุดข้อมูลที่มีขนาดต่างกันได้ การเลือกใช้ตัวชี้วัดเหล่านี้ขึ้นอยู่กับลักษณะของข้อมูลและวัตถุประสงค์ของการพยากรณ์

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. การเก็บข้อมูล การวิจัยเชิงปริมาณโดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้ คือสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) The Office of Industrial Economics

2. พยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น Regression และ ARIMA

2.1 สร้างแบบจำลอง Regression และ ARIMA โดยใช้ข้อมูลตั้งแต่ปี 2019 – 2023 จากนั้นใช้แบบจำลอง Regression และ ARIMA เพื่อปริมาณการขายยางแท่งในประเทศในปี 2024

2.2 คำนวณค่าความผิดพลาดจากการพยากรณ์โดย MAE, RMSE, MAPE

2.3 เปรียบเทียบค่าความผิดพลาดจากการพยากรณ์โดยวิธี Regression และ ARIMA

3. เปรียบเทียบประสิทธิภาพของวิธี Regression และ ARIMA

4. สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. การเก็บข้อมูลในการศึกษานี้ ดำเนินการโดยใช้ข้อมูล ซึ่งเป็นข้อมูลที่ได้รับจากแหล่งข้อมูลที่เชื่อถือได้คือสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม (สศอ.) หรือ (OIE: The Office of Industrial Economics) (สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม, 2567) ซึ่งเป็นหน่วยงานหลักที่ทำหน้าที่วิเคราะห์และจัดทำข้อมูลด้านเศรษฐกิจอุตสาหกรรมของประเทศไทย ข้อมูลดังกล่าวมีความสำคัญต่อการศึกษาแนวโน้มของตลาดแรงงานและปริมาณการขายยางแท่ง กระบวนการเก็บรวบรวมข้อมูลผู้วิจัยจะใช้ข้อมูลจากฐานข้อมูลของสำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรมและหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยใช้ข้อมูลในช่วงเวลา 2019-2023 จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาทำการจัดรูปแบบข้อมูลให้อยู่ในรูปแบบที่สามารถนำไปใช้กับแบบจำลองการพยากรณ์ Regression และ ARIMA ได้

2. พยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยใช้แบบจำลองการถดถอยเชิงเส้น Regression และ ARIMA ในการศึกษานี้ ผู้วิจัยจะทำการสร้างแบบจำลอง Regression และ ARIMA ใช้สำหรับพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยโดยอาศัยข้อมูลตั้งแต่ปี 2019 – 2023 (จำนวน 60 ข้อมูลหรือจำนวน

เดือนทั้งหมดตั้งแต่ปี 2019-2023) เพื่อวิเคราะห์แนวโน้มและคาดการณ์ยอดขายในอนาคต โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลมาสร้างแบบจำลอง Regression เพื่อระบุความสัมพันธ์เชิงเส้นระหว่างตัวแปรตาม (ยอดขายยางแท่ง) และแบบจำลอง ARIMA (Autoregressive Integrated Moving Average) ถูกนำมาใช้ในการวิเคราะห์อนุกรมเวลาเพื่อจับแนวโน้มและรูปแบบความผันผวนของยอดขายยางแท่งในประเทศไทย เมื่อได้แบบจำลองแล้ว ผู้วิจัยจะนำมาใช้ในการพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในปี 2024 และนำผลจากการพยากรณ์ทั้งสองวิธีมาเปรียบเทียบกับค่าจริงที่ปรากฏตามข้อมูลของ สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม จากนั้นจึงทำการคำนวณและเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดจากการพยากรณ์โดย MAE, RMSE และ MAPE โดยผลการเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดจากการพยากรณ์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 การเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดจากการพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในประเทศไทย

Model	MAE	RMSE	MAPE
ARIMA	5,069.24	6,124.99	9.40
Regression	17,556.41	18,655.89	34.20

จากตารางที่ 1 ซึ่งเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดของแบบจำลองพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในประเทศไทย พบว่า ARIMA ให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำกว่าแบบจำลอง Regression อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์เฉลี่ย (MAE) ต่ำกว่า (5,069.24 เทียบกับ 17,556.41) ค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (RMSE) ต่ำกว่า (6,124.99 เทียบกับ 18,655.89) และค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ย (MAPE) ที่ลดลงจาก 34.20% เป็น 9.40% ซึ่งหมายความว่า ARIMA สามารถจับแนวโน้มและรูปแบบของข้อมูลอนุกรมเวลาได้ดีกว่า Regression ที่มักประสบปัญหาเมื่อต้องจัดการกับข้อมูลที่มีแนวโน้มและความผันผวนสูง ดังนั้น ARIMA จึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมกว่าสำหรับการพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในประเทศไทย เนื่องจากมีความแม่นยำสูงและลดข้อผิดพลาดในการพยากรณ์ได้ดีกว่า Regression

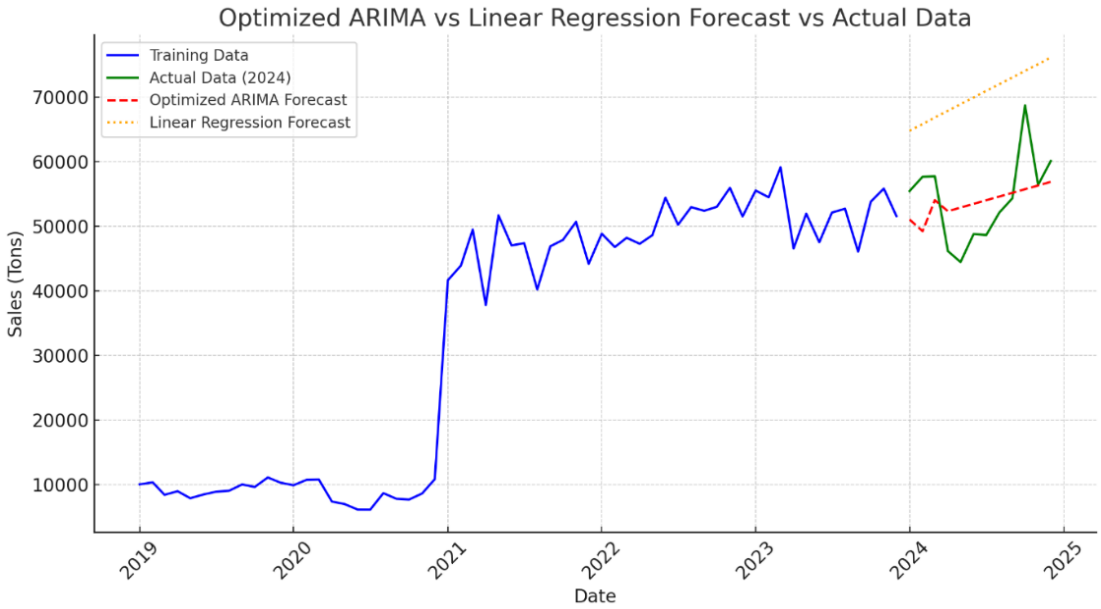

รูปที่ 1 เปรียบเทียบค่าความผิดพลาดของแบบจำลองพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในประเทศไทย

จากกราฟและตารางที่ 1 พบว่า ARIMA ให้ผลการพยากรณ์ที่แม่นยำกว่า Regression โดย ARIMA สามารถจับแนวโน้มของข้อมูลอนุกรมเวลาได้ดีกว่า ทำให้ค่าพยากรณ์ใกล้เคียงกับข้อมูลจริงในปี 2024 ขณะที่ Regression มีแนวโน้มพยากรณ์ค่าสูงเกินจริง ส่งผลให้มีค่าความผิดพลาด (MAE, RMSE, MAPE) สูงกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับข้อมูลในตารางที่ระบุว่า ARIMA มี MAPE เพียง 9.40% เทียบกับ 34.20% ของ Regression แสดงให้เห็นว่า Regression ไม่สามารถจัดการกับความผันผวนของตลาดยางพาราได้ดีเท่ากับ ARIMA ดังนั้น ARIMA จึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมกว่าสำหรับการพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในประเทศไทย เนื่องจากสามารถลดข้อผิดพลาดและให้ค่าพยากรณ์ที่แม่นยำกว่ามาก

3. สรุปผลการวิจัย จากผลการศึกษาการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทย โดยใช้แบบจำลอง Regression และ ARIMA พบว่า ARIMA มีประสิทธิภาพสูงกว่าสำหรับการพยากรณ์แนวโน้มยอดขาย โดยสามารถลดค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ย (MAPE) ลงเหลือ 9.40% เมื่อเทียบกับ 34.20% ของ Regression นอกจากนี้ ค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์เฉลี่ย (MAE) และค่ารากที่สองของความคลาดเคลื่อนกำลังสองเฉลี่ย (RMSE) ของ ARIMA มีค่าน้อยกว่าอย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งบ่งชี้ว่า ARIMA สามารถจับแนวโน้มและรูปแบบของข้อมูลอนุกรมเวลาได้ดีกว่า ขณะที่ Regression มีแนวโน้มพยากรณ์ค่าที่สูงเกินจริงและไม่สามารถจัดการกับความผันผวนของตลาดได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น ARIMA จึงเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการพยากรณ์ยอดขายยางแท่งในอนาคต และสามารถใช้เป็นแนวทางสำคัญในการบริหารจัดการซัพพลายเชนและกำหนดนโยบายภาครัฐและเอกชนเกี่ยวกับอุตสาหกรรมยางพาราในประเทศไทย

การอภิปรายผล

การศึกษานี้ชี้ให้เห็นว่าแบบจำลอง ARIMA มีความแม่นยำในการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยสูงกว่าแบบจำลอง Regression อย่างมีนัยสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยก่อนหน้าที่ระบุว่า ARIMA เหมาะสมสำหรับการพยากรณ์ข้อมูลอนุกรมเวลาที่มีแนวโน้มและความผันผวนสูง (Box et.al., 2016) ค่าความผิดพลาดสัมพัทธ์เฉลี่ย (MAPE) ที่ต่ำกว่าของ ARIMA แสดงให้เห็นว่าวิธีการนี้สามารถจับแนวโน้มของตลาดได้ดีกว่า Regression ซึ่งมักมีข้อจำกัดในการคาดการณ์ข้อมูลที่ไม่เป็นเชิงเส้น (Hyndman, 2014) การค้นพบนี้สอดคล้องกับการศึกษาของ รัฐกรณ์ พงษ์ประเสริฐ และสายัณห์ เทพแดง (2565) ซึ่งพบว่า ARIMA มีประสิทธิภาพสูงสุดในการพยากรณ์ราคามันสำปะหลัง เนื่องจากสามารถจัดการกับองค์ประกอบเชิงเวลาได้ดีกว่าแบบจำลองถดถอย อย่างไรก็ตาม การใช้ ARIMA ยังต้องอาศัยการกำหนดพารามิเตอร์ที่เหมาะสมและการตรวจสอบสมมติฐานของข้อมูลก่อนนำไปใช้ (Chatfield, 2003) ดังนั้น การเลือกใช้แบบจำลองพยากรณ์จึงควรพิจารณาความซับซ้อนของข้อมูล และลักษณะของตัวแปรที่เกี่ยวข้องเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและสามารถนำไปใช้ในการบริหารจัดการอุตสาหกรรมยางพาราได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาพบว่าแบบจำลอง ARIMA มีประสิทธิภาพในการพยากรณ์ปริมาณการขายยางแท่งในประเทศไทยสูงกว่าแบบจำลอง Regression งานวิจัยในอนาคตควรมีการพัฒนาและปรับปรุงแบบจำลอง ARIMA โดยอาจพิจารณาการใช้แบบจำลองอนุกรมเวลาขั้นสูง เช่น SARIMA หรือ LSTM ซึ่งสามารถจับแนวโน้มที่ซับซ้อนและรองรับข้อมูลที่มีความผันผวนสูงได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้ ควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับปัจจัยภายนอกที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการขายยางแท่ง เช่น สภาพเศรษฐกิจโลก ราคาน้ำมัน และนโยบายภาครัฐ ซึ่งอาจช่วยเพิ่มความแม่นยำของแบบจำลองพยากรณ์ นอกจากนี้ การใช้เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) หรือปัญญาประดิษฐ์ (AI) ควบคู่กับ ARIMA อาจช่วยเสริมสร้างความแม่นยำในการพยากรณ์และสามารถนำไปใช้ประยุกต์กับอุตสาหกรรมอื่น ๆ ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สุดท้าย ควรมีการศึกษาแนวทางการนำแบบจำลองพยากรณ์ไปใช้จริงในกระบวนการบริหารซัพพลายเชนของอุตสาหกรรมยางพารา เพื่อให้สามารถปรับตัวต่อความเปลี่ยนแปลงของตลาดได้อย่างทันท่วงที และเพิ่มขีดความสามารถในการแข่งขันของประเทศไทยในอุตสาหกรรมยางพาราระดับโลก

บรรณานุกรม

กรมวิชาการเกษตร. (2564). *ศึกษาและปรับปรุงการกำหนดมาตรฐานยางแท่งเอสทีอาร์เพื่อการส่งออก*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กนกวรรณ วามะขันธ์, ณัฏฐ์ ศรีเมืองทอง, และ อนุพงศ์ สุขประเสริฐ. (2567). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพของตัวแบบการพยากรณ์ราคาข้าวเปลือกหอมมะลิ. ใน *นวัตกรรมการวิจัยแห่งอนาคตที่ยั่งยืนทาง*

ธุรกิจ เศรษฐกิจและการสื่อสาร. รายงานสืบเนื่องจากโครงการนำเสนอผลงานทางวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 11. (น. 421–429). คณะบริหารธุรกิจ เศรษฐศาสตร์และการสื่อสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร.

เกสินี หมื่นไธสง และ ศรัญญา รักสงฆ์. (2564). ผลกระทบความผันผวนของราคาข้าวโพดที่ส่งผลต่ออุปทานการผลิตไก่เนื้อของไทย. *วารสารชุมชนวิจัย*, *15*(3), 116-130.

นิภาส ลีนะธรรม, วีระยุทธ สุดสมบูรณ์, สิทธิชัย แก้วเกื้อกูล, ฉัตรชัย แก้วดี และ วีรพล ปานสีนวล. (2564). การพัฒนาประสิทธิภาพในกระบวนการผลิตยางแท่ง STR 20 โดยใช้การออกแบบการทดลอง. *วารสารวิศวกรรมสาร มหาวิทยาลัยนเรศวร*, *16*(1), 119-139.

ณัฐพร ตั้งเจริญชัย. (2567). การออกแบบและพัฒนาสเปรดชีตเพื่อการพยากรณ์ความต้องการปุ๋ยกรณีศึกษาร้านค้าปุ๋ย ABC ในจังหวัดสุโขทัย. *วารสารวิชาการเทคโนโลยีอุตสาหกรรมและวิศวกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, *6*(2), 269-287.

ปภากร ศรีวงศ์ชัย และ อนิรุทธิ์ อัศวสกุลศร. (2567). การพยากรณ์ยอดขายไก่เนื้อด้วยเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง กรณีศึกษาผู้ประกอบการรายย่อยในอำเภอหล่มสัก จังหวัดเพชรบูรณ์. *วารสาร มจร อุบลปริทรรศน์*, *9*(2), 593-600.

ปรีดิ์เปรม ทัศนกุล, พิศิษฐ์ พิมพ์รัตน์, และ บัญชา สมบูรณ์สุข. (2564). ผลกระทบของยางแท่งที่ใช้สารปลอมปนในการจับตัวยางก้อนถ้วย. *วารสารแก่นเกษตร*, *51*(2), 309-318.

รัฐกรณ์ พงษ์ประเสริฐ และ สายัณห์ เทพแดง. (2565). การพยากรณ์ราคามันสำปะหลังโดยใช้วิธีบอกซ์-เจนกินส์. *วารสารวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งรัตนโกสินทร์*, *4*(1), 22-33.

ศิริพร ตั้งวิบูลย์พาณิชย์ และ วุฒินันต์ ประทุม. (2565). การสร้างตัวแบบพยากรณ์ราคาข้าวเปลือกในภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือ. *วารสารวิชาการคณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม มหาวิทยาลัยราชภัฏลำปาง*, *15*(2), 55-66.

สิโรรัตน์ จั่นงาม, กนิษฐา ยิ้มนาค, และ จุฑารัตน์ โพธิ์หลวง. (2567). แบบจำลองทางคณิตศาสตร์เพื่อพยากรณ์ปริมาณการผลิตไบโอดีเซลในประเทศไทย. *PBRU Science Journal*, *21*(1), 1-16.

สำนักวิจัยเศรษฐกิจการเกษตร. (2564). *แบบจำลองการพยากรณ์ความต้องการสินค้าเกษตรที่สำคัญของประเทศไทย*. สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร: กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม. (2567). *ข้อมูลสถิติสำหรับจัดทำดัชนีอุตสาหกรรม*. สำนักงานเศรษฐกิจอุตสาหกรรม: กระทรวงอุตสาหกรรม.

Box, G. E. P., Jenkins, G. M., Reinsel, G. C.,& Ljung, G. M. (2016). *TIME SERIES ANALYSIS Forecasting and Control* (5th ed.). John Wiley & Sons, Inc.

Chatfield, C. (2003). *The analysis of time series: An introduction* (6th ed.). Chapman & Hall/CRC.

Hyndman, R. J. (2014). *Forecasting: principles and practice*. University of Western Australia.

การเพิ่มศักยภาพการทำไม้ยูคาลิปตัสในประเทศไทย

Increasing the Efficiency of Eucalyptus Logging in Thailand

จักรพันธ์ คำหารพล[1] นพรัตน์ คัคคุริวาระ[2] และศุภศิษย์ ศรีอักขรินทร์[3]

Jakkaphan Khamhanphon[1] Nopparat Kaakkurivaara[2] and Supasit Sriakkarin[3]

นักศึกษาปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2-3]

คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1-3]

E-mail: jakkaphan.kh@ku.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ เพื่อวิเคราะห์การทำงานและผลิตภาพในการทำงานของการทำไม้ยูคาลิปตัสทั้งวงจร โดยทำการศึกษาหาผลิตภาพการทำไม้ ด้วยกล้องวีดีโอและกล้องถ่ายภาพเก็บบันทึกขั้นตอนการทำไม้เพื่อศึกษาขั้นตอนการทำไม้ และเวลาทำไม้ในแต่ละขั้นตอน ที่ประกอบด้วย การล้มไม้ การขนย้ายไม้ และการขึ้นไม้ จากนั้นนำมาวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้นก่อนนำมาคำนวณหาผลผลิตในการทำไม้ที่เกิดขึ้นในแต่ละขั้นตอน ซึ่งจากผลการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับเวลาที่ใช้ในการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน สามารถคำนวณหาผลิตภาพของการทำไม้ได้ ดังนี้ การล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ 9.30 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง การลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก 4.74 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง และการขึ้นไม้ด้วยรถคีบไม้แบบสามล้อ 16.12 ลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง โดยปัจจัยที่มีผลต่อเวลาในการทำไม้ในครั้งนี้ ได้แก่ ความโตของต้นไม้ ความโตของต้นไม้ที่โคนต้น ความสูงของต้นไม้ ปริมาตรไม้ ระยะห่างระหว่างถนนกับกองไม้ และจำนวนท่อนไม้ต่อคีบ

คำสำคัญ: ยูคาลิปตัส การทำไม้ ผลิตภาพ การศึกษาเวลา

Abstract

This research aims to analyze the performance and productivity of the eucalyptus timber harvesting process throughout its entire cycle. The study investigates the productivity of timber harvesting using video cameras and still cameras to record each step of the timber harvesting process. The objective is to examine the steps involved and the time spent in each step, including tree felling, transportation and timber stacking. Subsequently, the study analyzes the relationship between various factors that influence the time spent on timber harvesting in each step, using linear regression equations. These are then used to calculate the productivity of timber harvesting for each step. Based on the analysis of the relationships

between the factors and the time spent on timber harvesting, the following productivity rates are derived: tree felling with a harvester is 9.30 m³/hour, timber transportation with a timber trailer is 4.74 m³/hour, and timber stacking with a 3-wheel grapple is 16.12 m³/hour. The factors influencing the time taken for harvesting include diameter at the breast height, stump diameter, tree height, tree volume, distance between roadside and logs, and number of logs per grapple.

Keywords: Eucalyptus, harvester, logging, productivity, time study

บทนำ

สวนป่ายูคาลิปตัสถือเป็นไม้ที่มีอัตราการเจริญเติบโตสูงกว่าไม้เศรษฐกิจชนิดอื่น ๆ ใช้เวลาปลูกเพียง 3 - 6 ปี ก็สามารถใช้ผลผลิตจากเนื้อไม้ได้ (กรมป่าไม้, 2553) ธุรกิจการปลูกสร้างสวนป่ายูคาลิปตัสจัดขึ้นโดยมีวัตถุประสงค์เพื่อใช้ในภาคอุตสาหกรรมไม้ อุตสาหกรรมเยื่อกระดาษ อุตสาหกรรมผลิตไม้สับ อุตสาหกรรมหลังแผ่นไม้ประกอบ อุตสาหกรรมไม้ชีวมวล อุตสาหกรรมการก่อสร้าง และอุตสาหกรรมต่อเนื่อง โดยอุตสาหกรรมที่มีการใช้ไม้ยูคาลิปตัสเพื่อเป็นวัตถุดิบมากที่สุด คือ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ (Neimsuwan, et al., 2024) ซึ่งจัดเป็นอุตสาหกรรมขนาดใหญ่ที่เป็นอุตสาหกรรมต่อเนื่อง มีความสำคัญต่อการพัฒนาประเทศ อัตราการขยายตัวของอุตสาหกรรมนี้สามารถเป็นตัวชี้วัดให้เห็นถึงการขยายตัวทางเศรษฐกิจได้ อุตสาหกรรมเยื่อและกระดาษ เป็นอุตสาหกรรมหนึ่งที่มีศักยภาพในการผลิตและมีโอกาสขยายตัวอย่างต่อเนื่องจึงมีแนวโน้มความต้องการใช้ไม้ยูคาลิปตัสเพิ่มสูงขึ้นทุกปี มีการขยายกำลังผลิตในอุตสาหกรรมเยื่อกระดาษอย่างต่อเนื่อง จึงส่งผลต่อกิจกรรมและระบบการทำไม้ในสวนป่ายูคาลิปตัส ทำให้เกิดการพัฒนารูปแบบการทำไม้ โดยได้เริ่มมีการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่อย่างรถตัดไม้อเนกประสงค์ (Harvester) รถขนลาก (Timber trailer) และรถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) เข้ามาใช้ในบางพื้นที่เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการทำไม้ให้สามารถสร้างผลผลิตได้สูงขึ้น ซึ่งใช้เวลาน้อยลง แต่อย่างไรก็ตามผลิตภาพที่ได้กลับไม่เป็นไปตามที่ผู้ประกอบการคาดหวัง จึงอาจต้องมีการปรับปรุงรูปแบบแนวทางการทำไม้ในบางส่วน เพื่อปรับปรุงส่วนที่เป็นตัวจำกัดศักยภาพเครื่องจักรในการทำไม้ เพื่อให้เครื่องจักรดังกล่าวมีศักยภาพในการทำไม้ที่สูงขึ้น ใกล้เคียงกับค่าประสิทธิภาพเครื่องจักรมาตรฐานที่เครื่องจักรสามารถทำได้มากที่สุด

ดังนั้นการทดสอบประสิทธิภาพเพื่อหาแนวทางในการพัฒนารูปแบบการทำไม้ยูคาลิปตัสที่เหมาะสมจึงมีส่วนสำคัญในการพัฒนาศักยภาพการทำไม้ยูคาลิปตัสให้สูงขึ้น สามารถสร้างผลผลิตจากการทำไม้ยูคาลิปตัสได้มากขึ้น และยังสามารถลดกิจกรรมที่สูญเปล่าในขณะดำเนินการทำไม้ได้อีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อวิเคราะห์การทำงานและผลิตภาพในการทำงานของการทำไม้ยูคาลิปตัส

กรอบแนวคิด

การวิจัยครั้งนี้ได้ศึกษาศักยภาพการทำไม้ของเครื่องจักรกลที่นำมาใช้ในการทำไม้ ในพื้นที่สวนป่ายูคาลิปตัส ตำบลตะกุดไร อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ที่มีจำนวนเนื้อที่รวมทั้งหมด 400 ไร่ ไม้ที่ปลูกเป็นยูคาลิปตัสคามาลดูเลนซิส (Eucalyptus Camaldulensis) สายพันธุ์ ยูคาสยาม H24 ไม้เป็นไม้ตอแรกอายุ 4 ปี มีระยะในการปลูก 3 × 3 เมตร เครื่องจักรกลที่ทำการศึกษา ได้แก่ 1. รถตัดไม้อเนกประสงค์ (Harvester) ที่นำมาใช้ในการล้มไม้ ลิดกิ่ง และตัดทอน 2. รถขนลาก (Timber trailer) ที่นำมาใช้ในการขนย้ายไม้จากพื้นที่ไปรวมกองยังหมอนไม้ 3. รถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) ที่นำมาใช้ในการขึ้นไม้

ระเบียบวิธีการวิจัย

การรวบรวมข้อมูล

ศึกษาเครื่องจักรที่นำมาใช้ในการทำไม้ยูคาลิปตัส โดยทำการศึกษาชนิดเครื่องจักรทั้งหมดที่ถูกนำมาใช้ทำไม้ และศึกษาค่าประสิทธิภาพเครื่องจักรมาตรฐาน (Machine Availability : MA) และค่าอัตราการใช้เครื่องจักรกล (Machine Utilization : MU) ของแต่ละเครื่องจักรกล จากนั้นศึกษารูปแบบและขั้นตอนการทำไม้ โดยทำการสังเกตและจำแนกขั้นตอนการทำไม้ ตั้งแต่เริ่มปฏิบัติงานไปจนสิ้นสุดที่ขั้นตอนการขึ้นไม้ โดยทำการจดบันทึกข้อมูลขั้นตอนงานที่เกิดขึ้นแต่ละขั้นตอนอย่างละเอียด (อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา, 2560) พร้อมทั้งกำหนดขอบเขตรายละเอียดของงานทำการศึกษากระบวนการทำไม้ทีละขั้นตอน ดังตารางที่ 1 ซึ่งจะมีขั้นตอนการทำไม้เกิดขึ้น ดังนี้

ล้มไม้และแปรรูป (วินาที/รอบ)
ลำเลียงไม้ (วินาที/รอบ)
ขึ้นไม้ (วินาที/รอบ)

ตารางที่ 1 รายละเอียดของงาน

อุปกรณ์	ขั้นตอนงาน	งานย่อย	รายละเอียด
Harvester	**ล้มไม้**	เข้าทำไม้	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มเคลื่อนตัวไปยังต้นไม้ที่ต้องการทำไม้ และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรถึงต้นไม้
		ยื่นแขนออก	เริ่มเมื่อเครื่องจักรยื่นแขนออกไปยังต้นไม้ และสิ้นสุดเมื่อแขนสัมผัสต้นไม้
		ล้มไม้	เริ่มเมื่อใบเลื่อยสัมผัสต้นไม้ และสิ้นสุดเมื่อต้นไม้ล้มลงสัมผัสพื้น

อุปกรณ์	ขั้นตอนงาน	งานย่อย	รายละเอียด
	แปรรูป	ลิดกิ่ง	เริ่มเมื่อหัวเครื่องจักรเริ่มลิดกิ่ง และสิ้นสุดเมื่อหัวเครื่องจักรหยุด
		ตัดทอน	เริ่มเมื่อใบเลื่อยเริ่มสัมผัสไม้เพื่อตัดทอน และสิ้นสุดเมื่อใบเลื่อยถูกเก็บ
		รวมกอง	เริ่มเมื่อเครื่องจักรดึงแขนเพื่อย้ายไม้ที่ล้มแล้วมายังบริเวณกองไม้ และสิ้นสุดเมื่อแขนหยุด
		หดแขนเข้า	เริ่มเมื่อเครื่องจักรดึงแขนกลับ และสิ้นสุดเมื่อแขนหยุด
Timber trailer	**ลำเลียงไม้**	เข้าพื้นที่	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มเคลื่อนตัวไปยังกองไม้ และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรหยุดเพื่อเตรียมตัวคีบไม้
		คีบไม้	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มคีบไม้และสิ้นสุดเมื่อไม้หมดกองและเครื่องจักรพร้อมเพื่อเตรียมตัวเคลื่อนย้ายไปยังไม้กองถัดไป
	ลำเลียงไม้	ลำเลียงไม้	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเคลื่อนตัวไปยังหมอนไม้ และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรหยุดเพื่อเตรียมตัวนำไม้ลง
		นำไม้ลง	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มคีบไม้ออกจากกระบะเพื่อเรียงกองที่หมอนไม้และสิ้นสุดเมื่อไม้ในกระบะหมด
3-Wheel grapple	**ขึ้นไม้**	เข้าพื้นที่	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มเคลื่อนตัวไปยังกองไม้ และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรหยุดเพื่อเตรียมตัวคีบไม้
		คีบไม้	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มคีบไม้ และสิ้นสุดเมื่อไม้หมดกองและเครื่องจักรพร้อมเพื่อเตรียมตัวเคลื่อนย้ายไปยังไม้กองถัดไป
		ลำเลียงไม้	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเคลื่อนตัวไปยังรถบรรทุก และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรหยุดเพื่อเตรียมตัวนำไม้ลง
		นำไม้ลง	เริ่มเมื่อเครื่องจักรเริ่มยกแขนเพื่อวางไม้ใส่รถบรรทุก และสิ้นสุดเมื่อเครื่องจักรวางไม้ใส่รถบรรทุกเสร็จแล้วพร้อมที่จะเครื่องตัวไปยังกองไม้เพื่อคีบไม้รอบถัดไป

จากนั้น ระบุตัวแปรพร้อมกำหนดค่าตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อเวลาทำไม้ของแต่ละขั้นตอนงาน ดังตารางที่ 2 และทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำไม้ของแต่ละขั้นตอน พร้อมเก็บข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการทำไม้

ตารางที่ 2 ตัวแปรที่คาดว่าจะส่งผลต่อเวลาทำไม้ของแต่ละขั้นตอนงาน

อุปกรณ์	ขั้นตอนงาน	ตัวแปรอิสระ	กำหนด
Harvester	ล้มไม้	ระยะห่างระหว่างต้นไม้	X_{dis_tree}
	และแปรรูป	ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางเพียงอก (DBH)	X_{dbh}
		ขนาดเส้นผ่านศูนย์กลางตอไม้ (Stump diameter)	X_{std}
		ความสูงต้นไม้ (Tree height)	X_{ht}
		ปริมาตรไม้ (Tree volume)	X_{v_tree}
Timber Trailer	ลำเลียงไม้	ระยะห่างระหว่างถนนกับกองไม้	X_{fd}
		ระยะห่างระหว่างกองไม้	X_{ed}
		ปริมาตรไม้ต่อคีบ	$X_{v_grapple}$
		จำนวนท่อนไม้ต่อคีบ	X_{logs}
		จำนวนกองไม้ที่ขึ้นไม้ได้ต่อรอบ	X_{piles}
3-Wheel grapple	ขึ้นไม้	ระยะห่างระหว่างถนนกับกองไม้	X_{fd}
		ปริมาตรไม้ต่อคีบ	$X_{v_grapple}$
		จำนวนท่อนไม้ต่อคีบ	X_{logs}

การวิเคราะห์ข้อมูล

1. ศึกษาเวลาโดยใช้เทคนิคการศึกษาเวลาโดยตรงของทุกขั้นตอนงานการทำไม้ตั้งแต่เริ่มทำไม้ไปจนสิ้นสุดที่กระบวนการขึ้นไม้ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาศึกษาเวลาโดยใช้วิธีการศึกษาเวลาแบบโดยตรง (อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา, 2560) ผ่านการจับเวลาแบบจับซ้ำในโปรแกรมตัดต่อวิดีโอ เพื่อจำแนกงานย่อยของแต่ละขั้นตอนงานได้อย่างละเอียด และเวลาที่ได้จะเป็นเวลาที่ใช้ของงานย่อยนั้น ๆ โดยการศึกษาเวลาที่ใช้ในการทำไม้ทั้งหมดของแต่ละอุปกรณ์ตามขั้นตอนงาน

2. คำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสมในการเก็บจำนวนตัวอย่างของแต่ละขั้นตอนงานที่ต้องการศึกษาโดยใช้สูตรการคำนวณหาจำนวนตัวอย่างที่เหมาะสม จากสูตรการคำนวณตัวอย่างที่เหมาะสมของ Freese (1967) ดังสมการที่ 1

$$n = \frac{t^2 s^2}{E^2} \quad (1)$$

เมื่อ n = จำนวนตัวอย่างที่ต้องการ

t = ค่าจากตาราง t เมื่อ α=0.05 และ d.f.=n-1

s^2 = ค่าความแปรปรวนของข้อมูล

E = ค่าความคลาดเคลื่อนของค่าเฉลี่ยของข้อมูล
ในที่นี้คิดเป็น 10% ของค่าเฉลี่ย

3. จากนั้นวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่มีผลกระทบต่อเวลาที่ใช้ในการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน ด้วยวิธี Stepwise method โดยใช้สมการถดถอยเชิงเส้น (Linear regression) เพื่อระบุปัจจัยที่ส่งผลต่อเวลาที่ใช้ในการทำไม้อย่างมีนัยสำคัญ พร้อมนำปัจจัยที่ได้มาสร้างรูปแบบสมการทางคณิตศาสตร์ โดยเวลาที่ใช้ในการทำไม้ของแต่ละขั้นตอนเป็นตัวแปรตาม และมีปัจจัยต่าง ๆ เป็นตัวแปรอิสระ

4. คำนวณหาผลผลิต โดยนำข้อมูลปัจจัยต่าง ๆ ที่ศึกษามาคำนวณโดยใช้สูตรการคำนวณผลผลิต ซึ่งหน่วยที่ได้จะเป็นลูกบาศก์เมตรต่อชั่วโมง ตามสูตรการคำนวณหาผลผลิตของ Harper (1984) ดังสมการที่ 2

$$\text{Productivity} = \frac{\mathbf{Output(s)}}{\mathbf{Input(s)}} \quad (2)$$

เมื่อ Output(s) = ปริมาตรที่ทำไม้ได้ (ลบ.ม.)
Input(s) = เวลาที่ใช้ในการทำงาน (ชั่วโมง)

5. คำนวณหาความสัมพันธ์ของปัจจัยที่คาดว่าจะส่งผลต่อเวลาที่ใช้ในการทำไม้ในแต่ละขั้นตอนที่ได้ศึกษาข้างต้น พร้อมทั้งวิเคราะห์ความแปรปรวนโดยใช้โปรแกรมคำนวณทางสถิติ โดยมีตัวแปรอิสระและตัวแปรตาม

การปรับปรุงประสิทธิภาพ

1. วิเคราะห์เปรียบเทียบศักยภาพของแต่ละขั้นตอนเพื่อระบุขั้นตอนที่เป็นข้อจำกัดศักยภาพของการทำไม้

2. พิจารณาขั้นตอนที่เป็นข้อจำกัดศักยภาพของการทำไม้ โดยพิจารณาได้จากการคำนวณหาอัตราการทำงานของเครื่องจักร ที่ได้จากค่าประสิทธิภาพเครื่องจักรมาตรฐาน ดังสมการที่ 3 และค่าอัตราการใช้เครื่องจักร ดังสมการที่ 4 (นพรัตน์ คัคคุริวาระ, 2566) เพื่อศึกษาหาแนวทางในการปรับปรุงแก้ไขเพิ่มศักยภาพการทำไม้ให้สูงขึ้น

$$MA = \frac{\mathbf{SMH - Mechanical\ delay}}{\mathbf{SMH}} \quad (3)$$

$$MU = \frac{\mathbf{PMH}}{\mathbf{SMH}} \quad (4)$$

เมื่อ MA = ค่าประสิทธิภาพเครื่องจักรมาตรฐาน (%)
MU = ค่าอัตราการใช้เครื่องจักร (%)
SMH = เวลาทำงานรวมของเครื่องจักรต่อวัน
PMH = เวลาทำงานรวมของเครื่องจักร
ที่ดำเนินงานได้จริงต่อวัน

3. แนะนำแนวทางการปรับปรุงศักยภาพของการทำไม้

4. ทดสอบแนวทางที่นำมาปรับปรุงใช้ ทางด้านศักยภาพ จากนั้นนำค่าที่ได้มาเปรียบเทียบเพื่อหาแนวทางในการปรับปรุงศักยภาพที่เหมาะสมที่สุด

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการรวบรวมข้อมูล

1. รูปแบบการทำไม้

จากการสำรวจพื้นที่ศึกษา พบว่า พื้นที่แปลงปลูกยูคาลิปตัสมีสภาพเป็นพื้นที่ราบเรียบ ความโตเฉลี่ยของต้นยูคาลิปตัสมีขนาด 9.75 เซนติเมตร และมีความสูงเฉลี่ย 10.81 เมตร ขนาดท่อนไม้ที่ถูกตัดทอนแล้วมีขนาด 2 เมตร โดยมีรูปแบบการทำไม้แสดงดังรูปที่ 2 เริ่มต้นที่ การล้มไม้ ลิดกิ่ง ตัดทอน และรวมกองด้วย รถตัดไม้อเนกประสงค์ (Harvester) การลำเลียงไม้มารวมกองยังหมอนไม้ด้วย รถขนลาก (Timber trailer) และสิ้นสุดที่กระบวนการขึ้นไม้ด้วย รถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) โดยผลผลิตที่ได้จะถูกนำไปใช้ประโยชน์ด้านการนำไปใช้ทำเป็นชิ้นไม้สับ

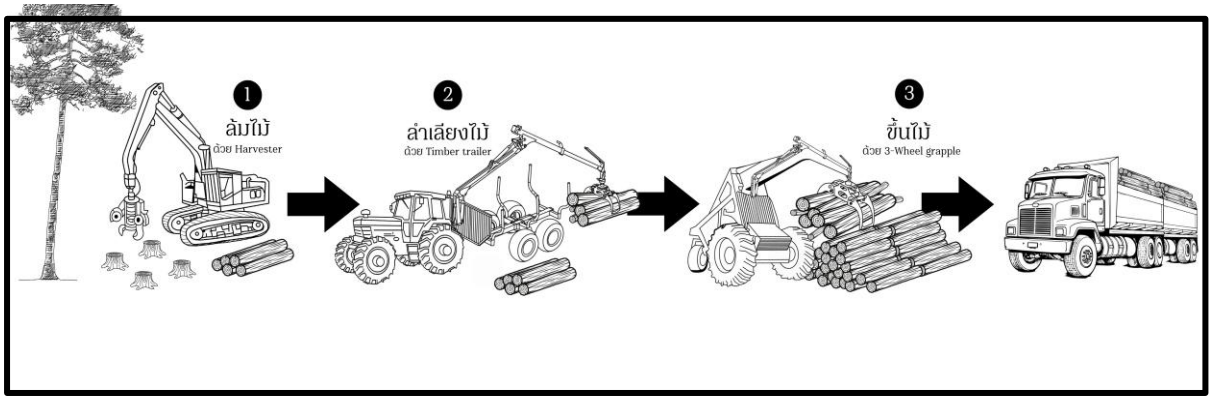

รูปที่ 2 ขั้นตอนการทำไม้ยูคาลิปตัส

ซึ่งจากการศึกษาการล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ (Harvester) พบว่า Harvester มีรูปแบบการทำไม้ 2 รูปแบบด้วยกัน ได้แก่ การล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 1 แถว) และล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 3 แถว) ดังภาพที่ 3 ที่มีรูปแบบการเข้าทำไม้และจำนวนการล้มไม้ต่อรอบที่ต่างกัน โดยการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 1 แถว) จะเป็นการเข้าทำไม้และล้มไม้ทีละ 1 แถว ตามแนวปลูกเมื่อสิ้นสุดแนวปลูกจึงจะทำการย้อนกลับโดยเริ่มเข้าทำไม้ในแนวปลูกถัดไป ซึ่งแตกต่างจากการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 3 แถว) ที่จะเริ่มเข้าทำไม้ในแนวปลูกที่ 2 เป็นแนวเริ่มในการเข้าทำไม้ เพื่อให้สามารถยื่นหัวตัดเข้าไปทำไม้ในแนวปลูกที่ใกล้เคียง คือแนวปลูกที่ 1 และแนวปลูกที่ 3 ได้ เมื่อล้มไม้เสร็จก็จะทำการรวมกองของทั้ง 3 ต้นในแนว รวมเป็นกองเดียวกัน และเมื่อสิ้นสุดแนวปลูกจึงจะทำการย้อนกลับโดยเริ่มเข้าทำไม้ในแนวปลูกที่ 5 หรือแนวปลูกที่เป็นแนวปลูกกึ่งกลางของสามแนวปลูกถัดไป

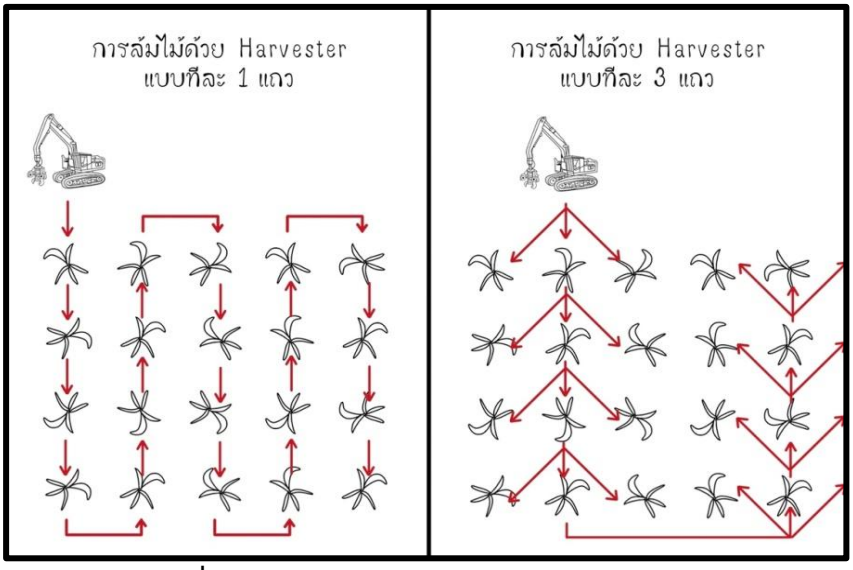

รูปที่ 3 รูปแบบการล้มไม้ของ Harvester

2. ประสิทธิภาพเครื่องจักร

จากการศึกษาพบว่าเครื่องจักรแต่ละชนิดมีประสิทธิภาพในการทำไม้ที่แตกต่างกัน โดยจะเห็นว่าส่วนต่างของ ค่าประสิทธิภาพเครื่องจักรมาตรฐานกับค่าประสิทธิภาพที่เครื่องจักรสามารถทำได้ มีค่าประมาณ 6 - 8 % แสดงว่ามีการใช้งานของเครื่องจักรได้ค่อนข้างเต็มประสิทธิภาพที่เครื่องจักรสามารถทำได้ แสดงดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ประสิทธิภาพเครื่องจักร

เครื่องจักร	เวลาทำงานต่อวัน (ชั่วโมง)	MA (%)	MU (%)
Harvester	24	79.53	71.06
Timber trailer	8	82.61	73.91
3-Wheel grapple	3	97.92	91.24

3. ผลิตภาพในการทำไม้

3.1 การศึกษาขั้นตอนการทำไม้ (Time Study) เพื่อหาผลผลิตของการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน ซึ่งแต่ละขั้นตอนแบ่งออกเป็นงานย่อย และเครื่องจักรในแต่ละขั้นตอนมีความแตกต่างกัน ส่งผลให้เวลาเฉลี่ยของแต่ละขั้นตอนงานทำไม้มีความแตกต่างกัน แสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 เวลาที่ใช้ในการทำไม้

อุปกรณ์	ขั้นตอนงาน	งานย่อย	min	max	เวลาเฉลี่ย	SD	เวลารวม
Harvester (แบบทีละ 1 แถว)	**ล้มไม้**	เคลื่อนที่	0	13	4.88	2.45	54.86
		ยื่นแขนออก	1	8	3.64	1.26	
		ล้มไม้	3	10	5.45	1.53	
	แปรรูป	ลิดกิ่ง	5	30	11.56	3.26	
		ตัดทอน	2	9	5.87	0.98	
		รวมกอง	1	6	2.91	0.65	
		หดแขนเข้า	0	6	2.65	0.84	
	ล่าช้า	ล่าช้า	0	540	17.89	84.84	
Harvester (แบบทีละ 3 แถว)	**ล้มไม้**	เคลื่อนที่	0	11	2.2	3.23	34.07
		ยื่นแขนออก	2	14	5.43	2.09	
		ล้มไม้	2	12	4.72	1.67	
	แปรรูป	ลิดกิ่ง	1	24	12.01	3.04	
		ตัดทอน	1	7	3.61	0.89	
		รวมกอง	1	5	2.41	0.59	
		หดแขนเข้า	1	5	2.49	0.83	
	ล่าช้า	ล่าช้า	0	91	1.21	7.14	
Timber trailer	**ลำเลียงไม้**	เข้าพื้นที่	0	193	10	42.08	101.35
		คีบไม้	26	104	52	16.25	
		ลำเลียงไม้	0	185	9	37.79	
		นำไม้ลง	0	138	24	103.37	
	ล่าช้า	ล่าช้า	0	194	6.35	21.94	
3-Wheel grapple	**ขึ้นไม้**	เข้าพื้นที่	9	42	16.64	7.61	67.7
		คีบไม้	0	27	5.57	4.78	
		ลำเลียงไม้	11	57	33.36	10.30	
		นำไม้ลง	4	22	10.86	3.93	
	ล่าช้า	ล่าช้า	0	20	1	4.06	

3.2 ผลิตภาพของการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน

จากการเก็บข้อมูลการศึกษาเวลาการทำงานของแต่ละขั้นตอน ได้จำนวนตัวอย่างดังนี้ ขั้นตอนการล้มไม้ด้วย Harvester จำนวน 187 ตัวอย่าง ขั้นตอนการลำเลียงไม้ ด้วย Timber trailer จำนวน 103 ตัวอย่าง และขั้นตอนการขึ้นไม้ด้วย 3-Wheel grapple จำนวน 56 ตัวอย่าง

3.2.1 การล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 1 แถว)

จากการวิเคราะห์ทางสถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อเวลาที่ใช้ในการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 1 แถว) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 1 แถว) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติระหว่างเวลา กับความโตของต้นไม้ ความโตของต้นไม้ที่โคนต้น ความสูงของต้นไม้ และปริมาตรไม้ ($P < 0.01$) และมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยทางสถิติระหว่างเวลากับระยะห่างระหว่างต้นไม้ ($P = 0.794$) แสดงดังตารางที่ 4 ซึ่งจะได้รูปแบบสมการที่เหมาะสม ดังสมการที่ 5 และสมการที่ 6

$$T_{1t} = 8.226 + 1.826\ X_{dbh} - 2.668X_{std} + 1.877X_{ht} + 106.656\ X_{v_tree} \quad (5)$$

$$T_1 = T_{1t} + a_1 \quad (6)$$

เมื่อ T_1 = เวลาที่ Harvester ใช้ในการล้มไม้ทั้งหมด (แบบทีละ 1 แถว) (วินาที/รอบ)

T_{1t} = เวลาที่ Harvester ใช้ในการล้มไม้ (แบบทีละ 1 แถว) (วินาที/รอบ)

a_1 = ค่าคงที่ (เวลาเฉลี่ยในการเข้าไปทำไม้) มีค่าเท่ากับ 4.88 (วินาที/รอบ)

3.2.2 การล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 3 แถว)

จากการวิเคราะห์ทางสถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 3 แถว) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการล้มไม้ด้วย Harvester (แบบทีละ 3 แถว) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเวลา กับความโตของต้นไม้ ความโตของต้นไม้ที่โคนต้น และความสูงของต้นไม้ ($P < 0.01$) มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเวลา กับระยะห่างระหว่างต้นไม้ที่ ($P = 0.44$) และปริมาตรไม้ที่ ($P = 0.18$) แสดงดังตารางที่ 4 ซึ่งจะได้รูปแบบสมการที่เหมาะสม ดังสมการที่ 7 และสมการที่ 8

$$T_{3t} = 28.259 + 8.297X_{dbh} - 8.024X_{std} + 1.369X_{ht} \quad (7)$$

$$T_3 = T_{3t} + a_3 \quad (8)$$

เมื่อ T_3 = เวลาที่ Harvester ใช้ในการล้มไม้ทั้งหมด (แบบทีละ 3 แถว) (วินาที/รอบ)

T_{3t} = เวลาที่ Harvester ใช้ในการล้มไม้ (แบบทีละ 3 แถว) (วินาที/รอบ)

a_3 = ค่าคงที่ (เวลาเฉลี่ยในการเข้าไปทำไม้) มีค่าเท่ากับ 2.2 (วินาที/รอบ)

3.2.3 การลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer)

จากการวิเคราะห์ทางสถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer) ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติระหว่างเวลา กับระยะห่างระหว่างถนนกับกองไม้ ($P < 0.01$) แสดงดังตารางที่ 4 ซึ่งจะได้รูปแบบสมการที่เหมาะสม ดังสมการที่ 9 และสมการที่ 10

$$T_t = 56.233 + 14.909X_{fd} \quad (9)$$

$$T = T_t + b \quad (10)$$

เมื่อ T = เวลาที่ Timber trailer ใช้ในการลำเลียงไม้ทั้งหมด (วินาที/รอบ)

T_t = เวลาที่ Timber trailer ใช้ในการลำเลียงไม้ (วินาที/รอบ)

b = ค่าคงที่ (เวลาเฉลี่ยในการเข้าไปลำเลียงไม้) มีค่าเท่ากับ 10 (วินาที/รอบ)

3.2.3 การขึ้นไม้ด้วยรถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple)

จากการวิเคราะห์ทางสถิติวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการขึ้นไม้ด้วยรถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อเวลาที่ใช้ในการขึ้นไม้ด้วยรถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) มีความแตกต่างกันอย่างมีนัยทางสถิติระหว่างเวลากับจำนวนท่อนไม้ต่อคีบ ($P < 0.01$) มีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยที่สถิติระหว่างเวลากับระยะห่างระหว่างถนนกับกองไม้ ($P = 0.295$) และมีความแตกต่างกันอย่างไม่มีนัยที่สถิติระหว่างเวลากับปริมาตรไม้ต่อคีบ ($P = 0.523$) ซึ่งจะได้รูปแบบสมการที่เหมาะสม ดังสมการที่ 11 และสมการที่ 12

$$W_t = 2.446 + 3.856X_{logs} \quad (11)$$

$$W = W_t + c \quad (12)$$

เมื่อ W = เวลาที่ 3-Wheel grapple ใช้ในการขึ้นไม้ทั้งหมด (วินาที/รอบ)

W_t = เวลาที่ 3-Wheel grapple ใช้ในการขึ้นไม้ (วินาที/รอบ)

c = ค่าคงที่ (เวลาเฉลี่ยในการขึ้นไม้) มีค่าเท่ากับ 0.09 (วินาที/รอบ)

ตารางที่ 4 ค่าสถิติจากการวิเคราะห์หาค่าความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลกระทบต่อเวลาที่ใช้ในการทำไม้

อุปกรณ์	R^2	F - test F - Value	P	n	Terms	Coefficient	S.E.	t - Test t - Value	P
Harvester	0.945	391.819	<0.01	119	Intercept	8.226	10.677	0.770	<0.01
(แบบทีละ 1 แถว)					X_{dis_tree}	1.170	3.655	0.320	0.749
					X_{dbh}	1.826	0.648	0.480	<0.01
					X_{std}	-2.668	0.393	-0.747	<0.01
					X_{ht}	1.877	0.483	0.425	<0.01

อุปกรณ์	R^2	F - test F - Value	P	n	Terms	Coefficient	S.E.	t - Test t - Value	P
					X_{v_tree}	106.656	35.149	0.793	<0.01
Harvester (แบบทีละ 3 แถว)	0.509	63.343	<0.01	187	Intercept	28.259	2.795	10.110	<0.01
					X_{dis_tree}	2.471	3.191	0.040	0.440
					X_{dbh}	8.297	0.799	10.381	<0.01
					X_{std}	-8.024	0.691	-11.606	<0.01
					X_{ht}	1.359	0.344	3.769	<0.01
					X_{v_tree}	11.952	8.890	1.344	0.180
Timber trailer	0.961	2.616	<0.01	103	Intercept	56.233	3.419	16.445	<0.01
					X_{fd}	14.909	0.291	51.148	<0.01
					X_{ed}	4.976	2.940	1.692	0.094
					$X_{v_grapple}$	19.051	56.800	0.335	0.738
					X_{logs}	0.358	1.066	0.335	0.738
					X_{piles}	3.564	9.708	0.367	0.738
3-Wheel grapple	0.890	438.291	<0.01	56	Intercept	2.446	3.133	0.781	<0.01
					X_{fd}	0.799	0.755	1.058	0.295
					$X_{v_grapple}$	-157.692	245.213	-0.643	0.523
					X_{logs}	3.856	0.184	20.935	<0.01

4. ผลผลิตในการทำไม้

จากการศึกษาการพบว่าผลผลิตที่ได้ผ่านการแทนค่าในสมการที่เหมาะสมข้างต้น ของแต่ละขั้นตอนงานมีผลผลิต ดังนี้ 1. การล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester (แบบทีละ 1 แถว) มีผลผลิตอยู่ที่ 6.37 ลบ.ม./ชม. 2. การล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester (แบบทีละ 3 แถว) มีผลผลิตอยู่ที่ 9.30 ลบ.ม./ชม. พบว่าผลผลิตที่ได้มีค่าใกล้เคียงกับผลิตภาพการล้มไม้สนต่อชั่วโมงของรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester ในการศึกษาของ Simon et al. (2022) แต่เมื่อเปรียบเทียบกับการล้มไม้ยูคาลิปตัสที่มีช่วงอายุ 8-12 ปี ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ (Harvester) ในการศึกษาของ Norihiro et al. (2018) พบว่าผลผลิตที่ได้มีค่าน้อยกว่าอยู่ประมาณ 5.17 ลบ.ม./ชม. ทั้งนี้อาจขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านอายุของต้นไม้และปริมาตรไม้ที่แตกต่าง

กัน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีค่าต่างกันออกไป 3. การลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer) มีผลผลิตอยู่ที่ 4.74 ลบ.ม./ชม. 4. การขึ้นไม้ด้วยรถคีบไม้แบบสามล้อ (3-Wheel grapple) มีผลผลิตอยู่ที่ 16.12 ลบ.ม./ชม.

สรุปผลการวิจัย

จากผลการศึกษารูปแบบการทำไม้ในแต่ละขั้นตอน พบว่า การทำไม้ในแต่ละขั้นตอนมีรูปแบบงานงานย่อย และเครื่องจักรที่ใช้แตกต่างกัน ขึ้นอยู่กับบริบทและความเหมาะสมของสถานการณ์ในพื้นที่ดำเนินงานนั้น ๆ รวมไปถึงเวลาที่ใช้ในการทำงานของแต่ละขั้นตอนก็มีความแตกต่างกัน ทำให้ผลผลิตที่ได้มีค่าต่างกันผลผลิตที่ได้ของการทำไม้จะถูกนำมาคำนวณเป็นผลผลิตของระบบ ก็ต่อเมื่อไม้ถูกชักลากมายังหมอนไม้เพื่อทำการขึ้นไม้ แม้ว่าขั้นตอนงานใดจะมีผลิตภาพที่มากกว่าขั้นตอนอื่นแต่ถ้าทั้งระบบไม่สามารถสร้างผลผลิตที่เท่ากันได้ ผลผลิตก็จะถูกจำกัดด้วยขั้นตอนที่มีผลิตภาพน้อยที่สุด

เมื่อนำข้อมูลผลผลิต ค่าใช้จ่าย และเวลาในการทำไม้มาวิเคราะห์ร่วมกัน จะเห็นว่าปริมาณผลผลิตต่อหน่วยของ การล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester (แบบทีละ 3 แถว) สามารถสร้างผลผลิตได้มากกว่าการล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester (แบบทีละ 1 แถว) 15.7% ดังนั้น หากยึดการล้มไม้ด้วยรถตัดไม้อเนกประสงค์ Harvester (แบบทีละ 3 แถว) เป็นรูปแบบการล้มไม้หลักของการทำไม้ในครั้งนี้ จะพบว่าในบรรดาขั้นตอนการทำไม้ทั้งหมด ขั้นตอนที่มีปริมาณผลผลิตต่อหน่วยน้อยที่สุด คือ การลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer) จึงทำให้การลำเลียงไม้ด้วยรถขนลาก (Timber trailer) เป็นขั้นตอนงานที่จำกัดปริมาณการทำไม้ในสายการผลิตนี้ ที่ควรดำเนินการแก้ไขเพื่อเพิ่มศักยภาพในการทำไม้ให้สูงขึ้น ดังนั้น หากต้องการแก้ไขส่วนที่เป็นตัวจำกัดปริมาณการทำไม้ จึงอาจต้องพิจารณาแก้ไข การทำงานดังนี้ 1. เพิ่มปริมาณเครื่องจักรหรือคนงาน 2. เปลี่ยนเครื่องจักรที่ใช้อยู่เดิมไปใช้เครื่องจักรที่มีประสิทธิภาพที่สูงกว่า 3. เปลี่ยนวิธีการหรือรูปแบบการทำงาน เพื่อเป็นการสร้างความสมดุลให้แก่กระบวนการทำไม้ทั้งระบบ ทั้งนี้อาจพิจารณาเลือกแก้ไขการทำงานทั้งหมดหรือเฉพาะบางส่วน ขึ้นอยู่กับความเหมาะสมและดุลพินิจของผู้ประกอบการแต่ละรายพิจารณา

บรรณานุกรม

กรมป่าไม้. (2553). *ยูคาลิปตัส คามาลดูเลนซิส*. ส่วนปลูกป่าเอกชน สำนักส่งเสริมการปลูกป่า กรุงเทพฯ.

นพรัตน์ คัคคุริวาระ. (2566). *เอกสารประกอบการเรียนในรายวิชาการวางแผนการทำไม้*. ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์, กรุงเทพฯ.

อุดมพงษ์ เกศศรีพงษ์ศา. (2560). *เอกสารประกอบการสอนการศึกษางานอุตสาหกรรม (Industrial work study)*. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏบุรีรัมย์.

Freese, F. (1967). *Elementary Statistical Method for Foresters*. USDA, Agriculture Handbook 317. Washington, D.C.

Harper, J. (1984). *Measuring Business Performance:A Manager's Guide*. Gower Publ. Co. Ltd., Brookfield, Vermont.

Neimsuwan, T., Tangkit, K., Na Takuathung, C., Kaakkurivaara, N., Meunpong, P., Jumwong, N., Sangvisitpirom, P., & Kaakkurivaara, T. (2024). Mechanical and physical properties of three Eucalyptus spp. clones planted in Thailand. *Journal of Forest Science, 70*(10), 512-528

Norihiro, J., Ackerman, P., Spong, BD., & Langin, D. (2018). *Productivity model for cut-to-length harvester operation in South African eucalyptus pulp-wood plantation.* Croat J For Eng. *39*(1), 1-13.

Simon, A., Heath, M., Pierre, A., & Marius, T. (2022). *The effectiveness of a small-scale combination harvester/forwarder in industrial plantation first thinning operations.* International Journal of Forest Engineering, *33*(1), 56-65.

การจำลองการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำเสียจากอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก

Biodiesel Production Using Industrial Poultry Waste Oil from the Production Process

ชญชล วรวงศ์ศร[1] และธรรยบูรณ์ แหลมทอง [2]

Chayhachon Worawongsorn [1] and Tunyaboon Laemthong [2]

นักศึกษาระดับปริญญาโท[1], ผู้ช่วยศาสตราจารย์[2]

ภาควิชาวิศวกรรมเคมี คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์[1-2]

E-mail: Chayhachon.wor@dome.tu.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ของกระบวนการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำเสียของอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก และ (2) เพื่อศึกษาว่าไบโอดีเซลจากน้ำเสียผ่านมาตรฐาน ASTM D6751 และ TIS 3228-2560 ได้หรือไม่ โดยวิธีการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งช่วยลดมลภาวะและเพิ่มมูลค่าให้กับของเสีย โดยใช้กระบวนการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification) ภายใต้เงื่อนไขอัตราส่วนเมทานอล:น้ำมัน 6:1 ใช้ NaOH เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา และอุณหภูมิ 60°C โดยจำลองในโปรแกรม Aspen Plus ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) น้ำเสียจากโรงงาน 10000 kg/h มีน้ำมันที่ใช้ประโยชน์ได้ 340.300 kg/h โดยสามารถผลิตไบโอดีเซลได้ 307.670 kg/h และกลีเซอรอล 31.851 และ (2) คุณสมบัติของไบโอดีเซลที่ผลิตจากน้ำเสียโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกมีจุดวาบไฟ 114.219°C, ซีเทน 58.307, ปริมาณน้ำ 47.437 mg/kg, กลีเซอรอลรวม 0.0273 wt%

คำสำคัญ: น้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีก ไบโอดีเซล ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชั่น

Abstract

The purposes of this study were (1) to study the feasibility of biodiesel production process from wastewater of poultry processing industry and (2) to study whether biodiesel from wastewater passed ASTM D6751 and TIS 3228-2560. This study was conducted by biodiesel production method which reduces pollution and adds value to waste using transesterification process. Transesterification under the condition of methanol: oil ratio 6:1 using NaOH as catalyst and temperature 60°C, simulated in Aspen Plus program. Research that (1) wastewater from factory 10000 kg/h had usable oil 340.300 kg/h which could produce biodiesel 307.670 kg/h and glycerol 31.851 and (2) the properties of biodiesel produced from poultry processing factory wastewater had flash point 114.219°C, cetane 58.307, water content 47.437 mg/kg, total glycerol 0.0273 wt%.

Keywords: Biodiesel, transesterification, waste poultry fat

บทนำ

การพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอย่างต่อเนื่องส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและความมั่นคงทางพลังงาน การผลิตไบโอดีเซลจากวัตถุดิบหมุนเวียนจึงเป็นทางเลือกที่น่าสนใจเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกและเพิ่มความหลากหลายของแหล่งพลังงาน ปริมาณการชำแหละไก่ของไทยมีแนวโน้มเติบโตเฉลี่ยร้อยละ 2.5-3.5 ต่อปี โดยในปี พ.ศ.2566-พ.ศ.2568 ตลาดภายในประเทศมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นตามภาวะเศรษฐกิจโลกที่ทยอยฟื้นตัวหลังโรคระบาด COVID-19 โดยเฉพาะธุรกิจอาหารและร้านอาหาร ปริมาณนักท่องเที่ยวต่างชาติที่เข้ามาท่องเที่ยวเพิ่มขึ้น ขณะที่การส่งออกผลิตภัณฑ์ไก่เนื้อเติบโตต่ออย่างเนื่อง โดยมีแรงหนุนจากความต้องการบริโภคของประเทศคู่ค้าสำคัญ อาทิ ญี่ปุ่น และ สหราชอาณาจักร ที่ยังคงเพิ่มขึ้นตามอุปสงค์ที่เกี่ยวเนื่องกับความมั่นคงทางอาหาร การขยายตลาดไปยังประเทศในตะวันออกกลาง โดยเฉพาะซาอุดีอาระเบีย จากความสัมพันธ์ทางการค้าที่เปิดกว้างขึ้น และการยอมรับในมาตรฐานของการผลิตของไทย ตลอดจนความตกลงการค้าเสรี (FTA) ระหว่างไทยและประเทศคู่ค้าที่สำคัญ อย่างไรก็ตาม ในปี 2566 อัตราการเติบโตของการส่งออกจะยังไม่สูงนับจากภาวะเศรษฐกิจโลกที่มีแนวโน้มชะลอตัวและค่าครองชีพที่จะยังคงสูงตามภาวะเงินเฟ้อ (Suppakorn Kornboontritos, 2566)

จากความต้องการของการด้านพลังงานที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็วในปัจจุบัน ทำให้การหาแหล่งพลังงานทดแทนจึงกลายเป็นเรื่องที่สำคัญ โดยพลังงานทางเลือกนั้นมีหลายชนิด เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ พลังงานน้ำ และพลังงานลม ซึ่งมีการถูกนำมาใช้เป็นพลังงานทางเลือกมากขึ้น แต่การใช้พลังงานเหล่านั้นบางส่วนยังไม่สามารถนำมาใช้กับเครื่องยนต์ดีเซล หรือการผลิตกระแสไฟฟ้าได้โดยตรง น้ำมันดีเซลก็ยังมีความจำเป็นในหลายอุตสาหกรรม โดยเฉพาะในเครื่องปั่นไฟหรือยานพาหนะหนักที่ไม่สามารถใช้ไฟฟ้าได้เต็มที่ ดังนั้นไบโอดีเซลซึ่งเป็นพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยสามารถผลิตได้จากน้ำมันพืชต่าง ๆ เช่น น้ำมันปาล์ม น้ำมันถั่วเหลือง หรือน้ำมันคาโนลา เป็นต้น แต่วัตถุดิบที่กล่าวมามักมีต้นทุนที่สูง เนื่องจากขั้นตอนการสกัดน้ำมันที่ซับซ้อน อีกทั้งน้ำมันพืชเหล่านี้ยังใช้เพื่อการบริโภคเป็นหลัก ดังนั้นเพื่อลดต้นทุนการผลิตไบโอดีเซล งานวิจัยนี้จึงมีเป้าหมายนำเสนอการใช้ประโยชน์จากไขมันสัตว์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งไขมันสัตว์ที่เป็นของเสียจากอุตสาหกรรมที่มีปริมาณมาก เพื่อเป็นแนวทางใหม่ที่จะเปลี่ยนของเสียให้กลายเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมไก่ซึ่งโดยทั่วไปแล้ว การผลิตไก่จะมีไขมันที่ถูกทิ้งเป็นของเสียในปริมาณมากต่อวัน ข้อมูลจากโรงงานแปรรูปเนื้อไก่ขนาดกลางมักมีของเสียในรูปแบบไขมันเฉลี่ยสูงถึง 125 กิโลกรัมต่อวัน การวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการแปรรูปไขมันเหล่านี้ให้เป็นไบโอดีเซล ด้วยกระบวนการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification) รวมถึงการกำจัดสิ่งปนเปื้อนและการแยกของเสียออกจากไขมัน งานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อลดขยะโดยเพิ่มมูลค่าไขมันเหลือทิ้งเพื่อผลิตพลังงานทดแทนที่ยั่งยืน รวมถึงการวิเคราะห์ชนิดและปริมาณการใช้สารเคมีของกระบวนการในระดับอุตสาหกรรมสำหรับวัตถุดิบที่เป็นไปได้สำหรับการลงทุนในการผลิตไบโอดีเซลในอุตสาหกรรมสัตว์ปีก (ธวัชชัย แซ่ด่าน, 2550)

ดังนั้นการศึกษานี้จึงเป็นการศึกษาการนำน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกมาผลิตเป็นไบโอดีเซล เพื่อเพิ่มมูลค่าให้กับของเสียในอุตสาหกรรมโดยอิงจากงานวิจัยที่มีอยู่ในปัจจุบัน เพื่อแก้ปัญหาด้านมลพิษและลด

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมที่เกิดขึ้นจากน้ำเสียในโรงงานแปรรูปเนื้อไก่สด งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการศึกษาความเป็นไปได้ทางเทคนิคและเศรษฐกิจของกระบวนการผลิตไบโอดีเซลด้วยกระบวนการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification) โดยการออกแบบกระบวนการผลิตในระดับอุตสาหกรรมและประเมินต้นทุนการผลิต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความเป็นไปได้ในการกระบวนการผลิตไบโอดีเซลจากน้ำเสียจากอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก

2. เพื่อศึกษาน้ำเสียจากอุตสาหกรรมแปรรูปสัตว์ปีก สามารถผลิตไบโอดีเซลที่ได้มาตราฐาน ASTM D6751 และ TIS 3228-2560 ได้

งานวิจัยและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

1. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

Bustillo-Lecompte, Mehrvar, and Quiñones-Bolaños (2016) กล่าวว่าลักษณะของน้ำเสียจากโรงฆ่าสัตว์ (Slaughterhouse Wastewater, SWW) และนำเสนอวิธีการบำบัดที่เหมาะสมเพื่อลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและสุขภาพของพนักงานในอุตสาหกรรมการแปรรูปเนื้อสัตว์ในรัฐออนแทรีโอ ประเทศแคนาดา ความสำคัญของปัญหาของโรงงานฆ่าสัตว์ผลิตน้ำเสียในปริมาณมาก จากกระบวนการฆ่าสัตว์และทำความสะอาดพื้นที่ น้ำเสียเหล่านี้มีสารอินทรีย์ สารอาหาร และจุลินทรีย์สูง ซึ่งหากปล่อยสู่สิ่งแวดล้อมโดยไม่ผ่านการบำบัดจะก่อให้เกิดมลพิษ และน้ำเสียส่วนใหญ่ถูกปล่อยสู่ระบบบำบัดน้ำเสียเทศบาลหลังจากผ่านการบำบัดเบื้องต้น (Primary Treatment) เช่น การใช้ระบบ Dissolved Air Flotation (DAF) หรือถังตกตะกอนแบบธรรมดา แต่ยังคงมีปริมาณสารอินทรีย์และสารอาหารสูง วิธีการวิจัยของงานวิจัยนี้ เก็บตัวอย่างน้ำเสีย จากโรงฆ่าสัตว์ที่ได้รับอนุญาตในรัฐออนแทรีโอ ใช้ระบบบำบัดแบบผสมผสานระหว่าง Anaerobic Baffled Reactor (ABR) บำบัดแบบไร้ออกซิเจนเพื่อย่อยสลายสารอินทรีย์ Aerobic Activated Sludge (AS) บำบัดแบบใช้ออกซิเจนเพื่อกำจัดไนโตรเจนและฟอสฟอรัส UV/H2O2 Photoreactor ใช้รังสียูวีและไฮโดรเจนเปอร์ออกไซด์เพื่อลดสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายยาก ออกแบบการทดลอง ใช้ Design of Experiments (DOE) และ Response Surface Methodology (RSM) เพื่อปรับพารามิเตอร์ที่เหมาะสม เช่น ค่าพีเอช อัตราการไหล และปริมาณ H2O2 ผลการทดลองของการศึกษานี้มีลักษณะของน้ำเสียดังนี้ มีค่าความต้องการออกซิเจนทางชีวเคมี (BOD) และเคมี (COD) สูง รวมถึงปริมาณสารแขวนลอยรวม (TSS) และสารอินทรีย์ทั้งหมด (TOC) และประสิทธิภาพการบำบัด ระบบ ABR-AS-UV/H2O2 สามารถกำจัด TOC ได้ถึง 98.9% และลดสารตกค้าง H2O2 เหลือ 1.4% ภายใต้สภาวะที่เหมาะสมระบบนี้ยังช่วยเพิ่มความสามารถในการย่อยสลายสารอินทรีย์ที่ย่อยสลายยากด้วยกระบวนการออกซิเดชันขั้นสูง (AOPs) งานวิจัยนี้เน้นถึงความสำคัญของการพัฒนาวิธีการบำบัดน้ำเสียที่มีประสิทธิภาพและเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม เพื่อรองรับความต้องการของอุตสาหกรรมเนื้อสัตว์ในอนาคต (Bustillo-Lecompte, Mehrvar, & Quiñones-Bolaños, 2016)

ความเป็นไปได้ในการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากไบโอดีเซลที่ผลิตจากไขมันไก่ในประเทศบังกลาเทศ ในการศึกษานี้ ใช้โปรแกรมจำลอง HOMER และ RETScreen Expert เพื่อสร้างแบบจำลองการผลิตไบโอดีเซลและการผลิตพลังงานไฟฟ้า โดยใช้ไขมันไก่ที่เหลือทิ้งจากกระบวนการแปรรูปเป็นวัตถุดิบหลัก กระบวนการผลิตไบโอดีเซลที่ใช้ในงานวิจัยนี้คือกระบวนการ Transesterification ซึ่งเป็นกระบวนการที่เปลี่ยนไขมันให้เป็นไบโอดีเซล ผลการจำลองแสดงให้เห็นว่าสามารถผลิตไบโอดีเซลได้ประมาณ 492,695 ลิตรต่อปี ซึ่งสามารถนำไปผลิตพลังงานไฟฟ้าได้ถึง 883 เมกะวัตต์ชั่วโมงต่อปี เมื่อเปรียบเทียบต้นทุนการผลิตพลังงานไฟฟ้าจากไบโอดีเซลกับดีเซล พบว่าไบโอดีเซลมีต้นทุนที่ต่ำกว่า โดยมีต้นทุนพลังงานอยู่ที่ 0.214 ดอลลาร์ต่อกิโลวัตต์ชั่วโมง เทียบกับ 0.437 ดอลลาร์ต่อกิโลวัตต์ชั่วโมงของดีเซล นอกจากนี้ การใช้ไบโอดีเซลยังช่วยลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ถึง 70.3% เมื่อเทียบกับการใช้ดีเซล ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประโยชน์ด้านสิ่งแวดล้อมอย่างชัดเจน แม้ว่าผลการศึกษาจะแสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการผลิตไบโอดีเซลจากไขมันไก่ แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การศึกษาครั้งนี้เป็นการจำลองเชิงตัวเลข ไม่ได้มีการทดลองจริงในพื้นที่ และประสิทธิภาพของโรงงานผลิตพลังงานที่ใช้ในการจำลองอาจแตกต่างจากสถานการณ์จริง ดังนั้นจึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในเชิงปฏิบัติเพื่อยืนยันผลลัพธ์ที่ได้ นอกจากนี้การผลิตไบโอดีเซลในเชิงพาณิชย์ยังต้องมีการออกแบบโครงการเพิ่มเติมเพื่อให้เหมาะสมกับการใช้งานจริง เช่น การพิจารณาถึงปัจจัยด้านเทคนิค เศรษฐกิจ และสังคม งานวิจัยนี้ได้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการผลิตพลังงานจากไบโอดีเซลที่ได้จากไขมันไก่ในประเทศบังกลาเทศ โดยเฉพาะในพื้นที่ชนบทห่างไกล การผลิตไบโอดีเซลไม่เพียงแต่ช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Barua et al., 2020)

Abid & Touzani (2017) กล่าวว่าการนำของเสียจากอุตสาหกรรมอาหารมาใช้ประโยชน์ โดยเฉพาะหนังไก่ ซึ่งเป็นส่วนที่มักถูกทิ้งไป โดยมีเป้าหมายในการผลิตไบโอดีเซล ซึ่งเป็นพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ผ่านกระบวนการสกัดน้ำมันจากหนังไก่ นักวิจัยได้ทำการศึกษาอิทธิพลของตัวแปรต่าง ๆ เช่น อุณหภูมิและเวลา เพื่อค้นหาเงื่อนไขที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสกัดน้ำมันให้ได้ปริมาณสูงสุดและมีคุณภาพดี กระบวนการสกัดน้ำมันในงานวิจัยนี้เริ่มต้นจากการเตรียมหนังไก่ โดยนำมาทำความสะอาดและตัดเป็นชิ้นเล็กๆ ก่อนนำไปต้มในหม้อแรงดันที่อุณหภูมิและระยะเวลาที่แตกต่างกัน เพื่อให้ไขมันในหนังไก่ละลายออกมา จากนั้นจึงนำส่วนที่เป็นไขมันไปแยกและกรองเพื่อให้ได้น้ำมันบริสุทธิ์ การทดลองได้ดำเนินการโดยการปรับเปลี่ยนอุณหภูมิและเวลาในการต้ม เพื่อศึกษาผลกระทบต่อปริมาณน้ำมันที่ได้ ผลการทดลองพบว่าอุณหภูมิมีผลต่อปริมาณน้ำมันที่ได้อย่างชัดเจน โดยอุณหภูมิที่ต่ำกว่าจะให้น้ำมันออกมาในปริมาณที่มากกว่า นอกจากนี้ เวลาในการต้มก็มีผลต่อปริมาณน้ำมันที่ได้เช่นกัน แต่ผลกระทบไม่มากเท่าอุณหภูมิ จากผลการทดลอง นักวิจัยได้กำหนดเงื่อนไขที่เหมาะสมที่สุดสำหรับการสกัดน้ำมันจากหนังไก่ ซึ่งสามารถให้ผลผลิตน้ำมันสูงถึง 97.5% ซึ่งถือว่าเป็นผลลัพธ์ที่น่าพอใจเมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง นอกจากนี้ การศึกษาครั้งนี้ยังพบว่าการลดระยะเวลาในการสกัดสามารถช่วยลดการสูญเสียพลังงานและลดต้นทุนการผลิตได้โดยไม่ส่งผลกระทบต่อปริมาณน้ำมันที่ได้มากนัก ผลการวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการนำของเสียจากหนังไก่มาผลิตไบโอดีเซล ซึ่งเป็นการเพิ่มมูลค่าให้กับของเสียและลดปริมาณขยะในขณะเดียวกัน นอกจากนี้ ยังเป็นการ

ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนและลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลอีกด้วย อย่างไรก็ตาม งานวิจัยนี้ยังคงเป็นเพียงขั้นตอนเริ่มต้นในการศึกษาการผลิตไบโอดีเซลจากหนังไก่ ยังคงมีความจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมในด้านต่าง ๆ เช่น การปรับปรุงคุณภาพของน้ำมันที่ได้ การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจ และการพัฒนากระบวนการผลิตในระดับอุตสาหกรรม เพื่อให้สามารถนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในเชิงพาณิชย์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Abid & Touzani, 2017)

Hariram et al. (2021) กล่าวว่าปัญหาการจัดการขยะจากอุตสาหกรรมอาหารเป็นหนึ่งในความท้าทายที่สำคัญของโลกปัจจุบัน ไขมันไก่ที่เหลือทิ้งจากกระบวนการผลิตอาหารเป็นอีกหนึ่งของเสียที่มักถูกทิ้ง งานวิจัยชิ้นนี้ได้ศึกษาการแก้ไขปัญหาโดยการนำไขมันไก่มาแปรรูปเป็นไบโอดีเซล ซึ่งเป็นพลังงานทดแทนที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม และสามารถนำไปใช้เป็นเชื้อเพลิงสำหรับเครื่องยนต์ดีเซลได้ กระบวนการผลิตไบโอดีเซลจากไขมันไก่เริ่มต้นจากการสกัดน้ำมันจากไขมันดิบ โดยทำความสะอาดและลดปริมาณกรดไขมันอิสระก่อนที่จะนำไปทำปฏิกิริยาเคมีเพื่อเปลี่ยนเป็นไบโอดีเซล ผลผลิตไบโอดีเซลที่ได้จากกระบวนการนี้มีคุณภาพสูงและสามารถนำไปผสมกับดีเซลเพื่อใช้เป็นเชื้อเพลิงในเครื่องยนต์ได้ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเผาไหม้และลดการปล่อยมลพิษ การศึกษานี้ได้ทำการทดลองผสมไบโอดีเซลจากไขมันไก่กับเอทานอล ซึ่งเป็นอีกหนึ่งชนิดของเชื้อเพลิงชีวภาพ ผลการทดลองพบว่าการผสมไบโอดีเซลกับเอทานอลในสัดส่วนที่เหมาะสม สามารถช่วยลดการสิ้นเปลืองเชื้อเพลิง เพิ่มประสิทธิภาพในการเผาไหม้ และลดการปล่อยมลพิษบางชนิดได้อย่างมีนัยสำคัญ การศึกษานี้แสดงให้เห็นถึงศักยภาพของการนำของเสียจากอุตสาหกรรมอาหารมาใช้ประโยชน์ในเชิงพลังงาน การแปลงไขมันไก่เหลือทิ้งเป็นไบโอดีเซลและผสมกับเอทานอล ไม่เพียงแต่ช่วยลดปริมาณขยะและลดมลพิษเท่านั้น แต่ยังเป็นการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับวัตถุดิบที่ถูกทิ้ง และส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนที่ยั่งยืน นอกจากนี้ การใช้เชื้อเพลิงผสมระหว่างไบโอดีเซลและเอทานอลยังช่วยลดการพึ่งพาเชื้อเพลิงฟอสซิลและช่วยบรรเทาปัญหาภาวะโลกร้อน อย่างไรก็ตาม การผลิตไบโอดีเซลจากไขมันไก่ในเชิงพาณิชย์ยังคงมีความท้าทายอยู่บ้าง เช่น ต้นทุนการผลิต การจัดการขยะที่เกิดขึ้นในกระบวนการผลิต และการแข่งขันกับแหล่งพลังงานอื่น ๆ ดังนั้น จึงจำเป็นต้องมีการศึกษาเพิ่มเติมและพัฒนาเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้การผลิตไบโอดีเซลจากไขมันไก่เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าทางเศรษฐกิจ สรุปงานวิจัยชิ้นนี้ได้เปิดโอกาสใหม่ในการนำของเสียจากอุตสาหกรรมอาหารมาใช้ประโยชน์อย่างสร้างสรรค์ และเป็นอีกหนึ่งก้าวสำคัญในการพัฒนาพลังงานทดแทน การแปลงไขมันไก่เหลือทิ้งเป็นไบโอดีเซลและผสมกับเอทานอล ไม่เพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาสิ่งแวดล้อม แต่ยังเป็นการสร้างนวัตกรรมที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรม (Hariram et al., 2021)

2. ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

2.1. ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification)

ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาที่แอลกอฮอล์ทำปฏิกิริยากับไตรกลีเซอไรด์ และมีด่างหรือกรดเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา (ชุติมา จารุศิริพจ, 2548) ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาระหว่างโมเลกุลของไตรกลีเซอไรด์ ซึ่งเป็นองค์ประกอบหลักของน้ำมันพืช ไขมันสัตว์ กับแอลกอฮอล์ ได้ผลิตภัณฑ์เอส

เทอร์และกลีเซอรอล ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาที่ใช้เบสเป็นตัวเร่งปฏิกิริยา โดย เบสที่ใช้เป็นตัวเร่งปฏิกิริยา ได้แก่ โซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) และโพแทสเซียมไฮดรอกไซด์ (KOH) เนื่องจากมีราคาถูกและเก็บรักษาได้ง่าย ปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชันเป็นปฏิกิริยาที่นิยมใช้สำหรับการผลิตไบโอดีเซลในภาคอุตสาหกรรม เนื่องจากให้ค่าผลผลิตที่สูงและใช้เวลาที่สั้นในการทำ ดังนั้นเพื่อให้ปฏิกิริยาที่สามารถผันกลับได้เกิดไปทางผลิตภัณฑ์เอสเทอร์ จึงจำเป็นต้องเติมแอลกอฮอล์เข้าสู่ปฏิกิริยา เพื่อให้ปฏิกิริยาเกิดอย่างสมบูรณ์ ซึ่งปริมาณกรดไขมันอิสระที่เป็นองค์ประกอบอยู่ในวัตถุดิบต้องมีปริมาณน้อยกว่าร้อยละ 2 หากมีปริมาณกรดไขมันอิสระมากทำให้ค่าร้อยละการเปลี่ยนเอสเทอร์ลดลง (ศิวพร เงินเรืองโรจน์, 2021)

$$\text{Triglyceride} + 3CH_3OH \leftrightarrows \text{glyceride} + 3\text{FAME} \quad (1)$$

2.2 ระยะเวลาคืนทุน (Payback period, PP)

ระยะเวลาคืนทุน คือจำนวนปีที่ทำให้ผลตอบแทนสุทธิในแต่ละปีมีค่ารวมเท่ากับเงินลงทุนเริ่มต้น โดยคำนวณได้จากสมการที่ (2) โดยเกณฑ์ระยะเวลาคืนทุนเป็นเกณฑ์ที่คำนึงถึงเรื่องระยะเวลาที่ผลประโยชน์ หรือกำไรโดยเป็นกำไรสุทธิหลังหักภาษี ดอกเบี้ย และค่าเสื่อม หากการดำเนินของโครงการให้กำไรเท่ากับเงินลงทุนเริ่มต้นได้รวดเร็วจะถือว่าโครงการนั้นมีความน่าลงทุน เพราะถือว่าโครงการดังกล่าวมีความเสี่ยงที่ต่ำและผู้ลงทุนสามารถนำเงินไปต่อยอดในธุรกิจอื่น ๆอีกได้ โดยการคำนวณระยะเวลาคืนทุนถือป็นวิธีที่นิยมใช้ในวงธุรกิจ หรือกรณีที่โครงการมีความเสี่ยงสูง (สุริยล อุดชาชน, 2564)

$$\text{ระยะเวลาคืนทุน} = \frac{\text{เงินลงทุนเริ่มต้น}}{\text{ผลตอบแทนสุทธิต่อปี}} \quad (2)$$

2.3 อัตราผลตอบแทนภายใน (Internal rate of return, IRR)

อัตราผลตอบแทนภายใน คือการประเมินในการลงทุนมีผลตอบแทนมากกว่าต้นทุนหรือไม่ โดยอัตราผลตอบแทนภายในเป็นตัวชี้วัดที่ช่วยเปรียบเทียบโครงการลงทุนที่มีขนาดหรือระยะเวลาต่างกัน โดยทั่วไปโครงการที่มี IRR สูงกว่าจะถือว่าน่าสนใจมากกว่าสูงกว่าจะถือว่าน่าสนใจมากกว่า ดังนั้นอัตราผลตอบแทนภายใน จึงเป็นเครื่องมือสำคัญสำหรับนักลงทุนในการวิเคราะห์และตัดสินใจเลือกโครงการที่เหมาะสมกับเป้าหมายทางการเงินและระดับความเสี่ยงที่ยอมรับได้ โดยสามารถคำนวณได้จากสมการที่ (3) (Knowing, 2568)

$$NPV = \sum_{t=1}^{n} \frac{C_t}{(1+IRR)^t} \quad (3)$$

C_t คือ กระแสเงินสดในปีที่ t

IRR คือ อัตราผลตอบแทนภายใน

n คือ จำนวนปีของการลงทุน

NPV คือ มูลค่าปัจจุบันสุทธิ

2.4 ดัชนีความสามารถในการทำกำไร (Profitability index, PI)

ดัชนีความสามารถในการทำกำไร เป็นตัวชี้วัดที่ใช้ในการประเมินความคุ้มค่าของโครงการลงทุน โดยแสดงเป็นอัตราส่วนระหว่างมูลค่าปัจจุบันของกระแสเงินสดสุทธิ (Net Present Value หรือ NPV) กับเงินลงทุนเริ่มต้นของโครงการ ซึ่งช่วยให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจได้ว่าควรลงทุนในโครงการนั้นหรือไม่ โดยหากดัชนีความสามารถในการทำกำไรน้อยกว่า 1 แสดงว่าโครงการไม่คุ้มค่าในการลงทุน หากดัชนีความสามารถในการทำกำไรเท่ากับ 0 แสดงว่าโครงการคืนทุนพอดี และหากมากกว่า 1 แสดงว่าโครงการน่าลงทุน โดยสามารถคำนวณได้จากสมการที่ (4) (Knowing, 2568)

$$PI = \frac{NPV}{\text{เงินลงทุนเริ่มต้น}} \qquad (4)$$

2.5 การจำลองกระบวนการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification)

โรงงานแปรรูปสัตว์ปีกมีปริมาณน้ำเสียส่วนใหญ่เกิดจากการทำความสะอาดไก่ และผลิตภัณฑ์ที่ได้จากขั้นตอนการผลิต น้ำเสียส่วนใหญ่มีองค์ประกอบของสารอินทรีย์สูงเกิดจากการปนเปื้อนของ น้ำเลือดไก่ ไขมัน

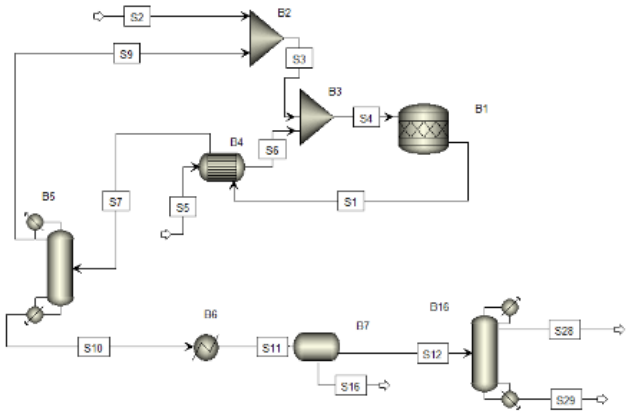

รูปที่ 1 กระบวนการกระบวนการทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน (Transesterification)

เศษเนื้อไก่ ขนไก่ น้ำมัน โดยมีค่า BOD COD สารแขวนลอย น้ำมันและไขมันที่สูง โดยปริมาณน้ำเสียมากหรือน้อยขึ้นอยู่กับปริมาณการใช้น้ำในกระบวนการผลิตของแต่ละโรงงาน เช่น รูปแบบเทคโนโลยีที่ใช้ในการแปรรูป โดยลักษณะของน้ำเสียของโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกเป็นดังตารางที่ 1 ที่แสดงลักษณะของน้ำเสียในรูปแบบต่าง ๆ การจำลองกระบวนการของการศึกษานี้ใช้โปรแกรม Aspen plus ในการศึกษา โดยได้นำน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกมาทำการเตรียมให้เหมาะสมกับกระบวนการผลิตไบโอดีเซล และนำน้ำเสียเข้าสู่กระบวนการท

รานส์เอสเทอริฟิเคชัน 1000 kg/h และในน้ำเสียมีปริมาณน้ำมันที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ถึง 34.030 kg/h โดยน้ำเสียนี้ผ่านการกรองของแข็งออกก่อนเพื่อป้องการของแข็งและสารแขวนลอยไปอุดตันในกระบวนการและให้ความร้อนแก่น้ำเสีย 150 °C เพื่อให้น้ำในน้ำเสียระเหยออกไป (Sinaga, Nur, & Surya, 2023) โดยศึกษาที่สภาวะอัตราส่วนเมทานอล:น้ำมัน 6:1 และตัวเร่งปฏิกิริยาโซเดียมไฮดรอกไซด์ (NaOH) 1% ของปริมาณน้ำมัน โดยปฏิกิริยาที่ (1) จะใช้ในตัวถังปฏิกรณ์ชนิด Rstoic (B1) โดยการศึกษานี้ได้มีการนำน้ำมัน และเมทานอลที่เหลือจากกระบวนการนำกลับมาใช้ใหม่ โดยการศึกษานี้ได้มีการจำลองกระบวนการและตรวจสอบความถูกต้องของกระบวนการกับงานวิจัย Economic evaluation and production process simulation of biodiesel production from waste cooking oil (Liu et al., 2021)

ตารางที่ 1 ลักษณะน้ำเสียจากอุตสากหรรมแปรรูปสัตว์ปีกและประเภทของสารในโปรแกรม Aspen plus

	(Yaakob et al., 2018)	(Bustillo-Lecompte, Mehrvar, & Quiñones-Bolaños, 2016)	(Sinaga, Nur, & Surya, 2023)
Water(mg/L)	962300	-	Conventional
pH	8.02±0.42	6.95	-
BOD (mg/L)	1606±242.7	1209	Solid
COD (mg/L)	5422.25±2282.69	4221	Solid
TSS (mg/L)	3438.223±2696.1	1164	Solid
TN (mg/L)	361.25±215	427	Conventional
TOC (mg/L)	419.3±222.66	546	Solid
PO_4^{3-} (mg/L)	12.256±4.25	-	Conventional
F^- (mg/L)	0.493±0.15	-	Conventional
NO_3 (mg/L)	2.241±0.58	-	Conventional
Cd (mg/L)	0.01234±0.02	-	Conventional
Cu (mg/L)	0.2085±0.32	-	Conventional
Hg (mg/L)	0.001454±0.001	-	Conventional

ตารางที่ 2 เปรียบเทียบผลความคลาดเคลื่อนกับงานวิจัย

	อัตราการไหล (kg/h) (Liu et al., 2021)	อัตราการไหล (kg/h) (This work)	ความคลาดเคลื่อน
ไบโอดีเซล	932.280	917.572	1.578
กลีเซอรอล	80.182	89.000	10.997

สรุป

จากการศึกษาการนำน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีก สามารถผลิตไบโอดีเซลได้ โดยจากการศึกษาได้นำน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกปริมาณ 10000 kg/h อัตราส่วนเมทานอล:น้ำมัน 6:1 และใช้ตัวเร่งปฏิกิริยาโซเดียมไฮดรอกไซต์ โดยผลจากการศึกษาพบว่าน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีก โดยในน้ำเสียมีปริมาณน้ำมันที่สามารถนำมาใช้ประโยชน์ได้ถึง 340.30 kg/h โดยสามารถผลิตไบโอดีเซลได้ 307.67 kg/h และกลีเซอรอล 31.85 kg/h และผลเชิงคุณภาพ จุดวาบไฟ 114.219 °C, เลขซีเทน 58.307,ปริมาณน้ำ 47.437 mg/kg และปริมาณกลีเซอรอลทั้งหมดในรูปแบบร้อยละโดยน้ำหนักอยู่ที่ 0.0273 โดยมีแต่ค่าจุดวาบไฟที่ไม่ได้ตามมาตราฐานแต่ก็มีความใกล้เคียงกับมาตราฐาน TIS 3228-2560 ในประเทศไทย และค่าความหนืดที่อุณหภูมิ 40 °C โปรแกรม Aspen plus ไม่สามารถแสดงผลได้ นอกนั้นค่าอื่น ๆตรงตามมาตราฐาน ASTM D6751 และ TIS 3228-2560 ดังที่แสดงในตารางที่ 3 และการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์มีระยะเวลาคืนทุนของโครงการนี้อยู่ที่ประมาณ 9.32 ปี ซึ่งถือว่านานเมื่อเทียบกับโครงการทั่วไปที่มักมีระยะเวลาคืนทุนไม่เกิน 5 ปี การใช้เวลานานในการคืนทุนนี้ทำให้โครงการมีความเสี่ยงสูง เนื่องจากสภาพเศรษฐกิจอาจเปลี่ยนแปลงไปในช่วงเวลานี้ นอกจากนี้ ยังมีโอกาสที่จะพลาดโอกาสในการลงทุนอื่น ๆ ที่มีผลตอบแทนสูงกว่าและใช้เวลาน้อยกว่าในการคืนทุน ต่อมาอัตราผลตอบแทนภายในของโครงการนี้อยู่ที่ 2% ซึ่งถือว่าต่ำเมื่อเทียบกับอัตราดอกเบี้ยเงินฝากทั่วไปที่อยู่ในช่วง 3-5% ต่อปี การให้ผลตอบแทนน้อยกว่าการฝากเงินในธนาคารทำให้โครงการนี้ไม่น่าสนใจสำหรับการลงทุนที่ต้องการผลตอบแทนที่ดี และดัชนีความสามารถในการทำกำไรของโครงการนี้อยู่ที่ 0.683 ซึ่งหมายความว่าทุก ๆ 1 บาทที่ลงทุน จะได้รับเพียง 0.683 บาทเมื่อคิดมูลค่าตามเวลา นี่แสดงว่าโครงการนี้ไม่เพียงแต่ให้ผลตอบแทนต่ำ แต่ยังทำลายมูลค่าของเงินลงทุนด้วย เมื่อพิจารณาตัวชี้วัดทั้งสามนี้แล้ว โครงการนี้มีความเสี่ยงสูงและผลตอบแทนต่ำ จึงไม่น่าลงทุน การลงทุนควรพิจารณาโครงการอื่น ๆ ที่มีระยะเวลาคืนทุนสั้นกว่า อัตราผลตอบแทนภายในสูงกว่า และดัชนีความสามารถในการทำกำไรที่มากกว่า 1 เพื่อให้ได้ผลตอบแทนที่ดีและลดความเสี่ยงในการลงทุน หากจำเป็นต้องลงทุนในโครงการนี้ ควรปรับโครงการเพื่อลดค่าใช้จ่ายหรือเพิ่มรายได้เพื่อเพิ่มความน่าลงทุนของโครงการ การวิเคราะห์โครงการผ่านมุมมองทางเศรษฐศาสตร์เป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยให้นักลงทุนสามารถตัดสินใจได้อย่างมีข้อมูลครบถ้วนและลดความเสี่ยงในการลงทุน ดังนั้น การศึกษาการนำน้ำเสียจากโรงงานแปรรูปสัตว์ปีกสามารถผลิตไบโอดีเซลได้ แต่ไบโอดีเซลที่ผลิตได้ไม่ได้ตามมาตราฐาน TIS 3228-2560 และมาตรฐาน ASTM D6751 และเมื่อมีการศึกษาทางด้านเศรษฐศาสตร์พบว่าโครงการมีความเสี่ยงในการลงทุนที่สูง

ตารางที่ 3 มาตราฐานของไบโอดีเซลที่ผลิตได้ตามมาตรฐาน TIS 3228-2560 และมาตรฐาน ASTM D6751

	Units	ASTM D6751 (Rabelo & Andrade, 2020)	TIS 3228-2560 (กรมธุรกิจพลังงาน, 2562)	This work
ความหนืด 40 °C	mm^2/s	1.9-6.6	3.5	-
น้ำ (max)	mg/kg	500	500	47.437
จุดวาบไฟ (min)	°C	130	120	114.219
เลขซีเทน (min)		47	51	58.307
ปริมาณกลีเซอรอล (max)	%wt	0.24	0.25	0.0273

ข้อเสนอแนะ

ในอนาคตควรมีการศึกษาและการทดลองจริงเกี่ยวกับการนำน้ำเสียจากอุตสาหกรรมการแปรรูปสัตว์ปีกมาผลิตไบโอดีเซล และนำไบโอดีเซลที่ได้ทำการตรวจวัดจริงเพื่อให้ทราบค่าต่าง ๆ ที่ในโปรแกรมการจำลองกระบวนการไม่สามารถประมวลผลได้

บรรณานุกรม

กรมธุรกิจพลังงาน. (2562). *กำหนดลักษณะและคุณภาพของไบโอดีเซลประเภทเมทิลเอสเตอร์ของกรดไขมัน พ.ศ.2562.* https://www.mtec.or.th/wp-content/uploads/MFE_1.pdf

ชุติมา จารุศิริพจ. (2548). *การศึกษาปฏิกิริยาทรานส์เอสเทอริฟิเคชัน* (Transesterification) *ของน้ำมันปาล์มที่ทิ้งจากการทอดอาหาร*. https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/1183

ธวัชชัย แซ่ด่าน. (2550). *แนวทางการนำน้ำมันจากน้ำล้างของอุตสาหกรรมการแปรรูปเนื้อไก่สดมาใช้ประโยชน์ในประเทศไทย* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, สุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/12528/1/Fulltext_122071.pdf

ศิวพร เงินเรืองโรจน์. (2021). *การศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปฏิกิริยาเอสเทอริฟิเคชันของกรดไขมันปาล์มด้วยกรดซัลฟุริกและเส้นใยคาร์บอนดัดแปลง* [วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:274506

สุริยล อุดชาชน. (2564). *การวิเคราะห์ความคุ้มค่าทางด้านเศรษฐศาสตร์และความเสี่ยงในการลงทุนโครงการโรงไฟฟ้าขยะในพื้นที่จังหวัดพิจิตร* [วิทยานิพนธ์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศาร]. https://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/bitstream/123456789/5201/3/62063980.pdf

Abid, M., & Touzani, A. (2017). First step of waste chicken skin valorization by production of biodiesel in Morocco. *Journal of Materials and Environmental Science*, *8*, 2372-2380.

Hariram, V., John, J. G., Lokesh, S. M., Rao, S., Babavali, S. K. B., Reddy, D. T., & Seralathan, S. (2021). Biodiesel Extraction from Chicken Fat and Its Effect on the Performance and Emission Characteristics of the Diesel Engine. *Nature Environment and Pollution Technology*, *20*(4), 1757-1763.

Barua, P., Chowdhury, T., Chowdhury, H., Islam, R., & Hossain, N. (2020). Potential of power generation from chicken waste-based biodiesel, economic and environmental analysis: Bangladesh's perspective. *SN Applied Sciences*, *2*(330).

Bustillo-Lecompte, C., Mehrvar, M., & Quiñones-Bolaños, E. (2016). Slaughterhouse Wastewater Characterization and Treatment: An Economic and Public Health Necessity of the Meat Processing Industry in Ontario, Canada. *Journal of Geoscience and Environment Protection*, *04*, 175-186.

Knowing. (2568). *เครื่องมือที่ใช้ในการวิเคราะห์งบการเงิน*. https://magazine.dst.co.th/column/cpd2501-%20Financial%20-statement%20-analysis%20-tools-ep2

Liu, Y., Yang, X., Adamu, A., & Zhu, Z. (2021). Economic evaluation and production process simulation of biodiesel production from waste cooking oil. *Current Research in Green and Sustainable Chemistry*, *4*, 100091.

Rabelo, G., & Andrade, M. H. C. d. (2020). Simulation and optimization of CSTR reactor of a biodiesel plant by various plant sources using Aspen Plus. *International Journal of Chemical Reactor Engineering*, *-1*.

Sinaga, A. R. I., Nur, T. B., & Surya, I. (2023). Aspen Plus Simulation Analysis on Palm Oil Mill Effluent (POME) Recycling System into Bioethanol. *Journal of Advanced Research in Fluid Mechanics and Thermal Sciences*, *109*(1), 41-50.

Suppakorn Kornboontritos. (2566). *แนวโน้มธุรกิจ/อุตสาหกรรม ปี 2566-2568: อุตสาหกรรมไก่แช่เย็นแช่แข็ง และแปรรูป*. https://www.krungsri.com/th/research/industry/industry-outlook/food-beverage/frozen-processed-chicken/io/io-chilled-frozen-processed-chicken.

Yaakob, M. A., Mohamed, R. M. S. R., Algheethi, A., & kassim, A. H. b. m. (2018). Characteristics of Chicken Slaughterhouse Wastewater. *Chemical Engineering Transactions*, *63,* 637-642.

การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ และแนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโรงงานผลิตกุ้งแห้ง จังหวัดสงขลา

Carbon Footprint Product Assessment and Reduction Approaches for Dried Shrimp Production in Songkhla Province

เกวริน หมัดอุสัน[1] ณัฐนันท์ เพชรยอดศรี[2] นูรูนนัจวา หมินหมะ[3] ฟัจญรี หลังเส็น[4] ศศิวิมล เมืองเล่ง[5] ปิยวรรณ มานะ[6] และกนกวรรณ บัวคีรี[7]

Kaewarin Madusan[1] Nattanan Phetyodsri[2] Nurulnajwa Minmah[3] Fatyaree Langsen[4] Sasiwimol Muangleng[5] Piyawon Mana[6] and Kanokwan Buakeeree[7]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-5], อาจารย์ที่ปรึกษา[6-7]

หลักสูตรบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาวิชาการจัดการ[1,2]

E-mail: Kaewarin.m@rmutsvmail.com[1], piyawan.ba@rmutsv.ac.th[6]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง และ (2) เพื่อเสนอแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิตกุ้งแห้ง ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากเจ้าของกิจการ และพนักงานในโรงงานกุ้งแห้ง จำนวน 1 กิจการ ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก และการลงพื้นที่ตรวจสอบข้อมูล ศึกษากระบวนการผลิตกุ้งแห้ง และออกแบบเครื่องมือในการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์เพื่อนำไปใช้ประเมินกระบวนการผลิตกุ้งแห้ง โดยมีขอบเขตการประเมินแบบ Cradle to Gate พร้อมทั้งวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกระบวนการผลิตกุ้งแห้ง ผลการวิจัยพบว่า (1) ปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทุกกิจกรรมมีค่าเท่ากับ 22.68 kgCO2e โดยกระบวนการที่มีการปล่อยคาร์บอนสูงสุดคือการได้มาซึ่งวัตถุดิบ รองลงมาคือการผลิต และการกระจายสินค้า ตามลำดับ (2) ข้อเสนอแนะในการลดการปล่อยคาร์บอน ได้แก่ การใช้พลังงานทดแทนในการขนส่ง การปรับปรุงเทคโนโลยีในการผลิต และการบริหารจัดการพลังงานอย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: คาร์บอนฟุตพริ้นท์ ก๊าซเรือนกระจก ความยั่งยืน พลังงานทดแทน

Abstract

This research had two main objectives: (1) to assess the carbon footprint of dried shrimp products, and (2) to propose strategies for reducing greenhouse gas emissions in the production process. The study was conducted using data collected from the owner and employees of a dried shrimp processing facility located in Hua Khao Subdistrict, Singhanakhon

District, Songkhla Province. Data was gathered through in-depth interviews and on-site observations of the dried shrimp production process. A carbon footprint assessment tool was developed and applied to evaluate the production process, based on a Cradle-to-Gate system boundary. The data were analyzed to identify opportunities for reducing greenhouse gas emissions in the production system. The findings revealed that: (1) the total carbon footprint from all activities was 22.68 kgCO_2e by the highest carbon emissions were found in the raw material acquisition process, followed by production and product distribution, respectively; and (2) recommendations for reducing emissions include adopting renewable energy for transportation, improving production technologies, and implementing effective energy management practices.

Keywords: Carbon footprint, greenhouse gas, sustainability, renewable energy

บทนำ

ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศจากภาวะโลกร้อน เป็นผลโดยตรงจากการสะสมของก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gases: GHGs) ที่เกิดจากกิจกรรมต่าง ๆ ของมนุษย์ อาทิ การใช้พลังงานจากฟอสซิล การขนส่ง การเกษตรกรรม การผลิตในภาคอุตสาหกรรม และการทำลายทรัพยากรธรรมชาติ (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2564) ซึ่งล้วนส่งผลกระทบต่อความสมดุลของสิ่งแวดล้อมและการดำรงชีวิตของมนุษย์และสิ่งมีชีวิตบนโลก การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจึงเป็นภารกิจร่วมของทุกภาคส่วน โดยเฉพาะการผลิตสินค้าและบริการที่ใส่ใจต่อสิ่งแวดล้อม รวมถึงการเลือกบริโภคของประชาชนที่สามารถเป็นแรงขับเคลื่อนให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในระบบเศรษฐกิจได้อย่างมีประสิทธิภาพ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 2563)

แนวทางหนึ่งในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในภาคอุตสาหกรรม คือ การประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint) ของผลิตภัณฑ์ ซึ่งเป็นการวัดปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่กระบวนการผลิต การขนส่ง การใช้งาน ไปจนถึงการจัดการซากผลิตภัณฑ์ การแสดงข้อมูลคาร์บอนฟุตพริ้นท์จึงมีความสำคัญทั้งต่อผู้บริโภคในการตัดสินใจเลือกซื้อสินค้า และต่อผู้ผลิตในการปรับปรุงกระบวนการผลิตให้เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมมากยิ่งขึ้น(องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2563) อย่างไรก็ตาม อุตสาหกรรมขนาดเล็กในประเทศไทย โดยเฉพาะในกลุ่มผลิตภัณฑ์อาหารทะเลตากแห้ง เช่น กุ้งแห้ง ยังไม่ค่อยมีการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์อย่างเป็นระบบ ทั้งที่เป็นอุตสาหกรรมที่มีการใช้ทรัพยากรและพลังงานอย่างต่อเนื่อง (จิราวรรณ แย้มประยูร และอมรรัตน์ สุขโข, 2549)

งานวิจัยนี้มุ่งเน้นศึกษาการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งในสถานประกอบการพื้นที่ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา ซึ่งเป็นแหล่งผลิตกุ้งแห้งพื้นบ้านที่สำคัญ โดยวิเคราะห์

แหล่งกำเนิดและปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกระบวนการผลิต อาทิ การใช้พลังงานไฟฟ้า การใช้น้ำ การใช้บรรจุภัณฑ์ และการจัดการของเสีย เพื่อนำไปสู่การจัดทำฐานข้อมูลเชิงสิ่งแวดล้อมและพลังงานที่สามารถใช้ในการกำหนดนโยบายการจัดการอย่างยั่งยืน และช่วยเสริมสร้างศักยภาพของสถานประกอบการในการพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมต่อไปในอนาคต (กรมศุลกากร, 2548; กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2548)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา: โรงกุ้งแห้ง จังหวัดสงขลา
2. เพื่อเสนอแนวทางในการลดปริมาณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ กรณีศึกษา: โรงกุ้งแห้ง จังหวัดสงขลา

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรมเพื่อนำมาใช้ในการศึกษาการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งในอุตสาหกรรมท้องถิ่น สามารถสรุปสาระสำคัญที่เกี่ยวข้องได้ดังนี้

แนวคิดเรื่องคาร์บอนฟุตพริ้นท์และวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์

คาร์บอนฟุตพริ้นท์ (Carbon Footprint: CFP) เป็นตัวชี้วัดปริมาณก๊าซเรือนกระจกทั้งหมดที่ปล่อยออกมาจากกิจกรรมต่าง ๆ ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ซึ่งคำนวณในหน่วยของกิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ($kgCO_2e$) โดยอิงตามหลักการของการประเมินวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Assessment: LCA) ที่พิจารณาตั้งแต่ “Cradle to Grave” หรือ “Cradle to Gate” ขึ้นอยู่กับขอบเขตการศึกษา (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 2563)

การคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

กระบวนการคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์แบ่งออกเป็น 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

(1) การจัดทำข้อมูลบัญชีวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Inventory: LCI) โดยรวบรวมข้อมูลการใช้วัตถุดิบ พลังงาน น้ำ และการปล่อยของเสียในแต่ละขั้นตอนของกระบวนการผลิต

(2) การประเมินผลกระทบ (Impact Assessment) โดยนำข้อมูลจาก LCI คูณด้วยค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Factors: EF) เพื่อแปลงเป็นหน่วย CO_2e

(3) การแปลผลและการจัดทำรายงาน (Interpretation) ซึ่งเป็นขั้นตอนสุดท้ายที่ช่วยให้สามารถนำข้อมูลไปใช้ในการวางแผนและจัดการสิ่งแวดล้อมได้อย่างเป็นรูปธรรม (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6, 2559)

การคำนวณ CFP ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งในงานวิจัยนี้ครอบคลุมกิจกรรมหลัก ได้แก่ การรับวัตถุดิบ การล้างกุ้ง การต้ม การตากแห้ง การบรรจุ การใช้ไฟฟ้าและน้ำ การใช้ถุงพลาสติก และการขนส่งวัตถุดิบ โดยใช้สูตรพื้นฐาน:

$$CFP = \sum(A_i \times EF_i)$$

โดยที่

A_i = ปริมาณของสาร/กิจกรรม เช่น ปริมาณไฟฟ้าที่ใช้ (kWh) ปริมาณน้ำ (ลิตร) เชื้อเพลิง (ลิตร) เป็นต้น

EF_i = ค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของสารหรือกิจกรรมนั้น ๆ (หน่วย $kgCO_2e$ ต่อหน่วยกิจกรรม)

ค่า EF ที่ใช้ในการประเมินส่วนใหญ่ได้จากแหล่งฐานข้อมูลที่เชื่อถือได้ เช่น Thailand Greenhouse Gas Management Organization (TGO), DEFRA (UK), หรือ IPCC (Intergovernmental Panel on Climate Change) (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 2566)

การประยุกต์ใช้ LCA และ CFP ในอุตสาหกรรมอาหารทะเล

ในอุตสาหกรรมกุ้งแห้งที่เป็นวิสาหกิจชุมชน การประเมิน CFP ยังไม่แพร่หลายมากนัก การศึกษานี้จึงมีบทบาทสำคัญในการรวบรวมข้อมูลการใช้พลังงานและทรัพยากรในกระบวนการผลิต เพื่อจัดทำฐานข้อมูลการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่เฉพาะเจาะจงและสะท้อนบริบทของอุตสาหกรรมระดับชุมชน (จิราวรรณ แย้มประยูร และ อมรรัตน์ สุขโข, 2549)

ความสำคัญของการประเมิน CFP ต่อการจัดการสิ่งแวดล้อมในชุมชน

การประเมิน CFP ช่วยให้สถานประกอบการสามารถระบุแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจกหลัก เพื่อนำไปสู่การออกแบบมาตรการลดการปล่อยที่ตรงจุด เช่น การใช้พลังงานทางเลือก การเปลี่ยนวัสดุบรรจุภัณฑ์ หรือการเพิ่มประสิทธิภาพของเครื่องจักรในกระบวนการผลิต นอกจากนี้ยังสามารถใช้ผลการประเมินเป็นข้อมูลเชิงนโยบายเพื่อยกระดับผลิตภัณฑ์เข้าสู่ตลาดสีเขียว (Green Market) และการพัฒนาที่ยั่งยืน (สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6, 2559)

ทฤษฎีและแนวทางการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์

การลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์ (Carbon Footprint of Product: CFP) เป็นแนวทางหนึ่งภายใต้กรอบของการจัดการสิ่งแวดล้อมเชิงป้องกัน (Preventive Environmental Management) โดยมีเป้าหมายเพื่อลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (GHGs) ตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ ตั้งแต่การได้มาซึ่งวัตถุดิบ การผลิต การขนส่ง การใช้งาน ไปจนถึงการจัดการหลังการใช้งาน ซึ่งสอดคล้องกับหลักการของ การประเมินวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Assessment: LCA) และมาตรฐานสากล ISO 14067:2018 (International Organization for Standardization, 2018)

ตามหลักทฤษฎี การลด CFP ของผลิตภัณฑ์สามารถดำเนินการได้ผ่าน 3 แนวทางหลัก ได้แก่

(1) การลดการใช้ทรัพยากรที่ก่อให้เกิดคาร์บอนสูง (Carbon-Intensive Inputs) การลดปริมาณหรือเปลี่ยนวัตถุดิบที่มีการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสูง เช่น เปลี่ยนจากพลังงานฟอสซิลเป็นพลังงานหมุนเวียน ลดการใช้วัสดุที่มีกระบวนการผลิตปล่อยก๊าซสูง หรือเลือกใช้วัตถุดิบท้องถิ่นเพื่อลดระยะทางขนส่ง (กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน, 2564)

(2) การเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการผลิต (Process Optimization) การปรับปรุงกระบวนการผลิตให้ใช้พลังงานหรือทรัพยากรน้อยลง เช่น การใช้เครื่องจักรประหยัดพลังงาน การนำความร้อนกลับมาใช้ซ้ำ การควบคุมอุณหภูมิและเวลาอย่างเหมาะสม รวมถึงการจัดการของเสียให้มีประสิทธิภาพสูงขึ้น

(3) การปรับปรุงผลิตภัณฑ์และบรรจุภัณฑ์ (Product and Packaging Redesign) การออกแบบผลิตภัณฑ์หรือบรรจุภัณฑ์ใหม่เพื่อลดการใช้วัสดุ หรือเลือกใช้วัสดุที่สามารถย่อยสลายหรือรีไซเคิลได้ง่ายขึ้น รวมทั้งการยืดอายุการใช้งานของผลิตภัณฑ์เพื่อลดความถี่ในการผลิตและขนส่งองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (อบก.) ยังได้เสนอหลักการ 5Rs เป็นแนวทางลด CFP ได้แก่

R1: Rethink การทบทวนกระบวนการ

R2 : Reduce การลดการใช้

R3 : Reuse การใช้ซ้ำ

R4 : Recycle การนำกลับมาใช้ใหม่

R5 : Replace การเปลี่ยนแหล่งพลังงานหรือวัตถุดิบ (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน), 2563)

แนวทางการลดคาร์บอนดังกล่าวไม่เพียงแต่ช่วยลดผลกระทบทางสิ่งแวดล้อม แต่ยังส่งผลเชิงเศรษฐกิจ เช่น การลดต้นทุนการผลิต และเพิ่มศักยภาพในการแข่งขันทางการตลาด โดยเฉพาะกับกลุ่มผู้บริโภคที่ให้ความสำคัญกับความยั่งยืนและฉลากสิ่งแวดล้อม

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ ได้ใช้แนวคิดการประเมินผลกระทบสิ่งแวดล้อมตลอดวัฏจักรชีวิตของผลิตภัณฑ์ (Life Cycle Assessment: LCA) ตามแนวทาง Cradle to Gate ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการได้มาซึ่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต ไปจนถึงการกระจายสินค้า โดยทำการเก็บรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิจากการลงพื้นที่ศึกษากระบวนการผลิตภายในโรงงาน ทั้งในด้านการใช้พลังงาน การใช้น้ำ วัตถุดิบ บรรจุภัณฑ์ และการขนส่ง พร้อมทั้งรวบรวมข้อมูลทุติยภูมิจากฐานข้อมูลขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (TGO) และ Intergovernmental Panel on Climate Change (IPCC) เพื่อใช้ในการคำนวณค่าการปล่อยก๊าซเรือน และจัดทำรายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของโรงงาน ผลการประเมินจะรายงานในรูปของค่าคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า (CO_2-eq) ซึ่งสะท้อนถึงปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกจากกิจกรรมต่าง ๆ ภายในกระบวนการผลิตกุ้งแห้ง จากนั้นจะวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อหาแนวทางในการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์อย่างเป็นระบบ โดยมีเป้าหมายในการพัฒนาแนวทางปฏิบัติที่เหมาะสมต่อการจัดการพลังงานและทรัพยากรอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อส่งเสริมความยั่งยืนของสถานประกอบการทั้งในด้านสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

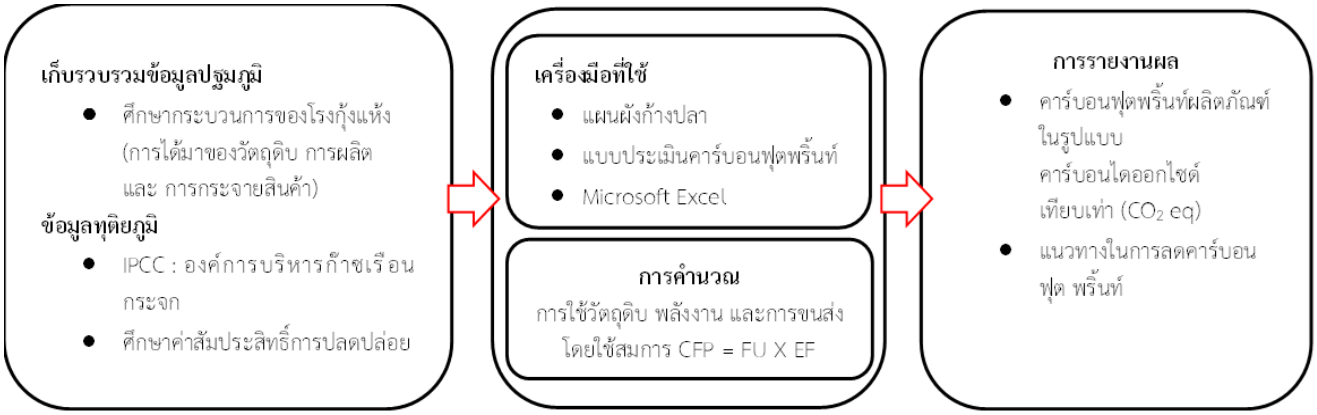

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้ใช้ระเบียบวิธีเชิงปริมาณโดยอาศัยแนวทางการประเมินวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Assessment: LCA) ตามแนวทาง Cradle to Gate เพื่อประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง และวิเคราะห์แนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในโรงงานผลิตกุ้งแห้ง จำนวน 1 แห่ง ตำบลหัวเขา อำเภอสิงหนคร จังหวัดสงขลา โดยมีกระบวนการดำเนินงานเป็นลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. การกำหนดขอบเขตการศึกษา

ดำเนินการศึกษาในขอบเขต “Cradle to Gate” ซึ่งครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการได้มาของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการกระจายสินค้า โดยไม่รวมการใช้งานและการจัดการซากผลิตภัณฑ์หลังการบริโภค

2. การเก็บรวบรวมข้อมูล

- **ข้อมูลปฐมภูมิ** เก็บจากการสัมภาษณ์พนักงานภายในสถานประกอบการ การสังเกตการณ์ และการวัดค่าจริงในสถานที่เกี่ยวกับการใช้พลังงาน วัตถุดิบ น้ำ บรรจุภัณฑ์ และกระบวนการขนส่ง
- **ข้อมูลทุติยภูมิ** ประกอบด้วยค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Factor) จากแหล่งอ้างอิงที่เชื่อถือได้ เช่น IPCC Guidelines และฐานข้อมูลจากองค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (TGO)

3. การวิเคราะห์และคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์

การวิเคราะห์จะใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึกกับเจ้าของกิจการและพนักงานในกระบวนการผลิต เพื่อศึกษากระบวนการการผลิตของกุ้งแห้ง โดยครอบคลุมตั้งแต่การได้มาของวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการกระจายสินค้า และใช้เครื่องมือแผนผังก้างปลา (Fishbone Diagram) เพื่อศึกษาปัญหาในกระบวนการผลิต หลังจากนั้นได้ออกแบบแบบฟอร์มประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ เพื่อวิเคราะห์สาเหตุของการปล่อยก๊าซ และนำมาคำนวณและจัดทำรายการบัญชีสิ่งแวดล้อมของโรงงานด้วยโปรแกรม Microsoft Excel

4. การวิเคราะห์สาเหตุและแนวทางการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

นำผลจากการคำนวณการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของกระบวนการผลิตกุ้งแห้งมาวิเคราะห์ผลร่วมกับเจ้าของกิจการ เพื่อนำเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในแต่ละกิจกรรมของกระบวนการผลิต

5. การรายงานผล

แสดงผลลัพธ์ในรูปของปริมาณก๊าซเรือนกระจกที่ปล่อยออกมาในหน่วย “กิโลกรัมคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ($kgCO_2e$)” ต่อหน่วยผลิตภัณฑ์ พร้อมทั้งนำเสนอแนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งในเชิงเทคนิคและการจัดการ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง โดยใช้แนวทางวัฏจักรชีวิต (Life Cycle Assessment: LCA) แบบ Cradle to Gate ครอบคลุมกระบวนการได้มาซึ่งวัตถุดิบ กระบวนการผลิต และการขนส่งผลิตภัณฑ์ถึงจุดจำหน่าย โดยผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่า ผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งมีการปลดปล่อยก๊าซเรือนกระจกรวมทั้งสิ้น 22.68 $kgCO_2e$ โดยกระบวนการการได้มาซึ่งวัตถุดิบมีปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์มากที่สุด คิดเป็นร้อยละ 62.60 ของปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทั้งหมด รองลงมาคือการผลิต คิดเป็นร้อยละ 37.35 ของปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทั้งหมด และการกระจายสินค้าคิดเป็นร้อยละ 0.04 ของปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ทั้งหมด ตามลำดับ ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ในช่วงวัฏจักรชีวิตผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง

ช่วงวัฏจักรชีวิต	ปริมาณค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์ (kgCO2e)	ร้อยละ
การได้มาซึ่งวัตถุดิบ	14.196	62.60
การผลิต	8.470	37.35
การกระจายสินค้า	0.0097	0.04
รวม	**22.68**	**100**

จากตารางที่ 1 จะเห็นได้ว่า กระบวนการได้มาซึ่งวัตถุดิบเป็นจุดวิกฤตที่สำคัญ ซึ่งก่อให้เกิดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในระดับสูง โดยเฉพาะวัตถุดิบประเภทกุ้งทะเลมีค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์มากที่สุด คิดเป็น 13.8856 kgCO2e เนื่องจากเป็นวัตถุดิบหลักในการผลิตกุ้งแห้ง จึงมีการรับเข้าปริมาณมาก รวมทั้งระยะทางในการขนส่งค่อนข้างไกล ขณะที่กระบวนการผลิตก็มีการปล่อยในระดับสูงจากการใช้ไฟฟ้าจากพัดลมเป่าถ่านหลอดไฟ 8 หลอด โดยมีค่าคาร์บอนฟุตพริ้นท์คิดเป็น 7.4526 kgCO2e สำหรับการการกระจายสินค้า ถึงแม้ว่า

จะมีค่าน้อยกว่ากระบวนการอื่น แต่ก็มีความสำคัญเช่นกัน เนื่องจากการขนส่งจำเป็นต้องใช้น้ำมันดีเซลเป็นเชื้อเพลิงหลัก ซึ่งส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมเช่นกัน โดยมีค่าการปล่อยคาร์บอนฟุตพริ้นท์ คิดเป็น 0.0097 kgCO2e ดังนั้น แนวทางในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง คือ 1) ส่งเสริมการจัดหาวัตถุดิบแบบใกล้กิจการ (Local Sourcing) เพื่อลดระยะทางขนส่งและการปล่อยคาร์บอนจากกระบวนการขนส่งวัตถุดิบโดยเฉพาะกุ้งทะเล 2) สนับสนุนการใช้พลังงานทดแทน เช่น ติดตั้งแผงโซลาร์เซลล์ในกระบวนการอบแห้ง ลดการใช้ไฟฟ้าจากฟอสซิล และ 3) การใช้เทคโนโลยีในเพื่อทดแทนพัดลมเป่าถ่านที่มีความสามารถในการลดการใช้พลังงาน เช่น เครื่องพัดลมเป่าถ่านที่มีระบบควบคุมอัตโนมัติหรือระบบประหยัดพลังงานในการผลิต

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่าการลดคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้งควรเริ่มจากการลดการใช้วัสดุที่มีค่าสัมประสิทธิ์การปล่อยสูง ปรับเปลี่ยนการใช้พลังงานไฟฟ้าไปสู่พลังงานทางเลือก เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ และปรับระบบขนส่งให้มีโหลดที่เหมาะสมทั้งขาไปและขากลับ ซึ่งแนวทางเหล่านี้จะช่วยให้กระบวนการผลิตมีความยั่งยืนมากยิ่งขึ้น สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) ในด้านการจัดการทรัพยากรและการลดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ

ข้อเสนอแนะ

จากผลการศึกษาการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์กุ้งแห้ง สามารถเสนอแนะแนวโดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน คือ ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ และข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย ได้ดังนี้

1. **ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ**
    - ส่งเสริมการใช้พลังงานทดแทนในกระบวนการผลิต เช่น พลังงานแสงอาทิตย์ หรือพลังงานลม แทนการใช้ไฟฟ้าจากฟอสซิล
    - ปรับปรุงระบบการขนส่งสินค้าให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เช่น การจัดรอบการส่งสินค้าแบบรวมเส้นทาง หรือเพิ่มประสิทธิภาพของพาหนะขนส่งให้ลดเที่ยวเปล่า
2. **ข้อเสนอแนะเชิงวิชาการ**
    - ควรขยายการศึกษาไปยังกลุ่มอุตสาหกรรมกุ้งแห้งในพื้นที่อื่น เพื่อเปรียบเทียบข้อมูลและหาแนวทางการจัดการที่เหมาะสมกับบริบทต่าง ๆ
    - ควรมีการศึกษาผลกระทบสิ่งแวดล้อมในด้านอื่นเพิ่มเติม เช่น Water Footprint หรือ Ecological Footprint เพื่อให้ได้ภาพรวมด้านความยั่งยืนของผลิตภัณฑ์อย่างครอบคลุม
3. **ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย**
    - หน่วยงานภาครัฐควรสนับสนุนการเข้าถึงเทคโนโลยีสะอาดและเครื่องมือประหยัดพลังงานให้กับผู้ประกอบการรายย่อยในชุมชน
    - ควรมีการจัดทำระบบรับรองผลิตภัณฑ์ที่มีคาร์บอนฟุตพริ้นท์ต่ำ เพื่อสร้างแรงจูงใจให้ผู้ผลิตเข้าสู่กระบวนการผลิตที่ยั่งยืน และสามารถแข่งขันในตลาดสีเขียวได้

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาพลังงานทดแทนและอนุรักษ์พลังงาน. (2564). *แนวทางการอนุรักษ์พลังงานในโรงงานอุตสาหกรรมขนาดเล็ก*. กระทรวงพลังงาน.

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2548). *ข้อมูลทะเบียนโรงงานประเภทอุตสาหกรรมแปรรูปอาหารทะเล*. กระทรวงอุตสาหกรรม.

กรมศุลกากร. (2548). *รายงานสถิติการส่งออกสินค้าประมง พ.ศ. 2548*. กรมศุลกากร กระทรวงการคลัง.

จิราวรรณ แย้มประยูร และ อมรรัตน์ สุขโข. (2549). *ผลของกระบวนการผลิตต่อคุณภาพกุ้งแห้ง*. เอกสารวิชาการฉบับที่ 1/2549. ราชการบริหารส่วนกลาง. กรมประมง, กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

สำนักงานสิ่งแวดล้อมภาคที่ 6. (2559). *คู่มือการจัดการสิ่งแวดล้อมโดยใช้เครื่องมือ LCA*. กระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม.

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (2563). *ข้อกำหนดและแนวทางการคำนวณคาร์บอนฟุตพริ้นท์ของผลิตภัณฑ์:* องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน).

International Organization for Standardization. (2018). *ISO 14067: Greenhouse gases — Carbon footprint of products — Requirements and guidelines for quantification*. ISO.

การยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

Acceptance Soil and Fertilizer Management of Pomelo Farmers in Ban Rai District, Uthai Thani Province

ฐานีย์ สุขาวิญญา[1] จิรัฐินาฏ ถังเงิน[2] และธวัชชัย อินทร์บุญช่วย[3]

Thanee Sukhawinya [1] Jirattinart Thungngern[2] and Tawatchai Inboonchuay [3]

นิสิตปริญญาโท[1], อาจารย์ที่ปรึกษาหลัก[2], อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม[3]

คณะเกษตร กำแพงแสน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน[1-3]

E-mail: thanee.suk@ku.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกร (2) เพื่อสำรวจการจัดการดินและปุ๋ย (3) เพื่อวัดระดับความรู้และการปฏิบัติด้านการจัดการดินและปุ๋ย (4) เพื่อประเมินการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ย เก็บข้อมูลจากเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอจำนวน 96 ราย โดยแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) เกษตรกรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.08) มีอายุเฉลี่ย 57.42 ปี จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 57.29) พื้นที่ทำการเกษตรเฉลี่ย 5.47 ไร่ มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละ 98.96) รายได้ต่อรอบการผลิตเฉลี่ย 18,895.84 บาท รายจ่ายต่อรอบการผลิตเฉลี่ย 7,189.58 บาท ประสบการณ์การปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.40 ปี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากที่สุด (ร้อยละ 83.33) โดยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ (ร้อยละ 66.67) (2) ด้านการจัดการดินและปุ๋ย พบว่า เกษตรกรไม่เคยเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ (ร้อยละ 56.25) แต่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกส้มโอ (ร้อยละ 88.54) และนิยมใช้วิธีการใส่ปุ๋ยเพื่อปรับปรุงดิน (ร้อยละ 90.63) ในขณะที่การปลูกหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำมีสัดส่วนไม่มาก ร้อยละ (31.25) (3) ด้านความรู้ พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 64.58) โดยเรื่องที่เกษตรกรมีความรู้มาก คือ ดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ควรมีลักษณะร่วนซุย การถ่ายเทอากาศดี มีสิ่งมีชีวิต ในส่วนของวิธีการปฏิบัติที่เด่น คือ เกษตรกรมีวิธีการใส่ปุ๋ยชนิดต่าง ๆ (ร้อยละ 89.58) (4) ด้านการยอมรับ พบว่า เกษตรกรมีการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.50)

คำสำคัญ: การยอมรับ การจัดการดินและปุ๋ย ส้มโอ

Abstract

This research aimed to: (1) survey the basic personal, economic and social characteristics of farmers; (2) survey the soil and fertilizer management; (3) measure the level of knowledge and practice in soil and fertilizer management; and (4) assess the acceptance of soil and

fertilizer management methods. Data were collected from 96 pomelo farmers using by questionnaires and analyzed with descriptive statistics. The results revealed that (1) Most farmers were female (52.08%), had an average age of 57.42 years. The majority had completed primary education (57.29%), owned an average agricultural area of 5.47 rai, and held ownership of their land (98.96%). The average income per production cycle of 18,895.84 baht, an average expenditure per production cycle of 7,189.58 baht. Farmers had an average of 8.40 years of experience in pomelo cultivation and received the most information from relevant agencies (83.33%), by contacting officials (66.67%). (2) In terms of soil and fertilizer management, it was found that farmers had never collected soil samples for analysis (56.25%), but used chemical fertilizers in growing pomelo (88.54%) and preferred to apply fertilizer to improve the soil (90.63%). Meanwhile, vetiver grass was planted to conserve soil and water, accounting for a small proportion (31.25%). (3) In terms of knowledge, it was found that overall, farmers had a high level of knowledge. (64.58%) The topic that farmers had the most knowledge about was that fertile soil should be loose and friable, have good aeration, and have living things. In terms of outstanding practices, farmers had different methods of adding fertilizers (89.58%). (4) In terms of acceptance, it was found that farmers had the highest level of acceptance ($\bar{x}$ = 4.50).

Keywords: Acceptance, soil and fertilizer management, pomelo

บทนำ

ส้มโอเป็นไม้ผลเศรษฐกิจอีกชนิดหนึ่งที่มีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย เนื่องจากมีรสชาติดี และเป็นที่นิยมบริโภคของคน จึงทำให้มีการขยายพื้นที่ปลูกส้มโอมากขึ้นทุกปี ส้มโอจึงถือเป็นผลไม้ที่เพิ่มศักยภาพการผลิต เพื่อส่งออกทั้งภายในประเทศและต่างประเทศได้ดี ประกอบกับภาครัฐให้ความสำคัญกับการพัฒนาผลไม้ไทยและส่งเสริมการเพาะปลูกส้มโอให้มีมาตรฐานตามพื้นที่เหมาะสมในการเพิ่มผลผลิต โดยคำนึงถึงการจัดสรรทรัพยากรธรรมชาติที่มีอยู่อย่างจำกัดและเหมาะสมตามศักยภาพของทรัพยากรที่ดินจึงทำให้พันธุ์ส้มโอที่ปลูกอยู่ในประเทศไทยมีหลายสายพันธุ์ตามศักยภาพของทรัพยากรดินในพื้นที่นั้น ๆ บางสายพันธุ์มีลักษณะใกล้เคียงกันแต่ปลูกคนละท้องที่จึงมีชื่อเรียกที่แตกต่างกันไป (จุฑามาศ จิรรัฐติกาลกุล, 2565)

ปัจจุบันมีการขยายพื้นที่ปลูกส้มโอจากสภาพการปลูกในที่ลุ่มยกร่องน้ำมาปลูกในสภาพไร่และปลูกในที่ดอนกันมากขึ้น ในการดูแลสวนส้มโอนั้นเกษตรกรได้ใส่ปุ๋ยเคมีเพื่อเร่งการเจริญเติบโตเพิ่มจำนวนผลผลิตและช่วยให้ผลของส้มโอมีคุณภาพดี นอกจากนั้นยังมีการใช้สารเคมีในการป้องกันและกำจัดแมลงศัตรูพืช ซึ่งอาจทำให้คุณภาพดินมีการเสื่อมลงและส่งผลต่อธาตุอาหารในดินได้ (กันติมา ศิษย์เลาถาวร, 2562) ถึงแม้ว่า

จะเป็นกลุ่มชุดดินเดียวกัน แต่ถ้ามีการจัดการหรืออยู่ในสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกัน ปริมาณธาตุอาหาร ความเป็นประโยชน์และประสิทธิภาพการดูดธาตุอาหารของพืชแตกต่างกันก็สามารถให้ผลผลิตที่แตกต่างกันได้ (สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี, 2559) เนื่องจากในขณะที่พืชมีการเจริญเติบโต พืชจะดูดธาตุอาหารในดินไปใช้และเก็บสะสมไว้ในส่วนต่าง ๆ ได้แก่ ใบ ลำต้น ดอก ผล จนถึงเวลาเก็บเกี่ยวผลผลิตและนำออกไปจากพื้นที่ ธาตุอาหารที่สะสมอยู่เหล่านั้นย่อมถูกนำออกไปจากพื้นที่ด้วย นอกจากนี้ธาตุอาหารบางส่วนยังเกิดการสูญหายไปในรูปก๊าซถูกดินหรือสารประกอบในดินจับยึดไว้บางส่วนถูกชะล้างออกไปจากบริเวณรากพืช หรือสูญเสียไปกับการชะล้างพังทลายของดิน การเพาะปลูกพืชติดต่อกันเป็นระยะเวลายาวนาน โดยไม่มีการเติมธาตุอาหารลงไปในดินย่อมทำให้ความอุดมสมบูรณ์ของดินลดลง ในการปลูกพืชจึงต้องมีการบำรุงดิน ช่วยเพิ่มธาตุอาหารพืชและคงระดับความอุดมสมบูรณ์ของดินไว้อยู่เสมอ (กรมพัฒนาที่ดิน, 2553)

จังหวัดอุทัยธานี เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีพื้นที่ปลูกส้มโอและยังเป็นผลไม้ที่ขึ้นชื่อของจังหวัดอุทัยธานี มีการปลูกกันอย่างแพร่หลาย จากการรายงานของกรมส่งเสริมการเกษตร (2563) สถานการณ์การปลูกส้มโอ ปี พ.ศ. 2562 จังหวัด อุทัยธานีมีพื้นที่ปลูกส้มโออยู่ในลาดับที่ 27 ของประเทศ หนึ่งในนั้นพื้นที่ปลูกส้มโอที่สำคัญอีกหนึ่งพื้นที่ของจังหวัดอุทัยธานี คือ อำเภอบ้านไร่ ส่วนใหญ่พันธุ์ส้มโอที่เกษตรกรปลูก ได้แก่ พันธุ์ขาวแตงกวา ซึ่งมีเกษตรกรปลูกส้มโอที่ขึ้นทะเบียนเกษตรกร (ทบก.) กับกรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์ ในปี 2566/67 จานวน 127 ราย มีการปลูกส้มโอเพื่อจำหน่ายภายในชุมชนและจำหน่ายไปยังต่างจังหวัด แต่เกษตรกรก็ต้องพบกับปัญหาในพื้นที่ในด้านของทรัพยากรดิน เนื่องจากสภาพพื้นที่ปลูกส้มโอเป็นลูกคลื่นลอนลาดถึงเนินเขามีความลาดชันมีก้อนกรวดและเศษหิน ก่อให้เกิดปัญหาการชอนไชของรากพืช มีความอุดมสมบูรณ์ของดินต่ำ มีการกัดกร่อนได้ง่าย ซึ่งในพื้นที่ความลาดชันสูง มีปัญหาเรื่องการชะล้างพังทลายของหน้าดิน อันเป็นสาเหตุทำให้ผลผลิตลดลง และต้นทุนการผลิตสูง สถานีพัฒนาที่ดินอุทัยธานีจึงได้ดำเนินการแก้ไขปัญหาดังกล่าว เพื่อส่งเสริมและสนับสนุนการจัดการดินในพื้นที่ให้มีความเหมาะสมสำหรับปลูกส้มโอ โดยจัดกิจกรรมถ่ายทอดองค์ความรู้การพัฒนาที่ดิน ภายใต้โครงการระบบส่งเสริมเกษตรแบบแปลงใหญ่ กรมพัฒนาที่ดิน ประจำปีงบประมาณ 2566 อาทิเช่น การเก็บตัวอย่างดินส่งตรวจวิเคราะห์ธาตุอาหารและใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปลูกหญ้าแฝกเพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ การใช้ปุ๋ยหมักเพื่อปรับปรุงบำรุงดิน เป็นต้น โดยเกษตรกรที่เข้าร่วมกิจกรรมได้ดำเนินการเก็บตัวอย่างดินในแปลงส้มโอเพื่อตรวจวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารในดิน มีการนำกล้าหญ้าแฝกที่ได้รับการสนับสนุนไปปลูกในแปลงเพื่อป้องกันการชะล้างพังทลายของดิน การใช้น้ำหมักชีวภาพเพื่อส่งเสริมการเจริญเติบโตของต้นพืช และปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยหมักเพื่อเป็นการเพิ่มอินทรียวัตถุในดินทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์มากยิ่งขึ้น อย่างไรก็ตาม การยอมรับแนวทางการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรอาจแตกต่างกันไปทั้งสภาพด้านเศรษฐกิจ สังคม และความรู้ความเข้าใจของเกษตรกร ดังนั้น งานวิจัยนี้มุ่งศึกษาการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี เพื่อที่จะนำมาใช้เป็นแนวทางในการวางแผนและการส่งเสริมเกษตรกรให้มีความรู้ด้านการจัดการดินและปุ๋ยได้อย่างเหมาะสมกับสภาพพื้นที่และปัญหาที่เกิดขึ้นได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคมของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

2. เพื่อสำรวจการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

3. เพื่อวัดระดับความรู้และการปฏิบัติด้านการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

4. เพื่อประเมินการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัย เรื่อง การยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ผู้วิจัยได้ศึกษาและรวบรวมแนวคิด ทฤษฎีต่าง ๆ ตลอดจนผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นแนวทางในการศึกษา ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการยอมรับ

กรมส่งเสริมการเกษตร (2556) กล่าวว่า กระบวนการยอมรับ เป็นกระบวนการที่เกี่ยวข้องกับการเรียนรู้และการตัดสินใจ จากการวิจัยพบว่า การที่บุคคลจะรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติ จะผ่าน 5 ขั้นตอน คือ

1) ขั้นริเริ่มหรือขั้นรับรู้ ขั้นนี้เป็นขั้นแรกที่บุคคลเริ่มรู้เกี่ยวกับเรื่องใหม่หรือความคิดใหม่ แต่ขาดรายละเอียด คือรู้ว่าเรื่องนั้นเรื่องนี้เกิดขึ้นแล้ว หรือทำได้แล้วแต่เป็นเรื่องใหม่สำหรับตน เพราะไม่เคยได้ยินหรือเคยเห็นมาก่อน การรับรู้อาจเกิดขึ้นโดยบังเอิญด้วยการพบเห็นด้วยตนเอง หรือโดยการเผยแพร่ของเจ้าหน้าที่ของรัฐบาลหรือเอกชน ในพื้นที่วิจัยมีการให้ความรู้จากเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรจากสถานีพัฒนาที่ดิน และสำนักงานเกษตรอำเภอ ได้ดำเนินการถ่ายทอดองค์ความรู้ด้านการพัฒนาที่ดิน ได้แก่ การเก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหาร การวัดค่าความเป็นกรด-ด่างของดิน (pH) การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ

2) ขั้นสู่ความสนใจ ถ้าในขั้นแรกบุคคลเพียงแต่รับรู้ในแนวความคิดใหม่แต่ไม่สนใจ หรือไม่ถูกกระตุ้นให้เกิดความสนใจ ขั้นที่ 2 และขั้นต่อ ๆ ไปก็จะถูกทอดทิ้งไป คือไม่เกิดขึ้น ขั้นสู่ความสนใจนี้บุคคลมีความสนใจในแนวความคิดใหม่ จึงพยายามใฝ่หาความรู้ในรายละเอียด ในพื้นที่วิจัยเกษตรกรที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตรเริ่มสนใจในการจัดการดินและปุ๋ยในพื้นที่ จึงได้มีการศึกษาหาความรู้เพิ่มเติมและปรึกษาเจ้าหน้าที่เพื่อจัดการดินและปุ๋ยในพื้นที่ปลูกส้มโอ

3) ขั้นไตร่ตรอง ในขั้นนี้บุคคลศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับแนวความคิดใหม่แล้วคิดเปรียบเทียบดูกับงานที่ทำอยู่ในปัจจุบันว่าถ้ารับเอาแนวความคิดใหม่มาปฏิบัติจะเกิดผลดีหรือไม่ดีอย่างไรบ้างในขณะนี้และในอนาคตควรหรือไม่ที่จะทดลองดูก่อน ถ้าเขาตั้งใจไตร่ตรองดูแล้วรู้สึกว่าผลดีจะมากกว่าผลเสียเขาก็

จะต้องตัดสินใจทดลองดู ในพื้นที่วิจัยเกษตรกรมีการไตร่ตรองหลังจากที่ได้รับรู้และเกิดความสนใจว่าหากนำความรู้ที่ได้รับในการจัดการดินและปุ๋ยมาปฏิบัติจะเกิดผลดีต่อพื้นที่ปลูกส้มโอมากน้อยเพียงใด

4) ขั้นทดลองทำ ขั้นนี้เป็นขั้นที่บุคคลทดลองทำตามแนวความคิดใหม่ โดยทำการทดลองแต่เพียงเล็กน้อย เพื่อดูว่าจะเข้ากันหรือไม่กับสภาวการณ์ในปัจจุบันของตน และผลจะออกมาตามที่คาดคิดไว้หรือไม่ ในพื้นที่วิจัยหลังจากที่เกษตรกรได้รับความรู้ มีความสนใจ และได้ไตร่ตรองมาแล้ว เกษตรกรมีการทดลองนำแนวทางการจัดการดินและปุ๋ยที่ได้รับความรู้จากเจ้าหน้าที่การเกษตรมาทดลองทำในพื้นที่ ว่าเกิดผลดีต่อพื้นที่ปลูกส้มโอหรือไม่ หากเกิดผลดีในด้านของการจัดการดินและปุ๋ย รวมถึงการเจริญเติบโตของต้นส้มโอและการให้ผลผลิตของส้มโอด้วย

5) ขั้นนำไปปฏิบัติ หรือขั้นยอมรับ เป็นขั้นที่บุคคลตัดสินใจรับแนวความคิดใหม่ไปปฏิบัติหลังจากที่ได้ทดลองปฏิบัติดูและทราบผลเป็นที่พอใจแล้ว จุดสำคัญของขั้นนี้เป็นการพิจารณาผลการทดลองในขั้นที่ 4 และตัดสินใจแน่วแน่ที่จะปฏิบัติต่อไปเต็มรูปแบบตามแนวความคิดใหม่ ในพื้นที่วิจัยหลังจากที่เกษตรกรได้ทดลองทำแล้วเห็นว่าเกิดผลดีในด้านการจัดการดินและปุ๋ย ทำให้ทรัพยากรดินดีขึ้น ต้นส้มโอมีการเจริญเติบโตและให้ผลิตที่ดี จึงมีการนำไปปฏิบัติภายในพื้นที่ปลูกส้มโออย่างสม่ำเสมอ

กล่าวสรุปได้ว่า กระบวนการยอมรับ เป็นกระบวนการตัดสินใจที่จะริเริ่มเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ แล้วนำไปสู่การปฏิบัติ การทดลองกับสิ่งที่ได้ตัดสินใจยอมรับตามแนวคิดใหม่ เพื่อให้เกิดประโยชน์ต่อตนเองหรือสิ่งที่ได้ตัดสินใจลงไป โดยเริ่มจากการรับรู้ ซึ่งเป็นขั้นแรกที่ตัวบุคคลได้รับข่าวสารหรือแนวความคิดใหม่จนเกิดเป็นความสนใจ เริ่มหารายละเอียดเพิ่มเติม แล้วนำไปทดลอง เพื่อดูว่าเข้ากับสถานการณ์ และผลที่ออกมาเป็นอย่างที่คาดหวังหรือไม่ แล้วนำไปปฏิบัติหรือตัดสินใจยอมรับสิ่งใหม่ ในงานวิจัยนี้ศึกษาการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร เกษตรกรมีการนำกระบวนการยอมรับมาเรียนรู้และตัดสินใจเพื่อให้เกิดการยอมรับในการจัดการดินและปุ๋ย เพื่อเป็นแนวทางในการวางแผนและจัดการกับปัญหาด้านทรัพยากรดินในพื้นที่ให้เกิดความเหมาะสมในการปลูกส้มโอ

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องกับแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการยอมรับ ทำให้ทราบถึงกระบวนการขั้นตอนที่ทำให้เกิดการยอมรับที่จะนำไปใช้เป็นแนวทางในการจัดการดินและปุ๋ย เพื่อแก้ไขปัญหาในพื้นที่และเป็นประโยชน์ในการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร โดยผู้วิจัยได้นำความรู้ที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้ (รูปที่ 1)

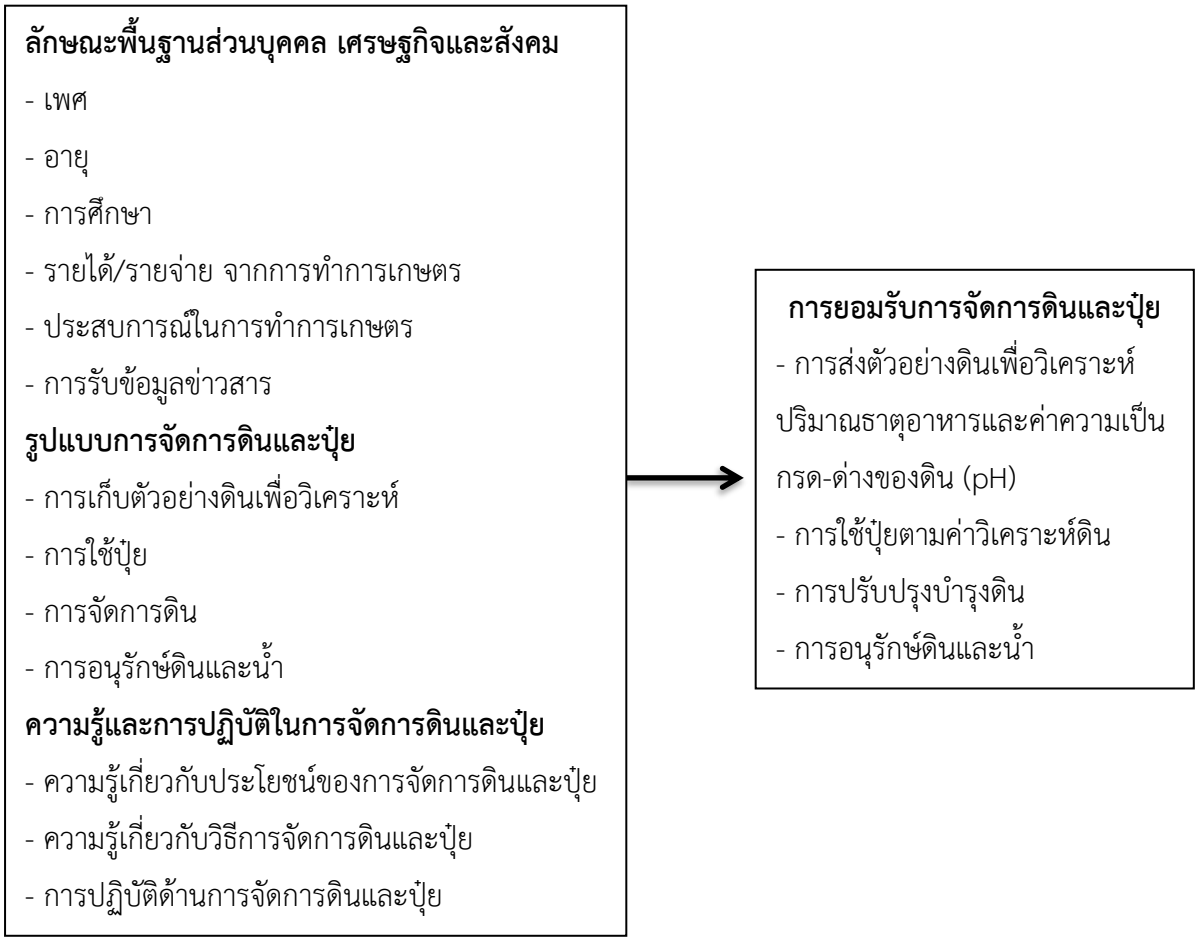

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ เกษตรกรผู้ปลูกส้มโอในพื้นที่อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี ที่ขึ้นทะเบียนและปรับปรุงทะเบียนเกษตรกร ปีการเพาะปลูก 2566/67 จำนวน 127 ราย (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2566) โดยใช้วิธีการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสุ่มชั้นภูมิ และใช้สูตรการคำนวณของ Taro Yamane ที่ระดับความน่าเชื่อถือร้อยละ 95 ความคลาดเคลื่อนที่ 0.05 ได้กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 96 ราย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งมีลักษณะคำถามเป็นปลายปิด (close-ended question) และปลายเปิด (open-ended question) ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาจากข้อมูล ทฤษฎี เอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง แล้วจึงนำมาเรียบเรียงเป็นแนวทางในการจัดทำแบบสอบถาม ประกอบด้วย 4 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ และสังคม ส่วนที่ 2 การจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร ส่วนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติของเกษตรกร โดยความรู้กำหนดให้มีการเลือกตอบ ตอบถูก 1 คะแนน ตอบผิด 0 คะแนน แล้วนำคะแนนมาแบ่งเป็น 3 ระดับ ได้แก่ มีความรู้มาก มีความรู้ปานกลาง มีความรู้น้อย ส่วนของการปฏิบัติเป็นคำถามปลายเปิด และส่วนที่ 4 การยอมรับการจัดการดินและปุ๋ย เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ประกอบด้วย 5 ระดับ ได้แก่ คะแนน 5 คือ มากที่สุด

(ขั้นนำไปปฏิบัติ) คะแนน 4 คือ มาก (ขั้นทดลองทำ) คะแนน 3 คือ ปานกลาง (ขั้นไตร่ตรอง) คะแนน 2 คือ น้อย (ขั้นสู่ความสนใจ) และ คะแนน 1 คือ (ขั้นริเริ่ม) ทดสอบความเที่ยงตรงของเนื้อหา (Content Validity) โดยผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน แล้วนำค่าคะแนนที่ได้มาหาดัชนีความสอดคล้อง หากมีค่า IOC (Index of Consistency: IOC) ตั้งแต่ 0.50-1.00 แสดงว่ามีความเที่ยงตรงสามารถนำข้อคำถามนั้นไปใช้ได้ ผลการทดสอบ พบว่า ค่า IOC เท่ากับ 0.926 และนำแบบสอบถามไปทำการทดลอง (Try out) กับกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะใกล้เคียงกัน จำนวน 30 ชุด นำมาหาค่าความเชื่อมั่น (Reliability) โดยใช้สูตรสัมประสิทธิ์แอลฟา (Alpha Coefficient) ตามวิธีการของครอนบาช หากมีค่าตั้งแต่ 0.7 ขึ้นไปแสดงว่าแบบสอบถามมีความเชื่อมั่น พบว่า ค่าความเชื่อมั่น เท่ากับ 0.932 จากนั้นนำแบบสอบถามไปใช้ในการเก็บข้อมูลต่อไป การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics) เพื่ออธิบายลักษณะของกลุ่มตัวอย่าง และตัวแปรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าสูงสุด (Maximum) ค่าต่ำสุด (Minimum) ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation: SD) การวิเคราะห์ความรู้ และระดับการยอมรับในการบรรยายข้อมูล

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากการศึกษาการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกรผู้ปลูกส้มโอ อำเภอบ้านไร่ จังหวัดอุทัยธานี สรุปผลการศึกษา ดังนี้

ส่วนที่ 1 ลักษณะพื้นฐานส่วนบุคคล เศรษฐกิจ สังคม

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรเป็นเพศหญิง (ร้อยละ 52.08) มีอายุเฉลี่ย 57.42 ปี ส่วนใหญ่จบการศึกษาระดับประถมศึกษา (ร้อยละ 57.29) มีจำนวนพื้นที่ปลูกส้มโอเฉลี่ย 5.47 ไร่ มีการถือครองที่ดินเป็นของตนเอง (ร้อยละ 98.96) มีรายได้รวมต่อรอบการผลิตเฉลี่ย 18,895.84 บาท รายจ่ายหรือต้นทุนต่อรอบการ ผลิตเฉลี่ย 7,189.58 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกลุ่มส่งเสริมการจัดการดินและปุ๋ย กรมส่งเสริมการเกษตร (2559) ศึกษาเรื่องปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีกรใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน พบว่า ระดับการศึกษาของเกษตรกร เป็นปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน โดยการศึกษาที่สูงขึ้นมีแนวโน้มยอมรับเทคโนโลยีในเรื่องการเก็บตัวอย่างดิน การตรวจวิเคราะห์ดิน เนื่องจากเห็นว่าทำได้ไม่ยาก และจะมีการนำคำแนะนำไปใช้ สำหรับขนาดพื้นที่ปลูก การถือครองพื้นที่ปลูก และรายได้เป็นปัจจัยที่ส่งผลให้มีแนวโน้มเกิดการยอมรับ คือ มีความเชื่อมั่นในเทคโนโลยี และเมื่อได้นำเทคโนโลยีไปปฏิบัติแล้วสามารถลดต้นทุนการผลิตและเพิ่มผลผลิตได้ มีประสบการณ์ในการปลูกส้มโอเฉลี่ย 8.40 ปี มีการรับรู้ข้อมูลข่าวสารจากหน่วยงานต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องมากที่สุด (ร้อยละ 83.33) ส่วนใหญ่เคยติดต่อเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร (ร้อยละ 66.67) จากการสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ที่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่ด้านการเกษตร จะติดต่อในด้านการขอรับบริการทางการเกษตร ส่วนเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างที่ไม่เคยติดต่อกับเจ้าหน้าที่นั้น ส่วนใหญ่จะประสานงานผ่านทางหมอดินอาสาแทน เนื่องจากบางส่วนไม่สะดวกในการเดินทางเข้ามาติดต่อในพื้นที่อำเภอและจังหวัด

ส่วนที่ 2 การจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร

ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรไม่เคยเก็บตัวอย่างดินเพื่อส่งตรวจประมาณธาตุอาหารและค่าความเป็นกรดด่างของดิน (pH) (ร้อยละ 56.25) จากการสอบถามเกษตรกรกลุ่มตัวอย่าง พบว่า ที่เกษตรกรไม่ได้เก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ เพราะไม่ทราบวิธีเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง รวมถึงช่องทางการส่งตัวอย่างดินเพื่อการวิเคราะห์ โดยเกษตรกรส่วนใหญ่มีการใช้ปุ๋ยเคมีในการปลูกส้มโอ (ร้อยละ 88.54) เพื่อเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในดินให้กับส้มโอ และเป็นวิธีที่สะดวกสำหรับเกษตรกร ซึ่งปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรเลือกใช้เป็นปุ๋ยสูตร 15-15-15 ซึ่งเป็นปุ๋ยที่นิยมใช้กันเนื่องจากมีปริมาณธาตุอาหารหลักทุกตัวเท่ากัน และเกษตรกรมีการใช้ตามกันจึงทำให้เกษตรมีการใช้ปุ๋ยเคมีสูตรนี้เป็นจำนวนมาก สอดคล้องกับสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร (2565) กล่าวว่า การปลูกต้นพันธุ์ส้มโอ ให้ทำการใส่ปุ๋ยคอกรองก้นหลุม ปริมาณ 3-5 กิโลกรัม เมื่อส้มโออายุ 1-3 ปี ควรให้ปุ๋ยคอกผสมกับปุ๋ยสูตร 16-16-16 อย่างน้อยปีละ 2 ครั้ง อัตรา 200 กรัม/ต้น เกษตรกรเลือกใช้วิธีการใส่ปุ๋ยในการจัดการดิน (ร้อยละ 90.63) ซึ่งปุ๋ยที่เกษตรกรเลือกใช้ ได้แก่ ปุ๋ยเคมี ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก เพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณธาตุอาหารในดินที่พืชต้องการใช้เพื่อการเจริญเติบโต ให้ผลผลิต และปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้มีความร่วนซุยเหมาะสมต่อการปลูกส้มโอ สอดคล้องกับงานวิจัยของพงษ์นาถ นาถวรานันต์ (2559) ศึกษาเรื่องการใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการผลิตตะไคร้ พบว่า การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์ มีประโยชน์ช่วยเพิ่มผลผลิตพืช ความอุดมสมบูรณ์ของดิน และสร้างรายได้ให้เกษตรกรเพิ่มขึ้น เพราะการใช้ปุ๋ยอินทรีย์และปุ๋ยเคมีร่วมกัน ช่วยให้ผลผลิตเพิ่มขึ้นและต้นทุนค่าปุ๋ยเคมีลดลง นอกจากนี้เกษตรกรมีการปลูกหญ้าแฝกในการอนุรักษ์ดินและน้ำหรือป้องกันการชะล้างพังทลายของดินในแปลงส้มโอที่มีพื้นที่ลาดเท (ร้อยละ 31.25) สอดคล้องกับคณาจารย์ภาควิชาปฐพีวิทยา (2544) กล่าวว่า หญ้าแฝกมีระบบรากแพร่กระจายไปในแนวลึกมากกว่าออกด้านข้าง จึงทำให้เสียพื้นที่น้อยเมื่อเปรียบเทียบกับพืชอื่นที่ปลูกเป็นแนวอนุรักษ์เช่นเดียวกันกับหญ้าแฝก หรือเมื่อเปรียบเทียบกับมาตรการอนุรักษ์ดินและน้ำอื่น ๆ และกรมพัฒนาที่ดิน (2558) กล่าวว่า การปลูกหญ้าแฝกมีประโยชน์เพื่ออนุรักษ์ดินและน้ำ ช่วยแก้ไขการเกิดร่องน้ำแบบลึกที่เกิดจากการไหลบ่าของน้ำ รวมถึงการรักษาความชื้นในดิน และเพื่อเป็นการปรับปรุงพื้นที่เสื่อมโทรมให้ดีขึ้น แต่เกษตรกรมีการปฏิบัติไม่ถึงร้อยละ 50 เนื่องจากภายในแปลงมีการปลูกพืชชนิดอื่นร่วมด้วย ทั้งการปลูกพืชแซม การปลูกคลุมดิน การปลูกพืชอื่นบริเวณรอบแปลงส้มโอ จึงทำให้ลดปัญหาการชะล้างพังทลายของหน้าดินได้

ส่วนที่ 3 ความรู้และการปฏิบัติด้านการจัดการดินและปุ๋ย

การศึกษาความรู้ในการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร มีทั้งหมดจำนวน 18 ข้อ ได้แก่ ความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการดินและปุ๋ย จำนวน 9 ข้อ และความรู้เกี่ยวกับวิธีการจัดการดินและปุ๋ย จำนวน 9 ข้อ ผลการศึกษา พบว่า ภาพรวมเกษตรกรมีความรู้อยู่ในระดับมาก (ร้อยละ 64.58) (ตารางที่ 1)

ตารางที่ 1 ระดับความรู้ในการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร

(n = 96)

ระดับความรู้	จำนวนเกษตรกร	ร้อยละ
น้อย (0.00 – 6.00 คะแนน)	0	0.00
ปานกลาง (7.00 – 12.00 คะแนน)	34	35.42
มาก (13.00 – 18.00 คะแนน)	62	64.58
รวม	96	100.00

สำหรับประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบถูกมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่

อันดับที่ 1 เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องของลักษณะดินที่ดี (ร้อยละ 96.88) ซึ่งดินที่มีความอุดมสมบูรณ์ควรมีลักษณะร่วนซุย การถ่ายเทอากาศดี มีสิ่งมีชีวิต เช่น ไส้เดือน เป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญของการดูแลดินเพื่อให้เหมาะสมกับการเกษตรในระยะยาว ความรู้ด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีพื้นฐานที่ดีในด้านการเกษตรอย่างยั่งยืน สอดคล้องกับข้อมูลจากกรมพัฒนาที่ดิน (ม.ป.ป) กล่าวว่า ดินที่มีความเหมาะสมต่อการปลูกพืช ซึ่งจะต้องมีลักษณะและสมบัติของดินทางกายภาพ เคมี และชีวภาพที่เหมาะสม มีปริมาณน้ำ ธาตุอาหารที่เพียงพอต่อการเจริญเติบโตและให้ผลผลิต สามารถปลูกพืชได้โดยใช้วิธีการจัดการดูแลที่ไม่ยุ่งยาก มักจะมีหน้าดินสีดำหนา มีปริมาณอินทรียวัตถุสูง มีธาตุอาหารที่เป็นประโยชน์ต่อพืชสูง ไม่มีสารที่เป็นพิษต่อพืช มีปฏิกิริยาดินใกล้เป็นกลาง และไม่มีชั้นที่ขัดขวางการเจริญเติบโตของรากพืช

อันดับ 2 เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการปรับปรุงดิน (ร้อยละ 95.83) ซึ่งการใช้ปุ๋ยหมักสามารถปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดินให้ร่วนซุยมีการระบายอากาศ และอุ้มน้ำได้ดีขึ้น และช่วยให้รากพืชแพร่กระจายได้ดีขึ้น เนื่องจากวัสดุที่นำมาทำปุ๋ยหมักประกอบด้วย เศษวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรชนิดแห้ง มูลสัตว์ และสารเร่งซุปเปอร์ พด.1 หมักโดยกระบวนการย่อยสลายของจุลินทรีย์ จนกระทั่งได้อินทรียวัตถุ มีสีน้ำตาลปนดำ เมื่อกระบวนการย่อยสลายสมบูรณ์ จะได้ปุ๋ยหมักสำหรับนำไปใช้ปรับปรุงบำรุงดิน ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรเข้าใจถึงความสำคัญของการปรับปรุงบำรุงดินให้มีความเหมาะสมต่อการเจริญเติบโตของพืช อีกทั้งยังเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดิน ปริมาณอินทรียวัตถุ และเป็นแหล่งอาหารของจุลินทรีย์ ความรู้ด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีพื้นฐานที่ดีในด้านการปรับปรุงบำรุงดินให้เหมาะสมต่อการปลูกพืช สอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญาพร สังข์แก้ว, โอวาท ยุทธธรรม, และประภา ธารเนตร (2567) ศึกษาเรื่องผลของวัสดุปรับปรุงดินต่อสมบัติทางเคมีของดินและผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในดินทรายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ พบว่า การปรับปรุงดินควบคู่กับผลตอบแทนที่ดี วิธีการใส่ปุ๋ยหมักที่ผลิตจากสารเร่ง พด. 1 หรือ ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงสูตร 3 กรมพัฒนาที่ดิน อัตรา 2,000 กิโลกรัมต่อไร่ เพื่อช่วยปรับสภาพสมบัติทางเคมีดิน และยังช่วยให้ดินมีความโปร่งร่วนซุย รากต้นพืชสามารถดูดซับธาตุอาหารในดินไปใช้ได้ดี และช่วยลดการใช้ปุ๋ยเคมีได้

อันดับ 3 เกษตรกรมีความรู้ในเรื่องการใช้น้ำหมักชีวภาพเป็นสารที่ทำหน้าที่เหมือนฮอร์โมนช่วยกระตุ้นการเจริญเติบโต และช่วยในการแตกตาดอกในการปลูกส้มโอ (ร้อยละ 93.75) ซึ่งเป็นปัจจัยที่ทำให้พืชเจริญเติบโตขึ้น ซึ่งหมายความว่าเกษตรกรเข้าใจถึงการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืช ทั้งลำต้น ใบ ดอก รวมถึงการออกผลผลิตของส้มโอ ความรู้ด้านนี้สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีพื้นฐานที่ดีในด้านการส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชเพื่อให้ได้ผลผลิตที่ดีและมีคุณภาพ เนื่องจากเกษตรกรได้รับการส่งเสริมจากสถานีพัฒนาที่ดินให้มีการผลิตน้ำหมักชีวภาพจากสารเร่งซุปเปอร์ พด.2 ที่วัสดุหมัก เช่น ผัก ผลไม้ ปลา หรือหอยเชอรี่ เป็นต้น เพื่อเป็นฮอร์โมนส่งเสริมการเจริญเติบโตไว้ใช้ภายในแปลงส้มโอของตนเอง

จากผลการศึกษาเรื่องความรู้ สะท้อนให้เห็นว่าเกษตรกรมีความรู้เกี่ยวกับประโยชน์ที่เกิดขึ้นในการจัดการดินและปุ๋ยที่เกี่ยวข้องกับความอุดมสมบูรณ์ของดินและการปรับปรุงบำรุงดินในแปลงส้ม เนื่องจากเกษตรกรได้รับความรู้จากการเข้าร่วมการอบรมที่ได้รับการส่งเสริมจากหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ สถานีพัฒนาที่ดิน สำนักงานเกษตรอำเภอ รวมถึงประสบการณ์ของเกษตรกรที่ได้ปฏิบัติอยู่ เมื่อมีการเข้าร่วมการอบรมจึงทำให้เกษตรกรมีความรู้เพิ่มมากขึ้น

สำหรับประเด็นความรู้ที่เกษตรกรตอบถูกน้อยที่สุด ได้แก่ หากใช้ปูนโดโลไมท์ในดินที่เป็นด่าง (pH) มากกว่า 7.0) สามารถแก้ไขปัญหาดินด่างได้ (ร้อยละ 29.17) เนื่องจากเกษตรกรคิดว่าการใช้ปูนโดโลไมท์สามารถใช้แก้ปัญหาดินได้ทุกชนิด ซึ่งเป็นความเข้าใจที่ยังไม่ถูกต้อง ทั้งนี้จากข้อมูลของกรมพัฒนาที่ดิน (2564) ปูนโดโลไมท์ช่วยลดความรุนแรงของกรดในดิน ซึ่งมีแคลเซียมและแมกนีเซียมเป็นองค์ประกอบ อัตราปูนที่ใช้ขึ้นอยู่กับความรุนแรงของกรดในดิน เกษตรกรสามารถเก็บดินในพื้นที่เพาะปลูกส่งวิเคราะห์ที่ห้องปฏิบัติการ เพื่อหาค่าความต้องการปูนของดิน และใช้ปริมาณโดโลไมท์ตามค่าที่ได้เพื่อปรับปรุงดินให้เหมาะสม

ในส่วนของวิธีการปฏิบัติด้านการจัดการดินและปุ๋ย ทั้งหมด 8 วิธีการ ผลการศึกษา พบว่า เกษตรกรกลุ่มตัวอย่างในพื้นที่มีแนวทางปฏิบัติในการจัดการดินและปุ๋ย ซึ่งปฏิบัติโดยการใส่ปุ๋ยเพื่อเป็นการเพิ่มธาตุอาหารในดินให้แก่พืช มีการปรับปรุงบำรุงดินด้วยปุ๋ยอินทรีย์และวัสดุปูนทางการเกษตร รวมถึงการรักษาความชื้นในดินอย่างสม่ำเสมอ โดยวิธีการที่เกษตรกรเลือกปฏิบัติในการจัดการดินและปุ๋ย 3 อันดับแรก มีรายละเอียด มีดังนี้

อันดับที่ 1 เกษตรกรมีการปฏิบัติโดยใช้วิธีการใส่ปุ๋ย (ร้อยละ 89.58) ก่อนปลูกเกษตรกรจะมีการรองก้นหลุมด้วยปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอก เมื่อส้มโอเริ่มเจริญเติบโตมีการใส่ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก ปุ๋ยเคมี เพื่อเป็นการเพิ่มธาตุอาหารและปรับปรุงบำรุงดิน และเมื่อส้มโอเริ่มให้ผลผลิตเกษตรกรส่วนใหญ่จะปฏิบัติโดยการใส่ปุ๋ยเคมี ซึ่งปุ๋ยเคมีที่เกษตรกรเลือกใช้จะเป็นสูตร 15-15-15 เมื่อเก็บผลผลิตแล้วเกษตรกรจะยังไม่มีการใส่ปุ๋ยเคมีอีกจนกว่าส้มโอจะให้ผลผลิตใหม่อีกรอบ แต่เกษตรกรบางส่วนปลูกส้มโอโดยไม่ใช้ปุ๋ยเคมี จึงมีการใส่เฉพาะปุ๋ยหมักและปุ๋ยคอกเท่านั้น ซึ่งสอดคล้องกับการใช้ปุ๋ยในการปลูกส้มโอของสำนักส่งเสริม และพัฒนาการเกษตรที่ 5 (2559) การใช้ปุ๋ยในสวนส้มโอควรใช้ทั้งปุ๋ยเคมีและปุ๋ยคอกควบคู่กันไปหลังจากส้มโอติดผลประมาณ 30 วัน ให้ใส่ปุ๋ยสูตร 15-15-15 เพื่อช่วยให้การเจริญเติบโตของผลดีขึ้น

อับดับที่ 2 เกษตรกรมีการปฏิบัติโดยใช้วิธีการปรับปรุงบำรุงดิน ร้อยละ (79.17) วิธีการที่เกษตรกรเลือกใช้ คือ การใช้ปุ๋ยอินทรีย์ ได้แก่ ปุ๋ยหมัก ปุ๋ยคอก เกษตรนำวัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น เศษใบไม้ หญ้าแห้ง ฟางข้าว กากอ้อย ร่วมกับปุ๋ยคอก และสารเร่งซุปเปอร์ พด.1 นำมาผลิตปุ๋ยหมัก เกษตรกรมีการซื้อปุ๋ยอินทรีย์สำเร็จรูปที่บรรจุกระสอบขายตามท้องตลาด มีการใช้ปุ๋ยคอกที่ตากแห้งแล้วอย่างเดียวมาใส่ในแปลงส้มโอ นอกจากปุ๋ยอินทรีย์แล้วเกษตรกรยังมีการใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเป็นการเพิ่มปริมาณธาตุอาหารให้กับดินในแปลงส้มโอ รวมถึงการใช้วัสดุปูนทางการเกษตร ได้แก่ ปูนโดโลไมท์ เพื่อแก้ไขปัญหาดินกรดในพื้นที่เพื่อเป็นการยกระดับค่าค่าว่าเป็นกรดของดินให้เพิ่มขึ้น

อับดับที่ 3 เกษตรกรมีการปฏิบัติโดยใช้วิธีการรักษาความชื้นในดิน ร้อยละ (71.88) เกษตรกรใช้วิธีการคลุมดิน โดยใช้วัสดุเหลือใช้ทางการเกษตรที่มีอยู่ในพื้นที่ เช่น ฟางข้าว เศษใบไม้ หญ้าแห้ง มาใช้คุลมดินและเกษตรกรมีการให้น้ำกับแปลงส้มโออย่างสม่ำเสมอเพื่อเป็นการเพิ่มความชื้นในดินอีกวิธีหนึ่ง ซึ่งสอดคล้องกับการใช้เศษพืชคลุมดินของสำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร (2562) เศษพืชจากระบบเกษตรหรือการนำมาจากแหล่งอื่น มีคุณสมบัติที่ดีเหมาะสมแก่การนำมาใช้เป็นวัสดุคลุมดิน เพื่อรักษาความชื้นและเป็นแหล่งอาหารพืชและเป็นการปรับปรุงดินในระยะยาว

ส่วนที่ 4 การยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร

การศึกษาการยอมรับการจัดการดินและปุ๋ยของเกษตรกร พบว่า โดยรวมเกษตรกรกลุ่มตัวอย่างมีการยอมรับอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{x}$ = 4.50) ซึ่งอยู่ในขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ โดย 3 ประเด็นที่เกษตรกรยอมรับมากที่สุด 3 อันดับแรก ได้แก่ อันดับที่ 1 การใช้ปุ๋ยหมักช่วยปรับปรุงบำรุงดินให้ร่วนซุยและเพิ่มอินทรียวัตถุในดิน ซึ่งส่งผลดีในการปลูกส้มโอ ($\bar{x}$ = 4.66) เพราะปุ๋ยหมักมีคุณสมบัติในการปรับปรุงสมบัติทางกายภาพของดิน ทำให้ดินมีความร่วนซุย เป็นแหล่งอาหารของจุลินทรีย์ มีธาตุอาหาร รวมถึงช่วยในการแลกเปลี่ยนแคทไอออน ทำให้ดินมีความอุดมสมบูรณ์และเหมาะสมในการปลูกพืช ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรี รวยรื่น, นรานันท์ ขำมณี, และพงษ์ศักดิ์ นพรัตน์ (2565) ที่ศึกษาเรื่องการผลิตและคุณสมบัติของปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือทิ้งในสวนวนเกษตร พบว่า ปุ๋ยหมักสูตรที่ 1 (เศษวัชพืชและใบไม้ : มูลสัตว์ในอัตราส่วน 3:1 ที่ระยะการหมัก 60 วัน สามารถให้ปุ๋ยหมักที่มีคุณภาพดีที่สุด โดยมีธาตุอาหารหลักค่าความชื้น ปริมาณอินทรียวัตถุ ค่าความเป็นกรดเป็นด่าง (pH) และอัตราส่วนระหว่างคาร์บอนต่อไนโตรเจน (C/N ratio) อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานปุ๋ยอินทรีย์ของกรมวิชาการเกษตร รองลงมา อันดับที่ 2 คือ การใช้น้ำหมักชีวภาพ โดยการฉีดพ่น หรือรดลงดิน ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของส้มโอได้ ($\bar{x}$ = 4.58) เนื่องจากน้ำหมักชีวภาพเป็นฮอร์โมนที่ช่วยส่งเสริมการเจริญเติบโตของพืชและยังมีธาตุอาหารทำให้ส้มโอได้ผลผลิตที่ดี สอดคล้องกับงานวิจัยของนวรัตน์ ดีชุมแสง (2561) ศึกษาเรื่องผลของการใช้น้ำหมักชีวภาพต่อการเจริญเติบโต ผลผลิตและคุณภาพของเมล่อน พบว่า เมล่อนที่ใช้น้ำหมักชีวภาพจากผลไม้ทำให้เส้นผ่านศูนย์กลางลำต้น ความกว้างของใบ และความหวานเมล่อนสูงที่สุด เนื่องจากน้ำหมักชีวภาพจะเพิ่มจุลินทรีย์จะเข้าไปอยู่ในบริเวณรากพืช และทำการย่อยสารอินทรีย์ในบริเวณนั้น ช่วยให้พืชได้รับประโยชน์จากธาตุอาหารได้ นอกจากนี้ในระหว่างเกิดกระบวนการย่อยสลายนั้นอาจจะมีสารประเภทฮอร์โมนหรือเอนไซม์เกิดขึ้นและเป็นประโยชน์กับพืช และอันดับที่ 3 การใช้

ปุ๋ยเคมีเพียงอย่างเดียวส่งผลทำให้ดินมีความแน่นทึบและจำเป็นต้องใช้ปุ๋ยคอก ปุ๋ยหมัก เพื่อเพิ่มปริมาณอินทรียวัตถุให้กับดินในการปลูกส้มโอ ($\bar{x}$ = 4.56) การใช้ปุ๋ยเคมีเพื่อเพิ่มธาตุอาหารเพียงอย่างเดียวโดยไม่มีการปรับปรุงบำรุงเป็นปัจจัยที่ทำให้สมบัติของดินเสื่อมโทรมลง เช่น สภาพทางกายภาพของดิน ได้แก่ ความโปร่งร่วนซุย การถ่ายทอากาศการระบายน้ำในดิน ซึ่งมีผลต่อการเจริญเติบโตและการชอนไชของราก สอดคล้องกับงานวิจัยของอนันต์มากน้อยแถม (2556) ศึกษาเรื่องการใช้ปุ๋ยหมักใบจามจุรีปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงและปุ๋ยเคมีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของผักกาดเขียวกวางตุ้ง พบว่า การใส่ปุ๋ยหมักใบจามจุรีปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงและปุ๋ยเคมี ทำให้ผักกาดเขียวกวางตุ้งมีการเจริญเติบโตได้ดี เพราะมีธาตุอาหารหลักที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิตของพืช ได้แก่ N P K และเป็นการเพิ่มปริมาณอินทรียสารให้แก่ดิน ทำให้ดินมีคุณสมบัติที่เหมาะสมกับการเจริญเติบโตของพืช การใส่ปุ๋ยหมักใบจามจุรีและปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงมีคุณสมบัติในการปรับปรุงโครงสร้างดินให้มีความโปร่งร่วนซุยมีความสามารถในการอุ้มน้ำ ช่วยเพิ่มความสามารถในการแลกเปลี่ยนธาตุไอออนบวก ส่วนปุ๋ยเคมีมีธาตุอาหารหลักพืชนำใช้ได้

ข้อเสนอแนะ

1. ควรส่งเสริมและพัฒนาเกษตรกร จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีการปฏิบัติในด้านการใส่ปุ๋ยมากที่สุด แต่เกษตรกรส่วนใหญ่ไม่ได้เก็บตัวอย่างดินเพื่อวิเคราะห์ปริมาณธาตุอาหารและความเป็นกรดด่างของดิน (pH) ซึ่งสถานีพัฒนาที่ดิน/สำนักงานเกษตรอำเภอ ควรมีการจัดการฝึกอบรมให้ความรู้แก่เกษตรกรในเรื่องของการจัดการดินและปุ๋ย ขั้นตอนการเก็บตัวอย่างดินที่ถูกต้อง การใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน การปรับปรุงบำรุงดิน การอนุรักษ์ดินและน้ำ และส่งเสริมการใช้เทคโนโลยีการพัฒนาที่ดินให้เหมาะสมต่อสภาพพื้นที่ของตนเอง เพื่อให้เกิดความรู้ ความเข้าใจ และมีการวางแผนการจัดการดินและปุ๋ยอย่างยั่งยืน

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์สร้างการรับรู้ให้แก่เกษตรกรเกี่ยวกับประโยชน์ของการจัดการดินและปุ๋ย จากผลการวิจัยจะเห็นได้ว่าเกษตรกรมีความรู้น้อยที่สุดในการใช้วัสดุปูนในการปรับปรุงดินเพื่อให้เกษตรกรเกิดการรับรู้อย่างทั่วถึงและเกิดความเข้าใจในการจัดการดินและปุ๋ยและเป็นการลดต้นทุนการผลิตและรักษาความยั่งยืนของทรัพยากรดิน

บรรณานุกรม

กรมพัฒนาที่ดิน. (2553). *ความรู้เรื่องดินสำหรับเยาวชน*. http://osl101.ldd.go.th

กรมพัฒนาที่ดิน. (2558). *คู่มือการพัฒนาที่ดินสำหรับหมอดินอาสาและเกษตรกร*. กรุงเทพฯ: กรมพัฒนาที่ดิน กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมพัฒนาที่ดิน. (2564). *ดินเป็นกรดต้องใช้ โดโลไมท์ แบบใดจึงจะหาย*. http://info.ldd.go.th/lddwb/topic.aspx?TopicID=1439

กรมพัฒนาที่ดิน. (ม.ป.ป.). *ดินดีทางการเกษตรเป็นอย่างไร*. https://iddindee.ldd.go.th/web/SoilData/1/pdf/02_%E0%B8%81%E0%B8%AA%E0%B8%94_%E0%B8%94%E0%B8%B4%E0%B

8%99%E0%B8%94%E0%B8%B5%E0%B8%97%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B8%81%E0%B8%B2%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%81%E0%B8%A9%E0%B8%95%E0%B8%A3%E0%B9%80%E0%B8%9B%E0%B9%87%E0%B8%99%E0%B8%AD%E0%B8%A2%E0%B9%88%E0%B8%B2%E0%B8%87%E0%B9%84%E0%B8%A3.pdf

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2556). *การถ่ายทอดเทคโนโลยีการเกษตร*. http://www.servicelink.doae.go.th

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2559). *ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับเทคโนโลยีการใช้ปุ๋ยตามค่าวิเคราะห์ดิน*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2563). *ไม้ผลปี 2562 ส้มโอ*. กรมส่งเสริมการเกษตร กระทรวงเกษตรและสหกรณ์. http://www.agriinfo.doae.go.th/year63/plant/rortor/fruit/pomelo.pdf

กัญญาพร สังข์แก้ว, โอวาท ยุทธธรรม, และ ประภา ธารเนตร (2567) *ผลของวัสดุปรับปรุงดินต่อสมบัติทางเคมีของดินและผลผลิตข้าวโพดที่ปลูกในดินทรายภาคตะวันออกเฉียงเหนือ*. กรมพัฒนาที่ดิน.

กันติมา ศิษย์เลาถาวร. (2562). *ดินดีเขาดูกันยังไงนะ*. https://www.Scispec.co.th.

คณาจารย์ภาควิชาปฐพีวิทยา. (2544). *ปฐพีวิทยาเบื้องต้น*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

จุฑามาศ จิรรัฐติกาลกุล. (2565). *แผนธุรกิจในการพัฒนาสวนส้มโอให้เป็นแหล่งท่องเที่ยวเชิงเกษตกรณีศึกษาสวน ต.สัมปทวน อ.นครชัยศรี จ.นครปฐม* [การจัดการมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหิดล]. https://archive.cm.mahidol.ac.th/bitstream/123456789/4845/1/TP%20FB.011%202565.pdf

นวรัตน์ ดีชุมแสง. (2561) *ผลของการใช้น้ำหมักชีวภาพต่อการเจริญเติบโตผลผลิตและคุณภาพของเมล่อน*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/11100/1/fulltext.pdf

พงษ์นาถ นาถวรานันต์. (2559). การใช้ปุ๋ยเคมีร่วมกับปุ๋ยอินทรีย์เพื่อการผลิตตะไคร้ (Cymbopogon citratus Stapf). ใน มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน (บ.ก.), *เรื่องเต็มการประชุมวิชาการระดับชาติ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน ครั้งที่ 13: ตามรอยพระยุคลบาทเกษตรศาสตร์กำแพงแสน* (น. 1877-1886). มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์ วิทยาเขตกำแพงแสน สำนักงานวิทยาเขตกำแพงแสน กองบริหารวิชาการและนิสิต.

วัชรี รวยรื่น, นรานันท์ ขำมณี, และ พงษ์ศักดิ์ นพรัตน์. (2565). การผลิตและคุณสมบัติของปุ๋ยหมักจากเศษวัสดุเหลือทิ้งในสวนวนเกษตร. ใน *การประชุมวิชาการและการนำเสนอผลงาน ชมรมคณะปฏิบัติงานวิทยาการ อพ.สธ. ครั้งที่ 10* (หน้า 1-7). มหาวิทยาลัยวลัยลักษณ์. https://wjst.wu.ac.th/index.php/stssp/article/view/25728/2331

สถานีพัฒนาที่ดินสุพรรณบุรี. (2559). *ความรู้เรื่องดินและการจัดการเพื่อการเกษตร*. https://r01.ldd.go.th/spb/new59/marl25022016/doccument.pdf

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดกำแพงเพชร (2562). *การใช้เศษพืชคลุมดิน*. https://www.opsmoac.go.th/kamphaengphet-local_wisdom-preview-411191791805

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดอุทัยธานี. (2565). *รายงานการประชุมคณะอนุกรรมการพัฒนาการเกษตรและสหกรณ์ จังหวัดอุทัยธานี ครั้งที่ 1/2565*. https://www.opsmoac.go.th/uthaithani-performance-preview-442791791792

สำนักส่งเสริมและพัฒนาการเกษตรที่ 5. (2559). *การใช้ปุ๋ยในการปลูกส้มโอ*. http://www.agriman.doae.go.th/home/news3/news3_1/Plam/0034_pendintong(18.11.09).pdf

อนันต์ มากน้อยแถม. (2556) *การใช้ปุ๋ยหมักใบจามจุรี ปุ๋ยอินทรีย์คุณภาพสูงและปุ๋ยเคมีต่อการเจริญเติบโตและผลผลิตของผักกาดเขียวกวางตุ้ง*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาเกษตรศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://ir.stou.ac.th/handle/123456789/1792?locale=th

เส้นทางสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนของมหาวิทยาลัย กรณีศึกษาจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

Carbon Neutrality Pathway for University: A Case Study of Chulalongkorn University

วิรัลพัชร ศรีเสมาเมือง[1] และอรทัย ชวาลภาฤทธิ์[2]

Wiranpat Srisemameung[1] and Orathai Chavalparit [2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

สหสาขาวิชาวิทยาศาสตร์สิ่งแวดล้อม จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย[1-2]

E-mail: wiranpat.sri@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในปี พ.ศ. 2583 เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ จากการเก็บข้อมูลจากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร เฉพาะพื้นที่การศึกษา จำนวน 41 หน่วยงาน โดยวิธีการรวบรวมข้อมูลปฐมภูมิ ข้อมูลทุติยภูมิ และแบบสอบถามของกิจกรรมการดำเนินงานภายในจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการประเมินคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร ตามแนวทางขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) คลอบคลุม 3 ขอบเขต ผลการวิจัยพบว่าแผนความเป็นกลางทางคาร์บอน ประกอบด้วยมาตรการลดก๊าซเรือนกระจก 9 มาตรการ ใน 3 ระยะ ได้แก่ แผนระยะสั้น พ.ศ. 2566 – 2571, แผนระยะกลาง พ.ศ. 2572 – 2577 และแผนระยะยาว พ.ศ. 2578 – 2583 ซึ่งสามารถลดก๊าซเรือนกระจกลงได้ 48,439.16 tCO_2eq คิดเป็นร้อยละ 92.13 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปีฐาน โดยจำเป็นต้องชดเชยคาร์บอน 4,037.85 tCO_2eq หรือร้อยละ 7.67 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในปีฐาน

คำสำคัญ: ความเป็นกลางสู่คาร์บอน คาร์บอนฟุตพรินท์องค์กร มหาวิทยาลัย

Abstract

The purpose of this research was to present mitigation measures to align carbon neutrality plan for Chulalongkorn University by 2040. This study was conducted by quantitative approach Data were collected from educational areas of Chulalongkorn University in Bangkok from 41 academic units by using primary data, secondary data, and questionnaire of activities data in Chulalongkorn University during the fiscal year 2022. The data obtained were analyzed by assessment methodologies for the carbon footprint of organization following the guidelines of Thailand Greenhouse Gas Management Organization (TGO) (Public Organization) to comprehensive 3 scopes. The study results revealed that the carbon neutrality roadmap comprise 9 mitigation measures in 3 phases: short-term (2023–2028), medium-term (2029–2034)

and long-term (2035–2040) which reduce greenhouse gases by 48,439.16 tCO_2eq or 92.13 percent of greenhouse gas emissions in the base year and carbon offsetting by 4,037.85 tCO_2eq or 7.87 percent of greenhouse gas emissions in the base year.

Keywords: Carbon neutrality, carbon footprint of organization, university

บทนำ

สถานการณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกของโลกที่เพิ่มสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดแนวโน้มในการเปลี่ยนแปลงของสภาพภูมิอากาศที่รุนแรงขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก ปรากฏให้เห็นจากภัยพิบัติจากสภาพอากาศที่รุนแรง รวมถึงรูปแบบสภาพอากาศที่แปรปรวนอย่างสุดขั้ว ซึ่งประเทศไทยจัดให้อยู่ในอันดับ 30 ของประเทศที่มีความเสี่ยงสูงที่สุดในโลกที่ได้รับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศในระยะยาว (Germanwatch, 2025) ที่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อหลาย ๆ ภาคส่วน ทั้งภาคเศรษฐกิจ การเกษตร การท่องเที่ยว อุตสาหกรรม การบริหารจัดการน้ำ การพัฒนาเมือง การย้ายถิ่นฐานของประชากร การสูญเสียความหลากหลายทางชีวภาพ และการแพร่กระจายของโรค ทำให้ประเทศไทยมีความตระหนักถึงความจำเป็นในการร่วมกับประชาคมโลกในการแก้ปัญหาการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ ตามที่ได้ประกาศเจตนารมณ์ร่วมกันกับประชาคมโลกในการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality) ภายในปี พ.ศ. 2593 และตั้งเป้าที่จะดำเนินการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ (Net Zero Emissions) ภายในปี พ.ศ. 2608 ภายในการประชุมรัฐภาคีกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สมัยที่ 26 (2021 United Nations Climate Change Conference of the Parties: COP26) (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2564)

ประเทศไทยได้พัฒนานโยบายและแผนระดับชาติเพื่อรับมือกับผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามกรอบอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (United Nations Framework Convention on Climate Change: UNFCCC) มาโดยตลอด ส่งผลให้หลาย ๆ ภาคส่วนมีการยกระดับการดำเนินงานด้านการลดก๊าซเรือนกระจก เพื่อสนับสนุนเป้าหมายตามที่ประเทศประกาศไว้ นำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอน และการปล่อยก๊าซเรือนกระจกสุทธิเป็นศูนย์ ควบคู่ไปกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (Sustainable Development Goals: SDGs) ซึ่งมหาวิทยาลัยเองก็จัดเป็นองค์กรขนาดใหญ่ที่มีความหลากหลายของกิจกรรมที่เกี่ยวกับก๊าซเรือนกระจกจำนวนมาก เพื่อเป็นการยกระดับการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศตามกระแสสังคมของโลกและการดำเนินงานของประเทศ ทำให้มหาวิทยาลัยควรวางแผนในการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ เพื่อนำผลมาใช้เป็นข้อมูลในการวางมาตรการและกำหนดกิจกรรมในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก นำไปสู่การขับเคลื่อนนโยบายความเป็นกลางทางคาร์บอน เพื่อเป็นต้นแบบให้แก่นักศึกษา ประชาชน และสังคม อันก่อให้เกิดประโยชน์ในการสนับสนุนการดำเนินงานของประเทศและประชาคมโลกต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อนำเสนอแนวทาง/มาตราการในการลดก๊าซเรือนกระจกเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปี พ.ศ. 2583

ขอบเขตการวิจัย

ขอบเขตงานการศึกษาและจัดเก็บข้อมูลของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ในเขตกรุงเทพมหานคร ครอบคลุมเฉพาะพื้นที่การศึกษา ไม่รวมพื้นที่เช่า พื้นที่ของหน่วยงานอื่นที่ขอใช้ และพื้นที่ธุรกิจ ตามแนวทางการประเมินก๊าซเรือนกระจกองค์กรขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน) คลอบคลุม 3 ส่วนหลัก ประกอบด้วย ขอบเขตที่ 1 (Scopes 1) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางตรง (Direct Emission) ขอบเขตที่ 2 (Scopes 2) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อม (Indirect Emission) และขอบเขตที่ 3 (Scopes 3) การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมอื่น ๆ (Other Indirect Emission)

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาเส้นทางสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนของมหาวิทยาลัย ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาความหมายที่เกี่ยวข้อง ได้แก่

คาร์บอนฟุตพริ้นท์องค์กร (Carbon Footprint of Organization : CFO)

เป็นเครื่องมือที่แสดงข้อมูลปริมาณการปล่อยและดูดกลับก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas Emissions and Removals) ที่เกิดขึ้นจากกิจกรรมการดำเนินงานและกิจกรรมขององค์กรในรูปคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า องค์กรสามารถนำผลที่ได้ไปใช้กำหนดแนวทางบริหารจัดการลดการใช้พลังงานและลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ณ แหล่งปล่อยที่มีนัยสำคัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ ทั้งในระดับโรงงาน ระดับอุตสาหกรรม และระดับประเทศ นอกจากนี้ยังช่วยเสริมสร้างศักยภาพให้แก่ผู้ประกอบการและธุรกิจของไทยให้สามารถแข่งขันได้ในเวทีการค้าโลก ตลอดจนเป็นการเตรียมความพร้อมในกรณีที่ภาครัฐกำหนดให้มีการรายงานข้อมูลก๊าซเรือนกระจก (Greenhouse Gas Reporting) ขององค์กรต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นแนวทางบริหารจัดการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย (นุสรา จริยะสกุลโรจน์, 2565)

ความเป็นกลางทางคาร์บอน (Carbon Neutrality)

เป็นการที่ปริมาณการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ เข้าสู่ชั้นบรรยากาศ เท่ากับปริมาณก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ที่ถูกดูดซับกลับคืนมาผ่านป่าหรือวิธีการอื่น (ธนิสา ทวิชศรี, 2565) โดยเริ่มจากการลดการปล่อยคาร์บอนไดออกไซด์ตั้งแต่ต้นทาง อย่างการลดการใช้เชื้อเพลิงฟอสซิล แล้วสร้างความสมดุลของปริมาณก๊าซเรือนกระจกด้วยวิธีดูดซับแบบธรรมชาติ อย่างการปลูกป่าเพื่อเพิ่มจำนวนต้นไม้ การใช้เทคโนโลยีเพื่อประสิทธิภาพและลดการใช้ไฟฟ้าหรือทรัพยากรต่าง ๆ ในกระบวนการผลิต เพื่อลดการปลดปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์หรือก๊าซเรือนกระจก หรือการซื้อคาร์บอนเครดิต (Carbon Credit) เพื่อทำการชดเชย ซึ่งมาตรฐานตามแนวทางของ ISO 14068-1: 2023 มาตรฐานเกี่ยวกับความเป็นกลางทางคาร์บอน กำหนด

แนวทางการจัดทำความเป็นกลางทางคาร์บอนโดยการหาปริมาณก๊าซเรือนกระจก การลดก๊าซเรือนกระจกและการชดเชยคาร์บอน แล้วนำผลมาจัดทำแนวทางของการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งทางตรงและทางอ้อมและการชดเชย โดยองค์กรจะลำดับความสำคัญของมาตรการในการลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกภายในองค์กร (GHG Emission Reductions) มาตรการการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกภายในองค์กร (GHG Removal Enhancement) และมาตรการชดเชย (Offsetting) โดยมุ่งเน้นไปที่การปรับปรุงภายในห่วงโซ่ ตามช่วงเวลาที่องค์กรกำหนดเส้นทางความเป็นกลางของคาร์บอนขึ้น โดยวางเป้าหมายออกเป็นระยะสั้น (5 ถึง 10 ปี) และเป้าหมายระยะยาว (อย่างน้อย 20 ปี) รวมถึงกำหนดปีเป้าหมายที่ก๊าซเรือนกระจกที่ตกค้าง (Residual GHG Emissions) (The British Standards Institution, 2023)

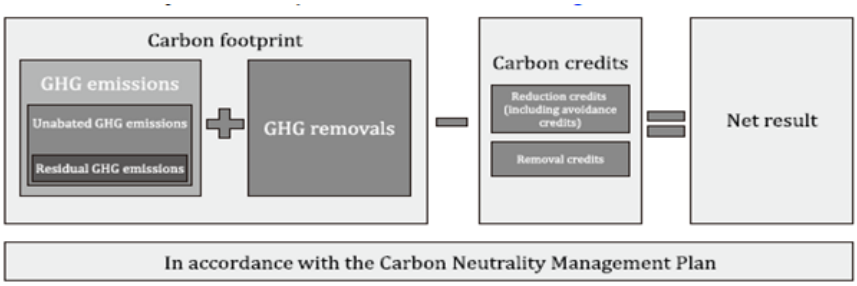

รูปที่ 1 องค์ประกอบในการบรรลุความเป็นกลางทางคาร์บอน

ที่มา: ISO (2566)

มาตรการลดก๊าซเรือนกระจก

การดำเนินงานเพื่อบรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศไทย เพื่อให้บรรลุเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกตามที่ได้ยื่นหนังสือแสดงเจตจำนงอย่างเป็นทางการต่อสำนักเลขาธิการอนุสัญญาสหประชาชาติว่าด้วยการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ (UNFCCC) แบ่งเป็น 2 ระยะ ได้แก่

1) แผนการลดก๊าซเรือนกระจกที่เหมาะสมของประเทศ ปี พ.ศ. 2558 – 2563 (Nationally Appropriate Mitigation Action : NAMA) ในการดำเนินการเพื่อเป็นไปตามเป้าหมายในการลดก๊าซเรือนกระจกจากสาขาพลังงานและขนส่งที่ ร้อยละ 7 - 20 คิดเป็นประมาณ 25– 73 ล้านตันคาร์บอนไดออกไซด์เทียบเท่า ($MtCO_2eq$) ภายในปี พ.ศ. 2563 โดยแบ่งออกเป็นการดำเนินการเองในประเทศ (Domestically-supported NAMA) ร้อยละ 7 ประกอบด้วยมาตรการหลักตามแผนพัฒนาพลังงานทดแทนและพลังงานทางเลือก พ.ศ. 2558 – 2579 และแผนอนุรักษ์พลังงาน พ.ศ. 2558 – 2579 และการดำเนินการที่ขอรับการสนับสนุนระหว่างประเทศ (Internationally-supported NAMA) ร้อยละ 13 โดยเทียบเคียงกับกรณีพื้นฐาน (BAU) ที่ใช้ปี พ.ศ. 2548 เป็นปีตั้งต้น เนื่องจากเป็นปีที่ประเทศไทยยังไม่มีการดำเนินมาตรการที่เกี่ยวข้องกับการลดก๊าซเรือนกระจกในสาขาการพัฒนาต่าง ๆ ของประเทศ โดยในการพยากรณ์การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทุกสาขาจะใช้ข้อมูลสภาพเศรษฐกิจและสังคม การปล่อยก๊าซเรือนกระจกกรณีฐาน ณ ปี พ.ศ. 2563 คิดเป็น 367 $MtCO_2eq$ ซึ่งจากผลการลดก๊าซเรือนกระจกภาคพลังงานของประเทศ ปี พ.ศ. 2561 มีปริมาณ 57.84

$MtCO_2eq$ คิดเป็นร้อยละ15.76 สูงกว่าเป้าหมายที่กำหนด (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2567)

2) แผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี พ.ศ. 2564 – 2573 (Thailand's Nationally Determined Contribution Roadmap on Mitigation 2021 - 2030) ในการดำเนินการเพื่อเป็นไปตามเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจกที่ร้อยละ 20 ภายในปี พ.ศ. 2573 นั้น ประกอบด้วย สาขาพลังงานและขนส่ง สาขากระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ สาขาการจัดการของเสีย เป็นสาขาที่มีความพร้อมและมีศักยภาพในการดำเนินงานที่สามารถสนับสนุนการลดก๊าซเรือนกระจก คิดเป็นศักยภาพในการลดก๊าซเรือนกระจก ณ ปี พ.ศ.2573 จำนวน 115.6 $MtCO_2eq$ ซึ่งเป็นไปตามเป้าหมายการลดก๊าซเรือนกระจก 111 $MtCO_2eq$ คิดเป็นร้อยละ 20 จากกรณีปกติ ประกอบด้วยมาตรการสาขาพลังงานและขนส่ง มาตรการในสาขาการจัดการของเสีย และมาตรการในสาขากระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์ (สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, 2566)

ตารางที่ 1 มาตรการลดก๊าซเรือนกระจกรายสาขาหลัก ตามแผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ

สาขา	แนวทางในการลดก๊าซเรือนกระจก	มาตรการในการลดก๊าซเรือนกระจก
สาขาพลังงานและขนส่ง	การผลิตไฟฟ้า	1) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตพลังงานไฟฟ้า
		2) มาตรการผลิตไฟฟ้าจากพลังงานทดแทน
	การใช้พลังงานในครัวเรือน	3) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในครัวเรือน
		4) มาตรการใช้พลังงานทดแทนในครัวเรือน และอาคาร
	การใช้พลังงานในอาคารเชิงพาณิชย์ (รวมอาคารรัฐ)	5) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในอาคาร
	การใช้พลังงานในอุตสาหกรรม	6) มาตรการเพิ่มประสิทธิภาพการใช้พลังงานในอุตสาหกรรม
		7) มาตรการใช้พลังงานทดแทนในอุตสาหกรรม
	การคมนาคมขนส่ง	8) มาตรการใช้รถไฟฟ้าในการคมนาคมขนส่ง
		9) มาตรการใช้เชื้อเพลิงชีวภาพสำหรับยานพาหนะ
สาขาการจัดการของเสีย	การจัดการขยะ	1) มาตรการลดปริมาณขยะ เช่น การลดอัตราการเกิดขยะการเพิ่มการรีไซเคิลและการนำขยะมาใช้ประโยชน์

สาขา	แนวทางในการลดก๊าซเรือนกระจก	มาตรการในการลดก๊าซเรือนกระจก
	การจัดการน้ำเสีย	2) มาตรเพิ่มการผลิตก๊าซชีวภาพจากน้ำเสียอุตสาหกรรมด้วยการนำก๊าซมีเทนกลับมาใช้ประโยชน์
		3) มาตรการจัดการน้ำเสียอุตสาหกรรมอื่น ๆ
		4) มาตรการรวบรวมน้ำเสียชุมชนเข้าสู่ระบบบำบัดน้ำเสียรวม
สาขากระบวนการทางอุตสาหกรรมและการใช้ผลิตภัณฑ์	การปรับเปลี่ยนกระบวนการผลิตทางอุตสาหกรรม	1) มาตรการทดแทนปูนเม็ด
		2) มาตรการทดแทน / ปรับเปลี่ยนสารทำความเย็น

ที่มา: สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม (2562)

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษาในครั้งนี้เป็นงานวิจัยเชิงปริมาณ มีขั้นตอนการวิจัยประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก ได้แก่

1) การสำรวจและเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่เป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก

ขั้นตอนของการเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่เป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก โดยกำหนดให้ขอบเขตองค์กรตามการควบคุมการดำเนินงาน (Operational Control) โดยประเมินและรวบรวมข้อมูลที่องค์กรสามารถควบคุมการดำเนินงานได้ ซึ่งจัดเก็บข้อมูลเฉพาะพื้นที่การศึกษาของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เขตกรุงเทพมหานคร จำนวน 41 หน่วยงาน ประกอบด้วย 19 คณะ 3 วิทยาลัย 6 ศูนย์ 8 สถาบัน และ 5 สำนักงาน ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นปีฐาน แล้วจัดเก็บรวบรวมข้อมูลกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งก๊าซเรือนกระจก

ตารางที่ 2 รายการข้อมูลที่จัดเก็บที่เกี่ยวข้องกับแหล่งก๊าซเรือนกระจกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

ขอบเขตการรายงาน	กิจกรรมที่เป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก
ขอบเขตที่ 1 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกตรง	การเผาไหม้อยู่กับที่ (Stationary Combustion) - การใช้เชื้อเพลิงจากเครื่องปั่นไฟ และปั๊มน้ำดับเพลิง - การใช้แก๊สแอลพีจี (LPG) ของโรงอาหาร
	การเผาไหม้แบบเคลื่อนที่ (Mobile Combustion) - ยานพาหนะที่องค์กรเป็นผู้รับผิดชอบค่าเชื้อเพลิง
	การรั่วไหลและการปล่อยจากระบบอื่น ๆ - การเติมสารทำความเย็นในเครื่องปรับอากาศ

ขอบเขตการรายงาน	กิจกรรมที่เป็นแหล่งปล่อยก๊าซเรือนกระจก
	- การปล่อยก๊าซมีเทนจากระบบบ่อเกรอะ - การใช้ปุ๋ยเคมีและปุ๋ยอินทรีย์
ขอบเขตที่ 2 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อม	การนำเข้าไฟฟ้ามาใช้ในองค์กร
ขอบเขตที่ 3 การปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมอื่น ๆ	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับสินค้าและบริการที่องค์กรจัดซื้อและใช้บริการ - การใช้น้ำประปา - การจัดซื้อวัสดุภัณฑ์ - การจัดซื้อสารเคมีในห้องปฏิบัติการ
	กิจกรรมจากสินค้าทุน - การจัดซื้อวัสดุภัณฑ์
	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการใช้เชื้อเพลิงและพลังงานในองค์กร - การได้มาของเชื้อเพลิงที่ใช้ในเครื่องปั่นไฟ ปั๊มน้ำดับเพลิง และยานพาหนะ
	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับของเสียจากกระบวนการผลิต - การจัดส่งของเสียหรือขยะแต่ละประเภท
	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางธุรกิจ - การเดินทางไปปฏิบัติงานทางเครื่องบิน
	กิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการเดินทางพนักงาน - การเดินทางของบุคลากรและนิสิตไปกลับที่พักอาศัย

2) การคำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก

นำข้อมูลกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับแหล่งก๊าซเรือนกระจกมาการคำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจกอิงตามหลักเกณฑ์ในการคำนวณและรายงานคาร์บอนฟุตพรินท์ขององค์กรขององค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 6 (องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก, 2565) ซึ่งมีสูตรการคำนวณ ดังนี้

$$CO_2\ Emission\ =\ \mathrm{AD}\ x\ \mathrm{EF}$$

โดยที่ CO_2 Emission = ปริมาณก๊าซเรือนกระจก (Total GHG Emission)

AD = ข้อมูลกิจกรรม (Activity Data)

EF = ค่าแฟกเตอร์การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (Emission Factor)

นำผลการคำนวณปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ในขอบเขตที่ 3 มาประเมินความมีนัยสำคัญของกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมอื่น ๆ เพื่อเลือกกิจกรรมการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทางอ้อมที่สำคัญ โดยพิจารณาจากขนาดของปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก ความถูกต้องของข้อมูล ความสามารถในการติดตามและลดปริมาณก๊าซเรือนกระจก ความเสี่ยงทางกฎระเบียบข้อบังคับ โอกาสในการดำเนินธุรกิจ และความต้องการของผู้ใช้ข้อมูล นำมาพิจารณาร่วมกัน เพื่อตัดกิจกรรมที่ไม่มีนัยสำคัญในขอบเขตที่ 3 แล้วนำผลของกิจกรรมต่าง ๆ มาจัดทำบัญชีรายการก๊าซเรือนกระจกขององค์กร ทำให้ทราบถึงปริมาณการปล่อยและการดูดกลับก๊าซเรือนกระจก

3) เสนอแนะแนวทางและมาตรการต่าง ๆ

นำผลการปล่อยและการดูดกลับก๊าซเรือนกระจกมาวิเคราะห์ถึงแนวทางหรือมาตรการในการลดก๊าซเรือนกระจกของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่คำนึงถึงความเหมาะสมทางเทคนิค ทางเศรษฐศาสตร์ และทางสิ่งแวดล้อม โดยกำหนดให้ปีงบประมาณ พ.ศ. 2565 เป็นปีฐานที่ใช้เปรียบเทียบศักยภาพในการลดก๊าซเรือนกระจกเมื่อมีการดำเนินแนวทางหรือมาตรการ เพื่อนำมาลำดับมาตรการในแผนความเป็นกลางด้านคาร์บอน ภายในปี พ.ศ. 2583 โดยนำเสนอมาตรการออกเป็น 3 ระยะ ได้แก่

แผนระยะสั้น พ.ศ. 2566 – 2571 จะเป็นมาตรการที่องค์กรดำเนินงานอยู่แล้ว หรือเป็นมาตรการใหม่ที่สามารถดำเนินการได้ง่ายในเชิงเทคนิค หรือสามารถดำเนินการโดยไม่ติดขัดในงบประมาณ

แผนระยะกลาง พ.ศ. 2572 – 2577 จะเป็นมาตรการที่องค์กรลงทุนงบประมาณค่อนข้างสูง หรือเป็นมาตรการที่ไม่มีความเร่งด่วนในการดำเนินงาน อันเนื่องมาจากความจำเป็นในการเตรียมความพร้อมขององค์กรในการดำเนินงาน

แผนระยะยาว พ.ศ. 2578 – 2583 จะเป็นมาตรการที่องค์กรลงทุนงบประมาณในการลงทุนระดับสูง

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในปี พ.ศ. 2565 จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยมีคาร์บอนฟุตพริ้นองค์กรเท่ากับ 52,580 tCO_2e พบว่า 5 ลำดับแรกของกิจกรรมที่ปล่อยก๊าซเรือนกระจก มาจากกิจกรรมการนำเข้าไฟฟ้ามาใช้ในองค์กร (ขอบเขต 2) การใช้เชื้อเพลิงและพลังงานในองค์กร (ขอบเขต 3) การเดินทางพนักงานและบุคลากรมายังจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย (ขอบเขต 3) การรั่วไหลของก๊าซมีเทนจากระบบบ่อเกรอะ (ขอบเขต 1) และการเติมสารทำความเย็น (ขอบเขต 1) ตามลำดับ โดยคิดเป็นร้อยละ 64.96, 12.93, 9.12, 7.66 และ 5.11 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกทั้งหมด ซึ่งทำให้ทราบว่ามาตรการลดก๊าซเรือนกระจกควรมุ่งเน้นไปที่การลดการนำเข้าไฟฟ้ามาใช้ในองค์กรและลดการใช้เชื้อเพลิงและพลังงาน

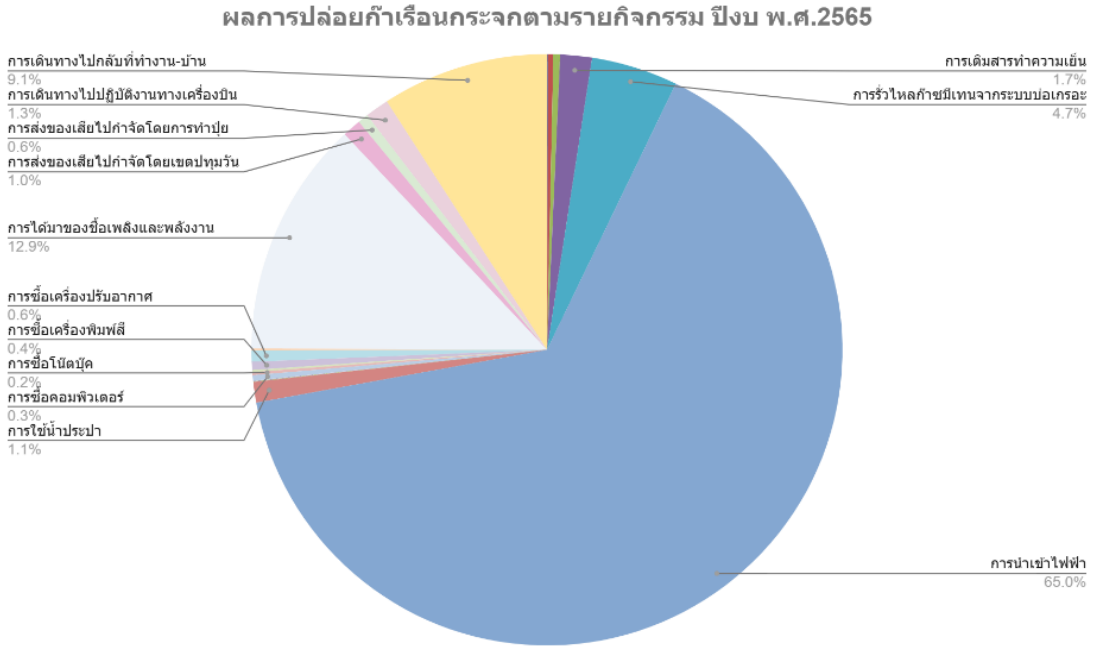

รูปที่ 2 แผนภูมิวงกลมของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกตามรายกิจกรรม ปีงบ พ.ศ.2565

มาตรการที่มีศักยภาพการในการลดก๊าซเรือนกระจกที่มีความเหมาะสมกับมหาวิทยาลัย ตามแนวทางระเบียบวิธีการคำนวนของโครงการลดก๊าซเรือนกระจกภาคสมัครใจตามมาตรฐานของประเทศไทย (Thailand Voluntary Emission Reduction Program: T-VER) พบว่ามีมาตรการลดก๊าซเรือนกระจกที่สอดคล้องกับบริบทของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยทั้งสิ้น 9 มาตรการ นำมาวิเคราะห์ความเหมาะสมในด้านเทคนิค ด้านเศรษฐศาสตร์ และด้านสิ่งแวดล้อม แล้วจัดลำดับความสำคัญหรือความเป็นไปได้ในการดำเนินมาตรการตามช่วงระยะเวลาต่าง ๆ ได้ดังนี้

1) แผนระยะสั้น พ.ศ. 2566 – 2571 จะมุ่งเน้นแนวทาง/มาตรการที่เพิ่มประสิทธิภาพและลดการใช้ไฟฟ้าอย่างเป็นรูปธรรม เพื่อลดแหล่งการปล่อยก๊าซเรือนกระจกที่มีนัยสำคัยขององค์กร สามารถลดก๊าซเรือนกระจกลงไปได้ ร้อยละ 20.16 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกปีฐาน ประกอบด้วย 4 มาตรการ ได้แก่

1.1) การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าส่องสว่างในอาคารเป็นหลอด LED เป็นเทคโนโลยีพร้อมใช้ง่ายต่อการดำเนินงานในเชิงเทคนิค รวมถึงการลงทุนต่ำ ระยะเวลาคืนทุน 1 - 3 ปี และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 2,006 บาท/tCO_2e

1.2) การลดการใช้พลังงาน ในอาคารร่วมกับระบบ BEMs/ sensor ไม่น้อยกว่าร้อยละ 10 ของการใช้พลังงาน เนื่องจากองค์กรมีการดำเนินงานในการติดตั้งระบบเซ็นเซอร์อยู่แล้ว เพื่อใช้มอนิเตอร์ควบคุมและสั่งการการใช้พลังงานในแต่ละอาคารให้เป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการใช้พลังงานโดยไม่จำเป็น จึงลดการใช้ไฟฟ้าได้อย่างเป็นรูปธรรม รวมถึงมีการลงทุนต่ำ เนื่องจากองค์กรได้รับทุนสนับสนุน และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 3.87 บาท/tCO_2e

1.3) การใช้พลังงานทดแทนจากโซลาร์เซลล์ เป็นเทคโนโลยีพร้อมใช้ที่มีอายุการใช้งานนานเฉลี่ยอยู่ที่ 20 – 25 ปี การดำเนินงานในโครงการนำร่องติดตั้งระบบผลิตไฟฟ้าจากพลังงานแสงอาทิตย์บนหลังคาอาคาร (Solar Rooftop) ร่วมกับการไฟฟ้านครหลวง ซึ่งสามารถลดก๊าซเรือนกระจกได้สูง และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 6,940 บาท/tCO_2e

1.4) การปรับเปลี่ยนการใช้ปุ๋ยเคมีเป็นปุ๋ยอินทรีย์ ซึ่งองค์กรสามารถผลิตปุ๋ยอินทรีย์จากเศษใบไม้ภายในองค์กรที่เพียงพอต่อความต้องการใช้งานภายใต้โครงการ Chula Zero Waste จึงมีการลงทุนต่ำ

2) แผนระยะกลาง พ.ศ. 2572 – 2577 สามารถลดก๊าซเรือนกระจกลงไปได้-ร้อยละ 70.86 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกปีฐาน ประกอบด้วย 3 มาตรการ ได้แก่

2.1) การติดตั้งเครื่องปรับอากาศประสิทธิภาพสูง มีลงทุนค่อนข้างสูง ใช้ระยะเวลาคืนทุน 4 - 5 ปี สามารถลดการใช้พลังงานไฟฟ้าและลดการรั่วไหลของสารทำความเย็นได้อย่างมีประสิทธิภาพ จึงลดก๊าซเรือนกระจกได้สูง เนื่องจากสารทำความเย็นมีศักยภาพในการทำให้เกิดภาวะโลกร้อนสูง และสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 4,531.62 บาท/tCO_2e

2.2) การปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียในอาคารเป็นระบบบำบัดที่มีการเติมอากาศ (Aerobic) เป็นเทคโนโลยีพร้อมใช้ สามารถบำบัดน้ำเสียได้อย่างมีประสิทธิภาพและลดการรั่วไหลของก๊าซมีเทน ซึ่งสามารถลดก๊าซเรือนกระจกอยู่ในอันดับที่ 4 จาก 9 มาตรการ แต่มีการลงทุนสูง

2.3) การปรับเปลี่ยนสารทำความเย็นในเครื่องปรับอากาศ เนื่องจากเป็นการดำเนินการที่ควบคู่ไปกับการติดตั้งเครื่องปรับอากาศประสิทธิภาพสูง เพื่อปรับเปลี่ยนสารทำความเย็นที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อมมากขึ้น ซึ่งสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 31.06 บาท/tCO_2e

3) แผนระยะยาว พ.ศ. 2578 – 2583 สามารถลดก๊าซเรือนกระจกลงไปได้ ร้อยละ 1.11 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกปีฐาน ประกอบด้วย 2 มาตรการ ได้แก่

3.1) การส่งเสริมการใช้รถยนต์ไฟฟ้าสำหรับใช้ภายในหน่วยงาน/คณะ/สถาบัน เนื่องจากเป็นมาตรการที่ลงทุนสูง และต้องการเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าให้เพียงพอต่อการใช้งานภายในองค์กร รวมถึงสามารถประหยัดค่าใช้จ่ายลงไปได้ 20,903.75 บาท/tCO_2e

3.2) การส่งเสริมให้ร้อยละ 30 ของบุคลากรและนิสิตใช้รถยนต์ไฟฟ้าแทนการใช้รถยนต์สันดาป เนื่องจากการปรับเปลี่ยนการใช้รถยนต์ไฟฟ้าขึ้นอยู่กับการตัดสินใจและการลงทุนของบุคลากรและนิสิตเอง จึงไม่มีต้นทุนขององค์กรในการลดก๊าซเรือนกระจก แต่อย่างไรตามองค์กรต้องเตรียมความพร้อมในการพัฒนาสถานีชาร์จรถยนต์ไฟฟ้าให้เพียงพอต่อการใช้ภายในองค์กร

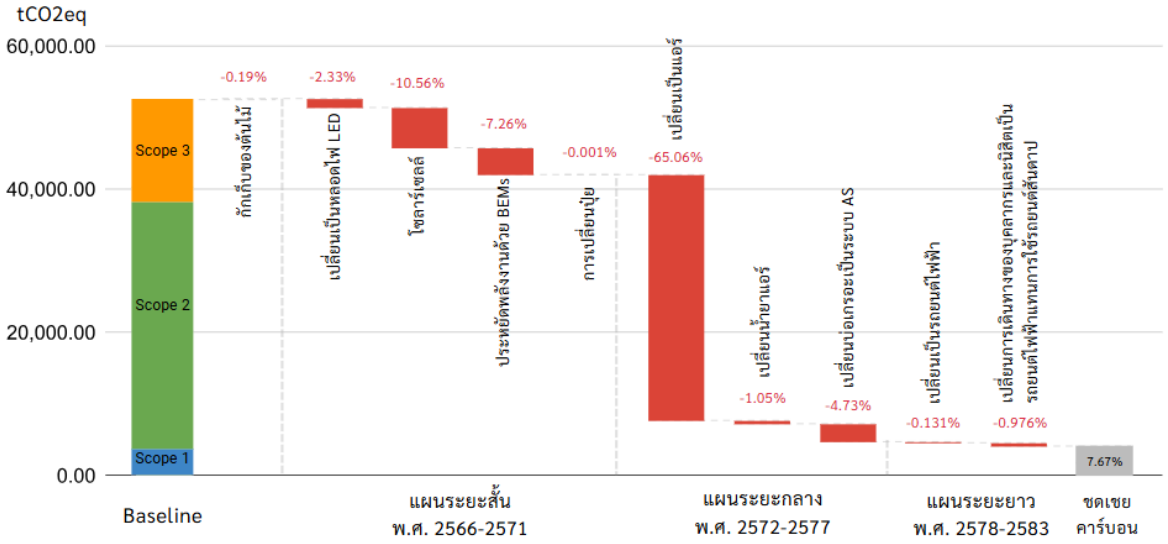

รูปที่ 3 แผนภูมิแบบน้ำตกของเส้นทางสู่ความเป็นกลางสู่คาร์บอนของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

สรุปผลการศึกษา

จากผลการวิจัยพบว่า แนวทาง/มาตราการในการลดก๊าซเรือนกระจกเพื่อเปลี่ยนผ่านเข้าสู่ความเป็นกลางทางคาร์บอนควรมุ่งเน้นไปที่การลดการปล่อยก๊าซเรือนกระจกในกิจกรรมการใช้พลังงานไฟฟ้า ซึ่งเป็นแหล่งการปล่อยก๊าซเรือนกระจกขนาดใหญ่และมีนัยสำคัญขององค์กร ผ่าน 4 มาตรการ ได้แก่ การปรับเปลี่ยนอุปกรณ์ไฟฟ้าส่องสว่างในอาคารเป็นหลอด LED, การลดการใช้พลังงานในอาคารร่วมกับระบบ BEMs/ sensor, การติดตั้งเครื่องปรับอากาศประสิทธิภาพสูง และการใช้พลังงานทดแทนจากโซลาร์เซลล์ นอกจากนี้ยังมีมาตรการที่มีศักยภาพในการลดก๊าซเรือนกระจก ได้แก่ การปรับปรุงระบบบำบัดน้ำเสียในอาคารเป็นระบบบำบัดที่มีการเติมอากาศ, การปรับเปลี่ยนการใช้รถยนต์สันดาปขององค์กรเป็นรถยนต์ไฟฟ้า, การส่งเสริมการเดินทางของบุคลากรและนิสิตที่ใช้รถยนต์สันดาปเป็นรถยนต์ไฟฟ้า, การปรับเปลี่ยนการใช้ปุ๋ย และการปรับเปลี่ยนสารทำความเย็นในเครื่องปรับอากาศ จะสามารถลดก๊าซเรือนกระจก ร้อยละ 92.13 ของการปล่อยก๊าซเรือนกระจกปีฐาน

กิตติกรรมประกาศ

ผู้เขียนขอขอบคุณ นายกอปร ลิ้มสุวรรณ หัวหน้ากลุ่มภารกิจการจัดการสิ่งแวดล้อม สำนักบริหารระบบกายภาพ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย และคณะผู้จัดทำ ที่ได้ให้การสนับสนุนข้อมูล และคำแนะนำในการจัดทำงานวิจัยครั้งนี้ ขอขอบคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ ที่นี้ด้วย

บรรณานุกรม

Germanwatch. (2025) *Climate Risk Index 2025 : Most Affectived Countries*. https://www.germanwatch.org/en/cri

ISO. (2023). *ISO 14068-1:2023 Climate change management — Transition to net zero.* https://www.iso.org/standard/43279.html?fbclid=IwAR2g9uRik6ffhUAXCLMT5IbykJbzlS7we-nhDWrDg0xuO7u3_PG56AFL7pk

กองประสานการจัดการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม และสถาบันพัฒนาบุคลากรด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม สำนักงานปลัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2564). *COP26 กับบทบาทประเทศไทย ในการรับมือการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.* Green Focus. https://www.greennetworkthailand.com/cop26-%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2/

ธนิสา ทวิชศรี. (2565). *Carbon neutrality" กับ "net zero emissions" ต่างกันอย่างไร? และมีความสำคัญอย่างไร.* https://www.pier.or.th/blog/2022/0301/

นุสรา จริยะสกุลโรจน์. (2565). *คาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร. ศูนย์ความเป็นเลิศด้านเทคโนโลยีปิโตรเคมีและวัสดุ.* https://theactive.net/read/geenhouse-emission-plan/

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2562). *แผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี พ.ศ. 2564 - 2573*. https://www.onep.go.th/book/แผนที่นำทางลดก๊าซเร/

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2566, 15 กุมภาพันธ์). *03 แผนที่นำทางการลดก๊าซเรือนกระจกของประเทศ ปี พ.ศ. 2564-2573.* ศูนย์องค์ความรู้ด้านทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. https://hub.mnre.go.th/th/knowledge/detail/63111

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม. (2567, 20 มกราคม). *การขับเคลื่อนการดำเนินงานด้านการเปลี่ยนแปลงสภาพภูมิอากาศ.* open. https://www.onep.go.th/การขับเคลื่อนการดำเนิน/

องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน). (2564). *ข้อกำหนดในการคำนวณและรายงานคาร์บอนฟุตพริ้นท์ขององค์กร (ฉบับปรับปรุงครั้งที่ 5)* (พิมพ์ครั้งที่ 7) กรุงเทพฯ: องค์การบริหารจัดการก๊าซเรือนกระจก (องค์การมหาชน).

แบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของมหาวิทยาลัยมหิดล

The Form Related to the Standards, Research Ethics, and the use of Biological Resources of Mahidol University

ฐานะมาศ สิงห์คง

Thanamas Singkong

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: thanamas.sig@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อให้ข้อมูลแนวปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดล เนื่องจากมหาวิทยาลัยมหิดลมีนโยบายส่งเสริมและสนับสนุนผลงานวิจัยให้อยู่บนพื้นฐานการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณ จริยธรรม มาตรฐาน และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องและสอดคล้องกับงานวิจัยนั้น ๆ และได้กำหนดแนวทางปฏิบัติในการดำเนินงานโครงการวิจัยที่ยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนหรือได้รับแจ้งอนุมัติทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย โดยนักวิจัยจะต้องดำเนินการยื่นขอใบรับรองจากคณะกรรมการภายในมหาวิทยาลัย หรือหน่วยงานภาครัฐที่มีอำนาจหน้าที่ในการออกใบรับรอง มหาวิทยาลัยมหิดลจึงได้มีการกำหนดแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรม การวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพ ณ ปัจจุบันมีชื่อว่า “แบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพมหาวิทยาลัยมหิดล” จากการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวของมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่านักวิจัยบางส่วนยังไม่ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพ หรืออาจเกิดความสับสนจากขั้นตอนการดำเนินการต่าง ๆ จากข้อมูลการแจ้งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัย เมื่อเทียบสัดส่วนกับโครงการวิจัยที่ได้รับทุนทั้งหมดมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 50 และมีแนวโน้มลดลงจากเดิม บทความนี้จึงได้นำเสนอข้อมูล ดังนี้ (ก) การดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพภายในมหาวิทยาลัยมหิดล (ข) สรุปและอธิบายแนวปฏิบัติสำหรับการยื่นขอการรับรองเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพไปยังหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดลที่ดูแลรับผิดชอบการออกใบรับรองให้สอดคล้องกับแบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อให้นักวิจัยได้รับรู้แนวปฏิบัติที่ถูกต้องตามเป้าหมายของมหาวิทยาลัยมหิดล

คำสำคัญ: มาตรฐานการวิจัย จริยธรรมการวิจัย ทรัพยากรชีวภาพ

Abstract

This article aims to provide practical guidance on research integrity, research ethics, and the use of biological resources within Mahidol University. The university is committed to promoting research that adheres to ethical principles, legal regulations, and relevant standards. To support this goal, Mahidol University requires researchers whose projects receive internal or external funding to obtain ethical certification from authorized university committees or relevant government agencies. To streamline this process, the university has developed a standard form currently titled the "Ethical Clearance Form, Mahidol University". However, data submitted to the university indicate that the proportion of funded research projects accompanied by ethical certification forms is less than 50%, with a downward trend over time. This suggests that some researchers may still do not know the guidelines of the requirements or encounter difficulties with procedural clarity. This article presents (1) an overview of institutional operations related to research ethics and biological resource use of Mahidol University, and (2) a summary of the procedures for submitting ethical certification requests to relevant university authorities. The aim is to enhance researchers' understanding of proper practices in accordance with Mahidol University's policies and to promote compliance with ethical and regulatory standards in academic research.

Keywords: Research integrity, research ethics, biological resources

บทนำ

การดำเนินงานวิจัยใด ๆ นั้น นักวิจัยต้องศึกษาระเบียบแนวปฏิบัติตั้งแต่ขั้นตอนก่อนเริ่มดำเนินงานวิจัย ระหว่างดำเนินงานวิจัย และหลังดำเนินงานวิจัย โดยต้องดำเนินการตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัยอย่างเคร่งครัด ทั้งนี้ ในขั้นตอนก่อนเริ่มดำเนินงานวิจัย นักวิจัยต้องปฏิบัติตามมาตรฐานจริยธรรมการวิจัย โดยต้องเสนอข้อเสนอโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประเภทข้อมูลการวิจัยที่สนใจ อาทิ คน สัตว์ จุลินทรีย์ ให้คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยให้การรับรองหรือให้ความเห็นชอบก่อนยื่นเสนอต่อแหล่งทุนวิจัยก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการวิจัย (สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ, 2555) มหาวิทยาลัยมหิดลจึงมีนโยบายส่งเสริมและเร่งผลักดันผลงานวิจัยไปสู่การใช้ประโยชน์และสร้างผลกระทบในวงกว้างทั้งระดับประเทศและนานาชาติ โดยอยู่บนพื้นฐานการดำเนินการวิจัยอย่างถูกต้องตามหลักจรรยาบรรณ จริยธรรม มาตรฐาน และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง จึงได้มีการกำหนดแนวปฏิบัติเรื่องมาตรฐานการวิจัยของโครงการวิจัยที่เสนอขอรับทุนและหลังจากได้รับทุนอุดหนุนการวิจัย เนื่องจากในปัจจุบันกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐานการวิจัยได้ออกมาบังคับใช้หลายฉบับ (สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ, 2565) และเป็นข้อกำหนดในการเสนอโครงการวิจัย

เพื่อขอรับทุนจากแหล่งทุนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ทุนเงินงบประมาณแผ่นดิน ทุนเงินรายได้มหาวิทยาลัย หรือแหล่งทุนภายนอกมหาวิทยาลัยมหิดล (ภายในประเทศ) และแหล่งทุนภายนอกมหาวิทยาลัยมหิดล (ต่างประเทศ) เพื่อให้เกิดแนวทางปฏิบัติที่ชัดเจนในเรื่องมาตรฐานการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดลจึงมีการกำหนดแนวปฏิบัติมาอย่างต่อเนื่องและมีหน่วยงานต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยที่มีคณะกรรมการประจำมหาวิทยาลัยและส่วนงานซึ่งมีอำนาจหน้าที่ในการพิจารณาให้การรับรองจริยธรรมการวิจัยแก่นักวิจัยภายใต้สังกัดมหาวิทยาลัยมหิดล (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[1], 2567)

กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล ในฐานะหน่วยงานสนับสนุนสายวิชาการด้านการวิจัย ได้เห็นถึงความสำคัญในการดำเนินการตามกฎหมาย และได้ดำเนินการมาอย่างต่อเนื่อง จึงกำหนดนโยบายส่งเสริมและกระตุ้นให้นักวิจัยที่ทำวิจัยภายใต้การกำกับดูแลของมหาวิทยาลัย ปฏิบัติตามแนวปฏิบัติให้ถูกต้องตามหลักจรรณยาบรรณ จริยธรรมการวิจัย มาตรฐานการวิจัย และกฎหมายต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการวิจัย

บทความฉบับนี้จึงได้มุ่งเน้นการนำเสนอเกี่ยวกับแนวปฏิบัติในการยื่นขอใบรับรองสำหรับแนบใน “แบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล” จากการดำเนินงานตามนโยบายดังกล่าวของมหาวิทยาลัยมหิดล พบว่านักวิจัยบางส่วนยังไม่ทราบแนวปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพ หรืออาจเกิดความสับสนจากขั้นตอนและหน่วยงานที่รับผิดชอบในการออกใบรับรองในระดับส่วนงานและระดับมหาวิทยาลัยก่อนเริ่มดำเนินโครงการวิจัยหรือยื่นข้อเสนอไปยังแหล่งทุน โดยรายละเอียดในการยื่นขอใบรับรองถือเป็นความรับผิดชอบของหัวหน้าโครงการวิจัยที่จะต้องประสานงานไปยังหน่วยงานนั้น ๆ ต่อไป

วัตถุประสงค์

เพื่อให้ข้อมูลแนวปฏิบัติเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

คำจำกัดความ

นักวิจัย หมายความว่า นักวิจัย อาจารย์ ผู้ปฏิบัติงานวิจัย บุคลากรสายวิชาการหรือผู้ที่ได้รับมอบหมายให้ดำเนินงานโครงการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล

ส่วนงาน หมายความว่า วิทยาเขต คณะ วิทยาลัย สถาบัน ภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัย หมายความว่า กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบแสดงการรับรอง หมายความว่า แบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของมหาวิทยาลัยมหิดล สำหรับให้ข้อมูลแก่มหาวิทยาลัยก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการหรือกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับการวิจัยในคน สัตว์ พืช เชื้อโรค พิษจากสัตว์ พันธุวิศวกรรม หรือเทคโนโลยีชีวภาพ

การดำเนินงานเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

มหาวิทยาลัยได้มีการแจ้งชักซ้อมแนวปฏิบัติเรื่องมาตรฐานการวิจัยของโครงการวิจัยที่เสนอขอรับทุนและหลังจากได้รับทุนอุดหนุนการวิจัยไปยังส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดล เริ่มตั้งแต่ไตรมาสที่สองของปีงบประมาณ 2564 จนถึงไตรมาสที่สี่ของปีงบประมาณ 2567 โดยขอให้คณาจารย์ นักวิจัย ที่ยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนหรือได้รับแจ้งอนุมัติทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนประเภทต่าง ๆ ได้แก่ ทุนเงินรายได้มหาวิทยาลัย ทุนประเภท Fundamental Fund แหล่งทุนภายนอกมหาวิทยาลัยทั้งภายในประเทศและต่างประเทศ ดำเนินการกรอกข้อมูลแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของมหาวิทยาลัยมหิดล และจัดส่งแบบฟอร์มดังกล่าวมายังมหาวิทยาลัย ก่อนเริ่มดำเนินงานโครงการหรือก่อนขออนุมัติเบิกเงินทุนวิจัยงวดที่ 1 หากไม่ดำเนินการจัดส่งมหาวิทยาลัยอาจพิจารณาชะลอการอนุมัติเบิกจ่ายเงินงวดแรกให้แก่โครงการวิจัยจนกว่าจะได้รับแบบฟอร์มดังกล่าว หลังจากได้มีการดำเนินการตามแนวปฏิบัติข้างต้นทำให้โครงการวิจัยเริ่มดำเนินงานได้ล่าช้า เนื่องจากโครงการวิจัยจะต้องใช้เวลาในการยื่นขอการรับรองจริยธรรมการวิจัย มหาวิทยาลัยจึงได้มีการปรับปรุงแบบฟอร์มในช่วงไตรมาสที่สี่ของปีงบประมาณ 2567 แต่ยังคงแนวปฏิบัติภายในมหาวิทยาลัยให้สอดคล้องกับแนวปฏิบัติและกฎระเบียบของประเทศไทยและสากล ณ ปัจจุบันใช้ชื่อแบบฟอร์มว่า “แบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล” (ฉบับภาษาไทย) และ “Ethical Clearance Form, Mahidol University” (ฉบับภาษาอังกฤษ) เพื่อให้ครอบคลุมแก่นักวิจัยชาวไทยและชาวต่างประเทศ ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมิได้ใช้แบบแสดงการรับรองเป็นเงื่อนไขในการเบิกเงินทุนวิจัยงวดที่หนึ่งให้แก่นักวิจัยแล้ว เพื่อให้นักวิจัยสามารถดำเนินงานโครงการวิจัยได้ตามแผนการดำเนินงานที่กำหนดไว้

ทั้งนี้ นักวิจัยยังต้องให้ความร่วมมือในการตรวจสอบจริยธรรมการวิจัย ซึ่งเป็นจริยธรรมการวิจัยทั่วไปของนักวิจัย (ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรมว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยทั่วไป พ.ศ. 2565, 2565) แบบแสดงการรับรองจะใช้สำหรับแจ้งข้อมูลไปยังมหาวิทยาลัย โดยแจ้งไปพร้อมกับเอกสารแบบยื่นเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนหรือได้รับแจ้งอนุมัติทุนสนับสนุนจากแหล่งทุนทั้งภายในและภายนอกมหาวิทยาลัย เพื่อให้มหาวิทยาลัยมีข้อมูลและสามารถตรวจสอบได้ นักวิจัยสามารถใช้แบบแสดงการรับรองในการตรวจเช็คลิสประเภทโครงการวิจัย และการดำเนินการขอใบรับรองเพื่อเตรียมพร้อมสำหรับการยื่นขอการรับรองได้ ทั้งนี้ นักวิจัยสามารถจัดส่งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัยได้ 3 ช่องทาง (รูปที่ 1) ได้แก่

1. จัดส่งหนังสือจากส่วนงานต้นสังกัดแนบมาพร้อมข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนหรือได้รับแจ้งอนุมัติทุนมายังกองบริหารงานวิจัย

2. นักวิจัยสามารถส่งแบบแสดงการรับรองมายังผู้ประสานงานแบบแสดงการรับรองทางอีเมลที่แนบท้าย

3. นักวิจัยยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนวิจัยผ่านระบบฐานข้อมูลนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล (MUREX Portal) พร้อมแนบแบบแสดงการรับรอง โดยสามารถศึกษาวิธีการใช้ระบบ MUREX Portal ได้ที่เว็บไซต์กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นระบบที่รวบรวมข้อมูลวิจัยต่าง ๆ จากหลายหน่วยงานรวมไว้ด้วยกัน อาทิ การรวบรวมผลงานวิจัย การสมัครขอทุนวิจัย และการบริหาร

จัดการโครงการวิจัยที่ได้รับทุน (วนรักษ์ ชัยมาโย, 2567) และเข้าใช้งานระบบ MUREX Portal ได้ที่ https://mahidol.elsevierpure.com (รูปที่ 2) (Mahidol University, 2025)

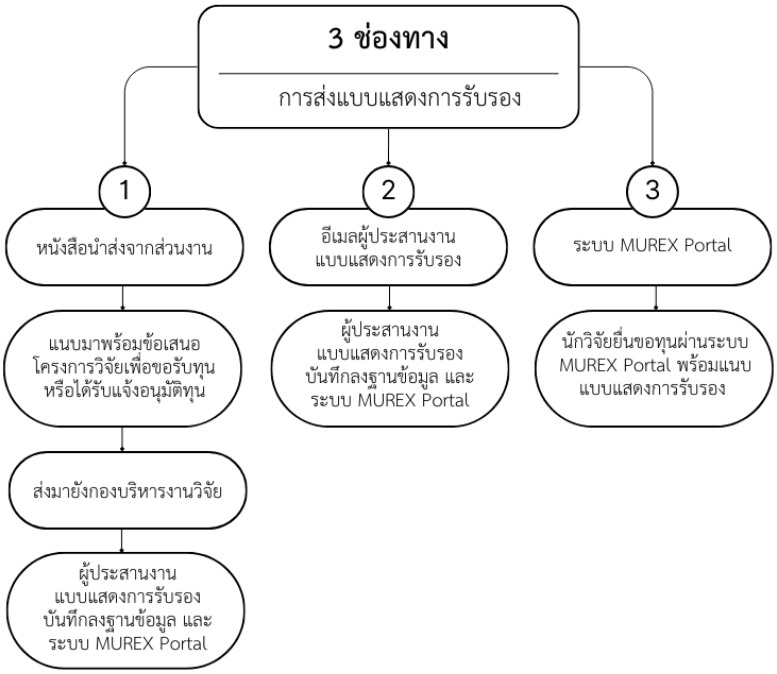

รูปที่ 1 ช่องทางการจัดส่งแบบแสดงการรับรอง

รูปที่ 2 ตัวอย่างหน้าต่างระบบ MUREX Portal

ดังนั้น แบบแสดงการรับรองที่มหาวิทยาลัยได้รับแจ้งจากนักวิจัยจะถูกบันทึกไว้ในฐานข้อมูลในระบบ MUREX Portal ของมหาวิทยาลัย และนักวิจัยสามารถจัดเก็บเอกสารการรับรองจริยธรรมวิจัยหรือเอกสารการดำเนินโครงการตามกฎหมายต่าง ๆ เพื่อใช้เป็นเอกสารหลักฐานประกอบการพิจารณาเสนอขอตำแหน่งทางวิชาการได้ และในอนาคตมหาวิทยาลัยสามารถนำข้อมูลแบบแสดงการรับรองมาวิเคราะห์เพื่อเสนอไปยัง

ผู้บริหารของมหาวิทยาลัยเพื่อใช้เป็นข้อมูลอ้างอิงในการกำหนดนโยบายการส่งเสริมการพัฒนาแนวทางและแนวปฏิบัติให้สอดคล้องกับความหลากหลายของประเภทงานวิจัยได้

มหาวิทยาลัยนำข้อมูลโครงการวิจัยที่เป็นโครงการใหม่และโครงการต่อเนื่องจากปีงบประมาณก่อนหน้าที่ได้รับทุนวิจัยที่จัดทำสัญญารับทุนวิจัยผ่าน กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล และแจ้งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัย โดยนำข้อมูลมาเปรียบเทียบสัดส่วนจำนวนโครงการที่แจ้งแบบแสดงการรับรองและจำนวนโครงการที่ได้รับทุนทั้งหมดในปีงบประมาณ 2566 และ 2567 พบว่า ในปีงบประมาณ 2567 มีการแจ้งมายังมหาวิทยาลัยลดลงจากปีงบประมาณ 2566 และจากข้อมูลของปีงบประมาณ 2566-2567 การแจ้งแบบแสดงการรับรองมีค่าน้อยกว่าร้อยละ 50 ของจำนวนโครงการที่ได้รับทุนทั้งหมด ดังตารางที่ 1 อาจเป็นไปได้ว่านักวิจัยอาจอยู่ระหว่างการพิจารณาการยื่นขอใบรับรองจริยธรรมด้านการวิจัยประเภทต่าง ๆ และจะดำเนินการแจ้งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัยในภายหลัง หรือนักวิจัยบางส่วนยังไม่ทราบแนวปฏิบัติที่แน่ชัด ในการนี้ เจ้าหน้าที่กองบริหารงานวิจัยที่ดูแลทุนประเภทต่าง ๆ จะทำการแจ้งเตือนไปยังนักวิจัยให้ดำเนินการแจ้งแบบแสดงการรับรองผ่านทางอีเมลและ/หรือระบบ MUREX Portal เมื่อนักวิจัยมีการยื่นข้อเสนอโครงการวิจัยเพื่อขอรับทุนหรือได้รับแจ้งอนุมัติทุนมายังมหาวิทยาลัย ทั้งนี้ อาจสรุปได้เบื้องต้นถึงการรับรู้ของนักวิจัยเกี่ยวกับแนวทางในการยื่นขอการรับรองเกี่ยวกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพไปยังหน่วยงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดล ยังไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่มหาวิทยาลัยกำหนดไว้ มหาวิทยาลัยจึงพยายามสื่อสารไปยังนักวิจัยผ่านรูปแบบการจัดอบรม และการแจ้งเวียนภายในมหาวิทยาลัย

ตารางที่ 1 จำนวนโครงการวิจัยที่ได้รับทุนและแจ้งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัย

ปีงบประมาณ	จำนวนโครงการที่ได้รับทุน (โครงการ)	จำนวนโครงการที่แจ้งแบบแสดงการรับรอง (โครงการ)	จำนวนโครงการที่แจ้งแบบแสดงการรับรอง (%)
2567	3743	415	11.1
2566	2357	611	26.0

แนวทางการกรอกข้อมูลในแบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล

แบบแสดงการรับรองทางจริยธรรมการวิจัยและการใช้ทรัพยากรชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล มีรายละเอียดในการกรอกข้อมูลแต่ละหัวข้อประกอบไปด้วย 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนที่ 1 ข้อมูลโครงการทั่วไป ได้แก่ หัวหน้าโครงการ คณะ/สถาบัน อีเมล โทรศัพท์ ชื่อโครงการ ชื่อแหล่งทุน และประเภททุน ส่วนที่ 2 ประกอบด้วยประเภทของโครงการวิจัยและการดำเนินการแนบเอกสารใบรับรองตามประเภทการวิจัย โดยแนวทางการกรอกข้อมูลคือให้นักวิจัยเลือกประเภทของการวิจัย พร้อมแนบใบรับรองโครงการวิจัยประเภทนั้นมาเป็นหลักฐานเพิ่มเติม หากโครงการวิจัยใดมีหลายประเภท และได้รับใบรับรองไม่พร้อมกัน นักวิจัยสามารถแจ้งเพิ่มเติมได้ในภายหลัง ทั้งนี้ ในการยื่นการขอใบรับรองตามประเภทของการวิจัยนั้นมีหน่วยงาน

ผู้รับผิดชอบในการออกใบรับรองภายในมหาวิทยาลัยมหิดลหลายหน่วยงาน ดังนั้น ผู้เขียนจึงสรุปแนวทางในการดำเนินการขอใบรับรองไปยังหน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบการขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัย และมาตรฐานการวิจัยตามประเภทการวิจัย ดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 แนวทางการดำเนินการขอใบรับรองตามประเภทของการวิจัยไปยังหน่วยงานผู้รับผิดชอบในการออกใบรับรองภายในมหาวิทยาลัยมหิดล

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
1. การวิจัยในคน	
❒ 1.1 กรณีเข้าข่ายการวิจัยในคน ❒ แนบสำเนาใบรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน ❒ อยู่ระหว่างดำเนินการ (โปรดแสดงหลักฐาน)	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมมหาวิทยาลัยมหิดล หรือ คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำส่วนงานภายในมหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่ไม่มีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำส่วนงาน ให้ดำเนินการยื่นขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยไปยังคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนชุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล MU Central-IRB (MU-CIRB) โดยดำเนินการผ่านศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[2], 2567) 2. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่มีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนประจำส่วนงาน ให้ดำเนินการยื่นขอไปยังส่วนงานต้นสังกัดนั้น ๆ ได้แก่ (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[2], 2567) 1) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล (SIRB) 2) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี 3) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะเวชศาสตร์เขตร้อน (TMEC) 4) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะสาธารณสุขศาสตร์ (PHIRB)

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
	5) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะพยาบาลศาสตร์ (NSIRB) 6) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สาขาสังคมศาสตร์ (MUSSIRB) 7) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน คณะทันตแพทยศาสตร์และคณะเภสัชศาสตร์ (DTPY-IRB) 8) คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคน สถาบันวิจัยประชากรและสังคม (IPSR-IRB) 3. เมื่อนักวิจัยได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนเรียบร้อยแล้วจึงแนบใบรับรองมาพร้อมกับแบบแสดงการรับรอง 4. หากการยื่นขอใบรับรองยังไม่แล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการพิจารณาจากคณะกรรมการ ในขณะที่ยื่นขอรับทุนให้แนบหลักฐาน เช่น สำเนาหนังสือการยื่นคำขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัย หรือสำเนาหนังสือตอบรับการพิจารณาจากคณะกรรมการแทน และเมื่อได้รับใบรับรองเรียบร้อยแล้ว จึงแนบใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในคนมายังมหาวิทยาลัยในภายหลัง
❒ 1.2 ไม่เข้าข่ายการวิจัยในคน ❒ แนบสำเนาแบบประเมินตนเองว่าโครงการวิจัยของท่านไม่เข้าข่ายการวิจัยในมนุษย์ (Self-Assessment form whether an activity is human subject research which requires ethical approval) (https://sp.mahidol.ac.th/th/ethics-human/assessment.html)	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม ได้พัฒนาแบบประเมินตนเองเกี่ยวกับการวิจัยในคนขึ้น เพื่อเป็นแนวทางในการพิจารณาลักษณะของโครงการวิจัยไม่เข้าข่ายการวิจัยในคนให้กับนักวิจัย โดยไม่จำเป็นต้องเสนอคณะกรรมการประจำส่วนงานหรือคณะกรรมการมหาวิทยาลัยพิจารณา (มหาวิทยาลัยมหิดล, 2565) โดยให้นักวิจัยจัดทำแบบประเมินตนเองตามเว็บไซต์ที่แสดงในแบบแสดงการรับรอง เมื่อจัดทำแบบประเมินตนเองและลงนามรับรองผลการประเมินเรียบร้อยแล้ว ให้แนบสำเนาแบบประเมินมาพร้อมกับแบบแสดงการรับรอง

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
❒ 2. การวิจัยในสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ ❒ แนบสำเนาใบรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (คกส.)* ❒ อยู่ระหว่างดำเนินการ (โปรดแสดงหลักฐาน) ❒ ใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ เลขที่	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่ไม่มีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในสัตว์ประจำส่วนงาน ให้ดำเนินการยื่นขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยไปยังคณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล (MU-IACUC) โดยดำเนินการผ่านศูนย์ส่งเสริมจริยธรรม (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[3], 2567) 2. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่มีคณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในสัตว์ประจำส่วนงาน ให้ดำเนินการยื่นขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในสัตว์ไปยังส่วนงานต้นสังกัดนั้น ๆ ได้แก่ (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[3], 2567) 1) คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ คณะวิทยาศาสตร์ 2) คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล 3) คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ คณะเวชศาสตร์เขตร้อน มหาวิทยาลัยมหิดล 4) คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ของคณะเภสัชศาสตร์ 5) คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ คณะสัตวแพทยศาสตร์ 6) คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ทดลอง (ศูนย์สัตว์ทดลองแห่งชาติ) 7) คณะกรรมการกำกับดูแลการเลี้ยงและใช้สัตว์ สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล 8) คณะกรรมการกำกับดูแลการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ สถาบันโภชนาการ

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
	3. เมื่อนักวิจัยได้รับใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในสัตว์เรียบร้อยแล้วจึงแนบใบรับรองมาพร้อมกับแบบแสดงการรับรอง 4. หากการยื่นขอใบรับรองยังไม่แล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการพิจารณาจากคณะกรรมการ ในขณะที่ยื่นขอรับทุนให้แนบหลักฐาน เช่น สำเนาหนังสือการยื่นคำขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัย หรือสำเนาหนังสือตอบรับการพิจารณาจากคณะกรรมการแทน และเมื่อได้รับใบรับรองเรียบร้อยแล้ว จึงแนบใบรับรองจริยธรรมการวิจัยในสัตว์มายังมหาวิทยาลัยในภายหลัง 5. ระบุเลขที่ใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ที่ได้รับอนุญาตจากสถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.) สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.) โดยนักวิจัยสามารถศึกษารายละเอียดในการขอรับใบอนุญาตใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์เพิ่มเติมได้ที่สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.) (2567)
❒ 3. การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรชีวภาพ โปรดระบุ โครงการวิจัยมีเป้าหมายเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์หรือไม่ ❒ ใช่ ❒ ไม่ใช่	นักวิจัยระบุเป้าหมายโครงการวิจัยนั้นเพื่อนำไปใช้ประโยชน์เชิงพาณิชย์หรือไม่
❒ 3.1 การวิจัยเกี่ยวข้องกับพืช ❒ แนบแบบยื่นคำขอ หรือ สำเนาแบบตอบรับการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชพื้นเมืองทั่วไปและพันธุ์พืชป่าหรือส่วนหนึ่งส่วนใดของพันธุ์พืชดังกล่าวเพื่อการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยที่มิได้มีวัตถุประสงค์ เพื่อประโยชน์ในทางการค้า ตามมาตรา 53 แห่งพระราชบัญญัติคุ้มครอง	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : กองบริหารงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล มีหน้าที่รับผิดชอบในการรวบรวมแบบยื่นคำขอการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชฯ จากส่วนงานไปยังกรมวิชาการเกษตร และกรมวิชาการเกษตร เป็นหน่วยงานรับผิดชอบในการออกหนังสือแบบตอบรับการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชฯ การดำเนินการในส่วนนี้สามารถทำได้ 2 แนวทาง ได้แก่ 1. กรณีแจ้งครั้งแรก ให้แนบแบบยื่นคำขอแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชฯ ตามแบบฟอร์มในเว็บไซต์ที่

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
พันธุ์พืช พ.ศ. 2542 (https://op.mahidol.ac.th/ra/orra_download/)	แสดงในแบบแสดงการรับรอง มาพร้อมแบบแสดงการรับรอง โดยนักวิจัยสามารถศึกษารายละเอียดในการกรอกแบบฟอร์มแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชฯ เพิ่มเติมได้ที่ ฐานะมาศ สิงห์คง (2567) 2. กรณีเคยแจ้งผ่านกองบริหารงานวิจัยแล้ว ให้นักวิจัยแนบแบบตอบรับการแจ้งการเก็บ จัดหา หรือรวบรวมพันธุ์พืชฯ มาพร้อมแบบแสดงการรับรอง
❒ 3.2 การวิจัยเกี่ยวข้องกับเชื้อโรค พิษจากสัตว์ พันธุวิศวกรรม หรือ เทคโนโลยีชีวภาพสมัยใหม่ ❒ แนบสำเนาใบรับรองโครงการวิจัยจากคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ ❒ อยู่ระหว่างดำเนินการ (โปรดแสดงหลักฐาน)	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (COSHEM) มหาวิทยาลัยมหิดล โดยมีแนวทางการดำเนินการ ดังนี้ 1. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่ไม่มีคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพประจำส่วนงาน ให้เสนอโครงการวิจัยเพื่อขอใบรับรองหรือขอการยกเว้นไปยังคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล (MU-IBC) ผ่านทางศูนย์ COSHEM (ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[4], 2567; ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน[1], 2564) 2. กรณีนักวิจัยสังกัดส่วนงานที่มีคณะกรรมการควบคุมความปลอดภัยทางชีวภาพ ให้ดำเนินการยื่นขอใบรับรองไปยังส่วนงานต้นสังกัดนั้น ๆ จำนวน 12 ส่วนงาน ได้แก่ (ชลภัทร สุขเกษม, 2568) 1) คณะเภสัชศาสตร์ 2) คณะสิ่งแวดล้อมและทรัพยากรศาสตร์ 3) คณะสัตวแพทยศาสตร์ 4) คณะสาธารณสุขศาสตร์ 5) คณะแพทยศาสตร์ศิริราชพยาบาล 6) โครงการจัดตั้งวิทยาเขตอำนาจเจริญ 7) คณะเทคนิคการแพทย์ 8) คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี

ประเภท	แนวทางในการดำเนินการ
	9) ศูนย์สัตว์ทดลองแห่งชาติ 10) คณะเวชศาสตร์เขตร้อน 11) คณะวิทยาศาสตร์ 12) สถาบันชีววิทยาศาสตร์โมเลกุล 3. เมื่อนักวิจัยได้รับใบรับรองความปลอดภัยทางชีวภาพเรียบร้อยแล้ว จึงแนบใบรับรองมาพร้อมกับแบบแสดงการรับรอง 4. หากการยื่นขอใบรับรองยังไม่แล้วเสร็จและอยู่ระหว่างการพิจารณาจากคณะกรรมการ ในขณะที่ยื่นขอรับทุนให้แนบหลักฐาน เช่น สำเนาหนังสือการยื่นคำขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัย หรือสำเนาหนังสือตอบรับการพิจารณาจากคณะกรรมการแทน และเมื่อได้รับใบรับรองความปลอดภัยทางชีวภาพเรียบร้อยแล้ว จึงแนบใบรับรองมายังมหาวิทยาลัยในภายหลัง
❒ 4. การวิจัยใช้ห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวกับสารเคมี ❒ โปรดระบุเลขทะเบียนห้องปฏิบัติการ	**หน่วยงานที่ดูแลรับผิดชอบ** : ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (COSHEM) 1. นักวิจัยระบุเลขทะเบียนห้องปฏิบัติการที่ได้รับการอนุมัติจากศูนย์ COSHEM โดยนักวิจัยสามารถศึกษารายละเอียดในการขอใบรับรองนักวิจัยที่ดำเนินงานในห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีเพิ่มเติมได้ที่ ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน[2] (2564)
❒ 5. โครงการวิจัยไม่มีความเกี่ยวข้องกับการวิจัยในสัตว์ พืช และการใช้ทรัพยากรชีวภาพ ตามรายการข้างต้น	นักวิจัยแจ้งเพียงแบบแสดงการรับรองโดยไม่ต้องแนบเอกสารเพิ่มเติม

สรุป

มหาวิทยาลัยมหิดลในฐานะของหน่วยงานต้นสังกัดของนักวิจัยมีบทบาทในการส่งเสริมและกระตุ้นให้นักวิจัยได้ถือปฏิบัติตามนโยบายให้ถูกต้องตามมาตรฐานการวิจัยและดำเนินการวิจัยให้สอดคล้องกับจริยธรรม

การวิจัยและกฎหมายต่าง ๆ ทั้งภายในประเทศไทยและสากล ผู้เขียนจึงได้มีการนำเสนอแนวทางกรอกข้อมูลในแบบฟอร์มที่เกี่ยวข้องกับมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพของมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งเป็นขั้นตอนลำดับแรกก่อนเริ่มดำเนินโครงการวิจัย โดยได้รวบรวมรายชื่อหน่วยงานที่รับผิดชอบดูแลการรับรองมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัย และการใช้ทรัพยากรชีวภาพภายในมหาวิทยาลัยมหิดล และหน่วยงานภายนอกที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้นักวิจัยได้เข้าใจขั้นตอนของการดำเนินงาน และสามารถนำไปยื่นขอใบรับรองจริยธรรมการวิจัยก่อนเริ่มดำเนินโครงการได้อย่างถูกต้องและสะดวกมากยิ่งขึ้น

จากการดำเนินงานให้นักวิจัยแจ้งแบบแสดงการรับรองมายังมหาวิทยาลัยสะท้อนให้เห็นถึงการรับรู้และให้ความสำคัญในการปฏิบัติตามมาตรฐาน จริยธรรมการวิจัยของนักวิจัยภายในมหาวิทยาลัยมหิดลได้เบื้องต้น ซึ่งถือว่ายังไม่บรรลุเป้าหมายการดำเนินงานของมหาวิทยาลัย มหาวิทยาลัยจึงต้องหาแนวทางในการสื่อสารไปยังนักวิจัยให้มากยิ่งขึ้น ปัจจุบันมหาวิทยาลัยเริ่มใช้ระบบ MUREX Portal ซึ่งระบบนี้จะเป็นเครื่องมือที่ช่วยให้นักวิจัยสามารถรวบรวมแบบฟอร์มต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงานโครงการวิจัย รวมทั้งแบบแสดงการรับรองในบทความนี้มาไว้ในแพลตฟอร์มเดียวกัน เพื่อการบริหารโครงการวิจัยได้สะดวกมากยิ่งขึ้น และเป็นระบบที่ใช้สื่อสารการดำเนินงานระหว่างมหาวิทยาลัย ส่วนงาน และนักวิจัยอีกด้วย ทั้งนี้ เนื่องจากเป็นระบบใหม่จึงต้องดำเนินการควบคู่ไปพร้อมกับช่องทางอื่น ๆ ด้วย ทั้งช่องทางการแจ้งผ่านทางอีเมล และการยื่นเป็นเอกสาร

บรรณานุกรม

ชลภัทร สุขเกษม. (2568). *การดำเนินการด้าน BIOSAFETY และ BIOSECURITY และขอรับรองโครงการวิจัยทางจุลชีพและพืชจาก MU-IBC*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. ภาควิชาพยาธิวิทยา คณะแพทยศาสตร์โรงพยาบาลรามาธิบดี, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ฐานะมาศ สิงห์คง. (2567). การบริหารโครงการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการศึกษา ทดลอง หรือวิจัยในพืชของมหาวิทยาลัยมหิดล. ใน กอบกูล จันทรโคลิกา (บ.ก.), *นวัตกรรมและเทคโนโลยีสหวิทยาการเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน*. ใน *การประชุมสัมมนาวิชาการระดับชาติการจัดการในยุคเทคโนโลยีนำการเปลี่ยนแปลง* (น. 25-37). วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

มหาวิทยาลัยมหิดล. (2565). *ประกาศมหาวิทยาลัยมหิดล เรื่อง แนวปฏิบัติสำหรับโครงการวิจัยที่ไม่เข้าข่ายการวิจัยในคน.* มหาวิทยาลัยมหิดล ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย. https://sp.mahidol.ac.th/th/LAW/policy.html

ระเบียบคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม ว่าด้วยจริยธรรมการวิจัยทั่วไป พ.ศ. 2565. (14 ธันวาคม 2565). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 139 ตอนพิเศษ 290 ง, 7.

วนรักษ์ ชัยมาโย. (2567). *โครงการอบรมแนะนำระบบฐานข้อมูลนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล (MUREX Portal) และการใช้งานระบบ*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. งานบริหารข้อมูลและเผยแพร่งานวิจัย กองบริหารงานวิจัย, มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (COSHEM)[1]. (2564). คู่มือ/แนวทางการปฏิบัติการเข้าใช้บริการ. https://coshem.mahidol.ac.th

ศูนย์บริหารความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสภาพแวดล้อมในการทำงาน (COSHEM)[2]. (2564). *การขอใบรับรองนักวิจัยที่ดำเนินงานในห้องปฏิบัติการที่เกี่ยวข้องกับสารเคมีเพื่อใช้ประกอบการขอรับทุนสนับสนุนการวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล*. https://coshem.mahidol.ac.th

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[1]. (2567). *จริยธรรมการวิจัย*. https://sp.mahidol.ac.th

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[2]. (2567). *คณะกรรมการจริยธรรมการวิจัยในคนชุดกลาง มหาวิทยาลัยมหิดล MU Central-IRB (MU-CIRB)*. https://sp.mahidol.ac.th

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[3]. (2567). *จริยธรรมในการเลี้ยงและใช้สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์*. https://sp.mahidol.ac.th

ศูนย์ส่งเสริมจริยธรรมการวิจัย[4]. (2567). *การรับรองด้านความปลอดภัยทางชีวภาพ*. https://sp.mahidol.ac.th

สถาบันพัฒนาการดำเนินการต่อสัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์ (สพสว.). (2567). *ระบบการดำเนินการตาม พ.ร.บ.สัตว์เพื่องานทางวิทยาศาสตร์*. https://thaiiacuc.nrct.go.th

สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ. (2565). *พระราชบัญญัติ กฎหมายที่เกี่ยวข้อง สำนักงานการวิจัยแห่งชาติ (วช.). กลุ่มงานกฎหมาย*. https://www.nrct.go.th

สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ. (2555). *จรรยาวิชาชีพวิจัยและแนวทางปฏิบัติ* (พิมครั้งที่ 2). กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการวิจัยแห่งชาติ.

Mahidol University. (2025). *Mahidol University Research EXperts (MUREX) Portal*. https://mahidol.elsevierpure.com

การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Developing 2D Animation to Enhance Understanding and Efficiency in Online Course Registration for Bangkok University Students

พจนีย์ จันทรศุภวงศ์[1] และขวัญฤทัย กุลกิจเจริญ[2]

Pojanee Juntarasupawong[1] and Kwanruthai Kunkitcharoen[2]

ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1-2]

E-mail: pojanee.j@bu.ac.th[1], kwanruthai.k@bu.ac.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ อธิบายกระบวนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ (2) ประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแอนิเมชันที่พัฒนา และ (3) ศึกษาผลกระทบของแอนิเมชันที่มีต่อความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับกระบวนการลงทะเบียนเรียน ปัญหาหลักที่พบคือ นักศึกษามักสับสนเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียน ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาด เช่น การเลือกวิชาผิด หรือไม่ทราบกระบวนการที่ต้องดำเนินการ ส่งผลให้ฝ่ายทะเบียนจึงต้องรับมือกับคำถามจำนวนมาก ทำให้กระบวนการทำงานล่าช้า แอนิเมชันที่พัฒนาขึ้นถูกออกแบบให้มีความน่าสนใจเป็นระบบและเข้าใจง่าย โดยครอบคลุมขั้นตอนสำคัญ เช่น การเข้าสู่ระบบ การเลือกวิชาเรียน การยืนยันข้อมูล การชำระเงิน การเพิ่ม-ลดวิชาเรียน และการยื่นคำร้องพิเศษ การศึกษานี้ใช้หลักการออกแบบสื่อการสอนร่วมกับเทคนิคแอนิเมชัน กลุ่มตัวอย่างประกอบด้วยนักศึกษาระดับปริญญาตรีจำนวน 60 คน ที่รับชมแอนิเมชันและทำแบบประเมินผล ผลการวิจัยพบว่า (1) แอนิเมชันช่วยลดความสับสนและเพิ่มความเข้าใจในกระบวนการลงทะเบียนเรียน ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง (2) ผลการประเมินความพึงพอใจอยู่ในระดับสูง โดยมีค่าเฉลี่ย 4.59 จาก 5 คะแนน (3) การพัฒนาแอนิเมชันมีผลกระทบเชิงบวกต่อความเข้าใจของนักศึกษาช่วยลดความสับสนและเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการลงทะเบียนเรียน ส่งเสริมให้นักศึกษาสามารถดำเนินการได้ด้วยตนเอง นอกจากนี้ แอนิเมชันยังช่วยลดภาระงานของฝ่ายทะเบียนและปรับปรุงกระบวนการให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น ตลอดจนสนับสนุนการพัฒนาด้านนวัตกรรมดิจิทัลของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าสื่อแอนิเมชันเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการปรับปรุงประสบการณ์การลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษา

คำสำคัญ: แอนิเมชัน 2 มิติ การลงทะเบียนเรียนออนไลน์ สื่อการสอน การออกแบบแอนิเมชัน มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

Abstract

This research aims to: (1) develop a 2D animation explaining the online course registration process for students at Bangkok University, (2) evaluate the quality of the developed animation and student satisfaction with the developed animation, and (3) examine the animation's impact on students' understanding of the registration process. A key issue identified is that students often experience confusion regarding the registration steps, leading to errors such as incorrect course selection or a lack of clarity about the required procedures. This results in a high volume of inquiries to the registration office, causing delays in the process. The developed animation was designed to be engaging, systematic, and easy to understand. It covers essential steps, including system login, course selection, data verification, payment, course add/drop procedures, and special request submissions. This study applies instructional media design principles combined with animation techniques. A sample group of 60 undergraduate students watched the animation and completed an evaluation. The research findings reveal that: (1) the animation reduces confusion and enhances students' understanding of the registration process, enabling them to complete the process independently (2) student satisfaction with the animation is high, with an average score of 4.59 out of 5 and (3) the development of the animation has a positive impact on students' comprehension of the registration process, reducing confusion and enhancing their understanding. Additionally, the animation reduces the workload of the registration office and improves the efficiency of the process. It also supports Bangkok University's digital innovation initiatives. The findings suggest that animation-based instructional media is a highly effective tool for improving students' online registration experience.

Keywords: 2D Animation, online course registration, instructional media, animation design, Bangkok University

บทนำ

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการเรียนการสอนและการบริหารจัดการในสถาบันการศึกษา ช่วยลดภาระงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงาน (แสงสุรีย์ ทองขาว และคณะ, 2566) โดยเฉพาะการใช้สื่อแอนิเมชัน ซึ่งมีส่วนช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น และลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นในกระบวนการต่าง ๆ ของการทำงาน (กีรติ แจ้งชะไว, สิทธิชัย วิชัยดิษฐ, และพุทธชาด อังณะกูร, 2566) จากความสำคัญดังกล่าว ผู้วิจัยจึงเห็นโอกาสในการประยุกต์ใช้สื่อแอนิเมชันเพื่อ

อธิบายขั้นตอนการลงทะเบียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ ซึ่งเป็นกระบวนการที่สำคัญต่อนักศึกษาในมหาวิทยาลัย ระบบการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัยแบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ การลงทะเบียนแบบเซตวิชา และการลงทะเบียนแบบรายวิชา และยังมีกระบวนการที่เกี่ยวข้อง ได้แก่ การส่งคำร้องขอลงทะเบียนกรณีพิเศษ การเพิ่มรายวิชา การขอลดรายวิชา และการลงทะเบียนล่าช้า เป็นต้น ซึ่งแต่ละขั้นตอนมีความซับซ้อน ส่งผลให้นักศึกษาจำนวนมากประสบปัญหาในการดำเนินการ เนื่องจากขาดความเข้าใจในรายละเอียดและข้อกำหนด ทำให้เกิดข้อผิดพลาดในการลงทะเบียน

จากการสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ฝ่ายทะเบียนที่เป็นหัวหน้าและผู้รับผิดชอบโดยตรง จำนวน 3 ท่าน พบว่าในช่วงเวลาลงทะเบียนเรียนออนไลน์ประมาณ 20% ของนักศึกษาต้องการคำแนะนำเพิ่มเติมเกี่ยวกับขั้นตอนการลงทะเบียน โดยเฉพาะนักศึกษาชั้นปีที่ 1 ที่เป็นนักศึกษาใหม่ และกว่า 10% ประสบปัญหาที่นำไปสู่ข้อผิดพลาด เช่น การเลือกวิชาผิดหรือการลงทะเบียนไม่สำเร็จตามกำหนด ส่งผลให้ต้องมีการติดต่อเจ้าหน้าที่มากขึ้น ซึ่งทำให้เกิดความล่าช้าและภาระงานที่เพิ่มขึ้นของฝ่ายทะเบียน ดังนั้นการใช้แอนิเมชันเพื่ออธิบายขั้นตอนการลงทะเบียนเป็นแนวทางที่จะช่วยลดปัญหาดังกล่าวและเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการลงทะเบียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการศึกษาของ กีรติ แจ้งชะไว, สิทธิชัย วิชัยดิษฐ, และพุทธชาด อังณะกูร (2566) ระบุว่า แอนิเมชันช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลที่ซับซ้อนได้ดีกว่าข้อความหรือภาพนิ่ง โดยเฉพาะเมื่อต้องการสื่อสารขั้นตอนที่ชัดเจนและเป็นลำดับ นอกจากนี้ อาจมีการใช้เทคโนโลยีขั้นสูง เช่น การใช้ AI Chatbot เพื่อตอบคำถามที่พบบ่อยเกี่ยวกับการลงทะเบียน หรือการใช้ระบบอัตโนมัติมาช่วยแนะนำรายวิชาที่เหมาะสมกับแผนการเรียนของนักศึกษา ซึ่งเทคโนโลยีเหล่านี้อาจถูกนำมาใช้ร่วมกับแอนิเมชันในอนาคต เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของกระบวนการลงทะเบียนให้ดียิ่งขึ้น

ดังนั้น งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเป็นเครื่องมือช่วยเหลือนักศึกษาในการทำความเข้าใจขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เนื้อหาในแอนิเมชันจะครอบคลุมการเตรียมตัวลงทะเบียน กระบวนการลงทะเบียนในรูปแบบต่าง ๆ การเลือกรายวิชาให้เหมาะสมกับแผนการเรียน กำหนดการที่สำคัญ และข้อควรระวังที่นักศึกษาควรทราบ ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาเข้าใจและปฏิบัติตามขั้นตอนการลงทะเบียนได้ง่ายขึ้น ลดข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินการลงทะเบียนของมหาวิทยาลัยโดยรวม การนำแอนิเมชันมาใช้ในกระบวนการลงทะเบียนออนไลน์จึงไม่เพียงแต่ช่วยแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในปัจจุบัน แต่ยังเป็นจุดเริ่มต้นในการพัฒนานวัตกรรมดิจิทัลของมหาวิทยาลัยกรุงเทพ เพื่อเตรียมความพร้อมสู่การใช้งานเทคโนโลยีขั้นสูงในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่ออธิบายกระบวนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ
2. เพื่อประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแอนิเมชันที่พัฒนา
3. เพื่อศึกษาผลกระทบของแอนิเมชันที่มีต่อความเข้าใจของนักศึกษาเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียน

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในครั้งนี้มุ่งเน้นไปที่การประยุกต์ใช้แอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยอ้างอิงจากทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้

Kleftodimos (2024) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้แอนิเมชัน 2 มิติในด้านการศึกษาและพบว่า การสร้างแอนิเมชันที่เป็นมิตรกับผู้เรียนสามารถปรับปรุงเนื้อหาการสอนได้ให้ตรงกับความต้องการของผู้เรียนและเพิ่มความน่าสนใจ ทำให้ผู้เรียนสามารถเข้าใจแนวคิดที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น นอกจากนี้ Mayer (2005) ได้ศึกษาเกี่ยวกับทฤษฎีทางปัญญาของการเรียนรู้จากสื่อมัลติมีเดีย ซึ่งชี้ให้เห็นว่าการใช้สื่อภาพประกอบที่เหมาะสมมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหา

Sweller (1988) ได้เสนอทฤษฎีภาระทางปัญญา (Cognitive Load Theory) ซึ่งอธิบายการเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพจะเกิดขึ้นเมื่อสามารถลดภาระทางปัญญาของผู้เรียน ผ่านการออกแบบสื่อการสอนที่เหมาะสม การออกแบบสื่อการเรียนรู้สามารถทำได้หลายวิธี เช่น การใช้แอนิเมชันหรือภาพเคลื่อนไหวเพื่อช่วยอธิบายให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ง่ายขึ้น การลดข้อมูลที่ไม่จำเป็นเพื่อลดความซับซ้อนของกระบวนการเรียนรู้ และการแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อยเพื่อให้สามารถประมวลผลข้อมูลได้ทีละลำดับขั้น การสร้างสื่อที่สามารถดึงดูดให้ผู้เรียนสนใจที่จะเรียนรู้ โดยทฤษฎีนี้แบ่งภาระทางปัญญาออกเป็น 3 ประเภทหลัก ได้แก่ (1) ภาระทางปัญญาที่เกิดจากเนื้อหา (Intrinsic Cognitive Load) ซึ่งเกี่ยวข้องกับความซับซ้อนของเนื้อหาที่เรียน (2) ภาระทางปัญญาที่เกิดจากรูปแบบการนำเสนอ (Extraneous Cognitive Load) ซึ่งเกิดจากการออกแบบสื่อที่ไม่เหมาะสม และ (3) ภาระทางปัญญาที่เกิดจากการประมวลผลข้อมูล (Germane Cognitive Load) ซึ่งเกี่ยวข้องกับการจัดระเบียบและบูรณาการความรู้ใหม่กับความรู้เดิมของผู้เรียน

กอบเกียรติ สระอุบล และพัลลภ พิริยะสุรวงศ์ (2557) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการใช้สื่อการสอนช่วยลดภาระทางปัญญาสำหรับการศึกษาในยุคดิจิทัล โดยสื่อการสอนในรูปแบบดิจิทัล สามารถช่วยลดภาระทางปัญญาของผู้เรียนได้โดยการทำให้กระบวนการเรียนรู้มีความกระจ่างและเข้าใจง่ายขึ้น ผู้เรียนสามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสื่อได้โดยตรง ซึ่งทำให้การเรียนรู้เกิดขึ้นในรูปแบบที่เหมาะสมกับศักยภาพของผู้เรียนแต่ละคน เช่น การใช้มัลติมีเดียหรือแอนิเมชัน ช่วยให้การอธิบายเนื้อหาที่ซับซ้อนมีความเข้าใจได้ง่ายขึ้น

Mayer and Moreno (2003) เสนอทฤษฎีการเรียนรู้จากสื่อมัลติมีเดียเป็นแนวทางที่ช่วยลดภาระทางปัญญาของผู้เรียนผ่านการผสมผสานสื่อที่ใช้ภาพและเสียงเข้าด้วยกัน โดยตั้งอยู่บนสมมติฐานหลักสามประการ ได้แก่ (1) ผู้เรียนมีช่องทางการรับรู้คู่สำหรับประมวลผลภาพและเสียง (Dual-Channel Assumption) (2) ช่องทางแต่ละช่องมีความสามารถในการรับข้อมูลที่จำกัด (Limited-Capacity Assumption) และ (3) การเรียนรู้ที่มีความหมายเกิดขึ้นเมื่อผู้เรียนเลือก จัดระเบียบ และบูรณาการข้อมูลใหม่เข้ากับความรู้เดิม นอกจากนี้ ผู้วิจัยยังได้เสนอหลักการออกแบบสื่อเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ เช่น การใช้ภาพและข้อความร่วมกัน (Multimedia Principle) การหลีกเลี่ยงข้อมูลที่ไม่จำเป็น (Coherence Principle) และการแบ่งเนื้อหาเป็นส่วนย่อย (Segmenting Principle) ซึ่งทฤษฎีดังกล่าวได้รับการขยายความ

ใน Mayer and Moreno (2007) พบว่าแอนิเมชันแบบโต้ตอบช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ดีกว่าและเพิ่มความสนใจในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี ช่วยให้ผู้เรียนควบคุมการเรียนรู้และเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนได้ดีกว่าการใช้สื่อที่ไม่มีการโต้ตอบ และเสริมสร้างความสนใจและการมีส่วนร่วมของผู้เรียน ช่วยให้เรียนรู้ทีละขั้นตอนและมีประสิทธิภาพมากกว่าแอนิเมชันทั่วไป สอดคล้องกับการศึกษาโดย Höffler and Leutner (2007) ที่พบว่าแอนิเมชันมีประสิทธิภาพสูงกว่าภาพนิ่งในการช่วยให้เข้าใจเนื้อหาที่ยากและสามารถเสริมประสิทธิภาพการเรียนรู้ด้วยแอนิเมชันแบบโต้ตอบ เนื่องจากผู้เรียนสามารถควบคุมและมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาได้

Farrokhnia, Meulenbroeks, and Van Joolingen (2020) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างแอนิเมชัน Stop-motion ในห้องเรียนวิทยาศาสตร์ พบว่า การใช้สื่อเคลื่อนไหว Stop-motion ช่วยให้นักเรียนสามารถเข้าใจเนื้อหาที่ยากได้ดีขึ้น โดยเฉพาะเนื้อหาที่มีลำดับขั้นตอนชัดเจน เช่น กระบวนการทางวิทยาศาสตร์หรือการเรียนรู้กระบวนการที่ต้องทำความเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ได้อย่างละเอียด การนำสื่อเคลื่อนไหว Stop-motion มาใช้ในการเรียนรู้จึงเป็นวิธีที่มีประสิทธิภาพในการช่วยให้นักเรียนเข้าใจเนื้อหาที่ซับซ้อนมากขึ้นอย่างชัดเจนและสนุกสนาน

กีรติ แจ้งชะไว, สิทธิชัย วิชัยดิษฐ, และพุทธชาด อังณะกูร (2566) พบว่า การใช้สื่อ Stop-motion ในการเรียนการสอนช่วยเพิ่มผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนได้อย่างมีนัยสำคัญ โดยเฉพาะในเรื่องการทำความเข้าใจกระบวนการที่ซับซ้อน อย่างไรก็ตาม มีนักเรียนบางกลุ่มที่ไม่คุ้นเคยกับการใช้สื่อดิจิทัลอาจต้องใช้เวลาในการปรับตัวเพื่อให้สามารถใช้ประโยชน์จากสื่อได้อย่างเต็มที่ ซึ่งแสดงถึงข้อจำกัดในการใช้สื่อดิจิทัลในกรณีที่ผู้เรียนยังขาดทักษะในการใช้งานเทคโนโลยี

พิชาณัช์ เตชะประสิทธิวานิช (2562) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการสร้างความรู้และความเข้าใจในการใช้ระบบลงทะเบียนออนไลน์ พบว่า การฝึกอบรมและให้ข้อมูลที่ชัดเจนแก่ผู้ใช้งาน เช่น การจัดทำคู่มือหรือวิดีโอการสอนการใช้ระบบ รวมถึงการมีระบบสนับสนุนที่สามารถตอบคำถามและแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นได้อย่างรวดเร็ว ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าใจระบบได้ดีขึ้น นอกจากนี้ การมีระบบการสื่อสารที่ดีระหว่างอาจารย์และนักศึกษายังส่งผลให้การใช้งานระบบลงทะเบียนออนไลน์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทำให้ผู้ใช้งานรู้สึกมั่นใจในการใช้ระบบ ซึ่งส่งผลต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการลงทะเบียนเรียนและลดความสับสนในกระบวนการต่อผู้ลงทะเบียน

มหาวิทยาลัยกรุงเทพมีระบบการลงทะเบียนออนไลน์ที่แบ่งออกเป็น 2 รูปแบบหลัก ได้แก่ การลงทะเบียนแบบเซตวิชาใช้สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 1 และปีที่ 2 ซึ่งระบบจะกำหนดเซตวิชาที่ต้องลงทะเบียนให้ตามหลักสูตรกำหนด และการลงทะเบียนแบบรายวิชาใช้สำหรับนักศึกษาชั้นปีที่ 3 ขึ้นไป นักศึกษาสามารถเลือกลงทะเบียนรายวิชาได้ตามแผนการศึกษาของตนเอง โดยนักศึกษาสามารถเลือกวิชาตามแผนการศึกษาของตนเองผ่านทางเว็บไซต์ degreeplan.bu.ac.th นอกจากนี้ ระบบยังรองรับกระบวนการเพิ่มเติม เช่น การเพิ่ม/ลดรายวิชา การลงทะเบียนล่าช้า หรือการยื่นคำร้องกรณีพิเศษหลังจากชำระเงินค่าเรียนแล้ว นักศึกษาสามารถเข้าถึงระบบลงทะเบียนออนไลน์ของมหาวิทยาลัยกรุงเทพได้ผ่านทาง registration.bu.ac.th ซึ่งเป็นศูนย์กลางข้อมูลสำหรับการลงทะเบียนและตรวจสอบรายละเอียดต่าง ๆ (Bangkok University, n.d.)

การทบทวนวรรณกรรมชี้ให้เห็นว่าแอนิเมชัน 2 มิติช่วยลดภาระทางปัญญาและเพิ่มความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการลงทะเบียนที่ซับซ้อน โดยช่วยลดความสับสนและข้อผิดพลาด รวมทั้งช่วยให้นักศึกษาลงทะเบียนได้เองอย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ยังลดภาระงานของเจ้าหน้าที่และเพิ่มประสิทธิภาพการลงทะเบียนโดยรวม ทำให้การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติเป็นแนวทางที่เหมาะสมในยุคดิจิทัล

กรอบแนวคิดงานวิจัย

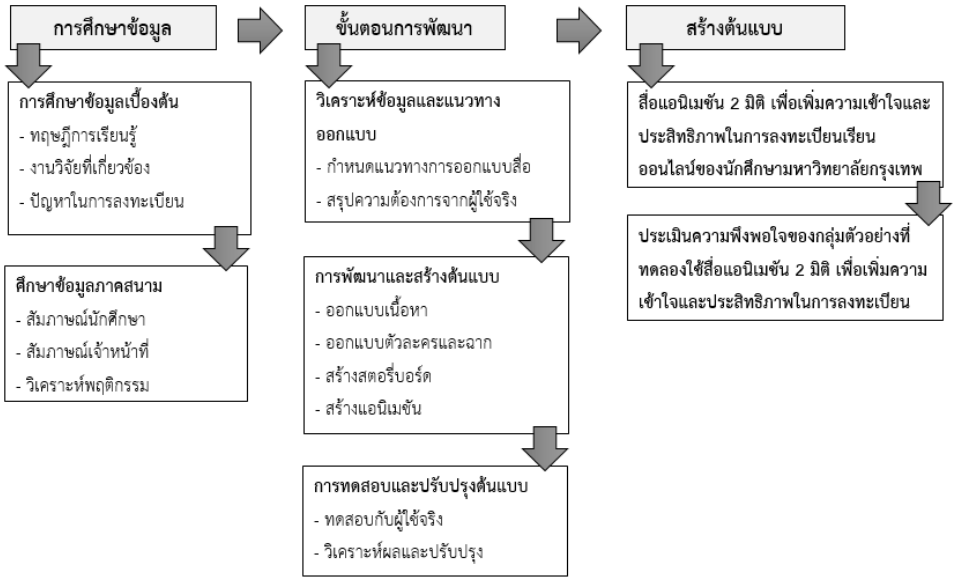

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการวิจัยครั้งนี้คือ นักศึกษาปริญญาตรีจากมหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 60 คน โดยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) เพื่อเลือกกลุ่มนักศึกษาที่มีประสบการณ์ในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์จากคณะต่าง ๆ ตั้งแต่ชั้นปีที่ 1 ถึงปีที่ 4 การเลือกกลุ่มตัวอย่างที่มีลักษณะเฉพาะนี้ทำให้ได้ข้อมูลจากนักศึกษาที่มีความรู้และประสบการณ์ตรงในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ ซึ่งจะช่วยให้ข้อมูลที่ได้รับมีความเกี่ยวข้องและสะท้อนถึงประสบการณ์จริงของนักศึกษาได้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ยังได้ดำเนินการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้เชี่ยวชาญที่มีความเข้าใจลึกซึ้งในกระบวนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ โดยทำหน้าที่ดูแลและให้คำแนะนำในกระบวนการดังกล่าว รวมถึงมีความเชี่ยวชาญในการออกแบบแอนิเมชันการศึกษา เพื่อให้สามารถพัฒนาระบบที่ตอบสนองต่อความต้องการและเสริมสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

2.1 แอนิเมชัน 2 มิติที่พัฒนาโดยใช้ Adobe Illustrator และ Adobe After Effects ซึ่งจะอธิบายขั้นตอนต่าง ๆ ในกระบวนการลงทะเบียนเรียนที่นักศึกษาควรรู้ โดยมีหัวข้อที่ครอบคลุมข้อมูลเบื้องต้นที่ควรรู้ก่อนการลงทะเบียนเรียน ขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนแบบเซตวิชาและแบบรายวิชา การขอลงทะเบียนล่าช้าและการเพิ่มที่นั่ง การขอลงทะเบียนเพิ่มรายวิชา การเขียนคำร้องขอลงทะเบียนรายวิชาที่ไม่ผ่านพื้นฐานความรู้ การขอลงหน่วยกิตเกิน การขอลงวิชาที่ตารางเรียนชนกันและติดเงื่อนไขพิเศษ และขั้นตอนการขอลดรายวิชาที่ลงทะเบียน ทั้งนี้เพื่อให้นักศึกษาเข้าใจกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการลงทะเบียนเรียนอย่างครบถ้วนและชัดเจน

2.2 แบบสอบถามประเมินความพึงพอใจและความเข้าใจของนักศึกษาหลังรับชมแอนิเมชัน แบ่งออกเป็น 4 ส่วน ได้แก่ ด้านเนื้อหา ด้านภาพประกอบ ด้านการออกแบบ และการนำไปใช้ประโยชน์ เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความเหมาะสมของแอนิเมชันในการสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับกระบวนการลงทะเบียนเรียน

2.3 การสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ซึ่งเป็นผู้ที่มีความเชี่ยวชาญและประสบการณ์ในกระบวนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ โดยมีหน้าที่ดูแลและให้คำแนะนำเกี่ยวกับการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ รวมถึงการออกแบบระบบและกระบวนการต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้อง การสัมภาษณ์จะช่วยเสริมข้อมูลและมุมมองที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนาแอนิเมชันและกระบวนการลงทะเบียนเรียนให้มีความเหมาะสมและมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ผลการสัมภาษณ์ผ่านการตรวจสอบความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามกับเนื้อหา (Index of Item-Objective Congruence – IOC) พบว่าทุกข้อมีค่าดัชนีความสอดคล้องอยู่ในช่วง 0.67 – 1.00 ซึ่งแสดงว่าข้อคำถามมีความสอดคล้องกับวัตถุประสงค์ที่ต้องการวัด (พวา พันธุ์เมฆา, 2554)

3. การพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การพัฒนาเครื่องมือวิจัยเริ่มจากการสร้างแอนิเมชัน 2 มิติที่อธิบายขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ให้ชัดเจนและมีประสิทธิภาพ โดยใช้โปรแกรม Adobe Illustrator สำหรับออกแบบตัวละครและฉากที่สะท้อนถึงลักษณะของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ จากนั้นออกแบบ Storyboard เพื่อจัดลำดับเนื้อหาให้เข้าใจง่าย และใช้ Adobe After Effects ในการพัฒนาแอนิเมชัน พร้อมเพิ่มเสียงและคำบรรยายเสริมความเข้าใจ หลังจากเสร็จสิ้นการพัฒนา ได้ทำการทดสอบกับกลุ่มตัวอย่างและผู้เชี่ยวชาญ เพื่อนำข้อเสนอแนะมาปรับปรุงให้เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมายและวัตถุประสงค์ของการวิจัย

รูปที่ 2 การออกแบบนักศึกษาหญิงและชาย

รูปที่ 3 การออกแบบ Storyboard

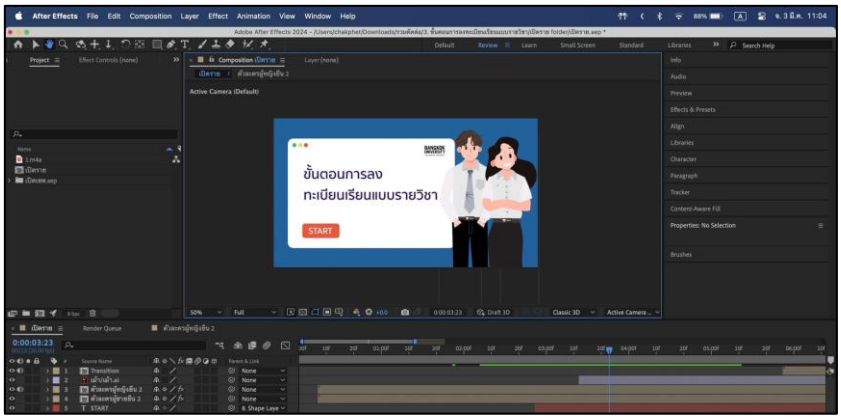

รูปที่ 4 การพัฒนาเป็นแอนิเมชันเคลื่อนไหวโดยใช้ Adobe After Effects

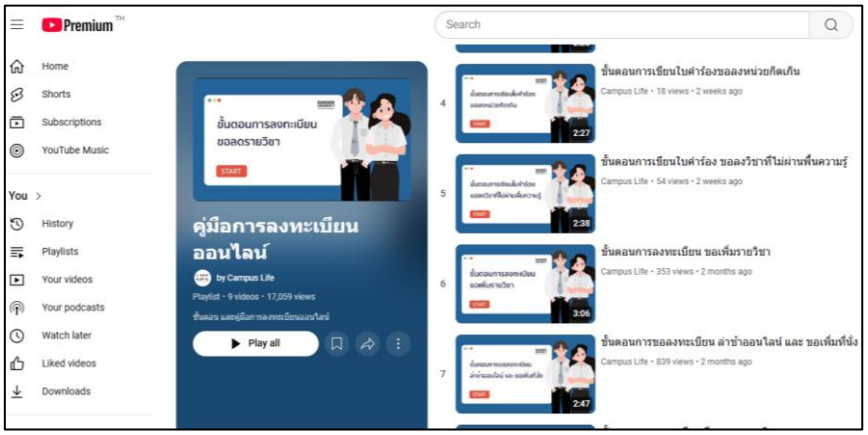

รูปที่ 5 การเผยแพร่ผ่านทางสื่อออนไลน์

การจัดทำแบบประเมินใช้มาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) 5 ระดับ โดยแบ่งการประเมินออกเป็น 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา ภาพประกอบ การออกแบบ และการนำไปใช้ประโยชน์ โดยกลุ่มผู้เชี่ยวชาญทำหน้าที่ประเมินคุณภาพของแอนิเมชัน และกลุ่มนักศึกษาผู้ใช้สื่อทำหน้าที่ประเมินความพึงพอใจและความเข้าใจที่ได้รับจากการใช้สื่อแอนิเมชัน

4. การเก็บรวบรวมข้อมูล

การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ เป็นการแก้ปัญหาที่นักศึกษาหลายคนยังพบอุปสรรคในการทำความเข้าใจขั้นตอนและเงื่อนไขต่าง ๆ ซึ่งอาจนำไปสู่ข้อผิดพลาดในการลงทะเบียน ผู้วิจัยได้ศึกษาข้อมูลจากผู้เชี่ยวชาญ อาจารย์ และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำมาวิเคราะห์และออกแบบแอนิเมชันที่เข้าใจง่าย สำหรับนักศึกษาระดับปริญญาตรี กลุ่มทดลองจะรับชมแอนิเมชันผ่านแพลตฟอร์มออนไลน์และทำแบบสอบถามประเมินความเข้าใจและความพึงพอใจใน 4 ด้าน ได้แก่ เนื้อหา ภาพประกอบ การออกแบบ และการนำไปใช้ประโยชน์ ข้อมูลที่ได้จะนำมาวิเคราะห์และปรับปรุงแอนิเมชันให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น โดยมุ่งเน้นการประเมินว่าแอนิเมชันสามารถช่วยเพิ่มความเข้าใจในการลงทะเบียนออนไลน์ได้หรือไม่

5. การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลทำโดยการวิเคราะห์เชิงพรรณนาโดยใช้ค่าเฉลี่ย ผลรวม และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อวิเคราะห์ระดับความพึงพอใจของผู้ใช้ นอกจากนี้ยังใช้การวิเคราะห์ความคิดเห็นจากผู้เชี่ยวชาญและกลุ่มเป้าหมายเพื่อประเมินประสิทธิภาพของแอนิเมชันในแง่ของการนำเสนอข้อมูลและการเข้าใจเนื้อหาที่นำเสนอ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้การพัฒนาแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ จำนวน 60 คน จากการทำแบบสอบถาม โดยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมได้ทั้งหมดมาวิเคราะห์โดยวิธีการทางสถิติ โดยใช้ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ในการวิเคราะห์ลักษณะเบื้องต้นของกลุ่มตัวอย่างเกณฑ์การแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจ ที่ค่าคะแนนอยู่ในช่วง 1.00 – 5.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตารางที่ 1 ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่างที่ทดลองใช้สื่อแอนิเมชัน 2 มิติ เพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ความพึงพอใจ
ด้านเนื้อหา			
1. หลังจากดูสื่อแอนิเมชัน เข้าใจขั้นตอนการลงทะเบียนมากแค่ไหน	4.59	0.50	มาก
2. ข้อมูลที่นำเสนอครอบคลุมขั้นตอนทั้งหมดในการลงทะเบียนหรือไม่	4.59	0.52	มากที่สุด

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ความพึงพอใจ
3. เนื้อหาที่นำเสนอมีความถูกต้อง	4.66	0.47	มากที่สุด
4. มีการลำดับเนื้อหาถูกต้อง	4.62	0.48	มากที่สุด
5. ภาษาที่ใช้ในเนื้อหาเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4.71	0.49	มากที่สุด
6. ความชัดเจนของภาษา มีความถูกต้อง ตรงตามหลักไวยากรณ์	4.69	0.46	มากที่สุด
รวม	**4.64**	**0.49**	**มากที่สุด**
ด้านภาพประกอบ			
1. สีสันที่ใช้มีความสวยงามน่าสนใจ	4.37	0.61	มาก
2. ภาพประกอบสื่อความหมาย สอดคล้องกับเนื้อหาที่นำเสนอ	4.61	0.55	มากที่สุด
3. คุณชอบรูปแบบการนำเสนอของแอนิเมชันนี้แค่ไหน	4.64	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.58**	**มาก**
ด้านการออกแบบ			
1. เสียงและดนตรีที่ใช้เหมาะสมกับเนื้อหา และสื่อการเรียนรู้	4.47	0.65	มาก
2. ตัวอักษรมีขนาดเหมาะสมและอ่านง่าย	4.54	0.59	มากที่สุด
3. ตัวละครเหมาะสมกับความหมายที่ต้องการจะสื่อ	4.62	0.54	มากที่สุด
รวม	**4.54**	**0.58**	**มากที่สุด**
ด้านการนำไปใช้ประโยชน์			
1. ประโยชน์ที่ได้รับจากสื่อการเรียนรู้นี้	4.66	0.47	มากที่สุด
2. แอนิเมชันนี้ช่วยให้คุณสามารถลงทะเบียนออนไลน์ได้ด้วยตนเอง	4.67	0.47	มากที่สุด
รวม	**4.66**	**0.47**	**มากที่สุด**
รวมทุกด้าน	**4.59**	**0.53**	**มากที่สุด**

สรุปผลการวิจัย

ผลการสัมภาษณ์ผู้เชี่ยวชาญทั้ง 3 ท่าน แสดงให้เห็นว่าโดยรวมแล้ว มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยเห็นว่าการออกแบบแอนิเมชันมีความเหมาะสมทั้งในด้านเนื้อหาที่ชัดเจน การออกแบบภาพที่สอดคล้องกับเนื้อหา และการใช้เสียงและตัวละครที่ช่วยเสริมประสบการณ์การเรียนรู้ (Mayer, 2005; Clark & Mayer, 2016) นอกจากนี้ แอนิเมชันยังช่วยให้ผู้เรียนสามารถลงทะเบียนเรียนออนไลน์ได้ด้วยตนเอง ลดปัญหาการใช้งานระบบระหว่างอาจารย์และนักศึกษาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Moreno & Mayer, 2007)

ผู้เชี่ยวชาญยังระบุว่า แอนิเมชันช่วยเพิ่มความเข้าใจของนักศึกษาที่เข้ามารับชมได้อย่างชัดเจน โดยเฉพาะในประเด็นที่มักมีข้อสงสัย เช่น ขั้นตอนการเลือกวิชาเรียน การยืนยันข้อมูล และกระบวนการเพิ่ม-ลดวิชา ซึ่งช่วยลดจำนวนคำถามและข้อสอบถามจากนักศึกษาไปยังฝ่ายทะเบียนและอาจารย์ที่ปรึกษาได้ ทำให้กระบวนการให้คำปรึกษาเป็นไปอย่างราบรื่นและมีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ แอนิเมชันยังช่วยให้

นักศึกษาสามารถเรียนรู้และทำความเข้าใจขั้นตอนต่าง ๆ ได้ด้วยตนเอง โดยไม่จำเป็นต้องขอความช่วยเหลือจากเจ้าหน้าที่หรือเพื่อนนักศึกษามากนัก อย่างไรก็ตาม ผู้เชี่ยวชาญยังเสนอแนะให้ปรับปรุงการใช้สีสันและเสียง/ดนตรีให้มีความน่าสนใจและสอดคล้องกับเนื้อหามากขึ้น เพื่อเพิ่มความดึงดูดใจและประสิทธิภาพในการเรียนรู้ (Elliot & Maier, 2014)

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาที่มีต่อแอนิเมชัน 2 มิติที่พัฒนาขึ้นเพื่อช่วยในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ โดยใช้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 60 คน แบ่งเป็นเพศชาย 32 คน และเพศหญิง 28 คน ประกอบด้วยนักศึกษาชั้นปีที่ 1 จำนวน 6 คน ชั้นปีที่ 2 จำนวน 13 คน ชั้นปีที่ 3 จำนวน 20 คน และชั้นปีที่ 4 ขึ้นไป จำนวน 21 คน จากคณะต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับมากที่สุด โดยมีคะแนนเฉลี่ย 4.59 ซึ่งสะท้อนถึงประสิทธิภาพของแอนิเมชันในการช่วยเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษา ผลการประเมินแต่ละด้านอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด โดยมีรายละเอียดดังนี้

ด้านเนื้อหา ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด แสดงให้เห็นว่าเนื้อหาของแอนิเมชันมีความชัดเจนและครอบคลุม ทำให้นักศึกษาสามารถเข้าใจขั้นตอนการลงทะเบียนเรียนได้อย่างง่ายดาย โดยเฉพาะการใช้ภาษาที่เหมาะสมกับกลุ่มเป้าหมาย สอดคล้องกับงานวิจัยของ นิตยา ศรีมานนท์ (2567) ที่กล่าวว่า การใช้ภาษาที่เข้าใจง่ายมีความสำคัญในการพัฒนาแอนิเมชันการศึกษาเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้ การใช้ภาษาที่เหมาะสมทำให้ผู้เรียนไม่สับสนและสามารถเข้าใจเนื้อหาที่มีความซับซ้อนได้ดีขึ้น

ด้านภาพประกอบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก แสดงให้เห็นว่า ภาพประกอบและกราฟิกที่ใช้ช่วยเสริมความเข้าใจในเนื้อหาได้ดี ผู้ใช้ชื่นชอบรูปแบบการนำเสนอ และการใช้ภาพประกอบที่สอดคล้องกับเนื้อหา ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Mayer (2005) ที่ระบุว่าการใช้ภาพประกอบที่เหมาะสมช่วยเพิ่มความเข้าใจในเนื้อหาได้มากขึ้น และงานวิจัยพงษ์พิพัฒน์ สายทอง (2557) ในการศึกษาผลกระทบของกราฟิกแอนิเมชันในกระบวนการเรียนรู้ กราฟิกและภาพประกอบที่มีคุณภาพสามารถช่วยให้ผู้เรียนเข้าใจข้อมูลได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีข้อเสนอแนะเกี่ยวกับการปรับปรุงสีสันให้ดึงดูดยิ่งขึ้น แต่โดยรวมภาพประกอบยังคงเป็นองค์ประกอบสำคัญที่ช่วยสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่ดี

ด้านการออกแบบ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการใช้ตัวละครที่สอดคล้องกับเนื้อหาช่วยเสริมความเข้าใจของผู้เรียน ตัวละครที่ใช้ทำให้นักศึกษารู้สึกเชื่อมโยงกับเนื้อหาและเข้าใจขั้น ตอนการลงทะเบียนได้ง่ายขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Clark and Mayer (2016) การใช้ตัวละครที่สอดคล้องกับเนื้อหามีผลต่อการเสริมสร้างการเรียนรู้ให้มีประสิทธิภาพ การใช้ตัวละครในสื่อการเรียนการสอนสามารถเสริมสร้างการมีส่วนร่วมและเพิ่มการเข้าใจในเนื้อหาของผู้เรียนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ด้านการนำไปใช้ประโยชน์ ความพึงพอใจอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งสะท้อนว่าแอนิเมชันมีประโยชน์ต่อนักศึกษา ช่วยให้นักศึกษาสามารถลงทะเบียนเรียนได้ด้วยตนเอง ทำให้กระบวนการลงทะเบียนเรียนออนไลน์มีความสะดวกและมีประสิทธิภาพมากขึ้น สอดคล้องกับงานวิจัยของ Moreno and Mayer (2007) ระบุว่าการเรียนรู้ผ่านแอนิเมชันช่วยให้ผู้เรียนสามารถควบคุมการเรียนรู้ของตนเองได้ และงานวิจัยของศิรินาถ พาเชื้อ

และคณะ (2565) ที่ชี้ให้เห็นว่าการใช้แอนิเมชันช่วยเสริมสร้างทักษะการใช้เทคโนโลยีและเพิ่มประสิทธิภาพในการเรียนรู้

สรุปผลการศึกษา ผลการประเมินโดยรวมชี้ให้เห็นว่าแอนิเมชัน 2 มิติที่พัฒนาขึ้นมีประสิทธิภาพสูงในการช่วยเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษา อีกทั้งยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้และสร้างประสบการณ์การเรียนรู้ที่มีคุณภาพสูงขึ้น เมื่อเทียบกับการใช้การนำเสนอข้อมูลผ่าน Infographic หรือภาพนิ่ง สอดคล้องกับงานวิจัยของ Mayer (2005) ที่ระบุว่าการใช้แอนิเมชันช่วยลดภาระทางปัญญา และเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ และงานวิจัยของ ศิรินาถ พาเชื้อ และคณะ (2565) ที่พบว่าแอนิเมชันช่วยเพิ่มความเข้าใจและความน่าสนใจในการเรียนรู้ โดยเฉพาะในกลุ่มผู้เรียนที่ต้องการความชัดเจนและความน่าสนใจในเนื้อหา อย่างไรก็ตาม การใช้แอนิเมชัน 2 มิตินี้มีข้อจำกัดในการโต้ตอบกับผู้ใช้ เมื่อเทียบกับการใช้สื่อแอนิเมชันแบบโต้ตอบ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Höffler and Leutner (2007) ที่พบว่าแอนิเมชันแบบโต้ตอบช่วยเพิ่มการมีส่วนร่วมของผู้เรียนและส่งผลให้การเรียนรู้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เนื่องจากผู้เรียนสามารถควบคุมและมีปฏิสัมพันธ์กับเนื้อหาได้โดยตรง นอกจากนี้การพัฒนาแอนิเมชันยังต้องใช้เวลาและทรัพยากรที่มากขึ้น การประยุกต์แอนิเมชันในกระบวนการแนะแนวหลักสูตรอาจช่วยเพิ่มแหล่งข้อมูลในการศึกษาหลักสูตรและช่วยให้นักศึกษาเลือกเส้นทางการศึกษาที่เหมาะสมกับตนเองได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะ

กลุ่มผู้ทดลองใช้ได้ให้ข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแอนิเมชัน 2 มิติที่พัฒนาขึ้นเพื่อเพิ่มความเข้าใจและประสิทธิภาพในการลงทะเบียนเรียนออนไลน์ของนักศึกษามหาวิทยาลัยกรุงเทพ โดยแนะนำให้เพิ่มขั้นตอนการชำระเงินผ่าน Bupay เพื่อทำให้กระบวนการลงทะเบียนสมบูรณ์และลดข้อสงสัยจากนักศึกษา นอกจากนี้ยังเสนอให้ปรับสีสันและเสียงให้เหมาะสม ใช้สีสันที่หลากหลายและเสียงหรือดนตรีที่สอดคล้องกับเนื้อหาเพื่อดึงดูดความสนใจและเพิ่มประสิทธิภาพการเรียนรู้ อีกทั้งควรพัฒนาภาพประกอบให้น่าสนใจและทันสมัยมากยิ่งขึ้น พร้อมกับการปรับสีสันและการออกแบบเพื่อเพิ่มความดึงดูดและประสิทธิภาพการเรียนรู้ที่ดีขึ้น สุดท้าย ยังแนะนำให้เพิ่มตัวละครที่สอดคล้องกับเนื้อหา โดยใช้ตัวละครหลากหลายและเหมาะสม เพื่อสร้างการมีส่วนร่วมและทำให้การเข้าใจเนื้อหาง่ายขึ้น

บรรณานุกรม

กอบเกียรติ สระอุบล และ พัลลภ พิริยะสุรวงศ์. (2557). การใช้สื่อการสอนช่วยลดภาระทางปัญญาสำหรับการศึกษาในยุคดิจิทัล. *วารสารปัญญาภิวัฒน์*, *6*(1), 198-207.

กีรติ แจ้งชะไว, สิทธิชัย วิชัยดิษฐ, และ พุทธชาด อังณะกูร. (2566). การศึกษาผลการจัดการเรียนการสอนโดยใช้แบบจำลองด้วยสื่อเคลื่อนไหว Stop-motion ที่มีต่อผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนและทักษะการสร้างแบบจำลอง เรื่องการส่งกระแสประสาทของนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 6. *วารสารสุโขทัยธรรมาธิราช, 36*(1), 54-71.

นิตยา ศรีมานนท์. (2567). การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการส่งเสริมพัฒนาการด้านภาษาแก่เด็กปฐมวัยสำหรับผู้ปกครอง. *วารสารวิจัยและพัฒนาระบบสุขภาพ*, *17*(3), 101–114.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยและการวัดผลในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

พงษ์พิพัฒน์ สายทอง. (2557). การออกแบบอินโฟกราฟิกแอนิเมชันเพื่อการเรียนการสอน. วารสารวิชาการศิลปะสถาปัตยกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยนเรศวร, *5*(2), 119–135.

พวา พันธุ์เมฆา. (2554). ระเบียบวิธีวิจัยทางสารสนเทศศาสตร์ (หน่วยที่ 3). ใน ประมวลสาระชุดวิชาการวิจัยและสถิติประยุกต์ทางสารสนเทศศาสตร์ (น. 1-106). นนทบุรี: มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

พิชาณันช์ เตชะประสิทธิวานิช. (2562). กระบวนการสร้างความรู้ ความเข้าใจในการใช้ระบบทะเบียนออนไลน์ในระดับอุดมศึกษา. *วารสารนวัตกรรมการศึกษาและการวิจัย*, *3*(2), 121-130.

ศิรินาถ พาเชื้อ, กัญญาณัฐ จันทร์น้อย, ประทับใจ อภิสิทธิ์สุขสันติ, และ ชมพูนุท ถาวรวงศ์. (2565). การพัฒนาสื่อแอนิเมชันเพื่อการเรียนรู้เรื่อง “คำศัพท์ภาษาอังกฤษสำหรับเด็ก”. *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, *4*(1), 35–49.

แสงสุรีย์ ทองขาว, พระมหาโยธิน มหาวีโร (มาศสุข), พระปลัดไพโรจน์ อตุโล (สมหมาย), สงคราม จันทร์ทาคีรี, และ วิชิต นาชัยสินธ์. (2566). บทบาทครูไทยกับเทคโนโลยีดิจิทัลเพื่อการจัดการศึกษา. *วารสารพุทธสังคมวิทยาปริทรรศน์*, 8(2), 130-144.

Bangkok University. (n.d.). *ข้อมูลการลงทะเบียนมหาวิทยาลัยกรุงเทพ.*. สืบค้นจาก https://registration.bu.ac.th

Clark, R. C., & Mayer, R. E. (2016). *E-learning and the science of instruction: Proven guidelines for consumers and designers of multimedia learning*. Wiley.

Farrokhnia, M., Meulenbroeks, R. F. G., & Van Joolingen, W. R. (2020). Student-generated stop-motion animation in science classes: A systematic literature review. *Journal of Science Education and Technology, 29*(6), 797-812. https://doi.org/10.1007/s10956-020-09818-x

Höffler, T. N., & Leutner, D. (2007). Instructional animation versus static pictures: A meta-analysis. Learning and Instruction, *17*(6), 722-738. https://doi.org/10.1016/j.learninstruc.2007.09.013

Elliot, A. J., & Maier, M. A. (2014). Color psychology: Effects of perceiving color on psychological functioning in humans. Annual Review of Psychology, 65(1), 95-120. https://doi.org/10.1146/annurev-psych-010213-115035

Kleftodimos, A. (2024). Computer-animated videos in education: A comprehensive review and teacher experiences from animation creation. *Digital, 4*(3), 613-647. https://doi.org/10.3390/digital4030031

Mayer, R. E. (2005). *The cognitive theory of multimedia learning*. Cambridge University Press.

Mayer, R. E., & Moreno, R. (2003). Nine ways to reduce cognitive load in multimedia learning. *Educational Psychologist, 38*(1), 43-52. https://doi.org/10.1207/S15326985EP3801_6

Mayer, R. E., & Moreno, R. E. (2007). Interactive multimodal learning environments. *Educational Psychologist, 42*(4), 179-189. https://doi.org/10.1007/s10648-007-9047-2

Sweller, J. (1988). Cognitive load during problem solving: Effects on learning. *Cognitive Science, 12*(2), 257-285. https://doi.org/10.1207/s15516709cog1202_4

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ด้วยการบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API และการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้งาน

Website Application Development for Movie Reviews by Integrating TMDB API and UX/UI Design

พจนีย์ จันทรศุภวงศ์

Pojanee Juntarasupawong

ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์และเทคโนโลยีสารสนเทศ

คณะเทคโนโลยีสารสนเทศและนวัตกรรม มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

E-mail: pojanee.j@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาภาพยนตร์ รีวิว และแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก (2) ศึกษาผลกระทบของเว็บแอปพลิเคชันที่มีต่อประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้ในเชิงพฤติกรรม และ (3) ประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนา โดยเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาได้รับการออกแบบให้ใช้งานง่าย รองรับการแสดงผลบนอุปกรณ์ที่หลากหลายและมีฟีเจอร์หลัก ได้แก่ การค้นหาภาพยนตร์ การให้คะแนนและรีวิว การแสดงความคิดเห็น และการสร้างกระทู้สนทนา Frontend พัฒนาด้วย HTML, React และ CSS ส่วน Backend ใช้ Firebase ในการจัดเก็บข้อมูลและรองรับการยืนยันตัวตน พร้อมบูรณาการ TMDB API เพื่อดึงข้อมูลภาพยนตร์ กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการประเมินประกอบด้วยผู้ใช้งาน 33 คน ผลการวิจัยพบว่า (1) เว็บแอปพลิเคชันช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลภาพยนตร์และแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก ส่งเสริมการสร้างชุมชนออนไลน์ของผู้ที่ชื่นชอบภาพยนตร์ (2) แพลตฟอร์มสามารถช่วยส่งเสริมพฤติกรรมให้ผู้ใช้ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์ได้ง่ายขึ้น และมีแนวโน้มแนะนำให้ผู้อื่นใช้งานผลการศึกษาชี้ให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นเป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์การใช้งานที่ดีและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (3) ผลการประเมินความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีโดย ที่ค่าเฉลี่ย 4.33 จาก 5 คะแนน โดยเฉพาะด้านการออกแบบ UX/UI และคุณภาพของเนื้อหา แสดงถึงความครบถ้วน ทันสมัย และเหมาะสมของข้อมูลที่นำเสนอทั้งนี้ยังสามารถต่อยอดไปสู่การพัฒนาฟีเจอร์เพิ่มเติม เช่น ระบบแนะนำภาพยนตร์อัตโนมัติ และการเชื่อมต่อกับแพลตฟอร์มอื่นในอนาคต

คำสำคัญ: เว็บแอปพลิเคชันรีวิวหนัง ทีเอ็มดีบี เอพีไอ ชุมชนหนังดิจิทัล

Abstract

This research aimed to (1) develop a movie review web application that enables users to search for movies, write reviews, and express opinions conveniently, (2) examine the impact of the application on user experience in terms of user behavior, and (3) evaluate the quality and user satisfaction of the developed application. The web application was designed to be user-friendly with a responsive interface and included key features such as movie searching, rating and reviewing, commenting, and discussion threads. The front end was developed using HTML, React, and CSS, while Firebase was used for backend data storage and user authentication. The system also integrated the TMDB API to retrieve up-to-date movie information. The evaluation was conducted with a sample of 33 users. The findings revealed that (1) the application facilitated convenient access to movie information and user interaction, fostering the creation of an online movie community, (2) it positively influenced user behavior by supporting decision-making in choosing movies and encouraging users to recommend the platform to others, and (3) the overall user satisfaction was rated highly, with an average score of 4.33 out of 5, particularly in the areas of UX/UI design and content quality. The information presented was found to be accurate, up-to-date, and well-organized. These results demonstrate that the developed web application effectively enhances user experience, meets user needs, and has potential for future improvements, such as the development of an automated movie recommendation system and integration with other platforms.

Keywords: Movie review web application, TMDB API, digital movie community

บทนำ

ในยุคดิจิทัลปัจจุบัน เทคโนโลยีมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการบริโภคสื่อบันเทิง โดยเฉพาะในอุตสาหกรรมภาพยนตร์ซึ่งกำลังเติบโตอย่างรวดเร็ว จากผลการศึกษา พบว่าผู้ชมจำนวนไม่น้อยใช้รีวิวออนไลน์เป็นเครื่องมือประกอบการตัดสินใจก่อนเลือกชมภาพยนตร์ ข้อมูลจาก Statista (2023) ระบุว่า 12% ของผู้ชมในสหรัฐอเมริกามักอ่านรีวิวก่อนเข้าชมภาพยนตร์เสมอ ขณะเดียวกันเว็บไซต์ยอดนิยมอย่าง IMDb และ Rotten Tomatoes ก็มีบทบาทสำคัญในการให้คะแนนและเผยแพร่ความคิดเห็น โดย IMDb มีผู้ใช้งานลงทะเบียนมากกว่า 83 ล้านราย (Wikipedia, n.d.) แม้เว็บไซต์เหล่านี้จะได้รับความนิยมสูง แต่ก็ยังมีข้อจำกัดบางประการ เช่น การขาดพื้นที่สำหรับการสนทนาเชิงลึก หรือข้อจำกัดด้านการแสดงความคิดเห็นในบางแพลตฟอร์ม (Stephen, 2016) ในบริบทของประเทศไทย พบว่ามีผู้ใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งกว่า 546,000

คน โดยบริการยอดนิยม ได้แก่ Netflix, Disney+, HBO Max และ Prime Video อย่างไรก็ตาม การเลือกชมภาพยนตร์ที่ตรงกับความสนใจยังคงเป็นปัญหาสำคัญ เนื่องจากข้อมูลกระจัดกระจายอยู่ในหลายแหล่งและมีตัวเลือกที่หลากหลายเกินไป (ชาญวิทย พรหมพิทักษ์, 2563) หนึ่งในความท้าทายหลักของการพัฒนาแพลตฟอร์มภาพยนตร์ในปัจจุบันคือการอัปเดตข้อมูลภาพยนตร์อย่างต่อเนื่อง ซึ่งต้องใช้ทรัพยากรและเวลาอย่างมาก การใช้ TMDB API (The Movie Database API) จึงเป็นทางเลือกที่เหมาะสมในการดึงข้อมูลภาพยนตร์แบบเรียลไทม์ ช่วยลดภาระของผู้ดูแลระบบและอำนวยความสะดวกแก่ผู้ใช้งาน (Aliiev, 2024) จากรายงานของ The Movie Database (2024) พบว่าปัจจุบันมีผู้ใช้งาน TMDB API มากว่ากว่า 580,000 ราย และมีการเรียกใช้งานมากกว่า 1.2 พันล้านครั้งต่อเดือน ซึ่งสะท้อนถึงความน่าเชื่อถือของแหล่งข้อมูลนี้อย่างชัดเจน นอกจากนี้ผลการศึกษาของ สายสุนีย์ จับโจร และคณะ (2563) ชี้ให้เห็นว่าการออกแบบแพลตฟอร์มที่เปิดโอกาสให้ผู้ใช้สามารถรีวิวและแสดงความคิดเห็นได้อย่างอิสระมีส่วนช่วยเสริมสร้างการมีส่วนร่วมของผู้ใช้งาน และส่งผลให้แพลตฟอร์มนั้นน่าสนใจและตอบโจทย์ความต้องการของผู้ชมมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันแม้จะมีแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์จำนวนมากในตลาด แต่ยังขาดการศึกษาเชิงลึกเกี่ยวกับผลกระทบของการบูรณาการ API ต่อประสบการณ์ผู้ใช้ โดยเฉพาะในบริบทของผู้ใช้ชาวไทย ซึ่งมีความแตกต่างทั้งด้านภาษาและพฤติกรรมการใช้งานจากบริบทชาวตะวันตก งานวิจัยนี้จึงมุ่งศึกษาผลกระทบของระบบรีวิวที่ใช้ TMDB API ผ่านการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างผู้ใช้ชาวไทย เพื่อนำมาวิเคราะห์ประสบการณ์ผู้ใช้ในด้านต่าง ๆ โดยเน้นวิเคราะห์ประสบการณ์ผู้ใช้ในด้านต่าง ๆ ได้แก่ ความสะดวกในการค้นหาข้อมูล ความน่าเชื่อถือของข้อมูล และฟีเจอร์รีวิว เพื่อประเมินผลในเชิงประสบการณ์ผู้ใช้อย่างรอบด้าน เพื่อตอบคำถามสำคัญเกี่ยวกับการที่ระบบรีวิวที่ใช้ TMDB API จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ได้อย่างไร

นอกจากนี้ งานวิจัยยังมีเป้าหมายในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ที่สามารถดึงข้อมูลจากแหล่งภายนอกหลายแหล่งผ่าน TMDB API เพื่อให้ข้อมูลมีความถูกต้อง ทันสมัย และครบถ้วน ผู้ใช้สามารถค้นหาภาพยนตร์ได้อย่างสะดวก พร้อมทั้งแสดงความคิดเห็นและแลกเปลี่ยนประสบการณ์กับผู้ใช้รายอื่น ระบบยังมีฟีเจอร์จัดการรายการโปรด เพื่อให้ผู้ใช้สามารถบันทึกภาพยนตร์ที่สนใจไว้สำหรับการเข้าถึงในภายหลังได้อย่างง่ายดาย โดยออกแบบให้รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์หลากหลาย เช่น โทรศัพท์มือถือ แท็บเล็ต และคอมพิวเตอร์ ทั้งนี้การออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้มุ่งเน้นความเรียบง่าย ความสวยงาม และความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ ตามแนวทางการออกแบบที่ให้ความสำคัญกับประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience) เพื่อมอบประสบการณ์การใช้งานที่ดีที่สุดแก่ผู้ชม

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาภาพยนตร์ รีวิว และแสดงความคิดเห็นได้
2. ศึกษาผลกระทบของเว็บแอปพลิเคชันที่มีต่อประสบการณ์การใช้งานของผู้ใช้ในเชิงพฤติกรรม
3. ประเมินคุณภาพและความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนา

การทบทวนวรรณกรรม

การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยนี้มุ่งเน้นไปที่การศึกษางานวิจัยและแนวทางที่เกี่ยวข้องกับการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ รวมถึงความพึงพอใจของผู้ใช้และผลกระทบที่มีต่อประสบการณ์การใช้งาน โดยมีการอ้างอิงจากงานวิจัยและแหล่งข้อมูลที่เกี่ยวข้องดังต่อไปนี้

1. อิทธิพลของการรีวิวภาพยนตร์ต่อการตัดสินใจของผู้ใช้

การรีวิวภาพยนตร์มีบทบาทสำคัญในการตัดสินใจเลือกชมของผู้บริโภค งานวิจัยของ Moon, Bergey, and Lacobucci (2010) ชี้ให้เห็นว่าคะแนนจากผู้ชมสามารถส่งเสริมรายได้และความนิยมของภาพยนตร์ในระยะยาว โดยความพึงพอใจของผู้ชมยังส่งผลต่อการเผยแพร่ความคิดเห็น ซึ่งมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ชมกลุ่มใหม่ ขณะเดียวกันการศึกษาของ Duan, Gu, and Whinston (2010) ยังชี้ให้เห็นว่าปริมาณของรีวิวมีอิทธิพลต่อรายได้มากกว่าค่าเฉลี่ยของคะแนน โดยจำนวนรีวิวที่มากขึ้นสามารถกระตุ้นกระแสความนิยมและขยายตลาดผู้ชมได้อย่างมีนัยสำคัญ ด้านการรับชมภาพยนตร์ชุดผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง หนึ่งฤทัย คำหมั่น และกัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย (2566) พบว่าปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อการเลือกชม ได้แก่ การให้คะแนนจากผู้ใช้ ความสะดวกในการเข้าถึง และความหลากหลายของเนื้อหา จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่ารีวิวภาพยนตร์ไม่เพียงมีอิทธิพลต่อการตัดสินใจของผู้ชมเท่านั้น แต่ยังเป็นกลไกสำคัญในการสร้างความนิยมและขยายตลาดภาพยนตร์ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. การออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้และการจัดการข้อมูล

การออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (UX) และการจัดการข้อมูลอย่างมีประสิทธิภาพถือเป็นปัจจัยสำคัญในการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ โดยมีเป้าหมายเพื่อเพิ่มความพึงพอใจและกระตุ้นการมีส่วนร่วมในการใช้งาน จากการศึกษาของ สุธาทิพย์ มีสุวรรณ (2565) พบว่า อินเตอร์เฟซผู้ใช้ (UI) ที่สวยงามและใช้งานง่ายสามารถส่งผลเชิงบวกต่ออารมณ์และทัศนคติของผู้ใช้ ซึ่งนำไปสู่การเพิ่มความพึงพอใจและความต่อเนื่องในการใช้งานแอปพลิเคชันมือถือ ในทำนองเดียวกัน ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว (2567) ได้เน้นถึงความสำคัญของการออกแบบสารเชิงสร้างสรรค์ในแอปพลิเคชันดิจิทัล โดยเฉพาะในด้านการเรียนรู้ ซึ่งช่วยเสริมประสบการณ์และส่งเสริมการใช้งานเทคโนโลยีให้เกิดประโยชน์สูงสุด ขณะที่ พัชรนันท์ เสมพืช (2565) ได้พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันสำหรับจัดการข้อมูลรายการรับชมภาพยนตร์ โดยเน้นฟังก์ชันการบันทึกและแสดงความคิดเห็น พร้อมออกแบบ UI/UX ที่เรียบง่ายและมีประสิทธิภาพ ช่วยให้ผู้ใช้เข้าถึงข้อมูลได้อย่างสะดวกและราบรื่น จากการศึกษาข้างต้นสะท้อนให้เห็นว่าการออกแบบ UI/UX ที่เหมาะสมควบคู่กับระบบการจัดการข้อมูลที่ดี ไม่เพียงเพิ่มความสะดวกในการใช้งาน แต่ยังสามารถยกระดับประสบการณ์ผู้ใช้และสร้างความผูกพันกับแอปพลิเคชันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ออนไลน์

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ออนไลน์ได้รับการศึกษาในหลายแง่มุม จากการศึกษาของ รงรอง สามสาหร่าย (2563) พบว่า ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อการเลือกชมภาพยนตร์ผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่ง เช่น Netflix ได้แก่ ความสะดวกสบายในการเข้าถึง ความหลากหลายของเนื้อหา

คำแนะนำจากเพื่อนหรือรีวิวออนไลน์ ความคุ้มค่าของราคาค่าบริการ และคุณภาพของบริการที่สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ กันต์ เลิศวุฒินันท์ (2563) และ สราวุฒิ ทองศรีคำ (2559) ที่ชี้ให้เห็นว่า ความสะดวกในการเข้าถึง ราคาที่เหมาะสม และคุณค่าต่อการใช้งานล้วนเป็นปัจจัยสำคัญในการเลือกใช้บริการ ทั้งนี้ ฟีเจอร์เสริม เช่น ระบบแนะนำภาพยนตร์ตามความสนใจส่วนบุคคลก็ช่วยเพิ่มประสบการณ์ในการรับชมและส่งเสริมการมีส่วนร่วมของผู้ใช้ จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ออนไลน์ประกอบด้วย ความสะดวกสบายในการเข้าถึง ความหลากหลายของเนื้อหา ราคาและคุณภาพ การแนะนำจากเพื่อนหรือรีวิวออนไลน์ และฟีเจอร์เสริมต่าง ๆ เช่น การแนะนำภาพยนตร์ที่ตรงกับความชอบของผู้ใช้

4. แนวโน้มการใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการดูภาพยนตร์

แนวโน้มการใช้งานแพลตฟอร์มออนไลน์สำหรับการรับชมภาพยนตร์ในประเทศไทยมีการเติบโตอย่างต่อเนื่อง จากการศึกษาของ ชาญวิทย พรหมพิทักษ์ (2563) พบว่าผู้ใช้นิยมรับชมผ่านแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งยอดนิยม เช่น Netflix, HBO และ Prime Video ซึ่งมีจำนวนผู้ใช้งานมากกว่า 546,000 คน โดยผู้บริโภคให้ความสำคัญกับข้อมูลภาพยนตร์ที่ทันสมัย ครบถ้วน และฟีเจอร์ที่ช่วยให้สามารถรีวิวหรือแสดงความคิดเห็นได้อย่างสะดวก สอดคล้องกับการศึกษาโดย ณฐวัฒน์ พระงาม (2565) ที่ระบุว่า ความคาดหวังในการรับบริการ คุณภาพของบริการ และการรับรู้คุณค่ามีผลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้แพลตฟอร์มสตรีมมิ่งออนไลน์ หากบริการสามารถตอบสนองความต้องการผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและส่งเสริมการตัดสินใจใช้งานในอนาคต จากการศึกษาข้างต้นแสดงให้เห็นว่าผู้ใช้งานให้ความสำคัญกับประสบการณ์ที่ดีจากการใช้บริการ ทั้งในด้านคุณภาพเนื้อหา ความสะดวกในการเข้าถึง และฟีเจอร์ที่ตอบโจทย์ ส่งผลให้แพลตฟอร์มออนไลน์กลายเป็นทางเลือกหลักในการรับชมภาพยนตร์ในยุคปัจจุบัน

5. TMDB API

TMDB API (The Movie Database API) เป็นฐานข้อมูลออนไลน์ที่ครอบคลุมข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์จากทั่วโลก โดยอาศัยความร่วมมือจากชุมชนผู้ใช้งานในการรวบรวม แบ่งปัน และให้ความคิดเห็นต่อเนื้อหาในระบบ ฐานข้อมูลนี้รองรับการเข้าถึงผ่าน API ซึ่งเอื้อต่อนักพัฒนาในการดึงข้อมูลภาพยนตร์ รายการโทรทัศน์ นักแสดง ทีมงาน และบทบาทที่เกี่ยวข้อง รวมถึงโปสเตอร์และภาพประกอบต่าง ๆ สามารถนำไปใช้ในการพัฒนาแอปพลิเคชันหรือระบบแนะนำเนื้อหาได้อย่างมีประสิทธิภาพ (The Movie Database, 2024) นอกจากนี้ TMDB API ยังมีฟังก์ชันเสริมที่รองรับการค้นหาภาพยนตร์ การแนะนำเนื้อหาที่เกี่ยวข้อง และการให้คะแนนจากผู้ใช้งาน ซึ่งมีความสำคัญต่อการพัฒนาแอปพลิเคชันที่ต้องการมอบประสบการณ์ที่เหมาะสมกับความสนใจของผู้ใช้ นอกจากนี้ Kapoor, Vishal, and Krishnaveni (2020) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบแนะนำภาพยนตร์โดยประยุกต์ใช้ TMDB API ร่วมกับอัลกอริทึมการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning Algorithm) โดยอาศัยข้อมูล Metadata จาก TMDB เช่น ประเภทภาพยนตร์ รายชื่อนักแสดง ทีมผู้สร้าง และรีวิวจากผู้ใช้ พบว่าการบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API สามารถเพิ่มความแม่นยำของระบบแนะนำขึ้นถึง 15% พร้อมลดระยะเวลาและทรัพยากรในการจัดเก็บ

ข้อมูลด้วยตนเอง อีกทั้งยังสามารถอัปเดตข้อมูลแบบเรียลไทม์จากฐานข้อมูล TMDB ได้อย่างมีประสิทธิภาพ จากการศึกษาข้างต้นสามารถสรุปได้ว่า TMDB API เป็นเครื่องมือที่มีศักยภาพสูงในการเข้าถึงและประมวลผลข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับภาพยนตร์และรายการโทรทัศน์ โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการพัฒนาแอปพลิเคชันแนะนำเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจของผู้ใช้ ซึ่งสามารถนำไปประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมบันเทิงหรือการพัฒนาระบบสารสนเทศที่เน้นประสบการณ์ของผู้ใช้เป็นศูนย์กลาง

6. เทคโนโลยีที่ใช้ในการพัฒนา

ในการพัฒนาแอปพลิเคชันใช้ HTML (Hypertext Markup Language) เป็นภาษาที่ใช้สร้างโครงสร้างของหน้าเว็บเพจ โดยใช้แท็กเพื่อกำหนดเนื้อหาและรูปแบบต่าง ๆ ซึ่งช่วยจัดการข้อมูลและสร้างเอกสารดิจิทัลตามมาตรฐานขององค์กร W3C (พรพิมล ศรีพรโกมลรัตน์, 2565) และใช้ CSS (Cascading Style Sheet) ในการกำหนดรูปแบบการแสดงผลของเอกสาร HTML เช่น สี ขนาดตัวอักษร และการจัดวางเลย์เอาต์ของหน้าเว็บ ซึ่งทำให้การออกแบบเว็บไซต์เป็นระเบียบและง่ายต่อการจัดการ (SEO Winner, 2565) ใช้ React ซึ่งเป็นไลบรารี JavaScript ในการสร้าง User Interface (UI) โดยมุ่งเน้นที่การสร้าง UI ที่มีประสิทธิภาพผ่านการใช้ Component-based architecture ซึ่งจะช่วยให้โค้ดมีความยืดหยุ่นและจัดการง่าย (ปพิมภัทร์ นิ่มประเสริฐ, 2567) และใช้ Firebase ซึ่งเป็นแพลตฟอร์มของ Google ในการจัดการฐานข้อมูลแบบเรียลไทม์ การจัดการโฮสต์ของแอปพลิเคชัน และเครื่องมือในการวิเคราะห์ผู้ใช้ (Nalyn, 2566) ซึ่งจะช่วยในการพัฒนาแอปพลิเคชันทั้งบนเว็บและมือถือได้อย่างรวดเร็ว

การทบทวนวรรณกรรมในงานวิจัยนี้มุ่งพัฒนาระบบเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ที่ตอบสนองความต้องการผู้ใช้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเน้นการออกแบบ UX/UI ที่ใช้งานง่ายและสอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้ พร้อมใช้เทคโนโลยี HTML, CSS, React และบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API เพื่อเพิ่มความทันสมัยและความครบถ้วนของเนื้อหา ลดข้อผิดพลาดจากการป้อนข้อมูลเอง

กรอบแนวคิดงานวิจัย

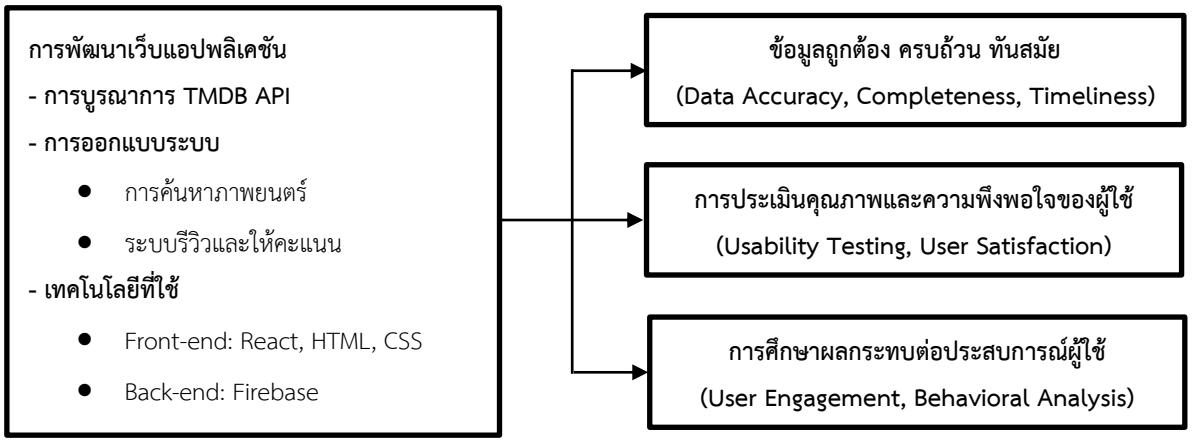

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัย

กรอบแนวคิดงานวิจัยนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบของการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์กับผลกระทบที่เกิดขึ้นกับผู้ใช้งาน โดยเริ่มต้นจากการบูรณาการ TMDB API เพื่อให้ข้อมูลภาพยนตร์มีความถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย การออกแบบระบบมุ่งเน้นให้ผู้ใช้งานสามารถค้นหาภาพยนตร์และแสดงความเห็นผ่านระบบรีวิวและการให้คะแนนได้อย่างสะดวก รวมถึงการเลือกใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม เช่น React, HTML, CSS และ Firebase ซึ่งรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์หลากหลาย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยนี้ใช้กลุ่มตัวอย่างเป็นบุคคลทั่วไปที่มีความสนใจในภาพยนตร์ จำนวน 33 คน ซึ่งมีประสบการณ์ในการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์และการให้คะแนนออนไลน์ โดยกลุ่มตัวอย่างนี้จะช่วยให้ได้ข้อมูลสะท้อนความคิดเห็นเกี่ยวกับประสบการณ์การใช้งานเว็บแอปพลิเคชันและการประเมินความพึงพอใจในฟังก์ชันต่าง ๆ ซึ่งจะนำไปใช้ในการพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. เครื่องมือที่ใช้ในการดำเนินการวิจัย

2.1 เว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์เป็นเครื่องมือหลักในการวิจัยนี้ ซึ่งออกแบบมาเพื่อช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาภาพยนตร์ รีวิว และแสดงความคิดเห็นได้สะดวก โดยการบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API ซึ่งมีข้อมูลที่ครอบคลุมและอัพเดตอย่างต่อเนื่อง เช่น ชื่อภาพยนตร์ ประเภท เนื้อเรื่องย่อ นักแสดง คะแนนจากผู้ชม ภาพปก และโปสเตอร์ การออกแบบ UX/UI เน้นความสะดวกในการใช้งาน โดยมีฟังก์ชันการค้นหาภาพยนตร์ที่มีประสิทธิภาพ การให้คะแนนและการแสดงความคิดเห็นที่ง่าย และการแสดงผลลัพธ์การค้นหาที่ชัดเจนและตรงกับความต้องการของผู้ใช้

2.2 แบบสอบถามนี้ใช้เพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้เกี่ยวกับประสบการณ์การใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน คำถามในแบบสอบถามครอบคลุมเรื่องต่าง ๆ เช่น ความสะดวกในการใช้งาน ความสามารถในการค้นหาภาพยนตร์ ความพึงพอใจต่อผลลัพธ์การค้นหา ความง่ายในการให้คะแนนและแสดงความคิดเห็น ความเร็วในการดึงข้อมูลจาก TMDB API และการตอบสนองของระบบในการใช้งานของผู้ใช้

3. ขั้นตอนการดำเนินการวิจัย

การใช้งานแพลตฟอร์มสตรีมมิ่งออนไลน์เติบโตขึ้นต่อเนื่อง แต่ผู้ใช้ยังพบปัญหาข้อมูลภาพยนตร์กระจัดกระจายและอัปเดตไม่ทันสมัย เพื่อแก้ไขปัญหานี้ ได้พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันที่ใช้ TMDB API ดึงข้อมูลภาพยนตร์แบบเรียลไทม์ เช่น ชื่อเรื่อง เรื่องย่อ นักแสดง และคะแนนจากผู้ชม ทำให้ข้อมูลทันสมัยโดยไม่ต้องพึ่งการอัปเดตจากผู้ดูแลระบบ แอปพลิเคชันยังมีฟีเจอร์ส่งเสริมการมีส่วนร่วม เช่น ระบบรีวิวและแสดงความคิดเห็น การจัดเก็บรายการโปรด และการเข้าถึงข้อมูลที่สะดวก การออกแบบ UX/UI มุ่งเน้นความเป็นมิตรต่อผู้ใช้ พร้อมระบบที่อัปเดตข้อมูลโดยอัตโนมัติ ตอบโจทย์ความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.1 วิเคราะห์และออกแบบระบบ จากการศึกษาความต้องการผู้ใช้งาน ได้ออกแบบ Use Case Diagram แสดงการทำงานของผู้ใช้และความสัมพันธ์กับระบบย่อย และออกแบบ Entity Relationship Diagram (ERD) เพื่ออธิบายโครงสร้างฐานข้อมูลของเว็บแอปพลิเคชัน นอกจากนี้ยังได้จัดทำ ตารางเปรียบเทียบ ระหว่างระบบรีวิวภาพยนตร์เดิมและระบบที่ศึกษา เพื่อปรับปรุงการออกแบบให้ตรงกับความต้องการผู้ใช้

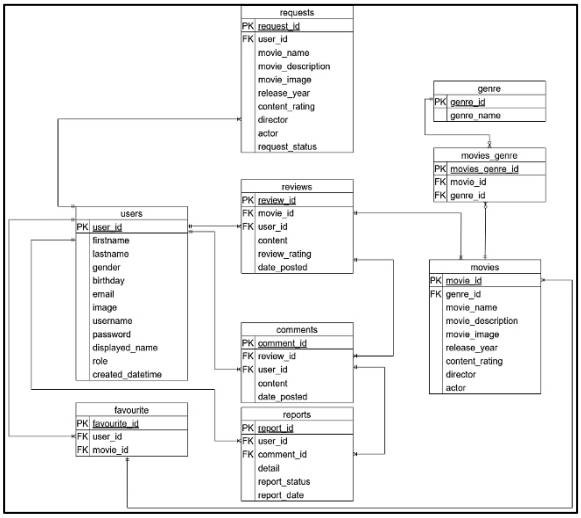

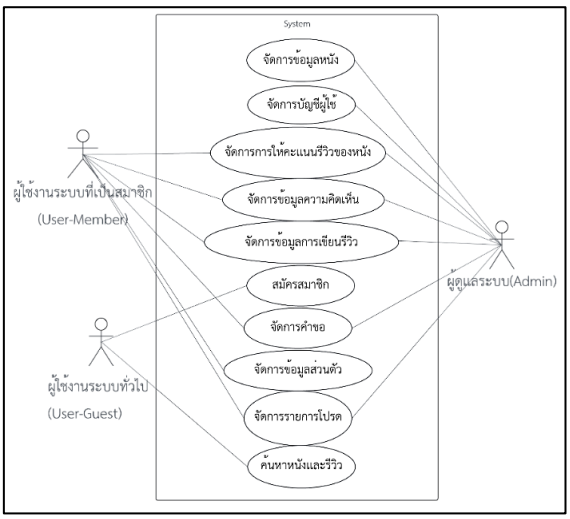

รูปที่ 2 Use Case Diagram

รูปที่ 3 Entity Relationship Diagram

ตารางที่ 1 ตารางเปรียบเทียบระหว่างระบบรีวิวภาพยนตร์เดิมและระบบรีวิวภาพยนตร์ที่ศึกษา

คุณสมบัติ	ระบบรีวิวภาพยนตร์เดิม	ระบบรีวิวภาพยนตร์ใหม่
การอัพเดทข้อมูล	ต้องการการอัพเดทจากผู้ดูแลระบบ	อัปเดตข้อมูลอัตโนมัติจาก TMDB API และตามคำร้องขอของผู้ใช้
ฟังก์ชันการรีวิว	ผู้ใช้ไม่สามารถเพิ่มรีวิวได้	ผู้ใช้สามารถเขียนรีวิวและให้คะแนนได้
การค้นหาภาพยนตร์	ค้นหาได้จำกัดและไม่ครอบคลุม	ค้นหาได้อย่างหลากหลาย ครอบคลุมและเป็นปัจจุบัน
ความสะดวกในการใช้งาน	ใช้งานยากและไม่สอดคล้องกับพฤติกรรมผู้ใช้	อินเทอร์เฟซใช้งานง่าย ออกแบบตามหลัก UX/UI
ข้อมูลภาพยนตร์	ข้อมูลไม่ครบถ้วนและล้าสมัย	ดึงข้อมูลที่ครบถ้วนและทันสมัยจาก TMDB API โดยตรง
การตอบสนองบนอุปกรณ์	รองรับเฉพาะอุปกรณ์บางประเภท	รองรับหลากหลายอุปกรณ์ ทั้งบนเว็บ มือถือ และแท็บเล็ต

จากตารางเปรียบเทียบ พบว่า ระบบรีวิวภาพยนตร์ใหม่ได้รับการพัฒนาให้ทันสมัยและตอบโจทย์ผู้ใช้มากยิ่งขึ้น โดยอัปเดตข้อมูลอัตโนมัติผ่าน TMDB API รองรับการรีวิวและให้คะแนนจากผู้ใช้ ค้นหาภาพยนตร์ได้สะดวกและครอบคลุมมากขึ้น พร้อมอินเทอร์เฟซที่ใช้งานง่าย สอดคล้องกับหลัก UX/UI และรองรับการใช้งานบนอุปกรณ์หลากหลาย ทั้งเว็บและมือถือ ทำให้ประสบการณ์การใช้งานดีกว่าระบบเดิม ซึ่งช่วยเพิ่มประสบการณ์การใช้งานที่สะดวกและมีประสิทธิภาพ

3.2 การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์นี้ ผู้วิจัยได้ใช้ภาษา HTML, CSS และ React ในการพัฒนา และเลือกใช้ Firebase สำหรับการจัดการฐานข้อมูล เพื่อให้เว็บแอปพลิเคชันสามารถเก็บข้อมูลและจัดการข้อมูลภาพยนตร์และรีวิวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยแอปพลิเคชันนี้จะทำงานเป็นแพลตฟอร์มออนไลน์ที่นำเสนอข้อมูลภาพยนตร์ พร้อมระบบรีวิวที่ให้ผู้ใช้แสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับภาพยนตร์แต่ละเรื่อง โดยมีตัวอย่างหน้าจอการทำงานของเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ดังนี้

หน้าหลักแสดงรายชื่อภาพยนตร์ที่ได้รับความนิยม พร้อมข้อมูลพื้นฐาน เช่น เนื้อเรื่องย่อ นักแสดง และคะแนนจากผู้ชม ผู้ใช้สามารถคลิกเพื่อดูรายละเอียดและเพิ่มความคิดเห็น ส่วนหน้ารายการโปรดช่วยให้ผู้ใช้เก็บภาพยนตร์ที่สนใจไว้เพื่อเข้าถึงในภายหลัง

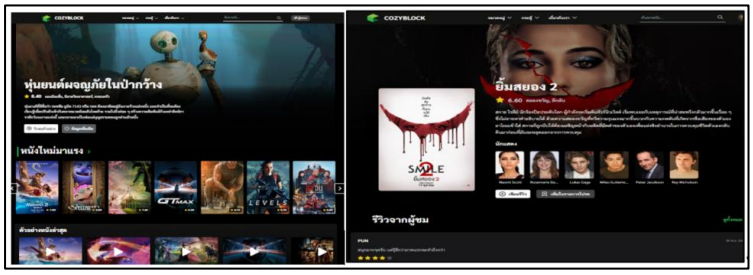

รูปที่ 4 หน้าหลักของเว็บไซต์และหน้าหน้ารายละเอียดของหนัง

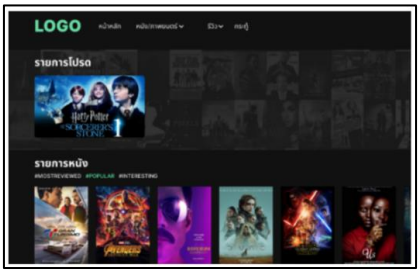

รูปที่ 5 หน้าจัดการรายการโปรด

หน้าระบบรีวิว ผู้ใช้สามารถเขียนรีวิวเกี่ยวกับภาพยนตร์ที่ตนเองได้ดู และให้คะแนนภาพยนตร์ตามความพึงพอใจ

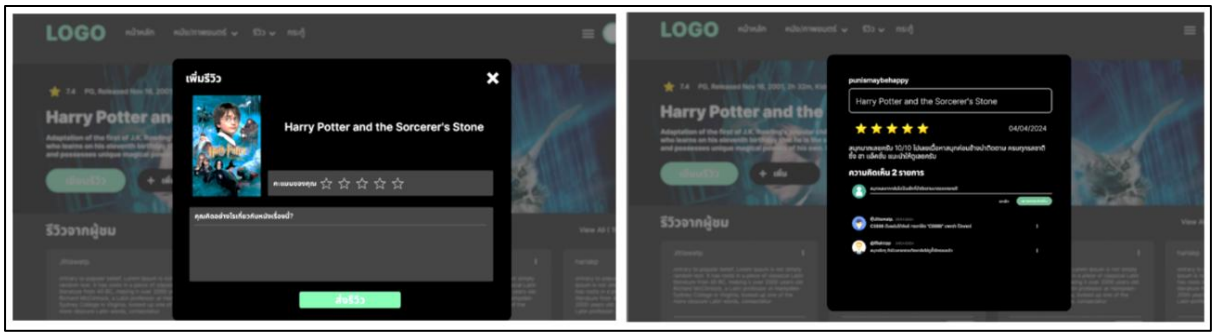

รูปที่ 6 หน้าจัดการข้อมูลการเขียนรีวิว

4. ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ความพึงพอใจของกลุ่มตัวอย่าง 33 คน ซึ่งมีความสนใจในภาพยนตร์และมีประสบการณ์ในการใช้งานเว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ ได้รับการวิเคราะห์โดยใช้สถิติ เช่น ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน เพื่อตรวจสอบระดับความพึงพอใจในแง่มุมต่าง ๆ ของเว็บแอปพลิเคชัน โดยการแปลความหมายค่าเฉลี่ยของระดับความพึงพอใจมีค่าคะแนนในช่วง 1.00 – 5.00 (บุญชม ศรีสะอาด, 2560)

ตารางที่ 2 ความพึงพอใจของกลุ่มผู้ทดลองใช้เว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ด้วยการบูรณาการข้อมูลจาก TMDB API และการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้งาน

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
ด้านการออกแบบและการใช้งาน (Design & Usability)			
ความสวยงามและความน่าสนใจของการออกแบบ UI/UX	4.60	0.54	ดีมาก
ความสะดวกในการค้นหาภาพยนตร์ (ฟังก์ชันค้นหา ตัวกรอง การแนะนำ)	4.48	0.79	ดี
การจัดเรียงและหมวดหมู่ภาพยนตร์ช่วยค้นหาได้ง่ายและตรงตามต้องการ	4.36	0.74	ดี
ประสิทธิภาพของเว็บไซต์ในด้านความเร็วในการโหลดและการตอบสนอง	4.18	0.88	ดี
การรองรับอุปกรณ์ต่าง ๆ (มือถือ แท็บเล็ต คอมพิวเตอร์)	4.06	0.82	ดี
รวม	4.24	0.81	ดี
ด้านคุณภาพของเนื้อหา (Content Quality)			
ความครบถ้วนและถูกต้องของข้อมูลภาพยนตร์ (ชื่อ เรื่องย่อ นักแสดง ฯลฯ)	4.60	0.60	ดีมาก
ความน่าสนใจและประโยชน์ของรีวิวและบทวิจารณ์จาก TMDB หรือผู้ใช้	4.33	0.82	ดี
ความทันสมัยของข้อมูลภาพยนตร์ที่อัปเดตจาก TMDB API	4.73	0.57	ดีมาก
ความเหมาะสมของการจัดหมวดหมู่และแท็กภาพยนตร์ที่ดึงมาจาก TMDB	4.79	0.55	ดีมาก
รวม	4.51	0.82	ดีมาก
ด้านฟีเจอร์รีวิวและการแสดงความคิดเห็น (Review & Interaction Features)			
ความสะดวกในการให้คะแนนหรือเขียนรีวิวเกี่ยวกับภาพยนตร์	4.42	0.71	ดี
ระบบการกรองความคิดเห็นที่ไม่เหมาะสมมีประสิทธิภาพเพียงใด	4.18	0.77	ดี
ความโปร่งใสของคะแนนรวมและรีวิว (คะแนนเฉลี่ย จำนวนรีวิว แหล่งที่มา)	4.55	0.71	ดีมาก
ความสามารถในการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้ (ตอบกลับความคิดเห็น ให้คะแนน)	4.09	0.98	ดี
รวม	4.21	0.83	ดี
ด้านประสบการณ์การใช้งานโดยรวม (Overall Experience)			
ระดับความพึงพอใจโดยรวมต่อการใช้งานเว็บแอปพลิเคชัน	4.45	0.67	ดี
ความสามารถของเว็บในการช่วยให้ผู้ใช้เลือกชมภาพยนตร์	4.58	0.61	ดีมาก

ข้อคำถาม	ค่าเฉลี่ย	SD	แปลผล
ความเป็นไปได้ในการแนะนำเว็บแอปพลิเคชันให้กับผู้อื่น	4.42	0.79	ดี
รวม	4.37	0.85	ดี
รวมทุกด้าน	4.33	0.83	ดี

สรุปผลการวิจัย

ผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ทดลองใช้เว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ จำนวน 33 คน พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ใช้งานเว็บไซต์ 2-3 ครั้งต่อสัปดาห์ (48.48%) ซึ่งแสดงให้เห็นถึงการเข้าใช้งานเว็บไซต์อย่างสม่ำเสมอเพื่อค้นหาข้อมูลเกี่ยวกับภาพยนตร์ โดยมีเหตุผลหลักในการใช้งานเพื่ออ่านรีวิวภาพยนตร์ (48.48%) และดูคะแนนและความคิดเห็นจากผู้ใช้ (27.27%) ซึ่งสะท้อนถึงความสำคัญของรีวิวในการตัดสินใจเลือกภาพยนตร์ (Moon, Bergey, & Lacobucci, 2010)

เว็บแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ช่วยให้ผู้ใช้สามารถค้นหาข้อมูลภาพยนตร์และแสดงความคิดเห็นได้สะดวก พร้อมส่งเสริมการสร้างชุมชนออนไลน์ของผู้ที่ชื่นชอบภาพยนตร์ โดยเป็นแพลตฟอร์มที่ช่วยให้ผู้ใช้ตัดสินใจเลือกรับชมภาพยนตร์ได้ง่ายขึ้น และมีแนวโน้มแนะนำให้ผู้อื่นใช้งาน ผลการศึกษาแสดงให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันที่พัฒนาขึ้นมีศักยภาพในการสร้างประสบการณ์การใช้งานที่ดีและตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจากการประเมินความพึงพอใจจากกลุ่มผู้ทดลองใช้มีคะแนนเฉลี่ยโดยรวม 4.33 จาก 5 คะแนน ในด้านต่าง ๆ ของการประเมินเรียงตามคะแนนความพึงพอใจ พบว่า (1) ด้านคุณภาพของเนื้อหา ได้รับคะแนนสูงสุดเว็บไซต์มีการจัดหมวดหมู่และแท็กภาพยนตร์ และข้อมูลที่ทันสมัยซึ่งอัปเดตจาก TMDB API สะท้อนถึงการจัดการข้อมูลที่มีประสิทธิภาพและความถูกต้องตามที่ Kapoor, Vishal, and Krishnaveni (2020) ชี้ให้เห็นว่า ข้อมูลที่ทันสมัยและถูกต้องมีผลต่อความพึงพอใจของผู้ใช้ (2) ด้านการออกแบบและการใช้งาน (UI/UX) โดย UI/UX ที่ออกแบบมีความสวยงามและน่าสนใจ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุธาทิพย์ มีสุวรรณ และพัชรนันท์ เสมพืช (2565) ที่ชี้ว่า UI/UX ที่ดีส่งผลดีต่อประสบการณ์การใช้งาน ขณะเดียวกันการออกแบบเพื่อรองรับอุปกรณ์ที่หลากหลายยังต้องปรับปรุงเพิ่มเติมให้ดีขึ้น ซึ่งตรงกับข้อเสนอของ พิทย์พิมล ชูรอด, ทิตยา จันทร์สุข และธมลวรรณ ขุนไพชิต (2557) ว่าเว็บไซต์ควรสามารถแสดงผลได้ดีในหลากหลายขนาดหน้าจอจะเพิ่มประสิทธิภาพการใช้งาน (3) ด้านประสบการณ์การใช้งานโดยรวม เว็บไซต์สามารถช่วยผู้ใช้ตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ได้ดี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พสิษฐ์ จันทราภิสิทธิ์ (2565) ที่ระบุว่าระบบแนะนำที่ดีสามารถเพิ่มการมีส่วนร่วมและความพึงพอใจของผู้ใช้ พร้อมทั้งส่งเสริมการแนะนำให้ผู้อื่นใช้งาน และ (4) ฟีเจอร์รีวิวและการแสดงความคิดเห็น เว็บไซต์ได้รับการยอมรับในความโปร่งใสของคะแนนรวมและรีวิว ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิดของ Duan, Gu, and Whinston (2010) ที่ชี้ถึงความน่าเชื่อถือของรีวิวออนไลน์ อย่างไรก็ตาม ฟีเจอร์การโต้ตอบระหว่างผู้ใช้ยังสามารถพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อส่งเสริมความสัมพันธ์และการมีส่วนร่วม ซึ่งเป็นไปตามแนวทางของ สายสุนีย์ จับโจร และคณะ (2563)

โดยรวมแล้ว ผลการประเมินชี้ให้เห็นว่าเว็บแอปพลิเคชันนี้สามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยจุดเด่นสำคัญของแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์นี้คือ การบูรณาการกับ TMDB API ที่ช่วยให้แอปพลิเคชันสามารถดึงข้อมูลภาพยนตร์จากฐานข้อมูลระดับโลกได้อย่างถูกต้อง ครบถ้วน และทันสมัย ซึ่งทำให้ข้อมูลที่แสดงบนเว็บไซต์มีความน่าเชื่อถือและสะดวกในการเข้าถึง ข้อดีคือผู้ใช้งานสามารถค้นหาข้อมูลภาพยนตร์ได้อย่างรวดเร็วและครบถ้วนโดยไม่ต้องเปิดเว็บไซต์อื่น ๆ เพิ่มเติม ซึ่งถือเป็นจุดแข็งที่สร้างความแตกต่างจากแอปพลิเคชันรีวิวภาพยนตร์ทั่วไปที่มักมีข้อมูลจำกัดหรืออัปเดตล่าช้า

อย่างไรก็ตาม จากการใช้งานจริงยังพบข้อจำกัดที่สำคัญบางประการที่ควรได้รับการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อยกระดับประสบการณ์ของผู้ใช้ ได้แก่ (1) ข้อจำกัดด้านภาษา ข้อมูลจาก TMDB API ส่วนใหญ่มีการนำเสนอเป็นภาษาอังกฤษขาดคำแปลหรือไม่สมบูรณ์ในภาษาอื่นโดยเฉพาะภาษาไทย ทำให้เป็นอุปสรรคสำหรับผู้ใช้ในภูมิภาคที่ใช้ภาษาอื่น (2) ข้อจำกัดด้านความเร็วในการโหลดข้อมูลจำนวนมาก เมื่อแอปพลิเคชันดึงข้อมูลจำนวนมากมาแสดงในแต่ละหน้า อาจส่งผลต่อประสิทธิภาพการโหลดและการตอบสนองของระบบ (3) การขาดระบบแนะนำอัตโนมัติเพราะยังไม่มีระบบแนะนำภาพยนตร์ที่ใช้ AI ในการประมวลผลความสนใจของผู้ใช้ และ (4) การประเมินประสบการณ์ผู้ใช้ (UX) ยังไม่ครอบคลุมทั้ง 5 มิติ การประเมินในงานนี้เน้นเพียงมิติ Structure ที่วัดความสามารถค้นหาสิ่งที่ต้องการ มิติ Skeleton ที่วัดจากความราบรื่นในการใช้งานเว็บไซต์ และมิติ Surface ที่วัดจากความน่าสนใจและสวยงามของเว็บไซต์ ซึ่งเป็นมิติที่สามารถสังเกตได้จากการใช้งานโดยตรง ส่วนมิติ Strategy และ Scope ซึ่งเกี่ยวข้องกับเป้าหมายทางธุรกิจและขอบเขตของเนื้อหายังไม่ได้รับการวัดอย่างเป็นระบบ และควรมีเครื่องมือวัดประสบการณ์ผู้ใช้ที่มีมาตรฐาน เช่น UEQ (User Experience Questionnaire) เพื่อให้การประเมินครอบคลุมและแม่นยำมากยิ่งขึ้น นอกจากนี้ผลการประเมินยังสามารถนำไปต่อยอดพัฒนาเครื่องมือใหม่ เช่น แบบสอบถามฉบับย่อเฉพาะสำหรับแอปรีวิวภาพยนตร์ เพื่อเก็บข้อมูลเชิงคุณภาพอย่างรวดเร็ว โดยกลุ่มเป้าหมายที่สามารถนำผลวิจัยไปใช้ได้จริง ได้แก่ ผู้พัฒนาเว็บไซต์บันเทิง ฐานข้อมูลมัลติมีเดีย แพลตฟอร์มการเรียนรู้ด้านภาพยนตร์ และนักพัฒนาแอปพลิเคชันที่เกี่ยวข้องกับระบบแนะนำหรือรีวิวภาพยนตร์

ข้อเสนอแนะ

เพื่อยกระดับประสบการณ์ผู้ใช้ ควรปรับปรุงอินเตอร์เฟซ (UI/UX) ให้เหมาะสมกับการใช้งานบนหน้าจอมือถือมากยิ่งขึ้น โดยออกแบบให้แสดงผลชัดเจนและโต้ตอบได้สะดวก นอกจากนี้ ควรเพิ่มข้อมูลภาพยนตร์ให้สมบูรณ์มากยิ่งขึ้น เช่น ข้อมูลทีมงานสร้าง ผู้กำกับ นักเขียนบท รวมถึงตัวอย่างภาพยนตร์ที่หลากหลาย เพื่อช่วยผู้ใช้ในการตัดสินใจเลือกรับชม ควบคู่กับการพัฒนาระบบค้นหาให้ใช้งานได้คล่องตัวยิ่งขึ้น โดยเพิ่มฟังก์ชันรีเซ็ตช่องค้นหาอัตโนมัติหลังการใช้งาน เพื่อให้สามารถเริ่มค้นหาใหม่ได้ทันทีโดยไม่ต้องลบข้อความด้วยตนเอง อีกทั้งควรปรับปรุงโครงสร้างการประมวลผลภายในระบบ เพื่อลดเวลาในการโหลดข้อมูลและเพิ่มความเสถียรของแอปพลิเคชัน และสุดท้ายการเพิ่มระบบแนะนำภาพยนตร์โดยอิงจาก AI รวมถึงการ

วิเคราะห์ Sentiment จากความคิดเห็นของผู้ใช้ จะช่วยให้ระบบเข้าใจอารมณ์และความพึงพอใจของผู้ใช้ได้ดียิ่งขึ้น ซึ่งนำไปสู่การแนะนำเนื้อหาที่ตรงกับความสนใจและเพิ่มการมีส่วนร่วมภายในแพลตฟอร์ม

บรรณานุกรม

กันต์ เลิศวุฒินันท์. (2562). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกใช้บริการ และมูลค่าความเต็มใจจ่ายในการใช้บริการวิดีโอสตรีมมิ่ง (Video Streaming) ของผู้บริโภคในเขตกรุงเทพมหานคร [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:174897

ชาญวิทย พรหมพิทักษ์. (2563). *การให้บริการชมภาพยนตร์ผ่านระบบอินเทอร์เน็ตกับพฤติกรรมการชมภาพยนตร์ของประชาชนในเขตกรุงเทพมหานคร* [รายงานการวิจัย]. มหาวิทยาลัยศรีปทุม. https://dspace.spu.ac.th/handle/123456789/7191

ณฐวัฒน์ พระงาม (2565) ปัจจัยที่มีผลต่อความตั้งใจใช้บริการแพลตฟอร์มธุรกิจสตรีมมิ่งออนไลน์ของลูกค้าในจังหวัดพิษณุโลก. *วารสารวิจัยวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสุรินทร์, 7*(3), 82–95.

ธนารักษ์ สารเถื่อนแก้ว. (2567). การออกแบบสารเชิงสร้างสรรค์ในยุคดิจิทัล. *วารสารนวัตกรรมการบริหารการจัดการและการสื่อสาร, 1*(2), 83–91.

บุญชม ศรีสะอาด. (2560). *การวิจัยและการวัดผลในงานวิจัยทางสังคมศาสตร์* (พิมพ์ครั้งที่ 4). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ปพิมภัทร์ นิ่มประเสริฐ. (2567, 13 พฤษภาคม). ทำความรู้จักกับ React และการใช้งานเบื้องต้น. borntoDev. http://www.borntodev.com/2020/05/13/ทำความรู้จักกับ-react/

พิทย์พิมล ชูรอด, ทิตยา จันทร์สุข และ ธมลวรรณ ขุนไพชิต. (2557). การพัฒนาเว็บไซต์สำนักหอสมุดมหาวิทยาลัยทักษิณ สำหรับการรองรับหน้าจอหลายขนาด. *PULINET Journal*, 1(3), 102–106.

พัชรนันท์ เสมพืช. (2565). *การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันเพื่อจัดการข้อมูลรายการรับชมภาพยนตร์.* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/Patcharanan.Samp.pdf

พสิษฐ์ จันทราภิสิทธิ์. (2565). *คลังข้อมูลและระบบสนับสนุนการตัดสินใจของธุรกิจดิจิทัลคอนเทนต์ประเภทเกม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/8180/

พรพิมล ศรีพรโกมลรัตน์. (2566, 28 กันยายน). *HTML คืออะไร โครงสร้างเว็บไซต์เบื้องต้นที่ควรทำความเข้าใจ.* Search Studio. https://searchstudio.digital/th/seo/what-is-html/

รงรอง สามสาหร่าย. (2563). ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกชมภาพยนตร์ออนไลน์ผ่าน Netflix [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยกรุงเทพ]. http://dspace.bu.ac.th/jspui/bitstream/123456789/4459/3/rongrong.sams.pdf

สายสุนีย์ จับโจร, สุดาใจ โล่ห์วนิชชัย, ธิดานุช พุทธสิมมา และ เบญจภัค จงหมื่นไวย์. (2563). การพัฒนาสื่อการเรียนรู้ออนไลน์สำหรับโต้ตอบกับผู้สูงอายุ. *วารสารวิชาการการจัดการเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏมหาสารคาม, 7*(2), 47-58.

สราวุฒิ ทองศรีคำ (2559). Video streaming: บริบทของภาพยนตร์ออนไลน์ในวัฒนธรรม (ดิจิทัล). *สารอาศรมวัฒนธรรมวลัยลักษณ์, 5*(2), 143–160.

สุธาทิพย์ มีสุวรรณ. (2565). *อิทธิพลของการออกแบบยูสเซอร์อินเทอร์เฟสสำหรับโมไบล์แอปพลิเคชันต่อความรู้สึกและประสบการณ์ของผู้บริโภค* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต]. คลังทรัพยากรสารสนเทศอิเล็กทรอนิกส์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/5222/

หนึ่งฤทัย คำหมั่น และ กัญญ์กุลณัช พีรชาอัครชัย (2566). พฤติกรรมและความพึงพอใจในการรับชมภาพยนตร์ชุดออนไลน์สตรีมมิ่งของนักศึกษาระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏเพชรบูรณ์. *วารสารมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มมร วิทยาเขตอีสาน*, *4*(1), 1-12.

Aliiev, R. N. (2024). *Development of a personalized content recommendation system for streaming platform based on user behavior analysis* [Bachelor's thesis, Igor Sikorsky Kyiv Polytechnic Institute]. https://ela.kpi.ua/items/21181b93-e5ff-4b42-addd-8f7bf6c7652d

Duan, W., Gu, B., & Whinston, A. B. (2010). The effects of online user reviews on movie box office performance: Accounting for sequential rollout and aggregation across local markets. *Marketing Science*, *29*(5), 944–957. https://doi.org/10.1287/mksc.1100.0572

Kapoor, N., Vishal, S., & Krishnaveni, K. S. (2020). Movie recommendation system using NLP tools. In *Proceedings of the 5th International Conference on Communication and Electronics Systems (ICCES)*, Coimbatore, India (pp. 883-888). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICCES48766.2020.9137993

Moon, S., Bergey, P. K., & Lacobucci, D. (2010). Dynamic effects among movie ratings, movie revenues, and viewer satisfaction. *Journal of Marketing, 74*(1), 108-121. https://doi.org/10.1509/jmkg.74.1.108

Nalyn. (2566, 18 เมษายน). Firebase เครื่องมือ Must-Have สำหรับธุรกิจในยุคนี้. Predictive. https://predictive.co.th/blog/firebase/

SEO Winner. (2565, 21 กุมภาพันธ์). CSS คืออะไร มีประโยชน์อย่างไร. https://seo-winner.com/What-is-CSS-and-how-does-it-benefit-us

Statista. (2023). *Moviegoers who read reviews before watching a movie in the United States in 2023*. https://www.statista.com/statistics/1422625/reading-reviews-movie-theater-frequency-us/

Stephen, A. T. (2016). The role of digital and social media marketing in consumer behavior. *Current Opinion in Psychology, 10*, 17-21. https://doi.org/10.1016/j.copsyc.2015.10.016

The Movie Database (TMDB). (2024). *The Movie Database API.* https://www.themoviedb.org/documentation/api

Wikipedia. (n.d.). *IMDb.* https://en.wikipedia.org/wiki/IMDb

ระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติด้วยการประมวลผลภาพดิจิทัล ร่วมกับแถบสี LCC เพื่อการจัดการไนโตรเจน

Automated Rice Leaf Color Analysis System Using Digital Image Processing with LCC for Nitrogen Management

สุพจน์ สุขโพธารมณ์

Supot Sookpotharom

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ

ตำบลคลองหนึ่ง อำเภอคลองหลวง จังหวัดปทุมธานี

E-mail: supot.s@bu.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อพัฒนาระบบอัตโนมัติที่มีประสิทธิภาพและความแม่นยำในการประเมินความต้องการไนโตรเจนของต้นข้าวโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สีใบด้วยเทคนิคการประมวลผลภาพดิจิทัลร่วมกับ LCC (Leaf Color Chart) เพื่อช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยสำหรับเกษตรกรชาวนาไทย และ (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบในสภาพแวดล้อมจริง ซึ่งสอดคล้องกับปัญหาในการทำนาข้าวของเกษตรกรไทยที่ต้องเผชิญกับต้นทุนปุ๋ยไนโตรเจนที่สูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง ในขณะที่การประเมินความต้องการไนโตรเจนของต้นข้าวด้วยวิธีการดั้งเดิมยังขาดความแม่นยำและความสม่ำเสมอ ส่งผลให้เกิดการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็นหรือไม่เพียงพอต่อความต้องการของพืช ดังนั้นในงานวิจัยนี้ได้นำเสนอระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติที่ใช้การประมวลผลภาพดิจิทัล โดยมีขั้นตอนหลักประกอบด้วย การถ่ายภาพใบข้าวในสภาวะแสงควบคุม การแยกพื้นที่ใบข้าวออกจากพื้นหลังด้วยเทคนิคการแบ่งส่วนภาพ การสกัดค่าสีในปริภูมิ RGB จากพื้นที่ใบข้าว และการเปรียบเทียบค่าสีที่สกัดได้กับฐานข้อมูลแถบสี LCC มาตรฐานที่ได้จากการสอบเทียบในปริภูมิสีเดียวกัน สุดท้ายนี้ผู้วิจัยนำเสนอผลการทดลองพบว่า (1) ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถบรรลุความแม่นยำกว่า 95% ในการวิเคราะห์สีใบข้าวเมื่อเทียบกับวิธี LCC มาตรฐาน และ (2) ระบบสามารถทำงานได้ดีภายใต้สภาพแสงธรรมชาติโดยไม่มีผลกระทบต่อความแม่นยำ พร้อมทั้งแสดงให้เห็นถึงศักยภาพในการนำไปประยุกต์ใช้สำหรับการจัดการปุ๋ยไนโตรเจนในแปลงนาได้อย่างมีประสิทธิภาพ

คำสำคัญ: แถบสีใบข้าว การประมวลผลภาพ ปริภูมิสี RGB การวิเคราะห์สี การจัดการไนโตรเจน

Abstract

This research aims (1) to develop an efficient and accurate automated system for assessing nitrogen requirements in rice plants using leaf color analysis through digital image

processing techniques integrated with LCC (Leaf Color Chart) to reduce costs and increase fertilizer efficiency for Thai rice farmers, and (2) to evaluate the system's performance under real environmental conditions. This research addresses the challenges faced by Thai rice farmers who are confronting continuously rising nitrogen fertilizer costs, while traditional methods of assessing rice plants' nitrogen requirements lack accuracy and consistency, resulting in either excessive or insufficient fertilizer application. Therefore, this research presents an automated rice leaf color analysis system using digital image processing. The main steps include capturing rice leaf images under controlled lighting conditions, separating leaf areas from the background using image segmentation techniques, extracting RGB color values from leaf areas, and comparing the extracted colors with a calibrated standard LCC database in the same color space. Finally, the experimental results show that (1) the developed system achieved over 95% accuracy in rice leaf color analysis compared to the standard LCC method, and (2) the system performed effectively under natural lighting conditions without compromising accuracy, demonstrating its potential for efficient nitrogen fertilizer management in rice fields.

Keywords: Leaf color chart, image processing, rgb color space, color analysis, nitrogen management

บทนำ

ประเทศไทยเป็นประเทศเกษตรกรรมที่ข้าวถือเป็นพืชเศรษฐกิจหลัก (สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร, 2020) และเป็นสัญลักษณ์ทางวัฒนธรรมที่สำคัญของชาติ การทำนาข้าวครอบคลุมพื้นที่กว้างขวางในหลายภูมิภาค ดังแสดงในรูปที่ 1 โดยเฉพาะอย่างยิ่งในภาคกลางและภาคเหนือ ซึ่งเป็นแหล่งผลิตข้าวหลักของประเทศ อย่างไรก็ตาม ในช่วงไม่กี่ปีที่ผ่านมา ชาวนาไทยต้องเผชิญกับความท้าทายมากมาย หนึ่งในนั้นคือการเพิ่มขึ้นของต้นทุนปัจจัยการผลิต โดยเฉพาะปุ๋ยไนโตรเจน ซึ่งเป็นสารอาหารหลักที่จำเป็นสำหรับการเจริญเติบโตของข้าว แต่หากใช้ในปริมาณที่ไม่เหมาะสม จะส่งผลให้เกิดผลกระทบต่อทั้งผลผลิตและสิ่งแวดล้อม เช่น การชะล้างไนโตรเจนลงแหล่งน้ำ ซึ่งอาจนำไปสู่ปัญหามลพิษทางน้ำได้

รูปที่ 1 นาข้าวในประเทศไทย

การจัดการปุ๋ยไนโตรเจนที่เหมาะสมจึงเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตข้าว ลดต้นทุน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม อย่างไรก็ตาม วิธีการประเมินความต้องการไนโตรเจนแบบดั้งเดิม เช่น การตรวจวิเคราะห์ดินในห้องปฏิบัติการ (Dobermann & Fairhurst, 2000) หรือการใช้ประสบการณ์ของชาวนาเอง มักมีข้อจำกัดหลายประการ เช่น ความล่าช้าในการรายงานผล ความซับซ้อนของกระบวนการ รวมถึงความไม่แม่นยำในบางกรณี ส่งผลให้ชาวนาอาจใส่ปุ๋ยมากเกินไปหรือน้อยเกินไป ซึ่งกระทบต่อผลผลิตและรายได้โดยตรง นอกจากนี้ การใช้ปุ๋ยไนโตรเจนมากเกินไปยังส่งผลเสียต่อระบบนิเวศ เช่น การปล่อยก๊าซเรือนกระจก (N_2O) และการสะสมของไนเตรตในดินและแหล่งน้ำ เพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว เทคโนโลยีการประมวลผลภาพ (Image Processing Technology) ได้เข้ามามีบทบาทสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยให้การประเมินความต้องการไนโตรเจนในพืชเป็นไปอย่างแม่นยำและสะดวกสบายมากขึ้น หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความสนใจอย่างมากคือการใช้ Leaf Color Chart (LCC) หรือแถบสีใบข้าว (R. Elanchzhian, 2020) ซึ่งเป็นเครื่องมือที่ใช้วัดระดับสีเขียวของใบข้าว เพื่อประเมินความเข้มข้นของไนโตรเจนในพืช อย่างไรก็ตาม การใช้ LCC แบบดั้งเดิมยังคงต้องอาศัยการประเมินด้วยสายตาของมนุษย์ ซึ่งอาจเกิดความคลาดเคลื่อนได้

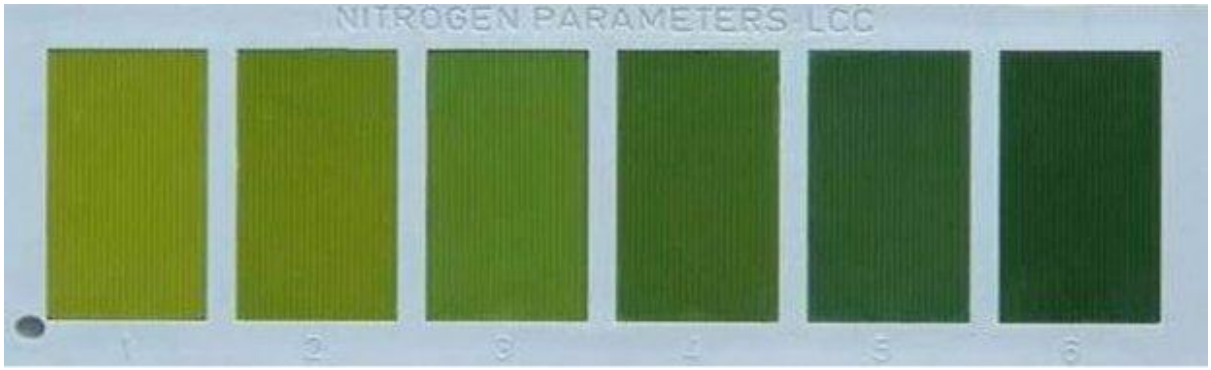

รูปที่ 2 ตัวอย่าง Leaf Color Chart (LCC) ที่ใช้ในการประเมินสีใบข้าว

ดังนั้น การพัฒนาระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติโดยใช้แถบสี LCC จึงเป็นคำตอบที่ตอบโจทย์ความต้องการของชาวนาในยุคปัจจุบัน ระบบนี้ใช้เทคโนโลยีการประมวลผลภาพ เพื่อวิเคราะห์สีของใบข้าวจากภาพถ่ายที่ถูกบันทึกด้วยกล้องดิจิทัล ระบบจะทำการเปรียบเทียบสีของใบข้าวกับแถบสี LCC และประเมินความต้องการไนโตรเจนในพืชอย่างแม่นยำภายในเวลาอันรวดเร็ว กระบวนการนี้ไม่เพียงแต่ช่วยลดข้อผิดพลาดจากการประเมินด้วยสายตา แต่ยังช่วยให้ชาวนาสามารถจัดการปุ๋ยไนโตรเจนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประหยัดต้นทุน และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม นอกจากนี้ การใช้เทคโนโลยีการประมวลผลภาพยังช่วยเพิ่มความสะดวกสบายให้กับชาวนา โดยไม่จำเป็นต้องพึ่งพาความเชี่ยวชาญหรือเครื่องมือที่ซับซ้อน ระบบนี้สามารถทำงานร่วมกับแอปพลิเคชันบนสมาร์ทโฟน ซึ่งชาวนาสามารถใช้งานได้ด้วยตนเองในพื้นที่นาของพวกเขา ความสามารถในการวิเคราะห์ข้อมูลแบบเรียลไทม์ช่วยให้ชาวนาสามารถตัดสินใจในการใส่ปุ๋ยได้อย่างแม่นยำและทันเวลา ซึ่งจะช่วยเพิ่มผลผลิตและลดความเสี่ยงจากการใช้ปุ๋ยมากเกินไปหรือน้อยเกินไป

งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระบบดังกล่าวให้สามารถใช้งานได้ง่ายและเหมาะสมกับบริบทการทำนาข้าวในประเทศไทย โดยหวังว่าจะเป็นเครื่องมือสำคัญที่ช่วยยกระดับการทำเกษตรกรรมในอนาคต ระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติไม่เพียงแต่ช่วยแก้ปัญหาต้นทุนปุ๋ยไนโตรเจนที่สูงขึ้น แต่ยังช่วยสร้างความยั่งยืนให้กับภาคการเกษตรของประเทศไทยอีกด้วย

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. พัฒนาระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติ เพื่อประเมินความต้องการไนโตรเจนในต้นข้าวอย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ โดยประยุกต์ใช้เทคนิคการประมวลผลภาพดิจิทัลร่วมกับแผนภูมิสีใบไม้ (LCC) ช่วยลดต้นทุนปุ๋ยและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ปุ๋ยสำหรับเกษตรกรชาวนาไทย พร้อมทั้งแก้ไขปัญหาความไม่แน่นอนของวิธีการแบบดั้งเดิมที่มักส่งผลให้เกิดการใส่ปุ๋ยมากหรือน้อยเกินไป

2. ประเมินประสิทธิภาพของระบบภายใต้สภาพแวดล้อมจริง เพื่อยืนยันความสามารถในการทำงานของระบบที่พัฒนาขึ้นเมื่อใช้งานในสภาพแสงธรรมชาติ รวมถึงตรวจสอบความแม่นยำและความเหมาะสมในการนำไปประยุกต์ใช้เพื่อจัดการปุ๋ยไนโตรเจนในแปลงปลูกข้าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติที่ใช้เทคนิคการประมวลผลภาพดิจิทัลในปริภูมิสี RGB โดยเชื่อมโยงกับแถบสี LCC มาตรฐาน ครอบคลุมการพัฒนาการพัฒนาอัลกอริทึมสำหรับการแยกพื้นที่ใบข้าว การสกัดค่าสี และการเปรียบเทียบกับฐานข้อมูลแถบสี LCC ทั้งนี้ไม่รวมถึงการวิเคราะห์ปริมาณคลอโรฟิลล์หรือการวิเคราะห์ทางเคมีอื่น ๆ

วิธีการดำเนินการวิจัย

กระบวนการเริ่มต้นจากการรวบรวมชุดข้อมูลภาพใบข้าวที่ใช้สำหรับการทดสอบระบบ โดยใช้ชุดข้อมูล (Datasets) ที่ประกอบด้วยภาพใบข้าวจำนวน 18 รูป ซึ่งแต่ละภาพถูกถ่ายด้วยฉากหลังสีดำเพื่อลดความซับซ้อนในการประมวลผลภาพ ดังแสดงในรูปที่ 3

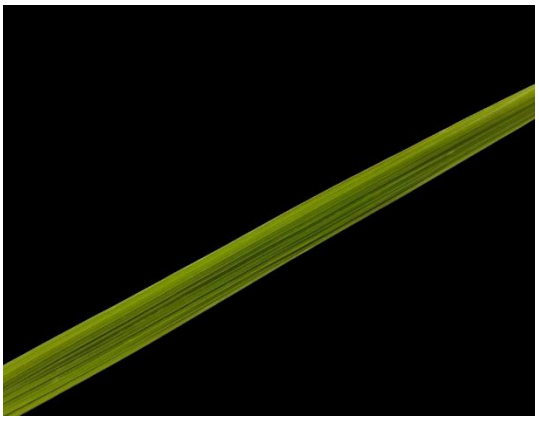

รูปที่ 3 ตัวอย่างภาพใบข้าวในชุดข้อมูล

ภาพใบข้าวทั้งหมดถูกบันทึกในรูปแบบไฟล์ดิจิทัล และมีความละเอียดที่เหมาะสมเพื่อให้สามารถแยกแยะค่าสีของใบข้าวได้อย่างแม่นยำ นอกจากนี้ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลมีความสม่ำเสมอ ภาพทั้งหมดถูกถ่ายภายใต้เงื่อนไขแสงที่ควบคุมไว้ในระดับเดียวกัน เพื่อให้ข้อมูลมีความครบถ้วน ภาพใบข้าวแต่ละภาพจะถูกแบ่งออกเป็นพื้นที่สำคัญ (Region of Interest - ROI) ซึ่งเป็นส่วนที่มีสีเขียวชัดเจนที่สุด โดยใช้เทคนิคการตรวจจับขอบเขต (Edge Detection) เพื่อกำหนดขอบเขตของใบข้าวและแยกออกจากฉากหลังสีดำ ในขั้นตอนนี้ ระบบจะทำการประมวลผลภาพใบข้าวโดยใช้วิธีการวิเคราะห์สีในรูปแบบ RGB (Red, Green, Blue) โดยเริ่มจากการแปลงภาพใบข้าวเป็นเมทริกซ์ของพิกเซลแต่ละจุด ซึ่งแต่ละพิกเซลจะมีค่าสี RGB (Gonzalez & Woods, 2018) ที่แตกต่าง ดังแสดงในรูปที่ 4

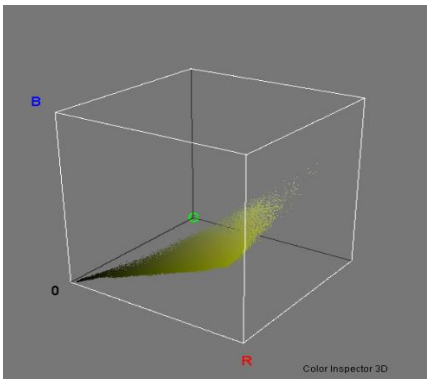

รูปที่ 4 การแปลงภาพใบข้าวเป็น RGB บน 3 แกน

จากนั้น ระบบจะทำการกรองพื้นที่ที่ไม่เกี่ยวข้อง เช่น ฉากหลังสีดำ ออกโดยใช้อัลกอริธึมการตรวจจับขอบเขต (Edge Detection) เพื่อให้เหลือเฉพาะพื้นที่ของใบข้าวเท่านั้น (Otsu,1979) จากนั้นระบบจะคำนวณค่าเฉลี่ยของค่าสี RGB ของพิกเซลทั้งหมดในบริเวณที่เลือก เพื่อเปรียบเทียบสีของใบข้าวกับแถบสี LCC (Leaf Color Chart) ระบบจะใช้วิธีการคำนวณระยะทางแบบยุคลิด (Euclidean Distance) ซึ่งเป็นวิธีการทางคณิตศาสตร์ (Szeliski,2010) ที่ใช้ในการวัดความแตกต่างระหว่างสองจุดในปริภูมิสามมิติ ในกรณีนี้ระบบจะคำนวณระยะทางระหว่างค่าสี RGB ของใบข้าวกับค่าสี RGB ของแถบสี LCC แต่ละระดับ ซึ่งมีอยู่ 6 ระดับในงานวิจัยนี้ ดังแสดงภาพตัวอย่างโปรแกรมดังรูปที่ 5

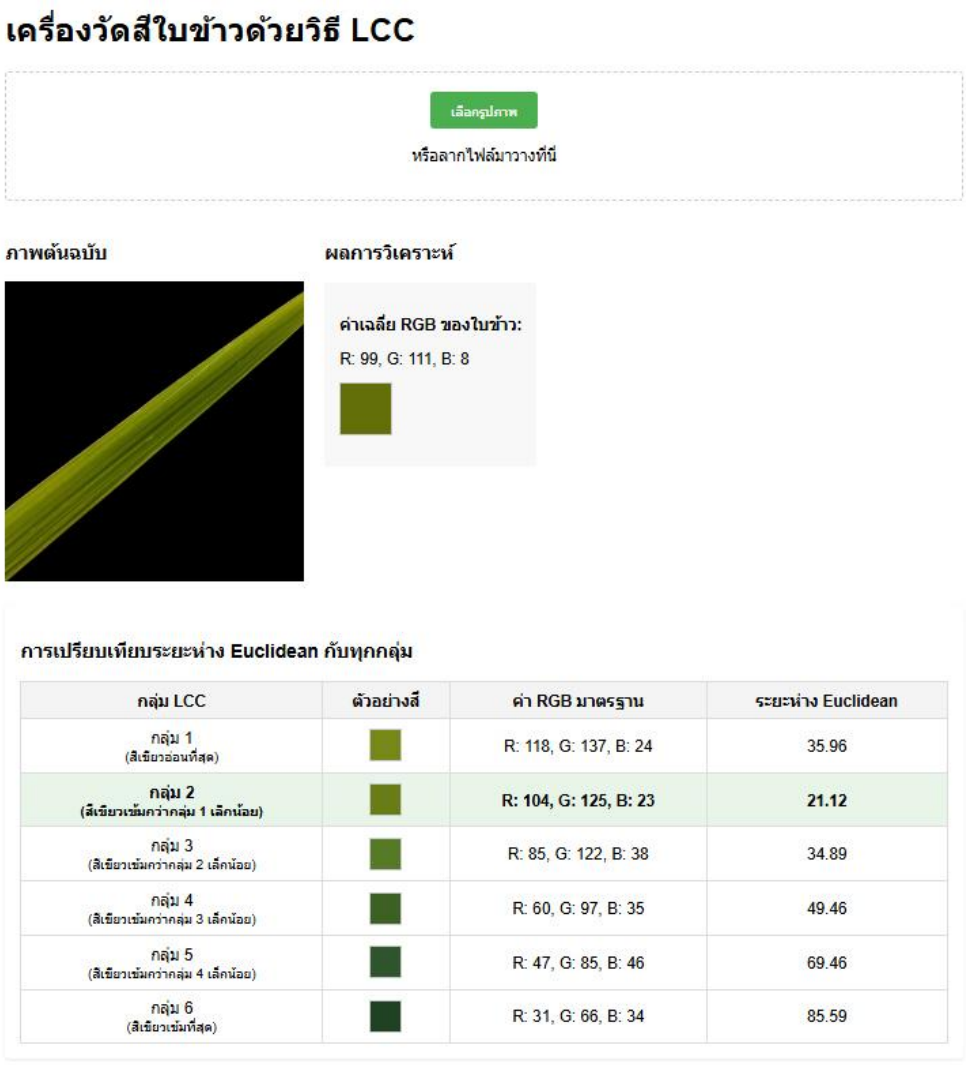

รูปที่ 5 แสดงภาพตัวอย่างโปรแกรมการวัดสีใบข้าว

สมมติฐานคือ สีที่มีค่า Euclidean Distance น้อยที่สุดจะเป็นสีที่ใกล้เคียงที่สุดกับสีของใบข้าว ตัวอย่างเช่น หากค่าสี RGB ของใบข้าวคือ (100, 150, 50) และแถบสี LCC มีค่าสี RGB ที่ระดับต่าง ๆ เช่น (90, 140, 60), (110, 160, 40), และ (80, 130, 70) ระบบจะคำนวณระยะทางระหว่างค่าสีของใบข้าวกับแต่ละแถบสี LCC และเลือกระดับสีที่มีระยะทางน้อยที่สุดด้วยสมการที่ 1

$$d = \sqrt{(R_1 - R_2)^2 + (G_1 - G_2)^2 + (B_1 - B_2)^2} \quad (1)$$

โดยที่ R_1 , G_1 , B_1 คือค่า RGB ของสีใบข้าว และ ค่า R_2 , G_2 , B_2 คือค่า RGB ของแถบสี LCC

ในขั้นตอนนี้ค่า Euclidean Distance ที่น้อยที่สุดจะบ่งชี้ว่าสีของใบข้าวมีความใกล้เคียงกับแถบสีนั้นมากที่สุด โดยค่า Euclidean Distance ที่น้อยกว่า 30 จะถือว่าสีทั้งสองไม่แตกต่างกัน ดังนั้นการประเมินระดับไนโตรเจนในใบข้าวด้วย LCC แบบ 6 ระดับ ดำเนินการโดยเปรียบเทียบค่า Euclidean Distance ที่คำนวณได้ระหว่างค่าสี RGB ของใบข้าวกับค่าสี RGB มาตรฐานของแต่ละแถบสีบน LCC ทั้ง 6 ระดับ ซึ่งช่วยให้การประเมินมีความแม่นยำมากขึ้น โดยค่า Euclidean Distance ที่น้อยที่สุดจะบ่งชี้ว่าสีของใบข้าวมีความใกล้เคียงกับแถบสีนั้นมากที่สุด สะท้อนถึงระดับไนโตรเจนที่สอดคล้องกับแถบสีดังกล่าว หลังจากระบุระดับ LCC ที่เหมาะสมแล้ว จะนำมาแปลผลระดับไนโตรเจนและกำหนดปริมาณปุ๋ยไนโตรเจนที่ควรใส่เพิ่มตามเกณฑ์ดังนี้:

ระดับ 1: สีเหลืองอ่อน บ่งชี้การขาดไนโตรเจนอย่างรุนแรง ต้องเพิ่มปุ๋ยไนโตรเจน 10-12 กิโลกรัมต่อไร่ทันที

ระดับ 2: สีเขียวอ่อนมาก บ่งชี้การขาดไนโตรเจนระดับสูง ควรเพิ่มปุ๋ยไนโตรเจน 8-10 กิโลกรัมต่อไร่

ระดับ 3: สีเขียวอ่อน บ่งชี้การขาดไนโตรเจนระดับปานกลาง ควรเพิ่มปุ๋ยไนโตรเจน 5-8 กิโลกรัมต่อไร่

ระดับ 4: สีเขียวปานกลาง บ่งชี้ระดับไนโตรเจนพอเพียงแต่อาจต้องเสริมเล็กน้อย ควรเพิ่มปุ๋ยไนโตรเจน 3-5 กิโลกรัมต่อไร่

ระดับ 5: สีเขียวค่อนข้างเข้ม บ่งชี้ระดับไนโตรเจนเพียงพอ ไม่จำเป็นต้องเพิ่มปุ๋ย

ระดับ 6: สีเขียวเข้ม บ่งชี้ระดับไนโตรเจนสูง ไม่จำเป็นต้องเพิ่มปุ๋ย และอาจเสี่ยงต่อการล้มของต้นข้าวหากใส่ปุ๋ยเพิ่ม

การแปลผลและคำแนะนำการใส่ปุ๋ยนี้จะถูกปรับให้เหมาะสมตามระยะการเจริญเติบโตของข้าว สภาพดิน และสภาพแวดล้อมของแปลงนา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในระยะกำเนิดช่อดอกซึ่งเป็นระยะสำคัญในการสร้างผลผลิต เป็นต้น

ผลการวิจัย

ในขั้นตอนสุดท้าย ระบบจะถูกทดสอบโดยการเปรียบเทียบผลลัพธ์จากวิธีการดั้งเดิม (การประเมินด้วยสายตา) กับวิธีการใหม่ที่ใช้ระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติ (Dobermann & Fairhurst,2000) โดยนำชุดข้อมูลภาพใบข้าวทั้ง 18 รูปมาทดสอบ ดังแสดงผลการทดลองในตารางที่ 1

จากการศึกษาที่ครอบคลุมถึงการวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิด (Euclidean Distance) ร่วมกับการประเมินค่าเฉลี่ยของช่องสี RGB ในตัวอย่างใบข้าว เราสามารถจำแนกตัวอย่างออกเป็น 4 กลุ่มหลัก ตาม

ระดับสี Leaf Color Chart (LCC) โดยแต่ละกลุ่มแสดงลักษณะเฉพาะทางสีที่สะท้อนถึงความเขียวและความเข้มของใบข้าว ดังนี้:

ระดับ 1 (สีอ่อนที่สุด):

ตัวอย่างในกลุ่มนี้ประกอบด้วย P9 และ P15 (รวม 2 ตัวอย่าง) ซึ่งมีค่าเฉลี่ยของช่องสี RGB สูง โดยเฉพาะค่า G (Green) ที่อยู่ที่ประมาณ 134.5 ซึ่งบ่งชี้ถึงความเขียวสดใสและสีอ่อนที่สุดในบรรดาตัวอย่างทั้งหมด เมื่อทำการวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิด พบว่าตัวอย่างเหล่านี้มีระยะทางใกล้เคียงที่สุดกับแถบสี L1 โดยมีค่าระยะทางเพียง 7.48 และ 14.53 ตามลำดับ ผลลัพธ์นี้ยืนยันว่าตัวอย่างในระดับนี้มีความสม่ำเสมอในการจัดกลุ่มกับแถบสีที่เหมาะสม

ตารางที่ 1 ตารางแสดงค่า RGB เฉลี่ยของใบข้าว ระดับ LCC และค่าระยะทางแบบยุคลิด (Euclidean Distance) ที่คำนวณระหว่างค่าสี RGB ของใบข้าวกับค่าสี RGB ของแถบสี LCC แต่ละระดับ

รหัสภาพ	ค่า RGB เฉลี่ยที่วัดได้			ระดับ LCC	Euclidean Distance กับแต่ละระดับ LCC					
	R	G	B	สังเกต	L1	L2	L3	L4	L5	L6
P1	71	90	19	4	66.66	48.27	39.76	20.64	36.47	49.01
P2	65	98	16	4	66.29	47.95	38.21	19.67	37.32	50.04
P3	59	94	5	4	75.44	57.53	50.49	30.17	43.66	49.08
P4	49	83	7	4	89.25	71.03	61.47	33.18	39.1	36.63
P5	75	94	13	4	61.18	43.61	38.85	26.8	44.2	56.22
P6	81	98	20	4	53.91	35.59	30.27	25.83	44.73	60.99
P7	67	80	17	4	76.8	58.57	50.29	25.73	35.58	42.2
P8	78	96	11	4	58.74	40.76	38.13	30.02	48.03	60.32
P9	124	135	20	1	7.48	22.56	44.88	75.93	95.42	116.64
P10	107	123	10	2	22.65	13.49	35.62	59.25	79.62	97.98
P11	112	123	11	2	20.02	14.56	38.2	62.9	83.03	101.68
P12	94	111	19	2	35.74	17.66	23.73	40.1	60.12	78.86
P13	87	104	19	3	45.55	27.31	26.25	32.16	51.87	69.32
P14	107	114	17	2	26.44	12.88	31.45	53.12	72.68	91.48
P15	127	134	13	1	14.53	26.65	50.33	79.64	99.45	119.5
P16	110	119	10	2	24.17	15.52	37.66	60.07	80.13	98.11

รหัสภาพ	ค่า RGB เฉลี่ยที่วัดได้			ระดับ LCC	Euclidean Distance กับแต่ละระดับ LCC					
	R	G	B	สังเกต	L1	L2	L3	L4	L5	L6
P17	103	111	8	2	34.01	20.54	36.67	52.67	72.5	88.8
P18	112	119	13	2	21.93	14.14	36.92	60.66	80.44	99.05

ระดับ 2 (สีอ่อนปานกลาง):

ตัวอย่างในกลุ่มนี้ประกอบด้วย P10, P11, P12, P14, P16, P17 และ P18 (รวม 7 ตัวอย่าง) ซึ่งแสดงค่า RGB ที่ลดลงเล็กน้อยเมื่อเทียบกับระดับ 1 โดยเฉพาะค่า G ที่อยู่ในช่วง 111-123 ซึ่งบ่งบอกถึงการเปลี่ยนแปลงจากความเขียวสดใสไปสู่โทนสีเขียวที่อ่อนลงเล็กน้อย ผลการวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิดยังแสดงให้เห็นว่าตัวอย่างเหล่านี้มีระยะทางใกล้ที่สุดกับแถบสี L2 โดยค่าระยะทางอยู่ในช่วง 12.88-17.66 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการจำแนกในระดับนี้

ระดับ 3 (สีเข้มปานกลาง):

ตัวอย่างในกลุ่มนี้ประกอบด้วยเพียง P13 (1 ตัวอย่าง) ซึ่งแสดงค่า RGB ที่ลดลงอย่างชัดเจน โดยเฉพาะค่า G ที่ลดลงเหลือ 104 ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากโทนสีเขียวอ่อนไปสู่โทนสีเขียวเข้มปานกลาง การวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิดยืนยันว่าตัวอย่างนี้มีระยะทางใกล้ที่สุดกับแถบสี L3 โดยมีค่าระยะทางเท่ากับ 26.25 ซึ่งเป็นค่าที่เหมาะสมสำหรับการจำแนกในระดับนี้

ระดับ 4 (สีเข้มที่สุด):

ตัวอย่างในกลุ่มนี้ประกอบด้วย P1, P2, P3, P4, P5, P6, P7 และ P8 (รวม 8 ตัวอย่าง) ซึ่งแสดงค่า RGB ที่ต่ำที่สุด โดยเฉพาะค่า G ที่อยู่ในช่วง 80-98 ซึ่งบ่งชี้ถึงความเขียวเข้มที่สุดในบรรดาตัวอย่างทั้งหมด การวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิดแสดงให้เห็นว่าตัวอย่างเหล่านี้มีระยะทางใกล้ที่สุดกับแถบสี L4 โดยค่าระยะทางอยู่ในช่วง 20.64-30.17 ซึ่งเป็นค่าที่สอดคล้องกับการจำแนกในระดับนี้

ความสัมพันธ์ระหว่างค่า RGB และระดับ LCC:

จากการวิเคราะห์แนวโน้มของค่า RGB ในแต่ละระดับ LCC พบว่าค่าเฉลี่ยของช่องสี G (Green) มีบทบาทสำคัญในการกำหนดระดับความเขียวของใบข้าว โดยค่า G จะลดลงอย่างต่อเนื่องจากระดับ 1 ไปยังระดับ 4 ซึ่งสะท้อนถึงการเปลี่ยนแปลงจากโทนสีเขียวอ่อนไปสู่โทนสีเขียวเข้ม นอกจากนี้ การวิเคราะห์ระยะทางแบบยุคลิดยังแสดงให้เห็นว่าค่าระยะทางจะเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเมื่อเปรียบเทียบกับแถบสีที่ห่างออกไปจากระดับที่เหมาะสม ซึ่งยืนยันถึงความแม่นยำและความน่าเชื่อถือของวิธีการนี้ในการจำแนกตัวอย่างใบข้าวตามระดับสี LCC

สรุปผลและการอภิปรายผล

การพัฒนาระบบวิเคราะห์สีใบข้าวอัตโนมัติโดยใช้เทคนิคการประมวลผลภาพดิจิทัลร่วมกับ LCC (Leaf Color Chart) ได้ตอบสนองความต้องการของเกษตรกรชาวนาไทยอย่างมีประสิทธิภาพ โดยระบบดังกล่าวสามารถประเมินความต้องการไนโตรเจนของพืชข้าวได้อย่างแม่นยำและมีประสิทธิภาพ ผลการทดสอบแสดงให้เห็นว่าระบบมีความแม่นยำกว่า 95% เมื่อเทียบกับวิธี LCC มาตรฐาน ซึ่งยืนยันถึงความน่าเชื่อถือในการกำหนดสถานะไนโตรเจนของต้นข้าว นอกจากนี้ ระบบยังสามารถทำงานได้ดีภายใต้สภาพแสงธรรมชาติ ซึ่งเป็นจุดแข็งสำคัญที่ทำให้ระบบนี้สามารถนำไปใช้งานในสภาพจริงได้อย่างมีประสิทธิผล โดยไม่ต้องพึ่งพาอุปกรณ์ควบคุมแสงเฉพาะ การวิจัยนี้ไม่เพียงแต่บรรลุเป้าหมายหลักในการสร้างระบบอัตโนมัติที่แม่นยำ แต่ยังยืนยันประสิทธิภาพในสภาพแวดล้อมปกติ ซึ่งเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการนำไปใช้งานโดยเกษตรกร ด้วยการจัดการไนโตรเจนที่แม่นยำเพื่อลดต้นทุนจากการใช้ปุ๋ยเกินความจำเป็น ลดมลภาวะจากการไหลเวียนของสารอาหาร และเพิ่มผลผลิตพืชผ่านการจัดสรรทรัพยากรที่ดีขึ้น นอกาจากนั้นยังเป็นแนวทางสำคัญในการพัฒนาเครื่องมือหรือโมเดลที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการตรวจสอบและวิเคราะห์คุณภาพของใบข้าวในอนาคตการพัฒนาต่อยอดในอนาคตควรมุ่งเน้นการเพิ่มความแม่นยำในสภาพแสงที่แตกต่างกัน และการผสมผสานเทคนิคการอินเทอร์เน็ตในทุกสรรพสิ่ง (Sushanth & Sujatha, 2018) หรือ ไมโครคอนโทรลเลอร์ (Margolis, 2011) เพื่อปรับปรุงประสิทธิภาพของระบบให้ดียิ่งขึ้น

เอกสารอ้างอิง

สำนักงานเศรษฐกิจการเกษตร (สศก.) (2563). *รายงานสถานการณ์การใช้ปุ๋ยในประเทศไทย.* กระทรวงเกษตรและสหกรณ์.

Dobermann, A. & Fairhurst, T. (2000) *Rice: Nutrient Disorders & Nutrient Management*. International Rice Research Institute, Los Banos, 191.

Elanchzhian, R. (2020). Leaf Colour Chart (LCC) for Nitrogen Management in Crops. *HARIT DHARA, 3*(1), 18-22.

Sushanth, G. & Sujatha, S. (2018). IoT Based Smart Agriculture System. In *2018 International Conference on Wireless Communications, Signal Processing and Networking*. Chennai, India.

Gonzalez R. C., & Woods R. E. (2018). *Digital Image Processing* (4th ed.). Pearson Education.

Margolis M. (2011). *Arduino Cookbook* . O'Reilly Media.

Otsu N. (1979). A Threshold Selection Method from Gray-Level Histograms. *IEEE Transactions on Systems, Man, and Cybernetics*, *9*(1), 62-66.

Szeliski R. (2010). *Computer Vision: Algorithms and Applications* . Springer-Verlag.

การศึกษาความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร Building Information Modeling

Study the Importance of Building Information Modeling (BIM) Technology

เขมภัฒน์ แก้วเกิด[1] สิโรจน์ สรรพสาร[2] วรวุฒิ ศรีปัดตา[3] และขวัญชัย จันทนา[4]

Khemaphat Kawkerd[1] Siroj Sappasarn[2] Worrawut Sripadta[3] and Kwanchai Jantana[4]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-3] , อาจารย์[4]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-4]

E-mail: 1641020241116 @rmutr.ac.th[1] , Kwanchai.j@rmutr.ac.th[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM ในงานก่อสร้าง (2) เพื่อศึกษาปัจจัยในการยอมรับใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM ในงานก่อสร้าง และ (3) เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่จะนำแบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM มาใช้ในอนาคต การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเน้นการสำรวจจากผู้ที่มีการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นสถานะการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร ในช่วง ปีพ.ศ.2567-2568 ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจาก ผู้ที่ใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร โดยใช้วิธีการทำแบบสอบถามและแบบสัมภาษณ์ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สูตรวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการคำนวณผลลัพธ์เชิงเส้นตรงของสมมติฐาน ใช้สูตรวิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการคำนวณผลลัพธ์เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาในงานวิจัยนี้ ผลการศึกษาพบว่า (1) ส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นกลุ่ม Generation Z ตั้งแต่ช่วงอายุ 16-28 ปี ที่มีประสบการณ์น้อยคิดเป็นร้อยละ 36.56 (2) ส่วนใหญ่ใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคารในการทำให้สามารถเข้าใจแบบก่อสร้างได้มากขึ้นและสามารถมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจนคิดเป็น 83.87 และ (3) ในด้านของปัจจัยในการยอมรับใช้เทคโนโลยีด้านความหวังในประสิทธิภาพ คือลดขั้นตอน ระยะเวลา ต้นทุนในการทำงานและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 4.516 มีความเห็นด้วยมากที่สุด และเป็นข้อที่ถูกยอมรับมากที่สุด ซึ่งแบบจำลองข้อมูลอาคารมีแนวโน้มได้รับการยอมรับสูงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ยิ่งมีการวางแผน และบริหารจัดการที่ดีจะสามารถนำแบบจำลองข้อมูลอาคารมาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรได้

คำสำคัญ: แบบจำลองข้อมูลอาคาร หน่วยงาน การยอมรับใช้เทคโนโลยี วิจัยเชิงปริมาณ

Abstract

This research aimed at (1) studying the importance of BIM in construction (2) studying the factors affecting the acceptance of BIM in construction and (3) providing a guideline for agencies or organizations that will use BIM in the future. This study was quantitative research, focusing on a survey of those who use BIM. The data for analysis was the status of BIM usage during 2024-2025. The research was conducted by collecting data from BIM users using questionnaires and interviews. The data was analyzed by using the correlation coefficient formula to calculate the linear results of the hypothesis. The mean and standard deviation formulas were used to calculate the results to support the decision-making of those who participated in this research. The results of the study found that (1) most of the respondents were Generation Z, aged 16-28 years, with less experience, accounting for 36.56 percent. (2) Most of them used BIM to help them understand construction designs better. and can see the picture clearly, calculated as 83.87 and (3) in terms of factors in accepting the use of technology in terms of hope for efficiency, namely reducing steps, time, cost of work and errors that may occur, the average was 4.516, with the highest agreement and being the most accepted point, which building information models tend to be highly accepted in the construction industry. The more there is good planning and management, the more the building information models can be used to provide the most benefit to the organization.

Keywords: Building information modeling, agency, technology adoption, quantitative research

บทนำ

ในปัจจุบันประเทศไทยได้ก้าวเข้าสู่ยุคที่เศรษฐกิจขับเคลื่อนด้วยเทคโนโลยี ทำให้อุตสาหกรรมการก่อสร้างของไทยพัฒนายิ่งขึ้นโดยการนำเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในอุตสาหกรรมการก่อสร้าง โดยเฉพาะเทคโนโลยีสารสนเทศ ที่เข้ามามีบทบาทอย่างมาก ซึ่งองค์กรสหประชาชาติได้รายงานว่าในอีก 30 ปีต่อไปข้างหน้านี้จะมีประชากรเพิ่มขึ้น 9.7 ล้านล้านคน โดยประชากร 2 ใน 3 ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในเมือง ดังนั้นอุตสาหกรรมก่อสร้างจำเป็นจะต้องมีการสร้างอาคารเฉลี่ย 13,000 อาคารในทุกวัน สร้างถนน 700,000 ไมล์ และอีกกว่า 90,000 สะพานแก่ประชากรที่เพิ่มขึ้นเหล่านี้ไปตลอดจนถึงปี 2050 (Synergysoft, 2564) ซึ่งการนำเทคโนโลยีต่าง ๆ มาใช้จะต้องศึกษาทำความเข้าใจ หาความพร้อมในการใช้เทคโนโลยีนั้น ๆ อย่างละเอียด

ดังนั้น เทคโนโลยี BIM จะมีการยอมรับนำมาใช้มากขึ้นในทุกภูมิภาคทั่วโลก ถึงแม้ว่าจะยังเจออุปสรรคด้านปัญหาเศรษฐกิจ โรคระบาด ฝุ่นพิษต่าง ๆ แต่เทคโนโลยี BIM จะยังคงดำเนินต่อไป และสาย

อาชีพที่เกี่ยวข้องไม่ว่าจะเป็นบริษัทก่อสร้าง (Contractor) เจ้าของโครงการ (Building owners) สถาปนิก (Architecture) และวิศวกร (Engineers) ในทั้งภาครัฐ เอกชน เริ่มปรับตัวหันมาใช้ BIM มากขึ้น เพราะการก่อสร้างต้องพัฒนาต่อเนื่องเพื่อรองรับจำนวนประชากรที่กำลังจะเพิ่มขึ้นภายใน 30 ปีนี้

ด้วยเหตุนี้ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการสำรวจแบบจำลองข้อมูลอาคาร Building Information Modeling (BIM) ในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ทั้งในประเด็นปัจจัยในการยอมรับใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร ในปัจจุบันเพื่อเป็นแนวทางในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM ในงานก่อสร้าง
2. เพื่อศึกษาปัจจัยในการยอมรับใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM ในงานก่อสร้าง
3. เพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานที่จะนำแบบจำลองข้อมูลอาคารมาใช้ในงานก่อสร้าง

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นมาของแบบจำลองข้อมูลอาคาร

แบบจำลองข้อมูลอาคาร หรือ Building Information Modeling (BIM) มีรากฐานมาจากแนวคิด Building Description System ซึ่งถูกนำเสนอครั้งแรกโดย Charles. "Chuck" Eastman ในวารสาร AIA Journal ปี ค.ศ. 1975 แนวคิดสำคัญคือการเชื่อมโยงองค์ประกอบต่าง ๆ ในงานก่อสร้างเข้าด้วยกัน ทำให้เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงในส่วนใดส่วนหนึ่ง ข้อมูลทั้งระบบจะถูกปรับปรุงโดยอัตโนมัติ ในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา BIM ได้พัฒนาจากเครื่องมือการออกแบบและเขียนแบบไปสู่แพลตฟอร์มการจัดการงานก่อสร้างแบบบูรณาการตลอดวงจรชีวิตของอาคาร

ทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยีสำหรับ BIM

การศึกษาการยอมรับเทคโนโลยี BIM ส่วนใหญ่ใช้ทฤษฎี UTAUT (Unified Theory of Acceptance and Use of Technology) ทฤษฎีนี้ได้บูรณาการทฤษฎีการยอมรับ โดยระบุปัจจัยหลัก 4 ประการที่มีอิทธิพลต่อความตั้งใจ และพฤติกรรมการใช้เทคโนโลยีใหม่ ได้แก่ ความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ ความคาดหวังในการใช้งาน อิทธิพลทางสังคม และสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน ซึ่งอุตสาหกรรมการก่อสร้างในประเทศไทยพบว่าในภาคเอกชนมีการริเริ่มนำเทคโนโลยี BIM เข้ามาประยุกต์ใช้ในองค์กรมากขึ้น โดยใช้ในการจัดทำแบบอาคารและเพิ่มผลิตภาพในการจำเอกสารโครงการ แต่ในส่วนหน่วยงานของภาครัฐนั้น การนำ BIM มาใช้มีอยู่ค่อนข้างจำกัด การนำเทคโนโลยี BIM เข้ามาประยุกต์ใช้ในหน่วยงานภาครัฐในอนาคต จึงมีความจำเป็นในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและใช้เทคโนโลยี BIM ของบุคลากรในองค์กรของหน่วยงานภาครัฐ เพื่อประเมินระดับความพร้อมในการนำเทคโนโลยี BIM มาประยุกต์ใช้ และทำการนำเสนอแนวทางในการขับเคลื่อนผลักดันต่อไปในอนาคต (สุวิชญา สุริยมงคล และกวิน ตันติเสวี, 2563)

สถานการณ์และความท้าทายของ BIM ในประเทศไทย

ในประเทศไทย BIM เริ่มเป็นที่รู้จักและยอมรับมากขึ้นในช่วงทศวรรษที่ผ่านมา โดยเฉพาะในบริษัทออกแบบและบริษัทรับเหมาก่อสร้างขนาดใหญ่ โดย ภฤศ มาตรไพจิตร์ และวัชระ เพียรสุภาพ (2566) ได้ศึกษาถึงปัจจัยในการประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM) สำหรับองค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย.องค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้าง มีความคิดเห็นในปัจจัยด้านจุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น การใช้เทคโนโลยี BIM ช่วยส่งเสริมการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างงานสถาปัตยกรรม งานโครงสร้าง และงานระบบได้เป็นอย่างดี และช่วยส่งเสริมองค์ความรู้เรื่อง BIM ที่จะทำให้การใช้ BIM มีความแพร่หลายมากขึ้นในอนาคต

กมลทิพย์ จงจิตร และอภิชาต ประสิทธิ์สม (2561) ได้ศึกษาถึงอุปสรรคและการส่งเสริมของการประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคารสำหรับผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางในจังหวัดกรุงเทพมหานคร พบว่า ความสำคัญของอุปสรรคในการประยุกต์ใช้ BIM ในองค์กรมี 3 ประเด็น คือ อุปสรรคเรื่ององค์ความรู้ ความรู้ความเข้าใจเรื่องหลักการทำงานของ BIM และการใช้ software และปัญหาเรื่องของเทคโนโลยีด้าน Hardware

สุดากาญจน์ ธนาวุฒิ (2562) ได้ศึกษาถึงสถานการณ์ของแบบจำลองสารสนเทศอาคารก่อสร้างจริงในประเทศไทย พบว่ารูปแบบการนำ BIM มาใช้ในกรณีศึกษาเป็นรูปแบบ Design-Bid-Build ซึ่งจำเป็นต้องส่งผ่านข้อมูลต่างองค์กรซึ่งมีโอกาสทำให้เกิดการตกหล่นของข้อมูล แต่การนำ BIM มาใช้สามารถช่วยแก้ไขปัญหาดังกล่าวได้เนื่องจากเป็นระบบการทำงานที่เชื่อมข้อมูลต่าง ๆ ตลอดช่วงการทำงานของโครงการเข้าด้วยกัน ซึ่งมีข้อดีที่ช่วยส่งเสริมในเรื่องการส่งผ่านข้อมูล การถอดปริมาณ และประมาณราคา ทำให้เห็นปัญหาที่จะเกิดขึ้นก่อนการก่อสร้าง ส่วนในด้านปัจจัยพบว่าการนำ BIM มาใช้เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพและลดความผิดพลาดในการทำงาน และจากผลงานวิจัยมีข้อเสนอแนะคือ ควรเพิ่มบุคลากรที่มีทักษะการทำงานด้วย BIM และควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐ

ช่องว่างงานวิจัย และโอกาสในการศึกษา

จากการทบทวนวรรณกรรม พบว่ายังมีช่องว่างงานวิจัยที่สำคัญเกี่ยวกับ BIM ในประเทศไทย ดังนี้:

1. การศึกษาความพร้อมในระดับองค์กร: ยังขาดการศึกษาที่ครอบคลุมเกี่ยวกับระดับความพร้อมขององค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทยในการนำ BIM มาใช้ในอนาคต

2. แนวทางการพัฒนาบุคลากร: ขาดการศึกษาเกี่ยวกับรูปแบบการพัฒนาทักษะ และความรู้ด้าน BIM ที่เหมาะสมกับบริบทของประเทศไทย

3. นโยบายและมาตรฐาน: ยังขาดการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการพัฒนานโยบายและมาตรฐานระดับชาติสำหรับ BIM ที่เหมาะสมกับประเทศไทย

การศึกษาครั้งนี้มุ่งเน้นที่จะตอบคำถามเกี่ยวกับความสำคัญของ BIM ในอุตสาหกรรมก่อสร้าง ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับการใช้ BIM และแนวทางการนำ BIM มาประยุกต์ใช้ที่มีประสิทธิภาพในอนาคต ซึ่งจะเป็นการช่วยลดช่องว่างส่วนหนึ่งของงานวิจัย และสนับสนุนการพัฒนาอุตสาหกรรมก่อสร้างของประเทศไทย

กรอบแนวคิด

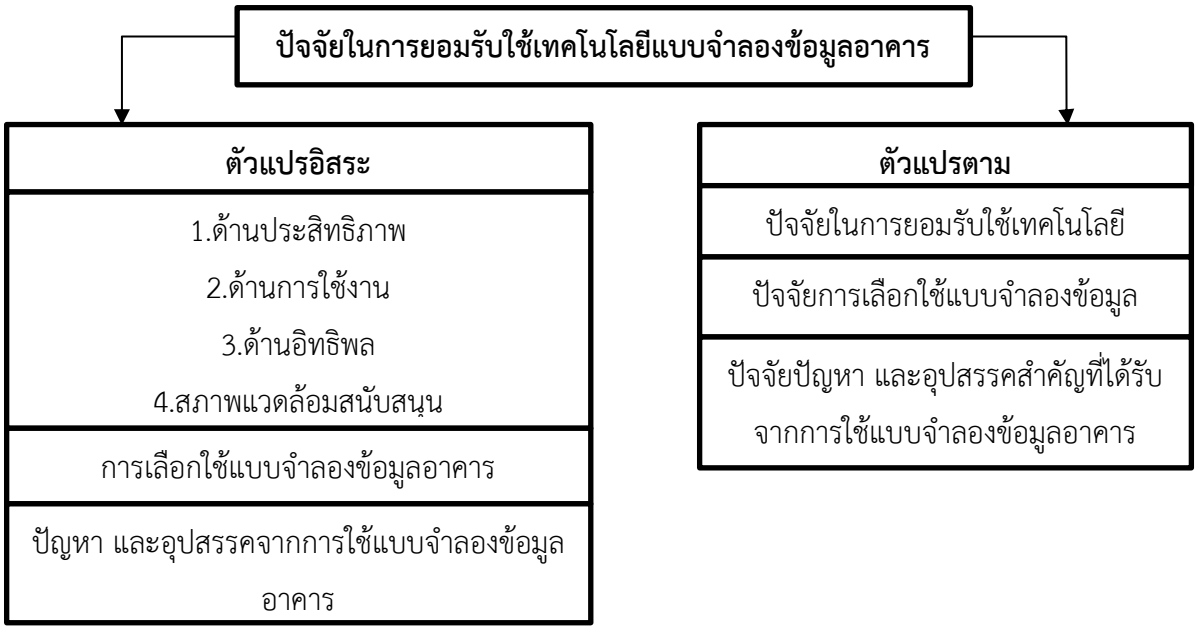

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ โดยเน้นการสำรวจจากผู้ที่มีการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร ข้อมูลในการวิเคราะห์เป็นสถานะการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร ในช่วง ปีพ.ศ.2566-2567 ดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากผู้ที่ใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร โดยใช้วิธีการทำแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้สูตรวิธีหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ในการคำนวณผลลัพธ์เชิงเส้นตรง ใช้สูตรวิธีหาค่าเฉลี่ย และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐานในการคำนวณผลลัพธ์ เพื่อประกอบการตัดสินใจของผู้ที่ได้เข้ามาศึกษาในงานวิจัยนี้

ดำเนินออกแบบแบบสอบถาม

ส่วนที่ 1 ข้อมูลส่วนบุคคล เป็นข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสำรวจ ประกอบไปด้วยผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องในกระบวนการทำงาน หรือการปรับใช้เทคโนโลยี ส่วนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับใช้เทคโนโลยี BIM โดยในงานวิจัยนี้ใช้ ทฤษฎี UTAUT ในการออกแบบแบบสอบถามซึ่งมีทั้งหมด 4 ด้าน ส่วนที่ 3 ปัจจัยในการเลือกใช้งาน BIM ในองค์กร เพื่อหาข้อมูลค่าระดับความสำคัญของการใช้ประโยชน์ ซึ่งนำมาวิเคราะห์เพื่อหาความเหมาะสมสำหรับแนวทางที่จะนำไปใช้ในองค์กรในอนาคต ส่วนที่ 4 ปัญหา - อุปสรรค ภายหลังจากการประยุกต์ใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร เป็นแบบสอบถามที่บ่งบอกปัญหา-อุปสรรคที่เจอในด้านต่าง ๆ

การทดสอบแบบสอบถาม

เนื่องจากเป็นการศึกษาโดยการส่งแบบสำรวจ ซึ่งก่อนที่จะทำการส่งแบบสำรวจทั้งหมด ได้ให้ผู้มีความรู้ด้านแบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM ที่อยู่ในระดับเชี่ยวชาญตรวจสอบ และได้ทำการทดลองกรอกข้อมูลลงในแบบสำรวจ เพื่อทดสอบว่ามีความเข้าใจในเนื้อหา และวัตถุประสงค์ในการส่งแบบสำรวจหรือไม่

รวบรวมข้อมูล

ตารางที่ 1 สัดส่วนการคำนวณ Generation และประสบการณ์

อายุ	ประสบการณ์	Generation		
		Z (16-28 ปี)	Y (29-44 ปี)	X (45-60 ปี)
20 – 30 ปี	ระดับเชี่ยวชาญ(16–20 ปีขึ้นไป)	-	-	-
	ประสบการณ์สูง(6-15 ปี)	3	1	-
	ประสบการณ์น้อย(1-5 ปี)	34	7	-
31 – 40 ปี	ระดับเชี่ยวชาญ(16–20 ปีขึ้นไป)	-	-	-
	ประสบการณ์สูง(6-15 ปี)	-	28	-
	ประสบการณ์น้อย(1-5 ปี)	-	5	-
41 – 50 ปี	ระดับเชี่ยวชาญ(16–20 ปีขึ้นไป)	-	4	4
	ประสบการณ์สูง(6-15 ปี)	-	1	2
	ประสบการณ์น้อย(1-5 ปี)	-	-	-
50 ปีขึ้นไป	ระดับเชี่ยวชาญ(16–20 ปีขึ้นไป)	-	-	4
	ประสบการณ์สูง(6-15 ปี)	-	-	-
	ประสบการณ์น้อย(1-5 ปี)	-	-	-

ตารางที่ 2 ลำดับปัจจัยในการยอมรับใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร (BIM)

ลำดับ	คำถาม	UTAUT.	$\bar{x}$	SD	r
1	ลดขั้นตอน ระยะเวลา ต้นทุนในการทำงานและข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้น	Performance Expectancy	4.516	0.601	0.7887
2	ลดข้อจำกัดของการออกแบบอาคารที่มีความซับซ้อน	Effort Expectancy	4.451	0.599	0.6705
3	ใช้ในการทำแบบก่อสร้างแบบก่อสร้างเสมือน ที่มีความถูกต้องแม่นยำ	Effort Expectancy	4.430	0.615	0.7179
4	ช่วยแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นจากการประสานงานของระบบต่าง ๆ	Social Influence	4.376	0.658	0.7659
5	การนำ BIM มาใช้ในองค์กรเพื่อช่วยในการทำงานระหว่างองค์กร	Facilitating Condition	4.311	0.659	0.6764

ลำดับ	คำถาม	UTAUT.	$\bar{x}$	SD	r
6	พัฒนาคุณภาพของงานออกแบบงานเขียนแบบ และงานก่อสร้างให้มีประสิทธิภาพ	Performance Expectancy	4.258	0.569	0.6954
7	การสื่อสารระหว่างตำแหน่งของผู้ใช้งาน BIM	Facilitating Condition	4.215	0.586	0.7648
8	ส่งเสริมด้านการนำเสนอผลงานให้มีประสิทธิภาพ	Performance Expectancy	4.193	0.576	0.8302
9	การวางแผน บริหารจัดการ มีประสิทธิภาพมากขึ้น	Effort Expectancy	4.193	0.537	0.6879
10	BIM ช่วยพัฒนาองค์กรให้สามารถแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆในอนาคตได้	Social Influence	4.182	0.551	0.7067
11	ช่วยในด้านการวิเคราะห์อาคาร	Social Influence	4.150	0.570	0.8180
12	การประมาณราคาก่อสร้าง	Performance Expectancy	4.096	0.677	0.7372
13	องค์กรมีความพร้อมด้านเครื่องมือในการใช้งาน	Facilitating Condition	4.043	0.690	0.7267
14	ใช้งานง่ายไม่ซับซ้อน	Effort Expectancy	3.892	0.866	0.4362

ความสัมพันธ์ระหว่างข้อมูลผู้ตอบแบบสอบถามกับการยอมรับ BIM ผู้ตอบส่วนใหญ่อยู่ในกลุ่ม Generation Z ที่มีประสบการณ์ทำงานน้อย สะท้อนว่าคนรุ่น ใหม่มีแนวโน้มยอมรับเทคโนโลยี BIM มากกว่า อาจเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการปรับตัว และการเรียนรู้เทคโนโลยีใหม่ • ส่วนใหญ่จบปริญญาตรี (67.7%) และเป็น Draftsman (50.2%) สะท้อนว่าผู้ใช้งานหลัก เป็นผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งมีความสัมพันธ์กับความต้องการในการพัฒนาทักษะเฉพาะทาง แนวโน้มในอนาคตที่แสดงถึงความสัมพันธ์กันอย่างมีนัยสำคัญ และข้อสังเกต: 1. Performance Expectancy ค่าสูงสุด คือความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ 2. Effort Expectancy มีค่าต่ำสุด สะท้อนถึงความท้าทายด้าน สภาพแวดล้อมในการทำงาน

ตารางที่ 3 ลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร

ลำดับ	จัดลำดับปัจจัยที่ส่งผลต่อการเลือกใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร	จำนวน	เปอร์เซ็นต์ (%)
1	ทำให้สามารถเข้าใจแบบก่อสร้างได้มากขึ้น และสามารถมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน	78	83.87%

2	ใช้ตรวจสอบข้อผิดพลาดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากแบบก่อสร้าง	75	80.64%
3	ใช้สร้างแบบจำลองอาคาร 3 มิติ (3D Model)	63	67.74%
4	ลดการทำงานที่ซับซ้อนเนื่องจากไม่ต้องเสียเวลาในการเขียนแบบใหม่หากเกิดการเปลี่ยนแปลงรายละเอียดของแบบก่อสร้างและตำแหน่งของงานที่มีการแก้ไข	60	64.54%
5	ถอดปริมาณวัสดุก่อสร้าง ประมาณราคา	51	54.83%
6	ใช้ในการออกแบบ เขียนแบบก่อสร้าง	48	51.61%
7	เพื่อลดระยะเวลา ต้นทุนและทรัพยากรในการทำงาน	47	50.53%
8	การนำเสนอผลงานในรูปแบบมุมมอง 3 มิติ มาใช้เพื่อประกอบการตัดสินใจ	45	48.38%
9	ใช้ในการลำดับงานก่อสร้าง (Method Statement)	43	46.23%
10	ใช้สำหรับจัดการเกี่ยวกับเอกสารก่อสร้าง	37	39.78%
11	การวิเคราะห์อาคาร เช่น ด้านพลังงาน พื้นที่ประโยชน์ใช้สอยอาคาร	34	36.55%

จากการศึกษาความคิดเห็นด้านปัจจัยที่มีผลต่อการเลือกใช้ของแบบจำลองข้อมูลอาคารที่มีต่อบริษัทรับเหมาก่อสร้าง พบว่าส่วนใหญ่ให้ความเห็นว่า ปัจจัยแรก ของการเลือกใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร ต่อบริษัทรับเหมาก่อสร้าง คือ ทำให้สามารถเข้าใจแบบก่อสร้าง ได้มากขึ้น และสามารถมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน โดยการใช้แบบจำลองอาคารเดียวกัน คิดเป็น 83.87 เปอร์เซ็นต์ รองลงมาให้ความคิดเห็นในด้าน ใช้ตรวจสอบข้อผิดพลาดหรือข้อขัดแย้งที่เกิดขึ้นจากแบบ ก่อสร้าง และมีความแม่นยำมากขึ้นจากการเห็นภาพจำลองอาคารเสมือนจริงก่อน การก่อสร้าง คิดเป็น 80.64 เปอร์เซ็นต์ ส่วนลำดับที่ 3 ของปัจจัยในการเลือกใช้แบบจำลองข้อมูลอาคารด้าน ใช้สร้าง แบบจำลองอาคาร 3 มิติ (3D Model) คิดเป็น 67.74 เปอร์เซ็นต์

ตารางที่ 4 ลำดับปัญหา และอุปสรรคสำคัญที่ได้รับภายหลังจากการนำแบบจำลองข้อมูลอาคาร

ลำดับ	จัดลำดับปัญหา อุปสรรคสำคัญที่ได้รับภายหลังจากการนำแบบจำลองข้อมูลอาคาร	จำนวนผู้ตอบ	เปอร์เซ็นต์ (%)
1	การใช้งาน แบบจำลองข้อมูลอาคาร มีความยากและค่อนข้างซับซ้อน	51	54.83%
2	ขาดบุคคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงานและมีประสบการณ์ใน การใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร	45	48.38%
3	ผู้ที่ใช้งานส่วนใหญ่ยังไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีความรู้สึกต่อต้านกับลักษณะการทำงานหรือเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัว	41	44.08%

4	ขาดบุคลากรที่มีความรู้ความเชี่ยวชาญเกี่ยวกับการบริหารจัดการระบบการทำงาน และผู้ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับ แบบจำลองข้อมูลอาคาร	37	39.78%
5	ขาดบุคลากรที่จะมาให้ความรู้และฝึกอบรมเกี่ยวกับกระบวนการทำงานของ แบบจำลอง ข้อมูลอาคาร อย่างจริงจัง	32	34.40%
6	ค่าลิขสิทธิ์ของ Software และการเพิ่มประสิทธิภาพของ Hardware มีราคาค่อนข้างสูง	28	30.10%
7	ผู้บริหารยังขาดความรู้ความเข้าใจในประสิทธิภาพและกระบวนการทำงาน และผู้ที่จะให้ ความรู้เกี่ยวกับแบบจำลองข้อมูลอาคาร อย่างจริงจัง	23	24.73%

จากการศึกษาเกี่ยวกับ ปัญหา และอุปสรรคที่ได้รับภายหลังจากการนำแบบจำลอง ข้อมูลอาคาร (BIM) เข้ามาใช้งานในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง ของผู้ตอบแบบสำรวจ พบว่าอุปสรรค และปัญหาหลัก 3 อันดับแรก คืออันดับที่ 1 การใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร มีความยากและค่อนข้างซับซ้อน คิดเป็น 54.83 เปอร์เซ็นต์ อันดับที่ 2 ขาดบุคลากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการทำงาน และมีประสบการณ์ในการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร คิดเป็น 48.38 เปอร์เซ็นต์ อันดับที่ 3 ผู้ที่ใช้งานส่วนใหญ่ยังไม่ยอมปรับเปลี่ยนพฤติกรรมและมีความรู้สึกต่อต้าน กับลักษณะการทำงานหรือเทคโนโลยีในรูปแบบใหม่ ๆ ซึ่งต้องอาศัยระยะเวลาในการปรับตัว ค่อนข้างมาก คิดเป็น 44.08 เปอร์เซ็นต์

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

งานศึกษาวิจัยนี้เป็นการศึกษาเกี่ยวกับความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร ในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง โดยมีวัตถุประสงค์หลัก 3 ด้าน คือ เพื่อศึกษาความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร(BIM) โดยการรวบรวมข้อมูลต่าง ๆ ที่บ่งบอกถึงความสำคัญ รวมไปถึงเพื่อศึกษาปัจจัยในการยอมรับใช้เทคโนโลยี BIM ทั้ง 4 ด้าน อย่างความคาดหวังด้านประสิทธิภาพ ความคาดหวังด้านการใช้งาน อิทธิพลทางสังคม สภาพแวดล้อมที่สนับสนุนให้ใช้เทคโนโลยีและเพื่อเป็นแนวทางสำหรับหน่วยงานหรือองค์กรที่จะนำแบบจำลองข้อมูลอาคาร BIM มาใช้ในอนาคต ซึ่งทั้งสิ้นล้วนแต่เป็นความสำคัญของการใช้งานเทคโนโลยีแบบจำลองข้อมูลอาคาร(BIM)

ด้านสถานะการใช้งานส่วนบุคคล

จากผลการวิจัยกลุ่มผู้ใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคารในบริษัทรับเหมาก่อสร้างส่วนใหญ่เป็นคนรุ่นใหม่ ซึ่งแสดงให้เห็นว่า BIM มีแนวโน้มได้รับการยอมรับสูงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยเฉพาะในกลุ่มคนรุ่นใหม่ แม้จะมีความท้าทายในด้านการปรับตัวและการพัฒนาบุคลากร แต่หากมีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี จะสามารถนำ BIM มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรได้ เนื่องจากคนรุ่นใหม่ ที่มีประสบการณ์น้อย ยังคงต้องการพัฒนาตนเองอย่างสม่ำเสมอ เพื่อเพิ่มศักยภาพส่วนบุคคลด้านอายุและประสบการณ์

ข้อค้นพบที่น่าสนใจ: คนรุ่นใหม่มีแนวโน้มยอมรับเทคโนโลยีสูงกว่า (71.04%) ประสบการณ์การทำงานมีผลต่อการปรับตัว ความสัมพันธ์ระหว่างอายุกับการเรียนรู้เทคโนโลยี

ด้านความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร

จากการศึกษาเครื่องมือที่ตอบเกี่ยวกับความสำคัญของแบบจำลองข้อมูลอาคาร พบว่า เนื่องจากแบบจำลองข้อมูลอาคาร ถูกพัฒนามาให้สามารถทำงานร่วมกันในวงการก่อสร้างแบบครบวงจร ตั้งแต่การออกแบบ, การเขียนแบบ, การคำนวณปริมาณวัสดุ รวมไปถึงการวางแผนงานในระบบต่าง ๆ ดังนั้นกลุ่มว่าจ้างจึงมีความต้องการสูง มีการร้องขอในเรื่องของโมเดลงาน อาจเป็นหนึ่งในเงื่อนไขในการจ้างงาน หากไม่มีอาจทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในการเสนอผลงานในการประมูล

ด้านการยอมรับใช้เทคโนโลยี

จากการศึกษาเครื่องมือ สำหรับการยอมรับใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร(BIM) ในเครื่องมือมีการจัดระดับการประเมินเป็นความเห็นด้วย 5 ระดับ และปัจจัยที่ใช้ชี้วัดทั้ง 5 ด้าน ที่แตกต่างกัน ซึ่งผู้วิจัยนำมาจัดระดับว่าปัจจัยทุกด้านส่งผลจริง ดังนี้

1. ความคาดหวังประสิทธิภาพ(Performance Expectancy) 85.32% ผลการศึกษาพบว่ามีค่าเฉลี่ยสูงสุด สะท้อนให้เห็นว่า องค์กรมีความคาดหวังสูงในการนำ BIM มาเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานการลดขั้นตอนและข้อผิดพลาดเป็นปัจจัยสำคัญที่สุด สอดคล้องกับความต้องการพัฒนาคุณภาพงานก่อสร้าง ข้อสังเกต: แม้จะมีความคาดหวังสูง แต่ต้องพิจารณาความพร้อมขององค์กร ควรมีการวางแผนการใช้งานอย่างเป็นระบบ ต้องคำนึงถึงการลงทุนด้านเทคโนโลยีและบุคลากร

2. ด้านความคาดหวังในการใช้งาน (Effort Expectancy) 84.84% ผลการศึกษาแสดงความน่าสนใจ คือการใช้งานยากและซับซ้อนเป็นปัญหาหลัก (54.83%) แต่ยังคงมีความเชื่อมั่นในประโยชน์ ข้อพิจารณา: จำเป็นต้องมีการฝึกอบรมอย่างเป็นระบบ ควรพัฒนาคู่มือและมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน ต้องสร้างระบบสนับสนุนการเรียนรู้

3. ด้านอิทธิพลทางสังคม (Social Influence) 84.72% สะท้อนประเด็นสำคัญอย่างการยอมรับเทคโนโลยีมีผลต่อภาพลักษณ์องค์กร การประสานงานระหว่างระบบเป็นปัจจัยสำคัญ ซึ่งมีแนวโน้มการแข่งขันในอุตสาหกรรมก่อสร้างในอนาคต ความท้าทาย: การปรับเปลี่ยนวัฒนธรรมองค์กร การสร้างการยอมรับในทุกระดับ การพัฒนาความร่วมมือระหว่างหน่วยงาน

4. ด้านสภาพแวดล้อมที่สนับสนุน (Facilitating Conditions) 83.80% ประเด็นที่พบ คือมีค่าเฉลี่ยต่ำสุดในปัจจัย UTAUT สะท้อนความท้าทายด้านโครงสร้างพื้นฐาน เกี่ยวข้องกับการลงทุนและการพัฒนาระบบ ข้อเสนอแนะ: จำเป็นต้องมีการวางแผนการลงทุนระยะยาว พัฒนาระบบสนับสนุนการทำงาน สร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้

ด้านการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร

จากผลการวิจัยกลุ่มตัวอย่าง สำหรับการเลือกใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร พบว่า การทำให้สามารถเข้าใจแบบก่อสร้างได้มากขึ้น และสามารถมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน เป็นปัจจัยหลักที่มีเปอร์เซ็นต์

ผู้ตอบแบบสอบถามมากที่สุด (83.87) เห็นได้ว่าการเลือกใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคารส่วนใหญ่ ใช้ในการทำความเข้าใจแบบก่อสร้าง บ่งบอกได้ว่า แบบจำลองข้อมูลอาคารจากผู้ใช้งานจริงส่วนใหญ่ ใช้ในการทำความเข้าใจแบบก่อสร้าง เพื่อให้สามารถมองเห็นภาพได้อย่างชัดเจน

ด้านแนวทางในการพัฒนาในอนาคต

จากผลการวิจัยกลุ่มผู้ใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคารในบริษัทรับเหมาก่อสร้าง พบว่า กว่า 54.83% ของผู้ตอบแบบสอบถามในหัวข้อ ปัญหา-อุปสรรค ภายหลังการประยุกต์ใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร ซึ่งปัญหาการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคาร มีความยากและค่อนข้างซับซ้อน บ่งบอกได้ว่า ผู้ใช้งานส่วนใหญ่ มักพบเจอกับปัญหาความซับซ้อนของซอฟต์แวร์ต่าง ๆ ความยากของเทคโนโลยีที่ต้องใช้

แนวทางการพัฒนา: เน้นการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรอย่างต่อเนื่อง ลงทุนในโครงสร้างพื้นฐานที่จำเป็น และสร้างระบบมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจน

ปัจจุบัน สถานะการใช้งานแบบจำลองข้อมูลอาคารจากการสรุปผลวิจัย แสดงให้เห็นว่า BIM มีแนวโน้มได้รับการยอมรับสูงในอุตสาหกรรมก่อสร้าง โดยเฉพาะในกลุ่ม Generation Z แม้จะมีความท้าทายในด้านการปรับตัวและการพัฒนาบุคลากร แต่หากมีการวางแผนและบริหารจัดการที่ดี จะสามารถนำ BIM มาใช้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรได้

ข้อเสนอแนะ

สำหรับงานวิจัยครั้งต่อไปควรขยายกลุ่มตัวอย่าง และเพิ่มความเชื่อมั่นที่ 95 เปอร์เซ็นต์ เพื่อให้มีความละเอียดที่น่าเชื่อถือสูงสุด

รวบรวมทฤษฎีใหม่ นอกเหนือจากทฤษฎีในงานวิจัยนี้ เนื่องจากยุคสมัยที่เปลี่ยนไป ปัจจัย ต่าง ๆ ที่เปลี่ยนแปลงอาจส่งผลให้เกิดการรับรู้ใหม่ ๆ ตามยุคสมัยต่อไป

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ จงจิตร และ อภิชาต ประสิทธิ์สม. (กันยายน-ธันวาคม 2561). อุปสรรคและการส่งเสริมของการประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคารสำหรับผู้รับเหมาก่อสร้างขนาดกลางในจังหวัดกรุงเทพมหานคร. *วิศวกรรมสารเกษมบัณฑิต, 8*(3), 72-88.

ภฤศ มาตรไพจิตร์ และ วัชระ เพียรสุภาพ. (2566). การศึกษาปัจจัยในการประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM) สำหรับองค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย. *การประชุมวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 28*, *28*, CEM27–1. https://conference.thaince.org/index.php/ncce28/article/view/2095

สุดากาญจน์ ธนาวุฒิ. (2562). *สถานการณ์ของการจัดทำแบบจำลองสารสนเทศอาคารก่อสร้างจริงในประเทศไทยช่วงปี พ.ศ. 2553-2562* [วิทยานิพนธ์นปริญญาสถาปัตยกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses And Dissertations (CHULA ETD). https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/9768/

สุวิชญา สุริยมงคล และ กวิน ตันติเสวี. (2563). ปัจจัยที่มีผลต่อการยอมรับและการใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM) ในหน่วยงานภาครัฐ กรณีศึกษา หน่วยงานยุทธโยธา สังกัดกระทรวงกลาโหม. *การประชุมวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 25*. (น. CEM32-1 - CEM32-9). ชลบุรี.

Synergysoft. (2564). *Building Information Modeling (BIM) แบบจำลองข้อมูลอาคาร คืออะไร ?* . https://synergysoft.co.th/article/special/bim101/building-information-modeling-bim

การประยุกต์ใช้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในการประเมินคำตอบแบบปลายเปิด เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสอนภาษาอังกฤษในระดับมหาวิทยาลัย

Application of Large Language Models in Open-Ended Question Assessment: Enhancing English Language Teaching Efficiency in Higher Education

เพ็ญประภา มังกรวงษ์[1] พิสุดา พรหมสุทธิรักษ์[2] อรประภัทร สุวรรณธาราทิพย์[3] และวิชุกร คันธินทระ[4]

Penprapa Mungkonwong[1] Pisuda Promsuttirak[2] Ornprapat Suwantarathip[3] and Wichukorn Kuntintara[4]

คณะมนุษยศาสตร์และการจัดการการท่องเที่ยว มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[1-3],

คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยกรุงเทพ[4]

E-mail: wichukorn.k@bu.ac.th[4]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ และศักยภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ ในการในฐานะเป็นผู้ช่วยสอนในกระบวณการตรวจสอบแบบฝึกหัดแบบปลายเปิด และ (2) เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของผลการตรวจแบบฝึกหัดของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่จาก OpenAI และ Google ซึ่งเป็นผู้ให้บริการหลักในธุรกิจปัญญาประดิษฐ์ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากแบบฝึกหัดทางภาษาอังกฤษแบบปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ จาก รายวิชา Interpreting Literature ของนักศึกษาจำนวน 27 คน ภายในมหาวิทยาลัย คำถามข้อที่ 1 เป็นคำถามที่นักศึกษาตีความบริบทของตัวละคร และคำถามข้อที่ 2 เป็นคำถามที่ต้องการให้นักศึกษาคิดเชิงวิพากษ์ในประเด็นทางสังคม โดยวิธีให้นักศึกษาทำแบบฝึกหัดและตอบคำถามในรูปแบบกระดาษ จากนั้นทำการแปลงคำตอบให้อยู่ในรูปแบบดิจิตอลด้วยเทคนิคการรู้จำตัวอักษร (Optical Character Recognition) ด้วยโมเดล GPT-4o และวิเคราะห์เปรียบเทียบค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ในการให้คะแนนระหว่างโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่และอาจารย์ผู้สอน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พบว่าโมเดล Gemini 2.0 flash ให้ค่าความผิดพลาดที่ต่ำกว่า GPT-4o-mini และ (2) พบว่าโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่จะมีค่าความผิดพลาดจากคำถามการคิดเชิงวิพากษ์ที่สูงกว่าคำถามการตีความบริบทของตัวละครในทั้ง 2 โมเดล

คำสำคัญ: โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ การประเมินคำตอบแบบปลายเปิด วิศวกรรมพร้อม

Abstract

This research experimental study aimed to (1) Evaluate the accuracy, reliability, and potential of large language models as teaching assistants for assessing open-ended exercises, and (2) compare the performance of large language models from OpenAI and Google, two

leading artificial intelligence providers. The research collected data from two open-ended English exercises in a university "Interpreting Literature" course involving 27 students. The first question required students to interpret character context, while the second demanded critical thinking on social issues. Student responses, originally completed on paper, were digitized using Optical Character Recognition (OCR) with the GPT-4o model. Analysis of the Mean Absolute Error between model assessments and human instructor evaluations revealed that (1) Google's Gemini 2.0 Flash demonstrated lower error rates than OpenAI's GPT-4o-mini, and (2) both models exhibited higher error rates when assessing critical thinking questions compared to character context interpretation questions.

Keywords: Large language model, open-ended exercise, prompt engineering

บทนำ

การพัฒนาอย่างรวดเร็วของเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ได้เปิดโอกาสใหม่ ๆ ในการเปลี่ยน แปลงแนวทางปฏิบัติทางการศึกษาแบบดั้งเดิม ในบรรดาความก้าวหน้าเหล่านี้ โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ (Large language model) ได้กลายเป็นเครื่องมือที่ทรงพลัง ซึ่งถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการเรียนการสอนในหลากหลายด้าน อาทิเช่น ใช้ในการสนับสนุนการเรียนการสอน, ใช้ในการสร้างสรรค์และปรับปรุงสื่อ และใช้ในการประเมิน (Techasermwattanakul & Suwannatthachote, 2025) โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่มีศักยภาพในการนำมาประเมินผลในระบบการศึกษา โดยเฉพาะอย่างยิ่งในบริบทของการสอนภาษาอังกฤษ ซึ่งโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่สามารถวิเคราะห์ และประเมินผลคำตอบของนักศึกษาเทียบกับคำตอบที่ถูกต้องได้เป็นอย่างดี (Wangwiwattana & Tongvivat, 2023) ในงานวิจัยนี้ให้ความสนใจกับศักยภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในการตรวจแบบฝึกหัดของนักศึกษา ซึ่งเป็นกระบวณการที่อาจารย์ผู้สอนต้องใช้เวลาที่มากทั้งการตรวจสอบ และการให้ผลสะท้อนแก่นักศึกษา ดังนั้นการนำโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่มาใช้จึงเป็นโอกาสสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานให้อาจารย์ผู้สอน

ในปัจจุบันมหาวิทยาลัยมีความต้องการเพิ่มโอกาสการเข้าถึงการศึกษาให้กับประชากรในประเทศ ทำให้ในแต่ละปีมีการเพิ่มขึ้นจำนวนนักศึกษา และหลักสูตรที่เปิดรับ วิชาภาษาอังกฤษถือเป็นวิชาพื้นฐานที่นักศึกษาทุกคนของชั้นปีที่ 1 ของทุกหลักสูตรต้องได้รับการเรียน ทำให้อาจารย์ผู้สอนภาษาอังกฤษประสบกับความท้าทายสำคัญในการตรวจสอบแบบฝึกหัด และให้ผลสะท้อนกลับกับนักศึกษารายบุคคลจากคำตอบของนักศึกษา สำหรับคำถามแบบฝึกแบบเลือกตอบ (Multiple choice question) อาจารย์ผู้สอนสามารถใช้เครื่องมืออัตโนมัติช่วยได้ อาทิ การนำ Google form มาเป็นเครื่องมือในการส่งและตรวจคำตอบของนักศึกษา สำหรับการวัดผลในปัจจุบันมีโน้มเป็นการใช้เป็นคำถามปลายเปิด (Open-ended question) (Ozuru et al., 2013) ซึ่งมีความแตกต่างจากคำถามแบบเลือกตอบที่มีคำตอบแน่นอนเพียงรูปแบบเดียว ทำให้เกิดภาระงาน

และความท้าทายที่หนักแก่ผู้สอนในตรวจคำตอบที่มีรูปแบบหลากหลาย จนทำให้ผู้สอนไม่สามารถมุ่งเน้นไปที่การวางแผนการสอน การออกแบบบทเรียน และการสร้างสื่อการสอนที่ดึงดูดความสนใจในห้องเรียน

ดังนั้นงานวิจัยนี้ จึงทำการศึกษาและรวบรวมองค์ความรู้ทั้งด้านการประมวลผลภาษาศาสตร์เทคโนโลยีทางการศึกษา และแนวทางการประเมินคำตอบแบบปลายเปิด เพื่อนำมาต่อยอดในการใช้งานโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในฐานะเป็นผู้ช่วยสอนในกระบวนการตรวจสอบแบบฝึกหัดแบบปลายเปิดของนักศึกษา และประเมินความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ และศักยภาพของโมเดล โดยการเปรียบเทียบการประเมินที่ตรวจโดยปัญญาประดิษฐ์กับการประเมินของอาจารย์ผู้สอน ผ่านการวัดระดับความผิดพลาด (Error) ระหว่างคะแนนที่ประเมินโดยปัญญาประดิษฐ์กับอาจารย์ผู้สอน ซึ่งการศึกษาครั้งนี้จะเป็นข้อมูลเชิงประจักษ์ในการนำโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่มาใช้ในการการประเมินคำตอบแบบปลายเปิด เพื่อส่งเสริมให้อาจารย์ผู้สอนสามารถมุ่งความสนใจไปที่การออกแบบกิจกรรมการเรียนรู้ภายในชั้นเรียน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความแม่นยำ ความน่าเชื่อถือ และศักยภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในฐานะเป็นผู้ช่วยสอนในกระบวนการตรวจสอบแบบฝึกหัดแบบปลายเปิด
2. เพื่อเปรียบเทียบประสิทธิภาพของผลการตรวจแบบฝึกหัดของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่จากผู้ให้บริการ OpenAI และ Google

การทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นมาของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่

โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ เป็นปัญญาประดิษฐ์ที่ถูกพัฒนาที่ขึ้นจากสถาปัตยกรรมทรานฟอร์มเมอร์ (Transformer) (Vaswani et al., 2017) ที่ถูกพัฒนาด้วยทีม Google brain โดยทรานฟอร์มเมอร์เป็นโมเดลประมวลผลภาษาที่ใช้เทคนิคการเรียนรู้เชิงลึก (Deep learning) เข้ามาช่วยในการทำความเข้าใจภาษา ทรานฟอร์มเมอร์เป็นโมเดลแปลภาษามีความสามารถที่โดดเด่นในการเข้าใจบริบทของคำในประโยค โดยสามารถเชื่อมโยงคำพหุพจที่ถูกพูดถึงในประโยคกับคำนามที่อ้างถึงในประโยคได้ ผ่านกลไกลเซลฟ์แอตเทนชัน (self-attention) ทรานฟอร์มเมอร์ประกอบไปด้วยส่วนประกอบหลัก 2 ส่วน คือ ตัวเข้ารหัส (Encoder) และตัวถอดรหัส (Decoder) โดยโมเดลที่ได้รับความนิยมในปัจจุบัน อาทิ GPT ของ OpenAI (Radford & Narasimhan, 2018) และ Gemini ของ Google (Team et al., 2023) ถูกพัฒนาขึ้นบนตัวถอดรหัสของทรานฟอร์เมอร์

การนำปัญญาประดิษฐ์มาใช้ในการประเมินคำตอบแบบเปิด

สำหรับการประเมินผลคำตอบแบบเปิดของนักศึกษาในวิชาภาษาอังกฤษด้วยปัญญาประดิษฐ์ มีการนำเทคนิค TF-IDF มาทำงานร่วมกับ K-means clustering (Wangwiwattana & Tongvivat, 2022) มาช่วยในการจัดกลุ่มคำตอบของนักศึกษาที่มีการตอบด้วยคำศัพท์ที่เหมือนกันออกเป็นกลุ่มๆ ซึ่งช่วยลดระยะเวลาใน

การให้ผลสะท้อนกลับกับนักศึกษาได้ แต่วิธีการนี้ก็พบข้อจำกัดในการให้ผลสะท้อนกลับแก่นักศึกษาแบบอัตโนมัติ เนื่องจาก TF-IDF และ K-means เป็นอัลกอริทึมทางสถิติพื้นฐาน จึงยังไม่สามารถทำความเข้าใจเชิงลึกในความหมายของคำตอบของนักศึกษาได้ ซึ่งเป็นองค์ประกอบสำคัญในการให้ผลสะท้อนกลับแก่นักศึกษา เพื่อเพิ่มความสามารถในการให้ผลสะท้อนกลับแก่นักศึกษาโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ GPT-3.5 จึงถูกนำมาประยุกต์ใช้ในการประเมินคำตอบของนักศึกษา (Wangwiwattana & Tongvivat, 2023) โดยโมเดล GPT-3.5 มีความสามารถในการตรวจคำถามแบบปลายเปิดได้เป็นอย่างดี ซึ่งให้ค่าความผิดพลาดแบบสัมบูรณ์ (Mean Absolute Error) ที่ต่ำสำหรับคำถามที่ทดสอบความเข้าใจในเนื้อหาของบทเรียน และความสามารถในการประยุกต์ใช้เนื้อหาในบทเรียนในสถานการณ์ที่แตกต่าง ในขณะคำถามที่เป็นการวัดความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ (Critical thinking) โมเดลให้ค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ที่สูงกว่า นอกจากการตรวจข้อสอบแบบปลายเปิดแล้ว ยังมีการศึกษาการนำโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่เข้ามาให้คะแนนการเขียนความเรียงของนักศึกษาในวิชาจิตวิทยา (Wetzler et al., 2024) ภายใต้เกณฑ์การให้คะแนนเดียวกัน GPT-3.5 มีแนวโน้มจะให้คะแนนโดยเฉลี่ยสูงกว่าการตรวจโดยอาจารย์ผู้สอน ในขณะที่ GPT-4o ให้คะแนนโดยเฉลี่ยที่ใกล้เคียงกับอาจารย์ผู้สอนมากกว่า ในการวิเคราะห์เชิงลึกพบว่าโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่มีโน้มจะมีความลำเอียงให้ความเห็นใจกับนักศึกษาที่มีคุณภาพงานเขียนที่ต่ำ ในขณะที่จะตีความอย่างเคร่งครัดกับนักศึกษาที่มีคุณภาพงานเขียนที่สูง เมื่อเปรียบเทียบกับการให้คะแนนจากอาจารย์ผู้สอน

การเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่

สำหรับแนวทางการเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่สามารถดำเนินการได้ 2 วิธีด้วยกัน คือ (1) การปรับปรุงพารามิเตอร์ของโมเดล (Finetuning) (2) วิศวกรรมพร้อม (Prompt engineering) สำหรับการปรับแต่งพารามิเตอร์ผู้วิจัยต้องจัดชุดข้อมูลสำหรับเรียนรู้ให้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ และต้องมีหน่วยประมวลผลจำนวนมากเพื่อใช้ในการเรียนรู้ของโมเดล ในขณะที่ทำวิศวกรรมพร้อมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลพรีเทรน (Pre-train) ได้ โดยที่เราไม่ต้องจัดเตรียมชุดข้อมูล และหน่วยประมวลผล ทำให้วิศวกรรมพร้อมเป็นวิธีการที่ได้รับความนิยม โดยเฉพาะอย่างยิ่งเทคนิค Few-shot (Brown et al., 2020) ซึ่งมีบทบาทสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ โดย Few-shot เป็นเทคนิคที่มีการให้ตัวอย่างของคู่คำถามและคำตอบเข้าไปในตัวพร้อม เพื่อให้โมเดลเรียนรู้และจดจำรูปแบบของคู่คำถามและคำตอบ และสามารถนำรูปแบบของตัวอย่างที่ให้ไปประยุกต์ในการแก้ปัญหาของคำถามใหม่ได้ โครงสร้างของ Few-shot แสดงในรูปที่ 1

Q: Roger has 5 tennis balls. He buys 2 more cans of tennis balls. Each can has 3 tennis balls. How many tennis balls does he have now?
A: The answer is 11.

Q: The cafeteria had 23 apples. If they used 20 to make lunch and bought 6 more, how many apples do they have?
A:

รูปที่ 1 โครงสร้างของตัวพร้อม Few-shot

ขอบเขตการวิจัย

การวิจัยในครั้งนี้มุ่งศึกษาประสิทธิภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ในการนำมาช่วยตรวจแบบฝึกหัดของนักศึกษาในวิชาเกี่ยวกับภาษาอังกฤษสำหรับคำถามแบบปลายเปิด

กรอบแนวคิด

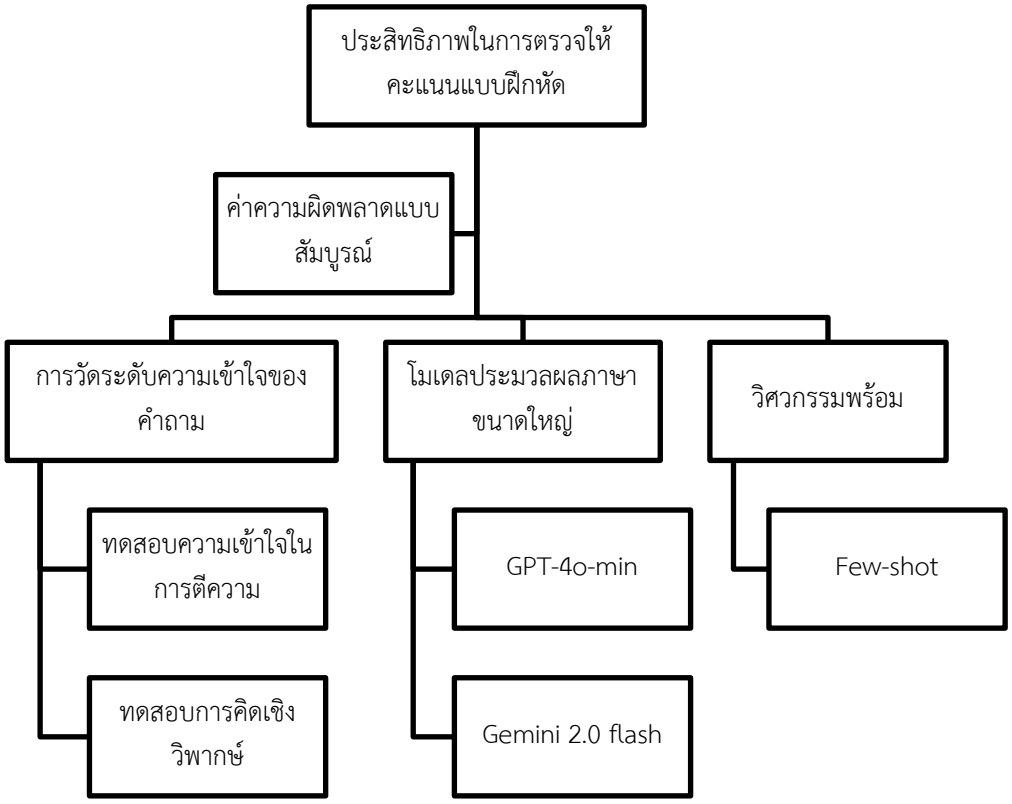

รูปที่ 2 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย แสดงในรูปที่ 3 เริ่มต้นจากการเก็บรวบรวมข้อมูลการคำตอบของนักศึกษาจากแบบฝึกหัดภาษาอังกฤษแบบปลายเปิด โดยคำถามถูกออกแบบมาเพื่อวัดความเข้าใจในการอ่าน การตีความและการคิดเชิงวิพากษ์ ทำการจัดเตรียมข้อมูลด้วยการถ่ายภาพกระดาษคำตอบของนักศึกษา และสกัดข้อความคำตอบของนักศึกษาออกมา จากนั้นจึงออกแบบพร้อม และส่งคำสั่งให้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ให้คะแนนแบบฝึกหัดของนักศึกษา สุดท้ายทำการทดสอบประสิทธิภาพของโมเดลโดยเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดระหว่างคะแนนที่ให้โดยโมเดลและอาจารย์ผู้สอน

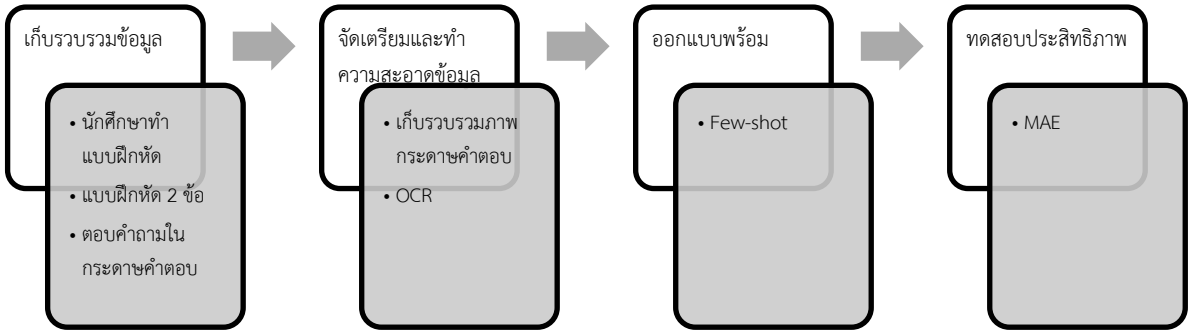

รูปที่ 3 ระเบียบวิธีการวิจัย

1) การเก็บรวบรวมข้อมูล

ในงานวิจัยนี้เราได้ใช้แบบฝึกหัดทางภาษาอังกฤษแบบปลายเปิดจำนวน 2 ข้อ จาก รายวิชา Interpreting Literature เพื่อวัดระดับความเข้าใจในการอ่านของนักศึกษา โดยคำถามของแบบฝึกหัดถูกสร้างมาจากเนื้อเรื่องของ “The Lottery” ที่ถูกเขียนโดยคุณ Marjorie Barnard ซึ่งเป็นบทความที่สอนในรายวิชา คำถามแต่ละข้อถูกออกมาเพื่อส่งเสริมให้นักศึกษามีทำความเข้าใจบทความ การตีความ และคิดเชิงวิพากษ์ คำถามทั้ง 2 ข้อแสดงดังตารางที่ 1 โดยคำถามในข้อที่ 1 จะทดสอบความเข้าใจของนักศึกษาต่อตัวละครในบทความที่นักศึกษาได้อ่าน และทดสอบความสามารถในการตีความบริบทของตัวละครจากย่อหน้าที่กำหนดให้ และสำหรับคำถามในข้อที่ 2 จะทดสอบความสามารถในการคิดเชิงวิพากษ์ของนักศึกษาต่อย่อหน้าที่กำหนดให้ คะแนนของคำตอบแต่ละข้อจะอยู่ระหว่าง 0-2 คะแนน เกณฑ์การให้คะแนนแสดงดังตารางที่ 2

ในงานวิจัยได้เก็บข้อมูลจากนักศึกษาจำนวน 27 คน จากนักศึกษาในมหาวิทยาลัย โดยนักศึกษาจะได้รับแบบฝึกหัดในรูปแบบกระดาษ และเป็นการทำแบบฝึกหัดแบบปิดเอกสาร เวลาในการทำแบบฝึกหัดจะกำหนด 20 นาที เมื่อครบกำหนดเวลาจะเก็บรวบรวมกระดาษคำตอบของนักศึกษาและนำไปจัดเตรียมและทำความสะอาดข้อมูลต่อไป

2) การจัดเตรียมและทำความสะอาดข้อมูล

หลังจากรวบรวมกระดาษคำตอบของนักศึกษาแล้ว จะทำการถ่ายภาพกระดาษคำตอบของนักศึกษาเก็บไว้ในรูปของไฟล์ภาพ หลังจากนั้นจะทำการสกัดข้อความคำตอบของนักศึกษาออกมาด้วยเทคนิคการรู้จำตัวอักษร (Optical Character Recognition) ด้วยโมเดล GPT-4o เมื่อโมเดลสกัดข้อความออกมาได้แล้ว จะทำการตรวจสอบข้อความที่มาจากการสกัดเทียบกับข้อความที่นักศึกษาได้เขียนลงในกระดาษคำตอบ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่ตรงกับต้นฉบับมากที่สุด แล้วจึงนำไปทดสอบประสิทธิภาพ

ตารางที่ 1 คำถามทางภาษาอังกฤษแบบปลายเปิดจากรายวิชา Interpreting Literature

ข้อ	คำถาม
1	From these line, **do you think Ted is a good husband?** Why or Why not? "Five thousand pounds," he thought. "Five thousand pounds." Five thousand pounds stewing gently in its interest, making old age safe. He could do almost anything he could think of with five thousand pounds. It gave his mind a stretched sort of feeling, just to think of it. It was hard to connect five thousand pounds with Grace. She might have let him know. And where had the five and three pence to buy the ticket come from? He couldn't help wondering about that.
2	From these line, “It was hard to connect five thousand pounds with Grace. She might have let him know. And where had the five and three pence to buy the ticket come from? He couldn't help wondering about that. When you budgeted as carefully as they did there wasn't five and three pence over. If there had been, well, it wouldn't have been over at all, he would have put it in the bank. He could not help wondering how she had managed the five and three. If she could shower five and three about like that, he'd been giving her too much for the housekeeping.” **Explain the social issues.**

ตารางที่ 2 เกณฑ์การให้คะแนนจากคำตอบของนักศึกษา

คะแนน	คำอธิบาย
0	คำตอบของนักศึกษาไม่ถูกต้องตามคำถาม
1	คำตอบถูกต้อง แต่คำอธิบายของคำตอบแสดงความเข้าใจที่ต่ำ
2	คำตอบถูกต้อง และคำอธิบายของคำตอบแสดงความเข้าใจที่สูง

3) การออกแบบพร้อม และการส่งคำสั่งให้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่

เปรียบเทียบประสิทธิภาพของโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ คือ GPT-4o-mini และ Gemini 2.0 flash ซึ่งเป็นโมเดลที่มีค่าใช้จ่ายต่อโทเคนที่ต่ำและมีประสิทธิภาพที่ดีเพียงพอสำหรับการวิจัย นอกจากนั้น การใช้โมเดลที่มีค่าใช้จ่ายที่ต่ำจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการนำไปใช้กับนักศึกษาจำนวนมากได้ การออกแบบพร้อมจะใช้เทคนิค Few-shot ในการสั่งงานโมเดล โดยจะให้ตัวอย่างของคำตอบและคะแนนที่นักศึกษาได้ในตัวพร้อมจำนวน 4 ตัวอย่าง ของแต่ละคะแนนที่นักศึกษาได้รับ ดังแสดงในรูปที่ 4

QUESTION:
From these line, do you think Ted is a good husband? Why or Why not?
"Five thousand pounds," he thought. "Five thousand pounds." Five thousand pounds stewing gently in its interest, making old age safe. He could do almost anything he could think of with five thousand pounds. It gave his mind a stretched sort of feeling, just to think of it. It was hard to connect five thousand pounds with Grace. She might have let him know. And where had the five and three pence to buy the ticket come from? He couldn't help wondering about that.

Student answer: In the outside, he is a good husband. But he thought he was the most important in this house. All the money should get with him.
Score: 0.5
Student answer: I don't think Ted is good because Ted didn't give Grace money for herself to spend on what she want. He always give her in the things that he have planned weekly. He is selfish.
Score: 1.0
Student answer: No I doesn't. I think Ted is a not good husband because he wonder his wife about money five thousand pounds he doesn't trust issue to his wife. He think that he must hold money because he is a man and woman can't.
Score: 1.5
Student answer: I think Ted not good husband because if he is a good husband he will not wonder too much for Grace. If he want to know he should ask Grace. His thinking is selfish because he said "just to think of it." He easy to judge with Grace and doesn't know about her money.
Score: 2.0

Student answer: {student}
Score:

รูปที่ 4 รูปแบบของพร้อมด้วยเทคนิค Few-shot สำหรับคำถามข้อที่ 1

4) การทดสอบประสิทธิภาพ

เมื่อโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่ได้รับพร้อมแล้ว โมเดลจะทำการประมวลผลและส่งคะแนนของคำตอบมาให้ จากนั้นเราจะนำคะแนนที่ให้โดยโมเดลมาค่าความผิดพลาดสมบูรณ์เทียบกับคะแนนที่ให้โดยอาจารย์ผู้สอน ตามสมการที่ 1

$$MAE = \frac{\sum_{i=1}^{n} \left| Score_{teacher} - Score_{i,model} \right|}{n} \quad (1)$$

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

จากผลการศึกษาในตารางที่ 3 แสดงให้เห็นว่าโมเดล Gemini 2.0 flash มีประสิทธิภาพเหนือกว่า GPT-4o-mini ในการประเมินคำตอบของนักศึกษา โดยค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ของ Gemini 2.0 flash สำหรับคำถามข้อที่ 1 และ 2 อยู่ที่ 0.28 และ 0.54 ตามลำดับ ซึ่งต่ำกว่าค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ของ GPT-4o-mini ที่อยู่ที่ 0.52 และ 0.56 ตามลำดับ ผลลัพธ์นี้บ่งชี้ว่า Gemini 2.0 flash มีความแม่นยำในการประเมินคำตอบของนักศึกษาใกล้เคียงกับการประเมินของอาจารย์ผู้สอนมากกว่า GPT-4o-mini ปัจจัยที่อาจส่งผลต่อความแตกต่างของประสิทธิภาพระหว่างสองโมเดลนี้ ได้แก่ การออกแบบและปรับแต่งเทคนิคการประมวลผลภาษาของ Gemini 2.0 flash ที่ทำให้การประมวลผลมีความแม่นยำมากขึ้น โดยเฉพาะในแบบฝึกหัดที่มีคำถามเชิงวิพากษ์ ซึ่งต้องการการวิเคราะห์และความเข้าใจเชิงลึก นอกจากนี้ การเปรียบเทียบค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ของ Gemini 2.0 flash สำหรับแบบฝึกหัดข้อที่ 1 และ 2 แสดงให้เห็นว่าค่าความผิดพลาดของข้อที่ 2 สูงกว่าข้อที่ 1 อาจเป็นเพราะคำตอบของคำถามในข้อที่ 2 ต้องการการคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งมีโอกาสที่โมเดลจะทำความเข้าใจเชิงลึกได้ไม่เท่าอาจารย์ผู้สอน จึงทำให้โมเดลให้คะแนนผิดพลาดไปจากที่อาจารย์ผู้สอนให้สูงกว่าข้อที่ 1 ที่คำตอบเป็นการเข้าใจบทบาทและตีความบริบทของตัวละครเท่านั้น

เมื่อวิเคราะห์ข้อผิดพลาดในการให้คะแนนของโมเดล Gemini 2.0 flash จะพบว่าโมเดลให้คะแนนผิดสำหรับข้อ 1 และ 2 จำนวน 11 และ 13 กรณี ตามลำดับ โดยพบกรณีที่อาจารย์ผู้สอนให้คะแนนเป็น 0 แต่โมเดลมีการให้คะแนนที่มากกว่า 0 แสดงในตารางที่ 4 เมื่อวิเคราะห์ที่ตัวคำตอบของนักศึกษาจะพบว่าตัวอย่างจากคำตอบของคำถามในข้อที่ 1 นักศึกษามีการเขียนอธิบายคำตอบที่ผิดหลักไวยากรณ์ ทำให้ความหมายโดยรวมคลุมเครือและตีความได้ยาก ทำให้อาจารย์ผู้สอนให้คะแนนเป็น 0 ในขณะที่โมเดลอาจจะมีการเปรียบเทียบความเหมือนระหว่างคำตอบและตัวอย่างที่มีให้ในตัวพร้อม แล้วพบว่าคำตอบของนักศึกษา “Ted is a not good husband because he not your wife give the money he want her make do anything in home but not money” มีความคล้ายกับตัวอย่าง “I don't think Ted is good because Ted didn't give Grace money for herself to spend on what she want. He always give her in the things that he have planned weekly. He is selfish.” ซึ่งได้คะแนนเป็น 1 คะแนน โดยโมเดลไม่ได้พิจารณาถึงหลักไวยากรณ์ที่ใช้ ความเข้าใจในเนื้อเรื่อง และการเรียบเรียงคำตอบ ซึ่งสามารถลดโอกาสการเกิด

ความผิดพลาดได้ด้วยการออกแบบตัวพร้อมให้มีความชัดเจนมากยิ่งขึ้น หรืออาจจะเพิ่มคำอธิบายในการให้คะแนนของแต่ละตัวอย่าง

จากตัวอย่างคำตอบของคำถามในข้อที่ 2 พบว่าคำตอบของนักศึกษาไม่มีการอธิบายเชิงวิพากษ์ที่เชื่อมโยงระหว่างบริบทของเนื้อเรื่องและประเด็นทางสังคมที่เกิดขึ้น ทำให้อาจารย์ผู้สอนให้คะแนนเป็น 0 ในขณะที่โมเดลให้คะแนน 1.5 เนื่องจากโมเดลประเมินจากความคล้ายคลึงของเนื้อหาในคำตอบกับตัวอย่างที่มีให้ในตัวพร้อม โดยไม่ได้พิจารณาถึงความชัดเจนในการนำเสนอแนวคิดเชิงวิพากษ์ ซึ่งเป็นปัจจัยที่สำคัญในการประเมินคุณภาพคำตอบ การวิเคราะห์เพิ่มเติมพบว่า โมเดล Gemini 2.0 flash มีแนวโน้มที่จะให้คะแนนสูงกว่าคะแนนที่อาจารย์ผู้สอนให้ในกรณีที่นักศึกษาใช้คำตอบที่มีโครงสร้างคล้ายคลึงกับตัวอย่างในตัวพร้อม อย่างไรก็ตาม โมเดลยังมีข้อจำกัดในการประเมินการคิดเชิงวิพากษ์และความเข้าใจเชิงลึก ซึ่งเป็นความสามารถที่มีความสำคัญมากสำหรับการศึกษาในระดับสูง

เพื่อลดความผิดพลาดจากการนำโมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่มาใช้เป็นผู้ช่วยอาจารย์ในการตรวจแบบฝึกหัดของนักศึกษา ควรศึกษาแนวทางในการเพิ่มความสามารถของโมเดลในการประเมินคุณภาพของคำตอบให้ได้ครอบคลุมมากขึ้น โดยพิจารณาถึงปัจจัยที่หลากหลาย เช่น การใช้หลักไวยากรณ์ ความสามารถในการสื่อความหมายอย่างชัดเจน และการอธิบายเชิงวิพากษ์ ซึ่งจะช่วยให้โมเดลมีความแม่นยำและมีประสิทธิภาพในการประเมินคำตอบของนักศึกษาได้ดีขึ้น

ตารางที่ 3 ค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์ของคะแนนที่ให้โดยโมเดลเปรียบเทียบกับอาจารย์ผู้สอน

คำถาม	**ค่าความผิดพลาดสัมบูรณ์**	
	GPT-4o-mini	Gemini-2.0-flash
1	0.52	0.28
2	0.56	0.35

ตารางที่ 4 ตัวอย่างการให้คะแนนของ Gemini-2.0-flash ที่ผิดพลาด

คำถาม	**คำตอบ**	**คะแนนที่ได้รับ**	
		อาจารย์ผู้สอน	Gemini-2.0-flash
1	Ted is a not good husband because he not your wife give the money he want her make do anything in home but not money	0	1
2	Ted thinks how can his wife gets the money because in 1930, women can only get money from her husband.	0	1.5

ข้อเสนอแนะ

งานวิจัยนี้เป็นการนำร่องในการใช้โมเดลประมวลผลภาษาขนาดใหญ่สำหรับการตรวจแบบฝึกหัดนักศึกษา ซึ่งข้อมูลผลการตรวจที่เก็บรวบรวมยังมีจำนวนไม่มาก ในอนาคต หากมีการสะสมข้อมูลผลการตรวจแบบฝึกหัดแบบเปิดมากขึ้น และมีจำนวนตัวอย่างที่เพียงพอ จะสามารถนำข้อมูลดังกล่าวมาใช้ในการฝึกฝนโมเดลผ่านการปรับพารามิเตอร์ต่าง ๆ ได้ นอกจากนั้นควรศึกษาประสิทธิภาพของการใช้โมเดลโอเพ่นซอร์สขนาดเล็ก เช่น Phi-4 (Abdin et al., 2024) หรือ Gemma-3.0 มาแทนโมเดล Gemini ซึ่งจะช่วยลดค่าใช้จ่ายในการดูแลรักษาในระยะยาว เนื่องจากโมเดลดังกล่าวเป็นโมเดลแบบเปิดสามารถนำมาใช้งานได้โดยไม่มีค่าใช้จ่าย และสามารถดำเนินการบนเครื่องคอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลได้ โดยสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลโอเพ่นซอร์สขนาดเล็กผ่านการฝึกด้วยชุดข้อมูลและการใช้เทคนิคพร้อมขั้นสูง เช่น Chain-of-Thought (Wei et al., 2022) หรือ Self-consistency (Wang et al., 2022) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพของโมเดลโอเพ่นซอร์สขนาดเล็ก

บรรณานุกรม

Abdin, M., Aneja, J., Behl, H., Bubeck, S., Eldan, R., Gunasekar, S., Harrison, M., Hewett, R. J., Javaheripi, M., & Kauffmann, P. (2024). *Phi-4 technical report*. arXiv preprint arXiv:2412.08905.

Brown, T., Mann, B., Ryder, N., Subbiah, M., Kaplan, J. D., Dhariwal, P., Neelakantan, A., Shyam, P., Sastry, G., & Askell, A. (2020). Language models are few-shot learners. *Advances in neural information processing systems*, *33*, 1877-1901.

Ozuru, Y., Briner, S., Kurby, C. A., & McNamara, D. S. (2013). Comparing comprehension measured by multiple-choice and open-ended questions. *Canadian Journal of Experimental Psychology / Revue canadienne de psychologie expérimentale*, *67*(3), 215-227. https://doi.org/10.1037/a0032918

Radford, A., & Narasimhan, K. (2018). *Improving Language Understanding by Generative Pre-Training*. Technical report, OpenAI.

Team, G., Anil, R., Borgeaud, S., Alayrac, J.-B., Yu, J., Soricut, R., Schalkwyk, J., Dai, A. M., Hauth, A., & Millican, K. (2023). *Gemini: a family of highly capable multimodal models*. arXiv preprint arXiv:2312.11805.

Techasermwattanakul, P., & Suwannatthachote, P. (2025). THE APPLICATION OF GENERATIVE AI IN EDUCATIONAL RESEARCH: A SYSTEMATIC LITERATURE REVIEW. *Journal of Education and Innovation*, *27*(1), 158-172. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/edujournal_nu/article/view/278408

Vaswani, A., Shazeer, N., Parmar, N., Uszkoreit, J., Jones, L., Gomez, A. N., Kaiser, Ł., & Polosukhin, I. (2017). Attention is all you need. *Advances in neural information processing systems*, *30*.

Wang, X., Wei, J., Schuurmans, D., Le, Q., Chi, E., Narang, S., Chowdhery, A., & Zhou, D. (2022). Self-consistency improves chain of thought reasoning in language models. *arXiv preprint arXiv:2203.11171*.

Wangwiwattana, C., & Tongvivat, Y. (2022). Semi-automatic short answers clustering and grading with K-Means and Keyword Matching algorithms. *2022 6th International Conference on Information Technology (InCIT)* (pp. 280-284). IEEE.

Wangwiwattana, C., & Tongvivat, Y. (2023). Automating Academic Assessment: A Large Language Model Approach. *2023 7th International Conference on Information Technology (InCIT)* (pp. 330-334). IEEE.

Wei, J., Wang, X., Schuurmans, D., Bosma, M., Xia, F., Chi, E., Le, Q. V., & Zhou, D. (2022). Chain-of-thought prompting elicits reasoning in large language models. *Advances in neural information processing systems*, *35*, 24824-24837.

Wetzler, E. L., Cassidy, K. S., Jones, M. J., Frazier, C. R., Korbut, N. A., Sims, C. M., Bowen, S. S., & Wood, M. (2024). Grading the Graders: Comparing Generative AI and Human Assessment in Essay Evaluation. *Teaching of Psychology*, *0*(0), 00986283241282696. https://doi.org/10.1177/00986283241282696

การศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

Achievement Study of Using an Online Inventory System of Dean's Office Faculty of Architecture and Design

จิตลดา บำรุงพงษ์

Jitlada Bumrungpong

นักวิชาการพัสดุ ชำนาญการ สำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ

E-mail: jitlada.b@archd.kmutnb.ac.th

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสร้างเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ (2) เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ (3) เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการใช้เครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ที่สร้างขึ้น จากกลุ่มตัวอย่างบุคลากรสายสนับสนุนวิชาการ สำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ และผู้ปฏิบัติงานพัสดุ จำนวน 14 คน โดยใช้วิธีเฉพาะเจาะจงกับกลุ่มตัวอย่างที่ทำบททดสอบ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติพื้นฐาน ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย (X) ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D) ผลการวิจัยพบว่า (1) ด้านการสร้างเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ พบว่าผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจในระดับดีมาก เครื่องมือที่สร้างขึ้นมีความเหมาะสมที่จะนำมาประกอบการปฏิบัติงานเพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นในการปฏิบัติงานตามระบบเดิม (2) ด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์พบว่าประเด็นที่ผู้ใช้งานระบบ พึงพอใจมากที่สุดได้แก่ การใช้งานสะดวกและไม่ซับซ้อน และ (3) ด้านระดับความพึงพอใจในการใช้เครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ พบว่าจากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก

คำสำคัญ: ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ เจ้าหน้าที่พัสดุ ผู้เบิกวัสดุ

Abstract

This research aimed to: (1) create an online materials requisition system tool of the Dean's Office, Faculty of Architecture and Design; (2) measure the effectiveness of the online materials requisition system tool of the Dean's Office, Faculty of Architecture and Design; and (3) conduct a research by collecting data from the use of the created online materials requisition system tool from a sample group of 14 academic support personnel, the Dean's Office, Faculty of Architecture and Design, and procurement personnel. The specific method

was used with the sample group that completed the test. Data were analyzed using basic statistics, percentage, mean (X), and standard deviation (S.D). The research results showed that (1) in terms of the creation of the online materials requisition system tool, users were very satisfied. The created tool was appropriate to be used in conjunction with the work to solve problems that occurred in the operation of the original system. (2) in terms of measuring the effectiveness of the online materials requisition system tool, users were most satisfied with its ease of use and simplicity, and (3) in terms of the level of satisfaction in using the online materials requisition system tool. It was found that from the satisfaction assessment of the sample group of 14 system users, the overall satisfaction was at a very good level.

Keywords: An online materials requisition system tool, Material Officer, Material Disburser

บทนำ

งานพัสดุ เป็นงานที่ปฏิบัติเกี่ยวกับการให้บริการงานด้านพัสดุให้หน่วยงานในระดับคณะ โดยมีภารกิจหลัก ได้แก่ การจัดซื้อจัดจ้าง การจ่ายแจก การควบคุม งานทะเบียนทรัพย์สิน การซ่อมแซมและบำรุงสินทรัพย์ถาวร หลักการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุ ตามพระราชบัญญัติการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560 มาตรา 8 เพื่อให้ก่อประโยชน์สูงสุดแก่หน่วยงานของรัฐ จะต้องประกอบด้วยคุ้มค่า โปร่งใส มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และตรวจสอบได้

สำหรับวงจรการบริหารพัสดุเป็นขั้นตอนการทำงานที่ให้บุคลาการของมหาวิทยาลัยมีความรู้ ในด้านนี้ เพื่อเข้าใจถึงขั้นตอนในการปฏิบัติงาน สำหรับการเบิกวัสดุในคณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบนั้น เนื่องจากการตรวจสอบพัสดุประจำปีของคณะที่ผ่านมามีปัญหาล่าช้าเนื่องจากพบปัญหาด้านการเบิกวัสดุและการจัดทำเอกสารการเบิกวัสดุที่เป็นกระดาษทำให้ผู้ตรวจสอบพัสดุประจำปีจะต้องตรวจสอบจากเอกสารที่มากเกินไปทำให้เกิดความไม่สะดวกในการตรวจนับพัสดุประจำปี จากปัญหาที่กล่าวมาเกิดขึ้นในกระบวนการตรวจสอบวัสดุคงเหลือ ดังนั้นผู้วิจัยจึงสนใจที่จะศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้ระบบเบิกวัสดุออนไลน์เพื่อให้ระบบและกระบวนการตรวจสอบวัสดุคงเหลือประจำปีมีประสิทธิภาพรวมถึงเป็นข้อแนะนำให้ผู้บริหารในการกำหนดนโยบายทางด้านการจัดการด้านพัสดุ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ
2. เพื่อวัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ
3. เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากการใช้เครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ที่สร้างขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

ปวีณา จารุศิริ, ศุภวรรณ กุศลธรรมรัตน์, และนวลหง บุตรพรหม (2565) ได้ศึกษา แนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุคณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ 1) เพื่อศึกษาสภาพปัญหาความต้องการขององค์กรในการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร ทั้ง 4 ด้าน คือ ด้านการจัดหาพัสดุ และการแจกจ่ายพัสดุ ด้านการบำรุงรักษาและด้านการจำหน่ายพัสดุ 2) เพื่อศึกษาแนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานด้านพัสดุ คณะศิลปศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร โดยมีกลุ่มตัวอย่างในงานวิจัยคือ บุคลากรสังกัดคณะศิลปศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติพรรณนาสำหรับข้อมูลลักษณะทางประชากรศาสตร์ และใช้สถิติเชิงอนุมานเพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ของตัวแปรในด้านต่าง ๆ สถิติที่ใช้ในการวิจัย คือ การทดสอบกลุ่มตัวอย่างสองกลุ่มที่เป็นอิสระจากกัน (Independent t-Test) การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One Way ANOVA) และใช้สถิติสำหรับการตรวจสอบสถิติเป็นรายคู่โดยใช้สูตรตามวิธี Fisher's least – Significant Difference (LSD)

ดวงพร หวานเย็น (2556) การเรียนรู้ คือ กระบวนการที่ทำให้คนเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมความคิด คนสามารถเรียนได้จากการยินการสัมผัสการอ่านการใช้เทคโนโลยี การเรียนรู้ของเด็กและผู้ใหญ่จะต่างกัน เด็กจะเรียนรู้ด้วยการเรียนในห้อง การซักถาม ผู้ใหญ่มักเรียนรู้ด้วยประสบการณ์ที่มีอยู่ แต่การเรียนรู้จะเกิดขึ้นจากประสบการณ์ที่ผู้สอน นำเสนอ โดยการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้สอนและผู้เรียน ผู้สอนจะเป็นผู้ที่สร้างบรรยากาศทางจิตวิทยาที่ เอื้ออำนวยต่อการเรียนรู้ที่จะให้เกิดขึ้นเป็นรูปแบบใดก็ได้ เช่น ความเป็นกันเอง ความเข้มงวดกวดขัน หรือความไม่มีระเบียบวินัย สิ่งเหล่านี้นี้ผู้สอนจะเป็นผู้สร้างเงื่อนไขและสถานการณ์เรียนรู้ให้กับผู้เรียน ดังนั้น ผู้สอนจะต้องพิจารณาเลือกรูปแบบการสอนรวมทั้งการสร้างปฏิสัมพันธ์กับผู้เรียน การเรียนรู้ คือ กระบวนการเปลี่ยนแปลงของพฤติกรรม โดยการแสดงกริยาโต้ตอบต่อ สถานการณ์อย่างใดอย่างหนึ่ง

ธีรพงษ์ ภูธร (2555) ได้ทำการวิจัยการบริหารงานพัสดุโดยการบริหารงานพัสดุได้เริ่มเข้ามามีบทบาทในระบบโรงงานอุตสาหกรรมในประเทศแถบยุโรปตะวันตกในยุคเริ่มต้นโดยหัวหน้าคนงานหรือผู้ควบคุมโรงงานในแต่ละโรงงานมีหน้าที่เป็นผู้จัดการฝ่ายพัสดุโดยปริยาย จากนั้นจึงได้พัฒนาระบบการบริหารที่มีระบบ

มากขึ้น ในประเทศไทยมีกระบวนการบริหารพัสดุภาครัฐที่จัดทำเป็นระเบียบหรือแนวทางปฏิบัติสำหรับกระทรวง ทบวง กรม และจังหวัด

กรอบแนวคิด

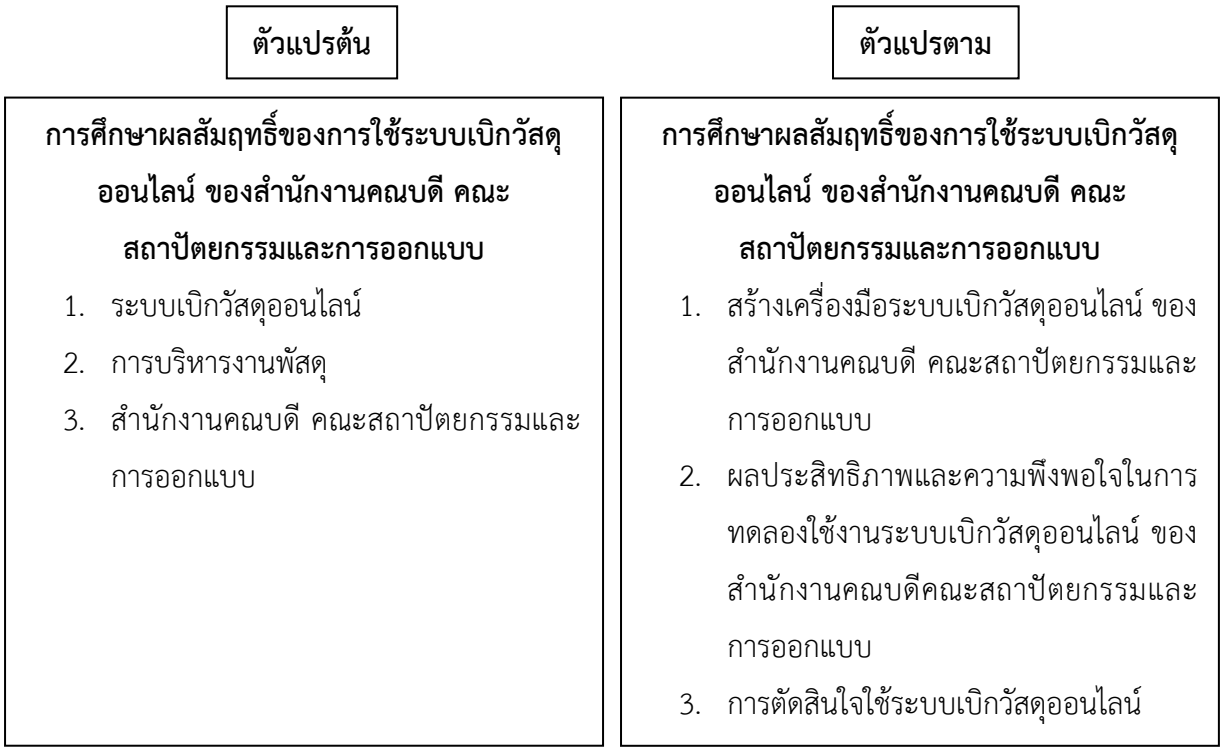

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยในครั้งนี้ ได้แก่ บุคลากรสายสนับสนุนของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ จำนวน 14 คน

การสุ่มตัวอย่างเป็นแบบเจาะจง

เครื่องมือที่ใช้ในการการศึกษา

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยและการสร้างเครื่องมือในการวิจัยดังนี้ลักษณะของเครื่องมือในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามซึ่งแบ่งออกเป็น 3 ตอนดังนี้

ตอนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประเมิน ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List)

ตอนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ จะทำการวัดระดับวิเคราะห์ และแปรผลจาก ค่าเฉลี่ย

ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ซึ่งจะมีให้เลือกตอบได้เพียงคำตอบเดียวโดยใช้คำถามที่แสดงระดับการวัดข้อมูลประเภทมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยใช้เกณฑ์แปลความหมายเพื่อจัดระดับคะแนนเฉลี่ย

ตอนที่ 3 แบบสอบถามเกี่ยวกับข้อเสนอแนะอื่น ๆ ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบปลายเปิด (Open-Ended)

การสร้าง การพัฒนาเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ขั้นตอนในการสร้างเครื่องมือ

ผู้วิจัยได้ดำเนินการสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ตามลำดับขั้นตอน ดังนี้

1. ศึกษาเอกสาร และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับระบบเบิกวัสดุออนไลน์

2. ศึกษาวิธีการสร้างแบบสอบถาม เรื่อง ความพึงพอใจในการใช้ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบโดยได้ทำการศึกษาจากผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ตำรา และเอกสารต่าง ๆ

3. นำแบบสอบถามที่สร้างเสร็จแล้ว ตรวจสอบความถูกต้องสมบูรณ์ และรับข้อเสนอแนะเพื่อปรับปรุงแก้ไขแล้วให้ผู้ทรงคุณวุฒิพิจารณาตรวจสอบ ความสมบูรณ์ ความเหมาะสม และความเที่ยงตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยผู้ทรงคุณวุฒิ

4. นำแบบสอบถามที่ได้รับการเสนอแนะจากผู้ทรงคุณวุฒิ มาพิจารณาปรับปรุงแก้ไข และขอคำแนะนำ เพื่อปรับปรุงแก้ไขแบบสอบถามให้ถูกต้องและเหมาะสมก่อนนำไปทดลองใช้

5. ขอรับการรับรองจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ ผู้วิจัยได้รับการรับรองการพิจารณาจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ หมายเลขการรับรอง COA No. 0022/2024 NREC No. 0010/2567 โดยคณะกรรมการจริยธรรมในมนุษย์เครือข่าย มหาวิทยาลัยนเรศวร

6. นำแบบสอบถามที่ปรับปรุงแก้ไขแล้ว ไปทดลองใช้ (Try-out) กับผู้ที่ปฏิบัติงานเกี่ยวข้องกับงานพัสดุ จำนวน 14 คน แล้วนำแบบสอบถามมาหาความเชื่อมั่น (Reliability) โดยวิธีการวัดความสอดคล้องภายใน (Internal consistency method) ของครอนบัค วิเคราะห์หาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟ่า ซึ่งได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.80 ซึ่งถือว่าแบบสอบถาม มีความเชื่อถือได้ สามารถนำไปเก็บข้อมูลจริงต่อไป

วิธีการดำเนินงานวิจัย

1. ศึกษาปัญหาที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินการเบิกจ่ายวัสดุของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ศึกษาข้อมูลเกี่ยวกับงานตาม สำนักนายกรัฐมนตรี (2560) ระเบียบกระทรวงการคลังว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560

2. สร้างระบบฐานข้อมูล ศึกษาวิธีการ กระบวนการ แนวทางการสร้างระบบฐานข้อมูล ออกแบบสร้างระบบฐานข้อมูล ประเมินประสิทธิภาพของระบบฐานข้อมูลโดยผู้เชี่ยวชาญ และปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะ

3. ทดลองใช้ระบบฐานข้อมูล ผู้วิจัยจะกำหนดกลุ่มผู้ใช้งานและสร้างเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล ขั้นตอนการทดลองใช้ วิธีการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิธีการวิเคราะห์ข้อมูล/สถิติ โดยผู้วิจัยได้นำข้อมูลระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ เพื่อนำเสนอข้อมูลจากระบบที่พัฒนาขึ้นและประเมินคุณภาพของผู้ใช้งานที่มีต่อระบบโดยการพัฒนาเครื่องมือเพื่อให้ผู้เชี่ยวชาญได้ทดลองใช้ ซึ่งหน้าต่างของระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบจะประกอบด้วยข้อมูลดังต่อไปนี้

หน้าล็อคอิน

การทำงานในหน้านี้ คือ เป็นหน้าต่างแสดงการเข้าใช้งานของผู้ใช้ โดยผู้วิจัยจะกำหนด User เริ่มต้นเพื่อเป็น Admin ของระบบ และผู้วิจัยกำหนดชื่อที่แสดงในหน้า Log In ว่า INVENTUAL ดังแสดง ในรูปที่ 2

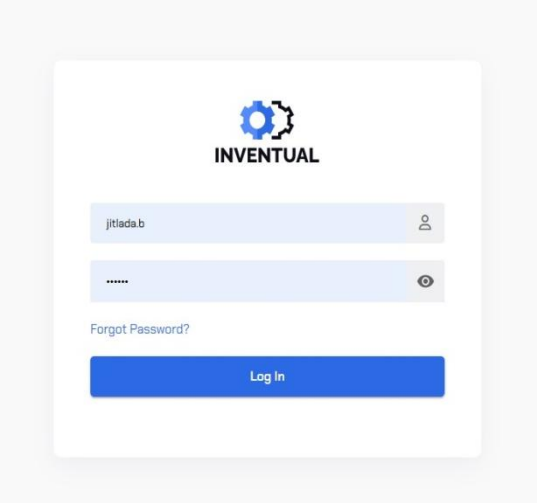

รูปที่ 2 หน้าล็อกอินระบบ

หน้าข้อมูลผู้ใช้งาน

การทำงานในหน้านี้ คือ เป็นหน้าจอแสดงข้อมูลผู้ใช้งาน โดยจะมีข้อมูลที่สำคัญ คือ ชื่อและนามสกุล สถานะ ผู้ดูแลระบบ หรือ ผู้ใช้งาน Username Password Email ที่อยู่ และหมายเลขโทรศัพท์ ดังแสดงในรูปที่ 3

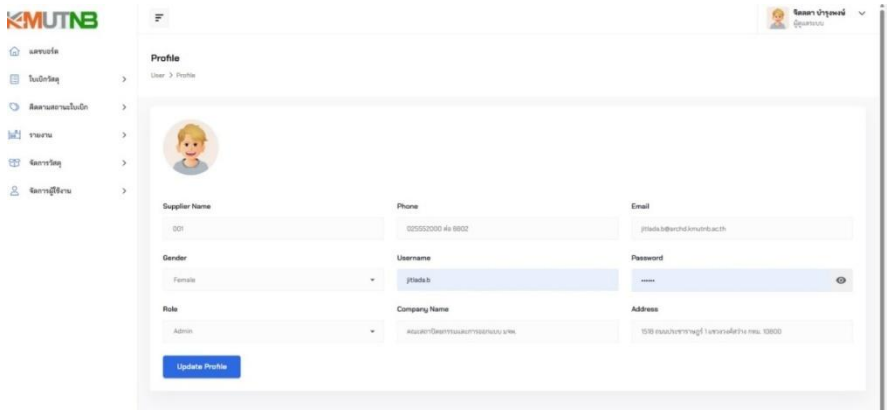

รูปที่ 3 หน้าข้อมูลผู้ใช้งาน

หน้าเมนูหลัก

การทำงานในหน้านี้ คือ เป็นหน้าต่างเมนูหลักของโปรแกรมจะมีเมนูเพื่อสื่อถึงการทำงานของหน้านั้นๆ เช่น เมนูใบเบิกวัสดุ เมนูติดตามสถานะใบเบิก เมนูรายงาน เมนูจัดการวัสดุ เมนูจัดการผู้ใช้งาน ดังแสดงในรูปที่ 4

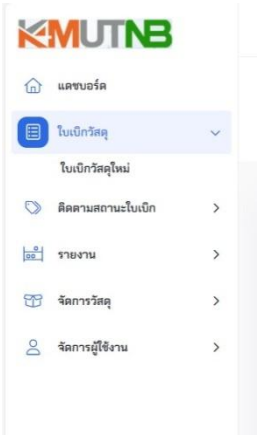

รูปที่ 4 หน้าต่างข้อมูลผู้ใช้งาน

หน้าใบเบิกวัสดุ

การทำงานในหน้านี้ คือ การจัดทำใบเบิกวัสดุ โดยจะมีเมนูย่อยคือใบเบิกวัสดุใหม่เมื่อทำการเบิกวัสดุแล้วจะต้องมาจัดทำใบเบิกวัสดุตามขั้นตอนการเบิกโดยผู้ใช้งานต้องกรอกข้อมูลวัสดุที่ต้องการเบิกใช้งาน ให้ครบจำนวนแล้วกดบันทึกเพื่อที่บันทึกข้อมูลลงในฐานข้อมูล โดยสามารถแก้ไขข้อมูลหรือลบข้อมูลใบเบิกวัสดุได้ ดังแสดงในรูปที่ 5

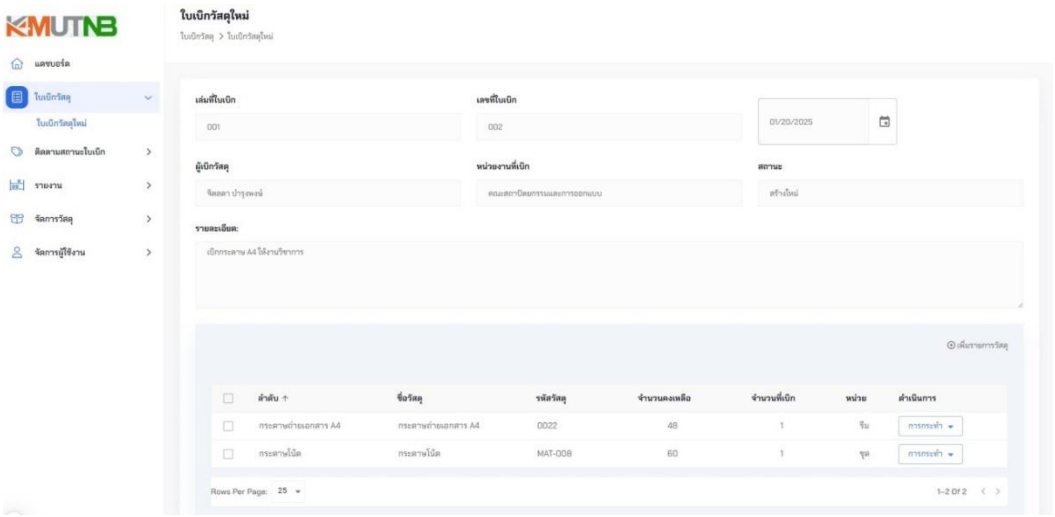

รูปที่ 5 หน้าใบเบิกวัสดุ

หน้าติดตามสถานะใบเบิก

การทำงานในหน้านี้ คือ การติดตามสถานะใบเบิกวัสดุเมื่อทำการเบิกใช้งานโดยเมื่อผู้ใช้งานได้จัดทำใบเบิกวัสดุแล้วจะขึ้นสถานะใบเบิกซึ่งจะแสดงการดำเนินการว่าถึงขั้นตอนไหน เช่น สถานะรออนุมัติ สถานะรอจ่ายวัสดุ เป็นต้น ดังแสดงในรูปที่ 6

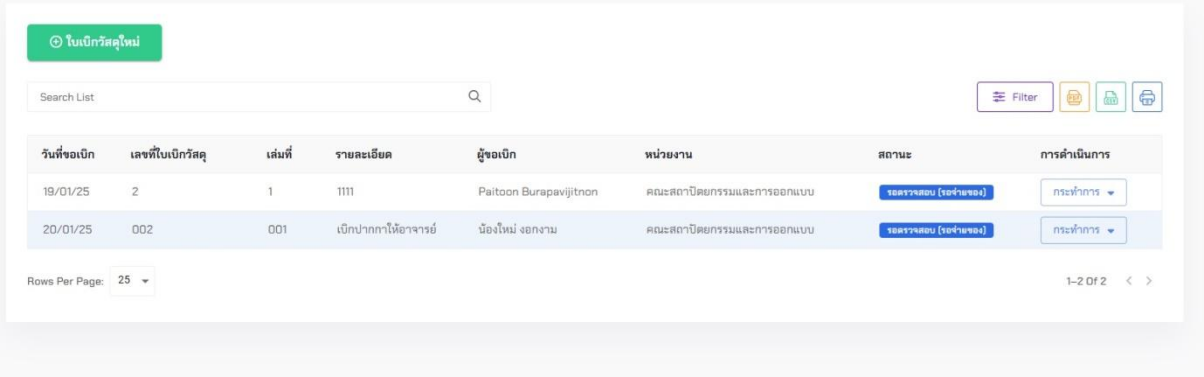

รูปที่ 6 หน้าติดตามสถานะใบเบิก

หน้ารายงาน

การทำงานในหน้านี้ คือ การแสดงรายงานรายการเบิกวัสดุ จากใบเบิกวัสดุที่ผู้ใช้ได้จัดทำขึ้นดังแสดงในรูปที่ 7

รูปที่ 7 หน้ารายงาน

หน้าจัดการวัสดุ

การทำงานในหน้านี้ คือ การเพิ่มข้อมูลทั้งหมดที่เกี่ยวข้องกับวัสดุโดยผู้ใช้งานต้องกรอกข้อมูลวัสดุเพื่อบันทึกลงในฐานข้อมูล เมื่อมีการรับเข้าวัสดุใหม่ผู้ใช้งานต้องกรอกข้อมูลการเพิ่มวัสดุใหม่ดังนี้ ชื่อวัสดุ รหัสวัสดุ หน่วยนับและจำนวนคงเหลือ จากนั้นจึงกดเพิ่มวัสดุ ดังแสดงในรูปที่ 8

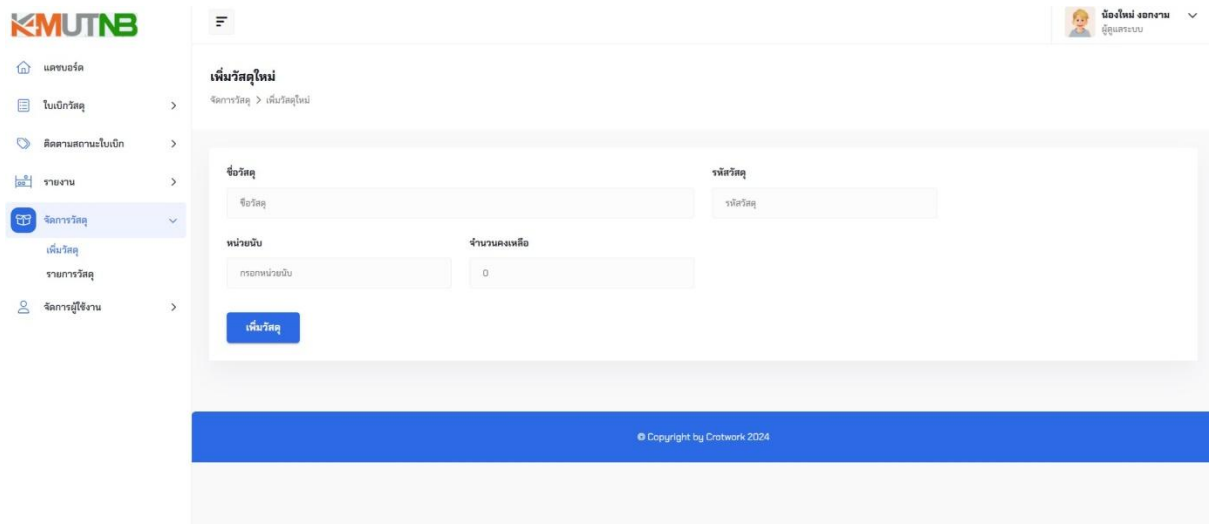

รูปที่ 8 หน้าจัดการวัสดุ

หน้าจัดการผู้ใช้งาน

การทำงานในหน้านี้ คือ การเพิ่มข้อมูลผู้ใช้งานใหม่ ในส่วนนี้จะต้องทำการกรอกข้อมูลเพื่อบันทึกข้อมูลไว้ในฐานข้อมูลก่อน โดยผู้ที่จะเป็นผู้จัดการผู้ใช้งานจะต้องเป็น Admin ของระบบ จึงจะสามารถดำเนินการเพิ่มผู้ใช้งานใหม่ได้ ดังแสดงในรูปที่ 9

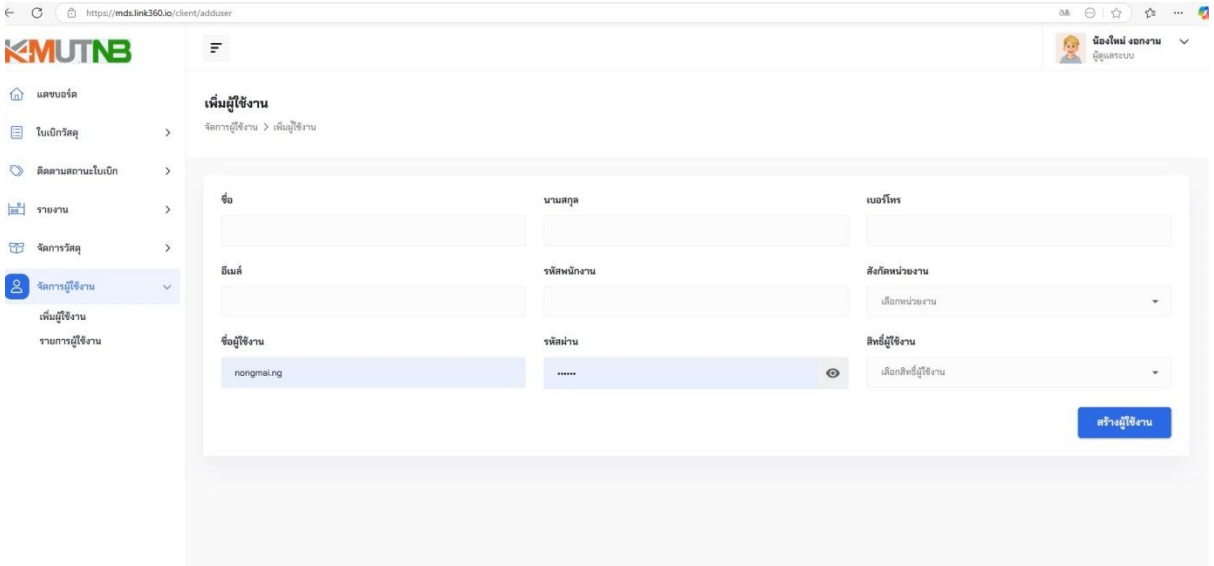

รูปที่ 9 หน้าจัดการผู้ใช้งาน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวมรวมข้อมูลมีขั้นตอนดังนี้

1. การสำรวจเอกสาร (Documentary survey) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูลจากแนวคิดทฤษฎี งานวิจัย หนังสือ ตำรา บทความ และเอกสารที่เกี่ยวข้อง เพื่อการสร้างกรอบความคิดในการวิจัย

2. การเก็บข้อมูลภาคสนาม (Field survey) ได้แก่ การรวบรวมข้อมูล โดยการใช้แบบสอบถาม (Questionnaire)

3. เมื่อได้ข้อมูลจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถาม ทำการตรวจดูความสมบูรณ์ในการตอบแบบสอบถาม เพื่อดำเนินการตามขั้นตอนของการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

จากข้อมูลที่ได้จากแบบสอบถาม ผู้วิจัยได้ใช้สถิติในการวิเคราะห์เพื่อได้ข้อมูลที่ตอบสนองตามความมุ่งหมายของการวิจัยดังนี้

1. การคำนวณหาข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ประเมินและจากแบบสอบถามตอนที่ 1 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check-List) ใช้วิธีการหาค่าความถี่ (Frequency) แล้วสรุปออกมาเป็นค่าร้อยละ (Percentage)

2. การคำนวณหาข้อมูลการแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ จากแบบสอบถามตอนที่ 2 ลักษณะแบบสอบถามเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ใช้วิธีการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) เพื่อวิเคราะห์แบบสอบถาม

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิจัย

จากผลการศึกษาผลสัมฤทธิ์ของการใช้งานระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ สามารถนำมาสรุปผลการวิจัยได้ดังนี้

1. ด้านการสร้างเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ โดยผู้วิจัยได้นำไปให้ผู้เชี่ยวชาญประเมินด้านคุณภาพและได้นำมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญ และจากการใช้งานระบบของผู้ใช้งานระบบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน พบว่าผู้ใช้งานระบบมีความพึงพอใจในระดับดีมาก

2. ด้านการวัดผลสัมฤทธิ์ของเครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ประเด็นที่ผู้ใช้งานระบบพึงพอใจมากที่สุดได้แก่ การใช้งานสะดวกและไม่ซับซ้อน ทั้งนี้เป็นเพราะระบบสามารถลดขั้นตอนการปฏิบัติงานได้จากการยกเลิกการใช้เอกสารซึ่งต้องกรอกข้อมูลด้วยมือ สามารถลดขั้นตอนการค้นหารายการและขั้นตอนในการส่งเอกสารให้สามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วและมีประสิทธิภาพ ลดระยะเวลาและความผิดพลาดในการทำงานได้เป็นอย่างดี เนื่องจากมีข้อมูลรายการวัสดุให้สามารถค้นหาและเลือกใช้งานได้ทันที และยังสามารถสืบค้นข้อมูลย้อนหลังได้ หากได้ทำความเข้าใจถึงขั้นตอนการใช้งานแก่ผู้ใช้งานถึงกระบวนการทำงานของระบบให้ชัดเจนและตรงกันแล้ว จะทำให้การทำงานสะดวกไม่ซับซ้อนและทำให้ใช้เวลาแต่ละขั้นตอนลดน้อยลง

3. ด้านระดับความพึงพอใจในการใช้เครื่องมือระบบเบิกวัสดุออนไลน์ ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ จากการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 14 คน มีความพึงพอใจโดยรวมอยู่ในระดับดีมาก เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการใช้งานและคุณภาพในการทำงานของระบบเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้งานมีค่าเฉลี่ยโดยรวมที่ 4.58 และมีค่าความพึงพอใจอยู่ในระดับดีมาก ทั้งนี้เป็นเพราะการศึกษาความต้องการจากผู้ใช้งานและสัมภาษณ์บุคลากรที่ใช้งานจริง

ประเด็นที่ผู้ใช้ระบบพึงพอใจน้อยที่สุด ได้แก่ ด้านเสถียรภาพของระบบฐานข้อมูลที่ประกอบด้วยความรวดเร็วในการประมวลผล ความรวดเร็วของระบบเบิกวัสดุออนไลน์ในภาพรวม ความสะดวกในการเข้าถึงฐานข้อมูลวัสดุและความปลอดภัยของฐานข้อมูลวัสดุ ซึ่งอาจเป็นเพราะผู้ใช้งานยังไม่คุ้นเคยกับการใช้ระบบในส่วนการบันทึกฐานข้อมูลเพิ่มเติม เช่น การเพิ่มข้อมูลวัสดุ หรือการเพิ่มข้อมูลผู้ใช้งาน ที่มีความจำเป็นต้องอธิบายรายละเอียดและความต้องการใช้งานวัสดุของผู้ใช้งานระบบ หรือการตรวจสอบจากเจ้าหน้าพัสดุและหัวหน้าสำนักงาน ซึ่งอาจทำให้การทำงานติดขัดในบางครั้งที่ต้องการจัดทำใบเบิกวัสดุอย่างเร่งด่วน

อภิปรายผล

ผลจากการประเมินความพึงพอใจและประเมินคุณภาพระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ ที่พัฒนาขึ้นผลปรากฏดังนี้

1. ผลการประเมินความพึงพอใจ ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.58 อยู่ในระดับดีมาก

2. ผลการประเมินคุณภาพ ระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ มีคะแนนเฉลี่ยเท่ากับ 4.59 อยู่ในระดับดีมาก

ข้อเสนอแนะ

1. ควรมีการพัฒนาระบบเบิกวัสดุออนไลน์ของสำนักงานคณบดี คณะสถาปัตยกรรมและการออกแบบ เพื่อให้สามารถใช้งานร่วมกับโปรแกรมระบบบัญชีสามมิติของมหาวิทยาลัย

2. ควรมีการของบประมาณสนับสนุนในการพัฒนาระบบเพื่อขยายขอบเขตการทำงานของระบบให้มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

3. ควรมีการพัฒนาการนำข้อมูลด้านงบประมาณมาประกอบในการบริหารการจัดหาวัสดุ

4. ควรมีการติดตามประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบเป็นระยะ เพื่อนำมาปรับปรุงและพัฒนาระบบตามความต้องการของผู้ใช้งาน

บรรณานุกรม

ดวงพร หวานเย็น (2556). *การจัดการเรียนการสอนบนเครือข่ายสังคมออนไลน์ เรื่องการเขียนเพื่อการสื่อสารโดยใช้กระบวนการเรียนรู้ด้วยตนเอง เพื่อศึกษาผลสัมฤทธิ์ทางการเรียนวิชาภาษาไทยสำหรับนักเรียนชั้นมัธยมศึกษาปีที่ 3* [วิทยานิพนธ์ครุศาสตร์อุตสาหกรรมมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

พระจอมเกล้าธนบุรี]. ศูนย์ข้อมูลการวิจัย Digital วช. https://dric.nrct.go.th/Search/SearchDetail/276602

ธีรพงษ์ ภูธร. (2555). *สภาพและปัญหาการบริหารงานพัสดุและสินทรัพย์ของโรงเรียนมัธยม สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษา เขต 5* [วิทยานิพนธ์ ค.ม. ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี.

ปวีณา จารุศิริ, ศุภวรรณ กุศลธรรมรัตน์, และ นวลหง บุตรพรหม. (2565). แนวทางการพัฒนาการบริหารงานพัสดุของผู้ปฏิบัติงานพัสดุคณะศิลปศาสตร์. *ใน การประชุมวิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 14 มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม* (น. 2648-2657). มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

สำนักนายกรัฐมนตรี. (2560). *ระเบียบกระทรวงการคลัง ว่าด้วยการจัดซื้อจัดจ้างและการบริหารพัสดุภาครัฐ พ.ศ. 2560*. กรุงเทพฯ: สำนักนายกรัฐมนตรี.

การวิเคราะห์ความแตกต่างการถอดปริมาณวัสดุงานระบบปรับอากาศ และการเปรียบเทียบราคาด้วยวิธีคิดแบบทั่วไป กับ การใช้โปรแกรม Autodesk Revit กรณีศึกษา : อาคารห้างสรรพสินค้าขนาดใหญ่

Analysis of Differences in the Removal of Materials for Air Conditioning Systems and Compare Prices with Conventional Thinking and using Autodesk Revit Case Study: A Large Shopping Mall Building

นฤมิต พรมวงศ์ซ้าย[1] ศุภกร อยู่สืบเชื้อ[2] และศรันยู พรมศร[3]

Narumit Promwongsai[1] Suphakorn Yoosuebshuae[2] and Saranyoo Promsorn[3]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-2], อาจารย์[3]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสาถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-3]

E-mail: 1641020241126@rmutr.ac.th[2], Saranyoo.pro@rmutr.ac.th [3]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) ศึกษาความแตกต่างการถอดปริมาณวัสดุ ด้วยการคิดทั่วไปกับ โปรแกรม Autodesk Revit (2)เพื่อเป็นแนวทางในการถอดปริมาณงานด้วย Autodesk Revit (3) ศึกษาความแตกต่างของราคาท่อสังกะสี เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาโครงงานนี้คือโปรแกรม Autodesk Revit เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบจำลองอาคารห้างสรรพสินค้า ขนาดใหญ่ จากนั้นทำการวิเคราะห์ปริมาณวัสดุที่เกิดขึ้นจากโปรแกรมตามหลักการหาปริมาณ งานเพื่อการประมาณราคาค่าก่อสร้างของประเทศไทย เพื่อนำมาเปรียบเทียบกับวิธีการคิดแบบทั่วไปเพื่อลดการสิ้นเปลืองและนำมาประยุกต์ใช้ได้ ผลการศึกษาพบว่า (1) การใช้โปรแกรม Autodesk Revit ถอดปริมาณวัสดุน้อยกว่าแบบวิธีคิดทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 0.03 หรือเป็น 3% ของงานทั้งหมด (2) การใช้โปรแกรมจะช่วยการทำงานนั้นสะดวก รวดเร็ว และมีความแม่นยำ ลดการเกิดข้อผิดพลาดได้ (3) การเปรียบเทียบราคา การใช้โปรแกรม Autodesk Revit นั้นน้อยกว่าแบบวิธีคิดทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 0.03 หรือเป็น 3% ของงานทั้งหมด

คำสำคัญ: การถอดปริมาณวัสดุ การประมาณราคา จำลองอาคาร

Abstract

The objectives of this study were (1) to study the difference in material removal with general thinking with Autodesk Revit program, (2) to guide the removal of workload with Autodesk Revit, (3) to study the difference in the price of galvanized pipes. The tool used to study this project is the Autodesk Revit program, which is a tool to model a large-scale shopping mall building, and then analyze the amount of material generated by the program

according to the quantification principle. Work for estimating construction costs in Thailand to compare with the general way of thinking to reduce waste and be applicable. The results of the study showed that (1) the use of Autodesk Revit removes 0.03% of the material less than the conventional method or 3% of the total work, (2) the use of the program makes the work convenient, fast, and accurate, reducing errors, and (3) price comparison. The use of Autodesk Revit is 0.03 percent less than the conventional way of thinking, or 3 percent of all work.

Keywords: Material removal, price estimation, building simulation

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (Building Information Modeling : BIM) ได้เข้ามามีบทบาท กับวงการงานก่อสร้างมากขึ้น เริ่มตั้งแต่การออกแบบด้านสถาปัตยกรรมไป จนถึงการก่อสร้างจริง โดยระบบ BIM จะสร้างแบบจำลองเสมือนของอาคาร และแสดงผลออกมาในรูปแบบ 3 มิติ (วิภาวี แป้นจุลสี และอุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ, 2563)

เพื่อลดปัญหาที่เกิดจากข้อผิดพลาดต่าง ๆ ของผู้คำนวณปริมาณวัสดุและประมาณราคาจึงมีการนำเทคโนโลยีแบบจำลองสารสนเทศอาคาร (Building Information Modeling : BIM) ซึ่งเป็นการใช้ระบบคอมพิวเตอร์มาควบคุมกระบวนการต่าง ๆ โดยการสร้างแบบจำลองเสมือนของอาคารตั้งแต่การออกแบบด้านสถาปัตยกรรมและวิศวกรรม การเขียนแบบ การคำนวนโครงสร้าง การวางแผนขั้นตอนการก่อสร้าง การวางแผนงบประมาณและตรวจสอบแบบ เป็นสื่อกลางระหว่างผู้ร่วมงานทุกฝ่ายทำให้สามารถ ติดต่อสื่อสารกันได้รวดเร็วและน่าเชื่อถือ ทำให้ทุกฝ่ายได้รับข้อมูลตรงกัน ลดความผิดพลาดของการแก้แบบ ลดค่าใช้จ่าย ที่เกิดจากการการสรุปปริมาณวัสดุและประมาณราคาผิดพลาด (เพชร์รัตน์ ลิ้มสุปรียารัตน์, บุษบา ทวีโคตร, พงศธร โพธิ์คำ และชาญยุทธ กาฬกาญจน์, 2565)

ดังนั้นการศึกษาครั้งนี้คณะผู้จัดทำได้เลือกใช้โปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk) เป็นเครื่องมือในการสร้างแบบจำลองอาคารและโครงสร้างอาคารแต่ละประเภท จากนั้นทำการวิเคราะห์ปริมาณวัตถุที่เกิดขึ้นจากโปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk) ตามหลักการหาปริมาณงานเพื่อการ ประมาณราคาค่าก่อสร้างของประเทศไทย ทางคณะผู้จัดทำต้องการทราบถึงความแม่นยำและต้องการทราบถึงประโยชน์สูงสุดของโปรแกรมและทำการศึกษาพัฒนารูปแบบ เพื่อลดปริมาณเศษวัสดุ โดยใช้การวางแผนการตัดขนาดวัสดุในงานก่อสร้างในโครงการ ก่อสร้างให้เหมาะสมกับรูปแบบการใช้งานและก่อให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด โดยเหลือปริมาณเศษวัสดุน้อยที่สุด

วัตถุประสงค์

1. ศึกษาความแตกต่างการถอดปริมาณวัสดุ ด้วยการคิดทั่วไป กับโปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk)

2. เพื่อเป็นแนวทางในการถอดปริมาณงานด้วย Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk)

3. ศึกษาความแตกต่างของราคาท่อสังกะสี

ทบทวนวรรณกรรม

ความเป็นมาของแบบจำลองสารสนเทศ แนวคิดนี้ถูกนำเสนอโดย Charles M. Eastman ซึ่งเขียนลงในวารสาร เอไอเอ (AIA) ในปีค.ศ 1975 ใช้ชื่อว่า "Building Description System" แต่ในปีค.ศ 1986 Robert Aish ได้นำเสนอและเปลี่ยนมาใช้คำว่า "Building Information Modeling" เป็นวิธีการสร้างองค์ประกอบต่าง ๆของอาคารเสมือนจริง เช่น พื้น ผนัง เสา และคาน มาเป็นราคาจำลองเสมือนจริง โดยใส่ข้อมูลองค์ประกอบของอาคารในแบบจำลองอาคาร ในปัจจุบันการประยุกต์ใช้ BIM สำหรับองค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย โดยใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการเก็บข้อมูลของกลุ่มตัวอย่าง ผลการศึกษาพบว่าองค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างมีความคิดเห็นในปัจจัยด้าน จุดแข็ง จุดอ่อน โอกาส และภัยคุกคาม เป็นไปในแนวทางเดียวกัน เช่น การใช้เทคโนโลยี BIM ช่วยส่งเสริมการประสานงานอย่างมีประสิทธิภาพระหว่างงาน สถาปัตยกรรม งานโครงสร้าง และงานระบบ ได้เป็นอย่างดี และการศึกษาและส่งเสริมองค์ความรู้เรื่อง BIM จะทำให้การใช้ BIM มีความแพร่หลายมากขึ้นในอนาคต ภฤศ มาตรไพจิตร์ และวัชระ เพียรสุภาพ (2566)

แนวคิดของเทคโนโลยีสารสนเทศอาคาร (Building Information Modeling: BIM) มาตรฐาน BIM แห่งชาติ (National BIM Standard: NBIMS) ได้แบ่งออกเป็น 3 กลุ่ม คือ

1. BIM เป็นผลผลิตที่ทันสมัย ซึ่งประกอบไปด้วยสารสนเทศต่าง ๆ ของสิ่งก่อสร้างอีก ทั้งยังเป็นเครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมสารสนเทศที่กระจัดกระจายไม่เป็นระบบ โดยการสร้าง ภาพเสมือนจริงเพื่อให้ง่ายต่อการทำความเข้าใจในการก่อสร้าง

2. BIM เป็นขั้นตอนการดำเนินร่วมกันของแต่ละองค์กร (Collaborative Process) ซึ่งมีส่วนตั้งแต่การออกแบบ การก่อสร้าง และการดูแลบริหารใช้สิ่งก่อสร้าง

3. BIM เป็นเครื่องมือเพื่อใช้ในการบริหารจัดการสิ่งก่อสร้าง ตลอดวงจรชีวิตของ สิ่งก่อสร้าง (Facility Lifecycle Management Tool) (กนกวรรณ เรืองปิ่น, 2558)

ประโยชน์ของโปรแกรมจำลองข้อมูลอาคาร (Building Information Modeling: BIM)

1. ทำให้ทั้งผู้ออกแบบ ผู้ร่วมงาน ลูกค้า สื่อสารได้เข้าใจกันง่ายขึ้น

2. ลดเวลาด้านเขียนแบบไปได้ไม่ต่ำกว่า 30% ทำให้โครงการก่อสร้างเสร็จเร็วกว่าเดิม ทำงานได้มากขึ้น เร็วขึ้นด้วยทีมงานเท่าเดิม สร้างผลประกอบการที่ดี

3. ลดความผิดพลาดในการแก้แบบ

4. ลดข้อผิดพลาดและเวลาในการสรุปปริมาณ

5. ลดเวาลาและต้นทุนของโครงการ (สุทธิลักษณ์ อุมรินทร์, 2563)

การตัดขนาดวัสดุ

การวางแผนการตัดขนาดวัสดุ เพื่อนำไปใช้ในการก่อสร้าง โดยรายละเอียดส่วนนี้จะประกอบด้วยชนิด ขนาด จำนวน และตำแหน่งที่จะนำไปใช้ ก็เป็นไป ตามความถูกต้องของหลักวิศวกรรมด้วย

ตารางที่ 1 แสดงตัวอย่างรูปแบบการตัดท่อลม

รูปแบบท่อ	**เบอร์สังกะสี**	A **(นิ้ว)**	B **(นิ้ว)**	**ความยาว (เมตร)**
	26	8.00	8.00	9.18
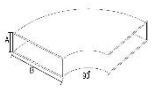	26	12	10	0
	20	60	20	0

กรอบแนวคิด

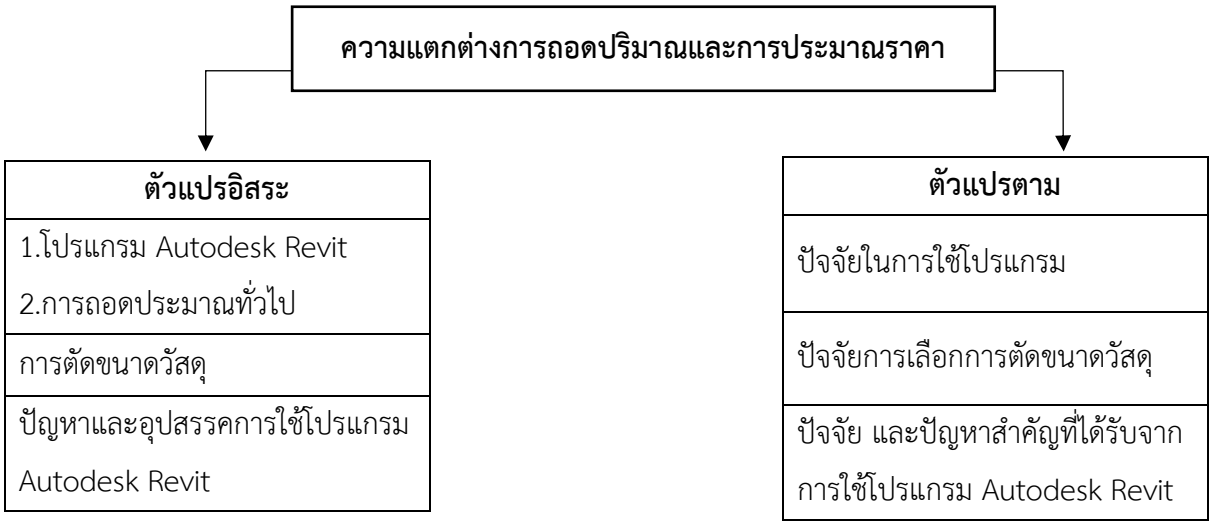

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

โครงงานนี้เป็นการศึกษาแบบจำลองสามมิติโดยศึกษาขั้นตอนและวิธีการทำงานโดยการ ประยุกต์ใช้แบบจำลองข้อมูลอาคาร แล้วเก็บข้อมูลจากการหาปริมาณวัสดุงานระบบปรับอากาศ เพื่อช่วยลดการสูญเปล่าของเศษวัสดุในงานก่อสร้าง

กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

กลุ่มตัวอย่าง ห้างสรรพสินค้า ขนาดใหญ่

รูปที่ 2 แสดงรูป 3มิติ (3D)

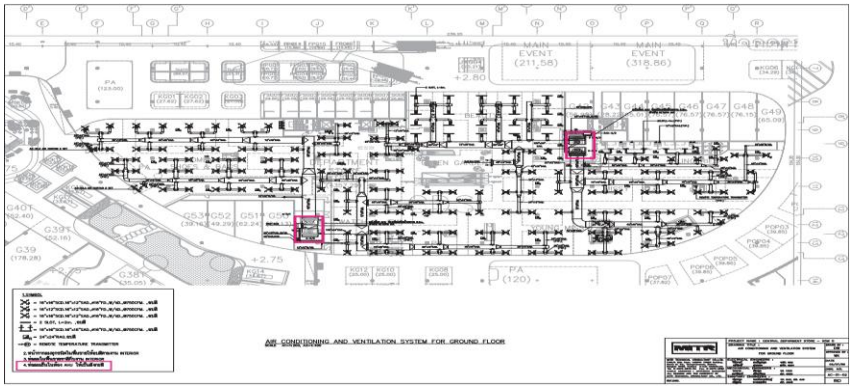

รูปที่ 3 แสดงรูปแปลนพื้นชั้น 1

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล

1. โครงงานนี้ใช้โปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk) ในการเขียนแบบ 3D ส่วนของงาน โครงสร้าง และถอดปริมาณวัสดุงานระบบปรับอากาศ

2. โครงการนี้ใช้โปรแกรม Microsoft Excel ในการคำนวณถอดปริมาณวัสดุแบบทั่วไป และใช้โปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk) เพื่อถอดปริมาณวัสดุ

ขั้นตอนการถอดแบบด้วยวิธีทั่วไป

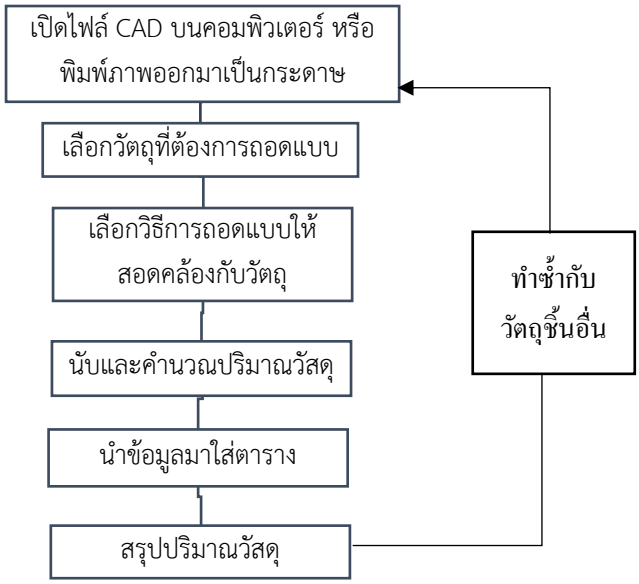

รูปที่ 4 ขั้นตอนการถอดแบบด้วยวิธีทั่วไป

ขั้นตอนการถอดแบบด้วยโปรแกรม Autodesk Revit

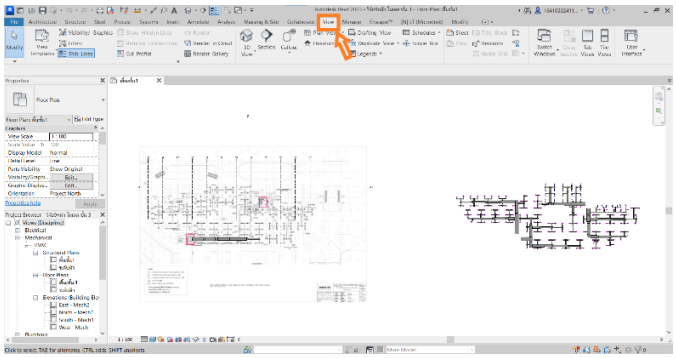

รูปที่ 5 คลิกเครื่องมือ View

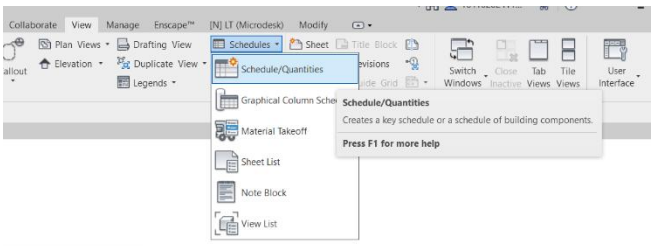

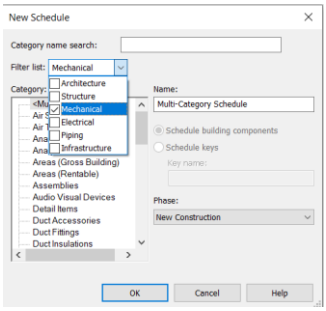

รูปที่ 6 คลิก Schedules และคลิก Schedule/Quantities **รูปที่ 7** คลิกถูก Mechanical อย่างเดียว

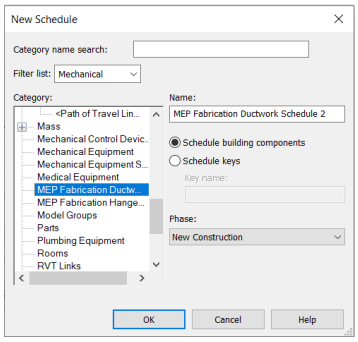

รูปที่ 8 เลือก MEP Fabrication ductwork ของท่อสังกะสี

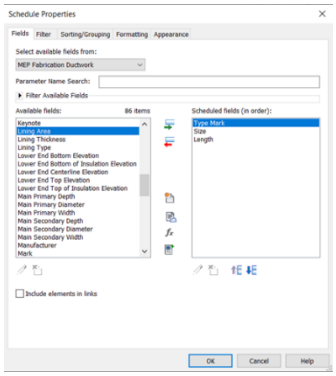

รูปที่ 9 เลือก Type Mark , Size , Length และเรียงลำดับตามภาพ

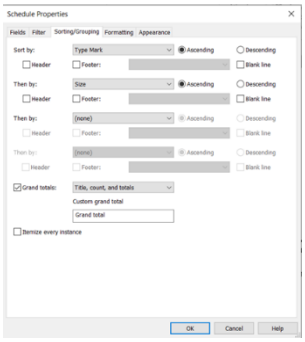

รูปที่ 10 เลือก Sorting/Grouping เลือก Type Mark

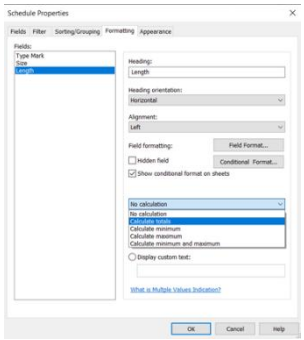

รูปที่ 11 เลือก Formatting ต่อไปเลือก Length

การวิเคราะห์ข้อมูลและการประมวลผล

การหาค่าปริมาณวัสดุ ด้วยโปรแกรม Autodesk Revit (Free Software for Students & Educators Revit Autodesk)

นำข้อมูลที่ได้จากการหาปริมาณวัสดุมาทำตารางตัดวัสดุ เพื่อช่วยลดสูญเปล่าของเศษวัสดุ

นำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์ความตากต่างมาเปรียบเทียบราคา

ตารางที่ 3 ตารางเลือกเบอร์สังกะสี

DIMENSION (LONGGEST SIDE)	SHEET METAL (U.S. GAUGE)
UP to 12 in	NO.26
13-30 in	NO.24
31-54 in	NO.22
55-84 in	NO.20
84 in AND OVER	NO.18

ตารางที่ 4 ความหนาและน้ำหนักโดยเฉลี่ยของเบอร์สังกะสี

เบอร์สังกะสี	ความหนา	กิโลกรัม/แผ่น
# 26	0.45 มิลลิเมตร	10.35
# 24	0.55 มิลลิเมตร	12.70
# 22	0.7 มิลลิเมตร	15.80
# 20	0.9 มิลลิเมตร	20.30
# 18	1.2 มิลลิเมตร	27.00
**32 ตารางฟุต/1แผ่น		

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อแตกต่างการถอดปริมาณงานท่อสังกะสี

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อแตกต่างการถอดปริมาณงานท่อสังกะสี

รายการ	โปรแกรม Autodesk Revit กิโลกรัม (Kg)	วิธีทั่วไป กิโลกรัม (Kg)	ผลต่าง	ร้อยละ
สังกะสี #26	62.10	72.45	-10.35	-0.14
สังกะสี #24	3,035.30	3,098.80	-63.50	-0.02
สังกะสี #22	1,627.40	1,722.20	-94.80	-0.06
สังกะสี #20	3,654.00	3,714.90	-60.90	-0.02
สังกะสี #18	2,241.00	2,322.00	-81.00	-0.04
รวม	10,619.80	10,930.35	-310.55	-0.03

ตารางที่ 6 ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบข้อแตกต่างประมาณราคางานท่อสังกะสี

รายการ	หน่วย	ราคาต่อหน่วย (บาท)	วิธีทั่วไป (บาท)	โปรแกรม Autodesk Revit (บาท)	ผลต่าง (บาท)	ร้อยละ ผลต่าง
สังกะสี #26	แผ่น	482	3,374	2,892	482	0.17
สังกะสี #24	แผ่น	585	142,740	139,815	2,925	0.02

รายการ	หน่วย	ราคาต่อหน่วย (บาท)	วิธีทั่วไป (บาท)	โปรแกรม Autodesk Revit (บาท)	ผลต่าง (บาท)	ร้อยละ ผลต่าง
สังกะสี #22	แผ่น	718	78,262	73,954	4,308	0.06
สังกะสี #20	แผ่น	916	167,628	164,880	2,748	0.02
สังกะสี #18	แผ่น	1,208	103,888	100,264	3,624	0.04
รวม			495,892	481,805	14,087	0.03

สรุปผลการวิจัย

ผลการศึกษาได้ทราบถึงการเปรียบเทียบอาคารที่ใช้โปรแกรม Autodesk Revit กับ วิธีทั่วไป ทำให้สามารถทราบถึงการวางแผนในการตัดวัสดุในงานก่อสร้างนี้นำไปใช้ในการตัดท่อสังกะสีตลอดจนการบริหารจัดการวัสดุและเศษเหลืออย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อลดการสูญเปล่าจากเศษเหลือทิ้ง พบว่าการถอดปริมาณวัสดุมีความแตกต่างอยู่ในช่วงร้อยละ 0.03 ของการถอดปริมาณวัสดุ หรือคิดเป็น 3% ของงาน

ผลการศึกษาและดำเนินโครงการนี้ได้นำทฤษฎีของแบบจำลองข้อมูลสารสนเทศ (Building Information Modeling : BIM) เทคโนโลยีที่พัฒนาขึ้นมาทั้งในด้านการศึกษาและการก่อสร้าง หลักการถอดแบบตามวัตถุเลขาคณิตที่ถูกสร้างขึ้นจริงบนแบบ 3 มิติในระบบคอมพิวเตอร์ ต่างจากคนที่ ต้องใช้การคำนวณและการนับโดยต้องพึ่งสูตรการคำนวณซึ่งการกระทำของคนอาจจะส่งผลให้ คลาดเคลื่อนต่อความแม่นยำในการทำงานได้โดยสาเหตุเกิดจาก 2 สาเหตุดังนี้

1.สามารถเห็นการจำลองได้ครบสมบูรณ์

2.การเน้นความสะดวกในการคำนวณ

ผลการศึกษาได้ทราบถึงการเปรียบเทียบประมาณราคาของอาคารที่ใช้วิธีทั่วไป กับ การใช้โปรแกรม Autodesk Revit พบว่า การใช้โปรแกรม Autodesk Revit มีราคาที่น้อยกว่า วิธีทั่วไปอยู่ที่ร้อยละ 0.03 หรือ 3% ของงาน

อภิปลายผล

ผลการศึกษานำโปรแกรมแบบจำลองข้อมูลสารสนเทศ (Building Information Modeling: BIM) ได้ผลพบว่า ระบบสารสนเทศของอาคารสามารถทำได้ดีกว่าระบบเดิมทั้งเรื่องของเวลา ความสะดวกสบายการแก้ไข และสามารถนำไปใช้ต่อยอดในส่วนอื่นไม่ว่าจะเป็นขั้นตอนการวางแผนงาน และ สามารถแสดงผลขั้นตอนเป็นรูป 3 มิติ ของอาคาร ซึ่งจะทำให้เข้าใจง่าย และเป็นไปตามที่ก่อสร้างจริง จึงทำให้เกิดประโยชน์การใช้งาน มากกว่าระบบเดิม และปัญหาท่อสังกะสีที่เกิดขึ้นในโครงการก่อสร้างส่งผลเสียต่อผู้รับเหมาในด้านต้นทุน โดยตรง จึงจำเป็นต้องพัฒนาการตัดวัสดุให้สอดคล้องกับการควบคุมการผลิตท่อส่งลมเพื่อลดการ

สิ้นเปลืองและนำมาประยุกต์ใช้ : กรณีศึกษา บริษัท 1000 ดักษ์รัตนบุรี จำกัด ของภาณุพงษ์ สีดาพาลี, เกศรา กล้าขยัน และจักรพงศ์ ไชยานุพัทธกุล (2563)

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาในครั้งนี้พบว่าอาคารที่ใช้เป็นกรณีศึกษาซึ่งต้องมีการใช้ Autodesk Revit ในกระบวนการทำงานในประเทศไทยยังมีอยู่น้อยเนื่องจากเทคโนโลยี Autodesk Revit ยังเป็นเรื่องที่ใหม่สำหรับวงการอสังหาริมทรัพย์ไทย ผู้วิจัยคาดการณ์ว่าในปีถัดไปจะเริ่มมีอาคารที่ใช้ Autodesk Revit ในกระบวนการก่อสร้างมากขึ้น ดังนั้นการศึกษาในด้านเทคโนโลยี Autodesk Revit จะมีตัวอย่างข้อมูลสำหรับใช้ศึกษาวิจัยมากขึ้นตามไปด้วย ดังนั้นการศึกษาผลของเทคโนโลยี Autodesk Revit ที่มีประโยชน์ต่อผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์จึงเป็นการศึกษาที่ควรได้รับการวิจัยอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้ผู้ประกอบการอสังหาริมทรัพย์ได้เกิดความ สนใจต่อเทคโนโลยี Autodesk Revit และนำมาใช้เพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของตนได้

นอกจากนี้เนื่องจากงานวินัยนี้ได้ใช้ตัวอย่างเฉพาะงานระบบปรับอากาศเพียงตัวอย่างอย่างเดียว หากมีการวิจัยต่อเนื่องควรศึกษางานระบบอื่น ๆ เช่นงานระบบสุขาภิบาล และระบบไฟฟ้า หรือศึกษาเกี่ยวกับเศษวัสดุเหลือใช้ ย่อมทำให้ผลการวิจัยจากตัวอย่างที่มีความซับซ้อนที่ต่างกันเหล่านี้สามารถสนับสนุนหรือหักล้างงานวิจัยฉบับนี้ได้ต่อไป

บรรณานุกรม

กนกวรรณ เรืองปิ่น. (2558). *บูรณาการแนวคิดการจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM) กับกระบวนการออกแบบอาคาร* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิศวกรรมศาสตร์มหาบัณฑิต สาขาวิชาวิศวกรรมโยธา คณะวิศวกรรมศาสตร์ม, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/50205

เพชร์รัตน์ ลิ้มสุปรียารัตน์, บุษบา ทวีโคตร, พงศธร โพธิ์คำ และ ชาญยุทธ กาฬกาญจน์. (2565). การเปรียบเทียบการคำนวณปริมาณวัสดุงานระบบสำหรับอาคารพักอาศัยด้วยแบบจำลองสารสนเทศอาคาร, *การประชุมวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ (น. BIM08–1).* คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา. https://www.conference.thaince.org/index.php/ncce27/article/view/1938.

ภฤศ มาตรไพจิตร์ และ วัชระ เพียรสุภาพ. (2566). การศึกษาปัจจัยในการประยุกต์ใช้แบบจำลองสารสนเทศอาคาร (BIM) สำหรับองค์กรในอุตสาหกรรมก่อสร้างไทย *การประชุมวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ (น. CEM27–1).* คณะวิศวกรรมศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย. https://www.conference.thaince.org/index.php/ncce28/article/view/2095

ภาณุพงษ์ สีดาพาลี, เกศรา กล้าขยัน, และ จักรพงศ์ ไชยานุพัทธกุล. (2563). การควบคุมการผลิตท่อส่งลมเพื่อลดการสิ้นเปลือง และนำมาประยุกต์ใช้ (กรณี ศึกษา บริษัท 1000 ดักษ์รัตนบุรี จำกัด). *วารสาร*

วิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีรัตนโกสินทร์, 2(1), 14-25. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/RJST/article/view/243384

ราชมงคลรัตนโกสินทร์ วิทยาเขต ศาลายา. *https://www.conference.thaince.org/index.php/ncce25/article/view/323.*

วิภาวี แป้นจุลสี และ อุดมวิทย์ ไชยสกุลเกียรติ. (2563). การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการใช้เทคโนโลยีสารสนเทศอาคารกับโครงการก่อสร้างจริง กรณีศึกษา โครงการ บูสท์ ฟิตเนส ยิม. *การประชุมวิศวกรรมโยธาแห่งชาติ ครั้งที่ 25* (น. CEM17). คณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยี

สุทธิลักษณ์ อุมรินทร์. (2563). *การออกแบบรูปแบบการทำงานร่วมกันสำหรับระบบนิเวศน์ที่แตกต่างของโครงการที่ใช้การจำลองสารสนเทศอาคาร* [วิทยานิพนธ์ (วศ.ม.), จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR). http://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/71235

การศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้ และเศษวัสดุในงานปรับปรุงพื้นที่อาคาร

Learning and Proposal of Waste and Scrap Material Management in Building Renovation Projects

ธนดนย์ คิมประเสริฐ[1] ภัคพล อินทรมณี[2] นรากร ปั้นสมบุญ[3] และขวัญชัย จันทนา[4]

Thanadon Kimprasert[1] Pakkapon Intaramanee[2] Narakorn Punsombooon[3] and Kwanchai Jantana[4]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-3], อาจารย์[4]

สาขาการจัดการงานก่อสร้างและนวัตกรรมอาคาร คณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-4]

E-mail: 1631020241120 @rmutr.ac.th[1], Kwanchai.j@rmutr.ac.th[4]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรวัสดุก่อสร้างที่เหลือใช้และเศษวัสดุ (2) เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการจัดการวัสดุก่อสร้าง (3) เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพในการจัดการวัสดุเหลือใช้ โดยการวิจัยครั้งนี้เป็นวิจัยเชิงสังเกตและวิเคราะห์ ซึ่งศึกษาจากบริษัทก่อสร้างสองแห่งที่มีแนวทางการจัดการวัสดุแตกต่างกัน วิธีการศึกษาประกอบด้วยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากการสำรวจพื้นที่หน้างาน การสัมภาษณ์ผู้ควบคุมงานและฝ่ายจัดซื้อ และการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับประเภทวัสดุต่างๆ ปริมาณจากการรื้อและการนำไปใช้ และอัตราการนำกลับมาใช้ใหม่ ดังนั้นการวิจัยครั้งนี้จัดทำขึ้นเพื่อให้การจัดการวัสดุก่อสร้างเหล่านี้มีวิธีอย่างไรเพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด โดยผลการวิจัยพบว่า (1) การจัดการอย่างมีระบบช่วยลดปัญหาวัสดุหลือใช้และเศษวัสดุได้ (2) การร่วมมือกับเจ้าของโครงการเป็นแนวทางที่สามารถช่วยลดปัญหาวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุได้ (3) การจัดการวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพขึ้นอยู่กับการร่วมมือของทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง

คำสำคัญ: การจัดการงานก่อสร้าง วัสดุเหลือใช้ เศษวัสดุ การปรับปรุงพื้นที่อาคาร

Abstract

This study aims to (1) examine the management of surplus and waste construction materials, (2) analyze and propose effective strategies for construction material management, and (3) evaluate the efficiency of waste material management practices. The research employs an observational and analytical approach, focusing on two construction companies with different methods of material management. Data collection involved site surveys, interviews with site supervisors and procurement staff, and quantitative analysis of material types,

quantities derived from demolition and reuse, and the rate of material recovery. The objective of this study is to identify management approaches that maximize the value and utility of construction materials. The research findings indicate that: (1) systematic management significantly reduces surplus and waste materials; (2) collaboration with project owners plays a key role in minimizing construction waste; and (3) the efficiency of material management depends on the cooperation of all involved stakeholders

Keywords: Construction management, scrap material, construction waste, building renovation

บทนำ

วัสดุก่อสร้างมีความหลากหลายและมีผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมรวมถึงสุขอนามัยของมนุษย์ งานก่อสร้างเป็นงานที่มีกระบวนการดำเนินงานที่ต้องใช้ทักษะความรู้ ความสามารถ วิธีการ เทคนิคการจัดการ รวมถึงการวางแผนในการจัดสรรทรัพยากรปัจจัยที่เพียงพอกับความต้องการ ภายใต้ข้อกำหนดของขอบเขตของงาน งบประมาณ ระยะเวลา และคุณภาพโดยการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประโยชน์สูงสุด
(วิชัย รุ่งเรืองอนันต์, 2562)

ทรัพยากรทางด้านวัสดุและอุปกรณ์ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการก่อสร้าง เนื่องจากมีความเปลี่ยนแปลงที่ส่งผลกระทบต่องานก่อสร้างและงบประมาณภายในโครงการ รวมถึงระยะเวลาในการก่อสร้าง ปัญหาที่พบบ่อยได้แก่ ความล่าช้าในการจัดส่งวัสดุ การสั่งวัสดุในปริมาณที่ไม่เพียงพอหรือมากเกินความจำเป็น และวัสดุที่ไม่ได้มาตรฐานตามคุณสมบัติที่ต้องการเหล่านี้มักเกิดจากการสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพในการบริหารจัดการของบริษัท ซึ่งอาจนำไปสู่ความเสียหายต่อโครงการและเจ้าของอาคาร
การจัดการกับวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุก่อสร้างในแต่ละปีก่อให้เกิดผลกระทบทั้งด้านสิ่งแวดล้อมและมลพิษด้านเศรษฐกิจ และด้านสังคม จากการศึกษาของ (ธนพล ศรีสุขใส, 2564) พบว่า ประเทศไทยมีปริมาณเศษวัสดุก่อสร้างที่ถูกทิ้งมากกว่า 2.1 ล้านตันต่อปี และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นร้อยละ 5-7 ต่อปี ซึ่งส่งผลกระทบอย่างมีนัยสำคัญต่อสิ่งแวดล้อม

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจในการศึกษาการบริหารจัดการด้านทรัพยากรและวัสดุเหลือใช้ของบริษัทก่อสร้างที่ดำเนินงานปรับปรุงพื้นที่อาคาร โดยเฉพาะการเปรียบเทียบวิธีการจัดการระหว่างบริษัทที่มีแนวทางปฏิบัติแตกต่างกัน เพื่อวิเคราะห์ประสิทธิภาพและเสนอแนวทางที่เหมาะสมในการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1. เพื่อศึกษาการจัดการทรัพยากรวัสดุก่อสร้างที่เหลือใช้และเศษวัสดุ
2. เพื่อวิเคราะห์และเสนอแนวทางการจัดการวัสดุก่อสร้าง
3. เพื่อวิเคราะห์หาประสิทธิภาพในการจัดการวัสดุเหลือใช้

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิด Lean Construction

แนวคิด Lean เป็นการบริหารจัดการผลิตหรือองค์กรให้มีประสิทธิภาพสูงสุด โดยการขจัดความสิ้นเปลืองและสูญเปล่าของทุกกิจกรรมและกระบวนการดำเนินงานที่ไม่ก่อให้เกิดมูลค่า ซึ่งเมื่อนำมาประยุกต์ใช้ในงานก่อสร้าง (Lean Construction) จะช่วยลดต้นทุนและเพิ่มประสิทธิภาพการใช้ทรัพยากร (Ballard & Howell, 2023) โดยการลดการสูญเสีย 8 ประการ ได้แก่ การผลิตมากเกินไป การรอคอย การขนส่งที่ไม่จำเป็น กระบวนการที่ไม่เหมาะสม สินค้าคงคลังที่มากเกินไป การเคลื่อนไหวที่ไม่จำเป็น งานที่มีข้อบกพร่อง และทักษะพนักงานที่ไม่ได้นำมาใช้

การบริหารจัดการวัสดุในงานก่อสร้าง

การบริหารจัดการวัสดุก่อสร้างมีความสำคัญต่อประสิทธิภาพและผลกำไรของโครงการ โดยต้นทุนค่าวัสดุมักคิดเป็นร้อยละ 40-60 ของต้นทุนโครงการทั้งหมด (วรรณา สมบูรณ์, 2565) การจัดการวัสดุที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ (Formoso et al., 2022) ได้แบ่งกระบวนการจัดการวัสดุออกเป็น 4 ขั้นตอนหลัก ได้แก่:

1. การจัดซื้อ: เป็นขั้นตอนสำคัญที่กำหนดคุณภาพ ราคา และเวลาในการได้รับวัสดุ การวางแผนการจัดซื้อที่ดีจะช่วยลดความเสี่ยงในการขาดแคลนวัสดุและป้องกันการสั่งซื้อเกินความจำเป็น
2. การจัดส่ง: การควบคุมกระบวนการจัดส่งที่มีประสิทธิภาพช่วยลดความล่าช้าและความเสียหายของวัสดุระหว่างการขนส่ง โดยต้องมีการยืนยัน ติดตาม และเตรียมการรับวัสดุล่วงหน้า
3. การจัดเก็บ: ตามแนวคิด Lean การมีสต๊อกมากเกินไปถือเป็นความสูญเปล่าที่ก่อให้เกิดต้นทุนเพิ่มเติม เช่น ค่าพื้นที่จัดเก็บ ค่าแรงสโตร์ และความเสี่ยงต่อการสูญหายหรือเสื่อมสภาพของวัสดุ
4. การใช้งาน: เป็นขั้นตอนที่มักเกิดการสูญเสียวัสดุ (Material Loss) จากหลายสาเหตุ เช่น การใช้วัสดุไม่เป็นไปตามแผน การสื่อสารที่ไม่มีประสิทธิภาพระหว่างผู้สั่งและผู้ใช้งาน และปัจจัยไม่คาดคิดต่าง ๆ

การจัดการเศษวัสดุก่อสร้างอย่างยั่งยืน

แนวคิดการจัดการเศษวัสดุก่อสร้างอย่างยั่งยืนได้รับความสนใจเพิ่มขึ้นในปัจจุบันจึงได้เสนอลำดับขั้นของการจัดการเศษวัสดุก่อสร้าง (Construction Waste Management Hierarchy) ดังนี้:

1. การลดปริมาณ (Reduce): การวางแผนและออกแบบเพื่อลดการเกิดเศษวัสดุตั้งแต่แรก
2. การใช้ซ้ำ (Reuse): การนำวัสดุที่ยังมีสภาพดีกลับมาใช้ใหม่โดยตรง
3. การแปรรูปเพื่อใช้ใหม่ (Recycle): การแปรรูปวัสดุที่ไม่สามารถใช้ซ้ำได้ให้เป็นวัสดุใหม่

4. การนำกลับคืน (Recovery): การนำพลังงานกลับมาใช้จากเศษวัสดุ

5. การกำจัดทิ้ง (Disposal): การนำไปทิ้งในหลุมฝังกลบหรือเผาทำลาย ซึ่งเป็นทางเลือกสุดท้าย

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

สมชาย วงศ์สุวรรณ (2563) ได้ศึกษาการพัฒนาระบบการคัดแยกวัสดุก่อสร้าง พบว่า การคัดแยกวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดต้นทุนการกำจัดของเสียได้ร้อยละ 30 และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีนัยสำคัญ

ธนพล ศรีสุขใส (2564) ศึกษาการพัฒนาระบบการจัดการวัสดุก่อสร้างในประเทศไทย พบว่า การนำวัสดุกลับมาใช้ใหม่สามารถลดปริมาณของเสียและการปล่อยก๊าซเรือนกระจกได้ร้อยละ 25 และยังสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับโครงการก่อสร้าง

Marrero et al., (2021) ได้เสนอแนวทางการจัดการวัสดุในงานปรับปรุงอาคาร โดยใช้แนวคิด Building Information Modeling (BIM) ในการวางแผนการจัดการวัสดุตั้งแต่ขั้นตอนการออกแบบ ซึ่งช่วยลดปริมาณเศษวัสดุได้ถึงร้อยละ 20

จากการทบทวนงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า การจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพต้องอาศัยการวางแผนที่ดี ระบบการคัดแยกที่มีประสิทธิภาพ และความร่วมมือจากทุกฝ่ายที่เกี่ยวข้อง อย่างไรก็ตาม ยังมีช่องว่างในการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบประสิทธิภาพของแนวทางการจัดการวัสดุระหว่างบริษัทก่อสร้างที่มีแนวปฏิบัติแตกต่างกัน ซึ่งเป็นประเด็นที่งานวิจัยนี้มุ่งศึกษา

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้วิเคราะห์จากปัจจัยในการจัดการวัสดุเหลือใช้ และเศษวัสดุในงานก่อสร้างประเภทอาคาร

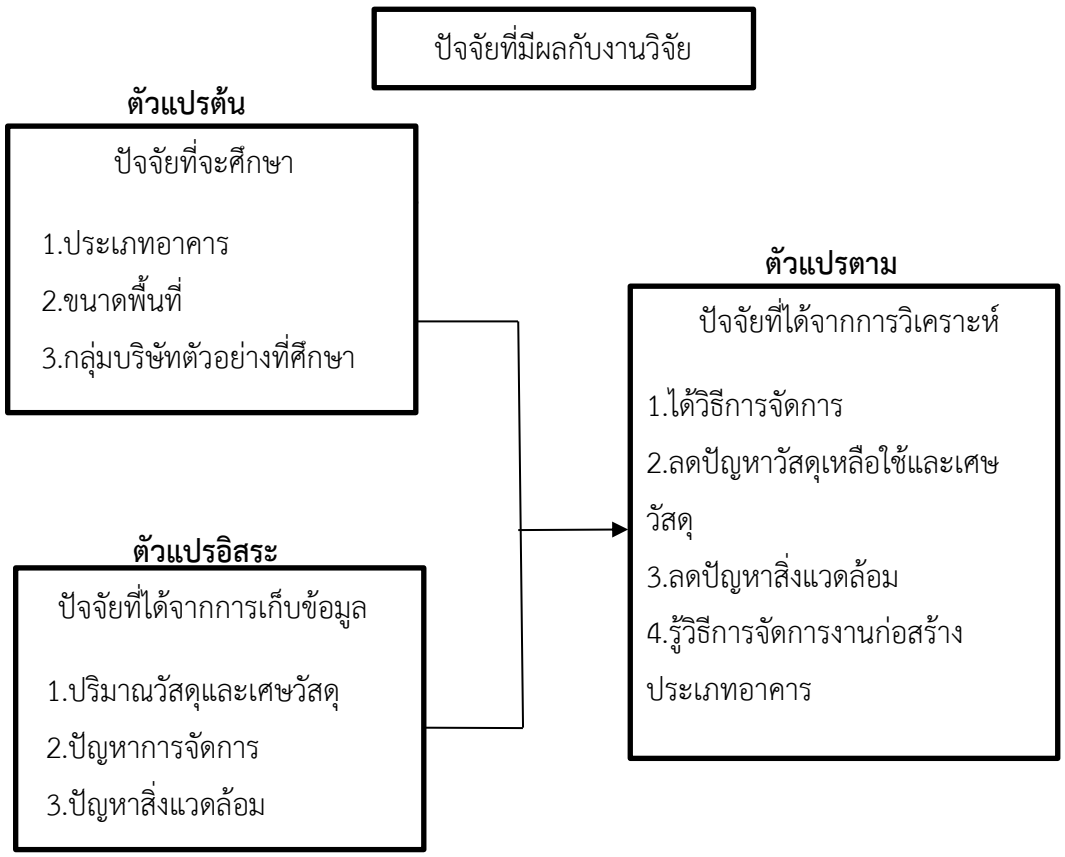

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยนี้เป็นการศึกษาการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุในงานก่อสร้างอาคาร โดยใช้วิธีวิจัยเชิงสำรวจและวิเคราะห์เชิงปริมาณและคุณภาพ ประชากรตัวอย่างเป็นบริษัทรับเหมาก่อสร้างที่ดำเนินงานปรับปรุงพื้นที่อาคารในเขตกรุงเทพมหานครและปริมณฑล โดยการเก็บข้อมูลเริ่มจากการสำรวจภาคสนาม การสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง และการเก็บข้อมูลเอกสาร เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยที่ใช้ แบบสำรวจหน้างาน แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง แบบบันทึกข้อมูลปริมาณวัสดุ และแบบวิเคราะห์ต้นทุน ส่วนในด้านการประเมินประสิทธิภาพการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุใช้ดัชนีชี้วัดดังนี้:

1. อัตราการนำกลับมาใช้เฉลี่ย (%)
2. ปริมาณขยะต่อพื้นที่ (กก./ตร.ม.)
3. ต้นทุนการจัดการขยะต่อตารางเมตร (บาท/ตร.ม.)
4. ความหลากหลายของวิธีการจัดการ (จำนวนวิธี)
5. การประเมินผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมโดยเปรียบเทียบปริมาณการปล่อยก๊าซเรือนกระจก (คำนวณตามวิธีของกรมควบคุมมลพิษ)

ผลการศึกษา

ข้อมูลทั่วไปของบริษัทกรณีศึกษา

บริษัทที่ 1: ดำเนินธุรกิจรับเหมาก่อสร้างและปรับปรุงอาคารมานานกว่า 15 ปี มีบุคลากรประมาณ 200 คน โครงการที่ศึกษาเป็นงานปรับปรุงอาคารเรียน 5 อาคาร โดยแต่ละอาคารมี 4 ชั้น มูลค่าโครงการประมาณ 50 ล้านบาท

บริษัทที่ 2: เป็นบริษัทรับเหมาขนาดกลางที่เชี่ยวชาญงานปรับปรุงอาคารโรงพยาบาลและสถานพยาบาล ก่อตั้งมา 8 ปี มีบุคลากรประมาณ 150 คน โครงการที่ศึกษาเป็นงานปรับปรุงพื้นที่ภายในอาคารโรงพยาบาล 3 อาคาร มูลค่าโครงการประมาณ 35 ล้านบาท

ผลการสำรวจและเก็บข้อมูลภาคสนาม

จากการสำรวจพื้นที่หน้างานและสัมภาษณ์ผู้เกี่ยวข้อง พบว่า ทั้งสองบริษัทมีวิธีการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุที่แตกต่างกัน ดังนี้

บริษัทที่ 1:

1. มีการจัดเก็บวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุทั้งสภาพดีและไม่ดี
2. ผู้รับผิดชอบหลักคือผู้ควบคุมงานและพนักงานสโตร์
3. วัสดุเหลือใช้ในสโตร์จะถูกคัดแยกตามสภาพก่อนนำไปใช้งานต่อหรือขาย
4. เศษวัสดุที่ใช้งานต่อไม่ได้จะถูกขายให้กับผู้รับซื้อของเก่า

บริษัทที่ 2:

1. มีการคัดแยกวัสดุตั้งแต่ขั้นตอนการรื้อถอนและจัดเก็บเฉพาะวัสดุที่มีสภาพดี
2. มีระบบการส่งคืนวัสดุและอุปกรณ์ให้กับโรงพยาบาล
3. มีการนำวัสดุเหลือใช้ไปใช้ในงานซ่อมแซมและงานเพิ่มเติมในพื้นที่เดียวกัน
4. มีการวางแผนการจัดการวัสดุตั้งแต่เริ่มโครงการ

รูปที่ 2 แสดงให้เห็นถึงการรื้อถอน ,การจัดเก็บวัสดุ และการขนย้ายเศษวัสดุของอาคารต่าง ๆของบริษัทที่ 1

รูปที่ 3 แสดงให้เห็นถึงการรื้อถอน ,การจัดเก็บวัสดุ และการขนย้ายเศษวัสดุของอาคารต่าง ๆของบริษัทที่2

ผลการวิเคราะห์เชิงปริมาณ

การวิเคราะห์ข้อมูลเชิงปริมาณเกี่ยวกับวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุของทั้งสองบริษัท มีดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงให้เห็นถึงผลของปริมาณวัสดุและร้อยละของการนำกลับมาใช้ของทั้ง 2 บริษัท

ประเภทวัสดุ	บริษัทที่ 1		บริษัทที่ 2	
	ปริมาณ	นำกลับมาใช้ (%)	ปริมาณ	นำกลับมาใช้ (%)
สีทาผนัง/ฝ้า	200 ถัง	100%	150 ถัง	100%
กระเบื้อง	350 กล่อง	70%	300 กล่อง	100%
หลอดไฟ	75 โคม	75%	300 ชุด	ส่งคืนโรงพยาบาล
ฝ้า	200 แผ่น	40%	-	-
ประตู/วงกบ	108 บาน	85%	3 บาน	100%
แผ่นไม้/ลามิเนต	100 แผ่น	90%	50 แผ่น	95%
สุขภัณฑ์	132 ตัว	75%	2 ตัว	100%
ท่อประปา	150 เส้น	95%	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า บริษัทที่ 1 มีอัตราการนำวัสดุกลับมาใช้เฉลี่ย 78.75% ในขณะที่บริษัทที่ 2 มีอัตราสูงถึง 98.33% ซึ่งแสดงให้เห็นถึงประสิทธิภาพที่แตกต่างกันในการจัดการวัสดุ
นอกจากนี้ ยังพบความแตกต่างในด้านปริมาณขยะและค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะ มีดังนี้

ตารางที่ 2 ปริมาณขยะและค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะของทั้ง 2 บริษัท

รายการ	บริษัทที่ 1	บริษัทที่ 2
ปริมาณขยะรวม	480 ตัน	150 ตัน
จำนวนเที่ยวรถ	32 รอบ	10 รอบ
ค่าใช้จ่ายต่อรอบ	1,500 บาท	1,500 บาท
ค่าใช้จ่ายรวม	48,000 บาท	15,000 บาท
พื้นที่ปรับปรุง	5 อาคาร	4 ชั้น ภายในอาคาร 3 อาคาร

จากตารางที่ 2 พบว่าบริษัทที่ 2 มีปริมาณขยะและค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะน้อย ซึ่งบริษัทที่ 1 มีการจัดการขยะที่มากเนื่องจากการทำงานในพื้นที่ทั้งหมดของอาคารทั้ง 4 มีการรื้อถอนจำนวนมาก

ผลการวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพ

การวิเคราะห์ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพในการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุของทั้ง 2 บริษัท มีดังนี้

ตารางที่ 3 ดัชนีชี้วัดประสิทธิภาพในการจัดการวัสดุของทั้ง 2 บริษัท

ดัชนีชี้วัด	บริษัทที่ 1	บริษัทที่ 2
อัตราการนำกลับมาใช้เฉลี่ย	78.75%	98.33%
ปริมาณขยะต่อพื้นที่	สูง	ต่ำ
การส่งคืนอุปกรณ์ให้โรงพยาบาล	ไม่มี	1,308 ชิ้น
ต้นทุนการจัดการขยะ	สูง	ต่ำ
ความหลากหลายของการจัดการ	ขาย/ทิ้ง	ส่งคืน/ใช่ซ้ำ/ขาย

จากตารางที่ 3 พบว่า บริษัทที่ 2 มีประสิทธิภาพในการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุสูงจากการคืนของให้โรงพยาบาลและการนำกลับมาใช้ที่ดีพอโดยบริษัทที่1จะมุ้งเน้นไปที่การขายเศษวัสดุเพื่อไม่ให้สูญเปล่า

อภิปรายผล

ผลการศึกษาแสดงให้เห็นถึงความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญในประสิทธิภาพการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุของทั้ง 2 บริษัท โดยบริษัทที่ 2 มีอัตราการนำกลับมาใช้ถึง 98.33% แสดงถึงการมรประสิทธิภาพสูงซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ (ธนพล ศรีสุขใส, 2564) ที่พบว่า การจัดการวัสดุอย่างเป็นระบบสามารถลดปริมาณขยะและเพิ่มอัตราการนำกลับมาใช้ได้อย่างมีนัยสำคัญ

ปัจจัยสำคัญที่ทำให้บริษัทที่ 2 มีประสิทธิภาพสูง ได้แก่:

1. ระบบการคัดแยกที่มีประสิทธิภาพ: บริษัทที่ 2 มีการคัดแยกวัสดุตั้งแต่ขั้นตอนการรื้อถอนและจัดเก็บเฉพาะวัสดุที่มีสภาพดี ซึ่งสอดคล้องกับแนวคิด Lean Construction ที่เน้นการลดความสูญเปล่า

2. ความร่วมมือกับเจ้าของโครงการ: บริษัทที่ 2 มีระบบการส่งคืนวัสดุและอุปกรณ์ให้กับโรงพยาบาล ซึ่งช่วยลดปริมาณขยะได้อย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับงานวิจัยของ (Marrero et al., 2021) ที่พบว่า ความร่วมมือระหว่างผู้รับเหมาและเจ้าของโครงการเป็นปัจจัยสำคัญในการจัดการวัสดุอย่างยั่งยืน

3. การวางแผนตั้งแต่เริ่มโครงการ: บริษัทที่ 2 มีการวางแผนการจัดการวัสดุตั้งแต่เริ่มโครงการ ซึ่งช่วยลดการสั่งซื้อเกินและเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้วัสดุ

4. ความหลากหลายของวิธีการจัดการ: บริษัทที่ 2 มีวิธีการจัดการวัสดุที่หลากหลายกว่า ได้แก่ การส่งคืน การใช้ซ้ำ และการขาย ซึ่งช่วยเพิ่มอัตราการนำกลับมาใช้

ผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมและเศรษฐกิจ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลปริมาณขยะและค่าใช้จ่าย พบว่าการจัดการวัสดุของบริษัทที่ 2 ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมน้อยกว่าบริษัทที่ 1 อย่างมีนัยสำคัญ โดยมีปริมาณขยะน้อยกว่าถึงร้อยละ 68.75 ซึ่งส่งผลดีต่อการลดการใช้พื้นที่ฝังกลบและการปล่อยก๊าซเรือนกระจก สอดคล้องกับข้อมูลจาก (กรมควบคุมมลพิษ, 2564) ที่ระบุว่าการลดปริมาณขยะจากการก่อสร้าง 1 ตัน สามารถลดการปล่อยก๊าซคาร์บอนไดออกไซด์ได้ประมาณ 0.5 ตันในด้านเศรษฐกิจ บริษัทที่ 2 มีค่าใช้จ่ายในการจัดการขยะน้อยกว่าบริษัทที่ 1 ถึงร้อยละ 68.75 และมีรายได้เพิ่มเติมจากการนำวัสดุกลับมาใช้ในงานอื่น ๆ การวิเคราะห์ต้นทุนและผลประโยชน์พบว่า การลงทุนในระบบการจัดการวัสดุที่มีประสิทธิภาพสามารถให้ผลตอบแทนคุ้มค่าในระยะยาว ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของ (สมชาย วงศ์สุวรรณ, 2563) ที่พบว่า การลงทุนในระบบการคัดแยกวัสดุสามารถคืนทุนได้ภายใน 1-2 ปี

ปัจจัยความสำเร็จในการจัดการวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ

จากการวิเคราะห์ข้อมูลเชิงคุณภาพและเชิงปริมาณ สามารถสรุปปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้:

1. นโยบายและการสนับสนุนจากผู้บริหาร: บริษัทที่ 2 มีนโยบายด้านการจัดการวัสดุที่ชัดเจนและได้รับการสนับสนุนจากผู้บริหารระดับสูง

2. การวางแผนและการจัดการอย่างเป็นระบบ: การวางแผนการจัดการวัสดุตั้งแต่เริ่มโครงการและมีระบบการติดตามและประเมินผลที่มีประสิทธิภาพ

3. การมีส่วนร่วมของบุคลากร: การให้ความรู้และสร้างความตระหนักแก่บุคลากรทุกระดับเกี่ยวกับความสำคัญของการจัดการวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ

4. ความร่วมมือกับผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย: การสร้างความร่วมมือกับเจ้าของโครงการ ผู้ผลิตวัสดุ และผู้รับซื้อวัสดุเหลือใช้

5. การใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรม: การประยุกต์ใช้เทคโนโลยีในการติดตามและควบคุมการใช้วัสดุ เช่น ระบบบาร์โค้ด หรือแอปพลิเคชันบนมือถือ

สรุปผลการศึกษาและข้อเสนอแนะ

สรุปผลการศึกษา

การศึกษานี้แสดงให้เห็นว่า การจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุในงานปรับปรุงพื้นที่อาคารอย่างมีประสิทธิภาพสามารถลดปริมาณขยะ ลดค่าใช้จ่าย และลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมได้อย่างมีนัยสำคัญ ปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จ ได้แก่ ระบบการคัดแยกที่มีประสิทธิภาพ ความร่วมมือกับเจ้าของโครงการ การวางแผนตั้งแต่เริ่มโครงการ และความหลากหลายของวิธีการจัดการการพัฒนาแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพไม่เพียงช่วยลดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม แต่ยังสร้างมูลค่าเพิ่มทางเศรษฐกิจและเพิ่มความสามารถในการแข่งขันให้กับธุรกิจก่อสร้างในระยะยาว การสร้างความร่วมมือระหว่างทุกภาคส่วนที่เกี่ยวข้องและการใช้เทคโนโลยีและนวัตกรรมจะเป็นกุญแจสำคัญในการพัฒนาการจัดการวัสดุก่อสร้าง

อย่างยั่งยืนในอนาคต# การศึกษาและเสนอแนวทางการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุในงานปรับปรุงพื้นที่อาคาร

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ระดับองค์กร:

1. จัดทำนโยบายการจัดการวัสดุเหลือใช้และเศษวัสดุพร้อมกำหนดเป้าหมายเชิงปริมาณที่วัดผลได้
2. กำหนดมาตรฐานและแนวปฏิบัติในการคัดแยก จัดเก็บ และนำวัสดุกลับมาใช้
3. พัฒนาระบบการจัดเก็บข้อมูลและการรายงานผลการจัดการวัสดุอย่างเป็นระบบ

ระดับอุตสาหกรรม:

1. ส่งเสริมการแลกเปลี่ยนวัสดุเหลือใช้ระหว่างโครงการและบริษัทในอุตสาหกรรมเดียวกัน
2. พัฒนามาตรฐานการจัดการวัสดุก่อสร้างที่เป็นที่ยอมรับในระดับประเทศ
3. สนับสนุนการวิจัยและพัฒนานวัตกรรมในการจัดการและแปรรูปเศษวัสดุก่อสร้าง

ข้อเสนอแนะในการปฏิบัติ

ด้านการวางแผน:

1. จัดทำแผนการจัดการวัสดุตั้งแต่เริ่มโครงการ ครอบคลุมทั้งการจัดซื้อ การใช้งาน และการจัดการ
2. พัฒนาระบบการประเมินปริมาณวัสดุที่แม่นยำเพื่อลดการสั่งซื้อเกิน
3. กำหนดพื้นที่จัดเก็บและวิธีการขนย้ายวัสดุอย่างเป็นระบบ

ด้านการดำเนินงาน:

1. จัดตั้งทีมงานรับผิดชอบการจัดการวัสดุโดยเฉพาะ
2. พัฒนาระบบการคัดแยกวัสดุที่หน้างานให้มีประสิทธิภาพ
3. สร้างความร่วมมือกับเจ้าของโครงการในการวางแผนและจัดการวัสดุ
4. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการติดตามและควบคุมการใช้วัสดุ

ด้านการพัฒนาบุคลากร:

1. จัดอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรเกี่ยวกับการจัดการวัสดุอย่างมีประสิทธิภาพ
2. สร้างแรงจูงใจให้บุคลากรมีส่วนร่วมในการลดปริมาณเศษวัสดุและเพิ่มการนำกลับมาใช้

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยในอนาคต

1. ศึกษาการประยุกต์ใช้เทคโนโลยีสารสนเทศในการบริหารจัดการวัสดุก่อสร้าง
2. วิจัยการพัฒนาผลิตภัณฑ์และวัสดุใหม่จากเศษวัสดุก่อสร้าง
3. ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสิ่งแวดล้อมจากการจัดการวัสดุก่อสร้างในระยะยาว

กิตติกรรมประกาศ

คณะผู้วิจัยขอขอบพระคุณ ผศ.ดร.ขวัญชัย จันทนา อาจารย์ที่ปรึกษาโครงงาน ที่ให้คำแนะนำและตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ อย่างเอาใจใส่ตลอดการดำเนินงานวิจัย

ขอขอบพระคุณคณะกรรมการสอบโครงงานทุกท่าน และบุคลากรจากคณะสถาปัตยกรรมศาสตร์และการออกแบบ มทร.รัตนโกสินทร์ ที่ให้ข้อเสนอแนะอันเป็นประโยชน์ และ ขอขอบคุณบริษัทกรณีศึกษาทั้งสองแห่ง โรงพยาบาลเซนต์หลุยส์และวิทยาลัยเซนต์หลุยส์ ที่อนุเคราะห์ข้อมูลและพื้นที่ในการศึกษา

เอกสารอ้างอิง

วิชัย รุ่งเรืองอนันต์. (2562). *การจัดการวัสดุก่อสร้างในประเทศไทย.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

วรรณา สมบูรณ์. (2565). ทิศทางการวิจัยด้านการจัดการวัสดุก่อสร้างในอนาคต. *วารสารวิชาการก่อสร้าง, 10(2),* 89-102.

ธนพล ศรีสุกใส. (2564). การพัฒนาระบบการจัดการวัสดุก่อสร้างในประเทศไทย. *วารสารวิศวกรรมศาสตร์, 15(2),* 45-58.

สมชาย วงศ์สุวรรณ. (2563). การพัฒนาระบบการคัดแยกวัสดุก่อสร้าง. *วารสารวิศวกรรมสิ่งแวดล้อม, 9(1),* 34-48.

สำนักงานนโยบายและแผนทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม, (2565). *แนวทางการจัดการขยะจากการก่อสร้าง*. http://www.onep.go.th/construction-waste-management

กรมควบคุมมลพิษ. (2564). *ข้อแนะนำทางวิชาการในการจัดการขยะจากการก่อสร้างรื้อถอน และซ่อมแซมอาคาร พ.ศ. 2564*. http://www.pcd.go.th/waste-report-2021

Ballard G., & Howell G., (2023). Lean project management in construction: Principles and applications. *Journal of Construction Engineering and Management, 149(2)*, 128-142. https://www.researchgate.net/publication/233542312_Lean_project_management

Formoso C. T., Soibelman L., De Cesare C. & Isatto, E. L., (2022). Material waste in building industry: Main causes and prevention. *Journal of Construction Engineering and Management, 148(4)*, 316-325. https://www.scilit.com/publications/925c5de4ab700dd69429cfcd99d09959

Marrero M., Martínez-Escobar A., Mercader-Moyano P., & Leiva C., (2021). Circular economy and BIM in building renovation: Ecological material management. *Journal of Building Engineering, 43*, 102834. https://www.sciencedirect.com/science/article/pii/S2352710221005623

Wu Z., Yu A.T., & Shen L. (2023). Investigating construction and demolition waste management performance throughout project lifecycle. *Waste Management, 119*, 14-25. https://www.sciencedirect.com/journal/waste-management

การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ในยุคการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี

The Development of Distribution Channels Using Metaverse of Community Enterprise Products in the Era of Technology Change

ภาคภูมิ หมีเงิน[1] นงลักษ์ อันทะเดช[2] ศศิกานต์ ไพลกลาง[3] ปิยรัตน์ งามสนิท[4] และวิทยา มนตรี[5]

Pharkpoom Meengoen[1], Nonglak Untadech[2], Sasikarn Plaiklang[3], Piyarat Ngamsanit[4] and Wittaya Montree[5]

อาจารย์[1,3-5], ผู้ช่วยศาสตราจารย์[2]

สาขาระบบสารสนเทศ คณะบริหารธุรกิจ[1-5]

E-mail: pharkpoom.mh@rmuti.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้เป็นการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในยุคการเปลี่ยนแปลงเทคโนโลยี การวิจัยครั้งนี้เลือกศึกษาด้วยกรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิต กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา และเพื่อพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ประชากรในการศึกษาได้แก่ วิสาหกิจชุมชน และผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาประกอบด้วย จักรวาลนฤมิตสำหรับวิสาหกิจชุมชน พัฒนาโดยโปรแกรม Spital.io ด้วยกระบวนการ ADDIE Model 5 คือ การวิเคราะห์ การออกแบบ การพัฒนา นำไปใช้ ผลการประเมิน พบว่า ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน โดยทำการลงทะเบียนก่อนเข้าใช้งานผ่านเว็บบราวเซอร์ โดยมีตัวละครแทนตัวเองสามารถเดินแล้วทำการเยี่ยมชมผลงาน โดยที่ชิ้นงานแบ่งออกเป็น 5 ชิ้น โดยผู้เยี่ยมชมสามารถมองเห็นและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เข้ามาเยี่ยมชมได้ ทั้งในรูปแบบเสียง และภาพเคลื่อนไหว

คำสำคัญ: การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่าย จักรวาลนฤมิต ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจ

Abstract

This research aims to develop distribution channels through the Metaverse for community enterprise products in The Era of Technology Change. The case study is Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province. The objectives of this research are to study the appropriate product models of community enterprises for distribution channels

through the Metaverse in Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province, and to develop distribution channels through the Metaverse for community enterprise products. The case study is Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province. The research population includes community enterprises and community enterprise products in Dan Kwian Subdistrict, Chok Chai District, Nakhon Ratchasima Province. The research tools include the Metaverse for community enterprises developed using the Spital.io program with the ADDIE Model process (Analyze, Design, Develop, Implement, and Evaluate). It was found that users can access it via both computers and smartphones by registering before accessing through a web browser. Users can use avatars to walk around and visit the works. The works are divided into five pieces, and visitors can see and interact with other visitors both in terms of voice and animation.

Keywords: The development of distribution channels, metaverse, community enterprise products

บทนำ

ปัจจุบันโลกมีการเปลี่ยนแปลงที่รวดเร็ว การดำรงชีวิตของมนุษย์มีการเปลี่ยนแปลงไป พร้อมกับเทคโนโลยีที่ทันสมัยอยู่ตลอดเวลา การดำเนินธุรกิจจึงต้องมีการพัฒนาอยู่ตลอดเวลา เช่นกันสิ่งสำคัญในการดำเนินธุรกิจคือเครื่องมือสื่อสารทางการตลาด จึงต้องมีการนำเทคโนโลยี มาช่วยในการดำเนินการทางการตลาดเพื่อครองใจผู้บริโภค ซึ่งเทคโนโลยีที่สำคัญในปัจจุบันคือ การใช้งานผ่านอินเทอร์เน็ต ผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2565 พบว่า พฤติกรรมผู้ใช้อินเตอร์เน็ตประจำปี 2565 พบคนไทยใช้อินเตอร์เน็ตเฉลี่ย 7 ชั่วโมง 4 นาทีต่อวัน และการใช้เครื่องมือสื่อสังคมออนไลน์ของประชาชนชาวไทยเพิ่มมากขึ้น เรื่อย ๆ ทั้งการใช้บริการออนไลน์ของภาคเอกชนและภาครัฐ กิจกรรมหลักที่เป็นที่นิยมคือการซื้อขายสินค้า และมูลค่ายอดขายสินค้าเพิ่มขึ้นทุกปี (สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์(องค์การมหาชน), 2559) ภายใต้กระแสโลกยุคดิจิทัลเกิดขึ้นอย่างรวดเร็วซึ่งเป็นความท้าทายหนึ่ง ที่ผู้ประกอบการไทยในทุกระดับต้องมีการปรับตัว และเรียนรู้เพื่อรับมือกับความเปลี่ยนแปลง อีกทั้งยังเป็นโอกาสทางธุรกิจที่จะขยายตลาดให้กว้างขวางมากขึ้น ผู้ประกอบการชุมชนควรมี การเตรียมความพร้อม พัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์บรรจุภัณฑ์ให้มีความทันสมัย สวยงาม และ พร้อมหาช่องทางการตลาดให้ครอบคลุมกลุ่มเป้าหมาย เพื่อการจัดจำหน่ายและประชาสัมพันธ์ ผลิตภัณฑ์ให้เป็นที่รู้จักมากขึ้นในการจัดการด้านการตลาดของผลิตภัณฑ์ชุมชน ควรมีการจัด อบรมถ่ายทอดองค์ความรู้ในการสร้างมูลค่าเพิ่มให้กับสินค้าและการขยายช่องทางการจัดจำหน่ายให้มากขึ้นเพื่อเพิ่มโอกาสและช่องทางการเข้าถึงผู้บริโภค ชุมชนทำการค้าแบบเดิมคือการขายตรงซึ่งในปัจจุบันการขายตรงอย่างเดียว อาจไม่เพียงพอต่อการแข่งขันในตลาดอีกทั้งเทคโนโลยีได้มีการพัฒนาไปมาก

แต่หลายชุมชนยัง ไม่ได้ขยายช่องทางการตลาดทำให้เสียโอกาสในการขายสินค้าเนื่องจากผู้ผลิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนส่วนใหญ่เป็นชาวบ้านที่ไม่ได้เป็นพ่อค้าแม่ค้ามาก่อนและถูกกระตุ้นให้ผลิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนซึ่งเป็นผลผลิตจากทรัพยากรในท้องถิ่นหลายชุมชนมีความสามารถในการผลิตสินค้าจนได้รับการคัด สรรสุดยอดผลิตภัณฑ์ชุมชน (OTOP Product Champion: OPC) ซึ่งเป็นการคัดเลือกจาก ผลิตภัณฑ์ที่มีคุณภาพระดับดีเป็นสินค้าที่โดดเด่นแต่รางวัลไม่สามารถรับประกันว่าจะขายได้ เสมอไปปัญหาทางการตลาดของสินค้าชุมชนจึงเป็นปัญหาที่พบอยู่ในขณะนี้ผลจากการที่ ภาครัฐสนับสนุนให้ทุกตำบลเร่งผลิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในขณะที่ชุมชนส่วนใหญ่ยังขาดความรู้ ทางด้านการตลาดและการขายตรงอย่างเดียวอาจไม่เพียงพอต่อการแข่งขันจึงจำเป็นต้องใช้ เทคโนโลยีพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์เข้ามาร่วมด้วยเพื่อขยายช่องทางการตลาดให้เข้าถึงกลุ่มลูกค้ามากขึ้นและสามารถขายสินค้าได้เพิ่มขึ้นการพัฒนาผลิตภัณฑ์เพื่อสนองความต้องการผู้บริโภคควรทำควบคู่ไปกับการขยายช่องทางการตลาดเพื่อให้ตรงกับการดำเนินชีวิตในปัจจุบันที่มี ความเร็วของข้อมูลอย่างมากผู้ประกอบกิจการจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนวิธีการเพื่อให้เข้ากับวิถี ชีวิตปัจจุบันสถานประกอบการที่ยังไม่มีเว็บไซต์ควรประเมินความพร้อมสภาพปัจจุบันรวมถึง ปัญหาของกลุ่มเพื่อนำมาวิเคราะห์ในการขยายช่องทางการตลาดศึกษาปัญหาที่เกิดขึ้นจาก สถานประกอบการอื่นเพื่อเตรียมความพร้อมในการรองรับการผลิตและหาแนวทาง การแก้ปัญหาไว้ล่วงหน้า (อารยา เสือเดช, 2559)

จักรวาลนฤมิต (Metaverse) คือ แนวคิดของโลกเสมือนจริงที่ถูกสร้างขึ้นด้วยเทคโนโลยีดิจิทัล ซึ่งผสมผสานระหว่างความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) ความจริงเสริม (Augmented Reality: AR) และความจริงผสม (Mixed Reality: MR) เพื่อให้ผู้ใช้สามารถมีปฏิสัมพันธ์กับสิ่งแวดล้อมและผู้ใช้อื่น ๆ ได้อย่างเสมือนจริง เป็นการเชื่อมโยงผู้คนอย่างไร้พรมแดนเข้าหากันภายในช่วงเวลาเดียวกัน จักรวาลนฤมติในระยะแรกถูกพัฒนาและเป็นที่นิยมในอุตสาหกรรมเกมส์ ต่อมาจึงได้ขยายออกมายังอุตสาหกรรม เพื่ออื่น ๆ อาทิ อุตสาหกรรมการค้าและการบริการ รวมไปถึงภาคอุตสาหกรรมการผลิตที่เริ่มนำ Metaverse มาใช้ให้เกิดประโยชน์ ดังนั้นการนำจักรวาลนฤมิตมาใช้ในการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนสามารถช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถเข้าถึงตลาดใหม่ ๆ และสร้างประสบการณ์ที่น่าสนใจให้กับลูกค้าได้ นอกจากนี้ยังสามารถใช้จักรวาลนฤมิตในการจัดกิจกรรมส่งเสริมการขายหรือการจัดแสดงสินค้าผ่านโลกเสมือนจริงได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อศึกษารูปแบบของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนที่เหมาะสมกับช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิต กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา

การทบทวนวรรณกรรม

ความจริงเสมือน (Virtual Reality)

ความจริงเสมือน (Virtual Reality: VR) คือเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้องกับปฏิสัมพันธ์ระหว่างมนุษย์และคอมพิวเตอร์ ที่อนุญาตให้ผู้ใช้สามารถโต้ตอบกับสภาพแวดล้อม ที่ถูกจำลองขึ้นในคอมพิวเตอร์ (Burdea & Coiffet, 2003) สภาพแวดล้อมที่ถูกจำลองขึ้นจะเป็นสภาพแวดล้อมเสมือนจริงหรือที่จิตนาการขึ้นก็ได้ การลอกเลียนประสบการณ์ที่เหมือนจริงในการโต้ตอบกับสภาพแวดล้อมเสมือนจริงนั้นอาจใช้เครื่องมือต่าง ๆ ในการสร้างรูปแบบการมองเห็นที่ทำให้ผู้ใช้เห็นภาพเสมือนอยู่ในเหตุการณ์จริง เช่นการใช้หน้ากาก การใช้เครื่องฉายภาพ หรือห้องจำลองที่ฉายภาพลงบนผนัง อย่างไรก็ตามจอภาพธรรมดาก็สามารถใช้สร้างภาพสำหรับสภาพแวดล้อมเสมือนจริงได้ จอภาพโดยทั่วไปสามารถสร้างภาพสภาพแวดล้อม เสมือนหนึ่งกับผู้ใช้อยู่ท่ามกลางสภาพแวดล้อมจริง หรือเหมือนตนเองอยู่ในจอคอมพิวเตอร์ ผู้ใช้สามารถใช้อุปกรณ์นำเข้าทั่วไปเช่น เมาส์และคียบอร์ด ในการโต้ตอบกับสภาพแวดล้อมเสมือนจริง

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม ซึ่งตรงกับภาษาอังกฤษว่า Augmented Reality (AR) ถูกนิยามขึ้นโดย Ronald (1997) ซึ่งเป็นผู้คิดค้นและทำงานกับAugmented Reality ที่เป็นเทคโนโลยีผสานโลกแห่งความเป็นจริงและโลกเสมือน (Real and virtual environment) ไว้ด้วยกัน โดยใช้วิธีการซ้อนภาพสองมิติ หรือสามมิติที่อยู่ในโลกเสมือน ให้อยู่บนภาพที่เห็นจริงที่ สามารถตอบโต้ได้ทันที (Interactive in real time) โดย Klopfer and Squire (2008) ได้ให้ความหมายไว้ว่า เป็นเทคโนโลยีที่ผสานเอาโลกแห่งความจริงเชื่อมโยงกับโลกเสมือนจริงมารวมอยู่ในพื้นที่เดียวกัน มีลักษณะสำคัญ 3 ประการ ได้แก่ การผสานกันขอวัตถุเสมือนและวัตถุจริงในสภาพแวดล้อมที่แท้จริง มีการโต้ตอบได้ทันที (Real time) การกำหนดตำแหน่งระหว่างวัตถุจริงและวัตถุเสมือน

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หมายถึง เทคโนโลยีการนำเสนอภาพ 2 มิติ การจำลองภาพวัตถุ 3 มิติ การสร้างภาพเคลื่อนไหว และการออกแบบสถานการณ์ให้เสมือนกับว่ามีวัตถุหรือมีเหตุการณ์เกิดขึ้นจริงบนสภาวะแวดล้อมขณะนั้น และมีปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้ใช้งานกับอุปกรณ์แสดงผลด้วยคอมพิวเตอร์รวมถึงสมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต โดย AR เป็นความต่อเนื่องของการขยายสภาพความจริงไปสู่สภาพเสมือนหรือเป็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิดระหว่างสภาพแวดล้อมที่เป็นจริงและสภาพแวดล้อมที่เสมือน อย่างไรก็ตามความหมายของ AR ยังไม่มีการนิยามที่แจ่มชัด แม้ว่าเป็นที่สนใจกันอย่างกว้างขวางก็ตาม (Milgram & Kishino, 1994) สรุปได้ว่า เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือออคเมนเต็ดเรียลลิตี้ (Augmented Reality: AR) หมายถึง การผสมผสานระหว่างโลกเสมือนจริง (Virtual world) เข้ากับโลกของความจริง (Real world) โดยผ่านอุปกรณ์เชื่อมต่อประเภทต่าง ๆ อาทิ กล้องดิจิตอลของแท็บเล็ต สมาร์ทโฟนหรืออุปกรณ์อื่น ๆ เพื่อให้ผู้ดูเห็นภาพเสมือนอยู่ในสถานการณ์นั้นจริง ๆ

เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม

แนวคิดหลักของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือออคเมนเต็ดเรียลลิตี้ คือ การพัฒนาเทคโนโลยีที่ผสานเอาโลกแห่งความเป็นจริงและความเสมือนจริงเข้าด้วยกัน ผ่านซอฟต์แวร์และอุปกรณ์เชื่อมต่อต่าง ๆ เช่น เว็บแคม คอมพิวเตอร์ หรืออุปกรณ์อื่นที่เกี่ยวข้อง ซึ่งภาพเสมือนจริงนั้นจะแสดงผลผ่านหน้าจอคอมพิวเตอร์ หน้าจอโทรศัพท์มือถือ บนเครื่องฉายภาพ หรือบนอุปกรณ์แสดงผลอื่น ๆ โดยภาพเสมือนจริงที่ปรากฏขึ้นจะมี ปฏิสัมพันธ์กับผู้ใช้ได้ทันที ทั้งในลักษณะที่เป็นภาพนิ่งสามมิติ ภาพเคลื่อนไหว หรืออาจจะเป็นสื่อที่มีเสียงประกอบ ขึ้นกับการออกแบบสื่อแต่ละรูปแบบว่าให้ออกมาแบบใด โดยกระบวนการภายในของเทคโนโลยีเสมือนจริง ประกอบด้วย 3 กระบวนการ ได้แก่ 1) การวิเคราะห์ภาพ (Image analysis) เป็นขั้นตอนการค้นหา Marker จากภาพที่ได้จากกล้องแล้ว สืบค้นจากฐานข้อมูล (Marker database) ที่มีการเก็บข้อมูลขนาดและรูปแบบของ Markerเพื่อนำมาวิเคราะห์ รูปแบบของ Marker 2) การคำนวณค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ (Pose estimation) ของ Marker เทียบกับกล้องและ 3) กระบวนการสร้างภาพสองมิติ จากโมเดลสามมิติ (3D Rendering) เป็นการเพิ่มข้อมูล เข้าไปในภาพ โดยใช้ค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ ที่คำนวณได้จนได้ภาพเสมือนจริง

ประเภทและการทำงานของเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือเออาร์ เทคโนโลยีความเป็นจริงเสริม หรือเออาร์ สามารถจำแนกได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ 1) แบบที่ใช้ภาพ สัญลักษณ์(Marker base) และ 2) แบบที่ใช้ระบบพิกัด (Location base) ในการวิเคราะห์ข้อมูลเพื่อสร้างข้อมูล บนโลกเสมือนจริง ภาพสัญลักษณ์ที่ใช้นิยมเรียกว่า มาร์คเกอร์ (Marker) หรืออาจจะเรียกว่าเออาร์โค้ดก็ได้ โดยใช้ กล้องเว็บแคมในการรับภาพเมื่อซอฟต์แวร์ที่ใช้งานประมวลผลรูปภาพพบสัญลักษณ์ที่กำหนดไว้โดยแสดง ข้อมูลภาพสามมิติที่ถูกระบุไว้ในโปรแกรมสามารถที่จะหมุนดูภาพที่ปรากฏได้ทุกทิศทาง หมุน ได้ 360 องศา การสร้างเทคโนโลยีเสมือนจริงโดยทั่วไปประกอบด้วย 3 ขั้นตอนหลัก คือ 1. การวิเคราะห์ภาพ (Image analysis) เป็นขั้นตอนการค้นหามาร์คเกอร์จากภาพที่ได้ จากกล้อง แล้วสืบค้นจากฐานข้อมูล (Marker database) ที่มีการเก็บข้อมูลขนาดและรูปแบบของมาร์คเกอร์ วิเคราะห์รูปแบบของมาร์คเกอร์ การวิเคราะห์ภาพ สามารถแบ่งได้เป็น 2 ประเภท ได้แก่ การวิเคราะห์ภาพ โดยอาศัยมาร์คเกอร์เป็นหลักในการทำงาน (Marker-based AR) และการวิเคราะห์ภาพโดยใช้สัญลักษณ์ต่าง ๆ ที่อยู่ในภาพมาวิเคราะห์ (Marker-less-based AR) 2. การคำนวณค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ (Pose estimation) ของมาร์คเกอร์เทียบกับกล้อง 3. กระบวนการสร้างภาพสองมิติจากโมเดลสามมิติ (3D rendering) เป็นการเพิ่มข้อมูลเข้าไปในภาพ โดยใช้ค่าตำแหน่งเชิง 3 มิติ ที่คำนวณได้จนได้ภาพเสมือนจริง ตัวอย่างเช่น เมื่อผู้เรียนในภาพกล้องวีดีโอเห็นภาพวัตถุเสมือนในจอมอนิเตอร์และแสดง การปฏิสัมพันธ์ใด ๆ เช่น การจับต้องวัตถุที่เห็นบนหน้าจอ ซอฟต์แวร์ได้รับข้อมูลใหม่นี้จึงทำการประมวลผลผสาน ปฏิกิริยาของผู้เรียนและการเปลี่ยนแปลงโต้ตอบของวัตถุเสมือนจริงนั้น แสดงผลลงบนมอนิเตอร์อีกครั้ง การพัฒนาแอพพลิเคชั่น เพื่อนำเสนอข้อมูลเกี่ยวกับเทคโนโลยีความเป็นจริงเสริมในปัจจุบันสามารถทำงานบนระบบปฏิบัติการได้ 2 รูปแบบ คือ 1) ใช้ ซอฟต์แวร์ที่ช่วยในการพัฒนาแอพพลิเคชั่นความเป็นจริงเสริม ที่เรียกว่า Augmented Reality SDK (Sofware development kit) ยกตัวอย่างเช่น ARLab, ARmedia,

ARPA และ ARToolKit เป็นต้น 2) ใช้แอพพลิเคชั่น สำเร็จรูป ที่สนับสนุนการทำงานบนโทรศัพท์มือถือประเภทสมาร์ทโฟน และบนเครื่องคอมพิวเตอร์ (Personal computer)

กรอบแนวความคิด

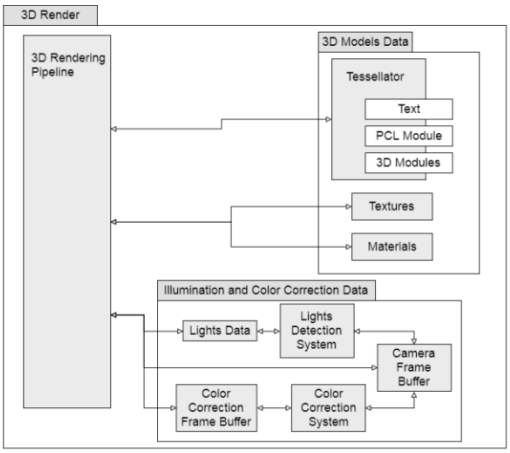

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดอ้างอิงตาม Suh and Lee (2005) ความจริงเสมือนตามที่ได้กล่าวถึงในทฤษฎีและแนวคิดความจริงเสมือนและความเหมาะสมของการรู้จำกับส่วนติดต่อกับผู้ใช้ แสดงได้ตามกรอบแนวคิดการวิจัยจะเห็นได้ว่า ความเหมาะสมระหว่าง 1) รูปแบบส่วนติดต่อกับผู้ใช้ 2) ชนิดของสินค้า

ระเบียบวิธีการวิจัย

การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาครั้งนี้มีการประกอบด้วยโดยมีขั้นตอนการดำเนินการวิจัยดังนี้

ประชากร

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยเลือกวิสาหกิจชุมชน 1 กิจการแบบเจาะจง และ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนตัวอย่างจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ ที่เป็นตัวแทนของสินค้าแต่ละหมวดของกิจการ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ศึกษาเอกสาร ตำรา และงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อนำข้อมูลมาใช้เป็นแนวทางในการกำหนดตัวแปร และข้อคำถามในการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ขั้นตอนการวิจัยงานวิจัยการพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา เลือกใช้การพัฒนาระบบจักรวาลนฤมิตตามแบบ ADDIE Model (Anglada, 2002) โดยมีขั้นตอนในการพัฒนาจักรวาลนฤมิต 5 ขั้นตอน ดังนี้ 1) ขั้นตอนการวิเคราะห์ (A: Analysis) ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาและวิเคราะห์รูปแบบของเค้าโครงสถานที่ที่ใช้ในการนำเสนอจักรวาลนฤมิต

โดยการสร้างเป็นสถานที่จำลองจากสถานที่จริง 2) ขั้นตอนการออกแบบ (D: Design) ผู้วิจัยได้นำโครงสร้างของจักรวาลนฤมิตที่ได้จากการวิเคราะห์มากำหนดการออกแบบจักรวาลนฤมิตในงานวิจัย โดยออกแบบโมเดลจากสถานที่จริง ประกอบด้วย ร้านค้า และผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนในจักรวาลนฤมิตในรูปแบบบ 3 มิติ โดยใช้โปรแกรม Spital.io 3) ขั้นตอนการพัฒนา (D: Development) เป็นขั้นตอนของการพัฒนาจักรวาลนฤมิตซึ่งจะนำข้อมูลที่ได้จากการวิเคราะห์และออกแบบในขั้นตอนก่อนหน้ามาสร้างเมตาเวิร์ส ด้วย Metaverse Spatial เพื่อจัดวางโมเดล 3 มิติที่ได้สร้างขึ้นไว้แล้ว เป็นหมู่บ้านคลองแม่ข่า รวมถึงยังสามารถ สร้าง Avatar เดินเยี่ยมชม พูดคุยวิดีโอคอล แสดงท่าทางตอบโต้มีปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่น และยังมีระยะของการได้ยินเสียงของอีกฝ่าย 4) ขั้นตอนการนำไปใช้งาน (I: Implementation) เป็นการนำจักรวาลนฤมิตไปใช้เป็นสื่อจักรวาลนฤมิตเป็นช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และ 5) ขั้นตอนการประเมินผล (E: Evaluation) เป็นการประเมินประสิทธิภาพช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน

การเก็บรวบรวมข้อมูล

ผู้วิจัยได้ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจาก วิสาหกิจชุมชน 1 กิจการ และ ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ตัวอย่างจำนวน 5 ผลิตภัณฑ์ โดยเลือกแบบเจาะจง

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่ได้จากการสัมภาษณ์ (Interview) ในการเก็บรวบรวมข้อมูล และวิเคราะห์เชิงคุณภาพ โดยการนำข้อมูลมารวมเป็นหมวดหมู่และแยกประเด็นของข้อมูลที่ต้องการ โดยสรุปผลข้อมูลแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ได้วิเคราะห์เนื้อหาตามโครงสร้างและพัฒนาสื่อตามตัวแบบ ADDIE Model พร้อมทั้งใช้เทคนิคการสร้างโมเดล 3 มิติ

1. วิเคราะห์ (Analysis) ศึกษาและวิเคราะห์เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องโดยศึกษาจากเอกสารรายงานการวิจัย วารสาร บทความทางวิชาการทั้งในรูปสิ่งพิมพ์และสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ข้อมูลจากอินเทอร์เน็ต รวบรวมสภาพปัญหา ของการพัฒนาสื่อแบบความเป็นจริงเสริม บนสภาพแวดล้อมจริง ศึกษาเครื่องมือและเทคโนโลยีที่เกี่ยวข้อง พบว่าต้องใช้เครื่องมือที่ใช้ในการพัฒนาเทคโนโลยีแบบความจริงเสริม ประกอบด้วย โปรแกรม spital.io และ โปรแกรมตกแต่งภาพเพื่อสร้างช่องทางการจัดจำหน่าย และผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 5 ชิ้น ข้อมูลจากผู้จำหน่ายเพื่อนำมาใช้ในการการพัฒนา โดยต้องการสร้างประสบการณ์ใหม่ให้กับลูกค้า เพื่อสร้างประสบการณ์แปลกใหม่ดึงดูดลูกค้าให้เข้ามาเยี่ยมชมร้านค้าออนไลน์และจำหน่ายสินค้าผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน มากยิ่งขึ้น

2. การออกแบบ (Design) ออกแบบการใช้งานสามารถเข้าใช้งานผ่าน https://www.spatial.io/s/Din-Dan-Kwian-SHOP-6 3 bce4 bdebf5 6 ffcbf2 6 b0 5 1 ?share=7 4 0 0 8 4 9 9 1 4 1 1 7 4 8 4 1 3 8 หรือ https://shorturl.at/9fNvO พบว่า ระบบต้องประกอบไปด้วยความสามารถ (funtional requirements) ด้านความสามารถด้านการแสดงสินค้าด้วยความจริงเสมือน โดยการแสดงสินค้าสินค้า 3 มิติ (Augmented & Mixed Reality) ด้วยความจริงเสมือนผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์ ผ่าน www.spatial.io ดังรูป

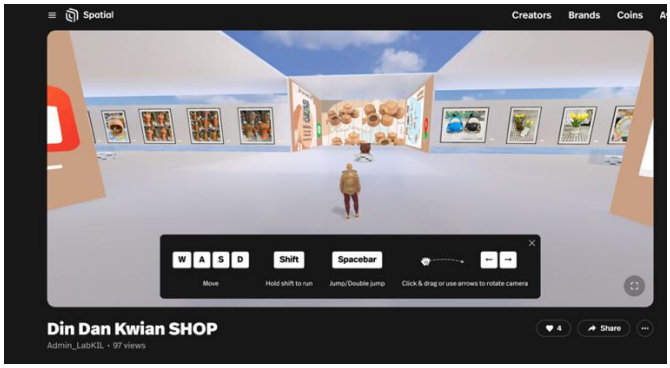

รูปที่ 2 ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิต

3. พัฒนา (Development) การแสดงสินค้าด้วยความจริงเสมือน คือ ส่วนที่สำคัญที่สุดของงานวิจัยนี้ ส่วนติดต่อกับผู้ใช้จะต้องอนุญาตให้ผู้ใช้เลือกปุ่มหรือเมนูที่แสดงตัวแบบสินค้า 3 มิติ (Augmented & Mixed Reality) ด้วยความจริงเสมือนผ่านทางเว็บเบราว์เซอร์ โดยมีขั้นตอนในการพัฒนา และการใช้งานดังนี้ ด้วยกระบวนดังนี้ 1) ผู้ใช้สามารถแสดงรายละเอียดสินค้าแต่ละชิ้นได้จากรายการสินค้าที่อยู่ 2) แสดงตัวแบบ 3 มิติของสินค้า3 มิติ (Augmented & Mixed Reality) ด้วยความจริงเสมือนผ่าน และ 3) ผู้ใช้สามารถหมุน เลื่อน และย่อ/ขยายวัตถุได้

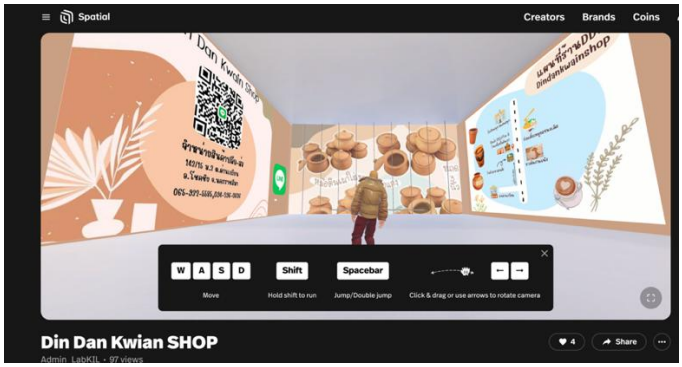

รูปที่ 3 ทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิต

การพัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน การดำเนินการ Optimize textures โดยใช้ gltf-transform เพื่อลดขนาด textures เช่น การลดขนาดให้เหลือ 1024x1024 ด้วยคำสั่ง gltf-transform resize --width 1024 --height 1024 model.glb model.resized.glb พบว่า Textures มีขนาดเล็กเท่าใดหน่วยความจำก็จะถูกใช้น้อยลงตามไปด้วย ควรกำหนดขนาดไม่เกิน 2048x2048 สำหรับเคสส่วนมากทั่วไป และสูงสุดไม่เกิน 1024x1024 ถ้าเป็นไปได้ ถ้าใช้ 4096x4096 ใช้มันเท่าที่จำเป็นเท่านั้นและให้ทดสอบบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ งานวิจัยนี้ได้พัฒนาผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน ได้แก่ เครื่องปั้นดินเผา กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 5 รายการ ดังนี้

รูปที่ 4 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 1

รูปที่ 5 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 2

รูปที่ 6 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 3

รูปที่ 7 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 4

รูปที่ 8 ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน 5

4. นำไปใช้ (Implementation) นำช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมาไปใช้งานจริง มีวิธีการใช้งานผ่าน https://www.spatial.io/s/Din-Dan-Kwian-SHOP-63bce4bdebf56ffcbf26b051?share=7400849914117484138 หรือ https://shorturl.at/9fNvO การดำเนินการ Custom Environments พบว่า สภาพแวดล้อมเฉพาะสามารถมีขนาดเท่าที่ต้องการอย่างไร้ขอบเขต โดยสภาพแวดล้อมเฉพาะและ จุดเกิด (Spawn Point) สามารถถูกกำหนดได้บนเว็บหรือแพลตฟอร์ม VR เท่านั้น โดย Custom Environments ประกอบด้วย 1) การอัปโหลด จัดวางตำแหน่ง และปรับขนาดไฟล์ 3D ของผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เพื่อตั้งเป็นสภาพแวดล้อมเฉพาะที่เหมาะแก่การเดินสำรวจ 2) กำหนดตั้งจุดเกิดเฉพาะ (Custom Spawn Point) 3) แทนที่สภาพแวดล้อมเฉพาะ และ 4) สำหรับการสร้าง Skybox เฉพาะ เป็นไปตามข้อตกลงเบื้องต้นเป็นเกณฑ์กำหนดที่ต้องทำตามเพื่อการสร้างสภาพแวดล้อม คำแนะนำการเตรียมโมเดล 3D สำหรับสเปเทียล

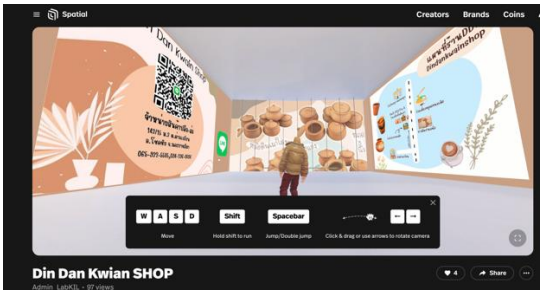

รูปที่ 9 ช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิต

5. การประเมินผล (E: Evaluation) การวิจัยครั้งผู้วิจัยได้ศึกษาความพึงพอใจต่อจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ในมิติผู้ขายโดยใช้วิธีการสัมภาษณ์ พบว่า 1) เห็นด้วยอย่างมาก ต่อ การแสดงสินค้าแบบความจริงเสมือน หรือ จักรวาลนฤมิต เป็นสิ่งที่ร้านค้าทั่วไปควรมี 2) เห็นด้วย ต่อ 1) ต่อระบบมีความสามารถและเครื่องมือในการสร้างร้านค้าออนไลน์แบบ จักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน เต็มรูปแบบ 2) ระบบได้รับการออกแบบรูปลักษณ์ได้ดีน่าใช้ 3) ร้านค้าควรใช้ความสามารถในการแสดงสินค้าผ่านจักรวาลนฤมิต แบบความจริงเสมือนนี้ในธุรกิจตนเอง 4) โปรแกรมมีความสามารถครบถ้วนสมบูรณ์ และ 5) โดยรวมแล้วมีความพึงพอใจต่อจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน และ 3) ค่อนข้างเห็นด้วย ต่อ ระบบมีความง่ายในการใช้งาน แสดงให้เห็นว่าการใช้งานได้และความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบเป็นไปในทางบวก

ผู้วิจัยได้การพัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชน กรณีศึกษาตำบลด่านเกวียน อำเภอโชคชัย จังหวัดนครราชสีมา ด้วยกระบวนการ ADDIE Model 5 คือ การวิเคราะห์, การออกแบบ, การพัฒนา, นำไปใช้ และประเมินผล โดยในขั้นที่ 1 การวิเคราะห์ ผู้วิจัย พบว่า สามารถใช้โมเดลบนสภาพแวดล้อมจริง ร่วมกับแพล็ตฟอร์ม Spatial.io บนเว็บบราวเซอร์ ขั้นตอนที่ 2 การออกแบบ ผู้วิจัยพบว่า แพล็ตฟอร์ม Spatial.io ต้องสมัครสมาชิก และมีข้อจำกัดในเรื่องของการสร้างสภาพแวดล้อมเนื่องจากจะต้องใช้สภาพแวดล้อมที่ระบบมีให้เท่านั้น สามารถแสดงผลได้ทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน ขั้นที่ 3 การพัฒนา ผู้วิจัยนำเข้าโมเดลและวีดีทัศน์ได้อย่างง่าย พร้อมทำการตั้งค่าตำแหน่งผ่านเว็บบราวเซอร์ได้โดยตรง แต่จะมีข้อเสียตรงที่หากความเร็วอินเทอร์เน็ตช้า จะทำให้การแสดงผลเป็นไปได้ช้า ขั้นที่ 4 นำไปใช้ ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้ทั้งคอมพิวเตอร์และสมาร์ทโฟน โดยทำการลงทะเบียนก่อนเข้าใช้งานผ่านเว็บบราวเซอร์ โดยมีตัวละครแทนตัวเองสามารถเดินแล้วทำการเยี่ยมชมผลงาน โดยที่ชิ้นงานแบ่งออกเป็น 5 ชิ้น โดยผู้เยี่ยมชมสามารถมองเห็นและปฏิสัมพันธ์กับผู้อื่นที่เข้ามาเยี่ยมชมได้ ทั้งในรูปแบบเสียง และภาพเคลื่อนไหว แต่เป็นข้อจำกัดของระบบ ณ ปัจจุบันจึงยังไม่สามารถปรับแก้ในส่วนนี้ได้ และในขั้นที่ 5 ผู้วิจัยจะนำเสนอในผลการเปรียบเทียบต่อไป เนื่องจากการพัฒนาโมเดล 3 มิติกับสภาพแวดล้อมจักรวาลนฤมิตเป็นเรื่องค่อนข้างใหม่จึงยังพบได้น้อยในงานวิจัยที่ใช้ในการเปรียบเทียบส่วนใหญ่เป็นเพียงบทความวิชาการตลอดจนการพัฒนาส่วนติดต่อกับผู้ใช้ด้วยความจริงเสมือนนี้เป็นการพัฒนาที่ยังมีเครื่องมีจำกัด ต้องเขียนโปรแกรมโดยไม่มีเครื่องมือช่วยด้านวิชวลซึ่งต้องอาศัยความรู้และทักษะพอสมควร

ผู้วิจัยได้พัฒนาช่องทางการจัดจำหน่ายผ่านจักรวาลนฤมิตผลิตภัณฑ์วิสาหกิจชุมชนเพื่อเพิ่มประสบการณ์การซื้อเสมือนจริง ระบบมีจุดเด่นที่การแสดงสินค้าแบบ 3 มิติในรูปแบบของความจริงเสมือน ความจริงเสริม และความจริงผสม และยังรองรับกิจกรรมการซื้อขายทั้งหมดอย่างเต็มรูปแบบ การพัฒนาใช้เครื่องมือที่สามารถแจกจ่ายได้ฟรี เป็นการส่งเสริมการใช้งานโปรแกรมเพื่อพัฒนาการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ของไทย ผลการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องได้แก่รูปแบบของส่วนติดต่อกับผู้ใช้ต่อการเรียนรู้ของผู้ซื้อแสดงว่า ส่วนติดต่อกับผู้ใช้แบบจักรวาลนฤมิต หรือ ความจริงเสมือนส่งผลในทางบวกทำธุรกิจอย่างมีนัยสำคัญสำหรับสินค้า

ทั้งประเภทที่ต้องอาศัยและไม่ต้องอาศัยบริบทในการซื้อ ผลการศึกษาความพึงพอใจในทางบวกและสนับสนุนให้นำระบบไปใช้ โดยให้ปรับปรุงในเรื่องของความง่ายในการควบคุมวัตถุสินค้าขณะสำรวจสินค้า

ข้อเสนอแนะ

ระบบเครือข่ายในการให้บริการสำหรับการใช้งานระบบ จะต้องมีความเร็วในการให้บริการ 5G หรือการเชื่อมต่อผ่านระบบเครือข่ายไร้สายที่ดีและมีความเสถียร โดยหน่วยงานภาครัฐควรมีนโยบายในการส่งเสริมการใช้และการพัฒนาเทคโนโลยีเพื่อสนับสนุนการพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ด้วยการฝึกอบรมและจัดตั้งหน่วยงานเพื่อให้บริการและให้คำแนะนำแก่อาจารย์นักศึกษาและบุคคลทั่วไป ตลอดจนควรเข้ามีส่วนร่วมในการกระตุ้นความรู้เทคโนโลยีจักรวาลนฤมิต เพื่อเป็นการรณรงค์เผยแพร่ ความรู้ความเข้าใจ ให้ผู้ประกอบการและประชาชน ได้ตระหนักถึงความสำคัญของเทคโนโลยีจักรวาลนฤมิตในการเป็นเครื่องมือในการทำพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์

บรรณานุกรม

สำนักงานพัฒนาธุรกรรมทางอิเล็กทรอนิกส์ (องค์การมหาชน) กระทรวงเทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร. (2559). *รายงานผลการสำรวจพฤติกรรมผู้ใช้อินเทอร์เน็ตในประเทศไทย ปี 2559* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ.

อารยา เสือเดช (2559). *กระบวนการส่งเสริมการขายสินค้าชุมชนผ่านช่องทางระบบพาณิชย์อิเล็กทรอนิกส์ กรณีศึกษา: วิสาหกิจชุมชนสายบัว.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

Anglada, D. (2002). *Handbook of Research on Digital Information Technologies: Innovations, Methods, and Ethical Issues*. Denmark: University of southern Denmark.

Burdea, G., & Coiffet, P. (2003). *Virtual Reality Technology.* John Wiley & Sons Inc.

Klopfer, E. & Squire, K. (2008). Environmental Detectives--The Development of an Augmented Reality Platform for Environmental Simulations. *Educational Technology Research and Development, 56*(2), 203-228.

Milgram, P., & Kishino, F. (1994). Taxonomy of Mixed Reality Visual Displays. *IEICE Transactions on Information and Systems*, E77, (pp. 1321-1329).

Ronald. T. A. (1997) A Survey of Augmented Reality Presence: Teleoperators and Virtual Environments. *Presence: Teleoperators and Virtual Environments, 6*(4), 355-385.

Suh K.S. & Lee Y.E. (2005). The Effective of innovation: An Empirical Investigation. *MIS Quarterly, 4*(29), 673-697.

การพัฒนาการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในงานสหกิจศึกษา มทร.รัตนโกสินทร์

Development of Eletronic Document Management System in Cooperative Education Rajamangala University of Technology Rattanakosin

กัณฐิกา จันทนา[1] ธิติมา แช่มมั่นคง[2] วิมลพรรณ เพชรดีศรีสมบัติ[3] และสิรินธร์ ณ วาโย[4]

Kantika Jantana[1] Thitima Chammankong[2] Wimolphan Pachdesrisombut[3] and Sirin Na Wayo[4]

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานะเบียน มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-4]

E-mail: kantika.jan@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (2) เพื่อประเมินคุณภาพระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน และ (3) เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจาก ผู้ใช้งานระบบ 48 คน โดยวิธีการสร้างระบบที่พัฒนาขึ้น แบบประเมินคุณภาพระบบ และแบบสอบถามความพึงพอใจ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยใช้ค่าสถิติร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระบบที่พัฒนาขึ้นเป็นเว็บแอปพลิเคชันที่รองรับการทำงานหลัก 4 ส่วน ได้แก่ การเข้าสู่ระบบและกำหนดสิทธิ์ การกรอกแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ การติดตามสถานะเอกสาร และการจัดการข้อมูลส่วนตัว (2) ผลการประเมินคุณภาพระบบโดยผู้เชี่ยวชาญพบว่า ทุกด้านได้รับค่า IOC อยู่ระหว่าง 0.60-1.00 ซึ่งสูงกว่าเกณฑ์ 0.50 แสดงว่าระบบมีความเที่ยงตรงและสามารถนำไปใช้ได้ และ (3) ผลการประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานพบว่า มีความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) ระบบสามารถช่วยลดขั้นตอนการทำงาน ลดการใช้กระดาษ และเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการเอกสารสหกิจศึกษาอย่างมีนัยสำคัญ สอดคล้องกับแนวทางการพัฒนาองค์กรสู่องค์กรอัจฉริยะ

คำสำคัญ: เอกสารอิเล็กทรอนิกส์ สหกิจศึกษา การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

Abstract

This research aims to (1) design and develop an electronic document management system for cooperative education and work-integrated learning (2) evaluate the quality of the electronic document management system for cooperative education and work-integrated learning and (3) study user satisfaction with the electronic document management system for

cooperative education and work-integrated learning. The research was conducted by collecting data from 48 system users using the developed system, a system quality evaluation form, and a satisfaction questionnaire. Data was analyzed using percentage, mean, and standard deviation. The research results consisted of (1) The developed system is a web application that supports four main functions: system login and permission setting, electronic form filling, document status tracking, and personal information management. (2) The quality evaluation results by experts found that all aspects received IOC values between 0.60-1.00, which is higher than the 0.50 criterion, indicating that the system is valid and can be implemented. (3) The satisfaction assessment results from users showed the highest level of overall satisfaction (mean 4.53). The system significantly improved workflow efficiency, reduced paper usage, and enhanced cooperative education document management effectiveness, aligning with the development approach toward a Smart Organization.

Keywords: Electronic documents, cooperative education, work-integrated learning

บทนำ

นวัตกรรมทางเทคโนโลยีสารสนเทศมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาองค์กรภาครัฐอย่างกว้างขวาง โดยเฉพาะการนำมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเอกสาร ซึ่งช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงาน ลดขั้นตอน และประหยัดทรัพยากร (จรรยาอร สิทธิประณีต, 2556) การบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เป็นการนำเทคโนโลยีสมัยใหม่มาประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานเพื่อช่วยให้การปฏิบัติงานมีประสิทธิภาพเกิดความคล่องตัว สะดวก และรวดเร็วมากขึ้น (อริษา ทาทอง และถนอม กองใจ, 2564)

งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงานของมหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์เป็นหน่วยงานที่มีการดำเนินงานเกี่ยวข้องกับเอกสารจำนวนมาก ทั้งในช่วงก่อน ระหว่าง และหลังการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา โดยมีผู้เกี่ยวข้องหลายฝ่าย ได้แก่ นักศึกษา อาจารย์ เจ้าหน้าที่คณะ และเจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน จากการศึกษาและวิเคราะห์ระบบงานเดิม พบปัญหาสำคัญหลายประการ ได้แก่ 1) นักศึกษาประสบปัญหาเอกสารสูญหายและการติดตามลายเซ็นจากผู้เกี่ยวข้อง 2) อาจารย์ประจำวิชาพบว่านักศึกษาส่งเอกสารไม่ตรงเวลาทำให้เกิดความล่าช้า 3) เจ้าหน้าที่คณะมีปัญหาในการรวบรวมเอกสารจากนักศึกษาหลายสาขา และ 4) เจ้าหน้าที่สำนักส่งเสริมวิชาการประสบปัญหาในการอ่านลายมือนักศึกษาและไม่ทราบกำหนดการรับเอกสารที่แน่นอน จากการสัมภาษณ์ผู้มีส่วนเกี่ยวข้องในการปฏิบัติงาน (สุภาสิณี ปานเอม เจ้าหน้าที่งานสหกิจศึกษา, สัมภาษณ์, 11 มกราคม 2567; วราภรณ์ ชลอสันติสกุล, อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา, สัมภาษณ์, 15 มกราคม 2567) และการศึกษาเอกสารของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (2566) พบปัญหาสำคัญหลายประการ

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ได้กำหนดแผนยุทธศาสตร์เพื่อการพัฒนามหาวิทยาลัยสู่ความเป็นเลิศและสอดคล้องกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน โดยให้ความสำคัญกับการปรับปรุงและพัฒนาระ บบการบริหารจัดการองค์กร การสื่อสารองค์กร และการสนับสนุนให้เกิดการใช้นวัตกรรมและเทคโนโลยีในการทำงาน (มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์, 2563)

ดังนั้น ผู้วิจัยจึงสนใจที่จะพัฒนาระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในงานสหกิจศึกษา มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ เพื่อแก้ปัญหาที่เกิดขึ้นและนำมาใช้ในการพัฒนาการจัดเก็บเอกสารและฐานข้อมูลต่าง ๆ ของงานสหกิจศึกษา ซึ่งจะช่วยสนับสนุนการปฏิบัติงานให้บุคลากรสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ สะดวก และรวดเร็วมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน
2. เพื่อประเมินคุณภาพระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน
3. เพื่อศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

ระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Document Management System: EDMS) คือ ระบบที่นำเทคโนโลยีคอมพิวเตอร์มาใช้ในการจัดการเอกสาร ได้แก่ การจัดทำ การเก็บรักษา การส่งข้อมูลและการติดต่อสื่อสารภายในองค์กร (Sprague, 1995) ระบบนี้ช่วยลดปริมาณการใช้ทรัพยากรกระดาษ ลดพื้นที่ในการจัดเก็บ และเพิ่มประสิทธิภาพในการสืบค้นและแลกเปลี่ยนข้อมูล Shepherd and Yeo (2002) อธิบายว่าระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์มีองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ได้แก่ 1) การสร้างและจัดเก็บเอกสาร 2) การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึง 3) การสืบค้นและเรียกใช้ 4) การเผยแพร่และแลกเปลี่ยน และ 5) การกำหนดนโยบายการจัดเก็บและทำลาย

ในปัจจุบัน แนวคิดด้านการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ได้พัฒนาไปอย่างมาก Singh, Haddad and Chow (2017) ได้เสนอแนวคิดระบบจัดการเอกสารอัจฉริยะ (Smart Document Management) ที่นำเอาเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) และการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) มาประยุกต์ใช้ในการจัดการเอกสาร เพื่อเพิ่มความสามารถในการวิเคราะห์เนื้อหา การจัดหมวดหมู่อัตโนมัติ และการค้นหาที่มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ Maican and Lixandroiu (2016) ยังศึกษาถึงความสำคัญของการบูรณาการ

ระบบจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์เข้ากับระบบสารสนเทศอื่น ๆ ขององค์กร เพื่อสร้างระบบนิเวศทางดิจิทัลที่มีประสิทธิภาพ

แนวคิดเกี่ยวกับสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน

สหกิจศึกษา (Cooperative Education) เป็นระบบการศึกษาที่จัดให้มีการเรียนการสอนในสถานศึกษาสลับกับการไปหาประสบการณ์ตรงจากการปฏิบัติงานจริง ณ สถานประกอบการอย่างมีระบบ (สมาคมสหกิจศึกษาไทย, 2560) โดยมีเป้าหมายเพื่อเตรียมความพร้อมของนักศึกษาด้านการพัฒนาอาชีพและเสริมทักษะและประสบการณ์ให้พร้อมสำหรับการทำงาน การศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน (Work-Integrated Learning: WIL) เป็นการจัดการเรียนรู้ให้แก่ผู้เรียนด้วยการเชื่อมโยงสาระการเรียนรู้ในชั้นเรียนกับประสบการณ์การทำงานในสถานประกอบการ (วิจิตร ศรีสอ้าน, 2556) ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาได้รับความรู้และทักษะที่ตรงกับความต้องการของตลาดแรงงาน

พนิดา พานิชกุล, ลัทธกาญจน์ กุยแก้ว และอภิวัฒน์ สุกเหลือง (2562) พบว่า การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานฝึกสหกิจศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบออนไลน์สามารถนำไปใช้งานได้จริง โดยแบ่งการทำงานออกเป็น 2 ส่วน ได้แก่ ส่วนของผู้ใช้ (user) และ ส่วนของผู้ดูแลระบบ (admin) สำหรับผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้เชี่ยวชาญอยู่ในระดับดีที่สุด และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบอยู่ในระดับดี

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดนี้แสดงถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน โดยมีองค์ประกอบหลัก ดังแสดงในรูปที่ 1 ในการแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ ที่ส่งผลต่อการพัฒนาระบบโดยคำนึงถึงทั้งด้านเทคโนโลยี ด้านผู้ใช้งาน และด้านกระบวนการทำงาน การพัฒนาระบบจะต้องพิจารณาปัจจัยเหล่านี้อย่างรอบด้านเพื่อให้ได้ระบบที่มีประสิทธิภาพ ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้ และสอดคล้องกับบริบทของงานสหกิจศึกษา

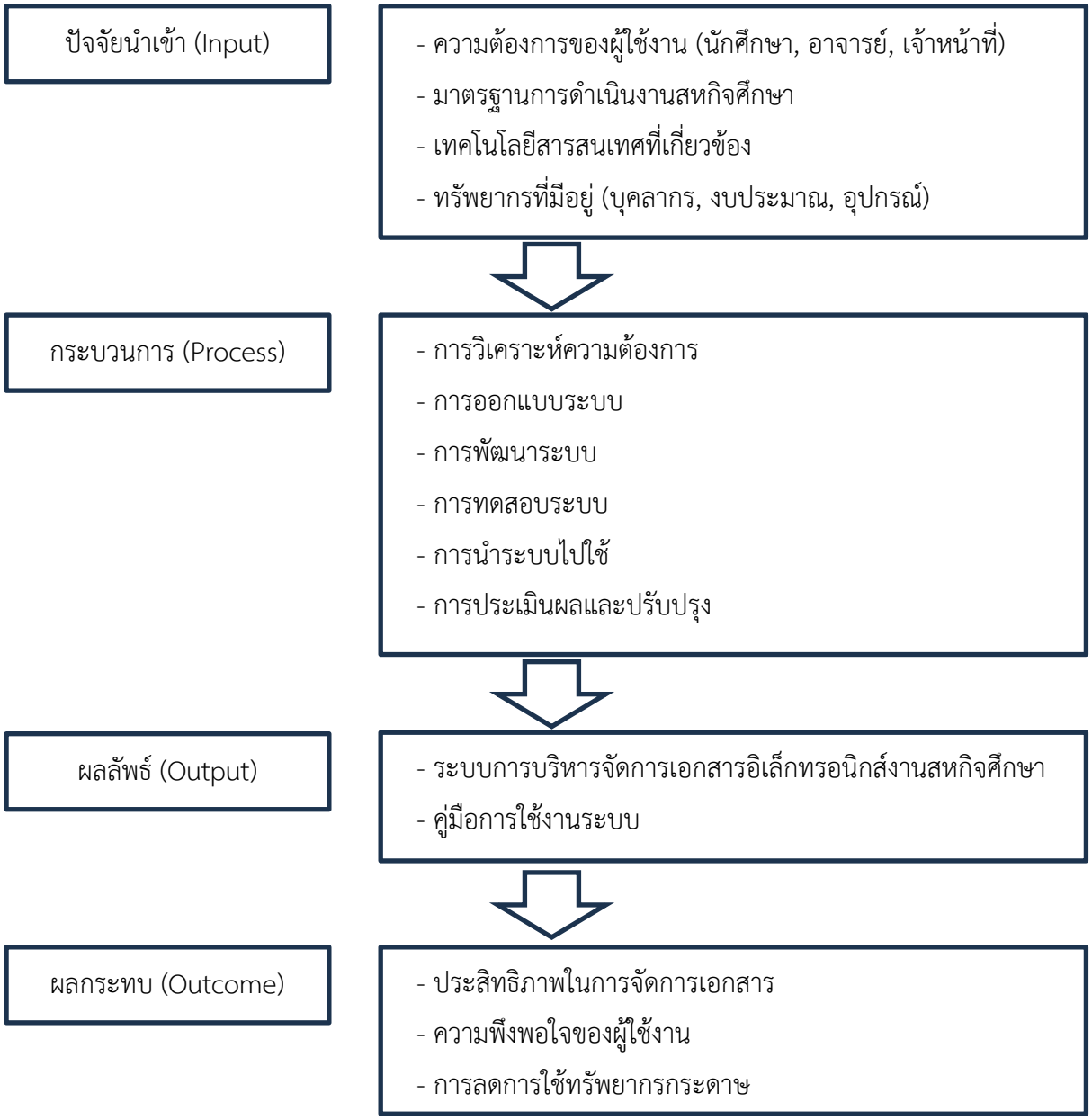

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดในการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ อาจารย์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ บุคลากรสายสนับสนุนของมหาวิทยาลัย นักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์

กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ผู้ใช้งานระบบ จำนวน 48 คน ซึ่งได้มาจากการเลือกแบบเจาะจง โดยมีเกณฑ์การคัดเลือกคือเป็นผู้ที่มีส่วนเกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการจัดการเอกสารสหกิจศึกษา ประกอบด้วย อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา จำนวน 4 คน บุคลากรสายสนับสนุนที่ปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษา

จำนวน 4 คน และนักศึกษาจาก 4 พื้นที่ของมหาวิทยาลัย (พื้นที่ศาลายา พื้นที่บพิตรพิมุข จักรวรรดิ พื้นที่วังไกลกังวล และวิทยาลัยเพาะช่าง) พื้นที่ละ 10 คน รวม 40 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษา พัฒนาขึ้นในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน สามารถเข้าถึงได้ผ่านเว็บไซต์ของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

- แบบประเมินคุณภาพระบบ สำหรับผู้เชี่ยวชาญ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านฟังก์ชันการทำงานของระบบ (Functional Test) ด้านการใช้งานของโปรแกรม (Usability Test) ด้านผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรม (Result Test) ด้านความปลอดภัย (Security Test) ด้านคู่มือการใช้งานระบบ (Documentation)

- แบบสอบถามความพึงพอใจ สำหรับผู้ใช้งานระบบ ประกอบด้วย 3 ด้าน ได้แก่ ด้านความง่ายต่อการใช้งาน (Usability) ด้านประสิทธิภาพ (Performance) ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (Security)

การวิเคราะห์ข้อมูล

- การวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินคุณภาพระบบ ด้วยค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item-Objective Congruence: IOC) โดยกำหนดเกณฑ์การยอมรับที่ค่า IOC ≥ 0.50

- การวิเคราะห์ข้อมูลความพึงพอใจ ด้วยค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

1. ผลการออกแบบและพัฒนาระบบ

ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน โดยมีขั้นตอนการทำงานดังนี้

- การเข้าสู่ระบบ นักศึกษา อาจารย์ และเจ้าหน้าที่สามารถเข้าสู่ระบบผ่านเว็บไซต์ของสำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน (https://grade.rmutr.ac.th/) หรือเว็บไซต์งานสหกิจศึกษา (https://coop.rmutr.ac.th/) ตัวระบบมีการกำหนดสิทธิ์ผู้ใช้งานแตกต่างกันตามบทบาทหน้าที่

- การกรอกเอกสาร นักศึกษาสามารถกรอกแบบฟอร์มอิเล็กทรอนิกส์ กสศ.01 กสศ.03 และ กสศ.04 ผ่านระบบ เมื่อกรอกข้อมูลเสร็จ ระบบจะส่งแบบฟอร์มไปยังอีเมลของนักศึกษาเพื่อดาวน์โหลดและดำเนินการต่อไป

- การติดตามสถานะ ผู้ใช้งานสามารถเลือกคณะและสาขาวิชาเพื่อตรวจสอบสถานะของเอกสารและระบบจะแสดงวันที่นัดรับเอกสารเพื่อให้นักศึกษาทราบกำหนดเวลาที่ชัดเจน

- การจัดการข้อมูลส่วนตัว ผู้ใช้งานสามารถแก้ไขข้อมูลส่วนตัวและเปลี่ยนรหัสผ่านได้ด้วยตนเองและมีคู่มือการใช้งานระบบให้ผู้ใช้สามารถศึกษาได้ด้วยตนเอง

ระบบได้รับการพัฒนาโดยใช้เทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชันที่รองรับการทำงานบนอุปกรณ์ทุกประเภท มีการออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ (User Interface) ที่เรียบง่าย ใช้งานสะดวก และใช้ระบบฐานข้อมูลเพื่อจัดเก็บข้อมูลอย่างเป็นระบบ ดังแสดงในรูปที่ 2-5

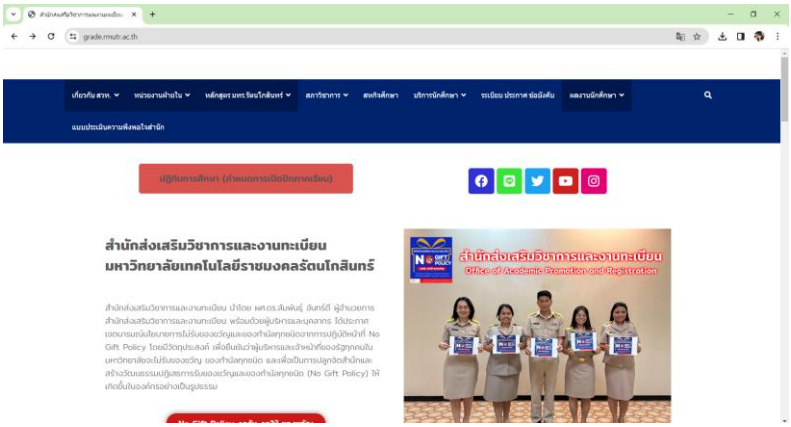

รูปที่ 2 แสดงหน้าเว็บไซต์สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน

รูปที่ 3 แสดงการเข้าระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ หน้าเว็บไซต์งานสหกิจศึกษา

รูปที่ 4 แสดงหน้าเริ่มต้นการเข้าระบบ

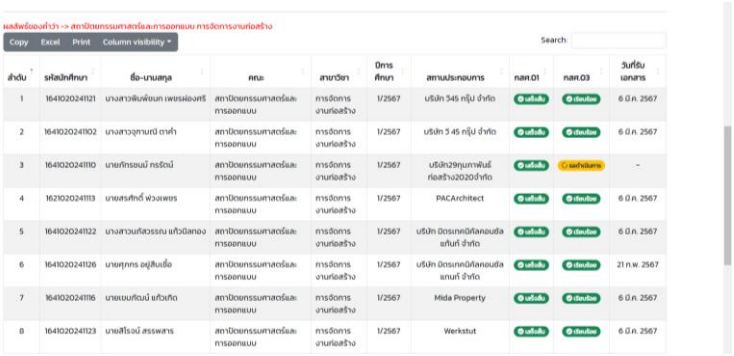

รูปที่ 5 แสดงหน้าจอสถานะของนักศึกษา

2. ผลการประเมินคุณภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น

ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นต่อระบบที่พัฒนาขึ้นในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.64) โดยด้านที่ได้รับการประเมินสูงสุดคือด้านผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรม (ค่าเฉลี่ย 4.75) รองลงมาคือด้านคู่มือการใช้งานระบบ (ค่าเฉลี่ย 4.70) และด้านฟังก์ชันการทำงานของระบบ (ค่าเฉลี่ย 4.65) ดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินคุณภาพระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาโดยผู้เชี่ยวชาญ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับคุณภาพ
1. ด้านฟังก์ชันการทำงานของระบบ	4.65	0.48	มากที่สุด
2. ด้านการใช้งานของโปรแกรม	4.50	0.52	มาก
3. ด้านผลลัพธ์ที่ได้จากโปรแกรม	4.75	0.44	มากที่สุด
4. ด้านความปลอดภัย	4.58	0.50	มากที่สุด
5. ด้านคู่มือการใช้งานระบบ	4.70	0.46	มากที่สุด
ภาพรวม	**4.64**	**0.48**	**มากที่สุด**

นอกจากนี้ ผู้เชี่ยวชาญมีข้อเสนอแนะเพิ่มเติม ดังนี้

- ควรกำหนดวันเวลาเริ่มต้นและสิ้นสุดการฝึกสหกิจให้เป็นค่าอัตโนมัติตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด
- ควรปรับปรุงระบบให้เมื่ออาจารย์ยืนยันข้อมูลเสร็จแล้ว สามารถกลับไปยังหน้ารายชื่อนักศึกษาได้โดยไม่ต้องเข้าสู่ระบบใหม่
- ควรพัฒนาระบบในระยะต่อไปให้มีการแจ้งสถานะการตอบรับนักศึกษาจากสถานประกอบการพร้อมหลักฐาน

ผู้วิจัยได้ดำเนินการปรับปรุงระบบตามข้อเสนอแนะของผู้เชี่ยวชาญก่อนนำไปใช้จริง ดังนี้

- ในส่วนของการกำหนดวันเวลาฝึกสหกิจให้เป็นอัตโนมัติ นั้นไม่สามารถแก้ไขได้ เนื่องจากนักศึกษาบางส่วนออกสหกิจศึกษาไม่ตรงกับการเปิด และปิดภาคการศึกษาตามที่มหาวิทยาลัยกำหนด

- การปรับปรุงระบบเมื่ออาจารย์ยืนยันข้อมูล ได้ทำการแก้ไขการเชื่อมโยงระหว่างหน้าจอเพื่อให้อาจารย์สามารถใช้งานได้สะดวกมากขึ้น

- การพัฒนาระบบการแจ้งสถานะการตอบรับจากสถานประกอบการจะดำเนินการในระยะถัดไป

3. ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

การประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้ระบบจำนวน 48 คน ประกอบด้วยอาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา 4 คน บุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษา 4 คน และนักศึกษา 40 คน ได้ผลดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาโดยรวม

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	SD	ระดับความพึงพอใจ
ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	4.49	0.48	มาก
ด้านประสิทธิภาพ	4.54	0.46	มากที่สุด
ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล	4.55	0.44	มากที่สุด
ภาพรวม	4.53	0.46	มากที่สุด

ตารางที่ 3 ผลการประเมินความพึงพอใจต่อการใช้งานระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์งานสหกิจศึกษาแยกตามกลุ่มผู้ใช้งาน

กลุ่มผู้ใช้งาน	ด้านความง่ายต่อการใช้งาน	ด้านประสิทธิภาพ	ด้านการรักษาความปลอดภัย	ภาพรวม
อาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา	4.55	4.68	4.70	4.64
บุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษา	4.68	4.75	4.80	4.74
นักศึกษา	4.45	4.48	4.47	4.47

จากตารางที่ 2 และ 3 พบว่า ผู้ใช้งานมีความพึงพอใจต่อระบบในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) โดยด้านที่ได้รับความพึงพอใจสูงสุด คือ ด้านการรักษาความปลอดภัยของข้อมูล (ค่าเฉลี่ย 4.55) รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.54) และด้านความง่ายต่อการใช้งาน (ค่าเฉลี่ย 4.49) ตามลำดับ

เมื่อพิจารณาแยกตามกลุ่มผู้ใช้งาน พบว่า บุคลากรสายสนับสนุนปฏิบัติงานด้านสหกิจศึกษามีความพึงพอใจสูงสุด (ค่าเฉลี่ย 4.74) รองลงมาคืออาจารย์นิเทศสหกิจศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.64) และนักศึกษา (ค่าเฉลี่ย 4.47) ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่ากลุ่มผู้ปฏิบัติงานด้านเอกสารโดยตรงมีความพึงพอใจต่อระบบมากกว่ากลุ่มนักศึกษา ซึ่งสะท้อนถึงประโยชน์ของระบบในการลดภาระงานด้านเอกสารสำหรับเจ้าหน้าที่

อภิปรายผล

ผลการวิจัยแสดงให้เห็นว่าระบบการบริหารจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ในงานสหกิจศึกษาที่พัฒนาขึ้นสามารถแก้ไขปัญหาที่พบในระบบงานเดิมได้อย่างมีประสิทธิภาพ และได้รับการยอมรับจากผู้ใช้งานทุกกลุ่ม ประเด็นสำคัญที่สามารถนำมาอภิปรายผลมีดังนี้

ด้านคุณภาพของระบบ

ระบบที่พัฒนาขึ้นได้รับการประเมินคุณภาพจากผู้เชี่ยวชาญในระดับดีมาก (ค่าเฉลี่ย 4.64) แสดงให้เห็นถึงความเที่ยงตรงและความน่าเชื่อถือของระบบ เมื่อวิเคราะห์ตามแบบจำลองความสำเร็จของระบบสารสนเทศของ DeLone and McLean (2003) พบว่าระบบนี้มีคุณภาพทั้งในด้านระบบ (System Quality) ด้านข้อมูล (Information Quality) และด้านการบริการ (Service Quality) ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จของระบบสารสนเทศ ซึ่งแบบจำลองของ DeLone and McLean (2003) ยังกล่าวว่าคุณภาพของระบบมีผลโดยตรงต่อความตั้งใจใช้งานและความพึงพอใจของผู้ใช้ ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยที่พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจในระดับสูง (ค่าเฉลี่ย 4.53) โดยเฉพาะในด้านประสิทธิภาพ (ค่าเฉลี่ย 4.54) และความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.55) แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างคุณภาพของระบบและการยอมรับจากผู้ใช้

อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาคะแนนความพึงพอใจแยกตามกลุ่มผู้ใช้ พบว่านักศึกษามีความพึงพอใจน้อยกว่ากลุ่มอื่น (ค่าเฉลี่ย 4.47) ซึ่งอาจเป็นเพราะนักศึกษามีประสบการณ์ในการใช้เทคโนโลยีที่หลากหลายและมีความคาดหวังต่อระบบที่สูงกว่า ประเด็นนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ Maican and Lixandroiu (2016) ที่พบว่าผู้ใช้ที่มีพื้นฐานด้านเทคโนโลยีที่แตกต่างกันจะมีการรับรู้ประโยชน์และความง่ายในการใช้งานระบบที่แตกต่างกัน

ด้านความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

ผลการประเมินความพึงพอใจในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด (ค่าเฉลี่ย 4.53) สะท้อนให้เห็นว่าระบบสามารถตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้เป็นอย่างดี โดยเฉพาะในด้านความเร็วในการแสดงผล (ค่าเฉลี่ย 4.65) และด้านความปลอดภัย (ค่าเฉลี่ย 4.58) ซึ่งสอดคล้องกับทฤษฎีการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ของ Davis (1989) ที่ระบุว่าการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับและความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลต่อทัศนคติและความตั้งใจใช้งานเทคโนโลยี ในบริบทของงานวิจัยนี้ ความเร็วในการแสดงผลและความปลอดภัยของระบบเป็นปัจจัยที่ส่งเสริมการรับรู้ถึงประโยชน์ที่ได้รับ ในขณะที่การออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ที่เรียบง่ายและใช้งานสะดวกช่วยเพิ่มการรับรู้ถึงความง่ายในการใช้งาน ซึ่งทั้งสองปัจจัยนี้ส่งผลให้ผู้ใช้มีทัศนคติที่ดีต่อระบบและยอมรับการใช้งานระบบในที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1. ควรจัดอบรมการใช้งานระบบให้กับผู้เกี่ยวข้องทุกฝ่าย เพื่อให้สามารถใช้งานระบบได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2. ควรมีการประชาสัมพันธ์ระบบอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้นักศึกษาและบุคลากรทราบถึงประโยชน์และวิธีการใช้งานระบบ

3. ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานทั้งในรูปแบบเอกสารและวิดีโอสาธิต เพื่ออำนวยความสะดวกให้กับผู้ใช้งานที่มีความถนัดแตกต่างกัน

4. ควรมีการประเมินผลการใช้งานระบบอย่างสม่ำเสมอ เพื่อนำข้อมูลมาปรับปรุงและพัฒนาระบบให้ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรพัฒนาระบบให้ครอบคลุมการจัดการเอกสารในช่วงระหว่างและหลังการปฏิบัติงานสหกิจศึกษา เพื่อให้การบริหารจัดการเอกสารเป็นไปอย่างครบวงจร

2. ควรเพิ่มฟังก์ชันการแจ้งสถานะการตอบรับนักศึกษาจากสถานประกอบการ พร้อมการแนบหลักฐานการตอบรับในรูปแบบอิเล็กทรอนิกส์

3. ควรพัฒนาระบบให้มีการแจ้งเตือนอัตโนมัติผ่านช่องทางที่หลากหลาย เช่น SMS หรือแอปพลิเคชันไลน์ เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการสื่อสาร

4. ควรศึกษาการประยุกต์ใช้ปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในการวิเคราะห์ข้อมูลและให้คำแนะนำในการพัฒนางานสหกิจศึกษา

บรรณานุกรม

จรรยาอร สิทธิประณีต. (2556). *การออกแบบและพัฒนาระบบรับ-ส่งเอกสารร้องเรียน กรณีศึกษา สำนักงานเลขานุการกองทัพบก* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีมหานคร.

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์. (2563). *แผนยุทธศาสตร์มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ พ.ศ. 2561-2565 (ฉบับทบทวน พ.ศ. 2563)*. นครปฐม. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

วิจิตร ศรีสอ้าน. (2556). *แนวคิดและหลักการสหกิจศึกษาและการศึกษาเชิงบูรณาการกับการทำงาน*. นครราชสีมา: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.

พนิดา พานิชกุล, ลัทธกาญจน์ กุยแก้ว และ อภิวัฒน์ สุกเหลือง. (2562). ระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานฝึกสหกิจศึกษาและฝึกประสบการณ์วิชาชีพแบบออนไลน์ คณะบริหารธุรกิจและการบัญชี

มหาวิทยาลัยราชภัฏศรีสะเกษ. *วารสารการจัดการและการพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี. 6*(1), 135 – 152. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JMDUBRU/article/view/203216

สมาคมสหกิจศึกษาไทย. (2560). *มาตรฐานและการประกันคุณภาพการดำเนินงานสหกิจศึกษา*. กรุงเทพฯ: สมาคมสหกิจศึกษาไทย.

อริษา ทาทอง และถนอม กองใจ. (2564). ระบบจัดเก็บและสืบค้นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ออนไลน์โดยใช้ระบบยืนยันตัวตน CMU OAuth. *วารสารวิชาการ ปขมท, 10*(2): 92 – 102. https://www.council-uast.com/journal/journal-detail.php?id=33

Berman, S.J. (2012) Digital Transformation: Opportunities to Create New Business Models. *Strategy & Leadership*, *40*, 16-24. https://doi.org/10.1108/10878571211209314

Davis, F. D. (1989). Perceived usefulness, perceived ease of use, and user acceptance of information technology. *MIS Quarterly*, *13*(3), 319-340. https://doi.org/10.2307/249008

DeLone, W. H., & McLean, E. R. (2003). The DeLone and McLean model of information systems success: A ten-year update. *Journal of Management Information Systems*, *19(4),* 9-30. https://doi.org/10.1080/07421222.2003.11045748

Maican, C., & Lixandroiu, R. (2016). A system architecture based on open-source enterprise content management systems for supporting educational institutions. *International Journal of Information Management, 36*(2), 207-214. https://doi.org/10.1016/j.ijinfomgt.2015.11.003

Shepherd, E., & Yeo, G. (2002). *Managing Records A Handbook of Principles and Practice*. Facet Publishing. ISBN 9781856043700

Singh, M., Haddad, K., & Chow, C. (2017). The evolution of document management: How smart document management enhances business efficiency. *International Journal of Enterprise Information Systems, 13(3)*, 1-14. https://doi.org/10.4018/IJEIS.2017070101

Sprague, R. (1995). Electronic Document Management: Challenges and Opportunities for Information Systems Managers. *MIS Quarterly*, *19(1),* 29-49. http://dx.doi.org/10.2307/249710

การพัฒนาอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดโดยประยุกต์ใช้เทคนิค Kansei Engineering กรณีศึกษา กลุ่มเกษตรกรเพาะปลูกสับปะรด อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง

Development of Pineapple Crown Removal Device by Applying Kansei Engineering Techniques: A Case Study of Pineapple Farmers in Pa Bon District, Phatthalung Province

อภิญญา พรหมยา[1] ฐนิชา สุวรรณรัตน์[2] ธนกฤต ชูสวัสดิ์[3] ภัทรมน บำรุงวงศ์[4] สุกฤษฎิ์ ชูกำเนิด[5] มนต์ทนา คงแก้ว[6] และอนันต์ ศรีมุกข์[7]

Apinya Promya[1] Thanicha Suwannarat[2] Tanakrit Chusawat[3] Phattaramon Bamrungwong[4] Sukrit Chukumnurd[5] Monthana Kongkaew[6] and Anan Srimuk[7]

นักศึกษาปริญญาตรีบริหารธุรกิจบัณฑิต สาขาการจัดการ (การจัดการอุตสาหกรรม) คณะบริหารธุรกิจ[1-5]

อาจารย์ที่ปรึกษา สาขาการจัดการ คณะบริหารธุรกิจ[6-7]

มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย[1-7]

E-mail: anan.sr@rmutsv.ac.th[7]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาอุปกรณ์ในการตอนจุกสับปะรด (2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการใช้งานอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดกับวิธีการเดิม ในการวิจัยครั้งนี้ได้ใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซในการออกแบบอุปกรณ์และทฤษฎีความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์ โดยกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในงานวิจัย คือ กลุ่มเกษตรกรปลูกสับปะรด อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำนวน 20 คน การวิเคราะห์ข้อมูลใช้สถิติเชิงพรรณนาและสถิติเชิงอ้างอิง ผลการวิจัยพบว่า (1) คุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดมีจำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ วัสดุที่ใช้ทำอุปกรณ์ รูปทรงของอุปกรณ์ ลักษณะการใช้งาน ผิวสัมผัสของอุปกรณ์ และลักษณะพิเศษ โดยกำหนดคำแสดงความรู้สึก คือ น้ำหนัก ความคล่องตัว แข็งแรง มีคุณค่า ดูแลรักษาง่าย และ (2) อุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดต้นแบบสามารถใช้งานได้ดี มีความแข็งแรง ทนทาน และทำให้ระยะเวลาในการตอนจุกสับปะรดลดลงเฉลี่ย 4.53 วินาทีต่อต้น เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเดิม และจากการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานอุปกรณ์พบว่า มีความพึงพอใจอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$= 4.15)

คำสำคัญ: วิศวกรรมคันเซ สับปะรด อุปกรณ์การตอนจุก

Abstract

The objectives of this research are: (1) to develop a device for removing pineapple crowns and (2) compare the performance of the pineapple crown removal device with the traditional method. In this research, the Kansei engineering technique was used to design the device and the theory of device satisfaction was applied. The samples used in this research

were 20 pineapple farmers in Pa Bon District, Phatthalung Province. Descriptive statistics and inferential statistics were used to analyze the data. The research results found that (1) there were five characteristics of the pineapple capping device: materials, shape, usage characteristics, texture, and special characteristics. The emotional words were weight, flexibility, strength, value, and easy maintenance; and (2) the prototype pineapple crown removal device could be used well, was strong, durable, and reduced the time required pineapple crown removal by 4.53 seconds per plant when compared to the conventional method. The evaluation of the satisfaction with the device used revealed a high level of satisfaction ($\bar{X}$= 4.15)

Keywords: Kansei engineering, pineapple, crown removal device

บทนำ

สับปะรดเป็นพืชเศรษฐกิจที่สำคัญและเป็นสินค้าส่งออกที่สร้างรายได้ให้กับประเทศไทย โดยสับปะรดที่มีการจำหน่ายเป็นผลผลิตจากการแปรรูปเป็นหลักประมาณร้อยละ 90 ของผลผลิตในประเทศ ซึ่งจะถูกแปรรูปเป็นสับปะรดกระป๋อง สับปะรดอบแห้งและน้ำสับปะรดเข้มข้น ส่วนร้อยละ 10 ของผลผลิตในประเทศที่เหลือจะบริโภคในรูปแบบของผลไม้สด จากการสำรวจประเทศไทยมีพื้นที่เพาะปลูกสับปะรดทั้งหมดในปี 2567 จำนวน 370,812 ไร่ ผลผลิตเฉลี่ย 3,722 กิโลกรัมต่อไร่ ผลผลิตรวม 1.38 ล้านตัน (กรมส่งเสริมการเกษตร, 2567) มีการสร้างรายได้ให้แก่ประเทศ 23,000 – 25,000 ล้านบาทต่อปี สับปะรดเป็นพืชที่สามารถปลูกได้ทุกภาคของประเทศไทย โดยพื้นที่เพาะปลูกที่สำคัญได้แก่ จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ระยอง ราชบุรี ชลบุรี พัทลุง (กระทรวงพาณิชย์, 2567) พันธุ์ที่นิยมปลูกในไทย คือ พันธุ์ปัตตาเวีย พันธุ์นางแล พันธุ์ภูเก็ต พันธุ์สวี พันธุ์ตราดสีทอง และพันธุ์อินทรชิต แต่ละพันธุ์มีลักษณะที่โดดเด่นและเหมาะกับการจำหน่ายในรูปแบบที่แตกต่างกัน การปลูกสับปะรดประสบกับปัญหาด้านคุณภาพผลผลิตไม่สม่ำเสมอ คุณภาพผลผลิตในแต่ละฤดูกาลแตกต่างกันและอายุในการเก็บรักษาค่อนข้างสั้น ทำให้ต้องมีการพัฒนาขั้นตอนการผลิตให้มีความสามารถในการแข่งขันกับคู่แข่งรายอื่น ๆ ได้

การเพาะปลูกสับปะรดในพื้นที่จังหวัดพัทลุง ในปี พ.ศ.2566 มีพื้นที่เพาะปลูกจำนวน 3,956 ไร่ ผลผลิตจากการปลูกสับปะรดสามารถนำออกสู่ตลาดได้ตลอดทั้งปี (สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง, 2567) สับปะรดที่เพาะปลูกในพื้นที่อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง เป็นพันธุ์ปัตตาเวีย ซึ่งมีรสชาติหวานอมเปรี้ยว เนื้อฉ่ำ และมีกลิ่นหอมเฉพาะตัว ขนาดผลมีตั้งแต่ขนาดกลางจนถึงขนาดใหญ่ อีกทั้งพันธุ์ดังกล่าวได้รับการขึ้นทะเบียนสิ่งบ่งชี้ทางภูมิศาสตร์ (GI) จากกรมทรัพย์สินทางปัญญา กระทรวงพาณิชย์ เมื่อปี พ.ศ. 2561 ส่งผลให้สับปะรดป่าบอนเป็นที่รู้จักอย่างกว้างขวางในพื้นที่ภาคใต้และได้รับการขึ้นทะเบียนเป็นผลิตภัณฑ์หนึ่งตำบลหนึ่งผลิตภัณฑ์ (OTOP) จนถึงปัจจุบัน จากการลงพื้นที่เพื่อสัมภาษณ์กลุ่มเกษตรกรที่มี

การเพาะปลูกสับปะรด คณะผู้วิจัยได้สัมภาษณ์ คุณดรุณี กิ้มเซ่ง อาศัยอยู่ในพื้นที่อำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง มีพื้นที่สำหรับการเพาะปลูกสับปะรดรวมจำนวน 160 ไร่ จำนวนต้นสับปะรดโดยเฉลี่ย 4,500 ต้นต่อไร่ ซึ่งมีกระบวนการเพาะปลูกดังนี้ 1) การเลือกพันธุ์สับปะรด (พันธุ์ปัตตาเวีย) 2) การเตรียมพื้นที่ 3) การปลูกจะใช้หน่อที่มีความสูงประมาณ 1 ฟุต 4) การดูแลรักษา ได้แก่ การใส่ปุ๋ย การฉีดยา การหยอดผงถ่านหิน และการตอนจุกสับปะรด 5) การเก็บเกี่ยวผลผลิตสามารถเก็บเกี่ยวได้ 2 ครั้งต่อหนึ่งรอบการปลูก 6) การดูแลรักษาหลังจากการเก็บเกี่ยว จากการสัมภาษณ์เกษตรกรพบปัญหาผลสับปะรดเจริญเติบโตไม่เต็มที่ ผลมีขนาดเล็กแคระแกร็น และขายไม่ได้ราคา สาเหตุมาจากขั้นตอนการตอนจุกสับปะรดขั้นตอนดังกล่าวเป็นการตัดการเจริญเติบโตของจุกสับปะรดทำให้สารอาหารทั้งหมดไปเลี้ยงผลสับปะรดเพียงจุดเดียวส่งผลให้ผลสับปะรดมีความสมบูรณ์และมีขนาดตามมาตรฐาน จากสภาพการณ์ปัจจุบันกลุ่มเกษตรกรใช้แท่งเหล็กหรือด้ามช้อนในการตอนจุก หากตอนจุกออกไม่หมดจะต้องมีการตอนซ้ำอีก 1-2 ครั้ง (10 – 15 วินาทีต่อต้น) และในขั้นตอนการตอนหากไม่มีความชำนาญอาจทำให้เกิดแผลจากการถูกใบสับปะรดบาดมือได้

ดังนั้นคณะผู้วิจัยได้เล็งเห็นถึงปัญหาที่เกษตรกรผู้ปลูกสับปะรดในอำเภอป่าบอน จังหวัดพัทลุง ต้องเผชิญในขั้นตอนการตอนจุกสับปะรด ซึ่งเป็นขั้นตอนที่สำคัญขั้นตอนหนึ่งในการปลูกสับปะรด ปัญหาที่พบทำให้การตอนจุกสับปะรดความล่าช้าเพราะบางต้นต้องทำซ้ำ 1-2 ครั้ง และการบาดเจ็บที่อาจจะเกิดขึ้นขณะปฏิบัติงาน ด้วยเหตุนี้คณะผู้วิจัยต้องการพัฒนาและออกแบบอุปกรณ์ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและเพิ่มประสิทธิภาพในการตอนจุกสับปะรดเพื่อให้เกษตรกรสามารถทำงานได้อย่างสะดวก รวดเร็วและปลอดภัยมากยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1) เพื่อพัฒนาอุปกรณ์ในการตอนจุกสับปะรด

2) เพื่อเปรียบเทียบสมรรถนะการใช้งานอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดกับวิธีการเดิม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเทคนิควิศวกรรมคันเซ

วิศวกรรมคันเซ หรือ Emotional Engineering/Affective Engineering เป็นวิธีการพัฒนาผลิตภัณฑ์โดยการแปลงความต้องการและความรู้สึกของผู้ใช้งานให้อยู่ในขอบเขตหรือพารามิเตอร์ของการออกแบบอุปกรณ์ (Design Parameter) วิศวกรรมคันเซเชื่อมโยงความรู้สึกของผู้ใช้งานกับอุปกรณ์ที่สร้างขึ้นมาด้วยการวิเคราะห์ความรู้สึกของผู้ใช้งานที่ตอบสนองต่อคุณสมบัติและคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ทั้งในเชิงกายภาพและเชิงจิตวิทยา จากนั้นจึงนำผลการวิเคราะห์ไปออกแบบให้สอดคล้องกับความรู้สึกที่ต้องการ (Schütte, 2002) ซึ่งมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1) การเลือกขอบเขต (Choice of Domain) ขั้นตอนแรกเป็นการเลือกขอบเขตของการศึกษาการเลือกกลุ่มเป้าหมายในการพัฒนาอุปกรณ์

2) การกำหนดขอบเขตคำแสดงความรู้สึก (Span the Semantic Space) ขั้นตอนนี้เป็นการคัดเลือกคำแสดงความรู้สึก (คำคันเซ) ที่จะใช้เชื่อมโยงกับคุณลักษณะอุปกรณ์ ปริมาณคันเซที่ใช้มีจำนวน 20 คำ จากนั้นทำการคัดเลือกหาคำคันเซที่เหมาะสมเพื่อนำมาสร้างแบบสอบถามและกำหนดขอบเขตความหมายของคำคันเซ ซึ่งประกอบด้วย 3 ขั้นตอน ดังนี้ การรวบรวมคำคันเซ คัดเลือกคำคันเซและทำการตีความ

3) การกำหนดขอบเขตคุณลักษณะ (Span the space of Properties) ขั้นตอนนี้เป็นการคัดเลือกคุณลักษณะของอุปกรณ์ที่มีความสำคัญต่อความรู้สึกของผู้ใช้งานและการออกแบบ การกำหนดขอบเขตคุณลักษณะอุปกรณ์สามารถแบ่งออกได้เป็น 3 ขั้นตอน คือ การรวบรวมคุณลักษณะ (Collection) การเลือกคุณลักษณะที่สำคัญ (Selection) และการกำหนดชุดคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ (Compiling)

4) การรวบรวมรูปตัวแทน (Product Representation Collection) การรวบรวมรูปตัวแทนที่มีลักษณะคล้ายกับอุปกรณ์ที่ใช้งาน

5) การสังเคราะห์ (Synthesis) ขั้นตอนนี้เป็นการเชื่อมโยงความสัมพันธ์ระหว่างคำคันเซกับคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ โดยใช้วิธีต่าง ๆ เช่น วิธีการวิเคราะห์ด้วยมือ วิธีการทางสถิติ

6) การสร้างแบบจำลอง (Model Building) ขั้นตอนการสร้างตัวแบบที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้งาน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับความพึงพอใจ

ความพึงพอใจ เป็นลักษณะนามธรรม ไม่สามารถมองเห็นเป็นรูปร่างได้ แต่สามารถสังเกตได้จากการแสดงออก “พึง” เป็นคำช่วยกิริยา หมายถึง “ควร” เช่น พึงใจ หมายความว่า พอใจ เป็นความรู้สึกที่มีความสุขเมื่อได้รับความสำเร็จตามความมุ่งหมายและความต้องการ ความพึงใจเป็นเรื่องของบุคคล เป็นความรู้สึกส่วนตัวของตัวบุคคลที่มีความหมายกว้าง

Good (1973) กล่าวว่า “ความพึงพอใจ หมายถึง สภาพ คุณภาพหรือระดับความพึงพอใจ ซึ่งเป็นผลมาจากความสนใจต่าง ๆ และทัศนคติที่บุคคลนั้นมีต่อสิ่งนั้น”

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ (2550) ได้อธิบายเรื่องความพึงพอใจของบุคคลไว้ว่า “ความพึงพอใจเป็นภาวะทางอารมณ์ ซึ่งเป็นผลมาจากการรับรู้ในผลงานของบุคคล บุคคลหนึ่ง ซึ่งมีลักษณะแปรเปลี่ยนหรือเป็นพลวัตบุคคลจะมีความพึงพอใจมากน้อยเพียงใด ย่อมขึ้นอยู่กับว่าความต้องการของตนได้รับการตอบสนองมากน้อยเพียงใดด้วย”

บุญเรียง ขจรศิลป์ (2529) ได้ให้ทรรศนะเกี่ยวกับการวัดความพึงพอใจไว้ว่า “ทัศนคติหรือเจตคติเป็นนามธรรมเป็นการแสดงออกค่อนข้างซับซ้อน จึงเป็นการยากที่จะวัดทัศนคติได้โดยตรง แต่สามารถวัดทัศนคติได้โดยอ้อม โดยวัดความคิดเห็นของบุคคลเหล่านั้นแทน ฉะนั้นการวัดความพึงพอใจจะมีขอบเขตที่จำกัด อาจมีความคลาดเคลื่อนเกิดขึ้นถ้าบุคคลเหล่านั้นแสดงความคิดเห็นไม่ตรงกับความรู้สึกที่แท้จริง ซึ่งความคลาดเคลื่อนเหล่านี้ย่อมเกิดขึ้นได้เป็นธรรมดาของการวัดโดยทั่ว ๆ ไป”

ภณิดา ชัยปัญญา (2541) กล่าวว่า “การวัดความพึงพอใจนั้น สามารถทำได้หลายวิธี ดังต่อไปนี้ (1) การใช้แบบสอบถามเพื่อต้องการทราบความคิดเห็น ซึ่งสามารถกระทำได้ในลักษณะการหนดคำตอบให้

เลือกหรือตอบคำถามอิสระ คำถามดังกล่าวอาจถามความพึงพอใจในด้านต่าง ๆ (2) การสัมภาษณ์เป็นวิธีการวัดความพึงพอใจทางตรง ซึ่งต้องอาศัยเทคนิคและวิธีการที่ดีจะได้ข้อมูลที่เป็นจริง (3) การสังเกตเป็นวิธีวัดความพึงพอใจโดยการสังเกตพฤติกรรมของบุคคลเป้าหมายเป็นการแสดงออกจากการพูดจา กริยา ท่าทาง วิธีนี้ต้องอาศัยการกระทำอย่างจริงจัง และสังเกตอย่างมีระเบียบแบบแผน”

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

มานะ อินพรมมี, ธนภัทร มะณีแสง, และปรารถนา ศิริสานต์ (2567) ศึกษาเรื่องการพัฒนาบรรจุภัณฑ์มะขามเปรี้ยวอัดก้อนโดยใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซ สำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน จากการวิจัยพบว่า ผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ได้รับการคัดเลือกมีระดับความสัมพันธ์ระหว่างตัวแปรอิสระกับตัวแปรตามของบรรจุภัณฑ์โดยที่ประชากรส่วนใหญ่ให้ทิศทางเชิงบวกต่อคุณลักษณะของผลิตภัณฑ์ที่มีรูปทรงสี่เหลี่ยม ใช้ฟอยต์ในการห่อหุ้มผลิตภัณฑ์ที่อยู่ภายใน ส่วนด้านนอกใช้วัสดุจากกระดาษที่มีโทนสีเข้มตกแต่งลวดลายเป็นภาพวาด จึงสามารถนำคุณสมบัติต่าง ๆ ที่ได้มาใช้ออกแบบและพัฒนาบรรจุภัณฑ์ได้อย่างเป็นรูปธรรม ผลลัพธ์ที่ได้คือ บรรจุภัณฑ์มะขามเปียกอัดก้อนสามารถตอบโจทย์ผู้บริโภค และสร้างความโดดเด่นในตลาด สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของเทคนิควิศวกรรมคันเซในการยกระดับบรรจุภัณฑ์ ทั้งนี้ยังสามารถผลักดันธุรกิจชุมชนให้ประสบความสำเร็จได้

สุรสิทธิ์ ระวังวงศ์ และคณะ (2565) ศึกษาเรื่องการประยุต์ใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนประเภทโต๊ะทีวีจากลำต้นไม้ปาล์มน้ำมัน พบว่า งานวิจัยนี้ประยุกต์ใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซในการออกแบบโต๊ะทีวีจากลำต้นปาล์มน้ำมัน โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างความรู้สึกผู้บริโภคกับคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ผ่านการวิเคราะห์เชิงปริมาณ ผลลัพธ์คือการกำหนดคุณลักษณะผลิตภัณฑ์ 5 อย่าง ได้แก่ การใช้งาน รูปทรง วัสดุตกแต่ง ขนาด และรูปแบบ และคำแสดงความรู้สึกที่สัมพันธ์กัน ได้แก่ การรับน้ำหนัก ประโยชน์ใช้สอย รูปร่าง เนื้อที่ใช้สอย หรูหรา สวยงาม เอกลักษณ์ งานวิจัยนี้เป็นแนวทางให้นักออกแบบพัฒนาผลิตภัณฑ์ที่ตอบสนองความต้องการผู้บริโภคได้

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ คนงานที่ทำงานในไร่สับปะรดของนางดรุณี กิ้มเซ่ง ตำบลป่าบอน จังหวัดพัทลุง จำนวน 20 คน

เครื่องมือในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ มีทั้งหมด 4 ฉบับ คือ

แบบสอบถามที่ 1 การรวบรวมความต้องการเชิงอารมณ์ของกลุ่มผู้ใช้ที่มีผลต่อการใช้อุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

แบบสอบถามที่ 2 การรวบรวมคุณลักษณะที่อธิบายถึงลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

แบบสอบถามที่ 3 การรวบรวมความรู้สึกของผู้ใช้ที่มีต่ออุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

แบบสอบถามที่ 4 การสำรวจความพึงพอใจจากผู้ใช้งานอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

การเก็บรวบรวมข้อมูล

คณะผู้วิจัยได้ทำการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 20 คนที่เป็นคนทำงานอยู่ในไร่สับปะรดของนางดรุณี กิ้มเซ่ง (แหล่งข้อมูลปฐมภูมิ) นอกจากนี้คณะผู้วิจัยได้ค้นคว้า รวบรวมข้อมูลจากสื่อต่าง ๆ เช่น วารสาร บทความทางวิชาการ เอกสาร หนังสือ และสื่ออินเทอร์เน็ต (แหล่งข้อมูลทุติยภูมิ)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาอุปกรณ์ในการตอนจุกสับปะรดโดยใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซ โดยนำความต้องการของผู้ใช้งานมาเป็นตัวกำหนดคุณลักษณะในการออกแบบ คณะผู้วิจัยจะนำเสนอผลการศึกษาเป็น 2 ส่วน คือ

1) การประยุกต์ใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซ ในการออกแบบอุปกรณ์

การออกแบบอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดโดยใช้เทคนิควิศวรรมคันเซ มีขั้นตอนทั้งหมด 6 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

ขั้นตอนที่ 1 การเลือกขอบเขตของคำที่แสดงถึงความรู้สึกต่ออุปกรณ์ที่ตอนจุกสับปะรดโดยมีการรวบรวมคำเหล่านี้จากแหล่งข้อมูลต่าง ๆ จำนวน 20 คำ หลังจากนั้นทำการประเมินแบบสอบถามโดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ และนำมาหาค่าดัชนีความสอดคล้อง (IOC) เพื่อใช้สำหรับการเลือกคำที่แสดงความรู้สึกซึ่งได้กำหนดเกณฑ์ของค่า IOC > 0.5 จึงผ่านเกณฑ์ในการคัดเลือก โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการกำหนดคำแสดงความรู้สึกสำหรับอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

ที่	คำแสดงความรู้สึก	IOC	ที่	คำแสดงความรู้สึก	IOC
1	น้ำหนัก (Weight)	1.00	2	เหมาะสมกับการใช้งาน (Suitable use)	0.70
3	เหมาะสม (Suitability)	0.00	4	น่าสนใจ (Interesting)	0.70
5	ความคล่องตัว (Streamlined)	1.00	6	มีคุณค่า (Valuable)	1.00
7	มีลักษณะเฉพาะ (Characteristic)	0.70	8	ความรวดเร็ว (Rapidity)	0.70
9	ใช้งานง่าย (Usability)	1.00	10	ความแม่นยำ (Accuracy)	0.70
11	แข็งแรง (Strong)	1.00	12	สะดวก (Convenience)	0.70
13	คงทน (Durable)	0.30	14	ดูแลรักษาง่าย (Maintenance)	1.00
15	กะทัดรัด (Compact)	0.30	16	ผิวสัมผัส (Surface)	0.70
17	ทนทาน (Durable)	0.30	18	อายุการใช้งาน (Useful life)	0.70
19	แปลกใหม่ (Exotic)	0.30	20	ประโยชน์ใช้สอย (Utility)	0.70

จากตารางที่ 1 คำแสดงความรู้สึกที่ผ่านการคัดเลือก (IOC > 0.50) ได้แก่ น้ำหนัก (Weight) ความคล่องตัว (Streamlined) มีลักษณะเฉพาะ (Characteristic) ใช้งานง่าย (Usability) แข็งแรง (Strong) เหมาะสมกับการใช้งาน (Suitable use) น่าสนใจ (Interesting) มีคุณค่า (Valuable) ความรวดเร็ว (Rapidity) ความแม่นยำ (Accuracy) สะดวก (Convenience) ดูแลรักษาง่าย (Maintenance) ผิวสัมผัส (Surface) อายุการใช้งาน (Useful life) และประโยชน์ใช้สอย (Utility)

ขั้นตอนที่ 2 การกำหนดขอบเขตของคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด โดยมีการกำหนดคุณลักษณะดังรูปที่ 1

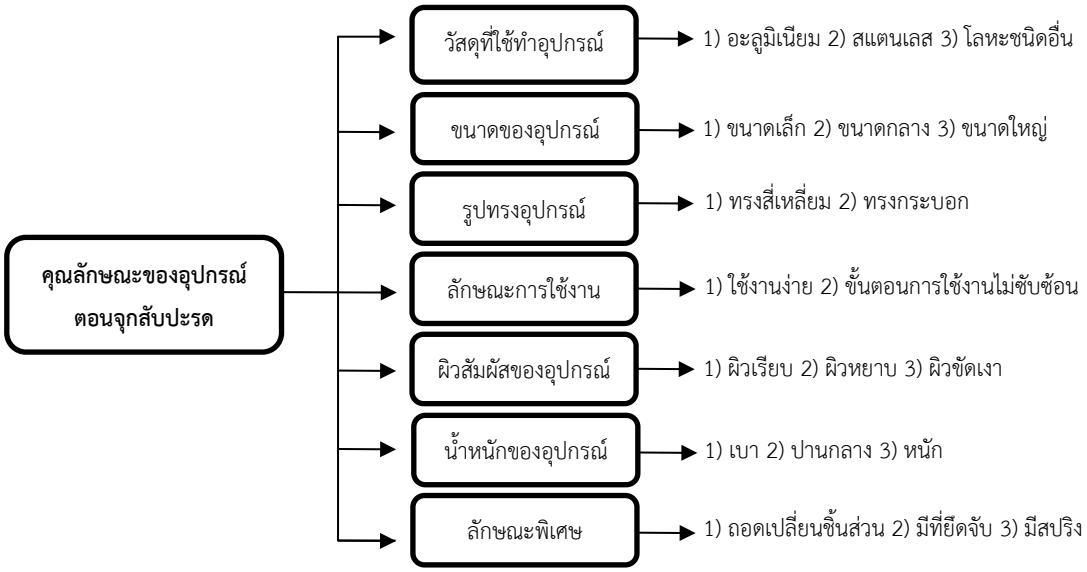

รูปที่ 1 ขอบเขตของคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

จากการกำหนดขอบเขตของคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด ทางคณะผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมแบบสอบถามและวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะของอุปกรณ์จำนวน 7 คุณลักษณะ แสดงรายละเอียดดังตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ยของคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

ที่	คุณลักษณะหลัก	คุณลักษณะย่อย	$\bar{x}$
1	วัสดุที่ใช้ทำอุปกรณ์	อะลูมิเนียม, สแตนเลส, โลหะชนิดอื่น	4.95
2	ขนาดของอุปกรณ์	ขนาดเล็ก, ขนาดกลาง, ขนาดใหญ่	3.90
3	รูปทรงของอุปกรณ์	ทรงสี่เหลี่ยม, ทรงกระบอก	4.40
4	ลักษณะการใช้งาน	ใช้งานง่าย, ขั้นตอนในการใช้งานไม่ซับซ้อน	4.50
5	ผิวสัมผัสของอุปกรณ์	ผิวเรียบ, ผิวหยาบ, ผิวขัดเงา	4.45
6	น้ำหนักของอุปกรณ์	เบา, ปานกลาง, หนัก	3.80
7	ลักษณะพิเศษ	ถอดเปลี่ยนชิ้นส่วน, มีที่ยึดจับ, มีสปริง	4.50
ภาพรวม			**4.36**

จากตารางที่ 2 พบว่า คุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดที่มีระดับค่าเฉลี่ยสูงกว่าภาพรวม ($\bar{X}$= 4.36) มีจำนวน 5 คุณลักษณะ ได้แก่ วัสดุที่ใช้ทำอุปกรณ์ รูปทรงของอุปกรณ์ ลักษณะการใช้งาน ผิวสัมผัสของอุปกรณ์ และลักษณะพิเศษ

การกำหนดชุดคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด จากคุณลักษณะหลักจำนวน 7 ชุด มีชุดคุณลักษณะที่ผ่านการคัดเลือกจากตารางที่ 2 จำนวน 5 ชุด ดังนั้นจำนวนของชุดคุณลักษณะทั้ง 5 ชุดนี้ ซึ่งมีคุณลักษณะย่อยจำนวน 13 คุณลักษณะย่อยจะใช้เป็นแนวทางในการออกแบบอุปกรณ์ในการตอนจุกสับปะรด แสดงดังรูปที่ 2

รูปที่ 2 คุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดที่ผ่านการคัดเลือก

ขั้นตอนที่ 3 การรวบรวมและคัดเลือกรูปตัวแทนของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

การการสำรวจและค้นหาอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด พบว่า ไม่มีอุปกรณ์ในรูปแบบดังกล่าวที่แพร่หลาย ทางผู้วิจัยจึงนำรูปภาพที่ใกล้เคียงและสามารถนำไปใช้งานได้มาประเมินเพื่อเลือกรูปที่ตรงกับคุณลักษณะของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดมากที่สุด (รูปที่ 2) ซึ่งรูปตัวแทนอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด แสดงดังรูปที่ 3

ก) ข) ค)

รูปที่ 3 ตัวแทนของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

การคัดเลือกตัวแทนจากกลุ่มรูปภาพ ตามคุณลักษณะหลักและคุณลักษณะย่อยแสดงดังตารางที่ 3

ตารางที่ 3 การจำแนกรูปตัวอย่างตามคุณลักษณะหลักและคุณลักษณะย่อยของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

รูปที่	จำนวนคุณลักษณะหลัก	จำนวนคุณลักษณะย่อย
รูปที่ 3 ก)	3	4
รูปที่ 3 ข)	5	10
รูปที่ 3 ค)	5	10

จากตารางที่ 3 รูปที่ 3 ข) และ ค) เป็นรูปที่ตรงกับคุณลักษณะย่อยมากที่สุด จึงเลือกเป็นรูปตัวแทนในการนำไปวิเคราะห์ในขั้นตอนถัดไป

ขั้นตอนที่ 4 การสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มผู้ใช้งานอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด จากการสำรวจโดยใช้แบบสอบถามจากกลุ่มผู้ใช้งานอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด จำนวน 20 คน มีค่าเฉลี่ยของคำแสดงความรู้สึกดังตารางที่ 4

ตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยของคำแสดงความรู้สึกที่มีต่ออุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

คำแสดงความรู้สึก / รูปตัวแทน	รูปที่ 3 ข)	รูปที่ 3 ค)
น้ำหนัก	3.55	2.85
ความคล่องตัว	3.35	2.30
ใช้งานง่าย	3.00	2.80
แข็งแรง	3.60	3.00
มีคุณค่า	3.35	2.75
ดูแลรักษาง่าย	3.00	3.80

จากตารางที่ 4 ค่าเฉลี่ยสูงสุดของคำแสดงความรู้สึก น้ำหนัก ความคล่องตัว ใช้งานง่าย แข็งแรง มีคุณค่า คือ รูปที่ 3 ข) ส่วนค่าเฉลี่ยสูงสุดของคำแสดงความรู้สึก ดูแลรักษาง่าย คือ รูปที่ 3 ค) หลังจากนั้นนำคำแสดงความรู้สึกมาวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (MCC^2) ผู้วิจัยได้กำหนดค่า MCC^2 ที่มากกว่า 0.7 ซึ่งเป็นค่าที่มีความสัมพันธ์มาก ในการยอมรับผลและนำไปใช้ในขั้นตอนถัดไป โดยผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 5

ตารางที่ 5 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (MCC^2)

คำแสดงความรู้สึก / รูปตัวแทน	รูปที่ 3 ข)	รูปที่ 3 ค)
น้ำหนัก	0.75	0.53
ความคล่องตัว	0.70	0.63

ใช้งานง่าย	0.55	0.77
แข็งแรง	0.80	0.77
มีคุณค่า	0.76	0.65
ดูแลรักษาง่าย	0.69	0.82

จากตารางที่ 5 ค่าเฉลี่ยของคำแสดงความรู้สึกสูงสุดที่ตรงกับค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เชิงพหุคูณกำลังสอง (MCC^2) มีจำนวน 5 ค่า คณะผู้วิจัยนำค่าที่ผ่านไปวิเคราะห์ Regression Analysis และได้กำหนดตัวแปรของคุณลักษณะย่อย 13 ตัวแปร คือ อะลูมิเนียม (X_1) สแตนเลส (X_2) โลหะชนิดอื่น (X_3) ทรงสี่เหลี่ยม (X_4) ทรงกระบอก (X_5) ใช้งานง่าย (X_6) ขั้นตอนการใช้งานไม่ซับซ้อน (X_7) ผิวเรียบ (X_8) ผิวหยาบ (X_9) ผิวขัดเงา (X_{10}) ถอดเปลี่ยนชิ้นส่วน (X_{11}) มีที่จับยึด (X_{12}) และมีสปริง (X_{13}) จากการวิเคราะห์ได้สมการดังนี้

$$Y_{\text{น้ำหนัก}} = 3.124 + 0.865X_1 + 0.789X_2 - 0.767X_9 + 0.487X_{11} + 0.383X_{13} \quad (1)$$

$$Y_{\text{ความคล่องตัว}} = 2.844 + 0.139X_4 + 0.276X_5 + 1.009X_6 + 0.065X_{12} \quad (2)$$

$$Y_{\text{แข็งแรง}} = 3.007 + 1.117X_1 + .305X_2 + 0.355X_{11} + 0.115X_{13} \quad (3)$$

$$Y_{\text{มีคุณค่า}} = 3.212 + 0.411X_1 + 0.153X_5 + 0.512X_{11} - 0.118X_{13} \quad (4)$$

$$Y_{\text{ดูแลรักษาง่าย}} = 3.303 + 0.351X_1 + 0.481X_2 + 0.198X_4 + 0.532X_5 + 0.142X_8 - 0.237X_9 + 0.152X_{10} + 0.063X_{11} \quad (5)$$

ขั้นตอนที่ 5 การวิเคราะห์หาค่า Partial Correlation Coefficient (PCC) และหาค่า Category Score (CS) ในการสร้างข้อกำหนดสำหรับใช้ในการออกแบบอุปกรณ์ ผลการวิเคราะห์แสดงดังตารางที่ 6

ตารางที่ 6 สรุปผลการวิเคราะห์และการกำหนดคุณลักษณะในการออกแบบอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

คุณลักษณะอุปกรณ์ที่ใช้ออกแบบ						**คำแสดงความรู้สึก**	**รูปแนวทางในการออกแบบ**	MCC^2
คุณลักษณะหลัก	PCC	P-value	**คุณลักษณะย่อย**	CS	P-value			
วัสดุที่ใช้ทำอุปกรณ์	0.956	0.000	อลูมิเนียม	0.865	0.000	น้ำหนัก	รูป ข	0.75
	1.009	0.000		1.117	0.000	ความแข็งแรง	รูป ข	0.80
รูปทรงอุปกรณ์	0.312	0.000	ทรงกระบอก	0.267	0.000	ความคล่องตัว	รูป ข	0.70
	0.433	0.000		0.532	0.000	ดูแลรักษาง่าย	รูป ค	0.82

คุณลักษณะอุปกรณ์ที่ใช้ออกแบบ						คำแสดงความรู้สึก	รูปแนวทางในการออกแบบ	MCC^2
คุณลักษณะหลัก	PCC	P-value	คุณลักษณะย่อย	CS	P-value			
ลักษณะการใช้งาน	1.181	0.000	ใช้งานง่าย	1.009	0.000	ความคล่องตัว	รูป ค	0.77
ผิวสัมผัสอุปกรณ์	0.388	0.000	ผิวเรียบ	0.142	0.000	ดูแลรักษาง่าย	รูป ค	0.82
ลักษณะพิเศษ	0.668	0.000	ถอดเปลี่ยนชิ้นส่วน	0.512	0.000	มีคุณค่า	รูป ข	0.76

ขั้นตอนที่ 6 การสร้างแบบจำลอง จากการวิเคราะห์เพื่อให้ได้ข้อกำหนดคุณลักษณะของอุปกรณ์หลักและคุณลักษณะของอุปกรณ์ย่อยที่สื่อถึงความรู้สึกของการออกแบบอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด พบว่าการออกแบบได้ใช้คำแสดงความรู้สึกสำหรับการออกอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด 5 คำ คือ น้ำหนัก ความคล่องตัว แข็งแรง มีคุณค่า และการดูแลรักษาง่าย โดยมีการออกแบบตามรายละเอียดดังต่อไปนี้

น้ำหนัก น้ำหนักของอุปกรณ์ขึ้นอยู่กับวัสดุที่ใช้เพราะต้องการความแข็งแรง ดังนั้นการออกแบบจะต้องทำให้มีน้ำหนักที่เหมาะสม

ความคล่องตัว การใช้งานของอุปกรณ์ต้องสามารถตอนจุกสับปะรดโดยใช้อุปกรณ์ในการตอนเพียงครั้งเดียว ดังนั้นการออกแบบจะต้องมีการใส่ใบมีดที่มีความคมตรงปลายของตัวอุปกรณ์

ความแข็งแรง ในการใช้งานจะต้องใช้วัสดุที่เหมาะสมและทนทาน รวมถึงสามารถใช้งานได้หลายครั้งโดยอุปกรณ์ไม่เสียรูปหรือชำรุด

มีคุณค่า อุปกรณ์สามารถตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ สามารถช่วยให้ทำงานได้ง่ายขึ้น รวมถึงทำให้ลดระยะเวลาในการทำงานได้

การดูแลรักษาง่าย อุปกรณ์สามารถถอดเปลี่ยนและทำความสะอาดได้ง่าย

จากคุณลักษณะหลักและคุณลักษณะย่อย ทางคณะผู้วิจัยได้ทำการออกแบบอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดเพื่อใช้ทำเป็นอุปกรณ์ต้นแบบ ดังรูปที่ 4

รูปที่ 4 แบบของอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด

2) การสร้างอุปกรณ์และการนำไปใช้ประโยชน์

จากการออกแบบในรูปที่ 4 คณะผู้วิจัยได้ทำการสร้างอุปกรณ์ต้นแบบเพื่อนำมาใช้งานจริงตามคุณลักษณะที่กำหนดที่ได้จากการวิเคราะห์ แสดงดังรูปที่ 5

รูปที่ 5 อุปกรณ์ต้นแบบ (อุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด)

คณะผู้วิจัยได้เปรียบเทียบขั้นตอนการตอนจุกสับปะรดโดยใช้ช้อนหรือแท่งเหล็ก (วิธีเดิม) และการตอนจุกสับปะรดโดยใช้อุปกรณ์ต้นแบบ แสดงดังรูปที่ 6

ก)

ข)

รูปที่ 6 ขั้นตอนการตอนจุกสับปะรด ก) วิธีการตอนแบบเดิม (ใช้ช้อน) ข) วิธีการตอนโดยใช้อุปกรณ์ต้นแบบ

หลังจากนำอุปกรณ์ต้นแบบให้กลุ่มเกษตรกรไปใช้งาน ตัวอุปกรณ์ตอนจุกสับปะรดสามารถใช้งานได้ดี มีความแข็งแรง ทนทาน และทำให้ระยะเวลาในการตอนจุกสับปะรดลดลงเฉลี่ย 4.53 วินาทีต่อต้น เมื่อเปรียบเทียบกับวิธีการเดิมที่ใช้อยู่ ซึ่งส่งผลให้กลุ่มเกษตรกรมีความพึงพอใจในการใช้อุปกรณ์ต้นแบบอยู่ในระดับมาก ($\overline{x}$= 4.15) เป็นผลมาจากการทำให้กลุ่มเกษตรกรทำงานได้รวดเร็วมากขึ้นและลดการบาดเจ็บจากการถูกหนามใบสับปะรดบาดมือ

ข้อเสนอแนะ

1) ในการวิจัยควรมีการศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับความต้องการและความรู้สึกของกลุ่มเกษตรกรที่มีต่ออุปกรณ์ตอนจุกสับปะรด เพื่อให้สามารถพัฒนาอุปกรณ์ที่ตอบสนองความต้องการของผู้ใช้งานได้อย่างแท้จริง

2) ควรมีการจัดอบรมและให้ความรู้แก่กลุ่มเกษตรกรที่ปลูกสับปะรดในพื้นที่และพื้นที่ใกล้เคียงเกี่ยวกับการใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างถูกต้องและปลอดภัย

3) ทางคณะผู้วิจัยจะต้องศึกษาถึงความเป็นไปได้ในการผลิตอุปกรณ์ในเชิงพาณิชย์ เพื่อให้กลุ่มเกษตรกรที่เพาะปลูกสับปะรดสามารถเข้าถึงและใช้งานอุปกรณ์ได้อย่างแพร่หลาย

บรรณานุกรม

กรมส่งเสริมการเกษตร. (2567). *สับปะรดโรงงาน* .http://www.agriman.doae.go.th/home/news/2567/04pineapple.pdf.

กระทรงพาณิชย์. (2567). *สับปะรด.* https://regional.moc.go.th/th/file/get/file/20240318433501fda6abf408cef6d646c3a662fc095350.pdf.

บุญเรียง ขจรศิลป์. (2529). *วิธีวิจัยทางการศึกษา.* กรุงเทพฯ: คณะศึกษาศาสตร์มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

มานะ อินพรมมี, ธนภัทร มะณีแสง, และปรารถนา ศิริสานต์. (2567). การพัฒนาบรรจุภัณฑ์มะขามเปรี้ยวอัดก้อนโดยใช้เทคนิควิศวกรรมคันเซสำหรับกลุ่มวิสาหกิจชุมชน. *Journal of Industrial Technology and Engineering Pibulsongkram Rajabhat University, 6*(2), 194-216. https://ph02.tci-thaijo.org/index.php/psru-jite/article/view/252020/171012.

ภณิดา ชัยปัญญา. (2541). *ความพึงพอใจของเกษตรกรต่อกิจกรรมไร่นาสวนผสมภายใต้โครงการปรับโครงสร้างและระบบการผลิตการเกษตรของจังหวัดเชียงราย.* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต (เกษตรศาสตร์) สาขาวิชาส่งเสริมการเกษตร บัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยเชียงใหม่]. CMU Intellectual Repository. https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:95567.

สำนักงานเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง. (2567). *ข้อมูลด้านการเกษตรและสหกรณ์จังหวัดพัทลุง ประจำปี 2567.* เข้าถึงได้จาก: https://phatthalung.doae.go.th › uploads › 2024/07.

สร้อยตระกูล (ติวยานนท์) อรรถมานะ. (2550). *พฤติกรรมองค์การ: ทฤษฎีและการประยุกต์.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

สุรสิทธิ์ ระวังวงศ์, ชาตรี หอมเขียว, สุชาติ จันทรมณีย์ และปรีชญา ชุมศรี. (2565). การประยุต์ใช้เทคนิควิศวกรรมคันเชในการออกแบบและพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องเรือนประเภทโต๊ะทีวีจากลำต้นไม้ปาล์มน้ำมัน. *วิศวสารลาดกระบัง, 29*(2), 13-26. https://ph01.tci-thaijo.org › lej › article › download.

Good, C. V. (1973). *Dictionary of Education.* New York : McGraw-Hill.

Schütte, S. (2002). *Designing Feelings into Products: Integrating Kansei Engineering Methodology in Product Development.* [Ph.D. Dissertation, Department of Mechanical Engineering, Linkoping University, Sweden]. ProQuest Dissertations and Theses Global. https://www.proquest.com/openview/eee600811d6c50f59b1da788e04913f1/1?cbl=2026366&diss=y&pq-origsite=gscholar.

การจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัยบนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล

Compilation and Management of Researcher Data through Mahidol University Research Experts (MUREX) Portal

รัชชุดา ชัยสุทธานนท์

Ratchuda Chaisutthanon

นักบริหารงานวิจัย

กองบริหารงานวิจัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล

E-mail: ratchuda.ann@mahidol.ac.th

บทคัดย่อ

บทความวิชาการนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัย ภายใต้นโยบายของกองบริหารงานวิจัย สำนักงานอธิการบดี ที่มุ่งส่งเสริมและสนับสนุนนักวิจัยที่มีคุณภาพเพื่อประโยชน์ต่อประเทศชาติและสังคม ปัญหา คือ การขาดระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยอย่างเป็นระบบ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงนำแนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล ควบคู่กับการนำกระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบวงจรชีวิต มาใช้เป็นแนวทางในการดำเนินงาน ผลจากการดำเนินงานพบว่า ระบบจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัยได้ นอกจากนี้ข้อมูลที่ได้ยังสามารถนำไปประยุกต์ใช้เพื่อสนับสนุนการวางแผนกลยุทธ์และการกำหนดนโยบายของมหาวิทยาลัยในอนาคตได้อีกด้วย

คำสำคัญ: ข้อมูลนักวิจัย การจัดทำข้อมูลนักวิจัย ระบบสารสนเทศ

Abstract

This academic article aimed to develop an information system for storing and displaying researcher data of Mahidol University at the individual, departmental/faculty, and university levels. The development was carried out under the policy of the Research Management and Development Division, Office of the President, which emphasized promoting and supporting high-quality researchers for the benefit of the nation and society. The problem was the lack of an information system that could systematically store and display researcher data. Therefore, the researcher applied the concept of data governance, along with the implementation of the information system development life cycle (SDLC), as a guideline for the operation. The results showed that the system was able to store and display researcher data at the individual,

departmental/faculty, and university levels. Furthermore, the obtained data could be utilized to support strategic planning and future policy formulation of the university.

Keywords: Researcher data, researcher data compilation, information system

บทนำ

การจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัยในระดับสถาบัน ถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยสนับสนุนการพัฒนาและยกระดับงานวิจัยของมหาวิทยาลัยอย่างมีประสิทธิภาพ มหาวิทยาลัยมหิดล ยังขาดระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยได้อย่างเป็นระบบ ครอบคลุม และสามารถสืบค้นข้อมูลในระดับบุคคล หน่วยงาน/คณะ และมหาวิทยาลัยได้ เพื่อสนับสนุนนโยบายของกองบริหารงานวิจัยและยุทธศาสตร์ด้านการวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล การพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัย โดยแนวคิดการกำกับข้อมูล (Data Governance) เน้นความถูกต้อง ความครบถ้วน ความโปร่งใสและความรับผิดชอบ เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีคุณภาพ เชื่อถือได้ และสามารถนำไปใช้สนับสนุนการดำเนินนโยบายและบริหารจัดการได้

บทความนี้นำเสนอขั้นตอนการจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัยบนระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล (Mahidol University Research Expert: MUREX Portal) ซึ่งเป็นระบบออนไลน์ที่สนับสนุนการบริหารจัดการงานวิจัยและการขอทุนนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล

โดยมีการจัดโครงสร้างข้อมูลผ่านแบบฟอร์ม Master List Template ที่สามารถปรับปรุงข้อมูลได้อย่างยืดหยุ่นและปลอดภัย ร่วมกับการนำหลักการของวงจรชีวิตการพัฒนาระบบสารสนเทศ (System Development Life Cycle: SDLC) มาประยุกต์ใช้ ครอบคลุมตั้งแต่ขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการ การออกแบบระบบ การจัดทำข้อมูล การนำเข้าข้อมูล การทดสอบและประเมินผล ซึ่งช่วยให้ระบบที่พัฒนาขึ้นตอบสนองความต้องการของผู้ใช้อย่างเป็นรูปธรรม มีความยืดหยุ่น และสามารถพัฒนาอย่างต่อเนื่องในอนาคต

วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัย

ประเด็นปัญหา

มหาวิทยาลัยยังไม่มีระบบสารสนเทศที่รองรับการจัดเก็บและแสดงข้อมูลนักวิจัยในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัย

คำถามวิจัย

1) กระบวนการจัดทำข้อมูลนักวิจัยในรูปแบบ Master list file มีขั้นตอนการดำเนินงานอย่างไร
2) ขั้นตอนการนำข้อมูล Master list file เข้าสู่ระบบ MUREX Portal มีการดำเนินงานอย่างไร
3) การแสดงผลข้อมูลนักวิจัยผ่านระบบ MUREX Portal มีลักษณะอย่างไร

ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ (2562) กล่าวว่า การกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance) หมายถึง กรอบแนวทางในการบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ เพื่อให้มั่นใจว่าข้อมูลมีความถูกต้อง ครบถ้วน เชื่อถือได้ สามารถเข้าถึงได้อย่างปลอดภัย โดยกำหนดบทบาทและความรับผิดชอบขั้นตอนการดำเนินงานของผู้ที่เกี่ยวข้องกับข้อมูลในทุกระดับประกอบด้วย:

1) นโยบายการบริหารจัดการข้อมูล (Data Policies)
2) บทบาทและความรับผิดชอบของผู้ดูแลข้อมูล (Data Stewardship)
3) กระบวนการจัดการคุณภาพข้อมูล (Data Quality Management)
4) มาตรฐานและแนวปฏิบัติ (Standards and Guidelines)
5) กลไกการติดตามและประเมินผล (Monitoring and Auditing)

แนวคิดนี้มีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบสารสนเทศ โดยเฉพาะในภาครัฐและสถาบันการศึกษา ซึ่งต้องมีการจัดเก็บและเปิดเผยข้อมูลในลักษณะที่โปร่งใสและตรวจสอบได้ เพื่อสร้างความน่าเชื่อถือและประโยชน์ต่อผู้ใช้งานระบบในทุกระดับ การประยุกต์ใช้ Data Governance ยังช่วยเสริมให้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศมีความเป็นระบบมากยิ่งขึ้น โดยสามารถควบคุมและติดตามคุณภาพของข้อมูลที่นำเข้าและแสดงผลในระบบ ตลอดจนกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลให้เหมาะสมตามระดับผู้ใช้งาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

หทัยชนก แจ่มถิ่น และอนิรุทธ์ สติมั่น (2558) ได้จัดทำงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับบัณฑิตศึกษา สำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร โดยใช้กระบวนการพัฒนาระบบสารสนเทศแบบวงจรชีวิต (SDLC) และประเมินประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น

วรพล เจนวิไลศิลป์, ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์ และทนงศักดิ์ ศิริรัตน์ (2565) ได้จัดทำงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี งานวิจัยนี้ มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยของสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี โดยเน้นการออกแบบระบบที่สามารถจัดเก็บและบริหารข้อมูลงานวิจัยได้

อัญชลี วิเลิศศักดิ์ (2562) ได้จัดทำงานวิจัย เรื่อง การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นผลงานทางวิชาการ คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นผลงานทางวิชาการของคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ โดยมุ่งเน้นการจัดการฐานข้อมูลและการค้นคืนสารสนเทศอย่างมีประสิทธิภาพ

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ใช้แนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance) และกระบวนการดำเนินงานตามระบบสารสนเทศแบบวงจรชีวิต (System Development Life Cycle: SDLC) ซึ่งมีเป้าหมายเพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดลในระดับต่าง ๆ ได้อย่างเป็นระบบ

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

คำจำกัดความ

ข้อมูลนักวิจัย (Researcher Data) คือ ข้อมูลของบุคลากรในมหาวิทยาลัยมหิดลที่ประกอบด้วยชื่อ ตำแหน่งทางวิชาการ ส่วนงานที่สังกัด สาขาวิชา ข้อมูล Scopus ID และข้อมูลอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง

การจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัย คือ การเพิ่ม ลบ แก้ไข และปรับปรุงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับนักวิจัย เช่น นักวิจัยที่บรรจุใหม่ ลาออก เกษียณอายุ นักวิจัยที่เปลี่ยนคำนำหน้า ชื่อ-นามสกุล ตำแหน่ง ส่วนงาน/สังกัด รวมถึงข้อมูล Scopus ID

Master list file คือ ไฟล์ Master list template ที่ดาวน์โหลดออกมาจากระบบ MUREX Portal เพื่อนำมาจัดทำและบริหารจัดการ ปรับปรุง อัปเดตข้อมูล ตรวจสอบข้อมูลให้ถูกต้อง ครบถ้วนและเป็นปัจจุบัน

MUREX Portal คือ ระบบออนไลน์ที่สนับสนุนการบริหารจัดการงานวิจัยและการขอทุนนักวิจัยของมหาวิทยาลัยมหิดล

การกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance) คือ แนวทางการบริหารจัดการข้อมูลที่เน้นความถูกต้อง ความครบถ้วน ความโปร่งใสในการจัดการข้อมูลและความรับผิดในการจัดการข้อมูลชอบโปร่งใส เพื่อมาตรฐานการดูแลข้อมูลเพิ่มประสิทธิภาพในการใช้งาน

SDLC (System Development Life Cycle) คือ ขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบสารสนเทศ เริ่มตั้งแต่การวิเคราะห์ความต้องการ ออกแบบระบบ จัดทำข้อมูล นำข้อมูลเข้าระบบ ทดสอบและประเมินผลระบบ

ADFS (Active Directory Federation Services) มหาวิทยาลัยมหิดล คือ ระบบยืนยันตัวตนที่ใช้บัญชีผู้ใช้งานจาก Active Directory ของมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถเข้าถึงระบบได้อย่างปลอดภัย ด้วยการยืนยันตัวตนผ่านบัญชีผู้ใช้ของมหาวิทยาลัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) ไฟล์ข้อมูล Master List: ใช้สำหรับการจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัย โดยครอบคลุมกระบวนการรวบรวม ตรวจสอบความถูกต้อง และปรับปรุงข้อมูลนักวิจัย เพื่อบริหารจัดการข้อมูลอย่างเป็นระบบ

2) ระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารจัดการงานวิจัย มหาวิทยาลัยมหิดล (MUREX Portal): ใช้เป็นเครื่องมือในการนำข้อมูล Master list file เข้าสู่ระบบ เพื่อการจัดเก็บ วิเคราะห์ และแสดงผลข้อมูลนักวิจัยในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัย

ขั้นตอนการดำเนินงาน

รูปที่ 2 ขั้นตอนการดำเนินงาน

ขั้นตอนที่ 1 การดำเนินการขอข้อมูลนักวิจัย จากกองทรัพยากรบุคคล ดำเนินงาน ดังนี้

1.1) กำหนดความต้องการข้อมูล: ประสานงานกับกองทรัพยากรบุคคลเพื่อระบุข้อมูลที่จำเป็น เช่น ข้อมูลนักวิจัยที่บรรจุใหม่ ลาออก เกษียณอายุ เปลี่ยนชื่อ-นามสกุล คำนำหน้า ตำแหน่ง ส่วนงาน/สังกัด รวมถึง Scopus ID เป็นต้น (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบ SDLC ข้อ 2.1) การวิเคราะห์ความต้องการ และเป็นไปตามแนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล ข้อ 1.2) ความครบถ้วนของข้อมูล)

1.2) จัดทำหนังสือเพื่อขอข้อมูล: จัดทำหนังสือขออนุมัติขอข้อมูลนักวิจัยจากกองทรัพยากรบุคคล แสดงถึงความโปร่งใสและความรับผิดชอบในการขอใช้ข้อมูลตามขั้นตอนที่เป็นทางการ (สอดคล้องกับตามแนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล ข้อ 1.3) ความโปร่งใสในการจัดการ และข้อ 1.4) ความรับผิดชอบในการจัดการข้อมูล)

1.3) รับและตรวจสอบข้อมูล: หลังจากได้รับข้อมูล ตรวจสอบว่าข้อมูลมีความครบถ้วน หากพบข้อผิดพลาดหรือพบว่าข้อมูลไม่ครบถ้วนให้ติดต่อกองทรัพยากรบุคคลเพื่อขอแก้ไขข้อมูล เพื่อตรวจสอบความถูกต้องและความครบถ้วนของข้อมูลที่ได้รับก่อนนำไปใช้ในกระบวนการต่อไป (สอดคล้องกับตามแนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล ข้อ 1.1) ความถูกต้องของข้อมูล)

คำนำหน้า	ชื่อ	นามสกุ	ชื่อภาษาอัง	มสกุลภาษา	ตำแหน่ง	แหน่งทางวิ	นงานภาษา	ส่วนงาน	ภาควิชา	สายงาน	น เดือน ปี export	ล
น.ส.	AAA	AAA	กกก	กกก	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	BBB	BBB	ขขข	ขขข	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	CCC	CCC	คคค	คคค	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
น.ส.	DDD	DDD	ฉฉฉ	ฉฉฉ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
น.ส.	EEE	EEE	ขขข	ขขข	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
MR.	FFF	FFF	ขขข	ขขข	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	GGG	GGG	ฌฌฌ	ฌฌฌ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	HHH	HHH	ญญญ	ญญญ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	III	III	ฎฎฎ	ฎฎฎ	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	JJJ	JJJ	ฎฎฎ	ฎฎฎ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	KKK	KKK	ฐฐฐ	ฐฐฐ	รองศาสตราจาร	รองศาสตราจาร	COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	LLL	LLL	ฑฑฑ	ฑฑฑ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยการจัด	กลุ่มสาขาวิชา	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	MMM	MMM	ฒฒฒ	ฒฒฒ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	NNN	NNN	ณณณ	ณณณ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	OOO	OOO	ดดด	ดดด	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
MR.	PPP	PPP	ตตต	ตตต	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
น.ส.	QQQ	QQQ	ถถถ	ถถถ	ผู้ช่วยศาสตราจ	ผู้ช่วยศาสตราจ	COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	RRR	RRR	ททท	ททท	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
น.ส.	SSS	SSS	ธธธ	ธธธ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
MR.	TTT	TTT	นนน	นนน	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
MR.	UUU	UUU	บบบ	บบบ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
MS.	VVV	VVV	ปปป	ปปป	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	WWW	WWW	ผผผ	ผผผ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
MR.	XXX	XXX	ฝฝฝ	ฝฝฝ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
นาย	YYY	YYY	พพพ	พพพ	อาจารย์		COLLEGE OF	วิทยาลัยศาสน์	กลุ่มสาขาวิชาศ	สายวิชาการ	28/02/2025	
น.ส.	ZZZ	ZZZ	ฟฟฟ	ฟฟฟ	อาจารย์		MAHIDOL UN	โรงเรียนสาธิต	ฝ่ายวิชาการ	สายวิชาการ	28/02/2025	

> February2025 | January2025 | พ้นจากงาน | เข้าปฏิบัติงานใหม่ | ย้ายส่วนงาน | เปลี่ยนชื่อสกุล | เปลี่ยนตำแหน่งวิชากา ...

รูปที่ 3 ไฟล์ข้อมูลนักวิจัยที่ได้รับจากกองทรัพยากรบุคคล

ขั้นตอนที่ 2 การดาวน์โหลด Master list template จากระบบ MUREX Portal ดำเนินงาน ดังนี้ ขั้นตอนการเตรียมโครงสร้างข้อมูลที่สะท้อนการออกแบบระบบตามการดำเนินงานระบบ SDLC

2.1) เข้าสู่ระบบ MUREX Portal ด้วยบัญชีผู้ใช้งานส่วนบุคคล โดยใช้การยืนยันตัวตนผ่านระบบ ADFS ของมหาวิทยาลัยมหิดล เพื่อความปลอดภัยของข้อมูลส่วนบุคคล

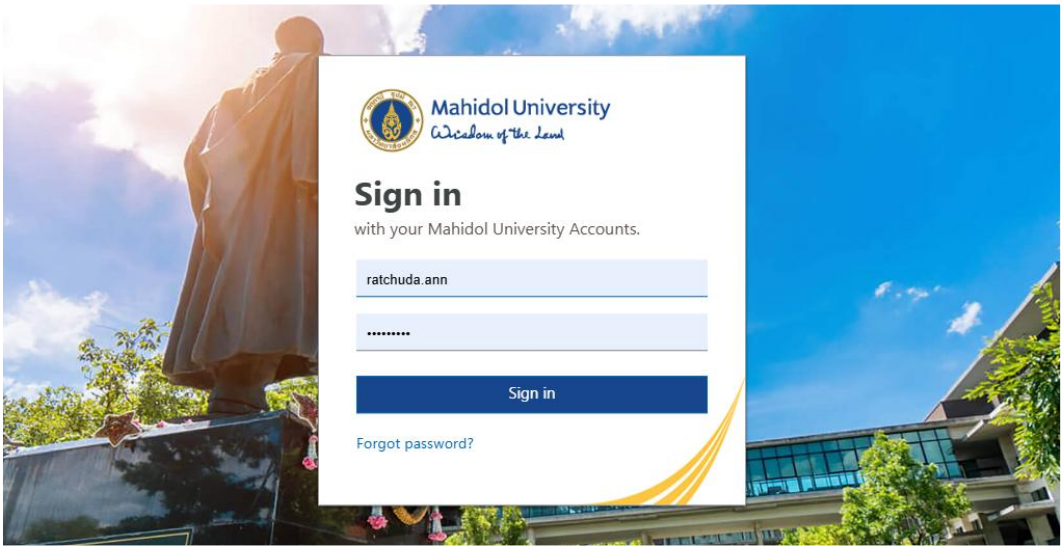

รูปที่ 4 หน้าจอแสดงการเข้าสู่ระบบ ด้วยบัญชีส่วนบุคคลผ่าน ADFS ของมหาวิทยาลัยมหิดล

2.2) ดาวน์โหลด Master list template เป็นการใช้แบบฟอร์มที่ออกแบบไว้ตามมาตรฐานเดียวกัน เพื่อรักษาความสอดคล้องของโครงสร้างข้อมูล และอำนวยความสะดวกในการประมวลผลข้อมูลในลำดับถัดไป (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบ SDLC ข้อ 2.2) การออกแบบระบบ)

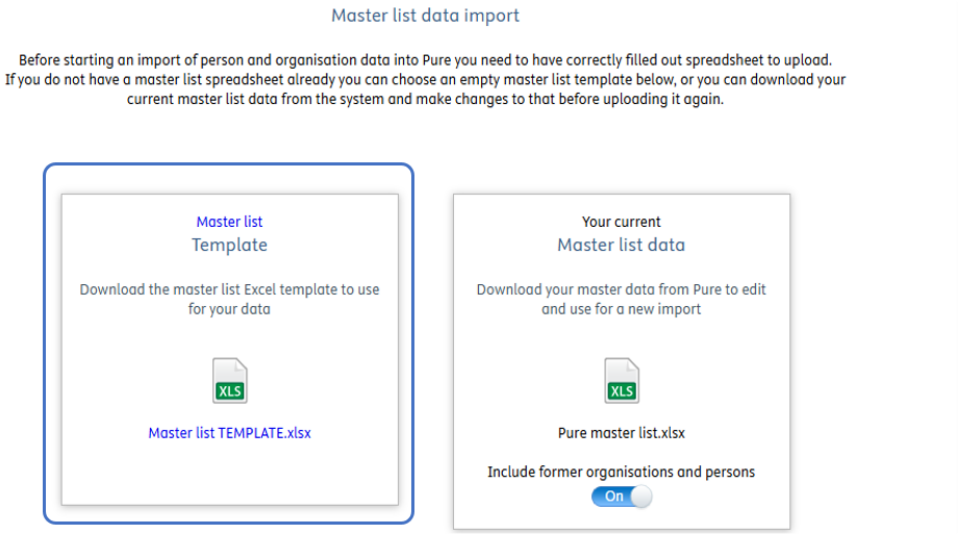

รูปที่ 5 หน้าจอการดาวน์โหลดไฟล์ Master list template จากระบบ MUREX Portal

ขั้นตอนที่ 3 การจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัย ดำเนินงาน ดังนี้

3.1) เปิดไฟล์ Master list template และกรอกข้อมูลบุคลากรตามที่ได้รับจากกองทรัพยากรบุคคล และเพิ่มรายละเอียดข้อมูล Scopus ID การเพิ่มข้อมูลจากหลายแหล่งทั้งภายในและภายนอกองค์กร สะท้อนความสามารถในการบูรณาการข้อมูล (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบ SDLC ข้อ 2.3) การจัดทำข้อมูล)

3.2) ตรวจสอบข้อมูลไฟล์ Master list ให้ถูกต้อง ครบถ้วน

3.3) จากนั้นบันทึกข้อมูลไฟล์ Master list

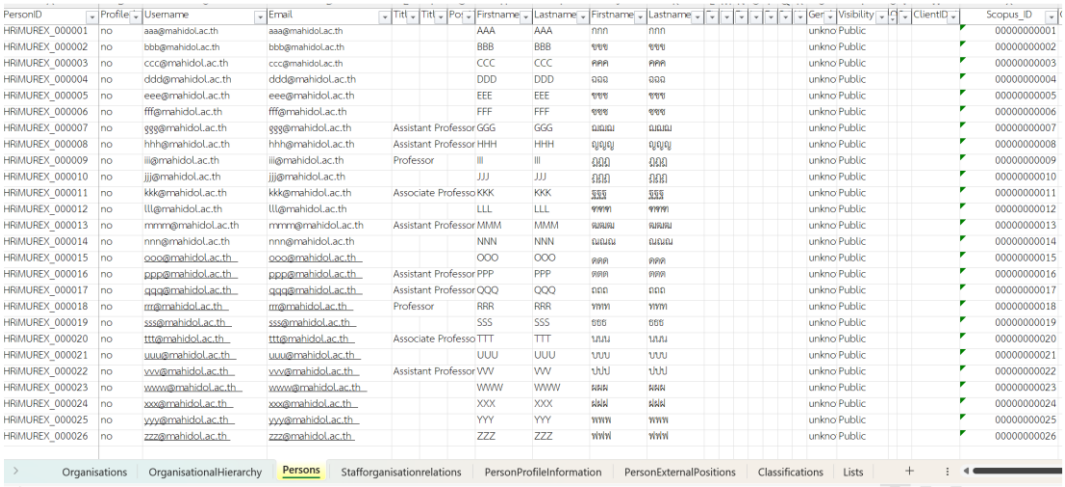

PersonID	Profile	Username	Email	Titl	Titl	Por	Firstname	Lastname	Firstname	Lastname	Ger	Visibility	C	ClientID	Scopus_ID
HRIMUREX_000001	no	aaa@mahidol.ac.th	aaa@mahidol.ac.th				AAA	AAA	กกก	กกก		unkno Public			00000000001
HRIMUREX_000002	no	bbb@mahidol.ac.th	bbb@mahidol.ac.th				BBB	BBB	ขขข	ขขข		unkno Public			00000000002
HRIMUREX_000003	no	ccc@mahidol.ac.th	ccc@mahidol.ac.th				CCC	CCC	คคค	คคค		unkno Public			00000000003
HRIMUREX_000004	no	ddd@mahidol.ac.th	ddd@mahidol.ac.th				DDD	DDD	ฆฆฆ	ฆฆฆ		unkno Public			00000000004
HRIMUREX_000005	no	eee@mahidol.ac.th	eee@mahidol.ac.th				EEE	EEE	งงง	งงง		unkno Public			00000000005
HRIMUREX_000006	no	fff@mahidol.ac.th	fff@mahidol.ac.th				FFF	FFF	จจจ	จจจ		unkno Public			00000000006
HRIMUREX_000007	no	ggg@mahidol.ac.th	ggg@mahidol.ac.th	Assistant Professor			GGG	GGG	ฉฉฉ	ฉฉฉ		unkno Public			00000000007
HRIMUREX_000008	no	hhh@mahidol.ac.th	hhh@mahidol.ac.th	Assistant Professor			HHH	HHH	ชชชช	ชชชช		unkno Public			00000000008
HRIMUREX_000009	no	iii@mahidol.ac.th	iii@mahidol.ac.th	Professor			III	III	ฌฌฌ	ฌฌฌ		unkno Public			00000000009
HRIMUREX_000010	no	jjj@mahidol.ac.th	jjj@mahidol.ac.th				JJJ	JJJ	ญญญ	ญญญ		unkno Public			00000000010
HRIMUREX_000011	no	kkk@mahidol.ac.th	kkk@mahidol.ac.th	Associate Professo			KKK	KKK	ฐฐฐ	ฐฐฐ		unkno Public			00000000011
HRIMUREX_000012	no	lll@mahidol.ac.th	lll@mahidol.ac.th				LLL	LLL	ฑฑฑ	ฑฑฑ		unkno Public			00000000012
HRIMUREX_000013	no	mmm@mahidol.ac.th	mmm@mahidol.ac.th	Assistant Professor			MMM	MMM	ฒฒฒ	ฒฒฒ		unkno Public			00000000013
HRIMUREX_000014	no	nnn@mahidol.ac.th	nnn@mahidol.ac.th				NNN	NNN	ณณณ	ณณณ		unkno Public			00000000014
HRIMUREX_000015	no	ooo@mahidol.ac.th	ooo@mahidol.ac.th				OOO	OOO	ดดด	ดดด		unkno Public			00000000015
HRIMUREX_000016	no	ppp@mahidol.ac.th	ppp@mahidol.ac.th	Assistant Professor			PPP	PPP	ตตต	ตตต		unkno Public			00000000016
HRIMUREX_000017	no	qqq@mahidol.ac.th	qqq@mahidol.ac.th	Assistant Professor			QQQ	QQQ	ถถถ	ถถถ		unkno Public			00000000017
HRIMUREX_000018	no	rrr@mahidol.ac.th	rrr@mahidol.ac.th	Professor			RRR	RRR	ททท	ททท		unkno Public			00000000018
HRIMUREX_000019	no	sss@mahidol.ac.th	sss@mahidol.ac.th				SSS	SSS	ธธธ	ธธธ		unkno Public			00000000019
HRIMUREX_000020	no	ttt@mahidol.ac.th	ttt@mahidol.ac.th	Associate Professo			TTT	TTT	นนน	นนน		unkno Public			00000000020
HRIMUREX_000021	no	uuu@mahidol.ac.th	uuu@mahidol.ac.th				UUU	UUU	บบบ	บบบ		unkno Public			00000000021
HRIMUREX_000022	no	vvv@mahidol.ac.th	vvv@mahidol.ac.th	Assistant Professor			VVV	VVV	ปปป	ปปป		unkno Public			00000000022
HRIMUREX_000023	no	www@mahidol.ac.th	www@mahidol.ac.th				WWW	WWW	ผผผ	ผผผ		unkno Public			00000000023
HRIMUREX_000024	no	xxx@mahidol.ac.th	xxx@mahidol.ac.th				XXX	XXX	ฝฝฝ	ฝฝฝ		unkno Public			00000000024
HRIMUREX_000025	no	yyy@mahidol.ac.th	yyy@mahidol.ac.th				YYY	YYY	พพพ	พพพ		unkno Public			00000000025
HRIMUREX_000026	no	zzz@mahidol.ac.th	zzz@mahidol.ac.th				ZZZ	ZZZ	ฟฟฟ	ฟฟฟ		unkno Public			00000000026

Organisations | OrganisationalHierarchy | Persons | Stafforganisationrelations | PersonProfileInformation | PersonExternalPositions | Classifications | Lists

รูปที่ 6 ไฟล์ข้อมูลนักวิจัยที่จัดทำและบริหารจัดการตาม Master list template

ขั้นตอนที่ 4 การนำข้อมูลนักวิจัยเข้าสู่ระบบ MUREX Portal ดำเนินงาน ดังนี้

ดำเนินการนำข้อมูลไฟล์ Master list เข้าสู่ระบบ (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบ SDLC ข้อ 2.4) การนำเข้าข้อมูล)

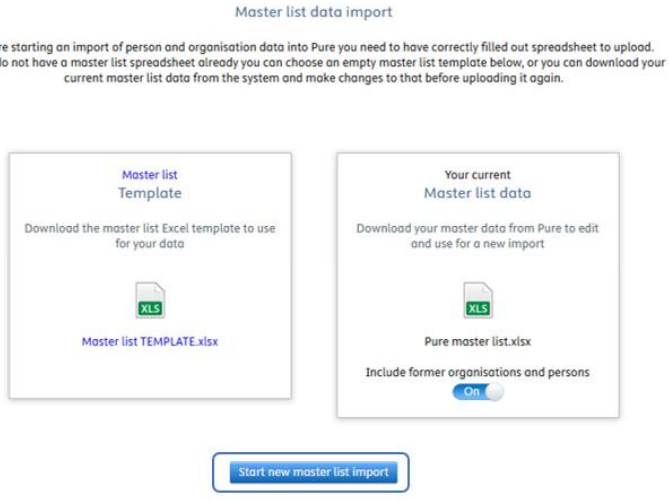

รูปที่ 7 หน้าจอการนำข้อมูลไฟล์ Master list เข้าสู่ระบบ MUREX Portal

4.1) ตรวจสอบข้อมูลก่อนการบันทึก: เมื่อระบบดึงข้อมูลจากไฟล์ Master list ต้องตรวจสอบความถูกต้องให้เรียบร้อยอีกครั้ง หากพบข้อผิดพลาดสามารถแก้ไขก่อนยืนยันการนำเข้าข้อมูล เพื่อป้องกันข้อผิดพลาดที่อาจเกิดขึ้นจากการป้อนข้อมูล (สอดคล้องกับตามแนวคิดการกำกับดูแลข้อมูล ข้อ 1.1 ความถูกต้องของข้อมูล และข้อ 1.3) ความโปร่งใสในการจัดการ)

4.2) กดยืนยันเพื่อบันทึกข้อมูลเข้าสู่ระบบ MUREX Portal โดยสมบูรณ์

4.3) ตรวจสอบการนำเข้าข้อมูล: ตรวจสอบข้อมูลนักวิจัยที่นำเข้าสู่ระบบ MUREX Portal อีกครั้ง เป็นกระบวนการประเมินผลเบื้องต้นว่าระบบได้ผลลัพธ์ตรงตามวัตถุประสงค์ (สอดคล้องกับขั้นตอนการดำเนินงานพัฒนาระบบ SDLC ข้อ 2.5) การทดสอบและประเมินผลระบบ)

ผลการวิจัย

ผลวิจัยการจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัย พบว่าได้ระบบสารสนเทศที่สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัยได้ รายละเอียดของการแสดงผลดังกล่าวแสดงไว้ในรูปที่ 8 ถึง 11

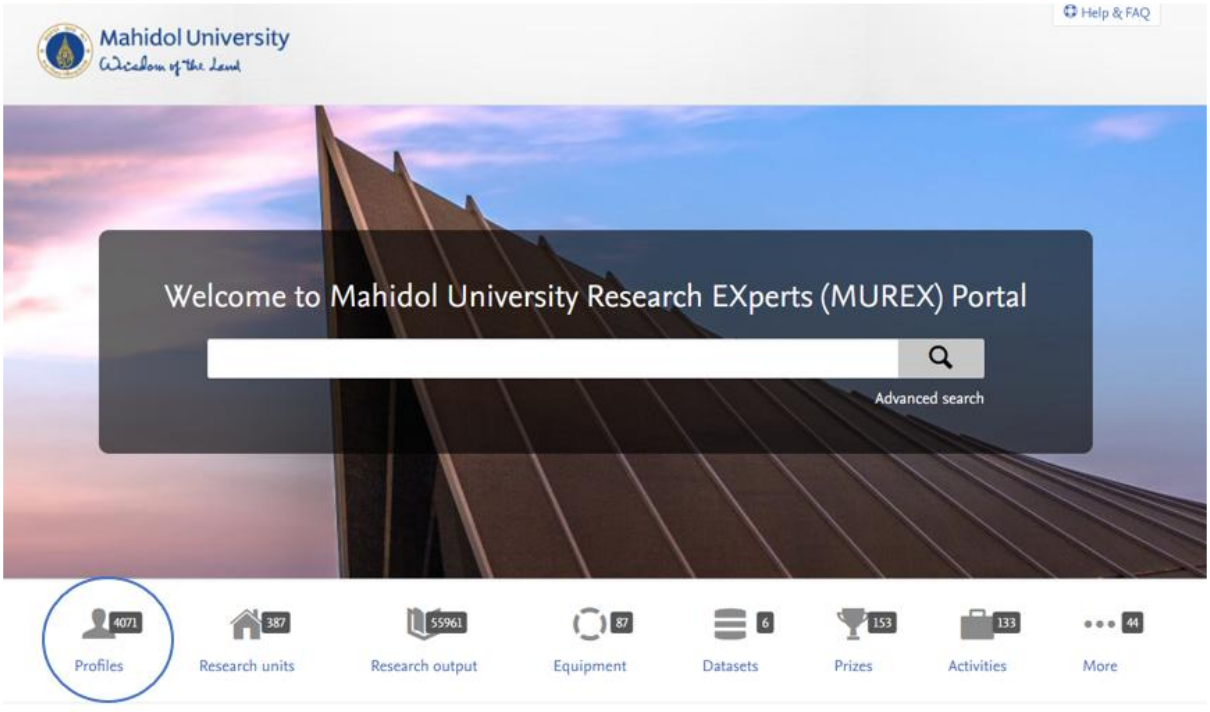

รูปที่ 8 หน้าจอแสดงผลข้อมูลจำนวนนักวิจัยในระบบ MUREX Portal

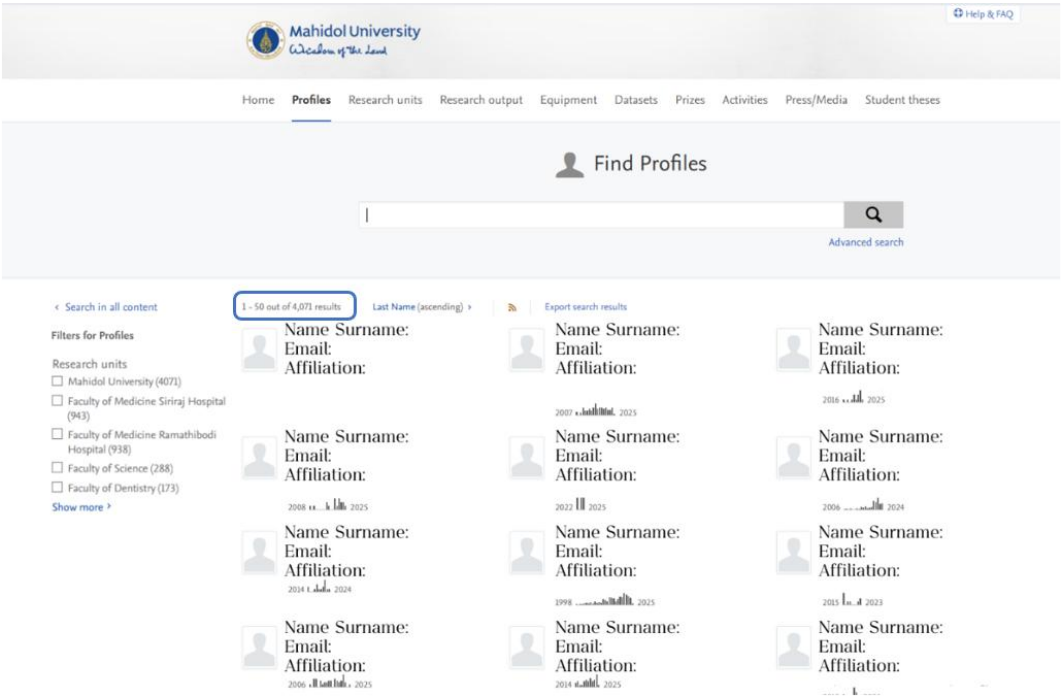

รูปที่ 9 หน้าจอแสดงผลข้อมูลนักวิจัยระดับมหาวิทยาลัย

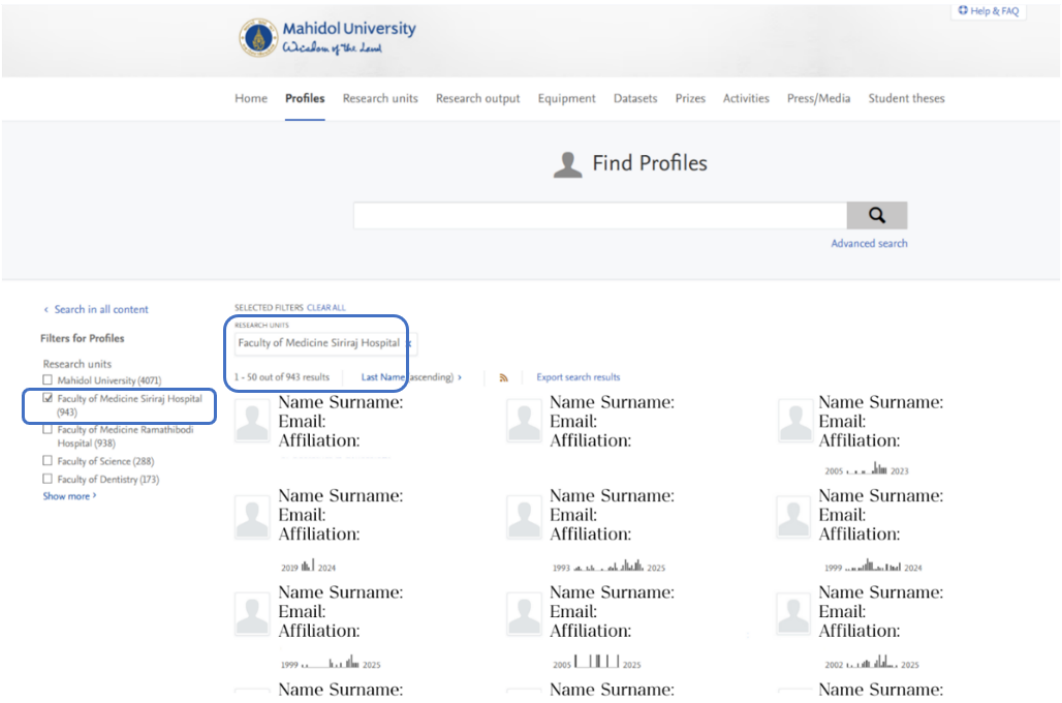

รูปที่ 10 หน้าจอแสดงผลข้อมูลนักวิจัยระดับคณะ/ส่วนงาน

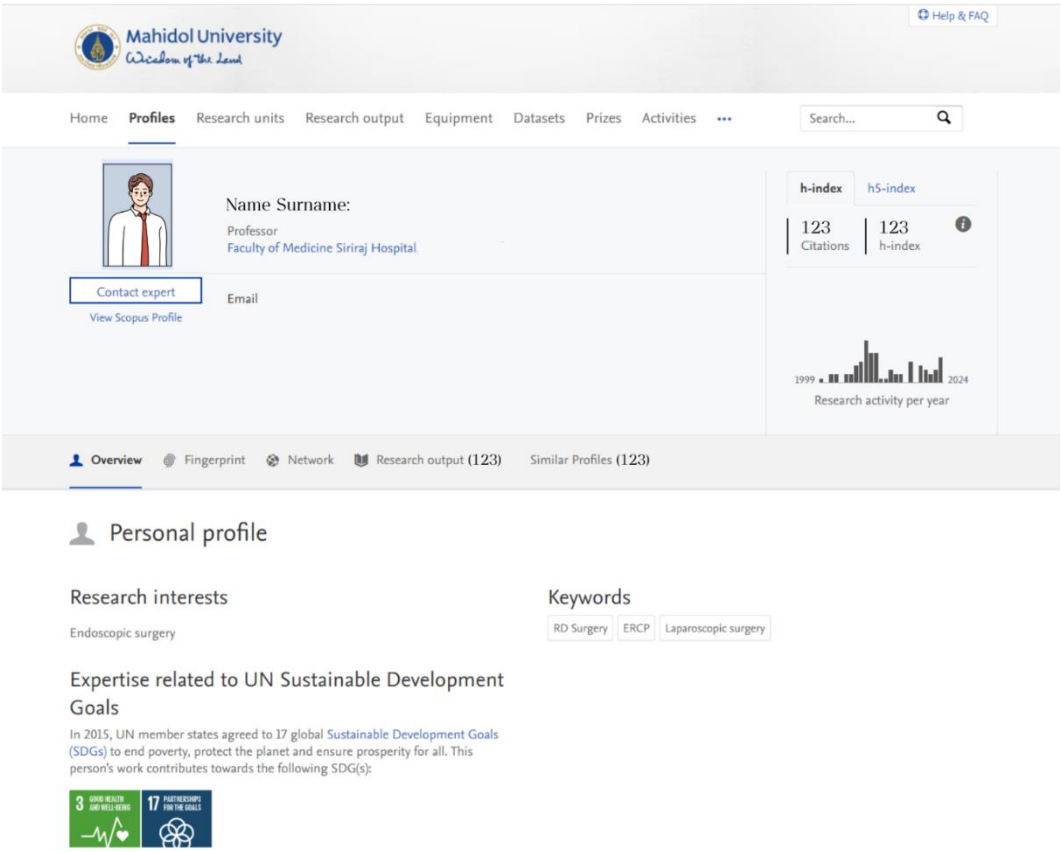

รูปที่ 11 หน้าจอแสดงผลข้อมูลนักวิจัยระดับรายบุคคล

สรุป

กองบริหารงานวิจัย สำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยมหิดล ได้นำแนวทางการจัดทำและบริหารจัดการข้อมูลนักวิจัยผ่านระบบสารสนเทศ MUREX Portal ไปใช้ในการดำเนินงานจริง ผลการวิจัยพบว่าระบบสามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัยในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัยได้

ข้อเสนอแนะ

1) ข้อเสนอแนะด้านการอภิปรายผล

ระบบ MUREX Portal สามารถจัดเก็บและแสดงผลข้อมูลนักวิจัย ในระดับรายบุคคล ส่วนงาน/คณะ และมหาวิทยาลัยได้ แต่ยังมีข้อจำกัด เช่น ความซับซ้อนในการจัดเตรียม Master list file และความจำเป็นต้องใช้บุคลากรที่มีความละเอียดรอบคอบทางด้านการจัดการข้อมูล

2) ข้อเสนอแนะด้านการวัดผลเชิงประจักษ์

จากการนำระบบไปใช้งานจริง ยังขาดผลลัพธ์เชิงปริมาณที่ใช้เป็นหลักฐานยืนยันถึงประสิทธิภาพของระบบ เช่น ระยะเวลาที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูลก่อนและหลังใช้ระบบ การเพิ่มขึ้นของจำนวนการสืบค้นข้อมูล หรือระดับความพึงพอใจของผู้ใช้งาน ดังนั้น ควรมีการเก็บข้อมูลเชิงประจักษ์หรือใช้ตัวชี้วัดในการประเมินผลระบบ เช่น

- คะแนนความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบ
- จำนวนรายการสืบค้นหรือเข้าถึงข้อมูลต่อเดือน
- ระยะเวลาที่ลดลงในการจัดทำรายงานนักวิจัย

ตัวชี้วัดนี้อาจช่วยยืนยันประสิทธิภาพของระบบ สนับสนุนการขอรับงบประมาณหรือขยายผลในอนาคต

3) ข้อเสนอแนะแนวทางการขยายผลการนำไปใช้

เพื่อให้ระบบสารสนเทศนี้สามารถขยายผลและสร้างประโยชน์มากยิ่งขึ้น มีข้อเสนอแนวทาง ดังนี้

- ควรพัฒนาระบบให้สามารถเชื่อมโยงกับฐานข้อมูลของหน่วยงานภายนอก เช่น ระบบข้อมูลนักวิจัยแห่งชาติ (NRMS) หรือระบบยืนยันตัวตนของบุคลากรภาครัฐ เพื่อความสะดวกในการอัปเดตข้อมูลและลดความซ้ำซ้อน
- ควรนำโมเดลการจัดการข้อมูลนักวิจัยที่ใช้ใน MUREX ไปประยุกต์ใช้กับคณะหรือหน่วยงานวิจัยในระดับเครือข่ายมหาวิทยาลัย
- ควรมีการจัดทำคู่มือการใช้งานและการอบรมเชิงปฏิบัติการอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้ผู้ใช้สามารถนำระบบไปประยุกต์ใช้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ
- ในอนาคตอาจขยายระบบให้รองรับการจัดการข้อมูลผลงานวิจัยที่สอดคล้องกับเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน (SDGs) เพื่อเพิ่มมูลค่าในการใช้งานของระบบ

บรรณานุกรม

วรพล เจนวิไลศิลป์, ชำนาญ เชาวกีรติพงศ์ และ ทนงศักดิ์ ศิริรัตน์. (2565). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการบริหารงานวิจัยสถาบันวิจัยและพัฒนา มหาวิทยาลัยราชภัฏสุราษฎร์ธานี. *วารสารรังสิตสารสนเทศ, 28*(1), 99-127. https://rilj.rsu.ac.th/journal/57/article/279

สำนักงานพัฒนาวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งชาติ. (2562, 5 พฤศจิกายน). *กรอบการกำกับดูแลข้อมูล (Data Governance Framework).* https://www.nstda.or.th/home/knowledge_post/data-governance-framework

หทัยชนก แจ่มถิ่น และ อนิรุทธ์ สติมั่น. (2558). การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดการงานวิจัยและงานสร้างสรรค์ระดับบัณฑิตศึกษาสำหรับบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์และศิลปะ, 8*(2), 893-911. https://he02.tci-thaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/45385/37558

อัญชลี วิเลิศศักดิ์. (2562). *การพัฒนาระบบสารสนเทศเพื่อการจัดเก็บและสืบค้นผลงานทางวิชาการคณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่: รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์.* คณะบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, เชียงใหม่. https://cmudc.library.cmu.ac.th/frontend/Info/item/dc:169764

ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการ ของนักวิชาการ

Factors Affecting the Acceptance of AI Chatbot Technology (ChatGPT) for Academic Information Retrieval Among Scholars

ณัฐกิจ แซ่ซิน[1] สรวงภรณ์ สัจภาพพิชิต[2] และทัศนีย์ สวนฉิมพลี[3]

Nattakit Saesin[1] Sruangporn Satchapappichit[2] and Tassanee Suanchimplee[3]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2-3]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลตะวันออก[1-3]

E-mail: nattakit.sae@rmutto.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ (2) เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจาก นักวิชาการที่มีประสบการณ์ทดลอง หรือมีความรู้จักและเข้าใจการใช้เทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ AI Chatbot (ChatGPT) โดยวิธี วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) เนื่องจากไม่ทราบจำนวนประชากรจึงใช้วิธีการคำนวณประชากรณ์ Cochran (1977) โดยขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตร คือ 385 คน กำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปทางสถิติ (Statistical Package) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 และความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use - BI) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11 (2) จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) และการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ทัศนคติในการใช้ รวมถึง ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use) เทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: แชทบอทปัญญาประดิษฐ์ แชทจีพีที การยอมรับเทคโนโลยี การสืบค้นข้อมูลทางวิชาการ

Abstract

The purposes of this research were (1) to investigate the factors influencing the acceptance of AI Chatbot (ChatGPT) technology for academic information retrieval of Scholars and (2) to examine the level of acceptance of AI Chatbot (ChatGPT) technology for academic information retrieval of Scholars. Data were collected from Scholars with experience or familiarity with AI Chatbot (ChatGPT) technology using a convenience sampling method. The sample size of 385 was determined by Cochran's formula (1977). Data were analyzed using a statistical package program. The results revealed that (1) from the analysis of factors influencing the acceptance of AI Chatbot (ChatGPT) technology for academic information retrieval of Scholars, Perceived Ease of Use has a positive influence on Perceived Usefulness, Perceived Usefulness has a positive influence on Attitude Toward Using, and Attitude Toward Using has a positive influence on Behavioral Intention to Use of AI Chatbot (ChatGPT) technology for academic information retrieval of Scholars at a significance level of 0.05, and (2) respondents had a high level of opinion on Perceived Ease of Use (mean = 4.18), Attitude Toward Using (mean = 4.15), Perceived Usefulness (mean = 4.13), and Behavioral Intention to Use (mean = 4.11)

Keywords: AI Chatbot, ChatGPT, technology acceptance, academic information retrieval

บทนำ

ในปัจจุบันเทคโนโลยีเข้ามามีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันการพัฒนาองค์กรธุรกิจ หรือแม้กระทั่งการศึกษาและงานวิจัยล้วนแล้วต้องใช้เทคโนโลยี เข้ามาช่วยในการดำเนินงานค้นหาข้อมูล เพื่อให้มีประสิทธิภาพ และเพิ่มความรวดเร็ว ดังนั้นนักวิชาการจึงควรให้ความสนใจในการนำเทคโนโลยีเข้ามาประยุต์ใช้ในเรื่องของการสืบค้นข้อมูล เพื่อให้คำแนะนำ ค้นหาข้อมูล สรุปเนื้อหา และตอบคำถามเกี่ยวกับงานวิจัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ยกตัวอย่าง เช่น ChatGPT, Gemini, ChatSonic, Copilot หรือ SciSpace

AI Chatbot เป็นเครื่องมือที่ใช้ในการเข้าถึงข้อมูลได้อย่างรวดเร็วเพื่อค้นหาข้อมูล ช่วยในการวิเคราะห์และสรุปข้อมูลเชิงลึก ช่วยสามารถตัดสินใจได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น แม้ว่า AI Chatbot จะมีศักยภาพสูงในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและความสะดวกสบายให้กับผู้ใช้ การใช้งานเทคโนโลยีเหล่านี้ให้เกิดประโยชน์สูงสุดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลายอย่าง มีงานวิจัยที่ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จและการยอมรับในเทคโนโลยี AI Chatbot เช่น จากงานวิจัยของ Korankye, Kimena, Shmetkova, Ansah, Odai & Afotey. (2024) เรื่อง Chat GPT Usage in Academia: Extending the Unified Theory of Acceptance and Use of Technology with Herd Behavior พบว่า นักศึกษาและนักวิชาการมีแนวโน้มที่จะยอมรับการ

ใช้ ChatGPT หากเห็นว่าอาจารย์หรือเพื่อนร่วมชั้น ยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีนี้ หรืองานวิจัยของ MUAADH MUKRED, UMI ASMA' MOKHTAR & BURKAN HAWASH.(2023) เรื่อง Exploring the Acceptance of ChatGPT as a Learning Tool among Academicians: A Qualitative Study พบว่า กลุ่มนักวิชาการเห็นว่า ChatGPT มีประโยชน์ในการช่วยเพิ่มประสิทธิภาพด้านการเรียนรู้และการวิจัย ทำให้การค้นหาข้อมูลและการสรุปเนื้อหาทำได้รวดเร็วขึ้น หรืองานวิจัยของ Minkyoung Kim & Lauren Adlof (2023) เรื่อง Adapting to the Future: ChatGPT as a Means for Supporting Constructivist Learning Environments พบว่า ด้วยการให้คำแนะนำแบบเรียลไทม์ ChatGPT สามารถช่วยให้ผู้เรียนปรับปรุงความเข้าใจในหัวข้อต่าง ๆได้อย่างต่อเนื่องและทันท่วงที ถึงแม้เทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สามารถช่วยนักวิชาการในการค้นหาข้อมูลและสรุปเนื้อหาได้รวดเร็วและแม่นยำมากขึ้น แต่การยอมรับและการใช้เทคโนโลยีนี้ในวงการวิจัยยังไม่แพร่หลาย

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมีความสนใจศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ เพื่อให้สามารถ เพิ่มประสิทธิภาพในการวิจัยและลดเวลาในการค้นหาข้อมูล รวมทั้งลดอุปสรรคและเพิ่มความเชื่อมั่นของนักวิชาการในการใช้ AI Chatbot เข้ามาช่วยในการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

วัตถุประสงค์การศึกษาวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ
2. เพื่อศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

กรอบแนวคิดการวิจัย

จากการทบทวนวรรณกรรม ทฤษฎีและการวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้วิเคราะห์และสรุปปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัย ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ โดยใช้แบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี (Technology Acceptance Model: TAM) ที่พัฒนาโดย Davis, Bagozzi and Warshaw (1989) ซึ่งประกอบด้วย การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) และ ความตั้งใจใช้(Behavioral Intention to Use) เป็นกรอบงานวิจัยได้ดังนี้

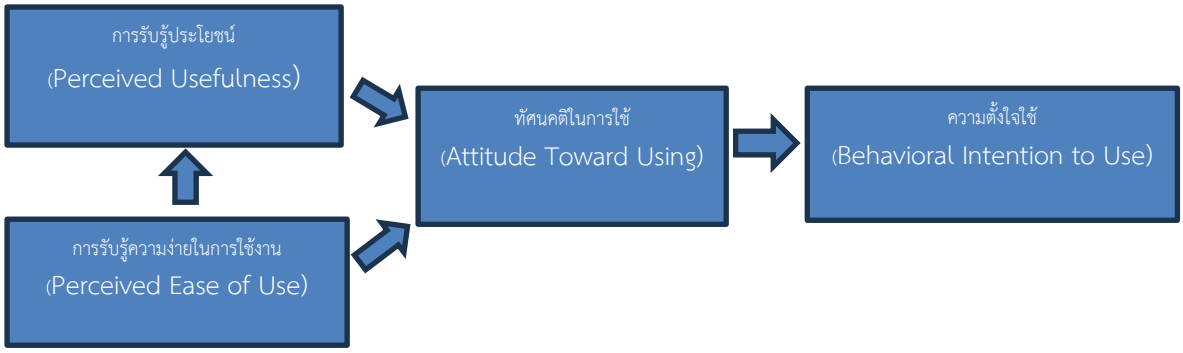

รูปที่ 1 กรอบงานวิจัยแบบจำลองการยอมรับเทคโนโลยี(TAM)

สมมติฐานงานวิจัย

สมมุติฐานที่ 1 (H1): การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

สมมุติฐานที่ 2 (H2): การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

สมมุติฐานที่ 3 (H3): การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

สมมุติฐานที่ 4 (H4): ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use) เทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

ประชากรและกลุ่มตัวอย่างงานวิจัย

ประชากรที่ศึกษาในงานวิจัยนี้คือ กลุ่มนักวิชาการที่เป็นผู้ใช้งาน AI Chatbot (ChatGPT) ในประเทศไทย ซึ่งเนื่องจากไม่สามารถทราบขนาดประชากรที่แน่นอนจากแหล่งข้อมูลที่น่าเชื่อถือได้ เนื่องจากจำนวนประชากรมีขนาดใหญ่ ดังนั้นจึงเลือกใช้สูตรของ Cochran (1977) ในการหาขนาดของกลุ่มตัวอย่าง โดยกำหนดค่าความคลาดเคลื่อนเท่ากับ 0.05 ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 ดังนี้

$$n = \frac{P\,(1-P)Z^2}{E^2}$$

$$n = \frac{0.5\,(1-0.5)1.96^2}{0.5^2} \qquad n = 384.16 \approx 385$$

ดังนั้น ขนาดของกลุ่มตัวอย่างที่คำนวณได้จากสูตร คือ 385 คน โดยใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบสะดวก (Convenience Sampling) ซึ่งได้จัดทำและกระจายแบบสอบถามในช่องทางออนไลน์กลุ่มนักวิชาการและผู้ใช้งาน AI Chatbot (ChatGPT) เพื่อให้ข้อมูลที่ได้มีความหลากหลาย

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

งานวิจัยนี้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ ซึ่งเป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำแบบสอบถามออนไลน์ (Online Questionnaire) ผ่าน Google Form เพื่อใช้เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง โดยการออกแบบแบบสอบถามได้อ้างอิงจากการทบทวนวรรณกรรมและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และเป็นข้อคำถามแบบปลายปิด (close-end questionnaire) คือผู้ทำแบบสอบถามสามารถเลือกคำตอบได้หนึ่งข้อในการตอบ เพื่อให้ได้คำตอบที่ ตรงกับจุดประสงค์กับงานวิจัยนี้มากที่สุด

การทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัย

ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการทดสอบเครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาวิจัยด้วยวิธีการทดสอบความเที่ยงตรง (Validation) และความเชื่อมั่น (Reliability) เพื่อประเมินความถูกต้องของข้อความในแบบสอบถาม และตรวจสอบความเหมาะสมของภาษาที่ใช้ (Content Validity) และโครงสร้างของแบบสอบถาม (Construct Validity) รวมถึงได้มีการนำแบบสอบถามให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่าน เพื่อประเมินความสอดคล้องของแบบสอบถามที่ใช้ในการศึกษาวิจัย โดยใช้การคำนวณค่าดัชนีความสอดคล้อง (Index of Item Objective Congruence: IOC)

การตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัย

ผู้วิจัยได้ทำการตรวจสอบความเชื่อมั่นของเครื่องมือวิจัยโดยใช้ค่าสัมประสิทธิ์ Cronbach’s Alpha Coefficient เพื่อประเมินความสม่ำเสมอภายในของคำถามในแบบสอบถามจากกลุ่มตัวอย่าง 433 ชุด ผลการตรวจสอบความเชื่อมั่นมีดังนี้

ตารางที่ 1 ค่า Cronbach’s Alpha แสดงระดับความเชื่อมั่น

ส่วนของคำถาม	ค่าอัลฟาแสดงความเชื่อมั่น
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU)	0.89
การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU)	0.88
ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT)	0.88
ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use - BI)	0.88

จากการเปรียบเทียบค่า Cronbach's Alpha ของแบบสอบถาม (ตารางที่ 1) พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) มีค่าอัลฟา 0.889 แสดงถึงระดับความสอดคล้องภายใน ดี การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) มีค่าอัลฟา 0.880 แสดงถึงระดับความสอดคล้องภายใน ดี ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) มีค่าอัลฟา 0.882 แสดงถึงระดับความสอดคล้องภายใน ดี ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use - BI) มีค่าอัลฟา 0.878 แสดงถึงระดับความสอดคล้องภายใน ดี

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ด้านประชากรศาสตร์ ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) และค่าเฉลี่ย (Mean) พบว่า บุคลากรส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 289 คน คิดเป็นร้อยละ 66.7 อายุระหว่าง 25 – 34 ปี จำนวน 185 คน คิดเป็นร้อยละ 42.7 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 279 คน คิดเป็นร้อยละ 64.4 สาขางานวิจัยสาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ จำนวน 148 คน คิดเป็นร้อยละ 34.2

การรายงานผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) ซึ่งประกอบด้วยการรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) และ ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use - BI) พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามมีระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.18 ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.13 และ ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use - BI) ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.11

สมมุติฐานที่ 1 (H1): การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT)สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

ตารางที่ 2 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายครั้งที่ 1

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.45	0.18		8.117	0.00
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU)	0.64	0.04	0.59	15.132	0.00
R = 0.609, R2 = 0.371, Std. Error of the Estimate = 0.35723, F = 288.991 *p < 0.05					

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน หมายความว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT)สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 37.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ศรีสุวรรณ มาฆะโว เรื่อง"การยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbots มาใช้ในการพัฒนาการให้บริการสาธารณะ" พบว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีอิทธิพลเชิงบวกต่อการรับรู้ประโยชน์ ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าเมื่อผู้ใช้รู้สึกว่าเทคโนโลยีใช้งานง่ายจะเพิ่มการรับรู้ถึงประโยชน์ของเทคโนโลยีนั้น

สมมุติฐานที่ 2 (H2): การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายครั้งที่ 2

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.14	0.13		8.75	0.00
การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU)	0.73	0.31	0.75	23.34	0.00
R = 0.751, R2 = 0.564, Std. Error of the Estimate = 0.28043, F = 544.800 *p < 0.05					

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน หมายความว่า การรับรู้ประโยชน์ (Perceived Usefulness - PU) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT)สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 62.9 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ นันทิชา พูลพาณิชย์ เรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbot โดยผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลุ่ม Baby Boomer ระบุว่าการรับรู้ประโยชน์มีอิทธิพลต่อทัศนคติในการใช้ AI Chatbot ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าหากผู้ใช้รับรู้ว่าเทคโนโลยีมีประโยชน์ จะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้งาน

สมมุติฐานที่ 3 (H3): การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT)สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

ตารางที่ 4 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายครั้งที่ 3

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.2	0.16		7.91	0.00
การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU)	0.69	0.04	0.66	17.99	0.00
R = 0.659, R2 = 0.535, Std. Error of the Estimate = 0.23934, F = 323.787 *p < 0.05					

จากตารางที่ 4 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน หมายความว่า การรับรู้ความง่ายในการใช้งาน (Perceived Ease of Use - PEU) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) ของเทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 62.9 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ กานติศา วีรวัฒนโยธิน เรื่อง การยอมรับเทคโนโลยีวอยซ์บอทของลูกค้าผู้ใช้บริการโทรศัพท์เคลื่อนที่ พบว่าการรับรู้ความง่ายในการใช้งานมีผลต่อทัศนคติในการใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าหากผู้ใช้รู้สึกว่าเทคโนโลยีใช้งานง่ายจะมีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้งาน

สมมุติฐานที่ 4 (H4): ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use) เทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการ

ตารางที่ 5 ผลการวิเคราะห์การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่ายครั้งที่ 4

	B	Std. Error	Beta	t	Sig.
(Constant)	1.04	0.14		7.65	0.00
ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT)	0.74	0.03	0.74	22.75	0.00
R = 0.742, R2 = 0.651, Std. Error of the Estimate = 0.35723, F = 280.159 *p < 0.05					

จากตารางที่ 5 ผลการทดสอบสมมติฐานโดยใช้การวิเคราะห์การถดถอยอย่างง่าย (Simple Regression Analysis) ที่ระดับความเชื่อมั่น 95% พบว่า ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) มีค่า Sig. = 0.00 ซึ่งมีค่าน้อยกว่า 0.05 นั่นคือ ยอมรับสมมติฐาน หมายความว่า ทัศนคติในการใช้ (Attitude Toward Using - ATT) มีอิทธิพลเชิงบวกต่อ ความตั้งใจใช้ (Behavioral Intention to Use) เทคโนโลยี AI Chatbot (ChatGPT) สำหรับการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการของนักวิชาการอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 และมีความแม่นยำในการพยากรณ์ร้อยละ 65.1 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ พีระพงษ์ แสวงศรี เรื่อง การศึกษาการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (AI) ในระบบการศึกษาของกลุ่มนักเรียนระดับชั้นมัธยม ระบุว่าทัศนคติในการใช้มีอิทธิพลต่อความตั้งใจใช้เทคโนโลยี ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ว่าหากผู้ใช้มีทัศนคติเชิงบวกต่อการใช้งาน จะมีความตั้งใจใช้เทคโนโลยีนั้น

ข้อเสนอแนะ

การส่งเสริมการใช้ AI Chatbot ในงานวิจัยควรได้รับการสนับสนุนจากทั้งภาครัฐและภาคเอกชน โดยเฉพาะสถาบันการศึกษา และหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการวิจัย ควรมีการกำหนดนโยบายที่ส่งเสริมให้ AI Chatbot กลายเป็นเครื่องมือที่ได้รับการยอมรับ และสามารถนำไปใช้งานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนี้

การสร้างมาตรฐานและแนวทางการใช้ AI Chatbot อย่างเหมาะสมในวงการวิชาการ มหาวิทยาลัย และสถาบันวิจัยควรออกแนวทางการใช้ AI Chatbot ในการสืบค้นข้อมูลทางวิชาการอย่างชัดเจน เช่น การกำหนดขอบเขตของการใช้ AI ในการอ้างอิงข้อมูล หรือแนวทางการป้องกันปัญหา การลอกเลียนแบบข้อมูล (Plagiarism) และความถูกต้องของข้อมูลที่ได้รับจาก AI เพื่อให้มั่นใจว่าเทคโนโลยีนี้ถูกใช้งานในทางที่เหมาะสมและมีจริยธรรม

การศึกษาปัจจัยอื่น ๆ ที่อาจส่งผลต่อการยอมรับ AI Chatbot เช่น ความน่าเชื่อถือของข้อมูล (Information Credibility), ความปลอดภัยของข้อมูล (Data Security), และจริยธรรมในการใช้ AI (AI Ethics) ซึ่งอาจมีผลต่อการตัดสินใจของนักวิชาการในการนำ AI มาใช้งาน

การศึกษาเปรียบเทียบการยอมรับ AI Chatbot ในแต่ละสาขาวิชาการ เพื่อดูว่าความต้องการและปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งาน AI แตกต่างกันอย่างไรระหว่างนักวิชาการด้าน วิทยาศาสตร์ เทคโนโลยี มนุษยศาสตร์ และสังคมศาสตร์

การพัฒนาแบบจำลองใหม่สำหรับการศึกษาการยอมรับ AI Chatbot ที่อาจรวมปัจจัยจาก UTAUT, TAM, DOI และแนวคิดด้านจิตวิทยาพฤติกรรมผู้ใช้ เพื่อให้ได้ข้อมูลเชิงลึกมากขึ้น

บรรณานุกรม

กานติศา วีรวัฒนโยธิน (2564). การยอมรับเทคโนโลยีวอยซ์บอทของลูกค้าผู้ใช้บริการศูนย์บริการลูกค้าทางโทรศัพท์ของธุรกิจธนาคาร.*วารสาร Media and Communication Inquiry, 5*(1), 33-56.

นันทิชา พูลพาณิชย์ (2565). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อทัศนคติการยอมรับเทคโนโลยี AI chatbot โดยผู้ให้บริการเครือข่ายโทรศัพท์เคลื่อนที่ของกลุ่ม baby boomer* [วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:302712.

พีระพงษ์ แสวงศรี. (2566). *การศึกษาการยอมรับและใช้งานเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ กับระบบการศึกษาของนักเรียนระดับมัธยมศึกษาตอนปลาย* [สารนิพนธ์การจัดการมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหิดล.

ศรีสุวรรณ มาฆะโว. (2565). การยอมรับเทคโนโลยี AI Chatbots มาใช้ในการพัฒนาการให้บริการประชาชนของข้าราชการสังกัดกรมการปกครองในจังหวัดนนทบุรี. *วารสารบัณฑิตศึกษามหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 11*(3), 546-566.

Cochran, W.G. (1977). *Sampling techniques* (3rd ed.). John Wiley & Sons.

Davis, F. (1989). Perceived Usefulness, Perceived Ease of Use, and User Acceptance of Information Technology. *MIS Quarterly, 13* (2), 319-339.

Davis, F. D., Bagozzi, R., & Warshaw, P. R. (1989). User Acceptance of Computer Technology : A Comparison of Two Theoretical Models. *Management Science, 35*(8), 982-1003.

Kim, M., & Adlof, L. (2024). Adapting to the future: ChatGPT as a means for supporting constructivist learning environments. *TechTrends*, *68*(1), 37-46.

Korankye, B., Moses, K., Shmetkova, A., Ansah, J., & Odai, L. (2024). Chatgpt Usage in Academia: Extending the Unified Theory of Acceptance and use of Technology with Herd Behavior [Zhejiang Gongshang University]. International Journal of Social Science and Human Research, 7. https://doi.org/10.47191/ijsshr/v7-i07-69

Mukred, M., Asma, M. U., & Hawash, B. (2023). Exploring the acceptance of ChatGPT as a learning tool among academicians: a qualitative study. *J. Komunikasi Malays. J. Commun*, *39*(4), 306-323.

การพัฒนาเกมสยองขวัญ “ลีฟ”

Developing a Horror Game "Llive"

ณัฐปภัสร์ เพียรธัญกรณ์[1] ณภัทร ทรงสุข[2] และสมใจ จิตคำนึงสุข[3]

Natpaphat Pianthanyakorn[1] Naphat Sungsuk[2] and Somjai Jitkamnuengsook[3]

นักศึกษาปริญญาตรี[1-2], อาจารย์[3]

คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏภูเก็ต[1-3]

E-mail: s6611423212@pkru.ac.th[1], s6611423211@pkru.ac.th[2], somjai.j@pkru.ac.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาเกมสยองขวัญโดยใช้ Unity Engine (2) เพื่อออกแบบและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกมให้เกิดความสมจริง และ (3) เพื่อประเมินความเหมาะสมของเกมโดยผู้เล่นต่อองค์ประกอบต่างๆ ภายในเกม กระบวนการวิจัยดำเนินการโดยใช้ Unity Engine สำหรับพัฒนาเกม ออกแบบสร้างบรรยากาศ ธีมของเกมแนวสยองขวัญเพื่อสร้างการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกม โดยปรับแต่งโครงสร้างด่านและกลไกของเกมให้เหมาะสม และประเมินความเหมาะสมของเกมโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ จำแนกการทดสอบความเหมาะของเกมเป็น 3 ด้าน พบว่า (1) ด้านการออกแบบผู้เล่นให้ระดับคะแนนการออกแบบบรรยากาศภายในเกมสร้างอารมณ์สยองขวัญมีระดับเหมาะสมมากในลำดับแรก (2) ด้านประสิทธิภาพการทำงาน ผู้เล่นให้คะแนนระดับความเหมาะสมในการจัดการแสงและเสียงเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่ากลัวมีระดับมากในลำดับแรก และ (3) ด้านผลลัพธ์ พบว่า เกมลีฟ (Llive) สามารถสร้างประสบการณ์สยองขวัญได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับมาก ในภาพรวมการประเมินความเหมาะสมของเกมโดยผู้เล่นต่อองค์ประกอบต่างๆ พบว่า ความเหมาะสมของเกมลีฟ (Llive) อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60 ($\bar{x}$ = 3.60, SD = 0.52) แสดงให้เห็นว่า เกมที่พัฒนาขึ้นสามารถสร้างประสบการณ์ที่สมจริงให้กับผู้เล่น โดยองค์ประกอบต่างๆ เช่น ระบบเสียง การเคลื่อนไหวของตัวละครและบรรยากาศของเกม ส่งผลให้เกิดความตื่นเต้นและสมจริงในการเล่น ผู้เล่นมีความพึงพอใจสูงสุดในด้านการออกแบบบรรยากาศภายในเกม การจัดการแสงและเสียงสร้างบรรยากาศที่น่ากลัว สามารถสร้างอารมณ์สยองขวัญได้สมจริง ซึ่งแสดงถึงศักยภาพของ Unity Engine ในการพัฒนาเกมที่มีคุณภาพ

คำสำคัญ: ยูนิตี้ เอนจิน เกมสยองขวัญ การออกแบบปฏิสัมพันธ์ ประสบการณ์ผู้เล่น

Abstract

This research aims (1) to develop a horror game using the Unity Engine, (2) to design and enhance player-game interactions for a realistic experience, and (3) to evaluate player satisfaction with the developed game. The research process involved utilizing the Unity Engine

to create an immersive horror atmosphere by tailoring level structures and game mechanics. Suitability was assessed through accidental sampling, dividing player evaluations into three categories: (1) Design: Players rated the atmospheric design as highly effective in evoking horror. (2) Performance: Players provided high scores for the management of lighting and sound in creating a frightening atmosphere. (3) Outcomes: The game "Llive" was found to effectively deliver a chilling experience. Overall, player evaluations indicated that the game's suitability scored an average of 3.60 ($\bar{X}$ = 3.60, SD = 0.52), demonstrating that the developed game successfully creates a realistic experience for players. Key elements such as sound systems, character movements, and overall atmosphere contributed to a thrilling and immersive gameplay experience. Players expressed the highest satisfaction regarding the design elements that fostered an eerie atmosphere, showcasing the Unity Engine's potential in developing high-quality games.

Keywords: Unity engine, horror game, interaction design, player experience

บทนำ

ในปัจจุบัน เกมเป็นสื่อที่มีบทบาทสำคัญในชีวิตประจำวันของผู้คนทั่วโลก ไม่เพียงแต่เพื่อความบันเทิง แต่ยังสามารถใช้เป็นเครื่องมือพัฒนาทักษะ การเรียนรู้ และการสื่อสารระหว่างบุคคล เกมบางประเภทถูกออกแบบมาเพื่อส่งเสริมการแก้ไขปัญหา พัฒนาความคิดสร้างสรรค์ และกระตุ้นให้เกิดการตัดสินใจที่รวดเร็ว ในขณะที่เกมสยองขวัญมีความโดดเด่นในด้านการสร้างอารมณ์ร่วมผ่านบรรยากาศที่กดดันและความไม่แน่นอน ทำให้ผู้เล่นต้องใช้สัญชาตญาณและไหวพริบในการเอาตัวรอด นอกจากนี้จากการศึกษาความคิดเห็นของผู้เล่มเกมแนวสยองขวัญพบว่าโลกทัศน์เกี่ยวกับผี โลกทัศน์เกี่ยวกับศาสนาและไสยศาสตร์ และโลกทัศน์เกี่ยวกับเวรกรรมและการเวียนว่ายตายเกิด “โลกทัศน์” กลายเป็นส่วนสำคัญในอุดมการณ์ความเชื่อและค่านิยมของเกม และเป็นพื้นฐานของการออกแบบเนื้อเรื่องและตัวละคร ซึ่งผู้ผลิตเกมได้อาศัยพื้นฐานเรื่องเล่าตำนานท้องถิ่น รวมถึงภาพจำของผีในสื่อ และการผสมผสานวัฒนธรรมต่างประเทศเข้ามาใช้ในการผลิตเกมด้วย (ธิมา ไหมแพง, 2562)

เกมสยองขวัญเป็นเกมประเภทที่ได้รับความนิยมสูง เนื่องจากสามารถสร้างประสบการณ์ที่ตื่นเต้นและสมจริง โดยการออกแบบที่เน้นทั้งบรรยากาศที่กดดัน เสียงที่ชวนขนลุก และการโต้ตอบที่ท้าทาย เกมประเภทนี้สามารถกระตุ้นอารมณ์ของผู้เล่นได้ดี ไม่ว่าจะเป็นความกลัว ความสงสัย หรือความตื่นเต้น ซึ่งเป็นปัจจัยที่ช่วยเพิ่มความน่าสนใจให้กับเกม งานวิจัยนี้มุ่งเน้นการพัฒนาเกมสยองขวัญโดยใช้ Unity Engine ซึ่งเป็นเครื่องมือยอดนิยมสำหรับนักพัฒนาเกม โดยศึกษาการออกแบบปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกม รวมถึงเทคนิคการสร้างบรรยากาศที่ส่งเสริมความรู้สึกหวาดกลัวผ่านองค์ประกอบด้านภาพ แสง เสียง และกลไกของเกม

นอกจากนี้ งานวิจัยนี้ได้วิเคราะห์แนวทางการออกแบบกลไกของเกมเพื่อสร้างความตื่นเต้นและความกดดันให้กับผู้เล่น เช่น ระบบการจัดการทรัพยากรที่จำกัด รวมถึงการกำหนดจังหวะของเหตุการณ์สำคัญ (Event Trigger) เพื่อควบคุมบรรยากาศภายในเกม การพัฒนาเกมสยองขวัญด้วยยูนิตี้ลีฟจึงมีความสำคัญในการพัฒนาเกมที่สามารถดึงดูดและสร้างความท้าทายให้กับผู้เล่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาเกมสยองขวัญโดยใช้ Unity Engine
2. เพื่อออกแบบและพัฒนาปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกมให้มีความสมจริง
3. เพื่อประเมินความเหมาะสมของเกมโดยผู้เล่นต่อองค์ประกอบต่าง ๆ ภายในเกม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับเกมสยองขวัญในเชิงการพัฒนา

เกมสยองขวัญเป็นหมวดหมู่ของเกมที่ออกแบบมาเพื่อสร้างประสบการณ์ที่กระตุ้นอารมณ์ให้กับผู้เล่น ส่งเสริมการสร้างจินตนาการ กระตุ้นความสนใจอยากรู้ในเหตุการณ์ลำดับต่อไปที่จะเกิดขึ้น ส่งเสริมความคิดวิเคราะห์เพื่อการค้นหาวิธีการในการเล่นเกมให้ผ่านอุปสรรคต่าง ๆ โดยมุ่งเน้นที่ความรู้สึกกลัว ความระทึกใจ และการเผชิญหน้ากับสถานการณ์ที่ท้าทาย ซึ่งต้องอาศัยองค์ประกอบสำคัญ เช่น ระบบเสียง บรรยากาศ และการปฏิสัมพันธ์ระหว่างผู้เล่นกับเกม ปัจจุบันมีการนำแนวคิดการออกแบบเกมสยองขวัญมาผสมผสานกับการเรียนรู้ผ่านเกม (Game-based Learning) เพื่อกระตุ้นการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหาและการคิดวิเคราะห์ของผู้เล่น

การใช้ Unity Engine ในการพัฒนาเกม

Unity Engine เป็นเครื่องมือพัฒนาเกมที่ได้รับความนิยมสูง เนื่องจากมีความสามารถในการรองรับการสร้างกราฟิก 3D ระบบฟิสิกส์ และการพัฒนาเกมแบบอินเตอร์แอคทีฟ Unity ยังมีเครื่องมือ Asset Store ที่ช่วยให้นักพัฒนาสามารถนำโมเดลสำเร็จรูปมาใช้ในเกมได้อย่างสะดวก (Unity Asset Store, 2024) นอกจากนี้ Unity ยังรองรับการพัฒนาเกมบนหลายแพลตฟอร์ม เช่น คอมพิวเตอร์ สมาร์ทโฟน และคอนโซล ซึ่งช่วยให้นักพัฒนาสามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้หลากหลาย

การออกแบบปฏิสัมพันธ์ในเกม

การออกแบบปฏิสัมพันธ์ (Interaction Design) เป็นองค์ประกอบสำคัญในการพัฒนาเกมที่ช่วยให้ผู้เล่นสามารถมีส่วนร่วมกับเกมได้อย่างสมจริง ปัจจัยที่สำคัญของการออกแบบปฏิสัมพันธ์ในเกมสยองขวัญได้แก่ การควบคุมตัวละคร เสียงประกอบ และการตอบสนองของเกมต่อการกระทำของผู้เล่น สอดคล้องกับบทวิจารณ์การวิจัยประสบการณ์การเล่นเกม “Immersion in Digital Games” พบว่า องค์ประกอบสำคัญของประสบการณ์ที่ผู้เล่นต้องการจากเกม ได้แก่ การมีส่วนร่วมที่ผู้เล่นมีต่อแง่มุมต่าง ๆ ของเกม ซึ่งนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ กระตุ้นความสนใจ ความตระหนักรู้ และความคิดของผู้เล่นจากโลกแห่งความเป็นจริง

รอบตัวพวกเขาไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเกม (Brown & Cairns, 2020) งานวิจัยหลายชิ้นพบว่าการใช้เสียงและบรรยากาศที่มีความสมจริงสามารถเพิ่มความตื่นเต้นและทำให้ผู้เล่นมีอารมณ์ร่วมกับเกมได้มากขึ้น (ธีร์วรา สุขสุเมฆ, 2563)

ผลกระทบของเกมสยองขวัญต่อผู้เล่น

เกมสยองขวัญสามารถส่งผลกระทบต่ออารมณ์และพฤติกรรมของผู้เล่น โดยเฉพาะในด้านความรู้สึกระทึกใจและการพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา สอดคล้องกับงานวิจัยของ (ประภานุช ถีสูงเนิน, ศักดิ์นรินทร์ ศรีตระกูล, และภาสกร เวชสิทธิ์, 2566) พบว่า เกมสยองขวัญช่วยเพิ่มการตื่นตัวและการโฟกัสของผู้เล่น ในขณะที่บางการศึกษา พบว่า การเล่นเกมประเภทนี้เป็นเวลานานอาจทำให้เกิดความวิตกกังวลได้อย่างไรก็ตาม นักวิจัยหลายคนเสนอว่าการใช้เกมสยองขวัญเป็นเครื่องมือในการฝึกฝนทักษะการจัดการกับสถานการณ์ตึงเครียดสามารถช่วยพัฒนาการตอบสนองทางอารมณ์ของผู้เล่นได้ (ภูวดล ศิริกองธรรม, 2564)

จากการศึกษาทฤษฎีและทบทวนวรรณกรรมข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดในการพัฒนาเกมสยองขวัญ “ลีฟ” โดยประยุกต์ใช้การออกแบบปฏิสัมพันธ์ในเกม ร่วมกับการใช้ Unity Engine มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาเกมสยองขวัญ "ลีฟ" โดยเน้นการสร้างประสบการณ์ที่สมจริงและน่าตื่นเต้นให้กับผู้เล่น สร้างการมีส่วนร่วมที่ผู้เล่นมีต่อแง่มุมต่าง ๆ ของเกม นำผู้เล่นไปสู่การสร้างประสบการณ์ใหม่ ๆ ที่น่าตื่นเต้น กระตุ้นความสนใจ ความตระหนักรู้ และความคิดของผู้เล่นจากโลกแห่งความเป็นจริงไปสู่เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นภายในเกม พร้อมทั้งศึกษาความเหมาะสมของเกมต่อผู้เล่นในด้านต่าง ๆ

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการพัฒนางานเกมสยองขวัญ “ลีฟ” ประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ดังนี้

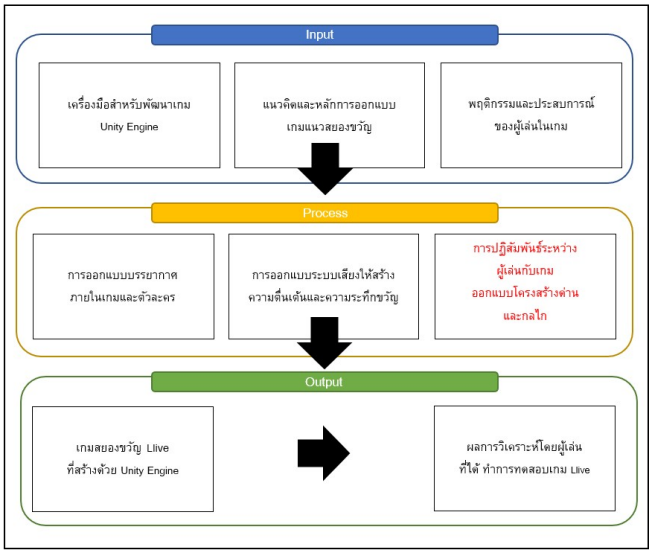

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดงานวิจัยการพัฒนาและขั้นตอนการสร้างของตัวเกมลีฟ (Llive)

ระเบียบวิธีการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยประกอบด้วย

1. ศึกษารวบรวมข้อมูล ทฤษฎี วรรณกรรมและบทความงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ในการพัฒนาเกมแนวสยองขวัญ องค์ประกอบต่าง ๆ ที่สำคัญในการพัฒนาเกม รวมถึงการสร้างและออกแบบการมีส่วนร่วมที่ผู้เล่นมีต่อแง่มุมต่าง ๆ ของเกม ซึ่งนำไปสู่การสร้างประสบการณ์ กระตุ้นความสนใจในการเล่นเกมลีฟ (Llive) ซึ่งเป็นเกมแนวเอาชีวิตรอดที่ออกแบบมาเพื่อพัฒนาทักษะการเรียนรู้และการตัดสินใจในสภาวะจำลอง

2. แบบประเมินความเหมาะสมของเกมโดยผู้เล่นที่มีต่อเกม

โดยผู้ทดสอบจะได้เล่นเกมลีฟ (Llive) เพื่อทดสอบความเหมาะสมของกิจกรรมเสริมการเรียนรู้และการตัดสินใจในสภาวะจำลอง โดยกำหนดการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบบังเอิญ (Accidental sampling)

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยนำข้อมูลที่เก็บรวบรวมมาวิเคราะห์หาค่าเฉลี่ยและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของความเหมาะสมของกิจกรรมเสริมการเรียนรู้โดยใช้เกมสามมิติแนวเอาชีวิตรอด จากนั้นนำผลจากแบบประเมินชนิดมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามวิธีของลิเคิร์ท (Likert's Scale) ซึ่งแบ่งออกเป็น 5 ระดับ โดยสถิติที่ใช้ ได้แก่ ค่าเฉลี่ย (Mean) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD) ที่กำหนดเกณฑ์การประเมินดังนี้

4.51 – 5.00 หมายถึง เหมาะสมมากที่สุด

3.51 – 4.50 หมายถึง เหมาะสมมาก

2.51 – 3.50 หมายถึง เหมาะสมปานกลาง

1.51 – 2.50 หมายถึง เหมาะสมน้อย

1.00 – 1.50 หมายถึง เหมาะสมน้อยที่สุด

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการออกแบบและการพัฒนาเกมสยองขวัญ "ลีฟ"

1. ผลการออกแบบเกมลีฟ (Llive)

ผู้วิจัยได้พัฒนาและออกแบบเกมลีฟ (Llive) ซึ่งเป็นเกมแนวสยองขวัญที่พัฒนาด้วยยูนิตี้ กำหนดเงื่อนไขของเกมแนวสยองขวัญเอาชีวิตรอด (Survival Horror) โดยมุ่งเน้นการสร้างบรรยากาศที่ชวนขนลุกผ่านองค์ประกอบของเสียง เพลงประกอบ และฉากจัมป์สแกร์ (Jump Scare) ที่ถูกออกแบบมาเพื่อเพิ่มความตื่นเต้นและกดดันให้กับผู้เล่น นำไปสู่การสร้างประสบการณ์ กระตุ้นความสนใจ ในการเล่นเกมลีฟ (Llive)

ในเกมลีฟ (Llive) ผู้เล่นจะต้องสำรวจพื้นที่ลึกลับและค้นหากระดาษปริศนาให้ครบตามจำนวนที่กำหนด เพื่อปลดล็อกทางออกและหนีออกจากสถานที่ได้สำเร็จ ระหว่างเส้นทางการเล่นเกม ผู้วิจัยได้ออกแบบให้มีเสียงและเอฟเฟกต์ต่าง ๆ ที่ทำให้ผู้เล่นรู้สึกถึงความไม่ปลอดภัยและความลึกลับของสถานที่ ซึ่งจะช่วยเสริมบรรยากาศของเกมให้มีความกดดันและชวนระทึกมากขึ้น

เมื่อผู้เล่นสามารถรวบรวมกระดาษปริศนาได้ครบ ระบบจะปลดล็อกเส้นทางออกจากพื้นที่ได้สำเร็จ ทำให้ผู้เล่นสามารถจบเกมได้ อย่างไรก็ตาม หากผู้เล่นไม่สามารถค้นหากระดาษได้ครบ หรือหลงทางเป็นเวลานานเกินกำหนดเวลา องค์ประกอบของฉากจัมป์สแกร์และเสียงประกอบจะค่อยๆ เพิ่มระดับความเข้มข้นขึ้น เพื่อสร้างความหวาดกลัวและกระตุ้นให้ผู้เล่นเร่งค้นหาไอเท็มให้เร็วที่สุด ดังแสดงในรูปที่ 2

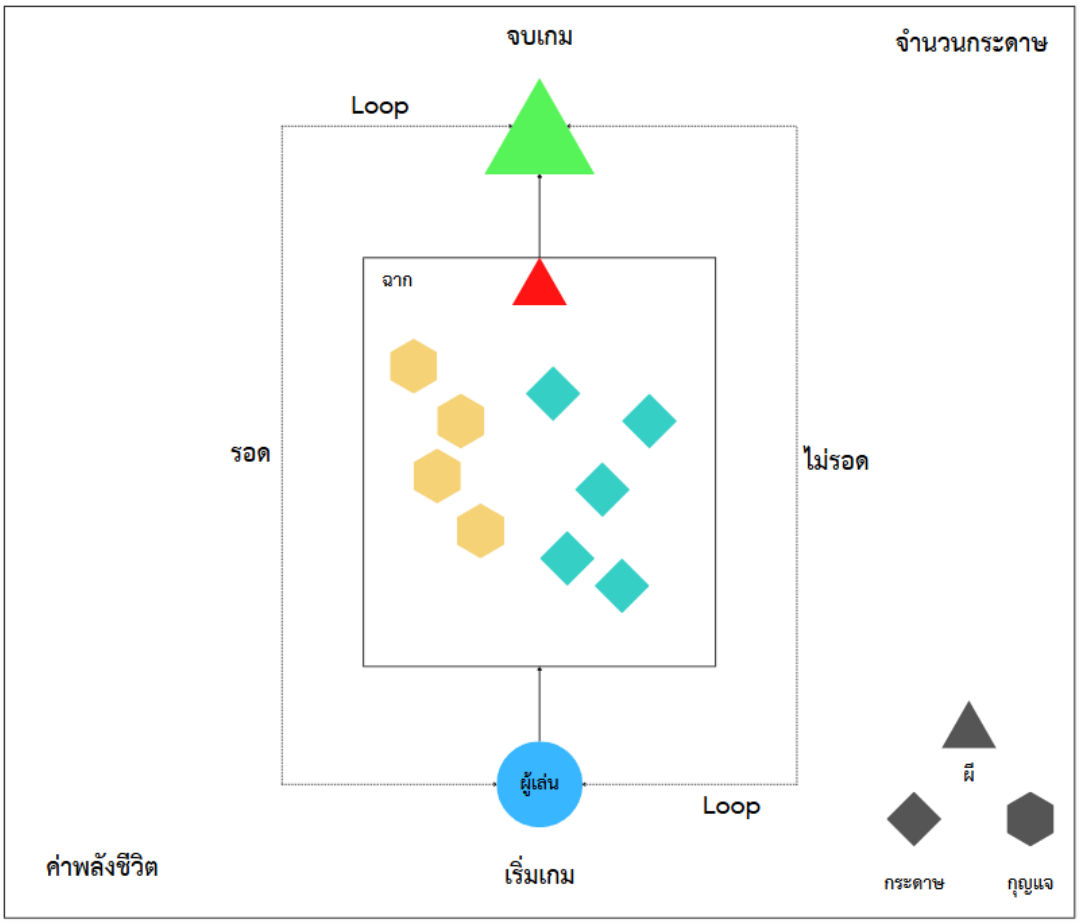

รูปที่ 2 การออกแบบและกำหนดเงื่อนไขของเกมลีฟ (Llive)

ผู้วิจัยเน้นการออกแบบเกมลีฟ (Llive) เพื่อสร้างประสบการณ์ที่เต็มไปด้วยความตื่นเต้นและความกดดันในเกมแนวสยองขวัญเอาชีวิตรอด (Survival Horror) โดยมีบรรยากาศที่น่าหวาดกลัว รวมถึงการเพิ่มฉากจัมป์สแกร์และเสียงหลอนในตัวเกม เพื่อให้ผู้เล่นเผชิญกับเหตุการณ์ที่ไม่คาดคิด เช่น เสียงกระซิบหรือเงาลึกลับที่ปรากฏแบบสุ่ม นอกจากนี้ผู้เล่นต้องค้นหากระดาษปริศนาให้ครบตามจำนวนที่กำหนด เพื่อปลดล็อกเส้นทางออกจากสถานที่ ขณะเดียวกันฉากจัมป์สแกร์จะถูกออกแบบให้เกิดขึ้นในจุดสำคัญ หรือเพื่อเพิ่มความตื่นเต้นและความท้าทาย ทั้งหมดนี้ช่วยเสริมสร้างบรรยากาศความหลอนและความตื่นเต้นตลอดการเล่นเกม

2. ผลการออกแบบธีมภายในเกมและการออกแบบฉาก

ผู้วิจัยเน้นการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในเกมที่สร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับธีมของเกม โดยใช้สี แสง และบรรยากาศที่ช่วยเสริมอารมณ์ของผู้เล่น รวมถึงการออกแบบพื้นที่ ในแต่ละฉากที่มีความหลากหลาย เน้นความน่ากลัวเพื่อเป็นอุปสรรคต่อการสำรวจ พร้อมออกแบบเพื่อให้ผู้เล่นสามารถเข้าถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมเหมือนอยู่ในสถานที่จริง เน้นการออกแบบการใช้สีในโทนสีเข้มเพื่อให้มีความสอดคล้องกับจุดประสงค์ในการออกแบบเกมแนวสยองขวัญ สร้างบรรยากาศให้กับผู้เล่นในแต่ละธีมและฉากที่ออกแบบให้มีความน่ากลัว ตื่นเต้น และทำให้ผู้เล่นได้สัมผัสและเข้าถึงบรรยากาศที่สมจริง เสมือนอยู่ในสถานที่จริง

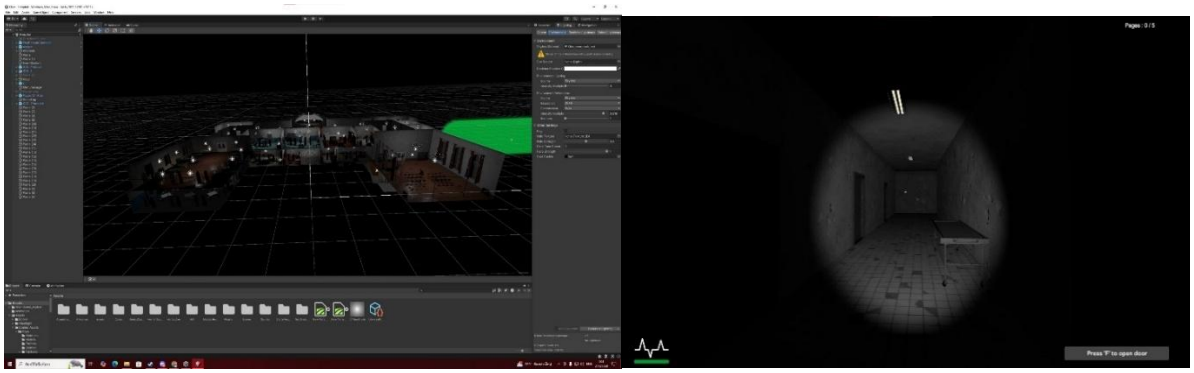

รูปที่ 3 ตัวอย่างสภาพแวดล้อมภาพในของเกมลีฟ (Llive)

3. ผลการออกแบบสภาพแวดล้อมภายในตัวเกม

ผู้วิจัยได้ออกแบบสภาพแวดล้อมภายในตัวเกมที่เน้นการออกแบบเพื่อสร้างบรรยากาศที่เหมาะสมกับธีมของเกมในแนวสยองขวัญ โดยเน้นการใช้สี แสง และออกแบบบรรยากาศที่ช่วยเสริมอารมณ์ของผู้เล่นให้เข้าถึงบรรยากาศสภาพแวดล้อมเสมือนอยู่ในสถานที่จริง รวมถึงการออกแบบพื้นที่ที่มีความหลากหลายเน้นความน่ากลัวเพื่อเป็นอุปสรรคต่อการสำรวจ พร้อมให้ผู้เล่นสามารถเข้าถึงสภาพแวดล้อมได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4. ผลการสร้างเกมสยองขวัญโปรเจคเกมลีฟ (Llive)

การพัฒนาเกมลีฟ (Llive) เน้นการสร้างข้อกำหนดและเงื่อนไขภายในเกม เช่น การกำหนดการเคลื่อนไหวของตัวละครหลักในการสำรวจสภาพแวดล้อมของเกมที่เป็นบรรยากาศของโรงพยาบาลร้าง รวมถึงการออกแบบองค์ประกอบต่าง ๆ นอกจากนี้ยังมีการกำหนดเงื่อนไขการผ่านด่านที่ผู้เล่นต้องหากระดาษหรือเอกสารสำคัญในแต่ละพื้นที่ให้ครบถ้วน เพื่อให้สามารถดำเนินเรื่องต่อไปได้ การสะสมกระดาษจากการสำรวจเป็นส่วนสำคัญในการวัดความคืบหน้า และการจบเกมจะเกิดขึ้นเมื่อผู้เล่นสามารถหากระดาษให้ครบทั้งหมดจึงจะสามารถทำให้จบเกมได้ โดยมีองค์ประกอบต่าง ๆ ดังนี้

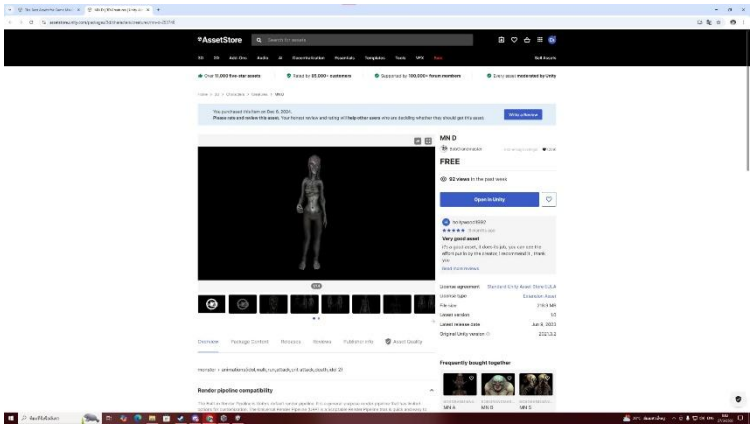

รูปที่ 4 ลักษณะของตัวละครที่นำมาใช้ภายในตัวเกม

รูปที่ 5 UI แสดงค่าสถานะของตัวละคร และปริมาณของกระดาษที่เก็บไปแล้ว

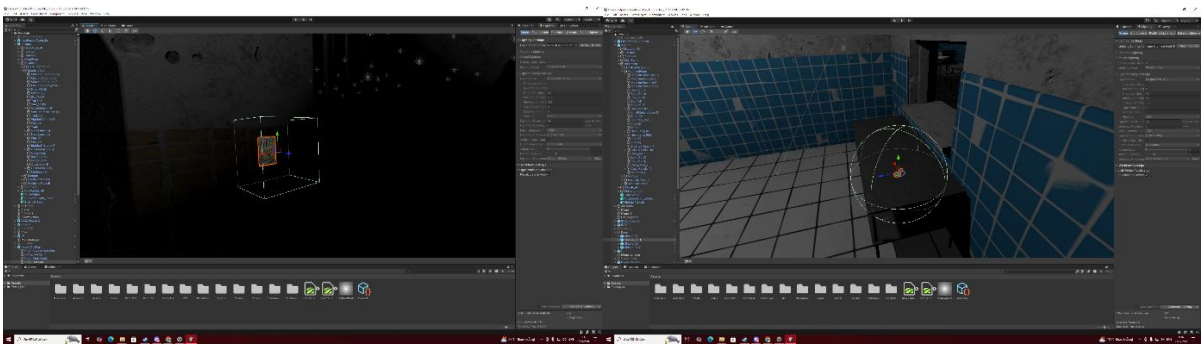

รูปที่ 6 รูปร่างของไอเทมภายในตัวเกม

ผลการประเมินความเหมาะสมของรูปแบบการเล่นในเกมลีฟ (Llive)

จากการวิเคราะห์ข้อมูลและความพึงพอใจของผู้เล่นเพื่อทดสอบความเหมาะสมของเกม พบว่า ระบบการเล่นของเกมลีฟ (Llive) มีความสอดคล้องกับลักษณะของเกมแนวสยองขวัญ (Horror) โดยมุ่งเน้นไปที่การค้นหากระดาษ (ไอเทม) ภายในสถานที่ เพื่อดำเนินไปตามเนื้อเรื่องจนสามารถบรรลุเป้าหมายของเกม ทั้งนี้ ผลการประเมินสามารถแสดงได้ตามตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความเหมาะสมของเกมลีฟ (Llive)

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
1.ด้านการออกแบบ			
1.1 การออกแบบบรรยากาศภายในเกมให้สร้างอารมณ์สยองขวัญ	4.00	0.58	เหมาะสมมาก
1.2 การออกแบบฉากและสภาพแวดล้อมให้เหมาะสมกับธีมของเกม	3.60	0.52	เหมาะสมมาก
1.3 การใช้เอฟเฟกต์แสงและเงาเพื่อสร้างความสมจริงและความน่ากลัว	3.90	0.54	เหมาะสมมาก
1.4 การออกแบบเสียงประกอบและซาวด์เอฟเฟกต์เพื่อเพิ่มอรรถรส	3.40	0.50	เหมาะสมปานกลาง
1.5 การใช้ตัวละครและวัตถุที่สามารถโต้ตอบกับผู้เล่นได้อย่างเหมาะสม	3.30	0.48	เหมาะสมปานกลาง
1.6 การออกแบบ UI และ HUD ให้เหมาะสมกับการเล่น	3.70	0.55	เหมาะสมมาก
1.7 การออกแบบการสุ่มตำแหน่งของกระดาษและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความท้าทาย	3.20	0.50	เหมาะสมปานกลาง
2.ด้านประสิทธิภาพการทำงาน			
2.1 การเคลื่อนไหวของตัวละครมีความลื่นไหลและตอบสนองไว	3.80	0.50	เหมาะสมมาก
2.2 กลไกการเล่นและการควบคุมตัวละครมีความเสถียร	3.50	0.48	เหมาะสมปานกลาง
2.3 การจัดการแสงและเสียงเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่ากลัว	4.20	0.55	เหมาะสมมาก
2.4 การจัดลำดับเหตุการณ์และจุดเปลี่ยนของเสียงทำได้ดี	3.40	0.53	เหมาะสมปานกลาง
2.5 การออกแบบปริศนาและกลไกการเล่นช่วยเพิ่มความท้าทาย	3.60	0.50	เหมาะสมมาก

รายการประเมิน	$\bar{X}$	SD	การแปลผล
2.6 ระบบอินเตอร์แอคทีฟช่วยเพิ่มความสมจริงและอรรถรส	3.10	0.52	เหมาะสมปานกลาง
2.7 การออกแบบระบบเมนูและการตั้งค่าให้สามารถปรับแต่งได้สะดวก	3.70	0.54	เหมาะสมมาก
3.ด้านผลลัพธ์			
3.1 เกมสามารถสร้างประสบการณ์สยองขวัญได้อย่างมีประสิทธิภาพ	4.00	0.51	เหมาะสมมาก
3.2 ระบบการเล่นช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นรู้สึกกดดันและลุ้นระทึก	3.30	0.52	เหมาะสมปานกลาง
ค่าเฉลี่ยภาพรวม	**3.60**	**0.52**	**เหมาะสมมาก**

จากตารางแสดงผลการประเมินความเหมาะสมของเกมลีฟ (Llive) ซึ่งเป็นเกมสามมิติแนวเอาชีวิตรอด ใน 3 ด้าน สรุปได้ดังนี้ 1) ด้านการออกแบบ พบว่า ผู้เล่นให้ระดับคะแนนการออกแบบบรรยากาศภายในเกมให้สร้างอารมณ์สยองขวัญ (การใช้แสง สี และบรรยากาศของเกม) มีความเหมาะสมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.58) ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้เล่นในด้านการออกแบบที่มีความเหมาะสมมากที่สุดในลำดับแรก และในขณะที่การออกแบบการสุ่มตำแหน่งของกระดาษและองค์ประกอบอื่น ๆ เพื่อเพิ่มความท้าทายมีความเหมาะสมอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.20, SD = 0.50) ซึ่งเป็นความคิดเห็นของผู้เล่นในด้านการออกแบบที่มีความเหมาะสมระดับปานกลาง อยู่ในลำดับสุดท้าย 2) ด้านประสิทธิภาพการทำงาน พบว่า ผู้เล่นให้คะแนนระดับความเหมาะสมในการจัดการแสงและเสียงเพื่อสร้างบรรยากาศที่น่ากลัว อยู่ในระดับเหมาะสมมาก ($\bar{X}$ = 4.20, SD = 0.55) เป็นลำดับแรก และให้คะแนนระดับความเหมาะสมด้านระบบอินเตอร์แอคทีฟช่วยเพิ่มความสมจริงและอรรถรส ในลำดับท้ายสุด ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ เหมาะสมปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.10, SD = 0.52) และ 3) ด้านผลลัพธ์ พบว่า เกม Llive สามารถสร้างประสบการณ์สยองขวัญได้อย่างมีประสิทธิภาพในระดับ เหมาะสมมาก ($\bar{X}$ = 4.00, SD = 0.51) สะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของเกมในการถ่ายทอดประสบการณ์การเล่นที่มีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม พบว่า เกม Llive ช่วยกระตุ้นให้ผู้เล่นรู้สึกกดดันและลุ้นระทึก ได้รับการประเมินอยู่ในระดับ เหมาะสมปานกลาง ($\bar{X}$ = 3.30, SD = 0.52) ซึ่งเป็นจุดที่สามารถพัฒนาให้เกมมีความน่าสนใจมากขึ้น ทั้งนี้ ภาพรวมของผลการประเมินพบว่า ความเหมาะสมของเกม Llive อยู่ในระดับ เหมาะสมมาก ที่ระดับคะแนนเฉลี่ย 3.60 ($\bar{X}$ = 3.60, SD = 0.52) ซึ่งสะท้อนให้เห็นถึงศักยภาพของเกมในการมอบประสบการณ์การเล่นที่สมจริงและสนุกสนาน พร้อมแนวทางในการพัฒนาให้เกมมีความลื่นไหลและมีความสมจริงมากยิ่งขึ้นต่อไป

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาเกมลีฟ (Llive) ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างบรรยากาศสยองขวัญที่น่าตื่นเต้น ควรเพิ่มความท้าทายโดยสุ่มตำแหน่งกระดาษ ปรับปรุง Jump Scare ให้คาดเดาไม่ได้ และเพิ่มเอฟเฟกต์เสียง แสง ที่ตอบสนองต่อผู้เล่น นอกจากนี้ อาจเพิ่มโหมดความยากพิเศษ เช่น การจำกัดการมองเห็นหรือศัตรูที่ฉลาดขึ้น เพื่อให้ประสบการณ์น่าตื่นเต้นยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

ธิมา ไหมแพง. (2562). *เกมสยองขวัญและเกมผีไทยบนแพลตฟอร์มดิจิทัลกับทุนทางวัฒนธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. Chulalongkorn University Theses and Dissertations (Chula ETD). https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/69828

ประภานุช ถีสูงเนิน, ศักดิ์นรินทร์ ศรีตระกูล, และภาสกร เวชสิทธิ์. (มกราคม-มิถุนายน 2566). การพัฒนาเกมสยองขวัญตามระดับความกลัว. *วารสารวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครราชสีมา, 8*(1), 22-31.

ภูวดล ศิริกองธรรม. (2564). *การตรวจจับอัตโนมัติของตัวแบบคลื่นสมองเกี่ยวกับความวิตกกังวล*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาดุษฎีบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. วิทยานิพนธ์ มธบ. อิเล็กทรอนิกส์ (DPU e-Theses). https://lib.dpu.ac.th/webtemplate/lib.dpu.ac.th/page.php-id=8674.html

ธีร์วรา สุขสุเมฆ. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2563). การศึกษางานสร้างสรรค์ฉากแอนิเมชันแบบโต้ตอบด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือนในเกมแนวสยองขวัญ “Home Sweet Home” เกมผีไทยสัญชาติไทย. *วารสารวิชาการวิทยาลัยสันตพล*, *6*(2), 214–221.

Brown, E., & Cairns, A. P. (2004). A Grounded Investigation of Game Immersion. In *CHI '04 Extended Abstracts on Human Factors in Computing Systems (CHI EA '04)* (pp. 1297-1300). Association for Computing Machinery. https://doi.org/10.1145/985921.986048

Unity Asset Store. (2024). Unity Technologies. https://assetstore.unity.com/

การจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองด้วยโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

Marigold Quality Classification Using Convolutional Neural Network

ไชยพงศ์ จันธรากัญญาบุญ[1] และธรรมกร แซ่ตั้ง[2]

Chaiyapong Jantarakanyabun[1] and Thammakorn Saethang[2]

ภาควิชาวิทยาการคอมพิวเตอร์ คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1-2]

E-mail: chaiyapong.j@ku.th[1], thammakorn.s@ku.th[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อออกแบบและปรับแต่งโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน (CNN) สำหรับจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง และ (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเทคนิคการประมวลผลภาพล่วงหน้าในการเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง และเพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากภาพถ่ายดอกดาวเรืองจำนวน 1,418 ภาพ ซึ่งถ่ายภายในอาคารภายใต้สภาพแสงและระยะห่างที่ไม่ถูกควบคุมอย่างเป็นระบบ โดยวิธีการลดขนาดภาพ การลบพื้นหลังด้วยเทคนิค GrabCut Mask การปรับความคมชัด และการเสริมข้อมูลด้วยการหมุนหรือการพลิกภาพ วิเคราะห์ข้อมูลด้วยโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันโดยปรับแต่งให้เหมาะสมกับลักษณะข้อมูล ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) การออกแบบและปรับแต่งโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันช่วยเพิ่มความแม่นยำแบบจำลองขนาดเล็ก MobileNetV2 จาก 62% เป็น 83% และ (2) ผลการประเมินประสิทธิภาพชี้ให้เห็นว่าเทคนิคการประมวลผลภาพล่วงหน้าช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองได้อย่างแม่นยำมากขึ้น โดยเฉพาะในแบบจำลองขนาดเล็ก MobileNetV2 ขณะที่แบบจำลองขนาดใหญ่ InceptionV3 ยังคงให้ความแม่นยำสูงถึง 89% แม้ใช้เพียงการลดขนาดภาพ

คำสำคัญ: ดอกดาวเรือง คุณภาพดอกไม้ การเรียนรู้เชิงลึก การจำแนกคุณภาพ การจัดประเภทภาพ โครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

Abstract

The purposes of this study were (1) to design and fine-tune convolutional neural networks (CNNs) for classifying the quality of marigold flowers and (2) to evaluate the effectiveness of image preprocessing techniques in improving classification accuracy. The dataset consisted of 1,418 images of marigold flowers taken indoors under uncontrolled lighting and distance conditions. The preprocessing techniques included image resizing, background removal using the GrabCut Mask technique, image sharpening, and data augmentation through image rotation and flipping. The data were analyzed using CNN models

customized to fit the characteristics of the dataset. The results showed that (1) the design and fine-tuning of CNNs significantly improved the accuracy of a lightweight model—MobileNetV2—from 62% to 83% and (2) the evaluation revealed that preprocessing techniques enhanced the accuracy of marigold quality classification, particularly for smaller models like MobileNetV2. Meanwhile, a larger model such as InceptionV3 still achieved high accuracy of up to 89% using only image resizing.

Keywords: Marigold flowers, flower quality, deep learning, quality classification, image classification, convolutional neural network

บทนำ

ในอุตสาหกรรมการเกษตรสมัยใหม่ คุณภาพและมาตรฐานของผลผลิตเป็นปัจจัยสำคัญในการสร้างความได้เปรียบในการแข่งขัน โดยเฉพาะดอกดาวเรืองซึ่งมีบทบาทสำคัญทั้งในด้านการตกแต่ง การประกอบพิธีกรรมทางศาสนาและการส่งออก อย่างไรก็ตาม หลายพื้นที่ยังคงพึ่งพาแรงงานมนุษย์ในการคัดเกรดคุณภาพ ซึ่งอาจเกิดข้อผิดพลาดในการประเมิน เนื่องจากระดับความรู้และประสบการณ์ที่แตกต่าง รวมถึงสภาวะความเหนื่อยล้าของผู้ประเมิน (Al Shuaeb et al., 2021; Patil & Kale, 2023)

จากการศึกษาพบว่างานวิจัยในสาขาการประมวลผลภาพได้ประยุกต์ใช้เทคโนโลยีวิเคราะห์คุณลักษณะดอกไม้ เช่น ขนาด สี หรือร่องรอยตำหนิ เป็นต้น ในช่วงก่อนที่เทคนิคการเรียนรู้ของเครื่อง (Machine Learning) นักวิจัยใช้ความรู้เฉพาะด้านในการระบุคุณลักษณะ อย่างไรก็ตาม วิธีดังกล่าวอาจไม่เพียงพอในกรณีที่ภาพมีสัญญาณรบกวนจากสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย จึงมีการนำเอาเทคนิคการเรียนรู้ของเครื่องโดยวิธี Support Vector Machine (SVM) ซึ่งเป็นอัลกอริทึมในการเรียนรู้ของเครื่องประเภทการเรียนรู้แบบมีผู้สอน (Supervised Learning) มาใช้จำแนกคุณภาพ (Gonzalez & Woods, 2008; Patil & Kale, 2023; Sharma & Sonker, 2019)

ด้วยศักยภาพของโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันที่สามารถสกัดคุณลักษณะจากภาพได้ดี งานวิจัยชี้ว่าการประยุกต์ใช้โครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกความผิดปกติของพืช แต่สำหรับดอกดาวเรืองที่เผชิญปัญหาสภาพแสง พื้นหลัง และสัญญาณรบกวน จำเป็นต้องใช้ขั้นตอนประมวลผลภาพล่วงหน้าได้แก่ การลดขนาดภาพ, การลบพื้นหลังด้วย GrabCut Mask (การแยกส่วนระหว่างพื้นหลังกับวัตถุหลัก), การปรับความคมชัด และการตรวจจับขอบ พร้อมการเสริมข้อมูลและใช้เทคนิคการควบคุมภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป ด้วยเทคนิคการลดความซับซ้อนและการสุ่มปิดหน่วยประมวลผลเพื่อพัฒนาโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองเป็น 3 ระดับ (คุณภาพดี, คุณภาพปานกลาง, คุณภาพต่ำ) โดยเปรียบเทียบประสิทธิภาพของ MobileNetV2, EfficientNetB0, ResNet50, InceptionV3, DenseNet121 และ VGG16 ผ่านค่า Accuracy, Precision,

Recall, F1 - score และ Confusion Matrix (Alipour et al., 2021; Gonzalez & Woods, 2008; Goodfellow et al., 2016; Mohanty, Hughes, & Salathé, 2016; Sun et al., 2021)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อออกแบบและปรับแต่งโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันสำหรับจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง

2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพของเทคนิคการประมวลผลภาพล่วงหน้า ในการเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดของงานวิจัยนี้เป็นการประยุกต์จากหลักการวิเคราะห์ภาพกับโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกและประเมินคุณภาพของพืชและดอกไม้ โดยผู้วิจัยได้ศึกษาทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องมาใช้เป็นแนวทาง ดังนี้

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

จากรายงานการวิจัย พบว่าโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันสามารถวินิจฉัยโรคพืชจากชุดข้อมูล PlantVillage ที่มีภาพใบ 54,306 ภาพ ครอบคลุมพืช 14 ชนิดและโรค 26 ประเภท (รวมใบที่ไม่มีโรค) ได้แม่นยำถึง 99.35% ซึ่งดีกว่าวิธีดั้งเดิมที่ใช้ความรู้เฉพาะด้าน นอกจากนี้ การผสานเทคนิคการแยกส่วนภาพช่วยระบุขอบเขตของดอกไม้ในสภาพแวดล้อมซับซ้อนได้แม่นยำถึง 97% และการใช้แนวคิด Multimodal Image คือการผสานข้อมูลจากหลายเซ็นเซอร์เข้ากับโครงข่ายประสาทเทียมเชิงลึก ซึ่งสามารถจำแนกดอกดาวเรืองที่มีโรคและไม่มีโรคได้อย่างแม่นยำถึง 91.67% (Alipour et al., 2021; Mohanty, Hughes, & Salathé, 2016; Nuanmeesri et al., 2021)

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

ในปัจจุบันโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันเป็นเทคโนโลยีหลักในการวิเคราะห์ภาพ เพราะมีความสามารถสกัดคุณลักษณะจากข้อมูลดิบได้โดยอัตโนมัติ ทำให้สามารถจำแนกและวิเคราะห์ข้อมูลภาพได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยความแม่นยำของระบบขึ้นอยู่กับการเลือกสถาปัตยกรรมที่เหมาะสม ซึ่งในที่นี้ได้มีการเปรียบเทียบสถาปัตยกรรมต่าง ๆ ดังนี้

1) MobileNetV2 ออกแบบสำหรับอุปกรณ์ทรัพยากรจำกัดด้วยเทคนิคเรสซิดวลแบบผกผัน (Inverted Residuals) และ บอทเทิลเนคเชิงเส้น (Linear Bottlenecks) ใช้พารามิเตอร์น้อยแต่ยังคงความแม่นยำสูง (Howard et al., 2017)

2) EfficientNetB0 เน้นประสิทธิภาพการใช้พารามิเตอร์และการคำนวณผ่านแนวคิดการขยายแบบผสม (Compound Scaling) ปรับสมดุลความลึก ความกว้าง และความละเอียดของเครือข่ายทำให้ขนาดเล็กลงแต่ยังคงความแม่นยำสูง (Tan & Le, 2020)

3) ResNet50 เป็นสถาปัตยกรรมที่ใช้การเชื่อมต่อข้ามชั้น (Skip Connections) เพื่อส่งผ่านข้อมูลและกราเดียนต์โดยตรง แก้ปัญหาที่เกิดขึ้นในเครือข่ายประสาทเทียมเชิงลึกช่วยให้เครือข่ายสามารถมีความลึกมากขึ้นและเรียนรู้คุณลักษณะที่ซับซ้อนได้อย่างมีประสิทธิภาพ (He et al., 2015)

4) InceptionV3 รวมกระบวนการคอนโวลูชันหลากหลายขนาดในชั้นเดียวกัน พร้อม Factorization คือการแยกการคำนวณการดำเนินการทางคณิตศาสตร์ที่ใช้ตัวกรองขนาดใหญ่ให้เป็นขนาดเล็กเพื่อลดพารามิเตอร์และเพิ่มความเร็วในการประมวลผลช่วยจับรายละเอียดภาพหลายระดับได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Szegedy et al., 2015)

5) DenseNet121 เชื่อมโยงข้อมูลระหว่างชั้นอย่างหนาแน่น ช่วยให้การไหลของข้อมูลและกราเดียนต์มีประสิทธิภาพ ลดการใช้พารามิเตอร์ซ้ำซ้อน (Huang et al., 2018)

6) VGG16 มีโครงสร้างเรียบง่าย ใช้ตัวกรองขนาดเล็กซ้ำกันหลายชั้น จับคุณลักษณะลึกได้แม่นยำ แต่ต้องใช้จำนวนพารามิเตอร์มากกว่าแบบจำลองอื่น ๆ (Simonyan & Zisserman, 2015)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการประมวลผลภาพ

จากปัญหาการคัดแยกคุณภาพของดอกกุหลาบ ได้เกิดการพัฒนาแนวทางการใช้ข้อมูลภาพการผสมสีแบบแอดดิทีฟ (RGB) ควบคู่กับข้อมูลความลึกในแบบจำลอง InceptionV3 ที่ปรับโครงสร้างให้รองรับการนำเข้าข้อมูล 4 มิติทำให้สามารถจับลักษณะเฉพาะที่ละเอียดอ่อน เช่น โทนสี พื้นผิว และรูปร่างได้อย่างแม่นยำ ส่งผลให้การประเมินคุณภาพของดอกไม้สดมีความถูกต้องถึง 98% (Sun et al., 2021)

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการจำแนกคุณภาพและวิเคราะห์ลักษณะของดอกไม้

การใช้โครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันที่รองรับข้อมูลหลายมิติโดยผสานภาพแอดดิทีฟกับข้อมูลจากเซ็นเซอร์เฉพาะทางในการวิเคราะห์โรคดอกดาวเรืองให้ความแม่นยำ 91.67% ช่วยเพิ่มความรวดเร็วในการตรวจสอบคุณภาพผลผลิต นอกจากนี้ ผลการทดลองเปรียบเทียบระหว่าง CNN, ANN และ SVM สำหรับจำแนกระดับความบานของดอกดาวเรืองพบว่าโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน ให้ความแม่นยำสูงสุดถึง 93.9% ในขณะที่การใช้ Faster R-CNN พร้อมเทคนิคเสริมข้อมูลเพิ่มความคงทนให้กับแบบจำลองได้ความแม่นยำเฉลี่ย 89.7% (Al Shuaeb et al., 2021; Mohanty, Hughes, & Salathé, 2016; Patil & Kale, 2023)

จากผลงานวิจัยพบว่า การนำเทคโนโลยีการเรียนรู้เชิงลึกโดยเฉพาะโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันมาใช้ช่วยเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกและวิเคราะห์คุณภาพของพืชและดอกไม้ ทั้งด้านการตรวจวินิจฉัยโรค การระบุระยะความบาน หรือการตรวจสอบตำหนิ หลายงานวิจัยยืนยันว่าการผสานข้อมูลภาพผสมสีแบบแอดดิทีฟกับเทคนิคประมวลผลภาพดิจิทัลช่วยยกระดับความแม่นยำและความรวดเร็วในการวิเคราะห์จึงมีศักยภาพสูงในการต่อยอดสำหรับการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้ออกแบบกรอบแนวคิดเพื่อนำเสนอความสัมพันธ์ระหว่างองค์ประกอบหลักที่เกี่ยวข้องในกระบวนการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองซึ่งสามารถสรุปเป็นลำดับขั้นตอนและองค์ประกอบต่าง ๆ ดังรูปที่ 1

ตัวแปรต้น
1) การประมวลผลภาพล่วงหน้า 2) การเสริมข้อมูลและควบคุมภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป 3) สถาปัตยกรรมโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

⇩

ตัวแปรตาม
1) ระดับคุณภาพของดอกดาวเรืองที่จำแนกได้แบ่งออกเป็น 3 ระดับ ได้แก่ คุณภาพดี, คุณภาพปานกลาง และคุณภาพต่ำ 2) ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการจำแนกคุณภาพ ได้แก่ ค่าความแม่นยำ (Accuracy), ค่าความไว (Recall) ค่าความถูกต้อง (Precision), ค่า F1-score, และการวิเคราะห์ผ่าน Confusion Matrix

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

งานวิจัยนี้มีขั้นตอนการดำเนินงานที่ครอบคลุมตั้งแต่การเก็บรวบรวมข้อมูล การประมวลผลภาพล่วงหน้า การสร้างและฝึกแบบจำลอง จนถึงการประเมินผลลัพธ์อย่างเป็นระบบ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

การเก็บรวบรวมและคัดเลือกข้อมูลภาพ

เก็บรวบรวมภาพดอกดาวเรืองใช้การถ่ายภาพในหลายสภาพแวดล้อม ตั้งแต่มุมมองและสภาพแสงที่แตกต่างกัน เพื่อให้ได้ความหลากหลายที่ครอบคลุม ได้ข้อมูลภาพต้นฉบับรวมทั้งหมด 1,478 รูป

ก1 ก2 ข1 ข2 ค1 ค3

รูปที่ 2 ตัวอย่างการเปรียบเทียบคุณภาพดอกดาวเรืองคุณภาพดี คุณภาพปานกลางและคุณภาพต่ำ

ดังรูปที่ 2 แสดงการเปรียบเทียบและนำเสนอภาพประกอบข้อมูลคุณภาพของดอกดาวเรือง โดยการจัดกลุ่มภาพเป็น (ก1, ข1, ค1) และ (ก2, ข2, ค2) โดยในแต่ละฝั่งเป็นดอกดาวเรืองจากสายพันธุ์ที่แตกต่างกัน ส่งผลให้สีของดอกไม้มีความหลากหลาย อย่างไรก็ตาม การจัดกลุ่มภาพไม่ได้อ้างอิงตามสายพันธุ์ แต่จัดกลุ่มภาพเพื่อแสดงตัวอย่างที่หลากหลายสำหรับการประเมินคุณภาพ ทั้งนี้เพื่อให้ผู้ประเมินสามารถสังเกตความแตกต่างและคุณลักษณะของดอกดาวเรืองแต่ละชนิดได้อย่างชัดเจน ส่งผลให้การประเมินผลเป็นไปอย่างเป็นระบบและเกิดประสิทธิภาพสูงสุดในการเปรียบเทียบคุณภาพของดอกดาวเรืองในภาพรวม

สำหรับการคัดเลือกและจัดระดับคุณภาพของดอกดาวเรือง ผู้วิจัยได้เชิญผู้ประเมิน 11 คน จากกลุ่มเจ้าของร้านและผู้ประกอบการ 3 คน, ผู้ซื้อดอกดาวเรืองเป็นประจำ 4 คน และผู้ที่ไม่ได้ซื้อเป็นประจำ 4 คน เพื่อให้ได้มุมมองที่ครอบคลุมและลดความเอนเอียงข้อมูล โดยแบ่งคุณภาพเป็น 3 ระดับ (คุณภาพดี: ก1, ก2; คุณภาพปานกลาง: ข1, ข2; คุณภาพต่ำ: ค1, ค2) เฉพาะรูปที่ได้คะแนนเห็นพ้องตรงกันไม่น้อยกว่า 7 ใน 11 เสียง ทำให้จำนวนภาพลดลงจาก 1,478 เป็น 1,418 รูป สำหรับนำไปใช้ประมวลผลในขั้นตอนถัดไปของการวิจัย

ตัวชี้วัดประสิทธิภาพของการจำแนกคุณภาพ

ได้แก่ สัดส่วนตัวอย่างที่จำแนกถูกต้อง (Accuracy) ความสามารถตรวจจับกลุ่มเป้าหมายครบถ้วน (Recall) ความถูกต้องของผลการจำแนกกลุ่มเป้าหมาย (Precision) ค่าเฉลี่ยฮาร์มอนิกระหว่าง Recall และ Precision (F1-score) ตารางแสดงผลจำแนกถูกผิดในแต่ละกลุ่ม (Confusion Matrix)

การประมวลผลภาพล่วงหน้า

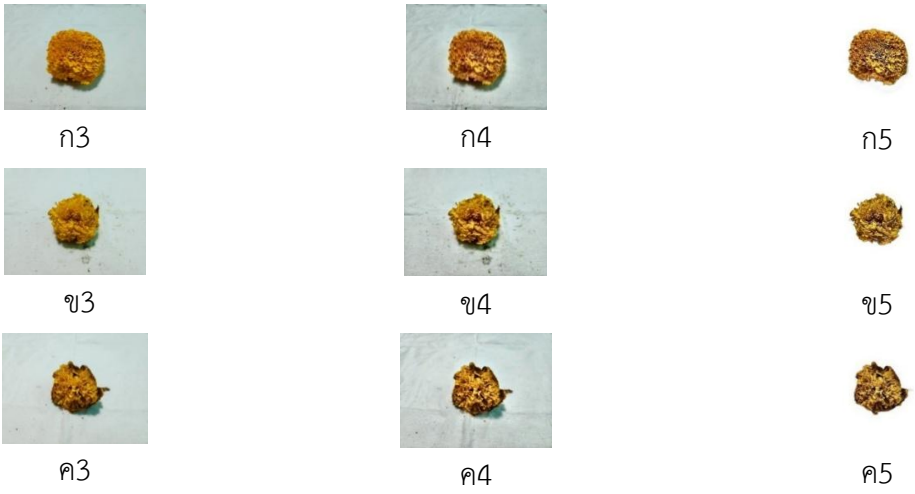

รูปที่ 3 ตัวอย่างการเปรียบเทียบภาพที่ถูกปรับปรุงคุณภาพของภาพ

ดังรูปที่ 3 แสดงตัวอย่างกระบวนการประมวลผลภาพดอกดาวเรืองในแต่ละขั้นตอน (ก3, ข3, ค3) ทำการลดขนาดภาพให้อยู่ในช่วงความกว้างและความสูงไม่เกิน 600 พิกเซล เพื่อลดภาระการประมวลผล และปรับความคมชัด (Sharpening) เพื่อเน้นรายละเอียดของดอกไม้ให้ชัดเจนขึ้น (ก4, ข4, ค4) ใช้ GrabCut Mask เพื่อเน้นบริเวณขอบกลีบดอก ร่วมกับการปรับเทคนิคการประมวลผลภาพที่ใช้แปลงภาพระดับสี (Thresholding) เพื่อลดสัญญาณรบกวนด้านหลังภาพ ช่วยระบุขอบหรือรูปร่างของกลีบดอกได้แม่นยำยิ่งขึ้น (ก5, ข5, ค5) ทำการลบพื้นหลังและตรวจจับขอบด้วยเทคนิค GrabCut Mask เพื่อตัดส่วนที่ไม่ต้องการออก เนื่องจากดอกดาวเรืองมีลักษณะกลีบดอกซ้อนกันหลายชั้น สีใกล้เคียงกันตลอดทั้งดอก จึงจำเป็นต้องแยกฉากหลังและเน้นขอบกลีบให้เด่นขึ้น

ผู้วิจัยแบ่งชุดข้อมูลเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ชุดฝึกสอน 70%, ชุดตรวจสอบความถูกต้อง 15% และชุดทดสอบ 15% เพื่อให้สามารถประเมินและปรับปรุงประสิทธิภาพของแบบจำลองได้อย่างสมดุล

การปรับปรุงและการเสริมข้อมูลและการควบคุมภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป

การเสริมข้อมูลได้แก่ การหมุนภาพ การพลิกภาพ และ การปรับแสงสี เพื่อเพิ่มความหลากหลายของข้อมูล ลดโอกาสเกิดภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป การควบคุมความซับซ้อนของแบบจำลองทำได้โดยใช้เทคนิคการสุ่มปิดหน่วยประมวลผลร่วมกับการตั้งค่าพารามิเตอร์สำหรับการลดความซับซ้อน ผ่านการใช้เทคนิคที่เรียกว่า L2 Regularization ซึ่งเป็นการเพิ่มเทอมลงโทษที่คำนวณจากผลรวมกำลังสองของค่าน้ำหนัก เพื่อไม่ให้แบบจำลองปรับค่าพารามิเตอร์สูงเกินไป ใช้การสุ่มปิดหน่วยประมวลผลตามความเหมาะสม ช่วยลดภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป

การสร้างและฝึกแบบจำลองโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน

ทางผู้วิจัยเลือกใช้สถาปัตยกรรมแบบจำลองเชิงลึก 6 สถาปัตยกรรม (MobileNetV2, EfficientNetB0, ResNet50, InceptionV3, DenseNet121, VGG16) เพื่อตรวจสอบประสิทธิภาพของแต่ละสถาปัตยกรรมเมื่อใช้กับชุดข้อมูลที่แตกต่างกัน ในการปรับแต่งพารามิเตอร์สำหรับการฝึกแบบจำลอง ผู้วิจัยได้กำหนดค่าไฮเปอร์พารามิเตอร์หลัก ได้แก่ จำนวนรอบการเรียนรู้ (Epochs), จำนวนตัวอย่างต่อการอัปเดต (Batch Size) และอัตราการปรับค่าน้ำหนัก (Learning Rate) รวมถึงใช้เทคนิค Early Stopping เพื่อบันทึกค่าที่ดีที่สุดและหยุดการฝึกเมื่อไม่เห็นพัฒนาการเพิ่มเติม หากแบบจำลองมีแนวโน้มเข้าสู่ภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป สามารถปรับเทคนิคเสริมข้อมูล เพิ่มการสุ่มปิดหน่วยประมวลผลหรือลดจำนวนรอบการฝึกลงเพื่อป้องกันภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป

การประเมินผล

ทดสอบแบบจำลองบนชุดทดสอบ วัดค่าความแม่นยำ (Accuracy), ความไว (Recall), และค่า F1-score เพื่อดูประสิทธิภาพโดยรวม ใช้ Confusion Matrix วิเคราะห์การจำแนกคลาดเคลื่อนในหมวดใด เปรียบเทียบแบบจำลอง สรุปผลประสิทธิภาพแบบจำลองใดบรรลุค่าความแม่นยำดีที่สุด และมีความเสถียรสูงในมิติของการเปลี่ยนแปลงข้อมูล พร้อมทั้งพิจารณาถึงความสามารถในการปรับตัวและรองรับความหลากหลายของข้อมูล และความยากง่ายในการปรับแต่ง เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับงานวิจัย

การสรุปผล

การผสานเทคนิคเสริมข้อมูลร่วมกับการปรับปรุงภาพ (ลดขนาด, ปรับแสงสี, ลบพื้นหลัง) ส่งผลต่อการเพิ่มความแม่นยำของแบบจำลอง ช่วยลดข้อผิดพลาดของผลลัพธ์ ผลการทดลองชี้ให้เห็นว่าการใช้แนวทางนี้สามารถเพิ่มความแม่นยำและลดความคลาดเคลื่อนในการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ผลการศึกษา

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองออกเป็นสามระดับ (คุณภาพดี, คุณภาพปานกลาง, คุณภาพต่ำ) โดยใช้เทคนิคการประมวลผลภาพล่วงหน้าภายใต้กระบวนการปรับปรุงภาพและเสริมข้อมูลรวมกับโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชัน โดยใช้ชุดข้อมูลฝึกที่จัดเป็น 3 รูปแบบ ได้แก่ ชุด ก (ลด

ขนาดภาพ), ชุด ข (ลดขนาดภาพ + เสริมข้อมูล + การเพิ่มสีและแปลงภาพ) และชุด ค (ลดขนาดภาพ + เสริมข้อมูล + การเพิ่มสีและแปลงภาพ + ปรับแต่งให้ภาพคมชัดขึ้นและลบพื้นหลัง)

ตารางที่ 1 การแสดงค่าประสิทธิภาพของแบบจำลอง

แบบจำลอง	การวัดประสิทธิภาพ											
	ชุด ก				ชุด ข				ชุด ค			
	AC	PC	RC	F1	AC	PC	RC	F1	AC	PC	RC	F1
MobileNetV2	0.62	0.67	0.62	0.59	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83	0.83
EfficientNetB0	0.85	0.85	0.85	0.84	0.83	0.83	0.83	0.83	0.79	0.79	0.79	0.79
ResNet50	0.86	0.86	0.86	0.85	0.88	0.88	0.88	0.88	0.83	0.83	0.83	0.82
InceptionV3	0.89	0.88	0.88	0.88	0.88	0.89	0.88	0.88	0.78	0.78	0.78	0.77
DenseNet121	0.86	0.86	0.86	0.86	0.87	0.87	0.87	0.87	0.82	0.84	0.82	0.82
VGG16	0.82	0.82	0.82	0.81	0.84	0.84	0.84	0.84	0.81	0.80	0.80	0.80

หมายเหตุ: AC คือ ค่าความแม่นยำ (Accuracy), PC คือ ค่าความถูกต้อง (Precision), RC คือ ค่าความไว (Recall), F1 คือ ค่า F1-score, สีเขียว คือ ค่าประสิทธิภาพที่ดีที่สุดของแบบจำลอง, สีดำ คือ ค่าประสิทธิภาพที่อยู่ระหว่างค่าที่ดีที่สุดและค่าที่น้อยที่สุดของแบบจำลอง, สีแดง คือ ค่าประสิทธิภาพที่น้อยที่สุดของแบบจำลอง ทางผู้วิจัยใช้ค่า Weighted Average ซึ่งเป็นค่าเฉลี่ยถ่วงน้ำหนักตามจำนวนข้อมูลแต่ละคลาส

ผลการวัดค่าประสิทธิภาพของแบบจำลอง

จากตารางที่ 1 InceptionV3 มีประสิทธิภาพโดยรวมสูงที่สุด โดยในชุด ก ซึ่งมีเพียงการลดขนาดภาพสามารถทำค่าความแม่นยำได้สูงถึง 89% ขณะที่ ResNet50 และ DenseNet121 ก็แสดงผลลัพธ์ดีอย่างสม่ำเสมอในทุกชุด โดยมีค่าความแม่นยำอยู่ในช่วง 86% ถึง 88% สะท้อนถึงค่าประสิทธิภาพในการเรียนรู้คุณลักษณะของภาพอย่างมีประสิทธิภาพ ส่วน MobileNetV2 แม้เริ่มต้นด้วยความแม่นยำเพียง 62% ในชุด ก แต่เมื่อมีการเสริมข้อมูลและปรับภาพในชุด ข และ ค แล้ว ค่าความแม่นยำเพิ่มขึ้นเป็น 83% แสดงให้เห็นว่าเทคนิคการลบพื้นหลังและเพิ่มความคมชัดช่วยยกระดับประสิทธิภาพของแบบจำลอง โดยเฉพาะในแบบจำลองขนาดเล็ก ทั้งนี้ เทคนิคการประมวลผลภาพล่วงหน้าไม่เพียงเพิ่มความแม่นยำ แต่ยังช่วยให้แบบจำลองมีค่าความถูกต้อง ความไว และ F1-score ที่ดีขึ้นอย่างชัดเจน ส่งผลให้สามารถจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองได้แม่นยำมากขึ้น

การจำแนกกลุ่มคุณภาพดอกดาวเรือง

ผลการทดลองแสดงให้เห็นว่า ดอกดาวเรืองที่อยู่ในกลุ่มคุณภาพปานกลาง (คลาส B) มีลักษณะสีและรูปลักษณ์ที่ใกล้เคียงกับทั้งกลุ่มคุณภาพดี (คลาส A) และคุณภาพต่ำ (คลาส C) ทำให้แบบจำลองมีความสับสน

ในการจำแนก ไม่สามารถแยกแยะความแตกต่างได้ชัดเจน ส่งผลให้ต้องปรับปรุงกระบวนการจำแนกและการฝึกแบบจำลองเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการคัดแยกคุณภาพดอกดาวเรืองให้ดียิ่งขึ้น

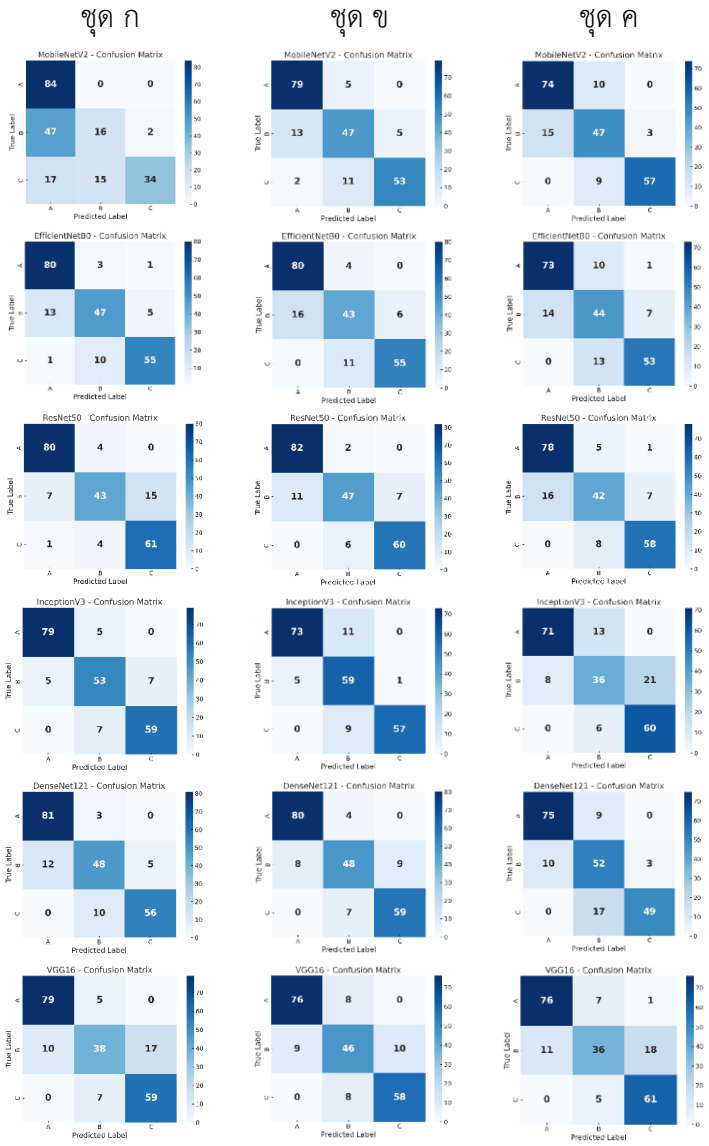

รูปที่ 4 การวัดประสิทธิภาพ Confusion Matrix

Confusion Matrix เป็นตารางที่ใช้เปรียบเทียบผลการทำนายของแบบจำแนกกับค่าจริง โดยแถวแทนคลาสจริงและคอลัมน์แทนคลาสที่ทำนายได้ ตัวเลขบนเส้นทแยงมุมแสดงถึงจำนวนที่จำแนกถูกต้อง ได้แก่ ผลบวกจริง (True Positives) และผลลบจริง (True Negatives) ส่วนตัวเลขนอกเส้นทแยงมุมแสดงถึงการจำแนกผิด ได้แก่ ผลบวกเท็จ (False Positives) ซึ่งหมายถึงการทำนายว่าตัวอย่างเป็นคลาสนั้น ทั้งที่ความจริงไม่ใช่ และผลลบเท็จ (False Negatives) ซึ่งหมายถึงการทำนายว่าตัวอย่างไม่เป็นคลาสนั้น ทั้งที่ความจริงเป็น ทำให้สามารถประเมินจุดอ่อนของแบบจำลอง และปรับปรุงเพื่อเพิ่มความแม่นยำในการจำแนกข้อมูลได้อย่างตรงจุด

จากการพิจารณาผลในรูปที่ 4 พบว่า ResNet50 และ DenseNet121 มีค่าผลบวกจริงสำหรับคลาส “คุณภาพดี” และคลาส “คุณภาพต่ำ” สูงกว่าแบบจำแนกอื่น ในขณะที่ EfficientNetB0 และ MobileNetV2 มีแนวโน้มสับสนในการจำแนกคลาส “คุณภาพปานกลาง” กับคลาส “คุณภาพดี” และคลาส “คุณภาพต่ำ” ส่งผลให้เกิดข้อผิดพลาดทั้งผลบวกเท็จและผลลบเท็จมากขึ้นในระดับดังกล่าว

ประสิทธิภาพภายใต้สภาพแสงและพื้นหลังที่แตกต่าง

จากการทดลองเก็บภาพในสภาพแสงและพื้นหลังมีความหลากหลาย พบว่าการลดขนาดภาพ ปรับสมดุลสี และการกำจัดสัญญาณรบกวนช่วยลดความผันแปรในข้อมูล ทำให้แบบจำลองสามารถเรียนรู้ได้ให้มีประสิทธิภาพและแม่นยำยิ่งขึ้น การใช้เทคนิคการเสริมข้อมูล เช่น การหมุนภาพ (Rotation) และการปรับความสว่าง (Brightness Adjustment) ในระดับที่เหมาะสมช่วยให้ชุดข้อมูลมีความหลากหลายและสามารถแทนสภาพแวดล้อมที่แตกต่างกันได้ดีขึ้น และลดปัญหาภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป ส่งผลให้แบบจำลองมีความสามารถในการจำแนกข้อมูลนอกเหนือจากชุดฝึกได้ดีขึ้น รวมถึงส่งผลให้การเรียนรู้มีทั้งความยืดหยุ่นและความแม่นยำที่สูงขึ้น

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์แสดงให้เห็นว่าการปรับปรุงคุณภาพของภาพและการเสริมข้อมูลมีบทบาทสำคัญในกระบวนการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรือง โดยช่วยเพิ่มความแม่นยำและประสิทธิภาพของแบบจำลอง ซึ่งสามารถพิจารณาได้ตามหัวข้อต่อไปนี้

ความสำคัญของการประมวลผลภาพล่วงหน้า

สอดคล้องกับงานของ Alipour et al. (2021) และ Gonzalez and Woods (2008) พบว่าขั้นตอนการเตรียมภาพได้แก่ การปรับขนาด และการปรับปรุงลักษณะภาพ ช่วยยกระดับคุณภาพของภาพดอกไม้ที่มีสีและรูปทรงซับซ้อน ส่งเสริมความแม่นยำในการวิเคราะห์และตรวจจับลักษณะเฉพาะได้ดียิ่งขึ้น นอกจากนี้การใช้เทคนิคตรวจจับขอบและลดสัญญาณรบกวนทำให้ลักษณะขอบและตำหนิของดอกดาวเรืองเด่นชัด ส่งผลให้ระบบจำแนกภาพสามารถแยกแยะลักษณะเฉพาะของดอกไม้ได้อย่างแม่นยำมากขึ้น อีกทั้งยังลดอัตราการจำแนกคลาดเคลื่อนซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการประเมินคุณภาพดอกไม้ในสภาพแวดล้อมที่หลากหลาย

ผลของเสริมข้อมูลและการควบคุมภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป

สอดคล้องกับข้อเสนอของ Goodfellow et al. (2016) ที่แนะนำให้ใช้การเสริมข้อมูลเพื่อสร้างความหลากหลายและลดปัญหาภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป เมื่อควบคู่กับการสุ่มปิดหน่วยประมวลผลหรือการลดความซับซ้อน ผลการทดลองของ MobileNetV2 ซึ่งมีพารามิเตอร์น้อยกว่าแบบจำลองใหญ่พบว่า สามารถเพิ่มความแม่นยำได้อีก 15% ถึง 20% แสดงให้เห็นว่าการปรับเทคนิคเสริมอย่างเหมาะสมสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของแบบจำลองขนาดเล็กในการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองในได้แม่นยำมากขึ้น

เปรียบเทียบสถาปัตยกรรมแบบจำลองต่าง ๆ

ResNet50 และ InceptionV3 ได้ค่าความแม่นยำ (Accuracy) สูงสุดที่ 88% ถึง 89% เมื่อได้รับการจัดการข้อมูลภาพอย่างเป็นระบบ ทำให้สะท้อนถึงประสิทธิภาพในการเรียนรู้ลักษณะภาพ ซึ่งสอดคล้องกับงานของ Szegedy et al. (2015) และ Mohanty, Hughes, & Salathé (2016) ด้าน EfficientNetB0 และ MobileNetV2 แม้ผลลัพธ์โดยรวมอาจไม่สูงเท่ากลุ่มแบบจำลองขนาดใหญ่ แต่มีความเหมาะสมกับชุดข้อมูลที่มีความแปรผันของสภาพแวดล้อม ในขณะที่ DenseNet121 มีความแม่นยำใกล้เคียง ResNet50 แต่ด้วยสถาปัตยกรรมที่ซับซ้อน จึงต้องให้ความสำคัญกับขั้นตอนการฝึกมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับ Huang et al. (2018) ที่ระบุว่าเครือข่ายเชื่อมโยงหนาแน่นสามารถเรียนรู้ลักษณะที่ซับซ้อนได้ดี แต่จำเป็นต้องมีการปรับแต่งเพิ่มเติมในขั้นตอนการฝึก

การประมวลผลภาพล่วงหน้ามีบทบาทสำคัญในการลดสัญญาณรบกวนและช่วยเพิ่มความแม่นยำของแบบจำลอง การใช้เทคนิคการเสริมข้อมูลและการควบคุมภาวะแบบจำลองจำข้อมูลการฝึกมากเกินไป ช่วยให้แบบจำลองรองรับข้อมูลใหม่ได้ดียิ่งขึ้น แบบจำลองขนาดใหญ่ (ResNet50, InceptionV3) มีแนวโน้มแม่นยำสูงสุด ส่วนแบบจำลองขนาดเล็ก (MobileNetV2, EfficientNetB0) การปรับเทคนิคอย่างเหมาะสมช่วยให้แบบจำลองจำแนกภาพดอกดาวเรืองคุณภาพปานกลางได้ใกล้เคียง เนื่องจากมีลักษณะคล้ายทั้งกลุ่มคุณภาพดีและคุณภาพต่ำ

ข้อเสนอแนะ

ผลการทดลองชี้ให้เห็นว่าการผสานเทคนิคประมวลผลภาพล่วงหน้ากับโครงข่ายประสาทเทียมแบบคอนโวลูชันช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการจำแนกคุณภาพดอกดาวเรืองได้อย่างชัดเจน ควรเก็บข้อมูลภาพในสภาพแวดล้อมที่หลากหลายและควบคุมปัจจัยด้านแสงและพื้นหลัง โดยควรจัดเตรียมชุดภาพที่มีความคมชัดและตรงกับสภาพจริง นอกจากนี้ การใช้เทคนิคสุ่มปิดหน่วยประมวลผล การลดขนาดแบบจำลอง การปรับสัดส่วนข้อมูล และ Early Stopping ช่วยลดการจำข้อมูลฝึกมากเกินไป อย่างไรก็ตาม แบบจำลองยังมีข้อจำกัดในการจำแนกคุณภาพระดับกลาง จึงควรพัฒนาและศึกษาแนวทางเพิ่มเติมเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

Al Shuaeb, S. M. A., Alam, S., Ali, M. H., & Kamruzzaman, M. (2021). Marigold blooming maturity levels classification using machine learning algorithms. *International Journal of Computer (IJC), 40*(1), 50–65. https://ijcjournal.org/index.php/InternationalJournalOfComputer/article/view/1870

Alipour, N., Tarkhaneh, O., Awrangjeb, M., & Tian, H. (2021, May 19–20). Flower image classification using deep convolutional neural network. *In 2021 7th International*

Conference on Web Research (ICWR) (pp. 1–4). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICWR51868.2021.9443129

Gonzalez, R. C., & Woods, R. E. (2008). *Digital image processing* (3rd ed.). Upper Saddle River, NJ: Pearson Prentice Hall.

Goodfellow, I., Bengio, Y., & Courville, A. (2016). *Deep learning*. MIT Press. http://www.deeplearningbook.org

He, K., Zhang, X., Ren, S., & Sun, J. (2016, June 27–30). Deep residual learning for image recognition. *In 2016 IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR)* (pp. 770–778). IEEE. https://doi.org/10.1109/CVPR.2016.90

Howard, A. G., Zhu, M., Chen, B., Kalenichenko, D., Wang, W., Weyand, T., Andreetto, M., & Adam, H. (2017). *MobileNets: Efficient convolutional neural networks for mobile vision applications* (arXiv:1704.04861). arXiv. https://arxiv.org/abs/1704.04861

Huang, G., Liu, Z., Van Der Maaten, L., & Weinberger, K. Q. (2017, July 21–26). Densely connected convolutional networks. *In 2017 IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR)* (pp. 2261–2269). IEEE. https://doi.org/10.1109/CVPR.2017.243

Mohanty, S. P., Hughes, D. P., & Salathé, M. (2016). Using deep learning for image-based plant disease detection. *Frontiers in Plant Science, 7*, Article 1419. https://doi.org/10.3389/fpls.2016.01419

Nuanmeesri, S., Chopvitayakun, S., Kadmateekarun, P., & Poomhiran, L. (2021). Marigold flower disease prediction through deep neural network with multimodal image. *International Journal of Engineering Trends and Technology, 69*(7), 174–180. https://doi.org/10.14445/22315381/IJETT-V69I7P224

Patil, P. R., & Kale, G. (2023). Univariate and multivariate Gaussian models for anomaly detection in multi-tenant distributed systems. *International Journal of Advanced Computer Science and Applications, 14*(3). https://doi.org/10.14569/IJACSA.2023.0140382

Sharma, A., & Sonker, A. (2019, July 6–8). Benefaction of digital image processing techniques in quality assessment of rose flower. *In 2019 10th International Conference on Computing, Communication and Networking Technologies (ICCCNT)* (pp. 1–5). IEEE. https://doi.org/10.1109/ICCCNT45670.2019.8944567

Simonyan, K., & Zisserman, A. (2015). *Very deep convolutional networks for large-scale image recognition* (arXiv:1409.1556). arXiv. https://arxiv.org/abs/1409.1556

Sun, X., Li, Z., Zhu, T., & Ni, C. (2021). Four-dimension deep learning method for flower quality grading with depth information. *Electronics, 10*(19), Article 2353. https://doi.org/10.3390/electronics10192353

Szegedy, C., Vanhoucke, V., Ioffe, S., Shlens, J., & Wojna, Z. (2016, June 27–30). Rethinking the Inception architecture for computer vision. *In 2016 IEEE Conference on Computer Vision and Pattern Recognition (CVPR)* (pp. 2818–2826). IEEE. https://doi.org/10.1109/CVPR.2016.308

Tan, M., & Le, Q. V. (2020). *EfficientNet: Rethinking model scaling for convolutional neural networks* (arXiv:1905.11946). arXiv. https://arxiv.org/abs/1905.11946

การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™

Digital Platform Development for Sustainable Forest Management Certification (FSC™)

อัคคภพ จันทรศรีวงศ์[1] นพรัตน์ คัคคุริวาระ[2] และพิชิต ลำใย[3]

Akaphop Chantarasrivongs[1] Nopparat Kaakkurivaara[2] and Pichit Lumyai[3]

นิสิตปริญญาโท สาขาการบริหารทรัพยากรป่าไม้และสิ่งแวดล้อม คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1]

อาจารย์ที่ปรึกษา ภาควิชาวิศวกรรมป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[2]

อาจารย์ที่ปรึกษาร่วม ภาควิชาการจัดการป่าไม้ คณะวนศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[3]

E-mail: akaphop.c@ku.th[1], ffornrm@ku.ac.th[2], pichit.l@ku.th[3]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ (2) เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ และ (3) เพื่อประเมินประสบการณ์ผู้ใช้ในการใช้งานแพลตฟอร์มสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ ในพื้นที่ศึกษาองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน ดำเนินการวิจัยด้วยการศึกษาข้อมูลจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง และการสนทนากลุ่มย่อยกับเจ้าหน้าที่ผู้เชี่ยวชาญ 10 คน จากนั้นได้มีการประเมินการใช้งานด้วยแบบสอบถามประสบการณ์ผู้ใช้ (User Experience Questionnaire: UEQ) กับเจ้าหน้าที่ผู้ใช้งานจำนวน 47 คน วิเคราะห์ข้อมูลด้วยหาค่าเฉลี่ยและการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับชุดข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานของแบบสอบถาม UEQ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) พบว่ามีการติดตามการดำเนินงานด้วยรูปแบบวงจรการบริหารระบบคุณภาพ (Deming Cycle) และมีการบันทึกข้อมูลในรูปแบบดิจิทัลแต่ก็ยังประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความเชื่อมโยงของข้อมูล (2) รูปแบบแพลตฟอร์มฯ ที่เหมาะสมคือรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน (Web Application) โดยมีระบบหลักคือ ระบบจัดการข้อมูลและระบบสรุปภาพรวมการติดตามผลการดำเนินงาน ซึ่งสามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของเจ้าหน้าที่ได้ (3) ผลการประเมินแบบสอบถาม UEQ พบว่าค่าเฉลี่ยของการจัดกลุ่มทั้ง 6 มิติมีค่าเฉลี่ย > 0.8 ทั้งหมด แสดงถึงผู้ใช้มีประสบการณ์เชิงบวกต่อระบบและเมื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยทั้ง 6 มิติกับชุดข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานของ UEQ พบว่าด้านความน่าดึงดูดใจอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$= 1.66) ด้านความชัดเจนอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 1.24) ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$= 1.49) ด้านความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับดี ($\bar{x}$= 1.50) ด้านการกระตุ้นอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$= 1.53) และด้านความแปลกใหม่อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$= 1.31)

คำสำคัญ: แพลตฟอร์มดิจิทัล การจัดการป่าไม้ยั่งยืน การรับรองป่าไม้ FSC องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

Abstract

The purposes of this study were (1) to analyze the process for sustainable forest management certification (FSC™) system (2) to develop a platform for sustainable forest management certification (FSC™) and (3) to evaluate the user experience of the sustainable forest management certification platform (FSC™) in the study area of the Upper Northern Forest Industry. The study was conducted through related document review and focus group discussions with 10 expert officers. Usability was evaluated by using a User Experience Questionnaire (UEQ) with 47 officers. he results were analyzed by calculating the mean scores and comparing them with the UEQ benchmark dataset. This study has recommended that (1) It was found that the activity was monitored using the quality management cycle model (Deming Cycle) and that data were digitally recorded; however, work efficiency remained low due to errors, particularly in terms of data accuracy, processing speed, and data integration. (2) the appropriate format is a web application, the main system functions include activity management and a monitoring dashboard, which help enhance the operational efficiency of the officers. and (3) the evaluation results of the UEQ found that the mean of the 6 scales have mean > 0.8, show that users have a positive experience with the system. When comparing the mean of the 6 scales with the UEQ benchmark data set, it was found that the attractiveness is at good level ($\bar{x}$= 1.66), the perspicuity is at above average level ($\bar{x}$= 1.24), the efficiency is at above average level ($\bar{x}$= 1.49), the dependability is at good level ($\bar{x}$= 1.50), the stimulation is at good level ($\bar{x}$=1.53), and the novelty is at good level ($\bar{x}$= 1.31).

Keywords: Digital platform, sustainable forest management, forest certification, FSC, upper Northern forest industry organization

บทนำ

ปัจจุบันปัญหาสิ่งแวดล้อมเป็นปัญหาที่ได้รับความสนใจจากประชาชน เนื่องจากมีผลกระทบต่อวิถีชีวิตความเป็นอยู่ ทำให้ผู้คนทั่วไปเริ่มมีการปรับตัว เมื่อผู้บริโภคหันมาสนใจบริโภคสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลต่อความต้องการซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม (Chen, 2008 as cited in สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์, 2561) ส่งผลให้ภาคอุตสาหกรรมดำเนินธุรกิจโดยเน้นให้ความสำคัญต่อความเป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ประกอบธุรกิจด้วยความมุ่งมั่นในความรับผิดชอบต่อสังคมทั้งภายในและภายนอกองค์กร และรวมถึงตลอดห่วงโซ่อุปทาน เพื่อนำไปสู่การพัฒนากิจการอย่างยั่งยืน (กรมโรงงานอุตสาหกรรม, 2562)

เพื่อตอบสนองตามความต้องการอนุรักษ์ของผู้บริโภค โดยเฉพาะในส่วนของสินค้าที่ผลิตมาจากต้นไม้ ทำให้ภาคอุตสาหกรรมที่ใช้ผลิตภัณฑ์จากต้นไม้เพื่อการผลิตสินค้า ต้องเข้าไปเกี่ยวข้องกับการจัดการป่าไม้ยั่งยืน ซึ่งเป็นแนวทางการจัดการทรัพยากรป่าไม้ที่ตอบสนองทั้งทางด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อม (สุรินทร์ อ้นพรหม, 2562) ก่อให้เกิดเป็นกลไกในการป้องกันและแก้ไขปัญหาคือการรับรองป่าไม้ (Forest Certification) โดยมีองค์กรที่ให้การรับรอง เช่น Forest Stewardship Council (FSC) และ Programme for the Endorsement of Forest Certification (PEFC) เป็นต้น กลไกนี้ส่งผลกระทบต่ออุตสาหกรรมและการค้าที่ใช้ไม้เป็นฐานการผลิต เพราะประเทศผู้นำเข้าผลิตภัณฑ์จากไม้ อาจมีนโยบายนำเข้าเฉพาะผลิตภัณฑ์ที่ได้รับการรับรองแล้วเท่านั้น (ขวัญชัย ดวงสถาพร, กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ และพิชิต ลำใย, 2563)

การรับรองการจัดการป่าไม้ตามแนวทางของ FSC™ ในประเทศไทยเริ่มได้รับการยอมรับและดำเนินการในหลายภาคส่วน ทั้งจากหน่วยงานภาครัฐและบริษัทเอกชน โดยเฉพาะองค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ (อ.อ.ป.) ซึ่งเป็นรัฐวิสาหกิจในสังกัดกระทรวงทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม มีบทบาทในการประกอบธุรกิจด้านอุตสาหกรรมป่าไม้ภายใต้วิสัยทัศน์ “สร้างสรรค์สวนป่าเศรษฐกิจ เพื่อความยั่งยืน” องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ได้เข้าร่วมกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามมาตรฐาน FSC™ อย่างต่อเนื่อง (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้, 2566) อย่างไรก็ตาม ในทางปฏิบัติยังพบปัญหาเกี่ยวกับการจัดเก็บและบริหารจัดการข้อมูลกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการดำเนินงาน เพื่อเตรียมความพร้อมสำหรับการตรวจประเมินตามมาตรฐาน FSC™ แม้ว่าจะมีการนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในบางส่วนแล้ว แต่การดำเนินงานยังขาดประสิทธิภาพและความเป็นระบบ จึงเป็นประเด็นที่ควรศึกษาเพื่อหาสาเหตุและแนวทางในการพัฒนาระบบให้สามารถสนับสนุนการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการสนับสนุนการแก้ไขปัญหาในหลากหลายด้าน โดยเฉพาะการเพิ่มความรวดเร็วและประสิทธิภาพในการดำเนินงาน อย่างไรก็ตาม จากการศึกษาพบว่ายังไม่มีงานวิจัยในประเทศไทยที่มุ่งเน้นการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลซึ่งออกแบบเฉพาะสำหรับสนับสนุนกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนของ FSC™ โดยเฉพาะในบริบทของหน่วยงานภาครัฐไทย การศึกษานี้จึงมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลที่สามารถใช้เป็นเครื่องมือในการบริหารจัดการกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ ในพื้นที่ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน โดยมุ่งหวังให้ระบบที่พัฒนาขึ้นสามารถเพิ่มประสิทธิภาพของการดำเนินงานเมื่อเปรียบเทียบกับระบบเดิม ทั้งนี้เพื่อนำไปสู่การจัดการทรัพยากรป่าไม้อย่างยั่งยืนที่สามารถตอบสนองต่อมิติด้านเศรษฐกิจ สังคม วัฒนธรรม และสิ่งแวดล้อมอย่างรอบด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์กระบวนการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

2. เพื่อพัฒนาแพลตฟอร์มสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

3. เพื่อประเมินประสบการณ์ผู้ใช้ในการใช้งานแพลตฟอร์มสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการป่าไม้ยั่งยืน (Sustainable Forest Management: SFM)

องค์การไม้เขตร้อนระหว่างประเทศ (The International Tropical Timber Organization: ITTO) ได้ให้คำนิยาม การจัดการป่าไม้ยั่งยืนว่า หมายถึง กระบวนการของการจัดการป่าเพื่อบรรลุวัตถุประสงค์ของการจัดการที่กำหนดไว้อย่างชัดเจน ประการหนึ่งหรือมากกว่าเกี่ยวกับการทำให้เกิดผลผลิตและบริการป่าไม้ที่ต้องการอย่างต่อเนื่อง โดยไม่ทำให้เกิดการลดทอนอันเกินควรต่อคุณค่าทางธรรมชาติและผลผลิตในอนาคต อีกทั้งไม่ก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่ต้องการต่อสิ่งแวดล้อมทั้งทางกายภาพและสังคม (International Tropical Timber Organization, 2018)

Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe (MCPFE) หรือ FOREST EUROPE ได้ให้คำนิยาม การจัดการป่าไม้ยั่งยืนว่า หมายถึง การดูแลและใช้ประโยชน์จากป่าไม้และพื้นที่ป่าในลักษณะและอัตราที่สามารถรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ผลผลิต ความสามารถในการฟื้นตัว ความมีชีวิตชีวา และศักยภาพของป่าไม้ในการตอบสนองต่อหน้าที่ด้านนิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคมที่เกี่ยวข้อง ทั้งในปัจจุบันและอนาคต ในระดับท้องถิ่น ระดับชาติ และระดับโลก โดยไม่ก่อให้เกิดความเสียหายต่อระบบนิเวศอื่น ๆ (Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe, 1993)

จากนิยามข้างต้นนำมาสรุปได้ว่าการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืน คือ การดูแลและใช้ประโยชน์จากป่าอย่างสมดุล เพื่อรักษาความหลากหลายทางชีวภาพ ความสมบูรณ์ของระบบนิเวศ และความสามารถในการฟื้นตัวของป่า โดยมุ่งเน้นการคงไว้ซึ่งความสมบูรณ์ของระบบนิเวศในระยะยาว พร้อมทั้งผลิตทรัพยากรและบริการที่ตอบสนองความต้องการด้านเศรษฐกิจ สังคม และสิ่งแวดล้อม ทั้งในปัจจุบันและอนาคต โดยไม่ทำลายระบบนิเวศหรือก่อให้เกิดผลกระทบที่ไม่พึงประสงค์ต่อสิ่งแวดล้อม

การรับรองป่าไม้ตามแนวทางของ FSC™

FSC มีการรับรองมาตรฐานการจัดการสวนป่า ในปัจจุบันมาตรฐานการรับรองเวอร์ชั่น 5-3 มีจำนวนทั้งหมด 10 หลักการ (10 Principles) ดังแสดงในตารางที่ 1

ตารางที่ 1 หลักการของ FSC ในมาตรฐานการรับรองเวอร์ชั่น 5-3

ลำดับที่	หลักการ (ภาษาอังกฤษ)	หลักการ (ภาษาไทย)
1	Compliance with Laws	ความสอดคล้องกับกฎหมาย

ลำดับที่	หลักการ (ภาษาอังกฤษ)	หลักการ (ภาษาไทย)
2	Workers Rights and Employment Conditions	สิทธิ์ของผู้ปฏิบัติงานและเงื่อนไขการว่าจ้าง
3	Indigenous Peoples' Rights	สิทธิ์ของชนพื้นเมือง
4	Community Relations	ความสัมพันธ์กับชุมชน
5	Benefits from the Forest	ผลประโยชน์จากป่าไม้
6	Environmental Values and Impacts	คุณค่าทางสิ่งแวดล้อมและผลกระทบ
7	Management Planning	การวางแผนการจัดการ
8	Monitoring and Assessment	การติดตามและการประเมิน
9	High Conservation Values	คุณค่าด้านการอนุรักษ์สูง
10	Implementation of Management Activities	การดำเนินการกิจกรรมและการจัดการ

ที่มา: Forest Stewardship Council (2023)

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน (อ.อ.ป. ภาคเหนือบน)

อ.อ.ป. ภาคเหนือบน มีสวนป่าที่ได้รับการรับรองการจัดการสวนป่าของ อ.อ.ป. ตามมาตรฐานสากล FSC™ โดยมีประวัติการเข้าร่วม ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2554 – 2565 รวมทั้งหมด 15 สวนป่า ต่อมาในปี 2566 อ.อ.ป. ภาคเหนือบน ได้ปรับเปลี่ยนระบบการรับรองจาก Multiple Site เป็นระบบ Single Site โดยมีสวนป่าที่เข้าร่วมการรับรองทั้งหมด 53 สวนป่า และในปี 2567 อ.อ.ป. ภาคเหนือบน ได้ปรับลดสวนป่าที่เข้าร่วมการรับรองเหลือเพียง 40 สวนป่า จนถึงปัจจุบัน (องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน, 2567)

แพลตฟอร์มดิจิทัล

พิรงรอง รามสูต (2565) กล่าวว่าแพลตฟอร์มดิจิทัลเป็นผลจากนวัตกรรมทางเทคโนโลยีและกระบวนการที่สำคัญในสามด้านคือ (1) เทคโนโลยีดิจิทัล (2) เทคโนโลยีการสื่อสารแบบเคลื่อนที่ และ (3) เทคโนโลยีในการเก็บการวิเคราะห์และการใช้ประโยชน์จากข้อมูลผ่านเครือข่ายการสื่อสาร ซึ่งรวมถึงเทคโนโลยีปัญญาประดิษฐ์ (Artificial Intelligence: AI) ด้วย สรุปได้ว่าแพลตฟอร์มดิจิทัลคือการบริหารจัดการและรวบรวมระบบเทคโนโลยีสารสนเทศหลากหลายระบบเข้าด้วยกัน เพื่อให้เกิดการทำงานร่วมกันของระบบต่าง ๆ จนกลายเป็นเครื่องมือหรือบริการ ที่ช่วยอำนวยความสะดวกและให้ประโยชน์แก่ผู้ใช้งาน ทำให้ผู้ใช้งานสามารถใช้งานได้หลากหลายหน้าที่ (Function) ในระบบเดียว

การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัล

วงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (Software Development Life Cycle: SDLC) เป็นกระบวนการทางวิศวกรรมเชิงวิทยาศาสตร์ แบบทีละขั้นตอนในการสร้างซอฟต์แวร์ที่ให้ข้อมูล ประกอบด้วยขั้นตอนต่าง ๆ ทั้งหมด 6 ขั้นตอนได้แก่ การวิเคราะห์ระบบ, การออกแบบ, การพัฒนาระบบ, การทดสอบระบบ,การติดตั้งระบบ, การดูแลรักษาระบบ (Aristek Systems, 2023)

แบบประเมินประสบการณ์ผู้ใช้ (The User Experience Questionnaire: UEQ)

เป็นแบบประเมินที่ออกแบบโดย Laugwitz, Held, and Schrepp (2008) ซึ่งแบบสอบถามประสบการณ์ผู้ใช้ประกอบไปด้วย 26 คำถาม ถูกออกแบบให้มีช่องสัญลักษณ์วงกลม เพื่อให้ผู้ทำแบบทดสอบเลือกคำตอบ มีเลขกำกับด้านบนตั้งแต่ 1 ถึง 7 และมีค่าช่วงคะแนนตั้งแต่ -3 ถึง +3 โดยที่ 1 มีค่าคะแนนคือ -3 และ 7 มีค่าคะแนนคือ +3 เรียงลำดับกันไป และสามารถนำมาจัดกลุ่มภายใต้ 6 มิติ ดังที่แสดงในตารางที่ 2 โดยใน UEQ Handbook (Schrepp, 2023) ระบุว่า ถ้าหากค่าเฉลี่ย ($\overline{X}$) มีค่า อยู่ระหว่าง -0.8 และ 0.8 จะแสดงว่าผู้ใช้มีความคิดเป็นผลประเมินที่เป็นกลาง แต่ถ้ามีค่า > 0.8 จะแสดงว่าผู้ใช้งานมีความคิดเป็นผลประเมินเชิงบวก และถ้ามีค่า < -0.8 จะแสดงว่าผู้ใช้งานมีความคิดเป็นผลประเมินเชิงลบในคำถามหรือมิติหลักนั้น ๆ และ UEQ ได้จัดเตรียมเครื่องมือสำหรับวิเคราะห์ข้อมูลผลการตอบแบบประเมิน UEQ ในรูปแบบโปรแกรมไฟล์ Excel (UEQ_Data_Analysis_Tool_Version<x>.xlsx) พร้อมทั้งชุดข้อมูลเกณฑ์มาตรฐาน (Benchmark) สำหรับช่วยในการเปรียบเทียบผลิตภัณฑ์ที่ทำการประเมินกับผลิตภัณฑ์อื่น ๆ ซึ่งประกอบไปด้วยข้อมูลการประเมินจาก 452 ผลิตภัณฑ์ทั่วโลก (Schrepp, 2023)

ตารางที่ 2 ความหมายของแต่ละมิติในแบบสอบถามประสบการณ์ผู้ใช้

มิติในแต่ละด้าน	ความหมาย
ด้านความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness)	ความประทับใจโดยรวมของผลิตภัณฑ์ ผู้ใช้ชอบหรือไม่ชอบผลิตภัณฑ์ตัวนี้?
ด้านความชัดเจน (Perspicuity)	ทำความคุ้นเคยกับผลิตภัณฑ์ได้ง่ายหรือไม่? เรียนรู้วิธีใช้ผลิตภัณฑ์ได้ง่ายหรือไม่?
ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)	ผู้ใช้สามารถแก้ไขงานของตนได้โดยไม่ต้องใช้ความพยายามที่ไม่จำเป็นหรือไม่?
ด้านความน่าเชื่อถือ (Dependability)	ผู้ใช้รู้สึกว่าสามารถควบคุมการโต้ตอบได้หรือไม่?
ด้านการกระตุ้น (Stimulation)	การใช้ผลิตภัณฑ์นั้นน่าตื่นเต้นและมีแรงจูงใจหรือไม่?
ด้านความแปลกใหม่ (Novelty)	สินค้ามีนวัตกรรมและความคิดสร้างสรรค์หรือไม่? สินค้าสามารถดึงดูดความสนใจของผู้ใช้ได้หรือไม่?

ที่มา: User Experience Questionnaire Handbook (Schrepp, 2023)

กรอบแนวคิด

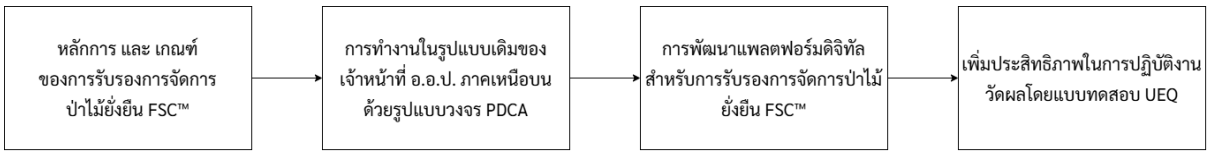

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

กรอบแนวคิดการวิจัยฉบับนี้แสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ระหว่างแนวคิดหลัก 3 กลุ่ม ได้แก่ (1) แนวทางการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามมาตรฐาน FSC™ ซึ่ง อ.อ.ป. ภาคเหนือบนได้นำมาใช้ในการออกแบบกระบวนการดำเนินงาน โดยอิงตามวงจรบริหารคุณภาพ PDCA (2) กระบวนการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลโดยใช้ระบบการพัฒนาซอฟต์แวร์ (SDLC) และ (3) การประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบโดยใช้แบบสอบถามประสบการณ์ผู้ใช้ UEQ ซึ่งแนวคิดทั้งสามกลุ่มนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับวัตถุประสงค์ทั้ง 3 ข้อของการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ศึกษาขั้นตอนและปัญหาของการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™

1.1. ศึกษาข้อมูลจากเอกสารและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับกระบวนการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ (Document Method)

1.2. ดำเนินการรวบรวมข้อมูลความคิดเห็นและปัญหาจากเจ้าหน้าที่ อ.อ.ป. ภาคเหนือบน จำนวนทั้งหมด 10 คน โดยใช้เครื่องมือแบบบันทึกประเด็นจากการสนทนากลุ่มย่อย (Focus Group Discussion) และใช้วิธีการเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยคัดเลือกจากกลุ่มประชากรที่มีคุณสมบัติเหมาะสม ได้แก่ เจ้าหน้าที่ อ.อ.ป. ภาคเหนือบน ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™

1.3. ดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการศึกษาทบทวนเอกสารที่เกี่ยวข้องร่วมกับข้อมูลจากแบบบันทึกประเด็นความคิดเห็นในการประชุมกลุ่มย่อย เพื่อนำมาสรุปประเด็นปัญหาในการดำเนินงาน

2. การพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™

นำผลการศึกษามาพัฒนาแพลตฟอร์ม ตามวงจรการพัฒนาซอฟต์แวร์ (SDLC) โดยมีขั้นตอนดังนี้

2.1. ขั้นตอนการวิเคราะห์ระบบ (Analysis) เป็นขั้นตอนการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน

2.2. ขั้นตอนการออกแบบ (Design) เป็นขั้นตอนการออกแบบระบบ (System Design) การออกแบบส่วนต่อประสานผู้ใช้ (User Interface)

2.3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบ (Development) พัฒนาระบบด้วยภาษา JavaScript โดยแบ่งออกเป็น ระบบเว็บแอปพลิเคชัน ระบบเชื่อมต่อข้อมูล RESTful API และระบบฐานข้อมูล MySQL

2.4. ขั้นตอนการทดสอบระบบ (Testing) ทำการทดสอบและแก้ไขข้อผิดพลาดของระบบ

2.5. ขั้นตอนการติดตั้งระบบ (Deployment) ติดตั้งระบบที่พัฒนาเสร็จสิ้นแล้วบนบริการคลาวด์ (Cloud Service) โดยใช้ Nginx เป็น Webserver และนำข้อมูลพื้นฐาน (Master Data) ที่เตรียมไว้สู่ระบบ

2.6. ดำเนินการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) เพื่อทดสอบการใช้งานระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ ทั้งนี้ได้มีการจัดเตรียมคู่มือการใช้งานแพลตฟอร์มในรูปแบบไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ (PDF) เพื่อแจกจ่ายให้แก่ผู้เข้าร่วมอบรม สำหรับใช้เป็นแนวทางในการเรียนรู้และอ้างอิงในการปฏิบัติงาน

3. การทดสอบการใช้งานและประเมินผลประสบการณ์ผู้ใช้

ดำเนินการประเมินผลประสบการณ์ผู้ใช้กับผู้เข้าร่วมอบรมเชิงปฏิบัติการ โดยคัดเลือกผู้เข้าอบรมจากเจ้าหน้าที่ ซึ่งได้รับมอบหมายให้ปฏิบัติหน้าที่เกี่ยวข้องกับการติดตามการดำเนินงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ ทั้งหมด 3 ระดับ ได้แก่ ผู้ใช้งานระดับ อ.อ.ป. ภาคเหนือบน 4 คน ผู้ใช้งานระดับ ออป. เขต 3 คน และ ผู้ใช้งานระดับผู้ช่วยสวนป่า 40 คน รวมผู้เข้าอบรมทั้งหมด 47 คน เพื่อให้สามารถประเมินความพึงพอใจจากประสบการณ์การใช้งานระบบได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว ผู้วิจัยได้เลือกใช้แบบสอบถามประสบการณ์ผู้ใช้ UEQ โดยจัดทำแบบสอบถามในรูปแบบ Google Forms และให้ผู้เข้าร่วมอบรมทำแบบประเมินทันทีหลังจากเสร็จสิ้นการฝึกอบรม

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการศึกษาขั้นตอนการดำเนินงานและวิเคราะห์ปัญหาของกระบวนการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ ขององค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน

1.1 ผลการศึกษาข้อมูลจากเอกสารและรูปแบบที่เกี่ยวข้องกับการติดตามการดำเนินงานตามหลักการ FSC™ ในปัจจุบันมาตรฐาน FSC™ การรับรองเวอร์ชั่น 5-3 มีจำนวนทั้งหมด 10 หลักการ (10 Principles) และ 71 เกณฑ์ (71 Criteria) ตามลำดับ (Forest Stewardship Council, 2023) แต่ละหลักการมีลักษณะการดำเนินงานที่แตกต่างกัน และบางกิจกรรมยังมีความเชื่อมโยงหรือสอดคล้องกับหลักการอื่นและหน่วยงานที่ขอการรับรองจำเป็นต้องจัดเตรียมข้อมูลการดำเนินงานให้ครบถ้วนและเป็นระบบเพื่อตรวจประเมินว่าผู้ขอใบรับรองยังคงมีการบริหารจัดการที่สอดคล้องและครบถ้วนกับข้อกำหนดหรือไม่ เพื่อรักษาสถานภาพใบรับรองให้คงอยู่ตลอดอายุใบรับรอง (Forest Stewardship Council, 2019)

1.2 ผลการศึกษาจากการสนทนากลุ่มย่อย จากการศึกษาพบว่าการทำงานของเจ้าหน้าที่ อ.อ.ป. ภาคเหนือบน มีการทำในรูปแบบโครงสร้างแบบลำดับขั้น (Hierarchical Structure) โดยมี อ.อ.ป. ภาคเหนือบน อยู่ระดับสูงสุด ออป. เขต อยู่ในสังกัดของ ออป. ภาค (เขตละ 1 ภาคเท่านั้น) และ สวนป่า อยู่ในสังกัดของ ออป. เขต (สวนป่าละ 1 เขตเท่านั้น) และมีรูปแบบการทำงานที่การติดตามการดำเนินงาน FSC™ แบ่งออกเป็น 2 ขั้นตอน ดังต่อไปนี้

1.2.1 ขั้นตอนการจัดเก็บข้อมูลการติดตามการดำเนินงาน FSC™ เพื่อเป็นการจัดเตรียมข้อมูลสำหรับส่งให้ผู้ตรวจประเมิน (Auditor) พบว่ามีการออกแบบระบบการติดตามการดำเนินงานให้สอดคล้องตามรูปแบบวงจรการบริหารระบบคุณภาพ หรือ วงจร PDCA (Deming Cycle) โดย ณัฏฐ์ณพัชร์ อ่อนตาม (2562) กล่าวว่าเป็นวงจรการบริหารที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ได้อย่างหลากหลาย นับตั้งแต่การบริหาร กิจการต่าง ๆ การทำงานให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผล และ การบริหารงานในองค์กรของรัฐและเอกชน โดยรูปแบบการติดตามผลการดำเนินงานที่เจ้าหน้าที่ อ.อ.ป. ภาคเหนือบนออกแบบให้สอดคล้องกับหลักการทั้ง 10 ข้อของ FSC™ ถูกจัดทำในรูปแบบไฟล์ Excel โดยสรุปข้อมูลในลักษณะตาราง ซึ่งระบุรายละเอียดที่เกี่ยวข้องในแต่ละกิจกรรม เช่น เอกสารหรือแบบฟอร์มที่ใช้ ระยะเวลาในการติดตามผล ผู้รับผิดชอบ และ ข้อมูลการใช้ประโยชน์พื้นที่สวนป่าพบ โดยไฟล์ที่จัดทำแล้วจะถูกอัปโหลดลดและจัดเก็บไว้บน Google Drive ซึ่งเจ้าหน้าที่สามารถค้นหาและดาวน์โหลดไฟล์ตัวอย่างเพื่อใช้งานได้จากระบบดังกล่าวเช่นกัน

1.2.2 ขั้นตอนการจัดทำสรุปข้อมูลเพื่อส่งให้ผู้ตรวจประเมิน หลังจากเจ้าหน้าที่ อ.อ.ป. ภาคเหนือบน ดำเนินการจัดเตรียมข้อมูลเสร็จสิ้นแล้ว จะทำการรวบรวมข้อมูลจากหลายแหล่งและบันทึกลงในระบบ Google Drive จากนั้นจึงจัดส่งลิงก์ของไฟล์ดังกล่าวให้แก่ผู้ตรวจประเมินเพื่อใช้ประกอบการประเมินผลต่อไป

1.3 ผลการสรุปการวิเคราะห์ปัญหาที่พบในการดำเนินงาน จะเห็นได้ว่าถึงแม้เจ้าหน้าที่จะใช้วิธีการบันทึกข้อมูลลงในไฟล์แบบดิจิทัลเช่น Excel หรือ Google Drive บ้างแล้ว แต่ยังคงประสบปัญหาด้านประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน โดยเฉพาะในด้านความถูกต้อง ความรวดเร็ว และความเชื่อมโยงของข้อมูล สาเหตุหลักของปัญหาดังกล่าว ได้แก่

1.3.1 ไม่สามารถประมวลผลข้อมูลได้แบบทันที (Realtime) เพราะเนื่องจากเป็นการบันทึกไฟล์ข้อมูลแยกกันในแต่ละส่วนงาน ทำให้การประมวลผลข้อมูลต้องมานั่งทำในรูปแบบทำด้วยมือ (Manual) ที่ละไฟล์ ซึ่งเพิ่มโอกาสในการเกิดข้อผิดพลาด

1.3.2 ระบบการจัดเก็บในลักษณะไฟล์แยกในโฟลเดอร์ Google Drive ไม่สามารถรองรับการวิเคราะห์ที่สอดคล้องกับหลักเกณฑ์หลายประการของ FSC™ ได้อย่างครอบคลุม และยังเกิดการบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อน

1.3.3 ขาดระบบการกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลที่มีประสิทธิภาพ ทำให้มีความเสี่ยงในการบันทึกข้อมูลผิดพลาดหรือซ้ำซ้อนข้ามหน่วยงาน

1.3.4 ไม่สามารถแสดงภาพรวมของข้อมูลการดำเนินงานและข้อมูลพื้นที่สวนป่าได้อย่างเป็นระบบ ส่งผลต่อการตัดสินใจเชิงนโยบายและการจัดทำรายงานในภาพรวม

2. ผลการพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™

จากการการศึกษาและวิเคราะห์ขั้นตอนและปัญหาของกระบวนการทำงานการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืนตามแนวทางของ FSC™ พบว่ามีรูปแบบการใช้งานที่เหมาะสมคือรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน (Web

Application) เนื่องจากแต่ละหน่วยงานสามารถใช้คอมพิวเตอร์ส่วนบุคคลในหน่วยงาน บันทึกข้อมูลได้ผ่านทางเว็บบราวเซอร์ (Web Browser) และการออกแบบแพลตฟอร์มควรประกอบด้วยระบบที่สนับสนุนการบันทึกข้อมูลการติดตามผลการดำเนินงานอย่างสะดวกและเป็นระบบ พร้อมทั้งมีส่วนแสดงผลข้อมูลที่เอื้อต่อการติดตามสถานะการดำเนินงานและสนับสนุนการตัดสินใจของผู้บริหาร โดยการเข้าถึงข้อมูลควรมีโครงสร้างที่ชัดเจน แบ่งตามลำดับอำนาจหน้าที่ของผู้ใช้งานแต่ละระดับอย่างเหมาะสม ประกอบไปด้วยระบบดังต่อไปนี้

2.1 ระบบจัดการข้อมูลการดำเนินงาน เป็นระบบที่สนับสนุนการบริหารจัดการข้อมูลในกระบวนการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ โดยเจ้าหน้าที่สามารถบันทึกข้อมูล รายงานผลการดำเนินงาน แนบไฟล์ภาพประกอบ และเชื่อมโยงข้อมูลกับหลักการทั้ง 10 ข้อของ FSC™ ได้อย่างเป็นระบบ ช่วยให้การจัดเก็บและติดตามข้อมูลมีความครบถ้วน เป็นระเบียบ และเอื้อต่อการตรวจสอบ

2.2 ระบบสรุปภาพรวมการติดตามการดำเนินงาน เป็นระบบที่ช่วยรวบรวมและแสดงผลข้อมูลจากการดำเนินงานในแต่ละกิจกรรมของการรับรองการจัดการป่าไม้ตามมาตรฐาน FSC™ โดยสามารถจำแนกผลการดำเนินงานตามหลักการของ FSC™ และพื้นที่สวนป่าได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งสรุปสถานะของหัวข้อการติดตามว่าได้ดำเนินการครบถ้วนหรือยังไม่ครบถ้วน ซึ่งช่วยสนับสนุนการติดตาม ตรวจสอบ และการตัดสินใจเชิงนโยบายของผู้บริหารได้อย่างมีประสิทธิภาพ

2.3 ระบบจัดการข้อมูลพื้นฐาน เป็นระบบที่ใช้ในการจัดเก็บและบริหารข้อมูลทั่วไปที่จำเป็นต่อการดำเนินงานของแพลตฟอร์ม เช่น ข้อมูลผู้ใช้งาน หัวข้อการติดตาม เอกสารที่เกี่ยวข้อง และข้อมูลแปลงสวนป่า โดยข้อมูลเหล่านี้จะถูกใช้เป็นฐานในการเชื่อมโยงกับระบบงานอื่น ๆ เพื่อให้การดำเนินงานมีความถูกต้อง สอดคล้อง และสามารถจัดการได้อย่างเป็นระบบ

งานวิจัยนี้ได้ใช้ภาษา JavaScript ในการพัฒนาโปรแกรมทั้งในส่วนของ ระบบเว็บแอปพลิเคชัน และระบบเชื่อมต่อข้อมูล RESTful API โดยใช้เครื่องมือ VS Code เป็นซอฟต์แวร์สำหรับพัฒนาโปรแกรม และ Nginx เป็นระบบเว็บเซิร์ฟเวอร์ หลังจากนั้นทำการทดสอบระบบเพื่อค้นหาข้อผิดพลาดของระบบก่อนที่จะนำระบบขึ้นติดตั้งลงบนคลาวด์เซิร์ฟเวอร์ แสดงตัวอย่างหน้าจอของระบบดังรูปที่ 2

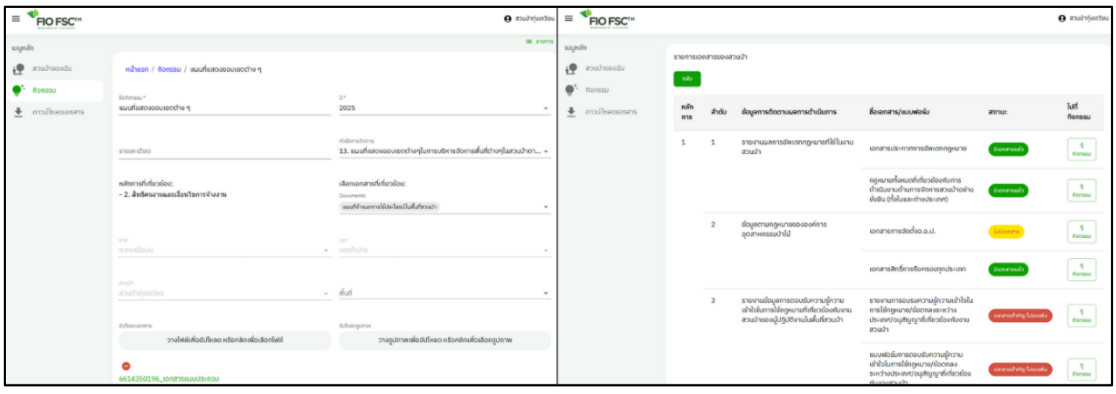

รูปที่ 2 หน้าจอระบบระบบจัดการข้อมูลและสรุปภาพรวมการติดตามการดำเนินงาน

ภายหลังการติดตั้งระบบ ได้มีการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการผ่านระบบ WebEx เพื่อให้ความรู้และทดสอบการใช้งานระบบแก่เจ้าหน้าที่ โดยผลการใช้งานพบว่าระบบสามารถดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีส่วนช่วยในการเพิ่มประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของเจ้าหน้าที่อย่างชัดเจน

3. ผลการประเมินผลประสบการณ์ผู้ใช้ (UEQ)

จากการอบรมเชิงปฏิบัติการการใช้งานระบบแพลตฟอร์มดิจิทัลสำหรับการรับรองการจัดการป่าไม้ยั่งยืน FSC™ มีผู้เข้าอบรมทั้งหมด 47 คน และมีผู้ทำแบบประเมิน UEQ 47 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ของผู้เข้าอบรมที่ได้ใช้งานจริง

3.1 ผลการประเมิน UEQ ซึ่งการประเมินในรูปแบบจัดกลุ่มเป็น 6 มิติตามที่แสดงในตารางที่ 3 พบว่ามีค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ ในแต่ละมิติมีค่ามากกว่า 0.8 ทั้งหมด แสดงว่าผู้ใช้งานมีความเห็นเชิงบวกต่อระบบ)

ตารางที่ 3 ผลการวิเคราะห์แบบประเมิน UEQ แบบจัดกลุ่ม 6 มิติ

มิติในแต่ละด้าน	ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$)	ความหมาย
ด้านความน่าดึงดูดใจ (Attractiveness)	1.66	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)
ด้านความชัดเจน (Perspicuity)	1.24	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)
ด้านประสิทธิภาพ (Efficiency)	1.49	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)
ด้านความน่าเชื่อถือ (Dependability)	1.50	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)
ด้านการกระตุ้น (Stimulation)	1.53	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)
ด้านความแปลกใหม่ (Novelty)	1.31	ความเห็นเชิงบวก (> 0.8)

3.2 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับชุดข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานของแบบสอบถาม UEQ พบว่าด้านความน่าดึงดูดใจอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 1.66) ด้านความชัดเจนอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 1.24) ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$ = 1.49) ด้านความน่าเชื่อถืออยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 1.50) ด้านการกระตุ้นอยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 1.53) และด้านความแปลกใหม่อยู่ในระดับดี ($\bar{x}$ = 1.31) แสดงใน รูปที่ 4

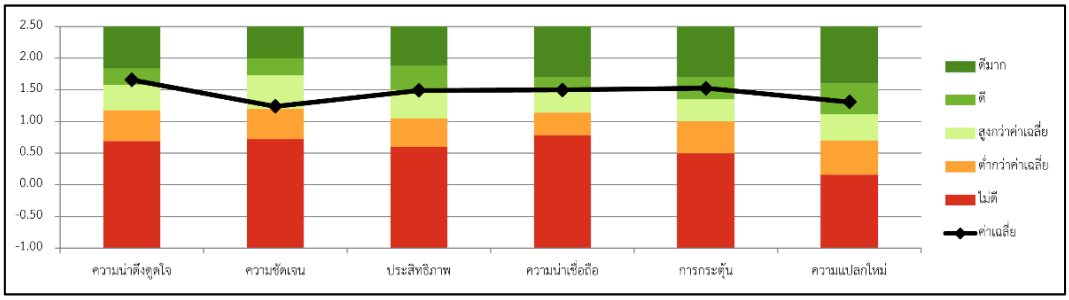

รูปที่ 4 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานของ UEQ

สรุป

งานวิจัยนี้ตอบคำถามว่าสามารถพัฒนาแพลตฟอร์มดิจิทัลเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการบริหารจัดการป่าไม้ตามแนวทาง FSC™ ได้อย่างมีประสิทธิผล โดยระบบที่พัฒนาขึ้นช่วยลดความซ้ำซ้อนและข้อผิดพลาดจากการบันทึกข้อมูลในรูปแบบเดิมได้อย่างชัดเจน ผ่านการรวมศูนย์ข้อมูลในระบบเว็บแอปพลิเคชันซึ่งช่วยให้เจ้าหน้าที่สามารถบันทึกและติดตามข้อมูลตามหลักการ FSC™ ได้แบบมีโครงสร้าง เชื่อมโยง และแสดงภาพรวมสถานะการดำเนินงานแบบทันที (Realtime)

ผลการประเมินประสบการณ์ผู้ใช้งานโดยใช้แบบสอบถาม UEQ จากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 47 คน พบว่าระบบมีระดับประสบการณ์ผู้ใช้งานอยู่ในระดับ “เชิงบวก” ในทุกมิติ ซึ่งสะท้อนถึงความพึงพอใจและความมั่นใจของผู้ใช้งานต่อการนำระบบไปใช้งานจริง อย่างไรก็ตาม เมื่อพิจารณาผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยกับชุดข้อมูลเกณฑ์มาตรฐานของแบบสอบถาม UEQ พบว่าในด้านความชัดเจน (Perspicuity) และด้านประสิทธิภาพ (Efficiency) ระบบอยู่ในระดับสูงกว่าค่าเฉลี่ยของเกณฑ์มาตรฐาน แต่ยังมีแนวโน้มที่จะพัฒนาได้เพิ่มเติม โดยเฉพาะในด้านการแสดงผลและการออกแบบประสบการณ์ผู้ใช้ (UX/UI) เพื่อให้เข้าใจง่ายมากยิ่งขึ้น และลดความซ้ำซ้อนในการเรียนรู้ ซึ่งจะส่งผลให้ระบบมีความสามารถในการแข่งขันและเทียบเคียงกับผลิตภัณฑ์ดิจิทัลในระดับสากลได้ดียิ่งขึ้น

สำหรับการต่อยอดการพัฒนาแพลตฟอร์มในครั้งนี้ สามารถขยายผลการใช้งานไปยังหน่วยงานอื่นที่มีภารกิจเกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรป่าไม้และการรับรองด้านสิ่งแวดล้อม เช่น การยางแห่งประเทศไทย (กยท.) ซึ่งได้กำหนดนโยบายเพื่อส่งเสริมการรับรองการจัดการสวนยางพาราอย่างยั่งยืน พร้อมทั้งส่งเสริมการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรในสวนไม้ยางพาราอย่างมีประสิทธิภาพ และสามารถสร้างผลกำไรจากการทำสวนป่าได้อย่างยั่งยืน (การยางแห่งประเทศไทย, 2563) ทั้งนี้การประยุกต์ใช้แพลตฟอร์มในบริบทของหน่วยงานอื่นจะช่วยเสริมสร้างความเชื่อมโยงของข้อมูล และเพิ่มประสิทธิภาพในการดำเนินงานด้านความยั่งยืนในระดับองค์กร

นอกจากนี้ระบบที่พัฒนาขึ้นยังสอดคล้องกับ แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570 ในยุทธศาสตร์ข้อที่ 1 คือ ยกระดับการเปลี่ยนผ่านสู่ระบบดิจิทัลของภาครัฐ เพื่อการบริหารจัดการที่ยืดหยุ่น คล่องตัว และสามารถขยายผลสู่หน่วยงานภาครัฐระดับท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2566) และการขับเคลื่อนเป้าหมาย SDG 15: Life on Land โดยเฉพาะข้อ 15.2 ที่ระบุถึงการส่งเสริมการดำเนินการด้านการบริหารจัดการป่าไม้ทุกประเภทอย่างยั่งยืน หยุดยั้งการตัดไม้ทำลายป่า ฟื้นฟูป่าที่เสื่อมโทรม และเพิ่มการปลูกป่าและฟื้นฟูป่าทั่วโลกอย่างจริงจัง ภายในปี พ.ศ. 2563 (United Nations, 2015) ซึ่งระบบที่พัฒนาขึ้นนี้มีส่วนช่วยสนับสนุนการดำเนินงาน และใช้ข้อมูลในการตัดสินใจเชิงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงปฏิบัติ

ควรจัดอบรมเจ้าหน้าที่อย่างสม่ำเสมอเพื่อเสริมทักษะในการใช้งานระบบให้มีประสิทธิภาพ พร้อมทั้งเปิดช่องทางรับฟังความคิดเห็นและข้อเสนอแนะ (feedback) จากผู้ใช้งานระหว่างการอบรม เพื่อนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาระบบให้ตอบสนองความต้องการได้ดียิ่งขึ้น

ข้อเสนอแนะเชิงวิจัย

ควรศึกษาเพิ่มเติมเกี่ยวกับการเชื่อมโยงระบบแพลตฟอร์มกับระบบสารสนเทศภูมิศาสตร์ (GIS) เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแสดงผลข้อมูลพื้นที่และสนับสนุนการตัดสินใจเชิงพื้นที่

บรรณานุกรม

กรมโรงงานอุตสาหกรรม. (2562). *คู่มืออุตสาหกรรมสีเขียว*. กรมโรงงานอุตสาหกรรม.

การยางแห่งประเทศไทย. (2563). *คู่มือเกษตรกรสมาชิกกลุ่มจัดการสวนยางพารา (FSC)*. การยางแห่งประเทศไทย.

ขวัญชัย ดวงสถาพร, กฤษฎาพันธุ์ ผลากิจ, และ พิชิต ลำใย. (2563). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์ โครงการตัวชี้บอกที่เหมาะสมเพื่อสนับสนุนการพัฒนาการรับรองการจัดการป่าไม้ของ FSC สำหรับประเทศไทย*. สำนักงานคณะกรรมการส่งเสริมวิทยาศาสตร์ วิจัยและนวัตกรรม.

ณัฏฐ์ณพัชร์ อ่อนตาม. (2562). เทคนิคการบริหารงานแบบ PDCA (Deming Cycle). *วารสารสมาคมพัฒนาวิชาชีพการบริหารการศึกษาแห่งประเทศไทย*, *1*(3), 39-46.

พิรงรอง รามสูต. (2565). แพลตฟอร์มดิจิทัล. *วารสารกองทุนพัฒนาสื่อปลอดภัยและสร้างสรรค์*, *1*(2), 1 - 36.

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2566). *แผนพัฒนารัฐบาลดิจิทัลของประเทศไทย พ.ศ. 2566 – 2570*. สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน).

สิริพัฒนัญ ชินเศรษฐพงศ์. (2561). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจซื้อสินค้าที่เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อมของผู้บริโภค* [การค้นคว้าอิสระ, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. https://ethesisarchive.library.tu.ac.th/thesis/2018/TU_2018_6002031489_9344_9599.pdf

สุรินทร์ อ้นพรหม. (2562). *เกณฑ์และตัวชี้วัดการจัดการป่าไม้อย่างยั่งยืนสำหรับประเทศไทย*. https://www.itto.int/files/itto_project_db_input/2906/technical/THAILAND%20CRITERIA%20AND%20INDICATORS%20FOR%20SFM_Thai%20and%20English_Final%20report.pdf?v=1709398753

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้. (2566). *รายงานประจำปี 2566 องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้*. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้.

องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน. (2567). *ประวัติการดำเนินงานด้าน FSC อ.อ.ป*. [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. องค์การอุตสาหกรรมป่าไม้ภาคเหนือบน.

Aristek Systems. (2023). *Software Development Life Cycle (SDLC) Overview*. https://aristek systems.com/blog/sdlc-overview/

Forest Stewardship Council. (2019). *Report on the Structure of the FSC Certification System*.

Forest Stewardship Council. (2023).FSC *Principles and Criteria for Forest Stewardship (FSC-STD-01-001 V5-3)*. Forest Stewardship Council.

International Tropical Timber Organization. (2018). *Sustainable forest certification*. https://www.itto.int/sustainable_forest_management/

Laugwitz, B., T. Held, & M. Schrepp. (2008). Construction and Evaluation of a User Experience Questionnaire. In A. Holzinger (Ed.), *HCI and Usability for Education and Work, 4th Symposium of the Workgroup Human-Computer Interaction and Usability Engineering of the Austrian Computer Society. USAB 2008*. (pp. 63-76). Springer. https://doi.org/10.1007/978-3-540-89350-9_6

Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe. (1993). RESOLUTION H1: General Guidelines for the Sustainable Management of Forests in Europe. In *Second Ministerial Conference on the Protection of Forests in Europe* (pp.1-5), Helsinki, Finland.

Schrepp, M. (2023). *User Experience Questionnaire Handbook*. http://www.ueq-online.org/

United Nations. (2015). *Transforming our world: the 2030 Agenda for Sustainable Development*. https://sdgs.un.org/2030agenda

การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชั่นสำหรับการให้บริการเภสัชสนเทศ

Development of Web Application for Drug Information Service System

ชริยา นนทกาญจน์

Chariya Nonthakarn

สาขาเทคโนโลยี คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลศรีวิชัย

E-mail: chariya.n@rmutsv.ac.th

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) วิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศสำหรับการให้บริการเภสัชสนเทศ (2) เพื่อสร้างระบบต้นแบบ (Prototype) สำหรับระบบการให้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศ และ (3) เพื่อประเมินผลการทำงานของระบบต้นแบบ ดำเนินการวิจัยโดยการออกแบบและพัฒนาระบบ จากความต้องการของผู้ใช้งาน โดยกำหนดให้ระบบสามารถจัดเก็บ สืบค้น ข้อมูลเภสัชสนเทศได้ ซึ่งประกอบด้วยฟังก์ชั่นงาน คือ การจัดการข้อมูลพื้นฐาน การค้นหาข้อมูล การส่งคำถาม การบันทึกคำตอบและการพิมพ์รายงาน พัฒนาระบบตามวงจรการพัฒนาระบบ (SDLC) ใช้ภาษา PHP สำหรับพัฒนาเว็บระบบในรูปแบบเว็บแอปพลิเคชัน และจัดเก็บข้อมูลในฐานข้อมูล MySQL และเก็บข้อมูลเพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบจากผู้ใช้ระบบ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ฐานข้อมูลที่ออกแบบสามารถจัดการข้อมูลได้ครอบคลุมความต้องการ (2) ระบบต้นแบบที่มีฟังก์ชั่นงานตรงตามความต้องการของผู้ใช้ (3) ผลการประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบ ซึ่งพบว่าระบบสามารถทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม ผลการประเมินในภาพรวมอยู่ที่ 4.49 อยู่ในเกณฑ์มาก

คำสำคัญ: ระบบให้บริการเภสัชสนเทศ ระบบสารสนเทศ เว็บแอปพลิเคชัน

Abstract

The objectives of this research were to (1) analyze and design a database and information system for providing pharmaceutical information services (2) develop a prototype system for providing drug information services and (3) evaluate the performance of the prototype system. The research was conducted by designing and developing the system based on user requirements. The system was designed to store and retrieve drug information and included key functions such as basic data management, information search, question submission, answer recording, and report generation. The system was developed using the System Development Life Cycle (SDLC) with PHP as the programming language for developing

the web-based application and MySQL as the database system. User feedback was collected to evaluate the system's performance. The research results showed that:
(1) the designed database could effectively manage data in accordance with user needs (2) the prototype system had functions that matched user requirements and (3) the system performance evaluation indicated that it operated accurately and appropriately according to its functions with an overall evaluation score of 4.49, which is considered high.

Keywords: Drug Information System, Information System, Web Application

บทนำ

การให้บริการข้อมูลทางยาหรือการให้บริการเภสัชสนเทศ (Drug Information Services: DIS) เป็นกิจกรรมหนึ่งของการบริบาลเภสัชกรรม โดยมีกิจกรรมหลักคือการให้ข้อมูลข่าวสารด้านยาที่ถูกต้องกับผู้มารับบริการ โดยลักษณะการทำงานจะเป็นการตอบคำถาม เตรียมข้อมูลสนับสนุนและนำเสนอข้อมูลที่จำเป็นสำหรับผู้สอบถาม โดยแต่เดิมการให้บริการตอบคำถามที่เกิดจากการใช้ยาทั้งจากผู้ป่วยและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาลเป็นลักษณะของการให้บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์หรือผู้ป่วยต้องเดินทางมาติดต่อที่โรงพยาบาลด้วยตัวเอง ซึ่งการให้คำตอบดังกล่าวไม่สามารถให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้การจัดเก็บข้อมูลคำถามและคำตอบไว้ในกระดาษทำให้ข้อมูลถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ ยากต่อการค้นหา ข้อมูลสูญหาย และไม่สามารถนำมาสรุปเป็นรายงานในเชิงสถิติได้

จากความสำคัญและปัญหาดังกล่าวดังนั้นผู้วิจัยจึงมีแนวคิดของการพัฒนาระบบการให้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศ โดยพัฒนาระบบต้นแบบในรูปแบบของระบบสารสนเทศในลักษณะของเว็บแอปพลิเคชันเพื่ออำนวยความสะดวกในการจัดการข้อมูล การเข้าถึงข้อมูล การค้นหาข้อมูล รวมถึงการสรุปสถิติของการให้ข้อมูล โดยการออกแบบแบบจำลองข้อมูล (data model) เพื่อสร้างความสัมพันธ์ของข้อมูลคำถามและคำตอบเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการค้นหาข้อมูลคำตอบจากคำถามที่ผู้ใช้ป้อน เป็นการนำเอาเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์เพื่อก่อให้เกิดความสะดวกในการทำงาน การเข้าถึงข้อมูล และสามารถเก็บข้อมูลคำถาม คำตอบในรูปแบบดิจิตอลไว้สำหรับการใช้งานต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์และออกแบบฐานข้อมูลและระบบสารสนเทศสำหรับการให้บริการเภสัชสนเทศ
2. เพื่อสร้างระบบต้นแบบ (Prototype) สำหรับระบบการให้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศ
3. เพื่อประเมินผลการทำงานของระบบต้นแบบ

การทบทวนวรรณกรรม

เว็บแอปพลิเคชันได้กลายเป็นเครื่องมือสำคัญที่มีบทบาทในการเปลี่ยนแปลงรูปแบบการดำเนินชีวิตและเพิ่มความสะดวกในการทำงานในยุคปัจจุบัน ด้วยคุณสมบัติในการเข้าถึงข้อมูลและบริการได้จากทุกที่ทุกเวลา ส่งผลให้มีการนำเว็บแอปพลิเคชันไปประยุกต์ใช้ในหลากหลายด้าน ไม่ว่าจะเป็นการศึกษา การสาธารณสุข และสาขาอื่น ๆ อีกมากมาย เช่น ดลธรัตน์ จูฑะมณีโรจน์ (2564) ได้พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันร่วมกับการเรียนการสอนโดยใช้การตัดสินใจเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการประเมินเหตุผลสำหรับนักศึกษาแพทย์ชั้นพรีคลินิก อัจฉรา มีนาสันติรักษ์ ชาลี ศิริพิทักษ์ชัย และ ณัฐวุฒิ สุริยะ (2567) ได้พัฒนาเว็บแอพพลิเคชั่นในการดูแลผู้ป่วยเบาหวานที่ควบคุมระดับน้ำตาลไม่ได้ พิชญ์วรา จันทร์แย้ม และคณะ (2564) ได้พัฒนาเว็บแอปพลิเคชันในการรายงานผลทางห้องปฏิบัติการผู้ป่วยโรคเบาหวานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี เป็นต้น

โดยการให้บริการเภสัชสนเทศ ธีราพร ชนะกิจ(2555) ได้ให้นิยามของการให้บริการเภสัชสนเทศว่าหมายถึง กิจกรรมต่าง ๆ ที่อยู่ภายใต้การจัดการของเภสัชกรในการให้ข้อมูลด้านยาเพื่อส่งเสริมให้เกิดการใช้ยาที่เหมาะสม ประกอบด้วยการค้นหาข้อมูลยาและประเมินเอกสารทางยา สรุปข้อมูลที่ถูกต้องและกิจกรรมอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้อง จากความสำคัญดังกล่าวจึงมีงานที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาและพัฒนาระบบการให้บริการเภสัชสนเทศ ได้แก่ ธีราพร ชนะกิจและคณะ(2553) ได้ศึกษาลักษณะบริการเภสัชสนเทศในประเทศไทยโดยเป็นการสำรวจเพื่อศึกษาการให้บริการเภสัชสนเทศ (Drug information service; DIS) ของโรงพยาบาลในประเทศไทย โดยการส่งแบบสอบถามทางไปรษณีย์ไปยังโรงพยาบาลทั่วประเทศ โดยผลการศึกษาทำให้ทราบถึงจำนวนโรงพยาบาลที่มีศูนย์ DIS เต็มรูปแบบ โรงพยาบาลที่มีศูนย์ DIS บางส่วน และยังไม่มีศูนย์ DIS การให้บริการเภสัชสนเทศทั้งปริมาณคำถามโดยเฉลี่ยต่อเดือน เวลาในการตอบคำถาม ชนิดของคำถามและเอกสารอ้างอิงส่วนใหญ่ที่ใช้ เภสัชกรผู้ปฏิบัติงานด้านเภสัชสนเทศส่วนใหญ่มีทัศนคติที่ดีต่อการให้บริการเภสัชสนเทศ ส่วนน้อยมีระบบในการตรวจสอบคุณภาพของข้อมูลที่ให้บริการเภสัชสนเทศและการประเมินความพึงพอใจโดยผู้รับบริการ โรงพยาบาลส่วนใหญ่จะจัดทำข้อมูลยาแก่คณะกรรมการเภสัชกรรมและการบำบัด เภสัชกรเป็นผู้จัดทำข้อมูลยาเป็นผู้นำเสนอข้อมูลเอง หัวข้อส่วนใหญ่ขององค์ความรู้ที่นำไปเผยแพร่เพื่อแก้ไขปัญหาขององค์กร คือ การบริหารยากลุ่มเสี่ยง โดยสรุปผลการศึกษาแสดงภาพรวมการให้บริการด้านเภสัชสนเทศในประเทศไทย ซึ่งในอนาคตอาจใช้งานวิจัยนี้ในการกำหนดรูปแบบที่เหมาะสมในงานบริการเภสัชสนเทศและเพิ่มมาตรฐานในการให้บริการเภสัชสนเทศ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบล(ม.ป.ป.) ได้พัฒนาระบบบริหารจัดการ “การให้บริการเภสัชสนเทศ” Drug Information Service Management (DISM) System ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลเภสัชสนเทศอย่างเป็นระบบ เป็นฐานข้อมูลการให้บริการเภสัชสนเทศที่สามารถบันทึก จัดเก็บและค้นหาข้อมูลได้และยังสามารถสรุปข้อมูลการให้บริการเพื่อนำไปใช้ในงานประกันคุณภาพเภสัชสนเทศ คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลได้พัฒนาระบบบริหารจัดการ “การให้บริการเภสัชสนเทศ” Drug Information Service Management (DISM) System ที่มีวัตถุประสงค์ในการจัดเก็บข้อมูลเภสัชสนเทศอย่างเป็นระบบ เป็นฐานข้อมูลการให้บริการเภสัชสนเทศที่สามารถบันทึก จัดเก็บและค้นหาข้อมูล

ได้และยังสามารถสรุปข้อมูลการให้บริการเพื่อนำไปใช้ในงานประกันคุณภาพเภสัชสนเทศ พงษ์ศักดิ์ คูประเสริฐยิ่ง และ วันชัย ตรียะประเสริฐ(2555) ได้พัฒนาเว็บไซต์การจัดการความรู้สำหรับเภสัชกรที่ให้บริการเภสัชสนเทศโดยนำโปรแกรม Moodle มาพัฒนาเว็บไซต์ ผลการศึกษาพบว่า จากเว็บไซต์ชุมชนเภสัชสนเทศที่สร้างสามารถใช้จัดการความรู้ได้ และชารินี พรหมภักดี และคณะ(2558) ได้พัฒนาระบบสืบค้นข้อมูลการรักษาด้านการแพทย์แผนไทยด้วยฐานความรู้ออนโทโลยี และพัฒนาระบบสืบค้นเว็บเชิงความหมายด้วยโปรแกรม Ontology Application Management (OAM) Framework เพื่อให้ระบบสามารถสืบค้นข้อมูลการรักษาด้วยหลักการของแพทย์แผนไทย

กรอบแนวคิด

งานวิจัยนี้เป็นการนำเทคโนโลยีสารสนเทศไปประยุกต์เพื่อพัฒนาระบบสารสนเทศสำหรับการจัดการข้อมูลและการให้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศ ซึ่งจะเป็นการสร้างโปรแกรมประยุกต์ที่ช่วยในการให้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศเพื่อลดภาระงานของเภสัชกรและอำนวยความสะดวกให้แก่ผู้ต้องการข้อมูลเภสัชสนเทศ ในการพัฒนาระบบจะประกอบด้วยการสร้างแบบจำลองข้อมูลจากการเก็บรวบรวมข้อมูลเภสัชสนเทศ และพัฒนาระบบจากแบบจำลองข้อมูลที่สร้างขึ้น ซึ่งทำให้ระบบมีความสามารถในการจัดเก็บและค้นหาสารสนเทศมาใช้ประโยชน์ รวมทั้งสามารถแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างแหล่งข้อมูลทำให้ข้อมูลของระบบเภสัชสนเทศมีการจัดเก็บอย่างเป็นระบบ เก็บไว้ได้อย่างยาวนาน และสามารถดึงข้อมูลขึ้นมาใช้ประโยชน์ได้อย่างมีประสิทธิภาพมากขึ้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

การพัฒนาระบบให้บริการเภสัชสนเทศดำเนินการวิจัยโดยประกอบด้วยขั้นตอนที่สำคัญ คือ การออกแบบและพัฒนาระบบและการประเมินผลการทำงานของระบบ

1. การออกแบบและพัฒนาระบบ

พัฒนาระบบตามขั้นตอนการพัฒนาระบบสารสนเทศ ซึ่งประกอบด้วย การรวบรวมและวิเคราะห์ข้อมูล การออกแบบระบบ พัฒนาระบบต้นแบบ ทดสอบระบบต้นแบบ และประเมินผลระบบ ตามรูปแบบของวงจรการพัฒนาระบบสารสนเทศ(System Development Life Cycle : SDLC)

1.1 การรวบรวมปัญหาและความต้องการของระบบ

ประกอบด้วยขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. การศึกษาภาพรวมของระบบ
2. การศึกษากระบวนการทำงานของระบบเดิม
3. การรวบรวมความต้องการของระบบ

การศึกษาภาพรวมของระบบ

การศึกษาภาพรวมของระบบเพื่อทำความเข้าใจกับระบบงานเดิมระบบ โดยใช้วิธีการสัมภาษณ์และศึกษาจากเอกสารที่เกี่ยวข้อง โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลจากงานเภสัชกรรม โรงพยาบาลควนขนุน จังหวัดพัทลุง ได้ภาพรวมของระบบ คือ โดยปัจจุบันนอกเหนือจากภาระหน้าที่หลักในการบริการทางเภสัชกรรมแล้ว ยังมีหน้าที่ในการให้บริการตอบคำถามที่เกิดจากการใช้ยาทั้งจากผู้ป่วยและบุคลากรที่ปฏิบัติงานในโรงพยาบาล โดยการให้บริการตอบคำถามทางโทรศัพท์หรือผู้ป่วยต้องเดินทางมาติดต่อที่โรงพยาบาลด้วยตัวเอง ซึ่งการให้คำตอบดังกล่าวไม่สามารถให้บริการได้ตลอด 24 ชั่วโมง นอกจากนี้ในปัจจุบันงานเภสัชกรรมมีการจัดเก็บข้อมูลคำถามและคำตอบไว้ในกระดาษทำให้ข้อมูลถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ ยากต่อการค้นหา ข้อมูลสูญหาย และไม่สามารถนำมาสรุปเป็นรายงานในเชิงสถิติได้

การศึกษากระบวนการทำงานของระบบเดิม

กระบวนการทำงานของระบบเดิมมีขั้นตอนดังต่อไปนี้

1. มีคำถามจากผู้ใช้บริการข้อมูลเภสัชสนเทศซึ่งประกอบด้วยแพทย์ เภสัชกร พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วย และญาติของผู้ป่วย โดยวิธีการถามด้วยวาจาหรือทางโทรศัพท์
2. เภสัชกรค้นหาคำตอบและข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับคำถามนั้น ๆ โดยการค้นหาคำตอบอาจจะเป็นการค้นหาจากหนังสือ อินเตอร์เน็ต ข้อมูลเก่าที่ได้มีการจดบันทึกไว้ ระบบเภสัชสนเทศของโรงพยาบาลอื่น ๆ หรือผู้เชี่ยวชาญที่เป็นเภสัชกรจากโรงพยาบาลอื่น ๆ
3. ให้คำตอบแก่ผู้ถามคำถาม
4. บันทึกคำถามและคำตอบรวมถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องลงในแบบฟอร์ม

ผู้เกี่ยวข้องกับระบบ

ในการให้บริการเภสัชสนเทศมีผู้เกี่ยวข้องประกอบด้วย ผู้ให้คำตอบและจดบันทึกข้อมูล คือ เภสัชกร และผู้ตั้งคำถาม ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล บุคลากรทางการแพทย์ ผู้ป่วย ญาติของผู้ป่วย

การวิเคราะห์ปัญหาของระบบ

จากการรวบรวมข้อมูลสามารถสรุปปัญหาของระบบเดิมได้ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลคำถาม คำตอบถูกจัดเก็บไม่เป็นระบบ ยากต่อการค้นหา บางครั้งเกิดการสูญหาย
2. ใช้เวลาในการค้นหาคำตอบ ไม่สามารถให้คำตอบได้อย่างทันท่วงที
3. ไม่สามารถให้คำตอบได้ตลอดเวลา
4. ยากต่อการสรุปสถิติของการใช้ข้อมูล

การรวบรวมความต้องการของระบบ

พัฒนาระบบสารสนเทศที่มีความสามารถดังต่อไปนี้

1. สามารถจัดการข้อมูลเภสัชสนเทศได้ : เพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูล
2. สามารถค้นหาข้อมูลคำถาม คำตอบ และข้อมูลอื่นที่เกี่ยวข้องได้
3. สามารถเข้าถึงข้อมูลได้ตลอดเวลา

4. สามารถสรุปเป็นรายงานได้ ได้แก่ สถิติคำถามที่ถามบ่อย สถิติผู้เข้าใช้งานระบบ

และระบบสามารถจัดการข้อมูลต่าง ๆ ดังต่อไปนี้

1. ข้อมูลคำถามทางเภสัชสนเทศ

2. ข้อมูลคำตอบ

3. ข้อมูลอื่น ๆ ได้แก่ ข้อมูลผู้ถาม ข้อมูลแหล่งข้อมูลที่ใช้ตอบคำถาม วันที่และเวลาของการตอบคำถาม ระยะเวลาในการสืบค้น ผู้ค้น ผู้ตอบ

ผู้ใช้ระบบ ประกอบด้วย

1. ผู้ดูแลระบบ : มีหน้าที่ในการจัดการข้อมูลเภสัชสนเทศ ได้แก่ เภสัชกร

2. ผู้ใช้ระบบ : ได้แก่ แพทย์ เภสัชกร พยาบาล และบุคลากรทางการแพทย์

1.2 การออกแบบระบบ

ประกอบด้วย การออกแบบขั้นตอนการทำงานของระบบและการออกแบบและพัฒนาฐานข้อมูล

1.2.1 การออกแบบกระบวนการทำงานของระบบ

การรวบรวมความต้องการสามารถสรุปกระบวนการทำงานหลักของระบบ ได้ดังต่อไปนี้

1. การจัดการข้อมูลพื้นฐาน ประกอบด้วยการเพิ่ม ลบ แก้ไขข้อมูลพื้นฐานเพื่อใช้เป็นข้อมูลประกอบสำหรับคำถาม ได้แก่ ข้อมูลผู้ตอบ(เภสัชกร) ข้อมูลประเภทคำถาม ข้อมูลแหล่งข้อมูลสำหรับการอ้างอิงคำตอบ

2. การค้นหาข้อมูล เป็นการค้นหาคำตอบจากคำถามที่ผู้ใช้ต้องการ เมื่อผู้ใช้ป้อนคำถามหรือคำสำคัญที่เกี่ยวข้องกับคำถามระบบจะทำการค้นหาคำถามที่ใกล้เคียงกับคำถามที่ผู้ใช้ป้อนมากที่สุด ผู้ใช้สามารถดูคำถามที่ถูกจัดเก็บไว้ว่าคำถามใดที่ตรงหรือใกล้เคียงกับคำถามที่ผู้ใช้ต้องการและสามารถคลิกเลือกเข้าไปดูได้ว่าคำถามนั้นมีคำตอบว่าอะไรรวมถึงสามารถดูรายละเอียดของคำตอบเพื่อความน่าเชื่อถือของคำตอบนั้น ๆ

3. การส่งคำถาม ในกรณีที่ผู้ถามไม่พบคำถามที่ใกล้เคียงผู้ถามสามารถส่งคำถามนั้นไปยังผู้ดูแลระบบ(เภสัชกร) เพื่อรอคำตอบที่ตรงกับความต้องการต่อไป

4. การบันทึกคำตอบ เป็นหน้าที่ของผู้ดูแลระบบ(เภสัชกร) เมื่อมีคำถามมาจากผู้ใช้ ผู้ดูแลระบบมีหน้าที่ในการบันทึกคำตอบเข้าสู่ระบบและรายละเอียดของคำตอบสำหรับคำถามนั้น

5. การทำรายงาน เป็นการสรุปข้อมูลเช่น สรุปจำนวนคำถามที่ถูกถามแยกตามประเภท

จากกระบวนการทำงานของระบบจากความต้องการสามารถใช้ context diagram และ data flow diagram เพื่อแสดงให้เห็นถึงความสัมพันธ์ของกระบวนการและสภาพแวดล้อมที่เกี่ยวข้องระบบดังรูปที่ 1 และรูปที่ 2

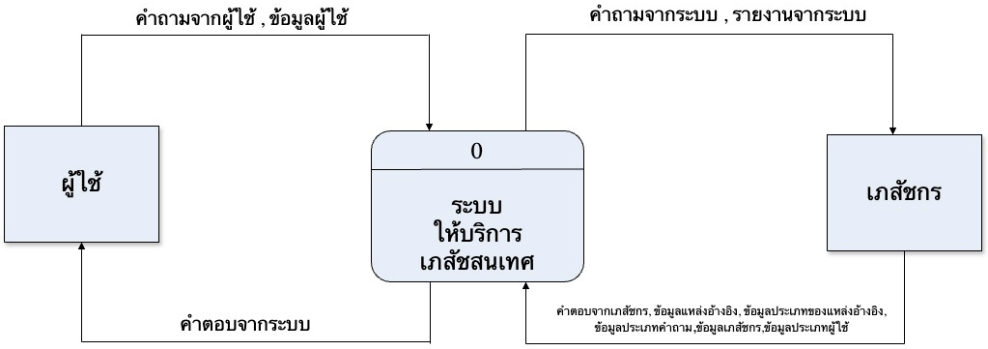

รูปที่ 1 แสดง Context diagram ของระบบให้บริการเภสัชสนเทศ

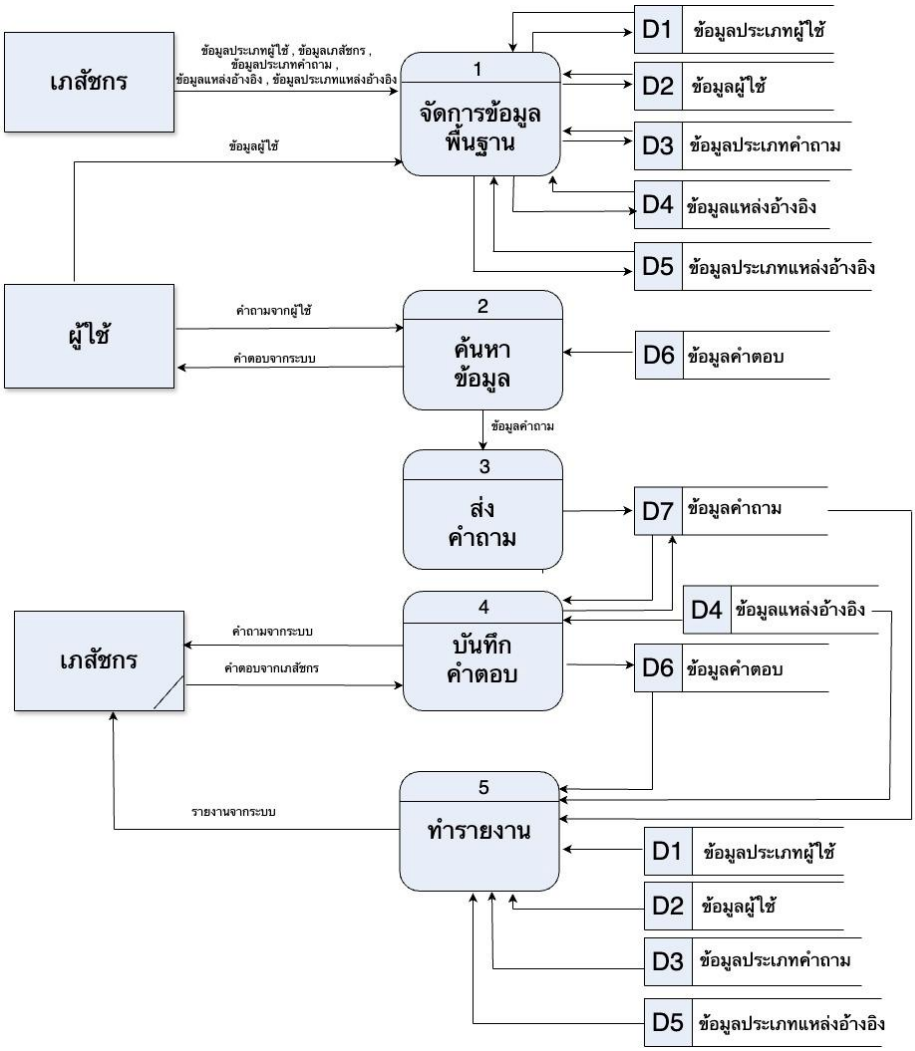

รูปที่ 2 แสดง Data Flow Diagram level 1 ของระบบให้บริการเภสัชสนเทศ

1.2.2 การออกแบบฐานข้อมูล

ออกแบบฐานข้อมูลด้วย Entity Relationship Diagram ของระบบให้บริการเภสัชสนเทศ ดังรูปที่ 3

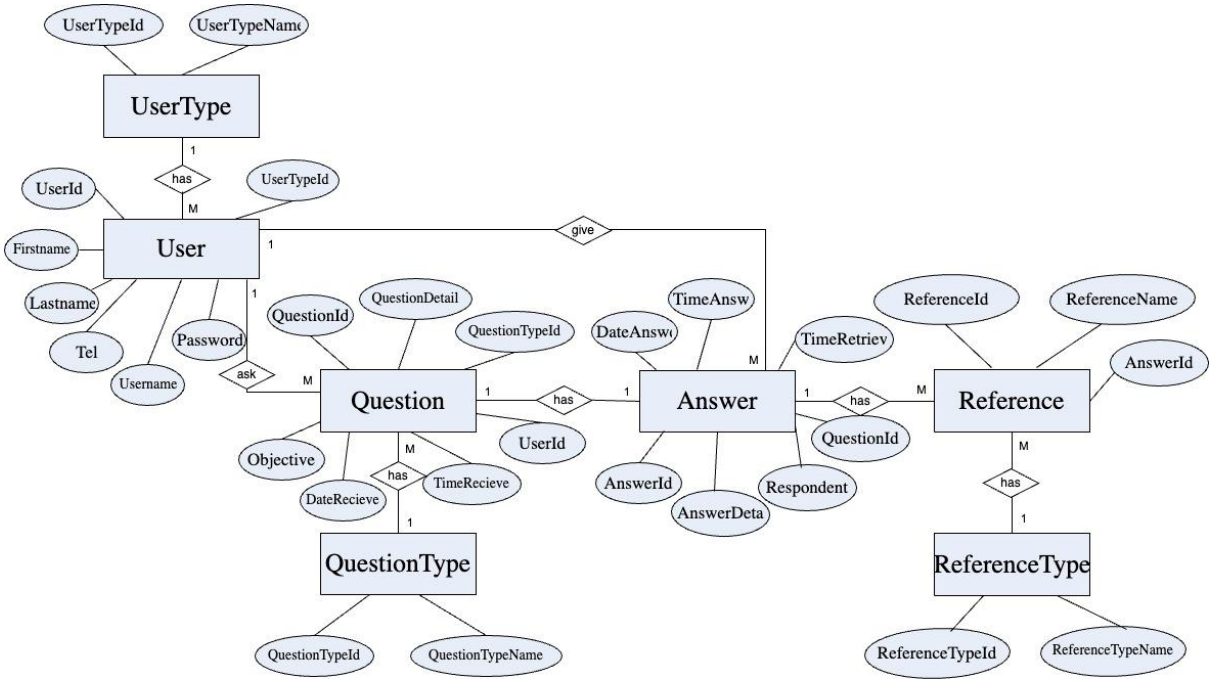

รูปที่ 3 แสดง Entity Relationship Diagram ของระบบให้บริการเภสัชสนเทศ

โดยโครงสร้างของฐานข้อมูลประกอบด้วยตารางเก็บข้อมูลที่สอดคล้องกับ Entity Diagram แสดงใน ตารางที่ 1

ตารางที่ 1 ตารางแสดงตารางของฐานข้อมูล

ชื่อตาราง	ความหมาย
UserType	ข้อมูลประเภทผู้ใช้
User	ข้อมูลผู้ใช้
Question	ข้อมูลคำถาม
QuestionType	ข้อมูลประเภทคำถาม
Answer	ข้อมูลคำตอบ
Reference	ข้อมูลแหล่งอ้างอิง
ReferenceType	ข้อมูลประเภทแหล่งอ้างอิง

2. การประเมินผลการทำงานของระบบ

การประเมินผลการทำงานของระบบ ดำเนินการใน 2 ส่วนดังนี้

1. การทดสอบฟังก์ชั่นการทำงานตามความต้องการ
2. การประเมินประสิทธิภาพของระบบโดยผู้ใช้

ผลการวิจัย

ในส่วนนี้ประกอบด้วยผลการดำเนินงานที่ส่วนสำคัญ 2 ส่วน คือ ผลลัพธ์จากการพัฒนาระบบ และผลการประเมินระบบ

1. ผลการพัฒนาระบบ

การพัฒนาระบบเป็นไปตามฟังก์ชั่นงานของระบบตามกลุ่มของผู้ใช้ซึ่งได้แก่ ผู้ใช้หรือผู้ถามและผู้ดูแลระบบหรือผู้ตอบคำถาม(เภสัชกร)

เมื่อผู้ใช้มีคำถามเกี่ยวกับการใช้ยาก็จะไปที่หน้าค้นหาคำถาม โดยผู้ใช้สามารถป้อนคำค้นที่เกี่ยวข้องกับคำถามตามรูปที่ 4

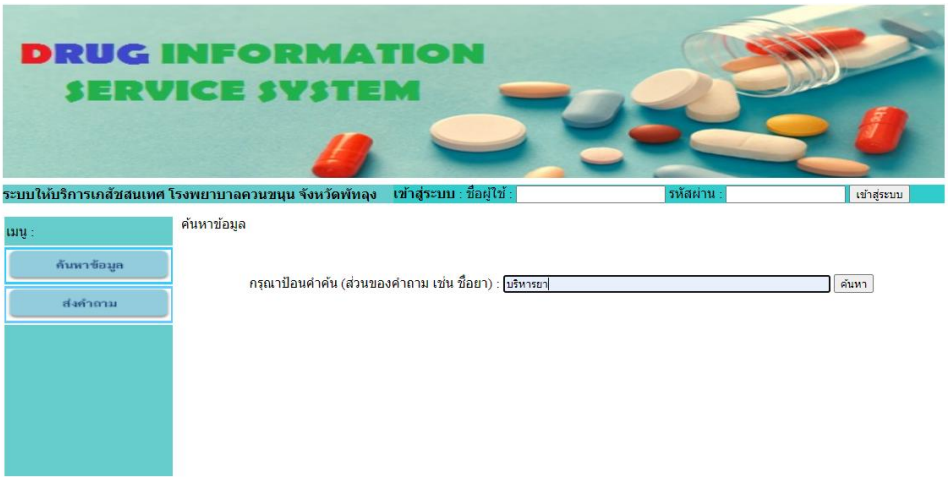

รูปที่ 4 แสดงการใช้คำค้นเพื่อค้นหาคำถาม

เมื่อระบบได้รับคำค้นก็จะดำเนินการค้นหาข้อมูลกับคลังคำถามที่มีอยู่ในระบบดังภาพที่ 5

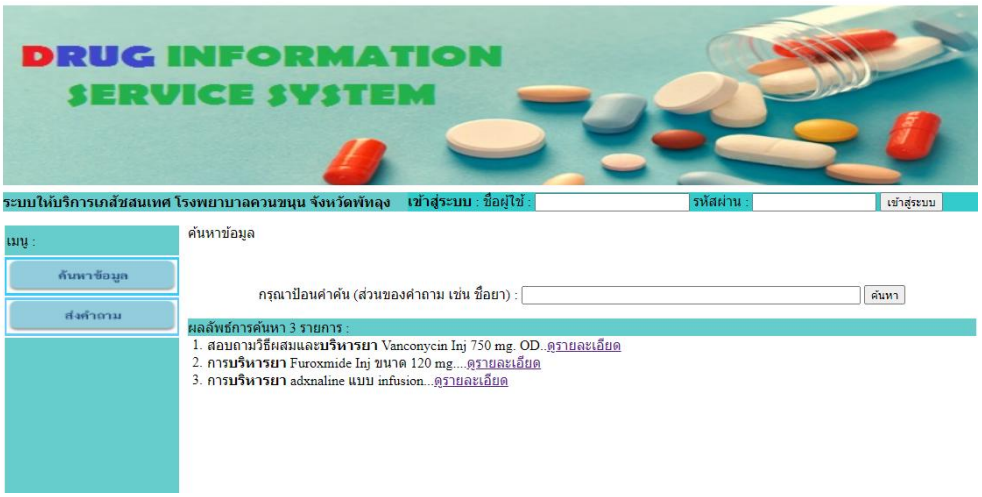

รูปที่ 5 แสดงผลลัพธ์จากการค้นหาโดยใช้คำค้น

โดยผู้ใช้สามารถเลือกคำถามที่ตรงกับความต้องการเพื่อดูคำตอบและรายละเอียดที่เกี่ยวข้องกับคำตอบ เช่น ผู้ตอบเป็นใครและมีแหล่งอ้างอิงจากที่ใดบ้างเป็นต้น เพื่อเป็นข้อมูลสำหรับการค้นหาต่อไปในอนาคต ในกรณีที่ไม่มีคำถามที่ตรงกับความต้องการ ผู้ใช้สามารถส่งคำถามให้กับผู้ดูแลระบบเพื่อค้นหาข้อมูลและตอบคำถามต่อไปได้ ดังแสดงในรูปที่ 6

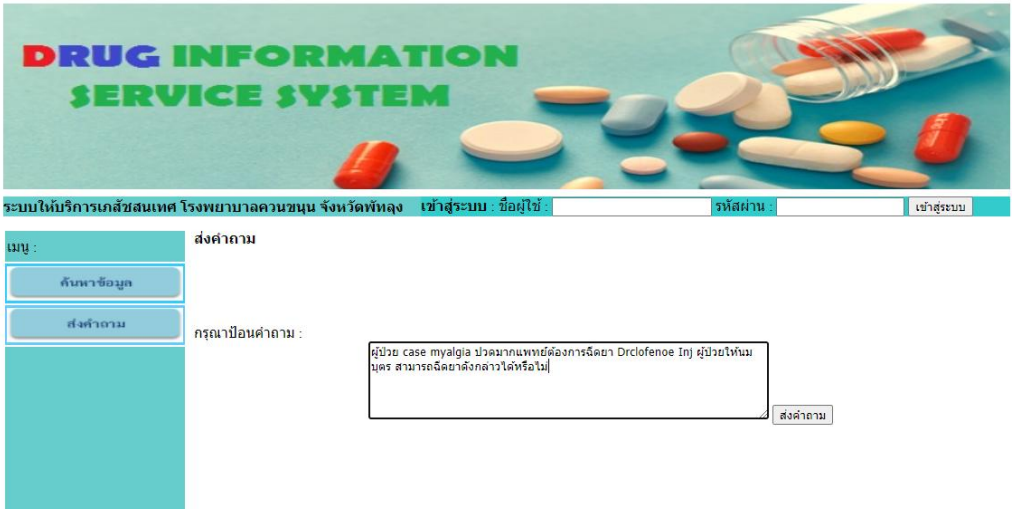

รูปที่ 6 แสดงการส่งคำถามให้ผู้ดูแลระบบ

ในส่วนของผู้ดูแลระบบมีฟังก์ชันงานที่สำคัญ คือ การจัดการคำถาม โดยเมื่อมีผู้ใช้ส่งคำถามใหม่มา รายการคำถามใหม่นั้นจะปรากฏแก่ผู้ดูแลระบบ และผู้ดูแลระบบจะทำการบันทึกรายละเอียดของคำตอบของคำถามที่ได้รับมาเพื่อบันทึกและใช้ในการสืบค้นได้ต่อไป

2. ผลการประเมินผลการทำงานของระบบ

ระบบต้นแบบได้ถูกประเมินผลใน 2 ส่วน คือ การทดสอบฟังก์ชั่นการทำงานตามความต้องการของระบบโดยเภสัชกร และผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบจากผู้ใช้ จำนวน 23 คน

2.1 ผลการทดสอบฟังก์ชั่นการทำงานตามความต้องการ

โดยการทดลองใช้ระบบตามฟังก์ชั่น ซึ่งปรากฏว่าฟังก์ชั่นการทำงานของระบบซึ่งประกอบด้วยการจัดการข้อมูลพื้นฐาน การค้นหาข้อมูล การส่งคำถาม การบันทึกคำตอบ และการทำรายงานสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสมเป็นไปตามความต้องการของผู้ใช้

2.2 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบ

โดยผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบจากผู้ใช้ จำนวน 23 คน แสดงในตารางที่ 2

ตารางที่ 2 ผลของการประเมินด้านประสิทธิภาพในการทำงานของระบบ

รายการประเมิน	ค่าเฉลี่ย	S.D.	ระดับความพึงพอใจ
1. ระบบมีฟังก์ชั่นที่ตรงกับความต้องการใช้งาน	4.48	0.52	มาก
2. ระบบสามารถเรียนรู้เพื่อใช้งานได้ง่าย	4.35	0.52	มาก
3. ระบบสามารถทำงานตามกระบวนการได้อย่างถูกต้อง	4.48	0.52	มาก
4. ระบบสามารถให้ข้อมูล/สารสนเทศตามที่ต้องการ	4.43	0.52	มาก
5. สารสนเทศที่ได้จากระบบอยู่ในรูปแบบที่ง่ายต่อการทำความเข้าใจ	4.57	0.51	มากที่สุด
6. สารสนเทศที่ได้จากระบบถูกต้องและไม่มีข้อผิดพลาด	4.39	0.50	มาก
7. ระบบอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูล	4.61	0.49	มากที่สุด
8. ระบบมีประโยชน์	4.57	0.52	มากที่สุด

จากตารางที่ 2 หลังจากผู้ใช้ได้ทดลองใช้งานระบบและได้ทำการประเมินด้านประสิทธิภาพในการใช้งานระบบ พบว่าผู้ใช้มีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ 4.49 อยู่ในเกณฑ์มาก โดยระบบอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลได้รับความพึงพอใจสูงสุดมีภาพค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และ ระบบสามารถเรียนรู้เพื่อใช้งานได้ง่ายได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดอยู่ที่ 4.35

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การพัฒนาระบบต้นแบบการให้บริการเภสัชสนเทศเป็นการพัฒนาระบบสารสนเทศตามกระบวนการของการพัฒนาระบบเพื่อแก้ปัญหาและอำนวยความสะดวกในการให้บริการเภสัชสนเทศ โดยระบบถูกพัฒนาในรูปแบบของเว็บแอปพลิเคชั่นเพื่อความสะดวกในเข้าถึงข้อมูล ฟังก์ชั่นงานหลักประกอบด้วยการให้บริการค้นหาข้อมูลเภสัชสนเทศและการจัดการข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการให้บริการเภสัชสนเทศ ผลการประเมินผลการทำงานของระบบใน 2 ส่วนพบว่า ระบบมีฟังก์ชั่นงานตามความต้องการและสามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและเหมาะสม และผลของการประเมินด้านประสิทธิภาพในการทำงานของระบบจากผู้ใช้พบว่า ผู้ใช้มีความพึงพอใจเฉลี่ยในภาพรวมอยู่ที่ 4.49 อยู่ในเกณฑ์มาก โดยระบบอำนวยความสะดวกในการค้นหาข้อมูลได้รับความพึงพอใจสูงสุดมีภาพรวมค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.61 และ ระบบสามารถเรียนรู้เพื่อใช้งานได้ง่ายได้รับความพึงพอใจน้อยที่สุดอยู่ที่ 4.35

จากผลการทดสอบฟังก์ชั่นงานตามความต้องการของระบบ และประเมินประสิทธิภาพในการทำงานของระบบจากผู้ใช้พบว่า ระบบสามารถทำงานได้ตามฟังก์ชั่นงานตามความต้องการและผู้ใช้มีความพึงพอใจใน

ประสิทธิภาพในการทำงานของระบบอยู่ในเกณฑ์ แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้เห็นว่าระบบมีประโยชน์สามารถนำไปประยุกต์ในการทำงานต่อไปได้ เนื่องจากเป็นการนำเอาเทคโนโลยีมาช่วยอำนวยความสะดวกในการทำงาน ลดภาระงานในบางส่วนลงได้ รวมถึงมีการจัดการข้อมูลที่เป็นระบบระเบียบมากขึ้น สามารถนำข้อมูลหรือสารสนเทศที่ได้จากระบบไปใช้ประโยชน์สำหรับการทำงานในส่วนอื่นต่อไปได้

ข้อเสนอแนะ

จากการดำเนินงานวิจัยมีข้อเสนอแนะเพื่อการพัฒนาดังต่อไปนี้

1. วิธีการค้นหาที่นำเสนอในงานวิจัยนี้ยังจำกัดอยู่ที่การค้นหาด้วยการใช้คำสำคัญหรือบางส่วนของคำถาม หากสามารถพัฒนารูปแบบการค้นด้วยวิธีการอื่น ๆ ด้วยจะทำให้มีความยืดหยุ่นในการค้นมากขึ้นและสอดคล้องกับความรู้ของผู้ใช้ได้มากขึ้น

2. การพัฒนาเป็นเว็บแอปพลิเคชั่นที่สามารถรองรับการทำงานบนอุปกรณ์ทุกประเภทจะช่วยอำนวยความสะดวกในการใช้งานระบบได้มากขึ้น

3. การเชื่อมโยงข้อมูลไปยังระบบให้บริการเภสัชสนเทศอื่นเพื่อนำดึงข้อมูลที่มีประโยชน์มาใช้งานได้มากขึ้น

บรรณานุกรม

คณะเภสัชศาสตร์ มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี. (ม.ป.ป.). *ระบบบริหารจัดการ “การให้บริการเภสัชสนเทศ” Drug Information Service Management (DISM) System*. http://www.phar.ubu.ac.th/dism/

ชารินี พรหมภักดี, มารุต บูรณรัช, และ จรัสศรี รุ่งรัตนาอุบล. (2558, กรกฎาคม–ธันวาคม). ระบบสืบค้นข้อมูลการรักษาด้านการแพทย์แผนไทยด้วยฐานความรู้ออนโทโลยี. *วารสารสังคมศาสตร์*, *4*(2), 61–70.

ธีราพร ชนะกิจ. (2555). *การบริการเภสัชสนเทศ*. อุบลราชธานี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยอุบลราชธานี.

ธีราพร ชนะกิจ, ฎายิน กุมภลำ, น้องเล็ก คุณวราดิศัย, ยุทธศิลป์ สวัสดิ์วงค์ชัย, และ นิตยา รักษาวงค์. (2553, ตุลาคม–ธันวาคม). ลักษณะบริการเภสัชสนเทศในประเทศไทย. *Thai Pharmaceutical and Health Science Journal*, *4*(4), 490–499.

ดลธรัตน์ จูฑะมณีโรจน์. (2564). *การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชั่นร่วมกับการเรียนการสอนโดยใช้การตัดสินใจเป็นฐานเพื่อส่งเสริมการประเมินเหตุผลสำหรับนักศึกษาแพทย์ชั้นพรีคลินิก* [วิทยานิพนธ์ปริญญาครุศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย].

พงษ์ศักดิ์ คูประเสริฐยิ่ง และ วันชัย ตรียะประเสริฐ. (2555). การพัฒนาเว็บไซต์การจัดการความรู้สำหรับเภสัชกรที่ให้บริการเภสัชสนเทศ. *วารสารไทยเภสัชศาสตร์และวิทยาการสุขภาพ*, *7*(1), 29–38.

พิชญ์วรา จันทร์แย้ม, อุทัย ทับทอง, วัฒนา อ่อนเจริญ, และ วัชรินทร์ สว่างศรี. (2564, กันยายน–ธันวาคม). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชันการรายงานผลทางห้องปฏิบัติการผู้ป่วยโรคเบาหวานของโรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพตำบลในเขตอำเภอเมือง จังหวัดสุพรรณบุรี. *The Southern College Network Journal of Nursing and Public Health*, *8*(3), 296–308.

อัจฉรา มีนาสันติรักษ์, ชาลี ศิริพิทักษ์ชัย, และ ณัฐวุฒิ สุริยะ. (2567, มกราคม–เมษายน). การพัฒนาเว็บแอปพลิเคชั่นในการควบคุมระดับน้ำตาลในเลือดของผู้ป่วยเบาหวาน. *วารสารการพยาบาล สุขภาพและการศึกษา*, *7*(1), 1–14.

ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่

Digital Navigation System within Pibulsongkram Rajabhat University on Mobile Platform

รัตนาภรณ์ แสงทอง[1] และธงรบ อักษร[2]

Rattanaphon Saengthong[1] and Thongrob Auxsorn[2]

สาขาวิชาเทคโนโลยีสารสนเทศ คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม[1-2]

E-mail: auxsorn@psru.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ (2) เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยในงานวิจัยนี้ผู้วิจัยได้นำเทคโนโลยีจีพีเอส คิวอาร์โค้ด และGoogle Map API มาประยุกต์ใช้งานสำหรับการนำทาง ผลการวิจัยพบว่า (1) ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่สามารถทำงานได้อย่างถูกต้องและแม่นยำ ช่วยให้นักศึกษา บุคลากร และผู้มาติดต่อสามารถค้นหาสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้ง่ายและรวดเร็ว ลดปัญหาความสับสนในการเดินทาง (2) ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่อยู่ในระดับ ดีมาก และผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานอยู่ในระดับ ดีมาก

คำสำคัญ: ระบบนำทาง มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม แพลตฟอร์ม อุปกรณ์เคลื่อนที่

Abstract

This research has the following objectives (1) To develop a digital navigation system within Pibulsongkram Rajabhat University on mobile platform.(2) To evaluate the performance of the digital navigation system within Pibulsongkram Rajabhat University on mobile platform. In this study, the researchers integrated GPS technology, QR codes, and Google Maps API to enhance navigation capabilities.The results showed that (1) The digital navigation system within Pibulsongkram Rajabhat University on mobile platform functions accurately and efficiently, enabling students, staff, and visitors to easily and quickly locate various locations within the university, reducing confusion in navigation. (2) The performance evaluation of the digital navigation system within Pibulsongkram Rajabhat University on mobile platform is very high level and the user satisfaction assessment also indicated a very high level of satisfaction.

Keywords: Navigation system, Pibulsongkram Rajabhat University, platform, mobile

บทนำ

มหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามเป็นสถาบันการศึกษาที่ตั้งอยู่ในจังหวัดพิษณุโลก มีการแบ่งพื้นที่การศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ได้แก่ ส่วนวังจันทน์ ส่วนทะเลแก้ว และส่วนสนามบิน โดย ส่วนทะเลแก้ว เป็นพื้นที่หลักของมหาวิทยาลัย มีขนาดประมาณ 1,000 ไร่ ซึ่งภายในประกอบด้วยอาคารเรียน อาคารปฏิบัติการ อาคารสำนักงาน และสถานที่สำคัญต่าง ๆ กระจายอยู่ในบริเวณกว้าง ส่งผลให้ผู้ที่ใช้งานพื้นที่ภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะนักศึกษาใหม่ บุคลากรใหม่ รวมถึงผู้มาติดต่อภายนอก มักประสบปัญหาในการค้นหาอาคารเรียน ห้องประชุม หน่วยงาน หรือศูนย์บริการต่าง ๆ

ปัญหาที่พบคือการขาดข้อมูลแผนที่แบบโต้ตอบ (interactive map) ที่สามารถระบุเส้นทางภายในได้อย่างแม่นยำ ความไม่สะดวกในการเดินทางไปยังจุดหมายเนื่องจากไม่ทราบระยะทางหรือทิศทางที่ถูกต้อง รวมถึงการเสียเวลาในการสอบถามหรือเดินหลงทาง ซึ่งส่งผลให้เกิดความล่าช้า ความไม่สะดวก และความไม่พึงพอใจในการใช้บริการหรือเข้าร่วมกิจกรรมภายในมหาวิทยาลัย

ปัจจุบันเทคโนโลยีดิจิทัลมีบทบาทสำคัญในการอำนวยความสะดวกด้านการเดินทางและการค้นหาสถานที่ การนำระบบนำทางดิจิทัลมาใช้จึงเป็นแนวทางที่สามารถช่วยแก้ปัญหาดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยเฉพาะเมื่อระบบนำทางดิจิทัลทำงานบนอุปกรณ์เคลื่อนที่อย่างเช่น สมาร์ทโฟนและแท็บเล็ต ซึ่งเป็นอุปกรณ์ที่ผู้คนทุกเพศทุกวัยใช้งานในชีวิตประจำวันอย่างแพร่หลาย

ดังนั้นงานวิจัยนี้มีเป้าหมายเพื่อพัฒนา ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยใช้เทคโนโลยีต่าง ๆ เช่น ระบบระบุตำแหน่ง แผนที่ดิจิทัล เพื่ออำนวยความสะดวกในการเดินทาง ลดเวลาในการค้นหาสถานที่ และเพิ่มประสบการณ์การใช้งานที่ดีให้แก่ผู้ใช้ โดยการออกแบบและพัฒนาระบบที่มีประสิทธิภาพและใช้งานง่าย รวมถึงศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้ต่อระบบที่พัฒนา

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่
2. เพื่อประเมินประสิทธิภาพการทำงานของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่

การทบทวนวรรณกรรม

1. ระบบนำทาง (Navigation System) หมายถึง ระบบที่ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถระบุเส้นทางในการเดินทางจากจุดหนึ่งไปยังจุดหมายปลายทางได้อย่างถูกต้องและมีประสิทธิภาพ โดยระบบจะใช้ข้อมูลตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้ร่วมกับข้อมูลแผนที่ เพื่อคำนวณและแสดงเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดในการเดินทาง ระบบนำทางสามารถแบ่งออกเป็น 2 ประเภท (ลภนชัย จิรชูพันธ์, 2565) ได้แก่

1.1 ระบบนำทางภายนอก (Outdoor Navigation) ใช้เทคโนโลยีเช่น GPS สำหรับระบุตำแหน่งทางภูมิศาสตร์ตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้แบบเรียลไทม์ในพื้นที่เปิด (Karimi, 2011) ใช้ฐานข้อมูลเชิงพื้นที่ (GIS) เป็นแหล่งข้อมูลหลักสำหรับการระบุตำแหน่งปลายทาง และเลือกใช้อัลกอริทึมที่เหมาะสมเพื่อนำทาง

1.2 ระบบนำทางภายใน (Indoor Navigation) ใช้เทคโนโลยีอื่น ๆ เช่น QR Code, Bluetooth Beacon, Wi-Fi หรือ AR เนื่องจากสัญญาณ GPS อาจไม่สามารถเข้าถึงได้ในอาคาร

2. ลักษณะการทำงานเบื้องต้นของระบบนำทางดิจิทัล ระบบนำทางดิจิทัลบนอุปกรณ์เคลื่อนที่โดยทั่วไปประกอบด้วยองค์ประกอบหลัก ได้แก่

2.1 ระบบระบุตำแหน่ง (Positioning System) ใช้ GPS หรือเทคโนโลยีอื่น ๆ เพื่อหาตำแหน่งปัจจุบันของผู้ใช้

2.2 แผนที่ดิจิทัล (Digital Map) แสดงข้อมูลแผนที่เส้นทาง สถานที่สำคัญ และตำแหน่งของผู้ใช้งาน

2.3 เครื่องมือค้นหาและวางแผนเส้นทาง (Routing Algorithm) คำนวณเส้นทางจากตำแหน่งปัจจุบันไปยังจุดหมาย

2.4 ส่วนต่อประสานผู้ใช้ (User Interface) แสดงผลลัพธ์และคำแนะนำในการเดินทางในรูปแบบที่เข้าใจง่าย เช่น เส้นทาง กราฟิก ลูกศร หรือเสียงนำทาง

3. ประโยชน์ของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัย

3.1 ช่วยให้นักศึกษา บุคลากร และผู้มาติดต่อสามารถค้นหาสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้สะดวกรวดเร็ว

3.2 ลดเวลาและความสับสนในการเดินทาง

3.3 เพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการเวลาและวางแผนการเดินทาง

3.4 ยกระดับประสบการณ์ใช้งานภายในมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะสำหรับนักศึกษาใหม่หรือผู้ที่ไม่คุ้นเคยกับพื้นที่

4. งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

4.1 งานวิจัยของ นันท์สินี มุ่นเชยและคณะ (2563) ได้มุ่งเน้นการออกแบบและพัฒนาส่วนต่อประสานผู้ใช้งานสำหรับแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่ เพื่อแนะนำสถานที่ท่องเที่ยวในจังหวัดเชียงใหม่ โดยใช้เทคโนโลยีที่ช่วยในการนำทางและแสดงข้อมูลสถานที่ต่าง ๆ ภายในแอปพลิเคชัน ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้พบว่ามีระดับความพึงพอใจสูงสุดในด้านการออกแบบหน้าจอ ซึ่งแสดงถึงความสำคัญของการออกแบบส่วนต่อประสานที่ใช้งานง่ายและตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้

4.2 งานวิจัยของ ณัฏฐ์ ตั้งปราชาพาณิชย์ (2564) ได้พัฒนาแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่สำหรับติดตามเส้นทางเดินรถโดยสารแบบเรียลไทม์ โดยใช้เทคโนโลยีจีพีเอส (GPS) เพื่อให้ผู้ใช้สามารถทราบตำแหน่งและเวลาของรถโดยสารได้อย่างแม่นยำ แนวคิดนี้สามารถนำมาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาระบบนำทาง

ภายในมหาวิทยาลัย เพื่อให้ผู้ใช้สามารถติดตามและวางแผนการเดินทางภายในพื้นที่มหาวิทยาลัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ

4.3 งานวิจัยของ สามยอด รุ่งคีรี (2563) มุ่งเน้นการพัฒนาระบบนำทางภายในมหาวิทยาลัยนเรศวรบนแพลตฟอร์มแอนดรอยด์ เพื่อช่วยให้นักศึกษาและบุคลากรสามารถค้นหาเส้นทางไปยังอาคารต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว โดยใช้เทคโนโลยีจีพีเอสและแผนที่ดิจิทัล

4.4 งานวิจัยของ Tadepalli et al., (2021) พัฒนาเทคโนโลยีการนำทางภายในอาคารโดยผสมผสานคิวอาร์โค้ด (QR Code) และ ความจริงเสมือน (Augmented Reality: AR) ซึ่งช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถสแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อระบุตำแหน่งของตน จากนั้นแอปพลิเคชันจะใช้ความจริงเสมือน แสดงเส้นทางนำทางไปยังจุดหมายปลายทางบนหน้าจอสมาร์ทโฟนของผู้ใช้เทคโนโลยีความจริงเสมือน ช่วยให้เส้นทางแสดงเป็นภาพกราฟิกแบบซ้อนทับในสภาพแวดล้อมจริง เช่น ลูกศรชี้ทางหรือสัญลักษณ์บอกตำแหน่ง ขณะที่คิวอาร์โค้ดช่วยในการระบุพิกัดที่แม่นยำ

การพัฒนาระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ สามารถช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการเดินทางและการเข้าถึงสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยได้อย่างรวดเร็ว ในการทำงานจะอาศัยการใช้เทคโนโลยีจีพีเอส และแผนที่ดิจิทัล โดยจะพัฒนาบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์

กรอบแนวคิดการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปฏิบัติการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อพัฒนาและประเมินประสิทธิภาพของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม บนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ จะใช้เทคโนโลยีจีพีเอส คิวอาร์โค้ด และ Google Map API เพื่อช่วยในการค้นหาเส้นทาง ระบบจะพัฒนาเป็นแอปพลิเคชันมือถือและเว็บไซต์ที่รองรับการใช้งานด้วยโปรแกรม Glide ประเมินประสิทธิภาพจาก ความแม่นยำของแผนที่ การใช้งานที่สะดวก และความพึงพอใจของผู้ใช้ การดำเนินการวิจัยประกอบด้วยขั้นตอนสำคัญตามกระบวนการวิจัยเชิงปฏิบัติการ ได้แก่ การศึกษาปัญหาและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้งาน การออกแบบและพัฒนาระบบนำทาง การทดสอบและประเมินผลการใช้งาน และการปรับปรุงพัฒนา

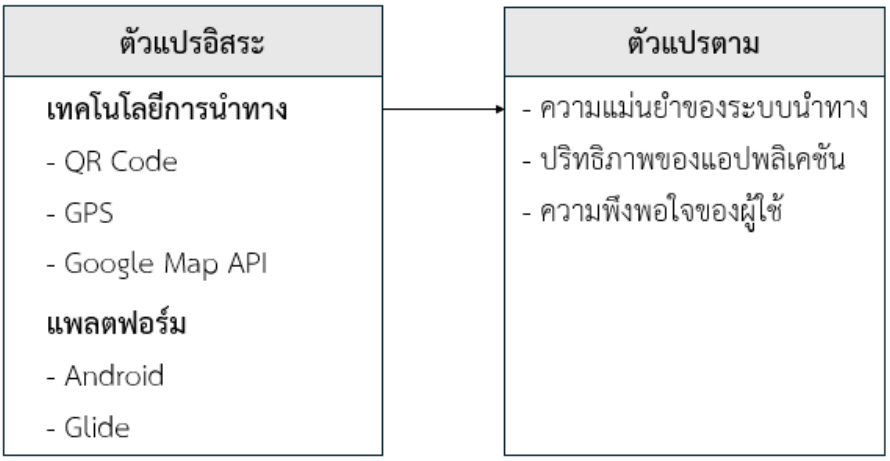

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. ขั้นตอนการดำเนินวิจัย

1.1 การศึกษาข้อมูลและวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

1.1.1 ศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้องเกี่ยวกับระบบนำทางดิจิทัลและเทคโนโลยีที่ใช้

1.1.2 สัมภาษณ์และเก็บรวบรวมข้อมูลจากนักศึกษา บุคลากร และเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อระบุความต้องการและปัญหาของผู้ใช้

1.1.3 วิเคราะห์ข้อมูลที่ได้เพื่อนำไปออกแบบระบบนำทางที่เหมาะสม

1.2 การออกแบบระบบ

1.2.1 ออกแบบสถาปัตยกรรมของระบบ

1.2.2 ออกแบบฐานข้อมูลสำหรับจัดเก็บข้อมูลตำแหน่งของอาคารและเส้นทาง

1.2.3 ออกแบบอินเทอร์เฟซของผู้ใช้ให้ใช้งานง่าย

1.3 การพัฒนาระบบ

1.3.1 แอปพลิเคชัน Glide

1.3.2 ฐานข้อมูล Google Sheets

1.3.3 เทคโนโลยีจีพีเอส

1.3.4 คิวอาร์โค้ด

1.4 การทดสอบระบบ

1.4.1 ทดสอบระบบโดยใช้ Black-box Testing เพื่อตรวจสอบการทำงานของระบบ

1.4.2 ทดสอบความแม่นยำของระบบนำทางโดยใช้ชุดข้อมูลการเดินทางจริงภายในมหาวิทยาลัย

1.4.3 ทำแบบสอบถามเพื่อประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้

1.5 การปรับปรุงและพัฒนาระบบตามผลการทดสอบ

1.5.1 วิเคราะห์ข้อผิดพลาดที่พบและแก้ไข

1.5.2 ปรับปรุงการออกแบบและการใช้งานตามข้อเสนอแนะของผู้ใช้

1.5.3 พัฒนาเวอร์ชันที่สมบูรณ์ของระบบ

2. ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

2.1 ประชากร ได้แก่ บุคคลทั่วไป นักศึกษา บุคลากร และเจ้าหน้าที่ของมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม

2.2 กลุ่มตัวอย่าง

2.2.1 นักศึกษา จำนวน 30 คน

2.2.2 บุคลากรและเจ้าหน้าที่ จำนวน 10 คน

2.2.3 บุคลทั่วไป จำนวน 10 คน

2.2.4 ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 คน

3. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

3.1 ซอฟต์แวร์ระบบนำทางดิจิทัลที่พัฒนาขึ้น

3.2 แบบสอบถามวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้

3.3 แบบประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้

4. การวิเคราะห์ข้อมูล

4.1 วิเคราะห์ข้อมูลเชิงพรรณนา (Descriptive Statistics) เช่น ค่าเฉลี่ย (Mean), ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation)

4.2 วิเคราะห์ประสิทธิภาพของระบบโดยการเปรียบเทียบค่าความแม่นยำของตำแหน่งและระยะเวลานำทาง

4.3 วิเคราะห์ความพึงพอใจของผู้ใช้โดยใช้สถิติ ค่าเฉลี่ยและค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน

ผลการศึกษา

จากการศึกษาและพัฒนาระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยการใช้เทคโนโลยีจีพีเอส คิวอาร์โค้ด Google Map API และแอปพลิเคชัน Glide ในการพัฒนา ช่วยให้ผู้ใช้งานสามารถเข้าถึงข้อมูลสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามได้อย่างสะดวกและรวดเร็วผ่านอุปกรณ์เคลื่อนที่

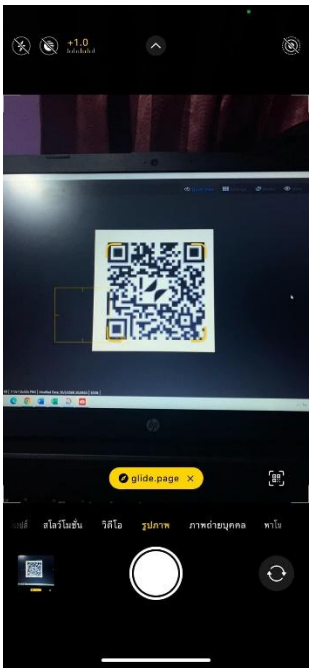

รูปที่ 2 สแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าสู่แอปพลิเคชันนำทาง

จากรูปที่ 2 แสดงขั้นตอนใช้อุปกรณ์เคลื่อนที่สแกนคิวอาร์โค้ดเพื่อเข้าสู่แอปพลิเคชัน เมื่อเข้าสู่ระบบแอปพลิเคชันจะแสดงข้อมูลสถานที่ต่าง ๆ ภายในมหาวิทยาลัย ดังรูปที่ 3

รูปที่ 3 หน้าหลักของแอปพลิเคชัน

เมื่อต้องการเดินทางไปยังเป้าหมายใด ๆ เช่น อาคารเรียน ให้กดเลือกที่อาคารเรียนที่ต้องการ ระบบจะปรากฏแผนที่ตั้งของเป้าหมาย หากกดปุ่มนำทาง ระบบจะคำนวนเส้นทางและเริ่มนำทางจากจุดเริ่มต้นไปยังจุดหมายปลายทาง ดังรูปที่ 4

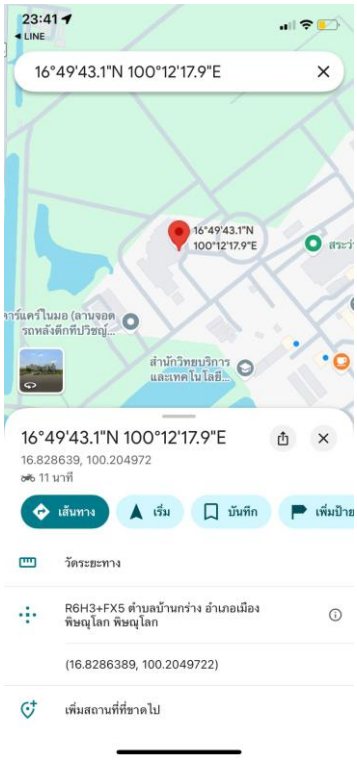

รูปที่ 4 หน้าแสดงการนำทาง

ผลการทดลองใช้ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ โดยผู้เชียวชาญจำนวน 3 คน เพื่อประเมินประสิทธิภาพของระบบ และ นักศึกษา 30 คน บุคลากรและเจ้าหน้าที่ 10 คน บุคลทั่วไป จำนวน 10 คน รวมทั้งสิ้น 50 คน เพื่อประเมินความพึงพอใจในการใช้งานระบบ

ตารางที่ 1 ประเมินประสิทธิภาพของระบบ

รายการ	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
ความรวดเร็วของการใช้งานของแอปพริเคชัน	4.54	0.54	มากที่สุด
การนำทางที่แม่นยำในการระบุตำแหน่งของสถานที่บนแผนที่	4.56	0.57	มากที่สุด
การแสดงผลข้อมูลสถานที่บนหน้าจอที่ถูกต้อง	4.18	0.82	ดีมาก
รวม	4.43	0.64	ดีมาก

จากตารางที่ 1 ผลการประเมินประสิทธิภาพของระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ พบว่า อยู่ในระดับ ดีมาก ($\overline{x}$ = 4.43, S.D. = 0.64)

ตารางที่ 2 ประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งาน

รายการ	$\overline{x}$	S.D.	ระดับ
รูปแบบหน้าจอของแอปพริเคชันมีการจัดวางอย่างเหมาะสม	4.40	0.66	ดีมาก
ความเหมาะสมในการใช้งานบนแพลตฟอร์มมือถือ (ทั้ง iOS และ Android)	4.48	0.57	ดีมาก
การออกแบบเหมาะสมกับผู้ใช้งาน	4.56	0.50	มากที่สุด
การใช้งานที่ง่ายไม่ยุ่งยาก	4.48	0.54	ดีมาก
รวม	4.48	0.57	ดีมาก

จากตารางที่ 2 ผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้งานระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ พบว่า อยู่ในระดับ ดีมาก ($\overline{x}$ = 4.48, S.D. = 0.57)

อภิปรายผล

การนำทางระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่ เพื่อช่วยอำนวยความสะดวกในการหาเส้นทางไปยังจุดหมายต่าง ๆในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม ให้แก่นักศึกษา บุคลากร เจ้าหน้าที่ และบุคคลภายนอกมหาวิทยาลัย โดยเฉพาะบุคคลภายนอกที่พึ่งเข้ามามหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามครั้งแรกที่ไม่รู้จักอาคาร สถานที่ต่าง ๆ ได้สามารถทราบที่ตั้งและเส้นทางไปยังอาคารและสถานที่ต่าง ๆ ทำให้มีความสะดวกสบาย สามารถลดเวลาการเดินทาง ผลของการทดลองการใช้งาน ด้านประสิทธิภาพของระบบมีผลการประเมินอยู่ในระดับ ดีมาก ($\overline{x}$ = 4.43, S.D. = 0.64) และ ความพึงพอใจของผู้ใช้ที่มีต่อระบบอยู่ในระดับ ดีมาก ($\overline{x}$ = 4.48, S.D. = 0.57)

ข้อเสนอแนะ

ระบบนำทางดิจิทัลภายในมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงครามบนแพลตฟอร์มอุปกรณ์เคลื่อนที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมในเวอร์ชันที่รองรับหลายแพลตฟอร์ม อัปเดตข้อมูลแผนที่และตำแหน่งของอาคารภายในมหาวิทยาลัยให้เป็นข้อมูลล่าสุด นำระบบปัญญาประดิษฐ์ และการเรียนรู้ของเครื่องเพื่อให้ระ บบสามารถแนะนำเส้นทางที่เหมาะสมที่สุดตามพฤติกรรมของผู้ใช้ เพิ่มประสบการณ์การใช้งานผ่านกล้องมือถือด้วยเทคโนโลยีความจริงเสมือน (Augmented Reality)

บรรณานุกรม

ณัฏฐ์ ตั้งปราชาพาณิชย์. (2564). การพัฒนาโมบายแอปพลิเคชันระบบการติดตามเส้นทางเดินรถโดยสารแบบเรียลไทม์ด้วยเทคโนโลยีจีพีเอส. *วารสารสหศาสตร์ศรีปทุม*, *8*(1), 59–72.

นันท์สินี มุ่นเชย, สุนันท์ ธาติ, และศุภเชษฐ์ กันทะณีย์. (2563). การออกแบบและพัฒนาส่วนต่อประสานกับผู้ใช้งานสำหรับแอปพลิเคชันบนอุปกรณ์เคลื่อนที่แนะนำการท่องเที่ยวเพื่อกระตุ้นเศรษฐกิจการ

ท่องเที่ยวภายใต้โครงการเรารักเชียงใหม่ (We love Chiang Mai). *วารสารวิทยาการจัดการมหาวิทยาลัยราชภัฏพิบูลสงคราม*, *2*(2), 1–12.

ลภนชัย จิรชูพันธ์. (2565). *การหาตำแหน่งในร่มและกลางแจ้งในสภาพแวดล้อมที่ไม่รู้ล่วงหน้าสำหรับพาหนะทางอากาศที่ไร้คนขับด้วยการตรวจจับหน้าต่าง* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. https://digital.car.chula.ac.th/chulaetd/10197

สามยอด รุ่งคีรี. (2563). *ระบบนำทางภายในมหาวิทยาลัยนเรศวรบนระบบปฏิบัติการแอนดรอยด์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยนเรศวร]. http://nuir.lib.nu.ac.th/dspace/handle/123456789/1739

Karimi, H. A. (2011). Outdoor navigation. In *Universal navigation on smartphones* (pp. 21–40). Springer. https://doi.org/10.1007/978-1-4419-7741-0_2

Tadepalli, S. K., Ega, P. A., & Inugurthi, P. K. (2021). Indoor navigation using augmented reality. *International Journal of Scientific Research in Science and Technology*, *7*(4),588–592.

การพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน บริษัท ดิ เอคซ-เพอะทีส จำกัด

The Development of Employee Document Management System: The Expertise Co., Ltd.

ปนัดดา สินปักษา[1] และทวีศักดิ์ คงตุก[2]

Panatda Sinpaksa[1] and Thaweesak Khongtuk[2]

นักศึกษาระดับปริญญาตรี[1], อาจารย์ประจำสาขาวิชาระบบสารสนเทศและคอมพิวเตอร์ธุรกิจ[2]

คณะบริหารธุรกิจและเทคโนโลยีสารสนเทศ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลสุวรรณภูมิ[1-2]

E-mail: panatda.nn22@gmail.com [1], thaweesak.k@rmutsb.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อ (1) ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดเก็บเอกสารพนักงานของบริษัท ดิ เอคซ์-เพอะทีส จำกัด (2) ออกแบบและพัฒนาระบบจัดการเอกสารพนักงานที่มีประสิทธิภาพ และ (3) ทดสอบและประเมินความพึงพอใจของระบบที่พัฒนาขึ้น เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากแบบประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งานระบบซึ่งเป็นพนักงานภายในบริษัท โดยวิธีเฉพาะเจาะจง และวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติโดยใช้ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระบบใหม่ที่พัฒนาขึ้นสามารถทำงานใช้จัดเก็บเอกสารพนักงานของบริษัทได้อย่างครบถ้วนตามขอบเขต (2) ระบบใหม่ช่วยให้เอกสารที่จัดเก็บเป็นหมวดหมู่ สามารถค้นหาเพื่อปรับปรุงแก้ไขหรือใช้งานได้สะดวก รวดเร็ว มีประสิทธิภาพ และ (3) ผลการทดสอบและประเมินความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน จำนวน 30 คน ผลการประเมินประสิทธิภาพอยู่ในระดับดีมาก ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = 0.49)

คำสำคัญ: ระบบจัดเก็บเอกสาร การจัดการทรัพยากรบุคคล เว็บแอปพลิเคชัน ฐานข้อมูลพนักงาน

Abstract

This research aimed to (1) study the problems and needs regarding employee document storage at The Expertise Co., Ltd., (2) design and develop an efficient employee document management system, and (3) test and evaluate user satisfaction with the developed system. The research was conducted by collecting data through satisfaction evaluation forms from system users who were company employees, selected by purposive sampling. Statistical analysis was performed using mean and standard deviation. The research results consisted of (1) the newly developed system can completely store employee documents within the specified scope, (2) the new system helps categorize stored documents, allowing for convenient, quick, and efficient searching, modification, and utilization, and (3) the testing and

satisfaction evaluation results from 30 users showed that the system's efficiency was rated at a very good level ($\bar{x}$ = 4.38, S.D. = 0.49).

Keywords: Document management system, human resource management, web application, employee database

บทนำ

ในปัจจุบัน องค์กรธุรกิจต่าง ๆ ให้ความสำคัญกับการบริหารจัดการข้อมูลภายในองค์กรมากขึ้น โดยเฉพาะอย่างยิ่งข้อมูลและเอกสารที่เกี่ยวข้องกับทรัพยากรบุคคล ซึ่งถือเป็นสินทรัพย์ที่มีคุณค่าสูงสุดขององค์กร (วิชุดา สร้อยสุด และคณะ, 2564) การจัดการเอกสารพนักงานในรูปแบบดั้งเดิมที่ใช้กระดาษหรือแฟ้มเอกสารมักประสบปัญหาหลายประการ เช่น การสูญหายของเอกสาร ความล่าช้าในการค้นหา การจัดเก็บที่ซ้ำซ้อน และความยากลำบากในการควบคุมการเข้าถึงข้อมูล (อินทุอร ปะจิคะ และชเนตตี ชเนตตี, 2565) การนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาประยุกต์ใช้ในการจัดการเอกสารพนักงานช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานอย่างและจะช่วยลดระยะเวลาในการค้นหาเอกสาร นอกจากนี้ ระบบดังกล่าวยังช่วยเพิ่มความปลอดภัยของข้อมูล ลดความเสี่ยงในการรั่วไหลของข้อมูลส่วนบุคคล และสอดคล้องกับข้อกำหนดด้านการคุ้มครองข้อมูลส่วนบุคคลที่มีความเข้มงวดมากขึ้นในปัจจุบัน (ดนิตา จันทร์ขาว, 2564)

บริษัท ดิ เอคซ์-เพอะทีส จำกัด เป็นองค์กรที่กำลังเติบโตและมีจำนวนพนักงานเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่อง ทำให้เผชิญกับความท้าทายในการจัดการเอกสารพนักงานที่มีปริมาณมากขึ้น ปัจจุบันบริษัทยังคงใช้ระบบการจัดเก็บเอกสารแบบผสมผสานระหว่างกระดาษและไฟล์อิเล็กทรอนิกส์ที่ไม่มีการจัดการอย่างเป็นระบบ ส่งผลให้เกิดปัญหาหลายประการ เช่น การค้นหาเอกสารที่ใช้เวลานาน การสูญหายของเอกสารสำคัญ และการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่เหมาะสม การพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นความจำเป็นเร่งด่วนเพื่อแก้ไขปัญหาดังกล่าว จากการศึกษาของ (กฤษดา เชียรวัฒนสุข และธีทัต ตรีศิริโชติ, 2565) พบว่าการพัฒนาระบบจัดการเอกสารพนักงานที่ประสบความสำเร็จต้องคำนึงถึงปัจจัยสำคัญหลายประการ ได้แก่ การออกแบบส่วนติดต่อผู้ใช้ที่เข้าใจง่าย การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลที่เหมาะสม การรักษาความปลอดภัยของข้อมูล และความสามารถในการขยายระบบในอนาคต นอกจากนี้ เทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชันยังเป็นทางเลือกที่เหมาะสมสำหรับการพัฒนาระบบดังกล่าว เนื่องจากสามารถเข้าถึงได้จากทุกที่ทุกเวลา รองรับการใช้งานบนอุปกรณ์ที่หลากหลาย และง่ายต่อการบำรุงรักษา (ScienceDirect, n.d.)

ด้วยเหตุนี้ งานวิจัยนี้จึงมุ่งเน้นการพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานสำหรับบริษัท ดิ เอคซ์-เพอะทีส จำกัด โดยใช้เทคโนโลยีเว็บแอปพลิเคชันที่ทันสมัย ได้แก่ React สำหรับส่วนติดต่อผู้ใช้ ASP.NET Core 8 สำหรับการพัฒนาส่วนประมวลผลหลัก และ SQL Server 2022 สำหรับการจัดการฐานข้อมูล เพื่อแก้ไขปัญหาที่เกิดขึ้นและเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กร โดยมีวัตถุประสงค์หลักเพื่อ

ศึกษาปัญหาและความต้องการของผู้ใช้งาน ออกแบบและพัฒนาระบบที่สามารถจัดการเอกสารพนักงานได้อย่างเป็นระบบ และทดสอบประสิทธิภาพของระบบที่พัฒนาขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. ศึกษาปัญหาและความต้องการในการจัดเก็บเอกสารพนักงานของบริษัท ดิ เอคซ์-เพอะทีส จำกัด
2. ออกแบบและพัฒนาระบบจัดการเอกสารพนักงานที่มีประสิทธิภาพ
3. ทดสอบและประเมินความพึงพอใจของระบบที่พัฒนาขึ้น

การทบทวนวรรณกรรม

จากการศึกษาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานในองค์กรต่าง ๆ พบว่า แนวทางที่ใช้ในการบริหารจัดการเอกสารให้มีประสิทธิภาพนั้นมีหลากหลาย โดยแต่ละองค์กรจะเลือกใช้วิธีการที่เหมาะสมกับลักษณะงานและความต้องการในการจัดการเอกสารของตนเอง หนึ่งในแนวทางที่ได้รับความนิยมและมีการใช้กันอย่างแพร่หลาย คือ ระบบการจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (Electronic Document Management System - EDMS) ซึ่งเป็นการใช้เทคโนโลยีในการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบดิจิทัล แทนการใช้เอกสารกระดาษ (ดนิตา จันทร์ขาว, 2564) ระบบ EDMS สามารถช่วยให้องค์กรมีระบบการจัดเก็บที่มีประสิทธิภาพ ช่วยให้การค้นหาข้อมูลเป็นไปอย่างรวดเร็วและแม่นยำ ลดข้อผิดพลาดจากการจัดเก็บเอกสารแบบดั้งเดิมที่อาจเกิดจากการจัดเก็บในที่ไม่เหมาะสม หรือการทำเอกสารสูญหาย รวมถึงสามารถจัดการกับปริมาณเอกสารที่มีจำนวนมากได้ง่ายขึ้น A&B Associated Co., Ltd (ม.ป.ป.). การใช้ระบบ EDMS จึงสามารถตอบโจทย์การทำงานในยุคดิจิทัลที่ต้องการความรวดเร็วในการเข้าถึงข้อมูลและความแม่นยำในการจัดเก็บเอกสาร อีกทั้งการจัดเก็บเอกสารในรูปแบบดิจิทัลยังช่วยลดความเสี่ยงจากการเกิดอุบัติเหตุ เช่น การไฟไหม้หรือการทุจริตที่อาจทำให้เอกสารสำคัญสูญหาย การมีระบบสำรองข้อมูล (Backup) ที่ดีช่วยให้สามารถกู้คืนเอกสารได้ในกรณีที่เกิดเหตุการณ์ไม่คาดคิดขึ้น ซึ่งช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับผู้บริหารและพนักงานว่าข้อมูลที่สำคัญจะได้รับการรักษาความปลอดภัยในระยะยาว การใช้งานระบบสำรองข้อมูลเป็นส่วนสำคัญในการเสริมความมั่นคงของข้อมูลสำคัญในองค์กร (ณรงค์ฤทธิ์ เอกมงคลชัยกุล, 2563) นอกจากการจัดเก็บเอกสารแล้ว ระบบ EDMS ยังสามารถช่วยในการจัดการและแบ่งปันข้อมูลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยสามารถกำหนดสิทธิ์ในการเข้าถึงข้อมูลให้เหมาะสมกับบทบาทของผู้ใช้งานในองค์กร เช่น ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการได้ ขณะที่พนักงานสามารถเข้าถึงข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับงานของตนเองได้เท่านั้น ซึ่งการกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลที่ดีเป็นการป้องกันไม่ให้ข้อมูลสำคัญหลุดรั่วไปสู่ผู้ที่ไม่ได้รับอนุญาต ซึ่งเป็นเรื่องที่สำคัญมากในการรักษาความปลอดภัยของข้อมูลในองค์กร (PDPACore, 2565, 30 พฤษภาคม) การกำหนดสิทธิ์การเข้าถึงข้อมูลในระบบ EDMS เป็นหนึ่งในปัจจัยที่สำคัญในการจัดการระบบการจัดเก็บเอกสาร โดยจะต้องมีการจำแนกสิทธิ์ของผู้ใช้งานตามบทบาทในองค์กร เช่น ผู้บริหารสามารถเข้าถึงข้อมูลทุกประเภทได้ ขณะที่พนักงานทั่วไปอาจมีสิทธิ์เข้าถึงข้อมูลเฉพาะบางประเภทเท่านั้น ซึ่งจะช่วยลดความเสี่ยงในการเข้าถึงข้อมูลที่ไม่

จำเป็นหรืออาจถูกนำไปใช้ในทางที่ไม่ถูกต้อง การจำกัดสิทธิ์การเข้าถึงช่วยให้การจัดการข้อมูลเป็นไปอย่างปลอดภัยและมีการควบคุมที่ชัดเจน (Microsoft, n.d.) การตรวจสอบระบบรักษาความปลอดภัยยังต้องมีการทบทวนและอัพเดตอย่างสม่ำเสมอ เพื่อให้มั่นใจว่าเทคโนโลยีที่ใช้อยู่มีการป้องกันภัยคุกคามทางไซเบอร์อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน), 2567) การใช้เทคนิคการเข้ารหัสที่ทันสมัยและการปรับปรุงระบบอย่างต่อเนื่องจะช่วยลดความเสี่ยงในการเกิดการโจมตีจากภายนอก (ธัญพร ศรีดอกไม้, 2562)

โดยรวมแล้ว ระบบจัดเก็บเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ที่มีการรักษาความปลอดภัยที่ดีไม่เพียงแต่ช่วยให้การบริหารจัดการเอกสารในองค์กรมีความเป็นระเบียบและมีประสิทธิภาพ แต่ยังช่วยเพิ่มความมั่นใจให้กับพนักงานและผู้บริหารว่า ข้อมูลสำคัญขององค์กรจะได้รับการปกป้องอย่างถูกต้องและปลอดภัย การมีระบบการเข้าถึงข้อมูลที่มีการกำหนดสิทธิ์ที่ชัดเจน และการใช้เทคโนโลยีการเข้ารหัสที่ทันสมัย จะช่วยลดความเสี่ยงจากการถูกโจมตีจากภายนอกและเพิ่มความเชื่อมั่นในระบบการจัดการข้อมูลในองค์กร (ชรินทิพย์ ปั้นสุวรรณและสุมนทิพย์ จิตสว่าง, 2566)

กรอบแนวคิด

สำหรับกรอบแนวคิดของการพัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานของบริษัท ดิ เอคซ-เพอะทีส จำกัด สามารถสรุปได้ ดังรูปที่ 1 เน้นเพื่อให้สามารถใช้ในการจัดเก็บเอกสารของพนักงาน ให้เป็นระบบมาตรฐานเดียวกัน เพื่อช่วยให้สะดวกในการปรับปรุงแก้ไข ค้นหา และเรียกดูรายงานต่าง ๆ ตลอดจนมีการออกแบบระบบความปลอดภัยของข้อมูลสำหรับผู้ใช้แต่ละระดับอีกด้วย

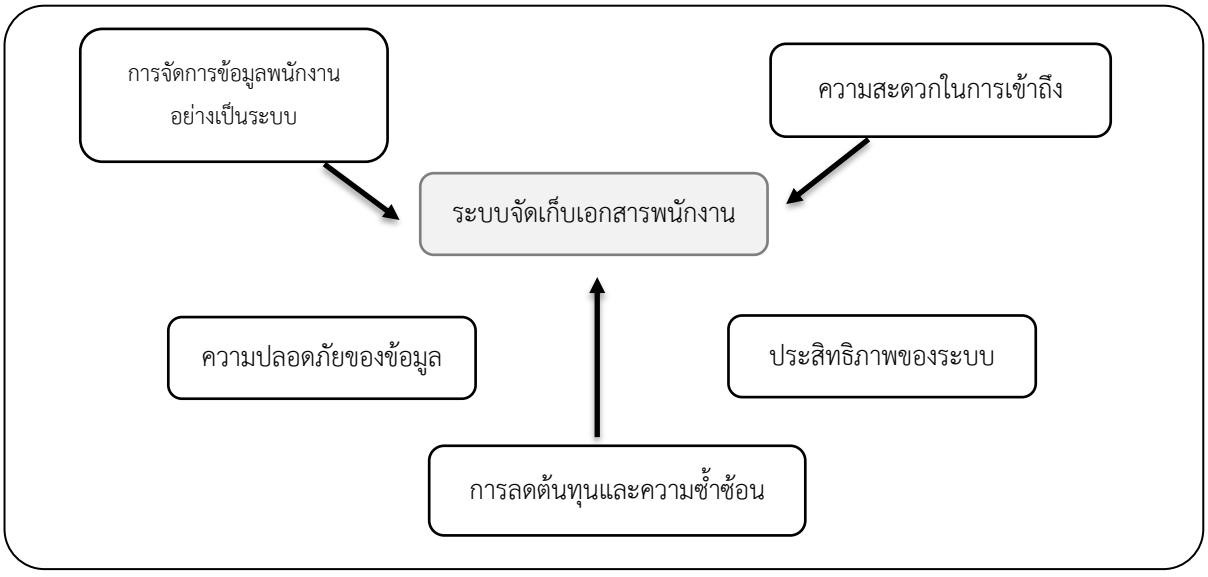

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ขั้นตอนการดำเนินงานจะดำเนินตามกระบวนการวงจรการพัฒนาระบบงาน (SDLC: System Development Life Cycle) ซึ่งประกอบด้วย

1. ขั้นตอนการศึกษาและรวบรวมข้อมูล โดยการช้วิธีสังเกตการณ์ และสัมภาษณ์เจ้าหน้าที่ที่ปฏิบัติงาน รวมทั้งศึกษาจากเอกสารเดิมที่มีอยู่ในระบบ เพื่อนำมาสรุปปัญหา ขอบเขต และความต้องการเพื่อออกแบบระบบงานใหม่ในรูปแบบของเว็บแอปพลิเคชัน

2. ขั้นตอนการวิเคราะห์และออกแบบระบบ ใช้เครื่องมือง แผนภาพ UML (Unified Modeling Language) เพื่อช่วยในการวิเคราะห์ ออกแบบระบบ และพัฒนาระบบโดยแผนภาพที่ใช้ ได้แก่

2.1 Use Case Diagram

แสดงให้เห็นว่าผู้ใช้แต่ละประเภท (Actors) สามารถทำอะไรในระบบได้บ้าง โดยในระบบนี้มี 4 บทบาทหลัก ได้แก่ ผู้ดูแลระบบ (Admin), ผู้จัดการทั่วไป (General Manager:GM), ทรัพยากรบุคคล (HR), พนักงานทั่วไป (Employee)

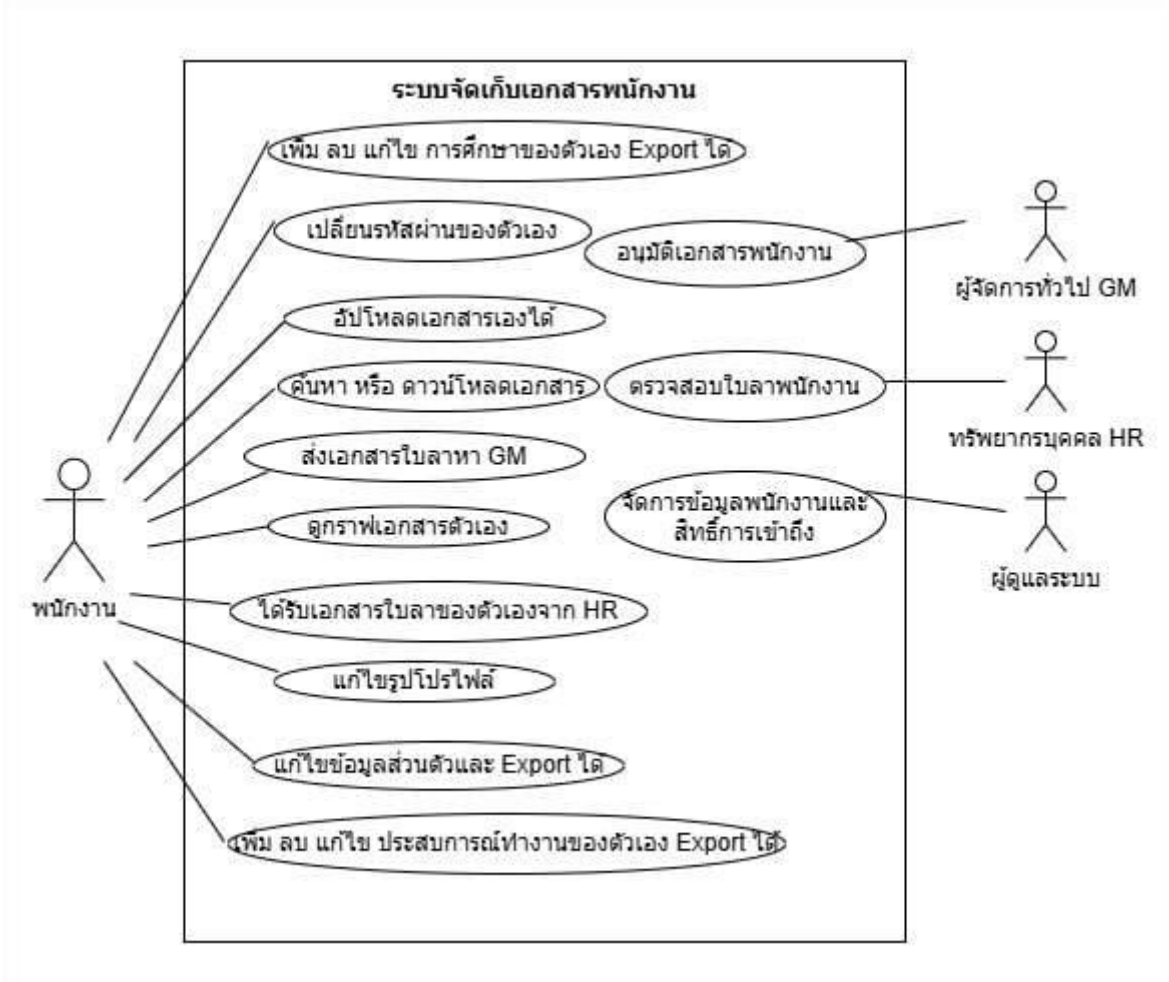

รูปที่ 2 แสดง Use Case Diagram ระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน บริษัท ดิ เอคซ-เพอะทีส จำกัด

2.2 Class Diagram

ใช้แสดงโครงสร้างของคลาสในระบบและความสัมพันธ์ระหว่างคลาส โดยในระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานที่พัฒนาขึ้น

- ผู้ใช้งานระบบ (User System) ประกอบด้วย พนักงาน (พนักงานทั่วไป, HR, ผู้จัดการทั่วไป, และผู้ดูแลระบบ) มีฟังก์ชันหลัก เช่น เข้าสู่ระบบ (login), ออกจากระบบ (logout)

- พนักงาน (Employee) มีข้อมูล รหัสพนักงาน, ตำแหน่งแผนก ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ ยื่นใบลา จัดการเอกสาร เปลี่ยนรูปโปรไฟล์ เข้าถึงข้อมูลส่วนตัว ส่งออกข้อมูลเป็น PDF

- ผู้ดูแลระบบ (Admin) มีสิทธิ์ จัดการพนักงาน และ ดูแลระบบโดยรวม ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ ลงทะเบียนพนักงาน แก้ไขข้อมูลพนักงาน ลบข้อมูลพนักงาน

- HR (ฝ่ายทรัพยากรบุคคล) มีสิทธิ์ในการตรวจสอบและจัดการพนักงาน ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ จัดการเอกสารพนักงาน ตรวจสอบใบลา ดูแลข้อมูลพนักงาน

- ผู้จัดการทั่วไป (GM) มีสิทธิ์ตรวจสอบข้อมูลและอนุมัติใบลา ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ ตรวจสอบและอนุมัติใบลา ตรวจสอบข้อมูลพนักงาน

- เอกสาร (Document) มีข้อมูลเกี่ยวกับ รหัสเอกสาร, ชื่อเอกสาร, เจ้าของเอกสาร ฟังก์ชันหลัก ได้แก่ รับเอกสาร ลบเอกสาร

- ใบลา (Leave Request) ใช้จัดการคำร้องขอลาพนักงาน มีฟังก์ชัน เช่น ส่งคำขอลา ลบใบลา

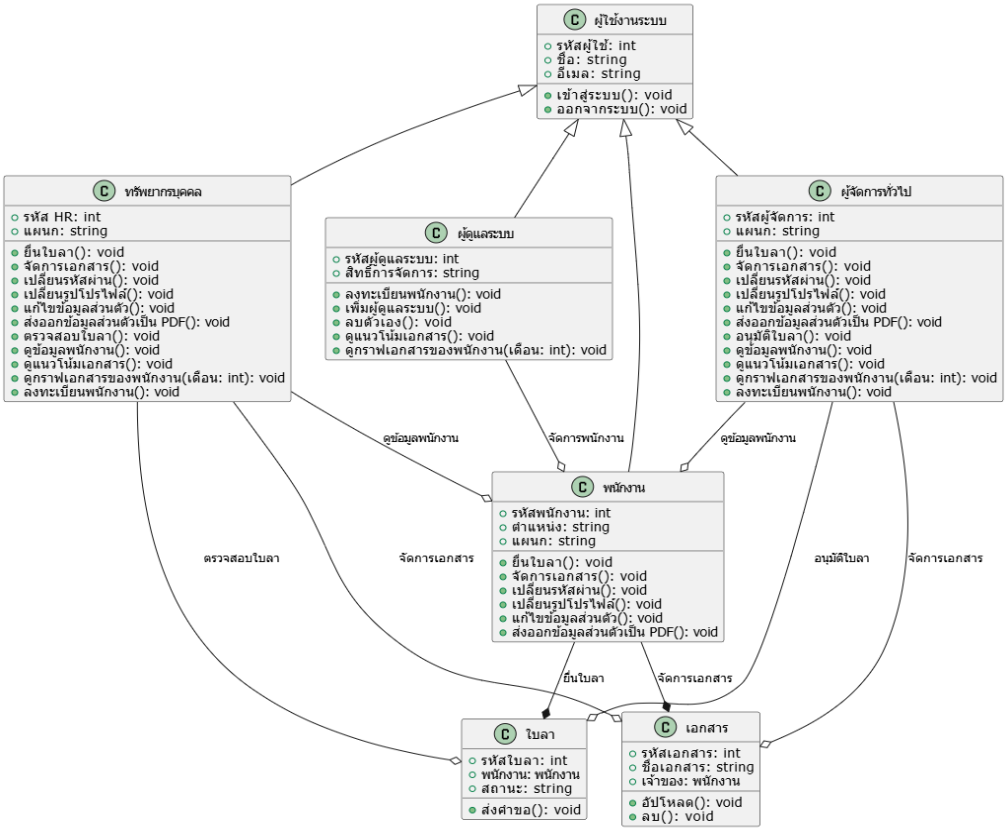

รูปที่ 3 แสดง Class Diagram ของระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน

2.3 Sequence Diagram

เป็นเครื่องมือที่ใช้แสดงลำดับการทำงานของระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน โดยแสดงการโต้ตอบระหว่างผู้ใช้งานและระบบในแต่ละขั้นตอน ซึ่งช่วยให้สามารถเข้าใจการทำงานของระบบได้อย่างชัดเจน และช่วยให้สามารถวิเคราะห์การทำงานของระบบได้ง่ายขึ้น

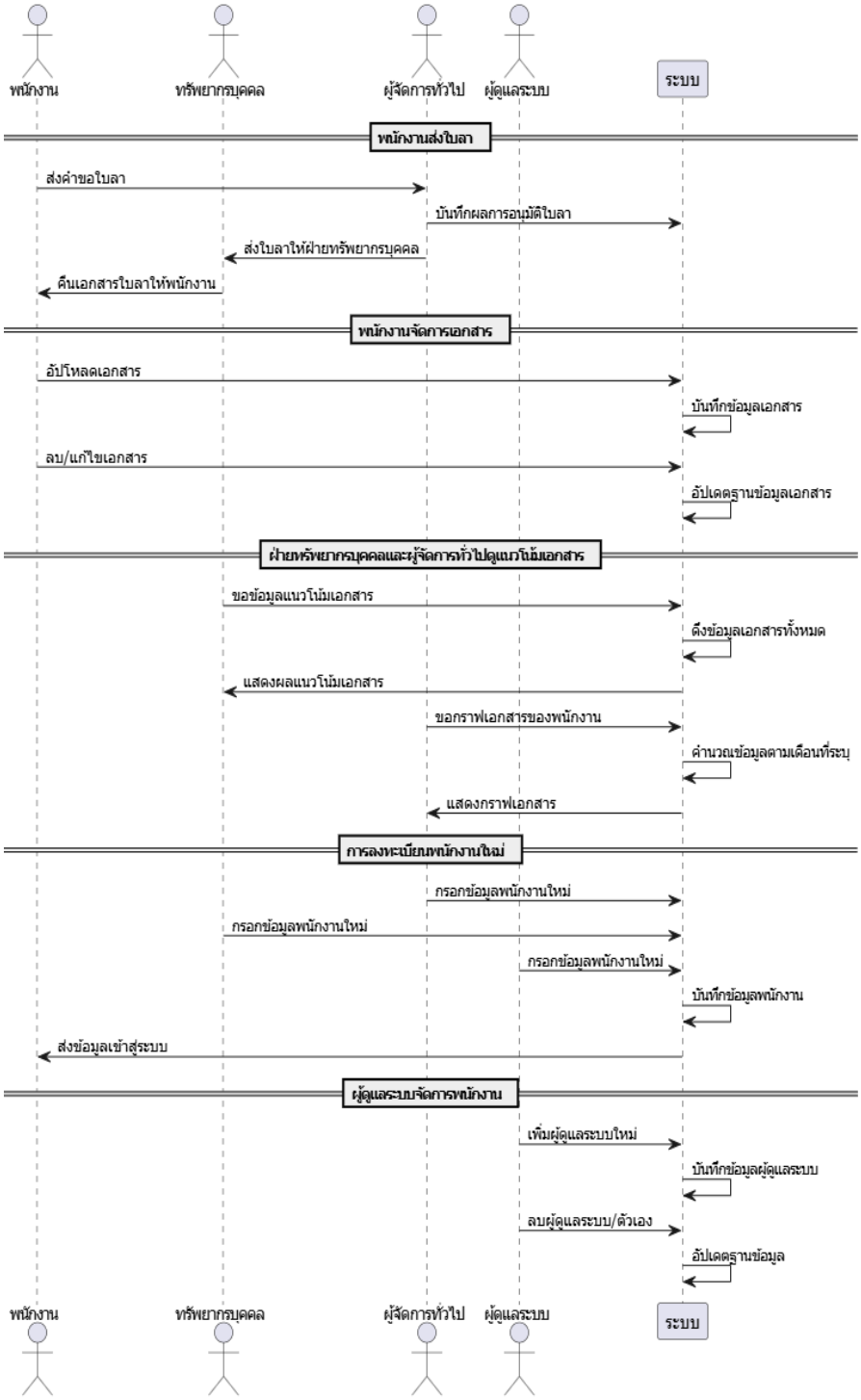

รูปที่ 4 แสดง Sequence Diagram ระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน

3. ขั้นตอนการพัฒนาระบบ ใช้เครื่องมือต่าง ๆ ได้แก่ Microsoft ASP.NET, ภาษา C# (C-Sharp), React.js, Visual Studio Code (VS Code), SQL Server Management Studio (SSMS), Figma, draw.io

4. การทดสอบระบบ มีการทดสอบ 2 ลักษณะคือ ทดสอบว่าระบบทำงานได้ครบถ้วนหรือไม่ (Function Testing) และทดสอบว่าระบบทำงานสเถียรหรือไม่ (Performance Testing)

5. ประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ โดยใช้แบบสอบถามความพึงพอใจจากผู้ใช้งาน 30 คน ประเมินผล 7 ด้าน ได้แก่

- ความสามารถในการจัดการโปรไฟล์ส่วนตัวพนักงาน
- ความสามารถในการกำหนดสิทธิการใช้งานระบบ
- ความสามารถในการรับ-ส่งเอกสาร
- ความสามารถในการจัดการระบบการลา
- ความสามารถในการอนุมัติระบบการลา
- ความสามารถในการส่งออกเป็นไฟล์ PDF
- ความพึงพอใจการใช้งานระบบโดยรวม

สถิติที่ใช้ในการวิจัย ได้แก่ ค่าเฉลี่ย ร้อยละ และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน โดยกำหนดเกณฑ์การประเมิน (Likert Scale) ดังนี้ ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 4.50 – 5.00 หมายความว่า ระดับมากที่สุด
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 3.50 – 4.49 หมายความว่า ระดับมาก
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 2.50 – 3.49 หมายความว่า ระดับปานกลาง
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.50 – 2.49 หมายความว่า ระดับน้อย
ค่าเฉลี่ยเท่ากับ 1.00 – 1.49 หมายความว่า ระดับน้อยที่สุด

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผู้วิจัยได้พัฒนาระบบจัดเก็บเอกสารพนักงานในลักษณะของเว็บแอปลิเคชั่น ดังแสดงตัวอย่างจอภาพบางส่วนดังรูปที่ 5 – 8

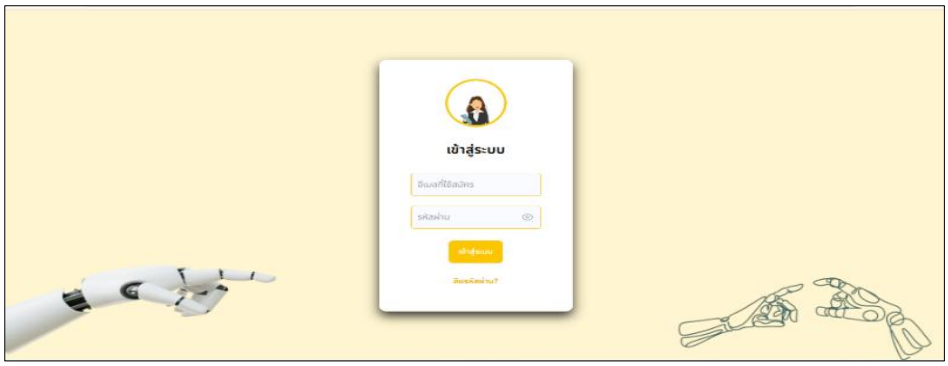

รูปที่ 5 หน้าแรกของระบบจัดเก็บเอกสารพนักงาน

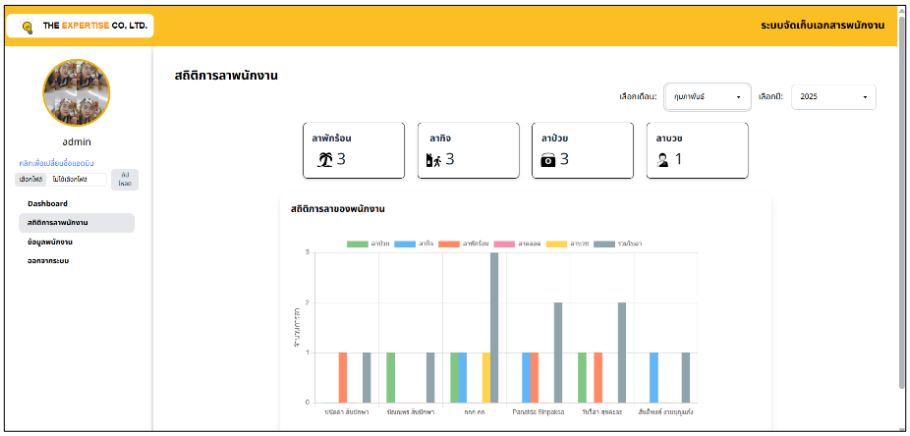

รูปที่ 6 การลาของพนักงานแต่ละเดือนตามจำนวนไฟล์เอกสาร

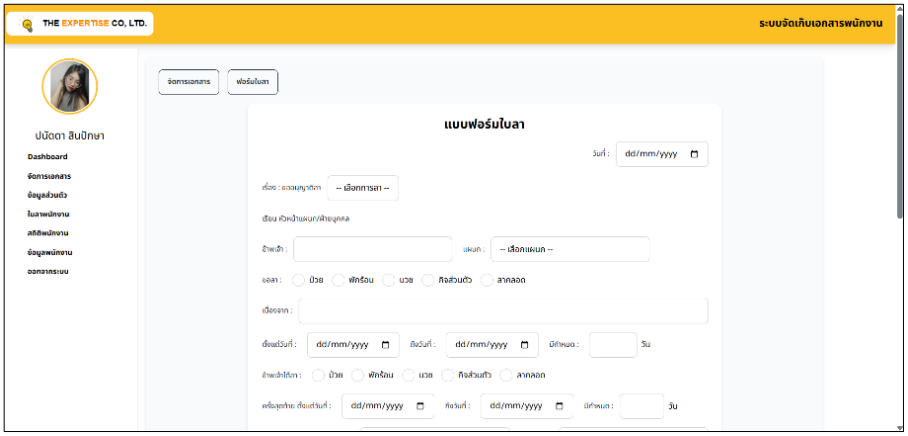

รูปที่ 7 แบบฟอร์มใบลา

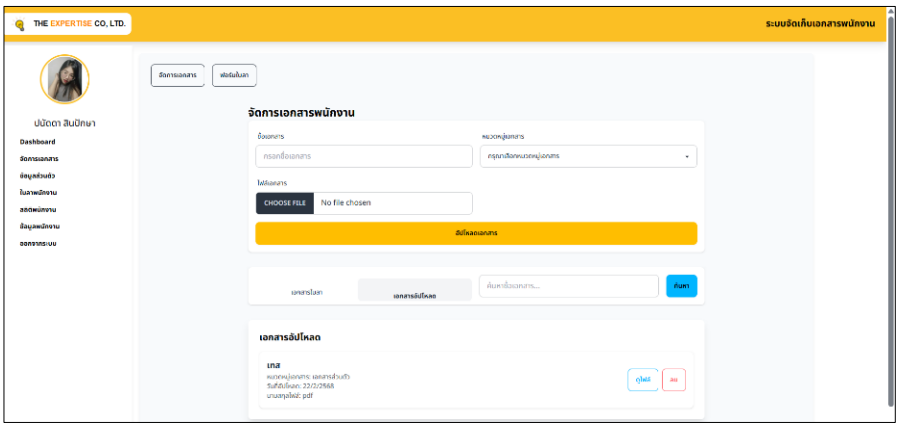

รูปที่ 8 หน้าอัปโหลดไฟล์จัดเก็บเอกสาร

ผู้วิจัยทำการทดสอบความพึงพอใจ จากแบบสอบถามผู้ใช้งานระบบทั้งหมด 30 คน จากนั้นนำผลมาวิเคราะห์ตามหลักสถิติโดยเทียบเกณฑ์และสรุปผล ดังแสดงในตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบ

ตารางที่ 1 ผลการประเมินความพึงพอใจการใช้งานระบบจัดเก็บข้อมูลพนักงาน

รายการ	$\bar{X}$	S.D.
1. ความสามารถในการจัดการโปรไฟล์ส่วนตัวพนักงาน	4.53	0.50
2. ความสามารถในการกำหนดสิทธิการใช้งานระบบ	4.72	0.47
3. ความสามารถในการรับ-ส่งเอกสาร	4.15	0.49
4. ความสามารถในการจัดการระบบการลา	4.13	0.49
5. ความสามารถในการอนุมัติระบบการลา	3.89	0.49
6. ความสามารถในการส่งออกเป็นไฟล์ PDF	4.84	0.50
7. ความพึงพอใจการใช้งานระบบโดยรวม	4.40	0.50
ค่าเฉลี่ย	4.38	0.49

จากตารางที่ 1 พบว่าผู้ปฏิบัติงานมีความพึงพอใจโดยรวมทุกด้านอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.38, S.D. = 0.49) ด้านความสามารถในการส่งออกเป็นไฟล์ PDF ด้านการกำหนดสิทธิการใช้งานระบบ ด้านความสามารถในการจัดการโปรไฟล์ส่วนตัวพนักงาน เป็นด้านที่มีความพึงพอใจในระดับดีมาก และด้านการอนุมัติระบบการลา เป็นด้านที่คะแนนความพึงพอใจเฉลี่ยต่ำสุด

ข้อเสนอแนะ

การพัฒนาความสามารถเพิ่มเติมของระบบ สามารถเพิ่มฟังก์ชันการอนุมัติระบบการลาให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น เพื่อเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้งานในด้านนี้ ควรออกแบบให้รองรับการส่งออกไฟล์ในรูปแบบอื่น เช่น Excel หรือ CSV เพื่อเพิ่มความยืดหยุ่นในการจัดการข้อมูลนอกเหนือจาก PDF การปรับปรุงประสบการณ์การใช้งาน (User Experience - UX) ปรับปรุงอินเทอร์เฟซของระบบการอนุมัติการลาให้ใช้งานง่ายขึ้นและตอบสนองได้รวดเร็ว เพิ่มระบบแจ้งเตือน (Notification) สำหรับการอนุมัติและสถานะของคำร้อง การขยายขีดความสามารถของระบบ พัฒนาแอปพลิเคชันบนมือถือเพื่ออำนวยความสะดวกให้กับพนักงานในการเข้าถึงข้อมูล พัฒนาระบบให้รองรับการเชื่อมต่อ API กับระบบอื่นที่เกี่ยวข้อง เช่น ระบบเงินเดือน หรือระบบบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล

บรรณานุกรม

กฤษดา เชียรวัฒนสุข และ ธีทัต ตรีศิริโชติ. (2565). แนวทางการพัฒนานวัตกรรมทางด้านการจัดการโดยใช้หลักการคิดเชิงออกแบบ. *วารสารนักบริหาร*, *42*(1), 145–161. https://so01.tcithaijo.org/index.php/executivejournal/article/download/248174/171008/959765

ชรินทิพย์ ปั้นสุวรรณ และ สุมนทิพย์ จิตสว่าง. (2566). แนวทางการกำกับดูแลการรับมือภัยคุกคามความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ขององค์กรในยุคดิจิทัล. *วารสารรัชต์ภาคย์*, *17*(53), 103-119. https://so05.tci-thaijo.org/index.php/RJPJ/article/download/263662/179496/1073134

ณรงค์ฤทธิ์ เอกมงคลชัยกุล. (2563). *การพัฒนาระบบสำรองข้อมูลเว็บไซต์การบริการและฐานข้อมูลของบริษัทตัวอย่าง* [วิทยานิพนธ์วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/bitstream/123456789/3418/1/620920040.pdf

ดนิตา จันทร์ขาว. (2564). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์การพัฒนาระบบการจัดการเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ของภาควิชาการบริหารการศึกษา คณะศึกษาศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา*. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ธัญพร ศรีดอกไม้. (2562). การรักษาความปลอดภัยฐานข้อมูลบนข้อมูลที่ถูกเข้ารหัสโดยการเข้ารหัสแบบสาทิสสัณฐาน. *วารสารมหาวิทยาลัยราชภัฏธนบุรี*, *13*(2), 226–238. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/journaldru/article/download/253389/170228

วิชุดา สร้อยสุด, เมธินี อินทร์บัว, จีรภา มิ่งเชื้อ, ยุวดี เคน้ำอ่าง, และ โชติ บดีรัฐ. (2564). การจัดการทรัพยากรมนุษย์หัวใจสำคัญของการขับเคลื่อนองค์กรยุคปัจจุบัน. *Journal of Modern Learning Development*, *6*(5), 340–350. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/jomld/article/download/249273/170209/904441

สำนักงานพัฒนารัฐบาลดิจิทัล (องค์การมหาชน). (2567). *วิธีปฏิบัติงานด้านความมั่นคงปลอดภัยไซเบอร์ภาครัฐ*. Digital Government Development Agency (DGA). https://www.dga.or.th/wp-content/uploads/2024/08/A4-Final-V2.2-05Jul24-1.pdf

อินทุอร ปะจิคะ และชเนตตี ชเนตตี. (2565). การปรับเปลี่ยนกระบวนการจัดเก็บเอกสารโดยใช้แนวคิดของการคิดเชิงออกแบบเพื่อการยกระดับสู่สำนักงานอัจฉริยะ. *Journal of Value Chain Management and Business Strategy*, *1*(2), 54–66. https://so08.tci-thaijo.org/index.php/VCMBS/article/view/738

A&B Associated Co., Ltd. (ม.ป.ป.). *ระบบ Paperless*. http://www.abassociated.com/info/paperless/

Microsoft. (ม.ป.ป.). *การควบคุมการเข้าถึงคืออะไร*. Microsoft Security. https://www.microsoft.com/th-th/security/business/security-101/what-is-access-control

PDPACore. (2565, 30 พฤษภาคม). *ข้อมูลส่วนบุคคลถูกขโมย! จะมีวิธีป้องกันอย่างไรไม่ให้ข้อมูลรั่วไหล. PDPACore*. https://pdpacore.com/th/blogs/how-to-prevent-data-breach

ScienceDirect. (n.d.). *Web-based application*. https://www.sciencedirect.com/topics/computer-science/web-based-application

ไลน์แชทบอทสำหรับการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์

Line Application Chatbot for Using Solar Cell Led Lamp

พิรเศรษฐ์ ไพบูลย์

Phiraseth Phaiboon

นักเรียนชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย โปรแกรมวิทยาศาสตร์และคณิตศาสตร์

โรงเรียนอัสสัมชัญสมุทรปราการ จังหวัดสมุทรปราการ

E-mail: phiraseth2008@gmail.com

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ดังนี้ (1) เพื่อสร้างแชทบอทในการโต้ตอบแบบอัตโนมัติในการให้ข้อมูลเชิงเทคนิคสำหรับการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์ (2) เพื่อแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปซึ่งปกติแล้วข้อมูลเหล่านี้จะถูกแบ่งปันอย่างกระจัดกระจายบนเว็บไซต์ต่าง ๆทำให้เป็นเรื่องยากที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึง โดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกใช้พลังงานทดแทน และ (3) เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนด้านพลังงาน ในการดำเนินการวิจัย ผู้วิจัยจึงได้พัฒนาแอปพลิเคชันแชทบอทบนไลน์ (Line) โดยการใช้ Line API ส่งข้อความเชื่อมต่อกับ Dialogflow เพื่อวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้โดยใช้โมเดลภาษาธรรมชาติ (Natural Language Processing) หลังจากนั้นระบบจะส่งผลลัพธ์ที่เกี่ยวข้องกลับไปยังผู้ใช้โดยอัตโนมัติ ระบบจะแนะนำผู้ใช้ในการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์และช่วยผู้ใช้ประหยัดพลังงานไฟฟ้า ผู้วิจัยเก็บข้อมูลจากผลการประเมินความพึงพอใจของผู้ใช้จำนวน 70 คน โดยวิธีการใช้แบบสอบถามและวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการใช้ Chi-Square statistics ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) แชทบอทสามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบโซล่าเซลล์ที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจในทุกช่วงอายุของผู้ใช้งานและลักษณะการใช้งานทั่วไป และ (2) แชทบอทสามารถทำงานได้อย่างรวดเร็วตามจุดประสงค์ที่ผู้วิจัยตั้งไว้

คำสำคัญ: แชทบอท โมเดลภาษาธรรมชาติ โซล่าเซลล์

Abstract

The objectives of this research are as follows: (1) to create a chatbot in automatic interaction to provide technical information for choosing to use LED solar cells, (2) to share useful information with the general public. This information is usually shared scattered on various websites, so it is difficult for the general public to access this information thoroughly, especially when choosing to use renewable energy, and (3) to help reduce energy costs. To conduct the research, the researcher created a chatbot application by using the Line API to

send a message to Dialogflow to analyze the user's needs based on a natural language processing model, and then automatically send the relevant results back to the user. Data was collected from the results of the satisfaction assessment of 70 users by using a questionnaire and data analysis using Chi-Square statistics. The results of the research include (1) chatbots can provide information related to solar cell systems, which makes users satisfaction in all range of user ages and usage characteristics; and (2) the chatbot can interact quickly according to the purpose set by the researcher.

Keywords: Chatbot, natural language processing, solar cell

บทนำ

ในยุคที่ทั่วโลกกำลังให้ความสำคัญกับพลังงานทางเลือกหรือพลังงานทดแทน เนื่องจากปัญหาค่าไฟฟ้าที่มีแนวโน้มแพงขึ้นทุกปี โดยเฉพาะช่วงหน้าร้อนที่แทบทุกบ้านต้องแบกรับค่าใช้จ่ายที่เพิ่มขึ้นมา ภาคธุรกิจก็ต้องแบกรับต้นทุนที่สูงขึ้น ซึ่งพลังงานทางเลือกจึงกลายมาเป็นอีกหนึ่งแนวทางในการประหยัดพลังงาน และลดค่าใช้จ่ายด้านพลังงานที่เพิ่มขึ้น หนึ่งในนั้นคือการใช้โซล่าเซลล์ เพื่อเป็นแหล่งผลิตพลังงานไฟฟ้า เพราะนอกจากจะเป็นมิตรต่อโลกแล้ว ยังช่วยลดภาระค่าไฟลงได้ในระยะยาวและเป็นพลังงานสะอาด โซล่าเซลล์ได้กลายเป็นทางเลือกที่น่าสนใจสำหรับประชาชนทั่วไป ปัจจุบันมีการนำหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์ มาใช้งานตามหมู่บ้านหรือตรอกซอกซอยต่าง ๆมากขึ้น และเป็นที่นิยมตามถนนต่างจังหวัด ซึ่งนับว่าเป็นการใช้ประโยชน์จากแสงอาทิตย์ที่เป็นพลังงานที่สะอาด ปราศจากมลพิษ ช่วยลดปัญหาโลกร้อน ลดการใช้พลังงานไฟฟ้าได้อย่างเหมาะสมกับสภาพภูมิอากาศในบ้านเราเป็นอย่างมาก แต่ยังมีคำถามมากมายเกี่ยวกับหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์เหล่านั้น เช่น ทำมาจากอะไร ประกอบไปด้วยอะไรบ้าง เป็นต้น ซึ่งข้อมูลเหล่านี้มีการแบ่งปันไว้อย่างมากมายบนเว็บไซต์ต่าง ๆ แต่ข้อมูลเหล่านี้ยังกระจัดกระจาย ทำให้ผู้ใช้ค้นหาข้อมูลไม่เจอ ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะรวบรวมข้อมูลดังกล่าวและแบ่งปันข้อมูลเหล่านี้ผ่านทางระบบแชทบอท ที่สามารถโต้ตอบกับผู้ใช้งานได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสร้างแชทบอทในการโต้ตอบแบบอัตโนมัติในการให้ข้อมูลเชิงเทคนิคสำหรับการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์

2. เพื่อแบ่งปันข้อมูลที่เป็นประโยชน์แก่ประชาชนทั่วไปซึ่งปกติแล้วข้อมูลเหล่านี้จะถูกแบ่งปันอย่างกระจัดกระจายบนเว็บไซต์ต่าง ๆทำให้เป็นเรื่องยากที่ประชาชนทั่วไปจะเข้าถึงข้อมูลเหล่านี้ได้อย่างทั่วถึงโดยเฉพาะอย่างยิ่งในการเลือกใช้พลังงานทดแทน

3. เพื่อช่วยลดค่าใช้จ่ายหรือลดต้นทุนด้านพลังงาน

การทบทวนวรรณกรรม

เธียรวิชญ์ พาทรัพย์มา (2565) กล่าวว่า การสร้าง Chatbot system เพื่อเป็นช่องทางให้กับผู้ใช้สามารถสอบถามวิธีการในการแก้ไขปัญหาทางด้าน IT ด้วยตนเอง และลดขั้นตอนในการทำงานของฝ่าย IT Support หรือ Helpdesk โดยการใช้แอปพลิเคชันไลน์ในการสร้างแชทบอท ด้วย Cloud Function และ LINE Official Account ในการบริหารจัดการระบบ โดยระบบสามารถตอบกลับข้อความได้โดยอัตโนมัติ ใช้ Messaging API ที่สามารถใช้คำที่มีความหมายที่ใกล้เคียงได้ แต่ระบบยังมีปัญหาเรื่องข้อความตอบกลับอัตโนมัติที่ยังไม่มีประสิทธิภาพ และจะต้องพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น

นภัทร ศุภพร (2566) กล่าวว่า ได้พัฒนา chatbot อัจฉริยะสำหรับฟาร์มไฮโดรโปรนิกส์ เพื่อให้ความรู้กับเกษตรกรในการปลูกพืช โดยการใช้ Line application ทำงานร่วมกับ dialogflow ในการเรียนรู้ภาษาไทยและวิเคราะห์ความต้องการของเกษตรกร และระบบสามารถทำงานร่วมกับ Arduino IOT ในการรับข้อมูลเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมรอบๆแปลงปลูกพืช ซึ่งผลการประเมินประสิทธิภาพของ chatbot พบว่า ระบบยังมีความผิดพลาดในเชิงของการถามคำถามผ่านช่องทาง chatbot โดยเกษตรกรต้องพิมพ์คำสำคัญที่ถูกต้องตามที่กำหนดไว้เท่านั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอให้ออกแบบเมนูเพื่อเชื่อมต่อกับผู้ใช้ แบบ rich menu หรือ carousel message เพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการสื่อสารกับเกษตรกรโดยใช้ GUI

วรินอร เจตนเสน และธนภัทร ฆังคะจิตร (2567) กล่าวว่า ได้พัฒนา line chat bot เพื่อสนับสนุนบุคลากรทางการแพทย์ในการแก้ปัญหาการใช้งานเครื่องมือแพทย์ โดยแพทย์สามารถพิมพ์ข้อความหรือส่งรูปภาพของหน้าจอเครื่องไตเทียมที่มีปัญหาและใช้เทคโนโลยี OCR เพื่อแปลงรูปภาพหน้าจอให้เป็นคำค้นหาแล้วนำมาสืบค้นวิธีการแก้ปัญหาเบื้องต้นจากฐานข้อมูลที่เตรียมไว้ ซึ่งผลการทดสอบประสิทธิภาพของระบบพบว่าระบบสามารถสืบค้นคำถามได้อย่างถูกต้อง ทั้งในกรณีที่ผู้ใช้พิมพ์ข้อความและส่งรูปภาพของหน้าจอเครื่องที่เกิดปัญหาได้อย่างถูกต้อง ผู้วิจัยจึงได้เสนอให้นำ log ที่ได้จากการสอบถามข้อมูลจากผู้ใช้งาน นำไปวิเคราะห์และพยากรณ์แผนการบำรุงรักษาเครื่องไตเทียมของผู้ใช้งานในอนาคต

จากการทบทวนวรรณกรรมที่กล่าวถึงข้างต้น ผู้วิจัยจึงนำเสนอแชทบอท Line application ผ่านทาง Line message API และไปเชื่อมต่อกับ DialogFlow ที่มีระบบปัญญาประดิษฐ์ในด้านการเรียนรู้และวิเคราะห์ภาษาไทย (NLP, natural language processing) เพื่อใช้ในการแนะนำผู้ใช้ ในการเลือกใช้งานแอลอีดีโซล่าเซลล์มาใช้งาน เข้าใจหลักการทำงานของแผลโซล่าเซลล์แบบต่าง ๆ ส่วนประกอบและคุณสมบัติทางไฟฟ้าที่ผู้ผลิตกำหนดมา การคำนวณกำลังไฟฟ้า รวมไปถึงตัวอย่างการติดตั้งของหลอดไฟ ซึ่งจะช่วยผู้ใช้ในการประหยัดพลังงานไฟฟ้าและต้นทุนต่าง ๆที่เกี่ยวข้องกับการผลิต การขนส่ง เป็นต้น

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ผู้ใช้แชทบอท 70 คน (เพศชายและเพศหญิง อย่างละ 35 คน) มีอายุระหว่าง 10 ปี ถึง 60 ปี มาทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอท

ขอบเขตงานวิจัย

งานวิจัยนี้ได้เลือกใช้เฉพาะเครื่องมือที่เป็นโอเพ่นซอร์สและฟรีแพลตฟอร์มมาพัฒนาแชทบอทเท่านั้น เพื่อลดค่าใช้จ่ายต่าง ๆ

เครื่องมือที่ใช้ในงานวิจัย

ระบบไลน์แชทบอทที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนา ได้ผสมผสานเครื่องมือหรือแพลตฟอร์มต่าง ๆ เข้าด้วยกัน ดังต่อไปนี้

1. Line Message API

Line API ย่อมาจาก Line Application Program Interface ซึ่งเป็นบริการของทางไลน์แอปพลิเคชัน ที่มี เครื่องมือให้นักพัฒนา ได้สร้างโปรแกรมประยุกต์ที่ใช้ในการโต้ตอบกับแอปพลิเคชันหรือบริการอื่น ๆ เพื่อสื่อสารและแลกเปลี่ยนข้อมูลระหว่างกันผู้วิจัยได้เริ่มต้นใช้บริการนี้ในการสร้างแชทบอทในฝั่งไลน์แอปพลิเคชันโดยอาศัย line message window เพื่อเชื่อมต่อกับผู้ใช้ในการพิมพ์ข้อความ ส่งสติ๊กเกอร์ หรือ message ในรูปแบบอื่น ๆ และรอรับ message ที่ส่งกลับเข้ามาให้ผู้ใช้ ระบบ Line message API จึงเปรียบเสมือนแค่เป็นช่องทางในการรับส่งข้อมูล แต่ไม่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลเหล่านี้ได้

2. DialogFlow Platform

DialogFlow คือ แพลตฟอร์มด้านปัญญาประดิษฐ์ ที่ถูกพัฒนาโดย Google เพื่อช่วยให้นักพัฒนานำมาใช้ในการสร้างแชทบอทที่สามารถวิเคราะห์ข้อมูลหรือความต้องการของผู้ใช้ โดยทำการประมวลผลข้อมูลเหล่านั้น โดยใช้โมเดลภาษาธรรมชาติ (Natural language processing, NLP) ในการเรียนรู้ และวิเคราะห์ข้อมูล เพื่อส่งข้อความหรือข้อมูลตอบสนองแก่ผู้ใช้ได้หลากหลายภาษา เช่น ภาษาไทย เป็นต้น ผู้วิจัยใช้ dialogflow สร้าง chatbot agent ในการรอรับข้อมูลที่ส่งผ่าน Line API ออกมาประมวลผลและส่งข้อมูลตอบสนองกลับไปยังผู้ใช้ผ่านทาง Line API เช่นเดิม

3. Google Sheet

เป็นคลาวด์สเปรดชีตแอปพลิเคชัน ที่พัฒนาโดย Google เพื่อช่วยให้ผู้พัฒนาใช้สเปรดชีตดังกล่าวในการคำนวณหาค่ากำลังไฟฟ้าของหลอดแอลอีดีแบบโซล่าเซลล์ เพื่อเป็นข้อมูลให้กับผู้ใช้ในการเลือกซื้อได้อย่างถูกต้องเหมาะสม โดยข้อมูลในการคำนวณ จะถูกส่งผ่านจาก dialogflow มาที่ google sheet ซึ่งข้อดีของการใช้ google sheet คือ ความสามารถในการทำงานบนสเปรดชีตได้พร้อมกันแบบเรียลไทม์ จึงเหมาะสมที่จะนำมาใช้ในการเพิ่มขีดความสามารถของแชทบอทที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้

4. ออกแบบระบบ chatbot

ผู้วิจัยทำการเชื่อมต่อแพลตฟอร์มต่าง ๆข้างต้น เพื่อให้ระบบแชทบอททำงานได้เต็มรูปแบบ โดยมี Line API ทำหน้าที่เป็นตัวกลางในการเชื่อมต่อผู้ใช้เข้ากับ DialogFlow ด้วยการใช้ NLP ทำการวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ จากนั้น Dialogflow ก็มีการส่งต่อข้อมูลไปคำนวณค่าทางไฟฟ้าผ่านทาง Google sheet อีกขั้นตอนหนึ่ง เพื่อนำข้อมูลที่คำนวณได้กลับไป ให้ผู้ใช้นำไปใช้งานจริง ดังแสดงในรูปที่ 1 (Uttamawetin, 2562)

รูปที่ 1 Flowchart การทำงานและการเชื่อมต่อแพลตฟอร์มต่าง ๆที่ใช้ในการพัฒนาแชทบอท

ใน dialogflow สามารถวิเคราะห์ความต้องการของผู้ใช้ผ่านการเพิ่มวลีการฝึกอบรมและวลีตอบกลับในแต่ประเภทของความต้องการ ดังตัวอย่างในรูปที่ 2

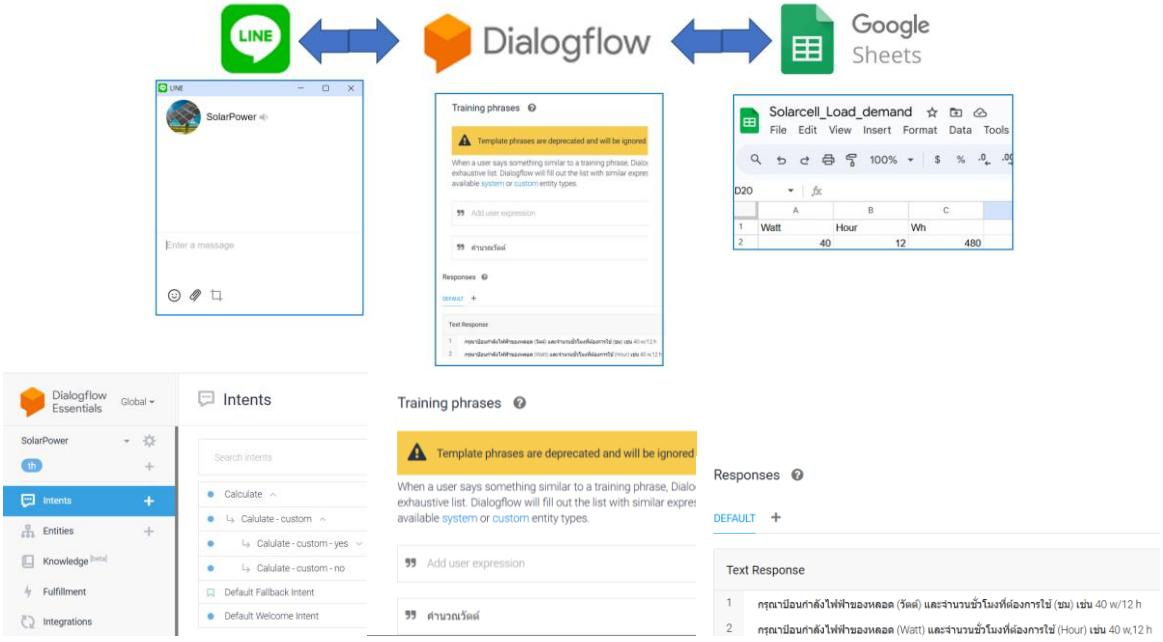

รูปที่ 2 การใช้ dialog flow ในการสร้างวลีการฝึกอบรมและวลีตอบกลับ

ใน Google sheet ผู้วิจัยได้สร้างสูตรในการคำนวณกำลังไฟฟ้า โดยการรับค่าตัวเลขกำลังไฟฟ้าที่ผู้ใช้ต้องการ(วัตต์) และจำนวนชั่วโมงที่ต้องการใช้งานมาจากผู้ใช้ และส่งผ่านมาทาง dialogflow มาคำนวณในสเปรดชีต โดยจะมี google script ช่วยทำงานให้แบบอัตโนมัติ ดังตัวอย่างในรูปที่ 3

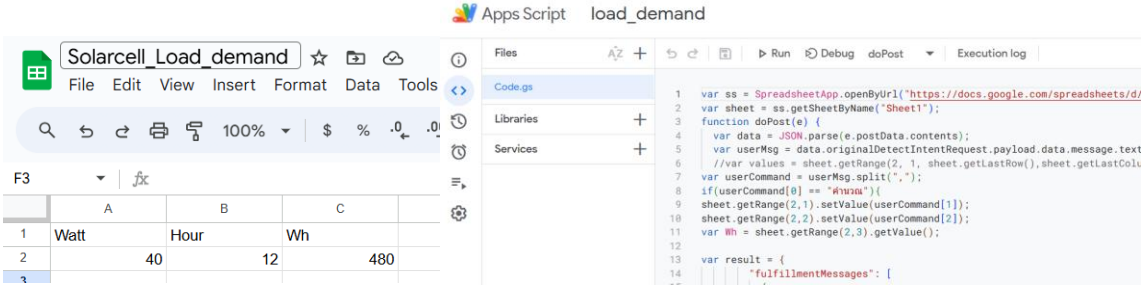

รูปที่ 3 google sheet และ google script

โดยผู้วิจัยได้ออกแบบและสร้างเมนูต่าง ๆดังต่อไปนี้ หลักการทำงานของแผลโซล่าเซลล์ ส่วนประกอบของหลอดไฟ สเปคของหลอดไฟ การคำนวณวัตต์ที่ใช้ในการเลือกซื้อหลอดไฟ และตัวอย่างการติดตั้ง เพื่อแบ่งปันข้อมูลต่าง ๆให้กับผู้ใช้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ระบบไลน์แชทบอทสำหรับแนะนำผู้ใช้ในการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์ที่ผู้วิจัยได้พัฒนาขึ้นสามารถทำงานได้อย่างสมบูรณ์ มีลักษณะดังแสดงในรูปที่ 4 โดยเลือกใช้ carousel message มาช่วยลดปัญหาของแชทบอท ที่อาจจะตอบคำถามผู้ใช้ ไม่ตรงกับคำถามที่ต้องการ โดย message แบบนี้จะมีเมนูให้ผู้ใช้เข้าไปเลือกใช้งานและเข้าถึงข้อมูลโดยตรง แทนที่ผู้ใช้จะพิมพ์ข้อความเข้ามา

รูปที่ 4 ไลน์แชทบอทสำหรับแนะนำผู้ใช้ในการเลือกซื้อหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์

จากนั้นผู้วิจัยได้ทำการประเมินความสามารถของแชทบอท โดยการสร้างแบบสอบถามด้วย Google Form ดังแสดงในรูปที่ 5

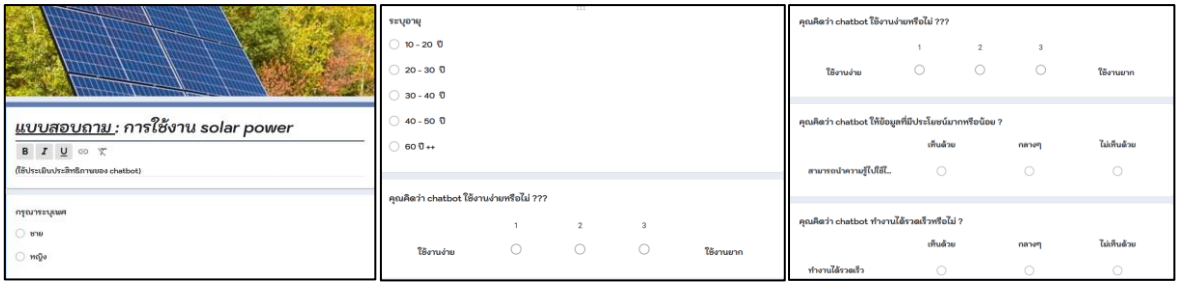

รูปที่ 5 แบบสอบถามที่ใช้ประเมินความสามารถของแชทบอท

โดยข้อมูลที่ได้รับจากแบบสอบถาม ได้รับมาจากผู้ใช้จำนวน 70 คน (เพศชายและเพศหญิง อย่างละ 35 คน) มีอายุระหว่าง 10 ปี ถึง 60 ปี มาทำการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอท จากนั้นผู้วิจัยก็นำข้อมูลที่ได้มาคำนวณค่าทางสถิติ โดยใช้ Chi-Square statistic (ชลิดา ตระกูลสุนทร,2558) เพื่อทดสอบว่าปัจจัยแต่ละปัจจัยมีความสัมพันธ์กันหรือไม่ เช่น เพศ ช่วงอายุ ลักษณะการใช้งาน มีความสัมพันธ์ต่อความพึงพอใจในการใช้งานระบบหรือไม่ ดังสมการที่ 1 และได้ผลลัพธ์ออกมาดังนี้ (Jeremy Stangroom,2025)

$$X^2 = \sum (o_i - e_i)^2 / e_i$$

โดยที่ x^2 = ค่าสถิติไคว์สแควร์

o^i = ค่าความถี่ที่สังเกตเห็นได้ (observed frequency)

e^i = ค่าความถี่ทางทฤษฎีหรือคาดว่าจะเป็น (expected frequency)

หลังจากนั้นเปรียบเทียบค่า x^2 ที่คำนวณได้จากค่าวิกฤติ x^2 ที่ degree of freedom = (จำนวนแถว $- 1) \times$ (จำนวนสดมภ์ $- 1)$

ตารางที่ 1 ผลลัพธ์ของค่าไคว์สแควร์ ต่อความพึงพอใจระหว่างเพศชายและเพศหญิง

Results				
	Satisfy	Moderate	Unsatisfy	Row totals
Female	25 (20.00) [1.25]	9 (12.00) [0.75]	1 (3.00) [1.33]	35
Male	15 (20.00) [1.25]	15 (12.00) [0.75]	5 (3.00) [1.33]	35
Column Totals	40	24	6	70 (Grand Total)

The chi-square statistic is 6.6667. The p-value is .035674. The result is significant at p<.05.

ตารางที่ 2 ผลลัพธ์ของค่าไคว์สแควร์ ต่อความพึงพอใจระหว่างช่วงอายุของกลุ่มตัวอย่าง

Results				
	Satisfy	Moderate	Unsatisfy	Row totals
16 – 23 Years	10 (10.29) [0.01]	6 (6.17) [0.00]	2 (1.54) [0.14]	18
24 – 55 Years	20 (18.86) [0.07]	12 (11.31) [0.04]	1 (2.83) [1.18]	33
> 55 Years	10 (10.86) [0.07]	6 (6.51) [0.04]	3 (1.63) [1.15]	19
Column Totals	40	24	6	70 (Grand Total)

The chi-square statistic is 2.7042. The p-value is .608474. The result is significant at p<.05.

ตารางที่ 3 ผลลัพธ์ของค่าไคว์สแควร์ ต่อความพึงพอใจในด้านความสะดวกในการใช้งาน

Results				
	Satisfy	Moderate	Unsatisfy	Row totals
Easy to use	45 (46.67) [0.06]	19 (18.33) [0.02]	6 (5.00) [0.20]	70
Useful data	55 (46.67) [1.49]	14 (18.33) [1.02]	1 (5.00) [3.20]	70
Speed	40 (46.67) [0.95]	22 (18.33) [0.73]	8 (5.00) [1.80]	70
Column Totals	140	55	15	210 (Grand Total)

The chi-square statistic is 9.4818. The p-value is .050122. The result is significant at p<.05.

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลลัพธ์ทางสถิติที่ได้จากตารางที่ 1 ค่า p-value ของปัจจัยในด้านเพศชายและเพศหญิงที่ใช้ในการประเมินความพึงพอใจในการใช้งานแชทบอทมีค่าน้อยกว่า 0.05 สรุปได้ว่าเพศของผู้ใช้งานแชทบอท ไม่มีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ส่งผลต่อความพึงพอใจต่อการใช้งานแชทบอทที่ผู้วิจัยได้ออกแบบและพัฒนาขึ้น ในทางกลับกันค่า p-value ของปัจจัยในด้านช่วงอายุและลักษณะการใช้งาน มีค่ามากกว่า 0.05 จึงสรุปได้ว่า ทั้งสองปัจจัยดังกล่าวมีความสัมพันธ์แบบมีนัยสำคัญทางสถิติที่ส่งผลต่อความพึงพอใจ

ข้อเสนอแนะ

ระบบไลน์แชทบอทสำหรับแนะนำผู้ใช้ในการเลือกใช้งานหลอดแอลอีดีโซล่าเซลล์ สามารถให้ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับระบบโซล่าเซลล์ ที่ทำให้ผู้ใช้เกิดความพึงพอใจ ในทุกๆช่วงอายุของผู้ใช้งานและลักษณะการใช้งานทั่วไป ถึงแม้ว่าเพศชายและเพศหญิงอาจจะมีความพึงพอใจที่แตกต่างกัน อันเนื่องมาจากข้อมูลของระบบเป็นงานทางด้านระบบโซล่าเซลล์ที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับงานด้านวิศวกรรม ที่ผู้ใช้ซึ่งเป็นเพศชายหลาย ๆคน อาจจะพอทราบข้อมูลเหล่านี้อยู่บ้างแล้ว

กิตติกรรมประกาศ

งานวิจัยนี้ได้รับการสนับสนุนจากคุณครูและครอบครัวของผู้วิจัย ในการให้คำแนะนำและแก้ไขข้อบกพร่องต่าง ๆ จนกระทั่งงานวิจัยสามารถดำเนินการได้สำเร็จลุล่วงตามเป้าหมายที่วางไว้

บรรณานุกรม

เธียรวิชญ์ พาทรัพย์มา. (2565). *ไลน์แชทบอทช่วยแก้ปัญหาด้านเทคโนโลยีในองค์กร* (สหกิจศึกษา). กรุงเทพฯ: คณะวิทยาศาสตร์ มหาวิทยาลัยสยาม.

นภัทร ศุภพร. (2566). ไลน์แชทบอทอัจฉริยะสำหรับไฮโดรโปรนิกส์ฟาร์ม. ใน *การประชุมวิชาการและเผยแพร่ผลงานวิจัยระดับชาติ* (หน้า 208–213). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคล.

วรินอร เจตนเสน และ ธนภัทร ฆังคะจิตร. (2567). การพัฒนาไลน์แชทบอทเพื่อสนับสนุนการแก้ปัญหาการใช้งานเครื่องมือแพทย์. *วารสารบัณฑิตศึกษา มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์, 12*(3), 38–51.

Jeremy Stangroom. (2025). *Chi-Square Test calculator*. Social Science Statistics. https://www.socscistatistics.com/tests/chisquare2/default2.aspx

ชลิดา ตระกูลสุนทร. (2558). *การทดสอบไคสแควร์*. มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม. https://pws.npru.ac.th/chalida/data/files/บทที่7การทดสอบไคสแควร์1.pdf

Uttamawetin, C. (2562). *Google Sheet + Dialogflow + ChatBot การจัดการข้อมูลในแต่ละวันแบบง่ายๆ*. https://medium.com/@chanisarauttamawetin/การจัดการข้อมูลในแต่ละวันด้วย-google-sheet-dialogflow-chatbot-68db404a9430

จุดเปลี่ยนของความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานแก่ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม

A Turning Point in Safety, Health, Hygiene, and Workplace Environment for Employees in Industrial Facilities

นิภาพร ศรีจันทร์[1] และศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง[2]

Nipaporn Sreejan[1] and Siriwat Plainbangyang[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: nipaporn.sre@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงจุดเปลี่ยนด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม และเพื่อเสนอแนะแนวทางนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงที่ดีขึ้น ทั้งนี้ประเด็นปัญหา เกิดจากนายจ้างมุ่งเน้นที่ผลผลิตและกำไรเป็นหลัก ต่อมา ความตระหนักเกี่ยวกับความปลอดภัยและสุขภาพของลูกจ้างเริ่มเพิ่มขึ้นเมื่อมีอุบัติเหตุร้ายแรงและโรคที่เกิดจากการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม หน่วยงานรัฐและองค์กรต่าง ๆ ในประเทศไทย เริ่มมีการพัฒนาจากสถานการณ์ของการเกิดอุบัติเหตุจากการทำงานกับลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมต่าง ๆ ตลอดจนเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น โดยสื่อได้สื่อสารให้ประชาชนได้เห็นผ่านช่องทางต่าง ๆ บทความวิชาการนี้ได้ใช้กรอบแนวความคิดด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อเป็นแนวทางให้องค์กรต่าง ๆ นำข้อมูลไปพัฒนาและปรับใช้ในการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมของตนเอง จึงขอนำเสนอประเด็นหลักที่ได้จากการตรวจสอบเอกสารหลักฐานต่าง ๆ จากเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนแปลงของความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม พร้อมกับข้อเสนอแนะแนวทางของการแก้ไขปัญหาความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้าง เพื่อนำไปปรับใช้ในอนาคตได้

คำสำคัญ: ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน โรงงานอุตสาหกรรม

Abstract

The purpose of this study was to study the safety tipping point. Occupational health and the working environment of employees in industrial factories and to suggest ways to lead to better changes. The problem is that This is because employers focus mainly on productivity and profits. later on, Awareness of the safety and health of employees begins to increase when there are serious accidents and diseases caused by working in industrial facilities. Government agencies

and organizations in Thailand It has begun to develop from the situation of accidents caused by working with employees in various industrial factories as well as incidents that have occurred that the media has communicated to the public through various channels. This academic article uses the concept of safety. Occupational Health and Environment for Employees in Industrial Factories to guide organizations Develop and deploy data in security management. Occupational health and working environment for employees in their own industrial plants. Therefore, we would like to present the main points obtained from the examination of various documents and evidence from the incident that caused a change in safety. Occupational health and working environment for employees in industrial plants, along with suggestions on how to solve safety problems. Occupational Health and Working Environment for Employees to be able to apply in the future.

Keywords: Safety Occupational Health and Work Environment Plant

บทนำ

ในยุคปัจจุบันที่เศรษฐกิจและเทคโนโลยีเติบโตอย่างรวดเร็ว ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม (Safety, Health, and Environment: SHE) ในสถานที่ทำงานกลายเป็นหัวข้อสำคัญที่ได้รับความสนใจเพิ่มขึ้น การเปลี่ยนแปลงของโครงสร้างการทำงาน วิถีชีวิต และความตระหนักถึงความเสี่ยงในสภาพแวดล้อมการทำงานส่งผลให้มีจุดเปลี่ยนสำคัญในการพัฒนาและดำเนินการมาตรการ SHE เพื่อคุ้มครองลูกจ้างและเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานอย่างยั่งยืน การออกนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงานจากภาครัฐโดยกระทรวงแรงงานได้ออกนโยบายเพื่อบังคับใช้กับสถานประกอบกิจการทั่วประเทศเพื่อให้ประกาศใช้และนำไปปฏิบัติกันภายใน แต่บางสถานประกอบกิจการยังขาดความตระหนักในเรื่องดังกล่าวมาก ทั้งตัวลูกจ้างและนายจ้าง ขาดการปฏิบัติตามกฎระเบียบด้านความปลอดภัย อันส่งผลถึง เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นก่อให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินตามมามากมาย จุดเปลี่ยนที่จะทำให้นายจ้างและลูกจ้างตระหนักเรื่องความปลอดภัยในการทำงานได้นั้น มักเกี่ยวข้องกับเหตุการณ์สำคัญหรือการเปลี่ยนแปลงเชิงระบบที่กระตุ้นให้ทุกฝ่ายให้ความสำคัญกับประเด็นนี้มากขึ้น การตระหนักรู้เรื่องความปลอดภัยเป็นสิ่งที่ต้องได้รับการสนับสนุนจากทุกระดับขององค์กรตั้งแต่ผู้นำไปจนถึงพนักงานทั่วไป โดยการสร้างระบบที่ยั่งยืนและส่งเสริมวัฒนธรรมความปลอดภัยจะช่วยลดโอกาสเกิดอุบัติเหตุในระยะยาว (จันทิราพร ทั่งสุวรรณ, 2555)

บทความนี้นำเสนอปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อจุดเปลี่ยนดังกล่าว พร้อมนำเสนอแนวทางเพื่อเสริมสร้างความปลอดภัยและสุขภาพในที่ทำงานที่จะเกิดขึ้นโดยอาศัยเหตุการณ์ที่ทำให้เกิดจุดเปลี่ยนแปลงหลาย

เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นโดยต้องการชี้ให้เห็นถึงสาเหตุที่ทำให้ผู้ที่เกี่ยวข้องหันมาสนใจเรื่องความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมมากขึ้น

แนวความคิด ทฤษฎี ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงา

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ.2554 อธิบายถึงความหมาย ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายความว่า การกระทำ หรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัยอันเนื่องจากการทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงาน เหตุผลในการประกาศใช้พระราชบัญญัติฉบับนี้ คือ เนื่องจากในปัจจุบันมีการนำเทคโนโลยี เครื่องมือ เครื่องจักร อุปกรณ์ สารเคมี และสารเคมีอันตรายมาใช้ในกระบวนการผลิต การก่อสร้าง และบริการ แต่ขาดการพัฒนาความรู้ความเข้าใจควบคู่กันไป ทำให้ส่งผลกระทบต่อผู้ใช้แรงงานในด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย สภาพแวดล้อมในการทำงาน และก่อให้เกิดอันตรายจากการทำงานจนถึงแก่บาดเจ็บ พิการ ทุพพลภาพ เสียชีวิต หรือเกิดโรคอันเนื่องจากการทำงานซึ่งมีแนวโน้มสูงขึ้นและทวีความรุนแรงขึ้นด้วย ประกอบกับพระราชบัญญัติคุ้มครองแรงงาน พ.ศ. ๒๕๔๑ มีหลักการส่วนใหญ่เป็นเรื่องการคุ้มครองแรงงานทั่วไป และมีขอบเขตจำกัดไม่สามารถกำหนดกลไกและมาตรการบริหารงานความปลอดภัยได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น เพื่อประโยชน์ในการวางมาตรการควบคุม กำกับ ดูแล และบริหารจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงานอย่างเหมาะสม สำหรับป้องกัน สงวนรักษาทรัพยากรบุคคลอันเป็นกำลังสำคัญของชาติ สมควรมีกฎหมายว่าด้วยความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน เป็นการเฉพาะ จึงจำเป็นต้องตราพระราชบัญญัตินี้ (พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554, 2554)

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน) การเกิดอุบัติ เหตุที่ทำให้ เกิดการบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลที่สืบเนื่องโดยตรงมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่

โดยกำหนดสาเหตุของการเกิดอุบัติเหตุไว้ดังนี้

การเกิดอุบัติเหตุที่ทำให้ เกิดการบาดเจ็บและความเสียหายต่าง ๆ เป็นผลที่สืบเนื่องโดยตรงมาจากการกระทำที่ไม่ปลอดภัย และ/หรือสภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย ได้แก่

1. การกระทำที่ไม่ปลอดภัย เป็นการกระทำของผู้ปฏิบัติงานในขณะทำงาน ซึ่งอาจจะก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น การใช้เครื่องจักรโดยไม่ได้รับมอบหมาย การทำงานที่เร็วเกินไป ซ่อมงานในคณะเครื่องจักรกำลังทำงาน หยอกล้อกันในเวลาทำงาน ไม่สวมใส่อุปกรณ์ป้องกันอันตราย และไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดความปลอดภัย เป็นต้น

2. สภาพการณ์ที่ไม่ปลอดภัย เป็นสภาพแวดล้อมที่อยู่รอบๆ ตัวผู้ปฏิบัติงานในขณะทำงาน ซึ่งอาจเป็นสาเหตุก่อให้เกิดอุบัติเหตุได้ เช่น บริเวณรอบๆ ที่ปฏิบัติงานลื่นขรุขระ อุปกรณ์ไม่พร้อมในการทำงาน การ

จัดเก็บอุปกรณ์อาทิสารไวไฟต่าง ๆ ไม่เหมาะสมเป็นต้น (สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน, 2562)

กมลทิพย์ เสงี่ยมชื่น (2562) ได้ศึกษาวิจัยถึงเรื่องการตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและอาชีวอนามัยของพนักงาน ซึ่งได้ให้ความหมายของความปลอดภัย และ อาชีวะอนามัย ไว้ดังนี้

ความปลอดภัย หมายถึงสภาพการทำงานที่ปลอดภัยจากเหตุอันจะทำให้เกิดอุบัติเหตุ และ ความเจ็บป่วยหรือโรคจากการทำงาน การเจ็บป่วยที่เกิดขึ้นกับผู้ปฏิบัติงานอันมีสาเหตุมาจากสภาพแวดล้อมการทำงานที่เป็นอันตราย การเคลื่อนไหวร่างกายในการทำงานที่ไม่เหมาะสมและการใช้อุปกรณ์ผิดประเภท

อาชีวอนามัย มาจากคำ 2 คำ คือ อาชีวะ และ อนามัย ซึ่งเป็นศาสตร์ที่เกี่ยวข้องกับการดูแลสุขภาพอนามัยของผู้ประกอบอาชีพ ให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกาย จิตใจ สังคม และดูแลให้มีความปลอดภัยจากสิ่งแวดล้อมจากการทำงาน งานอาชีวอนามัยถือเป็นงานหนึ่งของสาธารณสุข ประกอบด้วยลักษณะ 5 อย่าง คือ

1. การส่งเสริม และการธำรงรักษาไว้เพื่อให้คนงานทุกอาชีพมีสุขภาพร่างกายแข็งแรง มีจิตใจที่สมบูรณ์ที่สุดตลอดจนมีความเป็นอยู่ในสังคมที่ดี

2. การป้องกัน จะป้องกันพนักงานไม่ให้มีสุขภาพอนามัยเสื่อมโทรมและผิดปกติจากสาเหตุอันเนื่องมาจากสภาพการทำงานที่ผิดปกติ

3. การป้องกันคุ้มครอง พนักงานทำงานหรือลูกจ้างไม่ให้ทำงานเสี่ยงต่อสภาพการทำงานที่อันตราย

4. การจัดและปรับสภาพคนงานให้ทำงานในสิ่งแวดล้อมที่เหมาะสมกับความสามารถของร่างกายและจิตใจของเขา

5. การปรับงานให้เข้ากับคนและการปรับคนให้เข้ากับงานคือ พยายามเลือกจัดหางานให้เหมาะสมกับสภาพร่างกายและจิตใจของเขา

ดังนั้น จึงสรุปความหมายของความปลอดภัยและอาชีวอนามัยในความหมายของ กมลทิพย์ เสงี่ยมชื่น ได้ว่า หมายถึงขอบเขตที่เคร่งครัดในกฎระเบียบโดยเกี่ยวข้องกับการป้องกันเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพและสวัสดิการของประชาชนทุกคนโดยผูกพันกับการทำงานและการจ้างงาน เพื่อจุดมุ่งหมายประการแรกของความปลอดภัยอาชีวอนามัย เพื่อจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัยในการทำงาน ประการที่สองคือช่วยในการป้องกันเพื่อนร่วมงาน สมาชิก นายจ้าง ลูกค้า ผู้ผลิต และชุมชนใกล้เคียงที่ได้รับผิดกระทำจากภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน

จันทิราพร ทั่งสุวรรณ (2555) กล่าวว่าความหมายของ ความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน หมายความว่า การกระทำ หรือสภาพการทำงานซึ่งปลอดจากเหตุอันจะทำให้เกิดการประสบอันตรายต่อชีวิต ร่างกาย จิตใจ หรือสุขภาพอนามัยอันเนื่องจากการทำงานหรือเกี่ยวกับการทำงาน

กมลทิพย์ เสงี่ยมชื่น (2562) กล่าวว่าความหมายของคำว่าความปลอดและอาชีวอนามัยไว้ว่าหมายถึงขอบเขตที่เคร่งครัดในระเบียบโดยเกี่ยวข้องกับการป้องกันเพื่อความปลอดภัยต่อสุขภาพและสวัสดิภาพของประชาชนทุกคนโดยผูกพันกับการทำงานและการจ้างแรงงาน เพื่อจุดมุ่งหมายประการแรกของความปลอดภัย

และอาชีวอนามัย เพื่อจัดสภาพแวดล้อมความปลอดภัยในการทำงาน ประการที่สองคือช่วยในการป้องกันเพื่อนร่วมงาน สมาชิก นายจ้าง ลูกค้า ผู้ผลิต และชุมชนใกล้เคียงที่ได้รับผลกระทบจากสภาพแวดล้อมในสถานที่ทำงาน

นันทิดา โหวดมงคล (2565) กล่าวว่าความหมายอาชีวอนามัยและความปลอดภัย หมายถึง สภาพสมบูรณ์ดีทั้งร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณของผู้ประกอบอาชีพทั้งมวลโดย การดูแลสุขภาพอนามัยและความปลอดภัยของคนทำงานให้ปราศจากภัยคุกคาม อันตราย และความเสี่ยงใดๆ รวมทั้ง อุบัติเหตุ และ โรคจากการทำงาน และความปลอดภัยนอกจากการทำงาน พร้อมทั้งอยู่ในสังคมอย่างมีความสุขทั้งทางด้านร่างกาย จิตใจ สังคมและจิตวิญญาณ

วัฒน์ พลอยศรี (2559) กล่าวว่าความหมายไว้ว่า อาชีวอนามัยและความปลอดภัย หมายถึง การป้องกัน กำกับดูแลและส่งเสริมสุขภาพของผู้ประกอบอาชีพให้มีความสมบูรณ์ทั้งทางร่างกายและจิตใจ โดยใช้วิธีการกำจัดปัจจัยเสี่ยงที่เป็นสิ่งคุกคามให้เกิดอันตรายต่อสุขภาพและความปลอดภัยแก่ผู้ประกอบอาชีพ

อังคณา พัฒโท (2545) กล่าวถึงพฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานเกิดจากความรู้ ลักษณะการทำงานของพนักงาน สภาพแวดล้อมที่ปลอดภัยทำให้เกิดความปลอดภัยในการทำงานแก่พนักงานในองค์กร

เขมมารี รักษ์ชูชีพ, นภดล วงษ์น้อม, และวงพักตร์ ภู่พันธ์ศรี (2556) กล่าวว่าปัญหาและอุปสรรคของความปลอดภัยในที่ทำงานของพนักงานระดับปฏิบัติการในโรงงานอุตสาหกรรม ที่ส่งผลต่อการทำงานของพนักงานประกอบด้วยปัจจัยด้านการส่งเสริม ด้านการป้องกัน ด้านการปกป้องคุ้มครอง ด้านการจัดการงาน และด้านการปรับงานให้เข้ากับคนและปรับคนให้เข้ากับงานเป็นปัจจัยที่ทำให้เกิดความปลอดภัยในการทำงาน มาตรการต่าง ๆ

ในปัจจัยเหล่านี้ ทำให้ลดความเสี่ยงในการเกิดอุบัติเหตุ ลดความเสี่ยงในการเกิดโรคจากการปฏิบัติงาน และทำให้พนักงานระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและอิเล็กทรอนิกส์มีคุณภาพชีวิตที่ดี

ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล (2545) ได้กล่าวถึงการปฏิรูประบบราชการ 30 ปี การพัฒนาความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในประเทศไทย สถาบันพระปกเกล้าแบ่งเวลาของเหตุการณ์ของความเปลี่ยนแปลงด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล, 2545) และได้กล่าวไว้ถึงช่วงเวลาต่าง ๆ ของการเปลี่ยนแปลงด้านความปลอดภัยในประเทศไทย โดยสรุปเนื้อหาไว้ดังนี้

จุดเปลี่ยนแปลงด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานในโรงงานอุตสาหกรรม

การเปลี่ยนแปลงด้านความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เป็นหัวข้อที่มีความสำคัญยิ่งในการจัดการสถานประกอบกิจการในทุกอุตสาหกรรม การเกิดเหตุการณ์ที่ไม่ปลอดภัยในอดีตส่งผลให้เกิดการเรียนรู้จากหน่วยงานต่าง ๆ ส่งผลทำให้ภาครัฐต้องออกกฎหมายเพื่อรองรับและป้องกันการเกิดเหตุการณ์ที่รุนแรงในอนาคต ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านพฤติกรรมของผู้เกี่ยวข้อง ทำให้สถาน

ประกอบการต้องปรับตัวเพื่อให้สามารถดำเนินธุรกิจได้อย่างยั่งยืนและปลอดภัย บทความนี้จะวิเคราะห์จุดเปลี่ยนแปลงสำคัญที่ส่งผลต่อการ โดยสรุปช่วงเวลาต่าง ๆ ไว้ในตารางให้เข้าใจดังนี้

ตารางที่ 1 ตารางสรุปช่วงปีที่เกิดเหตุการณ์สำคัญ

ช่วงปี	สาระสำคัญ/เหตุการณ์สำคัญ
2515-2524	- ปัญหาการประสบอันตรายจากการทำงานมีความรุนแรงมากขึ้น - มีการออกประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 103 เพื่อคุ้มครองสวัสดิการความปลอดภัย สุขภาพของลูกจ้าง - มีการจัดตั้งหน่วยงานขึ้น 3 กระทรวง คือ กองอาชีวอนามัย ที่กระทรวงสาธารณสุข กองควบคุมโรงงานที่ที่กระทรวงอุตสาหกรรม และกองมาตรฐานแรงงานในกรมแรงงาน กระทรวงมหาดไทย - จัดตั้งกองทุนเงินทดแทนเพื่อดูแลการประกันการประสบอันตรายจากการทำงาน - ที่ประชุมไตรภาคีระดับชาติเสนอให้ตั้ง “สถาบันความปลอดภัย และ อาชีวอนามัยแห่งชาติ” ขึ้นที่กรมแรงงาน
2525-2539	- เป็นช่วงเศรษฐกิจรุ่งเรืองมีการจัดตั้งนิคมอุตสาหกรรมภาคตะวันออกเพื่อขยายอุตสาหกรรมปิโตเคมี มีการก่อสร้างโครงการขนาดใหญ่มากมาย แต่ไม่ได้รับการเอาใจใส่ในการดูแลความปลอดภัย - สถิติการประสบอันตรายมีอัตราสูงสุด และมีกรณีการประสบอันตรายที่รุนแรงเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องก่อให้เกิดความสูญเสียทั้งทางเศรษฐกิจและสังคมอย่างมหาศาล - กระทรวงแรงงาน (เดิมเป็นกรมแรงงานฯ)ออกประกาศกระทรวงฯ เกี่ยวกับความปลอดภัย 17 ฉบับ มีการจัดตั้งสถาบันความปลอดภัยในการทำงาน กองตรวจความปลอดภัย และ ศูนย์ ความปลอดภัยในการทำงาน และจัดตั้งฝ่ายความปลอดภัยในสำนักงานสวัสดิการทั่วประเทศ - กระทรวงอุตสาหกรรมเสนอให้ออกกฎหมาย สำคัญ 2 ฉบับ คือ พ.ร.บ โรงงาน พ.ศ. 2535 และ พ.ร.บ วัตถุอันตราย พ.ศ.2535 และ จัดตั้งศูนย์ เทคโนโลยีความปลอดภัย และกำหนดให้ นายจ้างที่มีลูกจ้างตั้งแต่ 100 คนขึ้นไป..มีเจ้าหน้าที่ความปลอดภัยในการทำงาน (จป.) อย่างน้อย 1 คน เพื่อปฏิบัติหน้าที่ 6 ข้อ ตลอดเวลาที่มีการทำงาน และให้มีผลหลังประกาศ 180 วัน นั่นคือ 12 พฤศจิกายน 2528 - ออกกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานก่อสร้าง ประกาศครั้งแรกปี 2537 (ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับการก่อสร้าง, 2537)

ช่วงปี	สาระสำคัญ/เหตุการณ์สำคัญ
	- ออกกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับเครื่องจักร ปั้นจั่น และหม้อน้ำ ประกาศครั้งแรกปี 2530 (“ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยเกี่ยวกับปั้นจั่น”, 2530) - ออกกฎหมายความปลอดภัยเกี่ยวกับสภาพแวดล้อมในการทำงาน ประกาศครั้งแรก ปี 2520 - ออกกฎหมายความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า ประกาศใช้ครั้งแรกปี 2526 (“ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า”, 2522) ในช่วงนี้ มีเหตุการณ์ที่ ถือเป็นจุดเปลี่ยน ที่ทำให้รัฐบาลบังคับใช้นโยบายความปล อดภัยอย่างเคร่งครัด โดยมี 4 เหตุการณ์ หลักๆ ที่ดังไปทั้งโลก นั้นคือ 1.วันที่ 24 กันยายน 2533 รถแก๊สพลิกคว่ำ – ถนนเพชรบุรีตัดใหม่ ตาย 90 คน / บาดเจ็บ = 121 คน 2.วันที่ 10 พฤษภาคม 2536 เพลิงไหม้โรงงานตุ๊กตาเคเดอร์อินดัสเตรียล – นครปฐม ตาย 188 / บาดเจ็บ 485 เป็นเหตุที่ทำให้คนตายในเหตุการณ์เดียวกัน สูงสุดอันดับ 1 ของโลกในขณะนั้น วันนี้ รัฐบาลในยุคนั้น โดยมีนายชวน หลีกภัย นายกรัฐมนตรี ได้ประกาศให้วันที่ 10 พฤษภาคม ของทุกปี ถือเป็น “วันความปลอดภัยในการทำงานแห่งชาติ” นับตั้งแต่วันนั้นเป็นต้นมา 3.วันที่ 11 กรกฎาคม 2536 เพลิงไหม้โรงแรมรอยัลจอมเทียนรีสอร์ตพัทยา – ชลบุรี ตาย 91 / บาดเจ็บ 74 ราย 4.วันที่ 13 สิงหาคม 2536 โรงแรมรอยัลพลาซ่าถล่ม ตาย 137 / บาดเจ็บ 227 (วุฒิชัย ชัยนุช, 2565) - จากเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นทำให้เกิดการประกาศนโยบายต่างออกมาเพื่อรองรับสถานการณ์และเข้มงวดกับหน่วยงานที่เกี่ยวข้องมากขึ้น
2540-ปัจจุบัน	กำเนิดกฎกระทรวง..ด้านความปลอดภัย..ฉบับแรก..ที่ออกตามมาตรา 6 กับ มาตรา 103 ของ พ.ร.บ คุ้มครองแรงงาน 2541 นั่นคือ กฎกระทรวงฯ การทำงานในที่อับอากาศ 2547 ได้กำเนิด...พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน 2541 และปรับปรุงใช้จนถึงปัจจุบัน

เห็นได้ว่าจากที่รัฐบาลได้เร่งปฏิรูประบบความปลอดภัยอาชีวอนามัย เพื่อจะได้ลดความสูญเสียและจะเห็นได้จากช่วงเหตุการณ์ที่ได้อ้างอิงมา เป็นเหตุการณ์ที่สำคัญและเป็นข่าวดังไปทั่วโลกส่งผลถึงภาพลักษณ์ของประเทศไทยในเรื่องความปลอดภัย สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน และสถานการณ์ที่ไม่

ปลอดภัยต่าง ๆ ทำให้เกิดการตื่นตัวของทั้งภาครัฐและเอกชน จุดเปลี่ยนด้านความปลอดภัย สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานแก่ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม ดูจากประวัติความเป็นมาแล้วจะเห็นได้ว่าช่วงปี 2525-2539 นั้นเป็นยุคที่เกิดความสูญเสียแก่ชีวิต ทรัพย์สินของนายจ้าง ลูกจ้าง ร่วมถึงรัฐบาลอันส่งผลกระทบต่อภาพลักษณ์ ทั้งประเทศจะเห็นได้จากเหตุการณ์ต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ซึ่งเป็นแรงขับเคลื่อนนโยบายให้ภาครัฐจัดการบูรณาการออกกฎกระทรวงประกาศนโยบาย ความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน เพื่อบังคับใช้กับผู้ประกอบกิจการ โดยเฉพาะโรงงานอุตสาหกรรม เพื่อให้เกิดการดูแลเอาใจใส่แก่ลูกจ้างที่ปฏิบัติงาน และจัดสรรสภาพแวดล้อมในการทำงานให้เกิดความปลอดภัยและบังคับให้มีการตรวจสอบภายในพื้นที่ และ มีหน่วยงานภายนอกเข้าตรวจสอบอย่างต่อเนื่องเพื่อกระตุ้นให้นายจ้างได้ตระหนักถึงการดูแลให้เกิดปลอดภัยภัยต่อชีวิต และทรัพย์สินของตนเองและลูกจ้างในอนาคต

สรุปได้ว่า จุดที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ในโรงงานอุตสาหกรรม มีปัจจัยที่ทำให้เกิดการเปลี่ยนแปลงอยู่ทั้งสิ้น 4 ประเด็นหลักดังนี้

1. เกิดจากการเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีตการวิเคราะห์อุบัติเหตุหรือเหตุการณ์ที่เกิดขึ้นแล้วนำมาปรับปรุงมาตรการป้องกันไม่ให้เกิดซ้ำเหตุการณ์เดิม

2. การออกกฎหมาย หรือข้อบังคับเพื่อป้องกันการกระทำผิด กล่าวคือการบังคับใช้กฎหมายหรือข้อกำหนดเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อม เช่น พระราชบัญญัติโรงงาน หรือกฎหมายด้านสิ่งแวดล้อม เพื่อให้โรงงานอุตสาหกรรมได้ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงและนำไปปรับใช้กับลูกจ้างในองค์กร

3. การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม กล่าวคือ การเปลี่ยนไปใช้วัสดุและกระบวนการผลิตที่ที่ก่อให้เกิดความปลอดภัยต่อลูกจ้าง การจัดวัสดุอุปกรณ์ความปลอดภัยให้เหมาะสมต่อสภาพการทำงาน

4. การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม กล่าวคือ การเปลี่ยนแปลงทัศนคติของพนักงานและผู้บริหารที่เน้นให้ความสำคัญกับความปลอดภัยและสุขภาพ ส่งเสริมและรักษาวัฒนธรรมความปลอดภัยเพื่อสื่อสาร และต่อยอดให้ยึดถือเป็นระเบียบปฏิบัติต่อพนักงานในองค์อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน

จากแนวคิด ทฤษฎีความปลอดภัยอาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน ต่าง ๆที่ได้ให้ความหมายที่แตกต่างกันออกไปแต่ปัจจัยที่ส่งผลถึงจุดเปลี่ยนแปลงของความปลอดภัย ที่แท้จริงคือเหตุการณ์ในอดีตที่ทำให้เกิดการปรับปรุงและป้องกันจนเกิดการเปลี่ยนแปลงถึงกฎหมายและข้อกำหนดใหม่ ๆจะได้พูดถึงช่วงเวลาของเหตุการณ์ในอดีตที่ผ่านมาซึ่งถือเป็นจุดเปลี่ยนแปลงที่สำคัญอันนำไปสู่การออกกฎหมายและประกาศใช้และมีผลต่อโรงงานอุตสาหกรรมทั้งนายจ้างและลูกจ้างทั่วประเทศทั้งนี้เพื่อให้เกิดความปลอดภัยสูงสุดรัฐบาลควรกำหนดมาตรการลงโทษและหรือจัดสรรกิจกรรมการมีส่วนร่วมของทั้งสองฝ่ายเพื่อให้ตระหนักร่วมกันไม่ว่าจะเป็นการฝ่าฝืนนโยบายความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงาน หากฝ่ายหนึ่งฝ่ายใดไม่ปฏิบัติตามหรือไม่มีส่วนร่วมในนโยบายที่ได้ประกาศใช้ให้มีบทลงโทษอย่างจริงจัง ซึ่งจะทำให้เกิดประสิทธิภาพในการใช้นโยบายนี้สืบต่อไป

สรุป

จากการวิเคราะห์งานวิจัยเกี่ยวกับความปลอดภัย อาชีวอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานของลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรม พบว่าปัจจัยที่ส่งผลถึงจุดเปลี่ยนแปลงส่วนใหญ่เกิดจากเกิดจากการเรียนรู้จากเหตุการณ์ในอดีต การออกกฎหมายหรือข้อบังคับเพื่อป้องกันการกระทำผิด การเปลี่ยนแปลงด้านสิ่งแวดล้อม การเปลี่ยนแปลงด้านวัฒนธรรม สถานประกอบกิจการส่วนใหญ่มีจุดเปลี่ยนแปลงจากเหตุการณ์ ทั้ง 4 ด้านนี้

กล่าวโดยสรุป จุดเปลี่ยนของความปลอดภัย สุขภาพอนามัยและสิ่งแวดล้อมในการทำงานแก่ลูกจ้างในโรงงานอุตสาหกรรมจะเกิดขึ้นไม่ได้เลยหากไม่เกิดความสูญเสียอย่างหนึ่งอย่างใดมาก่อนไม่ว่าจะเกิดกับฝ่ายใดก็ตาม หากเราต้องการไม่ให้เกิดความสูญเสียต่อชีวิตและทรัพย์สิน ไม่ว่าจะเป็นฝ่ายนายจ้างหรือลูกจ้างทั้งสองฝ่ายต้องให้ความร่วมมือกัน โดยมีภาครัฐเข้ามาเป็นสื่อกลางในการขับเคลื่อนนโยบาย นโยบายนั้นจึงจะสามารถคงอยู่ต่อไป ตราบใดที่ ประเทศยังต้องขับเคลื่อนด้วยภาคอุตสาหกรรม แรงงานคนยังเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนธุรกิจอันส่งผลให้เศรษฐกิจในประเทศชาติมีการดำรงต่อไปทุกฝ่ายต้องตระหนักถึงผลที่ตามมาอันส่งผลกระทบต่อตนเองและ ผู้อื่น จิตสำนึกด้านความปลอดภัยต้องมาก่อนเสมอจึงจะมาสามารถขับเคลื่อนนโยบายนี้ต่อไปได้อย่างยาวนานสืบไป

บรรณานุกรม

กมลทิพย์ เสงี่ยมชื่น. (2562). *ความตระหนักรู้ถึงความปลอดภัยและอาชีวะอนามัยของพนักงาน บริษัท เอ็ม. เอส เฟิสท์ เอ็นเตอร์ไพรส์ จำกัด* [การค้นคว้าอิสระปริญญาธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีธัญบุรี.

เขมมารี รักษ์ชูชีพ, นภดล วงษ์น้อม, และ วงพักตร์ ภู่พันธ์ศรี (2556). อาชีวอนามัยต่อความปลอดภัยในที่ทำงานของพนักงาน ระดับปฏิบัติการในอุตสาหกรรมเครื่องใช้ไฟฟ้าและ อิเล็กทรอนิกส์ ในประเทศไทย. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย*, *10*(2), 235-257.

จันทิราพร ทั่งสุวรรณ. (2555). *การจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (SHE) ในโรงงานผลิตนามันจากยางรถยนต์เก่าไม่ใช้แล้ว* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

จันทิราพร ทั่งสุวรรณ. (2555). *การจัดการความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสิ่งแวดล้อมในการทำงาน (SHE) ในโรงงานผลิตนามันจากยางรถยนต์เก่าไม่ใช้แล้ว* [วิทยานิพนธ์วิทยาศาสตร์มหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ชัยยุทธ ชวลิตนิธิกุล. (2545). *การปฏิรูประบบราชการ 30 ปี การพัฒนาความปลอดภัย และอาชีวอนามัยในประเทศไทย (สถาบันพระปกเกล้า).* https://kpi-lib.com/elib/cgi-in/opacexe.exeop=mmvw&db=Main&skin=s&mmid=5857&bid=4818

นันทิดา โหวดมงคล. (2565). *เอกสารประกอบการสอนรายวิชา อาชีวอนามัยและความปลอดภัย* [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยเกี่ยวกับปั้นจั่น. (2530, 21 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่มที่ 104 ตอนที่ 94. หน้าที่ 157-166.

ประกาศกระทรวงมหาดไทย เรื่อง ความปลอดภัยในการทำงานเกี่ยวกับไฟฟ้า พ.ศ.2522. (2522, 21 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่มที่ 96 ตอนที่ 84. หน้า 1-44.

พระราชบัญญัติความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน พ.ศ. 2554. (2554, 16 กรกฎาคม). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 128 ตอนที่ 4 ก. หน้า 5-25.

วัฒน์ พลอยศรี. (2559). เอกสารประกอบการสอนรายวิชาอาชีวอนามัยและความปลอดภัยในอุตสาหกรรมการพิมพ์ [เอกสารที่ไม่ได้ตีพิมพ์]. คณะเทคโนโลยีอุตสาหกรรม, มหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา.

วุฒิชัย ชัยนุช. (8 มีนาคม 2565). *ย้อนรอยไฟไหม้ครั้งใหญ่ในไทย.* ข่าวสปริงนิว. https://www.springnews.co.th/news/821634

สถาบันส่งเสริมความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน (องค์การมหาชน). (2562). *คู่มือการดำเนินงานตามระบบการจัดการด้านความปลอดภัย อาชีวอนามัย และสภาพแวดล้อมในการทำงาน.* กรุงเทพฯ: บริษัท ชยากร พริ้นติ้ง จำกัด.

อังคณา พัฒโท. (2545). *พฤติกรรมความปลอดภัยในการปฏิบัติงานของพนักงานบริษัท MEKKERE(2545) จำกัด*. มหาวิทยาลัยรามคำแหง. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin-7/6114152095.pdf

ประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ

The Effectiveness of Implementing an Electronic Document Management System in the Administration of Government Documents.

สุวรรณา บัวแก้ว[1] และศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง[2]

Suwanna Buakaew[1] and Siriwat Plainbangyang[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Suwanna.bua@rmutr.ac.th[1], Siriwat.ple@rmutr.ac.th[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาถึงประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ และเพื่อให้เป็นแนวทางให้หน่วยงาน องค์กรต่าง ๆ ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ เนื่องจากงานสารบรรณเป็นงานพื้นฐานที่ทุกหน่วยงานของรัฐจะต้องปฏิบัติ งานสารบรรณเป็นการดำเนินงานด้านเอกสารเริ่มตั้งแต่การจัดทำ การรับ การส่ง การเก็บรักษา การยืม จนถึงการทำลายเอกสาร สำหรับประเทศไทย งานสารบรรณฉบับรัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ปฏิบัติตามมีการประกาศใช้ในปี มาตั้งแต่ ปีพ.ศ. 2496 นับเป็นเวลาหลายสิบปี แต่ต่อมาเมื่อเทคโนโลยีมีความก้าวหน้า มีความพร้อม จึงได้มีการเปลี่ยนแปลงนำเอาเทคโนโลยีมาใช้แทนการทำงานรูปแบบเดิมที่เรียกว่าระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ลดความซ้ำซ้อน ลดระยะเวลาของการปฏิบัติงานและลดทรัพยากรที่ใช้ในการสร้างเอกสาร บทความนี้ได้นำเสนอประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐที่หน่วยงานที่นำมาปฏิบัติได้มีการทำการประเมินผลถึงประสิทธิภาพ พัฒนาการของระบบสารบรรณในประเทศไทย และเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่างข้อดีและข้อเสียของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการวิเคราะห์ข้อมูลจากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการประเมินผลถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณ

คำสำคัญ: การประเมินผล ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ งานด้านเอกสารของภาครัฐ

Abstract

The purpose of this study was to examine the effectiveness of implementing an electronic document management system in the administration of government documents. It also aims to provide guidance for agencies and organizations to understand the advantages and disadvantages of using such a system in government document management. Document

management is a fundamental task that every government agency must carry out, involving processes such as creating, receiving, sending, storing, borrowing, and disposing of documents. In Thailand, government document management regulations were established for all ministries, departments, and agencies to follow, with the regulations being announced in 1953 and in effect for several decades. However, as technology advanced and became more accessible, traditional methods were gradually replaced with an electronic document management system to enhance work efficiency, reduce redundancy, shorten processing times, and minimize the resources needed to create documents. This article presents the effectiveness of the electronic document management system in government document administration, focusing on agencies that have implemented and assessed its effectiveness. It also discusses the development of document management systems in Thailand and compares the advantages and disadvantages of electronic document management. Additionally, it analyzes data from relevant research on factors that affect the system's efficiency.

Keywords: Evaluation, electronic document management system, government document management

บทนำ

หน่วยงานรัฐในประเทศไทยได้นำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในงานหลายด้าน อย่างงานสารบรรณซึ่งเป็นงานพื้นฐานที่ทุกหน่วยงานของรัฐต้องปฏิบัติ โดยมีระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณเป็นแนวทางการปฏิบัติงาน ซึ่งระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณมีพัฒนาการมาอย่างยาวนาน มีการแก้ไขและเพิ่มเติมมาแล้วหลายครั้งเพื่อให้ตรงกับการปฏิบัติงานตามยุคสมัย ซึ่งในปัจจุบันคือระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564 ที่มีการแก้ไขเพื่อรองรับและสนับสนุนการปฏิบัติงานสารบรรณด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพิ่มเติม (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564, 2564) แต่ในปัจจุบันหน่วยงานรัฐในประเทศไทยยังอยู่ในกระบวนการพัฒนาและขยายตัวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าหลายหน่วยงานจะเริ่มนำเทคโนโลยีสารสนเทศมาใช้ในการจัดการเอกสาร แต่เปอร์เซ็นต์การใช้งานทั่วทั้งประเทศยังมีความแตกต่างกันไปตามลักษณะของแต่ละหน่วยงานและระดับการพัฒนาเทคโนโลยีในแต่ละหน่วยงานทำงานภายในหน่วยงาน ในบางหน่วยงานที่มีความพร้อม ได้นำเอาเทคโนโลยีมาประยุกต์ใช้ในการทำงานด้านต่าง ๆ เพื่อลดระยะเวลาการปฏิบัติงานให้รวดเร็วยิ่งขึ้น

บทความนี้ได้นำเสนอประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐที่หน่วยงานที่นำมาปฏิบัติได้มีการทำการประเมินผล รูปแบบการประเมินที่นิยมนำมาใช้ และเปรียบเทียบระหว่างข้อดีและข้อเสียของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และการวิเคราะห์ข้อมูล

จากงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อเป็นแนวทางให้หน่วยงานที่เกี่ยวข้อง ได้ทราบถึงข้อดีและข้อเสียของการทำงานด้านสารบรรณด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

พัฒนาการของระบบสารบรรณในประเทศไทย

งานสารบรรณเป็นงานหนึ่งของทุกหน่วยงานภาครัฐ เป็นการดำเนินงานด้านเอกสาร งานสารบรรณตามระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526 หมายถึง งานที่เกี่ยวกับการบริหารงานเอกสาร เริ่มตั้งแต่การจัดทำ การรับ การส่ง การเก็บรักษา การยืม จนถึงการทำลาย (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526, 2548)

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณถือว่าเป็นแนวทางปฏิบัติ ในการปฏิบัติงานด้านเอกสารของหน่วยงานรัฐในประเทศไทย ซึ่งมีพัฒนาการมาเป็นเวลายาวนาน โดยระเบียบงานสารบรรณฉบับแรกที่รัฐบาลจัดทำขึ้นเพื่อให้ทุกกระทรวง ทบวง กรม ปฏิบัติตาม มีการประกาศใช้ในปี พ.ศ. 2496-2497 ซึ่งเป็นรากฐานของระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฉบับต่อ ๆ มาก่อนปี พ.ศ. 2497 ส่วนราชการไทยยังไม่ได้มีการกำหนดแนวทางและไม่มีหลักการปฏิบัติที่แน่นอน ชัดเจน ทั้งในขั้นตอนการจัดทำหนังสือ การรับ การส่ง การจัดเก็บรักษา การยืมและการทำลายเอกสารต่อมาในปี พ.ศ. 2502 หลังจากที่มีการประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฉบับแรกมาเป็นระยะเวลา 4 ปี การทำงานภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณฉบับแรกนี้ ยังมีปัญหาต่าง ๆ คณะรัฐมนตรีจึงมีมติให้แต่งตั้งคณะกรรมการขึ้นมาเพื่อพิจารณาปัญหาต่าง ๆ และแก้ไขปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณใหม่อีกครั้ง โดยแล้วเสร็จในปี พ.ศ. 2506

ถึงแม้ว่าที่ผ่านมาได้มีการแก้ไขและปรับปรุงระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2506 แล้วแต่ระเบียบดังกล่าวก็ไม่ได้ครอบคลุมถึงงานสารบรรณที่ปฏิบัติอยู่ทั้งหมด ในปี พ.ศ. 2518 สำนักนายกรัฐมนตรีได้เสนอพิจารณาแต่งตั้งคณะกรรมการพิจารณาปรับปรุงและพัฒนาระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ คณะกรรมการจึงเสนอร่างระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณขึ้นมาใหม่เมื่อเดือนเมษายน พ.ศ. 2526 ซึ่งคณะรัฐมนตรีได้มีประกาศเห็นชอบและประกาศใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2526

สำหรับปัจจุบันได้มีการใช้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564 ที่มีการแก้ไขเพิ่มเติมคำว่า “ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์” หมายความว่า การรับส่งและเก็บรักษาข้อมูล ข่าวสาร หรือหนังสือผ่านระบบสื่อสารด้วยวิธีการทางอิเล็กทรอนิกส์ โดยรวมถึงการรับส่งโดยใช้ไปรษณีย์อิเล็กทรอนิกส์ของส่วนราชการหรือที่ส่วนราชการจัดให้แก่เจ้าหน้าที่ และระบบสื่อสารทางอิเล็กทรอนิกส์อื่นใดตามที่หัวหน้าส่วนราชการ กำหนดด้วย” เพื่อรองรับ สนับสนุน การปฏิบัติงานสารบรรณด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ เพื่อให้เหมาะสมกับสภาวการณ์ในปัจจุบัน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ พ.ศ. 2564, 2564) ซึ่งทำให้การปฏิบัติงานด้านสารบรรณสะดวกและรวดเร็วมากขึ้นในการรับ ส่งข้อมูลทั้ง

ภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งแตกต่างจากระบบการทำงานสารบรรณแบบเดิมที่มีความซ้ำซ้อน ล่าช้าและสิ้นเปลืองทรัพยากรเป็นอย่างมาก นอกจากนั้นยังทำให้ง่ายต่อการค้นหาเอกสาร การเก็บเอกสารมีความปลอดภัยมากขึ้นอีกด้วย

รูปแบบการประเมินผล (Evaluation)

การประเมินผล (Evaluation) เป็นการนำผลลัพธ์ของการปฏิบัติมาเทียบกับเป้าหมายที่ต้องการ การวัดผลโดยเปรียบเทียบสิ่งที่ถูกประเมินกับเกณฑ์มาตรฐานทั้งนี้เพื่อ ตัดสินคุณค่า ผลประโยชน์ และความคุ้มค่าที่ได้รับจากสิ่งที่ถูกประเมินนั้น ยุคสมัยของการประเมินเริ่มตั้งแต่ก่อนปี ค.ศ. 1900 และมีพัฒนาการอย่างต่อเนื่องมาจนถึงปัจจุบัน และเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารจึงจำเป็นต้องมีการประเมินผล ซึ่งรูปแบบของการประเมินผล (Evaluation Model) หมายถึง กรอบหรือแนวความคิดที่สำคัญเกี่ยวกับ กระบวนการ (Process) และวิธีการประเมินผล (Evaluation Method) เกิดจากการค้นคว้าและคิดค้นของนักประเมินผล ที่มีอยู่หลากหลายรูปแบบ ได้แก่

1. รูปแบบการประเมินของ Michael Scriven รูปแบบการประเมินของสคริฟเว่น (Scriven) สคริฟเว่น มีจุดมุ่งหมายที่สำคัญ 2 ประการ คือ Formative and Summative Evaluation หรือ1.การประเมินความก้าวหน้า 2. การประเมินผลสรุปของโครงการ การประเมินทั้ง 2 อย่างมีประเด็นการประเมินที่แตกต่างกัน เป็นวิธีการประเมินที่ยึดติดวัตถุประสงค์ เรียกว่า Goal-Based Evaluation เป็นการประเมินระหว่างการจัดทำโครงการ และการประเมินผล แนวคิดการประเมินผลของสคริฟเว่น ได้มีการพัฒนาสู่การประเมินที่ไม่ยึดติดวัตถุประสงค์ Goal-Free Evaluation เป็นการมุ่งเน้นผลต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินโครงการ ในทุกด้าน ทั้งผลทางตรงและทางอ้อมและผลพลอยได้ (สมคิด พรมจุ้ย, 2552)

2. รูปแบบการประเมิน CIPP Model Daniel L. Stufflebeam มีการประเมิน 4 ขั้นตอนตามแนวคิดเชิงระบบ คือ

1. การประเมินสภาวะแวดล้อมหรือบริบท (Context Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้มาซึ่งข้อมูล เพื่อช่วยในการตัดสินใจในการกำหนดวัตถุประสงค์ของโครงการ

2. การประเมินปัจจัยเบื้องต้น (Input Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อให้ได้ข้อมูลนำมาประกอบในการตัดสินความเหมาะสมของการวางแผนในการทำกิจกรรมต่าง ๆ

3. การประเมินกระบวนการ (Process Evaluation) เมื่อแผนการหรือโครงการได้รับอนุมัติให้ดำเนินการ การประเมินกระบวนการจะช่วยให้ผู้ที่รับผิดชอบโครงการได้รับข้อมูลย้อนกลับ (Feedback) ทำให้ทราบถึงผลของการปฏิบัติว่าเป็นอย่างไร มีปัญหาข้อบกพร่องอะไรบ้างที่จะต้องปรับปรุงแก้ไขให้การดำเนินงานเป็นไปตามแผนด้วยดี

4.การประเมินผลผลิต (Product Evaluation) เป็นการประเมินเพื่อดูว่าเมื่อโครงการสิ้นสุดลงแล้วผลสัมฤทธิ์ของโครงการเป็นตามวัตถุประสงค์หรือตามที่คาดหวังไว้หรือไม่ (สมคิด พรมจุ้ย, 2552)

3. การประเมินแบบตอบสนองของ Robert Stake ได้เสนอรูปแบบการประเมินที่เรียกว่า Countenance Model ซึ่งตามโครงสร้างของรูปแบบนี้ ได้จำแนกข้อมูลออกเป็น 2 เมตริกซ์ประกอบด้วย เมตริกซ์บรรยาย (Description Matric) และเมตริกซ์การตัดสินคุณค่า (Judgement Matric) และได้เสนอว่าก่อนบรรยายหรือตัดสินคุณค่าของโครงการใด ๆ นักประเมินควรทำการวิเคราะห์หลักการและเหตุผลของโครงการนั้นๆ ด้วย

เมตริกซ์การบรรยาย ประกอบด้วยสิ่งที่คาดหวังและสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของปัจจัยกระบวนการ และผลผลิต การบรรยายสิ่งที่คาดหวังจะกระทำก่อนที่จะเริ่มโครงการ เมื่อโครงการเริ่มดำเนินการจนกระทั่งสิ้นสุดโครงการจึงจะบันทึกสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของปัจจัยเบื้องตัน การปฏิบัติและผลผลิต การประเมินเมตริกซ์การบรรยายจะประเมินดังนี้

1. ประเมินความสอดคล้อง ของสิ่งที่คาดหวังกับสิ่งที่เกิดขึ้นจริงของปัจจัยเบื้องตันกระบวนการและผลผลิต

2. ประเมินความสัมพันธ์ ของสิ่งที่คาดหวังระหว่างประเด็นของปัจจัยเบื้องต้นกระบวนการและผลผลิต และประเมินความสัมพันธ์ของสิ่งที่เกิดขึ้นจริงระหว่างประเด็นของปัจจัยเบื้องตัน กระบวนการและผลผลิต

เมตริกซ์การตัดสินคุณค่า เป็นการตัดสินโดยการเปรียบเทียบสิ่งที่เกิดขึ้นจริงกับมาตรฐานหรือเกณฑ์ที่กำหนดขึ้นก่อนเริ่มดำเนินโครงการของ 3 ประเด็นหลัก คือ ปัจจัยเบื้องตัน กระบวนการ และผลผลิต (สมคิด พรมจุ้ย, 2552)

4. การประเมินเน้นการใช้ประโยชน์ของ Michael Patton ได้เสนอแนวคิดรูปแบบการประเมินที่ยึดประโยชน์ใช้สอย (Utilization Focused Evaluation) เพื่อแก้ปัญหาการประเมินโดยเฉพาะประเด็นที่มักจะได้รับคำวิจารณ์ว่า ประเมินแล้วไม่ได้นำผลการประเมินไปใช้หรือผู้บริหารมองว่าผลการประเมินไม่ตรงกับข้อมูลที่ต้องการใช้ประกอบการตัดสินใจ แพตตัน จึงได้เสนอแนวคิดและแนวทางในการประเมิน ดังนี้

1. หลักในการประเมินโครงการคือการให้ความสำคัญกับผู้บริหารหรือกลุ่มลูกค้าที่จะใช้ผลการประเมิน คำถามในการประเมินควรเกิดจากความต้องการของกลุ่มที่เกี่ยวข้อง ไม่ใช่ความอยากรู้อยากเห็นของนักประเมิน การตั้งจุดประสงค์การประเมินจากความต้องการเหล่านี้จะช่วยให้ผลการประเมินนำไปใช้ในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการได้มากขึ้น

2. ขั้นตอนการประเมิน แพตตันได้เสนอแนวทางการประเมินโดยเฉพาะการดำเนินการเพื่อให้ได้วัตถุประสงค์ของการประเมิน โดยแบ่งกิจกรรมเป็น 3 ขั้นตอน คือ

2.1 จำแนกประเภทหรือกลุ่มบุคคล ที่เกี่ยวข้องกับโครงการในขั้นตอนนี้นักประเมินต้องพิจารณาว่ามีใครบ้างที่เกี่ยวข้องกับโครงการที่จะประเมิน เช่น ผู้บริหาร ผู้รับผิดชอบโครงการและผู้เกี่ยวข้องกับโครงการอื่น ๆ

2.2 สัมภาษณ์ สอบถามผู้เกี่ยวข้องได้จากกลุ่มบุคคล เพื่อรวมความคิดเห็นหรือความต้องการว่า กลุ่มบุคคลเหล่านี้ ต้องการทราบผลการดำเนินโครงการในลักษณะใดบ้างต้องการใช้ข้อมูลการประเมินเรื่องใดหรืออยากรู้อะไร

2.3 จัดหมวดหมู่คำถาม หรือความต้องการอยากใช้ข้อมูลของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องกับโครงการแล้วกำหนดเป็นรายการ คำถามหลักๆ เพื่อการประเมิน เช่นการดำเนินโครงการทำได้เพียงใด เกิดปัญหาในลักษณะใดบ้าง ผลการดำเนินของโครงการทำให้บรรลุวัตถุประสงค์เพียงใด โครงการก่อให้เกิดผลกระทบเพียงใด เป็นต้น (สมคิด พรมจุ้ย, 2544)

หลังจากดำเนินการทั้ง 3 ขั้นตอน นักประเมินจึงกำหนดวัตถุประสงค์ของการประเมินที่ครอบคลุมประเด็นคำถามการประเมิน ของกลุ่มบุคคลที่เกี่ยวข้องโครงการส่วน**การ**ดำเนิน**การ**ในขั้นตอนต่อไปก็ดำเนินการตามกระบวนการประเมินผลตามปกติ

จากรูปแบบการประเมินผลดังกล่าว หากผู้ประเมินเลือกรูปแบบการประเมินให้สอดคล้องและเหมาะสมจะช่วยให้สามารถตรวจสอบประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์และทำการปรับปรุงพัฒนาให้ตรงกับความต้องการและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานได้มากยิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มประสิทธิภาพในการบริหารงานเอกสารและการจัดการข้อมูลต่าง ๆ อย่างมีระบบและมีความคุ้มค่ามากที่สุด

ประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ

การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ ปัจจุบันหลายหน่วยงานได้มีการนำมาใช้ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ ซึ่งช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพที่ชัดเจนหลายด้าน อีกทั้งยังช่วยพัฒนาและปรับปรุงการทำงานให้มีความรวดเร็วและมีประสิทธิภาพมากขึ้น บทความนี้จะนำเสนอผลงานการวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ ดังตารางนี้

ตารางที่ 1 การวิจัยเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ชื่อเรื่องวิจัย	ผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช (ศุภญา ทองเชื้อ, 2557)	1.ด้านความสะดวกรวดเร็วในการให้บริการด้านการตรวจสอบ และติดตามขั้นตอนเอกสารได้ทันที 2.ด้านความถูกต้องในการทำงาน 3.ด้านความสะดวกในการค้นหาเอกสาร 4.ด้านการลดขั้นตอนการทำงาน 5.ด้านการลดการบันทึกข้อมูลซ้ำซ้อน 6.ด้านการประหยัดงบประมาณ
การประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัย	1.ความสามารถในการเข้าถึงการรับ-ส่งหนังสือ ได้ง่ายและรวดเร็ว 2.มีความแม่นยำ ความถูกต้องของการแสดงผลลัพธ์ในการค้นหา 3. มีความถูกต้องกระบวนการรับ-ส่งหนังสือ การออกเลขหนังสือ การ

ชื่อเรื่องวิจัย	ผลการวิจัยเกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์
เทคโนโลยีราชมงคลอีสาน (จันทร์จิรา ตลับแก้ว และเพ็ญพันธ์ เพชรศร, 2559)	ลงนามเกษียนหนังสือ การร่างบันทึก ข้อความเป็นไปตามระเบียบงานสารบรรณ 4.การออกแบบในส่วนของการปฏิสัมพันธ์โต้ตอบกับผู้ใช้ มีกราฟฟิกที่ความสวยงาม เรียบง่าย เหมาะสม ง่ายต่อการใช้งาน 5.ระบบมีการรักษาความปลอดภัยของระบบ
พฤติกรรมและประสิทธิภาพการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ (เจนจิรา วิศพันธ์และกฤตภ์ แต้สิริสุข, 2560)	1. ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มีประโยชน์ในด้านการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อมในเรื่องของการประหยัดกระดาษและค่าใช้จ่าย 2. มีประโยชน์ในด้านความสะดวก รวดเร็ว ในเรื่องการรับ-ส่งข้อมูล 3. สามารถใช้ได้ทุกเวลาและสถานที่ ที่มีเครือข่ายอินเตอร์เน็ต 4.สามารถรับ-ส่ง และแจ้งเวียนเอกสาร 5.มีวิธีการตรวจสอบและติดตามสถานะเอกสารที่ส่งไปยังผู้รับเอกสาร

จากตารางจะเห็นได้ว่าการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐช่วยให้การทำงานมีประสิทธิภาพมากขึ้น ทั้งในด้านความสะดวก รวดเร็ว ความแม่นยำ ความถูกต้องของการจัดทำเอกสารและความปลอดภัย อีกทั้งยังสามารถลดต้นทุนและประหยัดทรัพยากรต่าง ๆ ที่ใช้ในงานสารบรรณรูปแบบเดิม อีกทั้งช่วยเพิ่มความโปร่งใสในการทำงานภาครัฐ

ข้อดีและข้อเสียของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการบริหารงานด้านเอกสารของภาครัฐ

ตารางที่ 2 ข้อดีและข้อเสียของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์	
ข้อดี	**ข้อเสีย**
1. ช่วยอำนวยความสะดวกในการปฏิบัติงาน	1.ลดการติดต่อแบบตัวต่อตัว (Face-To-Face) ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทำให้ผู้บริหารรู้สึกว่าสูญเสียอำนาจการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา
2.ประหยัดสถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร	2. การใช้ระบบอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน อาจทำให้เกิดความเสี่ยง เมื่อระบบควบคุมอัตโนมัติปฏิบัติงานผิดพลาด

3. เพิ่มความรวดเร็วในการจัดเก็บ รวบรวม และการค้นหาข้อมูลของหน่วยงาน	3. มีการเปลี่ยนแปลงวิธีการปฏิบัติงาน อาจทำให้ผู้ปฏิบัติไม่ยอมรับการปรับเปลี่ยนวิธีการปฏิบัติงาน และต้องการฝึกอบรมเพิ่มเติม
4.ช่วยลดค่าใช้จ่ายในการปฏิบัติงานในสำนักงาน เช่น ด้านแรงงาน ด้านเครื่องมือ และด้านสถานที่ในการจัดเก็บเอกสาร	
5.ปรับปรุงการปฏิบัติงานเป็นแบบโลกาภิวัตน์ หรือสำนักงานเสมือนจริง	
6.ลดขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ในการจัดทำต้นฉบับ จัดทำสำเนา และทำลายเอกสาร	
7.ลดปัญหาการจัดทำ จัดเก็บเอกสารซ้ำซ้อน โดยใช้หลักการสำนักงานปราศจากเอกสาร (Paperless Office)	
8.ประหยัดทรัพยากรธรรมชาติ	

ที่มา: สารภี สหวิริยะ (2562)

จากตารางดังกล่าว ทำให้ทราบถึงความแตกต่างของข้อดีและข้อเสียของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อย่างเห็นได้ชัดเจน ตั้งแต่การสร้างหนังสือซึ่งการปฏิบัติงานด้านสารบรรณแบบเดิมที่มีความล่าช้า การนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในการปฏิบัติงานจะช่วยลดขั้นตอนของเจ้าหน้าที่ในการจัดทำเอกสารต่าง ๆ และลดขั้นตอนและเวลาในการเสนอหนังสือต่อผู้บังคับบัญชา ซึ่งจากเดิมการเสนอหนังสือต่อผู้บังคับบัญชาผู้ปฏิบัติจะต้องนำเอกสารหรือหนังสือไปเสนอตามลำดับขั้น ระบบสารบรรณรูปแบบเดิมจึงใช้เวลาค่อนข้างนานในการเดินเอกสาร เสนอไปถึงแต่ละลำดับขั้น เนื่องจากส่วนใหญ่ภาครัฐจะเป็นการทำงานแบบบนลงล่าง บางครั้งมีผู้บังคับบัญชาลงนามหลายคน แตกต่างกับการปฏิบัติงานด้านสารบรรณด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ที่หนังสือจะเสนอต่อไปโดยอัตโนมัติและรวดเร็ว แต่มีข้อเสียในลดการติดต่อแบบตัวต่อตัว (Face-To-Face) ระหว่างผู้ปฏิบัติงานในหน่วยงานทำให้ผู้บริหารรู้สึกว่าสูญเสียอำนาจการควบคุมผู้ใต้บังคับบัญชา อีกทั้งระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ยังช่วยให้ประหยัดทรัพยากรสำนักงาน เนื่องจากไม่มีการใช้กระดาษ (Paperless) ในการทำงานเหมือนรูปแบบเดิม อีกทั้งยังสามารถทำงานได้ทุกที่เนื่องจากไม่มีข้อจำกัดในด้านสถานที่ที่จะปฏิบัติงาน ซึ่งแบบเดิมจะปฏิบัติได้ต่อเมื่ออยู่ในสำนักงาน และหากเอกสารดำเนินการเสร็จแล้วต้องการเก็บ สำหรับระบบสารบรรณรูปแบบเดิมจะต้องใช้พื้นที่และอุปกรณ์สำนักงานในการจัดเก็บเอกสาร และยากต่อการสืบค้น แต่สำหรับระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์สามารถจัดเก็บเข้าแฟ้มในระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ได้เลย และยังง่ายต่อการสืบค้น ลดปัญหาการจัดทำ จัดเก็บเอกสารซ้ำซ้อน เพียงแค่ใส่ตัวเลขของหนังสือที่ต้องการจะสืบค้น หนังสือจะขึ้นมาโดยอัตโนมัติ และลดขั้นตอนในการ

ปฏิบัติงานได้อย่างหลายขั้นตอน แต่ในทางกลับกันการใช้ระบบอัตโนมัติในชีวิตประจำวัน อาจทำให้เกิดความเสี่ยง เมื่อระบบควบคุมอัตโนมัติไม่เสถียรและปฏิบัติงานผิดพลาด

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการงานในองค์กรหรือหน่วยงานรัฐบาล สมัยใหม่ ดังนี้ (สาลินี สมบัติแก้ว, 2556)

1. กระบวนการทำงานมีกระบวนการที่สั้น สามารถทำงานได้โดยคน ๆ เดียวและตอบสนองความต้องการของการทำงานได้

2. ระบบงานจะมีความซับซ้อน เพราะงานทุกงานจะอยู่ที่คน ๆ เดียวต้องศึกษาระเบียบกฎเกณฑ์แนวปฏิบัติ แล้วดำเนินการให้สิ้นสุดด้วยตนเองเพื่อปฏิบัติที่ได้รับมอบหมายได้

3. เป็นการเสริมพลังให้แก่ผู้ปฏิบัติงาน มากกว่าที่จะเป็นการควบคุม (Control) ได้เจ้าหน้าที่งานหรือบุคคลคนเดียวในการปฏิบัติงาน

4. โครงสร้างขององค์กรหรือหน่วยงานรัฐบาลที่ได้รับมอบหมาย จะทำเป็นแบบอย่างของ การทำงานเป็นตัวอย่าง

5. ทุกคนทำงานด้วยกัน ช่วยกันทำความสำเร็จของงานว่าเป็นความสำเร็จของคณะหรือองค์กรหรือหน่วยงานของรัฐบาลเพื่อให้ประสบผลสำเร็จ

6. บุคลากร ต้องได้รับการศึกมา การฝึกอบรม ทดลอง ทดสอบ การปฏิบัติงานการใช้งานของระบบและการเสริมส่งเสริมพลัง จนสามารถพัฒนาการปฏิบัติงานคือความสำเร็จของคณะหรือหน่วยงานของรัฐบาลได้ผลสำเร็จ

7. ค่าตอบแทนเป็นไปตามผลของการทำงานหรือสัดส่วนของงานที่ทำในองค์กรและตามระดับหน้าที่งานที่ได้รับมอบหมายตามส่วนและตำแหน่งงาน

8. จุดเน้นของงาน อยู่ที่กระบวนการของการทำงานให้ประสบผลสำเร็จ

9. บทบาทผู้บริหาร มีคุณสมบัติเป็นผู้นำในลักษณะช่วยเหลือแนะนำแก้ไขปรับปรุงข้อบกพร่องแทนการควบคุมและบริหารตัดสินใจในการมอบหมายหน้าที่ของงานตามลักขณะของงานและหน้าที่ที่ได้รับหมอบหมาย

10. การประเมินผล เป็นการประเมินที่ผลงานมากกว่าประเมินกิจกรรมที่ทำเพื่อนำไปวัดประสิทธิภาพการทำงานขององค์กร

11. จุดเน้นของการให้บริการ อยู่ที่ผู้บริการมากกว่าผู้บังดับบัญชาเพื่อใช้ปืนแรงบันดาลใจในการทำงานค่านิยมเป็นเชิงรับ

ในขณะเดียวกัน จิตติมา อัครชิดิพงศ์ (2556) กล่าวว่า ประสิทธิภาพในการทำงานในองค์การเป็นหัวใจของการนำองค์การไปสู่การบรรลุผลความสำเร็จของการดำเนินงาน องค์การจะมีผลผลิต เป็นที่น่าพอใจทั้งใน

ด้านการผลิต การบริการ มีความเจริญก้าวหน้าและสร้างความพึงพอใจทั้งแก่ลูกค้า และแก่บุคลากรขององค์การ ก็ขึ้นกับองค์ประกอบสำคัญ 3 ประการ คือ

1. สิ่งแวดล้อมนอกองค์การ ได้แก่ ตลาดความต้องการของลูกค้า สภาพเศรษฐกิจของสังคมและของประเทศ เช่น ภาวะเงินเฟ้อ สภาพคล่องทางการเงินการธนาคาร กำลังการซื้อของลูกค้าความเปลี่ยนแปลงของสังคม เช่น นิยมฟุ่มเฟือย ต้องการความสะดวกในการบริการบางลักษณะ เช่น บริการขายตรง บริการสื่อสารขนส่ง การเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยี เช่น ประดิษฐ์คิดค้น อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ใหม่ ๆ การซื้อขายสินค้าทางสื่ออิเล็กทรอนิกส์ สภาวะการซื้อขายส่งออกในตลาดโลก คู่แข่งขันทางการผลิตการบริการ แหล่งวัตถุดิบคุณภาพ วัตถุดิบ และผู้ร่วมทุน

2. สิ่งแวดล้อมในองค์การ ได้แก่ นโยบาย วิสัยทัศน์ และปรัชญาขององค์การที่จะกำหนดทิศทางของการดำเนินงานองค์การ วัฒนธรรมองค์การ และการจัดบรรยากาศการทำงานที่จะส่งเสริมการทำงานของบุคลากร

3. ปัจจัยขององค์การ ได้แก่ สภาพความพร้อมขององค์การในด้านที่ดิน อาคารสถานที่อุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ เงินทุน เทคโนโลยี และศักยภาพของบุคลากร โดยเฉพาะด้านบุคคลถือเป็นหัวใจของการพัฒนาประสิทธิภาพขององค์การ บุคคลจะต้องมีประสิทธิภาพในการทำงานองค์ประกอบด้านตัวบุคคลที่จะนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน

โดยได้มีผู้วิจัยที่ได้ทำการศึกษาถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

พิชญาย์ภร ปรวิเขียวสุดตา (2563) ศึกษาถึงปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย พบว่าระดับปัจจัยลักษณะการใช้งานในภาพรวมอยู่ในระดับมากและระดับประสิทธิภาพการทำงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์อยู่ในระดับมาก ส่วนการทดสอบสถิติอ้างอิง บุคลากรของสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยที่มีอายุระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน และอายุการทำงานต่างกันมีผลต่อระดับความคิดเห็นเรื่องประสิทธิภาพในการทำงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยที่แตกต่างกัน ปัจจัยด้านลักษณะการใช้งาน ประกอบด้วย พฤติกรรมการทำงานและความสามารถของระบบมีอิทธิพลต่อระดับความคิดเห็นเรื่องประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทยโดยรวม

ณริศรา กุนนากุล (2566) ได้ศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในภาคเหนือ พบว่า ด้านสถานภาพการทำงาน ส่วนใหญ่สถานภาพผู้ใช้งาน ส่วนใหญ่เป็น อาจารย์เจ้าหน้าที่ หน่วยงานสังกัด พบว่า ส่วนใหญ่หน่วยงานสังกัดผู้ต้อบแบบสอบถาม ส่วนใหญ่เป็นหน่วยงานสนับสนุน ลักษณะ/วัตถุประสงค์การใช้งาน พบว่า ส่วนใหญ่เข้าใช้งานระบบเพื่อติดตามงานเอกสารความถี่การใช้งาน พบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม มีการใช้งานทุกวัน การเข้ารับการอบรมพบว่าส่วนใหญ่ผู้ตอบแบบสอบถาม เคยเข้าร่วมการอบรม ปัจจัยด้านบุคคล ปัจจัยด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน มีปัญหาการใช้

งานระบบ และมีความคาดหวังในการใช้งานระบบที่แตกต่างกันในส่วนของหน่วยงานที่สังกัดที่แตกต่างกัน มีปัญหาการใช้งานระบบอิเล็กทรอนิกส์ และความคาดหวังในการเข้าใช้งาน ระบบที่ไม่แตกต่างกันและพบว่าปัจจัย ด้านปัญหาการใช้งานและปัจจัยด้านความคาดหวังใน การเข้าใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีความสัมพันธ์กับการยอมรับการเปลี่ยนแปลง ที่สนับสนุนปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของมหาวิทยาลัยรัฐ แห่งหนึ่งในภาคเหนือ

ศุภญา ทองเชื้อ (2557) ได้ศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ ในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช ผลจากการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์ต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกรมอุทยานแห่งชาติสัตว์ป่าและพันธุ์พืช ได้แก่ ความรู้ในการปฏิบัติงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ทักษะในการปฏิบัติงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ การเข้ารับการฝึกอบรม ระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ และประสบการณ์การใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ของบุคลากร

จากงานวิจัยปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ดังกล่าว ด้านสถานภาพที่แตกต่างกัน มีอายุระดับการศึกษา ตำแหน่งงาน อายุการทำงานต่างกัน และด้านพฤติกรรมการทำงานด้วยระบบสารบรรณณอิเล็กทรอนิกส์ ความรู้และทักษะในการปฏิบัติงานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์

สรุป

หน่วยงานของรัฐได้มีการนำเอาระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้แทนการทำงานรูปแบบเดิมที่มีความล่าช้า กันอย่างกว้างขวางแต่ก็ยังพบเจอกับข้อจำกัด ปัจจัยบางประการการปฏิบัติงานงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์จะดำเนินไปได้อย่างมีประสิทธิภาพมากน้อยเพียงใดขึ้นอยู่กับปัจจัยหลักๆ คือ ปัจจัยด้านบุคลากร ด้านสถานภาพของผู้ใช้งาน บุคลากรที่มีความรู้ในเรื่องงานสารบรรณ มีทักษะในการใช้อุปกรณ์คอมพิวเตอร์ และต้องมีการฝึกอบรมในเรื่องของการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์เพื่อไม่ให้การทำงานมีความผิดพลาด และเป็นการปรับเปลี่ยนการทำงานรูปแบบใหม่ ๆ อาจทำให้ผู้ปฏิบัติงานมีสนใจในงานมากขึ้น ปัจจัยด้านพฤติกรรมการทำงานของบุคลากร ความถี่ในการปฏิบัติงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ทุกวันจะทำให้การทำงานด้วยของระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น ปัจจัยด้านกระบวนการทำงานที่มีความสั้น กระชับ รวดเร็วขึ้น สามารถลดระยะเวลาจากการทำงานรูปแบบเดิม และปัจจัยด้านอุปกรณ์เครื่องมือเครื่องใช้ อุปกรณ์ต้องมีความพร้อมสำหรับปฏิบัติงาน องค์กรต้องมีการพัฒนาให้อุปกรณ์ทุกอย่างมีความทันสมัยยิ่งขึ้น และเพื่อให้ทราบถึงประสิทธิภาพของการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ต้องมีการประเมินอย่างเหมาะสม จึงจะสามารถรู้ถึงประสิทธิภาพจากการนำระบบมาใช้ในการปฏิบัติงาน

บรรณานุกรม

จันทร์จิรา ตลับแก้ว และ เพ็ญพันธ์ เพชรศร. (2559). *การประเมินประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลอีสาน*. *อินฟอร์เมชั่น*, *23*(1), 23-38.

จิตติมา อัครชิดิพงศ์. (2556). *เอกสารประกอบการสอนวิชาการพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน*. พระนครศรีอยุธยา: คณะวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุทธยา.

เจนจิรา วิศพันธ์ และ กฤตภ์ แต้สิริสุข. (2560). *รายงานวิจัยฉบับสมบูรณ์พฤติกรรมและประสิทธิภาพการใช้ระบบงานสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ : กรณีศึกษามหาวิทยาลัยทักษิณ*. มหาวิทยาลัยทักษิณ.

ณริศรา กุนนากุล. (2566). ปัจจัยที่มีผลต่อการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ ของมหาวิทยาลัยรัฐแห่งหนึ่งในภาคเหนือ. *วารสารครุศาสตร์วิชาการ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, *8*(1), 181-203.

พิชญาย์ภร ปรวิเขียวสุดตา. (2563). *ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการทำงานด้วยระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์ในสถาบันวิจัยวิทยาศาสตร์และเทคโนโลยีแห่งประเทศไทย* [สารนิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ]. http://irithesis.swu.ac.th/dspace/handle/123456789/1445

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี ว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 4) พ.ศ. 2564. (2564, 25 พฤษภาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 138 ตอนพิเศษ 113 ง. หน้า 1.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยงานสารบรรณ (ฉบับที่ 2) พ.ศ. 2548. (2548, 23 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 112 ตอนพิเศษ 99 ง. หน้า 32-39.

ศุภญา ทองเชื้อ. (2557). *ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในการนำระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์มาใช้ในกรมอุทยานแห่งชาติ สัตว์ป่าและพันธุ์พืช* [ภาคนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ในพระบรมราชูปถัมภ์จังหวัดปทุมธานี]. https://tdc.thailis.or.th/tdc/dccheck.php?Int_code=36&RecId=1147&obj_id=5596

สมคิด พรมจุ้ย. (2544). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 3). นนทบุรี: โรงพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช.

สมคิด พรมจุ้ย. (2552). *เทคนิคการประเมินโครงการ* (พิมพ์ครั้งที่ 6). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

สารภี สหะวิริยะ. (2562). *ปัญหาการใช้งานระบบเอกสารอิเล็กทรอนิกส์ (E-document) ของบุคลากรคณะวิทยาศาสตร์และคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตหาดใหญ่* [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. https://kb.psu.ac.th/psukb/handle/2016/12342

สาลินี สมบัติแก้ว. (2556). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพการใช้งานระบบสารบรรณอิเล็กทรอนิกส์*. [การค้นคว้าอิสระปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/xmlui/bitstream/123456789/1906/1/139339.pdf

แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักสุขภาพดิจิทัล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข

Guidelines for Enhancing Personnel Performance in the Bureau of Digital Health of the Permanent Secretary Ministry of Public Health

ธนกฤต เปียกบุตร[1] และศิริวัฒน์ เปลี่ยนบางยาง[2]

Thanakrit Peakbut[1] and Siriwat Plainbangyang[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: tawwwnew@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

บทความนี้มีวัตถุประสงค์เพื่อนำเสนอประเด็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัล รวมถึงการพัฒนาแนวทางที่สามารถประยุกต์ใช้เพื่อเสริมสร้างศักยภาพของบุคลากรให้พร้อมรับมือกับความเปลี่ยนแปลงในยุคดิจิทัล การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัลมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาระบบสุขภาพที่ทันสมัยและยั่งยืนในยุคดิจิทัล เพื่อนำเสนอประเด็นการวิเคราะห์แรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัล ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน โดยใช้วิธีการทบทวนวรรณกรรมเชิงลึกที่ครอบคลุมแนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมถึงการวิเคราะห์กรณีศึกษาที่แสดงถึงแนวปฏิบัติที่ประสบความสำเร็จในระดับองค์กร เพื่อตอบวัตถุประสงค์ดังกล่าว บทความนี้ได้วิเคราะห์ปัจจัยที่เกี่ยวกับแรงจูงใจในการปฏิบัติงานผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาโครงสร้างแรงจูงใจทั้งในรูปแบบของผลตอบแทนที่เป็นตัวเงินและไม่เป็นตัวเงินเพื่อส่งเสริมขวัญกำลังใจและความพึงพอใจในการทำงาน ดังนั้นองค์กรควรมุ่งศึกษาแรงจูงใจในการปฏิบัติงานของบุคลากรในองค์กรเพื่อเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพของบุคลากร ส่งเสริมความกระตือรือร้น ความทุ่มเท และความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายขององค์กร ซึ่งนำไปสู่การพัฒนาประสิทธิภาพองค์กรโดยรวม

คำสำคัญ: การพัฒนา ประสิทธิภาพ การปฏิบัติงาน

Abstract

This article aims to present issues regarding factors influencing the work efficiency of personnel in the Digital Health Office, including the development of approaches that can be applied to enhance the potential of personnel to cope with changes in the digital era. Improving the performance of personnel in the Digital Health Office is crucial for developing

a modern and sustainable health system in the digital age. To address the analysis of work motivation among personnel in the Digital Health Office, which is a key factor affecting work efficiency, the article employs an in-depth literature review covering relevant concepts and theories, as well as analyzing case studies that demonstrate successful organizational practices. To meet these objectives, this article analyzes factors related to work motivation. The study finds that developing motivational structures, both in the form of monetary and non-monetary rewards, promotes morale and job satisfaction. Therefore, organizations should focus on studying the work motivation of their personnel as a crucial factor in improving employee efficiency, promoting enthusiasm, dedication, and commitment to achieving organizational goals, which leads to overall organizational efficiency improvement.

.

Keywords: Development, efficiency, performance

บทนำ

ในยุคที่เทคโนโลยีดิจิทัลเข้ามามีบทบาทสำคัญในทุกมิติของการดำเนินชีวิต มิติด้านสุขภาพก็ไม่ได้รับการยกเว้น สำนักสุขภาพดิจิทัลซึ่งมีบทบาทสำคัญในการผลักดันระบบสุขภาพให้ก้าวหน้า ต้องเผชิญกับความท้าทายที่ซับซ้อนจากการเปลี่ยนแปลงทางเทคโนโลยีและความต้องการของผู้ใช้บริการที่เพิ่มขึ้นอย่างรวดเร็ว บุคลากรในองค์กรเหล่านี้จึงมีบทบาทสำคัญในการพัฒนาระบบและบริการที่ตอบสนองต่อความต้องการดังกล่าวได้อย่างมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัลไม่ได้เกิดขึ้นโดยอัตโนมัติ แต่ต้องอาศัยการวางแผนและกลยุทธ์ที่เหมาะสม โดยที่รัฐบาลตระหนักถึงความจำเป็นเร่งด่วนในการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลเป็นเครื่องมือสำคัญในการปฏิรูปประเทศ ขับเคลื่อนการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศไทย ปรับเปลี่ยนภาครัฐสู่การเป็นรัฐบาลดิจิทัล เพื่อให้ระบบสุขภาพของประเทศไทยมีการปรับตัวอย่างเหมาะสม ประชาชนเข้าถึงระบบบริการสุขภาพอย่างทั่วถึง ยกระดับบริการสุขภาพของประเทศไทยให้ก้าวสู่ระบบบริการสุขภาพแบบดิจิทัล สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสถานการณ์ปัจจุบัน และรองรับการเปลี่ยนแปลงทางด้านโรคระบาดและปัจจัยกำหนดสุขภาพอื่น ๆ ในอนาคต จึงได้จัดตั้งสำนักสุขภาพดิจิทัล เพื่อให้การบริหารจัดการของสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุขและกระทรวงสาธารณสุขมีความคล่องตัว และมีประสิทธิภาพมากขึ้น รองรับการเป็นองค์กรดิจิทัล และยกระดับการสาธารณสุขของประเทศไทยให้ก้าวสู่ระบบบริการสุขภาพแบบดิจิทัลต่อไปได้ จึงได้มีคำสั่งแต่งตั้งสำนักสุขภาพดิจิทัล ตามคำสั่งกระทรวงสาธารณสุข ที่ 946/2565 ลงวันที่ 15 สิงหาคม พ.ศ. 2565 ได้จัดตั้งสำนักสุขภาพดิจิทัลขึ้นมาเป็นหน่วยงานภายในและมีฐานะเทียบเท่ากองในสังกัดสำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข (กระทรวงสาธารณสุข, 2567)

บทความนี้มุ่งเน้นไปที่การสำรวจปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัล โดยมุ่งเน้นการศึกษาปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับแรงจูงใจในการทำงาน การตระหนักถึงคุณค่าและประโยชน์ของการปฏิบัติงาน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ การวิจัยนี้มีความสำคัญในการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานขององค์กรและการบริหารทรัพยากรบุคคลในสำนักสุขภาพดิจิทัล

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน

ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานเป็นตัวชี้วัดสำคัญที่สะท้อนถึงความสามารถของบุคลากรในการปฏิบัติงานให้บรรลุตามเป้าหมายขององค์กร โดยมุ่งเน้นที่การใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมและการสร้างผลลัพธ์ที่มีคุณภาพสูง ปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อประสิทธิภาพ ได้แก่ ความชัดเจนของเป้าหมาย ทักษะและความรู้ของบุคลากร การสนับสนุนจากผู้บริหาร และสภาพแวดล้อมการทำงานที่เอื้ออำนวย ทั้งนี้ การประเมินประสิทธิภาพมักพิจารณาทั้งด้านเชิงปริมาณ เช่น ปริมาณงานที่สำเร็จ และเชิงคุณภาพ เช่น ความพึงพอใจของผู้มีส่วนได้ส่วนเสีย แนวทางในการพัฒนาประสิทธิภาพมักเกี่ยวข้องกับการจัดฝึกอบรม การสนับสนุนการเรียนรู้ การปรับปรุงระบบงาน และการสร้างแรงจูงใจในทีมงาน นอกจากนี้ ความสามารถในการปรับตัวของบุคลากรในสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว เช่น การนำเทคโนโลยีใหม่มาใช้ มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพ การทำงานอย่างมีประสิทธิภาพยังส่งผลเชิงบวกต่อการสร้างความได้เปรียบเชิงแข่งขันขององค์กรในระยะยาว ทำให้การวิจัยที่เกี่ยวข้องกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานมีความสำคัญทั้งในเชิงวิชาการและการปฏิบัติจริงในองค์กร

ชลดา อักษรศิริวิทยา (2559) กล่าวไว้ว่า ว่าบุคคลจะมีประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ต้องเกิดจากความขยันหมั่นเพียร มีความรับผิดชอบและเอาใจใส่ในงานพร้อมด้วยจิตใจที่ซื่อสัตย์และภักดีต่อองค์กร งานจะประสบความสำเร็จตามเป้าหมายของ องค์กรที่กำหนดไว้หรือดียิ่งขึ้น

นิดา ประพฤติธรรม (2563) กล่าวไว้ว่า การทำงานที่ประหยัด ได้ผลงานที่รวดเร็ว มีคุณภาพ คุ้มค่ากับการใช้ทรัพยากรในด้านการเงิน คน อุปกรณ์และเวลา ดังนั้นประสิทธิภาพจึงหมายถึงอัตราความแตกต่างระหว่างปัจจัยนำเข้า (Input) และผลผลิตที่ออกมา (Output)

Boyatzis (1982) ในหนังสือ The Competent Manager: A Model for Effective Performance Boyatzis นิยามประสิทธิภาพการปฏิบัติงานว่าเป็นความสามารถในการนำทักษะ ความรู้ และพฤติกรรมมาปรับใช้เพื่อสร้างผลลัพธ์ที่ตอบสนองต่อเป้าหมายขององค์กร

Locke and Latham (1990) อธิบายประสิทธิภาพในบริบทของการตั้งเป้าหมาย โดยระบุว่าประสิทธิภาพเป็นผลมาจากเป้าหมายที่ชัดเจนและมีความท้าทาย พร้อมทั้งการมุ่งมั่นของบุคคลในการทำงาน

Robbins (2001) ในหนังสือ Organizational Behavior นิยามประสิทธิภาพว่าเป็นระดับที่บุคคลหรือกลุ่มสามารถบรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้โดยใช้ทรัพยากรอย่างเหมาะสมที่สุด

Campbell (1990) อธิบายในบทความ Modeling the Performance Prediction Problem in Industrial and Organizational Psychology ว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานคือพฤติกรรมที่เกี่ยวข้องโดยตรงกับเป้าหมายขององค์กร และผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นสามารถวัดได้

Dessler (2008) ในหนังสือ Human Resource Management Dessler ระบุว่าประสิทธิภาพการปฏิบัติงานคือความสามารถของบุคคลในการใช้ความรู้และทักษะเพื่อสร้างผลลัพธ์ที่สอดคล้องกับความคาดหวังขององค์กร

สรุปว่า ประสิทธิภาพการทำงาน หมายถึง ความสามารถในการใช้ทรัพยากร เช่น เวลา แรงงาน และเงินทุน ให้มีคุณภาพ ทำให้เกิดผลลัพธ์ที่ดีที่สุดในการบรรลุเป้าหมายที่ตั้งไว้ โดยคำนึงถึงคุณภาพของงานและการควบคุมต้นทุนในการดำเนินการ เพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่มีคุณภาพและเกิดประโยชน์สูงสุดต่อองค์กรหรือกิจกรรมที่ดำเนินการอยู่ทำให้การเพิ่มประสิทธิภาพช่วยลดการใช้ทรัพยากรที่ไม่จำเป็นและทำให้กระบวนการทำงานมีความราบรื่นยิ่งขึ้น นอกจากนี้ยังส่งผลให้เกิดความยั่งยืนและการพัฒนาการเติบโตในระยะยาวขององค์กรหรือธุรกิจนั้น ๆ

องค์ประกอบเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการทำงาน

การพิจารณาองค์ประกอบของประสิทธิภาพ นั้น ตามแนวคิดของ (Peterson And Plowman, 1953 ที่ถูกอ้างถึงใน บุศรา สุดพิพัฒน์, 2553) การวัดประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไม่สามารถมองได้แค่ด้านเดียว แต่ต้องพิจารณาจากหลายองค์ประกอบร่วมกัน ซึ่งประกอบไปด้วย 4 ได้แก่ 1. คุณภาพของงาน (Quality) 2. ปริมาณงาน (Quantity) 3. เวลา (Time) และ 4. ค่าใช้จ่าย (Cost)

1. ด้านคุณภาพ หมายถึง พนักงานปฏิบัติงานตามที่ได้รับมอบหมาย โดยงานที่ได้มีความถูกต้องครบถ้วนอยู่ในมาตรฐานที่องค์กรกำหนดหรือคุณภาพของงานเป็นที่ยอมรับต่อองค์กรภายนอกและคุณภาพของงานที่ไม่ต่ำกว่ามาตรฐาน อยู่ในเกณฑ์พิกัดที่ยอมรับได้

2. ด้านปริมาณงาน หมายถึง งานที่เกิดขึ้นจะต้องเป็นไปตามเป้าหมายของหน่วยงาน โดยมีการกำหนดระยะเวลาหรือวางแผนในการผลิตที่ชัดเจน สามารถปฏิบัติได้สำเร็จเมื่อเทียบกับมาตรฐานผลงานที่ปฏิบัติ อยู่ในเกณฑ์มาตรฐานที่กำหนด

3. ด้านเวลา หมายถึง เวลาที่ต้องใช้ในการดำเนินงานจะต้องมีการกำหนดอย่างเหมาะสม ตามลักษณะของงาน พนักงานปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมาย ได้ทันตามเวลาที่กำหนดได้ ด้วยความกระตือรือร้น รวดเร็ว ไม่ทำงานล่าช้า

4. ด้านค่าใช้จ่าย หมายถึง ค่าใช้จ่ายของการดำเนินงานหรือการใช้ทรัพยากรและอุปกรณ์ต่าง ๆ จะต้องมีความเหมาะสมกับงานและวิธีการ มีการวางแผนก่อนเริ่มงานเพื่อขจัดความซ้ำซ้อน ทำให้เกิดความสูญเสียน้อยที่สุด

ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน

ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงานเป็นแนวคิดที่อธิบายว่าบุคคลถูกกระตุ้นให้แสดงพฤติกรรมและความพยายามในการทำงานอย่างไร โดยเน้นถึงปัจจัยที่ส่งผลต่อความตั้งใจและผลลัพธ์ของการทำงาน ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องมีหลายแนวทาง เช่น ทฤษฎีลำดับขั้นความต้องการของมาสโลว์ Maslow (1943) ซึ่งระบุว่าความต้องการของบุคคลมีลำดับขั้นจากพื้นฐานไปจนถึงการเติมเต็มศักยภาพสูงสุดของบุคคล ประกอบด้วย

1. ความต้องการทางสรีรวิทยา (Physiological Needs): เป็นความต้องการพื้นฐานที่จำเป็นต่อการดำรงชีวิต เช่น อาหาร น้ำ ที่อยู่อาศัย และการนอนหลับ

2. ความต้องการด้านความปลอดภัย (Safety Needs): เกี่ยวข้องกับความต้องการความมั่นคงในด้านร่างกาย จิตใจ และการเงิน รวมถึงการมีสภาพแวดล้อมที่ปลอดภัย

3. ความต้องการทางสังคม (Belongingness and Love Needs): เป็นความต้องการที่จะมีความสัมพันธ์ที่ดีและรู้สึกเป็นส่วนหนึ่งของกลุ่ม ทั้งในครอบครัว เพื่อนฝูง หรือชุมชน

4. ความต้องการที่เกี่ยวกับเกียรติยศ (Esteem Needs): ประกอบด้วยความต้องการที่จะได้รับการยอมรับและเคารพจากผู้อื่น รวมถึงความรู้สึกภาคภูมิใจในตนเอง

5. ความต้องการในการเติมเต็มศักยภาพสูงสุด (Self-Actualization): หมายถึงความต้องการในการพัฒนาตนเองให้เต็มที่ การแสวงหาความหมายและเป้าหมายที่ลึกซึ้งในชีวิต ซึ่งเป็นการบรรลุศักยภาพสูงสุดของบุคคล

ซึ่งแรงจูงใจเกิดจากความต้องการที่กล่าวมาข้างต้น ทฤษฎีสองปัจจัยของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg's Two-Factor Theory) Herzberg (1959) ชี้ว่าแรงจูงใจเกิดจากปัจจัยที่สร้างความพึงพอใจ (motivators) ประกอบด้วย

1. ความสำเร็จ (Achievement): การบรรลุเป้าหมายหรือการสำเร็จในงานที่ทำ ส่งผลให้เกิดความรู้สึกภาคภูมิใจและแรงจูงใจในการทำงานต่อไป

2. การยอมรับ (Recognition): การได้รับคำชมเชยหรือการยอมรับจากผู้บังคับบัญชาและเพื่อนร่วมงาน ช่วยเสริมสร้างความรู้สึกมีคุณค่าในตนเอง

3. ลักษณะงานที่ท้าทาย (The Work Itself): งานที่มีความหมายและความท้าทาย ช่วยให้เกิดความพึงพอใจจากการได้ใช้ความสามารถและความคิดสร้างสรรค์ในการแก้ไขปัญหา

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility): การได้รับมอบหมายงานที่มีความรับผิดชอบสูงขึ้น ทำให้รู้สึกว่าตนเองมีบทบาทสำคัญและสามารถควบคุมงานของตนเองได้

5. การเติบโตและพัฒนา (Advancement and Growth): โอกาสในการเติบโตในสายงานและการพัฒนาทักษะต่าง ๆ ส่งผลให้เกิดความก้าวหน้าในอาชีพและความรู้สึกว่าตนเองกำลังพัฒนาอย่างต่อเนื่อง

นอกจากที่กล่าวมาข้างต้นยังมีผู้เสนอแนวคิดที่เกี่ยวข้องกับทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน ดังนี้ ทฤษฎีความยุติธรรม (Equity Theory) Adams (1963) เสนอว่าบุคคลเปรียบเทียบความพยายามและ

ผลตอบแทนของตนกับผู้อื่น ซึ่งมีผลต่อแรงจูงใจ ขณะที่ทฤษฎีการตั้งเป้าหมาย (Goal-Setting Theory) Locke (1990) ระบุว่าการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนและท้าทายช่วยเพิ่มความพยายามและประสิทธิภาพโดยตรง การรวมแนวคิดเหล่านี้เข้ากับกลยุทธ์การจัดการในองค์กรสามารถช่วยสร้างสภาพแวดล้อมที่ส่งเสริมแรงจูงใจและนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ดีขึ้นทั้งในระดับบุคคลและองค์กร

Vroom (1964) เสนอทฤษฎีความคาดหวัง (Expectancy Theory) โดยนิยามว่าแรงจูงใจขึ้นอยู่กับการคาดหวังของบุคคล ว่าความพยายามจะนำไปสู่ผลลัพธ์ที่ต้องการ

Alderfer (1969) พัฒนาแนวคิดจาก Maslow สู่ทฤษฎี Erg (Existence, Relatedness, Growth) โดยระบุว่าแรงจูงใจเกิดจากการตอบสนองความต้องการในด้านการดำรงอยู่ ความสัมพันธ์ และการเติบโต

Mcclelland (1961) เสนอทฤษฎีความต้องการสามประการ (Three Needs Theory) โดยแรงจูงใจของบุคคลเกิดจากความต้องการในด้านอำนาจ (Power) ความสำเร็จ (Achievement) และความสัมพันธ์ (Affiliation)

Atkinson (1957) เสนอทฤษฎีแรงจูงใจเพื่อความสำเร็จ (Achievement Motivation Theory) โดยนิยามว่าแรงจูงใจมาจากการแสวงหาความสำเร็จและการหลีกเลี่ยงความล้มเหลว

สรุปว่า แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน หมายถึง พลังหรือแรงผลักดันที่ทำให้บุคคลมีความตั้งใจและพยายามทำงานเพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนด แรงจูงใจนี้อาจเกิดจากปัจจัยภายใน เช่น ความพึงพอใจในงาน ความต้องการพัฒนา และความภาคภูมิใจในตนเอง หรือปัจจัยภายนอก เช่น ค่าตอบแทน การยอมรับจากผู้อื่น และโอกาสก้าวหน้าในอาชีพ เมื่อบุคคลมีแรงจูงใจที่ดี จะส่งผลให้ทำงานอย่างเต็มที่ มีความกระตือรือร้น และมีประสิทธิภาพสูงขึ้น องค์กรที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้พนักงานได้ดีจะช่วยเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานโดยรวม และลดปัญหาการลาออกหรือขาดความรับผิดชอบ แรงจูงใจสามารถเสริมสร้างผ่านการตั้งเป้าหมายที่ท้าทาย การให้รางวัลที่เหมาะสม และการส่งเสริมบรรยากาศการทำงานที่ดี การเข้าใจแรงจูงใจของพนักงานจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยให้องค์กรเติบโตอย่างยั่งยืน

แรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เห็นถึงคุณค่าและประโยชน์ในการปฏิบัติงานให้ได้ตามเป้าหมายที่ได้ตั้งไว้และเพิ่มประสิทธิภาพ ในการปฏิบัติงานมีเพื่อเป็นประโยชน์แก่หน่วยงานใน 5 ด้าน Herzberg (1959) คือ

1. ความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล (Achievement) หมายถึง ความสามารถ ของบุคลากรในการเอาชนะอุปสรรคต่าง ๆ จนทำให้ การปฏิบัติงานสำเร็จตามเป้าหมายที่ได้ กำหนดไว้ ด้วยการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงานของหน่วยงานให้ประสบผลสำเร็จ การรู้จักหา แนวทางป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น ความสามารถในการแก้ไขปัญหาต่าง ๆ ให้ลุล่วงได้เป็นอย่างดี ทั้งนี้การได้ใช้ความรู้ทางวิชาการในการปฏิบัติตามเป้าหมายที่คาดไว้ การเปิดโอกาสให้ตัดสินใจใน การทำงานของตนเองได้สำเร็จตามเป้าหมายที่วางไว้เป็นส่วนหนึ่งทำให้เกิดความสำเร็จในงานที่ทำของบุคคล

2. การได้รับการยอมรับนับถือ (Recognition) หมายถึง ความยินยอมที่บุคลากรในหน่วยงานมีการยอมรับนับถือหรือได้รับการยกย่องชมเชยในความสามารถ รวมถึงการ แสดงออกอื่นใดที่แสดงให้เห็นถึงการยอมรับในความสามารถของบุคลากรในหน่วยงาน

3. ลักษณะของงานที่ปฏิบัติ (The Work Itself) หมายถึง รูปแบบและ ลักษณะของงานต่าง ๆ ที่ได้รับมอบหมายจากหน่วยงาน โดยงานที่ได้รับมอบหมายเป็นงานที่ตรง กับความรู้ความสามารถ รวมไปถึงมีความท้าทายในการทำงาน ความมีอิสระในการทำงาน และ การทำงานที่ต้องใช้ความคิดสร้างสรรค์ที่จะทำให้งานเป็นไปตามเป้าหมายและประสบความสำเร็จ

4. ความรับผิดชอบ (Responsibility) หมายถึง สิ่งที่ถูกมอบหมายให้ บุคลากรได้ดำเนินการโดยความรับผิดชอบนั้นหมายรวมถึงการได้รับโอกาส การมีส่วนร่วมในงานที่ ได้รับมอบหมาย มีอิสระในการทำงาน นอกจากนี้ยังรวมถึงความเหมาะสมของปริมาณงาน การได้รับ ความเชื่อถือ ความไว้ใจในงานที่รับผิดชอบ และการได้รับมอบหมายงานที่สำคัญ

5. ด้านความก้าวหน้า (Advancement) หมายถึง การได้รับโอกาสได้ก้าว ขึ้นสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น การได้รับการเลื่อนขั้นเมื่อปฏิบัติงานสำเร็จ การมีโอกาสได้ศึกษาหาความรู้ เพิ่มเติมและการได้รับการฝึกอบรมและความเชื่อมั่นในตำแหน่งหน้าที่และโอกาสเจริญก้าวหน้า ในอนาคตรวมทั้งการทำงานในหน่วยงานจนเกษียณอายุ

การวิจัยที่อ้างอิงถึงกรณีศึกษาที่ประสบความสำเร็จในระดับนานาชาติ เช่น

งานวิจัยเรื่อง “ผลกระทบของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ต่อประสิทธิภาพการทำงานในองค์กรธุรกิจ” งานวิจัยโดย Noe ra (2017) ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการลงทุนในด้านการพัฒนาบุคลากรกับผลลัพธ์ทางธุรกิจ โดยใช้ข้อมูลจากบริษัทข้ามชาติที่มีนโยบายฝึกอบรมและพัฒนาพนักงานอย่างต่อเนื่อง ผลการวิจัยพบว่าบริษัทที่มีการลงทุนในโปรแกรมฝึกอบรม ทักษะเฉพาะทาง และโอกาสในการเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์หรือเวิร์กช็อป มีผลผลิตและประสิทธิภาพของพนักงานเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ การให้พนักงานเข้าถึงทรัพยากรการเรียนรู้และโอกาสพัฒนาอาชีพยังช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความผูกพันต่อองค์กร

งานวิจัยเรื่อง “สภาพแวดล้อมการทำงานและการเรียนรู้ในองค์กรที่ส่งผลต่อแรงจูงใจและประสิทธิภาพของพนักงาน”การศึกษาของ Edmondson & Lei (2014) มุ่งเน้นวิเคราะห์บทบาทของสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เอื้อต่อการเรียนรู้ โดยทำการสำรวจองค์กรที่มีการออกแบบพื้นที่ทำงานแบบเปิด มีเทคโนโลยีสนับสนุนการทำงานร่วมกัน และมีวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการแบ่งปันความรู้ ผลการวิจัยระบุว่าพนักงานที่ทำงานในสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้ เช่น มีการสนับสนุนจากผู้บริหาร ระบบพี่เลี้ยง และการทำงานเป็นทีม มีความสามารถในการปรับตัวและพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ได้ดีกว่า ส่งผลให้เกิดนวัตกรรมและความสามารถในการแข่งขันขององค์กรสูงขึ้น

ได้แสดงให้เห็นว่าการลงทุนในด้านการพัฒนาบุคลากรและการสร้างสภาพแวดล้อมที่เอื้อต่อการเรียนรู้เป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มศักยภาพขององค์กร

บทความนี้จึงมีความตั้งใจที่จะเป็นแนวทางในการปรับปรุงการจัดการทรัพยากรมนุษย์ในสำนักสุขภาพดิจิทัล โดยให้ความสำคัญกับการพัฒนาบุคลากรในทุกมิติ ทั้งในเชิงเทคนิค การบริหาร และการสร้างวัฒนธรรมองค์กรที่ส่งเสริมการเรียนรู้และนวัตกรรม เพื่อให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างเต็มศักยภาพ และสร้างผลกระทบเชิงบวกต่อระบบสุขภาพดิจิทัลในภาพรวม

สรุป

การพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัลเป็นสิ่งที่มีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะบุคลากรที่มีประสิทธิภาพสามารถสร้างผลลัพธ์ที่ดีในระบบสุขภาพดิจิทัล ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาระบบสุขภาพของประเทศให้ทันสมัยและสามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนได้ดียิ่งขึ้น การพัฒนาแรงจูงใจในการทำงานเป็นหนึ่งในปัจจัยที่สามารถส่งเสริมการปรับตัวและการพัฒนาศักยภาพของบุคลากรในสำนักสุขภาพดิจิทัลได้อย่างต่อเนื่องและยั่งยืน ทฤษฎีแรงจูงใจในการปฏิบัติงาน เช่น ทฤษฎีของมาสโลว์ (Maslow) ที่เน้นการตอบสนองความต้องการพื้นฐานจนถึงความต้องการขั้นสูง หรือทฤษฎีของเฮอร์ซเบิร์ก (Herzberg) ที่แยกแยะระหว่างปัจจัยที่ทำให้พึงพอใจในงานและปัจจัยที่ลดความไม่พึงพอใจ สามารถนำมาใช้เป็นกรอบในการออกแบบกลยุทธ์เพื่อกระตุ้นและพัฒนาแรงจูงใจของบุคลากรให้มีความมุ่งมั่นในการทำงาน

กล่าวโดยสรุปบทความนี้ได้เสนอแนวคิดที่ชัดเจนเกี่ยวกับวิธีการปรับปรุงประสิทธิภาพการปฏิบัติงานในสำนักสุขภาพดิจิทัล โดยการสร้างสภาพแวดล้อมการทำงานที่มีการสนับสนุนจากทั้งผู้บริหารและการตั้งเป้าหมายที่ชัดเจนสำหรับบุคลากร รวมถึงการจัดฝึกอบรมเพื่อพัฒนาทักษะใหม่ ๆ ที่จำเป็นในการทำงานในยุคดิจิทัล นอกจากนี้ยังมีการส่งเสริมให้เกิดการทำงานเป็นทีม การใช้เทคโนโลยีที่เหมาะสม และการให้รางวัลที่เชื่อมโยงกับผลลัพธ์ที่ได้จากการปฏิบัติงาน ความสำเร็จในการปรับปรุงประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรนั้นจำเป็นต้องอาศัยความร่วมมือที่ดีระหว่างบุคลากรในทุกระดับขององค์กร โดยมีการสนับสนุนจากผู้บริหารที่มีวิสัยทัศน์และสามารถสื่อสารเป้าหมายได้อย่างชัดเจน พร้อมทั้งมีการสนับสนุนจากภาครัฐในการกำหนดนโยบายที่เอื้อต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในภาครัฐและสาธารณสุข ดังนั้น การสร้างความร่วมมือจากทุกฝ่ายจึงเป็นสิ่งที่จำเป็นเพื่อผลักดันให้ระบบสุขภาพดิจิทัลของประเทศประสบความสำเร็จในระยะยาว และสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพและยั่งยืน

บรรณานุกรม

ชลดา อักษรศิริวิทยา. (2559). *ประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานฝ่ายการเดินรถ องค์การขนส่งมวลชนกรุงเทพ* [สารนิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.

นิดา ประพฤติธรรม. (2563). *ปัจจัยที่มีผลต่อแรงจูงใจซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสำนักงานอธิการบดี มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์* [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์]. Ku Knowledge Repository. https://kukr.lib.ku.ac.th/kukr_es/BKN/search_detail/result/20018743

กระทรวงสาธารณสุข. (2567). *แผนปฏิบัติราชการสำนักสุขภาพดิจิทัล พ.ศ. 2567*. นนทบุรี: สำนักสุขภาพดิจิทัล สำนักงานปลัดกระทรวงสาธารณสุข.

บุศรา สุดพิพัฒน์. (2553). *ปัจจัยส่วนบุคคลและความผูกพันต่อองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

Adams, J. S. (1963). Towards an understanding of inequity. *The Journal of Abnormal and Social Psychology*, *67* (5), 422-436.

Alderfer, C. P. (1969) An Empirical Test of a New Theory of Human Needs. *Organizational Behavior and Human Performance*, 4, 142-175. https://doi.org/10.1016/0030-5073(69)90004-X

Atkinson, J. W. (1957). Motivational Determinants of Risk-Taking Behavior. *Psychological Review*, 64, 359-372. https://doi.org/10.1037/h0043445

Boyatzis, R. E. (1982). *The competent manager: A model of effective performance*. NY: John Wiley and Sons Inc.

Campbell, J. P. (1990). Modeling the performance prediction problem in industrial and organizational psychology. In M. D. Dunnette & L. M. Hough (Eds.), *Handbook of industrial and organizational psychology* (pp. 687-732). CA, US: Consulting Psychologists Press.

Dessler, G. (2008). *Human Resource Management*. NY: Prentice-Hall, Inc.

Edmondson, A. C., & Zhike Lei. (2014). Psychological Safety: The History, Renaissance, and Future of an interpersonal construct. *Annual Review of Organizational Psychology and Organizational Behavior, 1*, 23-43.

Herzberg, F., Mausner, B, & Snyderman, B. (1959). *The motivation to work* (2nd ed.). NY: John Wiley & Sons.

Locke, E. A., & Latham, G. P. (1990). *A theory of goal setting & task performance*. NY: Prentice-Hall, Inc.

McClelland, D. C. (1961). *The achieving society*. NJ: Van Nostrand.

Noe, R. A. (2017). *Employee training and development*. NY: McGraw-Hill Education.

Robbins, S. P. (2001). *Organizational Behavior* (9th ed.). NY: Prentice-Hall, Inc.

Vroom, V. H. (1964). *Work and Motivation*. NY: John Wiley & Sons.

การสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบหลายภาคส่วนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย

Building a Multi-Stakeholder Collaborative Network for Flood Disaster Management

สุภัทรา เฉลิมเกียรติ[1] และเพ็ญศรี ฉิรินัง[2]

Supattra Chalermkiat[1] and Pensri Chirinang [2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: supattra.cha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อเสนอแนวคิดในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือแบบหลายภาคส่วนในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ด้วยกรอบแนวคิดที่เกี่ยวกับการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน (Collaborative Governance) เพื่อให้หน่วยงานต่าง ๆ เช่น ภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ตระหนักถึงความสำคัญในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัย ซึ่งปัจจุบันภัยพิบัติอุทกภัยกลายเป็นปัญหาสำคัญที่ส่งผลเสียต่อชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมาก และยังมีแนวโน้มที่จะทวีความรุนแรงขึ้นทุกปี ตามพระราชบัญญัติการป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550 กรมป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย ซึ่งอยู่ภายใต้กระทรวงมหาดไทยได้รับมอบหมายให้เป็นหน่วยงานหลักในการรับผิดชอบภารกิจนี้ ซึ่งภารกิจการป้องกันและบรรเทาภัยพิบัติอุทกภัยจำเป็นต้องได้รับความร่วมมือจากทุกภาคส่วนในการตัดสินใจและดำเนินการร่วมกันเพื่อลดความขัดแย้งและเสริมสร้างความยั่งยืนในการแก้ปัญหา ดังนั้น การทำงานในลักษณะของ "เครือข่ายความร่วมมือหลายภาคส่วน" จึงเป็นสิ่งสำคัญ ที่จะช่วยในการแก้ปัญหาดังกล่าว โดยทำให้เกิดกระบวนการสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างองค์กรต่าง ๆ การติดต่อสื่อสาร แลกเปลี่ยนข้อมูลและความรู้ในการแก้ไขปัญหา และการจัดการทรัพยากรทั้งภายในและภายนอกองค์กร เพื่อลดความซ้ำซ้อนในการทำงานและเพิ่มประสิทธิภาพในการทำงานร่วมกัน บทความนี้ได้นำเสนอแนวคิดในการสร้างเครือข่ายความร่วมมือและกรอบแนวคิดในการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนในการแก้ไขปัญหาอุทกภัย เพื่อเสนอมุมมองใหม่ในการปรับเปลี่ยนวิธีการคิดและรูปแบบการพัฒนาการบริหารของภาครัฐเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการแก้ไขปัญหาอุทกภัยในอนาคต

คำสำคัญ: การสร้างเครือข่ายความร่วมมือ การจัดการภัยพิบัติ อุทกภัย

Abstract

This study aims to propose the concept of creating a multi-stakeholder collaboration network in flood disaster management using the framework of Collaborative Governance. The

goal is to raise awareness among various agencies, such as the government, private sector, civil society, and non-profit organizations, about the importance of building a collaborative network for flood disaster management. Currently, flood disasters have become a significant issue that severely impacts people's lives and property, and there is a growing trend of increasing severity each year. According to the Disaster Prevention and Mitigation Act B.E. 2550 (2007), the Department of Disaster Prevention and Mitigation, under the Ministry of Interior, is assigned as the main agency responsible for this task. Flood disaster prevention and mitigation require cooperation from all sectors in decision-making and joint action to reduce conflicts and promote sustainable problem-solving. Therefore, working in the form of a "multi-stakeholder collaboration network" is crucial in addressing this issue. It helps establish good relationships between organizations, facilitates communication, exchanges information and knowledge to solve problems, and manages both internal and external resources to reduce redundancy and improve collaboration efficiency. This article presents ideas for creating a collaboration network and a framework for collaborative governance in solving flood problems, offering a new perspective on changing the mindset and development model of public administration to enhance the effectiveness of flood disaster management in the future.

Keywords: Collaboration network building, disaster management, flooding

บทนำ

ในปัจจุบันสถานการณ์ภัยพิบัติในประเทศมีแนวโน้มเกิดขึ้นอย่างต่อเนื่องมีความรุนแรงและสลับซับซ้อนมากขึ้นกว่าที่เคยเป็นมาในอดีต อาทิ เหตุการณ์อุทกภัยและโคลนถล่ม อ.วังชิ้น จ.แพร่ เมื่อ 3 พฤษภาคม พ.ศ. 2544 เหตุการณ์น้ำป่าไหลหลากนำพาซากไม้ที่เกิดจากการตัดไม้ทำลายป่าไหลเข้าทำลายบ้านเรือน ต.น้ำก้อ อ.หล่มสัก 3 จ.เพชรบูรณ์ เมื่อ 11 สิงหาคม พ.ศ. 2544 เหตุอุทกภัยและดินถล่ม อ.แม่ระมาด จ.ตาก และ อ.อมก๋อย จ.เชียงใหม่ เมื่อ 19 พฤษภาคม พ.ศ. 2547 แผ่นดินไหวและคลื่นยักษ์สึนามิถล่ม 6 จังหวัดชายฝั่งทะเลอันดามัน เมื่อ 26 ธันวาคม พ.ศ. 2547 เหตุการณ์พายุดีเปรสชั่น ส่งผลให้น้ำป่าไหลหลากฉับพลัน พัดพาเศษหิน ดินทรายเข้าสู่หมู่บ้านในพื้นที่ อ.ปาย จ.แม่ฮ่องสอน เมื่อ 12 สิงหาคม พ.ศ.2548 ดินโคลนถล่ม อ.สิชล และอ.นบพิตำ จ.นครศรีธรรมราช และมหาอุทกภัยเมื่อปี พ.ศ. 2554 ที่ครอบคลุมพื้นที่ 65 จังหวัด ซึ่งถือเป็นความเสียหาย อันเกิดจากภัยพิบัติธรรมชาติที่มากที่สุดเท่าที่มีการบันทึกในประวัติศาสตร์ร่วมสมัย (Guha-Sapir, Vos, Below, Ponserre 2011) และสร้างความสูญเสียทั้งชีวิตและทรัพย์สินของประชาชนอย่างมหาศาล ซึ่งจากเหตุการณ์ที่ผ่านมา สะท้อนให้เห็นปัญหา และอุปสรรคในการทำงานของหน่วยงานภาครัฐที่มีส่วนเกี่ยวข้องในการจัดการภัยพิบัติในหลายประการ เช่น ขาดการประสานงานและ

เชื่อมโยงการปฏิบัติงานระหว่างหน่วยงาน ประกอบกับงบประมาณ บุคลากร วัสดุอุปกรณ์ เทคโนโลยี และองค์ความรู้และความเชี่ยวชาญเฉพาะด้านไม่สมบูรณ์และเพียงพอ กฎหมายและระเบียบในการบริหารราชการที่ล้าสมัย ความล่าช้าในการช่วยเหลือ การแทรกแซงทางการเมือง การบังคับใช้กฎหมาย ฯลฯ (พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550) ดังนั้นการทำงานในลักษณะ “เครือข่าย (Network)” จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่จะช่วยแก้ปัญหาดังกล่าว โดยที่ภาครัฐมีบทบาทเป็นแกนกลางสำคัญในการเชื่อมประสานความร่วมมือทุกภาคส่วน ทั้งภาครัฐ ภาคเอกชน ภาคประชาชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร รวมถึงหน่วยงานระหว่างประเทศในกรณีเหตุการณ์ขนาดใหญ่ที่เกินขีดความสามารถของประเทศที่จะรับมือได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บทความนี้ได้นำเสนอประโยชน์ของการสร้างเครือข่าย นอกจากนี้ การสร้างเครือข่ายยังช่วยสร้างความร่วมมือระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ทั้งภาครัฐ เอกชน ประชาชน และองค์กรไม่แสวงหากำไร ทำให้สามารถจัดการปัญหาได้อย่างมีประสิทธิภาพและครอบคลุม กรอบแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนนั้น สะท้อนให้เห็นถึงการทำงานร่วมกันของหลายฝ่ายในการแก้ไขปัญหาที่มีความซับซ้อนและต้องการความร่วมมือจากหลากหลายภาคส่วน การนำกรอบแนวคิดนี้ไปประยุกต์ใช้ในการจัดการภัยพิบัติอุทกภัยนั้น จะช่วยเสริมสร้างความร่วมมือและการประสานงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ในการจัดการปัญหาภัยพิบัติอย่างมีประสิทธิภาพและเร็วขึ้น นอกจากนี้ยังสามารถนำไปใช้ในองค์การอื่น ๆ ที่ต้องการการร่วมมือจากหลายภาคส่วน เพื่อให้การแก้ไขปัญหามีความยั่งยืนและมีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี ได้มีนักวิชาการและผู้ให้ความหมายเกี่ยวกับแนวคิดการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ ดังต่อไปนี้

แนวคิดเกี่ยวกับเครือข่าย

Paul (1997) ให้ความหมายของ เครือข่าย ไว้ว่า เครือข่ายคือกลุ่มของคนหรือองค์กรที่สมัครใจแลกเปลี่ยนข่าวสารข้อมูลระหว่างกัน หรือทำกิจกรรมร่วมกัน ในลักษณะที่คนหรือองค์กรสมาชิกยังคงมีความเป็นอิสระในการดำเนินกิจกรรมของตน

Agranoff และ McGuire (2001) กล่าวว่า การทำงานแบบเครือข่าย หมายถึง การจัดรูปแบบความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานจำนวนหลายแห่งเพื่อการมุ่งแก้ไขปัญหาที่หน่วยงานแห่งใดแห่งหนึ่งไม่สามารถลงมือแก้ไขหรือจัดการกับปัญหาดังกล่าวได้โดยลำพัง

Laurence J และ Kenneth J (2004) ได้ให้ความหมายของการทำงานแบบเครือข่ายว่า หมายถึง สภาวะที่หน่วยงานภาครัฐร่วมมือกับองค์การต่าง ๆ ไม่ว่าจะเป็นหน่วยงานของภาครัฐด้วยกัน องค์การภาคเอกชน องค์การภาคประชาชน สถาบันวิชาชีพ หรือองค์การที่ไม่แสวงกำไร เพื่อแก้ไขปัญหาหรือเพื่อดำเนินกิจการสาธารณะให้บรรลุวัตถุประสงค์ร่วมกัน โดยที่ความสัมพันธ์ระหว่างหน่วยงานหรือองค์การต่าง ๆ ไม่ได้เกิดขึ้นในลักษณะของการบังคับหรือการสั่งการตามลำดับชั้นการบังคับบัญชา

กาญจนา แก้วเทพ (2538) อธิบายถึงเครือข่ายว่า เป็นรูปแบบหนึ่งของการประสานงานของบุคคล กลุ่มคน หรือองค์กรหลาย ๆ องค์กร ที่ต่างฝ่ายต่างมีทรัพยากร เป้าหมาย วิธีการทำงานเป็นของตัวเอง แม้อาจจะไม่มีกิจกรรมร่วมกันอย่างสม่ำเสมอ แต่ก็จะมีการวางรากฐานเอาไว้ เมื่อฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งมีความต้องการที่จะขอความช่วยเหลือหรือขอความร่วมมือจากกลุ่มอื่น ๆ เพื่อแก้ปัญหาก็สามารถติดต่อไปได้ ในการเข้าร่วมเป็นองค์กรเครือข่าย แม้ว่าองค์กรเหล่านี้จะมีบางสิ่งบางอย่างร่วมกัน เช่น มีเป้าหมายการทำงานร่วมกัน มีผลประโยชน์ร่วมกัน องค์กรเหล่านี้ก็ยังคงมีความเป็นเอกเทศอยู่ เพราะการเข้ามาร่วมเป็นเครือข่ายเป็นการเข้ามาร่วมเพียงบางส่วน

วีระศักดิ์ เครือเทพ (2550) ในฐานะนักวิชาการทางด้านรัฐประศาสนศาสตร์ เขียนหนังสือชื่อ “เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น” ได้สรุป ความหมายของ “เครือข่ายการทำงาน” ในบริบทของประเทศไทยว่าหมายถึง การจัดรูปแบบความสัมพันธ์เชิงโครงสร้างการทำงานระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ ตั้งแต่สองหน่วยงานขึ้นไป ซึ่งอาจเป็นหน่วยงาน ภาครัฐ หน่วยงานเอกชนที่แสวงหากำไร หน่วยงานพัฒนาเอกชนที่ไม่แสวงหากำไร กลุ่มอาสาสมัครของประชาชน หรือองค์กรระหว่างประเทศ เพื่อร่วมมือร่วมใจกันดำเนินภารกิจของสาธารณะบางประการ โดยมีองค์การภาครัฐเป็นแกนหลักของเครือข่าย และมีความสัมพันธ์ในลักษณะที่เป็นทางการและไม่เป็นทางการ โดยมีเป้าหมายของความร่วมมือ เพื่อต้องการแก้ไขปัญหาสาธารณะบางประการร่วมกันซึ่งเป็นปัญหาที่องค์การใดองค์การหนึ่งไม่สามารถดำเนินการให้บรรลุผลสำเร็จได้โดยลำพัง

สรุปความหมายของ เครือข่าย หมายถึง กลุ่มของบุคคลหรือองค์กรที่สมัครใจที่จะแลกเปลี่ยนข้อมูล ทำกิจกรรมร่วมกัน หรือช่วยเหลือระหว่างกัน เพื่อแก้ปัญหาที่องค์กรใดองค์กรหนึ่งไม่สามารถจัดการได้เพียงลำพัง โดยที่สมาชิกยังคงความเป็นอิสระของแต่ละฝ่ายในแง่ของการทำงาน ขณะเดียวกันก็มีความสัมพันธ์ระหว่างกัน เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ร่วมกัน

องค์ประกอบของเครือข่าย

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) กล่าวถึงองค์ประกอบที่สำคัญของเครือข่ายว่า มีองค์ประกอบที่สำคัญ 7 ประการ คือ

1) มีการรับรู้และมุมมองร่วมกัน (common perception) หมายถึง การที่สมาชิกที่เข้ามาอยู่ในเครือข่ายต้องมีความรู้สึกนึกคิดและการรับรู้ร่วมกันถึงเหตุผลในการเข้าร่วมเป็นเครือข่าย เช่น มีความเข้าใจในปัญหาและมีจิตสำนึกในการแก้ไขปัญหาร่วมกัน ประสบกับปัญหาอย่างเดียวกัน หรือมีความต้องการความช่วยเหลือในลักษณะที่คล้ายคลึงกัน ซึ่งจะส่งผลให้สมาชิกเครือข่ายเกิดความรู้สึกผูกพันในการดำเนินกิจกรรมบางอย่าง เพื่อแก้ปัญหาความเดือดร้อนที่เกิดขึ้น

2) การมีวิสัยทัศน์ร่วมกัน (common vision) หมายถึง สมาชิกมองเห็นจุดมุ่งหมายในอนาคต การรับรู้เข้าใจถึงทิศทางเดียวกันและมีเป้าหมายที่จะดำเนินไปด้วยกัน เพื่อให้กระบวนการขับเคลื่อนเกิดพลัง เกิดเอกภาพ และช่วยบรรเทาความขัดแย้งอันเกิดจากมุมมองที่แตกต่างกัน

3) มีผลประโยชน์และความสนใจร่วมกัน (mutual interests/benefit) หมายถึง การที่สมาชิกแต่ละคนมาร่วมกันเพื่อประสานผลประโยชน์และความต้องการซึ่งผลประโยชน์ และความต้องการนั้นจะไม่สามารถบรรลุผลสำเร็จได้หากสมาชิกต่างคนต่างอยู่ ดังนั้นจึงมีการรวมตัวกันบนฐานผลประโยชน์ร่วมกันที่มากเพียงพอจะดึงดูดให้รวมเป็นเครือข่าย

4) การมีส่วนร่วมของสมาชิกทุกคนในเครือข่าย (stakeholder participation) การมีส่วนร่วมของสมาชิกถือเป็นกระบวนการที่มีความสำคัญต่อการพัฒนาความเข้มแข็งของเครือข่าย เพราะขบวนการการมีส่วนร่วมเป็นเงื่อนไขที่ทำให้เกิดการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมตัดสินใจ และร่วมลงมือกระทำอย่างเข้มแข็ง ดังนั้นสมาชิกในเครือข่ายจึงควรเสริมสร้างความสัมพันธ์ในลักษณะ ของความเท่าเทียมกันและในฐานะหุ้นส่วนของเครือข่าย และควรสานต่อความสัมพันธ์ในแนวราบ คือ ความสัมพันธ์ฉันท์เพื่อนมากกว่าในลักษณะเจ้านายลูกน้อง

5) มีการเสริมสร้างซึ่งกันและกัน (complementary relationship) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายต่างก็สร้างความเข้มแข็งให้กันและกัน โดยนำจุดแข็งของฝ่ายหนึ่งไปช่วยแก้ไขจุดอ่อนของอีกฝ่าย ทำให้ได้ผลลัพธ์ในลักษณะพลังทวีคูณ (1+1>2) ซึ่งมีผลดีมากกว่าการไม่รวมเป็นเครือข่าย

6) การพึ่งพาซึ่งกันและกัน (Interdependence) คือ การเติมเต็มในส่วนที่ขาดของแต่ละฝ่าย เนื่องจากทุกฝ่ายต่างก็มีข้อจำกัดในขบวนการทำงานและมีความรู้ประสบการณ์ที่แตกต่าง ดังนั้น จึงมีการพึ่งพาอาศัยกันระหว่างสมาชิกในเครือข่าย

7) การปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยน (Interaction) หมายถึง การที่สมาชิกในเครือข่ายมีการทำกิจกรรมรวมกันเพื่อให้เกิดปฏิสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และผลการปฏิสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนระหว่างกันนั้นก่อให้เกิดการเปลี่ยนแปลงในเครือข่ายตามมาด้วย

แนวคิดเกี่ยวกับความร่วมมือ

Agranoff & McGuire (2003) ให้ความหมายของความร่วมมือ ไว้ว่า เป็นวิธีการกระตุ้นให้องค์การต่าง ๆ เข้ามาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้จากการปฏิบัติงานขององค์การใดเพียงองค์การเดียว หรือถ้าสามารถทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก นอกจากนี้การสร้างความร่วมมือยังหมายรวมถึง การค้นหาหรือคิดค้นทางเลือกสำหรับการแก้ไขปัญหาภายใต้ข้อจำกัดต่าง ๆ ที่มีอยู่ เช่น องค์ความรู้ เวลา งบประมาณและการแข่งขัน เป็นต้น

Gray (1989) กล่าวว่า ความร่วมมือ คือการที่องค์กรต่าง ๆ ที่มีมุมมองต่อปัญหาต่างกันมารวมตัวกันเพื่อวิเคราะห์และเพิ่มโอกาสในการแก้ไขปัญหา มีความคิดใหม่ ความคิดสร้างสรรค์ ความคิดริเริ่มที่นำไปสู่การเปลี่ยนแปลงวิธีการทำงาน

พัทธยา เนตรธรานนท์ (2540) กล่าวถึงความร่วมมือไว้ว่า การกระทำกิจกรรมใดๆ ในลักษณะของการมีส่วนร่วม ริเริ่ม ประสานงาน ช่วยเหลือ ส่งเสริม สนับสนุนซึ่งกันและกัน เพื่อให้บรรลุจุดมุ่งหมายในกิจกรรมนั้นๆ

ธีรภัทร แก้วจุนันท์ (2543) กล่าวว่า ความร่วมมือ หมายถึง พฤติกรรมของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป โดยมีจุดมุ่งหมายอย่างเดียวกัน ทั้งนี้ พฤติกรรมด้านความร่วมมือนั้นมีความสัมพันธ์โดยตรงกับความต้องการพื้นฐานของของบุคคล ไม่ว่าร่างกายหรือจิตใจ พฤติกรรมความร่วมมือเกิดจากความร่วมมือประสบความสำเร็จร่วมกัน โดยทุกคนไม่จำเป็นต้องดำเนินการให้บรรลุจุดมุ่งหมายเหมือนกัน แต่การที่ต่างคนต่างดำเนินการไปสู่จุดมุ่งหมายจะมีผลให้กระบวนการนั้นได้มีผลงานที่น่าพอใจและสามารถบรรลุเป้าหมายของแต่ละคนได้ในรูปแบบการพึ่งพาอาศัยกัน

จากการให้ความหมายของนักวิชาการข้างต้น สามารถสรุปได้ว่า ความร่วมมือเป็นกระบวนการที่ต้องอาศัยการมีส่วนร่วม การสนับสนุน และการพึ่งพาซึ่งกันและกัน เพื่อแก้ไขปัญหาและบรรลุเป้าหมายที่ต้องการ

กระบวนการความร่วมมือ

Agranoff and McGuire (2003) นิยาม “กระบวนการความร่วมมือ” ไว้ว่า เป็นกระบวนการที่กระตุ้นให้องค์การต่าง ๆ หันมาปฏิบัติงานร่วมกัน เพื่อแก้ไขปัญหาที่ไม่สามารถทำให้ประสบความสำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยศักยภาพของขององค์การเพียงองค์การเดียว หรือถ้าสามารถทำได้ก็อาจจะประสบความสำเร็จได้ยาก นอกจากนี้ กระบวนการความร่วมมือ ยังถือว่าเป็นการเข้ามามีบทบาทของผู้เล่นที่หลากหลาย ในช่วงระยะเวลาที่แตกต่างกัน ซึ่งภายใต้บริบทของการสร้างความร่วมมือ ต้องมีการสร้างการเรียนรู้ร่วมกัน รวมทั้งร่วมกันหาข้อตกลง (Reacting Agreement) มากกว่าเป็นแค่การดำเนินการตัดสินใจ (Decision) เพียงอย่างเดียว ซึ่งความพยายามในการหาข้อตกลงร่วมกันนั้นควรวางอยู่บนฐานของความพยายามที่จะสร้างความสมานฉันท์ให้เกิดขึ้น (Consensus-Based) และที่สำคัญที่สุดบทบาทของผู้เล่นแต่ละคนหรือองค์การแต่ละองค์การล้วนเป็นไปในลักษณะของการเป็นพันธมิตร (Partners) ไม่ใช่เป็นไปในลักษณะของผู้บังคับบัญชา (Superior) และ ผู้ใต้บังคับบัญชา (Subordinate) (Agranoff, 2006) อย่างไรก็ตามหากพิจารณาให้ดีๆ อาจกล่าวได้ว่าเครือข่าย (Networks) และ การสร้างความร่วมมือ (Collaboration) จำเป็นต้องดำเนินควบคู่ไปด้วยกัน อีกทั้งยังไม่สามารถแยกขาดออกจากกันได้ กล่าวคือเมื่อมีเครือข่ายหากแต่ไม่มีความร่วมมือก็ไม่สามารถทำให้งานบรรลุเป้าหมายหรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้ได้ เครือข่ายจึงถือว่าเป็นปัจจัยสำคัญที่ก่อให้เกิดการสร้างความร่วมมือ เนื่องจากเป็นการเปิดโอกาสให้องค์การต่าง ๆ ได้เข้ามาดำเนินการร่วมกัน สร้างความรู้ในด้านต่าง ๆ ตลอดจนแบ่งปันทรัพยากร และค้นหาแนวทางในการปฏิบัติร่วมกัน นอกจากนี้ (Agranoff, 2007) และ (McGuire, 2006) ได้กล่าวถึงกระบวนการความร่วมมือ ซึ่งสามารถเสริมกับแนวคิดของ Ring & Van De Ven (2010, อ้างถึงใน ปิยากร หวังมหาพร, 2555) ทำให้เห็นกระบวนการความร่วมมือที่ชัดเจนขึ้น ดังนี้

1) การกระตุ้นส่งเสริมให้เกิดความร่วมมือ (Activation) ความร่วมมือจะเกิดขึ้น จำเป็นต้องมีการสรรหาบุคคลที่เหมาะสมและทรัพยากรที่จำเป็นต่อการบรรลุเป้าหมายของการดำเนินงาน บุคคลที่เหมาะสมในที่นี้หมายถึงบุคคลที่ครอบครองทรัพยากรที่จำเป็นต่อการจัดทำนโยบาย เช่น งบประมาณ ความรู้ ข้อมูลความชำนาญ เป็นต้น

2) การวางกรอบความร่วมมือ (Framing) เป็นการสร้างให้เกิดกรอบความร่วมมือในการดำเนินงานร่วมกัน จุดมุ่งหมายในภาพรวมของการสร้างความร่วมมือ คือ การวางแผนยุทธศาสตร์จากผู้ที่เข้าร่วมในเครือข่ายความร่วมมือนั้น

3) การระดมความร่วมมือ (Mobilization) เป็นการดำเนินงานให้บรรลุถึงข้อตกลงและเกิดการปฏิบัติร่วมกัน รวมทั้งการได้รับการสนับสนุนทั้งจากคนภายนอกและภายในเครือข่ายความร่วมมือด้วย

4) การสนธิความร่วมมือ (Synthesizing) เป็นการสร้างสภาพแวดล้อมและเงื่อนไขที่มีจุดมุ่งหมายเพื่อก่อให้เกิดประโยชน์ร่วมกัน ระหว่างฝ่ายต่าง ๆที่เกี่ยวข้องรวมถึงการเอื้ออำนวยเพื่อให้เกิดการสร้างสัมพันธภาพที่สร้างความไว้เนื้อเชื่อใจและส่งเสริมให้เกิดการแลกเปลี่ยนข้อมูลข่าวสารระหว่างกัน

อาจกล่าวได้ว่า เครือข่าย (Networks) และการสร้างความร่วมมือ (Collaboration) เป็นกระบวนการที่แยกออกจากกันไม่ได้ เนื่องจากเครือข่ายเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเปิดโอกาสให้เกิดความร่วมมือ โดยเอื้อให้มีการแบ่งปันทรัพยากร ความรู้ และแนวทางปฏิบัติร่วมกัน

ประโยชน์ของการสร้างเครือข่ายความร่วมมือ

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์ (2543) ได้กล่าวถึงประโยชน์ของการมีเครือข่ายไว้ ดังนี้

1) เครือข่ายเป็นแหล่งรวบรวมและเผยแพร่ข่าวสารข้อมูลไปมาระหว่างแหล่งข้อมูลต่าง ๆ

2) เป็นแหล่งสร้างกระบวนการเรียนรู้ และแลกเปลี่ยนประสบการณ์ซึ่งกันและกัน โดยผ่านการติดต่อโดยตรงระหว่างบุคคลหรือองค์การต่าง ๆที่เข้ามาร่วมเป็นเครือข่าย

3) เป็นการใช้ทรัพยากรให้เกิดประโยชน์สูงสุด และลดความซ้ำซ้อนในระบบงานเครือข่าย

4) เป็นกลยุทธ์ในการเสริมสร้างความเข้มแข็งขององค์การ ด้วยการเข้าร่วมทำงาน

กรอบแนวคิดการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วน (Collaborative Governance)

แนวคิดนี้ได้พัฒนาขึ้นเพื่อให้สามารถจัดการกับปัญหาที่ไม่สามารถแก้ไขได้ด้วยการทำงานเพียงฝ่ายเดียว โดยการรวมกลุ่มผู้มีส่วนได้ส่วนเสียที่หลากหลายเข้าด้วยกันเพื่อสร้างความร่วมมือและการตัดสินใจที่มีประสิทธิภาพ วสันต์ เหลืองประภัสร์ (2557) ได้มีการนำเสนอองค์ประกอบสำคัญ 6 ประการของกระบวนการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันหลายภาคส่วนดังนี้ คือ

1) การริเริ่มความร่วมมือ เป็นการเปิดพื้นที่การทำงานร่วมกันที่ริเริ่มโดยหน่วยงานหรือองค์กรภาครัฐ วัตถุประสงค์ของการที่หน่วยงานริเริ่มร่วมมือกันทำงานกับภาคส่วนอื่นอาจเป็นไปเพื่อขับเคลื่อนภารกิจให้บรรลุเป้าหมายของหน่วยงานหรือเป็นการแสดงบทบาทร่วมกับตัวแสดงอื่น ๆ ตามที่กฎหมายหรือระเบียบกำหนดบทบาทและอำนาจหน้าที่ไว้

2) ตัวแสดงที่เกี่ยวข้อง ตัวแสดงที่เข้ามาร่วมในกระบวนการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันต้องประกอบด้วยตัวแสดงภาครัฐและตัวแสดงที่มิใช่ภาครัฐซึ่งมีฐานะเป็นภาคีผู้มีส่วนได้ส่วนเสียในการบริหารภารกิจหรือนโยบายสาธารณะ

3) การแสดงบทบาท ภาคีที่เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันต้องสามารถแสดงบทบาทร่วมตัดสินใจกับตัวแสดงภาครัฐได้โดยตรงมิใช่มีบทบาทเพียงให้ข้อคิดเห็นหรือให้คำปรึกษาหารือแก่หน่วยงานภาครัฐโดยทุกฝ่ายต้องมีการพบปะเจรจาหารือกันอย่างต่อเนื่องมีการแลกเปลี่ยนรับฟังโต้แย้งเสนอแนะและตัดสินใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย

4) การจัดโครงสร้างการทำงาน ต้องมีการจัดโครงสร้างความสัมพันธ์อย่างเป็นทางการที่ทำให้ทุกฝ่ายเข้ามาแสดงบทบาทร่วมกันกลไกการทำงานร่วมกันภายใต้โครงสร้างความสัมพันธ์ที่เป็นทางการควรเกิดจากการตกลงวางกรอบกำหนดรูปแบบความสัมพันธ์ร่วมกันทุกฝ่ายการทำงานแบบร่วมมือกันระหว่างภาครัฐกับภาคส่วนต่าง ๆ

5) การตัดสินใจ การทำงานร่วมกันต้องมีจุดมุ่งหมายเพื่อเปิดให้ทุกฝ่ายเข้ามาตัดสินใจร่วมกันบนฐานของการแสวงหาทางออกที่สะท้อนฉันทานุมัติของทุกฝ่ายซึ่งเป็นทางเลือกที่เอื้อให้ทุกฝ่ายได้รับประโยชน์ร่วมกันกระบวนการตัดสินใจในการทำงานร่วมกัน

6) เป้าหมายของการทำงานร่วมกัน ต้องเป็นกิจกรรมที่เกี่ยวข้องกับประเด็นหรือนโยบายสาธารณะเท่านั้น เป้าหมายของกระบวนการบริหารกิจการบ้านเมืองแบบร่วมมือกันต้องเป็นการร่วมมือกันทำงานที่มุ่งขับเคลื่อนนโยบายสาธารณะหรือการบริหารภารกิจของภาครัฐเป็นสำคัญมิใช่การอาศัยกลไกการบริหารงานของภาครัฐเพื่อสร้างพื้นที่เจรจาต่อรองผลประโยชน์ของกลุ่มผลประโยชน์ภาคเอกชนเฉพาะกลุ่ม

สรุป อภิปราย และข้อเสนอแนะ

จากแนวคิดทฤษฎีต่าง ๆ สรุปได้ว่าการจัดการอุทกภัยในปัจจุบันต้องเผชิญกับความท้าทายที่เพิ่มขึ้น เนื่องจากความรุนแรงและความซับซ้อนของปัญหาอุทกภัยที่เกิดขึ้นอย่างต่อเนื่อง การจัดการแบบเดิมที่แยกส่วนไม่สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น การทำงานแบบเครือข่ายความร่วมมือ (Collaborative governance) จึงเป็นแนวทางที่สำคัญในการแก้ไขปัญหานี้ การสร้างเครือข่ายให้สำเร็จนั้น ภาครัฐจึงควรที่จะเป็นแกนนำเข้าไปกระตุ้นให้ ภาครัฐ ภาคเอกชน องค์การไม่แสวงหากำไร และภาคประชาชน เกิดความตระหนักในปัญหา ส่งเสริมและสนับสนุนให้ทุกภาคส่วนเข้ามามีส่วนร่วมมากขึ้น โดยมีการจัดเวทีประชุม การประชุมกลุ่ม หรือการแลกเปลี่ยนความคิดเห็น โต้แย้ง เสนอแนะและตัดสินใจร่วมกันทั้งสองฝ่าย รวมทั้งภาครัฐควรจะเป็นแกนนำในการจัดตั้งเครือข่าย เมื่อทุกภาคส่วนรู้สึกถึงความสำคัญของปัญหาแล้ว ก็จะร่วมมือกันในการดำเนินการ เพื่อให้เป้าหมายที่วางไว้ประสบผลสำเร็จ ภาครัฐควรกำหนดนโยบาย แต่ภาคประชาสังคมและภาคธุรกิจมีส่วนร่วมในการวางแผนและการดำเนินการ และภาครัฐควรกำหนดยุทธศาสตร์ เนื่องจากยุทธศาสตร์เป็นตัวกำหนดกระบวนการหรือวิธีการในการทำงานว่าหน่วยงานจะทำงานไปในทิศทางใด และมีกระบวนการใดบ้างที่จะทำให้ประสบความสำเร็จ โดยยุทธศาสตร์จะเป็นสิ่งที่ได้มาจากการวิเคราะห์ปัญหาของสังคมว่าสิ่งใดที่เป็นปัญหาในขณะนั้นและอะไรคือสิ่งที่ประชาชนต้องการ หลังจากนั้นหน่วยงานราชการจะต้องมาวิเคราะห์ว่าจากยุทธศาสตร์ที่กล่าวมานั้นจะมีการใช้รูปแบบเครือข่ายอย่างไร และเมื่อได้รูปแบบเครือข่ายที่เหมาะสมแล้ว ขั้นตอนที่สำคัญที่สุดคือการบูรณาการและเชื่อมโยงเครือข่าย เป็น

การที่หน่วยงานราชการจะต้องทำการประสานงานและบูรณาการการทำงานร่วมกันระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เพื่อให้การทำงานร่วมกันมีประสิทธิภาพ อย่างไรก็ตาม หลักการสำคัญของเครือข่ายความร่วมมือ คือความร่วมมือจะต้องอยู่บนพื้นฐานของความสมัครใจ มีการดำเนินกิจกรรมอย่างต่อเนื่องและหลากหลาย ขณะเดียวกันก็ต้องเป็นกิจกรรมที่ส่งเสริมความสัมพันธ์ระหว่างสมาชิก และสามารถตอบสนองความต้องการของสมาชิกได้ นอกจากนี้ยังจำเป็นต้องมีการจัดสรรทรัพยากรที่เพียงพอ และมีการคัดเลือกผู้นำที่เหมาะสม

บรรณานุกรม

กาญจนา แก้วเทพ. (2538). *การพัฒนาแนววัฒนธรรมชุมชนโดยถือมนุษย์เป็นศูนย์กลาง.* กรุงเทพฯ: สามัคคีสาส์น.

เกรียงศักดิ์ เจริญวงศ์ศักดิ์. (2543). *การจัดการเครือข่าย : กลยุทธ์สำคัญสู่ความสำเร็จของการปฏิรูปการศึกษา.* กรุงเทพฯ: ซัคเซส มีเดีย.

ธีรภัทร แก้วจุนันท์. (2543). *ความร่วมมือของเกษตรกรต่อการดำเนินการจัดรูปที่ดินในรูปแบบประชาอาสาของจังหวัดสิงห์บุรี* [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections.https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:117287

นฤมล นิราธร. (2543). *การสร้างเครือข่ายการทำงาน : ข้อความพิจารณาบางประการ.* กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

ปิยากร หวังมหาพร. (2555). *ความร่วมมือในการบริหารจัดการโรงเรียนผู้สูงอายุ: การวิเคราะห์ข้ามกรณี.* กรุงเทพฯ: หลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยศรีปทุม วิทยาคารพญาไท.

พระราชบัญญัติป้องกันและบรรเทาสาธารณภัย พ.ศ. 2550. (2550, 7 กันยายน). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 124 ตอนพิเศษ 52 ก. หน้า 3.

พัทธยา เนตรธรานนท์. (2540). *การศึกษาความคิดเห็นของผู้บริหารโรงเรียนและเจ้าอาวาสที่มีต่อความร่วมมือในการจัดการศึกษาระหว่างโรงเรียนกับวัด: กรณีศึกษา โรงเรียนประถมศึกษา กรุงเทพมหานครที่ใช้พื้นที่ของวัด* [วิทยานิพนธ์สังคมสงเคราะห์ศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Digital Collections. https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:118684

วสันต์ เหลืองประภัสร์. (2557). *โครงการการสังเคราะห์ตัวแบบเชิงทฤษฎีและการบริหารจากผลการดำเนินโครงการวิจัยเพื่อพัฒนากลไกความร่วมมือเพื่อแก้ปัญหาร่วมกันของคนในพื้นที่.* กรุงเทพฯ: สำนักงานกองทุนสนับสนุนการวิจัย.

วีระศักดิ์ เครือเทพ. (2550). *เครือข่าย : นวัตกรรมการทำงานขององค์กรปกครองท้องถิ่น บทวิเคราะห์ว่าด้วยการบริหารงานขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแนวระนาบเพื่อการเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานและความรับผิดชอบต่อสาธารณะ.* กรุงเทพฯ: ซีโน ดีไซน์.

Agranoff, R. (2006). Inside Collaborative Networks: Ten Lessons for Public Managers *Special issues Public Administrative Review, 66*(6), 56-65.

Agranoff, R., & McGuire, M. (2001). Big Question in Public Network Management Research. *Journal of Public Administration Research and Theory, 11*(3), 295-326.

Agranoff, R., & McGuire, M. (2003). *Collaborative Public Management: New Strategies for Local Governments.* Georgetown University Press: Washington D.C.

Agranoff, R. (2007). *Managing Within Networks: Adding Value to Public Organizations.* Georgetown University Press: Washington D.C.

Gray, B. (2007). *Collaborating: Finding common ground for multiparty problems.* San Francisco, CA: Jossey-Bass.

Guha-Sapir, D., Vos, F., Below, R., & Ponserre, S. (2012). *Annual Disaster Statistical Review 2011: The Numbers and Trends.* Centre for Research on the Epidemiology of Disasters (CRED), Brussels.

Laurence J, O., & Kenneth J, M. (2004). Desperately Seeking Selznick: Cooptation and the Dark Side of Public Management in Networks. *Public Administration Review, 64*(6), 681-693.

Starke, P. (1997). *Network for Development IFRTD (The International Forum for Rural Transport and Development*. London, UK: International.

การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี

Human Resource Development of Prachinburi Provincial Administrative Organization.

สุธิตา มิตทะเนตร[1] และเพ็ญศรี ฉิรินัง[2]

Sutita Mitthaned[1] and Pensri Chirinang[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: sutita1840@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล (2) เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี กรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้คือแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคล การศึกษานี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ประกอบด้วยระเบียบวิธีวิจัย 2 วิธี คือ การวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยการเก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม (Questionnaire) และการวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative Research) คือการเก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงลึก (In-depth Interview) ผลการศึกษา (1) ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้านการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการศึกษาได้รับความสำคัญสูงสุด รองลงมาคือด้านการพัฒนาและด้านการฝึกอบรม ตามลำดับ (2) ด้านการเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า มีการพัฒนาไม่แตกต่างกันยกเว้นระดับการศึกษา และ (3) ด้านการเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าประกอบด้วย (ก) การออกแบบหลักสูตรให้เหมาะสมกับตำแหน่งและสมรรถนะที่จำเป็น (ข) สนับสนุนโอกาสศึกษาต่อระดับสูงขึ้น พร้อมสำรวจความต้องการและจัดสรรทุน มีหลักสูตรเสริมทักษะเฉพาะทางและหลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับตำแหน่งบริหาร ส่งเสริมการเข้าอบรมหลักสูตรระยะสั้นจากสถาบันรับรองเพื่อพัฒนาความรู้ให้ทันสมัย และ (ค) ส่งเสริมการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยี เช่น E-Book และระบบออนไลน์ พัฒนาระบบประเมินผลโปร่งใส ใช้เทคโนโลยีติดตามผลการเรียนรู้ สนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน และอบรมทักษะดิจิทัล

คำสำคัญ: การพัฒนาทรัพยากรบุคคล ทรัพยากรบุคคล องค์การบริหารส่วนจังหวัด

Abstract

This research aims to (1) analyze the level of human resource development; (2) compare the human resource development of the Prachinburi Provincial Administrative Organization classified by personal factors; and (3) propose guidelines for human resource development of the Prachinburi Provincial Administrative Organization. The conceptual framework applied in this research is based on the principles of human resource development. This study employs a mixed-methods research design, consisting of two methodologies: quantitative research, which involves data collection through a questionnaire, and qualitative research, which involves data collection through in-depth interviews. The research findings are as follows (1) The overall level of human resource development in terms of training, education, and development was found to be at the highest level. Considering each aspect individually, education was given the highest priority, followed by development and training, respectively. (2) Regarding the comparison of human resource development within the Prachinburi Provincial Administrative Organization, classified by personal factors, the results indicated no significant differences in development, except for the factor of education level. (3) Regarding the proposed guidelines for human resource development of the Prachinburi Provincial Administrative Organization, the recommendations include: (a) Designing curricula appropriate to the positions and required competencies; (b) Supporting opportunities for higher education by surveying educational needs and allocating scholarships, providing specialized skill enhancement programs and preparatory courses for executive positions, and promoting participation in short-term courses certified by accredited institutions to ensure up-to-date knowledge; and (c) Encouraging self-directed learning through technology, such as E-Books and online systems, developing a transparent evaluation system, utilizing technology to monitor learning outcomes, supporting knowledge exchange between departments, and providing digital skills training.

Keywords: Human resource development, human resources, provincial administrative organization

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญต่อการพัฒนาและความมั่นคงของประเทศ หากประเทศใดมีบุคลากรที่มีศักยภาพและสามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประเทศนั้นจะเจริญก้าวหน้าในทุกด้าน ทั้งเศรษฐกิจ การเมือง และสังคม แต่หากขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณค่า หรือไม่สามารถนำมาใช้ให้เกิดประโยชน์ ประเทศก็จะพัฒนาได้ยาก เพราะทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยหลักที่ส่งผลต่อการพัฒนาทุกด้านของประเทศ (ชูชัย สมิธธิไกร, 2561) การบริหาร

ทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจึงเป็นสิ่งสำคัญต่อการเติบโตขององค์กรและสังคมโดยรวม ในยุคที่โลกมีการเปลี่ยนแปลงอย่างรวดเร็ว ทั้งจากโลกาภิวัตน์ เทคโนโลยีสารสนเทศ ภาวะเศรษฐกิจ และการแข่งขันทางธุรกิจ องค์กรต่าง ๆ ต้องปรับตัวทั้งในด้านโครงสร้าง กลยุทธ์ และวัฒนธรรมองค์กร เนื่องจากแนวทางหรือกระบวนการที่เคยประสบความสำเร็จในอดีต อาจไม่สามารถใช้ได้ผลในปัจจุบันและอนาคต หากองค์กรไม่สามารถปรับตัวให้ทันต่อสถานการณ์ ก็จะส่งผลกระทบต่อความมั่นคงและการอยู่รอดในระยะยาว (ชูชัย สมิธธิไกร, 2561)

องค์การเป็นการรวมตัวของบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปที่มีจุดมุ่งหมายร่วมกันในการดำเนินกิจกรรมหรือปฏิบัติงาน โดยใช้โครงสร้างในการแบ่งงานเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ ซึ่งประกอบด้วย 5 ส่วนสำคัญ ได้แก่ บุคลากร เทคนิค ข่าวสาร โครงสร้าง และเป้าหมาย ในองค์ประกอบเหล่านี้ บุคลากรถือเป็นทรัพยากรหลักที่มีคุณค่าและสำคัญที่สุด เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญของการบริหารในทุกยุคสมัย หากองค์การมีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีระบบบริหารจัดการที่ดี ย่อมเพิ่มโอกาสในการประสบความสำเร็จมากขึ้น เป้าหมายขององค์การคือการทำงานให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดโดยใช้ทรัพยากรน้อยที่สุด ในขณะที่เป้าหมายของบุคลากรคือการประสบความสำเร็จในสิ่งที่ตนคาดหวังจากองค์การ การบริหารบุคคลจึงเป็นสิ่งสำคัญอย่างยิ่ง โดยเฉพาะในหน่วยงานราชการที่มีบุคลากรในตำแหน่งต่าง ๆ มากมาย การบริหารงานต้องมีการจัดสายบังคับบัญชาและกำหนดหน้าที่ความรับผิดชอบอย่างเหมาะสม ทั้งนี้ หากสามารถประสานเป้าหมายขององค์การและบุคลากรให้สอดคล้องกันได้ ก็จะช่วยส่งเสริมความพึงพอใจ ขวัญกำลังใจ และประสิทธิภาพในการทำงานของบุคลากร ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญต่อความสำเร็จขององค์การ

ปัจจุบัน ทรัพยากรมนุษย์เป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อความสำเร็จขององค์การ เนื่องจากเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่า ช่วยให้การปฏิบัติงานบรรลุวัตถุประสงค์ตามที่กำหนด การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพจะช่วยให้องค์การได้บุคลากรที่เหมาะสมกับงาน สามารถพัฒนาให้ใช้ศักยภาพได้อย่างเต็มที่ และรักษาบุคลากรให้อยู่กับองค์การได้นานที่สุด ซึ่งจะทำให้งานดำเนินไปอย่างมีประสิทธิภาพ แม้ว่าจะมีความก้าวหน้าทางเทคโนโลยีและการนำเครื่องจักรมาทดแทนแรงงาน แต่ทรัพยากรมนุษย์ยังคงมีบทบาทสำคัญในการขับเคลื่อนองค์การ โดยเฉพาะในด้านการปรับตัวให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมที่เปลี่ยนแปลงไป การจัดการทรัพยากรมนุษย์จึงต้องสอดคล้องกับแนวทางการจัดการเชิงกลยุทธ์ ซึ่งรวมถึงการวิเคราะห์สถานการณ์ การตัดสินใจกำหนดแนวทางดำเนินงาน การนำแผนไปปฏิบัติ และการควบคุมประเมินผลอย่างมีประสิทธิภาพ องค์การสมัยใหม่ที่ประสบความสำเร็จ ให้ความสำคัญกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ เพื่อให้มีบุคลากรเพียงพอและสามารถดำเนินงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในระยะยาว

การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังคงประสบปัญหาหลายด้าน ทำให้การดำเนินงานไม่เป็นไปตามเป้าหมายที่ตั้งไว้ เช่น ปัญหาในแผนอัตรากำลัง 3 ปี ที่มีตำแหน่งว่างจำนวนมากและเป็นระยะเวลานาน ส่งผลให้งานและบุคลากรไม่สอดคล้องกัน บางตำแหน่งต้องการบุคลากรที่มีทักษะเฉพาะแต่กลับขาดแคลน หรือบางตำแหน่งมีปริมาณงานสูงแต่ไม่มีผู้ปฏิบัติงานโดยตรง ซึ่งอาจส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ นอกจากนี้ ปัญหาการขาดองค์ความรู้และทักษะของบุคลากรบางคน ทำให้เกิดข้อผิดพลาดหรือความล่าช้าในการดำเนินงาน ส่งผลให้ประชาชนไม่ได้รับบริการที่มีคุณภาพและเกิดความไม่พึงพอใจ อันนำไปสู่

ภาพลักษณ์ที่ไม่ดีขององค์กร ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงให้ความสนใจในการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อนำข้อมูลไปใช้ในการบริหารงานบุคคลและกำหนดนโยบายให้เหมาะสมกับสถานการณ์ปัจจุบัน ซึ่งจะช่วยให้การดำเนินงานขององค์กรมีแนวทางที่ชัดเจน และสามารถใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ให้เกิดประสิทธิภาพและประโยชน์สูงสุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี
2. เพื่อเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี

การทบทวนวรรณกรรม

จากการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาเกี่ยวกับ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของนักวิชาการหลายท่าน ซึ่งในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการสังเคราะห์การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ประกอบด้วย ด้านการฝึกอบรม ด้านให้การศึกษา และด้านการพัฒนา เนื่องจากมีความเหมาะสมและสอดคล้องกับบริบทการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี เพื่อทำการตอบประเด็นตามวัตถุประสงค์การวิจัย

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนแนวคิด ทฤษฎี และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ผู้วิจัยได้กำหนดกรอบแนวคิดในการวิจัยได้ดังนี้

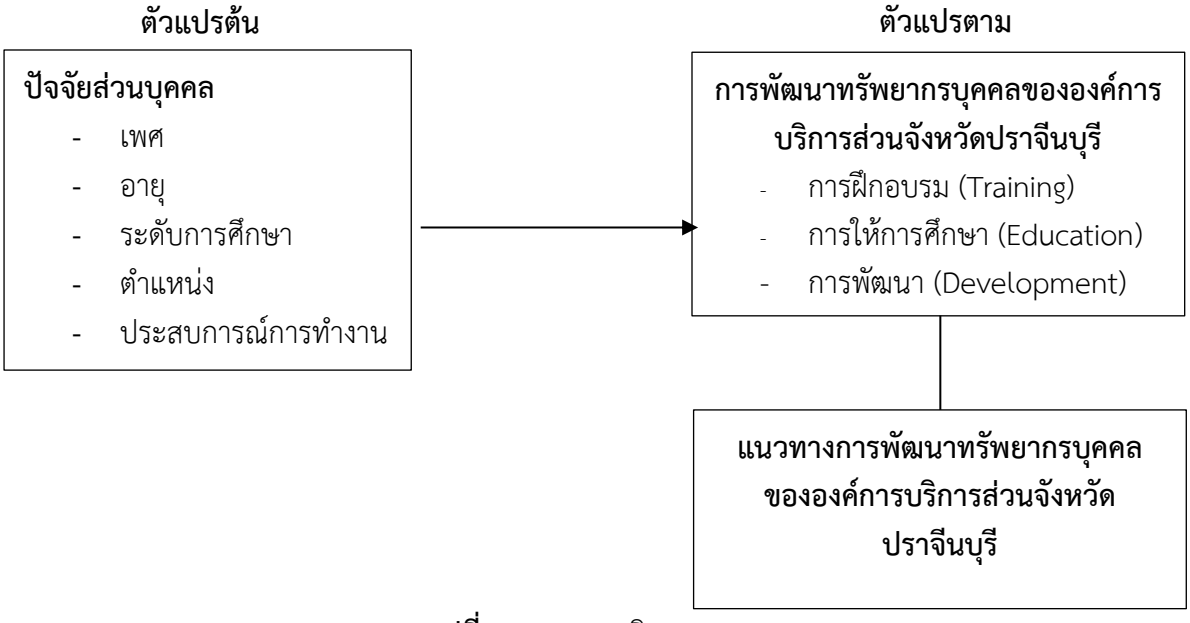

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

1. กลุ่มประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยจะดำเนินการแจกแบบสอบถามกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 155 คน ซึ่งการสุ่มตัวอย่างนั้นผู้วิจัยใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบง่าย โดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์ที่สามารถสร้างตัวเลขสุ่มได้อัตโนมัติ ผู้วิจัยจะใช้วิธีเหล่านี้ในการเลือกผู้ตอบแบบสอบถาม 155 คนจากประชากรทั้งหมดที่มีรายชื่อ ผู้ให้ข้อมูลหลัก (Key Informants) โดยการสัมภาษณ์เชิงลึก จำนวนทั้งสิ้น 5 คน ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และนักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ จำนวน 2 คน

2. เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method Research) ประกอบด้วย การวิจัยปริมาณ โดยใช้แบบสอบถาม เป็นเครื่องมือในการวิจัย ซึ่งใช้กับกลุ่มประชากร และใช้แบบสัมภาษณ์แบบมีโครงสร้างกับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ โดยการตรวจสอบความถูกต้อง (correctively) และความเที่ยงตรง (content validity) จากผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน

3. การเก็บรวบรวมข้อมูล

3.1 ข้อมูลเชิงปริมาณ ผู้วิจัยดำเนินการเก็บรวบรวมด้วยตนเองโดยแจกแบบสอบถามให้กับสมาชิกองค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี แล้วนำมาตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูล จากนั้นนำข้อมูลที่ได้มาประมวลผล จัดประเภทของข้อมูล และ นำข้อมูลมาวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติเพื่อหาข้อสรุปของผลการศึกษา

3.2 ข้อมูลเชิงคุณภาพ ดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูลจากผู้ให้ข้อมูลสำคัญ โดยการสัมภาษณ์แบบเชิงลึกแบบไม่เป็นทางการ เพื่อสร้างบรรยากาศการพูดคุยที่เป็นธรรมชาติแลกเปลี่ยนความคิดเห็นและประสบการณ์เกี่ยวกับแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์จะทำการอธิบายวิธีการตอบอย่างละเอียดแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ของข้อมูลที่ได้รับและความชัดเจนของข้อมูลทั้งหมด หากข้อความใดไม่สมบูรณ์จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามแบบสัมภาษณ์และนำข้อมูล ที่ได้รับประมวลและวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Method) ซึ่งจากการเก็บรวบรวมข้อมูลทำให้ได้ ทั้งข้อมูลเชิงปริมาณและข้อมูลเชิงคุณภาพ ผู้วิจัยจึงได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลออกเป็น 2 ส่วน ดังนี้

1. ข้อมูลเชิงปริมาณ การวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับปัจจัยส่วนบุคคล โดยใช้สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive Statistic) สำหรับอธิบายปัจจัยส่วนบุคคลของประชากร สถิติที่ใช้คือ ค่าความถี่ (Frequency) ค่าร้อยละ (Percentage) อธิบายระดับศักยภาพบุคคลากรขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี โดยใช้ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) การวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับศักยภาพบุคคลากรขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล วิเคราะห์โดยการทดสอบค่าเอฟ (F-Test) ด้วย

วิธีการวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว (One way ANOVA) เมื่อพบว่ามีความแตกต่างจะทำการเปรียบเทียบความแตกต่างรายคู่ ด้วยวิธีผลต่างนัยสำคัญน้อยที่สุด (Least Significant Difference: LSD)

2. การวิจัยเชิงคุณภาพ โดยการศึกษาจากแนวคิด ทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้ในการออกแบบแบบสัมภาษณ์เชิงลึก แล้วจึงนำไปสัมภาษณ์กับผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ได้แก่ ปลัดองค์การบริหารส่วนจังหวัด ผู้อำนวยการกองการเจ้าหน้าที่ หัวหน้าฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาบุคลากร และนักทรัพยากรบุคคลชำนาญการ เพื่อให้ได้คำตอบของงานวิจัยที่สอดคล้องกับวัตถุประสงค์ของการวิจัย

สรุปผลและอภิปรายผล

1. ระดับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี ผลการวิเคราะห์ระดับความสำคัญของการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด โดยด้านการศึกษาได้รับความสำคัญสูงสุด รองลงมาคือด้านการพัฒนา และด้านการฝึกอบรมตามลำดับ ซึ่งมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนศพล อินทร์จันทร์ (2565) ที่ศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยพบว่า บุคลากรมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อยู่ในระดับสูงในทุกด้าน ได้แก่ ด้านการฝึกอบรม ด้านการพัฒนา และด้านการศึกษา

1.1 ด้านการอบรม การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีในด้านการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการและพนักงานเป็นประจำทุกปี รวมถึงการส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะด้าน ขณะเดียวกัน การเปิดโอกาสให้ข้าราชการและพนักงานที่มีผลงานดีเด่นได้เผยแพร่ผลงาน และการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียหรือระบบคอมพิวเตอร์ก็ได้รับการประเมินในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของภรณ์ชุดา โสมเขียว, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, และวาสิตา เกิดผลประสพศักดิ์ (2565) ได้สำรวจสภาพการณ์การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบราชการยุคดิจิทัลของเทศบาลตำบลกกโก ซึ่งตั้งอยู่ในอำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงคุณภาพ (Qualitative research) เช่น การสัมภาษณ์เชิงลึกและการศึกษาเอกสาร ผลการศึกษาพบว่า การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลตำบลกกโกเน้นที่การเพิ่มพูนความรู้ ทักษะ และความชำนาญในการปฏิบัติงานตามสายงาน มีการพัฒนาใน 3 ประเด็นหลัก ได้แก่ การฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนา นอกจากนี้ยังมีการจัดการความรู้ที่ช่วยกระตุ้นให้เกิดการแลกเปลี่ยนเรียนรู้และแบ่งปันความรู้ระหว่างบุคลากร

1.2 ด้านการศึกษา การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีผ่านการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานได้อย่างมีประสิทธิภาพมากที่สุด รองลงมาคือการจัดให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมตามความต้องการและความเหมาะสมได้อย่างทั่วถึง การจัดฝึกอบรมในหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่ความ

รับผิดชอบ การประชาสัมพันธ์ข้อมูลการฝึกอบรม และการจัดวิทยากรที่มีความรู้และความสามารถมาให้ความรู้แก่บุคลากร ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธเนศพล อินทร์จันทร์ (2565) เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) และศึกษาในกลุ่มบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 234 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล และค้นหาปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรม การพัฒนา และการศึกษา ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีในแง่ของความมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรและการเตรียมความพร้อมในงานราชการ

1.3. ด้านการอบรม การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีในด้านการพัฒนาอยู่ในระดับมากที่สุด พบว่าผู้ตอบแบบสอบถามให้ความสำคัญกับการประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานอย่างต่อเนื่องมากที่สุด รองลงมาคือการกำหนดนโยบายและแผนงานที่ชัดเจนในการพัฒนาเพื่อให้สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร นอกจากนี้ ยังมีการสำรวจความต้องการและความจำเป็นในการพัฒนาตนเองของข้าราชการและพนักงานเป็นประจำทุกปี รวมถึงการส่งเสริมทักษะที่เกี่ยวข้องกับงานในหน้าที่และความรับผิดชอบเฉพาะด้าน ขณะเดียวกัน การเปิดโอกาสให้ข้าราชการและพนักงานที่มีผลงานดีเด่นได้เผยแพร่ผลงาน และการสนับสนุนการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านสื่อมัลติมีเดียหรือระบบคอมพิวเตอร์ก็ได้รับการประเมินในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของธเนศพล อินทร์จันทร์ (2565) เกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี ได้ใช้วิธีการวิจัยแบบผสานวิธี (Mixed Method) และศึกษาในกลุ่มบุคลากรขององค์การบริหารส่วนตำบลจำนวน 234 คน โดยมีวัตถุประสงค์ในการศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ เปรียบเทียบตามปัจจัยส่วนบุคคล และค้นหาปัญหา อุปสรรค รวมถึงข้อเสนอแนะในการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ผลการวิจัยพบว่า บุคลากรในองค์การบริหารส่วนตำบลมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์โดยรวมอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการฝึกอบรม การพัฒนา และการศึกษา ซึ่งเป็นสัญญาณที่ดีในแง่ของความมุ่งมั่นในการพัฒนาบุคลากรและการเตรียมความพร้อมในงานราชการ

2. การเปรียบเทียบการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา ตำแหน่ง และประสบการณ์การทำงาน พบว่า

2.1 บุคลากรเพศชายและเพศหญิงมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีในด้านการอบรม การศึกษา และการพัฒนา ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลการวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของธเนศพล อินจันทร์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนาบุคลากรภาคราชการในเขตพื้นที่ภาคตะวันออก ซึ่งผลการศึกษาพบว่าเพศไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาศักยภาพบุคลากรบุคคล

2.2 บุคลากรที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุกด้าน ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่ง ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ เช่นเดียวกัน โดยผลการวิจัยในครั้งนี้สอดคล้องกับงานวิจัยของชญานุช สามัญ (2561) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคลใน

องค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรปราการ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า อายุไม่มีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาบุคลากร และยังสอดคล้องกับงานวิจัยของธเนศพล อินจันทร์ (2565) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการศึกษาพบว่า อายุของบุคลากรไม่มีผลต่อความคิดเห็นด้านการพัฒนาทรัพยากรบุคคล

2.3 บุคลากรที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ในด้านการอบรมและการศึกษา แต่ไม่แตกต่างกันในด้านการพัฒนา ซึ่งผลการวิจัยนี้ สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ในบางด้าน และ ไม่สอดคล้องในบางด้าน โดยผลนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก ธรรมรักษ์ (2563) ทีได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเหนือ ซึ่งผลการศึกษาพบว่า ระดับการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลซึ่งพบว่าระดับการศึกษามีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล อย่างไรก็ตามผลการทดสอบสมมติฐานของงานวิจัยนี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ชุดา โสมเขียว, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ (2565) ทีได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบราชการยุคดิจิทัลของเทศบาลตำบลกกโก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ที่พบว่าไม่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นตามระดับการศึกษา

2.4 บุคลากรที่ดำรงตำแหน่งแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุกด้านแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ซึ่งผลนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตามผลการศึกษาครั้งนี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ภรณ์ชุดา โสมเขียว, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, และวาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์ (2565) ทีได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบราชการยุคดิจิทัลของเทศบาลตำบลกกโก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี ผลการศึกษาพบว่า ตำแหน่งงานมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในระบบราชการยุคดิจิทัล โดยเน้นการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาในลักษณะที่สร้างทักษะการทำงานในยุคดิจิทัล และส่งเสริมการทำงานที่ยึดหลักคุณธรรมและการพัฒนาตนเอง แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก ธรรมรักษ์ (2563) ที่ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเหนือ โดยผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างกันของความคิดเห็นตามตำแหน่งงาน

2.5 บุคลากรที่มีประสบการณ์การทำงานแตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 ต่อการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในทุกด้าน ซึ่งผลการวิจัยนี้ ไม่สอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อย่างไรก็ตาม ผลการศึกษานี้ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดิเรก ธรรมรักษ์ (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่องแนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นภาคเหนือ ผลการศึกษาพบว่าประสบการณ์การทำงานมีผลต่อความคิดเห็นเกี่ยวกับการพัฒนาทรัพยากรบุคคล แต่ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธเนศพล อินจันทร์ (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่องการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบล ในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี โดยผลการศึกษาพบว่าไม่มีความแตกต่างของความคิดเห็นตามประสบการณ์การทำงาน

3. แนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จากการสัมภาษณ์บุคลากรขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จากผลการวิเคราะห์แนวทางการพัฒนาทรัพยากรบุคคลของ

องค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี จากการสัมภาษณ์บุคลากรขององค์การบริการส่วนจังหวัดปราจีนบุรี สามารถอภิปรายได้ดังนี้

3.1 ด้านการอบรม หลักสูตรอบรมควรถูกออกแบบให้เหมาะสมกับตำแหน่งและสมรรถนะที่จำเป็น เช่น ภาวะผู้นำ การบริหารทรัพยากรบุคคล และทักษะด้านดิจิทัล ซึ่งจะช่วยให้ข้าราชการสามารถปรับตัวเข้ากับการเปลี่ยนแปลงและพัฒนาองค์กรได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ การเพิ่มช่องทางการอบรมให้หลากหลายขึ้น เช่น การเรียนรู้ผ่านระบบออนไลน์ (E-Learning) จะช่วยให้บุคลากรสามารถเข้าถึงเนื้อหาได้สะดวกและต่อเนื่องมากขึ้น การฝึกอบรมภาคปฏิบัติร่วมกับองค์กรภายนอก หรือการจัดอบรมเชิงปฏิบัติการ (Workshop) ยังเป็นแนวทางสำคัญที่ช่วยให้ข้าราชการนำความรู้ไปใช้ได้จริงในการทำงาน นอกจากนี้ การแลกเปลี่ยนความรู้ระหว่างข้าราชการรุ่นใหม่และข้าราชการอาวุโสผ่านกิจกรรม "พี่สอนน้อง" หรือการอบรมภายในหน่วยงาน จะช่วยเสริมสร้างประสบการณ์และเพิ่มขีดความสามารถในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น อีกทั้งการกำหนดมาตรฐานการฝึกอบรมให้เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่ง จะช่วยให้บุคลากรมีคุณสมบัติตามเกณฑ์การเลื่อนระดับและเติบโตในสายงานได้อย่างเป็นระบบ และเพื่อให้การพัฒนาเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานภาครัฐควรปรับปรุงและพัฒนาเนื้อหาหลักสูตรให้สอดคล้องกับมาตรฐานวิชาชีพ รวมถึงสนับสนุนให้บุคลากรเข้ารับการอบรมจากหน่วยงานที่ได้รับการรับรอง การดำเนินมาตรการเหล่านี้จะช่วยเสริมสร้างขีดความสามารถของข้าราชการให้สามารถทำงานได้อย่างมืออาชีพ และพร้อมรับมือกับการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเทคโนโลยีในอนาคต

3.2 ด้านการศึกษา การพัฒนาข้าราชการด้านการศึกษาเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานของภาครัฐ ควรสนับสนุนให้ข้าราชการได้รับโอกาสศึกษาต่อในระดับที่สูงขึ้น โดยสำรวจความต้องการและจัดสรรทุนให้เหมาะสม พร้อมทั้งประชาสัมพันธ์โอกาสทางการศึกษาและแนวทางพัฒนาสายงานเพื่อให้บุคลากรวางแผนอาชีพได้อย่างมีประสิทธิภาพ นอกจากนี้ ควรมีหลักสูตรเสริมสร้างทักษะเฉพาะด้าน เช่น กฎหมายราชการ เทคโนโลยีดิจิทัล และการวิเคราะห์นโยบาย รวมถึงหลักสูตรเตรียมความพร้อมสำหรับตำแหน่งบริหาร เช่น ภาวะผู้นำและการบริหารองค์กรท้องถิ่น อีกทั้งควรสนับสนุนให้ข้าราชการเข้าร่วมหลักสูตรระยะสั้นจากสถาบันที่ได้รับการรับรอง เพื่อให้สามารถพัฒนาองค์ความรู้ให้ทันสมัยและนำไปปรับใช้ในการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3.3 ด้านการพัฒนา การพัฒนาข้าราชการให้มีความพร้อมต่อการเปลี่ยนแปลงเป็นสิ่งสำคัญ หน่วยงานภาครัฐควรพัฒนาระบบการเรียนรู้ด้วยตนเองผ่านเทคโนโลยี เช่น ฐานข้อมูล หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-Book) และสื่อมัลติมีเดีย รวมถึงจัดสรรทรัพยากรอย่างทั่วถึงเพื่อสนับสนุนการอบรม ศึกษาต่อ และวิจัยพัฒนางานราชการ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมแนวคิด “ครองตน ครองคน ครองงาน” เป็นแนวทางพัฒนาบุคลากรให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ การประเมินผลบุคลากรควรมีความโปร่งใสและเป็นธรรม โดยใช้ตัวชี้วัดที่สะท้อนประสิทธิภาพการทำงาน พร้อมนำเทคโนโลยีดิจิทัลมาใช้ในการติดตามผลการเรียนรู้ นอกจากนี้ ควรสนับสนุนการแลกเปลี่ยนเรียนรู้ระหว่างหน่วยงาน ทั้งการศึกษาดูงานองค์กรที่มีแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practice) และการใช้เทคโนโลยีดิจิทัลในการบริหารบุคลากร เช่น ระบบทะเบียนข้าราชการออนไลน์ และแพลตฟอร์มเรียนรู้แบบออนไลน์ นอกจากนี้ ควรส่งเสริมการฝึกอบรมที่เน้นทักษะดิจิทัลและเทคโนโลยีใหม่ เช่น การพัฒนาแอปพลิเคชันเพื่อใช้ในงานราชการ และการนำปัญญาประดิษฐ์ (AI) มาปรับปรุงกระบวนการทำงาน ตลอดจนพัฒนาแนวทางการทำงานที่

ยืดหยุ่นและสามารถปรับตัวได้ตามการเปลี่ยนแปลงของกฎหมาย นโยบาย และเทคโนโลยี เพื่อให้ข้าราชการสามารถทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพในยุคดิจิทัล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากผลการวิจัย

1. จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรีผ่านการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะหลักสูตรที่ใช้ในการฝึกอบรมสามารถนำไปปรับใช้ในการปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ดังนั้น องค์กรควรมีการพัฒนาหลักสูตรการฝึกอบรมให้สอดคล้องกับความต้องการของงานอย่างต่อเนื่อง และจัดให้บุคลากรเข้ารับการฝึกอบรมตามความต้องการและความเหมาะสมอย่างทั่วถึง นอกจากนี้ ควรมีการประชาสัมพันธ์ข้อมูลการฝึกอบรมให้ชัดเจนและจัดหาวิทยากรที่มีความรู้ความสามารถเฉพาะด้านมาถ่ายทอดความรู้ เพื่อให้การฝึกอบรมเกิดประโยชน์สูงสุด

2. จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้านการศึกษาอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการให้ข้าราชการและพนักงานมีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายการลาศึกษาต่อ และการสนับสนุนทุนการศึกษาต่อ ดังนั้น องค์กรควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของบุคลากรในการกำหนดนโยบายการพัฒนาตนเองอย่างต่อเนื่อง และจัดเตรียมความพร้อมก่อนศึกษาต่อ เช่น การอบรมภาษาอังกฤษหรือทักษะคอมพิวเตอร์ นอกจากนี้ ควรพัฒนาระบบการคัดเลือกบุคลากรเพื่อรับทุนหรือโควตาการศึกษาต่อให้มีความชัดเจนและเป็นธรรม เพื่อให้บุคลากรที่มีศักยภาพได้มีโอกาสพัฒนาตนเองอย่างเต็มที่

3. จากการวิจัยพบว่า การพัฒนาทรัพยากรบุคคลในด้านการฝึกอบรมอยู่ในระดับมากที่สุด โดยเฉพาะการประเมินความก้าวหน้าในการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานอย่างต่อเนื่อง ดังนั้น องค์กรควรมีการประเมินผลการฝึกอบรมอย่างสม่ำเสมอ เพื่อวัดความก้าวหน้าและปรับปรุงหลักสูตรให้มีประสิทธิภาพมากขึ้น นอกจากนี้ ควรจัดทำแผนการฝึกอบรมที่ชัดเจนและสอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร รวมทั้งส่งเสริมการแลกเปลี่ยนความรู้ภายในองค์กรโดยเปิดโอกาสให้บุคลากรที่มีผลงานดีเด่นได้เผยแพร่ความรู้และประสบการณ์

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. ขยายกลุ่มตัวอย่างและพื้นที่การศึกษา โดยเพิ่มกลุ่มตัวอย่างให้ครอบคลุมบุคลากรในหน่วยงานอื่น ๆ หรือองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่น ๆ เพื่อให้ได้ข้อมูลที่หลากหลาย และศึกษาบริบทขององค์กรหรือหน่วยงานที่มีลักษณะแตกต่างกัน เพื่อเปรียบเทียบและวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากรในสภาพแวดล้อมที่ต่างกัน

2. เพิ่มประเด็นการศึกษา โดยศึกษาปัจจัยอื่นที่ส่งผลต่อการพัฒนาบุคลากร เช่น สภาพแวดล้อมในการทำงาน ความสัมพันธ์ระหว่างบุคคลในองค์กร และนโยบายการส่งเสริมสุขภาพและความเป็นอยู่ที่ดีของบุคลากร วิเคราะห์ผลลัพธ์การพัฒนาบุคลากร เพื่อศึกษาว่าการฝึกอบรม การศึกษา และการพัฒนาส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรและความสำเร็จขององค์กรอย่างไร และสำรวจความต้องการพัฒนาทักษะใหม่ ๆ เช่น ทักษะดิจิทัล ทักษะการคิดวิเคราะห์ และทักษะการบริหารจัดการในยุคดิจิทัล

3. ปรับปรุงวิธีการวิจัย โดยใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (ทั้งเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพ) เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ลึกซึ้งและครอบคลุมมากขึ้น ติดตามผลระยะยาว เพื่อวัดประสิทธิภาพและความยั่งยืนของโครงการฝึกอบรมและการศึกษา และประเมินความพึงพอใจและความคาดหวังของบุคลากรต่อโครงการพัฒนาต่าง ๆ เพื่อปรับปรุงให้ตรงกับความต้องการมากขึ้น

4. นำเทคโนโลยีมาใช้ในการวิจัย โดยใช้ระบบออนไลน์ในการเก็บข้อมูล เพื่อเพิ่มความสะดวกและรวดเร็วในการเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง และวิเคราะห์ข้อมูลด้วยเครื่องมือทางสถิติที่ทันสมัย เช่น การใช้โปรแกรมวิเคราะห์ข้อมูลเชิงลึก (Data Analytics) เพื่อหาความสัมพันธ์และแนวโน้มที่ซับซ้อน

5. ศึกษากรณีศึกษาจากองค์กรอื่น โดยเปรียบเทียบกับองค์กรที่ประสบความสำเร็จในการพัฒนาบุคลากร เพื่อนำแนวปฏิบัติที่ดี (Best Practices) มาใช้ปรับปรุงกระบวนการพัฒนาบุคลากรในองค์การบริหารส่วนจังหวัดปราจีนบุรี

6. พัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพ โดยพัฒนาตัวชี้วัดประสิทธิภาพที่ชัดเจนในการประเมินผลการพัฒนาบุคลากร เพื่อให้สามารถวัดผลได้อย่างเป็นรูปธรรมและนำไปใช้ปรับปรุงนโยบายได้อย่างมีประสิทธิภาพ

บรรณานุกรม

ชญานุช สามัญ. (2561). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของเทศบาลเมืองลำตาเสา อำเภอวังน้อย จังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย].

ชูชัย สมิธธิไกร. (2561). *พฤติกรรมผู้บริโภค* (พิมพ์ครั้งที่ 1). กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

ดิเรก ธรรมารักษ์. (2563, กรกฎาคม–ธันวาคม). ประสิทธิผลการบริหารทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนจังหวัดปทุมธานี. *วารสารปัญญาปณิธาน*, *5*(2), 221–234.

ธเนศพล อินทร์จันทร์. (2565, เมษายน–มิถุนายน). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ขององค์การบริหารส่วนตำบลในอำเภอดอนเจดีย์ จังหวัดสุพรรณบุรี. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, *7*(2), 246–254.

ภรณ์ชุดา โสมเขียว, มยุรี รัตนเสริมพงศ์, และ วาสิตา เกิดผล ประสพศักดิ์. (2565, พฤษภาคม–สิงหาคม). การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในระบบราชการยุคดิจิทัลของเทศบาลตำบลกกโก อำเภอเมืองลพบุรี จังหวัดลพบุรี. *Lawarath Social E-Journal*, *4*(2), 55–68.

การนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัว จังหวัดหนองบัวลำภู

Implementation of the Justice Administration Policy of the Juvenile and Family Prosecutor's Office, NongBuaLamphu Province

วัชรินทร์ เชื้อกลางใหญ่[1] และฐิติมา โห้ลำยอง[2]

Watcharin Chuaklangyai[1] and Thitima Holumyong[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: watcharin.sj23@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อสำรวจการดำเนินนโยบายการอำนวยความยุติธรรมของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู (2) เพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู (3) เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ จำนวน 10 คน ได้แก่ บุคลากรสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู บุคลากรสำนักงานศาลเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู พนักงานสอบสวนสถานีตำรวจภูธรภายในจังหวัดหนองบัวลำภู บุคลากรของสำนักงานสถานพินิจเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองบัวลำภู เก็บรวบรวมข้อมูลแบบสัมภาษณ์เชิงลึก และวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ผลการวิจัย (1) การดำเนินนโยบายการอำนวยความยุติธรรมของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู ดำเนินการภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญา พ.ศ. 2553 แผนยุทธศาสตร์ชาติ 20 ปี (2) ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ พบว่า วัตถุประสงค์ของนโยบายที่มีความชัดเจน ทรัพยากรด้านเทคโนโลยีที่มีประสิทธิภาพและด้านบุคลากรมีความเพียงพอและเหมาะสม และการสื่อสารเป็นไปด้วยความราบรื่นและได้รับความร่วมมือเป็นอย่างดี และ (3) แนวทางพัฒนาการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ พบว่า ควรมุ่งเน้นนโยบายด้านการคุ้มครอง แก้ไขบำบัดฟื้นฟูการกลับคืนสู่สังคมมากกว่าการลงโทษ ควรฝึกอบรมให้ความรู้แก่บุคลากรและส่งเสริมให้มีความตระหนักรู้ตามแนวนโยบายให้มากขึ้น

คำสำคัญ: การนำนโยบายไปปฏิบัติ การอำนวยความยุติธรรม สำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู

Abstract

This research has the following objectives: (1) to examine the implementation of the justice administration policy of the Juvenile and Family Prosecutor's Office NongBuaLamphu Province; (2) to identify the factors affecting the success of the implementation of the justice administration policy of the Juvenile and Family Prosecutor's Office NongBuaLamphu Province; and (3) to propose guidelines for developing the implementation of the justice administration policy of the Juvenile and Family Prosecutor's Office NongBuaLamphu Province. This research is qualitative. The key informants, totaling 10 people, were personnel from the Juvenile and Family Prosecutor's Office NongBuaLamphu Province personnel from the Juvenile and Family Court Office NongBuaLamphu Province, investigators from police stations within NongBuaLamphu Province, and personnel from the NongBuaLamphu Juvenile and Family Probation Office. Data were collected through in-depth interviews and analyzed using thematic analysis. The research results revealed that (1) the implementation of the justice administration policy of the Juvenile and Family Prosecutor's Office, NongBuaLamphu Province was carried out under the Constitution of the Kingdom of Thailand B.E. 2560 (2017) the Juvenile and Family Court and Procedure Act B.E. 2553 (2010), the Office of the Attorney-General's Regulation on Criminal Procedure B.E. 2553 (2010), and the 20-year National Strategy Plan; (2) the factors affecting the success of the implementation of the justice administration policy were found to be the clarity of the policy objectives, the efficiency of technological resources and the adequacy and appropriateness of personnel, and the smooth communication and cooperation and (3) the guidelines for developing the implementation of the justice administration policy were found to be that the policy should focus more on protection, rehabilitation and reintegration into society rather than punishment, and that training should be provided to personnel to raise awareness of the policy.

Keywords: Policy implementation, justice administration, office of the attorney general for juvenile and family affairs, Nong Bua Lamphu province

บทนำ

ภายใต้กรอบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมของไทยนั้นซับซ้อนและมีหลายแง่มุม โดยมีรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ภายใต้รัฐธรรมนูญนี้ องค์กรอัยการมีบทบาทสำคัญในการดำเนินคดีและการรักษาความเป็นธรรม โดยพนักงานอัยการต้องปฏิบัติหน้าที่อย่างอิสระ รวดเร็ว

และเป็นกลาง นอกจากนี้ รัฐธรรมนูญยังกำหนดให้รัฐต้องจัดระบบการบริหารงานในกระบวนการยุติธรรมให้มีประสิทธิภาพ เป็นธรรม และไม่เลือกปฏิบัติ เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้อย่างสะดวกและรวดเร็ว สำนักงานอัยการสูงสุดเป็นหน่วยงานที่มีภาระกิจหลักในกระบวนการยุติธรรมที่มีหน้าที่ในการดำเนินคดีอาญา และให้ความเห็นทางกฎหมายแก่รัฐบาลและหน่วยงานภาครัฐอื่น ๆ

ปัญหาสังคมไทยในปัจจุบันมีความเสื่อมถอยทางจริยธรรมและศีลธรรม มีอาชญากรรมและยาเสพติดคุกคาม โดยเฉพาะการกระทำผิดในเด็กและเยาวชนที่เพิ่มขึ้น สาเหตุมาจากหลายปัจจัย เช่น สภาพแวดล้อมทางสังคม ปัญหาครอบครัวและอิทธิพลจากสื่อ กฎหมายที่ใช้ในปัจจุบันอาจไม่สอดคล้องกับสังคมที่เปลี่ยนแปลงไป ทำให้ผู้กระทำผิดใช้เด็กเป็นเครื่องมือหรือหลบเลี่ยงความรับผิดชอบ นอกจากนี้ การคุ้มครองเด็กที่มากเกินไปก็อาจส่งผลกระทบต่อระบบกฎหมายและสังคมในอนาคตได้ อีกทั้งการแก้ไขปัญหาไม่ได้มุ่งเน้นแค่การลงโทษ แต่รวมถึงการฟื้นฟูเด็กและเยาวชนให้กลับมาเป็นทรัพยากรที่มีคุณค่าต่อสังคม อย่างไรก็ตาม การบังคับใช้กฎหมายและการอำนวยความยุติธรรมยังคงมีความท้าทาย เช่น การเข้าถึงกระบวนการยุติธรรม ปัญหาการทุจริต และข้อจำกัดของกฎหมายที่ล้าสมัย การแก้ไขปัญหาเหล่านี้จึงมีสำคัญเพื่อให้กระบวนการยุติธรรมมีประสิทธิภาพและน่าเชื่อถือมากขึ้น เพื่อให้การบังคับใช้กฎหมายเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ แม้จะยังคงเผชิญกับอุปสรรคและความท้าทายที่ต้องแก้ไข เช่น ข้อจำกัดของกฎหมาย การประสานงานระหว่างหน่วยงาน และการบังคับใช้มาตรการที่เหมาะสมกับสถานการณ์

จากปัญหาดังกล่าวการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมของสำนักงานอัยการสูงสุดไปปฏิบัติภายในสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภูให้บรรลุตามภารกิจที่สำนักงานอัยการสูงสุดได้วางไว้ นอกจากนี้ ยังสามารถช่วยให้เห็นถึงข้อเสนอแนะและแนวทางในการพัฒนากระบวนการยุติธรรมที่มีประสิทธิภาพและเหมาะสมกับสถานการณ์ในปัจจุบันได้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษา การนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อสำรวจการดำเนินนโยบายการอำนวยความยุติธรรมของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู
2. เพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู
3. เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติ

การนำนโยบายไปปฏิบัติ วรเดช จันทรศร (2551) ได้อธิบายเกี่ยวกับการนำนโยบายไปปฏิบัติไว้ว่าเป็นเรื่องของการแสวงหาคำอธิบายเกี่ยวกับปรากฏการณ์ หรือสภาพความเป็นจริงที่เกิดขึ้นในกระบวนการของการนำนโยบายไปปฏิบัติโดยมีขอบเขตเนื้อหาครอบคลุมไปถึงพฤติกรรมและการปฏิบัติปฏิสัมพันธ์ของบุคคล กลุ่มบุคคล สมรรถนะ ความร่วมมือระหว่างหน่วยงานทั้งภาครัฐภาคเอกชน สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม การเมืองรวมถึงปัจจัยอื่น ๆที่เกิดขึ้นและอาจมีผลกระทบต่อการบรรลุเป้าหมายของการนำนโยบายไปปฏิบัติ ทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติมี 3 กลุ่ม คือ (1) ทฤษฎีบนลงล่าง (Top-down) (2) ทฤษฎีล่างขึ้นบน (Bottomup) และ (3) ทฤษฎีผสม (Hybrid) ซึ่งทฤษฎีการนำนโยบายไปปฏิบัติทั้ง 3 กลุ่ม มีลักษณะที่สำคัญแตกต่างกัน (Pulzl & Treib, 2007, อ้างถึงใน เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ, 2551) ในการศึกษาแนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ศึกษาได้ทำการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติในเชิงทฤษฎีซึ่งอยู่ในรูปของตัวแบบเชิงทฤษฎีของการนำนโยบายไปปฏิบัติด้วย ตัวแบบการนำนโยบายไปปฏิบัติของ Van Meter and Van Horn มีด้วยกัน 6 ปัจจัย ดังนี้ Van Meter & Van Horn (1975) เอกสารฉบับนี้กล่าวถึงปัจจัยสำคัญที่มีผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายไปปฏิบัติ 6 ประการ ได้แก่ (1) มาตรฐานและวัตถุประสงค์ของนโยบาย นโยบายที่ดีควรมีวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน เป็นรูปธรรมและวัดผลได้ เพื่อให้การประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นไปอย่างสะดวกและมีประสิทธิภาพ (2) ทรัพยากรของนโยบายที่ดีต้องมีทรัพยากรที่เพียงพอ ไม่ว่าจะเป็นงบประมาณ กำลังคน หรือสิ่งอำนวยความสะดวกอื่น ๆ เพื่อสนับสนุนการนำนโยบายไปปฏิบัติอย่างมีประสิทธิภาพ (3) การสื่อสารระหว่างองค์การและการบังคับให้เป็นไปตามนโยบาย การสื่อสารระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีความชัดเจนโปร่งใส และมีประสิทธิภาพ เพื่อให้ทุกฝ่ายมีความเข้าใจที่ตรงกันและสามารถดำเนินงานไปในทิศทางเดียวกัน (4) ลักษณะของหน่วยงานหรือองค์การที่นำนโยบายไปปฏิบัติ หน่วยงานที่รับผิดชอบในการนำนโยบายไปปฏิบัติต้องมีโครงสร้างองค์กรที่เหมาะสม มีบุคลากรที่มีความรู้ความสามารถ และมีทรัพยากรที่เพียงพอ (5) เงื่อนไขทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง สภาพแวดล้อมทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมือง มีผลต่อการนำนโยบายไปปฏิบัติ ดังนั้น จึงต้องคำนึงถึงปัจจัยเหล่านี้ในการกำหนดนโยบายและวางแผนการดำเนินงาน (6) ทัศนคติของผู้นำนโยบายไปปฏิบัติ ผู้ปฏิบัติงานต้องมีความรู้ความเข้าใจในนโยบาย มีทัศนคติที่ดี และมีความมุ่งมั่นในการปฏิบัติงาน เพื่อให้การนำนโยบายไปปฏิบัติประสบความสำเร็จ

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการนำนโยบายไปปฏิบัติ โดยใช้ตัวแบบของการนำนโยบายไปปฏิบัติตามแนวคิดของ แวน มิเตอร์ (Van Meter) และแวน ฮอร์น (Van Horn) ปี ค.ศ. 1975 ซึ่งประกอบด้วย วัตถุประสงค์และมาตราฐานนโยบาย ทรัพยากรนโยบาย การสื่อสารระหว่าง

องค์กรและกิจกรรมขับเคลื่อน หน่วยงานที่นำนโยบายไปปฏิบัติ เงื่อนไขทางเศรษกิจ สังคมและการเมืองความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ ดังในรูปต่อไปนี้

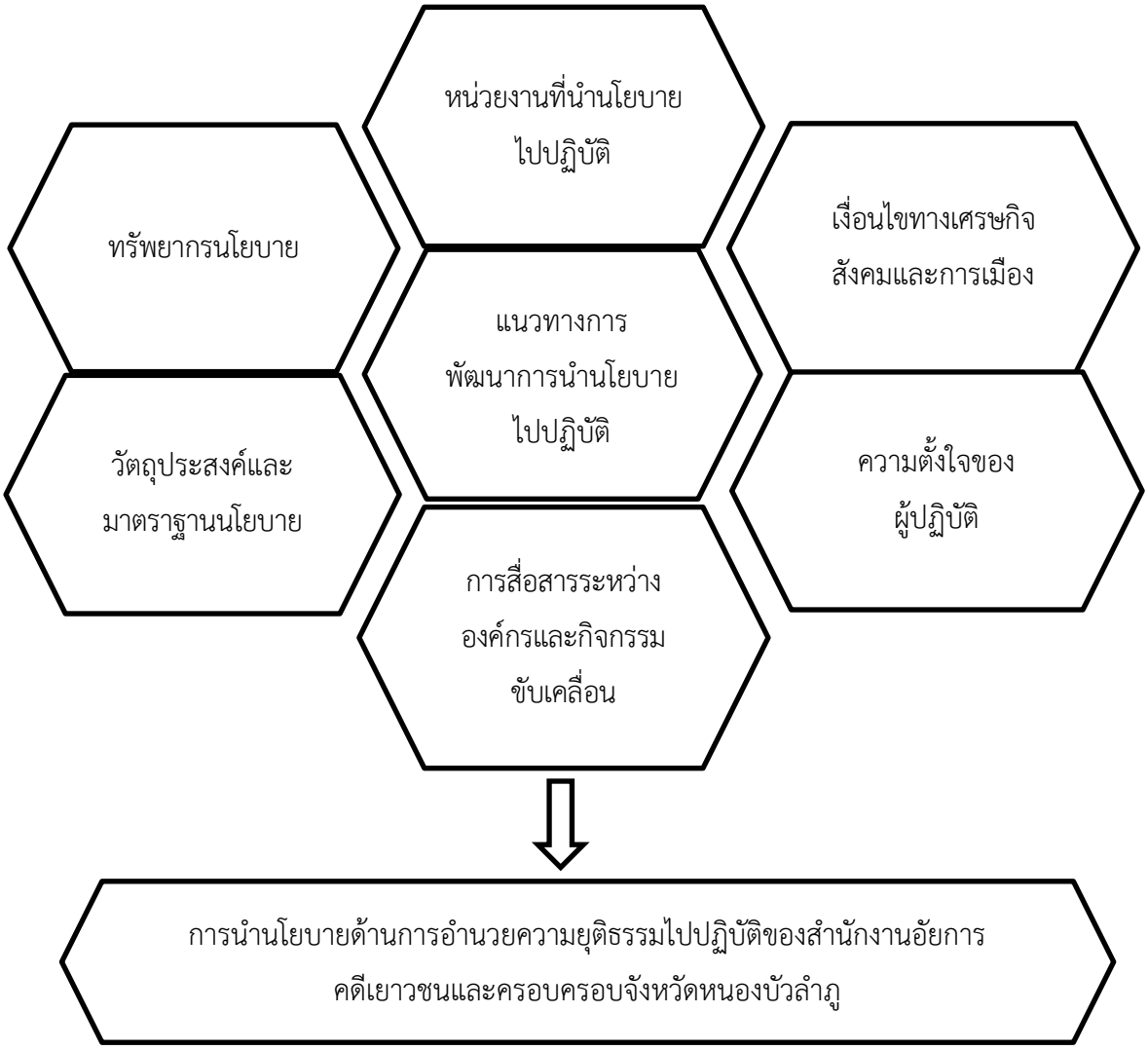

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ที่มา: Van Meter & Van Horn (1975)

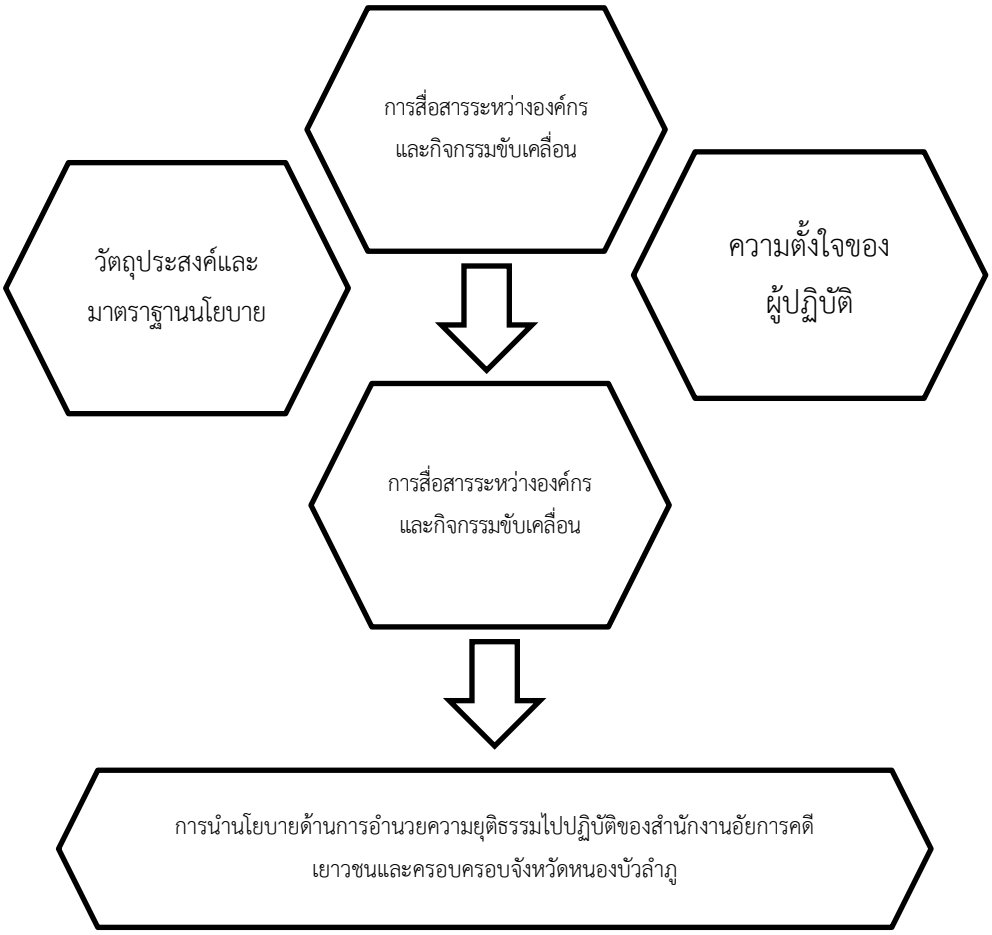

รูปที่ 2 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ

ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ คัดเลือกโดยใช้เกณฑ์คุณลักษณะของประชากรที่ต้องศึกษาโดยผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ผู้วิจัยได้เลือกแบบเจาะจงประกอบด้วย 4 กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มที่ 1 บุคลากรสำนักงานคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มที่ 2 บุคลากรสำนักงานศาลยุติธรรมจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มที่ 3 บุคลากรสำนักงานตำรวจภูธรจังหวัดหนองบัวลำภู กลุ่มที่ 4 บุคลากรสถานพินิจและคุ้มครองเด็กและเยาวชนจังหวัดหนองบัวลำภู จำนวนทั้งหมด 10 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ในการวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้แบบสัมภาษณ์กึ่งโครงสร้าง (Semi-structured) โดยมีกระบวนการในการสร้างแบบสัมภาษณ์ ดังนี้

1. การสร้างเครื่องมือในการวิจัย

1.1 วางโครงสร้างของแบบสัมภาษณ์ให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์การวิจัย โดยแบบสัมภาษณ์ประกอบด้วย 3 ตอน ได้แก่

ตอนที่ 1 การดำเนินนโยบายการอำนวยความยุติธรรม

ตอนที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ

ตอนที่ 3 แนวทางพัฒนาการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ

การเก็บรวบรวมข้อมูล ผู้วิจัยได้เก็บข้อมูลจาก 3 แหล่ง ดังนี้

การสัมภาษณ์เชิงลึก Indepth – Interview โดยใช้การสัมภาษณ์แบบเป็นทางการ (Formal Interview) ใช้การพูดคุยในบรรยากาศที่เป็นกันเอง ใช้การซักถามของข้อมูลและแสดงความคิดเห็นควบคู่ไปกับการสังเกตการณ์ (Observation)ใช้การสังเกตการณ์ทั้งแบบมีส่วนร่วม (Participant Observation) ระหว่างผู้วิจัยและผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ในการสัมภาษณ์จะทำการอธิบาย วิธีการตอบอย่างละเอียดแก่ผู้ให้ข้อมูลสำคัญ เมื่อเสร็จสิ้นการสัมภาษณ์ผู้วิจัยจะทำการตรวจสอบความสมบูรณ์ ของข้อมูลที่ได้รับและความชัดเจนของข้อมูลทั้งหมด หากข้อความใดไม่สมบูรณ์จะสัมภาษณ์เพิ่มเติมอีก เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สมบูรณ์ตามแบบสัมภาษณ์และนำข้อมูลที่ได้รับประมวลและวิเคราะห์ต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลเชิงคุณภาพ การวิเคราะห์ข้อมูลแบบแก่นสาระ (Thematic Analysis) ผู้วิจัยได้ศึกษาค้นคว้าจากเอกสารต่าง ๆ โดยเฉพาะในขั้นตอนที่เกี่ยวข้องกับการเก็บข้อมูลจากการสัมภาษณ์หรือการสำรวจความคิดเห็นของกลุ่มคนที่มีส่วนเกี่ยวข้องกับการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ รวมถึงการจัดหมวดหมู่และแยกประเด็นสำคัญที่ต้องการเพื่อสร้างความชัดเจนที่เกิดขึ้นจากข้อมูลที่เก็บรวบรวมมา เพื่อใช้ข้อมูลดังกล่าวมาตีความตามวัตถุประสงค์และเชื่อมโยงไปสู่แนวคิดและทฤษฎีที่ทำการศึกษาโดยสรุปในลักษณะในแบบการบรรยายเชิงพรรณนา

ผลการศึกษาและอภิปราย

1. เพื่อสำรวจการดำเนินนโยบายการอำนวยความยุติธรรมของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู ผลการศึกษาพบว่า

การนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ เนินนโยบายภายใต้กฎหมายรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 พระราชบัญญัติศาลเยาวชนและครอบครัวและวิธีพิจารณาคดีเยาวชนและครอบครัว พ.ศ. 2553 ระเบียบสำนักงานอัยการสูงสุดว่าด้วยการดำเนินคดีอาญาของพนักงานอัยการ พ.ศ. 2553 ดำเนินการภายใต้หลักความโปร่งใส เป็นธรรม เท่าเทียมกัน มีกลุ่มเป้าหมายในการดำเนินนโยบายที่ชัดเจน สามารถดำเนินงานตามแนวนโยบายได้บรรลุเป้าหมายตามแผนการปฏิบัติราชการที่กำหนดไว้อย่างมีประสิทธิภาพ หน่วยงานที่มีความรับผิดชอบในการปฏิบัติหน้าที่ตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย มีการกำกับดูแลและติดตามผลการปฏิบัติ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องในกระบวนการยุติธรรมให้ความร่วมมือเป็นอย่างดีและมีการประสานงานด้วยความราบรื่น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ เบ็ญจวรรณ ไทรงามเอี่ยม (2566) ได้ศึกษา การนำนโยบายการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติผลการศึกษาพบว่าด้านมาตรฐานและแนวทางในการดำเนินนโยบายการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดด้านการอำนวยความ

ยุติธรรมแก่ประชาชน มีความชัดเจน และมีมาตรฐาน และวัตถุประสงค์ของนโยบายการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดด้านการอำนวยความยุติธรรมแก่ประชาชน มีความชัดเจนเข้าใจง่าย มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมาก

2. เพื่อระบุปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จของการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู พบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ ประกอบด้วย ด้านวัตถุประสงค์ของนโยบาย ด้านทรัพยากรนโยบาย ด้านความตั้งใจของผู้ปฏิบัติ วัตถุประสงค์ของนโยบายมีความชัดเจนมีการกำหนดเป้าหมายและแนวทางในการปฏิบัติตามนโยบาย สามารถบรรลุตามเป้าหมายอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ทรัพยากรนโยบาย ด้านบุคลากรมีความเพียงในการปฏิบัติหน้าที่ตามความรับผิดชอบ อีกทั้งการนำเทคโนโลยีและสารบบคดีมาสนับสนุนการปฏิบัติงาน ผู้ปฏิบัติงานมีความตั้งใจและทัศนคติที่ดีในการปฏิบัติให้ความร่วมมือในการปฏิบัติงานและตระหนักรู้ในหน้าที่ความรับผิดชองของตนเอง ให้ความสนับสนุนในการปฏิบัติตามแผนการดำเนินตามนโยบาย ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ภาณุพงศ์ มาลัยน้อย (2565) ได้ศึกษาการนำนโยบายต่อต้านข่าวปลอมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย ผลจากการศึกษา พบว่า การสื่อสารระหว่างหน่วยงานปฏิบัติสามารถทำได้ค่อนข้างมีประสิทธิภาพ มีการสื่อสารและติดตามความคืบหน้าในการทำงาน รวมถึงมีการจัดเจ้าหน้าที่ให้การสนับสนุนอยู่ตลอดเวลา บุคลากรที่ปฏิบัติงานในศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย มีความพร้อมในเรื่องของทักษะ และสมรรถนะในการทำงาน แต่มีปัญหาในศูนย์ประสานงานประจำหน่วยงานที่มีภาระงานที่มากเกินไปจากงานประจำที่มีอยู่เดิม

3.เพื่อเสนอแนวทางพัฒนาการนำนโยบายด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติของสำนักงานอัยการคดีเยาวชนและครอบครัวจังหวัดหนองบัวลำภู

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของผู้ให้ข้อมูลสำคัญ ดังต่อไปนี้

1.ควรพัฒนาระบบเทคโนโลยีสารสนเทศเพื่อสอดรับการปฏิบัติงานในยุคระบบราชการ 4.0 ให้ความรู้การฝึกอบรมบุคลากรเกี่ยวกับการใช้ปัญญาประดิษฐ์มาช่วยในการปฏิบัติงาน

2.ควรมีการฝึกอบรมให้ความรู้ความเข้าใจแก่บุคลากรให้มากขึ้นและสม่ำเสมอ เผยแพร่ ถ่ายทอดความรู้ความเข้าใจเกี่ยวกับกระบวนการแนวทางในการปฏิบัติตามแผนการปฏิบัติราชประจำปี ที่สอดรับกับนโยบายของสำนักงานอัยการสูงสุด เพื่อจะได้มีความรู้ความเข้าใจและสร้างทัศนะคติที่ดีและพร้อมให้ความร่วมมือในการดำเนินตามนโยบาย

บรรณานุกรม

เบ็ญจวรรณ ไทรงามเอี่ยม. (2566). *การนำนโยบายการบริหารงานของสำนักงานอัยการสูงสุดด้านการอำนวยความยุติธรรมไปปฏิบัติ* [การศึกษาค้นคว้าอิสระหลักสูตรปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารรัฐกิจ สาขาวิชาวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช] https://ir.stou.ac.th/bitstream/123456789/13324/1/2643002351.pdf

ภาณุพงศ์ มาลัยน้อย. (2565). *การนำนโยบายต่อต้านข่าวปลอมไปปฏิบัติ กรณีศึกษา ศูนย์ต่อต้านข่าวปลอมประเทศไทย* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต สาขารัฐประศาสนศาสตร ภาควิชาประศาสนศาสตร คณะรัฐศาสตร์,จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย] https://cuir.car.chula.ac.th/handle/123456789/84591

รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560. (6 เมษายน 2560). *ราชกิจจานุเบกษา.* เล่ม 134 ตอนที่ 40 ก, หน้า 1.

เรืองวิทย์ เกษสุวรรณ. (2551). *การนำนโยบายไปปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: บพิธการพิมพ์.

วรเดช จันทรศร. (2551). *ทฤษฎีการนำนโยบายสาธารณะไปปฏิบัติ.* กรุงเทพฯ: สมาคมนักวิจัยมหาวิทยาลัยไทย

Van Meter, D. S., & Van Horn, C. E. (1975). The Policy Implementation Process: A Conceptual Framework. *Administration & Society*, *6*(4), 445-488.

นวัตกรรมการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Innovation in Public Service Delivery for Infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization ThapSakae District Prachuap Khiri Khan Province

ปนัดดา งามขำ[1] และฐิติมา โห้ลำยอง[2]

Panadda ngamkum[1] and Thitima Holumyong[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Panadda.nga@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาประเมินระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะประชากร (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้ เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 382 คน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ด้านระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะประชากร พบว่า ระดับการศึกษาและระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่แตกต่างกัน และ (3) ด้านการจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับสูง

คำสำคัญ: นวัตกรรม การให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research has 3 objectives (1) To study the level of efficiency in public service delivery related to infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. (2) To compare the efficiency levels of public service delivery related to infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization based on individual factors. (3) To investigate the causal relationship between infrastructure public service management and the efficiency of public service delivery by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization, ThapSakae District, Prachuap Khiri Khan Province. This research was quantitative research, 382 sample were residents of Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization ThapSakae District Prachuap Khiri Khan Province. Questionares was employed as data collection mean. Analytical statistics were frequency percentages mean standard deviation Analysis of variances Pearson correlation coefficient. The research results (1) Regarding the level of efficiency in public service delivery related to infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization, ThapSakae District, Prachuap Khiri Khan Province, it was found to be at the highest level. (2) In terms of comparing the efficiency levels of public service delivery related to infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization, ThapSakae District, Prachuap Khiri Khan Province, categorized by individual factors, it was found that differences in educational levels and the length of residency in the area led to differing opinions on the efficiency of public service delivery for infrastructure in the region. (3) The management was found to have a positive relationship with the efficiency of public service delivery related to infrastructure by the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization, ThapSakae District, Prachuap Khiri Khan Province, with the relationship being at the highest level.

Keywords: Innovation, providing public infrastructure services, Na Hu Kwang subdistrict administrative organization, ThapSakae district, Prachuap Khiri Khan province

บทนำ

พระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ได้กำหนดอำนาจและหน้าที่ในการจัดระบบบริการสาธารณะระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น รวมถึงระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเอง โดยกำหนดการจัดสรรสัดส่วนภาษีและ อากรระหว่างรัฐกับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น และระหว่างองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นด้วยกันเองด้วย นอกจากนี้

แผนการกระจายอำนาจให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2543 ได้กำหนดกรอบแนวคิด เป้าหมาย และแนวทางการกระจายอำนาจ โดยยึดหลักการมีส่วนร่วมจากทุกฝ่ายและไม่เป็นแผนที่เบ็ดเสร็จ มีการกระทำที่ยืดหยุ่นและสามารถปรับวิธีการให้สอดคล้องกับสถานการณ์ รวมถึงการเรียนรู้จากประสบการณ์ที่เพิ่มขึ้น

องค์การบริหารส่วนตำบลเป็นองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีฐานะใกล้ชิดกับประชาชนมากที่สุด และทำหน้าที่เป็นหน่วยดำเนินการจัดบริการสาธารณะ รวมถึงการบริหารจัดการภารกิจต่าง ๆ ในพื้นที่รับผิดชอบเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชนเป็นหลัก เป้าหมายของการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นคือการมุ่งให้เกิดประโยชน์สุขแก่ประชาชน และบรรลุผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจขององค์กร โดยมีประสิทธิภาพและคุ้มค่าในเชิงภารกิจ พร้อมทั้งลดขั้นตอนและระยะเวลาการปฏิบัติงานที่เกินความจำเป็น การปรับปรุงภารกิจให้ทันต่อสถานการณ์ และการอำนวยความสะดวกให้กับประชาชน เพื่อตอบสนองต่อความต้องการของพวกเขา พร้อมทั้งมีการประเมินผลการปฏิบัติงานอย่างสม่ำเสมอ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นองค์การบริหารส่วนตำบลขนาดกลางที่มีอำนาจหน้าที่ตามพระราชบัญญัติกำหนดแผนและขั้นตอนการกระจายอำนาจให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น พ.ศ. 2542 ครอบคลุมด้านต่าง ๆ ได้แก่ โครงสร้างพื้นฐาน การส่งเสริมคุณภาพชีวิตการจัดระเบียบชุมชนและสังคม การรักษาความสงบเรียบร้อย การวางแผนและส่งเสริมการลงทุน พาณิชยกรรมและการท่องเที่ยว การบริหารจัดการและอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ ศาสนา ศิลปวัฒนธรรม จารีตประเพณี ภูมิปัญญาท้องถิ่น รวมถึงการบริหารจัดการและสนับสนุนการปฏิบัติภารกิจของส่วนราชการและ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวางมีรายได้จากการจัดเก็บเองและรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล แต่รายได้ทั้งหมดยังไม่เพียงพอต่อการพัฒนาพื้นที่ในเขตตำบล เนื่องจากการขยายตัวทางเศรษฐกิจและการเพิ่มจำนวนประชากรในพื้นที่ที่มีแนวโน้มสูงขึ้น ทำให้เกิดความต้องการด้านบริการสาธารณะเพิ่มขึ้น เช่น ถนนชำรุดเสียหาย ความต้องการไฟฟ้าส่องสว่างและระบบน้ำที่มากขึ้น การให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานในเขตองค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวางที่ผ่านมาไม่สามารถครอบคลุม ทุกพื้นที่ได้ ซึ่งส่งผลให้ประชาชนได้รับข้อมูลเกี่ยวกับการบริหารจัดการไม่ครบถ้วน และขาดความเข้าใจในแนวทางการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานขององค์กร นอกจากนี้ ประชาชนยังไม่มั่นใจในความสำคัญและนโยบายของคณะผู้บริหารเกี่ยวกับการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐาน และเมื่อมีการดำเนินการก่อสร้างหรือพัฒนาด้านนี้ มักเกิดปัญหากับชุมชน เช่น ความไม่ตรงกับความต้องการของประชาชนและความล่าช้า เนื่องจากข้อจำกัดต่าง ๆ เช่น งบประมาณ สภาพแวดล้อม นโยบาย และการบริหารจัดการขององค์กร

จากปัญหาดังกล่าว ผู้วิจัยจึงมีแนวคิดที่จะศึกษาเกี่ยวกับนวัตกรรมในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง เพื่อประเมินประสิทธิภาพและความสามารถในการตอบสนองต่อความต้องการของประชาชน ว่าประชาชนมีความเข้าใจและพึงพอใจในการให้บริการมากน้อยเพียงใด การศึกษานี้จะช่วยเป็นแนวทางในการพัฒนา ปรับปรุง และให้ข้อเสนอแนะในการบริหารจัดการให้มีประสิทธิภาพและประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น เพื่อบรรลุเป้าหมายที่กำหนดและเกิดประโยชน์สูงสุดแก่ประชาชน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาประเมินระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะประชากร

3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ เป็นเครื่องมือหรือตัวบ่งชี้ในการตัดสินใจว่าการบริหารของหน่วยงานหรือองค์การใดองค์การหนึ่งสามารถดำเนินงานจนบรรลุเป้าหมาย หรือวัตถุประสงค์ที่วางไว้มากน้อยเพียงใด เป็นเรื่องเกี่ยวกับผลที่ได้รับและผลสำเร็จของงาน มีความเกี่ยวพันกับผลงานที่องค์การพึงประสงค์ กันตยา เพิ่มผล (2541 อ้างถึงใน สาวิตรี สโมสร, 2558) กล่าวว่า การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานว่าเป็นการปรับปรุง แก้ไขเพิ่มเติม ความสามารถและทักษะในการทำงานของตนเองหรือผู้อื่นให้ดีขึ้น เจริญขึ้นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายขององค์การ อันจะทำให้ตนเอง ผู้อื่น และองค์การเกิดความสุขในที่สุด ซึ่งการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานมีความสำคัญอย่างยิ่งต่อการพัฒนาองค์การหรือการพัฒนาสังคม นอกจากนั้นการพัฒนาตนเองกับการพัฒนาประสิทธิภาพการทำงาน ยิ่งมีความสัมพันธ์กันอย่างใกล้ชิดอีกด้วย กล่าวคือ ประการแรกก่อนที่คนจะเข้าสู่การทำงานในองค์การหนึ่ง ๆ นั้น บุคคลนั้นต้องมีความรู้ความสามารถ มีคุณสมบัติตรงตามที่องค์การนั้นต้องการ ซึ่งบุคคลจะมีคุณสมบัติตามที่องค์การนั้นกำหนดก็จะต้องมีการพัฒนาตนเอง หรือได้รับการพัฒนาจากสถาบันต่าง ๆ จนมีความสามารถเพียงพอที่จะเข้าสู่งาน และทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ ประการที่สองเมื่อบุคคลเข้าสู่งานแล้ว ก็เป็นหน้าที่ขององค์การที่จะต้องพัฒนาบุคคลให้มีประสิทธิภาพ (ความสามารถ) ในการทำงานให้ดีที่สุดเพื่อประสิทธิผลขององค์การ จึงกล่าวได้ว่าการพัฒนาตนเองเพื่อพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานจะก่อให้เกิดประสิทธิผลขององค์การในที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

สุกัญญา พลวิก (2555) ได้กล่าวไว้ว่า การจัดการ (Management) หมายถึงขบวนการที่ทำให้งานกิจกรรมต่าง ๆ สำเร็จลงได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีประสิทธิผลด้วยคนและทรัพยากรขององค์การ ซึ่งตามความหมายนี้องค์ประกอบที่เกี่ยวข้องกับการจัดการ ได้แก่ ขบวนการ (process) ประสิทธิภาพ (efficiency) และประสิทธิผล (effectiveness) ขบวนการ (process) ในความหมายของการจัดการนี้หมายถึงหน้าที่ต่าง ๆ ด้านการจัดการ ได้แก่ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มนำองค์การ และการควบคุมเป็นกระบวนการที่ผู้บริหารนำนโยบายและแผนงานขององค์การสู่การปฏิบัติเพื่อให้บรรลุผลสำเร็จตามนโยบายและวัตถุประสงค์ขององค์การ โดยอาศัยความสามารถทั้งด้านศาสตร์และศิลป์ดำเนินการเกี่ยวกับคน (Man) เงิน (Money) วัสดุ

อุปกรณ์(Materials) และการจัดการ (Management) Allen, L. A (1958) ที่ปรึกษาด้านการจัดการชาวอเมริกันได้เขียนหนังสือ Management and Organization ขึ้นในปี ค.ศ.1958 ได้ระบุหน้าที่พื้นฐานของการจัดการ 4 อย่าง ได้แก่ Planning Organizing Leading และ Controlling (หรือPOLC) โดย POLC ถือว่าเป็นทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ที่ทำให้การทำงานมีระบบระเบียบตลอดจนมีประสิทธิภาพ และยังคงนิยมใช้มาถึงปัจจุบัน

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง นวัตกรรมการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามทฤษฎีและกรอบแนวคิดเกี่ยวกับทฤษฎีการจัดการของ Louis A. Allen ปี 1958 และ ทฤษฎีประสิทธิผลขององค์กรของ Gibson, John, & James (1982) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงตามรูปภาพ

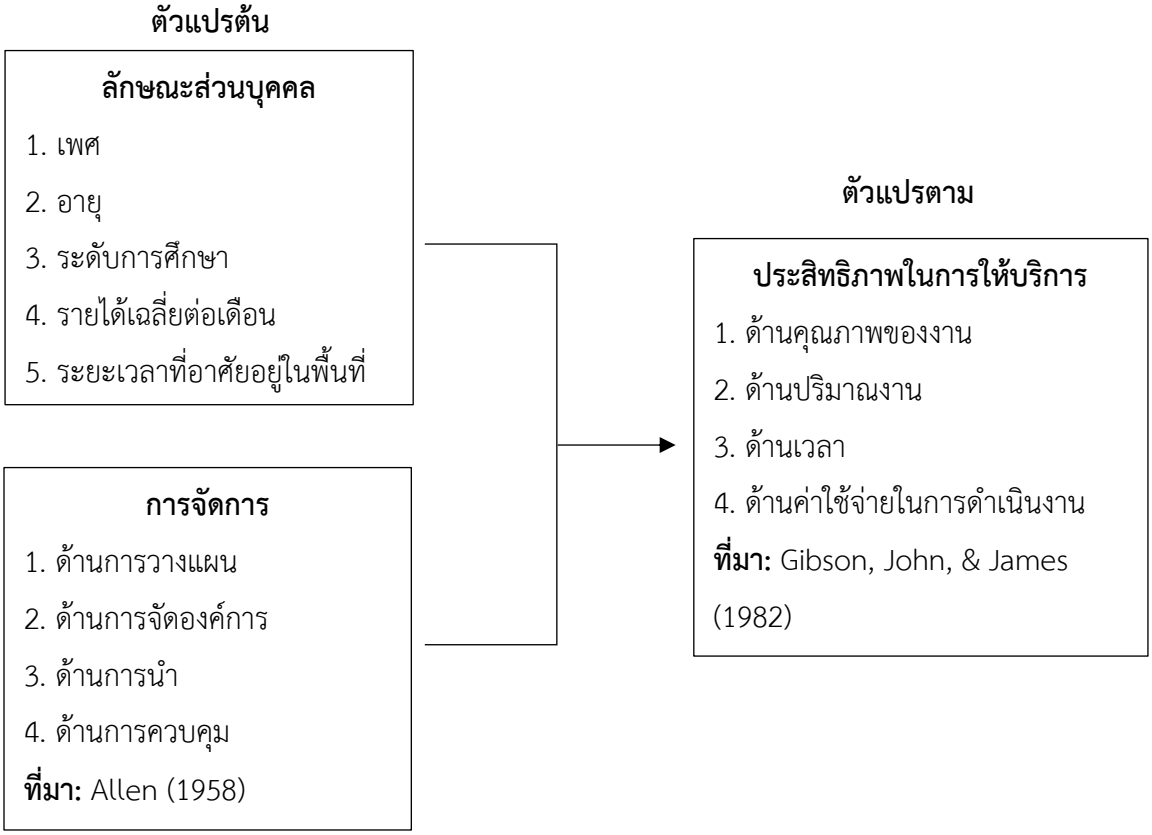

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 382 คน โดยได้ออกแบบเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ศึกษามากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 8,474 คน (ข้อมูลจากเว็บไซต์สถิติประชากรทางการทะเบียนราษฎร กรมการปกครอง กระทรวงมหาดไทย ณ วันที่ 30 กันยายน 2567)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 382 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างตามการคำนวณของ Yamane (1967, อ้างถึงใน จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5. ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 5 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์การ 3. ด้านการนำ 4. ด้านการควบคุม จำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านคุณภาพของงาน 2. ด้านปริมาณงาน 3. ด้านเวลา 4. ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน จำนวนทั้งสิ้น 12 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตรส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับได้แก่ เห็นด้วยมากที่สุด เห็นด้วยมาก เห็นด้วยปานกลาง เห็นด้วยน้อย และเห็นด้วยน้อยที่สุด โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด และด้านคุณภาพของงานอยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านค่าใช้จ่ายในการดำเนินงาน ด้านปริมาณงาน และด้านเวลาตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวางอาจมีการบริหารจัดการที่ดี ทั้งในแง่ของการวางแผน การดำเนินงาน และการตรวจสอบ ซึ่งทำให้การจัดสรรทรัพยากรและการทำงานต่าง ๆ เป็นไปได้อย่างมีประสิทธิภาพ มีความโปร่งใสและมีการตรวจสอบอย่างเข้มงวด อาจทำให้การใช้งบประมาณเกิดความคุ้มค่า มีการป้องกันการทุจริต และผลลัพธ์ที่ได้มีคุณภาพสูง มีการพัฒนาศักยภาพของเจ้าหน้าที่ในการทำงาน อาจส่งผลให้การให้บริการโครงสร้างพื้นฐานมีคุณภาพสูง เนื่องจากเจ้าหน้าที่มีความรู้ความสามารถในการดำเนินการอย่างมืออาชีพ ควบคุมงบประมาณและการใช้จ่ายในโครงการต่าง ๆ อย่างมีประสิทธิภาพ ทำให้ค่าใช้จ่ายในการดำเนินงานไม่สูงเกินไป ในขณะที่ยังคงรักษาคุณภาพของงานไว้ได้ การวางแผนงานอย่างละเอียดและมีการติดตามผลเป็นระยะ จะช่วยให้ปริมาณงานมีความสมดุลและสามารถทำงานเสร็จทันเวลาโดยไม่กระทบกับคุณภาพงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึงประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ด้านระดับประสิทธิผลในการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย พบว่า อยู่ในระดับมากที่สุด อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ขวัญฤทัย สินธุรส และนิตยา สินเธาว์ (2565) ได้ศึกษาถึงแนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานของ องค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะ อยู่ในระดับมาก และงานวิจัยของ ณัฐกิตติ์ ทองใบ และฐิติมา โห้ลำยอง (2566) ได้ศึกษาถึง ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพราน ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะโดยรวมและรายด้านพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมาก

การเปรียบเทียบระดับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะประชากรนั้นสามารถสรุปได้เป็นรายด้าน ดังนี้

ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเพศเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ สุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึงประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่า ในภาพรวม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลศาลาลัยที่มีเพศแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่

สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ, และอภิกนิษฐา นาเลาห์ (2567) ได้ศึกษาถึงการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีเพศต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นต่อการให้บริการสาธารณะขององค์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกัน

ด้านอายุ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการ ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านอายุเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึง ประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลศาลาลัยที่มีอายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของเขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ, และอภิกนิษฐา นาเลาห์ (2567) ได้ศึกษาถึงการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีอายุต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นต่อการให้บริการสาธารณะขององค์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการแตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านการศึกษาเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึง ประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลศาลาลัย ที่มีการศึกษาแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานแตกต่างกัน และสอดคล้องกับงานวิจัยของเขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ, และอภิกนิษฐา นาเลาห์ (2567) ได้ศึกษาถึงการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระดับการศึกษาต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นต่อการให้บริการสาธารณะขององค์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกัน

ด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านรายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึงประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าในภาพรวม ประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตตำบลศาลาลัย ที่มีรายได้

เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานไม่แตกต่างกัน อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ เขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ, และอภิกนิษฐา นาเลาห์(2567) ได้ศึกษาถึงการให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นต่อการให้บริการสาธารณะขององค์องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนมแตกต่างกัน

ด้านระยะเวลาที่อาศัยในพื้นที่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิภาพในการให้บริการแตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ประสิทธิภาพในการให้บริการขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่เป็นสำคัญ อย่างไรก็ตามผลการศึกษานี้ไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของ ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง และจรินทร์ สวน(2566) ได้ศึกษาถึงสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ต่างกัน โดยรวมและรายด้านมีความคิดเห็นต่อสัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิง อำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐมไม่แตกต่างกัน

ความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์เชิงบวกซึ่งการจัดการ ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์การ ด้านการนำและด้านการควบคุมซึ่งทั้งสี่ด้านมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับประสิทธิภาพในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ทั้งในภาพรวมและรายด้าน สามารถอธิบายได้ว่าประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอ ทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความคิดเห็นในด้านการจัดการในภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การจัดการสามารถทำให้เกิดความพึงพอใจหรือตอบสนองความต้องการของประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของสุชาดา แป้นคุ้มญาติ (2563) ได้ศึกษาถึงประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าด้านความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและระดับประสิทธิผลในการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย พบว่า มีความสัมพันธ์ทางบวกในระดับค่อนข้างสูง

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการบริหารจัดการด้านเวลาในการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้สามารถดำเนินการเสร็จตามกำหนดเวลาและประชาชนสามารถใช้ประโยชน์ได้อย่างเต็มที่

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานของหน่วยงาน เพื่อให้การดำเนินงานเป็นไปตามเป้าหมาย และสามารถแก้ไขปัญหาหรืออุปสรรคได้ทันท่วงที จากผลการสอบถามความคิดเห็นพบว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความคิดเห็นในด้านการจัดการที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการให้บริการด้านการควบคุม อยู่ในระดับน้อยที่สุด

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการรับฟังความคิดเห็นจากประชาชน โดยการสำรวจความคิดเห็นจากประชาชนผ่านแบบสอบถาม การประชุมหรือเวทีเสวนา เพื่อให้ได้ข้อมูลที่ตรงกับความต้องการและปัญหาจริง และสร้างช่องทางการติดต่อสื่อสารที่สะดวก เช่น โทรศัพท์, เว็บไซต์, หรือแอปพลิเคชัน เพื่อให้ประชาชนสามารถแจ้งข้อเสนอแนะหรือปัญหาได้

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการตรวจสอบและประเมินผลการให้บริการ อย่างสม่ำเสมอ โดยการติดตามผลการดำเนินงานและตรวจสอบคุณภาพการบริการ หากพบปัญหา ควรมีการแก้ไขปรับปรุงทันทีและสื่อสารผลการปรับปรุงให้ประชาชนทราบ

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรสร้างความโปร่งใสในการดำเนินงาน ทำให้การดำเนินงานด้านโครงสร้างพื้นฐานมีความโปร่งใส โดยการเผยแพร่ข้อมูลการจัดสรรงบประมาณ รายงานความคืบหน้าของโครงการ และผลการดำเนินงานให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการตัดสินใจและการดำเนินงาน เพื่อให้เกิดความเชื่อมั่น

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรบริหารจัดการโครงสร้างพื้นฐานที่มีประสิทธิภาพ โดยมีการวางแผนการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน ซึ่งจะต้องคำนึงถึงความคุ้มค่าและความยั่งยืน และปรับปรุงกระบวนการดำเนินงาน เช่น การจัดการเวลาในการก่อสร้างและซ่อมแซมโครงสร้างพื้นฐานให้เสร็จตามกำหนด เพื่อไม่ให้เกิดความล่าช้า

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรมีการพัฒนาและปรับปรุงโครงสร้างพื้นฐานอย่างต่อเนื่อง โดยคำนึงถึงการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ตอบโจทย์การใช้งานในระยะยาว เช่น การพัฒนาในด้านความยั่งยืนและการดูแลรักษาให้มีคุณภาพ ใช้เทคโนโลยีในการบริหารจัดการเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพในการติดตามและบำรุงรักษาโครงสร้างพื้นฐาน

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษากระบวนการจัดการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องและส่งผลต่อการทำให้เกิดประสิทธิภาพขององค์กร และควรศึกษาประสิทธิภาพของการให้บริการด้านโครงสร้างพื้นฐานแยกเป็นด้าน ต่าง ๆ เพิ่มมากขึ้น เพื่อให้เกิดประโยชน์และองค์ความรู้ใหม่ ๆ ซึ่งจะสามารถนำไปปรับใช้ในการพัฒนาการให้บริการให้มีประสิทธิภาพได้มากยิ่งขึ้น

ควรศึกษาวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน จากความเห็นของเจ้าหน้าที่ภายในองค์การ เพื่อเป็นประโยชน์ในการพัฒนาการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ควรศึกษาตัวแปรอื่น ๆ ที่ส่งผลต่อความมีประสิทธิภาพของการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐาน เช่น รูปแบบการบริหาร ปัจจัยสภาพแวดล้อม การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นต้น

บรรณานุกรม

กันตยา เพิ่มผล. (2541). *การพัฒนาประสิทธิภาพในการทำงาน.* กรุงเทพฯ : โรงพิมพ์เทียนวัฒนา.

ขวัญฤทัย สินธุรส และ นิตยา สินเธาว์. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2565). แนวทางในการเพิ่มประสิทธิภาพการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนจังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมนุษยสังคมปริทัศน์, 24*(2), 123-133.

เขมิกา ทองเรือง, พัฒนพงศ์ ติระ, และ อภิกนิษฐา นาเลาห์. (พฤษจิกายน-ธันวาคม 2567). การให้บริการสาธารณะขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในเขตพื้นที่อำเภอท่าอุเทน จังหวัดนครพนม. *วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ มหาวิทยาลัยนครพนม*, *4*(6), 413-424.

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) พื้นที่ภาคที่ 1 เขตที่ 1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ณัฐกิตติ์ ทองใบ และ ฐิติมา โห้ลำยอง. (กันยายน-ธันวาคม 2566). ประสิทธิผลการให้บริการสาธารณะขององค์การบริหารส่วนตำบลสามพราน. *วารสารการจัดการภาครัฐและการเมือง*, *1*(3), 7-18.

ดวงฤทธิ์ เบ็ญจาธิกุล ชัยรุ่งเรือง และจรินทร์ สวนแก้ว (มีนาคม - เมษายน 2566). สัมฤทธิผลการให้บริการสาธารณะของเทศบาลเมืองวัดไร่ขิงอำเภอสามพราน จังหวัดนครปฐม. *วารสาร มจร พุทธปัญญาปริทรรศน์*, *8*(2), 140-151.

สาวิตรี สโมสร. (2558). *การพัฒนาประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากร* [วิทยานิพนธ์คณะรัฐศาสตร์ เอกนโยบายสาธารณะ, มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์ วิทยาเขตปัตตานี]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/We9uX

สุกัญญา พลวิก. (2555). *ทฤษฎีการจัดการ.* Gotoknow. http://www.gotoknow.org/posts/447935

สุชาดา แป้นคุ้มญาติ. (พฤษภาคม-สิงหาคม 2563). ประสิทธิผลการจัดการการให้บริการสาธารณะด้านโครงสร้างพื้นฐานขององค์การบริหารส่วนตำบลศาลาลัย อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิชาการ การจัดการภาครัฐและเอกชน*, *2*(2), 84-94.

Allen, L. A. (1958). *Management and Organization*. New York: McGraw-Hill Book Company, Inc.

Gibson, J.H., John, M.I., & James H.D. (1982). *Organizations: Behavior, Structure and Processes* (4th ed.). Austin, TX: Business Publications.

Likert, Rensis. (1961). *New Pattern of Management*. New York: McGraw – Hill.

นวัตกรรมการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Management innovation Revenue of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

ปฏิภาณ ลีลาวัฒน์[1] และฐิติมา โห้ลำยอง[2]

Patipan Leelawat[1] and Thitima Holumyong[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Patipan.lee@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 350 คน ได้แก่ ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ด้านระดับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ประชาชนที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรีแตกต่างกัน และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับปานกลาง

คำสำคัญ: นวัตกรรมการจัดการ การจัดการรายได้ องค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี

Abstract

This research has 3 objectives (1) to evaluate the revenue management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. (2) To compare the revenue management of the Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, classified by personal factors. And (3) to test the

relationship between the effectiveness and revenue management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. This research is quantitative research. A sample of 350 people, including people in the area of responsibility of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization. Collect data using a questionnaire. Statistics used to analyze data include frequency, percentage, average, standard deviation, t-test, one-way variance, and Pearson correlation. Research results (1) on the level of revenue management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province found that it was at a very high level. (2) In terms of comparing the income management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, classified by personal factors, it was found that people with different average monthly incomes have different opinions on the income management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization. And (3) The relationship between efficiency and revenue management of Kui Buri Subdistrict Administrative Organization, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, found that there was a moderate positive relationship.

Keywords: Management innovation, revenue management, Kui Buri subdistrict administrative organization

บทนำ

พระราชบัญญัติที่เกี่ยวข้องกำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีอำนาจและหน้าที่ในการพัฒนาเศรษฐกิจท้องถิ่น รวมถึงระบบสาธารณูปโภคและสาธารณูปการ โดยมีวัตถุประสงค์เพื่อส่งเสริมการพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานให้ครอบคลุมและเท่าเทียมกันทั่วประเทศ การพัฒนาเช่นนี้มุ่งตอบสนองต่อความต้องการเฉพาะของท้องถิ่นอย่างมีประสิทธิภาพและตรงจุด เนื่องจากแต่ละท้องถิ่นมีสภาพภูมิศาสตร์ ทรัพยากร และความต้องการของประชาชนที่แตกต่างกัน ผู้บริหารซึ่งอยู่ในพื้นที่มีความเข้าใจปัญหาและความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นเป็นอย่างดี องค์ประกอบสำคัญที่ทำให้การบริหารท้องถิ่นเป็นไปอย่างมีประสิทธิภาพ คือ การมีความเป็นอิสระทางการคลัง งบประมาณที่สามารถจัดสรรได้เอง และอำนาจในการตัดสินใจใช้จ่ายเงินตามความต้องการเฉพาะของท้องถิ่น ปัจจัยด้านงบประมาณจึงมีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาท้องถิ่น หากท้องถิ่นมีรายได้จำกัดและฐานะทางการคลังไม่มั่นคง ย่อมต้องพึ่งพาเงินอุดหนุนจากรัฐบาล ซึ่งจะส่งผลให้การพัฒนาเป็นไปอย่างล่าช้า รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557 มาตรา 283 ได้กำหนดให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหาร การจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง รวมถึงอำนาจหน้าที่ที่เป็นอิสระเฉพาะขององค์กร

เพื่อให้สามารถดำเนินการพัฒนาท้องถิ่นได้อย่างมีประสิทธิภาพ สอดคล้องกับการพัฒนาระดับจังหวัดและประเทศ (สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา, 2557)

การปกครองท้องถิ่นของไทยถือเป็นรากฐานสำคัญของการปกครองในระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นรูปแบบการกระจายอำนาจจากรัฐบาลกลางสู่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อให้ท้องถิ่นมีสิทธิในการปกครองตนเอง โดยมีกฎหมายและแผนงานเพื่อกำหนดขั้นตอนการกระจายอำนาจ รวมถึงการแบ่งแยกอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ระหว่างส่วนราชการต่าง ๆ ทั้งในระดับส่วนภูมิภาคและองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อีกทั้งยังมีการกำหนดการกระจายอำนาจให้เพิ่มขึ้นตามระดับความสามารถขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในแต่ละรูปแบบ รวมถึงการจัดตั้งระบบการตรวจสอบและการประเมินผล นอกจากนี้ การมีกฎหมายรายได้ท้องถิ่นยังเป็นกลไกสำคัญในการกำหนดอำนาจหน้าที่ขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นในการจัดเก็บภาษีและรายได้ต่าง ๆ โดยใช้หลักเกณฑ์ที่สอดคล้องกับลักษณะของภาษีในแต่ละประเภท ซึ่งหากมีการกำหนดอำนาจหน้าที่และการจัดสรรรายได้ให้แก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นแล้ว การปกครองส่วนท้องถิ่นนี้จะเป็นการกระจายอำนาจสู่ประชาชนในท้องถิ่น โดยเปิดโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมในกระบวนการปกครองตนเอง อีกทั้งองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นยังสามารถจัดบริการสาธารณะที่ตอบสนองต่อความต้องการและผลประโยชน์ของประชาชนในพื้นที่ได้อย่างเหมาะสม การปกครองท้องถิ่นจึงถือเป็นพื้นฐานสำคัญของระบอบประชาธิปไตย โดยเป็นช่องทางให้ประชาชนมีบทบาทในกระบวนการตัดสินใจและการพัฒนาท้องถิ่น (สุดาพร แต่แดงเพชร, 2553)

การดำเนินงานขององค์การบริหารส่วนตำบล (อบต.) จำเป็นต้องอาศัยรายได้ของตนเองเพื่อให้สามารถปฏิบัติตามบทบัญญัติของกฎหมายได้ โดยแหล่งรายได้หลักมาจากภาษีอากร ค่าธรรมเนียม และค่าใบอนุญาต ซึ่งกำหนดและจัดเก็บภายในเขตพื้นที่รับผิดชอบของอบต. เท่านั้น รวมทั้งรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากหน่วยงานราชการ เครื่องมือสำคัญในการจัดเก็บรายได้ของ อบต. คือ แผนที่ภาษีและทะเบียนทรัพย์สิน ซึ่งช่วยให้การจัดเก็บข้อมูลผู้เสียภาษีมีความถูกต้อง และสามารถประมาณการภาษีที่จัดเก็บได้จริงในแต่ละปีอย่างแม่นยำ (สุจิตรา ลำดับวงษ์, 2554) อย่างไรก็ตาม งานวิจัยที่ผ่านมาพบว่า อบต. ยังคงประสบปัญหาหลายประการที่เป็นอุปสรรคต่อการจัดเก็บรายได้ให้เต็มที่ เช่น ข้อบกพร่องในการบริหารงานภายใน ความไม่ชำนาญของเจ้าหน้าที่ และการขาดความร่วมมือจากประชาชน หากปัญหานี้ไม่ได้รับการแก้ไข ย่อมส่งผลต่อการพัฒนาท้องถิ่นเนื่องจากงบประมาณของ อบต. ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินงานทุกด้าน ในความเป็นจริง อบต. ยังพึ่งพารายได้จากรัฐบาลเป็นหลัก ซึ่งสะท้อนจากข้อมูลระหว่างปี พ.ศ. 2552–2554 พบว่า รายได้ที่อบต. จัดเก็บได้เองคิดเป็นเพียงร้อยละ 8.54–9.35 ของรายได้ที่ได้รับการจัดสรรจากรัฐบาล เช่น ในปี พ.ศ. 2554 อบต. ได้รับการจัดสรร 431,255 ล้านบาท แต่รายได้ที่จัดเก็บเองมีเพียง 38,745.96 ล้านบาท หรือร้อยละ 8.98 เท่านั้น (Holoway, 1951) การพึ่งพารายได้จากส่วนกลางทำให้รัฐบาลมีอิทธิพลในการควบคุมการคลังของท้องถิ่น โดยการสั่งการจากบนลงล่าง (Top-Down) ผ่านนโยบายในภาพรวมที่ลงสู่ประชาชน ซึ่งจำกัดความเป็นอิสระทางการคลังและทำให้ท้องถิ่นไม่สามารถจัดหารายได้เพียงพอเพื่อตอบสนองความ

ต้องการของประชาชน โดยเฉพาะอบต. ที่มีบทบาทในการพัฒนาคุณภาพชีวิตในด้านต่าง ๆ เช่น การศึกษา อนามัย สิ่งแวดล้อม โครงสร้างพื้นฐาน และการส่งเสริมเศรษฐกิจในท้องถิ่น (ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์, 2551)

จากประเด็นที่กล่าวมา ผู้วิจัยจึงมีความประสงค์จะศึกษาการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่ามีขีดความสามารถหรือมีประสิทธิภาพในการจัดเก็บรายได้ โดยการมีส่วนร่วมของในท้องถิ่นมากน้อยอย่างไร และมีเหตุหรือปัจจัยอะไรที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีของประชาชนในเขตพื้นที่ตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อหาแนวทางแก้ไขและเสนอแนวทางการดำเนินการจัดเก็บรายได้โดยทั้งตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรีและประชาชนในท้องถิ่นได้รับประโยชน์ร่วมกันต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

ประสิทธิผล (Effectiveness) เป็นปัจจัยสำคัญที่เป็นเครื่องตัดสินใจขั้นสุดท้ายว่าการบริหารและองค์การประสบความสำเร็จมากน้อยเพียงใด ซึ่งความหมายโดยตรงของประสิทธิผลนั้นได้มีผู้ให้ความหมายต่าง ๆ Gibson, Ivancevich & Donelly (1991) กล่าวว่าประสิทธิภาพเป็น อัตราส่วนระหว่างผลผลิตต่อหน่วยลงทุนในสัดส่วนที่ผลผลิตมีต่อหน่วยสูงสุด โดยการมี ปัจจัยนำเข้าที่ต้องคำนึงถึง เช่น เงิน คนวัตถุดิบ และประสิทธิภาพเป็นองค์ประกอบหนึ่ง ของประสิทธิผล Gibson (2000) ได้สรุปความหมายของคำว่า “ประสิทธิผล” มาจากคำว่า Effect ที่ใช้ในบริบทของความสัมพันธ์ระหว่างเหตุและผล (cause and effect) โดยอธิบายถึงประสิทธิผลว่ามี 3 ระดับได้แก่ ระดับบุคคล ระดับองค์การ ระดับกลุ่ม ซึ่งในระดับของประสิทธิผลจะมีปัจจัยที่เป็นเหตุผลแตกต่างกัน ดังนี้ 1. ประสิทธิผลระดับบุคคล เป็นการเน้นผลการปฏิบัติงานเฉพาะ บุคคลหรือสมาชิกในองค์การ ที่ทำงานตามหน้าที่และตำแหน่งในองค์การ ปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผลระดับบุคคลอันได้แก่ ความสามารถ ความรู้ ทักษะ แรงจูงใจ เจตคติ และความเครียด 2. ประสิทธิผลระดับกลุ่ม เป็นภาพรวมของกลุ่มบุคคลที่เป็นสมาชิก ในองค์การที่ทำงานตามหน้าที่และตำแหน่งในองค์การเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิด ประสิทธิผลกลุ่มอันได้แก่ ความสามัคคีภาวะผู้นำ บทบาท โครงสร้าง

บรรทัดฐาน และสถานภาพ 3. ประสิทธิผลระดับองค์การ เป็นภาพรวมของประสิทธิผลระดับ บุคคลและระดับกลุ่มเป็นปัจจัยที่เป็นเหตุให้เกิดประสิทธิผลระดับองค์การทั้ง 3 ระดับ

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

ทฤษฎีการจัดการ POLC เน้นกระบวนการจัดการตั้งแต่ต้นจนจบ โดยเริ่มจากการวางแผน การดำเนินงาน ไปจนถึงการประเมินผล จุดเด่นสำคัญของทฤษฎีนี้คือการให้ความสำคัญกับภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญที่ช่วยเพิ่มประสิทธิภาพในการจัดการงาน อีกทั้งยังมุ่งเน้นการสร้างมาตรฐานในทุกรายละเอียด และยึดมั่นในการปฏิบัติตามมาตรฐานที่กำหนดอย่างเคร่งครัด ผลลัพธ์ที่ได้คือความชัดเจนในการประเมินผล และสามารถวัดประสิทธิภาพของการทำงานได้อย่างมีประสิทธิผล (Allen, 1958)

กรอบแนวคิด

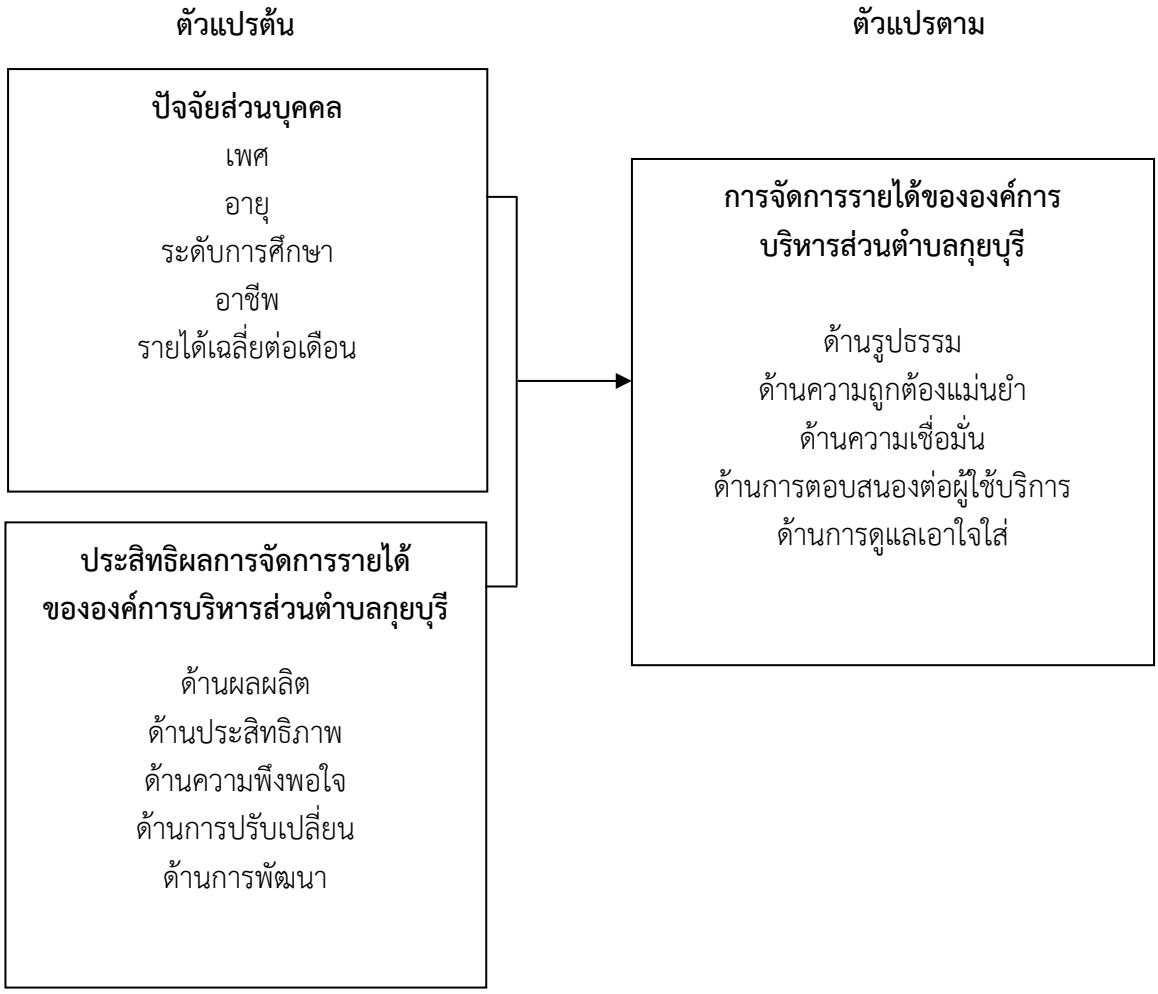

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษานวัตกรรมการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี จำนวน 2,757 คน (ข้อมูลจากสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ณ. เดือนกันยายน 2556) โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 350 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อาชีพ 5. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตราวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ โดยเป็นแบบสอบถามนวัตกรรมการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านรูปธรรม 2. ด้านความถูกต้องแม่นยำ 3. ด้านความเชื่อมั่น 4. ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ 5. ด้านการดูแลเอาใจใส่ จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านผลผลิต 2. ด้านประสิทธิภาพ 3. ด้านความพึงพอใจ 4. ด้านการปรับเปลี่ยน 5. ด้านการพัฒนา จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านรูปธรรม ด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านความเชื่อมั่น ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ และด้านการดูแลเอาใจใส่ ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี โดยรวม

(n = 350)

การจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี	$\overline{X}$	S.D.	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
ด้านรูปธรรม	4.07	0.75	มาก	1
ด้านความถูกต้องแม่นยำ	3.85	0.81	มาก	4
ด้านความเชื่อมั่น	3.82	0.72	มาก	5
ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ	3.97	0.66	มาก	3
ด้านการดูแลเอาใจใส่	4.06	0.66	มาก	2
รวม	**4.07**	**0.60**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า ประชาชนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี โดยรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$= 4.07 , S.D. = 0.60) หากพิจารณารายด้านพบว่า การจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด ทั้ง 5 ด้าน โดยมีความเห็นด้านรูปธรรม อยู่ในระดับมากที่สุด ($\overline{X}$= 4.07 , S.D. = 0.75) รองลงมาคือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ($\overline{X}$= 4.06 , S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ($\overline{X}$= 3.97 , S.D. = 0.66) รองลงมาคือ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ($\overline{X}$= 3.85 , S.D. = 0.81) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านความเชื่อมั่น ($\overline{X}$= 3.82 , S.D. = 0.72) ตามลำดับ

ผลการเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จากผลการทดลองความแตกต่างระหว่างการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมมี Sig. เกินกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่าประชากรในพื้นที่ความรับผิดชอบขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการรายได้ ไม่แตกต่างกัน

ผลการเปรียบเทียบการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน มีความคิดเห็นที่แตกต่างกัน ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

(n=350)

การจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี	**แหล่งความแปรปรวน**	**SS**	**df**	**Ms**	**F**	**Sig.**
1. ด้านรูปธรรม	ระหว่างกลุ่ม	.624	3	.208	.367	.777
	ภายในกลุ่ม	195.908	346	.566		
	รวม	196.532	349			
2. ด้านความถูกต้องแม่นยำ	ระหว่างกลุ่ม	1.978	3	.659	.999	.394
	ภายในกลุ่ม	228.479	346	.660		
	รวม	230.457	349			
3. ด้านความเชื่อมั่น	ระหว่างกลุ่ม	2.316	3	.772	1.487	.218
	ภายในกลุ่ม	179.602	346	.519		
	รวม	181.919	349			
4. ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ	ระหว่างกลุ่ม	2.291	3	.764	1.728	.161
	ภายในกลุ่ม	152.922	346	.442		
	รวม	155.213	349			
5. ด้านการดูแลเอาใจใส่	ระหว่างกลุ่ม	3.659	3	1.220	2.822	.039*
	ภายในกลุ่ม	149.519	346	.432		
	รวม	153.177	349			
รวม	**ระหว่างกลุ่ม**	**.412**	**3**	**.137**	**.374**	**.771**
	ภายในกลุ่ม	**126.814**	**346**	**.367**		
	รวม	**127.225**	**349**			

*มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

จากตารางที่ 2 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมมีค่า Sig. เกินกว่า 0.05 นั่นแสดงให้เห็นว่าการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรีไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ วิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

(n=350)

ประสิทธิผลการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี	การจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. ด้านผลผลิต	0.588	0.000**	ปานกลาง
2. ด้านประสิทธิภาพ	0.552	0.000**	ปานกลาง
3. ด้านความพึงพอใจ	0.600	0.000**	ปานกลาง
4. ด้านการปรับเปลี่ยน	0.624	0.000**	ค่อนข้างสูง
5. ด้านการพัฒนา	0.687	0.000**	ค่อนข้างสูง
รวม	**0.610**	**0.000****	**ปานกลาง**

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 3 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่า ประสิทธิผลการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับปานกลาง มีค่า r = 0.610 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านประสิทธิภาพ มีค่า r = 0.552 ด้านผลผลิต มีค่า r = 0.588 ด้านความพึงพอใจ มีค่า r = 0. 600 อยู่ในระดับปานกลาง ส่วนด้านการปรับเปลี่ยน มีค่า r = 0.624 และด้านการพัฒนา มีค่า r = 0.687 อยู่ในระดับค่อนข้างสูง ตามลำดับ

อภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับประสิทธิผลการจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า การจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม อยู่ในระดับมาก และด้านรูปธรรม อยู่ในระดับมากเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการดูแลเอาใจใส่ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ด้านความถูกต้องแม่นยำ และด้านความเชื่อมั่น ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจากผลการวิเคราะห์พบว่าโดยรวมแล้วการจัดการรายได้องค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี

ได้รับการประเมินในระดับ "มาก" ทั้ง 5 ด้าน แต่ยังคงมีบางด้านที่สามารถพัฒนาได้ เช่น การเสริมสร้างความเชื่อมั่นในด้านการบริการและความโปร่งใส ซึ่งการพัฒนาต่อไปในด้านนี้จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจและความไว้วางใจจากประชาชนได้มากยิ่งขึ้น การประเมินผลดังกล่าวมีความสำคัญในการช่วยให้องค์การบริหารส่วนตำบลสามารถมองเห็นจุดแข็งและจุดที่ต้องการพัฒนาเพิ่มเติมเพื่อให้การจัดการรายได้มีประสิทธิภาพสูงสุดและเป็นที่ยอมรับจากประชาชนในพื้นที่ และสอดคล้องกับงานวิจัย ของธิฆัมพร ชูขาว (2566) ได้ศึกษาถึงประสิทธิผลการจัดการเบี้ยยังชีพคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งพบว่าระดับประสิทธิผลการจัดการเบี้ยยังชีพคนพิการ ด้านความพึงพอใจ ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านการพัฒนา และด้านการปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก และการบริหารงบประมาณด้านกลยุทธ์ขององค์การ โครงสร้างองค์กร ระบบการปฏิบัติงาน ทักษะ รูปแบบการบริหารจัดการ และด้านค่านิยม อยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ทำการวิจัยเชิงมีส่วนร่วมร่วมกับองค์กรเอกชนและภาคประชาชน เพื่อเสริมสร้างความเข้าใจในการบริหารจัดการการคลังขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี

2. ทำการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านการบริหารจัดการรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรี

3. องค์การบริหารส่วนตำบลควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการประชาชาชนในการเข้ารับบริการตั้งแต่ขั้นตอนการกรอกเอกสาร หรือมีเจ้าหน้าที่ในการให้คำปรึกษากับประชาชนที่มีข้อสงสัย หรือต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการสัมภาษณ์ประชาชนผู้มาใช้บริการเพื่อให้ทราบว่าองค์การบริหารส่วนตำบลกุยบุรีควรมีการปรับปรุง หรือพัฒนาด้านไหนที่เกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

2. ควรมีการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับการจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบล เพื่อให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นนำไปปรับใช้ในการวางระบบการบริหารจัดการรายได้ของหน่วยงาน

บรรณานุกรม

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/We9uX

ดิเรก ปัทมสิริวัฒน์. (2551). *ปฏิรูปทางการคลังเพื่อเพิ่มพลังให้ท้องถิ่น: การขับเคลื่อนนโยบาย สาธารณะตามเจตนารมณ์ของรัฐธรรมนูญ 2550.* กรุงเทพฯ: สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

ธิฆัมพร ชูขาว. (2566). *ประสิทธิผลการจัดการเบี้ยยังชีพคนพิการขององค์การบริหารส่วนตำบลปากแพรก อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. tci-thaijo. https://so12.tci-thaijo. org/index.php/JPLM/article/view/1110

สวัสดิการสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา. (2557). *รัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย (ฉบับชั่วคราว) พุทธศักราช 2557*. กรุงเทพฯ: สวัสดิการ.

สุจิตรา ลำดับวงษ์. (2554). *การบริหารงานทางด้านการคลังท้องถิ่น* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/zlQUp

สุดาพร แต่แดงเพชร. (2553). *การจัดเก็บรายได้ขององค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอบ้านแพ้ว จังหวัดสมุทรสาคร* [การศึกษาอิสระปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น, มหาวิทยาลัยขอนแก่น]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/oAaXV

Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill Inc.

Gibson, J. L. (2000). *Organizations: Behavior, Structure, Processes* (10th ed). Boston:McGraw Hill

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1991). *Organizations: behavior, structure, processes* (7th ed). Homewood, IL: Irwin.

Holoway, W.V. (1951). *State and Local Government in the United States*. New York: McGraw-Hill.

นวัตกรรมการจัดการเพื่อพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7

Management Innovation to Develop the Quality of Public Services at the Social Security Office, Bangkok Area 7

พีรภรณ์ บัวทอง[1] และฐิติมา โห้ลำยอง[2]

Peeraporn Buathong[1] and Thitima Holumyong[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: peeraporn.bua@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 คน ได้แก่ ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียวและค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ด้านระดับคุณภาพการให้บริการประชาชน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านการเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ระดับการศึกษาและรายได้ที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ที่แตกต่างกัน และ (3) ด้านการจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกระดับค่อนข้างสูง

คำสำคัญ: คุณภาพ การให้บริการ ประชาชน สำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7

Abstract

This research had three objectives: (1) to evaluate the level of service quality of the Social Security Office of Bangkok Area 7, (2) to compare the quality of service of the Social Security Office of Bangkok Area 7 classified by personal factors, and (3) to test the relationship

between management and service quality of the Social Security Office of Bangkok Area 7. This research was quantitative research. The sample consisted of 400 insured persons in the area under the responsibility of the Social Security Office of Bangkok Area 7. Data were collected by using a questionnaire. The statistics used for data analysis were frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way variance, and Pearson correlation. The results of the research (1) in terms of the level of service quality of the Social Security Office of Bangkok Area 7 was at a high level. (2) in terms of comparing the quality of service of the Social Security Office of Bangkok Area 7 classified by personal factors, it was found that different levels of education and income had different opinions on the quality of service of the Social Security Office of Bangkok Area 7. (3) in terms of management, there was a positive relationship with the quality of service of the Social Security Office of Bangkok Area 7, with a relatively high positive relationship.

Keywords: Quality, providing service, people, social security office, Bangkok area 7

บทนำ

การบริการประชาชนและประสิทธิภาพภาครัฐ มุ่งเน้นการปรับปรุงและเพิ่มประสิทธิภาพการบริการภาครัฐให้มีความทันสมัย ทันความเปลี่ยนแปลงของโลกาภิวัตน์ที่เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็ว สามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนและสามารถแก้ไขปัญหาที่มีอยู่อย่างเป็นลำดับขั้นตอน ดำเนินการพัฒนาระบบอำนวยความสะดวกในการบริการ เพื่อให้ประชาชนทุกกลุ่มสามารถเข้าถึงการบริการได้โดยง่าย สะดวก รวดเร็ว โปร่งใส หลากหลายช่องทาง ตรวจสอบได้ เสียค่าใช้จ่ายน้อย ไม่มีข้อจำกัดของเวลา พื้นที่ และกลุ่มคน และประชาชนไม่ต้องร้องขอหรือยื่นเรื่องต่อหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง โดยออกแบบแนวทาง ขั้นตอน รูปแบบการให้บริการให้เป็นรูปแบบดิจิทัลและวางแผนให้มีการเชื่อมโยงหลายหน่วยงาน และสร้างความพร้อมด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เพื่อให้มีความพร้อมในการให้บริการประชาชนสามารถพัฒนานวัตกรรมมาใช้สร้างสรรค์โดยพัฒนาบริการเดิม และสร้างบริการใหม่ที่เป็นพลวัตสอดคล้องเหมาะสมกับสถานการณ์และขับเคลื่อนโดยความต้องการของประชาชน ภาคธุรกิจ และผู้ใช้บริการ

สำนักงานประกันสังคมเป็นหน่วยงานในสังกัดกระทรวงแรงงานจัดตั้งขึ้นเมื่อ พ.ศ. 2533 โดยมีหน้าที่ความรับผิดชอบในการให้ความคุ้มครองแก่ผู้ประกันตน หรือลูกจ้างซึ่งได้รับอันตราย หรือเจ็บป่วยอันเนื่องมาจากการทำงานและไม่เนื่องจากการทำงาน การให้บริการประชาชนภายใต้การดำเนินงานของสำนักงานประกันสังคมจะแยกตามประเภทของกองทุน ซึ่งมีด้วยกัน 2 กองทุน คือ กองทุนเงินทดแทนที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติเงินทดแทน พ.ศ.2537 และกองทุนประกันสังคมเป็นกองทุนที่ดำเนินการภายใต้พระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้วิจัยในฐานะผู้ปฏิบัติงานให้บริการของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จึงศึกษาคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 เพื่อนำผลการวิจัยไปเสนอหน่วยงานเพื่อเป็นข้อมูลในการปรับปรุง และพัฒนาการให้บริการที่สร้างความพึงพอใจแก่ประชาชนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่7
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการกับคุณภาพการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการให้บริการ

การให้บริการเป็นสิ่งที่จับต้องไม่ได้ ไม่มีตัวตน การประเมินการให้บริการว่ามีคุณภาพมากน้อยเพียงใดจึงเป็นสิ่งที่ทำได้ยาก คุณภาพการให้บริการเป็นสิ่งที่ชี้วัดระดับการให้บริการว่าสามารถตอบสนองความต้องการผู้ใช้บริการได้ดีเพียงใด คุณภาพการให้บริการเป็นเรื่องซับซ้อนต้องอาศัยการรับรู้หรือขึ้นอยู่กับมุมมองของผู้ใช้บริการ การประเมินคุณภาพการให้บริการจะเกิดขึ้นระหว่างการส่งมอบบริการและผลการประเมินก็มาจากการรับรู้ของผู้ใช้บริการที่มีต่อการให้บริการ คุณภาพการบริการจึงเป็นเรื่องที่สำคัญ ผู้ให้บริการต้องนำเสนอคุณภาพการให้บริการที่ตรงตามความต้องการของผู้ใช้บริการให้ได้มากที่สุด จึงจะทำให้การบริการนั้นมีคุณภาพ การให้บริการที่มีคุณภาพ จึงหมายถึง การให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของผู้ใช้บริการอย่างสม่ำเสมอไม่ว่าผู้ใช้บริการจะมาใช้บริการในเวลาใด ก็ยังได้รับการให้บริการที่ไม่ต่างไปจากเดิม (บุญมี ยอมพันธ์, 2561) โดยพาราซุรามาน ซีแทม และเบอร์รี่ (Parasuraman, Zeithaml & Berry, 1988) ได้นำเสนอตัวแบบที่ใช้วัดคุณภาพการให้บริการ เพื่อใช้ประเมินคุณภาพการหรือเรียกว่า SERVQUAL โดย SERVQUAL เป็นตัวแบบเพื่อใช้สำหรับการประเมินคุณภาพการให้บริการโดยอาศัยการประเมินจากพื้นฐานการรับรู้ของผู้ใช้บริการ ผ่านตัววัด 5 ด้านหลัก คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการ และด้านการดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

ตามแนวคิดของ (Allen, 1958) ได้เสนอทฤษฎีการจัดการที่สร้างประสิทธิภาพให้กับองค์การใส่ใจในกระบวนการตั้งแต่เริ่มต้นจนจบ ได้แก่ การวางแผน การจัดการองค์กร การนำ และการควบคุม (POLC) (สุภาพร เพียรดี ,2554) เป็นการให้ความสำคัญกับการนำซึ่งนี่ถือเป็นปัจจัยสำคัญในการบริหารจัดการ การ

ทำงานให้มีประสิทธิภาพ ข้อดีของ POLC ก็คือการสร้างมาตรฐานในทุกรายละเอียดเน้นปฏิบัติตามมาตรฐานที่วางไว้อย่างเคร่งครัดทำให้องค์การมีผลการประเมินที่ชัดเจนสามารถวัดประสิทธิภาพของการทำงานได้ดี ได้แก่ การวางแผน (planning) การจัดองค์การ(organizing) การโน้มนำ (leading/influencing) และการควบคุม (controlling) อย่างไรก็ตามงานในแต่ละส่วนของขบวนการจัดการที่กล่าวข้างต้นนี้มีความสัมพันธ์และมีผลกระทบซึ่งกันและกัน

กรอบแนวคิด

ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและงานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับคุณภาพการให้บริการ โดยใช้แนวคิดเกณฑ์ในการประเมินคุณภาพของการให้บริการ ของ Parasuraman, Zeithaml and Berry (1988) ประกอบด้วย ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ ด้านดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ แสดงในภาพดังต่อไปนี้

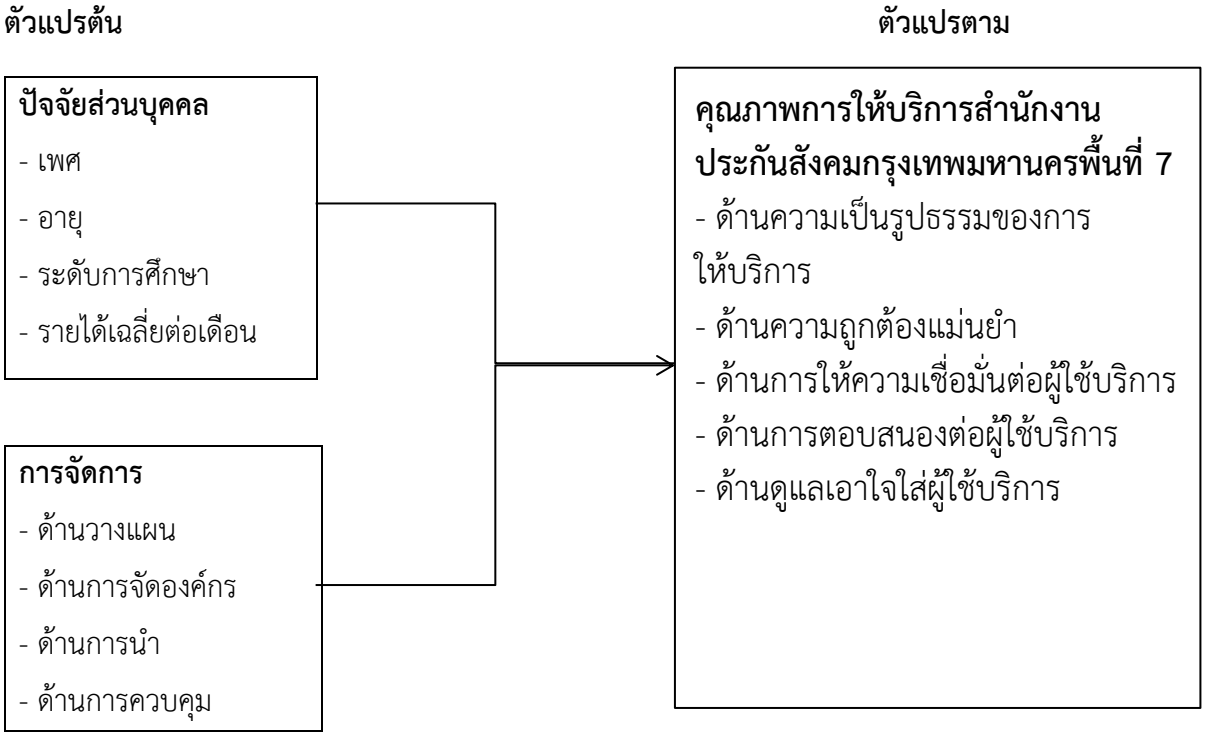

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำนวน 400 คน โดยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว

โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกันเพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ที่ศึกษามากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำนวน 464,642 คน (ข้อมูลจากกองวิจัยและพัฒนา สำนักงานประกันสังคม ณ วันที่ 16 ตุลาคม 2567)

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 จำนวน 400 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่างได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างตามการคำนวณของ Taro Yamane (จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่างที่ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้(บาท/เดือน) จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 3 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามการจัดการของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่7 ประกอบด้วย 1. ด้านการวางแผน 2. ด้านการจัดองค์กร 3. ด้านการนำ 4. ด้านการควบคุม จำนวน 12 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ประกอบด้วย 1. ด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ 2. ด้านความถูกต้องแม่นยำ 3. ด้านให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการ 4. ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ 5. ด้านดูแลเอาใจใส่ผู้ใช้บริการ จำนวน 15 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 ถึง ส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณ 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

คุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 โดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านดูแลเอาใจใส่ อยู่ในระดับมากที่สุดเป็นอันดับหนึ่ง รองลงมาคือ ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อผู้ใช้บริการ ด้านความถูกต้องแม่นยำ ด้านการตอบสนองต่อผู้ใช้บริการ และด้านความเป็นรูปธรรมของการให้บริการ ตามลำดับ ทั้งนี้เนื่องจาก เจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนด้วยความจริงใจ เป็นมิตร และมีความเข้าใจประชาชนที่มาใช้บริการ ซึ่งทางสำนักงานประกันสังคมให้บริการประชาชนโดยยึดถือผลประโยชน์ของ

ประชาชนเป็นหลักทำให้ประชาชนมีความไว้วางใจในการใช้บริการโดยเจ้าหน้าที่ให้บริการปฏิบัติตามหลักเกณฑ์ที่กำหนดไว้ในคู่มือสำหรับการบริการประชาชนและปฏิบัติงานตามหลักกฎหมายว่าด้วยพระราชบัญญัติประกันสังคม พ.ศ.2533 จึงทำให้เจ้าหน้าที่ให้บริการประชาชนด้วยระบบข้อมูลที่ถูกต้อง นอกจากนั้นเจ้าหน้าที่ของสำนักงานประกันสังคมสามารถบริการประชาชนได้อย่างทันท่วงที บริการอย่างสุภาพ และให้บริการประชาชนได้อย่างถูกต้องแม่นยำ สำหรับด้านที่มีความคิดเห็นน้อยที่สุด คือด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ทั้งนี้จุดบริการประชาชนอาจจะยังมีน้อย และไม่ชัดเจน ประกอบกับขั้นตอนการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมยังคงมีความซ้ำซ้อน ไม่สามารถให้บริการได้อย่างสมบูรณ์ในขั้นตอนเดียวได้ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วิลาสินี จงกลพืช (2563) ได้ศึกษาคุณภาพการให้บริการในมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจเครื่องแก้ววิทยาศาสตร์ กรณีศึกษา บริษัท เอ็น เค แลบอราทอรี(ประเทศไทย) จำกัด พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการอยู่ในระดับมากที่สุด ทั้งในรายด้านและภาพรวม โดยด้านความเชื่อถือไว้วางใจ ด้านการตอบสนองต่อลูกค้า ด้านการให้ความเชื่อมั่นต่อลูกค้า ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ ด้านการรู้จักและเข้าใจลูกค้า ตามลำดับและยังสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งทิพย์ นิลพัท (2561) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการโรงพยาบาลเปาโล รังสิต ผลการวิจัยพบว่าระดับคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลเปาโล รังสิต มีความคิดเห็นในภาพรวมในระดับมากที่สุด ซึ่งด้านความเชื่อถือไว้วางใจได้ ด้านความเป็นรูปธรรมของการบริการ ด้านการตอบสนองต่อผู้รับบริการ ด้านการสร้างความมั่นใจให้แก่ผู้ใช้บริการ และด้านความเห็นอกเห็นใจ นั้นอยู่ในระดับมากที่สุด เช่นกัน

การเปรียบเทียบคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่7 ที่จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 นั้นสามารถสรุปได้เป็นรายด้าน ดังนี้

ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่7 ไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า คุณภาพการให้บริการไม่ได้ขึ้นอยู่กับปัจจัยด้านเพศเป็นสำคัญ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของกัญญณ์พัชร เหมือนจินดา (2563) ได้ศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงินงานการเงินและบัญชี มหาลัยราชภัฏนครปฐม โดยผลจากการเปรียบเทียบ พบว่า นักศึกษาที่มาใช้บริการของจุดชำระเงินงานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกันและงานวิจัยของช่อดาว เมืองพรหม (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลธนบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มาใช้บริการโรงพยาบาลธนบุรีที่มีเพศต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ด้านอายุ ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า อายุไม่ใช่ตัวกำหนดหรือบ่งชี้ว่า ผู้ประกันตนที่มีอายุมาก จะมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการมากหรือน้อยกว่าผู้ประกันตนที่

มีอายุน้อยกว่า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของวัชรากร พึ่งสุจริต (2565) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการธนาคารกสิกรไทย สาขาแหลมฉบัง โดยผลการวิจัยพบว่า อายุที่ต่างกันไม่มีผลต่อคุณภาพการให้บริการของธนาคารกสิกรไทย สาขาแหลมฉบัง และงานวิจัยของ กัญญณ์พัชร เหมือนจินดา (2563) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงินงานการเงินและบัญชี มหาลัยราชภัฏนครปฐม ผลการวิจัยพบว่านักศึกษาที่มาใช้บริการของจุดชำระเงินงานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐมที่มีอายุต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ด้านระดับการศึกษา ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ที่มีระดับการศึกษาต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า ระดับการศึกษาเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อการรับรู้หรือมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการที่ต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของกฤษฎิ์ลภณ การมิตรี (2566) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการให้บริการที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัทเมืองไทยแคปปิตอล จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ไม่แตกต่างกันและงานวิจัยของ วัชรากร พึ่งสุจริต (2565) ได้ศึกษาเรื่องคุณภาพการบริการธนาคารกสิกรไทย สาขาแหลมฉบัง ผลการวิจัยพบว่า ผู้รับบริการที่มีระดับการศึกษาที่ต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

ด้านรายได้ ผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7ที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการต่างกัน ซึ่งสามารถอธิบายได้ว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนเป็นส่วนหนึ่งที่มีผลต่อความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการต่างกัน ซึ่งไม่สอดคล้องกับงานวิจัยของของกฤษฎิ์ลภณ การมิตรี (2566) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยการให้บริการที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัทเมืองไทยแคปปิตอล จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่ต่างกันมีความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการที่ไม่แตกต่างกันและงานวิจัยของช่อดาว เมืองพรหม (2562) ได้ศึกษาความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลธนบุรี ผลการวิจัยพบว่าประชาชนที่มาใช้บริการโรงพยาบาลธนบุรีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพการให้บริการไม่แตกต่างกัน

การจัดการมีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ซึ่งปัจจัยการจัดการ ประกอบด้วย ด้านการวางแผน ด้านการจัดองค์กร ด้านการนำและด้านการควบคุม ซึ่งปัจจัยทั้ง 4 มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ทั้งในภาพรวมและรายด้าน ซึ่งอธิบายได้ว่าผู้ประกันตนที่อยู่ในพื้นที่รับผิดชอบของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 มีความคิดเห็นในด้านการจัดการในภาพรวมซึ่งอยู่ในระดับมากที่สุด ซึ่งอาจกล่าวได้ว่า การจัดการสามารถทำให้เกิดการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7ได้ และส่งผลให้เจ้าหน้าที่ หรือสำงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 มีความมุ่งมั่นที่จะพัฒนาการให้บริการให้ออกมาอย่างมีประสิทธิภาพ เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อสำงานประกันสังคมกรุงเทพมหานครพื้นที่ 7 ในการสร้างประโยชน์ให้กับประชาชน

ผู้ใช้บริการ ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอารีวรรณ จินตะสะวิน (2563) ได้ศึกษาเรื่อง การจัดการคุณภาพการให้บริการออกใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการวิจัยพบว่าผลการวิเคราะห์ข้อมูลาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและคุณภาพการให้บริการออกใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการและคุณภาพการให้บริการออกใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน ของสำนักงานอุตสาหกรรมจังหวัดประจวบคีรีขันธ์พบว่า มีความสัมพันธ์กัน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ในการนำผลที่ได้จากการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะจากความคิดเห็นของกลุ่มประชากรผู้ใช้บริการที่เป็นกลุ่มตัวอย่าง ดังต่อไปนี้

สำนักงานประกันสังคม ควรมีการกำหนดกิจกรรมหรือแผนงานที่เกี่ยวกับเรื่องการให้บริการประชาชนให้ชัดเจน มีการปรับปรุง พัฒนา คุณภาพการให้บริการประชาชนทั้งองค์กร และเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีการควบคุมและตรวจสอบอยู่เสมอ

สำนักงานประกันสังคม ควรมีจุดการให้บริการประชาชนที่ชัดเจน สังเกตเห็นได้ง่าย มีป้ายประชาสัมพันธ์ที่แสดงถึงขั้นตอนการเข้าใช้บริการเพื่อให้ประชาชนเข้าถึงการบริการของสำนักงาน

สำนักงานประกันสังคมควรจัดให้มีเจ้าหน้าที่บริการประชาชาชนในการเข้ารับบริการตั้งแต่ขั้นตอนการกรอกเอกสาร หรือมีเจ้าหน้าที่ในการให้คำปรึกษากับประชาชนที่มีข้อสงสัย หรือต้องการสอบถามข้อมูลเพิ่มเติม

สำนักงานประกันสังคมควรจัดให้มีกิจกรรมให้กำลังใจกับเจ้าหน้าที่ปฏิบัติงาน เพื่อเป็นขวัญและกำลังใจให้กับเจ้าหน้าที่ในการปฏิบัติหน้าที่ได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ควรศึกษาถึงคุณภาพการให้บริการที่เป็นเชิงคุณภาพ เพื่อให้ได้มุมมอง และข้อมูลเชิงลึกเกี่ยวกับการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม ซึ่งเมื่อได้สัมภาษณ์ประชาชนผู้มาใช้บริการจะได้ข้อมูลที่หลากหลายเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาเกี่ยวกับคุณภาพการให้บริการ

ควรมีการขยายพื้นที่ศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการคุณภาพการให้บริการของสำนักงานประกันสังคม เพื่อวิเคราะห์และเปรียบเทียบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการคุณภาพการให้บริการ ว่ามีความแตกต่างกันหรือไม่

บรรณานุกรม

กฤษฎิ์ลภณ การสิตรี. (2566). *ปัจจัยการให้บริการที่ส่งผลต่อคุณภาพการให้บริการของบริษัท เมืองไทย แคปปิตอล จำกัด (มหาชน) สาขาย่อยท่าวุ้ง จังหวัดลพบุรี* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. Etheses Phranakhon Si Ayutthaya Rajabhat University. http://etheses.aru.ac.th/thesisdetail.php?id=2143

กัญญณ์พัชร เหมือนจินดา. (2563). *คุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงิน งานการเงินและบัญชี* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม]. E-book Nakhon Pathom Rajabhat University. https://e-book.npru.ac.th/?act=MDEwMl9ib29rX2RldGFpbC5waHA=&bid=68&bcid=109

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เพื่อรองรับการเปลี่ยนแปลงระบบสารสนเทศของธนาคารกสิกรไทย จำกัด (มหาชน) พื้นที่ภาคที่ 1 เขตที่ 1 จังหวัดกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศิลปากร.

ช่อดาว เมืองพรหม. (2562). *ความพึงพอใจของประชาชนต่อคุณภาพการให้บริการของโรงพยาบาลธนบุรี* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสยาม]. E-research Siam University. https://e-research.siam.edu/kb/public-satisfaction-with-the-service-quality-of-thonburi-hospital

ดิเรก ธรรมารักษ์. (2563). *บุพปัจจัยที่มีอิทธิพลการตั้งใจเลือกใช้บริการซ้ำของผู้ใช้บริการโรงพยาบาลที่จดทะเบียนกับตลาดหลักทรัพย์ในเขตกรุงเทพมหานคร* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลกรุงเทพ]. http://dspace.rmutk.ac.th/handle/12345678/2543

ธเนศพล อินทร์จันทร์. (2561). *คุณภาพการให้บริการและความพึงพอที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการ โรงพยาบาลเปาโลรังสิต* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี]. http://www.repository.rmutt.ac.th/dspace/handle/123456789/3508

รุ่งทิพย์ นิลพัท. (2561). *คุณภาพการให้บริการและความพึงพอใจที่มีความสัมพันธ์กับการกลับมาใช้บริการซ้ำของผู้รับบริการ โรงพยาบาลเปาโลรังสิต* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

วัชากร พึ่งสุจริต. (2565). *คุณภาพการบริการธนาคารกสิกรไทย สาขาแหลมฉบัง* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information. https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/63920235

วิลาสินี จงกลพืช. (2563). *คุณภาพการให้บริการในมุมมองของผู้บริโภคที่มีต่อธุรกิจเครื่องแก้ววิทยาศาสตร์ กรณีศึกษา บริษัท เอ็น เค แลบอราทอรี (ประเทศไทย) จำกัด* [วิทยานิพนธ์บริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยศิลปากร]. ThaiLIS. http://ithesis-ir.su.ac.th/dspace/handle/123456789/3076

สุภาพร เพียรดี. (2554). *แนวคิดเกี่ยวกับการจัดการคุณภาพ*. https://www.gotoknow.org/posts/4483372

อารีวรรณ จินตะสะวิน. (2563). *การจัดการคุณภาพการให้บริการออกใบรับรองมาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชนของสำนักงานอุตสาหกรรม จังหวัดประจวบคีรีขันธ์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์.

Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill.

Parasuraman, A., Ziethaml, V. A., & Berry, L. L. (1988). SERQUAL: A multiple item scale for measuring customer perceptions of service quality. *Journal of Retailing*, *64*(1), 12–40.

การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Managerial Development of Work Competencies of Administrative Civil Servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office.

พรกนก เดชารัตน์[1] และ วรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Phornkanok Decharat[1] and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Phornkanok.dec@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน มีความสัมพันธ์อย่างไรกับการจัดการการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปริมาณกลุ่มตัวอย่าง 300 คนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียรสัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัย (1) ด้านการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าอยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานกับการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าเป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญระดับสูง และ (3) ด้านการพยากรณ์พบว่าการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการ ได้เกินร้อยละ 69.9 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์ประกอบด้วย การจัดการองค์การ การพัฒนา การให้การศึกษา และภาวะผู้นำ

คำสำคัญ: การจัดการ การพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงาน ข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstracts

Managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. The objectives of this research were to

(1) explore managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (2) explained correlation between affecting factors with managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (3) forecasted, managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. This was quantitative approached 300 residents of Prachuap Khiri Khan Provincial. Questionnaires was data gathering tool. Analytical statistics were mean percentages Pearson R and Multiple Regression. Findings were as follows; (1) managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office were high level. (2) There were positive significant correlation between affecting factors with managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (3) affecting factors could forecast managerial development of work competencies of administrative civil servants in the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office at 69.9 percent effective factors were organization development education and leadership

Keywords: Managerial, development competencies administrative civil servants, Prachuap Khiri Khan provincial prosecutor's office

บทนำ

การพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการต้องมีการจัดการจากคณะผู้บริหารร่วมกับข้าราชการทุกหน่วยงานในการวางแผนการจัดการพัฒนาสมรรถนะ การจัดหน่วยงานที่รับผิดชอบในการจัดการพัฒนาสมรรถนะและส่วนประกอบที่สำคัญที่สุดได้แก่ ผู้นำและภาวะผู้นำและการติดตามผลการพัฒนาสมรรถนะ (Allen, 1958) ในกรณีของสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นหน่วยงานภายในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีอัยการจังหวัดเป็นผู้บังคับบัญชาและรับผิดชอบในการปฏิบัติราชการมีอำนาจหน้าที่ในการรับผิดชอบการดำเนินคดีทั้งปวงในอำนาจและหน้าที่ของพนักงานอัยการหรือสำนักงานอัยการสูงสุดในเขตท้องที่ของสำนักงานอัยการจังหวัดนั้นๆ ซึ่งอยู่ในอำนาจพิจารณาพิพากษาของศาลจังหวัด ศาลจังหวัดประจวบคีรี ขันธ์ หรือหน่วยงานที่เรียกชื่ออย่างอื่นในศาลจังหวัดแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ตามกฎหมาย ระเบียบ ข้อบังคับ ประกาศและคำสั่งว่าด้วยการนั้นปฏิบัติงานร่วมกับหรือสนับสนุนการปฏิบัติงานของหน่วยงานที่เกี่ยวข้องหรือที่ได้รับมอบหมายให้หน่วยงานราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีข้าราชการที่ปฏิบัติราชการสัมพันธ์กับสำนักงานข้างเคียงและหน่วยงานขึ้นตรงและให้บริการประชาชนทางความรู้ความเข้าใจทางด้านกฎหมายและอำนวยความ

ยุติธรรมให้กับประชาชน ได้แก่ หน่วยงานและข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สมควรจะมีสมรรถนะการปฏิบัติราชการที่เหมาะสมเพื่อการให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ จึงจำเป็นต้องมีการพัฒนาสมรรถนะเพื่อให้มีขีดความสามารถในการบริการประชาชนให้ดียิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานมีความสัมพันธ์อย่างไรกับการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อพยากรณ์การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมุติฐานการวิจัย

1. สมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานกับการพัฒนาสมรรถนะของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เป็นเชิงบวก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการ สามารถพยากรณ์การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานได้ไม่เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเกี่ยวกับการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิดทฤษฎีและผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องนำเสนอตามลำดับ ดังต่อไปนี้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับสมรรถนะในการบริหารงาน แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวข้องกับการพัฒนาสมรรถนะข้าราชการ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและกรอบแนวคิดการวิจัย

ทฤษฎีการบริหารองค์กรแบบ POLC ย่อมาจาก P – Planning คือการวางแผน O – Organizing คือการจัดการองค์กร L – Leading คือภาวะการเป็นผู้นำ และ C – Controlling คือการควบคุม โดยมีขั้นตอนการนำไปปฏิบัติ ดังนี้ การวางแผน เป็นกระบวนการกำหนดกิจกรรมและกรอบเวลาในการปฏิบัติงานโดยมีการกำหนดวัตถุประสงค์ เป้าหมาย และขั้นตอนการดำเนินงานที่ชัดเจน ประกอบด้วย การวางแผนยุทธศาสตร์ที่กำหนดพันธกิจสำหรับฝ่ายบริหารองค์กร การวางแผนยุทธวิธีที่เน้นการปฏิบัติสำหรับระดับหัวหน้าและ

ผู้ใต้บังคับบัญชา และการวางแผนเชิงการจัดการที่มุ่งเน้นกระบวนการทำงานและการประสานงานภายในประกอบด้วย การกำหนดวิสัยทัศน์และพันธกิจขององค์กร การสร้างเป้าหมายและกำหนดวัตถุประสงค์ที่ชัดเจน การพัฒนากลยุทธ์และแผนปฏิบัติการเพื่อบรรลุเป้าหมาย การจัดการองค์กร (Organization: O) การจัดการองค์กรเป็นการกำหนดโครงสร้าง ตำแหน่ง บทบาท และภารกิจหน้าที่ในองค์กรให้เป็นเอกภาพและเชื่อมโยงกัน รวมถึงการจัดระบบการปฏิบัติงาน การคัดเลือกบุคลากร และการจัดสรรทรัพยากรอย่างเหมาะสม โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ ได้แก่ การกำหนดโครงสร้างองค์กรที่ชัดเจนและเป็นเอกภาพ การจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของงานและการออกแบบการปฏิบัติงานที่เหมาะสมกับแต่ละตำแหน่งทางด้านภาวะผู้นำ (Leading: L) ภาวะผู้นำเป็นความสามารถของผู้บริหารในการกระตุ้นและส่งเสริมให้ผู้ใต้บังคับบัญชาปฏิบัติงานให้สำเร็จ โดยการสร้างแรงจูงใจ สื่อสาร ให้คำแนะนำและตัดสินใจอย่างรอบคอบ โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ การสร้างภาวะผู้นำและกำหนดทิศทางการทำงาน การพัฒนาปฏิภาณไหวพริบในการตัดสินใจและ การสร้างแรงจูงใจและการสื่อสารที่มีประสิทธิภาพด้านการควบคุม (Controlling: C) การควบคุมเป็นหน้าที่ของผู้บริหารในการกำกับดูแลและติดตามการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงานและการใช้ทรัพยากร เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ โดยมีกรอบแนวทางการปฏิบัติ ดังนี้ การสร้างระบบการปฏิบัติงานที่ได้มาตรฐาน การติดตามและประเมินผลการปฏิบัติงานและ การรายงานผลการปฏิบัติงานตามมาตรฐานที่กำหนด (Allen, 1958)

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 กำหนดให้คณะรัฐมนตรีและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องจัดให้มีแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติขึ้น เพื่อเป็นกรอบในการบริหารราชการแผ่นดินให้มีความชัดเจน แต่เนื่องจากรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พุทธศักราช 2560 ได้กำหนดให้รัฐจัดให้มียุทธศาสตร์ชาติเป็นเป้าหมายการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืน และต่อมาได้มีการตราพระราชบัญญัติการจัดทำยุทธศาสตร์ชาติ พ.ศ. 2560 และพระราชบัญญัติแผนและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศ พ.ศ. 2560 ขึ้น ซึ่งกฎหมายดังกล่าว ได้กำหนดให้มีการจัดทำกรอบในการพัฒนาประเทศอย่างยั่งยืนไว้ในรูปยุทธศาสตร์ชาติซึ่งทุกหน่วยงานต้องปฏิบัติตาม ประกอบกับได้มีการจัดทำแผนการปฏิรูปประเทศเพื่อเป็นกลไกวิธีการและขั้นตอนการดำเนินการปฏิรูปประเทศในด้านต่าง ๆ ขึ้นแล้ว จึงไม่มีความจำเป็นที่จะต้องจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติให้ซ้ำซ้อนกันอีก สมควรยกเลิกการจัดทำแผนการบริหารราชการแผ่นดินและแผนนิติบัญญัติและปรับปรุงการจัดทำแผนปฏิบัติราชการของส่วนราชการให้สอดคล้องกับยุทธศาสตร์ชาติ แผนแม่บท แผนการปฏิรูปประเทศ แผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ นโยบายของคณะรัฐมนตรีที่แถลงต่อรัฐสภาและแผนอื่นที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งสมควรกำหนดให้การปฏิบัติงานที่เกี่ยวข้องกับการบริการประชาชนและการติดต่อประสานงานระหว่างส่วนราชการด้วยกันต้องกระทำโดยใช้แพลตฟอร์มดิจิทัลกลาง เพื่อให้สอดคล้องกับการปฏิรูปประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการและการบริหารราชการแผ่นดินตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้

1. เกิดประโยชน์สุขของประชาชน 2. เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ 3. มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ 4. ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น 5. มีการปรับปรุงภารกิจของส่วน

ราชการให้ทันต่อสถานการณ์ 6.ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ และ 7.มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546)

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์เป็นกระบวนการวางแผนอย่างเป็นระบบเพื่อพัฒนาศักยภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานและปรับปรุงประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานขององค์กรให้สูงขึ้น โดยวิธีการฝึกอบรม การให้การศึกษา และการพัฒนา ขอบเขตของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์จึงครอบคลุม 3 เรื่องด้วยกัน คือ การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อการเรียนรู้สำหรับงานปัจจุบัน มุ่งหวังให้ผู้เข้ารับการอบรมสามารถนำความรู้ไปใช้ในการปฏิบัติงานได้ทันทีหรือมีพฤติกรรมการทำงานที่เปลี่ยนแปลงไปตามความต้องการขององค์การ การฝึกอบรมมีความเสี่ยงอยู่บ้างที่ผู้เข้ารับการฝึกอบรมไม่อาจทำงานได้ตามความมุ่งหวังขององค์กร อาจเป็นเพราะการจัดหลักสูตรยังไม่เหมาะสมกับความเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้น ขั้นตอนการทำงาน เทคโนโลยี เครื่องมือเครื่องใช้ หรือสภาพการแข่งขันผันแปรไปจากที่ได้คาดคะเนไว้ การศึกษา (Education) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้น เพื่อเตรียมบุคคลให้มีความพร้อมที่จะทำงานตามความต้องการขององค์กรในอนาคต การศึกษายังคงต้องเกี่ยวกับการทำงานอยู่ แต่จะแตกต่างไปจากการฝึกอบรม เนื่องจากเป็นการเตรียมเรื่องงานในอนาคตที่แตกต่างไปจากงานปัจจุบัน การศึกษาจึงเป็นการเตรียมบุคลากรเพื่อการเลื่อนขั้นตำแหน่ง (Promotion) หรือให้ทำงานในหน้าที่ใหม่ การพัฒนา (Development) เป็นกระบวนการที่จัดขึ้นเพื่อให้เกิดการเรียนรู้และประสบการณ์แก่บุคลากรขององค์กร เป็นการช่วยเตรียมความพร้อมของบุคลากรสำหรับการเรียนรู้สิ่งต่าง ๆ ที่อาจเกิดขึ้นในอนาคตและจุดหมายที่เกี่ยวข้องกับบุคลากรขององค์การ ช่วยให้บุคลากรขององค์การได้เพิ่มพูนความรู้ ได้แสดงขีดความสามารถของตนได้แสดงความคิดเห็นรวมทั้งเป็นการเปิดโอกาสให้บุคลากรได้แสดงความสามารถศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา (Nadler & Wiggs, 1989)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง, และมูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานเรียงลำดับรายด้านมากที่สุดคือ ด้านความมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมาคือด้านความสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ ด้านการบริการที่ดี ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีมซึ่งการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน ควรมีการส่งเสริมด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น จัดคนให้เหมาะสมกับงาน กำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนควบคู่กับการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่พนักงานและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้

กรอบความคิดการวิจัย

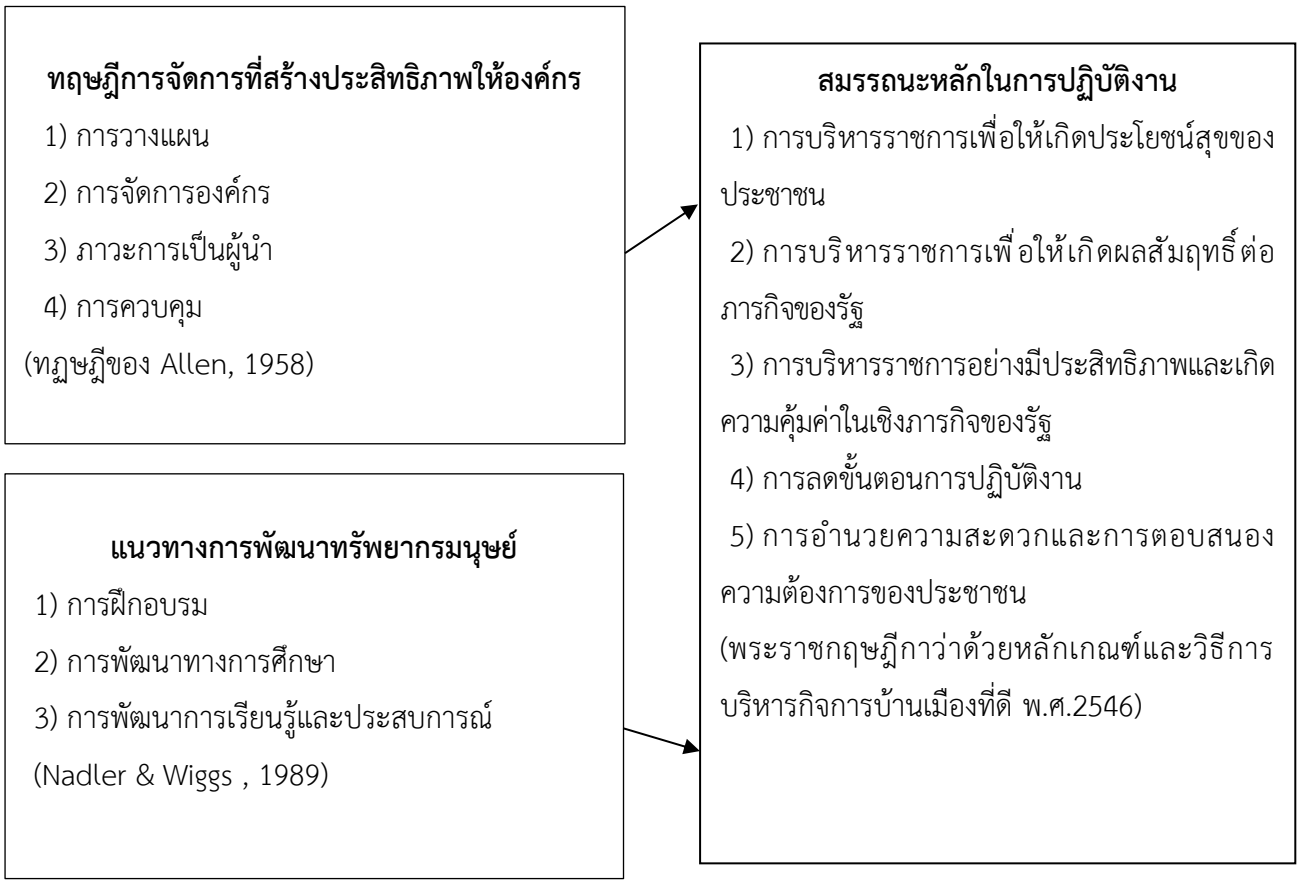

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยปริมาณกลุ่มตัวอย่าง 300 คนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียรสัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

การจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ข้อ 1. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาคือข้อ 2. การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.24 และ ข้อ 4. การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล

จากผลการวิเคราะห์ข้อมูล พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการฝึกอบรมพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาทางการศึกษา พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.03 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการพัฒนาการเรียนรู้และประสบการณ์ พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.08 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการวางแผน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.10 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการองค์กร ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.02 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านภาวะการเป็นผู้นำ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.98 อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการควบคุม พบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.06 อยู่ในระดับมาก

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 สมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบ การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ข้อ 1.การบริหารราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 รองลงมาข้อ 2.การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 และข้อที่มี 4. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ

สมมติฐานที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เป็นเชิงบวก

ผลการทดสอบ พบว่า ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่าง โดยวิเคราะห์สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ของเพียร์สัน (Pearson's Correlation Coefficient) พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการ เป็นเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธ สมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่สามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละ 30

ผลการทดสอบ

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณของการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

Model		Unstandardized Coefficients		Standardized Coefficients	t	Sig.
		B	Std.Error	Beta		
4	(Constant)	1.220	.166		7.363	.000
	org	.218	.087	2.64	2.503	.013
	dev	.215	.086	.249	2.493	.014
	edu	.182	.070	.222	2.594	.010
	lead	.137	.067	.173	2.052	.042

จากตารางที่ 1 พบว่า การจัดการองค์กร การพัฒนา การให้การศึกษาและภาวะผู้นำ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของ การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ R = .841ในการทำนาย (R^2) เท่ากับ .669 หรือร้อยละ 66.9 ส่วนตัวแปรอิสระ 4 ตัว ประกอบด้วย การจัดการองค์การ การพัฒนา การให้การศึกษาและภาวะผู้นำ โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกและสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการคะแนนดิบ Y = 1 220 + .218 การจัดการองค์การ + .215 การพัฒนา + .182 ด้านการศึกษา +.137 ผู้นำและภาวะผู้นำ

สมการการพยากรณ์ ประกอบด้วย การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ = .218 การจัดการองค์การ + . 215 การพัฒนา + .182 ด้านการศึกษา +.137 ผู้นำและภาวะผู้นำ

สรุปว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่สามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้เกินร้อยละ 69.9 เกินร้อยละ 30

อภิปรายผลการวิจัย

การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 สอดคล้องกับดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง และมูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัด สระบุรี อยู่ในระดับมาก

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ด้านการศึกษา พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.03 สอดคล้องกับสุพจน์ นาโพตอง (2558) ผลการศึกษาพบว่า สมรรถนะหลักของข้าราชการศาลยุติธรรมส่วนกลาง โดยรวมอยู่ในระดับมาก ได้แก่ ด้านจริยธรรม ด้านการทำงานเป็นทีม ด้านจิตสำนึกในการให้บริการ ด้านการมุ่งผลสัมฤทธิ์และด้านการสั่งสมความเชี่ยวชาญในงานอาชีพ ตามลำดับ

ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการวางแผน ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 4.10 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับสุภาภรณ์ สุวรรณชะรา (2564) ที่ผลการวิจัยพบว่า จากจากการศึกษาและรวบรวมข้อมูลเรื่องสมรรถนะเพื่อนำมาวิเคราะห์ช่องว่างสมรรถนะของบุคลากรสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน) จำนวน 12 สมรรถนะ พบว่าสมรรถนะที่มีอยู่โดยรวมอยู่ในระดับปานกลาง ซึ่งสมรรถนะที่มีอยู่ในระดับมาก ได้แก่ การอำนวยความสะดวก ทักษะในการสื่อสาร การจัดการกับความเร่งด่วนของงานการประเมินคุณภาพ สมรรถนะที่มีอยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ ความสามารถในการจัดการข้อมูล ความสามารถในการวางแผนการทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การคิดเชิงระบบ นอกนั้นมีสมรรถนะที่มีอยู่ในระดับน้อย ได้แก่ การเสริมสร้างความสามารถและพัฒนาผู้อื่น กาบริหารเชิงกลยุทธ์ การเป็นผู้นำในการเปลี่ยนแปลง การจัดการความรู้ ตามลำดับ และสมรรถนะที่ต้องการให้มีโดยรวมอยู่ในระดับมาก ซึ่งสมรรถนะที่ต้องการให้มีในระดับมากที่สุด ได้แก่ การทำงานแบบมุ่งผลสัมฤทธิ์ การประเมินคุณภาพ สมรรถนะที่ต้องการให้มีในระดับมา ก

ได้แก่ ความสามารถในการวางแผน ทักษะในการสื่อสาร การจัดการกับความเร่งด่วนของงาน การอำนวยความสะดวก ความสามารถในการจัดการข้อมูล

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์จากการวิจัยเรื่อง ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะ ดังนี้

1. การปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.25 ควรรักษาระดับไว้ให้นานที่สุดและควรพัฒนาให้มีระดับเพิ่มมากขึ้น และลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน

2. ส่งเสริมให้บุคลากรขององค์การได้เพิ่มพูนความรู้ และ ได้แสดงขีดความสามารถของตนและส่งเสริมให้บุคลากรได้แสดงความสามารถศักยภาพที่ซ่อนเร้นอยู่ภายในออกมา

3. การกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งถัดไป

ผู้วิจัยได้มีข้อเสนอแนะแก่ผู้ที่จะใช้ประโยชน์จากการศึกษานี้ในอนาคต ดังนี้

1. วิจัยการรูปแบบการจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ
2. วิจัยการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมกับบริบทของงาน
3. วิจัยและถอดบทเรียน การจัดการพัฒนาสมรรถนะในการปฏิบัติงานของข้าราชการธุรการ
4. วิจัยและถอดบทเรียน การพัฒนาองค์การภาครัฐให้เป็นองค์การที่มีสมรรถนะสูง
5. วิจัยการพัฒนาประสิทธิผลการจัดการสื่อสารองค์การและการประชาสัมพันธ์

บรรณนานุกรม

ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง และ มูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง. (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564). การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. *วารสารรัชต์ภาคย์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, 15(43), 326-338.

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ.2546. (2546, 9 ตุลาคม). *ราชกิจจานุเบกษา*. เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก. หน้า 1-16

สถาบันพัฒนาข้าราชการพลเรือน (สำนักงาน ก.พ.). (2553). *คู่มือการพัฒนาข้าราชการตามสมรรถนะหลัก (Core Competencies)*. กรุงเทพมหานคร: บริษัท แอร์บอร์น พรินต์ จำกัด.

สิริวดี ชูเชิด. (มกราคม-เมษายน 2565). การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรในการปฏิบัติงานให้มีประสิทธิภาพ. *วารสารวไลยอลงกรณ์ปริทัศน์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์)*, *12*(1), 223-249.

สุพจน์ นาโพตอง. (2558). *แนวทางการพัฒนาสมรรถนะหลักของข้าราชการศาลยุติธรรม* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนคร]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/ogFmA

สุภาภรณ์ สุวรรณชะรา. (2564). *การพัฒนาสมรรถนะบุคลากรของสำนักงานรับรองมาตรฐานและประเมินคุณภาพการศึกษา (องค์การมหาชน)* [วิทยานิพนธ์ปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต แขนงวิชาบริหารธุรกิจสาขาวิชาวิทยาการจัดการ, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/Ugn7P

Allen, L. A. (1958). *Management and Organization*. Literary Licensing, LLC

Nadler, L., & Wiggs, G. D. (1989). *Managing Human Resource Development*. San Francisco: Jossey-Bass.

ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7

Career Path of Civil Service Advancement the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office 7th Regional

ปิยะภรณ์ ช่างวาดเขียน[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Piyaporn Changwadkien and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: piyaporn.cha@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ของการวิจัย (1) เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ (3) เพื่อพยากรณ์ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 กลุ่มตัวอย่างคำนวณขนาดจากแนวคิดของยามาเนได้ 200 คน และทำการรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถาม ด้วยตนเองวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียนสันและสมการถดถอยเชิงพหุผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าอยู่ในระดับมากที่สุด (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการพบว่าอยู่ในระดับสูง (3) ด้านพยากรณ์ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการสามารถพยากรณ์ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้ร้อยละ 78.2 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจพยากรณ์ประกอบด้วย การจัดองค์การ ความต้องการความสำเร็จ ความต้องการความก้าวหน้า และภาวะผู้นำ

คำสำคัญ: ความก้าวหน้า การรับราชการ ข้าราชการธุรการ สำนักงานอัยการภาค 7

Abstract

Career path of civil service officers' advancement the Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office 7th regional, This Research aimed to (1) verified career path of civil service officers' advancement the Prachuap Khiri khan Provincial Prosecutor's Office 7th regional. (2) explain correlation between career path of civil service advancement with affecting factors.

(3) forecasted career path of civil service advancement by affecting factors. This was quantitative approach; sample were 200 civil service officers. Analytical statistics were percentage mean standard deviation Pearson coefficient correlation and multiple regression. Finding were as follows (1) career path of civil service officers' advancement the Prachuap Khiri khan Provincial Prosecutor's Office 7th regional was highest level. (2) career path of civil service officers' advancement was positive statistical correlated with affecting factors. (3) Affecting factors could forecasted at 78.2 percent, affecting factors were organization, need for achievement, need for advancement and leadership.

Keywords: Career path, civil service officers' advancement, the Prachuap Khiri Khan provincial prosecutor's office 7th regional

บทนำ

การรับราชการเป็นอีกหนึ่งอาชีพที่บุคคลให้ความสนใจในสายงานอาชีพ หรือเลือกให้เป็นอาชีพหลัก การดำเนินการเพื่อให้ได้มาและรักษาไว้ซึ่งข้าราชการที่ดีมีความรู้ความสามารถสูง ให้ได้คนที่เหมาะสมกับงาน รวมถึงการรักษาขวัญและส่งเสริมกำลังใจ ในการทำงานของข้าราชการเป็นส่วนรวม เป็นการพัฒนากำลังคนภาครัฐให้มีความพร้อมและสามารถผลักดันนโยบายของรัฐให้สัมฤทธิ์ผลตามเป้าประสงค์ อันจะช่วยให้ประเทศชาติก้าวเดินไปข้างหน้าอย่างมั่นคง เป็นความสำคัญอย่างยิ่งในการพัฒนาประเทศ อาชีพข้าราชการเป็นอาชีพที่ต้องใช้ความรู้ความสามารถและความอดทนในการชนะใจตนเอง ต่อสิ่งแวดล้อมทั้งด้านบวกและด้านลบ ปัจจัยหลักที่จะประคับประคองให้ข้าราชการสามารถทำงานให้เกิดประโยชน์สูงสุดได้แก่ ความก้าวหน้าในการรับราชการด้วยเหตุนี้เองผู้วิจัยได้เห็นถึงความสำคัญของปัญหาและสนใจศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 โดยมุ่งที่วิเคราะห์ข้อมูลที่เกี่ยวข้องกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในสายอาชีพข้าราชการธุรการเพื่อที่จะได้ทราบสาเหตุ และสภาพปัญหาที่แท้จริง เพื่อนำข้อมูลที่ได้มาใช้เป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาภายในองค์กร ทั้งนี้ เพื่อนำไปสู่การพัฒนาด้านการบริหารงานทรัพยากรบุคคลที่มีประสิทธิภาพให้สอดคล้องกับวัตถุประสงค์หรือเป้าหมายตามนโยบายการบริหารและพัฒนาทรัพยากรบุคคล ขององค์กรซึ่งนำไปสู่ความสำเร็จในการรับราชการ และเพิ่มแรงจูงใจในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชนของสำนักงานอัยการภาค 7 โดยข้าราชการธุรการจะปฏิบัติงานธุรการในที่นี้ หมายถึง งานทั้งปวงที่สนับสนุนการดำเนินคดีของพนักงานอัยการ ถึงแม้ไม่ใช่งานหลัก แต่ก็มีความสำคัญ เพราะนับว่าเป็นด่านหน้าในการเริ่มกระบวนการทำงาน และด่านสุดท้ายในการนำผลผลิตหรือผลลัพธ์ ออกจากสำนักงานอัยการสูงสุดไปยังผู้รับบริการ ซึ่งงานธุรการเปรียบเสมือนฟันเฟืองเล็ก ๆ ในการขับเคลื่อนพันธกิจของสำนักงานอัยการสูงสุดให้บรรลุผลสัมฤทธิ์ตามเป้าประสงค์และยุทธศาสตร์ของสำนักงานอัยการสูงสุด ซึ่งเป็นส่วนสำคัญของการบริหารองค์กรให้ประสบผลสำเร็จ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ
3. เพื่อพยากรณ์ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7

สมมติฐานการวิจัย

1. ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชกาธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ไม่เป็นเชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ สามารถพยากรณ์และนำเสนอตัวแบบความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้ไม่เกิน ร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

งานวิจัยเรื่อง ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ประกอบด้วย แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ แนวคิดและทฤษฎีการจัดการ แนวคิดและทฤษฎีเส้นทางความก้าวหน้าในการรับราชการของ แนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องและ กรอบแนวคิดในการวิจัย

การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Development - HRD) หมายถึง กระบวนการที่เป็นระบบในการเพิ่มศักยภาพของบุคลากร ทั้งในด้านความรู้ (Knowledge) ทักษะ (Skills) ทัศนคติ (Attitude) และพฤติกรรม (Behavior) เพื่อให้สามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุด สอดคล้องกับเป้าหมายขององค์กร (Nadler, & Nadler, 1989; Gilley & Maycunich, 2000) โดยมุ่งเน้นการเรียนรู้และพัฒนาอย่างต่อเนื่อง สอดคล้องกับความหมายของ Swanson (1986) ที่ระบุว่า HRD เป็นกระบวนการของการพัฒนาและปลดปล่อยความเชี่ยวชาญของมนุษย์ผ่านการพัฒนาองค์กรและการฝึกอบรมบุคลากรเพื่อวัตถุประสงค์ในการปรับปรุงประสิทธิภาพ

ทฤษฎีการจัดการเพื่อเป็นแนวทางในการจัดการความก้าวหน้าในการรับราชการ ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมจากทฤษฎีการจัดการตามแนวคิดของ Allen Louis (1958) เน้นกระบวนการจัดการที่เป็นระบบ 4 ขั้นตอน (วางแผน จัดองค์กร สั่งการ/การนำ และควบคุม) โดยแต่ละขั้นตอนมีความเชื่อมโยงและส่งผลต่อกัน เป็นกรอบที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในการบริหารจัดการในทุกระดับ ส่งผลให้การจัดการที่มีประสิทธิภาพนั้น ผู้นำจะต้องสามารถทำงานหลัก 4 ประการหรือที่เรียกกันว่า POLC ให้สำเร็จและบรรลุวัตถุประสงค์ ขณะที่ความหมายของความก้าวหน้าในการรับราชการ หมายถึง การที่ข้าราชการมีการพัฒนาตนเอง มีผลการปฏิบัติงานที่ดี จนได้รับการเลื่อนตำแหน่งที่สูงขึ้น ได้รับเงินเดือนหรือค่าตอบแทนที่เพิ่มขึ้น และได้รับ

มอบหมายหน้าที่ความรับผิดชอบที่สูงขึ้น รวมถึงการได้รับการยอมรับ และมีเกียรติยศในสายอาชีพ (Jeffrey, Gerard & Veronica (2010) นอกจากนี้ยังรวมถึงความพึงพอใจในงานที่ทำ และการบรรลุเป้าหมายส่วนบุคคลในสายอาชีพ และปัจจัยที่สำคัญที่สุดได้แก่ทฤษฎีแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ที่หมายถึง พลังหรือแรงขับภายในที่กระตุ้นให้บุคคลแสดงพฤติกรรมไปในทิศทางใดทิศทางหนึ่ง เพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่ต้องการ (Mitchell, 1982) แรงจูงใจเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน และความพึงพอใจในงาน

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

เกศริน ตรีสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการทำงานมีผลกับความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากบุคลากรมีความรู้ความสามารถและมีทักษะในการปฏิบัติงาน มีการแสวงหาความรู้เกี่ยวกับงานที่ตนเองรับผิดชอบเพื่อนำมาปรับปรุงการทำงานให้ดียิ่งขึ้นอยู่ตลอดเวลา ซึ่งในการทำงานนั้นบุคลากรจะปฏิบัติงานด้วยความรวดเร็วถูกต้องตามกฎระเบียบที่เกี่ยวข้อง และเคารพต่อกฎหมายระเบียบวินัย นอกจากนี้ยังได้รับมอบหมายให้ทำงานที่มีคุณค่าและมีความท้าทายจากผู้บังคับบัญชาอยู่เป็นประจำจึงทำให้มีความคิดริเริ่มในการพัฒนางานที่ตนเองรับผิดชอบให้ดียิ่ง ขึ้นและรู้สึกว่าตนเองมีคุณค่า มีความสำคัญกับองค์กรจึงต้องการพัฒนาความรู้ความสามารถอย่างต่อเนื่องเพื่อให้งานที่ตนเองทำมีคุณภาพ โดยมีการแสวงหาความรู้และคำแนะนำจากผู้มีประสบการณ์เพื่อนำมาปรับปรุงการทำงาน การเรียนรู้งานจากเพื่อนร่วมงานและการเรียนรู้งานจากที่จะร่วมงานกับบุคคลอื่นเพื่อให้สามารถทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ อันเป็นสาเหตุทำให้คุณภาพการทำงานมีผลต่อความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่น ระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐมีผลกับความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากบุคลากรรู้สึกว่าระบบการบริหารงานบุคคลภาครัฐ ทั้งระบบคุณธรรมและระบบอุปถัมภ์ มีผลกับความก้าวหน้าในอาชีพ องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มีระบบการบริหารงานที่มีคุณธรรมโดยเริ่มตั้งแต่วิธีการคัดเลือกบุคคลเข้าทำงาน โดยใช้การสอบรูปแบบต่าง ๆ เพื่อประเมินความรู้ความสามารถของบุคคลที่มีคุณสมบัติครบตามต้องการโดยไม่คำนึงถึงเหตุผลทางการเมืองหรือความสัมพันธ์ส่วนตัวเป็นสำคัญ ก็จะทำให้บุคลากรที่ปฏิบัติงานรู้สึกว่าองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมีความโปร่งใส บริหารงานด้วยความสุจริตสามารถตรวจสอบได้ บุคลากรจึงมีความกระตือรือร้นที่จะไขว่คว้าหาความรู้เพื่อพัฒนาตนเองอยู่ตลอดเพราะคิดว่างานที่ได้มานั้นมาจากความสามารถของตนเองจึงส่งผลต่อความก้าวหน้าในอาชีพได้ ด้านผู้บริหารมีผลกับความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา เนื่องจากในการทำงานของข้าราชการส่วนท้องถิ่นนั้น ผู้บริหารทำงานโดยอาศัยความร่วมมือกับผู้ใต้บังคับบัญชา โดยมีในการตัดสินใจจะเป็นการปรึกษาหารือระหว่างกัน รวมทั้งผู้บังคับบัญชายังยอมรับฟังความคิดเห็นของผู้อยู่ใต้บังคับบัญชาและเปิดโอกาสให้ผู้อยู่ใต้บังคับบัญชามีส่วนร่วมในการกำหนดนโยบายและวางแผนองค์กรอยู่เสมอ จึงทำให้บุคลากรรู้สึกว่าผู้บริหารให้ความสำคัญกับตนเองและแสดงความคิดเห็นหรือให้คำแนะนำกับผู้บริหารได้อย่างเต็มที่จึงส่งผลต่อความก้าวหน้าของอาชีพ

กรอบแนวคิดในการวิจัย

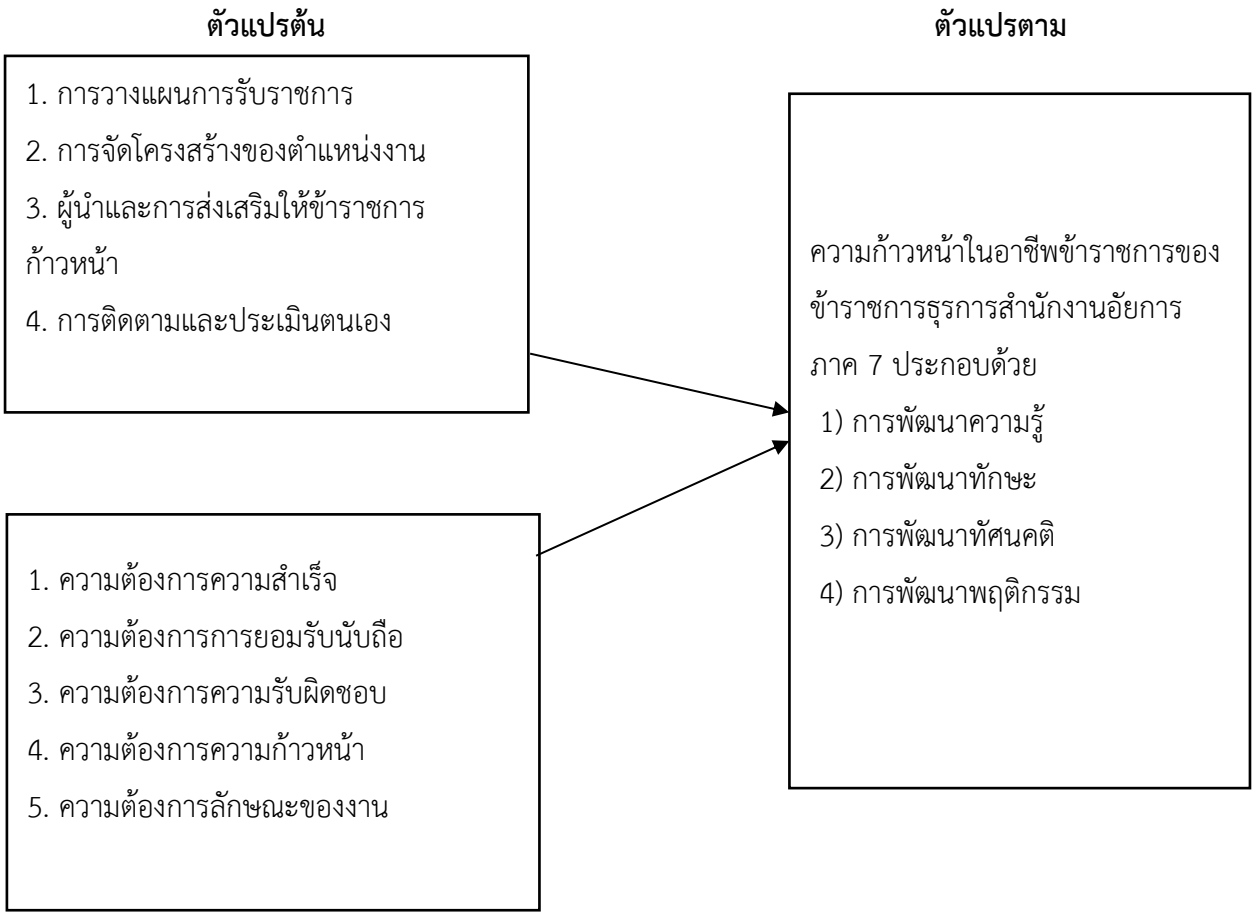

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง เก็บข้อมูลจากข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 กลุ่มตัวอย่างคำนวณขนาดจากแนวคิดของยามาเนได้ 200 คนและทำการรวบรวมข้อมูลจากการใช้แบบสอบถามด้วยตนเอง วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียนสันและสมการถดถอยเชิงพหุ

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุงานราชการ ระดับการปฏิบัติงาน ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ การจัดการ ที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ แรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ ที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณนา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 และปัจจัยที่มีผลความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการ

ด้านความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.22 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ด้านความพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านความสามารถมีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านความเชี่ยวชาญค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก

ด้านการจัดการที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.27 ด้านการจัดการที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาได้แก่ด้านการจัดองค์การอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.23

ด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.25 ด้านที่มีผลมากที่สุดได้แก่ด้านความต้องการความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.31 รองลงมาได้แก่ ความต้องการในความก้าวหน้าอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.30 และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ความต้องการความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.19

การทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบพบว่า ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการ

ภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.22 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 อยู่ในระดับมากที่สุด

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชกาธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ไม่เป็นเชิงบวก ผลการทดสอบพบว่า

ตารางที่ 1 ความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการ

ปัจจัยที่มีผลต่อ ความก้าวหน้าในการรับราชการ	**ความก้าวหน้าในการรับราชการ**	**ระดับ**
ด้านการวางแผน	.665**	ปานกลางค่อนข้างสูง
การจัดองค์การ	.767**	สูง
ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ	.854**	สูง
ด้านการติดตามและประเมินผล	.787**	สูง
ด้านความต้องการความสำเร็จ	.758**	สูง’
ด้านความต้องการการยอมรับนับถือ	.758**	สูง
ความต้องการความรับผิดชอบ	.668**	ปานกลางค่อนข้างสูง
ความต้องการความก้าวหน้า	.709**	สูง
ความต้องการลักษณะของงาน	.665**	ปานกลางค่อนข้างสูง

จากมาตรวัดของ พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ (2531) ผลการทดสอบ สรุปว่าความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการ เป็นเชิงบวกระดับสูงจึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าความสัมพันธ์ระหว่างความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 กับปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการเป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ สามารถพยากรณ์และนำเสนอตัวแบบความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้ไม่เกิน ร้อยละ 30

จากตารางที่ 2 ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ สามารถพยากรณ์และนำเสนอตัวแบบผลการทดสอบพบว่า

ตารางที่ 2 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณของความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ตัวแปร	b	SE_b	β	t	Sig
Constant	.134			5.652	.000
การจัดองค์การ	.439	.083	.510	8.227	.000
ความต้องการความสำเร็จ	.125	.050	.152	2.532	.012
ผู้นำ	.148	.053	.172	2.822	.005
ความต้องการความก้าวหน้า	.104	.044	.132	2.346	.020

จากตารางที่ 2 พบว่า การจัดองค์การ ความต้องการความสำเร็จ ผู้นำและความต้องการความก้าวหน้าเป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ .884 อธิบายประสิทธิผลในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.726 หรือร้อยละ 72.6 ส่วนตัวแปรอิสระ 4 ตัวประกอบด้วย การจัดองค์การ ความต้องการความสำเร็จ ผู้นำและ ความต้องการความก้าวหน้า จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานศูนย์ ว่าปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ สามารถพยากรณ์และนำเสนอตัวแบบความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้ไม่เกินร้อยละ 30 และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการ สามารถพยากรณ์และนำเสนอตัวแบบความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 ได้ร้อยละ 72.6

การอภิปรายผล ความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.22 ด้านที่มากที่สุดได้แก่ด้านความพฤติกรรม มีค่าเฉลี่ย 4.34 อยู่ในระดับมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านความสามารถมีค่าเฉลี่ย 4.31 อยู่ในระดับมากที่สุด และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านความเชี่ยวชาญค่าเฉลี่ย 4.15 อยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับเกศริน ตรีสุวรรณ (2562) ได้ศึกษาปัจจัยทีมีผลต่อความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา ผลการวิจัยพบว่า คุณภาพการทำงานมีผลกับความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยาและ

ด้านการจัดการที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.27 ด้านการจัดการที่มากที่สุดได้แก่ ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.27 รองลงมาได้แก่ด้านการจัดองค์การอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.25 และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ ด้านการติดตามอยู่ในระดับมากที่สุดโดยที่มีค่าเฉลี่ย 4.23 สอดคล้องกับ (อาภากร จันทกิจ, 2565) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรับราชการตำแหน่งเจ้าพนักงานปกครอง (ปลัดอำเภอ) กรณีศึกษา ปลัดอำเภอผู้ได้รับการขึ้นบัญชี ปี 2561 และ 2564 ผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเลือกรับราชการในตำแหน่งเจ้าพนักงานปกครอง (ปลัดอำเภอ) ประกอบไปด้วย ความต้องการ

บรรลุเป้าหมายในการประกอบอาชีพที่ได้ทำประโยชน์ให้แก่ผู้อื่นซึ่งความต้องการนี้เป็นปัจจัยส่วนบุคคล ปัจจัยด้านองค์กร ซึ่งเกี่ยวข้องกับลักษณะหน้าที่ของตำแหน่งปลัดอำเภอ โครงสร้างขององค์กร ปัจจัยด้านความเจริญเติบโตก้าวหน้าในอาชีพ ปัจจัยด้านความมั่นคง สวัสดิการการรักษาพยาบาลที่ได้รับจากการเป็นข้าราชการ และปัจจัยด้านครอบครัวส่วนค่านิยมของการรับราชการแล้วจะเป็นเจ้าคนนายคนนั้นเป็นค่านิยมที่โบราณไม่เข้ากับยุคสมัย ดังนั้นแล้วในมุมมองของกลุ่มตัวอย่างที่มองว่าทุกอาชีพเท่าเทียมกัน ความต้องการ

ด้านแรงจูงใจที่มีผลต่อความก้าวหน้าในการรับราชการของข้าราชการธุรการสำนักงานอัยการภาค 7 พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.25 ด้านที่มีผลมากที่สุดได้แก่ด้านความต้องการความสำเร็จอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.31 รองลงมาได้แก่ ความต้องการในความก้าวหน้าอยู่ในระดับมากที่สุดมีค่าเฉลี่ย 4.30 และด้านที่น้อยที่สุดได้แก่ความต้องการความรับผิดชอบอยู่ในระดับมากมีค่าเฉลี่ย 4.19 สอดคล้องกับ (วีรชน เปรมวิชิต, 2564) ศึกษาเรื่อง แรงจูงใจในการเข้ารับราชการของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์) ผลการศึกษาพบว่า แรงจูงใจในการเข้ารับราชการของสำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 โดยรวมมีระดับแรงจูงใจในระดับมากที่สุดโดย 3 ลำดับแรก ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความมั่นคงในหน้าที่การงาน และด้านความสัมพันธ์กับบุคลากรในองค์กร โดยที่ลำดับสุดท้ายเป็นด้านลักษณะงาน/ความรับผิดชอบ

ข้อเสนอแนะ

1. สำนักงานอัยการภาค 7 ควรส่งเสริมให้มีการพัฒนาด้านความเชี่ยวชาญในวิชาชีพที่จำเป็นกับข้าราชการธุรการ
2. สำนักงานอัยการภาค 7 ควรดำเนินการการติดตามผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอและเป็นธรรม
3. สำนักงานอัยการภาค 7 ต้องพัฒนาแรงจูงใจใฝ่สัมฤทธิ์ด้านความต้องการความรับผิดชอบ

บรรณานุกรม

เกศริน ตรีสุวรรณ. (2562). *ปัจจัยที่มีผลต่อความก้าวหน้าของอาชีพข้าราชการส่วนท้องถิ่นในจังหวัดพระนครศรีอยุธยา* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏพระนครศรีอยุธยา]. etheses. http://etheses.aru.ac.th/PDF/1256291968_01.PDF

วีรชน เปรมวิชิต (2564). *แรงจูงใจในการเข้ารับราชการของ สำนักงานการตรวจเงินแผ่นดินภูมิภาคที่ 11 (จังหวัดนครสวรรค์)* [การค้นคว้าอิสระบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยรามคำแหง]. MMM. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/twin11/6514154147.pdf

อาภากร จันทกิจ (2565). ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเลือกรับราชการตำแหน่งเจ้าพนักงาน ปกครอง (ปลัดอำเภอ) กรณีศึกษา ปลัดอำเภอผู้ได้รับการขึ้นบัญชี ปี 2561 และ 2564 [สารนิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย]. digital.Car. https://digital.car.chula.ac.th/

พรเพ็ญ เพชรสุขศิริ. (2531). *การวัดทัศนคติ*. กรุงเทพฯ: คณะสังคมศาสตร์และมนุษย์ศาสตร์ มหาวิทยาลัยมหิดล.

Allen, L. A. (1958). *Management and Organization*. New York: McGraw-Hill Book.

Gilley, J. W., & Maycunich, A. (2000). *Beyond the Learning Organization : Creating a Culture of Continuous Growth and Development Through State-of-the-Art Human Resource Practices*. Cambride. M.A. : Perseus Books.

Nadler, L., & Nadler, Z. (1989). *Developing human resources*. Jossey-Bass.

Swanson, R. A., & Gradous, D. (1986). *Performance at Work*. New York: Wiley.

Mitchell, T. R. (1982). Motivation: New Directions for Theory, Research, and Practice. *The Academy of Management Review*, *7*(1), 80-88.

Jeffrey H. G., Gerard A. C., & Veronica M. G. (2010). *Career Management*. Edition, illustrated; Publisher, SAGE, 2010; ISBN, 1412978262.

การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Managerial Development of Qualified Civil Service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office

ณัฐกิตติ์ แก้วเกษม[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Nattakit Kaewkasame[1] and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: nattakit.kae@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดี กับปัจจัยที่มีผลต่อการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน (3) เพื่อพยากรณ์ การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมาย และการบังคับคดี การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง 400 คนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัด ประจวบคีรีขันธ์ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูล ด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ย การวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียรสันการวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุผลการศึกษา (1) ด้านการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับปานกลาง (2) ด้านอธิบายความสัมพันธ์ระหว่างการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีกับปัจจัยที่มีผลต่อการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน พบว่าไม่เป็นเชิงบวก และ (3) ด้านการพยากรณ์พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน สามารถพยากรณ์การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีได้ร้อยละ 13.0 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์การให้ความสำคัญกับคน ไม่ใช่แค่ผลิตภาพ

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstracts

The objectives of this research were to (1) explore managerial development of qualified civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (2) explained correlation between affecting factors with managerial development of qualified civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (3) forecasted managerial development of qualified civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office**.** This was quantitative approached 400 residents of Prachuap Khiri Khan Provincial. Questionnaires was data gathering tool. Analytical statistics were mean percentages Pearson R and Multiple Regression. Findings were as follows; (1) managerial development of civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office were moderate level. (2) There were not positive significant correlation between affecting factors with managerial development of civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office. (3) affecting factors could forecasted managerial development of qualified civil service; Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office at 13.0 percent effective factors was respect to dignity of people.

Keywords: Managerial development qualified civil service Prachuap Khiri Khan Provincial Prosecutor's Office

บทนำ

สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (สคชจ.ประจวบคีรีขันธ์) เป็นหน่วยงานในสังกัดสำนักงานอัยการสูงสุด มีภารกิจหลักในการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชนในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยให้บริการในด้านต่าง ๆ ได้แก่

การคุ้มครองสิทธิ: การพิทักษ์รักษาไว้ซึ่งสิทธิของบุคคลที่ถูกละเมิด เช่น การถูกทำร้ายร่างกาย การถูกละเมิดสัญญา การถูกเลือกปฏิบัติอย่างไม่เป็นธรรม

การช่วยเหลือทางกฎหมายแก่ประชาชน: การให้คำปรึกษาแนะนำ การช่วยเหลือในทางอรรถคดี

การประนอมข้อพิพาท: การให้คู่กรณีได้เจรจาตกลงกัน เพื่อระงับข้อพิพาท

การให้ความรู้ทางกฎหมายแก่ประชาชน: การเผยแพร่ความรู้ทางกฎหมายที่จำเป็นในชีวิตประจำวันผ่านช่องทางต่าง ๆ

การช่วยเหลือทางกฎหมายในการบังคับคดี: การช่วยเหลือลูกหนี้ตามคำพิพากษาในการบังคับคดี แพ่งภารกิจดังกล่าวมีความสำคัญอย่างยิ่งในการช่วยเหลือประชาชนโดยเฉพาะอย่างยิ่งผู้ยากไร้ ผู้ด้อยโอกาส และผู้ที่ไม่สามารถเข้าถึงกระบวนการยุติธรรมได้ด้วยตนเองให้สามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างเท่าเทียม ได้รับการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายจากการดำเนินงานที่ผ่านมาของ สคชจ.ประจวบคีรีขันธ์

พบว่า ประชาชนในพื้นที่ยังประสบปัญหาในการเข้าถึงบริการ แม้ว่าสำนักงานจะพยายามให้บริการอย่างเต็มที่ แต่ยังพบข้อจำกัดในด้านต่าง ๆ ดังนี้

ความล่าช้าในการดำเนินการ: ประชาชนต้องใช้เวลารอคอยนานในแต่ละขั้นตอน เช่น การรอคิวเพื่อขอรับคำปรึกษา การรอผลการตรวจสอบเอกสาร การรอการพิจารณาของพนักงานอัยการ ซึ่งอาจเกิดจากหลายปัจจัย เช่น จำนวนบุคลากรไม่เพียงพอกับปริมาณงาน ขั้นตอนการทำงานที่ซ้ำซ้อน การขาดการประสานงานที่มีประสิทธิภาพระหว่างหน่วยงานที่เกี่ยวข้อง

ความไม่สะดวกในการรับบริการ: สถานที่ตั้งของสำนักงานอาจไม่สะดวกสำหรับประชาชนบางกลุ่ม โดยเฉพาะผู้ที่อยู่ห่างไกล หรือผู้สูงอายุและผู้พิการ นอกจากนี้เวลาทำการของสำนักงานอาจไม่สอดคล้องกับวิถีชีวิตของประชาชนบางกลุ่ม เช่น เกษตรกร ชาวประมง ที่ต้องทำงานในช่วงเวลาราชการ

ความถูกต้อง: ในบางกรณีอาจเกิดความผิดพลาดของข้อมูล เช่น ความผิดพลาดในการบันทึกข้อมูล ความผิดพลาดในกระบวนการตรวจสอบเอกสาร ซึ่งส่งผลเสียต่อการดำเนินการ ทำให้เกิดความล่าช้าและอาจนำไปสู่การดำเนินการที่ไม่ถูกต้อง

การสื่อสารที่ไม่ชัดเจน: เจ้าหน้าที่อาจใช้ศัพท์เทคนิคทางกฎหมายมากเกินไป ทำให้ประชาชนทั่วไปเข้าใจได้ยาก การสื่อสารข้อมูลเกี่ยวกับขั้นตอนและระยะเวลาในการดำเนินการไม่ชัดเจน ทำให้ประชาชนเกิดความสับสนและไม่มั่นใจ

ข้อจำกัดด้านบุคลากร: จำนวนบุคลากรอาจไม่เพียงพอกับปริมาณงาน โดยเฉพาะอย่างยิ่งพนักงานอัยการที่มีหน้าที่ในการพิจารณาสำนวนคดี นอกจากนี้ เจ้าหน้าที่บางส่วนอาจยังขาดความรู้และทักษะเฉพาะทางในการให้บริการประชาชน เช่น ทักษะการสื่อสาร ทักษะการเจรจาไกล่เกลี่ย ทักษะการใช้เทคโนโลยี

ปัญหาเหล่านี้ส่งผลกระทบต่อประสิทธิภาพและประสิทธิผลในการให้บริการของ สคชจ. ประจวบคีรีขันธ์ ทำให้ประชาชนไม่ได้รับความสะดวก รวดเร็ว เป็นธรรม และอาจสูญเสียความเชื่อมั่นต่อกระบวนการยุติธรรม ดังนั้น การพัฒนาคุณภาพการให้บริการของ สคชจ.ประจวบคีรีขันธ์ จึงเป็นสิ่งจำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ประชาชนสามารถเข้าถึงความยุติธรรมได้อย่างแท้จริง และได้รับการคุ้มครองสิทธิและผลประโยชน์ตามกฎหมายด้วยการประยุกต์ใช้การจัดการภาครัฐสมัยใหม่หรือ การบริการสาธารณะแนวใหม่ (New Public Service: NPS) เป็นแนวคิดที่ให้ความสำคัญกับการให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง (Citizen-centric) เน้นการมีส่วนร่วมของประชาชน (Participation) ความโปร่งใส (Transparency) ความรับผิดชอบ (Accountability) และความเป็นธรรม (Equity)

ดังนั้น การวิจัยครั้งนี้จึงมุ่งศึกษาแนวทางการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้แนวคิดการบริการสาธารณะแนวใหม่ (NPS) และทฤษฎีการจัดการของ Louis Allen เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัย เพื่อนำเสนอแนวทางในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการที่สอดคล้องกับความต้องการของประชาชน และช่วยให้สำนักงานสามารถบรรลุภารกิจในการอำนวยความยุติธรรมและคุ้มครองสิทธิของประชาชนได้อย่างมีประสิทธิภาพ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อพยากรณ์การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

1. การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เป็นเชิงบวก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนสามารถพยากรณ์การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบ

การทบทวนวรรณกรรม

การจัดการเป็นกระบวนการของการทำงานร่วมกับผู้อื่นเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่กำหนด โดยเน้นที่การมอบหมายงาน การสร้างแรงจูงใจ และการประสานงาน โดยมีองค์ประกอบสำคัญ 4 ประการ คือ การวางแผน การจัดองค์การ การโน้มนำและภาวะผู้นำ และการติดตามประมวลผล (Allen ,1958) และการบริการสาธารณะแนวใหม่ว่า เป็นแนวคิดที่มุ่งเน้นการให้บริการสาธารณะที่ตอบสนองความต้องการของประชาชนโดยให้ความสำคัญกับคุณค่าความเป็นพลเมืองประชาธิปไตย และความรับผิดชอบต่อสังคมมากกว่าการเป็นเพียงผู้ให้บริการตามกลไกตลาด Denhardt and Denhardt (2007) ด้านหลักการ NPS มาประยุกต์ใช้ในการพัฒนาคุณภาพการให้บริการของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิฯ สามารถทำได้โดย การให้บริการที่ยึดประชาชนเป็นศูนย์กลาง ได้แก่ การมีส่วนร่วม: ความโปร่งใส ความรับผิดชอบและ ความเป็นธรรม (Dimock, 2018)

แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิผลขององค์กร โดยมองว่าประกอบด้วยองค์ประกอบสำคัญ 5 ประการ ดังนี้

การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน การพัฒนา (Gibson, Ivancevich, & Donnelly ,1982)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ไพรวัลย์ รัตนมา (2017) ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ ประชาชนของข้าราชการศาลยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเท่าเทียมกัน ส่วนด้าน ความพอเพียงของการบริการ และด้านความสะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสะดวก รวดเร็ว 2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามสถานะผู้มาใช้บริการ และศาลที่มาใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปรับให้มีความชัดเจน 3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการ ให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลยุติธรรมจังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า ศาลควรจัดให้มีแผนผังและขั้นตอนระยะเวลาการปฏิบัติงาน ควรมีเจ้าหน้าที่ให้ คำปรึกษาแนะนำ แบบฟอร์มที่ใช้ในควรใช้ภาษาที่ เข้าใจง่ายเพื่อจะได้กรอกข้อมูลได้อย่างถูกต้องและ ครบถ้วน และควรมีจุดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อให้การบริการมีความรวดเร็ว

กรอบความคิดการวิจัย

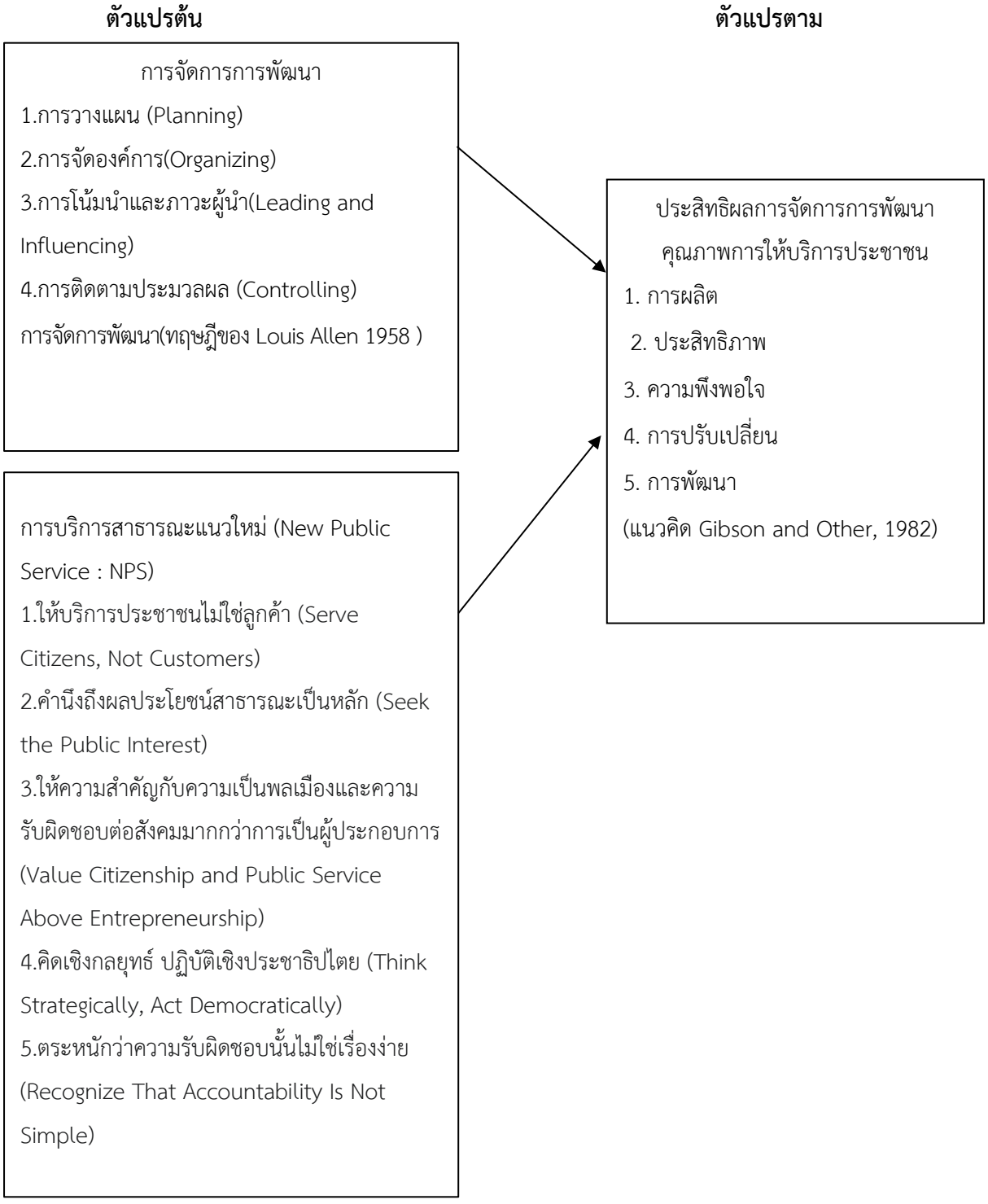

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณกลุ่มตัวอย่าง 400 คนจากประชาชนในพื้นที่จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือรวบรวมข้อมูลการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าเฉลี่ยการวิเคราะห์สหสัมพันธ์เพียรสัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการวิจัยและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.74 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 รองลงมาคือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 2.78 อยู่ในระดับปานกลางและด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา ด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 2.70 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.79 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ข้อ 1 ภาวะผู้นำและการโน้มนำอยู่ในปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.83 รองลงมาคือ การควบคุมและติดตามผลอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 และที่น้อยที่สุดได้แก่ การวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.75 ตามลำดับ

การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การบริการสาธารณะแนวใหม่ ด้านภาพรวมอยู่ในระดับ ปานกลางค่าเฉลี่ย 2.81 ด้านที่มากที่สุด ด้านการให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทางมีค่าเฉลี่ย 2.86 อยู่ในระดับปานกลาง รองลงมาด้านด้านรับใช้พลเมืองไม่ใช่ลูกค้าค่าเฉลี่ย 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง และที่น้อยที่สุดด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ค่าเฉลี่ย 2.75 อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

ผลการทดสอบการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.74 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหา

น้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 รองลงมาคือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 2.78 อยู่ในระดับปานกลางและด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา ด้านความพึงพอใจมีค่าเฉลี่ย 2.70 อยู่ในระดับปานกลาง จึงยอมรับ สมมติฐานศูนย์ว่าการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เป็นเชิงบวกการทดสอบสมมติฐานข้อที่ 2 จากผลการทดสอบ ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนมีความสัมพันธ์กับการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ไม่เป็นเชิงบวก จึงยอมรับสมมติฐานศูนย์ สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนสามารถพยากรณ์การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบ

ผลการทดสอบ ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนสามารถพยากรณ์การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ได้ร้อยละสิบสามจึงยอมรับสมมติฐานศูนย์

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูล การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.74 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ด้านประสิทธิภาพอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 2.80 รองลงมาคือ ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ยเท่ากันที่ 2.78 อยู่ในระดับปานกลางและด้านการปรับเปลี่ยน ด้านการพัฒนา ด้านความพึงพอใจ มีค่าเฉลี่ย 2.70 อยู่ในระดับปานกลางไม่สอดคล้องกับ ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง, มูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง (2564) ได้ศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี ผลการวิจัยพบว่า การศึกษาการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ สมรรถนะหลักด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม ความคิดเห็นของบุคลากรที่มีความต้องการพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานเรียงลำดับรายด้านมากที่สุดคือ ด้านความมุ่งผลสัมฤทธิ์ รองลงมาคือ ด้านความสั่งสมความเชี่ยวชาญในอาชีพ ด้านการ

บริการที่ดี ด้านการยึดมั่นในความถูกต้องชอบธรรมและจริยธรรม และด้านการทำงานเป็นทีม ซึ่งการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงาน ควรมีการส่งเสริมด้านการพัฒนาบุคลากรเพื่อเพิ่มพูนความรู้ ทักษะในการปฏิบัติงานเพิ่มขึ้น จัดคนให้เหมาะสมกับงาน กำหนดแผนการปฏิบัติงานให้ชัดเจนควบคู่กับการฝึกอบรมปลูกจิตสำนึกด้านคุณธรรมจริยธรรมแก่พนักงานและส่งเสริมให้บุคลากรปฏิบัติตามกฎระเบียบที่วางไว้

ภาพรวมปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ยรวม 2.79 และเมื่อพิจารณาเป็นรายข้อโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุดลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมินพบว่า ข้อ 1 ภาวะผู้นำและการโน้มนำอยู่ในปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.83 รองลงมาคือ การควบคุมและติดตามผลอยู่ในระดับปานกลางมีค่าเฉลี่ย 2.80 และที่น้อยที่สุดได้แก่ การวางแผน มีค่าเฉลี่ย 2.75 ตามลำดับ สอดคล้องกับ พัชราภรณ์ โล่นารายณ์, เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล, และวิกานดา ชัยรัตน์. (2566) ผลการวิจัยพบว่า ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน โดยภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ยสูงสุด อยู่ในระดับ มาก ($\overline{x}$=3.69, S.D. = 0.65)รองลงมาคือ ด้านความสะดวก รวดเร็ว และด้านสถานที่ สิ่งอำนวยความสะดวก ($\overline{x}$= 3.64, S.D. = 0.65) ด้านกระบวนการและขั้นตอน มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด ($\overline{x}$= 3.18, S.D. =0.84) การเปรียบเทียบประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน จำแนกตามอายุต่างกัน ระดับประสิทธิภาพการให้บริการไม่ต่างกัน จำแนกตามระดับการศึกษาและอาชีพ แตกต่างกัน ระดับประสิทธิภาพการให้บริการต่างกัน

การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การบริการสาธารณะแนวใหม่ด้านภาพรวมอยู่ในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 2.81 ด้านที่มากที่สุด ด้านการให้บริการมากกว่าการกำกับทิศทางมีค่าเฉลี่ย 2.86 อยู่ในระดับปานกลางรองลงมาด้านรับใช้พลเมือง ไม่ใช่ลูกค้าค่าเฉลี่ย 2.83 อยู่ในระดับปานกลาง และที่น้อยที่สุดด้านการคิดเชิงกลยุทธ์ค่าเฉลี่ย 2.75 อยู่ในระดับปานกลางสอดคล้องกับไพรวัลย์ รัตนมา (2017) ผลการศึกษาพบว่า 1. ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการให้บริการ ประชาชนของข้าราชการศาลยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด เมื่อพิจารณา เป็นรายด้าน พบว่า ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ มีค่าเฉลี่ย สูงสุด รองลงมาคือ ด้านความเท่าเทียมกัน ส่วนด้าน ความพอเพียงของการบริการ และด้านความสะดวก รวดเร็ว อยู่ในระดับมาก ด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านความสะดวก รวดเร็ว 2. ผลการเปรียบเทียบปัจจัยที่ส่งผลต่อ ประสิทธิภาพการให้บริการประชาชน จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า จำแนกตามสถานะผู้มาใช้บริการ และศาลที่มาใช้บริการแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ 0.05 ปรับให้มีความชัดเจน 3. แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการ ให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลยุติธรรมจังหวัด สุราษฎร์ธานี พบว่า ศาลควรจัดให้มีแผนผังและ ขั้นตอนระยะเวลาการปฏิบัติงาน ควรมีเจ้าหน้าที่ให้คำปรึกษาแนะนำ แบบฟอร์มที่ใช้ในควรใช้ภาษาที่ เข้าใจง่ายเพื่อจะได้กรอกข้อมูลได้อย่างถูกต้องและครบถ้วน และควรมีจุดบริการแบบจุดเดียวเบ็ดเสร็จ เพื่อให้การบริการมีความรวดเร็ว

ข้อเสนอแนะ

1. การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรปรับปรุงการให้บริการเพื่อสร้างความพึงพอใจให้กับประชาชนผู้ใช้บริการ

2. สำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ต้องปรับปรุงการวางแผนให้สอดรับกับการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชน

3. การจัดการการพัฒนาคุณภาพการให้บริการประชาชนของสำนักงานอัยการคุ้มครองสิทธิและช่วยเหลือทางกฎหมายและการบังคับคดีจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรพัฒนาความคิดเชิงกลยุทธ์ในการให้บริการประชาชน

บรรณานุกรม

ดวงรัตน์ ธรรมสโรช, กฤษณวัต สมหวัง, และ มูฮัมมัดอัยมัน หะยีมะมิง (พฤศจิกายน-ธันวาคม 2564). *การพัฒนาสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในจังหวัดสระบุรี. วารสารรัชต์ภาคย์ (มนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์), 15*(43), 326-338

พัชราภรณ์ โล่นารายณ์, เศรษฐวัฒน์ โชควรกุล และ วิกานดา ชัยรัตน์. (2566). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพ การให้บริการประชาชนขององค์การบริหารส่วนตำบลห้วยขมิ้น อำเภอด่านช้าง จังหวัดสุพรรณบุรี, วารสาร*การบริหารการปกครองและนวัตกรรมท้องถิ่น, 7(3), 241-256.

ไพรวัลย์ รัตนมา. (2017). *แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการให้บริการประชาชนของข้าราชการศาลยุติธรรมจังหวัดสุราษฎร์ธานี. Academic Journal Phranakhon Rajabhat University, 8*(1), 24–33.

Allen, L. A. (1958). *Management and Organization*. New York : McGraw-Hill Book. Company, Inc.

Denhardt, R. B., & Denhardt, J. V. (2007). *The new public service: Serving, not steering*. ME Sharpe.)

Dimock, M. (2018) *Defining generations: Where Millennials end and post Millennials begin.* Pew Research Center. http://www.pewresearch.org/fact-tank/2018/03/01/defining-generations-wheremillennials-end-and-post-millennials-begin/

Gibson, James L., Ivancevich, John M. and Donnelly, James H., Jr. (1997). *Organizations, Behavior Structure Processes.* International Edition. United States of America : Irwin/McGraw-Hill.

ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Success of Administration Productive Saving Group Fungdang Commune Sraitong Subdistric Bangsapan Noi District Prachuabkirikhan Province

อรนุช ขุนรัง[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Oranuch Khunrang[1] and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Oranuch.khu@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต บ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต (3) เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 197 คน จากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิสหสัมพันธ์เพียรสัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาพบว่า (1) ด้านความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตพบว่าเป็นเชิงบวก ระดับสูงถึงปานกลางค่อนข้างสูงและ (3) ด้านการพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จสามารถพยากรณ์ ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทองได้ร้อยละ 79.3 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การวางแผน การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน

คำสำคัญ: ความสำเร็จ การบริหารงาน กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstracts

The objectives of this research were to (1) explore Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune Sraitong Subdistric Bangsapan noi District Prachuabkirikhan Province. (2) explained correlation between affecting factors with explore Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune (3) forecasted explore Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune. This was quantitative approached, samples were 157 members of Productive Saving Group Fungdang commune. Questionnaires was data gathering tool. Analytical statistics were mean percentages standard deviation Pearson R coefficient and Multiple Regression.Findings were as follows; (1) Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune was high level. (2) There was positive significant correlation between affecting factors with Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune. (3) affecting factors could forecasted Success of administration Productive Saving Group Fungdang commune at 79.3 percent, effective factors were planning, evaluation participation, decision making participation coordination participation.

Keywords: Success administration, productive saving group, fungdang commune, Sraitong subdistric, Bangsapan noi district, Prachuabkirikhan province.

บทนำ

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต หมายถึง การรวมตัวกันของชาวบ้าน เพื่อช่วยเหลือตนเอง และช่วยเหลือซึ่งกันและกันโดยการประหยัดทรัพย์แล้วนำมาสะสมรวมกันทีละเล็กละน้อยเป็นประจำอย่างสม่ำเสมอ เพื่อใช้เป็นทุนให้สมาชิกที่มีความจำเป็นเดือดร้อนกู้ยืมไปใช้ในการลงทุนประกอบอาชีพ หรือ เพื่อสวัสดิการของตนเองและครอบครัว (กรมการพัฒนาชุมชน, 2564)

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต มีแนวคิดที่จะทำการรวมคนในหมู่บ้านให้ช่วยเหลือซึ่งกันและกัน โดยรวมคนที่มีฐานะแตกต่างกันให้ช่วยเหลือกัน อันจะเป็นการยกฐานะคนยากจน เพื่อการแก้ไขปัญหาการขาดแคลนเงินทุน โดยรวมกลุ่มกันออมเงินแล้วกู้ไปทำทุน โดยมีข้อแม้ว่าจะต้องนำเงินทุนไปดำเนินการ ด้วยความขยันประหยัด และถูกต้อง เพื่อให้ได้ทุนคืนและมีกำไรเป็นรายได้เพื่อเป็นการลดต้นทุนในการครองชีพ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เมื่อดำเนินการระดมเงินออมมาได้ระยะหนึ่งจนสมาชิก มีความเข้าใจในการดำเนินงานกลุ่มแล้ว กลุ่มสามารถนำเงินทุนที่มีอยู่มาดำเนินกิจกรรมเพื่อช่วยเหลือหรือแก้ไขปัญหาของสมาชิกและชุมชน โดยดำเนินกิจกรรมใน 3 ด้าน ได้แก่ 1. ด้านการพัฒนาอาชีพ 2. ด้านการพัฒนาระบบการจัดการทางธุรกิจ 3. ด้านการสงเคราะห์และสวัสดิการ

โดยมีวัตถุประสงค์ เพื่อส่งเสริมให้มีการประหยัดและออมเงินในรูปเงินสัจจะและฝึกให้บริหารเงินทุน สนับสนุนการประกอบอาชีพและสวัสดิการของสมาชิกเพื่อให้มีประสบการณ์ในการบริหาร และจัดทำเงินทุนด้วยตนเอง และส่งเสริมให้มีความสามัคคี การทำงานร่วมกัน และการช่วยเหลือซึ่งกันและกันเพื่อให้มีประสบการณ์ในการบริหาร และจัดการเงินทุนของตนเองเงินทุนของกลุ่ม

กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นกลุ่มออมทรัพย์ที่จัดตั้งขึ้นมาเพื่อตอบสนองวัตถุประสงค์ ตามที่กล่าวเพื่อให้การจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ สามารถดำเนินการไปได้อย่างมีประสิทธิผล

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต
3. เพื่อพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

สมมติฐานการวิจัย

สมมติฐานที่ 1. ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

สมมติฐานที่ 2. ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3. ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้ไม่เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

ผู้วิจัยทบทวนวรรณกรรมเรื่อง แนวคิดเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารจัดการแนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วม แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิดของการวิจัยทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ POLC นั้นเป็นหลักการง่ายๆ และครอบคลุมการปฏิบัติการอย่างครบกระบวนการตั้งแต่ต้นจนจบ ซึ่งทฤษฎีนี้ให้ความสำคัญกับการจัดการทั้งในเรื่องขององค์กร

ตลอดจนเรื่องของบุคลากร รวมถึงการวางแผนทุกอย่างให้ดี เพื่อให้เกิดการทำงานที่มีประสิทธิภาพ และที่สำคัญต้องมีการประเมินผลเพื่อนำผลนั้นมาวิเคราะห์ปรับปรุงตลอดจนแก้ไขให้การทำงานมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ซึ่งนั่นจะทำให้การทำงานสามารถบรรลุเป้าหมายที่วางไว้ได้เป็นอย่างดี

ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ประกอบด้วย การจัดกิจกรรม หรือโครงการอย่างต่อเนื่องสม่ำเสมอ การสื่อสาร โดยใช้การสื่อสารสองทาง การสนับสนุน ช่วยเหลือ อำนวยความสะดวกแก่ชาวบ้าน/ชุมชน โดยฝึกให้มีภาวะผู้นำ มีการจูงใจ และให้อิสระในการบริหารประสิทธิผลเป็นเรื่องของการกระทำใดๆ ที่มีความมุ่งหมายจะได้รับผลอะไรสักอย่างให้เกิดขึ้น การกระทำหรือความพยายามจะมีประสิทธิผลสูงต่ำเพียงใด ขึ้นอยู่กับว่าผลที่ได้รับโดยตรงนั้น ตรง ครบถ้วน ทั้งเชิงปริมาณ และเชิงคุณภาพ และใช้พลังงานน้อยเพียงใดและกำหนดเกณฑ์ในการประเมินประสิทธิผลขององค์กร (Gibson et al., 1982 อ้างถึงใน วิชดา ประชุมทอง และกฤตชน วงศ์รัตน์, 2560) โดยใช้ หลักเกณฑ์ ดังนี้ 1) ความสามารถในการผลิต 2) ประสิทธิภาพ 3) ความพึงพอใจ 4) ความสามารถในการปรับตัว 5) การพัฒนาและการอยู่รอด

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

ปิยะวดี ยอดนา (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกองทุนการเงินชุมชนบ้านโนนสวรรค์ ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร พบว่า 1) บ้านโนนสวรรค์เป็นชุมชนมีข้อได้เปรียบทางด้านลักษณะสภาพแวดล้อมสภาพภูมิศาสตร์ ระบบสาธารณูปโภคและสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน จึงเอื้อต่อการพัฒนากลุ่มเศรษฐกิจชุมชน โดยเฉพาะกลุ่มกองทุนการเงินชุมชน 2) กลุ่มกองทุนการเงินชุมชนบ้านโนนสวรรค์ มีทั้งหมด 8 กลุ่ม ได้แก่ กลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต กลุ่มสมุนไพรพื้นบ้าน กลุ่มทอผ้า กลุ่มเลี้ยงโคนม กลุ่มปุ๋ยคอก กลุ่มกองทุนหมู่บ้านและชุมชนเมือง (กทบ.) กลุ่มธนาคารข้าว และกลุ่มสตรีแม่บ้าน 3) ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกองทุนการเงินชุมชน ได้แก่ การบริหารจัดการที่ดี ทุนทางสังคมที่เข้มแข็ง ภูมิปัญญาท้องถิ่น และเครือข่ายภายนอก

กรอบแนวคิดของการวิจัย

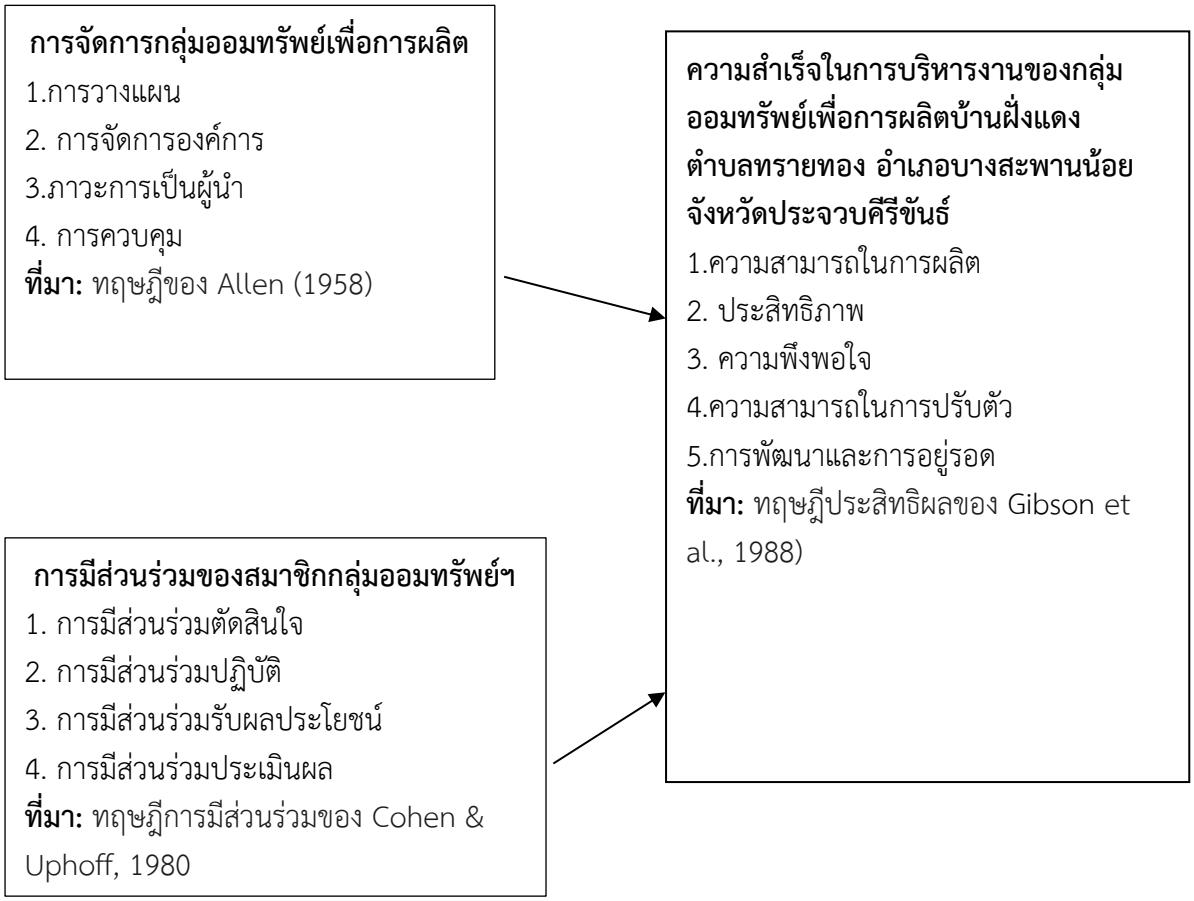

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีวิจัย

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง 197 คน จากสมาชิกกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย ใช้แบบสอบถามเป็นเครื่องมือในการรวบรวมข้อมูล วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิสหสัมพันธ์เพียรสัน การวิเคราะห์สมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษา

ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม พบว่า มีค่าเฉลี่ย 3.23 อยู่ในระดับมาก ตัวชี้วัดที่มีระดับมาก ด้านความพึงพอใจมากที่สุด รองลงมาได้แก่ด้านการพัฒนาค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับมาก และที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 .ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการพบว่าอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ด้านการวางแผนอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมาคือ ข้อ 3 สามารถปรับความเข้าใจกันระหว่างเพื่อนร่วมงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ยรองลงมาคือ ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 และที่น้อยที่สุดได้แก่ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.25

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.40 ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมการดำเนินงานอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.57 ด้านที่รองลงมาได้แก่ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.55 และด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผลอยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.21

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1

H_0: ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับปานกลาง

Ha: ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก พบว่าความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.23 อยู่ในระดับมากที่สุด ตัวชี้วัดได้แก่ ด้านความพึงพอใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับมาก และที่น้อยที่สุด ได้แก่ ข้อที่ 1 .ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง

สรุปว่า ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2

H_0: ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่เป็นเชิงบวก

Ha: ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นเชิงบวก

ความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์กร ผู้นำและภาวะผู้นำ การควบคุมและติดตามผล การมีส่วนร่วมตัดสินใจ การมีส่วนร่วมดำเนินงาน การมีส่วนร่วมรับผลประโยชน์ การมีส่วนร่วมประเมินผล มีความสัมพันธ์กับความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย ในเชิงบวก ที่ระดับปานกลางค่อนข้างสูง จนถึงระดับ สูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ .01 จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่าความสัมพันธ์ระหว่างความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย กับปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เกินร้อยละ 30

H_0: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่เกินร้อยละ 30

Ha: ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตไม่สามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เกินร้อยละ 30 พบว่า การมีส่วนร่วมประเมินผล การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน การวางแผน การมีส่วนร่วมตัดสินใจ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ R = .890 อธิบายประสิทธิผลในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 79.3 หรือร้อยละ 79.3 ส่วนตัวแปรอิสระ ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตสามารถพยากรณ์ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้ สมการการพยากรณ์ ประกอบด้วย ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์ = . 369 constant + .446 การมีส่วนร่วมประเมินผล + .216 การมีส่วนร่วมตัดสินใจ +.223 การวางแผน +.157 การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน

การอภิปรายผล

ผลการวิจัยเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงพระพุทธศาสนาของวัดในจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนี้สามารถนำมาอภิปรายผลได้ ดังนี้

ความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทองอำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ใน ภาพรวมพบว่า ในภาพรวมมีค่าเฉลี่ย 3.23 อยู่ในระดับมาก ตัวชี้วัดที่มีระดับมากที่สุด ด้านความพึงพอใจ รองลงมา ได้แก่ ด้านการพัฒนาค่าเฉลี่ย 3.30 อยู่ในระดับมาก และที่น้อยที่สุดได้แก่ ข้อที่ 1 .ด้านการผลิต มีค่าเฉลี่ย 3.13 อยู่ในระดับปานกลาง สอดคล้องกับ บุญยพร อิงชาติเจริญ (2565) ได้ศึกษาวิจัยเรื่อง ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร ผลการวิจัย พบว่า ระดับประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่ามจังหวัดพิจิตร ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ปัจจัยที่มีผลต่อปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการจัดการ พบว่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านโดยเรียงลำดับความคิดเห็นจากระดับค่าเฉลี่ยมากที่สุด ลงไปหาน้อยสุดตามเกณฑ์การประเมิน พบว่า ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 3.43 รองลงมา คือ ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.34 และที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการจัดองค์การ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.25 สอดคล้องกับงานสุรัตดา ตาเสือ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลหัวปลวก อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี ในด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก ฤทธิชัย ขุนโยธา และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์ (2564) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดี ในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์ ในด้านปัจจัยด้านภาวะผู้นำของคณะกรรมการ

ปัจจัยที่มีผลต่อความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ด้านการมีส่วนร่วมในภาพรวมระดับมาก มีค่าเฉลี่ยอยู่ในระดับ 3.40 ด้านที่มากที่สุด ได้แก่ การมีส่วนร่วมการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.57 ด้านที่รองลงมาได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.55 และด้านที่น้อยที่สุด ได้แก่ ด้านการมีส่วนร่วมประเมินผล อยู่ในระดับมาก ค่าเฉลี่ย 3.21 สอดคล้องกับฉัตรชัย ศรีวิชา (2564) ได้ศึกษา เรื่อง การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต : กรณีศึกษา ตำบลนาบอน อำเภอคำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์ ในด้านสมาชิกมีส่วนร่วมในการวางแผนการดำเนินงาน มีระบบการตรวจสอบข้อมูลทะเบียนประวัติด้านการเงินมีความโปร่งใสชัดเจนเพราะมีระเบียบประกาศกฎเกณฑ์ในการควบคุมการดำเนินการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. นำผลการวิจัยเรื่องความสำเร็จในการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านฝั่งแดง ตำบลทรายทอง อำเภอบางสะพานน้อย จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นต้นแบบการจัดการความสำเร็จของกลุ่มอื่น ๆ

2. ควรพัฒนาเจ้าหน้าที่สหกรณ์ในด้านการเรียนรู้และปรับตัวทันโลกตรงกับสังคม

3. ควรจัดอบรมโครงการส่งเสริมคุณธรรมจริยธรรมเพื่อปลูกจิตสำนึกการปฏิบัติตนในหน้าที่ ความรับผิดชอบให้ถูกต้องตามกฎระเบียบ และมาตรฐานการปฏิบัติงานให้กับเจ้าหน้าที่สหกรณ์และสมาชิก

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ส่งเสริมการจัดการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต เพื่อพัฒนาไปสู่สถาบันการเงินระดับชุมชนขนาดย่อม

2. ส่งเสริมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการสื่อสารอิเล็กโทรนิกส์ให้กับเจ้าหน้าที่และสมาชิก

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาประเด็นเรื่องส่งเสริมการจัดการพัฒนาการบริหารงานของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตเพื่อพัฒนาไปสู่สถาบันการเงินระดับชุมชนขนาดย่อม

2. ควรศึกษาประเด็นเรื่องการพัฒนา เศรษฐกิจพื้นฐานในชุมชน

บรรณานุกรม

กรมการพัฒนาชุมชน. (2564). *ยุทธศาสตร์การดำเนินงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ปี พ.ศ. 2565 – 2568*. กรุงเทพฯ: กระทรวงมหาดไทย.

ฉัตรชัย ศรีวิชา และ สถาพร มงคลศรีสวัสดิ์. (2564). การพัฒนากลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต: กรณีศึกษาตำบลนาบอน อำเภอคำม่วน จังหวัดกาฬสินธุ์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติด้านการบริหารกิจการสาธารณะ ครั้งที่ 4* (น. 688-698). วิทยาลัยการปกครองท้องถิ่น.

บุญยพร อิงชาติเจริญ และ โชติ บริรัฐ. (2565). ประสิทธิผลการบริหารจัดการกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตบ้านสระยายชี ตำบลเนินปอ อำเภอสามง่าม จังหวัดพิจิตร. *Journal of Modern Learning Development*, *7*(5), 80–91.

ปิยะวดี ยอดนา. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มกองทุนการเงินชุมชน บ้านโนนสวรรค์ ตำบลพังขว้าง อำเภอเมือง จังหวัดสกลนคร. *วารสารวิทยาการจัดการ มหาวิทยาลัยราชภัฏสกลนคร*, *1*(1), 17–26.

ฤทธิชัย ขุนโยธา และ กัมปนาท วงษ์วัฒนพงษ์. (2564). ปัจจัยที่ส่งผลต่อความสำเร็จของกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิตที่มีผลงานระดับดี ในเขตพื้นที่อำเภอชนแดน จังหวัดเพชรบูรณ์. *Journal of Modern Learning Development*, *6*(3), 123–134.

วิชดา ประชุมทอง, & กฤตชน วงศ์รัตน์. (2560). สมรรถนะในการปฏิบัติงานของหัวหน้างานสายการผลิตกับประสิทธิผลขององค์กร บริษัทผลิตน้ำผลไม้กระป๋อง จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. *วารสารวิจัยและพัฒนามหาวิทยาลัยราชภัฏสวนสุนันทา*, *9*(2), 136–151.

สุรัตดา ตาเสือ. (2564). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการบริหารงานกลุ่มออมทรัพย์เพื่อการผลิต ตำบลหัวปลวก อำเภอเสาไห้ จังหวัดสระบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยราชภัฏเทพสตรี]. TDC.Thailis. https://shorturl.asia/k4CSn

Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1980). *Participation's place in rural development: Seeking claritythrough specificity*. New York: World Developments.

Gibson, J. H., John, M. I., & James, H. D. (1988). *Organizations: Behavior, structure and processes* (4th ed.). Austin, TX: Business Publications.

การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

The Development of Civil Service Performance of Officials Attached to Suan Phueng District, Ratchaburi Province

อังกูร เรือนใหม่[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Ungkoon Ruenmai [1] and Vorsit Charernputh [2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ นครปฐม[1-2]

E-mail: ungkoon.rue@rmutr.ac.th[1], WorasitC@yahoo.com[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้งกับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง และ (3) เพื่อพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จำนวน 202 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์ความแปรปรวนทางเดียว การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์และสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านความสำเร็จของการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง พบว่าเป็นเชิงบวก อย่างมีนัยสำคัญระดับปานกลางถึงระดับมาก และ (3) ด้านการพยากรณ์พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการสามารถพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้เกินร้อยละ 72.6 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์ประกอบด้วย หลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักนิติธรรม และปัจจัยด้านการพัฒนาข้าราชการ การพัฒนาทัศนคติ และการพัฒนาพฤติกรรม

คำสำคัญ: การพัฒนาการปฏิบัติราชการ ข้าราชการฝ่ายปกครองอำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

Abstract

The purposes of this study were (1) to evaluate the development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District, Ratchaburi Province, (2) to explained correlation between factors affecting the development of civil service performance of officials

with development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District, and (3) to forecasted the development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from samples 202 residents of Suan Phueng District by using Questionaries. The data obtained were analyzed by percentages, mean, standard deviation, Pearson coefficient and multiple regression. The findings revealed that (1) the development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District, Ratchaburi Province were high level, (2) There were positive significant correlation between affecting factors with development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District, and (3) affecting factors could forecasted development of civil service performance of officials attached to Suan Phueng District at 72.6 percent effective factors were rule of Law of Good Governance principle, Human Resource Development in case of skill and Behavioral.

Keywords: Development civil service performance, Suan Phueng district, Ratchaburi province

บทนำ

อำเภอสวนผึ้ง เป็นอำเภอของจังหวัดราชบุรีชายแดนติดต่อกับประเทศเพื่อนบ้านใกล้ที่สุดเมื่อนับจากระยะทางจากเมืองหลวง มีแนวเขตติดต่อกับประเทศเมียรมา เป็นอำเภอศูนย์กลางการท่องเที่ยวและแหล่งวัฒนธรรมสำคัญของจังหวัด ประชากรส่วนใหญ่ราวร้อยละ 90 เป็นชาวไทยเชื้อสายกะเหรี่ยงและชาวมอญที่อยู่ตามแนวตะเข็บชายแดน อำเภอสวนผึ้งมีสถานที่พักตากอากาศและสถานที่ท่องเที่ยวหลายแห่ง ตลอดจนมีป่านานาพรรณที่ให้เข้าไปศึกษาหาความรู้ได้ บริเวณแนวเทือกเขาตะนาวศรี บนพื้นดินมีป่าไม้อุดมสมบูรณ์และพื้นดินยังเป็นแหล่งแร่ดีบุกและวุลแฟรมอันสมบูรณ์อีกด้วย ในอดีตยังมีอุตสาหกรรมเหมืองแร่กระจายไปทั่วพื้นที่บริเวณนี้อย่างมาก ดังนั้น ผู้วิจัยจึงเกิดความสนใจที่จะศึกษาเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เพราะประชาชนในพื้นที่ปัจจุบันได้มีความต้องการการปฏิบัติราชการที่สอดคล้องกับระบบราชการตามแนวคิดการจัดการภาครัฐแนวใหม่ เพิ่มมากขึ้น เนื่องจากอำเภอได้พัฒนาเป็นแหล่งท่องเที่ยวที่สำคัญของประเทศ ผู้ประกอบการในพื้นที่ต้องการการให้บริการสาธารณะที่สอดคล้องกับการพัฒนาของอำเภอ ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐเพื่อการพัฒนาคุณภาพการให้บริการสาธารณะเป็นไปตามหลักการดังกล่าวโดยเฉพาะฝ่ายปกครอง

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง

3. เพื่อพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง

สมมติฐานในการวิจัย

1. การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับปานกลาง

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ไม่เป็นเชิงบวก

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ไม่สามารถพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม โดยศึกษาเอกสาร แนวคิด ทฤษฎีเอกสาร ตำราต่าง ๆ และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อเป็นพื้นฐานและแนวทางในการวิจัย แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิด

แนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล

การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล หมายถึง การบริหารงานที่มีประสิทธิภาพสู่ประชาชน โดยมุ่งให้เกิดความเป็นอิสระในการบริหารงาน การลดการควบคุม ให้ผู้บริหารสามารถปฏิบัติงานได้บรรลุตามเป้าหมาย สถาบันที่ทำหน้าที่บริหารงานภาครัฐ นอกจากจะต้องกำหนดบทบาทของตนอย่างชัดเจนแล้ว มีความพร้อมที่จะถูกตรวจสอบ ต่อแนวทางการใช้อำนาจในการดำเนินงาน (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, 2542)

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ

การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ จากบทบัญญัติในมาตรา 6 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอน

การปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546)

แนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์

การพัฒนาสมรรถนะ (Competency) ของบุคลากร เป็นหนึ่งในภาระกิจสำคัญที่ฝ่ายทรัพยากรบุคคลต้องการพัฒนาบุคลากรให้มีศักยภาพเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ทรัพยากรมนุษย์คือ ปัจจัยสำคัญรวมถึงเป็นกลยุทธ์ที่ดีที่สุดอย่างหนึ่งที่จะสร้างความได้เปรียบในการแข่งขันกับองค์กรอื่น ๆ ตลอดจนเป็นกุญแจสำคัญที่ทำให้องค์กรประสบความสำเร็จได้ด้วย การพัฒนาคนดีให้ดียิ่งขึ้น (Development) ถือว่าเป็นกระบวนการที่สำคัญนอกเหนือจากกระบวนการสรรหาคนดีเข้ามาทำงาน (Recruitment) และการออกจากงาน (Separation) การที่จะได้คนดีที่ผ่านกระบวนการสรรหาสามารถทำได้ 4 ประการด้วยกันคือ

1) การพัฒนาความรู้ (Knowledge) การพัฒนาความรู้มีเป้าหมายเพื่อที่จะพัฒนาให้บุคลากรในองค์การได้มีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ เนื่องจากความรู้ที่ได้จากการศึกษามาแต่เดิมนั้นยังขาดความพอเพียงไปใช้ปฏิบัติอย่างแท้จริง การพัฒนาความรู้จึงเป็นการชี้ให้เห็นว่า “ความรู้ที่ได้จากการศึกษา (Education) และความรู้ที่ได้จากการฝึกอบรม (Training) นั้นไม่เหมือนกันทั้งหมด” กล่าวคือ ความรู้ที่ได้มาจากกระบวนการของการศึกษานั้นมีเพียงบางวิชาเท่านั้นที่สามารถนำไปใช้ปฏิบัติเช่น วิชาแพทย์ วิชาพยาบาล ฯลฯ แต่ยังมีความรู้อีกบางประการที่จำเป็นต้องฝึกฝนเพิ่มเติมต่อไปอีก เพื่อที่จะนำมาปฏิบัติให้ถูกต้องเหมาะสมกับสภาพแวดล้อมต่อไปได้ สาเหตุที่ต้องมีการพัฒนาความรู้ของบุคลากรในองค์การอยู่เสมอเป็นผลเนื่องมาจาก

1.1) ความรู้ที่เคยเรียนมาจากสถาบันการศึกษามิได้สอดคล้องกับการทำงานหรือในฐานะที่เป็นนักบริหาร และอาจจะมีโอกาสเป็นผู้บริหารที่เข้าไปเกี่ยวข้องกับการฝึกอบรม นักบริหาร จำเป็นต้องมีความเข้าใจในเรื่องการฝึกอบรม และสามารถนำไปใช้ได้อย่างถูกต้องมากขึ้น กล่าวคือ ต้องมีทัศนคติว่าเมื่อได้คนดีเข้ามาอยู่ในองค์การแล้ว จะต้องรู้จักเพิ่มพูนความรู้ให้กับบุคลากรเหล่านั้น เพื่อให้สามารถทำงานสอดคล้องกับงานที่ทำอยู่อย่างมีประสิทธิภาพ

1.2) บุคลากรประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ศึกษามาไม่เป็น ในกรณีนี้ องค์การจะต้องสอนให้บุคลากรเหล่านั้น รู้จักประยุกต์ใช้องค์ความรู้ที่ศึกษามานั้นเพื่อให้เกิดประโยชน์กับงานและองค์การต่อไป

1.3) เพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ให้กับบุคลากรในองค์การ กล่าวคือ เมื่อมีองค์ความรู้ใหม่ ๆ เกิดขึ้นโดยเฉพาะยุคที่มีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยีมากเช่น ปัจจุบันองค์การจำเป็นต้องหาทางเพิ่มพูนความรู้ใหม่ ๆ ที่ทันสมัยเหล่านั้นให้กับคนในองค์การเพื่อให้บุคลากรมีโอกาสรับรู้สิ่งใหม่ ๆ จนตามทันกระแสโลก

2) การพัฒนาทักษะ (Skills) จะเห็นได้ว่าการเรียนในสถานศึกษานั้น มิได้เป็นการเพิ่มพูน ทักษะในการทำงานให้มากขึ้นประการใด องค์การจึงจำเป็นต้องให้การพัฒนา เพื่อเพิ่มพูนทักษะในการทำงานของบุคลากรให้เพิ่มมากขึ้น การศึกษาจึงมิใช่การก่อให้เกิดทักษะ แต่ทักษะจะเกิดขึ้นได้จะต้องมีการปฏิบัติด้วย เช่น การที่จะได้รับเลื่อนให้เป็นผู้อำนวยการกองต้องผ่านการเป็นหัวหน้างานมาอย่างน้อย 2 หน่วยงาน และการพัฒนาทักษะเพิ่มขึ้นคือได้รับการฝึกอบรมก่อนจึงจะมีโอกาสเลื่อนตำแหน่งเป็นผู้อำนวยการกอง

3) การพัฒนาทัศนคติ(Attitude) ทัศนคติในที่นี้ หมายถึง ความรู้และความเห็นในเรื่องต่าง ๆ ที่บุคลากรแต่ละคนมีในการทำงาน ซึ่งจะเห็นได้ว่าการจะให้บุคลากรขององค์การมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การเหมือนกันนั้น เป็นสิ่งที่กระทำได้ยากมาก เช่น การฝึกให้พนักงานมีทัศนคติที่ดีหน่วยงานที่ตนปฏิบัติงานอยู่ เป็นต้น ทัศนคติเป็นสิ่งที่ฝึกฝนได้ยากมาก เพราะทัศนคติจะออกมาในรูปของพฤติกรรมชอบ/ไม่ชอบ พอใจ/ไม่พอใจ ซึ่งวัดได้ยาก และสามารถที่จะกระทำได้โดยการเสแสร้งปราศจากความจริง แต่พฤติกรรมที่เป็นรูปธรรมสามารถมองเห็นและสามารถนำมาเชื่อมโยงกับทัศนคติได้ เช่น หากบุคลากรคนใดมีทัศนคติที่ดีต่อองค์การมักจะมีประสิทธิภาพในการทำงานดีในทางกลับกันหากบุคลากรคนใด มีทัศนคติที่ไม่ดีกับองค์การและเพื่อนร่วมงานแล้ว มักจะมีพฤติกรรมที่ขาดการให้ความร่วมมือในการทำงานไปด้วย เป็นต้น ทัศนคติจึงเป็นเรื่องที่มีความยากลำบากในการพัฒนาหรือการฝึกอบรม เพราะไม่สามารถที่จะเปลี่ยนแปลงได้ นอกจากบุคลากรต้องการที่จะเปลี่ยนแปลงเอง

4) การพัฒนาพฤติกรรม (Behavior) การเปลี่ยนแปลงพฤติกรรมของบุคคลนั้นจะต้องรู้ก่อนว่าพฤติกรรมนั้นเกิดมาจากการหล่อหลอมจากสิ่งใดบ้าง แล้วจึงไปเปลี่ยนแปลงที่ปัจจัยเหล่านั้นก่อน เมื่อเปลี่ยนแปลงปัจจัยจึงสามารถที่จะเปลี่ยนแปลงให้บุคลากรมีพฤติกรรมเป็นไปตามความต้องการในที่สุด การศึกษาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การจึงประกอบด้วยกระบวนการสำคัญ 4 ประการ คือ การพัฒนาความรู้ (Knowledge) การพัฒนาทักษะ (Skills) การพัฒนาทัศนคติ (Attitude) และการพัฒนาพฤติกรรม (Behavior) หรือ KSAB (Nadler & Wiggs, 1989)

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี จากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, 2542) ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ จากบทบัญญัติในมาตรา 6 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 ว่าด้วยการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ได้แก่ การบริหารราชการเพื่อบรรลุเป้าหมาย ดังต่อไปนี้ (1) เกิดประโยชน์สุขของประชาชน (2) เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ (3) มีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ (4) ไม่มีขั้นตอนการปฏิบัติงานเกินความจำเป็น (5) มีการปรับปรุงภารกิจของส่วนราชการให้ทันต่อสถานการณ์ (6) ประชาชนได้รับการอำนวยความสะดวกและได้รับการตอบสนองความต้องการ (7) มีการประเมินผลการปฏิบัติราชการอย่างสม่ำเสมอ (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) และแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้

(Knowledge) การพัฒนาทักษะ (Skills) การพัฒนาทัศนคติ (Attitude) และการพัฒนาพฤติกรรม (Behavior) หรือ KSAB (Nadler & Wiggs, 1989) สามารถสรุปได้ ดังนี้

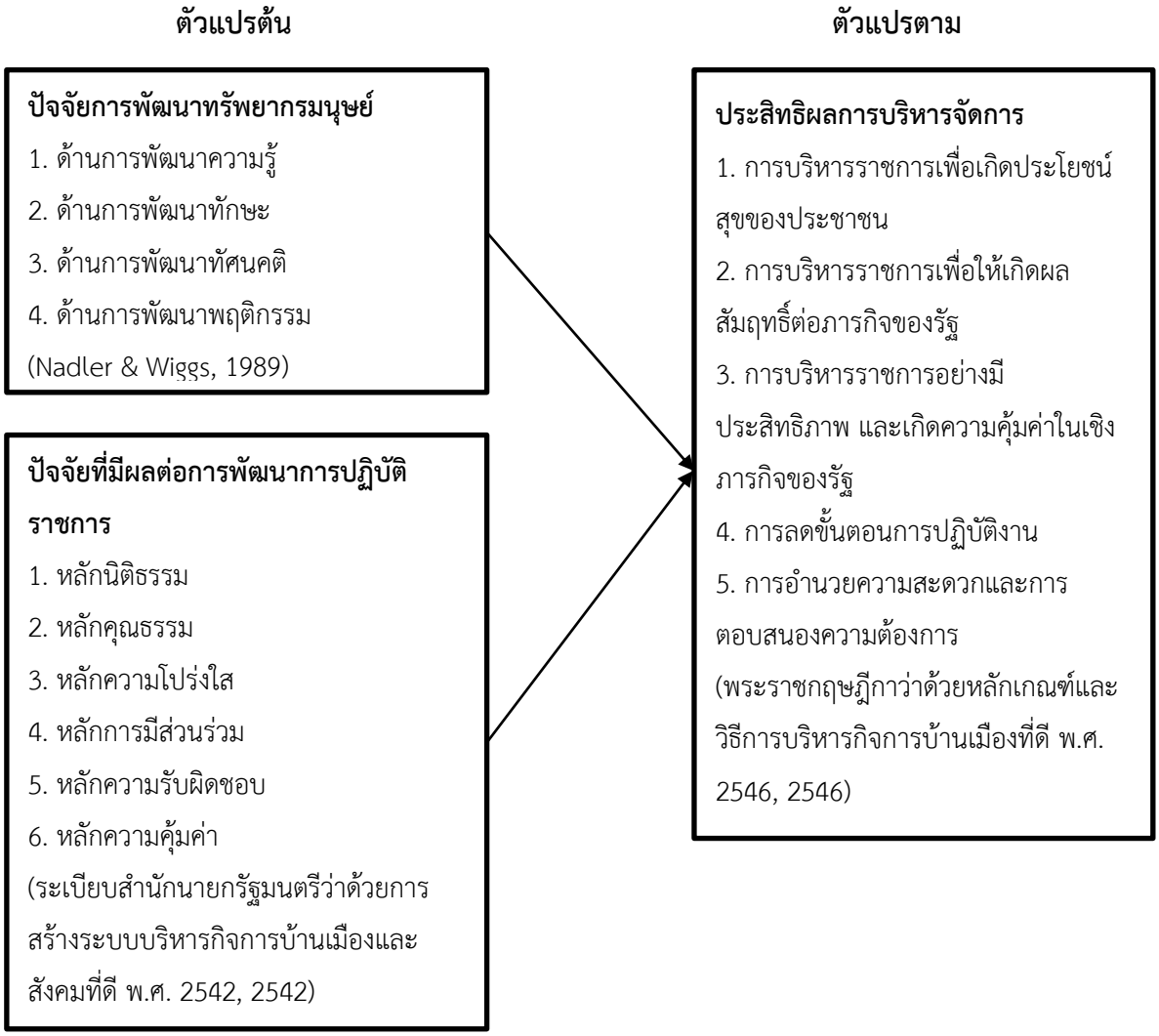

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: พัฒนาจากแนวคิดเกี่ยวกับการบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาล (ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542, 2542) การบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดีของหน่วยงานภาครัฐ จากบทบัญญัติในมาตรา 6 ของพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546 (พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546, 2546) และแนวคิดและทฤษฎีการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ (Nadler & Wiggs, 1989)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จำนวน 202 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ประกอบด้วย การบริหารราชการเพื่อเกิดประโยชน์สุขของประชาชน การบริหารราชการเพื่อให้เกิดผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจของรัฐ การบริหารราชการอย่างมีประสิทธิภาพ และเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ การลดขั้นตอนการปฏิบัติงาน และการอำนวยความสะดวกและการตอบสนองความต้องการ มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ด้านการพัฒนาข้าราชการ ประกอบด้วย การพัฒนาความรู้ การพัฒนาทักษะ การพัฒนาทัศนคติ และการพัฒนาพฤติกรรม มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ด้านการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ประกอบด้วย หลักนิติธรรม หลักคุณธรรม หลักความโปร่งใส หลักการมีส่วนร่วม หลักความรับผิดชอบ และหลักความคุ้มค่า มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี

ผลการวิเคราะห์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 1. การปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 รองลงมาคือ ข้อ 3. การปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ด้านการพัฒนาข้าราชการ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอ สวนผึ้ง ด้านการพัฒนาข้าราชการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.47 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการพัฒนาพฤติกรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.54 รองลงมาคือ ด้านการพัฒนาความรู้ อยู่ในระดับปานกลาง มีค่าเฉลี่ย 3.37 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการพัฒนาทักษะ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.51

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอ สวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.69 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านหลักการมีส่วนร่วม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.78 รองลงมาคือ ด้านหลักความรับผิดชอบ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านหลักความคุ้มค่า อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 ตามลำดับ โดยสามารถสรุปได้ดังนี้

1. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักนิติธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ปฏิบัติร่วมกันอย่างเสมอภาคและเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 รองลงมาคือ การกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้เกิดความเป็นธรรม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การกำหนด กฎ ระเบียบ ข้อบังคับ และกติกาต่าง ๆ ให้เป็นที่ยอมรับของประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.68 ตามลำดับ

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักคุณธรรม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ใช้ระบบคุณธรรมใน การประเมินผลการปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.85 รองลงมาคือ รณรงค์เพื่อสร้างค่านิยมที่ดีงาม ให้ผู้ปฏิบัติงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.67 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ยึดถือและเชื่อมั่นในความถูกต้องดีงาม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 ตามลำดับ

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความโปร่งใส ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.76 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง นำเสนอข้อมูลข่าวสารต่อสาธารณะชนอย่างถูกต้อง อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.04 รองลงมาคือ สามารถตรวจสอบความถูกต้องของการปฏิบัติงานได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ประชาชนสามารถเข้าถึงข้อมูลข่าวสารได้สะดวก อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 ตามลำดับ

4. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง สร้างความสามัคคี และความร่วมมือกันทำงานในเรื่องสำคัญของภาครัฐและภาคธุรกิจเอกชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.96 รองลงมาคือ ข้าราชการมีความมั่นใจในระบบการประเมินผลการทำงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย = 3.96 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ขจัดการผูกขาดทั้งโดยภาครัฐหรือโดยภาคธุรกิจเอกชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.66 ตามลำดับ

5. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความรับผิดชอบ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.75 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง ความรับผิดชอบต่อบทบาทหน้าที่ของตนและการใส่ใจในปัญหา อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 รองลงมาคือ พยายามหาทางออกที่ทุกฝ่ายสามารถยอมรับร่วมกันได้ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.80 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ กล้ารับผลการกระทำของตน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.54 ตามลำดับ

6. ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ด้านหลักความคุ้มค่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.50 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ประชาชนในพื้นที่อำเภอสวนผึ้ง จัดการทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัด เพื่อให้เกิดประโยชน์สูงสุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.57 รองลงมาคือ การปรับเปลี่ยน วิธีการปฏิบัติงานให้บรรลุเป้าหมายอย่างเหมาะสม อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.53 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ให้บริการที่มีคุณภาพแก่ประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.49 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบพบว่า การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.63 เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อพบว่า ข้อที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ข้อ 1. การปฏิบัติราชการเพื่อให้เกิดประโยชน์สุขของประชาชน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.71 รองลงมาคือ ข้อ 3. การปฏิบัติราชการอย่างมีประสิทธิภาพและเกิดความคุ้มค่าในเชิงภารกิจของรัฐ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.65 และข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ข้อ 4. ลดขั้นตอนการปฏิบัติงานค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.56 ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ไม่เป็นเชิงบวก ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง กับการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง เป็นเชิงบวก ระดับปานกลางถึงระดับสูง

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ไม่สามารถพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้เกินร้อยละ 30 ผลการทดสอบพบว่า

ตารางที่ 1 ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ถดถอยพหุคูณของการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง โดยใช้วิธีการวิเคราะห์ถดถอยเชิงพหุคูณ (Multiple Linear Regression Analysis)

ตัวแปร	b	SE_b	β	t	Sig
Constant	.060	.161		.371	.000
หลักนิติธรรม	.660	.038	.677	17.222	.000
การพัฒนาทัศนคติ	.243	.054	.249	4.524	.000
การพัฒนาพฤติกรรม	.098	.048	.113	2.050	.042

จากตารางที่ 1 พบว่า หลักนิติธรรม การพัฒนาทัศนคติ การพัฒนาพฤติกรรม เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R)

เท่ากับ .855 อธิบายประสิทธิผลในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 0.726 หรือร้อยละ 72.6 ส่วนตัวแปรอิสระ 3 ตัว ประกอบด้วย หลักนิติธรรม การพัฒนาทัศนคติ และการพัฒนาพฤติกรรม จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง สามารถพยากรณ์การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ได้เกินร้อยละ 30

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง จังหวัดราชบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปิยะดา พิศาลบุตร (2559) ได้ทำการศึกษาเรื่อง แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถขององค์การด้านการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์ พบว่า บทความนี้แบ่งสมรรถนะของทรัพยากรมนุษย์ออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ สมรรถนะหลัก สมรรถนะด้านการบริหาร สมรรถนะตามตำแหน่งงาน และสอดคล้องกับงานวิจัยของ สิทธิชัย ธรรมเสน่ห์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง โมเดลการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานบริษัทเอกชนในนิคมอุตสาหกรรม เวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา พบว่า สภาพการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานทั่วไป โดยรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ด้านการพัฒนาข้าราชการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ วุฒิชัย อารักษ์โพชฌงค์ (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การประเมินสมรรถนะหลักของบุคลากรภาครัฐที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ข้อมูลการประเมินสมรรถนะหลักในการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร ทั้ง 5 ด้าน มีระดับสมรรถนะการปฏิบัติงานอยู่ในระดับดี

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการพัฒนาการปฏิบัติราชการของข้าราชการฝ่ายปกครอง อำเภอสวนผึ้ง ตามหลักการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนพงษ์ คงศิลป์ทรัพย์, ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร และวิเชียร วิทยอุดม (2561) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเดือย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย พบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และสอดคล้องกับงานวิจัยของ ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำเอาผลการวิจัยไปใช้ให้เกิดประโยชน์

1. อำเภอสวนผึ้งควรรักษาความมุ่งมั่นในการทำงาน อยู่ในระดับมากและพัฒนาให้เพิ่มระดับมากขึ้น

2. ผู้รับผิดชอบในทางการบริหารบุคคลควรจะแสวงหาแนวทางในการพัฒนาความสามารถการปฏิบัติตราชการให้กับข้าราชการ

3. ต้องพิจารณาระบบการจัดการเพื่อทำให้ผลการปฏิบัติราชการคุ้มค่ากับงบประมาณและการตอบสนองการบริการสาธารณะ

บรรณานุกรม

ชาญชัย ชัยรุ่งเรือง. (2560). การนำหลักธรรมาภิบาลไปใช้ในการบริหารงานเทศบาลนครสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสาร มจร สังคมศาสตร์ปริทรรศน์*, *6*(2), 269–279.

ธนพงษ์ คงศิลป์ทรัพย์, ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร, และ วิเชียร วิทยอุดม. (2561). การบริหารงานตามหลักธรรมาภิบาลขององค์การบริหารส่วนตำบลดงเดือย อำเภอกงไกรลาศ จังหวัดสุโขทัย. ใน *การประชุมหาดใหญ่วิชาการระดับชาติและนานาชาติครั้งที่ 9* (หน้า 243–255). สงขลา: มหาวิทยาลัยหาดใหญ่.

ปิยะดา พิศาลบุตร. (2559). แนวทางการเพิ่มขีดความสามารถขององค์การด้านการพัฒนาสมรรถนะทรัพยากรมนุษย์. *วารสารวิชาการ Veridian E-Journal, Silpakorn University (ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์ สังคมศาสตร์ และศิลปะ)*, *9*(1), 1315–1326. https://he02.tcithaijo.org/index.php/Veridian-E-Journal/article/view/61692

พระราชกฤษฎีกาว่าด้วยหลักเกณฑ์และวิธีการบริหารกิจการบ้านเมืองที่ดี พ.ศ. 2546. (9 ตุลาคม 2546). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 120 ตอนที่ 100 ก), หน้า 2.

ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรีว่าด้วยการสร้างระบบบริหารกิจการบ้านเมืองและสังคมที่ดี พ.ศ. 2542. (10 สิงหาคม 2542). *ราชกิจจานุเบกษา*, เล่ม 116 ตอนที่ 63 ง), หน้า 26.

วุฒิชัย อารักษ์โพชฌงค์. (2561). การประเมินสมรรถนะหลักของบุคลากรภาครัฐที่สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสังคมศาสตร์บูรณาการ*, *5*(1), 208–239. https://so02.tci-thaijo.org/index.php/isshmu/article/view/153981

สิทธิชัย ธรรมเสน่ห์. (2561). โมเดลการพัฒนาขีดความสามารถของพนักงานบริษัทเอกชนในนิคมอุตสาหกรรมเวลโกรว์ อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารธุรกิจปริทัศน์*, *10*(2), 87–106. https://so01.tci-thaijo.org/index.php/bahcuojs/article/download/162252/117032

Nadler, L., & Wiggs, G. D. (1989). *Managing human resource development*. San Francisco: Jossey-Bass.

การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

Ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province

ยลลิตา แสงจันทร์[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Yollita Sangchan[1] and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์ หัวหิน[1-2]

E-mail: yollita.san@rmutr.ac.th[1], WorasitC@yahoo.com[2]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา และ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 300 คน โดยวิธีแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สันและสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่าอยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา พบว่า เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 และ (3) ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสามารถพยากรณ์ การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 81.7 โดยมีปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การวางแผน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมใน การดำเนินงาน

คำสำคัญ: การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

Abstract

The purposes of this study were (1) to explore ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province, (2) to explain correlation between factors affecting ecotourism management with ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province, and (3) to forecasted ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from samples 300 residents of community Mueang District Songkla Province by using

questionaries. The data obtained were analyzed by percentages, mean, standard deviation, Pearson correlation and Multiple regression. The findings revealed that (1) ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province was high level, (2) correlation between factors affecting ecotourism management with ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province was significant positive, and (3) factors affecting ecotourism management could forecast ecotourism management of Songkhla City Municipality Songkhla Province at 81.7 affecting factors were leading planning participation in evaluation participation in decision.

Keywords: Ecotourism management, Songkhla municipality, Songkhla province

บทนำ

การท่องเที่ยว หมายถึง การเดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานตื่นเต้นหรือเพื่อหาความรู้ การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติ ประกอบด้วยการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ หมายถึง การท่องเที่ยวในแหล่งธรรมชาติที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่นและแหล่งวัฒนธรรมที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศ โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวของภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและการท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่นเพื่อมุ่งเน้นให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั่งยืน การท่องเที่ยวเชิงนิเวศทางทะเล หมายถึง การท่องเที่ยวอย่างมีความรับผิดชอบในแหล่งธรรมชาติทางทะเลที่มีเอกลักษณ์เฉพาะถิ่น และแหล่งท่องเที่ยวที่เกี่ยวเนื่องกับระบบนิเวศทางทะเล โดยมีกระบวนการเรียนรู้ร่วมกันของผู้ที่เกี่ยวของภายใต้การจัดการสิ่งแวดล้อมและ การท่องเที่ยวอย่างมีส่วนร่วมของท้องถิ่น เพื่อมุ่งให้เกิดจิตสำนึกต่อการรักษาระบบนิเวศอย่างยั้งยืน ประเทศไทยมีขีดความสามารถสูงด้านอุตสาหกรรมท่องเที่ยวซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการขับเคลื่อนเศรษฐกิจหลักของประเทศ ความโดดเด่นด้านการท่องเที่ยวของประเทศไทย คือ การมีทุนสังคม และวัฒนธรรมที่มีเอกลักษณ์ซึ่งสั่งสมมายาวนาน อาทิ สถาบันพระมหากษัตริย์ พระราชพิธี ศาสนา สถาปัตยกรรม ศิลปะ ดนตรี นาฏศิลป์ การละเล่น ภาษา ประเพณี คติความเชื่อ ภูมิปัญญา สมุนไพร อาหารไทย ประวัติศาสตร์ โบราณคดี วิถีชีวิตที่สำคัญ ประเทศไทยยังเป็นศูนย์กลางทางวัฒนธรรมที่มีหลักฐานในทางโบราณคดีเป็นที่ประจักษ์ของชาวโลก และได้รับการขึ้นทะเบียนมรดกโลก อาทิ ชุมชนเมืองเก่าอยุธยาและสุโขทัย เป็นต้น

จังหวัดสงขลา “เมืองเศรษฐกิจพอเพียงต้นแบบและเมืองน่าอยู่ น่ากิน น่าเที่ยวระดับประเทศ”เป็นจังหวัดภาคใต้ตอนล่างที่เชื่อมต่อกับ ประเทศสหพันธ์รัฐมาเลเซีย เป็นหนึ่งในสี่จังหวัดภายใต้การขับเคลื่อนการดำเนินงานตามแผนพัฒนาการท่องเที่ยว 5 ปี (พ.ศ. 2559-2563) เขตพัฒนาการท่องเที่ยวชายฝั่งทะเลตะวันตก (Royal Coast) เป็นจังหวัดหนึ่งที่มีด้วยสภาพทางนิเวศที่หลากหลาย ลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา เป็นทะเลแบบ “ลากูน” หนึ่งเดียวในประเทศที่มีระบบนิเวศพิเศษสามน้ำ คือ น้ำเค็ม น้ำกร่อย และน้ำจืด แบ่งออกเป็น 4 ส่วน คือ ทะเลน้อย ทะเลหลวง ทะเลสาบสงขลาตอนกลาง และทะเลสาบสงขลาตอนล่าง ก่อนไหล

ลงสู่ทะเลอ่าวไทย และเป็น 1 ใน 117 แห่งทั่วโลก ที่จัดเป็นแหล่งที่มีคุณค่าทางธรรมชาติของทะเลสาบครอบคลุม 3 จังหวัด สงขลา พัทลุง และนครศรีธรรมราชถือได้ว่าที่นี่เป็นอีกหนึ่งแหล่งท่องเที่ยวที่น่าสนใจเป็นอย่างมาก ทั้งนี้ ได้มีการเตรียมยกระดับ และพัฒนาพื้นที่พิเศษลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลา ส่วนร่วมกับหน่วยงานชุมชนในพื้นที่ เพื่อส่งเสริมกิจกรรมการท่องเที่ยวที่ส่งผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อมของลุ่มน้ำทะเลสาบสงขลาให้น้อยที่สุด ส่งเสริมการเรียนรู้อย่างสร้างสรรค์ เน้นสร้างประสบการณ์ที่แปลกใหม่ เกิดความตระหนักรู้และใส่ใจในสิ่งแวดล้อมได้ไปพร้อม ๆ กันอีกทั้งยังช่วยอนุรักษ์ระบบนิเวศในพื้นที่ เพื่อก่อให้เกิดเป็นการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนต่อไป ขณะเดียวกันมีการจัดการให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยเฉพาะชุมชนในอำเภอเมืองที่มีแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศอยู่หลากหลาย การที่ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมเป็นการจัดการภาครัฐตามหลักการรัฐประศาสนศาสตร์หลังสมัยใหม่ (New Public Service) (Denhardt, & Denhardt, 2007)

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา
3. เพื่อพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

สมมติฐานในการวิจัย

1. การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับปานกลาง
2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ไม่เป็นเชิงบวก
3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบ

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม การศึกษาค้นคว้าถึงแนวคิดและทฤษฎีต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับงานวิจัยจากผู้เชี่ยวชาญทั้งหลายที่ได้คิดค้นและเรียบเรียงไว้เป็นข้อมูลสำคัญเพื่อประโยชน์ต่อกระบวนการดำเนินการศึกษาให้ชัดเจน และเกิดความเข้าใจมากยิ่งขึ้น และเป็นไปตามวัตถุประสงค์ในการวิจัยในครั้งนี้ ดังนั้น ผู้วิจัยจึงได้เสนอแนวความคิด ทฤษฎี การทบทวนวรรณกรรม และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ การจัดการท่องเที่ยวแบบนิเวศ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชน แนวคิดและทฤษฎีการวัดประสิทธิผลของการจัดการ บริบทพื้นที่ที่ศึกษา งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิด

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา จากแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบนิเวศ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับ การจัดการสมัยใหม่ POLC ของ Allen (1958) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ และการควบคุมติดตามผลงาน แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนของ Cohen & Uphoff (1981) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล และแนวคิดและทฤษฎีการวัดประสิทธิผลของการจัดการของ Gibson, John, & James (1982) ประกอบด้วย การผลิต (Production) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความพึงพอใจ (Satisfaction) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) และการพัฒนา (Development) สามารถสรุปได้ ดังนี้

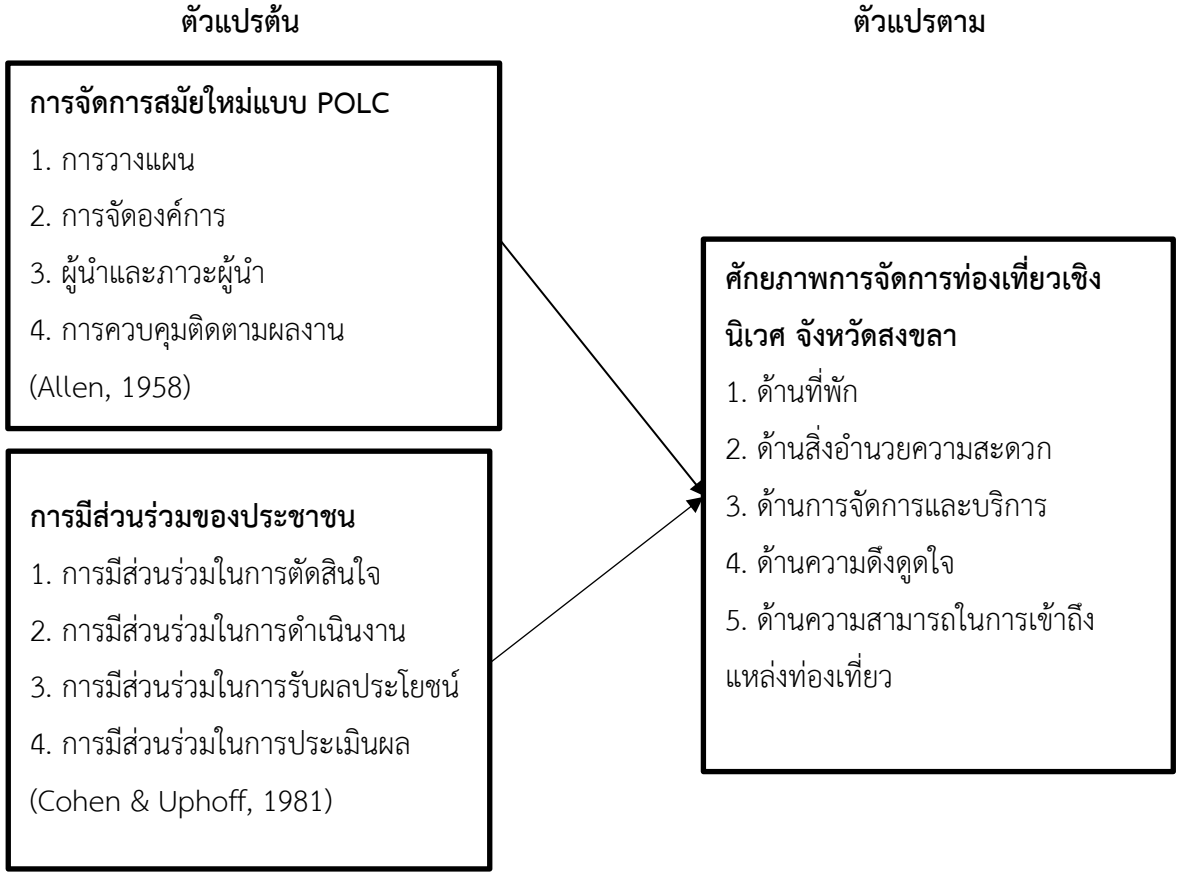

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: พัฒนาจากแนวคิดการจัดการท่องเที่ยวแบบนิเวศ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการสมัยใหม่ POLC ของ (Louis A. Allen, 1958) แนวคิดและทฤษฎีการมีส่วนร่วมของชุมชนของ (Cohen & Uphoff, 1981) และแนวคิดและทฤษฎีการวัดประสิทธิผลของการจัดการของ (Gibson, John, and James, 1982)

ขอบเขตของการวิจัย

ตัวแปรที่ศึกษา

1. ตัวแปรต้น คือ การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชนอย่างยั่งยืน ที่ประยุกต์จากทฤษฎีการจัดการของ Allen (1958) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ การควบคุมติดตามผลงาน และการมีส่วนร่วมของชุมชน ที่ประยุกต์จากทฤษฎีของ Cohen & Uphoff (1981) ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล

2. ตัวแปรตาม คือ ศักยภาพการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ จังหวัดสงขลา ที่ประยุกต์จากทฤษฎีประสิทธิผลของ Gibson, John, and James (1982) ประกอบด้วย การผลิต (Production) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความพึงพอใจ (Satisfaction) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) และการพัฒนา (Development)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา จำนวน 300 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยการมีส่วนร่วมของชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 4 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยน และการพัฒนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ประกอบด้วย การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน การมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ และการมีส่วนร่วมในการประเมินผล มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 4 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการสมัยใหม่ ประกอบด้วย การวางแผน การจัดองค์การ ผู้นำและภาวะผู้นำ

และการควบคุมติดตามผลงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จากการตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

ผลการวิเคราะห์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วม

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.78 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 รองลงมาคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 เมื่อพิจารณาเป็นด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 รองลงมาคือ ด้านการควบคุมติดตามผลงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับ ปานกลาง ผลการทดสอบพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.99 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการปรับเปลี่ยนอยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ไม่เป็นเชิงบวก ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นเชิงบวก ในระดับสูงอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 จึงปฏิเสธสมมติฐานสูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศกับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ไม่เกินร้อยละสามสิบ ผลการทดสอบพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้ร้อยละ 81.7 โดยมีปัจจัยที่มีอำนาจพยากรณ์ ประกอบด้วย ภาวะผู้นำ การวางแผน การมีส่วนร่วมในการประเมินผล และการมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ สามารถพยากรณ์การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ได้เกินร้อยละสามสิบ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.00 รองลงมาคือ ด้านประสิทธิภาพ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.87 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านความพึงพอใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.86 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของแวคอดีเย๊าะ มะรอแม (2560) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดปัตตานีภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน พบว่า แหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศทั้ง 5 แห่ง มีความพร้อมและเหมาะสมในระดับที่สูงในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในด้านสถานที่ ลักษณะของพื้นที่

ทรัพยากรธรรมชาติ ยกเว้น สภาพสังคม และสภาพเศรษฐกิจ ที่มีความเหมาะสมในระดับที่ปานกลาง ข้อเสนอแนะการจัดการท่องเที่ยว คือ ควรมีแนวทางการศึกษาวิจัยเกี่ยวกับ 1) รูปแบบการจัดการทรัพยากรธรรมชาติและสิ่งแวดล้อม 2) ความสัมพันธ์ของการตลาดและการประชาสัมพันธ์ 3) การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในพื้นที่จังหวัดใกล้เคียง 4) รูปแบบของการพัฒนาศักยภาพของคนในพื้นที่ และ 5) ผลกระทบจากเหตุการณ์ความไม่สงบต่อการท่องเที่ยว

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วม ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด คือ ด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.82 รองลงมาคือ การมีส่วนร่วมในการดำเนินงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.77 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ สนิท บุญราศี (2565) ได้ทำการศึกษาเรื่อง รูปแบบการจัดการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืน ของชุมชนลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลาในอนาคต พบว่า การศึกษาพัฒนาข้อคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา มีดังนี้

2.1 การศึกษาการพัฒนาของผู้เชี่ยวชาญในการศึกษาการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนลำพะยา ควรสร้างการมีส่วนร่วมเพื่อให้ชุมชนสามารถได้ประโยชน์จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศโดยคงระดับทรัพยากรที่มีอยู่ก่อให้เกิดผลกระทบต่อสิ่งแวดล้อม สังคมและวัฒนธรรมน้อยที่สุด โดยแง่มุมทางเศรษฐกิจ ประโยชน์ที่ได้จากการท่องเที่ยวเชิงนิเวศจะต้องรักษาทุนของสังคมไว้ แง่มุมด้านสิ่งแวดล้อมจะเน้นการรักษาเสถียรภาพของระบบนิเวศน์ทั้งทางชีวภาพและกายภาพจากการผลิตและการใช้การท่องเที่ยวโดยชุมชนแง่มุมด้านสังคมจะต้องรักษาความมั่นคงของสังคมและวัฒนธรรม รวมทั้งการลดความขัดแย้งในสังคมที่มีสาเหตุมาจากการผลิตและการใช้การท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

2.2 การพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมของการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลา ควรสร้างกระบวนการมีส่วนร่วมชองประชาชนในชุมชนลำพะยาให้เรียนรู้และเข้าใจถึงการจัดการทรัพยากรและสิ่งแวดล้อมด้านกายภาพ ด้านชีวภาพด้านคุณค่าในการใช้ประโยชน์ และด้านคุณภาพชีวิตด้วยการผลักดันนโยบายและสนับสนุนจากทุกภาคส่วนโดยเน้นตามยุทธศาสตร์การเสริมสร้างความเข้มแข็งของระบบการบริหารจัดการการเกษตรและอุตสาหกรรมต่อเนื่องจากภาคการเกษตร การเสริมสร้างความเข้มแข็งของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวเชิงนิเวศวัฒนธรรมและท่องเที่ยวชายแดน การพัฒนาคุณภาพชีวิตและศักยภาพของประชาชนตามปรัชญาของเศรษฐกิจพอเพียง การระดมภาคีทุกภาคส่วนร่วมเสริมสร้างยะลาสันติสุขการพัฒนาคุณภาพแหล่งท่องเที่ยวสินค้าและบริการ การพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานและสิ่งอำนวยความสะดวกเพื่อรองรับการขยายตัวของอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว การพัฒนาบุคลากรด้านการท่องเที่ยวและสนับสนุนการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาพื้นที่ การสร้างความสมดุลการท่องเที่ยวไทยผ่านการตลาดเฉพาะกลุ่มการส่งเสริมวิถีไทยและการสร้างความเชื่อมั่นของ

นักท่องเที่ยว และการบูรณาการการบริหารจัดการการท่องเที่ยวและส่งเสริมความร่วมมือระหว่างประเทศเพื่อความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และเศรษฐกิจอย่างสมดุลของชุมชนลำพะยา

3. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการจัดการ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านผู้นำและภาวะผู้นำ อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.95 รองลงมาคือ ด้านการควบคุมติดตามผลงาน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.83 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการวางแผน อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 3.79 ตามลำดับ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ตรีฤกษ์ เพชรมนต์ และคณะ (2564) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า โดยภาพรวมศักยภาพแหล่งท่องเที่ยวเชิงนิเวศ อำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช อยู่ในระดับมาตรฐานดีเยี่ยม ข้อเสนอแนะในการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช ของกลุ่มผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ 1. ควรมีการจัดการด้านสิ่งอำนวยความสะดวก เช่น มาตรการด้านความปลอดภัย 2. ควรมีส่วนร่วมในทุกกิจกรรมของการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างต่อเนื่อง เช่น มีการประชุมหารือ อย่างน้อยเดือนละ 1 ครั้ง และ 3. ควรมีการสร้างการสื่อสารการตลาด รวมไปถึงช่องทางการตลาด โดยเน้นใช้สื่อสังคมออนไลน์ที่มีต้นทุนต่ำ สามารถเข้าถึงกลุ่มเป้าหมายได้ในจำนวนมาก ตลอดจนควรมีการประเมินความพร้อมของชุมชน เช่น จำนวนบุคลากรใน การให้บริการ กิจกรรมท่องเที่ยว และพื้นที่ในการรองรับนักท่องเที่ยวให้มีเพียงพอ สำหรับหน่วยงานภาครัฐและภาคเอกชน ควรมีการสนับสนุนกระบวนการจัดการ ความรู้ให้กับกลุ่มผู้ให้บริการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศและชุมชนในพื้นที่อย่างต่อเนื่อง ควรมีการส่งเสริมการเชื่อมโยงกิจกรรมย่อยต่าง ๆ เช่น การขนส่งเดินทาง การทำของที่ระลึก การทำอาหาร เป็นต้น

ข้อเสนอแนะ

1. ด้านภาพรวม ต้องพัฒนาแนวทางทำให้นักท่องเที่ยวเกิดความพึงพอใจในแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา

2. ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้านการมีส่วนร่วม ควรจัดการให้สมาชิกทุกคนในชุมชนการมีส่วนร่วมในการรับผลประโยชน์ จากการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

3. ด้านปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา ด้าน การจัดการ พบว่า ชุมชนควรจะต้องมีการจัดการวางแผนสำหรับการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ เพื่อให้สามารถจัดการให้เกิดประสิทธิผลในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรได้รับการสนับสนุนจากภาครัฐและหน่วยงานปกครองส่วนท้องถิ่นเพื่อพัฒนาความสามารถในการแข่งขัน ในระดับรากแก้วให้สามารถแข่งขันกับการท่องเที่ยวของประเทศอื่น

2. ชุมชนอำเภอเมือง จังหวัดสงขลา ควรพัฒนาแนวทางการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศที่สามารถสร้างแรงจูงใจให้นักท่องเที่ยวเข้ามาใช้บริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1. วิจัยในด้านการพัฒนาขีดความสามารถในการแข่งขันด้านการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

2. วิจัยความเป็นไปได้ในการนำระบบการจัดการแบบ I Artificial Intelligent มาใช้ในการพัฒนาความสามารถในการแข่งขันของเทศบาลนครสงขลา จังหวัดสงขลา

บรรณานุกรม

ตรีฤกษ์ เพชรมนต์, ปาริฉัตร ศรีหะรัญ, พัชรินทร์ โสมปาน, และ ศิริพร หมื่นหัสถ์. (2564). ศักยภาพการท่องเที่ยวเชิงนิเวศในอำเภอนบพิตำ จังหวัดนครศรีธรรมราช. *วารสารวิทยาลัยดุสิตธานี*, *15*(1), 236-252.

แวคอดีเย๊าะ มะรอแม. (2560). *การจัดการการท่องเที่ยวเชิงนิเวศสู่การพัฒนาที่ยั่งยืนของจังหวัดปัตตานีภายใต้กรอบความร่วมมืออาเซียน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์.

สนิท บุญราศี. (2565). *รูปแบบการจัดการต่อการพัฒนาการท่องเที่ยวเชิงนิเวศอย่างยั่งยืนของชุมชนลำพะยา อำเภอเมืองยะลา จังหวัดยะลาในอนาคต* [วิทยานิพนธ์ปริญญาปรัชญาดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยราชภัฏยะลา.

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). *Rural Development Participation: Concept and Measure for Project Design Implementation and Evaluation: Rural Development Committee Center for international Studies*. New York: Cornell University Press.

Denhardt, R. B. & Denhardt, J. V. (2007). *The New Public Service: Serving, Not Steering*. New York: M.E. Sharpe.

Gibson, J. H., John, M. I. and James H. D. (1982). *Organizations : Behavior structure and Processes* (4th ed.). Austin, TX: Business Publications.

Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill Inc.

การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

Competence Managerial Development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization Thayang District Phetchaburi Province

อาทิตยา บังสันเทียะ[1] และวรสิทธิ์ เจริญพุฒ[2]

Attitaya Bungsunthea[1] and Vorsit Charernputh[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยราชมงคลรัตนโกสินทร์ หัวหิน[1-2]

E-mail: atittayabungsumtea@gmail.com[1], Worasitc@yahoo.com[2]

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อประเมินการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี (2) เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การกับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบล และ (3) เพื่อพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี การศึกษานี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่าง คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 300 คน โดยใช้แบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลโดยค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน การวิเคราะห์สัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ ผลการศึกษาประกอบด้วย (1) ด้านการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอ ท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การ กับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก พบว่าเป็นเชิงบวก ระดับปานกลาง และ (3) ด้านการพยากรณ์ พบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การ สามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก ได้ร้อยละ 52.3 โดยมีตัวแปรที่มีอำนาจการพยากรณ์ประกอบด้วย การจัดองค์การ การมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้านคุณธรรม และการปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรีของขาราชการ

คำสำคัญ: การจัดการการพัฒนาสมรรถนะ องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

Abstract

The purposes of this study were (1) to explore Competence managerial development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization Thayang District Phetchaburi Province, (2) to explained correlation between affecting factors with competence managerial development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization, and (3) to forecasted Competence managerial

development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization. This study was conducted by a quantitative approach. Data were collected from samples 300 residents of Khao Krapook Subdistrict Administration Organization by using questionnaires was data gathering tool. The data obtained were analyzed by mean percentages standard deviation Pearson R and Multiple Regression. The findings revealed that, (1) Competence managerial development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization was high level, 2) There were positive significant correlation between affecting factors with Competence managerial development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization, and (3) the forecast found that factors affecting organizational Competence managerial development Khao Krapook Subdistrict Administration Organization at 52.3 percent, effective factors were organization, evident, moral aspect, and dignities.

Keywords: Competence managerial development, Khao Krapook subdistrict administration organization, Thayang District, Phetchaburi province

บทนำ

ปัจจุบันประเทศไทยก้าวเข้าสู่เศรษฐกิจยุคเสรีนิยมมีการแข่งขันทุก ๆ ด้าน การให้บริการสาธารณะของภาครัฐ สิ่งที่สำคัญที่สุดคือ การบริการที่ดีที่สุด หรือเรียกได้อีกอย่างหนึ่งว่า “การบริการเป็นเลิศ” (Service Excellence) สำหรับการดำเนินงานของหน่วยงานภาครัฐ จึงต้องเน้นงานด้านการบริการ เพื่อทำให้ผู้รับบริการมีความพึงพอใจ และประทับใจในงานบริการนั้นๆ โดยถ้าการบริการนั้นเป็นการบริการที่มากกว่าการบริการโดยปกติ หรืออย่างที่เรียกว่า การบริการที่เป็นเลิศ นั้นก็จะสามารถทำให้ผู้ที่มารับบริการมีความประทับใจอย่างมาก และในส่วนของงานบริการภาครัฐจะต้องทำให้ประชาชนเกิดความประทับใจอย่างมากนั้นจะมีผลทำให้เป็นตัวกระตุ้นความเจริญเติบโต ทั้งด้านเศรษฐกิจ สังคมและสิ่งแวดล้อม และทำให้บรรลุเป้าหมาย ดังนั้น เพื่อทำให้เป้าหมายที่สำคัญของการพัฒนาประเทศบรรลุเป้าหมายสิ่งสำคัญ ก็คือ การทำให้ประชาชนมีความสุข อยู่ดีมีสุข มีความเข้มแข็งพึ่งตนเองได้การบริการของภาครัฐนับเป็นส่วนสำคัญอย่างยิ่งในส่วนของการบริการสาธารณะให้แก่ประชาชน และยังเป็นหน้าที่หลักสำคัญประการหนึ่งที่รัฐต้องดำเนินการตามแนวนโยบายด้านการบริหารราชการแผ่นดิน (วิโรจน์ สุวรรณประไพ, 2565)

การบริหารงานภาครัฐแนวใหม่ (New Public Management: NPM) คือ การปรับเปลี่ยนการบริหารจัดการภาครัฐโดยนำหลักการเพิ่มประสิทธิภาพของระบบราชการและการแสวงหาประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการที่มุ่งสู่ความเป็นเลิศ ถือเป็นปรัชญาการบริหารจัดการที่ภาครัฐที่นำมาใช้ตั้งแต่ในช่วงทศวรรษที่ 1980 เพื่อสร้างระบบการบริหารจัดการภาครัฐให้มีความทันสมัยยิ่งขึ้น กล่าวได้ว่าการเกิดขึ้นของแนวคิดการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ในหลาย ๆ ประเทศ ก็เพื่อต้องการสร้างหน่วยงานให้มีการขับเคลื่อนด้วยพันธกิจ มีการกระจายอำนาจ มีลักษณะที่ยืดหยุ่น มีการเชื่อมโยงเครือข่ายระหว่างหน่วยงานต่าง ๆ เข้าด้วยกัน

ความต้องการที่จะให้หน่วยงานเป็นไปในแนวทางดังกล่าวมีวัตถุประสงค์เพื่อต้องการปรับปรุงและพัฒนาระบบการบริหารงานให้มีประสิทธิภาพ สามารถตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในฐานะผู้รับบริการสาธารณะได้อย่างครอบคลุม สะดวกและรวดเร็วยิ่งขึ้น อิทธิพลของกระแสการบริหารจัดการภาครัฐแนวใหม่ส่งผลถึงการบริหารภาครัฐของไทย การบริหารจัดการแบบภาคเอกชนถูกนำมาใช้ในภาครัฐ เพื่อเป็นกรอบการดำเนินงาน โดยสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.) ซึ่งเป็นองค์กรกลางที่มีหน้าที่รับผิดชอบด้านการพัฒนาระบบราชการ ได้มีความพยายามอย่างต่อเนื่องในการนำเครื่องมือและเทคนิคการบริหารจัดการใหม่ ๆ มาใช้กับส่วนราชการให้กับส่วนราชการเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุดและปฏิรูประบบราชการเพื่อสามารถตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างตรงจุด และปฏิรูประบบราชการให้ทันสมัยทัดเทียมนานาประเทศ เมื่อประเทศมีการพัฒนามากขึ้น พลเมืองมีมากขึ้นภารกิจที่ภาครัฐต้องรับผิดชอบและตอบสนองความต้องการของประชาชนก็เพิ่มขึ้นด้วยศักยภาพของรัฐบาลที่บริหารประเทศด้วยองค์กรเพียงองค์กรเดียว ไม่อาจตอบสนองความต้องการและอำนวยประโยชน์ให้แก่ประชาชนได้ทั่วถึง ดังนั้น แนวคิดการกระจายอำนาจ การบริหารการปกครองให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองกันเองจึงเกิดขึ้นเพื่อเป็นการแบ่งเบาภาระหน้าที่ของรัฐบาลกลางและสามารถสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้อย่างทั่วถึงและรวดเร็ว โดยกระจายอำนาจให้ประชาชนในท้องถิ่นได้ปกครองตนเองในรูปแบบของการปกครองท้องถิ่น (Local government) ประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับอำนาจจากรัฐบาล จะดำเนินการปกครองท้องถิ่นของตนเอง โดยจัดตั้งองค์กรขึ้นมาใช้อำนาจแทนประชาชน เรียกว่า “องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น” ซึ่งดำเนินการบริหารท้องถิ่นตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่นอย่างอิสระ ภายใต้กรอบ นโยบาย กฎหมาย และการกำกับดูแลของรัฐ

องค์การบริหารส่วนตำบล เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มีความใกล้ชิดกับประชาชนที่สุดมีพันธกิจหลักในการให้บริการสาธารณะแก่ประชาชน มีฐานะเป็นนิติบุคคล และเป็นราชการบริหารส่วนท้องถิ่น มีอำนาจหน้าที่ในการพัฒนาตำบลทั้งในด้านเศรษฐกิจ สังคม และวัฒนธรรม การจัดระบบการบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่นของตนเอง

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยประสงค์จะวิจัยการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เพื่อนำผลการวิจัยไปประยุกต์ใช้ในการปฏิบัติงานและเพื่อแก้ไขปัญหาและอุปสรรค และอาจเกิดมุมมองใหม่ในการพัฒนาการปฏิบัติงานขององค์การบริหารส่วนตำบลทั่วประเทศ

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

2. เพื่ออธิบายความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การกับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

3. เพื่อพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะขององค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

สมมติฐานในการวิจัย

1. การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับปานกลาง

2. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การไม่มีความสัมพันธ์กับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

3. ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การไม่สามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้เกินร้อยละ 30

การทบทวนวรรณกรรม

การวิจัยเรื่อง การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี งานวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยทำการทบทวนวรรณกรรม แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง ดังนี้ แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติราชการ แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิผลการปฏิบัติงาน งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และกรอบแนวคิด

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่

การจัดการภาครัฐสมัยใหม่ เป็นหลักการจัดการที่ภาครัฐได้ประยุกต์ใช้หลักการจัดการของภาคเอกชนมาเพื่อแก้ปัญหาการจัดการสาธารณะที่มีลักษณะเชื่องช้า อุ้ยอ้าย เนื่องจากความเป็นองค์กรขนาดใหญ่ (Bureaucracy) มีขั้นตอนและสายงานการบังคับบัญชาที่ยาวและสลับซับซ้อน ประกอบด้วยกฎเกณฑ์ ระเบียบที่ยึดถือเป็นหลักในการจัดการ ก่อให้เกิดการไม่สนองตอบต่อประชาชนอย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล จึงได้มีการปรับเปลี่ยนกรอบความคิดเพื่อให้เกิดประสิทธิผลต่อการจัดการ (Dunleavy & Hood, 1994) ด้วยแนวทางที่ประกอบด้วย หลักการดังนี้ การปกครองที่ดี (Good Governance) โดยการดำเนินกระบวนนโยบายสาธารณะอย่างเปิดเผย โปร่งใส คาดเดาได้ และชัดเจน ด้วยสำนึกแห่งวิชาชีพ และมีความรับผิดชอบและการเปิดโอกาสให้การมีประชาคมที่เข้มแข็งและการมีส่วนร่วมภายใต้การปกครองตามหลักนิติธรรม การจัดการนิยม (Managerialism) เป็นแนวคิดทางการจัดการนิยมที่ประยุกต์แนวคิดการจัดการแบบภาคเอกชน ที่มุ่งประสิทธิภาพและประสิทธิผลจากบุคคลากร การจัดองค์กร การจัดงบประมาณและการใช้เทคโนโลยีเน้นการทำงานที่มีลักษณะกระชับ ลดขั้นตอน และความเชี่ยวชาญเฉพาะ บรรษัทภิบาล (Entrepreneurial Governance) หมายถึง การปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ในความคิดจากการที่เป็นหน่วยงานภาครัฐที่มุ่งในด้านผลงานโดยไม่คำนึงถึงต้นทุนและดำเนินกิจกรรมด้านสาธารณะที่ไร้ประสิทธิภาพประสิทธิผล เนื่องจากไม่ต้องรับผิดชอบผลลัพธ์เพราะรัฐเป็นผู้ออกค่าใช้จ่ายทั้งหมดประกอบกับไม่คำนึงถึงการมีส่วนร่วมของประชาชนซึ่ง

เป็นผู้บริโภค ต้องปรับกระบวนทัศน์ มาให้ความสำคัญต่อประชาชนผู้เป็นลูกค้าและทำงานเชิงบูรณาการกับองค์กรทุกภาคส่วน

สรุป หลักการสำคัญในการจัดการภาครัฐแนวใหม่ ได้แก่ การคัดสรรมืออาชีพเข้ามาทำงาน มี การกำหนดมาตรฐานการทำงานที่ชัดเจนมีการวัดและประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม การจัดโครงสร้างองค์กรที่เน้นความกระชับแบนราบสามารถตอบสนองต่อภารกิจได้อย่างมีประสิทธิผล เน้นการจ้างงานแบบพันธสัญญาประยุกต์กลไกการตลาดในการบริหารจัดการสาธารณะ ให้ความสำคัญต่อประสิทธิภาพมากกว่าความเสมอภาค ความมั่นคง

แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติราชการ

การปฏิบัติราชการ หมายถึง การแสดงออกหรือการปฏิบัติของเจ้าหน้าที่ของรัฐที่พึงประสงค์ที่หน่วยงานภาครัฐกำหนดไว้ให้ประพฤติปฏิบัติในการที่จะทำให้การปฏิบัติงานบรรลุเป้าหมายได้อย่างมีประสิทธิภาพ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549) มีคำย่อว่า I AM READY ประกอบด้วย เป็นผู้ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี (Integrity) ขยัน ตั้งใจทำงาน (Activeness) มีศีลธรรม คุณธรรม (Morality) ปรับตัวได้ทันโลก (Relevancy) มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) รับผิดชอบต่อผลงาน (Accountability) มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย (Democracy) และมุ่งเน้นผลงาน (Yield) (สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง, 2563)

แนวคิดและทฤษฎีประสิทธิผลการปฏิบัติงาน

ประสิทธิผลการปฏิบัติงาน เน้นไปที่ผลรวมขององค์การ (Gibson, John, and James, 1982) อธิบายถึงเกณฑ์ของความมีประสิทธิผลขององค์การว่าประกอบด้วย ตัวบ่งชี้ 5 ตัว คือ

1. การผลิต (Production) หมายถึง การที่ข้าราชการและพนักงานเน้นการทำงานด้านสวัสดิการสังคมด้วยการให้บริการที่รวดเร็ว ถูกต้อง ด้วยไมตรีจิต

2. ประสิทธิภาพ (Efficiency) หมายถึง การทำงานข้าราชการและพนักงานเน้นการทำงานด้านสวัสดิการสังคมอย่างคุ้มค่าต่อภาษีของราษฎร ข้าราชการทุกนายมุ่งมั่นในการให้บริการ ด้านสวัสดิการสังคม

3. ความพึงพอใจ (Satisfaction) หมายถึง การที่ผู้สูงอายุกลุ่มตัวอย่างพอใจการปฏิบัติงานของข้าราชการและพนักงานเน้นการทำงานด้านสวัสดิการสังคม

4. การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) หมายถึง การที่ข้าราชการและพนักงานเน้นการทำงานด้านสวัสดิการสังคมปรับปรุงวิธีการทำงานให้ได้ปริมาณงานต่อวันมากขึ้น มีความรวดเร็วขึ้นมีการให้บริการอย่างเต็มใจ

5. การพัฒนา (Development) หมายถึง การที่ข้าราชการและพนักงานเน้นการทำงานด้านสวัสดิการสังคมพัฒนาตนเองเพื่อประโยชน์ของผู้สูงอายุขณะที่องค์การบริหารส่วนตำบลมีการพัฒนาสิ่งอุปกรณ์ใน การให้บริการประชาชนได้อย่างมีคุณภาพ

ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่

POLC จากกรอบปฏิบัติการของทฤษฎีนี้กันดีกว่าว่าแต่ละตัวแต่ละขั้นตอนจะมีหลักการที่นำไปปฏิบัติ

1. การวางแผน หมายถึง การกำหนด “วิสัยทัศน์” และ “พันธกิจ” ขององค์กร (Defining Organization Vision & Mission) เพื่อสร้าง “เป้าหมาย” และ “วัตถุประสงค์” ให้ชัดเจน (Setting Goals & Objectives) ทำการคิดค้นกลยุทธ์ที่โดดเด่น (Strategizing) และวางแผนปฏิบัติการเพื่อให้บรรลุเป้าหมายที่วางไว้ (Plan of Action to Achieve Goals)

2. การจัดการองค์กร หมายถึง กำหนดโครงสร้างองค์กรให้ชัดเจนและไม่ทับซ้อน (Formulate Organizational Structure) เพื่อการจัดสรรทรัพยากรให้เหมาะสมลงตัว (Resource Allocation) และออกแบบการทำงานของแต่ละตำแหน่งให้ครบถ้วน (Job Design)

3. ภาวะการเป็นผู้นำ หมายถึง สร้างภาวะผู้นำและทิศทางของการทำงาน (Leadership & Direction) ที่มีไหวพริบการตัดสินใจ (Decision Making) มีกระตุ้นแรงจูงใจในการทำงาน (Motivation) เพื่อให้เกิดสื่อสารและประสานงานให้มีประสิทธิภาพ (Coordination & Communication)

4. การควบคุม หมายถึง สร้างระบบการทำงานให้ได้มาตรฐานเพื่อให้การทำงานราบรื่น (Process & Standards) ก่อให้เกิดติดตามผล รายงานผล ประเมินผล (Review & Evaluation) เพื่อปฏิบัติการอย่างถูกต้องตามมาตรฐานที่วางไว้ (Louis Allen, 1958)

กรอบแนวคิด

กรอบแนวคิดการวิจัยเรื่อง การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สำหรับกรอบแนวความคิดที่ใช้ในการวิจัยนี้ได้สังเคราะห์กรอบแนวคิดการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (Dunleavy & Hood, 1994) ประกอบด้วย การปกครองที่ดี (Good Governance) การจัดการนิยม (Managerialism) และบรรษัทภิบาล (Entrepreneurial Governance) ทฤษฎีการจัดการสมัยใหม่ (Louis Allen, 1958) ประกอบด้วย การวางแผน การจัดการองค์กร ภาวการณ์เป็นผู้นำและการควบคุม แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549) มีคำย่อว่า I AM READY ประกอบด้วย เป็นผู้ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี (Integrity) ขยัน ตั้งใจทำงาน (Activeness) มีศีลธรรม คุณธรรม (Morality) ปรับตัวได้ทันโลก (Relevancy) มุ่งเน้นประสิทธิภาพ (Efficiency) รับผิดชอบต่อผลงาน (Accountability) มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย (Democracy) และมุ่งเน้นผลงาน (Yield) และแนวคิดและทฤษฎีประสิทธิผลการปฏิบัติงาน (Gibson, John, and James, 1982) ประกอบด้วย การผลิต (Production) ประสิทธิภาพ (Efficiency) ความพึงพอใจ (Satisfaction) การปรับเปลี่ยน (Adaptiveness) และการพัฒนา (Development) สามารถสรุปได้ ดังนี้

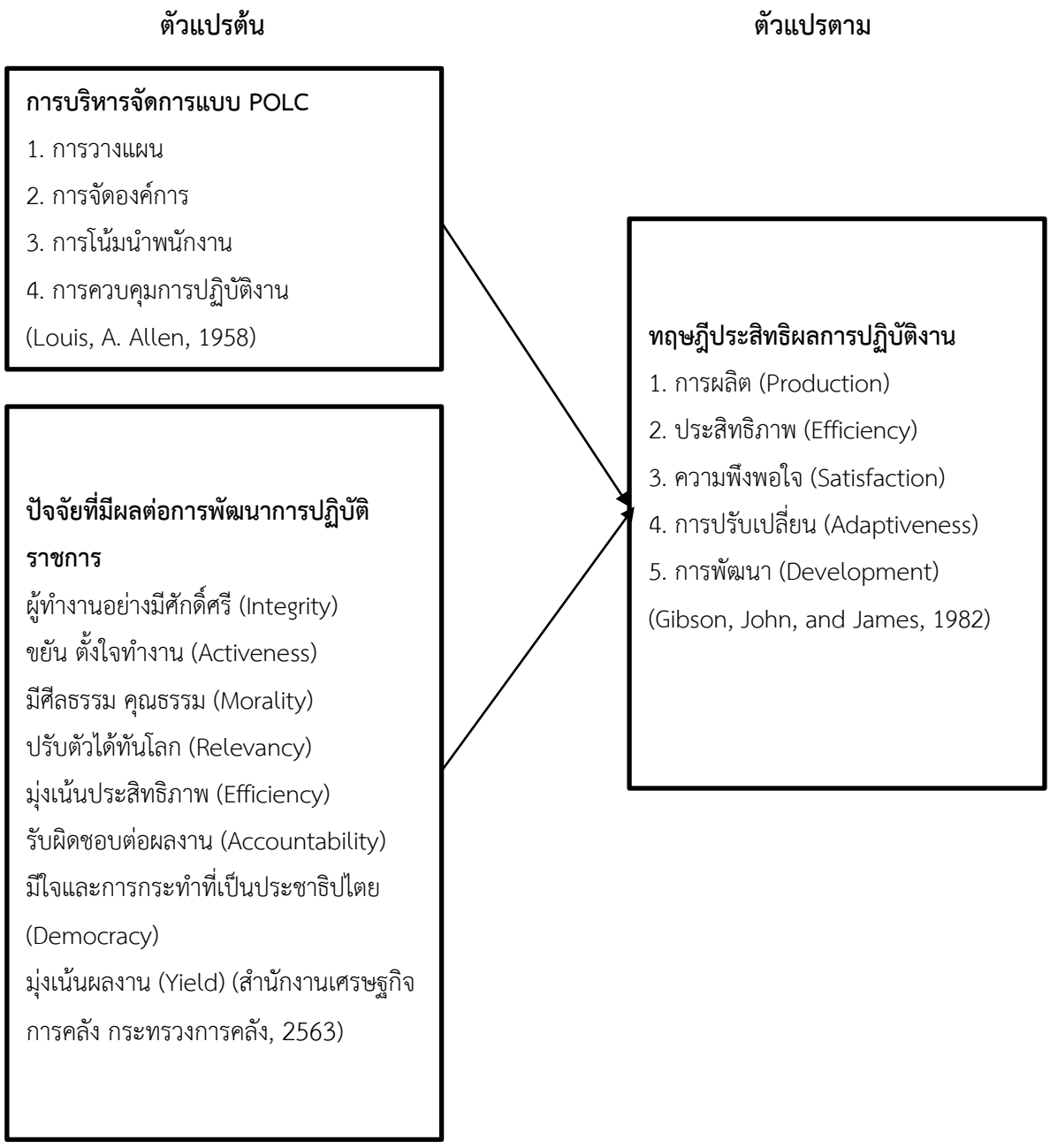

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ที่มา: พัฒนาจากแนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการภาครัฐสมัยใหม่ (Dunleavy & Hood, 1994) แนวคิดและทฤษฎีการปฏิบัติราชการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ, 2549) และแนวคิดและทฤษฎีประสิทธิผลการปฏิบัติงาน (Gibson, John, and James, 1982)

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ ประชากรที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัย คือ ประชาชนในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี จำนวน 300 คน

การสร้างและหาคุณภาพเครื่องมือ

เครื่องมือที่ใช้ในการรวบรวมข้อมูล การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ผู้วิจัยสร้างขึ้นเองจากการศึกษาเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อแบ่งออกเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 แบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะประชากรผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้ต่อเดือน

ตอนที่ 2 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย การผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ การปรับเปลี่ยนและการพัฒนา มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

ตอนที่ 3 แบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ประกอบด้วย ผู้ทำงานอย่างมีศักดิ์ศรี ขยัน ตั้งใจทำงาน มีศีลธรรม คุณธรรม ปรับตัวได้ทันโลก มุ่งเน้นประสิทธิภาพ รับผิดชอบต่อผลงาน มีใจและการกระทำที่เป็นประชาธิปไตย และมุ่งเน้นผลงาน มีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ (Rating scale) แบบลิเคิร์ท (Likert ration scales) คือ น้อยที่สุด = 1, และมากที่สุด = 5

สำหรับการเก็บรวบรวมข้อมูลนั้น มีการแจกแบบสอบถามแก่กลุ่มตัวอย่าง และทำการรวบรวมแบบสอบถามคืนด้วยตัวเอง และนำแบบสอบถามที่ได้รับการตอบทั้งหมด นำไปวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติต่อไป

การวิเคราะห์ข้อมูล

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้แก่ สถิติเชิงพรรณา ประกอบด้วย ค่าร้อยละ (Percentage) ค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และสถิติเชิงอ้างอิง ประกอบด้วย สหสัมพันธ์เพียร์สัน และสมการถดถอยเชิงพหุ

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ในการนำเสนอผลการวิจัยในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้สรุปผลการศึกษาจากผลการวิเคราะห์ข้อมูลที่ได้จาก การตอบแบบสอบถามของกลุ่มตัวอย่างในการวิจัย ซึ่งสามารถสรุปผลการวิจัย ได้ดังนี้

ผลการวิเคราะห์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบล ห้วยกระปุกอำเภอห้วยยาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมาคือ ด้านการปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

ผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.62 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ การมีผลงานเป็นที่ประจักษ์และปฏิบัติงานโดยเน้นผลสัมฤทธิ์เป็นสำคัญ อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.78 รองลงมาคือ ด้านการทำงานที่มีประสิทธิภาพสามารถวัดและแสดงไว้อย่างชัดเจน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.70 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการเรียนรู้และปรับตัวทันโลกตรงกับสังคม อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.55 ตามลำดับ

ผลการทดสอบสมมติฐาน

สมมติฐานที่ 1 การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับปานกลาง ผลการทดสอบพบว่า การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.37 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุดคือ ด้านการพัฒนา อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.49 รองลงมาคือ ด้านการปรับเปลี่ยน อยู่ในระดับมากที่สุด มีค่าเฉลี่ย 4.48 และด้านที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ด้านการผลิต อยู่ในระดับมาก มีค่าเฉลี่ย 4.15 ตามลำดับ จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี อยู่ในระดับมากที่สุด

สมมติฐานที่ 2 ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การกับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ไม่เป็นเชิงบวก ผลการทดสอบพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การ กับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01** จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การมีความสัมพันธ์กับการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี เป็นเชิงบวก

สมมติฐานที่ 3 ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การไม่สามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้เกินร้อยละ 30

ผล การทดสอบพบว่า การจัดองค์การ ความขยันตั้งใจการทำงาน ด้านการมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้านคุณธรรม และ ด้านการปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรีของข้าราชการ เป็นตัวแปรที่ได้รับเลือกเข้าสมการถดถอยและสามารถอภิปรายความผันแปรของการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์พหุคูณ (R) เท่ากับ R = .723.อธิบายประสิทธิผลในการทำนาย (R^2) เท่ากับ 52.3 หรือร้อยละ 52.3 ส่วนตัวแปรอิสระประกอบด้วย การจัดองค์การ ความขยันตั้งใจการทำงาน ด้านการมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ ด้านคุณธรรม และด้านการปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรีของข้าราชการ โดยรวมมีความสัมพันธ์ในเชิงบวก จึงปฏิเสธสมมติฐานศูนย์และยอมรับสมมติฐานแย้งว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การสามารถพยากรณ์การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ได้เกินร้อยละ 30 และสามารถเขียนสมการพยากรณ์ได้ ดังนี้

สมการการพยากรณ์ ประกอบด้วย การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การ = . 666 constants + .224 การจัดองค์การ + .289 การมีผลงานเป็นที่ประจักษ์ -.170 ด้านคุณธรรม + .169 การปฏิบัติงานอย่างมีศักดิ์ศรีของข้าราชการ

อภิปรายผล

ผลการศึกษาการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี สามารถอภิปรายผลได้ดังนี้

1. จากผลการวิจัยพบว่า การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ ปริญญา ภิญโญยิ่ง และราเชนทร์ นพณัฐวงศกร (2563) ได้ทำการศึกษาเรื่อง ประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร พบว่า ประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2. จากผลการวิจัยพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับงานวิจัยของ สมชาย เกตุไหม และคณะ (2567) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การพัฒนารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ พบว่า 1) สภาพการดำเนินการเป็นองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. มีการดำเนินการผ่านแผนงานต่าง ๆ ที่มีผู้รับผิดชอบอย่างชัดเจน ปัญหาการดำเนินการ พบว่า การจัดการบางส่วนมีความซ้ำซ้อน และมีข้อจำกัดทางด้านการบริหาร 2) รูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบ คือ การยกระดับองค์กร การสร้างมูลค่าและความยั่งยืนขององค์กร การสร้างคุณค่าทุนมนุษย์ การสร้างนวัตกรรม และการก้าวสู่องค์กรดิจิทัล 3) การประเมินรูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงาน กสทช. ผู้เชี่ยวชาญมีความคิดเห็นสอดคล้องกันว่ามีระดับความเหมาะสม ความเป็นไปได้ และความเป็นประโยชน์ อยู่ในระดับมากถึงมากที่สุด

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้ประโยชน์

1. การจัดการพัฒนาสมรรถนะองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี มีข้อเสนอให้ จัดการพัฒนาผลผลิตในกิจกรรมสาธารณะเพื่อคุณภาพชีวิตของประชาชน

2. องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก ต้องพัฒนาด้านการเรียนรู้และปรับตัวทันโลกตรงกับสังคมให้กับข้าราชการและพนักงาน เพื่อให้สามารถมีองค์ความรู้ด้านการจัดการสมัยใหม่และเทคโนโลยีด้านข่าวสารข้อมูล

3. องค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก ต้องพัฒนาด้านการจัดการแผนงานและการนำแผนไปปฏิบัติให้สามารถเกิดผลงานอย่างสมบูรณ์

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

1. ภาครัฐควรส่งเสริมการจัดการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบลทุกแห่งในจังหวัดเพชรบุรี

2. ภาครัฐควรส่งเสริมการเรียนรู้โดยผ่านกระบวนการสื่อสารอิเล็กโทรนิกส์ให้กับข้าราชการและชุมชน

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาวิจัยประเด็นเรื่องความยั่งยืนการจัดการพัฒนาสมรรถนะการปฏิบัติงานของข้าราชการองค์การบริหารส่วนตำบล

2. ควรศึกษาประเด็นเรื่องความพึงพอใจของประชาชนผู้รับบริการในองค์การบริหารส่วนตำบลเขากระปุก อำเภอท่ายาง จังหวัดเพชรบุรี

บรรณานุกรม

ปริญญา ภิญโญยิ่ง และ ราเชนทร์ นพณัฐวงศกร. (2563). ประสิทธิผลการให้บริการขององค์การบริหารส่วนตำบลบ้านเกาะ อำเภอเมืองสมุทรสาคร จังหวัดสมุทรสาคร. *วารสารสถาบันวิจัยพิมลธรรม*, *11*(3), 159-168. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/prij/article/view/240592/164884.

วิโรจน์ สุวรรณประไพ. (2565). *ทัศนคติที่ส่งผลต่อประสิทธิผลการปฏิบัติงานของบุคลากรภาครัฐในหน่วยงานเทศบาลเมืองกระบี่* [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์.

สมชาย เกตุไหม, ชมสุภัค ครุฑกะ, วรนุช แหยมแสง, และ ดวงเดือน จันทร์เจริญ. (2567). การพัฒนารูปแบบองค์กรสมรรถนะสูงของสำนักงานคณะกรรมการกิจการกระจายเสียง กิจการโทรทัศน์ และกิจการโทรคมนาคมแห่งชาติ. *วารสารสังคมศาสตร์และวัฒนธรรม*, *8*(5), 128-139. https://so06.tci-thaijo.org/index.php/JSC/article/download/273757/183152/1120056.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาระบบราชการ (สำนักงาน ก.พ.ร.). (2549). *คู่มือการประเมินผลการปฏิบัติราชการของสงวนราชการประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2549*. กรุงเทพฯ: บางกอกบล็อก.

สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง กระทรวงการคลัง. (2563). *บริการประชาชน*. https://www.fpo.go.th/main/General-information-public-service.

Allen, L. A. (1958). *Organization and management*. New York: McGraw-Hill.

Dunleavy, P., & Hood, C. (1994). From old public administration to new public management. *Public Money and Management, 14*(3), 9-16. DOI no.: https://doi.org/10.1080/09540969409387823.

Gibson, J. H., John, M. I. & James, H. D. (1982). *Organizations : Behavior structure and Processes* (4th ed.). Austin, TX: Business Publications.

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Quality of Working Life of Local Government Organization Personnel Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province

นาตยา ปราศทุกข์[1] และรัชยา ภักดีจิตต์[2]

Nattaya Pradtook[1] and Rachaya Pakdeejit[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: nattaya.pra@outlook.rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน ได้แก่ พนักงานส่วนท้องถิ่นอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สันผลการวิจัย (1) ด้านระดับพฤติกรรมในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า อายุ ระดับการศึกษา อายุราชการ/อายุงาน และอัตราเงินเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกัน และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับค่อนข้างสูง

คำสำคัญ: คุณภาพชีวิต การปฏิบัติราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research has 3 objectives: (1) to study the level of work behavior; and quality of working life of personnel of local government organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. (2) To compare the quality of working life of personnel of local government organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province and (3) To study the relationship between work behavior and quality of working life of personnel of local government organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. This research is quantitative research The sample group consisted of 187 people, including local government employees in Thap Sakae District. Prachuap Khiri Khan Province Data were collected using a questionnaire. Statistics used in data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-value, one-way ANOVA. and the Pearson correlation value. Research results (1) work behavior level and quality of working life of personnel of local government organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province at a high level (2) Comparing the quality of working life of personnel of local administrative organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. Classified by personal factors, it was found that age, education level Year of service/year of service and salary rates are different there are different opinions on the quality of working life of personnel of local government organizations in Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. And (3) Regarding the relationship between work behavior and the quality of working life of personnel in local administrative organizations, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, it was found that there was a positive relationship at a relatively high level.

Keywords: Innovation, providing public infrastructure services Na Hu Kwang subdistrict administrative organization, ThapSakae district, Prachuap Khiri Khan province

บทนำ

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นการบริหารราชการแผ่นดินอย่างหนึ่งที่มีความสำคัญ และใกล้ชิดกับประชาชนได้มากที่สุด โดยเฉพาะประเทศที่มีการใช้ระบบการปกครองระบอบประชาธิปไตย ซึ่งในทฤษฎีและแนวความคิดทางด้านปกครอง รัฐบาลซึ่งมีหน้าที่ทำการบริหารการปกครองของประเทศนั้น ย่อมมีภาระหน้าที่มากมายในการบริหารแผ่นดินให้ประชาชนได้รับความสุข ความสะดวก ความสบายในการดำรงชีวิตและมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น อีกทั้งความมั่นคงแห่งชาติทั้งในด้านการเมือง เศรษฐกิจ และสังคมแต่ย่อมเป็นไปไม่ได้ที่รัฐบาลจะดูแลประชาชนได้อย่างทั่วถึงทุกชุมชนของประเทศ เพราะอาจจะเกิดปัญหาเกี่ยวกับความล่าช้า ใน

การดำเนินงานการที่อาจจะไม่ตอบต่อความต้องการของแต่ละชุมชนได้และรวมทั้งข้อจำกัดเกี่ยวกับงบประมาณ (Budget) และตัวบุคคลหรือเจ้าหน้าที่ ดำเนินงานให้ทั่วถึงได้ ดังนั้น การลดภาระของรัฐบาลโดยการให้ประชาชนได้เข้ามามีส่วนร่วมในการปกครองตนเอง เพื่อการสนองตอบต่อความต้องการของชุมชน จะได้เกิดความสะดวก รวดเร็ว และตรงกับ ความมุ่งประสงค์ของชุมชนนั้น ๆ จึงเป็นผลให้การปกครองท้องถิ่นมีบทบาทและความสำคัญเกิดขึ้น (ประธาน สุวรรณมงคล, 2537)

ปัจจุบันองค์การต่าง ๆ ต้องเผชิญกับภาวการณ์ที่เปลี่ยนแปลงไป เช่น สภาพเศรษฐกิจ สังคมคู่แข่ง ฯลฯ ซึ่งมาจากภายในและภายนอกองค์การซึ่งภาวการณ์ดังกล่าวอาจนำไปสู่การเปลี่ยนแปลงของตัวองค์การได้โดยส่วนหนึ่งที่ได้รับผลกระทบเมื่อองค์การเกิดการเปลี่ยนแปลงก็คือ ทรัพยากรบุคคล ดังนั้นในสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลงตลอดเวลาบุคลากรในองค์การจึง จำเป็นต้องปรับตัวเพื่อที่จะได้สามารถเผชิญกับภาวการณ์ต่าง ๆ การปรับตัวนี้บุคลากรแต่ละบุคคล จะมีการปรับตัวที่แตกต่างกันบุคคลที่ปรับตัวได้ไม่ดีก็อาจก่อให้เกิดปัญหาซึ่งนำไปสู่ภาวะ ความเครียดในการทำงานได้ ส่วนบุคคลที่สามารถปรับตัวได้ดีก็จะสามารถดำรงชีวิตในการทำงานได้อย่างปกติสุข ทั้งนี้ในการพัฒนาองค์การให้มีประสิทธิภาพสูงสุดคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์การเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่งในการขับเคลื่อนองค์การไปสู่ความสำเร็จเนื่องจากคุณภาพชีวิตการทำงานที่ดีของบุคลากรในองค์การจะผลักดันให้บุคคลมีประสิทธิภาพในการทำงานมากยิ่งขึ้น กล่าวคือ เมื่อบุคลากรมีคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานก็ย่อมส่งผลต่อทัศนคติที่ดีต่อการทำงาน เห็นความสำคัญและคุณค่าของงานมีความสุขใจพึงพอใจ อีกทั้งสนุกกับงานที่ทำและพร้อมจะอุทิศตนเพื่องานด้วยความเต็มใจให้แก่องค์การ (สุเนตร นามโคตรศรี, 2553)

คุณภาพชีวิตของการทำงาน เป็นการวางแนวทางในอนาคตของพนักงานที่มีการจัดการคุณภาพชีวิตที่แตกต่างโดยมีปัจจัยพื้นฐานมาเป็นสิ่งกำหนดเพื่อเป็นตัวกระตุ้นในการพัฒนาคุณภาพ ชีวิตโดยระบบการทำงานจะต้องสอดคล้องกับความต้องการของพนักงานที่ต้องการมีคุณภาพชีวิต ประสบการณ์ ที่มากขึ้นกว่าเดิม คุณภาพชีวิตที่ดีของพนักงานในองค์กรดีขึ้นจะต้องอาศัยวัฒนธรรมการทำงานและสิ่งแวดล้อมในการทำงานและการบริหารทรัพยากร มนุษย์ในองค์กรให้มีส่วนเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตที่จะได้รับการพิจารณาในแง่ของความคิดหลายรูปแบบ ซึ่งมักจะเป็นแนวคิดของการได้รับการบริการค่านิยมและประสบการณ์ชีวิตพนักงาน ค่าสวัสดิการ ผลตอบแทนที่ได้รับ สภาพแวดล้อม สถานที่ทำงาน เพื่อให้เกิดคุณภาพชีวิตของพนักงานได้มีบทบาท สำคัญในการขับเคลื่อนองค์กรไปในทิศทางที่ก้าวหน้า และองค์กรต้องปรับตัวให้เข้ากับสภาวะ เศรษฐกิจปัจจุบัน รวมถึงการ แข่งขันที่เกิดขึ้นในอนาคต (ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต และคณะ, 2555) และการพัฒนาคุณภาพของการบริการจะทำให้ผู้ที่เข้ามาใช้เกิดความพึงพอใจ ส่งผลต่อการใช้บริการซ้ำ สร้างความภักดีอีกทั้งยังมีการพัฒนา เพื่อให้ผู้ปฏิบัติงานสามารถสร้างภาพลักษณ์ให้องค์การในรูปแบบการมีส่วนร่วมที่จะสร้างความประทับ ใจให้กับผู้ที่มาใช้บริการ การพัฒนาคุณภาพจะส่งผลต่อผลลัพธ์ของการพัฒนาการปรับปรุงองค์การที่ มีโอกาสสร้างความพึงพอใจ คุณภาพชีวิตในการทำงานไม่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานในทางอ้อมแต่ คุณภาพชีวิตจะสร้างความพึงพอใจให้ปฏิบัติงานของพนักงานกับองค์การ องค์การจึงควรมุ่งมั่นที่จะพัฒนาคุณภาพชีวิตของพนักงาน และคุณภาพชีวิตการทำงานเพื่อสร้างความแข็งแกร่งใน

อนาคต ซึ่งคุณภาพชีวิตการทำงานจะพิจารณาจากคุณลักษณะแนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคลหรือสังคมขององค์กรที่ทำให้งานประสบความสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้จาก เกณฑ์ชี้วัด 8 ประการ คือ ค่าตอบแทนที่เป็นธรรม สิ่งแวดล้อมที่สะอาดและปลอดภัย ความรู้ ความสามารถในงาน ความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน การมีส่วนร่วมด้านสังคม ความยุติธรรม ในองค์กร ความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวมการเกี่ยวข้องสัมพันธ์กับสังคม

ด้วยเหตุผลดังกล่าว ผู้ศึกษาจึงสนใจศึกษาคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยสามารถนำข้อมูลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ในการส่งเสริมหรือวางแผนคุณภาพชีวิตการทำงาน และเป็นแนวทางในการวางแผนการบริหารทรัพยากรมนุษย์ของพนักงานในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ให้สามารถปรับตัวต่อการเปลี่ยนแปลงต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นได้ ดังนั้นการศึกษาคุณภาพ ชีวิตในการทำงานของพนักงานจึงเป็นสิ่งที่สำคัญอย่างยิ่งเพื่อสามารถนำผลที่ได้จากการศึกษาไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาองค์การเสริมสร้างคุณภาพชีวิตที่ดีในการทำงานที่ดียิ่งขึ้น รวมถึงรักษาบุคลากรที่มีคุณค่าให้อยู่กับองค์การต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาระดับพฤติกรรมในการทำงาน และคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงาน

คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรในองค์กรมีความสำคัญต่อผลผลิตขององค์กร เนื่องจากบุคลากรถือเป็นกลไกหลักในการทำงานให้บรรลุวัตถประสงค์ร่วมกันขององค์กรและจากการศึกษาของนักวิจัยยังพบว่า องค์กรใดที่ส่งเสริมปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานจะส่งผลให้ผลผลิต ขององค์กรเพิ่มมากขึ้น ทั้งนี้ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานมีความหมายครอบคลุมหลายปัจจัย ได้แก่ สภาพการทำงาน ค่าตอบแทน ความมั่นคง สัมพันธภาพในการทำงานร่วมกัน เป็นต้น ซึ่งปัจจัยดังกล่าว จะส่งผลกระทบต่อสุขภาพกายและจิตใจของบุคลากรในองค์กรโดยตรง Walton (1974) ได้ให้ความหมายของคุณภาพชีวิตการทำงานไว้ว่า เป็นลักษณะของการทำงานที่ตอบสนองความต้องการและความปรารถนาของบุคคลโดยพิจารณาคุณลักษณะแนวทางความเป็นบุคคล สภาพตัวบุคคล หรือสังคมขององค์การที่ทำให้งานประสบผลสำเร็จ ซึ่งสามารถวัดได้จากเกณฑ์ชี้วัด 8 ด้าน คือ ด้านค่าตอบแทนที่เพียงพอและยุติธรรม ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกสุขลักษณะและ

ปลอดภัย ด้านโอกาสและการพัฒนาความสามารถ ด้านความมั่นคงและความก้าวหน้าในงาน ด้านการบูรณาการ ทางสังคม ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ด้านความสมดุลระหว่างงานกับชีวิตส่วนตัว ด้านการคำนึงถึงประโยชน์และความรับผิดชอบต่อสังคมและยังมีความหมายที่กว้างขึ้น มิใช่แค่กำหนดแต่เวลาในการทำงานสัปดาห์ละ 40 ชั่วโมง หรือมิใช่เพียงกฎหมายคุ้มครองแรงงานเด็กหรือจ่ายค่าตอบแทนที่คุ้มค่าเท่านั้น แต่มีความหมายรวมไปถึงความต้องการและความปรารถนาในชีวิตของบุคลากรในหน่วยงานที่ดีขึ้น

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงาน

Albanese (1981) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานว่าคือ พฤติกรรมและ การกระทำของคนงานที่จะส่งผลต่อความสำเร็จต่องานของเขาโดยตรง และพฤติกรรมนั้นยังรวมไป ถึงการแสดงออกของคนงานที่มีต่อสิ่งแวดล้อมในสังคมที่เขาปฏิบัติงานอยู่ ในขณะที่ Baruch (1968) ได้ให้ความหมายของพฤติกรรมการทำงานไว้ว่า สิ่งที่บุคคล แสดงออกเพื่อตอบโต้สิ่งใดสิ่งหนึ่งในขณะปฏิบัติงานซึ่งสามารถสังเกตวัดได้ตรงกัน ไม่ว่าการแสดงออกหรือการตอบสนองนั้นจะเกิดขึ้นภายในหรือภายนอกร่างกายก็ตาม พฤติกรรมการทำงาน ที่แสดงออกนี้อาจเป็นไปได้ทั้งในด้านจิตใจ (Psychological Withdrawal) เช่น นั่งฝันกลางวันไปเรื่อยไม่ตั้งใจทำงาน หรือแสดงออกมาด้วยการกระทำ (Physical Withdrawal) เช่น การขาดงานโดยพลการ กลับบ้านก่อนเวลา หยุดพักนานเกินไป อู้งาน ทำงานช้าลงแสดงพฤติกรรมก้าวร้าว รุนแรง จนถึงขั้นลาออก ส่วนพฤติกรรมการทำงานที่แสดงออกในแง่ดีก็มีเช่นกัน เช่น ทำงานในหน้าที่อย่างเต็มที่ และทำงานให้มากกว่าที่ได้รับมอบหมาย

กรอบแนวคิด

การศึกษาครั้งนี้ผู้ศึกษาได้ทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้อง แนวคิดและทฤษฎีตามมาตรฐานระบบการบริหารจัดการคุณภาพชีวิตการทำงาน (Management System of Quality of Work Life: MS-QWL) มาสรุปเป็นกรอบแนวคิดในการศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

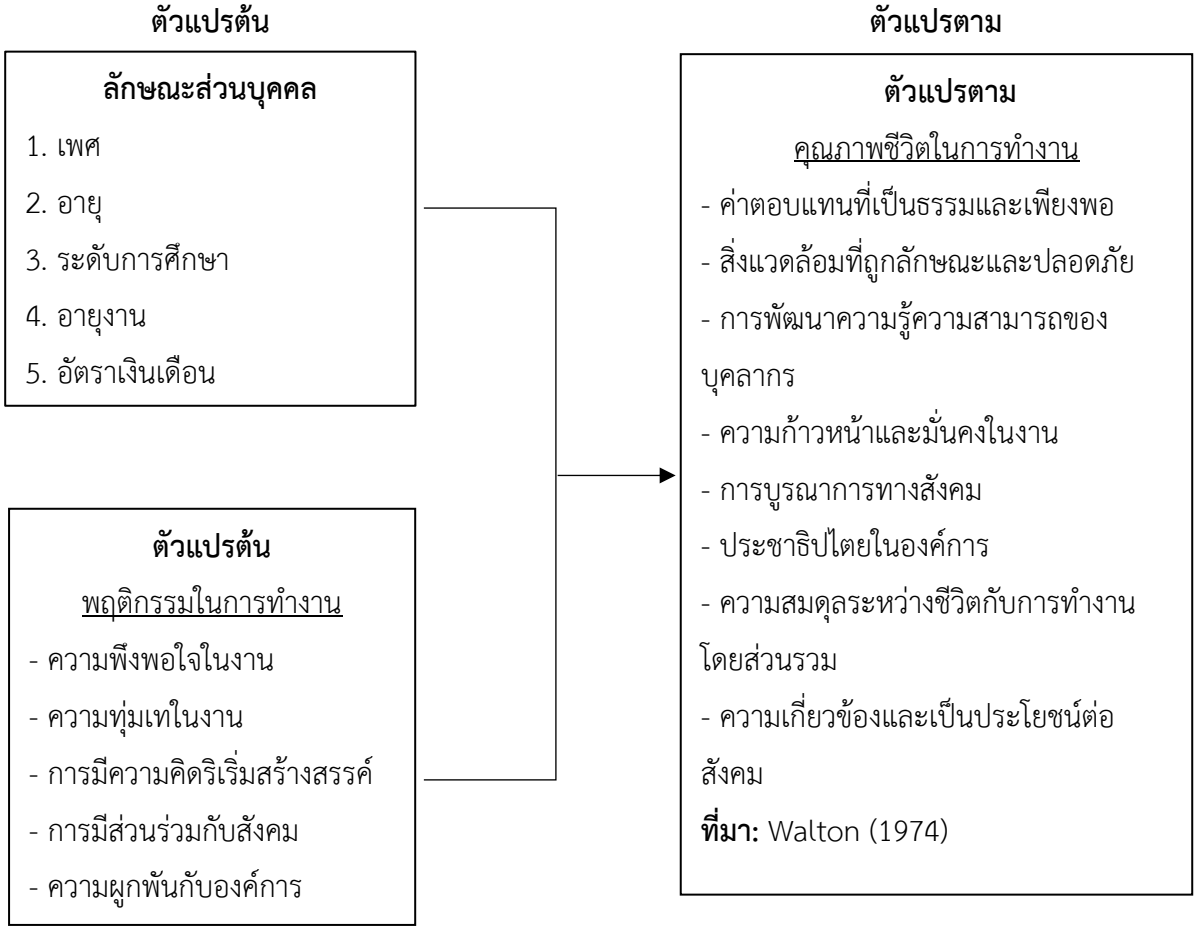

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 187 คน โดยได้ออกแบบเครื่องมือ การวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ศึกษามากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 348 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 187 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างตามการคำนวณของ Yamane (1967, อ้างถึงใน

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. อายุราชการ/อายุงาน 5. อัตราเงินเดือน จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 5 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ 2. ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย 3. ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร 4. ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน 5. ด้านการบูรณาการทางสังคม 6. ด้านประชาธิปไตยในองค์การ 7. ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม 8. ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม จำนวนทั้งสิ้น 24 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านความพึงพอใจในการทำงาน 2. ด้านความทุ่มเทในงาน 3. ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ 4. ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม 5.ด้านความผูกพันกับองค์การ จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตรส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า โดยรวมและรายด้านอยู่ในระดับมาก สามารถเรียงลำดับได้ดังนี้ ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านการบูรณาการทางสังคม และด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ว่า ความคิดเห็นของพนักงานส่วนใหญ่ในเรื่องคุณภาพชีวิตในการทำงาน พนักงานนั้นมองว่า บุคลากรในองค์กรมีความเคารพในสิทธิส่วนบุคคลให้เกียรติซึ่งกันและกัน ผู้บังคับบัญชาเปิดโอกาสให้แสดงความคิดเห็น และรับฟังความคิดเห็นของผู้ใต้บังคับบัญชา องค์กรมีการพิจารณาความดี ความชอบ การเลื่อนขั้นเลื่อนตำแหน่ง ด้วยความเป็นธรรม ด้วยเหตุผลเหล่านี้จึงทำให้พนักงานรู้สึกว่าการทำงานในที่แห่งนี้จะทำให้มีคุณภาพชีวิตที่ดี และความสุขในการ

ทำงาน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนสิน จันทเดช (2567) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ในภาพรวมมีระดับคุณภาพชีวิตในการทำงานอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน พบว่า ด้านความรับผิดชอบในงาน เป็นลำดับแรก รองลงมาคือ ด้านความก้าวหน้าและความมั่นคงในงาน ด้านความผูกพันต่อองค์กร ด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงาน และด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการ

ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับพฤติกรรมในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน พบว่าอยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านความทุ่มเทในงาน ด้านการมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ด้านการมีส่วนร่วมกับสังคม ด้านความผูกพันกับองค์การ และด้านความพึงพอใจในการทำงาน จากผลการวิเคราะห์สามารถอธิบายได้ว่า เมื่อเกิดปัญหาในขณะปฏิบัติหน้าที่พนักงานสามารถแก้ปัญหาได้ อย่างลุล่วง มีการเรียนรู้ไม่หยุดนิ่งได้รับการสนับสนุนให้พัฒนาความรู้ความสามารถและทักษะในการทำงานอย่างต่อเนื่อง มีการวางแผนในการทำงานและสามารถแก้ไขปัญหาในการทำงานด้วยตนเอง ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริกา แป้นถึง (2567) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงาน อยู่ในระดับสูง เมื่อพิจารณาในรายละเอียดเป็นรายด้านจากมากไปหาน้อย ได้แก่ ด้านความภูมิใจในองค์การ ด้านสภาพที่ทำงานที่ปลอดภัย ด้านการพัฒนาศักยภาพของผู้ปฏิบัติงาน ด้านความก้าวหน้า ด้านสังคมสัมพันธ์ ด้านลักษณะการบริหารงาน ด้านภาวะอิสระจากงาน และด้านผลตอบแทนที่ยุติธรรมและเพียงพอ ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์การเปรียบเทียบคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล เพศแตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการในการทำงาน ไม่แตกต่างกัน อายุแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน ระดับการศึกษาที่แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน อายุราชการ/อายุงานแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน และ อัตราเงินเดือนแตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อคุณภาพชีวิตในการทำงานแตกต่างกัน ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของณัฐริกา แป้นถึง (2567) เรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาป่า จำแนกตามเพศ อายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน พบว่า พนักงานที่มีอายุ สถานภาพ ระดับการศึกษา ประสบการณ์ทำงาน และรายได้เฉลี่ยต่อเดือนที่แตกต่างกัน มีคุณภาพชีวิตในการทำงาน ที่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ส่วนตัวแปรเพศ ไม่แตกต่าง ที่ระดับนัยทางสถิติระดับ .05 ข้อเสนอแนะควรพัฒนาศักยภาพของพนักงาน โดยส่งเสริมด้านการศึกษาลดภาระงานให้แก่พนักงานที่กำลังศึกษาต่อ เพิ่มค่าตอบแทน เงินประจำตำแหน่ง หรือค่าล่วงเวลาให้สูงขึ้น ส่งเสริมสวัสดิการของพนักงาน

โดยเฉพาะค่าพาหนะเดินทาง ค่ารักษาพยาบาล ค่าโบนัสท้ายปี และค่าเล่าเรียนบุตรในโอกาสพิเศษต่าง ๆ และโอกาสความก้าวหน้าในหน้าที่การงาน โดยพิจารณาการเลื่อนตำแหน่งจากผลงาน มากกว่าการพิจารณาจากความสนิทสนม แบบระบบอุปถัมภ์

ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างพฤติกรรมในการทำงานกับคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า พฤติกรรมในการทำงานมีความสัมพันธ์เชิงบวกคุณภาพชีวิตในการทำงานของบุคลากรองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .01 โดยมีความสัมพันธ์กันในระดับค่อนข้างสูง คือ ด้านการบูรณาการทางสังคม ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม ด้านประชาธิปไตยในองค์การ ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร และด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย กล่าวคือ ถ้ามีปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการพฤติกรรมในการทำงานมากขึ้นก็จะทำให้คุณภาพชีวิตในการทำงานสูงมากขึ้นด้วย ยกเว้น ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ ซึ่งมีความสัมพันธ์ในระดับต่ำ สอดคล้องกับงานวิจัยของ ธนสิน จันทเดช (2567) ได้ศึกษาเรื่อง คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี ผลการวิจัยพบว่า ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยคุณภาพชีวิตการทำงานที่ส่งผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี พบว่า ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านค่าตอบแทนและสวัสดิการและปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านความรับผิดชอบในงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 และวัตถุประสงค์ที่ 4 ปัจจัยคุณภาพชีวิตในการทำงานด้านการมีส่วนร่วมตัดสินใจในงาน มีผลต่อการปฏิบัติงานของพนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

ข้อเสนอแนะการนำผลวิจัยไปใช้

ด้านค่าตอบแทนที่เป็นธรรมและเพียงพอ หน่วยงานควรจัดทำโครงสร้างเงินเดือนที่เหมาะสมกับตำแหน่งงาน ประสบการณ์ และความสามารถ กำหนดช่วงเงินเดือนที่ชัดเจนในแต่ละตำแหน่ง เพื่อป้องกันความไม่เท่าเทียม ใช้ระบบประเมินผลที่เป็นกลางและสามารถวัดผลได้จริง ให้รางวัลจูงใจ เช่น โบนัส หรือค่าตอบแทนพิเศษ สำหรับพนักงานที่มีผลงานโดดเด่น สนับสนุนสวัสดิการที่ช่วยลดภาระค่าใช้จ่าย เช่น ค่ารักษาพยาบาล ค่าเดินทาง หรือเงินช่วยเหลือพิเศษ

ด้านสิ่งแวดล้อมที่ถูกลักษณะและปลอดภัย หน่วยงานควร รักษาความสะอาดของสถานที่ทำงานอย่างสม่ำเสมอ จัดให้มีระบบระบายอากาศที่ดี ลดฝุ่น ควัน และกลิ่นไม่พึงประสงค์ ควบคุมระดับแสงและเสียง

รบกวนให้เหมาะสมกับการทำงาน ติดตั้งอุปกรณ์ป้องกันอันตราย เช่น ถังดับเพลิง ป้ายเตือน และอุปกรณ์เซฟตี้ และตรวจสอบและบำรุงรักษาเครื่องมือและอุปกรณ์ให้อยู่ในสภาพพร้อมใช้งาน

ด้านการพัฒนาความรู้ความสามารถของบุคลากร หน่วยงานควรกำหนดแนวทางการพัฒนาความรู้และทักษะให้สอดคล้องกับเป้าหมายองค์กร จัดอบรมหลักสูตรที่เกี่ยวข้องกับงาน เช่น ทักษะด้านเทคนิค การบริหารจัดการ และภาวะผู้นำ ใช้รูปแบบการเรียนรู้ที่หลากหลาย เช่น การอบรมออนไลน์ การฝึกอบรมเชิงปฏิบัติ และการศึกษาดูงาน

ด้านความก้าวหน้าและมั่นคงในงาน หน่วยงานควรมีการกำหนดเส้นทางความก้าวหน้าในอาชีพที่ชัดเจน สร้างแผนความก้าวหน้าในแต่ละตำแหน่ง เพื่อให้พนักงานเห็นแนวทางการเติบโต เปิดโอกาสให้พนักงานสามารถพัฒนาทักษะเพื่อก้าวไปสู่ตำแหน่งที่สูงขึ้น มีแนวทางการเลื่อนตำแหน่งที่เป็นธรรมและโปร่งใส

ด้านการบูรณาการทางสังคม หน่วยงานควรมีการส่งเสริมวัฒนธรรมองค์กรที่เปิดกว้างและเท่าเทียม สร้างสภาพแวดล้อมที่เปิดรับความหลากหลายทางเชื้อชาติ วัฒนธรรม และความคิด ส่งเสริมความเท่าเทียมทางเพศและโอกาสที่เป็นธรรมให้กับพนักงานทุกระดับ มีนโยบายต่อต้านการเลือกปฏิบัติ และสร้างความเป็นธรรมในการทำงาน

ด้านประชาธิปไตยในองค์การ หน่วยงานควรส่งเสริมการมีส่วนร่วมของพนักงานในการตัดสินใจ โดยเปิดโอกาสให้พนักงานทุกระดับสามารถแสดงความคิดเห็นเกี่ยวกับนโยบายและแนวทางขององค์กร จัดประชุมหรือเวทีเสวนาเพื่อให้พนักงานสามารถเสนอความคิดเห็นและแนวทางพัฒนาองค์กร ใช้ระบบการสำรวจความคิดเห็น (Survey) หรือการลงคะแนนเสียงในประเด็นสำคัญขององค์กร

ด้านความสมดุลระหว่างชีวิตกับการทำงานโดยส่วนรวม หน่วยงานควรมีการกำหนดเวลาทำงานที่ยืดหยุ่น อนุญาตให้พนักงานเลือกเวลาทำงานที่เหมาะสมกับตนเองภายในกรอบเวลาที่กำหนด ให้พนักงานสามารถลาพักร้อนหรือวันหยุดพิเศษได้อย่างเหมาะสมโดยไม่กระทบต่องาน สนับสนุนให้พนักงานใช้วันลาพักผ่อนโดยไม่มีแรงกดดันจากองค์กร เพิ่มวันลาหยุดพิเศษ เช่น วันลาเพื่อดูแลครอบครัว วันลาทำงานอาสาสมัคร หรือวันลาสุขภาพจิต (Mental Health Day)

ด้านความเกี่ยวข้องและเป็นประโยชน์ต่อสังคม โดยมีการส่งเสริมโครงการความรับผิดชอบต่อสังคม (Corporate Social Responsibility - CSR) จัดโครงการช่วยเหลือชุมชน เช่น การบริจาค การพัฒนาชุมชน หรือโครงการเพื่อสิ่งแวดล้อม สนับสนุนกิจกรรมอาสาสมัครของพนักงาน เช่น การสอนหนังสือเด็ก การปลูกป่า หรือการช่วยเหลือผู้ยากไร้ ส่งเสริมการต่อต้านการทุจริตและคอร์รัปชันในทุกระดับขององค์กร มีความโปร่งใสในกระบวนการดำเนินธุรกิจ เช่น การเปิดเผยข้อมูลทางการเงิน การดำเนินงานที่ตรวจสอบได้

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

ศึกษาเพิ่มเติมในประเด็นที่เกี่ยวข้องหรือเจาะลึกลงไปในหัวข้อที่มีข้อมูลเชิงลึกไม่เพียงพอ เปรียบเทียบผลการวิจัยกับบริบทที่แตกต่างกัน เช่น ในองค์กรขนาดเล็ก กลาง และใหญ่ หรือในองค์กรที่แตกต่างกัน ศึกษาผลกระทบในระยะยาวของปัจจัยที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลที่มีความครอบคลุมมากขึ้น

ใช้วิธีการวิจัยแบบผสมผสาน (Mixed Methods) เช่น การเก็บข้อมูลเชิงปริมาณและเชิงคุณภาพร่วมกัน เพิ่มจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้ได้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและสามารถนำไปใช้ทั่วไปได้มา กขึ้น ใช้เทคนิควิเคราะห์ข้อมูลที่ทันสมัย เช่น การวิเคราะห์ข้อมูลขนาดใหญ่ (Big Data) หรือการใช้ปัญญาประดิษฐ์ช่วยวิเคราะห์

นำแนวคิดหรือทฤษฎีใหม่ ๆ มาประยุกต์ใช้เพื่อให้ได้มุมมองที่แตกต่างและลึกซึ้งยิ่งขึ้น ศึกษาปัจจัยเชิงจิตวิทยา สังคม และวัฒนธรรมที่อาจมีผลต่อผลลัพธ์ของการวิจัย และทบทวนวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องอย่างละเอียดและอัปเดตข้อมูลล่าสุดเพื่อให้กรอบแนวคิดมีความทันสมัย

บรรณานุกรม

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/We9uX

ณัฐริกา แป้นถึง. (2567). คุณภาพชีวิตในการทำงานของพนักงานเทศบาลตำบลนาป่า อำเภอเมือง จังหวัดชลบุรี, *วารสารรัฐประศาสนศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยชินวัตร, 1*(1) ,16-30

ธนสิน จันทเดช. (2567). คุณภาพชีวิตในการทำงานที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของ พนักงานในอุตสาหกรรมการบริการในเขตอำเภอเมืองเพชรบุรี จังหวัดเพชรบุรี. *วารสารมณีเชษฐาราม วัดจอมมณี, 7*(3), 1-18.

ประธาน สุวรรณมงคล. (2537). *การกำหนดอำนาจหน้าที่และความสัมพันธ์ระหว่างส่วนกลางส่วนภูมิภาคและส่วนท้องถิ่น*. สถาบันดำรงราชานุภาพ สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย.

ศิรินันท์ กิตติสุขสถิต, เฉลิมพล แจ่มจันทร์, กาญจนา ตั้งชลทิพย์ และ จรัมพร โห้ลำยอง. (2555). *คุณภาพชีวิตการทำงาน และความสุข.* กรุงเทพฯ : ธรรมดาเพรส จำกัด.

สุเนตร นามโคตรศรี. (2553). *คุณภาพชีวิตการทำงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนตำบลในเขตอำเภอด่านขุนทด จังหวัดนครราชสีมา* [วิศวกรรมศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/gXGmt

Albanese, R. (1981). *Managing: Toward accountability for performance* (3rd ed.). Homewood, IL: Richard D. Irwin.

Baruch, B. (1968). *New ways in discipline*. New York: Randon House

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

Walton, R. E. (1974). Improving the quality of work life. *Harvard Business Review, 52*(5), 11-20.

การพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Improving the Quality of Government Service of the Na Hu Kwang Subdistrict Administrative Organization Thap Sakae District Prachuap Khiri Khan Province

เจษฎา หุ่นงาม[1] และรัชยา ภักดีจิตต์[2]

Jedsada Hunngarm[1] and Rachaya Pakdeejit [2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Jedsada.hun@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 187 คน ได้แก่ ได้แก่ พนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ ข้อมูลได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าที ค่าความแปรปรวนทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) คุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด (2) ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุด และ (3) แนวทางการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ ควรจะมีการจัดอบรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน หรือมีการจัดทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น เพราะปัจจัยภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

คำสำคัญ: การพัฒนาคุณภาพ การปฏิบัติราชการ องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research has 3 objectives (1) To assess the quality of administrative performance of the Na Hukwang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province; (2) To analyze the relationship between internal organizational factors affecting the quality of administrative performance of the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province; and (3) To propose guidelines for improving the quality of administrative performance of the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. This research is a quantitative study. The sample group consists of 187 individuals, including employees working in the area of the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. Data were collected using questionnaires. The statistical methods used for data analysis include frequency, percentage, mean, standard deviation, t-test, one-way ANOVA, and Pearson correlation coefficient. The research results (1) The quality of administrative performance of the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, is at the highest level. (2) The relationship between internal organizational factors affecting the quality of administrative performance of the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, is at the highest level. (3) The recommended approach for improving the quality of administrative performance includes organizing training sessions to strengthen relationships among colleagues or conducting more joint activities. This is because internal organizational factors are the most significant influence on the quality of administrative performance in the Na Huk Wang Subdistrict Administrative Organization, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province.

Keywords: Quality improvement, administrative performance, Na Hukwang subdistrict administrative organization, Thap Sakae district, Prachuap Khiri Khan province

บทนำ

พระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ. 2551 วางหลักการปฏิบัติราชการว่าต้องเป็นไปเพื่อผลสัมฤทธิ์ต่อภารกิจภาครัฐ ความมีประสิทธิภาพและคุ้มค่า โดยมาตรา 76 กำหนดให้ผู้บังคับบัญชา มีหน้าที่ประเมินผลการปฏิบัติราชการของผู้ใต้บังคับบัญชา เพื่อใช้ประกอบการพิจารณาแต่งตั้ง และเลื่อนขั้นเงินเดือน รวมถึงการพัฒนาและเพิ่มพูนประสิทธิภาพในการปฏิบัติราชการ การบริหารผลการปฏิบัติงานเป็นผลที่เกิดขึ้น

จากกระบวนการติดต่อสื่อสาร 2 ทาง ภายใต้ความเชื่อในลักษณะความเท่าเทียมกันของหุ้นส่วน (Partnership) โดยแสดงให้เห็นถึงข้อตกลงร่วมกันระหว่างงานและความคาดหวัง อันจะนำไปสู่วิธีการที่จะทำให้พนักงานบรรลุเป้าหมายการทำงานมีวิธีการทำงานที่ถูกต้องเหมาะสมและเป็นการสร้างความสัมพันธ์ร่วมกันทั้งสองฝ่ายในการที่จะช่วยปรับปรุงและพัฒนาการทำงานให้ดีขึ้น รวมทั้งเป็นการกำหนดตัวชี้วัดผลการปฏิบัติงานและค้นหาวิธีการแก้ไขอุปสรรคที่ขัดขวางการทำงาน และเมื่อกระบวนการข้างต้นได้เกิดขึ้นอย่างสมบูรณ์จะทำให้องค์การมีผลการปฏิบัติงานที่มีประสิทธิภาพและ ประสิทธิผล ตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าหรือผู้มีส่วนเกี่ยวข้อง และอยู่บนพื้นฐานของการบริหารทรัพยากรต่าง ๆ ที่องค์การมีอยู่อย่างคุ้มค่า และพร้อมที่จะรับมือกับความเปลี่ยนแปลงอันอาจจะเกิดขึ้นในอนาคตได้เป็นอย่างดี การบริหารผลการปฏิบัติงานที่ดีย่อมส่งผลให้บุคลากรภายในหน่วยงานเกิดความพึงพอใจในการปฏิบัติงานที่ได้รับมอบหมายโดยไม่คิดที่จะหลีกเลี่ยงงานบุคลากรจะมีแรงกระตุ้นที่จะปฏิบัติงานที่ตนเองรับผิดชอบให้เกิดประสิทธิภาพ ซึ่งจะส่งผลให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ ซึ่งจะต้องอาศัยระยะเวลา ขั้นตอน และปัจจัยในการบริหารผลการปฏิบัติงานที่เกิดผลสัมฤทธิ์

สำหรับองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นตามบทบัญญัติของรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทยพุทธศักราช 2550 หมวด 14 ได้กำหนดว่า รัฐจะต้องให้ความเป็นอิสระแก่องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น ตามหลักแห่งการปกครองตนเอง ตามเจตนารมณ์ของประชาชนในท้องถิ่น และส่งเสริมให้องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานหลักในการจัดทำบริการสาธารณะ และมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ แก้ไขปัญหาในพื้นที่และองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นย่อมมีอำนาจ หน้าที่โดยทั่วไปในการดูแลและจดทำบริการสาธารณะเพื่อประโยชน์ของประชาชนในท้องถิ่น มีความเป็นอิสระในการกำหนดนโยบายการบริหารการจัดบริการสาธารณะ การบริหารงานบุคคล การเงิน และการคลัง มีอำนาจหน้าที่ของตนเองโดยเฉพาะ ทั้งนี้ต้องสอดคล้องกับการพัฒนาของจังหวัด และประเทศเป็นส่วนรวมด้วย และในส่วนโครงสร้างขององค์ประกอบองค์กรปกครอง ส่วนท้องถิ่น ประกอบด้วยคณะผู้บริหาร ทำหน้าที่ฝ่ายบริหารซึ่งมาจากการเลือกตั้งโดยตรง ของประชาชนในท้องถิ่น และมีสภาท้องถิ่นทำหน้าที่ฝ่ายนิติบัญญัติ ซึ่งประกอบด้วยสมาชิกสภาองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นที่มาจากการเลือกตั้งของประชาชนในท้องถิ่นนั้นเช่นเดียวกัน

องค์กรปกครองส่วนท้องถิ่น เป็นหน่วยงานราชการซึ่งระบบราชการไทยจะทำงานแบบเดิม ๆ ต่อไปอีกไม่ได้ ประกอบกับนโยบายของรัฐบาลที่มุ่งเน้นที่จะปฏิรูประบบราชการให้สนองต่อความต้องการของประชาชนมากขึ้น จึงทำให้ต้องมีการปรับปรุงการทำงานให้ดีขึ้นให้มีประสิทธิภาพ เพื่อที่จะได้มีระบบบริหารจัดการที่ดี และให้บริการแก่ประชาชนและสังคมให้สอดคล้องกับนโยบายและวิสัยทัศน์ขององค์กร โดยมีข้าราชการและพนักงานภายในองค์กรเป็นตัวนำนโยบายไปสู่การปฏิบัติ เป็นตัวขับเคลื่อนองค์กรให้ก้าวไปสู่ข้างหน้า การที่จะพัฒนาองค์กรให้มีความเป็นเลิศมีประสิทธิภาพ ก็จะต้องมีทรัพยากรบุคคลที่มีคุณภาพด้วยเช่นกัน

ในส่วนของโครงสร้างการบริหารจัดการภาครัฐ ปัจจุบันพบว่ายังขาดความยืดหยุ่นและข้าราชการ ยังไม่สามารถปรับเปลี่ยนกระบวนทัศน์ วัฒนธรรม ค่านิยม และวิธีการปฏิบัติงานให้สอดคล้องกับการ

เปลี่ยนแปลงดังกล่าว ส่งผลให้เกิดปัญหาทั้งในระดับโครงสร้าง ระดับนโยบายและระดับการปฏิบัติการ ดังข้อสรุปของสำนักงานเลขาธิการสภาการศึกษาต่อไปนี้ 1. ภาครัฐขาดกลไกและกฎเกณฑ์ในการบริหารจัดการบ้านเมืองที่มีประสิทธิภาพและคล้องตัวสอดรับกับการเปลี่ยนแปลงทางด้านเศรษฐกิจ การเมือง และสังคมภายนอก 2. บุคลากรขาดความรู้ ความเชี่ยวชาญในการปฏิบัติงานและค่านิยมที่มุ่งเน้นประโยชน์ของประชาชน รวมถึงการไม่สามารถปรับตัวได้ทันต่อการเปลี่ยนแปลงของระบบราชการในปัจจุบัน จึงส่งผลให้การดำเนินงานในภาพรวมยังไม่มีประสิทธิภาพประสิทธิผล และเกิดความคุ้มค่าสูงสุดตามภารกิจที่ได้รับมอบหมาย 3. ระบบการตัดสินใจและการบริหารจัดการของภาครัฐยังมีลักษณะที่ขาดความโปร่งใส บริสุทธิ์และยุติธรรมอย่างแท้จริง ทำให้การบริหารจัดการโดยรวมไม่สามารถสนองตอบและเกิดประโยชน์ สูงสุดแก่ประชาชนได้ในขณะเดียวกันก็เปิดโอกาสหรือช่องทางให้เกิดการทุจริตและผิดจรรยาในการปฏิบัติราชการได้ 4. ประชาชนขาดความรู้ความเข้าใจและเข้าไม่ถึงข้อมูลข่าวสารเกี่ยวกับสถานการณ์บ้านเมือง รวมถึงไม่รู้ระบบการปฏิบัติงานของราชการเพียงพอ ทำให้ไม่สามารถเข้าร่วมในกระบวนการตัดสินใจแก้ไขปัญหา และตรวจสอบผลการปฏิบัติงานของภาครัฐได้ 5. เกิดปัญหาการทุจริตและการประพฤติมิชอบในภาครัฐอย่างกว้างขวาง ส่งผลให้ภาครัฐ เกิดความสูญเสียทั้งในแง่ภาพลักษณ์ งบประมาณ รายได้นำส่งรัฐ และค่าใช้จ่ายเพื่อใช้ในการป้องกันและ ปราบปรามทุจริตภายในหน่วยงานภาครัฐเป็นอย่างมาก

องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีบุคลากรในหน่วยงานจำนวนมาก จึงทำให้มีความแตกต่างกันในด้านทัศนคติ ความรู้ ความสามารถ ทักษะ ขาดความรู้ด้านกฎระเบียบการปฏิบัติหน้าที่ใช้กระบวนการ ตัดสินใจในการบริหารงานที่ไม่สอดคล้องกับการแก้ไข ปัญหาอย่างแท้จริง จึงทำให้ไม่บรรลุเป้าหมายหรือ คลาดเคลื่อนจากเป้าหมาย ปัญหาดังกล่าวหากไม่ดำเนินการแก้ไขอย่างถูกต้อง ถูกวิธีจะทำให้การปฏิบัติงานของบุคลากรไม่เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลตามที่องค์กรต้องการ

จากเหตุผลดังกล่าว ผู้มีความสนใจที่จะศึกษาถึงการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการนำไปใช้ในการสนับสนุนการทำงานของบุคลากรภายในองค์กรได้

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

2. เพื่อวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

3. เพื่อเสนอแนวทางการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิภาพ

ประสิทธิภาพ หมายถึง ความสามารถที่ทำให้เกิดผลในการงาน และคำว่า การปฏิบัติ หมายถึง การดำเนินไปตามระเบียบ แบบแผน การกระทำ เพื่อให้เกิดความชำนาญ ปฏิบัติ ปรนนิบัติ รับใช้ อลงกรณ์ มีสุทธา และสมิต สัชฌุกร (2539) ได้กล่าวถึง การปฏิบัติงานอย่างมีมาตรฐาน จะทำให้งานมีประสิทธิภาพและช่วยให้พนักงานปฏิบัติงานได้อย่างถูกต้อง ช่วยให้การเปรียบเทียบผลงานที่ทำได้กับที่ควรจะเป็นมีความชัดเจน ช่วยให้เห็นวิธีการในการพัฒนาการทำงานให้มีผลได้มากกว่าปัจจัยที่ใช้และช่วยให้มีการฝึกฝนตนเองปรับเข้าสู่มาตรฐานการทำงานได้อย่างมีประสิทธิภาพได้ Peterson and Prowman (1953 อ้างถึงใน บุศรา สุดพิพัฒน์, 2553) ได้กล่าวถึง แนวคิดเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานไว้ 4 ข้อดังนี้ 1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีคุณภาพสูง คือผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า มีความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน และรวดเร็ว นอกจากนี้ผลงานที่มีคุณภาพนั้นควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร 2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานขององค์กรโดยมีผลงานที่ปฏิบัติได้ปริมาณตามที่เหมาะสมหรือเป็นไปตามที่เป้าหมายขององค์กรวางไว้และต้องมีการวางแผนบริหารเวลา เพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนด 3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานกล่าวคือต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันสมัยมีการพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติงานให้รวดเร็วสะดวกมากยิ่งขึ้น 4. ค่าใช้จ่าย (Cost) ในการปฏิบัติงานทั้งหมดต้องเหมาะสมกับงาน จะต้องลงทุนน้อยได้ผลกำไรมากที่สุด หรือการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน แรงงาน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า และเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด

แนวคิดและทฤษฎีแรงจูงใจในการทำงาน ทฤษฎี 2 ปัจจัย (Two Factor Theory) ของ Herzberg

ทฤษฎี 2 ปัจจัยของ Herzberg (Herzberg's Two-Factor Theory) ได้มีการพัฒนาโดย Frederick Herzberg ในปี ค.ศ. 1950-1959 และในช่วงแรกของปี ค.ศ. 1960-1969 (อ้างถึงใน ศิริวรรณ เสรีรัตน์, 2550) ซึ่งเสนอแนะว่าความพึงพอใจในการทำงาน ประกอบด้วย 2 แนวคิด คือ แนวคิดที่มีขอบเขตจากความพึงพอใจ (Satisfaction) ไปยังความไม่พึงพอใจ (No Satisfaction) และการได้รับอิทธิพลจากปัจจัยจูงใจ (Motivation Factors) และแนวคิดที่มีขอบเขตจากความไม่พึงพอใจ (Dissatisfaction) ไปยังความไม่มีความไม่พึงพอใจ (No Dissatisfaction) และได้รับอิทธิพลจากปัจจัยสุขอนามัย (Hygiene Factors) หรือกล่าวได้ว่า ทฤษฎี 2 ปัจจัย ประกอบด้วย (1) ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน และ (2) ปัจจัยอนามัยหรือปัจจัยที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1) ปัจจัยจูงใจหรือปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นในการทำงาน (Motivation Factors or Motivators) เป็นปัจจัยภายในหรือความต้องการภายในของพนักงานที่มีอิทธิพลในการสร้างความพึงพอใจในการทำงาน เป็นปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นกลุ่มปัจจัยที่เป็นตัวกระตุ้นให้ผู้ปฏิบัติงานทำงานด้วยความพึงพอใจ และเป็นปัจจัยที่จะนำไปสู่ทัศนคติทางบวกและการจูงใจที่แท้จริง 2) ปัจจัยอนามัยหรือปัจจัยที่ช่วยลดความไม่พึงพอใจในการทำงาน (Maintenance or Hygiene Factors) เป็นปัจจัยที่ไม่เกี่ยวข้องกับงานโดยตรง เป็นเพียงสิ่งที่สกัดกั้นไม่ให้พนักงานเกิดความไม่พอใจแต่ไม่

สามารถสร้างแรงจูงใจให้เกิดขึ้นได้ ซึ่งโดยส่วนใหญ่จะเป็นปัจจัยพื้นฐานที่จำเป็นที่พนักงานจะต้องได้รับการสนองตอบ เพราะถ้าไม่มีให้หรือให้ไม่เพียงพอ จะทำให้พนักงานเกิดความไม่พึงพอใจในการทำงาน แต่ทั้งนี้ไม่ได้หมายความว่า ถ้าให้ปัจจัยเหล่านี้แล้วจะทำให้พนักงานเกิดความพึงพอใจในการทำงาน

กรอบแนวคิด

การวิจัยเรื่อง การพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผู้วิจัยได้ทำการศึกษาตามทฤษฎีสองปัจจัยของเฟรเดริก เฮอร์ซเบิร์ก (Frederick Herzberg's Two-Factor Theory) และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง มาใช้เป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยครั้งนี้ ดังแสดงตามรูป

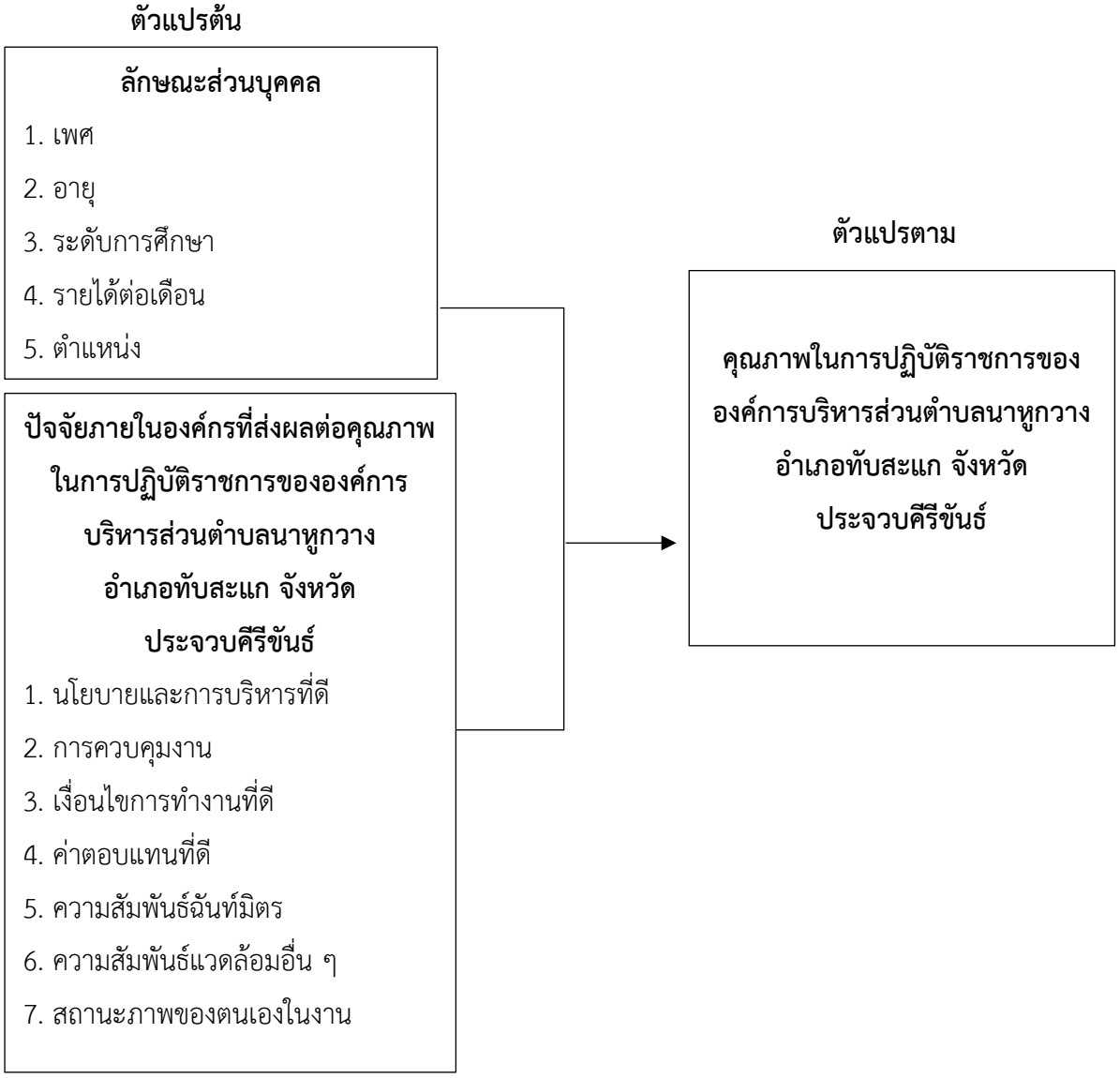

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นพนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 187 คน โดยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวคิด และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับการพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ศึกษามากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากร ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีทั้งสิ้น 348 คน

กลุ่มตัวอย่าง กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ พนักงานที่ปฏิบัติงานในพื้นที่องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำนวน 187 คน โดยการคัดเลือกกลุ่มตัวอย่าง ได้จากการสุ่มแบบแบ่งชั้น (Stratified Random Sampling) และกำหนดขนาดตัวอย่างตามการคำนวณของ Taro Yamane, 1967 (อ้างถึงใน จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) เพื่อหาขนาดกลุ่มตัวอย่าง ที่ค่าระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และให้มีค่าความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 0.05

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ลักษณะส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. เพศ 2. อายุ 3. ระดับการศึกษา 4. รายได้เฉลี่ยต่อเดือน 5. ระดับตำแหน่ง จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตรวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ มีคำตอบ 5 ตัวเลือก โดยเป็นการสอบถามระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านความสำเร็จของงาน 2. ด้านการยอมรับนับถือ 3. ด้านลักษณะของงาน 4. ด้านความรับผิดชอบ 5. ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน 6. ด้านความสุขในงานที่ทำ จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. นโยบายและการบริหารที่ดี 2. การควบคุมงาน 3. เงื่อนไขการทำงานที่ดี 4. ค่าตอบแทนที่ดี 5. ความสัมพันธ์ฉันท์มิตร 6. ความสัมพันธ์แวดล้อมอื่น ๆ 7. สถานะภาพของตนเองในงาน จำนวนทั้งสิ้น 15 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถามเป็นแบบมาตรส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert Scale) (Likert, 1961) และได้กำหนดมาตรส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านความสำเร็จของงานมีค่าเฉลี่ยมากที่สุดเป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุขในงานที่ทำ ด้านลักษณะของงาน ด้านการยอมรับนับถือ และ ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน ซึ่งอธิบายได้ว่า ในด้านความสำเร็จของงานนั้นพนักงานส่วนใหญ่มีความเห็นในเรื่องสามารถทำงานสำเร็จตามที่ได้รับมอบหมายจากผู้บังคับบัญชา พอใจกับความสำเร็จของงานที่ทำมาในอดีตและ ผลสำเร็จของงานเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด ประเมินผลระดับความเห็นของพนักงาน ออกมาอยู่ในระดับมากที่สุด สอดคล้องกับ ธนภรณ์ พรรณราย (2565) ได้ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากร องค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่า ระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา อยู่ในระดับมาก โดยด้านปริมาณงาน มีค่าเฉลี่ยสูงสุด รองลงมา คือ ด้านคุณภาพของงาน และด้านเวลา ผลการเปรียบเทียบประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า บุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลาที่มี เพศ อายุ ระดับการศึกษาสูงสุด ประเภทบุคลากร ระยะเวลาการทำงาน และรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน มีระดับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน แตกต่างกันอย่างไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ ปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ 0.001 ได้แก่ ด้านโครงสร้าง ด้านรูปแบบการบริหาร และด้านความสามารถ และสุดท้าย พบว่า ปัจจัยแรงจูงใจในการทำงานที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากร อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.001 ได้แก่ ด้านการได้รับการยอมรับนับถือ ด้านความรับผิดชอบใน การทำงานและด้านความก้าวหน้าในอาชีพ

ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พนักงานมีความคิดเห็นโดยรวม อยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ฉันท์มิตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการบริหารที่ดี ด้านสถานภาพของตนเองในงาน ด้านการควบคุมงาน ด้านความสัมพันธ์แวดล้อมอื่น ๆ ด้านเงื่อนไขการทำงานที่ดี และ ด้านค่าตอบแทนที่ดี ซึ่งอธิบายได้ว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความพึงพอใจและความคิดเห็นในเรื่อง สามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี และ เพื่อนร่วมงานต่างให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี สอดคล้องกับ ปัทมพร พรมทอง (2563) ได้ศึกษาเรื่องปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครอง จังหวัดสกลนคร ผลการศึกษา พบว่า (1) ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของข้าราชการกรมการปกครอง จังหวัดสกลนคร โดยรวมอยู่ในระดับมาก (2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครองจังหวัดสกลนคร มีจำนวน 3 ปัจจัย ได้แก่ ปัจจัยสุขวิทยา ปัจจัยจูงใจ และปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ซึ่งสามารถพยากรณ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครอง จังหวัดสกลนครได้ร้อยละ 46.6 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (3) แนวทางการพัฒนาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการ

กรมการปกครอง จังหวัดสกลนคร ได้แก่ การกำหนดโยบายที่ผ่านการมีส่วนร่วมโดยมีวัตถุประสงค์ชัดเจนและดำเนินการได้จริง การปกครองและบังคับบัญชาโดยยึดหลักเหตุผล การส่งเสริมการทำงานเป็นทีม การปรับปรุงเงินเดือน/ผลตอบแทนที่เหมาะสม และการจัดสภาพแวดล้อมในการทำงานที่เหมาะสม

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ความคิดเห็นของพนักงานเกี่ยวกับคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าส่วนใหญ่มีความคิดเห็นในด้านความสำเร็จของงาน มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด เป็นอันดับแรก รองลงมา คือ ด้านความรับผิดชอบ ด้านความสุขในงานที่ทำ ด้านลักษณะของงาน ด้านการยอมรับนับถือ และ ด้านโอกาสความก้าวหน้าในงาน ดังนั้น เพื่อให้คุณภาพในการในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีประสิทธิภาพมากขึ้น ทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวางจะต้องให้ความสำคัญต่อความสำเร็จของงานมากที่สุด และเพื่อพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการ ทางองค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง ก็ควรให้ความสำคัญกับปัจจัยต่าง ๆ ที่มากขึ้น เช่น ด้านการยอมรับนับถือจากเพื่อนร่วมงาน ในด้านลักษณะงานที่ทำอยู่ตรงกับความรู้และความสามารถของพนักงาน ในด้านความรับผิดชอบพนักงานมีความกระตือรือร้นในการติดตามงานเพื่อให้งานสำเร็จได้ดีที่สุด ผู้บังคับบัญชามองเห็นโอกาสในความก้าวหน้าในงานจึงสนับสนุนในการเลื่อนตำแหน่งเมื่อมีโอกาส และเมื่อพนักงานมีความสุขในการทำงานมากขึ้น ก็จึงส่งผลให้คุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มากขึ้นด้วยเช่นกัน

2. ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยภายในองค์กรที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พนักงานมีความคิดเห็นโดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด เมื่อพิจารณารายด้านพบว่า ด้านความสัมพันธ์ฉันท์มิตร มีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด เป็นลำดับที่ 1 รองลงมา คือ ด้านนโยบายและการบริหารที่ดี ด้านสถานภาพของตนเองในงาน ด้านการควบคุมงาน ด้านความสัมพันธ์แวดล้อมอื่น ๆ ด้านเงื่อนไขการทำงานที่ดี และ ด้านค่าตอบแทนที่ดี จะเห็นได้ว่า พนักงานส่วนใหญ่มีความคิดเห็นและให้ความสำคัญในเรื่องความสัมพันธ์ฉันท์มิตรมาเป็นอันดับแรก เนื่องจากส่วนใหญ่มองว่าในการทำงานที่องค์การแห่งนี้พนักงานสามารถเข้ากับเพื่อนร่วมงานได้ดี และ เพื่อนร่วมงานต่างให้ความร่วมมือในการทำงานเป็นอย่างดี ดังนั้น องค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ควรจะมีการจัดอบรมเพื่อเชื่อมความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนร่วมงาน หรือมีการจัดทำกิจกรรมร่วมกันให้มากขึ้น เพราะปัจจัยภายในองค์กรเป็นสิ่งสำคัญที่สุดที่ส่งผลต่อคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) การวิจัยครั้งนี้เป็นการวิจัยถึงคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งขององค์กรปกครอง

ส่วนท้องถิ่นในเขตจังหวัดประจวบคีรีขันธ์ในการวิจัยครั้งต่อไปควรวิจัยในองค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นอื่นที่อยู่ภายในอำเภอเดียวกันด้วย เพื่อจะได้เก็บรวบรวมข้อมูลเป็นสถิติในระดับอำเภอทับสะแก เพื่อจะได้เป็นประโยชน์ในการพัฒนาองค์กรให้มีประสิทธิภาพและควรมีการวิจัยเชิงคุณภาพเพื่อให้ทราบปัญหาที่แท้จริงต่อไป

2) การพัฒนาคุณภาพในการปฏิบัติราชการขององค์การบริหารส่วนตำบลนาหูกวาง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นการนำเอาด้านปัจจัยแรงจูงใจในการทำงาน มาใช้ในการวิเคราะห์ในการวิจัยครั้งต่อไปอาจเพิ่มปัจจัย ด้านอื่น ๆ นำมาวิเคราะห์เพิ่มเติมด้วย

บรรณานุกรม

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/We9uX

ธนภรณ์ พรรณราย. (2565). ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรองค์การบริหารส่วนจังหวัดสงขลา [สารนิพนธ์ปริญญารัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, สาขาวิชารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์]. mmm.ru.ac.th. https://shorturl.asia/DN2Ra

บุศรา สุดพิพัฒน์. (2553). *ปัจจัยส่วนบุคคลและความผูกพันต่อองค์กรที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงาน* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยบูรพา.

ปัทมพร พรมทอง. (2563). *ปัจจัยที่ส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของข้าราชการกรมการปกครองจังหวัดสกลนคร* [สารนิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช]. https://shorturl.asia/amSO6

ศิริวรรณ เสรีรัตน์. (2550). *พฤติกรรมผู้บริโภค.* กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัท ธีระฟิล์ม และ ไซเท็ก จำกัด.

อลงกรณ์ มีสุทธา และ สมิต สัชฌุกร. (2539). *การประเมินผลการปฏิบัติงาน แนวความคิดหลักการ วิธีการและกระบวนการ.* กรุงเทพฯ : สมาคมส่งเสริมเทคโนโลยี (ไทย-ญี่ปุ่น).

Likert, R. (1961). *New patterns of management*. McGraw-Hill.

Peterson, E. & Plowman, E.G. (1989). Business organization and management. Homewood, llinois: Richard D. Irwin.

การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Public Participation in Community Development in Kui Nuea Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province

คนึงนิตย์ รอดเรือง[1] และรัชยา ภักดีจิตต์[2]

Khaneungnit Rodruang[1] and Rachaya Pakdeejit[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: khaneungnit.rod@rmutr.ac.th[1], rachaya_pa@yahoo.co.th[2]

บทคัดย่อ

การศึกษาครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และ (3) เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ กลุ่มตัวอย่าง จำนวนทั้งหมด 385 คน โดยการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และค่าสหสัมพันธ์ ผลการวิจัย พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่มีความคิดเห็นด้านปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และด้านการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และผลการทดสอบสมมุติฐาน พบว่า (1) ปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนแตกต่างกันการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05 (2) ผลการทดสอบค่าสหสัมพันธ์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ มีค่า VIF มีค่าอยู่ระหว่าง 1.032 ถึง 2.974 ค่าการยอมรับ (Tolerance) อยู่ระหว่าง .336 ถึง .969 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 มีค่าเท่ากับ 67.40 ซึ่งตัวแปรสองตัวมีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม

คำสำคัญ: ปัจจัยการมีส่วนร่วม การมีส่วนร่วม การพัฒนาชุมชน

Abstract

This study aimed (1) to analyze the factors affecting people's participation in community development of Kui Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, (2) to assess the level of people's participation in community development of Kui

Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province, and (3) to compare personal factors and factors affecting people's participation in community development of Kui Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. The total sample size was 385 people. Data were analyzed by using frequency, percentage, mean, standard deviation, and correlation coefficient. The research results found that the majority of the respondents had an overall opinion on the factors affecting people's participation in community development of Kui Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province at a very high level, and on the overall opinion on people's participation in community development of Kui Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province at a very high level. The results of the hypothesis testing found that (1) despite different personal factors, people's participation in community development of Kui Nuea Sub-district, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province is not different. At the .05 level of statistical significance (2) the results of the correlation test of factors affecting people's participation in community development have an effect on people's participation in community development in Kui Nuea Subdistrict, Kui Buri District, Prachuap Khiri Khan Province. The VIF values are between 1.032 and 2.974. The tolerance values are between .336 and .969, which are statistically significant at the .05 level, equal to 67.40, in which the two variables are inversely related.

Keywords: Participation factors, participation, community development

บทนำ

ในปัจจุบันนี้การมีส่วนร่วมเป็นสิ่งสำคัญสำหรับการดำเนินชีวิตมนุษย์บนโลกใบนี้ เพราะมนุษย์อยู่ร่วมกันเป็น สังคมต่างพึ่งพาอาศัยกันและต่างต้องมีบทบาทภาระหน้าที่ต้องรับผิดชอบตามวาระโอกาสที่มาถึง บทบาทหน้าที่ที่ได้รับจากการยอมรับ บทบาทที่สร้างขึ้นด้วยตนเอง เช่น การรับหน้าที่เป็นพ่อแม่เป็นหัวหน้าครอบครัวเป็นผู้ใหญ่บ้าน ผู้นำหมู่บ้าน ประชาชนในหมู่บ้าน ความสำคัญของบทบาทหน้าที่การงานต้องมีกฎระเบียบและองค์การที่มั่นคงคอยช่วยรับนโยบายให้สอดคล้องกับกฎหมายของบ้านเมืองแต่ทั้งนี้ การมีส่วนร่วมนั้น รวมถึงการร่วมด้วยช่วยกันในด้านความคิดเห็นการบริหารจัดการ ตลอดการเสียสละเวลาอาคารสถานที่ ปัจจัยอื่น ๆ ในการดำเนินกิจกรรม เพื่อบรรลุเป้าหมาย (จันทร์ทิพย์ ทองโชติ และชาญยุทธ หาญชนะ, 2566) ซึ่งประชาชนหรือผู้มีส่วนได้ส่วนเสียได้มีโอกาสแสดงทัศนะ และเข้าร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ที่มีผลต่อความเป็นอยู่ของประชาชนรวมทั้งมีการนำความคิดเห็นดังกล่าวไปประกอบการพิจารณากำหนดนโยบายและการตัดสินใจของรัฐ การมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นกระบวนการสื่อสารในระบบเปิด กล่าวคือ เป็นการสื่อสารสองทาง ทั้งอย่างเป็นทางการและไม่เป็นทางการ ซึ่งประกอบไปด้วยการแบ่งสรรข้อมูลร่วมกันระหว่างผู้

มีส่วนได้ส่วนเสียและเป็นการเสริมสร้างความสามัคคีในสังคม ทั้งนี้ เพราะการมีส่วนร่วมของประชาชนเป็นการเพิ่มคุณภาพของการตัดสินใจ การลดค่าใช้จ่ายและการสูญเสียเวลาเป็นการสร้างฉันทามติและทำให้ง่ายต่อการนำไปปฏิบัติ อีกทั้งช่วยหลีกเลี่ยงการเผชิญหน้าใน “กรณีที่อาจจะรุนแรง” ช่วยให้เกิดความน่าเชื่อถือและความชอบธรรม และช่วยให้ทราบความห่วงกังวลของประชาชนและค่านิยมของสาธารณชนรวมทั้งเป็นการพัฒนาความเชี่ยวชาญ และความคิดสร้างสรรค์ของสาธารณชน (ถวิลวดี บุรีกุล, 2551)

การมีส่วนร่วมของประชาชนถือเป็นหัวใจสำคัญของการพัฒนาชุมชนในตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพราะประชาชนในขุมขนจะมีความรู้และความเข้าใจดีว่าชุมชนตำบลกุยเหนือมีปัญหาหรือความต้องการอะไร เพราะประชาชนจะเป็นผู้ที่ได้รับผลกระทบ โดยตรงจากการนำแผนพัฒนาชุมชนขององค์กรปกครองส่วนท้องถิ่นมาปฏิบัติ โดยการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นถือเป็นกระบวนการแรกที่มีเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนถือเป็นตัวกำหนดแนวทางการพัฒนาชุมชนที่สำคัญ จึงจำเป็นอย่างยิ่งที่จะต้องเปิดโอกาสให้ประชาชนในตำบลกุยเหนือ เข้ามามีส่วนร่วมในกระบวนการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นในทุกขั้นตอน ซึ่งการเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนนั้น สามารถกำหนดทิศทางการพัฒนาชุมชนในท้องถิ่นให้มุ่งไปสู่เป้าหมายอันพึงประสงค์ได้อย่างรวดเร็วเท่าทันกับการเปลี่ยนแปลง สามารถจัดสรรทรัพยากรที่มีอยู่อย่างจำกัดได้อย่างมีประสิทธิภาพและประสิทธิผล ซึ่งสามารถที่นำไปสู่การแก้ไขปัญหาและตอบสนองต่อความต้องการของประชาชนในท้องถิ่นได้และสามารถบรรลุผลตามเป้าหมายที่วางไว้อย่างแท้จริง ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาชุมชนในตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ อย่างยั่งยืน ซึ่งสอดคล้องกับสุชาติ พริกเล็ก และ ไพรัตน์ ฉิมหาด (2567) ศึกษาการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช พบว่า 1) ด้านการตัดสินใจควรจัดให้มีการทำประชาคมเพื่อให้ประชาชนได้รับทราบถึงแผนในการพัฒนาชุมชนและกำหนดวัน ให้เหมาะสม 2) ด้านการปฏิบัติงาน ควรเปิดโอกาสให้ประชาชนเข้าไปมีส่วนร่วมในการปฏิบัติงาน หรือการทำกิจกรรมต่าง ๆ ออกแบบกิจกรรมที่ส่งเสริมการพัฒนาศักยภาพของประชาชน 3) ด้านการติดตามประเมินผล ควรจัดทำหนังสือรายงานผลการดำเนินงานของแต่ละปี เพื่อชี้แจงให้ประชาชนได้รับทราบ นำเสนอผลการดำเนินงานผ่านทางโซเชียลมีเดียเพื่อง่ายต่อการติดตามตรวจสอบ 4) ด้านการรับผลประโยชน์ ควรดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ ให้ตรงตามความต้องการของประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพึ่งตนเองได้ในที่สุด การให้โอกาสประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการดำเนินกิจกรรมพัฒนาชุมชน โดยเริ่มตั้งแต่การมีส่วนร่วมคิดค้นหาสาเหตุของปัญหาที่เกิดขึ้น

จากเหตุผลดังกล่าวข้างต้น การที่จะทำให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการแก้ปัญหาในการพัฒนาชุมชนให้ลดลงได้นั้นจะต้องเน้นให้ประชาชนในชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมในการเสนอความคิดเห็น ปัญหา และความต้องการต่าง ๆ ที่ชุมชนต้องการอย่างแท้จริง เพื่อจะสามารถนำสิ่งต่าง ๆ ที่เสนอมานั้น นำมาปรับเปลี่ยนแผนการปฏิบัติเพื่อแก้ไขปัญหาได้ตรงตามความต้องการของชุมชน การหาแนวทางแก้ไขปัญหาการตัดสินใจเลือกแนวทางการวางแผนการแก้ปัญหา รวมทั้งการร่วมปฏิบัติในกิจกรรมการพัฒนาท้องถิ่นที่จัดขึ้นในชุมชนและการประเมินผลงาน กิจกรรมที่ได้ปฏิบัติไปแล้ว การมีส่วนร่วมในลักษณะดังกล่าวเป็นกระบวนการเรียนรู้ที่

ประชาชนได้ลงมือกระทำเอง ดังนั้นจึงทำให้ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีความสนใจที่จะศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ว่ามีมากน้อยเพียงใด และศึกษาว่ามีปัจจัยอะไรบ้างที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชน ผลของงานวิจัยในครั้งนี้ มีประโยชน์อย่างยิ่งในการนำไปเป็นแนวทางในการแก้ไขปัญหาการมีส่วนร่วมของประชาชนและตอบสนองความต้องการของประชาชนได้อย่างแท้จริงส่งผลให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประชาชน ซึ่งจะนำไปสู่การพัฒนาท้องถิ่นที่ยั่งยืนต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อประเมินระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
3. เพื่อเปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชนจะต้องมีความสัมพันธ์กับแนวคิดของการเชื่อใจ และการยอมรับตนเองเพื่อที่จะนำไปสู่การมีส่วนร่วมของประชาชนอย่างยั่งยืน ซึ่งสามารถสังเกตได้จากระดับความพึงพอใจระดับความไว้วางใจ และต้องครอบคลุมทัศนคติ ความคาดหวัง และกิจกรรมที่ต้องปฏิบัติร่วมกัน

Slocum and Thomas-Slayer (1995) ได้ให้ความหมายการมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การเข้าร่วมอย่างแข็งขันของประชาชนในการตัดสินใจเกี่ยวกับการปฏิบัติในกระบวนการแผนงานและโครงการที่มีผลกระทบต่อประชาชน

Creighton (2005) ได้ให้นิยาม การมีส่วนร่วมของประชาชน คือ กระบวนการ ที่ความใส่ใจ ความต้องการ และคุณค่าสาธารณะ ได้รับการบูรณาการในกระบวนการตัดสินใจ ของภาครัฐ ผ่านกระบวนการสื่อสารแบบสองทาง โดยมีเป้าหมายโดยรวม เพื่อที่จะทาให้เกิด การตัดสินที่ดีขึ้น และได้รับการสนับสนุนจากประชาชน

ณัฏฐ์ธิดา ซุ่นเฮง (2560) การมีส่วนร่วม หมายถึง การเปิดโอกาสให้ประชาชน ไม่ว่าจะเป็นบุคคลหรือกลุ่มบุคคลเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรมใดกิจกรรมหนึ่ง ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อมในลักษณะของการร่วมรับรู้ ร่วมคิด ร่วมทำในสิ่งที่มีผลกระทบต่อตนเองหรือชุมชน

สุปริญญา รัตนดุลยวิจิตร (2561) ได้กล่าวว่า ประชาชนร่วมระดมความคิดวิเคราะห์ชุมชน นำข้อมูลสภาพปัญหาและความต้องการของประชาชนมาร่วมกำหนดแนวทางในการพัฒนาตั้งแต่ร่วมตัดสินใจร่วมดำเนินการ ร่วมรับผลประโยชน์ และร่วมติดตามประเมินผล เพื่อการพัฒนาตรงกับความต้องการของประชาชน สามารถนำไปสู่การแก้ไขปัญหาได้อย่างแท้จริง

แนวคิด และทฤษฎีเกี่ยวกับการพัฒนาชุมชน

ทศพล กฤตยพิสิฐ (2550) “การพัฒนา” ความหมายแรก คือ “ทำให้เจริญ คือ ทำให้เติบโตงอกงามและมากขึ้น หรือการเปลี่ยนแปลงทีละเล็กละน้อย โดยผ่านลำดับขั้นตอนต่าง ๆ ไปสู่ระดับที่ขยายตัวขึ้น” ความหมายต่อมาคือ ความหมายโดยทั่วไป คือการกระทำให้เกิด “การเปลี่ยนแปลงจากสภาพหนึ่งไปสู่อีกสภาพหนึ่งในลักษณะของแผนงานหรือโครงการแล้วบริหารจัดการให้เป็นไปตามแผนและโครงการจนประสบความสำเร็จตามวัตถุประสงค์ที่ตั้งไว้” โดยนำคำว่าการพัฒนาไปใช้ในรูปแบบที่แตกต่างกัน ดังนี้

อาทิตย์ บำรุงเอื้อ (2557) ชุมชน หมายถึง หน่วยทางสังคม และความเป็นชุมชนไม่ได้มีความหมายที่ตายตัวแต่มีความเคลื่อนไหวเปลี่ยนแปลงการให้ความหมายเกี่ยวกับชุมชนอยู่ตลอดเวลาชุมชนจึงไม่ได้มีเพียงหน่วยเดียว หากแต่เป็นสายใยของความสัมพันธ์ที่สร้างขึ้น จากความสัมพันธ์ต่าง ๆ และมีเครือข่ายของความสัมพันธ์ที่ซ้อนทับกันอยู่ การสร้างใหม่ของความเป็นชุมชนจึงเป็นการแสดงออกถึงความเป็นตัวตนอันเป็นการเติบโตของคนในชุมชนหรือสังคม และเป็นที่ช่วยให้ผู้คนยกระดับความรู้ความสามารถ การรับรู้และความเข้มแข็งหรือพลังที่เกิดขึ้น จากการรวมตัวกันผ่านการสานความสัมพันธ์ด้านต่าง ๆ เข้าด้วยกันที่จะทำให้เกิดการพัฒนาที่ดีขึ้น

โกวิทย์ พวงงาม (2554) ความหมายของ การพัฒนาชุมชน ไว้ว่า การพัฒนาชุมชน หมายถึง การเปลี่ยนแปลง การสร้างสรรค์ปรับปรุงอย่างมีกระบวนการ (Process) และเป็นการเปลี่ยนแปลงอย่างมีโครงสร้างและแบบแผน (Planed and Structured Change) หรือมีการกำหนดทิศทาง เป้าหมายที่แน่นอน (Ultimate Goal) ที่อาจเป็นไปได้ทั้งการกระทำ ของภาครัฐและภาคเอกชน หรือเป็นความร่วมมือระหว่างภาครัฐกับเอกชน ทั้งนี้เพื่อยกระดับคุณภาพชีวิตด้านต่าง ๆ ให้ดีขึ้น เช่น เศรษฐกิจ การศึกษาเรียนรู้ สุขภาพอนามัย วัฒนธรรมและการมีส่วนร่วมของคนในชุมชน เพื่อให้มีความสามารถที่จะพึ่งตนเองได้ ในขณะเดียวกันยังอาจหมายถึงการเรียนรู้และการธำรงไว้ซึ่งทุนทางสังคม (Social Capital) ที่ชุมชนมีมาตั้งแต่เดิม คือ ภูมิปัญญา ระบบนิเวศ ความเชื่อค่านิยม วัฒนธรรม ประเพณี ขนบธรรมเนียม ชาติพันธุ์ ศาสนาและภาษา

กรอบแนวคิดการวิจัย

การศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในครั้งนี้ ผู้วิจัยได้ทำการค้นคว้า รวบรวมเอกสาร แนวคิด ทฤษฎี และงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง โดย ผู้วิจัยได้ประยุกต์แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนและการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลของ Cohen,J.M. and Uphoff (1981) คือ (1)

การมีสวนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีสวนร่วมในการปฏิบัติ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ (4) การมีสวนร่วมในการประเมินผล มาเป็นกรอบแนวคิดในการวิจัยดังนี้

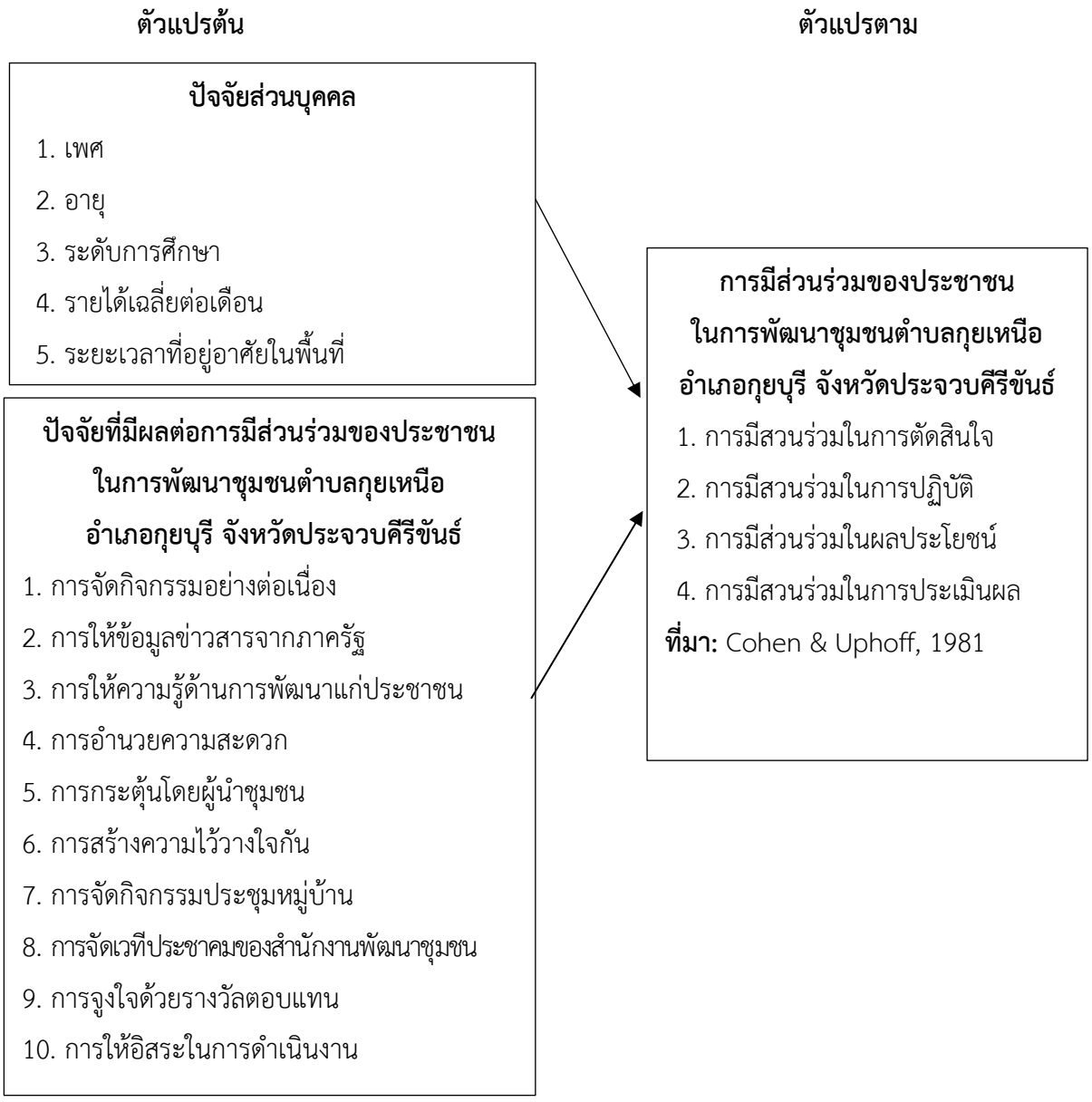

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยได้ใช้เครื่องมือวัด คือ แบบสอบถาม เพื่อทำการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ (Quantitative Research) โดยเก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างซึ่งเป็นประชาชนที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่ตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยได้ออกแบบเครื่องมือการวิจัยดังกล่าว โดยใช้แนวคิด

และทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง รวมทั้งปรับจากเครื่องมือการวิจัยในลักษณะเดียวกัน เพื่อให้ได้คำถามที่มีความสอดคล้องกับบริบทของประชากรที่ศึกษามากที่สุด

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ศึกษา ได้แก่ ประชาชนในเขตตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้น 5,207 คน กลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ คือ สุ่มจากประชาชนที่เคยมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในเขตตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ รวมทั้งสิ้น 385 คน โดยมีขั้นตอนการหาขนาดตัวอย่างและสุ่มตัวอย่าง ดังนี้ การกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่างการคำนวณของ ทาโร่ ยามาเน่ Taro Yamane. (1973). ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 โดยมีความคลาดเคลื่อนในการสุ่ม (e) 5%

เครื่องมือในการวิจัย

เป็นแบบสอบถาม (Questionnaires) ในการวิจัยโดยแบบสอบถามสำรวจความคิดเห็นของประชาชนในเขตตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล มีลักษณะเป็นแบบสำรวจรายการ (Check list) จำนวน 5 ข้อ ประกอบด้วย (1) เพศ (2) อายุ (3) ระดับการศึกษา (4) รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และ (5) ระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในเขตพื้นที่

ส่วนที่ 2 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง (2) การให้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ (3) การให้ความรู้ด้านการพัฒนาแก่ประชาชน (4) การอำนวยความสะดวก (5) การกระตุ้นโดยผู้นำชุมชน (6) การสร้างความไว้วางใจกัน (7) การจัดกิจกรรมประชุมหมู่บ้าน (8) การจัดเวทีประชาคมของสำนักงานพัฒนาชุมชน (9) การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน และ (10) การให้อิสระในการดำเนินงาน

ส่วนที่ 3 เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย (1) การมีสวนร่วมในการตัดสินใจ (2) การมีสวนร่วม ในการปฏิบัติ (3) การมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ และ(4) การมีสวนร่วมในการประเมินผล ตามแนวคิด Cohen,J.M. and Uphoff (1981)

โดยแบบสอบถามเป็นลักษณะมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) ตามมาตรฐานวัดแบบของลิเคิร์ทสเกล (Likert scale) มี 5 ระดับ ดังนี้ 5 =เห็นด้วยมากที่สุด 4 =เห็นด้วยมาก 3 =เห็นด้วยปานกลาง 2 =เห็นด้วยน้อย 1 = เห็นด้วยน้อยที่สุด

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์คือ สถิติพรรณนา (Descriptive Statistic) ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าความถี่ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2) สถิติเชิงอนุมาณ (Inferential Statistics) ได้แก่

2.1) วิเคราะห์การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามลักษณะปัจจัยส่วนบุคคลของประชาชนที่อาศัยอยู่ในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การทดสอบค่าที (t-test) ที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติ 0.05 ค่าเอฟ (F-Test, One-Way ANOVA) และเมื่อพบว่าความแปรปรวน มีความแตกต่างกัน จึงได้ทำการเปรียบเทียบความแตกต่างค่าเฉลี่ยรายคู่ โดยใช้วิธี Fisher's Least Significant Difference (LSD)

2.2) วิเคราะห์การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยใช้การวิเคราะห์ค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์แบบเพียร์สัน (Pearson Product Moment Correlation)

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามเป็นเพศชาย จำนวน 200 คน มีอายุ 41 ปีขึ้นไป จำนวน 207 คน มีระดับการศึกษา ส่วนใหญ่มีการศึกษาระดับต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 194 คน มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน ส่วนใหญ่ต่ำกว่า 15,000 บาท จำนวน 165 และระยะเวลาที่อยู่อาศัยในพื้นที่ ส่วนใหญ่มากกว่า 15 ปีขึ้นไป จำนวน 228 คน

2) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน การสร้างความไว้วางใจกัน การจัดกิจกรรมประชุมหมู่บ้าน การจัดเวทีประชาคมของสำนักงานพัฒนาชุมชน การอำนวยความสะดวก การให้อิสระในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ การให้ความรู้ด้านการพัฒนาแก่ประชาชน และการกระตุ้นโดยผู้นำชุมชน

3) ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ในภาพรวม อยู่ในระดับ มาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

4) ผลการเปรียบเทียบเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ โดยสามารถสรุปได้ว่า พบว่า ประชาชน ที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาที่อาศัยอยู่ในพื้นที่ ต่างกัน มีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกัน

5) ผลการวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์มีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยรวมและรายด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 กล่าวคือ ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมีค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์เรียงลำดับจากมากไปหาน้อย ได้แก่ การมีส่วนร่วมใน

การประเมินผล การมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ การมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ และการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ตามลำดับ

ผลการอภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัยเรื่อง “การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์” ในครั้งนี้ สามารถนำมาอภิปรายผลได้ดังนี้

1) ระดับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ผลการศึกษาพบว่า โดยรวมอยู่อยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับได้ดังนี้ การจูงใจด้วยรางวัลตอบแทน การสร้างความไว้วางใจกัน การจัดกิจกรรมประชุมหมู่บ้าน การจัดเวทีประชาคมของสำนักงานพัฒนาชุมชน การอำนวยความสะดวก การให้อิสระในการดำเนินงาน การจัดกิจกรรมอย่างต่อเนื่อง การให้ข้อมูลข่าวสารจากภาครัฐ การให้ความรู้ด้านการพัฒนาแก่ประชาชน และการกระตุ้นโดยผู้นำชุมชน

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยทีเกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จุติพร มาเพิ่มผล (2566) ศึกษาเรื่อง ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การ บริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง ผลการวิจัยพบว่า ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก

2) ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า โดยภาพรวมอยู่ในระดับ มาก โดยเรียงลำดับดังนี้ ด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์ ด้านการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยทีเกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ วนิดา รุ่งโยธิน (2561) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี ผลการศึกษาพบว่า ระดับการมีส่วนร่วมของประชาชน ในภาพรวมอยู่ในระดับ มาก เมื่อพิจารณาตามรายด้าน พบว่า ด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านประเมินผล ด้านการตัดสินใจ ด้านรับผลประโยชน์ และด้านการปฏิบัติการ อยู่ในระดับ ปานกลาง และสอดคล้องกับงานวิจัยสุชาติ พริกเล็ก

3) การวิเคราะห์ปัจจัยส่วนบุคคลและปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า การวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยส่วนบุคคล ที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ได้แก่ เพศ อายุ ระดับการศึกษา รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และระยะเวลาในการอาศัยอยู่ในพื้นที่ ผลการวิจัยพบว่า ประชาชนที่มีปัจจัยส่วนบุคคลแตกต่างกันมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของ จันทร์ทิพย์ ทองโชติ และชาญยุทธ หาญชนะ (2566) ได้ศึกษา การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนายูง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี ผลการทดสอบสมมติฐานการวิจัย พบว่า การเปรียบเทียบการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการพัฒนาชุมชน ตำบลนายูง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานีที่จำแนกตาม เพศ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ โดยภาพรวมพบว่าประชาชนที่มีเพศ อายุ ระดับการศึกษาและอาชีพ แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชน ไม่แตกต่างกัน อย่างมีมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

4) การวิเคราะห์ความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนมีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนืออำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ซึ่งตัวแปรสองตัวมีความสัมพันธ์กันในทางตรงกันข้าม อย่างมีนัยสำคัญ ทางสถิติที่ระดับ .05

เมื่อเทียบเคียงกับงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า สอดคล้องกับงานวิจัยของวนัส รสโหมด (2563) ได้ศึกษาเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี ผลการวิจัย พบว่า ปัจจัยด้านสังคมและเศรษฐกิจ ได้แก่ กลุ่มอาชีพและรายได้ต่อเดือน แตกต่างกันส่งผลต่อการมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมือง จังหวัดปทุมธานี แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ข้อเสนอแนะ

การวิจัยครั้งนี้ มีข้อเสนอแนะ 2 ประเด็น คือ ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ และข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป ได้แก่

ข้อเสนอแนะสำหรับการนำผลการวิจัยไปใช้

1) การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่พบปัญหาสำคัญจากการมีส่วนร่วมปฏิบัติ โดยเฉพาะปัญหาเรื่องบุคลากรที่ทำงานพัฒนาชุมชนในพื้นที่ หน่วยงานที่เกี่ยวข้องเข้ามามีส่วนร่วมน้อย และปัญหากรอบการทำงานไม่ชัดเจน

2) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในการประเมินผล สาเหตุอาจมาจากหน่วยงานที่ร่วมขับเคลื่อนการพัฒนาชุมชนในพื้นที่มีบุคลากรจำกัด แต่มีภารกิจงานจำนวนมากที่ต้องทำ ทำให้ไม่สามารถเข้ามามีส่วนร่วมประเมินผลการทำงานได้อย่างต่อเนื่อง

3) ผู้ให้ข้อมูลสำคัญยังไม่ค่อยเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ สาเหตุอาจมาจากการตัดสินใจในบางประเด็นไม่เกี่ยวข้องกับอำนาจหน้าที่ของหน่วยงาน หน่วยงานจึงไม่กล้าตัดสินใจ เพราะอาจจะทำให้หน่วยงานถูกตรวจสอบการทำงานได้ รวมถึงผู้ให้ข้อมูลสำคัญไม่ได้รับเชิญเข้าไปมีส่วนร่วมในการตัดสินใจ

ข้อเสนอแนะสำหรับการทำวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ขอตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมให้ประชาชนในฐานะเจ้าของพื้นที่เข้ามามีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่มากขึ้น

2) ควรศึกษาประสิทธิผลการให้บริการประชาชนของกลุ่มงานพัฒนาชุมชนตำบลกุยเหนือ อำเภอกุยบุรี จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ และการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ของภาครัฐ ภาคเอกชน และภาคประชาชน ในระดับอื่น ๆ อาทิ ระดับตำบล ระดับอำเภอ และระดับจังหวัด เพื่อเป็นแนวทางในการส่งเสริมการมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนในพื้นที่ในรูปแบบการศึกษาเชิงลึกโดยการสัมภาษณ์

บรรณานุกรม

โกวิทย์ พวงงาม. (2554). *การปกครองท้องถิ่น: ว่าด้วยทฤษฎี แนวคิด และหลักการ.* กรุงเทพมหานคร: เอ็กซเปอร์เน็ท.

จันทร์ทิพย์ ทองโชติ และ ชาญยุทธ หาญชนะ. (2566). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนตำบลนายูง อำเภอนายูง จังหวัดอุดรธานี. วารสารพุทธมัคค์ ศูนย์วิจัยธรรมศึกษา สำนักเรียนวัดอาวุธวิกสิตาราม*, *8*(1), 279-309.

จุติพร มาเพิ่มผล. (2566). *ปัจจัยที่มีผลต่อการมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นขององค์การบริหารส่วนตำบลทุ่งควายกิน อำเภอแกลง จังหวัดระยอง* [วิทยานิพนธ์ปริญญารัฐศาสตร์มหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information (BUU). https://digital_collect.lib.buu.ac.th/dcms/files/62930026.pdf

ณัฏฐ์ธิดา ซุ่นเฮง. (2560). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาท้องถิ่นในเขตพื้นที่เทศบาลตำบลท่าล้อ อำเภอท่าม่วง จังหวัด*กาญจนบุรี. *วารสารการเมือง การบริหาร และกฎหมาย, คณะรัฐศาสตร์และนิติศาสตร์ มหาวิทยาลัยบูรพา, 9*(1), 279-309.

ถวิลวดี บุรีกุล. (2551). *การมีส่วนร่วม: แนวคิดทฤษฎีและกระบวนการ* [เอกสารไม่ตีพิมพ์]. กรุงเทพมหานคร: สถาบันพระปกเกล้า.

ทศพล กฤตยพิสิฐ. (2550). *การพัฒนาในแผนพัฒนาฯ ที่เปลี่ยนแปลงไป.* www.bangkokbizn-ews.com.

วนัส รสโหมด. (2563). *การมีส่วนร่วมทางการเมืองของประชาชนในเทศบาลตำบลหลักหก อำเภอเมืองจังหวัดปทุมธานี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์]. Thammasat University Research Information (TU). https://digital.library.tu.ac.th/tu_dc/frontend/Info/item/dc:190010

วนิดา รุ่งโยธิน. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการพัฒนาชุมชนของเทศบาลตำบลบ้านบึง อำเภอบ้านบึง จังหวัดชลบุรี* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยบูรพา]. Burapha University Research Information (BUU). https://buuir.buu.ac.th/xmlui/handle/1234567890/8692

สุชาติ พริกเล็ก และ ไพรัตน์ ฉิมหาด. (2567). *การมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนของประชาชนในองค์การบริหารส่วนตำบลหนองหงส์ อำเภอทุ่งสง จังหวัดนครศรีธรรมราช* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย]. Mahachulalongkornrajavidyalaya University Research Information (TU). https://e-thesis.mcu.ac.th/thesis/3719

สุปริญญา รัตนดุลยวิจิตร. (2561). *การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดทำแผนพัฒนาท้องถิ่นของเทศบาลตำบลป่าแงะ อำเภอป่าแดด จังหวัดเชียงราย* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยพะเยา.

อาทิตย์ บำรุงเอื้อ. (2557). ชุมชนคารวะตะธรรม : กระบวนการเรียนรู้สู่ชีวิตและสังคมงาม. *วารสารบริหารการศึกษา มหาวิทยาลัยขอนแก่น, 11*(2), 177-184

Cohen, J. M., & Uphoff, N. T. (1981). Participation's place in rural development: seeking clarity through specificity. *World Development, 8*(3), 213-235.

Creighton, J. L. (2005). *The Public participation handbook: making better decisions through citizen involvement.* San Francisco: Jossey Bass.

Slocum, R., & Thomas-Slayter, B. (1995). Participation, Empowerment, and Sustainable Development. In R. Slocum, L. Wichart, D. Rocheleau and B. Thomas-Slayer (Eds.). *Power, process and participation: Tools for change* (pp. 3-8). London: Intermediate Technology Publications.

Yamane, T. (1973). *Statistics: An introductory statistic*, (Second Edition). New York: Harper & Row.

การประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Evaluation of Projects Funded by the Revolving Fund of Thai Women Empowerment, Thap Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province

ปรีชยา สุวรรณบุบผา[1] และรัชยา ภักดีจิตต์[2]

Preechaya Suwanbubpha[1] and Rachaya Pakdeejit[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[1], อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต[2]

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์[1-2]

E-mail: Preechaya.suw@rmutr.ac.th[1]

บทคัดย่อ

การวิจัยในครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ 3 ประการ (1) เพื่อประเมินระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่แตกต่างกันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล และ (3) เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการและประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ การวิจัยนี้เป็นการวิจัยปริมาณ กลุ่มตัวอย่าง จำนวน 148 คน ได้แก่ สมาชิกที่ได้ทำการกู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี เก็บรวบรวมข้อมูลโดยใช้แบบสอบถาม สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าความแปรปรวนแบบทางเดียว และค่าสหสัมพันธ์เพียร์สัน ผลการวิจัย (1) ประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า อยู่ในระดับมาก (2) ด้านการเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกที่ได้ทำการกู้ยืมเงินกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีที่มีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน แตกต่างกัน มีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกัน และ (3) ด้านความสัมพันธ์ระหว่างประสิทธิผลและการบริหารจัดการของโครงการได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า มีความสัมพันธ์เชิงบวกในระดับสูงมาก

คำสำคัญ: ประสิทธิผล กองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การจัดการโครงการ อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

Abstract

This research has 3 objectives (1) to (1) evaluate the effectiveness level of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province.(2) to compare opinions regarding the effectiveness level of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, classified by personal factors; and (3) analyze factors related to the management of the Thai Women Empowerment Fund's revolving fund projects in Tab Sakae District and their relationship with the effectiveness of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. This research is quantitative research. A sample of 148 people, who were members who had borrowed from the Thai Women Empowerment Fund. Data were collected using questionnaires. The statistics used for data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, one-way analysis of variance, and Pearson's correlation coefficient. Research results (1) on the level of revenue management of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province was at a high level. (2) In terms of comparing the effectiveness of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province, classified by personal factors, it was found that people with different average monthly incomes have different opinions on the effectiveness of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province. And (3) The relationship between efficiency and the management aspect of projects supported by the revolving fund from the Thai Women Empowerment Fund in Tab Sakae District, Prachuap Khiri Khan Province was at a very high level, found that there was positive relationship.

Keywords: Effectiveness, thai women empowerment fund, project management, Tab Sakae district, Prachuap Khiri Khan province

บทนำ

วัฒนธรรมทางสังคมและการปกครองของไทยตั้งแต่อดีตมิได้เปิดโอกาสให้สตรีมีบทบาททางการปกครองเทียบเท่าบุรุษ สตรีไทยในอดีตถูกจำกัดบทบาท สิทธิ และเสรีภาพในหลายด้าน อย่างไรก็ตาม ความเปลี่ยนแปลงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองในปัจจุบัน ได้ส่งผลให้บทบาทของสตรีไทยเปลี่ยนแปลงไป

อย่างมีนัยสำคัญ ภายใต้บริบทของการแข่งขันทางสังคมและค่าครองชีพที่สูงขึ้น สังคมไทยได้เปิดโอกาสให้สตรีได้แสวงหาความรู้มากขึ้น ส่งผลให้สตรีเริ่มมีส่วนร่วมในกิจกรรมต่าง ๆ ทางสังคมอย่างกว้างขวาง (กิตติสันต์ ทัตตะพันธ์, 2553) การพัฒนาบทบาทสตรีถือเป็นหนึ่งในเป้าหมายสำคัญของการพัฒนาที่ยั่งยืนในสังคมไทย เนื่องจากการส่งเสริมบทบาทของสตรีในทุกมิติของชีวิตสามารถช่วยเสริมสร้างความมั่นคงทางเศรษฐกิจ สังคม และการเมืองของประเทศ (ราชบัณฑิตยสถาน, 2555) สตรีในชุมชนไม่เพียงแต่มีบทบาทในการเลี้ยงดูครอบครัว แต่ยังสามารถมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนและประเทศชาติอย่างมีความหมาย การส่งเสริมบทบาทสตรีนั้นไม่เพียงแต่ให้ความรู้หรือการสนับสนุนด้านต่าง ๆ แต่ยังรวมถึงการจัดตั้งโครงการที่ช่วยเสริมสร้างความสามารถในการพึ่งพาตนเองของผู้หญิงในด้านต่าง ๆ ซึ่งถือเป็นหนึ่งในเครื่องมือที่สำคัญในการส่งเสริมและพัฒนาสังคมไทยให้มีความเสมอภาคมากยิ่งขึ้น

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในประเทศไทยก่อตั้งขึ้นในสมัยของนางสาวยิ่งลักษณ์ ชินวัตร นายกรัฐมนตรีหญิงคนแรกของไทย โดยเริ่มดำเนินการตั้งแต่วันที่ 18 กุมภาพันธ์ 2555 ภายใต้ระเบียบสำนักนายกรัฐมนตรี กองทุนนี้มีวัตถุประสงค์หลักเพื่อยกระดับและเสริมศักยภาพสตรีไทย บนพื้นฐานความเชื่อว่าทั้งสตรีและบุรุษล้วนมีศักยภาพและความสามารถอย่างเท่าเทียมกัน (สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ, 2557) กองทุนจึงถูกจัดตั้งขึ้นเพื่อเป็นกลไกสนับสนุนการพัฒนาศักยภาพสตรีในชุมชน โดยเฉพาะด้านการสร้างอาชีพและเพิ่มรายได้ให้แก่ครัวเรือนในปัจจุบัน สตรีหรือผู้หญิงสมัยใหม่มีการพัฒนาตนเองให้ทันต่อยุคสมัยและความเปลี่ยนแปลงทางสังคมมากขึ้น มีสตรีจำนวนไม่น้อยที่สามารถพึ่งพาตนเองได้และยังมีบทบาทเป็นผู้นำทั้งในภาครัฐและเอกชนที่เพิ่มมากขึ้น ปัจจุบันสตรีเองเป็นฝ่ายหาเลี้ยงครอบครัวมากกว่าที่จะปล่อยให้เป็นหน้าที่ของบุรุษฝ่ายเดียว (สำนักงานสถิติแห่งชาติ, 2556)

กองทุนพัฒนาบทบาทสตรีเริ่มต้นในปีงบประมาณ พ.ศ. 2555 ภายใต้สำนักเลขาธิการนายกรัฐมนตรี และต่อมาได้โอนย้ายมาอยู่ภายใต้กรมการพัฒนาชุมชนตามนโยบายของรัฐบาล โดยได้รับการจัดสรรงบประมาณรายจ่ายประจำปีงบประมาณ พ.ศ. 2559 เป็นต้นมา กองทุนนี้มีบทบาทสำคัญในการกำกับดูแลและพัฒนาสตรีให้มีความพร้อมในทุกมิติ ทั้งคุณลักษณะส่วนบุคคล ชีวิตครอบครัว และการมีส่วนร่วมในสังคม โดยกระตุ้นให้สตรีมีความคิดริเริ่มสร้างสรรค์ ใช้เวลาว่างให้เกิดประโยชน์ มีความเชื่อมั่นในตนเอง สามารถพึ่งพาตนเองและดูแลครอบครัว ตลอดจนมีความรู้ ในการประกอบอาชีพและมีส่วนร่วมในการพัฒนาท้องถิ่น โดยวัตถุประสงค์หลักของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประกอบด้วย 1) เป็นแหล่งเงินทุนหมุนเวียนดอกเบี้ยต่ำเพื่อสร้างงาน สร้างรายได้ และเสริมสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจแก่สตรีและองค์กรสตรี 2) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมบทบาทและพัฒนาศักยภาพสตรีและเครือข่าย 3) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อส่งเสริมกิจกรรมในการพัฒนาบทบาทสตรีและ องค์ความรู้ เพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งทางสังคม และ 4) เป็นแหล่งเงินทุนเพื่อสนับสนุนโครงการอื่น ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการแก้ไขปัญหาและพัฒนาสตรี (สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี, 2559)

การเข้าถึงแหล่งเงินทุนและทรัพยากรที่จำเป็นสำหรับการเริ่มต้นธุรกิจหรือพัฒนาอาชีพของสตรีนับเป็นปัจจัยสำคัญอย่างยิ่ง อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ เป็นอีกหนึ่งพื้นที่ที่มีการดำเนินการ

โครงการพัฒนาบทบาทสตรีผ่านกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี โดยมีการจัดสรรเงินทุนหมุนเวียนให้กับสมาชิกในชุมชนที่สนใจเข้าร่วมโครงการเพื่อเสริมสร้างความเข้มแข็งในด้านเศรษฐกิจและสังคมของสตรีในท้องถิ่น เพื่อให้สตรีสามารถพึ่งพาตนเองได้และมีส่วนร่วมในการพัฒนาชุมชนอย่างยั่งยืน อย่างไรก็ตาม การประเมินผลของโครงการเหล่านี้เป็นสิ่งที่จำเป็นอย่างยิ่ง เพื่อให้ทราบถึงประสิทธิผลที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน และสามารถนำผลที่ได้ไปใช้ในการปรับปรุงหรือพัฒนาโครงการในอนาคตได้อย่างมีประสิทธิภาพ ไม่เพียงแต่ช่วยให้ทราบถึงความสำเร็จหรือความล้มเหลวของโครงการเท่านั้น แต่ยังสามารถช่วยในการวิเคราะห์ปัจจัยต่าง ๆ ที่เกี่ยวข้องกับการบริหารจัดการของโครงการ รวมถึงความคิดเห็นของผู้เข้าร่วมโครงการที่มีพื้นฐานและประสบการณ์ที่แตกต่างกัน การประเมินผลจึงเป็นเครื่องมือที่สำคัญในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการให้มีประสิทธิผลมากยิ่งขึ้น และสามารถตอบสนองความต้องการของผู้รับประโยชน์ได้อย่างเหมาะสม

ด้วยเหตุนี้ ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากเงินทุนหมุนเวียนของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยมุ่งศึกษาด้านต่าง ๆ ของโครงการอย่างรอบด้าน เพื่อให้ได้ข้อมูลที่สามารถนำไปใช้ในการกำหนดแนวทางพัฒนาประสิทธิผลของโครงการเงินทุนหมุนเวียน ตลอดจนช่วยให้เห็นถึงผลกระทบที่เกิดขึ้นจากการสนับสนุนเงินทุนและการพัฒนาศักยภาพของสตรีในชุมชน ซึ่งจะเป็นข้อมูลที่มีคุณค่าในการปรับปรุงและพัฒนาโครงการในอนาคต เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความท้าทายที่สตรีเผชิญอยู่ในปัจจุบันได้อย่างมีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อประเมินระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์
2. เพื่อเปรียบเทียบความคิดเห็นที่เกี่ยวกับระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่แตกต่างกันจำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล
3. เพื่อทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการและประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับประสิทธิผล

Gibson, Ivancevich, and Donnelly (1979) ได้นำเสนอทฤษฎีในการประเมินความมีประสิทธิผลขององค์กร โดยใช้ตัวบ่งชี้หลัก 5 ประการในการวัดประสิทธิภาพในการดำเนินงานขององค์กร ซึ่งสามารถอธิบายได้ดังนี้

ประการแรกคือ ความสามารถในการผลิต (Production) ซึ่งองค์กรจะมีประสิทธิผลเมื่อสามารถผลิตสินค้าและบริการที่มีคุณภาพและปริมาณตามความต้องการของตลาดได้อย่างเหมาะสม การผลิตที่มีประสิทธิภาพ

จะช่วยให้องค์กรสามารถตอบสนองต่อความต้องการของลูกค้าได้อย่างรวดเร็วและตรงจุด ประการที่สองคือ ประสิทธิภาพ (Efficiency) องค์กรจะมีประสิทธิผลเมื่อสามารถใช้งบประมาณและทรัพยากรที่มีอยู่อย่างคุ้มค่า การมีประสิทธิภาพนี้ช่วยให้เกิดผลผลิตที่ดีที่สุดจากการใช้ทรัพยากรที่มีอยู่ ซึ่งทำให้องค์กรสามารถประหยัดทรัพยากรและลดความสูญเสีย ประการที่สามคือ ความพึงพอใจ (Satisfaction) ซึ่งอธิบายว่าองค์กรจะมีประสิทธิผลเมื่อสามารถสร้างความพึงพอใจให้กับสมาชิกในองค์กรได้ โดยความพึงพอใจนี้ไม่เพียงแค่เกี่ยวข้องกับผู้บริหาร แต่ยังรวมถึงพนักงานและผู้มีส่วนได้ส่วนเสียทั้งหมด การสร้างความพึงพอใจจะช่วยเสริมสร้างแรงจูงใจในการทำงานและการมีส่วนร่วมในการพัฒนาองค์กร ประการที่สี่คือ ความสามารถในการปรับตัว (Adaptiveness) องค์กรจะมีประสิทธิผลได้เมื่อสามารถปรับตัวและปรับเปลี่ยนการดำเนินงานให้เหมาะสมกับการเปลี่ยนแปลงทั้งภายในและภายนอกองค์กร ซึ่งการปรับตัวนี้เป็นสิ่งสำคัญในการช่วยให้องค์กรสามารถรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในตลาด เศรษฐกิจ หรือเทคโนโลยีต่าง ๆ ได้ ประการสุดท้ายคือ การพัฒนา (Development) ซึ่งอธิบายว่าองค์กรจะมีประสิทธิผลเมื่อสามารถพัฒนาศักยภาพและวิสัยทัศน์ให้เติบโตและก้าวหน้าได้ตามการเปลี่ยนแปลงของสิ่งแวดล้อม องค์กรที่มีการพัฒนาจะสามารถเติบโตและรับมือกับการเปลี่ยนแปลงในอนาคตได้ดีขึ้น โดยรวมแล้วการประเมินความมีประสิทธิผลขององค์กรตามทฤษฎีของ Gibson ช่วยให้สามารถวัดผลการดำเนินงานในหลายมิติ ทั้งด้านการผลิต ประสิทธิภาพ ความพึงพอใจ ความสามารถในการปรับตัว และการพัฒนา ซึ่งทั้งหมดนี้มีส่วนสำคัญในการพัฒนาองค์กรให้เติบโตอย่างยั่งยืนในระยะยาว

แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการจัดการ

ทฤษฎีการจัดการ POLC (Planning, Organizing, Leading, Controlling) เป็นกระบวนการที่ครอบคลุมทุกขั้นตอนในการจัดการตั้งแต่การ วางแผน (Planning) กำหนดเป้าหมายและแนวทางการดำเนินงาน การ จัดระเบียบ (Organizing) เพื่อจัดการทรัพยากรให้เหมาะสมกับการดำเนินงาน การนำ (Leading) โดยผู้นำที่สามารถสร้างแรงบันดาลใจให้ทีมงาน และสุดท้าย การควบคุม (Controlling) เพื่อประเมินผลและปรับปรุงการดำเนินงานตามแผนที่กำหนด จุดเด่นของทฤษฎี POLC คือการเน้นกระบวนการจัดการที่มีความครอบคลุมและเป็นระบบ โดยมีการให้ความสำคัญกับ ภาวะผู้นำ ซึ่งเป็นปัจจัยสำคัญในการเพิ่มประสิทธิภาพการทำงานและการสร้างแรงจูงใจให้กับทีมงาน อีกทั้งยังช่วยให้สามารถสร้างมาตรฐานในกระบวนการทำงานและประเมินผลได้อย่างชัดเจนและมีประสิทธิภาพ (Allen, 1958)

กรอบแนวคิด

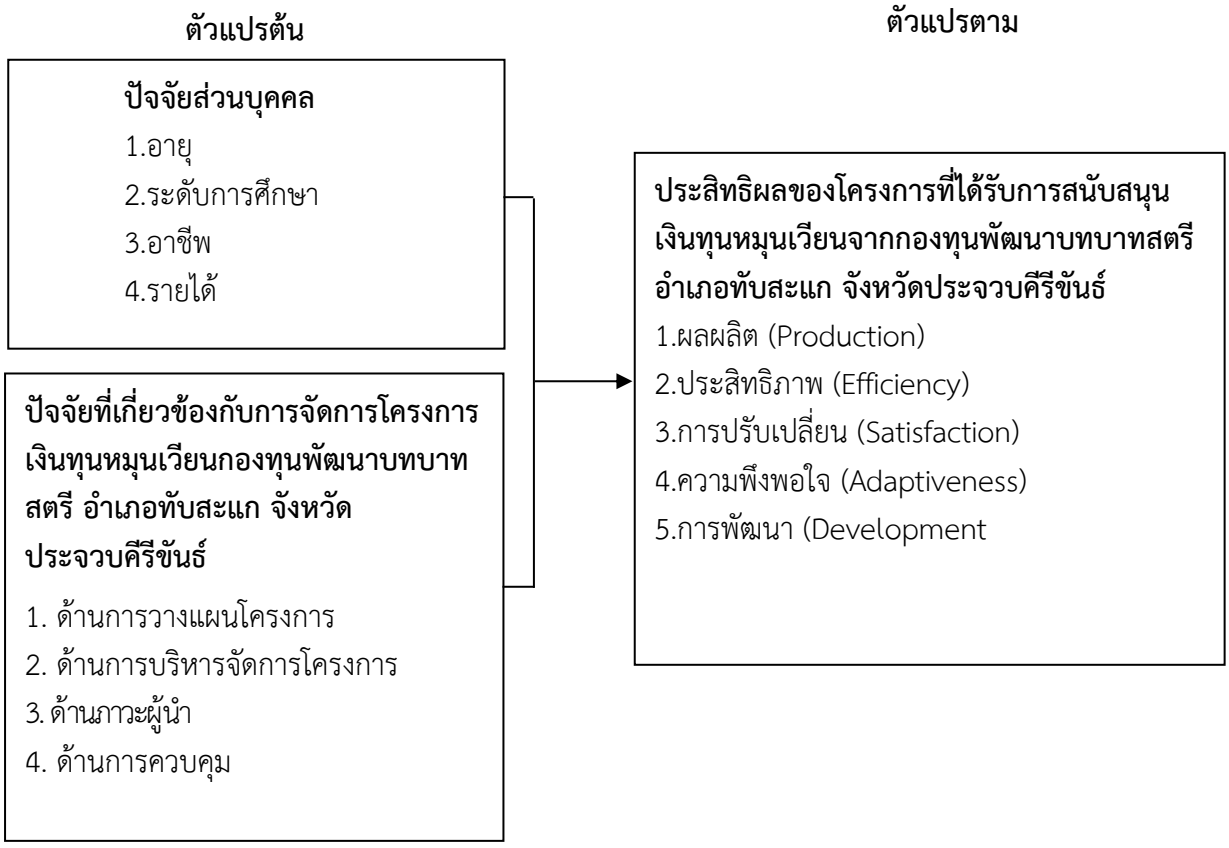

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ศึกษาการประเมินผลโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ ได้แก่ สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน จำนวน 234 คน โดยคำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างแบบทราบค่าประชากรจากสูตรการคำนวณของ Taro Yamane (จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์, 2559) ซึ่งจะได้กลุ่มตัวอย่างจำนวน 148 คน

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ส่วนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม ประกอบด้วย 1. อายุ 2. ระดับการศึกษา 3. อาชีพ 4. รายได้ จำนวน 4 ข้อ

ส่วนที่ 2 แบบสอบถามลักษณะประเมินค่าด้วยมาตราวัด (Rating Scale) ใน 5 ระดับ โดยเป็นแบบสอบถามปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนา

บทบาทสตรีในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. การวางแผนโครงการ 2. การบริหารจัดการโครงการ 3. ภาวะผู้นำ 4. การควบคุม จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ

ส่วนที่ 3 แบบสอบถามความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 1. ด้านผลผลิต 2. ด้านประสิทธิภาพ 3. ด้านความพึงพอใจ 4. ด้านการปรับเปลี่ยน 5. ด้านการพัฒนา จำนวนทั้งสิ้น 20 ข้อ

โดยที่แบบสอบถามในส่วนที่ 2 และส่วนที่ 3 ผู้วิจัยได้กำหนดเกณฑ์การให้คะแนนแต่ละข้อของแบบสอบถาม เป็นแบบมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามวิธีการของ ลิเคิร์ต (Likert, 1932) และได้กำหนดมาตราส่วนประมาณค่าของแบบสอบถามเป็น 5 ระดับ โดยข้อคำถามมีลักษณะเชิงบวก

ผลการศึกษาวิจัย

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับการจัดการของโครงการได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับการจัดการของโครงการได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 4 ด้าน ได้แก่ ด้านการบริหารจัดการโครงการ ด้านภาวะผู้นำ ด้านการวางแผนโครงการ และด้านการควบคุม ดังนี้

ตารางที่ 1 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย ค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับการจัดการของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวม

(N=148)

การจัดการโครงการ	$\overline{X}$	S.D	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านการวางแผนโครงการ	3.65	0.81	มาก	2
2. ด้านการบริหารจัดการโครงการ	3.66	0.85	มาก	1
3. ด้านภาวะผู้นำ	3.65	0.89	มาก	3
4. ด้านการควบคุม	3.53	0.93	มาก	4
รวม	**3.63**	**0.84**	**มาก**	

จากตารางที่ 1 พบว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน มีความคิดเห็นเกี่ยวกับระดับการจัดการของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.63 , S.D. = 0.84) หากพิจารณารายด้านพบว่า ด้านการบริหารจัดการโครงการอยู่ใน

ระดับมาก อยู่ในระดับมากที่สุด โครงการ ($\overline{X}$ = 3.66, S.D = 0.85) รองลงมาคือ ด้านการวางแผนโครงการ ($\overline{X}$ = 3.65, S.D = 0.81) ด้านภาวะผู้นำ ($\overline{X}$ = 3.65, S.D = 0.89) และด้านที่มีระดับความคิดเห็นน้อยที่สุดคือ ด้านการควบคุม ($\overline{X}$ = 3.53, S.D = 0.93) ตามลำดับ

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

ระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ประกอบด้วย 5 ด้าน ได้แก่ ด้านผลผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านการปรับเปลี่ยน ด้านความพึงพอใจ และด้านการพัฒนา ดังนี้

ตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

(N=148)

ประสิทธิผลของโครงการ	$\overline{x}$	S.D	ระดับความคิดเห็น	ลำดับ
1. ด้านผลผลิต	3.51	0.92	มาก	4
2. ด้านประสิทธิภาพ	3.48	0.94	ปานกลาง	5
3. ด้านการปรับเปลี่ยน	3.54	0.95	มาก	3
4. ด้านความพึงพอใจ	3.55	0.91	มาก	2
5. ด้านการพัฒนา	3.59	0.90	มาก	1
รวม	**3.54**	**0.89**	**มาก**	

จากตารางที่ 2 แสดงผลการวิเคราะห์ค่าเฉลี่ย (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Deviation) และระดับความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่า ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.54, S.D = 0.89) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่าอยู่ในระดับมาก เรียงลำดับดังนี้ ด้านการพัฒนา ($\overline{X}$ = 3.59, S.D = 0.90) ด้านความพึงพอใจ ($\overline{X}$ = 3.55, S.D = 0.91) ด้านการปรับเปลี่ยน ($\overline{X}$ = 3.54, S.D = 0.95) ด้านผลผลิต ($\overline{X}$ = 3.51, S.D = 0.92) และมีด้านที่อยู่ในระดับปานกลาง ได้แก่ด้านประสิทธิภาพ ($\overline{X}$ = 3.48, S.D = 0.94)

ผลการเปรียบเทียบระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล

การเปรียบเทียบข้อมูลประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามปัจจัยส่วนบุคคล ได้แก่ อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ จากผลการทดลองความแตกต่างระหว่างประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุน

เงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ตามปัจจัยส่วนบุคคล ด้าน อายุ ระดับการศึกษา และอาชีพ ที่แตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมมี Sig. เกินกว่า 0.05 แสดงให้เห็นว่า สมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนมีความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการ ไม่แตกต่างกัน เมื่อนำไปพิจารณากับปัจจัยส่วนบุคคลด้านรายได้ พบว่า รายได้ที่แตกต่างกันมีความคิดเห็นต่อประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ แตกต่างกันทุกด้าน ดังนี้

ตารางที่ 3 แสดงผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ จำแนกตามรายได้

(N=148)

ประสิทธิผลของโครงการ	แหล่งความแปรปรวน	SS	df	MS	F	Sig.
1. ด้านการผลิต	ระหว่างกลุ่ม	25.801	2	12.900	19.134	<.001*
	ภายในกลุ่ม	97.758	145	.674		
	รวม	123.559	147			
2. ด้านประสิทธิภาพ	ระหว่างกลุ่ม	33.314	2	16.657	25.136	<.001*
	ภายในกลุ่ม	96.089	145	.663		
	รวม	129.403	147			
3. ด้านความพึงพอใจ	ระหว่างกลุ่ม	28.284	2	14.142	19.519	<.001*
	ภายในกลุ่ม	105.056	145	.725		
	รวม	133.340	147			
4. ด้านการปรับเปลี่ยน	ระหว่างกลุ่ม	27.905	2	13.953	21.543	<.001*
	ภายในกลุ่ม	93.912	145	.648		
	รวม	121.818	147			
5. ด้านการพัฒนา	ระหว่างกลุ่ม	23.066	2	11.533	17.536	<.001*
	ภายในกลุ่ม	95.360	145	.658		
	รวม	118.426	147			
รวม	ระหว่างกลุ่ม	27.566	2	13.783	22.214	<.001*
	ภายในกลุ่ม	89.967	145	.620		
	รวม	117.533	147			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 ผลการทดสอบความแตกต่างระหว่างระดับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่มีรายได้ต่อเดือนแตกต่างกัน พบว่า ในภาพรวมมีค่า Sig. น้อยกว่า 0.05 นั่นแสดงให้เห็นว่ารายได้ของสมาชิกกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียน ที่มีรายได้ที่แตกต่างกันมีผลต่อประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์แตกต่างกันในทุกด้าน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

ทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

การทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 ผลการวิเคราะห์ข้อมูล ดังนี้

ตารางที่ 4 แสดงผลการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์โดยรวม

(n=148)

การจัดการโครงการ	ประสิทธิผลของโครงการโดยรวม		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
6. ด้านการวางแผนโครงการ	0.924	0.001**	สูงมาก
7. ด้านการบริหารจัดการโครงการ	0.942	0.001**	สูงมาก
8. ด้านภาวะผู้นำ	0.929	0.001**	สูงมาก
9. ด้านการควบคุม	0.956	0.001**	สูงมาก
รวม	**0.973**	**0.000****	**สูงมาก**

*มีนัยความสำคัญทางสถิติที่ 0.01

จากตารางที่ 4 พบว่า การวิเคราะห์ความสัมพันธ์โดยใช้สถิติ Pearson Correlation ในการทดสอบที่ระดับนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.01 พบว่า การจัดการโครงการของสมาชิกผู้ที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีกับประสิทธิผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ โดยรวมมีความสัมพันธ์เชิงบวกอยู่ในระดับสูงมาก มีค่า r = 0.973 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน เรียงลำดับจากน้อยไปมาก ได้แก่ ด้านการวางแผนโครงการ มีค่า r

= 0.924 ด้านภาวะผู้นำ มีค่า r = 0.929 ด้านการบริหารจัดการโครงการ มีค่า r = 0. 942 ด้านการควบคุม มีค่า r = 0.956 ทุกด้านอยู่ในระดับสูงมาก โดยภาพรวมมีสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) เท่ากับ 0.973 แสดงว่าตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์กันเชิงบวก และมีความสัมพันธ์กันในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.01 จึงยอมรับสมมติฐานรอง ดังนั้นผลการทดสอบจึงสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้

อภิปรายผล

จากผลการวิจัยที่ได้การวิเคราะห์ระดับการจัดการโครงการที่ได้รับการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี อำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์ พบว่าโดยรวมการจัดการโครงการอยู่ในระดับสูง โดยเฉพาะในด้านการบริหารจัดการโครงการที่ได้รับการประเมินในระดับสูงสุด ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการได้รับการบริหารจัดการอย่างมีประสิทธิภาพ มีการวางแผนและการดำเนินงานที่เป็นระบบ รองลงมาคือ ด้านภาวะผู้นำ การวางแผนโครงการ และการควบคุม ตามลำดับ แสดงให้เห็นว่า แม้ว่าโครงการจะมีการบริหารจัดการที่ดีในหลายด้าน แต่ยังคงมีบางจุดที่สามารถพัฒนาเพิ่มเติมได้ เช่น ด้านการควบคุม ซึ่งถือเป็นส่วนสำคัญในการทำให้โครงการสามารถดำเนินการได้อย่างมีประสิทธิภาพและมีความยั่งยืนในระยะยาว หากมีการปรับปรุงและพัฒนาด้านนี้ โครงการอาจมีประสิทธิภาพที่สูงขึ้นอีกมาก จากการวิเคราะห์ความคิดเห็นเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการ พบว่าโดยรวมแล้วอยู่ในระดับสูง ซึ่งสอดคล้องกับผลการวิจัยของ เกศินี วิฑูรชาติ (2562) ที่ศึกษาการประเมินผลโครงการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่จังหวัดภาคกลาง โดยพบว่าในกลุ่มตัวอย่างที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี มีความคิดเห็นที่ดีเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการในด้านต่าง ๆ เช่น การผลิต ความพึงพอใจ และประสิทธิภาพของโครงการ ซึ่งแสดงให้เห็นว่าโครงการดังกล่าวมีผลที่ดีต่อการพัฒนาเศรษฐกิจและชีวิตความเป็นอยู่ของผู้เข้าร่วมโครงการ นอกจากนี้ ผลการศึกษาเกี่ยวกับการเปรียบเทียบประสิทธิผลของโครงการตามปัจจัยส่วนบุคคล พบว่า สมาชิกที่มีรายได้แตกต่างกันมีความคิดเห็นที่แตกต่างกันเกี่ยวกับประสิทธิผลของโครงการในทุกด้าน ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า รายได้ของสมาชิกมีผลต่อความพึงพอใจและการประเมินผลของโครงการที่ได้รับการสนับสนุนจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี การวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับผลการศึกษาของ เกศินี วิฑูรชาติ (2562) ซึ่งพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้แตกต่างกันมีความแตกต่างในการประเมินผลโครงการในด้านต่าง ๆ เช่น ด้านการผลิต ด้านประสิทธิภาพ ด้านความพึงพอใจ และด้านการปรับเปลี่ยน ซึ่งทำให้เราเห็นถึงความสำคัญของการพิจารณาปัจจัยทางเศรษฐกิจของผู้เข้าร่วมโครงการในการออกแบบและพัฒนาโครงการให้ตอบสนองความต้องการของทุกกลุ่มได้อย่างเหมาะสม อีกทั้ง จากการทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการโครงการและประสิทธิผลของโครงการ พบว่ามีความสัมพันธ์ในระดับสูงมากในทุกด้าน พบว่าการจัดการโครงการนั้นมีผลอย่างมากกับความสำเร็จของโครงการ เช่นเดียวกันกับการศึกษาของ ปาริชาติ วลัยเสถียร (2566) ที่ศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมจากกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในภาคกลาง โดยพบว่า การบริหารจัดการโครงการถือเป็นปัจจัยสำคัญที่สุดต่อความสำเร็จของโครงการ รองลงมาคือภาวะผู้นำและการวางแผน เพราะการบริหารจัดการที่ดีและการมีผู้นำที่เข้มแข็งจะช่วยให้โครงการสามารถบรรลุผลสำเร็จได้ตามที่ตั้งเป้าหมายไว้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์

1. ทำการวิจัยในการพัฒนาระบบการจัดการของโครงการต่าง ๆ ให้มีความเป็นระบบมากขึ้น โดยเน้นการพัฒนาในด้านการควบคุมและการติดตามผลโครงการ เพื่อให้สามารถปรับปรุงได้ทันทีเมื่อพบปัญหาหรืออุปสรรคในการดำเนินงาน

2. ทำการวิจัยเพื่อเสริมสร้างความรู้และความเข้าใจในการพัฒนาองค์ความรู้ด้านควรมีส่งเสริมองค์ความรู้ในเรื่อง การบริหารจัดการหนี้ การจัดการบัญชี การเขียนขออนุมัติโครงการ ประเภทเงินทุนหมุนเวียน

3. ภาวะผู้นำมีความสำคัญต่อความสำเร็จของโครงการ สามารถนำข้อค้นพบนี้ไปใช้ในการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะผู้นำให้กับผู้ที่มีบทบาทในโครงการ เช่น ประธานโครงการ หรือพัฒนากรเพื่อให้มีความสามารถในการนำทีมและกระตุ้นให้เกิดการทำงานร่วมกันได้อย่างมีประสิทธิภาพ

ข้อเสนอแนะในการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการทำวิจัยในระยะยาวที่สามารถติดตามผลกระทบของโครงการในระยะยาว เช่น การศึกษาผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมในระยะยาวหลังจากที่โครงการเสร็จสิ้น เพื่อดูว่าผลลัพธ์ที่เกิดขึ้นยังคงยั่งยืนหรือไม่

2. ควรศึกษาถึงปัจจัยภายนอกที่อาจมีผลกระทบต่อการจัดการโครงการ เช่น ปัจจัยทางเศรษฐกิจ สังคม หรือการเมืองที่อาจส่งผลต่อความสำเร็จของโครงการ โดยสามารถนำข้อมูลเหล่านี้มาปรับใช้ในการวางแผนและพัฒนากองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในอำเภอทับสะแก จังหวัดประจวบคีรีขันธ์

บรรณานุกรม

กิตติสันติ์ ทัตตะพันธ์. (2553). *บทบาทและการพัฒนาศักยภาพสตรีไทยในสังคมปัจจุบัน.* กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์.

เกศินี วิฑูรชาติ. (2562). *การประเมินผลโครงการสนับสนุนเงินทุนหมุนเวียนกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีในพื้นที่จังหวัดภาคกลาง*. สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี.

จินต์จุฑา จันทร์ประสิทธิ์. (2559). *การพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ของบุคลากรทางการศึกษา สถาบันบัณฑิตพัฒนศิลป์* [วิทยานิพนธ์รัฐประศาสนศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์]. tdc.thailis. https://shorturl.asia/We9uX

ปาริชาติ วลัยเสถียร. (2566). *การประเมินผลกระทบทางเศรษฐกิจและสังคมของกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีต่อการพัฒนาชุมชนในภาคกลาง*. สถาบันวิจัยเพื่อการพัฒนาชุมชน.

ราชบัณฑิตยสถาน. (2555). *การพัฒนาบทบาทสตรีในสังคมไทย: ทิศทางและแนวทางการพัฒนา.* กรุงเทพฯ: ราชบัณฑิตยสถาน.

สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ. (2557). *คู่มือการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี*. กรุงเทพฯ: สำนักงานคณะกรรมการกองทุนพัฒนาบทบาทสตรีแห่งชาติ.

สำนักงานสถิติแห่งชาติ. (2556). *รายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน พ.ศ. 2556*. กรุงเทพฯ: สำนักงานสถิติแห่งชาติ.

สำนักงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี. (2559). *รายงานผลการดำเนินงานกองทุนพัฒนาบทบาทสตรี ประจำปี 2559*. กรุงเทพฯ: กรมการพัฒนาชุมชน กระทรวงมหาดไทย.

Allen, L. A. (1958). *Management and organization*. New York: McGraw-Hill Inc.

Gibson, J. L., Ivancevich, J. M., & Donnelly, J. H. (1979). *Organizations: Behavior, structure, processes* (4th ed.). Richard D. Irwin, Inc.

Likert, R. (1932). A technique for measurement of attitudes. Archives of Psychology, 140, 5-55.

ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน

Relationship between Human Resource Management, Efficiency Performance of Land Department Personnel

จินตพัฒน์ โสภาเจริญ[1] และศุภพัชร์พิมล สิมลี[2]

Jintapat Sopacharoen[1] and Supapatpimol Simlee[2]

นิสิต[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

ภาควิชารัฐศาสตร์และรัฐประศาสนศาสตร์ คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์[1-2]

E-mail: jintapat.so@ku.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของกรมที่ดิน (2) เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน และ (3) เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน เพื่อดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากบุคลากรตำแหน่งข้าราชการกรมที่ดิน จำนวน 365 คน โดยวิธีเก็บข้อมูลจากแบบสอบถาม วิเคราะห์ข้อมูลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ค่าความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และทดสอบสมมติฐานสถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ผลการศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดี โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุด คือ ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น และประเมินผลการปฏิบัติงาน รองลงมาคือ การฝึกอบรมและการพัฒนา (2) ผลการศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับดีมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือเวลา รองลงมาคือค่าใช้จ่าย (3) ผลการทดสอบระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า โดยรวมและรายด้านทุกด้านอยู่ในระดับสูงมาก อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ 0.05

คำสำคัญ: การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน บุคลากรกรมที่ดิน

Abstract

This research has the following objectives: (1) to study the human resource management of the Land Department, (2) to study the performance efficiency of the Land Department's personnel, and (3) to study the relationship between human resource management and the performance efficiency of the Land Department's personnel. This study collected data from 365 civil servants of the Land Department by using questionnaires. Data were analyzed using descriptive statistics, including frequency, percentage, and mean, and the

inferential statistical hypothesis, namely the correlation coefficient statistic, was tested. The research results consisted of (1) the study of human resource management, which found that overall, it was at a good level, with the areas with the highest average values being compensation and other benefits and performance evaluation, followed by training and development. (2) The results of the study on the performance of the Land Department's personnel found that overall, it was at a very good level with the area with the highest average value being time, followed by expenses. (3) The results of the test of the relationship level between human resource management and the performance of the personnel of the Land Department found that overall and, in every aspect, it was at a very high level, with statistical significance at the .05 level.

Keywords: Human resource management, efficiency performance, land department personnel

บทนำ

ทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญและมีค่าทางสังคม และประเทศใดที่มีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและมีศักยภาพสูง สามารถนำมาใช้ประโยชน์ในการสร้างสรรค์ได้ ประเทศนั้นก็จะเจริญก้าวหน้า มีความมั่นคงทั้งในทางสังคม เศรษฐกิจ และการเมือง แต่หากประเทศใดขาดทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพ หรือไม่สามารถนำมาใช้เป็นประโยชน์ได้ ก็จะเกิดการพัฒนาประเทศที่มีความเป็นไปได้ต่ำ ความเจริญหรือความตกต่ำของประเทศ ขึ้นอยู่กับทรัพยากรมนุษย์เป็นสิ่งสำคัญ เพราะทรัพยากรมนุษย์คือปัจจัยหลักและสำคัญที่จะก่อให้เกิดการพัฒนาประเทศ ประเทศไทยจึงมุ่งหวังที่จะมีทรัพยากรมนุษย์ที่มีคุณภาพและประสิทธิภาพ และมีระบบการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประโยชน์สูงสุดต่อประเทศชาติ องค์การหนึ่งจะบรรลุถึงเป้าหมายได้สำเร็จ จะต้องอาศัยบุคลากรที่มีสมรรถนะที่เหมาะสมกับวิสัยทัศน์ พันธกิจ และเป้าหมายขององค์การ กล่าวคือ บุคลากรจะต้องมีความรู้ ทักษะ ความสามารถ และคุณลักษณะต่าง ๆ ที่จำเป็นต่อการปฏิบัติงาน นอกจากนั้นแล้ว ยังต้องมีความร่วมมือร่วมใจและทำงานเป็นทีมอย่างมีประสิทธิภาพ หากองค์การต่าง ๆ มีทรัพยากรด้านอื่น ๆ เหมือนกัน แต่มีผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารแตกต่างกันแล้ว ผลการดำเนินงานย่อมแตกต่างกัน การที่ผู้ปฏิบัติงานและผู้บริหารขององค์การต่าง ๆ มีคุณภาพที่แตกต่างกันนี้ ส่วนหนึ่งมีสาเหตุมาจากการมีระบบการจัดการบุคลากร/ทรัพยากรมนุษย์ที่แตกต่างกัน (ธงเทพ รัตนวิชา, 2564)

กรมที่ดินเป็นหน่วยงานของรัฐที่มีภารกิจหลักในการดำเนินการเกี่ยวกับการสำรวจและออกโฉนดที่ดิน การจดทะเบียนสิทธิและนิติกรรมเกี่ยวกับที่ดิน การรังวัดและแผนที่ และการให้บริการด้านที่ดินแก่ประชาชน ภารกิจของกรมที่ดินมีขอบเขตกว้างขวางและมีการเปลี่ยนแปลงอยู่ตลอดเวลา ตามการเปลี่ยนแปลงของสังคมและเศรษฐกิจของประเทศ ส่งผลให้ความต้องการบุคลากรของกรมที่ดินมีการเปลี่ยนแปลงตามไปด้วย กรมที่ดินตระหนักถึงความสำคัญของระบบการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคล เนื่องจากทรัพยากรบุคคลเป็นปัจจัย

ที่มีความสำคัญต่อความสำเร็จขององค์กร การเปลี่ยนแปลงของสภาพแวดล้อมทั้งภายในและภายนอกองค์กร เช่น การเติบโตของเทคโนโลยีโดยเฉพาะเทคโนโลยีดิจิทัล ส่งผลให้เกิดการปรับเปลี่ยนรูปแบบการเรียนรู้ การปรับเปลี่ยนกระบวนให้เป็นนวัตกรรม สร้างสรรค์คิดทำได้ด้วยตนเอง มีการสร้างรูปแบบการบริการ เพื่อมุ่งเน้นในการเสริมสร้างศักยภาพบุคลากร และการปรับปรุงพัฒนาระบบการดำเนินงานให้ทันกับการเปลี่ยนแปลงที่เกิดขึ้น เพื่อสนับสนุนการพัฒนาบุคลากรในการขับเคลื่อนองค์การให้บรรลุเป้าหมายสูงสุดในทุกด้านและทุกระดับ โดยต้องการมุ่งเน้นที่จะยกระดับทักษะในด้านความรู้ความสามารถของบุคลากรให้เกิดประสิทธิภาพสูงสุด แม้กรมที่ดินจะมีนโยบายด้านการบริหารทรัพยากรบุคคลที่ชัดเจน แต่ยังคงเผชิญกับปัญหาหลายประการที่ส่งผลกระทบต่อคุณภาพงานและการให้บริการประชาชน ที่พบในการบริหารทรัพยากรบุคคลของกรมที่ดิน เช่น ปัญหาการขาดแคลนบุคลากรและภาระงานที่มากเกินไป เนื่องจากหน่วยงานกรมที่ดินมีบุคลากรจำนวนจำกัด แต่ต้องให้บริการประชาชนจำนวนมาก ทำให้เกิดภาระงานที่หนักเกินไป ส่งผลให้เกิดความล่าช้าในการให้บริการ ปัญหาด้านระบบการฝึกอบรมและพัฒนาบุคลากรยังไม่มีความต่อเนื่องและไม่ครอบคลุมทักษะที่จำเป็น ปัญหาด้านแรงจูงใจและสวัสดิการของบุคลากร ที่เจ้าหน้าที่ของกรมที่ดินต้องเผชิญกับความกดดันจากงานบริการประชาชน แต่ยังขาดแรงจูงใจที่เพียงพอ ทั้งในแง่ค่าตอบแทน โอกาสก้าวหน้าและสวัสดิการ เป็นต้น

ดังนั้น การบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลให้มีประสิทธิภาพนั้น ควรพิจารณาถึงผลของการพัฒนาข้าราชการเท่าที่ผ่านมา พบว่า มีลักษณะที่ขาดประสิทธิภาพ ไม่สอดคล้องกับงบประมาณ และเวลาที่รัฐบาลสูญเสียไป อาจเป็นเพราะขาดเป้าหมาย ทิศทาง และจุดเน้นในการพัฒนาที่ชัดเจนรวมทั้งขาดการศึกษาหาความจำเป็น (Training Needs) ในการพัฒนาเพื่อให้สามารถกำหนดแผนพัฒนาบุคลากรให้สอดคล้องกับความจำเป็นที่แท้จริง นอกจากนี้ แผนพัฒนาบุคลากรของไทยไม่ว่าจะเป็นแผนระดับชาติ หรือระดับกระทรวงกรมก็ตามอาจกล่าวได้ว่าส่วนใหญ่ให้ความสำคัญต่อการฝึกอบรมแต่เพียงอย่างเดียว ซึ่งแท้ที่จริงแล้วการฝึกอบรมเป็นเพียงวิธีการหนึ่งของการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ในองค์การเท่านั้น เพื่อให้ทรัพยากรบุคคลของกรมที่ดินมีสามารถดำเนินการภารกิจได้บรรลุเป้าหมายที่กำหนดไว้ ทำให้เกิดประสิทธิภาพในการการบริหาร จัดการทรัพยากรบุคคลของกรมที่ดินได้ (กระทรวงมหาดไทย, 2564)

จากข้อมูลข้างต้น ผู้วิจัยจึงต้องการที่จะศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน เพื่อที่จะได้นำผลของการศึกษาครั้งนี้ไปใช้ประโยชน์ในการแก้ไขปัญหา สามารถนำไปพัฒนาความรู้ ความสามารถ และประสิทธิภาพในการปฏิบัติงาน ผู้ศึกษาจึงมีความต้องการศึกษาถึงความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน โดยใช้วิธีสำรวจความคิดเห็นจากบุคลากรกรมที่ดิน ทั้งนี้ เพื่อเป็นแนวทางให้ฝ่ายบริหารสามารถนำไปปรับปรุงเพื่อเพิ่มประสิทธิภาพการจัดการทรัพยากรมนุษย์ของกรมที่ดิน ให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์การ และเกิดความพึงพอใจต่อผู้ปฏิบัติงานมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารจัดการทรัพยากรบุคคลของกรมที่ดิน
2. เพื่อศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน
3. เพื่อศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน

การทบทวนวรรณกรรม

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

การบริหารทรัพยากรมนุษย์ หมายถึง กระบวนการที่ผู้มีหน้าที่เกี่ยวข้องกับการจัดการทรัพยากรมนุษย์ร่วมกันใช้ ความรู้ทักษะและประสบการณ์ในการจัดการกับกิจกรรมต่าง ๆ ในการจัดการทรัพยากรมนุษย์ ซึ่งเป็นกระบวนการที่จะช่วยให้องค์การ ได้บุคลากรที่มีความรู้ความสามารถเข้ามาปฏิบัติงาน เพื่อสร้างความเจริญเติบ โตก้าวหน้าให้แก่องค์การ และทำให้องค์การบรรลุผลสำเร็จตามเป้าหมายขององค์การที่ตั้งไว้ (ธงเทพ รัตนวิชา, 2564) การบริหารทรัพยากรมนุษย์นับเป็นทรัพยากรสำคัญที่จำเป็นและต้องใช้ทรัพยากรมนุษย์จำนวนมาก ซึ่งกระบวนการจัดการทรัพยากรมนุษย์ใช้เพื่อกำหนดทักษะ หน้าที่ และความรู้ที่ต้องการในแต่ละงานขององค์ ซึ่งมี 8 ขั้นตอน สามารถอธิบายได้ ดังนี้ (ธงเทพ รัตนวิชา, 2564)

1. การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ (Human Resource Planning) เป็นกระบวนการสำรวจความต้องการทรัพยากรมนุษย์เพื่อให้ได้จำนวนพนักงานที่มีทักษะที่ต้องการและสามารถจัดหาได้ เมื่อจำเป็นต้องใช้ ซึ่งในการวางแผนจะต้องมีการออกแบบงาน และวิเคราะห์งานก่อน

2. การสรรหาบุคลากร (Recruitment) เป็นกลุ่มกิจกรรมขององค์กรซึ่งใช้เพื่อจูงใจให้ผู้สมัคร ที่มีความ รู้ความ สามารถ และมีทัศนคติที่องค์กรต้องการมาสมัครในตำแหน่งงานที่เหมาะสมเพื่อช่วยให้องค์กรบรรลุวัตถุประสงค์กล่าวคือเป็นการกันหาผู้สมัครงานที่มีความสามารถสำหรับบรรจุในตำแหน่งที่ว่าง

3. การคัดเลือก (Selection) เป็นกระบวนการคัดเลือกบุคคลที่เหมาะสมที่สุดสำหรับ องค์กร และเหมาะสมกับตำแหน่งที่ต้องการ คือการคัดเลือกจากกลุ่มผู้มาสมัคร ซึ่งเป็นการประเมิน ข้อมูลเกี่ยวกับผู้สมัครจำนวนมากโดยการกลั่นกรองผู้สมัครอย่างเป็นขั้นตอน เมื่อกระบวนการคัดเลือกสิ้นสุดลงจะทำให้องค์กร ได้คนที่มีคุณสมบัติตามที่องค์กรต้องการ

4. การฝึกอบรม และการพัฒนา (Training and Development) การฝึกอบรม (Training) เป็นกระบวนการที่มีระบบเพื่อใช้เปลี่ยนแปลงพฤติกรรมพนักงานให้มีทิศทางเดียวกับเป้าหมาย ส่วนการพัฒนา (Development) เป็นการจัดหาความรู้ การทำให้พนักงานมีความรู้ มีการพัฒนาในการปฏิบัติงานเพื่อนำไปใช้ในปัจจุบันหรืออนาคต และยังเป็นการช่วยพัฒนาเพื่อเพิ่มศักยภาพพนักงานในการดำเนินงาน

5. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น (Compensation and Benefits) เป็นรางวัลที่พนักงานได้รับเพื่อแลกเปลี่ยนกับการปฏิบัติงานประกอบด้วย ค่าจ้าง เงินเดือน โบนัส สิ่งจูงใจ และผลประโยชน์อื่น ๆ ส่วน

ผลประ โยชน์ (Benefits) เป็นรางวัลหรือส่วนเพิ่มที่พนักงานได้รับซึ่งเป็นผลจากการจ้างงาน และตำแหน่งภายในองค์กร

6. ความปลอดภัย และสุขภาพ (Safety and Health) ความปลอดภัย (Safety) เป็นความคุ้มครองพนักงานจากการประสบปัญหาทางสุขภาพในการทำงานสุขภาพ (Health) เป็นสภาพทางด้านร่างกายและจิตใจ

7. แรงงานสัมพันธ์ (Employee) เป็นปัจจัยสำคัญในการดำเนินธุรกิจ ซึ่งผู้บริหารต้องคำนึงอย่างยิ่ง เพราะงานจะสัมฤทธิ์ผลได้ก็มาจากพนักงานในองค์กร แรงงานสัมพันธ์ (Labor relations) คือ ความเกี่ยวข้องหรือผูกพันธ์ของนายจ้างและลูกจ้าง

8. ประเมินผลการปฏิบัติงาน (Performance Appraisal) โดยการวัด และเปรียบเทียบกับมาตรฐานที่กำหนดไว้ เช่น การบันทึกผลลัพธ์ และการติดต่อสื่อสารกลับไปยังพนักงาน ซึ่งเป็นกิจกรรมระหว่างผู้บริหารโดยตรงและพนักงาน จะเป็นกรวัดผลประสิทธิภาพในกรปฏิบัติงานของบุคลากร เพื่อใช้ประเมินผลการปฏิบัติงานเป็นกระบวนการที่องค์กรใช้เพื่อพิจารณาผลการปฏิบัติงานของพนักงาน

ประสิทธิภาพการทำงาน

ประสิทธิภาพการทำงาน ถือเป็นสิ่งที่ของเจ้าของผู้จัดการ ผู้บริหาร ผู้ประกอบการ ต้องการให้เกิดขึ้นภายในองค์การของตนเองเป็นอย่างยิ่งเพราะการมีประสิทธิภาพการทำงานนั้น หมายถึง ศักยภาพของพนักงานเจ้าหน้าที่มีคุณภาพ สามารถทำงานให้เกิดผลผลิตได้ตามวัตถุประสงค์ที่กำหนดไว้ในเชิงธุรกิจจะทำให้เพิ่มผลผลิตได้อย่างดี (ศาสตร์ศิลป์ ทองแรง, 2557) การเพิ่มประสิทธิภาพการปฏิบัติงานต้องอาศัย 4 ปัจจัยสำคัญดังนี้ Peterson and Prowman (1953 อ้างถึงใน รณฤทธิ์ สิชฌนังศุ, 2560)

1. คุณภาพของงาน (Quality) จะต้องมีคุณภาพสูง คือผู้ผลิตและผู้ใช้ได้ประโยชน์ คุ้มค่า มีความพึงพอใจ ผลการปฏิบัติงานมีความถูกต้องได้มาตรฐาน และรวดเร็ว นอกจากนี้ ผลงานที่มีคุณภาพนั้นควรก่อให้เกิดประโยชน์ต่อองค์กร

2. ปริมาณงาน (Quantity) งานที่เกิดขึ้นต้องเป็นไปตามมาตรฐานขององค์กรโดยมีผลงานที่ปฏิบัติได้ปริมาณตามที่เหมาะสม หรือเป็นไปตามที่เป้าหมายขององค์กรวางไว้ และต้องมีการวางแผนบริหารเวลาเพื่อให้ได้ปริมาณงานตามเป้าหมายที่กำหนด

3. เวลา (Time) คือ เวลาที่ใช้ในการปฏิบัติงานกล่าวคือต้องอยู่ในลักษณะที่ถูกต้อง เหมาะสมและทันสมัยมีการพัฒนาเทคนิคการปฏิบัติงานให้รวดเร็วสะดวกมากยิ่งขึ้น

4. ค่าใช้จ่าย (Cost) ในการปฏิบัติงานทั้งหมดต้องเหมาะสมกับงาน จะต้องลงทุนน้อยได้ผลกำไรมากที่สุด หรือการใช้ทรัพยากรด้านการเงิน แรงงาน วัสดุ เทคโนโลยี ที่มีอยู่อย่างคุ้มค่าและเกิดการสูญเสียให้น้อยที่สุด

กรอบแนวคิด

จากการทบทวนทฤษฎี แนวคิดและวรรณกรรมที่เกี่ยวข้องผู้วิจัยได้นำมากำหนดเป็นกรอบแนวคิดการวิจัย ดังนี้

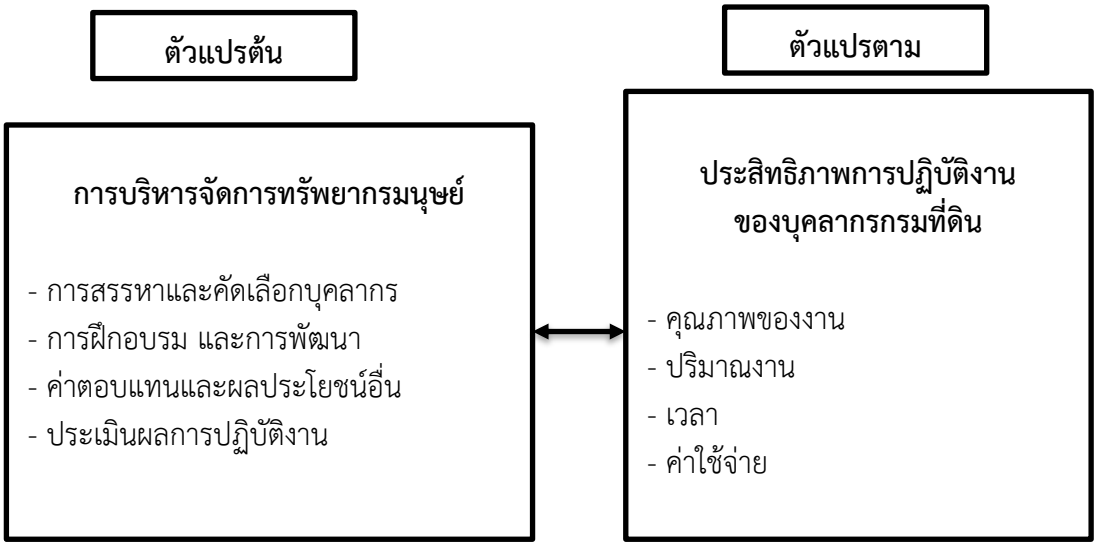

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง คือ บุคลากรตำแหน่งข้าราชการกรมที่ดิน จำนวน 4,144 คน โดยคำนวณจากสูตร Yamane (1967) ที่ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และค่าความคลาดเคลื่อนที่ระดับ ร้อยละ ±5 ได้จำนวน 364 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ เป็นแบบสอบถามที่ผู้ศึกษาสร้างขึ้น ในการเก็บรวบรวมข้อมูล ซึ่งแบ่งแบบสอบถามเป็น 3 ตอน คือ

ตอนที่ 1 ปัจจัยส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบสอบถามข้อมูลเกี่ยวกับ เพศ ระดับการศึกษา อายุ รายได้เฉลี่ยต่อเดือน และประสบการณ์ในการทำงาน

ตอนที่ 2 การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 4 ด้าน จำนวน ประกอบด้วย (1) การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร (2) การฝึกอบรม และการพัฒนา (3) ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น และ (4) ประเมินผลการปฏิบัติงาน

ตอนที่ 3 ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน มีลักษณะแบบสอบถามเป็น Rating Scale ประกอบด้วย 4 ด้าน ประกอบด้วย (1) คุณภาพของงาน (2) ปริมาณงาน (3) เวลา และ (4) ค่าใช้จ่าย

การเก็บรวบรวมข้อมูล

การเก็บรวบรวมข้อมูลเชิงปริมาณผู้วิจัยได้ดำเนินการ ดังนี้

1. ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary data) ข้อมูลในส่วนนี้ ผู้ศึกษาได้เก็บรวบรวมข้อมูลจาก กลุ่มประชากรและกลุ่มตัวอย่างโดยตรง ดังนี้

1.1 ผู้วิจัยนำหนังสือขอความอนุเคราะห์ถึงบุคลากรกรมที่ดิน ประสานขอความร่วมมือในการลงพื้นที่ เพื่อเก็บรวบรวมข้อมูลในการวิจัย

1.2 กำหนดนัดหมายวัน เวลา และสถานที่กับเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้อง เพื่อประสานขอความอนุเคราะห์ในการช่วยเหลือหรืออำนวยความสะดวกในการลงพื้นที่เพื่อเก็บข้อมูล

1.3 ผู้วิจัยลงพื้นที่เพื่อดำเนินการรวบรวมข้อมูลด้วยตนเอง

1.4 ตรวจสอบแบบสอบถามที่ได้รับกลับคืนมา โดยตรวจสอบความถูกต้องความครบถ้วนของข้อมูล แล้วนำมากำหนดรหัสคำตอบเพื่อทำการวิเคราะห์ประมวลผลต่อไป

2. ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) โดยการหาข้อมูลด้วยการค้นคว้าจากเอกสารและบทความที่เกี่ยวข้อง เพื่อให้ได้ข้อมูลพื้นฐานที่ใช้เป็นแนวทางในการวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จำวิเคราะห์ภายหลังการดำเนินการเก็บรวบรวมข้อมูล จากการตอบแบบสอบถามของประชากรกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 365 ชุด และประมวลผลด้วยโปรแกรมสำเร็จรูปด้วยวิธีการทางสถิติ สามารถแบ่งออกได้ 2 ส่วน ดังนี้

1. การวิเคราะห์เชิงพรรณนา สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ คือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน

2. สถิติเชิงอนุมาน คือ สถิติสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ เพื่อวิเคราะห์สมมติฐานที่ได้ตั้งไว้

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1. ผลการวิเคราะห์การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

ลักษณะงานที่ศึกษามีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร 2. การฝึกอบรม และการพัฒนา 3. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น และ 4. ประเมินผลการปฏิบัติงาน ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์สามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ ดังนี้

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร	4.10	0.37	มาก
2. การฝึกอบรม และการพัฒนา	4.07	0.40	มาก

การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
3. ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น	4.12	0.41	มาก
4. ประเมินผลการปฏิบัติงาน	4.11	0.43	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.10**	**0.39**	**มาก**

จากตารางที่ 1 แสดงการวิเคราะห์ของการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$ = 4.10, S.D. = 0.39) โดยสามารถเรียงลำดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น ($\bar{X}$ = 4.12, S.D. = 0.41) รองลงมาคือ ประเมินผลการปฏิบัติงาน ($\bar{X}$ = 4.11, S.D. = 0.43) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ การฝึกอบรม และการพัฒนา ($\bar{X}$ = 4.07, S.D. = 0.40) ตามลำดับ

2. ผลการวิเคราะห์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน

ลักษณะงานที่ศึกษามีจำนวน 4 ด้าน ได้แก่ 1. คุณภาพของงาน 2. ปริมาณงาน 3. เวลา 4. ค่าใช้จ่าย ผลการวิเคราะห์ข้อมูลประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดินสามารถนำเสนอผลการวิเคราะห์ได้ดังนี้

ตารางที่ 2 ค่าเฉลี่ย และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลรวมประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน	ระดับความคิดเห็น		
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล
1. คุณภาพของงาน	4.19	0.37	มาก
2. ปริมาณงาน	4.16	0.39	มาก
3. เวลา	4.31	0.36	มาก
4. ค่าใช้จ่าย	4.17	0.32	มาก
เฉลี่ยรวม	**4.21**	**0.32**	**มากที่สุด**

จากตารางที่ 2 แสดงการวิเคราะห์ของประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า โดยรวมอยู่ในระดับมากที่สุด ($\bar{X}$ = 4.21, S.D. = 0.32) โดยสามารถเรียงลำดับความคิดเห็นที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดไปหาค่าเฉลี่ยต่ำสุด ดังนี้ เวลา ($\bar{X}$ = 4.31, S.D. = 0.36) รองลงมาคุณภาพของงาน ($\bar{X}$ = 4.19, S.D. = 0.37) และค่าเฉลี่ยน้อยที่สุดคือ ปริมาณงาน ($\bar{X}$ = 4.16, S.D. = 0.39) ตามลำดับ

3. ผลการวิเคราะห์เพื่อตอบสมมติฐานการวิจัย

ผลการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน โดยการหาค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ (r) ของเปียร์สัน (Pearson's product-moment correlation) ดังแสดงในตารางที่ 3

ตารางที่ 3 ค่าสหสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน

ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน	การบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์		
	r	Sig.	ระดับความสัมพันธ์
1. คุณภาพของงาน	841*	.00	สูงมาก
2. ปริมาณงาน	810*	.00	สูงมาก
3. เวลา	770*	.00	สูง
4. ค่าใช้จ่าย	797*	.00	สูง

*นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

จากตารางที่ 3 พบว่า ค่าสหสัมพันธ์ (r) ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า ตัวแปรทั้งสี่ด้านของประสิทธิภาพ ได้แก่ คุณภาพของงาน ปริมาณงาน เวลา และค่าใช้จ่าย มีความสัมพันธ์เชิงบวกกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

ซึ่งแสดงให้เห็นว่า เมื่อการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีประสิทธิภาพมากขึ้น ย่อมส่งผลให้บุคลากรมีประสิทธิภาพการทำงานที่ดีขึ้นในทุกมิติ โดยเฉพาะในด้าน คุณภาพของงาน และ ปริมาณงาน มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ .841 และ .810 ตามลำดับ ซึ่งอยู่ในระดับสูงมาก สะท้อนให้เห็นว่า การวางแผน บริหาร และพัฒนาทรัพยากรมนุษย์อย่างเป็นระบบ เช่น การฝึกอบรม การจูงใจ และการประเมินผลการทำงาน มีบทบาทสำคัญต่อการเพิ่มประสิทธิภาพการผลิตและความแม่นยำของงานอย่างชัดเจน ส่วนในด้าน เวลา และ ค่าใช้จ่าย มีค่าสหสัมพันธ์อยู่ที่ .770 และ .797 ซึ่งอยู่ในระดับสูง แสดงถึงความสามารถในการบริหารจัดการเวลาทำงาน การลดเวลาที่สูญเปล่า และการควบคุมต้นทุนของหน่วยงานที่ดีขึ้น อันเป็นผลมาจากการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ

อภิปรายผล

จากการศึกษาเรื่อง ความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน สามารถอภิปรายผลได้ ดังนี้

1. จากผลการศึกษาด้านการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์ พบว่าในภาพรวมอยู่ในระดับสูง โดยปัจจัยที่ได้รับคะแนนเฉลี่ยสูงสุดคือ ค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น ๆ ตามด้วย การประเมินผลการ

ปฏิบัติงาน การสรรหาและคัดเลือกบุคลากร และ การฝึกอบรมและพัฒนา ตามลำดับ ข้อมูลดังกล่าวชี้ให้เห็นว่า หน่วยงานหรือองค์กรให้ความสำคัญต่อการจัดการทรัพยากรมนุษย์อย่างจริงจังและมีประสิทธิภาพ ทั้งยังสามารถตอบสนองความต้องการของบุคลากรในหลายมิติได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์ ซึ่งถือเป็นปัจจัยที่พนักงานให้ความสำคัญมากที่สุด และยังสะท้อนถึงความรู้สึกว่าตนได้รับผลตอบแทนอย่างยุติธรรมและเหมาะสม อันเป็นองค์ประกอบที่อาจช่วยสร้างแรงจูงใจในการทำงาน และลดอัตราการลาออกของพนักงานในระยะยาวได้อย่างมีนัยสำคัญ ผลการวิเคราะห์นี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โชธนะโชติ (2561) ที่ได้ศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในตำแหน่งสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยพบว่า การบริหารทรัพยากรมนุษย์ในทุกด้านอยู่ในระดับมาก ทั้งในด้านการประเมินผลการปฏิบัติงาน ความปลอดภัยและสุขภาพ การสรรหาและคัดเลือก การวางแผนทรัพยากรมนุษย์ การฝึกอบรมและพัฒนา และค่าตอบแทนกับผลประโยชน์อื่น ๆ นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับผลการศึกษาโดย กิตติกร ฮวดศรี (2565) ที่ได้ทำการวิจัยเกี่ยวกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ซึ่งส่งผลต่อประสิทธิภาพการทำงานในช่วงการแพร่ระบาดของโรค COVID-19 โดยใช้กรณีศึกษาของธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดบุรีรัมย์ ซึ่งผลลัพธ์พบว่า ทั้งภาพรวมและรายด้านของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ ได้แก่ การฝึกอบรมและพัฒนา ค่าตอบแทนและผลประโยชน์ รวมถึงการประเมินผลการปฏิบัติงาน ล้วนอยู่ในระดับมากเช่นเดียวกัน

2. จากผลการวิจัยเกี่ยวกับประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า ประสิทธิภาพโดยรวมอยู่ในระดับสูงมาก โดยเมื่อพิจารณารายด้าน พบว่าด้าน “เวลา” เป็นองค์ประกอบที่มีค่าเฉลี่ยสูงที่สุด รองลงมาคือ ด้านคุณภาพของงาน ด้านค่าใช้จ่าย และด้านปริมาณงาน ตามลำดับ ซึ่งแสดงให้เห็นถึงขีดความสามารถของบุคลากรในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพและตอบสนองต่อเป้าหมายของหน่วยงานได้อย่างเหมาะสม โดยเฉพาะอย่างยิ่งในด้านเวลา ซึ่งมีค่าคะแนนเฉลี่ยสูงที่สุด บ่งชี้ว่า การบริหารจัดการเวลาในการทำงานมีความรวดเร็ว คล่องตัว และสามารถให้บริการได้อย่างทันต่อความต้องการของประชาชน ทั้งยังสะท้อนให้เห็นว่า หน่วยงานอาจมีการจัดระบบการทำงานที่ชัดเจน มีความเป็นระเบียบ และลดขั้นตอนที่ไม่จำเป็นลง ส่งผลให้ภาพลักษณ์ขององค์กรในสายตาประชาชนมีแนวโน้มเป็นไปในเชิงบวก ผลการศึกษานี้สอดคล้องกับงานวิจัยของ อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โชธนะโชติ (2561) ซึ่งศึกษาการจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีอิทธิพลต่อประสิทธิภาพของผู้ปฏิบัติงานในตำแหน่งประเภทสนับสนุนของมหาวิทยาลัยมหิดล โดยผลการวิจัยระบุว่า ผู้ปฏิบัติงานมีระดับประสิทธิภาพการทำงานในทุกด้านอยู่ในระดับสูงเช่นเดียวกัน โดยเฉพาะในด้านค่าใช้จ่าย เวลา ปริมาณ และคุณภาพของงาน เช่นเดียวกันกับผลวิจัยของ ประมุกข์ พรหมพุ้ย และกรเอก กาญจนาโภคิน (2562) ที่ศึกษาผลกระทบของการบริหารทรัพยากรมนุษย์ต่อประสิทธิภาพในการทำงานของพนักงานธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย พบว่าประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวมอยู่ในระดับความคิดเห็นสูงสุด โดยมีองค์ประกอบของประสิทธิภาพที่ตรงกัน คือ ปริมาณงาน คุณภาพงาน ระยะเวลา และค่าใช้จ่าย นอกจากนี้ ยังมีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ กิตติกร ฮวดศรี (2565) ซึ่งได้ศึกษาการบริหารทรัพยากรมนุษย์ภายใต้สถานการณ์ COVID-19 โดยใช้

กรณีศึกษาจากธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในจังหวัดบุรีรัมย์ ผลการวิจัยระบุว่า ประสิทธิภาพการทำงานของบุคลากรทั้งในภาพรวมและในแต่ละด้าน ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน และด้านเวลา ต่างก็อยู่ในระดับสูงเช่นกัน

3. จากการวิเคราะห์ระดับความสัมพันธ์ระหว่างการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรกรมที่ดิน พบว่า ตัวแปรทั้งสี่ด้านของประสิทธิภาพ ได้แก่ ด้านคุณภาพงาน ด้านปริมาณงาน ด้านเวลา และด้านค่าใช้จ่าย ล้วนมีความสัมพันธ์ในเชิงบวกกับการบริหารทรัพยากรมนุษย์ โดยมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ซึ่งสะท้อนให้เห็นว่า การจัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีประสิทธิภาพ ส่งผลให้บุคลากรสามารถปฏิบัติงานได้อย่างมีประสิทธิผลมากขึ้นในทุกมิติ โดยเฉพาะในมิติของคุณภาพงานและปริมาณงาน ซึ่งพบว่ามีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงมาก แสดงให้เห็นว่า กระบวนการวางแผน การฝึกอบรม การประเมินผลการทำงาน รวมถึงการสร้างแรงจูงใจที่เป็นระบบ ล้วนมีบทบาทสำคัญในการส่งเสริมคุณภาพของผลลัพธ์และเพิ่มขีดความสามารถในการผลิตของบุคลากรอย่างชัดเจน สำหรับมิติด้านเวลาและค่าใช้จ่าย พบว่ามีค่าสหสัมพันธ์อยู่ในระดับสูงเช่นกัน สะท้อนถึงการจัดการเวลาที่มีประสิทธิภาพ การลดความสูญเปล่าจากกระบวนการทำงาน และการควบคุมต้นทุนในหน่วยงาน ซึ่งเกิดจากการบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่สามารถปรับใช้กลยุทธ์ได้อย่างเหมาะสมกับบริบทการทำงานจริง ผลการศึกษานี้มีความสอดคล้องกับงานวิจัยของ นรเศรษฐ วสาสิริ และณัฐวัฒน์ ปรางงาม (2560) ซึ่งศึกษาความสัมพันธ์ระหว่างการจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพของเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยพิษณุโลก โดยผลวิจัยพบความสัมพันธ์ในเชิงบวกอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 เช่นกัน นอกจากนี้ ยังพบความสอดคล้องกับงานวิจัยของ รุ่งนภา แสนคำปัน (2563) ซึ่งศึกษาประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรในโรงพยาบาลชุมชน จังหวัดเชียงใหม่ และ กิตติกร ฮวดศรี (2565) ซึ่งทำการศึกษาภายใต้บริบทของการแพร่ระบาดของไวรัส COVID-19 ในธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตร เขตจังหวัดบุรีรัมย์ โดยพบว่าการบริหารทรัพยากรมนุษย์มีอิทธิพลในระดับสูงต่อประสิทธิภาพการทำงานในภาพรวม โดยเฉพาะเมื่อวิเคราะห์ด้วยค่าสัมประสิทธิ์สหสัมพันธ์ที่สะท้อนถึงความเชื่อมโยงระหว่างกลยุทธ์การบริหารกับผลลัพธ์การทำงาน อย่างไรก็ตาม ผลการวิจัยดังกล่าวมีข้อขัดแย้งบางประการกับงานของ อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โชธนะโชติ (2561) ที่ศึกษาในบริบทของผู้ปฏิบัติงานประเภทสนับสนุนในมหาวิทยาลัยมหิดล ซึ่งแม้จะพบว่ามีความสัมพันธ์เชิงบวกเช่นกัน แต่ระดับความสัมพันธ์ที่วัดได้กลับอยู่ในระดับต่ำเมื่อเทียบกับงานวิจัยอื่น ๆ ที่กล่าวมา

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะจากการวิจัย

1. ด้านการสรรหาและคัดเลือกบุคลากร หน่วยงานควรพิจารณาปรับปรุงระบบค่าจ้างและสวัสดิการให้สอดคล้องกับมาตรฐานอุตสาหกรรมและความคาดหวังของบุคลากรในปัจจุบัน โดยการเพิ่มสวัสดิการที่สามารถดึงดูดผู้สมัคร เช่น การประกันสุขภาพ, เงินโบนัส, วันหยุดพักผ่อนที่ยืดหยุ่น หรือโปรแกรมพัฒนา

ความสามารถในงาน การปรับเพิ่มค่าจ้างให้เหมาะสมและการมีแผนพัฒนาการเติบโตในอาชีพจะช่วยสร้างความพึงพอใจและความผูกพันที่ยั่งยืนกับองค์กร

2. ด้านการฝึกอบรม และการพัฒนา หน่วยงานควรเพิ่มการฝึกอบรมและพัฒนาทักษะให้กับพนักงานอย่างต่อเนื่อง โดยการจัดหลักสูตรฝึกอบรมที่หลากหลายและครอบคลุมทุกด้านที่เกี่ยวข้องกับงานด้านที่ดิน เช่น การให้ความรู้เกี่ยวกับกฎหมายที่ดิน เทคนิคการประเมินมูลค่าที่ดิน และการใช้เทคโนโลยีใหม่ ๆ ที่สามารถช่วยในการดำเนินงานได้อย่างมีประสิทธิภาพ

3. ด้านค่าตอบแทนและผลประโยชน์อื่น หน่วยงานควรพิจารณาการปรับปรุงระบบค่าตอบแทนและสิทธิประโยชน์ให้สอดคล้องกับการเปลี่ยนแปลงของสภาพเศรษฐกิจ โดยการทำการสำรวจตลาดเพื่อทราบถึงอัตราค่าตอบแทนในอุตสาหกรรมและสภาพเศรษฐกิจในปัจจุบัน เพื่อให้สามารถกำหนดค่าตอบแทนที่เหมาะสมและเป็นธรรมต่อพนักงาน

4. ด้านประเมินผลการปฏิบัติงาน หน่วยงานควรปรับปรุงกระบวนการประเมินผลการฝึกอบรมให้มีความชัดเจนและโปร่งใสมากยิ่งขึ้น โดยการเชื่อมโยงผลการฝึกอบรมกับการพัฒนาการเลื่อนตำแหน่งอย่างชัดเจน เพื่อสร้างแรงจูงใจให้กับพนักงาน โดยอาจกำหนดเกณฑ์การประเมินผลที่มีความสัมพันธ์กับการพัฒนาและการเพิ่มทักษะที่เกี่ยวข้องกับตำแหน่งงานที่สูงขึ้น

ข้อเสนอแนะสำหรับการวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรแยกตามหน่วยงาน เช่น บัญชี ธุรการ เป็นต้น

2. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการบริหารจัดการทรัพยากรมนุษย์มีความสัมพันธ์ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแยกตามต้นสังกัดที่อยู่ เช่น สำนักงานใหญ่ และภูมิภาคต่าง ๆ

3. ควรมีการศึกษาเกี่ยวกับการเพิ่มประสิทธิภาพของพนักงาน โดยศึกษาเปรียบเทียบความคิดเห็นในมุมมองที่แตกต่างกันระหว่างพนักงานเพื่อสะท้อนความต้องการที่แท้จริงในฐานะผู้ปฏิบัติงานกับผู้บริหาร

4. ควรศึกษานอกเหนือจากการศึกษาวิจัยเชิงปริมาณ เช่น การศึกษาวิจัยแบบผสมผสานเพื่อให้ได้ข้อมูลที่เชิงลึกมากยิ่งขึ้น

บรรณานุกรม

กิตติกร ฮวดศรี. (2565). การบริหารทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ภายใต้สถานการณ์การแพร่ระบาดไวรัสโคโรนา 2019 (COVID-19) กรณีศึกษา : ธนาคารเพื่อการเกษตรและสหกรณ์การเกษตรในเขตพื้นที่จังหวัดบุรีรัมย์. *วารสารวิทยาการจัดการ, 6*(3), 14-15.

กระทรวงมหาดไทย. (2564). *แผนการบริหารทรัพยากรบุคคลของสำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย พ.ศ. 2564-2565.* สำนักงานปลัดกระทรวงมหาดไทย

ธงเทพ รัตนวิชา. (2564). *การจัดการทรัพยากรมนุษย์ของอุตสาหกรรมส่งออกในจังหวัดนนทบุรี* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเกริก.

นรเศรษฐ วสาสิริ และ ณัฐวัฒน์ ปรางงาม. (2560). การจัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงาน ของเจ้าหน้าที่ในมหาวิทยาลัยพิษณุโลก. *วารสารการวิจัยกาสะลองคำ, 11*(3), 185-186.

ประมุกข์ พรหมพุ้ย และ กรเอก กาญจนาโภคิน. (2562). การ*จัดการทรัพยากรมนุษย์ที่มีผลต่อประสิทธิภาพการทำงานของพนักงานธนาคารพัฒนาวิสาหกิจขนาดกลางและขนาดย่อมแห่งประเทศไทย*. [วิทยานิพนธ์หลักสูตรบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รณฤทธิ์ สิชฌนังศุ. (2560). *อิทธิพลของแรงจูงใจที่มีผลตอประสิทธิภาพในการท างานของพนักงานกลุ่มธุรกิจระบบทอสงกาซธรรมชาติ บริษัท ปตท. จำกัด (มหาชน)* [วิทยานิพนธปริญญาบริหารธุรกิจมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยรามคำแหง.

รุ่งนภา แสนคำปัน. (2566). การ*จัดการทรัพยากรมนุษย์กับประสิทธิภาพการปฏิบัติงานของบุคลากรโรงพยาบาลชุมชน สังกัดสำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่*. สำนักงานสาธารณสุขจังหวัดเชียงใหม่.

ศาสตร์ศิลป์ ทองแรง. (2557). *ปัจจัยที่มีผลต่อประสิทธิภาพในการปฏิบัติงานของบุคลากรสายสนับสนุนมหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี* [บทความวิจัย, มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี]. https://mmm.ru.ac.th/MMM/IS/vlt15-1/6114993711.pdf

อภิสิทธิ์ คุณวรปัญญา และคำรณ โชธนะโชติ. (2561). อิทธิพลของแรงจูงใจในการปฏิบัติงานที่ส่งผลต่อความผูกพันต่อองค์การของผู้ปฏิบัติงานตำแหน่งประเภทสนับสนุน มหาวิทยาลัยมหิดล. *วารสารสังคมสารบูรณาการ, 6*(1), 300-301.

Peterson, E. & Plowman, G. E. (1953). *Business Organization and Managerment. Homewood, Ill*. : Richard D. Irwin.

Yamane, T. (1967). *Statistics: An Introductory Analysis* (2nd ed.). New York: Harper and Row.

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

Expectations and Perceptions of Students towards the Service Quality of the Office at the College of Muaythai Study and Thai Traditional Medicine Muban Chombueng Rajabhat University

ศศิมา ว่องไว[1] ญษมณ ละทัยนิล[2] และพงษ์พัฒน์ ว่องไว[3]

Sasima Wongwai[1] Yasamon Latainin[2] and Phongphat Wongwai[3]

เจ้าหน้าที่บริหารงานทั่วไป[1], อาจารย์[2-3]

วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ราชบุรี[1-3]

E-mail: pooklook191panna@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยมีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย และ (2) เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ที่กำลังศึกษาอยู่ในปีการศึกษา 2566 จำนวน 121 คน ใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบแบ่งชั้นภูมิ เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาคือ แบบสอบถามความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลคือ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด เปรียบเทียบความแตกต่างด้วยการทดสอบของวิลคอกซอน (The Wilcoxon Matched-Pairs Signed Ranks Test) ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ระดับความคาดหวังคุณภาพการให้บริการงานของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวม ($\overline{X}$=3.48, SD=0.65) ระดับปานกลางรายด้านทุกด้าน และระดับการรับรู้คุณภาพการให้บริการงานของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย อยู่ในระดับปานกลางทั้งในภาพรวม ($\overline{X}$ =3.34, SD=0.67) และระดับปานกลางรายด้านทุกด้าน (2) การเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย พบว่ากลุ่มตัวอย่างมีการรับรู้คุณภาพบริการต่ำกว่าความคาดหวังทั้งในภาพรวมและรายด้านทุกด้าน แต่ไม่มีความแตกต่างอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ($p>0.05$)

คำสำคัญ: ความคาดหวัง การรับรู้ คุณภาพการให้บริการ

Abstract

This research aims to (1) study the expectations and perceptions of students towards the service quality of the Office of the College of Muay Thai Studies and Thai Traditional Medicine, and (2) compare the expectations and perceptions of students towards the service quality of the office. This research is a quantitative study. The study was conducted by collecting data from 121 undergraduate students enrolled in the academic year 2023 at the College of Muay Thai Studies and Thai Traditional Medicine. Stratified random sampling was used, and the research instrument was a questionnaire assessing students' expectations and perceptions of the office's service quality. The data analysis included frequency, percentage, mean, standard deviation, minimum and maximum values, and comparisons using the Wilcoxon Matched-Pairs Signed Ranks Test. The results showed that 1.1 students' expectations for the service quality were moderate overall ($\overline{X}$=3.48, SD=0.65), with moderate levels across all aspects; 1.2 students' perceptions of service quality were also moderate overall ($\overline{X}$=3.34, SD=0.67), with moderate levels across all aspects; and 2. the comparison of expectations and perceptions revealed that the perceived service quality was lower than students' expectations across all aspects, but the differences were not statistically significant (p>0.05).

Keywords: Expectations, perceptions, service quality

บทนำ

ในยุคปัจจุบัน โลกได้เปลี่ยนแปลงไปอย่างรวดเร็วทั้งในด้านเทคโนโลยีสารสนเทศ เศรษฐกิจ สังคม และการเมือง การเปลี่ยนแปลงนี้ทำให้การบริหารจัดการภายในองค์กรต่าง ๆ ต้องมีการปรับปรุงและพัฒนาอย่างต่อเนื่อง เพื่อให้สามารถตอบสนองต่อความต้องการและความคาดหวังของผู้บริโภคที่มีความซับซ้อนและหลากหลายมากขึ้น การให้บริการที่มีคุณภาพสูงเป็นสิ่งที่องค์กรทุกแห่งต้องมุ่งมั่นพัฒนา เนื่องจากเป็นปัจจัยสำคัญที่สามารถนำพาองค์กรไปสู่ความสำเร็จในระยะยาวได้ การปรับปรุงคุณภาพการให้บริการในยุคปัจจุบันมีความสำคัญอย่างยิ่ง เนื่องจากปัจจัยหลายอย่างคือ การแข่งขันที่เพิ่มขึ้น องค์กรต่าง ๆ จำเป็นต้องปรับปรุงคุณภาพการให้บริการเพื่อสร้างความแตกต่างและความได้เปรียบทางการแข่งขัน การให้บริการที่มีคุณภาพสูงจะช่วยให้องค์กรสามารถดึงดูดลูกค้าใหม่และรักษาลูกค้าเดิมไว้ได้อย่างมีประสิทธิภาพ (Lovelock & Wirtz, 2021) สถาบันอุดมศึกษามีบทบาทสำคัญในการผลิตและพัฒนานักศึกษาที่มีคุณภาพให้กับสังคม นอกจากการให้ความรู้ทางวิชาการและการวิจัยแล้ว สถาบันอุดมศึกษายังมีหน้าที่ในการให้บริการวิชาการแก่ชุมชน และการทะนุบำรุงศิลปวัฒนธรรม โดยกิจกรรมต่าง ๆ ที่เกิดขึ้นในสถาบันอุดมศึกษาจะสำเร็จได้ขึ้นอยู่กับความร่วมมือระหว่างคณาจารย์ นักศึกษา และหน่วยงานสนับสนุนการศึกษา (จุฑาทิพย์ โพธิ์ลังกา, 2557) วิทยาลัย

มวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง เป็นเพียงคณะเดียวที่แยกออกมาจัดตั้งเป็นวิทยาเขต โดยตั้งอยู่ ณ ศูนย์การเรียนรู้ในเมือง ตำบลดอนตะโก อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี ทำให้อาจเกิดปัญหาที่นักศึกษาต้องเผชิญเมื่อแยกออกมาเป็นวิทยาเขต เช่น การเดินทางลำบาก การเข้าถึงบริการไม่สะดวก การเข้าร่วมกิจกรรมยากขึ้น การได้รับคำปรึกษาไม่ทันต่อความต้องการ อุปกรณ์การเรียนการสอนไม่ทันสมัยเมื่อเทียบกับที่ตั้งหลักของมหาวิทยาลัย และทรัพยากรการศึกษาอื่น ๆ อาจมีไม่เพียงพอ และการขาดการสนับสนุนทางสังคม (Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2024) เพื่อเป็นการพัฒนาวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทยให้ก้าวหน้า โดยเฉพาะอย่างยิ่งด้านการให้บริการของสำนักงานซึ่งมีผลกระทบโดยตรงต่อผู้มารับบริการ โดยเฉพาะนักศึกษาในระดับปริญญาตรี ดังนั้นในฐานะผู้วิจัยเป็นบุคลากรสายสนับสนุน จึงสนใจที่จะศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงาน โดยใช้แนวคิดคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1985) มาเป็นเครื่องมือในการศึกษา เพื่อนำผลการศึกษาไปใช้เป็นแนวทางในการพัฒนาปรับปรุงการให้บริการ ให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลสูงสุดในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ที่มารับบริการ และส่งผลต่อการพัฒนาโดยรวมของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย และมหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึงต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง
2. เพื่อเปรียบเทียบความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) (Parasuraman, Zeithaml, & Berry, 1985) เป็นแนวคิดที่สำคัญในการพัฒนาและปรับปรุงการให้บริการแก่ผู้รับบริการ แนวคิดนี้ประกอบด้วย 5 องค์ประกอบหลัก ได้แก่ 1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ (Tangibles) การมีสถานที่ เครื่องมือ อุปกรณ์ และสิ่งอำนวยความสะดวกที่เหมาะสมและทันสมัย สิ่งเหล่านี้ช่วยสร้างความประทับใจแรกและทำให้ผู้รับบริการรู้สึกถึงความพร้อมและความเอาใจใส่ขององค์กรในการให้บริการ 2. การเอาใจใส่ (Empathy) การให้ความสนใจและดูแลผู้ใช้บริการอย่างเต็มที่ ทำให้ผู้รับบริการรู้สึกได้รับการเอาใจใส่และการสนับสนุนที่เหมาะสม สิ่งนี้ช่วยสร้างความสัมพันธ์ที่ดีระหว่างผู้ให้บริการและผู้รับบริการ 3. ความน่าเชื่อถือ (Reliability) การให้บริการที่มีความน่าเชื่อถือและคงเส้นคงวา ผู้รับบริการสามารถไว้วางใจได้ว่าบริการที่ได้รับจะมีคุณภาพและตอบสนองความต้องการได้เสมอ ความน่าเชื่อถือเป็นปัจจัยสำคัญที่ทำให้ผู้รับบริการกลับมาใช้บริการอีกครั้ง 4. การตอบสนองต่อความต้องการ (Responsiveness) ความพร้อมและความรวดเร็วในการตอบสนองต่อความต้องการของผู้ใช้บริการ องค์กรที่มีความสามารถในการตอบสนองที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพจะสามารถสร้างความพึง

พอใจให้กับผู้รับบริการได้มากขึ้น 5. การให้ความมั่นใจ (Assurance) การให้ความมั่นใจและสร้างความเชื่อมั่นในการบริการ ทั้งจากความรู้และความสามารถของพนักงาน การมีพนักงานที่มีความรู้และความสามารถสูง สามารถทำให้ผู้รับบริการรู้สึกมั่นใจในการได้รับบริการที่มีคุณภาพและมีมาตรฐาน

การปรับปรุงคุณภาพการบริการในองค์ประกอบต่าง ๆ จะทำให้ผู้รับบริการมีความรู้สึกถึงการได้รับบริการที่ดียิ่งขึ้น ซึ่งจะนำไปสู่การเพิ่มความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ ตัวแปรทั้งสองมีความสัมพันธ์เชิงบวก โดยการปรับปรุงตัวแปรอิสระ (คุณภาพการบริการ) จะส่งผลให้ตัวแปรตาม (ความพึงพอใจของผู้ใช้บริการ) สูงขึ้น จากการทบทวนวรรณกรรมแนวคิดคุณภาพการให้บริการ (Service Quality) ที่แสดงให้เห็นว่าเมื่อคุณภาพการบริการได้รับการปรับปรุงทุกด้าน ก็จะช่วยเพิ่มความพึงพอใจของผู้รับบริการได้อย่างมีนัยสำคัญ นอกจากนี้ ตัวแปรอิสระ (คุณภาพการบริการ) ไม่เพียงแต่ส่งผลต่อความพึงพอใจของผู้รับบริการ (ตัวแปรตาม) แต่ในทางกลับกัน ความพึงพอใจของผู้รับบริการ ก็สามารถส่งผลกลับไปที่การปรับปรุงคุณภาพการบริการได้เช่นกัน การเชื่อมโยงแบบนี้ช่วยสร้างกระบวนการปรับปรุงอย่างต่อเนื่อง โดยทั้งสองตัวแปรมีผลซึ่งกันและกัน ซึ่งสามารถช่วยองค์กรในการพัฒนาและปรับปรุงบริการในลักษณะที่มีประสิทธิภาพยิ่งขึ้น ดังแสดงในรูปที่ 1

กรอบแนวคิด

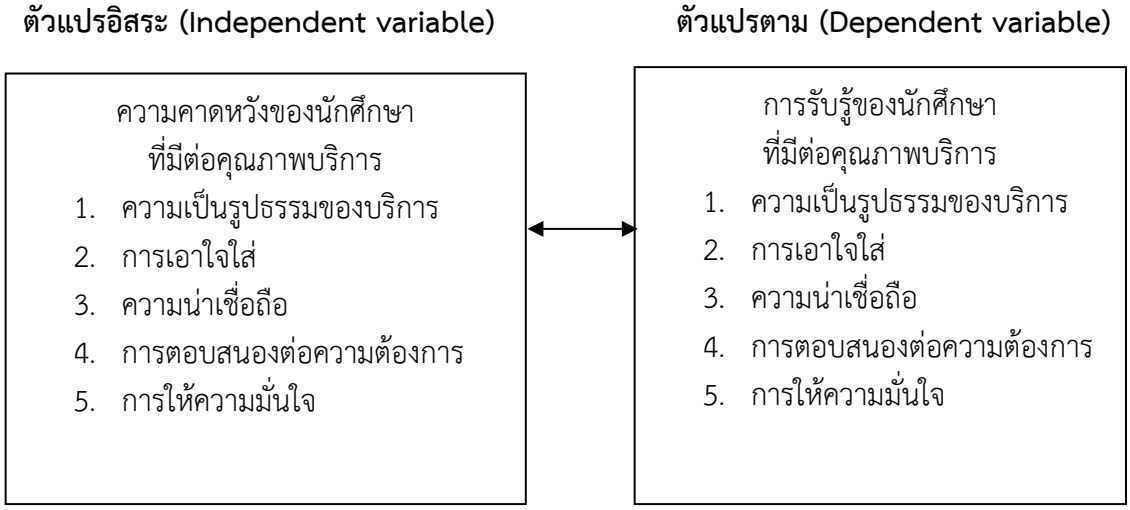

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

การวิจัยครั้งนี้เป็นการศึกษาเชิงปริมาณ ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2566 จำนวน 295 คน คำนวณขนาดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้สูตรคำนวณประชากรที่มีจำนวนแน่นอน Daniel (2010, อ้างถึงใน สุธรรม นันทมงคลชัย, 2563) ได้ขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 110 คน

เพื่อป้องกันการสูญหายของกลุ่มตัวอย่าง ผู้วิจัยจึงเพิ่มขนาดกลุ่มตัวอย่างร้อยละ 10 ได้จำนวน 121 คน ใช้วิธีการสุ่มแบบแบ่งชั้นตามสัดส่วน (Proportional Stratified Random Sampling) โดยใช้สาขาวิชาเป็นตัวแบ่งชั้นภูมิและใช้วิธีการสุ่มตัวอย่างแบบเป็นระบบ ระยะเวลาในการศึกษาวิจัยตั้งแต่ มิถุนายน พ.ศ.2566 ถึง พฤษภาคม พ.ศ.2567

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้เป็นแบบสอบถามความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นโดยมีรายละเอียดการสร้างเครื่องมือ 2 ขั้นตอนดังนี้

ตอนที่ 1 แบบสอบถามข้อมูลส่วนบุคคล จำนวน 13 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่ศึกษา รายได้ที่ได้รับต่อเดือน ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน การเป็นผู้กู้เงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว การมีโรคประจำตัว ประเภทการขอใช้บริการจากสำนักงาน ช่วงเวลาที่ใช้บริการจากสำนักงาน ความถี่ในการใช้บริการจากสำนักงาน และระยะเวลาในการขอรับบริการแต่ละครั้ง แบบสอบถามมีลักษณะเป็นคำถามมีตัวเลือกให้เลือกตอบ

ตอนที่ 2 ความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการของสำนักงาน ใช้ระดับการวัดข้อมูลมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scale) โดยข้อคำถามความคาดหวังของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการจำนวน 25 ข้อ และการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการ จำนวน 25 ข้อ กำหนดค่าน้ำหนักของการประเมินเป็น 5 ระดับ ตามแนวคิดของ Likert ดังนี้ คุณภาพบริการระดับน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน คุณภาพบริการระดับน้อย ให้ 2 คะแนน คุณภาพบริการระดับปานกลาง ให้ 3 คะแนน คุณภาพบริการระดับมาก ให้ 4 คะแนน และคุณภาพบริการระดับมากที่สุด ให้ 5 คะแนน แปลผลแบ่งเกณฑ์เป็น 3 ระดับ คือ ต่ำ ปานกลาง สูง โดยอิงเกณฑ์ของ Bloom (1971) ดังนี้ ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 หมายถึง มีคุณภาพบริการในระดับต่ำ ค่าเฉลี่ย 2.34-3.66 หมายถึง มีคุณภาพบริการในระดับปานกลาง ค่าเฉลี่ย 3.67-5.00 หมายถึง มีคุณภาพบริการในระดับสูง

ในการวิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพของเครื่องมือดังนี้ การหาความตรงเชิงเนื้อหา (Content Validity) โดยใช้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านในการตรวจสอบ พบว่าค่า IOC (Index of item-Objective Congruence) มีค่าระหว่าง 0.67-1 ขึ้นไปทุกข้อ จากนั้นนำแบบสอบถามไปทดลองใช้ (Try-out) ในนักศึกษากลุ่มอื่นที่มีลักษณะใกล้เคียงกับกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 30 ชุด พบว่าการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามประกอบด้วย (1) ความคาดหวังคุณภาพบริการของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย (2) การรับรู้คุณภาพบริการของวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย (3) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับ โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) ได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.973, 0.975 และ 0.982 ตามลำดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลส่วนบุคคล ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ และค่าร้อยละ การวิเคราะห์ข้อมูลความคาดหวังและการรับรู้ของนักศึกษาที่มีต่อคุณภาพบริการ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผล การวิเคราะห์เพื่อเปรียบเทียบความแตกต่างระหว่าง ความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการ ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติ Wilcoxon matched-pairs signed rank test

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล (n = 121)

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	31	25.6
หญิง	90	74.4
อายุ		
18-20 ปี	55	45.5
21-23 ปี	62	51.2
มากกว่า 23 ปี	4	3.3
สาขาวิชาที่กำลังศึกษา		
สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย	14	11.6
สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์	77	63.6
สาขาวิชามวยไทยศึกษาและพลศึกษา	30	24.8
ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	37	30.6
ชั้นปีที่ 2	38	31.4
ชั้นปีที่ 3	22	18.2
ชั้นปีที่ 4	24	19.8
รายได้ที่ได้รับต่อเดือน		
เพียงพอ	51	42.1
ไม่เพียงพอ	70	57.9
ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน		
ต่ำกว่า 2.00	-	-

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
2.00-2.49	15	12.4
2.50-2.99	35	28.9
3.00-3.49	52	43.0
มากกว่า 3.50	19	15.7
การเป็นผู้กู้เงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา		
ใช่	71	58.7
ไม่ใช่	50	41.3
ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว		
ฐานะทางเศรษฐกิจต่ำ	29	24.0
ฐานะทางเศรษฐกิจปานกลาง	92	76.0
ฐานะทางเศรษฐกิจสูง		
การมีโรคประจำตัว		
มี	6	5.0
ไม่มี	115	95.0
ชนิดที่ขอรับบริการจากสำนักงาน		
การกู้ยืมกองทุนเพื่อการศึกษา (กยศ. กรอ.)	69	57.0
การจองห้องเรียน	18	14.9
การขอใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน	31	25.6
การยื่นข้อร้องเรียน	7	5.8
การติดต่อเรื่องเกรด ผลการเรียน	27	22.3
การติดต่อเรื่องกิจกรรม โครงการ กิจการนักศึกษา	21	17.4
เรื่องอื่น ๆ	30	24.8
ช่วงเวลาที่สะดวกในการขอรับบริการ		
8.30 – 10.30 น.	20	16.6
10.31 – 12.30 น.	27	22.3
12.31 – 13.30 น.	50	41.3
13.31 – 15.30 น.	16	13.2
15.31 - 17.30 น.	8	6.6
ความถี่ในการขอรับบริการ		
1-2 ครั้งต่อเดือน	91	75.2
3-4 ครั้งต่อเดือน	19	15.7

ข้อมูลทั่วไปของกลุ่มตัวอย่าง	จำนวน	ร้อยละ
5-6 ครั้งต่อเดือน	3	2.5
มากกกว่าหรือเท่ากับ 7 ครั้งต่อเดือนขึ้นไป	8	6.6
ระยะเวลาในการขอรับบริการแต่ละครั้ง		
1-10 นาที	57	47.1
11-20 นาที	36	29.8
21-30 นาที	10	8.3
ตั้งแต่ 31 นาทีเป็นต้นไป	18	14.9

กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง ร้อยละ 74.4 มีอายุระหว่าง 21-23 ปี ร้อยละ 51.2 ศึกษาในสาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์ ร้อยละ 63.6 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 2 ร้อยละ 31.4 รายได้ที่ได้รับต่อเดือน อยู่ในระดับไม่เพียงพอ ร้อยละ 57.9 ผลสัมฤทธิ์ทางการเรียน อยู่ในระดับ 3.00-3.49 ร้อยละ 43.0 เป็นผู้กู้เงินกองทุนกู้ยืมเพื่อการศึกษา (กยศ.) ร้อยละ 58.7 ฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัว อยู่ในระดับปานกลาง ร้อยละ 76.0 ไม่มีโรคประจำตัว ร้อยละ 95.0 การขอรับบริการจากคณะเรื่องการกู้ยืมกองทุนเพื่อการศึกษา (กยศ.) มากที่สุด ร้อยละ 57.0 การขอใช้อุปกรณ์ต่าง ๆ เช่น อุปกรณ์การเรียนการสอน ร้อยละ 25.6 และขอรับบริการเรื่องเกรด ผลการเรียน ร้อยละ 22.3 เวลาที่ขอรับบริการมากที่สุดคือช่วงเวลาพักเที่ยง 12.31-13.30 นาฬิกา คิดเป็นร้อยละ 41.3 โดยขอรับบริการความถี่ 1-2 ครั้งต่อเดือน คิดเป็นร้อยละ 75.2 และระยะเวลาในการขอรับบริการแต่ละครั้งประมาณ 1-10 นาที คิดเป็นร้อยละ 47.1 รายละเอียดดังตารางที่ 1

ตารางที่ 2 ระดับคุณภาพการให้บริการในภาพรวม (n = 121)

ภาพรวม	ความคาดหวัง		การรับรู้	
	จำนวน	ร้อยละ	จำนวน	ร้อยละ
ระดับต่ำ ($\overline{X}$=1.00-2.33)	1	0.8	5	4.1
ระดับปานกลาง ($\overline{X}$ =2.34-3.66)	75	62.0	80	66.1
ระดับสูง ($\overline{X}$=3.67-5.00)	45	37.2	36	29.8

ความคาดหวัง (ก่อนมารับบริการ) $\overline{X}$=3.48, SD=0.65, Min=2.32, Max=5.00

การรับรู้ (หลังมารับบริการ) $\overline{X}$=3.34, SD=0.67, Min=1.00, Max=5.00

จากตารางที่ 2 ความคาดหวังของผู้มารับบริการของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.48, SD=0.65) ร้อยละ 62.0 หลังมารับบริการ พบว่ามีการรับรู้อยู่ในระดับปานกลาง ($\overline{X}$=3.34, SD=0.67) ร้อยละ 66.1

ตารางที่ 3 ระดับคุณภาพการให้บริการจำแนกตามรายด้าน (n=121)

คุณภาพบริการ	ระดับความคาดหวัง			ระดับการรับรู้		
	$\bar{X}$	SD	ระดับ	$\bar{X}$	SD	ระดับ
1. ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.38	0.72	ปานกลาง	3.21	0.67	ปานกลาง
2. ด้านการเอาใจใส่	3.54	0.69	ปานกลาง	3.35	0.74	ปานกลาง
3. ด้านความน่าเชื่อถือ	3.51	0.67	ปานกลาง	3.41	0.69	ปานกลาง
4. ด้านการตอบสนองต่อความต้องการ	3.45	0.67	ปานกลาง	3.37	0.70	ปานกลาง
5. ด้านการให้ความมั่นใจ	3.51	0.69	ปานกลาง	3.37	0.72	ปานกลาง
ภาพรวม	**3.48**	**0.65**	**ปานกลาง**	**3.34**	**0.67**	**ปานกลาง**

หมายเหตุ: ค่าเฉลี่ย 1.00-2.33 ระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ต่ำ
2.34-3.66 ระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการ ปานกลาง
3.67-5.00 ระดับความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการ สูง

จากตารางที่ 3 เมื่อพิจารณาคุณภาพการให้บริการของสำนักงาน วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย รายด้าน พบว่า ความคาดหวังของผู้มารับบริการมากที่สุด คือ ด้านการเอาใจใส่ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.54, SD=0.69) หลังมารับบริการ ด้านที่มีการรับรู้มากที่สุดคือ ด้านความน่าเชื่อถือ อยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.41, SD=0.69) ส่วนด้านที่มีการรับรู้น้อยที่สุด คือ ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการอยู่ในระดับปานกลาง ($\bar{X}$=3.21, SD=0.67)

ตารางที่ 4 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการบริการของกลุ่มตัวอย่าง (n =121)

คุณภาพบริการ	จำนวน	Mean Rank	Sum of Ranks	z	p-value
การรับรู้ < ความคาดหวัง	50	49.39	2469.50	-1.700	0.089
การรับรู้ > ความคาดหวัง	40	40.64	1625.50		
ก่อน = หลัง	31				

หมายเหตุ: ใช้สถิติ Wilcoxon matched pairs signed rank test, * p-value < 0.05

หลังมารับบริการกลุ่มตัวอย่างรับรู้คุณภาพบริการที่ต่ำกว่าความคาดหวัง จำนวน 50 คน หลังมารับบริการกลุ่มตัวอย่างรับรู้คุณภาพบริการที่สูงกว่าความคาดหวัง จำนวน 40 คน หลังมารับบริการกลุ่มตัวอย่างรับรู้คุณภาพบริการเท่ากับความคาดหวัง จำนวน 31 คน กลุ่มตัวอย่างมีความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ (p>0.05) (ตารางที่ 4)

ตารางที่ 5 การวิเคราะห์ความแตกต่างระหว่างความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพการบริการของผู้รับบริการทั้งในภาพรวมและรายด้าน (n =121)

คุณภาพบริการ	ความคาดหวัง		การรับรู้		ความแตกต่าง (รับรู้-คาดหวัง)	Z	p-value
	$\bar{X}$	SD	$\bar{X}$	SD			
1. ความเป็นรูปธรรมของบริการ	3.38	0.72	3.21	0.67	-0.17	-1.527	.127
2. การเอาใจใส่	3.54	0.69	3.35	0.74	-0.19	-1.940	.052
3. ความน่าเชื่อถือ	3.51	0.67	3.41	0.69	-0.10	-0.997	.319
4. การตอบสนองต่อความต้องการ	3.49	0.67	3.37	0.70	-0.12	-1.331	.183
5. การให้ความมั่นใจ	3.51	0.69	3.37	0.72	-0.14	-1.339	.181
ภาพรวม	**3.48**	**0.65**	**3.34**	**0.67**	**-0.14**	**-1.700**	**.089**

หมายเหตุ: ใช้สถิติ Wilcoxon matched pairs signed rank test, * p-value < 0.05

ค่าความแตกต่างในภาพรวม (การรับรู้-ค่าคาดหวัง = -0.14) แสดงว่า กลุ่มตัวอย่างรับรู้คุณภาพบริการต่ำกว่าความคาดหวัง โดยด้านการเอาใจใส่ของการบริการมีค่าความแตกต่างมากที่สุด (การรับรู้-ค่าคาดหวัง = -0.19) รองลงมาเป็น ด้านความเป็นรูปธรรมของบริการ (การรับรู้-ค่าคาดหวัง = -0.17) และด้านการให้ความมั่นใจ (การรับรู้-ค่าคาดหวัง = -0.14) ตามลำดับ ดังตารางที่ 5

อภิปรายผล

ผลการศึกษาพบว่าความคาดหวังของผู้มารับบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง หลังมารับบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย พบว่ามีการรับรู้ในภาพรวม อยู่ในระดับปานกลาง โดยคะแนนการรับรู้ต่ำกว่าคะแนนความคาดหวัง (ไม่พึงพอใจในการบริการ) ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน ซึ่งไม่สอดคล้องกับการศึกษาของสุดารัตน์ จันทร์พุธ และศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์ (2559) ที่ทำการศึกษาความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร พบว่าความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และความคาดหวังของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของกัญญณ์พัชร เหมือนจินดา (2563) ที่ทำการศึกษาเรื่องคุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงินงานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม พบว่าระดับคุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงิน โดยภาพรวม อยู่ในระดับมากที่สุด โดยสามลำดับแรกประกอบด้วย ด้านเจ้าหน้าที่ผู้ให้บริการ ด้านความสะดวกในการบริการ และด้านสภาพแวดล้อม และไม่สอดคล้องกับการศึกษาของปุณยวีร์ ดวงสุขสุริยะ

(2565) ที่ทำการศึกษาเรื่องความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการงานของส่วนกิจการนักศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี พบว่าระดับความคาดหวังคุณภาพการให้บริการงานของส่วนกิจการนักศึกษา ทุกงานอยู่ในระดับมากในภาพรวมและในระดับมากที่สุดในรายด้าน ยกเว้นงานธุรการ สารสนเทศและประชาสัมพันธ์ อยู่ในระดับมากที่สุดทั้งในภาพรวมและรายด้าน ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย เป็นเพียงคณะเดียวที่แยกจากส่วนกลาง มาตั้งอยู่ที่ศูนย์การเรียนรู้ในเมือง อำเภอเมือง จังหวัดราชบุรี การแยกออกมาตั้งเป็นวิทยาเขตนี้อาจทำให้นักศึกษาประสบปัญหาหลายประการ เช่น ความยากลำบากในการเดินทาง ซึ่งอาจทำให้เพิ่มเวลาและค่าใช้จ่ายในการเดินทาง (Kaushik et al., 2023) การเข้าถึงบริการที่ไม่สะดวก บริการที่เกี่ยวข้องกับการกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา การขอดูเกรดกรณีค้างชำระค่าลงทะเบียน หรือการรับคำปรึกษาทางวิชาการ อาจต้องดำเนินการที่ตั้งหลัก ทำให้ต้องใช้เวลาและเป็นอุปสรรคเพิ่มเติม (Lovelock & Wirtz, 2021) ข้อจำกัดในการเข้าร่วมกิจกรรมที่จัดที่ตั้งหลัก อาจทำให้นักศึกษาที่อยู่ในวิทยาเขตไม่สามารถเข้าร่วมได้อย่างสะดวก (Zeithaml, Bitner, & Gremler, 2024) ข้อจำกัดในการใช้อุปกรณ์การเรียนการสอน การเข้าถึงอุปกรณ์การเรียนการสอน อาจไม่เพียงพอหรืออุปกรณ์ไม่ทันสมัยเมื่อเทียบกับวิทยาเขตหลัก (Sonawane, 2020) การเข้าถึงทรัพยากรการศึกษาที่จำกัด ห้องสมุด ห้องปฏิบัติการ คอมพิวเตอร์ อาจไม่เพียงพอ ทำให้นักศึกษาไม่สามารถใช้ทรัพยากรเหล่านี้ได้อย่างเต็มที่ (Moubayed et al., 2020) การขอคำปรึกษาจากเจ้าหน้าที่อาจต้องติดต่อไปยังวิทยาเขตหลัก เช่น การกู้ยืมเงินเพื่อการศึกษา ซึ่งอาจทำให้การตอบกลับล่าช้า และไม่ทันต่อความต้องการของนักศึกษา ความเหงาและการขาดการสนับสนุนทางสังคม อาจทำให้นักศึกษารู้สึกโดดเดี่ยว ขาดการมีส่วนร่วมในชุมชนมหาวิทยาลัย (Nassar et al., 2024) นอกจากนี้ยังมีจุดอ่อนด้านการให้บริการด้วยจิตบริการ (Service Mind) ดังจะเห็นได้จากคะแนนการรับรู้แต่ละด้านที่ต่ำที่สุด ได้แก่ เจ้าหน้าที่รับฟังปัญหาของนักศึกษาเป็นอย่างดี มีการเปิด-ปิดและการอยู่ประจำสำนักงานตลอดเวลา ตรงตามที่ได้แจ้งให้ทราบ เจ้าหน้าที่รับฟังปัญหาของนักศึกษาเป็นอย่างดี เจ้าหน้าที่แจ้งให้นักศึกษาทราบอย่างชัดเจนว่าจะได้รับบริการนั้นเมื่อใด และ นักศึกษามั่นใจกระบวนการทำงานของเจ้าหน้าที่ว่าสามารถรักษาความลับและข้อมูลส่วนตัวของนักศึกษา จึงทำให้คะแนนการรับรู้ต่ำกว่าความคาดหวัง (ไม่พึงพอใจในการบริการ) ในภาพรวม และในรายด้านทุกด้าน ซึ่งแตกต่างกับการศึกษาของน้ำลิน เทียมแก้ว (2561) ที่ศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการมหาวิทยาลัยมหาสารคาม พบว่าความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการของสำนักวิทยบริการ โดยรวมอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่ได้รับความพึงพอใจมากที่สุด 3 เป็นลำดับแรกคือ ด้านบุคลากรผู้ให้บริการ รองลงมาได้แก่ ด้านสถานที่และสิ่งอำนวยความสะดวก และด้านกระบวนการ/ขั้นตอนการให้บริการ ทั้งนี้เนื่องมาจากสำนักวิทยบริการมีการศึกษาความพึงพอใจของผู้ใช้บริการอย่างต่อเนื่องเป็นประจำทุกปี และทุกภาคการศึกษาและได้นำผลการวิจัยมาจัดทำแผนปฏิบัติงาน เพื่อแก้ไขปัญหาการให้บริการเพื่อให้เกิดคุณภาพสูงสุด ตลอดจนการดำเนินงานกลุ่มงานต่าง ๆ ได้มีการประชุม แลกเปลี่ยนเรียนรู้ปัญหาและอุปสรรคต่าง ๆ เพื่อหาแนวทางในการพัฒนาคุณภาพบริการ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลวิจัยไปใช้

1) สำหรับผู้บริหาร ควรให้ความสำคัญกับการปรับปรุงคุณภาพการบริการทั้ง 5 ด้าน เช่น การพัฒนาสิ่งอำนวยความสะดวกในสำนักงาน การจัดการอุปกรณ์การเรียนการสอนให้ทันสมัยและเพียงพอ รวมถึงการพัฒนาระบบการให้บริการออนไลน์เพื่อความสะดวกสบายของนักศึกษา ผู้บริหารควรตั้งเป้าหมายการพัฒนาคุณภาพบริการให้สอดคล้องกับความคาดหวังของนักศึกษาและให้การสนับสนุนการอบรมเจ้าหน้าที่เพื่อเพิ่มทักษะในการบริการ

2) สำหรับเจ้าหน้าที่ ควรปรับปรุงทักษะในการให้บริการ โดยการฝึกอบรมด้านการเอาใจใส่และมนุษยสัมพันธ์ รวมถึงการให้บริการด้วยจิตบริการ (Service Mind) การทำงานที่รวดเร็วและมีประสิทธิภาพเป็นสิ่งสำคัญ เช่น การตรวจสอบเอกสารให้พร้อมก่อนวันบริการ และการอำนวยความสะดวกในการติดต่อสื่อสารกับนักศึกษา รวมถึงการตอบคำถามและให้คำปรึกษาอย่างมืออาชีพเพื่อสร้างความมั่นใจและความพึงพอใจในบริการ

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรทำการศึกษาความคาดหวังและการรับรู้ต่อคุณภาพบริการของสำนักงานวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย ให้ครอบคลุมทั้งนักศึกษาระดับปริญญาโท ปริญญาเอก คณาจารย์ประจำคณะและบุคคลภายนอก รวมถึงการการสัมภาษณ์เชิงลึก หรือการใช้กลุ่มสนทนา (Focus Group) เพื่อรวบรวมข้อมูลเชิงลึกจากนักศึกษาและเจ้าหน้าที่ โดยเน้นการเก็บข้อมูลที่มีคุณภาพและครอบคลุม

2) ควรพัฒนาโปรแกรมการยกระดับคุณภาพงานบริการ ซึ่งมุ่งเน้นการเสริมสร้างความสามารถในการให้บริการของเจ้าหน้าที่ การปรับปรุงกระบวนการทำงาน และการใช้เทคโนโลยีที่ทันสมัย เพื่อเพิ่มความพึงพอใจให้แก่ผู้รับบริการ และสร้างมาตรฐานการบริการที่มีคุณภาพสูงขึ้นอย่างต่อเนื่อง

3) ควรมีการศึกษาผลจากการปรับปรุงการบริการในระยะยาว เช่น การประเมินความพึงพอใจของนักศึกษาหลังจากการปรับปรุงสิ่งอำนวยความสะดวกหรือการฝึกอบรมเจ้าหน้าที่ เพื่อประเมินผลสัมฤทธิ์ที่เกิดขึ้นจากการปรับปรุง

บรรณานุกรม

กัญญณ์พัชร เหมือนจินดา. (2563). *รายงานการวิจัยเรื่องคุณภาพการให้บริการของจุดชำระเงิน งานการเงินและบัญชี มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.* นครปฐม: มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม.

จุฑาทิพย์ โพธิลังกา. (2557). *ความคาดหวัง ความพึงพอใจและคุณภาพการให้บริการ กรณีศึกษาสำนักทะเบียนและประมวลผลมหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลธัญบุรี.

น้ำลิน เทียมแก้ว. (2561). *รายงานการวิจัยเรื่องการศึกษาความพึงพอใจต่อคุณภาพการให้บริการสำนักวิทยบริการ มหาวิทยาลัยมหาสารคาม ประจำปีการศึกษา 2560.* มหาสารคาม: มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.

ปุณยวีร์ ดวงสุขสุริยะ. (2564). *รายงานการวิจัยเรื่องความคาดหวังและการรับรู้คุณภาพการให้บริการงานของส่วนกิจการนักศึกษา ของนักศึกษามหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี ประจำปีการศึกษา 2563.* นครราชสีมา: มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีสุรนารี.

สุดารัตน์ จันทร์พุธ และ ศักดิพันธ์ ตันวิมลรัตน์. (2559). ความคาดหวังและความพึงพอใจของนักศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาที่มีต่อคุณภาพการให้บริการของบัณฑิตวิทยาลัย มหาวิทยาลัยศิลปากร. *Veridian E-Journal, Silpakorn University ฉบับภาษาไทย สาขามนุษยศาสตร์สังคมศาสตร์ และศิลปะ, 9*(2), 2143-57.

สุธรรม นันทมงคลชัย. (2563). *การพิจารณาความเสี่ยงและข้อระวังประเด็นการเก็บข้อมูลกับจริยธรรมการวิจัยในมนุษย์ และการเตรียมตัวของนักวิจัย* [เอกสารไม่ได้ตีพิมพ์]. ภาควิชาอนามัยครอบครัว คณะสาธารณสุขศาสตร์, มหาวิทยาลัยมหิดล.

Bloom, B.S. (1971). *Handbook on formative and summative evaluation of student learning.* New York: McGraw–Hill.

Kaushik, A., Rai, S., Thakur, G., & Kumar, P. (2023). Effect of commuting on the academic performance of students in higher technical education and their physical and emotional state. *Innovations in Education and Teaching International, 61*(23), 1-12.

Lovelock, C., & Wirtz, J. (2021). *Services marketing: People, technology, strategy* (9th ed). NJ: Pearson Prentice Hall.

Moubayed, A., Injadat, M., Shami, A., & Lutfiyya, H. (2020). Relationship between student engagement and performance in e-learning environment using association rules. *Proceedings of the 2020 International Conference on Artificial Intelligence and Data Science* (pp.1-6).

Nassar, F. S., Abbas, A. O., Al-Saify, H., & Ali, O. M. (2024). The impact of extracurricular activities on developing academic standing, student satisfaction, performance, and bolstering the academic reputation of higher education institutions from the perspective of SDGs. *Journal of Lifestyle and SDGs Review, 5*(1), 1–23.

Parasuraman, A., Zeithaml, V. A., & Berry, L. L. (1985). A conceptual model of service quality and its implications for future research. *Journal of Marketing, 49*(4), 41-50.

Sonawane, R. (2020). Student engagement and learning approaches during COVID-19. *Journal of Educational Technology Systems, 49*(4), 469–485.

Zeithaml, V. A., Bitner, M. J., & Gremler, D. D. (2024). Services Marketing: *Integrating Customer Focus Across the Firm* (8th ed). New York, NY: McGraw-Hill Education.

แนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน กรณีศึกษา องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

Community Forest Management Guidelines for Sustainable Forests Case study of Sarika Subdistrict Administrative Organization, Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province

กัญญภัส จิตรแข็ง[1] และดวงพร อุไรวรรณ[2]

Kanyapus Jitkaeng[1] and Duangporn Auraiwan[2]

นักศึกษา[1], อาจารย์ที่ปรึกษา[2]

นักศึกษาหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี[1],
อาจารย์ประจำหลักสูตรรัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์ ปทุมธานี[2]

E-mail: Kanyapus.jit@vru.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อศึกษาสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก (2) เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก การวิจัยนี้เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพโดยการเก็บข้อมูลจากเจ้าหน้าที่ป่าไม้ จำนวน 9 ท่าน ได้แก่ ผู้ชำนาญด้านการจัดการป่าชุมชน เจ้าหน้าที่ด้านการศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่าและเจ้าหน้าที่ที่มีส่วนเกี่ยวข้อง โดยวิธีการสัมภาษณ์เชิงลึก วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการตีความแยกแยะข้อมูลและนำมาพิจารณาจัดลำดับความสำคัญของข้อมูล และนำข้อมูลที่ได้มาวิเคราะห์หาข้อเท็จจริง ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) เจ้าหน้าที่ส่วนใหญ่เห็นว่า จากสถิติการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดนครนายกตั้งแต่ปี 60 จนถึงปัจจุบันมีความนิ่งคงที่และแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีอัตราเพิ่มขึ้นและน้อยลงเฉลี่ยประมาณ 100-200 ไร่ เนื่องจากการหาข้อตกลงที่เป็นเอกฉันท์และยอมรับได้ระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องให้กับประชาชนในพื้นที่ และการออกลาดตระเวนของเจ้าหน้าที่ป่าไม้อย่างสม่ำเสมอ (2) เจ้าหน้าที่ป่าไม้ส่วนใหญ่เห็นว่า แต่ละหมู่บ้านจะมีการประชุมหารือในการตั้งกฎกติกาและมีการร่วมกลุ่มกันจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนของแต่ละหมู่บ้าน พร้อมการให้ตัวแทนหมู่บ้านมาขอยื่นให้ขึ้นทะเบียนเป็นเขตป่าชุมชนต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้ เพื่อให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้ดำเนินการกำหนดขอบเขตของพื้นที่ป่าชุมชน รวมถึงการให้ความรู้ที่ถูกต้องที่เกี่ยวกับป่าชุมชนให้แก่ประชาชนภายในชุมชน เพื่อสร้างจิตสำนึกการหวงแหนป่าไม้ให้กับประชาชน และจัดทำแผนในการดูแล อนุรักษ์ พื้นที่ป่าชุมชนอย่างยั่งยืนต่อไป

คำสำคัญ: ป่าชุมชน สถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ แนวทางการจัดการป่าชุมชน

Abstract

The purposes of this study were (1) To study the situation of forest area decreasing in the community of Sarika Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province; (2) To develop guidelines for community forest management to lead to sustainable forest of Sarika Subdistrict Administrative Organization, Mueang Nakhon Nayok District, Nakhon Nayok Province. This research is qualitative research. The research was conducted by collecting data from 9 forest officers, including experts in community forest management, officers in nature and wildlife education, and relevant officers, using in-depth interviews. The data was analyzed by interpreting and separating the data and considering the importance of the data, and the data was analyzed to find facts. The research results consisted of (1) Most officers believed that from the statistics of forest area decreasing in Nakhon Nayok Province from 2017 to the present, it was stable and had a positive trend. The rate of increase and decrease was on average about 100-200 rai due to finding a unanimous and acceptable agreement between the people and officers, including providing correct knowledge to the people in the area, and regular patrols by forest officers. (2) Most forest officers believed that each village would hold a meeting to discuss rules and regulations and form a community forest committee for each village, along with village representatives submitting a request to register the community forest area to forest officers so that forest officers could determine the boundaries of the community forest area. This includes providing correct knowledge about community forests to the people in the community to create awareness of forest conservation among the people and to create a plan to sustainably care for and conserve community forest areas.

Keywords: Community forests, forest area depletion situation, community forest management guidelines

บทนำ

ความเป็นมาและความสำคัญของปัญหา

ในปัจจุบันองค์การบริหารส่วนตำบลสาริกาเกิดความขัดแย้งกันในเรื่องการจัดการป่าชุมชนขึ้นระหว่างประชาชนในชุมชนและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบในเรื่องนี้เนื่องจากในที่ประชุมมีประชาข้อมติที่ไม่ตรงกัน สาเหตุมาจากการจัดการพื้นที่ที่อนุญาตให้เข้าไปหาของป่าและเขตห้ามเข้าไปหาของป่านั้นไม่เป็นที่น่าพอใจของประชาชนในชุมชน เพราะพื้นที่ที่เจ้าหน้าที่จัดสรรให้ไม่เพียงพอสำหรับการหาของป่าของประชาชน เพราะ

จำนวนพื้นที่ป่านั้นลดลงอย่างต่อเนื่องอาทิ เช่น ปัจจัยการเกิดอุทกภัย ไฟป่า เป็นต้น ทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือและยังมีประชาชนในชุมชนบางส่วนยังลักลอบเข้าไปหาของป่าในเขตห้ามหาของป่าอย่างต่อเนื่องมาจนถึงทุกวันนี้

สาเหตุมาจากความคิดเห็นในเรื่องการจัดการป่าชุมชนของชาวบ้านและเจ้าหน้าที่ของรัฐที่รับผิดชอบเรื่องนี้ไม่ตรงกันทำให้ประชาชนไม่ให้ความร่วมมือและยังแอบลักลอบเข้าไปในเขตห้ามเข้าไปหาของป่าอย่างต่อเนื่องเรื่อยมาและยังเป็นปัญหาที่ยังหาหนทางแก้ไขและหาข้อตกลงระหว่างสองฝ่ายไม่ได้และการลักลอบหาของป่าของประชาชนนั้นทำให้เกิดผลกระทบทั้งทางตรงและทางอ้อมตามมา เช่น การลดลงของพื้นที่ป่าลดลงอย่างต่อเนื่อง ก่อให้เกิดอุทกภัยต่าง ๆ อาทิเช่น ไฟป่า แผ่นดินไหว ดินโคลนถล่มใส่บ้านเรือนประชาชน เป็นต้น

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริการ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

2. เพื่อพัฒนาแนวทางในการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืนขององค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับการจัดการป่าชุมชน

ความหมายของการจัดการป่าชุมชน

โกมล แพรกทอง (2539) ได้ให้ความหมายว่า ป่าชุมชน หมายถึง รูปแบบของการจัดการป่าไม้ที่นำเอาความต้องการพึ่งพาป่าของประชาชนมาเป็นวัตถุประสงค์ในการจัดการป่านั้น และให้ประชาชนผู้ได้รับประโยชน์จากป่าดังกล่าว เป็นผู้กำหนดแผนการและควบคุมการดำเนินงานให้เป็นไปตามวัตถุประสงค์ที่วางไว้เพื่อผลประโยชน์ต่อเนื่องอย่างสม่ำเสมอตามความต้องการของชุมชน ป่าชุมชนได้มีการดำเนินการอยู่ในประเทศไทยมาเป็นเวลานานแล้วตามสภาพการพึ่งพิงของประชาชนที่มีต่อแหล่งป่าในที่อยู่ใกล้เคียงหมู่บ้านต่าง ๆ ซึ่งมีรูปแบบการใช้ประโยชน์จากป่า แตกต่างกันออกไปตามสภาพภูมิประเทศ นิเวศวิทยา เศรษฐกิจ และสังคม

กรมป่าไม้ (2549) ได้ให้ความหมายว่า ป่าชุมชน หมายถึง ที่ดิน และ/หรือ ที่ดินป่าไม้ ชุมชนได้ดำเนินการหรือได้รับอนุญาตตามกฎหมายให้ดำเนินการร่วมกับพนักงานเจ้าหน้าที่จัดการกิจการงานด้านป่าไม้อย่างต่อเนื่องภายใต้กฎหมาย กฎระเบียบ ข้อบังคับ ข้อปฏิบัติ และแผนงานที่เกี่ยวข้อง ซึ่งอาจสอดคล้องกับความเชื่อและวัฒนธรรมของชุมชนท้องถิ่นนั้นด้วย การจัดการหรือการดำเนินการดังกล่าว ก็เพื่อการอนุรักษ์และให้ประชาชนได้ใช้ประโยชน์อย่างยั่งยืน นอกจากนี้ ป่าชุมชนยังหมายถึง ป่าหรือที่ดินที่อื่นใด ซึ่งกรมป่าไม้ได้อนุมัติให้เป็นโครงการป่าชุมชนตามแนวทางของกรมป่าไม้ ภายใต้กฎหมาย กฎ หรือระเบียบที่เกี่ยวข้อง โดยให้ชุมชนเข้ามามีส่วนร่วมกับเจ้าหน้าที่ของกรมป่าไม้ ในการควบคุม ดูแล รักษา หรือบำรุงป่า เพื่อให้เกิดความยั่งยืนและชุมชนได้รับประโยชน์

ความสำคัญของการจัดการป่าชุมชน

นพดล พลเสน (2561) ได้ให้ความสำคัญว่า การพัฒนาผืนป่าชุมชน เป็นวิถีปฏิบัติและเป็นการปรับตัวของการจัดการทรัพยากรภายในชุมชนในการช่วยลดปัญหาความยากจนและความเหลื่อมล้ำทางสังคมของคนในชุมชน จากการถูกแย่งชิงทรัพยากรเพื่อการพัฒนาประเทศ และเป็นแนวทางหนึ่งในการรักษาพื้นที่ป่าและความสมบูรณ์ของนิเวศป่าไม้ เพื่อให้ระบบนิเวศคงความสมดุล หลักการจัดการคือการดำเนินการอย่างมีประสิทธิภาพต่อการใช้ทรัพยากรอย่างยั่งยืน การกำจัด การบำบัด การฟื้นฟูต่อของเสียและมลพิษ

ประทีป มีคติธรรม (2562) ได้ให้ความสำคัญว่า การจัดการป่าชุมชน คือการอนุรักษ์ทรัพยากรป่าไม้ สิ่งแวดล้อมและความหลากหลายทางชีวภาพ การฟื้นฟูพื้นที่ป่าในเขตป่าชุมชนโดยการปลูกทดแทน การเสริมสร้างความร่วมมือทุกภาคส่วนในการจัดการป่าชุมชน การส่งเสริมวัฒนธรรม ประเพณีที่หลากหลายของชุมชนในการอนุรักษ์ การฟื้นฟู การพัฒนา การควบคุมดูแล และการใช้ทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน และการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชนอย่างสมดุลและยั่งยืน

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวกับแนวทางการจัดการป่าชุมชน

แนวทางการจัดการป่าชุมชน

กนกวรรณ ทุมอนันต์, อดิศักดิ์ ทุมอนันต์และฉัตรชัย ชมชารี (2564) ได้เสนอแนวทางการจัดการป่าชุมชนว่า แนวทางการจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วมเป็นการทำงานร่วมกันระหว่างเจ้าหน้าที่กรมป่าไม้ร่วมกับบุคลากรของรัฐในชุมชนและประชาชนในท้องถิ่นเป็นหลักด้วยการปฏิบัติงานในรูปแบบคณะทำงานซึ่งมีเจ้าหน้าที่ของรัฐเป็นผู้ดูแลและมีประชาชนในท้องถิ่นที่ได้รับมอบหมายเป็นผู้ดูแลดำเนินการโดยหลัก ๆ แล้วการดูแลและการจัดการพื้นที่ป่าเพื่ออนุรักษ์ปรับปรุงเปลี่ยนแปลงให้สภาพคงอยู่ถาวรและมีพัฒนาการที่อุดมสมบูรณ์ขึ้นโดยการจัดการอย่างเป็นระบบและสามารถส่งเสริมให้ประชาชนในท้องถิ่นมีส่วนร่วมในการดูแลรักษาพัฒนาป่าชุมชนซึ่งเป็นทรัพยากรที่สำคัญในการดำรงชีวิตของคนในชุมชนให้มีตลอดไปจะรุ่นสู่รุ่นอย่างยั่งยืนโดยมีการให้ความรู้ปลูกฝังชักจูงใจกระตุ้นเตือนให้ประชาชนมีความเข้าใจและนำไปปฏิบัติและสามารถถ่ายทอดจากตนเองสู่ผู้อื่นเพื่อดำรงไว้ซึ่งป่าชุมชนที่เป็นประโยชน์ต่อตนเองและท้องถิ่นต่อไป

กฤษฎา บุญชัย (2566) ได้เสนอแนวทางการจัดการป่าชุมชนว่า รูปแบบจัดการป่าหลากหลาย ทั้งป่าครอบครัว ป่าชุมชน โฉนดชุมชน เขตวัฒนธรรมพิเศษของชนเผ่ากะเหรี่ยง ชุมชนจัดการลุ่มน้ำ และชุมชนชายฝั่ง บนฐานอำนาจที่ชุมชนจัดการเพื่อการดำรงชีพของชุมชนและสร้างบริการนิเวศให้แก่สังคม มีการสร้างนวัตกรรม เช่น ชุมชน 7 พื้นที่ในภาคเหนือ ร่วมกับอบต.จัดทำข้อบัญญัติท้องถิ่นการจัดการทรัพยากรธรรมชาติ มีการทำงานวิจัยเชิงปฏิบัติการ ใช้เทคโนโลยี GIS และอื่น ๆ มาสำรวจศึกษา ผลจากการที่ชุมชนทั้งหลายไม่ยอมจำนนต่อระบบอำนาจนิยมของรัฐ ทำให้ป่าของประเทศยังคงดำรงอยู่ หลายพื้นที่เกิดการฟื้นฟูสร้างบริการนิเวศและสังคมแก่ชุมชน ประเทศ สอดคล้องกับข้อค้นพบและแนวนโยบายระดับสากล

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการมีส่วนร่วมของประชาชน

การมีส่วนร่วมของประชาชน

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์ (2550) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึงการที่กลุ่มประชาชน หรือขบวนการที่สมาชิกของชุมชนที่กระทำการออกมาในลักษณะของการทำงานร่วมกัน ที่จะแสดงให้เห็นถึงความต้องการร่วม ความสนใจร่วม มีความต้องการที่จะบรรลุถึงเป้าหมายร่วมทางเศรษฐกิจและสังคมหรือการเมือง หรือการดำเนินการร่วมกันเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจ มติชน ไม่ว่าจะเป็นทางตรงหรือทางอ้อม หรือการดำเนินการเพื่อให้เกิดอิทธิพลต่อรองอำนาจทางการเมือง เศรษฐกิจ การปรับปรุงสถานภาพทางสังคมในกลุ่มชุมชน

คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม (2545) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน หมายถึง การกระจายโอกาสให้ประชาชนมีส่วนร่วมทางการเมือง และการบริหารเกี่ยวกับการตัดสินใจในเรื่องต่าง ๆ ร่วมทั้งการจัดสรรทรัพยากรของชุมชนและของชาติ ซึ่งจะส่งผลกระทบต่อวิถีชีวิตและความเป็นอยู่ของประชาชน โดยการให้ข้อมูล แสดงความคิดเห็น ให้คำแนะนำปรึกษา ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ รวมตลอดจนการควบคุมโดยตรงจากประชาชน

เจมส์ แอล.เครย์ตัน (2535) ได้ให้ความหมายว่า การมีส่วนร่วมของประชาชน เป็นกระบวนการที่รวบรวมเอาความห่วงกังวล ความต้องการและค่านิยมต่าง ๆ ของสาธารณชนไว้อยู่ในกระบวนการตัดสินใจของรัฐและเอกชน เป็นการสื่อสารสองทาง และเป็นการมีปฏิสัมพันธ์ที่มีเป้าหมายเพื่อการตัดสินใจที่ดีกว่าและที่ได้รับการสนับสนุนจากสาธารณชน

กรอบแนวคิด

การศึกษาเรื่องแนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก นำหลักการของ โกมล แพรกทอง มาเป็นกรอบแนวคิดที่ใช้ในการวิจัยโดยทำการศึกษาตัวแปรต้น และตัวแปรตาม ดังนี้

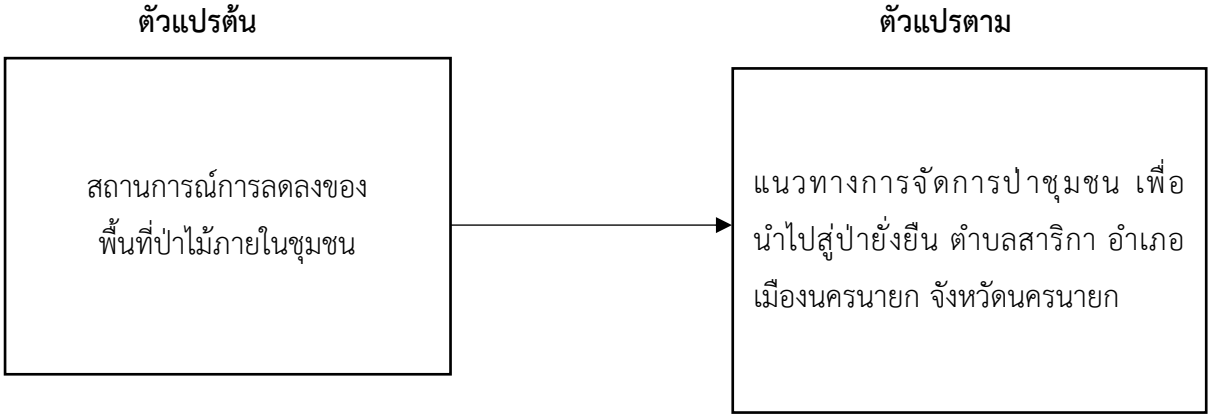

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

วิธีดำเนินการศึกษาค้นคว้าการวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ผู้วิจัยจะกล่าวถึงประชากรที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือและการพัฒนาเครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูล วิธีการดำเนินการศึกษา การเก็บรวบรวมข้อมูล การวิเคราะห์และสังเคราะห์ข้อมูล ตลอดจนการสัมภาษณ์เชิงพรรณนาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลตามรายละเอียด โดยมีลำดับดังนี้

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ คือ บุคลากรในศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า ตำบลเขาพระ อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก ประกอบไปด้วย เจ้าหน้าที่ป่าไม้ รวมทั้งสิ้น 9 คน พิจารณาจากหน้าที่ความรับผิดชอบและความชำนาญการของเจ้าหน้าที่เฉพาะทางของศูนย์ศึกษาธรรมชาติและสัตว์ป่า

วิธีการสร้างเครื่องมือและการตรวจสอบคุณภาพของเครื่องมือ

ผู้วิจัยศึกษาค้นคว้า ตำรา วารสาร บทความ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการสร้างแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำข้อมูลที่ได้จากการทบทวนวรรณกรรมมาวิเคราะห์และสรุป เพื่อใช้ประกอบการสร้างแบบสัมภาษณ์ โดยมีเนื้อหาและขอบเขตคลอบคลุมกับสิ่งที่ผู้วิจัยต้องการศึกษาและนำร่างแบบสัมภาษณ์เสนอต่ออาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเพื่อตรวจสอบเนื้อหาและภาษาที่ใช้ในแบบสัมภาษณ์ จากนั้นนำแบบสัมภาษณ์ที่ผ่านความเห็นจากอาจารย์ที่ปรึกษาวิจัยเสนอให้ผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 3 ท่าน เพื่อตรวจสอบความเที่ยงตรงตามเนื้อหา (Content Validity) และความเหมาะสมในการใช้ภาษา จากนั้นนำผลการตรวจสอบแบบสัมภาษณ์จากผู้เชี่ยวชาญแต่ละท่านมาปรับปรุงแก้ไขตามข้อเสนอแนะและคำนวณหาค่าดัชนีความสอดคล้องระหว่างข้อคำถามและวัตถุประสงค์ (Index-Objective Congruence : IOC)

วิธีการดำเนินการศึกษา

การศึกษาเรื่อง แนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน เป็นการวิจัยเชิงคุณภาพ โดยใช้แบบสัมภาษณ์เชิงพรรณนา เป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีวัตถุประสงค์การวิจัย เพื่อศึกษาสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชน และเพื่อศึกษาแนวทางการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน ตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษาสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนจากการสัมภาษณ์

พบว่าสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จากสถิติการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดนครนายกตั้งแต่ปี60 จนถึงปัจจุบันค่อนข้างนิ่ง คงที่ มีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีอัตราเพิ่มขึ้นและน้อยลง ประมาณหลักร้อย เฉลี่ยประมาณ 100 – 200 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนที่ผ่านมาพบว่าจำนวนพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจากปี60 เพิ่มขึ้นทุกๆปี เนื่องมากจาก การหาข้อตกลงที่เป็นเอกฉันท์และยอมรับได้ทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ และการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ความรู้ในเรื่องของ

การดูแลรักษาป่าไม้และสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวกับป่าไม้ที่ถูกต้องให้กับประชาชน รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ออกลาดตระเวนพร้อมกับการเก็บบันทึกสถิติทุกๆเดือน ส่งผลให้จำนวนประชาชนภายในชุมชนที่มีการลับลอบเข้าไปหาเก็บของป่ามีจำนวนลดน้อยลงและยังมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ อาทิ การให้ประชาชนหรือนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา มาร่วมทำกิจกรรมโดยการยิงหนังสติกปลูกกล้าอ่อน เป็นต้น ส่งผลให้อัตราการเกิดเขาหัวโล้นมีความเป็นไปได้น้อยลง และระบบนิเวศป่าไม้สมบูรณ์มากขึ้น แต่ปัจจุบันนี้ก็ยังมีประชาชนลักลอบเข้าไปเก็บของป่าอยู่บ้าง ซึ่งประเภทสินค้าที่เข้าไปเก็บนั้นไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ระบบนิเวศป่าไม้มากหนัก เช่น เห็ดที่ขึ้นตามฤดูกาล ใบตอง ผลไม้ป่า เป็นต้น ทางด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงพอที่จะผ่อนผันหรืออนุโลมให้ได้ เนื่องจากไม่อยากปะทะกับประชาชนมากเกินไป เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้อยู่ร่วมกันโดยไม่มีการต่อต้านกันและยอมรับข้อตกลงและกติกาของกันและกัน

ผลการศึกษาแนวทางในการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน

พบว่าปัจจุบันมีการจัดตั้งป่าชุมชนในจังหวัดนครนายกขึ้นจำนวน 3 แห่ง และพบว่ามีอีกหลายแห่งที่กำลังจัดการประชุมเพื่อกำหนดกฎกติการ่วมกับประชาชนในชุมชน โดยมีจุดประสงค์คือ ประชาชนยอมรับกฎกติกาในการจัดตั้งป่าชุมชนและไม่ต่อต้านเจ้าหน้าที่ของรัฐ และจัดตั้งคณะกรรมการป่าชุมชนเพื่อเป็นตัวแทนในการยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนต่อเจ้าหน้าที่ป่าไม้อีกหลายตำบล โดยขั้นตอนในการยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชนของจังหวัดนครนายก มีดังนี้

1. ยื่นคำขอจัดตั้งป่าชุมชน คือ การรวมตัวกันของบุคคลในชุมชน ตั้งแต่อายุ 18 ปีขึ้นไปที่มีภูมิลำเนาอยู่ในอำเภอที่เป็นที่ตั้งอยู่ในพื้นที่ป่าที่ขอจัดตั้งเป็นป่าชุมชนไม่น้อยกว่า 5ปีนับถึงวันที่ยื่นคำขอโดยจำนวนรวมกันตั้งแต่50 คนขึ้นไป

2. ตรวจสอบคำขอ ตรวจสอบพื้นที่ วัดขนาดพื้นที่ และการจัดทำรายงาน คือ เมื่อคำขอและเอกสารถูกต้อง ครบถ้วน เจ้าหน้าที่จะดำเนินการโดยการออกใบรับคำขอให้แก่ผู้ยื่นคำขอไว้เป็นหลักฐาน และแจ้งวันและเวลาเป็นหนังสือแก่ผู้ยื่นคำขอเพื่อทำการตรวจสอบวัดขนาดพื้นที่ที่ขอจัดตั้งป่าชุมชน พร้อมทั้งจัดทำแผนที่แสดงแนวเขตของป่าชุมชนที่ขอจัดตั้งให้แล้วเสร็จ

3. พิจารณาอนุมัติจัดตั้งป่าชุมชน คือ ให้คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดพิจารณาคำขอ และตรวจสอบคำขอให้แล้วเสร็จภายใน 30 วัน

4. เพื่อพิจารณาแล้วเสร็จ คณะกรรมการจังหวัดจัดทำหนังสือแจ้งมติพร้อมแสดงเหตุผล โดยชัดแจ้งแก่ผู้ยื่นคำขอ ภายใน 50 วันนับแต่วันที่คณะกรรมการป่าชุมชนประจำจังหวัดมีมติ

ทั้งนี้ การฟื้นฟูธรรมชาติและการรับมือป้องกันการบุกรุกเข้าไปในเขตห้ามรุกล้ำป่าไม้ คือ เจ้าหน้าที่จะมีมาตรการในการเฝ้าระวัง หรือ โครงการเสริมสร้างประสิทธิภาพการลาดตระเวน ในพื้นที่อนุรักษ์ (Smart Patrol Technique for Protected Area Management) เป็นการล่าตระเวนเชิงคุณภาพ และมีการเก็บข้อมูลในตัวด้วย และจะมีการนำเทคโนลีเข้ามาใช้ด้วย เช่น การบินโดรนช่วยในการสำรวจ เป็นต้น และ วิธีการฟื้นฟูธรรมชาติ คือ การปล่อยให้ธรรมชาติฟื้นฟูตัวเองและการจัดกิจกรรทปลูปป่าทดแทนเช่น การยิงหนังสติกปลูกกล้า เป็นต้น

อภิปรายผลการวิจัย

ผลการวิจัย พบว่าสถานการณ์การลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชน องค์การบริหารส่วนตำบลสาริกา อำเภอเมืองนครนายก จังหวัดนครนายก จากสถิติการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ในจังหวัดนครนายกตั้งแต่ปี 60 จนถึงปัจจุบัน ค่อนข้างนิ่ง คงที่และมีแนวโน้มไปในทิศทางที่ดีขึ้น มีอัตราเพิ่มขึ้นและน้อยลงเฉลี่ยประมาณ 100 – 200 ไร่ เมื่อเปรียบเทียบกับสถิติอัตราการลดลงของพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนที่ผ่านมาพบว่าจำนวนพื้นที่ป่าไม้ภายในชุมชนในปัจจุบันมีแนวโน้มที่ดีขึ้นจากปี 60 เพิ่มขึ้นทุกๆปี เนื่องมากจาก การหาข้อตกลงที่เป็นเอกฉันท์และยอมรับได้ทั้ง 2 ฝ่ายระหว่างประชาชนและเจ้าหน้าที่ และการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ให้ความรู้ในเรื่องของการดูแลรักษาป่าไม้และสร้างความเข้าใจที่เกี่ยวกับป่าไม้ที่ถูกต้องให้กับประชาชน รวมถึงการที่เจ้าหน้าที่ป่าไม้ออกลาดตระเวนพร้อมกับการเก็บบันทึกสถิติทุกๆเดือน ส่งผลให้จำนวนประชาชนภายในชุมชนที่มีการลับลอบเข้าไปหาเก็บของป่ามีจำนวนลดน้อยลงและยังมีการทำกิจกรรมที่เกี่ยวกับการปลูกต้นไม้ อาทิ การให้ประชาชนหรือนักศึกษาที่เข้ามาศึกษาดูงาน ทัศนศึกษา มาร่วมทำกิจกรรมโดยการยิงหนังสติกปลูกกล้าอ่อน เป็นต้น ส่งผลให้อัตราการเกิดเขาหัวโล้นมีความเป็นไปได้น้อยลง และระบบนิเวศป่าไม้สมบูรณ์มากขึ้น แต่ปัจจุบันนี้ก็ยังมีประชาชนลักลอบเข้าไปเก็บของป่าอยู่บ้าง ซึ่งประเภทสินค้าที่เข้าไปเก็บนั้นไม่ได้สร้างความเสียหายแก่ระบบนิเวศป่าไม้มากหนัก เช่น เห็ดที่ขึ้นตามฤดูกาล ใบตอง ผลไม้ป่า เป็นต้น ทางด้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้จึงพอที่จะผ่อนผันหรืออนุโลมให้ได้ เนื่องจากไม่อยากให้เกิดความขัดแย้งกับประชาชนมากเกินไป เพื่อให้ประชาชนและเจ้าหน้าที่ป่าไม้อยู่ร่วมกันโดยไม่มีการต่อต้านกันและยอมรับข้อตกลงและกติกาของกันและกัน ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของสุชาวลี ชูเอน (2555) ได้ทำการศึกษาเรื่อง การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน กรณีศึกษา ตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง และมูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2561) ว่าด้วยเรื่อง คนกับป่า และการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข คือ สร้างความเข้มแข็งในทบทบาทการรักษาป่า โดยทำงานร่วมกันระหว่างชุมชนและเจ้าหน้าที่ต้องเป็นไปได้ด้วยความเข้าใจในทิศทางเดียวกัน และการตั้งกฎ กติกาและข้อตกลงร่วมกัน ซึ่งพบว่า สมาชิกในชุมชนรับรู้ข่าวสารเกี่ยวกับป่าชุมชนไม่มากพอ ทำให้สมาชิกในชุมชนไม่มีความเข้าใจเรื่องของการดูแล รักษาป่าไม้ รวมถึงหน่วยงานภาครัฐไม่มีนโยบายที่จะส่งเสริมและสนับสนุนการมีส่วนร่วมในการจัดการป่าชุมชนให้กับประชาชนพื้นที่ จึงควรมีการสร้างจิตสำนึกในการหวงแหนป่าชุมชน และจัดให้หน่วยงานภาครัฐและเอกชนเข้ามาให้ความรู้และสร้างความเข้าใจที่ถูกต้องให้กับสมาชิกในชุมชนอย่างครบถ้วนและทั่วถึง รวมถึงการให้รัฐบาลส่งเสริมงบประมาณหรือพันธบัตรป่าไม้ และปรับให้องค์กรอิสระเข้ามามีส่วนร่วมในการสนับสนุนในการจัดกิจกรรมร่วมกันกับประชาชนภายในชุมชน ส่งผลให้ชุมชนเข้มแข็งและพัฒนาอย่างยั่งยืน

ผลการศึกษางานวิจัยที่เกี่ยวข้อง พบว่า แนวทางในการจัดการป่าชุมชน เพื่อนำไปสู่ป่ายั่งยืน ควรจะให้เจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจ และปลูกฝังจิตสำนึกในการหวงแหนป่าให้กับประชาชนในพื้นที่ เนื่องจากปัจจุบันประชาชนในพื้นที่มีความเข้าใจในเรื่องป่าชุมชนไม่มากพอและบางพื้นที่ไม่ได้รับการสนับสนุนจากหน่วยงานภาครัฐ จึงส่งผลให้ประชาชนเลือกที่จะเข้าไปหาของป่าในเขตหวงห้ามอยู่เป็นประจำ ต่อมามีการประชุมในเรื่องการจัดการป่าชุมชน ส่งผลให้ประชาชนเลือกที่จะต่อต้านเจ้าหน้าที่ป่าไม้

อาทิ การลักลอบเข้าไปเก็บของป่า การเผาป่า การตัดไม้ และการสร้างสิ่งปลูกสร้างทับซ้อนกับพื้นที่ป่าไม้ เป็นต้น ซึ่งสอดคล้องกับผลการศึกษาของ กังสดาล เชาว์วัฒนกุล (2558) เรื่อง การบริหารจัดการป่าโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน กรณีศึกษาป่าชุมชนร่มโพธิ์ทอง อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา และกรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย (2549) ว่าด้วยเรื่อง มาตรฐานการพัฒนาป่าชุมชน คือ การดำเนินการพัฒนาป่าชุมชนเพื่อให้ได้มาซึ่ง ผลผลิตแบบก้าวหน้าสอดคล้องตามวัตถุประสงค์ในการพัฒนาป่าชุมชนโดยยึดความยั่งยืนของระบบนเวศป่าไม้และรูปแบบผลตอบแทนที่ชุมชนได้รับเพื่อเอื้อต่อการดำรงชีวิตของมนุษย์ ด้วยเหตุนี้ เจ้าหน้าที่ของภาครัฐที่เกี่ยวข้องจึงควรที่จะให้ความสำคัญกับประเด็นนี้ คือการให้ความสำคัญรับฟังความคิดเห็นและความต้องการของประชาชน และการให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในการรับรู้ข่าวสารและการตัดสินใจในเรื่องที่เกี่ยวข้องต่าง ๆ รวมถึงการแก้ไขปัญหาร่วมกับประชาชนภายในชุมชน เพื่อให้ประชาชนมีความรู้สึกว่าเจ้าหน้าที่ป่าไม้สามารถเป็นที่พึ่งพิงของประชาชนได้ ส่งผลให้ประชาชนภายในชุมชนไม่ต่อต้านการทำงานของเจ้าหน้าที่ของรัฐ และให้ความร่วมมือในการทำกิจกรรมต่าง ๆร่วมกับเจ้าหน้าที่ของรัฐได้ และ การปลูกฝังจิตสำนึกในการรักป่าให้กับประชาชน และการประชาสัมพันธ์ตามงานต่าง ๆที่มีโอกาส เป็นต้น จึงมีการจัดกิจกรรมโดยให้ประชาชนเข้ามามีส่วนร่วมในกิจกรรม เช่น การปลูกป่า การยิงหนังสติกเพาะต้นกล้า การท่องเที่ยวเชิงนิเวศพร้อมการสอดแทรกความรู้ในเรื่องการรักษาป่าไม้และการทำนุบำรุงป่า เป็นต้น และการให้โอกาสในการตัดใจในเรื่องต่าง ๆที่ประชาชนสามารถเข้ามาร่วมตัดสินใจได้ เพื่อให้ประชาชนรู้สึกได้ถึงการเป็นส่วนหนึ่งของการเป็นเจ้าของป่าไม้ร่วมกับภาครัฐ

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

การให้เจ้าหน้าที่ป่าไม้และคณะกรรมการป่าชุมชนติดตามผลทุกๆเดือน โดยการเก็บสถิติจากผลการปฏิบัติงานแผนจัดการป่าชุมชนของทั้งเดือนมาสรุปผลรวม อาทิ แผนจัดการป่าชุมชนของเดือนกุมภาพันธ์ ประจำปี พ.ศ.2568 มีด้านไหนดีขึ้นบ้าง ด้านไหนควรปรับปรุงให้ดีขึ้นในเดือนถัดไป และทั้งเดือนนี้พบปัญหาและอุปสรรคที่ต้องแก้ปัญหาต่อในเดือนถัดไป เป็นต้น และนำเรื่องเข้าที่ประชุมหารือการจัดทำแผนจัดการป่าชุมชนไว้ล่วงหน้าเพื่อนำไปปฏิบัติในเดือนถัดไป ซึ่งแผนจัดการป่าชุมชนประกอบไปด้วย 5 ด้าน คือ ด้านการอนุรักษ์ ด้านการฟื้นฟู ด้านการพัฒนา ด้านการควบคุมดูแล ด้านการใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติในป่าชุมชน เพื่อพัฒนาให้สอดคล้องกับสภาพแวดล้อมในเดือนนั้นๆของปี ส่งผลให้นำไปสู่ป่าไม้ยั่งยืนในอนาคตต และการให้เจ้าหน้าที่ให้ความสำคัญกับการสร้างความเข้าใจกับประชาชนให้มากพอและปฏิบัติไปในทิศทางเดียวกันรวมถึงการถึงบอกประโยชน์และโทษของการลักลอบเข้าไปเก็บของป่า และปลูกฝังจิตสำนึกรักและหวงแหนป่ารวมถึงรับฟังความต้องการของประชาชนและไม่เมินเฉยต่อประชาชนในพื้นที่

ข้อเสนอแนะการวิจัยครั้งถัดไป

1. ควรนำเสนอแนวทางในการให้ความรู้ในเรื่องการจัดการป่าชุมชนและคุณค่าของป่าชุมชนในรูปแบบใหม่ ๆที่ไม่ดูเบื่อ ไม่ซ้ำเดิม เช่น การให้ความรู้ผ่านการจัดกิจกรรมที่ให้ประชาชนเข้าร่วมด้วย การใช้

ภาพ TD แสดงภาพเคลื่อนไหวให้ประชาชนได้เห็นภาพ เช่น ภาพเคลื่อนไหวในเรื่องของการเสื่อมโทรมของธรรมชาติ ภาพเคลื่อนไหวในเรื่องของผลกระทบต่าง ๆเมื่อสูญเสียทรัพยากรป่าไม้ไปในอนาคต การเกิดเป็นเขาหัวโล้นในอนาคต เป็นต้น

2. การจัดการป่าชุมชนที่ชัดเจนและเป็นที่ประจักษ์ต่อสายตาประชาชน เพื่อเป็นการแสดงให้ประชาชนทุกคนและเจ้าหน้าที่ที่เกี่ยวข้องรับรู้ข้อมูลไปในทิศทางเดียวกัน ส่งผลดีต่อการเพิ่มจำวนพื้นที่ป่าไม้ รวมถึงลดอัตราการลักลอบเข้าไปเก็บของป่าของประชาชนได้

บรรณานุกรม

กนกวรรณ ทุมอนันต์, อดิศักดิ์ ทุมอนันต์ และ ฉัตรชัย ชมชารี. (2564, มกราคม – มิถุนายน). การจัดการป่าชุมชนแบบมีส่วนร่วม กรณีศึกษาป่าชุมชนดงหัน บ้านท่าม่วง ตำบลท่าม่วง อำเภอเสลภูมิ จังหวัดร้อยเอ็ด. *วารสารพุทธปรัชญาวิวัฒน์, 5*(1), 33-41.

กรมป่าไม้. (2549). *การส่งเสริมการจัดการป่าชุมชน*. กรุงเทพมหานคร:กรมป่าไม้, สำนักจัดการป่าชุมชน.

กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย. (2549). *มาตรฐานการพัฒนาป่าชุมชน.* กรุงเทพมหานคร: กรมส่งเสริมการปกครองส่วนท้องถิ่น กระทรวงมหาดไทย.

กฤษฎา บุญชัย. (2566, 30 มิถุนายน). *ทางเลือกกับการจัดการปัญหาสิ่งแวดล้อมและการพัฒนายั่งยืน.* สถาบันชุมชนท้องถิ่นพัฒนา. https://tijrold.org/wp- content/uploads/2023/07

กังสดาล เชาว์วัฒนกุล. (กรกฎาคม-ธันวาคม 2558).การบริหารจัดการป่าโดยอาศัยการมีส่วนร่วมของชุมชน: กรณีศึกษาป่าชุมชนร่มโพธิ์ทอง อำเภอท่าตะเกียบ จังหวัดฉะเชิงเทรา. *วารสารสังคมศาสตร์และมนุษยศาสตร์, 41*(2), 19-31.

เกียรติขจร วัจนะสวัสดิ์. (2550). *การมีส่วนร่วมของประชาชนต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลด้านการบริการจัดหางาน.* กรุงเทพมหานคร: กองแผนงานและสารสนเทศกรมการจัดหางาน กระทรวงแรงงาน.

โกมล แพรกทอง. (2539). *ป่าชุมชนในประเทศไทย*. กรุงเทพมหานคร:กรมป่าไม้, ฝ่ายส่งเสริมและพัฒนาป่าชุมชน.

คนึงนิจ ศรีบัวเอี่ยม. (2545). *แนวทางการเสริมสร้างประชาธิปไตยแบบมีส่วนร่วมตามรัฐธรรมนูญแห่งราชอาณาจักรไทย พ.ศ.2540 : ปัญหา อุปสรรค และทางออก.* กรุงเทพมหานคร: ธรรมดาเพลส.

เจมส์ แอล.เครย์ตัน. (2535). *A Guide book for Involving Citizens in Community Decision Making [คู่มือการมีส่วนร่วมของประชาชน ในการตัดสินใจที่ของชุมชน]* (พิมพ์ครั้งที่ 1). ศูนย์สันติวิธีเพื่อพัฒนาประชาธิปไตย สถาบันพระปกเกล้า.

นพดล พลเสน. (กันยายน-ธันวาคม 2561). การพัฒนาผืนป่าชุมชน. *วารสารรัฏฐาภิรักษ์วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร วิทยาลัยป้องกันราชอาณาจักร*, *60*(4), 69-76.

ประทีป มีคติธรรม. (2562, 9 เมษายน). *สรุปหลักการและสาระสำคัญ ของ (ร่าง) พระราชบัญญัติป่าชุมชน.* https://www.recoftc.org/stories/sruphlakkaraelasarasakhay-khxng-rang-phrarachbayyatipachumchn-phs

มูลนิธิสืบนาคะเสถียร (2561, 15 มกราคม). *คนกับป่า และการอยู่ร่วมกันได้อย่างสันติสุข.* https://www.seub.or.th/bloging/into-the-wild/

สุชาวลี ชูเอน. (กันยายน-ธันวาคม 2555). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการป่าชุมชน : กรณีศึกษาตำบลวังมะปราง อำเภอวังวิเศษ จังหวัดตรัง. *วารสารวิทยบริการ มหาวิทยาลัยสงขลานครินทร์*, *23*(3), 43-53.

ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษา

Effects of Facial Massage on Physical and Mental Well-being Among University Students

พิมมาดา ม่วงสีตอง[1] รินรำไพ พุทธิพันธ์[2] ไพรินทร์ ทองกลม[3] และญษมณ ละทัยนิล[4]

Phimmada Muangsitong[1] Rinrampai Puttipan[2] Pairin Thongklom[3] and Yasamon Latainin[4]

นักศึกษา[1], อาจารย์[2], อาจารย์[3], อาจารย์ที่ปรึกษา[4]

สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย[1,4] สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์[2] มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง[1,2,4]

กลุ่มวิชาชีพครู คณะครุศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุบลราชธานี[3]

E-mail: phimmada1109@gmail.com[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ ดังนี้ (1) เพื่อพัฒนาท่านวดหน้าในการส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษา และ (2) เพื่อศึกษาผลของการนวดหน้าในการส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษา ดำเนินการวิจัยโดยเก็บข้อมูลจากนักศึกษาปริญญาตรี ภาคปกติ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ที่ลงทะเบียนเรียน ภาคการศึกษา 2/2567 จำนวน 372 คน คัดเลือกกลุ่มตัวอย่างแบบเจาะจง จำนวน 30 คน โดยวิธีการพัฒนาท่านวดหน้า จากนั้นนำไปนวดหน้ากับกลุ่มตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา คือ แบบสอบถามผลของการนวดหน้า วิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ค่าต่ำสุด ค่าสูงสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผล ผลการวิจัยประกอบด้วย (1) ท่านวดหน้าที่ผู้วิจัยพัฒนาขึ้นจำนวน 14 ท่า และ (2) ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายของนักศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.60, SD=0.55) ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษา พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.55, SD=0.55) ผลการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษาในภาพรวม พบว่า อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ =4.57, SD=0.55)

คำสำคัญ: การนวดหน้า สุขภาวะด้านร่างกาย สุขภาวะด้านจิตใจ

Abstract

This research aims to (1) develop facial massage techniques to promote the physical well-being and mental well-being of students, and (2) examine the effects of facial massage on promoting physical well-being and mental well-being. The study was conducted with 372 undergraduate students enrolled in the regular program at the College of Muay Thai Studies and Thai Traditional Medicine, Muban Chombueng Rajabhat University, in the second semester of 2024. A purposive sampling method was used to select 30 students, who were trained in

the developed facial massage techniques and then received the treatment. Data collection involved a questionnaire to assess the effects of facial massage. The data were analyzed using frequency distribution, percentage, mean, standard deviation, minimum, maximum, mean deviation, and interpretation level. The results of the study showed that (1) the researcher developed 14 facial massage techniques, and (2) the effects of facial massage on students' physical well-being were at a high level ($\overline{X}$=4.60, SD=0.55), while the effects on students' mental well-being were also at a high level ($\overline{X}$=4.55, SD=0.55). Overall, the impact of facial massage on both physical and mental well-being was at a high level ($\overline{X}$=4.57, SD=0.55).

Keywords: Facial massage, physical well-being, mental well-being

บทนำ

การนวดเป็นหนึ่งในวิธีการบำบัดทางกายที่ได้รับการยอมรับในวงการแพทย์แผนไทยและการแพทย์แผนปัจจุบัน มีการศึกษาหลายฉบับที่พิสูจน์ให้เห็นว่าการนวดสามารถลดระดับความเครียดและความวิตกกังวลได้อย่างมีประสิทธิภาพ โดยการนวดช่วยลดระดับฮอร์โมนคอร์ติซอล (cortisol) ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับความเครียด และเพิ่มระดับฮอร์โมนเซโรโทนินและโดปามีนที่ช่วยให้รู้สึกผ่อนคลายและอารมณ์ดีขึ้น (Jung, Lee, & Kim, 2021) นอกจากนี้การนวดยังสามารถช่วยลดอาการปวดกล้ามเนื้อ เพิ่มการไหลเวียนเลือด และส่งเสริมการผ่อนคลายของกล้ามเนื้อที่ตึงเครียด ซึ่งมีผลดีต่อการฟื้นฟูสุขภาพทางร่างกายและจิตใจ ความเครียดในนักศึกษามีการเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องในปัจจุบัน โดยเฉพาะในกลุ่มนักศึกษาที่ศึกษาในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ที่มักเผชิญกับภาระการเรียนที่หนัก และการฝึกปฏิบัติงานที่ต้องใช้เวลานานและมีความรับผิดชอบสูง จากข้อมูลของกรมสุขภาพจิต (2567) กระทรวงสาธารณสุข พบว่านักศึกษามีความเครียดบ่อยครั้งถึงตลอดเวลา ร้อยละ 40 และมีความรู้สึกเศร้าบ่อยครั้งถึงตลอดเวลา ร้อยละ 30 และมีแนวโน้มเพิ่มขึ้นทุกปี นอกจากนี้ข้อมูลจากองค์การอนามัยโลกยังระบุว่า นักศึกษามีความเสี่ยงสูงในการเกิดปัญหาสุขภาพจิต เช่น ความเครียดและภาวะซึมเศร้า ซึ่งมีผลต่อการเรียนและคุณภาพชีวิตของนักศึกษาในระยะยาว (World Health Organization, 2023) การสร้างเสริมและดูแลสุขภาวะตนเองเป็นองค์ประกอบสำคัญที่มีผลต่อคุณภาพชีวิตและประสิทธิภาพการเรียนของนักศึกษา โดยสุขภาวะครอบคลุม 4 องค์ประกอบ ได้แก่ (1) สุขภาวะทางกาย (2) สุขภาวะทางจิต (3) สุขภาวะทางสังคม และ (4) สุขภาวะทางปัญญา การส่งเสริมสุขภาวะทั้ง 4 ด้านนี้จะช่วยให้นักศึกษาสามารถใช้ชีวิตได้อย่างสมดุลและประสบความสำเร็จทั้งในด้านการเรียนและชีวิตส่วนตัว (อรทัย วลีวงศ์, 2564) วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย เป็น 1 ใน 6 คณะที่เปิดการเรียนการสอนระดับปริญญาตรี มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง โดยมุ่งเน้นการเรียนด้านสุขภาพครอบคลุมการส่งเสริม ป้องกัน รักษา และฟื้นฟูสุขภาพ รวมถึงศาสตร์ด้านศิลปะ วัฒนธรรม และภูมิปัญญาไทย เนื่องจากเป็นคณะที่เกี่ยวข้องกับวิทยาศาสตร์สุขภาพ นักศึกษามักเผชิญกับความเครียดที่สูง เนื่องจาก

เนื้อหาที่ซับซ้อน จำนวนชั่วโมงเรียน การฝึกปฏิบัติที่มาก ภาระงาน และความรับผิดชอบที่สูง จากการศึกษาของซอลีฮะห์ บูละ และคณะ (2567) ที่ทำการศึกษาปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง พบว่านักศึกษามีความเครียดอยู่ในระดับปานกลางค่อนไประดับสูง ($\overline{X}$=15.30, SD=9.29) แม้จะมีงานวิจัยหลายชิ้นที่ศึกษาผลของการนวดเพื่อสุขภาพในภาพรวม เช่น การนวดเพื่อบรรเทาความเครียดหรือการบรรเทาอาการปวดกล้ามเนื้อ แต่ยังขาดการศึกษาการนวดหน้าโดยใช้ศาสตร์การแพทย์แผนไทยร่วมกับการประเมินผลด้านสุขภาวะทางกายและจิตใจในกลุ่มนักศึกษา โดยเฉพาะนักศึกษาที่เรียนในสาขาวิทยาศาสตร์สุขภาพ ซึ่งมักจะเผชิญกับความเครียดที่สูง การศึกษาผลของการนวดหน้าในกลุ่มนี้จึงเป็นช่องว่างที่ต้องการการวิจัยเพิ่มเติมเพื่อเข้าใจผลกระทบของการนวดต่อสุขภาพทั้งกายและจิตใจ และเพื่อพัฒนาวิธีการที่สามารถใช้ในการดูแลสุขภาพของนักศึกษาในระยะยาว ซึ่งการศึกษาครั้งนี้มุ่งศึกษาผลของการนวดหน้าเพียงสององค์ประกอบ คือ สุขภาวะทางร่างกายและสุขภาวะทางจิตใจ เนื่องจากทั้งสองด้านนี้มีความเชื่อมโยงโดยตรงกับผลกระทบจากความเครียดในการเรียน การนวดหน้าเน้นการผ่อนคลายกล้ามเนื้อและการลดความเครียด ซึ่งสามารถส่งผลดีทั้งในแง่ของการลดอาการปวดกล้ามเนื้อ (สุขภาวะทางร่างกาย) และการลดความวิตกกังวลและความเครียด (สุขภาวะทางจิตใจ) การเลือกศึกษาเพียงสองด้านนี้จึงมุ่งหวังศึกษาผลกระทบของการนวดหน้าในเชิงการบรรเทาความเครียดและการส่งเสริมสุขภาพที่ดีในระยะสั้น ซึ่งจะช่วยให้นักศึกษาสามารถจัดการกับความเครียดได้ดีขึ้น จากเหตุผลและความสำคัญดังกล่าวข้างต้น ผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่ศึกษาเรื่อง ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษา โดยการพัฒนาท่านวดหน้า ซึ่งผสมผสานความรู้ด้านการแพทย์แผนไทยและวิทยาศาสตร์การแพทย์สมัยใหม่ เพื่อให้เหมาะสมกับความต้องการเฉพาะของกลุ่มนักศึกษา การส่งเสริมให้นักศึกษาดูแลสุขภาวะที่ดีจะช่วยให้นักศึกษามีพื้นฐานในการเรียนที่มั่นคง การดูแลสุขภาวะจึงไม่เพียงแค่การดูแลร่างกาย แต่ยังรวมถึงจิตใจและอารมณ์ที่สมดุล ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาความคิดและการเรียนรู้ในทุกด้าน

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อพัฒนาท่านวดหน้าในการส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษา
2. เพื่อศึกษาผลของการนวดหน้าในการส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษา

การทบทวนวรรณกรรม

กายวิภาคศาสตร์ของกล้ามเนื้อใบหน้า กล้ามเนื้อใบหน้า เป็นกล้ามเนื้อชนิดลายที่เกี่ยวข้องกับการแสดงอารมณ์ การพูด การกิน การเคี้ยว และการกลืน กล้ามเนื้อใบหน้ามีลักษณะพิเศษ คือ เชื่อมต่อกับผิวหนัง ทำให้สามารถเคลื่อนย้ายผิวหนังเพื่อสร้างการแสดงออกทางสีหน้าได้ นอกจากนี้กล้ามเนื้อใบหน้ายังมีบทบาทสำคัญในการปกป้องอวัยวะต่าง ๆ เช่น ดวงตาและปากจากอันตรายภายนอก กล้ามเนื้อใบหน้าแบ่งออกเป็น

หลายกลุ่ม ได้แก่ กล้ามเนื้อที่สัมพันธ์กับปาก กล้ามเนื้อที่สัมพันธ์กับเบ้าตา กล้ามเนื้อที่สัมพันธ์กับหนังศีรษะ กล้ามเนื้อที่สัมพันธ์กับขากรรไกรล่าง (Standring, 2020)

ผลของการนวดหน้า ผลของการนวดหน้า มีดังต่อไปนี้ (1) การไหลเวียนโลหิต การกดนวดช่วยให้เลือดดำไหลกลับหัวใจดีขึ้น เพิ่มเลือดแดงไปเลี้ยงเนื้อเยื่อ กระตุ้นเมตาบอลิซึม และขยายเส้นเลือดฝอย (2) การไหลเวียนน้ำเหลือง การนวดช่วยให้น้ำเหลืองไหลเวียนดีขึ้น ขับของเสีย ลดอาการบวม (3) ระบบประสาท ช่วยกระตุ้นการงอกของเส้นประสาทที่ถูกตัด และส่งเสริมการเคลื่อนไหว (4) กล้ามเนื้อ การนวดช่วยลดความเครียด อาการล้า ป้องกันพังผืด ลดการลีบของกล้ามเนื้อที่ขาดเส้นประสาท (5) ผิวหนัง การนวดช่วยกระตุ้นต่อมน้ำเหลือง เพิ่มอุณหภูมิผิวหนัง ทำให้ผิวนุ่ม ลดการยึดติดของเนื้อเยื่อ (6) กระดูก การนวดไม่มีผลโดยตรง แต่ช่วยเพิ่มการไหลเวียนเลือดไปเลี้ยงกระดูก ทำให้กระดูกหักปิดเร็วขึ้น (7) จิตใจ การนวดทำให้รู้สึกผ่อนคลาย ลดความเครียด และช่วยให้ผู้ถูกนวดสบายใจขึ้น (รัตติยา จินเดหวา, 2539)

การสร้างเสริมและดูแลสุขภาวะ แนวคิดองค์รวมในการดูแลสุขภาพ สุขภาพองค์รวมหมายถึงการดูแลสุขภาวะใน 4 มิติ ได้แก่ (1) สุขภาวะทางกาย (Physical Well-being) คือ การออกกำลังกาย รับประทานอาหารที่มีประโยชน์ พักผ่อนให้เพียงพอ และหลีกเลี่ยงพฤติกรรมเสี่ยง เช่น การสูบบุหรี่และดื่มแอลกอฮอล์ (2) สุขภาวะทางจิต (Mental Well-being) คือ การจัดการความเครียด มองโลกในแง่บวก และฝึกสมาธิเพื่อเสริมสร้างความมั่นคงทางอารมณ์ (3) สุขภาวะทางสังคม (Social Well-being) คือ การสร้างความสัมพันธ์ที่ดี มีเครือข่ายสนับสนุน และมีส่วนร่วมในกิจกรรมทางสังคม และ (4) สุขภาวะทางปัญญา (Intellectual Well-being) คือ การพัฒนาทักษะคิดวิเคราะห์ การแก้ปัญหา และการเรียนรู้สิ่งใหม่ ๆ อย่างต่อเนื่องเพื่อเสริมสร้างศักยภาพและความคิดสร้างสรรค์ (อรทัย วลีวงศ์, 2564)

กรอบแนวคิด

ตัวแปรอิสระ (Independent Variables) **ตัวแปรตาม (Dependent Variable)**

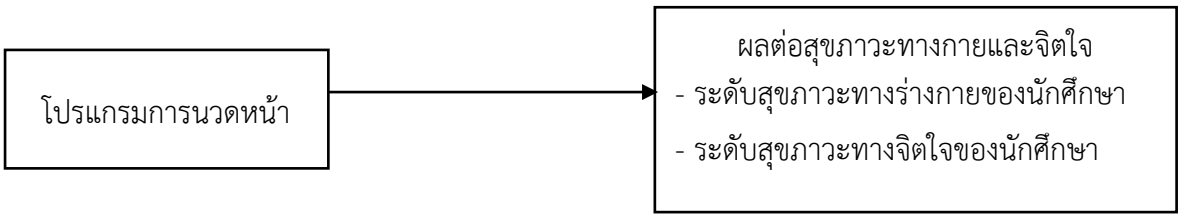

รูปที่ 1 กรอบแนวคิด

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

ประชากรในการศึกษาครั้งนี้คือ นักศึกษาระดับปริญญาตรี ภาคปกติ วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง ทั้งเพศชายและเพศหญิง ที่ลงทะเบียนเรียนภาคการศึกษา 2/2567 จำนวน 372 คน (สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน, 2567)

ที่ทำการคัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) จำนวน 30 คน (นูรีย๊ะ ล่าเตะเกะ, 2564) เกณฑ์การคัดเข้า (Inclusion criteria) ได้แก่ 1) เป็นนักศึกษาที่มีภาวะความเครียด 2) ลงทะเบียนเรียนปีการศึกษา 2/2567 ภาคปกติ ระดับปริญญาตรี วิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย 3) มีอายุระหว่าง 18-25 ปี เพศชายและหญิง 4) มีสุขภาพร่างกายแข็งแรง ไม่มีข้อห้ามเกี่ยวกับการนวด 5) ไม่ศัลยกรรมใบหน้า เช่น ฉีดโบทอกซ์ ฉีดฟิลเลอร์ ศัลยกรรมจมูก ศัลยกรรมตา ศัลยกรรมปาก เป็นต้น ในระยะเวลา 6 เดือนก่อนการวิจัย 6) ยินดีเข้าร่วมการวิจัย เกณฑ์การคัดออก (Exclusion criteria) ได้แก่ 1) ย้ายภูมิลำเนา 2) ผู้เข้าร่วมการวิจัยไม่มาตามเวลานัดหมาย 3) ผู้เข้าร่วมการวิจัยขอถอนตัวระหว่างการทำวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษาครั้งนี้ประกอบด้วย 2 ส่วน คือ 1. โปรแกรมนวดหน้า และ 2. แบบสอบถาม ซึ่งผู้วิจัยได้จัดทำขึ้นเพื่อเป็นเครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูล โดยมีรายละเอียดดังนี้ 1. โปรแกรมนวดหน้า มีขั้นตอนคือ ขั้นตอนการทำความสะอาดใบหน้าก่อนการนวด 4 นาที ขั้นตอนการนวดหน้า จำนวน 14 ท่า ท่าละ 1 นาที ทำซ้ำ 2 รอบ รวมระยะเวลาการนวด 28 นาที ขั้นตอนการทำความสะอาดใบหน้าและลงครีมบำรุงหลังการนวด 3 นาที รวมระยะเวลาการนวดทั้งสิ้น 35 นาที

แบบสอบถาม มีทั้งหมด 2 ตอน ได้แก่ ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 6 ข้อ ได้แก่ เพศ อายุ ชั้นปีที่ศึกษา สาขาวิชาที่กำลังศึกษา ประสบการณ์การเคยนวดหน้า และความถี่ในการนวดหน้า แบบสอบถามมีลักษณะเป็นตัวเลือกให้เลือกตอบ ตอนที่ 2 ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษา จำนวนด้านละ 10 ข้อ เป็นข้อคำถามเชิงบวก ลักษณะข้อคำถามมี 5 ตัวเลือกในลักษณะของมาตราส่วนประมาณค่า 5 ระดับ ตามแนวความคิดของ Likert โดยความรู้สึกน้อยที่สุด ให้ 1 คะแนน ความรู้สึกน้อย ให้ 2 คะแนน ความรู้สึกปานกลาง ให้ 3 คะแนน ความรู้สึกมาก ให้ 4 คะแนน และความรู้สึกมากที่สุด ให้ 5 คะแนน การแปลผลแบ่งเกณฑ์เป็น 3 ระดับ คือ น้อย ปานกลาง มาก โดยอิงเกณฑ์ของ Best (1977) ดังนี้ คะแนนเฉลี่ย 1.00–2.33 หมายถึง ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะระดับน้อย คะแนนเฉลี่ย 2.34–3.67 หมายถึง ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะระดับปานกลาง คะแนนเฉลี่ย 3.68–5.00 หมายถึง ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะระดับมาก

ในการวิจัยได้ทำการทดสอบคุณภาพเครื่องมือ 3 อย่างดังนี้ 1) ความตรงเชิงเนื้อหา (Content validity) โดยให้ผู้เชี่ยวชาญ 3 ท่านทำการตรวจสอบ พบว่าค่า IOC (Index of item-Objective Congruence) มีค่าระหว่าง 0.67-1 ขึ้นไปทุกข้อ 2) การหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถาม โดยใช้สัมประสิทธิ์แอลฟ่าของครอนบาค (Cronbach's Alpha Coefficient) พบว่าผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกาย ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจ และการหาความเชื่อมั่นของแบบสอบถามทั้งฉบับได้ค่าความเชื่อมั่นเท่ากับ 0.967, 0.944 และ 0.956 ตามลำดับ 3) การตรวจสอบความเป็นไปได้ของโปรแกรมนวดหน้า โดยให้ผู้ทรงคุณวุฒิ จำนวน 3 ท่าน ประเมินความเป็นไปได้ของโปรแกรมนวดหน้า ซึ่งพบว่าโปรแกรมที่พัฒนาขึ้นมีความเหมาะสมต่อการนำไปใช้

การเก็บรวบรวมข้อมูล

จัดทำไฟล์ประกาศ เพื่อเปิดรับอาสาสมัคร ติดต่อประสานงานกับหัวหน้าชั้นปีหรือตัวแทน ทุกชั้นปี ทุกสาขาวิชา ชี้แจงวัตถุประสงค์และรายละเอียดขั้นตอนการวิจัยแก่อาสาสมัครที่สนใจ และทำการนัดหมายวันเวลาเพื่อทำการนวดหน้า เมื่อถึงวันนัดหมาย ผู้วิจัยชี้แจงขั้นตอนการวิจัยอีกครั้ง รวมถึงขั้นตอนการนวดหน้าแก่อาสาสมัคร จากนั้นทำการนวดหน้า เก็บรวบรวมข้อมูลด้วยแบบสอบถาม เมื่อได้รับแบบสอบถามแล้ว ผู้วิจัยดำเนินการตรวจสอบความสมบูรณ์ของการตอบ เพื่อนำข้อมูลไปวิเคราะห์ทางสถิติต่อไป ระยะเวลาในการดำเนินงานวิจัย ตั้งแต่เดือนตุลาคม 2567 ถึงเดือนมีนาคม 2568

การวิเคราะห์ข้อมูล

ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่และค่าร้อยละ ข้อมูลผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจของนักศึกษา ใช้การวิเคราะห์ด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ การแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าสูงสุด ค่าต่ำสุด ค่าเฉลี่ยเลขคณิต ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน และระดับการแปลผล

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ตอนที่ 1 การพัฒนาท่านวดหน้า จำนวน 14 ท่า

ท่าที่ 1 ท่าลูบกรอบหน้า ใช้ฝ่ามือจับปลายคาง ลูบตามกรอบหน้าจากปลายคางไปถึงกราม สลับมือซ้าย-ขวา ช้าๆ ช่วยยกกระชับใบหน้า ท่าที่ 2 ท่าคลี่มือเหมือนพัดใช้ปลายนิ้วทั้ง 4 วางไว้ที่ข้างแก้มทั้งสองข้าง จากนั้นคลี่มือเหมือนพัดวนรอบหน้าแก้มอย่างช้าๆ ช่วยยกกระชับใบหน้า ท่าที่ 3 ท่ากดหน้าผาก ทำมือประสานกันใต้คาง ลูบขึ้นไปจนถึงขมับ จากนั้นนำมือทั้งสองข้างวางทับกันบนหน้าผากออกแรงกดเบา ๆ ช่วยยกกระชับใบหน้า และลดริ้วรอยบนหน้าผาก ท่าที่ 4 ท่าลูบรอบปาก ใช้ปลายนิ้วหัวแม่มือ และนิ้วชี้ วางไว้ระหว่างริมฝีปากด้านบนและด้านล่าง ลากจากกลางริมฝีปากออกไปทางด้านข้าง ทำสลับกันซ้าย-ขวา ช่วยลดร่องปาก ท่าที่ 5 ท่าวนทั่วหน้า วนปลายนิ้วกลางและนิ้วนาง เริ่มจากปลายคางไปถึงปลายติ่งหู มุมปาก กลางหู ปีกจมูก และขมับ ทำพร้อมกันทั้งซ้ายและด้านขวา ช่วยยกกระชับใบหน้า โหนกแก้ม ร่องแก้ม และร่องปาก ท่าที่ 6 ท่ากดจุดคิ้ว ใช้ปลายนิ้วกลาง กดค้างไว้ 10 วินาที ที่หัวคิ้วทั้งสองข้าง แล้วกดค้างไว้ที่หางคิ้ว 10 วินาที ลูบวนจากหัวคิ้วไปถึงขมับ และปีกจมูก ช่วยทำให้หายใจโล่ง ลดริ้วรอยบนหน้าผาก และยกกระชับโหนกแก้ม ท่าที่ 7 ท่าวนรอบเบ้าตา ใช้ปลายนิ้วกลางลูบจากปีกจมูกขึ้นมาหัวคิ้วทั้งสองข้าง หางคิ้ว ขมับ และไปที่ปลายจมูก ช่วยทำให้หายใจโล่ง ลดริ้วรอยบนหน้าผาก ยกกระชับโหนกแก้ม (รูปที่ 2)

ท่าที่ 8 ท่าลดรอยย่นหน้าผาก ใช้ปลายทั้ง 4 เรียงกันขนานกับคิ้ว ลูบจากหัวคิ้วไปถึงขมับ และลูบวนกลับ ทำซ้ำทั้ง 3 เส้นบนหน้าผาก คือ เส้นเหนือคิ้ว เส้นกลางหน้าผาก และเส้นใต้ไรผม ช่วยลดริ้วรอยบนหน้าผาก ท่าที่ 9 ทำซ้ำท่าที่ 1-3 ท่าที่ 10 ท่ายกกระชับใบหน้าและหน้าผาก ประสานมือทั้งสองข้างใต้คาง และลูบขึ้นไปถึงขมับ ใช้ปลายนิ้วทั้ง 4 เรียงกันขนานกับคิ้ว ลูบจากหัวคิ้วไปถึงขมับ และลูบวนกลับ ทำซ้ำทั้ง 3 เส้นบนหน้าผาก คือ เส้นเหนือคิ้ว เส้นกลางหน้าผาก และเส้นใต้ไรผม ช่วยยกกระชับใบหน้า และลดริ้วรอยบนหน้าผาก ท่าที่ 11 ท่าตะเกียบ ใช้นิ้วชี้และนิ้วกลางทั้งสองข้าง ลูบสลับกันระหว่างคิ้ว ลูบสลับกัน โดยลูบหาง

ตาซ้ายและขวาขึ้นไปทางขมับ ช่วยลดริ้วรอยบนหน้าผาก และยกกระชับหางตา ท่าที่ 12 ท่ากดจุดใต้ตา ใช้ปลายนิ้วกลางลูบจากหัวคิ้ว มาที่จุดใต้ตาสองข้าง กดที่จุดใต้ตาเรียงกัน 3 จุดเบาๆ จากด้านนอกเข้าด้านใน เริ่มจากกดจุดที่ตรงกับหางตา กดจุดที่ตรงกับกลางตา และกดจุดที่ตรงกับหัวตา กดค้างไว้จุดละ 10 วินาที ช่วยให้เลือดที่ใบหน้าไหลเวียนดีขึ้น ท่าที่ 13 ท่าว่ายน้ำ ใช้ปลายนิ้วกลาง ลากจากระหว่างคิ้วลงมาตามจมูก ลงไปที่ร่องแก้ม และสิ้นสุดที่ปลายคาง ใช้ฝ่ามือประสานกันที่ใต้คาง แล้วลูบขึ้นตามกรอบหน้า มาที่หน้าผาก ซ้อนมือทับกันแล้วออกแรงกดค้างไว้ 10 วินาที ช่วยยกกระชับใบหน้า ท่าที่ 14 ท่ายกหน้าแก้ม วางนิ้วหัวแม่มือทั้งสองข้างไว้ที่ไรผม ลากมือลงให้นิ้วหัวแม่มือชิดคิ้ว จากนั้นเลื่อนนิ้วผ่านหัวคิ้ว หางคิ้ว ขมับ ไปจนถึงใต้โหนกแก้ม และยกแก้มทั้งสองข้างขึ้น ค้างไว้ 5 วินาที จากนั้นลากนิ้วกลับไปที่เหมือนเดิม ช่วยยกกระชับร่องแก้ม จากนั้นทำซ้ำท่าที่ 1-14 อีก 1 รอบ (รูปที่ 3)

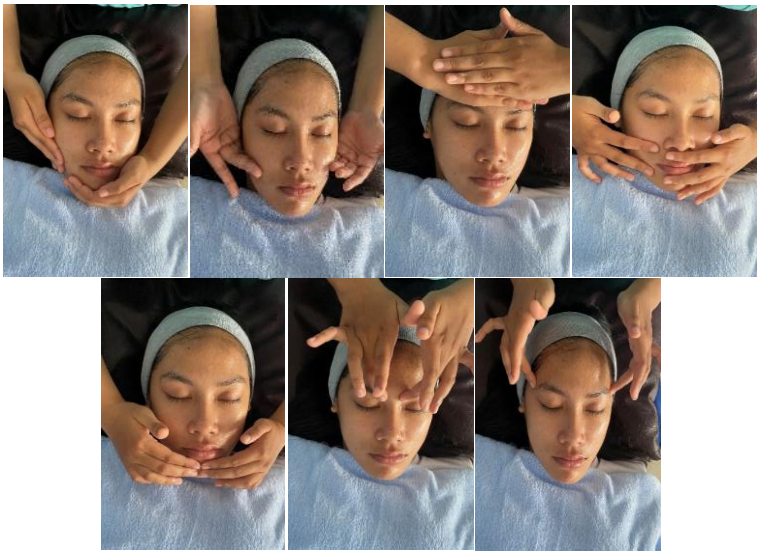

รูปที่ 2 การพัฒนาท่านวดหน้า ท่าที่ 1-7

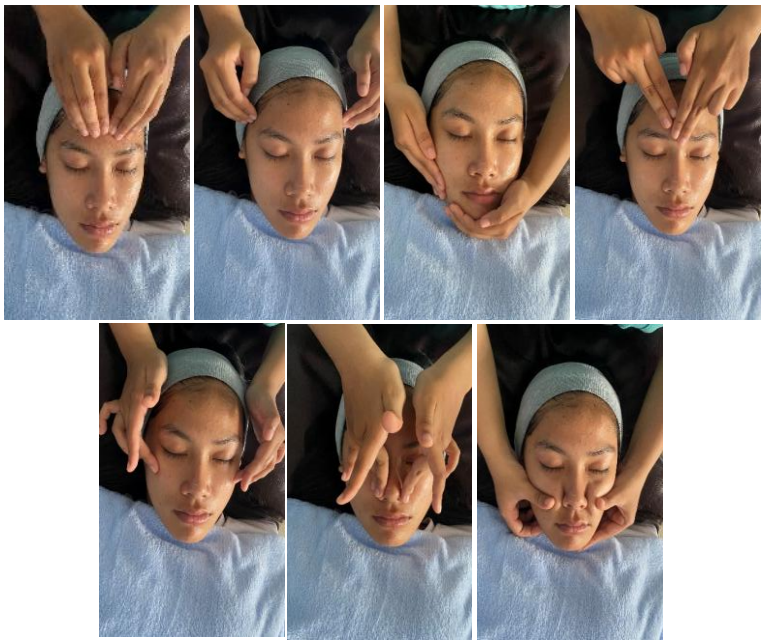

รูปที่ 3 การพัฒนาท่านวดหน้า ท่าที่ 8-14

ตอนที่ 2 การวิเคราะห์ข้อมูลผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายและจิตใจ

ตารางที่ 1 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม (n=30)

ข้อคำถาม	จำนวน	ร้อยละ
เพศ		
ชาย	10	33.3
หญิง	20	66.7
อายุ		
19-20 ปี	11	36.7
21-25 ปี	19	63.3
($\bar{X}$=21.23, SD=1.38, Min=19, Max=25)		
ชั้นปีที่ศึกษา		
ชั้นปีที่ 1	1	3.3
ชั้นปีที่ 2	17	56.7
ชั้นปีที่ 3	11	36.7
ชั้นปีที่ 4	1	3.3
สาขาวิชาที่กำลังศึกษา		
สาขาวิชาสาธารณสุขศาสตร์	19	63.3
สาขาวิชาการแพทย์แผนไทย	3	10.0
สาขาวิชามวยไทยศึกษา	8	26.7
นักศึกษาเคยนวดหน้ามาก่อนหรือไม่		
ไม่เคย	24	80
เคย	6	20
ความถี่ในการเข้ารับบริการนวดหน้า (สำหรับผู้ที่เคยนวดหน้า)		
น้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน	6	100
1-2 ครั้ง/เดือน	-	-
3-4 ครั้ง/เดือน	-	-
ตั้งแต่ 5 ครั้ง/เดือน	-	-

จากตารางที่ 1 พบว่า กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 66.7 เป็นเพศหญิง และร้อยละ 33.3 เป็นเพศชาย อายุ ร้อยละ 63.3 มีอายุอยู่ระหว่าง 21-25 ปี และร้อยละ 36.7 มีอายุอยู่ระหว่าง 19-20 ปี โดยมีอายุเฉลี่ย 21.23 ปี อายุน้อยที่สุดเท่ากับ 19 ปี และอายุมากที่สุดเท่ากับ 25 ปี ชั้นปีที่ศึกษา ร้อยละ 56.7 ศึกษา

อยู่ชั้นปีที่ 2 รองลงมาร้อยละ 36.7 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 3 และร้อยละ 3.3 ศึกษาอยู่ชั้นปีที่ 1 และชั้นปีที่ 4 นักศึกษาไม่เคยนวดหน้ามาก่อน ร้อยละ 80 และเคยนวดหน้ามาก่อน ร้อยละ 20 สำหรับผู้ที่เคยนวดหน้าความถี่ในการเข้ารับบริการ ร้อยละ 100 พบว่านวดหน้าน้อยกว่า 1 ครั้ง/เดือน

ตารางที่ 2 จำนวนและร้อยละของกลุ่มตัวอย่าง จำแนกตามผลของการประเมินสุขภาวะด้านร่างกาย (n = 30)

ข้อคำถาม	สุขภาวะด้านร่างกาย			$\bar{X}$	SD	ระดับ
	น้อย	ปานกลาง	มาก			
1. การนวดหน้าช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.53	0.57	มาก
2. การนวดหน้าช่วยลดอาการบวมของใบหน้า	-	4 (13.3)	26 (86.7)	4.43	0.73	มาก
3. การนวดช่วยทำให้กล้ามเนื้อบริเวณขมับผ่อนคลายมากขึ้น	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.63	0.62	มาก
4. การนวดช่วยทำให้กล้ามเนื้อรอบกระบอกตาผ่อนคลายมากขึ้น	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.67	0.61	มาก
5. ผิวหน้าเนียนนุ่มขึ้นหลังการนวดหน้า	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.6	0.62	มาก
6. ผิวหน้าสว่างใสมากขึ้นหลังการนวดหน้า	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.6	0.62	มาก
7. การนวดหน้าช่วยกระตุ้นการฟื้นฟูผิว	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.63	0.62	มาก
8. ใบหน้าและร่างกายมีความสดชื่นขึ้นหลังการนวดหน้า	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.67	0.55	มาก
9. ใบหน้าและร่างกายมีความสมดุลมากขึ้นหลังการนวดหน้า	-	4 (13.3)	26 (86.7)	4.53	0.73	มาก
10. ความรู้สึกนอนหลับง่ายขึ้นหลังการนวดหน้า	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.73	0.52	มาก
ภาพรวมสุขภาวะด้านร่างกาย	**-**	**1 (3.3)**	**29 (96.7)**	**4.60**	**0.55**	**มาก**

จากตารางที่ 2 กลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่มีผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายอยู่ในระดับมาก ร้อยละ 96.7 รองลงมา คือ ระดับปานกลาง ร้อยละ 3.3 ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกายของนักศึกษาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.60, SD=0.55) เมื่อพิจารณารายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 10. นักศึกษารู้สึกนอนหลับง่ายขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.73, SD=0.52) รองลงมาได้แก่ ข้อ 4. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดช่วยทำให้กล้ามเนื้อรอบกระบอกตาผ่อนคลายมากขึ้น ($\bar{X}$= 4.67, SD=0.61) และข้อ 8. นักศึกษารู้สึกว่าใบหน้าและร่างกายมีความสดชื่นขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.67, SD=0.55) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 2. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าช่วยลดอาการบวมของใบหน้า

($\bar{X}$=4.43, SD=0.73) รองลงมาได้แก่ ข้อ 1. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด ($\bar{X}$= 4.53, SD=0.57) และข้อ 9. นักศึกษารู้สึกว่าใบหน้าและร่างกายมีความสมดุลมากขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.53, SD=0.73)

ตารางที่ 3 จำนวนและร้อยละ จำแนกตามระดับการส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจ รายข้อ (n = 30)

ข้อคำถาม	สุขภาวะด้านจิตใจ			$\bar{X}$	SD	ระดับ
	น้อย	ปานกลาง	มาก			
11. ความรู้สึกสงบมากขึ้นหลังการนวดหน้า	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.57	0.57	มาก
12. การนวดหน้าช่วยทำให้มีสมาธิมากขึ้น	1 (3.3)	1 (3.3)	28 (93.3)	4.47	0.73	มาก
13. ความรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้น	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.67	0.61	มาก
14. ช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการเรียน	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.63	0.56	มาก
15. ช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวัน	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.63	0.56	มาก
16. สามารถจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้น	-	4 (13.3)	26 (86.7)	4.4	0.72	มาก
17. ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น	-	4 (13.3)	26 (86.7)	4.37	0.72	มาก
18. ช่วยเพิ่มความสุขในชีวิตประจำวัน	-	2 (6.7)	28 (93.3)	4.6	0.56	มาก
19. การนวดหน้าเป็นวิธีที่ดีในการดูแลสุขภาพจิต	-	1 (3.3)	29 (96.7)	4.63	0.56	มาก
20. ความรู้สึกสดชื่น กระปรี้กระเปร่า มีพลัง	-	3 (10.0)	27 (90.0)	4.53	0.68	มาก
ภาพรวมการส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจ	**-**	**1 (3.3)**	**29 (96.7)**	**4.55**	**0.55**	**มาก**

จากตารางที่ 3 ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจของนักศึกษาในภาพรวม พบว่าอยู่ในระดับมาก ($\bar{X}$=4.55, SD=0.55) เมื่อพิจารณาเป็นรายข้อ พบว่าข้อที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ข้อ 13. นักศึกษารู้สึกผ่อนคลายมากขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.67, SD=0.61) รองลงมาได้แก่ ข้อ 14. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการเรียน ($\bar{X}$=4.63, SD=0.56) ข้อ 15. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการใช้ชีวิตประจำวัน ($\bar{X}$=4.63, SD=0.56) ซึ่งเท่ากับ ข้อ 19. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าเป็นวิธีที่ดีในการดูแลสุขภาพจิต ($\bar{X}$=4.63, SD=0.56) ข้อที่มีค่าเฉลี่ยน้อยที่สุด คือ ข้อ 17. นักศึกษามีความรู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.37, SD=0.72) รองลงมาได้แก่ ข้อ 16. นักศึกษารู้สึกว่าตัวเองสามารถจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้นหลังการนวดหน้า ($\bar{X}$=4.4, SD=0.72) และข้อ 12. นักศึกษารู้สึกว่าการนวดหน้าช่วยทำให้มีสมาธิมากขึ้น ($\bar{X}$=4.47, SD=0.73)

อภิปรายผล

การพัฒนาท่านวดหน้า 14 ท่า มีเป้าหมายเพื่อกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและกระตุ้นจุดกดบนใบหน้า ซึ่งเชื่อมโยงกับเส้นประสาทและระบบประสาทอัตโนมัติ พบว่าท่านวดหน้า 14 ท่าที่พัฒนาขึ้นสามารถช่วยลดความเครียดและเสริมสร้างสุขภาวะทางจิตใจได้อย่างมีประสิทธิภาพ ท่าที่ 1-7 ท่าที่เน้นการลูบและกดจุดต่าง ๆ เช่น ท่าลูบกรอบหน้าและท่ากดจุดคิ้ว สามารถช่วยกระตุ้นการไหลเวียนโลหิตและลดความตึงเครียดในกล้ามเนื้อใบหน้า โดยเฉพาะท่าที่ 2 ท่าคลี่มือเหมือนพัด ที่ช่วยยกกระชับใบหน้าและกระตุ้นการไหลเวียนของเลือด ส่งผลให้ผู้รับการนวดรู้สึกผ่อนคลายทางกายและจิตใจ นอกจากนี้ ท่าที่ 6 ท่ากดจุดคิ้ว ยังช่วยให้การหายใจโล่งขึ้นและลดริ้วรอยบนหน้าผาก ซึ่งตรงข้ามกับท่านวดดั้งเดิมที่ไม่มีการนวดและการจุดกดในลักษณะนี้ ท่าที่ 8-14 ท่านวดที่พัฒนาขึ้นในส่วนนี้ เช่น ท่ากดจุดใต้ตาและท่าที่ 13 ท่าลูบกรอบหน้าไล่ระดับ มีการปรับเปลี่ยนท่าดั้งเดิมโดยการเพิ่มการใช้นิ้วมือและฝ่ามือในการออกแรงกดที่เฉพาะเจาะจง ซึ่งสามารถช่วยยกกระชับใบหน้าและลดริ้วรอยได้ดีขึ้น และท่าที่ 14 ท่ายกหน้าแก้ม มีผลดีในการลดความเครียดบริเวณร่องแก้มและโหนกแก้ม ซึ่งแตกต่างจากท่านวดแบบดั้งเดิมที่ไม่เน้นบริเวณนี้เป็นพิเศษ

ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านร่างกาย 3 ลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ รู้สึกนอนหลับง่ายขึ้น กล้ามเนื้อรอบกระบอกตาผ่อนคลาย และความรู้สึกสดชื่นมากขึ้นหลังการนวดหน้า สอดคล้องกับงานวิจัยของ Kumar and Singh (2020) ที่ทำการศึกษาเรื่องผลของการนวดหน้าในด้านการนอนหลับ พบว่าการนวดหน้าช่วยเพิ่มคุณภาพการนอนหลับและทำให้หลับง่ายขึ้น ทั้งนี้เนื่องมาจากการนวดเป็นการกระตุ้นระบบประสาทพาราซิมพาเทติก ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลายและลดความเครียด ส่งผลให้การนอนหลับดีขึ้น การนวดช่วยทำให้กล้ามเนื้อรอบกระบอกตาผ่อนคลายมากขึ้น ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Lee and Cho (2021) ผลพบว่าการนวดสามารถลดอาการบวมและความตึงของกล้ามเนื้อบริเวณกระบอกตาได้ โดยผ่านกลไกการยืดเส้นใยกล้ามเนื้อ สามารถเพิ่มการไหลเวียนเลือดมายังบริเวณที่นวด ลดอาการปวดเมื่อยล้าได้ นอกจากนี้ยังพบว่าใบหน้าและร่างกายมีความสดชื่นขึ้นหลังการนวดหน้า ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Kim and Park (2022) ผลพบว่าการนวดหน้าช่วยให้ผิวพรรณกระจ่างใส และทำให้รู้สึกสดชื่นและกระปรี้กระเปร่าหลังการนวด ซึ่งการนวดหน้ามีประโยชน์มากต่อผิวพรรณช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของเลือดส่งเสริมกระบวนการเผาผลาญของเซลล์ผิว และช่วยให้เลือดนำออกซิเจนหรือสารอาหารไปหล่อเลี้ยงเซลล์ผิวหนังบนใบหน้าได้อย่างทั่วถึง (นูรียะ ล่าเตะเกะ, 2564) ส่วนข้อที่ได้คะแนนคะเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับแรกคือ การนวดหน้าช่วยลดอาการบวมของใบหน้า การนวดหน้าช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด และใบหน้าและร่างกายมีความสมดุลมากขึ้นหลังการนวดหน้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการนวดหน้าน้อยเกินไป หรือกลุ่มตัวอย่างไม่ได้มีอาการบวมของใบหน้าอย่างชัดเจน จึงอาจจะไม่ได้สังเกตถึงความแตกต่างของใบหน้าก่อน-หลังการนวด อย่างไรก็ตามการนวดหน้านั้นมีส่วนช่วยกระตุ้นการไหลเวียนของระบบน้ำเหลืองและช่วยเร่งการระบายน้ำเหลือง สารพิษและของเสียต่าง ๆออกไป เมื่อระบบน้ำเหลืองไหลเวียนได้ดีขึ้นจะช่วยลดอาการบวมของใบหน้าและการระคายเคืองของผิวได้ (รัญชนา ตั้งมั่นเจริญสุข, 2567)

ผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านจิตใจ 3 ลำดับที่มีค่าเฉลี่ยมากที่สุดคือ ความรู้สึกผ่อนคลายมากขึ้นหลังการนวดหน้า ช่วยลดความเครียดที่เกิดจากการเรียน และการใช้ชีวิตประจำวัน การนวดหน้าเป็นวิธีที่ดีในการดูแลสุขภาพจิต ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากการนวดช่วยลดการหลั่งของคอร์ติซอล ซึ่งเป็นฮอร์โมนที่เกี่ยวข้องกับความเครียด นอกจากนี้ยังช่วยลดระดับของนอร์อิพิเนฟริน และอิพิเนฟริน ที่เกี่ยวข้องกับปฏิกิริยาตอบสนองต่อความเครียด และช่วยให้กล้ามเนื้อคลายตัว ลดความตึงตัวของร่างกายที่เกิดจากความเครียดที่เกิดในชีวิตประจำวัน เช่น การเรียน การทำงาน เป็นต้น (Kim, 2016) ซึ่งสอดคล้องกับการศึกษาของอภิรดี ธรรมสรณ์ (2560) ที่ทำการศึกษาเรื่องผลของการนวดแผนไทยต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของกลุ่มคนวัยทำงาน พบว่า การนวดแผนไทยมีผลต่อคุณภาพชีวิตทั้งสุขภาพกายและสุขภาพจิตในเชิงบวกคิด ช่วยให้คุณภาพชีวิตของกลุ่มคนวัยทำงานดีขึ้นเมื่อได้รับบริการเป็นประจำอย่างต่อเนื่อง ส่วนข้อที่ได้คะแนนคะเฉลี่ยน้อยที่สุด 3 ลำดับแรกคือ ความรู้สึกมั่นใจในตัวเองมากขึ้น สามารถจัดการกับอารมณ์ได้ดีขึ้น และมีสมาธิมากขึ้นหลังการนวดหน้า ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากผู้วิจัยให้ข้อมูลเกี่ยวกับผลของการนวดหน้าน้อยเกินไป จึงอาจเป็นปัจจัยที่ทำให้กลุ่มตัวอย่างไม่ได้สังเกตหรือไม่ได้เชื่อมโยงถึงสภาวะจิตใจและอารมณ์ก่อนและหลังการนวด อย่างไรก็ตามการนวดหน้านั้นมีส่วนช่วยกระตุ้นการไหลเวียนเลือด ทำให้ช่วยให้ผ่อนคลาย เมื่อร่างกายผ่อนคลาย จิตใจก็จะสงบลง ทำให้มีสมาธิและลดอาการวิตกกังวลลงได้ (รัญชนา ตั้งมั่นเจริญสุข, 2567) ทั้งนี้การวิจัยมีข้อจำกัดในการศึกษา คือ 1) การศึกษานี้มีข้อจำกัดทางเวลา ระยะเวลาในการนวดหน้าอาจไม่เพียงพอที่จะเห็นผลในระยะยาว การศึกษาที่มีระยะเวลานานขึ้นอาจให้ผลลัพธ์ที่แม่นยำและเชื่อถือได้มากขึ้น 2) การศึกษานี้มีข้อจำกัดในการประเมินผล ผลลัพธ์อาจแปรผันตามความรู้สึกของแต่ละบุคคล เนื่องจากไม่ได้ใช้เครื่องมือที่สามารถทดสอบทางคลินิกที่สามารถยืนยันผลได้

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะต่อการนำผลการวิจัยไปใช้

1) คณะผู้บริหาร และคณาจารย์ สามารถนำผลการวิจัยไปใช้ในการจัดการเรียนการสอน เช่น รายวิชาการสร้างเสริมและดูแลสุขภาวะ รายวิชาสปาและการดำเนินการธุรกิจสปา

2) คณะผู้บริหาร และคณาจารย์ นอกจากนี้ยังสามารถนำผลการวิจัยไปสร้างโปรแกรมร่วมกับคลินิกสุขภาพในมหาวิทยาลัย โดยเสนอการนวดหน้าเป็นบริการที่ช่วยส่งเสริมสุขภาวะ

3) จัดการฝึกอบรมให้นักศึกษามีความรู้และทักษะในการนวดหน้า เพื่อส่งเสริมสุขภาพผิวหน้า ลดความเครียด ช่วยให้ร่างกายผ่อนคลาย

4) การนำเทคโนโลยีมาใช้ เช่น ผลิตวิดีโอสอนการนวดหน้าและเผยแพร่ในช่องทางออนไลน์ เช่น Facebook หรือ YouTube เพื่อให้นักศึกษาสามารถเรียนรู้และปฏิบัติตามได้

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

1) ควรใช้เครื่องมือวิเคราะห์สภาพผิวหน้าในการทำการวิจัย เพื่อให้ได้ผลทางคลินิก และควรเพิ่มกลุ่มเปรียบเทียบ เพื่อให้ผลของการนวดหน้ามีความน่าเชื่อถือยิ่งขึ้น

2) ควรมีการวิจัยเกี่ยวกับนวดหน้าเพื่อเพิ่มความกระจ่างใส หรือผลิตภัณฑ์น้ำมัน หรือครีมที่ใช้ในการนวดหน้า เพื่อส่งเสริมสุขภาวะของนักศึกษาซึ่งเป็นกลุ่มวัยรุ่นที่มีการรักความสวยงาม

3) ควรมีการทำวิจัยผลของการนวดหน้าเพื่อส่งเสริมสุขภาวะด้านอื่น ๆของนักศึกษา เช่น สุขภาวะด้านสังคม และสุขภาวะด้านปัญญา เพื่อให้ทราบผลของการส่งเสริมสุขภาวะครบทั้ง 4 ด้าน

4) ควรมีการศึกษาการนวดหน้าเพื่อยกกระชับ การนวดหน้าเพื่อชะลอวัย ในกลุ่มวัยทำงาน และกลุ่มผู้สูงอายุ และควรศึกษาเทคนิคการนวดหน้าให้เหมาะสม เพื่อเป็นข้อมูลวิธีการนวดให้มีความเหมาะสมต่อไป

บรรณานุกรม

กรมสุขภาพจิต. (2567, 27 มีนาคม). *ภาวะเครียดและซึมเศร้า สถานการณ์สุขภาพจิตของนักศึกษาไทย*. กระทรวงสาธารณสุข. https://www.thaipbs.or.th/news/content/338472

ซอลีฮะห์ บูละ, บุศรินทร์ สุมานพ, พิมมาดา ม่วงสีตอง, รอนียะห์ เซาตา, อัสมา มงคลมั่นมาตร, รินรำไพ พุทธิพันธ์, และ ญษมณ ละทัยนิล. (2567). ปัจจัยที่มีความสัมพันธ์กับความเครียดของนักศึกษาวิทยาลัยมวยไทยศึกษาและการแพทย์แผนไทย มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. ใน *การประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบริหารการศึกษาระดับชาติและนานาชาติ ครั้งที่ 1 และการประชุมนำเสนอผลงานวิจัยบัณฑิตศึกษาระดับชาติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี ครั้งที่ 17* (น. 365-378). อาคารเฉลิมพระเกียรติ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุดรธานี.

นูรีย๊ะ ล่าเตะเกะ. (2564). ศึกษาประสิทธิผลการนวดหน้าเพื่อลดริ้วรอยบนใบหน้าของประชาชนในเขตเทศบาลนครยะลา. *วารสารวิชาการสาธารณสุขชุมชน, 7*(3), 127-138.

รัญชนา ตั้งมั่นเจริญสุข. (2567, 2 กรกฎาคม). *การนวดหน้ากดจุดตามศาสตร์แพทย์แผนจีน.* คลินิกการแพทย์แผนจีนหัวเฉียว. https://www.huachiewtcm.com/content/9330

รัตติยา จินเดหวา. (2539). *การนวด*. นครนายก: โครงการจัดตั้งคณะกายภาพบำบัด มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

สำนักส่งเสริมวิชาการและงานทะเบียน. (2567, 31 สิงหาคม). *รายชื่อนักศึกษา.* มหาวิทยาลัยราชภัฏหมู่บ้านจอมบึง. https://apr.mcru.ac.th/regist1/std_list1.php

อภิรดี ธรรมสรณ์. (2560). *การศึกษาผลของการนวดแผนไทยต่อคุณภาพชีวิตด้านสุขภาพของกลุ่มคนวัยทำงาน* [วิทยานิพนธ์ปริญญาวิทยาศาสตรมหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์.

อรทัย วลีวงศ์. (2564, 12 กุมภาพันธ์). *Good Health and Well-being: เมื่อนิยามของสุขภาพดี ไม่ได้หยุดอยู่แค่ร่างกายแข็งแรง*. ศูนย์วิจัยและสนับสนุนเป้าหมายการพัฒนาที่ยั่งยืน.https://www.sdgmove.com/2021/01/25/sdg-updates-good-health-and-well-being/

Best, J. W. (1977). *Research in Education* (3rd ed). Englewood Cliffs, New Jersey: Prentice Hall.

Jung, S., Lee, J., & Kim, S. (2021). Effects of facial massage on stress and mood: A randomized controlled trial. *Journal of Alternative and Complementary Medicine, 27*(8), 709-717.

Kim, I., Kim, T., & Ko, Y. (2016). The effect of a scalp massage on stress hormone, blood pressure, and heart rate of healthy female. *The Journal of Physical Therapy Science, 28*(10), 2703-2707.

Kim, J., & Park, S. (2022). Effects of facial massage on skin condition and overall well-being. *Journal of Dermatological Treatment, 29*(5), 400-405.

Kumar, R., & Singh, S. (2020). Effects of facial massage on sleep quality: A randomized controlled trial. *International Journal of Sleep Disorders, 18*(4), 234-241.

Lee, H., & Cho, W. (2021). Effects of facial massage on periorbital muscle tension and edema. *Journal of Physical Therapy Science, 33*(2), 78-84.

Standring, S. (2020). *Gray's Anatomy: The Anatomical Basis of Clinical Practice* (42nd ed). Elsevier.

World Health Organization. (2023). *Mental health in students: Trends and statistics*. World Health Organization. https://www.who.int/mental-health/students

พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

Spending Behavior of Tourists During Cruise Trips in the Eastern Economic Corridor

อังค์วราภัชฑ์ ขำนาค

Angwarapat Khamnak

อาจารย์ประจำสาขาวิชาการจัดการการท่องเที่ยวและการบริการเชิงนวัตกรรม

คณะบริหารธุรกิจ สถาบันเทคโนโลยีไทย - ญี่ปุ่น

E-mail: Angwarapat@tni.ac.th

บทคัดย่อ

การศึกษานี้ มีวัตถุประสงค์ คือ (1) เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนสำราญ (2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวบนเรือสำราญ (3) เพื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว โดยการวิเคราะห์ข้อมูลวิธีการกำหนดขนาดกลุ่มตัวอย่าง จำนวน 400 ตัวอย่าง เครื่องมือที่ใช้ในการทำวิจัย คือ แบบสอบถาม เก็บรวบรวมข้อมูลโดยการสัมภาษณ์ มีการวิเคราะห์ข้อมูลด้วย สถิติที่ใช้ได้แก่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย One way Anova โดยผลการวิจัยข้อมูลพบว่า (1) ผลการศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายที่นักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนสำราญ โดยใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว ซึ่งมีจำนวนคนเดินทางมาท่องเที่ยว 2-5 คน โดยส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน และใช้พาหนะเป็นรถโดยสารประจำทาง ทั้งนี้เคยเดินทางมาเที่ยวแล้ว ซึ่งส่วนใหญ่มาเที่ยว 5-7 วัน โดยได้รับข้อมูลข่าวสารผ่านช่องทางอินเตอร์เน็ต (2) ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความบันเทิงบนและกิจกรรมบนเรือ (3) ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของ จำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยแยกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ ด้านสินค้าปลอดภาษี และด้านบริการเสริม ไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: พฤติกรรม เรือสำราญ การใช้จ่าย

Abstract

This study aims to:(1) Examine tourists' spending behavior during their cruise journey. (2) Analyze the factors influencing tourists' spending behavior on cruise ships.(3) Compare

tourists' spending behavior. The sample size for this study was determined to be 400 respondents. The research instrument used was a questionnaire, and data were collected through interviews. The data analysis utilized statistical methods, including percentages, mean values, and One-Way ANOVA. The research findings revealed that:(1) Regarding tourists' spending behavior during their cruise journey, the majority traveled for leisure and tourism purposes, typically in groups of 2-5 people, most often with friends. Public transportation was the primary mode of travel, and most respondents had previously taken a cruise trip, usually lasting 5-7 days. The main source of travel information was the internet. (2) The analysis of factors influencing tourists' spending behavior found that, overall, these factors had a significant impact. When examined individually, all factors were rated at a high level, with the highest mean score attributed to entertainment and onboard activities. (3) A comparative analysis of spending behavior based on personal demographics—such as gender, age, education level, occupation, and monthly income—revealed that spending behavior on cruise ships in the Eastern Economic Corridor did not significantly differ across the four aspects analyzed: accommodation and food, entertainment and onboard activities, duty-free shopping, and additional services.

Keywords: Behavior, cruise, spending

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นอุตสาหกรรมที่มีบทบาทสำคัญต่อการพัฒนาเศรษฐกิจ ภารกิจด้านการท่องเที่ยวจึงเป็นภารกิจที่ถูกผสานกลมกลืนไปกับการพัฒนาประเทศในทุกมิติ ดังนั้น การกำหนดยุทธศาสตร์การพัฒนาของประเทศจึงได้มีการบูรณาการงานด้านการท่องเที่ยวเป็นส่วนหนึ่งของการพัฒนาเศรษฐกิจ กระทรวงการท่องเที่ยวและกีฬา โดยคณะกรรมการ นโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ จึงได้จัดทำแผนพัฒนาการท่องเที่ยวแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ. 2560 – 2564) ประกอบ ด้วย 5 สาระสำคัญในการพัฒนาก่อนจะนำเสนอกรอบยุทธศาสตร์ การเป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำซึ่งทำได้โดยการยกระดับคุณภาพความหลากหลายของสินค้า การบริการด้านการท่องเที่ยว (คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ, 2560)

อีกหนึ่งอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว ที่สามารถสร้างรายได้ในประเทศมาก ได้แก่อุตสาหกรรมท่องเที่ยวเรือสำราญ เรือสำราญเป็นหนึ่งในภาคส่วนที่เติบโตอย่างรวดเร็วในอุตสาหกรรมการท่องเที่ยวโลก โดยมีการขยายตัวของเส้นทางเดินเรือสำราญไปยังภูมิภาคต่าง ๆ รวมถึงเอเชียตะวันออกเฉียงใต้ ซึ่งประเทศไทยถือเป็นหนึ่งในจุดหมายปลายทางสำคัญ ด้วยจำนวนผู้โดยสารที่เพิ่มขึ้นทุกปี พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวบน

เรือสำราญจึงเป็นหัวข้อที่น่าสนใจสำหรับนักวิจัยและนักธุรกิจ เนื่องจากสามารถส่งผลต่อการกำหนดกลยุทธ์ทางการตลาดและการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยวให้สอดคล้องกับความต้องการของนักท่องเที่ยว

นักท่องเที่ยวที่เดินทางบนเรือสำราญมักมีพฤติกรรมการใช้จ่ายที่แตกต่างจากนักท่องเที่ยวประเภทอื่น เนื่องจากลักษณะเฉพาะของการเดินทางที่ต้องใช้เวลาอยู่บนเรือเป็นระยะเวลานาน และมีสิ่งอำนวยความสะดวกครบครัน เช่น ร้านอาหาร ร้านค้าปลอดภาษี สปา และบริการความบันเทิงต่าง ๆ ปัจจัยที่ส่งผลต่อการใช้จ่ายอาจรวมถึงอายุ เพศ รายได้ รูปแบบการท่องเที่ยว และกิจกรรมที่สนใจ ดังนั้น การศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวเรือสำราญจะช่วยให้ผู้ประกอบการสามารถพัฒนากลยุทธ์ที่เหมาะสมในการเพิ่มรายได้และความพึงพอใจของลูกค้า

การศึกษาครั้งนี้ เรื่อง พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออกมุ่งเน้นไปที่การวิเคราะห์รูปแบบการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญ โดยพิจารณาจากประเภทของการใช้จ่าย ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย และความสัมพันธ์ระหว่างปัจจัยต่าง ๆ กับระดับการใช้จ่าย เพื่อให้สามารถนำไปใช้ประโยชน์ในการพัฒนาการบริการและเพิ่มศักยภาพของอุตสาหกรรมเรือสำราญในอนาคต

วัตถุประสงค์

1) เพื่อศึกษาประเภทของค่าใช้จ่ายที่เกิดขึ้นระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญ

2) เพื่อวิเคราะห์ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวบนเรือสำราญ

3) เพื่อเปรียบเทียบเปรียบเทียบพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวในกลุ่มประชากรที่แตกต่างกัน เช่น อายุ เพศ และรายได้

การทบทวนวรรณกรรม

การศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก ผู้วิจัยได้ศึกษาแนวคิด ทฤษฎีเอกสารต่าง ๆ และผลงานวิจัยที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นแนวทางในการศึกษาวิจัยดังนี้

แนวคิดเกี่ยวกับการท่องเที่ยว การท่องเที่ยว เป็นสินค้าหลักในปัจจุบันที่ทำรายได้ให้กับประเทศไทยเป็นจำนวน มหาศาล ซึ่งสินค้าทางการท่องเที่ยวนั้น โดยทั่วไปเรียกว่า สินค้าบริการ นักท่องเที่ยวนั้นไม่สามารถ จับต้องตัวสินค้าได้ ความพึงพอใจหรือความไม่พึงพอใจในบริการนั้นขึ้นอยู่กับการตัดสินใจในการซื้อ ทั้งนี้ขึ้นอยู่กับลักษณะเฉพาะตัวของผู้ที่เลือกซื้อบริการของการท่องเที่ยวด้วย (อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2546)

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยว

วัตถุประสงค์ของการเดินทางท่องเที่ยวมีหลายประการ (สุดาพร ชุติธรานนท์, 2542, อ้างถึงใน อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์, 2546) ได้แก่ 1. เดินทางเพื่อพักผ่อนหย่อนใจหรือเพื่อความสนุกสนานบันเทิงเริงรมย์

2. เดินทางเพื่อมาร่วมการประชุมสัมมนา 3. เดินทางเพื่อศึกษาหาความรู้ 4. เดินทางเพื่อการศึกษา 5. เดินทางเพื่อการติดต่อธุรกิจ 6. เดินทางเพื่อเยี่ยมเยียนญาติพี่น้อง 7. เดินทางเพื่อประกอบศาสนกิจ 8. เดินทางเพื่อทัศนศึกษา 9. เดินทางเพื่อสุขภาพ หรือพักฟื้น

แนวคิดเกี่ยวกับการตัดสินใจ

ทฤษฎีการตัดสินใจ

ทฤษฎีทางการตัดสินใจ ได้แบ่งเป็น 3 ทฤษฎี กล่าวไว้โดย เฟล์ดแมน และอาร์โนล์ด (Fledman and Arnold, 1983) คือ

1. ทฤษฎีการตัดสินใจแบบดั้งเดิม (Traditional Theory) เป็นทฤษฎีการตัดสินใจที่มี สมมติฐานว่าการตัดสินใจนั้นเป็นกระบวนการที่เป็นเหตุเป็นผล ผู้ทำการตัดสินใจต้องพยายาม สรรหาหรือคัดสรรทางเลือกที่ดีที่สุด

2. ทฤษฎีพฤติกรรมในการตัดสินใจ (Behavioral Theory) คือ ความสามารถของ มนุษย์ในการแก้ปัญหานั้นมีมากน้อย เมื่อเทียบกับปัญหาที่ต้องการแก้ไขอย่างมีเหตุผล

3. ทฤษฎีความขัดแย้งในการตัดสินใจ (Conflict Theory of Decision Making) คือ การตัดสินใจโดยธรรมชาติแล้วจะก่อให้เกิดความกดดันและความขัดแย้งเกิดขึ้น ซึ่งถ้าความกดดันและความขัดแย้งอยู่ระดับสูงมากก็จะใช้กระบวนการต่อต้านเกิดขึ้น

กระบวนการตัดสินใจ

กระบวนการตัดสินใจ เป็นวิธีการหรือเป็นการเรียงลำดับความสำคัญของทางเลือก ซึ่งมีผู้ กล่าวถึงกระบวนการตัดสินใจต่าง ๆ มากมาย แต่ผู้วิจัยขอนำเสนอกระบวนการตัดสินใจเพียง 3 คน ดังนี้ กระบวนการตัดสินใจสั่งการจะประกอบด้วย 3 ขั้นตอน กล่าวไว้โดยเฮอร์เบิร์ท ไซมอน (Herbert Simon, 1976) ดังนี้ 1. การศึกษาสภาวะแวดล้อมต่าง ๆ เพื่อนำมาใช้เป็นข้อมูลในการตัดสินใจ 2. การวิเคราะห์สภาวะแวดล้อมของข้อมูลนั้น เพื่อกำหนดทางเลือกในการตัดสินใจ 3. การตัดสินใจเลือกทางที่เห็นว่าดีที่สุด

แนวคิดพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ความหมายของพฤติกรรมการท่องเที่ยว

พฤติกรรมการท่องเที่ยวได้มีผู้ให้ความหมายไว้มากมาย แต่ผู้วิจัยขอนำเสนอความหมาย ของพฤติกรรมการท่องเที่ยวไว้เพียง 2 ความหมาย ดังนี้

ศิริ ฮามสุโพธิ์ ได้กล่าวถึง พฤติกรรมนักท่องเที่ยวไว้ว่า พฤติกรรมของนักท่องเที่ยวเป็น แง่สังคมวิทยาเพราะพฤติกรรมหรือการแสดงออกของนักท่องเที่ยวย่อมมีความแตกต่างกัน เนื่องจากสาเหตุที่แตกต่างกัน เช่น การอบรมเลี้ยงดู การศึกษา เพศ รสนิยม วัย เชื้อชาติ ศาสนาและประสบการณ์ เป็นต้น (ศิริ ฮามสุโพธิ์, 2543)

ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยว

ผลิตผลของอุตสาหกรรมท่องเที่ยว คือ บริการ ซึ่งลูกค้าจะเลือกซื้อเมื่อเกิดความพึงพอใจ ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อการตัดสินใจเลือกซื้อบริการ มี 2 ปัจจัย คือ ปัจจัยภายในและปัจจัยภายนอก ได้กล่าวไว้โดยกองวิชาการและฝึกอบรม การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย (การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย, 2553)

ปัจจัยภายใน ได้แก่ 1. ทรัพยากรการท่องเที่ยว (Tourism Resource) 2. ความปลอดภัย (Security) 3. โครงสร้างพื้นฐาน (Infrastructure) 4. สิ่งอำนวยความสะดวก (Facilities) 5. สินค้าของระลึก (Souvenirs) 6. การโฆษณาเผยแพร่และประชาสัมพันธ์ (Advertising and Public Relation) 7. ภาพลักษณ์ (Image)

ปัจจัยภายนอก ได้แก่ 1. ภาวะเศรษฐกิจ การเมืองของโลก 2. ความนิยมในการท่องเที่ยว 3. การขยายเส้นทางคมนาคม

บริบทประเทศไทยกับการท่องเที่ยวเรือสำราญ

เรือสำราญของประเทศไทยที่เป็นที่รู้จักกันอย่างดีของคนไทย คือ เรือสำราญที่ล่องในแม่น้ำเจ้าพระยาที่มีเฉพาะการให้บริการอาหาร หรือการท่องเที่ยวแบบการท่องเที่ยวทัศนาจร (Excursionist) ส่วนเรือสำราญที่ให้บริการในลักษณะที่มีที่พัก อาหารและเครื่องดื่ม การแวะพักแหล่งท่องเที่ยวนั้น ในอดีตเคยมีการให้บริการ โดยข้อมูลจากนิตยสารผู้จัดการ (เดือนเพ็ญ ลิ้มศรีตระกูล, 2539) ได้กล่าวไว้ว่า การบริการเรือสำราญในลักษณะครบวงจรรายแรก ได้แก่ เรือซีทรานควีน เป็นเรือสำราญลำแรกของไทย ที่เปิด ให้บริการตั้งแต่ปีพ.ศ. 2526 ต่อมามีเรือซีทรานปริ๊สเซสเข้ามาให้บริการในปีพ.ศ. 2532 จาก บริษัท ซีทราน ทราเวล จำกัด และต่อมา บริษัท สยามครูยซ์ จำกัด ได้เปิดให้บริการ เรืออันดามัน ปริ๊สเซส ในปีพ.ศ. 2532 ซึ่งได้ให้บริการถึงปีพ.ศ. 2547 แต่ได้ยกเลิกการให้บริการ และยังมีบริษัท โอเชียน ปริ๊นเซส กรุ๊ป จำกัด ได้ เปิดให้บริการเรือสำราญโอเชียน ปริ๊สเซส ที่ให้บริการจนถึงหลังเหตุการณ์สึนามิจึงได้เลิกการให้บริการ เพราะเกิดสภาวะขาดทุนและไม่สามารถแข่งขันได้เมื่อมีการเปิดให้บริการของเรือสำราญขนาดที่ใหญ่กว่า ที่มาจากต่างประเทศสามารถให้บริการได้ในราคาที่ถูกกว่า เพราะเรือสำราญดังกล่าวมีการเปิดกาสิโน (Casino) ให้บริการแก่ผู้โดยสารและนักท่องเที่ยวบนเรือนั้นเอง ซึ่งเป็นรายได้หลักของเรือสำราญเหล่านั้น ซึ่งเรือสำราญของไทยไม่มีและไม่สามารถเปิดให้บริการได้เนื่องจากขัดกับกฎหมายของประเทศไทย

หากมองในเชิงเศรษฐกิจแล้ว ถึงแม้จะเป็นการลงทุนที่สูงมากและมีความเสี่ยง (Papathanassis, 2020) แต่การท่องเที่ยวเรือสำราญ หากคนไทยสามารถเป็นผู้ประกอบการเอง เพื่อนำรายได้เข้าประเทศ แล้วอาจจะต้องมองถึงการเป็นต้นนน้ำของอุตสาหกรรม ได้แก่ การเป็นเมืองเริ่มต้นการเดินทางท่องเที่ยวโดย เรือสำราญ หมายถึง เป็นจุดเชื่อมโยงการท่องเที่ยวให้แก่นักท่องเที่ยว (Spring Board) ซึ่งไม่ใช่เป็นเพียง เมืองที่นักท่องเที่ยวเรือสำราญแวะพัก แต่ต้องเป็นจุดเริ่มต้นของการเดินทาง หรือจุดหมายปลายทางของ

พื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออกเป็นพื้นที่ที่มีศักยภาพและมีความหลากหลายของแหล่งท่องเที่ยว แต่ประเด็นปัญหาและอุปสรรคการพัฒนาการท่องเที่ยวในพื้นที่มี การจัดการการท่องเที่ยวที่ขาดความสมดุลระหว่างพื้นที่ท่องเที่ยว กลุ่มตลาดนักท่องเที่ยวไม่มี คุณภาพ รวมถึงโครงสร้างพื้นฐานการคมนาคมโลจิติกส์ในพื้นที่ยังขาดความสะดวกและ ความเชื่อมโยงถึงแหล่งท่องเที่ยว ทำให้สถานการณ์การ

ท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษ ภาคตะวันออกเกิดการกระจุกตัวของนักท่องเที่ยวในจังหวัดชลบุรี โดยเฉพาะเมืองพัทยาคิดเป็น สัดส่วนร้อยละ 61.96 ของจำนวนนักท่องเที่ยวในพื้นที่ระเบียงเศรษฐกิจพิเศษภาคตะวันออก ทั้งหมด (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2559)

การดำเนินงานของแผนปฏิบัติการการพัฒนาและส่งเสริมการท่องเที่ยวใน เขตพัฒนาพิเศษภาคตะวันออกมีความเชื่อมโยงกับแผนยุทธศาสตร์ชาติ ระยะ 20 ปี (พ.ศ. 2560 - 2579) ที่มุ่งพัฒนาประเทศไทยให้ เป็นแหล่งท่องเที่ยวคุณภาพชั้นนำของโลก เพื่อส่งเสริม การพัฒนาเศรษฐกิจ สังคม และการกระจายรายได้สู่ประชาชนทุกภาคส่วนอย่างยั่งยืน สอดคล้อง กับแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 12 (พ.ศ. 2560 - 2564) ยุทธศาสตร์ที่ 3 การสร้างความเข้มแข็งทางเศรษฐกิจและแข่งขันได้อย่างยั่งยืน ด้วยการพัฒนาภาคบริการและ การท่องเที่ยว โดยมีแนวทางการพัฒนาส่งเสริมการตลาด เฉพาะกลุ่มเพื่อดึงดูดการเดินทางท่องเที่ยวและกระตุ้นการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวกลุ่มต่าง ๆ ตอบสนองแนวโน้มการเปลี่ยนแปลงสำคัญของโลกที่มีอัตราการขยายตัวของสังคมผู้สูงวัยที่มีกำลัง

กรอบแนวคิดการทำวิจัย

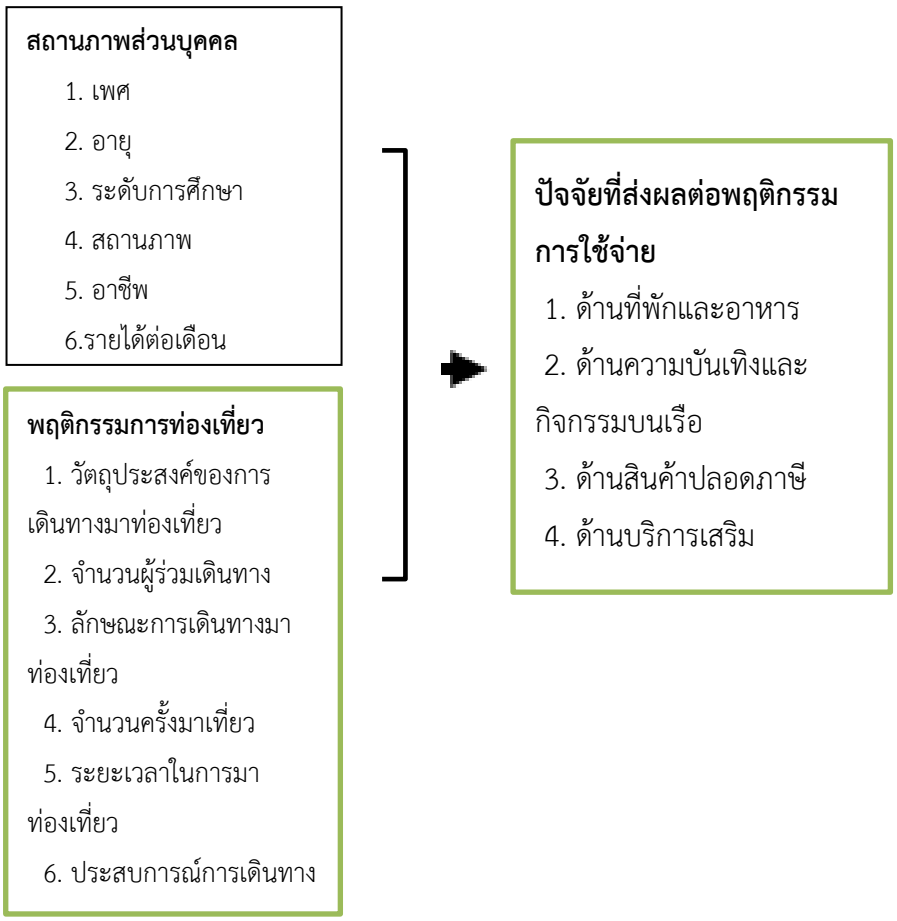

รูปที่ 1 พฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

ระเบียบวิธีวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1) ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1.1 ประชากรของการวิจัย คือนักท่องเที่ยวในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

1.2 กลุ่มตัวอย่าง เนื่องจากประชากรมีขนาดใหญ่และไม่ทราบจำนวนประชากรที่แน่นอน ดังนั้นขนาดตัวอย่างสามารถคำนวณได้จากสูตรไม่ทราบขนาดตัวอย่างของ W.G. Cochran โดยกำหนดระดับค่าความเชื่อมั่นร้อยละ 95 และระดับค่าความคลาดเคลื่อนร้อยละ 5 (กัลยา วาณิชย์บัญชา, 2549) ได้ขนาดตัวอย่างอย่างน้อย 384 คน เพื่อความสะดวกในการประเมินผล และการวิเคราะห์ข้อมูล ผู้วิจัยจึงใช้ขนาดกลุ่มตัวอย่างทั้งหมด 400 ตัวอย่าง ซึ่งถือได้ว่าผ่านเกณฑ์ตามที่เงื่อนไขกำหนด คือไม่น้อยกว่า 384 ตัวอย่าง

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

ผู้วิจัยได้กำหนดลักษณะของเครื่องมือในการวิจัย และ การสร้างเครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย ดังนี้

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถาม (Questionnaire) ที่ถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยได้จัดเรียงลำดับเนื้อหาแบบสอบถามให้ครอบคลุมข้อมูลที่ต้องการ โดยแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย

ส่วนที่ 1 เป็นคำถามเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคล ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา สถานภาพ อาชีพ รายได้ต่อเดือน มีลักษณะเป็นแบบสอบถามปลายปิด (Closed End) มีคำตอบหลายตัวเลือก (Multiple Choice) และเลือกตอบเพียงข้อเดียว มีคำถามจำนวน 6 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นข้อมูลลักษณะพฤติกรรมการท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย

ส่วนที่ 3 เป็นข้อมูลรูปแบบค่าใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว เป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว มีลักษณะเป็นแบบสอบถามแบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating Scales) 5 ระดับ แบ่งออกเป็น 4 ด้าน คือ ด้านที่พักและอาหาร ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ ด้านสินค้าปลอดภาษี ด้านบริการเสริม ซึ่งมีการกำหนดค่าระดับคะแนน มีคำถามจำนวน 35 ข้อ

วิธีการเก็บข้อมูลและช่วงเวลาการเก็บข้อมูล

1) ข้อมูลปฐมภูมิ (Primary Data) เป็นการเก็บรวบรวมข้อมูลที่ได้จากการออกชุดแบบสอบถาม เพื่อศึกษาพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก จำนวน 400

2) ข้อมูลทุติยภูมิ (Secondary Data) เป็นข้อมูลที่ผู้ศึกษาเก็บรวบรวมค้นคว้าจากเอกสารบทความ ข้อมูลทางสถิติและรายงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง รายงานค้นคว้าแบบอิสระ เอกสารเผยแพร่ และข้อมูลจาก Website ต่าง ๆ และหน่วยงานราชการที่มีส่วนเกี่ยวข้อง เพื่อนำมาเป็นข้อมูลเบื้องต้นและเป็นแนวคิดพื้นฐานในการศึกษาวิจัย

การวิเคราะห์ข้อมูล

1) การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ จำนวน (Frequency) และ ร้อยละ (Percentage)

2) การวิเคราะห์ข้อมูลแรงจูงใจการเลือกใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม สถิติที่ใช้ คือ สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation

3) การวิเคราะห์ข้อมูลระดับความพึงพอใจของผู้ใช้บริการธุรกิจสปาในกรุงเทพมหานคร สถิติที่ใช้คือ ค่าเฉลี่ยเลขคณิต (Mean) ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard deviation)

4) การทดสอบสมมติฐานด้วย Independent Sample : t-test เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างเพศชายและหญิง ที่มีระดับพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก โดยทดสอบความแตกต่างระหว่างคะแนนเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่าง 2 กลุ่มที่เป็นอิสระกัน รวมทั้งการทดสอบสมมติฐานด้วย One-Way ANOVA : F-test และในกรณีที่พบความแตกต่างระหว่างกลุ่มได้ทดสอบความแตกต่างของค่าเฉลี่ยแบบจับคู่พหุคูณ (Multiple Comparison) โดยวิธี Scheffe’ เพื่อเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยความแตกต่างระหว่างปัจจัยการเลือกสถานที่ท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยว

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

1) ผลการวิเคราะห์สถานภาพส่วนบุคคลของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม

มีผู้ตอบแบบสอบถามทั้งหมด จำนวน 400 คน เมื่อจำแนกตามเพศ พบว่า ส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 209 คน คิดเป็นร้อยละ 52.30 เพศชาย จำนวน 191 คน คิดเป็นร้อยละ 47.80 เมื่อจำแนกตามอายุ พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามมีอายุระหว่าง 31-40 ปี จำนวน 110 คน คิดเป็นร้อยละ 38.33 รองลงมาอายุระหว่าง 20-30 ปี จำนวน 90 คน คิดเป็นร้อยละ 22.50 ส่วนใหญ่มีระดับการศึกษาระดับปริญญาตรี จำนวน 228 คน คิดเป็นร้อยละ 57.00 รองลงมามีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 107 คน คิดเป็นร้อยละ 26.80 ซึ่งประกอบอาชีพ พนักงานบริษัทเอกชน จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 รองลงมาข้าราชการ/ลูกจ้างของรัฐและพนักงานรัฐวิสาหกิจ จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ โดยมีเฉลี่ยรายได้ต่อเดือน 40,000-50,000 บาท จำนวน 97 คน คิดเป็นร้อยละ 24.30 รองลงมามีระดับรายได้ 10,001 - 20,000 และ 20,001 - 30,000 บาท จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.35 ระดับรายได้ 30,001 - 40,000 บาท จำนวน 40 คน คิดเป็นร้อยละ 10 และระดับรายได้ ต่ำกว่า 10,000 บาท คิดเป็นร้อยละ 7.80

2) ผลการวิเคราะห์พฤติกรรมในการใช้บริการของผู้ตอบแบบสอบถาม

2.1) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว จำนวน 217 คน คิดเป็นร้อยละ 54.30 รองลงมามีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาประวัติศาสตร์ จำนวน 80 คน คิดเป็นร้อยละ 20.00

2.2) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยว 2-5 คน จำนวน 222 คน คิดเป็นร้อยละ 55.50 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวมากกว่า 10 คน จำนวน 77 คน คิดเป็นร้อยละ 19.30

2.3) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน จำนวน 205 คน คิดเป็นร้อยละ 51.30 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยวกับครอบครัว จำนวน 119 คน คิดเป็นร้อยละ 29.80

2.4) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยวโดยใช้พาหนะเป็นรถโดยสารประจำทาง จำนวน 204 คน คิดเป็นร้อยละ 51.00 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่เดินทางมาโดยรถบริษัทนำเที่ยว จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50

2.5) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่เป็นนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแล้ว 2-4 ครั้ง จำนวน 184 คน คิดเป็นร้อยละ 46.00 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่เคยเดินทางมาเที่ยวแล้วมากกว่า 7ครั้ง จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 21.50

2.6) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยวใน ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน นักท่องเที่ยวที่เดินทางมาท่องเที่ยว 5-7 วัน จำนวน 181 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30 ส่วนใหญ่เดินทางมาท่องเที่ยว 1 วัน จำนวน 42 คน คิดเป็นร้อยละ 45.30

2.7) นักท่องเที่ยวที่มาท่องเที่ยว ตอบแบบสอบถามทั้งหมด 400 คน ส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากอินเตอร์เน็ต จำนวน 176 คน คิดเป็นร้อยละ 44.00 รองลงมาคือนักท่องเที่ยวที่ได้แหล่งข้อมูลข่าวสารการท่องเที่ยว จำนวน 104 คน คิดเป็นร้อยละ 26.00

ตารางที่ 1 ค่าเฉลี่ยเลขคณิตและส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานของผลการวิเคราะห์ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่าย		รวม (n= 400)		แปลผล
		$\overline{X}$	S.D.	
1.	ด้านที่พักและอาหาร	3.87	0.553	มาก
2.	ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ	3.92	0.557	มาก
3.	ด้านสินค้าปลอดภาษี	3.82	0.562	มาก
4.	ด้านบริการเสริม	3.86	0.558	มาก
รวม		3.87	0.478	มาก

3) ผลการวิเคราะห์ระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

ผลการวิเคราะห์ข้อมูลปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.557) และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความบันเทิงบนและกิจกรรมบนเรือ ($\overline{X}$ = 3.92, S.D. = 0.557) รองลงมาได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร ($\overline{X}$ = 3.87, S.D. = 0.553) , ด้านบริการเสริม ($\overline{X}$ = 3.86, S.D. = 0.558) สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านสินค้าปลอดภาษี ($\overline{X}$ = 3.82, S.D. = 0.562) ตามลำดับ

4) ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบปัจจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว

ผลวิเคราะห์เปรียบเทียบระดับปัจจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออกจำแนกตามสถานภาพส่วนบุคคล โดยแยกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ รายได้ต่อเดือน พบว่า ปัจจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออกทั้ง 4 ด้าน ได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ ด้านสินค้าปลอดภาษี และด้านบริการเสริม ไม่แตกต่างกัน

5) อภิปรายผลการวิจัย

การวิจัยพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก ทั้ง 4 ด้านได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ ด้านสินค้าปลอดภาษี และด้านบริการเสริม อภิปรายผลได้ดังนี้

5.1) พฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก พบว่า ส่วนใหญ่มีวัตถุประสงค์ของการมาท่องเที่ยวเพื่อพักผ่อน/ท่องเที่ยว โดยเดินทางมาท่องเที่ยว 2-5 คน เดินทางมาท่องเที่ยวกับเพื่อน ซึ่งเคยเดินทางมาเที่ยวแล้ว 2-4 ครั้ง เดินทางมาท่องเที่ยวครั้งละ 1 วัน และส่วนใหญ่นักท่องเที่ยวได้รับข่าวสารการท่องเที่ยวจากอินเตอร์เน็ต ผลการวิจัยสอดคล้องกับ (อานุภาพ มีศิลป์, วัชระ ยี่สุนเทศ และทศพร มะหะหมัด 2562) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง พฤติกรรมการท่องเที่ยวทางเรือสำราญของนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร สรุปผลผลการวิจัยในการศึกษาครั้งนี้ พบว่า ปัจจัยส่วนบุคคลด้านเพศ อายุ และระดับการศึกษา มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางเรือสำราญของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร ในขณะที่ปัจจัยส่วนบุคคลด้านอาชีพและรายได้เฉลี่ยต่อเดือนไม่มีความสัมพันธ์กับพฤติกรรมการท่องเที่ยวทางเรือสำราญของประชากรในเขตกรุงเทพมหานคร

5.2) ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ทั้ง 4 ด้าน พบว่า ในภาพรวม อยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า อยู่ในระดับมากทุกด้านเช่นกัน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดได้แก่ ด้านความบันเทิงบนและกิจกรรมบนเรือ รองลงมาได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร , ด้านบริการเสริม สำหรับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยว ที่มีค่าเฉลี่ยต่ำที่สุด ได้แก่ ด้านสินค้าปลอดภาษี

ตามลำดับ (จิรัชฌา งามเลิศดนัย,2563) ได้ทำการศึกษาวิจัยเรื่อง แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญ ผลการศึกษาพบว่า ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเดินทางท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวชาวไทย Generation Y หลังโรคระบาดโควิด-19 อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ได้แก่ ความปลอดภัยด้านภัยธรรมชาติ สุขอนามัย และโรคระบาด

5.3) การเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก

การเปรียบเทียบระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออกจำแนกตามเพศ อายุ ระดับการศึกษา อาชีพ และระดับรายได้ต่อเดือน ปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก ทั้ง 7 ด้าน ได้แก่ ด้านที่พักและอาหาร ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ ด้านสินค้าปลอดภาษี และด้านบริการเสริม มีระดับปัจจัยที่ส่งผลต่อพฤติกรรมการใช้จ่ายของนักท่องเที่ยวระหว่างการเดินทางบนเรือสำราญในเขตพื้นที่เศรษฐกิจภาคตะวันออก ไม่แตกต่างกัน ซึ่งเป็นไปตามสมมุติฐานที่ตั้งไว้ ผลการวิจัยสอดคล้องกับ (Hee. S. P, 2000) ได้ทำการศึกษาเรื่อง บทบาทของแรงจูงใจในการเดินทางล่องเรือที่หรูหรา ความพึงพอใจและการมีส่วนร่วมในการสร้างความภักดีของนักเดินทาง ซึ่งวัตถุประสงค์ของการศึกษา ครั้งนี้เกิดจากการขาดการวิจัยเชิงประจักษ์ ที่อธิบายพฤติกรรมหลังการซื้อทัวร์เรือสำราญของนักเดินทางหรูหราการศึกษาในปัจจุบัน ได้พยายามทดสอบความสัมพันธ์ระหว่างแรงจูงใจในการเดินทางด้วยเรือสำราญและความพึงพอใจและเพื่อระบุผลกระทบของสมาคมดังกล่าว.

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะที่ได้จากการศึกษาวิจัยครั้งนี้ ทำให้เราทราบแนวทางในการปรับปรุงและพัฒนาสินค้าและรูปแบบการบริการของธุรกิจเรือสำราญ เพื่อเพิ่มรายได้และรายจ่ายต่อคนของนักท่องเที่ยวที่มาใช้บริการ ซึ่งผู้วิจัยมีข้อเสนอแนะดังนี้

ข้อเสนอแนะในการนำไปใช้

1. ด้านความบันเทิงและกิจกรรมบนเรือ จากผลการวิจัยพบว่านักท่องเที่ยวมีพฤติกรรมการที่มากที่สุดกว่าทุกด้าน เพื่อให้ธุรกิจเรือสำราญสามารถเพื่อมูลค่าในสินค้าและบริการได้ ควรมีการเพิ่มผลิตภัณฑ์ หรือการปรับปรุงบริการ เพื่อสร้างความพึงพอใจกับนักเที่ยวได้มากขึ้น

2. ด้านสินค้าปลอดภาษี เป็นอีกหนึ่งบริการ ของนักท่องเที่ยวที่ใช้บริการของเรือสำราญ จากผลการวิจัย พบว่าเป็นพฤติกรรมการซื้อที่ต่ำที่สุด ซึ่งผู้ประกอบการด้านสินค้าปลอดภาษี สามารถนำข้อมูลผลการวิจัยนี้ ปรับปรุงด้านการทำการตลาด ร่วมกับธุรกิจเรือสำราญได้

ข้อเสนอแนะเพื่อการทำวิจัยครั้งต่อไป

1. ควรมีการศึกษาเจาะลึกถึงแรงจูงใจของนกักท่องเที่ยวเรือสำราญอย่างละเอียดว่า แรงจูงใจ ด้านใดบ้างมีความสัมพันธ์กันอย่างไรบ้าง

2. ควรมีการศึกษาแนวทางการพัฒนาการรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญและเส้นทางในแต่ ละท่าเรือแวะพักของประเทศไทย

บรรณานุกรม

กัลยา วานิชย์บัญชา. (2549). *สถิติสำหรับงานวิจัย* (พิมพ์ครั้งที่ 2). สำนักงานพิมพ์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.

การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย. (2553). *แผนแม่บทการพัฒนาการท่องเที่ยวของประเทศ.* กรุงเทพฯ: การท่องเที่ยวแห่งประเทศไทย.

คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ. (2560). *ยุทธศาสตร์การท่องเที่ยวไทย* พ.ศ. 2560- 2564. กรุงเทพมหานคร: คณะกรรมการนโยบายการท่องเที่ยวแห่งชาติ.

จิรัชฌา งามเลิศดนัย. (2563) . *แนวทางการจัดการการท่องเที่ยวเชื่อมโยงเพื่อรองรับนักท่องเที่ยวเรือสำราญ* [วิทยานิพนธ์ปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์] . มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

เดือนเพ็ญ ลิ้มศรีตระกูล. (2539) . *ซีทราน-อันดามัน ปริ๊นเซส เจ้าหญิงเหนือไฟใต้น้ำ*. นิตยสารผู้จัดการ. http://info.gotomanager.com/news/details.aspx?id=5365

ศิริ ฮามสุโพธิ์. (2543). *คุณภาพชีวิตและค่านิยมของสังคมไทย*. สถาบันวิจัยวิทยาศาสตรสุขภาพ : มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. (2559). *แผนงานพัฒนา ระเบียงเศรษฐกิจภาคตะวันออก พ.ศ. 2560 – 2564*, กรุงเทพมหานคร: สำนักงาน คณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ

อานุภาพ มีศิลป์, วัชระ ยี่สุนเทศ, และ ทศพร มะหะหมัด. (2562). พฤติกรรมการท่องเที่ยวทางเรือสำราญของนักท่องเที่ยวในเขตกรุงเทพมหานคร. (May - August 2019) *Humanities and Social Science Research Promotion Network Journal, 2*(2), 12-21.

อารณีย์ วิวัฒนาภรณ์. (2546). *ปัจจัยที่อิทธิพลต่อพฤติกรรมการท่องเที่ยวของนักท่องเที่ยวในจังหวัด*ราชบุรี [การค้นคว้าอิสระปริญญามหาบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ.

Feldman , D.C. & Arnold, H. J. (1983). *Managing Individual and Group Behavior in Organizations.* McGraw-Hill, 1983.

Hee, S. P. (2000). *Relationships among attitudes and subjective norm*: testing the theory of reasoned action across cultures. Communication Studies, 51(2), 162–175.

Herbert A. S., (1976) .*Administrative Behavior* (3nd ed). New York : The free Press.

Papathanassis, A. (2020). *The Growth and Development of the Cruise Sector*: A Perspective Article. *Tourism Review, 75*(1). 130-135.

การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

The Participation of Community in Tourism Management of Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province

สุทธิศักดิ์ แสวงศักดิ์[1] รสสุคนธ์ ปัญส่งเสริม[2] และจิรายุ ผาสุข[3]

Suttisak Sawangsak[1] Rodsukhon Punsongserm[2] and Jirayu Phasook[3]

อาจารย์ประจำสาขาวิชาอุตสาหกรรมการท่องเที่ยว[1-3]

คณะศิลปศาสตร์และการศึกษา วิทยาลัยอินเตอร์เทคลำปาง[1-3]

E-mail: suttisak@lit.ac.th[1]

บทคัดย่อ

งานวิจัยนี้มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนสามัคคีธรรมในการจัดการการท่องเที่ยว และ (2) เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี วิธีดำเนินการวิจัยโดยการเก็บข้อมูลจากประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านในชุมชมสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 101 คน เพื่อสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลการส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยวิธีการใช้เครื่องมือการวิจัยในการเก็บรวบรวมข้อมูลจากแบบสอบถาม แล้วดำเนินการวิเคราะห์ข้อมูลด้วยการแจกแจงความถี่ ค่าร้อยละ ค่าเฉลี่ย และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน ผลการวิจัยพบว่า (1) การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และ (2) ความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านบวกของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย

คำสำคัญ: การมีส่วนร่วม การจัดการการท่องเที่ยว ชุมชนสามัคคีธรรม

Abstract

This research aimed to (1) study the participation of Samakkhitham Community in tourism management and (2) study the positive and negative impacts of tourism on Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. The research method was to collect data from the population and a sample of 101 villagers in Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. The purpose of this research was to survey and analyze the data on the participation of people in tourism management in Samakkhitham

Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province. The research instrument used to collect data from the questionnaire was used. Then, the data was analyzed by using frequency distribution, percentage, mean, and standard deviation. Results of the research found that (1) The participation of people in Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province in tourism management was at a high level overall. and (2) The opinions of people in Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province towards the positive impacts of tourism were at a high level overall. and the opinions of people in Samakkhitham Community, Sai Yok District, Kanchanaburi Province towards the negative impacts of tourism were at a low level overall.

Keywords: Participation, tourism management, samakkhitham community

บทนำ

การท่องเที่ยวเป็นปัจจัยสำคัญที่ส่งผลต่อเศรษฐกิจและวิถีชีวิตของชุมชนในหลายพื้นที่ของประเทศไทย โดยเฉพาะในเขตชนบทที่มีทรัพยากรธรรมชาติและวัฒนธรรมที่โดดเด่น อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เป็นหนึ่งในแหล่งท่องเที่ยวที่ได้รับความนิยมจากทั้งนักท่องเที่ยวชาวไทยและชาวต่างชาติ เนื่องจากมีสถานที่สำคัญทางประวัติศาสตร์ ธรรมชาติที่สวยงาม และกิจกรรมท่องเที่ยวเชิงนิเวศ โดยชุมชนสามัคคีธรรมเป็นหนึ่งในพื้นที่ที่ได้รับอิทธิพลจากการท่องเที่ยวเป็นอย่างมาก การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจึงเป็นหัวใจสำคัญที่จะทำให้การท่องเที่ยวเกิดความยั่งยืน และลดผลกระทบด้านลบที่อาจเกิดขึ้นต่อสิ่งแวดล้อมและวัฒนธรรมท้องถิ่น

ชุมชนสามัคคีธรรม ตั้งอยู่ในอำเภอไทรโยค ได้รับผลกระทบจากการขยายตัวของการท่องเที่ยวอย่างต่อเนื่อง แม้ว่าการท่องเที่ยวจะช่วยสร้างรายได้ให้กับคนในชุมชน แต่ในขณะเดียวกันก็ส่งผลกระทบต่อทรัพยากรธรรมชาติ วิถีชีวิต และโครงสร้างทางสังคมของคนในพื้นที่ การมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยวจึงเป็นปัจจัยสำคัญที่จะช่วยให้การท่องเที่ยวในพื้นที่เกิดขึ้นอย่างสมดุลและยั่งยืน เช่น ด้านการรักษาสมดุลระหว่างการท่องเที่ยวกับสิ่งแวดล้อม ผลกระทบต่อเศรษฐกิจและอาชีพของคนในชุมชน การเปลี่ยนแปลงวิถีชีวิตและวัฒนธรรมท้องถิ่น และความจำเป็นในการมีส่วนร่วมของชุมชน

ชาวบ้านชุมชนสามัคคีธรรมส่วนใหญ่ประกอบอาชีพเกษตรกรรม จึงทำให้พื้นที่โดยรอบเต็มไปด้วยป่าของชุมชน โดยเฉพาะป่าไผ่ ที่ชาวบ้านส่วนใหญ่นิยมปลูก เพื่อนำมาเป็นแหล่งอาหารและแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ต่าง ๆ เพื่อส่งขายไปทั่วประเทศไทยและให้นักท่องเที่ยวได้ซื้อเป็นของที่ระลึกหรือของฝาก เช่น เฝือกไม้ไผ่ แก้วน้ำไม้ไผ่ หน่อไม้ดองปลอดสาร เฟอร์นิเจอร์ที่ทำจากเศษไม้ไผ่ที่นำมาอัด นอกจากได้เลือกซื้อของภายในชุมชนยังมีกิจกรรมเรียนรู้ไว้รองรับ เช่น ปลูกป่าชุมชน การสร้างฝาย การเดินป่าสำรวจเส้นทางประวัติศาสตร์

หรือจะใช้บริการโปรแกรมท่องเที่ยวแบบครึ่งวัน หนึ่งวัน และสองวัน สามารถเลือกตามสะดวก โดยจะพาเที่ยวและทำกิจกรรมต่าง ๆ เช่น เดินชมอ่างเก็บน้ำบ้านสามัคคีธรรม (ชุมชนต้องเที่ยว, 2567)

จากที่กล่าวมาข้างต้น คณะผู้วิจัยจึงมีความสนใจที่จะศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนในการจัดการการท่องเที่ยว และผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี เนื่องจากทรัพยากรธรรมชาติและสถานที่ท่องเที่ยวทางประวัติศาสตร์ของชุมชนสามัคคีธรรมนั้นมีความสำคัญ คณะผู้วิจัยจึงต้องการทราบแนวทางการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นที่ร่วมมือกันในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน การใช้ทรัพยากรธรรมชาติในชุมชนให้เกิดประโยชน์สูงสุด และผลกระทบที่มีต่อชุมชนจากการท่องเที่ยวเกิดผลดีหรือผลเสียกับชุมชนสามัคคีธรรมอย่างไร เพื่อเป็นประโยชน์และเป็นแนวทางสำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นเพื่อตอบสนองต่อกิจกรรมการท่องเที่ยวสามารถนำไปประยุกต์ใช้ผ่านการสำรวจความคิดเห็นของคนภายในชุมชน เพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดและเกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชุนมากที่สุด

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนสามัคคีในการจัดการการท่องเที่ยว
2. เพื่อศึกษาผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบที่มีต่อชุมชนสามัคคีธรรม

การทบทวนวรรณกรรม

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการมีส่วนร่วมของชุมชน

ดรรชนี เอมพันธุ์ (2550) ได้ให้ความหมาย การจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชนท้องถิ่นมีส่วนร่วมไว้ว่า การท่องเที่ยวที่ดำเนินการโดยชุมชนเอง นับตั้งแต่การวางแผน การดำเนินการ และการติดตามประเมินผล เพื่อให้เกิดการท่องเที่ยวที่ยั่งยืนรักษาสภาพแวดล้อม ตลอดจนเกิดการกระจายรายได้อย่างเป็นธรรมในชุมชน บรรลุเป้าหมายที่กำหนดบนพื้นฐานเศรษฐกิจพอเพียง

รัถยานภิศ รัชตะวรรณ และคณะ (2561) กล่าวว่า การมีส่วนร่วมของชุมชนจึงมีองค์ประกอบดังนี้ 1) การวิเคราะห์และสังเคราะห์ปัญหาของชุมชน 2) การวางแผนที่เหมาะสมและสอดคล้องกับวิถีชีวิต 3) การกำหนดกิจกรรม 4) การดำเนินกิจกรรม และ 5) การประเมินผลกิจกรรม โดยเน้นการให้ความสำคัญกับการให้ชุมชนเป็นศูนย์กลางในการมีส่วนร่วม โดยหน่วยงานภาครัฐคอยช่วยเหลือ ให้คำแนะนำหรือให้การสนับสนุนเท่านั้น การประสบความสำเร็จของกระบวนการมีส่วนร่วม มีองค์ประกอบที่เกี่ยวข้อง เช่น ศักยภาพของคนในชุมชน ความสัมพันธ์ของคนในชุมชน การรับรู้ข้อมูลข่าวสารของคนในชุมชน สถาบันทางสังคมในชุมชน ทั้งภาครัฐและเอกชน

เกศราพร พรหมนิมิตกุล และปฐมาวดี หุ่นงาม (2562) กล่าวว่า การที่คนในชุมชนสามารถมีโอกาสเข้ามามีส่วนในการตัดสินใจด้านการกำหนดนโยบายพัฒนาชุมชนท้องถิ่นของตน และมีส่วนร่วมในการรับประโยชน์จากการดำเนินงานหรือโครงการต่าง ๆ รวมทั้งมีส่วนในการควบคุมประเมินผลดำเนินงานต่าง ๆ

ของชุมชนท้องถิ่น ที่มีลักษณะเป็นกระบวนการของการพัฒนาโดยให้ประชาชนมีส่วนร่วมในการพัฒนาตั้งแต่เริ่มต้นจนสิ้นสุดโครงการ ได้แก่ การร่วมกันหาปัญหา การวางแผน การตัดสินใจ การระดมทรัพยากรและเทคโนโลยีท้องถิ่น การบริหารจัดการ การติดตามประเมินผล รวมทั้งรับผลประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการดำเนินงาน

สรุปได้ว่า การมีส่วนร่วมของชุมชน หมายถึง การมีส่วนร่วมเป็นกระบวนการที่เปิดโอกาสให้คนในชุมชนเข้ามามีบทบาทในทุกขั้นตอนของการจัดการการท่องเที่ยวเพื่อให้เกิดความเป็นเจ้าของและความยั่งยืนในโครงการหรือกิจกรรมต่าง ๆ ของชุมชน การที่ชุมชนมีส่วนในการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ตามสิทธิและหน้าที่ของชุมชน อันเกิดขึ้นจากความเห็นชอบของคนในชุมชน ตั้งแต่การเริ่มต้นโครงการ การร่วมกันวางแผน การตัดสินใจ การบริหารจัดการ และการประเมินผล ที่เกิดจากการดำเนินงานและกิจกรรมต่าง ๆ ภายในชุมชนเพื่อประโยชน์อันสูงสุดของคนในชุมชนเอง ซึ่งหน่วยงานอื่นทั้งภาครัฐและเอกชนเป็นเพียงผู้ช่วยเหลือให้คำแนะนำและการสนับสนุน

แนวคิดและทฤษฎีเกี่ยวกับการท่องเที่ยวโดยชุมชน

การท่องเที่ยวโดยชุมชน (Community – Based Tourism) หมายถึง การท่องเที่ยวที่คำนึงถึงความยั่งยืนของสิ่งแวดล้อม สังคม และวัฒนธรรม กำหนดทิศทางโดยชุมชน จัดการโดยชุมชนเพื่อชุมชนและชุมชนมีบทบาทเป็นเจ้าของมีสิทธิในการจัดการดูแล เพื่อให้เกิดการเรียนรู้แก่ผู้มาเยือน (พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จอหอ, 2556)

องค์ประกอบการท่องเที่ยวโดยชุมชน

พจนา สวนศรี และสมภพ ยี่จอหอ (2556) อธิบายว่า องค์ประกอบการท่องเที่ยวชุมชนมี 4 ด้าน ได้แก่ ทรัพยากรธรรมชาติ และวัฒนธรรม องค์กรชุมชน การจัดการ และการเรียนรู้ โดยองค์ประกอบการท่องเที่ยวตามแนวคิดของ Dickman (1996) อธิบายไว้ว่ามี 5 องค์ประกอบ ได้แก่ สิ่งดึงดูดใจ การเข้าถึงกิจกรรมการท่องเที่ยว ที่พักแรม และสิ่งอำนวยความสะดวก โดยการพัฒนาเป็นองค์ประกอบของการท่องเที่ยวโดยชุมชน ผนวกกับคุณค่าของการท่องเที่ยวชุมชน คือ เป็นเครื่องมือของการพัฒนาชุมชน พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชน นักท่องเที่ยวจะได้เรียนรู้วัฒนธรรม ประเพณี วิถีชีวิตของชุมชนร่วมกับคนในชุมชน มี 8 องค์ประกอบ มีดังนี้

1. สิ่งดึงดูดใจ เป็นทรัพยากรธรรมชาติ ประเพณี วัฒนธรรม วิถีชีวิตชุมชนล้วนเป็นสิ่งดึงดูดใจนักท่องเที่ยวให้เดินทางมาท่องเที่ยว ทุนทางสังคม และทรัพยากรธรรมชาติที่อุดมสมบูรณ์ วัฒนธรรม ประเพณีที่เป็นเอกลักษณ์เฉพาะของท้องถิ่นนั้น ๆ วิถีการดำรงชีวิต การประกอบอาชีพ การดำรงอยู่ด้วยการพึ่งพาและใช้ประโยชน์จากทรัพยากรธรรมชาติที่อยู่ในท้องถิ่นอย่างยั่งยืน รวมถึงการท่องเที่ยวเป็นสิ่งที่เสริมพลังทางวัฒนธรรม บันทึก ฟื้นฟู สืบสาน ตลอดจนสร้างความภาคภูมิใจให้เกิดกับเจ้าของภูมิปัญญาและชุมชน

2. กิจกรรมการท่องเที่ยว มุ่งสร้างกิจกรรมสร้างสรรค์ในแหล่งท่องเที่ยว นักท่องเที่ยวเป็นผู้ร่วมกิจกรรมมากกว่าผู้ชม (More Participate than Observe) โดยเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในการท่องเที่ยวเพื่อศึกษา เรียนรู้ และลงมือปฏิบัติจริงกับเจ้าของภูมิปัญญา หรือแหล่งท่องเที่ยว นำไปสู่การได้รับ

ประสบการณ์จากการมีส่วนร่วม (Hand on Experience) เพื่อให้นักท่องเที่ยวเข้าใจอย่างลึกซึ้งประวัติความเป็นมาและวัฒนธรรมของพื้นที่ท่องเที่ยว

3. องค์กรชุมชนและเจ้าของภูมิปัญญา จัดตั้งกลุ่มในชุมชนที่เข้มแข็ง ประสานงานกันอย่างเป็นระบบ มีความเข้าใจอันดีต่อการจัดการท่องเที่ยวโดยชุมชน บันทึกหรือจัดทำฐานข้อมูลของครูภูมิปัญญาปราชญ์ชาวบ้าน หรือผู้เชี่ยวชาญในเรื่องต่าง ๆ หลากหลาย เช่น สถานที่วัฒนธรรม ประเพณี การประกอบอาชีพต่าง ๆ และยินดีที่จะถ่ายทอดองค์ความรู้ให้กับสมาชิกในชุมชนและนักท่องเที่ยว รวมถึงชุมชนรู้สึกหวงแหนในทรัพยากรธรรมชาติ วัฒนธรรม หรือสิ่งต่าง ๆ ที่เป็นรากเหง้าของตนเอง ตลอดจนมีความพร้อมใจกันเข้ามามีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยว

4. การมีส่วนร่วมของชุมชน สมาชิกในชุมชนต้องมีส่วนร่วมในการจัดการท่องเที่ยวด้วย การมีส่วนร่วมแบบร่วมคิด ร่วมวางแผน ร่วมปฏิบัติ ร่วมรับผิดชอบ ร่วมประเมินผล และร่วมรับผลประโยชน์ โดยการมีส่วนร่วมนี้เป็นกระบวนการสร้างการรับรู้ และรับผิดชอบรวมกันในการจัดการท่องเที่ยว รวมถึงการสร้างความรู้สึกในการเป็นเจ้าของทรัพยากรในชุมชนซึ่งสมาชิกทุกคนมีส่วนได้รับผลกระทบทางบวก และทางลบ ทั้งทางตรงและอ้อม

5. สิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งต่าง ๆ มีไว้บริการนักท่องเที่ยว เพื่อทำให้การเดินทางท่องเที่ยวเป็นไปได้ด้วยความสะดวกสบาย ได้แก่ บริการขนส่ง และการเดินทาง ห้องน้ำสาธารณะ ที่พัก ที่พักแบบสัมผัสวิถีชุมชน (Homestay) ร้านอาหาร และเครื่องดื่ม ร้านจำหน่ายที่ระลึก รวมถึงข่าวสารข้อมูลท่องเที่ยว โปรแกรมท่องเที่ยว และข้อมูลการเดินทางท่องเที่ยว

6. การจัดการอย่างยั่งยืน การบริหารการท่องเที่ยวในภาพรวม ประกอบด้วย 1) การวางแผนการท่องเที่ยวกำหนดเป้าหมาย/แผนงาน 2) การจัดสรรงาน ทรัพยากร และกำหนดความสัมพันธ์ของงานต่าง ๆ เพื่อความสำเร็จของการท่องเที่ยวจัดทำโครงสร้างชุมชน กำหนดความสัมพันธ์ระหว่างกลุ่มงาน ระบุขอบเขตหน้าที่ และจัดคนเข้ารับผิดชอบงาน 3) การกำกับการปฏิบัติงานให้เป็นไปตามแผนงานที่วางไว้ และ 4) การควบคุมเป็นการติดตาม ตรวจสอบแก้ไขข้อบกพร่อง ประเมินผลเพื่อนำมาปรับปรุงการจัดการการท่องเที่ยวเป็นไปตามเป้าหมายที่กำหนด รวมถึงการกำหนดกฎกติกาในการจัดการทรัพยากรการท่องเที่ยว สร้างกลไกในการปฏิบัติงานอย่างมีความสุข จัดสรรผลประโยชน์กระจายสู่สมาชิกในชุมชนอย่างเป็นธรรม กำหนดค่าบริการการท่องเที่ยวอย่างเป็นธรรม และจัดสรรเงินจัดตั้งกองทุนเพื่อพัฒนาชุมชน รวมถึงความยั่งยืนในมิติของความเป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม โดยครอบคลุมทั้ง 3 มิติ ได้แก่ 1) การเพิ่มผลประโยชน์ และลดผลกระทบเชิงลบทางสังคม เศรษฐกิจชุมชน และท้องถิ่น 2) การเพิ่มผลประโยชน์ และลดผลกระทบเชิงลบทางวัฒนธรรมต่อชุมชนและนักท่องเที่ยว และ 3) การเพิ่มผลประโยชน์ และลดผลกระทบด้านลบทางสิ่งแวดล้อมเป็นการท่องเที่ยวที่เป็นมิตรกับสิ่งแวดล้อม และระบบนิเวศ รวมถึงการท่องเที่ยวต้องช่วยบันทึก อนุรักษ์ ฟื้นฟู วัฒนธรรม รวมถึงการสืบทอด เผยแพร่วัฒนธรรม ประเพณี และวิถีการดำรงชีวิตของชุมชน

7. สร้างการเรียนรู้ กิจกรรมการท่องเที่ยวเปิดโอกาสให้นักท่องเที่ยวมีส่วนร่วมในกิจกรรมการท่องเที่ยว ใช้ชีวิตเช่นเดียวกับสมาชิกในชุมชน เพื่อสร้างประสบการณ์จริงให้กับนักท่องเที่ยว เจ้าของแหล่ง

ท่องเที่ยว หรือ สมาชิกในชุมชนร่วมแลกเปลี่ยนเรียนรู้กับผู้มาเยือน รวมถึงการสร้างการตระหนักรู้ว่าการท่องเที่ยวเป็นเครื่องมือของการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติ และระบบนิเวศ รวมถึงการส่งเสริม อนุรักษ์ ฟื้นฟู สืบทอดประเพณี วัฒนธรรม และวิถีชีวิตของท้องถิ่น ทั้งในส่วนของเจ้าบ้าน และนักท่องเที่ยว

8. พัฒนาคุณภาพชีวิต และเศรษฐกิจของชุมชนการท่องเที่ยวต้องสร้างประโยชน์ให้กับชุมชน ได้แก่ ชุมชนมีรายได้จากการท่องเที่ยว รายได้จากสินค้าที่ระลึกการท่องเที่ยว บ้านเรือน และแหล่งท่องเที่ยวสะอาด สาธารณูปโภคขั้นพื้นฐาน และสิ่งอำนวยความสะดวกต่าง ๆ ที่เพิ่มมากขึ้น เพื่อรองรับนักท่องเที่ยว รวมถึงสมาชิกในชุมชนก็ได้รับประโยชน์ไปด้วย (ณัฏฐพัชร มณีโรจน์, 2560)

งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

วราพร กาญจนคลอด, พิชณุฒน์ เพ็ญมาศ และ เพียงพิศ ศรีประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างคือประชาชนทั่วไปในพื้นที่ตลาดน้ำคลองแดน โดยใช้ระเบียบวิธีวิจัยเชิงปริมาณจากการเก็บแบบสอบถามประชาชนทั่วไปจำนวน 400 คน แล้วนำข้อมูลมาวิเคราะห์ผลด้วยสถิติเชิงพรรณนา ได้แก่ ร้อยละ การแจกแจงความถี่ ค่าเฉลี่ย ส่วนเยี่ยงเบนมาตรฐานผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 (S.D. = 0.38) เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ในองค์ประกอบ (1-4) พบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 (S.D. = 0.47) รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.54), ค่าเฉลี่ย 3.99 (S.D. = 0.52) และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 3.89 (S.D. = 0.51)

กรอบแนวคิด

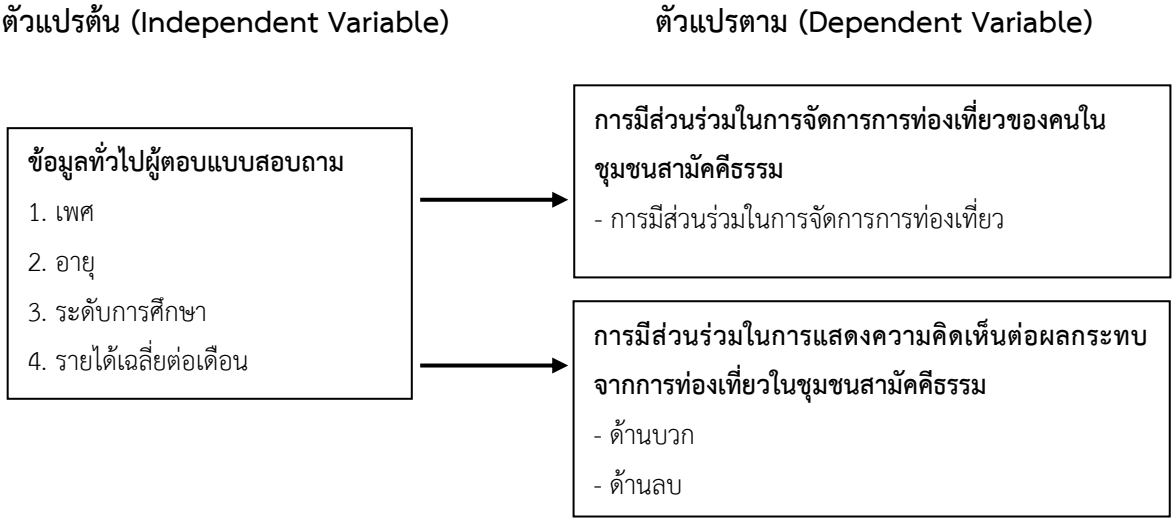

รูปที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

คณะผู้วิจัยได้กำหนดประชากรและกลุ่มตัวอย่างที่เป็นชาวบ้านในชุมชมสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยมีเกณฑ์ในการเลือกกลุ่มตัวอย่างดังนี้ (1) มีภูมิลำเนาอยู่ในชุมชน (2) มีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวในชุมชน และ (3) ยินดีตอบแบบสอบถามด้วยความสมัครใจ จึงได้ข้อมูลจากกลุ่มตัวอย่างจำนวน 101 คน เพื่อสำรวจวิเคราะห์ข้อมูลการส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

เครื่องมือที่ใช้ในการเก็บรวบรวมข้อมูลสำหรับการวิจัยครั้งนี้เป็นแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวก และด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นลักษณะแบบเลือกตอบ ประกอบด้วย เพศ อายุ ระดับการศึกษา และรายได้เฉลี่ยต่อเดือน

ตอนที่ 2 ข้อมูลระดับการประเมินการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวก และด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยใช้มาตราส่วนประเมินค่า 5 ระดับ (Rating Scale) ของ Likert ได้แก่ มากที่สุด มาก ปานกลาง น้อย และน้อยที่สุด (อรวรรณ เกิดจันทร์, 2557)

สถิติที่ใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูล

การวิเคราะห์ข้อมูลการวิจัยนี้ ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยการหาค่าสถิติตามลำดับข้อมูลดังนี้

ตอนที่ 1 วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยใช้การแจกแจงความถี่ (Frequency Distribution) และหาค่าร้อยละ (Percentage)

ตอนที่ 2 วิเคราะห์แบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวก และด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยการหาค่าเฉลี่ย (Mean) และค่าส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (Standard Divination) โดยการจำแนกเป็นรายข้อรายด้าน และนำไปแปลผลคะแนนจากช่วงคะแนนเฉลี่ย

ผลการศึกษาและอภิปรายผล

ผลการศึกษา

คณะผู้วิจัยนำข้อมูลจากการเก็บรวบรวมแบบสอบถามการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวและความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวก และด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี จำนวน 101 คน คิดเป็นร้อยละ 100 ผลการวิจัยนำเสนอแบ่งออกเป็น 2 ตอน ดังนี้

ตอนที่ 1 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม พบว่า จำแนกตามเพศ กลุ่มตัวอย่างเป็นเพศชาย จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 45.54 และเป็นเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 54.46 จำแนกตามอายุ กลุ่มตัวอย่างอายุต่ำกว่า 20 ปี จำนวน 3 คน คิดเป็นร้อยละ 2.97 อายุ 20-30 ปี จำนวน 15 คน คิดเป็นร้อยละ 14.85 อายุ 31-40 ปี จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 26.73 อายุ 41-50 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 45.55 และอายุ 50 ปีขึ้นไป จำนวน 10 คน คิดเป็นร้อยละ 9.90 จำแนกตามระดับการศึกษา กลุ่มตัวอย่างระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 63.37 ระดับการศึกษาปริญญาตรี จำนวน 32 คน คิดเป็นร้อยละ 31.68 และระดับการศึกษาสูงกว่าปริญญาตรี จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 4.95 จำนวนตามรายได้เฉลี่ยต่อเดือน กลุ่มตัวอย่างรายได้ต่ำกว่า 10,000 บาท จำนวน 12 คน คิดเป็นร้อยละ 11.88 รายได้ 10,001-20,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 47.52 รายได้ 20,001-30,000 บาท จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 16.83 รายได้ 30,001-40,000 บาท จำนวน 7 คน คิดเป็นร้อยละ 6.93 รายได้ 40,001-50,000 บาท จำนวน 8 คน คิดเป็นร้อยละ 7.92 และรายได้มากกว่า 50,001 บาท จำนวน 9 คน คิดเป็นร้อยละ 8.91

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ข้อมูลการประเมินการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ของผู้ตอบแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ดังนี้

ตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	ผลความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชนท้องถิ่น	3.23	0.97	ปานกลาง
2. ท่านมีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น	4.02	0.51	มาก
3. ท่านมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น	3.54	0.69	มาก
4. ท่านมีส่วนร่วมในการร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่น	4.22	0.42	มาก
5. ท่านมีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด	3.35	0.63	ปานกลาง
6. ท่านมีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพในชุมชนท้องถิ่น	3.36	0.58	ปานกลาง
7. ท่านมีส่วนร่วมในการช่วยฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น	3.00	0.59	ปานกลาง
8. ท่านมีส่วนร่วมในการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น	3.03	0.78	ปานกลาง

การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยว	ผลความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
9. ท่านมีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชนของท่าน	4.34	0.57	มาก
10. ชุมชนของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และระบบการขนส่ง	4.41	0.49	มาก
โดยภาพรวม	3.65	0.62	มาก

จากตารางที่ 1 การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกระดับการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ชุมชนของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และระบบการขนส่ง รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชน มีส่วนร่วมในการร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพในชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการช่วยฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ

ตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านบวกจากการท่องเที่ยวในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านบวกจากการท่องเที่ยว	ผลความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1. ช่วยให้เกิดการจ้างงานภายในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น	4.22	0.60	มาก
2. ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว	4.38	0.49	มาก
3. เกิดการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า	4.68	0.47	มากที่สุด
4. เกิดการตระหนักในการกำจัดของเสีย เช่น น้ำเน่า ขยะมูลฝอย เป็นต้น	3.94	0.63	มาก

ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านบวกจากการท่องเที่ยว	ผลความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
5. การลงทุนจากภาครัฐในด้านสาธารณูปโภคเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่น	3.76	0.59	มาก
โดยภาพรวม	4.20	0.55	มาก

จากตารางที่ 2 ความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านบวกของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกระดับความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับมากที่สุด ดังนี้ เกิดการพัฒนาพื้นที่ธรรมชาติ ให้เป็นแหล่งท่องเที่ยว เพื่อประโยชน์ในการใช้ทรัพยากรธรรมชาติอย่างคุ้มค่า รองลงมาอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ชุมชนมีรายได้เพิ่มขึ้นจากการท่องเที่ยว ช่วยให้เกิดการจ้างงานภายในชุมชนเพิ่มขึ้น ทำให้เกิดการกระจายรายได้แก่คนในชุมชนท้องถิ่น เกิดการตระหนักในการกำจัดของเสีย เช่น น้ำเน่า ขยะมูลฝอย เป็นต้น และการลงทุนจากภาครัฐในด้านสาธารณูปโภคเพื่อเข้าถึงแหล่งท่องเที่ยวในชุมชนท้องถิ่นตามลำดับ

ตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยวในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี

ความคิดเห็นต่อผลกระทบด้านลบจากการท่องเที่ยว	ผลความคิดเห็น		ระดับความคิดเห็น
	$\bar{x}$	S.D.	
1. พื้นที่ธรรมชาติบางส่วนถูกทำลาย เพื่อการสร้างที่พักในแหล่งธรรมชาติ	1.62	0.58	น้อย
2. การรบกวนธรรมชาติอันเกิดจากการไม่จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมธรรมชาติ	1.42	0.50	น้อยที่สุด
3. ขยะมูลฝอยต่าง ๆ ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวและผู้ประกอบการที่กำจัดไม่เหมาะสม ทำลายภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งกลิ่น และภาพ	2.28	0.73	น้อย
4. ปัญหาการบิดเบือนหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว	1.03	0.17	น้อยที่สุด
5. การเลือนหายของอาชีพดั้งเดิมในท้องถิ่น	1.13	0.34	น้อยที่สุด
โดยภาพรวม	1.50	0.46	น้อย

จากตารางที่ 3 ความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย เมื่อจำแนกระดับความคิดเห็นเป็นรายด้าน พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีความคิดเห็นอยู่ในระดับน้อย ดังนี้ ขยะมูลฝอยต่าง ๆ ที่เกิดจากนักท่องเที่ยวและ

ผู้ประกอบการที่กำจัดไม่เหมาะสม ทำลายภูมิทัศน์ของแหล่งท่องเที่ยว ทั้งกลิ่น และภาพ และ พื้นที่ธรรมชาติบางส่วนถูกทำลาย เพื่อการสร้างที่พักในแหล่งธรรมชาติ รองลงมาอยู่ในระดับน้อยที่สุด ดังนี้ การรบกวนธรรมชาติอันเกิดจากการไม่จำกัดจำนวนนักท่องเที่ยวที่เข้าเยี่ยมชมธรรมชาติ การเลือนหายของอาชีพดั้งเดิมในท้องถิ่น และปัญหาการบิดเบือนหลอกลวงเอารัดเอาเปรียบนักท่องเที่ยว ตามลำดับ

อภิปรายผล

งานวิจัยเรื่อง การมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี สรุปผลได้ว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่เป็นเพศหญิง จำนวน 55 คน คิดเป็นร้อยละ 54.46 มีอายุ 41-50 ปี จำนวน 46 คน คิดเป็นร้อยละ 45.55 มีระดับการศึกษาต่ำกว่าปริญญาตรี จำนวน 64 คน คิดเป็นร้อยละ 63.37 และมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือน 10,001-20,000 บาท จำนวน 48 คน คิดเป็นร้อยละ 47.52

ผลการวิจัยการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อจำแนกระดับการมีส่วนร่วม พบว่า กลุ่มตัวอย่างมีส่วนร่วมอยู่ในระดับมาก ดังนี้ ชุมชนของท่านมีแหล่งท่องเที่ยวที่มีสิ่งอำนวยความสะดวกเพียงพอ เช่น ที่พัก ร้านอาหาร ร้านขายของที่ระลึก และระบบการขนส่ง รองลงมาคือ มีส่วนร่วมในการประชาสัมพันธ์การท่องเที่ยวในชุมชน มีส่วนร่วมในการร่วมมือร่วมใจอนุรักษ์ทรัพยากรของชุมชน มีส่วนร่วมในการเสริมสร้างความปลอดภัยแก่ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการสร้างความเข้าใจแก่นักท่องเที่ยวเกี่ยวกับการอนุรักษ์ทรัพยากรธรรมชาติของชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมอยู่ในระดับปานกลาง ดังนี้ มีส่วนร่วมในการอนุรักษ์อาชีพในชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการใช้ทรัพยากรของชุมชนท้องถิ่นให้เกิดประโยชน์สูงสุด มีส่วนร่วมในการสร้างสรรค์กิจกรรมที่มีคุณค่าให้แก่ชุมชนท้องถิ่น มีส่วนร่วมในการนำรายได้สู่ชุมชนท้องถิ่น และมีส่วนร่วมในการช่วยฟื้นฟูและเสริมคุณค่าของสิ่งแวดล้อมในชุมชนท้องถิ่น ตามลำดับ ในส่วนความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านบวกของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก และความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวด้านลบของคนในชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี โดยภาพรวมอยู่ในระดับน้อย จากข้อมูลภาพรวมของความคิดเห็นต่อผลกระทบจากการท่องเที่ยวทั้งด้านบวกและด้านลบ แสดงให้เห็นได้ว่า กิจกรรมการท่องเที่ยวก่อให้เกิดผลดีมากกว่าผลเสียกับชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ วราพร กาญจนคลอด, พิชญุฒน์ เพ็ญมาศ และ เพียงพิศ ศรีประเสริฐ (2563) ได้ศึกษาการมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษาตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา การวิจัยครั้งนี้มีวัตถุประสงค์ศึกษาระดับการมีส่วนร่วมของประชาขนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา ผลการวิจัยพบว่าประชาชนมีระดับการมีส่วนร่วมในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ตลาดน้ำคลองแดนโดยมีค่าเฉลี่ยภาพรวมอยู่ในระดับมาก 3.99 เมื่อพิจารณาแต่ละด้านพบว่า ประชาชนส่วนใหญ่มีส่วนร่วมกับการมีส่วนร่วมในการตัดสินใจมากที่สุด โดยมีค่าเฉลี่ย 4.11 รองลงมาคือการมีส่วนร่วมในการปฏิบัติ และด้านการมีส่วนร่วมในผลประโยชน์เท่ากัน มีค่าเฉลี่ย 3.99, ค่าเฉลี่ย 3.99 และด้านการมีส่วนร่วมในการประเมินผล ค่าเฉลี่ย 3.89

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะในการนำผลการวิจัยไปใช้

ผลการวิจัยนี้เป็นกรณีศึกษาเฉพาะชุมชนสามัคคีธรรม อำเภอไทรโยค จังหวัดกาญจนบุรี ซึ่งอาจเป็นแนวทางในการศึกษาสำหรับผู้ที่มีความสนใจในการนำไปศึกษาการมีส่วนร่วมของชุมชนกับชุมชนอื่น ๆ ต่อไป เพื่อไปประโยชน์ต่อวงวิชาการในการศึกษาทางด้านการท่องเที่ยว และผลการวิจัยนี้สามารถใช้เป็นแนวทางสำหรับชุมชนอื่น ๆ ที่ต้องการพัฒนาชุมชนท้องถิ่นให้เป็นชุมชนการท่องเที่ยว โดยสามารถดำเนินการส่งเสริมการมีส่วนร่วมของคนในท้องถิ่นผ่านการสำรวจความคิดเห็นเพื่อให้เกิดประโยชน์อันสูงสุดและเกิดการพัฒนาการมีส่วนร่วมของคนภายในชุมชน

ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

การวิจัยครั้งต่อไป ควรศึกษาในด้านแรงจูงใจ ความพึงพอใจของนักท่องเที่ยว ที่เลือกเดินทางมาท่องเที่ยวทั้งกลุ่มชาวไทยและชาวต่างประเทศ เนื่องจากการวิจัยนี้ศึกษาเฉพาะกลุ่มคนในชุมชนสามัคคีเพียงเท่านั้น ไม่ได้ศึกษากลุ่มตัวอย่างอื่น ดังนั้นการศึกษาจากกลุ่มนักท่องเที่ยวจะทำให้ได้ข้อมูลในมุมมองของนักท่องเที่ยวเพื่อนำมาปรับปรุงพัฒนาแก้ไขภายในชุมชนได้

บรรณานุกรม

เกศราพร พรหมนิมิตกุล และ ปฐมาวดี หุ่นงาม. (2562). การมีส่วนร่วมของประชาชนในพื้นที่ดำเนินการและขับเคลื่อนโครงการชุมชนท่องเที่ยว OTOP นวัตวิถี: กรณีศึกษาหมู่บ้านตาลเจ็ดยอด ตำบลไร่เก่า อำเภอสามร้อยยอด จังหวัดประจวบคีรีขันธ์. ใน *การประชุมวิชาการระดับชาติ เครือข่ายด้านการจัดการชุมชนเพื่อการพัฒนาที่ยั่งยืน ครั้งที่ 4* (น. 68-79). คณะมนุษยศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.

ชุมชนต้องเที่ยว. (2567). *บ้านสามัคคีธรรม จังหวัดกาญจนบุรี.* https://www.chumchontongtiew.com/chumchontongtiew-preview-451591791794

ณัฏฐพัชร มณีโรจน์. (2560). การจัดการการท่องเที่ยวโดยชุมชน. *วารสารวิชาการท่องเที่ยวไทยนานาชาติ, 13(1),* 25-46.

ดรรชนี เอมพันธุ์. (2550). *การพัฒนาการท่องเที่ยวโดยชุมชนและการจัดกิจกรรมโฮมสเตย์*. กรุงเทพฯ: มหาวิทยาลัยเกษตรศาสตร์.

พจนา สวนศรี และ สมภพ ยี่จอหอ. (2556). *คู่มือมาตรฐานการท่องเที่ยวโดยชุมชน.* เชียงใหม่: มหาวิทยาลัยพายัพ สถาบันการท่องเที่ยวโดยชุมชน.

รัถยานภิศ รัชตะวรรณ, ธมลวรรณ แก้วกระจก, วรรณรัตน์ จงเขตกิจ, ปิยะพร พรหมแก้ว, ดาลิมา สำแดงสาร, และ ดลปภัฏ ทรงเลิศ. (2561). กระบวนการมีส่วนร่วมของชุมชนในการพัฒนาสุขภาวะ. *วารสารเทคโนโลยีภาคใต้, 11(1)*, 231-238.

วราพร กาญจนคลอด, พิชณุฒน์ เพ็ญมาศ, และ เพียงพิศ ศรีประเสริฐ. (2563). การมีส่วนร่วมของประชาชนในการจัดการการท่องเที่ยวเชิงอนุรักษ์ กรณีศึกษา ตลาดน้ำคลองแดน จังหวัดสงขลา. ใน *"ความมั่นคงทางอาหารสู่สังคมไทยที่ยั่งยืน" การประชุมสังคมศาสตร์วิชาการระดับชาติ ครั้งที่ 16* (น. 537-545). สำนักวิชาสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏสงขลา.

อรวรรณ เกิดจันนทร์. (2557). *การมีส่วนร่วมของชุมชนท้องถิ่นในการจัดการท่องเที่ยวเชิงนิเวศ ป่าชายเลนคลองโคน จังหวัดสมุทรสงคราม* [วิทยานิพนธ์ศิลปศาสตรมหาบัณฑิต, มหาวิทยาลัยธุรกิจบัณฑิตย์]. DPU Learning Center & Libraly. https://libdoc.dpu.ac.th/thesis/152830.pdf

Dickman, S. (1996). *Tourism: An Introductory Text* (2nd ed). Sydney: Hodder Education.

จัดพิมพ์โดย

วิทยาลัยนวัตกรรมการจัดการ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลรัตนโกสินทร์
96 หมู่ 3 ถนนพุทธมณฑลสาย 5 ต.ศาลายา อ.พุทธมณฑล จ.นครปฐม 73170
Tel +6624416067
E-mail: mdte@rmutr.ac.th
Website: https://rcimcon.rcimacademy.com